BRIGHAM YOUNG UNIVERSITY
3 1197 23820 5493

LIBRARY
Brigham Young University
RARE BOOK COLLECTION

Vault
093
G441
1489
Pt.II

394

Scđa pars Alex. đ ales.

Tabulā tractatuū huius ſcđe ptis ſūme Alexādri đ ales.

De

Acceptione pſonaꝝ.q.cxxxvj.
Accidia quid ⁊ quale ſit peccatum.q.clvij.
Adam qualis quando ⁊ vbi creatus ⁊ quo collocatus ſit.q.lxxxiij.⁊ ſequētibus.
Adulterio ⁊ magnitudine eius.q.clxv.
Adulatione quale ſit peccatum.q.cxliij.
Amore male accēdēte.q.clxxvj.
Angelis quo ad fieri.quo ad ſubſtantiaꝫ.quo ad cognitionē.quo ad actus.quo ad ꝓuidētiam.quo ad locutionē.quo ad eoꝝ li.ar.q.xix.⁊ ſequētibꝰ.
Animante rationali.q.lv.
Aie entitate ⁊ quidditate.q.lix.⁊ qnqꝫ ſequētibꝰ.
Aie viribꝰ i cōi ⁊ i ſpāli.q.lxv.⁊ qnqꝫ ſequētibus.
Aie ⁊ angeli ſenſu iteriori.q.lxx.
Apoſtaſia quid ſit.q.clxxxiij.
Aqua ſuperiori ⁊ qualiter dr̄ celū criſtallinū.q..
Auaritia quid ſit.q.clviij.

De

Blaſphemia qd ſit ⁊ quot dr̄ie eiꝰ.q.cxlviij.

De

Cauſa prima ſiue prio principio omnium rerum q.j.
Cauſaꝝ efficientis exemplaris finalis ⁊c.ordine q.ij.⁊ quatuor ſequētibus.
Celo empireo an ſit ⁊ quid.q.xlvij.
Celum criſtallinum qualiter dicatur.q.l.
Cogitationibus inq̄tum ſunt peccatuꝫ veniale aut mortale.q.cxxxij.
Cognoſcibiliū differentijs.q.xxiiij.
Cōmiſſione quid ſit ⁊c.q.cxxxj.
Cōcupiſcētia carnis oculoꝝ ⁊ ſuperbia vite.q.clxxvij.
Coniugum peccatis.q.clxvj.
Conſcientia quid ſit ⁊c.q.lxxvij.
Cōſciētia recta.erronea ⁊ pplexa.q.cxxxvij.
Conſenſu peccati.q.cxxxvij.
Cōtētiōe quid ſit ⁊ quale peccatū.q.cxl.
Cōtumelia quale ſit peccatū.q.cxlv.
Corpe adā q̄tū ad cām efficientē formaleꝫ materialem ⁊c.q.lxxviij.⁊ quatuor ſequētibus.
Corpis hūani dignitate.aialitate ⁊c.q.lxxxiij.⁊ ſequētibus.
Corpis eius ꝯditionibus.q.lxxxviij.
Creatōe paſſiua vl' fieri qd ſit ⁊ cui ꝯuēiat ⁊c.q.ix.
Creatiōe ſubſtantiaꝝ in cōi.q.xliiij.
Creatiōe rerum corpaliū i ſpeciali.q.xlv.
Creaturaꝝ multitudine.q.xi.
Creaturaꝝ ſimplicitate.ꝯpoſitione.mutabilitate ⁊ localitate.q.xij.⁊ ſequētibus.

De

Decimis ſi layci poſſidere poſſint ſine ſymonia q.clxxxvij.arti.ij.
Decimis ꝓdialibus ſi iudei teneanť parc.q.clxxx.membro.iij.
Delicto ⁊ drīa eius q̄tū ad omiſſiōꝫ.q.cxxviij.
Demonū pena ex pte intellectus.ꝯſcie.volūtatis.⁊ pena locali.q.cxiij.cū tribus ſequētibus.
Demonū tētatione in cōmuni.q.cxvij.
Demonū tētatione q̄ tētauit ꝑmos ꝑentes.q.cxix.
Demonū demeritis.q.cxviij.
Deſperatiōe q̄ enorme ſit peccatū.q.clxxiij.
Detractiōe ⁊ quot ſint eius ſpecies.q.cxlvj.
Diuinatiōe qd ſit.⁊ que differētie eius.q.clxxxiiij.
Dominio pſidētie primoꝝ parentū.q.xcix.
Ebrietate quādo ſit peccatum.q.clx.
Eternitate mūdi ⁊ ſi icepit mūdus eē.q.xiij.

De

Filiabus ſinguloꝝ capitaliū peccatoꝝ.q.clxij.
Fornicatiōe cuiuſmōi ſit peccatū.q.clxiij.

De

Gr̄e adiutorio quā hūerūt primi parētes ex creatione.q.xcvj.
Gratia ſuperaddita.q.xcvij.
Gula quid ſit ⁊ quale peccatum.q.clix.

De

Hereſi quid ſit ⁊ quot u plex.q.clxxx.

De

Iactantia quale ſit peccatum.q.cxliij.
Idolatria qd ſit ⁊ i qbus conſiſtat.q.clxxviij.
Ignorātia an ſit pctm.aut pena pcti.q.cxxix.
Ignorātie peccato.q.clxxij.
Inani gloria qd ſit ⁊ quō differt a ſupbia.q.cliiij.
Inceſtu ⁊ qualitatibus ſuis.q.clxix.
Intētione in genere ⁊ de ptinētibus ad itentionem.q.cvj.⁊ ſequenti.
Inuidia quid ſit ⁊ cuiuſmodi peccatū.q.clv.
Ioculatione ⁊ riſu.q.cxlix.
Ipocriſi quid ſit.q.clxxxvj.
Ira qd ſit ⁊ d ꝯpatiōe eiꝰ ad inuidiā.q.clvj.
Irriſione quid ſit ⁊ quale peccatū.q.cl.
Iudeis ſi tolerandi ſunt cū ritu eoꝝ.q.clxxix.
Iudicio ſuſpitionis.vſurpate pſumptionis ⁊c.q.cxxxiij.⁊ ſequenti.

De

Libero arbitrio quid ſit ⁊ in qbus ſit ⁊c.q.lxxiij.⁊ ſequētibus.
Luce corporali coadunata.q.xlviij.
Luce ſpūali q̄ dr̄ angelica itelligētia.q.xlix.
Luciferi peccato ⁊ pena eius.q.cix.⁊.cxj.

Liber rarus

Luminarium quadruplici vſu ⁊ ꝺ quo facta ſint luminaria.q.lij.
Luxuria quid ſit ⁊ cuiuſmodi peccatū.q.clxj.

De

Maledictione cuiuſmodi ſit peccatum.q.cxlvij.
Malo quid ſit ⁊ a quo ⁊c̃.q.c.
Mali effectu.q.cj.⁊ duobus ſequentibus.
Malo in genere ⁊ ⁊ ex circūſtantijs in cōi ⁊ in particulari.q.ciiij.⁊ ſequenti.
Mendacio quid ſit ⁊ cuiuſmodi peccatum.q.cxxxix.
Miraculis.q.xlij.
Miraculis ⁊ preſtigijs magorum.q.xliij.
Mortalitate primi hominis.q.xciij.
Morte inquantum ē ſtatuta pena primi peccati.q.cxxj.
Motibus primis quid ſint ⁊ cuiuſmodi peccata.q.cxxv.
Mundi eternitate.q.xiiij.

De

Negligentia quid ſit ⁊ circa quos actus.q.cxxxj.

De

Ocio ſi ſit peccatum mortale aut veniale.q.cxxvj.
Omiſſione cuiuſmodi ſit peccatū.q.cxxx.
Operibus prime diei ⁊ ꝯſequentibus.q xlvij.l.⁊ quatuor ſequentibus.
Ordine vniuerſi quid ſit.⁊ que ſit cauſa ordinis.q.xvij.
Ornatu ſeptime diei ⁊ primo de opere guberna tionis. multiplicationis ⁊ collocationis.q.lvj.⁊ duabus ſequentibus.
Ornatu veſtium cuiuſmodi ſit peccatum.q.clj.
Paradiſo ſi ſit q̇d ſenſibile aut intelligibile.⁊ ꝓ quid ſit homo collocatus in ꝑadiſum.⁊ de orna tu eius.q.lviij.
Paſſibilitate primorum parentum.q.lxxxix.
Peccato in gnē q̇d ſit ⁊ de eius diuiſiōe.q.cviij.
Peccato luciferi ⁊ de pena eius.q.cix.⁊.cxj.
Peccato aliorum angelorum.q.cx.
Peccato primorum parentum.q.cxx.
Peccato originali an ſit ⁊ quid ſit.q.cxxij.
Peccato actuali in cōmuni.q cxxiij
Peccato veniali in cōmuni.q.cxxiiij.
Peccato mortali.q.cxxvij.
Peccato conſenſus q.cxxxvij.
Peccato taciturnitatis.q.cxxxviij.
Peccato contentionis.q.cxl.
Peccati diuiſione videlicet aliud ex infirmitate aliꝺ ex ignorantia ⁊ aliꝺ ex certa malicia.q.clxiij.
Peccato contra naturam.q.clxxj.
Peccato ex ignorantia.q.clxxij.
Peccatis in ſpiritumſanctum.q.clxxiij.
Pena demonū ex ꝑte itellec⁹.ex ꝑte ꝯſcie. ex ꝑte volūtatis ⁊ ꝺ pe̾a locali.q.cxiij.⁊.iij. ſequētibus.
Perfectione creaturaꝝ in vniuerſo.q.xviij.
Perſonaꝝ acceptione.q.cxxxvj.
Ptāte demonis ligata q̄tum ad opera.q.cxij.
Preſumptionis iudicio vſurpato.q.cxxxv.
Prolis ꝓpagatione ⁊ ꝓle propagata.q.xciiij.⁊ ſequenti.
Proprietatibus creaturaꝝ in comparatione ad cauſam.q.vij.
Pulchritudine vniuerſi q̇d ſit:cui ꝯuēit ⁊c̃.q.xvj.

De

Raptu ⁊ pena eius.q.clxviij.
Rebus corporalibus quātū ad diſtinctionē ⁊ ornatum in cōi.q.xlvj.
Reptilium productione.q.liij.
Riſu ⁊ ioculatione.q.cxlix.

De

Scandalo quid ſit ⁊ vtrum ſit peccatū.q.clxxxix.
Sacrilegio occaſione fornicationis.q.clxx.
Sacrilegio ꝓut eſt ſpecies furti.q.clxxxviij.
Scientia primorum parentum.q.xcviij.
Sciſmate quid ſit.q.clxxxij.
Scurrilitate ⁊ turpiloquio.q̄le ſit peccatū.q.cxlj.
Sindereſi quid ſit ⁊ ſi extingui ꝯtingat.q.lxxvj.
Symonia q̇d ſit ⁊ quot modis ꝯhat.q.clxxxvij.
Sortilegio quid ſit ⁊ vtrum ſit licitum.q. clxxxv.
Stupro quid ſit ⁊ q̄uo differt a raptu.q.clxviij.
Superbia quid ſit ⁊c̃.q.cliij.

De

Taciturnitatis peccato quid.⁊ de comparatione eius.q.cxxxviij.
Tentatione primorum parentum.q.cxix.
Terre ornatu.⁊ ſi ſpine ⁊ arbores īfructuoſe oꝑe tertie diei ſint ꝓducte.q.lj.
Timore male humiliante.q.clxxv.
Turpiloquio quale ſit peccatum.q.cxlj.

De

Veſtigio quid ſit.quibus conueniat ⁊ cuius ſit effectus.q.viij.
Vita quid ſit.cuius ſit.a quo ſit.q.xc.⁊ duabus ſequentibus.

Tabula q̄ōnū ſcꝺeptis.

Queſtio.j. de cauſa prima ſiue principio primo oīum rerū habet duo membra.
Primo queritur ſi prima cauſa vel primū principium ſit:quid ſit.
Secundo vtrum ſit vnum primum principiū vel plura.Et habet illud mēbrum tres articulos.

¶ Primus vtrum ſint duo principia. vnum boni ⁊ alterum mali.

¶ Secundus vtrum ſint duo principia. vnū boni ſpūalis. ⁊ alterum boni corporalis.

¶ Tertius vtrum boni corporalis ſint duo princi pia .ſ. opifex ⁊ materia quoꝝ neutꝝ ſit ab altero.

Queſtio. ij. de conſideratione circa rationem cauſe hȝ tria membra.

Primo queritur vtruȝ rationes cauſe, efficientis exemplaris ⁊ finalis ſint ab eterno.

Scđo vtrum he tres rōnes ſint i eadem ſuba vel eſſentia: an differentes ſm ſubam ſeu eſſentiam.

Tertio de ordine iſtaꝝ rationum inter ſe.

Queſtio. iij. de ſingulis ratiōibus cauſe ſigillatim acceptꝭ ⁊ primo de ratione cauſe exemplaris habet tria membra.

Primo q̄ritur vtrū cā exemplaris ſit de necitate.

Scđo vtrū ſit vna vel plures.

Tertio reſpectu quoꝝ dicaẗ exemplaris. Et habȝ hoc membrum duos articulos.

¶ Primus vtrum cauſa exēplaris dicaẗ tm̄ reſpectu coꝝ q̄ fiunt vel facta ſunt. an ēt reſpectu eorum que fieri poſſunt lȝ nūq̄ȝ fiant.

¶ Secūdus vtruȝ cā exemplaris ſit in deo tm̄ reſpectu bonorum ⁊ nō maloꝝ ⁊ reſpectu corrupti bilium ⁊ incorruptibilium.

Queſtio. iiij. de cauſa finali habet tria membra.

Primo queriẗ vtrū ſit vna cauſa finalis prima.

Scđo vtrū ſit idem qđ eſſentia prima .ſ. deus.

Tertio .v. oīa appetant hanc rōnem cauſe finalis.

Queſtio. v. de cā efficiente hȝ tria membra.

Primo queritur vtrum deus ſit tm̄ cauſa efficiēs eſſe. ⁊ non ipſius non eſſe. vtpote ipſius eſſe deſtructiua.

Scđo vtrum prima cā efficiens voluntate vel neceſſitate ꝓduxit res in eſſe.

Tertio vtrum prima cā efficiens agat p ſe vel etiā aliquo adiuncto.

Queſtio. vj. de cauſa in actu .i. de creatione habet duo membra.

Primo queriẗ de rōne cauſe in actu. ꝓut dicitur ex ipſo. ⁊ per ipſum ⁊ in ipſo ſunt omnia.

Scđo de ipſa actione qua cauſa ē in actu ſuo. Et habet hoc membrū ſex articulos.

¶ Primus vtrum creare ſit facere.

¶ Secūdus vtrū creare ſit primus actus actuum diuinoꝝ vel dignior alijs.

¶ Tertius vtrū ſit idem qđ eſſentia diuina.

¶ Quartus vtrū creare ſit ꝓprium dei.

¶ Quintus vtrum ſit ex tempore. vel cū tempore. vel ante tempus.

¶ Sextus vtrū pħi ductu rōnis ꝑuenerint ad agnitionem creatoris.

Queſtio. vij. de ꝓprietatibus creaturarum in ꝯparatione ad cām habet ſeptē mēbra.

Primo queriẗ quid his rōnibus deſignetur.

Scđo vtrum conueniant creature vniuerſaliter.

Tertio vtrum ſolum conueniant creature.

Quarto ex qua parte accipiantur.

Quinto quare tot ſunt ⁊ non plures.

Sexto vtrum creatura ſine his poſſit intelligi vel eſſe. ſm ꝙ eſt in fieri.

Septimo de differentia iſtarum diſpoſitionuȝ ad alias que videntur conuenire.

Queſtio. viij. đ veſtigio habȝ ſeptem membra.

Primo queritur vtrū veſtigium dicatur vno mō de omnibus his vel differenter.

Scđo q̇d dicaẗ veſtigium ſm ꝙ ꝯuenit creaturis.

Tertio vtrū ꝯueniat omnibus creaturis.

Quarto vtrum conueniat ſm magis ⁊ minus.

Quīto vtrū dicatur veſtigium trinitatis ꝓprie. aut vnitatis eſſentie aut vtriuſqȝ.

Sexto vtrū poſſit tolli ratio veſtigij a creatura.

Septimo vtrum per veſtigium ſit manuductio ad cauſam cuius eſt veſtigium aut abductio.

Queſtio. ix. de creatiōe paſſiue vel fieri hȝ decem mēbra.

Primo queritur. ſi creari ē q̇dā mutari vel nō.

Scđo vtrū creari ſit aliud q̄ȝ eſſe eius qđ creatur. vel idem.

Tertio ſi ē creatū vt mediū creature ⁊ creatoris.

Quarto ſi conuenit tm̄ materie ⁊ forme que ſunt principia rei ꝯpoſite. an ꝯueniat etiā his que ſūt ex materia ⁊ forma.

Quinto vtrum cōueniat rebus que fiunt a natura ⁊ a voluntate creata.

Sexto vtrum conueniat ſolis circūſtantijs. an ēt accidentibus.

Septimo vtrū ſm ordinem conueniat creari vni rei genere priuſq̄ȝ alij.

Octauo vtrum a creatore ꝓcedat miniſterio creature ⁊ hoc ꝓpter hereſim illorū qui dicebant angelos operi creationis coopari ⁊ p angelos alias fieri creaturas.

Nono vtrū creari ſit in tpe. vel nō ſit in tempore.

Decimo qr creari eſt fieri ex nihilo. qualiter accipiatur hocipſum nihil.

Queſtio. x. đ ſuba creature ſȝ ſe hȝ tria membra.

Primo q̄riẗ vtrū p ſe dicaẗ creatū ꝯpoſitū ex mā ⁊ forma. an alteꝝ ꝯponentium. vel vtrūqȝ.

Scđo quare ſub rōne celi ⁊ terre creatio đſignaẗ potiuſq̄ȝ ſub alijs rōnibus.

Tertio vtruȝ eſſe creari ſit ſub rōne vniuerſalis ⁊ particularis vel ſm alterum tm̄.

Queſtio. xj. de multitudine creaturarum ⁊ eius cauſa hʒ duo membra.
Prio querit̃ vtrū vnuʒ tm̄ vel multa ꝓceſſerunt īmediate.
Scdo đ cā multitudinis creaturarum.

Queſtio. xij. de ſimplicitate ⁊ cōpoſitione creaturarū hʒ duo membra.
Prio q̄rit̃ vtrū ſimplicitas ꝯueniat oī creature.
Scdo queritur de cā cōpoſitionis. Et habet hoc membrum quatuor articulos.
¶ Primus vñ veniat ꝯpoſitio ſm̄ ꝙ huiuſmodi.
¶ Scdus de cā ꝯpōnis ı̄ q̄ ſunt diuerſa ꝯponētia.
Tertius đ cā ꝯpōis prie ſub triplici dubio īſerto.
¶ Quartus vtruʒ rō ꝯponibilis ꝯueniat omni rei aut a quadam re āmoueatur.

Queſtio. xiij. đ mutabilitate creaturarum habet quatuor membra.
Primo queritur vtrū mutatio dicat̃ vniuoce vel equiuoce in actu creationis.
Scdo vtrū oīs creatura ſit mutabilis. aut q̄dam immutabilis.
Tertio vtrum creatura ſit mutabilis in non eē oīo de eſſe. ſicut de non eſſe in eſſe.
Quarto vtrum deus poſſit conferre creature oīmodam ⁊ naturalem immutabilitatem.

Queſtio. xiiij. de eternitate mūdi hʒ tria membra.
Primo queritur vtruʒ eternitas ꝯueniat mundo aut potius tꝑalitas. Et illud membrum habet duos articulos.
¶ Articulus primus querit vtrū mundus eternus ſit ex pte finis.
¶ Articulo ſecundo querit̃ vtruʒ mundus ſit eternus per priuationem principij rōne motus.
Secundo membro queritur de coeuitate mundi vel eorū que primo creata ſunt in mundo.
Tertio mēbro queritur ſi mundus incepit eē. ſm̄ ꝙ phi loquuntur de verbo incipiendi.

Queſtio. xv. de localitate creature hʒ tria membra.
Primo queritur vtrū oīs creatura ſit localis.
Scdo vtruʒ habeat eandem diſpōnem localitat̃.
Tertio vtrum creatura poſſit eſſe ſine localitate.

Queſtio. xvj. đ pulchritudine vniuerſi hʒ ſex mēbra.
Primo queritur quid ſit pulchrum.
Scdo de differentia pulchri ⁊ apti.
Tertio cui rei conuenit pulchrum.
Quarto vtrum pulchritudo poſſit augeri vel minui in vniuerſo.
Quinto ex quibus colligatur principaliter mūdi pulchritudo.
Sexto que conferant ad pulchritudinem. ⁊ hoc membrum habet quatuor articulos.
¶ Primo queritur vtrū mala conferant ad pulchritudinem vniuerſi.
¶ Secundo ſi bona mutabilia.
¶ Tertio ſi mirabilia.
¶ Quarto ſi ipſa incarnatio cum ſacramentis cōſequentibus.

Queſtio. xvij. de ordine vniuerſi hʒ q̄nqʒ mēbra.
Primo queritur quid ſit ordo.
Scdo vtrum ordo ſit in vniuerſo ı̄ ſe ⁊ in ꝑtibus ſuis vt. ſ. nihil ſit inordinatum.
Tertio vtrum omnia ſint ordinata ad hominem.
Quarto cuiuſmodi ſit ordo. i. vtrū ordo eſſʒ ı̄ vniuerſo. ſi omnia eſſent paria.
Quinto que ſit cauſa ordinis.

Queſtio. xviij. de ꝑfectiōe creaturarū ı̄ vniuerſo habet ſex membra.
Primo queritur ſm̄ quem modum dicatur vniuerſum perfectum.
Secundo ſi perfectio vniuerſi ſit tm̄ in bonis. an etiam in malis.
Tertio ſi perfectio ſit ı̄ bonis vtrum aliquibus bonis deficiētibus ſit ꝑfectio. Et hʒ duos articulos.
¶ Primus ſi deficientibus bonis nobilioribus.
¶ Scdus ſi deficientibus bonis ignobilioribus.
Quarto membro queritur in quo conſiſtat perfectio vniuerſi videlicet vtrum illud ſit aīa mundi.
Quinto vtrum perfectio attendatur reſpectu rerū in genere vel in ſpecie. an etiam in indiuiduis.
Sexto vtrum quodlibet qđ eſt in mundo dicatur imperfectum reſpectu illius perfectionis.

Queſtio. xix. de angelis quo ad fieri hʒ tria mēbra.
Primo queritur vtrum angeli prius creati eēnt ꝙ̄ alie creature que ꝑtinent ad oꝑa ſex dierum.
Secundo ſi ſimul ſint creati in naturalibus ⁊ gratuitis an tm̄ naturalibus bonis.
Tertio vbi ſint colocati in creatione. Et hoc mēbrum habet tres articulos.
¶ Primus ſi neceſſe fuit eſſe locum corꝑalem in quo crearentur.
¶ Secundus ſi fuit ꝯuenientia. quod fuit illud corpus. vtrum celū empireum vel aliquod aliud.
Tertius ſi fuit celum empireum. qua rōne fuit angelis repletum.

Queſtio. xx. de āgelis quo ad ſubſtantiaʒ habet ſex mēbra.
Primo queritur quid ſit ſm̄ eſſe. ꝓpter ſaducos negantes angelicam naturam.
Scdo quid ſit angelus genere. Et hoc membruʒ hʒ duos articulos.
Primus vtrū ſit bonum naturale. ſpūale ex ꝯditione ſue nature.

¶ Secundus ſi ſit ſubā: qualī modo ex quadrupli ci differentia.
Tertio mēbro quid ſit angelus ſm rationem. Et hoc mēbrū habet duos articulos.
¶ Primus qūo angelus diffinit̄ ſm damaſcenū.
¶ Scōus qūo angelus diffinit̄ ſm dyoniſiū.
Quarto mēbro vtrū angelus habeat pſonalitatē vel non. Et habet tres articulos.
¶ Primus an ſit pſonalitas in angelo.
¶ Scōus ſm quā ratiōē pueniat pſona angelo.
¶ Tertius de diſcretione pſonali pp̄ter quatuor attributa.
Quinto mēbro querit̄ de differentia angeli ⁊ aīe.
Sexto de differētia angeloꝝ inter ſe. Et hoc mē brū habet tres articulos.
¶ Primus vtrū inter ſe differant ſpecie vl̄ non.
¶ Scōus ſi differant ſpecie vtrū ſub vna ſpecie ſi cut multa indiuidua. aut non.
¶ Tertius de cauſa multitudinis angeloꝝ.

Queſtio. xxj.

de potentia ⁊ actib⁹ angeloꝝ in genē hȝ tria mēbra.
Primo queritur vtrū potētia angeli eadē ſit ſm ſubſtantiam cum eſſentia.
Scdo vtrū talis potentia ſit ſemp̄ in actu.
Tertio vtꝝ vna ſit ſolū potentia angeli an plures.

Queſtio. xxij.

de potentijs ⁊ acti bus angeloꝝ in pti culari habet quatuor mēbra.
Primo queritur vtrum ſit potentia intellectiua ī angelis an etiam ſenſitiua.
Scdo ſi itellectiua. aut cū ratione. aut pter.
Tertio an ī angelo ſit itellectus hȝ differētias agē tis ⁊ poſſibilis. actus ⁊ habitus.
Quarto vtrū itellectus practicus aut ſpeculatiuus coueniat eis ſm naturam.

Queſtio. xxiij.

d cognitione an geli habet ſex mē bra.
Primo queritur quare apppelletur cognitio ma tutina ⁊ veſpertina.
Scdo vtrum vtraqȝ cognitio ſit naturalis.
Tertio de ſufficientia huius diuiſionis.
Quarto de cōparatione vnius ad aliam ſcilicet que ſit potior.
Quinto vtrum cognitio qua cognoſcunt angeli verbum. dici debeat matutina vl̄ veſpertina.
Sexto vtrum cognitio que fuit in angelis anteq̄ȝ caderent eſſet matutina vel veſpertina. vel nec ſic nec ſic.

Queſtio. xxiiij.

d differentijs co gnoſcibilium ab angelo habet quatuor mēbra.
Primo queritur qualiter angelus cognoſcit qd̄ ſupra ſe eſt ſcȝ deum.
Scdo qlr̄ cognoſcit qd̄ iux̄ ſe ē. ſ. vn⁹ āgelus aliū.
Tertio qlr̄ cognoſcit q̄ īfra ſe ſūt. ſ. res corpales.
Quarto qualiter cognoſcit habitus qui in ſe ſunt ſcȝ naturales ⁊ gratuitos.

Queſtio. xxv.

de preuidentia an gelorum habȝ tria membra.
Primo queritur vtrum angeli boni pUiderit ſuā pmanētiam in beatitudine.
Scdo vtrum mali angeli pſcij erant ſui caſus.
Tertio de qua ſapiētia intelligatur dictum augu. Sapiētia eſt fructus pietatis ⁊c̄.

Queſtio. xxvj.

de archanis co gnoſcibilib⁹ ha bet ſex membra.
Primo queritur vtrum angeli pſciuerint miſte rium incarnationis ⁊ humane redēptionis.
Secundo de cognitione angeli ex natura ſua re ſpectu rerū naturaliū an ſit p formas innatas.
Tertio de cognitione eorū que ſubſunt libero ar bitrio alterius angeli vel hominis.
Quarto vtꝝ angeli a pricipio potuerunt naturali cognitiōe cognoſcere futura.
Quinto vtrū naturali cognitione cognouerūt deū veniſſe in carnem.
Sexto de cōparatiōe cognitionis angelice ad hu manā in celeritate cognoſcēdi.

Queſtio. xxvij.

de locutione an geli habet ſeptē membra.
Primo queritur vtrum ſit locutio in angelis.
Secundo vtrum locutio dicatur multipliciter vel vno modo. ſm q̄ diuerſi loquuntur. Et hȝ duos articulos.
¶ Primus vtꝝ locutio dicitur equiuoce reſpectu dei vel alterius angeli vel anime.
¶ Scōs vtꝝ vna ſit locutio dei ⁊ āgeli aliq̄ñ vl̄ ñ.
Tertio quid ſit locutio ſm q̄ puenit angelis reſpe ctu angeloꝝ.
Quarto que differētia actus iſtius ab alijs.
Quīto vtꝝ oīuȝ angeloꝝ ſit locutō aut tm̄ ſupioꝝ.
Sexto vtꝝ locutio angeli fiat p mediū. ⁊ p quod.
Septīo vtꝝ neceſſe ſit auditio exiſtēte locutione.

Queſtio. xxviij.

d potentia mo tiua angeli hȝ duo membra.
Primo queritur vtꝝ ſinderesis ſit in angelis.
Scdo vtꝝ volūtas naturalis ſit in eis.

Queſtio. xxix.

de libero arbitrio angelorum habet tria mēbra.
Prio q̄rit̄ de ipo libero arbitrio put eſt facultas volūtatis ⁊ ratiōis. Et hȝ ſeptē articulos.
¶ Primus vtꝝ liberū arbitriū ſit in angelo.
¶ Scōs qd ſit liber̄ arbitriū hȝ q̄ puenit angelo.
¶ Tertius vtrū eque ſit in angelo ⁊ in homine vel non: ſimiliter in deo ⁊ in angelo.

¶ Quartus vtrū ſiſis vertibilitas fuerit vel ſit i an
gelo ꝛ i homine.
¶ Quintus ſi libertas arbitrij ſit i āgelo ꝑ volun-
tatem.
¶ Sext⁹.v.ꝟtibilitas liberi arbitrij i hoīe ꝛ in an-
gelo ꝓut ē boni ꝛ mali ſit ex eodē pricipio vł ex
differentibus.
¶ Septimus vtrū verſio liberi arbitrij i bonis an
gelis fuerit i primo inſtāti.i.quo data fuit vertibi-
litas ipi āgelo.
Secūdo mēbro ſquerit᷑ de duabus portionibus
rationis.
Tertio de potētia iraſcibili ꝛ ꝯcupiſcibili vtrum
ſint i angelis.

Queſtio. xxx. ꝺ naturali dilectiōe angelorum hꝫ tria
membra.
Primo querit᷑ ꝺ dilectōe naturali i ſtatu inocētie.
ꝛ hꝫ tres articulos geminatos.
¶ Primo querit᷑ ꝺ numero diligendoꝝ.ſi ſit ibi
numerus vel non: ꝛ quis.
¶ Secūdo ſi dilectio naturalis i āgelis ſit ordina
ta.Et qs ſit ordo diligēdoꝝ.
¶ Tertio querit᷑ ꝺ ratione naturalis dilectionis in
angelo.Et ſi ſit differētia iter dilectionē naturalez
angeli ꝛ mercēnariā.
Secūdo mēbro querit᷑ vtrū dilectio naturalis ſit
mō i āgelis bonis
Tertio vtrū dilectio naturalis ſit i malis āgelis.i.
demonibus.

Queſtio. xxxj. ꝺ dilectione electiua āgeloꝝ habet
quatuor mēbra.
Primo queritur ſi dilectio electiua ſit in angelis.
Secūdo vtrū tali dilectione diligāt deū.
Tertio vtrum tali dilectione diligatur ab eis ſu-
per omnia.
Quarto vtrum tali dilectione āgelus diligat ſe ꝛ
aliū āgeluz.

Queſtio. xxxij. ꝺ localitate āgeli hꝫ tria membra.
Primo queritur vtrum angelus ſit in aliquo lo-
co corporali.
Scđo vtrū ſit vbiqꝫ ſimul ꝛ ſemel.
Tertio vtrū ſimul poſſit eſſe i pluribus locis.

Queſtio. xxxiij. de motu angeli hꝫ tria mēbra.
Primo queritur vtrum angelus moueatur loca
liter.
Secūdo vtrū mouēdo neceſſe ſit pertranſire me-
dium.
Tertio vtrum ex ſe moueatur localiter ſine corpe
aſſumpto.

Queſtio. xxxiiij. ꝺ motu āgeli corpe aſſum-
pto hꝫ ſeptē mēbra.
Primo queritur vtrū angelus ꝺ natura ſua hēa 1
corpus.aut ſit ſubſtātia ſepata a corpe.
Secūdo vtrū indigeat corpe ad ſuā opatōez.
Tertio quid ſit aſſumere corpus.
Quarto cuius nāe ſit corpus qđ ab eis aſſumit᷑.
Quinto vtrū illud corpus organizet vł organiza
tū aſſumat.
Sexto vtꝝ aſſumet corpus q̄ ad oēs actū vł non.
Septimo an deus faciebat ſpecies i quibus ap-
parebat i ve.teſ.an āgelus.

Queſtio. xxxv. ꝺ actibus quos exercet angelus
i corpore aſſūpto hꝫ quatuor mēbra.
Primo queritur ſi motus ſenſitiuus ſit i corpore
aſſūpto ab āgelo.
Secūdo ſi ſit ibi vera ꝯmeſtio cū tale corpus ſu-
mit cibū.
Tertio ꝺ motu corporis aſſumpti.ſi ſubito fiat vł
in tempore.
Quarto nō exiſtēte debito organo ad formādam
vocē vtrū poſſit āgelus forma[re] vocē ſenſibilem.

Queſtio. xxxvj. ꝺ miſſiōe angeloꝝ hꝫ quinqꝫ
membra.
Primo querit[ur] vtrū miſſio āgeloꝝ ſit a deo tm̄.
an etiā vnus āgelus mittat aliū.
Scđo q̄rit᷑ ex ꝑte miſſoꝝ vtꝝ tā boni q̄ꝫ mali mit
tāt᷑ a deo vł ēt boni a bono āgelo ꝛ mali a malo.
Tertio vtrū boni ꝺ ſingulis ordinibus mittantur.
an ꝺ aliq̄ ordine mittātur aliq̄.ꝛ ꝺ aliquo n̄.
Quarto ad qđ pricipaliter mittātur.
Quinto vtrū āgeli mittātur ad determinata offi-
cia an ſinguli indifferēter ad oīa.

Queſtio. xxxvij. ꝺ ꝓſidētia angelica reſpcu
ſui hꝫ tria mēbra.
Primo queritur vtrū āgeli ex natura primitus
inſtituta habeāt q̄ alij alijs ꝓſint.
Scđo vtrū āgeli boni ex grā alijs ꝓſūt.
Tertio vtrū āgeli mali alijs malis ꝓſūt vſurpatio
ne potētie vł ordinatōe diuine iuſticie.

Queſtio. xxxviij. ꝺ reuelatōe ipſius āgeli
hꝫ tria mēbra.
Primo querit᷑ vtrum neceſſaria ſit reuelatio q̄ ſit
mediātibus āgelis.
Scđo ſi reuelatio ſit a natura āgelica.
Tertio quomodo fiat iſta reuelatio.

Queſtio. xxxix. ꝺ ꝓſidētia āgeloꝝ reſpcu aia-
rū q̄ꝫtū ad ꝑtē ſēſitiuā.ſ.viſiōes hꝫ.iiij.mēbra.
Primo querit᷑ vtrū āgelus hēat hāc ꝑtātē ratōe
nature ſue.
Secūdo ſi ſit fallacia i viſiōe q̄ ſit mēdiātibus bo-
nis āgelis.
Tertio quomodo fiat huiuſmōi viſio.

Quarto de quibus ſiat huiuſmoĩ viſio.

Queſtio. xl. de pſidẽtia angeli ꝗtũ ad ptẽ intellectiuam cognitiuam habet quatuoꝛ membꝛa.

Primo queriẗ vtrum angeli agant in cognitiuaꝫ partem hominis.
Scđo vtꝝ poſſint inmittere cogitatões vł incẽdere.
Tertio vtrũ dicanẗ incentores cogitationũ tm̃ an affectionũ pꝛĩcipalr̃.
Quarto quõ dicãẗ incẽdere cogitationes bonas.

Queſtio. xlj. de cuſtodia angelica habet ſex membꝛa.

Primo queriẗ vtrum angelus habeat poteſtateꝫ cuſtodiẽdi hoĩeꝫ ſm̃ aiaꝫ.
Scđo ſuppoſito ꝙ habeat vtrũ habeat a natura vel gratia.
Tertio vtrum angelus habeat hãc cuſtodiã reſpectu alterius angeli.
Quarto ſi cuſtodia ãgeloꝝ ſit reſpectu hoĩm. vtꝝ reſpectu oĩuꝫ. Et hoc mẽbꝛũ hꝫ q̃tuoꝛ articulos.
¶ Primus vtrũ adam in ſtatu ante peccatũ indigeret cuſtodia angelica.
¶ Scđus vtrum xp̃s habuerit cuſtodiã ãgelicaꝫ.
¶ Tertius vtꝝ puuli qui ſtatim poſt baptiſmũ moriunẗ habuerint cuſtodiam angelicam.
¶ Quartus vtꝝ antixp̃s habebit cuſtodiã angelicam.
Quinto membꝛo queritur vtrum angelus deputatus ad cuſtodiã aliquãdo recedit ꝓpter peccata hoĩs cuſtodiendi.
Sexto vtꝝ aliq̃n ãgelus peccet circa cuſtodiam hominis. Et hꝫ hoc membꝛũ tres articulos.
¶ Primus vtrũ aliq̃n negligãt vel negligere poſſint circa cuſtodiã.
¶ Scđs vtrũ velint pſcitũ dãnandũ ſaluari vel triſtãtur de dãnatiõe cuſtoditi.
¶ Tertius vtꝝ ãgelus reſiſtat alij ãgelo cuſtodiẽti.

Queſtio. xlij. de miraculis habꝫ ſex membꝛa.

Primo q̃riẗ que ſit rõ miraculi. ⁊ que differentia miraculi ⁊ mirabilis ⁊ ſigni ⁊ virtutis.
Secundo cui ꝯueniat rõ miraculi. Et habet q̃nqꝫ articulos.
¶ Primus vtrũ rõ miraculi ꝯueniat opi creationis ⁊ gubernatiõis.
¶ Scđs vtꝝ opus icar natõis xp̃i ſit miraculum.
¶ Tertius vtꝝ eua ſit miraculoſe ꝺ coſta ade facta.
¶ Quartꝰ vtꝝ iuſtificatio ĩpij ſit opꝰ miraculoſuꝫ.
¶ Quintus vtrũ opus reſurrectõis vel gloꝛificationis ſit miraculum.
Tertio mẽbꝛo q̃riẗ vtꝝ aliq̃d fiat a deo ꝯ͂ naturã.
Quarto ꝺ cauſis miraculi. Et hꝫ q̃tuoꝛ articulos.
¶ Primus de cauſa finali ad quid ſit.
¶ Scđs de cã efficiẽte vtrũ creatoꝛis tm̃. an creatoꝛis ⁊ creature.
¶ Tertius de cauſa materiali vtꝝ de omni re poſſit fieri miraculum.
¶ Quartus de cã foꝛmali ſcꝫ quibus modis fiat multiplicatio miraculoꝝ.
Quinto mẽbꝛo queriẗ de rõnibus ſm̃ quas habẽt fieri miracula. Et hꝫ q̃nqꝫ articulos.
¶ Primus vtꝝ rõ nãlis ⁊ ſeminalis ſit idẽ.
¶ Scđs vtꝝ rõ ſeminalis ⁊ cauſalis ſit idẽ.
¶ Tertius vtꝝ rõnes cãles ſiue pꝛimoꝛdiales ſint ĩ rebus vel tm̃ in deo.
¶ Quartus quot ſint genera rationuꝫ.
¶ Quintus vtrũ huiuſmoĩ ratiões indite ſint a pꝛicipio creationis.
Sexto mẽbꝛo queriẗ cuius virtutis ſit impetrari miracula. Et hꝫ tres articulos.
¶ Primus an impetrari miracula ſit fidei vel ſpei.
¶ Secunds ſm̃ quem articulum fidei fiat miraculum.
¶ Tertius an miracula fiãt ad inducẽdã fidem.

Queſtio. xliij. de pꝛeſtigijs ⁊ miraculis magoꝛum habet tria membꝛa.

Primo queriẗ vtruꝫ facta ſint ſm̃ veritatẽ aut ſm̃ fantaſiam.
Scđo quid faciãt demones ĩ his miraculis.
Tertio vtrũ p demones ĩ huiuſmoĩ deluſionibus fiat mutatio ĩ ſẽſu exterioꝛi vel ĩterioꝛi vel ĩ obiecto. Et hꝫ hoc membꝛum tres articulos.
¶ Primꝰ q̃d demões ĩ huiuſmoĩ ꝺluſiõibꝰ inuẽẗ.
¶ Scđo vtruꝫ boni angeli plus poſſint facere miracula q̃ꝫ mali.
¶ Tertius vtrũ boni xp̃iani poſſint facere miracula p publicã iuſticiã: ⁊ q̃d ſit publica iuſticia.

Queſtio. xliiij. de creatione ſubſtãtiaꝝ coꝛpoꝛaliũ in ꝯmuni hꝫ quatuoꝛ mẽbꝛa.

Primo queriẗ vtrum res coꝛpales dicanẗ creari rõe materie foꝛmate vel infoꝛmis.
Scđo vtꝝ eadẽ ſit mã celi ⁊ terre aut differens.
Tertio ſi res coꝛpales ſint ſimul create. vł nõ.
Quarto vtꝝ creatio celi ⁊ terre fuit ãte oẽꝫ diem.

Queſtio. xlv. de creatiõe reꝝ coꝛpoꝛaliũ ĩ ſpeciali hꝫ quinqꝫ membꝛa.

Primo queriẗ quid voceẗ pꝛincipiũ cũ diciẗ. In pꝛĩcipio creauit deus celũ ⁊ terrã.
Scđo quid intelligiẗ nomine celi ⁊ terre. cũ diciẗ creauit celum ⁊ terram.
Tertio quare ñ fiat mentio de alijs elemẽtis ſꝫ tm̃ de terra: cũ ſint nobilioꝛa.
Quarto de hoc q̃ꝺ dr̃. Tenebꝛe erant ſup faciem abyſſi.
Quĩto ꝺ hoc q̃ꝺ dr̃. Spũs dñi ferebaẗ ſup aq̃s.

Queſtio. xlvj. de rebus coꝛpoꝛalibus q̃ꝫtum ad diſtinctionẽ ⁊ oꝛnatum ĩ ꝯmuni hꝫ quĩqꝫ membꝛa.

Primo querit vtruz oia facta eēnt illo tpe in materia vel non.
Scdo vtrū omnia dicūt tūc facta in genere vel in ſpecie. vel non.
Tertio vtrū oia naturalia facta ſūt in genere vel i ſpecie. aut non.
Quarto vtrū oia naturalia facta ſunt ſimul in genere τ in ſpecie vel non ſimul.
Quīto ſi in diebus differētibus facta ſūt ẜm quid tūc fiebat dies τ quare tot. Et hꝫ hoc membrum quinqꝫ articulos.
¶ Primus que fuerit lux corpalis. ex cuius pñtia fiebat dies.
¶ Scds qualiter illa lux faciebat diem.
¶ Tertius vtꝝ illa lux ſit adhuc. an deſierit eſſe facto ſole. aut ſi mutat i quid ſit mutata.
¶ Quartꝰ vtꝝ i vno die facta ſūt illa opa d q̄bus agit geñ. j. an in pluribus diebus.
¶ Quintus q̄re ñ dr nox facta eē ſicut dies: cū dr factum eſt veſpere τ mane dies vnus.

Queſtio. xlvij. de opere prime diei. ſ. celo empireo habet quinqꝫ membra.
¶ Prio q̄rit an celū empireū ſit aliquid i reꝝ nā.
Secūdo an ſit corpus.
Tertio an celū empireum moueat.
Quarto an ſit celū dicendum.
Quinto de ꝯpatione ipſius ad alios celos.

Queſtio. xlviij. de luce corporali coadunata habet duo membra.
Primo querit an per totaz diē fecerit lucē. vel in principio diei.
Scdo vbi ſit ꝯdita. τ quare a luce icepit opꝰ ſuū.

Queſtio. xlix. de luce ſpirituali q̄ dr angelica intelligentia hꝫ duo membra.
Primo querit vtꝝ cum dicit fiat lux τc. intelligat factio pria āgelice nature naturalis aut gratuita.
Scdo de ordine vboꝝ τ quibuſdaz eoꝝ dubijs.

Queſtio. l. de opere ſecunde diei hꝫ ſex membra.
Primo queritur vtrum ſint alique aque ſuperiores.
Scdo vtꝝ aque ſupiores ꝯgregēt i modū orbis.
Tertio vtrū moueant orbiculariter.
Quarto q̄ neceſſitate ꝯſtitute ſūt ſup firmamētum.
Quinto qualiter dicat eſſe celū criſtallinū.
Sexto de ordine verboꝝ. Et hꝫ quatuor articulos.
¶ Primus cum multotiēs dictū ſit dixit deus vtꝝ tot ſint verba.
¶ Scds quare i ope ſcde diei additū ē fecit deus. τ nō in opere prime diei.
¶ Tertius vtꝝ firmamētū qd eſt in medio aquaꝝ factū ſit ex eadem materia vel ex aqua.
¶ Quartus vtꝝ cū vocauit firmamētū celū dixit celū informatū.

Queſtio. lj. de opere tertie diei habet tria mēbra.
Primo querit de ordine verboꝝ.
Secundo de ornatu terre.
Tertio vtrū ſpine τ arbores infructuoſe tunc ſunt producte.

Queſtio. lij. de opere quarte diei habet duo membra.
Primo tractantur quedam litteralia. τ de quo facta ſunt luminaria tanq̄ ex materia ꝓpinqua.
Secūdo de quadruplici luminariū vſu ẜm quatuor ſuos articulos.
¶ Primus eſt de primo actu lucis. τ ad quid terminatur.
¶ Scds de diſtinctione temporum τ qualiter ſint in ſigna. τ de ãno lunari τ ſolari.
¶ Tertius de magnis luminaribus ſole videlꝫ τ luna quomō ꝯſunt diei τ nocti.
¶ Quartus de ornatu celi τ ſi intelligit d ſtellis fixis tm̄ an etiā de erraticis: τ quo motu moueant ſcꝫ ꝓprio aut motu ſui orbis.

Queſtio. liij. de opere quinte diei habet duo membra.
Primo circa lrām mouent quedā queſtiones de ꝓductione reptiliū τ modo productiōis ſub ſuis paragraphis.
Secundo quare facta ſit bñdictio ſup ꝓductis de aquis nō aūt primo ſuper terre animantia.

Queſtio. liiij. de opere ſexte diei hꝫ duo membra.
Primo querit quare dicit i ſingulari ꝓducat terra: dicit aūt in plural ꝓducant aque.
Scdo vtrum oia minutiſſima aīantia facta erāt in operibus ſex dierū.

Queſtio. lv. de animante rationali hꝫ ſex membra.
Primo querit vtꝝ conuenienter mutet ordo loquēdi: cū prius dicebat fiat. modo dicit in plurali faciamus.
Secundo vtrum cum dicit faciamus dictuz ſit ad angelos. vel ad filium τ ſpiritūſanctū.
Tertio vtrum imago τ ſimilitudo ad quā factus ē homo ſupponat creatū vel increatū.
Quarto pp̄ quid dicit ad imaginez dei creauit illū: poſtq̄ dictū ē creauit deus hoiem ad imaginē τ ſimilitudinē ſuam.
Quinto de diſtinctione ſexus cū dicit maſculum τ feminā creauit illos. Et ſi ante peccatum carnaliter ſint copulati.
Sexto queſtiones quedaz ad lrām. Ecce dedi vobis eſcā. Et factū eſt ita. Et vidit deus cuncta que fecerat τ erāt valde bona. Et de qua perfectione intelligatur. Igitur perfecti ſunt celi ſub paragraphis ſuis.

Questio. lvj. de ornatu ſeptie diei. Et pⁱo de ope gubernatōis hꝫ.iij.mēbra.

Pⁱo queſtiones quedā mouent̄ circa lr̄am ſub ſuis ꝑagraphis.

Secūdo quare bn̄dixit diei ſeptime ⁊ ſcīficauit illā ꝑ ceteris.

Tertio qd nomine celi ⁊ terre ibi datur intelligi.

Queſtio. lvij. ꝺ ope multiplicatōis hꝫ.iij. mēbra.

Primo q̄rit̄ rōe eius ꝙ dicit̄.anq̄ ſenū agri exoꝛtū eēt ſi.ēt itelligat̄ ꝺ ſeminibus herbaꝝ ⁊ fructibus lignoꝝ.

Secūdo rōe eius ꝙ dicit̄.nō eiꝫ pluerat deus ſup terrā ⁊ hō nō erat ꝗ oparetur eā.

Tertio rōe eius ꝙ ſubiūgit̄ fons aſcēdebat ꝺ terra.quare incipit ab oꝛigine ex ꝑte aque ⁊ nō ex ꝑte terre.

Queſto. lixviij. ꝺ ope collocationis videlꝫ ꝺ ꝑadiſo terreſtri hꝫ q̄nq̄ mēbꝛa.

Pⁱo q̄rit̄ vtrū ꝑadiſus ſit tm̄ ſēſibilis aut tm̄ itelligibilis vl̄ quodāmō vtrūqꝫ.

Scd̄o ꝑꝑ q̄d ē hō collocatus i ꝑadiſuꝫ.

Tertio ꝺ oꝛnatu ⁊ fructibus ꝑadiſi ⁊ ꝺ ligno vite. ad litterā.ꝑduxit deus ꝺ humo oē lignū.pulchꝝ viſu rōis.

Quarto ꝺ factōe eue ex coſta ade ⁊ q̄buſdā alijs circa huiuſmōi ſub.§.ſuis.ad lr̄aꝫ.nō ē bonū hominē eē ſolū ⁊c̄.

Quinto q̄dā mouet̄ queſtiōes ſub.§.ſuis ꝺ multiplicatōe aiantiū irratōabiliū.⁊ ꝺ īpoſitōe nominū coꝛū.ad lr̄am.foꝛmatis igit̄ dn̄s deus ꝺ humo cunctis animantibus terre ⁊ vniuerſis volatilibus celi.

Queſtio. lix. de entitate ⁊ q̄dditate anime habet duo membꝛa.

Primo queritur an ſit aīa rōnalis.

Secūdo quid ſit diffinitiue.

Queſtio. lx. de materiali cā ipſius anime.habet quatuoꝛ membra.

Pⁱo q̄rit̄ ſi aīa ſit ꝺ diuina ſubſtātia ſicut quidā heretici ſomniarūt.

Secūdo ſi aīe habeāt materiā ſpiritualē ex qua fiāt.Et hꝫ tres articulos.

¶ Primus de aīa ade.ſi habuerit materiā ſpiritualē ex qua fieret.

¶ Secūdus ꝺ anima eue.ſi fuerit creata i ope ſexte diei.

¶ Tertius ꝺ aīabus alijs i tertio mēbꝛo pⁱcipali huius queſtionis.

Tertio mēbꝛo q̄rit̄ ſi aīe hēant mām coꝛpalem ꝺ qua fiāt.⁊ hꝫ tres articulos.

¶ Primus ꝺ aīabus vegetabilibus i plātis.

¶ Secūdus ꝺ animabus ſenſitiuis i animalibus

¶ Tertius ꝺ animabus rationabilibus in hominibus.

Queſtio. lxj. ꝺ tribꝰ cauſis alijs.ſ. formali efficiēti.⁊ finali hꝫ tria mēbꝛa.

Primo querit̄ ꝺ cauſa formali vtrū aīa humana ſit ꝯpoſita ex materia ⁊ forma.

Secūdo q̄rit̄ de cā efficiēte vtrū aīe habeāt aliaꝫ cām efficiētem ꝙ deū.

Tertio q̄rit̄ de cā finali vtrū aīa humana facta ſit ꝑꝑ repatōem ruine āgelice.

Queſtio. lxij. ꝺ ſimplicitate aīe ꝫ eē ſuū abſolute hꝫ ſex mēbꝛa.

Primo q̄rit̄ ꝺ ſimplicitate eius.vtrū oīno ſit ſimplex aut ꝯpoſita.

Secūdo vtrū aīa i tribus potētijs ſuis.ſ.vegetabili ſēſibili ⁊ rōali ſit vna vl̄ plures.

Tertio vtrū oēs anime ſint ſimul create.

Quarto de localitate aīe ꝫ ſeipſaꝫ ſuſcepte.Et hꝫ duos articulos.

¶ Primus vtrū aīa ſit i loco ſpūali.

¶ Secūdus vtrū aīa ſit i loco coꝛpali.

Quinto mēbꝛo querit̄ vtrū aīa ſit imago ad ſimilitudinē diuinā.Et hꝫ.vij.articulos.

¶ Primus an aīa rationalis debeat dici imago aut tm̄ ad imaginē.

¶ Secūdus vtrū dici ad imaginē ꝯueniat ſoli rationali an alteri creature.

¶ Tertius qua rōe dicat̄ ad imaginē dei.

¶ Quartus q̄ ſit differētia iter imaginē ⁊ ſimilitudinē.⁊ i.§.ꝺ pluribus alijs differētijs.

¶ Quintus ꝫm qd ꝯueniat ipi aīe.

¶ Sextus ſi ꝯueniat ꝫm ſupioꝛē ꝑtē tm̄.vtꝝ tm̄ ꝫ naturalia illius ꝑtis.an cū additiōe gratuito ꝫ ſub §.ſuis.

¶ Septimꝰ quō ſit aīa rōalis repſētatiua imagis diuine penes mētē itelligētiā ⁊ volūtatē.

Sexto mēbꝛo q̄rit̄ ꝺ oꝛdine aīe rationalis in vniuerſo.

Queſtio. lxiij. de anima i ꝯpatione ad coꝛpus hꝫ quatuoꝛ mēbꝛa.

Primo q̄rit̄ ſi ſit ꝯiūgibilis.

Scd̄o ſi ꝯiūgūt̄ vtrū ſine medio an ꝑ mediū.

Tertio ſi ꝑ mediū vtꝝ ꝑ vnū an ꝑ plura.

Quarto quō ꝯiūgūtur ſiue vniunt̄ aīa rationalis ⁊ coꝛpus.

Queſtio. lxiiij. ꝺ modo eſſendi aīe rōalis i coꝛpe habet vnicū mēbꝛū.

Quo q̄rit̄ vtꝝ aīa ſit tota i q̄libꝫ ꝑte coꝛpis.

Queſtio. lxv. ꝺ viribus anime rationalis in cōi habꝫ duo mēbꝛa.

Primo queritur an anima ſit ſua potentia.
Secundo vnde ſit diſtinctio virium ſiue potentiarum. Et habet tres articulos.
¶ Primus vtrum vna ſit vis tm̄.
¶ Secūdus ſi omnes debeant dici partes anime an quedam ⁊ quedam non.
¶ Tertius ſm quid accipiatur diuiſio vel diſtictio virium.

Queſtio. lxvj.

de viribus anime in ſpeciali. ⁊ p̄io de virtute animali exteriori ipſius anime hꝫ tria membra.
Primo queritur ſi tantū vna ſit vis ſenſibilis vel plures.
Secundo ſuppoſito ꝙ ſint plures q̄ritur an quinqꝫ aut pauciores vel plures.
Tertio penes quid accipiatur numerus virium ſenſibilium.

Queſtio. lxvij.

de virtute ſenſibili interiori ptinēte ad cognitionē ſenſibilem hꝫ q̄tuor membra.
Primo querit̄ vtrū oēs vires quas ponit damaſcenus cōtineātur ſub virtute ſenſitiua.
Scdo vtꝝ oēs differētie diuiſionis facte ſm auicēnaꝫ ⁊ ſm damaſ. ꝯtineātur ſub imagīatione.
Tertio vtꝝ oēs vires intrinſecus cognitiue ſenſibiles vtātur organo ⁊ quo vtantur ſingule.
Quarto queritur de diſtinctiōe viriuꝫ inter ſe. Et habet duos articulos.
¶ Primus de ꝯpatione ſenſuum exterioꝝ qui dicuntur ſenſus particulares.
Scdus. d̄ nūero viriū ſenſibiliū cognitiuaꝝ iteriꝰ.

Queſtio. lxviij.

de viribus aīe motiuis rōnal' ⁊ primo de ſenſualitate hꝫ quatuor membra.
Prīo querit̄ vtꝝ ſit ptis ſenſibilis vel rationalis.
Scdo in quo genere virtutis motiue ſit.
Tertio vtrum ſenſualitas idem ſit quod inferior portio rationis.
Quarto vtrū in ſenſualitate ſit pc̄m vel non. Occaſiōe p̄dictoꝝ ꝯcurrunt duo articuli.
¶ Primus ſi ph̄i puenerint ad noticiam illius.
¶ Secundus penes quid vis iraſcibil' ⁊ ꝯcupiſcibilis diſtinguātur.

Queſtio. lxix.

de parte rationali cognitiua ⁊ motiua habet quinqꝫ membra.
Primo queritur de diuiſione viriumꝰ cognitiuarum rationalium vtrum accipiatur ſm vnuꝫ modum indifferentem.
Scdo de ꝯpatione diuiſionis quam facit ph̄us reſpectu illius quam facit damaſcenus.
Tertio queritur de ordine diuiſionum. Et hꝫ tres articulos.
¶ Primus que ſit prima diuiſio ad quam alie ſequātur ⁊ quaſi ſuper ipſam fundantur.
Scdus d̄ ſcda diuiſiōe quā facit ph̄s p̄ itellectū in triplici dr̄ia. q̄ ſit necitas ponere itellectuꝫ mālem.
¶ Tertius que ſit neceſſitas ponere intellectū agētem ⁊ poſſibilem.
Quarto queritur de intellectu poſſibili. Et habet tres articulos.
¶ Primus an ſit intellectus poſſibilis.
¶ Secundus qūo ſit in aīa. vel ſꝫ ꝙ eſt actus corporis. an ſm ꝙ eſt hoc aliquid.
¶ Tertius vtrum ſit poſſibilis potentia eſſentiali vel accidentali.
Quinto queritur d̄ diuiſionibus auguſ. ⁊ damaſ. Et habet tres articulos.
¶ Primus vtꝝ ingeniū. ratio. memoria. ⁊ intelligētia ſint vna ⁊ eadem vis. aut differentes.
¶ Scdus de differentia inter opinionem. menteꝫ. ⁊ intellectum.
¶ Tertius de differentia inter intelligētiā. excogitationē. intentionem ⁊ freneſim.

Queſtio. lxx.

de ſenſu interiori aīe ⁊ angeli habet ſex membra.
Primo queritur an huiuſmōi ſenſus dicatur ſpiritualis. eſſentialiter tm̄ vel accidētaliter.
Secundo ſi ſit vnus ſolus vel plures.
Tertio vtrū ſenſus huiuſmodi ſit ſepabilis a corpore vel inſepabilis.
Quarto vtrum ſolum hoīes an etiam angeli habeant huiuſmodi ſenſus.
Quinto de quibus eſt huiuſmodi ſenſus. ſ. reſpectu ſenſibilium vel intelligibilium tm̄.
Sexto vtꝝ ſenſus iterior impediatur p̄ exteriorē.

Queſtio. lxxj.

de ꝯſideratione virium motiuaꝝ rationalium habet duo mēbra.
Prīo q̄rit̄ ſi vna ſola ſit potētia motiua aut plr̄es.
Scdo ſi aliquo modo plures. penes quid ſumat coꝝ diſtinctio. cū multiplex ſit diuiſio.

Queſtio. lxxij.

de libero arbitrio ſm ſui ſubſtantiā vnicū mēbrum habens quo queritur.
Si liberꝝ arbitriū ſit aliquid in rerum natura.

Queſtio. lxxiij.

quid ſit liberum arbitriū tria' hꝫ membra.
Primo queritur quid ſit ſm rem. Et habet tres articulos.
¶ Primus q̄d ſit genere vtꝝ potētia vel habitus.
¶ Scdus ſi ſit potētia vtꝝ vna vel plures.
¶ Tertius ſi ſit vna potētia vtꝝ ſit rō vel volūtas. vel potētia ſepata a ratiōe ⁊ volūtate.
Secūdo querit̄ quid ſit liberꝝ arbitriū diffinitiōe. Et habet quatuor articulos.
¶ Primus de diffinitione li. ar. ſm Anſel.
¶ Scdus de diffinitiōe eiuſdem ſm Augu.
¶ Tertius de diffinitione ipius ſm Bern.

¶ Quartꝰ qualiter diſtinguāt̄ he diffinitōes īter ſe.
Tertio mēbro queritur. quid ſit li. ar. ſm nomen.
Et habet quinqꝫ articulos.
¶ Primus vtrum li. ar. dicatur liberꝝ eo ꝙ ē boni vl' mali īdifferenter. vel cuius illorum magis.
¶ Secundus vtrū nomē libertatis habeat ex pte rōnis. vel ex parte volūtatis. vel ex pte vtriuſqꝫ.
¶ Tertius ex qua libertate. nature. grē vl' glie nomē ſorciatur.
¶ Quartus quare duobus nominibꝰ cēſeatur. cū ſit vna potentia.
¶ Quintus cum phi aliquo modo ꝓuenerunt ad noticiam li. ar. ſm rem. quare non et ſm nomen.

Queſtio. lxxiiij. in quibus ſit liberū arbi. hꝫ octo membra.
Primo q̄rit̄ vtꝝ li. ar. cōe ſit creature ꝛ creatori.
Secundo an ꝯueniat creature rōnali ꝛ irratōali.
Tertio vtrū cōueniat omni rationali creature. ſcꝫ homini ꝛ angelo bono ꝛ malo.
Quarto vtrū homini cōe ſit q̄ſtū ad ſtatū innocētie. ꝛ q̄ntum ad ſtatum culpe ꝛ gratie.
Quinto vtrū li. ar. cōe ſit xp̄o homini ꝛ alijs hominibus.
Sexto vtrū eque ſit ī oībus q̄bus ꝯuenit.
Septimo vtrū ī creaturā rationalē poſſit cadere coactio.
Octauo vtrūꝫ li. ar. poſſit amitti. vel minui in illis in quibus eſt.

Queſtio. lxxv. de li. ar. in comparatione ad actuꝫ habet quinqꝫ membra.
Primo queritur de differentia eius inq̄ſtū eſt cā ab alijs cauſis actuum.
Secundo vtrum ſit cauſa ꝯtingentiūꝫ actuūꝫ tm̄. an etiā neceſſariorum.
Tertio quoꝝ ſit vtrū ſcꝫ liberū ſit reſpectu īteriorū ꝛ exteriorum actuum. an interiorū tm̄.
Quarto q̄rū actuū ꝓprie ꝛ pricipaliter dicatur.
Quinto concluditur tractatus d̄ li. ar. illa q̄ſtione vtꝝ ſit potētia ſꝫ quā attēdit̄ meritū vl' demeritū.

Queſtio. lxxvj. de ſindereſi hꝫ quatuor mēbra.
Primo queritur vtrū ſit potētia vl' habitus.
Secundo ſi ſit ratio vel voluntas vel differēs potentia ab his.
Tertio vtrū ſm eam ꝯtingat peccare.
Quarto vtrū ꝯtingat eam extingui vel non.

Queſtio. lxxvij. de ꝯſciētia hꝫ ſex mēbra.
Primo queritur an ſit potentia vel habitus.
Secundo ſi ſit habitus vtrum naturalis vel acquiſitus.
Tertio ſi ſit habitus naturalis vtrum ſit cognitiuus vel motiuus.
Quarto vtrum ſemper ſit ī actu.
Quinto vtrū ſit idem q̄d lex naturalis.
Sexto vtrū ſit idem q̄d ſindereſis.

Queſtio. lxxviij. d̄ cā efficiēte corporis adaꝫ habet tria mēbra.
Primo queritur ſi corpus humanū. ſ. ade ī ſtatu innocētie fuit a deo.
Secūdo ſi potuit eē a creatura ſpūali. ſ. ab āgelo. Et hꝫ duos articulos.
¶ Primus ſi a bono angelo.
¶ Secundus ſi a malo.
Tertio ſi a creatura corporali cuiuſmodi ē natura aliqua inferior ꝗata.

Queſtio. lxxix. d̄ cā formali ipſius corporis habꝫ tria mēbra.
Primo queritur vtrū corpus primi hominis exiuit ineſſe p creationē vel aliter.
Secūdo vtrū maioris potētie fuit creare d̄ nihilo ipuꝫ vel de limo.
Tertio vtrū iſte modus educēdi corpus d̄ limo. ꝑtinet ad ꝑfectionē vniuerſi.

Queſtio. lxxx. d̄ cā materiali corporis primi hominis hꝫ duo mēbra.
Primo queritur quo ad cōpoſitiōem illius ex elemētis. Et hꝫ duos articulos.
¶ Primus ſi corpus illud fuit vel eſſe debuit ex quatuor elemētis vel non.
¶ Secūdus ſuppoſito ꝙ ex quatuor elementis: cur denominatur ab vno. ſ. d̄ terra.
Secūdo mēbro queritur quo ad equalitatē elemētorū ī cōpoſito. Et hꝫ tres articulos.
¶ Primus ſi elementa ſm equalitatē molis fuerūt ī corpore ade.
¶ Secūdus d̄ equalitate virtutis ꝛ potētie.
¶ Tertius d̄ equalitate iuſticie.

Queſtio. lxxxj. d̄ cā finali corporis ipſius ade hꝫ tria mēbra.
Primo queritur ſi voluptas carnalis ſit finis illius.
Secūdo ſi anima ſit finis eius.
Tertio ſi deus ſit finis corporis ipſius primi hominis.

Queſtio. lxxxij. de corpore primi hois prout conſideratur in eē hꝫ tria mēbra.
Primo queritur ſi congruebat ex vno corpore in ſpecie humana propagare omniūꝫ hominum corpa.
Secundo ſi hoc decebat fieri propter cauſā mutue dilectionis.
Tertio ſi propter hanc vnitatem eſt maxima dilectio ſpeciei humane q̄ inter indiuidua aliarum ſpecierum.

Queſtio. lxxxiij. ꝺ veritate corporis ade hꝫ tria mēbra.
Primo queritur ꝺ veritate corporis ade creata ſcilicet ſi erat vere corpus humanū.
Secundo de veritate propagata. Et habet duos articulos.
¶ Primus ſi tota veritas humane nature fuit in corpore ade ad eē corporale.
¶ Secūdus ꝺ modo ꝓpagationis.
Tertio queritur de veritate occaſionata.

Queſtio. lxxxiiij. de dignitate corporis humani habet quatuor mēbra.
Primo queritur ꝺ cōparatōe corpis hūani.
Secūdo de diſpoſitōe q̄ ad rectitudinē habitus.
Tertio ꝺ vnione quo ad animā rationalē.
Quarto de loco eius.

Queſtio. lxxxv. de animalitate corporis hūani habet duo mēbra.
Primo queritur vtrum corpus ade erat aiale.
Secundo vtrum magis cōueniebat eſſe animale ꝙ̄ ſpirituale.

Queſtio. lxxxvj. ꝺ tēpore creationis habꝫ duo mēbra.
Primo queritur ſi fuerit conditū vel creatū ſimul cū alijs creaturis.
Secūdo ꝺ ordine tēporis conditōis illius ad tēpus cōditionis aliarū creaturarū.

Queſtio. lxxxvij. ꝺ loco corꝑis ade hꝫ duo mēbra.
Primo queritur ꝺ loco cōditionis videlicet vtꝝ conditus fuerit i paradiſo.
Secundo de loco habitationis. Et habet tres articulos.
¶ Primus quid ſit ꝑadiſus terreſtris.
¶ Secūdus vtrū paradiſus erat locus ꝯueniens habitationi primoꝝ parētū.
¶ Tertius vtrū paradiſus ſit locus tēpatus.

Queſtio. lxxxviij. ꝺ ꝯditiōibus corporis mulieris habet ſex mēbra.
Primo queritur vtrū corpus mulieris formari debuerit i viri adiutoriū.
Secūdo quid debuerit eē materiale pricipiū. ſcꝫ coſta vel aliud mēbrū.
Tertio vtꝝ illi⁹ corpis formatio fuerit a deo imediate an ꝑ miniſteriū āgelicū.
Quarto ꝺ illius corporis itegritate.
Quinto ꝺ illius corpis fortitudine ⁊ virtute.
Sexto ꝺ illius corporis dignitate.

Queſtio. lxxxix. ꝺ paſſibilitate primorū parētū hꝫ ſex mēbra.
Primo queritur ꝺ paſſibilitate nature. Si adam fuit natura paſſibilis.
Scđo ſi fuit paſſibil' ꝑ impſſiōeꝫ extrinſecaꝝ receptionum.
Tertio ſi per membri vel ſubſtantie alicuius ablationem.
Quarto ſi ꝑ etatis mutatōem.
Quinto ſi ꝑ corpis diſſolutōem.
Sexto ſi ꝑ anime ſepatōeꝫ.

Queſtio. xc. ꝺ vita incidens circa mortalitatis materiaꝫ hꝫ duo mēbra.
Primo queritur quid ē vita ſm diffinitōeꝫ.
Scđo quid hꝫ rem. Et hoc membrum hꝫ. v. articulos.
¶ Primus. v. ſit ſubſtātialis vl' accidētalis.
¶ Secūdus. v. ſit aia vl' aliq̄d aie. Et ſi aliq̄d aie.
¶ Tertius vtrū ſit potētia.
¶ Quartus vtrū ſit actus.
¶ Quintus vtrū ſit habitus.

Queſtio. xcj. ꝺ vita a q̄ ſit imediate hꝫ duo mēbra.
Primo querit ꝺ cā efficiēte ⁊ imediata ipſius vite ⁊ hoc hꝫ duos articulos.
¶ Primus ꝺ cā efficiēte vite rationaliū.
¶ Secūdus irrationabiliū vt aialiū ⁊ plātarum.
Secūdo querit' a q̄ ſit vita originalit' ⁊ hꝫ. ij. arti.
¶ Primus ſi aliq̄d ſit i illa vn̄ viuit i ſe.
¶ Secūdus vnde alij vitā tribuit.

Queſtio. xcij. de vita cuius ſit vt ꝓprij ſubiecti habet ſeptē mēbra.
Prio q̄rit. vtꝝ vita ſit i natura increata.
Scđo. v. vita creatoris ⁊ creature in aliq̄ re conueniant.
Tertio. v. vita ſit i creatura corpali an tm̄ in ſpūali.
Quarto ſuppoſito ꝙ in corpali vtrū ſit i corporibus ſupraceleſtibus.
Quinto vtrū ſit i aialib⁹ que carēt ſanguine.
Sexto vtrū ſit i embrione.
Septimo vtrū ſit i humore vl' humoribus.

Queſtio. xciij. ꝺ mortalitate primi hominis habꝫ quatuor mēbra.
Prio q̄rit vtruꝫ erat mortalis q̄tum ad corpus.
Scđo a quo erat illa imortalitas. a nā vl' a gratia.
Tertio. v. eadē erat cū imortalitate glie.
Quarto. v. eadē erat potētia qua erat mortalis ⁊ imortalis.

Queſtio. xciiij. ꝺ mō ꝓpagandi ꝓlē hꝫ. iiij. membra.
Prio q̄rit ſi i ſtatu inocētie potat eē ſemis deciſio.
Secundo ſi in deciſione huiuſmōi fuiſſet libidinoſe vel ſaltem intenſa delectatio.

Tertio ſi ſolum cauſa prolis habende fuiſſz maris ⁊ femine commixtio.
Quarto ſi illicita fuiſſet cõtinentia. ſine ↄmixtione huiuſmodi ceſſatio.

Queſtio. xcv. de ꝓle ꝓpagata hȝ quatuor membra.

Primus querit quales liberos genuiſſet q̄tū ad iuſticiā ⁊ hoc mēbrū habet tres articulos.
¶ Primo ſi geniti illo eēnt heredes paterne iuſticie q̄tum ad iuſticiā originalē.
¶ Secundus q̄tum ad iuſticiā gratuitaȝ.
¶ Tertius q̄tū ad iuſticiā ↄfirmatā.
Scd̄o quales liberos genuiſſet q̄tū ad ſcīetiam.
Tertio quales q̄tum ad virtutē corpalem.
Quarto quales q̄tū ad ſexum.

Queſtio. xcvj. de adiutorio grē quaȝ habuerūt ex creatione habet tria membra.

Primo querit vtꝝ primus hō ↄditus fuit in grā ⁊ virtutibus aut in ſolis naturalibus.
Secūdo vtrū poterat ſtari ex accepto i ſui ↄditione. ⁊ habet tres articulos.
¶ Primus vtrum ex accepto potuit ſtare ſimpl̄r.
¶ Scd̄s vtꝝ ex illo accepto fuit inuertibilis.
¶ Tertius vtꝝ illi potuit dari inuertibilitas ꝑ naturam ſcȝ ſine additamēto gratie.
Tertio membro queritur vtrum ex acceptis in cōditione poterat in bonum proficere. ⁊ habȝ duos articulos.
¶ Primus vtꝝ i ſtatu illo fuit grat⁹ ⁊ accept⁹ deo.
¶ Scd̄s. vtꝝ i ſtatu illo potuit ꝓficere i bonū.

Queſtio. xcvij. de grā ſupaddita hȝ duo mēbra

Prīo querit ſi primus homo habuit graȝ ⁊ virtutem ante lapſum.
Scd̄o de q̄titate grē ⁊ v̄tutū q̄tū ad numerꝫ donoꝝ virtutū ⁊ graꝝ: inſup q̄tū ad ptātēȝ ⁊ efficaciā ↄſidē. ⁊ hȝ quatuor articulos.
¶ Primus vtꝝ habuit fidē.
¶ Secūdus vtꝝ habuit vniuerſitatem virtutū ante lapſū ſiue tot. quot habuit poſt.
¶ Tertius ſi primus homo poterat illis mereri ante lapſum.
¶ Quartus vtrū gratuita erant efficaciora ante lapſum q̄ȝ poſt.

Queſtio. xcviij. de ſcīa primoꝝ parentuȝ hȝ duo membra.

Primo querit q̄tū ad ſ̄ps vtꝝ ↄditus ſtatiȝ habuit ſciaȝ ſiue cognitioneȝ perfectā.
Secūdo q̄tū ad cogniſcibilia tā d̄ cognitōe creatoris q̄ ēt creature ⁊ hȝ quatuor articulos.
¶ Prim⁹ ſi cognouit deū i ſpē ſiue facie ad faciē.
Scd̄us vtrum adam cognouit deum ꝑ ſpeculum creature.
¶ Tertius ſi ꝓfeciſſet i cognitiōe.
¶ Quartus vtꝝ poſſet i cognitione errare.

Queſtio. xcix. de domino pſidētie primi hominis habet tria membra.

Primo querit ſi pręſidebat ſiue dominabat creaturis vtentibus ratione.
Scd̄o ſi creaturis vtētibus ſenſu tantū. i. aīalibus.
Tertio ſi creaturis carentibus ſenſu.

Queſtio. c. de malo habet nouem membra.

Primo querit vtrū malū ſit ponēduȝ.
Secundo quid ſit malum.
Tertio a quo ſit malū ⁊ hȝ ſex articulos.
¶ Primus vtꝝ malū habeat cāȝ vel nō.
¶ Scd̄s ſi habeat cāȝ vtrū deus ſit cauſa vel creatura tantum.
¶ Tertius ſi creatura vtrū q: ex nihilo vel q: ex aliquo. ſ. bono.
¶ Quartus q: malū culpe ē ſolū i rōnabili creatura vtꝝ ſit añ a dyabolo aut ēt ab homine.
¶ Quītus ſi ē ab hoīe aut rōe li. ar. aut tm̄ rōe ſui: aut rōe alicuius ↄditiōis ſupaddite vt libidinis vl̄ alicuius alterius.
¶ Sext⁹ d̄ malo volūtatꝫ ⁊ malo actōis ſub. §. ſuis.
Quarto membro querit de ꝑmiſſiōe mali ⁊ hȝ. ij. articulos.
¶ Primus ſi deus ꝑmittat mala fieri.
¶ Secūdus quare deus ꝑmittit mala fieri.
Quīto mēbro i quo ſit malū ⁊ hȝ tres articulos.
¶ Primus i quo ſit malū ſicut in ſubiecto.
¶ Scd̄s in quo ſit malū culpe.
¶ Tertius in quo ſit malum quod eſt defectus nature.
Sexto membro querit de diuiſione mali ꝑ malū ſ culpe ⁊ malum pene.
Septimo de ordine mali. vtꝝ ſit ordinatū vel nō.
Octauo de oppoſitōe mali ⁊ hȝ q̄nqȝ articulos.
¶ Primus vtrū malum opponat bono increato.
¶ Scd̄s vtrū opponat bono creato.
¶ Terti⁹ ſi bono creato vtꝝ idē ſit malū qd̄ opponitur bono gratie ⁊ bono nature.
¶ Quartus ſi bono nature vtꝝ ſit idē bonū nature qd̄ ei opponit ⁊ qd̄ ei ſubſternit.
¶ Quintus vtrū bonuȝ nature qd̄ minuit ꝑ malū ſit finitum vel infinitum.
Nono membro vtꝝ malū ſit cauſa alicuius, ⁊ ſm̄ quem modum dicat cauſa.

Queſtio. cj. de primo effectu mali ſcȝ ſpoliatōe gratuitoꝝ habet duo membra.

Prīo q̄rit vtꝝ ſpoliatio gratuitoꝝ ſit a deo.
Scd̄o vtruȝ oīs virtus moralis auferat ꝑ malum culpe.

Queſtio. cij. de ſecūdo effectu mali ſcȝ vulneratione naturalium. ⁊ hȝ tria mēbra.

Primo q̄rit̄ d rōe q̄tuor vulner a beda positor.
Secūdo de differētia illius numeri respectu alia rum penarum vel vulnerum.
Tertio de ſingulis vulneribus illis que ponit beda. ⁊ habet. v. ar.
¶ Primus de vulnere primo .ſ. īfirmitate.
¶ Secundus de pena ignorantie.
¶ Tertius de malicia.
Quartus de vulnere ꝯcupiē.
¶ Quintus de mō vulneris ⁊ cā vulnerationis.

Questio. ciij. de tertio effectu mali q̄ eſt priuatio modi ſpēi ⁊ ordinis habet. iiij. membra.
Primo querit̄ gd vnūquodq₃ bor dicatur ⁊ q̄ ſit differentia inter illa.
Secundo qualiter priuent̄ p malū culpe.
Tertio vtrum ſimul priuēt̄.
Quarto vtrum equaliter priuēt̄.

Queſtio. ciiij. de malo in genere vel ex genere habet quatuor membra.
Prio q̄rit̄ quid ſit malū in genere ſiue ex genere.
Scdo de oppoſitione mali in genere reſpectu boni in genere.
Tertio de cōparatione malicie in proportionabilitate ipſius habitus ad actum.
Quarto de compatione proportionabilitatis maliciarum inter ſe reſpectu bonitatum.

Queſtio. cv. de malo ex circūſtantijs h₃ q̄tuor mēbra.
Primo querit̄ de malo ex circūſtantijs in ꝯmuni vicȝ vtrū malū ex ītētōe dicat̄ malū ex circūſtantia.
Secundo vtrum malum ex genere dicatur malū ex circunſtantia.
Tertio de comparatione mali ex circūſtantia reſpectu mali ex intentiōe ⁊ mali ex genere ⁊ habet tres articulos.
¶ Primus vtr circūſtantia addita ſuper genus actionis aggrauet peccatū.
¶ Secundus vtr malū ex circūſtātia ſit deterius malo ex genere vel ecōuerſo.
¶ Tertius vtrū ex circūſtātia dicat̄ demeritorium. pter hoc ꝙ addit̄ malū ex intētiōe.
Quartū mēbr de malo ex circūſtātijs i pticulari.

Queſtio. cvj. de intētione i genere h₃ tria membra.
Primo querit̄ quid ſit intētio ⁊ vtr ſit idē ꝙ voluntas aut differens a volūtate.
Scdo vtrum attendat̄ meritum vel demeritū ſ̄m intentionem.
Tertio vtrū intētio vel volūtas reputet̄ pro facto.

Queſtio. cvij. de ptinētibus ad intentionē bonam h₃ tria membra.
Primo queritur vtruȝ qualitas boni operis addat in bonitate ⁊ in merito ſuper bonitatem intentionis.
Secundo vtrum operum numeroſitas addat in merito ſuper bonitatē intentionis.
Tertio vtrum quantitas ex pte materie opis addat in merito ſuper bonitatem intentionis. Et habet ſex articulos.
¶ Primus vtrū intētio illa idem ſit qd credulitas cū credit ſcȝ hoc eſſe peccatum.
¶ Scds vtrū quātulacūq₃ intētio p facto reputetur vt ſemiplena vel pgreſſiua.
¶ Tertius vtrum actus additus intentioni faciat duo peccata.
¶ Quartus que pena reſpōdet malitie actus ⁊ intentioni.
¶ Quintus de comparatione malitie actus ⁊ intentionis.
¶ Sextus vtruȝ ille qui intendit peccare mortaliter: peccet mortaliter.

Queſtio. cviij. de peccato in genere quid ſit ⁊ d eius diuiſione habet duo membra.
Primo querit̄ de diffinitiōe peccati. i. gd ſit pcti. Et habet duos articulos.
¶ Primus que ſit differentia quatuor diffinitionum peccati.
¶ Secundus que ſit explanatio vniuſcuiuſq₃ diffinitionis.
Scdo querit̄ de diuiſione pcti videlȝ. Peccatuȝ aliud ē angeli ⁊ aliud hominis.

Queſtio. cix. de peccato luciferi ⁊ de ptinentibus ad ipm habet vndecim mēbra.
Primo querit̄ ex pte ſubiecti quis fuit ille angelus. i. de quo ordine. Et h₃ tres articulos.
¶ Primus vtrum fuerit de ſupiori ordine.
¶ Scds ſi fuit ſupremus.
¶ Tertius vtrū creatus fuit malus aut nō ita creatus ſed factus a ſeipo malus.
Scdo mēbro querit̄ qd fuit eius peccatū.
Tertio quod fuit motiuū.
Quarto de qualitate peccati primi āgeli. Et h₃ tres articulos
¶ Primus ſi fuit remediabile vel irremediabile.
¶ Secundus vtrum fuit peccatū i patrē. aut filiuȝ aut ſpiritūſanctum.
¶ Tertius vtrū dyabolus potuit vel poſſit peccare peccato veniali.
Quinto membro queritur vtrū adhuc peccet eodem genere peccati.
Sexto ſi peccatum illud eſt cauſa peccati ⁊ quomodo.
Septio de hoc ꝙ dyabolus dr̄ caput malor: videlȝ de capite ⁊ corpore. Et h₃ octo articulos.
¶ Prim⁹ vtrū dyabolus ſit caput malor hoim.
¶ Scds vtruȝ dyabolus cum corpore ſuo ſit vna

perſona.
⁋ Tertius vtrum dyabolus ſit caput demonum. ſicut malorum hominum.
⁋ Quartus. v. ſit caput malorum hominum ſm oia pcta.
⁋ Quintus qd ſit vnitiuū mēbrorum cū capite dyabolo
⁋ Sextus. v. mēbrū xpi poſſit fieri mēbrum dyaboli
⁋ Septimus vtrum iidē hoies poſſunt eſſe membra xpi et membra dyaboli.
⁋ Octauus que ſit dria ſʒ ꝙ dyabolus dr malorum caput. et antixps et vtrū antixps ſit caput.
Octauo mēbro qrit quare ſcriptura nō fecit mentionem expſſe de hoc pcto ſicut facit de ſecundo quo tētauit hominem.
Nono. v. illi pcto ſtatim ānexū fuerit pctm inuidie.
Decimo que ſunt pcta dyaboli ſm ſeipm. i. q̄ pueniunt ſpirituali nature et que non.
Undecimo vtrum ſtatim peccauit cum factus fuit aut non ſtatim.

Queſtio. cx. de peccato aliorum āgelorum hʒ. viij. mēbra.

Primo queritur quod fuit genus peccati.
Scdo qd fuit motiuum ad peccandum.
Tertio qui erant peccantes ſiue de quo ordine.
Quarto vtrū plures peccauerunt q̄ ſteterunt vel econuerſo.
Quinto quo tempore peccauerūt vtrum ſimul cū lucifero vel poſt.
Sexto de comparatione peccati ipſorum.
Septimo de irremiſſibilitate.
Octauo q̄re non perſeuerauerūt ſicut nec lucifer.

Queſtio. cxj. de pena luciferi q̄tū ad ptātis ligationem habet quinqʒ membra.

Primo queritur vtruʒ ligata fuerit poteſtas dyaboli qui prius fuit lucifer.
Secundo. v. per aduentū xpi fuerit magis alligata q̄ prius.
Tertio vtrū aliquando vincatur a bonis ita vt vlterius tentare non poſſit.
Quarto ſi victus eſt ſup aliquo pcto vtrū ligata ſit ptās vt de illo vlterius tētare non poſſit.
Quinto vtrum ſic ligata ſit ptās eius vel aliorum vt aliquam pſonam determinate tētare non poſſit.

Queſtio. cxij. de ligatione ptātis dyaboli q̄tum ad opera habet ſex membra.

Primo queritur vtrum poteſtas dyaboli ſit ligata quo ad faciendū mirabilia ſm veritatem.
Scdo vtrum poſſint in res corporales. et animalia et plantas et huiuſmodi.
Tertio vtrum creaturam rationalem poſſit mutare ex parte corporis.
Quarto vtrū habeant poteſtateʒ tam in bonis q̄ in malis hominibus.
Quinto vtrum poſſit aliquid facere in creaturis corporalibus non permiſſus.
Sexto vtrum eius poteſtas tātum a deo ligata ſit an etiam ab angelis et ſanctis hominibus.

Queſtio. cxiij. de pena demonū que eſt offuſcatio intellectus ſiue priuatio cognitionis habet quatuor membra.

Primo queritur de priuatione cognitionis quo ad deum cum. §. ſuis.
Secundo quantum ad ſe.
Tertio quantum ad virtutes.
Quarto q̄tum ad res in proprio genere.

Queſtio. cxiiij. de pena demonum ex pte pſcie habet quatuor membra.

Primo queritur vtrum pena motiue potentie. i. vermis pſcientie ſit in dmonibus.
Secundo q̄tum ad quid attendatur pena vmis in demonibus.
Tertio vtrum illa pena in eis ſit grauior carentia viſionis et afflictionis gehēnalis ignis.
Quarto vtruʒ puniantur ſimul aut ſucceſſiuē pro omnibus peccatis ſuis.

Queſtio. cxv. de pena demonuʒ ex parte volūtatis habet quatuor membra.

Primo queritur vtrum gaudium aliquod ſit in ipſis demonibus.
Secundo ſi eſt gaudium in eis vtrum cedat in penam.
Tertio vtrum demones habeant dolorem.
Quarto vtrum demones timeant penam.

Queſtio. cxvj. d pena locali demonuʒ hʒ q̄tuor membra.

Prio q̄rit vtrum ſit i eis pena i iſto aere caliginoſo.
Secundo quomodo ibi puniantur.
Tertio vtrum tm̄ ille caſus localis ſit in eis pena, an ſint etiā alij caſus locales eis in penam.
Quarto vtrū omnes ceciderūt in aerem caliginoſum aut ſolum aliqui et alij in infernum.

Queſtio. cxvij. de tētatione demonuʒ in cōi hʒ decem membra.

Primo queritur quid ſit tētatio.
Secundo a quo ſit tētatio.
Tertio cui ſit tētatio et hʒ nouē articulos.
⁋ Primus vtrum tētatio ſit tm̄ hominis aut etiā angeli aut etiam dei.
⁋ Secundus ſi ē tētatio hominis vtrū ſit mali tm̄ aut boni et mali ſm eundem modum.
⁋ Tertius ſi chriſti aut tantum alterius hominis boni.
⁋ Quartus vtrum dyabolus ita tētet bonos dormientes ſicut et vigilantes.
⁋ Quintus vtrum dyabolus ſimiliter tētet exiſtentes in ſeculo et renūciātes ſeculo.

¶ Sextus vtrū dyabolus similiter tētet perfectos τ imperfectos.
¶ Septimus vtrum similiter ſit tētatio reſpectu reſiſtentium τ cōſentientium.
¶ Octauus vtrum ſilr ſit tētatio dyaboli reſpectu credentium τ non credentium.
¶ Nonus vtrū magis tētet dyabolus exiſtentes in cōmunione eccl'ie ꝙ ſepatos ab eccl'ia.
Quarto mēbro q̄rit ex qua cā ſit tētatio.
Quinto qua de cā pmittit deus tētationes fieri.
Sexto q̄ ſint ſp̄ēs ſiue ſpēs tētatiōis ſub ſex.§.ſuis.
Septimo quō vnaqueqꝫ tētatio fiat τ hꝫ q̄tuoꝛ articulos.
¶ Primus quō fiat tētatio exterioꝛ q̄ eſt ab hoſte ſub tribus.§.ſuis.
¶ Scđs qūo fiat īterioꝛ que eſt a carne ſub quatuoꝛ.§.ſuis.
¶ Tertius quomodo fiat interioꝛ que eſt ab hoſte ſub quatuoꝛ.§.ſuis.
¶ Quartus de tētatione interioꝛi ab hoſte reſpectu virtutis intellectiue ſub.§.quatuoꝛ.
Octauo mēbro q̄rit de remedio tētationū.
Nono vtrū dyabolus ſemp tētet.
Decimo vtrum ſemp eque creſcat eius appetitus ad tētandum.

Queſtio.cxviij. de dyaboli demerito hꝫ tria membꝛa.

Primo queritur vtrum dyabolus poſſit in ſtatu in quo eſt demereri.
Secundo vtꝝ ꝯtinue demereatur.
Tertio vtꝝ omni motu dmereatur τ hoc in gn̄ali.
Secundo in ſpeciali ſunt nouem articuli.
¶ Primus vtrum credere dyaboli ſit bonum bonitate moꝛis.
¶ Scđs vtꝝ dyaboli velint deum nō eſſe.
¶ Tertius an placeat dyabolo peccare.
¶ Quartus vtꝝ dyabolus habeat ſpem.
¶ Quintus vtꝝ habeat motum timoꝛis.
¶ Sextus vtrum dyaboli ſupbient in die iudicij contra dominum.
¶ Septimus vtrum demones velint ſe non eſſe.
¶ Octauus vtꝝ in demonibus ſint paſſiones.
¶ Non⁹ vtꝝ tm̄ puniant mō ꝗtū poſt diē iudicij.

Queſtio.cxix. de tētatione q̄ dyabolus tētauit primos parentes habet.ix.membꝛa.

Primo queritur vtrum primū peccatum dyaboli fuit tētatio primoꝛū parentum.
Secūdo vtꝝ fuit vna tētatio vel plures.
Tertio ſi aliq̄ mō fuerūt plēs q̄ illaꝝ fuit pꝛima.
Quarto vtꝝ facta fuerit mediāte aliq̄ ſēſibili vr̄ñ.
Quinto quare mediante ſerpente.
Sexto vtꝝ ſonus emiſſus per ſerpentē foꝛmatus fuerit a dyabolo vel a ſerpente expreſſus.
Septio q̄re pꝛio tētauit mulierē τ p̄ mulierē virꝫ.
Octauo vtrū ꝯſimili mō in nobis ꝯpleatur tentatio dyaboli.
Nono quare pmiſit deus huiuſmodi tētatōꝫ fieri. cū ex ea ſciret tantum malum ꝓuenturum.

Queſtio.cxx. de peccato pꝛimoꝝ parentum habet nouem membꝛa.

Primo queriť quod fuit genus peccati.
Secundo de cauſa peccati.
Tertio de quātitate pc̄ti reſpectu alioꝝ pc̄oꝝ.
Quarto ꝺ ꝯpatōe pc̄ti ade ad pc̄ꝫ eue ſub.§.ſuis.
Quīto vtrū peccatum illud fuit remediabile.
Sexto vtrū adam potuit peccare venialr̄ pꝛimo.
Septimo de gradibus peccati illius.
Octauo de tempoꝛe peccati.
Nono de effectu illius peccati ſiue nocumēto qđ ex illo peccato pꝛouenit.

Queſtio.cxxj. de moꝛte que eſt ſtatuta pꝛimi pc̄ti pena hꝫ decem membꝛa.

Primo queritur vtrū moꝛs ſit bonum. an malū.
Scđo ſi ē pena ꝓ pc̄o vtrū ꝓ illo pc̄o quod fuit pꝛima inobedientia.
Tertio q̄lr pena iſta rn̄det ꝓpoꝛtōabilr̄ illi culpe.
Quarto q̄liter impleta eſt illa pena cum non illa die moꝛtui ſunt moꝛte pene.
Quinto vtrum moꝛs ſit a deo.
Sexto vtrum ſit pena tm̄ pꝛimoꝛum pentuꝫ an ēt alioꝝ ab ipſis deſcendentium.
Sepīo ſi deſcēdētiū vtrū maloꝝ tm̄.an ēt bonoꝝ.
Octauo qñ dꝫ dici pena.an añ moꝛtēꝫ.an in ipſa moꝛte an poſt moꝛtem.
Nono qualiter pena peccati ꝯuerſa eſt in vſum iuſticie τ pena vicij in vſum virtutis.
Decimo de penis ſpūalibus tam ex pte viri ꝙ ex pte mulieris ſub pluribus pꝛoblematibus.

Queſtio.cxxij. de pc̄o oꝛiginali hꝫ decēꝫ mēbꝛa.

Primo queritur an ſit pc̄m oꝛiginale.
Scđo quid ſit τ habet quatuoꝛ articulos.
¶ Prim⁹ vtrū ſit culpa tm̄ aut pena tm̄ aut neutꝝ.
¶ Scđs ſi culpa vtrum voluntarium vel nō.
¶ Tertius quid ſit ſm̄ diuerſas diffinitiones.
¶ Quartus ſi pc̄m oꝛiginale eſt pena.vtrū ſm̄ carentiam diuine iuſticie.
Tertio mēbꝛo queritur que eſt cā oꝛiginalis pc̄ti τ habet tres articulos.
¶ Primus vtrum ſolum contrahatur per pc̄m pꝛimi pentis an ēt per peccatum alioꝝ parentum.
¶ Scđs vtrū tm̄ p̄ pc̄m ade an ēt p̄ pc̄m eue.
¶ Tertius que fuit cā in peccato ade ꝓpter quam introductum ē pc̄m oꝛiginale.
Quarto mēbꝛo queriť qualiter traducatur oꝛiginale peccatū.
Quinto ī quo ſit vtrum tm̄ ī puulis an ēt fuerit in pꝛimis parentibus.

Sexto qualr trāſeat reatu ⁊ remaneat actu.
Septimo de ɔcupia que ē ſequela originalis pcti ⁊ hȝ octo articulos.
¶ Primus quid ſit ɔcupia.
¶ Scđs quare dicat fomes.
¶ Tertius i quo ſit ɔcupia. vtrū icarne vel iaia. an i ɔiugio ſub. §. ſuis.
¶ Quartus a quo ſit ɔcupia ꝑut ē fomes.
¶ Quintus ad quid ſit ſiue cuius ſit cā.
¶ Sextus vtrū equalr ſit in quibus ſit.
¶ Septimus vtrū extinguat ⁊ quid ſit extingui. in quo extinguit ⁊ qualr ſub. §. ſuis.
¶ Octauus de cōpatione ɔcupie ad ſtimulū carnis ⁊ ad ea cū quibus videt hre conuenientiam.
Octauo membro queritur de vnitate originalis peccati.
Nono de quantitate originalis peccati habet tres articulos.
¶ Primus vtruȝ in eodem aliquo tpe ſit maius alio tpe minus.
Scđs vtrū i vna pſona ſit maius ꝙ in alia.
Tertius vtrū ſm diuerſas etates mūdi intēdat magis ⁊ minus pctm originale.
Decimo mēbro querit de pena pcti original. ſub §. de pollutione ⁊ ſua cauſalitate.

Queſtio. cxxiij. de actuali pcto in cōmuni habȝ duo membra.

Primo querit de diffinitionibus actualis pcti.
Secūdo de diuiſionibus actualis pcti.

Queſtio. cxxiiij. de peccato veniali i ɔmuni hȝ decem membra.

Prio ꝗrit q̄d ſit pctȝ veniale ⁊ hȝ tres articulos.
¶ Primus vtꝫ ſit macula.
¶ Scđs ſi eſt volūtariū malū.
¶ Tertius quare dicat veniale.
Scđo de dra eius ⁊ ɔueniētia ad mortale.
Tertio an veniale pctm poſſit fieri mortale.
Quarto vtruȝ aliqua ꝓportio ſit pcti venialis ad mortale.
Quinto querit de radice venialis pcti.
Sexto in quo ſit veniale pctm.
Septimo vtrū aliquis poſſit eſſe ſine veniali pcto.
Octauo cui opponit veniale pctm ſub. §. ſuis.
Nono quid debeat veniali pcto vtrū tm̄ pena tēporalis aut etiam eterna.
Decimo vtrū aliqua venialia remaneāt poſt mortem in ipſis iuſtis ratione culpe.

Queſtio. cxxv. de primis motibus hȝ. xj. mēbra

Primo querit q̄d ſit primus motus.
Scđo vtrū ſit peccatū.
Tertio vtrū ſit in omni vi motiua ipſius anime.
Quarto a quo hȝ primus motus pctm.
Quinto vtrū ſit neceſſitas ad primos motus.
Sexto vtrū primi motus cadant ſub ꝓhibitione.
Septimo vtrū ratio peccet ſi nō reprimat motus in ſenſualitate.
Octauo querit de oppoſito primi motus.
Nono an primi motus ſint equales in eadē pſona vel in diuerſis.
Decimo vtꝫ pena infligat a deo ꝓ primis motibus.
Undecimo ꝗrit ď dlectatōe moroſa. an ſit pctȝ.

Queſtio. cxxvj. de ocio hȝ ſex membra.

Primo querit vtrū ociū ſit pctm.
Scđo vtrū ſit pctm veniale aut mortale.
Tertio ſi reſpiciat aliqđ p̄ceptū vel ꝓhibitionē.
Quarto vtrū equaliter ſit culpabile ocium in ſermone ⁊ opere.
Quinto cui opponit.
Sexto vtrū religioſi teneant ad opus manuale.

Queſtio. cxxvij. de pcto mortali habet ſeptem membra.

Primo querit quare dicat mortale.
Scđo ď differētia vel ɔueniētia eius ad crimiale.
Tertio de cōpatione venialis ad mortale vtruȝ ſit ibi aliqua ꝓportio.
Quarto vtrū mortale recipiat magis ⁊ minus.
Quito de effectu mortal ſm diuerſuȝ ſtatū pſone.
Sexto vtrū diuturnitas pcti inducat mortale.
Septimo de pena pcti mortalis.

Queſtio. cxxviij. ď delicto hȝ quinqȝ mēbra.

Primo querit quare dicat delictū.
Scđo vtrū delictū opponat ɔmiſſio.
Tertio vtꝫ magis ſit pctm delictū ꝙ ɔmiſſū.
Quarto vtrū delictū ſit ſimul cū ɔmiſſo.
Quinto ſi omne delictū ⁊ omne ɔmiſſuȝ reducāt ad vnam cauſaȝ ɔmunē.

Queſtio. cxxix. de ignorātia hȝ noueȝ membra.

Primo querit vtrum ignorātia ſit aliquo modo peccatum.
Scđo ſi aliquo modo non ſit peccatū. an ſit pena peccati.
Tertio q̄ ſint dre ignorātie ⁊ erroris.
Quarto ſi ɔcomitet q̄ocunqȝ pctm.
Quinto cuȝ ignorātia dr pctm vel cū pcto vtꝫ ſit originale vel actuale vel medium.
Sexto vtꝫ pctm ignorātie ſit grauiſſimū.
Septimo vtrum ignorantia excuſet a peccato vel non excuſet.
Octauo de excuſātibus que magis excuſat.
Nono de comparatione ipſius ad alias cauſas excuſationis.

Queſtio. cxxx. de omiſſione habet decem mēbra

Primo querit vtꝫ omiſſio ſit peccatū.

Secūdo vtrū ſit peccatum actuale.
Tertio vtrū ſit peccatū ſepatū a trāſgreſſiōe an ſeſe ↄcomitentur.
Quarto vtrū multiplicet̄ p ſpēs pcti.
Quinto vtrū teneat̄ aliqs ad impoſſibile.
Sexto de cōpatione eius reſpectu alioꝝ mortaliū q̄ntum ad q̄ntitatē peccati.
Septimo qn̄ dr̄ ppetrata omiſſio hoc ē quo tp̄e.
Octauo de ordine ipſius omiſſionis ad ↄmiſſiōꝫ.
Nono ſi q̄ntūcūqꝫ ſit hō pfectus ſemp omittit.
Decimo de pena q̄ debet̄ i futuro pcto omiſſiōis.

Queſtio. cxxxj. de negligētia hꝫ nouē membra.

Primo querit̄ vtrū negligentia ſit pcm̄.
Secundo vtrū ſit ſemp veniale vel ſemp mortale vel aliqn̄ hoc aut illud.
Tertio ō dr̄a eius ad alia peccata cū quibus videtur habere ↄueniētiā.
Quarto vtrū ſit de generalibus vel capitalibus p̄mis peccatis vel ad qđ reducit̄.
Quito ō radice ꝛ cā negligētie quā aſſignat greg. ſuper. xlviij. Jeremie.
Sexto circa quos actus ſiue opa dei dicat̄ negligentia.
Septimo vtrū negligētia equaliter ſit circa oēs circunſtantias actuum.
Octauo vtrū pctor ſemp peccet pcto negligētie dū eſt in peccato ſuo.
Nono qđ ē illđ qđ ē pricipal̄r oppoſitū negligētie.

Queſtio. cxxxij. ō ↄmiſſione hꝫ q̄tuor membra

Primo querit̄ vtrū vna ſit traſgreſſio voluntatis ꝛ operis: an plures ꝛ ita plura pcta.
Secūdo ſi pp diuerſaꝝ legū traſgreſſiōes debeat dici vnū peccatū vel plura.
Tertio ſi ↄmiſſio ē traſgreſſio legis tm̄.
Quarto vtrū ſit diuiſibile in ſpēs formales aut nō ſit diuiſibile.

Queſtio. cxxxiij. ō peccato cogitationis hꝫ quinqꝫ membra.

Primo querit̄ vtrū pcm̄ ſit i cogitatione.
Scđo vtrū ſit mortale an tm̄ veniale.
Tertio de cōpatiōe huius pcti ad illa que ſūt oris ꝛ operis.
Quarto vtrū peccet̄ in ſēſibꝰ ex quibus pdeūt cogitationes intellectus.
Quinto de dr̄a huius pcti reſpectu reꝝ pteritaꝝ pn̄tium ꝫ futurarum.

Queſtio. cxxxiiij. de prauo iudicio ſuſpitionis hꝫ octo membra.

Primo querit̄ quid ſit ſuſpitio ꝛ vtrū ſit idē q̄ iudicium vel non.
Scđo vtrū ſuſpitio ſit malū vel bonum.
Tertio vtrū ſit malū culpe vel pene.
Quarto vtrūꝫ iudiciū ſuſpitionis ſit mortale tm̄. aut veniale tm̄. aut aliqn̄ mortale aliqn̄ veniale.
Quinto ſi ſuſpitio ē malū pene ex qua cā.
Sexto vtrū ſuſpitio ſit hominis ſm̄ ſtatum inocētie vel angeli. vel aūt hominis ſm̄ ſtatum nature corrupte.
Septimo ex qua ſuſpitione pōt eſſe iudicium rectum ꝛ ex qua non.
Octauo de quibus poteſt eē iudiciū huiuſmōi ꝛ de quibus non.

Queſtio. cxxxv. de iudicio pſū ptiōis vel vſurpato hꝫ quatuor membra.

Primo querit̄ de vſurpatione iudicij diuini qđ dr̄ iudiciū hominis vſurpatū ꝛ habet quatuor articulos.
¶ Primus vtrū ſolius dei ſit iudicare de occultis cordium.
¶ Scđs vtrum homo poſſit iudicare occulta cordis pprij.
¶ Tertius vtrū de manifeſtis alioꝝ pōt fieri iudicium.
¶ Quartus vtrum in partē vtrāqꝫ ſit indifferēter īterp̄tādū vel tm̄ in meliorē.
Secūdo querit̄ de vſurpatiōe huiuſmōi iudicij a moyſe ꝛ phinees.
Tertio de iudicio vſurpato ab eo q hꝫ ptātē dī ſpatam ꝛ habet tres articulos.
¶ Primus ſi ptās eccleſiaſtica vſurpet ea q̄ ſunt ptātis ſecularis vtrū peccet vel non.
¶ Scđus ſi ē vſurpatio iudicij q̄ntū ad ſciētiā vel bonitatem ſicut quo ad ptātem.
¶ Tertius ſm̄ quos ꝛ quot modos fit vſurpatio iudicij.
Quarto querit̄ de iudicio vſurpato ꝓut eſt inter eccl'aſticas pſonas ꝛ ↄtingit dupliciter videlꝫ i foro penitentie ꝛ in foro cauſe. §. ſuo.

Queſtio. cxxxvj. ō perſonarū acceptiōe hꝫ quatuor membra.

Primo querit̄ qđ ſit pſonaꝝ acceptio.
Secūdo cū ſint tres dr̄e pſonaꝝ acceptiōis quomō peccat̄ vnoquoqꝫ ſub. §. ſuis
Tertio querit̄ q̄ de cā dicat̄ acceptio perſonarū.
Quarto q̄re remouet̄ ita ſpāl̄r pſonaꝝ acceptio a deo in ſacra ſcriptura.

Queſtio. cxxxvij. de peccato cōſenſus ꝛ ↄſcia recta erronea ꝛ pplexa hꝫ quatuor mēbra.

Priō q̄rit̄ qđ ſit ↄſēſus ꝛ q̄ ſint dr̄e ipſius.
Scđo cuꝫ ſit duplex ↄſenſus vtrū ſm̄ vtrunqꝫ ſit mortale pcm̄. an veniale aliqn̄.
Tertio ſi ↄſenſus ē mortale pcm̄ cū ē ꝯ ↄſciam ꝛ habet quinqꝫ articulos.
¶ Primꝰ vtrū ↄſcia liget ſiue ſit recta ſiue erronea.
¶ Scđs vtrū magis liget q̄ p̄ceptū plati vel non.

¶ Tertius circa q̄ liget ⁊ circa q̄ nō. an circa oia.
¶ Quartus vtrū meritū ſit in agēdo ſm ꝯſciaꝫ ſic demeritum agendo ꝯ̄ ꝯſcientiam.
¶ Quintus vtrū in oī pctō ſit fieri ꝯ̄ ꝯſcientiam.
Quarto qd agendum eſt de pplexitate ꝯſcie ſi eſt aliqua pplexitas ⁊ habet duos articulos.
¶ Primus vtrū ſit pplexitas conſcientie.
¶ Secundus de caſibus in quibus dī eſſe pplexitas ſub. §. ſuis.

Queſtio. cxxxviij. de peccato taciturnitatis hꝫ tria membra.

Primo queritur vtrum tacere ſit peccatum.
Scdo vtrū ſemp ſit pctm mortale. an aliqñ veniale aliqñ mortale.
Tertio de comparatione pcti taciturnitatꝭ ad peccatum locutionis.

Queſtio. cxxxix. de mendacio hꝫ. viij. mēbra

Primo queritur quid ſit mendacium.
Scdo vtrum mendacium ex aliqua circunſtantia poſſit fieri bonum.
Tertio vtrū omne mendacium ſit peccatum.
Quarto vtrum oē mendaciū ſit peccatū mortale.
Quinto vtrū pfectis liceat mentiri.
Sexto de mendacijs ſm dīias perſonaꝝ.
Septimo de ſpeciebus mendacij.
Octauo de ꝯpatione ad ſuum oppoſituꝫ idicēdo.

Queſtio. cxl. de pctō ꝯtētionis hꝫ quatuor membra.

Primo queritur quid ſit contentio.
Secundo ſi ſit vniuerſaliter pctm vtrum mortale aut veniale.
Tertio vtrū ſit ꝯtendenduꝫ cum hereticis in diſputatione.
Quarto vtrū ꝯtētio poſſit eē i repetendo ſua.

Queſtio. cxlj. ꝺ ſcurrilitate ⁊ turpiloquio hꝫ quiqꝫ membra.

Primo queritur vtruꝫ ſcurrilitas ſemp ſit pctm.
Scdo vtrum veniale tm̄ aut mortale.
Tertio vtrū in prelato ſemp ſit mortale peccatuꝫ.
Quarto ꝺ comparatione turpitudinis in ſermone ad turpitudinem in ope.
Quinto vtrum idem ſit ſcurrilitas ⁊ ſtultiloquiuꝫ. an aliquo modo differant.

Queſtio. cxlij. ꝺ multiloquio hꝫ quinqꝫ membra.

Primo queritur an ſemp in multiloquio ſit peccatum.
Secundo vtrum ſit tantum veniale aut etiaꝫ mortale.
Tertio de comparatōe huius peccati ad alia pcta locutionis.
Quarto de effectu huius peccati.
Quinto de difficultate cauēdi hoc peccatū.

Queſtio. cxliij. de iactantia hꝫ quatuor mēbra.

Primo queritur vtrum iactantia ſit veniale pctm an mortale.
Scdo ſub quo capitali peccato contineaṫ.
Tertio vtrum perfectorum tm̄ ſit vitare iactantiā ſiue oſtentationem.
Quarto de comparatione huius pcti ad pctm cupiditatis.

Queſtio. cxliiij. de adulatione habꝫ octo mēbra.

Primo queritur: quid eſt adulatio ⁊ que differentie eius.
Secundo vtrum ſit peccatum veniale vel ſemper mortale.
Tertio de grauitate huius peccati.
Quarto de comparatione huius peccati ad alia.
Quinto vtrū adulator teneatur reſignare bñficiū quod impetrauit per adulationem.
Sexto ſi plus noceat ſibi adulator q̄ꝫ alij.
Septimo de ſequela adulationis.
Octauo de remedijs adulationis.

Queſtio. cxlv. de contumelia hꝫ ſex membra.

Primo queritur quid ſit contumelia ⁊ vtrū ſemper ſit idem qꝺ conuiciū vel non.
Secundo ſi contumelia ſit pctm mortale ſemper an aliquando veniale.
Tertio ſi contumelia ſit ſuſtinenda.
Quarto vtrum maior ſit victoria in ſuſtinendo q̄ꝫ in reſiſtendo.
Quinto ad qꝺ capitale peccatum reducatur.
Sexto de magnitudine huius peccati ⁊ comparatione.

Queſtio. cxlvj. de detractione habet vndecim membra.

Primo queritur quid ſit detractio ⁊ quot ſint eius ſpecies.
Secundo an poſſit reuelare aliqs maliū alterius occulte ſine peccato.
Tertio cum detractio ſit peccatum vtrum ſit mortale tantum.
Quarto an ſit generale peccatum licet maxime peccent ſubditi hoc genere peccati.
Quinto de peccato conſentiens ſiue audientis detractionem.
Sexto vtrum tenetur detractor ad reſtitutionem.
Septimo de comparatione huius peccati.
Octauo de effectu peccati huius.
Nono de remedio huius peccati.
Decimo ꝙ tollenda eſt occaſio huius peccati.
Undecimo de pena huius peccati.

Queſtio. cxlvij. de maledictōe hꝫ octo mēbra

Primo queritur vtrum maledicere ſit ſemp̄ malū.
Secundo ſi eſt tantum mortale peccatum.
Tertio vtrū ſit maledicendū creature non habēti rationem vel intellectum.
Quarto vtꝝ ſit maledicendum creature rationali vtpote angelice vel humane.
Quinto vtꝝ tm̄ dei ſit maledicere.
Sextū ſi maledictio fertur ſuper humanā creaturam: ex qua cauſa ferenda eſt.
Septio de cōpatiōe huius pctī ad alia pcta.
Octauo vtꝝ eque cōueniant maledictiōes i nouo teſtamento ſicut in veteri.

Queſtio. cxlviij. de blaſphemia in deum habet ſeptem membra.

Primo queritur quid ſit blaſphemare.
Secundo que ſint differentie eius.
Tertio vtꝝ ſit ſemper mortale peccatū.
Quarto vtꝝ ſit hominis tantū i pn̄ti an ēt i futuro.
Quinto de cōparatione huius peccati ad quedam alia genera pctoꝝ vel ſpecieꝝ inter ſe.
Sexto vtꝝ ſit peccatū irremiſſibile.
Septio vtꝝ ſit tm̄ in dictis an etiā in factis.

Queſtio. cxlix. de riſu ⁊ ioculatiōe corporis hꝫ quatuor membra.

Prio q̄rit vtꝝ ridē aut ludē aut ioculari ſit pctm.
Secundo ſi aliqn̄ eſt mortale.
Tertio ſi inſpectores ludoꝝ aut ioculationū peccent aliqn̄ venialr̄ aliqn̄ mortaliter.
Quarto vtꝝ miſtrātes talibus nec̄ia peccent.

Queſtio. cl. de irriſione habet quinqꝫ membra.

Primo queritur quid ſit deriſio ⁊ vtrum ſit idem quod ſubſānatio.
Secundo vtꝝ ſit peccatū mortale vel non.
Tertio qđ eſt in illo genere maius pctm.
Quarto vtꝝ ſuſtinēs deriſionem mereatur.
Quinto de damno qđ accidit de deriſione.

Queſtio. clj. de ornatu veſtium hꝫ quinqꝫ membra.

Primo queritur vtrum peccatum ſit in p̄cioſitate veſtium.
Secundo vtrum peccatum ſit viris habere veſtimenta muliebria.
Tertio vtrum ornatus pmiſſus mulieribus coniugatis ſit illicitus virginibus.
Quarto vtrum religioſi viri peccent habendo veſtes delicatas.
Quinto vtrum artifices faciētes talia ad laſciuiā peccent.

Queſtio. clij. quare ſunt tantum ſeptem peccata capitalia habet tria membra.

Primo queritur vtrum plura debeant dici capitalia peccata an vnum tantum.
Secundo ſi plura vtrum tantum ſeptem an plura q̄ ſeptem vel ſeptem preciſe.
Tertio ſꝫ quam cauſam attendatur ſeptimembris diuiſio.

Queſtio. cliij. de ſuperbia habet xiij. membra.

Primo queritur quid ſit ſuperbia.
Secundo vtrum omne peccatum ſit ſuperbia.
Tertio quid ſit motiuum in peccato ſuperbie.
Quarto ſm quam vim attenditur hoc peccatum.
Quinto de quātitate huius peccati.
Sexto de inſepabilitate eius ad alia peccata.
Septimo de difficultate cauendi illud peccatum.
Octauo de effectu huius peccati.
Nono de prioritate huius peccati ad alia.
Decimo de ſpeciebus huius peccati. ⁊ hꝫ quatuor articulos.
¶ Primus vtrum pauciores ſpecies ſufficiant.
¶ Secundus vtrum plures debeant dici.
¶ Tertius de comparatione illorum in quantitate peccati.
¶ Quartus de comparatione haꝝ ſpecieꝝ ad illas quas ponit anſ. ⁊ Bern̄.
Undecimo membro de oppoſitiōe huius peccati.
Duodecimo de gradibus ſuperbie.
Tredecimo de differentia appetitus primatus in ſpiritualibus ⁊ tēporalibus.

Queſtio. cliiij. de inani gl'ia habet vndecim mēbra.

Primo queritur vtrum appetitus inanis glorie ſit peccatum.
Secundo vtrum ſit tantum mortale peccatum.
Tertio quid ſit motiuum in hoc peccato.
Quarto de cōuenientia ⁊ differentia ad peccatum ſuperbie.
Quinto de comparatione ad peccatum ſuperbie vtrum ſit generale ad illud.
Sexto vtrum inanis gloria ſit tantum in homie aut etiam in dyabolo.
Septimo vtrum ſit maius peccatum in qbuſdam perſonis q̄ in alijs vt in religioſis.
Octauo de comparatione inanis glorie ad inanē gloriam ſm differentias materiaꝝ.
Nono de magnitudine huius peccati.
Decimo de ſpeciebus eius.
Undecimo de oppoſitione huius peccati.

Queſtio. clv. đ inuidia hꝫ vndecim membra.

Primo queritur quid ſit inuidia.
Secundo vtrum ſit peccatum vel non.
Tertio vtrum ſit mortale vel veniale.
Quarto vtrum ſit capitale peccatum.
Quinto vtrum ſit ſpirituale peccatū vel carnale.
Sexto de grauitate huius peccati.
Septimo de ſubiecto inuidie.

Octauo respectu cuius sit inuidere.
Nono cui opponit̄ inuidia.
Decimo ꝺ differētia inuidie ad emulationē.
Undecimo vtrum inuidia sit mr̄ omnium pecca/torum.

Questio. clvj. ꝺ ira hꝫ.xij.membra.

Primo querit̄ quid sit ira.
Scḋo vtꝛ irasci sit malū ꝰm se.
Tertio vtrū sit aliqua quatuoꝛ paſſionuꝫ.
Quarto querit̄ de motiuo huius pcti.
Quinto querit̄ vtrum sit peccatum.
Sexto an sit capitale vicium.
Septimo de compatione eius ad inuidiam.
Octauo an sint ibi iſte dr̄ie veniale moꝛtale.
Nono de q̄titate iſtius peccati.
Decimo an sit cā omnium maloꝝ.
Undecimo de eius opposito
Duodecimo de pena huius peccati.

Questio. clvij. de accidia habet xj.membꝛa.

Primo queritur de ratione ipsius nois vnde tra hitur.
Scḋo qd sit accidia ꝰm rem.
Tertio in quo genere sit.
Quarto de cā illius peccati ꝛ radice.
Quinto an sit capitale vicium.
Sexto de eius oppposito qd sit illud.
Septimo de compatione accidie ad inuidiam.
Octauo de magnitudine huius peccati.
Nono quare accidia ponit̄ pctꝫ penes sup̄fluitatē ꝛ nō penes diminutionem.
Decimo ꝯtra qꝺ preceptum decalogi sit.
Undecimo de eius effectu.

Questio. clviij. de auaricia hꝫ vndeciꝫ mēbꝛa.

Primo querit̄ quid sit auaricia.
Secundo an diligere tpalia sit bonū ꝰꝫ se an ma lum vel indifferens.
Tertio quid sit inclinatiuū ex pte nr̄a ad illicitum amoꝛem tempoꝛalium.
Quarto quare dicat̄ ꝯcupiā oculoꝝ cū nō tm̄ cō tingat peccare ꝰm visū in illo genere peccati.
Quinto an sit capitale peccatum.
Sexto an sit sp̄ūale vel carnale.
Septimo de alijs peccatis que sūt circa amoꝛem tpaliū vtrū sub auaricia ꝯtineant̄.
Octauo de opposito auaricie.
Nono de magnitudine huius peccati ꝛ compa/ratione.
Decimo de casibus circa hoc pc̄m.
Undecimo de effectu huius peccati.

Questio. clix. de gula hꝫ vndeciꝫ membꝛa.

Primo querit̄ quid sit.
Scḋo qꝺ sit motiuū i hoc genere peccati.
Tertio vtrū primus motus nutritiue siue appetitū uei nutrimēto sit peccatū.
Quarto an sit capitale peccatū.
Quinto vtrum cōtingat eſſe pc̄m circa diminu/tionē cibi sicut circa sup̄fluitatem.
Sexto de circūſtantijs gule.
Septimo de magnitudine huius peccati.
Octauo de prudētia carnis que disponit ad gulā vtrum sit peccatum.
Nono de opposito gule ꝛ contra quod preceptū decalogi sit gula.
Decimo ꝺ tempoꝛe pꝛohibitionis huius peccati.
Undecimo vtrum quantitas ꝛ qualitas cibi sint in vicio aut solus appetitus.

Questio. clx. ꝺ ebꝛietate habꝫ vndecim membꝛa.

Primo queritur quid sit ebꝛietas.
Secundo an omnis ebꝛietas sit moꝛtale peccatū.
Tertio an peccet moꝛtaliter inebꝛians alium.
Quarto vtrum eedem sint conditiones ebꝛietatis ꝛ gule.
Quinto de magnitudine huius peccati.
Sexto de aggrauatione eius ꝰm conditionē per/sonarum.
Septimo de effectu huius peccati.
Octauo de cognitione huius peccati.
Nono de ꝓhibitione huius peccati.
Decimo de pena huius peccati.
Undecimo vtrum hoc peccatum fuerit ante dilu/uium.

Questio. clxj. ꝺ luxuria habꝫ vndeciꝫ mēbꝛa.

Primo querit̄ quid sit luxuria.
Scḋo vtrū coire sit malū ꝛ peccatum ꝰm se.
Tertio vtrum omnis luxuria sit moꝛtale pecca/tum.
Quarto quare dicit̄ peccatū in coꝛpus.
Quinto de ꝯditionibus huius peccati.
Sexto de q̄titate huius peccati.
Septimo de comparatione huius peccati ad su/perbiam.
Octauo de opposito huius peccati ꝛ in genere mali ꝛ in genere boni.
Nono de differentijs huius peccati.
Decimo de effectu huius peccati.
Undecimo de pena huius peccati.

Questio. clxij. de filiabus singu loꝛum capitaliuꝫ viciorum habet semptem membꝛa.

Primo queritur de filiabus inanis gloꝛie.
Secundo de filiabus inuidie.
Tertio de filiabus ire.
Quarto de filiabus accidie.
Quinto de filiabus auaricie.
Sexto de filiabus gule.
Septimo de filiabus luxurie.

Queſtio. clxiij. de illa diuiſione pcti. aliud ex infirmitate. aliud ex ignorãtia. aliud ex iduſtria aut certa malicia hȝ tria mēbra.
Primo q̃rit penes qd accipiat hec diuiſio.
Secũdo vtrũ idē pctm ↄtineat ſub diuerſis differentijs.
Tertio de ↄpatōe differētiarũ iter ſe ſȝ magnitudinem peccati.

Queſtio. clxiiij. d̾ fornicatione hȝ .iij. mēbra.
Prio q̃rit. v. oē pctȝ carnis dicat fornicatio.
Scdo ſuppoſito ꝙ ñ. vtrũ ↄcubitus cũ ſoluta ſit pctm mortale.
Tertio ſi eſt mortale vtrum ſit minus peccatuȝ an maius alijs.

Queſtio. clxv. de adulterio habet q̃tuor membra.
Primo q̃rit vtrũ adulteriũ ppetret tm̃ cũ aliena.
Secũdo ſi peccatur ēt cũ ſua mortaliter vtrũ ſm omnē modũ debeat dici adulteriũ.
Tertio d̾ magnitudine iſtius pcti.
Quarto de pena huius pcti.

Queſtio. clxvj. de peccatis ↄiugũ hȝ quatuor membra.
Primo querit qñ ↄmixtio matrimonialis ſit peccatũ vl' ex qbus cauſis.
Secũdo qñ ſit mortale pctȝ ⁊ qñ veniale.
Tertio ſi peccat vna pſona mortaliter. vtrũ alia pſona peccet reddēdo debitũ petēti.
Quarto vtrũ i matrimonio poſt votũ emiſſũ ſemper peccet exigēdo debitũ

Queſtio. clxvij. d̾ ſtupro habȝ .iiij. membra.
Primo q̃rit q̃d ſit ſtuprũ.
Secũdo vtruȝ ſtuprum ſit adulteriũ.
Tertio i quo differt a raptu.
Quarto in quo teneatur virgini quã deflorauit cõſtuprator.

Queſtio. clxviij. de raptu habet quatuor membra.
Primo q̃rit q̃d ſit raptus.
Secũdo ſi raptor poſſit ducere eam quã rapuit.
Tertio de pena illorũ qui participant i rapiendo.
Quarto de pena raptoris ⁊ euaſiōe a pena.

Queſtio. clxix. de inceſtu habȝ quatuor mēbra.
Primo querit q̃d ſit inceſtus.
Secũdo vtrũ inceſtus ſit malũ ſm ſe.
Tertio de cõpatiōe illius peccati ad alia illius generis.
Quarto de caſibus q cõtingũt rōne ↄſanguinitatis ⁊ rōe affinitatis.

Queſtio. clxx. de ſacrilegio occaſiōe fornicationis habȝ tria mēbra
Primo querit vtruȝ huiuſmōi copula carnalis ſit ſm ſe peccatuȝ.
Secundo de cõparatione huius peccati ad peccatũ inceſtus qd̾ dicit rōe cõſanguinitatis vel affinitatis.
Tertio in quibus caſibus ↄtingit peccare cũ rōe huius. vl' illius.

Queſtio. clxxj. de pcto ↄtra naturam habet tria mēbra.
Primo querit de cõpatōe horum pctoꝝ inter ſe ſm rōem magnitudinis.
Secundo de pena huius pcti.
Tertio de caſibus aliquibus i quibus dubitatur. vtrũ ſit ↄ naturã vl' nõ.

Queſtio. clxxij. de peccato ex ignorãtia habȝ ſex mēbra.
Primo querit vtrũ actus malus p ignorãtiã ppetratus ſit pctm.
Secũdo vtrũ actus malus q̃ ſit p ebrietatē vl' furorē vl' pueritiã dicat pctm p ignorantiam.
Tertio vtrũ actus malus p ignorãtiaȝ iuris ppetratus ſit pctm.
Quarto vtrum actus per ignorantiã facti ſit peccatũ vel nõ.
Quinto vtrum actus p ignorãtiã liget ad penã lȝ nõ ad culpã.
Sexto de quibuſdã in caſibus qui fiunt per ignorantiam.

Queſtio. clxxiij. de peccatis i ſpiritũſctȝ hȝ ſex mēbra.
Primo q̃rit q̃d ſit pctm i ſpm̃ſctũ.
Secũdo vtrũ idē ſit pctm i ſpm̃ſanctuȝ. qd̾ pctm ad mortē.
Tertio quot ſũt differētie pcti i ſpm̃ſanctũ.
Quarto vtrũ oē pctm poſſit dici p aliquã additionē pctm i ſpm̃ſanctũ.
Quinto cui grē primo ⁊ p ſe opponat.
Sexto quare peccatum in ſpiritũſanctum dicitur irremiſſibile.

Queſtio. clxxiiij. de deſperatione habet octo mēbra.
Primo querit ſi deſpatio ſit pctm.
Secũdo vtrũ ſit pctm idē cũ ſpe ſiue cõfidētia q̃ ē i creatura.
Tertio. v. deſpatio poſſit ēē cũ fide iformi aut nõ.
Quarto vtrũ deſpatio ſit de potētia dei ſicut d̾ bonitate diuina.
Quinto vtrũ deſpatio put ē peccatũ pmaneat in dãnato ſm actũ.

Sexto ꝺ ꝯpatione deſperatõis ad alia peccata ⁊ de ꝯpatõe ptiũ iter ſe.
Septimo vtrũ deſperare ꝺ ſalute ꝓximi ſit pctꝫ.
Octauo ꝺ remedio pcti deſpatõis.

Queſtio. clxxv. de timore male humiliãte hꝫ ſeptẽ mẽbra.

Primo querit̃ qd ſit timor male hũilias.
Secũdo vtrũ ſit mortale pctm vł nõ.
Tertio quõ ſũt dr̃e timoris prout ẽ peccatum ſiue ſpecies ſiue nõ.
Quarto ꝺ eo qd ẽ timẽdũ vł nõ timẽdum ⁊ hoc ẽ ꝺ materia timoris.
Quinto ꝺ cã inducẽte timorẽ humanũ.
Sexto vtrũ excuſet a pctõ.
Septimo ꝺ oppoſito ipſius.

Queſtio. clxxvj. ꝺ amore male accendẽte hꝫ ſeptẽ mẽbra.

Primo q̃rit̃ qd ſit amor male accẽdens.
Secũdo vtrũ amor ſui ſit cã mortalis pcti.
Tertio vtrũ ſit cã omnis pcti.
Quarto vtrũ amor ſui ſupra deũ ſit idolatria.
Quinto vtrũ poſſit ſtare cũ caritate.
Sexto vtrũ amor indebitus ſit odiũ.
Septimo ꝺ pena huius pcti.

Queſtio. clxxvij. ꝺ ꝯcupiſcẽtia carnis. oculoꝝ. ⁊ ſupbia vite hꝫ tria mẽbra.

Primo q̃rit̃ quid ſit ꝯcupiſcẽtia hꝫ ꝙ cõe eſt his tribus.
Scđo ſi ipa diuiſio trimẽbris ſit ſufficiẽs ⁊ ꝺ oppoſitiõe iſtarũ differẽtiaꝝ iter ſe.
Tertio ꝺ vnaquaq; parte diuiſionis ſigillatim ⁊ hꝫ tres articulos.
Primus ꝺ concupiſcẽtia carnis ad quantum ſe extendat.
Secũdus ꝺ ꝯcupiſcẽtia oculoꝝ.
Tertius ꝺ ſupbia vite.

Queſtio. clxxviij. de idolatria habet ſeptẽ mẽbra.

Primo querit̃ qd ſit idolatria.
Secũdo ꝺ cã idolatrie.
Tertio ĩ qbus ꝯſiſtit idolatria.
Quarto ꝺ effectu eius.
Quinto ꝺ magnitudine peccati.
Sexto ꝺ tẽpore ⁊ de ceſſatõe.
Septimo vtrũ cõicãdũ ſit cũ idolatris.

Queſtio. clxxix. ſi iudei ⁊ gẽtiles cũ ritu ſuo ſint tolerãdi hꝫ. iiij. mẽbra.

Primo q̃rit̃ vtrũ tolerãdi ſint iudei.
Secũdo vtrũ ritus eoꝝ ſit quaſi idolatria.
Tertio vtrũ ꝑmittẽdi ſint ritum ſuũ in ſolennitatibus ⁊ alijs obſeruare.
Quarto vtrũ ad fidẽ ꝯminatõib⁹ ⁊ penis ſint cõpellendi.

Queſtio. clxxx. de ꝯuerſatione xpianoꝝ cũ iudeis ⁊ paganis hꝫ. iiij. mẽbra.

Prio q̃rit̃ v. eccl'a iudicare debeat ipos ĩfideles.
Scđo vtrũ iudei vł pagani poſſint xpianis ꝑeſſe.
Tertio vtrũ ꝯpellẽdi ſint ſoluere decimã ꝑdialem vł alia q̃ ſoluũt xpiani.
Quarto vtrũ xpiani poſſint hẽre mãcipiũ iudeũ vel paganũ.

Queſtio. clxxxj. ꝺ hereſi habꝫ xiij. mẽbra.

Primo q̃rit̃ qd ſit hereſis ĩ genẽ ⁊ quid diffinitiue.
Secũdo de differẽtia eius.
Tertio ad qd genus ſeptẽ capitaliũ reducit̃.
Quarto vtrũ ſit initiũ oium pctoꝝ.
Quinto de quãtitate peccati.
Sexto ꝯ quod ꝓceptũ ſit ſpecialiter.
Septio vtꝝ hẽſis ad oia credibilia ſe extendat.
Octauo de oppoſitõe.
Nono de neceſſitate hereſis.
Decimo de ꝑuatione cõionis hereticoꝝ ⁊ pena.
Undecimo de tolerãtia ipoꝝ ⁊ oppoſito.
Duodecimo de duratõe hereſum.
Tredecimo de reuertẽtibus ab hereſi.

Queſtio. clxxxij. ꝺ ſciſmate hꝫ ſeptẽ mẽbra.

Primo q̃rit̃ qd ſit ſciſma.
Secũdo vtrũ ſciſma ꝯtineat hereſim ⁊ ꝺ ꝯpatõe eius ĩ quãtitate.
Tertio de poteſtate ſciſmaticoꝝ.
Quarto de ſacramẽtis ſciſmaticoꝝ.
Quinto ꝺ ordinatis a ſciſmaticis.
Sexto de cõione cũ ſciſmaticis vł ſuo oppoſito.
Septimo de pena ſciſmaticorũ.

Queſtio. clxxxiij. de apoſtaſia hꝫ q̃nq; membra.

Primo querit̃ qd ſit apoſtaſia ⁊ q̃ ſit eius differẽtia ad hereſim ⁊ ſciſma.
Secũdo qs dicẽdus ſit apoſtata.
Tertio vtrum ois apoſtata ſit infamis.
Quarto vtrũ ois apoſtata ſit excõicatus vł excõicandus.
Quinto vtrum clericus apoſtata priuet̃ priuilegio clericali.

Queſtio. clxxxiiij. de diuinatiõe habꝫ ſex membra.

Primo queritur quid ſit diuinatio.
Secundo que ſint differentie eius.
Tertio vtrum diuinatio ſit licita.
Quarto vtrum diuinatõibus ſit fides adhibẽda.
Quinto de pẽna hanc penam conſequẽte.

Sexto de quibuſdã ptinẽtibus ad aliquas differentias diuinationis.

Queſtio. clxxxv. de ſortilegio habꝫ ſeptem membra.

Primo querit quid ſit ſors.
Secundo vtrum licitum ſit ꝓijcere ſortes.
Tertio vtrum ſic ſortiendo ſit tentare deum.
Quarto vtrum omni tpe ꝯgruat pmiſſio ſortis ſicut fuit tẽpore legis.
Quito vtꝝ exẽplo apoſtoloꝝ ꝯſulẽdũ ſit ſortibus i electõibus vł huiuſmõi factis.
Sexto quare plus abundat ſortilegiũ i ſexu muliebri ꝙ virili.
Septimo vtrũ ſortilegiũ ſit maius pcm̃ ꝙ iſidelitas vł apoſtaſia.

Queſtio. clxxxvj. de ipocriſi habet .xj. membra.

Primo querit q̃d ſit ipocriſis.
Secundo vtrum ſit mortale peccatũ ſemper an aliqñ veniale.
Tertio de motiuo huius pcti.
Quarto de ꝯpatõe eius ad inanẽ gliaꝫ.
Quinto đ grauitate huius pcti.
Sexto vtrũ quis poſſit ſimulare ſe eẽ malum vel ipocritam.
Septimo de ſpeciebus huius pcti.
Octauo de oppoſitõe.
Nono đ deteſtatõe huius pcti.
Decimo vtruꝫ ſit irremediabile.
Undecimo de fructibus quibus cognoſcit hoc peccatum.

Queſtio. clxxxvij. de ſymonia habet ſeptẽ mẽbra.

Primo ꝯſiderãdũ ẽ đ nomine.
Secũdo querit q̃d ſit.
Tertio quibus modis ꝯhat ꝛ hꝫ tres articulos.
¶ Primus de munere a manu.
¶ Secũdus de munere ab obſequio.
¶ Tertius de munere a lingua.
Quarto q̃rit de mãlibus differẽtijs ſymonie ꝛ hꝫ tres articulos.
¶ Primus de re ipa ſpirituali.
¶ Secũdus de annexo ſpirituali.
¶ Tertius đ illo q̃ ẽ ſpirituale ꝛ annexũ ſpũali.
Quinto q̃rit de pena ſymonie.
Sexto de quibuſdã caſibus i q̃bus põt dubitari vtrũ ꝯmittatur ſymonia.
Septimo đ ſatiſfactõe q̃ ẽ i reſtitutõe.

Queſtio. clxxxviij. đ ſacrilegio q̃ eſt ẽ ſpecies furti hꝫ quatuor mẽbra.

Primo q̃rit q̃d ſit ſacrilegiũ.
Secũdo q̃ ſint differẽtie ſacrilegij.
Tertio quando committitur ſacrilegium ꝛ quot modis.
Quarto đ pena ſacrilegij.

Queſtio. clxxxix. de ſcãdalo habet octo membra.

Primo querit q̃d ſit ſcãdalũ.
Secũdo ſi ſit peccatũ p ſe.
Tertio an oẽ ſcãdalũ ſit mortale pctm̃.
Quarto vtrũ neceſſe ſit eẽ ſcãdala.
Quinto đ ꝯpatõe ſcandali actiue ꝛ paſſiue dicti.
Sexto ſi dimittẽdũ ẽ ſcãdalũ ꝓ veritate doctrine veritatis ꝛ iuſticie.
Septimo quid ſit faciẽdũ ꝓpter ſcãdalũ.
Octauo vtrũ petrus ſcãdalizauerit ſepãdo ſe a gẽtibus ꝛ comedẽdo cũ iudeis.

Finis tabule ſcđe ꝑtis huius ſũme.

Incipit liber ſecūdus ſūme Alexādri de ales: irrefragabilis doctoris pariſiēſis: ordinis mi/norum obſeruantiſſimi.

Omplemē/tis tractatib⁹ d̄ his que pertinēt ad ſpe/culatiōez dei. qui ē factor omis creatu/re. ſequit̄ tractatus de his que ptinent ad conſideratōnez creature. Et pmo d̄ his que ptinent ad ipam creaturā in/quantū ē creatura. Deinde de his que pertinent ad lapſum ſiue deteriorarōem eiuſdē. Tertio ſe/quit̄ tractatus de repatiōe. Cōſideratio vo crea/ture inquātū ē creatura. attendit̄ bm ipam primi/tus bn̄ inſtitutā: que biptita ē. bm fieri vel bz eſſe. Cōſideratio vero eius bm fieri ⁊ eē: pōt attēdi i cōi vel i pticulari. Primo ergo dōm ē de his que pertinēt ad pſideratōem eius i cōi. ⁊ pmo bm fie/ri. deinde bm eē. Cōſideratio vero bm fieri. pmo ē bm cās eius qd fit. Scdo qntum ad pprietates pſequētes ſiue p ſe accntia. De cā vero agit du/plr. bm ſubam. ⁊ bm rōnem. Cōſideratio vo de ſuba cāe: ſi ē cā ſiue pricipiū querunt̄ duo. Pri/mo ſi prima cauſa vel principiū ſit. quid ſit. Se/cundo. vtrum ſit vnū primū principium: vl' plā.

Membrum primum.

Ad primū. Supponēdum ē q ſit vnū primū pricipiū. qd pricipiū ſit ex com/patione eorū que fluūt a pricipio. In omnib⁹. n. iuenit̄ aliqua mutabilitas q̄ nō pueniīt pricipio primo. vnde Iſido. Mate/ria mutabilis ē. q2 de iſormi trāſit ad formatum. Angeli ⁊ anime mutabiles ſunt. dū in bonū ⁊ in malū ſunt vtibiles. In creaturis vo corpalib⁹ pz q mutabiles ſunt. Ex quo pcludit̄. cū immutabile oio ſit pri⁹ mutabili. ⁊ hoc ab illo dpēdet. igit̄ eſt aliqd pricipiū qd ē imutabile. Preterea Jo. da. itellectualia anglos. ſ. ⁊ aias bz electōz. ⁊ eā q̄ ē i bono pfectōz. ⁊ eā q̄ ē ex bono acceſſionē itēſaz ⁊ remiſſā: dicim⁹ trāſmutari. reliq̄ vo bz genera/tionē ⁊ corruptionē ⁊ augmētationē ⁊ diminuti/onē. ⁊ bz q̄litatē. trāſmutatōez. ⁊ localem motū. Oīa aūt hec cū ſint vtibilia: neceſſe ē eē ex aliquo qd ē iuertibile oio. ergo ei puēit eē pricipiū. cum ois trāſmutatio vltio depēdeat ab oio itrāſmuta/bili. ¶ Preterea nō ē aliq̄ creatura q̄ nō hēat poſſi/bilitatē ad aliquā pfectōz nālr. nihil aūt ſeipz pfic: diſtat. n. nā pficiēs ⁊ pfectibile. ergo neceſſe ē ali-qd eē pfectiuū: erit ergo aliqd pricipiū. quo alia pficient̄ qd nō aliūde pficietur. Hoc idē pōt elici ex alijs pditionib⁹ que ſūt cāe vel pricipij. ⁊ eius qd ē ex pricipio ſiue cauſato. Qd cuz ſit: ondit̄ pſequent̄. q nō eſt ſcire quid ſit bm modū vie. bz q ſcientia ē p priora. Unde Jo. da. quid vo ſit bm ſubam ⁊ materiā icomprehēſibile ē bm ſe ⁊ ignotū: familiarius autē ē magis ex oiuz ablatio/ne facere rōnem. Nihil. n. ē eoz que ſunt. non vt nō ens: ſed vt ſup omnia ens. ⁊ ſup ipm eē ens. Si. n. eorū que ſunt cogitationes ſunt. qd ſup co/gitationes ē. ⁊ ſup eēntiaz erit. ¶ Preterea ſic ra/tiocinat̄ Dyo. i li. de diui. no. Si icomprehenſibi/lia ⁊ icōtemplabilia ſunt ſenſib⁹ inuiſibilia. ⁊ his que ſunt i figmēto ⁊ ſilitudie ſimpla ⁊ nō ſimu/lata iuxta eādem vitatis rōnem. ſup has eēntias ſup eēntiales magnitudo ⁊ oibus virtutibus: i/poſſibile ē qd ſup ſenſum ē archaniqz rationē. ſu/per rōnale bonum. Et iterū quez neqz cogitare poſſibile ē. neqz dicere. neqz totalr aliquo modo ptēplari: pp hoc q ab oibus ipe ē ſegregatus ⁊ ſup ignotus. ¶ Preterea rōne pōt argui. Om/nis. n. attributio ē aliquo quiqz modoz quorum nullo recipit pricipiū ⁊ cā omniū notificationū ſeu diffinitionū. Prima attributio ē p ſubſtātia/lia coequata. hoc autē nō puenit. huic pricipio: cū ſbſtātialia coequata ipoſſibile ſit haberi. eo q pricipiū ē oium. Secūda attributio ē p ſubſtan/tialia nō coequata. vt cum dicitur homo ē aial. vel homo ē ſenſibile. ⁊ bm eandē rōnez hec at/tributio remouet̄ a prima. Tertia attributio ē p pprietates que egrediunt̄ a ſba. vt riſibile ab ho/mine. ⁊ hec attributio remouet̄. pricipium. n. pri/mū nihil hz coequale qd ſit pter eius eēntiaz. p/ter autē eēntiam ſunt pprietates. Quarta autem attributio ē bm accidētia que itrinſecus pueniūt vt ſunt quātitas ⁊ qualitas: ⁊ hec attributio re/mouet̄. nihil. n. qd mutari pōt bm naturā ei eter/nalr attribuit̄. cuz ſit imutabile. Hoc ēt plane dic Aug. in li. de tri. ⁊ magiſter recitat i li. ſentē. nullū accidēs deo puenire. Quīta vo attributio ē bz ea que extrinſecus ptingūt: que ſi varient̄. nō dicunt̄ variare ſubſtātiā. vt eē a dextris vel a ſiniſtris. vl agere vel nō agere. hec attributio remouet̄ etiaz a dicto pricipio. q2 addūt aliquid preter ſbaz ad complemētum vel ſuū oppoſitū. vt agere ad cō/plementum. pati ad ſuum oppoſitum. nihil autē addere poteſt ad pfectionem ſbe principij. nec au/ferre pfectionē: ergo hec attributio remouet̄. ſed notio eius qd quid ē. eſt p attributionem aliquā ergo nō eſt cogitare primū pricipiū quid eſt bm ſubſtantiā. In ptrarium vz qd dicit apl's ad ro/ma. j. inuiſibilia dei p ea que facta ſunt a creatura mūdi itellecta cōſpiciunt̄. Et vt dic Dyo. oium ē cā ⁊ principium ⁊ eēntia ⁊ vita. ⁊ decidētium ab eo reuocatio ⁊ reſurrectio. ¶ Preterea. cum

ſit lux p̄ria. lux autē ſui manifeſtatiua ē: p̄ria ergo
maxie ſui manifeſtatiua ē. ergo p̄mū p̄cipium
ſeipſū maxie manifeſtat. Qȯ aūt ſit lux. pȝ ꝑ hoc
qȯ dicit Aug. ſuꝑ geñ. ad lr̄aȝ. nō ita dr̄ lux quē/
admodū petra ⁊ leo. ſed lux ꝓprie: illa figurate.
¶ Preterea dic̄ phūs. ꝙ ens ē p̄ria ip̄reſſio itel
ligēte. ſȝ quo ordie ſe hȝ ens i cōitate: eo ordine
ſe hȝ p̄mū ens i cāliṫate: ergo ⁊ p̄mū ens i or
dine cāliṫatis ē p̄ria ip̄reſſio. ſeip̄o ergo cognoſci
tur ſ̄m ſb̄aȝ ab itelligētia. Reſpōdēdū ad hoc.
ꝙ duplex ē cognitio. patrie ⁊ vie. cognitiōe pa
trie cognoſcet ſ̄m ſb̄am ſicut dr̄. j. Jo. iij. videbi
mus eū ſicuti ē. Cognitio v̄o vie multiplex ē. Eſt
eīm cognitio nāe. ſ. rōnis. vt ē nā quedā: ⁊ ē co/
gnitio rōnis vt ē rō cogitādo ⁊ ꝑtractādo: ⁊ eſt
cognitio gratie que ē ꝑ fidē ⁊ ꝑ donum ſapiētie
⁊ itellectus. Quātū ad cognitionē nature ſeip̄o ē
p̄mū p̄cipiū i itellectu. ⁊ cognoſcit: ⁊ ſic itelli/
git qȯ habet a phō. ¶ Et qȯ obijcitur de luce: i/
telligit quātū ad hoc qȯ ē ex ꝑte nāe. quātū autē
ad cognitionē rōnis vt ē rō i cogitando ⁊ per/
tractādo. lȝ ſit lux que ſe manifeſtat. ꝓpter ifirmi
tatē tn̄ rōis ñ cognoſcit quid ē ſ̄m ſb̄aȝ. ſȝ ꝑ opa
cognoſcit vnū p̄cipiū operꝝ. Et ſic itelligit qȯ
dicit apl̄s ad Ro. j. Inuiſibilia dei ⁊c̄. ⁊ ſic itro/
ducit illud. xiij. Sap̄. A magnitudie ſpeciei ⁊ cre
ature cognoſcibilr̄ poterit hoꝝ creator videri.
Et ꝙ ſe nō manifeſtat itellectui noſtro ſ̄m ſb̄am
hoc nō ē ex ꝑte ſui: ſȝ ꝑꝑ noſtrū defectū. ⁊ ſic dic̄
phūs. ꝙ itellectus noſter ſe hȝ ad manifeſta natu
re ſicut viſus noctue ad lumē diei. ¶ Quod autē
dicūt Dyo. ⁊ Dam̄. duplici rōne pōt attendi: tuȝ
qr p̄iora nō hȝ: nec aliquā multitudinē ſ̄m ſb̄aȝ
ſȝ quā cognoſcat quid ē diffinitiue. tn̄ qr via rō/
cinationis vel cognitionis humane: ꝑꝑ defectuȝ
ex ꝑte noſtra ⁊ excellētiam ex parte ſua non per
uenitur ad cognoſcēdū quid ē. ſȝ quid non eſt: ⁊
quoniā eſt cauſa ſeu principiū. ¶ Ad rationē ve
ro de modis attributionū. reſpondendum eſt. ꝙ
modi attributionū i creaturis. non ſ̄m illum mo
dum attribuunt p̄incipio p̄io. ſȝ ſicut dic̄ Boe.
i lib. de trini. Omnia predicamēta preter ad ali/
quid. cum ad deum referunt. ad predicationē ſ̄ȝ
ſubſtantiam cōuertuntur. ⁊ ideo licet attributio
nes ille ſ̄m modum quo cōueniunt creaturis: ñ
cōueniunt p̄cipio. conueniūt tamen aliquo mo
do. dicunt eīm diuinam ſubſtantiā aliquid coin/
telligēdo. nullā autē rei cōpoſitionē circa ip̄ȝ p̄i
cipiū deſignādo. Cognitione v̄o q̄ ē ꝑ grām. lȝ ñ
cognoſcat i p̄nti facie ad faciē: cognoſcit tn̄ ꝑ ſpe
culū i enigmate. ⁊ quodā ēt modo cōmuni. hoc
dr̄ ꝑꝑ donū ſapiētie. qȯ ē cōmune vie ⁊ patrie.
lȝ etiam hec cognitio nō perueniat ad ip̄am eēn
tiam ſ̄m ſeip̄am. ſed ꝑ veſtigia i creaturis ꝑ ima-
ginē i intellectuali creatura. per ſimilitudinem in
ip̄is gratijs ſiue donis gratiarum.

Mēbrū ſecundum.

Ecūdum membrū huius q̄ōnis. vtrū
ſint plura p̄cipia ſ̄ȝ ſubſtātiā: hȝ tres
articulos. ¶ Primus. vtrum ſint duo
p̄ria p̄cipia vnū boni ⁊ alterū mali.
¶ Secūdus. vtrū ſint duo p̄cipia. vnū boni ſpi
ritualis alterū boni corporalis. ¶ Tertius. vtruȝ
boni corporalis ſint duo p̄cipia. ſcilicet opifex
⁊ materia quorū neutrū ē ab aliquo.

Articulus primus.

Irca primuȝ ſic obijcit Jo. dama. ꝙ
nō ſint duo principia. Contraria ſunt
adinuicem. bonuȝ ⁊ pernicioſum. ⁊
ſuiinuicē corruptiua. Si ergo ſunt in
ſeinuicē: nō erunt ſubſiſtētia. Si vero nō ſunt in
ſeinuicem ſed diuiſa: quis ē qui regionē ſingulo
diſtribuit. ⁊ ſi alius ē qui diſtribuit: illud magis
erit principiū. ¶ Item neceſſe ē alterū horuȝ vel
tangere ⁊ corrūpere ſeinuicem. vel eſſe medium
in quo neqȝ bonū neqȝ malū eſt. ⁊ non tunc tm̄
duo principia ſȝ tria. ¶ Itē neceſſe ē alterꝝ horuȝ
vel pacificare. qȯ id quod malū ē nō pōt. quod
enim pacificat nō eſt malū: vel preliari. quod id
qȯ bonū eſt nō pōt. qȯ preliat. n. non ē finaliter
bonū. ¶ Item qȯ malū eſt quidē preliari. qȯ aūt
bonū eſt. nō ex aduerſo preliari ſȝ a malo corrū
pi vel ꝯtriſtari ſemꝑ ⁊ maluȝ pati. qȯ nō ē boni:
vnū ergo ē ab omni malicia exutū ⁊c̄. ¶ Itē au/
gu. i li. de morib⁹ manicheoꝝ. Pricipiū p̄mū
boni ē ſūmū bonū. ſȝ ſūmū bonū ñ pōt eē ſūmū
bonū niſi ſit incōmutabile: ip̄enetrabile: ⁊ iuiola
bile ⁊c̄. Si. n. deeſſȝ aliq̄ boni ꝯditio: ñ eēt ſūmū.
qr itelligeret melius. tali aūt nāe noceri nullaten⁹
pōt: malū āt dr̄ eo ꝙ nocet ſeu nocē pōt. ¶ Pre
terea. cū ſit ſūmū bonū: ē ſūme potēs. ergo ꝯſer/
uare pōt omne quod ꝑtinet ad regnū ſuū. ⁊ hoc
eſt regnū lucis ſicut dicūt manichei: ergo pōt cō
ſ̄uare oē illud qȯ ē i regno lucis a nociuo. Et qr
ſūme bonū vl̄t ꝯſ̄uare ⁊ nouit. ergo i effectu erit
ꝯſ̄uatō: ñ ergo malū ſiue p̄cipiuȝ mali nocebit
regno bōi. nȝ nocebit regno tenebraꝝ. corruptio
eiȝ ñ ē i ſeip̄a. ſȝ i aliq̄ qȯ corrūpit: malū aūt ē cor
ruptio: ergo ñ ſe corrūpit. cū corruptio nō corrū
pat corruptionem. Regnū ergo tenebrarum ſi oī
bono caret. vt dicūt manichei. corrūpi non pōt:
ergo nec ei noceri. nō ergo malū ē. cū nulli noce
at: ergo ñ ſūt duo p̄cipia. ſ. bōi ⁊ mali. ¶ Itē ſi
eēt p̄mū p̄cipiū mali. e diuerſo diuidēs ꝯ̄ p̄i/
cipiū boni eēt ſūme malū: ſic̄ ē ſūme bonū. Sed
ſūmū bonū ē. ꝙ nihil pōt habere ꝺ ſuo oppōito
ergo ecōtrario ſūme malū diceret qȯ nihil ha/
beret vl̄ hr̄e poſſȝ ꝺ ſuo oppoſito. Nā ſi hēret q̄
ad h̄ ꝯpēderȝ ab ip̄o. ⁊ ita ñ eēt eq̄lr̄ p̄cipiū. Sȝ
ip̄oſſibile ē eē ſic ſūme malū. nihil. n. hr̄et de eſſe.

ergo oīno eēt nō ens: ergo nō hēret rōnem pricipij. ¶ Itē malū nō est ſm eētiā ſed ſm priuationē dictū. priuatio vero nō ē nec itelligit ſine eo cuius ē priuatio. Qḋ aūt priuat bonū ē. ergo malū depēdet a bono: & ſūme malū nō pōt eē. cum ſit priuatio: qn hēat aliquid boni. ergo depēdet a bono: ergo nō ē equalr̄ pricipiū cū ſūme bono. ¶ Preterea. aug. in encheri. ex bonis mala orta ſunt. & niſi i bonis nō ſubſiſtūt. ergo malū depēdet a bono. ergo vt prius ſūme malū nō ē equalr̄ pricipiū cū ſūme bono. Forte dicit ſupradicte rōni ꝙ ſūme malū nō nocet. vel corrumpit. vel aduerſat ſūme bono. ſꝫ alicui bono iferiori. ꝓpter qḋ ſic pōt obijci. quātūcūqꝫ ſit malum qḋ dicit ſūme malum. pōt tolli a ſūme bono. Sūme enim bonū eſt ſūme potēs. potētia. n. bonū eſt. ergo ſūma potētia ad ſūmum bonū ptinet: ſꝫ magis eſtimabitur potēs. quod plus mali pōt tollere: ꝙ̄ qḋ minus. ergo ſūme potēs ſūme malū poteſt tollere. Naꝫ aliter magis potēs itelligeret. & ita magis bonū: cū ergo ſūme malum nō poſſit tollere niſi de iferiori bono. & ſūme bonū poſſit tollere quodcūqꝫ malū. nō erūt ſūme bonum & ſūme malū equalr̄ pricipia. ¶ Itē ꝙ nō ſit pricipiū ſm modos pricipij i prima phīa dicti ſic| argui pōt. Dicit. n. vno modo iniciū ex quo primo mouet aliqd. vt pricipiū lōgitudis. Sꝫ hoc modo nō dicet pricipiū mali. pricipiū. n. lōgitudis determinat aliquā ptē cnt s. & ita nō ē oīno ſine bono: vtpote ſi dicat punctus pricipiū lōgitudis vel ex quo ſit motus. Itē dr̄ pricipiū de quo facilior ē diſciplina. nec hoc mō malū ē pricipiū. cū p bonū cognoſcat. Dicit ēt pricipiū ps materialis vt fundamētū domus. nec ſic ē pricipiū. qꝛ ex entibus ꝯponit ens. Etiā dr̄ pricipium ex quo ſit initiū motus. vtpote cā efficiēs. verbigrā. filiꝰ a parētibus. & lis ab odio. nec ſic dr̄ pricipiū. qꝛ mali nō ē cā efficiēs ſꝫ deficiēs. Dicit ēt pricipiū pp cuius voluntatē mouet. & hec ē cā finalis inquātū mouet efficiētē. Hec āt remouet a malo: finis. n. & bonū idē eſt i ſuba. ergo malū nō ē pricipiū in rōne finis ſeu cāe finalis. Dicit ēt pricipiū ex q̄ ſcit res primo. vtpote rei cā. nec ſic malū ē pricipiū vel hꝫ. malū. n. ē icauſale vt dicit Dyo. i li. de di. no. Cōcludit ergo ex iā dictis. ꝙ malū n̄ ē pricipium ſm modos iā dictos. In ꝯriū ſic obijcit. Bonū & malū ſunt gnā alioꝝ. hoc āt n̄ vr̄ dici niſi diuerſoꝝ ſint pricipioꝝ. n̄. n. ſic dicunt gnā ſicut ſubſtātia & q̄litas. ¶ Itē dicit xij. math. Non pōt arbor mala. ibi dicit glo. nō pōt ex bono naſci malum. vel ex malo naſci bonum. & alia glo. nihil mediū. qn boni actoris tm̄ ſint bona. & mali mala. ¶ Itē bonū & malū ſunt oppoſita. oppoſita hēbunt pricipia. ꝙ ſi vltimo ē ſtare in identitate principij. boni autē ſit ſūmum bonum principium. ergo erit & mali. qḋ non eſt vnum. Unde. iij. Romano. Qui ifert irā. glo. ibi: illius rei deus vltor ē cuius actor nō ē. i. iniquitatis. quā deus pōt punire non facē. ¶ Itē Aug. i libro. lxxxiij. q. Omne qḋ deficit ab eo qḋ ē eē. deficit & tēdit i non eē. deficere autē malū ē. eſſe autē & i nullo deficere bonū eſt. At ille ad quem non eē non ptinet: non ē cā deficiēdi. boni ergo tantū cā ē. malū aūt factū ē. ergo hꝫ aliqḋ principium. & nō idem cū bono: ergo mali & boni ſūt duo principia. ¶ Itē cum dr̄ liberꝝ arbitriū deficiens & cauſa mali. defectus ille ab alio habet ꝙ ē ꝙ̄ a ſe. Si nō ab alio. ergo pricipiū eſt ante qḋ nullū i illo genere. ſi habet. alicubi ē ſtare i genere dfectuū. aut bonū erit p ſe cā mali. Qḋ ſi bonum p ſe nō eſt ſcā mali. tūc. n. oporteret ſūmum bonū eē per ſe cām mali. erit aliquis defectus primus i genere defectuū: ergo e pricipiū aliqḋ maloꝝ. ¶ Itē dicit i geñ. primo. Tenebre erāt ſuper faciē abyſſi. & poſt ſeqtur & ſpūs dñi ferebatur ſuper aquas. ſiue icubabat ſm aliā litterā. ergo tenebre cū ſint priuatōes: nō ſemp ortum habēt a luce. Seqtur enim. dixit deus fiat lux. & facta eſt lux. Alia ergo ē cauſa illarū tenebraꝝ & illius lucis. ſed hec ē prima lux creata. & ille ſūt prime tenebre. ergo tenebraꝝ & lucis differētia ſūt principia. Item. viij. Io. Dyabolus eſt mēdax & pater eius. i. mēdacij. mēdacium autē dicit peccatū. ergo fuit pricipiū peccati. ſed nō idē pricipiū boni. ergo differētia ſunt pricipia. Reſpōdēdū eſt. ꝙ boni & mali nō ſūt duo pricipia vt ex equo ſe diuidāt. ſicut plures rōnes ꝯcludunt. ſumēdo bonū generaliter. lꝫ eīm malū generalr̄ aliquo modo habeat pricipiū eo ꝙ factū eſt: nō tamē ex equo ſe habet cōtra pricipiū boni. ¶ Itē ad illud autē qḋ obijcit. ꝙ malū nō habet pricipiū ſm aliquā rationē ſupradictā pricipij. Dicēdum ꝙ habet ſm illā rationē pricipij. ſm ꝙ dicit efficiens large ſumptū pricipiū. Eſt enim efficiens proprie ſumptū. quod eē facit a forma ꝯpletum & eſt efficiēs large ſub quo ꝯtinetur id quod facit eē ſub priuatōe determinatū: & hoc ꝓprie dictū vocat cauſa dficiēs. Unde Auguſti. i lib. de ciui. dei. dicit. Si querit cauſa mali. nō eſt iuenire niſi cām deficiētē: & ꝓpter hoc poſuit phs duo exēpla in illa ratōe pricipij. Pater ē cauſa filij. & lis ē ab odio. lis enim ē ab odio vt defectus a cauſa deficiēte. ¶ Ad illud vero qḋ obijcit multiplr̄. ꝙ boni & mali ſūt diuiſa pricipia. Reſpōdendū eſt ſm ordinē. Primo de hoc ꝙ dicit bonū & malum ſunt genera alioꝝ. Aut. n. accipiūtur bonum & malū cōmuniter. aut proprie i genere moris. Si ꝓprie i genere moris. dicūtur ꝓpter hoc genera: quia oīa que ſūt i moribus ad iſta duo reducūtur. multo plus bonū & malū reducūtur ad vnū principiū ſcilicet volūtatē aut lib. arbitriū. ſm ꝙ bonum & malū dicūtur recta & non recta

lib: arbitrium efficiens vel deficiẽs. Si vero ac/
cipiũtur bonum ⁊ malum generalr̃. dicunt eẽ ge
nera. q2 generalr̃ omnia ꝯprehẽdunt: nõ q2 illis
reſpõdeant duo pricipia. ſed bono reſpõdet pri
muz pricipiuz qd̃ eſt ſũmuz bonuz: malo vero re
ſpõdet eẽ ex nihilo. ſicut dicit i ſi. li. cõtra epiſto/
lam fundamẽti. ¶ Ad illud vero qd̃ ſecũdo obij
cit dõm ẽ. ꝙ maluz ⁊ bonuz ꝯtrahunt ad ea que
ꝓcedunt ex voluntate vertibili. vñ voluntas bo/
na dicit arbor bona. volũtas mala arbor mala: ⁊
ſm hoc fructus reſpõdẽt arboribus. Unde bo/
na volũtas boni actus cauſa dicit: ⁊ mala mali.
ſed nõ ꝓpter hoc boni ⁊ mali generalr̃ ꝓut hic
intẽdimus: duo erũt pricipia. ¶ Ad tertiũ obiectũ
eſt reſpõdendũ. ꝙ bonuz ⁊ maluz recipiunt du/
pliciter. vt ſũt ꝯtrarie oppoſita. ſicut dicit bonum
⁊ maluz i actibus ⁊ habitibus: ⁊ ſic ſtant i ꝯtra/
rietate pricipioꝝ large ſumẽdo pricipiũ. Sumũ/
tur autẽ bonum ⁊ malũ ꝓut generalr̃ dicunt. nõ
in oppoſitõe ꝯtrarietatis: ſed vel i oppoſitõe pri
uatõis ⁊ habitus. ſicut ſe habẽt viſus ⁊ cecitas.
vel in oppoſitõe ꝯtradictõis aliquo modo i ge/
nere entis. ꝓut bonũ dicit ens ꝯpletũ. malũ vero
deficiẽs a ꝯplemẽto. ⁊ i hoc nõ ens: ⁊ ſm hanc
rationẽ oppoſitõuz non oz reducere ad duo pri
cipia. ſed bonũ dicit iquãtum tendit in ens qd̃ eſt
finis. malum vero ſm ꝙ tẽdit in nõ eẽ. boni ergo
erit pricipiuz ſũmuz bonũ. mali vero nõ erit pri
cipiũ. res. n. defectibilis in ſeipſa deficit. ſed non a
ſeipſa eſt. ¶ Ad quartũ obiectũ dicẽduz. ꝙ deus
eſt cã rei. non ſm ꝙ deficit defectu culpabili. Au
guſti. iij. d li. ar. Mino nõ iuenio. nec iueniri poſſe
⁊ ꝓrſus nõ eẽ affirmo. quomõ tribuant peccata
noſtra creatori deo quãdo ⁊ i ipſis laudabilem
eum iuenio. nõ ſoluz ꝙ ea punit. ſed etiã ꝙ tũc ſi/
unt cũ ab eius veritate recedit. Sed ẽ duplex ma
lum: culpe ⁊ pene. Mali culpe nõ ẽ deus actor.
mali deo pene ẽ actor. ſicut habet i pricipio lib. d
li. arbi. ⁊ i libro retractatõum. vbi explanat illaz
queſtionẽ libri. lxxxiij. q. Nõ putet ex hoc ab illo
nõ eẽ penam maloꝝ. que vtiqz maluz ẽ his qui
puniunt. ſed hoc ita dixi: quẽadmodũ dictuz eſt.
deus mortez nõ fecit. cũ alibi ſcriptũ ſit. Mors
⁊ vita a domino deo ẽ. Maloꝝ ergo pena: ma/
lum eſt quidẽ malis. ſed i bonis operibus ẽ dei.
quia iuſtuz ẽ. defectũ ergo culpabilez ẽ reducere
ſicut dictũ eſt ad cãm deficiẽtem. defectũ vero pe
nalez iquãtum iuſte infligitur ad cãm efficiẽtez: ex
parte vero ſuſceptibilis ad cãm deficientẽ. ¶ Ad
quintũ obiectuz dicẽduz ẽ. ꝙ defectus primus vo
luntarius ẽ a libero arbitrio. nõ ſm id ꝙ aſſimi/
latur primo. ſz ex ſeipſo iquãtum vertibile eſt ſm
voluntatẽ in nihiluz. ⁊ ita mali inquãtuz malum
ẽ nõ ponemus bonũ inquãtum bonũ pricipiuz.
nec tamẽ ſine bono ſubſiſtit. ⁊ ideo eius pricipiũ:
ſicut contingit dicere nõ eſt primum vt e diuerſo
diuidens ꝯtra pricipium boni. duo faciat princi/
pia cum illo. ¶ Ad ſextũ dicẽduz. ꝙ licet prius lo
quat de tenebris ꝗ̄ de luce. in pricipio geneſeos:
nõ tamen tenebre habẽt ſubſiſtẽs pricipium: te/
nebre enim nihil aliud dicũtur. niſi ꝙ nõdũ erat
aduẽtus lucis. vnde per negatõnem ſe habẽt re/
ſpectu lucis. ⁊ ex hoc cauſabat ꝙ nõdũ erat lux.
¶ Ad ſeptimũ dicẽduz. ꝙ cum dicit ab inicio in
veritate nõ ſtetit: nõ dicitur iniciũ ſm ratõez cau
ſalitatis. ſed ab inicio. i. poſt inicium durationis.
Sed cũ dicit. Dyabolus mẽdax ẽ ⁊ pater eius.
dicitur cauſa peccati deficiẽs: anteꝗ̄ gratia nulla
erat. nec ꝓpter hoc erit diuerſuz pricipium mali.
e diuerſo diuidẽs cõtra primuz principiũ boni.
defectus enim prime cauſe deficiẽtis non ſubſiſtit
niſi in bono cuius boni eſt primũ principiuz bo/
norum beatorum.

Articulus ſecundus.

D articuluz ſecũdũ quo querit. vtruz
ſint duo pricipia. vnum ſpiritualium.
⁊ aliud corporaliũ. qd̃ videtur ratio/
nibus ⁊ auctoritatibus. Ratio vna ẽ
ex hoc. ꝙ pricipiatuz aliquã habet ſimilitudinez
cum ſuo pricipio. principiũ vero reꝝ ſpiritualiũ
ſũmus ſpiritus eſt. ſimplex ⁊ icircũſcriptus. imu
tabilis. Res vero corpales in oibus his diſſimi/
litudinẽ habẽt. neqz enim ſpũs ſunt vl' res ſpiri/
tuales: ⁊ ſũt multe cõpoſitõis. habẽt etiã circũ/
ſcriptõem diuiſiuaz. ⁊ ſũt multiplicis mutatõis:
ergo maximã habẽt diſſimilitudinẽ. nõ ergo ſũt
pricipiata a pricipio rerum ſpiritualiũ. ⁊ ſũt pri/
cipiata: quia nõ a ſeipſis ſubſiſtũt. ergo habẽt ali/
ud principiũ. ¶ Item nõ eſt eadẽ materia rerum
ſpiritualiũ ⁊ corpalium. ꝓptõ alis enim ẽ ma/
teria forme: neqz enim adinuicẽ ẽ trãſmutatio for
marũ iſtarũ vel illarũ. neqz ẽ ꝯtinuatio: ergo pri/
cipium primũ ex pte ſuſceptibiliũ ſiue paſſiuoꝝ.
eſt differẽs in rebus ſpiritualibus ⁊ corpalibus.
ſed correſpõdẽtia ſunt principiũ actiuũ ⁊ princi/
pium ſuſceptiuũ. ergo pari ratõe erũt principia
actiua. vnum corpaliũ alteꝝ ſpũalium. ¶ Itẽ cor
poralia i maxima pte vident eẽ ꝯfuſa. ſpũalia ve
ro ordinata. Cõfuſio enim videt cũ vapor terre
ſtris ſupfertur i aere vapori aquoſo: vel vapori
igneo. vel vapor etiã igneus icluditur in vapore
aquoſo. Similr̃ cũ animalia rapacia dominant
mãſuetis. cũ mali pſunt bonis. In ſpũalibus ve/
ro nõ ſic ẽ. nõ ergo vident eẽ ab eodẽ pricipio.
ſi. n. eẽnt ab eodẽ. eẽnt ordinata iter ſe ⁊ ad vnũ.
ſunt ergo duo pricipia corpaliũ ⁊ ſpiritualium.
¶ Itẽ dicit i li. ſap. Corpus qd̃ corrũpit aggra/
uat animã. ergo ⁊ declinat deorſuz ſcz ad pecca/
tuz. ſz ipſe ſpũs quãtũ ẽ de ſe. tẽdit naturaliter ſur/
ſum. hoc ãt videt ꝯuenire ex diuẽtibus pricipijs:
ergo diuerſa ſũt pricipia. ¶ Itẽ dicit ecc. vltĩo. Re/

uertatur puluis i terrã ſuã. ⁊ ſpũs redeat ad eũ q
dedit illũ: ergo ſpirituũ vꝛ aliđ eẽ pꝛĩcipiũ ꝙ coꝛ
poꝝ. Nã ſi idẽ eẽt pꝛĩcipiũ. dicerẽt vtrobiqꝫ ꝙ coꝛ
pus reuerteret ad eũ q dedit illud. ſicut ⁊ dꝛ de ſpũ.
¶ Itẽ dꝛ. vij. Ro. ꝯdelector legi dei ſm̃ interiorẽ
hoiem. video aũt aliã legẽ in mẽbꝛis meis: repu
gnantẽ legi mẽtis mee. ⁊ captiuãtẽ me i legẽ pec
cati. que ẽ i mẽbꝛis meis. ⁊ poſt ſeqꝛ: ergo ego
ipſe carne ſeruio legi peccati. mẽte aũt legi dei. lex
ergo dei ⁊ lex membꝛoꝝ ſiue carnis ꝯrie ſunt. ⁊
vna conuenit menti ⁊ altera carni: ergo mens ⁊
caro inter ſe contrariantꝛ. Qđ ẽt vꝛ gal. v. Caro
ꝯcupiſcit aduerſus ſpm̃. ⁊ ſpũs aduerſus carnẽ.
ꝯrioꝝ aũt ꝯria ſunt pꝛĩcipia: ergo cũ deus ſit pꝛĩ
cipium ex pte ſpũs: erit aliud pꝛincipiũ ex parte
carnis. Qđ ẽt vꝛ ex eo qđ dicit Apoſtolus pꝛia
Coꝛin. ij. Sapientiã loquimur inter perfectos:
ſapientiam vͦo non huius ſeculi: neqꝫ pꝛincipũ
huius ſeculi qui deſtruuntꝛ: ſed dei ſapientiã que
eſt in miſterio abſcõdita. quã nemo pꝛĩcipũ hu
ius ſeculi cognouit: ergo aliud ẽ pꝛinceps huius
mũdi ꝙ̃ deus. Similiter habetur Jo. xiiij. Ue
nit pꝛinceps mundi huius ⁊ in me nõ habet q̃c
ꝙ̃. ⁊ in. xviij. Regnũ meũ non eſt đ hoc mũdo.
ergo dei regnũ ⁊ regnũ mundi diuerſos hñt pꝛĩ
cipatus. ¶ Item ad epheſeos. ij. Aliquãdo am
bulaſtis ſcđm ſeculum mundi huius. ſcđm pꝛin
cipem poteſtatis aeris huius: qui nũc operatur
in filijs diffidentie: ergo alius eſt pꝛinceps mũdi.
ꝙ ille de quo pꝛius dicitur. viuificauit vos cum
eſſetis pꝛius moꝛtui delictis. Sed qui conuiuiſi
cauit deus erat. ergo alius eſt pꝛinceps mundi a
deo. ſed mundus ꝓ quo ſupponit niſi ꝓ rebus
coꝛpalibus: ergo aliud ẽ pꝛincipium coꝛpoꝛaliũ
ꝙ̃ ſpiritualiũ. ¶ In contrarium ſic obijcitur rõ
nibus ⁊ auctoꝛitatibus. Mundus ſenſibilis rñ
det archetipo. ſicut exẽplum exemplari. ſꝫ idem
eſt mundus archetipus quod ipẽ deus. ſicut ĩfra
oſtendetur. vbi agetꝛ de cã exemplari: ergo deus
eſt cã efficiens mundi ſenſibilis. ergo idem pꝛin
cipium ſpũalium ⁊ coꝛpalium. Mundus. n. ſen
ſibilis vtraqꝫ compꝛehendit. diuidendo ꝯ arche
tipũ. ¶ Itẽ ſpũalia mouent coꝛpalia. pꝛimũ aũt
pꝛincipium ſpũaliũ mouet ſpũales ſubas. ergo
⁊ coꝛpales ipis mediãtibus. ſic habetꝛ ab Augu.
viij. ſuper geñ. mouet deus ſpũalem creaturã p
tps. coꝛpalem vͦo p tps ⁊ locum. coꝛpalẽ vero
ſubdidit ſpũali. irrõnalem rõnabili. terreſtrẽ ce
leſti. minus valente valentioꝛi. ergo oꝛdo ẽ inter
creaturas coꝛpales ⁊ ſpũales. ad pꝛĩcipiũ ſpũa
lium: oꝛdo aũt iſte non ẽ niſi ad pꝛĩcipium. ergo
idem ẽ pꝛĩcipiũ vtroꝛũqꝫ. ¶ Itẽ ſi diuerſa eẽnt
pꝛincipia: opoꝛteret ponere tertium pꝛincipiũ.
eſt. n. quedam creatura ꝯpoſita ex coꝛpali ⁊ ſpi
rituali. Sed poſſe pꝛincipij ſpiritualis finiretur i
re ſpirituali. ſicut poſſe pꝛincipij coꝛpoꝛalis i rẽ
coꝛpoꝛalem. Nam ſi extenderetur vltra iam ha
beret poſſe ſuper coꝛpoꝛa: ⁊ ita magis eẽt pꝛinci
pium. ¶ Preterea. ſic dictũ ẽ. caro ⁊ ſpũs adin
uicem contrariantꝛ. ergo eoꝝ vnio nõ erit ab al
tero pꝛincipioꝝ. non. n. vult pꝛincipiũ ſpiritua
lium ꝙ ſpiritus succũbat carni. vel pꝛincipiũ car
nalium. ꝙ caro ſuccumbat ſpiritui: non ergo tm̃
duo erũt pꝛĩcipia. nec affectaret naturaliter ſpũs
carni vniri. Qđ cũ videmꝰ. accipitꝛ ex hoc ꝙ non
ſunt diuerſa pꝛincipia ⁊ ꝯtraria carnis ⁊ ſpũs.
¶ Item auguſtinus in li. lxxxiij. queſtionum. Oẽ
bonum a deo ẽ. omne ſpecioſum bonũ inquãtũ
huiuſmodi: ⁊ omne qđ ſpẽ continetur ſpecioſũ
eſt. oẽ autẽ coꝛpus vt ſit coꝛpus: ſpecie aliq̃ ꝯtine
tur. omne ergo coꝛpus a deo eſt. ¶ Ex auctoꝛita
tibus ẽt idẽ elicitur. dicitꝛ. n. in actibus apoſtoloꝝ
xvij. Deus qui fecit mundũ ⁊ oia que in eo ſũt:
hic celi ⁊ terre cũ ſit dñs. non i manufactis tem
plis habitat. Et. iij. Roma. Ut omne os obſtrua
tur ⁊ fiat omnis mundus ſubditus deo. Et pꝛio
ad Hebꝛ. Locutus eſt nobis in filio quẽ ꝯſtituit
heredẽ vniuerſoꝝ. per quẽ fecit ⁊ ſecula. Et pꝛio
ad coloceñ. In ipo cõdita ſunt vniuerſa i celo ⁊
i terra viſibilia ⁊ inuiſibilia. ſiue thꝛoni ſiue dña
tiones. ſiue pꝛincipatus. ſiue poteſtates. oia. n. in
ipſo ⁊ per ipm̃ creata ſunt. ergo idẽ ẽ pꝛincipiũ
vtroꝛũqꝫ. ¶ Itẽ dicitꝛ in Math. in fine. Data eſt
mihi ois poteſtas in celo ⁊ in terra. ſi ergo alius
erat pꝛĩceps mũdi. aut ille expulſus ẽ p xpm̃. aut
expulit xpm̃. aut adinuicẽ pugnãt. Si eũ expulit
xps. cũ ipẽ eẽt pꝛius pꝛĩceps mundi. đ iure xpo
erat iniurioſus. quod ñ ꝯcedit hereticus. Si vͦo
expulit xpm̃. ergo erat potentioꝛ xpo: quod eſt
ꝯ id quod dicitꝛ in. xi. Luc. Cum foꝛtis armatus
cuſtodierit atrium ſuum in pace ſunt oia q̃ poſſi
det. cũ vͦo foꝛtioꝛ eo ſuperuenit: diripit oia vaſa
eius. In quo datur ĩtelligi. ꝙ xps veniẽs i mũ
dũ: foꝛtioꝛ erat pꝛincipe mũdi ſcilicet dyabolo.
Si vͦo inuicẽ adhuc pugnãt. ⁊ neuter ab altero
victus ẽ: qđ ẽ qđ dꝛ in. xij. Joã. Nunc pꝛinceps
mundi huius eijciet foꝛas. ¶ Itẽ ſi dyabolus fu
it pꝛincipiũ. ſ. illoꝝ coꝛpalium. ⁊ deus ſpiritua
lium cauſa dicitꝛ in. xij. apocali. Michael ⁊ an
geli eius pꝛeliabantꝛ cũ dꝛacone. ⁊ dꝛaco pugna
bat: ⁊ angeli eius non valuerũt. neqꝫ locus eoꝝ
inuẽtus ẽ amplius i celo. Aut celũ dꝛ ibi coꝛpus
celeſte. aut aliqua ſpũalis creatura. Si coꝛpus
celeſte: iniuria facta eſt ei. cum pꝛoiectus ẽ de ce
lo cui pꝛĩcipabatur. Si vero aliqua ſba ſpũalis:
non in eo habitabat. cum illa pertineret ad pꝛĩ
cipium ſpũalium. ¶ Reſpondendum eſt ad ob
iecta. ꝙ mũdus accipitur dupl'r. vel ꝓ ipa mun
dana machina. vel ꝓ mũdi amatoꝛibus: ſiue ꝓ
ipa mũdana ꝯuerſatõe: q̃ culpabilis ẽ. Sicut dꝛ
pꝛima Joãnis ſecũdo. Nolite diligere mundũ:
⁊ pꝛimo Joannis. Mundus eum non cogno

uit. Pro ipa vo mūdana machina accipit cū dr̄
i mūdo erat: ⁊ in decimoſeptio act. Si ergo fiat
ſermo de ipa mūdana machina: prout ↄtinet in
ſe res corporales: idē eſt pricipiū rerum ſpiritu/
aliū ⁊ corporaliū. Si vero pro ipa mūdana cō/
uerſatione que culpabil' ē. vel pro amatorib⁹ mū
di iquantū huiuſmodi. q2 deus peccati actor nō
ē. dr̄ dyabolus i mūdo pricipari: nō q2 poteſtas
dei non ſe extendat ad illa. vt bene ordinat ō eis
quorum malorū actor vl' ſuggeſtor ē dyabolus
ſiue poſſeſſor. ¶ Ad primū obiectuz ergo reſpō
dendū ē. ꝙ lz corporalia magnaz habeant diſſi/
militudinē reſpectu ſūmi ſpiritus. quomodo ha
bent ſpiritualia ſimilitudinē. nihilominus tñ ali/
quam habent ſimilitudinē. ſm quā ↄueniūt facta
cū ipo faciēte. hñt. n. ↄueniētiā i his gnālib⁹ ↄdi/
tionibus que ſunt vnitas veritas bonitas ⁊ ↄſi/
milibus cū ſint veſtigia creatoris. Vñ Augu. i li.
ſecūdo de libe. arbitrio. ea potētia qua fortiter a
fine vſq3 ad finez attigit: fortaſſe numerus dr̄. ea
vo que diſponit oia ſuauit' ſapiētia ꝓprie vocat'.
cū ſit vtrūq3 vnius eiuſdēq3 ſapie: ſz q2 dedit nu
meros oibus iſimis: corpora oia quāuis i rebus
oibus extrema ſint habēt numeros ſuos. ſapere
autē nō dedit corporibus: ſz animis rōnabilib⁹.
tāquā i eis ſibi ſedē locauit: pfudit ergo rōnales
ſubas luce ſapie ſz corporales rōne numeroruz.
lz ergo ſit minor ſimilitudo: non tñ omnino nul/
la. ¶ Ad ſecūdum obiectū dicēdū. ꝙ nō ē ſimile
de pricipio actiuo ⁊ paſſiuo. Pricipiū. n. actiuū
nō tñ extendit ſe ad plura ſuſceptiua. vt pl'a fiāt
in ipis vel ex ipis. ſz ēt primum pricipiū actiuum
extendit ſe ad hoc. ꝙ ipa fiāt ex nihilo. ꝓpoſitio
aūt pdicta locuz hz. vbi actiuum appropriat ſibi
paſſiuū. ¶ Ad tertio obiectū dōm. ꝙ lz videatur
cōfuſio eē in mūdo iferiori. nihilominus tamē ē
veriſſima ordinatio. Qō enim videt' eē confuſio
i ipis elemētis. ſiue elemētorum impreſſionibus:
hoc nō eſt niſi exterius cōſiderāti. Si. n. fiat cō/
ſideratio ad virtutē ſuperioꝝ corporum. quorū
virtute ſit vaporū eleuatio. ⁊ elementorum cōmi
xtio: iuenietur ibi pulcherrima ordinatio. Eodez
mō eſt i ipa ordinatione animaliū rōnalium vel
irrationaliū. Unde dicit Auguſti. i libro de vera
religione. Ita ordinant' oia officijs ⁊ finib⁹ ſuis
i pulchritudinē vniuerſitatis. vt qō horremus i
parte: ſi cū toto ↄſideremus: plurimū placeat. q2
nec i edificio iudicādo: vnū tñ angulū conſide/
rare debemus. nec in hoie pulchro ſolos capil/
los. nec i bene ꝓnūciāte ſolū digitorū motuz. nec
i lune curſu aliquas tridui tñ figuras. Iſta eiz q̄
ppea ſunt iſima. q2 partibus imperfectis tota p/
fecte ſunt. ſiue i ſtatu ſiue i motu pulchra ſentiant'
tota cōſiderāda ſunt ſi recte volumus iudicare.
¶ Ad quarto obiectum dicendum ē. ꝙ eſt loqui
de corpore ſm naturā corporis. ⁊ ſm ꝙ corrū/
pit' corruptiōe penali que procedit ex fomite. Si
fiat ſermo de corpore i natura eius: nō ad aliud
ordinata ſunt finalit' anima ⁊ corpus: ſz i idē tē/
dunt. Si vero fiat ſermo de ipo rōne corruptio
nis violoſe. ⁊ de anima rōne ſue nature. i diuer/
ſa tendūt p iclinationē. corpus. n. qō corrūpit' in/
clinat animā deorſum. i. ad peccatū. ſpiritus ve/
ro naturalr' tēdit ſurſuz. i. ad deum. Nec pp hoc
ponēda ſunt duo pricipia. ſicut ex pcedēti. q. eſt
ↄcluſum. vbi agebatur de pricipio boni ⁊ mali.
¶ Cōſimilr' reſpōdendū ē ad illud qō obijcitur
p auctoritatē. vij. Ro. Lex. n. carnis ſiue mēbro
rū ex ipo fomite ꝓcedit. vel ē fomes qui ex pec/
cato ꝓcedit. ⁊ iō lz ex parte carnis iclinet aiam
ad peccatū ⁊ captiuet ñ pp hoc ponēda ſūt duo
pricipia ſicut poſtēſū ē. ¶ Silr' qō dr̄. v. ad gal'.
Caro ↄcupiſcit aduerſus ſpiritū ⁊ ecōuerſo. ca/
ro accipit' ibi pro pte ſenſuali. nō tātum pro ipo
corpe: que iclinat deorſū ſicut ſpūs incliat ſurſū.
Ex his pz. ꝙ ſic' boni ⁊ mali ñ ſint ponēda duo
pricipia. ex equo ↄdiuidētia: ita nec carnis ⁊ ſpi
ritus iquātum ſic dicunt'. ¶ Ad quito obiectuz ō
pricipe mūdi huius. Reſpōdendum ꝙ priceps
mūdi huius dicitur dupliciter. vel ipe dyabolus
vel homo qui i hoc mundo male pricipat'. ſm ꝙ
huiuſmōi nec iſte nec ille nouit ſapiētiam de qua
dicit apl's. noticia p approbationē. ſz ē alia ſapiē
tia. i. aliter dicta. que dicit' terrena aialis ⁊ dya/
bolica. iij. Ia. non ꝓpter ipam cognitionē in ſe.
ſed pp inclinationem volūtatis adiunctā. ⁊ hec
dicitur ſapiētia huius ſeculi. vel pricipum hui⁹
mundi. Sed non pp hec ponēda ſunt duo prin/
cipia. poteſtatē. n. quam habet dyabolus vel pri
ceps terrenus. a deo habet. ſed a ſe abuſum illi⁹
poteſtatis. vnde. xix. Io. Nō haberes poteſtatē
aduerſum me. niſi tibi eēt datū deſuper. Quod
autem dr̄. xviij. Io. Regnū meum nō eſt de hoc
mundo accipit' ſm illū modū. ſm quem mūdus
dicit' pro mūdi amatoribus nō q2 non haberet
poteſtatem ſup illos. ſz q2 nō diligebāt domina
tionē ei⁹. ¶ Preterea. regnū eius ñ erat ſz leges
mūdanoꝝ. lex. n. mūdanoꝝ ē. vt ꝓ ↄmodo ⁊ vti
litate tpali dñi ſui laborēt. qō ñ apparuit i xpo q
dic' ō ſe. Singularit' ſū ego donec trāſeā. Et. lxiij
Iſa. Torcular calcaui ſolus. ⁊ ō gēntibus ñ ē vir
mecū. ¶ Ad illō vo qō obijcit' p auctoritatē. ij. ad
ephe. dōz ꝙ ābulare ſz ſeculū mūdi vl' ſz pricipē
h⁹ mūdi ē ſeq ſuggeſtionē dyaboli vl' ↄuerſatōz
mūdi: iqb⁹ ſz ꝙ huiuſmōi dñat' dyabolus. Vñ. ij
cori. iiij. De⁹ h⁹ ſecli ex cecauit mētes ifideliū ut ñ
fulgeat illuiatō euāglij glie xpi. ⁊ ſz h lz dicat' d⁹
h⁹ ſecli. ñ tñ ponet' pricipiū ex equo diuidens ↄ̄
deū q ē creator celi ⁊ terre. ſz dicet' pricipiū aliq̄
mō defectuū culpabiliū ñ ꝙ hoc ñ poſſit ex libe
ro arbitrio ſuo vtibili i malum eē principiuz ſu/
orū defectuū. ſz hoc dr̄ ex eo. ꝙ dyabolus q iuē/

toꝛ fuit mali. ⁊ pꝛimo homini peccati ſuggeſtoꝛ. ¶ Qđ aũt infra dicit̃ de pꝛincipatu xp̄i ⁊ dyaboli in mũdo. ſm ꝙ mũdus ſupponit̃ ꝓ mũdi amatoꝛibus. Dicendũ ꝙ dyabolus ex p̄te ſui nõ iure pꝛincipat̃. lʒ illi iuſte ſubditi ſint ſiue detenti. ſicut dicit aug. de tri. xiij. Xp̄s vero iuſte pꝛincipat̃ de malis: oꝛdinãdo in bonuʒ. vt nõ cum eis fiat qđ volunt. ſed de eis fiat quod iuſtuʒ ē ⁊c̃.

Articulus tertius.

Ad articulũ tertiũ quo querit̃. vtrũ boni coꝛpalis ſũt duo p̄icipia. ſ. opifex ⁊ materia. quoꝝ vtrũqʒ ñ ſit ab aliq̄. ſicut videbat̃ plato dicere. qui poſuit opificē ⁊ mãm eē ab eterno. ⁊ eſſe duo p̄icipia. Qđ ſic aſtruit̃. nã ē pꝛincipiũ actiũ. ⁊ ē p̄icipiuʒ paſſiuũ. ⁊ ſicut agere ⁊ pati habẽt īter ſe oppoſitõnem: ita neceſſe ē actiũ pꝛincipiũ ⁊ paſſiuũ. ſed agere ⁊ pati diſtãt ſm ſubãm. ergo ⁊ actiuum ⁊ paſſiuũ. ⁊ loq̄mur hic de p̄io actiuo ⁊ p̄io paſſiuo. nõ. n. ſm idē. ē agere ⁊ pati. ergo ſm diuerſa. ⁊ tandē erit reducere ad p̄ia quoꝝ neutruʒ ē alteꝝ. Ad hoc aũt ē argumẽtũ. ꝙ pati ñ conuenit p̄io p̄icipio ſm ꝙ hmõi. opoꝛteret. n. tunc eē aliqd nobilius eo: qđ in eo ageret. nõ enim in ſeipm agit: ſʒ pati ñ ē ſine p̄icipio ſm ꝙ pꝛimo ē paſſio. erit ergo aliud pꝛincipiũ agẽdi coꝛpalibus. ⁊ aliud pꝛincipiũ patiẽdi pꝛimuʒ. ergo duo erũt pꝛincipia. ¶ Foꝛte dicet̃. ꝙ vnũ ē ab altero. ſcʒ materia ab opifice. ſm ꝙ quidam poſuerunt ſicut narrat aug. x. de ciui. dei. vt ſicut veſtigiũ pedis in puluere ē a pede. ⁊ ſi ſemp eēt pes in puluere. ſemp eēt veſtigiuʒ. ita materia ſit ab opifice ⁊ ſemp exñte opifice: ſemp ſit materia. ¶ Cõtra hoc ſic obijci põt. Materia ſi ē ab opifice. nõ ē de ſubſtãtia opificis. nã ſi hoc eēt. opifex eſſet de ſubſtãtia eoꝝ que ſunt ex materia. ergo ſi cauſat̃ ſiue pꝛincipiat̃: eſt ī diuerſitate ſubſtãtie. ſʒ eſt p̄ius ſcʒ in cauſalitate. ⁊ ē p̄ius duratõne. ſicut dr̃ eternitas p̄cedere tẽpus. Sʒ ſi hoc neceſſe eſt. ꝙ hec duo ſimul ſint ī eo a quo ē alteꝝ ī diuerſitate ſubſtãtie ſm iã dicta. nã aut ē de p̄io. aut de nullo. De pꝛimo nõ põt eſſe. cũ diuerſum ſit in ſubſtãtia: ergo de nullo ē: ergo nõ ē eternũ. ſed ſicut eternitas p̄cedit nunc tẽpoꝛis. ita eēntia opificis p̄cedit materiã. nõ ergo erit materia ab opifice ⁊ eternaliter ens. ¶ Foꝛte dicet̃. ꝙ ē p̄icipiuʒ reꝝ coꝛpoꝛaliũ ⁊ nihilominus ab opifice: ⁊ ita nõ duo p̄icipia. nec eternaliter ē pꝛincipiuʒ. qđ eſt materia. ¶ Contra hoc ſic obijcit̃. Poſſibilitatē habere ad omnia: nõ repugnãt ei qđ ē ñ eſſe ex aliquo: nec ei quod ē eſſe p ſe: ergo poſſũt ſimul ꝯcidere: ſʒ nõ niſi ī pꝛima materia. ergo pꝛima materia põt eſſe. non tamen ab aliquo pꝛincipio. Hoc eẽt aſtruit̃ p hoc. ꝙ pꝛima materia eſt ens ī potentia ſm genus ſuum. ſicut opifex ī potentia ſm genus ſuũ: ſi ergo haberet pꝛincipium aliquis daret ei eē in potẽtia: ergo poſſet eſſe in potẽtia. cũ nondum eēt in potẽtia: ergo potentiã illam p̄cederet alia potẽtia. ⁊ illa nõ eēt niſi materialis. q2 potẽtia reſpectu actus que nonduʒ ē ī actu. quo ad hoc materialis ē: ergo materiã p̄cederet materia. ſʒ hoc eſt īpoſſibile: ergo pꝛima potẽtia ī recipiẽdo ſemp ē in aliquo ſuo actu. ſic̃ pꝛima potẽtia in agẽdo: ergo ſunt duo p̄icipia. ¶ Jtem potẽtia materialis ſiue materia ē pꝛincipiũ oĩs tranſmutatiõis. qđ enim tranſmutatur ð vno in aliud põt tranſmutari: ergo potẽtia iaʒ ē. ⁊ ꝓpter hoc dixerunt philoſophi materiaʒ eſſe īgenerabilē ⁊ īcoꝛruptibilē. Si aũt materia de ñ eē in eſſe ꝓcederet. p̄cederet eaʒ tranſmutatio: ⁊ ſic abiret in infinituʒ. Neceſſe ē ergo ſtare. vt materia pꝛima ſit ītrãſmutabilis de nõ eſſe in eē. ſm qđ ſic eſt īmutabile. eternum ē: ⁊ cũ ſit in diuerſitate ſubſtantie: ſine pꝛincipio erit. hoc. n. dicitur ꝓpter hoc. ꝙ filius ē a patre eternaliter. ſʒ non ī diuerſitate ſubſtãtie. ¶ Jtem cũ ſint quatuoꝛ genera cauſaꝝ: efficiens: foꝛmalis: finalis: ⁊ materialis. tres aũt eãe ab eterno ſũt. quaꝝ nulla ē ab altera. pari ratõne erit cã materialis eternaliter: que nõ erit ab efficiẽte. Aut ſi non ē: que rõ differentie. Jn contrariũ vero ſic obijcit̃. Unum naturaliter ē ante multa. ergo vnũ in genere pꝛincipij ante multa ī illo genere. cũ ergo nobiliſſima ꝯditio attribuẽda ſit p̄icipio p̄io. erit p̄icipiuʒ pꝛimũ. vnum ſolũ nõ multa. ¶ Jtē eſt potentia q̄ ſemp ē in actu. ⁊ ē potẽtia que nõ ē ī actu ſemp: ſed qđ exit de potẽtia in actũ. exit p id quod ē in actu. Materia ergo cũ exeat de potẽtia in actuʒ. erit p id qđ ē in actu. Jn pꝛimis ergo dependet materia a p̄icipio. cuius potẽtia ē ſemp in actu: ergo vnũ ſolũ erit pꝛincipiuʒ. videlʒ id qđ ſemp ē in actu. ¶ Jtem p̄bus. actus naturaliter p̄cedit potentiã. ⁊ loquit̃ de potẽtia que pficit̃ p actũ. ſʒ actus q pficit mãm ſm foꝛmã. nõ ponit̃ vnũ p̄icipiuʒ eternaliter. ergo nec mã que ab eo pficit̃: dignus. n. ē pficiens pfecto. ¶ Jtē materia ſuſceptibilis ē p̄uatõis. ſed qđ ē pꝛincipiũ pꝛimuʒ ē ſine p̄uatiõe: ergo materia ꝯdiuidit ī rõne pꝛincipij ꝯtra pꝛimũ pꝛincipiũ. ¶ Jtē materia ē ſuſceptibilis trãſmutatõis ab vno in aliud. ſed qđ eſt huiuſmõi ē defectibile. ſʒ pꝛimũ pꝛincipiũ non ē deficiẽs: ergo materia p̄ia nõ ē ꝯdiuidẽs cõtra pꝛimũ pꝛincipiũ in agẽdo. ¶ Jtē materia hʒ potentiã determinatã. lʒ. n. habeat potẽtiã ad hanc foꝛmã vl̃ ad illã: nõ tñ hʒ potentiã ad omne eſſe qđ fit: ergo cũ potẽtia pꝛimi p̄icipij actiui ſit infinita: nõ habẽt ſe ex equo in rõne p̄icipij. ex q̄bus concludit̃. ꝙ nõ ſunt duo p̄icipia p̄ia. opifex ⁊ materia. Auctoꝛitatibus hoc idē aſtruit̃. Cũ. n. dicit̃ ī li. geñ. Jn p̄icipio creauit deus celũ ⁊ terrã. p celum ⁊ terram intelligit̃ materia

corꝑalis ⁊ ſpũalis: ergo materia cũ ſit creata pꝛincipiũ hꝫ. Vñ aug. i li. ꝯfeſſ. In pꝛicipio fecit deus celũ ⁊ terrã. i. in verbo ſibi coeterno fecit materiã creature ſpũalis ⁊ corꝑalis. ¶ Itẽ in eodẽ li. dicit. Duo repio que feciſti carẽtia tꝑibus. Unuꝫ qd ita formatũ. vt ſine vllo defectu. ſine vllo interuallo mutatõis: ꝗ̃uis mutabile: tñ non mutatum tua eternitate atqꝫ inmutabilitate ꝑfruat. Alterũ ꝙ ita informe erũt. vt ex qua forma: in quã formaꝫ vel motõis vel ſtatõis mutaret. quo tẽpori ſubderet ñ haberet. ſꝫ hoc fuit materia: ergo mã habuit pꝛincipiũ: nõ ergo duo pꝛicipia. Rñdendũ ẽ ad iã dicta. ꝙ opifex ⁊ materia duo dicunt pꝛincipia reꝝ corꝑaliũ. que fiunt ex materia: ſed differẽter. opifex vt a quo. materia vͦo vt ð quo. vel ex quo. Sꝫ ñ ſunt duo pꝛicipia. quoꝝ neutrũ ſit ab altero. Nã ipa materia ẽ ab opifice. Unde aug. in li. de ſymbolo. Ideo omnipotẽs ẽ. qꝛ ex nihilo fecit quecũqꝫ fecit. Non enim cum aliqua adiuuit materies. ex qua demonſtraret artis ſue potentiã. ſꝫ ex nihilo creauit cuncta. Hoc enĩ ẽ eſſe omnipotẽte. vt nõ ſoluꝫ fabꝛica: ſꝫ ⁊ materies ab illo eſſe inueniat. qui non habuit initium. ¶ Dicendũ ẽ ergo ad pꝛimũ. ꝙ licꝫ agere ⁊ pati ſint oppoſita. ⁊ reducant ad actiuũ ⁊ paſſiuum. pꝛimũ in his que fiunt vel ſũt ex materia: nihilominus tamẽ pꝛimũ paſſiuũ ẽ a pꝛio actiuo: qui ñ querit ſibi ſubiectã materiã. eo ꝙ facit de nihilo. Et lꝫ pꝛimũ i ſeipo nõ patiat. eſt tñ pꝛincipiuꝫ eius qd patit ⁊ ipius pati mediate. Unde agere ⁊ pati reducunt ad idẽ pꝛincipiũ pꝛimuꝫ in efficiẽdo: nõ i ſubijciẽdo. ¶ Ad illud vͦo qd obijcit. ꝙ materia ſit coeterna opifici. exiſtens tñ ab illo ꝑ exemplũ pedis i puluere ⁊ veſtigij. Dicẽduꝫ ẽ. ꝙ nõ ẽ ſile: qꝛ pes i puluere ñ dicit ſolã cãm eſſe ciuã: ſꝫ efficientẽ ꝯiunctã materiali. opifex vͦo de quo loqmur efficientẽ tñ determinat. efficienteꝫ aũt dico oĩpotentẽ. ⁊ ita de nõ eẽ in eẽ ꝓducentẽ oĩa: non de ſua ſubſtãtia. ſꝫ i diuerſitate ſubſtãtie. ¶ Ad illud vͦo quod obijcit. ꝙ materia poſſit eẽ pꝛincipium pꝛimũ. eo ꝙ habꝫ poſſibilitatem ad omnia. Reſpondẽduꝫ ẽ. ꝙ aliud ẽ habere poteſtatẽ ad oĩa. ⁊ aliud habere poſſibilitatẽ. habere enim poſſibilitatẽ coartat ad formã. que fit i materia. habere vero poteſtatẽ. extendit ſe ẽt ad hoc ꝙ fiat materia. que ẽ poſſibilis ad oĩa ⁊ non eſſe ab aliquo. ſed non repugnat non eſſe ex aliquo. ¶ Ad illud vero qd obijcit conſequẽter. ꝙ i materia eſt pꝛima potẽtia ſm ſuũ genus. ſicut i opifice ẽ ſm ſuum: eo ꝙ ſi potentiã materie ꝓcederet alia potẽtia. ante materiã eẽt alia materia. ⁊ ita i infinitũ. Dicendũ ꝙ ẽ potẽtia materialis ad eſſe forme que fit in ea. ⁊ ſi taleꝫ ꝓcederet alia forma cõſimilis: in infinitũ opoꝛteret abire. Sed ẽ potẽtia opificis: qua materia potuit eẽ anteꝗ̃ eẽt: ⁊ ex hac nõ ẽ abire in infinitũ. ſed ẽ ſtare. ⁊ ideo vnũ ſolum ẽ pꝛincipium. nec ẽ pꝛima materia in ſuo actu. ſicut eſt pꝛimus opifex in ſuo actu ſemper. ¶ Ad illud vero qd obijcit conſequẽter. ꝙ materia ẽ icorꝛuptibilis ingenerabilis ⁊ ita intrãſmutabilis. dicẽdum ẽ ꝙ intrãſmutabilis dicitur ſm viam generatõis ⁊ corꝛuptionis. inq̃ntũ hec ſũt a natura ſm ꝙ generatio ẽ mutatio de nõ eſſe in eẽ ſubiecta exiſtẽte materia. ⁊ corꝛuptõ de eſſe in nõ eẽ: nihilominus tñ tranſmutabilis ẽ: eo ꝙ de nihilo ꝓceſſit in eẽ. ⁊ inq̃ntuꝫ ẽ de ſe poſſibilitatẽ hꝫ ad ñ eẽ. ¶ Ad illud vͦo qd obijcit ꝯſequẽter de hoc genere cãe. ꝙ ipa ſit ab eterno ſicut ⁊ cãe alie: verbi grã exẽplaris ⁊ finalis. Rñdẽdũ ẽ. ꝙ hãc opoꝛtuit eẽ i diuerſitate ſbe reſpc̃u opificis. eo ꝙ ẽ de ſuba creaturaꝝ materialiũ. ⁊ iõ ſimul fieri cũ pꝛimis illaꝝ. ſicut ⁊ formas q̃ ſũt de ſba eorũdẽ. ñ ſic aũt ẽ de exẽplari ⁊ finali. Et iõ rõnes ille cauſaꝝ poterãt ſimul eẽ cũ rõne opificis eo ꝙ eiuſdẽ ſube ſiue eẽntie ſũt he tres rõnes. ſicẽ infra dicet.

Queſtio. ij. de ꝯſideratõe circa rõem cãe.

SEquitur conſideratio circa rõnem cãe q̃ ẽ duplex. tũ ſm rõem cauſe habitualr̃ dicte: tũ ſm rõeꝫ cãe exñtis in actu creandi. pꝛio ergo dõm ẽ de ratiõe cãe habitualr̃. deinde de rõne eius i actu creandi. Rõ vero cãe habitualr̃ dictẽ: que ponitur ab eterno: aut ẽ efficientis: aut exẽplaris; aut finalis. dicet ergo de ꝯpatiõe iſtaꝝ inter ſe cõiter: deinde de ſinglariꝫ de vnaquaqꝫ. ¶ Pꝛio ſit q̃ſtio. vtrũ rõnes cãe efficiẽtis: exemplaris ⁊ finalis ſint ab eťno. ¶ Scdo vtruꝫ he tres rõnes ſint in eadem ſuba vel eẽntia. an differẽtes ſm ſubam ſeu eẽntiam. ¶ Tertio de oꝛdine iſtaꝝ inter ſe.

Membꝛum pꝛimum.

AD pꝛimũ. ꝙ nõ ſint ab eterno. videt. pꝛia enim eẽntia oĩno ſimplex eſt. nec ẽ in diuinis ponere pluralitatẽ rationũ. pꝛeterꝗ̃ illaꝝ que ad ꝑſonas ptinent. He ergo tres rõnes nõ inerũt pꝛime eſſentie. videret enim additio fieri ad eẽntiam. cũ diceret. pꝛima eẽntia ẽ cã efficiẽs. Pꝛia iteꝫ eẽntia eſt cã exẽplaris ſimiliter de finali. eẽntia aũt diuina nõ recipit additõem vt ſit ꝑfecta i aliquo genere ꝑfectionis. ¶ Pꝛeterea. pꝛimũ ſeipo intelligit. ⁊ ſeipo ẽ pꝛincipiũ faciẽdi. ergo nõ querit cauſam exemplarẽ ſm quã cognoſcat vel ſꝫ quã faciat. Pꝛopꝛioꝝ ẽt cãtoꝛuꝫ ſũt ꝓpꝛij fines. ⁊ ita pꝛopꝛie cãe finales. nõ ergo neceſſe ẽ eẽ rõnem exẽplaris cãe vel finalis ab eterno. ¶ Pꝛeterea rõ

cãe ẽ. cuius eẽ ſeqnł aliud ꝑ ſe ⁊ nõ ſm accidẽs
ſed hoc dr̃ ad cauſatũ. ergo nõ exiſtẽte cauſato:
nõ erit rõ cauſe. ſed cauſata nõ ſunt ab eterno. er
go nec rõnes earum. ¶ Similiter ſi accipiantur
rõnes illarũ cauſarũ ꝓut deſcribunł a phõ. nõ
videbunł cauſe ab eterno. dĩ. n. cauſa vno modo
qd̃ eſt ꝓ̃cipium trãſmutationis ⁊ quietis prime
vt ambulatio ẽ cauſa ſanitatis ⁊ pater filij vl̃ vni
uerſaliter agẽs acti. Alio vero modo dĩ forma ⁊
exẽplar ⁊ hoc ẽ qd̃ ſignat alicuiꝰ eẽ ⁊ genera eiꝰ.
Dicitur ẽt alio mõ quo ſit aliquid. ⁊ ẽ in eo ex q̊
⁊ dr̃ alio modo tãquã cõplementum. ⁊ hoc eſt
ꝑꝑ qd̃ fit aliquid. vt ſanitas ẽ cauſa ambulatiõis.
ſʒ iſtis rõnibus dicendo cãm: cã nõ ẽ ab eterno.
ergo rõnes cauſe efficiẽtis exẽplaris ⁊ finalis ñ
ſunt ab eterno. Ad ꝯtrarium ſic arguitur. In
creatura reperiunł he tres ꝯditiones. vnitas. ve
ritas. bonitas. ⁊ quo ad hoc ſunt veſtigiũ prime
eẽntie q̃ ẽ cã oĩuʒ. ergo i pͥo ẽ reperire tres rõ
nes. quibꝰ hec reſpõdent. ſʒ nihil nouũ fit i pͥo.
ergo rõnes ille ſunt eterne. ſʒ he ſunt ſũma veri
tas. ſumma vnitas. ſũma bonitas. ſʒ ſũma bõitas
ẽ idẽ qd̃ cã finalis. ergo ⁊ alie due rõnes cõue
niũt ⁊ alijs duabus rõnibus cãe. ſ. ſũma veritas
cãe exẽplari. ſũma vnitas cãe efficiẽti. ergo tres
rõnes cãe ſunt ab eterno. ¶ Preterea ſi nõ eẽnt
he rõnes ab eterno: iciperet aliquando eẽ cauſa
exẽplaris. ſʒ cã exẽlparis ẽ illud i ſubſtantia quo
ĩtelligit. nõ tñ ad cuius ſimilitudinẽ fit res. idẽ. n.
ẽ idea ⁊ exẽplar. ergo nõ ab eterno itelligeret. ſi
exẽplar nõ eẽt. ſʒ ab eterno itelligit non tantum
ſe ſʒ ẽt alia. ergo ab eterno fuit ratio cauſe exẽpla
ris. pari rõne efficiẽtis ⁊ finalis. nã quod poſſit
efficere habuit ab eterno aut nõ. Si nõ. ergo qd̃
aliqñ habuit: ⁊ prius nõ habuit: ab alio accepit.
ergo aliud erat nobilius. ſʒ hoc ẽ ipoſſibile. ergo
ab eterno potuit qꝛ a ſe potuit. erũt ergo rõnes
iſte ab eterno. Ad hoc reſpõdẽduʒ. ꝙ pͥa eẽn
tia ſeipa hʒ has rõnes cãe. ¶ Ad hoc autẽ ꝙ q̃
ritur. vtrũ ſint eterne vel nõ. dicẽduʒ ꝙ rõ cauſe
aut accipił hñtualr̃. aut actualr̃. Si ergo accipitur
actualr̃. nõ ab eterno erãt iſte rõnes. neqʒ. n. eter
nalr̃ efficiebat ſua effecta. nec exẽplabat ſua exẽ
plata. ſm ꝙ exẽplar dr̃. ad cuiꝰ ſilitudinẽ fit aliqd
nec ab eterno finiebat. ſʒ ſicut dñs dicił cum tpe
ſiue cũ nũc tẽporis. qd̃ magis ꝓprie dicitur. ñ
tñ ex tpe. ita ⁊ cã dr̃ ſm hoc. ſecus tamen ẽ in exẽ
plari ſm ꝙ hʒ rõnem idee. ꝓut ẽ illud quo fit
cognitio. ſic. n. dicił eternaliter. ſicut ĩfra habebił.
Si vͦo accipiał habitualił. vt cã dicatur qd̃ ſibi
ſufficiẽs ẽ ad cauſandũ. ſm hoc rõnes iſte erunt
ab eterno. nõ. n. ſufficientiã cũ tempore vel ex tẽ
pore acceperunt. ¶ Ad illud vͦo qd̃ ſcdͦo obijcił.
dõm ꝙ pͥa eẽntia nõ idiget exẽplari. nec hʒ exẽ
plar alterũ a ſe: ſilr̃ nec cãm finalem. ⁊ ſm hoc
ꝓcedit ꝑdicta rõ. ſʒ qꝛ ſeipo ẽ cã exẽplaris. ſeipo
ẽ finalis. ñulla additio fit ei vt i hoc ꝑficiał. ⁊ liceʒ
diſtiguanł he rõnes. cãe exẽplaris. ſ. ⁊ efficiẽs. ñ
tñ ſunt duo pͥcipia ab eterno ſicut poſuit plato.
Dualitas. n. pͥcipioꝝ dualitatẽ ponit i eẽntia. nõ
autẽ he due rõnes ſunt i duabus eẽntijs. ſicut vr̃
plato ponere: vt quẽadmodũ opifex ⁊ materia
dicunł duo principia. ita opifex ⁊ forma dicunł
duo. qd̃ lõgiſſimũ ẽ a vͥtate. niſi accipiał formã:
que cũ mã ẽ pͥcipiũ ꝯſtituẽdi ꝯpoſitũ. ¶ Ad ter
tio obiectũ dõʒ ẽ. ꝙ phs loqł de cã ſm ꝙ ẽ i actu
cãe. cã vͦo i actu cãe ẽ cũ tpe vl̃ ex tpe. ſic i cãis nã
libꝰ. ⁊ illo mõ nõ hʒ locũ i rõnibꝰ eternis ipius
cãe. de quibus iã dictũ ẽ. hoc. n. ẽt apparet ꝑ exẽ
pla q̃ ipe ponit. cũ dĩ pr̃ cã filij ⁊ exercitiũ ſani
tatis eodẽ mõ cã ãbulatõis ſanitas ⁊ forma hoc
qd̃ ſignat alicuius eẽ. hec. n. omnia ad cauſaʒ cũ
tempore vel ex tẽpore retorquenł.

Membrum ſecundũ.

Ad ſecũdũ quo querił. vtrũ he rõnes
ſint vnius eẽntie aut differãt. Qd̃ diffe
rãt: vĩ ꝑ ſilitudinẽ ſũptam i artificibus
⁊ nãlibus. Alterius. n. eẽntie ẽ aĩa que
agit. ⁊ ars ſm quã agit. ⁊ finis ꝑꝑ quẽ agit vt pʒ
i domificatiõe. Similiter i naturalibus. qd̃ mo
uet. ⁊ ſm ꝙ mouetur. ⁊ ꝓpter quod mouet. vt
lapis ⁊ põderoſitas ⁊ locus deorſũ. ergo vide
tur ſimiliter in his que fiunt a voluntate pͥa. cuʒ
hoc etiam fiat i alijs volũtarijs. ergo he tres ra
tiones differunt ſm eẽntiam. ¶ Item i cauſa exẽ
plari dicunł plures idee. in cauſa finali plures ra
tiones ſm ꝙ dicit Augu. in lib. lxxxiij. q. Singu
la ſunt ꝓprijs cauſata rationibus. efficiens vero
omnino ſine pluralitate. non ergo videtur vnum
in eẽntia exẽplaris ⁊ finalis cũ efficiẽte. In cõ
trariũ vero ſic. Maior ẽ indiuiſio in cauſa pͥa
q̃ʒ in alia ſequẽti cauſa. ſed i natura cum eſt prin
cipiũ generationis: vniuoce concidunt i vnum
efficiens: formalis ⁊ finalis. ergo multofortius
erit i cauſa prima. vt eadem ſit i eẽntia exempla
ris. efficiens formalis ⁊ finalis. Item. xvi. pro
uer. vniuerſa propter ſemetipſum operatus ẽ dñ
us ⁊ augu. de trinita. dicit. ꝙ ipſe eſt ars ſumma
omnium rationum viuentium ⁊ incommutabi
lium. ergo exemplar non differt in eẽntia ab effi
ciente. nec finis ſimiliter. Si enim ab alio habe
ret exemplar q̃ʒ a ſe. haberet aliud prius ſe. Si
militer ſi propter aliud ageret q̃ʒ propter ſe. ⁊ fi
nis mouet efficientem. eẽt alius motor ſuiipſius.
cum ergo non habeat alium motorem nec aliuʒ
directorem: erunt idem exemplar ⁊ finis. qd̃ ẽ cõ
cedendũ. ¶ Ad obiectum auteʒ primo icõtrariũ
dõm ẽ. ꝙ nõ ẽ ſimile i cã ꝑfecta ⁊ imperfecta. cãe
vͦo artificiales vel naturales iperfecte ſunt in ipis
creaturis. ⁊ propter hoc licet i eis diſtiguanł ſm
eẽntiam tres predicte rõnes. ñ tñ ſic ẽ in cã pͥa

⁊ perfecta q̄ hoc agit i vnitate. qđ alij agūt i multiplicitate. ¶ Ad ſcđo vo obiectū dđm ē. ꝙ lʒ cā exēplaris ſm rōnem idee dicat pluraliter. ⁊ finalis ſub hoc noīe rō. vel pp ipſas rōnes. nō tñ differunt i eēntia ab efficiēti. nō .n. illa pluralitas dr niſi in reſpectu eoꝝ que fiunt: ⁊ non dicunt pluralitatē eēntie ex parte cauſe.

Membrum tertium.

AD tertium de ordine iſtarum rōnum. cum .n. p̄ia eēntia .ſ. deus ſit cā efficiēs exēplaris ⁊ finalis. aut ē ibi ordo iſtarum rōnū aut nō ē. Qđ ſit vr. finis .n. mouet efficientē: exēplar vo cū ſit principium cognitionis ſiue ſm ꝙ ē cognitio: p̄cedit rōnē finis ſicut rō veri rōnem boni. ergo rōes iſte ordinē habent. ¶ Preterea cū enumerat phs hec tria genera cauſaꝝ. p̄io ponit formalē exēplarē. ſcđo efficiētē. tertio finē. q2 efficiens agit ſm exēplar aliquid propter finē. qui ꝯſequitur ex eo ꝙ fit. Ad 3ium vr facere. ꝙ cum Aug. in li. confeſſ. enumerat modos priores. illū modū intēdit eē primū: quo aliqd dicitur prius eternitate. Ex quo vr. ꝙ que ſunt in eternitate: ſimul ſunt. ⁊ ita neqʒ prius neqʒ poſterius. ¶ Preterea i trinitate. vbi eſt perſonaꝝ diſtinctio. ſicut dicit in ſymbolo athanaſij: nihil dr prius aut poſterius. multo fortius ergo cū ille rōnes nō ſūt aliud q̄ ipſa diuia eēntia: nō erit i illis prius aut poſterius. Si ēt diceret ordo aliquis. eſſʒ ordo in eternitate. ſʒ non ē ordo niſi vbi eſt plalitas. ſʒ nulla ē pluralitas q̄ ꝑintelligat pluralitati pſoāꝝ. ergo nullus ē ordo ſm modū illū ſm quē dicit. ꝙ in diuinis pſonis nō ē inequalitas ſubſtātie: ſʒ ordo nāe. non quo alter eſſʒ prior altero: ſed quo alter eēt ex altero. Reſtat ergo cū hec referantur ad vnitatē diuine eſſentie. non attēdit ordo vel nāe vel tpis. ¶ Ad qđ dđm ꝙ he rōnes cū ſint vna eēntia: ſunt vnū ab eterno. nec pp hoc dđm eſt plures res eē ab eterno. lʒ plures rōnes. Nā ꝙ ſint plures. hoc ē ex quodā reſpectu cauſatoꝝ. ad primū. ſm ꝙ cauſata in differētibus diſpōnibus reſpiciūt primum. nō ꝙ ipm primum ſit in ſe multiplex ſicut dr dē pluralitate ideaꝝ vel rōnum. vnde ſicut dr de tribus pſonis ꝙ ſunt tres res. qbus ē fruēdū ſicut habet in lib. de doctrina xpiana. ita non eſt dicendū. ꝙ tres rationes he ſint tres res quibus ē fruendū. vel tres res ab eterno. ſʒ ſūt vna res. q̄ tñ rōnes licet cōes ſint tribus perſonis. nihilominus tamen appropriāt ipſis perſonis. Unde i lib. de ciuita. dei. xj. cum dicit. dixit deus fiat lux ⁊ facta ē lux. ⁊ vidit de⁹ lucē ꝙ eſſʒ bona. itelligitur quis fecerit. ⁊ p quid fecerit. ⁊ pp quid fecerit pater itelligit qui dixit vt fiat. qđ autē illo dicente factū ē. proculdubio p verbū factū eſt. in eo vo ꝙ dr. vidit de⁹ ꝙ bonā eſſet. ſatis aſſignatur deū nulla neceſſitate. nulla vtilitatis idigētia. ſed ſola bonitate feciſſe qđ factū eſt. i. q2 bonum ē. vt res que facta ē ꝯgrueret bonitati ꝑpter quā facta ē iudicet. q̄ bonitas ſi ſpirituſſanct⁹ recte intelligitur. vniuerſa in ſuis opibus nobis trinitas intimat. Sʒ ꝯſtat ꝙ q dixit vt fiat efficiētis noīe deſignatur. cū dicere dei ſit facē: p qđ vo fecit. ad cām ptinet exēplarē: pp qđ ad cāʒ finalē. Dđʒ eſt ergo ad obiecta. ꝙ lʒ ordo nāe vel tpis attendatur i his rōnibus. ſm ꝙ inuenitur i creaturis. non tñ ita ſm ꝙ inuenit in creatore. Unde ſimul ſūt ille rōnes vnius eēntie .ſ. diuine. non ſm prius ⁊ poſterius. aliquo illoꝝ modoꝝ quos enumerat Aug. i li. ꝯfeſſ. Neqʒ .n. illo modo quo prius dr eternitate. vt añ oīa deus q̄ prius dr tpe vt flos añ fructus vel electōe vt fructus añ florē. vel origine vt ſonus añ cantū. ¶ Ad ſcđo obiectū dđm ē. ꝙ nō ē ſile in creaturis ⁊ diuinis. nā que ſʒ ꝙ ſunt in creaturis accipiunt ſʒ prius ⁊ poſterius. i diuinis ſimul attēdunt. Qđ ergo ponit phs ordinem i his. hoc ē ſm ꝙ attribuūt creaturis. ⁊c̄.

Queſtio. iij. de ſingulis rōnibus cāe ſigillatim acceptis. ⁊ p̄io. Si cā exēplaris ſit đ neceſſitate.

COnſequenter agitur de ſingulis rōnib⁹ cāe ſigillatim acceptis. Et p̄io đ rōe cāe exēplaris. Et hʒ h qđ tria mēbra. Primum. vtꝝ cā exēplaris ſit đ neceſſitate. Secundū. vtrū ſit vna vel plures. Tertium. reſpectu quorum dicatur exemplaris.

Membrum primum.

AD primū arguit ꝙ ſic eo ꝙ nihil ignorans fec deus. ergo pri⁹ erāt i ſua ſcientia q̄ eēnt in ſua nā: ⁊ iō dr. xi. ad hebre. fide itelligim⁹ aptata eē ſecula vbo dei. vt ex inuiſibilibus viſibilia fierēt. vbi dic gl. dicens ex inuiſibilibus ſignat inuiſibilis mūdus q erat i dei ſapia. ad cuius ſimilitudinē factus eſt hic viſibilis mūdus. ⁊ poſtea ſeqt. hec ē diſpō q̄ diſpoſuit oīa iſta viſibilia. vt fierēt iuxta inuiſibile exēplar. qđ erat i mēte dei. Qđ aūt reprobāt phi ideas ſicut habet in fine p̄ie phie. ⁊ ſilr Auicē. in ſua phia. hoc ē ꝙ loquunt de formis mathematicis. quas ponunt ideales. ſed hic nō ē intentio illaꝝ formaꝝ exēplariū ſiue idealiū. đ qbus nos hic intendimus intētio enim h ē loqui đ idea. ſʒ ꝙ diſtiguit ſeneca. dicit .n. p̄ter ex quatuor genera cauſaꝝ eē ideaꝝ. diſtiguens inter ideā ⁊ idon. vt idea ſit ſpecies diuina. idon vo forma i mā. Supponamus ergo exēplarem cām eſſe ex iam di

ctis. ⁊ ex hoc qd̄ dicit Aug. in li. retractationū loquēs de mūdo itelligibili. mūdū itelligibilē nūcupauit plato ipam rōnē sempiternā qua fec̄ deus mūdū. quā q eē negat: seqꝉ vt dicat deū irrōnabiliter fecisse qd̄ fec̄. aut cū faceret vl̄ anq̄ȝ facēt nesciſſe qd facēt. ſi apud eū rō faciēdi n̄ erat. ſi vero erat ſicut erat. ipaȝ vr̄ plato vocaſſe itelligibileȝ mundū. nec ē hoc ꝯ̄riuȝ qd̄ dicit Dyoni. excludē volēs cām exēplareȝ vt vr̄ dicēs ex ipſo ⁊ i ipſo ꝟm cām oīum noticiā ⁊ ſciam ⁊ ſbam prehabet ⁊ pcōcipit: non ꝟm ideā ſingulis imittens. ſȝ ꝟm vnā cāe excellentiā oīa noſcēs ⁊ cōtinēs. Loqꝉ n. de idea ad ſilitudinē forme itelligibilis que ē i aīa. q̄ nō ē idē qd̄ eēntia ipſius aīe. ꝫ quē modū nō cognoſcit deus ꝟm ideā. hoc. n. eſſȝ p ignobilius ſe cognoſcē. nobilius .n. habere nō pōt. nec par qd̄ nō ſit eiuſdē eēntie. hoc. n. dicitꝉ ꝙ filius ē equalis patri. ſed eiuſdem eēntie.

Membrum ſecundū.

Ad ſcōm mēbꝝ quo queritꝉ. ſi ē vna cā exēplaris aut plures. ꝙ. n. plures ſunt: vr̄ p hoc. ꝙ ꝓprio exēplari rn̄det proprium exēplū. vn̄ ſi exēpla dr̄ia ſunt in gn̄e vel i ſpē: videntꝉ exēplaria genere vel ſpecie differre. ſȝ ita ē i exēplatis ꝙ differūt gn̄e vel ſpē. ergo ⁊ exēplaria differūt. ⸿ Itē idee ſūt cāe exēplares. ſȝ de illis dicit Augu. i li. lxxxiij. q. ꝙ idee ſunt pricipales quedā forme vel rōnes reꝝ ſtabiles atqȝ icōmutabiles. que ⁊ ipa formate n̄ ſunt. q̄ diuina intelligētia ꝯtinentꝉ. vt cū ipe neqȝ oriatꝉ neqȝ intereant ꝫ eas tn̄ formari dr̄ oē qd̄ oriri ⁊ interire pt. ⁊ oē qd̄ oritꝉ ⁊ iterit. ⸿ Hoc ēt vult. pbare tali rōne ꝯſtat. ꝙ deus oīa rōnabiliter ꝯdidit. nec ea rōne ꝯditus ē homo qua equus. ⁊ ita de alijs rebꝰ. ergo ſingula cauſata ſūt ꝓprijs rōnibus: ſȝ he rōnes nō ſūt niſi i mēte creatoris ſacrilegiū. n. ē opinari. vt extra ſe quicq̄ȝ poſituȝ intueretꝉ ꝟm ꝙ ꝯſtitueret qd̄ ꝯſtituebat. ergo plr̄es ſunt rōnes exēplares. ⸿ Preterea ex ſilitudine arguitur non. n. ꝟm eandem ſpēȝ aīa effic̄ domū ⁊ efficit nauim. ⁊ ita de alijs artificijs i ſpē. Silr̄ ergo erit i opibus diuinis. vt diuerſa opa diuīa. ꝟm diuerſa fiant exēplaria. Ad ꝯ̄rium ſic. vnꝰ eſt mundus ſenſibilis. ⁊ mundus ſenſibilis ē exēplatū. mlt̄o ergo fortius ē vnū exēplar. ſ. mūdus archetipꝰ. nā maior ē vnitas exēplāis q̄ȝ exēplati. ⸿ Itē ſicut ſupra habitū ē. cā exēplaris eadē ē in eēntia cū cā efficiēte. ſi ergo eēnt exēplaria plura. oportēt vnūqdqȝ eē idē i eēntia cū cā efficiēte. ⁊ ita plura eēnt i eadē eēntia cū efficiēte. q̄ꝝ nulluȝ eſſet alterum. ſed hoc non poſſet eē pp̄ ſui ſimplicitatē. ergo non ſunt plures cāe exēplares. ⸿ Itē pfectiꝰ ē vno cognoſcere multa. ⁊ ſimiliter vno fieri multa. q̄ȝ multis multa. ergo cū exemplar ſit quo cognoſcitur. ⁊ ꝟm ꝙ ſit erit ergo perfectiſſimū oīo p vnū cognoſcē multa. ⁊ ꝫ id facē. Sȝ pfectiſſimū ꝯuenit vno. ergo vna ē cā exēplaris idiuiſa ꝟm eēntiā qd̄ ē ꝯcedēdū. ⸿ Ad illd̄ vō qd̄ obijcit in ꝯ̄riū. dōm ē ꝙ pluralitas i eēntia i exēplari n̄ accipitꝉ ex pluralitate eēntie i exēplatis. n̄ eniȝ ē ibi pluralitas i eēntia. Qd̄ tn̄ dicūtꝉ plures idee. hoc ē pp quādā ſilitudinē exēplatoꝝ ad ipȝ exēplar. ⁊ quādā appropriatōeȝ ad modū quo loqmur i exēplaribus ⁊ exēplis reꝝ artificialiū. ſȝ n̄ eſt oīo ſilē. vn̄ pluralr̄ dicuntꝉ ex pte illa qua reſpiciunt ipa ideata. ⁊ pp hoc dr̄ pluralr̄. xi. ad hebr̄. vt ex iuiſibilibus viſibilia fierēt. inuiſibilia eniȝ vocat illa exēplaria ſiue rōnes. Qd̄ āt dicit aug. i li. lxxxiij q. n̄ eadē rōne equū ꝯditum qua hōīē. n̄ retorquet ad diuerſitatē eēntie. ſȝ ad dr̄iam rōnis. vna. n. eēntia ē rō huius ⁊ illius. ꝫ ergo rō exēplaris quandā ꝯditōeȝ ex pte eēntie diuine. vt cū dr̄ incōmutabilis p ſe ſubſiſtēs: ⁊ huiuſmodi. ꝫ ēt aliā ꝯditōem ex pte exēplatoruȝ vt cū pluralr̄ dicimus. aſcēdimus. n. a plalitate exēplatoꝝ ad pluralitatē ſic dictā. ⸿ Ad illud vō qd̄ vltīo obijcitꝉ. dōm ē ꝙ n̄ eſt ſimile in exēplaribus reꝝ artificiatarꝝ. que ſunt ab aīa. exēplaria. n. ſūt aduēticia. ⁊ nō eiuſdē eſſentie cū cā efficiēte. qd̄ i perfectiſſimo agente non inuenitꝉ.

Mēb. iij. ꝫ duos ar. j.

Queritꝉ ſuppoſita plalitate aliq̄ mō exēplatū. vtꝝ dicatꝉ cā exēplaris tn̄ reſpectu eoꝝ que ſūt vel facta ſunt. an dicatꝉ cā exēplaris reſpectu eoꝝ q̄ pn̄t fieri. ſȝ nūq̄ȝ fiant. ⸿ Qd̄ nō vltīo nr̄o vr̄. dictuȝ eſt. n. ꝙ pluralitas ex pte exēplaris eſt i reſpectu exemplatoꝝ ad ipȝ. cū ergo id qd̄ nō eſt in eē ſub rōe pteriti vel pn̄tis vel futuri n̄ habeat vnitatē. ergo reſpectu illius nō poterit accipi vnitas. ꝯſequenter nec pluralitas. ergo id qd̄ tn̄ pōt eſſe. nō ꝫ rationē exemplareȝ. ⸿ Preterea multa ſunt impoſſibilia que deo ſunt poſſibilia. que nūq̄ȝ contingent. horum in ſe nec ē vnitas nec pluralitas. conſequenter ergo nec reſpectu eoꝝ ſunt rōnes exēplares. Cōtra. ſi ſunt poſſibilia. pn̄t duci in actum. ducantur ergo i actū. ſi ergo non haberēt rōȝ exēplarē cū nihil nouū fiat i deo. fierēt abſqȝ rōe exēplari. ergo aliq̄ facta eēnt a deo ſine rōe. qd̄ abſurdū ē. ſicut habetꝉ in. q. ſupradicta li. lxxxiij. q. ⸿ Itē cū ifinita poſſint fieri a deo. finite aūt eſſent ꝫ iam dictū rōes exēplares eſſent finite ifinitoꝝ rōnes: cuius ꝯ̄riū vr̄. eo ꝙ potētia dei extēdit ſe ad infinita. ⁊ nihil pt fieri a deo ſine rōne ergo rō exēplaris potētia ꝫ ad infinita. ſȝ finitū nō habet potētiaȝ ſup ifinitū. ergo rō exēplaris ē infinite virtutis. Reſpondēdū ē ꝙ rō ſiue cā exēplaris. nō ē tn̄ reſpectu eoꝝ q̄ pducuntꝉ i eſſe. ſȝ que pn̄t pduci. lȝ nō pducantꝉ. itētio tn̄ exēplaris i effectuꝰ ē. vt ad ſilitudineȝ eius fiat aliquid ⁊

hoc p3 p illud q̄d d̄r i li. lxxxiij. q. cū ipe idee ſiue
rōes. neq3 oriant neq3 itereāt. ſ3 eas tñ formari
d̄r qcqd oriri vel interire pt. ¶ Ad id vo qd obij
citur in ɔ̄rīū. dōm ē. q lʒ ea que poſſunt eē ⁊ nō
erunt. ñ habeāt vnitatē ſimplr. nihilominus ha/
bent vnitatē reſpectu cuius pt rō exēplaris dici
pluraliter. nō. n. actus rōnis exēplaris ↄpendet
a re exēplata. ſiue ſit actu ſiue in potentia ⁊ nō in
actu. Si vo dicatur q ſcia diuina ē rex exiſtētiū.
vt eox q̄ ſunt vel fuerūt vl erūt. ⁊ ita ñ poſſibiliū
⁊ p ɔ̄ñs q rō exēplaris nō ſit illox. rñdendū q
ſic res ſe hñt ad eē ita ad vnitatē. ⁊ ita ad ſciam.
vñ oiūm ſiue actualium ſiue poſſibiliuʒ. ē diuina
ſcia. vñ ⁊ rō exēplaris ſilr bonox. ſ. ¶ Ad illud
vo qd obijcit ſcdo d ipoſſibilib⁹. que tñ ſunt deo
poſſibilia. dōm q ſilr rō exēplaris ñ reſpic poſ
ſibilitatē vel ipoſſibilitatē nāe iſerioris. ſ3 rō exē
plaris. ē eox que ſūt poſſibilia deo. nō aūt ē exē/
plaris. q fieri ↄbeāt ni ſi ſint huiuſmōi q̄ ɔgruāt
deo fieri. ipoſſibiliū āt deo nō ē rō exēplaris ⁊c.

Articulus ſecundus.

QUoniā iaʒ dictū ſit de rōne exemplari re
ſpectu poſſibiliū ⁊ ipoſſibiliuʒ. ſequit
de rōne exēplari rōne bonox ⁊ non
malox. corruptibiliū ⁊ icorruptibiliū.
Rōne cuius itroducit qd de hoc qd dicit. ſ. Jo-
annis. qd factū ē i ipſo vita erat. ⁊ ſine ipſo factū
eſt nihil. ex his. n. verbis peccatū qd nihil ē: ſi fa-
ctum ē ab alio q̄ ab ipſo. nō ē in ipſo vita. ¶ Qd
aūt rō exēplaris non ſit malox: p3 p rōnē exem
plaris. Exēplar. n. ē. ad cuius ſimilitudinē ſit vel
fieri pōt ab ipſo qui h3 exēplar. ſed mala culpe
nec fiunt nec fieri pñt a deo. cuius ē rō exēplaris.
ergo malox non ē rō exēplaris. vnde ſuper illd
in pſalmo. que ignorabā interrogabat me. Quo
ars neſcit viciū. ſic ego qui ſum ars omnipotētis
dei. ⁊ loquitur xp̄s. ergo malū nō ē in arte ſum/
ma. ergo nec in rōne exemplari. ¶ Jtē in libro
de lib. arbi. qcquid forme cuiuſpiā rei deficiētis
rēanet: ex illa forma ē q̄ neſcit dficē. motuſq3 ip/
ſas rex dficientiū vel pficiētiū excedē numerorū
ſuox leges ñ ſint. cū ergo malū inq̄tū huiuſmōi
formā non habeat: lʒ aliqd forme ſubſit: non h3
formā exēplarē i deo. nec ē ex ipſa. lʒ forma que
ſubeſt malicie q̄ ad hoc q ē: habeat formaʒ exē/
plarem. ⁊ ſic ab ea. ¶ Jtē in. iij. de lib. ar. nature
iq̄tūʒ ſunt: a deo ſunt. iq̄tū āt vitioſe: ab eius
qua facta ſūt arte recedunt. Jntātū aūt recte vitu
perantur: inq̄tū eax vitupator artē q̄ facte ſūt
nāe vidit. ⁊ hoc in eis vitupet qd ibi ñ videt. er/
go malox ſiue vitiox iq̄tū huiuſmodi ñ ē ars
ſūma ſiue rō exēplaris. Cōtra. oia ſciūt a deo
ſiue bōa ſiue mala. qd. n. icognitū ē iuſte punire
ñ pt. pūit āt iuſte peccata. ergo pcognita ſūt. ergo
ſūt i ſcia eius. ſ3 ſcia ei⁹ idē ē q ars ſūma ſiue rō
exēplaris. ergo ſunt i ipſa rōne exēplari. ¶ Jtē
anſel. i monologis ſūmo ſpiritui dicere nihil ali
ud ē q̄ cogitādo intueri. ſ3 cogitādo intuent ma
la ab ipō. ergo dicunt. ſ3 que dicunt ab ipſo ſunt
in rōne exēplari ſiue i arte. ergo mala ſūt i rōne
exēplari. Reſpondēdū ē. q ſm q ea dicunt eē in
arte vel i rōne exēplari que ſūt ab ea vel ſm eā:
mala ñ ſunt i arte vel in rōne exēplari inq̄tū hu
iuſmōi. nihilominus tñ ſunt i ipſa ſcia. ſciētia. n.
ſm modū ſciētie ad plura ſe extendit q̄ ars. ars
enim ē ſm q huiuſmōi principiū faciēdi ⁊ cogi
tādi que ſūt faciēda. ſcia vero ē principium cogi
tādi. ⁊ ipſas ſpēs rex ⁊ priuatōes. priuatiōes āt
i hoc q ñ inueniunt ſpēs. vñ dyo. i li. de di. no. c.
vij. de ſapia itellectu ⁊ veritate ſm vnā cāe ɔtinē
tiā oia ſciēs ⁊ ɔtinēs. ſicut lumē p ſemetip3 pac/
cipit tenebrax viſionē ñ aliūde videns tenebras
q̄ a lumie. ¶ Ad obiectū aūt rñdendū ē. q lʒ idē
ſit ſcia ⁊ ars diuina i eēntia. cōius tamē dicit ſciē
tia q̄ ars. Unde lʒ ſciētia diuia extēdat ſe ad bo
na ⁊ mala. ars tñ vel ratio exēplaris que eſt rō
faciendi determiat bona. nō q ars vel hñs artē
ñ cognoſcat mala. vt vitet vel puniat. ſ3 ñ vt faci
at. quo ad rōnem aūt cognitionis conuenit cum
ſcientia. ¶ Ad ſecūdo obiectū dōm eſt q dicere
prout ptinet ad creaturas. cuʒ dicit dixit ⁊ facta
ſunt. nō h3 in rōne ſua tm̄ hoc. ſcilʒ cogitādo in/
tueri: ſ3 manifeſtare id qd ē in arte vel rōne exē/
plari. ⁊ ideo licʒ mala intelligant vel cogitando
inſpiciantur a ſūmo ſpiritu: nō tamen dicuntur.
q2 non ſunt ad manifeſtāduʒ. ſiue non manifeſtāt
id qd ē in ſūma arte. ſiue i rōne exēplari. Rōe
huius queritur. quid ſit eē vitam in ipō. hec eniʒ
videntur conuerti. habere rationeʒ exemplarē.
⁊ eē vitam in ipſo. Cuʒ eniʒ viuere dicatur mul
tipliciter. ſm vegetatōeʒ. ſm ſenſum. ſ3 itellectū.
ſm motum ſ3 quā ſimilitudinē dicant res viuē ⁊
habere vitā in ipſo. non. n. ad ſimilitudineʒ eius
vite que ē ſ3 vegetationē. cū. n. hec vita ſit tm̄ rei
materialis ⁊ corpalis. nec ſm ſimilitudinē illius
vite que dr̄ ſ3 ſenſū. cū illa vita nō viuāt niſi cor
pora. ⁊ forme que a corpibus nō ſepāt. nec vita
vr̄ dici ſm eā ſilitudinē que ē ſm itellectū. ſi enim
hoc eſſet. cū mala ēt intelligatur. ⁊ habeant eē in
intellectu. ⁊ vitam in mente peccantis. diceretur
malū in ipſo vita. qd cum non ſit. non dicet. viuē
ſm illam ſimilitudinē. ¶ Jtē triplex ē actus eē i/
telligere ⁊ viuē. viuere vo addit ſup itelligē ⁊ ſu/
per eē. qd ergo dicitur amplius cū dr̄. omnia
in ipſo vita ſunt. Ultra hoc qd dr̄. oia i ipō vel i
itellectu ipſius ſiue que differētia deſignat. ¶ Jtē
cū dicitur q res habēt vitā i prio. ⁊ q̄dā res hñt
vitam in ſuo genere. nunqd magis dicuntur vi/
uere cū habēt vitam in ſuo genere. q̄ q habent
vitā i prio. Qd habeāt plus de uita i ſuo gnē
vr̄ eo q i ſuo gnē proprio habēt eē ſimpliciter.

in deo eē ſm quid. eē enim in cā eſt eē ſm quid. ergo res ꝓut ſūt i ſuo genere plus habēt vite ꝙ̄ cū ſint i ip̄o. Cōtra dicit Augu. ſup Jo. oīa anteꝙ̄ fierēt. ⁊ cū facta ſūt. ⁊ cū variant̄: ſūt in ipſo nō ī eo ꝙ ſūt i ſeipſis. ſed ſm imutabilitatē rationū: cū autē ſint i ipſo ſm imutabilem rationē. magis ſūt vita i ipſo ꝙ̄ i ſeipſis. ¶ Jtē Anſel. qcquid factū ē. ſiue viuat ſiue nō viuat: aut quocūq3 mō i ſe ſit. i ip̄o ē vita ⁊ veritas. ſicut ergo ad ſciētiā diuinā nihil facit. ſiue res ſint ſiue nō ſint. ita nihil ad hoc ꝙ ſint vita i ip̄o. ſiue ſint ſiue non ſint. ¶ Jtē oīa dicunt̄ i ip̄o vita. ſ3 qcqd ē i deo nō ē niſi deus. ⁊ ꝙ dicit̄ ꝙ ſūt vita. hoc nō tollit illō ꝙ ſint deus. ergo oīa que ſūt i ip̄o: vita ſūt ipſe. ſ3 oīa ſūt i ipſo vita. ergo oīa qḋ ip̄e. Sz ex hoc ſequeret̄ ꝙ oīa ſūt vnū. Jtē oīa ſūt in ipſo vita. aut ergo hoc dicit̄ q2 ſūt i eius eēntia. aut hoc dicit̄ ratione potētie. vel ſapiētie vel bonitatis rōne eēntie nō videt̄. eē eīm in eēntia. hoc ē eē ipſa3 eēntia3. hoc autē eſt eē ide3 qḋ ipſe. Si vero ratiōe potētie rōne: potētie dicunt̄ ſubeē oīa: tā bona ꝙ̄ mala. ergo ñ dicunt̄ eē in ip̄a vita rōne potētie. ¶ Preterea i verbo dicunt̄ eē vita. ergo rōne ſapiētie. cū ſapiā appropriet̄ verbo. ¶ Qḋ aūt nō rōne ſapiētie. videt̄. Nā ſapiā dei ñ reſpicit facta tm̄ ab ipſo. ſ3 quecūq3 fieri poſſūt ab aliquo. ergo ñ dr̄ rōne ſapie: nec rōne volūtatis. volūtas enim reſpicit ea q̄ ſūt. que aūt pn̄t fieri. ⁊ ſi nūꝙ̄ fiant i ipſo vita ſūt. ergo nō dicunt̄ eē vita i ipſo rōne voluntatis. ¶ Jtem ſi oīa ſūt i ipſo vita. ſm ꝙ ſunt i ipſo vita. aut ſunt vnu3. aut ſunt multa. ſi ſunt vnū. nō aliud vnu3 ꝙ̄ ipſe. ergo oīa ſūt ide3 qḋ ipſe. ſi oīa ſunt multa: ſm ꝙ ſunt vita in ipſo: nō alia multa ꝙ̄ in ſuo genē. ergo ꝓut mlta ſūt i genere ſuo. ſūt i ip̄o vita. Cōtra i ſeipſis ſūt corruptibilr̄ entia. ſ3 ꝓut ſunt i ipſa vita ſūt icōmutabiliter entia. nō ergo ꝓut multa ſūt in ſuo genere ſunt in ip̄o vita ergo. Ad ia3 dicta reſpōdēdū eſt. ꝙ cu3 dicit̄ omnia ſunt vita i ipſo. reduplicatio faciēda eſt huius ꝺterminatōis i ipſo. vt ſic dicatur. oīa in ipſo: ſunt vita i ipſo. Si vero querat̄ ſm quā ſimilitudinē vite. dicēdu3 eſt ꝙ vel ſ3 excellētiore3 modū ꝙ̄ ſunt modi ia3 ſupradicti. vel aptabit̄ ille modus q ē viuere ſm itellectū ⁊ motu3. vt dicātur illa eē vita. que ſūt ad modu3 itelligēne practice. recte ſe hn̄tis anteꝙ̄ pducant̄ i actū bona. n. ſunt in itellectu practico ⁊ hn̄t quādam vitā. ibi anteꝙ̄ exeāt in actū. excellētius autē longe i ipſa itelligētia diuina. Nec eſt ſimile qḋ obijcit̄ de malis que viuūt in itellectu practico ipſius peccatoris. hoc. n. viuere nō ꝓprie dicit̄. ſ3 ſicut dicit̄ de peccatoribus ꝙ viuunt i morte. qbus. ſ. mors nō deficit. ſ3 hoc viuere iportat eē icorruptibile i ip̄a mēte agētis. vt a quo ſm ſilitudinem poſſit aliqd ꝓcedere. q2 ergo in itelligētia practicta recte diſpoſita h3 de vtroq3 ſc3 de itellectu ⁊ motu. iō ꝑ quandā ſimilitudinē dici pōt reſpectu eo℞ que viuunt in itellectu practico. ¶ Ad ſcōm dicēdu3 ē. ꝙ viuere ꝓut dicitur. oīa i ipſo ſunt vita. differt ſm rōnem ab eo ꝙ eſt eē in ipſo ⁊ eē in itellectu ipſius. Nā eē in ipſo hoc reſpicit ad potentiā. eē in itellectu ad ſciētiā ſine ſapiētiā. eē vero i ip̄o vita ſiue viuere ad ſcientiā bn̄placiti. que ſupaddit bonitatē reſpectu cognitōis. vn̄ dicit eē in itellectu practico. ¶ Ad tertiū dicēdu3. ꝙ non dicunt̄ magis vita: ea que habēt vitā i primo vel i ſuo genere. ꝙ̄ ea que hn̄t ſolā vitā i primo. ſ3 dicūtur pluribus de cāis viuere. Cū. n. dicit̄. xvij. act. Jn ip̄o viuimus mouemur ⁊ ſumus. vita dicit̄ ſm aliā rōnem ꝙ̄ cū dicit̄ oīa ſūt in ipſo uita. Cū. n. dr̄ i ipſo uiuimus. ponitur ꝯſeruatio uite iā exiſtētis. Cū autē dicitur i ipſo erat vita. notatur imutabilitas ſciētie beneplaciti. ⁊ hec ꝓcedūt res. illa ſeqtur. pluribus ergo rōnibus poſſunt dici viuere. ſed nō magis. q2 nō ē ponere excellētiorem vitā illa que ē deus. vel ſm ꝙ ſunt i illo uita. Nec eſt ꝯtrariū ꝙ i ſeipſis habēt eē ſimpliciter. hoc ei3 eē ſimpliciter. nō ē niſi quātū ad ip̄as res i ſeipſis. nō ꝙ ſit nobilius eē i ꝓprio genere: ꝙ̄ eē cāe quo ſūt cauſata cum ipſa cā. ¶ Ad quartū dicēdum. ꝙ eē i deo dicit̄ dupl'r. vno mō dicuntur eē i deo que ſūt idem ſm eēntiā. vt potētia. ſapiētia. bonitas. que ſūt idē qḋ eēntia dei. Et hoc modo qcquid eſt in deo ē deus. Alio modo dicūtur eē in deo ſicut in cā. ⁊ ſm hoc dicūtur cauſata eē i ip̄o. ⁊ ſic dicūtur vita i ipſo. per hūc modū non oīa que ſūt i ipſo ſm ſeipſa accepta: ſūt qḋ ip̄e. ſed in quātū ſūt i ipſo. hoc eſt rōes exēplares ipſa℞ ſ̄ ſunt idē qḋ ipſe. vnde homo cum ſit i deo vita. ſm ꝙ homo nō ē deus. ⁊ ita de alijs cauſatis. cū ergo dr̄. ꝙ oīa in ip̄o ſūt vita i ipſo. nō aliud ē ꝙ̄ ſi dicat̄ rōnes exēplares ſunt i ip̄o. ſm quas eſt ſic dicta vita cauſato℞. ¶ Ad qntum dicēdū ē. ꝙ cū oīa dicant̄ i ipſo vita. hoc eſt rōne ſapiētie vel ſciētie bn̄placiti. que ē in itellectu practico. in quo viuūt eternalr̄ cauſata cū rōne ſciētie cū rōe bn̄placiti. ¶ Ad illud vero qḋ dr̄ ꝯtrariū eē de ipſa ſapiētia uel ſciētia ꝑ ſe qua cognoſcūt̄ bona ⁊ mala. Dicēdū ꝙ ſciētia bn̄placiti reſpicit tm̄ bona ex alia pte. l3 bn̄placitū ſit ſufficiēs cā exiſtētie re℞. ⁊ ita reſpiciat tm̄ res exn̄tes. nihilominus ea q̄ pn̄t eē: dicunt̄ vita i ipſo. bn̄placitū eni3 eternū eſt. ⁊ reſpicit nō tm̄ ea q̄ ſūt: ſ3 ea que pn̄t eē ⁊ erūt. vn̄ quo ad hoc vitam habēt i ſciētia bn̄placiti. ¶ Ad ſextu3 dōm. ꝙ cū dicit̄ omia in ip̄o ſunt vita. nec dicendū eſt ſimpliciter ꝙ oīa ſunt vnum in ipſo. vel ꝙ omnia ſint multa in ipſo. ſ3 ſi fieret reduplicatio vt diceret̄. omia in ipſo ſūt vnū in ip̄o. vna eēnt. Unde anſel. i monologis. Jn ſeipſis ſūt eēntia mutabilis ſm mutabilē rōne3 creata. Jn ip̄o vero ſūt ipſa pria eēntia. ⁊ pria exn̄di veritas. ñ tm̄ ꝯcedendu3 eſt. ꝙ oīa ſint vnum vel deſcendē/

do vt dicat. aſinus vel leo: ẽ aſinus vel leo i deo. vel idẽ ẽt cũ hoĩe in deo. Aliter. n. ſit ſermo ſub generali rõne ꝛ ſub ſpãli. pluralitas ergo ex pte cauſatarum ꝓhibet dicẽ vnitatẽ. vnitas vero oĩmoda que ẽ in deo. ꝓhibet dicere pluralitatẽ. ſ; media via incedendũ ẽ. ſicut iam dictũ eſt.

Queſtio. iiij. de cauſa finali.

Conſequenter ergo dicendũ eſt de cã finali. circa quã querit̃ triplici mẽbro. ¶ Primo. vtrũ ſit vna cã finalis pria. ¶ Secũdo. vtrũ ſit idem qd̃ eſſentia prima. ſ. deus. ¶ Tertio. vtrum omnia appetant hanc rationem cauſe finalis.

Membrum primum.

Ad primũ ſic finis ꝛ bonũ idẽ eſt. qd̃ enim querit̃: ꝓpter bonũ querit̃. ſi ergo eẽt infinitũ i cãis finalibus. ñ peruenirẽt ad bonũ. qd̃ vltio querit̃. ergo fruſtra eẽt intẽtio querẽtis. ñ ergo ẽ ĩfinitũ in cãis finalibus. ſ; eſt aliqua cuius grã alie queruntur. ¶ Preterea cũ finis ꝛ bonũ ſint idẽ. vltimus finis erit ſũmũ bonũ. ſ; ĩpoſſibile ẽ eẽ duo ſumme bona. nã vnũ aut haberet omne qd̃ aliud. ꝛ tũc ñ differret. aut ſi ñ hẽret aliqd boni. habẽt vnum qd̃ ñ alterum. ꝛ ita nõ eẽt ſummũ. ĩpoſſibile ẽ ergo duo eẽ ſũma bona. ergo ꝛ duos eẽ oĩo vltimos fines. quorum vnũ ẽ preter alterum. ¶ Preterea qcquid ſit i alijs cãis. intẽtio finis ꝛ ĩfiniti opponitur. ſi ergo ẽ cã finalis: tollit̃ infinitũ. ergo neceſſe ẽ vnã ſolã eẽ vltimã ad quã eſt puenire. ¶ Item quicũq; diſcrete agit. nõ facit id qd̃ facit p intellectũ. niſi q2 itẽdit aliquẽ finẽ. ſi. n. pter finẽ ageret. ſtultus diceret̃. ¶ Itẽ nullus põit ſibi duos fines ex equo. ſi. n. poneret: i ordiata eẽt actio eius. neceſſe ẽ ergo agẽtẽ per itellectũ ſibi ponere vnũ finẽ actõis. Si aũt ille finis ꝓpter aliud querit̃ ꝛ illud ꝓpter aliud. nũq̃ qeſceret intẽtio. ſ; quieſcit intẽtio eius q bene diſponit̃. ergo neceſſe ẽ eẽ vltimũ finẽ. erit ergo vna ſola finalis cã vltima.

In contrariũ ſic obijcitur. finis ẽ ratio eius qd̃ eſt ad finẽ. ſed nõ eadẽ rõne. ſicut dicit Aug. in libro. lxxxiij. q. cõditus ẽ homo ꝛ equꝰ. ꝛ loqtur de vltimis rõibus. ꝛ ita de vltimis finibus. ergo diuerſorum cauſatorum diuerſi ſũt fines. ¶ Itẽ finis determinat formã rei: ꝛ ea que ordiata ſũt ad illã. Si ergo eẽt vnus ſilius vltimus duorum differẽtiũ. vnde veniret differẽtia cũ forma reſpõderet fini. ꝛ ita cũ idifferẽs eẽt finis. idifferẽs eẽt forma. poſita. ergo indifferentia finis poneret indifferentia formarum. ergo ꝛ eorum que ſũt ꝓpter formas. ergo res erũt indifferẽtes. ſed neceſſe ẽ eẽ rerũ differentiam. ergo neceſſe eſt eſſe finium differentiã.

Ad quod reſpõdendũ. q2 vna eſt cauſa finalis vltima omniũ. de qua dicit Dyoni. dedit nobis oĩa quecũq; ſũt ꝛ fiũt. ꝓpter pulchrum ꝛ bonũ ſũt ꝛ fiũt. ꝛ ad ipm omnia iſpiciũt. ꝛ ab ipa mouẽtur ꝛ cõtinẽtur ꝛ ipſius grã. ꝛ alibi. pulchrum ꝛ bonũ ſm oẽm cãm cũcta deſiderãt. ꝛ nõ ẽ aliqd exiſtẽtiũ. qd̃ nõ pticipet pulchro ꝛ bono. ẽt non exiſtẽs pticipat pulchro ꝛ bono: tũc eiꝫ ꝛ ipꝫ bonũ ꝛ pulchrum ẽ. q̃n in deũ ſm oẽm oblatõem ſubſtãtialr laudat̃. ¶ Ad illud aũt qd̃ obijcit̃ i cõtrariũ. primo dicẽdũ ẽ. q2 licet diuerſe rõnes ꝓxime ſint equi ꝛ hoĩs. nihilominꝰ tñ vna ẽ vltima rõ que a fine omniũ accipit̃. ꝛ ſm hãc accipit̃ vnitas in vniuerſo: erũt ergo rõnes prime ſm ipm modũ quẽ loquit̃ i illo libro. loquit̃ eim de rõnibus formalibus. nihilominus tamẽ rões que ſũt i rebus ordiabunt̃ ad vltimũ finẽ. ¶ Ad aliud dicendũ ẽ. q2 licet finis vltimus ſit vnus. nõ ꝓpter hoc erit in differẽtia rerum: ſ; ex differẽtibus rebꝰ vnitas vniuerſi colliget̃. Sicut. n. ad vnũ punctũ qui ẽ centrũ. oẽs linee recte ducte ad circũferentiã: ex omni parte terminãt̃. ſic per quãdã ſimilitudinẽ omnia que ſũt i vniuerſo tendũt ad vnũ finem. ꝛ ille dicit̃ finis finiũ. ſm autẽ hũc finem nõ accipit̃ rerum differẽtia: ſed ſm fines ꝓprios: penes quos differẽtia formarum determinatur ꝛc.

Membrum ſecundum.

Requirit̃ dicere. vtrum iſta cã finalis ſit idẽ quod eẽntia diuina. qd̃ nõ videt̃. actõ ꝛ motus dicunt̃ eẽ ꝓpter id qd̃ ñ habet̃ ſ; ſũt pp finẽ. ergo finis nõ habet̃ ab agẽte ꝛ mouẽte. ſ; diuia eẽntia agit. ergo agit ꝓpter finẽ nõ habitũ. ſed ſiue ſit nõ habitus a ſe ſiue ab alia re. erit differẽs ab ipo agẽte. ergo nõ erit cã finalis eadẽ cũ eẽntia agẽtis. ¶ Itẽ i alijs agẽtibus ſic ẽ. q2 id ꝓpter qd̃ agit: nõ eſt idẽ cum eẽntia agentis. vt donificator agit ꝓpter protectionẽ ab imbribus ꝛ cauniatibus. ergo i prio agẽte ſic erit. nihil. n. querit ſeipm. ſed finis queritur. ergo ipꝫ non ẽ idẽ cũ eẽntia agẽtis primi. Cõtra. Dyoni. i li. de diuis no. omnia ad ſeipſã bonitas cõuertit. ꝛ priceps cõgregatrix ẽ diſperſorum. vt pricipalis ꝛ viuifica deitas: ꝛ omnia ipſã vt pricipiũ. vt cõtinẽtiam. vt finẽ appetũt. ergo viuifica deitas ẽ illa bõitas que ẽ oiũ finis. ¶ Itẽ primũ ẽ pfectiſſimũ agẽs. ergo nõ agit ꝓpter aliqd extra ſe. ſi. n. ageret ſic. deeſſet ei aliqd. ergo non eẽt pfectiſſimũ. agit ergo ꝓpter ſeipm. ꝛ hoc ẽ qd̃ dicitur. xvi. puer. vniuerſa ꝓpter ſemetipm opatꝰ ẽ dñs ipium quoq; ad diẽ malũ. Et de homine q ẽ pricipalis creatura dr̃. xliij. iſa. oẽm q inuocat nomẽ meũ. i gloriã meã creaui eũ. formaui eũ. ꝛ

feci eū. Jtē. x. marci. Nemo bonus niſi dūs vn⁹
ꝛ bonū ꝛ finis idē. ergo ipe eſt principalis finis.
Ad qḋ rñdendū ꝙ ipe ē cā finalis ſicut oñſum
ē. ¶ Ad obiectū vero incōtrariū: dōz ē. ꝙ agere
ꝓpter finē dr̄ dupliciter. vel qui ē pfectio agētis.
ſicut dictū ē de domificatore. ꝛ ſic ñ agit pp aliud
a ſe. vel qui ē pfectio eius qḋ agit vel i quo agit.
ꝛ ſm hoc agit deus pp ñ habitū ab eo qḋ agitur
vel i quo agit. ¶ Si vero obijciat. ꝙ ſi deus age
ret pp ſe. ageret ſemp ꝛ ita eternaliter. dōm eſt ꝙ
niſi generare vel ſpirare vel itelligere dicant age
re. ꝛ ꝯſimilia que ab eterno ſūt. nō ſemp egit: di
cēdo ſemp eternitatis. ſemp tñ egit: dicēdo ſemp
tpis. ꝛ cū agit ñ agit vt ſemp ſibi aliqd acqrat. ſʒ
in hoc ſua bonitas manifeſtet. ſʒ pp finē q acqrit
creature. ille tñ finis eſt pp ſūmū finē. vnde dicit
dyo. ipe oīuʒ cā p bonitatis excellētiā. oia amat.
oia facit. oia ꝯuertit. oia ꝯtinet. Et iteꝝ ē omniuʒ
pricipiū ꝛ finis ſup pricipale ꝛ ſup finale. q2 ex
ipo ꝛ p ipm ꝛ i ipo oia. vt ait ſacer ſermo. ¶ Ad
id vero qḋ obijcit ſcḋo. dicendū ꝙ non ē ſimile
in creaturis agētibus: ꝛ in ipo creatore. creatu-
ra enim agēs agit pp aliquā impfectionē ſui vel
alterius creature. creatoris vō nulla ē ipfectio.

Membrum tertiuʒ.

REſtat dicere. vtrū oia appetant in ſua
actiōe hūc finē. qḋ nō vr̄. Finis. n. iſte
ꝯſtituit pfectio finalis creature. beatitu
do. n. ꝛ finis iſte idē ſūt. Si ergo beati
tudo ñ eſt finis cuiuſlibʒ creature. ꝛ beatitudo ꝛ
bonū ſūmū ſunt idē. nō ergo oia appetūt hūc fi-
nē. ¶ Preterea appetitus nālis plāte ē: vt ſoluet
eē plāte. ꝛ ita de alijs rebus nālibus. ergo ñ ten-
dit ad obtinendū hūc finē. Jtē ſicut dicit boe. de
cōſolatōe. bonū ꝛ vnū idē in ſuba. lapis vō ptiū
ſuaꝝ appetit vnitatē. ꝛ ita ꝺ alijs ꝯpoſitis. ꝛ hoc
ſibi ſufficit. ergo ñ appetūt hūc finē: cum iſte finis
ſit vltioꝝ. ¶ Preterea ꝯpleto nūero electorū cū
erit reſurrectio deſineret hoc eē. ꝛ ita ñ perficiet
eoꝝ appetitus ſi hūc finē appeterēt: pficit aūt vel
pficiet. ñ ergo iſte ē finis quē oia appetūt. Con
tra dyoni. in li. de di. no. Bonū ē qḋ ꝯſiderat ab
oibus. ꝛ phs. bonū ē qḋ oia optāt. ſʒ ñ ē bonuʒ
niſi pticipatiōe ſūmi boni. ſic dicit aug. i li. ꝺ ciui.
dei ꝛ de tri. ergo appetitus creature ñ terminat
niſi i ſūmo bono. ſʒ iſte eſt finis iā dictus. ergo fi-
nis iā dictus ē: quē oia appetūt. Ad qḋ rñden
dū. ꝙ duplex ē appetitus. vnus ex cognitōe pha
bita nāliter. vel ex acqſitōe ſiue dono. ꝛ ſm hūc
modū ñ appetūt oia ſūmū bonū: vel finē iſtū. nō
eniʒ oia hñt appetitū itellectualē. ꝛ ſm hoc que
hñt appetitū huiuſmōi. appetūt nāliter beatitudi
nē. ſm ꝙ bonū ꝛ beatitudo ſūt idē. Alio vō mō
ſumēdi appetitū nālcʒ oia appetūt bonū. ñ inde-
terminata rōne beatitudis. ſʒ i gnāli rōne q̄ ē ſm
ꝙ bonū ſūmū oia ꝯſeruat ꝛ termiat. ¶ Ad illud
vō qḋ ſcḋo obijcit. dōm ꝙ plāte ꝛ alie creature
corruptibiles cū appetūt ꝯtinuatōē ſui eē: ē a ſū-
mo bono: qḋ ē i eis eēntialr ꝛ potētialr ꝛ pñtia-
liter. quo ad h̄ appetūt nāliter ſūmū bonū. ¶ Ad
tertiū obiectū. dōm ē ſilr de vnitate quā appetūt
res ꝯpoſite. i hac ſcʒ vnitate ē ſūma vnitas. ꝛ illa
ſūma bonitas. ſine q̄ nec ē nec eē poſſʒ. ꝛ iō eam
nāliter deſiderat. ¶ Ad vltio vō obiectū. dōm ē
ꝙ ē finis qdā corruptibiliū creaturaꝝ ſm ꝙ ſūt
pp hoīeʒ ꝛ illo fine euacuato. ꝯgruit ñ vlterius
pmanē. ꝛ hoc ē ſupplemētū neceſſitatis hūane. ꝛ
iſte ē ali⁹ finis ab illo quē nālit itēdit vnaqqʒ res
ſʒ ſuā ſpēʒ. ñ ergo miꝝ ē: ſi ñ pueniāt ſm iſtū vel
illū finē ad btitudinē q̄ determiata ē finis hoīum
ꝛ itellectuali creature. cū ñ hēant imortalitatē co
gnitiue ꝛ motiue potētie ſm quā poſſint ea frui.

Queſtio. v. de cā efficiente.

ORdine conſe-
quēti dōm eſt de cā efficiente.
omiſſa vero qōne: vtrum ſint
plures cāe efficiētes reꝝ eo ꝙ
ipa ſatis dat itelligi ex pmiſſa
qōne ꝺ pluralitate pricipioꝝ.
ꝛ dicit phs q faciūt cās multas: deſtruūt nāʒ bo
ni ꝛ ñ pcipiūt. trāſeūduʒ ē ad illā qōnem triplici
mēbro ꝺ cā efficiēte. Primum. vtrū tñ ſit cā effi
ciēs eē: ꝛ ñ ipius ñ eē. vtpote ipius eē ꝺſtructia.
Scḋʒ. vtrum ſit volūtate an neceſſitate cā effici-
ens. Tertiū. vtrum p ſe ſit cā: an aliquo adiūcto.

Membrum primuʒ.

AD primū ſic pcedit: natura boni ē p-
ducere: ſaluare: mali aūt corrūpere ꝛ
deſtruere. Unde dyo. in li. de diui. no.
Non ē ignis infrigidare: neqʒ boni ñ
bonū pducere. ſed prima cā efficiēs ē ſummum
bonū. ergo ñ ē eius corrūpere ꝛ ꝺſtruere bonū.
ſʒ eē in qtum eē bonuʒ ē. ergo eius ñ ē deſtruere
eſſe. ¶ Jtē aug. in li. lxxxiij. q. ad quē ñ eē nō pti
net. nō ē cā deficiēdi. ſʒ prima cā efficiēs eſt ſūme
ens. ergo nō ē cā deficiēdi. ergo nec deſtruendi.
¶ Jtē idē ſilr ſe hñs ſemp natū ē facere idē. ſʒ pri
mū efficiēs ē ſemp ſilr ſe hñs. ergo facit ideʒ. nō
ergo facit eē ꝛ nō eē. ſi. n. diſſilr ſe haberet: ſicut
ſol i accedēdo ꝛ recedēdo. accedēdo pduceret
res. recedēdo corrūperet vel deſtrueret. ſed nec
accedit nec recedit quantū ē de ſe. ergo non ē cā
deſtructiua reꝝ. ¶ Jtē ſolis materialis ē iducere
lumē. tenebre vō iducunt p oppoſitōeʒ terre vel
alicuius tenebroſi. Silr erit ꝺ ſole ſpūali ꝙ eius
ſit iducere lumē. tenebre vō. i. defectus eē ñ erūt

ab ipo ſꝫ ab aliquo alio. Cōtra. pꝛia efficiēs cā
ē pfecte potētie. pfecta aūt potētia ē cui nihil deeē
vel addi pōt. ſꝫ plus ē poſſe facere ꝙ ſit. ⁊ ꝙ nō
ſit. q̄ꝫ ꝙ ſit tm̄. ergo pꝛie cāe efficiētis ñ ē tm̄ facē
ſꝫ poſſe deſtruere qꝺ ē. ❡ Itez dꝛ in iſa. xlv. Ego
dñs ⁊ ñ alter. foꝛmās lucē. creās tenebꝛas. faci/
ens pacē. ⁊ creās malū. Sꝫ creare tenebꝛas ⁊ fa
cē malū ē ꝺſtruere eē. ❡ Itē. xxxi. hiere. ſic vigila
ui ſup eos vt euellerē ⁊ demolirer ⁊ diſſiparez.
ſic vigilabo ſup eos vt edificē ⁊ plātē. ergo ei⁹ ē
euellere ⁊ demoliri ⁊c. pꝛie ergo cāe efficiētis ē
id deſtruere qꝺ ē. ❡ Itē. xi. eccl'iaſtici bōa ⁊ mala
vita ⁊ moꝛs. pauptas ⁊ hōeſtas a deo ſūt. ergo
a dño ē ñ ſolū eē ſꝫ ⁊ ñ eē. Ad qꝺ rñdēduz eſt. ꝙ
duplex ē defect⁹. ſic hr̄ in. iij. li. ꝺ lib. ar. ⁊ vterqꝫ
defectus ꝓpꝛie ē in nā itellectuali. ſ. defect⁹ volūta
ri⁹ q ē culpabilis. ⁊ ꝺfectus iuolūtari⁹ q ē pena.
ꝑter hoc ē terti⁹ ꝺfectus nāe coꝛꝛuptibil' i ſe. vt ꝙ
ignis i ſe deficit: ⁊ plāte i ſe deficiūt. De pꝛio ꝺfe
ctu dꝺꝫ ē. ꝙ pꝛia cā efficiēs ñ ē cā illius. De ſcꝺo
v̄o dꝺm. ꝙ i pte ē ab ipo. i pte v̄o a creatura rō/
nali. Et iꝺ dꝛ pꝛio ſapie. Deus moꝛtē ñ fecit. nec
letat i pditiōe viuoꝝ. creauit. n. vt eēnt oia. ⁊ ſa/
nabiles fecit natōes oꝛbis terraꝝ. ⁊ poſtea ſeq̄t.
In iuſticia ē moꝛtis inquiſitio. E cōtra v̄o dꝛ. xi.
ecc̄. moꝛs ⁊ vita a deo. qꝺ exponit aug. i qōni/
bus veteris teſtamēti. xxxvi. q. dicēs. ñ eſt deus
actoꝛ moꝛtis ſꝫ videx. qꝛ moꝛtis actoꝛ pctm̄ eſt.
qūo ergo ꝺus poterat facē moꝛtē q neſcit pecca
re. ſꝫ dū peccatis retribuit ab ipo dcā ē moꝛs. cū
ñ ex ipo ſit ſꝫ ex hoc q peccauit. De t̄tio v̄o defe
ctu q ē nāe coꝛꝛuptibil' i ſe. dꝺm ꝙ ñ ē in rebus a
deo: ſꝫ eo ꝙ res ſūt ex nihilo. nihilominus tñ in
deo ē potētia deſtruēdi. ſicꝫ ⁊ ꝯſtruendi. Ad ſcꝺo
obiectū. dꝺꝫ ꝙ defectus ille de q̊ loq̄t aug. in lib.
lxxxiij. q. ñ ē ꝺfect⁹ pēalis inq̄tū huiuſmoi: ſꝫ ma
gis culpabil'. vel ille defect⁹ q ē ex h̄ ꝙ res ē coꝛ
ruptibil'. ex h̄ ꝙ de nihilo ⁊ ex ſe defic̄. ❡ Ad ter
tio obiectū dꝺm. ꝙ ꝓpoſitio illa phi idē ſilr ſe hꝫ
⁊c. itelligit de creaturis mutabilib⁹. q̄ ſm diuer/
ſā ſui mutatōez apte nate ſūt agē vel pati. ñ āt in/
telligit de ipo creatoꝛe: q ſemp eodē mō ſe hꝫ. ⁊
tñ cā ē oppoſitoꝝ ſm diuerſa tpa. ❡ Ad quarto
obiectū dꝺm ē. ꝙ nō ē ſile oino de ſole ſpūali. ſ.
deo: ⁊ de ſole materiali. a ſole. n. materiali p ab/
ſentiā ſūt tenebꝛe nāles: ſꝫ a ſole ſpūali. malicia
q̄ ē tenebꝛa ſiue diſceſſio lumis: ñ ē p ſui abñtiam
ſꝫ ſui abñtia. ſicut ꝯtigit dicere. ē ex ipa malicia. q̊
ad hoc tñ ē ſimilitudo. ꝙ ſicut tenebꝛa materia/
lis hꝫ aliā cām. vtpote coꝛpus opacuꝫ. ita tene/
bꝛa itelligibilis. ſ. peccatū. hꝫ liberꝫ arbitriuꝫ: qꝺ
ſe auertit a deo. Cum aūt dicit dyo. ꝙ boni ē ſal/
uare ⁊ mali coꝛrūpere. pꝛio ⁊ pꝛincipaliter itel/
ligendum intendit de coꝛꝛuptōne culpabili.

Mēbrū ſecundum.

AD ſecūdū mēbꝛuz qōnis qua q̄rit.
vtrū deus volūtate vel neceſſitate ꝯdi
dit res. ⁊ dicim⁹ neceſſitatē nāe: ñ co/
actōez ſic obijcit. Boni ē rōne bonita
tis ſue bona adducere. Vñ dicit augu. in. q. vete.
teſta. bonus ē. qꝛ fecit exiſtere que ñ erāt. Et dyo.
de diui. no. optimi ē optima adducere. ergo na/
tura bonitatis ſūmi boni: induxit optia ad mani
feſtationē ſui in creaturis. vnde dyoni. in li. de di
ui. no. Si omniū ſūmitas diuina bonitas a ſubli
miſſimis ⁊ maximis eēntijs: vſqꝫ ad nouiſſima
puenit: ⁊ adhuc ſup oēs ē: neqꝫ his q̄ ſurſuꝫ ſūt
anticipātibus eius excellentiā: neqꝫ his que de/
oꝛſum ſūt ambit i trāſgrediēntibus: ſꝫ illuminat po
tētia oia ⁊c. ſit diuine bonitatis ſignatiua imago
ſol. ſm multā ꝯſonātiā: ⁊ oia queciiqꝫ eū parti/
cipare poſſūt illuminat. ſꝫ bonitas eius idē eſt qꝺ
natura eius. ergo ex neceſſitate creature eius cō
didit creaturas. ❡ Itē ſi potuit creaturas facere
⁊ noluit. inuidus fuit vl' adminus ñ ſūme bonus.
ita obijcit hereticus. Si autē voluit ⁊ ñ potuit i/
potēs fuit ſꝫ a deo remouet ipotētia: ⁊ potētia in
eo ſūma bonitas. ergo bonitas eius reducit ne/
ceſſarie volūtatē. ❡ Itē aug. i li. de ciui. dei. xxij.
hāc cām ideſt ad bona creāda bonitatē dei. hāc
cām tam iuſtā atqꝫ idoneā. que diligēter ꝯſide/
rata ⁊ pie cogitata oēs ꝯtrouerſias querentium
mūdi originē ñ viderunt: cū ergo dei bōitas ſit
cā iuſta: ⁊ cā iuſta ſit neceſſaria: ex neceſſitate ſue
bonitatis bona creauit. ❡ Itē boeti. qꝛ bonus eſt
deus ſūmus. ergo bonitas erit rō neceſſaria eſſe
reꝝ. ❡ Preterea. p ſimile pōt argui. qꝺ inducit
dyoni. de igne ⁊ ſūmo bono. ignis. n. ē calefacē/
re: ſummi boni ꝓducere ⁊ ſaluare. ſꝫ ignis neceſ
ſitate nature ſue calefacit. ergo ſummū bonuꝫ ex
neceſſitate nāe ſue bona ꝓducit ⁊ ſaluat. Qꝺ āt
volūtate fiāt creature. habet ex hoc qꝺ dicit au/
guſt. iij. de trini. Voluntas dei ē pꝛima ⁊ ſūma cā
omniū ſpecieꝝ ⁊ motionū. nihil. n. fit qꝺ de itel/
lectuali atqꝫ interioꝛi aula ſummi imperatoꝛis ñ
egrediat. Et iteꝝ in libꝛo. lxxxiij. q. querit. quare
deus mundū voluit facere. querit cām volunta
tis diuine. nihil autē ē maius volūtate eius. ñ er/
go cāe mūdi ideſt volūtatis. alia cā querenda ē.
❡ Item in. xxiiij. ca. xi. de ciui. dei. ſatis ſignatur
deū nulla neceſſitate. nulla ſue cuiuſquā vtilitatis
idigētia: ſꝫ ſola bonitate. i. bona voluntate feciſſe
qꝺ factū ē. ❡ Itē que dr̄a eēt iter ꝓceſſionez filij
a pr̄e: ⁊ ꝓceſſionez creature. ſi de neceſſitate nāe
ſiue de nā ꝓduxiſſet creaturas. Ad obiecta er
go rñdenduꝫ ē. ꝙ ſua volūtate gratuita condidit
creaturas. ſicut habet ex auctātibus ꝑcedētibus.
❡ Ad aliud vero qꝺ pꝛio obijcit in ꝯtrium ꝺ ne/
ceſſitate bonitatis. dꝺm ē. ꝙ nomen neceſſitatis
non cōgrue hic dicit de deo. vnde anſel. in libꝛo
cur deus hō. i deo nulla cadit neceſſitas. Neceſ/

ſitas.n.videt dicere coactionẽ.ſed nec neceſſitas
vtilitatis ex pte ſua.ſicut hĩtũ ẽ i pcedẽti auctorita
te. Si vo dicat neceſſitas ↄgruitatis ſiue idonei/
tatis.ſicut tãgit i quadã auctoritate tũc põt dici.
ꝙ ex neceſſitate bonitatis ↄdidit res. Nõ tñ vi/
det ↄgruere ꝙ dicat ex neceſſitate nãe.lʒ.n.idẽ ſit
bõitas qȯ nã eius.tñ ſi diceret ex neceſſitate nãe.
videret poni talis neceſſitas.qualis ẽ i reb9 nãli/
bus. In rebus.n.nãlibus. ignis ex neceſſitate na
ture generat ignẽ ⁊ hõ hoiem. nõ ſic autẽ ẽ.cuʒ
creature fiunt a deo. ¶ Ad ſecũdũ dõm ẽ.ꝙ cum
dr.deus ſm rõnem bonitatis creat res i rõe bo
nitatis.vt a bono neceſſarie ſit bonũ.notat igitur
neceſſitas ex ↄgruẽtia cãe finalis ⁊ eius qȯ ordi
nat ad eã.nec ex hoc ſequit.ꝙ ex neceſſitate nãe
ↄdiderit creaturas. ¶ Ad illud vo qȯ tertio obij
cit. ꝙ bonitas dei ẽ iuſta cã cõditionis reruʒ. ⁊
ita neceſſaria. Reſpõdendũ ẽ.ꝙ iuſtitia vno mõ
iportat debituʒ ſicut dicit Anſelmus. ⁊ ſm hunc
modũ nõ dr bonitas dei cã rei iuſta ſʒ ex debito.
Alio vo mõ dr iuſticia ſm ↄgruẽtiã. qr decet bo
nitatẽ eius. ⁊ ſm hũc modũ dr bonitas dei iuſta
cã. Vñ i auctoritate addit idonea ad determina/
tionẽ. ¶ Ad quartũ vo dõm ẽ.ꝙ cũ dr qr bon9 ẽ
deus ſũmus.vel bona ſunt que ſunt ab ipo notat
ex iã dictis neceſſitas ↄgruẽtie que ẽ cauſati ad
cãm.nõ autẽ neceſſitas iferẽdi.nã ab eterno de9
fuit bonus nec ab eterno ẽ bonitas creature. Si
milr nã dei ab eterno fuit bõa.nec tñ creatura ab
eterno fuit bona. ¶ Ad vltimũ dõm ẽ.ꝙ nõ ẽ ſi/
militudo i agẽtibus ſm nãm. ⁊ in prio agẽte ſm
voluntatẽ.naʒ agẽs ſm nãm pducit ſibi ſimiles
ſpecie vel i genere.agẽs vo ſm volũtatẽ rectam.
pducit ſimile.i.pportionabile i diſpõne: vt a bo
no bonũ.ab vno vnuʒ. ⁊ ita de alijs diſpõnib9 q̃
ↄueniũt cãe ⁊ cauſato. ¶ Preterea.lʒ ſit ſũme
bon9:tñ qr i ipo idẽ ẽ nã quod volũtas:q̃ ẽ ſũme
libera. non creat res niſi ſm libertatẽ ſue vo/
luntatis.

Membrum tertiuʒ.

DEide dõm ẽ de tertio mẽbro qõnis.ſ.
vtruʒ agat p ſe.an aliquo addito. Qȯ
agat aliquo addito hoc videt. Pria
eim cã ponit cãtum ſuũ i eẽ:ſi ſit vlis.
addit ei aliquid p quod ẽ ppria cã illius.ſed cã
prima ẽ cã vniuerſalis. ergo addit ei aliquid ad
hoc ꝙ ſit cã ppria huius vel illius.ergo ẽ cã ali
quo addito. ¶ Itẽ ſol nõ ẽ cã ppria huius vl il/
lius diſpõnis.niſi cũ addit aliqua ↄditio ſup eẽ
ſolis.marie i oppoſitis diſpõnib9:cũ ergo h ſit i
ſole naturali reſpectu ſuoꝝ effectuũ.pari ratione
erit i ſole ſpũali reſpectu ſuorum effectuũ. ¶ Itẽ
cauſa vlis cũ ſit ppria. aut ſeipa ſit ppria huius
cauſati vel illius.aut per aliud.ſi ſeipa ſit ppria:
hoc non videtur.qr aliũde eſt cõitas. ⁊ aliunde
ẽ ppꝛietas:ergo ex alia re videtur eẽ ppꝛietas.
ſʒ ſeipa ẽ vlis.ergo alia re q̃ ſeipa erit ppria hu
ius cauſati vel illius. Qȯ ẽt vʒ i vli vel pticulari i
creaturis. Vle.n. ⁊ pticulare ex diuerſis rõnib9
accipiuntur. ⁊ pticulare addit ſuper vle:ſic ergo
erit i ſupnis vt vle ⁊ ppriũ ex diuerſis rõnibus
accipiant. ⁊ ppriũ huius cauſati vel illius.ad/
dat ſup cãm vlem. Ad ↄtrũ ſic obijcit. ſi age/
ret aliquo addito vt eẽt cã nõ eẽt pria cã. Nã il/
lud additũ.aut eẽt prima cã aut cauſatũ: cũ vna
ſola ſit cã prima.illud aũt cauſatũ erit i eẽ.nõ ni/
ſi p cãm primã.ſʒ ẽ cã vlis.ergo aliquid additur
ei ad h ꝙ ſit ppria cã illius. ⁊ iterũ querit de illo
⁊ ita erit abire i infinitũ.aut opoꝛtebit ſtare i pri/
mis.vt nõ ſit cã illius cauſati vel iſti9 aliquo ad/
dito:ergo erit p ſe cauſa. ¶ Itẽ i aliquibus cau/
ſatis agẽtibus apparet ꝙ p ſe agãt. vt ſol p ſe il/
luminat. ⁊ ignis p ſe generat ignẽ. ergo cũ nobi/
lior ſit actio prime cãe q̃ actio alicuius deſcẽdẽ
tis ab ipa.ergo erit actio prime cauſe p ſeipam.
¶ Itẽ cuʒ ſit cã que dat eẽ. ⁊ iteruʒ cã q̃ dat mo/
tũ:nobilior ẽ cã que dat eẽ.q̃ illa que facit mo/
tũ tñ. Sʒ in cãis faciẽtibus motũ ẽ aliqua que p
ſe facit motũ.vt i motore ſpere ſupceleſtis. ergo
aliqua erit earũ que dat eẽ.que p ſe dat eẽ.ſʒ que
per ſe dat eẽ: nobilior eſt ea que aliquo addito
dat eſſe: cum ergo nobilior diſpoſitio attribu/
enda ſit prime eẽtie.erit illa conditio cauſe que
per ſe dat eẽ. ¶ Itẽ eſt cauſa per ſe ⁊ cauſa per ac
cidẽs. Cauſa vero p ſe.que agit p naturam. ⁊ p
itellectũ.habet a cauſa prima que deus ẽ ꝙ agit.
ergo cauſa prima p ſe multofortius agit q̃ cauſa
ſecunda. Ex his ergo cõcluditur. ꝙ cauſa pria
p ſe agit non aliquo addito i his que fiunt p crea
tionem.hec eim ſunt prima cauſata. ¶ Ad iã di/
cta reſpondẽdum eſt. ꝙ per ſe agere dicitur ſm
plures modos. Dicitur eim p ſe agere.hoc eſt p
ſuam naturã agere. dicit etiam p ſe agere p ſuum
itellectum ⁊ voluntatẽ agere. prio ergo modo ñ
dicit p ſe agere pducẽdo cauſata. non.n.de ſua
natura pducit.ſecũdo modo dicit p ſe agere qr
p ſuum itellectuʒ ⁊ voluntatem agit. ⁊ ſm hunc
modũ deus dr p ſe agere.excludẽdo p accidens
agere. Itẽ excludẽdo agere per aliud in primis
cauſatis:in ſequẽtib9 vo cauſatis ñ ſic ẽ.ſʒ agit ali
quo mõ.ñ pp ſui iſufficiẽtiã.ſʒ pp cauſatoꝝ rectã
ordinationẽ:quoꝝ quedã ſunt nobiliora.quedã
vo minus nobilia. ¶ Ad illud vo qȯ obijcit.ꝙ i
ifinitũ eẽt abire.ſi pria cã eẽt ab aliq addito cã.re
ſpõdẽdũ ẽ.ꝙ aliter ẽ i primis cãtis ⁊ ↄſequẽtib9
In ↄſequẽtibus.n.ñ ẽ icõueniẽs ponere addi/
tionẽ cãe. In primis vo ẽ incõueniẽs põere ad/
ditionẽ cãe. vñ i illis attẽdẽdũ eſt.ꝙ cã pria vlis
ſeipa eſt propria horũ cauſatorum.hec autẽ ad/
ditio ſuper vle nõ eſt p aliquid extriſecum:ſed p
volũtatẽ eius.qȯ ẽ ideʒ ꝙ eẽntia ei9 qua vult fa/

cere rē nūc. ⁊ hoc nūc ñ ē nūc eternitatis: ſʒ tēpo
ris ſiue eui. ¶ Ad id vō qᵭ obijcit ex alia pte. ꝙ
aliūde ē cā vl̄is ⁊ aliūde ꝓpria. dicēdum ꝙ non
ſic ē in cā prima vl̄i. que ſe appropriat. ⁊ cāis cō
ſequētibus que īueniunt i cauſatis i quibus aliū/
de eſt cōitas. aliunde ē ꝓprietas. Primū. n. ſicut
boetius ē forma ſine materia. ⁊ conditionibꝰ p/
ticulātibus que ſunt i materia vel ſubiecto. ⁊ iō
nō habet ꝓprietatem ex illo mō quo dī i creatu/
ris: ſʒ ſua volūtate ē actio. que cāʒ vl̄em appro/
priat. ⁊ lʒ illa actio ſit ipa voluntas. ⁊ volūtas ſit
eterna. actio tñ ē cū ipo nūc tpis. ¶ Ad aliud di/
cēdū ꝙ nō ē ſimile de ſole materiali ⁊ cā prima.
ſol. n. materialis ſm diuerſū ſui ſitū. vel rerū re/
cipiētū ſui effectū vel cōicātiū. diuerſos ꝓducit
effectꝰ. Sol vō ſpūal' ab oi diuerſitate ſitꝰ abſtra/
hit. ⁊ pp h̄ ñ ē actō eiꝰ ꝓcedēs īcāta actō nāl'. ſʒ
cū īdifferēs ſit ſʒ eēntiam. ſʒ actionem uolūtari/
am ca producit.

Queſtio. vj. de cauſa in actu. ideſt creatione.

Dictum eſt ſu/
pra de cā pria ſm ſbam ⁊ ſm
rōnē ſequit de ipa cā i actu.
Ad cām vō i actu duo ptinēt
querēda. ¶ Prio de rōe cāe
i actu ꝓut dī. xi. Ro. ex ipſo
⁊ p ipm ⁊ in ipo ſunt oia. ⁊c̄. ¶ Secūdo de ipa
actione qua cā eſt in actu ſuo. pria actio ad ipam
eēntiam videt referri: actiones vō appropriari
pſonis diuinis que ſunt vnius eēntie. prio ergo
fiat ſmo de illis rōnibus que p illas ꝑpoſitiones
deſignant. Et pōt q̄ri q̄ dr̄ia ſit illarū rōnū inter ſe
⁊ q̄re ille ponant ⁊ ñ alie. q̄ p alias ꝑpoſitōes d/
ſignāt. aut ſi ſint alie q̄ ſt ille. ⁊ q̄re ñ pl'es q̄ʒ tres.

Menbrum primum.

Et primuʒ ſic pōt obijci. hec ꝑpoſitio
ex: deſignat ꝯditionē cāe māl'. ſʒ ꝯditio
cāe māl nō ꝯuenit prime cāe. ergo ñ ē
dōm. ꝙ ex ipa ſint oia. Itē cū dicuntur
oia eē i ipo. cōtinētia forme ītelligit. ſicut cū dicit
xvij. act. i ipo viuimus mouemur ⁊ ſumus. Qᵭ
aūt ipe ſit forma oiuʒ habet i fine libri d' v̄a reli.
forma ē oiuʒ q̄ ab vno facta ſūt. ⁊ ad vnū nitunt.
⁊ logt ibi de' ſūma v̄itate. ¶ Itē hec ꝑpoſitio p:
dicit rōēʒ efficiētis. ergo videt deſignari he tres
rōnes cāe. efficiēs formalis ⁊ māl'is. ſʒ he tres ñ
coicidūt i vnā eēntiā. ergo ñ ſūt rōes prie cauſe
cauſātis i actu. ¶ Preterea ordo v̄boꝝ ñ ꝑmittit
has rōnes cāe. rō l. n. cāe māl'is nō ē an̄ efficiētē.
nec rō efficiētis i actu an̄ formalē. Formalis. n ſʒ
quā ē efficiēs. ¶ Itē. iiij. ad ephe. dī. q ē ſup oēs.
⁊ p' oia. ⁊ i oibꝰ nobis. vbi alia ꝑpoſitio primo
ponit. alie vō due manēt. Sil'r ad col'. i. Oia per
ipʒ ⁊ i ipo creata ſūt. ⁊ ipe ē an̄ oēs: ⁊ oia i ipſo
ꝯſtāt. vbi pōit hec ꝑpoſitio an̄. ſʒ ꝑmittit ꝑpoſitō
p. Quid ergo dōʒ ē d' ordie iſtarū rōnū ⁊ dr̄ia ꝑ
poſitionū. ⁊ ꝙ ad col'. gemiat hec ꝑpoſitō i. alie
vō ñ gemiant. ¶ Itē i li. de di. no. dī ꝙ ois ſtatus
⁊ motꝰ ē ex ipo. ⁊ i ipʒ ⁊ p ipm. ⁊ pp ipʒ. ⁊ alia
trāſl atio dicit. ⁊ ois ſtatio ⁊ motꝰ ē ex q̄ ⁊ i q̄. ⁊
ad qᵭ. ⁊ cuiꝰ gr̄a. vbi pōit i quo. i loco eiꝰ qᵭ ē p
ipm. ¶ Itē alibi dic̄ ex ipo ⁊ p ipm ⁊ i ipo. ⁊ in
ipm ſūt oia: vbi q̄tuor vī deſignare rōes. Pre/
terea. dī. xi. ad ro. i glo. ex ipo dicimꝰ pp prēm. p
ipm pp filiū. i ipo pp ſpm̄ſāctū. q̄ rō ē appropri
andi iſta tria his tribus pſonis q̄re. n. dī ꝙ ex pa
tre ſint oia. potiꝰ q̄ʒ d' pr̄e: ⁊ q̄re potiꝰ ex pr̄e q̄ ex
filio vl' ex ſpūſcto. cū illd qᵭ ꝯuēit vni pſone per
effectuʒ i creaturis. ꝯueniat ⁊ alijs. Rn̄dēdū ē. ꝙ
cū dī ex ipo ñ notat ꝯditio cāe māl'. ſʒ notat ori/
go. Vñ aug. ſup illud ex ipo ⁊c̄. In illa trinitate
ſūma origo ē oiuʒ. ⁊ pfectiſſima pulchritudo. ⁊
beatiſſima delectatio: vbi noie origis vl't appro/
priare qᵭ ē pr̄is. rōe potētie. Hoc aūt ꝙ dī i ipo
ñ ſumit rōe ꝯtinētie q̄ refert ad cāʒ formalē: exē/
plarē. ſʒ rōe ꝯtinētie q̄ ꝯuēit bōitati. q̄ appropria
tur ſpūiſcto. ſʒ ꝙ dī. j. Sapi. h̄ qᵭ ꝯtiet oia ſciaʒ
hʒ vocis. Hoc aūt ꝙ dī p ipm. appropriat filio.
lʒ dicat cāʒ efficiētē. ē. n. cā efficiēs: q̄ hʒ ab alia p
ſona ꝙ ſit efficiēs. ⁊ ſm hāc rōnē dī de filio. filiꝰ
eiʒ hʒ a pr̄e ꝙ ſit efficiēs. ⁊ q2 p v̄bū facta ſunt. q̄
facta ſūt. iō ꝯuenient appropriat pſōe filij: nō tñ
ſic h̄ appropriat vt ñ ſint cōia oibꝰ. vñ Amb. i li.
de tri. Id vigilant attēde ne ſic ītelligas oia eē ex
pr̄e. vt negas eē ex filio vl' ſpūſcto: cū ex pr̄e ⁊ p
prēm ⁊ i pr̄e oia ſane dici poſſint. ſil'r ⁊ de filio ⁊
ſpūſcto dici pōt. ¶ Ad illud vō qᵭ obijcit ſcōo
dōʒ ē. ꝙ hec ꝑpoſitio p. lʒ dicat cāʒ efficientēʒ vt
frequent. ñ tñ ſp. ſʒ deſignat rō exēplaris. p quaʒ
⁊ ſʒ quā res; fiūt. Alit tñ expōit Orige. i pte ſup
ep'laʒ ad ro. ꝙ dic̄ ex ipo. hoc ipʒ qᵭ ſumꝰ idicat
Qᵭ p ipʒ. p eiꝰ ꝓuidētiā diſpēſamur in vita. Qᵭ
aūt dī i ipo. pfectio oiuʒ ⁊ finis deſignat. ¶ Ad il
lud vō qᵭ obijcit de hoc ꝙ alie dr̄ie notant. iiij.
Ephe. dōʒ ē. ꝙ hoc ē ſm aliā appropriatōʒ fa/
ctā pr̄i. ſic ibi tāgit glo. Sup. n. dr̄ pr̄ q2 ñ hʒ aliū
de. qᵭ oēs creaturas excellit. vñ rōe excellētie q̄
ꝯuēit rōe origis. dr̄ pr̄ eē ſup oia. filiꝰ vō p quē.
q2 p ipm ſit repatio. ſpūſſāctus vō ē cui attribuit
eē i oibꝰ nobis p gr̄aʒ. i alijs vō creaturis p eēn/
tiā. ¶ Ad illud vō qᵭ dr̄ de dr̄ia poſita primo ad
colocen̄. vbi prio dr̄ oia p ipʒ creata ſunt ⁊ i ipo
⁊c̄. dōʒ ꝙ ly p. notat ibi efficiētiā q̄ ē aliūde. que
appropriat filio. In ipo vō notat imēſitatē ipius
vñ dic glo. eū ñ excedūt q2 imēſus ē: vt ñ vocet
filius ex tpe: ſʒ an̄ oēm creaturā. Per imēſitatē
dī ēt eē an̄ oēs: vt oñdat excellētia eius i dignita
te ſup creaturas. Hec oia ergo attribuunt filio.

ſʒ diuerſis rõibus. vt notet cauſalitas ꝑm ſbam. imẽſitas ꝑʒ ꝯtinẽtiã virtutis. excellẽtia vͦo rõe dignitatis. Qͦd ãt ſeqͥt ꝛ oĩa in ipo cõſtãt. refert ad ꝯſeruationẽ bonitatis. ¶ Ad illͦd vͦo qͦd dic̃ Dyo. de di. no. vbi ponũt q̃tuor ex ipo ꝛ ꝑ ipʒ ꝛc̃. dõʒ eſt. ꝙ prĩa rõ dſignata ꝑ hãc ꝑpoſitõeʒ ex. attribuit patri rõe origis: q̃ ẽ potẽtie. ꝑ ipm: ipſi filio rõe ſapiẽtie. in ipm vͦo ꝛ ꝑꝑ ipm ſpũiſancto rõe bonitatis. que duplicẽ hʒ ꝓprietatẽ. ſ. ꝙ terminat ꝛ finit. ꝛ hoc pʒ ꝑ hoc qͦd i alia trãſlatõe dicit. ex quo qͦd ꝑtinet ad originẽ. i quo qͦd ꝑtinet ad formã exẽplarẽ ſapiẽtie. ad qͦd qͦd ꝑtinet ad rõeʒ termini cui⁹ grã qͦd ꝑtinet ad rõeʒ finis: ꝛ hec duo ꝯplectit bonitas. Et ſilr põt exponi illͦd qͦd ibidẽ dĩ ex ipo. ꝛ ꝑ ipm. ꝛ i ipo. ꝛ i ipm: vt i ipo ꝛ i ipʒ ad bonitatẽ tminãtẽ ꝛ finiẽtẽ referat. reliq̃ vͦo appropriẽt ſicut dcm̃ ẽ. ¶ Ad illͦd vͦo qͦd vltio obijcit dͤ appropriatõe fcã. xi. ad ro. dõm ẽ. ꝙ aliud i ſcriptura ſonat eẽ ex ipo. ꝛ alid eẽ de ipo. Nã ex ipo dicũt eẽ creature: nõ ãt dͤ ipo. hic tñ ꝙ dĩ ex ipo cõe ẽ. Vñ glo. qͦd de ipo ẽ. põt dici eẽ ex ipo non ãt oẽ qͦd eſt ex ipo eſt de ipo. qꝛ nõ eſt dͤ ſubſtãtia ſua. ex ipo. n. ſunt celũ ꝛ terra. quia ipe fecit ea. non ãt de ipo: qꝛ non de ſubſtãtia ſua.

Mẽbrum ſecunduʒ.

Conſequent dõm ẽ dͤ ipa actõe ꝑm ꝙ dĩ cã eẽ in ſuo actu primo. Eſt ãt illa actio creatio. Circa vͦo creatõeʒ q̃runtur hec. Prio vtrũ creare ẽ facẽ. Secũdo vtrũ ſit prim⁹ actus actuũ diuiorꝫ vel dignior alijs. Tertio vtrum ſit idem qͦd eẽntia diuina. Quarto vtruʒ creare ſit ꝓpriuʒ dei. Quĩto vtrũ ſit ex tpe. vel cum tpe vel ante tempus. Sexto an phi ꝑuenerunt ad noticiã creationis.

Articulus primus.

Ad primũ ſic obijcit. ea q̃ dicũt de deo. ꝑʒ mõm alicui⁹ ꝑdicamẽti dicũt. cũ ergo creare dicat dͤ deo ꝑʒ mõʒ alicui⁹ ꝑdicamẽti dicet: ñ niſi ꝑʒ rõeʒ actõis ergo creatio ẽ actio ꝛ creare ẽ agẽ. ¶ Itẽ aug. in i li. de ci. dei exponẽs illͦd qͦd dĩ. In pricipio creauit deus celũ ꝛ terrã. hoc ẽ vel qꝛ prio fecit vel qꝛ i vͦbo vnigenito fecͥ: ergo creare ẽ facẽ. ¶ Preterea dĩ i ꝑs. Qui fecit celũ ꝛ terrã mare ꝛ oĩa q̃ ꝛc̃. Ibi gl. oĩa dicit. ne quẽ aliũ putes creatorẽ. ergo creare ẽ facẽ. Cõtra i iſa. xlv. dĩ. Ego dñs formãs lucẽ ꝛ creãs tenebras. faciẽs paceʒ ꝛ creans malũ. Qͦd exponẽs aug. i li. de morib⁹ manicheorꝫ. ꝑꝑ hoc ꝙ i q̃dã trãſlatõe ita iuenit. ego facio bona ꝛ ꝯdo mala. Facere ẽ oĩo qͦd non erat. ꝯdere ãt ſiue creare ẽ ordiare. ꝙ illud qͦd vtqʒ iã erat melius ſit. ¶ Itẽ i li. ꝯ aduerſariũ legis ꝛ ꝓphetarꝫ. Facere ẽ qͦd oĩo nõ erat. creare vͦo ex eo qͦd iã erat: ordinãdo aliqd ꝯſtituere. Iͦ qʒ loco hoc dictus ẽ deus creãs mala qñ peccãtib⁹ ea ꝯuertit i malũ. q̃ bõitatis eius largitate fcã ſũt bona. Ecõtra vĩ deſignari per hoc qͦd dĩ i pricipio Geneſeos. Vbi prio dĩ. In pricipio creauit de⁹ celũ ꝛ terrã. ꝛ poſt ſeqͥt dixit deus fiat lux. ꝛ fcã ẽ lux: ꝛ ita dͤ alijs. ergo creare aut facẽ. Ex q̃ deſignat ꝙ creare eſt ex nihilo. facere ex aliq̃. ¶ Silr ſuꝑ illud i cantico deutro. Qui poſſedit ꝛ fecit ꝛ creauit. gl. ꝑpoſterus ordo. prio. n. creauit de⁹ dͤſponẽdo vt eẽt. ſcͦo fecit iformãdo. tertio poſſedit dominãdo. ¶ Itẽ alia glo. creauit dũ nãm vñ formari poſſit ꝯdidit. fecit: cũ ad imaginẽ formauit. poſſedit cũ ꝑ fidẽ ſibi vẽdicauit. ergo prius ẽ nãlr creare q̃ʒ facẽ. ¶ Sʒ qd ẽ cũ dĩ i ꝑs. Ipe dixit ꝛ fcã ſũt: ipe mãdauit ꝛ creata ſũt. Vbi dicit q̃dã glo. dixit ꝛ fcã ſunt ꝑmittẽdo ei eẽ factũ qͦd ẽ eẽ creatũ. ¶ Ad qͦd rñdendũ ẽ. ꝙ creare dĩ multiplr. ꝓprie. n. dĩ ex nihilo facẽ. ſʒ ſicut eẽ ex nihilo dĩ differẽter. ita creare dĩ drñter. Vno mõ dĩ creare oĩo de nihilo facẽ. ꝛ ꝑm hoc dĩ. In pricipio creauit deus celũ ꝛ terrã. Alio vͦo mõ dĩ de nihilo facẽ cũ recreat. hoc. n. ẽ de nõ eẽ culpe reducẽ ad eẽ grẽ. ꝛ ꝑm hoc ꝑt illud dici qͦd dĩ i illo ꝑs. Exultate iuſti i dño. i illo verſu dixit ꝛ facta ſunt. dicunt. n. ibi creata. q̃ ꝑ grãʒ ſũt recreata. Tertio vero mõ dĩ creare. cũ illud qͦd deficit i bonũ cõuertit. ꝛ hoc ẽ malũ ad bonũ ordiare. ꝛ ſic accipit cũ dĩ. ego dñs faciẽs bonũ ꝛ creãs malũ. mala. n. i bonũ ꝯuertit. Nihilũ ergo dĩ triplr vel qͦd oĩo nihil ẽ. vel qꝛ nihil ẽ rõe culpe. vel ꝙ nihil ẽ rõe pene. ꝛ ꝑ hoc ſolui pñt ea q̃ obiecta ſũt ꝑʒ diuerſas acceptiões eius qͦd eſt creare.

Articulus ſecũdus.

Ad ſcͦʒ ꝓcedẽdũ ẽ. ꝛ prio obijcit. ꝙ ñ ẽ creatio prima actio. Nobilior. n. eſt actio. q̃ hʒ bonũ i pricipio ꝛ bonũ in tmino. q̃ʒ q̃ hʒ bonũ tñ i tmino. Sed creatio hʒ bonũ in tmino: nõ i eo ex q̃. alie vero actões hñt bonũ vtrobiqʒ. ergo alie actões ſunt nobiliores. ¶ Ii creatio ꝑʒ ꝙ dĩ i pricipio creauit de⁹ ꝛc̃. tmiat ad iformie. Vñ aug. i. xij. ꝯfeſ. In formis illa mã. quã dͤ nihilo de⁹ fecit. appellata ẽ celũ ꝛ terra. cũ dcm̃ ẽ. In pricipio creauit de⁹ celuʒ ꝛ terrã. ñ qꝛ hoc iã erat. ſʒ qꝛ eẽ poterat. Nã poſtea ſcribit celũ factũ: ſʒ facẽ tmiat ad id qͦd hʒ ſpẽʒ. ergo dignior ẽ actio. q̃ noie ei⁹ qͦd ẽ fieri dſignat. Cõtra nobilior ẽ actio q̃ dat eẽ inq̃tũ huiuſmõi q̃ʒ q̃ ꝓprio dat aliq̃ additio ſuꝑ eẽ. oĩs. n. prima cã ꝛ vlis. plus iſluit ſuꝑ cãtuʒ q̃ʒ cã ſcͦa. ſʒ a cã prima iſluit eẽ eis. ergo nobilior ẽ actio. ſʒ actio illa ẽ creatio. ergo creatio ẽ nobilior alijs actõib⁹. ¶ Itẽ actio q̃ ꝓcedit ex vno ſibi ſufficiẽti. ẽ dignior actõe q̃ q̃rit neccãrio mlta. ſʒ alie actões exigũt neceſſario mlta. creatio vͦo ex vno ẽ. ergo creatio ẽ dignior. Rñdẽdũ ẽ. ꝙ creatõ dignior

ē aliȷ̈s actōib⁹ pp ſimplicitatē. ex pte actōis ⁊ pricipȷ̈. ¶ Ad obm vo in ɔ̃triū prio dōm ē. ꝙ lȝ creatio ñ hēat i vtroqȝ ſuo t̃mino ens. ſiue bonū. non pp hoc ē minus nobil'. ſȝ eo nobilioꝛ. qꝛ ñ querit ſibi mãz ſubiectā. Nō. n. ex pte ſui pꝛicipȷ̈ hȝ imꝑfectōeȝ. ſȝ pꝛicipiū ex ſupfluētia alia ꝓcedit ex nihilo. Eſt t̃n diſtiguēdū. ꝙ ſūpta actōe q̄dā gnāli mō. ſi lȝ dicē. nobilioꝛ ē aliq̄ actio: q̄ ē de exn̄ti. q̄ꝫ illa q̄ ē ꝺ nihilo. Sȝ illō exn̄s ē añ nihil. ſiue ñ aliqd. Vñ dicēdo ꝙ ſpirare vel gnãre ē agē. vt non ocioſa dicaꝭ dei bonitas ab ēt̃no. ſicͭ phi vl' hētici obȷ̈ciūt. erit actō ſic dcā nobilioꝛ creatōe. Si vo accipiaꝭ actio ꝺ ꝑexn̄ti qō fuit ex nihilo. erit creatio nobilioꝛ actio vel actōib⁹ ill' ɔ̃ñtib⁹. gnãtio ergo ēt̃na nobilioꝛ ē. agēs vo ꝺ ꝑexn̄ti mā min⁹ nobile. ¶ Ad illō vo qō obȷ̈ciꝭ ꝙ actio dignioꝛ ē. cuius t̃min⁹ ē dignioꝛ ⁊ ita facē dignius q̄ꝫ creare. Dōm ē ꝙ lȝ creare recipiat mãz iſoꝛmē. nihilominus t̃n ⁊ ea q̄ foꝛmata ſūt. ⁊ foꝛme eoꝝ create ſunt. Vñ aug. i li. ꝺ ſymbolo. rectiſſime credit deū oia ꝺ nihilo feciſſe. vt oꝛdiatiſſimo dei munē pꝛima capacitas foꝛmaꝝ fieret. ac deide oia q̄ foꝛmātur. Jt ſup gen̄. ad litte. Nō tpali ſȝ cāli oꝛdie pꝛi⁹ fcā ē iſoꝛmis foꝛmabil'qȝ materies ⁊ ſpūal' ⁊ coꝛpoꝛal'. nec iſtituta ē niſi ab illo ſūmo ꝺo. ex q̄ ſt̃. Vȝ illō. xviij. ecc̄. Qui viuit in eternū creauit oia ſil'.

Articulus tertius.

AD t̃tiū vo articulū ſic ē ꝓcedēdū. q̄ q̄ritꝭ vtrū creatio ſit ipe de⁹ ſiue diuina eēntia. Qō ñ ſit veꝝ. creatio. n. nō fuit ab ēt̃no ſiue ēt̃na. Creatio. n. ē cū creatū ē. ſȝ diuina eēntia ē ēt̃na. ergo ñ ſt̃ eiuſdē eēntie. ñ ergo h̄ ꝑdicabitꝭ ꝺ eēntia illi⁹. ¶ Jt creatio mltiplicitatē q̄ꝫdā i effectib⁹ recipit. cū dr̃ hui⁹ vl' illi⁹. diuina vo eēntia nl'aten⁹ recipit mltiplicitatē. ergo ñ ē eēntia hui⁹ eēntia illi⁹. Cōtra. oīmoda ſimplicitas ē i deo. ergo ſui actio ē ſui potētia ⁊ ſua eēntia. hec. n. oia ꝫ ſbaȝ dicūtꝭ. ergo creatio cū ſit actio diuia. erit ipa diuia eēntia. ¶ Jt i ſimplici ñ drn̄t. ꝙ ⁊ q̄ ē: ſȝ ꝙ creat. creatōe creat ergo ñ diſferti ꝺo ꝙ creat ⁊ q̄ creat. ſȝ diuia ſba ſiue eēntia ē q̄ creat. ergo ē ipa creatio. Qō ɔcēdēduȝ ē. ¶ Ad obm vo i ɔ̃triū rn̄dēdū ē. ꝙ lȝ creatio dicat ñ eternū. rōe ei⁹ ꝙ ē ex nihilo. vel rōe acti. nihilominꝰ t̃n eternū ꝑt dici de ea rōe ipſi⁹ eēntie creãtis. ⁊ ipa ꝑt dici de ēt̃no. ɔnotaꝭ. n. effect⁹ tpalis. ſȝ ſupponiꝭ actio. q̄ i deo idē ē qō de⁹. ¶ Ad ſcōm obm dōȝ ē. ꝙ lȝ creatio multiplicitatē q̄ꝫdā hēat ex pte effectuū: ñ t̃n dr̃ diuia eēntia multiplex q̄. eadē ē ꝫ reȝ. ñ. n. dicit reſpectū aliquē ad creaturā. Et ne credēꭤ mltiplicitas aliq̄ mō eē i eēntia diuina. ñ dr̃ creatio actio mltiplex. Et lȝ ñ eternū dicaꭤ de ēt̃no. cū dr̃ diuia eēntia creat. ñ dr̃ t̃n diuia eēntia variabilis. eo ꝙ nūc creat nūc ñ creat. creare eiȝ ñ dr̃ eternū ex pte q̄ reſpicit creatū: ſȝ ex pte q̄ reſpicit diuinā eēntiā. Et ita lȝ creatū dicaꭤ mutabile. ꝙ ē vnū extremū i ratōe dicendi. nō ꝓpter hec diuina eēntia eſt mutabilis. que eſt alteꝝ extremuȝ ex qua pte nō eſt mutabilitas.

Articulus quartus.

AD q̄rtū articulū. An ſit ꝓpꝛiuȝ ſolius dei? ad qō ſic obȷ̈ciꭤ. Triplex ē potētia. volēdi oē bonū. ſciēdi oē vnuȝ. faciēdi ꝺ nihilo. Sȝ duplicē potētiā ɔtulit ⁊ ɔferre potuit alicui creature. ergo ⁊ t̃tiā potētiā ſil'r potuit ɔferre. ¶ Jteȝ mai⁹ vel eq̄le ē dimittē pcta. ⁊ creare celū ⁊ t̃rā. ſȝ potētia dimittēdi pcta ꝑt ɔferre miſtris eccl'e. ⁊ ɔtulit xpo hōi: ergo potētiā creādi potuit ɔferre. ¶ Jt diuia eēntia ē cā ſcōe bōitatis. vt eē bonū i gnē vel in ſpē: qō ñ repugnat creature ɔtulit alicui cr̃ature. Aut ergo potētia creādi repugn̄t aut ñ repugn̄t. Si ñ repugnat: ɔtulit. ſi vo repugn̄t: i q̄ ē illa repugnātia. nullū. n. gen⁹ oppōis vr̃ iportare. Cōtra. ſup illud i ps. Jpe mādauit ⁊ creata ſt̃. gl. facē nos poſſum⁹ ſȝ ñ creare. qō ꝓpꝛie ē ꝺ nihilo aliqd facē. ipe ergo ſolus creat. qō ꝓpꝛiū ē ꝺitatis. ¶ Jt actō ꝓcedēs a ſba ñ ē nobilioꝛ ipa ſba: ſȝ res ꝓcedēs ex nihilo min⁹ nobil' ē q̄ꝫ actio ꝫ quā ꝓcedit res ex nihilo. ſȝ creatio ē huiuſmōi actio. ergo cū ſit nobilioꝛ: ñ ꝓcedit ab aliq̄ re creata tāq̄ꝫ a pꝛicipio: ergo ex potētia creādi cū ſit pꝛioꝛ ipa actōe: diſcōuenit a ſba creata: ñ ergo erit aliq̄ creatura hn̄s potētiā creādi ex nā creature. ꝙ. n. xp̄s hūit potētiā creādi. hoc fuit rōe diuie eēntie. Qō cōcedēdū ē. Vñ aug. i li. ꝺ tri. ſicͭ nec pentes dicimus creatoꝛes hoiȝ. nec agricolas creatoꝛes fructuū. q̄ꝫuis eoꝝ extriſec⁹ adhibitis motib⁹ dei ꝟtus iſta creādi iterius opeꭤ. ita nō ſoluȝ malos. ſȝ ēt bonos āgelos nephas ē putare creatoꝛes. Eadeȝ ſnia hr̃ ſup Gene. ad lit. ¶ Ad obm i ɔ̃triū dōm ē. ꝙ ñ ē ſil'e ꝺ potētia creādi ⁊ de potētia ſciēdi vel volēdi. he. n. potentie ñ repugnāt creature itellectuali: ſȝ ſunt ad ꝑfectōeȝ eius. potētia vo creādi repugn̄t. cū ſit nobilioꝛ ſba creata. ¶ Et ſi obȷ̈ciaꭤ de potētia dei vtrū poſſet dare. Dōm ꝙ ſicͭ poſſe dei nō ē ad faciēduȝ melioꝛē ſe. ita nec ad faciēdū creaturā ꝑem ſibi: nec ad dādū ꝓpꝛietatē ſuā. vt pote ꝙ creatura ſit vbiqȝ. qō ē ꝓpꝛiū dei. ſic nec ꝙ potētia creādi reſ: ſit creature. Si ēt potentia creādi oia q̄ ē dei attribuēꭤ creature: hēret potentiā creādi ſe: ⁊ ita eē cām ſuiipſius. Nȝ t̃n aliqua creatura potentiā ſciēdi oia: vt aīa xp̄i. ñ ergo ſil'e ē de potentia ⁊ ſciētia. Et ſi dicaꭤ. nūqd ē deus ipotens? rn̄dendū ē ꝙ nō. poſſe. n. qō nō ꝺcet nō ē poſſe. ¶ Ad illud vo qō obȷ̈ciꭤ de potētia dimittendi pcta. q̄ eſt eq̄lis vel maioꝛ q̄ꝫ creare. Rn̄dēduȝ eſt. ꝙ eſt duplex potētia dimittēdi. Eſt. n. potētia delendi ipam culpā. ⁊ hec eſt ꝓpꝛia dei. Vñ iſa. xliij. Ego ſuȝ q delco iniq̄tates ꝓpter me. Eſt

potẽtia dimittendi peccatũ rõe pene: ⁊ hãc po-
tuit ꝯcedẽ creature. ⁊ ꝯceſſit xp̃o hoi. Judei vo
q nõ crediderũt ip̃m eẽ xp̃z. dicebãt ip̃z blaſphe
mare cũ dicebat math. ix. Cõfide fili remittũf ti-
bi pcc̃a tua. Rñdit ãt xp̃s. ut ſciatis q2 filius hois
h3 ptãtẽ in t̃ra dimittẽdi pcc̃a. ait paralitico. Surge
⁊c̃. Poſt ſeqꝭ: ⁊ glorificauerũt deũ. q dedit talẽ
ptãtẽ hoibus. Ubi dic̃ hier. Neſciẽtes vnuz dice
bãt: q2 nullus p̃t dimittẽ pcc̃a niſi de⁹: q2 p eos di
mittit qb⁹ dimittẽdi tribuit ptãtẽ. ¶ Ad tertio ob-
iectũ dd3 ẽ. ꝙ ex fecũditate bõitatis diuie ẽ dare
alicui creature ẜm ſuaz virtutẽ. ſ. creature. S3 po
tẽtia creãdi. ſicut dictũ ẽ. ñ ꝯuenit virtuti creature
imo repugnat. Uñ nõ decuit diuã bonitatẽ eã crea
ture ꝯferre. Ut eẜſ3 ex v̇tute creature. Qd̃. n. dr̃ d
xp̃o. Puer ille creauit ſtellas. rõe pſone diue at
tribuit. q cõis erat diuine creature ⁊ humane.

Articulus quintus.

D qntũ articulũ. Utꝝ creatio ſit cũ tp̃e
ex tp̃e vl' añ tp̃s. Ad qd̃ arguit ſic. Crea
tio actio ĩq̃ʒtũ creatio ñ ẽ eterna. ſ3 qd̃
ñ ẽ etnũ: ñ ꝯmetif ſe eternitati ⁊ ꝯmetif ſe
ergo tp̃i. ⁊ ſumam⁹ tp̃s large ad euũ: ergo creatõ
fuit cũ tp̃e. ¶ Jtẽ cũ de⁹ creat hãc aiam. creatio ẽ
i hoc nũc. ſ3 añ hoc nũc fuit aliõ nũc tp̃is. S3 oẽ
qd̃ ẽ in nũc tp̃is. qd̃ h3 aliõ nũc tp̃is añ ſe ẽ i tp̃e.
¶ Jtẽ qd̃ exijt i eẽ cũ pri⁹ ñ fuerit ẽ cũ tp̃e. ſ3 crea
tio exit i eẽ cũ prius nõ fuit: ergo ẽ in tp̃e vel cum
tp̃e. Cõtra qd̃ eſt pricipiũz tp̃is nõ ẽ in tp̃e nec
cu3 tp̃e ꝓprie. ſ3 creatio ẽ principium tp̃is. ergo
nõ eſt i tp̃e vel cũ tp̃e ꝓprie. principiũ. n. nõ pari
ficaf ei cuius ẽ pricipiu3. ſ3 qd̃ ẽ cu3 alio. iquãtu3
huiuſmodi aſſociaf ei: ergo pricipiu3 creatũ nõ
erit cũ tp̃e. ſ3 añ tp̃s. Ad qd̃ dõm p hoc qd̃ dic̃
aug. xij. de ciui. dei. ego ſicut dñm deũ aliqñ dñz
nõ fuiſſe dicẽ nõ audeo. ſ3 ſẽp fuit dñs. erat qppe
añ illã. ſ. creaturã q̃ʒuis nullo tp̃e ſine illa ſit crea
tio. Actio nõ ẽ ſine tp̃e. ⁊ ꝯprehẽdo ſub tp̃e nũc.
qd̃ ẽ pricipiu3 tp̃is: ñ tñ ẽ i tp̃e cũ ſit actio dei pria
in creaturã. Nec cũ tp̃e ꝓprie dr̃: q2 ñ ei aſſociaf
vel pariſicaf. ſ3 nõ ſine tp̃e. i. ſine nũc tp̃is. Añ vo
dr̃ eẽ rõne cauſalitatis. ¶ Ad id aũt qd̃ obijcif de
creatõe huius aie: rñdẽdu3 eſt. ꝙ creatio actio q̃
dei ẽ ⁊ deus ẽ: nec ẽ in nũc tp̃is. nec poſt nũc. quo
ad hoc. ſ3 q̃ ad t̃miũ tp̃alẽ quẽ reſpic̃ ẽ poſt nũc
tp̃is: nõ ꝙ cãm habeat tp̃s. ſicut eſt de rebus que
creantur mediante primo motu.

Articulus ſextus.

Extus articulus. Utrũ phi habuerunt
poſſe ex ductu rõnis ad cognitõ3 crea
tiõis. qd̃ vr̃ p hoc qd̃ dr̃ Ro. j. Inuiſi
bilia dei per ea q̃ facta ſunt itellecta cõ
ſpiciunf. ſempiterna quoq3 virtus eius ⁊ diuini
tas: cũ ergo diuinitas ⁊ virtus dei diuia cogno-
ſci poterãt ductu rõnis. multo fortius ip̃a creatio
que nõ eſt eterna. Et dicit glo. ꝙ p nãlem rõnẽ ⁊
creature reuelatõe3 cognouerũt. Reuelatõ3 aũt
dicit p opa creatõis. Qd̃ vr̃ p hoc. ꝙ phi poſue
runt creatorẽ eẽ. ſicut dic̃ auicẽna i ſua pria phia.
Si fuerit eius eẽ poſt nõ eẜe abſolute tc̃ aduent⁹
eius a cã erit creatio. ⁊ hec ẽ dignior oibus mo
dis dãdi eẽ: q2 priuatio remota ẽ oio ⁊ iducitur
eẽ. S3 ſi ponaf priuatio taliter ꝙ eẽ precedat cã:
tunc generatio ẽ impoſſibilis niſi ex mãr: ⁊ iductio
eſſe. ſ. eẽ res ex re. qd̃ eſt debile ⁊ breue futuru3.
¶ Jtẽ dr̃ in li. d celo ⁊ mũdo p hũc numeꝝ adhi
buimus noſ ip̃os magnificare deũ vnũ creatorẽ
eminentẽ ꝓprietatibus eoꝝ q̃ ſunt creata. ⁊ loqꝭ
ibi d ternario ſignãte trinitatẽ. Ex quo accipitur
ꝙ phi puenerũt ad cognitõem creatoris. inquã
tum creator ẽ. S3 vr̃ ꝯ̃trium p hoc. ꝙ i ſymbo
lo ponif articulus. creatorẽ celi ⁊ terre. ſ3 ea q̃ fi-
dei ſunt ſup rõnem ſunt: nõ ergo ex ductu rõnis
ẽ puenire ad illud. Jtẽ rõ decurrit ab ente ad ens
qualiter ergo pueniret ad cognitõe3 creatõis ẜ3
ꝙ creatio ẽ ex nihilo. rõ. n. nõ põt qeſcere in ni-
hilo. quieſceret aũt ſi vltimo veniret ad creatõ3:
que ẽ exitus in eſſe de nihilo. Rñdendum eſt.
ꝙ triplex ẽ cognitio. p iſpirationem. p ſcriptura-
rum declaratõem. ⁊ operum reuelatiõem. oib⁹
iſtis modis ꝯtingit venire in cognitõe3 creatio-
nis: Primo p iſpiratõe3 fidei. cũ fides ponat crea
tionẽ. Jtẽ p ſcripturaꝝ diuinaꝝ iſpectõ3. q̃ ẽ ex le
ge ꝓphetꝭ ⁊ euãgelio. Jtẽ p opeꝝ reuelatõ3. Nã
reuelatio opeꝝ idicat oipotẽtiã eẽ i deo. oipotẽ-
tiã vo ponit creatõe3. ſ. ꝓductõ3 d nihilo. nã ſi ñ
poſſ3 ꝓducẽ niſi ex aliq̃. nõ eẜſ3 oipotẽtia: cũ ma
ior potẽtia poſſit itelligi ẜm v̇itatẽ. ⁊ ita alia ñ eẽt
oipotẽtia. ¶ Preterea ſi potẽtia eẜſ3 alligata ma
terie. non eſſet oipotentia. creatio ergo eſt actus
oipotentie. Qd̃ autẽ quidã phi nõ puenerunt ad
cognitionẽ creatiõis. hoc ẽ q2 non aſcenderunt
vltra rationem materie. Qd̃ ẽt peruenerunt. tum
ex ſcripturis. tu3 ex opu3 ꝯſideratõibus. p3 per
hoc qd̃ dr̃ i. vij. li. ꝯfeſſ. vbi dr̃. ꝓcuraſti mihi p
quẽdã hoiem quoſdã platonicoꝝ libros ex gre
ca lingua i latinã verſos: ⁊ ibi legi nõ qdẽ hiſdẽ
v̇bis. ſ3 hec oino multis ⁊ multiplicibus ſuaderi
rõnibus ꝙ i pricipio erat verbũ ⁊ v̇bũ erat apd̃
deum. vſq3 ad illud. ⁊ mundus eũ nõ cognouit.
Qd̃ aũt ſequif. i ꝓpria venit ⁊ ſui eum nõ rece-
perunt ⁊c̃. Et iterũ ⁊ verbũ caro factum ẽ ⁊ ha-
bitauit in nobis. non ibi legi. Ex quo patet certũ
ꝙ ex ſcripturis tũ ex rõnibus cognouerũt ꝙ oia
p verbũ facta ſũt. ꝙ ſolo v̇bo fecit oia ⁊ ita mãz.
⁊ nõ de ſeipſo. quare de nihilo.

Queſtio. vij. de proprieta tibus creatura rum in cõparatione ad cauſam.

T**Ranſeundum**
ē ↄſequent̄ ad ↄſideratōꝫ crea
ture ī fieri rōe ꝓprietatū ſiue ꝑ
ſe accñtiū. Querit̄ ergo ꝺ illis
ꝓprietatibꝰ ſiue ꝑ ſe accñtibꝰ. q̄
reliquit̄ ex rōnibꝰ cāruꝫ ſiue
cāis: ſub diuerſis rōnibꝰ. q̄ ſūt mēſura. nūerus ⁊
pōdus: ⁊ poſt h̄ de veſtigio. dei de de ꝑ ſe accñti.
qꝺ ↄcōitat̄ ipm̄ fieri. demū de ꝑ ſe accñti ſiue ꝓ/
prietate q̄ ē creati īquātū ē ex nihilo. Prio ergo
dicendum ꝺ his tribus conditionibus que ſunt ī
comparatione ad cauſam ſub ſeptem membris.
Et primo querendū ē quid his rōnibꝰ deſignet̄.
Scꝺo vtrum conueniāt creature vniuerſaliter.
Tertio vtrum ſolum conueniāt creature. Quar/
to ex qua parte accipiantur. Quīto quare tot ſūt
⁊ non plures. Sexto vtrum creatura ſine his
poſſit ītelligi vel eē ſꝫm ꝙ eſt in fieri. Septimo de
dīa iſtaꝝ diſpōnum ad alias q̄ videtur ↄuenire.

Membrum primum.

C Irca primū ſic ꝓcedēdū ē dic̄ aug. ſup
Gen̄. Meſura ē illud quo aliqd me/
timur. Nūerus vō q̄ nūeramꝰ. Pon/
dus quo appēdimus. Sup illud autē
xi. Sap. Oīa ī mēſura ⁊c̄. glo. ī mēſura q̄litas. in
nūero quātitas. in pōdere rō ↄſiderat̄. Sꝫ he
diſtictiones nō vident̄ iter ſe ↄuentre. nā mēſura
ī quātitatibus ꝺterminat̄ quēadmodū ⁊ nūerus.
mēſurat̄. n. ad quātitatē ↄtinuā refert̄ ſicut ⁊ nūe
rus ad diſcretā. ¶ Itē ſicut Aug. ſup Gen̄. nume
rus oī rei ſpēꝫ ꝑbet. ergo ex ꝑte qualitatis videt̄
accipi. n̄ ergo recte dr̄ ī numero quātitas. ¶ Iteꝫ
ſi mēſura ⁊ nūerus recipiunt̄ ſꝫm quātitatē ⁊ q̄/
litatē. penes quid accipiet̄ pōdus. cū nō ſint niſi
tria. ſ. quātitas. qualitas. relatio. penes aūt r̄loeꝫ
nō vr̄ accipi. pōdus. n. ē quātitatis vl̄ qualitatis
vt ſꝫm maiorē quātitatē vl̄ miorē ferat̄ deorſū. ī/
quātū plus h̄ꝫ de mā. vel ſꝫm quātitatē grauitatis
q̄ ē ↄditio māl̄. ⁊ ita vr̄ ſꝫm ꝓprietatē oīa ad quā
titatē referri. vt nūerus ad diſcretā quātitatē. mē
ſura ad ↄtinuā. pōdus vō ad motū. q ſꝫm ꝑhꝫ ī/
ter ↄtinuas quātitates nūerat̄. ¶ Sꝫ obuiat h̄ qꝺ
dicit aug. ſup Gen̄. Nūerus oī rei ſpēꝫ ꝑbꝫ. mē
ſura mōꝫ ꝑfigit. pōdus vō ī ſuo loco ordiat ⁊ q/
eſcere fac̄. ſꝫ iſta tria. ſ. mōus ſpēs ⁊ ordo: n̄ acci
piūt̄ ex ꝑte quātitatis ſꝫ magis ex ꝑte q̄litatis. Ad
qꝺ dōꝫ. ꝙ hic accipiūt̄ ꝑ quādā ſilitudinē reſpēu
coꝝ ī quibꝰ ꝓprie hic dicunt̄. h̄ āt ꝓprie dn̄r ī rebꝰ
corꝑalibꝰ. ꝑ quādā vō ſilitudinē trāſferūt̄ ad res
ſpūales. Vn̄ claudianꝰ ī tractatu ꝺ aīa. Mēſura
īeſt aīe ſꝫm ſuā capacitatē. nūerus vō ſꝫm virtutū
nūeroſitatē. pōdus ſꝫm appetitū ī id ī qꝺ tēdit. ⁊
aīa rōnal̄ tribꝰ īdiuiduis mēoria. ītellectu. volūta
te ſubſiſtit qbꝰ capax ē nūeri mēſure ⁊ pōderis.

Aug. vō ſup Gen̄. ſic diſtiguit. In aīabꝰ mēſura ē
aliqd agēdi ne ſit irreuocabil̄ ⁊ īmoderata ꝓgreſ
ſio. nūerꝰ aūt ē affectōnū ⁊ v̄tutū. q̄ a ſtulticie ꝺfor
mitate ad ſapie formā collr̄: pōdus volūtatis ⁊
amoris vbi appetit qd cui ꝑpōat̄. Cū ergo h̄ nō
accipiat̄ hic ſꝫ ꝓprietatē. ſꝫ ſꝫ ſilitudinē. attēden
da ē rō ſilitudis. vt mēſura dicat̄ diſpō ſꝫ quam
res ē ī ſe finita. q̄ ad eē ⁊ ad v̄tutē nūerꝰ īquātū hꝫ
ſpēꝫ ⁊ formā: q̄ diſcernit̄ ab alia. pōdus vō diſ/
poſitō ſꝫ quā ordiat̄ ī finē. ¶ Ad illꝺ aūt qꝺ obī.
ꝙ mēſura attēdit̄ ī q̄titate ↄtiua. quēadmōꝫ nūe
rus ī diſcreta. ⁊ ita n̄ ī mēſura q̄litas. Itē nūerꝰ ꝑ/
hꝫ ſpēꝫ rei. ergo ad q̄litatē potꝰ referri dꝫ q̄ꝫ ad
quātitatē. Rn̄dēdū ē. ꝙ mēſura vbi ꝓprie accipit̄
māl̄r ſuppōit quātitatē. ſꝫ formal̄r ſuppōit id qꝺ
t̄miat quātitatē. hic aūt accipit̄ formal̄r ⁊ iꝺ dr̄ ī
mēſura q̄litas. ſꝫ n̄ attēdimꝰ hic q̄litatē ſꝫ ꝙ ē vnū
genꝰ coꝝ q̄ ſūt: ſꝫ ſic q̄litas dr̄ finire ſiue termiare
quātitatē. ita hic diſpō t̄miat vl̄ finit rei eēntiā aut
v̄tutē. vt dicat̄ eē eiꝰ n̄ vlteriꝰ ſe extēdēs. ⁊ ſilr̄ v̄tꝰ
ſiue potētia rei. Nūerꝰ ēt accipit̄ mlr̄iplr̄. ꝓprie. n.
dr̄ nūerꝰ quātitas diſcreta. Itē dr̄ nūerꝰ n̄ illa quā
titas q̄ hꝫ ꝑtes ī ſe diuiſas. ſꝫ rō diuiſiōis ab alio
Vn̄ vnū nūero dr̄: qꝺ ē ī ſe īdiuiſū. ⁊ ab alio diui
ſū. ⁊ h̄ mō v̄tūt̄ nūeratores. q volūt res abinicē
diſcernē. Ad ſilitudinē primi mōi accipit Raba
nꝰ ī glo. cū dr̄ ī nūero quātitas. res. n. q̄ ī ſpē ↄſtitu
it̄. hꝫ pl̄a ex qbꝰ ↄpōit̄. ⁊ iſte ē nūerꝰ eēntial̄ n̄ acci
dētal̄ ſic̄ ꝺ vna linea ꝑ diuiſionē ſiūt due. Scꝺm
aug. vō accipit̄ ſcꝺo mō. īq̄ꝫtū nūerꝰ ē diſpō ſꝫm
quā res diſcernit̄ ab alia re. Vn̄ nūerꝰ ſꝫ ethimo/
logiā dr̄ amicꝰ memeris. q. diuiſio ſiue diſcretio
ſꝫ ſignificatōꝫ. ⁊ iꝺ dic̄ nūerū oī rei ſpēꝫ ꝑbere.
¶ Ad illꝺ vō qꝺ obr̄ ꝺ pōdē. ꝙ ꝺbeat accipi ſꝫm
quātitatē vl̄ ſꝫ q̄litatē q̄ ē grauitas. Dōꝫ ē ꝙ n̄ ac
cipit̄ hic ꝓprie ſꝫ cōit̄. ſꝫ quādā ſilitudinē: vt ſic̄
pōdē fert̄ corꝑꝰ ad ſuū locū. ſ. dorſū. ita diſpōne
iſta q̄ hic ꝑ pōdus ſignat̄. refert̄ ſiue ordiat̄ vna/
q̄qꝫ res ad ſuū finē. ¶ Qꝺ aūt dic̄ claudianus. ꝙ
mēſura ī aīa attēdit̄ ſꝫ ſuā capacitatē. refert̄ ad h̄
ꝙ vnaq̄qꝫ res creata hꝫ quādā extēſionē v̄tutis
t̄miatā. ⁊ ad hūc mōꝫ dic̄ ipe ꝺ aīa. Qꝺ aūt dicit
nūerū ſꝫ v̄tutū nūeroſitatē. h̄ refert̄ ad h̄ qꝺ dicit
aug. ꝙ nūerꝰ dr̄ affectōnū ⁊ v̄tutū eē. q̄ a ſtultitie
ꝺformitate ad formā ſapie colligit̄. vn̄ attēdit mē
ſurā ⁊ nūerū. n̄ q̄ꝫtū ad eē ipiꝰ aīe ī ſe. ſꝫ quātū ad
eē eiꝰ v̄tuale. Vn̄ nūerū attēdit ipe penes ea q̄ or/
dināt̄ ad ſapiāꝫ. vt nūeroſitas huiuſmōi v̄tutum
nūerꝰ dicat̄. pōdus vō ex ꝑte motiue q̄ ordiat̄ ad
bōitatē: ⁊ h̄ pꝫ ꝑ h̄ ꝙ ſubiūgit: ꝙ aīa tribꝰ ſubſiſtit
ītellēu ſiue ↄſilio memoria ⁊ volūtate. Nā ſꝫ me
moriā attēdit̄ pria capacitas ſꝫ ꝙ ē vis ↄtētia ſpe
cieꝝ. De mēoria. n. ancedēte ītellectū ⁊ volūtatē
loq̄t̄. Intellectꝰ vō ſiue ↄſiliū ad rōꝫ ꝑtinꝫ q̄ ſuas
v̄tutes colligit ad ſapiāꝫ. Volūtas vō ſuo pōdē
ſpūali iclinat̄ ad bōitatē. nos āt q loq̄mur ꝺ his tri

hꝰ diſpoſitōibꝰ. ꝓut pꝛio attēdunt̄ circa eē ipſius rei. deinde circa diſpoſitōes ꝯſequētes eſſe.

Membꝛum ſecundū.

Quod āt ꝯñter q̄ſitū ē. vtrū hec tria ꝯueniāt oī creature. ſic termiat̄. Nūerus ñ ineſt niſi rei nūerabili: res āt nālis que numeꝝ hꝫ: hꝫ ⁊ mltitudinē: ⁊ vnaq̄qꝫ creatura i ſe ꝯſiderata ñ ponit multitudinē: ergo nec pōt nūeꝝ. Qḋ ſi nūerus extēdat̄ ad h: vt res q̄ hꝫ vnitatēꝫ: dicat̄ hr̄e nūeꝝ. Ois vō res creata hꝫ vnitatē ꝑ ſeipaꝫ. ⁊ hoc pꝫ ꝑ h qḋ dicit aug. in li. de vā reli. ois res vel ſubā vl̄ ſiq̄ alio mō melius enūciat̄ ſil̄ hn̄t hec tria. vt vnū aliq̄d ſit. ⁊ ſpē ꝓpꝛia diſcernat̄ ab aliȷs: ⁊ reꝝ oꝛdinē nō excedat. ⁊ ita vnitas ꝯuenit oī rei create. Si ergo ꝑp hoc dicat̄ nūerus eē diſpō i q̄ ſit res creata. hoc ñ vr̄: q2 pꝛia ꝯditio q̄ attribuit̄ i lib. de vā reli. oī rei ē vnitas. Scđa vō ꝯditio q̄ attribuit̄ ab aug. ſup geñ. ē nūerus. ergo nūerus nō rn̄det vnitati. qḋ ēt itelligit̄ ex hoc: ꝙ nūerus oī rei ſpēm ꝑbet. ergo rn̄det ſpēi. ſꝫ ſpēs ē ſcđa ꝯditio. i li. de vera reli. q̄ ſcꝫ res ab alia diſcernit̄. ergo ei non rn̄det vnitas. Cui ergo rn̄det vnitas? Nā nūero rn̄det ſpēs. pōderi vō oꝛdo. ergo mēſura vnitati. ſꝫ ex q̄ rōe cū vnitas ñ videat̄ termiatōe dicē. ¶ Pꝛeterea. cū magnitudo ſit īfinitū diuiſiōe: ⁊ multitudo īfinitū appoſitōe: ⁊ mā īfinitū ſuſceptiōe ſiue poſſibilitate: mēſura āt ñ ē vbi ē īfinitū. ergo ñ in oī re ē mēſura. ¶ Itē pōdus dr̄ ſm ſilitudinē ciꝰ qḋ hꝫ grauitatē. ergo ſm ſilitudineꝫ eius qḋ fert̄ deoꝛſū. ſꝫ q̄dā res nāliter ferunt̄ ſurſū vel ſꝫ ſilitudinē. vt leue fert̄ ad locū ſurſū. aīa vō ſm volūtatē nāliter fert̄ ad ſūmuꝫ bonū. ñ ergo pōdus eſt cōis diſpō oī creature. ¶ Itē ſi ſūt diſpōnes ois creature. cū ipe ſint creature: habebūt menſuraꝫ numeꝝ ⁊ pōdus. cū hoc ñ ſint ſiñ diſpōne. ⁊ ſint de nūero eoꝝ q̄ ſiūt. ¶ Itē quare ponit aug. has diſpōnes creature. vbi loq̄t̄ de fieri creature cū ſcꝫ loq̄t̄ ꝺ opibus ſex dieꝝ. vbi dicit. In me erāt alicubi anteq̄ꝫ crearet̄ vniuerſa creatura. An ēt creata ſūt. ⁊ ſi erāt vbi erāt? neqꝫ. n. añ creaturaꝫ erat aliq̄s niſi creatoꝛ. ¶ Itē aug de li. arb. Oēm rē niſi numeꝝ ⁊ mēſurā ⁊ oꝛdinē i diuis. deo artifici tribuere ne cūcteris. ergo de re artificiata a ſūmo artifice loq̄t̄. ⁊ ita de creatura. ¶ Itē nō vident̄ iſta ꝯuenire oī creature. dicit. n. abꝛo. i exameron. lucis nā ē. vt ñ in mēſura. ñ in nūero. nō i pōdere ſe habebit vt alia creatura. ſꝫ ois in ꝯſpectu eius gr̄a ſit. cū ergo lux creatura ſit. vr̄ ꝙ ñ in oī creatura repiant̄ illa tria. Sed ꝯ̄ dicit aug. in li. de nā boni. vbi hec magna bona ſūt. magnum bonuꝫ ē. ⁊ ecōuerſo. ⁊ vbi pua bona ſūt. ⁊ illud puū bonū ē. ⁊ ecōuerſo. ſꝫ lux ē ꝺ magnis bōis. ergo mlto magis dꝫ hr̄e iſta bona. ¶ Ad pꝛimū rn̄dendū ē. ꝙ nūerus ſicut dictū ē: cōuenit omni rei create: ⁊ accipit̄ nūerus ꝑ diſpōe qua diſcernit̄ res a re alia. que tn̄ diſpō vbi ſimpl̄r ē. ſicut i rebus ꝯpoſitis ex mā ⁊ foꝛma. vel quo ē ⁊ qḋ ē hꝫ itrinſecus numeꝝ. Sꝫ ñ accipit̄ h nūerus pꝛo multitudīe aggregata i vnū. queadmodū obiectū ē. Nec hec diſpō nūerus idē dicit: qḋ illa diſpoſitio q̄ ē vnitas i li. de vera reli. ſed rn̄det illi diſpōni q̄ ibi ſpēs dr̄. vnitas vō rn̄det illi diſpōni q̄ dr̄ mēſura. ¶ Ad obiectū aūt i ꝯ̄riū dōꝫ ē. ꝙ mēſura eo ꝙ dicit eē i ſe finituꝫ: rn̄det vnitati. ſm ꝙ vnū dr̄ ens diſtictū. ⁊ vnitas diſtictio eē in ſe ipo: ad ponēdū dr̄iaꝫ reſpcū nūeri aut ſpēi rōne cuius ſit diſcretio ab alio. ¶ Ad tertio obiectuꝫ ꝺ pōdere ꝙ ñ ꝯuenit oī creature. dōm ē. ꝙ pōdus ſi accipiat̄ ꝓpꝛie. vel ſm ſilitudinē reſpectu pōderis i grauibꝰ: ñ extēdit ſe ad oēꝫ creaturā. ſꝫ ſi accipiat̄ ſm illā ſilitudinē ſm q̄ ē iclinatio i fineꝫ. quēadmodū pōdus ē iclinatio i terminū. ſꝫ hoc oī ꝯuenit creature. ois creatura iclinatōeꝫ hꝫ aliquā ad fineꝫ nāliter. ¶ Ad illud vō qḋ obȷ̄cit̄ de magnitudīe q̄ ē īfinitū diuiſiōe. ⁊ ita de aliȷs. Rn̄dendū ē. ꝙ ſic dicēdo īfinitū: ñ tollit q̄n magnitudo vel multitudo ſit finitū i eē ⁊ virtute: eo mō q̄ pꝛimū dr̄ infinitū v̄tute ⁊ eētia. i. ñ hn̄s finem. ē eniꝫ ſibi finis. nunq̄. n. ē vere dicē. ꝙ intāni extēdit̄: ꝙ ñ plus pōt extēdi. ¶ Qḋ aūt obȷ̄cit̄ de mā ſil̄r dōm ē. ꝙ ñ itelligit̄ ꝑ hoc: q̄n mā hēat aliquo mō numeꝝ mēſurā ⁊ pōdus. Vn̄ aug. de lib. ar. Si foꝛme ꝑfectio nōnullū bonū ē: nōnullū bonū ē foꝛme inchoatio. Et i li. de vera reli. ꝙ i ꝯparatione ꝑfectoꝝ iſoꝛme dr̄ ſi hꝫ aliq̄d foꝛme. Quis exiguū. Quis ichoatū nō dr̄ ē nihil. ⁊ ita ex deo ē. qḋ āt ex deo ē mēſurā ⁊ numeꝝ ⁊ pōdus hꝫ. ¶ Ad illḋ vō qḋ obȷ̄cit̄. ꝙ mēſura nūerus ⁊ pōdus ſūt creature. ⁊ ita hn̄t mēſurā nūeruꝫ ⁊ pondus: dupl̄r pōt rn̄deri. ꝙ de aliȷs creaturis itelligit̄. vel iſte res diſpoſite ſūt in mēſura ⁊ numero ⁊ pōdere. ſm ꝙ deo hic attribuunt̄. Vn̄ aug. ad oꝛoſiū. Nūerus pōdus ⁊ mēſura. ipe dꝰs ē. ipe eniꝫ ē nūerus ſine nūero: a q̄ ē ois numerus. Ipe ē mēſura ſine mēſura: a q̄ ois mēſura. Ipe ē pondus ſine pōdere: a quo ē oē pōdus. oīa ergo in nūero pōdere ⁊ mēſura diſpoſuit: tanq̄ ſi dicēt. oīa i ſe diſponit. Intelligit̄ ⁊ aliter. oīa numero ⁊ pōdere ⁊ mēſura diſpoſuit. i. oīa q̄ fecit. nūerū pōdus ⁊ mēſurā hn̄t. ¶ Ad aliḋ dōm. ꝙ iſte ſūt diſpōnes creature: ſm ꝙ in fieri. nihilominus tn̄ extēdit̄ ad creaturā ſm ꝙ ē in eē. Vn̄ ſup illḋ. xi. ſap. Oīa in nūero pōdere ⁊ mēſura diſpoſuiſti. dicit glo. ꝙ i his ꝯſtituit deus mūdū ⁊ gubernat ⁊ iudicaturus ē. ꝯſtitutio. n. mūdi ptinet ad fieri gubernatio ad ꝯſeruatōem ipius i eē. ¶ Ad illud vero ambꝛoſȷ̄ de luce. lꝫ q̄dā velint exponere ꝺ luce ſpūali. vr̄ ſm intētionē ambꝛoſȷ̄ ꝙ velit exponere de luce coꝛpali. que eſt i mēſura nūero ⁊ pōdere. dicit tn̄ eē ſine his reſpectu coꝛpoꝝ que

recipiūť a luce, ipā.n̄.multiplicat ſe dādo effectū
alijs corpibus iſerioribus. ⁊ ideo dī eē ſine mē
ſura ⁊ ſine nūero ⁊ pōdere:reſpectu effectiuʒ q
pcedūt ab illa. Si.n.maior eēt capacitas mūdi
q̄ʒ ſit:ad mai⁹ ſe extendēt effect⁹ eius ⁊ ad plura.

Membrum tertiuʒ.

AD tertiū mēbrū pcedēduʒ ē.q̄ queriť.
vtrū ꝯueniāt ſoli creature. Q̄ð vř:qr
q̄cq̄d ē:aut ē creator aut creatura.crea
tor aūt nec terminať nec formať nec or/
dinať ad aliō.ſʒ alia ordinanť ad ipm.ergo nō ei
iſta ꝯueniūt.ergo ꝯueniūt tm̄ creature. Cōtra.
aug.ad oroſiū.nūerus pōdus ⁊ mēſura deus ē.
Ad qð r̄ndēdū ē ſicut ibidē dī. ⁊ ſup geň. Ipe
ē nūerus ſine nūero.a q̄ eſt oīs numerus. Ipſe ē
mēſura ſine mēſura.a q̄ ē oīs mēſura. Ipe ē pon
dus ſine pōdere.a q̄ ē oē pōdus. Vn̄ pnt hec ſu/
mi vł formalr̄ vel effectie.ſi formalr̄ put mēſura
dī h̄ꝫ qð mēſurať. ⁊ ita ō alijs ꝯueniūt ſoli crea
ture. Si āt ſūať effectie.ſic pn̄t ꝯuēire creatori ⁊c̄.

Membrum quartum.

AD quartū queſituʒ quo querebať ex q̄
pte accipenť ſic obijciť. Q̄ð accipiātur
vt ꝯſequētia creaturaʒ.inq̄ʒtū eſt crea
tura.eſſe.n.finitū ē ꝯſequēs creaturam
inq̄ʒtū huiuſmodi.ſilr̄ eſſe ſpecioſuʒ ē eē ordina
tū.dico aūt ſpecioſū a ſpecie:que nō ē id cuius ē
ſpecies.ergo mēſura nūerus ⁊ pōdus erūt p ſe
accidētia creature.inq̄ʒtuʒ nec ad aliud pcedens
referenť. Cōtra.iſtis r̄ndent modus ⁊ ſpecies
⁊ ordo.ſʒ iſta tria ſm̄ tres rōnes cāe accipiunť.
modus.n.ad cām efficientē.ſpecies ad formaleʒ
exemplarē:ordo ad finalē. ergo he tres diſpoſi
tiones ex pte rationū in cā accipiunť. Vn̄ auguſt.
in lib.lxxxiij.q. Vniuerſa creatura habʒ.quo cō
ſtat.quo diſcerniť.quo ꝯgruit.cām ergo eius tri
nam eē oportʒ.qua ſit.qua hic ſit. ⁊ qua ſibi ami
ca ſit. Creature aūt cām dicimus deū.oportʒ er/
go eē trinitatem:qua nihil pſtantius ſiue itellig̃e/
tius ſiue beatius inuenire pfecta ratō pōt. Q̄ð
ꝯcedendū ē. ¶ Ad obiectū vero in contrariū r̄n/
dendū q̄ lʒ he ꝯditōes ꝓprie ꝯueniāt creature:
nihilominus tm̄ ꝯueniūt ex q̄dā relatōe ad rōes
cāe:que ſūt i creatore. Et ē attendēdū. q̄ duplex
ē dr̄ia ꝯditionū in⁹ creatura. Eſt eniʒ quedaʒ ſm̄
ꝯditiōes aliquo mō ſimiles i creatore ⁊ creatu/
ra.vtpote ſūt vnitas:veritas:bōitas. Sūt ⁊ alie
q̄ ſūt i creatura.i relatōe ad rōnes q̄ ſūt i creato/
re: ⁊ iſte n̄ pcedūt ſm̄ ſilitudinē:quēadmoduʒ ⁊
pdicte. ⁊ de talibus ſūt menſura:nūerus ⁊ pon/
dus.lʒ.n.aliquo mō ꝯueniāt creatori.put ē mē
ſura ſine mēſura ⁊c̄.hoc tamen ē vniuoce.

Mēbrum quintuʒ.

AD qntū mēbruʒ q̄ queriť.quare tot ſūt
ꝓprietates ⁊ n̄ plures. cū.n.ſit relatio
ad eēntiā diuinā inq̄ʒtū ē cā. ⁊ ſit rela/
tio ad ipaʒ rōeʒ cāe.ſm̄ āt relatōʒ ad
tres rōnes:accipiūť he tres ꝓprietates.erit ergo
q̄rta i relatōe ad eēntiā cāe.ſič.n.relucet veſtigiū
tritatis i creatura:ita relucet veſtigiū vnitatis ip/
ſius eēntie. Ad qð r̄ndēdū ē.q̄ ſič he tres rō/
nes ꝓprietates r̄ndēt trib⁹ rōibus cāe.ita eē cāti
r̄ndet eē cāe.eē vō cauſati n̄ ꝯnūerať cū ſuis ꝓ/
prietatib⁹.pp qð n̄ erit maior nūerus ꝓprietatuʒ.
Cū.n.he tres rōes cāe ꝯueniāt ipi eēntie cāe:ma
terialis āt n̄ ꝯueniat.n̄ erunt niſi tres ꝓprietates
r̄ndentes tribus rōnibus cāe ſupradictis.

Membrum ſextum.

AD ſextum mēbruʒ q̄ queriť.vtruʒ crea
tura ſiň his itelligať aut eē poſſit.vř q̄
ſic.eēntia.n.rei itelligiť ſine p ſe accn̄ti
bus.ſed hec p ſe ſunt accn̄tia.ergo ſine
eis eēntia rei create itelligiť. Q̄ð ēt vř ſi nos ꝯſi/
deremus vbi hec ꝓprie accipiunť. Eēntia.n.lapi
dis pōt itelligi ſine ſuo pōdere: ⁊ ſine ſua menſu
ra: ⁊ ſine ſpecie accn̄tali.n̄.n.hic accipiť ſpēs ipa
rei eēntia.ergo ſiň his pōt eēntia rei itelligi:pari
rōne vbi hec accipiunť p ſilitudinē. Cōtra.nō
pōt itelligi eē niſi finitū.infinitū.n.p remotōeʒ fi/
nis itelligiť.ſʒ ꝯditio mēſure ponit finitū.ergo ſi/
ne mēſura n̄ pōt itelligi. ¶ Preterea res n̄ intelli
giť pfecte ſine ſuis cāis.ſʒ he ꝓprietates dicūt ra
tionē cauſati ad cāʒ: ſub dr̄ña rōne. ergo ſiň eis
n̄ pōt pfecte itelligi.multofortius nec eē. R̄n/
denduʒ ē.q̄ duplex ē intellig̃e. Intelligere ipſam
eēntiaʒ abſolute vt hoiem:qr hō ē. ⁊ ita de alijs.
⁊ ſic ꝯtingit itelligi his ꝯditōibus. Eſt aūt intelli
gere in ꝯparatōne ad cās extrinſecas: ⁊ ſm̄ hoc
relatiōe ad primā cāʒ que ē ſub triplici rōne nō
ē intellig̃e eē cauſati ſine his. Vn̄ aug.in li. de ci/
ui.dei.a deo ē oīs numerus:oīs ſpēs:oīs ordo.
ſine q̄bus nihil reꝝ inueniri nec cogitari poteſt.
¶ Ad illud vō qð obijciť in ꝯ̄riū.q̄ ſunt per ſe
accn̄tia.r̄ndendū eſt.q̄ ſunt quedā ꝓprietates cō
ſequētes eſſe oīno:que n̄ reſpiciūt cām:vt dicant
habitudinē cauſati ad cām. ⁊ ſine talibus ꝯtigit
itelligi vtroq̄ʒ mō eē rei.huiuſmōi aūt n̄ ſunt nu/
merus mēſura ⁊ pōdus. ⁊ lʒ n̄ ſint de eſſe rei:ni
hilominus tm̄ dicūt habitudinē ad cām.ſine qua
nec ſit.nec res ē. ¶ Ad ſcðo obiectū dðm ē.q̄ nō
ē ſimile de his ꝓprietatibus in rebus.vbi ꝓprie
accipiunť. ⁊ i rebus i q̄bus accipiūť ſm̄ extenſio
nē. In rebus.n.vbi ꝓprie accipiunť:ſūt p ſe accn̄
tia ꝯſequētia eē ⁊ fieri rei totaliter.vbi vō acci/
piunť ſm̄ extenſionē nō ſic.ſʒ dicūt habitudinem
ad rōnes cāe ſm̄ quas ē fluxus in eſſe.

Mēbrum ſeptimū.

Ad ſeptimū mēbrū.ſ.de dr̄ia iſtarū ꝯditionū ⁊ aliarū.que attribuūtur rebus cōiter. vt ſūt modus. ſpēs ⁊ ordo.ſic dicit aug.i li.de nā bōi.Cū3.n.ſint diuerſe diſpōnes q̄ i ternario accipiunt.⁊ n̄ h3 eādē rōnē ꝯueniūt.n̄.n.ḃm eādē rō3 ꝯueniūt ei creature mēſura numerus ⁊ pōdus:ſpēs ⁊ ordo.⁊ ꝙ ꝯſtat ꝙ ꝯgruit quo diſcernit.⁊ iterū eēntia virtus ⁊ opatio.Cū ergo hec creature.⁊ nō h3 eādē rōnē ſ3 differētē:rōes aūt i re ſint ordiate.erūt ergo iſte rōnes ḃm pri⁹ ⁊ poſteri⁹ i creatura.Ad ꝓcedēdū ē.he.n.rōes mēſura nūerus ⁊ pōdus accipiunt prio i re creata ḃm ꝙ ſint.He aūt rōes modus ſpēs ⁊ ordo accipiunt ꝓ re h3 ꝙ ē a primo.he aūt ꝙ ꝯſtat ⁊c̄.accipiunt h3 ꝙ regit a primo i eſſe.he autē eēntia:vtus ⁊ opatio:ḃm ꝙ hn̄t rō3 efficiēdi a prio:iquātū i eis opat.ſic ergo pn̄t diſtigui ḃm pri⁹ ⁊ poſteri⁹:nihilomin⁹ tn̄ i ſcripturis accipiunt q̄dā ꝓ qbuſdā. Quātū aūt ad pn̄s ꝑtie ſūt mēſura nūer⁹ ⁊ pōdus. de mō aūt ſpē ⁊ ordie diffuſius dicet. vbi aget de pc̄o ḃm ꝙ eſt corruptio mōi ſpēi ⁊ ordis.i tractatu de peccato.De eēntia aūt vtute ⁊ opatiōe.pp hoc ꝙ mētionē facit dyoniſius i tractatu d anglis.¶ Ordo aūt iſtar̄ ꝯditōnū attēdit ḃm h. ꝙ mēſura refert ad ipm eē.qd̄ īmiatū ē ex potētia q̄ appropriat pri. Nūer⁹ vo attēdit quātū ad diſcretō3 ſiue diſtictō3 q̄ appropriat filio pp noticiā. Pōd⁹ vo attēdit q̄tū ad ordie3 ſiue bōitatē q̄ appropriat ſpirituiſancto

Queſtio. viij. d veſtigio.

C Onſequenter dō3 ē de veſtigio. qd̄ ſilr refert ad rōe3 cāe. dr̄.n.creatura veſtigium ipius creatoris. Circa qd̄ q̄rēdū ē prio. Utrū dicat multiplr aut vniuoce.d quib⁹ dr̄. Dicunt.n.creature veſtigia.ſic dic aug. i li.de tri. O3 vt creatorē p ea q̄ facta ſūt itellectū ꝯſpiciētes.trinitatē itelligam⁹:cui⁹ i creatura apparet veſtigiū.Dicūt ēt veſtigia opa redēptōis. Un̄ Gre.ſup illd̄ Job.xi.Forſitā dei veſtigia cōꝓhēdēs.veſtigia dei ſūt benignitas viſitatōis.q̄ viā nobis ondit.Dicūt ēt veſtigia opa xpi. Job. xxiij.Ueſtigia ei⁹ ſecut⁹ ē pes meus.Dicūt ēt veſtigia effect⁹ diuinor̄ iudicior̄.xlij. Ecci. Reuelabis veſtigia occultor̄.vl̄ dicūt ibi occulta q̄ ſūt i cognitōe hūana.¶ Querit ergo vtr̄ veſtigiū dicat vno mō d oib⁹ his vl̄ different.Scdo qd dicat veſtigiū ḃm ꝙ ꝯueīt creaturis.Tertio vtr̄ cōueniat oib⁹ creaturis. Quarto vtrū ꝯueīat h3 maius ⁊ min⁹.Quīto vtrū dicat veſtigiū trinitatis ꝓprie aut vnitatis eētie aut vtriuſq3.Sexto vtr̄ poſſet tolli rō veſtigij a creatura. Septio vtrū p veſtigiū ſit māuductō ad cām cuius ē veſtigium aut abductio ⁊c̄.

Membrū3 primu3.

Ad primū ſic obijcit ꝙ multiplr dicat. Opus.n.dr̄ multiplr de ipo opāte ⁊ d re opata:ergo cū op⁹ dicat veſtigiū dicet multiplr d ipis actōib⁹ ⁊ de reb⁹ q̄ agūt.cū de vtriſq3 dicat ſic p3 ex ꝓmiſſis.¶ Preterea ḃm ꝙ veſtigia dicūt opa xpi.n̄ faciūt oberrare.ſ3 ḃm ꝙ veſtigia dicūt creature:dāt occaſionē oberrādi.Un̄ aug.i li.d libe.ar.Ue q derelinquūt te ducē ⁊ lucē.⁊ obberrāt i veſtigijs tuis.q nut⁹ tuos p te amāt.⁊ obliuiſcūt qd inuas. Cōtra.i oib⁹ his notat ipſſio effect⁹ a cā.q quodāmō aſſimilat ei.ſic veſtigiū i pluē aſſimulat figure pedis. Ad qd̄ dō3 ꝙ ſūt veſtigia potētie p appropriationē ipi⁹ potētie diuie vt opa creatōis.⁊ ſīt veſtigia diuie ſapie p appropriatō3.vt ea i qb⁹ relucet ſapia.⁊ de his dr̄ i li.d li.ar. q̄cūq3 te vteris qbuſdā veſtigijs opib⁹ ſuis ipſis ſapia logt tibi.Sūt ⁊ veſtigia bōitatis diuie.⁊ h3 h accipit xi.⁊.xxiij.Job.In oib⁹ aūt his q̄dā ē rō cōis.l3 ḃm pri⁹ ⁊ poſteri⁹ dicta:nec ita dicūt veſtigia potētie.qn illa eadē dicant veſtigia ſapie ⁊ bōitatis ⁊ ita de alijs.Indiuiſa ſūt.n.opa potētie ⁊ ſapie ⁊ bōitatis diuie l3 ſic appropriēt.¶ Ad id autē qd̄ obijcit i cōtrariū.dōm ē ꝙ nō ē ſilē d hoc nomine op⁹.⁊ de hoc noie veſtigiū. hoc.n.nomen op⁹ n̄ h3 vnā rōnem ḃm quā dr̄ de ope opāte ⁊ re opata.⁊ ad diuerſa genera referant.veſtigiu3 aūt ſub rōne nois vtrobiq3 dicit effectū aliq̄ mō ſimulē ſue cāe.rōne diſpōnis.ēt ſi nō ſit ſilis i genere vel ſpē vel nā.¶ Ad ſcdo vo obiectū dōm ē ꝙ l3 veſtigia q̄ ſūt actōes.nō dēt occaſionē errādi.veſtigia vo que ſūt res opate:occaſio ſint errorus.hoc nō ē ḃm ſe.ſ3 rōe ꝑuerſe ꝯſiderationis ⁊ affectiōis.nec quo ad hoc dicunt veſtigia.

Mēbrū ſecundum.

Ad ſcdm mēbrū ſic ꝓcedit. Ueſtigium dr̄ ḃm ſilitudinē.ꝓprie.n.dr̄ veſtigiu3 pedis.trāſferētes aūt ḃm aliā ſilitudie3 trāſferūt.Querit ergo q̄ ſit ſilitudo veſtigij trāſlatiue dicti:ad veſtigiū ꝓprie dictū.Ueſtigiū aūt ꝓprie dictū dicit ipſſionē figure i puluē vel in re huiuſmōi a figura pedum.ſ3 diuia eēntia ifigurabilis eſt.⁊ ſimiliter ipſa trinitas ſūma: ergo nō relingt figuram p ſimilitudinē i re creata.ergo n̄ dicet veſtigiū h3 aliquē pdictor̄ mōr̄. Nec alia vr̄ ſilitudo eē.nō.n.ſicut veſtigiū ē ſemper ſil cū pede i puluere. ita creatura neceſſario fuit ſil cū eēntia creatoris.tunc.n. eēntia creature eēt eīna.ergo pp illā rō3 n̄ dr̄ eē veſtigiū.q̄ ergo rōe dicet eē veſtigiū. Rn̄.ē.ꝙ l3 eēntia diuia ſit ifiguralis; ⁊ ſilr ſūma trinitas:nihilominus h3 i ſe

rōes. vt ꝙ ſūme ē. ⁊ ꝙ ſūme vnū ē. ⁊ ꝙ ſūme bonū ē. q̄ lȝ idē ſūt i deo: nihilominꝰ tñ diſtiguūt i re creata: ⁊ ſic quādā hñt ſilitudinē reſpcu ſue cāe q. eēnt q̄dā ip̄reſſiones. ⁊ pp hoc dicunt noīe veſtigij. nō pp figuratōȝ. ſȝ pp ip̄aȝ rōȝ. Nec ſic ibi erat ſilitudo i figura. ſic hic ſit ſilitudo i rōe q̄ lȝ idiſticta ſint in deo pp ſimplicitatē diuie eēntie: diſtinguunt tñ in creatura pp ꝯpoſitionez eēntie.

Membrum tertium.

Ad tertiū mēbrū ꝓcedit i hunc modū. An .ſ. veſtigiū ꝯueniat oībus creaturis. Qd ſic vr. q2 ea ſm q̄ attēdit veſtigiū. vt modus ſiue vnitas ſpēs ⁊ ordo: vl ſic ſupra dictū ē. numerꝰ pōdus mēſura: oi creature ꝯueniūt. gꝰ rō veſtigij. Aug. i li. vi. d tri. Hec oīa q̄ arte diuina facta ſūt: ⁊ vnitatē q̄ndā oñdūt i ſe ⁊ ſpēm ⁊ ordinē. qd oñdit tā i corꝑalibus ꝙ i ſpūalibꝰ. ⁊ ſubdit. Ergo oȝ vt creatorez p ea q̄ fcā ſūt itellectu ꝯſpiciētes. trinitatē itelligamꝰ. In illa. n. trinitate ē ſūma origo reꝝ. pfectiſſima pulchritudo: btiſſima dilectio. Ex qbꝰ colligit. ꝙ i oi creatura ē veſtigiuȝ creatoris. ¶ Itē Iſi. d ſūmo bono. li. j. ex pulchritudine circūſcripte creature pulchritudinē ſuā q̄ circūſcribi neqt. facit deꝰ intelligi vt ip̄is veſtigijs reuertat hō ad deū: ſȝ hec pulchritudo ineſt oi creature. Cōtra. ñ ē id imago ⁊ veſtigiū. qd ſic ꝓbat. imago ē exp̄ſſa ſilitudo. veſtigiū vero ē iexp̄ſſa ſilitudo. ergo id qd ē imago ñ ē veſtigiū. ſȝ aliq̄ creatura ē imago vt rōnal. ergo ñ ē veſtigiū. ¶ Itē veſtigiū ⁊ pfecta ſilitudo opponunt. ſȝ aliq̄ ē creatura q̄ ē pfecta ſilitudo ſic ꝯtigit i creaturis vtpote beatitudo creata. vel gr̄a pfecta. vel vtꝰ pfecta. ergo nulla huiuſmodi creatura dr̄ veſtigiū. Rñdēdū ē ſȝ ꝙ dic Aug. i li. d aīa ⁊ ſpū. Capabil ⁊ ꝑticipabil ē deꝰ oibꝰ. q2 nāli ſuo munē ⁊ vſu ex munē ab oibꝰ pticipat ad eēntiā q̄ ſūt. ⁊ ſȝ illā ad idoneā ſpēm. q̄ ab alijs differūt: ⁊ ſȝ vtraq3 ad ꝯgruū vſū q̄. pficiunt: tria hec oi exñti iſūt. q̄ſi q̄dā veſtigia ſūme eēntie: imaginis ⁊ muneris. eēnitas ē i pře. ſpēs i imagine. vſus i munē. ¶ Ad illud vo qd obijcit i ꝯriū. Dōȝ ē ꝙ lȝ veſtigiū ⁊ imago differāt ſȝ rōȝ nihilominꝰ tñ vni ⁊ eidē rei ꝯtigit ineſſe rōȝ rei ⁊ imagis. ſȝ ñ ſȝ eād. Veſtigiū. n. attēdit ſȝ diſpōnes ꝯmuniores ⁊ minꝰ ꝯformātes rei. cuiꝰ ē veſtigiū. imago vo ſȝ ꝯditōes magis exp̄mētes: vtpote eēntia ſiue vnitas ſpēs ⁊ ordo ad veſtigium ptinēt: eternitas vitas ſiue ſapia ⁊ caritas ad imaginē. Vñ aug. in. xi. de ci. dei. qm̄ hoīes ſumꝰ ad ꝯditoris nr̄i imaginē creati ſumꝰ: cuiꝰ ē va eēnitas. eēna vitas. eēna ⁊ va caritas. In his ergo rebꝰ q̄ īfra nos ſūt. qm̄ ⁊ ipe nec aliq̄ mō eēnt nec aliq̄ ſpē ꝯtinerent. nec aliquē ordinē vel appetēnt vel tenerēt niſi ab illo fcā eēnt q ſūme ē. ſūme ſpecioſus ē. ſūme bonꝰ ē. q. q̄dā veſtigia colligamꝰ.

In hoīe ergo q2 ī vtroq3 rō diſpōnū iueīt: ⁊ veſtigiuȝ dr̄ ⁊ imago. ¶ Ad id vo qd ſcdo obijcit. dōȝ ē ꝙ ēt ille creature q̄ dicūt ſilitudinē dei ſiue ſūme bonitatis: vtpote beatitudo creata: vel gr̄a pfecta ſiue vtꝰ: dicūt illā ſm id qd abūdant vltra alias creaturas. Nā creatura itellectual' nālr vtibil' ē i bonū ⁊ in malū. he āt creature ñ ſūt vtibiles i vtrūq3: nō. n. beatitudo pōt eē mala. nec vtꝰ vel gr̄a mala. ⁊ pp hoc hñt rōnē ſilitudis. deficiūt tñ a ſūma ſilitudine. q2 pñt nō eē ꝗtū ē de ſua nā. ſic ⁊ alie creature d ſe: hñt ergo aliqd cōe cū alijs. ⁊ rōne illiꝰ cōis. ſ. eēntie. ſpēi ⁊ ordinis: pñt dici veſtigia. hñt ēt aliqd i q̄ abūdāt ſic dictū ē. ⁊ rōe illius pñt dici pfecta ſilitudo. ſicut ꝯtingit i creatura. cōis ē ergo veſtigiū ꝗtū ad res ſubiectas i qbus ē. ꝙ ſit imago aut huiuſmodi ſimilitudo.

Membrum quartuȝ.

Ad quartū. ſ. an ꝯueniat ſȝ magis ⁊ minus ſic ꝓcedit. ꝙ eq̄ dicat. oñdit p ſilitudinez. Si magnꝰ pes ponat i puluē. deferēti tñ dereliquēt ſilitudis vno in puluē ſic ⁊ i alio: niſi eēt aliq̄ repugnātia ex pte recipiētis. Idē. n. ſilr ſe hñs. natū ē facē idē: ergo cū volūtas ſūma ſit eā ip̄mēdi i creaturis q̄ſdā obſcurā ſilitudinē: tñ ip̄imet vni creature d vnitate ſpē ⁊ ordie quātū ⁊ alij: ergo eq̄ dicet veſtigiū de hac creatura ſicut d illa. ſicut. n. i rebꝰ nō dr̄ vna ſpēs magis ſpēs ꝗ alia. ⁊ vna vnitas magis vnitas ꝗ alia. ⁊ vnꝰ ordo magis ordo ꝗ aliꝰ. cū ſint i ſuo ſūmo: ita nec dicet veſtigiū. cū ſm iſta attēdat. Cōtra. aug. d ci. dei. Creatoris tāꝙ p oīa q̄ fec mirabili ſtabilitate currētis. q. q̄dā eiꝰ alibi magis alibi minꝰ. ip̄reſſa veſtigia colligamꝰ Ex quo arguit. ꝙ veſtigiū dr̄ ſm magis ⁊ minꝰ. ¶ Preterea pulchrū dr̄ ſȝ magis ⁊ minus. bonuȝ ſȝ magis ⁊ minꝰ. ⁊ ens ſȝ magis ⁊ minꝰ. nā icorruptibile magis dr̄ ens ꝗ corruptibile: ergo ens pulchrū. bonū. q̄ ſūt eā veſtigij: dicūt ſȝ magis ⁊ minꝰ. Vñ dyo. d diui. no. Oibꝰ ē bonū ⁊ optimū ꝯcupiſcibile. ⁊ pp ipȝ miora amāt meliora ꝯuerſabilr ⁊ ſociatie eq̄ formiaeq̄ bonō abilia ⁊ meliora miora. Vult gꝰ dicē. ꝙ ē minꝰ bonū ⁊ magis ⁊ mediū. Et aug. i li. lxxxiij. q. ñ eēnt oīa. ſi eēnt eq̄lia: p qd dat itelligi. ꝙ i vniuerſo q̄dā ſūt magis bōa. q̄dā minꝰ bona. ⁊ ſilr pulchra. Silr i li. d nā bōi. Oia quātomagis moderata. ſpecioſa. ordiata. tāto magis bona ſūt. Ex qbꝰ colligit. ꝙ dr̄ veſtigiū ſȝ magis ⁊ minꝰ. Qd ꝯcedēdū ē. ¶ Ad obiectū vo i ꝯriū rñdēdū. ꝙ ñ ē ſile d pede qui nālr ip̄rimit veſtigiū. ⁊ d actore ſummo. qui ſuum imprimit veſtigiū p rōnalem volūtatē. Eo n. ꝙ p rōnalem volūtatē agit: alij cōicat plus de pulchro ⁊ bono. alij minꝰ ⁊ ſilr de eē. Nec hoc ē ꝯriū ꝙ ſilr ſe hȝ ex pte ſui. ab ipſo. n. vno mō ſe hñte exeūt diſſilr entia vt manifeſtet eius boni-

tas ⁊ ſapia. ¶ Ad illud qđ obijcitur. ꝙ vnitas ñ dr̃ ſm magis ⁊ minus vel ſpés: diſtinguẽdũ é. ꝙ eſt ſpém accipe reſpectu eoꝝ quoꝝ é ſpés. ⁊ ſm hoc logice dicẽdo: ñ dr̃ ſm magis ⁊ minus. Eſt ĩtẽ accipe ſpẽ ꝯpando cũ alia ſpẽ reſpectu generis. ⁊ iteꝝ ñ dicunt ſm magis ⁊ minus hñe illud gen⁹. Tertio vo mõ é loq de illis ſꝫ ꝙ i vniuerſo ordinant: habẽtia maiorẽ dignitatẽ vl' minorez. ⁊ ſic dicunt ſm magis ⁊ minus ſpés ſm ſpecioſitatem. Silr̃ é duplr̃ loq de vnitate. é n. loq de vnitate ꝯpando ad aliã vnitatẽ eiuſdẽ ſpeciei: ⁊ ſic nõ dr̃ magis vnũ vel minus vnũ. ſilr̃ i numero q ex his ꝯponitur. Eſt ãt referre ad ſũmã vnitatẽ a qua habẽt ꝑ ꝑticipatõez vnitatẽ ⁊ ſm hoc dr̃ magis ṽe vnũ. ⁊ min⁹ ṽe vnũ. Per iaz dicta appet: qualiter rñdendum é ad ſupradicta.

Membrum quintuz.

Ad qntũ mẽbrũ: vtrũ veſtigiũ ꝓprie dicatur trinitatis vel eẽntia vl' vtriuſqꝫ. Qđ ĩpius trinitatis. vr̃ ꝑ hoc. q2 veſtigium diſtictionẽ ponit ſiue diſcretõez: ergo vr̃ referri ad ipſam trinitatẽ. ¶ Qđ ẽt vr̃ ex hoc. ꝙ dicit aug. in li. de tri. Intelliganius trinitatem. cuius in creatura qño dignũ é appet veſtigium. In illa. n. trinitate ⁊c. ſicut ſupra dictum é.

Cõtra. vr̃ ꝙ dicat veſtigiũ dei reſpectu eẽntie. Ũñ Iſi. de ſũmo bono i li. j. Veſtigia dei ſunt: q2 nũc deus ꝑ ſpeculũ cognoſcit. ad ꝑfectũ vo oipotens repiet dũ in futuro facie ad faciẽ electis pñtabitur: vt ipam ſpẽz ꝯtẽplent. cuius nũc veſtigia ꝯprehẽdere conant. Sed ꝯſtat ꝙ ipa ſpés é ipa eẽntia. ergo veſtigia dicunt eẽntie diuie. Silr̃ dic greg. veſtigia dei ſunt. benignitas viſitatõis. qua viã nobis oñdit. vt nõ dum viſuz ſequamur donec ad ꝯtemplandũ veniamus. Rñdendũ. é. ꝙ veſtigium lꝫ dicat ipſius eẽntie. rõne eius qđ eſt. ꝯditões tñ in quibus attendit veſtigiũ. referũtur ad trinitatez ꝓprie. Ũñ nihil ꝓhibet ⁊ ipſius dei ſiue diuine eẽntie. ⁊ ipius trinitatis dici veſtigiũ. vt trinitas in creatura. trinitati increate rñdeat. vnitas vero que ſubeſt ipi ſũme vnitati.

Membrum ſextum.

Ad ſextũ. vtruz tolli poſſit rõ veſtigij a creatura qđ vr̃. Si. n. modus. ſpés ⁊ ordo minui pñt ⁊ corrũpi. que ãt pñt corrũpi pñt deſinere eẽ ⁊ oio tolli. ergo veſtigiũ cũ attendat in his vel ꝯſilibus. poterit oino tolli. ¶ Preterea ſi é accidẽs creature. accidẽs aũt é qđ ab eſſe, põt. ergo ĩtentio veſtigij abeſſe põt. Cõtra. ſicut ſe hꝫ rõ imaginis ad id cuius é imago: ita rõ veſtigij ad id cuius eſt veſtigium. ſꝫ rõ imaginis non põt tolli ab eo cuius é imago. ergo ⁊ rõ veſtigij ab eo cuius é veſtigiũ. ¶ Itẽ hoc vr̃ ꝑ auctoritatẽ aug. đ ci. dei. xi. dicẽtis ꝙ ſine iſtis nihil iueniri nec cogitari ꝓt. ⁊ loqt đ mõ ſpẽ ⁊ ordine. i qb⁹ attẽdit veſtigiũ. Ad qđ dõm é. ꝑ id qđ dicit aug. de ci. dei i li. xix. Nullũ vitiũ ita ꝯ nãm é. vt nãe extreme deleat veſtigia. Ũñ manẽte nã creata: rẽanet rõ veſtigij nec oino ñ tollit. Aliđ é ãt qrẽ. vtꝝ veſtigiũ poſſit tolli manẽte nã creature: ⁊ aliđ é vtꝝ oio poſſit tolli cũ ipa re creata. Prio mõ ueꝝ é ꝙ ñ poſſit tolli. Scđo mõ põt. Cũ. n. res deſinit eẽ. illud veſtigiũ đſinit eẽ. nõ tñ deſinit eẽ veſtigiũ. q2 non oio cedit i nõ ens. Ũñ rõe eius i q̊ ſe cedit é ẽt veſtigiũ. ¶ Per hoc põt ſolui illud qđ prio fuit obiectũ. lꝫ. n. modus ſpés ⁊ ordo minuant vel corrũpant: nõ tñ oio đſinũt eẽ remanẽte: ⁊ ita manet adhuc veſtigiũ creatoris i re illa. ſꝫ ſi res deſtruat ſꝫ quãdã ſpẽz nihilomin⁹ tñ alia ſpés remanet: ⁊ ita remanet veſtigiũ. ⁊ ſi ñ illud. ¶ Ad ſcđo obiectũ dõm é. ꝙ eẽ veſtigiũ é ꝓprietas rei eẽntialis ſcđo mõ ⁊ ita ñ é accidẽs ſepabile. ⁊ q2 dicit ꝯpatõez ad ſuã eẽntialẽ cãz. iõ nec ꝓt illo mõ ĩtelligi ſine illa ꝯpatõe: põt tñ ĩtelligi ſicut eẽntia ĩtelligit ſine ſua ꝓprietate. Nec é ſilr̃ oio đ rõne imaginis reſpectu illius cuius é imago. ſic đ tpe veſtigij reſpcu illi⁹ cuius é veſtigiũ. q2 id cui⁹ é imago icorruptibile é. id vo cui⁹ é rõ veſtigij. ꝓt eẽ corruptibile.

Membrum ſeptimũ.

Ad ſeptimũ. vtrũ ꝑ veſtigiũ ſit manuductio ad cãm cui⁹ é veſtigiũ. ꝙ ſic. Aug. đ li. ar. exponẽs illud. vi. ſapi. In vijs ſuis oñdit ſe hilariter. ⁊ in oi ꝓuidẽtia ſua occurrit illis. Quocũqꝫ te vertis. qbuſdã veſtigijs opibus ſuis ipſis loqt tibi. ⁊ te i exterioribus labẽtẽ. ipis interioꝝ formis intro reuocat. ¶ Itẽ in eodẽ artifex quodã mõinuit ſpectatori opis ſui. đ ipa opis pulchritudie. ne ibi tot⁹ hereat: ſꝫ ſpém opis fabricati ſic ꝑcurrat ocult'. vt i cuz q fabricauerit recurrat affectus. ¶ Itez prio ro. Inuiſibilia dei ꝑ ea q̃ facta ſunt a creatura mũdi ⁊c. Ex q̊ habet ꝙ ꝑ iſta viſibilia ſit manuductio ad inuiſibilia. Hoc ẽt ꝑ totũ habet a beato dyo. in li. de ſymbolica theologia. Cõtra. xiiij. ſapi. Creature facte ſunt i odiũ ⁊ i muſcipulã pedib⁹ iſipiẽtiũ. Itẽ aug. đ li. ar. tãꝗ dorſũ a te ponẽtes in carnali ope velut i vmbra ſua đſignãt. é tñ ibi qđ eos delectet. hñt. n. adhuc aliqd đ circũfulgẽtia lucis tue. Ex qbus colligit. ꝙ hec viſibilia abducunt a ꝯtẽplatõe iuiſibiliũ. Ad qđ dõm é. ꝙ é dupliciter ꝯſiderare has creaturas viſibiles ⁊ ẽt inuiſibiles. Cõtigit. n. eas ꝯſiderare rõne pulchritudinis ſiue delectabilitatis q̃ é i eis: ñ referẽdo illã ad deũ a quo hꝫ. ⁊ ſm hũc modũ é occaſio erroris. Alio vo mõ iq̃tũ hꝫ pulchritudinẽ a ſũme pulchro. ⁊ đlectatõz a ſũmo đlectabili. ⁊ ſm hũc modũ veſtigia manuducũt ad illũ cuius ſũt veſtigia. Et é exẽplũ phi ſilr̃. ꝙ ꝯtingit duplr̃

ꝯſiderare picturā. vt ē pictura. vl' vt ē imago. Si
vt picturā ſm hec ſignat ꝯſideratio i ip̄a re ſʒ ſe.
Si vt imago. ſʒ hoc ducit ad id cuius ē imago.
Vñ aug. i li. ð vͣa reli. Sicut nōnulli magis amāt
vͥſum ꝙ̄ artē q̄ ꝯficit verſus: qꝛ plus ſe aurib⁹ q̄ꝫ
itelligētie crediderūt. Ita multi tp̄alia diligūt. cō
ditricē vͦo ac moderatricē tp̄aliū diuinā ꝓuiden
tiā ñ reqrūt. atqꝫ in ipſa dilectōe tp̄aliū nolūt trā
ſire ꝙ amāt. Ex iā dictis pʒ. q̄lr ſūt occaſio erro
ris. Per ſe vͦo cā ē in ipſis errātibus. ⁊ hoc pʒ
p hoc qð dꝛ i lib. ſapi. vbi dꝛ i muſcipulā pedib⁹
inſipiētiū. Qð aūt dꝛ creature facte ſūt ⁊c̄. non in
telligēdū ē ꝙ de⁹ ad hoc fecerit creaturas. ſʒ er-
roꝛ hoīuʒ ad hoc eas ꝯuertit. ut traherent hoīes
in odiū dei: ⁊ adhererent mutabilib⁹ bonis tāq̄ꝫ
idolis. ¶ Qð aūt dicit aug. i li. ð lib. ar. attēdēdū
ē. ꝙ ibi tāgit cāʒ erroꝛis ex pte hoīs. ⁊ ꝙ hñt ali
quā rōnē ðlectabilis. hoc ē ex quodā effecto re
licto i ipſa creatura a ſūme delectabili. ⁊ iō dꝛ ꝙ
hʒ aliqd ð circūfulgētia lucis tue. ſʒ qꝛ plus ē ibi
delectatōis ꝙ̄ ꝯgruēt. iō dꝛ illicita ðlectatio. vel
qꝛ ñ refert ad id ad qð referendū eſſʒ. ſʒ ibi inoꝛ
dīnate quieſcitur.

Queſtio. ix. de creatōe paſſiue vel fieri.

C Onſequenter
ꝓcedēdū ē ad ꝯſideratōʒ ip-
ſius fieri ⁊ eoꝝ q̄ ꝯcomitant
ſm ſe. Et p̄io ð ip̄o fieri agē
dū ē ꝙ ē creari. Querit ergo
p̄imo ſi creari ē qðdā muta
ri vel ñ. Scðo vtrū creari ſit alið q̄ꝫ eē qð creat
vel idē. Tertio ſi ē creari vt medium creature ⁊
creatoꝛis. Quarto ſi ꝯuēit tm̄ māe ⁊ forme q̄ ſūt
p̄icipia rei oppoſite. an ꝯuēiat ēt his que ſiūt ex
mā ⁊ forma. Quito vtrū ꝯuēiat reb⁹ q̄ fiūt a nā
⁊ a volūtate creata. Sexto vtꝝ ꝯueniat ſol' ſbīs
an ēt accñtibus. Septio vtrū ſm oꝛdineʒ ꝯuēiat
creari vni rei i gnē p̄iuſq̄ꝫ alij. Octauo vtrum a
creatoꝛe ꝓcedat miſterio creature. ⁊ hoc pp he
reſiʒ illoꝝ q dicebāt āgelos opi creatōis coopa
ri. ⁊ p angelos alias fieri creaturas. Nono vtrū
creari ſit in tp̄e vel nō. Decimo qꝛ creari ē fieri
ex nihilo qualiter accipiat hoc ip̄ʒ nihili.

Membruʒ primum.

D primū ſic. ſi creari eſt mutari. qꝛ oē
mutari vel ē ſʒ ſbāʒ vel ſʒ accñs. crea
ri erit alteꝝ iſtoꝝ: ſʒ mutāi ſʒ ſbāʒ ē gnā
ri vel coꝛrūpi. ſic dic̄ phs. ergo creari
ſi ē mutari ſʒ ſbāʒ. eſſʒ gnāri vl' coꝛrūpi. ſʒ vtrū-
qʒ ē ſbiecta exñte mā. ergo creari ñ eſſʒ ð nihilo.
Silr ſi eſſʒ mutari ſʒ accñs. mlto magis accidēt
icōuēiēs. ſʒ hoc. n. ſba ñ crearet cū m̄ ſit nobilioꝛ
ſba ꝙ̄ accñs. ⁊ creatio nobilioꝛ alia pͦceſſione
creature. qð cū nō ſit: nō erit creari mutari. Cō
tra. qð creat de nō eē ꝓcedit i eē. ſʒ qð ð ñ eē i eē
ꝓcedit mutat. ergo qð creat mutat. ¶ Item Iſi.
Creatura bonū ē ſʒ ñ ſūmū. qꝛ mutabilis ē. oē āt
qð mutabile ē mutat. ergo cr̄atura mutat. Rñ. ē
ꝙ mutari dꝛ duplr. Vno mō ꝙ iā eſt ens pō vel
actu. ⁊ mutat ab vno i aliud. ⁊ ſʒ hūc modū qð
creat ñ dꝛ mutari: qꝛ nec p̄ius fuit pō nec actu.
⁊ loqt ð creatōe ꝓp̄ie dicta. Scðʒ aliū modū q̄
dꝛ aliqd exire i eē poſt ñ eē: dꝛ mutari. ſʒ hoc nō
eſt ꝓp̄ie dictū. ſʒ cōit. qꝛ ꝙ mutat aliq̄ mō dꝛ eē
vnū: ibi vͦo nō remanet vnitas. cū ñ eē oīo ⁊ eſſe
ñ habeāt cōe. ¶ Ad obiectū ergo dðm ē. ꝙ ñ dꝛ
creari mutari. eo mō q̄ gnāri dꝛ mutari. nihilo-
min⁹ tn̄ dꝛ eē aliq̄ mutatio. ſʒ ē q̄dā mutatio crea
ture ſm qð dꝛ i p̄s. mutabis ea ⁊ mutabunt ⁊c̄.
Et hec ē rei exitus i nō eē. vel i nō bñ eē. Et ſm
hūc modū creatura cuʒ ē. mutabilis ē. ⁊ ſic loqt
Iſido. Alio vͦo mō loqt aug. cū dicit. mutabilia
ſunt. qꝛ nō de illo. ſʒ de nihilo facta ſunt.

Membꝛum ſecundū.

D ſcðm quo q̄rit. vtrū creari ſit alið
q̄ꝫ eē creature vl' idē. Qð ſit alið vꝛ eo
ꝙ nulla res ē ſuū fieri: vtpote gnātū ñ
ē ſuū gnāri. ⁊ coꝛruptū nō ē ſuū coꝛrū
pi. ⁊ ita ð alijs. ergo pari rōe creatū ñ ē ſuū crea
ri. ¶ Itē qð ē ⁊ q̄ ē i ꝯpoſitꝭ differt. ſʒ qð ē: ē crea
tū: ergo q̄ ē: ē ip̄a creatio. ⁊ itelligo ð creatōe paſ
ſiue dc̄a: ergo creatū ñ ē ſua creatio. ¶ Item ip̄ʒ
creari trāſit: ip̄ʒ vͦo creatū manet. cū ñ ē creatio:
ergo ñ ē id creari ⁊ eē creati. ¶ Itē t'min⁹ ñ ē illð
cui⁹ ē t'min⁹. ſʒ eē creati ē t'min⁹ creatōis. ergo eē
creati nō ē ip̄a creatio. Cōtra. ſicut ſe hñt adin
uicē eē crāc ⁊ eē cāti. ſic ſe hñt creatio actiue dicta
⁊ paſſiue: ergo pmutatim. ſic̄ ſe hʒ creatio actiue
dicta ad eē cāe. ita creatō paſſiue dicta ad eē cāti.
ſʒ creatio actīe dicta idē ē ꝙ eē cāe. ergo creatio
paſſiue dc̄a idē ē ꝙ eē cāti. ¶ Itē creari nihil alið
ē. niſi nūc p̄io eē p⁹ ñ ē oīo. hec. n. ꝯuertūt: ergo
nihil aliud ē creari niſi eē cū huiuſm̄ ꝯditōib⁹
ſʒ hoc ñ variat eēntiā eius qð ē eē. ſ. cū addit nūc
p̄io ergo creari ē ideʒ ꝙ eē ei⁹ ꝙ creat. ¶ Itē ſi
creari p̄cedēt eē creati. ſic̄ mutari p̄cedit eē eius i
qð mutat: tūc aliqd p̄cedēt qð ñ eſſʒ eīnū. p̄imuʒ
eē cāti. ſʒ hoc ē ipoſſibile cū añ p̄imū eē cāti nō
eſſʒ niſi creatoꝛ. ergo creari ñ eſſʒ alið q̄ꝫ eē crea
ti. Rñdēdū ē ꝙ cū duplex ſit fieri. vno mō. n. ſe
qt̄ ſi fit ē: alio mō ſi fit ñ ē qð creat: fit ⁊ cū fit ē.
Vñ creari ñ ē alið niſi nūc eē p̄io. poſt oīno ñ eē
ab eo q p̄t dare eē. ¶ Ad illð vͦo qð obijcit i ꝯriū
qð i alijs mutatōib⁹ ñ ē fcm̄ ſuū fieri. Rñdēdū ē.
ꝙ alit' loquēdū ē ð fieri ⁊ ð eo qð fit. Nā illð qð
ē p̄io ē qð p̄io fit. fieri tn̄ ñ ē qð fit. ſʒ tn̄ ē ſil' cum
eo. nec p̄i⁹ ens ꝙ̄ ip̄m. nec duo entia ꝓp̄ie. Nec
ē ſilr de fieri i alijs mutatōib⁹ ⁊ in creatōe. qꝛ in

aliꝫs mutatōibꝰ fieri añcedit id qđ fit tpe vel nã.
hic ât nō ſic. ſed fieri ē ſimul tpe ⁊ nã. ¶ Ad ſcđo
obiectū dđm ē. ꝙ lꝫ id qđ fit: nō ſit idē cū eo qđ ē
fieri: tñ ñ penitus ē diuerſuꝫ. ⁊ ſic pōt eē i aliꝫs cō
poſitis. ¶ Ad tertio obiectū dđꝫ ē. ꝙ lꝫ fieri trā/
ſeat: eē vero maneat. nihilominus tñ hoc ē quo/
dāmō illđ. Qđ ât dr̄ trāſire. hoc ē rōne ꝯditōis
addite. ſ. nūc pꝛio poſt ñ eē. ⁊ rōe eius trāſit. lꝫ. n.
nūc ſit. nō tñ pꝛio ē poſt nō eē. ⁊ hoc dr̄ fieri crea
tōis ꝙ ē creari. ¶ Ad q̄rtū vero dđꝫ ē. ꝙ ñ ē ſilr̄
i hoc fieri ⁊ i aliꝫs. hoc. n. fieri ē ñ pꝛius q̄ꝫ res ē:
i aliꝫs vō ꝯtigit. ⁊ iō ibi ꝓpꝛie dr̄ t̄minus. Hic ât
ñ dr̄ niſi ꝫ q̄ndā rōem. ſicut īfra patebit. ¶ Ad il
lud vō qđ obiꝫcit ex ꝑmutata ꝓpoꝛtōe: dđꝫ ē. ꝙ
nō ē ſilr̄ i creatōe actiue dcā reſpectu eēntie crea
tis. Nā creatio actiue dcā. ē ab eēntia creātis. ⁊ ē
idē cū eēntia creātis ꝫ rē. eēntia vō creati nō ē a
q̄ ſit creari. ſꝫ ſilr̄ ſūt ⁊ q̄dā mō idē. q̄dā mō ñ idē.
In hoc ât ē ꝯueniētia. ꝙ creari trāſit ⁊ creare trā
ſit. ſꝫ vnū ꝫm ſe ⁊ alteꝝ ꝫm accñs. Nā creare rōe
eēntie creātis: ñ trāſit. ſꝫ rōe hitudinis ad creatū.
ex q̄ rōe trāſit creari. ¶ Ad vltio obm dđm ē. ꝙ
creari cū eē creati. nec penitꝰ ē idē. nec pēitꝰ dr̄ñs.
additio. n. fcā pōt trāſitū rōe cuiꝰ dr̄ creari trāſi
re. eē vō ꝑmanē: ſꝫ ñ ſub hac rōe pꝛio poſt ñ eē.

Mēbꝛum tertium.

Ad tertiū quo q̄rit̄ vtrū creari ſit aliqđ
creatū. an mediuꝫ int̄ creaturā ⁊ crea
toꝛē. Ad qđ ſic. creari ñ ē creatoꝛis. er
go vel ē creatū. vel ē via i creaturā: ſi
ē dicere ꝫm aliquā ſilitudinē. ꝙ ſit ibi via: ſꝫ ſi ibi
ē via. vr̄ eē mediū. ergo creari vel ē creatū. vel ē
mediū creatoꝛis ⁊ creati: ſꝫ ñ niſi mediū ꝙ teneat
ſe cū altero extremoꝝ. ſꝫ ñ ex pte creatoꝛis. ergo
ex pte creati. Qđ vr̄ ꝑ ſilr̄ i aliꝫs mutatōibꝰ. Mu
tatio. n. mediū ē int̄ trāſmutatōem. ⁊ illđ in qđ fit
trāſmutatio. Contra oē qđ ē. aut ē creatoꝛ aut
creatura. ergo ſupuacuū ē ponē mediū īter hec.
imo ꝓ dānata hereſi hēret i ꝯcilio ſenoñ. qđ dr̄ i
libꝛo pariſiſiori. i quo dicebat̄ ꝙ idee erāt mediū
īter creatoꝛē ⁊ creaturā. ergo creari nō dꝫ poni
mediū. Nec ē creatū. qꝛ ſi eēt creatū. exiret i eē de
nihilo. ergo crearet̄. ergo ꝑ creatōeꝫ: ⁊ ſic eēt in
īfinitū abire. qđ cū nō ſit. nec erit creatū neqꝫ me
diū. Rñdēdū ē. ꝙ ñ ponit̄ mediū int̄ creatoꝛē ⁊
creaturā. ñ. n. ē mediū int̄ ens ab alio. ⁊ ens ñ ab
alio. Neqꝫ ē ſilr̄ i mutatōibꝰ. qꝛ mutatōes ꝓpꝛie
dicte ſūt media eē int̄ trāſmutatōem ⁊ id i qđ fit
trāſmutatō. eo ꝙ ñ ſūt pꝛima oppoſita ꝫ affirma
tionē ⁊ negatōeꝫ: ſi tñ intētio creati coartaret̄ ad
creatū ſimplr̄. ⁊ icluderet i ſe ꝯcreata. ſꝫ ꝫm hoc
ñ eēt ſufficiēs diuiſio i creatoꝛē ⁊ creatū. Et ꝑ talē
modū loquēdi dicit phs. Quedā dicunt̄ entia: qꝛ
ſunt ſubē. quedā qꝛ ſūt paſſiōes. ⁊ quedā qꝛ ſunt
via ad ſbām aut ad relationē. aut qꝛ ſūt nō ens.
aut agētes aut patiētes a ſubā. aut aliqđ alioꝝ q̄
dicunt̄ eē i ſbā. Cōſueuimus tñ creatū ⁊ ꝯcreatū
ſub vno gnāli noīe. ſ. creature ꝯphendē: ⁊ ſic cre
ari ē ꝯcreatū. ¶ Ad illđ vero qđ obiꝫcit̄. ꝙ ſit ꝓ/
ceſſus i īfinitū. Rñdēdū ē ꝙ ñ. cū. n. dr̄ ꝙ creatuꝫ
ꝑ creationē creatuꝫ ē. ītelligit̄ ꝓpꝛie đ creatōe acti
ue dcā. qđ ſi ītelligat̄ de creatōe paſſiue dcā iđ i ſta
bit̄. nō. n. illa creatio ꝑ aliā creatōeꝫ paſſiue dictā
ē. ſꝫ ꝑ creatōeꝫ actiue dictā: ⁊ ſic đuenit̄ ad eēntiā
ipſius cāe. Unde licet creatuꝫ ꝓpꝛie dicat̄ creari.
ipa tamē creatio paſſiue dicta nō dicitur creari.
niſi large ſumēdo vocabuluꝫ.

Membꝛum quartuꝫ.

Ad quartuꝫ quo q̄rit̄. an creari ꝯueniat
tñ materie ⁊ foꝛme. q̄ ſūt pꝛicipia rei
ꝯpoſite: an ꝯueniat ēt eis q̄ fiunt ex ma
teria ⁊ foꝛma. Qđ ñ ꝯueniat niſi pꝛi/
cipiꝫs. ſ. materie ⁊ foꝛme. vr̄ qđ ſe hꝫ ꝑ modū ho
ruꝫ ſic oñdit̄. Ea q̄ ſunt ex pꝛicipiꝫs vtpote ex mā
⁊ foꝛma. ex aliquo vel aliq̄bus ſunt. qđ ât ex ali/
quo vel aliq̄bus ē: nō ē ex nihilo. ergo q̄ ſūt cō/
poſita ex mā ⁊ foꝛma vel ex huiuſmōi pꝛicipiꝫs:
ñ ſūt creata. ¶ Itē aliud ē exire đ nō eē i eē. ⁊ ali
ud de potētia i actuꝫ. ſꝫ que hñt mām exeunt de
potētia i actū. q̄ vero de nō eē oīno: in eē creant̄.
ergo nō dicunt̄ illa creari. ¶ Itē ꝫm aliā expoſi/
tōem quā ponit aug. i li. ꝯfeſ. Celi ⁊ terre noīe
materia vtroꝛūqꝫ deſignat̄. ex quo videt̄ cuꝫ īfra
ſequet̄ đ his q̄ fiunt in diſtictōibus dieꝝ. ꝙ erunt
mā creata. que ât ſunt ex mā: nō dicent̄ creata. ſed
facta. Cōtra cū dr̄. In pꝛicipio creauit deus ce
luꝫ ⁊ terrā ⁊c. dicit aug. ꝯ manicheū. ꝙ celi ⁊ t̄re
noīe vniuerſa creatura ſignata ē. quā fecit ⁊ ꝯdi/
dit deus. Rñdendū ē. fieri de nihilo dr̄ dupl̄r.
vel qđ nō ſit ex mā. ⁊ ꝫ hūc modū mā ⁊ foꝛma
dicunt̄ fieri đ nihilo. ⁊ q̄ tenēt rōeꝫ huiuſmōi pꝛi
cipioꝝ. Alio vō mō dicunt̄ fieri đ nihilo qđ ꝓce
dit i eē. cū pꝛius ñ eēt: ⁊ ꝫ hūc mōm dicunt̄ n tñ
mā ⁊ foꝛma creata. ſꝫ q̄ pꝛio erāt ex ill'. Uñ aug.
ꝯ manicheū. Rectiſſime credit̄ oīa de nihilo fe/
ciſſe. ipa mā ēt de oīno nihilo fcā eſt. ēt ſi foꝛmata
oīa đ iſta mā ſint fcā. Nō. n. pꝛiꝰ extitit mā ꝫ ſniaꝫ
aug. ⁊ poſtea ex mā facte ſi res: ſed ſil' de ñ eē i eē
exierūt pꝛicipia: ⁊ q̄ erāt ex illis. Per iā dcā pꝫ
rñſio ad pꝛio obm. eē. n. ex nihilo ⁊ eē ex aliq̄ op
ponunt̄. ſi ꝯſilr̄ accipiāt̄. ſꝫ nihil ꝓhibet eē ex aliq̄
vtpote ex mā. ⁊ eē ex nihilo hoc ē poſtq̄ꝫ ñ fuit: ⁊
ē tal' modus accipiēdi. ſicut cuꝫ dr̄ ex mane fit di
es. i. poſt mane: ñ ꝙ mane ſit mā diei. ¶ Ad ſcđo
obm dđm ē. ꝙ exire de potētia i actū dr̄ ꝓpꝛie đ
his q̄ hñt p̄exiſtētē nām. ⁊ ꝫ hūc modū diſtiguū
tur iſti exitus ex oppoſito. Si vō dicat̄ exitꝰ đ po
tētia actiua i actū ñ ex oppoſito ſe hñt exire đ po
tētia i actuꝫ ⁊ exire de nihilo i eē: ſꝫ vtrunqꝫ ꝯue
nit creatis. ¶ Ad tertiū pꝫ rñſio ex dictis.

Membrum quintum.

Ad quintū quo querit. vtrū creari cōueniat his que fiūt a natura. vel a volūtate creature rōalis. Ad qđ sic. Natura ꝛ volūtas dicunt disponere mām vel subiectū ad ꝓductionē forme: cū āt facta diſpoſitio ē tūc dat forma. ē. n. ita đ his ſicut đ agricolis. Agricola. n. extriſecus opat. creator vero ē q pricipia iſta format. ſed formare dei ē creare. ergo ea que fiūt nāliter a natura vel voluntate creant rōe forme a deo. ¶ Jtē aug. xiij. đ tri. ſicut matres grauide ſūt fetibus: ſic mūdus cāis naſcētibus. que i illo ñ creant. niſi ab illa ſūma eētia. vbi nō orit aliqđ nec morit. ¶ Jtē aug. ſup Geñ. ad litte. ꝯſūmaſſe illa itelligimus deū. cuꝫ creauit eia ſimul ita pfecte. vt nihil ei adhuc i ordie tpuꝫ creāduꝫ eēt. qđ ñ hic ab eo i ordie cauſaꝝ creatū eēt. Ex quo relinqt. ꝙ creatio extendit ſe ad ea q̄ fiunt nā vel voluntate. Cōtra. ea q̄ fiunt nā vel volūtate: fiunt ex aliq̄ prius exñtū. ſꝫ qđ fit ex aliq̄ prius exñti nō ē creatū. ergo ea q̄ ſunt a volūtate oino vel natura: nō ſūt creata. Jtē nature ē pricipiū ex ſilibus ſilia ꝓcreādi i genere vel i ſpecie: eodē mō voluntas ē pricipiū ſm formā faciendi apphenſaꝫ. cū ergo i natura ſit ſufficiētia ꝓducēdi ſibi ſileꝫ formā: nō ē neceſſe i his ponere extriſecus pricipiū ad creatōem formaꝝ. Jtē requieuit dñs ſeptimo die ab oi ope. ꝙ aūt nūc opat. hec ē queda īdiuidua creādo virtutē nature ꝛ volūtatis gubernādo: ergo ſufficiūt in ſuis opibus pter creationē nouā nā ꝛ volūtas. ¶ Ad hec dđꝫ ē. ꝙ aliter ē i his que fiūt mirabilr. ꝛ aliter in his que fiūt naturalr vel ſola volūtate creature. Jn his ergo que fiūt mirabilr: diſpoſitio fit p angelos vel p hoies. ipa vero forma fit a deo. Vñ aug. i li. de tri. q̄libuſcūqꝫ angelis vicinas cās ex elementis ꝯhere quāto facilius ētāto mirabiliores i huius opibus exiſtēt eoꝝ cāliitates. ſꝫ nō ē creator niſi q pricipalr iſta format. nec q̄ſquaꝫ hoc pōt niſi ille apđ quē primitus ſūt oiuꝫ mēſure: numeri ꝛ pōdera. Jn his vero q̄ fiūt nāliter aliter ē. Nā ipſe creator nā mediāte formā īducit. vtpote ignis ex igne. lumē ex luce. Jn his ergo ñ ē neceſſe vt ipa forma de nihilo cauſet q̄ gnāturn. ſꝫ p gnātōem ꝓducit. Rōes ergo ſemiales vel nāles create ſunt. ſꝫ ſm illas poſtea fit nāliū ꝓditio. ſunt ēt q̄daꝫ forme que a creatore īducūtur. lꝫ mediāte nā īducat diſpoſitio. ſicut ē in aīa rōnali. ꝛ i his in q̄bus ñ dicimus formā habere virtutē generādi ꝯſimilē formam in mā vel ſubiecto. ¶ Ad ſcđm dđm eſt. ꝙ aug. loqtur ibi de cāis originalibus. quē creature ſūt i opibus ſex dieꝝ. ſm quas poſtea tpus oportune ꝓduceret res nāliter in eē. vel ex nā ſuperiori vel iferiori. Vñ aug. aliud ē ex itimo ac ſūmo cauſaꝝ ordie ꝯdere creaturā. que fecit ſolus creator. Aliud ꝓ diſtributis ab illo viribus aliquā opationē forinſecus admonere. vt tunc vel nūc ſic vel ſic exeat qđ creatur. Diſtinguit auteꝫ ſic iter naturalia ꝛ mirabilia. Cū ſiunt res cōtinuato quaſi quodā fluuio labētiuꝫ reꝝ. ꝛ ex occulto in ꝓmptū. atqꝫ ex ꝓmpto in occultū. vſitato itinere trāſeuntiū naturalia dicunt. cuꝫ autem amouēdis hominibus īuſitata mutabilitate igerunt: magnalia nūcupant. ¶ Ad tertio obiectū dicēdum ē. ꝙ licet ꝯſūmatio eē dicat in opibus ſex dieꝝ. quo ad genera ꝛ ſpecies reꝝ naturaliū: nihilominus tamē opatur deus adhuc multiplicādo. gubernādo. mirabilia faciēdo. mediāte natura vel volūtate naturalia vel voluntaria ꝓducēdo. que opa ñ dicētur creatio. niſi quia a creatis virtutem accipiūt. vel ipe creator ꝯplet ad que ñ ſufficit natura vel voluntas.

Membrū ſextū.

Ad ſextū quo querit. vtrū creari ꝯueniat ſolis ſubſtātijs. an ēt accidētibꝰ. ad qđ ſic. Creatio ē primū opus creatoris. ergo ꝯuenit creatuꝫ hēre ſimilitudinē primā cū ipo creatore: ſꝫ creator ē ens p ſe ꝯditū. ergo qđ hꝫ ſimilitudinē eius i eo qđ ē p ſe: dicet creatum. Non eim ꝯuenit. Primo ñ ꝯmunicare huius diſpoſitōe. cuꝫ poſſit ꝯuenire creature. ſꝫ ens nō p ſe: hoc ē ens i alio nō ē huiuſmodi. ergo nō ꝯuenit ei rō creati. ¶ Jtē qđ ē creatuꝫ depēdet in eē a ſolo creatore. ſꝫ ens i alio ñ depēdet ab illo ſolo. ſed depēdet ab ente p ſe i creatura. ergo nō ē numerādū iter creata. Cōtra. taꝫ accidētia ꝙ ſubſtātie prima opatione ꝓducūtur de non eē in eē a ſūmo opifice. ergo ſūt creature.

Qđ ē ꝯcedēdum ꝛ diſtinguēdū ē in accidētibus ſicut in ſubſtātijs. Sūt. n. quedā que opatōe creatōis ꝓcedunt. quedā vero ope generatōis ſimplr vel ſm quid ſiue alterius generis mutationis. Jn his vero accidētibus que ꝓcedant ope creatōis ſicut eē hoꝝ ē in eē. ita ꝯcreata dicūtur. ipe vero ſubſtātie p ſe ꝛ ſimplr create. Et ſicut totuꝫ dr vnū ens. ita ꝛ vnum creatū. ¶ Ad illud ergo qđ obijcitur in ꝯtrariū dicēduꝫ ē. ꝙ quodlibꝫ ens p ſe quo ad hoc plus ꝯueniat cuꝫ ipo ſūmo ente p ſe qđ creat. nihilominus id qđ eſt ens non p ſe: dicet creatum. q2 vtrūqꝫ poſt oino non eē in eē eſt ꝓductum. ſed hoc habet ens p ſe. quia alia depēdent ab ipo. vt ſimpliciter dicat creatum. ſicut ꝛ ſimplr ens in illo genere. ¶ Ad ſecūdo obiectum dicēdum ē. ꝙ licet ens in ſubiecto dependeat a ſubiecto qđ eſt p ſe. ꝛ ideo habeat ens prius ipo: hoc prius nō eſt prius duratōe: ſed nature. neqꝫ dicitur etiā poſterius in ope: ſed ſunt ſimul in ope. ꝛ ita vnū creatuꝫ.

Mēbrū ſeptimum.

AD ſeptimū mēbꝝ quo querit̄. vtrū ordo ſit in creatiōe rerū. an nobiliora ⁊ ignobiliora ſimul creant̄. Qḋ ſit ordo videt̄. Ordo enim oſtēdit ſapiaꝫ. ſicut ergo ordo in eē oñdit ſapiam. ita ordo i fie ri videt̄ oñdere. ¶ Preterea numerant̄ dies i qbus diuerſe ſūt facte creature. ſꝫ dies nō ē ſimul cū die. ergo creature facte ſūt ſḿ ordinē. erit ergo ordo i creatiōe. ¶ Preterea nobilius ⁊ minus nobile creata ſūt. ſꝫ ita ē in ordie facture humane ꝙ ꝓponit̄ i faciendo nobiliꝰ minus nobili. multofortius ergo in ſapiā diuia ꝓponit̄ ſḿ fieri nobilius minus nobili. ergo i creatōe attēdebat̄ ordo. Cōtra. pfectio potētie oñdit̄ amplius in creādo ſiml' q̄ creāda ſūt. q̄z i creādo ſꝫ ordinē. ſignū. n. īpfectōis ē nō ſimul facē diuerſa. Cū ergo creatio exeat a potētia pfecta: erit creatio rerū ſimul. maxīe i generibus ⁊ ſpēbus. ⁊ ita ñ erit ordo i fieri q̄ ad opa prie creatiōis. ¶ Itē ſimul ſūt rōnes rerū i mēte diuia. ſꝫ ſḿ rōes rerū in mente diuia ꝓcedūt res in eē p creatiōeꝫ. ad oñdenduꝫ ergo aſſilatiōꝫ rerū cū ſuis rōibus. ꝯgruit magis ſimul creari res. q̄z ſḿ ordinē. ⁊ dico ordinē: vt vna añcedat duratōe alterā. ¶ Itē qḋ creat̄ d̄ nihilo fit. ergo ex illa pte ñ ſumit̄ dr̄ia in duratione tp̄is. vt hoc ſit prius illō poſterius. Rñdenduꝫ ē ſḿ intētōeꝫ aug. ſup geñ. ad lit. ꝙ res ſil' create ſūt. ſꝫ ſit ordo iter ip̄as res creatas ſḿ minus nobile ⁊ magis nobile. ⁊ iſte ē ordo ſḿ dignitateꝫ. Quē ordinē tāgit dama. cū dicit. Decebat primū intellectualē ſubām fieri: ⁊ ita ſenſibilē. ⁊ tunc ex vtroqꝫ hoīeꝫ. Pōt tñ hic itelligi vt ſit prioritas tp̄is ſꝫ intētōeꝫ bt̄oꝝ gre. ⁊ hiero. ⁊ alioꝝ expoſitoꝝ. ¶ Ad illud v̄o qḋ obijcit̄ in ꝯ̄riuꝫ. ꝙ ordo oñdit ſapiaꝫ ⁊c̄. ⁊ ita ſit ordo i fieri ⁊ ñ tm̄ in eē. Rñdendū ē. ꝙ q2 ꝯcurrūt ſapia ⁊ potētia ⁊ bonitas ad hoc ꝙ fiat res. ⁊ ad hoc ꝙ ſint in vtriſqꝫ oñdit̄. Potētia. n. oñdit̄ maxīe i hoc: ꝙ ſiunt ſimul. ſapia v̄o i hoc ꝙ pulcherrime ſiunt ⁊ decētiſſime. bonitas v̄o i hoc. ꝙ optiō mō ſūt. In eē v̄o oñdit̄ potētia in h̄ ꝙ tot ſūt. In h̄ vero ꝙ iter ſe hn̄t ordinē. oñdit̄ ſapia. In h̄ aūt ꝙ i q̄dā ſufficiētia ſūt. oñdit̄ ip̄a bonitas. ¶ Ad ſcḋꝫ dōꝫ. ꝙ numeratio dieꝝ attēdit̄ duplr̄. vel ſḿ dr̄iam tp̄is. vel ſḿ cognitōis dr̄iam. q̄ ad ordinem cognitoꝝ ſḿ primū modū diceret̄ eē ordo ſḿ tp̄s i ip̄ſo. ſḿ intētōem. b. greg. ⁊. b. hiero. ſḿ alium v̄o modū diceret̄ ordo cognitōis i reſpc̄u cognitoꝝ. Nec ē dōꝫ ꝙ angeli eēnt creati prius tp̄e. añ oēm diē. ſicut vr̄ inuere bt̄us hiero. dicēs. ſex milia nec dū nr̄i tp̄is iplent̄ ānoꝝ. ⁊ quātas eternitates. ⁊ quāta tp̄a fuiſſe arbitranduꝫ ē. in quibus angeli throni ⁊ dñatiōes deo ſeruierūt. Similr̄ hyla. in li. de trini. Quid magnū ē vt añ terram deus dñm nr̄m ihm xp̄m genuerit. cū angelorū origo terre creatiōe i eptat̄ antiquoꝝ. Sed h̄ vr̄ hiero. dicē. recipiēdo alioꝝ opi. Hylarius vero dr̄ inuere. ꝙ ñ fuit depēdētia creatōis angeloꝝ a creatiōe terre cū ñ hēant rōnem corpalitatis ꝓprie. ¶ Ad tertio obiectū dōm. ꝙ non ē ſimile in humana opatōe ⁊ diuina. humana. n. opatio ꝓp ſui impfectiōem ñ ſimul extēdit̄ ad plura. diuina vero ꝓpter ſui pfectōeꝫ pōt ad plura extēdi. nō facta variatiōe aliqua ex pte ipſius opantis.

Membrum octauū.

AD octauū quo querit̄. vtrum creatura coopet̄ i creatiōe. qḋ vr̄. q2 diſpoſitio materie coopat̄ ad ꝓductōem forme. ſꝫ creatura opat̄ diſpōem materie. ergo coopat̄ ad diſpōem forme. ſꝫ ꝓductio forme ē creatio. ergo creatura coopat̄ ad creationem. ¶ Qḋ ēt vr̄ ex v̄bis aug. dicētis i li. de tri. Exteriores opatōes ſiue bonoꝝ ſiue maloꝝ angelorū vel hoīuꝫ: ſiue quorūcūqꝫ alioꝝ: ſḿ iperium ſuū ⁊ a ſe impētas diſtributōēs ꝑtātuꝫ: ⁊ appetitōes ꝯmoditatū. ita rerū nāe adhibet q̄ creat oīa. quēadmodū terre agriculturā. d̄ agricultura v̄o ſilitudinē aſſumēs ait. ego plantaui. apollo rigauit: deus aūt incremētuꝫ dedit. j. coꝝ. iij. vult ergo dicere. ꝙ nā ſiue alia creatura coopat̄ ad creationē. Cōtra. qḋ creat̄ de nihilo fit. ergo ñ reqrit̄ māe adoptatio. cū ergo creatura tm̄ opet̄ ad diſpōnem māe. nō dicet̄ coopari i creatōem. Iteꝫ creatura ē nobilior actio q̄z ſit ſuba creature. ergo nec ip̄a pōt p ſe creare. ſicut. ſ. habituꝫ ē: nec eē pticeps i ope creatōis. Itē ſi cooparet̄. iſufficiētia videret̄ ip̄ius creātis: ⁊ eq̄litas q̄dā creature ad creaturā. quoꝝ vtrūqꝫ. cuꝫ ſit īpoſſibile. ñ erit creatura: p quā a creatore procedat creatio. Qḋ ꝯcedēduꝫ ē. ¶ Ad obiectuꝫ aūt in cōtrariū dōm ē. ꝙ ſꝫ creatura opet̄ ad diſpōem māe. ñ tm̄ coopat̄ i fieri forme. ⁊ ita ñ eſt q̄ mediāte fit creatio. alia. n. pēitus ē hec opatio ⁊ illa. Quid ergo facit creatura? miſtrat. ſ. i re minꝰ nobili. excitādo deū ad ꝓductiōeꝫ rei nobilioris. Et h̄ pōt oñdi p exēplū aug. Sicꝫ ipſa vita nr̄a mentē iuſtificando formare ñ pōt niſi deus. ꝑdicare aūt extrinſecus euāgeliū ⁊ hoīes pn̄t. ñ ſolū boni ad vitatē: ſꝫ mali p occaſionē. ita creatōꝫ rerū viſibiliū dꝰs intus opat̄. exteriores v̄o opatōes p āgelos bonos vel malos vel hoīes ſūt. Attēdendū ē autē ꝙ creari ñ oīno ſilr̄ dr̄ hic. ⁊ cū dr̄. In principio creauit deus celū. Nam ibi nulla coaptatio māe ꝑexn̄tis reqrit̄. vn̄ i illa creatiōe nullū affuit miniſteriū. Et hūc duplicē modū eius qḋ ē creari: vr̄ poni aug. i li. de tri. cū dicit. Inuiſibiliū ſeminum creator ip̄e ē creator oīuꝫ rerū. qm̄ q̄cūqꝫ ad oculos nr̄os naſcēdo exeūt. ſꝫ occultis ſemibus accipiūt ꝓgrediēdi primordia ⁊ momēta ſbitē magnitudis: diſtictōeſqꝫ formaꝝ ab origētibꝰ tanq̄ꝫ regulis ſumūt. ¶ Ad auctēꝫ aug. dōm ē. ꝙ ſꝫ vi

dicat creatura pbere misteriū: vt fiat excitatio ad hoc qꝫ creator creet formā. ñ tñ dr creatura creare vel i illo ope mistrare. Vñ aug. in li. lxxxiij. q. Nō pñt artifices de nihilo aliqd fabricare: qꝛ p corpus opant. cū tñ eos nūeros ⁊ ꝯueniētiā lineamētoꝝ quā p corpus corpi iprimūt i aīo. accipiūt ab illa sūma sapia q̄ ipos nūeros ⁊ ipam ꝯuenientiā longe artificiosius ipo mundi corpi impressit. qd de nobis ē fabricatum.

Membrum nonū.

Nonū quo querit de ꝯditiōe ptinēte ad ipm creari siue fieri. vtrū creari sit in tpe vel nō sit in tpe. Qd non sit in tpe. sic ꝓbat. Tps ipm cepit eē: nam si nullus eēt motus vel spūalis creature vel corporalis. quo p pñs preteritis futura accederēt: nullū eēt tps oino. Moueri aūt creatura nō posset si nō eēt. ē aūt eo qꝫ creat. ergo tpe est posterius ipo creari. ergo nō ē in tpe. ¶ Itē si creatio eēt in tpe. tps precedēt. ſʒ nihil ē prius creatōe nisi deus q ē eternus: ergo tps eēt eternū. ſʒ hoc nō est verū. eternitas. n. ē prior tpe. ergo creatio ñ est in tpe. ¶ Itē tps nō ē in suo initio nec simul cū illo. ergo cū creatio passiue dicta sit cū initio tpis vel aū initiū: ñ erit creatio in tpe. Cōtra aug. cōtra manicheū. Cū ipa creatura quā fec deus: eē tpa ceperūt. ⁊ loquit de factura mūdi: ergo tēpus ē coeuū creature vel ipi creatiōi passiue dicte. Itē vlti. ad ro. dr ꝭm reuelatōez misterij tpibus eternis taciti. ergo ipa dicunt eterna. ſʒ creatio non. ergo tps ē aū creatōem vel cū creatōne. In ipsa ēt glo. eterna tpa dicit q̄ pcesserūt mūdi exordiū. Itē sup illud. ij. thimo. j. aū tpa secularia haymo i originali. Tpa secularia intelligimus que ex eo eē ceperūt: quo mūdus factus ē ad drīam tēpoꝝ eternoꝝ. siue ergo accipiunt tpa eterna siue secularia. erit tps simul cū creatōe vel ante. Ad qd dicendū qꝫ tēpus accipit multipliciter. Vno mō ꝓ mēsura motus supcelestis. Alio mō vero accipit pro mensura cuiusqꝫ motus: siue rei spūalis siue corporalis. ⁊ ꝭm neutrū istoꝝ modoꝝ est cum creatiōe. Alio vero mō sumit tēpus pro mēsura mutatiōis que subito fit. vel exitus creature de ñ eē in eē. ⁊ ꝭm hoc dicit eē in creatōne passiue dicta: siue cū creatura. ꝭm hūc modū pricipium durationis successiue que dicit tps. large accipit sub tpe. Unde aliqñ inuenit qꝫ in principio tpis creauit deus celū ⁊ terrā: hoc ē in nunc. sicut exponit aug. ꝭm vnū modū i li. suo ꝯtra manicheū. Alio vo modo dr ēt eē in tpe. sicut habitū est in predicta auctoritate. cum dicit cū ipsa creatura quam fecit deus: tēpora esse ceperūt. Alio vo mō dicit tēpus pro duratōe. ⁊ sic ꝭm vnam expositōem: idē est dicere tēpora eterna qd durationem eternā: quēadmodū dicit hay. Scdm aliā vo rōnez dicunt tpa eterna q̄ semp sūt cū mūdo. ⁊ ꝭm hoc dicit aug. ꝯtra manicheū. Ideo dicunt tpa eterna: non tñ sic eterna quō deus ē eternus. qꝛ deus ē ante tpa: qui fabricator ē tpum. ¶ Per hoc pꝫ solutio ad obiecta. Nā ꝭm qꝫ tps dr mēsura motus rei supcelestis: vel ēt rei motus corpalis vel spūalis: dr creatio aū tps in tpe vel cū tpe. ¶ Ad hoc vo qd dicit aug. ꝯ manicheū: qꝫ cū ipa creatura quā fecit deus tpa eē ceperūt. dōm qꝫ tps ibi accipit ꝓ mēsura creatōis q̄ subito fit siue exitus rei de nō eē in eē. ⁊ ꝭm istū modū ꝓcedēdum ē: qꝫ tps ē cū creatione passiue dicta. ¶ Ad hoc qd dr ro. vlti. tpa eterna: ⁊ etiā haymo tpa secularia ad drīam eternoꝝ tēporū que pcesserunt mundi exordiū. dōꝫ qꝫ tps accipit ibi gnālit ꝓ duratōe. ⁊ ꝭm hec tpa eterna dicet duratio eternitatis q̄ pcessit mūdi exordiū ad drīaꝫ tpuꝫ seculariuꝫ: vel tpa eterna q̄ semp sūt cū mūdo sicut. s. dictuꝫ est.

Membrum decimū.

Decimū quo querit. Cū creari ē fieri ex nihilo: qualr accipiat hoc ipm nihil. Ex quocūqꝫ. n. fit aliqd: illō est cā eius qd ex illo fit. si ergo factū ē ex nihilo ipꝫ nihil ē cā eius qd ex ipo factū ē. ſʒ id qd nihil ē nullū hꝫ eē. qd nullū hꝫ eē: nō adiuuat aliud vt ꝑueniat ad eē. ergo cū dicit ex nihilo ñ notat cā. ¶ Preterea vox oīuꝫ ē. de nihilo nihil fit. ⁊ ergo quicqd fit: fit ex aliquo. ſʒ qd creat ex nihilo fit. ergo nihil creat. ¶ Itē si creari ē ꝓcedere ñ ex aliquo. aut hoc ē eiꝫ ex aliquo qd sit alterius sube. ⁊ ꝭm hoc diceret filius ꝓcedere ex nihilo: qꝛ non ē alterius substātie a patre. aut dicit ꝓcedere nō ex aliquo generaliter scꝫ que nec ē cadē suba nec differēs. ⁊ ꝭm hoc cū malū ñ sit eadem suba nec differes qd ex malo ꝓcedit. dr creari: qꝛ ꝓcedit ex nihilo. ¶ Preterea dr qꝫ hō loquit d nihilo: cum loquit de re inutili. vel oino nō ente. ſʒ loqui ē agere quoddā. Non aūt dr hō creare: ergo ñ omne ꝓcedere ex nihilo ē creare. sicut nō omne agere de nihilo ē creare. ¶ Preterea qd informe ē quodāmodo dr nihil. Vñ materia cū est informis dicit nihil. ergo fieri ex materia ꝭm illū modū: ē fieri ex nihilo. sed hoc non est creari. ergo ñ omne fieri de nihilo ē creari. ¶ Preterea cū aliquis de nulla re loquit. dr qꝫ de nihilo loquit: nūquid eodē mō dicet creari fieri ex nihilo? Ad qd dōm qꝫ fieri ex nihilo dr multipliciter siue de nihilo. Nā de vel ex. pōt dicere ordinē nō cāꝫ. qui tñ ordo ñ saluat nisi i altero extremoꝝ. ⁊ ꝭm hūc modū dr creari fieri ex nihilo vel de nihilo: qꝛ post oino ñ eē ꝓcedit creatura in eē. Et sic dicit aug. in li. de ciui. dei. que facta sūt: mutabilia sunt. qꝛ nō de illo ſʒ de nihilo facta sunt. Si vero dicat cām ꝭm illū modū nō ē creari fieri ex nihilo. ⁊ per hoc soluitur primo ob/

ectū. ¶ Similit pōt ſolui ſcōm. qḋ .n. oio nō eſt ens. nō pōt eē materia entis. ꝛ ita nō ꝓducetur māliter aliquid. hoc tñ nō ē ꝯtrariuꝫ ei qḋ dicit: poſt nō eē ꝓducat aliquid i eē. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ filius nō dr̄ ex nihilo ꝓcedere vel de nihilo: ſꝫ de pr̄e. Vñ hilarius. xij. de tri. cū ex manēte na tus ē: nō ē natus ex nihilo. nō .n. poſt nō eē ſiliū: ꝓcedit filius eē. nec poſt oio nō eē. ¶ Jtē cum dr̄ creari fieri ex nihilo. nō itelligit̄ priuatiue ſicut ni hil malū dicit̄ nihil. Malū .n. nulla ſbā ē. ſicut di cit aug. i. ſ. Jo. ſine ipo factū ē nihil .i. peccatū. cū ergo aliquid dr̄ fieri ex malo .i. peccato priuatio nē hꝫ p̄ro origie. cū aūt aliquid dr̄ creari ex nihi lo. ſumit̄ negatiue nō cauſalit̄. Jtē fieri ex nihilo pōt itelligi ꝙ nō ſit ex cā aliqua. ſicut dic̄ anſel. ꝯtriſtat̄ de nihilo .i. nō ꝯtriſtat̄ ex aliqua cā. vl̄ cō triſtat̄ ſine aliqua cā. lꝫ de p̄re poſſet dici. p̄r nō ſit ex aliquo. nō ꝯcedit̄ tñ ꝙ p̄r ſit de nihilo .i. forma eīm dicēdi dat̄ itelligi. ꝙ p̄r fiat. qḋ nullatenus eſt cōcedēdū. Si vō dicat̄ fieri de nihilo. hoc ē fieri ſine cā. cū nihil ſiat ſine cā. oppoſitio eēt i hoc v̄ bo creari. poneret .n. ꝙ fieret. ꝛ ꝙ nō ex aliqua cā fieret. Jſta aūt duo non ſunt oppoſita fieri ex aliquo .i. ex aliqua cā. ꝛ fieri ex nihilo ꝓut ꝯtinet̄ i rōe eius qḋ ē creari. Vñ anſel. in monolog. ſi ne oi repugnātia ea que ſūt eēntia dei p̄nt eē fa cta ex nihilo eo mō quo dici ſolet. diues ex pau pere. ꝛ ſanitatē recepiſſe quis ex egritudie .i. qui prius erat paup nūc ē diues. ¶ Ad quartū dōm ē. ꝙ cū dr̄ hō loquit̄ de nihilo duplr̄ itelligit̄. vel negatiue .i. nō loquit̄ de aliqua re. ꝛ ſic nō ponit̄ hoc v̄bū fieri. vt ex hoc ſequat̄ ꝙ aliquis ſiat. Si vō priuatiue vel negatiue i genere. ſm̄ hoc pōit̄ loquit̄. Et licet loqui ſit agere: nō tñ ſic agere de nihilo ē creare. Nihil .n. dr̄ iutile vel oio nō ens ſicut chimera qḋ ē mā locutionis. Ex nihilo aūt ꝓut ponit̄ i rōne eius creari: nō ponit māꝫ. ꝛ ita differēter accipit̄. ¶ Ad illud vō qḋ obijcit̄ ḋ mā ꝙ mā nihil ē ſm̄ quēdā mōꝫ. Dōm ꝙ ſic fieri ex nihilo priuatiue dicet̄. ñ pure negatiue. Jtē mālr ñ tm̄ ordialr̄. ꝛ p hoc ſolui p̄nt ea q̄ p̄rio obijciūt̄.

¶ Queſtio .x. de ſubſtantia crea ture ſm̄ ſe.

Tranſeundūꝫ ē deiceps ad eē creature hꝫ ſe Circa quā hec ſūt ꝯſiderāda ſ. ipa ſbā creati. vnitas ꝛ mul titudo. ſimplicitas ꝛ ꝯpoſi tio. mutabilitas vl̄ imutabili tas. coeternitas vl̄ tpalitas. localitas. diſpōes ex pte q̄litatis. ꝛ ex pte relatōis. p̄dicte .n. ſunt quaſi ex pte quātitatis. Prio ergo ꝯſiderādū ē de ſba rei create. rōne cuius querit̄. ¶ Prio vtruꝫ p ſe dicat̄ creatū ꝯpoſitū ex mā ꝛ forma. aut alterum ꝯponētiū vl̄ vtrūqꝫ. ¶ Scdo. q̄re ſub rōe celi ꝛ terre deſignat̄ creatio potius q̄ꝫ ſub alijs rōib⁹. ¶ Tertio cū hic ꝯtigat accipi ꝛ eē ſb rōe vl̄is vl̄ pticularis. Utrum ſm̄ vtrāqꝫ rōꝫ ſit eē creati vel ſm̄ alteram tantum.

Membrum primuꝫ.

Ad primū ſic obijcit̄. cōpoſitū ex mā ꝛ forma ē i ſuo genere pfectū. a pfecto āt ſimplr ſm̄ rōem potētie ꝛ ſapie ꝛ bo nitatis. ꝯuenit ꝓcedere pfectū ſm̄ pri mā rōem: ſꝫ hoc ē ꝯpoſitū ſicut dictū ē. creatio āt ē p̄ria rō ꝓcedēdi i creaturis. ergo ꝯpoſitū dice tur p ſe creatū. Nec obuiat rō creati. que ē ꝓce dēs de nō eē i eē oio i eē. hoc .n. ꝯuenit ipi ꝯpoſi to. ¶ Jtē cū p ſe ens ꝯueniat his tribus. ꝓprie ꝛ p̄rio ꝯuenit ꝯpoſito māe ſcḋo q2 nō ē i ſubiecto: ſꝫ ē alterius ſubiectū. forme vō vt qua formaliter res ē. id qḋ ē. ſꝫ cui ꝯuenit ꝓprie ꝛ primo eē ſbaꝫ de nihilo factā hoc ē creatū p ſe ꝛ p̄rio. ergo cō poſitū dicet̄ p ſe ꝛ p̄rio creatū. ¶ Jtē hic ē in quo ſtat actus nāe vel voluntatis. multofortius ergo actus creationis. Cōtra aug i li. de ſymbolo. Materia de nihilo facta ē. ita vt ordinatiſſimo dei munere. p̄rio capacitas formarū fieret. ac dei de poſtea formarent̄ quecunqꝫ formata ſunt. Jtē qḋ ꝯuenit plus cū p̄ricipio create. plus hꝫ ſimili tudinis. ſꝫ materies a qua formatus eſt mundus ꝯuenit i hoc cū p̄rio ſm̄ quādā ꝓportionē. vt di cat̄ origo rerū. qḋ nō ē dicere de aliqua forma aūt̄ de ꝯpoſito. Vñ aug. i li. ꝯfeſ. Materia a qua for matus ē mūdus origie nō tpe: res ex ſe factas p̄ ceſſit. cuꝫ ergo plus habeat ſimilitudinis: magis pticipabit rōeꝫ entis ꝛ ita ei⁹ qḋ creatū ē. ¶ Qḋ aūt ꝯueniat forme vr̄. forma .n. ē que dat eē māe ꝛ ipi ꝯpoſito. Qḋ aūt dat eē māe. i hoc hꝫ āplio rē ſiſitudinē cū ipo creatore. ꝛ fluit de nō eē. er go hꝫ plus rōem creati. Ad hoc dōm ē. ꝙ cuꝫ creatū dicat terminū act⁹ qui ē creatio. vnū crea tum ē qḋ ē ex his. ſ. mā ꝛ forma. ꝛ ipa mā ꝛ ipa forma. nihilominus tñ pp aliquā ſimilitudinē dr̄ ꝯpoſitū p̄rio creatuꝫ ſiue p̄rio hñs rōnem entis. pp aliā autē dr̄ forma. pp aliam aut mā. propter rōnem .n. perfecti vel eius qḋ ē per ſe ꝛ in ſe ſuf ficienter: ꝯuenit ei p̄rio rō creati. ſed propter rō nē actus ꝛ forme ſm̄ quoꝝ vtrūqꝫ aliquā hꝫ ſi militudinē cū p̄rio dicet̄ forma. ſm̄ vō rōēm ori ginis ꝛ potentiā primā i ſuo genere habētis: di cet̄ mā. Ex his pꝫ ſolutio predictorum.

Mēbrū ſecundum.

Ad ſcōm quo querit̄. quare ſub rōe ce li ꝛ terre dſignatur creatio potius q̄ ſub alijs rōnibus. Ad quod ſic. Terra i genere p̄ricipioꝝ minus ē nobilis.

Ignis aũt ⁊ aer ⁊ aqua coꝛpoꝛa ſũt nobilia: cuȝ ergo creata quo ad ſbam ſuá debét nomiari: magis noianda eént ſub róe iſtoꝝ ꝙ̃ ſub róe terre. ¶ Ité celũ coꝛpalé deſignat nãm. ergo noie celi ⁊ terre nõ deſignant niſi coꝛpoꝛales creature. ſȝ nobilioꝛ é creatura ſpũalis coꝛpali. ergo aliquo noie ꝯueniéte ſpiritib⁹ debeat deſignari. ¶ Item cũ vtrũqȝ ſit itelligibile. ⁊ vtrũqȝ ſéſibile: quare dictũ é i pſ. qui fecit celos i intellectu. de terra ṽo dr̃. qui fũdauit terrá ſup aquas. ¶ Ité Iſa. xlviij. dr̃. Manus mea fũdauit terram. ⁊ dextera mea méſa é celos. pp qd ſine diſtinctõe dr̃. ꝙ manus fũdauit terrá. cũ diſtictione vero dr̃ dextera ⁊c. ¶ Ité Iſa. xl. dr̃. celos palmo ponderauit. quis appédit trib⁹ digitis molé terre: cũ vtrũqȝ poſſit appédi ⁊ vtrũqȝ põderari. Ad qȯ rñdédũ ꝙ noie celi ⁊ terre ẜm vnã expoſitõȝ: deſignat̃ ſpiritual̃ creatura ⁊ coꝛpalis: vt noie celi deſignetur ſpũalis. noie terre coꝛpalis. Alio ṽo mõ pót expõi. vt noie celi deſignet̃ celũ empireuȝ cũ ſuis ꝯtétis. noie ṽo terre deſignet̃ iferioꝛ coꝛpalis creatura. q̃ alio noie dicta eſt aqua. cuius aliqua ps extédit̃ vſqȝ ad celũ aqueũ ſiue criſtallinũ. ẜm ꝙ diuerſe ſunt aque ſupioꝛes ab iferioꝛib⁹. Tertio mõ pót dici celũ tota materia coꝛpalis. que é ſine ꝯrietate cũ ſuis ꝯtétis. terra ṽo nã coꝛpal hñs ꝯrietaté cũ ſuis ꝯtétis. Scḋm primá expoſitioné dr̃ ſup id i pſ. qui firmauit terrá ſup aquas. glo. vniuerſá creaturá p ſe nõ p creaturá fecit: cuius aliquas excelléntioꝛes ptes poſuit ex quib⁹ oia cogitent̃. i. itelligibiles celos ⁊ viſibilé terrá. Scḋȝ ſcḋam expoſitõȝ dicit aug. i. xiij. ꝯfeſſ. ꝙ noie celi itelligit̃ ſpũalis creatura. nomie terre coꝛpalis. Utraqȝ ṽo expoſitio. ſ. ſcḋa ⁊ tertia habet̃ i li. de ciui. dei. xi. cũ dr̃. In pꝛicipio fecit deus celuȝ ⁊ terrá. His noib⁹ vtr̃ é ſignata creatura coꝛpalis ⁊ ſpũalis. vl̃ magne due mũdi ptes: quib⁹ oia q̃ creata ſunt ꝯtinent̃. ¶ Ad pꝛimũ ergo dḋm ꝙ lȝ terra ſit minus nobile pꝛicipiũ ſiue elemétũ. nihilominus tñ noie celi ⁊ terre deſignant̃ creature. Sũt. n. ſéſibilia manuductões ad itelligibilia: celũ auté ⁊ terra ſunt extrema coꝛpa: quoꝝ vnum hȝ plus de ſpũalitate róne lumis. alterũ plus de coꝛpuléntia róe mãlitatis ⁊ opacitatis. ⁊ pp hoc iſta duo deſignauit: terrá qꝛ plus habuit de mãlitate. nomie eius voluit deſignare mãm iſtoꝛum tráſmutabiliũ iferioꝝ: media ergo cũ habeát ꝯcomitátiá cum vtriſqȝ extremis. ⁊ habeát comuné materiá maxie cuȝ ipa terra. p celuȝ ⁊ terrá deſignant̃. ¶ Ad ſcḋo obiectũ dḋm é. ꝙ vtétib⁹ ſéſu oȝ itelligibilia p ſéſibilia declarare. Spũales ṽo ſbe lȝ ſepate ſint p eéntiá a coꝛpalibus. nihilominus tñ a coꝛpalibus ꝯtinent̃. vtpote angeli ẜȝ ſuá pꝛimá creationé collocati ſunt i celo: aĺc ṽo i coꝛpoꝛib⁹ terrenis. hoc é in quibus plus abũdat ẜm grauitaté terra. recte ergo p celũ ⁊ terrá apḋ vtétes ſenſu exterioꝛi ⁊ iterioꝛi: nõ tñ declarant̃ coꝛpales creature. ſȝ ét ſpũales que ab his ꝯtinent̃. ¶ Ad tertio obiectũ dḋm. ꝙ lȝ vtraqȝ ſint ſenſibiles. ſ. celũ ⁊ terra. celũ tñ dr̃ intelligibile. pp ſui ſpũalitaté ⁊ ſimplicitaté. ⁊ iḋ diſtiguédo inter celũ ⁊ terrá. dixit celos fieri i itellectu. de terra ṽo nõ dixit nihilominus tñ vtrũqȝ é intelligibile. ⁊ vtrũqȝ ſéſibile. ẜm alterá ⁊ alterá róeȝ. ¶ Ad q̃rtũ ṽo dicédũ. ꝙ terra dr̃ fũdari a manu p quádá methaphoꝛá. ñ ꝙ diuia eéntia manũ habeat. vel dexterá vel ſiniſtrá. ſȝ moꝛe fabꝛicatoꝛis loquit̃. manus ergo accipit̃ ibi i genere. vel qꝛ diuidit ꝯ dextrá accipit̃ p ſiniſtra. ⁊ ſiue ſic ſiue ſic. oñdit minus eé ꝯplemétũ i terra ꝙ̃ȝ i celo. minus. n. cõplemétũ é i genere ꝙ̃ȝ i ſpé ꝑut huiuſmõi. ⁊ ſiniſtra minus nobilis é ꝙ̃ dextra. dextera. n. é pꝛicipiũ motus. ſiniſtra ṽo é p quá regnat motus. ⁊ i hoib⁹ magis é pꝛicipiũ ſuſtinédi ꝙ̃ agédi. ⁊ ꝑpt̃ hec noie manus i genere dicédo vel p appꝛopꝛiationé coitelligédo ſiniſtrá fit appꝛopꝛiatio potétie diuie reſpectu ipius terre quo minus nobil̃ é. p dexterá ṽo ſignat̃ appꝛopꝛiatio diuie potentie reſpectu celi qȯ é nobilius. Hoc ét vꝫ p h̄ qȯ dꝫ Cán. ij. Leua eius ſub capite meo. ⁊ dextera illius ãplexabit̃ me. p leuá. n. deſignant̃ iſta iferiora que noie terre deſignant̃ i ſcriptura. p dexterá ṽo celũ ⁊ celeſtia. Sim̃. iij. ꝑuer. Longitudo dierũ i dextera eius. ⁊ i ſiniſtra ei⁹ diuitie ⁊ gloꝛia. Res. n. ppetue que ad celũ ptinent noie dextere itelligunt̃. noie ṽo ſiniſtre ea i quibus hoies gloꝛiant̃ ⁊ ditant̃. ſ. terrena. ¶ Ad quitũ dicédũ eſt. ꝙ celi dicunt̃ põderari palmo pp ſui magnitudiné ⁊ capacitatem. ⁊ qꝛ extendit̃ ad illuȝ modũ quádá habens i ſe ꝯtinuitatem. vt pars a parte non ſit ſeparabilis natura. Terra vero dicit̃ appendi tribus digitis. pꝛopter ſui minoꝛitatem ⁊ ſeparabilitatem ⁊ qꝛ triplex virtus é in ea. Habet eniȝ virtutem opacitatis. ⁊ qualitatis ptinétis ad mutationem ẜm ſubſtantiam ⁊ qualitatis ptinentis ad motum localem ẜm rationé opacitatis. habȝ ſitum cétralem. táquá minus nobile coꝛpus iter pꝛicipia ⁊ plus materiale. Secũdum vero qualitatem generabilem oꝛdinatur ad generationeȝ ẜm vero grauitatem ad motum localé. ⁊ hec ſũt differétie impꝛeſſionum quas ipa terra recipit. Ad diſcernédum ergo iſtá triplicem differétiam. dicit̃ appendi tribus digitis. ¶ Preterea per tres digitos deſignat̃ potétia q̃ appꝛopꝛiat̃ pr̃i. noticia q̃ appꝛopꝛiat̃ filio. ṽtus recognitiua q̃ appꝛopꝛiat̃ ſpũiſancto. Habȝ aũt potétiá ſuſceptiuá ⁊ róe huius oꝛdinat̃ ad potétiá. Habet ét róe ſue opacitatis ſplédoꝛé. ſplendoꝛ. n. fit ex reflexione opaci ſiue denſi. ⁊ quo ad hoc oꝛdinat̃ ad ipam noticiá. Habet etiam virtutem motiuá. róe cui⁹ refertur ad ſpiſſanctum. recte ergo tribus digitis dicitur appendi.

Membrum tertiū.

[H]Ad tertiū quo q̄rit̄ cū hoc ɔtigit accipi τ eē ſub rōe vniuerſalis τ ꝑticlaris. vtrū ſm vtrāqȝ rōem ſit eē creati. vel ſm alterꝝ tm̄. Qđ ſm rōem vniuerſalis vr̄. eo ꝙ vl'e inq̄ʒtū huiuſmōi ſimili⁹ ē cāe ꝑ rōem ꝓprietatis. Jtē ſimilius ē rōe virtutis ɔtinedi multa. Similius ē ēt rōe forme. rōe. n. forme magis ē vniuerſalitas. ¶ Qđ āt rōne ſingularitatis vel ꝑticularitatis vr̄. eo ꝙ actus ſunt circa ſingularia. creatio aūt actus ē ergo circa ſingulare. ¶ Jtē ſingulare ē oīo ɔpletū in eē: qđ magis ɔuenit rei create. hoc ēt magis rōne ſubſtātie tenet: ex qbus colligit̄ ꝙ magis ɔuenit rō creati in eē. Cōtra ſic oſtēdit̄ ꝙ vtriqȝ. vtrūqȝ. n. exit de non eē oīo in eē. ergo vtrūqȝ hȝ rōnem creati. Jtē ſup illud regeuit ab omni ope. a generib⁹. ſ. rerꝝ τ ſpēbus. ſȝ hec nō ſūt ſine ſuis ſingularib⁹: ergo cū reges illa diceret̄ a creatiōe erat creatio tā vniuerſaliū q̄ ꝑticulariū. ¶ Ad qđ dđʒ ꝙ vtriuſqȝ ē creatio vnius ſcȝ i altero. vniuerſale enim rōne ꝑpetuitatis hȝ eē diuinuȝ ſicut dicit phs. ꝙ poſitū eſt i ſingulari. vt ſi nō poſſit ſaluari i vno: ſaluet̄ i alio. hoc ergo i illo ē terminus creatōis. ꝑticulare. ſ. ſiue ſingulare i q̄ ſaluat̄. Uniuerſale āt ē qđ ſaluat̄. τ ꝙ hȝ in ſingulari virtutē ſaluādi ſe. ꝓpter dictas ergo ratōes vtrūqȝ hȝ rōeȝ creati. hoc ſm vnā rōeȝ. illud vero ſȝ aliā ꝓeminētiaȝ.

Queſtio. xj. de multitudine creaturaꝝ τ eius cā.

[T]Rāſeundū eſt ad q̄ōnem de vnitate τ multitudine in his que creata ſunt. vtrum vnū tātum ſit a primo imediate an multa. Jtē de cauſa multitudinis ſi eſt.

Mēbrum primum.

[A]D primū. Qđ creatū ꝓcedē debeat i vnitate ſic arguit̄. Exēplū. n. imitat̄ ſuū exēplar. ſȝ exēplar ē in oīmoda vnitate. ergo exēplum dȝ eē i vnitate. Hanc rōem videt̄ aug. iducē ex verbis platonis. ꝙ mūdus ſenſibilis ſit vnus. eo ꝙ mūdus archetipus ē vnus. Et ſi dicat̄ ꝑ ſimilitudinē exēplaris inferioris a quo plura ꝓcedunt exēpla: conſtat ꝙ ab vno exēplari i ſpecie nō ꝓcedit niſi vnū exēplū i ſpecie. lȝ ſint plura numero. Si ergo ſicē i ſūmo exēplari nō ꝓcedit niſi vnū exēplū i ſpecie. τ ita vnum creatū i ſpecie. Ab vno eīm libro q ē vnuȝ exēplar i ſpecie: nō ꝓcedit exēplum niſi vnus liber i ſpecie. τ ab vno ſigillo i ſpecie: vna impſſio in ſpecie. Si vero dicat̄ ꝙ differētia ſint exēplaria ꝑ pluralitatē ideaꝝ vt huic idee rn̄deat hoc creatū i ſpē: illi vō aliud ſȝ hoc: cū idee ſint eadē i eēntia: eēnt ideata eadeȝ i eēntia. τ ita remaneret vnū creatū i eēntia. etſi oēs idee ſūt vna idea: oīa creata eēnt vnū creatū: Qđ cū nō ſit. ñ ex hoc tm̄ accipiet̄ vnitas. ¶ Jtē ſi ſm numerꝝ ideaꝝ eēt numerus ipſoꝝ creatoꝝ i ſpē vel i gnē. nō poſſȝ numerus creatoꝝ i ſpē creſcē. cū nūerus ideaꝝ non poſſet creſcē. nulla. n. mutatio mēti diuīe pōt ɔuenire. Sȝ ɔſtat ꝙ nūerus creatoꝝ poſſet creſcē. cū potētia dei ſit oīpotētia τ ita iſinita. τ ita pōt plura creare q̄ creauit. ¶ Jterꝝ ſi ɔueniret pluralitas ex aliqua rōne. aut hoc eēt ex ꝑte cāe finalis. aut formalis. aut efficiētis. aut mālis. Ex parte vero cāe mālis non pōt eē: cū non hēat cāȝ materialē. creatū enim ē de nihilo. Alie vero rōnes cāe ſūt vnum in eēntia. ſicut ſupra habitū ē: ergo ex ꝑte nullius cauſe pōt accipi rō multitudis. ¶ Jtem volūtas dei ē efficiēs cā: ſed volūtas eius ē vna τ imutabilis. ergo ex illa ꝑte ñ ĥt ɔuenire rō multitudinis. ¶ Jtē ē multiplex modus ꝓcedēdi a dō pře: per generatōeȝ. ꝑ ſpirationē. ꝑ creationē. per factōeȝ ꝓut differt a creatōe. ſed duobus primis modis nō dr̄ niſi vnū ꝓcedēs. vt filius ꝑ gnātionem. ſpūs ꝑ ꝓceſſionē: ergo pari rōe vr̄ ſm alios duos modos. vt vnū ꝓcedat ab vno. ¶ Jtē ſi diceret̄. q2 ex nihilo ꝓcedūt creata. tō ē pluralitas creatoꝝ. ɔtra. hoc ē: ꝙ nihilū illo mō dcm̄: nulli⁹ rei ē cā. τ ita nō eſt cā multitudis. ¶ Jtē ꝓcedēs a primo quocūqȝ modo ꝓcedat: ꝓcedit ſm aliquā ſilitudinē. ſȝ multitudo oīno diſſilis eſt ſūme vnitati. ſicut τ corruptio. nō ergo dicet̄ creatū ꝓcedē a primo i rōne multitudis. ¶ Forte dicet̄ ſicut τ qdā phi dixerūt. ꝙ a prīo qđ ē vere vnūȝ nō ꝓcedit imediate niſi vnū. mediate vero ſiue ſȝ prius τ poſterius plura. vtpote prīo creauit itelligētiā angelicā. itelligētia vō angelica q2 ſe itellexit τ illū a quo erat: τ ita itellexit multitudinē. mediāte itelligētia āgelica ꝓceſſit multitudo. Sȝ hec rō ñ ɔgruit. ſm hoc. n. maioris potētie eēt primā mediāte creatura q̄ ſm ſeipm. nā mediāte creatura poterat ꝑducere multa. ſm ſeipm vero nō poterat ꝑducē niſi vnū. ¶ Jtē ſi multitudo ꝑducta ꝑducebat̄ ꝑ itellectū multitudis q̄ erat itelligētia āgelica. eo ꝙ itelligat ſe τ illū a q̄ erat. τ ita multiplex erat itellect⁹. cū hēat multitudinē. ñ hr̄t ipȝ primū. ñ. n. itelligebat illū a q̄ erat. potētior vr̄ ipa itelligētia āgelica q̄ diuia. nā itelligētia āgelica poſſȝ ſȝ hoc mlta facē imediate. diuia vō non qđ ē icōueniēs. Si vō ꝑ itellectū multitudis in gnē: erat potētia ꝑducēdi mlta. τ ꝑ ɔñs multoꝝ ꝑductio. cū diuia itelligētia itelligat ſe τ illud qđ ē ab ea. āgelica vō itelligat ſe τ illū a q̄ ē magis ɔnēit diuie itelligētie ꝑducē mlta imediate q̄ ipe āgelice. Nā rō itelligēdi illū qđ ē a ſe eſt rō itelli/

gēdi ſe eē cāz ⁊ illud eē creatū ab illo. Rō v̄o itel
ligēdi qḋ ē ab alio. ē rō itelligēdi ſe eē creatū: er/
go cū rō ꝓducēdi ꝯueniat cāe. ⁊ ñ ꝯueniat cauſato
vt huiuſmōi. diuia itelligētia plus hēbit rōez cre
andi mlta ꝙ̄ āgelica. ¶ Alij v̄o dixerūt. ꝙ vnitas
ē a forma ⁊ mltitudo a mā. ⁊ pp hoc rō multitu/
dīs ñ fuit a ſūmo eo ꝙ ē forma: ſ3 fuit a mā. ¶ S3
ꝯ̄ hoc ſic obijcit. ſiue ponat mā coeterna. ſiue cre
ata ⁊ ñ coetna. ſi. n. ponit coeterna: forma v̄o ñ.
aut erit vna ſola forma creata: aut plēs i illa mā.
Si vna ſola mā: ſola ⁊ forma: ñ ꝓducet niſi vnū.
Si v̄o dicat ꝙ forma vna multiplicat p mā3: hec
multiplicatio ñ ē p ſpēm vel p genus. ⁊ ita diuer
ſitas rez ƀm genus ⁊ ſpēm ñ erūt a mā. ¶ Si for
te dicat. ſicut repit i li. de vnitate ⁊ vno. ꝙ mā cu3
hēat diſſēſionē. aliq̄ ps eius ſit remotior ⁊ alia ꝓ
pinqor. ⁊ ƀm hoc attēdat diuerſitas formaꝝ i mā
i gnē ⁊ in ſpecie. vtpote itelligētia ſit ſimplicioris
māe. aīa v̄o minus ſimplicioris ⁊ ita de alijs. ſic
obijcit in ꝯ̄riū. Nō pt eē ꝓpinqtas ⁊ elōgatio: re
ſpectu diuie eēntie ƀ3 locū aut ſitū. a deo. n. ñ rece
dit loco ſ3 diſſilitudie. ſic dicit aug. i li. de ciui. dei.
⁊ ō nā boni ⁊ i plībus locis. ⁊ hoc ē q2 ē vbiq3.
diſſilitudo v̄o attēdit ƀm priuatōe3 maiorē vl mi
norē q̄ ē forme vel ƀ3 ꝯpōe3 maiorē vel minore3.
ꝯpoſitio v̄o maior vel mior ñ ē ſine formis. nec
priuatio maior vel mior niſi reſpectu formaꝝ. ñ
ergo a mā erit vniuerſalr reſpectu multitudīs. Si
ei3 dicat mā ptes hr̄e: ptibilitatē hēbit ergo. ptibi
litas ā̄t nō ē ſine forma. Si ēt i vna pte ſui ſit ſim/
plicior: ⁊ altera pte corpulētior: hoc nō erit niſi
rōe formaꝝ. Mā. n. ex hoc ē mā ꝙ h3 poſſibili/
tatē ad formas. ¶ Pretea mā rōe corporeitatis
ē diuiſibilis. ſ3 diuiſio aliūde venit ꝙ̄ a diuiſibili.
ergo aliḋ ē pricipiū diuiſiōis ſiue multitudīs ꝙ̄
mā. ¶ Preterea ſi ptibilitas ē i mā rōe corporei/
tatis erit diuiſio rōe forme. cu3 corporeitas i mā
ſit forma. ¶ Itē ſi tm̄ rōe māe eēt multitudo: oīa
eēnt vnū i forma. cū ergo vnitas dicat rōe forme
ſicut multitudo rōe māe. oīa eēnt vnū. qḋ cū nō
ſit. nō tm̄ rōe māe ē mltitudo: ſ3 ēt rōe forme. Si
v̄o mā ponat creata ⁊ ñ coetna. ñ erit ab ipa mul
titudo creatoꝝ ſiue ꝯditoꝝ. Mā aut ipa ſola exit i
eē tūc de ñ eē. aut cū eo ēt exit forma ſi ſola mā ñ
erit mltitudo. ſi ā̄t forma cu3 mā: vñ erit dr̄ia for/
me ⁊ māe. nō. n. mā dabit forme q2 differat: ſicut
nec forma dabit māe ꝙ differat a forma. multitu
do ergo q̄ eſt māe ⁊ forme: nec a mā nec a forma
erit: ⁊ nō ē aliud niſi opifex: ergo erit ab opifice.

Si v̄o dicat ſicut alij dixert ꝙ multitudo reꝝ ē
a forma. ƀ3 hoc obijcit aut forme ſt mlte. aut ñ ſt
mlte i ſeipis. Si ñ ſt mlte i ſeipis. ergo vna forma
inꝙ̄tū vna eēt pricipiū mltitudīs. Cōtra vna for
ma ē pricipiū vnitatis i re. ergo ƀ3 hoc ñ erit prici
piū mltitudīs. Si v̄o ſūt forme multe i ſeipis. vñ
venit illa mltitudo. cū forme a ſe ñ hēant eē. nec p

ꝯñs vnitatē multiplicatā. ¶ Preterea ſi i ſola for
ma eēt pricipiū multitudīs: ñ eēt aliq̄ diuerſitas a
mā vel ſubo. Videmꝰ ā̄t ƀm mām vel ƀm formā
diuerſificari. dr̄. n. alius ignis ⁊ aliꝰ: q2 alia mā ⁊
alia albedo q2 i alio ſubo. Fuerūt ēt alij q dixe
rūt mltitudinē reꝝ ꝯditaꝝ ꝓcedē a dō. ƀ3 hūc mo
dū diuia eēntia itelligit ſe. ⁊ itelligēdo cā ē eoꝝ q̄
ſūt ab ea. q2 ñ tm̄ itel ligit ſe: ſ3 itelligit itelligē ſe. ⁊
ita deiceps. ⁊ ſic ꝓcedit multitudo: ⁊ ita i ifinitu3
nō tm̄ ē pricipiū filij q ē ſapiētia ſiue noticia. ſ3 ēt
alioꝝ p filiū. ſ. reꝝ ꝯditaꝝ ⁊ prime rei ꝯdite: q2 i/
telligit itelligē ſe. ſcḋo v̄o q2 intelligit itelligē ſe: ⁊
ita deiceps. ⁊ ſic ꝓcedit mltitudo. ⁊ ñ tm̄ multitu
do ſ3 ēt ordiata multitudo. ⁊ ſic vr̄ illḋ itelligi qḋ
dicit Boe. Oia q̄ a primeua reꝝ nā ꝯdita ſūt. nu
meroꝝ rōe vident eē formata. ¶ Ite3 ad hoc vr̄
facere qḋ dicit aug. in li. de libe. ar. ꝙ idē eſt ſapiē
tia ⁊ nūerus. Vñ exponit illud ſapi. vij. attigit a
fine vſq3 ad finē fortiter. ⁊ diſponit oia ſuauiter.
vt vnū referat ad rōem ſapie. alteꝝ vero ad rōe3
numeri ſic dicens. Ea potētia q̄ fortiter a fine vſ/
q3 ad finē attigit: numerus fortaſſe dicit. ea vero
qua diſponit oia ſuauiter: ſapientia ꝓprie vocat
vt ſit vtrūq3 vnius eiuſdēq3 ſapientie. Cōtra.
ꝙ intelligit itelligere ſe: nō facit i ipo aliquā plu/
ralitate3. ergo ꝓpter hoc non dicet eſſe multitu/
do in rebus. Item nō magis ſe habet ad vnam
rem cōdita3 itelligere ſe. ꝙ̄ ſi ter dicat vel quater
reflectēdo: ergo nō ꝓpter hoc erit reꝝ cōditaꝝ
differētia. Tātum eni3 ptinet itelligere reflexū bis
vel ter ad angelū quātum ad aīa3 ⁊ ecōuerſo. cū
vtrunq3 ſit a deo imedtate. ¶ Preterea ſi hec eēt
rō ꝓcedendi res in multitudie. vnaqueq3 res ꝓ
cedens pticiparet intellectu3. qua rōe ⁊ alia res.
⁊ ita nō magis diceret angelus ⁊ aīa rōalis ꝙ̄
ſenſibilis. ⁊ ita de alijs rebus ꝯditis. qḋ cu3 nō
ſit: non eſt hec rō ꝓcedendi in multitudine. ¶ Itē
ſi angelus ꝓcederet a deo: eo ꝙ intelligit itellige/
re ſe. vnde eſſ3 multitudo angeloꝝ. non eim eſſ3
niſi vnus angelus: cū non ſit niſi vna rō nume/
ralis. reſtat ergo aut ꝙ non ſit multitudo in eo ꝙ
creat vl condit a deo: aut nō eſt ex dictis cauſis.

Si vero diceret ꝙ multitudo i his que cōdita
ſunt a deo. eſt a multitudie actus diuini qui ē crea
tio. creat eim hoc ⁊ creat illud. ⁊ differētie crea/
toꝝ rñdet differētia actuū. ſicut appet i alijs actōi
bus. cōtrariū videt. Creatio eim actio vna ē ꝙ̄tū
eſt ex pte creātis. Si ergo alia ⁊ alia dicit creatio
hoc ē reſpectu alterius ⁊ alterius creati. attendit
ergo differētia i ipſa creatōe rōne creati: nō ecō
uerſo. Si eim creatio hēret differentiā nō ex pte
creati. tūc oporteret aliquam differentiā aſſigna/
re ex parte creantis. ⁊ q2 nulla eſt: nō attendit dif
ferētia creatoris aliūde: ꝙ̄ a differētia rei create.
Ex premiſſis ergo videt colligi. ꝙ nō eſt a ſūme
vno mltitudo imediate iquātū huiuſmōi qḋ exit.

rōne vnius ēxit. ¶ Ad ꝯ2ꝫ ſic pōt obijci. potē/
tia diuina ē infinita. dclaratio aūt potētie infinite
ē ampliꝰ ꝑ mltitudinē ꝙ̃ ꝑ ſingularitatē: ⁊ ꝑ mul
titudinē ſil ꝓcedentē in eē: ꝙ̃ nō ſimul ꝓcedētē:
ergo creatio cū manifeſtat potētiā ſūmā declara
bit ꝯueniēter magis i multitudine ꝙ̃ i ſingulari/
tate. Jtē bōitatis ē cōicare: ergo ſūme bonitatis
maxīe cōicare: ⁊ eius q̄ magis ē magis cōicare.
ſꝫ magis ē cōicare cū cōicaꝶ pluribꝰ: ꝙ̃ cū cōica
tur vni ſoli: ergo diuine bonitatis q̄ ē maxīe bo/
nitas: ē pluribus bonitatē cōicare. ¶ Jtē tāta eſt
noticia ſiue ſapīa i deo. qua maioꝛ ñ pt excogita/
ri. ſꝫ maioꝛ ē noticia pluriū q̄ ſūt ab ipſa noticia.
ꝙ̃ vnius ſolius qꝺ ſit ab eadem ergo illa ē tri/
buenda deo. qꝺ nō ꝯtingat: niſi plura fiāt ab ipo
ergo multitudo ē i ipis creaturis. ſiue i his q̄ ſiūt
a deo. Nec hoc obſtat. ꝙ vnū ⁊ multa opponūꝶ.
vnūqꝺqꝫ āt qꝺ a ſūma vnitate ē ⁊ vnum ē. lꝫ. n.
vnūqꝺqꝫ ſit vnū cū ex illꝭ eliciꝶ mltitudo: vnū. n.
⁊ multa ñ ſic opponūꝶ. qn vnū ſit pꝛicipiū multi
tudis. ¶ Jtē vnū ē pꝛicipiū mālē multitudis ſiue
q̄ nō ē multitudo. ſꝫ magis ꝯgrūit vnitas efficiēti
pꝛicipio ꝙ̃ māli: ergo magis ꝯuēit ꝙ vnū ſit effe
ctiū pꝛicipiū multitudis. ꝙ̃ mālē mltitudis. ¶ Jtē
ſi q̄rereꝶ añ oēm dr̄iaꝫ alia dr̄ia. ⁊ añ oēꝫ multitu
dinē multitudo. opoꝛtēt ire i īfinitū: ergo alicubi
ē ſtandū. ſꝫ i pꝛio actu reꝝ q̄ ſiūt ñ ē poſſibile iue/
nire multitudinē ex pte faciētis. cū ſit oimoda ſim
plicitas. ⁊ ſi ē ibi plꝰalitas pſonaꝝ. illa ñ ē ſꝫ quā
diſtiguiꝶ pluralitas reꝝ ꝯditaꝝ. Jndiuiſa. n. ſunt
opa trinitatis ſicut habeꝶ i li. de tri. Quoꝛū. n. eſt
eadē eēntia inſepabilis. ē ⁊ eadē opatio. ex q̄ reli
quiꝶ. cū rō diuerſitatis nō ſit ex pte facientis. erit
ergo pꝛia diuerſitas ſiue multitudo: ex pte eiꝰ ꝙ
fit. ⁊ pꝛia ad nullā aliā ē reducēda. Vñ ſic ex pte
cāe volūtatis diuine nulla ē rō alia querēda: ita
ex pte multitudinis i eo ꝙ ſit pꝛio. nō ē alia mul/
titudo pꝛioꝛ querēda. ¶ Ad idē dr̄ia oꝛiꝶ ex his
quoꝝ ē dr̄ia. ſed ea ſunt vnū ⁊ vnū. Vnū aūt i ſe
ē indiuiſum ab alio diuiſuꝫ. hoc āt ē vnūqꝺqꝫ in
eo ꝙ eſt: ergo cū poſito ente ponaꝶ vnū. ⁊ poſi/
to iteꝝ ente ponaꝶ vnū. mltitudo āt ſurgit ex vno
⁊ vno ⁊ ita ex ente ⁊ ente: ergo multitudinis rō
nō quereꝶ aliūde. ¶ Jteꝫ dr̄ia ē in ipis ſpeciebus
⁊ huic rñdet vnitas generis. Si auteꝫ queraꝶ de
dr̄ia ſpecieꝝ. aut ſeipſis differunt aut dr̄ijs. differ
re aūt non alijs ꝙ̃ ſeipſis differūt. Similiter que
differunt numero ſunt vnū ſpecie. que aūt diffe/
runt numero ſeipſis differunt. Similiter que ſūt
multa genere ſiue multa ꝓceſſionibus ſunt vnuꝫ
pꝛicipio: ergo ⁊ hec ſimul erunt ſeipſis dr̄ia oio.
cū añ iſtā dr̄iam non ſit aliam dr̄iam repire: ante
n. multitudineꝫ ꝓceſſionalē nō ē alia multitudo.
ſicut neqꝫ añ vnū a quo ꝓcedūt ē alia vnitas. er/
go multitudo i rebus pꝛimo creatis nō hꝫ añ ſe
aliā multitudinē. ¶ Jtē in his q̄ ꝓcedūt a volūta/
te ē inuenire pꝛimā dr̄iaꝫ q̄ ñ ad aliā reduciꝶ. ſilr
in his que ſiūt a nā ē inenire pꝛimā dr̄iaꝫ. Jn his
n. que ſiūt a volūtate pꝛia dr̄ia ē volūtas bona ⁊
mala. Jn his aūt que fiunt a nā dr̄ie elemētoꝝ in
inferioꝛibus cāis. differre vō ſupioꝝ coꝛpoꝝ ſu
perioꝛibus cāis: multo ergo foꝛtius ē pꝛia multi
tudo ſiue diuerſitas. in his q̄ ſiūt a pꝛia cā agēte
q̄ nō hꝫ aliā añ ſe. Ad qꝺ dōm ē. ꝙ multitudo
ē a pꝛio efficiēti. i alijs ēt multitudo ē ab vno pꝛi
cipio: vnūqꝺqꝫ tñ qꝺ ē a pꝛio pꝛincipio. ſ. deo. q
ſūme vnꝰ eſt. ꝓcedit ſm rōꝫ vnius: ipſa ēt multi/
tudo quodāmō ē vnū. ¶ Ad illud vō qꝺ obijciꝶ
ꝙ multitudo nō pꝛio ꝓcedit ꝑ creatōꝫ a deo. ſꝫ
tm̄ vnū: dōm ē ꝙ aliter dr̄ vnū. cū dr̄ mūdus ſen
ſibilis ē vnū. ⁊ cū dr̄ vnūqꝺqꝫ creatū vnū. Mū
dus. n. ſenſibilis ſm rōnē vniuerſi ab vnitate no
men accipit. ſicut dicit augu. ꝯ manicheos hec āt
vnitas ē multitudinis oꝛdinate ad ſūme vnū: ha
bentis ꝯplexionē i ptibus. De hac vnitate dicit i
illo libꝛo aug. tāta ē vis ⁊ potētia integritatis. vt
que multa ſunt bona tūc placeāt. cū i vniuerſum
aliqd ꝯueniunt atqꝫ ꝯcurrūt. ⁊ ſm hoc illud dr̄
j. gen. Vidit deꝰ cūcta q̄ fecerat ⁊ erāt valde bo/
na. recte ergo dr̄ ꝙ mūdo archetipo tāq̄ exēpla
ri rñdet mundus ſenſibilis tanq̄ exēpluꝫ. ⁊ ac/
cipiaꝶ large hic ipꝫ ſenſibile. vt ꝯtieat i ſe res ſpi/
rituales. Vñ ſi alie res crearenꝶ vꝭ fierēt ad mun
dum ſenſibilē ptinerēt. ſic īfra patebit. Nō ſic āt
ē de vnoquoqꝫ creato ſigillatim accepto. eo ꝙ ñ
dicit rōnē oino pfecti in ꝯditiōe. Vñ lꝫ mundus
ſenſibilꝭ ſit vnꝰ. nō tñ hoc creatū vel illud ē vnuꝫ
ſolū. imo ex hoc ſeqꝶ. ꝙ nō ē vnū ſolū ad hoc ꝙ
fiat vniuerſū. ¶ Ad ſcōm vero dōm ē. ꝙ nō ē ſile
in exemplaribus inferioꝛibus ⁊ exemplari ſum/
mo. Exēplar. n. i inferioꝛibus alligatuꝫ ē māe. ⁊
hoc hꝫ oino eēntiā efficiētis. Vñ diuerſe foꝛme i
exēplari in ſpecie: rñdet diuerſa foꝛma in ſpecie i
exēplo. ⁊ eidē in ſpecie. eadem in ſpecie. nō ſic āt
ē in exēplari ſūmo. vna. n. eſt eſſentia ſpecies exē
plaris. cui rñdent diuerſa exempla in ſpecie. ⁊ ēt
diuerſa in genere. ipſa. n. oino eſt abſtracta exñs
omnium foꝛma. ſicut habetur in fine libꝛi de va
reli. ¶ Ad tertium dōm. lꝫ dicatur idea huiuſmo
di. ⁊ dicaꝶ idea illius. ⁊ ita ideis reſpōdēt idea/
ta: non tñ ſi vna ē eēntia huius idee ⁊ illius. ⁊ ita
in īfinitū ſit cauſatū i eſſentia: qꝛ aliūde accipitur
vnitas ⁊ multitudo in ipſis rebus creatis vel cō
ditis ſm eſſentiā ꝙ̃ ab ipſo exemplari ſm eſſen/
tiam. Jpſa. n. eſſentia exemplaris deus eſt. vnde
idea huius ⁊ idea illius ſunt eēntialiter vnū. hoc
aūt creatū ꝓpꝛiā eſſentiā habet. qua ab alio crea
to diſtinguitur: ⁊ hoc accidit ꝑꝑ omnimodā vni
tatem quo ad eēntiā q̄ ē ex pte cāe agētis. ⁊ mul/
titudinē eēntialeꝫ que ꝯtingit eē ex parte creato/
ris: foꝛma. n. huius non eſt foꝛma illius. nec mā
huius ē materia illius. ¶ Ad quartū quo vr̄ cō/

ↄcludi. ꝙ numerus conditoꝝ i ſpē nō ē a numero
idearū. Rñdendū ē. ꝙ numerus idearū ñ ꝓpꝛie
dr̄ niſi ex quadā relatione ad ipſas res ↄditas. in
ſe vō ē vna eēntia. ⁊ iō nihil ꝓhibet plures res
vel paucioꝛes ꝓcedere i eē. Ipſa. n. ē vna ſapia.
que nec creſcere nec dcreſcere pōt. lꝫ res creſcat
vel decreſcat. Vñ aug. xi. de ciui. dei. nō ſunt mlˀte
ſꝫ vna ē ſapia. i qua ſunt īfinita quedā. eiqꝫ ſunt i/
finiti theſauri rerū itelligibiliū. i quibus ſunt om
nes iuiſibiles atqꝫ icōmutabiles rōnes rerū viſi
biliū ⁊ mutabiliū. Vñ lꝫ res mutabiles creſcant
nūero vel deſcreſcāt. nō ꝑpea creſcūt ille rōnes.
nō ergo penitus accipiᷓ numerus in his ab illis.
¶ Ad quītū dicēdū ē ꝙ lꝫ vna cā ſic i vnoquoqꝫ
genere cāe. vtpote vna ē efficiēs pꝛima. vna fina
lis. vna exēplaris. nihilominus tñ ē multitudo in
rebus ↄditis ſm vnāquāqꝫ cārum. nō ꝙ multi/
tudo ſit a multitudine. ſꝫ multitudo ſit ab vno ⁊ i
vno ⁊ ad vnū. Silr̄ ei qđ obijciᷓ de volūtate di/
uina. que ē efficiens cā vna ⁊ imutabilis. ab ipa
tñ ē multitudo effectiue. ſm eā tñ nō ē multitudo
formalr̄ vt forma dicaᷓ q̄ ē de eē. Nec ſi ē ſicut in
factis hūanis. i factis. n. humanis cū ē multitudo
creaᷓ a multitudie volūtatū. qꝛ volūtas humana
mutabilis ē. ⁊ nūeraᷓ ſm volita. diuia vō ē imu/
tabilis. nec nūeraᷓ ſm illa. eadē. n. voluntate qua
vult hoc: vult illud. nec quod mō vult: poſtea ñ
vult. ¶ Ad ſextū dōm ꝙ nō ē ſimile i ꝓceſſioni/
bus eternis ⁊ ꝓceſſionibus tpalibus. ꝓceſſio. n.
eterna vtrāqꝫ pfectionē hꝫ i ſūmo. hec aūt ē pfe/
ctio ꝓcedēns. vt i rōe vnius determineᷓ. qđ pti/
culariter habeᷓ a multis. creatura vō p pticipatō
nē hꝫ. pſona vō diuia ꝓcedēs totalr̄ hꝫ. Vñ non
cōgruit duos eē filios ab eterno nec duos ſpūſſā
ctos. cōuenit aūt eē multitudinē rerū cōditaꝝ. eo
ꝙ vnaqueqꝫ pticipat eē ⁊ vtutes. ⁊ oēs inſimul
ſūpte deficiūt ēt ab eius virtute. filius vō ē eiuſdē
eēntie cū pꝛe ⁊ equalis i virtute ⁊ ſilr̄ ſpūſſanctꝰ.
ꝓcedēs ergo eternalr̄ demōſtrat illū a quo ꝓce/
dit totalr̄. ꝓcedēs vō tpaliᷓ demōſtrat pticulariᷓ.
⁊ i quadā pticipatiōe. ¶ Ad ſeptimū dōꝫ ꝙ rōe
eius ꝙ res create ꝓcedūt ex nihilo. nec dicimur
habere vnitatē nec multitudinē. lꝫ res vna cū di
uidaᷓ i multa p diuiſionē tēdat ad nō eē. ſꝫ de tali
multitudie ñ loqmur. ſꝫ de mltitudie pꝛio i eē ꝓ/
cedēte d nō eē. vbi virtꝰ factoꝛis dmōſtraᷓ. ¶ Ad
vltimū i illo oꝛdie dōm ē ꝙ lꝫ res ꝓcedēs i eē a
pꝛio hꝫ aliquā ſimilitudinē cū pꝛio. ñ ex h̄ exclu
diᷓ mltitudo qn ꝓcedat a pꝛio. ſm ꝙ mltitudo ē
vnū ⁊ vnū. hꝫ. n. ſilitudinē i rōe vniꝰ i rōe bōi. ⁊
ita d alijs coꝛrñdētibꝰ. ſicut nec lapis i eo ꝙ lapis
hꝫ ſilitudinē. ſꝫ i eo ꝙ vnū aut bonū. Nec ē ſilē d
mltitudie ⁊ coꝛruptōe. coꝛruptio. n. ē q̄ tēdit res
i nō eē. mltitudo aūt d q̄ iā dictū ē. ē i q̄ firmaᷓ in
eē. firmiꝰ. n. ē res i eē cuiꝰ eē ē i mltis. ita ꝙ i vno/
quoqꝫ illoꝝ. ꝙ̄ vbi ē i vno ſolo de nūero illoꝝū.

Membꝛum ſecūdum.

Deinde ſuppoſito ꝙ mltitudo ſit ſic q/
buſdā rōibꝰ ē oñſū. ⁊ loquoꝛ maxie d
pꝛia mltitudie: qrēda ē cā mltitudinis.
Ad qđ dōꝫ ē ꝙ cāꝫ mltitudis ē qrē mlˀ
tiplr̄. Si. n. q̄raᷓ cā efficiēs mltitudis diceᷓ ꝙ vna
ē pꝛia cā efficiēs multitudis: ⁊ ſm h̄ falſa ē ꝓpo/
ſitio phoꝝ. ab vno nō ꝓcedit niſi vnū ſolū imme/
diate niſi ſic itelligaᷓ. qđ ꝓcedit ab vno hꝫ rōem
vnius. Si vō ſumaᷓ cā exēplaris diceᷓ tūc. ꝙ ab
vno multa. pluralr̄ tñ dicte ꝑp quedā reſpectum
multitudinis ad ipam. ⁊ ſm hoc dr̄ vna cā exē/
plaris i eēntia. idee vō vel rōes dicunᷓ pluralr̄.
Si vō q̄raᷓ vñ dicaᷓ diuerſitas tāquā a cā in re.
Dicēdū ꝙ quedā ē a forma. quedā ē a mā. q̄dā ē
a tpe. vbigr̄a. Diuerſitas a mā vel ſubiecto ē cuꝫ
forma. ignis diuerſificaᷓ hac mā ⁊ illa. ⁊ albedo
alia ē i niue alia i calce. Diuerſitas aūt a forma ē
i generibꝰ ⁊ ſpēbus. Diuerſitas vō a tpe ē vt al/
bedo i mane. ⁊ albedo i veſpe vel curſus i mane
⁊ curſus i veſpe: ⁊ actus i vno tpe ⁊ i alio. Sed
tūc dicemus ꝙ ipo tpe ſit diſtīctio. ⁊ ſi nō ſemꝑ
cauſalitas. Si vō queraᷓ de pꝛia diuerſitate reꝝ
creataꝝ ſiue ↄditaꝝ. Dōꝫ ē ꝙ ſeipis differūt vt/
pote mā ſeipa differt a forma alterꝰ. ⁊ mā vniꝰ
diſtiguiᷓ a forma alterꝰ. Itē ſi q̄raᷓ in eadē re. de
dr̄ijs formarū q̄ ſūt i ea. vtpote de dr̄ia mōi ſpēi
⁊ oꝛdis ⁊ huiuſmōi. Rñdēdū ē. ꝙ p appꝛopꝛia
tionē ex pte cāe ſūt rōes appꝛopꝛiate tribꝰ pſōis
⁊ ſm hoc rō plalitatis accipieᷓ ex illa pte. Si āt
q̄raᷓ de alijs formis q̄ ſūt abſolute i re. vt quātita
te ⁊ huiuſmōi. Rñdeᷓ ꝙ ad pꝛicipia eēntialia in
re reducunᷓ ex qbꝰ hñt eē. nihilominꝰ tñ quādā i
ter ſe hñt dr̄iaꝫ. Qđ ergo ſupꝛa dicebaᷓ. ꝙ diuer
ſitas ē a mā. Rñdēdū ē ꝙ nō pꝛia ſꝫ aliq̄ poſteri
oꝝ pōt eē a mā. ſicut aliq̄ ēt pōt eē a forma. Nec
ē ↄ̄rium. ꝙ forma ē pꝛicipiū vnitatis ⁊ ita ñ mlˀ/
titudis. nō. n. ſic ē de oppoſitione vnitatis ⁊ mul
titudinis ſicut albi ⁊ nigri ⁊ contrarioꝝ. ſed ab
eodem pꝛicipio ſicut ſm pꝛius ⁊ poſterius. nihi
lominus tñ i aliquibꝰ ab alio pꝛicipio ē vnitas.
⁊ ab alio mltitudo. vtpote vnitas ſpēi dr̄ eē foꝛ/
ma. mltitudo aūt idiuiduoꝝ a mā vl̄ a ſeipis. ali/
qñ ē econtrario. vt vnitas ſic q̄dāmō ab vnitate
māe vl̄ ſubiecti: multitudo ſiue dr̄ia a forma. ⁊ ſic
nō ſemꝑ ſm vnū mōꝫ ē querēda rō multitudis
aut diuerſitatis. ¶ Rñſionē vō illoꝝ qui dicebāt
rationem numeri aut diuerſitatis eē ex replica/
tione itellectus diuini ſuꝑ ſeipſum nō appꝛobo.
Quod. n. ſapia pꝛia ꝓut ē numerus nūerans. ſic
dicit aug. ē cā rerū que numerantur. non eſt ſm
illum modum. ſed exēplariter ſicut dictū eſt. ⁊ h̄
bene apparet p hoc qđ dr̄ in li. de libe. arbi. ſicut
ſupꝛa habitū ē. ¶ Si vō queraᷓ. quare producta
eſt rerum diuerſitas pꝛima. Reſpondenduꝫ ē ad

manifeſtat ordem diuine potētie ſapiētie ꝛ bonita/tis. Manifeſtat enim potētia plus i multitudine q̄ in vnitate: ſapiā in multoꝝ ordinatōe: bōitas vero i multitudīs pfectiōe creata. ergo ſūt multa ordinata i ſufficiētia ſiue pfectiōe que vocat vni/uerſitas. Nec fuit creatio multitudīs pp indigen tiā creantis: ſicut ɔtingit i ɔditiōe eoꝝ que ſiunt a voluntate humana. homo. n. facit aliquādo res ppter ſui indigentiā. ꝛ natura multiplicat formā in materia ppter ſui ɔſeruatōem. non ſic aūt eſt in multitudine creatorū: ſed ē nō ex indigētia ſed ex ſupfluentia bonitatis diuine: cuius ē cōmuni/care eē ſm omnē eius differentiā. ¶ Attēdenduꝫ ē etiam ꝙ duplr eſt diuiſio ſiue diſcretio. vna eſt ex defectibilitate rei exiſtentis: ꝛ de hac non lo/quimur. hec enim ſi reducit ad principium pōt dici vt reducat ad priuatōnem materie. materia enim priuata eſt cauſa deficiendi. Eſt autem alia diſcretio que ē reꝝ in ſe vel ratione formaruꝫ. ꝛ hec ē ad oſtenſionem diuine bonitatis.

Queſtio. xij. de ſimplicitate ꝛ cōpoſitione creaturaꝝ.

C Onſequenter tranſeūdum eſt ad qōnem de ſimplicitate creaturaꝝ ꝛ cō/poſitōne. Primo ergo querendū ē. vtruꝫ ſimplicitas conueniat omni creature: aut cōpoſitio: aut cuidaꝫ ſimplicitas: cuidaꝫ compoſitio. Secūdo de cā compoſitōis multiplici. an ſit vna cā compoſitionis in omnibus.

Membruꝫ primuꝫ.

Ad primū ſic. vnitas ꝛ ſimplicitas ſūt rōnes cāe. qua ergo rōne ab vno p/cedit vnum: ea ratiōe a ſimplici debꝫ pcedere ſimplex. ¶ Preterea ſimplicitas ē quedā cōditio ꝛ ñ repugnat creature vt videt. ꝛ potētia ē ex pte creantis in cōmunican/do. ergo ſimplicitas ē ɔditio creature. Contra boetius i ſuis ebdomadibus. omni ɔpoſito ali/ud ē ꝙ eſt ꝛ quo ē: ꝛ cui aliud ē quo ē ꝛ ꝙ ē. il/lud ē ɔpoſitū. ſꝫ in omni creatura aliud ē ꝙ eſt ꝛ quo ē. ergo oīs creatura ē ɔpoſita. ¶ Iteꝫ ſi ali/qua creatura eēt ſimplex oīno in eē ꝛ intellectu: coequaret pīo. ſed nō ſūt duo pīa. nec aliquid in rebus que ſiunt ei coequale. ergo nulla crea/tura ē ſimplex. ergo quelibet ē ɔpoſita. Qḋ āt aliqua ſit ſimplex alia vero cōpoſita ſic arguit. Omne ɔpoſitū ex aliqbus ē ɔpoſitū. ergo vl' ex ſimplicibꝰ vel ex ɔpoſitis. cū ſimplex ꝛ ɔpoſitū ſufficiēter diuidāt ens. Si āt ex ɔpoſitis. hoc eēt ſēp abire i iſinitū. ergo aliqñ erit deueīre ad ſim/plicia. ſꝫ alteꝝ illoꝝ ſimpliciū ñ pōt eē ipſum primū. ex quo. n. aliqd ē ɔpoſitū materiale ē reſpcū illius. diuia aūt eēntia ñ ē materialis reſpcū alicuius. ergo diuia eēntia ñ ē alteꝝ ɔponētiū. Utrūqꝫ ergo illoꝝ ſimpliciū ē creatura. ergo aliq̄ ē creatura ſimplex ꝛ aliq̄ ɔpoſita. ¶ Itē ſimplex ꝛ cōpoſitū ponunt in diuiſiōe entis poſſibilis. qḋ dr ens creatū. ergo aliq̄ creatura ſimplex ꝛ aliq̄ cōpoſita. ¶ Itē aug. de aīa ꝛ ſpū. Aīa ñ p ptes diuidit cū ſit ſimplex ꝛ idiuidua. Et ſi aliqñ ptes dr hr̄e. rōne potius ſilitudis q̄ veritate ɔpoſitōnis itelligendū ē. ex hoc relinqt ꝙ aliqua ē creatura ſimplex. Ad hoc rñdendū. ꝙ ſimplex dr mul/tis modis. Uno mō dr qḋ caret mā diuiſiua. ſm hunc modū ſube ſpūales ſimplices dicūt. Alio vero mō dr ſimplex qḋ oīno caret mā. ꝛ ſic dr pria forma ſimplex ſm boe. in li. de trini. ſm hūc modū nō dr aīa ſimplex: qꝛ hꝫ materiā ꝛ formā ſpūalem. ꝛ ſi hoc non eēt adhuc diceret habere ɔpoſitiōem rōne eoꝝ que inſunt ipi: ꝛ nulluꝫ il/loꝝ ē. qḋ ipſa ē. Qḋ āt dr i li. de ſpū ꝛ aīa. ꝙ rō/ne forme ſilitudinis intelligendū ē: nō rōne ɔpoſitōis: hoc ē ſm ꝙ loqmur de ɔpoſitōe reꝝ corporaliū quā ñ hꝫ aīa. ſꝫ ſimilitudinē dr hr̄e ppter viriū multiplicitatē. ¶ Ad aliud aūt qḋ obijcit p alia pte rñdendū ē. ꝙ ɔpoſitū dr duobꝰ modis. Uno eniꝫ mō dicit ɔpoſitū. qḋ ex pluribus ſimt in vnū poſitis ſubſiſtit. Alio mō dr ɔpoſitum qḋ aliī vnitū ē: vel qḋ hꝫ in ſe depēdentiā ab altero. rōne cuius ſuū eē ē ab illo ſiue ad illud. ꝛ intellectus depēdet ab illo. Primo mō nō dr oīs crea/tura ɔpoſita. ſꝫ quedā ſimplex quedam ɔpoſita. Scḋo mō quelibꝫ ē ɔpoſita. ¶ Ad illḋ ergo qḋ primo obijcit. dḋm eſt. ꝙ nō ē ſimile de hac cōdi/tione vnū ꝛ de hac ɔditiōe ſimplex. ɔditio enim vnius ñ repugnat creature. ɔditio vero ſimpli/cis vno mō repugnat: vt nulla creatura ſimplex dicat: ſm illū modum ſꝫ quem dr ſimplex. qḋ ñ dpēdet cauſalitate ab aliquo. nō. n. poſſunt ſimt ſtare ꝙ ſit creatū ꝛ nō depēdeat cauſaliter ab aliquo. ¶ Ad ſcḋo vero dḋm. ꝙ ratio ſimplicitatis vno mō pōt cōicari a creatura: illo ſcꝫ mō quo dicit. hoc nō ē ex alio: ſicut materia ꝛ forma. nō ē ex alio: lꝫ ſit ab alio. ꝛ hoc ē nō eē ex alio tanq̄ ex pte cōpoſiti. ſm quē modū pōt deus cōicare cōditionē ſimplicitatis creature. alio vō mō nō pōt. cū ex rōne creature alio mō depēdeat ſꝫ rationē ꝛ ſm itellectū. ¶ Ad illud aūt qḋ dicit boe. in ſuis ebdo. Attēdendū ē ppꝛie in his que ſim/pliciter ſūt. que ɔpoſita ſūt ex quo ē ꝛ qḋ ē. Nā ſi qḋ ē ꝛ quo ē ɔpoſita dicerent: ñ ſic itelligeret. de quo plenius habebit infra. ¶ Ad ſequēs di/cēdum ē. ꝙ accipiēdo vno mō ſimplex i eēntia. ſi diceret creatura ſimplex: oī mō diceretur coequalis ipſi creatori. Alio mō accipiēdo differt i creatore ꝛ erit plurima diſſimilitudo.

Mēbrum ſecunduꝫ.

M ſecundū quo querit de cā ꝯpoſitōnis. circa qꝺ diuerſa querūtur. Prīo vnde veniat ꝯpoſitio ſm ꝙ huiuſmodi. Scꝺo de cauſa ꝯpoſitionis in qua ſut diuerſa ꝯponentia. Tertio de cā compoſitionis prime. Quarto vtrum cōponibilis conueniat omni rei: aut a quadam re remouet.

Articulus primus.

Unde veniat compoſitio. ſm ꝙ huiuſmodi.

M primuꝫ ſic. ꝯpoſitio elongat a prīo cū ſit oīno ſimplex. Unde auguſt. xi. de ciui. dei. ē bonū ſolū ſimplex ⁊ hoc ſolum ē incōmutabile: qꝺ eſt deus. Item anſel. cuius ptes excogitari nō pñt: id in ptes nullus intellectus diſſoluere pōt. Si ergo deus ē cōpoſitus: aliqd deo maius pōt itelligi. Naꝫ id qꝺ nec actu nec itellectu pōt diſſolui: maius eſt ꝗꝫ id qꝺ actu ⁊ intellectu ē diſſolubile. cū ergo primū ſit ſimplex: cōpoſitio ñ cauſabit ab eo: eo ꝙ non hꝫ ſilitudinē cū ipſo. Si aūt cauſat a creatura: cū oīs creatura hēat aliqꝺ genus ꝯpoſitōis: erit ꝓceſſus in infinitū. ex quo relinquit ꝙ nō erit aliq̄ cā ꝯpoſitōis. ¶ Itē dicit aug. xi. de ciui. dei. creata ab ipo ñ ſūt ſimplicia ⁊ ob hoc mutabilia. qꝺ aūt mutabile ē dicit aug. in li. ꝯ epſtani fundamenti. aliūde ē: ⁊ aliūde ē mutabile. eſt. n. a deo. ſꝫ mutabile ex hoc ꝙ ē de nihilo ⁊ ꝯtra aduerſariū legis ⁊ ꝓphetaꝝ. ꝓpterea bona ſūt: qꝛ a ſūmo bono bona facta ſūt. mutabilia v̇o qꝛ ñ de ipo ſꝫ de nihilo facta ſunt. cū ergo mutabile ſeqꝉ ꝯpoſitū: ⁊ mutabilitas ꝯpoſiti erit: ꝯpoſitio rei non ē qꝛ ē ab aliquo: ſꝫ qꝛ eſt ex nihilo. Cōtra dicit i li. de articulis fidei. cuiuſlibet ꝯpoſitionis neceſſe ē eē aliquam cām. ex quo derelinquit ꝙ ꝯpoſitio cām hꝫ. Itē omne cōpoſituꝫ ir. eo ꝙ huiuſmodi ptes hꝫ vel ps eſt vt aliud fiat ex eo. Si ergo nihil ſeipm ꝯponit: erit aliqua alia cā ꝯpoſitōnis. ergo cōpoſitio cām habꝫ cuꝫ nō ſeipa ſubſiſtat.

Rñdendū ē ꝙ cōpoſitionis aliqua cā eſt. Cuꝫ aūt querimus cām aut querimus efficientem aut materialē. dꝺm ꝙ ꝯpoſitio hꝫ cām efficiētē. ſimiliter ⁊ cāꝫ materialē ex qbus fit ꝯpoſitio. Si v̇o querat cā formalis ꝯpoſitōis inqꝫtū ē ꝯpoſitio: nō dicet habere cām formalē aliā a ſe. ⁊ qꝛ compoſitio nō ptinet ad pfectionē rei ſꝫ ad imperfectionē. ideo dicet hic habere: qꝛ ex nihilo ꝓceſſit in eē. ¶ Ad prīo obiectū dꝺm ē. ꝙ lꝫ primū ſimplex ſit. nihilominus tñ ꝯpoſitio ē ab ipſa. Sed ſm hāc rōnem nō ē per viā ſimilitudinis: ſꝫ per viā diſſimilitudinis. ¶ Ad ſcꝺo obiectū dꝺm. ꝙ alia rō ē quodāmodo eius qꝺ ē ꝯpoſitū ⁊ eius qꝺ ē mutabile. Nā mutabile reſpicit terminū a q̄ ⁊ in qd. Qꝺ āt mutabile ē i nihil mutabile: hoc ē ꝙ ex nihilo. eē tñ mutabile ē ab eo qꝺ ē immutabile. ꝯpoſitū v̇o ꝙ ē cōpoſitū hꝫ. tū ex rōne cōponibiliū. tū ex rōe ꝯponētis. ⁊ ita ſemp ad ens reducet. ſ. ad ens increatū ex pte primo ꝯponentis. ad ens creatum ex pte cōponibilis.

Articulus ſecundus.

A Scꝺm quo querit de cā ꝯpoſitōnis i qua diuerſa ſūt ꝯponētia. Eſt. n. ꝯpoſitio māe ⁊ forme: ⁊ iteꝝ ꝯpoſitio generis ⁊ dr̄ic. Eſt ⁊ ꝯpoſitio ex pte homogeneis vt corpus ex corpibus. ⁊ linea ex lineis. Eſt iteꝝ ꝯpoſitio ex ſuba ⁊ ſuis potentijs. Eſt ꝯpoſitō ex ptibꝰ itegralibꝰ vt corpus hūanū ꝯpoſitum ē. Eſt iteꝝ ꝯpoſitio ex ptibus nūeralibus. vt nūerus dr̄ ꝯpoſitus. His ergo exñtibus dr̄ijs. querit de cā iſtius mltiplicis ꝯpoſitōis. ſi ſm prius ⁊ poſterius ſe hñt aut ſimul. quia ſi ſꝫ prius ⁊ poſterius ad vnā cāꝫ primā reducunt. Si v̇o ſimul ꝓcedūt ab vna cā. neceſſe erit oñdere rōneꝫ exitus diuerſaꝝ cōpoſitionū ab vna cā imediate. Qꝺ āt ſm prius ⁊ poſterius. vr̄ p hoc ꝙ cōpoſitio ex ptibus nūeralibꝰ cū ſint actu entes ſit alijs ꝯpōnibꝰ poſterior q̄ ñ hñt ptes actu entes. ſꝫ potētia diſcrete ſunt ptes adinuicē. qꝺ ñ ē in alijs generibus ꝯpoſitionuꝫ. Cōpoſitio etiā ex ptibus itegralibus ponit añ ſe illā que ē ex ptibus ꝯtinuis. Illa v̇o que ē ex ptibus ꝯtinuis ponit añ ſe illā que ē ex mā ⁊ forma. Naꝫ ipſe ptes ꝯtinue ex mā ⁊ forma ſunt. cōpoſitio v̇o coꝝ q̄ ſunt ex mā ⁊ forma: ponit añ ſe illā q̄ eſt ex genere ⁊ dr̄ia. Nam hāc hꝫ formaꝫ ſm ſeipam accepta. hec autem habꝫ añ ſe illam que ē ex potētijs. ſm vnuꝫ moduꝫ accipiēdi. Nā vnum genus multiplicē hꝫ potentiā. ſiue vna res generis. Reſtat ergo ꝙ ſꝫ prius ⁊ poſterius dicet cōpoſitio. ⁊ ita videt vna eſſe cā prima oīs cōpoſitōis. Contra. quedā differētie cōpoſitionū ſic ſe habent: vt vna excedat alterā ⁊ excedat ab ea. ergo ñ ſe habent ſm prius ⁊ poſterius. verbigrā. Cōpoſitio que ē ſubſtātie cum potētijs: ſequit ꝯpoſitiōem ſube. ſꝫ ꝯpoſitio ſube ex mā ⁊ forma ē. ergo ꝯpoſitio ex mā ⁊ forma ē prior ꝯpoſitōe ſube cū potētijs. Sꝫ ſicut habitū ē prius. ꝯpoſitio eētie cuꝫ potētijs ē prior ꝯpoſitōne māe ⁊ forme. vna. n. ⁊ eadē forma ē multiplex i potētijs. ergo he diuiſiōes ſe hñt ſm excellētiā ⁊ exceſſa. ¶ Preterea cū ſit multiplex dr̄ia ꝯpoſitōis. ſicut ꝓhabitū ē. vnaqueqꝫ āt cōpoſitio cauſet mediate vel immediate a prīa cā q̄ deus ē: q̄ neceſſitas eſt. ꝙ tot ſūt ꝯpoſitiōes i genere: ⁊ in q̄ indicat v̇tus diuine eētie: cū i qbuſdā videat aliq̄ ſilitudo. i qbuſdā v̇o aliqua diſſilitudo maxia. ¶ Preterea i qbuſdā vr̄ maior appropinquatio ad ſimplicitatē. in q̄buſdā maior elōgatio a ſimplicitate. ¶ Ad qꝺ dꝺm eſt. ꝙ. differentia ꝯpoſitionum ordinata eſt

ſm prius ⁊ poſterius. ſꝫ attēdēdū ē ꝙ quedā dr̄ ɔpoſitio nō ꝓprie. vbi totū nō trahit eē ab ipis q̄ dicunt ptes. ſꝫ magis ecōuerſo: ſicut ē vbi ē totū poſſibile. ptes. n. poſſibiles plus trahūt eē a toto ꝙ ecōuerſo. ſilr ptes generis a genere. ⁊ pp h̄ illa ɔpoſitio q̄ dicimꝰ ptes poſſibiles cōpōi i ſimplicibꝰ accipit. q̄ aliqñ hñt ordinē ſm priꝰ aliqñ ſm poſterius reſpectu alioꝝ cōpoſitoꝝ. In alijs vō q̄ vere dicunt ɔpōes. ē ordo ſm priꝰ ⁊ poſterius ſimplr. Vñ añ cōpoſitū ex ptibus numeralibus. ē cōpoſitū ex ptibꝰ itegralibus. Añ vō cōpoſitū ex ptibꝰ itegralibus. ē cōpoſitū ex ptibꝰ vnius forme. ſ. hōgeneoꝝ. Añ vō ɔpoſitū illud ē cōpoſitū ex mā ⁊ forma. Añ vō illud ē cōpoſitū ex ptibus ſm diffinitionē. Añ vō illud ē cōpoſitum ex quo ē ⁊ qō ē. ſꝫ iſta duo vltia genera ɔpoſitionū ieniūt i formis ſꝫ ſeipas acceptis. vbi nō ivenit ɔpoſitio mãe ⁊ forme. Qō aūt nō vere dicat ɔpoſitio vbi totū nō trahit eē a ptiqus. pꝫ ex rōe ɔpoſiti. Cōpoſitū. n. dr̄ qō ex aliquibꝰ ē ps aūt i plus extēdit: ſꝫ ꝓprie i his dr̄. Dicit. n. ps a pho vno mō i quo poſſibile ē quātitatem diuidi quoquo mō. ⁊ ſm hūc mōꝫ dicunt ptes itegrales ⁊ ptes quātitatiue. Alio vō mō dr̄ ps qō numerat totū. vel qō cū alio ɔſtituit aliud nūeratū: ⁊ ſic dicunt duo ps triū. ⁊ vnitas ps triū. vnitas eim aliquotiēs ſūpta reddit binariū. binarius āt cū vnitate tnarium ɔſtituit. Dicunt ēt ptes i q̄ diuidit aliquid. ſicut ſūt forma ⁊ mā. vtpote forma cupri ⁊ mā cupri ſūt ptes ſpē cupree. Dicunt ēt ps illa q̄ ſūt i diffinitiōe. vt genus ē ps forme ſcꝫ ſpēi. Pret hos ēt modos dr̄ illud ps i quo poſſibile ē formā diuidi abſqꝫ quātitate. ſm ꝙ ſpēs dicunt ptes generis. nō qr ex illis cōponit. Simlr ad hūc modū pñt reduci ptes v̄tuales. non. n. ex illis cōponit ſba cuiꝰ ſūt ptes v̄tuales: vt ſba aie ñ cōponit ex mēoria itelligētia ⁊ volūtate. ¶ Ad illud aūt qō obijcit prio p iā dicta. Rūdēdū ē. ſūt eim genera cōpoſitionū q̄ ꝓprie dicunt ordinata ſm prius ⁊ poſterius. ¶ Ad illō qō ſcdo obijciebat dōm ē. ꝙ dr̄e cōpoſitionū ſimplr ſic accipi pūt. ſūt. n. quedā cōpōes ſm rōem. quedā vō i eē ſimplr. Que vō ſunt i eē ſimplr. aut hñt ptes actu diſcretas. aut q̄ nō ſūt actu diſcrete. Si ſunt actu ptes diſcrete. dicet ɔpō numeralis. Si vō ptes nō ſūt actu diſcrete. aut differūt i forma aut ñ differūt. Si differūt i forma. ɔpō itegral nūcupatur. ſicut corpꝰ hūanū cōponit ex ptibꝰ ⁊ ea que ſunt huiuſmōi. ⁊ iſtud genus ɔpōis ſub ſe habꝫ plura genera. de quibꝰ ñ ē ad pñs dōm. ſunt. n. alterius negocij. Si aūt ptes nō differūt i forma: hñt cōſimilē formā. aut vnū ē forma alterius. Si hñt cōſimilem formā. dicunt ptes hōgenee. ſiue quātitatiue a quibuſdā. ſicut corpus ex corporibus cōponit. Si aūt vnū ē forma alterius. dicet cōpoſitio ex mā ⁊ forma que vocat naturalis.

Preter has ſunt due cōpoſitōes ſm rōeꝫ vbi. ſ. duo cōueniūt ad cōſtructionē vnius forme ſicut ſunt ptes diffinitiue. aut vnū ē forma alterius ſic quo ē forma ē eius qō ē. ¶ Ad tertio obiectū dicēdū. ꝙ lꝫ cōpoſitū iquātū huiuſmōi diſſimilitudinē habeat reſpectu primi qō ē oio ſimplex. hꝫ tn ſilitudinē ſm ꝙ tenet rōem vnius: ⁊ ſm ꝙ v̄e vnū ē: magis appropiquat ſilitudie ad primū. ſꝫ vō ꝙ minus v̄e vnū ē: minus appropinquat vel magis elongatur.

Articulus tertius.

Ad tertiū quo queritur de cā cōpoſitionis prie. Iā aūt dictū ē. ꝙ prima cōpoſitio ⁊ vltior ē. ex quo ⁊ qō ē. Sicē eim i oio ſimplici idē ē qō ē ⁊ quo eſt. ita i cōpoſitis differt qō ē ⁊ quo ē. Querēdū eſt ergo vtrū cōueniat oi creature. deide ſi ſit vltior q̄ꝫ illa que ē exēplar ⁊ forma vel nō. Tertio ſm quā rōem accipiat. Qō cōueniat oi creature vr̄. eo ꝙ nullū creatū ē ſua eēntia. nec a ſe hꝫ eē ſꝫ aliūde depēdet. ergo i creatura oi qō ē ⁊ quo eſt differunt. ergo hec cōpoſitio cōis ē oi creature. ¶ Preterea iſta duo ſimplex ⁊ cōpoſituꝫ. diuidunt ſufficient ens. i deo autē ſolo idē ē qō ē ⁊ q̄ ē. ergo i oi alio nō ē idē qō ē. ⁊ quo ē. ſꝫ oē in q nō ē idē. ē cōpoſituꝫ. ergo ois creatura hoc genere cōpoſitiōis ē cōpoſita. Cōtra ſi ois creatura hoc genere cōpoſitōis ē cōpoſita. illud qō dr̄ qō ē vel quo ē. aut ē creatura vel nō. Si nō ē creatura vtrūqꝫ illoꝝ aut alterū ē creatura aut ñ. neutruꝫ autē creator eē pōt. cū creator nō ſit mãle reſpectu alicuius cōpoſitionis ſiue mã. Vñ augu. i li. de tri. In ſūma pſona ps nō pōt eē deus. quātomagis ps trinitatis eē nō pōt: multofortiꝰ nec ps alicuius creature. cū ps ſit poſſibil ad totū. diuia vō nã reſpectu nullius ē poſſibil. vtrūqꝫ ergo ē creatura. Sꝫ dictum ē oēm creaturaꝫ eſſe cōpoſitā ex quo ē ⁊ qō ē. ergo quo ē: hꝫ i ſe vtrūqꝫ ⁊ ſic erit abire i ifinitum. nō ergo ois creatura ē cōpoſita. ¶ Itē vnitas creata: aut ē quo ipa vnitas ē vnū. aut ñ. Si ſeipa vnū ē: ergo idem eſt quo eſt ⁊ quod eſt. Si. n. ſeipa vnū eſt ſeipa ē. eo ꝙ vnum ⁊ eſſe cōuertūtur. Si vero alia re a ſeipa eſt vnum: aut illa res ſeipa eſt vnum. aut non. Si nō ſeipa eſt vnum. erit abire in infinitum. Si autem ſeipa eſt vnum. cum omnis res vna ſcilicꝫ vnitate dicatur vna. illa res erit vnitas. ⁊ ita ſtādum erit in primo. aut erit reflexio: ſed reflexionem impoſſibile eſt eſſe in cauſis. ergo vnitas ſeipſa eſt vna. ergo idem eſt in ea quod eſt ⁊ quo ē ⁊ eſt creatura. ergo i aliqua creatura non eſt ſupradicta compoſitio. Ad quod dicendum eſt ꝙ omnis creatura dicitur compoſita iſto genere compoſitionis vno duorum modorum. aut quia habet in ſe compoſitionem illam. aut quia

cum alio venit ad ꝯponēdū tertiū. Quo.n.ē res vnit̄ cū eo qḋ ē̄i illo qḋ ꝯpoſitū eſt ex vtroqꝫ. ⁊ ita ꝯpoſitū dicet̄ ex alijs ꝯſtitutū.vel ex q̄ cū alio aliq̄d ꝯſtituit̄. Si ergo accipiēdo ꝯpoſitū aliquo duoꝝ modoꝝ.dicet̄ oīs creatura ꝯpoſita. Si vͦo coartaret̄ ad ītentōꝫ ꝯpoſiti.ſm ꝙ ꝯpoſitū dr̄ ex alijs ꝯſtitutū.nō ē oīs creatura ꝯpoſita hoc gn̄e ꝯpōnis. ⁊ p̄ hoc ſoluit̄ p̄mo obiectū. ¶ Ad ſcḋm obiectū ḋ vnitate dḋꝫ ē.ꝙ lꝫ vnitas ſeipſa formaliter ſit vnū.nō tn̄ ſeipſa effectiue. Primū aūt dr̄ vere vnū.ſ.deus:q2 nec formaliter nec effectiue habet vnitatē ab alio. Unitas vͦo creata effectiue hꝫ a deo.ſed formaliter nō hꝫ ab alio q̄ꝫ a ſe.hō vͦo vel lapis ab alio hꝫ effectiē ⁊ formaliter. Cū ergo dr̄ i ſimplici idē ē quo ē ⁊ qḋ eſt.ſi attendat̄ oīno ſimplex.oꝫ accipere quo ē.ſꝫ omne genus cauſe. Si vero accipiatur ſimplex per extenſiōꝫ pōt dici vnitas cauſa creata ſimplex quo ad genus cāe formalis.ſed nō ſimplex quo ad genus cāe efficientis:dependet.n.ſꝫ eē.ab efficienti. Itē cū mā vel ſubiecto vnū ꝯſtituit. ⁊ ita in vno gn̄e dicetur eē ſimplex alio genere dicet̄ eē ꝯpoſitū. ¶ Sed adhuc poteſt obijci.loquēdo de vnitate aut forma ſm ſeipſam accepta. Intelligatur eniꝫ forma creata non indigēs materia.conſtat ꝙ huiuſmodi forma creata eſſet:aut ergo eſſꝫ ſimplex aut compoſita. Simplex oīno non poteſt eē.cuꝫ hoc ſoli deo conueniat. Unde augu.in li.de ciui.dei. Ideo ſimplex dicitur:q2 qḋ habet hoc ē qḋ habet. Unde natura dicit̄ ſimplex cui non ſit aliquod habere qḋ poſſit amittere.nec aliud ſit habens ⁊ id qḋ habetur.forma ergo iſta cum non ſit ſimplex erit ꝯpoſita.ergo alio duoꝝ modoꝝ.ſꝫ nō ē ex alijs ꝯſtituta.nec.cū alio poſita ad ꝯſtituendū tertiū:ergo nō ē ꝯpoſita. Propter hoc addendū ē vt ꝯpoſitū ēt dicat̄ nō tm̄ vno duorū modoꝝ ſupradictoꝝ:ſꝫ cui⁹ ē eē ḋpēdēs ab alio. ⁊ intellectus depēdet ab ītellectu:lꝫ ergo p̄tes nō habeat.nec p̄s alterius ſit.tn̄ nihilomin⁹ ꝯpoſitū dicet̄ p̄p̄ ſui depēdentiā in eē ⁊ ītellectu. Accipiēdo ergo ꝯpoſitū aliquo trium modoꝝ.dicet̄ oīs creatura ꝯpoſita.nec alio mō pōt intelligi. Et cū querit̄ ſi ſit vniuerſalior q̄ꝫ illa q̄ ex mā ⁊ forma vel nō.ꝙ n̄ vr̄. Oē.n.creatū hꝫ i ſe vt poſſit recipe ab alio. ⁊ vt poſſit agē̄ i aliḋ. vel ē illud a quo ē potētia recipiēdi.vel ē illud a quo ē potētia agendi. Sꝫ qḋ hꝫ i ſe vtrūqꝫ ē ꝯpoſitū ex his:ergo ꝯpoſitio iſta extēditur intātū:quātū illa cōpoſitio que ē.ex quo ē ⁊ qḋ ē.ergo ſunt equalis ābitus. ¶ Itē in li.de articulis fidei.mā ⁊ forma ē ex mā ⁊ forma.a quo vͦo ē p̄otētia recipiēdi:ē mā.a quo hꝫ potētiā agēdi ē forma:ergo eē creatum eſt mā vel forma vel ꝯpoſitū. ⁊ illaruꝫ ꝯpago tria proſus diuerſa ſunt.que in cuiuſlibet ſbe creatione exigunt̄. Contra.nō eſt idem qḋ ē mā ⁊ quo ē materia.ſilr̄ qḋ ē forma ⁊ quo ē forma: ergo hec ꝯpoſitio vniuerſalior ē illa. Preterea ꝯpoſitio māe ⁊ forme rōne vtriuſqꝫ ꝯponētiū:nō vr̄ hr̄e ſilitudinē i p̄mo. In nulla.n.re poſſumus dicē idē ē forma ⁊ mā.ſicut dr̄ idē ē quo ē ⁊ qḋ ē. cū ergo aliq̄ ꝯueniētia ſit i illa rōne cū p̄mo:i hac vͦo nō ſit.p̄rior erit ꝯpoſitio eius qḋ ē ⁊ a quo ē.q̄ꝫ māe ⁊ forme. ¶ Ad qḋ obijcit̄.ꝙ ꝯueniētior ē ⁊ prior nālr̄.ꝯpoſitio ex quo ē ⁊ qḋ ē:q̄ꝫ māe ⁊ forme ſicut iam dictū ē. ¶ Ad obiectū aūt i ꝯ̄riū dḋm ē.ꝙ lꝫ mā ⁊ forma ⁊ qḋ ē ex his.extēdatur ad oīa:nihilominus tn̄ alia ꝯpoſitio ē vniuerſalior.q2 ſe extēdit ſm quēdam modum ad ea que ſunt māe vel forme.ſm quē modum nō dicimus māe ⁊ forme eē in forma vel eē in mā. ¶ Preterea maioris vnitiōis ſunt qḋ ē ⁊ quo ē.q̄ꝫ mā ⁊ forma vnū.n.de altero dr̄.qḋ nō ē repire i mā ⁊ i forma.vt forma dicat̄ ḋ mā vel ecōuerſo. ¶ Et cū querit̄ ſm quā rōneꝫ accipiat̄ dignitas iſtius ꝯpoſitiōis.ad qḋ dḋm.ꝙ nulla alia ꝯpoſitio hꝫ ꝯponētia in aliqua rōne.ſm quā poſſūt ꝯuenire diuine eēntie.ſicut ē i ꝯpoſitōe materie ⁊ forme. neqꝫ.n.mā ⁊ forma ꝯueniunt p̄mo.ſilr̄ p̄tes diffinitionis non ꝯueniunt primo. ⁊ ita de alijs generibus ꝯpoſitionū.q̄ magis elōgāt̄:ergo hec ſola ꝯpoſitio nobilior ē alijs ꝯpoſitōib⁹. In p̄mo n.ē repire qḋ ē ⁊ q̄ ē.lꝫ nō ſꝫ rōnē ꝯpoſitōis.deſcēdit ergo ab idētitate eius oīmoda ꝙ ē cū eo q̄ ē.dr̄ia p̄ria huius ab illo. ¶ Sꝫ obijcit̄ nōne quo ē:p̄dicat̄ de eo qḋ ē.cū dr̄ hō eſt hō.aut lapis eſt lapis ⁊ ita ḋ alijs:ergo ē ibi idētitas:i quo ergo differt a p̄mo. Itē ſicut habet̄ i li.ḋ articulis fidei. mā ⁊ forma ⁊ hoꝝ ꝯpoſitio ſūt veſtigiū trinitat̄. Ūn̄ dr̄ ibidē in vna eadēqꝫ ſbe creatōe trin⁹ effectus:vno eodēqꝫ actore.ſ.trinitate p̄ducit̄. ⁊ p⁹ ſequit̄ lꝫ i cuiuſlibet ſbe creatōe mām p̄ri.formaꝫ filio.ꝯpoſitōeꝫ ſpūiſancto poſſꝫ ordo ꝯgru⁹ deſtinare:tn̄ i qualibet triū totā trinitateꝫ neceſſe eſt op̄ari. Ex quo vr̄.ꝙ illa ꝯpoſitio cū ſuis ꝯponētibus repiat̄ in p̄mo ſm exēplaritatē:ſicut quo ē ⁊ qḋ ē.cū ſua ꝯpoſitōe repiunt̄ i p̄mo ſm exēplaritatē. ¶ Ad primū dḋm.ꝙ lꝫ quo ē.ſm quēdaꝫ modū dictū predicet̄ de eo qḋ ē. ⁊ ita ſit idē illi q̄ eſt:tn̄ ſi ſm ſeipſuꝫ accipiat̄:nō ē idē cū eo qḋ ē: vt homo nō ē ſua humanitas. In diuinis aūt q̄cūqꝫ mō accipiat̄ hoc ē idē.vt deus eſt deitas ⁊ p̄r ē p̄nitas. ⁊ ita de alijs. ¶ Ad ſcḋm dicendum eſt ꝙ non eſt concedendum compoſitionem eſſe exemplariter in deo nec p̄prie repreſentatur ibi trinitas.non eniꝫ dicimus materiā ꝯuenire p̄ri: nec forma p̄cedit a materia ſicut filius p̄cedit a patre. Unde extraneo modo facta ē illa adaptatio trinitatis create ad increatam. Nō ſi etiā aliquo modo poteſt conuenire.non ſic tamen ſicut de quo eſt ⁊ quod eſt ⁊ idētitate horum. Nam hec inueniūtur in ipſa ſubſtantia dei ſm ſe accepta.nō cointellectis perſonis.illa vero nullaten⁹

dãtur intelligi niſi pſonis cointellectis. vt materia rõne potentie ſit veſtigiũ ſũme potentie que approprietur patri. forma vero rõne actꝰ ſit veſtigium ſũme forme. compoſitio võ rõne ordis ſit veſtigium ſũme bonitatis. ſed ab expoſitoribꝰ ſacre ſcripture qui multas numerãt trinitates in creaturis. que ſunt veſtigium ſũme trinitatis. nõ inuenitur hec trinitas ꝑ veſtigio.

Articulus quartus.

Ad quartũ quo queritur vtrum rõ cõponibilis ↄueniat omni rei: aut ab aliqua remoueatur. ꝙ ſic videt. Nulla enim res ẽ que nõ cedat in rationem alicuius vnius. ſed vnũ dicitur multipliciter. ſ3 qd cedit in rõnem vnius cedit in rõne3 ↄponibilis. ergo quelib3 res cedit in rõnẽ ↄponibilis. ¶ Item ſi illud de quo minus vr cedit in rõnem ↄponibilis. ⁊ illud cedet d quo magis vr. ſ3 magis ↄueniũt creatura ⁊ creatura ꝙ creator ⁊ creatura. ſed creator ⁊ creatura ↄueniunt ad rationẽ vnius. ſm ꝙ xp̄s in duabus naturis ẽ: ergo creatura ⁊ creatura magis poſſũt ↄuenire vt ex illis fiat vnũ. Cõtra. duo que ſunt i actu. ñ erũt aliq̃ hora vnũ i actu. actus. n. diuidit: ergo ex ſubſtantijs que ſunt i actu. nõ erunt vna ſbã. nõ ergo eſt quodlibet cũ quolibet ↄponibile. Itẽ totũ ⁊ ps ↄponunt. ſ3 qd eſt ↄponibile põt habere rõnem ptis: ergo qd h3 rõnem totius nõ ẽ ↄponibile. ſ3 res ↄpleta h3 rõne3 totius: ergo nõ ẽ ↄponibil'. Itẽ oẽ a quo remouetur rõ poſſibilis ad aliud. remouetur rõ ↄponibilis. ſ3 diuina eſſentia ẽ a q̃ remouet rõ poſſibilis ad aliud: ergo diuia eẽntia nõ ẽ ↄponibilis: ñ ergo ois res ẽ ↄponibilis. ¶ Ad qd dicẽdũ. qd nõ ↄuenit omni rei rõ ↄponibilis vt ex eo fiat aliqd. ⁊ hoc maxime remouetur a diuina eẽntia que ẽ ↄpletiſſima. Nec ẽ cõtrarium ꝙ xp̄s ẽ vna pſona in duabus naturis. nõ. n. ex illis duabꝰ naturis ↄſtituit pſona. nec diuina nã poſſibilis ẽ ad illã pſona3. ſ3 humana nã que idigẽs erat pfectõe poſſibilis erat neutra tñ erat ps. pſona. n. in ſe ſimplex eſt ⁊ cõpleta. Et ſi obijciatur in ↄtrarium ꝙ conueniũt in illa. Reſpondendum ꝙ hoc non ẽ ad eum ↄſtituendu3. ſed que prius erat in vna nã. deinceps ſubſiſteret in duabus naturis. Unde i Jo. dam. dr ↄpoſitũ. ¶ Ad aliud dñm. ꝙ licet vnum dicat multis modis: nõ tñ ex quibuſcũq3 fit quodcũq3: excepto ergo vno qd vniuerſum dicitur. nõ ẽ q̃libet creatura ordinata ad ↄpoſitõ3 alicuius vnius. Creature. n. que ſunt in ſe ↄplẽte actu nõ ordinant ad vlterius ↄplemẽtũ: nihilominꝰ tñ relata ad creatorẽ poſſibilitatem habet vt de ea fiat qd vult.

Queſtio. xiij. ð mutabilitate creaturaꝝ.

Procedendu3 eſt ad q̃ones de mutabilitate. In qua prio q̃rẽdũ vtrũ mutatio dicat equoce an vniuoce de prio exitu i eẽ d nõ eſſe que dr creatio ⁊ de exitu cõſequẽti q dr ↄditio. put res exit d potẽtia i actũ. ¶ Scdo vtrũ ois creatura ſit mutabil': aut q̃dam mutabil' q̃dã imutabilis. Tertio vtrũ creatura ſit mutabilis in nõ eẽ oĩo de eẽ: ſicut de nõ eẽ in eẽ. Quarto vtrũ deꝰ poſſ3 ↄferre creature oĩmodã imutabilitatẽ. videl3 vt eſſet imutabilis ſm nãm.

Membrum primu3.

Circa primũ ſic. mutatio q̃ ẽ d oĩno nõ eẽ i eẽ nihil h3 cõe. Mutatio võ q̃ eſt de eẽ in nõ eẽ h3 aliquid cõe. ſ3 qd dr generatio vnius ẽ corruptio alterius. ſm ꝙ dr. ꝙ non omnino ſecedit in nõ eſſe. ergo mutatio nõ dr ſm vnã rõnem de exitu primo ⁊ exitu ↄſequẽti. ¶ Qd aũt dicatur rõne primi exitus mutatio ſic arguitur. oppoſitio ẽ iter creaturam ⁊ creatorẽ iquãtũ huiuſmodi. ſ3 creator inquãtu3 huiuſmodi ẽ imutabilis. creatura ergo iquãtũ creatura ẽ mutabilis. ſ3 creatura h3 ꝙ huiuſmodi dicit exitũ de nõ eẽ in eſſe: ergo ſm hoc ẽ mutabilis. vtroq3 ergo mõ dr mutabilis. p oppoſitõe3 ad creatorẽ q nec mutat de nõ eẽ in eẽ nec de eẽ in nõ eẽ. Cõtra. q̃ ẽ cã reꝝ vt ſint poſt nõ eẽ ea ẽ cã reꝝ vt ſint poſt eẽ. ſicut ergo eide3 ẽ cã. ita idem effectꝰ. ſed ille effectus ẽ mutatio ſiue variatio: ergo variatio ſiue mutatio dicetur vniuoce. Item licet generatio ſit mutatio de non eẽ in eſſe. ⁊ corruptio ſit de eẽ in nõ eẽ. nihilominꝰ tñ mutatio dr vniuoce d generatõe ⁊ corruptõe. ergo a ſimili dicet de prio exitu ⁊ ↄñti. Ad hoc rndendũ. ꝙ mutatio ꝓprie dicta fũdat ſup aliqd ſubiectũ. qd mutari dr. extẽdit tñ vt dicat mutatio a nõ ſubiecto in ſubiectũ: vel a ſubiecto in nõ ſubiectũ: vel a ſubiecto in ſubiectũ. large ſumpto nõ ſubiecto. ad non ſubiectum negatiue ſumptu3 ⁊ priuatiue: ⁊ ſm hũc modũ dicet mutatio i exitu primo. Sed attendendũ ẽ. ꝙ mutatio d ñ eſſe in eẽ. reſpicit in qd mutatur pricipaliter. mutatio vero de eẽ in nõ eẽ reſpicit a quo ſit mutatio. nõ negat ergo qn ſũpta gnãli rõne. dicat vniuoce d prio exitu ⁊ ↄñti. ꝓprie võ ſũpta ñ dr vniuoce.

Mẽbrum ſecundu3.

Ad ſcd3 q̃ q̃rit an ois creatura ſit mutabilis: aut quedã imutabilis: queda3 ñ. Qd ois ſit mutabilis arguit ex hoc ꝙ ois creatura ẽ d nihilo ſicut dicit aug. in. xij. de ciui. dei. Oia q̃ facta ſunt. mutabilia ſũt q2 de nihilo facta ſunt. ¶ Itẽ qd recipit magis ⁊

minus mutabile ē.ſʒ creatura recipit maius τ mi
nus in eē reſpectu bñ eē:ergo ē mutabilis. ¶ Jtē
in q̄ōnibus ve. τ no.te. Qđ vicibus tpuʒ miſtra
tur:ita vt ipa tpa aliqñ ñ ſeruēt ſua officia.qūo ap
pellat̄ illđ eternū? exquo re vera vult innuere.ꝙ
aliquā mutatōeʒ recipiūt in tpe pp quā nō đbēt
dici res eterne. Qđ aūt q̄dā ſit mutabilis q̄daʒ
imutabilis accipit̄ ex hoc.ꝙ illđ qđ ē imoꝛtale ē
imutabile.aliqua vō res creata ē imoꝛtalis.ergo
ē imutabil'. ¶ Preterea.vniuerſale ē ꝯditio crea
ture.ſʒ ꝯditio vniuerſalis ē icoꝛruptibile: ergo ē
imutabile:p ꝯñs ergo aliq̄ creatura eſt imutabil'.
¶ Jtē greg. Angelus i ſtatu ſuo imutabil' pmāet
ergo aliqua creatura ē imutabilis. Forte dicet̄
ꝙ imutabil' ē aliqua creatura q̊ ad eē.ſʒ mutabil'
quo ad bñ eē. τ ita aliquo mō mutabilis aliquo
mō imutabilis.videlicet q̄ṫū ad eē: qđ vr̄ p hoc
qđ dicit dam.quoꝝ eē auerſio ē icipit.h̄ verſioni
ſubiecta ſūt vel coꝛrupta:vel ſm electōʒ alterata.
itellectualia ergo āgelos.ſ. τ aīas ſm electōeʒ. τ
eā que ē i bono pfectōʒ τ eā q̄ ē ex bono abſceſ-
ſionē intēſam.reliqua vō ſʒ gnātōʒ τ coꝛruptōʒ
τ eā que ē ſm qualitatē trāſmutatōʒ. τ ſm q̄ṫi-
tatē. τ ſʒ localē motū. Ex quo vr̄.ꝙ intellectua-
lem creaturā imutabilē dicat ſʒ eē: mutabilē ſm
bñ eē τ male. ¶ Sʒ vī ꝯtrīū p hoc ꝙ dicit alibi in
eo.li. Angelus imutabil' ē:ñ nā ſʒ grā. Et phs lo
quēs de ſupioꝛib⁹ coꝛpib⁹ dicit. Dīj deoꝝ quoꝝ
opifex ego ſum nā quidē diſſolubiles me aūt vo
lēte idiſſolubiles ergo huiuſmodi creature muta
biles ſūt natura etiam quo ad eē. ¶ Jtē vniuer-
ſum creatura ē:aut ergo mutabil':aut imutabilis.
Si ergo imutabilis q̊ ad eē:ergo ñ oīs creatura
mutabilis. Si vō mutabilis.cū potētia nō ſit iſi-
nita.rei nō finite nō ē potētia infinita.aliqñ muta
bit̄ q̊ ad eē:ergo aliqñ vniuerſū deſinit eē. ¶ Jteʒ
beatitudo ē q̄dā res creata ſʒ ꝙ ſupponit foꝛmā
hoīs beati:aut ergo ē mutabilis aut imutabilis.
Jmmutabil' nō pt̄ eē:cū ſit creatura.mutabil' nō
pt̄ eē:cū ſit beatitudo.beatitudo aūt ē ſtat⁹ oīuʒ bo
noꝛū aggregatōe pfect⁹.ſʒ iſte ſtatus nō pōt eſſe
cū mutabilitate.ergo ñ ē mutabilis:nō ergo oīs
creatura mutat̄. Ad qđ dđʒ ꝙ oīs creatura in
q̄ṫū huiuſmōi mutabil' ē ſʒ aliquē modū. Nā
ſi obijciat̄ ꝯ ipa mutabilitate cū ſit creatura vtrū
mutabils ſit. Rñdendū ē ꝙ aliter dī res mutabil'
q̄ mutat̄ τ alr̄ ipa mutabilitas. Naʒ mutabilitas
dī mutabil' tāq̄ʒ eā foꝛmal' rei q̄ mutat̄.creatura
vō alia q̄ ſimplr̄ dī creatura mutabil' dī ſʒ ſeipaʒ
Et ſi dicat̄ mutabilitas ñ mutabil' ſʒ quēdā mōʒ
eo ꝙ mutatōeʒ nō pticipat in generatōe foꝛme.
tūc.n.eſſʒ ꝓceſſus in infinitū.nō tñ imutabilis dī
ſicut diuina eēntia dī imutabil'. Diuina.n. eēntia
dī imutabil' ꝯ hoc ꝙ mutatio mutabil' dr̄. τ mu
tabilitas mutabil' res q̄ ſʒ ſeipaʒ mutat̄ mutabil'.
¶ Ad obiectū aūt pꝛio q̄ oñdit̄ ꝙ q̄dā creatura eſt
imutabil' q2 imoꝛtal' ē. Rñdēdū ē ꝙ imoꝛtale ñ tñ
remouet mutatōʒ q̊ ad eē ſʒ q̊ ad eē bñ vl' male.
Vñ lʒ aliq̄ creatura dī imoꝛtalis.q2 moꝛi nō pt̄.
nō tñ dī imutabil'.ſunt.n.alia genera mutatiōuʒ.
¶ Ad illđ vō qđ obijcitur ꝯ vniuerſali i. q̄ notat̄
ꝯditio creature ex hoc ꝙ dī icoꝛruptibile. Dđm
ē ꝙ icoꝛruptibile dr̄ eo ꝙ ex rōne huius vniuer-
ſalis nō hʒ cām coꝛruptōis p ſe.lʒ ſm accñs.ſm
hoc aūt nō dicat̄ mutabile.nihilominus tñ ſʒ cōeʒ
ꝯditōeʒ creature ē ipſa mutabil' de ſe niſi ꝯtineat̄
a cr̄atoꝛe i eē. Vñ aug.ſup Geñ.ad lit.li.iiij. Crea
toꝛis potētia τ oīpotētis virt⁹ cā ſubſiſtēdi eſt oī
creature:q̄ virtus ab eis q̄ creata ſūt regendis.ſi
aliqñ ceſſaret ſil' τ illoꝝ ceſſaret ſpēs.oīſq3 crea
tura ꝯcidēt. Ex quo accipit̄.ꝙ ſi aliq̄ creatura dī
imutabilis.nō ē de ſe ſʒ de volūtate τ dono ꝯdi
toꝛis. ¶ Ad tertiū dđm.ꝙ lʒ angelus ſit imutabil'
ſm ſtatū grē vel gloꝛie.tñ eſt mutabilis in eo ꝙ ē
ex nihilo. Unde greg.ſup illud.iiij. Job. Ecce q
ſeruiūt ei ñ ſunt ſtabiles τc. Angelus τ ſi in ſtatu
ſuo imutabil' pmāet.i hoc tñ ꝙ creatura ē viciſſi
tudinē mutabilitatis hʒ. τ ita ſtabilis ñ eſt. Si.n.
nā mutabilis nō eēt.cū eſſʒ bñ ꝯdita in nullis ce-
cidiſſet. τ hoc ē qđ dicit Jo.dam.ꝙ angelus eſt
imoꝛtalis nō nā ſed grā. ¶ Ad quartū.ſ.vtrū an-
gelus mutabilis ſit q̊ ad eē. τ ſilr̄ ꝯ coꝛpoꝛib⁹ ce
leſtib⁹. Dđm ꝙ de ſe ñ hñt imutabilitatē q̊ ad eſſe
ſʒ de bonitate creatoꝛis:q cuidā creature dat ſili
tudinem ſue imutabilitatis.ſicut illi creature con
gruit.ſm ꝙ nō mutat̄ de eē in nō eſſe. lʒ poſſibil'
ſit ex eo ꝙ eſt de nihilo. ¶ Ad quintū dđm de eo
qđ obijcit̄ de vniuerſo.ꝙ aliter dr̄ vniuerſū mu
tabile: τ aliter aliqua ps vniuerſi.dr̄.n.vniuerſū
mutabile rōne quarūdā ſuarum partiū. Vñ aug.
in q̄ōnibus ve.teſta. Jnconueniēs ē mundū eter
num dicere quē cū videmus paſſioni ſubiectuʒ:
τ p ſingula ſeneſcē ꝯficere credemus τ finiri.dr̄
ēt vniuerſū mutabile.q2 de nihilo factū ē. τ rōe
huius dr̄ ꝯſilr̄ mutabile.ſicut τ ſingule creature.
dr̄ cū imutabile:eo ꝙ nō mutabit̄ rōne nobiliū
creaturaruʒ in nō eē ex diſpoſitōne conditoꝛis.
¶ Ad ſextū dđʒ.ſ.de beatitudie creata.deus bea-
titudo creata immutabilis dī eo ꝙ nō mutabit̄.
non aūt dicitur imutabilis eo ꝙ non poſſit in eo
ꝙ creatura mutari.nec mutabile ex ratione crea
ture opponit̄ beatitudini.lʒ.n.beatitudo ſit ſtat⁹
oīum bonoꝛum ꝯgregatōe pfectus.tñ beatitudo
creata nō hʒ oē bonum.niſi ſm ꝙ ei cōgruit.vñ
nō hʒ imutabilitatē eo mō quo deus dr̄ imutabi
lis. Dicetur ergo beatitudo creata ſtat⁹ oīuʒ bo-
noꝛum ſufficiētium congregatiōe pfectus. τ ſic
ñ opponet̄ mutabilitas q̄ ꝯgruit creature. ſʒ mu
tabilitas q̄ ē defect⁹ bonoꝝ ſufficiētiū hʒ oppoſi
tōeʒ reſpcu beatitudis. Et ſi obijciat̄:ꝙ mutabile
dīc poſſibilitatē.poſſibilitas aūt ñ ē infinita. τ ita
aliquādo reducet̄ ad actuʒ.ſi vero reducitur ad

actũ nõ fuit beatitudo. cuȝ beatitudo ſit vita eterna. qd autẽ eternum ẽ. nõ deficiet. Dicẽduȝ eſt. ꝙ poſſibilitas illa infinita dicit quo ad hoc ꝙ non reduceť. i ſuũ actũ. eo ꝙ ponit i ſe eternitatẽ boni. q̃ opponit defectui boni. ſiue bono deficiẽti. Nec eſt mirȝ ſi poſſibilitas ſit iſinita. cũ ſit rei iſinite durat͛oe. ꝙ ãt nõ ẽ reducibilis in actuȝ: non ẽ tñ ex ipa: ſed ex volũtate ꝯditoꝛis.

Membrum tertium.

Ad tertiũ quo queriť vtruȝ creatura ſit mutabilis in nõ eẽ oino de eẽ. ſicut de nõ eẽ in eẽ. quã q̃õneȝ mouet Auguſ. in li. ꝯtra aduerſariũ legis ⁊ ꝓphetarum. ⁊ relinqt eã indeterminatã. Qđ non videť ſic. pricipij dantis eẽ: eſt ꝯſeruare eẽ. ergo q̃ntum eſt de ipo: nõ cedit in oino nihil. ¶ Item nã ipius rei ꝯdite tendit ad ꝯſeruationẽ ſui. ⁊ ſi nõ põt ſe ſaluare in vno ſolo hȝ virtutẽ ꝯſeruãdi ſe i alio. ergo quãtũ ẽ de intẽtõe nature nõ perit. ¶ Item res que hȝ ꝯtrariũ ex intẽtõe ꝯtrarij nõ oino cedit in nihil. q2 intẽtio ꝯtrarij ẽ ꝯuertere in ſuã foꝛmã. ex nulla ergo pte ẽ ꝙ oino cedat in nõ ens. ¶ Itẽ ſi res aliqua cedit i ñ ens. aut illa ẽ ſpũalis aut coꝛpalis. ſpũalis nõ ẽ cuȝ ſit potẽtioꝛ coꝛpali ⁊ ſimilioꝛ. pͥo cuius ẽ res ꝯditas ſeruare. coꝛpoꝛalis vero nõ ẽ: q2 aut ẽ ſimplex vtpote pricipiũ rerȝ coꝛpaliũ. aut ꝯpoſita ex illis. ꝯpoſita võ nõ oino cedit in nõ ens. Cõpoſitũ. n. oẽ diſſolubile ẽ ⁊ reſolubile i ſua pricipia ſimplex nõ erit i illo genere. q2 ſimplicia aut ſũt coꝛpa ſupioꝛa celeſtia. hec ẽt nõ ſecedũt i nõ ens: q2 ñ coꝛrũpunť. Si võ ſũt elemẽta ñ oino cedunt i ñ ens: q2 adiuiceȝ gnãnť. ⁊ vnius coꝛruptio eſt alterius gnãtio. nulla ergo creatura coꝛpalis ſecedit i ñ ens oio. ¶ Foꝛte diceť ꝙ hoc verȝ ẽ i ſubſtãtijs: ſȝ i foꝛmis accidẽtibus nõ ſic. Cõtra qđ ẽ. ꝙ foꝛme accidẽtales ſi hñt ꝯ̄rietatẽ adinuicẽ: ſit adiuicẽ trãſmutatio. ⁊ ita ſi vna dſinit eẽ i ſba: alťa fit i ſba. ¶ Pꝛe. foꝛme accidẽtales creanť a pricipijs in ſba: ſȝ pricipia in ſba ſbe ſũt. ergo creanť a ſubſtãtijs. Si ergo pricipia q̃ ſũt ſbe. nõ oino cedũt i nõ ens. nec foꝛme accidẽtales q̃ ex illis creanť. ¶ Preterea ſi dicať ꝙ lȝ nõ ſecedãt i ñ ens oino. pñt tñ ſecedẽ. reducať hec potẽtia i actũ ſi reduciť. nõ magis reduciť q̃ȝ cũ mũdus innouabiť. Sȝ inouatio mũdi erit ꝓcedẽte igne q ꝯburet faciẽ mũdi. ſȝ ſic ẽ de nã ignis. ꝙ ꝯuertit ea q̃ ꝯburunť i ſe: ergo oia q̃ ñ pmanebũt i ſua foꝛma poſt ꝯbuſtionẽ. pmanebũt i ſpẽ ignis vľ reſolueť i ſua pricipia. ſȝ ſua pricipia pmanebũt i ſua eẽntia. pterit. n. figura hui⁹ mũdi ſȝ ñ ſubſtãtia. ſicut hȝ. j. Coꝛ. vij. ¶ Itẽ ſi oẽ qđ ꝓcedit de nõ eẽ i eẽ. ex hac rõe poſtea de eẽ verteretť in nõ eẽ. quia rõe vnũ verteretť. ⁊ aliud verteretť. ſȝ q̃dã ſũt q̃ nõ vertunť i nõ eẽ: nec vertẽtur. imo coꝛpalia ſũt. ergo ꝯſilĩ rõe ⁊ alia ñ vertenť i nõ eẽ oio. Cõtra. dr ad heb. j. ſup illđ ps. Ipi pibũt tu ãt pmanes. ⁊ oẽs ſicut veſtimẽtũ veteraſcẽt ⁊c. veteraſcẽ dr illđ qđ moꝛe veſtis paulatiȝ ꝯſumiť. Si ergo ꝯſumiť hoc mõ. tãdẽ oino deficiet. Itẽ Apoca. xxi. dr. Uidi celũ nouũ ⁊ terraȝ nouã. ⁊ mare iã ñ ẽ. ergo mare dſinet eẽ. Itẽ iſa. lj. celi ſicut fum⁹ liq̃ſcẽt. cũ ergo celi euaneſcẽt i de qb⁹ minus vr. alia cedẽt i nõ eẽ đ qb⁹ magis vr. Itẽ Grego. i moꝛaľ. cũcta ex nihilo fcã ſũt. eoꝛũqȝ eẽntia ad nihilũ tẽderet: niſi ea actoꝛ oiuȝ manu regiminis retinẽt. ſȝ actoꝛ oiuȝ ñ retinebit manu regiminis ſemp ea q̃ pp ſolã hois neceſſitatẽ ſť. Cũ ergo creature iſerioꝛes coꝛpales ut aialia ⁊ plãte ⁊ huiuſmodi. pter ſolã hois nec̃itatẽ ſint ablata. neceſſitate ſecedẽt i nihilũ. Itẽ grego. Oia q̃ a đo creata ſũt q̃ mõ ſic: mõ alr ſũt: iuxta ñ eẽ ſũt. Iteȝ xiiij. Ecc. oẽ opus coꝛruptibile i fine dficiet. ſȝ mlte creature ſũt opa coꝛruptibilia. ergo i fine dficient. Itẽ coꝛruptio gnãtõi opponiť. ⁊ q̃ruȝ ẽ gnãtio. eoꝝ ẽ coꝛruptio. q̃ ſũt gnãbilia ſũt coꝛruptibilia. ergo a ſilĩ ẽ. qđ creať de ñ eẽ i eẽ muteť. qđ aũt pit de eẽ: mutať i ñ eẽ. erũt eoꝝ quoꝝ ẽ creatio in nõ eẽ mutatio. Itẽ dama. Oia q̃ ſũt creabilia oio ſũt coꝛruptibilia. ergo creabilia ſũt coꝛruptibilia.

Ad qđ dõm. ꝙ ea q̃ ſũt creabilia. ſunt q̃ntũ ẽ đ ſe in nõ eẽ vertibilia. hoc ẽ ſi nõ haberẽt aliã cãȝ ꝯtinẽtem vel ꝯſeruãtem. nõ tñ oia ſũt vertibilia i non eẽ de volũtate ꝯditoꝛis. ea. n. pmanebunt ex volũtate ꝯditoꝛis. q̃ ſũt ad fruẽdũ ipo. vľ oꝛdinata ad illud. ⁊ ſi nõ pmanẽt ad gloꝛiã. pmanent ad penã. ¶ Ad illud võ qđ obiectũ eſt in ꝯ̄riũ ꝙ oia debeãt pmanere. Dõȝ ẽ ꝙ nõ pmanebũt i ſeipis. cũ i ſeipſis oꝛdinenť ad hoieȝ ſm ꝙ ẽ res coꝛruptibilis. Uñ amota coꝛruptõe. nõ erit idigẽtia eoꝛũ. ⁊ ſic i ſeipſis ñ pmanebũt. Et lȝ volũtas creatoꝛis q̃ntũ ẽ de ſe ſit imutabilis. ⁊ cã ſit ſufficiens ſaluãdi. tñ ñ ſemp ſaluabũť huiuſmõi res: dũ ſunt neceſſe vſui hũano. ita ab eterno fuit volũtas ad ñ ſaluãdũ. cũ ñ erũt neceſſe. nec tñ hoc ẽ eo ꝙ dñs ſubtrahit virtutẽ ꝯtẽtiuã ſiue conſeruatiuã. ſȝ res ipe i ſeipſis deficiũt. cũ ſint ex nihilo. ⁊ ñ opponitur vtus ꝯſeruatiua. cuȝ nõ ẽ neceſſe. ¶ Ad id võ qđ q̃riť. ꝙ ſi aliqua foꝛma ſecedit i nõ eẽ. vtrũ ſit ſpũalis aut coꝛpalis. Dõm ẽ ꝙ aliqua ẽ ſpũalis. vt ſenſibilis i brutis aut vegetabilis i plãtis. alia ẽ coꝛpalis vtpote ſũt ea coꝛpoꝛa q̃ ad iſtã vel illã aiaȝ oꝛdinanť. Et ſi dicať ꝙ ad ſua pricipia reſoluanť. nõ ẽ hoc verȝ de ſenſibili aia vľ vegetabili. que nõ hñt pricipia coꝛpalia i que reſoluantur. ¶ Ad illud võ qđ obijciť de foꝛmis accidẽtalib⁹. Dõm eſt. ꝙ foꝛme accidẽtales q̃dã ſecedũt i non eẽ. q̃dã vero pmanebũt: ſicut ẽ de pricipijs illaꝝ foꝛmaꝝ ex pte ſubſtantie. ꝙ quedã ſecedunt i nõ eẽ. quedã vero pmanebũt. ſicut. n. ſubſtãtia aialiũ irrationabiliũ ⁊ vegetabiliũ ⁊ mineraliũ ⁊ artificialium cuȝ pricipijs ꝓpinquis ſecedent in non

eſſe. ita ꝙ forme accidẽtales que ex his ꝑ ſe cõſe
quenł. nõ ſic aũt ẽ de his formis accidẽtalibus. q̃
iſunt corꝑalibus ſuꝑioribus. iquãtũ ſũt ꝺ ordine
vniuerſi. ⁊ nõ ordinanł ad motũ vel mutatiõem
ꝑ ſe. ille. n. q̃ ordinãtur ad motũ vł mutatõez: ꝑti
nẽt ad figurã huius mũdi q̃ ꝑteribit. ſꝫa vero eas
qualitates hẽbit: q̃ icorruptibilibus corꝑibus cõ
ueniũt. ſicut dicit Aug. i li. de ciui. dei. ¶ Ad illud
vero qꝺ obijcił de igne ꝯflagratõis que ꝯuertet
oĩa corruptibilia corꝑa in ſe. ⁊ ita in ĩpo ſaluari
dñt. Rñdendũ ꝙ nõ. agit. n. ille ignis i huiuſmo
di res. ꝯſumẽdo ñ ſibi aſſimilãdo. Alie. n. res ſũt
quoꝝ erit inouatio. ⁊ i illas aget purgãdo ⁊ ſibi
quodãmõ aſſimilãdo. ñ rõe forme ignis: ſꝫ rõe
lumioſitatis. ¶ Ad illud vero qꝺ poſtea obijcił.
ꝙ eadẽ rõe vnũ vertet i nõ eẽ: ⁊ aliud. rñdẽduz
ẽ. ꝙ lꝫ quo ad hoc ꝯueniãt: ꝙ ex nihilo fiunt oĩa
q̃ creata ſũt. nõ tñ ꝯſilis ẽ rõ oĩuz ex alia ꝑte. quo
rũdã. n. volũtas ẽ diuina: vt nãliter ordinẽtur ad
ꝑticipatõem beatitudĩs. ⁊ qꝛ ꝑticipare nõ ꝑñt be
atitudinẽ. niſi ea q̃ hñt imortalitatẽ vel hĩc ꝑñt. iõ
ex volũtate ꝯditoris ⁊ munificẽtia q̃dã res crea
te ꝑticipãt imortalitatẽ. ⁊ q̃ ꝑ ſe ordinanł reꝝ ha
bitatõez ꝑpetuã. Jlle vero q̃ ñ ſũt huiuſmodi ſi
bi relicte cedẽt in nõ eẽ. ¶ Ad id vero qꝺ ꝯñter
opponił ꝑ auctoritates ſacre ſcripture. ꝙ celuz ⁊
terra ꝑibũt. ⁊ ita ſm ſe cedẽt i nõ eẽ. Rñdendũ ꝑ
hoc qꝺ dł i glo. ſuꝑ illud heb. oẽs vt veſtimentũ
veteraſcẽt. glo. celi meliorẽ formã recipiẽt: ⁊ ſi
cut amictus extẽdił ⁊ plicał: ita tãfacile mutabit
deus celos. ⁊ poſt mutatõez manebũt. qꝛ fcã dei
ſub eternitate ſtabũt. nec ad corruptõez reuertẽł.
⁊ iteꝝ celi aerei ꝑibũt ab eo ꝙ ſũt. dũ inmutabunł
in melius creature. De terra ẽt dł. j. eccẽs. terra in
eternũ ſtat. lꝫ. n. a corruptibili forma trãſeat. ꝑma
nebit tñ ſub icorruptibili. Qꝺ autez dł de mari in
Apoca. qꝺ iaz nõ erit. dõm ꝙ lꝫ aqua ſm ꝙ flu
xibilis ẽ ⁊ mutabilis trãſeat. remanebit tñ ſꝫ nãz
ꝑſpicui ⁊ lucidi. He. n. qualitates ꝯgruẽt ⁊ cor
poribus iã exñtibus icorruptibilibus. ¶ Ad au
ctoritatẽ beati gregorij. dõm. ꝙ nõ oĩa ſuccedũt
i nõ eẽ. qꝛ a bonitate creatoris ꝯſeruanł ⁊ ꝯſer
nabunł ſicut dictũ ẽ. Et lꝫ quedã dicãtur eẽ ꝑꝑe
nõ eẽ: ꝑꝑ quãdã diſpõem. nihilominus tñ ꝑma
nent ꝑꝑ ꝯditoris bonitatẽ. ¶ Ad illud ṽo qꝺ obij
cił de ſilitudine gñãtõis ⁊ corruptõis ex vna ꝑte
⁊ creatõis ⁊ mutatõnis oĩno in nõ eẽ ex altera.
Dõm ꝙ non ẽ ſilẽ. gñãtio. n. ⁊ corruptio ſunt in
mã formaꝝ ꝯ̃riaꝝ ſiue ꝯ̃rioꝝ: que agũt ⁊ patiunł
adinicẽ. ⁊ ꝑꝑ hoc quoꝝ ẽ gñãtio. eoꝝ ẽ cõruptõ.
⁊ vnius gñãtio ẽ alteri⁹ corruptio. ñ ſic ãt ẽ ꝺ cre
atõe ⁊ mutatõe in oĩno nõ eẽ. Ea. n. que ꝺ nihilo
creanł: quedã in eẽ a bonitate ꝯditoris ꝯſeruanł.
⁊ ꝑꝑter imortalitatis ꝑticipationem.

Mẽbrum quartũ.

AD quartũ quo querił. vtrũ dñs poſſit
ꝯferre creature oĩmodã imutabilita
tez. ſ. ꝙ ſit imutabilis ſm nãm. Qꝺ vi
deł. Sicut. n. potẽtia dei ꝯfert imuta
bilitatẽ ex grã: cũ indifferẽs ſit potẽtia. põt ꝯferre
imutabilitatẽ ex nã. ¶ Preterea quedã res i vlti
mo ſtatu ꝑducenł ad imutabilitatẽ: ſꝫ indifferẽs
ẽ potẽtie diuine primus ſtatus ⁊ vltimus. ergo i
ꝑmo ſtatu. põt ꝯferre imutabilitatẽ creature. Cõ
tra. res que ſũt de nihilo ſũt mutabiles. ſꝫ oẽ qꝺ ẽ
a primo. Vel ẽ a ſeipo ſicut filius dei ſꝫa patris ⁊
ſpũſſancti: vel ẽ de nihilo. ⁊ ſi ẽ de nihilo. ẽ crea
tura. ⁊ ita mutabilis. cũ ergo impoſſibile ſit de ſua
ſubſtãtia creaturã facere ſed de nihilo. ergo ipoſ
ſibile ẽ creature ex natura ſua ꝯferre imutabilita
tem. ¶ Ad qꝺ dicẽdũ. imutabilitas dł duob⁹ mo
dis vł remouẽdo actũ nõ eſt ipoſſibile creaturã.
vel remouẽdo potẽtiã. Sed remouẽdo actũ: nõ
eſt ipoſſibile creaturã eẽ imutabilẽ. ⁊ potuiſſꝫ cre
ator ꝯtuliſſe creature: ſm aũt ꝙ remouet potẽtiaz
ſiue poſſibilitatẽ. ſicut nõ poteſt de ſua ſubſtantia
ſibi diuerſuz i ſubſtãtia ꝑducere. ſic nõ põt con
ferre icõmutabilitatẽ ex natura rei exñtis ex nihi
lo: nõ qꝛ nõ poſſit oĩpotẽs dare icõmutabilitatẽ
nature: ſꝫ nõ differẽti i ſubſtãtia a ſe. filius. n. ẽ in
cõmutabilis natura quẽadmodũ pr̃: ⁊ ſilr̃ ſpũſ
ſanctus. creatura ṽo ex hoc ꝙ creatura. nã muta
bilis ẽ. nõ ergo ẽ capax imutabilitatis ſꝫ nãz. Jn
cõmutabilitas. n. ſm nãz idẽ ẽ ꝙ ſubſtãtia ſꝫ ꝙ ẽ
dei. ⁊ hec ẽ ipoſſibilis creature. ¶ Ad obiectũ ãt
dõm. ꝙ nõ ẽ ſilẽ de icõmutabilitate ex grã ⁊ de
illa que ẽ ex nã. Nã ꝙ dico ex nã ad creatuz inq̃
tuz creatũ refert. vt ex ſe eẽt mutabile. Qꝺ aũt dł
ex grã. refert ad donũ ꝯditoris nãe ſuꝑadditum.
Et iõ dicit damaſ. ꝙ ãgelus imortalis ẽ. non nã
ſed grã. Et ſi dicał. ꝙ ſicut eternitas in qua creał
angelus ⁊ aĩa rõnalis eſt ei nãlis. ita poſſet eẽ de
imutabilitate ꝙ poſſet eẽ nãlis. Rñdẽduz ꝙ eter
nitas illis attribuił. nõ qꝛ ñ poſſint habere finẽ. ſꝫ
qꝛ nõ hẽbunt finẽ: nec aliqd ẽ actiuũ in illas res.
ꝑ cuius potẽtiã poſſint deſtrui. ꝙ aliud ſit a ſub
ſtãtia gubernatoris. Jncõmutabilitas ṽo ſic nõ
ſe hꝫ. ẽ. n. quedã icõmutabilitas liberi arbitrij q̃
ſi eẽt i illis creaturis nõ mererenł bonũ aut ma
luz. Vñ poſita libertate ad merẽdũ q̃ ꝯuenit crea
ture rõnali. ꝯgruit mutabilitas ⁊ ex alia ꝑte ſicut
dictũ ẽ eternitas: ⁊ ita ſm eũdẽ modũ ſũt eĩnitas
⁊ icõmutabilitas. ꝑut vtrũqꝫ ẽ ꝑprium dei. ¶ Ad
illud ṽo qꝺ obijcił ꝙ prim⁹ ſtatus ⁊ vltimus ſũt
indifferẽtes potẽtie diuĩe. Rñdendũ ꝙ lꝫ ex ꝑte po
tẽtie ſit indifferẽtia ex ꝑte tñ creature ad ipſaz ẽ dif
ferẽtia. Qꝺ enim habet ex nã: minus ꝑfectũ ẽ: q̃
qꝺ habet ex dono nature ſuꝑaddito. Si ṽo cõ
iungẽt hec duo a pricipio: dicerenł ſꝫ quẽdã mo
duz nãlia: que mõ dicunł gratuita. ⁊ ſm hũc mo
dum poſſet imutabilitas nãlis. ſꝫ ex ꝑticipatione

creature ɔuenire. Cōſideratō ꝺ eťnitate mūdi.

Queſtio. xiiij. de eternitate mūdi.

TRanſeundum
eſt ad ɔſideratōem de eterni/
tate vel ꝺ etpalitate mundi. cir
ca qꝺ hec ſunt querēda. Pri
mo vtrū eternitas conueniat
mūdo aut tpalitas. Secundo
querit̃ de coeuitate mūdi ⁊ eoꝝ que erāt primo
creata in mūdo. Tertio ſi mūdus incepit eſſe ƀm
ꝙ philoſophi loquunt̃ de verbo incipiēdi.

Membrum primuꝫ.

CIrca primū ſic. bonitas dei nūqȝ va/
cua credēda ē. ſed ab eterno fuit boni
tas. ergo ab eterno fuit mūdus. ¶ Itē
voluntas dei eterna eſt. ſꝫ ſi noluit ab
eterno facere mūdū ⁊ voluit facere mūduꝫ poſt.
ergo aliqua mutatio videt̃ eē volūtatis: ſicut ē in
volūtate nr̃a. ſi volumus nos facere aliqd nunc.
⁊ noluimus prius facere: mutabilis vr̃ volūtas
noſtra. ergo cū volūtas eius ſit imutabilis: n̄ ali/
qn̄ voluit facere mundū. ⁊ aliqn̄ nō. ¶ Itē eēntia
dei fuit eterna ⁊ volūtas eius ſilr̃. aut ergo n̄ ſta/
tim mundū fecit aut fecit. Si ſtatim ab eterno fuit
mūdus: habet̃ ꝓpoſitū. ſi vero n̄ ſtatim: ergo pri
or erat vacatio qȝ opatio. ergo potētia diuiā exi
uit ab otio i actū. ſꝫ potētia que exit ab otio i actū
mutabilis ē. ergo potētia diuina mutabilis ē. ſed
hoc ē ipoſſibile. ergo mūdus fuit ab eťno. ¶ Iteꝫ
creatio ē actio qua deus fecit mūdū: vel alio no
mine nūcupet̃. Aut ergo deus fuit ſemper in illa
actiōe. aut n̄ ſemp. Si ſemp fuit illa actio in deo:
ſemp fuit mundus. ⁊ ita ab eterno. Si n̄ ſemp in
aliquo inſtāti erat dicere. ꝙ actio illa iſuit ⁊ an̄ n̄
inſuerat. cū ergo de n̄ agēte tūc fieret agens: tunc
mutatio erat. ſꝫ deus ē immutabilis: ergo ⁊ eius
actio īmutabilis. ergo ſemp erat mūdus. ¶ Iteꝫ
aug. i. li. de ciui. dei. ſicut dn̄m deū aliqn̄ dn̄m nō
fuiſſe dicere n̄ audeo. ita hoieꝫ nunqȝ a nā fuiſſe:
⁊ in quodā tpe primū hoiem creatū fuiſſe dubita
re n̄ debeo. ergo deus ab eterno fuit dn̄s deus. ſꝫ
dn̄s nō dr̄ niſi alicuius rei dn̄s. ſꝫ n̄ ē aliqua res
cuius dicat̃ dn̄s: niſi aut mundi: aut alicuius ptis
mūdi: ergo vr̃ mūdus vel aliqua ps erat ab eter
no: reſpectu cuius dn̄s diceret̃. ¶ Itē ſit a nūc: in
q̄ prius erat mūdus. aut illud nūc preceſſit aliud
nūc: aut nō. ſi aliud ꝓceſſit nūc. cū nūc ⁊ nunc nō
ſint ſine variatōe aliq̄ variatio ꝓceſſit munduꝫ. ſꝫ
nulla variatio ꝓceſſit mūdū. ergo an̄ illud n̄ erat
aliud nūc: ergo erat nūc eternitatis. ergo mūdus
fuit ab eterno. ¶ Itē aut deus potuit facē mūduꝫ
ab eterno. aut voluit ab eterno ⁊ n̄ potuit. aut po
tuit ab eterno ⁊ n̄ voluit. Si ab eterno voluit ⁊
potuit hr̃ ꝓpoſitū. Si v̄o voluit ⁊ n̄ potuit ipo/
tēs fuit: qꝺ ē ipoſſibile. Si v̄o potuit ⁊ noluit: n̄
ſūma bōitas i eo fuit: qꝺ iteꝝ ē icōueniens. reſtat
ergo ꝙ mūdus ab eterno fuit. ¶ Itē ꝺus ab eter
no fuit: rōne potentie ſapie ⁊ volūtatis: oīmoda
cā ipius mūdi ſiue creature. ergo cū cā poſita po
nat̃ effectus ab eterno fuit mūdus ſiue creatura.
¶ Itē creatura ſiue mūdus n̄ ſemp fuit: ergo mu
tatiōe aliqua ꝓceſſit i eē. ſꝫ illa mutatio non ē niſi
creatura: ergo ad mūdū ptinet: ergo n̄ ſemp fuit.
mutatōe ergo ꝓceſſit in eē ⁊ ſic i infinitū. ſꝫ hoc ē
ipoſſibile. ergo mūdus ſemp fuit. ¶ Itē mundus
archetipus ē. ad cuius ſilitudinē factus ē mūdus
ſenſibilis. mūdus aūt archetipus plenus ē rōni/
bus eternis: que ſufficiūt ad rōnem creaturaꝝ.
ergo mūdus ſenſibilis q ē creatus ſufficienteꝫ hꝫ
cām ab eterno: cū mundus archetipus ſit eťnus,
ergo mūdus ſenſibilis ē eternus. ¶ Itē aliqd ꝓ/
cedit ab eterno q ē ɔſubālis illi a q̄ ꝓcedit: ſicut fi/
lius ꝓcedit a pr̄e: ⁊ aliqd ꝓcedit a re eterna. qꝺ ē
diſtinctū in ſubā ab illo ⁊ n̄ eſt eternū: ſicut gene/
rabilia ⁊ corpalia. cū ergo hec duo extrema ſint
in vniuerſo: ⁊ i ordine vniuerſi nihil ē incōple/
tū. duo aūt ɔtingit aſſignare media. vnuꝫ qꝺ ē illi
ɔſimile ⁊ n̄ eternū. aliud qꝺ ē diuerſū ⁊ eternuꝫ.
erūt ergo illa duo media ſi nō obuiet eis ipoſſibi
litas rōnis. ſed vnū ē qꝺ differt i ſubā a primo ⁊
ſic eternū. Si ergo n̄ obuiet ipoſſibilitas ratiōis
erit aliqd huiuſmodi. ſed tale nō ē niſi mundus
aut creatura aliqua mūdi. ergo mūdus vel aliq̄
creatura mūdi ē eterna. ⁊ dico eternū. n̄ ſine prin
cipio cāſalitatis: ſꝫ ſine principio duratōis. ¶ Iteꝫ
diuiā bōitas māifeſtatiua fuit ſui i ſūmo ab eťno.
h. n. ē ꝺ nā boni vt ſe māifeſtet: ⁊ ſūmi boni vt ſe
ſūme manifeſtet: ⁊ eterni ſūmi boni vt ſe ſūme ab
eťno māifeſtet. Si ergo multitudo creaturaꝝ fac̄
ad eius manifeſtatōꝫ: debuit eē multitudo creatu
raꝝ ab eťno: ⁊ ita mūdus. ¶ Itē ois opator p'vo
lūtatē ⁊ pp finē. ſi opat̃ i vna hora ⁊ n̄ i alia. hoc
ē pp ꝓhibētia vel expgefaciētia. ſꝫ ꝺus ē opator
p volūtatē ⁊ pp finē: nec hꝫ ꝓhibitiua nec expge
faciētia. ergo n̄ opat̃ i vna hora aliter qȝ i alia. vl̃
i vna opat̃, ⁊ i alia n̄ opat̃. cū ergo opat̃ ſilr̃ opa/
bit̃. ergo n̄ plus ē rō qua i vna qȝ i alia hora: er/
go ab eťno opat̃. ¶ Itē ſilr̃ ſe hn̄s idē: ſemp natū
ē facere idē. ſꝫ deus ē ſilr̃ ſe hn̄s ſemp. ergo ſemp
facit idē. ergo ⁊c̄. Cōtra. mūdus renouat̃ i pti/
bus ſuis. renouatō aūt ptiū dat itelligere renoua
tōeꝫ totius. arbor. n. vna ſi ꝓcedit: ꝓcedit ab ar/
bore aliā: ⁊ illa ab aliā: ⁊ ita aliqn̄ erit ſtat': q: n̄
ē ad iſinitū ꝓuēire. Sꝫ exn̄te ſtatu: illa arbor n̄ ſe
ꝓduc̄ i eē ergo hēbit factorē: eodē mō ē ꝺ alijs q̄
ſūt. Sicut ergo ē renouatio i ptibus: ita erit reno
uatio i vniuerſo. Iteꝫ n̄ ē ꝓceſſus cāꝝ in infinitū.

ergo neceſſe ē in cā mālī ꝓuenire ad primaꝫ cām
mālēʒ.ſʒ illa ñ ꝓducit ſe in eē:nec ē de ſuba agen
tis:ergo ñ de aliq̊.ergo ꝓcedit i eē poſt priuatōʒ
pfectā:ergo ñ ē eternū.mūdus ergo ñ ē eternus.
Jtē ſubē mūdi:vel ſunt ɔiūcte tm̄:vel ſepate tm̄:
vel q̄dā q̄nqʒ ɔiūcte q̄nqʒ ſepate. Si tm̄ eēnt ɔiū
cte:ñ diuiderent. Si āt tm̄ diuiſe:ñ ɔiūgerent.er/
go aliq̄n diuidūt:aliq̄n ɔiūgunt.ergo neceſſe eſt
motorēʒ eē a q̊ iſta fiāt.ſʒ motor ē añ motum ſm
ſbaʒ.ergo mūdus q ē ex rebus ſic ɔgregatus aut
ſegregatus ñ ē ab eťno. Jtē mūdus aut hʒ eē ɔtin
gēs aut neceſſariū. Si hʒ neceſſariū:ñ idiget alio
vt ſit.⁊ ita eēt creator:hʒ ergo eē ɔtingēs.ſed qd̊
hr̄ eē ɔtingēs ñ ē eternū.ergo mūdus ñ ē eťnus.
Jtē ea q̄ ſūt i mūdo ordinant ad aliqd̊ gen⁹ mo/
tus.ſʒ q̄ ordinant ad aliqd̊ gen⁹ motus:recipiūt
īnouatōēʒ.ergo ea q̄ ſūt i mūdo recipiūt renoua
tōēʒ:ergo mūdus q ex his ɔponit:ñ ergo eſt ab
eterno. Jtē eternū dī qd̊ ñ hʒ pricipiū duratōis.
ergo ñ erat dicere nūc in q̊ prius fuit mūdus.⁊ ē
ſumere aliqd qd̊ prio fuit ⁊ ñ añ.ergo mund⁹ p̄/
ceſſit illud ſicut eťnitas p̄cedit tp̄s.ñ ergo dus tm̄
p̄cedit eternitate res ɔditas. Jtē motus ⁊ celum
ſūt coequa.ſʒ celū fuit ſimul cū mūdo:ergo mot⁹
ſil̄ cū mūdo.ſʒ motus fuit i nūc tpis:ergo mūdus.
Sʒ prius ē nūc eťnitatis q̄ nūc tpis:ergo mun/
dus poſterior nūc eťnitatis.ñ ergo eternus. Jteʒ
nullū ɔpoſitū ē nobili⁹ ſuis ɔponētibus.ſʒ mun/
dus ɔponit ex reb⁹ ɔditis.ergo ñ ē nobilior eis.
Aut ergo ɔponit ex reb⁹ mutabilibus tm̄.aut re/
bus imutabilibus tm̄.aut ex iſtis ⁊ ex illis. Sed
videmus quaſdā res i mūdo eē mutabiles.ñ er
go ɔponit ex imutabilibus tm̄.reſtat ergo altera
duaꝝ dr̄iaꝝ.ergo mūdus ē mutabil̄ q ɔponit ex
illis.ñ ergo ē eťnus. Jtē mūdus ɔponit ex mā ⁊
forma.ſʒ cui⁹ alteꝝ pricipiū ē mutabile vl̄ vtrū/
qʒ ipm ē mutabile.ſʒ forma ē mutabilis admin⁹:
⁊ mā ſm qd vel ſimplr̄.ergo mūdus qui ex his
ɔponit ē mutabilis.ñ ergo ē eťnus. Jtē ſi ea que
nobiliora ſūt i mūdo ñ ſūt eterna.ergo neqʒ mū
dus erit eťnus.ſʒ de nobiliorib⁹ i mūdo videm⁹
eē aīas rōales.aīe vo rōales ſimilr̄ ſe hñt ad ſui
pricipiū:cū ergo vna ñ ſit eterna:ſicē nec corpus i
q̊ creat:nec alia aīa erit eťna.ergo nulla aīa rō/
nalis eterna.mūdus ergo q ɔponit ex his aīab⁹
tanq̄ nobiliorib⁹ ptibus:ñ erit eťnus. Jtē ſi po/
neret eťnus:eēnt duo eterna.q̄ ergo rōe diceret
hrē pricipiū a deo q ē eťnus:cū hrēt a ſeipo eter/
nitatē.ſm h̄ videret eq̄lis.his oībus rōibus ap/
parere pōt mūdū ñ eē eternū. Solutio.dōʒ ꝙ
mūdus ñ ē eternus:ſm ꝙ eternū dī qd̊ ñ hʒ pri/
cipiū duratōis.de eterno.n.ſm ꝙ ñ hʒ finē i ꝓ/
xio dicet. Vñ opio illoꝝ phoꝝ q poſuerūt mun/
dū eē eternūʒ:reprobāda ē tanq̄ fidei inimica:cū
i lege ⁊ ꝓphetis ɔria inueniant. ¶ Ad illud vo qd̊
obijcit ꝙ bonitas dei nūq̄ fuiſſe vacua credēda
ē.ſic itelligi dʒ. Aut nūq̄ dīc ibi eťnitatē aut tp̄s.
Si eternitatē.veꝝ ē ꝙ nunq̄ vacua fuit bonitas
dei.i.eēntia nunq̄ vacua fuit:q̄n deus deū gene/
rauit:q̄n pr̄ ⁊ filius ſpirauerunt ſpm̄ſcm̄. ſed ſi
hec dictio nūq̄ dicit tp̄s.bōitas dei nūq̄ vacua
fuit a fluxu reꝝ ɔditaꝝ:qr ñ fuit tp̄s in q̊ ñ flueret
creatura ab ipo. Hec āt ſnīa itroducit i li.d̊ ciui.
dei.ſub pſona phoꝝ aſtruētū mūdi eternitatem.
Vñ ſm hec falſa eēt:vt his eēt ſenſus.bōitas dei
nūq̄ i eternitate vacua fuit a factura mūdi. ¶ Ad
ſcdm̄ dōm.ꝙ volūtas dei ñ ē mutabilis.nō eniʒ
noluit ab eťno facē mundū:ita ꝙ hec dtermiatio
ab eterno determiet h̄ vbuʒ noluit.ſʒ ſi determi/
net hoc vbuʒ facē:tunc noluit facere ab eťno.vo
lūtas āt diceret mutabil̄:ſi prius nollet ⁊ poſtea
vellet. Si āt nollet facē prius:⁊ vellet facē poſt:
ñ pp̄ hoc diceret mutabil̄. ſʒ mutatio tm̄ eſſet ex
pte rei facte. ¶ Ad tertiū dōm.ꝙ ñ dī diuia volū
tas exire ab otio i actū:eo mō q̊ dr̄ hūana volū
tas.humana.n.volūtas ē.ſm quā hō ñ vult mō
⁊ poſtea vult. Vñ prius ceſſauit a volēdo:⁊ po/
ſtea voluit eē ꝙ tpaliter fuit. Vñ mutatio ñ eſt ex
pte volūtatis:ſʒ ē ex pte eius reſpcū cuius ē volū
tas.ñ ergo mutatio ab otio i actū fuit i deo.ſʒ mu
tatio de ñ eē in eē in ipa re ɔdita. ¶ Ad quartum
dōm.ꝙ cū dus creat ⁊ prius ñ creauit ñ pp̄ hoc
actio mutat:ſʒ res mutat q̄ fit ſm eaʒ.vñ nō ē de
ipo ſil̄e ⁊ de creatura agēte.creatura.n.agēs edu
cit de potētia i actū p id qd̊ ſemp ē in actu.vnde
apud ipaʒ creaturā ē mutatio.deus āt cū de po/
tētia agēte fit actu agēs:vt de potentia creante fit
actu creās:nullā ex pte ſui recipit variatōēʒ.ipſe
eniʒ ſemp ē i actu volūtatis eterne. ¶ Ad quintuʒ
dōm.ꝙ ſemp eē dn̄m dī dupl̄r.vel vt ſemp dicat
ſēp eťnitatis.vel vt dicat ſēp eui aut tpis. Si dicit
ſēp eťnitatis ñ ſēp fuit dn̄s.ſi ſēp fuit eui vel tpis:
ſemp dn̄s.ſʒ aliter dī ſm hoc dus ſēp dn̄s.⁊ alit
creatura ſēp creatura:creatura.n.ſēp dī creatu/
ra:qr cū eťno vel cū tpe exit i eē.dn̄s vo ñ ē rōne
tpis. Vñ ñ ꝓprie dicet ꝙ aſſociet dn̄ium tpi.ē.n.
dn̄s tpis. ¶ Ad ſextū dōʒ.ꝙ nūc illud i q̊ creatus
ē mūdus:ñ p̄ceſſit alid̊ nūc tpis vel eui.⁊ ita nll̄a
p̄ceſſit variatio.ſʒ pri⁹ fuit nūc eťnitatis.ex hoc ñ
ſeqt variatio. Ordo.n.iſte q ē eternitatis ad euū
vel tp̄s:ñ ponit variatiōēʒ i ptibus tpis.ſʒ tm̄ ꝙ
variatio tpis ſeqt vel ɔcōitat eťnitatē. ¶ Ad ſe/
ptimū dōm.ꝙ hec determiatio ab eťno pt deter
miare hec vba potuit voluit.⁊ hoc veꝝ eſt ꝙ ab
eterno potuit ⁊ voluit:nec tm̄ mūdus ab eťno fu/
it:qr volūtas fuit faciēdi rē tpalē i tpe vel cū tpe.
Si vo determiatio illa determiat h̄ vbū facē op
poſitio notat. Nā qd̊ prio facit:de ñ eē in eē ꝓdu
cit.qd̊ aūt ē eternū.ñ ē poſt ñ eē.⁊ iō iter vbuʒ ⁊
ſuā determiatōēʒ notat oppoſitio. Vñ reſpcū ei⁹
ſic dici.nec ē volūtas nec ē potētia. ¶ Ad octauū
dicendū ꝙ licʒ cauſa ab eterno fuit ſufficiens fa/

cere.nō tñ fuit cā ad faciēdū ab eterno ſiue ēter/
naliter ſ3 ad facere. i tpe ſiue euo. ⁊ iō nō ſequit
ꝙ mūdus ſit eternus. Et ſi obijciat de hac argu/
mētatione. Quicqd voluit deus fecit. ſ3 deus vo
luit facere mūdū ergo fecit. ſ3 mioꝛ eſt ab eterno
vera.ergo ꝯcluſio. Dōm ꝙ nō ſequit.nā maioꝛ
ꝑpoſitio ꝯplectit qd̄ ē eternū ⁊ qd̄ ē tpale.Unde
ſenſus ē.quodcūq3 voluit facere i tpe fecit. ⁊ logt
de factura mūdi.ppea ꝯcluſio pōt ſeqi que re/
ſpicit tps.ſicut ex vna ꝑpoſitione de neceſſario ⁊
altera de ꝯtigenti:ſequit de ꝯtingenti ꝑpoſitio ⁊
ſilr de i eē vt nūc. ¶ Ad nonū dōm.ꝙ mūdus nō
ꝓceſſit i eē mutatione ꝑambula ſ3 ꝯcomitāte.nec
tñ ſine mutatiōe. ⁊ iō nō ſequit ꝙ imutabil' ſiue
eternus ſit mūdus. Illa vō mutatio non habuit
mutationē ante ſe.nec tñ ⁊ ipa imutabil' ē vel eter
na. ¶ Ad decimū dōm ē.ꝙ l3 archetip⁹ ſit ſuffici
ens rerū exēplar ꝯditarum. ⁊ habeat i ſe ideas
ſiue rōnes eternas.idea vō vel rō dicat ad id cu
ius ē rō:nō tñ mūdus cū ſuis ꝯtētis ē ab eterno
q2 idea ⁊ idea tñ ⁊ exēplar ⁊ exēplu3: ⁊ rō ⁊ id
cuius ē rō:nō ſic dicunt adiuicē ſicut relatiua q̄
ſimul ſunt vt pr̄ non ē ſine filio ⁊ ecōuerſo.idea
vero eſt.licet non ſit ideatū ⁊ exemplar.licet non
ſit exemplum ſed econuerſo. ¶ Ad vndecimum
dōm.ꝙ nō ē accipere mediū huius iter iſta duo
extrema.illud.n.mediū ipoſſibile ē i ſe.ſ.ꝙ ſit dif
ferēs a ſb̄a diuia vl' eternū.ex hoc.n.ꝙ ē differēs
a ſb̄a diuia.cū nō ſint duo pricipia.ponit eē crea
tū. ⁊ ita ponit de nō eē i eē ꝓcedere: ⁊ ita ē hñs
pricipiū duratiōis.nō ergo eternū. Reſtat ergo
ꝙ iter illa duo extrema nō ē accipe huiuſmodi
mediū ad ꝯpletionē vniuerſi. ¶ Ad duodecimū
dōm ē ꝙ manifeſtatio diuie bōitatis ē duplex.vl'
quo ad magnitudinē potētie vel quo ad multitu
dinē i effectibus.quo ad magnitudinē potētie ma
nifeſtauit ſe deus pr̄ ab eterno generādo filiū qui
ē ſb̄alis ⁊ coetern⁹ ⁊ cooipotēs.ſilr ē i ꝓceſſiōe
ſpūſſancti.Un̄ aug.i li.q.noui.teſ.circa pricipiu3.
Deus pr̄ cu3 ea que nō erāt voluiſſet exiſtere. ⁊
maieſtati ſue nō hoc ꝯdignu3 opus eē ſciret.pri/
us de ſe filiu3 generauit.i quo' ipe videret q ni/
hil ab eo diſtaret.vt magnitudini ſue ꝯgruus re
ſpōderet effectus. Quo ad multiplicationē i effe
ctibus manifeſtat diuia bōitas.ſ3 nō ab effectib⁹
ab eterno.nō.n.creatura potuit eē equalis crea/
toꝛi ſicut habet ſup illud i pſ̄.ꝯfoꝛtata ē ⁊ nō po
tero ad eā. ¶ Ad tredecimu3 dō3. ꝙ diuia poten
tia ñ idiget exꝑgefactiōe. ſilr nec diuia volūtas.
eo ꝙ eternalr̄ ſe hñt.nec h3 aliqd̄ ꝓhibēs.nec ſē/
per opat qdcūq3. Nō.n.eterna volūtas fuit ad
opandū niſi i tpe determiāto ⁊ ad hoc oꝛdiat ip/
ſa diuia ſapia:q̄ diſpōit vnūqdq3 ſic̄ ꝯgruit.pria
vō q̄ opata ē i nūc tpis determinant:nec ibi ē aſſi
gnare rō3 q̄re ñ pri⁹.cū pri⁹ ibi ñ dicat niſi eter
nitatē ꝑut ē prioꝛ tpe. Prius.n.dr̄ alio mō mlr̄/
tiplr̄.ſicut Aug.i.xij.ꝯfeſ. Dr̄.n.vno mō pri⁹ oꝛi/
gie.ſic ſon⁹ prioꝛ ē cātu.Alio mō tpe ſic flos pri/
oꝛ ē fructu.Alio mō electōe ſiue dignitatē.ſic fru
ct⁹ prioꝛ floꝛe. Quarto mō pri⁹ eternitate.ſic de⁹
prioꝛ oī creatura. Si vō q̄rit cā pp quā deus vo
luit tūc facere quod fecit.dicendum eſt ꝙ eius ꝙ
eſt tunc facere ñ ē alia cā.niſi illa q̄ ē eius ꝙ ē facē
mūdū.ſ.diuia volūtas. Cū facto.n.ē ipm nūc i q̄
ſit:nec aliā h3 cā3. ¶ Ad vltimū dō3 ꝙ ꝑpō illa ñ
itelligit de deo q ē cā pria ⁊ imutabil'. ⁊ facit res
mutabiles.ſ3 de cā q̄ appropriat reſpectu ſui cau
ſati. Et hoc mēbrū h3 duos articlos.prio q̄ritur
vtrū mūdus ſit eternus ex pte finis.ſcdo q̄rit vtr̄
mūdus ſit etern⁹ ꝑ priuationē pricipij rōe mot⁹.

Articulus primus.

AD primū quo q̄rit de mūdo vtr̄ eter/
n⁹ ſit ex pte finis. Et h pōt duplr̄ attē/
di.vl' vt iſte mūdus finē nō habeat.vl'
poſt iſtū mundu3 ſit ali⁹ mundus. ⁊ ita
ſp fiet renouatō. Et hāc qōnē mouet aug.xij.ſup
Gen̄.ad lit. Circa qd̄ ſic dr̄.xxiiij.math. Celu3 ⁊
terra trāſibūt. ⁊.j.Jo.ij. Mūdus trāſit ⁊ ꝯcupi
ſcētia ei⁹. Ex quib⁹ colligūt mūdū eē defecturu3.
¶ Itē ex ptib⁹ mūdi h colligūt.ſic ē i etate hois ꝙ
diminuit vt⁹.Un̄ mioꝛis etatis ſūt mō hoies:q̄3 a
pricipio mūdi.mlto foꝛti⁹ i alijs reb⁹ ergo dbilita
tur vt⁹ i ptib⁹ mūdi. ergo ⁊ i ipo mundo q ex eis
ꝯpōit. ¶ Itē i apocriſis eſdre. Mat nr̄a de q̄ di/
xiſti mihi adhuc viuēs ē.iā ſenectuti appropin/
quat ⁊ rn̄dit ad me ⁊ dixit mihi. Quare q̄s pepi
ſti nūc.ñ ſint ſiles eis quos pepiſti an̄. ſ3 mioꝛes i
ſtatura. ⁊ dicet tibi:ſic q i iuuētute vtutis nati ſūt ⁊
alij ſb tēpoꝛe ſenectutis. deſinēte matricis vtute.
¶ Itē ſup illud.xxx.Iſa. Lux ſolis ſeptēplr̄.Gl.
Oia pp pcm̄ hois deterioꝛata ſūt. Supioꝛa er/
go cū ꝑ motū ad hoiem oꝛdiata ſūt. deterioꝛata
ſūt pp pcm̄ hois.ſ3 q deterioꝛant ad finē tēdūt.
ſ3 hec ſūt coꝛpa nobilioꝛa. ergo ⁊ ipe mūdus te
dit ad fine3. ¶ Itē aug.i.q.ve.teſ. Inconueniēs ē
mūdū eternū dicere.quē cū videm⁹ paſſioni ſbie
ctū ⁊ ꝑ ſingula ſenectute dficere credim⁹ ⁊ finiri.
Itē quō etern⁹ corruptibilia generabat.cū d eter
no debeat eternū cōſiſtere. Et qd̄ viſibile ē ⁊ tan
git.q̄ audacia vocat eternū. ⁊ quod vicib⁹ tēpo/
rū miniſtrat.ita vt ipa tēpoꝛa nō aliqn̄ ſeruēt of
ficia ſua:quomō appellat eternum. Ex his ergo
oībus colligit.ꝙ mūdus nō ē eternus ex pte fi/
nis. Qd̄ autem ſit eternus ex illa pte. habet ex
hoc qd̄ dr̄ in hiere.xxxi. Hec dicit dn̄s q dat ſo
lē i lumie diei.oꝛdinē lune ⁊ ſtellarū i lumie no/
ctis q turbat mare ⁊ ſonāt fluct⁹ eius. Si dfecerit
leges iſte coꝛā me dicit dn̄s:tūc ⁊ ſemē iſrl' dfici/
et.ſi ergo ſemē iſrl' ñ dficiet:nec iſta dficiēt. Item
Iſa.xxx.erit lux lune ſicut lux ſol'. ⁊ lux ſol' ſeptē
plr̄ ex quo videtur mūdi inouatio non deſino.

Itē vl̄e ex hoc qꝺ ē vl̄e: hꝫ in ſe quādā virtutem ꝑpetuādi ſe. vel ī vno vel ī multis. ergo cū nature vl̄es ſint ī ꝯtextu mūdi: erit ꝑpetuitas ī mundo. Itē ea que cauſant motū ī mūdo: veniūt ex pricipibus icorruptibilibꝰ. ſed nō veniūt niſi ex pricipijs mūdi. ergo pricipia mūdi icorruptibilia ſūt. ergo mūdus ē eternus ex pte finis qui ex his cōponit. ¶ Preterea nō ſeneſcūt virtutes aīales nec virtutes nāles prime. ergo nec mūdus qui ex his depēdet. Deīde querit. ſi nō ſit eternus. ꝑp hoc ꝙ iſte mūdus deſinat ⁊ alius ſuccedat: an ſit earūdē rerū ꝑpetua reuolutio qꝺ videt per hoc qꝺ habet ī eccs. j. Quid ē qꝺ fuit: ipm qꝺ futurū ē. Quid ē qꝺ factū ē: ipm qꝺ fiēdū ē. Nihil ſb ſole nouū nec valet quiſqꝫ dicere. ecce hoc ē recēs. Iā. n. ꝑceſſit ī ſeculis que fuerūt añ nos. Ex qua auctoritate videt. ꝙ fiat ſeculoꝝ inouatio ⁊ iteratio. Sꝫ ꝯtra hoc ē qꝺ dicit Aug. ī li. de ciui. dei obijciēs de aīa rōnali. que ſm hoc a btītudīe ad miſeriam rediret. ⁊ a miſeria ad beatitudinem. Itē ſicut habet ſup illud Eccs. j. Dixit donatus. pereāt qui ante nos noſtra dixerūt. Si ergo ita ē ī ſmonibus quāto magis ī adminiſtratione ſecl̄i. que ab initio ſeculi ſic ꝑfecta ē. vt requieſceret dꝰ ab oībꝰ opibus ſuis die ſeptio. ¶ Itē phs quorū ſba corruptibil' ē mota: nō reiterat eadē numero. ergo eorum que ſūt ī mūdo cū ſit generatio ⁊ corruptio nō reiterant eodē numero. ergo nō ꝑ hoc ē eternitas mūdi. qꝛ huiuſmōi ſit ꝯtinua reuolutio. ꝑterea corpora ſuperiora hn̄t ſuā reuolutionē. ⁊ ſm diuerſos ſui ſitus ad ſeiuicē: diuerſi ꝓueniūt effectus. nūquid ergo ſꝫ iteratos ſitꝰ ⁊ aſpectus cōſimiles ꝯſimilis ꝓuenit effectꝰ. ¶ Qꝺ ſi eēt poſt cōpletionē magni āni oīa reuocarent ī priſtinū ſtatū. Dicit aūt magnus ānus cū oēs ſtelle ꝓuenerīt ad ſtatū illū ī quo prio ceperūt moueri. Sꝫ ꝯtra effectus qui ꝓcedūt: nō ꝓcedūt tm̄ a cauſis ſupioribus. ſꝫ ēt a cauſa īferioribus. Licꝫ eim cauſe ſupiores redirēt ad ꝯſimilē ſtatū. cum cāe īferiores nō ſimilr̄ redeāt nō erit idē effectus magis ēt ſequent ipi effectus quo ad hoc. cām īferiorē qꝫ cāꝫ ſupiorē. ¶ Preterea. xiiij. Iob habet. nō reſurget hō donec atterat celū. ex quo ſignat ꝙ celū añ atterit. Sꝫ ſi ē attritio celi. nō erit ī ifinitū renouatio. Reſtat ergo ꝙ mūdus ſm illā viā nō erit eternus. Ad qꝺ dōm ꝙ mūdus multiplr̄ accipit. aliqñ. n. pro vniuerſitate rerum corruptibiliū ⁊ icorruptibiliū. ſ. īferioꝝ ⁊ ſupiorū ⁊ ſm hūc modū mūdus nō ē eternus ex pte finis. Aliqñ accipit pro ipa variatione que eſt in mūdo ſiue ſit ſm motū localē ſiue ſm aliū motuꝫ cū diſpōnibus ordināribus ad illū. ⁊ ſm hoc dī j. Corin. vij. Preterit figura huius mūdi. Aliqñ accipitur pro ipa delectabilitate variabili. ⁊ ſm hoc pōt accipi illud. j. Ioānis. ij. trāſit mūdus ⁊ ꝯcupiſcētia eius. Quarto vō mō pōt accipi pro

ipis pricipijs primis que ſūt ī mūdo. ⁊ ſm h' pōt dici mūdus eternus ex pte finis: nō ex eo ꝙ ē ex nihilo: ſꝫ ex ꝯditoris dono. ¶ Ad illud ergo qꝺ obiectū ē ī contrariū de ipa debilitatione mundi virtutis ſiue ſenectutē. Reſpōdēdū ē ad primū. ꝙ aliter ē in aliqua pte mūdi ⁊ ī toto mūdo. Nā ī aliqua pte mūdi pōt ꝓuenire defectus. qui tm̄ defectus nō reſpicit ipm totū. Vñ qꝺ dī hūana natura debilitari. hoc nō ē rōne nāe primitus īſtitute. ſꝫ rōe corruptōis ex pcto ſupaddite. ¶ Ad aliud vō dōm. ꝙ cū dī mūdus ſeneſcere; ⁊ paſſiōibus eē ſubiectus ⁊ hr̄e ꝯrietatē. hoc totū dī rōe eius qꝺ ordinat ad motū. ſꝫ ex alia pte accipitur eternitas mūdi ꝑp priuationē finis: qꝛ rōe pricipioꝝ que ordinant ad hoīeꝫ ī ſtatu imortalitatis. ¶ Ad tertiū dōm ē ꝙ auctoritas que dī ī glo. ſup illud Iſa. xxx. erit lux lune ⁊c̄. itelligēda ē de ſtatu hoīs rōe nāe corrupte. Vñ ꝓgreſſus ille q dī ī etatibus ſeculi ad modū etatis hūane itelligit tm̄ ꝑp nām hoīs primitus īſtitutā: vel ꝑp nām eorūꝫ que ſūt ī mūdo. ſꝫ vt oñdat. ꝙ ſicut ex pcto recipit hō maiorē ⁊ miorem appropiquationeꝫ ad mortē. ita mūdus ſm ꝙ ad hoīem ſic exiſtētem ī pena refert minorē ⁊ maiorē hꝫ appropiquatōꝫ ad finem. Ex iam dictis pꝫ quomō itelligenda ē illa auctoritas in apocrifis eſdre. In illis. n. deſignat variatio mūdi a pricipio vſqꝫ ad finē. ſicut legit ī dañ. ij. Vbi legit de ſtatua que habebāt caput aureū ⁊ deīde pectus ⁊ brachia erāt de argēto deīde vēter ⁊ femora de ere. tibie autē erāt ferree. pedū aūt quedā ps erat ferrea ⁊ quedā fictil' ex quibus deſignatur dīa ptiū mundi ſm priꝰ ⁊ poſterius. ¶ Ad illud vō qꝺ obijcitur ex alia pte dōm ꝙ rōes que iducunt ꝓ illa pte ſumuntur ex his que ptinēt ad mūdū. īquantū mūdus ordinatur ad hoīs īmortalitatē. nihilominus tm̄ poſſēt quedā illarum auctoritatū retorqueri ad ꝑpetuitatē tpis. ſicut illa hiere. xxxi. Illa vō que dī Iſa. xxx. refert ad mūdi inouationē. Rōnes vō adiūcte: ſicut dictū ē. referunt pro illo ſtatu quo ad immortalitatē hoīs ordinant. vel ſm ꝙ habēt quādā ꝑpetuitatē ī eē tpali a diſpōne diuina. ¶ Ad illud vō qꝺ obijcit de ꝑpetua reuolutiōe ⁊ rerū iteratione. Dicēdū ꝙ nō eſt rerū iteratio ī nūero. ſꝫ ē ipius ſpēi ī indiuiduis differentibus conſeruatio ſm prius ⁊ poſterius. Reuolutio tamē quantum eſt dē ſe. eſſet perpetua. niſi eſſet finis ex parte hominis ad quem cetera ordinant. ¶ Qꝺ ergo obijcit per auctoritatē in lib. Eccs. non itelligēdum ē de iteratione quantum ad numerum. ſed de idētitate ī ſpecie vel genere. ſm quandam expoſitionem. tamen intelligitur de identitate eorum que ſunt in preſciētia diuina ⁊ que ſunt ī eſſe exteriori. quod. n. fuit ī predeſtinatione diuina aliquid eoꝝ erit ī eſſe exteriori. ¶ Ad illud vero qꝺ obijcitur de reuolutione ꝯpleta ſuperioꝝ corpuꝫ

qua videnť redire ad primũ ſtatuȝ ⁊ ſic ꝙ nouus
ſiat mũdus. ⁊ itereť ẽt q̃ ſunt i mundo. Rñden/
dũ eſt. ꝙ nõ ẽ illa iteratio. nec ẽ alterius mũdi re/
nouatio. Nõ. n. ſupiora corpa oino ſunt eãe coꝝ
que ſunt in iferioribus. ⁊ iõ lȝ redirẽt ad primaȝ
ꝯformitatẽ. nõ pp hoc oino eẽnt in ꝯſimili ſtatu.
De quo ſic loqtur aug. Abſit a recta fide. vt his
verbis ſalomonis illos circuitus eẽ credamus ſi
gnificatos qbꝰ illi putãt. ſic eadẽ tpuȝ tpaliumqȝ
volumia repeti. vt verbigr̃a. Sicut in iſto ſeculo
plato phs i vrbe athenieſi. ⁊ i ea ſchola que acha
demica dicta ẽ. diſcipulos docuit: ita p innumera/
bilia retro ſecula idẽ plato ⁊ eadẽ ciuitas ⁊ ea/
dẽ ſchola. ⁊ idẽ diſcipuli ſint repetiti: ⁊ p innume/
rabilia ſcl'a deidẽ repetẽdi. Abſit vt iſta credamꝰ.
ſemel. n. xp̃s mortuus ẽ ꝓ pctis nr̃is reſurgẽs. ⁊
iaȝ nõ moriť. mors illi vltra nõ dñabiť. Nõ er/
go iſti circuitus ſcl'oꝝ ponẽdi ſunt. queadmoduȝ
figunt phi. ne aia a vera miſeria ad falſaȝ beatitu
dinẽ ꝓdeat. ⁊ iteꝝ redeat ad miſeriã circulariter:
ſȝ ponẽdus ẽ finis mundi ꝓ voluntate ꝯditoris.
ꝯpleto numero electoꝝ. Añ. xiiij. Job ſup illud.
nõ reſurget hõ. dicit gl. Niſi mundi huius finis
aduenerit. humanũ genus a ſõno mortis nõ eui
gilabit. Innuẽs per hoc ꝙ finis mundi adueniat.
⁊ tunc homo reſurget.

Articulus ſecundus.

Ad ſcõm quo queriť de eternitate p pri
uationẽ pricipij ratõe motus. Ad qd̃
ſic. Mũdus ſi nõ ẽ eternus exiuit i eẽ
motus eius. ſed ois motus q exit i eẽ:
prius eſt i potẽtia mobilis: ⁊ deide exit i actuȝ. ſȝ
exitus de potẽtia i actuȝ ẽ motus vel mutatio. er
go motuȝ p̃cedit motus vel mutatio. Iteꝝ queriť
vel mutatio de illo motu vel mutatione: ⁊ ſic erit
abire i iſinituȝ. ¶ Iteȝ alia rõ oẽ elõgatũ a ꝯ̃rieta
te: eſt elõgatũ a mutatõe terminabili. Qd̃ eiȝ ter/
minať mutatio. eſt rõne ꝯ̃rietatis. que attẽdiť i eo
ꝙ mutať. ſȝ materia celi elõgata eſt a ꝯtrarietate
⁊ forma. ſimilr̃ ergo celuȝ elõgatũ ẽ a mutatione
terminabili. ergo celuȝ habet motũ in iſinitum. ſȝ
motus nõ põt eſſe iſinitus: niſi mobile ſit iſinituȝ
ergo celum ẽ infinitũ: ergo ⁊ mũdus. cuius pars
nobilior ẽ celuȝ. ¶ Itẽ in circulo nõ ẽ pricipium
neqȝ finis: ſȝ circulatio i motu celi. ſequiť circula/
tionẽ eius. ergo motus celi nõ hȝ pricipiuȝ neqȝ
finẽ cuȝ ſit circularis. ſȝ qd̃ nõ hȝ pricipiuȝ infini
tuȝ ẽ a pte añ: mobile ergo iſinituȝ eſt a pte ante. er
go ⁊ mundus. ¶ Itẽ motus ẽ cuȝ tẽpore. ergo ſi
tẽpus ẽ iſinituȝ a pte añ ergo ⁊ motus. Qd̃ tpus
ſit iſinituȝ a pte añ: ſic oñdiť. Oẽ qd̃ incipit eẽ i tẽ
pore cepit eẽ. ſed tẽpus nõ cepit eẽ in tpe: qꝛ tunc
ante tẽpus eẽt tempus: ⁊ in iſinituȝ eẽt abire. ergo
tẽpus nõ incepit eẽ. ſed qd̃ nõ cepit eẽ ⁊ eſt: ſemp
fuit. ⁊ qd̃ ſemp fuit ẽ eternuȝ: ergo tp̃s ẽ eternuȝ:
ergo ⁊ motus: ergo ⁊ mũdus. ¶ Itẽ ois motus
q exit a potẽtia infinita inq̃ȝtuȝ huiuſmõi ẽ iſini/
tus: ſȝ potẽtia motoris primi ẽ potẽtia iſinita. er/
go motus primus ẽ iſinitus: ergo ⁊ ipm mobile
⁊ p ꝯſequẽs mũdus. ¶ Itẽ ſi aliqñ icipet moueri
illud mobile ⁊ nõ prius eẽt motuȝ. ⁊ ſilr̃ de mo/
tore aliqua fieret inouatio vel ex pte motoris vl'
ex pte mobilis. Innouatio aũt facta p aliquã mu
tationẽ iduceret. cũ ergo h nõ poſſit eẽ motus il/
le iſinitus erit a pte añ. ⁊ ita mũdus erit iſinitus.

Cõtra. motus ille ẽ ꝓpter aliqd. eo ꝙ ois mo
tus ꝓpter aliqd. ſed motus q ẽ ꝓpter aliquid: eo
obtẽto ceſſat. ergo motus ille eo obtẽto ceſſabit.
ſed oẽ qd̃ hȝ finẽ hȝ principiũ. ergo motus ille ẽ
finitus a pte añ. nõ ergo eternus. Itẽ motus ẽ exi
tus de potẽtia i actum. ergo potẽtia ẽ prior exitu
duratõe. ſed oẽ qd̃ hȝ cãm priorẽ duratiõe. nõ ẽ
eternũ: ergo motus ille nõ ẽ eternus. p ꝯſequens
nec alius motus: ⁊ ita nullus motus eternꝰ. Iteȝ
ois motus ab imobili originẽ hȝ. nã alr̃ eẽt abire
in iſinitũ i cãis. ſȝ imobile ẽ ante motũ. ergo mo/
tus cũ hẽat principiũ: nõ erit eternus. Qd̃ ꝯce
dendũ ẽ. ¶ Ad primũ dõm. ꝙ motus exiuit eẽ n̄
p aliquã mutatõnẽ. ⁊ ita erit ſtare i prio. Si vero
celũ cũ ꝯdituȝ fuit: nõ ſtatiȝ motũ eẽt: eẽt quedaȝ
mutatio p̃cedẽs: ſȝ illã nõ p̃cederet alia ⁊ ita ſtã/
dũ eẽt. ſic ergo motus ẽ finitus a pte añ. Ad ſcõm
dõm ẽ. ꝙ illa rõ nõ iducit. qn motus hẽat prici/
piũ ſue duratõis: ſȝ ad hoc tẽdit vt de ſe nõ hẽat
finẽ. hñt tñ finẽ ſibi poſitũ ab eo q ꝯdidit ⁊ mobi
le ⁊ motũ. ¶ Ad tertiũ dõm ẽ. ꝙ lȝ i circulo ñ ſit
pricipiũ neqȝ finis rõe figure. nihilominꝰ tñ mo
tus circularis ſiue orbicularis hȝ pricipiũ dura/
tõis ⁊ ſui eẽ. ſm ꝯditionẽ ſm quã magis ꝯgruit.
ꝙ motus celi ſit ab oriẽte i occidẽte. tãq̃ȝ a dextro
i ſiniſtꝝ: ſicut ꝯgruit in corpe hũano. qd̃ pricipiũ
motus magis ſit a pte dextra q̃ȝ a ſiniſtra. ¶ Ad
q̃rtũ dõm ꝙ tẽpus i quo ẽ motus icipit eẽ: ſȝ ñ icí
piti tpe. ſȝ i nũc qd̃ ẽ pricipiũ tẽporis. illud ãt nũc
qd̃ ẽ pricipiũ tpis: nõ icipit in alio nũc. tunc. n. eẽt
abire in iſinituȝ aut reflecti. Añ vero illud nunc tẽ
poris ẽ nũc eternitatis: qd̃ excedit vtrũqȝ. ¶ Ad
qntum dõm. ꝙ lȝ potẽtia ſit iſinita a qua procedit
ille motus primus: nõ tñ motus iſinitus ẽ a parte
añ. ſȝ ex hoc arguiť magis habere pricipiũ a pte
añ. ſicut eniȝ habȝ eẽ principium ab illa potentia
infinita. ita ⁊ principiũ duratõis. ſed ad hoc ten/
dit rõ. ꝙ motus nõ hẽat finem a pte poſt. niſi ali
unde trahať rõ finitionis. ¶ Ad ſextuȝ dõm ꝙ ex
parte mobilis nõ eſt. eſt alia inouatio niſi influẽ/
tia virtutis ab ipſo motore ſupra mobile. Hec ãt
influẽtia nõ eſt pp aliquã inouationẽ ex pte moto/
ris. primũ. n. mouẽs imobile nõ recipit inouatio
nem. mobile autẽ qd̃ prius nõ fuit motũ. ſicut nec
prius ens recipit inouationẽ. ſed nõ ꝑmutationẽ
aliquam precedentem.

Membꝛum ſecūduꝫ.

H Dſcōm mēbꝝ pꝛicipale huius qōnis
quo q̄rit̄ de coeuitate mūdi vel eoꝝ q̄
pꝛio creata ſūt i mūdo. Dicit.n. beda.
ꝙ ſcā ſunt celum ⁊ terra. āgelus. aer.
aq̄. de nihilo. ⁊ hoc accipit ex hoc qd̄ dr̄ i pꝛici/
pio Geñ. Jn pꝛicipio creauit deꝰ celū ⁊ terrā. er
go celū ⁊ terra ꝺ nihilo. Jtē ſpūs dn̄i ferebat̄ ſup
aquas. Cū ergo de aq̄ legat̄ ibi. nec dicat̄ ex quo
habet̄ ꝙ aq̄ de nihilo. Et ſpūs dn̄i ſm vnā expo
ſitionē lr̄alem dr̄ aer. q factus ē a dn̄o. cuiꝰ locus
ē ſup aquā: nō dr̄ factus ex aliquo. Un̄ ex hoc ac
cipit̄ ꝙ aer ē ex nihilo. Angeli itē q2 ē pꝛima res
ſpūalis. ex quo colligit̄ ꝙ iſta vtraq3 erāt coeque
ua i pꝛicipio mundi. ¶ Albinus vero ſup Geñ. di
cit ſeptē fieri ꝺ nihilo. celū. terra. āgeli. lux. aqua.
aer. ⁊ aīa hoīs. Addit.n. aīaꝫ hoīs: q2 ē res ſpūa
lis ſicut ⁊ angelus. lucē vero addit: q2 lux int̄ res
coꝛpales magis ē ſpūalis. ¶ Jteꝫ i li. de ſentētijs
ſanctoꝝ collectis dr̄. An̄ oēm dieꝫ ⁊ an̄ oē tēpus
tres res ꝯdidit deus ex nihilo: infoꝛmē materiā:
angelos ⁊ animā ade. De anima vero ade dicit̄
⁊ de angelo. ꝙ an̄ oē tp̄s ſint creati: q2 nō depen/
dent ex tēpoꝛe nec depēdent ex die. ſm ꝙ dies eſt
ex p̄ntia lumiaris ſup terrā. ſic ergo iſta tria ſunt
coequeua. ¶ Augu. in qōne ad oꝛoſiuꝫ ſic rn̄det
īterrogatōi facte. Si pꝛicipiū oīuꝫ ē celū ⁊ terra
angeli poſtmodū facti ſūt. Si aūt angeli poſtmo/
duꝫ facti ſūt. n̄ ergo ſimul. ¶ Jtē videt̄ extrahi ex
glo. ꝙ tēpus ſiue mutatio ſūt coequeua celo ⁊ ter
re. Nā in pꝛicipio creauit deus celū ⁊ terrā. ſm
vnā expoſitionē dicit̄ ibi pꝛicipiū tp̄is. ergo tem
pus rōe ſui pꝛicipij dicit̄ coeuū celo ⁊ terre. Eo
deꝫ mō cum creatū exeat de nō eē in eē. exitus ſit
aut mutatio. mutatio āt nō ſit pꝛioꝛ tp̄e q̄ȝ muta/
tuꝫ. erūt ergo celū ⁊ terra rōne ſui ⁊ mutatio co/
equeua. ¶ Jtē i li. cōfeſſ. dicit̄. Duo repio q̄ feciſti
carētia tēpoꝛibus. cum tn̄ neutrū tibi ſit coeternū.
Unū qd̄ ita foꝛmatū ē. ⁊ ſine vllo defectu ꝯtēpla/
tionis: ſine iteruallo mutatōis: q̄ȝuis mutabile. tn̄
nō mutatuꝫ tua icōmutabilitate pficiat̄. Alteꝝ qd̄
ita iſoꝛme erat. vt ex qua foꝛma in quā foꝛmā mu
tatōis vel ſtatōis mutaret̄: quo tp̄i ſubderet̄ non
hēret. ex quo relinquit̄: ꝙ duo i pꝛicipio tm̄ erant
coequeua. ¶ Jtē ex li. ſentētiarū accipit̄ ⁊ colligi
pōt ex glo. in pꝛin. geñ. ꝙ quatuoꝛ ſūt coequeua
i creatōe. angelica natura. ⁊ mā i foꝛmis quatu/
oꝛ elemētoꝝ. ⁊ celū empireū. ⁊ tp̄s. ſꝫ qua rōne
dr̄ tēpus eē de pꝛimis coequeuis. eadē rōe ⁊ mo
tus. ¶ Rōe ergo illaꝝ ſniaꝝ diuerſaꝝ pōt obijci.
Si.n. aer ⁊ aqua dicunt̄ de pꝛimis coequeuis cū
terra: multo foꝛtius ⁊ ignis q nobilius dicit̄ qua/
tuoꝛ elemētoꝝ: ⁊ ita nō ſufficient̄ diſtixit beda po
nēs illa qnq3. Preterea aīa pꝛima rōalis. de ni/
hilo creata ē. qua ergo rōne dr̄ de angelo: ꝙ ē de
pꝛimis coequeuis: eadē rōe de aīa rōali. ¶ Rōe
vero ſcd̄e ſentētie pōt obijci. ſi i pꝛicipio geñ. dr̄
tm̄ de creatōe celi ⁊ terre. ⁊ i opibus ꝯn̄tibus ſex
dieꝝ dr̄ de alijs. ⁊ in pꝛio die dr̄ fiat lux ⁊ facta ē
lux. vbi noīe lucis ſm aug. dat̄ itelligi lux ſpūalis
que ē angelus. ⁊ de aīa hoīs dr̄ i ſexto die. ſupua
cuū ergo fuit ponere illa ſeptē coequeua. Jtē cuꝫ
celū ⁊ lux n̄ diuidant̄ ex oppoſito. n̄ ꝯgruebat po
nere hec tāq̄ȝ coequeua. ⁊ ſi aq̄ ⁊ aer ⁊ t̄ra po/
nunt̄ de pꝛimis coeq̄uis. q̄re n̄ ponebat̄ ignis cū
eis? ¶ Rōe vō tertie ſentētie q̄ tāgit̄ i libꝛo de col
lectōibus. vbi ponit tria. angelos iſoꝛmē mām ⁊
aīam ade. obijcit̄ ꝙ angelus ⁊ aīa ade int̄ fcā nu/
merant̄. ⁊ factū diuidit̄ ꝯ creatū. ſicut apparet ex li.
geñ. ergo n̄ ſūt coeq̄ua cū mā iſoꝛmi. q̄ noīe celi ⁊
t̄re deſignat̄. Preterea aīa eue cū ſit creata ex ni
hilo: ſicut ⁊ aīa ade nec ꝺpēdeat ab illa vt aīa ſit
ex aīa: pp qd non dicebat̄ aīa eue coeq̄ua ſicut ⁊
aīa ade. ¶ Rōne vero ſnie q̄rte. ſ. aug. obijcit̄. Si
eiꝫ āgelus dicebat̄ ꝺ pꝛimus coeq̄uis. eadē rōe ⁊
aīa rōalis. Preterea, cū t̄ra hēat ſua ꝯtēta ſicut ⁊
celū. ꝯtētū āt celi ē āgelus q coeq̄uus dr̄ i creatōe
cū celo: eadē rōe aliqd̄ ꝯtētoꝝ t̄re dicet̄ coeq̄uuꝫ
cū t̄ra. Jt̄ motꝰ ⁊ tp̄s ſūt accidētia: q̄rū vnū. ſ. mo
tus ꝺpēdet a mobili ſiue mutabili. alteꝝ. i. tp̄us a
re tp̄ali. ergo hꝫ eē ſuū ab illo: n̄ ergo recte dicūt̄
iſta coeq̄ua cū celo ⁊ t̄ra. Jt̄ nō vr̄ ſufficiētia ipo
nēdo duo pꝛia coeq̄ua ſm mām iſoꝛmē ⁊ nāꝫ an
gelicā. ſicut.n. mā infoꝛmis dr̄ pꝛimo creata: ita ⁊
foꝛma coꝛpoꝛalis. Rn̄dens dicet̄ pꝛio creata
anteq̄ȝ. ſ. nō ē alia foꝛma. ⁊ ita nō erunt tātuꝫ illa
duo coeq̄ua. ſed tertiū. ſ. pꝛia foꝛma coꝛpalis. hec
āt videt̄ eē ipſa foꝛma celi vel foꝛma lucis. ¶ Ad
illud vero ꝙ magiſter i ſen. videt̄ ponere q̄tuoꝛ.
ſcꝫ materiā infoꝛmē. ⁊ naturā angelicaꝫ. ⁊ empi/
reū celuꝫ ⁊ tēpus: obijcit̄ ꝙ tēpus nō videt̄ eē de
numero coequoꝝ. q2 tēpus ex motu depēdet. ⁊
motus ex mobili: ⁊ ita mobile ſit pꝛimū: nō ergo
tp̄s ē coequeuū cū p̄dictis. Ad hoc ergo dōm. ꝙ
ſm diuerſaꝫ ꝯſideratōeꝫ attēdunt̄ iſta pꝛia coeq̄/
ua ſm maioꝛē numeꝝ vel minoꝛē. Si.n. ponūtur
tm̄ duo. ſ. mā iſoꝛmis ⁊ natura angelica. noīe ma
terie itelligunt̄ ea que hn̄t eē i huiuſmodi materia
vel ſubiecto. Un̄ ſꝫ illā expoſitōeꝫ. ſm quā dicit̄
terra mā infoꝛmis coꝛpoꝝ. celū vero nā angeli/
ca: nomie terre ꝯpꝛehēdunt̄ ea que ſūt in mā ſicut
foꝛma aeris ⁊ terre ⁊ huiuſmōi. Si vero ponāt̄
tria coequeua. ſcꝫ materia infoꝛmis ⁊ angelus ⁊
aīa ade: nomie terre ꝯpꝛehēdūt̄ foꝛme coꝛpales.
p̄ter illā vero deſignant̄ duo gn̄a foꝛmaꝝ icoꝛpo
raliū. que ꝺ nihilo exeūt i eē. Si vero ponāt̄ q̄tu/
oꝛ. ſ. āgelus ⁊ mā iſoꝛmis. ⁊ celū empireū. ⁊ tem
pus: nomie tp̄is deſignat̄ ipm nūc. i quo fit exitus
de nō eē in eē creatū. Terra vero deſignat mate/
riā iſoꝛmē inferioꝝ coꝛpoꝝ ſcꝫ mutabiliū. tēpus
vō accipit̄ ꝓ ipſo nūc q̄ ſūt huiuſmōi res. Si vō

ponant qnq3 ðſignant tria elemēta ſub trib⁹ noi-
bus. Celū vō pp ſui luminoſitatē ꝯtinet ſperam
ignis. Fuerūt .n. qdā phi. q dixerūt qrtā eēntiam
eē lucē. āgelus q ē ſba ſepata: ꝑter iſta accipit. Si
vō ſeptē ponant. lux accipit ꝓ corpe ignis. ⁊ ita
quatuor elemēta numerant cū qnta eēntia. q noie
celi ðſignant: ꝑter illas vō qnq3 ðſignant due in-
corpales creature. ſ. āgelus ⁊ aīa. ¶ Ad obiecta
ergo rñdendū ē ex iā dictis. ꝙ i illa diuiſione qn
quimēbri ignis nō numerat tāq3 id qd rōe lucis
noiat vnū eternū. terra vō alterꝰ rōne tenebroſi-
tatis: aer vō ⁊ aqua ſunt duo media iter illa tāq3
lucis receptiua ꝑ trāſparētiā. Celi ergo noie illd
eternū voluit deſignare. vt i quo pncipaliter lu-
cis nā reſultat. ¶ Ad illud vō qd obijcitur ð aīa
rōnali. Dōm ꝙ nō ē ſilē de ipa ⁊ de angelo. An
gelus .n. ē ſba incorpea. cuius eē nō ē i corpe per
vnionē vel aliquo mō ꝑ dependētiā. ⁊ iō tāq3 ð
primis coequeuis cū pncipijs corporꝝ ponebat:
nō ſic aūt de aīa rōnali. q ex corpe quādā h3 de
pendētiā. ¶ Ad tertio obiectū. dō3 ꝙ l3 angelus
⁊ aīa rōnalis inter facta i opibus ſex dierꝝ ꝯpnē
tur: nihilominus tñ q2 ñ habēt eē ex mā ſ3 ex ni-
hilo. cū pncipijs corporꝝ ꝯnumerantur inquātū
illa ſunt ex nihilo: alia ergo ⁊ alia rōne iter facta
⁊ creata deſignant. De luce vō dō3. ꝙ accipit ibi
ꝓ luce ignea. que alterius ē nature q3 lux celeſtis.
Hab3 .n. lux ignea ꝯrietatē. ⁊ nāliter mouet mo-
tu recto. lux āt celeſtis ñ h3 ꝯrietatē: ⁊ mouet mo
tu orbiculari. ¶ Ad quarto obiectū ꝙ l3 factū in
quātū huiuſmodi diuidat ꝯ creatū ꝑ diſpatō3. ni
hilominus tñ inquātū illa duo ſunt ex nihilo. di-
uidant ꝯ creatū i eadē diuiſione. Nec ē ſile ð aīa
eue l3 .n. ex nihilo ſit creata: nihilomin⁹ tñ h3 nā-
liter prius i ſuo gnē qd dr prius i ſilitudine. Cu3
.n. corp⁹ eue formatū ſit de corpe ade. aīa aūt creā
do infundat. ⁊ infundēdo creet: erit aīa eue poſt
aiam ade: ⁊ iō prius in ſimilitudine ſpecifica eſt
ipa aīa ade. pp qd inter prima coequa numerat.
¶ Ad illud vō qd obijcitur ð angelo. quare po-
nitur vnū de coequis. nō aūt aīa rōnalis in diui
ſione vna. ſ. trimēbri. Dō3 ē: ꝙ alr ē ð āgelo ⁊ ð
aīa rōnali. Angelus .n. nō h3 depēdentiā ſ3 ſuū
eē a re corpali tāq3 ſba: aīa vō rōalis h3. ⁊ iō nō
ꝯnumerat cū principijs corpiu3 ſubiectorꝝ. Cōtē
tum aūt celi aliter ſe h3 q3 ꝯtentum terre. Conten
tum .n. celi non ē eius generis cū ipo celo: hoc .n.
eſt corpus. illud vō incorporeū a corpe i eē ſepa
tum. Cōtētū vō terre ē eiuſdē generis: ⁊ iō ponē
do prima coequa i hac diuiſione trimēbri nō cō
numeratur. ¶ Ad illud vō qd obijcitur de tem-
pore ⁊ motu. ꝙ ſunt non per ſe entia ſed in alijs
fundatur. ⁊ ita non ðbent poni inter prima. Rñ-
dendum. ꝙ l3 ꝭm rōne3 accidētiū ſint poſteriora
ſubiectis. i hoc tñ ꝙ de nō eſſe ꝓcedāt in eſſe pri
mo inter pria coeqūa ꝭm quādā diuiſionē nūerā
tur. ¶ Ad illd vō qd obijcitur de diuiſione bimē
bri. ꝙ nō ē ſufficiēs: dōm. ꝙ loquit ð mā forma ꝑ
corpaliū. in qua ꝑ quādā indiſtictō3 ſunt ille for
me: pp qd prio dr opus creatōis. ⁊ deinde opus
diſtinctionis. Unde forma ꝑ hoc noie māc dat in
telligi. vt ſic duo principia intelligant coequeua.
primu3 ex pte ꝯditorꝝ incorporeorꝝ ⁊ ſcōm ex pte
ꝯditorꝝ corporeorꝝ. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ l3 tps ſe-
quatur motū ꝭ3 quēdā modū. nihilomin⁹ tñ ma
gis ponit tps iter pria coequa i pria diuiſione q3
motus rōne ipſius nūc. qd ē principiū tpis: eo ꝙ
motus ꝭm illud nūc numerat: dat tñ motus ꝑ il-
lud intelligi ꝭ3 ꝙ cōmune ē ad motum ⁊ ad mu
tationem ⁊c.

Membrum tertium.

AD tertiū mēbrꝝ quo qrit pp quoddam
verbū phorꝝ q dicūt mundū incepiſſe.
Utrū mundus incepit eē. Ex iā dictis
eni3 habet ꝙ incepit eē. ꝙ aūt non ice-
pit eē ſic arguunt. Oē qd incepit eē. generat ſim-
pliciter vel ꝭm quid: ſ3 mundus nō generat ſim-
pliciter vel ꝭm qd: qd .n. gnātur mām habuit pre
iacentē. mūdus aūt non habuit mām piacentem:
nam illa mā ē ens ꝯditu3: ergo ē ps mūdi: nō er-
go mundus incepit eē. ¶ Itē ex itentōe eius ꝙ ē
incipere arguūt. Incipe .n. ē in ſe eē cape. ſed non
pōt cape eē in ſe. niſi qd mō aliquo prius ē. nō āt
pt prius aliq mō eē niſi ſit ens i potētia: ñ dū ens
i actu. ſ3 tale ñ ē mūdus: ergo mūdus ñ icepit eē.
nulla .n. ē potētia facta extra mūdū. ¶ Itē qd inci
pit i tpe incipit: ergo aliqd tpis pceſſit. ⁊ aliqd ē
pñs. ⁊ aliqd futurꝝ. qd ſi eſt tps pceſſit mūdum. ſ3
hoc ē ipoſſibile. cū mūdus dicat ꝯtinētia3 factorꝝ
oiu3 viſibiliū ⁊ inuiſibiliū. tps aūt ē alterꝰ horu3.
Qd āt incepit arguit ex qdā ſilitudine quā po
nit aug. maioris mūdi ad miorē mūdū. ſic .n. hō
q ē minor mūdus: h3 iuuētutē ⁊ alias ptes etatis
ita ⁊ maior mūdus. ſ3 oē qd h3 has dñas etatis
icepit eē: ergo mundus icepit eē. Itē in mūdo eſt
mutabilitas. ſ3 mutabilitas īdiciū ē iceptōis. er-
go mundus incepit eē. Itē qd finē h3 ꝭm modu3
ꝭm quē finē h3 deſinit eē. ſ3 qd deſinit eē icipit eē
ſiue incepit: ergo mūdus icepit eē. Ad qd dō3
ꝙ aliter accepērūt ipi phi intentō3 eius qd ē in-
cipere. ⁊ aliter ſacre ſcripture expoſitores. dicūt
.n. incipere qd in mā piacēti capit eē. ſicut ea q ge
nerant. Nā qd gnāt i aliqua mā ſubiecta generat:
⁊ ꝭm hoc mūdus nō icepit. niſi ꝭm illū modum
ꝭm quē dr. ꝙ mā prio creata fuit iformis. ⁊ poſt
recepit diſtinctionē formaru3. Alio vero mō dr
icipe eē nūc prio eē. ſiue aliqd eius fuit ſiue aliqd
nō: ⁊ ꝭm hoc mūdus icepit eē. ¶ Per dicta pōt
ſolui qd obiectū ē. ꝭm .n. hanc vltimū modū. nō
oē qd incipit generat ſimplr vel ꝭm qd. ſ3 ſeqt ſit
nūc prio in eē. Eodem mō eſt ſoluendū de alijs

Mã icipe.cũ ſit i ſe cape eẽ. hoc nõ ẽ. q2 pri⁹ alıq̃ mõ ſuit duratõẽ mã q̃ ꝯforma. ſʒ q2 mã i ſe capit formã. Siĺr rñdẽdũ ad tertiũ. Incipe.n.ſic dictũ ẽ ñ põit aliqd tpis añ ſe.ſʒ põit nunc principium temporis ꝯcomitãs.

Queſtio. xv. de localitate creature.

Tranſeundũ ẽ ad ꝯditionẽ localitatis creature. circa qd q̃rit. Primo vtrũ ois creatura ſit localis. Secũdo vtrũ habeat eãdẽ diſpõcõʒ localitatis. Tertio vtrũ poſſit eſſe ſine localitate.

Membrum primum.

Quod nõ ois creatura ſit local. ſic habet. locus ẽ terminus rei ꝯtinẽtis aliaʒ rẽ. Si ergo ois creatura eẽt local'. qlibet res haberet rẽ ꝯtinẽtẽ ipam. qd ſi eẽt: i iſinitũ eẽt ꝑgreſſus: nõ ergo ois creatura eſt local'. ¶ Itẽ damaſ. locus ẽ finis corpal'ci⁹ qd circũſcribit. cũ ergo nõ ois creatura ſit corpalis. ñ ois creatura ẽ local'. ¶ Itẽ terminus nõ dr̃ ꝓprie rei niſi hñtis quãtitatẽ. ſʒ nõ ois creatura hʒ quãtitatẽ. ergo nõ ois creatura ẽ localis. Qd aũt aliqua creatura nõ hʒ quãtitatẽ. pʒ i aĩa. q2 non ẽi maiori corpe maior: nec miori mior. Contra Berñ. ſup Cañ. vi. omel. dem⁹ ſoli deo ſicut imortalitatẽ ſic icorporeitateʒ. cuius nã ſola nec pp ſe nec pp aliud ſolatio idiget iſtrumẽti corporei: liquet aũt oẽm ſpm creatũ corporeo idigere ſolatio. ſʒ qd idiget ſolatio corporeo. locale eſt. ergo ois ſpũs creatus local'. Sʒ de corpe cõſtat. ergo ois creatura cũ ſit corpalis vel ſpũalis. local' erit Itẽ aug. i li. de aia ⁊ ſpũ. Ex eo itellectuales naturas corporeas dicemus. ꝙ loco circũſcribunt ſʒ qd loco circũſcribit locale ẽ. ergo ois creatura local' ẽ. cũ illa ſit de qua minus vr̃. Itẽ ãbro. i li. de ſpũſãcto. Ois creatura certis ſue nãe circũſcripta ẽ limitib⁹. ſʒ qd tale ẽ locale dr̃. ergo ⁊ c̃. Ad idẽ facit qd dicit hiero. in li. de ſpũſcto. Ois ſ[illegible]ba facta. circũſcriptã hʒ ſubam. lʒ.n. quedã locis finibus corpalibus nõ ꝯtineant. circũſcriptõne tñ ſube nõ carẽt. Ex his colligit. ꝙ ois creatura corpalis ſeu ſpũalis localis ẽ. Ad qd dicẽdũ. ꝙ locale dr̃ duobus mõis. ſicut tangit in li. de aia ⁊ ſpũſcto. Dicit.n. locale vno mõ qd corpalẽ hʒ dimẽſionẽ ⁊ circũſcriptionẽ. qua aſſignatur ei pricipiũ. mediũ ⁊ finis. ⁊ ƀm hũc modum nõ dr̃ ois creatura localis. Dicit iterũ localis. q̃ ita alicubi pñs eſt tota vt alibi nõ ſit. ⁊ ƀm h̄ dicitur ois creatura ex ꝯditione pure creature local'. ¶ Per hãc diſtĩctionẽ põt ſolui qd obiectum ẽ. Cũ.n. dr̃ locus ẽ terminus rei ꝯtinẽtis aliã rẽ: itelligit hoc ꝓprie i corpalibus. in ſpũalibus vo ꝑ quãdã ſilitudinẽ. ſed nõ dr̃ ois creatura ſic localis vt vnaqueqʒ ꝯtineat ab aliqua alia creatura. ſicut.n. i vltio ⁊ ſupmo ẽ dicere. ꝙ ꝯtinet alia. ipm aũt nõ dr̃ eẽ i loco. eo ꝙ ab altero corpe cõtinet. ſic i creaturis ſpũalibus ſepatis: que maioris vtutis ẽ. dr̃ ꝯtinere aliaʒ que mioris ẽ vtutis. In aliqua vo ẽ ſtare. que nõ ab aliqua creatura ꝯtinet. In ſupmis ergo dr̃ ꝙ locales ſunt. q2 proprio ĩmino ꝯtinent. vel vere. vel ƀm ſilitudinem. ¶ Ad ſcõm ẽ dõʒ. ꝙ finis põt dici ꝓprie vl' cõit. ſi ꝓprie ſic ẽ i corpibus. ſi cõiter ſic extẽditur ad ſpũales creaturas: dr̃.n. eccĩ. iij. ſup illud oĩa tps hñt ꝙ ſube ſpũales ñ ꝯtinent loco ſʒ hoc itelligitur de loco ꝓprie. De loco vo cõit' dic̃ aug. i li. de fide ad petrũ. ieſt ſingulis ĩminus nãlis. q̃ ad ſeinicẽ diſcernũt. ¶ Ad illud vo qd vltio obijcit ꝙ ĩminus ẽ quãtitatis. Dõm ꝙ tps ẽ quãtitatis dimẽſiue. ⁊ ẽ ĩminus quãtitatis virtualis. ſic oñdit aug. i li. de quãtitate aĩe. Licʒ.n. quãtitas dimẽſiua ñ ꝯueniat ſpiritibus. ꝯuenit tñ quantitas virtualis. Dicunt ẽt eẽ i loco vl' pp diffinitionem ſube vel pp operatõʒ. ⁊ ſic pñt adeſſe loco corporali ipe ſpũales ſube ƀm ꝙ dic̃ Damaſ. dr̃ angelus eẽ i loco. q2 adeſt itelligibilr̃ ⁊ circũſcribit vbi operat.

Mẽbrum ſecunduʒ.

De ſcõm quo querit vtrũ omnis creatura habeat eãdẽ rõnem localitatis. ꝙ ſic videt. locus.n. corporalis cõit accipit. ſiue referat ad ſpũs ſiue ad corpa: ⁊ vtrũqʒ dr̃ circũſcribi. Vñ augu. de eccĩaſticis dogmatibus. Ex eo corpeas credimus itellectuales naturas. q2 localit circũſcribunt. de corporibus aũt manifeſtum ẽ. Cũ ergo vna ſit rõ loci. ⁊ vtrobiqʒ cõueniat circũſcribi vr̃ locale dici de illis ƀm eãdẽ rõnem localitatis. Sʒ ꝯtrium ſic oñdit. locale.n. dr̃ qd figuram hʒ. ſicut dicit Io. damaſ. vt corpaliter cõprehẽdat ⁊ alibi nõ. ſed nãm figurant itellectuales. nec tres dimenſiones hñt. q2 itellectualr̃ aſſunt. Sʒ nõ ſic ẽ de corpib⁹ ergo locale nõ dr̃ ƀm eãdẽ rõnem localitatis ſʒ differẽtẽ. reſtat ergo ꝙ alit̃ dr̃ ſpũs localis ⁊ alit̃ corpus. ¶ Sʒ nũquid i tantũ extẽdit locale: vt oẽ genus terminationis ꝯtineat. quoddã.n. cõtinet loco. quoddã cõtinet tpe. quoddã cõtinet cõprehẽſiõe. Cũ ergo oib⁹ his mõis dicat cõtineri ſiue ꝯphẽdi. nũqd ex h̄ dr̃ locale. ¶ Ad qd dõʒ. ꝙ ſic̃ dictũ ẽ. ſpũs ⁊ corpa localia dicũt ƀʒ aliã ⁊ aliam rõnẽ localitatis. lʒ.n. locus corpal' vtrobiqʒ accipiat. ⁊ circũſcriptio cõiter dicat. alit̃ tñ ⁊ aliter dr̃ corp⁹ circũſcribi ⁊ ſpũs. corp⁹.n. dr̃ circũſcribi loco. vt ps ſit i pte loci. mior i miori. maior i maiori. ⁊ totũ in toto. hoc excepto ꝙ de corpe

dñico dr q̄ ē ſub ſacramēto: q̄ h3 ꝓpriā diſqui/ſitōē3. ſpūs aūt dī circūſcribi vt totū ſit itra ⁊ nl hil eius ex: ñ ꝯmenēdo ptē pti cū huiuſmōi ñ habeat. ¶ Ad aliō vō dōm. q̄ lʒ ſint diuerſi mōi cōtinēdi loco: tpe: ⁊ ꝯphēſione. tñ p quādā anologiā ſe hñt. vt qō ꝑtinet loco ꝑtinet tpe. qō vō ꝑtinet tpe: ꝑtinet ꝯphēſiōe. ñ ecōuerſo. q2 vō, vbuz ꝯphēſionis. ſicut hr in. lib. de vidēdo deo. dr de re illa. cuius fines circūſpici pñt. p quandam ꝓportionē ſiue ſimilitudinē ſe h3 ad eē in loco vbi ſm acceptionē ꝯmuniorē dicit finis.

Membrum tertium.

Ad tertiū quo querit. vtrū poſſit eē ſine localitate. ad qō ſic. localitas depēdet a rōne corpis: ſʒ angelica natura cum ſit ſuba ſepata a corpe: ñ habʒ depenꝺentiā a corpe vel ꝯditōibus eius. ergo pōt eſſe ſine localitate. ¶ Forte diceret q̄ quo ad ſubam pōt eē angelus ſine loco ſʒ ñ quo ad opatōʒ ſiue actū. Cōtra q̄ ſic. duplex ē actus. actus ſcʒ ꝯtem platōnis quo ꝯtēplat deū. ⁊ actus ꝓprie cognitōis quo ſe cognoſcit vel aliaa ſe. ſʒ quo ad neutrū actū h3 dependētiā a corpe. Unde auguſt. ad oroſiū. ſpūs ꝯditus ſicut ē angeloꝝ: q̄ꝫ ſine tpe ꝯtēplet dei eternitatē: veritatē: caritatem. tñ q2 ex tpe in iferioribus iuſſa dei pficiūt iure credūt moueri in tpe p hoc excludēs locū. ⁊ poſt ſeq̄t. ſpūs boīuz mouet in tpe remiſcēdo pterita: futura expectādo: alia noua diſcēdo. nec tñ motus iſte ē in loco: multoſortiꝰ hoc ē in angelis cū ſe vl alia cognoſcūt. ergo creatura aliqua vel ſm ſubam vel ſm actū: ñ h3 depēdentiā a loco ⁊ ita ñ dicet localis: ſʒ ſine localitate poterit eē. ¶ Iteʒ itellectus p ipoſſibile. q̄ nullū corpus eēt. ⁊ tñ ſuba icorporea eēt: abſtraheret tunc a localitate. ergo aliqua creatura pōt eē ſine localitate: ñ ergo ꝓpriuʒ eſt creature eē localē. ¶ Sʒ tūc obijcit. nūquid ſic ō deo ꝓpriū eſt eē vbiq3. nūquid ſilr ꝓpriū ē creature eē hic: ⁊ q̄ ñ alibi: ſʒ ⁊ ſi nō eēt corpus. diceret deus eē vbiq3 in ſeipo. ſicut vr dicere aug. ad dardanū. vbiq3 ē deus: q2 nuſquā ē abñs: i ſe aūt ipo. quare ñ ꝑtinet ab eis qbus ē pñs. Et iterū augu. ꝯtra maximinū. querentē anteq̄ꝫ faceret deus celū ⁊ terrā: anteq̄ꝫ faceret ſcōs: vbi habitabat? habitabat i ſe deus: apud ſe hitabat: apud ſe fuit. Silr videt dicere de ſubſtātijs icorporeis ſepatis. q̄ ſint hic: ita q̄ non ibi. ¶ Ad qō dōm. q̄ localitas ꝓut depēdet a corpe: eſt ꝯditio ſine q̄ pōt eē aliqua creatura. ſʒ ſm q̄ extendit vt dicat vnaqueq3 creatura habere ꝓpriam terminationē. ſic nō pōt eē creatura ſine illa terminatiōe: ſic nō pōt eē ſine mō. ſʒ hoc ñ ꝯſueuit ſcriptura vocare localitatē. ¶ Ad hoc aūt qō obijcit q̄ deus eēt vbiq3: ⁊ ſi ñ eēt corpus. ⁊ ſilr angelus habēt eē hoc: ita q̄ ñ ibi. dōm eſt q̄ eē vbiq3 dicit dupliciter. ꝓ: ſc dicit eē pñtem oī loco. ⁊ ſic ñ exiſtēte corpe: nō diceret deus vbiq3. Alio vō mō dī eſſe pñtem oī creature vel ñ deficiēte reſpectu alicuius. ⁊ ſm hoc nō exñte corpe: diceret deus vbiq3. qō ſi ſic: accipet duplr. tunc vno mō dicet ō angelo: q̄ eēt h. ⁊ ſi ñ eēt corpꝰ. ſʒ ñ ē ꝯſuetudo ſcripture ſic dicē eē h. ſʒ magis eē hoc vl illō: vt pñtio attigat ſubaʒ ñ locū aut ſitū. Si āt q̄rat vtꝝ ſit ꝓpriū creature eē alicubi. Rñdēdū. q̄ ꝓpriuʒ dī dupplr: vel vt ſimplr: vel vt ſm tpſ ſiue vt dicat alijs noībus ſm ſbaʒ ⁊ ſm actū q nūc ē. primō nō dicit eē ꝓpriū creature: vt q̄ ꝯueniat omni creature eē alicubi. ſecūdo vero modo dicit.

Queſtio. xvi. de pulchritudie vniuerſi.

Sequitur conſideratio demū poſt conditiones creature ex pte quātitatis. circa ꝯditōnes ex pte qualitatis que ſūt veꝝ bonū ⁊ pulchrū. De veritate āt ⁊ bonitate dictū ē ſupius in tractatu de eēntialibus dictis de deo. ſequit conſideratio de pulchritudine ⁊ pulchro. Circa quod ſic poſſunt diſtigui queſita. Primo quid ſit pulchruʒ. Secūdo que ſit differētia pulchri ⁊ apti. Tertio cui rei conuenit pulchrū. Quarto vtrū pulchritudo poſſit augeri vel minui in vniuerſo. Quinto ex qbus colligat pricipaliter mūdi pulchritudo. Sexto que conferant ad pulchritudinem.

Membrum primuʒ.

Circa rōnem pulchri ſic. Pulchruʒ ⁊ bonū ſunt idem in ſuba. ſicut habet a dyoniſio in li. de diui. no. ſed aliquaꝝ ē differentia rōnis. Querit ergo cum vtrunq3 addat ſuper ens: quid addit pulchrum ſuper ens quo differt a bono. vtrūq3 autēʒ dicit diſpōnem reſpectu alicuius cāe: ſʒ bonum dicit reſpēu cāe finalis. cū ergo pulchrū differat rōne a bono reſpēu alterius cāe ſumet ñ niſi reſpectu cāe formalis. Qō ēt vr cū eniʒ tria inſint creature: modus: ſpecies: ⁊ ordo. ſpecies maxīe videt eē illud ſm qō determinat pulchritudo. Uñ ſpecioſum pulchrū dicere ſolebamus. ſʒ ſpēs ſumit ex pte forme. ergo pulchrū ex pte forme. Sed ſi ex pte forme: cū veritas ſilr accipiat: ex illa parte nō differūt veꝝ ⁊ pulchrū. q̄ ſi differūt: que eſt ergo differētia vl cā differēdi? Rñdet q̄ veritas ē diſpoſitio ex pte forme relata ad interius. pulchritudo vō ē diſpō ex pte forme relata ad exterius. Solebamus. n. pulchrū dicere qō in ſe habebat vnde ꝯueniēs eēt i aſpectu. Qō autē pul/

chꝛū accipiať ex pte forme.pꝫ per hoc quod dič
dyoni.ſm ipm pulchꝛū oia diſtinguunť. ⁊ aug.
de natura boni. In hois forma qꝛ maioꝛ eſt pul
chꝛitudo ī eius ꝯparatōe ſūme pulchꝛitudo de/
formitas diciť. Sed ſm hoc qd dōm ē de eo qḋ
dicit dyoni.in li.de di.no. Decoꝝ ⁊ bonum ſm
oēm cām oia affectāt. Ex quo vř cuꝫ appetitus
ſit finis.ꝙ decoꝝ ſiue pulchꝛū reſpicit finem. Ad
qḋ dōm ꝙ affectare ſiue appetere diciť pꝛopꝛie
⁊ cōiter reſpectu finis qui ⁊ cā finalis diciť.cō/
muniter ſm ꝙ omne ī quo quieſcit appetitus dř
finis.vt qḋ ē delectabile intellectui diciť appete/
re intellectus: ⁊ quod ē delectabile viſui viſus.⁊
ita de alijs.⁊ ſm hunc modum decoꝝ ſiue pul/
chꝛum cadit in naturali appetitu omniū rerum.

Membrum ſecundū.

Appoſita hac differentia.ꝯſequenter
queriť ḋ differētia pulchꝛi ⁊ apti. Ad
qḋ rñdet iſiḋ. ḋ ſummo bono.decoꝛ
elemētoꝝ oiuꝫ ī pulchꝛo ⁊ apto ꝯſi/
ſtit.ſꝫ pulchꝛū ē qḋ ꝑ ſeipm pulchꝛū eſt.vt hō ex
aia ⁊ mēbꝛis ꝯſtans.aptū vero vt veſtimentū: ⁊
vt victus. Ideoqꝫ hoiem dicimus pulchꝛum ad
ſe: qꝛ ñ veſtimēto ⁊ victui eſt neceſſarius: ſed iſta
homini.iḋ aūt illa apta: qꝛ ad aliud.i.ad homini
accōmodata: ſibimet ſūt neceſſaria.hoc ⁊ de ele
mentoꝝ naturis dōm ē. Videť ergo dřia pulchꝛi
⁊ apti ī h ꝙ pulchꝛū dicať ī ſeipo.aptū vō ſꝫ ꝙ
hōi accōmodať vel alteri rei cui cōuenit.vñ vř
pulchꝛū ꝓpꝛie ex ſpē dici ſiñ forma: large accipi
endo formā.aptū vō ex ꝯiūctōe decētī cum alio.

Membrū tertium.

AD tertiū quo queriť cui rei conueniat
pulchꝛū.hoc ē vtrū malū culpe dicať
pulchꝛuꝫ vel malum pene: vel minus
bonū ꝯparatōe maioꝛis. ¶ Qḋ ma/
lū culpe ñ dicať pulchꝛū ſic accipiť. Malum cul
pe inqꝫtū huiuſmōi ñ ē veſtigiū dei.ſꝫ pulchꝛuꝫ ī
creatura inqꝫtū ſic ē: eſt veſtigiū dei.ergo malum
culpe ñ ē pulchꝛū. ¶ Qḋ ēt videť ex hoc.quicqd
enim defoꝛmat pulchꝛū opponiť pulchꝛo.ſꝫ ma
lū culpe deformat pulchꝛū.ergo malū culpe nō
ē pulchꝛū. Cōtra.dicit dyo.ī li.de di.no. Ma
lū ē ad ꝯpletiōeꝫ ois ꝯferēs ⁊ toti: ñ impfectū eē
ꝑ ſeipm largiēs.ſꝫ ꝙ ē huiuſmodi: ē aliquo mō
bonū.qḋ aūt ē aliq mō bonū ē pulchꝛū. Itē ma
lā ñ vſqꝫquaqꝫ pꝛiuať bono: ergo nec pulchꝛo:
cū pulchꝛū ⁊ bonū ſint idē. Ad qḋ dōꝫ ꝙ ma
lū inqꝫtū huiuſmōi deforme ē: ⁊ ipa malicia de/
formitas. Vñ quo ad hoc ñ ē bonū.tñ nihiloni/
nus inqꝫtū ex malo eliciť bonū. Dř qꝫtū ad h cō
ferēs.⁊ ſic in oꝛdine dī pulchꝛū.ñ ergo pulchꝛū
dř abſolute: ſꝫ pulchꝛū in oꝛdie.imo potius dōm
ē.ipſe oꝛdo ē pulcher. Vñ aug.ī li.de ciui.dei.xi.
ſicut contraria ꝯtrarijs oppoſita ſermonis pul/
chꝛitudinē reddūt.ita quadā ñ verboꝝ ſed rerū
eloquētia ꝯtrarioꝝ oppoſitiōe ſeculi pulchꝛitu/
do ꝯponiť: qꝛ recte poſitū eſt in eccl'aſtico.xxxiij.
hoc mō. Cōtra malū bonū ſtat ⁊ ꝯ vitaꝫ moꝛs.
ſic ꝯ viꝝ iuſtū peccatoꝛ.⁊ ſic ītuere ī oia opa altiſ
ſimi.bina ꝯ bina.⁊ vnū ꝯ vnuꝫ. Itē in eodeꝫ li.ñ
crearet deus vllū angeloꝝ vel hoium quē malū
futuꝝ eē pſciſſet: niſi pariter noſſet qbus eos bo
noꝝ vſibus ꝯmodaret: atqꝫ ita oꝛdinem ſingu/
loꝝ tanꝙ pulcherrimū carmen ex qbuſdā anthi
tecis honeſtaret. ¶ Ad illḋ vero qḋ poſt obijciť.
dōm ꝙ ſicut malū ſubſtātificať ī bono qḋ eſt bo
nū ſm quid.ita ſubſtātificať ī pulchꝛo qḋ eſt pul/
chꝛū ſm qd ⁊c̄. Deinde obijciť de malo pene
ꝙ ſit pulchꝛuꝫ: qꝛ ē iuſte īflictū a deo.oē aūt iuſte
inflictū pulchꝛū. Unde aug.in li.de lib.arb.habi
tatiōi celeſti talis aia ñ ꝯuenit ꝑ peccatū: terreſtri
aut ꝯuenit ꝑ ſuppliciuꝫ: vt qḋ libet elegerit ſemꝑ
ſit pulchꝛa vniuerſitas decētiſſimis ptibus oꝛdi/
nata. Itē aug.xiij.de ciui.dei. Per ineffabilē dei
miſericoꝛdiā: ipſa pena vitioꝝ trāſit ī arma vir/
tutis.⁊ loquiť ibi ḋ moꝛte. Cū ergo moꝛs ſit ma
lū pene ⁊ ſit inſtrumētū virtutis: erit moꝛs huiuſ
modi pulchꝛū.omne.n.qḋ ē inſtrumentū v̓tutis
tenet rōnem pulchꝛi. Cōtra.a quo remouetur
bonū: ab eo remoueť pulchꝛū.ſꝫ malū ⁊ bonum
ſunt dřia genere.ergo cū malū pene ſub malo cō
tineať: remoueť ab eo bonū.ergo ēt pulchꝛū per
ꝯſequēs. Itē augu.de ciui.dei.loquēs de moꝛte
ſic dicit.lex nō ē bonū qñ auget peccantiū ꝯcupi
ſcentiā.ita moꝛs ñ ē bonū qñ auget patientiū glo
riā.ex quo accipiť ꝙ moꝛs vel huiuſmodi mala
pene ñ ſūt bona ⁊ ita nec pulchꝛa. Ad qḋ dōm
ꝙ malū pene lꝫ ſit malū illi qui puniť: nihiloni/
nus tñ eſt bonū ⁊ pulchꝛuꝫ. ¶ Ad illud vero qḋ
obijciť.ꝙ malū pene ē ſub malo ī genere.dōm ē.
ꝙ malū ñ diciť de malo culpe ⁊ malo pene tanꝙ
de duobus ſpēbus: ſꝫ ſicut de malo ſimplr ⁊ ſm
qd.qḋ aūt dř ſimpliciter ⁊ ſm qd: nō determiat
ſpecies: lꝫ ergo malū pene ſit malū ſm qd.nihil/
ominus tñ ē bonū ⁊ ꝑ ꝯſequēs pulchꝛum. ¶ Ad
illud vero qḋ obijciť de moꝛte.dōm eſt ꝙ moꝛs
hꝫ duplicē ꝯſideratiōeꝫ. Uno mō ſm ꝙ eſt defe/
ctus ipſius vite ⁊ ita nature. Alio mō ſm ꝙ ē ma
lū pene ei qui patiť.⁊ hoc ē cū moꝛiť ſm ꝙ moꝛs
eſt coꝛruptio vite.⁊ ſm pꝛimū moduꝫ dicitur ꝙ
moꝛs nō ē bonū cū ſit defectus eē: ſicut nec defe/
ctus ignis bonū diciť: ſꝫ malū oppoſitū eſt bono
nature ſm ſe.dř aūt alio mō maluꝫ pene ⁊ ita eſt
bonū. Si ergo qrať de huiuſmōi defectibꝰ nāe:
dōm ꝙ ī vniuerſo ꝯſiderati ex oꝛdie ad aliqḋ bo
nū ſūt ꝯferētes.⁊ ſic hñt quādā pulchꝛitudinem
oꝛdis.ī ſe aūt ꝯſiderata nec ſunt nec pulchꝛa nec
bona. Deinde qriť de rebus mōſtruoſis vtruꝫ
dicēde ſūt pulchꝛe.qḋ ñ videť.qꝛ res mōſtruo/

ſa deeſt i mõ vel ſpẽ ſimplr̃ vel ordine. qḋ aũt ḋ/
fectũ hꝫ i his: deforme dr̃. ergo res mõſtruoſa ñ
dicet̃ pulchra cuꝫ ſit deformis. ¶ Preterea res
mõſtruoſa ex errore nãe ꝓuenit. Qḋ aũt ꝓuenit
ex errore deforme dĩ. nõ ergo decorꝝ. Contra.
mõſtra ſunt entia ⁊ que ſũt entia. i eo ꝙ huiuſmo
di dicunt̃ bona ⁊ pulchra. ꝑ ꝯſequens ergo res
monſtruoſe ſunt pulchre. Preterea nihil ſit deo
actore qḋ nõ ẽ pulchrũ ſicut. n. a ſũme bono bo/
nũ. ita a ſũme pulchro pulchrũ. ſꝫ huiuſmõi res
ſunt deo auctore. Vñ aug. ḋ ciui. dei. xvi. ſi hoies
ſunt de quibꝰ illa mira ſcripta ſũt. qd ſibi? Pro
pterea deus voluit nõnullas gẽtes ita creare. ne i
his mõſtris que apud nos opꝫ ex hoibus naſci.
eius ſapiam quã nã fingit hũana velut artem cu/
iuſpiã minus ꝑfecti opificis putaremus erraſſe.

Rñdẽdũ ꝑ illud qḋ dicit aug. i. xvi. de ciui. dei
viij. c. Qualis aũt rõ reddit̃ de mõſtruoſis apḋ
nos hoium ptubus: talis de mõſtruoſis quibuſ/
dam generibꝰ reddi põt. Deus. n. creator ẽ oium
qui vbi ⁊ qñ creari qd oporteat vel oportuerit.
ipe nouit. ſciẽs vniuerſitatis pulchritudinẽ quarꝝ
ptiũ vel ſimilitudinẽ vel diuerſitate ꝯtexat. ſed q
totũ iſpicere nõ põt: tãqñ de formitate ptis oñ/
dit̃. qñ cui ꝯgruat ⁊ quo referat̃ ignorat. Licet
ergo i mõſtris ſit defectus. nihilominus tñ deo
actore fiũt res que hñt defectũ. ſꝫ res ẽ a deo. defe
ctus aũt ex pte pricipij defectibils. Sꝫ attẽdendũ
ẽ. ꝙ mõſtra dicunt̃ duplr̃. vel que fingunt̃ ex ima
gĩe vel eſtimatõe hũana. ⁊ ſm hoc nõ dicũt̃ mõ
ſtra eẽ deo actore: vel q̃ vident̃ habere ipfectionẽ
ſm curſũ nãe. ſicut ꝙ hõ habeat ſex digitos. vel
ꝙ vnius corpis ſint duo capita. ⁊ ita de alijs. ⁊
hec deo actore fiũt. ñ qḋ apḋ cãꝫ primã ſit error
ſꝫ apud cãꝫ aliã pticularẽ. Vñ aug. abſit vt qs ita
deſipiat. vt eſtiet i nũero hũanorꝫ digitorꝫ erraſ/
ſe creatoreꝫ. quanuis neſciẽs cur hec fecerit. ⁊ ſi
maior oriat̃ diuerſitas: ſcit ille quid egerit: cuius
opera iuſte nemo reprehẽdit.

Membrum quartum.

Ad quartũ quo querit̃. vtrũ pulchritu/
do poſſit augeri vel minui. qḋ vĩ. Cuꝫ
eim viuẽtia i eo ꝙ huiuſmõi pulchritu
dinẽ habeãt. ergo ea q̃ moriunt̃ vel ḋ/
ficiũt habeãt deformitatẽ. ſꝫ ꝯtigit i vniuerſo plã
eẽ viuentia vel pauciora. ergo ꝯuenit pulchritu
dinẽ vniuerſi augeri vel minui. ¶ Jtẽ. ſicut mior
dĩ pulchritudo cũ hõ ſeneſcit q̃ꝫ hõ ẽ i iuuẽtute.
ita vr̃ i vniuerſo. Cũ ergo ſicut dicit aug. mõ ſit
quaſi ſenectus mũdi. i pricipio vero erat quaſi iu
uẽtꝰ. maior erat tũc pulchritudo q̃ꝫ nũc ſit. ¶ Jtẽ
ꝯtingit aiam rõnalẽ ꝑ peccatũ deficere a bono ⁊
cũ deficit a bono. quo ad hoc minuit̃ pulchritu/
do creature i vniuerſo. ⁊ ita ꝯtingit pulchritudi/
nẽ vniuerſi diminui. Cõtra. quocũqꝫ mõ ſe ha
beãt ptes mũdi ꝑfecta ẽ vniuerſitas. qḋ ãt ꝑfectũ
ẽ ⁊ manet huiuſmõi: ñ auget̃ vl̃ minuit̃. ergo pul/
chritudo mũdi nec auget̃ nec minuitur. Vñ aug. i
iij. de libe. ar. cũ vo peccãtibꝰ adeſt btitudo ꝑfe/
cta ẽ vniuerſitas. cũ vo peccãtibus adeſt miſeria
nihilominus ꝑfecta ẽ vniuerſitas. Qḋ ipe aũt nõ
deſinit aie quas vel peccãtes ſequit̃ miſeria vl̃ re
cte faciẽtes btitudo. ſemp i nãis oibꝰ vniuerſitas
plena atqꝫ ꝑfecta ẽ. Ad qḋ ẽ dõꝫ. ꝙ ꝑfectõ at/
tẽdit̃ duplr̃: ſm formã totiꝰ. ⁊ ſm formã ptiũ. Si
ergo attẽdit̃ ſm formã totius. ſemp ẽ ꝑfecta vni/
uerſitas. Si vo ſm formã ptiũ. ꝯtigit augeri vel
minui. formã ẽt ptiũ põt attẽdi ſm eẽ vel ſꝫ bene
eẽ. ¶ Ad prio obiectũ dõm ẽ ꝙ lꝫ ſint plura viuẽ
tia vel pauciora. nõ tñ pulchritudo mũdi quo ad
genera ⁊ ſpẽs auget̃ vel minuit̃. vel ẽt ꝑfectio mũ
di quo ad formã. ¶ Ad ſcḋo vo obiectũ dõm. ꝙ
lꝫ deterioret̃ iuuẽtus mũdi ⁊ ſenectus. ⁊ quo ad
hoc attẽdat̃ pulchritudo maior vel minor. ſm ꝙ
magis vl̃ minꝰ dñat̃ ipa pẽa pcti. nihilominꝰ ẽ pl/
chritudo eẽntial̃ q̃ i mũdo ñ auget̃ nec minuit̃. Re
liq̃ vo q̃ erat ex accñti ꝓueniẽs: poterat augeri vl̃
minui. Vñ ſi ſtetiſſet adã i ſtatu inocẽtie: nõ dete/
rioraret̃ iuuẽtꝰ mũdi vel ſenectus. ſꝫ pulchritudo
remanet idifferẽs. ¶ Ad tertio vo obiectuꝫ dõm.
ꝙ ſicut dictum ẽ. eſt pulchritudo i vniuerſo ratio
ne pulchritudinis ptium. pars eim vna e nobi/
lioribus eſt ipa anima rõnalis ſꝫ hec hꝫ duplicẽ
pulchritudinẽ. vnã rõe ſubẽ ſiue eẽntie. ⁊ aliam
rõe volũtatis actualis. quãtũ ad primã nõ dicit̃
pulchritudo mũdi augeri vel minui. quãtum ad
ſecundam contingit.

Membrũ quintum.

Ad quĩtũ quo querit̃ ex quibus colliga
tur pricipaliter mũdi pulchritudo: ad
qḋ ſic. Pulchrũ ⁊ bonũ ſeſe ꝯcomitã
tur. cũ ergo bonitas determinet̃ ꝑ mo
dũ ſpẽm ⁊ ordinẽ i vniuerſo. ꝑ ꝯſequẽs determi
nat̃ pulchritudo. qḋ vr̃. Dr̃. n. pulchra res i mũ/
do. qñ tenet modũ debitũ ⁊ ſpẽm ⁊ ordineꝫ. ⁊ q̃
plus hꝫ de his. plus hꝫ de pulchritudie. que vo
minus: hꝫ minus de pulchritudie. ergo pricipalr̃
mũdi pulchritudo ex iſtis ꝯpõitur. ¶ Ad idẽ pul
chritudo mũdi ẽ deſcẽdẽs a pulchritudie pria. ſi
cut pꝫ i li. ꝯfeſſ. xi. Tu feciſti ea qr pulcher es. pul
chra. n. ſunt. nõ tñ ita ſicut tu ꝯditor eorũ. quo cõ
pato nõ pulchra ſunt nec bona ſũt. pulchritudo
ergo creature ẽ veſtigiũ quoddam ꝑueniẽdi ad
cognitionẽ ad pulchritudineꝫ icreatã. Vñ Jſi. ex
pulchritudie circũſcripte creature: pulchritudieꝫ
ſuã que circũſcribi nequit: facit deus itelligi. ſꝫ ve
ſtigium attendit̃ ſm modũ ⁊ ſpẽm ⁊ ordinẽ. pri/
cipaliter ergo pulchritudo mundi determinabi/
tur principaliter penes ſpeciem modum ⁊ or/
dineꝫ. ſed modus ſpecies ⁊ ordo deſinẽtibꝰ crea/

turis deſinit eē: ergo pulchritudo mūdi i illis re
bus pōt dſinere eē. Sed vr̄ ꝯtrā qd dicit aug.
in li. de nā boni. fit decedētib⁹ ꝛ ſuccedētibus re/
bus tpalis qdā i ſuo gnē pulchritudo. vt nec ipa
q̄ moriunt vel dſinūt eē qd erāt turpēt aut turbēt
modū ſpēm ꝛ ordinē vniuerſe creature: ſic ſmo
bn̄ ꝯpoſit⁹ vtiqꝫ pulcher ē: qꝫuis i eo ſillabe atqꝫ
oēs ſoni tāqꝫ naſcēdo moriēdo trāſcurrāt: ergo
deſinētibus rebus vel ſuccedētibus n̄ deſinit pul
chritudo. Ad qd dōm ꝙ pulchritudo ſurgit i
mūdo ex tribus ꝑdictis: ſꝫ illa tria ꝯtigit dupliciṫ
ꝯſiderare: vel ſm ꝙ ſunt i generibus ꝛ ſpecieb⁹
que ꝑmanent: vel ſm ꝙ ſunt in rebus tranſeun/
tibus. Pulchritudo aūt in rebus tranſeuntibus
dupliciter ꝯſideratur: vel in re que tranſit ſm ſe/
ipſam. vel inquātū ꝯpatur alteri que ſuccedit illi:
primo ꝛ ſcdo mō pulchritudo manet in vniuer/
ſo ſm ſtatum qui nūc eſt. ꝛ attenditur ſm modū
ſpēm ꝛ ordinē in his ſm vtrūqꝫ modū: i futuro
do qn̄ qeſcent corpa mobilia: nō erit pulchritu/
do niſi ſm primū modū. rōne pricipioꝝ ꝛ earuꝫ
reꝝ q̄ i ſe hn̄t ꝑmanētiā ex dono conditoris: pul/
chritudo aūt i re trāſeunti ſm ſeipſaꝫ accepta. ſic
ipſa res trāſit: ita trāſeunt modus ſpēs ꝛ ordo ꝛ
ꝑ conſequens ipſa pulchritudo. ꝛ de iſta non lo
quitur augu.

Membrum ſextum.

AD ſextū mēbrum quo queriṫ. Que cō
ferāt ad pulchritudinē vniuerſi. Et hꝫ
hoc mēbꝝ q̄tuor articulos. Primo q̄ri
tur vtrū mala ꝯferant ad pulchritudi
nem vniuerſi. Scdo ſi bona mutabilia. Tertio ſi
mirabilia. Quarto ſi ipſa incarnatio cum ſacra/
mentis conſequentibus.

Articulus primus.

AD primū ſic vr̄. ꝙ mala nō ꝯferāt: ea
enim que deturpāt pulchritudinē reꝝ:
opponunṫ pulchritudini reꝝ. ſꝫ q̄ op/
ponunṫ pulchritudini reꝝ opponunṫ
pulchritudini mūdi. ſicut qd deformaret manuꝫ
vel pedem in corpe humano: deformaret corp⁹.
mala ergo cum deturpent ipſas res q̄ ſunt i vni/
uerſo: opponunṫ pulchritudini vniuerſi. n̄ ergo
conferūt ad pulchritudinē. ¶ Itē dyo. d diui. no.
ducit ad incōueniēs ponētib⁹ malū eē ꝛ bonoꝝ
generatiuū. Incōueniens āt ē qd malū ꝯferat ad
ꝯpletōēꝫ oīs ꝛ toti nō iperfectū eē p ſeipſum lar
giatur. ex quo videṫ relinqui: ꝙ malū nō ꝯferat
ad pulchritudinē vniuerſi. ¶ Itēꝫ i vnoqꝫ gnē ſi
oppoſitū ꝯiūgaṫ cū oppoſito. minuit vtutē ipſi⁹.
q̄re malū ſi ꝯiūgaṫ bono. ſꝫ pulchritudo eſt vnū
qd ptiet ad vtutē bōi. ergo minuiṫ pulchritudo:
n̄ ergo malū ꝯferṫ ad pulchritudinem vniuerſi.
Cōtra. oppoſita iuxta ſe poſita pulchri⁹ eluce/
ſcūt: ergo bōa maꝶ oppoſitꝫ pulchrior apparent:
ergo malū ꝯferṫ ad pulchritudinē vniuerſi. Itēꝫ
ſi nō eſſꝫ malū culpe. malū pene indecēter i vni/
uerſo ordinareṫ. ſꝫ decēter ordinaṫ: ergo maluꝫ
culpe ꝯfert ad pulchritudinē vniuerſi ſicut ad de
centiā. Itē ſi non eſſꝫ mors q̄ ē malū pene: n̄ eſſꝫ
ſuſtinētia mortis. ꝛ ſi nō eſſꝫ ſuſtinētia mortis: nō
eſſꝫ ſuſtinētia mortis ex cā debita. ꝛ ſi nō eſſꝫ illa
ſuſtinētia ex cā dbita: nō eſſꝫ martyriū. ꝛ ſi n̄ eſſꝫ
martyriū: deeſſꝫ aliqd pl'chritudini vniuerſi. ergo
malū ꝯfert ad pulchritudinē vniuerſi: eodēꝫ mō
itelligēdū ē de alijs penis. Itēꝫ vilioribus locis
ꝯgruunt res viles. Vn̄ aug. in li. de lib. arbi. Ser
uus i tali peccato deiectus. vt mūdāde cloace di
gnus habeaṫ. ornat eā turpitudie ſua. ꝛ vtrūqꝫ
hoꝝ. i. turpitudo ſerui ꝛ mūdatio cloace iam cō
iūctū ꝛ redactū i quādā ſui generis vnitatē ita di
ſpoſite domui coaptaṫ. vt eius vniuerſitati ordi
natiſſimo decore ꝯueniat: ſic volūtaria q̄ i pecca
to ſit turpis ē affectio cui ꝑpterea penalis adhi/
betur: vt ordinet eā vbi tale eē turpe nō ſit: ꝛ de/
cori vniuerſitatis ꝯgruat. vt peccati dedec⁹ emū
det pena peccati. Ex q̄ auctoritate eliciṫ ꝙ maluꝫ
ꝯfert ad decorem vniuerſi. Itē aug. i enche. xi. c.
Simul vniuerſa ſūt valde bona: q2 ex oīb⁹ ꝯſiſtiṫ
vniuerſitatis admirabilis pulchritudo: i q̄ illud
qd malū dr̄ bn̄ ordinatū i loco ſuo poſitū eminē
tius ꝯmēdat bōa: vt magis placeāt ꝛ laudabilio
ra ſint cū ꝯpenṫ malis. Ex qbus colligiṫ ꝙ mala
ꝯferāt ad pulchritudinē vniuerſi. Ad qd dōm.
ꝙ alr̄ ē de malo culpe ꝛ de malo pene. malū. n.
culpe nec in eo ꝙ ē malū. nec in eo ꝙ eſt culpe: ꝑ
ſe ē ad pulchritudinē vniuerſi. Vn̄ aug. non ipſa
peccata ꝛ ipſa miſeria ſunt pfectōi vniuerſitatis
neceſſaria. Inquātū aūt malū culpe ē ex q̄ elicit
bonū ſicut dicit aug. in enche. ꝙ nō pmittēt deus
mala fieri. niſi ex his bonū elicet: ꝛ iterū inquātū
malū culpe debeṫ pena. ſm hoc ꝯfert ad pulchri
tudinē vniuerſi. Itē inquātū bonū oppoſitū ma/
gis appet bonū ex ꝯpatōe mali. De ſcdo habeṫ i
iij. d libe. arbi. Si peccatis aiaꝝ dtractis miſeria
pſeuerat aut peccata pcedit: recte dformabiṫ or/
do aut adminiſtratio vniuerſitatis. rurſus ſi pcta
ſiāt ꝛ deſit miſeria nihilominus dehoneſtat ordi
nem iniqtas. cū āt nō peccātib⁹ adeſt btitudo: pfe
cta ē vniuerſitas. cū vo peccātib⁹ adeſt miſia: ni/
hilomin⁹ pfecta ē. De tertio ponit aug. exēplū i li.
d ciui. dei. Sicē pictura cū colore nigro i ſuo loco
poſita ꝯgruit. ita vniuerſitas reꝝ cū peccatorib⁹
pulchra ē: qꝫuis p ſeipſos ꝯſideratos ſua defor/
mitas turpet. Itē Iſi. in lib. d ſūmo bono. pmiſit
de⁹ mali ſtatū aboriri. vt ex ꝯtrijs malis bone nāe
decor emineret. Ex his auctoritatibus pꝫ qualr̄
malū ꝯfert ad pulchritudinem vniuerſi. ſm ſtatū
qui nunc eſt. non ſm ſtatum eſſentialem ipſius.
¶ Per hoc pōt ſolui primo obiectū. lꝫ eniꝫ de/

turpet bonū illud cuius ē ꝺ̄ſoꝛmitas: nihilominꝰ ex alia rōne ꝯſert ad pulchꝛitudinē occaſionalr̄. ¶ Ad ſcd̄o v̄o obiectū ꝺ̄ꝺ̄ꝫ. ꝙ ꝯferre ad pulchꝛitudinē vniuerſi ꝺ̄r dupliciter. vl̄ ita ꝙ ſit ꝺ̄ eē ipiꝰ rei pulchꝛe ⁊ ſc̄m hoc maluꝫ culpe nō ꝯſert. ⁊ iō ꝓ incōuenieēti habet̄: ꝙ totī n̄ ipſectuꝫ eē largiat̄. ſicut ꝺ̄ic̄ dyo. Si v̄o ꝯferens dicat̄ ꝑ occaſionē. n̄ repugnat qn̄ malū ſit ꝯferēs. ꝑt ergo dyoni. vno mō h̄ꝛe ꝓ incōuenieēti. alio mō nō. ¶ Ad tertiuꝫ v̄o ꝺ̄ꝺ̄m. ꝙ lꝫ malū minuat virtutē boni qꝺ̄ ꝺ̄ſoꝛmat aut coꝛrūpit. nō tn̄ tollit̄ qn̄ ſit ꝯferēs ad pulchꝛitudine vniuerſi. Ex alia. n. ꝑte oꝛdinat̄ ad bonum maius: vel ipſa res que peccat rōe vilitatis peccati in loco ſibi debito collocat̄. nō dico ꝺ̄bito nāe ſꝫ debito deſoꝛmitati. Unde aug. in li. ꝺ̄ li. arbi. Fit vt peccans creatura ſupioꝛ: a creaturis inferioꝛibus puniat̄. q2 ille taꝫ ſunt infime vt oꝛnari a turpibus animis pn̄t. atqꝫ ita decoꝛi vniuerſitatis congruere.

Articulus ſecundus.

SEcūdo q̄rit̄ ſi bona mutabilia ꝯferant ad pulchꝛitudinem vniuerſi. qꝺ̄ vr̄ q2 bona mutabilia lꝫ minoꝛa ſint ꝓut huiuſmodi q̄ꝫ bona immutabilia. ⁊ dico mutabilia ea q̄ mutant̄ in eē: nihilominus faciūt ad ſubſtantiā pulchꝛitudinis. cū. n. dicunt̄ maioꝛa ⁊ minoꝛa ponitur oꝛdo. poſito aūt oꝛdine decenti ponitur pulchꝛitudo: ergo bona mutabilia faciunt ad ſubſtantiaꝫ pulchꝛitudinis in vniuerſo. Ad qꝺ̄ inducit aug. ſimilitudinem in. iij. de li. arbi. de coꝛꝑibus que magis clara ſunt ⁊ minus clara. ſi. n. equalis eſſet claritas lune vt ſolis. non eſſet aliud dicere q̄ꝫ ꝙ eēnt duo ſoles. ſed qui ſic eſtimat dupliciter errat. eo ꝙ perfectiōi reꝝ addere cupit. cum deſiderat alteruꝫ ſolem: ēt iminē. cum lunā vult detrahi ad pulchꝛitudinem: ergo requiritur ꝙ alia aliȷ̄s ſint clarioꝛa. alia vero obſcurioꝛa. nec erit vniuerſitas ꝑfecta. niſi vbi maioꝛa ſic pꝛeſto ſunt. vt minoꝛa nō deſint: cū ergo mutabilia ſint minoꝛa bonis q̄ nō mutantur. nō erit pulchꝛitudo vniuerſitatis ꝑfecta ſine bonis mutabilibꝰ. ¶ Itē maioꝛa bona ex ꝯꝑatione bonoꝛum mioꝛum pulchꝛioꝛa apparēt. Cum ergo excellētia pulchꝛitudinis i ſuperioꝛibꝰ faciat̄ ad pulchꝛitudineꝫ vniuerſi: inferioꝛes creature mutabiles. ex quarum ꝯꝑatiōe alia relucent. faciunt ad pulchꝛitudinē vniuerſi. ¶ Hoc ēt ex ꝯſideratione coꝛꝑis humani pꝫ. in quo ſunt mēbꝛa nobilioꝛa ⁊ ignobilioꝛa vt ꝺ̄r. j. Coꝛin. xij. ex quoꝛū ꝯiunctōe reſultat coꝛpis pulchꝛitudo: ergo a ſili ea q̄ ſūt ignobilia i vniuerſo. vt mutabilia ꝯferūt ad pulchꝛitudinē vniuerſi. Cōtra mutatio tendit ad nō eē vn̄ ē defectꝰ: ergo ⁊ mutabilitas ē defectibilitas. Sꝫ dic̄ aug. i li. ꝯ eplaꝫ fūdamēti. Cū ꝺ̄r res coꝛruptibilis: duo dicunt̄. ipſa res. ⁊ ipſa coꝛruptio. Res ad aliqd ꝑtiet. Coꝛruptio v̄o ad nihil: ergo eadē rōne ⁊ mutabilitas. cuꝫ itelligat̄ de mutabilitate quo ad n̄ eē. Qꝺ̄ āt ad nihilū ꝑtinet. remouet̄ a bono. ⁊ per ꝯn̄s a pulchꝛo. Ad qꝺ̄ ꝺ̄ꝺ̄m. ꝙ cū ꝺ̄r mutabile ſiue coꝛruptibile duo ſunt ſic̄ dictū ē. lꝫ ergo mutatio ſiue coꝛruptio ad nihilū ꝑtineat: res tn̄ que h̄n̄t huiuſmodi potētiā ſiue poſſibilitatē: ꝑtinēt ad bonū ⁊ pulchꝝ cum ēt mutat̄ alie his ſuccedūt. ſ̄ꝫ ꝙ vnius coꝛruptio alterius ē generatio. ⁊ ſic ēt ē q̄daꝫ pulchꝛitudo. Un̄ aug. de nā boni. ſūt decedētibus ⁊ ſuccedētibus rebus tēpoꝛalis q̄dā i ſuo gn̄e pulchꝛitudo: ſicut ſermo bn̄ ꝯpoſitus pulcher ē: q̄uis quedaꝫ ſillabe ꝺ̄ſināt ⁊ alie oꝛiant̄. Sed adhuc q̄rit̄ ſi res huiuſmodi mutabiles ꝑpoſite rebus q̄ n̄ mutantur in eē faciant ad pulchꝛitudinē vniuerſi. qꝺ̄ nō vr̄. Si. n. inferiꝰ ponat̄ ſupius ⁊ ecōuerſo oꝛdo deturpat̄. vt ſi pes poneret̄ ſupius ⁊ caput inferiꝰ: ergo a ſili cū res mutabilis i eē: ſit poſterioꝛ nāliter re que nō mutat̄. nō erit pulchꝛitudo vniuerſi ſi ſuppōat̄ mutabile imutabili. ¶ Cōtra. aīa cū punitur ꝑ coꝛpus. creature inferioꝛi q̄ mutabilis eſt ſubdit̄ patiendo. ⁊ ſi patit̄ iuſte vel vtiliter: decoꝛ ē vniuerſi. ergo remanet pulchꝛitudo vniuerſi lꝫ imutabilia i eē ꝑferant̄ imutabilibꝰ. Ad qꝺ̄ ꝺ̄ꝺ̄ꝫ. ꝙ duplex ē pulchꝛitudo vna que ſurgit ex gradibus nālibꝰ reꝝ. ⁊ hoc mō pulchꝛitudo ē. cū pꝛefert̄ mutabile mutabili: ⁊ imutabile imutabili. Alia ē pulchꝛitudo q̄ ſurgit ex gradibꝰ diſpoſitionū aduenietiū. ⁊ ſc̄m hūc modū illud qꝺ̄ ē mutabile in eē. qꝺ̄ cū ſeruat bn̄ eē. ꝑfert̄ imutabili in eē qꝺ̄ n̄ ſeruat ſuū eē. ⁊ ſc̄m hoc aīa peccās ſupponit̄ coꝛꝑi. qꝺ̄ modū ſpēm ⁊ oꝛdineꝫ ſeruat ſuū. Un̄ augu. loquens de gradu nāli reꝝ in li. de li. arbi. In coꝛꝑalibꝰ lux tꝫ pꝛimū locū: ꝯſequēs aūt ē vt pꝛio coꝛꝑi aīa extrema ꝑponat̄. Et alibi dicit. Fit ut peccās creatura ſupioꝛ a creaturis inferioꝛibꝰ puniat̄. ⁊ iteꝝ: habitatōi celeſti aīa peccatrix n̄ ꝯuēit ꝑꝑ peccatū: terreſtri āt ꝯuēit ꝑ ſupplicium. vt ꝙ lꝫ elegerit ſemper ſit pulchꝛa vniuerſitas.

Articulus tertius.

TErtio q̄rit̄ ſi mirabilia ꝯferant ad pulchꝛitudineꝫ vniuerſi. Ad qꝺ̄ ſic. Oꝑa mirabilia imediate pꝛocedunt a ſūmo pulchꝛo. ſꝫ que imediate ꝓcedūt minꝰ elongant̄: ergo inquātū huiuſmodi plus h̄n̄t de pulchꝛitudine. ergo mirabilia plus h̄n̄t: ergo cōferunt amplius ad pulchꝛitudinē vniuerſi. ¶ Itē artifex ſapiens cuꝫ agit aliqua ꝑ ſe. pulchꝛioꝛa ⁊ oꝛdinatioꝛa facit q̄ꝫ cum operatur ꝑ miniſtrum. eo ꝙ ꝑ ipm̄ plus reſidet de ſapia. niſi fuerit impedimentum ex ꝑte ipſiꝰ oꝛgani. cū ergo deus operetur nō indigens oꝛgano. ⁊ quedā operatur ꝑ ſe. quedam vero mediāte nā vel volūtate rōali:

pulchriora erunt que ab ipso p se fiūt. ꝙ̄ que me
diante nā vel humana volūtate. Sꝫ hec sunt mi/
rabilia sicut dicit Ansel. illa vo naturalia vel vo/
luntaria: ergo mirabilia plus ꝯferunt ad pulchri
tudinē ꝙ̄ nālia vel voluntaria. Cōtra ea q̄ sunt
nālia sunt ꝺ pulchritudine vniuersi: ergo ea que
sunt ꝯ nāꝫ: deformāt illā pulchritudinē. sꝫ hec sūt
mirabilia ergo mirabilia nō ꝯferunt ad pulchri
tudinē vniuersi. Qꝺ autē hec sint mirabilia. pꝫ p
hoc qꝺ dic̄ aug. ꝯ faustū. Nō incōgrue dr̄ aliqd
facē ꝯ nām: qn̄ facit ꝯ id qꝺ nouimus in nā. hāc
appellamus cognitū nobis cursum solitūqꝫ nāe.
ꝯtra quē cū deus aliquid facit: magnalia vel mi
rabilia noiant. ¶ Iteꝫ si mirabilia essent de pul/
chritudine vniuersi siue mirabilibus nō esset cō
pleta pulchritudo vniuersi. sꝫ posito statu inocē/
tie ꝛ pmanente non essent mirabilia. ergo incō/
pleta esset pulchritudo: qꝺ cū falsum sit dr̄. n. pri
mo Geñ. Uidit deus cūcta q̄ fecerat ꝛ erāt valde
bona. vbi notaꝛ ꝯpletio bonitatis ꝛ p ꝯsequens
pulchritudinis. ꝛ ita pꝫ ꝙ mirabilia non sunt de
pulchritudine vniuersi. Ad qꝺ dōm ꝙ ē acci/
pere pulchritudinē vniuersi ꝸm triplicē statū. ꝸm
primū statū i q̄ factꝰ ē mūdus: ꝛ ad illiꝰ pulchritu
dinē n̄ ptinēt mirabilia. Quātū vo ad scꝺꝫ statū.
q ē pꝰ lapsū pcti. ptinēt mirabilia: q2 in illo fit re
patio nāe deficientis. ꝸm diuersos modos defe/
ctuū. Quātum ad tertium statuꝫ q ptinet ad ino/
uationē mūdi ptinēt mirabilia ꝛ si nō miracula.
Innouatio. n. mūdi ꝛ eoꝝ que ptinent in mūdo.
supra nām erit. ꝛ ita mirabilis. ¶ Ad obiectū vo
primo dōm est. ꝙ esse ꝯ nām dr̄ dupliciter. Uno
mō qꝺ est destructiuū nāe. ꝛ sic miracula nō sūt
ꝯ nām. Alio vo mō dr̄ ꝯ naturā qꝺ est ꝯ solitum
cursum nāe. ꝛ ē ad repationē eius: ꝛ ꝸm hoc di
cuntur miracula eē ꝯ nām q2 ꝯ solitū cursuꝫ. cō
sona tn̄ nāe: q2 ad reparationem eius tendūt illa
que sunt prio mō ꝯ nām. quo ad hoc ꝙ sunt hu
iusmodi non faciūt ad pulchritudinē. Ea vero q̄
sunt ꝯ nām scꝺo mō: q2 pficiunt nām ꝛ supplent
defectū eius. ꝯferūt ad pulchritudinē. ¶ Ad scꝺo
obiectū. dōm ꝙ lꝫ n̄ ptineant ad eē pulchritudis
ꝸm primū statū. tn̄ ptinent ꝙ̄tū ad scꝺm vel tertiū.

Articulus quartus.

Quarto queritur si incarnatio cum sa/
cramentis sequentibus ptineat ad pul
chritudinē vniuersi. ꝛ videtur ꝙ sic.
Homo ē finis vniuersi in terra. deus
autē ē finis vniuersi simpliciter. sed i vniuerso sic
ē ad pulchritudinem eius. ꝙ semper ē aliqua cō
uenientia inter diuersa que sibi coniunguntur. vt
inter corpora supercelestia ꝛ elementa est quedā
conueniētia. vltimum enim corporuꝫ supcelestiū
scilicet luna recepit lumen. ꝛ in hoc conuenit cū
ipsis elemētis. ꝛ dat lumen: ꝛ in hoc ꝯuenit cum
ipsis corporibus supcelestibus. Similiter ignis
qꝺ est primū corpoꝝ elementarium dat lumē. ꝛ
quo ad hoc conuenit cum supioribus: ꝛ recipit.
ꝛ quo ad hoc ꝯuenit cum inferioribus. Similr
determinare ē in elemētatis. quedā. n. sunt media
inter terrenascētia ꝛ mīeralia. sicut dicitꝛ ꝺ spon/
gia. quedā iter terrenascētia ꝛ aialia sicut de qui
busdam auibus anteq̄ nascantur ex arboribus.
Inter bruta vo hoies monstra quedā. que rōne
corpis in pte conueniunt cum homine. in pte cuꝫ
brutis. sicut ē de syrenis. ad pfectam ergo vnita/
tem siue ꝯiunctionē necessaria ē vnio diuine na/
ture cū humana. vt sic reluceat pulchritudo vni/
uersi: sed non hoc nisi per icarnationem. ergo in
carnatio ꝯfert ad pulchritudinē vniuersi. ¶ Iteꝫ
repatio humani generis lapsi decētissima ē p in/
carnatōeꝫ. sicut dicit aug. i li. ꝺ tri. alius modus
erat nr̄e repatōis possibilꝭ. sꝫ nullus ꝯuenientior.
Cū ergo pulchritudo vniuersi nō possit eē oio
post deturpatōꝫ humani generis. nisi p repatōꝫ
ꝛ hec sit dcētissima repatio. p hāc erit ꝯpleta pul
chritudo. ¶ Iteꝫ nulla maior fuit grā ꝙ̄ ꝙ diuia
nā vniuit se humane. sicut habeꝛ sup illud. ps. Et
cuꝫ glia suscepisti me. dr̄. n. in gl. q̄ maior glia ꝙ̄
vniri vbo dei ꝛ ad dextrā dei locari. Cum ergo
grā det pulchritudinē nāe ꝛ hec sit maior grā. hꝫ
grā dat marie pulchritudinē. ergo ptinet ad pul
chritudinē vniuersi. Contra. bonitas vniuersi
ꝯsistit i singulꝭ ꝛ i toto. ꝛ hoc dr̄. j. geñ. Prio. n.
dr̄ ꝺ singulꝭ. Uidit deꝰ ꝙ eēt bonū. Scꝺo cū dr̄ vi
dit deꝰ cūcta q̄ fecerat ꝛ erāt valde bona. sꝫ boni
tatē ꝯseqꝛ pulchritudo ergo pulchritudo cōsistit
in his duobꝰ. sꝫ vtraqꝫ pulchritudo sine incarna
tōe poterat eē: ergo incarnatio nō ē de ꝯferētibꝰ
pulchritudinē. ¶ Itē vnio humane nāe cuꝫ diuia
nō ē aliud ꝙ̄ icarnatio. sꝫ vnio humane nāe cuꝫ
diuina ē in psona diuina. sꝫ vnitas diuine psone
nō ꝯnumeraꝛ cuꝫ ptibus vniuersi: ergo nec ea q̄
vniunꝛ inquātū huiusmodi. n̄ ergo icarnatio pti
net ad pulchritudinē vniuersi tāq̄ ps eiꝰ. ¶ Pre
terea. si essꝫ ꝺ sta vniuersi nō itellecta icarnatiōe
siue nō existēte. non essꝫ pulchritudo vniuersi. sꝫ
aliꝰ modus erat possibilꝭ repatiōis humane. q si
essꝫ. pulchritudinē suā habēt i vniuerso. nec esset
incarnatio vel ea que icarnatōeꝫ ꝯsequūtur: er/
go incarnatio non ē cōferens ad pulchritudinē
vniuersi. Ad qꝺ dōm ꝙ pulchritudo vniuersi
attēdiꝛ ꝸm ea que ptinēt ad primariū statū: q erat
status inocētie: ꝛ ꝸm hoc incarnatio non fuit ad
pulchritudinē vniuersi ꝯferēs. Attēditur ēt pul/
chritudo ꝙ̄tum ad statū grē repantis nāꝫ lapsaꝫ.
ꝛ quātū ad hoc ꝯferēs ē icarnatio ad pulchritu
dinē vniuersi. Sed adhuc distinguēdum. ꝙ statꝰ
ille pōt attēdi i genere vel ꝸm optimū i ipso ꝛ de
cētissimū. Incarnatio ergo nō fuit ꝯferēs ad pul
chritudinem vniuersi. vt sine quo non potuit nā

lapſa repari: ſed ſine quo nō potuit decētiſſime.
¶ Ad obiectuȝ ergo rñdenduȝ eſt. ꝙ licet pulchri
tudo vniuerſi ſm primū ſtatuȝ potuit eē ſine icar
natōe non tñ q̄ʒtum ad ſcōm ſtatuȝ in optima cō
gruentia. ¶ Ad ſcōm vero dicēduȝ. ꝙ licet pſo/
na diuīa vniēs nō ſit pars vniuerſi vl' alteꝝ vni/
toꝝ. ſcilicet diuia natura: nihilominus hūana na/
tura que ē alteꝝ vnitoꝝ que ſm ſe ⁊ ſm ꝙ vnita
tēporalis ē nō eterna. ad pulchritudinē ſpectant
vniuerſi tanq̄ʒ ps eius. ¶ Ad tertiuȝ vero dicen/
duȝ. ꝙ lʒ pulchritudo vniuerſi q̄ʒtuȝ ad ſcōm ſta
tuȝ potuit eē ſine incarnatōe. nō tñ potuit vt mul
tiplex ꝯgruētia ſeruaret. quaꝝ vna ē. vt ſicut ho/
mo offēdit offēſa extēdēte ſe ad genus humanū.
eo ꝙ voluit eē ſicut deus ita fieret repatio p hoc
ꝙ deus voluit fieri hō. Alia ē ſicut hō offēdit in
appetitu ſapiētie deiformis. cū dictū fuit. eritis ſi/
cut dij ſciētes bonū ⁊ malū. ita ſapia dei hūanuȝ
genus repararet: qd̄ ñ ꝯgruēter fieret. niſi filius dei
hō ſatiſfacēt. Tertia rō ē. ꝙ qꝛ hō ꝯſtat ex re itel/
ligibili ⁊ ſenſibili. vt totus hō pficiat. neceſſariuȝ
fuit. vt pſona diuia corporalē nām ſibi vniret. vt
vterqȝ ſenſus repararet. ſēſus iferior i ꝯtēplatōe di
uinitatis. ⁊ exterior i ꝯtēplatiōe humanitatis: vt
ſiue igrederet ſiue egrederet paſcua iueniret. ſi/
cut dicit aug. in li. de aīa ⁊ ſpiritu. Quarta rō eſt
vt iſirmitatē noſtri affectus manuduceret ad ſū/
mā bonitatē. Si eim tñ humiliauit ſe deus vt ho
mo fieri dignaret. i diuinā bonitatē affectus no/
ſter dʒ attēdi. ⁊ ſibi quēdā gradū aſcēſionis i hu
mana natura vnita ꝯſtituere. Quita ratio ē vt ca/
ritas in hoīe augeret. primo eim erat caritas re/
ſpectu cōditoris. in hoc vero aucta eſt vt ſit cari/
tas reſpectū redēptoris. Sexta vero rō ē. vt cor
pus humilitatis noſtre cōfiguraret corpi clari/
tatis ſue. Et vt dicit augu. ſuper Jo. per verbuȝ
fit animarum reſurrectio. per verbum vero fa/
ctum carnem fit corpore reſurrectio.

Queſtio. xvij. de ordie vni uerſi.

Aſſignatis cō/
ditiōibus ex parte quātitatis
⁊ ex pte qualitatis. dicēduȝ ē
de ꝯditiōe ex parte relatiōis.
que cōditio ē ordo. Querē/
duȝ ē ergo de ordie vniuerſi.
Circa qd̄ querit. Primo quid ſit ordo. ¶ Secun/
do vtrū ordo ſit i vniuerſo ⁊ i ſe ⁊ i ſuis ptibus.
vt ſcilicet nihil ſit iordinatuȝ. ¶ Tertio vtrū oīa
ſint ordiata ad hoiem. ¶ Quarto cuiuſmōi ſit or
do. ¶ Quito que ſit cā ordinis.

Membruȝ primuȝ.

Ordo aūt ſic diffinit ab Aug. xix. d̄ ci.
dei. Ordo ē pariuȝ diſpariūqȝ reruȝ
ſua cuiqȝ loca tribuēs diſpō. ¶ Sed
vꝫ ꝙ hec diffinitio nō ſit cōueniēs qꝛ
ordo ē in ſpūalibus vbi nō ē localitas. reſtat er/
go ꝙ nō oī ordini ꝯuenit hec diffinitio. ¶ Pre/
terea. ordo attēdit ſʒ prius ⁊ poſterius: ergo ñ ē
ordo pariuȝ ſʒ diſpariū tñ. ¶ Ad primū dicēdū.
ꝙ locus hic accipitur cōiter ſm ꝙ vnum dicitur
ſupra aliud: alteꝝ vero ifra ſm rōem ſpūalem. ⁊
ſm hunc modū in aiabus ⁊ i angelis ordo. quia
quidā ſimilior ē deo. quidā minus ſ. lis. quedam
aia pſpicacioris itelligentie. quedā nō. ¶ Ad ſecū
dum dicēduȝ ꝙ ordo attēditur h cōiter. ad hoc
qd̄ eſt eē ſm prius ⁊ poſterius. ⁊ ad hoc qd̄ ē eē
ſimul. ſicut eim i ſitub⁹ dꝛ vnuȝ ſurſuȝ ⁊ alteꝝ de
orſuȝ. alteꝝ vō iuxta vt dextrorſuȝ vel ſiniſtrorſū:
ita ē ſpūaliter i ſubſtātijs. ꝙ quedā ordinātur ſm
prius ⁊ poſterius. quedā vero ordinant vꝫ ſil. ⁊
iō i rōe ordis dictū ē pariuȝ diſpiumqȝ ⁊c̄.

Membrum ſecūdum.

Ad ſcōm quo querit. vtꝝ ordo ſit i vni
uerſo i ſe ⁊ i ptibus ſuis. vt nihil ſit i/
ordinatū. Qd̄ ſic videt. Aug. de li. ar.
Nulluȝ ius nullus cāus. nulla reꝝ la/
des id vnq̄ʒ effecit vt iuſtuȝ nō ſit oia eē ordina/
tiſſima. ergo oia ſunt ordinata i vniuerſo. ¶ Iteȝ
a ſapiēte artifice ꝓcedunt res ordinate. ergo a ſū
mo ſapiēte ꝓcedunt res ordinatiſſime. ſed omēs
res ꝓceſſerunt a deo p cognitionē ergo ſunt or/
dinatiſſime. Vñ aug. v. de ci. dei. veriſſime credit
cuncta ſcire anteq̄ʒ fiant. ⁊ nihil iordinatuȝ relin
quere. a quo ſunt oēs ptātes. q̄ʒuis nō ſunt oium
voluntates. Cōtra. Eccs. x. Eſt maluȝ quaſi p
errorē egrediēs a facie pricipis. vidi ſtultuȝ po/
ſituȝ i dignitate ſublimi. ⁊ diuites cadere d̄orſuȝ.
vidi ſeruos i eqs ⁊ pricipes āmbulātes ſup terraȝ.
Ex q̄ accipit ꝙ ñ ē ordo i vniuerſo. qꝛ rect⁹ or/
do eēt vt boni dñarēt malis. Vñ aug. d̄ ci. di. xix.
Mālis ordo hoc pſcribit. ita. n. de⁹ hoieȝ ꝯdidit.
Ingt. n. dñet piſcib⁹ maris ⁊ volatilib⁹ celi: rōa/
leȝ factū ad imaginē ſuā noluit niſi irrōabilibus
dñari. Inde primi iuſti paſtores pecoruȝ magis
q̄ʒ reges hoim ꝯſtituti ſūt. vt iſinuaret de⁹ qd po
ſtulet ordo creaturaꝝ. qd exigat merituȝ pctoꝝ.
Et. xiiij. pu̇er. dꝛ iacebūt ipij āñ portas iuſtoꝝ. ⁊
ſup eos erit vir bonus. Ex q̄ accipit. ꝙ ñ ē ordo
i ptibus vniuerſi. ¶ Itē aia pfert creature corpa/
li. ſicut hꝫ ab aug. ſup Gen̄. viij. li. ⁊ i li. de li. arb.
ſed aia vel angelus in pena iſernis ordinat q̄ʒ cre
atura corpal. qd̄ pʒ p hoc ꝙ dicit augu. i li. de ci.
dei. xxi. Vbi oñditur ꝙ ignis gehēne vl' purgato
rius ē corpalis. ⁊ tamen punit angelos ⁊ aias
dānatas; ergo non eſt ordo partiuȝ in vniuerſo.
¶ Itē creature irratōales poteſtatē habēt nocē/

dī rõalibus.ſꝫ oꝛdine nāe preferꝛ rõalis irrõnā/
li.ergo ñ ē oꝛdo ĩ vniuerſo cū ecõtrario ſiat.Qȯ
enim nocet:hꝫ ptātē ſuper alteꝝ cui nocet.¶ Itē
tentatoꝛ inducit aliquādo tentatum in tētationē.
⁊ cū hoc eſt:ſupponiꝛ tentatoꝛ ei qui tentatur.ſed
qui tentat ē dyabolus.qui tētatur ē homo iuſtus.
ergo ſupponiꝛ dyabolus homini iuſto:ergo non
eſt oꝛdo ĩ vniuerſo. Ad qȯ dicēdū ꝙ oꝛdo eſt
in ptibus vniuerſi.¶ Ad obiectū aūt in ꝯͣrium di
cēdum ꝙ duplex ē oꝛdo:manifeſtus ⁊ occultus.
Māifeſtus cū boni pferūꝛ malis.occult⁹ cū ecõ/
uerſo mali pferūꝛ bonis.hoc.n.ē ad pbatōē bo
noꝝ.Vñ Gre.ſup illȯ Iob.xxij.Cū ĩpleſſet do/
mos coꝝ bonis ⁊c̄.oꝛdinās de⁹ iuxta meritū ſin
guloꝝ diſponit.vt malus diuti⁹ viuat.vt mala au
geat qb⁹ boni pbenꝛ.Vñ occultū ē iudiciū dei.q̊
mali ĩ pñti dñanꝛ ⁊ boni ſubijciūꝛ.Boni.n.ĩ pñti
puniūꝛ vt ñ reſeruēꝛ ad penā.mali vͦ ĩ pñti pſpe
ranꝛ.vel vt ad bonū alliciantꝛ.vel ĩ futuro graui⁹
puniēꝛ.Vñ ſup illȯ.xxxv.iob.nec vlciſciꝛ ⁊c̄.Ali
qñ ferire ĩcipit ꝙ eterna dānatio ꝯſūmat.Quedā
vͦ punit ne credaꝛ ñ curare hūana.Quedā reſer
uat.vt iudiciū reſtare ſentiam⁹.¶ Ex iā dictis pꝫ
qualr ſoluēdū ē pͥo obm.In illis.n.ē oꝛdo oc/
cultus ſic̄ ĩ illis de qb⁹ dr̄.v.Eccēs.Si videris ca
lūnias egenoꝝ ⁊ violēta iudicia ⁊ ſubuerti iuſti
ciā ĩ pvĩcia.ñ mireris ſup hoc negocio.In pñti
eīꝫ ē occultū iudiciū ſꝫ in futuro ē māifeſtū.¶ Ad
ſcd̄o obm dōm.ꝙ lꝫ ſpūalis creatura pferaꝛ coꝛ
poꝛali.rõe tñ culpe q̄ ĩſerius oꝛdiaꝛ.pferꝛ creatu
ra coꝛpalis ſeruās oꝛdinē ſuū.creature ſpūali nõ
ſeruāti oꝛdinē ſuū.¶ Ad tertiū dōm.ꝙ creature
irrõales ptātē hñt nocēdi rõalib⁹.⁊ ĩ hoc pferūꝛ
eis.hoc nõ ē ex pͥa inſtōe q̄ dictū ē de homie.vt
pſit volatilib⁹ celi ⁊ piſcib⁹ maris ⁊c̄.ſꝫ hoc eſt
rõe pene pcti:vt qꝛ ñ ſeruauit hõ volūtariā ſub
iectōē ⁊ debitā reſpectu ſui ſupioꝛis.nec debita
ſubiectio ſuareꝛ ei a ſuo ĩferioꝛi:nõ ꝙ āplius da
tū ſit ipis irrõabilib⁹ ſꝫ ſubtractū ē ex pcto ipſis
rõabilib⁹.¶ Ad q̄rtū vͦ dōm.ꝙ tētatoꝛ duo hꝫ
ĩ ſe.vnū rõe nāe.alteꝝ rõe malicie.Rõne nāe hꝫ
āgelus tētatoꝛ.vt in quodā pferaꝛ hōi.nā.n.eius
ē potētioꝛ.Vñ āgelus pt tētare hoiē.hõ vͦ nõ
pt tētare angelū.Sꝫ rõe malicie hꝫ volūtatē tētā
di.ſꝫ ĩferioꝛ ē hōi iuſto:inq̄ꝫtū iuſt⁹ ē.Vñ Caſſio.
de aīa.Tales aīe deo pſtāte noxijs ſpiritib⁹ ĩpe/
rāt.⁊ illi q̊s mūdus patiꝛ ĩfeſtos:a c̄atura mīoꝛe
ſupanꝛ.Adhuc ĩ coꝛpe carnis iubēt potētib⁹ ae/
ris quoꝝ tētatōibus ñ cedūt eis diuia vͥtute domi
nanꝛ.Si vͦ cadat ĩ pctm q̄ ad hoc ſubijciꝛ ei.Vñ
ꝯͣtū ad pͥmū dr̄.xli.Iob.ſup illȯ nõ ē ptās ſup
terrā ⁊c̄.Glo.Si beatitudinē pdidit.magnitudi/
nē tamen nature nõ amiſit qua oīa ſupat.⁊ ſi me/
ritis meritis ſanctoꝛū ſubiecerat.de ſecundo ve/
ro dicitur.ij.petri.ij.a quo q̊s ſupatus eſt ⁊ eius
ſeruus eſt.

Membꝛum tertiuꝫ.

Hoc tertiuꝫ quo q̄riꝛ vtruꝫ oīa ſint oꝛdi
nata ad hoiem.Qȯ ſic videꝛ.Diciꝛ a
beato Gre.ſup illud pdicate euāgeliū
oī creature.ꝙ hõ noīe oīs creature dſi
gnaꝛ.hꝫ.n.ꝯueniētiā cuꝫ oī creatura vt eē cuꝫ la/
pidibus.viuē cuꝫ arboꝛib⁹.ſentire cuꝫ aīalibus.
ĩtelligē cuꝫ āgelis:ſꝫ hoc nõ eēt niſi alie creature
hērent oꝛdinatōē ad hoiē tanq̄ꝫ ad finē q̄dā/
mõ.ergo ptes vniuerſi oꝛdināꝛ ad hoiē.ꝺ alijs
eīꝫ pꝫ.ſicut ꝺ ſupioꝛib⁹ coꝛpalibus ⁊ elemētis.ſic̄
hr̄ ſup illud.viij.Ro.Expectātes redēptōē coꝛ
poꝛis nr̄i.oīa elemēta cū laboꝛe explēt ſua officia.
ſicut ſol ⁊ luna ñ ſine laboꝛe ſtatuta ĩplent ſpacia.
qȯ ē cā nr̄i.vñ qeſcēt nobis aſſūptis.Ex quo hr̄.
ꝙ tā ſupioꝛa q̄ꝫ ĩferioꝛa alia ad hoiē oꝛdinanꝛ.
¶ Itē aug.ĩ li.lxxxiij.q.diſtiguēs ĩter frui ⁊ vti.
dicit ꝙ vtēdū ē vtilibus.vti vͦ aliq̄ re ñ pōt niſi
qȯ rõis ē pticeps.Vnlia vͦ ſic diſtiguit dicēs:p/
fecta rõ q̄ vͥtus vocaꝛ.vtiꝛ pͥo ſeipa ad ĩtelligen
duꝫ deū.vtiꝛ ceteris rõabilib⁹ ad ſocietatē.irrõa
bilib⁹ ad eminētiā.vtiꝛ ēt coꝛpib⁹ viuificādis ad
bñficētiā.ſic.n.vtiꝛ ſuo coꝛpe.qbuſdā aſſumēdis
vel reſpuēdis aīs reſpiciēdis ad valitudinē.qui/
buſdā tolerādis ad patientiā.qbuſdā oꝛdinādis
ad iuſticiā.qbuſdā ꝯſiderandis ad veritatis do/
cumentū ſiue pꝛudentiā.vtitur ēt his a qbus ab/
ſtinet p tempantiā.Ex quo ꝯcludit.Omnia ergo
que fcā ſūt:ĩ vſum hoīs fcā ſunt.ſed que ſunt fcā ĩ
vſum hoīs ad hoiem oꝛdinanꝛ.ergo oīa que fcā
ſunt ad hominē oꝛdinātur.ergo vniuerſuꝫ rõne
ptium oꝛdinatur ad hominē.¶ Iteꝫ oīs creatura
aut ē ſpūalis aut coꝛpalis:ſed ſpūalis ad hoiem
oꝛdinaꝛ.De angelo.n.ad heb.j.diciꝛ.omēs ſunt
admiſtratoꝛij ſpiritus in miniſteriū miſſi pp eos
⁊c̄.⁊ apoc.vltimo.Cõſeruus tuus ſum ⁊ fratrū
tuoꝝ.De coꝛpali āt pꝫ.ergo oīs creatura oꝛdina
tur ad hoiem. Cõtra inferioꝛa creātur a ſupio
ribus ĩ mundo.gnātiones.n.⁊ coꝛruptōes ⁊ alie
pmutatōes dependēt a motibus ſupioꝝ in maxi
ma pte.Sed motus ſupioꝝ ſunt oꝛdinati.vt dpē
deant a pͥmo mobili.pͥmū āt mobile nõ habet
a ſe ꝙ moueaꝛ.cuꝫ ſit coꝛpus.erit ergo aliqua nā
ſpiritualis a qua depēdent.illud erit pfectio ipſi/
us.ſed nobilioꝛ ē motus circularis q̄ꝫ ſit rectus.
ergo qȯ pficit mobile ĩ motu circulari:erit nobi/
lius eo qȯ perficit mobile motu recto.ſed anima
perficit mobile motu recto ĩ rebus animatis.illa
ergo pfectio ſiue ſit aīa ſiue nõ.cuꝫ ab ea depen/
deāt tā mobilia motu circulari q̄ꝫ mobilia motu
recto.erit res illa ad quā oꝛdināꝛ ptes vniuerſi.
ſꝫ illa pfectō plimū diſtat a pfectōe hoīs.cū ergo
nõ ponanꝛ duo fines ĩtra ĩ vniuerſo.erit illa ſola
pfectō finis mundi ĩtra.¶ Ad idē.motoꝛ ĩ re dici
tur rei foꝛma.ſicut aīa que mouet ptes:foꝛma

dicit totius corporis. eodē modo motor vniuer
ſi: dicet forma vniuerſi. τ ad formā ordinant ea
que ſunt de cōpoſitiōe totius. ergo ad illā perfe/
ctionē ordinant ptes vniuerſi. ¶ Qđ etiā videt p
hoc qđ dicit augu. in li. j. retractationū eē ſpiri/
tualem vitalēq3 virtutē: et ſi nō ſit aial mundus.
que virtus i angelis ſanctis ad decorandū atq3
ad miniſtrādū mundū deo ſeruit: τ a qbus non
intelligit: rectiſſime credit. Cū ergo ſit huiuſmōi
vitalis virtus τ ſpūalis qua mundus admiſtrat
τ decorat. ad illā virtutē ordinabunt ptes mun/
di. Itē illud qđ ptinet ppagē alicuius rei: ne diſ/
ſoluat τ diffluat: pfectio dicit totius. ſicut p3 i aīa
que ptinet ptes corpis. ſ3 nō ē alia vis que ꝓrio
teneat ppagē mūdi: niſi illa qua mouet primum
celū mobile. ergo ad illā tanq3 ad pfectōnē ſiue
finē ordinant ptes mundi. Ad qđ dōm q2 vno
mō dicit aīa rōnalis finis mūdi intra. alio vero
mō dr pfectio que mouet celū finis intra. hō enī3
dicit finis intra: ꝓpter hoc q2 ſeruiunt neceſſitati
eius: quouſq3 veniat ad cōpletā dignitatē q̄ erit i
reſurrectōe. vis aūt motiua primi mobilis dicet
finis: nō q2 alia ſeruiāt neceſſitati ſui corpis: ſed
q2 ad eius motū conuenienter ordinant tanq3 ad
eām. Alia ergo τ alia rōne dicet hinc τ inde fi/
nis. nec ē icōueniēs finē duplicē ponere vni rei:
dūmodo diuerſificet i rōne finis. ¶ Ad obiectū
ergo rñdendū q2 l3 homo dicat finis ñ repugnat
quin ſit finis alius ſub alia rōne cū hoc dicat fini
re a pte anteriori. id vero a pte poſteriori. τ for/
te ꝓpter hāc rōnem dicebāt illā pfectionē aīam
mūdi. ¶ Ad ſcdm dōm ē. q2 motor ille quo mo/
uet primus orbis. nō ſic ſe h3 ad orbē vt ex mo
tore τ moto vna natura cōponat: quēadmodum
ex corpe humano τ aīa vna natura cōficit. τ ꝓ/
pter hoc nō ē dicēda ſimilis pfectio. ſ3 hec pfe/
ctio dicet eē ſicut forma. illa vero ſicut motor ꝓ/
pinquus. ¶ Ad illud idē ſoluit qđ dicit aug. i li.
retracta. nō enim vult illā vim ſpūalē3 eē aīam:
vt a qua mūdus aial dicat ſic platonici ſentire vi
debant. Unde nō ſic erit pfectio vniuerſi ad mo
dū anime ptinētis mēbra corpis. qđ etiā patere
pōt per hoc q2 ſi nō eēt motus celi qui modo ē:
vel corpoꝝ inferioꝝ ſicut erit poſt iudiciū: ni/
hilominus erit pfectio vniuerſi. τ tunc cōfigura/
bit ipē mundus tanq3 habitatio ipſi creature ra
tionali. Ex quo apparet ſolutio eius qđ vltimo
obijciebat: vt nō ex hoc dicat illa vis ſpiritualis
perfectio mundi eo q2 ptineat ptes mundi ne diſ
ſoluant: niſi loquamur de ptibus mundi que ge/
nerabiles ſunt τ corruptibiles.

Mēbrū quartū.

Ad quartū quo querit cuiuſmōi ſit or/
do rōne cuius querit. vtrū diceret or/
do i vniuerſo: ſi oia eēnt paria. qđ vt
p cōſideratiōē3 i ptib9 vniuerſi. qđ colligit ex pti/
bus vnius ſpēi vel vnius generis. vt vniuerſuz i
ſpē hoīuz vel genere aīaliū. cū ergo paria dicant
q̄ ſint eiuſdē ſpēi: vel q̄ ſūt eiuſdē generis: inq3tū
huiuſmōi colliget vniuerſū ex quadā pte: ex pti/
bus pari rōne i ipō toto. ergo cū vniuerſū ſit ex
ptibus ordiatis: poſſet vniuerſū eē ſi oia condita
eēnt paria. Cōtra. aug. in li. de ci. dei. xi. A ter/
renis vſq3 ad celeſtia: a viſibilibus vſq3 ad iuiſi
bilia ſūt bona alia alijs meliora adbuc iequalia:
vt eēnt oia. Et itez i. xij. Cū deus ſit ſūma eēntia:
reb9 quas ex nihilo creauit eē dedit: ſ3 ñ ſūme. τ
alijs dedit eē āplius: alijs minus atq3 ita nās eſ/
ſentiaꝝ gradib9 ordiauit. ¶ Itē augu. i li. lxxxiij.
q. ñ eēnt oia ſi eēnt equalia. nō .n. eēnt multa reꝝ
genera qbus pficit vniuerſitas. prias τ ſcdas τ
deinceps vſq3 ad vltias ordinatas hñs creatu/
ras. τ hoc ē qđ dr oia. ex quo accipit q2 ñ ē vni/
uerſū ſine ordie creaturaꝝ. ſm prius τ poſteri9.

Ad qđ dōm. q2 ordo i ptibus vniuerſi attēdit
ſm prius τ poſterius τ ſimul. τ iō ſupra i rōne
ordis dictū ē pariū τ diſpariū diſpō. tñ magis
reſpicit prius τ poſterius. In illis et q̄ dicunt eē
ſimul iuenit alio mō prius τ poſterius. vbi gra.
ſpēs huius generis aial ſimul ſūt: inq3tū pticipāt
gen9. nihilominus tñ alio mō ptcipāt pri9 τ po
ſterius dignitate. rōale .n. aial prius eſt dignitate
irrōali. irrōabilia ēt iter ſe hñt prius τ poſteri9
dignitate. Silr ē in idiuiduis eiuſdē ſpēi. aliq .n.
pemiñētia iuenit i vno q̄ nō iuenit i altero. τ pp
hoc aug. cū loqt de ordie vniuerſi attēdit pri9 τ
poſterius ſm q̄ deſcribit ipm. ¶ Ad obiectuz ai i
3riū dō3 ē. q2 nec i pte vniuerſi nec i toto vniuer
ſo iuenit ibi ſimul eē: q2 ñ iueniat prius τ poſte/
rius. Uñ ſi eēt tm̄ ſimul ñ eēt pfectus ordo vniuer
ſi. ¶ Ad hoc vō qđ dicit augu. ſi eēnt eq̄lia ñ eēnt
oia. Intelligēdū ē q2 p equalitatē ñ tollit multitu
do reꝝ cōditaꝝ ſ3 ſufficientia. ſ3 ſi eēt ſola eq̄litas
tolleret ſufficiētia q̄ p eē deſignat. Oñe .n. dr cui
ñ pōt addi. addi aūt pōt equalitati. plus .n. eſt eē
equalia τ ineq̄lia q3 equalia. ¶ Preterea. phus
dicit oē τ totū ſup tres ponimus i primis. magis
aūt τ magis recedēdo ē plus de ineq̄litate. eq̄li/
tas .n. manet idiuiſa. ineq̄litas vō diuiſibilis ē. τ
iō ad cōpletōē3 vniuerſi neceſſaria fuit ineq̄litas.

Itē q̄rit qd ſit ordo ptium. ſuppoſito priori τ
poſteriori. Ad qđ rñdet aug. ſuper geñ. ad lit. li.
viij. Dei ꝓuidētia regēs atq3 admiſtrās vniuer
ſaz creaturā: τ nās τ volūtates. nās vt ſint. volū
tates aūt vt neq3 ifructuoſe ſint bone: nec ipunite
male. ſubdidit primitus oia ſibi. deiñ creaturam
corpalē creature ſpūali. irrōalē3 rōali. terreſtrē
celeſti. femineā maſculine. min9 valētē valētiori.
fructuoſiorē copioſiori. In volūtatibus aūt bo/
nas ſibi ceteras vō ipis ſuiētibus ſibi: vt hec pa
tiat volūtas mala: q2 ex iuſſu dei fecerit bōa: ſine

p ſeipãz ſiue p malã. Ex his pʒ q̃ ordo ſit i natu
ris: qs i volũtatibꝰ. De ordie ãt mali i vniuerſo
dĩ īfra i tractatu de malo ꝛ pcto. Sʒ adhuc q̃/
rit. cũ prius ꝛ poſteriꝰ dicat multiplr. ſic aug. tã/
git i li. ↄfeſ. xiij. prius .ſ. tpe: prius dignitate: prius
origie: prius eternitate. vtrũ oẽs mõi prioris ↄue
niãt ad ordinẽ vniuerſi ſi ↄueniũt qs illoꝝ dicat
pricipalior ꝛ ƀʒ quẽ modũ ↄueniãt? Ad q̃ dõʒ
ẽ ꝙ oẽs modi ↄueniãt. ↄueniũt ãt ƀʒ ordinẽ. Nã
prio ẽ prius eternitate. deiñ ẽ prius origie. tertio ẽ
priꝰ dignitate. q̃rto ꝛ vltio ẽ prius tpe. ꝛ ex h̃ pʒ
ꝙ pricipalior ẽ mõus prioris ꝛ primꝰ q̃ dĩ aliqd
priꝰ alio eternitate. hoc. n. ſoli deo cõuenit. Alij võ
modi pñt diuerſis creaturis cõicari. Et ſic q̃/
rat vtrũ alij modi ſint eiꝰ q̃ ẽ prius: cũ q dcĩ ſũt.
Dõm ꝙ ƀʒ pħm ſũt ꝛ alij modi prioris. enũerat
enĩʒ modos prioris ſic. Dicit q̃dã añ ꝛ quedaʒ
pꝰ. Añ. n. dĩ q̃ ẽ primũ ens ꝛ pricipiuʒ i vnoq̃/
qʒ gene. dĩ ẽt añ q̃ ẽ pximũ alicui determinato
pricipio. dĩ ẽt añ ƀm tps. vt q̃ ẽ in pterito id q̃
remotiꝰ ab inſtãti. i futuro võ id q̃ ẽ ppinquis.
Dicit ẽt añ ƀm locũ q̃ ppinquis ẽ alicui loco ter
miato. Dicit ẽt añ ƀʒ motũ q̃ ẽ ppinquis ad mo
torẽ: ſic iuuẽtus añ ſenectutẽ. dĩ ẽt ƀm potẽtiaʒ ꝛ
võtutẽ: ſic dñs añ dñatũ. dĩ ẽt añ q̃ ẽ fortius. ꝛ ta
le ẽ id q̃ cogit alteꝝ ſeq ſuã voluntatẽ. dĩ ẽt ante
ƀm ordinẽ: ſicut que i ſe ƀm relatiõʒ adiuuant ad
aliqd vnũ. ꝛ diuidunt ƀm diſtictõeʒ: ſicut ſtans ẽ
ƀʒ ipropinqtatẽ ad terminũ. Dicit ẽt alio mõ añ
p ſciam. ꝛ hoc añ dĩ mõ ſimplici. dĩ ẽt ƀm diſtin
ctionẽ ꝛ ſenſũ. ƀm diſtinctõʒ q̃ ẽ añ mõ vniuer
ſaliter. ƀm võ ſenſuʒ res pticulares. ꝛ ƀm diſtin/
ctõeʒ vniuerſalr accidẽs añ totũ: ſic muſicus añ
hoieʒ muſicũ. totũ. n. ñ erit penitus ſine pte. dicũt
ẽt añ paſſiua ſicut rectitudo ꝛ leuitas. vñ. n. ẽ paſ
ſiuũ linee p ſe aliud ſupficiei. dicunt ẽt quedaʒ añ
nãliter ꝛ ſubaliter: que ſũt illa que poſſibile ẽ vt
ſint. i. qbus poſitis ñ ẽ neceſſe alia eẽ. iſtis auteʒ ñ
exñtibus neceſſe ẽ alia nõ eẽ. i. que ſic dicunt añ.
ſũt talia a qbus ñ ↄuertit ↄſequẽtia. Cũ ergo tot
ſint modi prioris ꝛ poſterioris: oẽs iſti ↄueniũt
ad pfectõeʒ ordis i vniuerſo. ſʒ ille modus ma/
xie attendit. ƀm quẽ attẽdit ordo i vniuerſo. put
dĩ añ: q̃ ẽ pximũ pricipio. ƀm hoc. n. ꝙ ppin/
quiora ſũt prio pricipio aut remotiora: ƀʒ h̃ hñt
ordinẽ i vniuerſo. añ. n. illũ modũ ñ ẽ alius mo/
dus: niſi q̃ principiũ ẽ añ pricipatũ. ꝛ ille modus
deo ↄuenit q ẽ añ oĩa cauſalitate ꝛ eternalitate.

Membrum quintum.

Ad quintũ quo querit que ſit cã ordis.
Ad q̃ ſic. tũ ex pte efficiẽtis. tũ ex pte
finis. Ex pte efficiẽtis videt ꝙ ſapien
tia diuina ſit cã. ƀm ꝙ dicit btũs greg.
ꝙ ex magnitudine creaturaꝝ intelligit oĩpotẽs.
ex ordine ꝛ diſpoſitiõe ſapiẽs. ex gubernatione
bonus. ergo ordo i creaturis atteſtat ſapiẽtie diui
ne tanq̃ cãe. Q̃ aũt voluntas diuina ꝛ ptãs
ſint cã. habet ex hoc q̃ dicit augu. in. v. de ciui.
dei. ipm cauſaꝝ ordinẽ ꝛ quandã ↄnexionẽ dei
ſũmi tribuunt voluntati ꝛ ptãti. ex quo habet ꝙ
volũtas diuina ꝛ ptãs ſunt cã ordinis in creatu/
ris: que ſunt ptes mũdi. Ad q̃ dõm. ꝙ ordo i
creaturis ẽ a diuina ptãte: ſapiẽtia: ꝛ voluntate.
Indiuiſa. n. ẽ opatio. dicit tñ pter appropriatio
nẽ ꝙ ↄgruit ſapiẽtie diuine ordo: q a ordiare res
decẽter in ſe cõgruit ſapiẽtie. Põt enim homo
eẽ potẽs bonus: nec tñ hʒ rõnem ordinãdi vnũ/
q̃dqʒ decẽter in ſuo ordine. ſʒ hoc cõgruit ſapiẽ
ti per quã ſimilitudinẽ nos de deo loquimur: lʒ
ſit in eo potẽtia ſapiẽtia ꝛ volũtas. ꝙ ergo dici/
tur ex ordine ꝛ diſpoſitione ſapiẽs: attendit per
appropriatõem. Sʒ ſimiliter querit ex pte cãe
finalis ipſius ordinis vniuerſi: rõne cuius que/
rit. ſi vniuerſuʒ ſiue mundus hʒ ordinẽ i ptibus.
vtruʒ pter illuʒ neceſſario ordinẽ hẽat ad aliqd
q̃ ñ ẽ de vniuerſo. Naʒ ſi ñ hʒ ordinẽ ad aliqd
extra: cũ finis ſit cã extriſeca: nõ hʒ ordinẽ ad fi/
nẽ. ergo vniuerſuʒ totaliter finiet i ſeipo. Si võ
hẽat ordinẽ ad aliqd extra. tunc ẽ queſtio. Vtruʒ
magis pficiat ab ordie ptiuʒ iter ſe: an ab ordie
ad illud ꝙ ẽ quaſi extra. ꝛ vr̃ ꝙ ab ordie ptium
iter ſe. ſicut ẽ in ↄpoſitõne corpis humani: q̃ ex
ordie ptiuʒ cẽntiat. ¶ Sʒ ↄ̃ hoc ẽ. ꝙ finis ñ dĩ eẽ
ſimpliciter i creatura. Nã ſi eẽt finis in creatura.
oporteret ꝙ creatura ñ ordinaret ad aliud. ordi
nat aũt. ñ ergo in ipa ↄſtituit finis ipſius mundi.
¶ Ad hoc dõm ꝙ ſic. pʒ per hoc ꝙ dicit augu.
ſup geñ. ad lit. ipſa vniuerſitas creatura que ſex
diebus ↄſũmata ẽ. aliud dicit i ſua natura. aliud i
ſuo ordine: quo i deo ẽ nõ ſicut deus. ſʒ tñ ita vt
ei quies ppꝛie ſtabilitatis ñ ſit: niſi i illius quiete
q nihil pter ſe appetit: quo adepto requieſcat.
Ex quo accipit. ꝙ ẽ finis itra ipſius vniuerſi qui
determinat in ſex diebus. ꝛ finis extra ƀm rõneʒ
ipſius vniuerſi: qui in ſeptio die determinat. ꝛ p
hoc pʒ illud q̃ obiectũ ẽ. illud. n. q̃ obiectuʒ ẽ:
aut reſpicit finem extra: aut finem intra.

Queſtio. xviij. de pfectõe creaturarũ in vniuerſo.

Ompletis cõ
ditõibus que ptinẽt ad crea/
turã ex pte quãtitatis: qualita
tis ꝛ ordis. que ptinẽt ad re/
latõneʒ: ſequit de perfectõne
ipſaꝝ creaturaꝝ in vniuerſo
ratiõe cuius querit. Primo cũ pfectũ dicat mul
tis modis ƀm quẽ modũ dicat vniuerſũ pfectuʒ.
Scdõ ſi perfectio vniuerſi eſt tantũ in bonis: an

ēt ĩ malis. Tertio ſi pfectio ē ĩ bonis. vtrū aliqbꝰ bonis deficiētibus ſit pfectio. Quarto ĩ quo ↄſiſtat pfectio vniuerſi. vꝫ vtrū illud ſit aīa mūdi. Quĩto vtrū pfectio attēdat reſpectu rerū ĩ genere vel ĩ ſpē: an ēt ĩ ĩdiuiduis. Sexto vtrū qdlibet qđ ē ĩ mūdo dicat ĩpfectū reſpectu illiꝰ pfectōis.

Membrum primuꝫ.

Ad primū ſic. pfectū dr̄ vno mō qđ ĩpoſſibile ē hr̄e aliquā ptē oīo extra illud. ſicut tps dr̄ ēt aliquo mō quo nihil ē dignius ĩ illo genere. ſicut medicus dr̄ pfectus ꝛ muſicus pfectus. ꝛ ꝫm hūc modū p trāſūptionē ꝫmonis dr̄ latro pfectus. ſic dr̄ bonus latro. dr̄ ēt pfectū ꝙ hꝫ nobilē pfectioneꝫ ꝫm finē. Dicit̄ ēt pfectū. qñ nō ĩuenit̄ magis vl̄ minus ꝓ de bōitate. ꝛ ꝫm hoc dr̄ pfectū p ſe. alia vō que dicunt̄ pfecta ĩ relatiōe ad aliqđ iſtoꝝ dicūt̄. Cū ergo hi ſint mōi dicēdi pfectū. querit̄ ꝫ quē modū. dicēdū ſit vniuerſū pfectū. nō. n. dr̄ pfectū p ſe. de quo nō ē dicere magis vel minꝰ hr̄e ꝺ bono: ſic. n. ↄuenit pfectū deo q ē ipa ſūma bōitas. nec pfectū dr̄ eo mō quo aliqđ dr̄ pfectū p ſuū finē. nō. n. vniuerſū ꝫm ꝙ mō ē pfectū: ē ĩ ſuo fine. nec dr̄ pfectū ad modū eius ꝙ dignius ĩ genere artis. alia ē. n. pfectio artificis ꝛ artificiati. artifex vō ꝫm illā rōem dr̄ pfectus: artificiatū vō nō. reſtat ergo qđ dicit̄ pfectū ꝫm primū modū. ꝫ quē dicit̄ pfectū. cui nihil deeſt de ptibus ſibi ↄueniētibus. vl̄ extra qđ nihil ē. extra. n. vniuerſū nihil ē. dicet̄ ergo vniuerſū pfectū. ꝫm illū modū.

Membruꝫ ſecunduꝫ.

Hoc ſuppoſito querit̄. ſi pfectio vniuerſi ē tm̄ ĩ bōis an ēt ĩ malis. Qđ aūt pfectio ſit ĩ bonis tm̄ videt̄. Uniuerſuꝫ. n. bonū ē ꝛ valde bonū: ſꝫ bonū nō ↄponit̄ niſi ex bonis. ↄponit̄. n. ex ſuis ptibus. ergo ptes ſūt bōe. ſꝫ malū nō ē bonū. ergo malū nō ē ꝺ ↄpoſitione vniuerſi. vniuerſū ergo tm̄ ex bōnis ↄponit̄. Qđ aūt ↄponat̄ ex malo ꝛ bono. videtur p hoc qđ dicit aug. ĩ xi. de ciui. dei. Cōtrariorum oppoſitiōe ſeculi pulchritudo ↄponit̄. ſed hec ꝯria ſūt malū ꝛ bonū. ergo pulchritudo ſeculi ↄpōitur ex bono ꝛ malo. ſꝫ hoc ē vniuerſuꝫ ergo vniuerſuꝫ ↄponit̄ ex bono ꝛ malo. ¶ Item aug. ſup Gen̄. mala nullo mō efficiūt vt nō ipa recte ordiata cū toto atꝫ vniuerſo ſint mala. ergo vniuerſū ↄponit̄ ex mal'. ¶ Itē dyoni. maluꝫ eſt ad oē ↄferēs. ſꝫ oē dr̄ vniuerſū. ergo malū ↄfert̄ ad vniuerſū. Ad qđ dōm ꝙ vniuerſū nō hꝫ ptes ſui niſi bōa ꝫm ꝙ huiuſmōi. vt cōſonēt ptes toti. Uñ aug. ꝯ manich. tāta vis ꝛ potētia integritatis ē. vt que multa ſunt bōa tūc placeant. cū in vniuerſum aliqđ ↄueniūt atꝫ cōcurrunt. ¶ Ad illud vō qđ obijcit de malis. dicēdū ē ꝙ vniuerſuꝫ hꝫ ĩ ſe mala tāquā ptes. nō ꝫm rōem maloꝝ ſꝫ ꝫm rōnem bonoꝝ. ¶ Ad obiectuꝫ autē primo dōm. ꝙ cuꝫ dr̄ pulchritudo ſecl'i ↄponit̄ ex oppoſitiōe ꝯrioꝝ. faciēda ē vis ĩ noīe pulchritudinis. eo ꝙ bōa pulchriora appeāt ex adiunctione maloꝝ: nō ꝙ mala ĩ eo ꝙ mala vnā ptē dicāt pulchritudinis. maluꝫ. n. ĩ ſe cōſideratuꝫ turpe ē ꝛ deforme. ¶ Ad ſcōm vō obiectuꝫ dōꝫ ē. ꝙ mala nō ꝫm rōem maloꝝ. ſꝫ ꝫm rōeꝫ expediētiuꝫ. non dico honeſtoꝝ. cōferunt ad vniuerſuꝫ. ꝛ p idem ſoluit̄ qđ dicit dyo. ꝛ ita ĩtegritas vniuerſi ex bonis ſimplr̄. vel ex bōis ꝫm quid cōſtituit̄.

Membruꝫ tertiuꝫ.

Ad tertiū quo querit̄. ſi pfectio ē ĩ bōis vtrū aliqbꝰ bōis deficiētibꝰ ſit pfectio rōe cuius querit̄ primo ĩ nobilioribus. ſcdo in ignobilioribꝰ. Querit̄ ergo de ipis angelis ſi deeſſēt: vtrū deeſſꝫ pfectio vniuerſi. qđ vr̄. pfectū dr̄ cui nihil deeſt de ptibꝰ: ſed nobiliores ſube ſūt ptes vniuerſi. ergo ſi deſint. ñ erit pfectio vniuerſi. ¶ Per ſilē vr̄ ēt. cū ĩ corpe hūano ſint ptes nobiliores ꝛ minus nobiliores ſi deſit aliqua illarū ñ ē pfectio corpis hūani ergo a ſilī ĩ mūdo ſi deſit aliqua ptiū ꝛ maxie nobiliū. nō erit pfectio vniuerſi. Cōtra. ſi deeſſēt angeli adhuc remaneret ſufficiētia diuie poteſtatis ad regēdā mūdi vniuerſitatē: dū aūt ↄuenient̄ regit̄ vniuerſitas mūdi: ē pfecta vniuerſitas mūdi. ergo nō exiſtētibus angelis eēt pfecta vniuerſitas. ¶ Itē malicia aduenīēs aliquibꝰ angelis nō tollit pfectionē vniuerſitatis: Uñ aug. iij. de li. ar. cū peccātibus adeſt miſeria. nihilominus pfecta ē vniuerſitas. ergo a ſimili vr̄ ſi nō eēnt angeli eſſet pfectio. nō eē. n. oīo nō dr̄ deformare ptē vniuerſi. ſꝫ eē malū dr̄ deformare. ergo ſi nō eēnt angeli nihilominus eēt pfecta vniuerſitas. Ad qđ dōm ꝙ pfectio vniuerſitatis dr̄ duplr̄. Uno mō cū nulla ps deeſt illarū ptiū q̄ ſunt de integritate vniuerſi. ꝛ ſic ꝫm hoc ſi deeſſēt nobiliores ptes vniuerſi. nō diceret̄ vniuerſū. Uñ aug. de lib. ar. ſine iſtoꝝ officijs iuſtis atꝫ pfectis eē vniuerſitas nō pōt. Si vō pfectū dicat̄ ĩ vniuerſo quātū ad ſufficiēs regimē vniuerſi. ꝫm hoc diceret̄ eſſe pfectio ĩ vniuerſo. ꝛ ſi nō eēnt angeli vl̄ ſi ñ peccaſſēt. Uñ aug. Etiā ſi oēs peccaſſēt āgli. nullaꝫ ĩopiā facerēt ad regēdū ipiū ſuū creatori āgeloꝝ. Et iterū: ſi ipa peccaret. ſ. āgelica creatura. ſufficeret dei poteſtas ad regēdā iſtā vniuerſitatē. vt oibꝰ ↄgrueret ↄdigna retribues. nihil ĩ tota vniuerſitate ſua turpe atꝫ idecoꝝ eē pmittēt. vna gͦ pfectio ē ipiꝰ vniuerſi ex ſufficiētia ptiū. alia vō eſt ex pfectōe agētis ĩ regēdo quotcūꝫ ſint ptes. Eodē mō ĩtelligēdū ē ꝺ ipis aiabꝰ. ſiue nō eēnt. ſiue p pcīꝫ ꝺfeciſſēt. Uñ aug. ſi deeſſēt q̄ ſiue peccarēt ſiue ñ peccarēt. nihil vniuerſitatis ordini minuet̄:

et ſi plimū deeſſet aie. Deide quātū ad defectū mioꝝ creaturarū querit. Utrū ſine his eēt pfectū vniuerſū. Ad qḋ dōm p hoc qḋ dicit Aug. xij. ḋ ciui. dei. Celeſtibus nō fuerāt terrena equanda. nec iō vniuerſitati deeſſe iſta debuerūt. quoniā ſūt illa melioꝛa. cū ergo in his locis vbi eē talia ꝯpetebat. alijs deſicietibus alia oꝛiunt. ⁊ ſuccū/būt mioꝛa maioꝛibus. atqꝫ īequalitates ſuperāti um ſupata ꝟtunt. Rerū ē oꝛdo trāſeuntiū. Ex q̄ accipit ꝙ ⁊ maioꝛa ⁊ mioꝛa ad pfectionē faciūt vniuerſi. Rōe aūt quarūdā rerū minoꝝ vt re rum q̄ vident nocere hōi querit. vtrū ſubtractis alijs adhuc remaneret vniuerſitas pfecta. Qḋ vi det. ſi. n. oīa huiuſmōi oꝛdiata ſūt ad hoiem. oia de bēt eē ꝯferētia. ergo ſi nō ſunt ꝯferētia nō cō/gruēt ipi vniuerſo. Qḋ ēt vꝫ accipi ex humanis appetitibus. Uñ aug. xi. de ci. dei. Eſt alius eſtia/tionis modus. vt quedam ſenſu carētia quibuſ/dā ſentiētibus ꝓponamus itātū vt ſi poteſtas eēt: ea pꝛoꝛſus de nā rerū auferre vellemus. Sꝫ ꝯ̄ri/um vꝫ ex hoc. ꝙ nihil ē i vniuerſitate rerū. qḋ ñ ꝓpꝛie deſeruiat vniuerſitati: ſicut ē de officijs i ci uitate oꝛdiatis. nullū ē qḋ ñ ꝯferat ad rēpublicaꝫ ciuitatis. ergo ñ ē aliq̄ res ēt de mioꝛibus rebus que nō ꝯferat ad pfectionēꝫ vniuerſi. Uñ aug. in xi. de ciui. dei. Nō attēdunt quātū i ſuis locis na turiſqꝫ vigeāt. pulchꝛoqꝫ oꝛdine diſponant. quā tūqꝫ vniuerſitatis rerū pꝛo ſuis diſpoſitionibus decoꝛis tāquā i cōem rēpublicā cōferāt. nō no/biſipis ſi eis ꝯgruent atqꝫ ſcient vtamur ꝯmodi tatis attribuūt. ita vt ipa venena ꝯueniēt adhibi ta i ſalubꝛia medicamēta ꝟtant. Ex quo accipit. ꝙ mioꝛa i oꝛdine creaturarū ꝯferūt ad pfectionē vniuerſi: Ad qḋ dōm ꝙ eſt duplex ꝯſideratio: Eſt. n. ꝯſideratio rōnis qua ꝯſiderat hec minoꝛa ſm id. ſm qḋ ſunt ptes vniuerſi. ⁊ oꝛdiate ad ho minē. vt quodāmō finē: ⁊ i hac ꝯſideratiōe īue nitur pulchꝛitudo i vniuerſo. ⁊ vtilitas reſpectu hois. Eſt alia ꝯſideratio ſm eſtiationē. qua ma/gis neceſſaria ſm eſtimationē hois pferūt min⁹ neceſſaria: ⁊ voluptuoſa minus delectabilibus. Quis. n. i domo ſua ñ plus panē hr̄e velit ꝙ̄ mu res ⁊ nūmos ꝙ̄ pulices? Neceſſitas aūt quid ꝓp qd expectat cogitat. ⁊ voluptas qd iocūdū ſen/ſibus coꝛpis blādiat expectat. hac ergo ꝯſidera tione eſtimatiua nō oīa dicunt eē de pfectiōe vni uerſi. In altera vō cōſideratione rōnis recte: ea q̄ oꝛdiata ſunt: ad pfectionē faciūt vniuerſi: ſꝫ ꝙ ſentiētia pferunt ñ ſentiētibus. ⁊ viuētia nō viuē tibus. ⁊ intelligentia nō itelligētibus.

Membꝛum quartum.

Ad quartū quo q̄rit i quo ꝯſiſtit pfectiō vniuerſi. vtꝝ illud ſit aīa mūdi. dixerūt eim qdā phi ꝙ microcoſm⁹ ſuā habe bat pfectionē. ⁊ illud erat aia rōnalis megacoſmus ſu ā habebat pfectionē ⁊ illud erat aīa mūdi. qḋ recitat aug. i. j. li. retractationūꝫ. v. ca. p aiam coꝛpus ſubſiſtit. ⁊ eo ipo ē ꝙ aiat ſiue vlr vt mūd⁹. ſiue pticularit vt vnūqḋqꝫ aial itra mūdum. ⁊ poſtea ſeqt hoc totū pꝛoꝛſus temere dictū ē: p quod inuit ꝙ pfectio mūdi nō recte dr aia. nec ipe mūdus aial. Uñ i eodē li. Aug. Anial eē iſtū mūdū ſicut plato ſenſit: alijqꝫ phi. nec rōe certa idagare. nec diuiarū ſcripturarū auctoꝛita/te pſuadere poſſe ꝯgnoui. vñ tale aliqd a me di/ctū quo id accipi poſſit i li. de imoꝛtalitate aie. te/mere dictū notaui. Ex quo accipit. ꝙ mūdus nō ē aia. nec pfectio eius ē aia. ¶ Sꝫ videt ſic pſua/deri rōe. Aia ē pꝛicipiū vite i ipo coꝛpe aiato. In diciū aūt vite vnū ē ꝙ moueat nō de nā ipi⁹ mo bilis. aliud ēt ē indiciū ꝙ ppetuet i ſuo eē quātuꝫ ꝯgruit p ipām. ſꝫ hoc nō ē ipfectione ipius mū di. ſupioꝛa. n. coꝛpa. a quib⁹ motus quodāmō in iferioꝛibus mouent. ⁊ motus illius nō ē nā ipi⁹ mobilis. cū idifferent quātū ē de nā mouentur in quācūqꝫ pte. ergo pꝛicipiū eius ē aia. que ſibi ḋ/termiat huiuſmōi motū. ſiue i ſiniſtrum ſiue i de/xtrū. ſed motus huiuſmōi atteſtat vite aialis. er/go coꝛpus qḋ ſic mouet ē aial. ⁊ ſic pfectio illi⁹ ē aia. ¶ Itē motoꝛ celi mouet p itellectū ipm celū. ⁊ qḋ mouet p itellectū dꝛ aia illius qḋ mouet: mo tus. n. ille cū nō ſit natural. quo ad hoc erit volū tarius. ⁊ ē rei ſibi ꝯiūcte. ergo ē motus aialis. er/go pꝛicipiū eius ē aia. ſꝫ pꝛicipiū eius eſt pfectio mūdi. ergo pfectio eius ē aia. ¶ Itē duo ſūt gene ra mobiliū. quoddaꝫ ē qḋ mouet motu recto. ⁊ alid qḋ mouet motu oꝛbiculari. ſꝫ qḋ mouet mo tu recto hꝫ duplicē pfectionē. ſ. nāe ⁊ aie. ꝙꝫ vtra qꝫ ē perfectio mobil. ſꝫ nobilioꝛ ē ea q̄ ſit p aiaꝫ. ergo illud qḋ mouet oꝛbicularit. cū ſit nobilius pfectū. habebit vtrāqꝫ pfectionē. ⁊ que ē nāe ⁊ q̄ ē aie vel adminus que ē aie. ergo coꝛpa ſupioꝛa erūt aiata. ſiue iſto mō dicat ſiue illo. ¶ Quidam aūt iter phos dicebāt hāc pfectionē eē ſepatam. hoc mō ita ꝙ nō eēt vnū ex illa pfectione ⁊ mū/do. ⁊ nihilominus dicebāt eē aiam mūdi ⁊ hāc eē deū. Sꝫ hoc repꝛobat. Aia ē pfectio que facit vnum cū ſuo pfectibili. nō tñ ſicut motoꝛ cū mo bili. ſed ſicut foꝛma ſubſtātialis cum ſubiecto qḋ pficit. Cū ergo diuia eētia cū mundo nō faciat vnū eo qḋ nihil ſit. ad qḋ diuia nā ⁊ mūdus ſint poſſibilia. cum nec diuia natura ſit poſſibilis ad aliquam pfectionēꝫ. nec vniuerſum ſit poſſibile. nec aliquid aliud. ergo nihil vnū fiet ex diuia eſ/ſentia ⁊ vniuerſo. nō ergo deus ē aima mundi. ¶ Ad idem facit qḋ dicit aug. recitās opinionem varronis i. vij. de ciui. dei. dicēs ꝙ opinatus eſt eē deū animā mūdi. ⁊ ipm mūdum eē animal. ⁊ quoquo modo deū ſicut hō ſapiēs cū ſit ex coꝛ poꝛe ⁊ aia ab aio tñ dici ſapiētē. ita mūdū deuꝫ vel deifoꝛmē ab aio dici. ¶ Sꝫ ꝯ̄ hoc pōt obijci

ꝫm ꝙ obijcit aug. iiij. li. de ciui. dei. Si aius mũdi deus ẽ eiqꝫ aio mũdus vt corpus ẽ. vt ſit vnũ aial. ↄſtans ex aia ⁊ corpe. cũ tota moles huius mũdi viuificet ex hac aia: qs nõ videat quãta ĩpietas cõſequat. vt qḋ calcauerit qſqꝫ. partẽ dei calcet. ⁊ ĩ oĩ aiante occidẽdo ps dei trucidet. qḋ cũ impiũ ſit ⁊ irreligioſũ dicẽ nõ ẽ dus aia mũdi. ¶ Ad qḋ dicẽdũ ẽ ꝙ nõ ẽ mũdus aial. nec pfectio eius ẽ aia. ſꝫ hꝫ duplicẽ pfectõnẽ. vnã intra ⁊ hoc dicit eẽ nã p̄imi celi. ad quã ordinãt alie nature iſeriores p quãdam influentiã motus. ⁊ hec pfectio ẽ itra. Eſt aũt alia pfectio extra. que tenet rõeꝫ motoris ſepati. ⁊ de iſta dicit aug. i. li. retractatõnũ. Eſt quedã ſpũalis virtus ⁊ vitalis ẽt ſi nõ ſit aial mũdus que virtus ĩ angelis ſanctis ad decorãdũ atqꝫ miſtrandũ mũdũ deo ſeruit. ⁊ a qbus nõ itelligit. rectiſſime credit. p qḋ deſignat. ꝙ ẽ quedã virtus ſepata que proximo mouet celũ. ⁊ qꝛ ẽ ad miniſtrãdũ: ñ ẽ illa virtus diuina: que tñ virtus diuina. p illã tanꝗ̃ miſtram mouet. Nulla ergo iſtarũ pfectionũ dicet eẽ aia. nõ. n. natura ipſius mobilis recte dicit aia. aĩma eĩm ẽ motoꝛ diſtictus p eẽntiã a corpore mobili. nã vero illa nõ ẽ diſtincta p eẽntiã a mobili. Ne qꝫ virtus illa ſpũalis de qua loquit aug. que ẽ in angelis. recte dicit aia. Angelus. n. ẽ ſubſtãtia ſeparata a corpore. nõ faciẽs vnã naturã cũ corpore. ergo nec virtus eius. ſꝫ anima facit vnũ cũ corpore. ergo illa virtus ſpũalis que ẽ in ãgelis nec recte dicet aia mundi. Sed nec virtus diuia recte dicet aia mũdi. virtus. n. diuina ẽ ipſa eẽntia diuina. eẽntia aũt diuina cũ aliqua nã creata ſpũali vel corporali. nõ ↄuenit ad faciẽdũ vnũ ĩ natura. ergo virtus diuina nõ ẽ anima mundi. ſi ergo pfectõ mũdi ñ ẽ aia. neqꝫ mũdus aial erit. ¶ Ad primo obiectũ in ↄtrariũ. dõm eſt. ꝙ licet celum hẽat aliũ motorẽ in dextrũ vel in ſiniſtruꝫ ꝗ̃ ipſaꝫ naturã ipſius mobilis. nõ tñ motoꝛ ille eſt aima. ſꝫ eſt aliqua ſubſtãtia ſepata a corpore: mouẽs corpus. vñ nõ recte dicit aia. Et lꝫ motus ille ſit volũtarius. nõ tñ ẽ ab aia: ſed ẽ a pricipio mouẽte p intellectũ. nõ. n. oĩs motus volũtarius ẽ animalis. ¶ Et ſi obijciat ꝙ motoꝛ ille mouet p intellectũ. nõ mouet tñ per intellectũ vnicũ cuꝫ mobili. ⁊ iõ non ẽ motus aial rõalis. Sed nec ẽ motus aialis ſenſibilis. cũ ille motus regat ꝫm apprehẽſionẽ ↄueniẽtis vel incõueniẽtis ipi mobili. ¶ Ad illud vero qḋ obijcit. ꝙ duplex ẽ pfectio mobilis ꝫm motuꝫ rectũ natura ſcꝫ ⁊ aia. ⁊ aia nobilioꝛ ꝗ̃ natura. ergo a ſimili ĩ eo ꝙ mouet orbiculr. dõꝫ ẽ ꝙ nõ ẽ ſimile. pfectio. n. ĩ corpore mobili qḋ mouet motu recto: vnit cũ ipſo corpore. nõ tñ vt faciat motũ in ipſo: ſꝫ vt cõtineat ⁊ ſaluet eẽ eius. cũ hẽat eẽ corruptibile. ⁊ iõ ↄgruẽter vltima pfectio ⁊ nobilioꝛ talis corporis dicet anima. nõ ſic aũt ẽ in corporibus. ꝗ ex dono ↄditoris ſũt icorruptibilia. nõ. n. indigẽt pfectione ↄtinẽte eẽ ⁊ ↄſeruante. que ſit intra. ſꝫ indigẽt pfectione qua eliciat motus ⁊ iõ celum nõ hꝫ animã pro pfectione. ſed nobiliorẽ ſubſtãtiaꝫ ſcilicet angelicã intelligẽtiã.

Membꝛum quintum.

Ad quintũ quo querit vtrũ pfectio attendat reſpectu reꝝ in genere vel in ſpecie: vel ẽt in idiuiduis. Qḋ ſit ĩ generibus ⁊ ſpẽbus. videt p hoc ꝙ dicit in Geñ. i. ĩ fine. Igit pfecti ſũt celi ⁊ oĩs ornatus eorũ. ſꝫ hec pfectio fuit in generibus ⁊ ĩ ſpeciebus oĩbus. nõ ãt in oĩbus idiuiduis. ⁊ tũc fuit pfectũ vniuerſum. ergo pfectio vniuerſi ↄſiſtit in iſtis. ¶ Itẽ aug. ſup geñ. ad litte. Si aliquã creaturã ſic iſtituẽ putauimus vt genꝰ eius prime illi ↄditõi ñ iſeruerit. apte ↄdicimus dicẽti ſcripture qꝛ ↄſũmauit oẽ opus die ſexto. Cõtra. plus ẽ eẽ vnũ numero ꝗ̃ eẽ vnũ ſpẽ vel gnẽ. pfectio ergo multitudis plus colligit ex his. ꝗ hñt vnitatẽ idiuiduatõis: ꝗ̃ vnitatẽ generis vel ſpẽi. ſꝫ hec ẽ pfectio ipius mũdi. ergo pfectio mũdi nõ ↄſiſtit tñ ĩ multitudie geneꝝ vel ſpẽꝝ. Ad qḋ dõꝫ. ꝙ duplex ẽ pfectio. vna ĩ rebus actu entibꝰ. ⁊ alia ẽ in ipis pricipijs hñtibus vĩtutẽ multiplicãdi res actu exñtes. Quãtũ ad primũ modũ ñ fuit oĩmoda pfectio ĩ opibus ſex dieꝝ. Quãtũ ad ſcdõꝫ modũ fuit pfectio ſufficiẽs. Vñ aug. ſup Geñ. ad litte. ꝑt itelligi deũ requieuiſſe a ↄdẽdis generibꝰ creature. qꝛ vltra iã ñ ↄdidit aliqua gnã noua. deinceps ãt vſqꝫ nũc ⁊ vltra opat eorũdẽ geneꝝ adminiſtratõeꝫ. Itẽ aug. ſup Geñ. ñ defuit aliqḋ tunc cauſalr ↄditũ. qḋ poſtea viſibilr ↄdebatur.

Membꝛum ſextum.

Ad ſextũ quo querit. vtrũ quodlibet qḋ ẽ ĩ mũdo dicat impfectũ reſpectu illius pfectionis. Qḋ videt. quodlibet eiꝫ qḋ ẽ in mũdo ps ẽ ipſius mũdi. ſꝫ ps poſſibilis ẽ reſpectu perfectõis totius. ⁊ qḋ ẽ poſſibile reſpectu pfectionis totius. dicit impfectũ reſpectu illius. ergo quodlibet qḋ ẽ ĩ mũdo ẽ iperfectũ reſpectu pfectõis mũdi. ¶ Hoc ẽt arguit ex ↄpatione corpis hũani. ptes. n. corpis hũani ipfectõeꝫ hñt reſpectu aie que ẽ pfectio totius. ergo ſic erit in mũdo ⁊ ptibus eius. Cõtra. celũ primũ qḋ mouet: nõ querit aliud ad ſuũ motũ ꝗ̃ illã pfectõnẽ: ſꝫ ad ſuũ eẽ nõ querit illḋ. ſꝫ rõe ſui eẽ dicit ps ipſius mũdi. ergo rõne ſui eẽ nõ ẽ impfectũ reſpectu illius pfectõis mundi. ¶ Preterea ſi ponat quedã pfectio mũdi itra ſicut lux que diffudit ſe p ptes mũdi. celũ illud qḋ pꝛio hꝫ lucẽ ĩ actu nõ in potẽtia. nõ dicet poſſibile ſiue impfectũ reſpectu huius pfectõis mundi. Ad qḋ dõꝫ ẽ. ꝙ ẽ duplex pfectio ĩ aliquo toto.

Eſt.n.pfectio que dat eē ptibus mūdi ſm qd̄ ē in
toto. ⁊ ē pfectio que ↄſeruat opationem ptiū ſiue
motū.pfectio ergo iā dicta ipſius mūdi n̄ dat eſſe
ptibus mūdi ſ; ꝙ ſūt i mūdo.ſ; ſeruat quādā cō
tinuationē i motu vel opatōe. ⁊ ꝓpter hoc l; poſ
ſibilia ſint ad ipſā pfectōe; rōe motus vel opis.
nō tn̄ rōe ipſius eē i ptibus nobilib⁹ maxie. Nec
ē ſilr̄ de aīa que ē pfectio corpis hūani.ipſa.n.cō
ſeruat eē i ptibus viuificādo ⁊ motū i eiſdē. ⁊ iō
oīno dicit̄ pfectio.hec aūt dr̄ eē pfectio ſm qd in/
quātū ptes mūdi ſubiecte ſūt motui. Si aūt loq/
mur de ipſis ptibus i eē ſuo hn̄t quādā pfectionē
itra.que ſm aug.vocat̄ ↄnexio.que tn̄ ↄnexio nō
ē ſine virtute diuina.res mūdi in ordie ↄnectēte.
Vn̄ aug.v.de ciui.dei. ip; cauſaꝝ ordinē ⁊ quā/
dā ↄnexionē dei ſūmi tribuunt volūtati. De hac
iteꝝ ↄnexiōe dicit aug.in.iij.de libe.arbi.Si reb⁹
deeſſent aie,que ipm faſtigiū ordinis in vniuerſa
creatura ſic obtinerēt:vt ſi peccare voluiſſent in/
firmaretur vniuerſitas. magnum quiddā deeſſet
creature.illud enim deeſſet. quo remoto ſtabili/
tas rerū atq; connexio turbaretur.

Queſtio. xix. de angelis quo ad fieri.

EXpedita par/
te que ptinet ad ↄſideratōem
creature in cōi.adiuuāte dn̄o
ꝓcedendū ē ad ↄſideratōem
creature i ſpāli.q̄ztū ad nāe in
ſtitutōe;.Primo d nā ſpūali
ↄſiderādū ē.Deinde de corpali. Tertio de illa q̄
ↄpoſita ē de corpali ⁊ ſpūali.ſ.hoie. Spūalis ve
ro creatura de qua prīo ē agēdū ē angelus q hoc
nomē h; ex officio.non ex natura ſicut dicit gre.
Circa vero angelū ſūt hec ↄſiderāda.Primum
qd̄ ptinet ad fieri.Scdm̄ qd̄ ptinet ad eē ſubſtātia
le eius.Tertiū qd̄ ptinet ad potētiā eius ⁊ opera
tionē. Hec aūt duo ſunt ↄiūctī; tractāda. q̄ꝛ vnū
illoꝝ p ſe cognoſcit̄ ex altero. Circa vero pri/
mu; fieri querit̄.Primo vtru; prius creati eēnt
q̄; alie creature.que ptinēt ad opa ſex dieꝝ.Se/
cūdo ſi ſimul ſint creati. ita ꝙ ↄprehēdant̄ i ope/
ribus ſex dieꝝ. vtru;:ſimul ſint ↄditi in nālibus ⁊
gratuitis: an tantu; in nālibus bonis. Tertio vbi
ſint collocati in creatione.

Membrum primum.

AD primū ſic dr̄ in libro de eccleſiaſti/
cis dogmatib⁹.cū adhuc tenebre ipa;
aquā occultarēt:facti ſūt angeli ⁊ oēs
celeſtes virtutes: vt nō eēt ocioſa dei
bonitas:ſ; haberet i qbus p multa ante ſpacia bo
nitatē ſua; oſtēderet. Ex quo accipit̄ ꝙ ante viſi/
bilem mūdu; facti ſunt angeli ſiue creati. Similr̄
Hiero.ſup epl̄a; ad Titum. idē videt̄ ſentire di/
cēs.Quāta tpa.quātas ſecl'oꝝ origies fuiſſe arbi
trādū ē i qbus angeli throni ⁊ dn̄atiōes ceteriq;
ordines deo ſeruiētes abſq; tpu; vicib⁹ atq; mē
ſuris iubēte deo ſubſtiterūt. Ad ↄtrium ſic. In
prima die creata ē lux ſiue ↄdita ſm aug.q̄ztū ad
vnā expoſitionē p lucē dſignat̄ creatura āgelica.
ergo creatura angelica facta ē in opibus ſex die/
ru;. ¶ Itē Aug.ſup Gen̄. cū dictū ē fiat lux ⁊ fcā
ē lux.illa nā patri coeterna itelligēda ē. p quā oīa
ſūt facta.ſ; illa de qua dici potuit.prior oīu; crea
ta eſt ſapiētia.hec aūt nō ē niſi creatura āgelica.er
go creatura āgelica fcā ē iter opa ſex dieꝝ. Ad
qd̄ dm̄.ꝙ creatura angelica ſimul creata ē cum
alijs. ⁊ int̄ opa ſex dieꝝ tanq̄; primū opus. ¶ Ad
illud vero qd̄ primo obijcit̄ in ↄtrium.dm̄ eſt.ꝙ
nō ex hoc voluit ille q ↄdidit eccl'aſtica dogma/
ta.dare itelligere.ꝙ angeli eēnt facti anteq̄; crea/
ret̄ celū ⁊ terra:qd̄ ex verbis eius euidētius elici
pōt.dicit.n.cū adhuc tenebre ipſa; terrā occulta
rēt ⁊ aqua terrā abſcōderet: facti ſūt angeli. ex q̄
accipit̄ ꝙ ſimul tpe vel poſterius nā vel tpe facti
ſūt angeli reſpectu celi ⁊ terre.ꝙ.n.tenebre aquā
occultarēt hoc dr̄ pp hoc qd̄ hr̄ i Gen̄. ꝙ tenebre
erāt ſup faciē abiſſi.aqua āt terrā abſcōdebat. q̄ꝛ
nōdu; diuiſio facta fuit aquaꝝ nec aque a terra.
Qd̄ āt ſubiūgit.vt nō eēt ocioſa dei bonitas: ſed
hēret in qbus p multa an̄ ſpacia bonitatē ſuā oſtē
deret.hoc itelligit̄ dupl'r.vel vt angeli creati eēnt
cū celo creato ante oē; diē. ⁊ ita deus ſuā boni/
tatē oſtēderet an̄ opera ſex dieꝝ. quadā exigenti
diſtātia tpali:ſ; ꝙ dr̄ a qbuſdā expoſitoribus. ꝙ
ia; celū creatū erat cū tpe. ⁊ poſt facta eēnt q̄ fie/
bant i ſex diebus.nō autē itelligit̄ p hoc ꝙ dicit p
multa an̄ ſpacia.ꝙ creauerit deus āgelos an̄ ce/
lu; ⁊ terrā quodā iteruallo tpali. Vel intelligitur
illa prioritas tpis qua primus dies pceſſit ſequē
tes. ⁊ ille dies primus quāda; dicat diſtantiā tē/
poralez reſpectu eoꝝ que ſequunt̄.Qd̄ aūt dr̄ ne
ſit ocioſa bonitas dei. nō ſic intelligēdu; ē ꝙ etiā
in eternitate fuerit ocioſa. nō ei; deus eterna ca/
ruit generatōe ⁊ eterna ſpiratiōe. ⁊ eterna cogni
tione ⁊ dilectōe.niſi dicat̄ ocioſum. ꝙ caret actu
exteriori ſine effectu. non eni; eternaliter creauit
res:ſed non cōgruit nomen ocioſitatis deo attri/
buere.Similiter illud verbū quod dicit Auguſt.
in li.de ciui.dei ex quorūdam opinione. bonita/
tem ſcilicet dei nūqua; fuiſſe vacuā.ſi intelligatur
ratōe eterne,generatōis ⁊ huiuſmodi verū eſt. ſi
vero ratiōe effectuum in creaturis nō eſt verum
vbi hec dictio nūquā reſpiciat tempus. tempore
enim vel pricipio temporis exiſtēte bonitas dei
nunq̄; fuit vacua ab effectibus. ¶ Quod aūt dici
tur ab Aug.in.xij. de ciui.dei. ꝙ ſemp fuerūt an/
geli. ⁊ igit̄ ante celū ⁊ terrā:ſic itelligēdū eſt. non

ꝙ ſemp dicat ſemp eternitatis.ſꝫ ſēp eui vel tpis.
Vñ aug. ibidē. Deus ſemp fuit eternitate imutabi
li iſti aũt facti ſũt. ſꝫ iō ſemp fuiſſe dicũt:q2 oi tpe
fuerũt.ſine qb⁹ tpa nullo mō eē potuerũt. Et ue
rũ.ſicut dicimus creatũ tps ſemp fuiſſe:q2 oi tpe
tps fuit:ita nō ē ɔñs vt ſi ſemp fuerũt angeli.iō ñ
ſint creati.vt ꝓpterea ſemp fuiſſe dicant.q2 oi tpe
fuerũt. Qd aũt dr prior oi creatura ē ſapia.ſi itel
ligatur de angelica pp rōnem eius ꝙ ē creatũ.ñ
intelligēdũ ē ꝙ prior tpe celo ⁊ terra ſit creata.ſꝫ
prior dignitate.rōne ſue icorpeitatis.⁊ ſue ſepa
tionis a corpibus. Vñ aug xi.de ci.dei. Angelica
creatura ē q̄ oia q̄ deus ɔdidit.nãe dignitate ꝓce
dit.vel dr prior oiuꝫ:q2 prima iter creaturas.eo
ꝙ cũ celo creet.vl' q2 prio die ſit facta.ſꝫ ꝙ noie
lucis ſpũalis itelligit. Sicr illud qd dr in.xl.iob.
Ipſe ē principiũ viaꝝ dei:attendendum ē princi
piũ ſm iam dictã rōnem:vel rōne dignitatis vel
rōne tpis:eo ꝙ inter angelos hũc primũ digni
tate ɔdiderit. Vñ greg. Principiũ actōuꝫ dei ve
hemot dr.q2 cuꝫ tãta crearet hunc primũ ɔdidit.
quē eminētiorē reliqs angelis fecit.⁊ hoc ad di
gnitatē ptinet. Cũ angelis ṽo primus dr ɔditus
tpe:q2 ſm quorũdã ſãctoꝝ opinionē:prio die cō
ditus ē.⁊ itelligũt prioritatē dici.ad diē priorita
te tpis. Nec hoc ē ɔ̄riũ ꝙ ibidē dr.ecce vehemot
quē feci tecũ:nō.n.intelligit ſm beatũ Grego.de
vnitate tpis.ſꝫ cognatōe rōnis. Vñ greg.cũ hoie
factus ē.nō vnitate tpis ſꝫ cognatione rōnis:q2 i
cuncta reꝝ nã nullũ rōnale aĩal ē niſi angelus ⁊
hō.qcqd rōne vti nō pōt:cũ hoie factũ non dr.

Membruꝫ ſecunduꝫ.

Ad ſcdm quo queritur. an conditi ſint
i naturalibus tãtuꝫ. vel ēt in gratuitis.
Qd auctoritatibus ⁊ rationibus pro
batur. Dicit.n.augu.in li.de ci.dei.xij.
Bonã voluntatē qs fecit.niſi ille q eos cũ bona
volũtate.i.cũ amore caſto quo illi adherēt crea
uit.ſimul i eis ɔdens nãm ⁊ largiēs grãm. ¶ Itē
aug.in li.de correctōe ⁊ grã. Angeli beati erant
añq̃ caderent.eratq3 qd adhuc coꝝ beatitudini
adderet.ſi pſtitiſſent donec ſũme beatitudinis ple
nitudinem tãq̃ premiũ pmanſionis ſuſciperent.
Ex quo arguit.cũ beatitudo ñ ſit ſine grã: ꝙ ipſi
erant non tñ in naturalibus creati ſꝫ ēt in gratui
tis. ¶ Item Jo. dama.loquens de angelis dicit.
Per verbũ dei creati ſũt oēs angeli.⁊ a ſpũſan
cto p ſanctificationē pfecti:ſm ꝓportionē digni
tatis ⁊ ordinis.illuminatione ⁊ grã pticipantes.
¶ Itē dama.lumen creatus ē a conditorē ⁊ bo
nus factus ē. ¶ Itē aug.de fide ad petrũ. De an
gelis hoc diſpoſuit ⁊ ipleuit.vt ſiquis coꝝ boni
tatem volũtatis pderet.nunq̃ eũ diuino munere
repararet. Itē rōnibus pōt oñdi cũ.n.ãgeli crea
ti eſſent i ſtatu.i quo aliqua lege nãe aſtricti erãt.
poterãt demereri trãſgrediēdo legē illaꝫ:ergo p
oppoſitũ iplēdo qd legis erat poterãt mereri.ſꝫ
mereri nō poterãt niſi habēdo grãm gratũfaciē
tem:ergo ɔditi erãt nō tñ in nãlibus ſꝫ ēt in gra
tuitis. ¶ Itē in mēte angelica ſcriptũ ē pceptũ di
lectōis diuine:cũ pcepto aũt datũ ē adiutoriũ im
plendi.nihil.n.repugnans erat ex pte recipiētis.
nec deſuit bonitas diuina ſue creature.ſꝫ adiuto
rium iſtud nō ē niſi grẽ:ergo ɔditi ſunt cũ gratui
tis. Itē arguitur ex hoc qd dicit aug.in li.de fide
ad pe.creauit eos.vt p ſeipis illũ diligerēt.cuius
ſe tales creatos ope cognouiſſent.ſꝫ ñ poterãt di
ligere ipꝫ p ſe.niſi grã eleuãte nãm:ergo habue
rũt grãꝫ a pricipio creatōis. ¶ Itē ſumit rō a mi
nori.ſi.n.hō q nō hꝫ tãtã ſilitudinē nãe ɔditus ē
i gratuitis.multofortius ãgelus ɔditus fuit i gra
tuitis. Qd ãt hō ɔditus fuit i gratuitis accipit ex
hoc qd dr ſup illō luce.x.ſpoliauert eũ ⁊c. Per
hoiēꝫ.n.illũ itelligit adã.vulneratus ergo fuit in
nãlib⁹:⁊ ſpoliat⁹ gratuitis:ergo habuit gratuita.
Itē ſi de angelo cadēte veꝝ ē ꝙ ɔditus fuit i gra
tuitis:multo vel eque ē veꝝ d alijs. ſꝫ de ipſo dr
ſub figura. Ezech.xxviij. Plenus ſapia ⁊ pfectus
decore i delicijs padiſi dei fuiſti.ſꝫ delicie padiſi
ſpũalis ſunt grẽ:ergo fuit ɔditus i gratuitis. pari
ergo rōne vel ãpliori boni ãgeli erãt ɔditi i gra
tuitis. Cōtra.aug.ſup geñ.ꝙ ãgelica creatura
prio erat iformis creata ⁊ celũ dicta:deide dic eã
formatã ⁊ lucē appellatã.hec ãt formatio ē i cō
uerſione ipſius ãgeli ad ſuũ ɔditorē.q̄ ɔuerſio ē
p grãm:ergo nō prio cũ creati ſũt:ɔditi ſũt i gra
tuitis. ¶ Itē ſi grãm habuiſſent gratũfaciētē:qua
rōne vnus ɔuerteret ad deũ meritorie.eadē rōe
alter ɔuerteretur.ergo ſi qdaꝫ ſtetiſſent.pari rōe
⁊ alij. ¶ Itē dicit aug.i encheri.ſic fact⁹ ē hō re
ctus.vt manẽ i ea rectitudine poſſꝫ.nō ſine diuio
adiutorio.⁊ ſuo fieri ɔuerſus arbitrio.ſꝫ hec re
ctitudo fuit grẽ gratiſdate ipſi nãe. Si ṽo habui
ſet grãꝫ gratũfaciētē.ex adiutorio illius grẽ poſ
ſet manere in illa rectitudine:ergo ñ habuit hō a
pricipio adiutoriũ grẽ gratũfaciētē:ergo nec ãge
lus. Itē creati erãt i tali ſtatu:i q̄ indifferētes erãt
ad bonũ ⁊ ad malũ.vt ſi vellēt ɔuerterēt ſi vellēt
auerterent.ſꝫ hec dña ē nãliũ nō gratuitoꝝ:ergo
angeli ɔditi erãt tñ in nãlibus ⁊ ñ ɔditi i gratui
tis. Ad qd dicũt quidam ꝙ angeli creati erant
in naturalibus ⁊ ɔditi i gratuitis. ¶ Ad obiectuꝫ
aũt in ɔ̄riũ.primo dicũt ꝙ non eſt ɔtrariũ:ꝙ
primo fuit creata natura ãgelica informis: ⁊ po
ſtea formata facta eſt lux. Scdm.n.opinionē au
gu.hic prius ⁊ poſterius nō referũtur niſi ad or
dinem nãe:nō ad ordineꝫ tpis:⁊ ſic ſimul creati
ſunt i nãlibus ⁊ ɔditi in gratuitis. Scdꝫ aũt opi
nionē alioꝝ ſanctoꝝ.prius ⁊ poſterius dr in tpe:
⁊ ſic prius erãt i nãlibus creati ⁊ poſtea i gratui
tis ɔditi. Aliq tñ q illō opus prime diei d ipa lu

cē facta referūt ad ꝯfirmationē. vñ diuiſio lucis
a tenebris ē ſepatio ꝯfirmatoꝝ i bono. a ꝯfirma
tis i malo dicūt angelicā nãm eē iformē. qꝛ nō
dū habuit cōfirmationē. ſꝫ nō dicūt iformem. qꝛ
nō habuit formā gratie. ⁊ hoc modo ſimul cre
ati erāt i naturalibꝰ ⁊ gratuitis. quātū ergo ad
duas opiniones ſuſtineri pōt. Nec ē ꝯtrū qđ di
cit aug. qꝛ nō itelligit de hoc qđ ē prius ⁊ poſte
rius tēpore. ſꝫ nã ſiue origine. ¶ Ad ſecūdū dicē
dū. ꝙ lꝫ angeli boni ⁊ qui nūc ſunt mali ſint cō
diti i gratuitis: nihilominꝰ remanebat apđ eos
libertas arbitrij. ſm quā illi poterāt pſiſtere in
gratia ex dono dei. ⁊ iſti cadere a grã: ⁊ hoc ñ
fuit ex pte grē ſꝫ ex pte volūtatis. cuius erat pſi
ſtere i bono vel cadere a bono. ⁊ ē ſimilis reſpō
ſio reſpōſioni auguſtini. qua rñdet obiectiōi fa
cte de duobus q pares ſūt in oībus. pter hoc ꝙ
vnus reſiſtit peccato ⁊ aliꝰ cadit i peccatū. dicit
eīm ꝙ hoc ē ex ipa libera volūtate. que facit qđ
i ſe ē vt ad bonū cōuertat. vel deficit a bono ad
qđ poſſet ꝯuerti. ſicut. n. ē i hoībꝰ duobꝰ. quorū
vterqꝫ hꝫ gratiā. vnus cadit p peccatū. alius vo
nō cadit. ita potuit eē angelis ¶ Ad tertiū dōm.
ꝙ lꝫ hō vel angelus factus ſit rectus ñ tātū recti
tudie nãe. ſꝫ rectitudie gratie. nō tñ ex illa rectitu
die accipit pſeuerātiā ſicut oñdit Anſel. de cari
tate diuia. Sicut. n. homo. ⁊ ſi habeat gratiam
gratūfaciētē: nō tñ hꝫ donū pſeuerantie quo nō
poſſit cadere a bono. habet tamē donū gratie.
cui ſi adhereat manebit i bono: ita angeli. lꝫ ha
berēt gratiā gratūfaciētē. nō tamē habuerūt do
nū pſeuerātie. quo i bono ꝯfirmarent. ſed habu
erūt donum gratie quo i bono poſſent permane
re. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ lꝫ creati eēnt ſm quãdã
idifferētiā ad bonū ⁊ malū. hoc mō vt poſſent. ſ.
conuerti ⁊ auerti ſi vellēt. tamē poterant ⁊ hi ⁊
illi habere gratiā. licꝫ. n. gratia inclinet liberum
arbitriū vt conuertat ad bonum. nihilominꝰ ta
mē ſibi relinquitur vt adhereat gratie ſequēdo
eā vel repellat eā cadendo i peccatum. Alij vo
ſuſtinēt aliā ptē. exponētes auctoritates que ex
preſſe loquunt de grã p grã gratiſdata. ¶ Ad il
lud vo qđ oñdit ꝙ liberū arbitriū erat i tali ſta
tu. i quo potuit trāſgredi pceptū. pp qđ ēt erat i
ſtatu tali i quo poterat iplere. Dōm ē ſm hoc. ꝙ
nō ē ſimile. trāſgredi. n. ē ex ipo libero arbitrio
creato de ſe. iplere vo ē ex ipo libero arbitrio i
formato p grãꝫ potuit tñ facere qđ pceptū erat.
ſꝫ ad hoc ꝙ meritoriū eēt: requirebat gratia gra
tūfaciēs. quā habere poterat ſi ſe iclinaret. ¶ Si
milr rñderi poſſet ad hoc qđ obijcit de dilectio
ne p auctoritatē aug. i li. de fide ad pe. Ad hoc
. n. creauit vt pre ſe deū diligeret: nec tñ oꝫ ꝙ in
creatore ſit datū vt pre ſe diligeret deū ⁊ ſuper
oīa. cū ceteris circūſtātijs que requirunt ad motū
caritatis. ¶ Si vo obijceret. ꝙ ſi i ſolis nãlibus
creatus eēt āgelus. ñ poſſꝫ mereri ꝯfirmatōꝫ ex
illo ſtatu. Rñdēdū ē ꝙ ex ſtatu illo nō meret cō
firmatōꝫ. niſi ſupadderet grã. Vñ ſm hoc opor
teret ponere triplicē ſtatū. nē. grē ⁊ ꝯfirmatōis.
Rñdēdū eſt ſm hoc. ꝙ h videbit icōueniēs. na
tura. n. iclinat ad gratiā. gratia vo meret ꝯfirma
tionē qđ in rōnabili creatura manifeſtū ē. ¶ Ad
illud vo qđ obijcit p ſimilitudinē de hoīe. rñde
ri pōt idē de hoīe ⁊ angelo. Vñ ſicut auctorita
tes. que loquunt de gratia data angelis a pricī
pio. exponūt dē gratia gratiſdata. ſm hāc opi
nionē: ita auctoritates que iueniunt de hoīe poſ
ſent ſm eādē rōem exponi. ¶ Ad illud vero qđ
obijcit de angelo. dꝭ. xxviij. Ezech. in padiſo in
delicijs padiſi ⁊c. dōm ꝙ illud intelligit de grã
gratiſdata. Et ſi q̄rat pp quid rōe taliū gratiarū
dicat fuiſſe in delicijs padiſi. Dōm ē ꝙ hoc fuit
rōne ſtatus inocētie: i quo attēdit quaſi q̄dā bti
tudo. ¶ Videt autē melius dictū. ꝙ nūqua habu
it gratiā gratūfaciētē. Hac rōne. nã rōnal nālr ſe
mel vtibilis ē de ſe. nō pluries niſi ex vnione cū
aliquo alio. ſicut ē d anima rōali. q̄ ſepata a cor
pe neceſſario pmanet in ſtatu i quo erat añ ſepa
tionē. Vñ āgelica nã ſemel vtibilis ē. Vñ ſemel
auerſa a deo ſemp pmanet in auerſiōe. ⁊ ꝯuerſa
ad deū ſemp pmanet in ꝯuerſiōe. ſꝫ ꝯſtat ꝙ an
gelus hñs gratiā gratūfaciētē. nō pōt nō ꝯuerti
ad deū ꝯuerſus ſemꝉ. nō pōt auerſus eē. ex quo
pꝫ ꝙ āgeli apoſtate nūquā habuerunt gratiam
gratūfacientem.

Membrum tertium.

De tertiū quo q̄rit d loco in quo āgli
creati ſūt. Circa qđ q̄rit. Primo ſi ne
ceſſe fuit eē locū corpalē in quo crea
rēt. Scđo q̄rit ſi fuit ꝯueniētia qđ fu
it illud corpus. vtrū celū empireū vel aliqđ ali
ud corpus. Tertio ē qđ. ſi fuit celū empireum.
qua rōe dꝫ eē repletū angelis.

Articulus primus.

Ad articulū primū ſic obijcit. Angl's
ē ſba incorporea. ñ indigēs corpe in
ſuo eē. ſba vo q̄ nō indiget corpe in
ſuo eē. nō indiget corpe in ſuo fieri.
ſimilr. n. ſe hꝫ ad eē. ⁊ ad fieri. ergo āgl's ñ indiget
loco in ſuo fieri. ſꝫ ſuū fieri ē creari. ergo āgl's ñ
indiget loco in ſua creatōe. ¶ Itē āglica ſba hꝫ
quēdā motū ſiue actionē q̄ nō determinat loco.
ſꝫ nobilior ē eēntia rei q̄ꝫ ſuus motus vel actio.
ergo eēntia eius in ſuo fieri nō indiget loco. Mō
aūt motus eius nō determinet loco ſiue actio. pꝫ
p augu. ad oroſium dicētem. ꝙ ſpiritus icreatus
mouet ſpiritum creatum p tēpus ⁊ non p locū.
cōtingit. n. reminiſci preteritoꝝ ⁊ intueri pſētia
ſine loci determinatōe. q ptineat ad motū remi-

niſcētie vel motū ↄtuitiōis. ⁊ ita motus ſubſtātie
ſpūalis pōt eē non per locū:multofortius ergo
ipſa ſubſtātia i eius creatiōe ñ idiget loco. ¶ Itē
ſi ñ eēt corpus:nihilominꝰ ſubſtātia ſpūalis ſe-
parata quandā aſſimilatōem hꝫ ad primū.cū er
go bonitas dei eēt ſupfluēs: ⁊ ſi ñ eēt corpus.ni
hilominus crearet angelū ad ſue bōitatis i crea
tura declaratiōem.ſꝫ hoc exñte ñ eēt creatio an-
geli i loco: ⁊ intelligit de creatōe qua creatus ē:
nō creatiōe actiōe ipius creatoris.ergo angeli ñ
indigēt loco i quo fuerūt creati. ¶ Itē locus qui
ē de neceſſitate ad fieri alicuius rei.dꝛ principiū
generatōis illius rei.ſꝫ corpus cū ſit ignobilius
ñ eſt pricipiū fieri ipius rei nobilioris.ſ.ſubſtan
tie incorpee:quātū ē de ſe ſepate a corpe.ergo ñ
indiget angelus corpe tanq̄ loco ſue creatiōis.

Cōtra.dicit augu.in lib.de aia ⁊ ſpū.ꝙ ſolus
ſpūs icreatus incircūſcriptus.ſpūs ꝟo creati lo
co circūſcribunt. ſꝫ illa que circūſcribunt loco:
ꝓportōꝫ hñt ad locū. Idē dic̄ aug.de eccl'aſticis
dogmatibus. Ex eo corporeas dicimus itelligi
biles naturas.ꝙ loco circūſcribunt. Et ſilr bea
tus bernar.ſup canti.liquet oēm ſpūm creatum
corporeo idigere ſolatio.qd̄ ſi ē:erit ꝓportō ſpi
ritus angelici ad corpus aliqd̄.rōe cuius dicent
angeli creati eē i loco. ¶ Preterea.ñ oia corpa
equalis ſūt diſſilitudis reſpectu ipius ſpūs ange
lici.ſꝫ quedā minus elōgant. ⁊ quedaꝫ minime.
ſūt.n.corpa opaca ⁊ ſūt q̄dā corpa trāſpentia: ⁊
ſunt quedā luminoſa. Angeli ꝟo ſicut dicit dyo.
ſūt lumina intellectualia.eſt.n. ſūma lux intelle-
ctualis a qua dſcēdūt lumia creata. Corpa ergo
luminoſa minime diſtāt i ordine reꝝ a lumibus
intellectualibus.cū ergo extra mūdū nec ſit ope
ratio nec ſit eēntia.ↄuenit vt lumia itellectualia i
corpe lumioſo collocent. Ad qd̄ dōm.ꝙ ange
li lꝫ ſm eēntiā ſuā ñ depēdeat a loco corpali.eſt
tñ quedā ↄueniētia angeloꝝ cū corpibus qbuſ-
dā.ſicut dicit beatus berñ.in.v.omel.ſup canti.
rōne miniſterij ⁊ cuiuſdā ↄgruētie i vniuerſo.
Qd̄ eniꝫ rōe miſterij.dicit btūs berñ.i illa omel.
iferior ſupiorq̄ꝫ ſpūs ꝓprijs corpibus egent:ſed
tm̄ qbus iuuēt ñ iuuent.ſꝫ pecus qdaꝫ ex debito
ſuitutis ⁊ vſus tm̄ tpaliū corpaliūq̄ꝫ neceſſitati
iuuādo ſuit. Ideoq̄ꝫ ille ſpūs ⁊ cū tpe tranſit ⁊
cū corpe deficit.angelus ꝟo curat i libertate ſpi
ritus adminiſtrare officiū pietatis ſeſe miſtruꝫ ex-
hibēs mortalibus.vtpote ſuis ieternū futuris ci
uibus ⁊ cohēdibus etne iocūditatis. Ex h pꝫ ⁊
multis alijs rōibus quas ibi ponit.de qbus ifra
dicet i tractatu d aſſūptōe corpoꝝ.ꝙ angeli hñt
ↄueniētiā rōne miſterij cū corpibus. Rōne autē
ↄgruētie i vniuerſo hñt.n. corpa ſuos ornatus.
Inter ꝟo iſtos ornatus ē lux ſpūalis ⁊ corpal':
q̄ inter ſe hñt ↄueniētiā. Vñ ſup illud ⁊ vſq̄ꝫ ad
nubes veritas tua.dicit glo. Celi ſup nubes ſūt.i
qbus celis ē ſedes angeloꝝ. Vñ quaſi q̄daꝫ con
gruētia ē in vniuerſo iter lumia itellectualia ⁊ lu
mina corpalia. Ad obiecta ergo dōꝫ.ꝙ lꝫ an-
gelus ñ indigeat corpe ad ſui eē: ⁊ poſſit ſine lo
co corpali creari.nihilominus tñ rōne dicte cō-
gruētie i pte vniuerſi magis ↄuenienti collocat.
¶ Ad ſcōm ꝟo dōm.ꝙ cū angelus duplicē hēat
actū ↄtēplatōis ⁊ miſterij.rōne actus ↄtēplatio-
nis:ſicut dicit btūs berñ. i pdicta omel. nō reqrit
corpus.rōne ꝟo actus miſterij reqrit. Vñ illa rō
ñ ↄcludit aliud:niſi ꝙ angelus rōe ſue eēntie nō
dpēdeat a corpe:nec reqrit corpus. ¶ Ad tertiū
ꝟo dōm.ꝙ ſicut ibi ↄcludit: ⁊ ſi ñ eēt corpus.ni
hilominus poſſet creari angelus i ſuo eē ſubſi-
ſtere. Vñ nō pp hoc dr̄ locus creatōis:qꝛ in ipſa
creatiōe neceſſarius ſit locus.ſꝫ qꝛ creatū a prin
cipio ſue ↄditōis ibi ↄuenient ē collocatū. ¶ Ad
quartū dōm.ꝙ locus i qbuſdā rebus corpalibꝰ
dr̄ principiū generatiōis.in corpalibus ꝟo nō ē
principiū generatōis:ſꝫ pōt eē pricipiū aliquoꝝ
corpoꝝ i qbus ⁊ cū qbus vniant ſube incorpo-
ree. Vñ cū ſuba incorporea ſeparata ē a corpo
re in eē:non requirit locū corpalem qui ē prin-
cipium generatōis:cum nullum habeat corpus
cui vniat ſicut forma materie.

Articulus ſecundus.

AD ſcōm articulū quo querit.ſuppoſi
to ꝙ fuerit ↄueniētia locū eē corpalē
i quo ↄditi eēnt angeli.querit qd̄ fuit
illud corpus.fuerūt aūt qui dixerunt
creari in celo empireo:pp hoc qꝛ illud celum ē
ſupremū celoꝝ ⁊ nobiliſſimū. Vñ dicit ſtrabus.
celū ñ viſibile firmamētū hoc appellat ſꝫ empi-
reū.i.igneū vel intellectuale:qd̄ ñ ab ardore ſed
ſplēdore dr̄.qd̄ ſtatim factū repletuꝫ eſt angelis.
Et Iſi.dicit in diſtinctiōe celorū in glo.ſup illud
x.deut. En dñi dei tui ē celū. ⁊ celū celi:qd̄ ſupre
mū celū ē celū angelorū. Io.dama.vocat illd̄ ce
lū ↄueniētiā viſibiliū ⁊ inuiſibiliū:eo ꝙ ipſum ē
ſupremū. ¶ Qd̄ aūt ñ ſint creati in illo celo.vr̄ p
hoc qd̄ dꝛ Iſa.xiiij. Aſcendā in celū ⁊ ſilis ero
altiſſimo.ſꝫ aſcēſus dr̄ eē reſpectu ſupioris loci
eo in quo creatus ē.ergo ñ fuit creatus i ſupre-
mo loco:ſꝫ celū empireū ſupremus locus ē.er-
go ñ fuit creatus in celo empireo:pari rōne nec
angeli. ¶ Itē aug.ſup geñ.ad lit.iij.li. ſupior ps
aeris pp purā trāquillitatē celo cui collimitatur
cōi pace ↄiūgit: ⁊ eius vocabulo nuncupat.in q̄
fortaſſis pte ſi fuerūt añ trāſgreſſionē ſuā angeli
trāſgreſſores cū principe ſuo nūc dyabolo tunc
archāgelo.nō miꝝ ē ſi poſt peccatū in hāc ſunt
detruſi caliginē.ex q̄ vr̄ accipi ꝙ illi āgeli creati
fuerūt in ſupma ⁊ puriſſima pte aeris: q̄ celum
ethereū dr̄:pari rōe ⁊ alij angeli. ¶ Itē dic̄ Io.
dama.loquēs de angelis cadētibus. Ex his an-

gelicis virtutibus q̄ p̄ferant terreſtri ordini: ⁊ cui
terre cuſtodia a deo ꝯmiſſa erat: nõ nã malus fa
ctus ſʒ bonus exñs ⁊ ĩ bono genitus lib. arbi. ſui
electiõe: verſus ẽ ab eo qḋ ẽ ſm nãm: in id qḋ eſt
preter nãm. Si ergo cuſtodia terre deputata fuit
angelis: ꝯuenit cuſtodes approximari ſue cuſto/
die. angeli ergo illi loco approxiati erãt terrene
habitatõi. ſʒ celũ empireuʒ remotiſſimũ ẽ a ter/
rena habitatõe. ergo ĩ initio creatiõis ñ ꝯuenie/
bat illos ibidem collocari. Ad ꝯriuʒ vr̃ facere
auctas ⁊ rõ. Dicit̄. n. in cẽteſimotertio ps. ſup il/
lud. Draco iſte quẽ formaſti. glo. ſm ſubam for/
maſti in q̃ bonus erat ⁊ in ẽpireo locatus. ¶ Ad
idẽ facit qḋ dr̄ ezech. xxviij. poſui te ĩ monte ſcõ
dei. Interli. in padiſo tertio. ſ. celo. ad qḋ paulus
fcʒ raptus ẽ. Sʒ alibi dr̄ ꝙ tertiũ celũ fuit empi/
reũ. ergo poſitus fuit ĩ celo empireo ab initio ſue
creatõis. de illa. n. poſitõe loqt̄ ibi. ¶ Hoc idem
rõne põt pſuaderi. cũ. n. corpa ſint ordiata ⁊ ſic
finitas ĩ corpibus erit aliqḋ ſupremũ corpus. il/
lud ſupmũ vocat̄ empireũ. Qḋ. n. ſit corpus pʒ
ex auctẽ ſtrabi ⁊ bede. q̄ ĩ glo. ſup pricipiũ geñ. ḋ
hoc loquunt̄. ſʒ ſupremũ celuʒ eſt nobilius inter
corpa. Si ergo aliqḋ corpus ꝯgruat habitatõni
angelorꝝ: illḋ erit ſupmũ. ergo celũ empireũ cõ/
uenit vt ſit eorꝝ hītatio. Ad qḋ dõm. ꝙ ſm p̄di
ctas auctes angeli creati in celo empireo ſũt prio
collati. ¶ Ad obiectũ aũt prio in ꝯriuʒ. dõm ẽ ꝙ
aſcẽſus ille de quo dr̄ in Iſa. aſcendã in celũ ⁊c.
ñ fuit aſcẽſus corporeus: ſʒ loqt̄ methaphorice:
vt aſcẽſus dicat̄ affectꝰ rei excellioris re illa quã
hʒ. Uñ affectus ſiue appetitus equipantie diuie
ſʒ quendã modũ dicebat̄ aſcẽſus. Si. n. volebat
aſcẽdere ad celuʒ trinitatis: hoc ñ erat vt de loco
inferiori aſcẽderet ad ſupiorẽ. ſʒ ꝙ appetebat nõ
eẽ ſub alio ⁊ ꝓprie ptãtis eẽ: qḋ ſoli deo ꝯuenit.
Celũ ẽt trinitatis ñ eſt corpus: ⁊ ñ ẽ aliud q̃ ipſa
trinitas. nõ tñ appetebat eẽ eiuſdẽ ſubẽ cum p̄re
q̃ño ẽ filius ⁊ ſpũſſcs̄. De affectu ãt eius ſiue ap
petitu ĩfra dicet̄ ĩ ꝓprio tractatu. ¶ Ad ſecũdo ve
ro obiectũ dõm. ꝙ illud qḋ dicit aug. in. iij. li. ſup
geñ. opinãdo dicit. Uñ addit dubitatõis ſignũ di
cẽs fortaſſe: ⁊ cũ hac ꝯiunctõe ſi: que notat dubi
tationẽ. ⁊ hoc accipit ex hoc ꝙ q̄dã p̄hi dicebãt
demones hr̄e aerea corpa: ⁊ angelos ſilr̄: rõne
quorꝝ corporꝝ ꝯueniebat eis rõ aeris: vel ĩ ſupe/
riori parte ſicut bonis: vel ĩ inferiori ſicut malis.
¶ Ad tertiũ vero dõm. ꝙ illud qḋ dicit dama. ḋ
cuſtodia terreſtris ordis. ñ cogit dicere ꝙ fuerũt
in loco ꝓpinquo terrene ĩhabitatiõi cũ creati fue
rũt. angeli. n. exñtes in celo ſũt cuſtodes hoiꝫ q̄
ſũt habitatores terre. diſtãtia ãt localis huiuſmo
di ñ impedit q̄n poſſint cognoſcere ea q̃ agunt̄ in
terra. ſm ꝙ accipiũt a verbo eterno. Vel rõne ẽt
perſpicacitatis naturalis. poſſunt ẽt quedam co/
gnoſcere p̄ñtia: que tñ remota ſunt in loco.

Articulus tertius.

AD tertiũ quo querit̄ de hoc. ꝙ dr̄ celũ
empireũ ſanctis angelis eẽ repletũ. ⁊
dicunt̄ ſancti angeli: vel pp bonitateʒ ĩ
noĩe: vel ꝓpter ſanctitateʒ gr̃e: non qʒ
adhuc eẽnt ꝯfirmati. ¶ Videt̄ aũt ꝙ ñ ꝯuenienter
dicat̄ celũ eẽ repletũ. Illud. n. dr̄ replere aliḋ: cu
ius ps occupat partẽ: ⁊ alia ps aliã vt nõ ſit va/
cuũ. ſʒ angeli cũ ſint ſube incorpee ñ hñt partẽ ⁊
pteʒ quãtitatiuã. ergo ñ ſũt repletiui loci corpa/
libus. ¶ Preterea repletũ dr̄ illud cuius plenitu
dini ñ põt fieri additio: ſʒ celũ empireuʒ ñ ſic fuit
repletuʒ angelis: vt eis nulla poſſʒ fieri additio.
poſſẽnt. n. creari alij angeli ⁊ ĩ celo empireo col
locari. ¶ Itẽ repletio corpis quã facit angelus: ñ
ẽ ad modũ corpis replẽtis aliḋ corpus: ſicut aq̃
replet vas: nec ſicut aĩa replet corpus vt tota ſit ĩ
toto corpe: ⁊ extra ñ poſſit eẽ ſicut forma alius
corpis. nõ. n. angelus ẽ forma corpis qḋ replet:
nec ſicut deus dr̄ replere mũdũ. hiere. xxiij. Ce/
lũ ⁊ terrã ego impleo. hec. n. ĩpletio ẽ ꝙ eẽntialr̄
ẽ in rebus ꝯſeruãs res in eẽ. quo ergo mõ dr̄ ce
lũ ab angelis repleri. ¶ Preterea ſi celũ dicitur
repletũ eẽ angelis. quibus angelis dicit̄ repletuʒ
ꝓpter illud verbũ qḋ dicit beda. Mox vt celuʒ
creatũ ẽ: ab angelis ſanctis repletũ ẽ. An eniʒ in/
telligitur hoc de angelis cõiter: aut tñ de bonis.
Qḋ nõ de angelis bonis tñ: videt̄. nõdum eniʒ
facta fuit diuiſio lucis a tenebris. in qua diuiſiõe
ĩtelligit̄ diuiſio ſanctorꝝ angelorꝝ a reprobis. Si
vero ĩtelligat̄ de angelis cõiter: tam hi q̃ʒ illi di/
cebant̄ celũ replere. ergo cadẽtibus malis ange
lis: ad hoc ꝙ nõ eẽt vacuitas ĩ celo: eẽnt alij an/
geli ſubſtituẽdi. repletio eniʒ illa aliquid faciebat
in celo. ergo defectus plenitudis eẽt quedaʒ im/
perfectio: nõ aũt ꝯueniẽter dicit̄. ꝙ nobiliſſimum
⁊ ſupremũ imperfectionẽ haberet in eẽ: vel in be
ne eẽ: cum inferiora corpa obtinuerũt pfectioneʒ
vtroqʒ modo. ¶ Preterea. ex hoc qḋ dicitur ꝙ
celũ ſtatim vt factum ẽ: repletũ eſt angelis. aut ita
intelligit̄ ꝙ angeli prius eẽnt facti ſine loco: ⁊ po
ſtea illum repleuerũt locum. qḋ non videt̄: eo ꝙ
nihil ſit creatũ ante celũ ⁊ terrã. ſicut habetur ex
vna expoſitõne eius qḋ dicit̄. In principio crea
uit deus celũ ⁊ terraʒ. Aut poſterius facti ſunt. ⁊
hoc ñ videt̄ ex ipa intentõne auctis: qua dicit̄ ꝙ
celum ſtatim repletũ ẽ vt factũ eſt. Unde videtur
deſignare ꝙ tempus nõ interciderit: ex quo de/
relinquit̄. ꝙ ſimul creati ſunt cũ celo. Sed videt̄
per ſimile ꝙ hoc nõ ſit verꝝ. prius eniʒ facta ẽ ha
bitatio: in qua debebãt hoies habitare: q̃ hoies
qui debebãt habitare. Similiter prius facta ẽ ha
bitatio volatiliuʒ q̃ ipſa volatilia: ⁊ ſic de alijs.
ergoꝰ prius videtur ꝙ conueniat celum fieri tan/
q̃ habitationeʒ: ⁊ poſtea angelos tanq̃ habita/

tores. Ad qd dōm ꝙ celū empireū dicit ange
lis repletū.pp ipam ſufficiētiā ⁊ congruitatē or
natus.ſufficiētia aūt dicit eē ſm numerū eorū qui
ordinati ſunt ad deū. ¶ Ad illud vero qd obijcit
de repletione.dōm ē.ꝙ nō accipit repletio eodē
modo quo corpus dicitur replere aliud corpus.
Nō.n.angelus hab3 partes quātitatiuas. S3 di
cit repletio quo ad ꝯgruētiam ornatus.⁊ ſufficiē
tiam ordinatoꝝ a deo. ¶ Ad ſcdm vō dōm ꝙ re
pletio dr celi.nō q2 nō poſſit fieri additio.poſſēt
eīm plures aīe glorificari ꝗ ſuīt caſus angeloꝝ.
⁊ ita additio fieret ſup repletionē iā dictā.ſ3 dicit
repletio.q2 denumero angeloꝝ nō fiet additio.
nō q2 nō poſſit.ſ3 dei beneplacitū. ¶ Ad tertium
dōm ꝙ nō ē repletio illa ad modū repletōis cor
poris.nec ad modū quo aīa replet corpus.nec q̄
deus replet mūdū.ſ3 quo ad ſufficiētiā illoꝝ āge
loꝝ.qui imediate deū ꝯtēplant. nō ꝙ alibi ñ poſ
ſint deū ꝯtēplari illi qui facti ſūt.ſ3 q2 ille locꝰ di
cit ꝯuenientior.ſm illud qd dicit Dama.ꝙ deus
dr eē i celo quo maniſeſtior ē eius opatio.ſ3 dicit
eē repletio quo ad ſufficiētiā i multitudie illiꝰ cre
ature i ſpecie. ⁊ quo ad ornatū celi. ¶ Ad quartū
vō dōm ꝙ repletio illa dr de angelis ipis crea/
tis.qui tūc habebāt ſanctitatē inocētie. licet autē
aliqui poſtea ceciderūt.nihilominus erit repatio
illius ruine angelice. ⁊ pficiet numerus quo ad
aīas ſāctas q̄ ſubſtituēt. ⁊ ita erit oioda repletio.
Et ſi dicat uerū vacuitas vel ipfectio quod inde/
cēs ē corpi nobiliſſimo. Dōm ē.ꝙ ex hoc nulla ē
īdecētia illi corpori.ſ3 illis āgelis qui ceciderūt.
ſicut ſi fiat palatiū pulcherrimū aliquibus ami/
cis alicuius regis. ⁊ illi poſtea delinquant pp qd
expellunt.idecētia ē i expulſis non palatio a quo
expellunt.remanet.n.i ſua pulchritudie. Nec legi
tur i ſcriptura ſacra.ꝙ celo empireo daret ita or
natus.ſicut firmamēto vel aeri vel aque vl' terre.
Cū.n.ſit vniforme i lumioſitate. h3 ſuū ornatū in
ſe a quo nō deficiat. ¶ Ad quitū dōm.ꝙ creatio
angeloꝝ nō fuit aū creationē celi.ſ3 ſimul cū ipo
celo empireo.nec ē ſile de hitatione hūana ⁊ an
gelica.habitatio.n.hūana ſm quādā expoſitōē3
ſāctoꝝ priꝰ facta ē ⁊ poſtea hō qui debebat ibi/
tare.hō.n.ꝓprīa habuit formationē de limo ter/
re.ergo oportuit ꝙ prius eēt terra. Angelus aūt
ad ſui creatōē3 nō idigebat mā ꝑexiſtēte.nec cor
porali nec ſpūali. ⁊ iō nō requirebat vt celū priꝰ
eēt creatū tāquā ex cuius pte fierent angeli. Et ſi
obijciat de aīa hois que de nihilo facta ē. Rñdē
dū ē ꝙ ipa nō dicit habere hitationē niſi i quadā
ordiatione ad ſuū corpus. Nō.n.aīe ſancte poſt
ſepationem a corpore hitant i celo.hoc nō ē niſi
q2 tūc ſūt ſicut angeli dei.ſ3 nō ē ille locus qui cō
petat ab initio ꝯditiōis ipi aīe exiſtēti i corpore.
aīe.n.exiſtēti i corpore hitatio terrena primo de/
putat.nec fingēdū ē ſicut quidā3 finxerunt.ꝙ an i
me ſint ſimul create i celo cum angelis. ⁊ poſtea
vnaqueq3 deſcēdat ad corpus terrenū ſibi depu
tatum.ſ3 creādo infunditur ⁊ īfundēdo creatur.

Queſtio.xx. de angelis quo ad ſubſtāna3.

Conſequenter ꝯſiderādū ē de his q̄ ꝑtinent
ad ſbām angeli.quoꝝ primū
ē. Quid ſit.pp quoſdā aſtruē
tes ipos non eē.ſ. ſaduceos.
Scdo quid ſit genere. Tertio
quid ſit ſm rōnē. Quarto vtrū pſonalitatē habe
at vel nō. Quito de differētia angeli ⁊ aīe. Se
xto de differētia angelorum inter ſe.

Membrū primum.

Circa primū vr ꝙ nō ſit angelus. Nā3
quicqd ē h3 ordinē i vniuerſo.ſ3 āge/
lus nō videt habere ordinē i vniuerſo
q2 aut haberet ordinē īfra hoiē3 aut ſu
pra.aut eēt i pari ordie cū eo. Nō ſupra.q2 ſicut
dicit augu. Inter deū ⁊ animā rōnalē ꝓut eſt ad
imaginē ⁊ ſimilitudinē dei.nihil ē mediū.ſ3 ſi eēt
ſupra eēt medius iter hoiem ⁊ deū. Silr īfra aut
i pari nō vr cōpetenter ordinari. q2 cōſtat ꝙ no
bilioris ꝯditioīs ē ꝗ hō: nobiliori vero ſm ꝙ
huiuſmodi ē debet locus nobilior ⁊ ſupior. vi/
det ergo ꝙ nō poſſit habere ordinē in vniuerſo
⁊ ita nec eē. ¶ Preterea.phs ⁊ remigius ⁊ etiā
augu. ⁊ fere omnes ſancti volūt.ꝙ quecūq3 ſunt:
ſunt propter hominē.ergo ⁊ angelus. ſi ergo ē:
ergo determinat eē eius rōne actuum quos h3 i
ordiatione ad hominē.aut rōe alicuius illorum.
ſed ꝓpter hominē non habet niſi actus iſtos.re/
uelare.cuſtodire.miniſtrare. ſ3 neceſſitas ſui eſſe
aut ſui ordinis nō videt determiari rōne iſtorū
actuū aut alicuius eoꝝ.q2 nō ratione duoꝝ pri/
morū.q2 illi ad ſupiorē pertinēt: ⁊ oñſum eſt ſu/
perius ꝙ ſupra hominem nō pōt habere ordi/
nem i vniuerſo. Similiter ratiōe miniſterij quia
miniſtrare eſt inferioris. cum ergo miniſtrare cō
ueniat ei ratiōe hominum h3 ꝙ dicitur ad heb.
j. Oēs ſūt adminiſtratorij ſpūs i miniſteriū miſſi
pp eos q hēditatē capiūt ſalutis: rōe eius ꝯpete/
ret ei ſolū locꝰ iferior q tñ ei ñ ꝯpetit ſic oñſū ē. ⁊
ita vt prius vr.ꝙ nō habeat ordinē3 i vniuerſo.
¶ Preterea eiuſdē cāe ē dare eē rei ⁊ cuſtodire
eā in eē ⁊ ēt reuelare ei reuelāda. ⁊ dare ei q̄ ſūt
neceſſaria ei.ita ꝙ miniſterio alterius nō idigeat
dūmodo ſit cā ſufficiēs.nec idigens aliquo tāꝗ̄
medio i ſuis opatōibus.ſ3 deus ē huiuſmodi cā
reſpectu hois.ergo ñ idiget aliq̄ medio q̄ ad ꝑdi
cta.q̄re nec āglo.ergo ñ ē ponēdū eē āgl3 pp ho

minē.quare nec eē.cū oīa ſint pp hoīeꝫ vt dictū eſt. Sed ꝯ̄.Ordinē creaturaꝝ ſm ſupius ⁊ inferius ē ponē ī vniuerſo ſm approximatōeꝫ maiorē ⁊ minorē ipſaꝝ ad deū ſm ꝙ maiorē ⁊ minorē hn̄t ſilitudinē ad ipꝫ.ſꝫ cū ipſo hn̄t maiorē ſilitudinē aut minorē.ſm ꝙ magis ſuā bonitatē cōicat.ſm ꝙ cōtingit recipe ex pte creature. ſꝫ ē ſb̄a intellectualis hn̄s ſilitudinē cū ipſo.que ad eius imaginē facta ē.ſicut aīa q̄ ē vnibilis corpi. ⁊ quo ad hoc nō hꝫ ſilitudinē cū ipſo.ſꝫ ꝯſtat ꝙ ſi ē ſb̄a itellectualis nō vnibilis corpi:qꝛ h̄ maiorem ſilitudinē habebit cū deo.rōe eius ꝙ ē corpori nō vnibilis:⁊ ex pte creature nō ē repugnātia qn̄ talis poſſit iueniri.cū ergo deus velit ſuaꝫ bonitatē cōicare creature.vr̄ ꝙ huiuſmodi ſb̄aꝫ ſit neceſſe eē in vniuerſo.aut aliter eſſꝫ imperfectio ī vniuerſo.huiuſmodi aūt ſb̄am vocamus angelum.quare vr̄ ꝙ ad ꝑfectōeꝫ vniuerſi neceſſe ſit ponē angelū. ⁊ ſupra hoīem in vniuerſo ordinari. ¶ Itē ad idē. Aīa hꝫ itellectū poſſibilē ꝗ recipit ab inferiori ſicut a fantaſmatibus. ⁊ intellectum agentē ſꝫ quē recipe pōt a ſupiori.ſꝫ nobilior ⁊ ēt plus habens ſimilitudinē cū deo.ē ſubſtantia intellectualis.recipiēs a ſuperiori ſolum. ergo ad perfectionē vniuerſi neceſſe ē huiuſmōi ſubſtantiam ponere. Hec eſt autem angelus ⁊c̄. ¶ Item phs in lib.de cāis. Eſt quedam ſubſtantia.cuius ſubſtantia ē in eternitate:⁊ actio in tpe vt aīa quedam cuius ſubſtantia ⁊ actio ē in tpe vt ſubſtantia corpea. ⁊ quedaꝫ cuius ſubſtantia ⁊ actio eſt in eternitate:⁊ hoc ꝯgruit ad ꝑfectōꝫ vniuerſi.exquo ī vniuerſo ē repire reliqua duo ſubſtātiaꝝ genera:erit ⁊ repire tertiū.huiuſmōi aūt ſb̄a eſt angelus.qḋ pꝫ:qꝛ ibi accipit eternitatem ꝓ euo.cū in eodē libro dicat quoddā eē: eē ante eternitatē. ⁊ ꝯſtat ꝙ n̄ pōt accipe eternitatē niſi pro euo:ergo neceſſario ē ponere angelum. ¶ Itē ꝙ angelus ſit ſumitur ex motu celoꝝ. cuꝫ n.moueantur ex cā extrinſeca.cā vō extriſeca ſit ſb̄a ſepata.non ē aūt aliqua ſb̄a creata ſeparata a corpe preter angelum:ergo angelus mouet: ergo angelus ē in vniuerſo. ¶ Item hoc oſtēditur rōe neceſſitatis humane.cū.n.habeat iperfectōꝫ multiplicē ad modū paruuli:hꝫ.n.imperfectōeꝫ ex pte aīe.hꝫ ēt impfectōꝫ ex pte corpis:ergo indiget cuſtode in bono ⁊ tutore a malo.ſꝫ cuſtos ſiue tutor iquātū huiuſmodi ſupior ē puulo:ergo illa ſb̄a ē ſupior ⁊ creata.cū hoc ſit qḋdā miniſteriū.n̄ niſi āgelus:ergo neceſſe ē āgelū eē. ⁊ hoc ē qḋ dī Iſa.lxij. Sup muros tuos hirlꝫ cōſtitui cuſtodes. ⁊ ꝙ angelus thobie debebat euꝫ cuſtodire eūtem ⁊ reuertētem ſicut dī Thob.v.

So.ꝯcedēdū ē ꝙ āgelus ſit. Vn̄ ḋ eius effectibus ſatis habet ī veti teſtō ⁊ nouo. ¶ Ad ea vō q̄ obijciunt in ꝯ̄riū intelligendū prio ē.ꝙ ē āgeli ad hoīꝫ ſupioritas. ⁊ inferioritas. ⁊ ꝑitas q̄ ad diuerſa tn̄:q̊ ad hoc ꝙ ſolus deus n̄.ſolū ē principiū creaturaꝝ:ſꝫ ēt finis.ita ⁊ hō ē finis creaturarū.ē hō quodāmō ſupior. Scḋm vō ꝙ hō dī ad imaginē dei.nō ē angelus eo ſupior dignitate q̊ ad hoc.ſꝫ q̄ꝫtū ad memoriā.itelligētiā ⁊ volūtatē.ē inter ipſos ꝑitas.ſm ꝙ rōne horū ḋterminatur abſolute imago dei in ipſis.ſꝫ q̂ ad actū intelligēdi.ē āgelus ſupior dignitate:qꝛ hꝫ ſimpliciorē modū in itelligēdo q̄ꝫ hō. ⁊ bn̄ ꝯcedimus ꝙ āgelus datus ē homini ad cuſtodiā. ⁊ ei multa reuelat. Vn̄ q̊dāmō ē ei ſubiectus q̄ꝫtū ad itellectuꝫ.n̄ tn̄ ſimpl'r.ſꝫ ſoli deo.cuꝰ ſolūmō ē dare eē.ē ſimpl'r ſubiectus. Vn̄ angelus nō dī dator ſꝫ miſtrator. ¶ Ad hoc qḋ obijcit ꝙ angelus ē ſimpliciter inferior hoīe.cū miniſtrare ad inferiorē ꝑtineat:dicimus ꝙ nō pp hoc habet.ꝙ in hoīe reſideat aliqua dn̄atio reſpectu angeli.ſꝫ ꝙ illud miniſteriū ſit ad vtilitatē hoīs. Vn̄ ꝓprie rōe huius miniſterij:ē miniſter dei nō hoīs. ¶ Ad alia vō dḋm ē.ꝙ angelus rōne miniſterij ordinat ad hoīem nō cū rōne ꝯtēplatōis intime q̄ deuꝫ ꝯtēplat.ſꝫ ordinat ſupra hoīem. ⁊ ita ordinē habebit ī vniuerſo vtroqꝫ mō.ſꝫ differēter. ¶ Ad illḋ vō qḋ obijcit.ꝙ eiꝰ cuſtodire ē cuius ē dare eē. dḋm ē ꝙ eius ē cuſtodire auctoritate. ⁊ illuminare auctoritate. ⁊ ita ḋ alijs:nihilominꝰ tn̄ hꝫ miniſtros.ſicut ē de rege magno.ꝗ auctoritate cuſtodit ea que ſunt in regno ſuo.nihilominus vō hꝫ pticulares cuſtodes.ꝗ diuerſis cuſtodijs ſūt ḋputati.

Membrum ſecūduꝫ.

AD ſcḋm q̊ querit.qd ſit āgelus gnē. Circa qḋ q̄runt duo. Primo vtrū ſit lumē ſpūale ex ꝯditōe ſue nāe:qḋ vr̄ ꝑ hoc.qḋ dicit dyo.in li.de diui.no. Demones integri ſunt ⁊ clariſſimi:⁊ ſi ipſi non vidēt claudētes ipſius boni inſpectiuas virtutes ſꝫ ꝯſtat ꝙ huiuſmodi claritas nō ꝯtingit ex aliq̊ accn̄ti ſupra nām.dico aūt nām primā reꝝ inſtitutōeꝫ:ſꝫ eē clariſſimū nō ꝯuēit niſi lumini:ergo āgeli ex ſua prima inſtōne nāli ſūt lumina. ¶ Itē dyo.in eo.li. Angelus ē imago dei manifeſtatio occulti lumis.ſpeculū puꝝ ſplendidiſſimū.ſꝫ qḋ ē ſpledidiſſimū rōe luminis dī huiuſmodi:ergo āgeli ſūt lumina ſiue lumioſi. ¶ Itē dyo. loquēs de āgelis in li.ḋ ierarchia angelica.dīc ꝙ āgeli ſunt lumina a pr̄e luminū dſcēdētia. ¶ Iteꝫ Io.dama.in ſcḋa di.lumē creatus ē a ꝯditore ⁊ bonus factus:ergo āgeli ex ip̄a ꝯditōe ſūt lumina. ⁊ ꝯſtat ꝙ logr̄ de lumine intellectuali.vn̄ ꝑmitit bonū ē lumē intellectuale angeli:ergo ex ſua ꝯditione ſunt lumina intellectualia. ¶ Preterea ſicē dicit ambro.luminis ē manifeſtare ſe ⁊ alia. ſed hanc ꝓprietatē hꝫ angelus vt ſe manifeſtet. ⁊ ſic ab alio cognoſcat. ⁊ alia faciat cognoſcē:exq̊ ꝑ-

famili:qꝫ ągeli ſint lumina:cū ꝓprietatē ei ꝯueniē tem habeat. ¶ Preterea cū dr̄ i geñ. fiat lux. ⁊ fa cta ē lux. lucis noīe. ſm qꝫ exponit btūs aug. deſi gnaꝉ angelica creatura:ergo angeli ſunt lumina.

Cōtra. lumē nō pōt eē tenebra. ſꝫ angelus pōt fieri tenebra ſpūalis p peccatū. Vñ dam. malū eſt tenebra itelligibilis. Auerſi. n. a ſūmo lumine fa cti ſunt tenebre:ergo angeli de ſua nā nō ſunt lu mina. ¶ Itē cū dr̄. deus diuiſit lumen a tenebris. noīe lucis deſignanꝉ angeli ſancti. noīe tenebraꝝ angeli qui ceciderūt p peccatū:ergo angeli ð ſua nā idīā hñt ad lucē ⁊ tenebras. ergo ñ ſūt ð ſua nā prima lumia. ¶ Preterea. locus ⁊ locatū ſūt ꝓportōabilia. ſꝫ loco tenebroſo ꝓportionanꝉ de mones:ergo ſūt tenebroſi. Vñ ⁊ dicunꝉ angeli te nebraꝝ. ſic habeꝉ vlti. ad ephe. Nō ē nobis col luctatio aduerſus carnē ⁊ ſanguinē. ſed aduer ſus rectores tenebraꝝ haꝝ. ergo angeli ð ſua nā nō ſunt luminoſi. ¶ Preterea ſi eēnt i ſua nā lu mina mali angeli. cū ſeipos cognoſcāt. cognoſce rent ſe eē luminoſos. ſꝫ cognoſcēdo ſe eē lumino ſos ſequereꝉ delectatio. talis āt nō ē i angelis ma lis:ergo angeli ð ſua nā ñ ſunt lumina. Ad qð dōꝫ qꝫ duplex ē lumē. ſ. nāe ⁊ gr̄e. qð ēt dr̄ lumē nāe hoc ē donū dei. Vñ vtiqꝫ lumina ad donum dei ptinēt ſed differenter. Vñ in li. ð diui. no. da ta ipſis angelica dona:nequaq̄ ipa mutata eē di cimus. ſꝫ hoc intelligiꝉ ð dono nature. qð nō ex toto mutatū ē. ſꝫ donū gr̄e. ſuppoſito qꝫ hñt gr̄aꝫ gratūfaciētē:oīo ē ablatū. ¶ Ad obiectū aūt p̄io dōm qꝫ illud qð dīc dyo. in li. de di. no. intelligiꝉ de lumine nāe nō ð lumine gr̄e gratūfaciētis. Vñ nihil ꝓhibet dmones eē clariſſimos q̄tū ad ipꝫ lumē nāe. qð ē in ipa pſpicacitate itelligēe:⁊ ni hilominus eē nō vidētes pp dfectū gr̄e gratum facientis quā nō hñt:pp faſtū elatōis i quā cecide runt. ¶ Ad ſcðꝫ dōm. qꝫ auctoritas beati dyo. in telligi vr̄ ð angelo iaꝫ hñte formā gr̄e. pp hoc qꝫ dr̄ ſpeculū ſplendidiſſimū. ſi tñ accipiaꝉ ꝓ ſplen dore nāe angelus dr̄ eē ſpeculū ſplendidiſſimū. i. valde ſplēdidū. pp reſultatōꝫ cuiuſdā lucis crea te a luce increata. Qð aūt dr̄ manifeſtatio occulti luminis. hoc itelligiꝉ pp hoc qꝫ lumē diuinitatis dr̄ occultiſſimū:manifeſtatio āt eius ē i lumine in telligētie angelice p̄io. ¶ Ad tertiū dōm. qꝫ illud qð dr̄ qꝫ angeli ſunt lumina. intelligiꝉ de illumina tis p gr̄am. ſic. n. ꝓcedit tractatus ð ierarchia an gelica. loqꝉ. n. de ordinibꝰ angeloꝝ ꝓut iam hñt gr̄aꝫ gratūfaciētē. ¶ Ad q̄rtū dōꝫ. qꝫ vbū Io. da ma. pt itelligi:vel ð luie nāe:vl̄ ð luie gr̄e gratūfa cietis. qð datū fuit a p̄cipio. ſuppoſito qꝫ ange li hñt gr̄am gratumfaciētē q̄cito fuerunt creati. ¶ Ad q̄ntum dōm. qꝫ intētio beati ambro. referꝉ ad hoc qð intelligitur de lumine nature. qð. n. ſe pōt cognoſcere ⁊ alia:hoc refertur ad lumē nāe angelica. n. intelligētia. ⁊ ſi nō aſſit gr̄a:hꝫ potē tiam cognoſcēdi ſe ⁊ alia. ¶ Ad ſextū dōm. qꝫ in telligitur ꝯditio angeli dupliciter. q̄tū ad eſſe ⁊ q̄tum ad bene eē. Quātuꝫ autē ad eē itelligiꝉ cō ditio angeli in ꝯditione celi. q̄tū ad bñ eē in con ditione luminis. ſicut dicit ibidē glo. fieri. n. lucē: nihil aliud ē q̄ angelicā creaturā ꝯuerti ad lumē eternū. ⁊ cuius habeat ſilitudinē ⁊ in eā habeat deſiderium perſeuerandi.

Articulus ſecundus.

Adhuc ēt q̄ritur. qd ſit angelus genere Eſt. n. duplex eē q̄tū ad eē pure natu rale ⁊ q̄tū ad eē gratuitū. Qð. n. dr̄ lu men hoc ptinet ad eē gratuitum. qꝫ dr̄ ſba a dama. hoc pertiet ad eē nāle. Queritur er go cū non ſit accidens. eo qꝫ in nullo alio ē ſicut i ſubiecto erit ſba. Suba aūt dicitur tripliciter. mā ⁊ forma ⁊ qð eſt ex his. addiꝉ ēt quarta dīa: vt ſba dicaꝉ illud qð ptinet ad quidditatē rei. Que ritur ergo. vtruꝫ angelus ſit ſba iſto mō vel illo. ¶ Qð āt nō dicaꝉ ſba materia ſic oñdiꝉ. Subſtā tia mā eſt receptiua formarum. que cū ipſā faciūt vnū i nā. ſꝫ ſi angelus ē ſuſceptiuus alicuius for me. non erit receptiuus forme que faciat vnuꝫ in natura cum angelo:ergo angelus non ē ſba mā: nec ſba forma. cum ſba forma ꝑficiaꝉ aliquā ma teriam. ¶ Preterea forma ineſt materie ꝫ quē dam modum. nec habet rōnem p ſe ſubſiſtendi. angelus āt nullū iſtoꝝ hꝫ:ergo nō diceꝉ ſba for ma. Nec diceꝉ ſba que ē ex his. ſba. n. q̄ ē ex his eſt ꝯpoſita. angelus aūt ſimplicitateꝫ hꝫ reſpectu materie. Simplicitateꝫ ēt hꝫ reſpectu forme:cuꝫ vtraqꝫ rō ſit entis compoſiti corpalis. non ergo angelus ē ſba ꝯpoſita. ¶ Si vero forte dicaꝉ. qꝫ angelus habet in ſe ꝯpoſitionē materie ⁊ forme. ⁊ ei atteſtatur qꝫ habꝫ potētiā recipiēdi ⁊ agēdi: ꝫ hoc obijciꝉ. qꝫ pari rōe forma ągeli erat ꝯpo ſita:qꝛ habet rōnem potentie receptiue a deo ⁊ actiue in creaturas. qð cū falſū ſit. eo qꝫ i infinitū oportēt abire ſm hūc modū:nō ergo erit ange lus ſba ꝯpoſita pp hanc rōnem. Ita nec erit ſba que exprimit rei quidditatē. hoc. n. nō ꝯuenit ab ſolute ſꝫ reſpectiue. dr̄. n. diffinitio alicuꝰ ſubſtā tia diffinita:qꝛ cōtinet quidditatem eius. ſed iſto mō non dicitur angelus eſſe ſubſtantia. cū ad ni hil aliud referatur per hunc modum:ñ ergo di cetur angelus eē ſubſtātia aliquo modorum ꝑdi ctoꝝ. ¶ Preterea. ſuppoſito qꝫ ſit ſubſtantia:aut eſt ſubſtantia ſimplex aut ꝯpoſita. Qð ſit ſimplex videtur p ꝯparationem ad aīam:cū. n. aīa ſim plex dicaꝉ. ſicut habetur in li. de aīa ⁊ ſpiritu. an gelus aut ſubtilioris eēntie ſit q̄ ſit anima. erit er go angelus ſimplex. Qð aūt aīa ſit ſimplex dicit Dama. ponēs talem rōnē. Aīa ē ſubſtātia viuēs ſimplex ⁊ incorpea. ⁊ in lib. de aīa ⁊ ſpū. Aīa eſt ſubſtātia ſpūalis ſimplex ⁊ indiſſolubilis. ꝓterea

angelus ē ſubtilio2is eēntie ꝗ̄ ſit pūctus. Pūct⁹
aūt dr̄ eē ſimplex: ergo multofortius angelus eſt
ſimplex. Cōtra. i oī qd̄ ē citra primū. differt qd̄
ē ⁊ quo ē. ſꝫ angelus ē citra primū. ergo i eo dī
qd̄ ē ⁊ quo ē. ſꝫ oē i quo differt qd̄ ē ⁊ quo ē ē cō
poſitū. ergo angelus ē ſubſtātia ꝯpoſita. ¶ Item
angelus hꝫ vires ſm quas attēdit ꝙ ē imago. ſ.
mēoriā intelligētiā ⁊ volūtatē: ſꝫ vires ſiue potē
tie nō ſunt ipa eēntia. q2 nulla eēntia ē ſua poten/
tia niſi i deo. ergo angeli eēntia nō ē ſue vires. er
go angelus ē ſubſtātia ꝯpoſita. ¶ Itē quecunqꝫ
ꝯueniūt genere ſm rōem. ſm eē nāe ꝯuenit ꝙ ha
beant mām. genus. n. rn̄det māe: ergo cū ſubſtan
tia que ē angelus: ꝯueniat cū co2pe in gnē: habe/
bit rōnem māe. ſꝫ ſi hꝫ rōnem materie habebit
rōneꝫ forme: ergo angelus ē ſubſtantia ꝯpoſita.

Ad qd̄ dōm ꝙ lꝫ ſm quoſdā phos. intelligen
tia que dicit angelus ſit forma ſine mā. vr̄ tn̄ dōꝫ
ꝙ ſit ꝯpoſitū ex mā ⁊ forma. Qd̄ ſi aliquibus vi
debit ꝙ ſit forma p ſe ens ſine mā. habebit ꝯpoſi
tōeꝫ ex q̄ ē. ⁊ qd̄ ē. cū vtroqꝫ mō dicat ꝯpoſitū
aliq̄ genē ꝯpoſitiōis. ¶ Ad p2io obiectū i ꝯ2ium
dicēdū ē. lꝫ angelus habeat ſimplicitatē reſpectu
materie co2po2alis ⁊ forme. q̄ ſimplices ſūt i ge/
nere ſuo. nihilomin⁹ tamē ꝯpoſit⁹ ē i ſe. ſꝫ reſpe/
ctiue ſimplex. Qd̄. n. dī ſimplicio2 his. hoc ē q2
hꝫ eē ſpūale. qd̄ ñ hꝫ forma hmōi co2po2alis vl̄
mā. Mā aūt dicit ſimplex. q2 ñ reſoluit ad aliaꝫ
materiā. ⁊ forma p2ia q2 ñ reſoluit i aliā formā.
⁊ ita alio ⁊ alio modo dicit vtrobiqꝫ ſimplex.
¶ Ad ſcōꝫ vō dōꝫ ē. ꝙ hoc poſito ꝙ āgelus ha
beat materiā ⁊ formā ſpūalē. ñ ſic ē i forma ſua.
vt pari rōne habeat potētiā receptiuaꝫ ⁊ actiuaꝫ
ſicut angelus. Mā forma dicit hr̄e receptiuā po/
tētiā. vt recipiat eē a dō. Sꝫ angelus ꝑter illā po
tētiā q̄ ꝯuēit creature inq̄ꝫtū huiuſmōi. hꝫ ꝓp2iā
potētiā. vt recipiat formas itelligibiles. quā ñ hꝫ
illa forma d̄ ſe. ¶ Ad tertiū dicēdū ꝙ cū dī ange
lus ſimplex: aut aīa ſimplex ꝯpatiue dī reſpectu
īferio2is dignitate q̄ plus hꝫ de ꝯpoſitiōe. ¶ Ad
illud vō ꝙ obijcit de angelo reſpectu pūcti dōm
ꝙ nec angelus nec punctus oīmodā hꝫ ſimplici
tatem. ſꝫ punctus dī ſimplex in genere magnitu/
dinis. ꝯpoſitōꝫ tn̄ eēntie hꝫ reſpectu rei icorpal̄.
Silr̄ āgelus lꝫ dicat ſimplex reſpectu aīe: nihilo
minus dī hr̄e in ſe ꝓp2iā ꝯpoſitōꝫ. ¶ Ad illd̄ vō
qd̄ obijcit d̄ mō ꝯpōnis angeli. ꝙ hꝫ cōeꝫ mām
cū co2pe ſic dr̄ hr̄e genus cōe. Dōꝫ ꝙ hoc falſuꝫ
eſt: lꝫ. n. in hoc ꝯueniāt. ꝙ vtrūqꝫ dī hr̄e mām ſꝫ
ſuuꝫ moduꝫ: nō tn̄ eandem. nō. n. ē eadē mā co2/
po2alium ⁊ ſpiritualium. ſicut infra oñdetur in
tractatu de opibus ſex dieꝝ. Vn̄ ex hoc ē genus
cōe: q2 aliqua rō mālis cōis ē ſm rōnem. nō ꝙ
eadem ſit materia.

Membrum tertium.

AD tertium quo queritur. quid ſit an/
gelus ſm rōnem. Et p2imo queritur
quātuꝫ ad illā diffinitionē quā ponit
Dama. ij. lib. ij. c. Angelus ē ſubſtātia
inco2po2ea itellectualis ſemper mobilis. ſemper
arbitrio libero deo miniſtrans. ſm grāꝫ nō na/
turam imo2talitatem ſuſcipiens. ¶ Obijcitur aūt
ꝯ hanc rōnem multipliciter. Videtur eniꝫ ꝙ p2i
ma differentia ibi poſita vel tertia ſupfluat. vidē
tur ibi eſſe conuertibiles adinuicem. cū oīs ſub/
ſtantia arbitrio libera ſit intellectualis. ⁊ ecōuer
ſo. ¶ Item ꝯ ſcōam differentiā obijcitur. ⁊ p2io
rōne eius ꝙ dicitur mobilis: q2 ſicut ꝓbat phs.
nullū ipartibile ē mobile. ſed angelus ē imparti/
bilis. cum ſimpliciter ⁊ abſolute ſit ſimplex vt
ꝓbatum eſt. ¶ Itē obijcitur cōtra hāc ꝙ dicitur
ſemper mobilis: aut. n. hoc dicitur eo ꝙ ſemper
actu moueatur: aut q2 ſemper poſſit moueri: nō
primo modo: q2 hoc falſum eſtꝫ. Si ſcōo modo
ſed hoc ſimiliter veꝝ eſt in co2pibus. quid ergo
adderet angelus ſup2a co2pa. rōne huius dr̄ie.
¶ Item obijcitur de o2dine tertie differentie ad
ſcōam: quia conſtat ꝙ p2ius eſt cognoſcere bo/
num aut malum. ⁊ poſtmodū hoc ⁊ illo cogni/
to ſequit electio huius ⁊ fuga illius. tertio ſeqt
motus ad hoc aut ad illud. ⁊ ita ſm hoc ſic de/
berent o2dinari iſte dr̄ie. vt dicēetur angelus ē ſbā
itellectualis. arbitrio libera. ſemp mobilis. ¶ Itē
cū dī angelus ē ſubſtātia libera arbitrio. de q̄ li/
bertate intelligitur. nature. ſ. aut grē. nō gratie. q2
tunc illa dr̄ia non ꝯueniret malis angelis. quod
falſum eſt: ſi nature adhuc non vr̄ ꝯuenire malis
angelis. Et p2imo q2 ſꝫ ꝙ aliquis plus vel min⁹
remouet a ſūma libertate. plus aut minus cadit
i ſeruitutē: ergo q pfecte ⁊ plene cadit i ſeruitutē
culpe ⁊ pene. ſimplr̄ recedit a ſūma libertate. ſed
malus angelus in plenā ⁊ pfectam cadit. ſ. i ſerui
tutē pene ⁊ culpe ſine fine. ⁊ ſine aliquo remedio.
ergo ſimplr̄ a ſūma libertate recedit. ergo liber/
tas arbitrij ei nō ꝯuenit. ¶ Ad idē Anſel. poſſe fa
cere malū nō ē libertas aut ps libertatis. ſꝫ p2ius
ſolūmō ꝯuenit malis āgelis: ergo vt p2i⁹. ¶ Itē
cū arbitriū ſit rōnis. ⁊ qd̄ ē intellectuale ē rōale.
vident eē conuertibilia: q̄rit quō differant. ¶ Itē
cuius dr̄ia ponit hec differētia inco2pea: ⁊ pla/
num eſt ꝙ nō ad differentiam ſbē inco2po2ee. cū
rōne huius ꝯueniat cuꝫ angelo. Similiter vr̄ ꝙ
nec rōne co2poꝝ: q2 ipſa iam erant ab angelo di
uiſa. per hoc ꝙ p2emiſſa erat hec differentia itel
lectualis. ¶ Item queritur p quam dr̄iam poſitā
differt angelus ab aīa. ⁊ vr̄ ꝙ p nullā. ¶ Itē q̄rit
d̄ hac dr̄ia deo miniſtrās. vr̄ ꝙ nō ſit dr̄ia angeli
eſſentialis: q2 angelus deſinet miniſtrare: cuꝫ pp
hoīes miniſtret. vt capiant hereditatē ſalutis eter
ne. vt dī heb. j. ⁊ igitur deſinet miniſtrare: cū ho
mines ceperint hereditatem illā: ergo male pe/

ritur hec differētia i ꝑdicta diffinitōe. ¶ Itē que/
rit̃ de vltia dr̃ia. primo quare nō aſſignet imozta
litas angelo ſimplr̃ ꝛ abſolute. cū aug. dicat aiaꝫ
ſimplr̃ eē imoztaleꝫ. cuꝫ imoztalitas magis videa
tur angelo ꝙ̃ aie ꝯuenire. ¶ Itē querit̃ vtrū imoꝛ
talitas ꝯueniat tā angelo ꝙ̃ aie ꝑ nām vel ꝑ gr̃aꝫ.
ꝛ ꝙ nō ꝑ naturā ſꝫ per gr̃am dicit̃ in diffinitōe.
hoc ēt pꝫ ꝑ hoc qd̃ dicit gre. q2 oīa creata q2 ex
nihilo ſūt in nihilū tenderēt niſi manu creatoꝛis
retinerētur: ergo ꝑ naturā tēdūt in non eē. ergo
nec angelus nec aīa ꝑ naturā hn̄t ꝙ ſint imozta/
les. ergo ſi ſint imoztales. hoc erit gr̃a nō natura.

Rn̄dēduꝫ ad euidētiā diffinitōis huius ꝛ par
tiū eius. Pꝛio notāduꝫ ē ꝙ ſunt duo modi diffi/
tōis. vnus attēdit̃ ꝙ̃tuꝫ ad illā diffinitionē i qua
ponunt̃ genus ꝛ dr̃ie. quaꝝ vnaq̄qꝫ ps extēdit ſe
in plus: tn̄ oēs veniūt i equalitatē. ꝛ hec diffinitio
ē ex genere ꝛ dr̃ia vel differētijs. que notificat eē
ſubſtāiale rei. Alius ē q attendit̃ in diffinitōe ſm
quē cognoſcimus potētias ꝑ actus ꝛ ſbaꝫ ꝑ po/
tētias. ꝛ hec notificat eē virtuale rei. ꝛ talis ē ꝑdi
cta diffinitio āgeli. Quo ad hoc vero pōt notifi/
cari dupl̃r. vel i ſe vel i ꝯpatione. In ſe pꝛimo du
pl̃r. vel ſm virtualē potētiā quā hꝫ ad cognoſcē
duꝫ. ꝛ ſic dicit̃ ſubſtātia itellectualis. vel ad mouē
duꝫ. ꝛ hoc adhuc dupl̃r. vel quātū ad ꝯditioneꝫ
loci: ꝛ ſic dicit̃ ſemꝑ mobilis. vel quātū ad cōdi
tionē affectionū: ꝛ ſic dr̃ arbitrio libera. ꝛ ad ꝑfe
ctionē ſuā. ſ. ad gr̃am ꝛ ſic dr̃ imoꝛtalitatē, gra/
tia nō natura ſuſcipiēs. ꝛ ibi ſub gr̃a ꝯpꝛehendit̃
gloꝛia. ¶ Ad illud vō qd̃ pꝛīo obijcit̃ pꝫ ſolutio
ex ꝑdictis. aliud. n. eē virtuale angeli determinat̃
ꝑ hāc differētiā ꝛ ꝑ illā. q2 ꝑ pꝛimā eē v̄tuale ad
cognoſcēduꝫ. ꝑ aliā eē virtuale ad mouēduꝫ ſm
affectōes. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ illud qd̃ dicit ph̃s
ꝙ nullū impꝛtibile mobile. intelligit̃ de mobili in
coꝛpibus vbi ē neceſſe ꝙ mobile ꝯmetiat̃ ſe loco
ita ꝙ totū toti. ꝛ ps pti. ꝛ tūc veꝝ ē: ꝙ oē qd̃ mo/
uetur: ptim ē in termino a quo: ptiꝫ i termino ad
quē. ſed ſic nō ē mobilis āgelus: ſed licet moueat̃
de loco ad locū. licet ēt deo aſſiſtat ꝑ ꝯtēplatōeꝫ.
q2 neceſſe ē vt ibi ſit vbi operat̃ ſicut dicit dama.
tn̄ non ē neceſſe ꝙ ptranſeat mediū. vno mō ſu/
mendo trāſituꝫ ꝑ mediuꝫ. q2 nō ſe ꝯmetitur loco.
hoc tn̄ magis alibi explanat̃. ¶ Ad aliud dicēdū.
ꝙ dicitur ſemꝑ mobilis. ad differētia tā rectoꝛuꝫ
coꝛpoꝝ ꝙ̃ circulariū. Coꝛpus. n. rectū qd̃ motu
recto mouet̃. nō ſemꝑ ē in hac cōditione vt nihil
ei deſit ex pte ſui ad hoc vt actualiter moueat̃. q2
cum exiſtēs in loco ſibi debito ꝑ naturā. ſm ꝙ eſt
exiſtēs. nō habet quicq̄d exigit̃ ex pte ſui. pōt ite
rum eē ꝙ actual̃r nō moueat̃ ꝓpter indigētiā mo
toꝛis. Coꝛpus vero circulare ꝛ ſi ſemꝑ hꝫ q̄cq̄d
exigitur ex pte ſui. q2 tn̄ adhuc motoꝛē extra exi/
git. pōt eē ꝙ actual̃r nō moueat̃. Si enim nō eēt
motoꝛ celi: ſtaret celū. ſꝫ angelus hꝫ ſemꝑ i ſe oēs
ꝯditōes que exigunt̃ ad ſui motū. vn̄ n̄ idiget mo
toꝛe. Et loq̄t̃ de motoꝛe ꝓut dicimus. ꝙ aīa mo/
uet coꝛpus. n̄ de motoꝛe ſeꝑato qd̃ ē deus. cuius
iperiuꝫ exigit̃ ad motuꝫ āgeli. ¶ Ad aliud dicim⁹
ꝙ āgelus hꝫ ꝯpatione ad coꝛpa mobilia ꝛ mo/
tu recto ꝛ motu circulari: quo ad vtrunqꝫ motū.
q2 ſꝫ ꝙ dicit dyoni. vtroqꝫ mō pōt moueri. Vn̄
motus ſꝫ locuꝫ nō ē i eo deteriatus ꝙ̃tū ad vnā
differentiā. ſꝫ ſꝫ motum q ē ſm affectōes ꝯpatur
ad ſpūs rōales. q2 arbitrio liberi ſunt. ſꝫ iſte mo/
tus ē i ipō determiatus ꝙ̃tuꝫ ad vnā differētiā. ſ.
quo ad hoc. ꝙ ſi ē motus i bonū ꝑ affectionē ſtat
i illo. ſi in maluꝫ ſil̃r ſtat i illo. Vn̄ ēt in loco q cō/
gruit bono āgelo ꝛ malo rōe affectōis ſtant. ſed
hoc nō ē rōe motus localis. ſꝫ rōe motus ſꝫ affe
ctōes. Vn̄ demones nō hn̄t ptātem redeundi ad
ꝑadiſuꝫ. ſunt. n. iſuſceptibiles penitētie. ſꝫ ꝙ dicit
dama. Pꝫ ergo ꝙ maioꝛ ē libertas in āgelo ꝙ̃/
tum ad motuꝫ ſm locū. ꝙ̃ ꝙ̃tuꝫ ad motū ſꝫ affe/
ctōes. ꝛ iō nobilioꝛ ē hec differētia ſemper mo/
bilis quo ad hoc. ꝙ̃ hec differentia arbitrij libe/
ra. ꝛ iō pꝛioꝛ i diffinitōe. ¶ Ad aliō dōm. ꝙ du/
plex ē libertas nāe. q̄dā que nō pōt tolli nec mi/
nui ꝑ peccatū: q̄ pure nālis ē. ꝛ hec reſpicit ſubaꝫ
rōalem ſꝫ id qd̃ ē. Alia autē ē libertas nāe: q̄ pōt
minui ꝑ peccatuꝫ magis ac magis. q̄ attēdit̃ i oꝛ
dine ſiue i habilitatōne potētie ad bonū ꝛ d̄ hac
dicit anſel. ꝙ poſſe facē malū: n̄ ē libertas aut ps
libertatis. ꝛ hoc ſꝫ ꝙ huiuſmōi n̄ ē i angelis mal̃
q2 ex q̄ ſemel peccauerāt ſūt ihabiles ad bonuꝫ.
Vn̄ libertatē arbitrij iſto mō n̄ hn̄t ſꝫ pꝛio. ¶ Ad
aliō dicimus. ꝙ cuꝫ dr̃ arbitrio libera. arbitrium
hic ſumit̃ ꝓ iudicio. ſꝫ ꝙ aliq̄s pōt cōiter eligere
bonuꝫ vl̃ maluꝫ. qd̃ tn̄ āgelo ꝯuenit ſine collatōe
rōis. hōi vō cuꝫ collatōe. Et iō ꝓpꝛie loquēdo
aīa nr̃a dr̃ ſuba rōalis. āgelus vō ſuba itellectua/
lis. vt rōe collatiōis aſſignet̃ dr̃ia iter ſubſtātiale
ꝛ itellectuale. Vn̄ vtrunqꝫ cognitōe reſpicit. ſꝫ ipꝫ
arbitriuꝫ rōis potētiā reſpicit motiuā ¶ Ad aliō
dicimus. ꝙ ꝑ hāc differētiā icoꝛpoꝛeā differt an/
gelus ab aīa. lꝫ. n. aīa nō ſit ſuba coꝛpoꝛea. tn̄ eſt
vnita aut vnibilis coꝛpoꝛi. āgelus vero nec ē ſub
ſtātia coꝛpoꝛea nec vnibilis coꝛpoꝛi nec vnita. ꝛ
hoc totum pꝛiuat̃ ab ipſo per hāc differentiā in/
coꝛpoꝛeā. differt. n. ꝑ hanc differētiā ſemꝑ mobi
lis. q2 angelus ſemꝑ mouet̃ vt explanatū ē ſupe/
rius. ſed aīa mouet̃ moto coꝛpe. ¶ Si vero que/
rat̃ vtrū ſimpl̃r d̄beat dici icoꝛpoꝛea. dicimus ꝙ
ſic. cū hoc abſolute ꝛ ſm ſe ei ꝯueniat. lꝫ quo ad
damaſ. ueniatur q̄d groſſiuꝫ ꝛ materiale. hoc. n.
ſolū ꝯpatiue ei ꝯuenit ſꝫ ꝙ dicit damaſ. ꝛ hoc ſꝫ
vnā ꝓpꝛietatē coꝛpis q̄ ē diffiniri loco. q̄ angelo
ꝯuenit ſicut ꝛ coꝛpi. ¶ Ad aliud dicimus lꝫ nō ſit
neceſſariū angeluꝫ ſemꝑ miſtrare ad vtilitatē ho
minū. nihilomin⁹ cū ipō ſemꝑ rēanebit virt⁹ ꝛ po
tētia miniſtrādi. ꝛ iō ꝙ dicit̃ miſtrans, eēntial̃r ei

ꝯuenīt ſm q ſonat in habitū: ⁊ ſic in diffinitōe ſu
nit. Vel pōt dici. q lʒ nō ſemꝑ ꝯueniat ei miſte/
riū qđ hʒ reſpectu hoīs. tñ illud qđ ē ipſius in ſe
ad deū ſemꝑ ei ꝯuenit. ipos. n. angelos voluntate
dei ſemꝑ ſubiectos eē dicimus. ¶ Ad aliud dici/
mus q ꝓut ꝑ imortalitatē priuaṫ quecūqʒ muta/
bilitas. q imortalitas ſoli deo ꝑ nāʒ ꝯuenit. ſm
q dṙ. j. thi. vlti. Vñ bene ꝯcedimus. q angelus ⁊
aīa hñt vertibilitatē ſʒ affectōes ⁊ ī nihil. tñ imor
talitas ꝯuenit eis grā ñ natura. ¶ Ad aliud q que
riṫ quare nō dixit angelū ſimpḷr ⁊ abſolute eē i/
mortalē. cū hoc dicat aug. de aīa rōali dicēdū. q
ibi nō diffinit eā ꝑ differētiā ad angelū. ſʒ potius
ꝑ differentiā ad ſenſibilē que ē ī brutis. ⁊ vegeta/
bilē que ē ī plātis. q̄ deſinūt eē cū corꝑe. tñ q hic
dṙ angelū eē imortalē. intelligiṫ ſpāliter de imor/
talitate. ꝓut priuat mutabilitatē que ē ſm affectio
nes. ꝓut dicimus: q poſtq̄ʒ angelus ſemel bon⁹
ē. ſemꝑ ē bonus. ⁊ poſtq̄ʒ ſemel malus ſemꝑ ma
lus. nō ſic ē de aīa. ¶ Preterea imortalis dṙ qꝛ de
facili nō ē mutabilis: ⁊ hoc hʒ a ſua nā ſiue a ſuo
pricipio. ex ſe. n. ſoluʒ hʒ vt ſit vertibilis in nihil
quodāmō. vñ hʒ imortalitatē quaſi ex quodam
dono grē. tñ quodāmodo ex pricipio naturali pt
nō mori. ſed anima de facili ꝯparatione ad ange
lum ē vertibilis in nihil. vnde ex ſe ⁊ ex habilita
tione ad coniunctionē vertibilis.

Articulus ſecundus.

Q Veriṫ poſtea de diffinitiōe quā ponit
dyoni. ī li. de diui. no. c. vi. Angelus ē
imago dei. māiſeſtatio occlti luīs. ſpe/
culū pur̄. ſplēdidiſſimū. imaculatū. in
cōtaminatū. incoīquinatū. recipiēs totā. ſi iuſtū ē
dicere. ſpecioſitatē. beneformate deiformitatis ⁊
pure declarās ī ſeipſo ſicut poſſibile ē bonitatē q̄
ē ī abditis. ¶ Queriṫ ergo prīo quātū ad primaʒ
differētiā. circa qđ queruntṫ duo. ſ. Vtrū angelus
ſit imago. Et ſi ſic. cū hoc ſilr̄ dicaṫ de hoīe. vtrū
hoc equalr̄ eis ꝯueniat. aut vni ſm ꝑeminētiam.
¶ Circa primū ſic prīo vṙ q āgelus nō debeat di/
ci imago dei cū dicat aug. ī ſermone de imagīe.
q nulli creature dedit dn̄s vt eēt ad imaginē niſi
ſoli homini. ⁊ hoc vult accipe ex eo qđ dṙ đ ſolo
hoīe. Faciamus hoīem ⁊c̄. ¶ Preterea obijciṫ đ
hoc q dṙ ī rectitudīe angelus ē imago. quia dicit
aug. q ꝓpriū ē filij q ſit imago. ⁊ rō huius pōt
accipi ex hoc. qđ dicit hyla. q imago ē ad quaʒ
imaginatur ſpēs īdifferēs. ſm q recitaṫ. j. ſen. diſ.
xxxi. ⁊ idē ibidē. imago ē rei ad reʒ coequādam
imaginata ⁊ īdiſticta ſilitudo. ſʒ ꝯſtat q nulli cre
ature ꝯuenit q ſit īdifferēs a deo. ergo nulla crea
tura ꝓprie dṙ imago: ſʒ ſolū ad imaginē. vt ꝑ hoc
denoteṫ diuerſitas creature ad creatorē. ⁊ ſʒ hec
vṙ dictū geñ. j. faciamus hoīeʒ ⁊c̄. ¶ Circa ſcđm
ſic prīo. q rō imagis ꝑticipeṫ equalr̄ ab āgelo ⁊
ab hoīe. qꝛ ab ipſis ꝑticipaṫ rōe eiuſ q tā ī hoīe
q̄ʒ ī angelo ē reꝑire. ſ. vnitatē ſbe ⁊ trinitatē po/
tētiaꝝ ſm quā imitaṫ deū vnūʒ ī eēntia ⁊ trinū in
ꝑſonis: ſʒ ꝯſtat q hec equalr̄ ſunt ī hoc ⁊ ī illo er
go equalr̄ ē imitatio. ergo equalis ē rō imagis.
¶ Si dicaṫ q ibi ē equalitas quo ad hoc: non tñ
q̄ ad eēntie ſimplicitatē vel habilitatōis ꝑſonaꝝ.
imo rōe hoꝝ ē ꝑeminētia ī angelo. Vñ ꝓprie lo/
quēdo. filius imago. hō vero ad imaginē. ange/
lus vero nō ſolū ad imaginē ſʒ ēt imago. ¶ Sed
ꝯ aug. ī li. de tri. inq̄rit ſm qđ aīa dicaṫ eē ad ima
ginē. ⁊ oñdit q nō ſm ſenſualitatē. neqʒ ſm ꝑteʒ
rōis inferiorē. neqʒ iteꝝ ſm ſuꝑiorē ꝯpatā ad īfe
riorē. aut ſm ſe ꝯſideratā: ſʒ ſoluʒ ſm huiuſmōi.
ſm q ꝯparaṫ ad deū. Vñ ſm hoc vult dicere. q
rō imaginis determinaṫ in aīa. ſ. ꝓut ē capax dei.
⁊ ꝯſtat q ſm idē determiaṫ ī angelo: cū ergo hec
capacitas nō depēdeat ab illa. vṙ q adhuc ſit eq̄
litas inter hoīem ⁊ angelū q̄ʒtuʒ ad rōem imagi
nis. ¶ Si dicaṫ q hoc ē veꝝ q̄ʒtuʒ ad habitū. ni/
hilominus tñ q̄ʒtuʒ ad actuʒ ē ꝑeminētia ī ange/
lo. Vñ angelus magis capit deū q̄ʒ homo. Con/
tra. ꝯſtat q ſubſtātia rōalis ſm nāʒ hʒ poſſe ad
actuʒ quā ꝑticipat a grā. ſʒ aliqua aīa a grā hʒ: q
magis capiat deū q̄ʒ aliq̄s angelus. ſicut aīa xp̄i
⁊ beate virgis. ergo adhuc hñt poſſe ꝑ nāʒ. er/
go nō ē ſimpḷr dicere. q āgelus ſit magis capax
dei q̄ʒ aīa. eadē rōe nec aīma q̄ʒ āgelus. quare vt
prius vṙ. q adhuc ſit ibi equalitas quo ad rōem
imagis. ¶ Preterea cū ſm q dictum ē. aīa ſit ad
imaginē dei. q̄ʒtū ad ꝑteʒ ſuꝑioreʒ relatā ad deū.
⁊ ea creatura nulla īterpoſita formeṫ a deo vṙ q
adhuc nō poſſet eē ꝑeminentia angeli ad animā
q̄ʒtuʒ ad rōem imagis. Rñdetur. ꝯcedimus q
ꝓpriū ē filij eē imago patris. imago. n. ꝓprie dṙ
ſpēs īndifferēs. ſicut dicit hylarius. ⁊ iō ad hoc
q aliq̄s ſit imago duo exiguntṫ. ſ. q ſit ſpēs. ⁊ q
ſit īdifferēs ab eo cuius ē imago ī eēntia. Qꝛ er/
go nulla creatura ē eadeʒ ī eēntia cū deo. ideo ꝓ/
prie nulla creatura dṙ imago. niſi ſolus filius. Vñ
ſm dama. adhuc nō eſt ſimpḷr dicere. q ſpūs ſit
imago. ſm q hʒ aliquā rōeʒ imagis. Iſto ergo
mō accipiēdo imagieʒ. ñ ē dicē q āgelo aut aīma
ſit imago. ſʒ ſolū ad imagieʒ. vt ꝑ h̄ denoteṫ qdā
ordo ⁊ quidā reſpectus ad deū. Alio tñ mō cō/
munius dṙ imago q ē ab alio. ⁊ q ē eius ſilitu/
do. ſ. dei. ſʒ q poſſibile ē ī creatura. ⁊ ſʒ hoc ima
go ē ſilitudo ſʒ non ecōuerſo. ſʒ q dṙ ī li. lxxxiij.
q. ⁊ ſʒ q dicit ph̄s. imago ē cuius gnātio ē ꝑ mu
tationē. ⁊ ponit ibi aug. exēpluʒ ī duobus ouis: ī
ter que ē ſilitudo. qꝛ tñ neutrū ē ab altero. iō neu
trū imago alterius dṙ. hoc ergo mō accipiendo
cōiter imaginē. dicunt ſancti q āgelus aut aīa eſt
imago dei. ſʒ q dicit iſido. q̄ʒto ſimplicior ē nā:
tāto in ea iueniṫ imago dei magis ipreſſa. verius
tñ ⁊ magis ꝓprie loquēdo ē dicē āgeluʒ ⁊ hoīeʒ

ad imaginē: vt ꝑ hoc noteꝛ diuerſitas: ñ ſolū i ꝑ/
ſona ſed ēt in eēntia creature ad creatorē. ⁊ hoc
rōne tranſitōis ſignate ꝑ prepoſitōem. ¶ Ad ali
ud qđ queritꝛ de rōne imaginis i angelo ⁊ in aīa
⁊ in quo ē preeminētia. rñderi pōt. ꝙ expſſa ſi/
militudo pōt attendi, rōne potētie pſidētis. ⁊ ſm
hoc itelligitꝛ illa auctoritas que ē in ſmone aug.
ꝙ nulli creature dedit vt eēt ad imaginē niſi ho/
mini. de eo enim dictum ē: vt preſit piſcibus ma
ris ⁊ volatilibus celi ⁊c. q̄ꝫtuꝫ ergo ad hāc diffe
rentiā potētie pſidentis dꝛ hō ad imaginē nō ſic
angelus. Dicitꝛ itez expſſa ſimilitudo rōe ꝓprie/
tatis i cognoſcēdo creaturas. ⁊ ſm hoc dicitꝛ taꝫ
angelus q̄ꝫ aīa imago vel ad imaginē. ⁊ q̄tuꝫ ad
hoc intelligitꝛ auctoritas dyoni. ſupradicta. Dicitꝛ
itez rōne ſimplicitatis eſſentie. ⁊ ſic intelligitꝛ au/
ctoritas Jſido. Dicitꝛ itez rōne capacitatis i co/
gnoſcēdo deū. ⁊ ſic vtriqꝫ conuenit. Dicitur etiā
rōne imortalitatis. ſicut ponit caſſiodo. ⁊ ſic cō
uenit vtriqꝫ. Dicitꝛ ēt rōne finis creaturaꝝ. ⁊ ſic
ꝯuenit homini qđ non angelo. ⁊ ſic poſſūt ſolui
oīa obiecta. ¶ Queritꝛ ꝯſequēter de tribus conſe
quentibus differētijs: q̄ꝫtuꝫ ad differentiā earuꝫ
⁊ ordinē ⁊ numeꝝ. ⁊ videtꝛ ꝙ nō differant: cum
quelibet eaꝝ videatꝛ dicere rōnem manifeſtatio/
nis reſpectu dei. Si dicatꝛ ꝙ ꝓprie dicitꝛ ſpeculū:
ꝓut ab alio recipit lumē. ſꝫ imago ⁊ manifeſta/
tio dicūt rōnem expreſſionis vel manifeſtatiōis.
differūt tñ q2 imago q̄ꝫtum ad habitū. ⁊ iō pro/
prie dicitꝛ. ꝙ ipſa ē cuius generatio ē ꝑ imitatōeꝫ.
manifeſtatio vero q̄ꝫtuꝫ ad actū. Sed tūc obijcitꝛ
de ordine. q2 videtꝛ ſꝫ hoc ꝙ tertia differētia de/
beat pcedere ſecundā: q2 prius ē ꝯſiderare ange
lum q̄ꝫtum ad eius vires. ſecūdo q̄ꝫtum ad rece/
ptionē factā in ipſis. tertio q̄ꝫtū ad manifeſtatio/
nē ſpecieꝝ iā receptaꝝ. ⁊ ſm hāc repreſentatōeꝫ
imago q̄ꝫtuꝫ ad primū videtꝛ ſumi. ſpeculū q̄ꝫtuꝫ
ad ſecundū. manifeſtatio occulti lumis q̄ꝫtum ad
tertiū. ¶ Preterea vꝛ ꝙ dr̄ia paſſignata iter ima
ginē ⁊ manifeſtatōem nulla ſit: q2 cuius ē actus:
eiuſdē eſt habitus. ergo ſm illaꝫ dr̄iam imago ⁊
manifeſtatio ad idē dicerentꝛ. ſꝫ māifeſtatio dicitꝛ
ad inferius. ergo ſm hoc ēt imago qđ falſuꝫ eſt.
ſm ꝙ oſtenſum ē ſupra ꝑ auctoritatē aug. in lib.
de tri. ¶ Jtē dicimus ꝙ i trinitate potētia appro/
priatꝛ patri: ⁊ ſapiētia filio: bonitas ſpūiſancto. ſꝫ
ꝯſtat ꝙ pdicte tres differētie reſpiciūt ſolūmodo
ſapiām. Queritꝛ ergo cū angelus in ſua creatiōe
recipiat effectus totius trinitatis. quare ſolum in
ſua diffinitiōe que eē eius indicare dꝫ: ponuntur
differētie reſpiciētes ſapiām: nō potentiā nec bo
nitatē. ¶ Jtē queritꝛ vtrū ꝑ aliquā iſtaꝝ differen/
tiarū ſit aſſignare dr̄iam angeli ad aīam? ⁊ videtꝛ
ꝙ nō: q2 ꝯſtat ꝙ eſt imago ſicut ⁊ angelus. ſimi/
liter ⁊ ſpeculū: rōne cuius dicunt quidā. ꝙ pro/
phete vident in ſpeculo. ⁊ rōne huius ponimus

intellectū ſpeculatiuū in aīa. Similr̄ aīa ē manife
ſtatio occulti lumis. ꝑ ipſam enim eſt manifeſtare
deū: ⁊ ſi ñ plene ſicut ꝑ angelū. ¶ Queritꝛ ſimilr̄ d
ꝯſequētibus differētijs: que videntꝛ explanare ra
tionē ſpeculi: ꝓut angelus dꝛ ſpeculū. ⁊ queritur
qūo differāt. videtꝛ ꝙ ſit ibi ſolū inculcatio vbo/
rū. Ad qđ dōm. ꝙ hec tria ponuntꝛ in rōne an/
geli ꝓut ordinantꝛ ad ꝯtēplationē. Eēntialiter .n.
⁊ priō ſe habēt ad hūc actū. exigitꝛ .n. ꝙ ſit eēntia
potēs intelligere. ⁊ q̄ꝫtum ad hoc tenet rationeꝫ
imaginis. requiritꝛ ēt lumen quo effectiue intelli/
git. ⁊ q̄ꝫtum ad reſpectū illius dicitꝛ manifeſtatio
occulti luminis. exigitꝛ ēt quo itelligat formalr̄. ſ.
ſpecies recepta ab intelligēte. ⁊ reſpectu illius di
citꝛ ſpeculū. Sicut .n. i ſpeculo recipiuntꝛ ſiue reſul
tant ſpēs ſenſibiles. ita i hoc ſpeculo ſpēs intelli/
gibiles. Rōne ergo hoꝝ triū que exiguntꝛ ad cō
templatōem. potes intelligere lumē ⁊ ſpēs. ⁊ q̄ſi
ad tres rōnes cāe referuntꝛ. Dicitꝛ angelus qui ē
prima creatura ꝯtemplatiua: imago dei: manife/
ſtatio occulti lumis: ſpeculū puruꝫ ⁊c. Ex his ēt
patꝫ ordo iſtaꝝ differentiaꝝ. ¶ Sed cum queritꝛ.
quare angelus magis diffiniatꝛ rōne ſapientie q̄ꝫ
bonitatis aut potentie? dicendū ꝙ oīa dantꝛ itelli/
gi. Nam nomie imaginis intelligitꝛ potētia intel/
ligendi que ē prima ipſius angeli. per hoc etiā ꝙ
dicitꝛ ſpeculū puꝝ: incōtaminatū: notatꝛ bonitas.
⁊ ſic omnia dantur intelligi. ſed illud maxie ꝑti/
net ad cognitōem: q2 de natura prima ordinatur
ad contemplandū deum: ⁊ alia ꝯſequēter. ¶ Ad
aliud vero qđ queritꝛ. vtrum per aliquam iſtarū
differentiaꝝ differat aīa ab angelo. dicimus ꝙ ſi
ille tres prime differentie ꝯueniant aīe ⁊ angelo:
differēter tamē. angeli enim ſunt pria lumia crea
ta. ſed anime ſecūda. Jtem anime ꝯuenit rō ſpe/
culi. ſed hoc rōne eius ꝙ cognoſcit ꝑ abſtractō/
nem ſpecieꝝ a fantaſmatibus: nō ſic angelus. ſed
magis ꝓut recipit a ſuperiori. vnde determina/
mus quaſi triplex ſpeculuꝫ creatū. Vnum ſm qđ
dicimus ꝙ oēs creature ſunt quaſi ſpeculuꝫ dei.
ſcđm ꝙ ipſa ſūt veſtigiū trīitatis. Aliud ſpeculū
dꝛ aīa. Tertiū angelus. Per differētias vō ſub/
ſequētes differt angelus eēntialiter. lꝫ eniꝫ anima
q̄ꝫtuꝫ ad ſtatū innocētie poſſet eē ſpeculū purū: ñ
tñ perlucidiſſimū. ſꝫ angelus dꝛ ſpeculū ꝑlucidiſ
ſimū: ꝯtra hoc ꝙ aīa in ſtatu innocētie. ⁊ ſi dꝛ ſpe
culū nō tñ perlucidiſſimū: ſed minus lucidū pu/
rū cōtra hoc ꝙ aīa in ſtatu peccati ſpeculum ob/
ſcurū ē. ſꝫ ꝑ reliquas differētias remouetꝛ triplex
genus macule ab angelo. ſpeculū eniꝫ pōt eē ſor
didū: vel q2 in ſe hꝫ maculā. ⁊ q̄ꝫtum ad hoc dꝛ
imaculatū: vel q2 in ſe recipiat ab extrinſeco. ſed
hoc dupliciter. vel q2 res ſordida ei adiungitur.
vel quia rei ſordide adiungitꝛ. quēadmoduꝫ di/
cimus. ꝙ manus munda per motū eius ad lutuꝫ
ſordidatꝛ. ſm ꝙ dicimus ꝙ aliquis ponit manuꝫ

ff

mundā in luto:vel ēt ecōtrario ꝑ motū luti ad
manū.ꝑrio incōtaminatū.ſcðo mō incoinquina
tuꝫ. Remouet̄ ergo ꝑ hoc oē genus macule.qð
ꝯtingit reꝑire in aīa.ſ.originalis ꝑ hoc ꝙ dr̄ ima
culatū. ⁊ actualis ꝑ hoc ꝙ dr̄ incoinquinatum ⁊
incōtaminatū.qꝛ actuale peccatuꝫ pōt eē in aīa:
aut ex ꝯtamiatione:aut ex coingnatione. ⁊ ꝑ hoc
vult oſtendere dyo.ꝙ malū non ē in angelo. Qð
vero ſequit̄.recipiēs totā.ſi iuſtū ē dicere.ſpecio
ſitatē ⁊c̄.ꝓpter hoc dr̄ ꝙ filius ſimpliciter ē ſpe/
cies.vnde tota ſpēs patris dicit̄.ſꝫ angelus n̄ hꝫ
totam ſpēm. ⁊ ideo dicit totaꝫ ſi iuſtū ē dicere ſpe
cioſitatē habēs dicimus.i.ſm ꝙ ꝯtingit.ſm poſ/
ſibilitatē nature.ſicut dicimus ꝙ ſm ꝯuenientiaꝫ
recipiētis dat dn̄s gr̄am. Unde math.xxv.dedit
vnicuiqꝫ ſm ꝓpriaꝫ virtutē. ⁊ illud ſm nō dicit
cauſalitatē ſꝫ quandā ꝯgruentiā ex ꝑte recipien/
tis. Unde i iſta datione duo ſūt attendēda.ꝯgruē
tia quedā ex ꝑte recipiētis. ⁊ liberalitas ex parte
dantis.ſm ꝙ dr̄ heſter.j.ꝙ aſſuerus largitus eſt
munera ſm magnificentiaꝫ principalē. ⁊ li iuxta
hic cāūtateꝫ nō notat.ſimiliter hec ꝑpoſitio ſm:
cū dicit̄ ecc̄.j.ſm datum ſuū ꝑbet illā diligētibus
ſe. ¶ Preterea.videt̄ ꝙ hec differētia totuꝫ ſi iu/
ſtum ē dicere.ſuꝑflue ponat̄ i hac diffinitione.vr̄
eniꝫ ſine illa ſufficiēter manifeſtari eē angeli:per
ꝑcedētes differētias. Reſpondet̄ veꝝ ē ꝙ ꝑ pre/
cedētes differētias ſufficiēter manifeſtat̄ eē ange
li.qð hꝫ ex natura. Quo ad hoc ēnim ꝯueniunt
ei ille differētie.nō tn̄ quo ad hoc ꝙ hꝫ ex gratia
ſuꝑaddita. ⁊ ideo ad eē illius manifeſtandū quo
ad hoc addit̄ illa differētia vltima. Sicut.n.an/
geli mali facti ſūt deformes ꝑ culpā. ſic boni per
gr̄am boniformes vel bn̄formati. Unde gr̄a hec
appellat̄ ſpecioſitas ſm quam angeli bn̄ formati
ſunt deiformes. ⁊ ideo ſignāter addit̄ bene for/
mate deiformitatis. ¶ Iteꝫ ad quid ibi addit̄ to/
tū. Ad quod dicimus.ꝙ ad differētiā aīe.anima
enim ⁊ ſi in pn̄ti poſſit ſuſciꝑe gr̄am: ⁊ ita huiuſ/
modi ſpecioſitatē:nō tn̄ totā ſicut poſſibile ē ipſā
ſuſciꝑe ſm ꝓportionē ꝯtingentē ipſam:ſiue ēt ſit
ꝯfirmata ſiue nō. Un̄ ⁊ ſi in pn̄ti poſſit ſuſcipere
gr̄am ⁊ ēt cū ꝯfirmatiōe:ſicut fuit i quibuſdaꝫ:lꝫ
in paucis.nō tn̄ pōt reciꝑe i plenitudinē actus:ſꝫ
ſolū in futuro qn̄ glorIabit̄. ⁊ tūc totam ſuſcipiet
ſm qð poſſibile ē ſm ꝓportionē ꝯtingēteꝫ ipaꝫ.
ſꝫ angeli nō ſoluꝫ iā recipiunt ſpecioſitatē gratie
ſꝫ ēt ꝯfirmant̄ in ea: ⁊ ēt cum hoc gloriā. ⁊ ideo
plenitudinē actus ſm ꝙ poſſibile ē ſm ꝓportōeꝫ
ꝯtingentem ipſos.ſm illud math.xxv. Unicuiqꝫ
ſm ꝓpriā virtutē ⁊c̄. ⁊ ideo iā ſuſceperūt huiuſ/
modi ſpecioſitatē. ¶ Querit̄ poſtea de hoc qð in
fine addit̄: ⁊ pure declarās in ſeipo ſicut poſſibi
le ē bonitatē que ē in abditis. ⁊ alia trāſlatiōe di
cit̄.ſpecificās benignitatē ſilentij que ē in abditis.
hoc.n.oīno videt̄ ſuꝑfluere qn̄tum ad manifeſta/
tionē eē ipſius angeli.qꝛ ꝯſtat ꝙ n̄ hꝫ niſi duplex
eē.ſ.nature ⁊ gratie. Reſpondet̄ ꝙ verū ē ꝙ hic
diffinit̄ qn̄tum ad vtrūqꝫ eē. ⁊ ꝑrio qn̄tum ad eſſe
nature.qn̄tum ad hoc dicebant̄ principalr̄ tria ð
ipſo.ſ.ꝙ ē imago dei:manifeſtatio occulti lumi/
nis: ⁊ ſpeculū.qn̄tuꝫ ad ſecundā dr̄iam determi/
nabat̄ ꝑtās manifeſtādi lumen increatū que erat
a natura in ipſo.qn̄tum ad tertiā ꝑtās ſuſcipiendi
aut recipiēdi a ꝑdicto lumīe. Scðm primā diffe
rētiā idifferēter ſe hn̄t ad hoc ⁊ ad illud. Quod
vero poſſibilitates ille que inſunt ei a nā ad actū
reducant̄:gratie ē non nature. ⁊ ideo ſicut ex ꝑte
illa qua diffiniebat̄ quo ad eē nature:determina
bat̄ duplex poſſibilitas.ſic ex ꝑte qua diffiniebat̄
quo ad eē gratie.rn̄det ei diſtincte duplex actus.
Un̄ ei qð prius dicebat̄ ſpeculū.rn̄det ex ꝑte gra
tie primus actus qui ē ſuſciꝑe ei ꝙ dicebat̄ mani
feſtatio occulti luminis.actus ſecundus qui ē de/
clarare.ei vō quod dicebat̄ imago nō rn̄det ali
quis actus cū ipſa ſit cōis reſpectu vtriuſqꝫ poſ
ſibilitatis:neqꝫ per ipſam determinet̄ diſticte ali
qua poſſibilitas. ¶ Sed tunc ē oppoſitio de or/
dine.ſm predicta videt̄ ꝙ actus ſecūdus ðberet
ꝑrio loco poni. ⁊ actus primus ſcðo. Ad quod
dicendū.ꝙ manifeſtatio habꝫ reſpectuꝫ ad illud
qð manifeſtat̄: ⁊ ad eos quibus fit manifeſtatio.
Angelus enim lumen creatū eſt:in ſe lucē increa
tam manifeſtās:ſicut effectus cām. ⁊ quo ad hoc
ratione eius ꝙ manifeſtat̄:prius eſt manifeſtatio
qꝫ ſpeculum ſm ordinē nature.ꝯparatione tn̄ ad
eos quibus fit manifeſtatio:prius ē ſpeculū. An/
geli enim ſuperiores manifeſtant inferioribus q̄
ſuſceperunt a prima luce:ſed.prius eſt ſuſcipere
qꝫ declarare qð ſuſceptum ē. Ex quo pꝫ.ꝙ ecō/
trario pōt attendi ordo inter manifeſtationem ⁊
ſpeculū ex vna ꝑte ⁊ actus eius correſpōdētes:
qꝛ qn̄tum ad primum modum ē ordinatio inter
illa:qn̄tum ad ſecundū inter iſta. ¶ Sed queritur
quid vult dicere cū dicit benignitatē ſilentij qð ē
in abditis: ⁊ quid appellet̄ ibi ſilentiū: ⁊ qd ab/
dita ſiue occulta: ⁊ ēt que eſt iſta benignitas? Ad
quod dicimus.ꝙ ſummū veꝝ ⁊ increatū in ſe ē
incōprehenſibile ⁊ occultū. ⁊ de eius benignita
te ē ꝙ ꝑmittit ſe declarare. Iſta ergo ꝑmiſſio be/
nignitas dicit̄ hic.incōprehēſibilitas vō eius dr̄
ſilentiū ſm methaphorā. Silentiū.n.dr̄ ſoni pri/
uatio.ſed qn̄ aduenit ſonus tūc ē declaratio.ver
bum vero eternū in ſe declaratum ē. ⁊ ideo an̄qꝫ
ad manifeſtatōem veniat:que fit ꝑ aliquem ſonū
creatū:dr̄ ſilentiū ꝓpter priuatōem declaratōis.
ſm hūc modū accipit̄ ſilentiū.xij.apoca. ⁊.xviij.
ſaꝑ.dū mediū ſilentiū ⁊c̄. Rōne ergo incōprehē
ſibilitatis dicit̄ ſilentiū:rōe eius ꝙ occultū eſt.dr̄
ꝙ ē in abditis. ¶ Itē quare i libro de hierarchia
angelica ponit tres actus:illumiare:purgare:ꝑfi
cere.quare potius diffinit̄ per primum actum qꝫ

secūdū vel tertiū. Ad qđ dicimus ꝙ isti tres ꝑdicti actus assignant̄ i eē angelis supiorib⁹ respectu iferiorū. aut respectu animarū. Qđ vo hic diffiniant̄ hoc ē, put ꝯpant̄ ad deū. ẜm ꝙ expositū ē superius. put dicimus ꝙ deus ē sūme itelligibilis. sūma lux τ spēs. Vñ nulla ē ꝑdicta qō. q2 illi actus quos dyoni. assignat: nō referunt̄ ad eē angeli hic diffiniti: ſ3 potius ꝯsequunt̄.

Membrum quartū.

C Onsequent̄ ꝓcedēdū ē ad ꝑsonalitatē angeli. de qua querūt hec. Primo an sit ꝑsonalitas i angelo. Secūdo ẜ3 quā rōem inest. Tertio de hoc ꝙ discretio ꝑsonalis ē vnū attributū angelo: cōdividēs cum simplicitate eēntie τ ꝑspicacitate itelligētie: τ liberi arbitrij potestate seu facultate.

Articulus primus.

Q Uod ꝑsonalitas nō sit i angelo sic arguit̄. dicit. n. boetius i li. de duabus naturis τ vna ꝑsona. ꝙ ꝑsona ē rōnalis nāe substātie idiuidua. ſ3 rōnalis nā ñ ꝯuenit angelo cū rōnale sit ꝓpria differētia hominis τ specifica. ergo nec ꝑsona. ¶ Preterea idiuiduitas sicut dicit pħus ē a materia vel ab accidēte. sed penes accidens nō est hec idiuiduitas ꝑsonalis. nō. n. cōuenit angelo habere patriā parētelā τ tēpus τ huiusmodi accidētia idiuiduantia. ergo nō erit idiuiduitas ꝑsonalis ꝑ accidens nec ꝑ materiā. cum nō possimus materiā aliam τ aliā dicere i angelis. sicut anulus dr̄ alteri⁹ materie cū ē aureus τ cū est argēteus. nō ergo ē ꝑsonalitas i angelo. ¶ Itē nō accipit̄ personalitas ita cōmuniter sicut i grāmatica. vt de omni substātia idiuidua sit dicere ꝑsonā. ſ3 coartat̄ ad illa3 que habet potestatē sermonis. vt que dirigit sermonē. vel ad quā dirigitur sermo. sed sicut dicit damias. nō idigent angeli sermone: sed tradūt ad iuicem suas itelligētias sine voce. ergo rō ꝑsōe ẜm hūc modum nō cōuenit angelis. ¶ Item sicut angelus hab3 distictionem itellectualis nature. ita τ anima. sed anima nō hab3 ꝓpter distinctionē huiusmodi itellectualis nature ꝑsonalitatem. Non. n. dicit̄ vna aīa vna ꝑsona. ergo nec angelus ꝓpter cōsimilē distinctionem. ¶ Itē magis ē cōpleta humana natura in xp̄o. q̄3 angelica natura i angelo. sed nō accipit̄ ẜm humanam naturā personalitas i xp̄o. Non. n. sunt due persone. lic3 sint due nature. ergo ẜm angelicā naturam i aliquo angelo nō erit accipere personam.

Contra. ratio ꝑsone quā ponit rich. i lib. de tri. conuenit ei scilic3 ꝙ sit res ꝑ se subsistēs. ẜm quēdam existētie modum singularē. Item hugo de sācto victore qui ponit attributa angelis. Et magister in sentē. ij. di. ij. lib. ponit vnū attributū angelo discretionē ꝑsonalem. Item iter deū τ hominē angelus ē mediū. τ ẜm quēdam modū ē dicere itellectualē naturā. i his ergo cu3 i extremis sit ꝑsonalitas. i medio ẜm ꝙ cōuenit cū extremis erit rō persone. Ad qđ dicēdum ꝙ ꝑsonalitas cōuenit angelis. ¶ Ad. obiectū autē in cōtrariu3 dicēdū est ꝙ rationalis natura dupliciter accipitur i scripturis. ꝓprie: τ ẜm hoc ē homo rationalis natura. sicut ratio ē ꝓpria vis eius. Alio mō dicitur cōmuniter pro itellectuali materia. τ ẜm hūc modū potest cōuenire angelo. τ ratio ꝑsone in qua ponit̄ hec cōditio scilic3 rationalis nature. ¶ Ad aliud dicēdum ē ꝙ idiuiduitas nō tantū est ab accidēte vel a materia sicut dicit pħus. ſ3 pħs locutus ē sicut i naturali pħia. hic autē cōmunit̄ accipit̄ ratio idiuidui pro icōmutabilitate. vt dicat̄ τ i diuinis idiuidua ipostasis. vbi nō est materia vel accidēs. ſ3 attēditur ẜm ꝓprietates personales distiguentes. ¶ Ad tertiū dicēdum ꝙ l3 angelo nō aptet̄ potestas formādi sermonē. nihilominus ē ꝑsona. Qđ. n. ñ format sermonē. hoc non ē ꝓpter defectū ex ꝑte sui sed ꝓpter defectū organi. Unde cū assumit corpus format sermonem. Preterea aliqua ē natura ꝑ se icōmunicabilis scilic3 itellectualis natura que cōuenit angelo. ꝓpter qđ i ipostasi cōtingit eē personalitatē. ¶ Ad quartū dicēdum ꝙ non ē simile de angelo τ de anima. Nā aīa nō habet eē distinctu3 τ separatum ab omni alia re. cōuenit eim i vnu3 eē cū corpore. eē vero persone ē eē per se entis τ distincti. τ ideo angelus hab3 rationē ꝑsone. Et si obijciat̄ si cōtingit animā eē separatā. nūquid tūc erit persona. Respōde ꝙ nō. q2 licet sit separata habet rationē possibilitatis ad vnū aliquid cōstituendum. τ ita ordinat̄ ad rōnem ꝑtis. ſ3 qđ ē huiusmodi nō hab3 rōnem per se sonātis. τ ita non ē ꝑsona. sed nō sic ē de angelo. cū habeat eē in actu distictum τ separatū ab altero. nec habeat possibilitatē ad aliquid aliud alterius. ¶ Ad vltimum dicēdu3. ꝙ nō est similis ratio de humana natura in xp̄o. τ de angelica. lic3 enim humana natura i xp̄o omnimodā habeat ꝑfectionem quātum ad eē τ bene eē. nec habeat rationē partis vt dicatur ꝙ persona illa cōposita sit ex humana τ diuina natura. nihilominus ratio ꝑsonalitatis ē ibi ẜm ipostasim diuine nature. cū qua preexistēti τ digniori humana natura vniebat̄. Nō sic aute3 ē de angelo. habet eim rationē sue ipostaseos. nō dependentem ab altero q̄3 a sua natura intellectuali. τ congruit habere rationem per se entis. ex quo elicitur ꝙ angelo conuenit personalitas.

Articulus secundus.

A Rticl'o scđo q̄rit̄. ẜ3 quā rōnē ꝯuēiat ꝑsona āgelo. cū. n. ꝑsona sit ipostasis distīcta proprietate. oportet in angelis at/

tēdere aliquas ꝓprietates. quibus pſone diſtin/
guant. nō aūt vnus āgelus ē ab alio. queadmōꝫ
e in diuis ⁊ hūanis. nō ergo ē rō ſm quā diſtin/
guit vna pſōa ab alia i āgelis. ¶ Preterea ſol ⁊
luna nō dicunt duo idiuidua eiuſdē ſpēi. ſꝫ vtri/
qꝫ ſpēi ſuū rn̄det idiuiduū. Ubi autē nō ē differē/
tia idiuiduoꝝ ſub eadē ſpē i creaturis. nō ē dice/
re differētes pſonas. cū pſona ſit idiuidua ipoſta
ſis nāe: ſꝫ ſic ē in angelo vt videt. Cū. n. ſpecies ſit
i ſubſtātia icoꝛruptibili: nō idiget multiplicatiōe
idiuiduoꝝ. Hoc. n. videt eē rō i ſole ⁊ in luna. in
animalib⁹ autē aliť ē. reſtat ergo ꝙ vni ſpeciei an
geli rn̄det vnū idiuiduū ⁊ alij aliud. nō ergo ſūt
duo idiuidua ſub eadē ſpecie i angelis. ergo nec
due pſone. ergo nec pſonarū diſtinctio ſm talem
rōnē. ¶ Preterea dicit richar. i li. de tri. ꝙ pſōa
ē rōnalis nāe icōicabilis exiſtētia. exiſtētia aūt dr̄
cū vnus hꝫ eē ex alio vel ab alio. ſꝫ hoc nō eſt in
angelis. ergo nō ē pſona ſm hāc rōnem. ¶ Pre
terea vbi ē rō pſone: dr̄ vna pſona prioꝛ altera i/
telligētia vel nā. ſꝫ i angelis nō ſic. ſūt. n. ſimť nā.
⁊ itelligētia vnius nō depēdet ab itelligētia alte/
rius. ¶ Preterea i creaturis videt ꝑeminētia p/
ſone vnius ad alteraꝫ. vt perſona regis ꝑeminet
pſone ducis. ⁊ pſona ducis pſone militis. In an/
gelis aūt nō diſcernit hec preeminētia. nō ergo
videt ratio p ſe eē. ¶ Itē ponat ꝙ oēs angeli eſ/
ſent equales i ꝓprietatib⁹. vt tā pſpicacitatis itelli
gētie eēt vnus ſicut ⁊ alius ⁊ equalis facultatis i
volūtate. nūquid dicerent habere rōnem pſone?
Qd̄ nō. videt. q2 nulla ē ꝑeminētia vnius ad alte
rū. Sꝫ ꝯrium videtur p hoc ꝙ differrēt i ſubſtā
tia ⁊ ꝓprietatibus pſonalibus. ergo differrēt ſꝫ
rōnem pſone. ¶ Itē nūquid differētia quarūcū/
qꝫ pſonarū dat rōē pſone vel determiat. Mini/
ſtrat eīm vnus angelus ⁊ alius nō miniſtrat. nū
quid hec diſtictio dat rōem pſone. ꝙ ſi daret cuꝫ
ceſſaret miniſteriū ceſſarēt pſone. ¶ Item vn⁹ an
gelus habet cognitionē alicuius rei alius nō. nū
quid hec diſtictio ē ſm quā differt pſona a pſōa?
Qd̄ ſi eēt. ceſſāte cognitiōe. deſinerēt habere rō/
nē pſone. ¶ Itē bonitas ⁊ malicia attribuunt an
gelis. ⁊ ſm illa ē diſtictio vnius ab altero. nūqd̄
ſm hoc accipit rō pſone? Qd̄ ſi eēt. a pricipio q̄
cōditi ſunt. nō haberent diſtictionem pſonalem.
¶ Item dicit hugo de ſācto victoꝛe. ꝙ imoꝛta/
les ſūt. equale ē omnibus: ergo non differunt ſm
magis ⁊ minus i imoꝛtalitate. ergo quo ad ra/
tionē imoꝛtalitatis nō ē diſtictio pſonalis. ¶ Sꝫ
videt cōtrarium. q2 dicit damaſ. ꝙ angelus ē ſu
ſcipiēs imoꝛtalitatē nō natura ſꝫ gratia. ſꝫ ꝯtingit
i vno angelo eē āplioꝛē gratiā q̄ꝫ i alio. ergo cō/
tingit eē amplioꝛeꝫ imoꝛtalitatē. ergo cū differāt
ſm magis ⁊ minus i imoꝛtalitate. dicetur diſtin/
ctio pſone ſm hoc. Itē ſunt diuerſa officia ange/
loꝛū. vt a quibus cōcipiunt hec nomina cheru/
bin. ſeraphin. nūquid ſm differētiā iſtā officioꝛū
ē diſtictio pſonalis i angelis. Ad qd̄ dōm ſm
ꝙ dicit richar. de ſācto victo. i li. de tri. Exiſtētia
tribus mōis generaliť pōt variari. Uariari nāqꝫ
pōt ſm ſolā rei qualitatē. aut ſꝫ ſolā rei oꝛiginē.
aut ſm vtriuſqꝫ cōcurſionē. Scōm ſolā rei qua
litatē variat exiſtētia. qn̄ pluribus pſonis eſt vna
eadēqꝫ oꝛigo p oīa ſingulis tn̄ ſingularis ꝓpria/
qꝫ ſuba. plures nāqꝫ ſubſtātie oīo nō pn̄t eē. ſine
differēti qualitate. ē autē hec talis variatio exiſtē
tie ſm qualitatē nihil varietatis habēs ſm oꝛigi/
nē. Scōm vō oꝛiginē ē varietas exiſtētie. qn̄ plu
ribus pſōis ē vnū ⁊ idifferēs eē iueniat tn̄ ſꝫ oꝛi
ginē adiuicē differētiā habere. ſꝫ vnus oꝛiginem
hꝫ. alius oꝛigie caret. vel ſi oꝛiginē habētiū: oꝛi/
go vnius differt ab oꝛigine alterius. huiuſmodi
ergo exiſtētia variat ſm oꝛiginē ſolā. nō ſm ali/
quā qualitatis differētiā. Tā ſm rei qualitatē q̄ꝫ
ſm oꝛiginē variat exiſtētia. vbi ſingulis pſonis ē
ſubſtātia ſingularis. ⁊ ꝓpria oꝛigo diuerſa. In
hūana. n. natura ē diſtictio ſm qualitatē ⁊ oꝛigi
nē. Eſt. n. qualitas ꝓpria ⁊ ſingularis per quam
vnus hō differt ab alio. ⁊ ſimiľr oꝛigo ꝓpria.
Nā aliud ē pricipium iſti ⁊ aliud illi. In angeli/
ca autē natura nulla ē ꝓpagatio. ſꝫ ſola ſimplex
creatio. ē ergo oium ſimul vnū ſolū idifferenſqꝫ
pricipiū. Sūt aūt i angelica natura tot ſubſtātie
quot perſone: ⁊ id circo opoꝛtet eas qualitate diſ
ferre. Nam ſi nulla qualitate differrēt proculdu/
bio plures nō eſſent. In diuinis autē perſonis ni
hil omnino diſſimilitudinis nihil iequalitatis. ⁊
ideo ſm qualitatē differre nō poſſunt. Relinqui
tur ergo vt credat ſm modū oꝛiginis differētiaꝫ
habere. ſi vnus extet a ſeipō. alter oꝛiginē trahat
ab altero. ⁊ ſi oꝛiginē habētes differant in obti/
nēdi modo. In diuina ergo natura circa oꝛiginē
ſolā opoꝛtet querere tā perſonarū q̄ꝫ ipoſtaſum
differētiam. Unde i angelis eſt diſtictio perſona/
lis ſm abſolutam ⁊ naturalē qualitatē ipoſtaſe/
os angelice nature. he autē qualitates ſunt pſpi/
cacitas itelligentie. ⁊ facultas voluntatis. que ſe/
quūtur ſimplicitatem eēntie. ¶ Ad prio ergo ob/
iectum dicēdum ꝙ ſm aliaꝫ rationē accipitur di
ſtictio perſonalis i angelis ⁊ i diuinis. Naꝫ i di/
uinis omnis qualitas naturalis cōmunis eſt tri/
bus perſonis. Eſt eīm ipa ſubſtantia vt bonitas
ſapiētia ⁊ ita de alijs. Sed diſtiguitur in hoc ꝙ
vnus ē ab alio. alter a quo alius. vnde diſtictio/
nem illā vocat ſm oꝛiginem. nō ſic autē eſt i an/
gelis. cū omnium angeloꝛū ſit vna oꝛigo ſcilicet
deus. a quo ſūt ſimul per creationem. ¶ Ad ſecū
dum vero dicēdum. ꝙ multiplicatio indiuiduo
rum nō accipitur i angelis propter hec q2 ſpeci/
es nō poſſit ſaluari i vno angelo. ſicut nec anima
ruꝫ multiplicatio. ſed hoc eſt vt ſit multitudo fru
entium ſūma bonitate. non tamen in differēti ſpē.

ſed in eadē. In hoc enim manifeſtaṯ bonitas di
uina. ad quā recurrūt boniformia. Nec ē ſimile
de ſole τ luna. ſufficit eīm ſol vnus ꝓpter ſui ꝑ
fectionem τ magnitudinē ad cōplemētum vni
uerſi. τ luna ſimiliter. ¶ Ad tertiū dicendum ꝙ
illa ratio perſone ſm̄ quā dicitur exiſtētia incō
municabilis. put exiſtere dicit ex alio eē. non eſt
ratio cōmunis diuine nature τ āgelice: ſed diuie
τ humane. Si vero accipiatur exiſtētia ꝑ ſubſi
ſtētia. ſubſiſtētia aūt ē ꝓprietatis naturalis abſo
lute vel reſpectiue ſm̄ hoc ꝯuenit ratio perſone
angelice pſone. ¶ Ad quartū dicēdū ꝙ ordo na
ture vel intelligētie ibi dicit: vbi attēditur diſtin
ctio ſm̄ originē. nō vbi attēdit ſm̄ abſolutā qua
litatē. ¶ Ad quintū dicēdum ꝙ eſt pſona accidē
taliter dicta. vt cū dicitur pſona regis aut ducis.
τ in talibus preeminētia attēdit: ſic per quēdam
modū eſt in naturalibus ꝓprietatibus angelicis.
vt dicaṯ alter altero preeminētior τ excellētior.
Eſt iterū perſona naturalr̄ dicta. ſicut pſona pa
tris. τ pſona filij in hoībus. τ hec ē preeminen
tia alia. Aliqd enim hꝫ pater naturalr̄ qd nō hꝫ
filius. Sed ī diuinis nō ſic eſt. Quicqd eīꝫ habꝫ
pater hꝫ filius τ ecōuerſo. τ iō nō dicit preemi
nentia. ſm̄ quē modū in parte ꝯtingit in angelis.
nō eīm vnus preeminet alteri tanꝙ origo illius.
¶ Ad ſextū dicēduꝫ. ꝙ licet habeāt paritatē per
ſpicacitatis τ huiuſmodi. nihilominus eēnt dif
ferentes pſone. qꝛ differrēt ipoſtaſes τ differrēt
ꝓprietates. ſicut ē de duobus gēmis qui pluri
muꝫ aſſimulātur. tamen ſubſtātia iſtius nō ē ſub
ſtātia illius. nec ꝓprietas hui⁹ ē ꝓprietas illius.
vñ in differētia pſone ad perſonā nō opꝫ ſemꝑ
ponē ordinē vel preeminētiā. differunt. n. non p
prius τ poſterius vel magis τ minus: ſꝫ ſeipis.
¶ Ad ſeptimū dōm ꝙ differētia accidētaliū for
maꝝ. vt eius qd eſt miſtrare. vel cognitionē hu
ius rei vel illius hēre. τ ſilr̄ bonitatē vl' maliciā
non ē prima rō diſtinguēdi pſonas in angelis: ſꝫ
illaꝝ formaꝝ que adherēt ipoſtaſi angelice natu
raliter. ¶ Ad octauū dōm. ꝙ īmortalitas dicitur
duplr̄ in angelis. Uno mō pro īmortalitate ex na
tura. τ alio mō pro īmortalitate ex gratia. ſꝫ ꝙ
mors duplr̄ dicit. vel defectus nature vel defectus
gratie. Quātū ad primū modum ſumit hugo de
ſancto victo. τ ſic eque conuenit oībus angelis.
Quātū ad ſcōm vero modū nō. ſꝫ ꝯuenit bonis
angelis. malis aūt nō ꝯuenit. īmo mortui ſunt in
peccatis. vtraqꝫ tn̄ īmortalitas vno mō ē ex gra
tia diuina ꝯſeruāte res in eē vel ī bene eē. ¶ Qd
aūt dicitur gratiā magis vel minus eē in alio τ
alio. Rn̄dendum ē. nō ſequitur ſi gratia maior vel
minor. ꝙ īmortalitas ſit maior vel mīor. data. n.
ē a gratia diuina. ꝙ ſit eque in oībus.

Articulus tertius.

ARticulo tertio querit de diſtinctiōe
pſonali rōne huius ꝙ ponitur vnū
quatuor attributoꝝ angelo. Dicit. n.
hugo de ſancto victo. quatuor eē at
tributa angelo. Primū ē ſimplicitas ſubſtantie.
Scōm diſcretio pſonalis. Tertiū forma ſapiētie
τ intelligētie rōalis. Quartū ptās libere volūta
tis iclinādi ſiue in bonū ſiue in malū. ¶ Sꝫ obij
citur de diſcretōe pſonali que attribuit āgelo cū
ſimplicitate eēntie. Videt. n. incōueniēs. eēntia. n.
ſimplex ē de ipa pſona. ergo eēntia ſimplex τ p
ſona diſcreta nō ꝯnumerātur: nō ergo erūt duo.
diſcretio pſonalis τ eēntie ſimplicitas. τ ita non
ponētur in diuiſiōe. ¶ Itē querit qualr̄ accipiat
diſcretio pſonalis que ei attribuit. cum nō acci
piatur de veteri vel de nouo. Non eīꝫ inuenitur
angeluꝫ dici perſonā hic vel ibi. ¶ Preterea cū
in angelo nō ſit tātū differētia eius qd eſt τ quo
eſt. ſed inter qd eſt τ quis ē. aliter. n. nō eēt diſcre
tio pſonalis in creaturis. neceſſe ē eē quaſi dupli
cem ꝯpoſitionē. nō ergo in angelo ſe ꝯpatiūtur
adinuicē diſcretio pſonalis τ ſimplicitas eēntie.
nec ē ſimile de deo. qꝛ ibi idē eſt qd ē τ quo ē. τ
qd eſt τ quis eſt. In creaturis vero nō ſic ē. non
ergo ſimplicitas in angelis eēntie τ diſcretio p
ſonalis conueniūt. ¶ Itē cū ſit duplex cōpoſitio.
videtur maior ꝯpoſitio in angelis ꝙ̄ in creatu
ris in quibus nō eſt pſonalitas. in illis. n. nō dif
fert niſi quo ē τ qd ē. In angelo aūt videt eē cō
poſitio duplex. ideo requiritur ꝙ ex parte pſone
ſit noua ꝯpoſitio ī angelis. vltra illā que ē ſubſtā
tie vt videt. Sicut. n. ſi paternitas non eēt pater.
paternitas adueniēs ipoſtaſi faceret vnā cōpoſi
tionē in āgelo. ſed hec ē ꝯpoſitio pſone. ergo p
ſona angelica ꝓpriā hꝫ ꝯpoſitionē. pter illā que
ē ſubſtātie. ¶ Preterea. ſi pſpicacitas maior vel
minor eſt ꝓprietas pſonalis. τ diſtinguēs ange
luꝫ ab āgelo: quo mō erit attributū ꝯdiuidēs cū
diſcretione perſonali. eodē. n. modo videtur de
diſcretōe pſonali. Ad qd dicēduꝫ. ꝙ quatuor
ſūt attributa angelis ſicut ſupra habitū ē. Ratio
aūt ē. qꝛ quicqd creditur attributū angelo: ptinet
ad ꝯditionē angeli. Uel ptinet ad ſubſtātiā eius:
vel ad potētiam. Cum eīm tria ſint in āgelis. ſub
ſtātia. potētia τ operatio. ꝙ dicitur eēntia ꝓ ſub
ſtātia accipitur. ſed ad ſubſtātiam duo ptinent. ſ.
eſſentia τ perſona. dicitur eīm ſubſtātia duobus
modis: per modum ſubſtātie prime τ ſecunde.
propter qd ex pte eēntie dicitur ſimplicitas eēn
tie. ex parte vero perſone que eſt ſubſtantia indi
uidua dicitur diſcretio perſonalis. ex parte vero
potentie cum ſit duplex in genere reſpectu veri
τ reſpectu boni. reſpectu veri dicitur intelligen
tia. reſpectu boni voluntas. dicetur ergo ex par
te intelligētie perſpicacitas. ex parte voluntatis
libertas. Si ergo querit qualr̄ diſcretō pſonalis

⁊ ſimplicitas eēntie cōnumerātur inter attributa.
cum eēntia ſit de perſona. Reſpōdetur ꝙ nihil ꝓ
hibet cōnumerari in ratōe attributi. licet vnū ſit
de ratione alterius. non enim ſit cōnumeratio. ni
ſi ratiōe eius qđ addit perſona ſuper eēntiam. ſi
vero nihil adderet ſed penitus eēt idem. non cō/
numerarētur. ¶ Ad ſecūdum dicēdum. ꝙ diſcre/
tio perſonalis attribuit angelo. licet nō de nouo
vel veteri habeat expreſſe. habetur eniꝫ implici/
te. cognoſcit eniꝫ angelus eē ſubſtātia indiuidua
diſtincta ab alio. ex hoc ꝙ multi ſimul apparue/
runt. cognoſcitur etiaꝫ rationalis natura ſiue in/
tellectualis ex multiplici officio. ⁊ ita tota rō per
ſone elicitur ex veteri ⁊ nouo. Preterea licet ex
veteri vel nouo nō habeatur expreſſe. nomē per
ſone dictū de deo. nihilominus ſicut dicit aug. in
li. de trini. quadā neceſſitate ducti ſūt catholici. vt
dicerent tres eē perſonas ita quadaꝫ rōne pote/
rant duci ad dicēduꝫ diuerſos angelos diuerſas
eē perſonas. ſicut diuerſos hoīes diuerſas eē ꝑ/
ſonas. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ cū dicitur ſimplicitas
eēntie attribuit angelo. ſimplicitas dicit reſpecti/
ue ad ea que habēt ꝯpoſitionē manifeſtā: ſicut ſūt
corpora aut corporales forme. nō autē dicit ſim
plicitas eēntie abſolute. ⁊ ideo nihil ꝓhibet ange
lo inſimul attribui ſimplicitatē eēntie ⁊ diſcretio/
nem ꝑſonaleꝫ ſicut cōtigit attribui ſimplicitatem
eēntie reſpectiuā ⁊ cōpoſitionē abſolutaꝫ. ¶ Ad
quartū dicēdum ꝙ licet ſit duplex ꝯpoſitio in an
gelo. nō ꝓpter hoc ē maior ꝙ̄ i rebus i qbus nō
ē ꝑſonalitas. Nā ille res ſimplr hñt ꝯpoſitionē.
cū ſint ſubſtātie corꝑales. Angelus aūt nō hꝫ cō
poſitōeꝫ quātitatiuā cū ſit ſpūs. Pluribus ergo
modis pōt dici ꝯpoſitus ſed ſpūaliter. ſubſtātia
vero corporalis maiorē habet ꝯpoſitōeꝫ. ¶ Ad
quintū dicēdum. ꝙ lꝫ ꝯpoſitio ſit ex parte ꝑſone
alia ab illa que ē eius qđ eſt. cuꝫ eo quo ē. non tñ
ē ſeparata oīno ab illa ꝯpoſitiōe que ē eius qđ ē
ab eo quo ē. imo illa inenit in ꝑſona. Et iteꝝ licet
ꝑſona diſtinguat ꝓprietate ꝑſonali. nihilominus
reducēda ad primū: oportet ꝙ diſtinguat per ſe
ipſaꝫ. Vñ iſte angelus differt ab iſto āgelo ꝓprie
tate ꝑſonali. ⁊ ꝑter hoc differt ab illo ſua ꝓprie/
tate ipoſtaſi. ¶ Ad vltimū dicēduꝫ ꝙ lꝫ ꝑſpicaci/
tas maior vel minor diſtiguat ꝑſonaꝫ angeli. ni/
hilominus ē aliud attributū. qꝛ ꝑter hanc diſtin/
ctōem eſt alia diſtictio ꝑſone a ꝑſona i ſeipſa. ⁊ ra
tiōe illius ſit cōnumeratio cum attributis. que ex
parte potētiarum attribuūtur.

Membrum quintum.

COnſequēter procedēdum eſt ad qui/
to queſiti ſcilicet đ differētia anime ⁊
angeli eēntiali. Ad quoꝝ differētiam
quidā procedūt differēter. Quidā eiꝫ
dicunt ꝙ differētia eorum eēntialis eſt in hoc. ꝙ
angelus eſt ſubſtātia ſepata a corꝑore. aīa vero
eſt vnibilis corpori. Sꝫ videt ꝙ hoc nō ſit eēn/
tialis differētia. Eſt eīm loqui de aīa vt anima. ⁊
ē loqui de ea vt ē ſpūs. Et prior ē ꝯſideratio đ ea
vt ē ſpūs: ꝙ̄ vt ē aīa. qꝛ de ſpiritu ē ꝯſideratio ab
ſolute. de anima reſpectiue. Cū ergo ſpūs rōalis
differat ab angelo. aliquā hēbit differētiā i ſeipo.
ſed eē vnibile ē in reſpectu. ergo prior erit diffe/
rētia que ē ſpūs i ſeipo. ¶ Preterea ē loq de ſpi/
ritu angelico ⁊ ſpū rōali in ꝯparatōe ad deuꝫ. ⁊
ſm hāc differūt eēntialiter ſpūs āgelicus ⁊ ſpūs
rōalis. In hac autē pte nō occurrit rō vnibilita
tis corpori. ergo nō eſt prima differētia eēntialis.
¶ Preterea ſi ſpūs rōnalis vnibilis ē corpi. rōe
ſuaꝝ differētiaꝝ: vel alicuius in ipo. neceſſe ē di/
cere aliqd eē in ipo ſpiritu: vt potētia vel aliud: ra
tione cuius ſit vnibilis: ⁊ ita illud erit i quo prius
differt ſpūs rōalis ab angelico. ¶ Preterea itel/
ligamus ꝑ ipoſſibile. ꝙ ſpūs ratiōalis remaneat
ſepatus a corpore. nūquid eēt ideꝫ i ſpecie cū an
gelo. ꝯſtat ꝙ nō. ergo aliqd habēt per qđ differ
ret. ⁊ nō tantū idiuidualiter qꝛ plus differret ꝙ̄
āgelus ab āgelo. ergo differētia aliqua ſpecifica
erit inter angelū ⁊ ſpūm rationalē ſic exiſtentem.

Propter hoc volebāt alij aliā differētiā aſſi/
gnare i hoc ꝙ aīa rōalis ſiue ſpūs eēt ad imagi/
nē dei: āgelus vero nō. ⁊ hoc volebāt ex ſcriptu
ra ſacra accipe. De hoīe. n. legit hac rōe aīe rōa
lis. de angelo vero nō. Dicebāt. n. ꝙ ſpūs rōna/
lis hꝫ potētiaꝫ cognoſcēdi omīa ad ſimilitudinē
dei. Sed videt eodē mō ꝙ angelus ex iſta rōne.
qñ ſicut deus cognoſcit oīa taꝫ corporalia ꝙ̄ ſpi
ritualia ſpūaliter. ita angelus. ergo hac rōne di/
cetur ad imaginē ſicut ſpūs rōnalis. Nec hoc eſt
verum qđ quidā dicūt. ꝙ ſicut in deo ſunt exem
plares rōnes tā corporaliū ꝙ̄ ſpiritualiū ita ſint
in anima rōnali exēplares rōnes oīuꝫ taꝫ corpo
raliuꝫ ꝙ̄ ſpiritualiū. Qđ. n. nō ſic ſit. habere pōt
ex hoc ꝙ rōnes factiue omniū reruꝫ ſunt i deo.
non autē in anima rōnali. Et ſi dicatur ꝙ ſūt ibi
cognitiue. pari ratōe in angelo. ſicut oſtēdit aug.
ſuper geñ. ad litte. dicit enim. ꝙ angelus habuit
cognitionē faciendorū omnium que fiebāt in ſex
diebus. de aīa vero rōali nō ſic dicitur. vnde di
cit ꝙ primo cognouit āgelus res i verbo. deide
in ſe. tertio in ꝓprio genere. nō autē hoc legit de
anima rōali. reſtat ergo ꝙ angelus rōne cogni/
tōis deberet dici ad imaginē potius ꝙ̄ aīa rōal.
nō ergo ē differētia ſpecifica angeli ⁊ aīe in hoc
ꝙ aīa ſit ad imaginē dei āgelus vero nō. ¶ Pre
terea imago ſicut dicit aug. i li. de trini. ⁊ in pluri
bus alijs locis. itelligitur ſm intelligētiā. memo/
riam ⁊ volūtatē. ſed iſta ꝯueniunt āgelo: ergo an
gelus dicetur eē ad imaginē. nō ergo hec ē diffe/
rētia ſpecifica. Alij dixerūt i hoc differt ange/
lus ab aīa. ꝙ aīa rōalis habet intelligētiā poſſi/

bilem reſpectu formaꝝ intelligibiliũ i fantaſmate
acceptaꝝ vel a fantaſmatibus. angelus autem hꝫ
intellectũ poſſibilẽ reſpectu formaꝝ itelligibiliuꝫ
a ſupiori recipiendaꝝ. ⁊ ita itellectus poſſibilis
ẜm ſeipm vtrobiqꝫ differt ꝓpter qđ angelus ⁊
aia. ¶ Contra. ſicut angelus pōt recipe a ſuperio
ri: ita ⁊ aia rōnalis. ergo quo ad hoc ñ differũt
eſſentialiter. ¶ Item angelus recipit ab inferiori.
qđ patꝫ in malis angelis qui multa noſcunt per
experientiã. ⁊ ſimiliter boni ratiõe nature ſue. er
go vtrobiqꝫ attendit ꝯueniẽtia angeli ⁊ anime i
cognoſcẽdo a parte ſupiori ⁊ a pte inferiori. nõ
ergo ẜm hec attendit differẽtia. Similiter pōt
obijci. ſiquis ponat differẽtiã angeli ⁊ anime ex
pte motiua vt dicat angelũ eẽ ſubſtantiã impaſſi
bilẽ. animã vero rōnalem ſubſtantiã paſſibilẽ co
ꝙ corpi ꝯpatit. ¶ Obijcit p hoc qđ dicit dama.
imortalis ẽ nõ natura ſꝫ gratia: ſimiliter ⁊ ipaſſi
bilis. ſi ergo ſue nature relinquat dicitur paſſibi
lis. nõ ergo ẽ differẽtia ſpecifica inter angeluꝫ ⁊
animã. ¶ Preterea ſicut angelus nõ ordinatur
ad patiendũ niſi mediãte culpa: ita aia ratõnalis
nõ ordinat ad patiendũ niſi mediãte culpa. cõſi
milis ẽ ratio vtrobiqꝫ. Sicut ergo angelus ipaſ
ſibilis vel paſſibilis. ita aia. ¶ Preterea obijcit
ꝙ nõ differũt ſpecie. quoꝝ enim pfectio ẽ indiffe
rens ſpecie: ipſa indifferẽtia ſunt ſpecie. ſed pfe
ctio angeli ⁊ anime rōalis ẽ ſpecie indifferẽs. ſ.
gr̃a in pñti vel gr̃a in futuro. Una enim ẽ beatitu
do vel gloria que ẽ viſio dei. ergo pfectio in fu
turo eadẽ in ſpecie. Simil'r illa que ẽ in pñti gr̃a
vel caritas: q2 vtrobiqꝫ ẽ dilectio dei ⁊ ꝓximi.
ergo cũ nõ differũt ſpecie: pfectibilia nõ differũt
ſpecie. ¶ Preterea videt p ſimile. ſicut enim ẽ in
brutis: ꝙ lꝫ leo ⁊ aſinus ſpecie differãt: nihilomi
nus modus cognoſcẽdi p ſenſum ſimilis ẽ vtro
biqꝫ. ita ex hac parte videt eẽ: lꝫ angelus ponat
differre ſpecie. nihilominus modus cognoſcen
di vel intelligẽdi non videt differre ſpecie. ⁊ ita
ex illa parte nõ accipit ſpecifica differẽtia. Ad
quod dicendũ ꝙ differẽtia angeli ⁊ anime rōna
lis: aliter attendit ẜm eẽ naturale in quo angelus
dicit intelligẽtia: ⁊ aliter in eſſe rationali: aliter in
eẽ methaphiſico: aliter in eẽ theologico. Quãtũ
ad eẽ naturale in quo ſit ꝯſideratio corpoꝝ mo
bilium ⁊ eoꝝ que ordinant ad illa. ⁊ ẜm hec dif
ferentie eẽtiales ſunt ſepatum ẜm ſubſtantiaꝫ: ⁊
vnibile ẜm ſubſtantiã. ⁊ in hac ratõne inueſtigat
naturalis phs vt oſtendat inter animã rõnalem
⁊ aliꝫ animas differentias ſepabilis ⁊ inſepa
rabilis a corpe. Inter intelligentiã vero angeli
cam ⁊ rõnalem differentia ẽ ſepata ẜm ſubſtan
tiam. ⁊ vnibilis vt dicat ſepata que nõ habꝫ intẽ
tionem ad corpus. vnibilis vero que habet in
tentiõem ad corpus. anima enim rationalis ⁊ cũ
ſepata eſt. ſicut dicit aug. i. xij. ſuper geñ. hꝫ inten
tionem ad corpus. Nec dicitur ſeparatum hoc
quod nõ eſt vnitum corpori. ſic enim aia rõna
lis poteſt dici ſeparata poſt mortem donec iterũ
corpori vniatur. Secundũ vero rationale eẽ ſi
ue loycum: differt per potentias ꝓprias ⁊ eſſen
tiales que addunt ſuper genus. Cũ enim vtraqꝫ
ſit ſubſtãtia incorporea intellectualis. Incorpo
reum diuidit a corporea ſubſtãtia. Intellectuale
vero ab incorporea que nõ habꝫ potentiã intel
ligendi vt ẽ ſenſibilis. ⁊ per hanc potentiam co
gnoſcẽdi differũt adiuuicem intelligẽtia angeli
ca ⁊ humana: ⁊ hec eſt intellectualis cum rõne.
illa vero intellectualis abſtracta a ratione. Dico
autem intellectum cum ratione ꝯponẽtẽ ⁊ diui
dentem: ⁊ ab extremo ad extremum p medium
decurrẽtẽ: quomodo nõ ẽ intelligẽtia angelica.
intelligit. n. modo ſimplici ſine diſcurſu ratõnis.
Nec hꝫ obſtat. ꝙ aliquãdo dicit eſſentia angelica
rõnalis: q2 rõale ibi accipit pro intellectuali. ſic
dictum eſt in diffinitione pſone. Scđm eſſe vero
metaphicũ differũt eẽntialiter p intellectũ poſſibi
lẽ ad ſpẽs in fantaſmatibus ⁊ intellectum abſtra
ctum ab hac poſſibilitate. Et lꝫ angelus accipiat
cognitionẽ inferioꝝ ex pte inferioꝝ. non tñ acci
pit per modũ materialis intellectus: cuius ẽ ſpe
cies recipe abſtractas a fantaſmatibus. Cum. n.
deſit vis ſenſibilis quaſi pambula' itelligẽtie an
gelice deeſt rõ fantaſmatis ꝯſequẽter: ⁊ ita ſpe
cieꝝ in fantaſmatibus: ⁊ per ꝯſequẽs abſtractio
ſpecieꝝ ab his. Scđm vero eẽ theologicum: q2
intelligẽtia angelica ẽ ſubſtãtia libera: vertibilis:
imutabiliter. aia vero ſiue ſpũs rõnalis vertibi
lis ẽ mutabiliter: vt deus ſit eẽntia libera inuerti
bilis in bonũ ⁊ malũ. angelus vero ⁊ aia rõna
lis eẽntia libera vertibilis in vtrũqꝫ. ſed i hoc dif
ferũt eẽntialiter: q2 intelligentia angelica cum ſit
vertibilis: verſione facta determinat in illo: vt ſi
vertat in bonum determinat de natura ſua ibi. ſi
in malum determinat de natura ibi. Et ideo di
cit Io. damaſ. ꝙ inſuſceptibilis ẽ penitentie. Ani
ma vero ratõnalis vertibilis ẽ in vtrũqꝫ ⁊ poſt
verſionẽ de natura ſua ꝯuertibilis. vnde ẽ ſubſtã
tia libera pnie ſuſceptibilis. Propter qđ vident
in eẽ theologico ꝯueniẽter diſtingui: vt angelica
intelligẽtia ſit libera ſubſtãtia vertibilis imutabi
liter. Hoc. n. dicit ſine preiudicio potioris ſnie.
Siquis. n. in eẽ theologico potuit ꝯuenientioreꝫ
dr̃iam inuenire acquieſcẽdũ ẽ: cũ res huiuſmodi
ſint altiſſime ſpeculatõis. Nec obſtat ꝙ dñs poſ
ſet facere angelũ vertibilẽ imutabiliter q2 ñ agit
hic de potẽtia dei ſꝫ de ꝯgruitate aut de ꝯuenien
tia nature. Per iaꝫ dicta pōt ſufficiẽter reſpõ
deri ad ea que obijciunt ẜm ordinẽ. ¶ Ad obie
ctum prio ſic. ꝙ lꝫ ſit ꝯſiderare ſubſtãtiã aie in ſe
p modũ ſpũs. nihilominus tñ in eſſe naturali eſt
perfectio corporis organici. ⁊ ita ratõneꝫ hꝫ vni

bilis ſemꝑ. licꝫ ſit ſeꝑata actu. ¶ Ad ſecūduꝫ dicēduꝫ. ꝙ licꝫ vterqꝫ ſpūs poſſet cōſiderari i cōparatione ad deū. ⁊ ibi ſuā habere differentiā. cū in cōꝑatione phyſica ſiue naurali anima reſpiciēt corpus: angelus vero nō: ex illo recipiāt differētiam ꝓpriā. ¶ Ad illud qđ tertio obijcit de ipa aīa. cū ſit vnibilis rōne cuius ē vnibilis dicēdum ꝙ rōne ſuiipſius. nec ē ad aliud pricipium i ipa reducere. ⁊ ideo hec differētia recte dicit eēntialis i illa cōſideratiōe. ⁊ licꝫ vniat cum ſuis potētijs. per ſe tamē eſt vnio ſubſtātie ad ſbſtātiam corporis. ¶ Ad quartū dicēdum ꝙ licꝫ anima eēt ſeparata. nihilominus hac differētia eēntialiter diſtigueret. qꝛ ſeparatū dicit dupliciter qđ actu ē ſeparatū. ⁊ hoc modo nō differūt. vel qđ ē ſeparatum ꝑ itentionē hoc modo nō ē anima ſeparata. qꝛ itentionē quādam habꝫ ad corpus. ſicut dicit Aug. ſuper geñ. ad lit. xij. Vñ loquēs de anima rapta a carnis ſenſibus. ⁊ de ſtatu poſt mortē. dicit ꝙ ieſt aīe quidā naturalr appetitus i adminiſtrādo corpus quo appetitur ⁊ tardat quodāmodo ne tota itentione ꝑgat i illđ ſūmum celū. quādiu nō ſubeſt corpus. cuius adminiſtratione appetitus ille cōquieſcat. Intelligētia autē angelica nō ſic habꝫ. ⁊ ideo licꝫ aīa ſit ſeꝑata actu a corpore. nihilhominus illa differētia eēntialiter differt ſm cōſiderationem naturalis phi. ¶ Ad illā vero differētiaꝫ qua dicitur differre ab angelo. qꝛ ſit ad imaginē dei rōe cognoſcendi. dicēdū ꝙ non ē i hoc differentia eēntialis. ſed ē alia ratio propter quam iter eas poſſit attēdi differētia. que dicet i illa parte vbi aget de anima rōnali. qualiter cōdita ſit ad imaginē. Dicit autē a beato Greg. angelus cōditus ad imaginē dei. in li. moral. xxxij. quo i eo ſubtilior ē natura. eo i illo imago dei ſubtilius iſinuat expreſſe. ⁊ poſt de ſigillo talis ſimilitudo imaginabilr exprimit. qualis i ſigillo eodē eēntialit habetur. ¶ Ad aliud vero ꝙ dicit differentia eē rōne intellectus poſſibilis ad ſpecies i fantaſmatibus. reſpondendū ē ꝙ hoc verū eſt ſicut ſupra habitum eſt. i conſideratione metaphica. Nec hoc obſtat. ꝙ anima vt eſt ſpūs itelligibilis poteſt recipere illumiationem a ſuꝑiori ſicut angelus. Hoc eni nō itendit cōſideratio metphica. que habꝫ iueſtigationē iſtarū eēntiarum ꝑ ea que ſunt notiora quo ad nos. Unde ab actibus cognoſcunt potētie. ꝑ potētiaꝫ vero ſba. modus autē cognoſcēdi qui ē ab iferiori ꝑte diſtiguit cōueniēter animā ab angelo i hac cōſideratiōe. Poſſet tñ angelus diſtigui ab aīa ſm illā dr̄iam ꝓut dicit angelus ſubſtātia itellectualis illumiationū a prio. pria relatione ꝑceptiua. anima vo vltima relatione ꝑceptiua. ſꝫ illud nō cōuenit aīe xpi. lꝫ ꝯuenire poſſit alijs aīabus. eo ꝙ aīa xpi nō recipit illuīationē ꝑ angelū illumīantē. ſed

imediate ꝑ ipam diuinā eēntiā. iō melius ē a ꝑte iferiori ponere differētiā aīe ⁊ angeli quo ad illa cōſiderationē. ¶ Ad illud vo qđ obijcit đ demonibus ꝙ accipiūt a ꝑte inferiori: dđm ē ꝙ ñ recipiūt ſpēs rerum itelligibiliū a fantaſmatibꝰ lꝫ ſumāt ab ipis rebus. ⁊ nō ſumūt ꝑ modū itellectus poſſibilis ſꝫ ꝑ modū agētis qui ſibi ſufficit ad ſpēs accipiendas. De hoc autē diffuſiꝰ agetur i tractatu de cognitione angeloꝝ. ¶ Ad hoc qđ obijcit de hac differētia paſſibile ⁊ ipaſſibile. dđm ē ꝙ lꝫ ipaſſibile ꝯueniat angelo. tñ nō cōuenit ꝓut paſſibile pro cōpaſſibili ſumit. In hac differt anima ab angelo. ꝙ cōpaſſibilis ē aīa rōnalis corpori. angelus vo nō. cū ñ ſit vnitus corpori ſicut forma vel ꝑfectio cū ꝑfectibili. Sꝫ iſte differētie ſunt poſteriores illis que ſunt vnibilis ⁊ nō vnibilis. ⁊ iō ponēde ſunt prime drīe eēntiales. ¶ Ad illud vo qđ obijcit cōſequēter ꝙ angelus ⁊ aīa nō differūt ſpecie. qꝛ hñt ꝑfectioneꝫ indifferētē ſpecie. dicēdū ē. ꝙ eſt perfectio pria ⁊ ꝑfectio ſecūda. licet ergo angelus ⁊ anima cōueniāt i ſecunda ꝑfectione idifferenti ſm ſpeciē. nō tamē oportet ꝙ ꝯueniant i prima. Preterea gratia differt i ſpecie ꝓut ē in angelo ⁊ ꝓut ē in aīa. Eſt. n. grā quedā i aīa que nō ē i āngelo ſcilꝫ grāꝰ vnionis. ſicut fuit i xpo. ⁊ gratia reparationis ſicut i alijs quibuſdā. ¶ Ad vltimū dđm ꝙ lꝫ modus cognoſcēdi ſit idifferēs vl' qdā modus mouēdi i bonū ſꝫ indifferēs ſpecie. tamē alius ē differens ſicut ſupra habituꝫ eſt.

Membrum ſextum.

AD ſextum mēbruꝫ huius. q. quo agitur de differētia angelorū inter ſe. Et habet tres articulos. Primo querit vtrum inter ſe differāt ſpecie vel nō. Secūdo. ſi differant ſpecie. vtrum ſub vna ſpecie ſint multa idiuidua vel non. Tertio de cauſa multitudinis angelorum.

Articulus primus.

QUod differāt ſpecie arguitur ex hoc ꝙ āgeli đ ſuprema hierarchia plus differunt reſpectu eorum qui ſunt in infima. ꝙ̄ illi qui ſunt in infima hierarchia. ſed illi qui ſunt in eadem hierarchia: vl' ſpecie ſunt idem. ⁊ differunt ſm multitudinem numeralem. vel ſunt idem genere ⁊ differūt ſpecie. ergo angeli qui ſunt in ſuperiori hierarchia cum plus differāt ab his qui ſunt in infima. differunt ſpecie. ¶ Item ſimilr obijcitur de his q ſunt in ordie ſeraphin. plus ꝯueniūt iter ſe. ꝙ̄ cōueniūt cū illis q ſūt đ ordie cherubin aut tronoꝝ. gꝰ cū illi q ſūt đ ordie ſaphin iter ſe ꝯueniāt i ſpē. ⁊ differūt ſꝫ numeꝝ: vel ꝯueniāt ſꝫ genus ⁊ differāt ſpecie. ita illi qui ſūt de ordine ſeraphin dif-

ferēt ab his q ſunt de ordine cherubin. ¶ Pre
terea cuꝫ ordines diſtinguant̃ ſm officia. officia
aūt ſunt differentia genere vel ſpecie. ergo ange
li qui ſunt in ordinibus differunt genere vel ſpe
cie. ¶ Preterea. angeli ſunt naturaliter quedam
lumina ſpiritualia que ꝯdita ſunt in celo empi-
reo: non de ipſo celo. ſed ſic ē in luminibus cor-
poralibus que ꝯdita ſunt in ipſo firmamento ꝙ
differūt ſpecie inter ſe. ergo multofortius ſpiri-
tualia: cū magis differant differēt ſpecie. ¶ Iteꝫ
ſm phm. ꝓportio motoꝝ ē ꝛ mobiliū. ſ; ſ; ipꝫ
ſubſtantie ſepate. ſ. intelligētie angelice ſunt mo
tores diuerſoꝝ orbiū. ſed ꝯſtat ꝙ orbes differūt
ſpecie: vt orbis ſolis ꝛ orbis lune. ergo angeli q
ſunt motores differunt ſpecie. ¶ Item aie ſenſi-
biles in corpibus diuerſoꝝ brutoꝝ. plus vident̃
ꝯuenire inter ſe: ꝗꝛ ꝯueniunt in modo ſentiendi
ꝗ̃ꝫ ꝯueniūt angeli quoꝝ differēs ē modus intel-
ligēdi. ſed aie ſenſibiles in diuerſis ſpēbus bru-
toꝝ differūt ſpecie. ergo ꝛ angeli iter ſe differūt
ſpecie. Cōtra. magis ꝛ minus ñ diuerſificant
ſpēm. ſ; angeli differūt iter ſe ſm magis ꝛ minꝰ
in perſpicacitate intelligētie ꝛ ſimplicitate natu-
re: ꝛ in habilitate volūtatis. ergo ñ differunt in
ſpecie. ¶ Itē angeli de ſingulis ordinibus cōue
niūt in eiſdē officijs. Licꝫ. n. ſeraphin dicant̃ ab
officio incendēdi p caritatē aut dilectioneꝫ. che
rubin ab illuminatōe: nihilominus oēs ad omia
parati ꝛ in oibus ꝯueniūt. ergo ſm hec officia
ñ diſtinguunt̃. ¶ Itē aie rōnales diſtinguunt̃ iter
ſe. ſ; differētia illaꝝ ñ eſt in ſpē. ergo nec angeli
differūt ſpē. ¶ Itē duo ſūt officia angeloꝝ. ſ. ꝯtē
plari ꝛ miniſtrare. ſ; i vtroq; ꝯueniūt ſm eūdē
modū in ſpē. vtrobiq;. n. ē ꝯtēplatio ſm magis
ꝛ minus. ꝛ vtrobiq; miniſteriū ſm aliud ꝛ ali-
ud. ergo angeli ñ differunt in ſpē quo ad iſta of-
ficia. Qḋ aūt dicit̃. vij. dan. milia miliū miniſtra-
bāt ei ꝛ decies milies ꝛc̄. nō ad hoc reſpicit vt
quidā ſint miniſtrantes ꝛ ñ aſſiſtētes. quidā aſ-
ſiſtētes ꝛ ñ miniſtrātes. Ad qḋ dōm. ꝙ angeli
differūt inter ſe ſpecie. ¶ Ad obiectū aūt in ꝯriū
dicendum ē. ꝙ magis ꝛ minus dicit̃ duplr̃. Ali
quādo. n. vni ꝛ eidē rei accidūt. ſicut albedo in-
tenſa pōt eē remiſſa. ꝛ minus calidū pōt eē ma-
gis calidū. ꝛ hoc mō accipiēdo magis ꝛ minus
nō diuerſificāt ſpēꝫ. Alio vero mō magis ꝛ mi-
nus diuerſis naturis attribuūt̃. vt magis caliduꝫ
approprīat̃ nature ignis. ꝛ minus calidū nature
aeris. ꝛ tūc magis ꝛ minus atteſtant̃ differētie i
ſpecie. ſicut dicit phs. ꝙ multū ꝛ paucū aliquā-
do diuerſificant: aliqñ nō diuerſificant. ¶ Ad ali
ud dōm. ꝙ diuerſitas in ſpecie non attendit̃ ſm
illa officia: niſi ſic eēt. ꝙ illa officia ita eſſent ap-
propriata quibuſdam angelis ꝙ non ꝯuenirent
alijs. diuerſitatem angelorum in ſpecie ſequitur
differentia officioꝝ in ſpecie. ſed cum eiſdeꝫ an-
gelis ſm diuerſos ſtatus poſſunt illa officia con
uenire. nō ſm illa accipit̃ dr̃ia angeloꝝ i ſpecie.
Preterea cū mali angeli in nullo illoꝝ ordinuꝫ
ſint ꝛ diuerſificent̃ i ſpecie. nō ergo ſm illa offi
cia accipit̃ differentia ſpecifica. ¶ Ad illud vero
qḋ obijcit̃ de aiabus rōnalibus que indifferen
tes ſunt in ſpecie. dicenduꝫ ꝙ ñ eſt ſimile in aia-
bus. Anime. n. rōales ordinant̃ ad corpus ꝛ cor
pus ordinat̃ ad aiam tanq̃ꝫ ꝓꝑriuꝫ pfectibile. ꝓ-
prie perfectioni. Unde ſicut corpa non diuerſifi
cant̃ in ſpecie. ita ꝛ nec perfectiōes diuerſificant̃
in ſpecie. Angeli vero diuerſitatē quam hñt: nō
ex diuerſitate corpoꝝ vel eēntiali habitudie ad
corpa accipiūt: ſed in ſeipis per ea ad que ordi-
nant̃ diuerſificant. ꝛ ideo habēt poſſe determi-
natum ad vnū genus tm̄ vel ſpēm: ſ; ſuꝑ omnia
corpa. ꝛ ideo nihil prohibet in eis diuerſitatem
ſpecificā accipi. ¶ Ad quartū obiectum dōm. ꝙ
dr̃ia eēntialis prima non ē p ꝯtemplari ꝛ mini-
ſtrare: ſed eiſdē angelis ſimul ꝛ ſemel pñt cōue-
nire. ꝓpter qḋ neceſſe ē querere dr̃iam angelo-
rum ſpecificā inter ſe. Huius rei grã querit̃.
vtruꝫ ordo naturaliter ineſt angelis. Primo. n.
ꝯditi ſunt vt diceret̃. iſti ſunt de iſto ordine. illi ḋ
illo. nec fit illoꝝ ordinū permutatio. Qḋ autem
ordo ꝯueniebat illis i ſua ꝯditōe vr̃ p hoc: ꝙ ꝓ-
ceſſerāt a ſapia diuina p creatōem. ſ; ſapie diui
ne atteſtat̃ ordo i creaturis. ſicut dicit btūs greg.
ergo cū angeli eēnt in multitudine ꝛ ordine cō-
diti erant. Hoc ēt atteſtat̃ aug. in li. xij. de ci. dei.
dicens ꝙ nō eēnt omnia: ſi eēnt equalia. innuēs
per hoc ordinē non tm̄ in generibus creaturaꝝ
ſed ēt in ſpeciebus. Et iterum dicit aug. in eodeꝫ
lib. Cum deus ſūma eēntia ſit. ꝛ ideo imutabilis
ſit: rebus quas ex nihilo creauit eē dedit. ſed nō
ſumme eē ſicut ipe eſt: ꝛ alijs dedit eē amplius:
ꝛ alijs minus. atq; ita naturas eēntiarū gradi-
bus ordinauit. Ex quo accipit̃ ꝙ angeli creati i
ordine determinato ſunt cōſtituti. Ad idem facit
qḋ dicit aug. in pluribus locis. vt ſuper geñ. qḋ
in corporibus ē pondus. hoc ē in ſpiritibus or-
do. ſed in corporibus videmus ꝙ corpa diuer-
ſificant̃ i ſpecie ſm diuerſitatē pondeꝝ. habꝫ. n.
ignis pondus ſurſum ꝛ terra deorſum. ꝛ terra
ꝛ ignis non hñt eādem rōneꝫ ponderis. ſimilr̃
nec aqua ꝛ terra per qḋ deſignat̃ ꝙ ratio pōde
ris diuerſi atteſtat̃ diuerſis ſpeciebus. Cuꝫ ergo
ordo ſit in ſpiritibus: erit ordo determinatus in
pria ꝯditiōe i angelis. Qḋ aūt ſic ſit. accipitur ex
hoc qḋ dicit dyo. de ſūmo bo. Inter angelos di
ſtātia ptātuꝫ ē: ꝛ ꝓ graduū dignitate miniſteria
eiſdē ſūt attributa: alij ꝙ alijs ꝓferunt̃ taꝫ culmi
ne ptātis q̃ꝫ ſcīa virtutis ſubmiſtrāt. Nouem aūt
eē ordines angeloꝝ ſacre ſcripture atteſtātur. ſ.
angelos archāgelos ꝛc̄. Quorū ordinuꝫ nume
rum Ezechiel ꝓpheta deſcribit ſub tot nomini-

bus lapidū. cū de primatu apoſtate angeli loque
ret. quo numero lapidū deſignati ſunt ordies an
geloꝝ. quos apoſtata angelus añ lapſū quaſi i or
natu veſtimēti ſui affixos habuit. ad quorū com
paratione dū ſe clariorē aſpexit. cōfeſtim itumu
it ⁊ cor ſuū ad ſupbiā eleuauit. Similr dicit btūs
Bern. i li. de cōſideratione ad Eugeniū. vbi gra
dus ⁊ ordines diſtiguit. ex quo accipitꝫ ꝙ cū lu
cifer ſe clariorē cōſpiceret iter hos ordines. ⁊ ꝙ
opimētum eius erāt. ꝙ erat ordo i angelis deter
minatus ex cōditiōe naturali. ſ3 iſte ordo erat ſi
cut accipitꝫ i auctoritate ad diuerſa officia. reſtat
ergo ꝙ differētia i ſpecie determiata erat ſm di
uerſitates poteſtatū. ⁊ diuerſitas poteſtatū ſ3 dif
ferentiam officiorum. ex poſterioribus eis i hu
iuſmodi oportet nos ad prima deuenire. Hō ēt
videtur p ſimile i rege terreno. Rex eim terren⁹
hab3 ſeruos nobiliores ⁊ minus nobiliores. ſ3
maiora ⁊ minora officia ordiatos. qui autē ſunt
ſerui aule celeſtis niſi illi d quib⁹. iij. Reg. x. Be
ati ſerui tui qui ſtāt corā te tota die. Hi autē ſūt
angeli qui ſunt corā vero Salomone. aſſiſtētes
per cōtemplationē. Ordo tamē nō tantū reſpicit
naturā ſed gratiā. vtro q3 eim modo habēt ordi
nē boni angeli. mali vero ⁊ ſi nō habeāt ordinē
gratie nihilominus tamē habēt ordine nature: vt
dicantꝫ maioris pſpicacitatis. ⁊ ita de aliis. Et ſi
cut cōſtituti i aliquibus officiis deiiciuntꝫ propter
ſuam idignitatem ⁊ peccatū ita hi qui mali ſunt
angeli deiecti ſūt de celo ⁊ ab honore quē habi
turi eēnt ſi ſtetiſſent. Poſſunt eim habere ordinē
naturalē. ſed deiecti ſunt ab illa coordinatiōe ſā
cta ſanctorū angelorum. Ex premiſſis ergo pōt
patere aliqua veritas differētie i ſpecie. Nec hoc
obſtat. ꝙ idē angeli habēt caritatem ⁊ ſciētias ⁊
ꝓprietates cōſimiles. nō eim ꝓpter hoc diſtiguū
tur. ſed ſm ea officia que cōueniūt excelētiorib⁹
naturis ⁊ minus excellētibus. nō ꝙ ñ poſſet tra
di minus excellēs officium excellētiori nature. ſ3
non congrueret. officia ergo i ſua preeminentia
atteſtantur differentie ſpecifice in angelis. ſed nō
conſtituunt.

Articulus ſecundus.

a Articulo ſecūdo queritꝫ. Utrum in vna
ſpecie angelica ſit multitudo angelorū
an ſingulis ſpeciebus ſingula reſpō
deant idiuidua. Quod autē ſingulꝫ ſpe
ciebus ſingula reſpōdeant idiuidua videtꝫ p hoc
ꝙ multiplicatio idiuiduorū in rebus naturalib⁹
eſt propter corruptibilitatē ex parte materie vt ſi
ſpecies non poſſit ſe ſaluare i vno idiuiduo. ſal
uet ſe i alio. vbi vero materia ē incorruptibilis. ñ
ē hoc neceſſitas. vt i ſole ⁊ luna. ergo cū angelus
habeat materiā icorruptibilem. aut materia non
idigeat. non erit in angelis neceſſe eſſe multitudi
nem indiuiduorū. ergo vnicuiq3 ſpēi reſpōde
bit ſuū idiuiduū: quot ſūt angeli. tot ſūt ſpēs an
gelorū. ¶ Itē diuina eēntia aliquam hab3 cōmu
nitatē. ⁊ tamē nō cōmunicat ſe niſi vni quod ē. ſi
cut eim diuia eēntia ē vna. ita vnus ē deus. Cum
ergo ſimilitudinē primā recipit angelus ꝓut eſt
poſſibile i ſpecie creature. erit in angelo reperire
cōem eēntiam. que nō cōicet ſe niſi vni quod eſt.
ſed eēntia cōmunis ē ſpecies. quod ē vero in an
gelis idiuiduum. vni ergo ſpeciei vnū reſponde
bit idiuiduū. ¶ Hō etiam videtꝫ ex hoc. ꝙ magis
appropinquat i vnitate ſpiritualis creatura ad
deū ꝙ̃ corporalis. ſ3 i corporali creatura iuenitꝫ
hec ſimilitudo. ſicut ē i ſole ⁊ luna. ergo multo
fortius i ſpirituali. ſ3 hoc nō eſt niſi i angelo. er
go i angelo erit reperire ſub vna ſpecie vnū idi
uiduū. Cōtra. maior ē virtus cōicare ſuā eēn
tiam ſine diminutione plibus. ꝙ̃ vni ſoli. ergo in
magis virtuoſo erit hec virtus iueniēda. ſ3 ma
gis virtuoſa ē ſpiritualis creatura ꝙ̃ corporalis
⁊ i corporali iuenitur. ergo multo fortius i ſpiri
tuali. ſ3 pſona ſpiritualis ē angelus. ergo reperitꝫ
i angelo. ergo angelus i vna ſpecie hab3 multa i
diuidua. ¶ Item diuina eēntia cōmunicabilis eſt
pluribus pſonis. ⁊ ē omnino indiuiſa eēntia. vt
nullatenus eēntia diuidatꝫ. cū ergo deus nō ſit in
uidus. nec repugnet hoc creature. quin eēntia ſit
cōicabilis pluribus pſonis ſm ſuū modum. ſed
inter eēntias que plus tenet idiuiſionem i eēntia ē
ſpecies. ſpecies. n. nō cōicatur niſi ab idiuiduis.
genus aūt cōmunicatur a ſpeciebus. ergo hec ſi
militudo iuenitur i ſpecie. ſed cū perſona non i
ueniatur niſi i rationali creatura ſiue itellectuali.
oportet ergo ꝙ i rationali creatura ſiue i angelo
iueniatur hec ſimilitudo: ſicut poſſibile eſt. Hoc
autē nō eſſet niſi ſub vna ſpecie eēnt multa idiui
dua. ergo ſub vna ſpecie āgeli erūt plures. quo
rum vnuſquiſq3 ſit perſona. Ad quod dicēdū
ꝙ vni ſpeciei reſpōdent plures idiuidue perſo
ne ſub illa ſpecie. ¶ Ad obiectū autē i cōtrarium
dicēdum ē. ꝙ alia ē ratio ꝙ plura idiuidua ſunt
ſub vna ſpecie: ꝙ̃ corruptibilitas materie aut in
diuidui que nō pōt ſufficiēter ſaluare eē ſpēi. in
ſpiritibus. n. pluralitas idiuiduoꝝ nō ē propter
hanc cām. ſ3 ad manifeſtationē diuie bōitatis. ꝗ
vult cōicare pluribus pticipationē beatitudinis
vt ſicut multiplicatur nūerus idiuiduorū in ſpē
cie rōnalis ad fruitionē beatitudinis. ita multipli
catꝫ numerus angeloꝝ ſub quacūq3 ſpē ad frui
tionē beatitudinis. Preterea. poſſe regis tēpalis
⁊ decēs diſpō i aula ei⁹ oñditꝫ cū multi ꝯſimilꝫ di
ſpoſitionis ſuiūt magis ꝙ̃ ſi vnus i vno officio
ſuiret: vt ſi multi pincerne: ꝙ̃ ſi vn⁹ ſolus pincer
na. ⁊ ita d aliis officiis. cū ergo poſſe regis ſit i
ꝓportōale i iſinitū ſup poſſe regis tpal. ⁊ decen
tior diſpō aule celeſtis ꝙ̃ trene: ꝯueniēs ē anglos

qui ſunt ſūmi miſteriales.plures eē ſub vna ſpē.
nō ē ergo in ſpiritibus accipiēda rō multitudis
indiuiduoꝝ que ē i corporalibus. ¶ Ad ſcḋꝫ vō
dōm.ꝙ diuina eſſentia nō cōicat ſe niſi vni ꝙ ē.
⁊ hoc ē:q2 ñ ē poſſibile plures eē deos. obuia/
ret.n.pfectōi diuine:vt oſtenſum ē.nō ſic ē in an
gelis.imo magis congruit pluralitas ſuppoſito
rum:nō.n.ſimile ē de dño ⁊ de ſeruo.ↄuenit.n.
magis pfectioni dñi vnitas ⁊ indiuiſio.ſeruo aūt
magis multiplicitas.cum ergo angeli ſint admi/
niſtratorij ſpūs magis eis ↄuenit pluralitas ſup/
poſitorū ſub eadē ſpē. Nec ē ſimile de ſole ⁊ lu/
na.ſunt.n.lunaria ſufficientia:ſol.n.ē ſufficiēs ad
illuminationem totius orbis in die. luna vō cuꝫ
ſuis ſtellis ad totius orbis illuminationē i nocte.
ſicut expedit.ſtelle tñ ad aliud officium ſint dire/
cte per ſe ⁊ eſſentialiter.

Articulus tertius.

Articulo tertio querit de cā multitudi
nis angeloꝝ pp quid.ſ.neceſſe fuit tātā
angeloꝝ multitudinē. ſi.n.hoc ē,ppter
multitudinem hoīum.cū homo ſit ſba
corruptibilis.angelus aūt ſba icorruptibilis.eſſꝫ
dignior creatura ,ppter indigniorē. Silr ſi dicat
ꝙ hoc eſt propter aīas rōnales.ad quaꝝ cuſto/
diam vel exercitiū dantur.nec hoc videtur.Cuꝫ
n.anime ſucceſſiue creentur ſicut corpa ſucceſſi/
ue generantur:poſſet vnus angelus multas aīas
cuſtodire vel exercitare:vnde nō eſſꝫ neceſſe tā/
tam eē multitudinē. ¶ Preterea.dr̃ i.xxxij.deut.
ſtatuit filios hoīum iuxta numerum filiorū dei.
numerus ergo hominum vel animarum rōna/
lium:magis videt ſumi iuxta numeꝝ angelorūꝫ.
ꝗꝫ ecōuerſo.Di.n.i cantico.qñ diuidebat altiſſi/
mus gentes ⁊ ſepabat filios adā.ſtatuit termios
gentiū iuxta numeꝝ filioꝝ dei.ſiue angeloꝝ ſm
aliā lrām. ¶ Itē neqꝫ iuxta officia aut miniſteria
ſumit rō multitudinis. Non.n.,ppter miniſteria
neceſſe fuiſſet tantā eē multitudineꝫ. ¶ Preterea
cū multitudo creaturaꝝ procedat a deo ſm ſili/
tudinem maiorē vel minorem:quāto maior eſſꝫ
receſſus a ſūme vno.tāto maior deberet eē mul/
titudo. ⁊ quanto maior appropinquatio minor
multitudo:ergo in maxima approximatōe mini
ma multitudo.ſed maxima eſt approximatio an
geli ad ſūmaꝫ vnitatem:ergo minima eſt multi/
tudo in genere angelorum. Cōtra dañ.vij.mi/
lia miliū miniſtrabāt ei ⁊c. ⁊ math. xxvi. Nōne
poſſem rogare patrem meuꝫ. ⁊ exhiberet mihi
pluſꝗꝫ.xij.legiones angeloꝝ. Ex quo videtur ꝙ
maxima ſit multitudo angeloꝝ. Preterea Job.
xxv. Nunquid ē numerus militūꝫ eiꝰ?milites.n.
vocat ſpūs āgelicos:ergo vr̃ ꝑ hoc dicē.ꝙ innu/
merabiles ſūt āgelici ſpūs. Ad qḋ vr̃ dōm.ꝙ
āgeli ſūt miſtri diui e ptātis i his creaturis mūdi.
ſic̄ habet ab augu.ſup geñ.ad lit.ix.li. Cū ea viſa
ꝑ āgeloꝝ obedictiā.deſup miniſtrant.ꝑuēit iuſſio
dei.nō ſolū ad aures aut pecora.verūctiā ad ea
ꝗ ſub aqs latēt.ſicut ad cetuꝫ q glutiuit Jonā. ⁊
ēt ad vmiculū.nā ⁊ hic legimꝰ diuinitus iuſſum
⁊ radicē cucurbite roderet ſub cuius vmbracu/
lo ,ppheta requeuerat. Si.n.dominiū dō auit deꝰ
ſic eū inſtruēs.vt carnē peccati portās.poſſit:nō
ſolū peccora ⁊ iumēta ſuis vſibus ſubdita.non/
ſolū domeſticas aues.veꝝ ⁊ libē volitātes.ēt ſe
uas feras ⁊ capeꝛ ⁊ māſuetas facē. ⁊ eis ipare po
tentia rōnis nō corpis.cū eaꝝ appetitus ⁊ dolo
res captās.paulatimqꝫ illectādo laxādo ꝑmē/
doqꝫ moderās agreſti eas exuit ↄſuetudie.quā/
tomagis hoc angeli pñt.q eius iuſſa quē ſempi/
terne intuent.icōmutabili vitate ꝑſpecta.mouen
tes ſe ꝑ tps ⁊ corpa ſibi ſubdita.ꝑ tps ⁊ locū agi
litate mirabili. ⁊ viſa qbus moueat. ⁊ appetituꝫ
carnalis idigētie pñt efficē oi aie viue:vt quocū
qꝫ venire opus ē.venire neſciēs adducat. Et ita
pꝫ ꝙ neceſſaria ē maxima multitudo angeloꝝ ſꝫ
ↄgruētiā:nō ꝙ mediātibus paucis ñ poſſit deꝰ
iſtas creaturas diſpēſare ⁊ adminiſtrare.ſꝫ q2 de/
cet magis ꝑ miniſtros multos hec fieri: ⁊ ſic ac/
cidit i Rege terreno q hꝫ regnū terrenū.ꝙ pſes
hꝫ miniſtros.quātomagis ē apud regē celeſteꝫ.
ab quē ꝑtinet oiūꝫ gubernatio. Et nihilominus
ſi nō eēnt iſte creature corpales.deceret multitu
dinē angeloꝝ eē aſſiſtētē ſūme ptāti. tāꝗꝫ paratā
obedire vel iuſſa ꝑficē. ¶ Ad hoc qḋ obijcit.ꝙ
rō numeri vel multitudinis nō dꝫ ſumi ex ↄꝑa/
tione hoīum vel creaturaꝝ cū ſint digniores. Di
cendū ꝙ rō nō ſumit ex his inferioribus.ſꝫ iſta
inferiora ḋclarāt multitudinē ſpirituū ſupioꝝ. ⁊
iō ſumit ex reſpectu diuine ptātis ⁊ bonitatis.ꝗ
nobilior ē omni ſubiecta creatura. ¶ Ad aliḋ di
cendū.ꝙ in pluribus ē veꝝ.ꝙ diſtantia a primo
ſm diſſimilitudinē ↄcomittatur multitudinē ma/
iorem reꝝ diſtantiū. Vñ maior ē multitudo mi/
neraliū ꝗꝫ plantaꝝ.plātaꝝ vō ꝗ̄ aīaliū. ſꝫ vtruꝫ
ſic ſit de angelis.ſoli deo notū ē.cui definitus eſt
numerus ſpirituū creatoꝝ.homini vō icertus ē.
ſicut habet in gl.ſup illud Job.xxv. Nūquid eſt
numerus militū eius. Aliud.n.ē de his ꝗ ſpectāt
ad multitudinē ſapie dei.cuius ſunt icōprehēſibi
lia iudicia ⁊ inueſtigabiles vie. Qḋ aūt maxima
multitudo:conijci pōt ex ſupradictis. Sed qrit
pōt vtrū numerus angeloꝝ ſit certus apud an/
gelos beatos. Rñdet ꝑ hoc qḋ dr̃ i encheridion
vbi dr̃ ꝙ angeli nouerūt ḋ quot deberet fieri ſup
plementuꝫ.vñ dicit.lix.ca. Nō pro angelis mor
tuus ē xp̃s.ſꝫ iō ēt pro āgelis fit qcquid hoīuꝫ ꝑ
eius mortē redimit ⁊ liberat a malo:qm̄ cuꝫ eis
quodāmō redijt i grām poſt inimicitias ꝗs iter
hoīes ⁊ ſctos āgelos pcta fecerūt. ⁊ ex ipa hoīuꝫ
redēptōe ruine āgelice ḋtrimēta repāt. ⁊ vtiqꝫ no

uerunt ſancti angeli docti ꝺ deo. cuius veritatis eterna ꝯtemplatiõe beati ſunt. quãtũ numeri ſupplementum. de genere humano ĩtegritas illius ciuitatis expeteret. ⁊ ita videtur ꝯſtare. ꝙ i ṽbo accipiunt nõ tm̃ illũ numeꝝ. ſ; ẽt illũ i quo ſunt. vñ apud ipſos i ṽbo ẽ numeri ꝓdicti certitudo.

Queſtio. xxj. ꝺ potẽtia ⁊ actibus angelorũ in genere.

Tranſitũ faciamus adiuuante dño poſt conſiderationẽ ꝯditõnis angelice: ad conſideratõeꝫ potẽtiaꝝ ⁊ actuuꝫ. Pꝛio ergo faciamus ſermonẽ de potẽtia in gnẽ. Scðo deſcendẽdo ſm differẽtias potentiaꝝ ⁊ actuũ. Pꝛimo ergo fiat qõ de potẽtia vtrũ eadẽ ſit ſm ſbam in angelis cũ eẽntia. Secundo. vtrũ potẽtia ſit in actu ſemp. Tertio vtrũ vna ſit potentia ſola. an plures.

Membꝛum pꝛimum.

Quod aũt potẽtia ſit eadẽ cũ eẽntia in angelis. vr̃ ex ꝯparatõe ad aiaꝫ rõnalem. dicit. n. aug. in li. de tri. ꝙ memoꝛia ĩtelligẽtia ⁊ volũtas ſunt vna mens. vna vita. vna eẽntia. ſ; non niſi eẽntia aie rõnalis: ergo potẽtia i aia rõnali eſt eadẽ cũ eẽntia. ſed maioꝛ ſimplicitas ẽ in angelo. ſicut dicit Iſiꝺ. ergo in angelo erit potẽtia ad minus aliq̃ eadem cũ eẽntia. ¶ Iteꝫ in li. de aia ⁊ ſpũ. dr̃. ꝙ deus ẽ eẽntia ſua. aia ṽo ẽ quedã ſua vt potẽtie: ergo multofoꝛtius ẽ i angelo. ¶ Itẽ angelus eſt ſba ſimplex. ſicut dicit dyo. ſ; in ſimplici ſba idẽ ẽ potẽtia ⁊ eẽntia: ergo i angelo ⁊c̃. Cõtra. ſũme ſimplicitatis ẽ ꝙ potẽtia ſit eadẽ cũ eẽntia. ſ; angelus nõ ẽ ſũme ſimplex: ergo nõ oĩo ideꝫ eſt potẽtia ⁊ eẽntia. ¶ Preterea. ſi idẽ eſſ; oĩo. non opoꝛteret ponẽ potẽtiã mediã i angelis ĩter eẽntiam ⁊ opationẽ. ſicut dicit dyo. ꝙ ſupcaeleſtia diuidunt̃ in tria. ſ. eẽntiam. virtutẽ ⁊ opatõꝫ. ṽtutẽ autẽ vocat potentiam: ergo potẽtia nõ ẽ ideꝫ cũ eẽntia. ¶ Preťea. potẽtia multiplex ẽ i ſuo actu. eẽntia ṽo ñ ẽ niſi vnica i ſuo actu: ergo potẽtia ñ ẽ idẽ ſm ſbaꝫ cũ eẽntia. Ad qꝺ dꝺm. ꝙ potẽtia nõ ẽ idẽ penitus qꝺ eẽntia: dici tñ pt idẽ ſicꝫ i aia rõnali: qꝛ ſeipa oĩo põt. ¶ Ad pꝛio obiectũ dꝺm ꝙ cũ dr̃ ꝙ mẽoꝛia ĩtelligẽtia ⁊ volũtas ſunt vna eẽntia. nõ eſt aliud dictu: niſi ꝙ vna eẽntia aie eſt que põt meminiſſe ĩtelligẽ ⁊ velle: nõ ꝙ ſit eadẽ eẽntia i gnẽ potẽtie. tũc. n. eẽnt vna potẽtia. Silr̃ põt ĩtelligi ꝺ eẽntia rõne eius ꝙ ſubeſt. nõ aũt ꝙ potentia dicat̃ eẽntia vel ſba ſicut eſt i deo. ¶ Ad aliud dꝺm. ꝙ aia ẽ quedaꝫ ſua. vt fiat diſtinctio inter potẽtias ſubſtãtiales ſiue vires ex vna pte. ⁊ accñtia ex alia. q̃ꝫtũ ad hoc. ꝙ potẽtie ⁊ vires ſubſtantialr̃ inherent. ⁊ vnũ ſunt cuꝫ aia q̃ꝫtũ ad ſbam: nõ dico q̃ꝫtũ ad eẽntiam. potẽtijs. n. ſubſtãtialibus ſubſiſtit. aia ⁊ accñtia ṽo vt pꝛudentia foꝛtitudo ⁊ huiuſmodi: nõ adherẽt ſubſtãtialr̃. qꝛ h̃ accidentalr̃ adſunt. Vñ potẽtie ⁊ vires ſubſtãtiales dicũtur idẽ quod aĩa. rõne ĩdiuiſionis ⁊ adherentie ſubſtãtialis: accñtia ṽo ñ. qꝛ ſubſtãtialr̃ nõ adherent. ¶ Ad tertiũ dꝺm. ꝙ l; ſimplicitas ſit in angelo. non ẽ tñ oĩmoda ſimplicitas: ⁊ iꝺ nõ ẽ potentia qꝺ eẽntia oĩno: qꝛ nihil eſt ſua potentia penitus preterq̃ꝫ deus ⁊c̃.

Membꝛuꝫ ſecunduꝫ.

Ad ſcꝺm quo querit̃. vtruꝫ potẽtia ſit ſemp i ſuo actu. Qꝺ vr̃ qꝛ ꝯrigẽ ſiue poſſe ⁊ eẽ: ſimul ſũt i ꝑpetuis. ſ; angeli ſunt ſbe ꝑpetue. ergo i eis nõ differt poſſe ⁊ eẽ. ¶ Itẽ nullũ ẽ ĩpedimẽtũ ſbe angelice. cũ oĩo ſit liberata a mã ⁊ ꝯditõibus mãlibꝫ ergo cũ oĩs potentia indiſtans ab actu ⁊ nõ impedita exit ab actu ſtatim cum eſt. ergo potẽtia angeli ſtatim cũ eſt: exit in actum. ⁊ ita ſtatim eſt in ſuo actu. ¶ Iteꝫ maioꝛ indiſtantia eſt ſpũalis potentie ad ſuũ actum: q̃ꝫ coꝛpoꝛalis. ſed potentia pꝛimi mobilis q̃ꝫto cito potuit moueri mouebat̃: ergo angelica ſba ſic ẽ. ꝙ q̃ꝫcito potuit in actu: ſtatim fuit i actu. Cõtra. potẽtia huiuſmõi ẽ potẽtia volũtaria. ſ; potẽtia volũtaria mediãte volũtate exit i actũ. ſ; ñ ſẽp ẽ volũtas: ergo ñ ſẽp ẽ actus. ¶ Itẽ pꝛius ẽ eẽ rei in creaturis q̃ꝫ agẽ. ſ; poſſe ſimul eſt cum eẽ: ergo poſſe eſt pꝛius q̃ꝫ agere: ñ ergo potentia ſemp eſt i ſuo actu. ¶ Itẽ potentia i creatura ẽ ad oppoſita ſ; ſuuꝫ genus ſicut eẽntia. eſſentia eniꝫ creature poteſt eẽ ⁊ nõ eẽ: ergo potentie creature ſic ſe habet: vt poſſit agere ⁊ non agere. non ergo ſemper eſt neceſſario in ſuo actu. Ad qꝺ dꝺm. ꝙ eẽ ſemper dicitur dupliciter. vel ita ꝙ ſit coeuũ reſpectu eius cuius dicitur ſemper. ⁊ ſ; hoc non eſt potentia creature ſemper in actu. actus. n. non eſt coeuus potentie. Si vero ſemper in actu dicatur indiſtãter. ⁊ cuꝫ eſt in actu ẽ inceſſanter: nihil pꝛohibet eẽ aliquã potẽtiam angelicã. que ſtatim qñ erat exit i eẽ. ſ; ñ ẽ hoc i omni ſua potẽtia: Vñ poſſe ⁊ velle ſemp ſunt i ſuo actu. i. indiſtanter. ⁊ poſt iceſſanter reſpectu alicuius voliti. ¶ Ad obiectũ ergo dicendum eſt. ꝙ cum dicitur poſſe ⁊ eẽ nõ differt in perpetuis: ſenſus ẽ. ꝙ non pꝛius ẽ poſſe ex potentia materie q̃ꝫ eẽ qꝺ eſt ex foꝛma. ſed ſic non eſt in generalibus ⁊ coꝛꝛuptibilibus. vbi pꝛius dicitur eẽ ex potentia materie. ⁊ poſt eſſe a foꝛma. ſed in perpetuis ſimul eſt materia ⁊ foꝛma. ⁊ ideo poſſe a materia ⁊ eẽ a foꝛma ſimul. Unde non potuit celum eẽ ex potentia materie

priusq̃ fuit ex actu forme: sed prius fuit potentia agentis q̃ eē in actu suo. prius potuit creare deus q̃ creauit. nō ergo de actu potētie actiue intelligitur. ſʒ de actu potētie paſſiue. in aliq̄bus. n. actiuis potētijs verũ ē. ſicut deus pōt intelligē & itelligit. ¶ Ad ſcd̄ʒ dōm ē. q̄ eo q̄ nullũ ē impedimētuʒ potētie angelice. nihil ꝓhibet ſemp & indiſtāter in ſuo aliquo eē. ſʒ nō oʒ in oi actu volūtario lʒ. n. ipedimētũ nō ſit tñ non ſemp eſt in ſuo actu: q2 non ſemper adeſt voluntas: vt nō ſemper videt viſus: lʒ nullũ ſit impedimentũ ex pte oculi & medij & viſibilis: q2 non ſemp adeſt voluntas. ſʒ ꝯuertit ſe ad aliud. ¶ Ad tertiũ vō dōm ē. q̄ cuʒ dr̄ potentia corꝑalis ſemp ē in ſuo actu. vbi grā. celuʒ ſemp mouet. itelligēdũ ē ſēp. i. ſtatiʒ poſtq̃ fuit & inceſſanter: q2 ſemp ꝯtinuatus ē motus: nō ſic aũt ē in potēijs & actibus angelicis: q2 i actũ exeũt p voluntatem. ille vō exitus quãtũ erat ex pte ſui: erat & eſt naturalis.

Membrum tertium.

Ad tertiuʒ quo queritur. vtrũ ſit potētia vna vel plures: & videt q̄ vna ſufficiat. Cum enim angelus ſit creatura procedēs a primo ſm primaʒ aſſimilationem quã congruit naturaliter eē i creatura. in deo aũt ſic eſt: q̄ per vnam potētiam agit oīa que agit: nō per multiplicē. erit tũc in angelo qḋ aſſimilabitur i hac perfectione. q̄ omnia q̄ aget. vna potentia aget. ¶ Item perfectius ē agē vno q̃ pluribus: cum ergo ſũma perfectio cōueniēs ſm naturã creature ſit in angelo. vnica potentia aget in pluribus. Contra. in quocũq3 differēs ē potentia ab eēntia & ē compoſitũ. neceſſe ē eſſe plures potētias. eo. n. q̄ potētia differt ab eēntia: neceſſe ē q̄ ſit ab eēntia. & q2 eēntia ē compoſita: rōne vtriuſq3 hʒ potētiam: ergo cuʒ angelus ſit eēntia compoſita i quo differt potētia ab eēntia: habebit neceſſario plures potentias. ¶ Iteʒ angelus ē procedens a deo vno & trino p primam aſſimilationem creature: ergo hʒ aliquid qḋ rñdet vnitati diuine eſſentie & trinitati pſonaruʒ. ſʒ vnitati eēntie rñdet eēntia: ergo trinitati pſonarũ rñdent aliqua alia: nō niſi potentie: ergo ad minus erũt tres potētie. cognoſcitiua. effectiua. motiua. Ad qḋ reſpondendũ q̄ eēntie angelice reſpondet pluralitas potentiarum. ¶ Ad prio obiectum dōm. q̄ licet angelus procedat a prio ſm primã aſſimilationem creature naturaliter congruentem. non tñ hʒ vnitatem ſiue ſingularitateʒ potentie: eſt. n. creatura ꝯpoſita. ſʒ ſi aliqua creatura eſt talis. ſ. habens vnitatem eſſentie: ipſa erit materia vel forma vnita. materia. n. nō habʒ niſi potentiam ad formas. formare aũt alicuius determinate potentie non ē niſi pficere numeruʒ in eſſe. ſed hoc non ē niſi in ꝯpoſitis eſſentijs. ¶ Ad ſcd̄m dōm. q̄ lʒ perfectius ſit vno agere q̃ pluribus. non tñ conuenit angelo qui ē prima creatura in ordine naturali. Obuiat enim compoſitio. rōne cuius neceſſe eſt habere plures potētias: & hoc eſt ei perfectius. q̃ q̄ materia hʒ vnicã potentiam. Vñ illa ſũma pfectio qua oīa vno agunt nō ꝯuenit niſi ſoli deo in quo ē idē potētia & eēntia. & indiuiſa ē potētia queadmodũ & nã.

Questio. xxij. de potentijs & actib9 angelorũ in pticulari.

Deinde procedendũ ē ad ꝯſideratōʒ potētiarũ & actuũ pticularit. Pōt aũt deprehendi in genere numerus potētiarũ & actuũ. ſm rōnem actuum. Sunt. n. tres actus q̄ dereliquũt ſilitudinē ſũme trinitatis i angelis. ſ. pēſſe creaturis ſm regimē aut ptãtem cognoſcē cũ ſuo iudicio. motus exterior & interior. Preeſſe. n. ſʒ regimē & ptãtem appropriat pri: cognoſcē cũ ſuo iudicio qḋ ē locutio filio appropriatur: motus vō iterior & exterior appropriat ſpũiſancto tãq̃ principio. ſic ergo i his actibus relinquit quedã ſilitudo trinitatis in angelo. per actus aũt cognoſcunt potentie. Erit ergo triplex potentia. ſ. preſidēdi. cognoſcendi i ſuo iudicio: & mouendi motu interiori vel exteriori Ex his aũt poſſet videri q̄ potentia preſidendi derelinquat ſimilitudinē pp appropriatōʒ reſpcu pris: & ita prior debet eē. Sed videtur ecōtrario. propter hoc. q̄ preeſſe ſm regimen in angelis depēdet ex cognitione & motu: & iō prius dōm eſt de potentia cognitiua cũ ſuo actu. deinde de potentia motiua & tertio de potentia pſidendi ſm regimen vel ptãtem reſpectu creature angelice vel humane vel alterius. Nec obſtat q̄ potētia preſidendi approprat pri: q2 tunc debet vnũ pordinari alteri: qñ intelligitur abſolute. illud vō in cōparatione: & ideo cũ potentia cognitiua: quaſi dicat. id qḋ ptinet ad intelligentiã angelicaʒ ſm ſe. potentia vero preſidendi vt ad alterũ. & ex prioribus actibus dirigatur: recte primo exiſtimamus agendum de potētia cognitiua cũ ſuo actu. & deinde ď alijs. Potentia vero cognitiua dupl'r attenditur: vel rōne ꝓprij actus: vel rōe conſequētis. qui ē potētie indicatiue cuius ē locutio. Primo ergo dōm eſt de potentia cognitiua cum ſuo actu ꝓprio & principali. & prio eſt ꝯſideratio de potētia poſtea de actu. Circa potētiam cognitiuam hec conſiderãda ſunt. ¶ Prio vtrũ ſit potentia itellectiua i angelis. an ēt ſenſitiua. ¶ Scdo ſi itellectiua: aut cũ rōne: aut pter. ¶ Tertio ſi ē intellectiua excellētior rōe. vtrũ ſit itellect9 agēs tñ

aut poſſibilis ſiue mãlis cũ illo. cũ alijs dñijs que
ꝑtinẽt ad itellectum: ſicut ſunt itellectus in actu ⁊
intellectus i habitu. ¶ Quarto cũ ſint due dñe. ſ.
ĩtellectus ſpeculatiuus ⁊ practicus. an vtraqꝫ an
gelice ꝯueniat intelligentie. an altera tm̃.

Membrum primum.

Circa primũ ſic vr. ꝙ ñ tm̃ potentia in/
tellectiua ſit in ãgelis: ſꝫ ẽt ſenſitiua. co
gnoſcunt. n. res ꝑticulares ſm ſignata
ſ. tpa ⁊ loca. ſꝫ vis cognitia ſingulariũ
ſm ꝙ hoc ⁊ nũc ẽ vis ſenſitiua: ergo angelus hꝫ
potentiã ſenſitiuã. ¶ Itẽ poſſe ſentire calidum in
igne ſm ꝯtactũ nõ ẽ niſi potentie ſenſitiue: ⁊ hoc
ꝯuenit ipis malis angelis q igne puniunt. ⁊ hoc
non ẽ niſi ſm potẽtiam a pricipio datã: ergo an/
geli hñt potentiam nãlem ſentiendi calidũ i igne.
Qđ aũt ſic puniũtur. pꝫ ꝑ hoc qđ dicit Augu. in
xxi. de ciui. dei. Cur nõ dicamus. q̃uis miris. tñ
veris modis ẽt ſpũs incorꝑeos poſſe pena cor/
poral' ignis affligi: ſi ſpũs hoiuꝫ icorporei: ⁊ nũc
potuerunt includi corꝑalibus mẽbris: ⁊ tũc po/
tuerunt corpum ſuoꝝ vinculis inſolubiliter alli/
gari: adherebũt ergo ſi eis nulla ſint corꝑa ſpũs
demonũ. imo ſpũs dmones lꝫ incorꝑei: corꝑeis
ignibus cruciandi. nõ vt ignes ipſi quibus adhe
rebunt eoꝝ iunctura inſpirent. ⁊ alia fiãt que cõ
ſtent ſpũ ⁊ corꝑe: ſꝫ vt dixi miris ⁊ ineffabilibus
modis adherendo. accipiẽtes ex ignibus penã.
nõ dantes ignibus vitã. ¶ Itẽ ſicut dicit Iſido.
⁊ aug. multa nouerũt angeli ꝑ experiẽtiam. q̃ a
principio non cognouerũt. ſꝫ experiẽtia ẽ ſꝫ po
tentiaꝫ ſenſibilẽ: ergo angeli hñt potẽtiã cogno/
ſcendi ꝑ ſenſum. ¶ Itẽ fantaſie ſunt ſm ꝑtem ſen/
ſibilem. ſꝫ cognitio aliqua fantaſtica ẽ in aliquibꝰ
angelis. ſ. demonibus. ſꝫ nõ ẽ actus ſine potentia
ergo habebit potẽtiã cognoſcẽdi ſm fantaſiam.
⁊ ita potentiã cognoſcendi ſm ſenſum interiorẽ.
¶ Itẽ nihil pòt dare alteri niſi qđ hꝫ. ſꝫ i ſomnio
dant fantaſmata aut viſiones ſm ꝑtẽ imaginariã
ab ãgelis: ergo ãgeli hñt fantaſmata vel formas
tales: ergo hñt potẽtiã ſenſibilẽ interiorẽ. ¶ Iteꝫ
dicit aug. in li. de ci. dei. viij. ꝙ angelus nõ tm̃ in
telligit ſꝫ ẽt ſentit. vñ dicit ibi. vi. ca. vniuerſi mun
di corpus figuras. qualitates. ordinatũqꝫ motũ.
⁊ elemẽta diſpõita a celo vſqꝫ ad terrã. ⁊ q̃cũqꝫ
corꝑa i eis ſunt. ſiue oẽm vitã: vel q̃ nutrit ⁊ ꝯti/
net qualis ẽ i arboribus. vel que ⁊ hoc hꝫ ⁊ ſen/
tit qualis ẽ in peccoribus. vel q̃ ⁊ hoc hꝫ ⁊ itelli
git: qualis ẽ in hoibus. vel que nutritorio ſubſi/
dio nõ indiget. ſꝫ tñ continet. ſentit. intelligit. q̃lis
eſt in angelis: niſi ab illo eẽ non poſſe qui ſimpl'r
eſt: ergo angeli hñt potentiã ſenſitiuã interiorem
vel exteriorem. Cõtra oĩs ſenſus exterior eſt
mediãte organo corꝑeo. ſꝫ angelus ẽ ſbã ſeꝑata
a corꝑe. nõ idigẽs organo corꝑeo: ergo nõ ſen/
tit exteriori ſenſu. ¶ Item itelligẽtia ãgelica ẽ ex/
cellẽtior intelligẽtia humana ſiue rõnali. Intelli
gentia vò rõnalis excellẽtior cognitiua ſenſibili:
ergo intelligentia angelica ẽ excellẽtior potentia.
deferente cognitiuã ſenſibilẽ: non ergo intelligẽ/
tia ãgelica hꝫ cognitiuã ſẽſibilẽ. ¶ Iteꝫ forma ſen
ſibilis eſt aliquo mõ corporalis. ſed intelligẽtia
angelica ẽ totaliter ſpiritalis: ergo non eſt conue
nientia inter formã corporalem ꝓut huiuſmodi
⁊ intelligentiã angelicã: ergo nec inter itelligẽtiã
angelicã ⁊ ſenſibilẽ: ergo itelligẽtia ſiue angelus
nõ hꝫ potentiã ſenſitiuaꝫ. Ad quod dõm. ꝙ in
angelo non ẽ potentia ſenſitiua diſtincta ab intel
lectiua. ꝑ illum modũ per quẽ ſenſitiua hodie di
ſtinguitur ab itelligẽtia. ¶ Ad primo ergo obie/
ctũ dõꝫ ẽ. ꝙ lꝫ cognoſcat angelus ſingularia. nõ
tñ hꝫ illã potẽtiã ſenſitiuam q̃ ꝓprie ẽ ſingulariũ.
Eſt. n. cognoſcẽ ſingulare ſenſibil'r. ⁊ eſt cogno/
ſcere ſingulare intelligibiliter. Cognoſcere vero
ſingulare ſenſibil'r ẽ. qñ ſingulare qđ ẽ hic ⁊ nũc i/
mutat potẽtiã iniũctã organo hic ⁊ nũc. ſicut pꝫ in
uiſibili. qđ imutat potẽtiã ꝯiũctã orgão hic ⁊ nũc.
Vñ ſpẽs rei viſibilis recipit i ꝑte pupille. ⁊ cũ cõ
ditione dterminati tꝑis. Cognoſcẽ vò itelligibil'r
ſenſibilẽ ſiue ſingulare ẽ. qñ qđ ſingulare ẽ. ⁊ ẽ hic
⁊ nũc. cognoſcit tale eẽ ab itellectu: ſꝫ nõ ſm for
mam ſenſibilẽ ſiue ſpẽm relictã i intellectu. ſꝫ ſm
ſpẽꝫ itelligibilẽ. q̃ nec dꝫ hẽre ꝯditõꝫ loci aut tꝑis.
niſi tp̃s largius accipiat. ¶ Ad ſcđꝫ vò dõm. ꝙ lꝫ
angelus poſſit pati ab igne q adhẽt ei: nõ tñ ad/
heret ei ſicut forme ꝯiũcte cũ corꝑe ꝑfectibili. reci/
pit ergo ſpẽm calidi afflictiuũ nõ ꝑ modũ ſenſus
ſed ꝑ modũ itellectus paſſibilis q ẽ ſic ſenſus. Cũ
n. calidũ imutat ſenſum. ſpẽs calidi ſenſibil' eſt in
organo qđ patit ab ipſo ſenſibili: ⁊ aĩa ꝯpatitur.
hec aũt ſpẽs calidi itelligibilis accipit i itellectu.
ſꝫ accipiẽdo vt ſibi nociuũ patit itellectꝰ: ⁊ ſic an
gelus patit quaſi itelligẽdo ad modũ ſẽſus. ¶ Ad
tertium vò dõm. ꝙ lꝫ ſit expientia in angelis. nõ
tñ potentia ſenſitiua. Expiẽtia. n. dicit dupliciter.
ſm ſenſum ⁊ ſm intellectũ. Scđm ſenſum dꝫ qñ
ſenſibile ꝑcipit apud ſenſum. ⁊ ex hoc delinquit
experientia conſequenter apud intellectum ⁊ ſꝫ
hoc dicitur ex ſẽſu fit memoria. ex memoria mul
totiens facta experientia ⁊c. Scđm intellectũ vò
dicitur experientia: quando intellectus imediate
ꝯprehẽdit rẽ ſenſibilẽ. nõ mediãte ſẽſu. ⁊ ꝑ hũc
modũ ẽ expientia apud itellectũ angelicuꝫ. multa
n. tꝑalia cognoſcũt ⁊ ſenſibilia ꝑ tꝑis expientiaꝫ.
¶ Ad quartũ dicenduꝫ. ꝙ licet in aliquibus an/
gelis dicatur eſſe intellectus fantaſticus. hoc nõ
eſt niſi ꝓꝑ errorem ſiue deceptionem que ẽ apud
eos. ſ. demones: ñ qr habeãt fantaſtica ſenſibilia
i potentia aliqua. ſm ꝙ fantaſma dꝫ ſpẽs ſenſibil'
nõ i pñti mã. Fantaſia ergo ſic ꝯuenit ipſis dmo
nibꝰ: quõ ꝯuẽit fantaſia itellectui huãno cum fal/

ſitur circa cognoſcēda. ¶ Ad quintū dōm. ꝙ licʒ poſſit intelligētia angelica imutare virtutē ſenſibilē ſm virtutē imaginariā: ſicut ꝯtingit in ſōnis. hoc nō ē qꝛ habeat in ſe angelus potētiā ſenſibilē ʒ vt huiuſmōi. ſed que ē itellectualis apud itellectū angeli. in recipiēdo recipiṫ ſm potētiaʒ virtutis receptiue. ⁊ ita apud recipiētē ē ſenſibilis. Explanatio iſtius rei oſtēdeṫ infra. vbi ageṫ ꝺ cognitōe demonū ⁊ coꝛūdeʒ tētationū. ¶ Ad vltimū dicēdū. ꝙ hoc qꝺ dicit aug. in li. de ci. dei ſic itelligiṫ. vt itellectiua in angelis hēat poſſe viuificādi vel ꝯcidēdi ſm quēdaʒ moduʒ hēat ⁊ poſſe ſentiēdi ⁊ intelligēdi ꝓpꝛie. vis eim itellectiua in eis ē ita pfecta. vt poſſit aliquo mō qꝺ pōt inferioꝛ. vñ cuʒ iferioꝛ poſſit ꝯcidere ⁊ viuificare. poteſt etiā ſentire pter iſta ſuo mō ⁊ pfectioꝛi modo quodā. nō ergo hʒ illa ſm modū pticularē ⁊ differēteʒ. ſed ſm modū gnālem. vt qꝺ pōt vegetabilis vitaliter. ⁊ ſenſibilis ſenſibiliṫ. hoc poſſit intellectiua itelligibiliṫ ⁊c̄.

Membꝛum ſecūduʒ.

Ad ſecūdū q̄ queriṫ. vtꝝ i angelo ſit intellectꝰ cū rōne. aut ſine rōne. Qꝺ nō cum rōne videṫ. qꝛ diſtinguiṫ angelus ab hoīe in hoc. ꝙ angelus cognoſcit pꝛīcipia ⁊ que ſunt a pꝛīcipiis. nō decurrendo a pꝛīcipiis ad cōcluſionē. anima aūt ratōalis non cognoſcit ꝯcluſiones. decurrēdo a pꝛincipiis ad illas. ergo itellectus angelicus ē ſine huiuſmodi ratōe. Pꝛeterea. ratōale eſt ꝓpꝛia differētia hominis. qua diſtinguiṫ ab omni alia re. ⁊ ita ab angelo. ſʒ nō diciṫ ratōale niſi a potētia rōnis. ergo homo diſtinguiṫ ab angelo in potētia rōnali: non ergo angelus habet potētiā hāc. ¶ Jtē in li. ꝺ aīa ⁊ ſpiritu. Animus ē quedā ſubſtātia rōnis particeps regēdo coꝛpoꝛi accōmodata. ergo eē pticipeʒ rōnis. ē ꝓpꝛia differētia aīe ratōalis: ergo ñ cōuenit angelo. Jteʒ in eodē li. ratio ea vis ē aīe. que reꝝ coꝛpoꝛeaꝝ naturas. formas ⁊ accidētia pcipit: oīa icoꝛpoꝛea. ſʒ nō extra coꝛpa. Ex quo arguiṫ ꝙ nō ē potētia i angelo ipſa rō. ¶ Jteʒ in eodē. ratiocinatio ē rōnis iquiſitio. ſed inquiſitio rōnis nō ē i angelo. ergo nō ratiocinatio: ergo nec actus rōnis: ergo nec ipa potētia. ¶ Jtē i eodem. ad rōnem ptinēt viſibiliuʒ rōnes ⁊ diffinitiones. inuiſibiliū inueſtigatōes. ſed hoc non ptinet ad angelū. ergo ratio nō ē potētia angelica. Cōtra. Dama. loquēs de angelo dicit. vt rōalis ⁊ itellectualis arbitrio libera ē. ergo angelus hʒ potētiā huiuſmōi. Pꝛeterea. aug. i li. ꝺ ci. dei cū loquiṫ de demonibus dicit. ea eē rōalia aīalia mēte paſſiua. Jtē Boe. i li. de duabus naturis ⁊ vna pſona dicit. ꝙ pſona ē rōalis nature: indiuidua ſubſtātia. ſʒ pſona ē in āgelis. ergo rōalis natura conuenit eis. ſed non ꝯueniret niſi haberent rōneʒ. ergo ⁊c̄. Jtē Dyo. in li. de di. no. qd ē malū i demonibus niſi furoꝛ irrōnalis. ſʒ hoc non diciṫ ſm ſiſitudinē bꝛutoꝝ. ſʒ ſm ſiſitudinē hoīuʒ male vtētiū rōne. ergo rōnem habēt. Pꝛeterea cum āgelus ſit ſubſtātia compoſita. quid pꝛohibet āgelum ipſas rerum cōpoſitiones compꝛehendere. ſed compꝛehēdere rerum cōpoſitiōes eſt rōnis. ergo habet rōnem. Jtem cum angelus quedam cognoſcit ⁊ quedā ignoꝛet: ⁊ per cognita poſſit venire in noticiā incognitoꝛuʒ quid pꝛohibet inceſſum rōnis eē in angelis. ergo āgelus habebit potētiam rationis. Ad quod dicēduʒ. ꝙ ratio dupliciter accipitur. ſimiliter ⁊ rōnale. Uno modo ꝓpꝛie. ⁊ alio modo ꝯmuniter. Pꝛopꝛie cū dicitur virtus cogitatiua conferēs vnum cum altero. decurrēs a pꝛincipiis ad ꝯcluſiones. ab vno extremoꝝ ad aliud per mediū. ſm ꝙ dicit Dama. excogitatiui ſunt iudicia ⁊ cōpoſitiōes ⁊ inceſſiones ad actus. ⁊ occaſiōes ⁊ fuge actionum. ꝓpꝛie vero intelligētie itelligibiliū ⁊ virtutes ⁊ doctrine. ⁊ artium rōnes ⁊ cōciliatiuuʒ ⁊ electiuū. Et iterum idē ſcilicet Dama. diuidiṫ rationale anime in iterius diſpoſituʒ ſermonē ⁊ ꝓlatū. Eſt autē iterius diſpoſitus ſermo motus anime in excogitatiuo. fiēs ſine aliqua enūciatione. ſm hoc maxime rōnales omnes ſumus. etenim qui a natiuitate ſūt muti vel ꝓpter aliquā egritudinē vel paſſionē vocem amiſerūt. nihilominus ratōales ſunt. ꝓlatus vero ſermo in voce ⁊ i ſillabis operatōem hʒ. quoniā ꝑ linguā ⁊ os ꝓfertur ſermo. ideoqʒ ⁊ ꝓlatiuꝰ diciṫ. Eſt autē annūciatiuus intelligētie. ⁊ ſm hūc modū ē pꝛopꝛium hominis ſm animā rōnalem. Alio modo accipitur cōiter pꝛo itellectu cognoſcēte ſupioꝛa ⁊ iſerioꝛa intelligibilia ⁊ ſenſibilia intelligibiliṫ. ⁊ ſm hunc modum nō eſt vis diſtincta ab intellectu. ⁊ hoc modo ꝯuenit angelis. ¶ Ad obiecta ergo reſpōdetur. ꝙ licet ratio dicaṫ eē in angelis. nō tamen ſm omnē actuʒ. Sunt eim quidā actus qui atteſtanṫ iperfectioni. ſicut decurrere per collationem a cōpoſitis notis ad cōpoſita ignota. ⁊ per hunc modū nō ꝯuenit angelis ratio. cū ſint ſimplicioꝛis intelligētie. cognoſcūt eim multa in vno ſine decurſu ratiocinatōis. Nec ꝓhibet quin i angelis ſint naturaliṫ quedā nota quedā ignota. ⁊ ꝑ nota aliquo modo poſſūt ignota cognoſci. ſʒ hoc non eſt per viam inquiſitōis: ſed in malis eſt per quaſdam cōiecturas. in bonis vero ꝑ reuelationem ſupernā. Et ꝙ homo cognoſcat decurrēdo a pꝛopoꝛtōe nota ad ignotā. hoc nouit angelus. nō per modū pꝛopoſitiōis: ſʒ indiuiſibiliṫ. Unde ſi compꝛehēdit veritates ꝯpoſitionū. hoc ē ſʒ ꝙ veritates ille reducūtur ad veritates rerum. que ab ipſis āgelis cognoſcūtur.

Membꝛum tertium.

Ad tertiū quo querit̃ de differētia itellectus poſſibilis ⁊ agētis. vtrū ſit i angelis ſicut in hominibus. Quod videtur. q2 angelus habet potētiam recipiēdi cognoſcibilia. ſed potētia receptiua cognoſcibiliū dicitur itellectus poſſibilis. ergo habꝫ intellectum poſſibilē. ¶ Itē habet aliquid in ſe per qḋ educit̃ de potētia in actū in genere itellectus. ⁊ hoc eſt itellectus agens. ergo habet itellectum agentē. ¶ Itē cōpoſitus eſt ex materia itelligibili ⁊ forma itelligibili. ⁊ ex parte materie ē recipere itelligibilia. ⁊ ex parte forme facere. ergo habet intellectū poſſibilē ⁊ agētez. Cōtra intellectus poſſibilis i nobis ē reſpectu ſpecieꝝ abſtrahēdaruꝫ a fātaſmatibus. ſed fātaſmata ſenſibilia nō ſūt in angelis. ergo itellectus poſſibilis per hāc viā nō eſt in āgelis. ¶ Itē intellectus materialis ipedimētuꝫ quoddā recipit per leſionē cuiuſdā partis cerebri. ſed itellectus in angelis nullo corporeo ipeditur. ergo itellectus materialis ſiue poſſibilis nō eſt in āgelis. ¶ Itē quedā colligatio eſt itellectus poſſibilis ſiue materialis cū virtutibus ſenſibilibus. ſed i angelis nulla ē vis colligata habens ꝯpendētiā ab illis: ergo nō ē itellectus poſſibilis vel materialis i angelis. Ad qḋ dicēdū. ꝙ itellectus poſſibilis ē in angelis. ſed nō ſꝫ omnem modū ſm quē eſt in aīabus ratōalibus. habet enim angelus itellectuꝫ poſſibilē ad recipienduꝫ cognitionē a deo. ⁊ etiā ab angelis ſupioribus ſi ſupiores habet. habet etiā intellectū poſſibilem ad capiēdum noticiā iſtoꝝ inferiorū. ſꝫ nō illo modo quo itellectus poſſibilis humanus. Intellectus eīm poſſibilis humanus idiget miniſterio ſenſus preambulo. ⁊ miniſterio virtutū ſenſibiliū. qḋ non ē in angelo. ⁊ iō diſſimiliter dicit̃ ex illa pte poſſibilis. ¶ Ad obiectū ergo dicēduꝫ. ꝙ licet habeāt intellectū poſſibilē. nō tñ reſpectu ſpecieꝝ abſtrahēdaꝝ a fantaſmatibus. nec reſpectu agētis abſtrahētis ſpēs a fantaſmatibus. nec indiget memorijs ꝓcedētibus vel ſenſibilibus. nec ipeditur per ipedimētuꝫ corporei inſtrumēti. ſicut dicit̃ in his qui habēt maniacā paſſionē. nō eniꝫ itellectus paſſibilis i angelis ſepabilis tm̄ eſt a corpore vel ab actu ſenſibiliū virtū. ſꝫ ſepatus ē. iō nō occurrit ei ipedimētū ex pte illa. ¶ Ad aliud quo querit̃ de itellectu agēte. dōm. ꝙ intellectus agētis ꝓprie ſumpti ē educere potētiā intelligēdi. ⁊ hoc p abſtractionē ſpecieꝝ a fantaſmatibus. In angelo autē nō eſt acceptio ſpecierū p abſtractionē a fantaſmatibus. vnde ꝗtuꝫ ad hāc conditionē nō dicit̃ itellectus angeli agēs. Sumēdo autē ꝯmunius intellectū agentē. prout agentis eſt educere potētiam intelligēdi in actuꝫ per acceptionem quādaꝫ ſpecieꝝ. itellectus angeli poteſt dici agens. Utrū intellectus ſpeculatiuus aut practicus ſit in angelo.

Membrum quartum.

Ad quartū quo querit̃ de his differētijs que ſūt intellectus ſpeculatiuus ⁊ practicus. vtrū cōueniant angelo ſm naturā? Qḋ nō videtur. Cuꝫ eīꝫ ſpeculatiuus a ſpeculo dicat̃. cognoſcere autē p ſpeculū ⁊ enigma ſit cognoſcere ſupna per hec iſeriora. angeli autē ſm naturā ſuaꝫ eſt nudā veritatem contēplari. cū nihil interſit inter ipſuꝫ naturaliter ⁊ deū. ergo nō habet intellectū ſpeculatiuuꝫ a ſpeculo dictū. ¶ Preterea. itellectus ſpeculatiuus ſicut dicit phs eſt cū ꝯtinuo tēpore. ſed itellectus angelicus naturalr̃ abſtrahit a cōtinuo. ergo nō eſt itellectus ſpeculatiuus in angelis. Similiter arguit̃ ꝙ nō ſit itellectus practicus. Nam extēdente ſe itelligētia fit practica. ergo ſi nō ē ſpeculatiua in āgelis. nec practica que cōſequitur ad ipſaꝫ. ¶ Itē intellectus practicus idiget cuſtodia angelica. ꝓut angelus datur ad cuſtodiā in bono ⁊ ad fugaꝫ mali. ſed angelus ratōe alicuius potentie ſue nō indiget cuſtodia angelica. ergo non eſt itellectus practicus in āgelis. ¶ Preterea. intellectus practicus retardat̃ per fantaſiā. ſed itellectus in angelis nō retardat̃. ergo nō eſt in angelis itellectus practicus. Cōtra itellectus ſpeculatiuus ē vis qua cognoſcunt̃ res itelligibiles. vt angeli ⁊ anime ⁊ huiuſmodi. ſed hec vis ē in angelis. ergo itellectus ſpeculatiuus eſt in angelis. ¶ Itē in lib. de anima ⁊ ſpiritu dicit̃. ꝙ anima ſimilis eſt per intellectū angelis. ſꝫ ꝓprie differētie intellectus ſūt ſpeculatiuus ⁊ practicus. ergo he differētie ꝯueniūt angelis. ¶ Itē intellectus ſpeculatiuus ē vis nata cognoſcere verū. Intellect⁹ practicus vis nata mouere ad bonū. ſꝫ he due differētie ſūt in angelis. ergo in angelis ē ſpeculatiuuꝫ ⁊ practicū. Ad qḋ dicēdū. ꝙ ſpeculatiuuꝫ poteſt dici duplr̃. vel a ſpeculādo vel a ſpeculo. ſi a ſpeculādo ⁊ ſimilr̃ practicus ab operādo. ſm hoc bene poſſūt he due differētie eē in angelo. ſꝫ ſm ꝙ dicit̃ a ſpeculo. ⁊ mediāte ſenſu recipiūtur ſpecies itelligibiles qbus anima ſpeculat̃. ⁊ i ſpeculo videt. ⁊ ſm hūc modū nō dicitur ſpeculatiuuꝫ in āgelo eē ſm naturā. Et nota ꝙ alia ē obſcuritas quā habet angelus malus cū videt p ſpeculuꝫ. ⁊ cuꝫ homo videt naturalr̃. Nā illa quā habet homo naturalr̃. eſt ex ꝯiunctōe cū corpulentia ipſius corporis corruptibilis. Unde Gre. humanū cor ipſo corporis carnalis pōdere grauatuꝫ. hāc ipſaꝫ corpulētiaꝫ quaſi obicē retinēs. ſūma nō penetrat. ⁊ graue exterius iacet. q2 leuātez manuꝫ iterius nō habet hāc aut nō habet angelus malus. ſed habet eā per peccatū: quā etiā peccator homo ſimilr̃ habet. vnde dupliciter dicitur homo malus videre p ſpeculū. āgelus vero malus altero modo tāţū. homo vero bonus altero

mō tm̄ cū erat in ſtatu innocētie. aliter v̄o cū ē in ſtatu penalitatis. angelus v̄o bonus neutro modoꝝ. ſꝫ clare videt aut ſpeculaṫ. ¶ Ad id qḋ obijciṫ de itellectu ſpeculatiuo. p iā dicta pōt rn̄deri. ¶ Ad illud v̄o qḋ obijcitur de itellectu practico. dōm ꝙ itellectus practicus pōt dici vis que nata ē mouere vel moueri ad bonū. ⁊ hoc mō ē in angelo. Si v̄o accipiaṫ ꝓut idiget cuſtodia angelica ne labaṫ. vel pōt recipe ipedimētū p fantaſiā ſenſibilē n̄ eſt itellectus practicus i angelis. p hec pꝫ ſolutio obiectoꝝ ꝯtra intellectū practicū.

Queſtio. xxiij. de modis cognoſcendi.

O Jecto de potentia cognitiua. dōm eſt de actu. Et prio de modis cognoſcendi. Scḋo ḋ drn̄tijs cognoſcibiliū. Quantū ad primū q̄riṫ ḋ duplici cognitiōe angeloꝝ. matutina ⁊ veſptina q̄ poniṫ ab aug. i li. ſup gen̄. ad lit. ⁊ i li. de ciui. dei ad oroſiuꝫ. Prio queriṫ q̄re appelleṫ cognitio matutia ⁊ veſptina. Scḋo vtrū vtraqꝫ cognitio ſit nālis. Tertio ḋ ſufficiētia huius diuiſiōis. Quarto de ꝯpatione vnius ad aliā. ſ. q̄ potior ſit. Quito vtrū cognitio q̄ cognoſcūt angeli v̄bū. debeat dici matutia aut veſptia. Sexto vtrū cognitio q̄ fuit i angelis anteq̄ꝫ caderēt: eēt matutina vel veſptina vel nec ſic nec ſic.

Membrum primum.

Ad primū ſic. prio videṫ ꝙ aliqua cognitio beatoꝝ angeloꝝ nō debeat dici matutina aut veſpertina. hanc eniꝫ duplicē cognitōem angeli accipit aug. ex hoc qḋ dictum ē gen̄. j. factum ē veſpere ⁊ mane dies vnus. Cognitio ergo matutina aut veſpertina diciṫ iuxta ꝓprietatē eius ꝙ dr̄ mane ⁊ veſpe. ſꝫ mane ē lux admixta cū tenebris. ſilr̄ i veſpere. ergo cū p luceꝫ intelligaṫ cognitio: per tenebras ignorātia. pꝫ ꝙ cognitio matutina ⁊ veſptina ē: cui aliqd admixtū ē de ignorātia. Sꝫ i cognitōe bonoꝝ angeloꝝ nihil ē admixtuꝫ de ignorantia: īmo potius vr̄ dici diurna. ſm̄ ꝙ dies nominat cognitōneꝫ cui nihil ē admixtum de ignorantia. ¶ Preterea vr̄ ꝙ cognitio in v̄bo n̄ debeat dici matutina qm̄ cognitio in v̄bo ē ſm̄ rōneꝫ verbi. qm̄ verbū lux ē incōmutabilis elōgās a ſe oēm tenebrā. Cognitio aūt matatina ꝓut ē matutina: n̄ elōgat a ſe oēm tenebrā ignorātie: ſicut nec mane tenebrā māleꝫ. quare ⁊c̄. ¶ Preterea vr̄ ꝙ cognitio boni angeli de q̄cūqꝫ creatura ſit. ſiue ſit ḋ ſe ſiue de alijs: n̄ debeat dici matutina. ſm̄ ꝙ dicit dama. angeli lumia ſūt. Et ſm̄ ꝙ exponit augu. ſup gen̄. ad lit. p diē ſignaṫ cognitio angeloruꝫ p noctē priuatio eiuſdē. vn̄ ſm̄ ꝙ exponit cognitio nihil aliud ē q̄ꝫ dies. ⁊ dies totiēs repetitus nihil aliud ē q̄ꝫ cognitio angeli totiēs repetita. Sꝫ cōſtat ꝙ veſpa dicit declinatōeꝫ ad noctē. cognitio v̄o veſptina poſſibilitatē vel declinatōeꝫ ad ignorantiam. ſꝫ cognitio boni angeli nullo modo eſt poſſibilis ad ignorātiā ſm̄ ꝙ huiuſmōi. ergo cognitio angeli n̄ dꝫ dici veſptina. Ad hoc dicēt aliqs. ꝙ cuꝫ angelus ſit creatura: ⁊ iō de nihilo. ꝙ de nā ſua q̄ creatura ē poſſibilis ad ignorātiā. ⁊ ſua cognitōe admixta ē quo ad hoc ignorantie. ⁊ iō p mane ⁊ veſpe q̄ dicūt admixtionē cuꝫ tenebris: pōt aſſignari vt dicaṫ eius cognitio matutina vel veſptina. ¶ Sꝫ tūc obijciṫ. ꝙ vr̄ ꝙ cognitio angeli nec debeat dici matutina nec veſptina. qm̄ mane hꝫ tenebrā an̄cedentē ⁊ lumen ſequēs: ⁊ ecōtra veſpera. ſꝫ neutro mō ē in angelis. ergo neutra cognitio. Rn̄ſio dicimus ꝙ ſicut pꝫ in li. ſup gen̄. ad lit. Cū aug. ponit ꝑdictam duplicē angeli cognitōeꝫ: ibi imēdiāt diuidere dieꝫ a nocte ſm̄ ꝙ ſit huiuſmōi diuiſio. gen̄. j. cuꝫ diciṫ. deus diuiſit lucē a tenebris. ⁊ vult ꝙ cognitō angeli dicaṫ dies cuius ſūt due ꝑtes. mane. ſ. ⁊ veſpera. vult ergo cognitōꝫ angeli ꝯpare diei. ſiue luce eiuſdē: ignorātia nocti vel tenebris. ⁊ cū mane ſit pricipiū diei veſpa finis. vult ſilr̄ ſm̄ hoc ꝙ cognitio angeli i v̄bo dicaṫ matutiā cū ſit tanq̄ꝫ i pricipio reꝝ. Sꝫ cognitio eius vel reꝝ i ſeipo vl̄ reꝝ i ꝓprio genē ē veſptina cū ſit i creatura: que inq̄ꝫtū ē creatura ē in declinatōne ⁊ cāu. ⁊ iuxta hoc accipiunṫ hec noia matutinū ⁊ veſptinū reſpectu cognitiōis angel. ⁊c. ⁊ p hec pꝫ ſolutio ad oīa obiecta. ꝓcedūt. n. ex ſuppoſitōe cuiuſdaꝫ falſi. ſ. ꝙ cognitio angeli dicaṫ matutina aūt veſptina: q2 ſit cognitio i mane ⁊ i veſpe lucis cū tenebris. qḋ falſum ē. ¶ Itē vt pꝫ gen̄. j. anteq̄ꝫ fieret mētio de mane ⁊ veſpe: iā erat dies diſtinctus a nocte. ⁊ ſilr̄ i ꝯfirmatōe angeli cognitio eius fuit diſtīcta ab ignorātia. ſm̄ ꝙ exponit aug. ſup gen̄. ad lit. Si ergo q̄raṫ quare tūc cognitio angeli n̄ dr̄ diurna. dicimus ꝙ bn̄ ſic pōt vocari. Vn̄ aug. in. xi. de ciui. dei capitulo. xxix. In verbo cognoſcūt angeli tanq̄ꝫ diurna cognitiōe in ſeipis tanq̄ꝫ veſptina. Itē in. iiij. lib. ſup gen̄. ad lit. Cognitio que ē in verbo ad diē ꝑtinet que ē in ſeipis ad veſperā. ¶ Sꝫ fortaſſe quereṫ. cū meridies ſit quaſi media ꝑs diei iter mane ⁊ veſperaꝫ. vr̄ ſm̄ hoc ꝙ debeat poni tertia drn̄a cognitiōis angeli que diceretṫ meridiana. Ad qḋ dicimꝰ ꝙ hoc n̄ opꝫ. nō. n. pōt angelus cognoſcere res niſi aut i creatore aut in creatura. ⁊ hoc vel cognoſcēdo i ſeipſo res: vel in ꝓprijs generibus. ⁊ pria cognitio diciṫ matutina. ſecūda veſpertina.

Mēbrū ſecundū.

Ad ſecundū quo querit an cognitio i
angelis matutina vel veſpertina di/
cat naturalis. Ad qḋ ſic. Illud dr̄ na
turale qḋ a principio fuit in angelis.
ſ3 cognitio veſptina fuit i eis a principio. ¶ Pre
terea. aliquā habuerūt de creatore cognitionē3.
ergo cū illa nō dicat veſptina erit matutina. ⁊ ita
vtraq3 cognitio erit i angelis naturalis. Con/
tra. cognitio matutina ē angelice nature formate
cū dictū ē. fiat lux ⁊c̄. ergo cū ñ ſit angelus ſ3 na
turā ſuā formatus nō habuit cognitōem matuti
nā ſ3 primitiuā cognitiōem. ¶ Preterea. hec eſt
cognitio reꝝ in verbo. ſ3 hec cognitio ē ſpirituū
bñtum gloriā. ſ3 angeli mali ñ habuerūt iſtū ſta
tum. ergo nec cognitiōe3 matutinā ⁊ habuerunt
naturalē. ergo illa ñ fuit matutina. Ad qḋ dō3.
ꝙ veſpertina cognitio pōt dici dupl̄r. vel cū co/
gnoſcūt res i ſuo genere. vel cū ex ipīs rebus ſi/
ue ex ipſa natura cognoſcitiui ſine admiculo grē
gratūfaciētis aſcēdit creatura angelica ad cogni
tōem creatoris. Cū ergo dicit ꝙ angelus de na/
tura ſua vel ex ꝯſideratiōe reꝝ creataꝝ cogno/
ſcit creatorē. dicit hec cognitio ñ matutina ſ3 ve/
ſpertina: que non incipit a creatore ⁊ puenit ad
creaturā. ſ3 incipit a creatura ⁊ puenit ad creato
rē. Nec hoc ē ꝯ̄triū qḋ ponit beatus berñ. diffe
rentiā īter cognitiōem angelice nature ⁊ huma/
ne. Videt. n. dicere ꝙ angelus imediate cogno/
ſcat deū. nō ſic aūt homo. ſ3 hoc itelligendū ē ꝙ
aſſignare intēdit dr̄iam inter hāc cognitionē3 ⁊
illā: ꝙ angelus ñ indiget admiculo creature cor
poralis ſicut homo. non. n. p cognitōem ſenſibi/
lē venit ad intelligibilē. ſ3 ñ excludit qn creatura
intelligibilis p ſe nitat aſcēdere ad cognitionem
creatricis eēntie. ¶ Ad illḋ vero qḋ querit. vtrū
altera iſtaꝝ cognitionū ſit naturalis. dō3 natura/
le dr̄ dupl̄r. vel ad qḋ ſufficit natura. vel qḋ datū
ē a principio ipſi nature ⁊ reputat quaſi natu/
rale. Scḋo mō poſſet dici altera eaꝝ iſtaꝝ natu/
ralis. pmo vō mō dr̄ nālis q̄dā cognitio q̄ potue
rūt angeli cognoſcere res i ſeipſis vel i proprio
genere.

Membrum tertium.

Ad tertiū quo querit de ſufficiētia hu
ius diuiſionis. Ad qḋ ſic augu. ponit
ꝙ angelus cognoſcit res in verbo ⁊
in ſe ⁊ i ꝓprio genere. quare ſm hoc
ſūt tres rōnes ſm quas cognoſcit angelus. ⁊ p3
ꝙ ſm primā rōnem dr̄ cognitio angeli matuti/
na. ſm tertiā veſpertina. quare he due dr̄iē ſuffi
ciūt. ¶ Et poſſet dici. ꝙ deb3 poni media diffe/
rentia cognitōis que dicit meridiana. ſed hoc ē
ſupra poſitū ⁊ ſolutum. Reſpondet. ꝯcedimus
ꝙ iuxta primā cognitōem angeli ſumitur cogni
tio matutina. ſ3 veſpertina ñ ſolū iuxta tertia3 ſed
⁊ iuxta ſcḋam vt manifeſtatū ē ſupra: cū vtraq3
cognitio ſit i creatura. ⁊ ideo dic̄ aug. ad oroſiū.
Ipſa creature cognitio i ſemetipa veſptina q̄ dei
cognitōe erat mane. ⁊ idē in eodē. Sciētia ange
loꝝ i ſeipſis: in ꝯparatōe ad ſciam que ē i verbo
dr̄ veſpertina. ſic ergo tam ſcḋa dr̄ia cognitiōis
angelice q̄3 tertia dr̄ veſpertina. tñ tertia ſimpli/
citer. ſed ſcḋa quodā modo. ¶ Sed tūc queritur
que ē dr̄ia īter hanc duplicē cognitōem veſperti
nam. Et videt ꝙ nulla. qm̄ nec a pte cognoſcen/
tis cū cognoſcēs poſſit eē idē angelus. nec a pte
rei cognite. qm̄ eandē rē cognoſcit angelus i ſe/
ipſo ⁊ i generibus reꝝ. nec a parte eius quo co
gnoſcunt res p ſuas ſpēs. ſed nihil aliud vr̄ rō/
ne cuius poſſit aſſignari dr̄ia. quare ⁊c̄. Con/
tra. angeli cognouerūt res fiendas i ſeipſis ange
lis. ⁊ ita ſm ordinē nature anteq̄3 fierent. ſ3 in p/
prijs generibus reꝝ non ꝯtingit res cognoſce/
re anteq̄3 fiant. ſed ſolum iam factas ſm ꝙ ponit
aug. ſ3 ꝯſtat ꝙ alio mō cognoſcit res fiēda nō/
dum facta. ⁊ res que cognoſcit ſm ꝙ iam facta
eſt. Unde aug. ſup geñ. ad lit. accipit illa3 tria vba
que ponūtur in cōditiōe firmamēti. geñ. j. fiat: fe
cit: ⁊ factū ē. ⁊ vult illa diſtinguere referendo ad
triplicē cognitionē angeli. qm̄ ꝙ dr̄ fiat: refertur
ad cognitōem angeli qua3 h3 in verbo. fecit ad
cognitōem reꝝ in ipſo angelo. ⁊ factum ē ad co
gnitōem rerum i proprio genē. lic3. n. hec ſimul
fuerint tēpore. tamē ibi ē prioritas ordine ⁊ di/
gnitate. Unde li fiat dicit quaſi diſpōnem ad ope
randu3 qḋ cognouit angelus in verbo. li fecit q̄ſi
ipm operari qḋ cognouit in ſeipo. li factū ꝙ ia3
operatū. qḋ cognouit angelus i rebus iam crea/
tis. ⁊ hoc ſic cognoſcere dedit deus angelo. ſm
ꝙ ibi dicit aug. ſic ergo p3 ꝙ differunt huiuſmō i
cognitōes qḋ ꝯcedimus. ¶ Ad illud ergo quod
obijcit in ꝯ̄triū. dicimus ꝙ angelus cognoſcit
res in ſe angelo p ſpecies ſibi datas. ſ3 in ꝓprio
genere accipiēdo ſpēs ab ipſis rebus. licet ergo
vtrobiq3 cognoſcat res p eaꝝ ſpēs diſſerēter tñ.
Et p3 exemplū de artifice q aliter cognoſcit ar/
cham anteq̄3 fiat ⁊ poſtq̄3 facta ē. ⁊ tñ vtrobiq3
p ſuā ſpēm cognoſcit. p3 ergo ex p̄dictis q̄uo eſt
ponere tñ duas dr̄ias cognitiōis in angelo ⁊ tñ
ſūt eius tres rōnes cognoſcēdi: ⁊ q̄uo huiuſmo
di tres rōnes differāt. qm̄ illa que ē in vbo nul/
lo mō depēdet a re creata. ſ3 illa q̄ ē in angelo ad
minus depēdet a forma vel ſpecie cōcreata ipſi
angelo: q2 intelligētia ē plena formis. ſ3 illa q̄ eſt
reꝝ in ꝓprijs generibus a rebus creatis ſimpl̄r
depēdet. Ex hoc p3 ꝙ iſte tres rōnes cognoſcen
di ſm nobilitatē eaꝝ differunt. nobilior enim eſt
forma increata q̄3 concreata ipī angelo. ⁊ ꝯcrea
ta q̄3 forma a rebus accepta.

Mēbru3 quartu3.

a D quartū quo querit̄ ꝺ cōpatiōe vni⁹
cognitionis ad aliā que potioꝛ ſit. Ad
qꝺ ſic. Melius cognoſcunt̄ res ī arte
qua fuīt ꝙ̄ ī ip̄is rebus. ſicut dicit aug.
ī li. de ciui. dei. ⁊ idē ſup illud Jo. j. qꝺ factum ē
ī ip̄o vita erat. archa viuit ī mēte. qꝺ ſit tranſit cū
tēpoꝛe. ſ cognitio rerū ī arte ē in ip̄o verbo. re/
rū ī ſeip̄is ī ꝓpꝛio genere. ergo potioꝛ ē cognitō
ī v̄bo: ꝙ̄ que ē ī ip̄o genere ꝓpꝛio. ¶ Itē melius
cognoſcunt̄ res. cū cognoſcunt̄ ſm ꝙ h̄nt eē immu
tabilr̄: ꝙ̄ ſm ꝙ h̄nt eē mutabilr̄. ſ in v̄bo habēt
eē immutabiliter. ī ꝓpꝛio genere mutabilr̄. ⁊ ī hoc
⁊ ī illo cognoſcunt̄ ꝓut ibi ſunt. ergo potioꝛ ē co
gnitio rerū ī verbo ꝙ̄ ī ꝓpꝛio genere. ¶ Itē aug.
ad oꝛoſiū. plus videt̄ creatura ī verbo ꝙ̄ ī ſeip̄a
videat̄. plus videt̄ ī arte ī qua ſit ꝙ̄ ī ſeip̄a videat̄
vn̄ aug. ī. xi. de ciui. dei. vij. ca. Sciētia creature ī
cōpatione ſcie creatoꝛis quodāmō aduespaſcit.
itēq lueſcit ⁊ mane ſit. cū ip̄a refert̄ ad laudē di
lectionēq creatoꝛis. nec ī noctē vergit̄. vbi non
creatoꝛ creature dilectiōe relinquit̄. ¶ Itē ibidē
cognitio creature ī ſeip̄a decoloꝛatioꝛ ē. vt ita di
cā. ꝙ̄ cū ī dei ſapīa cognoſcit̄ velut ī arte qua fa/
cta ē. iō veſpa ꝙ̄ nox ꝯgruētius dici pōt. ¶ Itē
matutinū ſm ꝙ huiuſmōi nobilius ē veſpertino.
ergo cognitio matutina potioꝛ ē veſpertina co/
gnitione. Cōtra potioꝛ ē cognitio qua res di/
ſtīcte cognoſcunt̄ ꝙ̄ qua īdiſtincte. Sꝫ in ꝓpꝛio
genere cognoſcunt̄ diſtincte. ī verbo vero īdiſtin
cte. ergo potioꝛ ē cognitio ī ꝓpꝛio genere ꝙ̄ ī v̄/
bo. ¶ Itē ſicut ſe hꝫ eē ad eē. ita cognitio ad co/
gnitionē. cū cognitio rei ſequat̄ eē eiuſdē. ⁊ iuxta
ꝓpꝛietates eēndi ſumat̄ rō cognoſcēdi. ſꝫ eē rei ī
ꝓpꝛio genere ē eē ſimplr̄. eē ī v̄bo ē eē ſm qd. er
go ⁊ cognitio. ſꝫ rei cognitio que ē cognitio ſim
plr̄: potior ē ꝙ̄ illa que ē ſm qd. ergo ⁊c. ¶ Itē ſi
b. cognoſcit̄ p. a. ita ꝙ ꝓpꝛia rō cognoſcēdi ſit. a.
ſi. a. nō cognoſcit̄ niſi p pꝛiuationē. ergo nec. b. a
ſimili arguit̄. Cōſtat. n. ꝙ verbū ē rō cognitiōis
angeli cū cognoſcit ī v̄bo. ſꝫ ip̄m v̄bū nō cōtīgit
cognoſcere niſi p pꝛiuationem. vt videt̄ per hoc
qꝺ ꝺr̄. j. thimo. vlti. q h̄itat lucē inacceſſibilē. Et
hoc oñdit Dyoni. dicit. n. ꝙ certioꝛes ſūt de deo
negationes ꝙ̄ affirmationes. lꝫ. n. multe affirma
tiones de deo ſint vere. tñ īcerte. ſꝫ negatiōes ſūt
certiſſime. vt ꝙ nō ē lex aut lapis aut aliquid hu
iuſmōi. ergo angelus cognoſcit res ī v̄bo ſolū/
modo pꝛiuatiue. ſꝫ talis cognitio nō ē certitudīa
lis. ſed cognitio rerū ī ꝓpꝛio genere ē certitudīa
lis. potioꝛ aūt ē cognitio certitudinalis non cer
titudinali. quare vt pꝛius. ¶ Itē videtur ꝙ nul/
lo modo poſſint angeli cognoſcere res ī verbo.
qm̄ verbum ē infinite lucis. potētia autē angeli fi
nita ē. ſed nō videt̄ ꝙ finitum copulet̄ finito p ī/
finitū. qꝺ eēt ſi diceret̄ ꝙ angelus cognoſceret in
v̄bo. vel ꝙ v̄bum eēt ratio. ſm quā vniret̄ itelli/
gibilē cū itelligēte. Quod cum videat̄ īpoſſibile
videtur ꝙ angelus nō poſſit res ī v̄bo cogno/
ſcere. Rn̄detur ſm aug. ſup Gen̄. ad lit. ⁊ ad
oꝛoſiū. potioꝛ ē cognitio que ē in v̄bo. ꝙ̄ que in
ꝓpꝛio genere. quoniā ī v̄bo cognoſcitur res eter
naliter ⁊ īcoꝛꝛuptibilr̄. ⁊ vt ī cā. ſed ī pꝛopꝛio ge
nere vt tēpoꝛalit̄. ⁊ vt coꝛꝛuptibiliter. ⁊ vt crea/
te. ſꝫ nobilioꝛ ⁊ potioꝛ ē illa cognitio ꝙ̄ illa. quē
admodū. n. dicimus. ꝙ certi⁹ cognoſcemus res
ī futuro ꝙ̄ modo. qꝛ ī futuro cognoſcemus ī ver
bo. modo aūt cognoſcimus in ꝓpꝛio genere. ita
dicimus ꝙ melius cognoſcūt angeli res in v̄bo
ꝙ̄ ī genere ꝓpꝛio. ¶ Ad pꝛimū obiectū dōꝫ ē. ꝙ
deus vno ⁊ eodē modo cognoſcit res diſtincte
ſcꝫ ſeip̄o. ⁊ iō dicimus ꝙ potiſſima ē ſua cogni
tio. cū vno ⁊ eodē modo poſſit cognoſcere plu/
ra. ⁊ ī potētia ē ītellectus creati ꝙ nō poſſit co/
gnoſcere plura niſi pluribus. ſicut eīm dicim⁹ ꝙ
nobilioꝛ ē motus vnius motoꝛis habētis virtu/
tē plurium: ꝙ̄ plurium habētium ſolū huiuſmōi
virtutē. ita dicimus ꝙ ꝺ nobilitate dei ē. ꝙ vno
⁊ eodē modo. poſſit ꝯgnoſcere plura ⁊ diſtīcta.
illud. n. vnum habꝫ virtutē ip̄o manēte vno diſtī
guēdi res ip̄as. Nō. n. ē deus ſicut ſpeculū mate/
riale. qꝺ ſm vnā ſpēm non pōt diſtīguere plura.
ſꝫ ē eē diſtīctiuū ip̄arū. ⁊ iō ſoluēdū ē p īterēptōꝫ.
¶ Ad illud vero qꝺ obijcit̄. ꝙ angelus in verbo
cognoſcit res īdiſtīcte. dōm ꝙ pōt eas ibi cogno
ſcere diſtīcte. nō qꝛ ſit diſtinctio ī verbo. ſꝫ ī reb⁹
ip̄is a verbo. ⁊ ip̄m ſpeculum angeli cū ī recipiē
do eas diſtīcte recipit. Un̄ deus facit ī angelo hu
iuſmodi diſtīctionē. ¶ Ad ſecūduꝫ dicimus. ꝙ
eē rerū ī pꝛimo. ē eē ſimplicit̄. qm̄ illud eē eſt ni/
hil aliud ꝙ̄ eē pꝛimi. ſꝫ ꝙ dicit Anſelmus ꝙ cre
atura ī creatoꝛe nihil aliud ē ꝙ̄ creatrix eēntia. n̄
eīm dicimus ꝙ lapis habeat eē lapidis ī deo. ⁊
ſic de alijs. ſꝫ eē quod habꝫ in deo: ē eē increatuꝫ
⁊ iō eſt eē ſimpliciter. quoniā quicquid ē ī ip̄o ut
eſt in ipſo ē ip̄e. non ſic in aīa in qua ſunt ſpecies
rerum. que nō ſunt ip̄a anima. ⁊ ideo cū cogni/
tio ſequatur eē manifeſtum ē: ꝙ ſimpliciter ē co/
gnoſcere res ī verbo. vnde etiam dicit phus ꝙ
cognoſcere creatum ī cauſa ē cognoſcere ſimpli
citer ip̄m. ⁊ multomagis ī cauſa que ſupꝛa oēm
cauſam ē. ſicut eſt cauſa pꝛima. ¶ Ad tertium di
cendū ꝙ aliter ē in cognitione noſtra ꝙ̄ āgeloꝝ
ſꝫ ꝙ oñdit Bern̄. v. omel. ſup cātica dicēs. ſup/
celeſtis ſpūs abſq adiutoꝛio coꝛpis ⁊ abſq īu
itu hoꝝ q̄ p coꝛp⁹ ſētiunt̄. ſola perfectio ſue vicini
tate ac viuacitate nāe ſufficit appꝛehendere ſūma
⁊ īfīma penetrare. an n̄ hoc apl̄us itellexit qui cū
diceret: īuiſibilia dei p ea que facta ſūt itellecta cō
ſpiciunt̄. adiecit pꝛotinus a creatura mundi. mi
rum quoniam a creatura celi non ita. quo. n. his
īuolutus carne ac īcola terre ſpūs. ex ꝯſideratōe
ſēſibiliū ꝓficiēs. gradatīꝫ quodāmō paulatimq

ninĩ ꝑuenire. eo ꝙ ille celeſtiũ habitoꝛ igenua ſubti
litate a ſublimitate ſua. ⁊ oĩ facilitate ptingit. nul/
lo vtiqꝫ ſenſus coꝛpoꝛei ãminiculo fultus. nullo
coꝛpoꝛei mẽbꝛi adiutus officio. nullo coꝛpoꝛee
cuiuſcũqꝫ rei reformatus ituitu. Et ideꝫ ſubdit
exẽpla notabilia dicẽs. Cur. n. iter coꝛpa ſpãles
ſcrutent̃ ſenſus. quos ĩ libꝛo rite ⁊ abſqꝫ ꝯditõe
legit. ⁊ abſqꝫ difficultate intelligit. Cur in ſudoꝛe
vultus ſui laboꝛet ẽxcutere grana de paleis. ꝺ vi
neis vuas. ⁊ de amurca oleũ. qui de oĩbus ſatis
abundeqꝫ ad manũ hꝫ. Quis mẽdicet victũ ſuũ
ĩ domo ſua abundãs panibꝰ. quis puteũ ſodere
curat. ⁊ terre viſceribꝰ venas aquarũ cũ laboꝛe
rimari cui vltro affatim aquas lipidas fõs viuꝰ
emanat. Idẽ dicit augu. ſup Geñ. ad lit. ij. li. circa
mediũ. Neqꝫ n. ſicut nos ad pcipiẽdã ſapiaꝫ eiꝰ
ꝓficiebãt angeli. vt iuiſibilia dei p ea que facta ſũt
ĩtellecta ꝯſpiciẽt. qui ex quo facti ſũt. ipa eternita
te ſãcta ⁊ pia ꝯtẽplatõe pfruũt̃. Facit ergo Ber.
vim ĩ hoc ꝙ dicit a creatura mũdi. i. a creatura
humana. ⁊ nõ dicit a creatura celi. i. a creatura
angelica. quaſi diceret. lꝫ ĩtellectus hũanus veni
et ad cognitionẽ iuiſibiliũ p creaturas. nõ tñ in/
tellectus ãgelicus. Fꝫ hoc ergo dicimus. ꝙ verũ
eſt ꝙ creatura humana quantum ẽ de ſe. nũquã
venit ad cognitionẽ iuiſibiliũ. ſꝫ ſolũ aut p pꝛiua
tionẽ aut p effectus. ſm ẽt qꝺ dicit Dyoni. vbi gr̃a
p pꝛiuationẽ ſicut ſi velim ſcire quid ẽ deus. idu/
cẽdo i creaturis remouẽdo eas a deo vt dicatur
ꝙ nõ ẽ lapis. aut equus. ⁊ ſic de alijs. ⁊ ſic conij
cit ꝙ ẽ ſupꝛa oẽm creaturã. Alio mõ p effectus
eius reptos i creaturis. ſicut ſi dicat̃. hec creatu/
ra ẽ bona. ⁊ nõ ẽ bona a ſe. ergo ab alio. Sꝫ tũc
querit̃. vel ab alia creatura. vel ab alio ꝙ̃ a crea
tura. ⁊ tũc ꝯijcitur: ꝙ ab alio ꝙ̃ a creatura. ⁊ tũc
conijcit̃ aliquã ſbãꝫ eẽ increatã pꝛimã. qm̃ abire
nõ ẽ in iſinitũ. ſꝫ ſic nõ ẽ in angelo. ſꝫ angelus cõ
gnoſcit deũ. vel p ipm vel p ſimilitudinẽ ab ipo
acceptã. ⁊ iõ certiſſima ẽ eius cõgnitio qua cõ/
gnoſcit res i vbo. quoniã p ipm verbum cogno
ſcit verbũ. ⁊ p ipꝫ alia. ¶ Ad vltimũ dicimus. ꝙ
⁊ ſi lumẽ icreatũ ſit iſinitũ quãtum ẽ de ſe. tñ itel/
ligens ſꝫ ſui poſſibilitatẽ ipm recipit. ⁊ ita finite.
omne. n. receptum ẽ in recipiẽte p modum reci/
piẽtis. ⁊ nõ p modũ recepti. ⁊ hoc magis expla
natũ ẽ i qõne de viſiõe vl̃ cognitiõe dei. vbi oñ/
ſũ ẽ qũo deus. lꝫ ſit iſinite vtutis. tñ ſe ꝯtẽpat itelli
gẽti. vt ipm poſſit recipe ſm ſuã poſſibilitatẽ. nec
valet oppoſitio ſi p iſinitũ vtute itelligat̃ finitũ. nõ
eñ oꝫ itellectũ ptrãſire id vt ẽ iſinitum. ſed attinge
re illud vt eſt.

Membꝛum quintum.

AD quītũ quo querit̃. vtꝝ cognitio qua
cognoſcit angelus vbũ. ſit matutiã aut
veſptiã. ⁊ vĩ ꝙ nõ matutiã. qm̃ aliud ẽ
ĩtueri lumẽ ſol̃ ⁊ rẽ i lumĩe ſolis. ergo ſil̃r aliꝺ ⁊
aliud ẽ ĩtueri vbũ ⁊ res i vbo ⁊ alius modus i/
tuẽdi vĩ. Sꝫ cognitio rerũ i vbo dĩ matutiã. er/
go cognitio ipius vbi nõ vĩ dici matutiã. ⁊ con
ſtat ꝙ nõ dĩ veſptina. ¶ Itẽ cũ dĩ geñ. pꝛio. dies
vnus vel ſecũdus ⁊c̃. dies ibi accipit̃ pꝛeſẽtia lu/
minis eterni ſup creaturã angelicã quã illumiat.
⁊ hec pꝛeſẽtia ẽ i ꝯuerſione ad lumẽ eternũ. ſed
nõ pñt ꝯuerti ad illud. ⁊ illud nõ cognoſcere. er
go i ꝯuertẽdo cognoſcũt ipm lumẽ. ſꝫ poſtea ſub
ditur. factũ ẽ veſpere ⁊ mane ⁊c̃. ergo ex oꝛdine
vboꝝ vĩ. ꝙ iſta cognitio nõ fuit matutina aut ve
ſpertina. Cõtra. angelus cognoſcit vbũ. ⁊ res
i vbo p ipm vbũ. ergo vtrobiqꝫ ẽ idẽ pꝛincipiũ
cognoſcẽdi. ergo eadẽ ẽ cognitio i ſpecie. ſꝫ illa ẽ
matutiã qua cognoſcũt res i vbo p verbũ. ergo
⁊ reliqua. Ad hoc rñdẽdũ p auctoꝛitatẽ aug.
ad oꝛoſiũ dicẽtis ſic. hoc intelligi poſſe arbitroꝛ.
qꝺ nõ i ipo die tãquã eius bono idigẽs. quo ſit
beatioꝛ requieuit. ſꝫ ipm diẽ ſeptimũ. i. angelicaꝫ
naturã adduxiſſe ad requiẽ ſuã. vt viderẽt. ſ. i do
ſicut oẽm foꝛmãdã creaturã. ita ⁊ illũ viderẽt. ꝙ
nullã creaturã ꝓ idigẽtia. ſꝫ pꝛo ſola bonitate fe
ciſſet. Ex quo videt̃ ꝙ eadem ẽ cognitio qua vi/
dent verbũ. ⁊ qua vident res i verbo. ¶ Ad pꝛi
mo obiectum dõm ꝙ nõ eſt ſimile de viſione ſol̃
⁊ eius qꝺ videtur i lumine. ⁊ de cognitione ver/
bi. ⁊ eius qꝺ videt̃ in verbo. viſio. n. alicuius ĩ lu
mine ſolis nõ ẽ idẽ qꝺ viſio ſolis. viſio autẽ ali/
cuius i verbo. eſt idem quod viſio verbi. res. n.
i verbo ẽ idem quod ipm verbũ. viſum autem i
ſole nõ eſt idem quod ſol. cũ ergo matutina vel
diurna dicatur viſio illa que eſt cognitio rei i v/
bo. dicet̃ ſimil̃r matutina ſiue diurna ipa cognitõ
vbi. ¶ Ad ſcõm dõm. ꝙ lꝫ ꝑmittat̃ de factura lu/
cis antequã dicat̃ de veſpere ⁊ mane. nihilomi/
nꝰ tñ ipa lux cõpꝛehẽdit i ſe veſpe ⁊ mane. vt i h̃
itelligatur oĩs cognitio angelica q̃ ꝓcedit ex pfe/
ctione ipius angli. oĩs. n. cognitio vel ẽ i pꝛicipio
vel ẽ in his que ſũt a pꝛicipio. Cognitio aũt i pꝛi
cipio ẽ cognitio pꝛicipij. pꝛicipiũ. n. ſe oſtendit ⁊
alia que ſũt i illo. ⁊ iõ cognitio ipius pꝛicipij di/
cet̃ cognitio matutina ſiue diurna. cognitio autẽ
que oꝛtũ hꝫ ab his que ſunt a pꝛicipio. lꝫ fiat ex
pꝛeſẽtia lumis diuini effectiue. ñ tñ foꝛmal̃r. ⁊ iõ
talis cognitio nõ dicitur matutina ſꝫ veſpertina.

Membꝛum ſextum.

AD ſextũ quo q̃rit̃. an demões habeãt
cognitionẽ veſptinã. ⁊ vĩ ꝙ ſic. Aug.
ſup geñ. ad lit. a mal' ãgel. ⁊ ſi mali ſint
a deis tñ ñ auferẽ poteſtas nãe. ſꝫ ex ſui
nã habuerũt poſſe cognoſcẽdi res veſptina co/
gnitiõe. ergo demões hñt huiuſmõi cognitionẽ.
¶ Itẽ idẽ i eodẽ. deus ſic malã punit volũtatem.
vt nec perimat dignitatẽ. ⁊ idẽ vt pꝛius. ¶ Item

xxi. de ciui. dei. Innotuit demonibus nõ p illõ q̃ ẽ vita eterna ꝛ lumẽ icõmutabile. ſed p quedã tẽporalia diuine virtutis effecta. ꝛ occultiſſima ſigna preſciẽtie: que angelicis ſenſibus malignorũ ſpirituũ potiuſq̃ iſirmitati hominuz poſſũt eẽ pſpicua. ſꝫ huiuſmõi effecta diuie virtutis ſunt res i ꝓprio gnẽ. ergo cognoſcũt res in ꝓprio gnẽ. ꝛ h̃ ẽ cognitio veſptina ergo ꝛc. ¶ Itẽ i eodẽ. dmões nõ eternas tẽpoꝝ cãs ꝛ cardinales i dei ſapiẽtia ɔtẽplant. ſꝫ quorũdã ſignoꝝ nobis occultoꝝ. maiori experiẽtia. multoplura q̃ꝫ hoĩes futura ɔſpiciũt. ꝛ ita vt prius. ¶ Itẽ idẽ in eodẽ. aliud eſt tẽporalibus tẽporalia ɔiecturare. aliud ẽ in cõmutabilibus legibus mutatões tẽpoꝝ preuidere ꝛ vult q̃ primũ referat ad malos angelos. ſecũdum ad bonos. ꝛ ita vt prius. ¶ Itẽ videt q̃ malus ãgelus habuit cognitionẽ matutinã anteq̃ꝫ caderet. p hoc qd̃ dicit bern. ſup cañ. xiiij. ca. Potuit ɔtingere. ſi tamẽ credibile nõ putet. plenũ ſapiẽtia ꝛ decore perfectũ homines pſcire potuiſſe futuros ꝛ ꝓfecturos in parẽ gloriã. ſed ſi preſciuit i dei verbo abſq̃ꝫ dubio vidit. ergo hũit cognitionẽ matutinã. ¶ Itẽ berñ. puto p aquilonez reprobãdos homĩes fuiſſe deſignatos. per ſedẽ poteſtatẽ in illos quos vtiq̃ꝫ i preſciẽtia dei quãto ei vicinior. tãto ceteris pſpicacior ꝓuidẽs nullo ſapientie radio coruſcantes nullo ſpũs amore feruẽtes. velut vacuũ reperis locũ. ex quo accipitur q̃ vidit i preſciẽtia. ꝛ ita i verbo. ¶ Cõtra. primo videt q̃ nec cognitionẽ matutinã hẽant nec veſpertinã. quod dicit geñ. primo. In principio creauit deus ꝛc. Exponit Augu. ſup geñ. q̃ per celuz itelligitur factura ãgelice nature de nihilo. ꝛ cũ dicitur fiat lux. itelligitur factura eiuſdẽ i cõuerſione ad lucem primã. ſed hoc ſecũdo modo nõ intelligũtur facti mali ãgeli. ergo illud fiat lux de malis nõ intelligit. Sed vt dictũ ẽ veſpere ꝛ mane ibi ſubdiuidũt lucẽ. que predicta ẽ fieri. ergo qd̃ ſubditur de veſpere ꝛ mane nõ itelligit d̃ malis ãgelis. ſꝫ iuxta veſpe ꝛ mane ſumitur cognitio matutina ꝛ veſpertina. ergo nõ habẽt hãc aut illã cognitionẽ. ¶ Itẽ ẽm q̃ exponit Aug. dies ibi dicit preſciẽtiã luminis eterni ſup angelicã creaturã. quoniã q̃ dicit fiat lux ſic exponit. i. cõuertatur ãgelica creatura ad lumẽ eternũ. in qua ſcꝫ cõuerſione fiebat dies ſpũalis. ſed hec ɔuerſio nõ fuit in malis angelis. ergo vt prius. ¶ Itẽ hoc oſtẽdit ex ordine littere. qm̃ ſicut dicit augu. ibi per diuiſionẽ lucis a tenebris. itelligit diuiſio perſiſtẽtiuz angeloꝝ a cadẽtibus. ſed poſt huiuſmodi diuiſionẽ ſubdit. ꝛ factuz ẽ veſpere ꝛ mane dies vnus. patet ergo q̃ li veſpere ꝛ li mane ſolũ habẽt referri ad bonos ãgelos. ꝛ idẽ vt prius. Solutio. ɔcedimus q̃ huiuſmodi differẽtie cognitõis, put ibi accipiunt: nõ conueniũt demonibus. vt enim ibi accipiũtur. hoc eſt inquãtũ primũ lumen ꝛ eternũ angelos illuminat ad cognoſcẽdum res certitudinal̃r. ꝛ hoc. vel i ſe ipſo ſcꝫ primo lumie. ꝛ ſic dicit cognitio matutina. vl̃ in ſeipſis angelis. vel i ipſis rebus. ſ. i ꝓprio genere. ꝛ vtroq̃ꝫ modo dicit cognitio veſptina. Sꝫ ɔſtat q̃ ſic tantũ bonos illuminat. qm̃ mali nõ cognoſcũt certitudinal̃r ſꝫ ɔiecturãdo. ꝛ hoc plane dicit aug. i auctoritate ſupradicta. inotuit dmonibus ꝛc. ¶ Et ad aliud eiuſdẽ i eodẽ. Aliud ẽ tẽporalibus tẽporalia ꝛc. Si tamẽ querat. vtrũ ẽꝫ naturã ſuã primitus iſtitutã habeãt aliquã cognitionẽ reꝝ naturalẽ. an ſint creati nudi quo ad eorũ cognitõez. ſicut itellectus hũanus. ꝛ que dicat eẽ huiuſmõi cognitio eoꝝ. dõm ẽ q̃ nõ eſt de intellectu eoꝝ ſicut de itellectu hũano. imo i natura ſua hñt formas datas ad cognoſcẽdũ res ẽꝫ naturã. ꝛ huiuſmõi eoꝝ cognitio ad pricipiuz nãle reducit: nõ ad gratuitũ. Et cũ dicit fiat lux ꝛc. ibi notatur cognitio que ẽ ex gratia naturalib[9] ſuperaddita. q2 p hoc q̃ diẽ creauit celũ ꝛ terrã. notat creatio rerum de nihilo. p ea que ſubiũgunt fiant fecit ꝛ factũ eſt. notat eorũdem formatio diſpoſitio ꝛ ornatus. Unde p hoc q̃ dicit fiat lux. notat formatio ãgelice nature. que quidẽ fit p gratiã. ꝛ hoc patet ſi fiat vis i hoc verbo fiat. creare eiꝫ. ꝓprie ẽ de nihilo. facere vero de aliquo vel aliquo ſuppoſito. huiuſmodi autẽ formatio que ſic fuit per gratiã nõ fuit in ãgelis malis. ꝛ ideo neutra cognitio i eis fuit. ſi tamẽ extẽderemus nomẽ veſpertine cognitõis. poſſet dici illa cognitio naturalis. que tũc fuit in ãgelis malis. veſptina reſpectu cuiuſlibꝫ cognitõis gratuite. cũ hec multũ obſcuritatis hẽat reſpectu illius. ita q̃ illud qd̃ gratie ẽ a veſpertina cognitõe tollat. ¶ Ad auctoritatẽ tñ Berñ. reſpõdẽdum ẽ. q̃ beatus berñ. ñ ſimpliciter aliud aſſerit ſꝫ ſub quadã dubitatõe ponit. ſi tamẽ veꝝ eſt. nõ accipit ibi. videre i verbo. qm̃ viſio i verbo ẽ merces angeloꝝ ꝛ animaruz ſanctaꝝ. ſꝫ dicit videre i verbo accipere a verbo illud qd̃ ẽ ſupra intellectũ ſuũ. Supra. n. itellectũ naturalẽ demonũ fuit preuidere q̃ hic habiturus eẽt parem gloriã. Qd̃ autẽ aliquã habuit cognitionẽ de hoc homĩe creato. hẽtur per hoc qd̃ dicitur in queſtiõibus de veteri teſtamẽto. vbi dicitur. dyabolus inimicus extitit homini. preuidit enim q̃ ad creationẽ eius factus ẽ homo. ſed hec preuiſio potuit eſſe poſt caſum ſuũ ante caſuz hominis. quod videtur ex verbis ſequẽtibus. ſubtilitate ſua id egit. vt in eãdem illã preuaricationẽ in quã ipſe irruit induceret. vt accuſatorez ſuum participem ſue dãnationis efficeret.

Queſtio. xxiiij. de differentijs cognoſcibilium ab angelo.

DIcto de cogni

tione āgeli q̄tū ad modū co/
gnoſcēdi. ꝯſequēter querit̄ de
ipa rōne cognoſcibiliū circa
quā q̄runt̄ q̄tuoꝛ. ¶ Pꝛio q̄li
ter cognoſcit qꝺ ſupꝛa: ē ſcilꝫ
deū. ¶ Secūdo qualr̄ cognoſcit qꝺ iuxta ſe ē ſcꝫ
angelū. ¶ Tertio qualr̄ cognoſcit q̄ ſūt infra ſe. ſ.
coꝛpoꝛalia. ¶ Quarto qualr̄ cognoſcit habitus
q̄ ſunt i ſe. naturales ꝛ grautitos.

Membꝛum pꝛimum.

CIrca pꝛimum ſic. Angelus cognoſcit
deū. aut ergo ꝑ mediū. aut ſīn medio.
Et vr̄ ꝙ neceſſe ē hoc eē ꝑ mediū. cō
ſtat eīm ꝙ deus ē īfinite virtutis. ꝛ an
gelus ē finite virtutis ergo n̄ ē ꝓpoꝛtio inter hec.
Ad hoc ergo vt āgelus deū appꝛhēdat: neceſſe ē
vt pꝛius fiat ꝓpoꝛtio iter hec. Sꝫ iter duo ſic di/
ſpata ꝛ ipꝛopoꝛtōalia de ſe nō ſit ꝓpoꝛtio niſi ꝑ
mediū. oꝫ ergo aliqꝺ eē mediū ꝓpoꝛtionās: me
diāte quo poſſit āgelus deū cognoſcē. ſ. aliqꝺ cre
atū vt ē ſilītudo vel ſpēs vl̄ aliqꝺ huiuſmōi quē/
admodū dicim⁹. ꝙ aīa n̄ pōt imediate cognoſcē
lapidē. ſꝫ poti⁹ ꝑ ſpēꝫ lapidis aut ꝑ ſimilitudinē.
¶ Si āt hoc ꝯcedat̄. querit̄ quid ē mediū? ꝛ obij
cit̄ de illo medio ſicut de āgelo ē obiectū. qm̄ cō
ſtat ꝙ illud mediū ex quo ē creatū, erit finite vir/
tutis. ergo ipſi deo q ē īfinite virtutis nō erit ꝓ/
poꝛtōalē. ergo nō poterit eē mediū ꝓpoꝛtionās
niſi pꝛius ꝓpoꝛtionaret̄ ꝑ aliqꝺ aliud mediuꝫ. ꝛ
ſimilr̄ poſſet queri de illo alio medio. ꝛ ſic ſemꝑ
in infinitū. q̄re videt̄. ꝙ nō poſſet deus cognoſci
ab āgelo ꝑ mediū. ſꝫ potius ꝑ ſui pn̄tiā vel eſſen/
tiā. ¶ Pꝛeterea aīa ſeipaꝫ cognoſcit ſine medio
nec oꝫ mediū itercidere qm̄ ſibi pn̄s ē. cū ergo de
us ſemꝑ ſit pn̄s anime ꝛ angelo. videt̄ ꝙ ab an
gelo cognoſcat̄ ꝑ ſui pn̄tiaꝫ ꝛ ſine medio. ¶ Pꝛe
terea. nobiliſſima cognitōe videt̄ cognoſci deus.
ſꝫ nobilioꝛ ē cognitio que ē ꝑ pn̄tiaꝫ. q̄ꝫ que eſt ꝑ
ſimilitudinē aut ſpeciē. quare vt pꝛius. Ad hoc
dicēduꝫ. ꝙ deus vno mō ſine omni medio videt̄
ab angelo. ꝛ nihilominus ꝑ effectū ſiue ſimilitu/
dinē. Lux eīm nō cognoſcit̄ ꝑ idolū. idolum eīꝫ
eſt rei habētis pꝛopꝛiā figurationē. ſꝫ lux nō ha
bet. ergo nō ē eius idolū. Cōtra autē ē de coloꝛa
to qꝺ habet idolū mediante quo depꝛehēdit̄ a vi
ſu. Similr̄ dicimus ꝙ lux ſūma ꝛ increata idolū
nō habet. vnde nō itelligit̄ deus ab āgelo vel ab
anima ſub ſimilitudīe aliqua illo medio: ſꝫ ſeipo.
nec aliqꝺ aliud ex parte ſui requirit̄. tamē ex ꝑte
cognoſcētis requirit̄ aſſimilatō que aſſimilatio fit
in intellectu cognoſcēte vel per donū nature. ſ. ꝙ
ē ad imaginē dei factus. ꝛ hec eſt pꝛima aſſimila
tio. vel per gratiā: ꝛ hec ē maioꝛ. vel per gloꝛiaꝫ
ꝛ hec ē maxima ꝛ ꝑfectiſſima. ſic ergo exigit̄ hec
aſſimilatio vel iſta vel illa. per quā ꝯiungatur vel
vniat̄ itellectus cuꝫ deo. vt eū cognoſcat. Poteſt
etiā cognoſci ꝑ ſuos effectus. ꝛ hoc explanatuꝫ ē
ſupꝛa in pꝛimo libꝛo.

Membꝛum ſecūdum.

AD ſecūduꝫ quo querit̄. qualr̄ cogno/
ſcat angelus qꝺ iuxta ſe ē. ſ. aliū ange/
luꝫ. oīs eniꝫ cognitio fit. aut per ꝑſen/
tiam. aut ꝑ ſpeciē ſiue ſimilitudinē. Si
ergo vnus angelus aliū cognoſcat. aut ergo pꝛi/
mo mō. aut ſecūdo. Nō pꝛimo modo. quoniaꝫ
vnus angelus non eſt ꝑſens in itellectu alterius.
nō eniꝫ ē ibi ꝑ pꝛeſentiā: ſicut nec ꝑ eſſentiā. ſi er/
go vnus aliū cognoſcat. hoc erit ꝑ ſpēꝫ. aut ergo
ꝑ ſpeciē inataꝫ. aut ꝑ acquiſitā. ꝛ quocūqꝫ modo
dicat̄. oꝫ ſemꝑ ꝙ ſimilitudo aut ſpēs illa ſit ꝑſens
in itellectu. Si ergo dicat̄ ꝙ ꝑ ſpēm inataꝫ cū nō
ſint ſpecies inate. niſi tot angeloꝝ quot creati fue
rūt. Si mō crearet̄ vnus āgelus. ab alio nō poſ/
ſet cognoſci: niſi deus de nouo daret ei ſpēm hu
ius āgeli creati. ſꝫ ſic mō nō loqmur ꝺ cognitōe
āgeli. ſ. ſm̄ id ꝙ deus ei pōt dare. ſꝫ ſm̄ eius natu
ralē potētiā: aut virtutē. quare videt̄ ꝙ nō ꝑ ſpēꝫ
inataꝫ. Si dicat̄ ꝙ ꝑ ſpēm acquiſitā. ergo aut de
nouo a deo datā aut ab alio. Si pꝛimo mō. er/
go de ſe vel de potētia ſibi i creatōe data n̄ poſſꝫ
vnus aliū cognoſcē. Si ſcđo mō. tūc ſequeret̄ ex
hoc. ꝙ itellectus āgelicus eēt poſſibilis ꝛ recepti
bilis ꝛ creatus nudus reſpectu aliquaꝝ ſpecierū
poſſibilis ꝑfici ab illis qꝺ videt̄ eē falſuꝫ. ¶ Pꝛe
terea. de nā lucis ē facere dare vel ſpēs nō recipe
ꝓpꝛie. ſꝫ angeli nō tm̄ ſūt ſpecula. ſꝫ qꝺ dicūt dyo
ni. ꝛ dama. ſꝫ ēt lumia. ergo natura in āgelis erit
datiua ſpērū. nō tm̄ receptiua. ſꝫ ſi illa itelligerēt
ab alio recipiēdo ſpēꝫ ꝺ nouo. eēt quo ad hoc in
ipſis natura tm̄ receptiua ſpecieꝝ. ꝛ eēnt ſolūmō
ſpecula q̄tū ad hoc n̄ lumia. quare n̄ vr̄ ꝙ illa co
gnoſcāt ꝑ ſpēm ab alio de nouo habitā. ¶ Itē īfe
rius nō agit i ſupius. nec par i parē. cū oē agens
ſemꝑ ſit nobilius faciēte. ſꝫ ꝙ dicit aug. ſuꝑ gen̄.
ad litt. ergo īferioꝛ āgelus nō pōt agere i ſupioꝛē
ipꝛimēdo ei ſpeciē ſuā. nec par ſilr̄ in pareꝫ. ergo
ſi vnus aliū cognoſceret ꝑ receptionē ſpeciei. nō
cognoſceret inferioꝛ ſuperioꝛeꝫ. nec par parem.
Sed occaſiōe iſtoꝝ queritur. vtrū in angelo
poſſit eſſe vtraqꝫ natura. ſ. natura factiua ſpecie/
rum: ꝛ receptiua. aut tātū altera. ꝛ viſum ē: ꝙ tm̄
altera. ¶ Sed cōtrarium videtur. ſ. ꝙ vtraqꝫ na
tura. qꝛ cū angeli ſint lumia. neceſſe ē ponē i ipſis
naturā factiuā ſpecieꝝ. cuꝫ natura lucis ſit facere
ſpēs. loquamur de vno āgelo cognoſcēte alium.
ꝯſtat ꝙ ille q cognoſcit̄ cū ſit lux. facit ſpēm ſuā i
alio cognoſcēte. ergo ꝛ i āgelo cognoſcēte oꝫ po
nere nām receptiuā. pꝛeter nām factiuā que in eo

ē.eo ꝙ ē lux. ¶ Itē ſi aliqđ cōe ineſt diuerſis. ne
ceſſe ē ꝙ ſm nāʒ cōe inſit illis. Sʒ tā i nā ſenſibili
q̄ʒ itellectuali ē fieri ſpēs: ergo ē nā cōis a q̄ fiunt
ſpēs h̄ ꝛ ibi. Sʒ ꝯſtat ꝙ hoc nō pōt eē aliq̄ for/
ma elemētaris. qm̄ talis nā ñ poſſet dare eē ſpūa
le ſpeciei aut forme viſibili. cū ipſa nō habeat eē
huiuſmodi. oʒ ergo vt ſit talis nā q̄ trāſcēdat oēʒ
aliā formā ſimplr̄ corpalē. ſʒ hoc nō vr̄ alia niſi
lux. qm̄ lux inter corpalia magis ē id qđ appro
pinquat ſpūalitati. lʒ ſit corpalis. Sʒ adhuc ñ q̄/
cūqʒ lux. ſʒ lux i actu. qm̄ oculus luceʒ hʒ de ſua
ꝯpoſitōe. ꝛ tñ ſua lux non facit ſpēs. ſʒ reqrit̄ lux
extra. ſic ergo in ſenſu ꝛ intellectu reqrit̄ nā cōis
que ē datiua ſpecieꝝ ſm nām lucis. ſʒ i ſenſu lux
corporalis ꝛ in intellectu lux ſpūalis. ſicut eſt in
aīa intellectus agens: angeli ergo habēt nām da
tiuam ſpecierū. cū habeant ſilr̄ nām lucis: ergo i
eis erit nā dandi ſpecies ſibiīnuicem ſiue ſimilitu
dines. ꝛ ſimiliter nā recipiendi: qm̄ ſi vnus ange
lus facit i alio ſpēʒ. alius erit in quo fiat illa ſpēs:
ergo i eis ē vtraqʒ nā. ¶ Itē mediū pticipat nām
vtriuſqʒ extremi. ſʒ ſi talia duo ſūt extrema. qđ ē
quedam natura que tñ facit ſpecies. ita ꝙ in ea
non fiunt ſpēs. vt ē natura ſuprema que eſt deus.
Alia ē in qua tñ fiunt ſpecies ꝛ ipſa non facit. ſic
ē nā corporalis. ſicut patet in viſu corporali. ſed
media natura inter hec extrema eſt ſubſtantia in/
tellectualis. vt anima ꝛ angelus: ergo tam in aīa
q̄ʒ in angelo erit vtraqʒ nā. ſ. nā dandi ſpēs ꝛ re/
cipiendi. Contra tunc obijcitur de duobus an
gelis parem lucem habentibus. quō vnus aliuʒ
cognoſcit. cū neuter i alterum poſſit agere. ꝛ ſilr̄
đ duob⁹ quoꝝ vnus ē ſupior alius inferior. quō
īferior poſſit cognoſcē ſupiorē ſicut fuit obiectū.
forte dicet̄. ꝙ angelus cognoſcēdo ſe. cognoſcit
ſuū ſile. ꝛ hoc vr̄ velle Aug. in li. de tri. ibi. n. dic̄
ꝙ aliter ē de oculo mālī ꝛ de oculo ſpūali. ocu/
lus. n. materialis minus ſe cognoſcit q̄ʒ alia. imo
ſe ñ videt: ꝛ alia bñ videt. ſʒ oculus ſpūalis prio
videt ſe. ꝛ i ſe videt alia ſicut aīa vidēdo ſe videt
aliā aīam ꝛ angelū ſilr̄. ꝛ hec ſunt v̇ba ei⁹. Mēs
ergo ipā ſic̄ p corpeaꝝ reꝝ noticias p ſenſus cor
poris colligit. ſic incorpeaꝝ p ſemetipſam: ergo
ꝛ ſeipām p ſeipſam nouit. exēplū ēt pʒ. Aliqs. n.
p hoc ꝙ cognoſcit cartaginē quā vidit. cogno/
ſcit aliā cartaginē ſibi ſileʒ quā nūq̄ʒ vidit. Silr̄
vr̄ eē đ āgelo ꝙ p hoc ꝙ ſe cognoſcit: cognoſcit
alios q ſunt ei ſil'es i nā. ¶ Sʒ adhuc obijcit̄. qm̄
ꝛ ſi verum ſit. ꝙ vnus angelus poſſit alios co/
gnoſcē: quo ad hoc ꝙ ſunt ei ſimiles i nā. non tñ
ꝓpter hoc cognoſcet eos diſtincte. cum ipſe non
magis ab vno angelo q̄ʒ ab alio diſtiguitur. Si
ergo nō poneretur alia via qua vnus aliū poſſʒ
cognoſcere. nō poſſʒ tunc vnus angelus aliū ab
alio i cognoſcēdo diſtiguē. qm̄ āgelus ñ hʒ v̇tutē
diſtictiuā reꝝ ſicut de⁹: ꝛ ita nūq̄ʒ pfecte quo ad
hoc poſſʒ vn⁹ aliū cognoſcē. qđ falſū ē. ꝛ ita vr̄
ꝙ oporteat ponē ſicut prius. ꝙ p ſpēm aliā fit co
gnitio. Solutio quadruplex ē modus cogno/
ſcendi vnū angelū ab alio. Prim⁹ ē p effectū. ꝛ
iſte ē cōis angelo ꝛ aīe. ſicut. n. vna aīa cognoſcit
aliā i ſuis effectibus. vtpote i hoc ꝙ ē mouē cor/
pus. dare ſenſum ꝛ locutōʒ. ꝛ p huiuſmodi act⁹
deuenimus ad cognitōʒ potētiaꝝ. ꝛ p cognitōʒ
potētiaꝝ ad cognitionē eſſentie. ita ꝛ vnus ange
lus pt̄ cognoſcē aliū p ſuos effectus. Sūt. n. q̄dā
opationes mirabiles. q̄ nō pñt fieri niſi ab ange
lo. p quas hō pōt deuenire ad cognitōʒ angeli.
v̇bigr̄a. Certi ſum⁹. ꝙ aīa p ſe prona ē ad lapſuʒ.
ꝛ ex ſe nō hʒ ꝙ ñ labet frequent̄. ꝛ per hoc dep
hēdimus. ꝙ hoc. ſ. ꝙ nō labat̄ hʒ ex cuſtodia al
terius. ꝛ hoc dei vel angeli. Sʒ poſtea dephēdi
mus. ꝙ ñ ē ſolū ex dei cuſtodia. ſʒ magis ex q̄dā
ſpāli cuſtodia. q̄ data eſt ei pp ſuā nobilitatē. ꝛ h̄
ē cuſtodia angeli. ꝛ ita ſi p opatōes āgeloꝝ deue
nim⁹ ad cognitōʒ eoꝝ. multofortius vn⁹ āgelus
ad cognitōʒ alteri⁹: qꝛ videt āgeli effect⁹ ſuos int̄
ſe magis q̄ʒ aīe ſuos. ꝛ āgeli boni ꝛ aīe ſcē meli⁹
q̄ʒ āgeli mali ꝛ aīe ñ ſcē. pp mai⁹ poſſe qđ ē i aīa
bus ſctis ex gr̄a q̄ʒ i dmonib⁹. De hoc Aug. i li.
de tri. x. Nō ita dr̄ mēti cognoſcē ſeipaʒ. ſic dr̄ co
gnoſcē cherubin ꝛ ſeraphin. de abſtib⁹. n. ill' cre
dimus que celeſtes q̄dā ptātes eē predicāt̄. neqʒ
n. ſicut dr̄ cognoſcē voluntatē illius hoīs. q̄ no/
bis nec ad ſentiēdū vllo mō nec ad itelligendum
pſto ē. niſi corpalibus ſignis editis. ꝛ hoc ita. vt
magis credamus q̄ʒ intelligamus. neqʒ ita vt dr̄
hoī cognoſcē faciē tuā. qđ niſi i ſpeculo fieri nō
pōt. Itē alius modus cognoſcēdi ē p ſcripturas
ſʒ ꝙ iuenimus eos diuerſos ꝛ diuerſimode ap
paruiſſe. ꝛ in diuerſis locis. vt pʒ tā i veteri teſtō
q̄ʒ in nouo. Tertius ꝛ quartus ſunt circūſcripta
oī operatōne. ꝛ ſic ē ſimpliciter cognoſcē. ꝛ hoc
dupliciter. qm̄. vel in verbo. vel i ꝓprio genere
ſiue in ſe. bis. n. duobus modis cognoſcit ange/
lus vnus aliū i deo. vel i genere ꝓprio. vel i ſe lo
quēdo. ergo de hoc quarto mō cognoſcēdi āge
lum. ſ. in ſe. dicim⁹ ꝙ vn⁹ angelus cognoſcit aliū
angelum. ꝛ p ſpēʒ nō innatā. ſʒ potius acquiſitā:
qꝛ ipſe eā ſibi facit in ſe. ꝛ ꝓcedim⁹ ſicut oppone
bat̄ ꝙ i angelo ē duplex nā. ſ. dādi formas itelligi
biles. ꝛ recipiēdi eas ab alio. Et iſte due nāe ſūt
i angelo ſicut in aīa. nā i eis ē nā ſpecul'. ꝛ ſic pñt
recipere formas itelligibiles. ꝛ ratio luminis: ꝛ
ſic pōt dare eas non tamen ſm rationem ꝓprij
luminis. ſʒ ſm rōnem primi luminis ſupinfluen
tis. Dicim⁹ ergo ꝙ vnus āgelus cognoſcit aliū
p ſpēm ſiue ſilitudinē ſuā. ꝛ accipit ſpeciē illaʒ a
ſpē alterius angeli. qm̄ ſilitudinē illius ſpeciei ac
cipit. Cōſtat. n. ꝙ non accipit ſpēʒ eēntialē āgeli.
ſed remanet in eo ꝓpria ſpecies. ꝛ ipſa remanen
te in ꝓprio ſubiecto. angelus cognoſcens ſimili/

tudinē illius accipit. ⁊ ſic dicit̄ recipere ⁊ ſibi da
re. qm̄ fac̄ φ i ſe ſit illa ſilitudo q̄ prius erat. Ecō
tra ē quo ad hoc i itellectu āgelico. ⁊ in itellectu
anime potētiali. qm̄ i itellectu angeli nō fit ꝓprie
abſtractio. cū ſic vnus aliū itelligit. ⁊ hoc ē. qr fit
abſtractio. vt res fiat ſpūalior. ſ3 angelus nō fac̄
illā ſpē3 ſpūaliorem. nec idiget vt ſit ſpūalior. ſed
hoc tm̄ idiget. vt ipi cognoſcēti ꝯiūgat̄. ⁊ hoc eſt
qr iā ē abſtracta a mā ſenſibili. S3 ecōtra ē i for/
ma viſibili māe ꝯiūcta. Si. n. eſſet forma viſibilis
a mā abſtracta. iam nō requireretur maior ab/
ſtractio. ad hoc vt viſus fieret. ſ3 tantū ſufficeret
ipam ꝯiūgi viſui. Cōcedimus etiā. φ nō ſufficit
angeli preſentia. ſ3 vlterius requirit̄ ꝯuerſio ipi⁹
cognoſcētis ſupra cognitū. accipiēdo eius ſimi/
litudinē vt dictū ē. Nec ad hoc requirit̄ aliquod
adiutoriū extriſecū. vñ Berñ. i omel̄. v. ſup cāti.
nec brutus nec āgelicus ſpūs ad ea capeſcēda. q̄
bt̄a3 ⁊ ſpūalē faciūt creaturā. ſuis vllo mō cor/
poribus adiuuant̄. ille quidē ꝑ inata ſtoliditate
nō capiēs. iſte vō ꝓ excellētioris glorie ꝓrogati
ua nō idigēs. ¶ Ad hoc qđ obijcit̄. φ itellect⁹ an
gelicus eēt nudus ⁊ poſſibil̄. ſic itellectus hūan⁹
pōt dici. φ itellectus pōt dici poſſibil̄ duplr̄. vno
mō pp admixtionē cū ſātaſmatib⁹ ⁊ poſtmō3 ꝺ/
putatō3 ab eis. ⁊ ſic ē itellectus poſſibil̄ i aīa vni
ta. ⁊ tm̄ i ea h3 φ ſic ē. Alio mō pp ſolā receptō3
ſpēi itelligibil̄. ⁊ ſic pōt manere i aīa ſeparata. ⁊
ſic pōt ēt eē in angelo. ¶ Ad illud quod obijcit̄.
φ inferior non videt̄ poſſe agere i ſuperiorem.
nec par i parem. Dicēdum φ hoc eēt verum niſi
hoc poſſe icēt eis ex virtute ſupeffluente. vt dictū
ē ſupra. vel poteſt dici. φ proprie nō dicitur ibi
actio nec paſſio. nō enim angelus quia itelligitur
dr̄ pati. vt loquimur de actione ⁊ paſſiōe ꝓprie
vt accipiat̄ actio que ē ꝑ dñim ⁊ iſert paſſione3.
⁊ de tali actione verū ē. φ o3 φ agēs ſit nobili⁹
patiēte. ſ3 ſic nō ē hic. nō. n. vnus agit i alium ꝑ
modū dñantis. ſ3 cū vtrūq3 ſit lumē. vtrūq3 ha/
bet alterius ſimilitudinem. cū ſeinuicē cognoſcūt
⁊ ſe circūincēdūt. ſicut videmus i duabus cāde/
lis. φ quādo ſunt i eadem domo. vtraq3 totā il/
luminat. ⁊ ſe circūicēdunt adinuicē. nec agit vna
i aliam ꝓprie loquēdo. Sed adhuc queritur
circa eundem articulū. vtrū vn⁹ angelus cogno
ſcat aliū tripliciter. ſ. i vbo. ⁊ i ſeipo. ⁊ in ꝓprio
genere. ſicut tripliciter ceteras creaturas cogno
ſcit. ⁊ videt̄ φ ſic. qm̄ illius pōt habere ſilitudie3
vel ſpeciem i ſeipo. ſicut ⁊ ceterarū rerum. ⁊ hu
iuſmodi habet formā datam ab initio ſicut ⁊ ce/
terarum rerū. ⁊ ē res ab ipo diſtincta ſicut ⁊ ce/
tere res ergo ⁊c̄. ¶ Cōtra; querit Aug. ſup gen̄.
ad lit. quare de ſola luce ꝑ quā angelica nā itelli/
git̄. dicit̄ fiat lux ⁊ facta ē lux. ⁊ nō de ea dr̄ ⁊ fe/
cit lucem. cum de ceteris rebus dicta ſint hoc fi/
at fecit ⁊ factum eſt? Et ad hoc reſpondet dicēs
φ angelus nō potuit habere cognitionē de ſe fa
ciēdo. ſed ſolū de ſe facto. ⁊ ꝑ factionē lucis itelli
git̄ factio angeli ſi bene habuit cognitionē nō ſo/
lū de rebus factis ſ3 ēt faciēdis. adminus quātu3
ad ordinē nature. ⁊ ſi nō quātū ad ordinē tp̄is.
ſ3 nō de ſe faciēdo. nec quātū ad hūc ordinē nec
quātū ad illū. ſ3 cognitio qua cognoſcit angelus
in ſeipo hec ē cognitio rei faciēde ⁊ nō tm̄ facte.
vt p3 de artifice qui cognoſcit i ſeipo domū añ/
quā fiat: ⁊ huiuſmōi cognitio quā ſic h3 angelus
notat̄ ꝑ hoc φ dicit fecit. Cognitio aūt i ꝓprio ge
nere de re facta notat̄ ꝑ hoc φ dr̄ ⁊ factū ē. ſic er
go de ſe faciēdo nō potuit habere cognitionē ali
quis angelus. eadē rōne nec de alijs angelis faci
endis. qm̄ ſimul nā ⁊ ipe facti ſunt. quare nō po
teſt vnus āgelus alios cognoſcere i ſeipo cogno
ſcēte. cū hec ſit cognitio rei faciēde. ¶ Rñdet̄ vex
ē φ nullus de alio ꝓuidit ipm eē faciēdū. ſicut nec
de ſe. ſ3 pp hoc nō o3 φ vnus nō poſſit aliū co/
gnoſcere in ſeipo. qm̄ nō dicimus. φ cognitio q̄
cognoſcit angelus aliquid i ſeipo: ſolū ſit de re fa
ciēda. ſ3 ēt de re iā facta. ⁊ p3 exēplū de artifice.
Pōt. n. artifex i ſe videre rē fiēdā ēt iam facta3.
l3 ergo angelus nō cognoſcat i ſeipo angelū fiē/
dū. pōt tm̄ ꝯgnoſcere iā factū. Preterea nō val3
illa ratō qm̄ a ſimili poſſet argui. qm̄ vnuſquiſq3
angelus nō habuit cognitionē de alio faciēdo ſi
cut nec de ſe. tm̄ ēt adhuc nō ē ſil̄e. qm̄ poſſet itelli
gere vnus angelus φ alij creati fuerūt ſucceſſi/
ue. ⁊ ſic quo ad itellectū poſſet ꝓuidere alios fiē
dos. l3 tm̄ bñ ꝯcedamus qđ nō ē dictū de luce ſicut
de alijs creaturis fecit deus lucem. propter hoc
φ nullus angelus preuidit ſe fiendum vel alios.

Mēbrū tertium.

Ad tertiū quo querit̄. qualr̄ angelus co
gnoſcat res corꝑales iferiores. Cū. n.
res huiuſmodi ſint angelo iferiores. n̄
pñt ſm naturā i angelum agere. cū ipe
ſit ſpiritus. ergo non iprimūt in ipm ſpēm ſuam.
nec ipe deus dat ei. ¶ Et ponamus φ alicui⁹ rei
corporalis nō det ei ſpēm. quō ergo poterit ea3
cognoſcere. ex quo nec ipa res pōt ſuam ſpēm i
eius intellectū iprimere. nec ipe deus dat ei. Si di
cat̄ φ ſibi fingat huiuſmōi ſpēm. vr̄ hoc eē ipoſ/
ſibile. qm̄ nō eſt i angelo imaginatiua virtus. ſm
quā ē fictio. ſicut ē in nobis. ¶ Ad quod dōm. φ
ſicut lux h3 potentiā multiplicādi ſe i diuerſis ꝑ/
tibus aeris. ⁊ ēt ſpēm rei alterius vt rei colorate:
ita dicimus φ angelus ex ꝑte qua ē lumē: h3 po/
ſe tm̄. vt det eē ſpūale ſilitudini corꝑali. ⁊ ſic eam
itelligat. Vñ huiuſmōi res nō agit i angelu3. ſed
potius ipe agit i rē. ſicut nobilius i ignobilius. ex
hoc ēt p3. φ nō ē ibi fictio ſ3 vera cognitio.

Membrum quartū.

Ad quartū quo querit. quō tam bonus angelus ꝙ̄ malus cognoſcūt tam nāles hītus ꝙ̄ acqſitos ⁊ gratuitos vt iuſticiā nālem acqſitā ⁊ gratuitā3. ¶ Ad qō ſic. In oībus habitibus ita ē ꝙ ſeipīs cognoſcunt. cū ergo angelus malus eas ñ hēat: eas nō poterit cognoſcere. Maior patȝ. nō. n. angelus malus hȝ iuſticiā: quare nec ſpēm iuſticie. cū ſpecies iuſticie ſit idē ꝙ ipſa. ⁊ ſic de ceteris hītibus gratuitis. ¶ Ad qō dōm. ꝙ tā bonus angelus ꝙ̄ malus cognoſcit iuſticiā nālem ⁊ acqſitā p ſpēm ſuā. que tñ ſpēs nō ē aliud ꝙ̄ ipſa res. Sȝ tamē ſm ꝙ vult aug. aliter ē de bono angelo ꝙ̄ d malo. bonus. n. ipſam iuſticiā cognoſcit ſpeculatiue ⁊ practice. vnde pñs ē in ſuo intellectu ⁊ ſuo effectu. ſed malus ſpeculatiue tñ iuſticiā cognoſcit p ſeipam ſm ꝙ ē in intellectu. i. p ſimilitudinē que ñ ē aliud ꝙ̄ res que ē in itellectu tñ. Unde bonus quaſi ſimpliciter eā hȝ. ſed malus nō habet eam niſi ſm quid. Cognoſcit ēt iuſticiam ñ ſolūmodo p ſpēm ſed ēt per priuatōem. Si vero querat vnde hȝ malus ſpēȝ iuſticie ⁊ ceteroꝝ habituū. Dicimus ꝙ ſpecies omniū iſtoꝝ date ſūt eis ab exordio ſue ꝯditionis: nec eas amiſit p peccatū: qm̄ habere ſpēm rei: quam tamē rem ipſe nō hȝ nec habere pōt: non ē ei niſi pena. De iuſticia vero gratūfaciente dicimus. ꝙ bonus angelus eaȝ cognoſcit p ſeipſam. ſȝ malus tñ p eius effectuȝ. ſcilicet per hoc ꝙ videt opa gratuita que a ſe diſtincta ⁊ ab alijs habent. ſubtiliꝰ tamen videt ⁊ maiori experiētia cognoſcit res ꝙ̄ hoīes cognoſcūt. ſm ꝙ dicit aug. in li. de diuinatiōe demonū. Uñ generaliter dicimus ꝙ grām p ſeipam ñ cognoſcit nec p ſpēȝ eius. qm̄ nec eius intellectꝰ nec eius effectus deiformis eſt. ſȝ ꝯſtat ꝙ aliquo mō eēt deiformis ſi ſpēm gratie apud ſe haberet.

Queſtio. xxv. de ꝓuidentia angeloruȝ.

Deinde agitur de prouidentia ſiue preſcientia angeloruȝ. Et circa hoc queruntur tria. Primo vtruȝ angeli boni ꝓuiderint ſuam permanentiā in beatitudine. Secūdo vtruȝ mali angeli preſcij erāt ſui caſus. Tertio de qua ſapientia intelligat dictum augu. Sapientia ē fructus pietatis ⁊c.

Membrum primuȝ.

Ad primū quo querit. vtruȝ ꝓuiderint ſuam permanentiaȝ ⁊ videt ꝙ preſcij fuerint. Beatitudo. n. nō ē ſine certitudine ſtatus. ſed angeli boni ſicut dicit aug. beati erāt ī illo ſtatu. Uñ dicit in li. de fide ad petrū. Angelici ſpūs ꝓ eo ꝙ rōnales facti ſunt. eternitatis ⁊ beatitudis donū in ipſa nāe ſpūalis creatōe diuinitus acceperūt. Et in li. de eccleſiaſticis dogmatibꝰ. Angeli q ī illa ꝙ̄ creati ſūt beatitudine pſeuerāt: nō nā poſſidēt vt ñ mutent cum ceteris. beatitudo aūt ñ ē ſiñ certitudīe ſtatus. Uñ aug. ſācti angeli eterne vite ſue ac beatitudis nō ſūt icerti. nā quō beati ſi icerti. ergo āgeli boni pſcij erāt ſue pmāſiōis. ¶ Itē excellētior fuit ſtatꝰ angeloꝝ tūc ꝙ̄ nūc ſit hoīum. nūc. n. ſūt hoīes in miſeria aliq: ſȝ angeli i nulla. ſȝ hoīes boni dicūt nūc bti i ſpe. ⁊ ita hñt certitudinē ſpei. ergo angeli boni multofortius tūc erāt i ſpe bti. ſȝ certitudo ſpei ñ ē ſine cognitōe in q radicat. ergo habuerūt cognitiōeȝ ſue pmāſiōis. ergo pſcij erāt. ¶ Itē pſcia futuroꝝ ē eēntialr i deo: ⁊ pōt pſcia ꝯuenire creature ex dono creatoris. nec hoc repugnat itellectuali nāe ꝯdite. nulli āt ꝯueniētius aptari potuit ꝙ̄ angelice. ⁊ i angelica nā ꝯueniētius illis q pmāſuri erāt. ergo angeli illi ex ꝯditiōe acceperūt ꝙ pſcij erāt ſue ſalutis. Cōtra. ſi pſcij fuiſſent ſue ſtabilitatis: neceſſario pmāſiſſent. Si āt ex neceſſitate pmāſiſſent: ñ eis iputaret ad meritū pmanē. Sȝ iputabat ad meritū. ergo ñ neceſſario pmāſerūt. ergo ñ preſcij erāt. cuȝ. n. eēt futuꝝ ꝯtingēs: poterāt ñ ſtare. ⁊ ita nō eſſent pſcij ſue pmāſiōis. ¶ Preterea. aut pares erant angeli i ꝯditiōe ꝙ̄tuȝ ad grāȝ donoꝝ. aut ñ erāt pares. Si erāt pares. ſȝ illi q erāt caſuri nō erāt pſcij ſue ſtabilitatis i bono cū ñ futura erat. ergo nec ipſi boni pſcij erāt. Si vō ipares erāt. datū ē pmanētibus qō ñ datū ē cadētibus. ergo ñ ē iputādū iſtis ſi cecidert. q hoc dono caruerūt. ¶ Itē ſcia ē fructus pietatis. ſȝ añꝙ̄ adhererēt ſuo creatori ñ hūerūt fructū pietatis. ergo ñ hūerunt illā ſciam. Ad qō dōm ē. ꝙ ñ hūerūt pſciaȝ ſue ſtabilitatis. ſȝ nūc hñt ſciaȝ illā. Uñ aug. ad oroſiū. Oēs angeli creati ſūt equales. ſȝ cadētibus illis p ſupbiā ceteri dño pia obediētia coheſerūt accipiētes certā ſciam ſue ſtabilitatis qō illi nunꝙ̄ hūerūt. ⁊ ſic ſūt grā dei oībus circūdati vt ñ poſſint cadere a bta vita. Itē aug. de ciui. dei. xi. Ipſi certi ſūt ſue felicitatis eterne: cuius illi alij qr certi ñ fuerūt. ñ. n. eterna erat eoꝝ felicitas. cuius certi eēnt: que finē erat habitura reſtat vt aut ipares fuerūt. aut ſi pares fuerūt poſt iſtoꝝ ruinam illis certa ſciētia ſue ſempiterne felicitatis acceſſerit. ¶ Ad primū ergo dōm. ꝙ btitudo dr multis modis. Uno mō dr btitudo ſtatus itellectualis nāe ſine oī miſeria. ⁊ ſȝ hoc poterāt dici bti i illo primo ſtatu. Alio vō mō dr btitudo ſtatus itellectualis nāe i delectatōe ſūmi boni cū certa ſcia pmanēdi: ſm hūc modū ñ erāt bti. De pria btitudine loqt aug. in li. de fide ad petrū. ⁊ ſilr in li. de eccleſiaſticis dogmatibus. De ſcōa vō aug. ſuper

geñ. ad lit. i aucte ſupͣpoſita. vnā ꝯcomitaṫ cer/
ta ſcia pmāſiōis. alterā vo ñ ꝯcōitaṫ. ❡ Ad aliud
dōm. ꝙ ſtatus ſcioꝝ hoiuz. q̄tū ad aliqd magis
bt̄s pōt dici q̄z angeloꝝ. Jn p̄io ſtatu q̄ztum ad
aliqd minus bt̄s. q̄ztū. n. ad mixtionē miſerie: mi
nus bt̄s ē iſte ſtatus. q̄ztū aūt ad grāz ſpei q̄ ꝓue
nit ex grā ⁊ merito xp̄i ⁊ coꝝ dr̄ beatioꝛ ſtatus
hoiuz. nō. n. angeli i illo ſtatu hūerūt ꝯfidētiā ex
grā ⁊ ſuis meritis vel alienis. Suppoſito aūt ꝙ
ꝯditi eēnt oꝛnati gratuitis: ꝯfidentiā talez hūerūt
ex grā ꝙ ꝑuenīrēt ad vlterioꝛez grām. ⁊ pp̄ hoc
dicit augu. ſup geñ. de angelis qbuſdā ꝙ fuerunt
bt̄i i quodā genē icerti ſue ſalutis qbus nec ſpes
ſubeſſet ꝙ aliqñ ⁊ ipſi aliqua mutatōe in melius
certi de hac re futuri eēnt vix ſerēda ē p̄ſumptio.
❡ Ad tertiū ſciēdū. ꝙ p̄ſciam quā hz deus eſſen/
tialr̄ ⁊ nālr̄iter. nulla creatura hz niſi ex dono q̄/
dāmō ꝑticipādo niſi hūana nā in xp̄o. ſz hoc ñ ē
ex initio ſue ꝯditōis. ꝙ angelus hz p̄ſciaz ſue ſta
bilitatis. Vñ in li. ſent. ij. li. diſt. v. enumeratis di/
uerſis opionibus. dicit ꝙ ꝓbabilius vr̄ ꝙ ñ fue/
runt preſcij ſue ꝑmāſionis nec alij ſui caſus. ⁊ ꝙ
non fuerunt beati niſi beatitudine innocētie.

Membꝛum ſecūduz.

Ad ſcdm̄ quo queriṫ de illis qui futuri
erant mali. vtrū preſcij erāt ſui caſus.
Q̄ nō. arguit aug. ſic. Nō potuit luci
fer eē preſcius ſui caſus qm̄ ſapientia
fructus ē pietatis: ſz nō hūerūt pietatē. ergo nō
habuerūt illā ſapiam. ❡ Jtē aug. de coꝛrectione
⁊ grā. Dyabolus ⁊ āgeli eius. ⁊ ſi beati erāt an/
teq̄z caderēt: ⁊ ſe i miſeriam neſciebant caſuros.
erat tñ qd̄ coꝝ adderet beatitudini ſi ꝑ liberꝝ ar/
bitriū i veritate ꝑſtetiſſent. ❡ Jtē ſic arguit anſel. i
li. de cāu dyaboli. Sciētia nō ē niſi cū aliqd cer/
ta rōne intelligiṫ. ſz qd̄ pōt non eē: non pōt certa
rōne intelligi eē. potuit aūt eē vt nō caderet luci
fer. ergo ñ potuit tūc certa rōne caſum ſuū intelli
gere. ergo nec ſcire: quare nec p̄ſcire. ❡ Jtem ſi i
bona volūtate ſtans p̄ſciebat ſe caſuꝝ. aut vole/
bat vt ita fieret: aut ñ volebat. ſz ſi cū p̄ſcia volū
tatē habebat aliqñ cadēdi: iaz ipa mala volūtate
ceciderat. nō ergo volēdo cadere prius ſciuit ſe
caſuꝝ q̄z cecidit. Aut ſi p̄ſciebat ſe caſuꝝ ⁊ nole/
bat. tāto miſer erat dolēdo quāto ſtare volebat.
ac tāto iuſtioꝛ quāto ſtare volebat. ⁊ q̄ erat iuſti/
oꝛ: eo debebat eē felicioꝛ. ergo ſi nolēdo p̄ſciebat
eē ſe caſuꝝ. tanto erat miſerioꝛ quāto debebat eē
felicioꝛ. qd̄ ñ ꝯuenit. ❡ Jtē berñ. Si ꝓuidiſti p̄ci/
piciū. que fuit inſania: vt cū tāta miſeria cuperes
pꝛincipari: vt malles miſere pꝛeeſſe: q̄z feliciter
ſubeſſe. aut ñ expediebat ꝑticipē eſſe illaruz pla/
garū luminoſaꝝ magiſquā pꝛincipē tenebꝛaruz.
Ex his rōnibus ⁊ auctātibus videṫ ꝙ nō erant
pꝛeſcij ſui cāus. ❡ Jteꝝ pꝛeſcia pene i eo qui pu/
niēdus ē: nō pōt eſſe ſine doloꝛe. Doloꝛ autē pe
na quedā ē: ſed nondū fuit culpa. ergo deus pꝛi
us fuit vltoꝛ i pena q̄z eēt culpa. Contra berñ.
Si in pꝛeſcia dei tuū ꝓuidiſti pꝛincipatū. quare ñ
⁊ p̄cipiciuz? quaſi diceret. ſilr̄ poteras ꝓuidiſſe.
❡ Jtē aug. in. q. ve. teſta. ꝓuidit qd̄ ad accuſatōez
eius factus ē hō. Sz ſi ꝓuidit accuſatōem ex ꝑte
hoīs. accuſatio aūt nō ē niſi de culpa. ergo pꝛeui
dit culpā ſuā. ergo ⁊ cāuz ſuū. ❡ Jtē berñ. expo
nēs illud. Ponā ſedē meaz ad aquilonez. dicit.
Puto ꝑ aquilonē repꝛobādos hoīes intelligi ꝑ
ſedē ꝑtātem in illas. ſz ſi pꝛeuidit dñium ſuuz ſu/
per illos: ꝓuidit ſuū peccatū. per qd̄ quaſi ꝑ effe
ctū pꝛincipareṫ. ergo erat p̄ſcius ſui cāus. Ad
qd̄ dōm. ꝙ nō erat pꝛeſcius ſui cāus. Vñ berñ. d
gradibus humilitatis. Credibilius ē ꝙ nō pꝛeui
diſti. aut ꝓpter illam cām quaz ſuperius dixi: qꝛ
bonitatē dei attendēs. dixiſti in coꝛde tuo nō re-
quiret: ꝓpter qd̄ impie deū irritaſti. aut quia vi/
ſo pꝛincipatu i oculo ſtatim ſupbie trabes exere/
uit: que iterpoſita cāum videre ñ potuit. Sic io/
ſeph cū vidiſſet ſuā exaltatōez: ñ ꝓuidit vēditio/
nē: nō ꝙ tm̄ patriarchā in ſupbiā crederim inci/
diſſe: ſz vt eius exēplo pateat. ꝙ hi q futura ꝓui/
dent ſpiritu ꝓphetie. ⁊ ſi non oia. non ideo tamē
putādi ſunt nulla vidiſſe. Jtem anſel. de cāu dya
boli qꝛ rōnalis erat. potuit intelligere ꝙ iuſte pu
niret ſi peccaret. Sz qm̄ iudicia dei abiſſus mul
ta ⁊ inueſtigabiles vie eius. nequiuit ꝯpꝛehēde/
re ꝙ deus faceret qd̄ iuſte facē poſſet. ❡ Ad p̄io
obiectū dōm. ꝙ nō ē ſimile videre pꝛincipatū ⁊
videre p̄cipiciū. videre. n. pꝛincipatū nō ipoꝛtaṫ
ſecū penā: ſed potuit videre pꝛicipatū: ⁊ recte: ⁊
ñ recte. ⁊ ita huiuſmōi cognitio ꝑtinebat ad pꝛi
muz ſtatū. ſz videre p̄cipiciū quo ad hoc eū ipoꝛ
tet penā ſecū in eo qui puniṫ. pena aūt nō p̄cedit
culpā. illa cognitio ſine p̄miſſio nō ꝯgruebat pꝛi
mo ſtatui angeloꝝ. ❡ Ad aliud dōm. ꝙ illud qd̄
dicit aug. de pꝛeuiſione accuſatoꝛis. hoc fuit i ra
tione poſt cāum ſuū: nō añ. ſicut ex ipa ſententia
auctis in his que ſeqꝛuntur elici pōt. ❡ Ad tertium
dōm. ꝙ ꝓuidere dñium ſuū ſup malos. ñ potuit
neceſſario videre cāum ſuū. Eſt. n. duplex domi-
natio. Vna qua ꝑeccatoꝛ ſubijciṫ dyabolo inſe/
quēdo volūtatē eius vel ſuggeſtionē: que ñ ē ſine
p̄cīo dyaboli p̄cedēte. Eſt iteꝝ alia dñatio que ē i
angelo ex ꝯditiōe nāe vel ex dono grē. ⁊ hāc po
terat ꝓuidere añ cāum ſuū: nec tñ ꝓuideret caſuz
ſuū. ⁊ ꝑ hūc modū potuit itelligi illud quod dic̄
berñ. Vel illa poſitio ſedis ad aqlonē. ad appeti
tū eius referṫ in q̄ peccauit. ⁊ ſic vr̄ exponē btūs
berñ. Vnus altiſſimꝰ ſua ſapia ac bonitate oibus
filijs obediētie p̄erat. ita ⁊ tu ſup oēs filios ſup/
bie ꝯſtitutus: tua aſtuta malicia pꝛeeſſes.

Membꝛum tertium.

Ad tertiū quo querit̄ rōnē illius verbi. qđ ſupra dixit aug. ꝙ nō potuit ꝓuidere caſū ſuū q2 ſapiētia ē fructus pietatis. Querit̄.n. de qua ſapia idem loquitur. Si.n.loquat̄ de ſapie dono. planū ē ꝙ ipa ē ꝑtinēs ad pietatē. que ē theoſebia. qd.ad hoc ꝙ angelus nō ꝓſciat caſū ſuū. Si.n.alicui hñti ꝓſcientē iuſtitiā reuelaret̄ ſua dānatio. hoc poſſet eſſe occaſio ꝙ abſtineret a malis plibus. vt minuet̄ ſua dānatio. ⁊ ita huiuſmōi ſapientia ordinaret ad ꝯmodum illius i quo eēt. ¶ Ad qđ dicēdum ē ꝙ cū dr̄ ſapiētia ē fruct⁹ pietatis. ibi accipit̄ ſapia ꝓ ſcia diſformi. data rōnali creature ad ſuū ꝯmodū ſpūale. ⁊ dr̄ fructus pietatis: q2 dat̄ illi i quo ē pietas. i. theoſebia. ſ3 ſcia preuidēdi ſuā dānatō3 ē diſpoſitio ꝓpinqua ad hoc vt hō cadat i ꝑpetuam triſtitiā ⁊ deſperationē. ⁊ ita nō dat̄ homini exiſtēti i ſtatu inocētie vel i ſtatu gratie. hoc.n. plus diſponeret ad dānum ꝙ̄ ad cōmodū ſpūale. ¶ Ad illud vō qđ obijcit̄. ꝙ licet hec ſcientia poſſet eē occaſio alicuius boni. i eo cui eēt data. tñ q2 vt frequētius diſponeret ad dānū. iō exiſtētibus i bono ſtatu nō ꝯgruit huiuſmōi ſcia. nec ē ſile de ſcia ꝓuidēdi ſuā3 ſaluationē. q2 illa diſponit bene ſe habēte3 ad maius bonū ſpūale. ¶ Jtē obijcit̄ ſic. Nōne deus poſſet ei reuelare caſum ſuū. dicēdo tu cades ꝑ ſupbiā. ſicut reuelauit petro dicens. ter me negabis. Et ſi dñs reuelaſſet ei. preſciret. ergo potuit ꝓſcire caſū ſuū. ¶ Ad qđ dicūt. ꝙ licet deus ſic ꝓdiceret ei. nō tñ poterat ꝓdicere caſu3 ſuū. q2 ſicut ꝓdixit ꝑ Jonā niniuitis de ſubuerſiōe niniue ſpūali. tñ ipi itelligebāt de ſubuerſiōe corpali: ⁊ ſub cōditione ſi nō peniterēt. ⁊ ita poſſet itelligere dictu3 dñi ſub ꝯditione. niſi ipe caueret. ⁊ igit̄ nō eēt certus de ſua dānatiōe. ¶ Alij dicūt ꝙ nec potuit ꝓſcire. nec deus potuit reuelare. ſ3 vr̄ dom. ꝙ reſpiciēdū ē qđ decet ſūmā bonitatē. ⁊ quid expedit rōnali creature. nō expedit.n. creature rōnali huiuſmōi certitudo dū eſt in ſtatu bono. nec decet dominū dare ſic exiſtēti niſi qđ ē ad cōmodum ſpūale. Unde lic3 poſſit de potētia abſoluta. ñ facit niſi qđ dec3 ip3. Nec ē ſile d reuelatiōe facta petro. huiuſmodi.n. reuelatio fuit de caſu ad tps. ñ de caū ꝑpetuo. Reuelatō vō d caū ad tps ordiat̄ ad hoc. ꝙ hō fortior reſurgat poſt pñia3. Reuelatio vero de caſu ꝑpetuo⁹ magis ordinat ad ꝯtrarium.

Queſtio. xxvj. de quibuſdā archāis cognoſcibilibus h3. vi. mēbra.

Conſequenter procedēdū ē ad quedā archana ab angelis cognoſcibilia. Circa hoc querunt̄ ſex. Primo vtrū āgeli ꝓſcīuerit miniſteriū icarnatōis ⁊ hūane redēptōis. Secūdo de cognitiōe angeli ex nā ſua reſpectu rerū nālium. Tertio de cognitione eoꝝ que ſubſūt libero arbitrio alteri⁹ angeli vel hōis. Quarto vtrū angeli a pricipio potuerūt naturali cognitiōe cognoſcere futura. Quito vtrū naturali cognitione cognouerūt deū veniſſe i carnē. Sexto de ꝯpatione cognitionis angelice ad humanā i celeritate cognoſcendi.

Mēbru3 primu3.

Ad primū quo querit̄ de cognitōe miſterij redēptōis. Utrū ꝑhabita fuit ab angelis. vel a pricipio hita ⁊ vr̄ ꝙ ſic. ꝑ hoc qđ dicit aug. ſup geñ. v. Sic fuit abſcōditū a ſeculis mūdo. vt tñ inoteſceret pricipatibus ⁊ poteſtatibus i celeſtib⁹ ꝑ eccliā3 q2 ibi primitus ecclia. quo poſt reſurrectionē ⁊ iſta cōgregāda ē. illis ergo a ſeculis inotuit. q2 ois creatura nō añ ſecula ſ3 a ſeculis. ex quo vr̄ ꝙ angli a pricipio cognouerūt miſteriū icarnatōis. S3 ꝯtrū vr̄ ꝑ hoc qđ dr̄ iſaie. lxiij. quis ē iſte q venit de edom ⁊c̄. ſup q̄ dicit hyer. ꝙ āgelice poteſtates nō itellexerūt ad plenū miſteriū redēptiōis. ¶ Preterea illa littera vr̄ hoc dicere q̄ dicit vt inoteſcat ꝑ eccleſiā. ⁊ igit̄ ab eccleſia didicerūt miſteriū redēptōis. Ad qđ dom. ſicut habetur in glo. ſup illud ad eph. iij. vtrūq3 verū ē. ſ3 hoc ꝑ diuerſis angelis. dr̄.n. ꝙ quidā nouerūt a pricipio. ſ3 nō dico a pricipio creatiōis. ſ3 a pricipio cōditionis. cū dictū ē fiat lux ⁊ facta eſt lux. Alij vero nō cognouerūt. ſ3 poſt plene cognouerunt cū ipletū fuit. Uel poſſet diſtigui duplex noticia. i vbo. ⁊ i ꝓprio genere. prio mō cognouerūt a pricipio. ſecūdo mō nō. ſ3 inotuit ꝑ eccleſiā cu3 fuit ipletū. Aũ. v. li. ſuper geñ. ꝙ nō in deo tñ innoteſcit angelis qđ abſcōditū ē. verū ⁊ hoc eis apparet cū manifeſtat̄ atq3 ꝓpalat̄. Jdē apoſtolus ita teſtis ē. j. thi. iij. magnū ē pietatis ſacramentū. qđ manifeſtatū ē in carne: iuſtificatū ē in ſpū. apparuit angelis ⁊c̄. De cognitione angelorum ex natura ſui reſpectu naturalium.

Membrum ſecundū.

Ad ſecūdum quo querit̄ de cognitione quā habere potuit angelus. ex ſui natura primitus reſpectu rerum naturalium. Si.n. habuit cognitionē illorum aut habuit ꝑ formam innatā. aut datam. aut acqſitam. Per formam inatam non videtur. q2 ille forme nō poſſent eē niſi vniuerſaliū formarum. ſed cognitis vlibus formis: non ꝓp hoc fieret cognitō ſingulariū. ⁊ ita āgelus neſciret ſingularia Si vō diceret̄. ꝙ eēnt ibi forme ſingularium: nō poſſent eē numero equales. quia infinita poſſent

eē ſingularia. forme vō ſiue ſiſitudines ī itellectu
eſſent finite. Si vō fuit ſm formas datas ſ3 ñ ab
inferiori ſubſtātia: q2 inferior nā nō dat ſupiori:
ergo ſm datas a deo. Aut ergo tot date erant a
principio ɔditōis. quot eſſent cognoſcibiles: aut
alicuius rei nālis eſſ3 neſcietia. Si vō tot eſſent a
pricipio: hoc nō vr̄: q2 res ſingulares pñt multi
plicari ſ3 id Jo. v. Pater me⁹ vſq3modo opat
⁊ ego operor. Forme aūt date a pricipio erāt in
certo numero. Aut oportēt facta rez multiplica/
tione. multiplicari ſpēs. vel ſiſitudines apud itel/
lectū angelicū. Qđ nō vr̄: ñ ergo cognitio oium
nāliuz nālis ē p formas datas a pricipio. Si vō
p formas acquiſitas: ergo cū itelligibile dicat p/
fectio itelligētis: eēt illa forma nobilior intellectu
angelico. ¶ Preterea ſi reciperēt a reb⁹: aut reci
perent p modū illū quō ſpeculū recipit aut quo
recipit ſenſus. ſ3 ſiue ſic ſiue ſic: oportēt eē aliquā
ɔtinuatōez īter rem a qua reciperet. ⁊ intellectuz
angelicū recipiētē. cū ergo nulla ſit ɔtinuatio rei
corpee ſepate ad incorpeā: nō erit cognitio ange
li nālis p formas receptas vel acqſitas a rebus.
¶ Ad qđ dōm. ꝙ cognitio nālis rez nālium. aut
fuit q̄ztū ad formas vniuerſales q̄ fuerūt oēs pri
mitus create. ⁊ ſ3 hoc potuit eē p ſiſitudines in/
natas. vel a pricipio ɔditōis datas. Magis aūt
videt̄ inate eē a pricipio ī itelligētia āgelica exñ/
tes: q̄z p⁹ ɔditōz date. ne videt̄ itelligētia āgelica
a pricipio eē quaſi tabula nuda. Vñ aug. ij. li. ſup
geñ. ad litt. In ſeipſa longe alr̄ nota eſt creatura
āgelis q̄ nobis. illis. n. primordialr̄. vt ita dicā.
vel originaliter ſicut eā deus primitus ɔdidit. ⁊
poſt eā ɔditōz a ſuis opibus requieuit. ñ ɔdēdo
aliquid āplius. nobis aut ſ3 rerū ɔditaz admi/
niſtrationē. iam p ordines tpoz ſm quā deus iā
illis reb⁹ pſonariā diſtinctōez ɔſūmatis vſq3mō
opatur. Cognitio aūt ſingulariū ē p ſiſitudies q̄s
ſibi capit ex rebus exñtibus. Nec oz pp hoc ꝙ
forme intelligibiles rez ſint nobiliores itellectu
angelico q2 res nō faciūt ſuas ſiſitudines ī itelle/
ctu. ſed itellectus āgelicus ſua v̄tute capit a reb⁹.
Nec oz ibi eē receptōez admodū ſenſus vel ſpe/
culi. cū ñ ſit acceptio p modū rei ſenſibil' ſ3 rei in
telligibilis. Nec diſtātia aut iterpoſitio corpalis
tollit hāc cognitōez. cū icorporei ad corpeū ñ di
catur ɔprie diſtātia: ſ3 accñs tñ poſſ3 dici. Vñ in
tellectus āgelic⁹ exñs ī oriēte poſſ3 cognitōe nāli
cognoſcē ꝙ eſſet ī occidēte. Si. n. lumen corpale
qđ eſt in oriēte. ſtatim apparet in occidente: mul/
to fortı⁹ lumē itellectuale accipit ſiſitudinē ſtatim.

Membrū tertiuz.

Hoc tertiuz quo queritur de his q̄ ſub/
ſunt libero arbitrio alterius āgeli vel
alicuius hois: qualiter poſſit ex ſe co/
gnoſcere. Si. n. homo ſm animaz ra/
tionalē pōt aliqñ ex ſe cognoſcē. q̄ ſubſūt libero
arbitrio alterius hois. vt ꝙ velit hoc vel illud. p
effectus ɔñtes. vel p indicia: nobilior aūt ē cogni
tio angeli de nā q̄z cognitio hois: ergo pōt aliq̄
mō cognoſcē ea q̄ ſubſunt libero arbitrio. pt er/
go queri. ſm quem moduz? Per cām. n. nō pōt
cognoſcē. hoc. n. ſolius dei ē. vel illius cuius ē li/
beruz arbitriū. Dicit̄. n. j. Reg. xvi. deus ītuetur
cor. ⁊ i. cor. ij. Quis ſcit q̄ ſūt hois niſi ſpūs qui
ē in eo. Nō ergo p cām cognoſcūt. ergo cū oīs
certitudo ſit p cām vel p effectū. cognoſcit p effe
ctum: ergo nec differt a cognitōe hois. ¶ Pre/
terea ſi cognoſcēt p effcm̄ cū nullus ſit effect⁹ niſi
itelligibilis aut ſenſibilis. altero iſtoz cognoſcit:
non ſenſibili vt videtur: q2 ſenſibile vt ſenſibile ñ
cognoſcitur ab intellectu. cū nō moueat itellectū.
ſi vō intelligibili effectu cognoſcat: pari rōne im
mediate poſſ3 cognoſcē illđ qđ ſubeſt libero ar
bitrio. ſicut illđ: cū vtrūq3 ſit itelligibile. Ad qđ
dōm. ꝙ āgeli nāliter vident ampliori pſpicacita
te cognoſcendi q̄z hoies: Vñ cū ī hoc differat co
gnitio creature itellectualis a diuina cognitiōe.
ꝙ deus cognoſcit ea q̄ ſubſunt libero arbitrio p
ſe. itellectualis vō nō cognoſcit ea que ſūt liberi
arbitrij ſ3 p indicia. Vñ aug. ī li. đ eccl'aſticis dog
matibus. xlix. c. Internas aīe cogitatōes dyabo
luz ñ videre certiſſimū ē. ſ3 motib⁹ corpis ab illo
⁊ affectōuz indicijs colligi expimēto didicimus.
Secreta aūt cordis ſolus ille nouit. ad quē dr̄. tu
ſolus noſti corda filioz hoiuz. In hoc differt an
gelus ab hoīe. ꝙ angelus cognoſcit ea q̄ ſunt li/
beri arbitrij vt affectōes p idicia. q̄ ab eis diſcer
ni pñt. a nobis aūt ñ diſcernunt̄. ⁊ hoc ē ꝙ vigēt
maiori acumie itelligētie. ¶ Si vō abijciat̄ aut in
dicium illud ē ſenſibile: aut intelligibile in ſe. dico
ꝙ illud indiciū ē aliqua impſſio facta ī corpe ab
affectōe aīe: q̄ latet nr̄am cognitōez aliqñ. ⁊ l3 ſit
apprehēſibile ſēſu iteriori vel a nr̄a rōne: tñ latet
eā pp maximā ſui inclinatōz ad corp⁹ nr̄m. nō la
tet aūt intellectū angelicū pp ſui abſtractōz a cor
pore ⁊ nāe ſubtilitatē: hoc tñ nō niſi opinādo dr̄
pp v̄bū. Aug. ī li. retractatōuz. lvi. c. ſic dicēt̄. In
q̄dā loco vbi dixi demones aliqñ hoiuz diſpō/
nes. nō ſolū voce ɔlatas. verūetiā cognitōe ɔce/
ptas. cū ſigna q̄dā ex aīo exprimūt̄ in corpe. tota
facilitate pdiſcē: dixi hoc audaciore aſſeueratiōe
q̄ debui. Nā puenire iſta ad noticiā demonuz. p
nōnulla ⁊ expimēta ɔptū ē. ſ3 vtz ſigna q̄dā den
tur ex corpe excogitātiū. illis ſenſibilia nos āt la
tētia. an alia vi ⁊ ea ſpiritali ea cognoſcūt. aut dif
ficillime pt ab hoib⁹. aut oīo ñ pt inueniri. ¶ Si
vō q̄rat̄ de his q̄ ſūt liberi arbitrij ī āgelis. Rñ/
detur ꝙ ī his nāliter hñt cognoſcē p idicia intel/
ligibilia. ad que īpotēs ē rō nr̄a đ ſe niſi hec ſiūt
adiutorio grē. ¶ Et ſi obijciat̄. ꝙ pari rōe poſſēt
īmediate cognoſcē ea q̄ ſunt liberi arbitrij. dōm

q nō q2 idicia illa ñ sunt tāte simplicitatis. quāte sūt affectōes siue volūtates q̄r sūt idicia: τ iō pt cognitio angelica imediate extēdē se ad idicia. τ p indicia ad illa quoꝝ sūt idicia. ipas vō cogitatōes siue volūtates sit solius dei cognoscē p se.

Membrum quartū.

Quartū quo q̄rit de angelis. Utrū habuerūt posse a pricipio nāli cognitiōe cognoscē futura? Qd nō vr. q2 solius dei vr cognitio certitudinalis futuroꝝ ꝯtingētiū τ singulariū. cū. n. possint eē τ nō esse. nō pōt illaꝝ reꝝ haberi certa cognitio. sicut dic Ansel. in li. de casu dyaboli. Si de illa scia q̄ritur q̄ nō ē nisi cū aliqd certa rōne intelligit oio. Respondeo ñ posse sciri qd pōt nō eē. ¶ Sed obijceret aliqs. ſm hec deus nō posset hr̄e cognitionem futuroꝝ huiusmōi. s3 nō ē sile sicut idē ansel. ostēdit de9 non h3 cognitōz futuroꝝ huiusmodi nisi vt ei p̄ntiu3. Vñ q2 seipso cognoscit oia. non pōt sua cognitio eē nisi imutabilis τ certissima. ñ sic ē de creatura q̄ p aliud qd creatū ē cognoscit qd cognoscit. Si ergo angeli cognoscūt p aliqd qd cognoscūt: d futuris ñ p̄nt certitudinalr vsq3quaq3 cognoscē futura huiusmodi cognitione.

Cōtra maior ē cognitio angeli q̄ hois. s3 hō ex supna dispōne astroꝝ pōt multa futura predicere. vt euētū ibriu3 τ siccitatis vētoꝝ. mlto ergo forti9 āgeli nāli cognitōe q̄ fuit apud eos potuerunt futura cognoscē τ pdicē cū quadā certitudine. ¶ Preterea in dmonibus sicut dicit aug. i li. retractatōu3 ꝯptū ē. q mlta futura pdicūt. queādmodū euenūt. s3 nobilior fuit illa nālis cognitio quā habuerūt angeli a pricipio. q̄ cognitio nāe corrupte vl obscure in dmonib9: ergo multo magis potuert tūc pdicē futura. Ad qd dd3 vr q distinguēdū ē iter cognitōe3 futuroꝝ put ē i bonis āgel' iā ꝯfirmatis. τ put ē i demonib9. τ put fuit i angelis i pria ptāte nāe. angeli. n. beati cognoscūt futura. q̄ cognoscūt i eternis rōnib9 siue legibus. dmones vō ex qbusdā coniecturis per res ipsas nouerūt. vl ex diuturna expiētia: vel ex acumine itelligētie l3 obscure: vl cognoscūt ea q̄ facturi sunt ex rōnibus q̄ sunt apud ipsos. vel accipiūt ex reuelatōe spirituū supioꝝ q̄ fiēda sunt. Vñ aug. i li. de ci. dei. Aliud ē tpalibus tpalia. mutabilibus mutabilia ꝯiecturare. eisq3 tpalem motum sue voluntatis τ facultatis inserere qd dmonibus certa rōne pmissu3 ē. Aliud aūt in eternis incōmutabilib9 dei legibus. que i eius sapia viuunt. mutatōes tpoꝝ preuidere. deiq3 volūtatē: que tā certissima q̄ potētissima ē oium spirit9 ei9 pticipatōe cognoscē. qd sanctis angelis certa discretōe donatū ē. Itē Isi. i li. d istōne ecclastica. Triplici mō pscie acumine vigēt. subtilitate nāe. expientia tpoꝝ. reuelatōe supnoꝝ spirituum. Et aug. sup gen. ij. li. Aliqñ ipsi neph ādi spūs: q̄ ibi futuri sūt diuinādi pdicūt. āgeli vō ex pria ptāte nāe poterāt pcognoscere futura q̄ sequūtur lege3 astroꝝ τ supioꝝ corpoꝝ: potuerūt ēt cognoscere illa futura q̄ p ipsos fiēda erāt. Que vō erāt oio in dispositiōne diuina: vl i libero arbitrio alteri9 āgeli vel hois: nō potuerūt cū certitudine puidē. s3 tm̄ coniicē. ¶ Ad illud vō qd obijcit supius. q nullius rei future hrē poterāt singularē pscientiā: q2 poterat res talis non fore. Dōm ē q l3 res futura non sit sic stabilis sicut res que determinata ē in eē: nihilominus tm̄ alio mō scibilis est. pter cāe pcedentis certitudinem: vel signi precedentis. Vñ de imbribus τ ventis. l3 sint res singulares τ future potuit hri certitudo ex lege supnoꝝ corpoꝝ: salua tm̄ dispōne diuina. que pōt mutare aliter cū vult: τ iō non dicit simplr certitudo. s3 tm̄ cū ꝯditione nisi deus aliter ordinauerit. Ex signis etiam cognoscunt naute mutatiōes temporum: multo eni3 eminētius q̄ naute vel astrologi cognoscūt huiusmōi futura. Vñ aug. de ci. dei. q̄randa3 signorum nobis occultoꝝ: maiora expientia multo plura q̄ homines pspiciunt. S3 attēdēdū. q illa certitudo q̄tūcūq3 sit nihil ē respectu illi9 certitudinis futuroꝝ q̄ deus i seipso cognoscit futura. q̄tūcūq3 enim ascendat certitudo p hāc viā. ñ ē ꝓportio respcū diuine: i hoc ē ꝯpatio q diuina ē maior. τ hec minor. Silr si cōparetur respectu illius cognitōis. qua angeli sancti cognoscunt in verbo: nullatenus ꝓportionat incertitudine. sed in hoc ꝯpantur. q in illa q̄ est i angelis scis ē maior. τ ista ē minor.

Membrum quintu3.

Quintū q̄ q̄rit. vtrū angeli nāli cognitōe poterāt cognoscē deū venisse i carne cū venit. dico aūt nālē illā. q̄ est pter grā3 gratūfaciēte3 vel grām gratisdatam sicut i pphetis. Qd non vr. si. n. boni angeli nō cognouerunt misteriū incarnatōis. s3 eis datum fuit cognoscē. inferior aūt ē cognitio nālis in angelis: ergo ex cognitōe nāli cū xps venit i carne ñ possent cognoscē. Cōtra. Eminētior fuit cognitio nālis in angelis: q̄ illa q̄ ē vel fuit i demonibus inquātū huiusmōi. cū p pcēm sit obscurata itelligētia. s3 dmones poterāt cognoscē xp3 venisse i carne. Vñ luc. iiij. sup illō. exibāt āt dmonia τ c̄. gl. nūc p signoꝝ potētiā iā certior effectus filiū dei arbitrat. Preterea mar. j. Uenisti añ tps. τ ergo his vbis isinuat q cognoscent ipm eē filiū dei. Nā de iudicio loquent i quo fili9 dei veniet ad puniēdū sathan cū ꝯplicibus suis: multo ergo fortius angeli ex nāli cognitōe potuerūt cognoscē xpm venisse i carne. ¶ S3 adhuc obijcit. q ista cognitio quā habuerūt dmones ñ fuit certitudo siue scia: pp illud. j. cor. ij. si cognouissent

nūꝗ̄ deū glorie crucifixiſſent.glo.de demonib⁹
nunꝗ̄ xp̄m crucifigi ſuggeſſiſſent:ergo cognitio
quā illi habebāt xp̄z veniſſe i carne nūꝗ̄ fuit cer
titudo.qd ergo dōm de angelis q̄tū ad cognitio
nē nālē vtrū potuerīt cognoſcē ⁊c̄.¶ Preterea ad
huc vr̄ q̄ potuerūt cognoſcē.ſi.n.ſciebāt ip̄m iā
veniſſe ex ſcripturis ꝑphetie ⁊ alijs veteris teſta
menti.ſicut habet ſup illud luce.viij. Quid mihi
⁊c̄. Gl.ſciebāt demones p aduentū dn̄i ſe aliqn̄
i abiſſum mergēdos.nō futura ꝓdiuinātes.ſꝫ ꝓ
phetarꝫ dicta recolētes:exquo accipit q̄ ſciebant
aduētū ipſi⁹ multo ergo fortius āgeli ex nāli co
gnitōe poterāt ꝑuenire ad noticiā ſcripturarꝫ:⁊
ita cognoſcē filiū dei veniſſe i carne.¶ Itē.ix.de
ciui.dei. Innotuit dmonib⁹ n̄ p id qd̄ ē vita eter
na ⁊ lumē icōmutabile qd̄ illuminat pios.ſꝫ per
tꝑalia q̄dā ſue virtutis effecta ⁊ occultiſſima ſi
gna ſue p̄ntie:q̄ angelicis ſenſib⁹ malignorꝫ ſpiri
tuū poſſꝫ eē ꝯſpicua. potiuſꝗ̄ infirmitati hoīuꝫ.

Querit ergo de āgelis i nā ſua ꝯſideratis. vtrꝫ
poſſent p iſta ſigna cognoſcē:qd̄ vr̄.q2 dū dmo
nes habuerūt noticiā horꝫ ſignorꝫ.aut habuerūt
ex nāli cognitōe:aut ex dono.ſi ex dono pari rō
ne imo multo fortī⁹ angelis i nā ſua dat hoc do
num.⁊ ita ſiue ex nāli cognitōe ſiue ex dono ha
buerūt:angeli i ſua nā p̄nt hr̄e.⁊ ita poſſēt cogno
ſcere filiū dei veniſſe i carne.¶ Ad primū dōm.
q̄ boni āgeli aliq nō cognouerūt ad plenū xp̄m
veniſſe i carne:nihilominus t̄n poterāt cognoſcē
ipſo apparēte i carne.ſm q̄ dr̄.j.thi.iij.māifeſtū
ē i carne pietatis ſcr̄m appuit angelis.ſꝫ aliq mō
cognouerūt mali angeli qūo nō cognouerūt bo
ni:q2 q̄dā cognitio ē i pena vel ipedimēto male
opatōis ſiue cohibitione ptātis.⁊ hoc mō pote
rant cognoſcē mali āgeli xp̄z veniſſe i carne.qūo
non cognouerunt boni.¶ Ad illud vō qd̄ poſſꝫ
obijci.q̄ nobilior ē cognitio bonorꝫ āgelorꝫ gra
tuita.ꝗ̄ illa q̄ ē nālis:vel illa q̄ ē malorꝫ angelorꝫ.
dōm q̄ hoc ē verꝫ.ſꝫ t̄n aliqua ē cognitio malorꝫ
angelorꝫ ſm aliquē modū ſm quem nō ē cogni
tio bonorꝫ:nec huiuſmodi cognitio q̄ ē in malis
ſpectat ad nobilitatē:nec ē aliqua cognitio nālis
q̄ nō poſſit eē i bonis angelis:⁊ bn̄ ſeqt.ſi nō co
gnouerunt ad plenū boni āgeli cognitōe gratui
ta:nec ad plenā cognouerūt vel cognoſcē potue
runt cognitiōe nāli.cognitio.n.nālis diminuta ē
reſpectu gratuite.¶ Ad hoc qd̄ obijcit.vtrū co
gnitio quā habuerūt demones eſſet ſcia.dōm q̄
nomen ſcientie aliqn̄ ſumit cōiter.aliquando ꝓ
prie.cōmuniter cum dicitur ſcire eſt vehemēter
opinari ⁊ non falli.⁊ hoc mō ſciebant filiuꝫ dei
veniſſe in carne. Alio modo dicit ſcire certa rōe
intelligere.⁊ ſm hoc dicitur iterum ſcire in eis:
q2 ex diuinis ſcripturis certa ratione comprehē
duntur xp̄m veniſſe in carne. Si vero accipiatur
pro eo q̄ ē cognoſcere cām.⁊ qm̄ illius eſt cā:⁊
qm̄ ipoſſibile ē aliter ſe hr̄e:hoc ē ſcire ſimplr̄.⁊
iſto mō nō ſciuerūt ip̄m eē filium dei. Vn̄ hyla.
ſup math.magis ſuſpicari ꝗ̄ noſſe credēdi ſunt:
⁊ ſic accipit illud.ſi cognouiſſent.nūꝗ̄ deuꝫ glie
crucifixiſſent. Vel aliter ſm quādā expoſitōꝫ. co
gnouerunt ip̄m eē filiū dei.ſꝫ nō crediderunt ip
ſos ſua morte dānandos. Vn̄ ſup illud luce.iiij.
Exibant aūt demonia. Glo.nō iō crucifigit eū.
vt filiū dei ignoret.ſꝫ q2 eius morte ſe dānādum
nō preuidit.hoc.n.miſteriū a ſeculis abſcōditū.
ſi.n cognouiſſent nūꝗ̄ deū glorie crucifixiſſent.
Vn̄ grego.dyabolus redēptorē veniſſe in carne
ſenſerat.ſꝫ pp humilia que paſſus ē qcqd de dei
tate ſuſpicatus ē.ei i dubiū venit ꝓ ſupbia ſua.⁊
nō dei natuꝫ.ſꝫ dei gr̄a cuſtoditū credidit.¶ Ad
aliud vō qd̄ obijcit de ſignis occultiſſimis dōꝫ
q̄ quedā ſunt ſigna occultiſſima potētie.q̄ cō iter
poterāt ex cognitōe nāli fuiſſe i angelis ⁊ ex co
gnitōe obſcurata in demonibus:⁊ ſunt alia que
ſunt ꝓpria demonibus. Illa.n.ſigna potētie que
veniebāt ex opibus mirabilibus.iquātū erāt mi
rabilia ꝯmunia erāt vt p illa poſſet haberi ⁊ iſta
noticia.⁊ illa cū gratia gratiſdata ipis bonis an
gelis.malis vō hmōi cognitō fuit ad penā. Illa
vō ſigna potētie q̄ p ſe erāt iflictiue pene vl̄ cohi
bitōe potētie erant ꝓpria.vt p q̄ poterāt ⁊ debe
bant cognoſcē dmones potētiam ⁊ iuſticiā iudi
cis:⁊ iō dicebāt.vt qd venīſti an̄ tp̄s torquē nos.
Vn̄ ſup illō Exo.v. Quis ē dn̄s ⁊c̄.glo.poſt tor
menta ſciunt quē an̄ ſcire noluerant.

Membrum ſextum.

AD ſextū quo querit de ꝯpatōe cogni
tionis āgelice ad humanā i velocitate
cognoſcēdi. Si.n.mēs humana itan
tuꝫ aſcēdat.vt nihil ſit inter ipꝫ ⁊ deū:
ſapia.n.diuina attingit vbiqꝫ pp ſui mundiciam
ſine priori ⁊ poſteriori.mens autē humana cum
priori ⁊ poſteriori. ſed celerrime ꝓpter ſui ap
propinquatōeꝫ ad primū imediatū.ſꝫ ſi celerri
me mēs humana attigit cū poſteriori ⁊ priori:n̄
erit dr̄ia inter mētem humanam ⁊ angelicā in ce
leritate:cuꝫ vtrobiqꝫ ſit celeritas in termino: er
go adequabitur intellectui mentis āgelice.¶ Itē
acies oculi humani iperceptibiliter trāſit ab oriē
tei occidētē iſpiciēdo.cū ergo acies mētis hūa
ne ſit ſimplicior:erit trāſitus eius iꝑceptibilior:⁊
ita q̄ſi i termio:ergo adequabit itellectui mentis
āgelice i celeritate. Contra.q̄ ē ꝓportio i rōne
mouēdi āgeli ad ſuū corp⁹.ea ē ipius aie rōnal
ad ſuū corp⁹.ergo ꝑmutatiꝫ q̄ ē ꝓportio corpis
ad corp⁹ i celeritate.ea erit itellectus ad itellectū.
ſꝫ corpus appropriatū qd̄ mouet ab angelo.ex
cedit i velocitate corpus humanū.ſicut habetur
ab aug.ſup gen̄.xij.⁊ a beato Greg.qui dicit.q̄
hn̄t aerea corpa:ergo maioris velocitatis ſunt.

ītellectus ergo āgelicus excedit humanū i celeri/
tate ītelligēdi vnū poſt aliud. ¶ Jtē maior ē ſim/
plicitas iſti⁹ ītellectus q̄ȝ illi⁹. ſȝ qd̓ ſimplicius ē. ſi
mouet̃ celeri⁹ mouet̃. ergo ītellect⁹ āgelicus nobi
lior ē ītellectu hūano. Qd̓ ēt vr̃ ex hoc qd̓ dicit
aug. xij. ſup gen̄. pn̄t hoc efficē āgeli. nō ſolū acri/
monia cernēdi corpalia īcōparabilr̓ pſtātiorē q̄ȝ
nr̄a. ſȝ ipſoꝝ corpoꝝ lōge ſubtilioꝝ mira veloci
tate. Ad qd̓ dōm. p hoc qd̓ dicit aug. ſup Gen̄.
iiij. li. Si oculoꝝ carnaliū acies celeritate tantū
pōt. qd mētis humane acies quāto magis ange
lice. qd aūt de ipſius ſūme ſapiētie dicat̃ que atti/
git vbiqȝ celeritate ꝛ diſponit oīa ſuauit̃. Ex qb⁹
verbis elicit̃ ordo qdā i celeritate aſpectus. ſȝ ap
propīquationē maiorē ꝛ minorē ad aſpectū di/
uinū q ſimul ꝛ īdiuiſibilr̓ oīa aſpicit. aſpect⁹ ergo
āgelicus āplioris ē celeritatis q̄ȝ hūanus. ¶ Ad
illd̓ qd̓ obijcit̃ i ꝯtrium. dōm q lȝ celerrima dicat̃
viſio ītellectualis hūana. tn̄ nō dr̄ ſupl'atiue nomē
celeritatis: ſȝ ītētiue. cū. n. diuinus ſpūs. ſicut dicit
aug. ad oroſium. mouet ſpm̄ creatū. mouet ipm̄ p
tp̄s nō p locū. ꝛ pȝ q n̄ loqt̃ de motu locali ſȝ de
motu cognitōis vel affectōis. q̄re neceſſe ē ibi eē
mēſurā tp̄is. ſȝ in hac dn̄ia maior ē celeritas. lȝ ſit
impceptibilis apud ſenſum ꝛ minor. vn̄ āgelicus
ītellectus q2 nō hȝ colligationē ad corpus p ītē
tionē maioris ē celeritatis. hoc ēt ē ex pte effect⁹.
recordat̃. n. ſpūs hūanus i motu ad celeſtia p ītē
tionē ad corp⁹. corpus. n. qd̓ corrūpit̃ vel corru/
ptibile ē aggrauat aīam. Silr̓ ex pte cognitōis. vn̄
bern̄. īuolut⁹ carne accola terre ſpūs ex ꝯſidera/
tōe ſenſibiliū ꝑficiēs paulatim gradatiqȝ nitit̃ pue
nire illo. q̄ celeſtiū hitator igenua ſubtilitate in oī
velocitate facilitateqȝ ptigit. ¶ Ad ſcd̓m q lȝ i inſē
ſibili tp̄e ſiue repēte fiat ītellectiua motio. nihilo/
min⁹ ſm rōez ē diſcernē plus ꝛ minus i celerita/
te ītelligētie angelice ꝛ hūane. q̄ȝtū ē de vtriuſqȝ
natura. aliter. n. pōt eē ſm gratie eleuationē.

Queſtio. xxvij. de locutōe angeli.

DIcto d̓ poten/
tia cognitiua āgeli ꝛ actu. pri
cipali ꝛ abſoluto. ꝯñter dōm
ē d̓ actu ꝯñti ei⁹ quē hȝ i ꝯpa/
tōe ad alteꝝ. ſ. de locutōe. Cir
ca qd̓ q̄rūtur hec. ¶ Primo
vtrū ſit locutio in āgelis. ¶ Scd̓o vtrū locutio di
cat̃ multiplr̓ vel vno mō. ¶ Tertio qd ſit locutio
ſm q ꝯuenit āgelis reſpectu angeloꝝ. ¶ Quarto
que dn̄ia actus iſtius ab alijs qbuſdā. ¶ Quinto
vtrū oīm āgeloꝝ ſit locutio aut tantū ſuperioꝝ.
¶ Sexto vtrū fiat p mediū ꝛ p qd̓ mediū. ¶ Se/
ptimo vtrū neceſſe ſit auditio extrīſc locutōe.

Membrum primum.

AD primū videt̃. q locutio nō ꝯueniat
angelis. cū. n. loqui ſit actus p organa
exterius. in angelo aūt nō ſūt huiuſ/
modi organa. vtpote ligua ꝛ huiuſ/
modi. ergo nec loqui ē in angelo. ¶ Jtē loqui eſt
actio rōnalis creature ad alteꝝ. data ei vt alij ſi/
gnificet qd̓ apud ſe īterius habet. Unde aug. i li.
de trini. formata cognitio ab ea re quam ſcimus.
verbū eſt qd̓ in corde dicimus qd̓ nō grecum eſt
nec latinū nec alterius lingue. ſed cū id opus eſt i
coꝝ qbus loquimur ꝑferre noticiā. aliqd̓ ſignum
quo ſignificet̃ aſſumit̃. ꝛ plerūqȝ ſonus aliquā/
do nutus. vbi ergo n̄ ē neceſſe alij ſignificare nec
neceſſariū ē loq. Sed i angelis nō ē neceſſe vnum
alij ſignificare qd̓ apud ſe hȝ. q2 conſciētie eorum
ſunt adinuicē manifeſte. ſicut dicit ꝯmētator ſuper
hierarchiā angeli nō indigēt locutōe q2 ꝯſcien/
tias ſuas adinuicē ꝯtemplātur. ¶ Jtē ſic eſt i luce
corporali. q ſeipſam p ſeipſam māifeſtat ꝛ ea que
circa ipſam ſūt. Un̄ oculus materialis lucē corpo
ralē videt ſine alio medio. dūmodo ſit ſibi ꝓpor
tōalis. ꝛ nō ſit aliud impedimetū. ergo cū ange
lus ſit lux ſpūalis. videt̃ q ſeipſum offerat oculo
ſpūali alterius angeli. ergo nō exigit̃ locutio me
dia. ergo nulla ē neceſſitas locutōis i āgelis. imo
fruſtra ibi eēt. q2 id pp qd̓ ꝓprie ē locutio ſufficiē
ter ē i eis. Cōtra. idē ꝯmētator dicit ſi dixeri/
mus q āgelici ſpūs oēs ꝓrſus ꝯſciētias ſuas ad
inuicē ꝯſpiciūt. neceſſe ē vt fateamur miores ſcire
oīa que maioribus nota ſūt: qd̓ nequaq̄ȝ veꝝ ē.
Multa. n. ſciūt excellētiores: que ignorāt īferio/
res. ex hoc arguit̃. multa ſciūt ſupiores q̄ neſciūt
īferiores. ergo ad hoc q īferiores ea ſciant. ne/
ceſſe ē īteruēire māifeſtatōem: ſȝ q eis ꝯpetit. ſȝ hu
iuſmōi māifeſtatio ē p locutōem. ergo neceſſaria
ē locutio. ¶ Jtē ſupiores abūdāt ab īferioribus i
illuiatōe. q2 eos illumināt vt dic̄ dyoni. ꝛ dama.
ergo abūdāt i cognitōe ꝛ idē vt pri⁹. ¶ Si aūt i/
ſtet̃ ꝯ hec argumēta. q2 āgelus q plura ſcit. nō hȝ
ptātē manifeſtādi. ꝛ ita nec loquēdi. Cōtra cogni
tio i āgelo nobilior ē q̄ȝ i hoīe: q2 que cognoſcit
hō p duo. ſ. p ſenſum ꝛ ītellectū cognoſcit āgelus
p vnū. ſ. ītellectum. vtraqȝ. n. cognoſcit ītelligibilr̓.
ergo cū i hoīe n̄ deſit potētia māifeſtādi id qd̓ co
gnoſcit. multomagis nec i āgelo deeſt. ¶ Jtē idem
videt̃ p dama. q dicit nō ligua ꝛ auditu īdigent.
ſine ſermone voce ꝓlata tradūt ſibiīuicē ſuas il
luminatōes ꝛ ꝯſimilia. Solutio. notādū q eſt
duplex locutio ſpūalis angeloꝝ. vna qua loquūt̃
deo. de q̄ dicit aug. de tri. hȝ deus ſuos nūcios. i.
angelos. nō tn̄ aliquid ei qd̓ neſcit nūciant. ſȝ bo/
num eoꝝ ē de ſuis opibus eius ꝯſulere veritatē. ꝛ
q dicunt̃ ei nūciare. hoc nō ē vt ab eis diſcat: ſed
ecōuerſo. cū ēt nos oramus nō neceſſitates no/

ſtras cū docemus. De hac locutōe nō itēdit hic pricipaliter. Eſt alia locutio qua loquūtur angeli adiuicē. vt. j. patebit. ¶ Ad hoc qd obijcit. ꝙ maniſeſte ſūt eoꝝ ɔſciētie adinuicē. pōt ſolui breuit. ſi iſpiciat finis auctoritatis. ſic eim finit: qꝛ ɔſciētias ſuas adinuicē ɔtēplātur. ad alterutrū ſine voce quodāmō loquūtur. q. dicēt nō loquit ſenſibilr: ſꝫ itelligibilr. ꝛ hoc bñ dicimus. Uel alit dicēduꝫ. ꝙ duplex ē māifeſtatio ɔſciētie i bonis. qꝛ ō malis nō loqmur nūc. vna quā hñt i verbo. ꝛ ſm hoc veꝝ ē ꝙ ɔſciētie eoꝝ ſibiīnuicē ſūt manifeſte. qꝛ vnus i verbo videt ɔſciētiā alterius. ſed hoc nō ē ex ꝓpria natura āgeli: ſꝫ ex natura verbi. vñ hoc magis ē ex gratia ꝙ̄ ex nā. Uñ grego. de nobis i patria vniuſcuiuſqꝫ mētez ab alterius oculis corpulētia nō abſcōdet. corpoꝝ eiꝫ glorificatoꝝ tāta erit ɔformitas ad ſpūꝫ. ꝙ ad effectus q erūt i ſpiritibus. ſequunt qdaꝫ nutus i eoꝝ corporibus. i qbus potuerūt dinoſci ipſi effectus tā ꝙ̄ i illis nutibus relucētes. Silr dicimus eē maniſeſtas ɔſciētias angeloꝝ adiuicem. quo ad cognitionē quā hñt i vbo. Nec tñ negādū ē q aliꝗ alijs plura cognoſcūt i verbo ꝓ volūtate ipſius verbi. nec tñ eſt in angelis locutio quo ad illa: qꝛ ptās manifeſtādi illa nō reſidet apud angelū: ſꝫ apud verbū. Uñ vellet nollet āgelus. qui plura cognoſcit i verbo: māifeſtaret verbū. ꝛ iſta eadē ei āgelo qui pauciora ſcit. Eſt alia cognitio quā habēt āgeli in ſeipſis. ꝛ de hac nō ē veꝝ ꝙ ɔſciētie eoꝝ ſint adiuicē māifeſte. imo plura ſcit vnus ꝙ̄ alius. ꝛ hꝫ ptātem naturalē ille q plura cognoſcit manifeſtādi ea illi q neſcit. ꝛ iſta manifeſtatio dicit locutio ſicut opponebat. ¶ Ad aliō qd obijcit de lucer: rñdet ꝙ nō eſt ſimile de luce corporali ꝛ ſpūali. corpalis eiꝫ nō agit ꝑ volūtatē ſed per naturā. ꝛ iō nō ē ad oppoſita ſcꝫ ad māifeſtādū ꝛ occultādū. ſꝫ ſemꝑ quātū ē ō natura ſua ſe maniſeſtat ꝛ diffūdit. ſꝫ ſpūalis lux qꝛ agit per volūtateꝫ ad oppoſitā ē. vñ pōt ſe manifeſtare quādo vult. ꝛ occultare quādo vult.

Membrum ſecūduꝫ.

AD ſcōm quo querit. Utrū locutio dicit multiplr. aut. vno mō: cū dr āgelus loqt deo ꝛ cū dr āgelus loqt alio angelo. ꝛ cū dr āgelus loqt aie. Et videt ꝙ dicat multiplr. Cū eiꝫ loquit deo. hoc nō ē vt deo māifeſtet ſuā cognitionē vel affectionē. cum ille ꝑcognoſcat eā. Cū autē loqt alij āgelo. hoc ē vt manifeſtat ei. Silr cū loquit aie. Unde grego. Angelici ſpūs volūtateꝫ dei ꝓphetaꝝ ſenſibꝰ inoteſcūt. atqꝫ eas ad ſublimia ſubleuāt. ꝛ q̄ i rebus futura ſūt i cāis origialibus futura demōſtrāt. ergo nō ſm eandē rōeꝫ dr loq de āgelo. cū dr angelus loqt deo. ꝛ cū dr āgelus loqtur alij āgelo vel anime. ¶ Preterea dicit greg. uox āgeloꝝ in laude ɔditoris ē admiratio itime ɔtēplatōis. Sꝫ locutio qua loqt angelus āgelo vel aie: nō ē admiratio. ergo differenter dr locutio reſpectu dei. ꝛ reſpectu creature rōalis. Cōtra. vtrobiqꝫ ē cognitōis vel affectōis expſſio. ¶ Itē aug. de trini. formata cogitatio ab ea re quā ſcimus ē verbuꝫ qd i corde dicimus. ſꝫ itētio formate cogitatiōis a re quā ſcimꝰ cōe ē locutōi. vtrobiqꝫ ergo vno mō dr. Rñdet. Locutio quādā rōeꝫ hꝫ ex pte finis. ꝛ ſm hoc locutio dicet nō ſm eādē rōem. cū dr reſpectu dei ꝛ reſpectu alteriꝰ āgeli vel aie. ex pte vero forme dr ſm vnā rōem ꝑ prius ꝛ poſterius. q̄ expſſio vel euidētia cogitatōis vel deſiderij. hoc aūt reſpectu dei nihil aliud ē ꝙ̄ ipꝫ deſideriū vel cogitatio. ꝛ ꝙ ita ſit pꝫ. ꝑ ſilē de locutōe aie ad deū. Dicit. n. greg. Aiaꝝ verba ſūt ipa deſideria. nā ſi deſideriū ſermo nō eēt. ꝓpheta ñ dicēt. deſideriū cordis eoꝝ audiuit auris tua. Similr ꝑ hoc qd dicit greg. de locutōe mali āgeli. dyabolū loq ad deū ē oipotēti maieſtati eius nil poſſe celare. ex hoc pꝫ ꝙ loq āgeli nihil aliud ē ꝙ̄ eius cogitatio vel dſideriū expſſuꝫ. Reſpectu vero alterius āgeli vel aie ē eoꝝ idicatio ꝑ aliqd vt ab eis cognoſcat. ¶ Ad id qd prio obijcit. dōꝫ ꝙ nō ē vna rō. ſꝫ ꝙ loq ex pte finis diffinit. ꝛ ſic ibi accipiebat. ¶ Ad ſcōm dōm. ꝙ cū dicit greg. vocē angeloꝝ eē admiratōeꝫ. hoc ē laudē illorū eē admiratōem. notificauit vocē eorū nō ꝑ illud qd ē eēntiale voci: ſꝫ ꝑ ɔcomitās. admiratio. n. cōmitat cognitionē ſiue cōtemplationē āgelicā que eſt de diuinis que ſunt ſupra ipm.

Articulus primus.

CUm locutio dicat de deo reſpectu angeli vel reſpectu aie. ꝛ ō angelo reſpectu dei vl alterius angeli vel aie. vtrū dicat equiuoce vl nō. Et videt ꝙ nō. qꝛ vtrobiqꝫ ē voluntatis expſſio. cuꝫ. n. deus loqtur angelis ſuā volūtatem oſtēdit. cuꝫ autē angelus loquitur. aliquid deſiderat. ꝛ dſiderādo deſiderium ſuū in ɔſpectu dei ponit. Cōtra greg. Loquit deus ad āgelos eoipo quo cordibus eoruꝫ occulta ſua iuiſibilia oſtēdit. vt quicqd agāt i ipſa ɔtēplatione veritatis legāt. ꝛ velut quedaꝫ ꝑcepta vocis ſūt ipſa gaudia ɔtemplatōis. ¶ Itē alibi. dicē ē ꝑ viꝫ iterne viſiōis eoꝝ mētibꝰ exhibēda idicia motibꝰ occultis iſpirare. cuꝫ āt deus loqt aie ꝑ ſe vel cū verbo ſuo ſine verbis cordocet. cū āt āgelus loqt vel verbis vel rebus vl imagibus ſua volūtas indicat. Ex quo accipit ꝙ loq dei ad āgelos vel animas differēter accipit ab illo loq quo āgelus loquit deo vel angelo. Ad qd dicēdū. ꝙ differēter accipit ſicut dicit gregorius. ꝛ quaſi equoce. Nihil eim recipit deus ab āgelo. ſꝫ ecōtrario āgelus vel anima a dō aliquē recipit effcm. ¶ Ad illō vō qd obijcit ꝙ utrobiqꝫ

ē expſſio volūtatis. dōꝫ ꝙ exprimere nō dꝛ vni/
uoce vtrobiqꝫ. qꝛ cuꝫ deus loquit ſine v̓bis cor
docet. Cū aūt angelus loqᷓ verbo aliquo vtit.

Articulus ſecundus.

Ad ſecundū articulū quo querit. vtruꝫ
vna ſit locutio dei ⁊ angeli aliqñ vl' ñ.
Qđ ñ vt. Diuerſaꝝ. n. eēntiaꝝ diuerſi
ſūt actus. ergo cū diuina eēntia ſit alia
ab angelica: ñ erit actus idē. ergo cuꝫ locutio ſit
actus: nō erit eadē locutio. ¶ Preterea. cū deus
loquit p angelum. deus ñ motus mouet. angelus
aūt motus mouet. mouere aut immobilis ⁊ eius
qđ ē mobile diuerſū eſt. ergo diuerſa ē locutio q̄
loqᷓ deus ⁊ qua loqᷓ ãgelus. Cōtra. cū agēs
ſecat p ſecuriꝫ. vna dꝛ ſectio. ergo a ſili cuꝫ deus
loquit p angelū. vna dicet locutio. Qđ aūt deus
loquat p angelū apoc. j. ſignificauit dūs q̄ opor/
tet fieri cito p angelum ſeruo tuo Joãni. ¶ Pre
terea. ſicut dicit aug. in li. de tri. Deus in ve. teſta.
p angelos loquebat. ¶ Preterea. ſicut cum dñs
loqᷓ p ,pphetã vna ē locutio dñi ⁊ ,pphe. ita cū
dñs loquit p angelū vna ē locutio dei ⁊ angeli.

Huius et gr̃a querit. vtrū ſemp loquat d̄ crea
turis rōnalibus p angelos quãdo loquit: an ali
quãdo p ſeipm. nec fit hic mentio de locutiōe q̄
deus in xp̄o homīe loquebat: vel xp̄s hic loque
bat. ¶ Qđ deus ſemp loquat per angelos qñ lo
quit. videt per hoc ꝙ loqui dei reſpectu creatu/
re rōnalis ē indicare volūtatē ſuã reb⁹ vel ver/
bis. Sꝫ cū deus loqᷓ rebus vel v̓bis miniſtrãti/
bus ãgelis hoc fit. ergo cū deus loqᷓ rōali crea
ture: p angelos loqᷓ. Cōtra. cū ſeipo loqᷓ rōa
li creature: nō p mediam ſubſtantiã aliaꝫ loquit.
Qđ ſic ,pbat. Qđ fit p mediã ſubſtãtiã creature:
nō ſimul totū dat ſꝫ p prius ⁊ poſterius. ſic enim
agit creatura. Sꝫ noticia plurimū aliqñ ſimul a
deo dat. ergo cū hoc fiat locutōe diuina: deus p
ſeipm aliqñ loqᷓ. ¶ Itē greg. dei locutio ad nos
intriſecus facta vt potiuſquã audit qꝛ dū ſeipſuꝫ
ſine mora ſermonis inſinuat. repētina luce tene/
bras nr̃e ignorãtie illuſtrat. ſꝫ cū ſit viſio: ſubito
ſit multorū viſio. ergo locutio dei aliqñ fit p ſe/
metipꝫ cū ſimꝉ multoꝝ noticiã iſundit. ⁊ hoc vt
p hoc qđ dꝛ actu. ij. factus ē repēte de celo ſonus
adue. ſpi. ⁊c̄. ¶ Itē maior ē potētia angeli q̄ꝫ ho/
mīs. dei v̓o ē maxia. Si ergo vtraqꝫ nã pōt p ſe
loqui: multo fortius ſūma eēntia. ſ. diuina. pōt p
ſe loq rōnali creature. Ad qđ dōm ē. ꝙ deus
p ſeipm loqᷓ. ⁊ aliqñ p creaturã rōalē vel ange/
licã. ſicut dicit greg. ¶ Ad illud qđ obijcit. vtruꝫ
vna ſit locutio dei ⁊ angeli qñ deus loqᷓ p ange
li. dōꝫ ꝙ vna ē locutio dei. vt prio mouētis an/
geli vt ,primi. ¶ Ad obiectū dōm. ꝙ lꝫ ſint ſubē
drñtes: tñ vnus ē actus. qñ vna ſuba agit aliqñ
alia mediante. vbi. n. vnū pp alteꝝ: vtrobiqꝫ tñ.
¶ Ad illud v̓o qđ ſcđo obijcit. ꝙ alius ē mo/
tus iſte q̄ꝫ ille. dōm ꝙ motus ille quo mouet de⁹
angelū. ⁊ quo angelus mouet aliaꝫ rē: differens
ē in numero. ſꝫ motus quo deus mouet rōalem
creaturã p angelū. ⁊ quo ãgelus mouet eã vnus
reputat: cum deus mouet eã p angelū. ¶ Ad illđ
vero qđ querit. vtrū ſemp loquit deus per ange
los an aliquãdo p ſeipm. dicēdū ꝙ aliquando p
ſeipm loquit ſicut habet ex ſacra ſcriptura. ⁊ ali
quãdo p angelū ſicut dicit beatus greg. his ver
bis. ſpūm dei quaſi quedã verba nobis dicere. ē
occulta i ea que ſūt agēda iſinuare. ⁊ cor homis
ignaꝝ nō adhibito ſtrepitu ⁊ tarditate ſmonis.
ꝑitum de abſcōditis reddere. Cū. n. loquit p an/
gelū. aliquãdo volūtatē ſuã rebus indicat. aliqñ
imaginibus añ corꝑeos oculos ex aere aſſum/
ptis. aliqñ celeſtibus ſubſtantijs. aliqñ terrenis.
aliqñ ſimul terrenis ⁊ celeſtibus. nōnunq̄ꝫ vero
hūanis cordibus ita p angelū loquit vt ipe q̄qꝫ
p angelū mentis obtutibus pn̄tet. verbis nãqꝫ p
angelū loquit. tñ nihil p imagineꝫ oſtendit. ſꝫ ſu/
perne locutōnis v̓ba audiunt. ſicut dꝛ in Jo. xij.
clarificaui ⁊ iteꝝ clarificabo. Neqꝫ. n. deus qui
ſine tp̄e vi intime ipulſionis clamat. in tp̄e voceꝫ
ſuã p ſubſtãtiã edidit quã incircūſcriptã tp̄e per
hūana v̓ba diſtinxit. ſꝫ de celeſtibus loquēs v̓ba
ſua q̄ audiri ab hoibus voluit: rōali admiſtrãte
creatura formauit. Aliqñ autē p angelos loquit
deus rebus cū nihil verbo dr. ſꝫ ea q̄ futura ſunt
aſſūpta de elemētis imagine nūciant. ſic ezechiel
electri ſpēm i medio ignis vidit. Aliqñ v̓o p an/
gelos v̓bis ſimul ⁊ rebus loquit. ſicut in geñ. iij.
cū audiſſet vocē dñi deambulãtis ad auraꝫ poſt
meridiē abſcōdit ſe adam. Aliqñ imaginib⁹ cor
dis oculis oſtēſis. ſicut geñ. xxviij. Jacob dor/
miēs vidit ſcalã ſubnixaꝫ celo. Aliqñ imaginib⁹
añ corꝑeos oculos ad tp̄s ex aere aſſūptis. ſicut
abrahã tres viros vidē potuit: ⁊ mō angeli mō
dñs vocant. Aliqñ loqᷓ celeſtibus ſubijs. ſic cuꝫ
vox de nube ſonuit. hic ē filius meus ⁊c̄. Aliqñ
terrenis ſicut ore aſine p angelū hūana v̓ba for
mauit. Aliqñ ſimul terrenis ⁊ celeſtibus ſubijs
p angelos loqᷓ deus. ſicut ad moyſen i mōte: cū
viſiōis ſue v̓ba edidit: ignē rubūqꝫ ſociauit: atqꝫ
aliud ſupius aliud iferius iūxit. Aliqñ p angelos
hūanis cordib⁹ ſecreta eoꝝ pn̄tia v̓tutis ſue iſpi/
ratōeꝫ iſundit. ſic zacharie prio. dixit ad me ange
lus q loquebat i me. Ex his patꝫ qualr deus di
uerſis modis p angelos loqᷓ ⁊ vna eſt locutio.
Nec negat qn deus p ſe poſſit v̓ba efficē vel res
qbus loquat ſine miſterio ãgeloꝝ. ſꝫ i huiuſmōi
voluit ipe miſterio ãgeloꝝ agere. vt ſicut ſūt me/
dij iter creaturã rōnalē ⁊ deū. ita deo miniſtrent
⁊ diuinã naturã rationali nature indicarēt.

Mēbrū tertium.

AD tertium mēbrum huius queſtiōis quid dicat locutio. ſm ꝙ angeli adin uicē loquunt. Et videt ꝑ verbū Jo. damā. ꝙ locutio ſit intelligētie vel cō ſilij cōicatio ſine ſermone voce ꝓlato. Sed de hoc dubiū ē. qualiter pōt tranſferri intelligentia iſtius angeli ad intellectū alterius: cū illud quod tradit vel cōicat: ad alteꝝ trāſferat. Rñdetur ꝙ hec cōicatio ē ꝑ aliquā ſilitudinē. vt ſi ſpeculū cū vellet daret ſuā ſilitudinē alteri ſpeculo. ita angelus cū vult cōicat ſuā intelligentiā alteri angelo. ¶ Sꝫ que dña ē inter traditionē intelligentie ꝛ conſilij. reſpondet ꝙ intelligētia ē de re cognoſcēda. traditio conſilij de re fienda.

Membrum quartū.

AD quartū quo querit de locutiōe angeli in ꝯparatiōe ad alios actus angeli vel operatiōes. Et querit vtrū locutio in angelis ſit idē qḋ iuſſio. Ad qḋ ſic aug. in li. de tri. Ubi vult inueſtigare verbum increatū ꝑ verbū creatū dicit ꝙ ſecus ē in verbo corꝑali ꝛ ſpūali: qꝛ in corꝑali ſm aliam vim ē loqui ꝛ ſm aliā intelligē: nō ſic in ſpūali: ſꝫ ad eandē vim ptinet. ſic ergo i angelis ptinet ad viꝫ intelligere. querit ergo aut addit ſupintelligē: aut nō. ſi nō: habeo ꝓpoſitū. Si addit querit qd addit ꝛ cuius potētie ē illud qḋ addit. ꝛ ñ vr alterius ꝗ̄ itelligētie. hec aūt ſūt verba aug. Foris cum ꝑ corpus hec ſūt. aliō ē auditio ꝛ viſio. Intus āt cū cogitamus vtrūqꝫ vnuꝫ ē. ſicut auditio ꝛ viſio duo quedā ſūt iter ſe diſtātia in ſenſibus corporis. in aīo aūt nō ē aliud videre atqꝫ audire. ¶ Itē aug. in eodē. qñ dicimus iſte dicit apud ſe. ſm ꝙ dr. ij. ſap. Dixerūt impij ꝛc̄. Illud dicē nō ē aliud ꝗ̄ itelligere ex quadā relatōe. ſꝫ loqui in angelis ē dicē apud ſe: qḋ pꝫ. qꝛ ñ addit verbum exterius cū ñ hēat iſtrumēta. Et hoc ēt dicit damaſ. ſine ſmone voce ꝓlato loquunt. ergo dicē i eis nō ē aliud ꝗ̄ intelligē. ¶ Itē angelus ē quaſi medius inter deū ꝛ hoiem. Querit ergo: aut cōuenit cū deo magis i loquēdo: aut magis cuꝫ homine. pꝫ aūt ꝙ nō cū hoie: qꝛ ñ ꝓfert vbum ſicut hō. ergo cū deo: ſꝫ in deo ē idē loqui qḋ itelligē. ergo ſilr i angelo vel dicat quare nō. Solutō. dicimus ꝙ angelus hꝫ potentiā cognoſcēdi vel afficiēdi circa cognitū: ꝛ poſt manifeſtādi cognitū ꝛ affectuꝫ ꝛ quicqd ſit de potētia. i. ſiue ſit vna ſiue differēs quod mō non determinamus cū hi ſunt actus differētes ꝛ ordinati naturaliter. quia primo ē cognoſcere. ſecundo affici. tertio manifeſtare. qꝛ vt dicit cōmentator. manifeſtatio ē indicium volūtatis ꝛ ꝯceptus. ¶ Ad obiectū dicēdum. ꝙ cū angelus ſit mediū inter deum ꝛ hominē vt dicebat. non ꝯuenit tamē cū altero extremoꝝ: ſed cū vtroqꝫ. In deo enim ē verbū interius ꝛ nō exterius. ꝛ preter hoc i deo eſt noticia ꝛ verbū. ꝗuis enim dicēs ꝛ verbū ad diuerſas ipoſtaſes ptineat. tñ verbū ꝛ noticia ad eandem ptinent. ſ. ad filiū. tamē differēter: qꝛ noticia vt appropriatū: verbum vt propriū. Quantū ergo ad hoc ꝙ i deo nō ē verbū exterius: ꝯuenit locutio angeli cū locutiōe dei. differt aūt qꝛ in deo vt dictū ē idē penitus ē noticia ꝛ verbū. ſꝫ in angelo nec ē penitus idē: nec penitus diuerſuꝫ. imo quo ad hoc ptinet ptim cōuenit ptim diſſonat. ꝛ hoc ē qḋ dicit damaſ. Sicut nřm verbū de intellectu ꝓcedēs. nō ꝑ oia idē ē cū intellectu: nec omniſariā aliud. ita ꝛ dei verbū in eo ꝙ ſubſiſtēs hꝫ ſeipſuꝫ: ſeparat ab eo a quo hꝫ exiſtentiam. In eo vō ꝙ eadē oſtēdit in ſeipo que. circa deum inſpiciunt: idem ē cū ipo. In ſūma ergo dōm. ꝙ locutio angeli i hoc ꝯuenit cū locutione dei: qꝛ ibiꝰ ē verbū interius ſolū: ꝛ preter hoc qꝛ non idem ē noticia cū verbo. in deo vero oīno idē. Cū verbo vero hoīs ꝯuenit in hoc. ꝙ ſicut vbrū hoīs partim conuenit: partim diuerſuꝫ ē ab intellectu ſiue a noticia. ſimiliter i angelo partim ē diuerſū nō ſimpliciter. Differt aūt in hoc ꝙ verbū hoīs per vocē extra tradit. non ſic aūt verbuꝫ angeli. ¶ Ad auctoritatē aūt dicenduꝫ. ꝙ aug. ꝗ̄tum ad hoc intēdit ponere differentiā illā: qꝛ in corporibus audire ꝛ videre. ꝛ potētia auditiua ꝛ viſiua differūt penes organa diuerſa: qꝛ quelibꝫ potētia hꝫ organū ſibi ꝓportionale: nō ſic intellectiua. Unde huiuſmodi differētia nō ē i itellectualibus ſubſtātijs. ſꝫ ex hoc ñ ſequitur ꝙ differant. Utrū tñ differant penes viriū differētiā viſio vel itellectus i angelis ꝛ locutio: mō nō determinamus. ¶ Itē circa hec obijcit ſic. Triplex ē actus angeli vt dicit dyo. illūiare: purgare: pficere. ꝛ nō determiat plures actus. ergo cū alqs ſit actꝰ angeli: vl eſt aliquis hoꝝ triū: vl ad aliquē hoꝝ trium reducit. Querit ad quē. Reſpondet nec ē aliquis hoꝝ trium: nec ad aliquem reducit. Iſte enim actus qui ē loqui: eſt prior oibus illis: qꝛ ē in eis rōne nature. Illi vero tres actus ſūt i illis in rōne grē que ꝯſequit naturā. Unde poſteriores ſunt iſto ſm viam generatōnis: non dico ſm viaꝫ nobilitatis. ꝛ ſunt illi tres actus tantūmodo ſuperioꝝ reſpectu inferioꝝ vl animaꝝ.

Membrum quintū.

AD quintū quo querit de locutiōe ꝗ̄tū ad ſubiecta. vtrū ſcꝫ loqui ſit indifferēter i oibus angelis: reſpectu oiuꝫ. vt ſuperioꝝ reſpēu iſeriorum ꝛ ecōuerſo. Sup illō. j. coꝛ. xiij. Si liguis hoiuꝫ ꝛc̄. gl. qbꝫ angeli ꝓpoſiti ſignāt. minoribuſqꝫ de dñi voluntate pſentiūt. Et greg. Angelici ſpūs voluntatem dei hūanis cordibus iſinuāt: ſm ꝙ ab ipo accipiūt. ¶ Item ille q loquit vr quaſi aliqd influere

ĩn illo cui loquit̃: ſic cũ deus loquit̃ angelo: ali/
quid iſluit. ⁊ angelus aliquid recipit. Uñ ange/
lus vel aĩa nõ ꝓprie dr̃ loqui deo. q2 deus ab eo
nihil recipit. Sȝ inferior angelus nõ influit ſuꝑ
ſuperiorē. nec malus ſuꝑ bonũ. ergo nõ loquun
tur iferiores ſupioribus nec mali bonis. ¶ Item
agēs nobilior ē patiēte iquãtũ huiuſmõi. ſed lo/
quēs iquãtũ huiuſmõi ē agēs. ergo nobilior ē eo
cui loqt̃. ſȝ iferior nõ ē nobilior ſupiore. nec ma/
lus bono ergo. Cõtra. dama. Angeli tradũt ſi/
biiuicē ꝯſilia ſua ⁊ itelligētias ſuas. Itē haymo.
angeli iter ſe loquũtur. ſȝ eoꝝ locutio ē eoꝝ inter
ſe ꝯcordatio. nec neceſſe ē vt ſonēt v̓ba illa ubi cõ
tēplatõe dei ꝯcors ē volũtas bõa. Ex hoc ꝙ da
ma. dicit iuicē. ⁊ haymo dicit iter ſe. pȝ ꝙ iuicē eſt
locutio. Itē hoc pȝ ꝑ rõem. creatura itellectualis
de natura ſua habȝ potētiã manifeſtãdi qͦd apud
ſe hȝ. ergo vbicũqȝ ē hec nã. ē hec potētia mani/
feſtãdi. Itē nõne ſathan legit̃ loqui. j. Iob. Itē
angelus ſupior ē hoie ſm nãm. ſȝ quilibȝ hõ hȝ
huiuſmõi potētiã. ergo ⁊ ãgelus qlibȝ. Solu
tio duplex ē locutio angeloꝝ. vna q̃ ſeqt̃ eorum
nãm. ⁊ hec ē iõibus reſpectu oium: alia que ſe/
quit̃ grãm. ⁊ ſicut ſupior ꝑeminet iſeriori in grã.
ſm ꝙ huiuſmõi iquãtũ ē ex ꝯditione grẽ ⁊ nõ
ecõuerſo. ita ſupior iſto mõ dr̃ loqui iferiori ⁊ ñ
ecõuerſo. Uñ quicũqȝ iſto mõ loqt̃ alij. quo ad
hoc ſupior ē. Inferior aũt nõ dr̃ ꝓprie loq iſto
modo ſȝ magis ꝓprie diceret̃ referre aliqd ſupe
riori. q2 quaſi excitat eũ ad aliqd agēdũ. Supio
res aũt iſluũt iferioribus. ſm ꝙ ipi receperunt a
prio. ⁊ hec locutio ſeqt̃ illumiatiõeȝ gratuitam.
¶ Ad illud qͦd obijcit. ꝙ agens nobilius ⁊c̃. põt
dici ꝙ hoc itelligit̃ de agētibus vbi nõ ē recipro
catio. loq v̓o ſm naturã ē agere reciprocum. iſte
eim loquit̃ illi ⁊ ecõuerſo. Rões ad oppoſituȝ
ꝓbãtes ꝙ loqui oium ē: cõcedimus. ſm ꝙ ꝓce/
dũt de locutione q̃ ē a potētia naturali. non ab il
lumiatione gratuita.

Membrum ſextum.

D ſextũ quo querit̃ an locutio fiat per
mediũ. ſic. n. ē ꝙ locutio hois fit ꝑ me
diũ. ſ. ꝑ aliqͦd ſignũ: vel ꝑ ſignũ audibi
le vt ꝑ vocē: aut ꝑ ſignũ viſibile vt per
nutũ ſm illud nutu ſigniſqȝ loquũtur.
Querit̃ ergo. vtrũ i locutiõe angelica requiratur
aliqͦd mediũ. vt aliqs nutus ſpũal̃? Videt̃ ꝙ ſic. ꝑ
illud. j. coꝝ. xiij. Si linguis ⁊c̃. glo. quibus ange
li ꝑpoſiti ſignãt minoribuſqȝ qͦd d̓ volũtate primi
ſentiũt qͦd fit aliquib⁹ nutibus aut ſignis. Tũc que
rit̃ de illis nutibus. aut. n. cognoſcunt̃ ab angelo
cui alius loquit̃ aut nõ. ſi nõ: ergo ꝑ illos nõ ve
nit i cognitionē alterius. cũ. ſ. neſcit illũ nutum ſi/
gnũ eē. Si v̓o dicat̃ ꝙ cognoſcit illos. Queritur
Aut angelus iſte cui loquit̃ cognoſcit iſtos nutus
ꝑ ſe: aut ꝑ aliud. Querit̃ ſilr̃ de illo alio. ⁊ ſic i iſi/
nitũ. oȝ ergo dicere ꝙ cognoſcit iſtos ꝑ ſe. Tunc
querit̃ vlterius. aut ita cognoſcit iſtos ꝑ ſe ꝙ itel
lectus eius adhereat eis ꝑ ſe. i. de nã ſua. aut hoc
fit volũtate angeloꝝ. ſ. ad ſignãdũ illa que itēdũt
manifeſtare. Sȝ nõ vr̃ ꝙ in ipo aliqua fiat ibi ad
ſignãdũ. ergo itellectus angeli adheret ill̃ nutib⁹
ꝑ ſe de nã ſua. Sȝ ſilr̃ vr̃ adherere ꝑ ſe ſpēb⁹ q̃ꝝ
ſũt illi nutus. ergo ꝑ nutus nõ deuenit ipe i cogni
tionē illarũ ſpērũ. ¶ Itē ſit. a. ſpēs itelligibil̃. quã
dȝ notificare vn⁹ ãgelus alij. b. ſit nut⁹ ꝑ quē dicis
eã notificari. tũc obr̃. Angelus cognoſcit. a. ꝑ. b.
ergo cognoſcit. b. eē ſignũ. ergo iã cognoſcebat il
lud ſignũ. aliter enim nõ cognoſceret ꝙ ſignum
eēt. ergo nõ primo cognouit. a. ꝑ. b. ¶ Item ſi il
li nutus ſint diſticti ab illis ſpēbus. ꝯſtat ꝙ illi nu
tus habēt ſuas ſpēs ꝑ quas diſcernunt̃. ſicut alie
res habēt. nõ. n. veniũt ipi nutus i itellectũ cogno
ſcētis ꝑ ſui eēntiã. ſed ꝑ ſui ſpēm vt videtur. Illa
ergo ſpēs ē pricipiũ cognoſcēdi nutũ illũ cuius
ē ſpēs. ergo nutus ē pricipale cognoſcibile. ergo
nõ ē mediũ cognoſcēdi. ¶ Itē Aug. xv. de trini.
Verbũ qͦd itus ſonat ē pricipiũ quod intus lucet:
cui magis cõpetit nomē verbi. Nam illud quod
ꝓfert̃ ore: vox v̓bi ē. ex hoc videt̃ ꝙ ꝓprijſſime
ſit locutio iſta que abſtrahit a nutibus ⁊ ideoma
tib⁹ ⁊ ponit aug. exēplũ de v̓bo diuio. qͦd ꝑ ſe idi
cat dicētē ſine ſigno. Silr̃ facit v̓bũ interius ſuo
modo. Sȝ verbum illud iterius non ē nutus ne/
qȝ ꝑ nutũ fit. q2 nutus reſpicit viſũ ſicut vox au/
ditum vel quaſi auditũ. ergo ſine nutu ꝓprijſſi/
me dicem⁹ locutõȝ eē i ãgelis. ¶ Itē lux corpalis
hȝ virtutē manifeſtãdi ſe ⁊ alia. Uñ ñ requirit̃ ali
ud a ſe. ergo ſilr̃ nec lux itellectual̃. ergo nõ req/
rit̃ aliqs nutus q ſit ibi ex nã vel ex volũtaria i/
poſitiõe. ¶ Itē videm⁹ duo corpa lumioſa potē/
tia recipe a ſeiuicē. Uñ ſi ſibi obijciũt̃ vnũ reci/
pit ab alio ſine medio. ſicut pȝ i duob⁹ ſpecul̃. er/
go ſilr̃ vr̃ i luce ſpũali. ꝙ duo ãgli rõe lucis quã
hñt videant ſine medio. nec requirit̃ nutus tãquã
mediũ. Sic re vera nut⁹ ſi ꝓprie accipiat̃ refertur
ꝓprie ad vim ſēſibilē. Uñ aug. xv. de tri. Innue
re qd aliud ē ꝙ̃ viſibilr̃ dicere. Uñ cũ i angelis ñ
ē vis ſēſibil̃. nec ꝓprie ē ibi nut⁹. Cõcedim⁹ tñ ꝙ
ibi ē nutus ſpũal̃. ſm ꝙ dicit glo. ſuꝑ. xiij. primo
coꝝ. Ad vidēdũ aũt qualr̃ hoc ſit: notandũ ꝙ
i angelo quē loqui dicimus prio ē ſpēs itelligibil̃
in eius itellectu ſm ꝙ eã cognoſcit. ſecundo i ei⁹
affectu ſm ꝙ circa eã ſic afficit̃. tertio eadē ſpe/
cies ſiue illud quod ſic ꝯceptũ ē. ⁊ circa eam ſic
afficit̃ mouet vel iclinat ipm angelum ad hoc. vt
eam alij manifeſtet. Uñ tũc ãgelus hȝ manifeſtã/
di eã volũtatem. ⁊ ipa ſpecies ꝓut ſic ē ſub vo/
lũtate manifeſtãdi. dr̃ verbum. Unde primo ē in
rõne cõceptus. ſcdͦo in ratione affectus. tertio in
rõe verbi. ⁊ hoc ē qͦd dicit damaſ. in auctoritate

ſupꝛapoſita. Uerbū noſtrū de itellectu ꝓcedēs ñ ꝑ oia idē ē cū itellectu nec oīſariam aliud. Jtē iſta ſpecies ꝓut ē ſub volūtate manifeſtādi dicit̄ verbum. ꝓut vero ē i actu manifeſtādi dicitur nutus vt itelligamus ibi v̓bū habere ſimilitudinem noſtri verbi iterioꝛis. nutuꝫ autē ſimilitudinē noſtri verbi exterioꝛis ſiue vocis. qꝛ ſicut vox noſtra ē vehiculū verbi iterioꝛis ad alium. ita ibi nut⁹. q̄ſi vehit ad alium: ſuo modo ip̄m verbū exterius .i. ip̄a ſpecies ꝓut eſt ſub actu manifeſtandi. ⁊ ſic quaſi exterius ſuo modo vehit ſeip̄am. ꝓut erat iterius ſub volūtate manifeſtādi. Uñ non differt ibi verbum ⁊ nutus niſi ſm rationē alterā ⁊ alterā. ¶ Per hec pꝫ ſolutio ad obiecta. Quatuoꝛ enim obiectiones que fiebāt pꝛimo de illis nutibus: ꝓcedunt acſi eēt ibi aliud i eēntia. verbuꝫ ⁊ nutus. ſicut i nobis ē. nō ſic autē eſt. ¶ Juxta hec nota. ꝙ i nobis differt vox ⁊ nutus. qꝛ vox ē vehiculum verbi noſtri iterioꝛis ad auditū alteri⁹. nutus v̓o ē vehiculum verbi noſtri iterioꝛis ad viſū. cōueniunt autē i hoc. ꝙ vtrūqꝫ ē vehiculuꝫ verbi. ¶ Ad alia duo vltima reſpōdemus. concedētes ꝙ lux coꝛꝑal̄ habet vim declarādi ſe ſeu manifeſtādi ⁊ multiplicādi. Simil̄r lux ſpūal̄ hꝫ vim manifeſtandi ſe ſi adeſt volūtas. Alioquin ſi abſit volūtas: nō ſe manifeſtat. ⁊ in hoc differt a coꝛpoꝛali. Unde nō ē omnino ſimile.

Membꝛum ſeptimuꝫ.

Ad ſeptimū quo querit̄. vtruꝫ angelus loquēs ip̄ꝛiat i audiēte velit nolit. aut requirit̄ cōſenſus eius qui dꝫ audire ſicut i nobis. Jn nobis. n. exigitur volūtas loquētis ad hoc vt manifeſtet. exigit̄ etiam volūtas recipiētis aliquid ad hoc vt audiat vel cōuertat ſe ad illud an ip̄e audiat velit nolit. ⁊ h̄ ex ꝑte loquētis conuertētis audientē ad ſermonis attētionē. ¶ Reſpondet̄ ſecus ē i locutione q̄ ē per gratiam ⁊ i illa que ē per naturam. qꝛ i locutione que ē ꝑ gratiā loquēs hꝫ potētiā manifeſtādi qd̓ vult ⁊ ēt ꝯuertēdi aliū cui loquit̄ ad attētionē. Sꝫ i locutōe que ē ꝑ naturā: nō hꝫ loquēs talē poteſtatē. imo i volūtate audiētis ē ꝙ ſe ꝯuertat vel nō. vnde requirit̄ volūtas eius ad hoc ut habeat effectū locutio. Jncidit ⁊ illa qō articularis. Utrū i locutione angeli requirit̄ ꝓpinquitas localis iter loquētem ⁊ audiēteꝫ. vel diſtātia aliqua ꝓpoꝛtionalis. ſicut videmus in locutione noſtra. ¶ Ad quod dōm. ꝙ diſtantia vel ꝓpinquitas local̄ nihil fac̄ ibi. imo quātūcūqꝫ diſtētꝫ ꝑt loqui vn⁹ aliȷ̄. niſi vbi act⁹ ſpūal̄ ꝯmetit̄ ſe coꝛꝑi. exigit̄ tñ ꝓpiqtas vl̄ diſtātia ſpūal̄ q̄ nos latꝫ adhuc. Dr̄ aūt act⁹ ei⁹ ꝯmetiri ſe coꝛꝑi. qñ aſſumit coꝛp⁹. Uñ qñ loq̄t aiab⁹ ad quas mittit̄ que i coꝛꝑe ſūt. exigit̄ ꝓpinqtas aliq̄. ſed cū vnus angelus loq̄t aliȷ̄. nihil videt̄ facere ibi localis pꝛopinquitas.

Queſtio. xxviij. d̓ potētia motiua angeli.

Completo tractatu d̓ potētia cognitiua i angelis cum ſuo actu ⁊ iudicio ſui: cōſeq̄nter erit ꝯſideratō de motiua ⁊ ſuo actu. Et pꝛimo d̓ motiua iterioꝛi cū ſuo actu. Secūdo de motiua exteriori cuꝫ ſuo actu. Motiua. n. interioꝛ plures habꝫ differētias. Eſt enim motiua ꝑ naturā ⁊ ē motiua ꝑ electionem. Motiua v̓o ꝑ naturā. aut ex ꝑte rōnis aut ex ꝑte volūtatis. Motiua ſm naturā ex ꝑte rōis ſinderesis. Ex ꝑte volūtatis volūtas nālis. Motiua v̓o ſm electionē liberum arbitrium cum his que ꝑtinēt ad illud de quibus infra dicetur.

Mēbꝛuum pꝛimum.

Annumeratis ergo differētijs ex ꝑte motiue iterioꝛis: pꝛio dōm ē de ſinderesi. que ē nāle iudicatoꝛiū ſicut dicit Baſili⁹: ⁊ ē ſcintilla ꝯſciētie ſicut dic̄ gregoꝛius. Querit̄ ergo. vtrū ſinderesis ſit i angelis? Qd̓ videtur. qꝛ ſinderesis ē ſcintilla ꝯſcientie que remurmurat malo. ⁊ dictādo natural̄r iclinat̄ i bonum. ſꝫ he due differētie cōueniūt nāe angelice. Eſt. n. natura angelica iclinatiua ad bonū naturaliter. ⁊ fugitiua mali naturalit̄. ¶ Pꝛeterea i demonibus ē pena exterioꝛ ſcꝫ ignis qui nō extinguet̄. ergo multo foꝛtius pena iterioꝛ ſcꝫ vermis conſciētie qui nō moꝛiet̄. ſꝫ nō pōt eē v̓mis niſi fuerit ꝯſciētia i natura angelica. ergo cōſciētia ierit angelo ⁊ ſcintilla cōſcientie. ſ. ſinderesis. ¶ Pꝛeterea ſinderesis ē naturale iudicatoꝛium. naturale aūt iudicatoꝛiū boni ⁊ mali nō deeſt angelis. ergo ſinderesis nō deeſt āgelis. Cōtra. nulla vis ocioſa debꝫ eē i ſubiecto in quo eſt quin aliquādo eliciat actū. ſꝫ remurmurare malo ē actus vnus ſinderesis. ⁊ ē ad reuocādum a peccato. ſꝫ in angelo nō ē reuocatio a peccato. qꝛ i bono angelo nō ē illud: cū ſemꝑ ſit in bono ⁊ nūquā ceciderit i illud. i malo aūt angelo nō ē qꝛ nūquā reuocat̄ a peccato. cū peccatum ei⁹ ſit irremiſſibile. ergo iſte actus nō pōt ineſſe. ergo vis a qua egredit̄ tal̄ actus eēt ocioſa. ſꝫ illa ē ſinderesis. ergo nō habꝫ ſinderesim. ¶ Pꝛeterea ſinderesis ē ſcintilla cōſciētie. ⁊ ſicut dicit gregoꝛi⁹ ſignat̄ ꝑ faciem aquile. que erat eminētioꝛ iter facies animaliū. ſꝫ he facies animalium nō cōueniunt angelo ſed homini. nō enim ē diſtinctio virium vl̄ potētiaꝝ i āgelo. q̄bus aptent̄ facies aīaliū ergo ſinderesis nō ꝯuenit āgelo ſꝫ hōi. ¶ Jtē ſinderesis ē ſcintilla ꝯſciētie ⁊ ē iudicatoꝛiū qd̓daꝫ ad reſurgēdum a pc̄to. ſꝫ angelus nō reſurgit a

pcto.ergo ñ hꝫ ſindereſiꝫ. ¶ Pꝛeterea ſindereſis ē ſcītilla ꝯſcie. Si ergo ꝯſcia remouet ab angelo. ergo ſindereſis. Qđ aũt ꝯſciētia remoueat. videt p hoc. ꝙ eius differētie remouent. ſꝫ eius differētie ſunt ꝯſcia recta ⁊ erronea. illeſa ⁊ cauteriata. trāqlla ⁊ pturbata. hec aũt nō ꝯueniũt āgelis. q̄re nec ſindereſis. Ad qđ dōm. ꝙ lꝫ ſindereſis ſub rōe quadā nō ineniat i angelis ſcꝫ ꝓut ſindereſis ⁊ ꝓhereſis ſũt vnius cooꝛdiatōis. nihilominus naturale iudicatoꝛiũ ieſt āgelo. ¶ Ad illđ qđ obijcit dicēduꝫ ē. ꝙ nō ē hec vis ocioſa. lꝫ.n. nō hēat oēm actũ in āgelo. quā habere pōt vel hꝫ in homine. nō ꝓpter hoc ē ocioſa. Unde lꝫ remurmurare malo iaꝫ exiſtēti vt peniteat nō inſit angelo. nihilominus āgelus habuit ante lapſuꝫ naturale iudicatoꝛiũ boni ⁊ mali ne caderet. ſꝫ nō adheſit illi malus āgelus. ſꝫ ſue libertati.i. flexibilitati in maluꝫ. Hoc aũt naturale iudicatoꝛiũ. licet nō habeat effectũ in demonibus. qui ceciderũt vt reſurgāt. habet tamē effectũ q2 cedit eis in penā. ¶ Ad ſecũdo obiectũ dicēdũ. ꝙ licet ſindereſis vt tenet ratione faciei aquile nō ſit i āgelo. nihilominus tamē vis naturalis iudicatoꝛij ineſt illi. ¶ Ad tertiũ dicēduꝫ. ꝙ licet nō habeat hāc vim vt adiutoriũ ad reſurgēdũ a peccato vl' ad penitēdũ. habꝫ tamē eā angelus bonus vt idigentē intra ad bonuꝫ. malus vero hꝫ eā vt affligēteꝫ. eo ꝙ nō ſtetit i bono cũ ſtare potuit. ¶ Ad quartũ dicēdũ. ꝙ lꝫ differētie ꝯſciētie nō ꝯueniāt angelo ſm oēꝫ moduꝫ nihilominus tñ naturale iudicatoꝛiũ ē in eo. ſꝫ extinctũ ē ad bonũ in malis angelis. multomagis q̄ꝫ in aīabus dānatis vel eque.

Membꝛum ſecũdum.

H ſecundũ quo querit. vtrũ volũtas naturalis ſit in āgelis vl' fuerit. qđ videt. Omnia eim naturalr optāt bonũ ⁊ ratōnalia ⁊ irratōalia. multo ergo foꝛtius angeli optauerũt naturalr bonum. ſꝫ iſta optatio nō ē niſi ſm volũtatē naturalē. ergo volũtas natural' iſuit eis ⁊ ineſt. ¶ Pꝛeterea dama. Uolũtas ē appetitus rōalis ⁊ vital' ex ſolis ꝺpēdēs naturalibus. ſꝫ hec volũtas ieſt angelis. ſm ꝙ ratōale cōiter accipit. ergo volũtas naturalis ineſt vl' infuit angelis. Itē Anſel'. Angelis inſertus eſt naturalr appetitus beatitudis. ſꝫ iſte appetitus erat volũtas natural'. ergo volũtas natural' ineſt vl' infuit ipſis. ¶ Itē dyoni. i li. de diui. no. ꝙ ſũt. ⁊ ꝙ viuũt. ⁊ itelligũt. ē in ipſis qdā deſiderij motus. ¶ Itē ꝙ ſũt ex bono: ſũt ⁊ boni. ⁊ bonuꝫ ⁊ pulchꝛũ deſiderāt eē ⁊ viuere ⁊ itelligere exiſtētiā deſiderātes. Cōtra. Uolũtate nāli diligit deus. ſꝫ iſta naturalis volũtas ſi exit in actũ. exit i bonis āgelis aut malis. In bonis nō videt. q2 veniēte pfectōe euacuat qđ ē iperfectũ. ſicut dicit aplus. Sed motus nature iperfectus eſt reſpectu motus gratuiti. ergo adueniēte perfectōe motus gratuiti: euacuat motus nālis. ſed pfectio motus naturalis ē gloꝛia. ergo cũ angeli boni ſint i gloria nō mouētur motu naturali ſꝫ motu gratuito i deũ. Motus eiꝫ naturalis ē. quādo diligit deus a creatura ꝓpter ipaꝫ creaturā. In āgelis autem malis nō ē iſte motus. q2 habēt odio deũ. Unde aug. ꝙ dixi nullius ꝯſciētia pōt deũ odiſſe. nō videt fuiſſe dicēdũ. multi eim ſũt de qbus ſcriptũ ē. ſupbia coꝝ qui te oderũt aſcēdit ſemp. Sed quid ē aliud ꝯſciētia. niſi volũtas ꝓut h ſumit. ergo volũtas i demonibus hꝫ odio deũ. ergo i illis ñ exit hec potētia i actũ dilectōis nālis. ergo hec potētia ē ocioſa. ñ ergo ē volũtas nālis i āgelis. Ad qđ dōm. ꝙ ē volũtas nālis in āgelis. ⁊ fuit: ſicut dicit dyoni. ⁊ alij ſancti. ¶ Ad illud vero qđ obijcit in ꝯtrariũ. dicēdũ. ꝙ ē volũtas nālis in bonis. nec eſt ꝯtrariũ ꝙ euacuata ē in eis iperfectio. Imperfectio eiꝫ illa ē ex pte nature. ꝙ natura que prius diligebat deũ reflectēdo in ſe. p gratiā ⁊ gloriā eleuat ſup ſe. ⁊ diligit ipm ſup omia ꝓpter ſe. De hoc autē plenius infra requiret. vbi aget de dilectōe naturali in angelis. ¶ Ad illud vero qđ obijcitur de malis āgelis. Dicēdũ ꝙ in eis eſt voluntas naturalis. ⁊ licet odio habeāt deum. non tamē naturali volũtate ſed electiua coꝛrupta. Cōſcientia autē ibi nō accipit pꝛo volũtate naturali cũ dicitur. nullius cōſciētia deũ odiſſe pōt. ſed ꝓ ratōe vl' itellectu coꝛrupto per pꝛauā electiōem.

Queſtio. xxix. de libero arbitrio in angelis ⁊ gratia ratiōis ⁊ potētia iraſcibilis.

DEide procedēdum eſt ad liberũ arbitriũ de quo pꝛimo ē queſtio rōne liberi arbitrij i ſe. Deinde grania rōis. Tertio de potētia iraſcibilis. Unde pꝛio mēbꝛo q̄ritur đ libero arbitrio vt ē facultas volũtatis ⁊ rationis circa qđ occurrũt ſeptē articuli. ¶ Pꝛimo querit. vtrũ libeꝝ arbitriũ ſit in āgelo. ¶ Secũdo quid ſit. ¶ Tertio vtrũ eque ſit i angelo ⁊ i homine vel nō ſimulr i deo ⁊ i angelo. ¶ Quarto vtrũ ſimilis vertibilitas fuerit vel ſit in angelo ⁊ i homine. ¶ Quinto ſi libertas arbitrij ſit in angelo per volũtatem. ¶ Sexto vtrũ vertibilitas liberi arbitrij in homine ⁊ in angelo. pꝛout ⁊ boni ⁊ mali ſit ex eodē pꝛicipio vl' ex differētibus. ¶ Septimo vtrũ verſio liberi arbitrij in bonis angelis fuerit in pꝛimo inſtāti. in quo data fuit vertibilitas ipſi angelo.

Mēbꝛi pꝛimi Artic. j.

Q Uod non ſit libeꝝ arbitriū in angelo
obijcit per ratõem liberi arbitrij quā
ponit aug. Libeꝝ arbitriū ē facultas
volūtatis ⁊ ratõis qua bonū eligitur
gratia aſſiſtēte. ⁊ malū gratia deſiſtēte. ſed nō in
bonis āgelis nec i malis ē libeꝝ arbitriū ſm hāc
rõem. In bonis eīm nō ē quātū ad illā ptez. qua
malū eligit gratia deſiſtēte. In malis vero non ē
quātū ad illā partē. qua bonū eligit gratia aſſiſtē
te. ergo nec ɔuenit bonis nec malis. ergo liberū
arbitriū nō ē in āgelis. ¶ Itē qꝺ naturale ē i ali/
quo. ipſo manēte nō pōt tolli. ſed libeꝝ arbitriū
pꝛout iportat flexibilitatē ad bonū ⁊ malū potu/
it tolli. nec eīm neutri pti ɔuenit: ergo libeꝝ arbi/
triū nō ē naturale i angelis. ſed ſi eēt in eis eēt na/
turale. ergo nō ē i eis. ¶ Itē nō poſſe peccare cō
uenit diuie eēntie. ⁊ pōt pticipari a creatura itel/
lectuali. ſʒ nlli potius ɔuenit cõicare ꝙ̄ creature
nobilioꝛi i natura: ⁊ hoc ē angelus. ergo cõica/
bit āgelo. ſed libeꝝ arbitriū ꝓut ē flexibile ad bo
nuʒ ⁊ malū opponit illi. ergo nō erit libeꝝ arbi/
triū in āgelis. Cõtra damaſ. Omne qꝺ creatū
ē: vertibile ē. vel ſm eē. vel ſm electõeʒ. ſʒ āgelus
nō ē vertibilis ſm eē. cū ſit imobilis. ergo verti/
bilis ē ſm electionē. vertibilitas autē ſm electõeʒ
ptinet ad libeꝝ arbitriū: ergo libeꝝ arbitriū ē in
angelis. ¶ Itē penes libeꝝ arbitriū ē meritū vel
demeritū. ſʒ meritū vl' demeritū ē i āgelis: ergo li
beꝝ arbitriū ē in āgelis. ¶ Itē aug. de fide ad pe
trū. vt dilectio hēret iuſtā ⁊ cõgruā laudē volū/
tatis: tribuit āgelis libertateʒ. vt eēt poſſibile ſine
ad eū qui ſupꝛa eos ē intētionē ſancte dilectõnis
erigere ſiue ad ſe declinare. ex quo accipit. ꝙ li/
beꝝ arbitriū ē in āgelis. ¶ Itē damaſ. deſcribēs
angelū dicit. ē natura itellectualis. arbitrio libe/
ra. vertibilis ſm volūtatē. omne eīm creabile eſt
vertibile. ⁊ omne ratõale ē arbitrio libeꝝ. ¶ Itē
aug. de coꝛrectiõe ⁊ gratia. Sciuit deus magis
ad ſuā omnipotētiſſimā bonitatē ptinere. ⁊ ꝺ ma
lis benefacere: ꝙ̄ mala eē nō ſinere. ⁊ ſic oꝛdia/
uit angeloꝝ ⁊ hominū vitā. vt i ea pꝛius oſtēde/
ret quid poſſit libeꝝ arbitriū. ⁊ deīde quid poſſʒ
gratie beneficiū. Ex his ergo colligit ꝙ liberuʒ
arbitriū eſt i āgelis. Ad quod dicēdū. ꝙ libeꝝ
arbitriū naturalr ē in āgelis. ¶ Ad obiectū i cō/
trariū dicēduʒ ē. ꝙ illa diffinitio ſupꝛadicta libe/
ri arbitrij. ꝓpꝛie ē liberi arbitrij. ꝓut ē in homi/
ne. i quo remanet electio dñi per gratiā ⁊ mali p
ſe. Si vero ſumat ɔmuniter ad libeꝝ arbitriū in
angelo. ſm hoc cõueniet angelo ratõe pꝛimarij
ſtatus. tūc eīm potuit eligi bonū gratia aſſiſtēte ⁊
malū gratia deſiſtēte. Hic autē ſciēduʒ. ꝙ liberuʒ
arbitriū pōt dici libeꝝ arbitriū a coactõe. vl' po/
teſt dici liberū a miſeria. ſm pꝛimū modū dicitur
eſſe liberū arbitriuʒ in angelis taʒ bonis ꝙ̄ ma/
lis. ⁊ pꝛimo ſtatu ⁊ ɔſequēti. Scꝺʒ vero modū
ſecūduʒ nō dicit cõmuniter i bonis ⁊ malis. ſed
in bonis tantū. ¶ Ad ſecūdo obiectū dicēduʒ. ꝙ
libeꝝ arbitriū a coactõe ɔmune ē ⁊ naturale ip/
ſis āgelis. ⁊ hoc mō nō tollit ab eis. ſed ꝓut li/
beꝝ arbitriū dicit flexibilitatē i affectu de bono i
malū. vl' ecõuerſo nō ē ɔmune. ſed ꝓut dicit fle/
xibilitatē i bonū ⁊ malū naturalr ſic ē ɔmune. ⁊
hoc ē qꝺ dicit damaſ. Ut creabilis vero vertibi/
lis ē. habēs facultatē manēdi ⁊ ꝓficiendi i bono.
¶ Ad tertiū vero dicēdū. ꝙ nō poſſe peccare. nō
ē de natura creature itellectualis. ſʒ ꝙ pticipat a
creatura hoc ē ex gratia. Nō negat ergo qn cõ/
municet deus creature hāc libertatē. ſʒ hec liber
tas nō ē creature itellectual' inquātū ē ex nihilo.
Nec i hoc libeꝝ arbitriū inꝙ̄tū ē i āgelo ſilitudi/
nē dicit hēre libeꝝ arbitriū diuini. ſʒ i hoc ꝙ nō
cogit ad bonū. Unde anſel. ſic libeꝝ arbitriū erat
vt nulla alia rei cogi poſſet ad recte agēdū vl' ad
peccādū. ⁊ iꝺ iuſte rephendit cū peccat. qꝛ cum
hāc hēret arbitrij ſui libertatē. nō aliq̄ re cogēte:
nō aliqua neceſſitate. ſʒ ſpõte peccauit.

Articulus ſecundus.

I N ſecundū quo querit quid ſit liberū
arbitriū. ſm ꝙ ɔuenit āgelo. Et ponit
i li. ſniaꝝ talis diffinitio. Libeꝝ arbi/
triū ē facultas volūtatis ⁊ rõis. ſʒ ra/
tio nō ɔuenit angelo. In hoc. n. diſtiguit hō ab
angelo. vñ ⁊ eius differētia ē rõale. ergo liberū
arbitriū ꝓut ſic diffinitur: non eſt i āgelo. ¶ Eo/
dē modo pōt obijci ſm hoc qꝺ dicit Bern. i li.
de libero arbitrio. Libeꝝ arbitriū dꝛ liber ſui ꝓ
pter volūtatē. iudex ſui pp rõeʒ. Si ergo iſte due
dīe ɔueniunt āgelo. nō erit hic rõ liberi arbitrij
ꝓut eſt i āgelo. ¶ Itē Bern. Uolūtas hʒ quocun
qʒ ſe vertit rõneʒ ſemp comitē ⁊ q̄ſi pediſſequā.
non ꝙ ſemp ex rõe. ſʒ nunꝙ̄ abſqʒ rõe moueat.
ita vt multa faciat p ipaʒ ɔ ipaʒ. ſʒ hoc ñ cõuenit
āgelo. qꝛ i āgelo nō ſunt ɔꝛij appetitus. ergo illa
rõ quā ponit. b. bern. ñ erit diffinitio libi arbitrij
ꝓut ɔuenit āgelo. ¶ Itē anſel'. ponit talē rõnem.
Libeꝝ arbitriū ē ptās ſeruādi rectitudinē ꝓpter
ipaʒ rectitudinē. hec iteꝝ diffinitio liberi arbitrij
nō ɔuēit libero arbi. ꝓut ē i āgel'. ɔuēiret. n. bo/
nis ⁊ malis. ſʒ mali nō habet hāc rectitudinē. ⁊
illud qꝺ nō habet: nō pōt conſeruari. ergo ptās
ɔſeruādi rectitudinē nō ē in āgelo. ergo nō ē hec
diffinitio liberi arbitrij i āgelis. Ad qꝺ dicēdū
ꝙ pꝛima diffinitio ꝓpꝛie videt ɔuenire libero ar
bitrio ꝓut ē in hoīe. nihilominus tamē ſi nomē
rõnis extēdat ad itellectū qui ē i āgelis. poſſʒ cõ
uenire. Qꝺ autē extēdat nomē rõnis ad itellectū
angelicū. pʒ p hoc qꝺ dicit Jo. damaſce. Opoꝛtʒ
ſcire ꝙ āgeli rõales entes: arbitrio liberi ſt. ⁊ vt
creabiles ⁊ vtibiles. Et iteꝝ. Aut ñ erit rõale aut
rõale ens. dñs actuū erit ⁊ libi arbitrij. vñ irra/

tionalia non ſunt libera arbitrio:aguntur.n.a nã
magiſq̃ agũt. Ex q̃ accipit. ꝙ rõ ſiue rõale cõe
eſt homini ⁊ ãgelo i ſacra ſcriptura. ¶ Per hec
poteſt patere qualiter reſpondendũ ẽ ad hoc qḋ
dicit Bern̄. i vtraq; auctoritate. accipit.n.ibi rõ
cõiter ꝓut in angelo ⁊ homine. Un̄ poſt in eodẽ
libro oſtenditur illam diffinitionem angelo con-
uenire que eſt. Liberum arbitrium ẽ volũtarius
conſenſus. Et iterũ. Deus ẽ actor ſalutis liberũ ar
bitrium capax. Unde ſi angelus ẽ capax ſalutis.
h; liberũ arbitrium ſm ꝑdictã rõnem. Un̄ ſubiũ
git Ber. Libertas a neceſſitate i ãgelo ẽ ⁊ i hoie.
¶ Ad hoc vero qḋ obijcit ꝙ i ãgelo ñ fac̃ liberũ ar
bitriũ multa p rõnẽ ꝯ rõnez: q2 ñ ſunt ꝯrij appeti
tus ſimul in angelo. dicẽ; ꝙ ſũpta rõne large hoc
accidit in demonibus. demones.n.multa faciunt
p rõnez.i.in intellectu contra rõnem recta. ⁊ ſũt
ibi quo ad hoc ꝯrij appetitus. prout appetitus
nature cõtrariat appetitui peccati. ſ; nõ ſunt ibi
contrarij appetitus bonus ⁊ malus ſm idẽ gen⁹
vel vt bonus ſit ſm fantaſiam alius ſ; intellectũ.
ſicut contingit in hoie in quo ẽ duplex motiuum
de quo infra dicetur. ¶ Ad illud qḋ obijcitur de
diffinitione Anſel. dicẽm ẽ. ꝙ illa diffinitio ꝯuẽit
ſicut ipſe dic̃ libe. ar. ꝓut ẽ i angelis: eſt.n.ibi ptãs
ſeruãdi rectitudinẽ ⁊c. ¶ Ad illud vero qḋ obijcit
ꝙ illa rõ nõ ꝯuenit demonibus. dicẽm ẽ. ꝙ ẽ q̃dã
ptãs. que ẽ ex pte eius q̃ põt ſeruare. Alia vero ex
pte rei ſeruãde. ſicut ptãs vivẽdi di cũ res viſibil
pñs ẽ. di ẽt ptãs viuẽdi cũ nõ ẽ pñs. Si ergo fiat
ſermo d ptãte nãli ex pte rõnis. ⁊ ptãs ſeruandi
in demonibus. ⁊ ſi non ſeruet rectitudo: nõ tñ ẽ
potẽtia ordinata ad ſeruandũ rõne impoſſibilita
tis ex pte rei ſeruande. Un̄ ſi aliquid eſſ; inuiſibi
le ab oculo. ⁊ ſi eſſet integritas viſus. diceret ꝙ
non eſſ; poſſibilitas videndi rẽ illa;. Uno ergo
modo dr ptãs in demonibus. alio mõ nõ.

Articulus tertius.

Ad tertiũ quo querit. Utrũ liberũ arbi-
triũ eque ſit i angelo ⁊ i hoie. Qḋ aũt
ſit eque in vtroq; ſic oñdit. Libertas
in itellectuali creatura attẽdit ex eo ꝙ
eſt intellectuale ex nihilo ⁊ a deo. ſed eẽ rem in-
tellectualẽ ex nihilo ⁊ a deo eque principalr ineſt
aie ⁊ angelo. q2 neutri ineſt p alteru;: ſ; imediate
vtriq;: ergo ⁊ rõ libertatis eque ineſt homini ⁊
angelo. ¶ Item ratio libertatis ſumit penes ima
ginis rõnem vt dicit bern̄. diſtinguẽs inter liber
tatem ꝯſilij ⁊ ꝯplaciti. ⁊ libertatem arbitrij. Dic̃
n. ꝙ libertas conſilij ⁊ libertas ꝯplaciti attendit
penes rõnem ſimilitudinis dei. libertas vero arbi
trij penes rõnem imaginis. cũ ergo ta; angelus
q̃ aia eq̃ gerant dei imaginẽ: q2.ſ.neutrũ mediãte
ſaltero: ergo equalr hñt libertatẽ. ¶ Item libertas
undat in volũtate intellectualis nature. ſed habe
re volũtatem vel eſſe volũtaria; nãm ⁊ nõ cogi
bilem eque ꝯuenit ãgelo ⁊ aie: ergo ſilr libertas.
Loqt aũt hic d libertate a coactõe. ¶ Cõtra vr.
ꝙ maior ſit libertas i angelo q2 eẽntiã ſequit po
tentia. ⁊ nobiliorẽ eẽntia; nobilior potẽtia. ⁊ mi
nus nobilẽ eẽntiam minus nobilis potẽtia. ergo
cũ angelus nobilioris ſit eẽntie q̃ aia: nobiliorẽ
h; potẽtiam q̃ aia. ſ; potẽtiã ſequit libertas: er-
go nobilior eſt libertas i angelo q̃ i hoie. ¶ Ite;
ſicut dr. ij. ſen. iij. di. quatuor ſũt attributa angelo.
ſ. ſimplex eẽntia. pſonal diſcretio. pſpicacitas itel
ligẽtie. libertas arbitrij: ⁊ iſta ſe habãt p ordinẽ.
ita vt in quo ẽ magis d primo: magis ſit d alijs. i
q̃ ergo ẽ maior ſimplicitas eẽntie ẽ maior pſpica
citas itelligẽtie. ⁊ maior libertas arbitrij. ſed iter
angelos adinuicem ſic ẽ. ꝙ vnus aliũ excellit in
ſimplicitate eẽntie: ergo ⁊ i pſpicacitate itelligẽtie
⁊ libertate arbitrij. Hoc ẽt dicit plane magiſter
ea. di. ca. ij. cum ergo plus excellat angelus aia;
i ſimplicitate eẽntie. q̃ vnus angelus aliu;: ergo
multomagis excellit angelus aiam in libertate ar
bitrij. ¶ Item libertas ẽ i deo angelo ⁊ hoie rõe
volũtatis. q̃ tñ volũtas ſeqtur itellectũ. Un̄ ſicut i
illis ẽ excellẽtia penes itellectũ. ſic vr eẽ penes li-
bertatẽ volũtatis. q̃. ſ. ſeqt itellectũ. ſ; primũ itelli
git p vnũ ſolũ qḋ ẽ idẽ cũ ipo: ãgelus itelligit ſo
lum p ꝯpatõ; ad ſupi⁹. ſ. ad deũ: q2 ñ recipit me-
diante fantaſmate a reb⁹ inferiorib⁹ ſic̃ itellectus
hũan⁹: ergo plus elongat: ergo maior ẽ libertas
i ãgelo q̃ i aia. ¶ Ite; libtas ẽ volũtatis facultas
⁊ rõis. ſ; maior ẽ facltas ſiue facilitas i ãgelo ad
exeundũ i actũ q̃ i hoie. qḋ p;: q2 ãgelus q̃cito
ẽ. pt velle vel diligẽ. ſ; hõ nõ ſic. vt p; i puulo q
h; ipedimẽtũ a carne. ⁊ expectat tꝑus vt habeat
vſum rõnis: ergo ⁊ libertas maior ẽ i angelo q̃
i hoie. ¶ Qḋ ſi ꝯcedat. Cõtra. Libertas arbitrij
vr dici eo ꝙ vertibilis ſit volũtas quo vult. ſ; hõ
plus vertibilis q̃ ãgelus: q2 hõ pt verti a bono
in malũ. ⁊ inde rurſus i bonũ. ñ ſic angelus. imo
ſolũ ſemel vtit vl i bonũ vel i malũ ſine regreſſu
ad alterũ. plus ergo hõ ẽ vertibilis: ergo ⁊ plus
liber. ꝓp hoc ꝯceditur ꝙ liberior ẽ hõ q̃ dmon.
q2. ſ. hõ põt egredi poſt caſu; demon autẽ non.
¶ Item ſicut ſupra dictu; eſt. Libertas ſequitur
rõnez imaginis. ſ; rõ imaginis magis ꝓprie vr
eſſe in homine q̃ in angelo. cum in vtroq; ſit. qḋ
patet ex eo ꝙ in canone ſacre ſcripture legitur. ꝙ
homo ſit ad imaginem. non ſic autem legitur de
angelo: ergo ſm hoc magis erit libertas. vel ma
gis ſaltem proprie i homine q̃ in angelo. ¶ So
lutio. prenotandũ ẽ ꝙ triplex eſt libertas. Pria
ẽ libertas a coactõe ſiue a neceſſitate. Scḋa ẽ li-
bertas a peccato. de qua. ij. Cor. iij. Ubi ſpũs dñi
ibi libertas. ⁊ Jo. viij. ſi fili⁹ vos liberauerit. ve
liberi eritis. Tertia eſt libertas a miſeria de qua
Rom̄. viij. Ipſa creatura liberabitur a ſeruitu-

te corruptiõis i libertatẽ glorie filioꝝ dei. De hac triplici libertate habet. ij. li. ſentẽ. di. xxv. ca. ẽ nã/ q3 libertas triplex. Dicimus ergo. ꝙ ſcđa liber/ tas ⁊ tertia nõ ſunt eque i hoie ⁊ i angelo. ſ3 ma xia ẽ i angelo bono. mioꝛ i hoie bono. minima i hoie malo. nulla i demone. S3 pria libertas q̃ ẽ a coactõe ẽ eque i hoie ⁊ angelo tã bono q̃3 ma lo. Vñ Berñ. i li. de li. arbi. Libertas a neceſſita te nec peccato nec miſeria amittit. nec per oppo ſitum auget. nec plenioꝛ ẽ in homine q̃3 i angelo. ⁊ ſubiungit hac prerogatiua cõditoꝛ rõnalem creaturã iſigniuit. vt ſicut ſue iuris ſueq3 volunta tis nõ coactionis erat ꝙ bonus ẽ. ita ⁊ ſui iuris exiſteret. vt non niſi vellet. bona vel mala fieret. Ex his p3. ꝙ ſicut nõ cogit angelus vt bñ vł ma le faciat. ita nec hõ. ⁊ iõ hec libertas equaliter eſt hic ⁊ inde. Qualr aũt hoc ſit ifra patebit. Cõce/ dimus autẽ tres poſitas rõnes ad hoc additas. ¶ Ad primũ obiectũ i contrariu3. ſ. de nobilitate eẽntie. dicimus ꝙ nobilitas eẽntie nõ facit ad eẽ ipius libertatis. nobilitas. n. nature ineſt creature itellectuali cõdite abſolute. libertas aũt ẽ quedã3 dignitas deſcẽdẽs a deo i rõnalẽ creaturam per ꝯueniẽtiã ad ipm primũ. Vñ libertas non ſequit nãm creatã eo ꝙ ẽ creata. ſ3 i relatione ad primũ ſm ꝯueniẽtiã. ⁊ iõ nõ ſequitur. ſi maioꝛ ẽ nobili tas: ergo maioꝛ libertas. bene concedunt tamen ꝙ habilioꝛ dicet volũtas i ſimpliciori eẽntia q̃3 i minus nobili ⁊ ſimplici. nec ſeqt ſi eſt habilioꝛ volũtas ergo liberioꝛ. ¶ Et ſi videat ſequi ſicut ꝓbabat ſequẽs rõ. q2 libertas ⁊ facultas ⁊c. Ad hoc ergo ſoluẽdũ ſciẽdũ. ꝙ duplex ẽ facultas in rõali creatura. Vna q̃ ſeqt volũtatẽ inquãtu3 eſt volũtas. put ꝯtingit dicere. ꝙ volũtas libere vlt qđ vult. nec ab aliquo põt ipediri. ⁊ hec facultas equal ẽ i omni rõnali creatura. ſiue itellectuali. q2 oẽs eque ſunt ſine coactõe ſicut patuit p auctori/ tatẽ Bernar. Eſt alia facultas nõ ſequens ipſam volũtatem put voluntas ẽ. ſed ipſam naturam q̃ ſubiecta ẽ illi. ſm ꝙ cõtingit dicere. ꝙ ſimplicioꝛ ẽ facilioꝛ ⁊ habilioꝛ ad ſuũ actũ. ⁊ illa que minꝰ ſimplex ẽ minus facil. Scđm hoc verũ ẽ. ꝙ ma/ ioꝛ ẽ facilitas i angelo q̃3 i hoie. ſm ꝙ ſimplicioꝛ ẽ eius nã ⁊ ſubtilioꝛ. ⁊ iõ minus potẽs impediri ab igreſſu i ſuum actũ. Scđm hãc viã procede bãt oẽs rones adducte. ꝙ maioꝛ ẽ libertas in an gelo q̃3 i hoie. q2 oẽs ſumunt penes ea que reſpi ciũt ipam nãm ſubiectã voluntati. prima eni3 ſu/ mitur penes nobilitatem eẽntie ſiue potentie an/ geli. ſecũda penes ſimplicitatẽ eẽntie. tertia ⁊ q̃r/ ta penes perſpicacitatẽ itelligẽtie. hec autem om nia ſequunt naturam ſubiectã volũtati. nõ ipſam volũtatem. Silr facultas de qua vltimo obijcit ẽ facultas talis que ſeqt ipa3 nã3 ſubiectã. Cũ vero dr. libertas arbitrij ẽ facultas ⁊c. ſumit facultas ꝓ facilitate q̃ ſequit ipam volũtatẽ. iquãtũ volũ/ tas ẽ. Ab hac. n. facultate dr liberũ arbitriũ. ſi nõ dicat ꝙ vtrãq3 facultatẽ ſequit. illa tñ que ẽ natu re ſbiecte volũtati ſm ꝙ huiuſmõi nõ ẽ a qua dr liberum arbitriũ. ¶ Ad ea que obijcit ꝙ maioꝛ ẽ libertas i hoie. Ad primũ dđm ꝙ nõ valet. q2 p/ cedit a libertate que ẽ a ſuitute peccati ⁊ ñ a coa/ ctione. hñ. n. ſequit hõ cũ cicidit i malũ põt reſur gere ad bonũ. ⁊ nõ angelus. ergo quo ad hoc li berioꝛ ẽ hõ vel minus ſuus. ſ3 nõ ſequitur: ergo minus põt cogi. De hac aũt libertate que ẽ a pec cato diximus ꝙ nõ ẽ eque i hoie ⁊ i angelo. Vñ Berñ. diuie ſilitudinis ſũmũ gradũ tenẽt angeli boni. nos ifimũ. adã mediũ. demon nullũ. Et no ta ꝙ dicit ſilitudinis nõ dicit imaginis. q2 ſimili tudo magis attẽdit penes gratuita. ⁊ iõ nulla ẽ i demonibus imago. magis penes nãlia. ⁊ iõ ſal/ tẽ i aliq̃ gradu remanet i demonibꝰ. ¶ Si aũt ad hoc obijcit. ꝙ hõ i pluribus vtibilis ẽ q̃3 ãgelus q2 angelus ſolũ ſemel vertit. ergo hõ ẽ liberioꝛ. Dicẽdũ ꝙ nõ ſequit. q2 ex alia rõe ẽ vertibilitas ⁊ ex alia rõne libertas. q2 libertas ẽ. dignitas exi ſtẽs i itellectuali creatura p cõueniẽtiã ad primũ vertibilitas autẽ ſequit ipam nãm creature rõna lis ſm ſe. Vñ nõ ſequit ꝙ maioꝛ libertas. ſed q2 maioꝛ mutabilitas ⁊ hoc ẽ verũ. ¶ Ad illud qđ obijcit ſcđo. ꝙ libertas ſequit rõem imagis. Di cẽdũ ꝙ l3 i canone ſcripture inueniat de hoie ꝙ ſit ad imaginẽ ⁊ nõ de angelo expreſſe. nihilomi nus iuenit ibi ſm beatũ grego. iplicite. i rõne ſi/ gnaculi ſilitudinis. Ezech. xxviij. ⁊ imago vno mõ eque ẽ i hoie ⁊ angelo. put alio mõ attẽdit penes memoriã ſiue mẽte3. ⁊ itelligentiã ⁊ volũ tatẽ. ⁊ illo mõ cõſequit libertas rõe3 imaginis.

Articulus quartus.

AD quartũ quo querit. vtrũ ſimilis vti bilitas ſit vel fuit i hoie ⁊ i angelo. In angelo. n. ẽ vnica vtibilitas vel i bonũ vel i malũ. nec ẽ regreſſus. In homie vo ẽ multiplex vertibilitas. q2 ẽ regreſſus a bo/ no i malũ ⁊ ecõuerſo. Hec aũt nõ debet aĩe rõe alicuius potẽtie ſue cũ eedẽ ſint ⁊ eẽdẽ angel ⁊ hoibus. ¶ Si dicat ꝙ hoc ẽ pp vnionẽ cũ corpe q2 mltiplex ẽ ⁊ variabile ⁊ vtibile. hoc nihil vr. q2 vertibilitas corporis. hoc ẽ in nõ eẽ ſiue i cor ruptõe. hec autem nullam videtur habere habi tudinẽ ad illam que ẽ i ignorãtiã vel in culpam. ¶ Solutio. dicimus ꝙ huiuſmodi vertibilitate3 duplicem ⁊ poſſibilitatem ad reſurgendu3 a cul pa ad gratiam ⁊ econuerſo. habet anima propt vnionem cu3 corpore corruptibili. Corpus eni3 quod corrumpitur aggrauat animam. vt dicitur Sap. ix. Et dicitur corpus corruptibile. non tan tum ſm ſtatum in quo nunc eſt neceſſe corrumpi ſ3 ſm ſtatũ primũ. i quo poſſibile fuit corrumpi. ⁊ ideo propter huiuſmodi aggrauationẽ. exeu/

ſatiõem hƶicū peccat. Unde ꝓnior ē deus ad in/
dulgendū ſcḋm q̄ ipe dicit gen̄.vi. Non ꝑmanebit
ſpiritus meus.i.indignatio mea vſqƶ ineternū in
hoīe.qꝛ caro ē.i.fragiľ ē ex natura corꝑis. Ange
lus aūt ñ hƶ huiuſmōi vnionē nec vnibilitateƶ. ⁊
ideo ñ ſic excuſabiľ ē cū peccat: nec reſurgit poſt
cāuƶ. Uñ angelus dr̄ ſpūs vadēs ⁊ ñ rediēs. aīa
aūt ſpūs vadēs ⁊ rediēs. ponamus tñ q̄ anima
vnita eēt cū corꝑe icorruptibili ſicut erit i patria.
tūc ꝑꝑ corpus ñ hēt huiuſmōi duplicē vertibili/
tatē qꝛ ñ aggrauat̄ ex eo. ¶ Per ṕdicta pƶ rñſio
ad illud qḋ q̄rebat̄ que ſit btitudo huiuſmōi cor
ruptibilitatis corꝑis ad illā vertibilitatem aīe. qꝛ
hec ē rō. Uñ greg.i mora. Angeloꝝ ſpūs idcir/
co irremiſſibiľr peccauerūt. qꝛ tāto robuſtius ſta
re poterāt: quāto eos carnis fragilitas ñ aggra/
uabat. Hō v̄o poſt culpā veniā meruit: qꝛ ꝑ car
nale corpus aliq̄d q̊ ſemetipo maior eē accepit.

Articulus quintus.

Ad quintū quo querit̄. vtrū huiuſmōi
libertas qua cogi nō pōt inſit ange/
lo ſcḋm ſe ⁊ ꝑ ſe nō mediāte aliquo tā/
q̄̃ cā. aut inſit mediante aliquo tanq̄ƶ
cā.ſ. cauſans illā ꝓprietatē in itellectuali natura.
¶ Si dicat̄ q̄ ineſt intellectuali nature ꝑ ſeipſaƶ.
tūc obijcit̄ q̄ abſtracta potētia itellectuali ⁊ ab/
ſtracta inclinatiōe ad volendū: adhuc eēt i ea li/
bertas: qꝛ adhuc remaneret ipa ſuba intellectua
lis. Hoc aūt videt̄ ipoſſibile.ſ. q̄ remaneat liber
tas vbi ñ ē volūtas ſiue iclinatio volūtatis. Re/
ſtat ergo q̄ ineſt ei libertas ꝑ mediū.ſ. mediante
voluntate. Ideo.n. libera qꝛ pōt facere qḋ vult.
aut qꝛ pōt velle qḋ vult. Ex hoc aūt ſeq̄t̄ incōue
niēs qꝛ nō equa ē libertas i deo ⁊ i alijs intelle/
ctualibus naturis. qḋ ē ꝯtra bern̄. Qḋ autē inde
ſequat̄ pƶ. hoc enim poſſe.ſ. velle qḋ vult in deo
eſt ꝑ ſufficiētiā ⁊ indepēdētiā. qꝛ cum dico. deus
pōt velle qḋ vult. omnia illa tria.ſ. poſſe ⁊ velle
⁊ qḋ vult. in deo ſunt idē qḋ ipſe. in alijs aūt ſūt
nō per ſufficientiā ſed ꝑ aliquā depēdentiam ab
extrinſeco. Cum enim dico. angelus poteſt velle
qḋ vult. ⁊ ſi li poſſe ⁊ li velle in angelo ſūt. tamē
li qḋ vult nō ē in angelo ſed extra ipſum. Unde
patƶ q̄ hoc totū ſcƶ poſſe velle ⁊ qḋ vult. non ē
ꝑ ſufficientiā omnimodā i angelo. Siľr nec i ho
mine: qḋ eodē modo pōt oſtendi. Si ergo i deo
ē per omnimodā ſufficientiā. ergo magis ē i deo
poſſe velle qḋ vult. ergo ñ eque ē libertas i deo
⁊ in alijs. Scḋo dicimus q̄ ꝑ prius ⁊ poſterius
dicta libertas ē in deo ⁊ in ceteris. ⁊ hoc ſolum
ꝓbat ratio nunc dicta. volūtas enim dei ſibi ſuffi
cit ad exeundū in eſſe i qḋcunqƶ vult: ⁊ ṕeſt alijs
volūtatibus. volūtates v̄o angeli ⁊ hoīs ſub/
iecte ſūt volūtati eius. nec ēt ſibi ſufficiūt ad qḋcū
qƶ volitū. vtpote reſpectu boni gratuiti. imo opƶ
q̄ deus adiuuet eos ꝑ gratiā. Unde quo ad hoc
prius ē huiuſmodi libertas in deo ꝑ poſterius i
alijs. non tamē ideo ſequit̄ q̄ nō eque: qꝛ prius
⁊ poſterius ñ remouēt equalitatē huiuſmodi de
qua loquimur. qꝛ taƶ deus q̄ƶ homo q̄̃ angelus
liberi ſunt a coactione equaliter.ſ. quo ad hoc q̄
nullus eorum cogitur.

Articulus ſextus.

Ad ſextum quo querit̄. vtrū libertas ar
bitrij in hoīe ⁊ in angelo ſūt ex eo/
dem principio aut ex differētibus. Et
videt̄ q̄ nō ex eodē pricipio. qꝛ poſſe
in bonū habƶ qꝛ ē a deo. poſſe aūt in malūƶ in/
q̄̃tum ē in malum nō habƶ ex eodē: qꝛ deus nō
eſt principiuƶ mali. ergo ex alio. ⁊ dicit̄ q̄ ex ni/
hilo ſicut dicit auguſti. Sed ex hoc videt̄ ſequi.
q̄ poſſe in bonū ⁊ poſſe in malū ſūt ex duobus
principijs ⁊ vtrūqƶ a libertate eſt. ergo libertas
a duobus principijs. ¶ Reſpondet̄ q̄ nō ſequit̄
ex duobus principijs. ſed ſequit̄ q̄ vnuƶ.ſ. poſſe
in bonū eſt ex vno. ⁊ reliquum ſcƶ poſſe in malū
eſt non ex principio proprie loquēdo: ſed eſt ex
defectu. qꝛ huiuſmodi poſſe ē potius nō poſſe q̄̃
poſſe. Unde dicit anſel. in lib. de libero arbitrio.
Poteſtas peccādi que addita voluntati minuit
eius libertatem. ⁊ ſi dematur auget. nec libertas
eſt nec pars libertatis. Item idem in eodem. po/
teſtas peccandi non ad potentiam pertinet: ſƶ po
tius ad impotentiam. vel poteſt dici q̄ vtrūqƶ eſt
a deo. Utrunqƶ enim eſt poſſe. ſed vnum ē ꝑ con
formitatem. alterum non.

Articulus ſeptimus.

Ad ſeptimū quo querit̄. Cum vertibi
lis fuit angelus naturaliter ſcḋm liberta
tem in bonū ⁊ in malū. ⁊ quidā etiaƶ
verterūt ſe in bonū ⁊ quidā in malū.
vtrū in eodē inſtanti potuerūt eē hec duo in an/
gelo ſcƶ vertibilitas ⁊ verſio. ⁊ hoc eſt querere.
vtrum q̄ƶcito eēt angelus verteret̄ in bonuƶ vel
in malū in inſtanti in quo primo fuit. Si dicat̄ q̄
nō potuit in eodem inſtāti. ſit ergo inſtans i quo
primo fuit. a. inſtans vero in quo prio vertit ſe
b. tunc obijcit̄. Inter quelibet duo inſtātia ē tem/
pus mediū. ergo inter. a. ⁊. b. ſit ergo illud tem/
pus. c. ⁊ nō fuit in. c. ocioſus. qꝛ intellectus ange
li nō ē ſicut intellectus pueri qui ocioſus ē. ergo
intelligebat in. c. ſed intellectus eius plus ordina
bat̄ ad cognoſcendū deuƶ q̄ƶ ad aliud. ergo deū
intelligebat. ſed intellectū neceſſario ſequit̄ incli/
natio ad illud ꝑ affectionē. maxie aūt que ſummi
boni. ergo afficiebat̄ i deo. ergo iā merebat̄ ⁊ ſic
vertebat̄ i bonū. ergo nō prio in. b. ſƶ in. c. ¶ Si/
militer pōt queri de inſtāti ipſius. c. in quo prius
vertebat̄ in. b. angelus. ⁊ ſic ſemꝑ ꝯtigit deducē

vſqꝫquo veniamus ad idē inſtās i quo pꝛio fuit.
Reſtat ergo ꝙ i eodē inſtāti fuit i eo vertibilitas
⁊ verſio huius. ¶ Itē aug. dicit ꝙ quatuoꝛ ſunt
coeua. ſ. celū: tp̄s: motus: materia pꝛia. Si ergo
celū ⁊ motus eius ſūt coequeua. ergo q̄ȝcito fuit
celū incepit moueri. ſꝫ multo ſimpliciꝛ ē iſte actꝰ
velle i intelligētia angelica q̄ȝ motus i celo. ergo
multomagis i eodē inſtāti pꝛio fuit āgelus ⁊ mo
tus eius ſm volūtatē. ¶ Itē dicit aug. ꝙ creatio
⁊ diſtictio reꝝ ſimul fuit. ſm id eccē. xviij. Qui vi
uit in eternū creauit omia ſimul. vn̄ ꝯputatio iſta
dieꝝ gen̄. j. ſm aug. n̄ accipit ad lr̄am. ſꝫ ſꝫ ꝙ res
ſūt in itelligētia ſiue cognitiōe angelica ꝑ oꝛbem
ſuaꝝ nobilitatū. ergo ſm hoc ſimul creatio celi ⁊
diuiſio lucis a tenebꝛis. ſꝫ iſta diuiſio vt idē aug.
exponit nihil aliud ē q̄ȝ diuiſio ꝯfirmatoꝝ ange/
loꝝ a cadētibus. Per celū aūt itelligit angelica
nā infoꝛmis. ergo ſiml' creati ſūt ⁊ ꝯfirmati ſūt:
⁊ ceciderūt alij. ¶ Itē Jo. viij. Ille hōicida erat
ab initio. n̄ pōt exponi ab initio cū peccare fecit
hoieꝫ: qꝛ ēt an̄ peccauit ſupbiēdo. ergo intelligit
ab initio ſui eē. Cōtra. ſi ex quo fuit: fuit malus.
ergo creatus ē malus: qȯ ē incōueniēs. ¶ Item
obijcit de bonis. Ad vertēdū ſe i bonū aut ſufficē
nā. ⁊ tūc oēs vertiſſēt ſe in bonū: cū oēs cōicaſ
ſent in nā. aut ſupaddita ē eis gr̄a in creatione: ⁊
ſi ſic. qua rōne addita ē quibuſdā: eadeꝫ ratione
oibus. alioquin iniuſticia videret: cū adhuc nul/
lus eoꝝ meruiſſet vl' demeruiſſet: ⁊ i alijs pares
eēnt. ergo quocūqꝫ mō ponat ſi in eodē inſtanti
vertiſſent ſe quo pꝛio fuerūt: oēs eodeꝫ mō ver/
tiſſent ſe vel i bonū vel i malū. Reſtat ergo ꝙ nō
ſimul nec i eodē inſtāti. Qȯ ꝯcedimus dicen/
tes. ꝙ nec mali ſemꝑ fuerūt mali. nec boni boni/
tate ꝯfirmata: quā poſtea ꝯſecuti ſūt. dicimus er
go ꝙ i alio inſtāti inceperūt eē: ⁊ i alio ſe verte/
rūt. Nec opꝫ iter duo illa eē tp̄s mediū vel dura
tōeꝫ. Vn̄ dicimus ꝙ illa ꝓpoſitio iter q̄libet duo
diſtātia ⁊c̄. itelligit de inſtantibus que ſūt in tp̄e:
ꝑut ē menſura ꝯtinuoꝝ. ⁊ nō tenet hic. imo pn̄t
eē duo inſtātia quaſi ꝯtigua ſine intermedio. Si
tn̄ ſupponat ꝙ fuerit aliqua moꝛula, ſiue diſtātia
itermedia. ⁊ querit qd i iſta egerit angelus: pōt
dici ꝙ tūc mouebat ꝑ intellectū. ⁊ n̄ mouebat ꝑ
affectū motu. ſ. penes queꝫ determinat ſcꝫ boni/
tas actualis vel ꝯuerſio. Non eēt tn̄ incōueniēs
dicere. ꝙ moueret ꝑ affectū motu naturali n̄ gra
tuito. per quē motū nō merebat nec demerebat.
¶ Ad illud Jo. viij. ab initio. reſpondetur. i. poſt
initiū: qꝛ valde paꝝ ſtetit. ⁊ h̄ notat hec ꝓpoſitio
ab: non dicit in initio. ¶ Ad illud de celo ⁊ motu
eius dicimus. ꝙ nec i celo nec i angelo nec in ali
qua creatura ꝯtingit illud ꝙ i eodē inſtāti i quo
pꝛio ē: habeat actū aliquē. In omni. n. alio a pꝛi
mo pꝛius ē potētia q̄ȝ actus: nō ſolū natura ſꝫ ēt
duratiōe. Quis in quibuſdā ſimul ſit potentia ⁊

eēntia. ſm ꝙ dicit in ꝑpetuis nō differt eē ⁊ poſ
ſe. Vnde nō ē veꝝ ꝙ in pꝛio inſtāti i quo fuit ce/
lū: fuit eius motus. ſꝫ veꝝ ē ꝙ i illo inſtāti incepit
eius motus. Hoc aūt qȯ dico incepit. lꝫ dicat id
qȯ dicit ꝑ modū actus. nō tn̄ dicit actū ſꝫ inclina
tionē quādā ꝓximi ad motū. que quaſi media ē
iter potētiā celi ⁊ eius motū. ¶ Qȯ autē dicit ab
aug. motus coeuus celo. ideo dr̄: nō qꝛ in eodeꝫ
inſtāti quo pꝛio fuit celū icepit eius motus. ſꝫ cū
incepit nō dū erat: qꝛ id incipe non dicit motum.
¶ Ad aliud qȯ obijcit de diſtinctōe lucis ⁊ tene/
bꝛaꝝ. dōm ꝙ lꝫ ꝯputat vno die cū factura lucis.
⁊ factura lucis ſm aug. ſit ſimul cū creatōe. n̄ tn̄
diuiſio illa lucis ſimul fuit cū creatōe: imo fuit po
ſterioꝛ. ſicut ſi vno die aliqd pꝛius fieret: ⁊ aliud
poſterius. Nō. n. peccatū angeli q̄ facta eſt tene/
bꝛa. nec diuiſio tenebꝛaꝝ a luce q̄ ſpectat ad diui
ſionē btoꝝ a malis: fuit cū creatōe i eodē inſtāti.
¶ Sꝫ ad hoc obijcit. ꝙ ſimul fuit cū creatōe. Nā
ꝯſtat ꝙ i angelo ſimul ē eēntia cū ſua potētia. ⁊ ē
talis potētia q̄ nō ē ipedita ab actu ſuo nec reci/
pit ipedimentū. ergo ⁊ actus eius ſimul ē cū ſua
potētia: ⁊ vlterius cū ſua eēntia. eque aūt vel ma
gis libera ē motiua q̄ȝ cognitiua. vt vr̄. ergo ſiml'
fuit actus cognitiue cū potētia ⁊ eēntia. ergo ſiml'
fuit actus motiue. ſ. ꝯuerſio ⁊ auerſio. ergo ſiml'
fuit ꝯuerſio vl' auerſio cū eēntia i angelo. Con
tra. duplex ē mutatio. pꝛia ē an̄ eē in eē. alia ab eē
tali in eē tale. ⁊ hec dr̄ verſio. ſꝫ pꝛioꝛ ē mutatio
an̄ eē i eē: q̄ȝ ab vno eē i aliud eē: ſiue ab altero i
alteꝝ. ergo pꝛius ē creatio q̄ȝ verſio. ¶ Itē incō
ueniēs eēt dicere in aiabus ipſis. ſtatim cum ſunt
eē malas: niſi ex ꝯiunctiōe ad coꝛpus traherent
maliciā oꝛiginalē. cū ergo angelus ex nullo tra/
hat oꝛiginē: nec ēt ex ipo deo. qꝛ ipe tm̄ boni pꝛi
cipiū ē. ergo incōueniēs ē dicē ipm angelū cum
pꝛio ē. ſtatiꝫ eē malū. ergo eadē rōne incōueniēs
ē dicē. ipm ſtatim bonū eē: bonitate dico illi ma/
licie oppoſita. ¶ Itē de malis ſpāliter oñdit. ꝙ n̄
ſtatim fuerūt mali. Dicit. n. aug. ⁊ ē in li. ſniaꝝ. ꝙ
deus in angelis ſimul ꝯdidit naturā ⁊ largitus
ē gratiā illis qui mō ſunt boni. ergo eadē ratiōe
illis qui mō ſunt mali. qꝛ eodem mō erant capa
ces ſm naturā. ſūma autē bonitas cōicat ſe reci
piēti ſm motū recipiētis. ergo ſtatim fuit gratia i
malis a pꝛicipio creatiōis. ſꝫ n̄ fecū ꝯpatit gratia
maliciam. ergo nō ſtatiꝫ fuit i eis malicia. So/
lutio ꝯcedimus vt ſupꝛa. ꝙ nō ſimul in ipſo in/
ſtāti i quo fuerūt angeli fuerūt mali. ¶ Ad illȯ aūt
qȯ obijcit in contrariū patuit iā ſolutio. dicimus
enim ꝙ in nulla creatura ſimul ē actus i eodē in/
ſtāti cū potētia nec cū eēntia ſimul. dico nec natu
ra nec duratiōe. Vn̄ nec in cognitiua nec i moti/
ua angeli ſimul ē actus cū potētia. ſiml' dico i eo/
dē inſtāti. exitus. n. de potētia i actū vel etiā q ab
ocio in actū ſicut ē ibi. qꝛ potētia angeli non ha/

bebat ipedimētū.ē poſtq̄ȝ res ē. ⁊ hoc ē ex rōne creature. q̄ n̄ patit̄ ꝙ ſimul ſit omnio. i. i eodē inſtāti. Niſi forte dicat̄ ſimul pro repēte. vel ſimul idest ſtatim poſt: ſicut dr̄ ꝙ radius viſual̄ ab oculo emiſſus ſimul ꝑtrāſit remotiorē cū ꝓpinquiore pte aeris vel ſpacij. loquamur ſm opinionem que ponit ꝙ videmus extra mittētes. nō. n. ꝑtranſit i eodē inſtāti. ſȝ ſimul idest repente. hoc ē in tēpore ꝑceptibili. Ita poſſet hic dici. ꝙ angeli ex q̄ prio fuerūt ſtatim vel parū poſt verſi ſunt alij in bonū alij i malū. Adherēdū ē. n. ſentētie magiſtri ſentētiarū. qui dicit. ꝙ fuit ibi morula, ⁊ hoc dic̄ hec dictio repēte. ¶ Ad illud qḋ dicit aug. ſimul ꝯdiēs nām ⁊ largiēs grām. reſponſum ē ſupra.

Membrum ſecundum.

IN mēbrū ſcḋm quo querit̄ de duabus portionibus rōnis. ſ. ſupiori ⁊ iſeriori. vtrū ſint i angel? Et vr̄ ꝙ ſic. Si. n. rō ē in angelis ſicut ſupra dictū ē. per hoc qḋ dicit beatus Bern̄. ⁊ Jo. dama. ptes ā t ſiue portiones rōnis ſunt due quarū vna ſuperius iſpiciēdis ⁊ cōſulēdis iherēſcit. ſicut dicit augu. i li. de tri. altera vo itēdit gubernatōi iſerioꝝ. Cū aūt in angelis ē conſiderare duplicem reſpectum. ſcȝ ad deū qui ſupra ē ⁊ ad iſeriora que ſb ſunt. ergo vtraqȝ portio rōnis dȝ eſſe i angelis. ¶ Preterea ſup illud. j. Coꝝ. xi. Vir nō debȝ velare caput ſuū qꝛ imago eſt. Et dicit aug. ꝙ ſuperior ps rōnis nō ē cohibēda. vt ſe ab eternis abſtineat. Inferior vo que deriuat̄ ad actionē tpalium cohibenda eſt. cum ergo i primo angelo ſi cōtinuiſſet ſe ab iſerioribus ⁊ totalr̄ adheſiſſet ſūmo bono: nō fuiſſet peccatum. patȝ ꝙ vtrāqȝ rationē cōſiderandi habuit primus angelus. ergo vtrāqȝ partē rationis habuit. ſm ꝙ ratio motiua ē ad ſuperna vel inferiora. Cōtra. he differētie ſicut dicit aug. ſic diſtinguunt̄. vt vna pertineat ad virū. altera ad mulierē. ſȝ differentia viri ⁊ mulieris vere ⁊ ꝓportionalr̄ nō inueniuntur i angelo. ergo nec iſte differētie ſeu partes rōnis. ¶ Preterea dicit aug. ꝙ ſerpens ſuggerit iſeriori parti rationis. ſ. ſenſualitas cū ſuo motu mouetur. ſȝ motus ſenſualitatis nō ē in angelo nec eſſe pōt. ergo ſuggeſtio tal̄ ſm quā iſerior pars rōnis que eſt ad modū mulieris, poſſit moueri. nō eſt i angelis. nō ergo p̄dicte differētie ſunt i angelis. ¶ Preterea dcit aug. ꝙ ſm vtrāqȝ differētiam ē peccatū. ſed i angelo nō ē duplex differentia ſm quā poteſt eē peccatum. ſȝ vnica tantū. ergo nō ſunt he differētie i angelo. Ad qḋ dōm. ꝙ he differētie ſm ꝙ diſtinguunt̄ ab aug. i li. de trini. ꝓprie ſunt hoīs. cuius rō medium eſt inter deum ⁊ corpus ꝓpriū ſiue ſenſualitatem regendam. ⁊ qꝛ in angelo non ē ratio media inter illa duo. ratio. n. in angelis ſeparata ē a corpore ꝓprio ſibi vnito ⁊ aſſūpto. iō non hȝ duplicē reſpectū. ¶ Ad illud vo qḋ obijcit̄ i cōtrariū. dōm ꝙ licet rō ſiue vis motiua i angelo habuit naturalr̄ duplicē reſpectū. ſ. ad ſupiora ⁊ ad iſeriora nō tn̄ habuit hāc duplicē differētiā. nō. n. hȝ reſpectum ad corpus ſibi vnitū. quēadmodū ſubiectū ſiue forme aut ꝑfectioni. aut ꝑ ſenſualitatē. ex hac autē ꝯpatione ad iſerius ſumit̄ vna differētia i hoīe rōnis. nō ex ꝯpatione ad quodcūqȝ iſerius. ⁊ iō nō ē ibi duplex rōnis portio aut differētia. nō. n. ex quacūqȝ gubernatōe iſerioꝝ accipit̄ duplex portio rōnis: ſȝ ex gubernatōe ſenſualitatis. ⁊ corpis eius ē ꝑfectio. ¶ Ad ſecūdū vo dōm. ꝙ lȝ ex vtraqȝ pte monēdo idebite potuit peccare angelus. nō tn̄ erat hec duplex differētia. quarū vna viro ꝯpatur. altera mulieri. nō eīm ē delectatio ſenſualis. vt ex qua moueat̄ rō i angelis. ſȝ dlectatio i re mutabili pōt eē i angeloꝝ penes autē illā nō attēdit̄ p̄dicta differētia. Unde niſi pōeret̄ duplex motiuū i āgelo. quoꝝ vtrūqȝ poſſȝ ꝯuerti ad bonū ꝯmutabile. ⁊ auerti ab immutabili bono nō poneret̄ hec duplex rōnis differētia. Aliqn̄. n. iſerior ps rōnis peccat ſine ſupiori. aliqn̄ aūt ipa ſupior ps rōnis peccat cōſentiēdo iſeriori. ⁊ tunc dr̄ mulier dediſſe cibū viro.

Sup quo icidit qō. Utrū i angelo poſſit eē duplex motiuū ꝑ mōȝ itellect⁹ ⁊ ꝑ mōȝ fātaſie. Qḋ vr̄ ꝑ hoc quod dic̄ dyo. ꝙ fantaſia ꝑterua ē i demonibus. hec aūt nō eēt niſi aliqn̄ moueretur ſȝ fantaſiam. ergo fantaſia poteſt eē in angelis tanq̄ motiuum. Preterea dicit phus. ꝙ itellectus ſemper ē rectus. fantaſia autē recta ⁊ nō recta. ergo cū poſſibilitas ad rectitudinem ⁊ ſuum oppoſitum ſiunt a pricipio i angelis. videtur in angelis potius motiuum ad modum fantaſie q̄ itellectus. nunc autē in bonis per modum itellectus. i malis per modum fantaſie. Cōtra. fantaſia eſt ſm ſenſibilem partem. ſenſibilis autem pars non eſt in angelis. ergo nec fātaſia. Qḋ ex ratione fantaſie arguit̄. eſt enim motus a ſenſu ſm actum factus. ſȝ i angelis nō eſt iſte motus. ergo nec fantaſia. ¶ Ad qḋ dōm ē. ꝙ fantaſia dr̄ duplr̄. Uno modo ſumit̄ pro motiuo ex parte ſenſibil̄. ⁊ ſic n̄ ē in angelis. Alio modo ſumitur ꝓ motu rōnis vel itellectus. inquantū decipit̄ circa apparēs bonum. ſiue vt nūc. ⁊ hoc modo pōt eē fantaſia in angelis malis ſicut dicit dyoni. per hec patet q̄lr̄ ſoluit̄ primo obiectum. ¶ Ad ſcḋm vero dōȝ. ꝙ itellectus dr̄ ſemper rectus. qꝛ itellectus ille de q̄ loquitur. mouet̄ i bonū ſimpliciter. ex pte aūt boni ſimplr̄ nō cōtingit accipe errorem. nihilominus ꝯtingit itellectū ꝓut ē ps motiua aie ſiue practica eē nō rectū. qꝛ aliqn̄ ſequitur fātaſiā. fātaſia āt lȝ dicat̄ recta ⁊ nō recta. n̄ ꝯpetit āgelo in prio ſtatu qꝛ ē ptis ſēſibil̄. ſȝ ꝯueniebat itellectus ꝓut de ſe vertibil̄ ē. ⁊ ad bonū ſimplr̄ ⁊ ad bonū vt

nunc. Unde in bonis angelis vertebatur ad bo/
num ſimplr̄ in malis ad bonū apparens. ⁊ ideo
hi ceciderunt. illi vero in bono ſteterunt.

Membꝛuꝫ tertiuꝫ.

D tertium mēbꝛum quo querit̄ de ira
ſcibili ⁊ ꝯcupiſcibili. vtꝝ ſint i āgelis.
Qđ vr̄. q: ꝑ ꝯcupiſcilēꝫ ē appetitus. ꝑ
iraſcibilē ē fuga mali. ſꝫ in angelo nālr̄
ē appetitus ⁊ fuga mali: ergo in angelis ſunt he
due vires. ¶ Itē āgeli nr̄aꝫ ſalutē diligūt. dilectio
aūt ē ſm ꝯcupiſcibilē: ergo angeli hn̄t ꝯcupiſcibi
lem. Et itēꝝ apoc. xij. Deſcēdit ad nos dyabolus
habēs iram magnā. ſꝫ ira ē ſꝫ iraſcibilē: ergo hꝫ
iraſcibilē. ¶ Itē āgeli boni hn̄t gaudiū. ⁊ angeli
mali hn̄t timoꝛē ſeruilē. ſed gaudiū ē in vi ꝯcupi
ſcibili. metus vel timoꝛ ē in iraſcibili: ergo angeli
nāliter habuerunt iſtas vires. iraſcibilē. ſ. ⁊ ꝯcu/
piſcibilē. ¶ Itē dr̄ in li. de anima ⁊ ſpū. ꝙ hec eſt
trinitas ſm quā anima aſſimilatur deo. ſ. in rōna
bilitate. ꝯcupiſcibilitate ⁊ iraſcibilitate. Si ergo
aſſimilatio perfecta naturalr̄ eſt in angelo. habet
rōnabilitatem ꝯcupiſcibilitatē ⁊ iraſcibilitatem.
Qđ vr̄ ꝑ diffiniam quā aſſignat: ꝑ ꝯcupiſcibilē ap/
petit. ꝑ iraſcibilē ꝯtēnit. ꝑ rōnem inter vtrūqꝫ di
ſcernit. ſꝫ appetere ꝯtēnere diiudicare ſunt in an/
gelis: ergo ⁊ potentie ſm quas inſunt. ¶ Prete/
rea glo. ſuꝑ illud. xxvi. exod. appendens aū q̄/
tuoꝛ colūnas. quatuoꝛ colūne ante quas appēſū
eſt velū ſunt ꝑtātes celi. q̄tuoꝛ virtutibus eximijs
ꝑdite. i. foꝛtitudie. tꝑantia. pꝛudētia. iuſticia. q̄ alr̄
ſeruant̄ i celis ab angelis ⁊ aiabus ſanctis. ⁊ alr̄
hic. Silr̄ interlinearī. Angelicos ſpūs qui q̄tuoꝛ
virtutes colūt plenarie. ſꝫ virtutes nō inſunt eis
niſi ſm potētias quas hn̄t naturalr̄: pꝛudētia aūt
ineſt ſm rōnalē. foꝛtitudo ſꝫ iraſcibilē. tꝑantia ſꝫ
ꝯcupiſcibilem. Juſticia v̓o vel circuit oēs. vel eſt
in rōnabili: ſm ꝙ intellectualis creatura oꝛdinat̄
ad alterā: ergo angelis naturalr̄ inſunt he vires.
¶ Itē diſtiguūt̄ he tres v̓tutes. fides ſpes caritas.
vt fides ſit reſpectu veri. ſpes reſpectu ardui. ca/
ritas reſpectu boni. ſꝫ rōnalē fides. ſm ꝯcupiſci
bilē caritas. ſm iraſcibilē ſpes. Cū ergo cognitio
eternoꝝ ⁊ ꝯſideratio habēdi poterit ꝯuenire an
gelis ⁊ dilectio: erunt tres vires in angel̄. ſm q̄s
hec inſunt. ¶ Itē angelus naturalr̄ mouebat̄ i bo
num ⁊ veꝝ ⁊ arduū. ſꝫ motus ē naturalr̄ ſm vi/
res motiuas: ergo habuit nālr̄ vires motiuas
rn̄dentes. ſed he ſunt tres vires pꝛedicte. Con
tra leticia ē ſm ꝯcupiſcibilē. ira eſt ſm iraſcibilē.
ſꝫ iſta nō inſunt naturalr̄ angelo: ergo nec poten
tie his rn̄dentes. Qđ aūt leticia non inſit. habet̄ ꝑ
hoc ꝙ dama. diuidit leticiā i aialē ⁊ coꝛpalē. ſed
nec aial̄ nec coꝛpal̄ ineſt angelo nālr̄: ergo nec
ꝯcupiſcibil̄ potētia: que ē illius pꝛopꝛia. Similr̄
triſticia que ei opponitur. cuius partes ſunt acci
dia. achos. inuidia. miſericoꝛdia. Iſte. n. ſunt cō/
paſſiones. vl̄ paſſiones. Sꝫ paſſiones vl̄ ꝯpaſſio
nes non inſunt nālr̄ angelis: ergo ⁊c̄. Silr̄ oñdit̄
de ira. Ira. n. eſt furoꝛ eius q circa coꝛ eſt ſangui
nis. ex euapoꝛatōne. ſed iſte furoꝛ naturaliter nō
ineſt angel̄: ergo nec iraſcibilis. cui⁹ ꝓpꝛia paſſio
vel actus dr̄ ira. ¶ Preterea dr̄ ibideꝫ. cū ꝯcupi
ſcimus qđ ⁊ pꝛohibemur ab aliquo. iraſcimur
aduerſus eū vt iniuſta paſſi mēte. ſ. iudicante di/
gnū anguſtia. ſed hoc non ē naturalr̄ in angelis:
ergo nec ira. ¶ Itē ira eſt appetitus pene ꝓpter
apparentē examinationē. ſꝫ apparens examina/
tio nō ē i angelis nālr̄: ergo nec ira. ¶ Itē aug. in
li. de ciui. dei dicit ꝙ ſunt quatuoꝛ ꝑturbatōes. le
ticia. gaudiū. metus ⁊ ſpes. He aūt ꝑturbatōes
n̄ inſunt naturaliter angelis. ⁊ ſunt pꝛopꝛie illarū
viriū: ergo nec iſte vires. ¶ Item dicit beda. Foꝛ
titudo eſt in ꝑferendis moleſtijs. tꝑantia i coher/
cendis delectabilibus. pꝛudentia i pꝛecauēdis in
ſidijs. ſꝫ hec non inſunt naturaliter angelis: ergo
nec foꝛtitudo nec tꝑantia nec pꝛudentia. Sed he
ſunt ꝑfectiones potētiaꝝ pꝛedictaꝝ: ergo rōnabi
lis. iraſcibil̄. ꝯcupiſcibilis. nō inſunt naturalr̄ an
gelis. ¶ Preterea. victoꝛia tētationū ꝯuenit pꝛo
pꝛie iraſcibili. Cōcupiſcibile aūt ſicut dicit Criſo
ſto. pꝛincipium eſt indigentia. ergo cū tētationes
nō ſint i angelis nec victoꝛia tētationū ineſt: ergo
nec iraſcibilis, cuius ē hec ꝓpꝛium. Similiter in
digētia nō fuit nālr̄ in angelis ſm ꝓpꝛiū ſtatum.
ergo nec ꝯcupiſcētia que ꝯſeqt̄ indigentiā. Ad
qđ dōm. ꝙ ꝯcupiſcibilis ꝓut actus eius ē appe/
titus boni. ⁊ iraſcibilis ꝓut act⁹ eius ē fuga mali
ſm ꝙ dr̄ in li. de aīa ⁊ ſpū. ꝙ ꝑ ꝯcupiſcibilitatē ⁊
iraſcibilitatē ē habilitas affectōis ad appetēdū vl̄
fugiēdū. amādū vel odiēdū. ſunt nālr̄ i angelis ſꝫ
nām pꝛimitus īſtitutā. Silr̄ ꝯcupiſcētia ꝓut ꝓce/
dit ex indigētia. pena nō fuit in angelis ſm ſtatuꝫ
innocētie. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ pꝛio dōm. ꝙ leti
cia aial̄ dr̄ duplr̄. vel ipſius aie i ſe. ⁊ ſꝫ ꝙ hꝫ po
tentias nō depēdētes a coꝛpe. ⁊ ſic dr̄ leticia i an
gelis: q: illa ē que diuidit̄ ex oppoſito ꝯ coꝛpalē.
Alio mō dr̄ aialis ipſius aie. ꝓut ꝯſiderat̄ i ꝯiun
ctione ad coꝛpus. ꝓut ē alicuius potētie cui⁹ act⁹
depēdet a coꝛpe: ⁊ ſic nō ē leticia aialis in angel̄.
¶ Silr̄ ad illud qđ obijcit̄ de triſticia dōm. ꝙ lꝫ
pꝛie due dr̄e n̄ ſint in angelis. ſ. accidia ⁊ achos
nihilominꝰ alie due. ſ. miſericoꝛdia ⁊ inuidia pn̄t
eē in angelis. vt miſericoꝛdia in bonis. ⁊ inuidia
i malis. ſed nō ſm nām pꝛimitus inſtitutam. ſꝫ ſꝫ
nām coꝛruptā. ¶ Et qđ obijcit̄. ꝙ paſſio vel cō/
paſſio nō ē i angelis nālr̄. dōm ꝙ hoc eſt veꝝ ſm
ꝙ ꝯpaſſio ſonat in penā. cū ſꝫ ꝙ dr̄ paſſio a pa/
tim grece. ꝙ ē infoꝛmatio. dicūtur in eis eſſe paſ
ſiones. ¶ Ad hoc qđ obijcitur. ꝙ eſt feruoꝛ eius
qui circa coꝛ ē ſanguinis. dicendū. ꝙ hec ē diffi
nitio ire. ſm ꝙ ē i hoie tm̄ ⁊ non i angelo. ¶ Ad

illud qđ obijcit. ꝙ cū ꝯcupiſcimus ꝗd ⁊ ꝓhibe/
mur. iraſcimur tāq̄ iniuſta paſſi ⁊c. dōʒ ꝙ ira ſꝫ
hāc rōnem nō ē in angelis ſm nāʒ pꝛimitus in/
ſtitutā: pōt tñ eē in angelis malis ſm nām coꝛru/
ptam. Et codē mō rñdendū ē ad illud. Ira ē pe/
ne ⁊c. ❡ Ad illud qđ dicit augu. ꝙ quatuoꝛ ſunt
perturbationes ⁊c. reſpondendum ꝙ facienda
eſt vis in hoc ꝙ dicit perturbatōes: qꝛ ſꝫ ꝙ ſunt
ꝑturbationes nō ſunt in angelis ſm nām pꝛimi/
tus inſtitutā: lʒ ſint in demonibus ſꝫ nām coꝛru/
ptam in eis. ſm tñ ꝙ paſſio dicit vt ſupꝛa a patiʒ
grece: qđ ē infoꝛmare. pōt eē paſſio leticie in an/
gelicis ſm pꝛimū ſtatuʒ nature. ❡ Ad aliud dōʒ.
ꝙ licet pꝛudentia ⁊ tꝑantia ⁊ foꝛtitudo non ſint
in angelis. vtpote q̄ntum ad actus ſupꝛa dictos.
ſunt tñ in eis q̄ntuʒ ad aliquos actus nobilioꝛes.
ſm quos etiā actus remanebunt huiuſmodi. vir
tutes in aīabus gloꝛificatis. ſicut dicit aug. ❡ Ad
vltimū dōm ꝙ lʒ nō ſit iraſcibilis i angelis q̄ntuʒ
ad hunc actum. ſ. vincere tentationes. tñ eſt in eis
q̄ntum ad alios actus.

Queſtio .xxx. đ nāli dilectione angeloꝛuʒ.

Completis dif
ferentijs que ꝑtinēt ad viʒ mo
tiuaʒ interioꝛē. ſequit dicere đ
actu v̓tutis motiue nālis: ⁊ de
inde de actu virtutis electiue ꝑ
liberū arbitriū. Actus aūt vir
tutis nālis ē dilectio nālis. Actus virtutis electi/
ue ꝑ libeꝝ arbitriū dilectio ex electōe rōnali ꝓ/
cedens. ❡ Querit ergo pꝛio de dilectōe nāli vtꝝ
fuit i angelis in pꝛio ſtatu. Scđo vtrū ſit a nō i bo
nis angelis. Tertio vtrū ſit dilectio nālis i malis
angelis: Pꝛio mēbꝛo quo querit de dilectōe
nāli i ſtatu innocētie ꝯcurrūt tres articuli. Pꝛio
querit đe numero diligēdoꝝ ſi ſit ibi numer⁹ vel
nō. ⁊ quis. Scđo querit ſi dilectio nālis i angel'
ſit oꝛdinata. ⁊ qs ſit oꝛdo diligendoꝝ. Tertio ar
ticulo querit de rōne nālis dilectōis i angelo. Et
ſi ſit differentia inter dilectōeʒ naturalem angeli
⁊ mercenariam.

Arti. j. mēbꝛi pꝛimi.

Circa pꝛimū ſic. Scriptū ē i mēte āge
li ſicut i mēte hois de dilectiōe dei ⁊
ꝓximi: g⁹ plā ſūt diligibilia. ❡ Pꝛe/
terea. ex cognitōe nāli cognoſcit āge
lus creatoꝛē q̊ ꝯdit⁹ ē: ⁊ creaturā q̄ ꝯdita ē ad ſi/
militudinē dei ſic ipſe. cognitōʒ v̓o ſeqt dilectio:
⁊ cognitōʒ nālē dilectio nālis: ergo plura ſūt di/
ligibilia: Quo ſuppoſito q̄rit đ numero. vr. n.
ꝙ q̄tuoꝛ ſunt diligibilia. ſicut. n. hō ex caritate di
ligit ſupꝛa ſe. ⁊ ſe. ⁊ iuxta ſe. ⁊ infra ſe. ita dilectio
nālis hois ad illa q̄tuoꝛ extēdit. ſꝫ āgelus habuit
bonū diligēdū ſupꝛa ſe. ⁊ in ſe. ⁊ iuxta ſe. ⁊ infra
ſe. Creature. n. cū eſſent infra āgelū. ⁊ eēnt bone.
diligēde erāt: ergo q̄tuoꝛ erāt diligēda dilectiōe
nāli ab āgelo. Cōtra. dilectio nālis oꝛdinat ad
caritatē: caritas. n. ē ꝯplementū nāe. ſꝫ ex caritate
nō habuit angelus diligēdū ifra ſe: ergo nec ex
dilectōe nāli aliq̄d erat diligibile infra angelum.
❡ Adhuc ēt q̄rit. ſi hō erat diligibile infra āgelū
erat. n. inferioꝛ creatura ad minus rōne coꝛru/
ptibilis nāe. vtrū rōne illius eſſet hō diligendus
tāq̄ bonū inferius āgelo. Qđ ſi ſic eēt: tūc hō di
ligeret dilectōe nāli ab angelo. ⁊ tāq̄ bonū par.
⁊ tāq̄ bonū inferius: ⁊ ita eēt i duplici rōne di/
lectōis. Qđ nō vr qꝛ angelus ſeipꝫ nō diligit di
lectōe naturali. niſi in vnita rōne. ⁊ cū plus dili
git ſe q̄ hoiem: ergo nāli dilectōe ñ diligit hoieʒ
niſi vnica dilectōe. ſꝫ illa aut erit ei⁹ ꝑ mōʒ paris:
aut ꝑ mōʒ iferioꝛis. ꝑ mōʒ iferioꝛis ñ vr: qꝛ dile
ctione nāli diligitur. vt vtile diligenti. ſꝫ hō ſꝫ ꝙ
eſt inferioꝛ nō ē vtilis angelo. ergo illa rōne nō
diligit dilectōe nāli ab angelo: ergo tñ ꝑ modū
paris: qꝛ rō nāe itellectualis ē vbiqꝫ cōis. Ad
qđ dōm ꝙ plura fuerūt diligibilia dilectiōe nāli
ab angelo. Si v̓o querat qs ſit numerus. dōʒ ē
ꝙ dilectio nālis pōt accipi multipliciter. aut. n. dr
dilectio nālis quicquid ꝑ ſe iuuit nām vt eēt vel
iuuat vt ꝑmaneat: ⁊ hac rōe diligit tñ deus dile
ctiōe nāli ab angelo. nihil. n. aliud ē neceſſarium
ad eē angeli ꝑter illud qđ ē de eſſe. nō. n. indiget
vnus alio vt ſit. vel vt ꝑmaneat in eſſe. Alio mō
pōt dilectio nālis reſpicē oē ꝯuenīēs nāe. ſiue ſit
ꝯſilē vel ꝯfoꝛme i nā: ⁊ hoc mō ē dilectio nālis
nō tñ creatoꝛis. vel gubernatoꝛis. ſꝫ alterius an
geli q ē ſimul in nā angelica vel ēt hois qui ē cō
ſimilis in nā itellectuali creata. Tertio mō pt dici
dilectio nālis. reſpectu illius boni qđ oꝛdinatuꝫ
eſt ad ꝑticipandum ꝯpletū delectabile: qđ ē glīa.
⁊ ſm hūc modū caritas ſiue grā ē perfectio nāe.
ſm hūc modum ē intelligibile ab angelo. nō tñ
aīa hois. ſꝫ ēt coꝛpus humanū. qđ pōt ꝑticipare
dotes. vñ aīa i ſcđa ſtola ꝑficiet. ⁊ āgelus ex hoc
quādā ꝯſequit dilectōʒ. Quarto mō dr dilectio
nālis reſpectu omnis boni. inquātū ē bonum: ⁊
ſic extēdit ſe ad oēʒ creaturā ⁊ creatoꝛē. ❡ Per
hec pōt patere qualiter rñdenduʒ ē ad pꝛio ob/
iectū. Si. n. accipiat dilectio hec vltimo mō ex/
tendit ſe nō tñ ad ſupius vel ꝓpꝛium bonū. vel
qđ ē iuxta. ſꝫ ad bonū inferius. Si v̓o accipiatur
mō tertio. ñ extēdit ſe ad oēm creaturā coꝛpalē.
cū nō ois ꝑtineat ad ꝑticipatōʒ gloꝛie. Si v̓o ac
cipiat ſcđo mō. diligit coꝛp⁹ humanū ab āgelo
dilectōe nāli. Si v̓o accipiat pꝛimo mō. extēdit
tñ ad dilectōeʒ creatoꝛis ⁊ gubernatoꝛis. ❡ Ad
illud vero qđ obijcitur ꝑ ſilē de hoie. dōʒ ꝙ nō

ē oīno ſilr.hō.n.vnā dilectōe nāli diligit corpus
ſuum.ſm ꝙ dicit ephe.v. Nemo vnꝗ carnē ſuā
odio habuit. ⁊ hoc mō nō habuit angelus dile/
ctionē nālē ad aliqd corp⁹.lꝫ.n.aſſumat corpus
ethereū.tn̄ nō ē ibi illa dilectio nālis.nō.n.ex il/
lo corpe ⁊ angelo ſit res vnius nāe.Alio vo mō
diligēda ſunt quatuor ex dilectiōe nāli. prout nā
hꝫ inclinatōeꝫ quādā ad vltimā pfectōeꝫ.ſꝫ non
ſic hꝫ āgelus qnetiā pficiat ſua pfectōe eſſentiali.
⁊ ſi hō nō accipiat ſcdam ſtolam.¶ Ad tertium
vo dōꝫ.ꝙ lꝫ āgelus ſe diligat vna nāli dilectiōe.
hoiem vo duplici.nō iō magis diligit hoiem ꝙ
ſe.ſꝫ rōe pluriū.quoꝝ vnū ē par alteꝝ inferius.

Articulus ſecūdus.

Articulo ſcdo q̄rit d ordie. Et primo
ſi dilectio nādilis ſit ordinata aut inor
nata.Scdo ſuppoſito ꝙ ſit ordiata.q̄/
ritur qs ſit ordo diligēdoꝝ.¶ Ad pri
mū ſic.Dilectio nālis totalr ē ordiata.ſꝫ dilectio
totalr ordiata ē caritas.vel ex caritate:ergo dile
ctio nāl ē caritas.vl ex caritate.qd falſuꝫ eſt.cuꝫ
ſint diuerſoꝝ geneꝝ gratuita dilectio ⁊ naturalis
Si vero ē inordinata.ſed dilectio inordinata eſt
peccatum:ergo dilectio naturalis eſt peccatum.
¶ Preterea.oſtenditur ꝙ dilectio naturalis eſt
inordinata: qꝛ in prio ſtatu tenebatur angelus di
ligere deuꝫ ſuper oia. ⁊ ita plus ꝙ ſe.ſꝫ nō dile/
xit plus ꝙ ſe.imo propter ſe:ergo fuit inordina
ta ſiue cōtraria ordini ad quem tenebat.¶ Pre
terea.triplex diſtiguitur velle. Ro.vij.Velle mi/
hi adiacet ⁊c.ſ.velle virtutis vl gratie.velle nāe.
velle vicij.ſed velle gr̄e ē ordinatum velle vicij ē
inordinatū.velle aūt nāe mediuꝫ ē quodāmodo
ergo nec dicetur ordinatum nec inordinatum.ſꝫ
adueniente gratia vel virtute ordinatum ē.vir/
tus.n.eſt ordo amoris:adueniente vicio inordi/
natū. Ad quod dicendū ꝙ dilectio naturalr eſt
ordinata ſm ſuum modum.ſꝫ non puenit ad ſū/
mum ordinem ex ſe.nec dicitur inordinata.i.di/
recte contraria ordini gratie vel virtutis.vt inor
dinatum ſonet in contrarietatē reſpectu dilectio
nis gratuite:ſimul.n.ſtare pn̄t.qd nō ē ꝯtrarioꝝ.
ſed inordinatū poſſet dici.i.non ad ſūmū ordinē
ptingēs ex ſe: ⁊ ſic diceret abnegatōeꝫ pfectōis i
ordine.¶ Ad obiectū aūt primo dicendū. ꝙ cuꝫ
dicit dilectio ordinata ē caritas: itelligit de dile/
ctione totaliter ⁊ pfecte ordinata. Dilectio auteꝫ
naturalis. ⁊ ſi ſit ordinata.n̄ tn̄ totaliter ⁊ pfecte.
licet perfecte in ſuo genere.¶ Ad ſcdm dicenduꝫ
ꝙ licet in primo ſtatu teneretur diligere deū ſup
omnia.licet ēt ſuppoſito ꝙ non habēt gr̄am gra
tumfacientē ⁊ nō dilexit ſup oia:non pꝑter hoc
fuit inordinata.i.ordini ſūmo ꝯtraria. qꝛ ſi data
fuiſſet caritas.poſſet diligere ⁊ diligeret ſup oia.
ſed inordinata poterat dici.i.nondū habens illā
vn̄ ſufficienter ⁊ plene ſic ordinaret ad diligēdū.
¶ Ad tertiū dōꝫ.ꝙ velle nāe quodāmō ē mediū
⁊ quodāmodo n̄ ē mediū.inter velle gr̄e ⁊ vicij
quo ad hoc ē mediū:qꝛ pt ſimul ſtare cū vtroqꝫ.
Vn̄ dilectio naturalis pōt ſimul ſtare cū gratuita
⁊ cū libidinoſa.lꝫ ille nō poſſint ſimul ee reſpe/
ctu eiuſdē rei.n̄ aūt eſt media quo ad hoc.vt nec
dicat ordinata nec inordinata.imo ordinata ē. ⁊
quo ad hoc plus tꝫ ſe ex pte dilectiōis gratuite.
¶ Sꝫ adhuc obijcit occaſione predictoꝝ.ſi dile
ctio naturalis quodāmodo medium ē inter dile
ctionem gratuitam ⁊ libidinoſam.mediū autem
ſolet habere ꝯuenientiā cuꝫ vtroqꝫ extremoꝝ.
habebit dilectio naturalis conuenientiam aliquā
cū vtraqꝫ dilectione.queritur ergo in quo.Sed
vr ꝙ nō habeat rōnem medij:qꝛ mediū iter bo/
num ⁊ malū dꝫ ee indifferēs ſꝫ dilectio nālis nō
ē indifferens bono ⁊ malo.ſꝫ cadit in gnē boni:
ergo dilectio nālis nō ē media inter gratuitā ⁊ li
bidinoſaꝫ.¶ Ad primū dōꝫ.ꝙ dilectio gratuita
diligit ſūmū bonū ponēdo finē i illo.dilectio libi
dinoſa diligit creaturā ſiue mutabile bonū ponē
do finē i creatura.Vn̄ diligit mutabile bonuꝫ pp
ſe.dilectio vo nālis diligit ſūmū bonū.ſꝫ pp ſe.i.
pp diligentē.Vn̄ rō dilectōis ꝯſtituit in creatura
ipa itellectuali vel rōnali.hꝫ ergo dilectio nālis i
hoc ꝯueniētiā cū gratuita:qꝛ diligit ſūmū bonū.
ſꝫ i hoc differt.ꝙ rō ponit i ſe diligēte ⁊ ita i crea
tura.Cū dilectōe aūt vitioſa hꝫ ꝯueniētiā:qꝛ re/
fert ad creaturā ſuū diligibile. ſꝫ i hoc differt.ꝙ
dilectio nālis n̄ ponit creaturā finē.ſꝫ vicioſa po
nit.¶ Ad aliō dōꝫ:ꝙ lꝫ ſit media iter gr̄tuitā ⁊ vi/
cioſā.n̄ tn̄ ē media iter bonū ⁊ malū.niſi reſtrīgeret
bonū ad bonū gr̄tuitū.vn̄ ē tale mediū qd tn̄ plus
tꝫ ſe i rōe generis cuꝫ dilectōe gr̄tuita ꝙ vicioſa.

De altera pte hui⁹ gemiati articuli q̄rit d
ordie diligēdoꝝ. ⁊ circa q̄tuor verſat
hec qd ſub q̄tuor pagraphis.¶ Pri
vtrū āgelus diligat a ſe nāli dilectiōe.
¶ Scdo vtꝝ dilectōe nāli magis diligat de⁹ ſe ꝙ
ecōuerſo.¶ Tertio vtrū aliū angelū diligat dile/
ctōe nāli ſicut ſe.¶ Quarto in quo ordine diligat
homo rōne aīe vel corporis.

Ad primuꝫ ſic .§.i.

vr ꝙ nō diligat a ſe.dilectio.n. eſt vinculum ſiue
copla:n̄ ē āt viculū eiuſdē ad ſe vel copla.¶ Itē
dicit aug.i li.de tri.dilectio vt ſic ſemp i alteꝝ tē/
dit:ergo n̄ ē eiuſdē ad ſe.¶ Itē amor ē donū:do/
num aūt ē inter dātē ⁊ recipiētē.nō ē aūt idē dās
⁊ recipiēs a ſe:ergo nō ē dilectio ſui ad ſe.¶ Itē
donū ē prius dātis: ⁊ poſt recipiētis.ſꝫ nō ē idē
in eodē ſil ſꝫ prius ⁊ poſterius.ergo cū dilectio
ſit donū nō erit eiuſdē a ſe. Cōtra dilectio ſeqt
cognitōꝫ.ſꝫ idē pt cognoſci bonū a ſe:ergo pt di
ligi a ſe.¶ Item nālr vnūqdqꝫ aial querit qd ſibi

vtile ē. vt cibū ⁊ locuꝫ ꝯpetētē. amor āt ſiue dile/
ctio nihil aliō v̄r niſi appetit⁹ eius qō ē vtile vel ſa
lubre ei qō diligit. ergo vnūqōqꝫ aial ꝑꝑ ſe dili/
git aliud ſicut ꝑꝑ ſe querit. ⁊ ita ꝑꝑ ſe prio diligit.
¶ Rn̄dēdū ē dilectio amicitie. ⁊ ē dilectio ꝯcupi
ſcētie. Dilectio v̄o ꝯcupiſcētie aut ē reſpectu ꝯcu/
piſcibil̄ aut reſpectu ei⁹ cui ꝯcupiſcit̄. Dilectō ami
citie i alteꝝ tēdit. ſil̄r ⁊ dilectio ꝯcupiſcētie rōe ei⁹
qō ꝯcupiſcit̄. ſꝫ n̄ rōe ei⁹ cui ꝯcupiſcit̄. aliqd. n. cō
cupiſcit aliqd ſibi ꝓter hoc āt ē dilectio placentie.

Ad ſecūduꝫ obij · §. ij ·

cit̄ ꝙ dilectōe naturali deus magis diligat̄ ſe. di
lectōe. n. nāli diligit̄ deus vt ſūmuꝫ bonū. ſꝫ ſūmū
bonuꝫ ē ſuꝑ oīa diligēdū. ergo dilectōe nāli dili/
git̄ deus ſuꝑ oīa. ergo: dilectione nāli diligit̄ deus
inquātū bonus. ſꝫ angelus nō ē ſūme bonus. er/
go nō ē ſūme diligēdus. ergo nō nāli dilectione
plus diligit āgelus deū q̄ꝫ ſe. ¶ Itē hoc ꝓceptuꝫ
diliges do. deū tu. ex to. cor. ē ꝓceptū morale. pre
ceptū autē morale ſcriptū ē i mēte. ergo i mēte an
geli ſcriptū erat naturalr̄. Si ergo exiuit i actū ex
nā diligebat deū ex toto corde. ⁊ ita ſuꝑ omnia.
¶ Itē nāli dilectōe diligit aliqs qō ſibi ē bonuꝫ.
ergo magis ſibi bonū magis diligit. ergo maxie
ſibi bonuꝫ maxie diligit. ſꝫ deus ē maxie bonum
ipſi āgelo. ergo āgelus maxie dilexit deuꝫ dile/
ctione nāli. ergo plus q̄ꝫ ſe. ¶ Itē dilectio ſequit̄
ad cognitionē. ergo nālis dilectio ad nālem co/
gnitionē. ſꝫ nāli cognitione cognoſcit deuꝫ eē ſū/
mum bonū ſimplr̄: ⁊ ſibi. ergo nāli dilectōe dili/
git deū plus q̄ꝫ ſe. ¶ Itē dlectabile ſenſibile ſenſū
bene diſpoſituꝫ ſm̄ ꝓportionē ſue voluptatis hꝫ
afficere ⁊ trahere. ergo ſpūale delectabile ſimil̄r
i ſuo genere. ergo ſūme delectabile ſūme trahit ⁊
delectat. ſꝫ āgelica natura i primo ſtatu erat bene
diſpoſita. ⁊ ſm̄ itellectū. ⁊ ſm̄ affectuꝫ. ergo ſūme
afficiebat̄ a ſūme delectabili ſcꝫ deo. ergo dilige
bat̄ dilectiōe naturali plus q̄ꝫ aliq̄ alia creatura.
¶ Itē omnis potētia magis ſe hꝫ ad id ad qō pri
cipalr̄ ē. q̄ꝫ ad id ad qō nō pricipalr̄ ē: ⁊ hoc ē di
ctāte natura. Sꝫ vis ꝯcupiſcibil̄ pricipalr̄ eſt ad
diligēdū deū ꝓpter ſe. nō ē pricipalr̄ ad diligēdū
creaturā. ergo magis hꝫ ſe ad diligēdū deū ex na
tura q̄ꝫ creaturā aliquā. ergo ex nā diligit deum
plus q̄ꝫ creaturā aliquā. ¶ Preterea. ſi ex natu/
rali potētia ſufficiēs eſt ad diligēduꝫ creaturā ꝓ/
pter ſe. ex nāli potētia poterat deū diligere ꝓpter
ſe ⁊ ſuꝑ omnia. ⁊ ita nāli dilectione diliget̄ deus
ſuꝑ omnia ꝓpter ſe. Ad ꝯtrariū ſic. Naturalr̄
diligit̄ deus ab angelo ꝓpter bonū angeli. cū er
go illud ꝑꝑ qō ſe diligit̄. magis diligit̄ q̄ id qō ꝓ
pter ipm̄ diligit̄. ergo āgelus nāli dilectione ma/
gis diligit ſe q̄ꝫ deū. ¶ Itē natura reflectit̄ i ſe qō
apparet i naturalibus. Intēdit eniꝫ ſe cōſeruare
per actū generatiue. Intēdit ꝯſeruare indiuiduū
per actuꝫ nutritiue. Unde dilectio naturalis ē ad
ꝯſernādum ſe. quicqd ergo diligit̄ naturali dile/
ctione ꝓpter ſe diligit̄. ergo angelus magis ſe di
ligit q̄ꝫ deuꝫ. ¶ Iteꝫ dilectio natural̄ ē ſm̄ cōcu/
piſcētiā. ꝯcupiſcētia autē ortū habet ex idigentia.
Indigētia autē refert̄ ad indigēteꝫ. ergo dilectio
natural̄ ad ipm̄ diligēteꝫ. diliget. n. ꝙ ſuā ꝯplet in
digētiā. ¶ Itē diligere ē dilectionē hēre in cōue/
niēti. ergo naturalr̄ diligere ē hēre dilectiōeꝫ i cō
ueniēti naturalr̄. ⁊ maxime in maxie ꝯueniēti. ſed
maxime ꝯueniēs eſt āgelo ꝙ ē de eē angeli. ergo
magis diligit̄ naturalr̄ ab āgelo ꝙ eſt de eē eius
q̄ꝫ ꝙ nō ē. ſed deus nō eſt de eē eius. ergo nō ma
xime diligit̄. ¶ Ad obiecta ſic pōt rn̄deri primo
facta diſtinctōe. Eſt nālis dilectio duobus mōis.
vno modo ſm̄ ꝯueniētiā ad bruta. ſm̄ ꝙ oē aial
diligit qō ꝯueniēs ē ſibi in eē. ⁊ hoc mō ſicut bru
tuꝫ nō aſcēdit ad dilectōeꝫ dei. quē nō cognoſcit
naturalr̄. licet ſit pricipiū ſui eē. ita nec nā rationa
lis. ſꝫ oino ſiſtit i ſe. Alio vero modo nā ratōnal̄
qr abūdat i potētia cognoſcēdi deū. ⁊ cū hoc ha
bet cognitionē dei naturalr̄ inſitā. hꝫ dilectiōem
dei naturalr̄ inſitā. i qua diſtiguit̄ a brutis. ⁊ hac
dilectōe diligit̄ deus vt maxie ꝯueniēs ⁊ maxie
delectabilis angelo vl̄ homini ſm̄ animā rōalē.
Si ergo querat̄ vtrū deus magis diligit̄ q̄ꝫ āge/
lus a ſeipo vl̄ ecōuerſo. Dicēdū ꝙ pria dilectōe
que ꝯuenit cū brutis nō diligit̄ deus ſicut nec co
gnoſcit̄. dilectōe vero ſcda ꝓut ē ꝯcupiſcētie dili
git̄ deus naturalr̄. Iſta autē dilectōe nō ē magis
⁊ minus vl̄ eque diligē deū ⁊ ſe. qr dilectio iſta n̄
diſtiguit iter bonū qō ꝯcupiſcit̄ ⁊ cui cōcupiſcit̄.
tāq̄ꝫ ſint duo ꝯcupiſcibilia. ſꝫ ē vna dilectio hui⁹
⁊ illius. Un̄ aſſignat̄ vna regula. ꝙ amore nāli q
ē ꝯcupiſcētia: diligit̄ vna dilectōe qō maxie ꝯcu
piſcit̄ ⁊ cui ꝯcupiſcit̄. Si vero diceret̄ diligē ad/
herere bono ꝑ affectū ſiue affici delectabile circa
bonū inq̄ꝫtū huiuſmōi quēadmodū ē i dilectōe
q̄ ex dliberatōe ꝓcedit. ſm̄ hoc āgelus magis vl̄
minus potuit diligere. ꝓut diſtiguebat vnū eē al/
tero melius vl̄ minus bonū. ⁊ ſꝫ hoc de⁹ magis
ē diligēdus ab angelo naturalr̄ q̄ ipe a ſeipſo. ⁊
ſic dilectio ſeqt̄ electōeꝫ. Eligere. n. ē alteꝝ alteri
ꝓoptare. ¶ Ad prio obiectū dōm ē ꝙ deus natu/
ralr̄ diligit̄ vt ſūmuꝫ bonū. ⁊ ſūme diligit̄. i. ſūme
diligēti ſibi ꝯcupiſcit̄. ſꝫ ex natura niſi eleuet̄ ꝑ gra
tiā non ſūme diligit̄. i. ꝓpter ipm̄ ſūme appetit̄. ⁊
hoc vltimo mō diligit̄ dus ex caritate vl̄ ex rōe.
cū ergo naturali dilectōe deus ſūme ꝯcupiſcat̄. i
hoc mō diligit āgelus ſeipm̄. nihil. n. ſeipꝫ ꝯcu/
piſcit. ſꝫ ſe diligit tāq̄ꝫ bonū cui ꝯcupiſcit: tāq̄ bo
nū ſibi ꝯueniēs. diligit ergo ſe maxie: vt rōeꝫ ꝑꝑ
quā ꝯcupiſcit: deū maxie: vt maxie ſibi ꝯcupiſci/
bile. ⁊ ita vtrūſter dr̄ maxie. ⁊ vnica tn̄ dilectō. qr
rō diligēdi ⁊ dilectū: n̄ mltiplicat actū dilectōis.
¶ Ad ſcdm̄ vero obiectū dicēdū ē. ꝙ lꝫ iſtō ꝓce/

ptuz. s. diligere deū i toto corde τc. ſit ſcriptuz in
mēte naturalr. ñ tñ natura ſufficiēs ē pricipiuz ad
eliciēdū illuz actū. ſ; regrit gr̄a gratūfaciēs. Nec
exit in hunc actū niſi prius data gr̄a. Et ē ſimile.
Tenet homo ex libero arbitrio ad diligēdum ex
caritate. nō tñ ſufficit liber arbitriū ad huiuſmōi
dilectōez. niſi cū h; caritatē. ¶ Ad tertiū dōm. q
dilectōe naturali diligit āgelus deū vt maxie bo
nū ſibi. ñ tñ ſequit q ex natura diligat eū plus q̃
ſe. hoc mō dilectōis. ſ. ɔcupiſcētie. cū angelus ſit
rō illius dilectōis nālis. vñ vltima rōcinatio nō
valet. ¶ Ad quartū dōm. q l; dilectio ſequat co
gnitionē. τ cognoſcat deū eē ſūmū bonū. τ ita eē
maius bonū q̃ ſit ipſe. nō tñ ex nā magis diligit
dilectōe ɔcupiſcētie: q2 ꝑpter ſe diligit deū. ſed in
cognitōe nāli que cō format gratuite: bene ſequit
illud. Ibi. n. natura p gratiā eleuat. vt diligit deū
ꝑpter ſe tanq̃ ſūmuz bonū. ¶ Ad qntū dōm q l;
deus ſit ſūme delectabile τ ſūme trahens ad ſe p
dilectionē affectū bene diſpoſitū. nō tñ appetitus
āgelicus ſūme trahebat ex diſpoſitōe nature. ſed
ſi hēret diſpōez gratie aut glorie: tūc poſſet ſūme
trahi ſm ſuā ꝑportionē. non ergo ē defectus ex
pte attrahētis ſiue allicietis. ſ; ex pte eius qō d;
trahi: q2 nō hēbat diſpoſitionē ꝑportionalē. gr̄e
ſc; vel glorie. ¶ Ad ſextū dōm. q l; potētia natu
ralr iclinet ad diligēdū plus q̃ ſe vel aliā creatu
rā. nō tñ nā p ſe ſufficiēs eſt ad exitū in actū dile
ctōis iſtius. vt diligat plus q̃ ſe. ſ; bñ poſſet dili
gere ex nā deū plus q̃ aliā creaturā. Qō āt exeat
ad diligēdū plus q̃ ſe. hoc ē p gr̄az q̄ ē ɔplemētū
nāe. nō ſic aūt ē ɔplemētū quēadmodū ars ē cō
plemētū. qō. n. ars pōt facilr: nā pōt cū difficulta
te iplere. Nō ſic aūt ē de gr̄a. Qō. n. gr̄a pōt. hoc
nā nō pōt: niſi adiuta p gr̄am. ¶ Ad vltimū vero
dōm ē. q l; natura poſſit ad diligēduz creaturā
ꝑpter ſe nō tñ pōt ad diligēduz deū ꝑpter ſe: niſi
adiuta p gr̄am. q2 diligere creaturā ꝑpter ſe vel
ē motus vicij: vel motus nāe. natura aūt pōt ex ſe
deficere. nō pōt ex ſe pfici. ſ; cū pficit: tūc mouet
ad diligēdū deū pp deū. ex nā aūt pōt ad diligē
dū deū pp ſuā vtilitatē. ¶ Ad obiecta āt i ptē ɔ̄riā
qbus videbat oſtēdi. q āgelus magis diligebat
ſe q̃ deū dilectōe nāli. ſic vꝫ rñdēduz. q l; ange
lus ſit ipa rō diligēdi. nō tñ magis diligit. i. ɔcu
piſcit. q2 nihil a ſeipo ɔcupiſcit. maxie ergo dili
git āgelus vt rō: maxie de9 vt cōicabile. ¶ Hoc
ēt ex ſcōa rōne appet. q2 natura inflectit i ſe tanq̃
i rōem. nō tanq̃ in primū ɔcupiſcibile. ¶ Ad idē
tēdit tertia rō. q āgelus diligit deū. ſ. vt ɔplemē
tu; ſue nāe. τ ita pp ſe. ¶ Ad quartū dōm. q cu;
q̄rit. vtrū āgelus magis diligat dilectōe nāli deū
q̃ ſuā formā vl̄ ecōuerſo. Rñdēdū q cū dicim9
dilectionē nālem. intēdimus eā ꝑcedere mediāte
forma angeli. dilectio āt que ē i ɔcupiſcētia: ſemp
tēdit in aliud tanq̃ ɔcupiſcibile. vñ hoc modo ñ
erit forma angeli cōcupiſcibile. ſed rō ɔcupiſcē
di. deus autē vt ipm ɔcupiſcibile.

Ad tertiuz quo . §. iij.

querit. Utrū vnus āgelus diligat aliū angelū di
lectōe nāli ſicut ſe? Qō non vꝫ. ſe. n. diligit tanq̃
rōez oium ɔcupiſcibiliū. aliuz āt āgelum non ſic
diligit. ergo nō diligit aliū angelū ſicut ſe. ¶ Pre
terea. ſi diligere nāe dicat appetere ei bonum qō
ſibi ɔpetit. hoc nō vꝫ. Nā ſicut diuerſa ſūt appen
tia: ita diuerſa ſūt appetibilia. τ ita ñ idez appetit
alteri āgelo qō ſibi. ¶ Preterea. diligere aliū an
gelū ad vitā eternā ad quā ſe diligit ē motus ca
ritatis. ergo ñ ē motus nāe ad quē ipa nā ſufficit.
¶ Itē ſi diligere ſicut ſe. ē diligere eu; q2 ē imago
dei. cuius ē ipe imago. τ ita in rōe imagis ſit hec
ſilitudo ſm quā attendit dilectio nālis. Scō; hec
ex naturali dilectōe eque diliget āgelus ab ange
lo alio. vt diliget a ſe τ in tātum. rō. n. imagis eſt
eque naturalr i vtroq;. ergo rō diligēdi nāliter.
ergo tātum diligit angelus aliū angeluz natura
liter quātum ſe. qō cum nō ɔcedatur eo q penes
ipm reſidet ratio diligēdi naturalr aliuz. non erit
hec ratio diligēdi naturalr ex reſpectu imaginis
diuine. Qō autē angelus diligat aliū angeluz
vt ſe. habet ex hoc qō dr̄ ecc. xiij. Omne animal
diligit ſibi ſimile. τ ois homo ſibi ſimili ſociat. τ
hoc ē ex natura. ergo τ āgelus naturali dilectōe
diligit aliū vt ſe. q2 ſicut ē nota ſimilitudis. ſimili
tudo autē hec ē i coniūctione nature. ergo dile
ctione naturali diliget aliū vt ſe. Huius etiā rei
gratia querit. ſi vnus angelus habeat meliora na
turalia q̃ alius angelus. vtrū naturali dilectōne
ſit magis dilectus? Quod videt. q2 bonū natura
le ē naturalr diligēdum. τ magis bonū in via na
ture magis diligēdum. ergo āgelus naturali di
lectōe aliquādo plus diliget aliū q̃ ſe. ¶ Contra.
quicqd diligit naturali dilectōe. ꝑpter ſe diligit.
ergo magis ſe diligit q̃ aliū āgeluz. ¶ Ad quod
dōm. q naturali dilectōe diligit angelus angeluz
vt ſe. nō tñ quātuz ſe. vt. n. ē nota ſilitudinis ñ quā
titatis. hec autē ſilitudo ē i cōicatione eiuſdē na
ture intellectual. ¶ Per hec pōt patere qualr re
ſpondēduz ē ad primo obiecta. nō. n. attēdit illa
ſilitudo quātuz ad rationē diligēdoꝝ. nec q̃tum
ad appetitū vite eterne. nec quātuz ad rōem ima
ginis. iſte eīm ſunt ɔditōes quas diſtiguit liberuz
arbitriū inquātuz huiuſmodi nō inquātuz natu
ra. ¶ Ad aliud dicēdum. q licet vnus āgelus me
liora habet naturalia q̃ ipſe angelus diligēs. nō
tamē naturalr plus ſe ab illo diligit. ſ; cōpara
tione alioꝝ angeloꝝ teneret hec ratio ɔparatōis
non reſpectu ſui.

Ad quartū quo . §. iiij.

querit de dilectōe nāli hois rōne aie vel corpis.

vtrū fuit ordiata sub dilectiōe nālī alterius angeli. Qḋ vr̄. Sicut.n. corpus qḋ ē infra aīaȝ diligit minus ꝙ̄ȝ aīa. ita aīa que ē infra angelū naturalr̄ diligit infra angelū: siue minus ꝙ̄ȝ angelus. ¶ Sȝ ꝯ̄rium vr̄ p hoc. ꝙ aīa nata ē associari angelo ī beatitudine. ergo cū angelus teneat naturaliter diligere pticipē beatitudīs sicut se tenetur diligere hoīem rōne aīe rōnalis sicut se. ergo n̄ ē ordiata dilectio aīe rōalis sub dilectiōe angeli. ¶ Silr̄ obijcit de dilectiōe angeli respc̄u corpis hūani. ad qḋ.n. pucit grā ad hoc nitit natura aīe rōnalis. sȝ grā p caritatē puenit ad dilectōȝ corporis hūani: vt diligat infra spūm. ergo angelus nāli dilectōe diligit corpus hūanū. Sȝ ꝯ̄rium vr̄. q2 nec corpus hūanuȝ iuuat ad eē angeli: vel bn̄ eē. sȝ illud solū vr̄ naturalr̄ diligi qḋ iuuat ad eē eius vel bene eē. ergo corpus humanū nō est diligibile ab angelo dilectōe naturali. Rn̄dendū ꝙ hō gratia aīe rōnalis nāliter ē diligendus ab angelo quasi ipē ꝫ ꝙ dilectio nālis elicitur a nā in qua abūdat hō vltra naturā. qua silr̄ naturaliter diligit a suo simili: ⁊ hoc ē inꝗ̄ȝtū ex natura possibilis ē ad beatitudinē eandē ad quā angelus fuit possibilis. Est aūt nā alia qua silr̄ diligit suū simile. ⁊ quātomagis ē silr̄: tātomagis diligit. ⁊ ꝫm hūc modū q2 angelus angelo ē similior: ꝙ̄ȝ angelus aīe. cū genē ꝓxio differāt āgelus ⁊ aīa: magis dilexit angelus angelū dilectōe nāli ꝙ̄ aīam. ¶ Ad illud qḋ obijcit dōm ē. ꝙ n̄ ē simile de dilectōe aīe ad corpus ⁊ angeli ad aīaȝ. q2 corpus n̄ ē possibile ad illā beatitudinē ꝗ̄ ꝯsistit ī visiōe dei. sicut ē possibilis angelus ⁊ aīa. Unde alia rōe diligit angelus aīaȝ ⁊ aīa corpus s. suū vel alterius hoīs. q2 angelus diligit aīam vt possibilē pticipare eandē beatitudinē. aīa v̄o diligit corpus vt qḋ cedat ei ī augmētū glorie: n̄ ꝙ̄ȝtum ad imaginē glīe: sed multitudinē eoꝝ de q̄bus est gloriādū. ¶ Ad illud v̄o qḋ obijcit de dilectione naturali ipius corpis hūani. rn̄dendū ꝙ nō pp hoc ē dissilr̄ naturali dilectōe. q2 ꝯfert ad bn̄ esse cēntialr̄ ⁊ principalr̄: vel q2 possibile sit pticipare btītudinē. sȝ q2 secūdario pt ꝯferre ad id de ꝗ̄ gl̄iatur āgelus secūdario. pīo.n. gloriat āgelus ī deo. secūdario gloriat ī p̄mio hoīs q datus ē ei ī custodiā. ⁊ hoc p̄miū ē hoīs rōe aīe ⁊ rōe corporis. q2 ergo nāliter ꝺ̄siderat āgelus ⁊ primuȝ p̄miū ⁊ scḋȝ sȝ drn̄ter. iō dilectio nālis fuit ī angelo ⁊ respc̄u dei in ꝗ̊ principalr̄ natus ē gloriari. ⁊ respectu aīe rōnalis ⁊ corpis cū remunerat.

Articulus tertius.

AD articulū tertiū querit de rōne nālis dilectiōis ī angelo sicut ē ī gratuita dilectōe. Pria rō diligēdi ē dns. Si.n. pria rō in dilectōe nāli ex pte diligētis ē. tūc vr̄ cū āgelus diligat se pp se ꝙ fruat se. frui enīȝ ē amore īherere alicui rei pp seipām. ergo angelus ī pio statu fruebat se. sȝ dicit aug. in lib. lxxxiij. q. ꝙ totū ⁊ solū malū ē vti fruēdis: ⁊ etiā frui vtēdis. sȝ creatura ē vtendū. angelus āt creatura ē. ergo se vti dȝ n̄ frui. ergo nālis dilectō eēt pcīm vel cū peccato. ¶ Preterea. dicit aug. in li. de ciui. dei. ꝙ amor sui ē fūdamētū ciuitatis dyaboli. sicut amor dei ē fūdamētū supne ciuitatis. s. hierlm. ergo amor ꝗ̊ angelus diligebat se pp se: pcīm erat. Sȝ vr̄ ꝯ̄rium. q2 dilectio ē ꝯiunctio ꝯuenīētis cū ꝯuenīēti. vel copula amātis ⁊ amati. sicut dicit aug. de trini. Sȝ nihil copulat vl̄ sibi ꝯiungit vt cōueniēs: ergo angelus n̄ diligit se pp se. Ad qḋ dōm. ꝙ nō seqt si diligit se pp se ꝙ fruat se. nisi pp se diceret finē ꝯcupiscētie ꝓcedentis ex electōe rōnali. creatura aūt n̄ ē finis huiusmōi ꝯcupiscētie. hoc.n. eēt ponē mutabile bonū sub rōne summi boni. ⁊ sic eēt pcīm ꝫm qḋ dicit aug. in li. de lib. arbi. ⁊ de ꝯfessiōe. Ue illis q diligūt tuos nutus ꝓ te. Si vero pp se n̄ dicat finem sȝ rōnem ex pte subiecti inclinātē ad talē actuȝ a natura. ꝫm hoc n̄ sequit. diligit se. i. suū viuere ⁊ ītelligere pp se ꝙ ꝓpter hoc fruat se. nec ī hoc ē motus libidinosus sȝ nālis. ¶ Ad illud vero qḋ scḋo obijcit de amore sui q ē fundamētū terrene ciuitatis. dōm ꝙ ille amor q ē naturalis sui. i. sue vite siue ītelligētie n̄ ē fundamētū babilonis siue terrene ciuitatis. sȝ amor sui. i. sue excellentie vel sue voluptatis vl̄ ditatōis īdebitus: ē fundamentū. ⁊ hoc mō hic n̄ accipit. ¶ Ad aliud vero qḋ obijcitur. ꝙ nullus pōt diligere se pp se. ⁊ ita nec angelus. q2 nihil copulat sibi vt cōueniens sibi. Rn̄det. ꝙ cū dr̄ angelus diligit se. alteꝝ ē in rōe diligētis ⁊ qḋ diligit. angelus.n. suū esse diligit. non aūt angelus ē suum eē vel sua vita. ⁊ ita pōt interuenire dilectio ꝓut est copula. Cum aūt dicit. deus diligit se. ibi dilectio non ē copula: sed ē ipsa essentia diligentis.

AD alterā ptēȝ huius geminati articuli ꝗ̄ querit. si sit drīa inter dilectōem naturalē angeli ⁊ mercēnariā. si ī eos potuit eē. ⁊ sit ꝫmo de bono mercēnario. de ꝗ̊ dr̄ luc. xv. Quāti mercēnarij sūt ī domo patris mei ⁊c. Mercēnarius.n. bonus est q diligit deū pp beatitudinē vt. s. sit sibi btītudo. ⁊ ita diligit deū pp suū ꝯmodū. ⁊ hoc idem facit dilectio naturalis: ergo n̄ vident differre nisi alia ponat. ¶ Preterea si nulla poneret drīa illius ad illā: sicut vna dilectiōe posset mereri ita ⁊ alia. cū aūt naturali dilectōe n̄ possȝ simplr̄ mereri. erit drīa illius dilectōnis ⁊ illius. que ergo assignat drīa. ¶ Ad qḋ dōm. ꝙ dilectōis naturalis natura est principiū ⁊ origo. dilectōis v̄o mercēnarie siue sit ī angelis siue nō. grā ē origo siue principium. gratia.n. mouet libeꝝ arbitriū in his que n̄ attingūt statū perfectōis ad diligendū deum propter

beatitudinē ſiue vitā eternā. ⁊ ita ꝓpter ſuuz cō/
modū gratuitū. ¶ Et ſi obijceret forte aliquis. ꝙ
ꝓponit bonū creatū bono īcreato. ⁊ ita ē motus
demeritorius ñ meritorius. rñdet ꝙ nō. Hec. n.
dictio ꝓpter: nō dicit ibi ꝙ beatitudo creata ſit fi
nis vltimus ad quē deus ordinet. ſz dicit finez q̄
quieſcit ꝯcupiſcēs deū. ⁊ ita deus beatificans fi/
nis ponit. nō aūt aliqd loco dei. ꝙ aūt motus il/
le mercēnarie dilectōis ſit gratuitus. pz per hoc
qđ dicit beatus berñ. In primis diligit homo ſe
ꝓpter ſe. Caro quippe ē ⁊ nil ſapere valz pꝑ ſe.
Cūqz ſe videt ñ p ſe ſubſiſtere deū. quaſi neceſſa
riū ſibi īcipit p fidē inq̄rere ⁊ diligere. diligit er/
go i ſcđo gradu deū. ſz pꝑ ſe ñ ꝓpter ipm. At vͦo
cū ipm ceperit occaſiōe neceſſitatis colere ⁊ ſre
quētare cogitādo: legēdo: obediēdo: orando: q̄/
dā huiuſmodi familiaritate paulatimqz inoteſcit
deus: ꝯſequēter ⁊ dulceſcit. guſtatoqz q̄z ſuauis ē
deus: trāſit ad tertiū gradū: vt iā ñ diligat deum
ꝓpter ſe ſz ꝓpter ipm. Ex quo accipit. ꝙ cū dili
gere deū pꝑ ſe in ſcđo gradu ſit in fundamēto fi
dei erit motus caritatis. ⁊ ita motus meritorius
differēs a motu nāli. ¶ Sz adhuc querit. ratōne
illius primi gradus quē ponit bēs berñ. Cū an/
gelus ñ ſit caro. nō hz illū primū gradū dilectō/
nis. ⁊ ita non diliget ſe ꝓpter ſe. Hoc. n. ibi aſſi/
gnat ꝓ rōne. q2 nihil pōt vltra ſe q2 caro eſt. ſed
angelus ſpūs ē nō caro. ergo ñ diligit illo motu
dilectōis. ſz iſte motus dilectiōis ē primus. ergo
iſte motus dilectōis naturalis nō erit in angelis.
Ad qđ dōm. ꝙ motus dilectōis naturalis ī hoīe
dupliciter reflectit in ſe. tū rōne carnis. tū ratiōe
ſpūs. Anima. n. rōnalis diligit ſe q2 ſpūs ē: ⁊ q2
ꝯiuncta ē carni. Angelus vͦo alteꝝ iſtoꝝ modoꝝ
diligit ſe dilectiōe naturali. ⁊ illo mō eſt rō dile/
ctionis naturalis vel in homie vel in angelo. q2
caro ē. ¶ Preterea notandū ē. ꝙ iſte primꝰ gra/
dus nō ē niſi dilectōis bone. Unde cum dicit ꝙ
hō nō diligit niſi ſe. q2 caro ē. nō accipit ibi ca/
ro ꝓ natura corrupta: ſz ꝓ natura in ſe. nō inq̄z/
tum ē corrupta. vñ aliter accipit cū ē rō dilectio/
nis naturalis: ⁊ cū eſt rō dilectōis libidinoſe. ex
vna eniz pte accipit ꝓ natura. ex alia vero parte
ꝓ natura corrupta inq̄ztuz huiuſmōi. Secūdus
aūt gradus in quo diligit ꝓpter ſeipm. ſm rōez
beati berñ. nō hz eandē rōnez oīno ſz in pte. Cū
enim dr̄ diligit deū ꝓpter ſeipm. rō ſumit ex pte
dei: ſz mouēte gratia. cū autem dr̄ dilectōe natu/
rali diligit deū ꝓpter ſe angelū: rō ſumit ex par
te ſui: ſz mouente natura.

Membrū ſecundum.

AD membrū ſecundū pricipale huius
queſtionis quo querit. vtrum dilectio
naturalis ſit mō in angelis bonis iam
glorificatis? Qđ videt per hoc. ꝙ gr̄a
⁊ gloria pficiunt ⁊ ꝯſummāt naturā. ergo ñ de/
ſtruūt actū naturalē in angelis: vel q̄ztum ad co/
gnitionē: vel q̄ztum ad affectōez. ergo nec q̄ztum
ad dilectōem. ergo dilectio naturalis non aufert
aduenīēte gr̄a vel gloria i angelis. ¶ Preterea.
cognitio veſpertina ñ tollebat vel tollit i angelis
aduenīēte matutina. ſicut habet in geñ. cuz dicit.
factū ē mane ⁊ veſpere dies vnus. Sz cognitōe
matutine rñdet dilectio glorioſa. cognitōe veſpti
ne dilectio nature aut ratōnis ſeu liberi arbitrij.
ergo habita dilectiōe glorioſa nō tollit dilectio
naturalis ſeu rōnis vel liberi arbitrij. ¶ Itē ſta/
tus pene ⁊ glorie ſibiinuicē aduerſant ex eadem
pte. ſz ſtatus nature ē virtus indifferēs. ergo non
tollet per aduentū glorie. nihil ergo ꝓhibz ſimul
habere dilectōez nature ⁊ glorie boni. ergo an/
geli cū hñt dilectōez glorie: ñ ab eis euacuat di/
lectio nature. Sz vr̄ ꝯtrium eo ꝙ dilectio nātu
re reflectit ad ſe. ſz dilectio glorie totalr̄ deo inni
tit. ergo cuz inniti ſibi: ⁊ inniti deo totalr̄ inter ſe
opponant. nō erit dilectio nature ſimul cū dile/
ctiōe glorie in angelis. ¶ Pretrea. ibi ſicut dicit
berñ. ſeipm diligit hō ꝓpter deū. ⁊ ita eadē rōe
angelus q iaz ē in illo ſtatu. ſ. glorie. diliget ſe pꝑ
deū oīo. ⁊ ita ñ erit ille motus quo diligit ſe an/
gelus ꝓpter ſe. ¶ Preterea. j. coꝛ. xv. Primuz
ē qđ aiale ē q̄z qđ ſpūale ē. Qđ aūt aiale ē ex pte
ē. Qđ aūt ſpūale ē ad pfectionē ptinet. Dicit aūt
j. coꝛ. xiij. Cū venerit qđ pfectū eſt euacuabit qđ
ex pte ē. ergo ſupueniēte qđ oīno ſpūale eſt: eua/
cuabit qđ ē aiale. ſz dilectio naturalis in hoīe eſt
aialis. ergo dilectio naturalis euacuabit aduenīē
te dilectōne glorie: pari rōne in angelis. ergo di
lectio nālis abſorbet a gloria in ſanctis angelis.
¶ Itē. iij. reg. x. dicit ꝙ regina ſaba vidit ſapien/
tiā ſalomonis ⁊ domū quā edificauerat ⁊ cibos
menſe eius ⁊ ordies miniſtrātiū: nec hēbat vltra
ſpm̄. Sz vidē ſapiaz ſalomonis: nihil aliud ē q̄z
hře viſionē glorioſam. nō habere vltra ſpiritū ē
deficere a ſe. ergo cū ſpiritus ꝓficit in deū pfectu
vltimo: totaliter deficit in ſe. ſz deficere in ſe ē de/
ficere a cognitōe ⁊ dilectōe que i ſe reflectit. er/
go ſpūs angelicus cū hz dilectōem ⁊ cognitōez
glorioſā: deficit a naturali iaz dicta. Ad quod
videt rñdendū per hoc qđ dicit berñ. cuz intro/
ductus fuit ſeruus bonus ⁊ fidelis i gaudiū dñi
ſui. ⁊ inebriatus ab vbertate domus dei q̄ſi ebri
us a muſto oblitus ſui ⁊ a ſe penitus deficiēs to
taliter pergit in deū ⁊ deīceps adherēs ei vnus
ſpūs erit. ⁊ iteꝝ in ps. Introibo i potentias dñi.
dñe memorabor iuſticie tue ſoliꝰ. ⁊. ij. coꝛ. v. Et
ſi iā cognoſcimus xpm ſm carnē nunc iam non
nouimus. Et ſimiliter dicit Jo. xvi. Si ñ abiero
paraclitus nō veniet ad vos. Abire aūt ipm fuit
recedere q̄ztuz ad naturalez amorem. qui tñ bo/
nus erat. q2 diligebant eum in hac carne morta-

li. Paraclitũ aũt venire fuit amorẽ spiritualẽ istĩ di ad pfectũ. Vñ cũ amor ille spũalis euacuauerit hũc carnalẽ. qui tñ bonus erat. amor patrie videtur euacuare nãlẽ. q reflectit i se. ſʒ ſi ſit aliqs nãl qui nõ reflectit i se. talis pficit ad dilectionẽ glie. Ad obiectũ rñdẽdũ ẽ ad pmũ. q gra et glia cũ pficiũt nãm. nõ tollũt pfectionẽ nãlẽ ſm ẽentiã ſʒ ſʒ hoc q ẽ ibi ipfectũ. ipfectio ĩs aũt ẽ qd i se tã quã i rõne dilectionis reflectit. Ad secũdũ dõʒ q ãgelus bonus adhuc hʒ duplicẽ cognitõʒ. matutinã et vespertinã. qr ẽ i duplici statu. inquãtum cõtemplat deũ et inquãtũ ministrat. Inquãtũ ãt cõtẽplat deum hʒ cognitionẽ matutinã. Inquãtum aũt ministrat necessaria ẽ cognitio vespertina. Cũ autẽ omnino cõtẽplabit. nec erit necessarium ministeriũ. tũc erit matutina cognitio et ñ erit necessaria vespertina. Silr põt eẽ de dilectõe vt duplicit vtat dilectione illa que ẽ nature ex vna pte. illa que ẽ glorie vel liberi arbitrij ex alia pte. tũc aũt totalit pget dilectio i dilectũ. s. deũ. Vñ de homine dicũt beatus berñ. Omnis amor carnis ab amore spũs ẽ absorbẽdus. Vocat aũt amorẽ carnis qui refert ad necessaria nature. iste aũt amor tollet. cũ auferet necessitas. ita cũ spũs ãgelicus oino pget i deũ. nec erit respectus ãgeli ad nãʒ necessitatẽ vl' sũd impfectõʒ. tũc erit illi pfectio glie. Ad tertiũ dõm. q status pene siue miserie. directe opponit statui glie. status vero nature ñ simpliciter opponit ſʒ rõe cuiusdã ipfectionis ãnexe que ipfectio tollet et ſi ipa natura remaneat.

Membrum tertium.

Ad tertiũ mẽbrũ pncipale huius qõis quo querit. vtrũ actus dilectionis naturalis sit i demonibus aut nõ. et hoc attẽditur rõne actus naturat' dei. et videt q illa dilectõ naturalis actualis sit i eis. qr cognoscũt deum creatorẽ et gubernatorẽʒ. et ita ab eo eẽ et pseruari i eẽ. ſʒ dilectio naturalis ẽ respectu creatoris. ergo naturalr diligũt demões deũ. Preterea. naturalis dilectio põt stare cum dilectiõe culpabili. cũ ergo culpabilis sit i illis. nõ p illam tollet dilectio naturalis. nec aliquid ẽ aliud qd tollat illã. ergo ẽ in illis. Itẽ omnis creatura naturalr appetit eẽ. quare multo fortius itellectualis creatura. ergo angelus naturalr appetit eẽ. ergo et dyabolus cũ sit angelus. sed ſi appetit eẽ appetit illud sine quo nõ põt pseruari i eẽ. ergo diligit nãlr deũ. ergo hʒ nãlẽ dilectionem dei.

Cõtra. odiũ i actu et dilectio i actu nãlit sũt opposita. ergo nõ simul sũt i eẽ respectu eiusdẽ rei. ſʒ psciẽtia dyaboli sicut vr' dicere aug. i li. retractationũ. odio hʒ deũ: ergo nõ diligit deũ actu siue nã iclinãte siue libero arbitrio. Itẽ aliqs hõ ita ẽ isect' odio alteri' hois. q nã nõ põt icliare liberũ arbitriũ illius ad hoc q diligat euʒ. ẽt nãlr. cũ ergo multo magis sit isectus dyabolus odio. supbia. n. eor qui te oderũt ascẽdit semp. itantum ergo isicitur affectus eius. q natura nõ põt icliare ipm ad hoc q diligat deũ etiã nãliter. Preterea. desperati hoies volunt nõ eẽ. ſʒ ſi volũt ñ eẽ nolũt dei cõseruationẽ. ergo ñ diligũt cõseruatorẽ. ſʒ sciũt q deus ẽ cõseruator eorum i esse. ergo ñ diligũt deũ q ẽ pseruator eẽ eorũ. ſʒ demones multo magis sunt despati qʒ hoies. ergo volũt nõ eẽ. ergo nõ diligũt deũ qui ẽ cõseruator eẽ eor. Itẽ certum ẽ apud demões. q manentes i eẽ nũquam euadẽt miseriã vel penã i qua sũt vl' euadere pñt. nisi nõ eẽnt. ergo vellẽt nõ eẽ. ergo nõ diligũt deũ qui tenet eos i eẽ. ſʒ dilectio hui' cõseruatoris ẽ naturat. ergo hec dilectio pseruatoris nõ ẽ in malis angelis respectu dei. Itẽ d dilectõe sui querit ſi malus angelus diligat se naturalr. diligere. n. se naturalit ẽ diligere eẽ suuʒ et vitã suã. ſi ergo ppter vitationẽ miserie vellet ñ eẽ vel nõ viuere. vel nõ itelligere penã suã. ergo nõ diligit se dilectione nãli. Sʒ cõtrariũ videt qr nullius ẽ habere se odio. vel iusti vel peccatoris. peccator. n. ex libidine diligit qd diligit. libido autẽ nõ ẽ sine substracta natura. necesse est ex cõsequẽti q diligat se. Similit iustus cũ diligat se ex gratia inquãtũ huiusmõi. gratia aũt nõ hʒ sbstractã naturã. ergo vult nãm eẽ sine qua grãm põt eẽ. ergo diligit se. ergo dyabolus naturaliter diligit se. Ad qd dicũt quidã. q dilectio nãl' habitu ẽ in demonibus respectu dei. non tñ exit in actũ. eo q vis dilectiua ita sopita ẽ p peccatum i ipo. q nõ excitat i actum nãlis dilectionis. Secũdum hoc posset rñderi ad obiecta i cõtrariuʒ q lʒ habeat cognitionẽ creatoris et gubernatoris. illa tñ cognitio nõ est sufficiens ad iclinandũ dilectionẽ. ppter cõtrarium appetitum vellet eiʒ iustitiã dei nõ eẽ respectu penarũ quas scit semp eẽ dũ est. Ad secũdum vo dicẽduʒ: q creatura itellectualis habʒ appetitũ habitualẽ sui eẽ. et exiret i actũ. nisi eẽt cõtrarius appetitus qui dñatur i vi illa respectu illius p quẽ cõseruat eẽ. Ad illud vo qd obijcit de dilectione naturali sui eẽ. vl' aliter dõm. vt nũquã tollat ille act' a natura. manente natura. Nam qd dicitur. q damnati vellẽt nõ eẽ. hoc non ẽ nõ eẽ simpliciter. sed nõ eẽ i illa miseria. Vñ q mali aliquãdo volunt mortẽ. hoc est qr vellent eẽ sine miseria.

Questio. xxxj. de dilectione electiua

Dicto de dilectione naturali. dicendum est cõsequẽter de dilectõe electiua siue rõali. q ẽ i ãgel. Et prio pt qri ſi dilectõ huiusmõi sit

ĩ angelis. ¶ Secũdo si ē ĩ eis. vtrũ hac dilectione diligit deus. ¶ Tertio si diligit. vtrũ diligat super omnia hac dilectione. ¶ Quarto vtrũ angelus seipm̃ diligat hac dilectione ⁊ aliũ angelũ.

Membrum primum.

Circa primũ sic obijcit. ꝙ angelus diligat dilectione electiua siue rõnali videtur. Liberũ.n. arbitriũ ē ĩ eis sic supra habitum ē. Liberũ aũt arbitriũ ē facultas volũtatis ⁊ rõnis siue rõnalis voluntatis. ergo rõnalis volũtas ē ĩ eis. ſ3 rõnalis volũtas ē electiua volũtas. que.ſ. ꝓcedit ex cognitione data vel acquisita. ergo volũtas huius ē ĩ ãgelis. Dilectõ aũtē ē volũtas boni ex electiõe ꝓcedēs. ergo dilectio electiua ē ĩ angelis. ¶ Preterea ãgelus h3 potestatē cognoscēdi ex ĩtellectu vel rõe bonũ ⁊ malũ. ⁊ ĩter bona qđ sit meliꝰ. ergo h3 potestatē eligēdi ⁊ ꝑeligēdi. Ex huiusmõi aũt electõe vel ꝑelectõe sequit dilectio. ergo ĩ angel' ē huiusmõi dilectõ. S3 vĩ ɔ̃riũ p rõm quã ponit dama. Assignat.n. rõem quare electio nõ ē ĩ deo. q2 deꝰ nõ ɔsiliat. electio aũt ē a ɔsilio. Si ergo vnus angelus nõ cõsiliat cũ altero nec ēt ĩ seipo. ɔsilium eni cũ deliberatõe: deliberatio aũt ē cũ dubitatione. Si ergo ĩ angelis nãlit nõ ē dubitatio. ĩ eis nõ ē dilectio. ergo nec dilectio electiua. ¶ Preterea. dilectio huiusmõi ē ex discussiõe rõnũ ad vtrãq3 ptē. ſ3 discussio rõnũ ad vtrãq3 ptē nõ ē ĩ angelis. ergo nec electio que ɔsequit ex illa. ergo nec dilectio ɔsequēs electionē. Ad qđ dõm ꝙ dilectio electiua ĩ angel' ē ẜm ꝙ eligere ē alterum alteri ꝓponere. ¶ Ad illud vo qđ obijcit ĩ contrariũ dõm ē. ꝙ ē quedã electio que ē ex ɔtractatõe rõnum ad vtrãq3 ptē ĩ ipo dubitãte. p rõcinationē determinãte. ⁊ talis electio ē hõis qui nõ statim ꝓuidet vl' estiat hoc eē illo melius. ⁊ hoc mõ nõ ē ĩ ipis angel' electio. cũ citissime videãt vl' estimant hoc eē illo melius. Est aũt alia electio que ꝓcedit ex iudicio statim habito de bono vel meliori. ⁊ hoc mõ põt eē electio ĩ ipis ãgelis. Qđ aũtē dicit Jo. dama. electõ3 nõ eē ĩ deo. electiõis ē ɔsiliari. deus aũt nõ ɔsiliat. ignorãtie.n. ē cõsiliari. verũ ē de electõe que requirit ɔsiliũ sicut loquit phus. non ꝙ oĩo tollat electio a deo. ẜm ꝙ electio ē actus ꝑfectus rõis vel ĩtellectus contra bonũ. Jn angelis vero põt eē cõsilium. Unde inferiores angeli consiliũ accipiũt a supiorib' quid placeat deo ⁊ quid faciẽdũ ē. Superiores autē ɔsulũt deum de his que ptinent ad eius voluntatē. Si ergo hoc ē ĩ sãctis angelis. multomagis est ĩ angelis: ex eo ꝙ habēt ẜm naturã ꝙ adiuicē cõsiliant. Nec hoc ē cõtrarium. ꝙ ignorãtie ē consiliari. Jgnorãtia aũtē ē pena. Est.n. ignorãtia que dã que ē pena. ⁊ tal' ñ fuit ĩ angel' ex nã. Est ãt alia ignorantia que nescientia dicitur. ⁊ hoc mõ ml'torum erat ignorantia. hanc autem sequitur cõsilium.

Membrum secũdum.

Ad secũdum quo querit. si dilectio electiua ē ĩ angelis. vtrum hac dilectione diligat deus? Et videt ꝙ sic. Sicut.n. ĩ hõie ē. ꝙ ex electione nõ recta potest diligere aliquid qđ nõ ē deus pro deo. vel qđ ñ ē vere beatitudo pro beatitudine. ⁊ ex opposito ex electione recta põt diligere. qđ vere deus ē ꝓ deo. ⁊ qđ vere beatitudo ꝓ beatitudine. ita potuit eē ĩ angelis. vt angeli mali diligerēt aliquid qđ nõ ē vere beatitudo ꝓ beatitudine. ⁊ qđ non eēt vere deus pro deo. ẜm illũ modũ h3 quē hoc qđ ꝑ alijs diligit deus illi dĩ. Ecõtra. boni angeli qđ vere ē beatitudo pro beatitudine eligētes diligerēt. ⁊ qđ vere deus ē ꝓ deo eligētes diligerēt. ſ3 hoc nõ eēt si dilectio electiua nõ eēt ĩ angelis primitus ĩstitutis. ergo dilectio electiua fuit in angelisꝰ primitus ĩstitutis. S3 videt ɔtrariũ. dilectio.n. electiua ē illius cuius ē electio. electio aũt nõ ē finis. ſ3 eoꝝ que sũt ad finē. Jn hoc.n. distinguit dilectio a volũtate. ꝙ volũtas ē cõiter ⁊ finis. ⁊ eoꝝ que sũt ad finē. electio autē ē eoꝝ que sunt ad finē. cũ ergo deus sit finis: nõ erit eius electio. nullus.n. deliberat. vtrũ velit deũ naturalr. ergo dilectio electiua nõ ē respectu dei. Ad qđ dõm. ꝙ ē loqui de deo ẜm cõem ĩtētionē. h3 quã dĩ deus. ꝙ ꝑ oĩbus diligit ⁊ colit. ⁊ ĩ hac rõe nõ ē eius electio nec dilectio electiua. Alio vo modo dĩ deus ſba cõditiua omniũ. ⁊ regitiua ⁊ rationalis creature ꝑfectiua gr̃a ⁊ gloria. ⁊ ẜ3 hũc modũ diligit dilectione electiua ab angelis bonis. Hoc ergo mõ ꝓut dilectio electiua nõ respicit rõem dei cõem. ſ3 id qđ subest rõni. qđ vere ē id vl' ñ vē ē illud. eē potuit dilectõ electiua ĩ eis.

Membrum tertium.

Ad tertiũ quo q̃rit. si deus illa dilectõe ab angelo ꝑ seipo diligat. qđ videt p hoc qđ dicit aug. ĩ li. de fide ad petrũ. dicit.n. angelos eternos creauit. ⁊ eis facultatē atq3 ĩtelligētiã cognoscēde diligendeq3 veritatis ĩseruit. quos ēt creauit vt ꝑ seipis illum diligerēt. cuius se tales creatos opere cognouissēt. cũ eoꝝ vt tales fierēt nulla merita ꝓcessissent Ut autē hec dilectio haberet iustã ⁊ cõgruã laudē volũtatis quoq3 eis tribuit libertatē vt eēt eis possibile. siue ad eũ qui supra ipos ē ĩtētionē sēse dilectiõis erigere. siue ad se vel ad ea que infra eos sunt: praue cupiditatis semetipos põdere ɔ̃clinare. Ex quo accipit ꝙ deus ɔtulit angelis libertatē volũtatis. vt ꝑ ipis ipm̃ diligerēt. ergo ex libertate voluntatis pre seipis poterant diligere. ¶ Jtē ãgeli cognoscũt ex ĩtelligētia sibi data deũ

eē ſūme bonū ⁊ ſup oīa diligēdū. ſe aūt nō ſūme
bonos. volūtas ergo ex hac rōne ordiata ꝓce/
dēs deū pretulit dilectōe vel ꝑferre potuit ſibi ⁊
omni creature. ergo ex dilectōe electiua. ēt ſi non
adeſſet grã gratūfaciēs. poſſȝ diligere deū ſuper
oīa. Cōtra. caritatis ē diligere deū. ⁊ pp ſe ⁊
ſup oīa. caritas aūt nō ē ſine grã gratūfaciēte. er
go liberū arbitriū nō pōt ī illū actū ſine grã gra
tūfaciēte. nō ergo ex electōe electiua que ē ſolius
liberi arbitrij. potuit angelus diligere deū ꝑ ſeip/
ſo. ¶ Preterea. rōnis ex ſe ñ ē abnegare ſe. ſȝ ex
grã fidei ſiue cognitōis cōſimilis fidei. q. ſ. rōem
eleuet ſup ſe. ſȝ diligere deū pp ſe ⁊ ſup oīa. ē ex
fide vel ex cognitōe cōſimili fidei. ergo nō ē an/
geli ex dilectōe electiua q̄ ē ſoli⁹ liberi arbitrij di
ligere deū pp ſe ⁊ ſup ſeipm. Ad qd̄ dōm. ꝙ ē
quoddā diligere deū pp ſe ⁊ ꝑ ſeipſo qd̄ ē ex grã
gratūfaciēte. cognitōe deformi exiſtēte tāquā fū
damēto: ⁊ caritate tāquā forma. ⁊ iſtud non ē ex
ſolo libero arbitrio. Hoc aūt diligere ꝓcedit ex
cognitōe dei vt creatoris. iuſtificatoris ⁊ glori/
ficatoris. ſm ꝙ ad gliam ꝑtinet viſio dei vnius ⁊
trini. q2 ad hoꝝ cognitionē non ꝑuenit ſine grã.
Eſt autē aliud diligere deū ꝑ ſeipo ⁊ pp deū. qd̄
ꝓcedit ex cognitōe dei vt cōferētis eē. ⁊ ꝯferen/
tis beatitudinē. In hac generali rōe vel potentis
ꝯferre. nec dico ꝯferētis eē ꝑ creatōȝ. vel cōferē
tis beatitudinē ꝑ glorificatōēȝ. q2 ad hoc ñ ꝑue/
nit ſine grã. ⁊ ī hac rōe pōt liberū arbitriū ī an/
gelis diligere deū. Exp pre ſe hāc diſtinctōȝ pñt
ſolui obiecta. ¶ Illud aūt qd̄ dicit aug. ītelligit. ꝙ
lȝ data eēt eis potētia ad diligēdū deū ꝑ ſe. nō tñ
diligere deū ꝑ ſe vt ibi accipit. eēt ex ſolo libero
arbitrio. ⁊ hoc pȝ ꝑ hoc qd̄ dr ī illa auctoritate.
vt eēt eis poſſibile. ſiue ad eos qui ſup eos ē iten
tōȝ ſācte dilectōis erigere. ¶ Ad ſecūdū vō dōm
ꝙ ſm illū modū qui dictus ē ſuperi⁹. poterat an
gelus ex libero arbitrio diligere deū ꝑ ſe. ex ītel
ligētia. n. ſibi collata poterat cognoſcere deū eſſe
ſūme bonū ⁊ ſūme diligēdū. ⁊ ē aliud de rōe vt
ē rō q̄ȝ de nã. Rō. n. vt ē pōt cognoſcere deū vt
ſūme bonū ī ſe. nō tñ vt bñficuȝ. Natura vō ſiue
ratio vt natura. ſi habet cognitionem naturalem
vel appetitū naturalem in ſe quodāmō reflectit.

Membrum quartum.

AD quartū quo querit. vtꝝ angelus di
ligat ſe ⁊ aliū angelū dilectōe electiua
ſiue rōnali ſm ꝙ ſupra dictū ē. Et vi/
det ꝙ nō q2 dilectio rōnalis tēdit ī al/
terū vt ſit dilectio. ergo cū ipe nō ſit alter a ſe. rō/
nalis dilectio nō tēdit ī ſe. ¶ Preterea ſi ali⁹ an/
gelus diligit iſta dilectōe. Hoc ē vel ſm ꝙ ꝑtici/
pat cū ipo ī nã. vel īquātū ꝑticipat cū ipo ī rōne
imaginis diuīe. vel īquātū pōt participare grãȝ
aut gliam ſiue ꝑticipat. Si ſm pͥmū modū non
diſtingueret dilectō nãl' a rōnali. Si mō ſcdo. hoc
nō vr. nō. n. vr ꝙ ratio cognoſcat ſe imaginē vl'
ad imaginē. niſi ex aliqua grã data. ergo per cō
ſequēs ñ diligit ſe illa dilectōe. niſi ex aliqua grã
ſibi data. ergo rō ex ſeipa nō hȝ dilectionē ſui vl'
alterius angeli ſub hac rōne. Sȝ nec tertio mo/
do vr. q2 diligere ſe vl' aliū angelum ex ꝯſidera/
tiōe ꝑticipatiōis grẽ vel gliẽ ē vltra ſe. ergo an/
gelus nō diligit ſe dilectōe rōnali ex cōſideratio
ne iſtius ꝑticipatiōis. Sȝ vr cōtrariū. Dei enim
cuius ē ſūma dilectio ē diligere ſe. angelus ergo
ſi diligit ſe dilectōe rōnali ſiue itellectuali. ī hoc
aſſimilat deo. ſȝ multo maior ē idiuiſio īter dili/
gentē ⁊ dilectū cū deus diligit ſe. q2 ē ſūma idiui
ſio, q̄ꝫ ſit iter diligētē ⁊ dilectū cū angelus diligit
ſe. ergo nō repugnat dilectōi rōnali ſiue intelle/
ctuali ꝙ āgelus diligat ſe. ¶ Preterea. ꝙ āgelus
diligat angelū ad hoc īclinat natura. ⁊ ad hoc ī/
cliat grã. ergo rō q̄ ē media ſiue itellectus ex co/
gnitōe ſib ī data ad hoc īclinat. ergo āgelus dili/
git aliū āgelū dilectōe huiuſmōi. Rñdet. ꝙ an
gelus ⁊ ſeipm ⁊ aliū angelū diligit dilectiōe ele/
ctiua. ¶ Ad pͥmū dōm ꝙ illud vbuȝ dilectio. vt
ſic ſemp ī alterū tēdit. excludit ꝓprium ⁊ priua/
tū amorē. ⁊ loqt de dilectōe gratuita q̄ nūquā re
flectit ī diligētē ꝑ ꝑciſionē. Vñ ex vbo illo nō ha
bet. quin ⁊ dilectio electiua ⁊ nãl' ſit reſpectu di/
ligētis. Preterea vt ē tactū ſupra. āgelus diligēs
ſe ē alter inquātum diligit ⁊ iquātum diligitur.
q2 diligit ſuū eē ſuā vitā q̄ ē altera ab ipo. ¶ Ad
aliud dōm. ꝙ āgelus diligit aliū āgelū dilectiōe
electiua. ⁊ rōne ꝑticipatiōis eiuſdē nãe. ⁊ rōe q̄
ꝑticipat cū ipo ī rōe imagis. ¶ Ad illud qd̄ obij
cit. ꝙ tūc nō diſtiguit a dilectōe nãli. dōm ꝙ nō
ſequit. idē. n. cū diuerſimode accipit. pōt eē ratō
diuerſoꝝ modoꝝ diligēdi. ſicut ī dilectōe merce
naria ⁊ filiali. In vtraqȝ. n. ē bōitas pria rō dili
gēdi. ſȝ ī vna ē rō ipa bōitas īquātū ē bōitas. in
alia ipa bōitas īquātū ē bñfica. Silr ī ꝓpoſito.
Vñ ꝑticipatio eiuſdē nãe ē rō dilectōis nãl. iquā
tū ꝯſiderat vt ens abſolute. Silr. n. nã mouet ad
diligēdū ſibi ſile iquātū ē ſile. Ecci. xiij. Omne aī
mal diligit ſibi ſimile. Participatio autē eiuſdeȝ
nature vt cadit ſub iudicio debiti diligēdi. eſt rō
dilectionis electiue. itellectus enim angeli cogno
ſcētis aliquid eē ſimile alteri indicat illud debe/
re diligi ab illo. ⁊ ita ꝯformitas ſiue participatō
eiuſdem nature vt cadit ſub iudicio debiti diligē
di ē ratio dilectionis electiue. ¶ Preterea. cōfor
mitas ī imagine fuit rō diligēdi dilectionē electi
ua. cognouerūt enim adminus idiſticte. ꝙ erant
cōditi ad imaginē dei ſcȝ inquātuȝ imago dr ex/
preſſa ſilitudo. bñ. n. ſciuerunt naturali cognitōe
nullā creaturā deo ſimiliorē illis. ſed gratia addi
ta diſtinctius ⁊ clarius cognouerūt ſe eē ad ima
ginē. ſciētes ꝑ eēntie ſimplicitatē ⁊ diſtictiōȝ po/

tentiaꝝ naturaliū ſiue habituū. ſe exꝓſſiſſime ꝓut poſſibile fuit creature. ad dei imitationē quātum ad vnitatē eēntie ⁊ diſtīctiōez perſonaꝝ cōditos eē. Scđm ergo ꝙ cognouerūt dilexerūt. vñ cognoſcētes ſe eē ad imaginē dei ɔditos. ſe mutuo dilexerūt dilectōe electiua. ¶ Ad id ergo qđ obijcit. ꝙ nāli cognitōe ſine grā ñ cognouerūt ſe eē ad imaginē. dđm ꝙ ⁊ ſi diſtīcte nō cognouerūt. indiſtīcte tñ ſciētes nullā creaturā deo ſimiliorē illis. ⁊ ita illos exꝓſſiſſime ad imaginē dei ɔditos eē.

Queſtio. xxxij. de localitate angeli.

Dicto đ potentia motiua āgeli ⁊ đ actu eius īteriori. ɔſequēter dđm eſt de actu exteriori. ſ. đ motu locali. Et pͥo đ motu eiꝰ quo mouet̃ i ſe ñ aſſūpto corpore. Secūdo de motu q̄ mouet̃ aſſūpto corpe. Quātū ad primū ingrēdū ē de localitate āgeli. deīde đ motu eius. Circa primū igrēda ſūt tria ¶ Primo vtrū ſit i aliq̄ loco corpali. ¶ Scđo vtrū ſit vbiqꝫ. ¶ Tertio vtrū ſimul poſſit eē i pluribꝰ locis.

Membrum primuz.

Ad primū ſic. Nā loci nobilior ē locato: ſꝫ ſpūs āgelicus nobilior ē quocūqꝫ corpe. ergo ñ ē āgelus i aliq̄ loco corpali tāq̄ ɔtētus ab eo. ¶ Itē ſapi. 7. dr̃ đ ſpiritu icreato ꝙ ɔtinet oīa. ſꝫ ɔſtat ꝙ ſpūs āgelicꝰ ⁊ ſi creatus ſit. plus tñ accedit ad nāz eiꝰ ⁊ rōez. ſm ꝙ ē poſſibile i creatura q̄ aliqđ corpus. ergo ſꝫ viā iſtā plus ɔpetit. vt ſpūs creatus ɔtineat corpus q̄ ecōuerſo. ¶ Preterea. corpis ɔtinētis ad ɔtētū ē ſemꝑ aliq̄ ɔueniētia. ſicut videmus. ꝙ corpibꝰ leuibꝰ. eo ꝙ ſūt leuia. đbet̃ locus ſuperior. ſꝫ grauibꝰ: eo ꝙ ſūt grauia. debet̃ locus iferior. Vñ ⁊ corpa ſuperiora naturalr̃ mouent̃ ſurſuz. iferiora deorſuz. ita ꝙ nec grauia nālr̃ mouētur ſurſuz nec leuia deorſuz. ſꝫ angeli ad locū corporalē nulla videt̃ eē ɔueniētia. imo idifferenter pōt mouē ñ ſolū circulr̃ ſic̄ corpus celeſte. ſed ēt tā ſurſuz q̄ deorſuz. vr̃ ergo ꝙ āgelo nō ɔpetat eē i loco corpali. cū corpori nō aſſignet̃ aliqs locus corpalis: niſi ꝓpter ꝑdictā ɔueniētiā que eſt naturalr̃ locati ad locās. ¶ Preterea. itelligamꝰ ꝑ ipoſſibile. ꝙ nullum eēt corpus. ɔſtat ꝙ adhuc poſſet eē āgelus. nō. n. ē de āgelo ſicut de aīa. que adminus videt̃ q̄tuz ad exītū ſui ineē idigē corpore: ſꝫ angelus de ſe ē natura ſeꝑatus. ¶ Preterea. nullo corpore creato potuit creari. vr̃ ergo. ꝙ nullo mō quo ad eius eē depēdeat a corpe. ⁊ ita videt̃ ꝙ nulla ſit aſſignādi neceſſitas angeluz eē i corpe. vt qđ ei ꝑ ſe ɔueniat. ¶ Si dicat̃ ꝙ veꝝ ē ꝙ hoc ei ꝑ ſe nō ɔueniat ſꝫ ꝑ accidēs. ſ. rōe ſue operatōis. Qđ videt̃ dicere dama. Hoc nihil ē. qm̃ ɔſtat ꝙ ſi dicat̃ eē in loco rōe ſue operationis. hoc nō ē niſi rōe operationū corporaliū. aut rōne eoꝝ q̄ circa nos exercēt. qm̃ planū ē ꝙ rōe operationū quas hꝫ imediate i deū. nō ē ipm aſſignare eē i loco corpali. ergo ſm hoc circūſcripta oī operatōe corpali quā circa nos exercēt. nō eēt dicere ipm eē i loco corpali. qđ falſuz ē. ¶ Preterea. qđ ē dicere āgelū eē i loco. ſi hoc ē ſolū dicere. qꝛ ē duz locus e. hoc nihil ē. qm̃ ſm hāc rationē oīa poſſent dici eē in loco. Si aūt diceret eē i loco. qꝛ loco ē pñs ⁊ locus ei. ſꝫ hoc adhuc nihil ē. qm̃ hoc ē dicere deū eē vbiqꝫ. ⁊ ita nō diceret̃ alio mō āgelus eē i loco. q̄ dicat̃ deus eē vbiqꝫ. qđ videt̃ falſuz. Rñdet̃ bene cōcedimus ꝙ hꝫ eē i loco corporali. lꝫ ſit ſpūs. aliter tñ q̄ corpus. ɔcedimus tñ ꝙ nō q̄tum ad ꝓprietatē loci que ē ſaluare. qm̃ corpus nō ē natū ſaluare ſpm̃. cum ſine eo poſſit. ſꝫ cū poſſibile ē ipm eē in loco quo ad ꝓprietatē loci. que ē ɔtinere vel diffinire. tñ valde dubitabile ē qñō hoc ſit poſſibile. qm̃ in corporibus videmus ꝙ ɔtēta corpora ſūt poſſibilia reſpectu ɔtinētiuz ⁊ ꝑ ɔtinentiā terminant̃. Vñ ipm ɔtinens ē corpus ſuperius. ſm ꝙ dicimus ꝙ aqua ɔtinet terrā. aer aquā. ignis aerē. celum omnia elemēta. ⁊ ponimus ēt ipſa corpora ſuperiora ꝓut ſunt ɔtinentia eē ſicut ſpecies reſpectu inferioꝝ ɔtentoꝝ. Vñ i corporalibus ſemꝑ ponimus aliquā formalē naturā ex parte ɔtinētis. ſm quā eſt natum cōtineri. ſed nō vr̃ poſſibile repiri ex parte corporis. ſm ꝙ dicit̃ ɔtinere angelū aliquā naturā formalē. ⁊ ex ꝑte angeli ɔtenti aliquā naturā poſſibilē aut materialē. ꝓpter hoc valde ē dubitabile qñō āgelus poſſit ɔtineri ab aliquo corpore. ꝓpter qđ intelligēduz ē. ꝙ aliter ɔtinetur corpus a corpore. ⁊ aliter ſpūs a corpe. quoniā vt oñſum ē. aliqua ꝓprietas ē in corpore ſuperiori ſm quā natuz ē ɔtinere corpus iferius. ſꝫ licet i corpore aliqua ꝓprietas. ſm quā natuz eſt ɔtinere angelū. nō tamē dicimus ꝙ ſit ꝓprietas corpalis ex ꝑte corporis ꝓueniēs. ſꝫ potius ē diuinitus data. Scđm hoc etiā ē aliqua proprietas āgeli. ſm quā ē natus ɔtineri vt iā videbit̃. ⁊ hoc dicimus ſine ꝑiudicio melioris ſentētie. qm̃ hoc nō iuenimus plane determinatū in ſacra ſcriptura. nec a ſanctis nec ab expoſitoribus ſacre ſcripture. Ad hoc tamē magis explanāduz notādum ꝙ deus de natura ſua duo hꝫ. ſ. ꝙ oīa cōtinet. ⁊ ꝙ ſit vbiqꝫ. Iſta vero cōicat creature ſm ꝙ ē poſſibile a creatura ſuſcipi. rōez ergo ɔtinēdi cōicat creature. ſꝫ creatura ſpūalis que ē āgelica hāc nō potuit ſuſcipere. qm̃ ipſi āgeli ſūt ad inuicē diſtīcti quo ad naturas ſuas. nec ita ordināt̃ vnus ad aliū ſicut ex ꝑte corpoꝝ. Silr̃ dici-

mus ex pte aiaꝝ. Cōgruit ergo creature corpali tn̄ ſm ꝙ ē poſſibile. vt qđ in deo ē ſm indiuiſionem. ſit in creatura corpali p diuiſionē. vn̄ in eo eſt iſta potentia quaſi infinita i creatura q̄ſi finita. qm̄ ſicut dicit phs. Ois virtus vnita. plus eſt infinita q̄z virtꝰ multiplicata. ⁊ precipue ꝯgruit illi creature corporali q̄ ē ꝯpoſita i vniuerſo. ⁊ hoc eſt ipſum vniuerſum qđ verū ē. q2 ex ſe h3 virtutem ꝯcipiēdi ⁊ corpora ⁊ ſpūs: ⁊ ꝑcipue illi pticulari creature q̄ nobilior ē ſicut celū. ⁊ alijs ſic̄ eſt magis ⁊ minus. ſm nobilitatē maiorē ⁊ minorem. Et iđ ſm hec nobis vr̄ dōm. ꝙ i corpali creatura ē ꝓprietas. tn̄ diuinitus data. ſm quam pōt ꝯtinere ſpūs. l3 hāc ꝓprietatē nō habeat ex pte illa ex qua ē corpus. ſ3 ſm hoc qđ dictū fuit: deus nō ſolū h3 virtutem continendi oia. ſed ēt habet eſſe vbiq3. ⁊ hoc cōicat creature ſm ꝙ ei poſſibile ē. ſ3 eſſe vbiq3 nulli creature pōt ꝯueni re. ſ3 ſolum eē hic. ſm ꝙ dicit ambro. in li. đ ſpū ſancto. Qđ vnaqueq3 creatura certis limitibꝰ ⁊ finibus diffinita ē. ⁊ ita ſpūs angelicus h3 admi nus ex pte ſua ꝙ đbeat diffiniri loco. ⁊ ꝙ ſit hic. ita ꝙ nō ibi. ⁊ iđ hec duo ei ꝯferunt eſſe in loco. Ad hoc ēt valet qđ vr̄ dicē bern̄. ꝙ vnuſq̄ſq3 ſpiritus creatus h3 aliquā ordinatōz ad corpus: ex hac. n. ordiatōe pt hr̄e q̄ſi ptātē ad hoc. vt poſſit ꝯtineri a corpe. Concedimus tn̄ ꝙ nō pp hoc ſequitur. ꝙ ſi locus corpalis nō eſſ3 ꝙ pp hoc angelus nō eſſ3. imo bn̄ dicimus. ꝙ poſſet eē. ⁊ ſi nō eſſ3 in loco corpali. qm̄ ab hac rōne ꝯtinēdi non dependet eē angeli. ſ3 ſolū ab hac rōe ꝯtinēdi q̄ dicimꝰ ꝙ deꝰ ꝯtinet oia. ⁊ verꝝ ē: ꝙ niſi deꝰ ꝯtinet ſuo mō ꝯtinēdi. ꝙ nō haberēt eē. Et hoc ē qđ dic̄ greg. i moralibus. ꝙ oia tenderēt i nō eē. niſi manu ꝯditoris tenerēt. Et p hoc p3 ſolō ad oia obiecta. Poſſ3 tn̄ dici ꝙ nō dr̄ eē i loco niſi q2 pn̄s ē loco. ⁊ tunc nō oporterēt eē aliquā depēdētiā eiꝰ ad locū corpalē aut ad corpus aliqđ. ⁊ tūc ceſſarent omnes ille oppoſitōes.

Membrum ſecūdu3.

AD ſcđm quo q̄rit̄. vtrū angelus poſſit eē vbiq3 ſil̄ ⁊ ſemel? Qđ nō vr̄. q2 ꝓpriū ē dei eē vbiq3: ergo n̄ ꝯuenit alicui creature. ¶ Ite3 ſi ꝯueniret angelo aliqn̄ eē vbiq3. n̄ poſſet moueri: motꝰ. n. ē ab vno loco i aliū. ſ3 qđ ē vbiq3. pn̄s ē oi loco. ergo n̄ đ eſt ei locus aliqs. ergo nō mouet̄ ad illu3 locu3. motꝰ. n. ē ad obtinēdū aliqđ qđ n̄ h3. hoc dico đ motu recto vel ad ꝯtinuādū qđ h3 ſicī motu circulari. ¶ Preterea. ſi eſſ3 vbiq3 hr̄et v̓tutē extēſā ad oē3 creaturā corpalē. Si ergo nullus āgelus h3 v̓tutē extēſam ad oēm creaturā corpale3 n̄ pt eē vbiq3 ſil̄. Ad ꝯ̄riū vr̄ p hoc ꝙ aia q̄ ē i corpe ſuo. vbiq3 ē i corpe. ſic̄ dic̄ aug. ē. n. p vitā i oi pte corpis: ⁊ nō ē p vitā i aliquo. niſi vbi ipa ē vnita. cū ſit vita corpis vel viuificās corpꝰ. cū ergo angelus aliqs poſſit eē miniſter ad mouēdū celu3. illud primū penes qđ determinat̄ motus diurnꝰ. ⁊ ſm illđ moueātur alij celi. ⁊ ꝯ̄ñter fiat mutatio i elemētis ⁊ elemētatis. habebit opatōe3 per miniſteriū i his. ⁊ ibi ē vbi opat̄: ergo pt eē vbiq3 i toto illo corpe. Ad qđ dōm ꝙ nō pt eē vbiq3 ſil̄. ¶ Ad obiectū āt i ꝯ̄riū dđ3. ꝙ l3 poſſ3 ex miniſterio aliqđ celū mouē. n̄ tn̄ ē p totu3 illud celū. n̄ n. vnit̄ ei ſic̄ forma mãe: aut perfecto ſubiecto. ſed ꝯiungit̄ ſicut motor moto. Motor āt indiuiſibil̄ pōt mouē corpus qđ ē diuiſibile. ēt cū ē ſepatu3 per eēntiam ab ipō. ⁊ ſi eſſ3 i aliq̄ parte ipſiꝰ tāq̄3 i loco. poſſet alias ptes mouē. ſic̄ motor q ē i vna parte nauis. ¶ S3 adhuc poſſ3 obijci ꝙ indifferenter ſe h3 ad oēm locū. nec plus ē in vno q̄3 in alio: ergo ſi eſt in vno pari rōne eſt in quolibet: ergo vbiq3. Rn̄dendū ꝙ ſic ē āgelus indifferēter ad oēm locū. ꝙ ex nā nō determinat̄ ei aliqs locꝰ. vt ſurſu3 vel deorſū. tn̄ cū nūc ē vel cū opat̄: pn̄s ē huic loco. ⁊ ꝯtinet̄ ab illo. ita ꝙ nō ab alio ⁊ hoc ē ꝙ determinate ē virtutis: ad differētiam dei cuius ē infinita.

Membrum tertium.

AD tertiū quo querit̄. vtrū ſimul poſſit eē i pluribus locis? circa qđ ſic. In ordine vniuerſi nobilior ē ſubſtātia angeli q̄3 ſit aia. eo ꝙ angelus ex nā ſua eſt ſubſtātia ſeparata a corpore. anima vero ſubſtātia corpori vnita aut vnibilis. ſed anima pōt eſſe ſimul in pluribus locis. Unde dicit aug. in li. de anima ⁊ ſpiritu. ꝙ tota ē i qualibet pte corporis: ergo multomagis angelus poterit eē ſimul i pluribꝰ locis. ¶ Si dicat̄ ꝙ l3 aia ſm ſe tota ſit i qualibet pte corpis. tn̄ nō ꝓpter hoc d3 dici ꝙ ſit ſil̄ in pluribus locis. ſ3 in vno loco ptibili. qm̄ ratio locandi ꝓprie debetur toti corpi. ſed partibꝰ corporis nō debet̄ niſi ꝓut ſunt in toto: ⁊ iđ nō hn̄t rōnem locandi differente3 a rōne: que ē i toto. ⁊ eodē mō ꝓcedit̄ de angelo ꝙ bn̄ poſſibile ē ipm eē in vno loco partibili. Uerbigr̄a. ſi debeat ſubuertere ſodomā. dicimus ipſum eſſe in ſodoma ſicut in loco vno qui tn̄ locus ē partibilis. Cōtra. ſi angelus mittatur ad ſubuerſionē ſodome. conſtat ꝙ equaliter debet ſubuertere vnam pte3 ita ⁊ aliā. ergo aut erit equaliter i q̄libet pte aut in nulla. ſ3 n̄ pōt poni ꝙ i nulla. qm̄ tūc non ſubuerteret̄: ergo in omni. Minor p3. qm̄ nō eſt de āgelo qn̄ d3 ſubuertere aliquā ciuitate3 aut aliqđ huiuſmodi opari. ſic̄ de nauta cū d3 mouē nauē. qui in vna pte nauis poteſt ſedere vel manere. ⁊ tn̄ totam nauem mouere. ⁊ hoc ē quoniā motus nauis q̄ſi đpendet ex motu huius ptis. ⁊ iđ plus h3 ordinem ad hāc ptem q̄3 ad aliam. ſed non ē ſic de angelo. imo ordinatōem h3 ad ptem quā/

libet. nec ēt de ipo ē vt de rege. q exñs in vna pte
regni: pōt regē totū regnū. qm̄ ptās plus dpēdet
ex vna pte ꝙ̄ ex alia. reliq̄s ēt ptes regit mediāti
bus aliqb⁹ miſtris. ſ3 l3 fortaſſis angelus ad vnā
ptē celi empirei dterminatā magis ſe hēbat ꝙ̄ ad
aliā. ñ tñ ſic ē reſpectu iferioꝝ locoꝝ. ⁊ ita vi3 ꝙ ſe
quet ꝯcluſio ꝑdicta. Rñdet. dicimus ꝙ āgelus
ñ ē niſi i vno loco ptibili. ſm ꝙ ipm ponimus in
loco rōe ſue eēntie. nihilominus tñ pōt mouere
quoddā corpus magnū. ⁊ ita i vnica pte eē. ſ3 ei⁹
virtus ⁊ opatio extēdet ſe ad quālibet pte3 eius.
vt cuilibet pti dicat̃ pſens p effectu3 ſue opatōis.
ſ3 hoc pōt itelligi qđ dama. dicit. ꝙ ibi ē vbi ope
rat̃. ñ ꝙ oporteat ipm eē p eēntiā in quacūq3 pte
opat̃. ſ3 ſolū p effectū ſue opatōis. ſm ꝙ ſua v̄tus
pōt ſe extēdere. Quedā. n. corpa pñt mouere cor
pus ēt p eēntiā a ſe diſtincta. ſicut adamas ferru3
⁊ huiuſmodi. multomagis pōt eē i ſpiritibus an
gelicis. Uñ ſm hoc dicimus. ꝙ p eēntiā non ē in
vno ēt ipartibili. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ in 2ᵐ
p ſimile de aīa. rñdetur ꝙ nō ē ſimile. anima eim
nō ſolu3 vnitur corpori vt motor mobili. ſ3 ēt vt
pfectio pfectibili. ⁊ ſic ſit vna natura ex anima ⁊
corpore. ⁊ iō ē in toto corpore ſicut pfectio i ſuo
pfectibili toto. nec hoc h3 rōe qua di3 motor. ſed
angelus ſolū corpori vnit̃ ſicut motor mobili. ⁊
iō ñ oportet ꝙ i toto corpore locet̃ p eēntiā. ſ3 ſo
lu3 ꝙ i vna pte. ⁊ ad reliq̄s ptes extēdat̃ ſua vir-
tus ⁊ opatio vt dictū ē. Et generalr̄ nunꝙ̄ op3 ꝙ
ſi aliqua duo vniant̃ ꝙ vbicūq3 ſit vnū. ꝙ ⁊ alte
rū: niſi fiat vna natura ex ipſis. Uñ l3 humana na
tura ſit vnita diuīe ⁊ diuīa nā ſit vbiq3: nō ꝑpter
hoc oportet ꝙ humana. quoniā nō vniūtur i vni
tate nature ſed ſolu3 perſone.

Queſtio. xxxiij. de motu angeli.

Conſequenter querit̃ de motu angeli. ¶ Primo vtrū angelus moueat̃ localr̄. ¶ Scđo vtrū mouendo neceſſe ſit ptranſire medium. ¶ Tertio vtrū i ſe vel ex ſe habeat moueri localiter. aut ad hoc ꝙ ſic moue-
retur: neceſſe ſit ipm aſſumere corpus.

Membrum primum.

Ad primū ſic vi3. ꝙ āgelus localr̄ mo-
ueatur. ⁊ prio ex hoc qđ dr̄ ad ephe.
j. Oēs ſunt adminiſtratorij ſpūs. in mi
niſteriū miſſi. huiuſmodi aūt miſſio ñ
expletur niſi p motū locale3. ¶ Hoc idē patet ex
hoc qđ dicit Jo. dama. Cū ſunt in celo empireo
nō ſunt in terra. cum ad terrā a deo mittitur nō
remanēt in celo. ¶ Itē grego. ſup illud luc. i. Ego
ſum gabriel qui aſto añ deū ⁊c̄. Cū ad nos veni-
unt angeli exterius ſic iplet miniſteriū. vt tamē añ
deū interius p ꝯtemplationē aſſiſtāt. ⁊ ita vt pri⁹.
Et ad hoc pñt adduci plures auctoritates tā ex
textu biblie ꝙ̄ ex pōnib⁹ ſacre ſcripture. ¶ Hoc
ide3 p rōnem pōt oſtēdi. ꝙ ſolius creatoris ē eē
vbiq3. creature vō ē diffiniri loco. qđ etia3 patet
de angelo q2 vt dictū eſt cū ē in celo nō ē i terra.
ſimul eim nō ē in pluribus locis. Ponamus er
go ꝙ ſit i celo ⁊ ꝑcipiat̃ ei aliqđ opari i terra. tūc
planu3 ē ꝙ non pōt eē in terra niſi p motu3 ⁊ ne
ceſſe ē ꝙ ibi ſit. qm̄ neceſſe ē vt ibi ſit vbi operat̃.
ergo planū ē ꝙ neceſſe ē ip3 moueri localr̄. Cō
tra. oīs motus ē ꝑpter indigētiā ſuiipſius vel al-
terius. ⁊ ponit̃ exēplu3 de celo. ꝙ ſi ꝑpter indi-
gētiā ſui ñ moueat̃. qm̄ ē corpus pfectiſſimū. mo
uet̃ tñ ſicut dicit phs ꝑpter ꝯtinuatōe3 gnātōnis
iſerioꝝ. Sed angelus non h3 neceſſe moueri pp
idigētiā ſui vel alterius. ergo ⁊c̄. Probatio mi-
noris: pp indigētiā ſui nō mouet̃. cū ſit iā beatifi
catus. ⁊ ita vltimā pfectionē h3 cum qua nō pōt
hēre idigētiā aliquā. ergo mouet̃ pp idigētiā alte
rius. ⁊ hoc vi3 p hoc qđ dr̄ heb. i. Oēs ſūt admi
niſtratorij ſpūs miſſi pp eos ⁊c̄. S3 ꝯtra vr̄. ꝙ ſi
nunꝙ̄ eēt idigētia hoīs repanda p motū āgeli. ꝙ
adhuc nihilominus poſſet āgelus hēre neceſſi-
tatē ad mouēdū. ponamus ergo ꝙ ad hoc ꝑcipi
at ei dñs moueri. ⁊ cū ſuo motu ñ pficiat̃ aliqua
idigētia creature. ⁊ cū hēat neceſſe obedire. p3 ꝙ
neceſſe h3 moueri. quare ⁊c̄. ¶ Preterea vi3 ꝙ
ꝑpter ſuiipſius idigētiā moueat̃. ꝯſtat. n. ꝙ p ſuū
motū ē i aliquo loco i quo nihilominus pri⁹ erat
anteꝙ̄ moueret̃. ergo ē i ipo aliqđ inouatū. ergo
aliqđ acqſitū. q̄ vt videt̃ anꝙ̄ moueret̃ indigebat
aut fruſtra mouebat̃. q̄re ⁊c̄. Si dicat̃ ꝙ verꝝ ē
ꝙ pp idigētiā ſuiipſius. ſ3 ñ ꝑpter idigētiā q̄ mō
ſit i ipſo. cū iā ſit beatificatus. ſ3 ꝑpter idigētia3 q̄
fuit. ⁊ hoc di3 ſm opinionē illoꝝ q dicūt. ꝙ āgeli
mō merent̃ gloriā quā iā obtinuerūt. Uñ nō me
rent̃ habēdū ſ3 potius iā habitū. ¶ Cōtra. pmiū
reddit̃ ꝑpter meritū. ergo meritū naturalr̄ añce-
dit pmiū. ergo āgeli prius meruerūt gloriā quā
mō obtinēt. ꝙ̄ eā obtinuerūt. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē mali
āgeli ſimul ſūt auerſi a deo ⁊ boni ꝯuerſi. ſ3 mali
ſufficient̃ meruerūt penā p hoc ꝙ ſūt auerſi. Uñ
pp illā auerſionē puniti ſūt poſtmodū eternalr̄. er
go boni p hoc ꝙ ſūt ꝯuerſi. meruerūt gloriā quā
mō obtinēt. ergo extūc hūerūt pfectionē i merito
⁊ i pmio. qm̄ illa ꝯuerſio fuit gratuita. ſ3 quātula
cūq3 ꝯuerſio dūmō gratuita ſit. ſufficit ad obtinē
dā gliā3. Planū ē ergo ꝙ pp huiuſmōi ꝯuerſio
nē ñ habuerūt āgeli idigētiā. nec ex pte meriti nec
ex pte pmij. ergo poſtmodū nō mouet̃ ꝑpter idi
gentiā prius hitā repandā. ¶ Itē oē qđ mouetur
pp aliqđ habito illo qeſcit. ſi ergo mot⁹ āgeli nō

mouet̃ niſi ꝓpter obtentū glorie. videt̃ ꝙ obtēta
gloria ñ deberet vlterius moueri. q̄ñ poſt obten
tū glorie ñ vr̃ aliq̄d in eo eē repandū. q̄ñ tūc nō
eēt btīficatus. ex q̄ adhuc apparet ꝙ ñ pōt poni
ipm moueri pp repatōez indigētie q̄ua prius ha
buit: cū ſit iā ſufficiēter repata.. Jtē occaſiōe hu
ius motus q̄rit̃. vtrū motꝰ ſemp indigētie atteſtet̃
ut ſequat̃: hoc mouet̃. ergo ē idigēs. qd̄ vr̃ p diffi
nitōez motus quā ponit phs q̄ ē. motus ē actus
mobil̃ impfectus. ¶ Sz ꝯ. ꝯſtat ꝙ i corpibus glo
rificatis atteſtat̃ agilitas pfectōni aut alit̃ ñ dice
ret̃ dos agilitas. ſz agilitas dic̄ potētiā huiuſmōi
corpoꝝ ad mouēdū localr̃. ſz ꝯſtat ꝙ plus ē pfe
cta potētia cū ē ſub ſuo actu: ꝙ ſit ſm ſe. ſz actꝰ p
dicte potētie ē motus huiuſmōi corpoꝝ ſm hu
iuſmōi agilitatē. ergo planū ē ꝙ motus corpoꝝ
glificatoꝝ atteſtat̃ pfectōi ⁊ ñ idigētie. ergo mul
tomagis motꝰ ſpirituū. ¶ Sz ꝯ. q2 deus ē vbiq3
iō ñ dr̃ moueri. Nec ē ꝯriū qd̄ dic̄ aug. ad oroſi
um. ꝙ deꝰ mouet ſe ſine tpe ⁊ ſine loco. hoc. n. ſo
lū ē dictū ſm ſilitudinē quādā. Qd̄ ergo dr̃ crea
tura moueri localr̃: hoc eſt q2 deeſt ei vt ſit i illo
loco ad quē mouet̃. ergo ē i eo idigētia q̄ ad h. ⁊
ita oīs motus ē pp indigētiā. Solo. ꝯcedimus
ꝙ āgelus mouet̃ de loco ad locū. ¶ Ad illud qd̄
obijcit̃ i ꝯriū. dicimꝰ ꝙ i creatura pt determinari
idigētia dupl̃r. Uno mō vt dicat diminutōez re
ſpectu pfectōis q̄ ē i ſolo deo. ⁊ ſic bñ ꝯcedimus
ꝙ i q̄lib3 creatura ēt i quocūq3 ſtatu ē idigentia.
hoc. n. pfectōi debite creature ſm ꝙ ē creatura ñ
opponit̃. Alio mō vt dicat diminutōez ꝯ perfe
ctionē vltimā creature ſm ꝙ dicimꝰ: ꝙ āgeli bōi
vltiā pfectōe pficiunt̃. ⁊ ſic dicimus ꝙ nec i ange
lis nec i corpibus glificatis ē indigētia. vnde nec
motus eoꝝ ē pp indigētiā q̄ ſue pfectōni oppo
nat̃. nec. n. q̄ñ mouent̃ iueniūt i medio reſiſtētiā3.
imo tācito ſūt vbi eē volūt. ⁊ veꝝ ē ꝙ ſi alit̃ eſſet.
ꝙ i ipſis quo ad motū eoꝝ eēt idigētia que ſue
pfectōi opponit̃. ¶ Dicimus ergo de angelis. ꝙ
mouent̃ pp repandā idigētiā q̄ eſt i nobis. ⁊ in h
l3 ñ mereāt̃ pmiū pricipale. merent̃ tñ ſcdariū: ſic
plaꝰ i regēdo ñ acqrit pmiū pricipale ſz ſcdariū
⁊ hoc pmiū bñ merēt̃ āgeli: l3 iā ſint bt̃i vſq3 ad
diē iudicij. nec tñ ē pp hoc i ipis idigētia q̄ oppo
nat̃ ſue pfectōi. vi. s. oñſu3 ē. tñ bñ ꝯcedimꝰ. ꝙ ēt
ſi ñ mouerent̃ pp repandā indigētiā q̄ eſt in no
bis: ſz ſolū obedirēt deo pricipi: ꝙ adhuc meren
tur pmiū ſcdariū. qd̄ tñ eēt alterius generis a p
dicto premio ſcdario. illd̄. n. poſſet dici aureola:
iſtud nō. vñ bñ ꝯcedimus ꝙ i ſola ꝯuerſione ad
deū meruerūt pmiū primū. ⁊ poſtmodū nō me
rent̃ niſi ſcdariū nondū tñ habitū anteq̄3 mereā
tur ſz poſt meritū hñdu3. ⁊ ꝯcedimus ea que ad
hoc obiecta erāt. ⁊ p hec pñt ſolui oīa queſita.

Membru3 ſecundu3.

AD ſcđm quo q̄rit̃. vtrū neceſſe ſit ipſū
moueri p mediū? Qd̄ vr̃. q̄ñ mobile
rōne ſui motus ñ pōt ꝯparari niſi ad
terminū ad quē: ⁊ a termio a quo: aut
ad ſpaciū eius mediū. Suppoſito ergo ex predi
ctis ꝙ angelus moueat̃ ſm locū. neceſſe ē ꝙ di
cat̃ hoc ꝯparatiōe ad aliquē pdictoꝝ locoꝝ. ſed
ꝯſtat ꝙ ñ ꝯparatōe a termio a quo. q̄ñ i illo ter
mino fuit ñ motus. ergo ꝯparatōe ad hūc ñ pōt
hr̃e rōez motus. cū q̄eſcere ⁊ moueri ſint oppo
ſita. Silr̃ nec in ꝯparatōe i termio ad quē. q̄ñ cū
ē mobile i hoc loco iā ē mutatū vel motū. ſz mo
ueri ⁊ eē motū opponunt̃. ergo ſi dicat̃ moueri.
neceſſe ē vt hoc ſit i ſpacio itermedio. ⁊ ita neceſ
ſe ē ipm ptranſire mediū. Et ꝙ ita neceſſe ſit ſm
iſtā rōez adhuc euidētius apparet. q̄ñ ipm mo
ueri mediū ē inter ñ motū eē. ſm ꝙ reſpicit termi
nū a quo: ⁊ ipm motū eē in termio ad que3. q̄re
ſm hoc ipm ñ motū eē: eſt i termio a quo. ⁊ ip3
motū eē in termio ad quē. ſic erit ipm moueri in
ſpacio itermedio. ¶ Ad idē. motus localis ⁊ lo
cus ſeſe ꝯſequunt̃: ita ꝙ q̄cq̄d dr̃ eē in loco: dicit̃
moueri localr̃. ⁊ iō dicit phs. ꝙ niſi eēt motus ñ
q̄reret̃ locus. ſz locus ꝯpat̃ ad locatū: aut ſic̄ ipm
circūſcribēs: aut ſicut ſaluās: aut ſicut terminās:
aut ſicut i quo locatū q̄eſcit. ſz ꝯſtat ꝙ locus an
geli eēntialis nō ꝯpat̃ ad ipm ſicut ipm circūſcri
bēs. q̄ñ iſte modus eēndi in loco ſolū corpibus
ꝯpetit: nec ſicut ſaluās ipm. q̄ñ ſine loco corpali
poſſet eē angelus. ſz bñ vr̃ locus ꝯpari ad ange
lū ſicut i quo ē angelus: ſicut in ſuo terminate: aut
ſicut i eo i quo q̄eſcit. itelligamꝰ ergo ꝙ āgelus ſit
i aliquo loco vt in q̄ q̄eſcat. ⁊ debeat poſtmodū
eē in aliq̄ ad quē neceſſe ſit termiari ſuū motū q2
ꝯſtat ꝙ i illo ñ pōt eē niſi p motū. Si ergo dicat̃
āgelus moueri. ꝯſtat ꝙ hoc ñ ē dū ē in termio a
q̄ in quo ē ſicut i quo q̄eſcat. q̄ñ dū ē in hoc ter
mio adhuc h3 potētiā mouēdi. nec adhuc actua
liter mouet̃ aut motū ē. Silr̃ nec cū iā eſt i termi
no ad quē. q̄ñ iā motus ē aut mutatus. Jſta er
go potētia ad mouendū quā hēbat dū erat i ter
mio a quo. nec reducit̃ ad actū niſi dū ē i ſpacio
itermedio. quare vt prius vr̃. ꝙ neceſſe ſit ipſum
moueri p ſpaciū. ⁊ ita neceſſe ē ptrāſire mediu3.
Cōtra. ē quoddā corpus raꝝ vel denſū quod
mouet̃ diuidēdo mediū. eſt aliud corpus nec ra
rū nec denſum ſz nobilius. vt lumen qd̄ ſuo loco
mouet̃ orbiculariter. extra autem mouetur mo
tu recto ñ diuidēdo mediū. vt radius Uñ ꝓprie
ñ dr̃ quo ad hoc diuidere mediū. ſm ꝙ dic̄ aug.
in lib. ſex q̄ōnu3. ñ citius ꝑuenit radius ad ꝓpin
quiora loca q̄ ad remotiora. ſz ſit repēte imuta
tio i medio ⁊ extremo. ſz corpus rectū pertrāſit
mediū diuidēdo. ⁊ ē dicere ſuū motū tardu3 vel
velocē. Sed ꝯſtat ꝙ ſpūs angelicus adhuc i no
biliore ꝯditōe participat motū localem q̄3 etia3

coꝛpus qͦcūqꝫ. quare ſi vnū ē coꝛpus qͦ mouet ꝑtranſeūdo mediū ⁊ diuidēdo aliud. qͦ ⁊ ſi ꝑtrāſeundo nō tñ ipm̄ diuidēdo. ſꝫ quaſi repēte ⁊ in tp̄e impceptibili ſit mutatio i medio ⁊ extremo. vꝛ̄ ꝙ ſpūs angelicus moueat de loco ad locū ñ pertrāſeūdo mediū. ¶ Itē aug. ad oꝛoſiuꝫ. deus mouet coꝛpa ꝑ loca ⁊ tp̄a. ſpūs ñ ꝑ loca ſꝫ ꝑ tp̄a. Si ergo dicat mouere ſpūs ꝑ oppoſitōeꝫ ad coꝛpa. quo ad hoc qͦ ē moueri ꝑ loca. ⁊ conſtat ꝙ ſicut coꝛpa mouent de loco ad locū. ſic ⁊ ſpūs. ergo cuꝫ dicunt ſpūs moueri ꝑ loca. hoc ñ pōt ēē: niſi q2 mouēdo de loco ad locū ñ ꝑtrāſeunt mediū. quo ad hoc. n. qͦ eſt moueri de loco ad locū. ñ ē oppoſitio iter coꝛpa ⁊ ſpūs q̄ ad locū ſꝫ motū. ¶ Sꝫ vt habeat itellectus hui⁹ auctis obijcit ꝯtra eā. qm̄ ſicut dicit phs. motus localis pꝛimus ē inter oēs motus. ⁊ ideo ipo deſinente deſinūt oēs alij motus. Sꝫ ex vna pte auctis habet. ꝙ motus localis ñ eſt i angelis. q2 dꝛ ꝙ dꝰs mouet ſpūs nō ꝑ loca. quare videt ꝙ ei nō ꝯueniat aliqs motus. quid ē ergo qͦ poſtmodū dꝛ. ꝙ ei ꝯuenit moueri ꝑ tēpus: cū ꝯſtet moueri per tp̄s eē quoddā moueri. ¶ Ad qͦ dōꝫ. ꝙ cū angelus mouet localiter mouet ꝑ mediū. Notādū tñ ꝙ moueri ꝑ mediū dꝛ dupl'r. Uno mō qñ vna ꝑs eius qͦ mouet. eſt i vna pte loci. ⁊ alia i alia pte. ſic ſit motus ꝑ ꝯmenſuratiōeꝫ mobilis ⁊ magnitudinis. ⁊ ſic angelus nō pōt moueri ꝑ medium: ſꝫ ſolūmodo coꝛpus. cū angelus nō habeat ptem ⁊ partē: nec ꝯmetiat ſe ptibus loci ſicut coꝛpus. Alio mō dicit moueri ꝑ mediū ꝙ lꝫ non ſit ſꝫm vnā partē ſui in termio a quo. ſꝫm aliā in termino ad quē. nec ſit motus ꝑ ꝯmēſurationeꝫ mobilis loci ſiue magnitudinis. reſpicit tñ ⁊ terminū a quo ⁊ terminū ad quē. ⁊ hoc mō angelus dꝛ̄ moueri ꝑ mediū. vnde cū eſt i illo medio ſpacio: nō ē in illo loco a quo recedit nec in illo ad quē tendit: ſed hꝫ relationē ad vtrūqꝫ terminuꝫ: lꝫ ꝑs eius nō ſit in vno: ⁊ ꝑs in alio. Sed tunc querit. quare neceſſe ſit angelo ꝑtrāſire medium i motu ſuo. Ad qͦ rñdet. ꝙ hoc exigit rōne motus localis. opoꝛtet. n. in motu locali ⁊ general'r in omni motu differēte a mutatōe. ꝙ opꝫ ibi eſſe rōnem medij differēte a rōne terminoꝝ. ſ. termini a quo ⁊ termini ad quē. qͦ ñ opꝫ in mutatōe. ſed cum mutatū ē. ſtatim ē in altero termino. ſ. in termino ad quē. nec opoꝛtet ibi mediū eſſe differēs ab extremo ſiue a termino. q2 ergo in motu opꝫ de neceſſitate eſſe rōnem medij differentem ab vtroqꝫ termino. ideo cū angelus mouetur localiter. neceſſe ē ꝙ moueat ꝑ mediū. q2 alio modo nō poſſet intelligi moueri localiter. ¶ Ad illud qͦ obijcit in ꝯriū. dōꝫ ꝙ lꝫ nobilioꝛ ſit ſpūs angelicus q̄ꝫ lux coꝛpalis. nihilomin⁹ i hoc ꝯueniūt. ꝙ vtrūqꝫ mouet ꝑ mediū. q2 hoc exigit nō ex pte ei⁹ qͦ mouet: ſꝫ ex pte ipius motus in quo neceſſe ē rōeꝫ medij eē dr̄ñtē ab vtroqꝫ termio. In h̄ tñ abūdati nobilitate ſpūs āgelicus a luce coꝛpali. q2 i motu ſuo ñ ē ſꝫm vnā pteꝫ ſui in termio a q̄. ſꝫm aliā i termio ad quē. ſicut lux cuꝫ ꝑtrāſit q̄ ꝯmetit ſe ptibus loci. ¶ Ad illō vͦo qͦ dicit aug. ꝙ deus mouet ſpūs ꝑ tp̄s ñ ꝑ loca. dōm ꝙ hoc ñ itelligit de motu locali: ſꝫ de motu interioꝛi quo mouet ſꝫm oꝛiginē vel affectōem.

Membꝛum tertiū.

Ad tertiū quo querit. vtruꝫ angelus ex ſe moueat localr̄. vl' cū mouet neceſſe ſit ipm̄ aſſumē̄ coꝛpus. Qͦ āt neceſſe ſit ipm̄ aſſumē̄ coꝛpus. vꝛ̄ ex v̄bis bt̄i bern̄. ſup cātica canticoꝝ. ꝓbat. n. hoc ibi dicēs. Nō ē diſcurrere nec de loco ad locū trāſire niſi coꝛpoꝝ. ſꝫ ꝓpꝛia paſſio alicuius ſubiecti ñ ꝯuēit alij ſubiecto: niſi ꝯueniētiā quā hꝫ ad illud. cū ergo moueri de loco ad locū ſit ꝓpꝛia paſſio coꝛpoꝛis ñ ꝯuenit āgelo niſi ſꝫ ꝯueniētiā quā hꝫ ad coꝛp⁹. ſꝫ ñ pt hēe ꝯueniētiā ad coꝛpus i mouēdo niſi ipꝫ aſſumēdo. qm̄ ei ñ vnit per eēntiā ſic aīa coꝛpi ē vnita. ergo vꝛ̄ ꝙ ñ poſſit moueri niſi aſſumat coꝛp⁹. Sꝫ ad h̄ manifeſtādū multū ꝓlixe ꝓcedit b. bern̄. ⁊ diſtiguit ibi q̄tuoꝛ ſpūs. vnū increatū ⁊ tres creatos. ſ. ſpūꝫ bꝛutoꝝ ⁊ hoīum ⁊ āgeloꝝ. ⁊ māifeſtat ꝙ ſolus ſpūs icreatus coꝛpe ñ idiget. alij vͦo idigēt. Et vꝛ̄ plane dicē̄. ꝙ angelus ñ mouet niſi aſſūpto coꝛpe. ⁊ hec ſūt v̄ba ei⁹. Quatuoꝛ genera ſpirituuꝫ nota ſūt nobis: pecoris: noſter: ⁊ āgelicus. ⁊ q ꝯdidit illos: nō eſt ex oībus cui ꝓpt ſe ſiue ꝓpt aliū. ſiue ꝓpter vtrūqꝫ neceſſariū coꝛp⁹ ñ ſit coꝛpiſue ſilitudo. excepto dūtaxat illo cui oīs tā coꝛpoꝛal' q̄ꝫ ſpūalis creatura merito cōfitet. ⁊ dicit deus meus es tu. qm̄ bonoꝝ meoꝝ ñ eges. Et pꝛimū qdē ita coꝛpoꝛe egē̄ ꝯſtat. vt nec ſubſiſtere abſqꝫ illo vtcūqꝫ poſſit. Simul quoqꝫ ⁊ viuificare deſinit ⁊ viuē̄ ille ſpūs qñ moꝛit pecus. veꝝ nos viuimus quideꝫ poſt coꝛpus. Et infra. Habet ergo coꝛp⁹ neceſſariū ſpūalis creatura. q̄ nos ſumus. Et infra. Iaꝫ ꝙ ſupercęleſtes ſpūs coꝛpoꝛibus egeāt. illa maxie certos nos fac. vera ⁊ vere diuia ſnia. Nōne ait ſūt adminiſtratoꝛij ſpūs ⁊c̄. Quo nā ergo mō implēt miniſteriū ſuū ſine coꝛpoꝛe? pꝛeſertiꝫ apͦ viuētes in coꝛpe. Deniqꝫ ñ ē diſcurrere: nec d̄ loco ad locū trāſire: niſi coꝛpoꝝ. qͦ facere frequēter angelos tā indubitata q̄ꝫ nota ꝓbat auctoritas. Hinc eſt ꝙ viſi ſunt patribus: ⁊ ad eos intrauerūt ⁊ māducauerūt: ⁊ pedes lauerūt. Itaqꝫ inferioꝛ ſupioꝛqꝫ ſpūs pꝛopꝛijs coꝛpoꝛibus egent. ſꝫ tñ qbus iuuent: nō ēt iuuent. Ac pecus quidē ex debito ſeruitutis. ⁊ ad vſum tm̄ coꝛpoꝛaliū tēpoꝛaliūqꝫ neceſſitatū iuuādo ſeruit. iōqꝫ ille ſpiritus ⁊ cū tēpoꝛe trāſit: ⁊ cū coꝛpoꝛe deficit. ex quo plane apparet ꝓpoſituꝫ. Ad quod

dicimus. ꝙ ſicut differẽter ẽ dicere corpa ⁊ ſpũs eẽ i loco. corpa. n. ſunt i loco p circũſcriptõẽ. Similr cũ trãſeũt de loco ad locũ. circũſcribunt locõ p quẽ trãſeũt. ita ꝙ totũ ↄmetit toti. ⁊ ps pti. ⁊ hoc ẽ verũ. ꝙ moueri ẽ ꝓprie corpoꝝ ſolũ. nec ſpiritibꝰ niſi ex ordiatõe ad corpꝰ ↄpetit hoc moueri. Vñ eis i nã ſua nec ẜm ſe cõpetit. ſʒ ſolũ per accidẽs. ſicut dicimus cũ corpus hũanuʒ localit mouet. ꝙ ⁊ aia rõnal mouet i toto corpe. Similit dicimus ꝙ mouet corpus qḋ aſſumũt angelus ⁊ ipſe p accidẽs. Et de hoc mõ mouẽdi loquitur Bern. i pdicta omel. Vñ bene verũ eſt. ꝙ ãgelus requirit corpus ad hoc vt ſic moueat. hoc tñ potius pp noſtrã idigẽtiã ꝙ̃ ipſius. Angelus. n. ñ ſolũ iuuat nos i opatiõibus ſpũalibus. ſʒ ẽt i corporalibus: ⁊ quo ad has pp nos idiget aſſumẽ corpus ad hoc vt ſic moueat. ⁊ ex vbis hĩ Berñ. pʒ ꝙ ḋ hoc mõ mouẽdi loquit. hinc ẽ ꝙ viſi ſũt ptibꝰ ⁊ c. hmõi. n. opatõẽs ñ poſſent exercere niſi mediãte corpe. Pʒ creati ſpũs ꝓprie dicunt eẽ i loco diffinitiue niſi circũſcriptõe. qḋ corpibꝰ nõ ↄuenit ſʒ ſolũ ꝙ circũſcriptõne. ⁊ ſic quãtũ ẽ de nã ſua rñdet eis moueri de loco ad locũ ſine corpore: ſiue corpis aſſũptõe. ⁊ hoc pʒ. Aie. n. ſeparate poſſint moueri nõ aſſumẽdo corpus. quoniã aut alienũ corpus aſſumerẽt aut ſuũ. Alienũ nõ videt cõpetere. de ſuo videmus ꝙ non aſſumũt. cũ iaceãt i ſepulchris quare multomagis ſpiritus angelici pñt moueri ſine aſſũptione corpis. cũ ex ſe ⁊ nã ſint ſepati. nec videant dependere aliquo mõ a corpe. aut aliquã rõnẽ habẽ ad ipm.

Queſtio. xxxiiij. ḋ motu ãgeli corpe aſſũpto

Dicto de motu angeli ẜm ſeipm. dcõʒ ẽ ḋ motu eius aſſũpto corpe. Prio ergo dcõm ẽ de aſſũptõne corporis. Secũdo ḋ actibꝰ quos exercet p corpus. ¶ Ad maiorẽ autẽ euidẽtiam prio querit. vtrũ de nã ſua habeat corpus. aut potius ẜm nãʒ ſuã ſit ſba ſepata a corpore. ¶ Scḋo. vtrũ idigeat quo ad aliquaʒ opationẽ vel nõ. ¶ Tertio. quid hic dicat aſſumere. ⁊ ẜm quẽ itellectũ. ¶ Quarto. de quo corpore aſſumat corpus. aut de ſupiori. ſ. celeſti. vel de iferiori vt ẽ corpus aereũ. ¶ Quĩto. vtruʒ angelus illud corpꝰ organizet. vel ẽt organizatũ aſſumat. ¶ Sexto. vtꝝ aſſumat quo ad oẽm actũ corpus vel nõ quo ad oẽm. ¶ Septio ḋ aſſumptõẽ corporis facta. qñ dñs i veteri teſtamẽto patriarchis apparuit. vtrum facta fuit a dño vel ab angelo.

Membꝛuʒ primum.

Ad primũ ſic. Videt ꝙ angelus de nã ſua ſit ſba a corpe ſeparata. cõſtat. n. ꝙ ſubſtãtie ordinant i vniuerſo ẜʒ maiorẽ nobilitatẽ ⁊ minorẽ. q̃ i ipſis attẽdit ẜm maiorẽ aſſimilatõneʒ ad deũ: ⁊ hoc pʒ decurrẽdo i oibus ſubſtantijs. prius. n. ſunt ſubẽ incorporee ꝙ̃ corporee. ⁊ inter corporeas prio angelus ꝙ̃ aia. ⁊ aia rõalis ꝙ̃ ſenſibil ⁊ vegetabil. Silr iter corporeas prius ẽ ſba celeſtis ꝙ̃ elemẽta vel elemẽtata. Sʒ ↄſtat ꝙ ẽ icorporea ſba. q̃ nullo mõ eſt a corpe ſeparata aut ſeparabil. vt vegetabil ⁊ ſenſibil. Alia ẽ q̃ ⁊ ſi ſit corpori vnita. tñ ẽ ab eo ſeparabil. vt aia rõnal. ⁊ poſtꝙ̃ eſt ſeparata per nãʒ hʒ depẽdẽtiã ad corpus. ſʒ licet ſbe vegetabil ⁊ ſenſibil ſit aſſilatio cuʒ deo q̃ ad nãʒ icorporei. ñ tñ pfecte. qm̃ deꝰ ḋ nã ſua ẽ oino ſeparatꝰ a corpore. ¶ Itẽ lʒ ſbe rõnal ad deũ ad huc ſit maior aſſilatio q̃ ad hoc. ꝙ ẽ ñ ſolũ ſba i corporea ſʒ ẽt a corpore ſeparabil: ñ tñ ẽ oio pfecta aſſilatio. ẜm ꝙ ẽ poſſibile i creatura. qm̃ ñ repugnat creature. qn poſſit iueniri aliq̃ ſba incorporea q̃ ḋ nã ſua ſit ſeparata a corpe. vt ſic ſit pfecta eius aſſimilatio cũ deo. aut aliter eẽt iperfectio i vniuerſo. Aut ergo ipſa ẽ angelus. aut aliq̃ ſba ſupra angeluʒ ordinata in vniuerſo. ſed planũ ẽ ꝙ nõ põt poni ſecũdo mõ. ergo oportet ponere ꝙ prio. ⁊ ita habet propoſitũ. ſ. ꝙ angelus eſt ſubſtantia incorporea de nã ſua a corpore ſeparata. Cõtra. Aug. ſup geñ. ad lit. iij. li. ⁊ recitat ſcḋo ſentẽ. di. viij. c. i. Demones aerea dicunt aialia. q2 corporũ aereorũ nã vigẽt: nec p morteʒ diſſoluũtur. q2 preualet in eis elementuʒ aptius ad faciendũ ꝙ̃ ad patiendũ. Sʒ omne animal ḋ natura ſua eſt corporeuʒ. ergo demones de nã ſua ſunt corporei: ſed eiuſdeʒ nature ſunt boni ⁊ mali. ergo taʒ boni angeli ꝙ̃ mali de natura ſua ſunt corporei. ¶ Item aug. viij. de ci. dei. comparat tres ſubſtãtias adinuicẽ. deos ſcilʒ demones ⁊ homines. ⁊ dicit ꝙ hi. ſ. demones ſunt genere animalia. animo paſſiua. mente rationalia. tẽpore eterna. corpore aerea. Sed hoies ſũt genere aialia aio paſſiua. corpe terreſtria. duratiõe tpalia. Demõẽs vo ſũt genẽ aialia. mẽte rõalia. animo paſſiua. corpe aerea. duratõe eterna. Poſtmodũ dicit. ꝙ duo ſunt cõia omnibus. ſ. ꝙ ſunt genere aialia. mẽte rõnalia: ergo demones ſunt genere aialia. ⁊ ita vt prius. ¶ Item aug. in li. de tri. querẽdũ ẽ i illis corpibꝰ formis viſis. vtrũ ad hoc opus tm̃ creatura formata ſit. in q̃ deus ſic rõ aptius ſe indicauit. humanis oſtendet aſpectibus: an angeli qui iaʒ erãt ita mittebant. vt ex pſona dei loquerent. aſſumẽtes corpalẽ ſpẽm ḋ creatura corporea i vſuʒ miſterij ſumant ibʒ corpus ſuũ cui nõ ſubdũt ſʒ ſubditũ regũt. mutãtes atqʒ vertentes in ſpẽs quas vellent accõmodatas atqʒ aptas actionibus ſuis. ẜm attributam

ſibi a creatore potētiā. ⁊ hoc recitat̄. ij. ſē. di. viij. Ex hac ergo diſtinctōe vr̄. ꝙ angeli ſint corpei.

Rn̄dendū ē. ꝓcedim⁹ ꝙ ſicut oñdebat̄. ꝙ angeli de natura ſua ſunt ībe ſepate a corporibus. ¶ Ad illud qđ p̄io obijcit de angelis. dōm ꝙ illud nō dicit aſſerēdo. ſ; magis ꝓcedit ex ſuppoſitōe. volebat. n. ibi oñdere. ꝙ demones q̄ pmittunt̄ tentare hoies. habitant in hoc aere caliginoſo. deſerentes tñ ſecū ſuā penā gehennalē. ſm ꝙ maniſeſtat Beda. ⁊ ad hoc oſtendendum vult dicē. ꝙ habetur argumentuꝫ. ſi ita eſſet ꝙ demones eēnt corpora aerea. ſicut quidam volunt: qm̄ ſi ſic eſſꝫ magis ꝯgrueret ꝙ in predicto aere habitarēt. ⁊ ita pꝫ ꝙ ñ aſſerit ipſos eē corpa aerea. ¶ Ad ſcđꝫ dicimus. ꝙ aug. illud dicit recitādo opiones platonicoꝝ. nō aſſerendo. ¶ Ad tertiuꝫ dicimus. ſilr ꝙ illđ dicit aug. diſputādo: nec ibi illā. q. ꝓut ad angelos ptinet diſputauit. ſꝫ potius dicit. ꝙ hoc nō ptinet ad ſuū ꝓpoſitū. ſꝫ ſolū vult determinare. quomodo dñs apparuit in veteri teſtamento. ⁊ vt vtrū indifferenter ſm omnes pſonas ⁊ vtrū aſſumebat corpus. ⁊ in illo corpore ſanctis patribus loquebatur.

Mēbrū ſecunduꝫ.

AD ſcđm quo queritur. vtruꝫ indigeat corpe quo ad aliquā opatōeꝫ vel nō? Ad qđ ſic. Nō pōt dici ꝙ angelus fruſtra aſſumat: oēs. n. opatōes angeloꝝ aut debent̄ eis in ſe. aut in relatione ad deuꝫ. aut in relatione ad nos. Ratione primaꝝ opatōum non poteſt dici ꝙ corpe indigeat. cum ſit incorporeus de nā ſua. vt. ſ. oñſuꝫ ē. Silr nec rōne ſecundaꝝ. qm̄ aſſiſtere laudare deū ⁊ huiuſmodi operatōes. nullam relationē habent ad corpus. Similit̄ nec rōne tertiaꝝ. qm̄ opatōnes que đbētur ei cōpatōne ad nos: aut debent̄ ei q̊ ad itellectū. aut quo ad effectū. Quo ad eas q̄ đbent̄ ad intellectū cōſtat. ꝙ non indigeat corpe. qđ pꝫ de natura agentis ⁊ de nā recipiētis: ſubſtātia. n. intellectiua pōt cōicare qđ itelligit ſine corpore. ⁊ ſilr. pōt recipe. Silr nec quo ad eas que đbētur ei ſm effectū. ſicut ē cuſtodire. pugnare ⁊ huiuſmodi. Cōtrariū. plane habet̄ a Bern̄. i. omel. v. ſup Canti. vbi diſtinguit quatuor ſpūs. quoꝝ vnus ē angelicus. qui ē in corpe indigēs. ſicut dictum ē i precedēti diſputatōe. Rn̄detur ꝙ aſſumit ſolūmodo corpus ꝓpter operationes quas exercet in nobis. Vn̄ neceſſitas ē ex pte noſtri. nō ex pte ſui. ⁊ veꝝ eſt adhuc ꝙ ñ eſt neceſſitas aliq̄ ad hoc vt imprimat intellectiue aut imaginatiue. ſꝫ ſolū ꝓut dꝫ iprimē in ſenſitiua. vt viſui aut auditui: ⁊ p hoc ſoluit̄ qđ obijciebat̄. Itē quedā cōgruentia ē rōne cuſtoditōis: nō. n. ſoluꝫ cuſtodit nos. faciēdo nos pficē i bono. ſꝫ cuſtodiēdo nos a malo. demones. n. multotiēs aſſumūt corp⁹ vt nobis noceāt. ⁊ ipſi angeli aſſūptis corpib⁹ ꝯueniētius pn̄t eos reprimere. vn̄ poſt corpis aſſūptionē ē ibi quedam ꝯgruentia.

Membruꝫ tertiuꝫ.

AD tertiū quo q̄rit̄. qđ dicat̄ aſſumē cōſtat. n. ꝙ qn̄ ſpūs āgelicus aſſumit corpus ꝙ ei vnit̄. ſꝫ ſpūs ñ vr̄ poſſe vniri corpi. niſi aut ſic pfectio pfectibili. aut ſicut motor mobili. his. n. duob⁹ modis vnit̄ corpori. Sed ꝯſtat ꝙ primo mō ñ vnitur corpi: ergo ſcđo. ⁊ ita vr̄ ꝙ pro tanto dꝫ dici. ꝙ angelus aſſumit corpus qm̄ vnitur ei ſicut motor mobili. ¶ Sed tunc obijcitur. ſi ꝓ tāto dicatur aſſumere. tunc dicetur aſſumē qđcūqꝫ corpus qđ ē ab ipo motum. ⁊ ita ſi mouet vnā magnā turrim: tūc diceremus aſſumere ipm corpus id. qđ falſum eſt. Dicit. n. aug. in li. de ciui. dei plane. ꝙ āgeli ex nā ⁊ ptāte diuina hn̄t ptātem ad mouendū oīa corpora. ſed nō dicunt̄ aſſumere oīa corpa ab ipſis mota. ¶ Forte diceretur. ꝙ dicuntur aſſumē illa corpa in quibus loquūtur ⁊ in qb⁹ exercēt huiuſmōi opatōes ſenſibiles. Sꝫ adhuc vr̄ eē hoc falſū. qm̄ angelus locutus ē i zacharia. ſm ꝙ dꝫ zacha. j. ⁊ dixit ad me angelus q̄ loquebat̄ i me. ergo ſm hoc oꝫ dicē. ꝙ angelus aſſūpſit corpus zacharie. qđ falſum ē. Rn̄det̄ ꝙ ſm ꝙ pōt extrahi ex verbis aug. in li. de tri. ꝙ iſta aſſumptio ē ſumptio corpalis creature ſibi cōiuncte: vel q̄ſi vnius cū creatura ſpūali: ad maniſeſtatōeꝫ ipius creature ſpūalis vel ad demōſtratōꝫ diuinā. Et nō ꝙ dꝫ quaſi vnius vel quaſi ꝯiūcti: qm̄ angeli ad ſuū corpus nō ē vnio ſicut pfectōis ad pfectibile. ſꝫ ſicut motoris ad mobile. Itē addit̄ ad demonſtratōꝫ diuinā. pp apparitōes factas i ve. teſta. i quibus dñs locutus ē ſanctis pr̄ibus: tñ mediante angelo aſſumēte corpus: ⁊ ita aliqñ inenit̄ ſcriptū. ꝙ appuit dñs. aliqñ ꝙ apparuit āgelus. Ex hoc pꝫ. ꝙ ñ aſſumit oē corpus qđ mouet. ſꝫ ſolū qđ mouet ad ſui maniſeſtationē vel maniſeſtationē diuinā. ¶ Et qđ obijcit̄. ꝙ debēt dici aſſūpſiſſe zachariā cū i eo locutus ē. Dōm ꝙ nō oꝫ. q̄ dñs angelo inſpirauit. ⁊ angelus prophete. ⁊ tunc aīa ſic ab angelo mota mouit corpus ad exprimendum voce illud inſpiratū: ⁊ ita loqui nō ꝯuenit angelo niſi p cām. nō p eſſentiam.

Membrum quartū.

AD quartuꝫ quo q̄rit̄: de quo corpore aſſumat corpus? Ad quod ſic. Videt̄ enim ꝙ de empireo. vel dicatur quare non? ¶ Preterea. videt̄ ꝙ magis congruat ꝙ aſſumat de celeſti q̄ꝫ đ alio. qm̄ illđ corpus inter oīa corpa magis cōgruit nature eoꝝ. Vn̄ et dicit aug. in li. ſup gen̄. ad lit. ꝙ demones qbus an̄ pcm̄ ꝯgruebat locus celeſtis. q̄tū erat

de prima ſua nã: poſt peccatũ ceciderũt ab eo in
hunc aerẽ: ⁊ de illo aſſumũt corpa ad tẽtãduʒ. ſi
ergo bonis adhuc debet celũ empireũ tãq̃ locꝰ
pʒ ꝙ hoc corpꝰ magis ↄgruit nãe eoꝝ. nec miꝝ:
cum hoc ſit ꝓprie ↄtinens eos: pʒ ergo ꝙ magis
ↄgruit ꝙ ꝺ celeſti corpe aſſumãt ſibi corpa q̃ꝫ de
aliquo alio. ¶ Preterea. vr̃ ꝙ ñ ↄgruat ipʒ aſſu
mere corpꝰ ꝺ aere: ſʒ ſolũ ꝺ celeſti corpe. qm̃ ãge
lus mouet repẽte. hoc ẽ i tpe ꝑceptibili: ergo ma
gis illi ↄpetit corpꝰ illud qꝺ citiꝰ mouet: ergo ma
gis ↄgruit corpꝰ celeſte q̃ꝫ aereũ. cũ multo maio
ris ſit agilitatis q̃ꝫ corpꝰ aereũ: ergo ꝺ ↄgruitate
magis ↄpetit ꝙ aſſumat corpꝰ ꝺ celo q̃ꝫ de aere.
¶ Itẽ hoc idẽ vr̃ ꝑ hoc. ꝙ cũ angelus appuit pe
tro i carcẽ lumẽ refulſit. ſʒ lumen ptinet ad celeſte
corpꝰ. Siľr pt argui ex qbuſdã appitiõibꝰ vetiſ
te. Cõtra. ↄſtat ꝙ neceẽ ẽ qñ ãgelus aſſumit cor
pus ꝺ aliq̊ corpe ꝙ corpꝰ aſſũptũ diuidat ab eo a
q̊ ſũit. ſʒ ĩpoſſibile ẽ ꝙ aliqꝺ corpꝰ diuidat a cor
pore celeſti. maxĩe ab ẽpireo. ẽt ſʒ ꝙ ponũt phi.
ponẽtes nullo mõ eẽ poſſibile. ſectionẽ vel diui
ſionẽ fieri ab huiuſmodi corpibus. quare ĩpoſſi
bile ẽ ꝙ aſſumãt corpus de corpe celeſti. ¶ Pre
terea ptes eiꝰ denſant ad hoc vt ſit viſibile: qꝺ nõ
eſſʒ in ipſo poſſibile niſi eſſʒ alterabile ⁊ mutabi
le. cũ ergo corpꝰ celeſte de ſi ſit iuiſibile. ⁊ corpꝰ
aſſũptũ ab ãgelo ſit viſibile. neceẽ: ꝙ ſi aſſumẽt ꝺ
corpe celeſti. ꝙ ptes eiꝰ ↄſererent: ⁊ ita eſſʒ muta
bile illud corpus ⁊ alťabile. qꝺ ẽ ĩpoſſibile ⁊ ma
xime ꝺ empireo. Si. n. illud corpꝰ non ẽ mobile
motu locali. nullomagis nec motu alteratõis: cũ
motꝰ localꝭ dignior ſit ⁊ prior iter oẽs motꝰ: ⁊ il
lud corpus ẽ corpꝰ digniſſimũ. ¶ Preterea. pla
ne dic̃ phs. ꝙ ille motꝰ ẽ prioritate ꝙ vbi deeſt ⁊
oẽs alij deſunt. nõ tñ vbi ẽ: neceẽ ꝙ alij ſint: ergo
pʒ ꝙ ñ aſſumũt cõpa ꝺ corpe celeſti. ſʒ tm̃ ꝺ aere.

Sʒ tũc q̃rit. q̃ ẽ dr̃ia iter bonos ⁊ malos. qm̃
mali ꝺ eodẽ aſſumũt. Itẽ dic̃ Greg. abrahã ãge
los ñ potuiſſe vidẽ. niſi corpꝰ ex aere aſſũpſiſſẽt.
ñ. n. appẽnt ⁊ corpꝰ aſſumerẽt. niſi corpꝰ ſolidũ
ex celeſti elemẽto haberẽt. ¶ Preterea hoc põt
ↄuenire eoꝝ agilitati ſm ꝙ dictũ ẽ ſupra. Sʒ in
ↄtrariũ ad hec obijcit ꝑ hoc qꝺ dic̃ Beda in lib. de
nã reꝝ. dicẽs celũ ſupioris circuli ꝓprio diſtictũ
termino ⁊ equalibꝰ ſpacijs callocatũ: ṽtutes cõ
tinet ãgelicas. q̃ ad nos exeuntes etherea corpa
ſumũt. vt poſſint hoibus in edẽdo aſſimilari. ea
dẽq; reuerſe ꝺponũt. ¶ Preterea. nõ vr̃ ꝙ hoc
repugnet agilitati eoꝝ. qm̃ ſʒ aug. hõ tm̃ hoc hʒ
poſſe ſupra ſuũ corpꝰ. ꝙ pt ſʒ aliquã ptẽ ſui facẽ
aliqd qꝺ vr̃ oio ↄtrariũ nãe ſue. Et ꝺ hoc ponit tria
exẽpla. Primũ eſt. ꝙ fuit homo tante agilitatis:
qui totam capillaturaʒ ſuam potuit vertere ante
faciem ſuam. ita ꝙ poſterior pars capitis rema
neret nuda. Aliud exẽplum eſt de hoie alio q̊ po
terat mouẽ aures ſuas verſus oculos ſuos. quẽ
admodũ facit pullus eq̊nus. Tertium exẽpluʒ ẽ.
ꝙ alius fuit hõ q̊ a pte poſteriori poterat voceʒ
formare ⁊ loq. nec erat ille ſonꝰ turpis: ⁊ tñ illa
tria videt ↄtraria nãe corpis humani. Cũ ergo hõ
ſic poſſit circa corpꝰ ſuũ. multomagis vr̃ ꝙ ãgeli
q̊ ſunt maioris agilitatis. poſſũt facẽ vt corpus ae
reũ aſſumptũ tante ſit agilitatis vt ↄgruat motui
angeli. Rñdet ꝙ aſſumit corpus de aere. Sed
duplex ẽ ps aeris. ſ. ſupior q̃ purior ẽ que ꝓprie
dr̃ ether. ⁊ inferior q̃ ñ ẽ ita pura: q̃ ꝓprie dr̃ aer:
⁊ ſm hec diſtinguũt duo celi. ſ. ethereũ ⁊ aereũ.
Et ſm hoc dicimus. ꝙ boni angeli ꝺ ethere aſſu
mũt corpa. ſʒ mali potius ꝺ aere: ⁊ iſtis vtamur
ſm noia ꝓpria. ether ṽo bñ põt denſari ⁊ rare
fieri vt fiat viſibile. ¶ Ad obiectũ in ↄtrarium dõm
eſt. ꝙ lʒ angelus ↄditus i celo eſſʒ empireo. ⁊ ita
illud corpꝰ vr̃ in gnẽ corpoꝝ magis ↄueniẽs: nõ
tñ ↄueniẽs vt aſſumat i miniſteriũ cuʒ mittit ad
nos. Corpus. n. ethereũ ↄuenit mutatõi q̃licũq;.
qꝺ nõ vr̃ de corpe celeſti ſiue de empireo. ¶ Ad
ſcdm dõm. ꝙ licet corpus celeſte ſit magis agile
ethere vel aere. tñ iſtud vr̃ magis ↄueniẽs miſte
rio nõ ꝑꝑ motũ tm̃. ſʒ ad formatõeʒ. ptãteʒ auteʒ
hʒ ãgelus ſuꝑ huiuſmõi corpꝰ vt citiſſime faciat
moueri. ¶ Ad tertium dõʒ. ꝙ luminoſitas q̃ oñ
ſa ẽ in apparitõibꝰ bonoꝝ ãgeloꝝ. nõ repugnat
q̊n aſſumat corpꝰ ꝺ ethere: ether. n. lʒ de ſe nõ ha
beat lumẽ. recipit tñ lumẽ a celeſti corpore: ⁊ ita
ether ſic illuminatus. põt eẽ mã corpis in q̊ ange
lus appet: ⁊ ita põt lux apparere cũ angelus bo
nus ſe ꝺmõſtrat. quocũq; ãt mõ ſit. ſiue aſſumat
de ethere vel ꝺ aere. ſiue ꝺ celeſti corpe. nihil cir
ca hoc temere diffiniendũ. ſʒ ſanctoꝝ auctoritati
bus adherendum.

Membrum quintuʒ.

D quintũ quo querit de mõ aſſumen
di vel faciẽdi illud corpꝰ. cũ nõ ſit or
ganizatũ. querit vtruʒ ãgelus organi
zet illud. ⁊ vr̃ ꝙ ſic. Augu. de ciui. dei.
In angelo ẽ vita q̃ ↄtiet. ſentit. ⁊ intelligit. Sicut
n. aia lʒ corpus ſuũ inquãtũ ẽ organizatũ. q̃ di
ſcedente diſſoluit. ⁊ pereunt organa. ſic angelus
vr̃ ↄtinere corpꝰ aſſumptũ ne diſſoluat. ⁊ hʒ an
gelus ṽtutẽ ꝑparãdi illud corpꝰ ad hoc. vt aptũ
ſit motui ſuo. ⁊ hoc vr̃ eẽ organizare q2 ñ ẽ aptũ
motui quo illud mouet. vtpote locutõi. niſi ſit or
ganizatũ: ergo angelus hʒ ptãtem organizandi
illud. Contra. Aia non organizat corpus ſuuʒ
ſed organizato vtitur: ergo ſimiliter nec ãgelus.
¶ Item ſi organizant. cum organizare ſit formã
vltimam dare. organizatio enim eſt vltima perfe
ctio corporis inquãtuʒ corpus: non dico inquã
tum animatũ. dare aũt vltimam formã ſit creare.
ſm hoc angelus diceretur creator. quod ẽ ↄtra
aug. qui dicit ꝙ angeli nõ debẽt dici creatores. ſʒ

aliquid adminiſtrent vt aliquid creetur. ſicut nec
agricole ſegetum dicunt̄ creatoꝛes: q̄uis. n. ali/
quid operent̄ ꝑparādo ad recipiēdū foꝛmā vlti/
mam. tm̄ foꝛmā vltimā nō dant. Et ponit exēplū
de foꝛmatōe eue ꝺ coſta ade. q̄ miniſterio ange/
loꝛū ꝑparata ē. ⁊ habet̄ hoc ſcđo li. ſen. di. xviij.
ca. ſolet queri. Solutio. dicimus ꝙ āgelus pꝛe
parat huiuſmodi coꝛpus aſſumptū ſm̄ ꝙ ꝑtinet
ad ſui manifeſtatōez faciendā. foꝛmatio aūt vltīa
eſt dei. ¶ Ad illud qđ obijcit de aīa. dōm ꝙ non
ē ſimile. Aīa. n. creando infundit̄ ⁊ infundendo
creatur. non pōt aūt infundi niſi in coꝛpe iā oꝛga
nizato: q2 oꝛganizatio eſt vltima diſpō que ē q̄ſi
neceſſitas ad aīam. vñ pꝛius ē oꝛganizare q̄ꝫ oꝛ/
ganizatū eē. ⁊ ita cū coꝛpus oꝛganizat̄. aīa nō dū
ē. vñ nec pōt oꝛganizare. ſꝫ hꝫ nām ſubminiſtrā
tem in oꝛganizando coꝛpus. ſꝫ angelus cū coꝛ/
pus aſſumit iam ē. ⁊ iō pt ipſemet ꝑparare. ¶ Ad
aliud dōm. ꝙ lꝫ angelus diſtiguat aliquo mō oꝛ
gana. nō tm̄ ꝓpꝛie dicit̄ creatoꝛ: q2 nō facit de nō
ente ens. qđ creatoꝛis ē tm̄. ſed de nō ſic exñte: ſic
exiſtēs: ſupponēdo mām̄ q̄ nō ſupponit̄ i creatōe.
vt raro denſum ⁊ huiuſmodi. qđ pt ꝯducere alij.

Mēbꝛum ſextum.

Ad ſextū quo q̄rit̄ ꝺ vſu coꝛpoꝛis aſſū/
pti. vtrū angelus mouet̄ coꝛpe aſſum/
pto. vtpote coꝛpoꝛe humano ad oēm
actum. inquātū huiuſmodi coꝛpus ē?
Videtur ꝙ ſic. vtitur enim coꝛpe q̄ꝫtuꝫ ad actum
loquendi. qui attenditur q̄ꝫtū ad rōnalem: vtitur
ēt eo quo: ad actū comedendi. qui atteſtatur ani/
mationi. ſicut pōt ꝓbari auctoꝛitate ſcripture in
pluribus locis: fiat ergo argumētū a minoꝛi ſic.
Angelus pōt vti coꝛpe aſſumpto ad dictos act9
q̄ nobilioꝛes ſunt alijs: ergo multomagis ad oēs
alios qui minus digni ſunt. ¶ Iteꝫ poſterius nō
eſt ſine pꝛioꝛi. ſed viuere eſt actus pꝛioꝛ q̄ꝫ loqui
vel comedere: ergo illi non ſunt ſine iſto: cuꝫ er/
go angelus vtatur coꝛpoꝛe ad locutōꝫ ⁊ come/
ſtionem: ergo videt̄ ꝙ eo poſſit vti ad viuificatio
nem. ita. ſ. vt illđ viuificet. Qđ ſi ꝯcedatur. videt̄
hoc eē falſum. Non. n. vr̄ viuere coꝛpus aſſūptū
ab angelo: q2 ab eo aſſumit̄: ſilr̄ plures actus tali
coꝛpi ꝯpetentes. ſꝫ ſolum quo ad illos q̄ valent.
ad angeli manifeſtationem vel dei demōſtratōꝫ
ꝓpter que ēt coꝛpus aſſumit. huiuſmodi. n. ſunt
loqui ⁊ comedere. volebant. n. angeli oſtendere
ſuam poteſtatē q2 comedebāt poteſtatiue. nō ex
indigentia vel neceſſitate ſicut nos. vñ ꝑ ꝑdictos
actus ſe magis manifeſtabunt. ¶ Pꝛeterea: q2 ꝑ
hos maioꝛē familiaritatē exhibebāt illis quibus
apparebāt ſicut ꝑ doꝛmire ſentire ⁊c̄. Ideo po/
tius ad hos actus vtebant̄ coꝛpe aſſumpto q̄ꝫ ad
alios. Et hoc ē qđ aug. in li. xiij. de ciui. dei. Hoc
faciebāt angeli viſibilr̄ ⁊ tractabiliter apparēti/
bus: non q2 indigebāt. ſed q2 volebāt ⁊ poterāt.
vt hoībus congruerēt ſui miniſterij quandā hu/
manitate fecerūt. nec fantaſtice āgelos ediſſe cre/
dendū eſt. qñ eos in hoſpitio homines ſuſcepe/
runt. ſic̄ d2 geñ. xviij. ⁊. xix. ¶ Per hoc ēt qđ di/
ctum ē. nō q2 indigebāt ſed q2 volebant. pꝫ ſolū
ad obiecta que ꝓcedebant. acſi huiuſmodi act9
eſſent ex nā vel neceſſitate non voluntate. Vbi. n.
aliquid habetur nō natura ſed volūtate: pōt hēri
poſterius ſine pꝛioꝛi. illud aūt argumentum non
erat a maioꝛi: q2 non magis videt̄ ꝙ debeat vti
coꝛpoꝛe aſſumpto quo ad alios actus q̄ꝫ ad lo/
quendum ⁊ comedendum. qđ patet ſi inſpiciant̄
pꝛedicta. Sed oꝛitur hic qō. Quare abꝛahā an
gelis ſibi apparentibus cibos obtulit. cuꝫ ſciret
angelos cibo non indigere ⁊ illos intelligeret
eſſe angelos. qđ patet: q2 eos adoꝛauit. ¶ Ad qđ
dōm. ꝙ abꝛaham pꝛimo putauit eos eſſe hoīes.
⁊ iō cibo indigere. ꝓpter quod cibos obtulit. ſꝫ
poſtmodū ꝑcepit eos eē angelos. ¶ Sed obijcit̄
q2 pꝛi9 adoꝛauit q̄ꝫ cibos offerret. vt pꝫ geñ. xv/
iij. ergo pꝛi9 intellexit eos eē āgelos. Ad qđ dōꝫ.
illa adoꝛatio nō fuit latria que deo offert̄. nec ēt
dulia que angelis. ſꝫ dulia q̄ offert̄ hoībus reue/
rentie cā. Sic aūt adoꝛauit abꝛaham. cū putaret
eos eſſe hoīes. q2 eos vidit in reuerenda ꝑſona.
Sed poſtmodū itellexit eos eē vere angelos ⁊
ēt deū in eis apparuiſſe. Vñ trinitatē i vnitate co
gnouit. vt dicit aug. de tri. Vñ ꝺ ipſo cantat̄. tres
vidit ⁊ vnū adoꝛauit. cū. ſ. dixit. loquar ad deuꝫ
meum cum ſim puluis ⁊ cinis.

Mēbꝛum ſeptimum.

Ad ſeptimū quo querit̄ de ſpēbus coꝛ/
poꝛalibus in q̄bus legitur dñs appa/
ruiſſe añ incarnatiōe. Et q̄rit̄. vtrū hu
iuſmodi ſpēs facerēt angelus. vl̄ ipſe de9
īmediate. Videt̄ ꝙ ipſe deus. cū. n. ille ſpēs fierēt
ꝑꝑ apparitōem dei. ⁊ deus ſufficiebat ad facien
dum eas ꝑ ſe ſine angelo. vr̄ ſuperfluere oꝑatio
angeli: q2 vbi ſufficit vnū agēs. vr̄ ſuperfluere al
terū: ergo illas faciebat ipſe deus. Cōtra. aug.
de tri. Antiquis pꝛībus añ incarnationē ſaluato
ris cuꝫ deus appere dicebat̄. voces iſte aut ſpēs
coꝛꝑales fiebant ꝑ angelos: aut ipſis agentibus
aliq̄d ex ꝑſona dei. ſicut ꝓphetas ſolere oſtendi
mus. ſiue aſſumentibus ex creatura qđ ipſi non
eſſent vbi de9 figurate demōſtraret̄. ¶ Iteꝫ q̄rit̄.
vñ ē hoc. ꝙ añ diluuiū ſꝑ legit̄ appuiſſe dñs i ſe.
ſꝫ poſt diluuiū añ icarnatōꝫ. vbicūq3 legit̄ dñm
appuiſſe. legit̄ ꝙ appuit i angelo: qđ ꝑpendit̄ ex
hoc. ꝙ ibidē vel ꝑmittit̄ vel ſubiungit̄ ꝺ appari/
tione angeli. vñ aliqñ dicit ſcriptura angelū eſſe
locutū. aliqñ deū. ¶ Ad pꝛimū dicim9. ꝙ iſta oꝑa
tio dēaꝝ ſpēꝝ. ⁊ deo attribuit̄ ⁊ āgelo. ſꝫ differēt̄.
ſ. deo ꝑ auctē. āgelo ꝑ miſteriū. Et lꝫ deus q̄ꝫtum

ſin ſe ẽ: nõ idigeat miſterio. tñ ꝯgruit eiꝰ nobilitati τ dignitati vt miſtrãt ei ãgeli i huiuſmõi iferioribus. vñ gal. iij. lex ordiata ẽ p ãgelos i manu mediatoris. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ cũ iminẽte diluuio oĩs caro corrũpat viã ſuã. τ dñs diluuiũ imiſit i penã illius corruptõis. ſicut dicit geñ. vi. τ ideo extũc dñs minorẽ familiaritatẽ habuit cũ natura humana. Ad qđ inueniendũ poſt diluuiũ nõ legitur apparuiſſe i ſe: ſed in ãgelo. vt notaret elongatio dei ab hoĩe facta p illã corruptionẽ. Sʒ añ tẽpus diluuij bñ legit appuiſſe ſine mẽtione facta ð ãgelo ad dñotãdũ ꝙ ñ ita eẽt elõgatus ab hoĩe p pcm. vel illud põt ſolui referẽdo ad tp̃s icarnatõis. qñ apparuit dñs in angelo magni ꝯcilij. hoc ẽ i filio ſuo. vt dicat ꝙ pp appitionẽ deũ i ſe. ſcʒ qua legit appuiſſe i ſe. nõ ſcã mẽtõe de angelo. Legit ꝯñter apparuiſſe in angelo. vt per hoc inueretur ꝙ appropiquabat tp̃s illud i quo appareret i ãgelo magni ꝯcilij. ſ. tp̃s incarnatõis.

¶ Queſtio. xxxv. ð actibus quos exercet angelus in corpore aſſumpto.

Habita cõſideratõe de aſſũptõe corpoꝝ ab angelis. ſeqt ꝯſideratio ð motu facto i corpe p angelũ. τ qꝛ duplex motus diſtiguit ex pte aĩe. qdã ẽ ad aiaʒ ſicut p organa ſenſibilia. qdã vero ab aĩa. τ ille ẽ duplex. Eſt ciʒ totius corpis. τ ille dĩ motus localis. Eſt aliꝰ pticularis. qui ẽ cuʒ organũ mouet ad locutionẽ faciendã vel opationẽ. De vtroqʒ aũt querẽduʒ ẽ. τ ſic erũt q̃tuor querẽda. ¶ Prio ſi motus ſenſitiuus ſit in corpore aſſũpto ab ãgelo. ¶ Secundo. ſi ſit ibi vera comeſtio. cũ tale corpus ſumit cibuʒ. ¶ Tertio de motu corporis aſſũpti. ſi ſubito fiat vel in tẽpore. ¶ Quarto. nõ exiſtẽte debito organo ad formãdaʒ vocẽ. vtrum poſſit angelus formare vocẽ ſenſibilẽ.

Membrum primum.

Ad primũ. Si motus ſenſitiuꝰ ſit i corpore aſſũpto ab ãgelo. vtpote ad audiẽdũ vel vidẽdũ vel guſtãduʒ. Et vĩ ꝙ ſic. Si.n. organa ſũt determinata i corpore illo. vt oculi aures τ huiuſmõi. τ exterius ſũt illa que ꝯueniũt imutatõi ſenſibili. ergo i effectu põt fieri imutatio ſenſibilis. τ ita ſenſus. ¶ Preterea. ſicut locutio vel pcuſſio põt fieri p huiuſmõi organa. q̃re ſilr nõ fieret viſio vl' auditio. Sʒ ꝯ̃riũ videt. ſi.n. vis itellectiua i hoĩe ſufficiens cognoſceret res ſenſibiles p ſe ſine adiutorio ſenſuũ: ñ eẽnt ſibi neceſſarij ſenſus huiuſmõi. ergo cũ vis itellectiua iãgelica ſufficienter cognoſcat p ſe res ſenſibiles. ñ ẽ aliq̃ neceſſitas ſenſuũ. ergo ſuꝑflue poneret v̓tutes ſenſibiles i organis illis. ¶ Preterea. ſenſus atteſtat vite ſenſibili. vita aũt ſenſibilis ipi eẽntie aĩe. ergo deficiẽte pricipio deficit i eis ſenſus. Ad hoc vĩ dõm ſine p̃iudicio melioris ſnĩe. ꝙ ñ ẽ i huiuſmodi organis ſenſus ꝓprie dictus. ſʒ ſi ẽ. dĩ ibi eẽ illud ſentire. ð quo dicit aug. i li. de ci. dei. ꝙ angeli pter hoc ꝙ itelligũt ſentiũt. ſʒ nõ credo vnũ fieri ex potẽtia ſenſibili τ organo. τ ꝙ ñ alit fiat imutatio i organo tali. q̃ʒ i illo mõ quo fit reſultatio i ſpeculo. i ſpeculo.n. reſultat ſilitudo ſenſibilis. ſʒ ñ ẽ vis ſenſibilis vnita q̃ illã formã accipiat. τ p illã de re iudicet. nec opʒ ꝙ ſi ſit forma organis ſenſibilibus. ꝙ ꝓpter hoc ſint organa ſenſibilia. Oculus.n. qui amiſit vſum vidẽdi nihilominus formã oculi tenet. nec opʒ ꝙ ſi fiat locutio vel pcuſſio vel huius opatio que ẽ quaſi abintra. adextra que fiunt ad aliqd ſignãdũ vel opandũ in nobis. ꝙ ꝓpter hoc fiat viſio vel auditio vel huiuſmõi aliqd qđ ſit quaſi abextra. adintra cũ ipſis angelis virtute intellectiua ſufficiẽter innoteſcant. que ſenſibus a nobis cognoſcunt ſiue ꝯprehẽduntur.

Membruʒ ſecunduʒ.

Ad ſecũdum quo querit ex pte comeſtiõis ſi ẽ ibi vera comeſtio. ꝙ aũt ſic videt p hoc qđ dicit aug. in li. ſex queſti. ꝯtra paganos. Legimus angelos ſũpſiſſe cibos nõ ficte aut fãtaſtice: ſʒ manifeſtiſſima veritate. ¶ Preterea. Gre. i moral. li. xxviij. Cibos cũ abrahaʒ ãgeli ñ capent niſi ꝓpter nos ſolidũ aliqd ex celeſti elemẽto guſtarẽt. ¶ Preterea. ſi nõ vere ſumerẽt cibos. ad quid facerẽt ꝙ abrahã eis cibos prepararet. nũqd volebãt ei illudere? qđ non ẽ credẽduʒ. Qđ aũt nõ fuit vera comeſtio ſic obijcit p hoc qđ dicit tho. xij. Ego videbar vobis comedẽ. ſʒ ego inuiſibili cibo vtor. ergo ſicut appet ex his. videt ꝙ ibi tñ eẽt apparẽtia comeſtiõis. Nã ſi eẽt ibi veritas. ñ dixiſſet. ego videbar ſʒ ego comedebã. ¶ Itẽ ſi vere comedebat. cibus traijciebat i ventrẽ. τ nũqd p ſeceſſuʒ exit. vt nephas ẽ de ãgelis credere. ſicut habet i li. de collatõibus ſanctoꝝ. ¶ Itẽ i ãgelis nulla ẽ neceſſitas icorpatiõis. comeſtio ãt ẽ ꝓpter icorpationẽ. ergo nõ fuit vera comeſtio. Rñdetur ꝙ vera fuit comeſtio. ſʒ duplex ẽ veritas comeſtiõis. vel pp neceſſitatẽ comedẽtis. τ ſic ñ fuit ibi comeſtio. vel pp ptãtes oñdendã τ familiaritatẽ habẽdã cũ qbus comedebãt. τ ſm hec vera ẽ comeſtio. vñ aug. ptãte comedebãt: nõ neceſſitate. τ ponit exẽplũ de radio ꝯſumẽte aquã τ de terra abſorbẽte. radius eim ſua ptãte ꝯſumit. ſed terra pp ſuã neceſſitatẽ abſorbet. ¶ Per hoc ſolui põt q̃ obiecta ſũt. Qđ.n. dicit tho. xij. videbar

vobis.exponit ex necessitate.s. comedere. sz me⁹ cibus e celestis quo vtor. erat ergo ibi appentia comestiõis ex idigẽtia. sz vitas comestiõis ptãtiue. ¶ Ad scõm vo dõm. q̃ lz cẽt ibi vitas comestiõis quo ad masticatõez. ñ tñ quo ad piectõem i vẽtrẽ oportebat fieri. vel quo ad icorpatõez. cũ hec ad indigẽtiam ptineant.

Membrum tertium.

Ad tertiũ quo querit de motu pcedẽte a spũali sbã. q̃ e motus localis totius corpis. ⁊ querit. Si corpus illud qd̃ assumit sit de aere vel de ethere. nã dicit gre. i moral. Nisi ãgeli qdã iterna nobis nũciãtes: ad tps ex aere corpa sumerẽt. exterioribꝰ nostris obtutibꝰ ñ apperẽt. ex quo accipit q̃ corpus assumptũ ab ãgelis e de aere. Aer vo dẽsatus hz tẽpus sibi determiatũ i motu maius q̃z aer rarefactus. ⁊ aer rarefactus maius habz tẽpus i motu suo q̃z hẽat ignis. Ignis vo repente fertur sursũz. sz i tpe visibili. ergo corpus assumptũ ab ãgelo: mouet i tpe visibili maiori vel miori. ergo ⁊ ãgelus q̃ mouet assũpto corpe. Nõ ergo repẽte e ãgelus. vbi vult. sz fm corpis qd̃ fert determinationẽ. Sz vr̃ 9rĩũ. q2 i corpibus vbi e motꝰ nãlis vel violẽtꝰ. ⁊ addit vtus adiuuãtis ad hũc motũ vel illũ. tãto e motus velocior q̃zto maior e virtus adiuuãs. ergo cũ vtus ãgeli sit iproporcõalis cuicũqz vtuti corporali. erit effectus iproportõal. ⁊ ita corpus motũ citissime mouebit: ergo repẽte. Rñdet ad hoc. q̃ ita citissime mouebit q̃ñtũ pmittet nã eius corpis qd̃ mouet. ⁊ q̃ta e intẽtio virtutis ex pte mouẽtis. Añ nõ sic mouebit corpꝰ illud. sicut sue nãe relictũ ẽẽt. tũc. n. i sensibili tpe mouent. nũc ãt mouet fm virtutẽ angeli ifluẽtis ei virtutẽ. ⁊ ita nobis isensibilr. ¶ Et per hoc pz solutio ad obiectũ. Nã pcedit acsi corpꝰ assumptũ tñ ppria virtute moueret.

Membrum quartũ.

Ad quartũ quo querit de motu locutõis quo mouet ligua assũpti corpis. Querit ergo. vtrũ nõ extñte dẽbito organo ad formãdũz vocẽ. posset angelus formare sensibilẽ vocem. Qd̃ videt p hoc. q̃ ãgelus formauit vocẽ i asina balaaz. ligua aũt eiꝰ nõ fuit debitũ istrumẽtũz ad formãdũ locutionẽ. ergo eadẽ rõe in corpe assumpto. lz nõ hẽat debitũ organũ. põt formari locutio ab ãgelo. ¶ Itẽ dicit. b. Greg. Aliqñ loquit dñs p angelum celestibus substãtijs. aliqñ terrenis. ⁊ ponit exẽplũ d̃ celestibus. cũ vox facta e d̃ nube. hic e filius meꝰ dilectus. formatio ergo illius i aere e facta misterio angeli. qd̃ si e. ergo ãgeli hñt ptãtẽ ad formãdũ vocẽ siue locutionẽ sensibilẽ sine organo. ergo nõ e necesse corpus hẽre organum locutõis.

Cõtra. omnis opatio aialis fit mediãte instrumẽto corpeo. sz locutio e opatio aialis. ergo non fit sine istrumẽto vel organo. ergo ãgelus in formãdo locutõez: idiget huiusmõi istrumẽto. ¶ Itẽ locutio e actus virtutis rõalis. sz solũ 9uenit ratõalẽ hoibus ⁊ nõ ãgelis. cũ rõalis sit ppria differẽtia hois. ergo locutio 9uenit tñ homini ⁊ ñ ãgelo. ¶ Itẽ locutio e vox articulata. sz vox articulata nõ fit sine istrumẽto apto ad articulatiõez vocis. ergo ad formationẽ locutõis idiget angelus debito istrumẽto. Ad qd̃ dõz. q̃ ãgelus hz ptãtez formãdi locutõez i aere. ẽt sine istrumẽto: vel sine istrumẽto ad hoc deteriato. ¶ Ad obiecta in 9rĩũ dõm. q̃ cũ locutio e opatio aialis reqrit istrumẽtũ corporeũ. cũ ãt e opatio angeli: q̃ sz se e substãtia sepata a corpe. nõ reqrit istrumẽtuz corporeũ: sz deteriata mã. Qd̃. n. agit aia que cõiuncta e corporeo organo p organũ. ⁊ hoc facit spũs sepatus sine organo vel organo ad hoc determiato. ⁊ hoc. q2 supior sbã hoc vno mõ põt facere. qd̃ iferior mediãtibus multis. ¶ Ad scõm vero dõm e. q̃ lz locutio sit pprie actus rõalis. nihilominus supiori sbe 9uenit. lque hec agit intellectu: qd̃ iferior rõne agit. Solent tñ vti sancti nomie rõnis nõ tñ in hoibus: sed ẽt in ãgelis. ⁊ ita sicut locutio est cõis. ita rõnis intẽtio est cõis. ¶ Ad tertiũ dõz. q̃ lz locutio e vox articulata. articulatio autẽ fiat p vocez. labia. dẽtes. que sũt instrumẽta vocalia. que faciũt quãdã in aere ipressionẽ. angelus autẽ nõ habeat ista istrumẽta aliquando. nihilominus easdẽ impressiones potest facere. quas anima facit mediãtibus huiusmodi instrumẽtis. potest etiã in corpore assumpto habere consimilia instrumẽta ad formationẽ locutionis. sed nõ e necesse. Si eim erat formata vox ab asina balaam ministerio ãgelico. nõ propter hoc oportuit sicut dicit glo. ibi. q̃ aima asine mutaretur in rationalẽ: nec oportuit q̃ instrumẽtum vocale mutaret in istrumẽtũ humanũ. ea aũt que sũt supra rõem nostraz. magis opz ex scripturis quãtũ docent accipe. q̃z indiscrete pscrutari.

Questio. xxxvj. d̃ missiõe angelor.

Dictũ est iaz de motu angeli locali fm se. ⁊ d̃ his que sũt ab angelo mediante corpore assũpto. quia vero missio e ab angelo ad aliqd̃ ministeriũ peragẽdum mediante motu. dicẽdum est consequẽter de missione angelorũ. ¶ Circa quã queritur primo. vtruz missio angelorũ sit a deo tãtuz. an etiam vnus angelus mittat alium. ¶ Secũdo queritur ex parte

missoꝝ: vtrū tā boni q̄ȝ mali mittant a deo: vel ēt boni a bono angelo: mali a malo. ¶ Tertio. vtrū boni de singulis ordinibus mittant. an d̄ aliquo ordine mittant angeli. de aliquo nō. ¶ Quarto. ad qd p̄ncipalr̄ mittant. ¶ Quinto. vtrū ad diuersa officia mittant diuersi. an singuli ad eadē.

Membrum primum.

Circa primū sic obijcit. vt q̄ a deo solo sit missio. cū mitti sit spirituū qui dicunt administratorij. Ministratorij aūt spūs siue mistri dei dicunt: n̄ vnus angelus alius. ergo missio ē tm̄ a deo. ¶ Itē mittē ē hn̄tis auctēȝ. cū ergo angeli n̄ hn̄t auctēȝ respectu alioꝝ angeloꝝ: n̄ ē angeloꝝ mittere. ¶ Preterea. vnus āgelus n̄ dr̄ angelus alterius angeli: sed angeli dei. angeloꝝ aūt ē mitti. n̄ ergo āgelus mittit ab alio angelo: sed a deo solo. Qd̄ ēt vr̄ p hoc qd̄ dr̄ in ps. Qui facit angelos suos spūs. Et alibi. Bn̄dicite dn̄o mistri eius. q facitis voluntatē eius. Sȝ ɔ̄riū vr̄. q̄ n̄ tm̄ mittat āgelus a deo: sȝ ēt ab alio āgelo. p hoc qd̄ dicit greg. i moral. arguēs ex v̄bis zacharie pphe. dr̄. n. ibi. q̄ angelus q loquebat i me egrediebat. ⁊ alius angelus egrediebat i occursū eius. ⁊ dixit ad eū. loquere ad pueꝝ istū dicēs. absq̄ muro hitabit hierlm̄. ex q̄ accipit q̄ āgelus mittit. Vn̄ dicit in ɔ̄spectu ɔ̄ditoris angelica misteria ordīata sūt. vt pro cōi felicitate beatitudis opificē suū vidētes gaudeāt. cū ɔ̄ p dispōne dignitatis alij alijs subministrant. ad pphetā angelus angelū mittit. ⁊ q̄ secum de deo cōiter ɔ̄spicit: ⁊ docet ⁊ erigit. q2 eū p supiorem sciāȝ v̄tute cognitōis ⁊ p̄stātiorē grāȝ culmie potestatis excedit. Ex his mafeste colligit. q̄ angelus angelū mittat. n̄ ergo āgelus tm̄ mittit a deo. ¶ Itēȝ p sil̄e pōt argui. Sic. n. disponunt officia sub rege terreno: vt ille q mittit. nō tm̄ a rege mittat: sȝ ēt ab alijs q supiora hn̄t officia. ergo a simili ē de rege celesti: vbi ordinatissima sūt omia. q̄ vnus inferior mittat a supiori. nō ergo tm̄ a deo mittit angelus. Ad quod dōȝ. q̄ angelus tm̄ a deo mittit auctē. Etsi. n. vnus angelus mittat aliū: totū refert ad auctēȝ diuinā. q̄ aūt vnus mittat aliū dicit greg. dū angelus dicit ad aliū angelū. curre ⁊ loquere. dubiū nō ē. q̄ alius aliū mittit. Minora v̄o ⁊ iferiora sūtque mittunt. maiora v̄o ⁊ supiora q̄ mittūt. ¶ Per hoc ēt p̄nt solui q̄ obiecta sūt. Concedēdum. n. ē q̄ angeli sunt mistri dei: ⁊ ab eo auctē mittunt. ab alijs v̄o q̄dā ptāte collata. pprie āt dicunt ministri dei. Si v̄o inuenit q̄ mistrent supioribus angelis. hoc ē extēso vocabulo. totū. n. ministeriū ad auctēm diuinā refert. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit. q̄ angeli nō dicunt angeli respectu alioꝝ angeloꝝ sed respectu dei. ⁊ ita nec ab eis mitti. dōm q̄ angeli dicūtur: eo q̄ nūciāt hoibus diuinā voluntatē. rō autem missionis respicit ptātem: q2 est ptās principalis ⁊ secūdaria. Ab habēte ptātem principalēȝ dicit missio. ⁊ ab habēte secundariā in relatiōe tn̄ ad hn̄tem potestatē principalem.

Membruȝ secunduȝ.

Ad secundū quo querit. vtrū mittantur taȝ boni q̄ȝ mali angeli a dn̄o? ⁊ videt q̄ mali n̄ mittant. Maloꝝ. n. officium ē tētare. sicut habet sup illud. j. thes. iij. ne forte tētet nos his q temtat. tētatio aūt eoꝝ est ad deceptionē vel peccatū. deus aūt nō mittit ad seducendū. ergo angeli mali non mittunt ab eo. ¶ Itē maloꝝ angeloꝝ intentio ē pdere aīas. dei aūt ē saluare. cū ergo cognoscat deus intentionē eoꝝ: n̄ ɔ̄gruit eius bonitati eos mittere. s. malos angelos. Itē dei cuȝ ē summe bonus ē conseruare res in eē. sȝ mali angeli intēdunt interfectōȝ ⁊ obduratōem. Interfectiōeȝ vt primo genitorū. q̄ ⁊ huiusmōi. ergo cū hoc cognoscat deus: n̄ mittit malos angelos. Sȝ ɔ̄riuȝ vr̄. per hoc qd̄ dicit. iij. reg. vlti. vbi dr̄. q̄ exercit⁹ celi stabat a dextris ⁊ a sinistris. s. boni angeli ⁊ mali. ⁊ ait dn̄s. quis decipiet achab? Egressus ē auteȝ spūs corā dn̄o ⁊ ait. Ego decipiā eū. cui ait dn̄s. In quo? ⁊ ait. Egrediar ⁊ ero spūs mēdax i ore omniū pphetaꝝ. Cū ergo angelus qui venit ad decipiēdū sit malus. ⁊ missus eēt. quod signat hoc verbuȝ egredere. ⁊ fac ita. mittunt mali angeli a dn̄o. ¶ Itē hoc idē accipit sup illd̄ psal. Inmissiones p angelos malos. vbi dicit gl. q̄ mali angeli mittunt. Itē sup illud math. viij. Mitte nos i porcos ⁊c̄. p porcos signant mali siue luxuriosi i quos mittunt. ergo missio taliū sit a dn̄o. ¶ Iteȝ greg. in moral. li. ij. vbi loquit de bonis angelis ⁊ malis dicit. Sicut de bonis angelis i hac vita laborātibus auxiliū pietatis ipendit. ita isti occulte eius iusticie nesciēdo seruiētes: ministeriū exeq reprobatōis conant. non. n. ministrāt deo soli q adiuuent boni: sed ēt mali qui probēt. nō soluȝ q redeūtes a culpa subleuent: sed ēt qui redire volētes grauent. Respondet q̄ angeli mali mittūtur a deo. ¶ Ad primū dōm. q̄ lȝ sit ɔ̄traria intētio ipius dyaboli intētiōi diuine. q̄tuȝ ad hoc q̄ hec ē bona ⁊ illa mala. nihilominus vtit dn̄s tētatione dyaboli ad bonū. Tentatione. n. qua tentauit dyabolus Job. quātū fuit de volūtate dyaboli fuit ad seducendū. sȝ illam ordinauit dn̄s ad bonum. vt patiētia Job pbaret. missio ergo dn̄i respicit ordiatōem ptātis ad tentandū: que ē sub ptāte diuina: nō ordine ad voluntatē dei. sȝ eius malā voluntatē ordinet deus ad bonū. ¶ Ad aliud dōȝ. q̄ illud qd̄ dixit dn̄s mendaci spiritui. q̄ egrederet ⁊ ita faceret. nō dat intelligere q̄ dn̄s mittat malignū spiritū ad fallendū. fm̄ q̄ fallacia culpaȝ dicit ex pte eius qui fallit. vel fm̄ q̄ dicit

culpã ex pte fallẽtis. ſʒ ſm ꝙ deceptio dicit pe/nã ex pte eius qui decipit. Et hoc pʒ p hoc qđ dr in glo. ſup illo. qs decipiet achab? Interliniaris ꝙ exigebãt merita eius. Deceptio ergo in decepto fuit pena pp merita ipſius. Deceptio autẽ ex pte decipiẽtis culpa fuit. ⁊ ad illã ñ miſit dñs: niſi i hoc ꝙ pmiſit: ptãteʒ quidẽ ñ ꝓtulit: ſʒ malã voluntatẽ pmiſit. in qua ẽt mala volũtate ſeruiunt ẽt ipſi mali angeli dño. ſm ꝙ dicit beatus greg. volũtas electoꝝ ſpirituũ diuine deſeruit poteſtati: ⁊ reprobaꝝ ſenſus ſue ſeruiẽs malicie: iudicio oipotẽtis obtempat. ¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ lʒ dus cognoſcat intẽtõeʒ malã dyaboli: ex qua ſequit ſeductio vel pditio. nihilominus tñ ipm nõ pp malũ ad qđ inclinat dyabolus mittit. ſʒ ppter bonũ qđ ex illo elicit deus. ¶ Ad quartũ vo dõʒ. ꝙ ex illo obijcit de iterfectiõe, priogenitoꝝ ⁊ obduratiõe egiptioꝝ. ꝙ aliter mali angeli faciebant illđ. ⁊ aliter deus. Mali. n. angeli peccabãt illud appetẽdo ⁊ ex appetitu faciẽdo. deus aũt iuſte operans ẽ: ipſis malis pp peccata penam infligẽdo. Unde in glo. dr ſup illud immiſſiões p ãgelos malos. poſſumus ſine dubitatiõe malis angelis attribuere mortes pecoꝝ: mortes primitiuoꝝ: ⁊ obduratõis egiptioꝝ. hanc. n. iniquiſſimã ⁊ maligniſſimã obſtinatõeʒ deus cũ facere dr: nõ inſtigãdo ⁊ iſpirãdo: ſʒ deſerẽdo facit: vt illi operent i filijs diffidentie. qđ deus debite iuſteqʒ pmittit. ¶ Ad illud vo qđ obijcit de miſſione i porcos. dõm ẽ. ꝙ illa miſſio ſm ꝙ p porcos deſignãtur peccatores. nõ aliud ẽ ꝙ̃ ordinatio ptãtis ad puniẽdũ: ⁊ pmiſſio volũtatis ad ſeducendũ. p malos. n. angelos. ſicut dr in glo. ſup illud immiſſiones p angelos malos. punit deus bonos ⁊ malos hoies. ſed bonos tñ corpalibus penis. malos aũt non tñ corpalibus ſed ſpũalibus.

Membrũ tertiuʒ.

AD tertiũ quo q̃rit. vtrũ oẽs ãgeli mittant de q̃uis ordie. an đ quodã ordie mittant. de quodã nõ. Et vr ꝙ nõ mittant de ſupioribus ordinib⁹. Dicit. n. greg. recitãs ſniam dyoniſij ſupiora agmina ab itimis nũꝙ̃ recedũt. q2 ea q̃ pemĩnẽt vſũ exterioris miſterij ñ hñt. ¶ Preterea. iſeriores ordines dicunt angeli ⁊ archãgeli. ſʒ ãgeloꝝ ⁊ archãgeloꝝ ẽ mitti ſub hac rõe. ergo cũ nullus ali⁹ ordo rõne miſſiõis dicat. ñ vr ꝙ ſupiores angeli mittant. ñ. n. ſeraphin vel cherubin vel throni rõ nũ miſſiõis determinãt. ¶ Itẽ. vij. dañ. milia miliuʒ miſtrabãt ei. ⁊ decies milia centena milia aſſiſtebã⁹ ei. ergo vr ꝙ qdã ſũt aſſiſtẽtes. ⁊ alij ſũt admiſtrãtes. ¶ Itẽ ſup illđ ezech. j. Silitudo throni. glo. Cũ ãgeli ſepe nũciãd a q̃dã hoib⁹ exennt. throni miſſi ad miſteriũ nũꝙ̃ legunt. Sʒ ꝯriuʒ vr p hoc qđ dr iſa. vi. volauit ad me vn⁹ de ſeraphin. ſup quo dicit. b. greg. In hac prophe ſnia vult itelligi. qm̃ hi ſpũs q mittunt eoꝝ vocabulũ pcipiũt: quoꝝ officiũ gerũt. q2 vt pcia locutõnis intẽdat. angelus q de altari carbonẽ portat. ſeraphin dr. qđ incẽdiũ iterptat. ¶ Preterea i qbuſdã locis q̃dã p cherubin quedã p ſeraphin agit dñs. Itẽ ad heb. j. oẽs ſũt adminiſtratorij ſpũs in miſteriũ miſſi ⁊c. Itẽ diuerſi ſũt effectus rñdẽtes diuerſis officijs. Cũ ergo officio cherubin ⁊ ſeraphin rñdeãt diuerſi effect⁹. mittent ñ tm̃ de iſeriori ordie ſʒ de ſupiori. Rñdet. p hoc qđ dic b. greg. vtrũ p ſe hoc faciãt ſupiores angeli. an p ſubiecta agmina agat. nos affirmare nolum⁹ qđ certis teſtioñijs ñ approbat. Ex h accipit mgr in ſent. ꝙ ponit duplicẽ opionẽ. vnã illoꝝ q dicunt ꝙ oẽs mittunt. ſiue ſũt de ſupiorib⁹ ſiue de iſerioribus imediate. Alij vo dicũt ꝙ ſupiores nũciãt iſeriorib⁹. iſeriores vo nũciãt hoibus. ⁊ illi p ſe dicunt mitti. ¶ Ad illđ qđ dic greg. ꝙ hi q peminent: vſuʒ exterioris officij ñ hñt. rñdẽt illi q ſuſtinẽt ꝙ oẽs mittũt: faciẽdo vim i hoc ꝙ dr exterioris. Nã ẽ qđdã officiũ exteri⁹ ad qđ deputati ſũt ãgeli de iſeriorib⁹ ⁊ medijs ordibus. vt ẽ nũciare punire ⁊ huiuſmõi officia ſiliã. Eſt aliđ officiũ interi⁹ vt purgare ⁊ illumiare ⁊ huiuſmõi. ⁊ ad h deputati ſũt illi q ſũt de ſupiori⁹ ordie. vt purgatio. iſa. facta miſterio ſeraphin ñ negat. ergo qn illa q̃ pemĩnẽt hẽant vſũ alicui⁹ officij. ſed q2 ñ hñt vſũ exterioris officij. q2 ad tales act⁹ exteriores ñ legunt miſſi ex ſcriptura. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ rõ miſſiõis ñ appropriat angelis ⁊ archãgelis. ſʒ rõ miſſiõis ad nũciãdũ: vt archãgẽli dicant q nũciẽt maiora. ãgeli q miora. Unde ñ opʒ pp hoc ꝙ angeli nõ mittant ad alia officia. Silr cũ dr milia miliuʒ miniſtrabãt ⁊c. ñ innuit pp hoc ꝙ illi q ſũt aſſiſtẽtes: ñ ſũt miſtrantes vel ecõuerſo. ſʒ innit duplex officiũ ꝯueniẽs oibus angelis. ſ. aſſiſtere ⁊ miſtrare. ¶ Ad illud qđ obijcit. ꝙ throni ñ legunt miſſi. dõm ꝙ lʒ ñ legatur i ſcriptura de miſſiõe thronoꝝ ſpũaliter. nihilominus põt eis ꝯuenire rõ miſſionis. ⁊ hoc accipit ex hoc. qđ dicit apoſtolus generaliter de omnibus ꝙ omnes ſunt in miniſterium miſſi.

Membrum quartum.

AD quartũ quo q̃rit. Ad qđ principalr mittant ãgeli? ⁊ vr apl's innuere cũ dic ad heb. j. oẽs ſunt adminiſtratorij ſpũs i miniſteriũ miſſi. Propt eos q hereditatẽ capiũt ſalutis. ergo finis miſſionis vr eſſe pp ſalutẽ hũani generis. ſʒ hoc ñ vr p ſilẽ. Nũquid terrenus ita ordiat familiã ſuã aut regnum ſuũ: vt finẽ nobiliũ miniſtroꝝ ponat i min⁹ nobilib⁹. imo ecõuerſo. qđ minus nobiliores ponũt ad ſuiẽdũ magis nobilibus. ergo cũ angeli ſint nobiliores miſtri. nõ ꝯſtituit eoꝝ finis i hoibus.

Jn quo ergo ponit̃ eoꝝ finis. aut vt ſibi aliqd ac
grāt vel vt diuinā pagāt volūtatē ſiue iuſſionez.
Jn eo eniz pricipalis finis actōnis ē ↄſtituēdus.
q ē pricipiū ⁊ finis. qd ↄcedēdū ē. vñ ꝙ dic̃ apo
ſtolus. ꝙ ꝑꝑ eos q hereditatē capiūt ſalutis. non
ponit finē vltimū. ſ3 vtilitatē ex ꝑte hominū aſſi/
gnat. q̄ ordinata eſt ad vltiorē finē.

Membꝛuz quintum.

HD quintū quo q̄rit̃. ſi angeli mittātur
ad determinata officia explēda. an ſin
guli idifferēter ad oia. Et vr̃ ꝙ ſingu
li mittant̃ ad determinata officia. Sic
eniz ē i regno terreno. ꝙ diſticta ſūt officia. ⁊ di/
uerſi miniſtri ad diuerſa officia mittunt̃. hoc etiā
exigit cōueniēs ordinatio. relinquit̃ ergo. ꝙ an/
geli diuerſi ad diuerſa mittunt̃ officia. ¶ Sed vr̃
ↄtrariū. q2 dona ſūt cōia. vt dicit beat⁹ Greg. vñ n̄
eſt tm̄ illius ordinis q dicit̃ angeloꝝ nūciare ſe/
creta. ſ3 et alioꝝ ordinū. Similiter nō eſt tm̄ illi⁹
ordinis q dr̃ throni ꝙ deus in illis ſedeat. ⁊ ſua
iudicia determinat. ſ3 dicit̃ i pſalmiſta q ſedes ſup
cherubin. ⁊ ſic d' alijs. vñ. b. Greg. Sic i illa ſu/
perna ciuitate ſpālia q̄dā ſunt ſinguloꝝ vt tm̄ ſint
omniū. ⁊ qd qſq3 h3. hoc totū i alio poſſidet. er/
go ſinguli ad oia officia ſint parati. Reſpon/
deo. Videt̃ ꝙ angeli ſinguli ꝓmpti ſūt ad oia offi
cia. ſ3 q2 q̄dā ſūt ꝓpter appropriatōez quorun/
dā. iō vr̃ ꝙ illi ad illa frequētius mittāt̃. ⁊ ſi alij
d' alio ordine ad illud mittunt̃. quo ad hoc acci/
piūt illā rōnē. Cui⁹ rei grā q̄rit̃ q̄re cuz ex angel'
vnus ordo ↄficiat̃. nihilominus oēs d' quocūq3
ordine angeli dicunt̃. Rñdet̃ vnus ordo angeli
dicunt̃. q2 illoruz eſt nunciare minora. ſicut dicit
Grego. ⁊ ſic eis appropriat̃. Eſt autem alia rō
cōmunis. ſ. mitti ad officiū explendū vel ſecretū
nūciandu3. ſm ꝙ dicit̃ in pſal. qui facit angelos
ſuos ſpiritus. i. ſpiritus ſuos facit angelos ſic eſt
ordināda ſnia.

Queſtio. xxxvij. de preſiden/tia āgelica reſpectu ſui.

DJnita ꝑte que
eſt de cōſideratōe potētie mo
tiue. ⁊ motus iterioris ⁊ exte/
rioris i āgelo. conſequent̃ dicēdū
ē adiuuāte deo. d' ꝑſidētia ange
lica. Preſūt āt angeli angelis.
ꝑſūt hominibus. ꝑſunt ⁊ quibuſdā corporalib⁹
creaturis. ¶ Primo ergo querit̃. vtrū angeli ex
natura primitus inſtituta habeāt ꝙ alij alijs pre
ſunt. ¶ Secūdo. vtrū angeli boni ex grā alijs ꝑ/
ſunt. ¶ Tertio. vtrū angeli mali alijs angelis ma
lis ꝑſint. vſurpatione potētie vel ordinatione di
uine iuſticie.

Membꝛum primum.

HD primū ſic. ſicut nā primit⁹ inſtituta.
oēs hoies fecit pares. ſed ꝑ corruptō
nē peccati ↄſequēter ſuitus ē itrodu/
cta. ⁊ ita neceſſaria fuit ꝑlatio. ita vr̃
fuiſſe i angelis. ergo ſic erat in angelis. q2 nullus
angelus alteri ꝑfuit. ¶ Preterea. ſi ꝑeſſe eſſet de
pria ordinatōe angelice nature. cum nā angelica
eſſet i ſua maxia ↄpletione. eſſet iſta ꝑlatio. ſ3 cō/
pletio nature omnimoda erit i gloria. tunc autez
ceſſabit ois ꝑlatio i angelis. ergo nō de pria or/
dinatōe nature fuit ꝑlatio i angelis. Cōtrariū
videt̃ ꝑ hoc qd dicit Grego. Duz lucifer cūctis
angeloꝝ agminibus ꝑlatus fuit. eorū cōparatione
clarior fuit. Et iterū alibi. ꝑlatū ceteris legioni/
bus tanta ſpecies illū pulchriorē reddidit quāta
illū ſuppoſita multitudo decorauit. Et alibi. ↄſi/
deret ergo homo qd ſi ipſe ſupbiat de elatōnis
ſue culpa paſſurus ſit. ſi ſupbiēdo deus illi ꝑcere
noluit. quē creādo in gloria tante virtutis eleua/
uit. ↄſideret quid i terra elatus mereat̃. ſi ⁊ ꝑlat⁹
angelis angelus in celo ꝓſternit̃. Ex qbus colli
git̃. ꝙ ꝑlatio erat i angelis a pricipio. cū ipſe luci
fer alijs angelis ꝑlatus diceret̃. Rñdendū vr̃
ad hoc. ꝙ ꝑlatio dicit̃ dupliciter. vel ꝑeminētia i
donis gratuitis vel naturalib⁹. ⁊ ſm hoc ꝑlatio
fuit a principio in angelis. Unde Grego. tantū
primū angelū reliquis angelis eminētiorē fecit.
dicit̃ iterū ꝑlatio ꝑeminentia ad imperādū iure.
⁊ ſm huc modū nō credo ꝙ prelatio eſſet a pri
cipio in angelis. ſed omnes ſuberāt deo ad ipe/
rium. ¶ Per hoc poteſt reſponderi ad obiecta.
Nam prelatio de qua loquitur Gregorius ē de
preeminentia i donis. alia vero affectauit inde/
bite. ⁊ ideo iuſte cecidit.

Membꝛum ſecundū.

HAd ſcd3 quo q̄rit̃. vtruz angelus ꝑſit
āgelo ꝑ grā3? ⁊ loqmur de bonis. ⁊
vr̃ ꝙ nō. Jn ſtatu glorie nulla erit ꝑ/
latio āgeli ad āgelū vl' hoīs ad āgelū.
i. cor. xv. Cū euacuauerit oēz ꝑtātē. ergo cū āge
li boni ſint in ſtatu glorie. āgelus nō ꝑeſt ad do/
minādū vel ad imperādū hominib⁹. S3 cō/
trariū vr̃ ꝑ hoc qd dicit Greg. hominibus āge/
lus. angelis archāgeli. deus autē omnibus ꝑeſt.
ergo ſi angeli ꝑfuerunt i hac via hominibus. ⁊
deus oībus: relinquit̃ ꝙ ⁊ angelis archangeli.
¶ Item eius ē impare cuius ē mittere. ſicut dicit
Greg. angelus angelū mittit ergo āgelus āgelo
impat. ergo ꝑeſt ei ad impandū. ¶ Itē vnus or/
do ē dominatio. ſ3 dñari ē ſubiectos quoſq3 poſ
ſidere. ea ergo angeloꝝ agminis: q̄ mira potentia
ꝑeminet. ꝓ eo ꝙ eis cetera ad obediēdū ſubiecta
ſūt, dñatōes vocāt̃. ergo i āgel' ē ꝑeſſe ad dñan/

dū vł impandū. Ad qđ vř r̄ndēdū ſine p̄iudi/
cio melioꝛis ſnie. q angeli dum adhuc mittunt.
pp ſalutē hominū. p̄ſunt alij alijs ad impanduz.
qđ tū iperiū deriuat a ſūmo iperio penes qđ re/
ſidet auctas. ¶ Ad obiectū aūt i ꝯriū dōm. q nō
ē hoc ꝯriū. q angeli iam ſūt i ſtatu gloꝛie. q. n. dr
euacuabit omnē ptātē. itelligēdū ē poſt diē iudi/
cij. qñ ceſſabit ois platio. ⁊ dominabit ſolus de⁹
⁊ impabit. tūc. n. officiū miniſtrātiū qđ nunc hñt.
nō erit neceſſariū. q̄ ad hoc ēt q fruūtur nō ē ne
ceſſaria in eis platio. ſʒ ex parte illa qua ad nos
mittuntur ⁊c̄.

Mēbꝛum tertium.

Ad tertiū q̄ q̄rit đ malis angelis. vtrū
ſibinuicē p̄ſint. ⁊ vř q ñ. Si. n. hoc ñ
habuerūt ex nā. nec hoc meruerūt ex
culpa. ex culpa. n. venit ſuitus. ſʒ non
dominatio aut p̄ſidētia. ergo i angelis malis ñ ē
p̄ſidētia ad impandū. ¶ Preterea. ñ ē hoc đ exi/
gētia dīne iuſticie. Nā ſi hoc eēt. vn⁹ alij ſubijce/
ret ad toꝛquēdū. ſʒ q plus vł min⁹ deliqt. ſʒ cuz
maxim⁹ āgelus q dict⁹ fuit lucifer maxie pecca/
uit. ⁊ adhuc peccet. ille oib⁹ ſubijceret. ſʒ h ñ ē ve
rū: imo dr alioꝝ pꝛiceps ergo ñ ē platio in eis de
exigētia dīne iuſticie. Sʒ ꝯriū vř p hoc qđ dic̄
adamātius Joſ. xi. oēs bellādo cepit. glo. ñ ē pu
tādus. q vn⁹ foꝛnicatōis ſpūs ſeducat eū q i bꝛi/
tania foꝛnicat ⁊ illū q i india. vł i alijs locis. ne/
qʒ vnū eē ſpiritū ire. q i diuerſis locis diuerſos
hoies agitet. ſʒ puto magis ſpūʒ foꝛnicatiōis eē
vnū ⁊ inumeros. q i h ei officio pareāt. ⁊ p ſin/
glas hoies diuerſos ſpūs ſub ipo pꝛicipe militā
tes. q ad huiuſmōi eos peccata ſolicitēt. ſilr ira/
cūdie pꝛicipē vnū eſſe arbitroꝛ ⁊ inumeros ſub
ipo. ⁊ idē đ ceteris peccatis. Jō ñ vn⁹ pꝛicipat⁹
dr ab apoſtolo. ſʒ plures ꝯ quos nobis pugna ē.
¶ Jtē. i. Coꝛin. xv. cū euacuauerit. glo. duʒ durat
mūdus. demōes demonib⁹ p̄ſūt. ergo vn⁹ mal⁹
āgelus p̄eſt alij. Ad qđ dđʒ. q demōes p̄ſunt
demōib⁹ añ diē iudicij. ¶ Ad obiectū i ꝯriū dđʒ
q lʒ ex nā nō eēt iſta platio. tñ q̄dā iclinatio ſiue
diſpoſitio ad illā ē ex nā. eo q ille q p̄eſt eminen
tioꝛ ē alijs i nālib⁹. nec ē hec eminētia eis ex meri
tis ſic dictū ē. ſʒ p̄ſunt alij alijs tāq̄ʒ in miniſterio
tētādi vł puniēdi. ſic iter carcerarios vł toꝛtoꝛes
vn⁹ alij p̄eſt. vt expleat iuſticia. ē tñ q̄dā volunta/
ria ſubiectio. put mīoꝛes ꝯcoꝛdāt cum volūtate
maioꝛū i maleficijs. ſic ē i latronib⁹. q volūtarie
ſubijciūt vni. tāq̄ʒ iter eos pꝛicipāti. ſic ē i demo
nib⁹ ⁊ multo ampli⁹. qꝛ. n. ꝯſentiūt ei volūtarie i
maleficio. ex iuſticia dei i penā oꝛdinatū ē. vt ſub
ſint ei tāq̄ʒ pꝛicipes i pena. ⁊ coadiutoꝛes ad pu
niēdū.

Queſtio. xxxviij. đ reuelatōe ipius āgeli.

Habito de pꝛeſi
dentia angeli ſup angeluz. ſeqt
de actu q pertinet ad p̄ſidētes.
Actus aūt ille ē reuelare quod
apud ſe ē. ¶ Pōt ergo queri.
vtꝝ neceſſaria ſit iſta reuelatio
q̄ fit mediātib⁹ āgelis. ¶ Deinde ſi reuelatio ſit a
nā angelica. ¶ Tertio qūo fiat reuelatio.

Membꝛum pꝛimum.

Ad pꝛimū. vř q ñ ſit neceſſaria reuela
tio mediātib⁹ angelis. eo q vnuſqſqʒ
āgelus ſʒ imaginē ſiue ſilitudinē dei ⁊
nō alterius āgeli. cum ergo reuelatio
fiat a ſūma ſapiētia ipſi āgelo inq̄ʒtū ſʒ imaginez
ei⁹. qđ aūt factū ē ad imaginē dei nulla iterpoſita
creatura foꝛmat erit reuelatio imediate a deo. ⁊
ita nō ē neceſſariū q mediātib⁹ ſupioꝛib⁹ angelis
fiat reuelatio iſerioꝛib⁹ angelis. Cōtra i cōmē
to ſup Jerarchiā. ſupioꝛes reuelāt iſerioꝛib⁹. ſʒ
ea q̄ nouerūt a deo. ¶ Ad hoc dōm. q ſupioꝛes
reuelāt iſerioꝛibus. ¶ Ad obiectū aūt in ꝯtrariuz
dicēdū. q lʒ dicat i lib. de aīa ⁊ ſpiritu. q ita fcā
ē anima ad imaginē dei. vt nulla iterpoſita crea
tura foꝛmet. ⁊ eodē mō poſſet dici de angelo. vł
multomagis. nihilomin⁹ tñ angelus pōt foꝛmari
quo ad reuelatiōem mediāte alio angelo. ſed eſt
q̄dā foꝛmatio p gratiā gratūfaciētē. ⁊ illa nō re/
qrit mediatōeʒ creature. Unde i illa nō ē āgelus
ſupioꝛ mediatoꝛ reſpectu iſerioꝛis. Eſt alia foꝛ/
matio q̄ʒtū ad cognitiōeʒ. ⁊ hoc dr dupliciter. vł
rōe foꝛme vltime. vel rōne diſpōnis ad foꝛmaz
vltimā. Sicut ergo dr Math. xxiij. vnus ē ma/
giſter veſter. nihilomin⁹ ſunt ⁊ plures. ⁊ ſic dr in
lib. Aug. de magiſtro. illi plures magiſtri nō ſūt
niſi diſponētes. Sūmus aūt magiſter dat pfectio
neʒ. i. Coꝛin. iij. Ego plātaui apollo rigauit. de⁹
aūt dat incremētū. Jta in angelis vř q ſupioꝛes
diſponūt. ſūma vo ſapientia vltimā pfectionē co
gnitōnis dat. vnde reuelare dicūtur miniſterio.
non auctoꝛitate.

Mēbꝛū ſecunduʒ.

Ad ſcđʒ quo q̄rit. ſi reuelatio ſit a nā
angelica. ⁊ vř q nō ſit a nā. Reuela/
tio enīʒ nihil aliud eſſe vř. q̄ʒ illumi/
natio. ſʒ illuminatio nō eſt i angelł niſi
per gratiā. ergo nec reuelatio. Cōtra loq ē in
angelis etiā ſi nō adeſſet gratia. loquunt eiʒ bo/
ni bonis. ⁊ mali malis. ſic dicit beat⁹ Greg. ſed
loq ponit reuelare cum quodā addito. reuelare
eniʒ ē dare cognitōeʒ. loq vo dare cognitiōʒ me
diāte ſigno. ergo reuelare ē i āgelis ⁊ ſi nō aſſit
gra. ¶ Jtē Joh. dama. q eminēt. iſerioꝛibus tra/
dūt cognitōem ſm eminentiā oꝛdinis ⁊ nāe. ſed

tradere cognitionē non ē aliud ꝙ̃ reuelare. ergo reuelatio fit ipſis īferioꝛibus āgelis a ſupioꝛib⁹. ẜm ꝯditões nãe. Ad qḋ dõm. ꝙ reuelatio pôt eē ḋ his q̃ ſupioꝛes āgeli accipiunt ī ipo verbo. ī quo vidēt ea q̃ ſibi reuelat vbuꝫ. ⁊ ẜꝫ hūc modū reuelatio ē a grã. ⁊ hñ dicit idē qḋ illuiatio. Alio vero mō dicit reuelatio eoꝝ que ſibi nota ſūt ẜꝫ ſe. ⁊ ſunt icognita aliȷ̃. ⁊ ẜm hunc modū reuelant ſupioꝛes āgeli īferioꝛibus ea de q̄bus plus nouerūt ꝙ̃ īferioꝛes. eo ꝙ mai⁹ ē poſſe eoꝝ ꝙ̃ īferioꝝ.

Membꝛum tertium.

Ad tertiū quo q̄rit. qūo fiat reuelatio. vtrū. ſ. ꝑ mediuꝫ vel ſine medio? ⁊ vr̄ ꝙ nō ſine medio. hoc. n. videt eſſe ſolius dei. Dicit. n. Berñ. ꝙ ſolus de⁹ ꝑ ſeipm ꝯiungit ſpūalibus creaturis. Si ergo angelus reuelat āgelo hoc erit ꝑ mediū. mediū aūt vel ē coꝛpoꝛale vel ſpūale coꝛpoꝛale ñ pôt eē. cū ſint extrema ſpūalia. Si vero ē ſpūale. aut ē ſubſtãtia. aut accidēs. ſubſtãtia aūt nō ē. non. n. ē niſi triplex ſubſtãtia ſpūalis. diuīa āgelica ⁊ hūana. ſꝫ nulla iſtaꝝ ē hoc mediuꝫ. Nō. n. iter āgelum ⁊ āgelum ē deus mediū ẜm nãꝫ. nec iter āgelum ⁊ āgeluꝫ aīa. nec iter āgeluꝫ ⁊ āgeluꝫ alius āgelus. mediū ergo illud ē accidēs. ſꝫ nulluꝫ accidēs eſt qḋ nō ſit in aliquo ſubiecto. ergo illud accidens vel erit in vno āgelo vel in alio. In tertia. n. ſubſtantia eē non pôt. ſed ſi ē in altero āgelo. nō cōputatur vt mediuꝫ ſed vt extremū. ergo reuelatio huiuſmodi nō fit per mediū. Ad qḋ dicēdum ꝙ huiuſmodi reuelatio fit ꝑ mediuꝫ. ⁊ ꝑ mediuꝫ ſpirituale. nec tamē eſt mediū. ſicut eſt iter viſibilem ⁊ ipm viſuꝫ. nec ſemꝑ ē mediū ſignū ſine nutus itelligibilis. ſed ipa cōmunicatio ſpeciei itelligibilis. que ē in reuelāte ⁊ eo cui reuelat.

Queſtio. xxxix. de ꝓſidentia angeloꝝ reſpectu aiaꝝ.

Conſequenter querēdū ē de ꝓſidentia āgeli ſup ipſas aīas ſiue reſpectu aiaꝝ. Eſt āt vna ꝓſidentia ſup ꝑtē ſenſitiuā ſiue reſpectu ſenſitiue. altera reſpectu itellectiue cognitiue. tertia vero reſpectu itellectiue motiue. Primo ergo dõm ḋ illa ꝓſidētia q̃ ē reſpectu ſēſitiue cognitiue ẜꝫ viſiões q̃ ſī ī ea. ¶ Primo ergo q̄rit. vtrū āgl's hēat hāc ꝑtātē rōe nãe ſue. ¶ Scḋo ſi ſit fallacia in iſta viſiōe. q̃ fit mediãtibus bonis āgelis. dico autē bonos nã. ¶ Tertio quomō fiat illa viſio. ¶ Quarto. de quibus.

Membꝛum pꝛimuꝫ.

Circa pꝛimū ſic. āgelus malus pôt ſup huiuſmōi ꝑtē. cū tentat in ſōno. multo aūt potētioꝛ eſt āgelus bonus ꝙ̃ ſit angelus malus. ergo āgelus bonus pt ſup huiuſmodi ꝑtē. ¶ Preterea Grego. niſi aliquādo ſōnia ex miſterio reuelatōis oꝛirent. Joſeph ꝓferēdū ſe fratribus ſōnio non videret nec marie ſpōſum vt ablato puero in egyptū fugeret per ſōnium āgelus admoneret. Itē dicit Augu. in lib. de anima ⁊ ſpiritu. oꝛaculū eſt cū in ſōnis aliqua grauis pſona. vel etiā deus euentuꝝ aliquid aperte. vel nō euentuꝝ faciēdum vel euitādum denūciant. Viſio autē ē cum quis videt qḋ eodē modo quo apparuerat eueniat. ſed huiuſmodi appitiones fiūt mediāte āgelo. nō eīm ſunt ad illudēduꝫ. ergo āgeli boni habēt poſſe ſuper ſenſitiuā interioꝛē. ¶ Preterea hūt aliquid poſſe ſuper intellectiuā ꝯſulēdo vel reuelādo. ſꝫ intellectiua potētioꝛ ē ⁊ excellētioꝛ ſenſitiua. ergo āgeli boni habēt poteſtatē ſup ipſam potentiaꝫ anime ſenſitiuā interioꝛē. Poteſt etiā q̄ri. vtrū poſſint ſuper potentiā anime ſenſitiuā exterioꝛē. Qḋ videt ex ꝯparatione maloꝝ ſpirituuꝫ. Sicut eīm dicit Aug. in li. lxxxiij. q. malignus ſpūs ſenſibus noſtris imixtus infeſtat anime ſanctitatē. lucemq̄ꝫ mentis obnubilat. Serpit hic malū per omēs aditus ſenſuales. ſi ergo malignus ſpūs poſſe habet ſuper ꝑtes ſenſitiuā exterioꝛē. multo foꝛti⁹ bonus āgelus. Cuius cōtrariū videtur. eo ꝙ nulla variatio fieri videt in ſenſu exterioꝛi per operationē angeli. pꝛeter illā mutationē que fit ẜm naturā. Ad quod dicēduꝫ ꝙ angelus bonus habet poſſe ſuper ſenſitiuā exterioꝛē ⁊ interioꝛē. nō tamē habet poſſe ex ſe. vt faciat ea que ſūt cōtraria nature. ſed vt per ſubiecta nature moueat ſenſum interioꝛē vel exterioꝛem.

Membum ſecūduꝫ.

Ad ſecūduꝫ quo q̄rit. ſi ſit fallacia in iſta viſiōe. ⁊ videt ꝙ ſic. Angelus. n. bonus ex natura potuit falli ī ſua viſione. ſicut ꝯceptus erat lucifer. Si ergo ī ſe potuit falli. nō potuit dare perfectioꝛē ſtatuꝫ his qui recipiūt viſionē ab eo. Cū ergo vis imaginatiua anime recipiat viſionē ab āgelo bono. ẜm naturā in viſiōe imaginaria vel ſpūali poterit falli. Cōtra. ī libꝛo de anima ⁊ ſpiritu. cū bono ſpiritu aſſumit anima falli nō pôt. Itē humanuꝫ ſpiritū aliquādo bonus aliquādo malus aſſumit ſpūs. nec facile diſcerni pôt a quo ſpiritu aſſumat. niſi quia bonus iſtituit. malus fallit. Ex ratiōe viſionis idē videtur. ⁊ loquit de viſione que fit ī imaginaria. que viſio ē cū illud qḋ quis videt. eo modo quo appūit eueniet. ex q̄bus colligitur ꝙ in huiuſmōi viſiōe anima nō fallitur.

Reſpōdendum eſt ad hoc. ꝙ bonus angelus

dicitur dupl'r. vel ratõe bonitatis nature. ⁊ hoc modo ſi iprimeret viſioné. poſſʒ iprimere viſiones nõ tãtuʒ veracé: ſed etiã fallacé. magis tamé iclinaretur ad veracé. Si vero fiat ſermo de bono ãgelo rõne ſtatus i quo modo ẽ: nõ iprimit viſioné fallacé. ⁊ hoc mõ intelligit bonus ãgelus cũ dicit. cũ a bono ſpiritu aſſumit anima. falli nõ põt. Et licet vt dicit ibidé aliquãdo in viſiõe ſpirituali anima fallat. qm̃ ea que videt aliqñ vera ſũt. aliquãdo falſa. aliquãdo pturbata. aliquãdo trãquilla. Ipſa ãt vera aliquãdo futuris ſimilia ſũt omnino apte dicta. aliquãdo obſcuris ſignibus tecta. nihilominus cũ bonus angelus imprimit huiuſmõi viſioné. iprimit eã vt verã. ſiue ſub aperta ratõe. ſiue ſub obſcura ſignificatione.

Mẽbrum tertium.

Ad tertiũ quo querit: quõ fit viſio illa. ⁊ exponit beatus Aug. i. xij. ſup geñ. ad litte. Sãcti ãgeli miris modis viſa ſua facili quadã ac ppotẽti mutatiõe vel mixtione noſtra eẽ faciũt. ⁊ viſioné ſuã quadã ineffabili mõ i ſpiritu noſtro iformãt. Poteſt ergo queri de hoc qđ dicit ꝙ viſa ſua faciant eẽ noſtra. Nũquid ſicut ſpeculũ oppoſitũ viſui. nõ aliud faciat ãgelus ꝙ̃ offerat ſpecié ſiue ſimilitudiné? quod ſi ſic eẽt. eo modo quo ẽ apud angelum: eẽt apud imaginatiuã. ſed hoc ẽ falſum. Nam apud ãgelum eſt itellectualiter apud vim imaginatiuã ſenſibiliter. Nec videtur ſic eẽ. ſicut ãgelus facit viſa ſua apud aliuʒ ãgelum. vtrobiqʒ eni̇̃ eſt viſuʒ itelligibile ꝭm eũdem modũ. quo ergo modo illđ viſuʒ qđ ẽ intelligibile apud angelũ. fit ſenſibile apud ſpiritũ imaginariũ. ¶ Itẽ dicit ꝙ quadã mutatõne perpotẽti vel mixtione faciũt iſta. nũquid ipe ãgelus vnit cũ ipſa anima ꝭm vim illã. Uel vnio dicitur eẽ ratõe effectus. ratione enim eẽntie nõ poteſt dici. cũ nihil vnũ fiat ex anima ⁊ ãgelo. Si vero eſt ratõe effectus: nũquid poteſt ãgelus ſpecié vnire ſiue ſimilitudineʒ cũ virtute imaginatiua. que prius nũquã fuit i illa. quod nõ videt. Illa enĩʒ vnio p ſenſus exteriores fit in ſenſu iteriori. ¶ Itẽ dicit aug. in libro de anima ⁊ ſpiritu. ꝙ ipſi ſignificatiuas ſimilitudines i ſpiritu noſtro diſcernũt. ratõe cuius querit. vtrũ huiuſmodi viſiões fiãt aliquãdo nõ ad ſignãdũ aliđ. ¶ Preterea ãgelus habet poſſe huiuſmodi ſuper animã. vt ſuas viſiões iprimat ei. nũquid aĩa habet huiuſmodi poſſe. vt ſuas viſiones iprimat in ãgelo. ¶ Ad primũ dicẽdũ. ꝙ licet viſuʒ itelligibile ſit apud itellectũ ãgelicũ. poteſt tamé eẽ ſenſibile apđ vim imaginatiuã cui imprimitur. recipiẽs. n. recipit ꝭm ſuã poſſibilitaté. nõ ꝭm modũ ipſius agẽtis qui iprimit. ⁊ iđ non eſt talis receptio qualis ẽ in viſu a ſpeculo ſiue a re viſibili. nec talis qualis eſt in itellectu ab alio itellectu. ¶ Ad ſecũduʒ vero dicẽdũ. ꝙ vnitio illa ẽ q̃tũ ad effectũ: non q̃tũ ad eſſentiã. effectus aũt in hoc attẽdit quo ad piunctioné ſimilitudinũ q̃ ſũt in imaginatiua. ad quã piunctioné excitat ſpiritus ãgelic⁹. Quo ãt mõ hoc fit. ſicut dicit aug. ſup geñ. ſcire difficillimũ ẽ. ⁊ explicare opoſiſſimũ. ¶ Ad tertiũ vero dõm. ꝙ i ipſa vi imaginatiua aliquãdo fiũt huiuſmõi appitiões p ſpũʒ ãgelicũ. ⁊ tũc aliqđ euẽtuꝝ vel ñ euẽtuꝝ. faciẽduʒ vel deuitãdũ denũciat. Uñ ad aliqđ deſignãdũ fit huiuſmodi appitio. vñ aug. Cũ bonus ſpũs arripit fideles miſteria loqũẽtes. aut accedẽte itelligẽtia veros ,pphetas. aut ad tps quo p eos opʒ oſtẽdi. videntes atqʒ narrãtes facit. nõ ſic ãt ẽ: cũ a corpore cã exiſtit. ¶ Ad quartũ dõm ẽ. ꝙ aliud eſt de ãgelo. ⁊ de anima. ꝭm ꝙ dicit aug. Intereſt hoc. ꝙ illi n̄ras ſi volumus nouerũt. nos ãt ipſoꝝ niſi oſtẽderint nõ poſſumus. q2 ſic eas vt opinor hñt in ptãte occultare ſpũalibus mõis. queadmoduʒ nos quibuſdã iteriectis obſtaculis noſtra corpora ne ab alioꝝ oculis videãtur abſcõdimus. vñ aliter eſt de angelis. ⁊ de anima rationali. anima enim noſtra recipit ab angelo ⁊ non ecõuerſo.

Membrum quartum.

Ad quartũ quo querit. de qbus fiat viſio. vtrũ de his que fiũt curſu nãe. an de his q̃ fiũt curſu volũtario? Et vr ꝙ nõ de his q̃ fiũt curſu nãli. Illa ei3 ex naturali cognitõe pñt appꝛehẽdere. de his vero que fiunt curſu volũtario nõ videt eẽ huiuſmodi viſio. q2 nec illa multotiẽs cognoſcunt ab ãgelis. ⁊ ſũt maxime icertitudinis anteq̃ fiãt. Reſpõdetur ꝙ triplex ẽ curſus reꝝ. ſicut dicit Anſelmus. Nãlis. mirabilis. ⁊ volũtarius. In his. ſcʒ mirabilibus ⁊ volũtarijs q̃dã occulta ɔtingit eẽ. que p ſe ſunt ,puidẽtie diuine. ⁊ de huiuſmodi ꝭʒ ꝙ accipiunt boni angeli a deo. ſub figuris ſenſibilibus poſſunt viſiones imprimere.

Queſtio. xl.

De pſidẽtia ãgeli q̃tũ ad pte itellectiuã cognitiuam.

Determinatã pte que ẽ de pſidẽtia ãgeli ſup pte ſenſitiuã. ſeqꝛ de pſidẽtia eius ſup parte intellectiuã cognitiuã. ¶ Primo ergo querẽdũ ẽ. vtrũ hẽant huiuſmodi poſſe. ¶ Scđo ad qđ ſit illud poſſe. vtrũ ad imittẽ cogitatões vel icẽdere. ¶ Tertio. vtrũ dicant icẽtores cogitatõuʒ tñ. an affectionũ pricipal'r. ¶ Quarto. quomõ dicãt icẽdere cogitatões bonas.

Membrum primum.

AD primū ſic dicit Aug. ꝙ aīa rōnalis
ita facta ē ad imaginē dei. vt nulla iter/
poſita creatura formet. ſꝫ angelus eſt
creatura: ergo eo mediāte nō formaṫ.
¶ Preterea. aīa rōnalis inquātū huiuſmodi eſt
ad imaginē dei. Jmago autē ē ſimilitudo expſſā:
ergo imago ꝑ quā reformaṫ icſt imediate a deo.
ſed hec ē imago ſilitudinis in cognitione: ergo ta
lis non daṫ angelo mediāte. Cōtra. ſicut demo
nes habent ꝙ poſſunt excitare intellectū ad malā
cogitationeꝫ. ita boni habent ꝙ poſſunt excitare
ad bonam. ¶ Jtem hyero. angeli hominibus au
xilium tribuūt miniſtrātes eis ſalutē ⁊ anūciātes
eis dona largiſſima. ſꝫ anūciādo dona. hn̄t poſſe
ſup intellectū. Ad qḋ dōm. ꝙ hn̄t aliqḋ poſſe
ſicut dicit aug. ſup gen̄. ¶ Ad obiectū i ꝯriū dicē/
dum ē. ꝙ anima non formaṫ ab āgelo formatiōe
grē vel glorie ſed formationē ſiquā habet ex ha/
bilitatōe diſpoſitōis hꝫ. ¶ Ad ideꝫ facit illud qḋ
ſcḋo obijciebaṫ. imago eniꝫ ſimilitudinis que fit
ꝑ dilectionē vel cognitionē gratuitā nō daṫ me/
diāte angelo. Sꝫ adhuc queriṫ. vtrū tale habe
ant poſſe. qḋ neceſſe ſit aiaꝫ recipe? qḋ vṫ. ſupior
n. ſubſtantia non agit in iferiorē ſine aliquo effe/
ctu inferiori. vt ſol in aerē cum agit diuerſas i eo
facit ipreſſiones. ⁊ ſilr̄ eſt ḋ igne. Reſtat ergo. ꝙ
aliqs effectus neceſſe erit i intellectu rōali ex ipa
actōe angelica. ¶ Contra dicit dama. loquens ḋ
malis angelis violentiam inferre non ꝑualent. in
nobis enim eſt ſuſcipe vel non ſuſcipere imiſſio/
nes coꝝ. ſed imiſſiones dicūtur ille actiones: er/
go in intellectu humano eſt ſuſcipere vel non ſu
ſcipere actionem angelicam. ſiue effectum actōis
angelice: ergo ſilr̄ fuit i bonis angelis. Ad qḋ
dicenduꝫ. ꝙ in intellectu humano eſt ſuſcipe effe
ctum actōis angelice vel nō ſuſcipere. ¶ Ad ob/
iectum in ꝯrium. dicunt ꝙ non ē ſilr̄ de ſubſtātia
habente liberam voluntateꝫ. ⁊ de ſubſtantia que
hꝫ appetitum naturaleꝫ tm̄. Ubi enim ē i ſubſtātia
que habet appetitū naturaleꝫ non requiriṫ diſpō
ꝑ quā habilitetur ſine omni impedimēto ad reci
piendū actionē ſui agentis. vbi aūt ē libera volū
tas. ⁊ ſi nō ſit aliud impedimētuꝫ. ſufficit ꝙ non
aſſit voluntas ad capiendū ab agēte creato. Se
cus autē eſt ḋ agēte increato qui pōt imutare vo
luntatem rōnalem ſm ꝙ vult. ⁊ nihilominus re
manebit ſubſtantia. Aliter pt dici. ꝙ ſecus eſt de
affectu humano ⁊ intellectu. Jntellectus eniꝫ hu
mani ē ſuſcipere neceſſario effectuꝫ actionis an/
gelice. niſi contingat ꝙ ex vehemēti iclinatōe ad
aliud totaliter conuerſus fuit ad idem. affect⁹ aūt
ſiue volūtatis nō ē ſuſcipe neceſſario pp eius ab
ſolutā libertatē. ⁊ de hoc itelligiṫ qḋ dič Dama.
ꝙ violentiam inferre non preualet.

Membrum ſecundū.

AD ſcōm quo queriṫ de actu ipſius po
tentie angelice in ipſam itellectiuā po/
tentiā. vtrū ille actus ſit imittere an icen
dere? Et vṫ ꝙ ille actus ſit imittere. ꝑ
hoc qḋ dicit dama. Jn nobis ē ſuſcipe vel nō ſu
ſcipere coꝝ imiſſiones. Si. n. mali angeli imittūt
cogitatōes malas. eadē rōne ⁊ boni imittūt co/
gitatiōes bonas. Silr̄ ſup illḋ Job. xix. ſpolia/
uit me gloria mea. glo. maligni ſpūs in afflictoꝝ
cordibus ſuas cogitatōes imittere nō ꝯſiſtūt. Et
Jo. dama. omnis malicia. ⁊ imūde paſſiōes. ex
ipis excogitate ſunt. ⁊ imittere homini ꝯceſſi ſūt.
Si ergo ſic ē ex pte maloꝝ reſpectu malarū co/
gitationū. videṫ ſic eē ex pte bonoꝝ reſpectu bo
narū cogitationū. Sed ꝯ vṫ. ſi demones icen
tores ſunt. non imiſſores malarū cogitationum.
ſič dič Beda. dyabolus n̄ ē imiſſor malaꝝ cogi/
tationū. ſed incentor. Et iteꝝ oſee. v. ſuper illḋ. vt
reuertanṫ ad dn̄m obſtinati i malo nō cogitabūt
reuerti ad dn̄m vt peniteāt. ſꝫ vt qḋ male cogita/
uerunt pficiāt. ⁊ hoc iō qꝛ malignus ſpiritus eſt
vitioꝝ incentor. ſi ergo mali dicunṫ eſſe incento/
res nō imiſſores malaꝝ cogitationū. multo for/
tius boni. nō dicunṫ imiſſores bonarū cogitatio
num. ſꝫ incētores tm̄. Huius ēt grā queriṫ. qua
re in ſcriptura inuenitur ꝙ demones mittūt i cor
malas cogitatōes. ſicut habeṫ Jo. xiij. cū miſiſſet
ſathanas in cor eius. quare non inuenitur in ſcri
ptura. ꝙ bōi āgeli mittāt i cor cogitatōes bōas.
¶ Preterea. queritur que ſit differentia iter imit
tere cogitatōes ⁊ icendere. vṫ. n. ꝙ incendere ſit
imittere. Nā imittere ē intus. mittere ab extra. Jn
cendere aūt ē ſpēm ignis mittere in aliquā mām
ſuſceptibilē: ergo qui incēdit imittit. Ad qḋ di
cendum. ꝙ boni angeli non ſunt imiſſores bona
rum cogitationū. ⁊ ſi aliquo mō poſſent dici in
centores. Si vō inueniatur de malis angelis ꝙ
ſint imiſſores vel imiſſionē faciunt. nō accipiṫ ibi
ꝓprie imiſſio ſed cōiter prout dicitur. ꝙ qui in/
cendit imittit. ¶ Ad ſcōm vero dicendū. ꝙ aliter
eſt de bonis cogitationibus ⁊ malis. ⁊ de bonis
angelis ⁊ malis. Demones enim dicunṫ imiſſo/
res aliquando vel imiſſionem facere malarū co
gitationum. inquātum male ſunt. non qꝛ neceſſa
rio inducāt vel poteſtatem habeāt inducēdi ne/
ceſſario. ſed qꝛ mouent ad hoc. nec malū ad aliḋ
principiū reduciṫ in ſuggeſtione. ꝙ ad ipm dya/
bolum. Nō ſic aūt eſt de bono. licet. n. bonus an
gelus moueat intellectum ad bonuꝫ aliquo mō.
nō tm̄ pria cā boni eſt in āgelo bono. ſꝫ in deo. ⁊
iō attribuitur ei imiſſio cogitationis bone. nō an
gelo i ſacra ſcriptura. ¶ Ad illud vō qḋ dr̄ i ps.
Jmmittit āgelus dn̄i. i. imiſſionē faciet. dicit glo.
Sꝫ attēdēdū ē ꝙ illa imiſſio non dr̄ eē cogitatio
nis bone inquātū bona ē. ſꝫ imittere dr̄ ibi. mittē
cuſtodiaꝫ itra ⁊ ex̄. ⁊ h pꝫ ꝑ hoc qḋ dr̄ icircuitu

timētiū eū. vñ alia trāſlatio hʒ. circūdat angelus
dñi i giro timētes ſe. ¶ Ad illud vͦo qͦd q̄rit̄ ꝺ dif
ferētia immiſſionis ꝛ incendij. ſcḋm ꝙ deo attribuit
īmittere angelo incēdere. Dicēdū ē. ꝙ immiſſio bo
ne cogitatōis ē factio bone cogitatiōis. Incēſio
vͦo eſt q̄dā excitatio ſiue habilitatio itellectus ad
cogitatiōeʒ bonā. Aliud eſt eniʒ igne ignire lin/
gna. aliud eſt ſiccare ligna vt ignātur. angeli autē
boni nō faciunt cogitatōnes bonas in intellectu.
ſed remouent impedimēta. vt cogitatōes bone a
deo fiant i intellectu. vnde angelos incēdere non
eſt aliud q̄ʒ incenſibile preparare.

Membrum tertiū.

AD tertiū quo q̄rit̄. vtruʒ dicant̄ incēto
res cogitatōnū tm̄ aut ēt affectionuʒ?
ꝛ videt̄ ꝙ poſſint incēdere affectōem
ſiue volūtateʒ. cum. n. maius ſit poſſe
angeli q̄ʒ p̄dicatoris. p̄dicator aūt pōt accēdere
volūtatē ad bonū p p̄dicatōeʒ. vñ. j. ad hebr. ſup
illud q facit angelos ſpūs ꝛ miniſtros ſuos flā/
mā ignis. glo. miniſtros ſuos flāmā ignis fac̄. qr
miniſtri eccleſie ignis ſūt. dū ſpiritu feruēt. ꝛ vi/
cia nr̄a vrūt. fenū eniʒ tm̄ incēdūt. ergo āgeli pn̄t
incēdē volūtatē. ¶ Itē quēadmodū ſe hʒ illumi/
nare ad itellectū. ita accēdere ad affectū. ſʒ ſic eſt
i iferioribus. ꝙ cā illuminatōnis ē cā accēſiōis.
ergo ſic erit i ſupioribus. cū ergo āgeli boni illu
minēt intellectū per ꝯſequēs accendēt affectum.

Cōtra. ſi accēſibile adiungat̄ accenſiuo. neceſ/
ſario ſit accenſio. ſed nō neceſſario inducit̄ volū
tas bona per operatōeʒ angeli. ergo angelus bo
nus nō accēdit volūtatē bonā. ¶ Itē Bern̄. i li.
de libe. arbi. Volūtas ē potētiſſimū i aīa. ꝛ i hoc
gerit imediate ſimilitudinē diuine volūtatis. ni/
hil ergo pōt ſup volūtatē rōnalē niſi ipe deꝰ. nō
ergo angeli ſūt icētores bonaꝝ voluntatū. qͦd. n.
accēdit. poſſe hʒ ſup illud qͦd incendit. Ad qͦd
dōm ꝙ incēdere dr̄ dupl̄r. vno mō ipſaʒ ſpecieʒ
ignis p̄bere. ꝛ ſic ſpūaliter deus ē incentor bone
volūtatis. p̄bet eniʒ ſpēm ignis ſpiritualis. ſ. cari
tatis ipſi volūtati. Ipſe eniʒ ē qui dicit ignē veni
mittere in terrā. ꝛ quid volo niſi vt accēdat̄. In-
cēdere vͦo alio modo dicit̄ naturā accenſibilē di
ſponere. ꝛ ſic nihil ꝓhibet angelū mediante co/
gitatione diſponere volūtatē. prio mō nō. ¶ Ad
obiectuʒ auteʒ in ꝯtrariū dicendū ē ꝙ aliud ē de
accēſione ꝛ illuminatione materiali. ꝛ aliud de
illuminatōne ꝛ accēſione ſpūali. Illa eniʒ ſit ſcḋm
curſuʒ nature. in qua accēſio ſequit̄ illuminatio/
nē neceſſario. hic auteʒ nulla neceſſitas ē. In ipa
eniʒ anima eſt ꝯſentire vel nō ꝯſentire. Nec hoc
mō dicit̄ angelus incēdere. ſicut ignis incēdit li/
gnuʒ quod ē p̄paratū incēſioni. vnde ex opera/
tione angeli nō eſt neceſſaria accenſio anime ra/
tionalis. ¶ Ex hoc patet reſponſio ad alia. qr p̄-
dicatores nō accedūt niſi preparādo.

Membrū quartū.

AD quartū quo q̄rit̄. quō dicatur incē
dere cogitatōes bonas. vtrū ſcḋm ope
rationē interiorē factā in ipſis fantaſ/
matibus aut ſcḋm operationē factaꝫ in
ſpeciebus abſtractis. Et videt̄ ꝙ nō ſcḋm opera/
tōem factā in ipſis fantaſmatibꝰ. talis eniʒ opera
tio fit i dormiētibus. in q̄bus nō eſt huiuſmōi i/
cēſio. Nec ſcḋm operatōeʒ factaʒ in ipſis ſpeciebꝰ.
Nō eniʒ poſſunt angeli ꝯiungere vel diſiungere
ſpecies exiſtētes apud itellectū humanū. ¶ Pre
terea. ſup illud manus tue fecerunt me. glo. dicit̄
angelus intellectū dare homini. vt dicit̄ q̄s dare
lumen domui cui feneſtras facit. cū eam non ſua
luce penetret vel illuſtret. ergo iſtud incēdere co
gitatōem nō videt̄ aliud eſſe. niſi remouere ipe/
dimētū. ſʒ quō remouet impedimētū. ¶ Itē Aug.
in lib. lxxxiij. q. Malignus ſpiritus cū a deo p/
mittitur. obſtruit q̄buſdaʒ nebulis meatus intelli
gentie. per quā pandere lumen rationis radius
eterne lucis ſolet. Ad hoc poteſt dici. ꝙ vt di/
ctum eſt. incenſio bonarū cogitationū eſt excita/
tio ſiue habilitatio intellectus ad illas. ꝛ hoc po
teſt eſſe pluribus modis. ſ. operando aliquid in
fantaſmatibus. ſiue circa fantaſmata. ꝛ informā/
do quodāmō ſpiritum ꝛ cognitiuaʒ. expedien/
do per remotioneʒ impedimentoruʒ. Operatur
eniʒ aliqua in fantaſmatibus ſiue circa fantaſma
ta. qͦd patere pōt ſic. Senſibilia gignendo ſilitu/
dines ſuas de ſe. ꝛ immictētes eas p ſenſus. impri/
munt eas i organo ſenſus cōis ſicut i fantaſmate
ex qua impreſſiōe efficit̄ ꝙ anima intelligit illud
cuius impreſſio relinquit fantaſmate ſiue in or/
gano ſenſus cōmunis. eo ꝙ virtutes inferiores
cognitione deſeruiūt intellectiue. ꝛ a q̄bus acci/
pit intellectiua per maiorē abſtractōem. Cōſimi
li modo āgelus poteſt imprimere ꝯſimiles ſpe/
cies illis quas fecerūt ſenſibilia ſi eſſent p̄ſentia p
ipſos ſenſus. ꝛ hec poſſunt i dormiētibus ꝛ vi/
gilātibus. ꝛ ſic ſcḋm hanc viaʒ facere pōt vt rep̄/
ſentet̄ intellectui. vnde habilitet̄ ꝛ excitet̄ intelle/
ctus ad bonas cogitatōes. ſicut ſupra dictuʒ eſt.
eo ꝙ angelus bonus habʒ poſſe ſuper ſenſitiuaʒ
interioreʒ ꝛ exterioreʒ. habet ex hac parte poſſe
habilitare ꝛ excitare intellectiuaʒ. ꝛ hoc ad cogi
tandū bona. ¶ Ad illud qͦd obijcitur. ꝙ opera/
tio facta in fantaſmate. eſt operatio facta in dor/
miētibus. dicēdum ꝙ ꝛ ſic ꝛ aliter. ꝙ autem ali/
ter. dicit Augu. in lib. de anima ꝛ ſpiritu. poſtq̄ʒ
enim locutus eſt de reuelationibus que fiunt ab
angelis in ſomnis dormiētibus ſubdit. vigilanti
bus etiā occulto quodā inſtinctu ingeſtas eē co/
gitatōnes quas diuinarēt nouimus. ſicut cayphas
pontifex prophetauit cum eius intentio volun/

tatē ꝓphetādi nō haberet. Adhuc itelligēdū ē. ꝙ angelus habilitat ad bonā cogitationē: informādo ipm ſpūm ſiue ipam intelligētiā aliter ꝙ̄ ꝑ viā ſantaſie ſcʒ ꝑ imediatā irradiatōeʒ ſiue cōitationē ſuaꝝ viſionū. vt enim dicit aug. ſup geñ. xij. Sancti angeli viſionē ſuā quodam ineffabili mō in ſpiritu noſtro ifundūt: ⁊ viſa ſua quadam ꝑpotenti vnione noſtra eē faciūt. qđ aliquo mōtali exemplo patere pōt. Spūales creature ſicut angeli ⁊ aie ſpecula ſunt ſpūalia. ſicut dicit dyo. in li. de diui. nomi. Unde ſicut ſpeculo materiali obiecto alio ſpeculo materiali. ſpēs reſultate in vno gignunt ſe i alio. ita pōt eē lʒ ſilitudine diſtāte. ꝙ ſpeculū ſpūale. ſ. angelus obijcit ſe aie. quo exiſtēte viſa ſiue ſpēs exiſtētes in ipo angelo relinquunt in aia. ſiue accipiunt ab illa. que quidā viſa habilitāt ⁊ excitāt intellectiuā ad bonā cogitatōem. ¶ Ad illud ergo qđ obijcit. ꝙ angeli nō pñt ꝯiungere vel diſiūgere ſpēs exiſtentes apud humanū intellectū. dōm ꝙ ꝯiungere poſſunt aliquo mō: ſpecies ſiue viſa offerēdo. vt dictuʒ eſt. Adhuc intelligenduʒ ē. ꝙ ſicut dicit ſap. ix. Corpus qđ corrūpit aggrauat aiam ⁊ terrena inhabitatio deprimit ſenſū multa cogitāteʒ. Ex corruptiōe ergo iſta ē facilitas in aia ſiue pronitas ad minus ordinatas cogitationes. ſm ꝙ dr geñ. vi. proni ſūt ſenſus homis ab adoloſcētia in maluʒ. ¶ Preterea. vt dicit aug. in li. lxxxiij. q. Maligmus ſpūs abſtrahit meatus intelligētie. ꝑ quos pādere lumē rōnis radius eterne lucis ſolet ratiōe corruptōis ꝯtracte in aia: ⁊ obtenebratiōis ex obſtructiōe meatus intelligētie. impeditur aia ne exigat ſe ad bonas cogitationes. Contra hec duo ipedimēta. dupliciter expedit angelus bonus animā ſcʒ illuminādo ad intuitōem ſpiritualiū. ex quibus intuitis excitat ad bonas cogitationes vt iam dictū eſt. ⁊ arcendo contrarias poteſtates ab illatione impeditoꝝ ad huiuſmodi.

Queſtio. xlj. de cuſtodia angelica.

Dicto de preſidētia qua preeſt angelus ſup potētiā ſenſitiuā ⁊ intellectiuā. conſequēter dōm ē de pſidētia qua preeſt ſup motiuaʒ que attendit circa cuſtodiaʒ. Querendū ē ergo de cuſtodia angelica. ¶ Prio ergo querit. vtrū angelus habeat potentiā cuſtodiēdi hoiem ſm animā. ¶ Secūdo ſuppoſito ꝙ habeat. an hēat a natura vel a grā. ¶ Tertio vtrū vnus angelus ſuperior hēat ptātem cuſtodiēdo iferiorē. vel determinet circa hoies. ¶ Quarto ſi cuſtodia angeloꝝ ſit reſpectu hoium. vtrum reſpectu oiuʒ. ¶ Quinto vtrū angelus deputatꝰ ad cuſtodiā. aliquando recedat ꝓpter peccata hois cuſtodiēdi. ¶ Sexto vtrū aliqñ āgelus peccet ex negligētia circa cuſtodiā homis. ſicut platus.

Mēbruʒ primum.

Queritur ergo i primis. vtrū angelus habeat ptāteʒ cuſtodiēdi hoieʒ ſm aiaʒ? Qđ aūt cuſtodiat pbat aucte ſacre ſcripture. math. xviij. angeli eoꝝ ſemꝑ vident faciē patris. ⁊ planius habet i glo. que dicit. Magna eſt dignitas aiaꝝ. vt vnaqueqʒ ab ortu ſue natiuitatis in ſui cuſtodiā habeat angelū deputatuʒ. ¶ Jtem iſa. lxij. ſup muros tuos hierlm ꝯſtitui cuſtodes. ¶ Jtē eccleſiaſtici. xvij. in vnāquāqʒ gentē ꝑpoſuit rectores. i. angelos. ¶ Jteʒ q̄ʒdiu puer paruulus ē ⁊ facilis ad caſū. ſm corpus indiget manuductore quouſqʒ. ſ. veniat ad etatē perfectā: in qua fortis ē ⁊ ſufficiēs ſibi. ergo ſilr videt ꝙ ſm aiaʒ hō q̄ʒdiu debilis ē ⁊ facilis ad caſuʒ ſpūalem. indiget cuſtode ſiue manuductore ſpūali quouſqʒ veniat ad etatē perfectam. ⁊ huic ꝯcordat aplus ad gal. iij. lex pedagogus noſter fuit in xpo. hec aūt pfecta etas ñ hr q̄ʒdiu hō ē in via. ergo q̄ʒdiu hō eſt in via ſiue in ſtatu vie. ſemꝑ eget cuſtode. huiuſmodi aūt cuſtos nō vr niſi angelus. ergo ⁊c̄. ¶ Jteʒ. j. coꝝ. xv. Cum euacuauerit oēm pricipatū. glo. tunc. i. in futuro ois platio ceſſabit. qua angeli angelis ⁊ aiabus pſunt. Si ergo hec ceſſatio tūc ē. manifeſtū eſt ꝙ mō ē huiuſmōi platio. angeli ergo pſunt aiabus ⁊ ñ apparet i quo niſi i cuſtodia. ergo ⁊c̄. Cōtra. vr ꝙ ñ ꝯgruat hōi hr̄e angelū cuſtodē. aug. i li. lxxxiij. q. xxiij. q. Mentē ſanctā imaginem dei dicūt. que nlla iterpoſita ſuba a prīa veritate format. ergo nec iterpoſito angelo. ſʒ cuſtos inq̄tuʒ huiuſmōi ꝑponit cuſtodito. ergo angelus non ē cuſtos aie ſaltē q̄ʒtum ad mentē. ¶ Jtem iob. vij. Quid faciaʒ tibi o cuſtos hoiuʒ. Jta dicit iob ad deū. deus ergo ē cuſtos hoium. Jdem ps. Niſi dñs cuſtodierit ciuitatē ⁊c̄. Cū ergo deus ſit ſufficiētiſſimus. nō vr ꝙ ponat alius cuſtos. ¶ Jtē ſicut hō gerit imaginē dei rōe bonitatis ⁊ ſapiētie. ita rōne potētie. Unde geñ. j. Poſtq̄ʒ dictum ē. faciamus hoiem ad imaginē ⁊ ſimilitudinem noſtrā. ſtatiʒ ſubiūgit de potētia ⁊ pſcit piſcibus maris. ſʒ inter imaginē ⁊ illud cuius ē imago nihil iterponit. ergo inter hoiem inq̄ʒtuʒ gerit imaginē dei in potētia cognoſcēdi ⁊ deū nihil ē mediū: imo imediate ē ſub dei ptāte. ſʒ cuſtos habʒ ptātem ſup cuſtoditū. ergo angelus non ē cuſtos hois: ſiue ñ hʒ ptātem cuſtodiēdi. ¶ Si dicat ꝙ angelus peeſt homini vt cuſtos ex pte cognitiue q: iſtruit eū ⁊ docet ī multis. ſʒ ñ preeſt ex parte motiue: q: ñ dat eis ſuā pfectōem que ē gratia ſʒ deus imediate. ⁊ ſic intelligit ſupraapoſita auctas

aug.lxxxiij.q.Sꝫ ꝯtra hoc ẽ qđ ſequit̄ in aucto/
ritate ab ipſa veritate formata vt fiat vis in ver/
bo. Ueritas enim inq̄ꝫtuꝫ huiuſmodi reſpicit co
gnitiuā ⁊ nō motiuā.ergo iſta auctoritas intelli
git̄ de imediatione dei ad mentē quo ad cogniti/
uam. ¶ Preterea ſicut homo eſt imago dei quo
ad potentiā motiuā.ita ⁊ ſm cognitiuā.ergo ſꝫ
vtrūqꝫ nihil ē mediuꝫ inter mentē ⁊ deum.ergo
nec angelus. ¶ Jtē hoc dicit aug.in li.de quanti/
tate aie vbi loquit̄ de aia dicit.ꝙ nihil inter oia ē
deo ꝓpinquius. ¶ Jtē dicit aug.ſup geñ.ꝙ ſicut
agricole ñ dicunt̄ creatores frugū.q̄ꝫuis multas
preparatiōes faciāt ad ꝓducēdas fruges:ita nec
angeli dicunt̄ creatores.qꝛ ſcilꝫ nulli rei dant for
mā.q̄uis ſepe ad formā vltimaꝫ ſua operatione
ꝑparant ⁊ diſponunt. Sicut ergo angelus ñ dat
motiue potētie ſuā perfectiōeꝫ vel formā ꝯpleti/
uā:vł gratiā ſiue amorē ſumme bonitatis.ita nec
potentie cognitiue dat ſuam ꝑfectionē vel cōple
tionē.i. ſumme virtutis cognitiōnem. ſed vtriqꝫ
potentie dat̄ perfectio a deo imediate.,ergo quo
ad hoc equaliter ſe habēt imediate ad deū ambe
potētie. ¶ Preterea.ſicut angelus operatōe ſua
preparat ⁊ diſponit cognitiuā ad ſuā ꝯpletionē
inſtruēdo ⁊ docēdo.ita videt̄ diſponere motiuā
ꝯſulendo de fugiēdis ⁊ agendis ⁊ excitādo ſiue
inflāmādo in amorē ſumme bonitatis.ergo quo
ad hoc ſūt equales huiuſmōi potentie.ergo qua
ratiōe dicet̄ habere potentiā ſup cognitiuaꝫ:ea/
dem ratōe ⁊ ſup motiuā. ¶ Jtē aug.in li.lxxxiij.
q.perfecta ratio que virtus vocat̄:vtit̄ prio ſeip/
ſa ad intelligendū deum:vt ipſo fruat̄.ceteris ra
tionabilibus ad ſocietatē. vtitur aiantibus irra/
tionabilibus ad eminentiā.vtit̄ quibuſdā aſſumē
dis vł reſpuēdis ad beatitudinē:quibuſdā tole/
rādis ad patientiā:quibuſdā ordinādis ad iuſti
ciam.vtit̄ etiā his a quibus abſtinet ad patiētiaꝫ.
Ex his pꝫ.ꝙ aia vtit̄ angelis. Jdem aūt augu.in
li.de tri.diffinit vti ſic. Uti ē aſſumere aliqđ i vo/
lūtatē facultatis ꝓpter id quo fruendum eſt. Ex
hoc ꝙ dicit aſſumere i volūtatē facultatis.videt̄
ꝙ illud qđ vtit̄ ſupius ſit eo quo vtit̄ inq̄ꝫtum hu
iuſmōi. Arguit̄ ergo ſic. ¶ Omne qđ vtit̄ alio:ſu
perius ē eo inq̄ꝫtuꝫ huiuſmōi.ſꝫ aia vtit̄ angelis.
ergo ſupior ē eis inq̄ꝫtū huiuſmōi.ergo āgelus
ñ hꝫ ptātem ſup aiam. ¶ Jtē vtit̄ ceteris rōnabi/
libus ad ſocietatē.vbi eniꝫ ē ſocietas:ibi ē pari/
tas ⁊ ñ preeminētia ⁊ inde vt prius. Solutio.
dicimus cū primo auctoritatibus poſitis ⁊ rō/
nibus ꝙ angeli habēt poteſtatē cuſtodiēdi aias:
⁊ eas cuſtodiunt. ¶ Ad primū qđ obijcit de me/
diatione que habet̄ in auctoritate aug.ſolet dici
ꝙ mens cōiter accepta habꝫ duplicē vim.ſupio
rem que dicit̄ intelligētia qua cognoſcit creato/
rē. ⁊ de hac intelligit̄ auctoritas aug. ⁊ iſeriorem
ſcꝫ intellectū.ſ.qua cognoſcit creaturas. ⁊ đ hac
nō intelligit. ⁊ quo ad iſtā veꝝ ē ꝙ hꝫ angelum
cuſtodem. Sed aliter videt̄ dōm.ꝙ ſm vtranqꝫ
vim habꝫ cuſtodiā angeli ſm aliquā rōnem cu/
ſtodie.veꝝ ē tñ ꝙ ſm ꝙ plus deſcendūt potētie.
ſm hoc plus ē ibi de rōne cuſtodie. ¶ Ad aucto
ritatē autem aug. reſpondet̄ faciēdo vim in hoc
qđ dicit̄ formata.dicimus ꝙ quelibet vis aie: ⁊
motiua: ⁊ cognitiua: ⁊ ſupior: ⁊ inferior imedia
te a pria veritate format̄.ſ.forma vltima.i.perfi/
cit̄ vltima ꝯpletiōe.nihilominus tñ angeli habēt
potentiā prepandi ⁊ diſponēdi aliquo mō quā/
libet aie potentiā ad ſuā vltimā ꝯpletionē. ⁊ quo
ad hanc potentiā vel poteſtatē habēt ipſi cuſtodi
re.illud plane habet̄ in glo.ſuper illud. Manus
tue fecerūt me ⁊ plaſmauerunt me. Ubi dicit̄ ſo/
lus deus dat intellectū. ⁊ ſi aliquando mediante
angelo vt danieli cui dixit angelus.ego veni tibi
intellectū dare.deus tñ qui lux ē:ꝑ ſeipm illumi/
nat pias mētes. ⁊ ſi aliqñ vtit̄ miſterio angelorū.
Jta.n.dicit̄ intellectū dare homini.vt quiſqꝫ di/
cit̄ dare lumē domui cū feneſtrā facit:cuꝫ eaꝫ ſua
luce ñ illuſtret. ¶ Ad aliud qđ obijcit de imagine
que ē in homine rōne potētie. dōm ꝙ cum dicit̄
preſit piſcibus ⁊c̄.nō loquit̄ ibi niſi de poteſtate
homis ſup corporales creaturas.vt pꝫ ex textu.
Unde iſta potētia que ē in homie ſm ꝙ ē ad ima
ginē dei.non dicit̄ qua poſſit ſup angelū:ſꝫ ſuper
irrationales creaturas. Unde nō obſtat qn ange
lus habeat aliquā poteſtatē ſuper eū. Si aūt iſta
potentia eſſet talis.ꝙ per eam poſſet ſe homo cu
ſtodire ⁊ regere:nō habens indigentiā vt cuſto
diat̄:valeret ratio iſta.ſed non ſic eſt.quia homo
ſemper indiget dū eſt in via. ¶ Ad hoc qđ obij/
cit.ꝙ inter imaginē ⁊ illud cuius eſt imago nihil
eſt mediū ſoluendū per predicta dicēdo ꝙ nihil
eſt mediū quo ad perfectionē vltimā.eſt tamē ali
quod mediū preparans ⁊ diſponens eandē ima
ginem adhuc informeꝫ ad ſuā vltimā perfectio/
nem. Dicimus etiā ꝙ animaꝫ cuſtodit ⁊ deus ⁊
angelus.ſed differenter:deus quidē auctoritate.
angelus vero miniſterio.ſm illud hebre.j. Om
nes ſūt adminiſtratorij ſpūs ⁊c̄. Et licet deus ſit
ſufficiēs ad cuſtodiendū ſine miniſterio.angelus
tamē cuſtodit propter ſeruandū ordinem reruꝫ:
cuiuſmodi ordo ē dei ad angelū: ⁊ angeli ad ho
minē.ſicut patebit in ſequenti ꝓblemate. Simili
enim mō poſſet obijci ꝙ deus oia faceret ꝑ ſe. ⁊
nihil mediāte natura vel angelo:cū ad oia ſuffi/
ciat deus.ſed ñ oportet hoc:qꝛ lꝫ ſit ſufficiēns nō
tamē tollit ordinē reꝝ. ¶ Ad aliud quod obijcit
de eo quod ē vti.reſpondet̄ ꝙ vti aliquo ē dupli
citer. Aut tanq̄ꝫ inſtrumēto quēadmoduꝫ artifex
vtit̄ ſecuri. ⁊ ſic veꝝ ē.ꝙ vtens ſupnis eſt eo quo
vtit̄:aut tanq̄ꝫ patrono vel adiutorio:ſicut quis
vtit̄ aduocato. ⁊ ſic nō opꝫ ꝙ vtens ſit ſuperius
imo pōt eſſe inferius. ⁊ ſic vtit̄ anima angelo.vñ.

No ex hoc ſequit̄ ꝙ ſit ſupioꝛ eo. ¶ Aliter dicendū. accipiēdo intellectū auctoꝛitatis augu. q2 re uera ſm ꝙ ipſe dicit. anima ad intelligēdū deū. ideſt ad deueniēdū in dei cognitiōem. vtit̄ omni creatura. q2 ſicut pꝛima ⁊ ſūma bonitas h3 aliquam ſui ſimilitudinē in creatura: que ad ipſam ducit: ita ſūma veritas h3 aliquā ſui ſimilitudinē i creatura que ad ſe ducit. Unde quo ad hoc oīs creatura h3 rationē intelligibilis. ſed pꝛeter hoc rationalis creatura nō ſolū h3 rationē intelligibilis. ſed inſup h3 ratōnē intellectiui. ſ. anima ⁊ angelus. Dicimus ergo ꝙ anima inq̄tū h3 rationē intellectiui vtit̄ ceteris omnibus inq̄tū itelligibilia ſunt ad deueniendū in cognitionē creatoꝛis. Unde vtit̄ ēt angelo. Nec iō ſequit̄ ꝙ ſit ſuperioꝛ. q2 ſeipſa vtit̄ hoc mō ſm ꝙ dicit eadē auctoꝛitas. nec iō ſupioꝛ ē ſeipſa. vel ſi ſequat̄ ꝙ nobilioꝛ ſit quo ad hoc. quia videlic3 itellectiua vt huiuſmōi nobilius ē itelligibili vt huiuſmōi. nō tn̄ ſeq̄t. ꝙ ſimplr̄ nobilioꝛ ſit: q2 nō ſolū h3 angelus natū intelligibilis ſed etiā itellectiui ſic̄ ⁊ aīa. vn̄ aīa vtit̄ eo intelligēdo eū ⁊ ipſe vtit̄ ea intelligendo eā. vn̄ quo ad hoc ē paritas: ⁊ hoc eſt qd dicit auctoꝛitas p̄dicta. vtitur ceteris rōnabilib⁹ ad ſocietate3: q2 inuicem ſe intelligunt ⁊ vtrunq3 vtroq3 vtitur hac via. Nec tamē p hoc excluditur ptās cuſtodie in angelo. q2 ſm aliam via3 eſt ibi p̄eminētia vt iam patebit.

Membꝛū ſecundu3.

AD ſcd3 quo querit̄ ſuppoſito ꝙ angelus hēat ptāte3 cuſtodiēdi homines? vtrū hoc hēat a nā vel a grā? Si dicat̄ ꝙ a nā. Cōtra. ſi circūſcribāt̄ oīa gratuita ab āgelo. tūc ſic aīa ē vertibi l'i bonū ⁊ malū. ita āgelus i malū. ſ. p ſe. i bonū cū adiutorio grē. ergo quo ad hoc debilis ē ſic̄ ⁊ aīa. ſed nemo ſapiēs alicui puulo debili daret cuſtodem aliū debilē: imo foꝛte3 daret debili. ergo cū deus ſit ſūme ſapiens. angelū ita debile3 ⁊ ita vertibile3 nō dabit pꝛo cuſtode cū ipſe put ſic eſt vertibilis. videat̄ indigere cuſtode. ¶ Itē angelus ita vertibilis ē in malum circūſcripta grā. ꝙ ſi cadit in malū: nō reſurgit. ergo quo ad hoc magis vr̄ angelus ipotens vel deficiens. ergo quo ad hoc minus vr̄ ꝙ angelus deb3 dari cuſtos homini. q̄3 hō angelo. ¶ Itē ſi hoc eēt ex nā. cū in demonibus remāſerint nālia. ſm hoc deberēt dici cuſtodes. q2 qd a nā ineſt oī: ineſt inq̄tū tale. ¶ Itē xviij. Nūeri. ſup illud. qcqd offerūt pꝛimitiuoꝛū ⁊c. in magna glo. oꝛigenis q̄. ſic incipit. offerunt angeli. vbi multū loquit̄ ꝺ ptāte angeloꝝ ſup homines: in fine dicit. Pꝛo merito ali⁹ pꝛiceps multoꝝ eſſe ponit̄. alius pꝛincipatui ſubiectus. Et ponit exēplū de bonis ſeruis: qbus pꝛo diuerſitate meritoꝝ dabit̄ ptās. alij ſup decem ciuitates alij ſup qnq3: Ex hoc ꝙ dicit pꝛo merito. videtur ꝙ ex grā ſit huiuſmōi p̄latio: nō ex nā. Itē hoc videt̄ ex exemplo qd ponit: q2 ptās collata ſuis fidelibus nō ē nature ſ3 grē vel gloꝛie. ergo ſimilit̄ ptās angeli ſup animā in cuſtodiēdo nō ē ex nā ſed ex gratia. ¶ Itē ſi hec ptās debet̄ ex nā angelo. querit̄ ex qua natura: ſi dicat̄ ꝙ anima ē ſbā vnita vl' vnibilis coꝛpoꝛi. angelus ſbā ſeparata. vnde magis potens ⁊ ſuperioꝛ ē. cuius etiam ſignū eſt: ꝙ anime ſepate nō dat̄ angelus in cuſtodia. Contra. ſi vnio vel vnitas eſſet cauſa eſſentialis. quare indigeret cuſtodia. ſm hoc indiguiſſet xp̄s cuſtodia. cū anima eius coꝛpoꝛi vniretur. ⁊ hoc falſu3 ē vt poſt videbit̄. Solutio. dicimus ꝙ ptās cuſtodiēdi ē in angelis nō ex vnico pꝛincipio ſ3 ex duplici: ſc3 ex nā ⁊ grā. differenter tn̄: q2 ex natura tanq̄3 a pꝛio pꝛincipio. ex grā vero tanq̄3 pximo pꝛincipio ⁊ ꝯpletiuo. dona ei3 naturalia que h3 angelus in excellētia reſpectu aīe. ſūt iſta quatuoꝛ attributa. de qbus. ij. ſent. di. iij. ſc3 ſimplicitas eſſentie. diſcretio pſonalis. pſpicacitas itelligentie. libertas arbitrij. ſūt quaſi diſpoſitio naturalis in angelo ad cuſtodiendā animā. ſ3 nō ſufficit hec excellētia nature. ſ3 ſup hāc addit̄ gratia quaſi ꝯplementū. nō aūt quecunq3 gratia ſed gratia ꝯfirmatōis. Omnes eni3 boni angeli ſimul ꝯfirmati ſūt in gratia. ſicut mali in peccato. Unde quo ad hoc ꝙ ſūt ſic ꝯfirmati ſūt q̄ſi ſtātes: anime aūt non ſic ꝯfirmant̄ ſimul. ſ3 ſucceſſiue. vn̄ oēs vſq3 ad ſuā ꝯfirmatō3 ſūt vel lapſe vl' labiles. Ex hoc ergo ꝙ q̄lib3 anima puri hominis du3 in ſtatu eſt vie. vel lapſa eſt vel ē labilis. angeli aūt boni pꝛopter ꝯfirmatōnem nec lapſi nec labiles: accipit̄ ratio huiuſmōi poteſtatis cuſtodiendi que eſt in angelis reſpectu animarum quia quo ad hoc foꝛtes ſunt. anime aute3 rationales debiles.

¶ Membꝛū tertiu3.

AD tertiū quo querit̄. Utrum angelus habeat ptāte3 hanc. ſc3 cuſtodiēdi. reſpectu alterius angeli? Videt̄ ꝙ ſic. cuſtodia eni3 angeli reſpectu hominis. videt̄ attendi penes iſtos reſpectus. illuminare. purgare. pficere. qui ꝓpꝛie ſunt angeloꝝ. vt dicit dyoniſius. ſ3 hos actus h3 vnus angelus reſpectu alterius. ergo rōnē cuſtodie h3. ¶ Item dicit dyoniſius. ꝙ in hierarchia humana. q pſūt alijs eoꝝ ſūt cuſtodes ergo ſilr̄ videt̄ i hierarchia angelica. ꝙ q pſunt alijs: eoꝝ ſūt cuſtodes. ⁊ ita ſuperioꝛes dicūtur cuſtodire iferioꝛes. ¶ Itē videt̄ per oꝛigenē. q verſus finē pꝛedicte gl. Numeri xviij. dicit ſic. Ab ibi videt̄ ꝙ inter angelos alij pꝛincipatum ⁊ ptātem habeant ſuper alios. alij ſubiaceant ⁊ obtemperent poteſtati. Et hoc ide3 dicit Auguſti. ſuper gen̄. ꝙ ſuperioꝛes pꝛeſunt

inferioribus. ⁊ boni malis. ⁊ ita videnꝫ habere poteſtatē ⁊ dñiū ſup illos. Ex his oībus habeꝫ ꝙ preſunt angeli āgelis. Querit ergo. Aut cuſtodire idē ē qđ preeſſe vel dñari. Aut vultra peſſe aliqd importat ex pte cuſtodiētis. Si idē iportat habetur ppoſitū. ſ. ꝙ angeli āgelos cuſtodiūt. Si vltra iportat aliqd querit qd ē illud? Solutio. dicimus ꝙ angeli nō hñt hāc ptātem cuſtodiēdi reſpectu alioꝝ āgeloꝝ. ¶ Ad illud qđ obijcit prio. de hoc ꝙ dicit illuminare ⁊c. dicimus ꝙ ex alia rōne ſumūtur iſti actus illuminare purgare pficere. ⁊ ex alia ſumit actus q eſt cuſtodire. Iſti. n. actꝰ illuminare ⁊c. ſequūnt peſſe. q2 preeſt nā ⁊ grā. ⁊ q2 hec platio hñ ē in āgelo reſpectu āgeli. iō ſilr ⁊ iſti actus: cuſtodire autē ⁊ ſi nō ſit niſi in eo q peſt nā ⁊ grā vt ſupra habitū ē. tñ nō ſequit illū imediate ſed mediate. Illi. n. platiōi ſm nām ⁊ grām addit quedā ptās. q āgelus pōt pmouē ad bonū. ⁊ retrahē a malo. diſponēdo dico non efficiēdo. ⁊ hāc ptātem imediate ſequit rō cuſtodie ſiue ab hac ptāte imediate ſumitur rō cuſtodie. Et q2 hāc ptātem retrahendi vel pmouendi non h3 niſi reſpectu nāe. q impediri pōt vl pmoueri. iō nec cuſtodire h3 niſi nāz que ipediri pōt. vel pmoueri: iō nec cuſtodire h3 niſi huiuſmōi nām ſ3 angeli nō ſunt tales. q2 oēs boni ꝯfirmati ſunt i bono: ⁊ ſic nō pñt impediri a bono. nec declinare ad malū. ecōtra oēs mali ꝯfirmati ſunt in malo. vnde quo ad hoc ñ pñt retrahi a malo. nec pmoueri ad bonū. Ideo reſpectu alioꝝ angelorum nō hnt angeli poteſtatem cuſtodiēdi. ſ3 reſpectu aīe que i ſtatu vie ē ⁊ poſſunt impediri a bono ⁊ pmoueri ad bonū. ⁊ cadere in malū. ⁊ reſurgere. Ex his p3 ſolō ad oia obiecta. ¶ Et ad illō qđ q̄rebaꝫ. qd addit cuſtodiꝫ vltra peſſe. ⁊ ē qd addit vltra illuminare. Sicut. n. ſi eſſent duo in homine quorū vnū ſequeretur hoiem ratione generis. in eo. ſ. ꝙ eſt aial: ⁊ alterū ſequereꝫ ratione ſpeciei. ſ. in eo ꝙ eſt hō. iſta duo nō eēnt eadem: ita ſuo mō ſe habent illuminare purgare pficere ad cuſtodire. vnde nō idem ſunt nec vbicūq3 ⁊ reſpectu cuiuſcūq3 ſunt iſti tres actus eſt cuſtodire. ſicut nō vbicūq3 eſt nā generis. eſt nā ſpēi ſed potius ecōuerſo. Sed ex dictis oritur qđ de anima ſepata. ſm. n. predicta videtur. ꝙ ñ indigeat cuſtodia angeloꝝ: cum non poſſit pmoueri ad bonum. q2 iam non ē locus merēdi. nec etiā retrahi a malo. ¶ Contra hec videꝫ ſepe dicere greg. in dyalogo. ꝙ aderant ſepe angeli animabus ſanctis ſepatis: ⁊ deferebant eas ſepe in paradiſum. Similiter ⁊ idē legimus in legēda ſancti Martini. ¶ Preterea luce. xvi. dr ꝙ aīa Lazari portabaꝫ ab angelis dei. ¶ Ad qđ dō3 ꝙ ibi nō ē ppriē rō cuſtodie. ſm ꝙ h accipiꝫ q2 cuſtodia vt hic ſepe dictū ē reſpicit phibitō3 a malo culpe vel pmotō3 ad bonū grē. ſ3 circa aīam ſepatam neutrū exercent āgeli. aīa. n. ex quo ſepata eſt vnitur ſuo benefactori. niſi ſit aliqđ purgabile. Unde nō ē ibi cuſtodia. niſi ſm rōnem aliā cuſtodie. vt dicanꝫ angeli q eā dportāt cuſtodire eā ab aliquo penali nocumēto q2 non ſtatim cū ē ſepata ē in loco ꝯpetenti ſue beatitudini. Uñ cōgruit ꝙ angeli qui iam ſunt i loco beatitudini cōuenienti eā ad locum ſibi ꝯpetentē deferant non tñ dicimus ꝙ ibi ſit indigētia vl neceſſitas ex pte anime. ſed ſolum quedā ꝯgruitas. ſicut i ſtatu vie dicimus eē. ¶ Ad illud qđ obijcit ꝙ i angelis ſit cuſtodia p neceſſitate q̄tum ad talē deportatōē3. ſilē qđ ponit dyoniſius de hierarchia āgelica ⁊ humana: dōm ꝙ non ē ſilē. In hierarchia. n. angelica oēs ſunt ꝯfirmati ⁊ ꝯpleti vñ non indigēt cuſtodia. Uñ ſic ē ordinata cuſtodia angelica. ꝙ qñ fuit iperfectio i inferioribus fuit i ſuperioribꝰ. ⁊ qñ fuit ꝯpletio i ſuperioribꝰ fuit i iferiōibꝰ. vñ nūq3 potuit ibi eē rō cuſtodie. ſ3 i humana hierarchia q̄uis oēs ſint icōpleti. ꝯpletōe pñie tñ platus h3 ꝯpletō3 vie reſpectu ſubditoꝝ. Uñ Jo. x. dicitur ꝙ pcedere d3 oues. ⁊ ratione huius habet rationem cuſtodie.

Membrum quartū.

Ad quartū quo q̄ritur ſuppoſito ꝙ rō cuſtodie determineꝫ reſpectu hominū. vtrū determinetur reſpectu omniū hominum? Et circa hoc queruntur quatuor. ¶ Primo vtrum adam in ſtatu ante peccatū indigeret cuſtodia angelica. ¶ Scdō vtrum xps habuit cuſtodiam angelicā. ¶ Tertio vtrū puuli qui ſtatim poſt baptiſmum moriunꝫ habuerit cuſtudiam angelicā. ¶ Quarto vtrū antixps habebit cuſtodiam angelicam.

Articulus primus.

Circa primū ſic. Cuſtodia angelica eſt ppter ſupplendos defectus. ſ3 in adā in ſtatu innocētie nullus erat defectus: ergo nō neceſſe habebat cuſtodiri. Media p3 p hoc qđ dr. ij. lib. ſen. xxv. di. c. Et notari pñt ⁊c. Ante peccatum nil a bono ipediebat: ad malum nil ipellebat. nō habuit infirmitatē ad malum ⁊ habuit adiutorium ad bonū: tunc ſine errore rō idicare. ⁊ volūtas ſine difficultate bonū appetere poterat ¶ Si hoc ꝯcedatur. contra. añ peccatum angelus malus tētauit hoiem. ⁊ ſi perſtetiſſet. āgelus iſte fuiſſet ei in exercitiū: q2 hō feciſſet ſuū bonū ⁊ dyaboli tētatōē. ⁊ penā plus meruiſſ3 q̄3 ſi nō tētareꝫ: ergo ꝯpetebat vt ecōtra haberet āgelū bonū ad cuſtodiā. Juxta illō eccī. xxxiij. Cōtra bonū malū. ⁊ ꝯ vitā mors. ⁊ ſic intuere in omnibus operibus altiſſimi. vnum ꝯtra vnum ⁊ duo ꝯtra duo. ¶ Item in nobis ſic eſt in ſtatu nature corrupte. ꝙ ꝯtra id qđ iterius incli-

nat ad malū.ſ.fomitē.eſt ſemp intrinſecū inclināſ
ecōtra ad bonū.ſ.ſinderesis:ſic vr̄ exterius ꝯ illō
qō ſemper inclinat ad malū vl' trahit.ſ.dyabolū.
eſt retrahens a malo ⁊ trahens ad bonū.ſ.ange
lus bonus.Sʒ in primo ſtatu q̄uis non eſſʒ icli/
nās ad maluʒ interius erat tn̄ inclinans ad malū
exterius.vt patet ex euentu:ergo iuxta nūc dictā
ſniam que habetur Ecci.xxxiij.indigebat adam
quodā exterius inclināte vel ꝓmouēte ad bonū.
¶ Itē.xviij.math.ſup illud angeli eoꝝ.glo.Ma
gna dignitas aiaꝝ vt vnaqueqʒ ab ortu natiuita
tis ſue hēat angelū ꝺputatū.ita aūt ſe hēbat crea
tio ad primū hoiem.ſicut nunc natiuitas ad po/
ſterius.Cū ergo nō minus eſſʒ digna aīa primi
hominis q̄ӡ poſterioꝝ.ſed potius dignior: ꝯſtat
ꝙ nō defuit ei hec cuſtodia ab inſtanti creatiōis.
¶ Itē angelus datur ad cuſtodiā ꝓpter retractio
nem a malo.ſed q̄uis anima ade poſſet ſtare.tn̄
habuit poſſibilitatē cadendi:ergo quo ad hoc.ſ.
ne caderet.indiguit cuſtodia angelica.q̄uis non
tantum ſicut nos.¶ Preterea.habuit poſſibilita
tem ꝑficiendi in bono.nō dico ptātem.qꝛ non ꝑ
ſe ſed adiutorio grē ꝑficeret.q̄uis per ſe cadere
poſſet. Solutio.dicimus ꝙ primi pentes i pri
mo ſtatu indiguerūt cuſtodia angelica.⁊ huius ē
rō:qꝛ lʒ in primis parentibꝰ fuerit.tāc rectitudo
nāe non tn̄ rectitudo illa fuit inflexibilis:imo aīa
prio creata ē vertibilis ad vtrūlibʒ.ſ.bonū ⁊ ma
lum nec ſi vertat in vnū ſtatim ꝯfirmat.imo ad/
huc pōt regredi:lʒ aūt angelus ſilr̄ vertibilis fue
rit in vtrūlibet de nā ſua.tn̄ vbi vertit in eo ſtat ⁊
ꝯfirmat ſine regreſſu.⁊ ꝓpter hoc i bonis q ſte/
terunt.ē nā ſtans p grām:⁊ ꝓpter huiuſmodi ſta
bilitatē hʒ poteſtatē reuocandi nāʒ lapſam.reuo
cabilem tn̄ ſm aīam ſicut nunc ē:vel etiā ꝯfirman
di ipſam nām labilē ne labatur.ne.ſ.ad libertatē
ſequat lapſus.⁊ hoc mō fuit rō cuſtodie ex pte
angeli reſpectu hominis.ſ.in primo ſtatu.¶ Ad
illud qō contra obijcit ꝙ homo nullum defectū
habuit tunc:dicimus ꝙ ⁊ ſi nullum habuit defe/
ctum.habuit tn̄ defectibilitatem ⁊ ꝓpter hoc ne
ad defectibilitateʒ ſequeretur defectus vel actus
deficiendi.indiguit cuſtodia.cū aūt anima vene/
rit ad ſtatum in quo nō erit nec defectus nec de/
fectibilitas.ſ.ad ſtatum glorie:nō indigebit.ſicut
ſupra ꝓximo explanatū ē.¶ Alia argumēta que
ꝓbant ꝓpoſitū.poſſumus ꝯcedere.tn̄ ſunt ibi q̄/
dam explanāda:dicimꝰ.n.ꝙ iſte malus angelus
qui prio tētauit hoiem nō ꝓprie fuit ad exercitiū
ſed ad deceptionē ſm intentionē ſuā.Sicut.n.di
cit aug.ſup geñ.Exercitiū ꝓprie ē vt ꝓbetur aliq̄
virtus.i.ꝓbata oñdatur.ꝓbatio aūt hmōi nō ē
proprie niſi vbi ē difficultas.ſm ꝙ ars nō ē niſi
cōtra difficile.In primo aūt ſtatu ñ erat difficul
tas.licet eniʒ corpus eēt mortale ⁊ corruptibile.
ñ tn̄ erat mortuum vel corruptum ſm ꝙ dicitur
vij.Ro.Corpus qdē ꝓpter peccatū mortuū eſt.
Vn̄ lʒ anima ex ꝯpatione ad corpus minꝰ expedi
ta eſſʒ ad bonū.non tn̄ ꝓprie difficultatē habuit.
imo difficultas ē pena peccati.⁊ iō nō fuit ibi ꝓ/
prie exercitiū ſed poſt peccatū qꝛ reuocabilis eſt
nā aīe datur ad exercitiū.q̄uis.n.dyabolus intē
dat decipe p tentatōnes.tn̄ deus nō intēdit vt ille
decipiat.ſʒ vt hoc exerceatur.Vn̄ malū opꝰ dya
boli ordinat in bonū.ſicut ēt fomes ſm ſe ordiat
in malū.ſʒ deus hoc ordinat ad bonū.qm̄ p euʒ
hoc exercitat:exercitari aūt eſt ō malo facere ꝑ/
fectum ſuū.Eſt ergo is ordo.qm̄ dabatur prius
angelus hoi ad cuſtodiā tm̄.ſ.i primo ſtatu.ſcōo
datur bonus ad cuſtodiaʒ.malus ad exercitiū.ſ.
in ſtatu nāe lapſe.In tertio ſtatu.ſ.glorie.nec ſic:
nec ſic dabitur.

Articulus ſecundus.

AD ſcōm quo querit.vtruʒ xp̄s habuit
cuſtodiā angelicā?Videt ꝙ ſic.ps.An
gelis ſuis mādauit de te ⁊c.Et accipit
hoc idē luc.iiij.⁊ dicit glo.hoc itelligi
tur de mēbris.ꝙ ſi de xp̄o itelligit aduertere de/
buit dyabolus qō ſequit.ſup aſpidē ⁊c.Vn̄ glo.
relinquere vr̄ ꝙ hoc poſſit intelligi de xp̄o:ergo
habuit angeloꝝ cuſtodiā.¶ Iteʒ vr̄ p ſepe dictaʒ
auctātē hiero.Magna ē dignitas aiaꝝ.vt vna/
queqʒ ab ortu natiuitatis ſue hēat angelū ſibi de
legatū.ergo aīa xp̄i.cū nō minus digna ſit ſʒ ma
gis.¶ Itē xp̄s ex pte corporis mortal' erat ⁊ paſſi/
bil'.Vn̄ i hoc minoratꝰ ē ab āgel' vt dr̄ i ps.⁊ repit
ad heb.ij.Silr̄ ⁊ ſi xp̄s in vna pte aie frueret.tn̄
ſm aliaʒ triſtabat vt dr̄ math.xxvi.Triſtis ē aia
mea ⁊c.Vn̄ ſʒ illā ptē ꝯpaſſibilis erat.⁊ quo ad
illā ſilr̄ minor erat.ſʒ ꝙ huiuſmodi:ergo angelus
habuit ptātem cuſtodiēdi eū.hoc ēt ꝯcordat illō
xxij.luc.Aſtitit āgelus dn̄i ꝯfortās eū.ꝯfortās.n.
vt huiuſmodi ꝓponitur ꝯfortatio.¶ Itē ſup illō
xxij.luc.dicit beda.In teſtimoniū vtriuſqʒ nāe ⁊
angelus eū ꝯfortaſſe.⁊ angelus ei miniſtraſſe de
ſcribitur.qm̄ qui fuit deus añ ſecula factus ē hō
i fine ſeculoꝝ.q priuſq̄ӡ p gliā reſurrectōis exal/
taretur.diuinitate ſup angelos fuit ſʒ tn̄ minoratꝰ
eſt ab āgelis.ex qua pte morti ſubiacuit.Ex hac
auctoritate prio arguit.ex hoc ꝙ dr̄ i teſtimoniū
vtriuſqʒ nāe.Cum.n.miniſterium ſit in teſtimo/
nium diuine nāe:ergo confortatio fuit i documē
tuʒ hūane nāe.ergo ſʒ humanā nāʒ vr̄ hūiſſe cu
ſtodē.Scōo arguit ex ſcōa pte qua dr̄.priuſq̄ӡ p
gloriā reſurrectōis ⁊c.q.d.añ reſurrectōʒ ſʒ hu
manitatē eratꝰ minor angelis.⁊ inde vt priꝰ.¶ Itē
vi.thob.ſup illō piſcis volebat deuorare thobiā
glo.dyabolus vſqʒ ad crucē ſecutus ē xp̄m.Vn̄
ex hoc vr̄.ꝙ xp̄s habuit angelū malum excitato
rem.qō patuit in tētationibus.Math.iiij.⁊ luc.
iiij.ergo econuerſo debuit habere angelum bo/

n̄um ad cuſtodiā. ſm illud. xxxiij. eccl'i. ꝯ bonum malū ⁊c̄. Cōtra. in xp̄o fuit diuinitas vnita nō ſolū toti aīe ſ; ēt carni: ergo ſufficiebat ad totam nām humanā ad cuſtodiendā ⁊ dirigendā ꝓut opus erat: ergo fruſtra dareť angelus. Si. n. alicui adeſſ; vnus angelus ꝑ vnionē: nō daretur ei alius ad cuſtodiā: cū ergo diuinitas potētioꝛ ſit ī infinitum omni angelo. xp̄o non dabatur angelus. cū habebat ſibi vnitam diuinitatē; nihil. n. fruſtra ſit in opibus creatoꝛis. ¶ Jte; ab inſtanti ꝯceptōis fuit plenus gr̄e ⁊ veritatis vt dr̄. j. Jo. gr̄e quo ad ꝑtem motiuā. v̄itatis. quo ad cognitiuam. ⁊ ſic plenitudo erat quo ad oē; potētiā aīe. talis inquā plenitudo. ꝙ nō plus poterat ꝓficē. Vñ dr̄. iij. Jo. datus ē ei ſp̄ūs nō ad mēſurā. Nec iterū poterat cadere: q2 ñ habuit poſſibilitatē ad peccatū: ergo videť ꝙ fruſtra daretur ei angelus ad cuſtodiā. Nec obſtat illud qđ dictu; eſt luc. ij. ꝙ pꝛoficiebat ſapientia ⁊ gr̄a. q2 hoc ꝙ dicitur ſapīa ⁊ gratia intelligitur non in ſe ſed in hominum cognitōe: ſic ergo patet ꝙ ex ꝑte anime nō indiguit cuſtode. ¶ Jte; nec ex ꝑte coꝛpis: q2 poſito ꝙ ēt angelus aliquod nocumentū coꝛpis ꝓhiberet. nō tamen debebat dici cuſtos. q2 nobilioꝛem ſecum habebat ſcilicet diuinitatē. cui hec potius attribuunť. Solutio ꝓpter iſtud qđ dr̄ luc. xxij. ⁊ illđ qđ dicit Beda ſuꝑ hoc. ꝯcedimꝰ ꝙ xp̄s habuit angelos ī miniſteriū: dicimus tñ ꝙ nō habuit angelū ī cuſtodiā. cuſtodia. n. ſemꝑ reſpicit indigentiā. vel defectū ſiue defectibilitatem vt ſupꝛa habitum ē. defectibilitatem vel defectu; dico nonſolū pene ſ; ēt culpe. vnde xp̄s q2 nullam defectibilitatē vel defectū culpe habuit. ideo nec cuſtodiā habuit. ſ; miniſteriu; nō ꝯnotat defectum. Cōcedimus ēt ꝙ inquātu; erat paſſibiľ. minoꝛ erat angelis. ſ; nō ideo ſequitur. ꝙ angelus cuſtodiret eū. q2 cuſtodire vltra ꝑeſſe ⁊ vltra hoc ꝙ eſt ꝓhibere a nocumento ꝯnotat in cuſtodito: qđ habeat nām lapſam vel labile;. in cuſtodiente aūt nām ſtante;. in xp̄o aūt non erat lapſa nā nec labilis. ¶ Ad illud qđ obijcit de cōfoꝛtatione dn̄i. ꝙ duplex eſt ꝯfoꝛtatio. queda;. n. poteſtatiua. ⁊ đ hac foꝛte bñ ſequiť. ꝙ qui ꝯfoꝛtat cuſtodit. ſed hoc non fuit in xp̄o. Alia ē miniſterial' ⁊ de illa intelligitur illud luce. xxij. ⁊ de hac non ſequitur. ꝙ qui confoꝛtat cuſtodit. ⁊ eſt exemplū de ſeruiente: qui diciť confoꝛtare dominū ſuū nō ꝑtātiue ſ; miniſterialr̄. dicendo. ſ. aliqua excitantia eū ad ꝯfoꝛtatōe;. Vñ nō ē exponēdū vt qdā dicūt apparuit angelus dn̄i ꝯfoꝛtās eū. i. ad mō; ꝯfoꝛtātis ſe hñs. q2 ſm hoc fuiſſ; ibi ſimulatio. ſ; illa fuit ꝯfoꝛtatio miniſterial' tñ nō ꝑtātiua. ¶ Ad hoc ꝙ obijcit. ꝙ diuinitas ſufficiebat ad oīa. dicimus ꝙ v̄e diuinitas ſufficiebat ad oīa tāꝗ poteſtate vel auctoꝛitate. ⁊ ēt ad ꝯfoꝛtationē poteſtatiuam. ſ; nō ideo tollebat miſterium. nec ꝯgruu; erat ꝙ tolleret. ¶ Per hoc nunc vltimo dictum p; rñſio ad obiecta nūc vltimo poſita. nō q2 nō ꝯcludāt veꝝ. ſ; q2 per ea eque poſſ; ꝓbari. ꝙ nō habuit angelū ī miniſteriū. ¶ Per alia ꝑdicta p; rñſio ad tertiū argumētū ⁊ quartū qđ fit đ textu ⁊ gl. luce. iiij. vt cuſtodiāt te ⁊c̄. Dicimꝰ ꝙ illud ñ pōt totū itelligi de xp̄o. qđ pōt itelligi ꝑ hoc qđ ſequitur. Ne foꝛte offendas ⁊c̄. Per lapide;. n. ibi intelligiť xp̄s ſm ꝙ dr̄ iſa. viij. Erit in lapidē offenſionis ⁊c̄. Conſtat aūt ꝙ xp̄s ad ſeip̄m non pōt offendere. imo nec ad aliū: q2 ibi intelligitur offenſio peccati. Unde dicimꝰ. ꝙ illa ſeries tota: non de xp̄o ſed đ membꝛis eius intelligitur. Vñ ſuꝑ illud Math. iiij. dicit glo. ꝙ bene de mēbꝛis intelligitur. dyabolus male interpꝛetatus ē de capite. qđ ergo dicit glo. ꝙ ſi de xp̄o intelligiť ⁊c̄. quaſi ꝑ hoc relinquēs ꝙ de xp̄o poſſit itelligi. dicimus ꝙ hoc dicit ꝑꝑ hoc. ꝙ ī ꝑte de xp̄o poſſit intelligi. ſ. quo ad illud qđ ſequiť. ſuꝑ aſpide; ⁊c̄. qđ tñ dyabolus fraudulēter ſubticebat. vñ ita dicit glo. hec ꝓphetia ē ñ de xp̄o ſ; de viro ſancto. ꝙ ſi de xp̄o eſſ;. meminiſſe debuerat eius qđ ſeqtur. ſuꝑ aſpidem ⁊c̄. ſed de auxilio āgeloꝝ quaſi ad infirmum loquitur. de ſua ꝯculcatione. q. tergiuerſatoꝛ tacet. Silr̄ qđ ſequiť in manibus poꝛtabunt te. pōt de xp̄o itelligi quo ad aſcenſiōe;. vñ glo. manibus āgeloꝝ ſublatus ē xp̄s ī celū: ñ q2 ſine eis rueret. ſ; q2 obſequebanť regi. ⁊ melioꝛ ē qui poꝛtať. ꝗ; iumētu; poꝛtās. qđ aūt dr̄ ibi vt cuſtodiāt te in oībus vijs tuis. de xp̄o non ꝑt intelligi ꝓ ſe. ſ; ꝓ membꝛis ſuis. ſicut ēt dicūt aliqui itelligi illud qđ dr̄. xxij. luce. Aſtitit angelus dn̄i ꝯfoꝛtans eū. Vñ beda in fine glo. magne ſupꝛapoſite dicit ſic. Si autē plaudeat hereticus ⁊ infirmū affirmet cui opus fuerit angeli ꝯfoꝛtātis auxilio: meminerit creatoꝛē creature ꝑſidio non eguiſſe. ſ; quō cōtriſtatus ē ⁊ ꝯfoꝛtatus. ꝑꝑ nos ꝯtriſtatus ē ⁊ ꝯfoꝛtatus. ¶ Ad vltimū obiectū đ angelo q videtur ei datus ad exercitiū. Dicimꝰ ꝙ non ſeqtur ſi fuerit ei angelus malus quaſi ad exercitium. ꝙ ꝓpter hoc dareť ei angelus bonꝰ ad cuſtodiā. ſ; bñ ſequiť. ꝙ ad cuſtodiā vľ ad miniſteriū. ⁊ veꝝ eſt ꝙ ad miniſteriū fuit ei. ⁊ verū ē ꝙ angeli boni habēt ꝑtāte; cohibendo malos ⁊ maloꝝ ꝑtātem. ⁊ cohibendo miniſtrāt: non tñ hoc fuit ex indigentia que eēt in xp̄o. ſ; ex q̄dam congruitate. Unde. iiij. math. Acceſſerunt angeli ⁊ miniſtrabāt ei. Dicimꝰ tñ āplꝰ ꝙ ñ fuit āgelus malus deputatus xp̄o ad exercitiu;. exercitiū. n. vt dictu; ē: eſt circa difficile ſicut ars. xp̄s aūt ⁊ ſi aſſumpſit ignoꝛātiā ex ꝑte intellectus: aut difficultatem ex ꝑte affectus. vñ q2 non erat in eo difficultas. ideo nec exercitiū. q2 exercitiū ꝓpꝛie reſpicit naturā coꝛꝛuptā coꝛꝛuptōe vitioſa. ex hac n. coꝛꝛuptōe eſt difficultas de qua loqmur. ¶ S; tunc querimus. ſi non eſt datus iſte angelus ad

exercitiū.ad qd ergo? Rñſio.ſicut dicit ibi gl.tēta
tus ē xps.vt i eo tētatorē vicere diſcamus. Vñ tē
tatus ē ꝓ nobis ñ ꝓ ſe. Et notādū ē ꝙ tētatio ē in
tra.ꝛ ſic nō fuit xps tētatus. ꝛ quo ad hāc ꝓprie
ē exercitiū. Et ē tētatio extra. ꝛ hac fuit xps tēta/
tus ſm duplicē viā.ſ.viā cupiditatis Math. iiij.
ꝛ luce.iiij. Viā timoris i paſſiōe. qꝛ hūit timorez
mortis ſm ſenſualitatē. Vñ ad iſtructōez nr̄az vo
luit hēre maluz āgeluz nō ſꝫ exercitatorē. ¶ Ad il
lud qđ obijcit ex auctoritate hiero. dicimꝰ.ꝙ illa
auctoritas accipit tm̄ đ aiabus illoꝝ hoīum q ab
adaz deſcēderūt ſeminalr̄ vl̄ origialr̄ qđ notat cū
dr̄.vnaqueqꝫ ab ortu natiuitatis ſue.faciēdo viꝫ i
verbo:xps autē nō ſic.i.nō originalr̄ vel ſemina
liter deſcēdit ab adaz.ſꝫ ſolū p corpulētā ſubſtā/
tiā. Vñ nō idiguit angelo cuſtode ſicut alij.

Articulus tertius.

Ad tertiū quo q̄rit.vtrū puulis deſ cu/
ſtodia āgelica. vr̄ ꝙ ſic.p auctoritatez
ſuprapoſitā q̄ ē ſup math.xviij. q̄ di/
cit. ꝙ vnaq̄qꝫ aia ab ortu natiuitatis
ꝛc. ¶ Cōtra.vr̄ ꝙ ñ idigeat cuſtodia. ꝛ loq̄nur đ
illis q ſtatiꝫ poſt baptiſmū vl̄ paulopoſt moriūt.
Cōſtat.n.ꝙ illi nōdū pñt deficē p culpā.nec i me
lius ꝓficē p bonū opus.cū nōdū hēant vſū rōis.
ergo cū cuſtodia ſit vel ad faciēdū ꝓficere.vl̄ ad
cauēdū defectū.vr̄ ꝙ tpe illo nō idigeāt cuſtodia
ſiue ꝙ fruſtra eēt ibi cuſtos. ¶ Itez ex pte corpis
idē vr̄.qꝛ ſtatim aia ſeparat.ꝛ ſic corpori ianima
to nō ꝯpetit cuſtodia. ¶ Itē ſi puulus añ vſuz li/
beri arbitrij idiget cuſtodia rōe dignitatis aie.ea
dez rōe vr̄ indigere in vtero materno.ſi ergo tūc
nō indiget vt videt.ergo eadez rōe nec poſt ortū
donec hēat vſū rōis. Solutio.dicimus ꝙ par
uuli hñt āgeluz cuſtodē.ſm ꝙ dicit auctoritas ab
ortu natiuitatis ꝛc.itelligit tn̄ de natiuitate q̄ ē ex
vtero. Accipit āt rō huius cuſtodie.tā ex pte an/
geli cuſtodientis.q̄ꝫ ex pte hoīs cuſtoditi. Ex pte
āgeli ē rō meritū.meret.n. p̄mium accidētale ex
cuſtodia huiuſmōi. Ex pte vero paruuli accipit
rō. tūꝫ ex pte corporis.vt.ſ.bonus āgelus cuſto
diat corpus pueri a vexatōne ꝯrie ptātis.tum ex
pte aie. ꝛ hoc duplr̄.qꝛ ſumit rō aie ſꝫ ſe.ꝛ ex cō
iunctōe aie ad corpus. Ex pte aie in ſe. qꝛ q̄ꝫcito
aia creat.vertibilis eſt ad bonū ſiue ad malum:ꝛ
pōt ꝓficere.nō tunc ſꝫ poſtmodū. ꝛ idō dat ei cu/
ſtos āgelus.ñ ꝓ tpe iſto.i.nō vt tūc faciat eā ꝓfi/
cere vel retrahere a malo. ſꝫ vt ordinet eā ꝛ di/
ſponat ꝛ habilitet ad hoc. vt poſtmoduz ꝓficiat
qñ tps erit vtēdi rōne. Ex pte āt aie ꝓut ꝯiungit
corpori pōt accipi rō cuſtodie i puulo.qꝛ anima
q̄ꝫcito vnit corpori: corrūpit corruptōe vicioſa.
ꝛ exinde ꝯhit corruptionē. Vñ aia q̄ꝫcito ꝯiun/
cta ē corpori.ſemp ꝓcedit in aliqua hbilitatōe ſiue
ad bonū ſiue ad malū. q̄uis ñ ſit nota huiuſmōi
habilitatio.ꝛ ad huiuſmōi habilitatōez iuuat ꝛ
ordinat āgelus bonus q dat ei cuſtos. ſicut forte
illa corruptio quam ꝯhebat ex corpe iuuabat ad
hilitādum malū. ¶ Per nunc dcā pꝫ rñſio ad il/
lud qđ prio obijciebat.ꝙ.ſ.puulus ñ pōt ꝓficere
nec deficere.ſꝫ ſi nō pōt ꝓ iſto tpe:pōt ꝓ ꝯſequē
ti.ꝛ ad hoc habilitat āgelus. ¶ Preterea. ſciēdū
ꝙ aia q̄ꝫcito vnit corpori.ñ ē ita vicioſa i corpo/
re.ꝙ nō faciat ibi vitā vel ſenſuꝫ.imo cum aia ra
tōalis plus potēs ſit q̄ꝫ ſenſibilis vel vegetabilis.
ꝛ iſte q̄ꝫcito ſunt.aliquē actum hñt in corpore qꝛ
vegetabilis facit in eo vitaꝫ vel viuere. ſenſibilis
ſenſum vel ſentire.multomagis ergo aia rōnalis
aliquē actum ibi habet q̄ꝫcito infundit. q̄uis iſte
actus nō ſit nobis notus. ꝛ q̄ꝫtum ad illū actum
vel reſpectū illius actus:pōt attendi cuſtodia an/
geli. Qđ etiā angeli ita habēt ptātez ſup animas.
dum adhuc puer ē in vtero:pōt perſuaderi a ſi/
mili.vel a minori. ſicut conſtat ꝙ corpora ſupe/
riora tunc aliquaꝫ ptātem habent ſuper corpus
pueri.ergo ſimiliter āgeli:qui ſunt lux ſpiritualis
ſuperioris.habēt poteſtatē ſuper animas que ſūt
lux ſpiritualis inferior.

Articulus quartus.

Ad quartū quo querit đ antixpo.vtrū
habebit angelū deputatum ad cuſto/
diā? Et videt ꝙ nō.dicit eiꝫ dama.ꝙ
carebit p̄ſidio angeloꝝ. ſꝫ angelus cu
ſtodiēs ē p̄ſidiuꝫ cuſtoditi. ergo carebit cuſtodia
angeloꝝ. ¶ Itē ſicut dictū ē.qꝛ xps ñ potuit deci
dere i maluꝫ culpe nec ꝓficere i bonuꝫ. nō indi/
guit cuſtodia angeloꝝ.ſꝫ ecōuerſo antixps ita ad
herebit malo.ꝙ nō reuocabit ab eo.nec ēt ꝓficit
i bono.ergo nullus effectus cuſtodie. cū ergo ni
hil ocioſuꝫ fiat a ſūma ſapia. nō hēbit āgelum in
cuſtodiā. ¶ Itē videt ꝙ nec ad exercitiū.qꝛ exer
citari ē de malo elicere bonuꝫ. vtpote de tētatiōe
dyaboli.ſꝫ hoc ñ faciet antixps. ergo nullus erit
ibi effectus cuſtodie nec exercitij.ergo nullo mō
hēbit angelū ſibi deputatuꝫ. ¶ Itē qꝛ xps plenus
erat deo:nō idigebat cuſtodia angeli. ergo econ
tra antixps.qꝛ plenus erit dyabolo. nō hēbit an
gelū. Probatō medie.ij.theſſa.ij.cuius aduētus
ſm opationē ſathane.glo. dyabolo cooperāte q
illū totum poſſidebit. ¶ Itē dama. Ex fornicatōe
genitus:ſuſcipiet oēm actū ſathane. p̄ſciens.n.de
us iniquitatē ſue future volūtatis:ꝯcedit in eo ha
bitare dyabolū. Si ergo nihil ſupuacuuꝫ ē i ope
ribus dei.vr̄ ꝙ nō det ei āgeluꝫ cuſtodez. Cō
tra hiero. Vnaqueqꝫ aia ab inſtāti ſue natiuitatis
hꝫ āgelum ſibi delegatuꝫ.ergo āgeluꝫ cuſtodem
hēbit aia antixpi. ¶ Itē ecc.xxxiij. ꝯtra malū bo
nuꝫ.ergo ꝯ maius maluꝫ neceſſariū ē cōtraponi
maius bonum. Sed in antixpo maior erit inua/
leſcētia angeli mali q̄ꝫ in alio homie. ergo magis

neceſſarius erit āgelus bonus ad cuſtodiā i reſi/
ſtēdo malo. ¶ Itē medicus corpalis. τ ſi ifirmus hȝ ifirmitatē icurabilē. ñ tñ penitus dimittit eū. ſȝ adhuc dat ei aliquā mitigatōēȝ morbi. vt ꝓlogetꝫ vita eiꝰ: ergo ſilr nec medicus ſpūalis dimittit ifirmū ſuū. τ ſi icurabilis ei vꝫ. huiuſmōi āt medicꝰ ē bonus āgelus. vt ſup illō hierē. lȷ. Curauimus babilonē. glo. Angeli ſūt medici. ſub magno medico ꝯſtituti volētes aīas nr̄as a vicijs curare. ergo āgelus bonꝰ ñ dimittit antixp̄m pp magnitudinē iniqtatis ſue: τ hoc ē ꝯ illos q ponūt. ꝙ i pricipio hēbit āgelū cuſtodē. ſȝ poſt cū viderit eū obſtinatū ðrelinqt eū. ¶ Itē ñ ē i ptāte ðmonis dare ei ab iſtāti natiuitatis vſuȝ liberi arbitrij: ſȝ añ vſū liberi arbitrij ñ demeretꝫ pſidiū bonoꝝ āgeloꝝ. ergo tūc hēbit āgelū i cuſtodia. Rñdetꝫ ꝙ multiplex ē effectus cuſtodie āgelice ꝯ aīas. vnus ē vt ꝓficiat aīa i bonū grē. Alius vt ñ cadat i malū culpe. Tertius ē vt ſi cadit. vt poſtmodū reſurgat. vel ne totiēs cadat vel i tñ malū cadat. Dicimꝰ ergo ꝙ antixp̄s hēbit cuſtodiā āgelicā. ñ ad primos effectus. i. āgelus cuſtos. iſtos effectus circa eū nō hēbit: ſȝ tñ vltimū. ſ. vt ñ totiēs cadat quotiēs caderet ſine āgelo cuſtode. Nulli. n. viatori incꝗtū viator ē. deficit miſericordia dei q̄ ē i dādo āgelū cuſtodē. ¶ Ad primo obiectū. ſ. ꝙ carebit pſidio āgeloꝝ. rñdēduȝ ꝙ dama. loqtꝫ tm̄ ð bonis āgelis. τ hoc pȝ q2 pſidiū qð ē i exercitādo. ñ dꝫ pſidiū mali āgeli ſȝ dei. q2 dyabolus ñ itēdit i hoc iuuare ſȝ decipe. Vñ cū dicit carebit pſidio. pȝ ꝙ itelligit tñ de bonis. Sȝ notādū. ꝙ pſidiū pōt accipi dupl'r. vl' cōiter. ſ. p adiutorio q̄cūqȝ: τ ſic ñ ē veꝝ q2 carebit pſidio. i. adiutorio āgelico. imo hēbit vt patuit iā. Vel pſidiū pōt accipi ꝓprie ſm ꝙ pſidiū dꝫ a pſidēdo. τ ſic itelligit dama. illi. n. ꝓprie pſidere dꝫ āgelus bonꝰ q mouetꝫ ad nutū eius. ſic āt ñ erit i antixp̄o. imo potiꝰ mouetꝫ ad nutū dyaboli τ nllo mō acqeſcet āgelo bono. ¶ Ad illud qð obijcit p ꝯriū de xp̄o. dicimus ꝙ ñ ē ſilis plenitudo dei i xp̄o. τ dyaboli in antixp̄o. xp̄s. n. dꝫ plenus deo. q2 in iſto hoīe hūana nā vnitꝫ diuine in vnitate pſone ſm id Colloceñ. ij. In eo habitat plenitudo diuinitatis corporal'r: ñ ſic vnitꝫ dyabolus antixp̄o. q2 demon i nullo hoīe ſiue i nulla aīa ē. ſȝ p opatōēȝ τ ſuggeſtionē τ ñ p eēntiā. vñ antixp̄s dꝫ plenꝰ dyabolo: ñ plenitudine eēntie: ſȝ plenitudine dñij: q2 iclinabitꝫ eiꝰ volūtas ad nutū dyaboli. τ ſic itelligitꝫ qð dicit gl. ꝙ illū totuȝ poſſidebit. τ illud qð dicit dama. ꝙ ſuſcipiet omneȝ actum ſathane. Sed nota ꝙ dicit oēm quo ad genera ſinguloꝝ nō quo ad ſingula generuȝ.

Membrum quintum.

AD mēbrū qntū huius qōis quo qritꝫ. Vtruȝ āgelus deputatus ad cuſtodiā aliqñ recedat ꝓpter peccata eius. cui deputatus ē. qð vꝫ p id hierē. lȷ. ðrelinꝗmus eā. τ eat vnuſqſqȝ i terrā ſuā. hoc itelligitꝫ de bonis āgelis. qð pȝ p hoc ꝙ dꝫ. curauimꝰ babilonē τc. boni. n. āgeli ſūt medici vt dꝫ ibi τ nō mali. ¶ Itē gl. ibidē caue ne qñ relinqt te medicꝰ vel angelus dei. Si. n. dereliqrit. Pȝ ꝙ abſceſſio medici ꝯdēnatio tua ſit. ¶ Itē aug. āgelos repellimꝰ cuȝ coꝝ ꝯſilio ñ acqeſcimus. τ vidētes opa pdere. dicunt ðrelinqmꝰ eā. ¶ Itē zach. iiij. Reuerſus ē ad me āgelus. ſup hoc dicit hiero. Infructuoſa ē aīa. q̄ ñ hȝ deū hoſpitē nec pſidiū āgeloꝝ. ¶ Itē ſup illud. Idē ſciēdū ē q̄tiēſcūqȝ hūana fragilitas ſue reliquit ibecillitati. dei auxiliū τ āgeloꝝ ab ea recedere. ¶ Itē iſa. v. auferā ſepeȝ ab ea. glo. i. cuſtodiā angeloꝝ. Cōtra. feruētior ē bonus āgelus i cuſtodiēdo τ iuuādo. q̄ȝ malus i nocēdo. ſȝ malus āgelus ēt i cruce xp̄o ñ defuit. ſicut habetꝫ ſup vlti. thobi. imo quaſi ſemp ſequebatꝫ eū expectās qūo poſſet ei nocere. ergo multofortius bonꝰ angelus nulli hōi q̄ȝtūcunqȝ malo deēt. ſȝ ſemp adeſt. expectās qūo poſſȝ eū iuuare vſqȝ ad mortē. ¶ Itē quāto qs peior ē τ ifirmior. tanto magis miſericordia idiget. cū ergo dūs i ira ſua ñ ita ꝯtineat miſicordias ſuas: ſȝ ſēp miſetꝫ. cū eiꝰ ſit hoc ꝓpriū. ergo ēt tūc ñ amouet cuſtodiā angelicā. ſȝ pſtat vt pȝ. ¶ Itē medicus corpalis ſi ñ deſperet ð egroto ñ derelinqt eū. ergo nec medicus ſpūalis. ſ. āgelus bonus: ſȝ de nemine deſpandū ē. dūȝ ē in via dicit auctoritas. ergo neminē dȝ dimittē. ¶ Preterea. cū ðſperat medicus corpalis de pfecta ſanitate. tñ oīo adhuc ñ dimittit egrotū. q̄ȝdiu viuit ſȝ ſemp aliqd opatꝫ circa eū. ſaltē ad mitigatōēȝ morbi: τ ad vite ꝓlōgatōēȝ. ergo ēt ſi ðſperet āgelus bonus. ñ dȝ oīo dimittē. ſȝ ſemp ꝯ eū aliqd opari: ne ſaltiȝ eualeſcat egritudo ſpūalis.

Solutio. Notāduȝ ꝙ multiplex ē effectꝰ āgeli cuſtodiētis. circa aīaȝ hoīs cuſtoditi. Vnus effectus eiꝰ i aīa quo ad potētiā ſpeculatiuā. ſ. illuiare eā quo ad aliq̄ occlta: τ quo ad hūc effectū. veꝝ ē ꝙ aliqñ recedit āgelus. q2 ñ ſemp illuiat. q2 aliqñ tāgit ſpūs corda ꝓphetaꝝ aliqñ nō tāgit. τ ſic itelligitꝫ āgelus receſſiſſe. ð quo. iiij. zacha. Reuerſus ē āgelus. Eſt alius effectꝰ āgeli cuſtodiētis in aīa hoīs cuſtoditi. τ quo ad potētiā motiuā. τ hec ē q̄drupl'r. ſicut hituȝ ē ſupra i ſolutōe pcedētis ꝓbleumatis. τ veꝝ ē ꝙ ſemp āgelus aliquē illoꝝ effectuuȝ operatꝫ ꝯ aīaȝ. ſaltē vltimū. qð ē ꝓhibere ne cadat i tñ maluȝ. Vñ dicimus ꝙ nunꝗ relinqt hoīeȝ. cui ðputatus ē quo ad oēs effectū. τ ſic itelligunt rōes q hoc ꝓbāt. ¶ Preterea ſciēduȝ. ꝙ τ ſi nō ſemp hēat effectus potiores. vt prote ꝓmouere i bonū vel ꝓhibere a malo. tñ p ipm āgeluȝ nō ſtat: ſȝ p hoīeȝ volentē acqeſcere. τ pp hoc dꝫ derelinqre quo ad iſtos effectus. q2 lȝ faciat qð in ſe ē. tñ hos effectus circa aīam nō hȝ τ ſic itelligunt oēs auctoritates ex qbus vꝫ reliqui

q̄ angeli relinquūt hoiem qbus deputati ſūt. Uñ qđ dicit hiere. lj. derelinquamus eā. intelligit de illis qui deſperati ſunt. q2 iā in illis tollit illđ per qđ deb3 eē medicina. penitētia. n. medicina ē ad remouendū vel ſuſcipiendū hoiem a morbo ſpirituali. cū ergo impenitēs ē quis. iā eſt admodū egroti reſpuētis medicinā a medico. τ iđ medicus eū relinqt q̄ītum ad hūc effectū qui ē reuocare a morbo. q2 quo ad hoc ñ aſſumit eū in curā. Siīr ē hoc ad auctez hiero. que dicit. Infructuoſa res ē aīa que ñ h3 τc. pōt ſolui ſpāliter p hoc q̄ dr̄ pſidiū: faciēdo vim i vocabulo vt dictū ē. preſidiū. n. a preſidēdo dr̄. preſidiū ergo āgeloꝝ h3: qui9 mouet ad nutū eoꝝ. nō ſic faciūt peccatores. Uñ ſm hoc nullus peccator inq̄ītuz talis: h3 pſidiū angeloꝝ: accipiēdo ita ꝓpꝛie. τ taliū inq̄ītū huiuſmōi iſructuoſa ē aīa: loquēdo de fructu vite eterne. q2 hūc effectū nō hñt tales inq̄ītuz tales ſunt. nec in eis h3 angelus hunc effectū.

Membꝛuz ſextum.

Ad ſextū mēbꝛū quo querit. vtrū aliqñ angelus peccet circa cuſtodiaz hois? Et hab3 hoc mēbꝛum tres articulos. ¶ Pꝛio querit. vtrū angeli aliquādo negligāt vel negligē poſſint circa cuſtodiā. ¶ Secūdo vtrū velint pꝛeſcitum dānandū ſaluari. vel triſtent de dānatione cuſtoditi. ¶ Tertio vtrū angelus reſiſtat aliȷ̄ angelo cuſtodienti.

Articulus pꝛimus.

Ad pꝛimū ſic videt. nūeri. xviȷ̄. quicqd offerūt pꝛimitiaꝝ. glo. Orige. Trahūt angeli in iudiciū. vtrū ex ipſoꝝ negligētia aut ex hominuz ignauia tot lapſi ſūt. ſ3 hoc nihil eēt dictu niſi i angelis eēt vel poſſet eē negligētia. ergo vr̄ q̄ i angelis ſit negligentia vl̄ poſſit eē. ¶ Itē nūeri. xxv. Initiatus ē beelphegoꝛ. glo. pꝛeeſt angelus bonus q ꝓ bene geſtis laudat: τ ꝓ delictis culpat. Cōtra. dyo. nō angeloꝝ rectos pꝛīcipatus accuſare ꝯtigit degentiū ad ñ exiſtentia ex rōne ſ3 ad illa ꝓpꝛiȷ̄s inflexionibus. Solutio. dicimus q̄ ñ ē negligētia i angelis. q2 faciunt quicqd in ſe ē circa eos qbus deputant. nec aliqd obmittūt de contingētibus. ¶ Qđ ergo obiȷ̄cit de glo. illa trahunt in iudiciū τc. rñſio. trahunt i iudiciū: nō vt ipſi ex hoc iudicent. ſ3 vt ipi homies eoꝝ teſtimonio iudicēt. Uñ oꝛige. ibi loquit p quandā ſilitudinē. q. d. veniēt ambo i iudiciuz. ſ. angeli τ hoies qbus deputati ſūt. τ māifeſtū erit āgelos ñ fuiſſe circa eū negligētes. Uñ grauı9 iudicabunt hoies q eis fuerunt iobediētes ex ignauia ſua. vt ſup illud miche. v. ꝯtēde aduerſus mōtes. glo. mōtes ſūt admiſtratoꝛiȷ̄ ſpūs. qbus ꝓmiſſa ē ꝓcuratio hūanaꝝ rez: aduerſus hos iubet ꝯtendē iudicio: vt ſi illi mō/tes vl̄ colles inuēti fuerūt ñ bñ ꝓcuraſſe pplm videat: ſi vel culpa dei ſit. q ñ idoneos eos ꝓpoſuit: vel ipoꝝ angeloꝝ: ſi ñ egerint q̄ ad officiū eoꝝ ptinebāt: vel ppli q bonis ꝑlatis obedire ꝯtēpſit. τ cū nec i deo nec i angelis culpa poſſit inueniri. reſtat q̄ i pplo īueniat τ iuſte puniat. Et hoc ē et qđ dicit glo. ſup illud. xxv. nūe. tolle cūctos pꝛincipes. dicit glo. ſi pꝛīceps. i. angelus ꝯmonuit τ locutus ē i coꝛde meo dūtarat i quo meā ꝯſciam reuocat a pctō. τ ego ſpꝛetis eius monitis: τ cōſcie retinaculo ī peccatis ꝓrupi. duplicabit mihi ē pena ꝓ ꝯtēptu monitoꝛis τ facinoꝛis ꝯmiſſi τc. ¶ Ad aliā glo. q̄ dicit ꝓ delictis culpat. dicim9 q̄ ſi ꝓ iſta pte amputata ſiue falſa ſit hec glo. tñ pōt itelligi culpat. i. nō tñ vel i tot laudat: τ ñ ꝓ tot. q2 laudē h3 angelus ꝓ vnoquoq3 ab eo cuſtodito τ ſic ſaluato. τ quāto plures ſūt ſaluati ab eis quoꝝ curā geſſit. tāto i pluribꝰ ſiue ꝓ pluribꝰ h3 gloꝛiā: loquēdo de gloꝛia accidētali. ſicut ē đ homine ꝑlato aliȷ̄s faciēte qđ in ſe eſt. tñ τ ſi nō oēs ſaluent. nihilominus h3 ſuum pꝛemium pꝛo ſuo miniſterio. ſed non tñ ſiue pꝛo tot.

Articulus ſecundus.

Ad ſcđm quo q̄rit. vtrū angelus cuſtodiēs velit pſcitū cuſtoditū. ſ. quem ſcit dānari eē ſaluādū: vel triſtet de dānatione eius? q̄ aūt velit ipm ſaluari vr̄. Nā cuſtos velle tenet ꝓfectū eius quē cuſtodit τ ſalutē. ¶ Itē vult ſuā opatiōez ñ eē irritā. ſ3 opat ad hoc vt ille pſcitus ſaluet. ergo vult ip3 ſaluari. Cōtra. Scit volūtatē dei eē vt ille dānet. ponat q̄ illud reuelet ei. ſ3 tenet ꝯfoꝛmare volūtatē ſuā volūtati diuie. ergo tenet velle q̄ ille dānet. ¶ Pꝛeterea. ex hoc vr̄ q̄ teneat relinquere eū. i. ñ apponere curā circa eū. Si dicat q̄ angelus ex volūtate gr̄e q̄ tenet ꝯfoꝛmare volūtatē ſuam volūtati diuine: vult eū eē dānādū. nihilominus tñ volūtate nāe qua ei ꝯpatit ſuo mō tanq̄ ciꝰ cuſtos. vult eū eē ſaluādū. Contra. cuſtodire eſt a nā τ a gr̄a. τ volūtas ſilr qua vult dānatiōem ē a gr̄a. hoc ꝯſtat. ergo oppoſite ſūt i eo volūtates τ ex eodē pꝛicipio. Itē q̄rit vtrū angeli triſtent ex dānatiōe hoiuz quibus deputant? τ vr̄ q̄ ſic. Nā delectant cū iuſtificant. ergo triſtant cū peccāt. Itē. xxxiȷ̄. iſa. āgeli pacis amare flebūt. glo. de pditiōe ſue gētis τc. ¶ Contra. Triſticia pena ē. pena aūt ñ ē niſi eius cui ineſt vel iſuit vel ineē pōt pctm. ſ3 i angelis bonis nec ineſt nec iſuit nec ineē pōt pcīm. ergo i eis ñ pōt eē triſticia. ¶ Itez ſup dañ. x. pꝛīceps pſarū τc. glo. angelicos ſpiritus recte milites dicimus. q2 ꝯtra aereas poteſtates eos decertare nō ignoꝛamus. hoc autē ñ laboꝛe ſ3 imperio pagūt τ ſilr ſine doloꝛe. ergo nō triſtant. Solutio. dicimꝰ q̄ q̄ītuis alicui angelo reuelet dānatio eius cui deputatus ē. tñ nō

reuelaẜ ei quãtitas dãnationis.ſ.quãta futura eſt eius dãnatio.hoc eniꝫ ē de ſecretiſſimis dei. Vñ q̄ꝫuis eū dãnãdū eē ſciat p reuelationē. ⁊ cognoſcit ſe nihil ꝓfectuꝝ circa eū q̄ꝫtuꝫ ad hoc vt ſaluetẜ. tñ q̄ꝛ neſcit quãta futura ē eius dãnatõ.ideo neſcit an ꝓfecturus ſit circa eū q̄ꝫtum ad hoc ꝙ minoꝛ ſit eius pena ſiue dãnatio. Vñ adhuc curã apponit circa eū.nec derelinquit euꝫ ex toto. nec diſſonat hoc a volũtate diuina.Vñ q̄ꝫuis nõ opereẜ circa eū ad trahendū eū ad ſalutē.tñ operaẜ ad retrahendū eū a maioꝛi dãnatiõe quaꝫ.ſ. incurreret: niſi angelus cuſtodiret eū. ¶ Ad hoc ergo qđ obĳciẜ.ꝙ ex eodē pꝛicipio velit ãgelus ꝯtraria. Dicimus ꝙ re vera ex pꝛicipio quod ē gr̃a: ꝓuenit vtrũqꝫ.ſꝫ dicimus ꝙ dupl'r ē gratia i angelis.ſ.quedã fixa ⁊ quedã influēs.ſ. cõtinue vel quaſi de nouo gr̃a influēs ē gr̃a:qua nũc reuelaẜ ei de nouo dãnatio illius hoïs. ⁊ ẜm hanc vult qđ deus vult abſolute.i.vult dãnatiõem illius hoïs ẜm ꝙ ei reuelaẜ. Gratia fixa ē gr̃a que data ē ei in ꝯfirmatõe que hꝫ ptãtem cuſtodiēdi ⁊ cuſtodit. ⁊ ẜm hãc adhuc hꝫ duplicem reſpectū. Vnum reſpectum habꝫ ad hoïeꝫ quē cuſtodire habet.ẜm hũc reſpectum dicimus ꝙ vellet ſalutē illius. Aliū reſpectū hꝫ ad deuꝫ.ẜm ꝙ per illã gr̃am fruiẜ deo ⁊ legit i ſpeculo eterno quid deus vult fieri. ⁊ ẜm hoc teneẜ volũtatē ꝯfoꝛmare volũtati diuie. Vñ ſicut deus vult hꝫ dãnari ⁊ ipi angelo reuelat hoc.ita ipe angelus vult ipſuꝫ dãnari.nec ē hec oppoſitio i volendo oppoſita ẜm diuerſos reſpectus. ¶ Ad hoc qđ q̄riẜ. vtruꝫ angeli triſteñ de dãnatiõe p̄ſciti.dđm ꝙ in angelis nõ ē triſticia ſicut habeẜ ſup illud ad ro.viĳ. Omnis creatura ⁊c̃.glo. ⁊ ſi nos adiuuãt angeli.hoc ſine laboꝛe agere credēdi ſũt:ne miſeri eſtimenẜ. ¶ Ad obiectũ diciẜ ꝙ ñ ſequiẜ. ſequereẜ ãt ſi eſſent illis aliqua cã peccati.ſicut ſunt aliq̃ occaſio vel ẽt diſpoſitio ad bonã volũtatē.ſunt aũt diſpoſitio ad bonã voluntatē nõ ad peccatũ.ſed tota cã eſt in ipſo peccãte. ¶ Ad aliud qđ dẜ iſa. xxxiĳ. Angeli pacis amare flebunt.dđm ꝙ iſtud intelligiẜ moꝛaliter de pꝛelatis qui ſunt nũcĳ reconciliationis.ſicut dicit glo.

Articulus tertius.

AD tertiũ quo queriẜ.vtrũ vnus angelus cuſtodiēs reſiſtat alĳ bono ãgelo cuſtodiēti? Qđ nõ.videẜ:q̄ꝛ cũ vterqꝫ miniſtret ſub deo:hñt ꝯcoꝛdes voluntates.q̄ꝛ ſi vnus exequaẜ qđ deus iniūgit.alter reſiſtere ñ dꝫ. ¶ Cõtra.x.dañ.pꝛiceps regni pſarum reſtitit mihi.xx. ⁊ vno diebus.ita dicit ãgelus danieli oꝛãte ꝓ liberatõe ppl'i. Qđ aũt đ bono angelo intelligēdũ ſit.videẜ p glo.greg.ibi ē adhuc inquit.qđ i eodē ppl'o ſub iugo pſaꝝ purgeẜ.vñ de exceptõne illius pꝛiceps mihi iure ꝯdicit. ſed malus ãgelus nihil iure facit.erit ergo bon⁹ angelus. Cõtra.glo.hiero.q̃ ſic icipit.videẜ mihi ⁊c̃.vbi ita dicit. Illi ſũt pꝛicipes de q̄bus paulus ĳ.coꝝ.ĳ. Sapiam loquur iter pfectos quã nullus pꝛicipũ mũdi cognouit.ſi.n.cognouiſſent dominũ gloꝛie nunq̄ꝫ crucifixiſſent. Et gl.greg.ſup eundē locuꝫ. Angelicos ſpũs recte milites dicimus.q̄ꝛ decertare ꝯ̄ aereas ptãtes ñ ignoꝛam⁹. que tñ ñ laboꝛe ſꝫ impio pagũt.q̄ꝛ q̄cq̄d agere ꝯ̄ imũdos ſpũs appetũt:ex adiutoꝛio cũcta regentis pñt. Itē ſi pꝛiceps pſaꝝ iuſte reſtitit.ergo iniuſte gabꝛiel ppl'm debellare volebat. Rñſio.intelligēdũ ē de malo angelo.ꝙ aũt dẜ iure reſtitiſſe.hoc ē ꝯpatione habita ad merita ppl'i q nõ dũ erat purgatus.ſꝫ nõ q̄ꝫtum ad intentiõeꝫ eius q nõ intēdebat populi purgationē ſꝫ oppꝛeſſionē. Simile videt iſa.x. Virga furoꝛis mei aſſur ⁊c̃. ipſe ãt nõ ſic eſtimabit:ſꝫ coꝝ eius erit ad ꝯterendũ.gabꝛiel aũt nõ peccabat volēs liberationem populi.lꝫ.n.nõ eēt liberãdus q̄ꝫtum ad exigētiã meritoꝝ.tamē q̄ꝫtuꝫ ad merita pꝛecũ.ſ. danielis de miſericoꝛdia decebat hoc fieri. De hoc glo. greg. Pꝛecũ merita exigũt:vt iſrahelíticus populus a iugo captiuitatis ſue exuaẜ. Sꝫ adhuc ē in eodē qđ iugo pſarum a dño purgeẜ. hec opinio videẜ eē ẜm hiero. Notandũ tñ ꝙ ẜm greg. pꝛiceps iſte diciẜ angelus bonus. Ad hoc aũt qđ queriẜ. qual'r angelus bonus dꝫ reſiſtere angelo. Sic rñdet beatus greg.ſublimes ſpũs eiſdeꝫ gētibus pꝛicipantes.nequaq̄ꝫ pꝛo iniuſte agētibus decertant.ſꝫ eoꝝ facta iuſte iudicãtes examinãt. Cũqꝫ vniuſcuiuſqꝫ gentis culpa vel iuſticia ad ſupne curie ꝯſiliũ duciẜ:eiuſdē gētis pꝛepoſitus vel obtinuiſſe vel ñ obtinuiſſe ꝓhibeẜ.quorũ tñ oïum victoꝛia ē ſui ſup ſe opificis volũtas ſũma: quã dũ ſemp aſpiciũt qđ obtinere nunq̄ꝫ volũt.eoſdē quoqꝫ angelicos ſpũs decertare ꝯ̄ poteſtates aereas ñ ignoꝛamus.recte ergo diciẜ ꝙ ꝯtra ſe angeli veniũt q̄ꝛ ſubiectaꝝ gentiuꝫ ſibi merita ꝯtradicũt. Alio ergo mõ reſiſtũt boni bonis:quãdo.ſ.merita populi contradicunt. Vnde oꝛatio danielis merebaẜ liberatõem populi. ſed merita ppl'i exigebãt vt adhuc i captiuitate detinenẜ.q̄ꝛ nõ dũ erãt ſufficiēter purgati. ⁊ iđ q̄ꝫtuꝫ ad hoc dicebanẜ certare angeli. q tñ ꝯcoꝛdabãt i volũtate dei. Angelus võ bonus dꝫ reſiſtē angelo malo qñ coartat ptãteꝫ eius ne ipediat. Angelus ãt malus dꝫ reſiſtere angelo bono:qñ illđ qđ intēdit angelus bonus: nitiẜ malus angelus ipedire. ⁊ ſic dr̃ñter intelligiẜ reſiſtētia.ẜm ꝙ pꝛinceps dꝫ angelus malus ẜm opiõnē hiero. ⁊ ẜm ꝙ dꝫ angelus bonus ẜm opinionem greg.

Queſtio. xlĳ. de pꝛeſidentia angeli reſpcũ creature coꝛpalis p opatõem miraculoꝝ.

Poſt tractatuz
ꝺ ꝓuidentia ãgeli reſpc̄u creatu
re ſpũal' q̄ ſcȝ ꝑeſt ãgelus ãge
lo ⁊ aĩc: dicendũ ẽ ꝺ ꝓuidentia
q̄ ꝑeſt angelus reſpc̄u corpa/
lis creature. ſic dic̄ Orige. ſup
illud Nũeri. xxij. cũ vidiſſet aſina angelũ. dic̄. n.
ſic. Opus ē mundo angelis q̄ ꝑſũt ſup beſtias. ⁊
ꝑſunt animaliũ neceſſitati ⁊ virgultoꝝ planta/
tionũq; ⁊ ceterarũ rerũ incremẽtis ⁊ q̄ ꝑſũt ope
ribus ſanctis. q̄ eterne lucis ĩtellectũ ⁊ occultoꝝ
dei agnitõeȝ ⁊ rerũ diuinaꝝ ſciẽtiã doceant. Ui/
de ergo ne ĩter angelos inueniaris q̄ beſtijs ꝑſũt
ſi belluinã duxeris vitã ⁊c̄. Hec aũt ꝓuidẽtia oſtẽ
dit ĩ miraculis ſiue ĩ mirabilibꝰ q̄ fiũt miniſterio
angeloꝝ. Uñ dic̄ Aug. ſup illud Ephe. iij. q̄ ſit di
ſpẽſatio ſacramẽti ⁊c̄. ĩ glo. Sic cãe omniũ q̄ ad
xp̄i aduentũ ꝓnũciandũ in reꝝ nã. ꝑter vſitatuȝ
curſuȝ mirabiliter facta ſũt. in deo ſũt. q̄ miniſtrã
tibus angelis facta eẽ credũtur. Dicẽdũ ẽ ergo ꝺ
miraculis ⁊ mirabilibus. ⁊ primo ꝺ his q̄ ſunt.
Demũ de his q̄ videnť. Et de his q̄ ſũt a bonis
p̄io. Deinde ꝺ his q̄ ſũt a malis. ¶ P̄io ergo
querẽduȝ ẽ q̄ ſit rõ miraculi. ⁊ q̄ dr̃ia miraculi ⁊
mirabilis. ⁊ ſigni ⁊ virtutis. ¶ Scd̄o cui cõue/
niat miraculũ. an operi creatõis. vel gubernatõ
nis. vel ĩcarnatõis. ⁊ ita ꝺ alijs. ¶ Tertio qr mi/
raculũ dr̃ fieri ꝯ nãm. q̄riť vtꝝ aliqd̄ fiat a deo ꝯ
nãm. ¶ Quarto ꝺ cauſis miraculi. ¶ Quinto de
rõnibus ſcȝ q̄ fiũt miracula. ¶ Sexto ſm motum
cuius virtutis dicũt ĩpetrari miracula.

Membruz primum.

Queritur ergo p̄io quid ſit miraculũ.
ponit autẽ aug. hãc deſcriptõnem in
li. de vtilitate credẽdi: Miraculũ eſt
arduũ aliquid ⁊ inſolitũ ſupra ſpem
⁊ facultatẽ exiſtẽs admirãtis. Poteſt ergo quer/
ri ꝺ differẽtijs poſitis ĩ rõe miraculi. Uideť eniȝ
ꝙ illud qd̄ eſt arduũ ſit ſupra facultatẽ admiran
tis. Itẽ multa miracula frequẽter veniũt. nõ er/
go dicũtur inſolita. ¶ Itẽ raro euenit eclipſis ſo
lis. ergo ẽ ĩſolitũ. ergo ẽ miraculũ. ¶ Preterea.
ſi ſperaret aliqs fidel'. ꝙ ꝺ aliq̄ morbo virtute di
uina curareť. nũqd̄ ꝓpť h̄ nõ eẽt miraculũ cũ mi/
raculũ dicatur arduũ ⁊ inſolitũ ſupra ſpem ⁊c̄.
¶ Preterea. dicit ꝙ miraculũ ẽ ſupra facultateȝ
admirãtis. quereť qd̄ dicať ibi facultas. nũquid
ſupra rõnẽ eius vľ ſupra ptãtem. Rñſio qua/
tuor ponunt ꝯditões. quaꝝ due p̄ie reſpiciũt rẽ
miraculi. due vltime rõnẽ inq̄ʒtum eſt miraculũ.
Nã arduũ dicit ſupra ptãtẽ nãe. Inſolitũ qd̄ ẽ ꝯ
ſolitũ curſum nãe. qñ autẽ hec duo ꝯcurrũt. tunc
dicit res miraculi ſm veritatẽ. cũ autẽ eſt ſupra
ſpem ex pte affectiue. ⁊ facultateȝ mirãtis ex pte
cognoſcitiue ⁊ operatiue. tũc eſt in rõne miraculi.
ratio eniȝ miraculi dicit in compatõne ad nos.
¶ Per hoc pñt ſolui obiecta. qr ſm hoc aliud ẽ
arduũ ſm rõnẽ. ⁊ ens ſupra facultatẽ admiran/
tis. lȝ ꝯtingat idẽ in eſſe. ¶ Ad ſecũdũ dõm. ꝙ ñ
dicit inſolitum tm̃ qr raro euenit. ſic eniȝ eclipſis
ſolis diceret miraculũ. ſȝ qr ꝯ ꝯſuetũ curſuȝ nãe.
⁊ ſi frequẽter eueniat. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ. ꝙ licȝ
ſperaret fidelis ſanitatẽ ꝯſequi virtute diuina. ni/
hilominus eſſet miraculũ curatio egritudinis ĩ/
curabilis. qr ſpes illa nõ ſurgebat ex ꝓprio mo/
tu virtutis tm̃. ſȝ ex fide. que initit oĩpotẽtie diui/
ne. Et cũ dicit ꝙ ẽ ſupra ſpẽ ĩtelligit virtutis hu
mane. Uñ aug. in li. de vtilitate credẽdi. Quedaȝ
ſũt que ſolã admiratõeȝ. quedã võ magnã grãȝ
beniuolẽtiãq; ꝯſiliãt. Nã ſiqs volantem hoieȝ
cernat. cũ ea res nihil ſpectatori afferat ꝑter ipm
ſpectaculũ. mirat tãtũmõ. Siqs aũt graui ⁊ de/
ſperato morbo affectus. mox vt iuſſuȝ fuerit cõ
ualeſcat: admiratõeȝ ſanitatis ſue ſanãtis ẽt cau/
ſalitate ſupabit talia facta ſunt eo tpe quo deus ĩ
vero hoĩe quãtũ ſatis erat hominibus appare/
bat. ¶ Ad vltimũ dõȝ. ꝙ ſupra facultatẽ admirã
tis. põt dici ſupra rõeȝ ⁊ ptãteȝ. hoc eniȝ intelli/
git p eſſe ſup facultatẽ ⁊ admiratõem. Deinde
q̄rit ꝺ dr̃ia mirabilis ⁊ miraculi. ⁊ virtutis ⁊ ſi/
gni. ⁊ ꝓdigij. Dicẽdũ ꝙ vnũ ⁊ idẽ dicit mirabi
le ⁊ ſignũ ⁊ virtus. ſȝ ꝯpatiõe ad diuerſa. Nam
virtus dicit reſpectu principij a quo. Mirabile
võ reſpectu eius ĩ quo ⁊ cui fit. Signũ võ reſpe
ctu eius ad qd̄. Signũ enim ẽ ad demoſtranduȝ
virtutẽ diue ſapiẽtie. Itẽ q̄rit q̄ ſit differẽtia ĩ/
ter illa tria q̄ dicunt. ij. Coꝛ. xij. Signa apl'atus
mei facta ſũt ſup vos. in oĩ patiẽtia. ſignis. ⁊ ꝓdi
gijs ⁊ virtutibus. glo. Hec tria diſtinguit. vt in/
telligas ꝙ virtꝰ ẽ genus ſignoꝝ ⁊ ꝓdigioꝝ. ſed
ſigna ⁊ ꝓdigia ſũt ĩ his q̄ ſũt ꝯ nãȝ. vt p ĩpoſitio
nẽ manuũ ⁊ p orõem hoĩeȝ liberare a morbo.
¶ Ad qd̄ dõm. ꝙ ſignũ accipit dupl'r ſi'r ⁊ ꝓdi
gũ. dr̃ eĩȝ ſignũ minus miraculũ. ꝓdigiũ maius.
glo. ĩ ſignis ⁊ ꝓdigijs. i. ĩ minoribꝰ ⁊ maioribus
miraculis. Scd̄o mõ dr̃ ſignũ qd̄ in quolibȝ tpe
aliqd̄ ſignat. ꝓdigiũ qd̄ ĩ futuro tm̃. ⁊ ita ſignũ ẽ
genꝰ vľ ſupius ad ꝓdigiũ. Uirtꝰ ãt tripliciť acci/
pit. Dicit. n. virtꝰ habitꝰ mẽtis. Itẽ virtꝰ genus ad
oẽ miraculũ. ⁊ ſic ad ſignũ ⁊ ꝓdigium. Uñ glo.
noĩe virtutis omne miraculuȝ accipias. ⁊ ſuper
hec tria diſtinguũtur. vt ſic ĩtelligas. ꝙ virtus ẽ
genus ſignoꝝ ⁊ ꝓdigioꝝ. Tertio mõ dicit vir/
tus in his que nõ ꝯ nãm. vt p impoſitiõem ma/
nuũ ⁊c̄. Et ſic diuidit ꝯ miraculũ.

Membrũ ſecunduȝ.

Ad ſcd̄ȝ quo querit cui ꝯueniat rõ mi
raculi. Circa hoc erũt qnq; videnda
penes qnq; articulos huius mẽbri.

¶ Primus.v.rō miraculi ꝯueniat opi creatōis ⁊ gubernatōis. ¶ Secūdus.v.opus incarnatio nis xpi ſit miraculū. ¶ Tertius.v.Eua ſit miracu loſe de coſta ade facta. ¶ Quartus.v.iuſtificatio impij ſit opus miraculoſū. ¶ Quītus.v.opus re ſurrectōis vel gloꝛificatiōis ſit miraculum.

Articulus pꝛimus.

Articulo pꝛimo q̄rit̄.vtrū rō miracu/ li ꝯueniat opi creatōis ⁊ gubernatio nis? Et videt̄ ꝙ ſic. Nā dicit̄ de muta tōne aque in vinū Jo.ij. In glo.ma/ ioꝛ virtus ē in creatōe celi ⁊ terre ⁊ gubernatōe. ⁊ ꝙ quotidie aqua pluuie ꝑ vites i vinuȝ vertit̄. ⁊ ꝙ ex ꝑuo ſeminario fruges naſcunt̄:cū ergo ꝓ miraculo virtus accipiat̄ i ſacra ſcriptura.ſic̄.j. Coꝛ.xij. Alijs ꝑ ſpiritū dat̄ opatio virtutū.glo. miraculoꝝ erit maius miraculum. ⁊ ita oē opus creatōis ⁊ gubernatōis ⁊ ēt generatiōis ſ̄ȝ nāȝ erit miraculoſū. ⁊ ita vt̄ ꝙ oīa huiuſmōi opera ſūt miraculoſa. ¶ Preterea.aug.ſuꝑ Jo.vi.vbi agit̄ ꝺ q̄nqȝ panib⁹ dic̄.ꝙ miracula dei ꝺ qb⁹ to/ tū mūduȝ regit.vniuerſamqȝ creaturā admini/ ſtrat aſſiduitate viluerūt.ita vt nemo pene digne tur attēdere opa dei.mira ⁊ ſtupenda i quolibet ſeminis grano.ſ̄m ipſaȝ ſuā miſericoꝛdiaȝ ma/ gnā ſ̄uauit ſibi quedam q̄ faceret tp̄e opoꝛtuno. ꝑter vſitatū curſū oꝛdinēqȝ nāe:vt nō maioꝛa ſȝ īſolita vidēda ſtuperēt.q̄bus quotidiana vilue/ rāt. ¶ Itē ibidē. Maius eiȝ miraculū ē guberna tio mūdi toti⁹.q̄ȝ ſaturatio q̄nqȝ miliū hoim̄ de q̄nqȝ panib⁹. ⁊ tñ hoc nemo mirat̄.illud mirāt̄ hoies.ñ qꝛ maius ē.ſȝ qꝛ rarū ē. ¶ Itē virt⁹ ē mi raculū ſic̄ pȝ i glo.j.Coꝛ.xij.alijs ꝑ ſpm̄ dat̄ ⁊c̄. ergo vbi maioꝛ virt⁹ ibi mai⁹ miraculū.ſȝ maioꝛ ē virt⁹ i creatōe celi ⁊ terre.q̄ȝ i mutatōe aque in vinū.ergo ⁊ maius miraculū. Cōtra.ſuꝑ illꝺ Ro.xi.ꝯ nāȝ īſert⁹ es i bonā oliuā.glo.dr̄ hūano moꝛe eē ꝯ nāȝ.qꝺ ē ꝯ ſolitū curſū nāe moꝛtalib⁹ notū. ¶ Itē nō incōgrue dr̄ deus facere ꝯ nām̄. q̄n facit ꝯ id qꝺ nouimus in nā. Hūc eniȝ appel lamus cognitū nobis curſū ſolitūqȝ oꝛdinē nāe. ꝯ quē cū deus aliquid facit.magnalia vel mira/ bilia nominant̄. Ad qꝺ dicēdū.ꝙ lȝ opa crea tōis ſint ardua.nō tñ ſūt inſolita.ſȝ inſolitū dicit̄ qꝺ ē ꝯtra curſū nāe determinatuȝ. Quedā ēnā ñ ſūt ſupꝛa facultatē admirātis.rō eniȝ ad q̄dā po teſt attingere.quoꝝ rōeȝ pōt iuenire. Si obijciat̄ eccl̄s.viij. Intellexi ꝙ operū dei nullaȝ poſſit hō iuenire rōneȝ.rn̄ſio ſufficiēs ē. ¶ Ad illud quod obijcit̄.dōm ē.ꝙ nō ſeq̄t̄.ſi mioꝛa opa.i.minus oñdētia virtutē dei ſūt miracula.ꝙ magis oñdē tia ſūt magis miracula. ¶ Ad illud qꝺ obijcitur idē eē virtuteȝ ⁊ miraculū. ⁊ iō ſi maioꝛ virt⁹:⁊ mai⁹ miraculū. Dicēdū ꝙ aliūde dr̄ virt⁹ ⁊ aliū/ de miraculū. Nā virt⁹ dr̄ reſpc̄u principij a quo. Miraculū reſpc̄u ei⁹ cui fit. Preterea oē mira/ culū ē virtus.ſȝ nō oīs virt⁹ ē miraculū. ⁊ pp̄ h̄ ñ ſeq̄t̄.ꝙ ſi ſit maioꝛ virt⁹ ꝙ ſit maius miraculū. Dicit̄ āt maioꝛ v̄tus ñ ex ꝑte dei agētis.cui eque facilia ſūt magna vt ꝑua:ſȝ q̊ ad magnitudinē rei q̄ fit. ⁊ ꝺ q̊ fit:⁊ qꝛ maius ē facere aliq̄d ꝺ nihilo q̄ꝫ ꝺ aliq̊. ⁊ maioꝛis v̄tutis res ē mūdus q̄ȝ aliq̄ ꝑticula mūdi.iō dr̄ maioꝛ virtus.ſȝ creatio nō ē ꝯ aliquē nāe ꝑticularis curſuȝ.ſilr̄ nec guberna/ tio. ⁊ iō nō dico miraculū ⁊c̄.

Articulus ſecūdus.

De ſcōȝ articulū q̊ q̄rit̄ ꝺ ope icarna/ tōis.an ſit miraculū? Videt̄ eniȝ ꝙ ei ꝯueniat rō miraculi.eſt eniȝ arduū. ⁊ nouū. ⁊ q̊ nihil maius. ¶ Preterea. dic̄ Anſ̄.i li.ꝺ ꝯceptu virginali.oīa q̄ fiūt aut fiūt ſola dei volūtate.aut nā ſ̄m vim illi a deo inditā aut volūtate creature:⁊ ea q̄ nec nā nec volūtas facit ſȝ ſolus deus.ſemꝑ mirāda ſūt.exquo appa ret ꝙ tres ſūt reꝝ curſus mirabilis.nālis ⁊ vo/ lūtarius. Cū igit̄ incarnatio nō ſit actus nālis aut volūtari⁹ uolūtate creature.erit mirabilis. ⁊ ita opus incarnatōis erit miraculum. ¶ Preterea. maioꝛ ē diſtātia increati ad creatū.q̄ȝ huius ſpēi create q̄ ē frumētū.ad illā q̄ ē oꝛdeū vel aliaruȝ huiuſmōi.ſȝ ſi opante deo fieret.ꝙ idē eſſet fru/ mētū ⁊ oꝛdeū.hoc diceret̄ miraculuȝ.ergo illud mai⁹ dicet̄ miraculū.cū opāte deo factū ē.vt ille q ē de⁹ eēt hō. Cōtra.miracula ſūt q̄ fiūt ꝯtra nāȝ ꝑticularē.nō tñ ſupꝛa.ſic̄ ꝙ cecus viſū reci piat ⁊ ſil̄a.ſȝ opus incarnatōis ñ ē huiuſmōi.ſu pꝛa.n.nāȝ ē.ſȝ nō currit ꝯꝛio curſu curſui nāe.er go ñ ē miraculoſū. ¶ Preterea terminat̄ ad illꝺ cuius nō ē ſil̄e reꝑire in nā.vbi g̃ſ̄a ꝙ de⁹ ſit hō ⁊ ecōuerſo.ſed opus miraculoſū terminatur ad opus ꝯfoꝛme nāe. Viſus eniȝ ꝯfoꝛmis ē in pꝛius ceco ⁊ nāliter vidēte.ſilr̄ ⁊ vita in reſuſcitato.re ſtat ergo ꝙ nō ē opus miraculoſū. ¶ Itē ad ro. xi.in glo.ſuꝑ illud. Inſertus es ⁊c̄.dicit̄.ꝙ mira culū ē qꝺ fit ꝯtra nām̄.ſed incarnatio filij dei nō fuit ꝯ nām̄.ergo nō fuit miraculuȝ.pꝛobatio ma ioꝛis.ſi enim fuiſſet ꝯtra nām̄.aut fuiſſet ꝯtra in/ creatā.aut ꝯ nām̄ creatā.ꝯtra increatā nō.qꝛ ipi nihil eſt impoſſibile. Si cōtra creatā hoc nō vi/ detur veruȝ.cōſtat eniȝ ꝙ natura creata ſemper habuit in ſe obedientiā ad obediendū nature i/ create:nec iſta obediētia repugnabat nature crea te:imo ꝺ natura creature erat vt obediens eſſet. ¶ Preterea.cum diuina natura vniebat̄ huma/ ne.nihil ſubtrahebat̄ humane nature:imo i hoc melioꝛabat̄ ⁊ complebat̄.ergo ſi ꝯpletio nature nō eſt ꝯtra naturā ipſius patet ꝙ nō fuit incarna tio ꝯtra naturā creature.nō fuit ergo miraculuȝ. Ad qꝺ dicendū.ꝙ licet opus incarnatōnis ſit mirabile.nō tñ miraculū ꝓpꝛie dictū.oē eiȝ mi/

raculū ē mirabile nō ecōuerſo. Vñ ↄcedēdū ē. ꝙ ē ẜm curſum mirabile ,put dicit anſel. ⁊ p hoc pꝫ ſolutio ad, duo p̄ıo obiecta. Nā īſolitum ẜm ꝙ ponit̄ i rōne miraculi ē qđ ſit ↄ ↄſuetuꝫ curſuꝫ na ture. ⁊ tale nō ē icarnatio. ¶ Siīr ad illud qđ di/ cit anſel. Nā ↄcedēduꝫ ꝙ icarnatio ſit ẜ curſum mirabilē. ſꝫ mirabile ↄp̄hēdit ea que ſūt ſupra nām. ⁊ ea que ſunt ↄ nām. i. ↄ ſolitū curſum nāe. Incarnatio āt lꝫ ſit ſupra nām. nō ē ↄ curſuꝫ nāe. ⁊ iō nō ē ,p̄prie miraculuꝫ. ¶ Ad illō qđ obijcit. ꝙ maior ē diſtātia iter creatū ⁊ icreatuꝫ ⁊c̄. Dici mus ꝙ i creatura reſpectu creature ē diſparitas vel ↄtrietas rōne ſuaꝝ formaꝝ ⁊ ſicut hec forma diſtat ab illa. ita materia a materia: nec potuit eſſe mā huius materia illius. ſicut nec iſta forma illa. ⁊ hoc ē ,p̄pter hoc. ꝙ quelibet iſtaꝝ formaꝝ nu/ merat ⁊ diſtinguit naturā ſuā totaliter a mā alte/ rius. nō ſic āt fuit i creatore reſpectu creature. etſi enim diuerſa ſit diuinitatis ⁊ hūanitatis nā. tamē eſt vna ipoſtaſis pſone dei i ipſo qui ē dn̄s. ⁊ hoc ſine aliqua ſubtractōe ab hac nā vl' illa. dicimus ergo ꝙ q̄tuꝫ ad hoc nō ē tāta diſcrepātia iter cre atorē ⁊ creaturā. q̄ta iter duas creaturas.

Articulus tertius.

Ad tertiū articulū quo q̄rit̄ d coſta ade ex q̄ ſcā ē eua. vtrū ibi fuerit miraculū vel nō. ⁊ ꝙ ſic vr̄. Nā illi mutatōi cō uenit tota rō miraculi. nec pōt dici ꝙ ibi nō fuit ratio miraculi. qꝛ nō erat īſolituꝫ. imo etiā erat i coſta ordo in ↄtrariū eius qđ factū ē d ipſa. ¶ Si dicat̄ ꝙ illud nō fuit ſupra facultatem admirātis. Cōtra. Aut. n. dr̄ miraculum eē ſupra facultatē. aut ſupra rōeꝫ admirātis. q̄n rō nāliter nō pōt ↄp̄hēdere illud. aut q̄n nec nāl'r nec alr'. Si hoc vltio mō. tūc. n. nullū erit miraculū. Nō eīꝫ repit̄ aliqđ miraculū ad qđ rō ñ poſſit attigē ſaltē credēdo p fidē. Reſtat ergo ꝙ dicet̄ eē mira culū ſupra facultatē ſiue ſupra rōeꝫ. q̄n ē ſup illō qđ nāliter pōt itelligē. ſꝫ ↄſtat ꝙ illud nō poterat itelligere nāliter. qꝛ rō nō poterat ad hoc nāliter attingere. ꝙ d coſta fieret mulier. Hoc. n. excede bat ⁊ naturalia ⁊ ſpiritualia que poſſet rō con/ p̄hēdere de ſe. ergo fuit ſupra facultatē admirā tis. Ad qđ dōm. ꝙ re vera ñ fuit illud miracu/ lū ſꝫ mirabile. ſꝫ itelligēdū ſicut dic̄ aug. ſup geñ. ad lit. triplex ē rō exeundi res ieſſe. ⁊ dr̄ p̄ıa rō cauſalis. ⁊ ẜm hoc dicit aug. ꝙ de p̄ıo creatis ẜ rōeꝫ cauſalē ſiue ẜm rōes cauſales: potuerūt oīa fieri. que poſtmodū facta ſunt. hec āt cauſalitas di cit̄ eē i ipſo deo: ⁊ nō i ipſis creatis niſi nāliter. ſꝫ ꝙ de ipſis pōt facere. ⁊ ipſe ſūt poſſibiles obe/ dire. Eſt āt alia rō que dr̄ ſeminalis ẜ quā mul ta pñt fieri. p angeloꝝ occultas opatōes. ⁊ p mo tū corpoꝝ ſupioꝝ. ſicut ſūt rane ⁊ huiuſmōi aīa/ lia: q̄ fiūt ex putrefactōe. Eſt ⁊ tertia rō reſpectu corpalis creature. ſicut nāe iſite ipis reb' corpali bus creatis. ſꝫ ꝙ nos dicim'. ꝙ hec nāl'r ,p̄ducit̄ ab illa. vt granū ex grano. ⁊ plāta ex plāta. dici/ mus ergo ꝙ nihil qđ fiat ẜm rōeꝫ nālē aut ſemia leꝫ ē miraculū. ſꝫ oē miraculū ſit ẜm rōeꝫ cauſalē tñ. nō tñ ↄuertit̄: vt oē qđ ſit ẜm rōem cauſalē ſit miraculū. Fieri āt ẜm rōeꝫ cauſalē potuit dupl'r aliqđ. Vñ aug. i. ix. ſup geñ. ad lit. Omnis iſte nāe viſitatiſſimus curſus hꝫ quaſdā nāles leges ſuas ẜm quas ⁊ ſp̄us vite q creatus ē. hꝫ quoſdā ap/ petitus ſuos determiatos quodāmō. quos etiāꝫ mala volūtas nō poſſit excedere. ⁊ elemēta mū/ di huius corporei habēt determinatā viꝫ quali/ tatēqꝫ ſuā. quid vnūquodqꝫ valeat vel ñ valeat. quid de quo fieri poſſit vel nō poſſit. ex his ve/ lut primordijs reꝝ: omnia que gignunt̄. ſuo quo qꝫ tpe exortus ,p̄greſſuſqꝫ ſumūt. fineſqꝫ ⁊ diſceſ ſiones ſui cuiuſqꝫ generis. vt de grano tritici ñ na ſcat faba. vel de faba triticū. vel de pecore hō. vl' de hoie pecus. Sup hunc autē motuꝫ curſumqꝫ naturalē ptās creatoris hꝫ apud ſe poſſe aliud de his facere: q̄ eoꝝ quaſi ſeminales rōnes habent. nō tñ id quod in eis nō poſſit. vel de his fieri vel ab ipſo poſſit. Neqꝫ. n. potētia temeraria. ſꝫ ſapiē te virtute omnipotēs. ⁊ hec de vnaquaqꝫ re i ſuo tpe fecit. qđ ante i ea fecit: vt poſſit alius. ergo ē re ruꝫ modus. ꝙ illā herba ſic germinet. illa ſic. illa etas parit. illa nō parit. homo loqui pōt: nō pe/ cus. hoꝝ ⁊ taliū modoꝝ rōes nō tñ in deo ſūt: ſed ab illo ēt rebus creatis indite atqꝫ cōcrete. vt autē lignū exciſuꝫ de terra aridū. ſine radice vlla. ſine terra ⁊ aqua. repēte floreat ⁊ fructū gignat. vt ſterilis femina in ſenectute pariat. vt aſina loq/ tur. ⁊ qđ huiuſmodi ē. dedit quidē naturis quas creauit. vt eis ⁊ hec fieri poſſent.

Articulus quartus.

Ad quartū articulū quo querit̄ de ope re iuſtificatōis. vtrū ſit miraculoſuꝫ. ⁊ videt̄ ꝙ ſic. p illud qđ dicit Ephe. iij. ſꝫ donū gratie que data ē mihi ẜ ope ratione virtutis eius. glo. Magna virtus eius ē qua fecit ꝙ pſecutor ſic eēt ap̄ls. Hoc eīꝫ ē vt qđ libet miraculū. ¶ Itē in ps. Miſericordias dñi. ſup illud. ↄfitebunt̄ celi mirabilia tua. glo. In iu/ ſtificatōe impioꝝ qđ laudas niſi mirabilia dei. imo plus miraculo vident̄. vñ ſeqt̄. laudas qꝛ ſur rexerūt mortui. plus lauda qꝛ redēpti ſūt pditi. vi des hoiuꝫ heri voraginē ebrietatis. hodie orna mētū ſobrietatis ⁊c̄. Cōtra ñ ↄuenit ei rō mira culi ſupius poſita. nō. n. ē arduū ⁊ īſolitū. ⁊ non ſemp fit abſqꝫ volūtate creature. imo cum nec in adulto. Vñ aug. q creauit te ſine te. nō iuſtificat te ſine te. Itē qꝛ oſtēſiuū ē miſericordie diuie. vnicui/ paſſ. miraculū an ñ ſꝫ magis potētie. Ad obie cta āt rñdendū ꝙ ñ dr̄ miraculū i p̄ıa obiectiōe

ſz vt miraculū. ſicut. n. miraculū ē qꝫ de ceco fit vi dēs. ita hoc quaſi cuz de pſecutore fit apl's. ¶ Ad ſcōm dōm. qꝫ dicunt eē plus miraculo. Hoc ē qꝛ illa mira ſunt circa res nobiliores. vita. n. grē no bilior ⁊ excellētior ē vita nāe que ab ea pficit. Un aug. ſup geñ. ix. hꝫ deus i ſeipſo abſcōditas quo ruñdā factoꝝ cās. q̄s rebus cōditis ñ iſeruit. eaſqꝫ ipletnō illo opē ꝓuidentie quos nās ſubſtituit vt ſint. ſz illo quo eas adminiſtrat vt voluerit. qui ꝯdi dit. Ibi ē ⁊ grā p quā ſalui fiūt peccatores. Nam qꝺ attinet ad nāz iniquā ſua volūtate depꝛauatā. recurſuz p ſemetipſā ñ hꝫ: ſz per dei grāz qua ad iuuatur ⁊ iſtaurat. neqꝫ eīm deſperādi ſunt ho mines i illa ſentētia i qua ſcriptū eſt. omnes q am bulāt in ea nō reuertent. dictū eſt eiꝫ ſm pondus iniquitatis ſue. vt qui reuertit. nō ſibi tribuat ſed grē dei. nō ex opibus: ne forte extollat. ꝓpterea miniſteriū gratie huius aplūs abſcōditū dixit nō in mūdo in quo ſūt abſcondite cauſales rōes om nium reꝝ naturaliter oꝛituraꝝ. ſicut abſconditus erat leui in lumbis abꝛahe. quādo ⁊ ipe decima tus ē. ſed in deo qui vniuerſa creauit: q̄zobꝛez oīs etiā que ad hāc grām ſignādā. nō naturali motu reꝝ: ſed mirabiliter facta ſūt. eoꝝ etiā abſcondite cauſe in deo fuerāt.

Articulus quintus.

Ad quintū articulū quo querit de ope gloꝛificatōis vel reſurrectōis. vtrū ſit miraculoſuꝫ. Et videt qꝫ ſic ſm nām p illud qꝺ dicit. poſuerūt moꝛtalia ſer uoꝝ ⁊c. glo. quaſi quicq̄ȝ eoꝝ reſurrectōi depi ret. cū ille ex occultis nāe finibus totū reintegret. ¶ Qꝺ āt ſit miraculoſuꝫ. videt ex pdicta auctoꝛi tate anſel. ¶ Et pterea reſurrectio terminat ad vi tā iteratā. nō ſm curſuꝫ nāe; ſed ſupꝛa. quare erit miraculoſa. Cōtra. ſua ſpēs eſt quaſi i ifinitū no bilioꝛ ſpecie q̄ ſit ſm nām. ſcꝫ claritas coꝛpoꝛis. nō ſimiliter ē i miraculis. Spēs āt quātū ad actū videndi nō ē melius i eo qui illuminat. Ad hoc dicēduꝫ. qꝫ reſurrectio non ē nālis. qꝛ nō operat ibi natura: nec miraculoſa. qꝛ nō fit ꝯtra ꝯſuetuꝫ curſuꝫ nāe. cū nā ſit poſſibilis ⁊ ex ꝯgruo diſpo ſita ad vitā gloꝛioſaꝫ ⁊ imoꝛtale. ex oꝛdinatiōe quā hꝫ coꝛpus ad aiaꝫ rōalē. ſz ē mirabilis. i. ſu pꝛa nām. ⁊ ē ad ꝯplemētū. Nec ꝯcludit ex aucto ritate anſel. niſi qꝫ ſit mirabilis. mirabile āt cōe ē ad illud qꝺ ē ſupꝛa nām ⁊ ꝯ nām. ¶ Ad illud qꝺ obijcit qꝫ ſit nālis. p hoc qꝫ dicit glo. qꝫ ex nāe fi nibus ⁊c. Dōm qꝫ li ex. nō dicit ibi aliquā rōneꝫ cāe efficiētis: ſz nāe poſſibil' ſiue diſpoſitē ex cō gruētia ad reſurrectōeꝫ ex oꝛdiatōe quā coꝛpus hꝫ ad aiaꝫ rōalē. ⁊ iō nō dr aliq̄ mō nālis. ¶ Ad hoc qꝺ obijcit qꝫ ē miracl'oſa. qꝛ termiat ad vitā iteratā nō ſm curſuꝫ nāe. Dōm qꝫ ꝓpꝛie iteratio vite illi⁹. ñ ē ꝯ ſolitū curſuꝫ nāe qꝛ non iterat vita

moꝛtalis ſz gloꝛioſa q̄ ē ꝯpletio nāe. Opatio autē miraculoſa tminat ad aliquē actū ꝯfoꝛmē nāe.

Membꝛum tertium.

Ad mēbꝛū tertiuꝫ quo querit rōe eius qꝺ dicit. qꝫ miraculū eſt ꝯ naturā. Et videt qꝫ non. p id quod habet ſup il lud ad Ephe. iij. que ſit diſpēſatio ſa cramēti abſcōditi a ſeculis in deo. glo. Nec ꝯtra cauſas quas deus volūtarie iſtituit. volūtate mi rabili aliqd fecit. ¶ Itē ſup illud Ro. xi. Contra nāz inſertus es i bonā oliuā. glo. deus creatoꝛ ⁊ cōditoꝛ oium naturaꝝ. nihil facit cōtra naturaꝫ.

Cōtra ſup illud. ij. Coꝛin. xij. Etſi nihil ſim tñ ſigna aplatus mei facta ſūt ſup vos i omni patiē tia. i ſignis ⁊ ꝓdigijs ⁊ virtutibus. glo. ſigna ⁊ ꝓ digia ſūt in his que ꝯ naturā fiūt. virtus i his que nō ꝯtra nām. vt p impoſitionē manus ⁊ oꝛōeꝫ. ho minē a moꝛbo liberare. ¶ Iteꝫ ſup illud Ro. xi. Cōtra nām inſertus es i bonā oliuā glo. dicit hu mano moꝛe ꝯ nām. qꝺ ē ꝯtra nature curſuꝫ moꝛ talibus notū. ſicut ē illud vt ſurculus fructus ra dicis ferat. id eſt eīm ꝯ nām dicit apoſtolus. qꝺ ē contra cōſuetudinē nature. quā noticia humana compꝛehēdit. ¶ Itē in eadē glo. Nō icōgrue di citur deus aliqd facere ꝯtra nām. qñ facit ꝯtra id quod nouimus in nā. hūc enim appellamus co gnitū nobis curſum ſolitūqꝫ nature. ꝯtra quē cū deus aliquid facit. magnalia vel miracula nomi nātur. ¶ Itē cū de rōne miraculi ſit fieri ꝯ natu raꝫ. querit. vtrū quicqd ſit ꝯ naturā ſit miraculū? Qꝺ ſi dicat. contra. Monſtra eīm ſūt ꝯ nām. ⁊ tamē nō ſunt miracula. Reſpōdet qꝫ nā dicitur multipliciē. Dicit. n. quādoqꝫ nālis curſus homi nibus notus. vt pdicta auctoꝛitate dicit humāo moꝛe ⁊c. Aliqꝫ dr nā. poſſibilitas q̄daꝫ nāe quā dedit deus. vt ex ea fit qꝺ ipe vult. ⁊ ſic accipit in glo. ſup illō Ro. xi. Cōtra nām iſertus es ⁊c. gl. id nāe ē cuiqꝫ rei. qꝫ de ea deus facit. a quo omis modus. nūerus ⁊ oꝛdo nāe. Et. ij. ſentē. di. xviij. Dedit āt deus naturis. vt ex eis hoc fieri poſſet. nō vt motu nāli hērent. ⁊ ponit exēplū de virga arida ⁊ coſta. Aliqꝫ dr nā ſūma lex nature. ſ. ipe deus. ſup illud ad Ro. xi. ꝯtra nām inſertus es in bonam oliuā. glo. ꝯtra illā ſūmam nature legem a noticia remotā. ſiue impioꝝ ſiue infirmoꝝ. taꝫ deus nullo modo facit. q̄ꝫ ꝯ ſeipm non facit. Sic ergo pꝫ. qꝫ ſm qꝫ accipit vltimo mō. nihil ꝯ nām facit. Silr nec ſm qꝫ mō medio. qꝛ id nature ē in re. qꝫ de ea hoc poſſit facere. Scōm āt primū mo duꝫ dicit facere ꝯ nām. Un illud nō icōgrue dicit facere deus ꝯ nām. qñ facit ꝯ id qꝺ nouimus i na tura ⁊c. ¶ Ad aliud reſpondetur. qꝫ monſtra non ſunt miracula. licet fiant contra naturam ſm qꝫ errat in opere ſuo. Videlicet ſint contra naturaꝫ. tamē a natura ſunt p erroꝛē nature. miracula aūt

ab alio principio fiunt tꝗ̃ ſit nã.ſ.a ſupiori.i.pria nã cui dꝫ obediẽtiã creatura. Et circa hoc queritur an ſit dr̃ia inter facere ꝯ nãz.⁊ preter ⁊ ſupra? ⁊ ſi ẽ.que ſit. Qñqꝫ.n.inuenimus aliqua fieri ꝑter nãm vt di.xviij.ſecũdi ſen.ca.omniũ rerũ vbi dr̃ ſup hunc nãlem curſum hꝫ apud ſe.de oibus poſſe facere ⁊c. Alia vero ꝑter nãm quorũ cãe ſunt in deo.vt ad ephe.iij.ſup illud que ſit diſpẽſatio ſacramẽti abſconditi a ſeculis a deo.gl. ſic cãe oium que ad xp̃i aduẽtũ ꝓnũciandũ i rerꝫ nã ꝑter vſitatũ curſũ mirabiliter facta ſũt.in deo ſunt ⁊c. Qñqꝫ dr̃ aliquid fieri ꝯ nãm ad Ro.xi. ꝯ nãm inſertus es i bonã oliuaꝫ.glo.dr̃ humano more fieri ꝯ nãm ⁊c.ergo aliqua dr̃ia dr̃ eſſe iter fieri ꝯ nãm.⁊ ꝑter.⁊ ſupra. Cõtra. Illa de quibus ponit exẽplũ ꝙ fiũt ꝯ nãm.ſunt illa que dicuntur fieri ꝯ nãm ⁊ ſupra naturã:ergo nulla eſt dr̃ia. Rñdet.qñqꝫ ꝑter accipit̃ ꝓ ꝯtra.⁊ ſupra. vt i ꝑdictis ⁊ ſic nulla ẽ dr̃ia. qñqꝫ ita diſtiguũtur hec noia:ꝙ diuerſa ſunt.vbi opus icarnatõis dr̃ ꝓprie ſupra.ſꝫ nõ ꝓprie ꝯ.qꝛ illud qđ dicit̃ fieri ꝯ nãz currit ꝯ̃rio curſu curſui nãe.vt ꝙ cecus viſum recipiat.curſus.n.nãe ẽ.vt de priuatione ad habitũ nõ fiat regreſſus:ꝯ curſum nãe eſt vt fiat. iſtud aũt.ſ.deuꝫ fieri hoiem non eſt tale. Preter nãm autem dicunt̃ fieri ꝓprie.que habent aliqđ ſimile in ordine nãe.⁊ habent aliquaꝫ conueniẽtiam in nã ⁊ aliquã differentiam.vegetabilia.n. ordinantur añ ſenſibilia.⁊ habent continuatõeꝫ ſm pħm vt in aue que de arbore naſcitur quod continuare dicit̃ animalia ⁊ vegetabilia ſm eniꝫ ꝙ heret ſaxo ⁊ non viuit.ſi ſepetur:habet cõmune cum vegetabili: ꝙ non viuit ſepatim a terra. ſm ꝙ motum habet retrahendi ⁊ exeundi cum animalibus:fit ergo progreſſus đ vegetabili ad ſenſibile ⁊ nõ ecõuerſo. Qđ ergo đ virgis facti ſunt ſerpẽtes.videtur eſſe de his que fiunt preter nãm ꝓprie ⁊ non contra.fieri aũt de ſerpenpẽte virgam non eſt ſimile.ſed eſt oino ꝯ nãm. Unde exo.vij.de mutatione virgarum in ſerpentes.gl. Aug. Inſunt rebus corporeis per omnia elemẽta mundi quedaꝫ occulte ſeminarie rõnes qbus cũ data fuerit oportunitas tꝑalis.ꝓrũpunt in ſpecies đbitas ſuis modis ⁊ finibus. Nec dicunt̃ q faciunt aialiũ creatores.ſicut nec agricole ſegetũ vł arboꝝ vel huiuſmõi.q̃uis ꝑbeãt q̃ſdã viſibiles oportunitates ⁊ cãs naſcendi.illud ergo in q tũ ãt ſeminales rõnes.lꝫ ꝑ aliqđ aliud excitent̃: non dicũtur fieri ꝯ ſed ꝑter.vt in ꝓpoſito caſu.

Membrũ quartum.

Membrũ quartũ quo agit̃ đ cãis miraculi.hꝫ quatuor articulos. ¶ Primꝰ đ cã finali. Ad qđ ſit miraculũ. ¶ Secundus de cã efficiẽte.v.ſit creatoris tm̃.an creatoris ⁊ creature. ¶ Tertiꝰ de cã mãli.v.de oi re poſſit fieri miraculũ. ¶ Quartus đ cã formali.ſ.qbꝰ mõis fiat mltiplicatio miraculoꝝ.

Articulus primus.

Circa primuꝫ q̃rit̃.ad qđ ſit miraculũ? arguit̃ aũt ꝙ nõ ſit ad aliqueꝫ finẽ ſm nãm cũ ſit opꝰ ſupra nãm.quare finis erit ſupra nãm.oẽ aũt opus ſupra nãꝫ cum ſit dei tñ erit aut ad demonſtratõeꝫ diuine potẽtie.aut ſapientie aut bonitatis principaliter. hec enim trinitas eſt:ſm quã res procedit a deo. Et videtur ꝙ oſtendat principaliter potentiam. Dicit̃ enim in glo.ſup illud pſ. Exaltabo te deꝰ meus rex.ibi vt notam faciant filijs hominũ potentiam.glo. Nota facta eſt potentia qñ apoſtoli virtutes fecerunt. ¶ Ad idem.j.Cor.j. Judei ſigna petũt.gl.ſigna potẽtie. Qđ ãt ſint ad oñſionẽ ſapiẽtie videt̃. Dic̃.n.aug.ſup opa ſex dieꝝ. Non potẽtia temeraria ſꝫ ſapiẽtie virtute omnipotens ẽ.⁊ hoc de vnaquaqꝫ re ſuo tꝑe fac̃.qđ añ i ea fecit vt poſſit. Ex hoc accipit̃.ꝙ pricipalr̃ oſtẽdant virtutẽ ſapiẽtie. Qđ aũt oſtẽdãt virtutẽ bonitatis oñdit̃ ex gl.ſup illud. Mirabilia teſtimonia tua. gl. Perhibẽt teſtimoniũ deo bonitatis ⁊ magnitudinis.celũ ⁊ terra ⁊ oia viſibilia opa.q̃re ſi q̃dã mortalibus vſu viluerũt.ſũt tñ admiratiõe digna. Qđ aũt ſint principalr̃ ad fidẽ in nobis ꝯfirmãdã ſiue imprimẽdã.vr̃ ex gl. ſup illud. Cõfitebor tibi dñe in toto corde meo.ibi. Ut det illis hereditatẽ gentiũ.gl.hec fuit intẽtio miraculoꝝ que xp̃s fecit.vt crederẽt gentes. Item ad coloceñ.j. in fi.in quo ⁊ laboro certando ſm operationem eius quam operat̃ in me cum virtute.glo. miraculorum.i.certo contra ꝑfidos adiuuãtibus me ſignis virtutuꝫ.⁊ poſt labori meo adiũgit miracula ad confirmationem. Ad qđ dicendum.ꝙ vtilitas miraculoꝝ quo ad hominẽ fuit ad fideꝫ aſtruendã.ꝑ ea.n.que erant ſupra nãm ⁊ contra curſum nature ſolitũ oportuit fidẽ ꝯfirmari.q̃ ẽ de his q̃ ſunt ſupra itelligẽtiam vt ſic apud ſenſibiles hoies ꝑ id qđ viderẽt.fieret mãuductio intelligẽtie ad ea que videtur rõni ſolite obuiare: ⁊ miraculo qđ videt exterior oculus fieri ſupra naturam.excitaretur interior oculus ſcilicet intellectus.ad comprehendendum ea que ſunt ſupra rõnem. Et cum vtentes intellectu itelligerẽt hoc fieri virtute diuina:extẽderent itellectũ ſuuꝫ ad maiora.que.ſ.ꝑtinẽt ad articulos fidei: vt crederẽt.ſ.ea virtute diuia eẽ facta. Sꝫ cũ miracula ſint ad hãc vtilitatẽ hois principalr̃.⁊ prio ſunt ad oñſioneꝫ virtuoſe ſapie.ſic̃.n.opa creatõis ⁊ gubnatõis oñdũt magnitudinẽ potentie.ita opa miraculoſa demonſtrant.cum creaturis ſit inſita potentia obediẽtie.quid.ex quo.ad quid.⁊ qñ faciendum ẽ.qđ ad ſapiam ꝑtinet.ſicut.n.dicimus hoiem ſapiẽtẽ q nouit occultas naturas reducẽ

in actū. ita deū sūmē sapiētē dicimus q̄ nouit oc-
cultissimā potētiā obediētie. rōne finis optati in
actū reducē: lz ergo ostēdat potētia vl' bonitas.
hoc n̄ ē principal' sz quo ad dispositōez i finez.
bonitas quo ad potētiā materialē. potētia q̄ ad
vtrūqz insimul coordinatū notatur sapiētia. ⁊ in
hoc dr̄ miraculū. Pōt ergo sic diffiniri miracu
lū ex pte rei. Miraculū ē opus occultas nās in
actum reducens. ad ostensionem sapientie vir-
tuose.

Articulus secūdus.

Ad secūdū articulū quo q̄rit̄ d cā effi-
ciēte. vtrū hec opa sint solius creato
ris. an creatoris simul ⁊ creature? ⁊
videt̄ q̄ sint creature. ⁊ nō tm̄ creato
ris. i. corin. xij. alijs dat̄ opatio virtutū. glo. mi-
raculoꝝ. ¶ Itē aug. in li. lxxxiij. q. lxxx. q. Aliter
magi faciūt miracula. aliter boni xp̄ani. al'r ma-
gi. Magi p priuatos ɔtractus. boni xp̄iani p pu
blicā iusticiā. mali p signa publice iusticie. Si er
go istis ɔuenit facere miracula. nō soli deo ɔue
niet. sz ⁊ alijs saltē ministerio. ¶ Itē aug. sup geñ.
ad l'raz ꝓbabiliter credit̄. sicut illud semen cui ē
ꝓmissuz. dispositū ē in manu mediatoris p ange
los. sic oīa que ad ipsius seminis aduentū annū-
ciandū vel ꝓnūciādū in reꝝ nā pter cursū nāe so
litū. mirabiliter facta sunt: ministrātibus angelis eē
facta. ergo angelis ɔuenit coopari opatio mira-
culoꝝ: saltē ministrādo. nō ergo soli deo ɔuenit fa
cere miracula. Cōtra. ansel. in li. d ɔceptu vir
ginali. Mirabilis cursus ē supra volūtatē ⁊ na
turā creature. ⁊ de his q̄ solus deus facit. Ad
qd̄ dr̄m. q̄ miracula fieri misterio angeloꝝ du-
pliciter pōt dici. Facere eniz deū aliquo ministran
te. pōt itelligi. ita vt ille ministrās sit medius inter
deū faciētē ⁊ factū. sicut mouens motū mediū est
iter primū mouēs ⁊ vltimū motum. vt cuz deus
opat̄ p liberū arbitriū motū. vel p nām aliquam
mouēs ipa ad faciēdū aliq̄. ⁊ tūc nā vl' liberū ar
bitriū sūt. sic mouētia mota iter deū ⁊ faciētem ⁊
factū. ⁊ hoc mō dicim⁹ nos. q̄ nūq̄ fiūt miracu
la misterio. ⁊ sic intelligit̄ auctas ansel. Alio mō
pt̄ dici miraculū fieri misterio. n̄ vt ministri itelligā
tur mediū. s. motores. sz vt itelligāt̄ sicut pparato
rij. vl' disponētes ad hoc vt miraculū fiat: n̄ vt i-
telligat̄ dispositio media iter deū ⁊ miraculū qd̄
dz fieri. sz sicut possem⁹ dicē. q̄ aliq̄s sanct⁹ rogat
deū. ⁊ dn̄s pcib⁹ ei⁹ iclinat⁹. fac̄ qd̄ ipse petit. Uel
aliq̄s ēt malus xp̄ianus iuocat nomē dn̄i. ⁊ dn̄s
fac̄ ob reuerentiā nois sui. vel aliq̄d huiusmōi. ⁊
sic bn̄ fiūt miracula misterio. sz illud misterium
nō facit mediatiōez dei faciētis ⁊ miraculi ⁊ fa-
cti. ⁊ sic loquit̄ auctas aug. Quod autē hic dter
minat̄. dz itelligi d miraculis oio subito factis. q̄
plene dicēda sunt miracula. sicut ifra patebit ex
distinctiōe modoꝝ faciendi miracula. q2 i multis
miraculis angeli coopant̄. disponēdo siue ppa-
rando materiam fiendi miraculi.

Articulus tertius.

Ad tertiuz quo q̄rit̄ d cā materiali mi
raculi. Utruz d oi re possit fieri mira
culuz vl' mirabile? qd̄ vr̄. q2 de corpe
xp̄i fit miraculuz vl' mirabile. vt q̄ sit
i plurib⁹ altarib⁹. Silr d humana nā q̄ vnita ē di
uine. Cuz ergo mirabile vel miraculuz sit icarna
tio q̄ fit vnio: hoc mlto fortius d iferiorib⁹ creatu
ris. cū magis sint trāsmutabiles. ergo d oi re pōt
fieri miraculuz vl' mirabile. ¶ Itē obediētia ē in
oi re respc̄u creatoris. ⁊ sm̄ h' currit mirabile er
go ⁊c̄. Cōtra. Ministerio āgeloꝝ fiunt mira
bilia vl' miracula. ergo i angelis n̄ fiunt ista. Silr
vr̄ idē i aialib⁹. ergo tm̄ i corpalib⁹ videt̄ fieri mi
racula vl' mirabilia. ¶ Preterea. In nā ē trans-
mutatio formaꝝ sz nāz rōe obediētie nāe: cū er
go miraculū fiat ɔtra nām nō vr̄ ɔtra obediētiā
creature. sz solitū cursuz quo nā opat̄. ergo nō fit
miraculū vel mirabile ex oi re. q2 n̄ ex nā. Re
spōdet̄ q̄ aliud ē de mirabili. ⁊ aliud de miracu
lo. Mirabile aūt pōt fieri i oi creatura ab oipo-
tēte. Miraculū aūt dr̄ ɔtra solitū cursū nāe cor-
poral'. ibi. n. fit a supna vtute aliquid ɔtra cursum
nāe solitū. Uñ miraculū nō pōt eē de oi re. ¶ Ad
hoc vo qd̄ obijcit̄. q̄ i angelis nō fiūt mirabilia:
ɔcedēdū ē. cū sint ministri i reb⁹ corpalib⁹ aliq̄bus
p quos dispositio fit ad miracula. ¶ Ad scd̄z di-
cēdū q̄ aliud ē fieri ɔ nāz q̄ dr̄ mā. ⁊ aliud ɔ nāz
q̄ dr̄ forma. sm̄ q̄ ē pricipiū mot⁹ ⁊ stat⁹. miracu
luz eniz fit ɔ nām q̄ dr̄ forma. non cōtra nām que
est materia primitus ordinata possibilis ad for-
mas que sūt cursu nature. ⁊ que sūt cursu mirabi
li ⁊c̄.

Articulus quartus.

Ad quartuz quo querit̄ de causa for-
mali. scz quibus modis fiat multipli-
catio miraculoruz? Ad qd̄ dicenduz.
q̄ miraculuz fit aut per transmutatio
nē formaruz substātialiuz. aut sine trāsmutatione
substātialiuz. Si cuz trāsmutatione substātialiū.
que nō inuenitur in reruz natura: tunc erit sm̄ q̄
de costa facta est mulier Geñ. ij. de vxore loth
statua salis Geñ. xix. d vgis serpentes Exo. vij.
Si sine transmutatōe subaliū tūc erit aut p mo-
duz eductiōis vt de petra aqua Nūeri. xx. Mel
⁊ oleuz. Deutro. xxxij. Aut per modū multipli
catōis vt in quinqz panibus Jo. vi. ⁊ in oleo he
lisei. iiij. reg. iiij. Aut fit ex hoc. nō q2 fieri ex hoc
sit semper miraculū. sed quia fieri ex hoc sine me
dio fit miraculuz. vt q̄ dominus mutauit aquā i
vinū Jo. ij. Cōstat enim q̄ aqua p multa media

ī vitibus ꝯuertiť in vinuꝫ. ⁊ hr̄ in glo. Jo. ij. Aut qꝛ ex hoc ꝑꝫ aliquē nouū modū. vt ꝙ panis mutať ī corpus xp̄i: mutatis ſubſtātialibus: manētibus accītalibus. ⁊ ī hoc duplex miraculū. Aut attēdiť miraculū ꝑm ordinē: cū ꝯ̄trius ordo n̄ inueniať in nā̄. ⁊ hoc' aut facta trāſmutatōe ei ſubaliuꝫ. aut ſine. Si fcā trāſmutatōe. tūc ē ſicut ꝑpētes redierūt ī virgas qꝛ vegetabilia ſūt quaſi mālia ad aīalia. Si ſin̄ trāſmutatōe. tūc ſit aut ī ſimplr̄ ente. ⁊ tūc ſit ſicut qn̄ ſol reuerſus ē decē line. s. iſa. xxxviij. Aut ī vegetabili. vt ī virga q̄ floruit. nūe. xvij. Aut in aīali. vt qn̄ de ceco ſit videns: ⁊ ſurdus audiēs: ⁊ tādeꝫ ꝙ mortuus ſuſcitať. Aut qꝛ nūc ⁊ hoc reſpicit tēpus. vt in tenebris que facte ſunt in paſſione dn̄i qꝛ tunc facte ſunt: cum nō ſolent fieri ꝑm curſum nature.

Mēbrum quintum.

D Einde mēbro qnto pricipali queriť d rōnibus ꝑm quas hn̄t fieri miracula. Querit. n. aug. An rō quā de⁹ primis opibus ꝯcreauit id hn̄t. vt ꝑm ipaꝫ' ex viri latere fieri feminam neceſſe foret? Et hꝫ hoc mēbrū quinqꝫ articulos. ¶ Primus vtrū ratio nālis ⁊ ſeminalis ſit idē. ¶ Scōs vtrū n̄ ſeminalis ⁊ cauſalis ſit idē. ¶ Tertius vtrū rōnes cauſales ſiue primordiales ſint ī rebus vel tm̄ ī deo. ¶ Quartus quorſūt genera⁹ rōnū. ¶ Quint⁹ vtꝝ huiuſmōi rōnes indite ſint a principio creatōis.

Articulus primus

A D primū quo q̄riť. vtrū rō ſemialis ⁊ rōalis ſit idē. qō vr̄ ꝑ hoc qō dīc aug. ſup gen̄. dicit. n. ꝙ oīs iſte vſitatiſſim⁹ curſus nāe hꝫ quaſdā nāles leges. ꝑm quas ſpūs vite q creatus ē hꝫ quoſdā appetitus determiatos. Sup hūc āt curſuꝫ nāleꝫ: ptās creatoris hꝫ apud ſe poſſe: de oībus his facere aliud q̄ꝫ coꝝ quaſi ſemiales rōes hn̄t. ⁊ ita vr̄ idē dicē nālem rōem ⁊ ſemialē. ¶ Jtē nōne nālis rō ē. cū ex grano ꝑduciť granū. vel cū ex herba ſpica. ⁊ hoc ē ſeialis ergo idē videnť eē. Cōtra. augu. iiij. ſup gen̄. Hoc ꝙ nūc tp̄alib⁹ iternallis ea moueri videm⁹ ad pagēda: ea q̄ ſuo generi ꝯpetunt. ex illis inſitis rōnibus venit: quas tanq̄ꝫ ſeialiter ſparſit deus ī actu ꝯdēdi. cū dixit ⁊ facta ſūt. Videť ergo dicē. ꝙ ſeiales ſūt ille que ꝯdite ſūt ī opibus ſex dieꝝ. ⁊ ex illis ſunt deducte nāles. Ad qō vr̄ dōm. ꝙ ſeminalis rō videť dici duplr̄. ꝑm ꝙ dicit aug. vi. ſup gen̄. Aliter ī rebus q̄ ꝑm cās ſimul creatas nō iaꝫ ſimul: ſꝫ ſuo tp̄e creanť. ſicut ſenū ē exortū. Aliter ī ſemibus ī qbus rurſus primordiales cāe repetunť de rebus ducte que ꝑm cās quas primo ꝯdidit extiterāt. velut herba ex terra. ſemen ex herba. Unde bis tangiť in principio gen̄. Prio. n. diciť. ꝑtulit terra herbā virentem ⁊ facientē fructū iuxta genus ſuum. Deinde dr̄. vi. Jſte ſunt generatiōes celi ⁊ terre. in die q̄ fecit deus celū ⁊ terrā ⁊ oē virgultuꝫ agri an̄q̄ꝫ oriret ī terra. ⁊ oē v̄gultū regiōis priuſquā germiaret. n̄. n. pluerat dn̄s ſup terraꝫ. ⁊ hō n̄ erat q oparet terrā. videť. n. dicere duplicē ſeminalē rationē. Unā ꝑm quam prime fiebāt. aliā ꝑm quam nunc fiunt. ⁊ hec diciť naturalis.

Articulus ſecundus.

A D ſcōm articulū quo queriť. vtrū idē ſit rō ſeminalis ⁊ cauſalis. qō videť ꝑ hoc qō dicit aug. ſup gen̄. iiij. Ex illis inſitis rōnibus quas tanq̄ꝫ ſemialiter ſparſit. ¶ Jteꝫ aug. oīum reꝝ cās: que corꝑaliter viſibiliterqꝫ noſcūnť. occulta quedā ſemia ī corporeis huius mūdi elemētis latēt: que deus originaliter eis indidit. ⁊ poſt ſequiť. incrementa ⁊ formaꝝ diſtictōes ab origialibus vt ita dicā regulis. ſꝫ qd aliud ſūt origiales. nature: niſi cāles rōnes. ergo idē ſunt cauſales rōnes ⁊ ſemiales. Cōtra. rōnes ſemiales n̄ ſunt ad faciēda miracula. ſꝫ cauſales rōes ſunt ad faciēda miracula. ergo n̄ eſt idē rō ſemialis ⁊ cālis. Ad qō dōꝫ. ꝙ ꝓprie ſumēdo nō ē idē rō cālis ⁊ ſeminalis. Large autē ſumēdo cālem. omnis ſeialis ē cauſalis. ſed nō omnis cālis rō ē ſemialis. Un̄ facta pria diſtinctiōe poſſumus dicere ꝙ nālis rō referť ad formam. vt ꝙ granuꝫ ex grano. ⁊ ita de alijs. ſeminalis vero ad mām diſpoſitā. vt qō ſit ex putrefactiōe diciť ex rōne ſeminali eē: ſicut rane ⁊ huiuſmodi res fiunt ex ſemialibus rōibus que ſunt in elemētis. nec tn̄ dicunť ex nālibus ꝓprie dictis ſed cōiter. cauſalis vero ad efficientē. ⁊ diciť eſſe in deo qui eſt cā efficiens ad ea q̄ mirabiliter producunť ab ipſo.

Articulus tertius.

A D tertiū quo queriť. vtrū cāles rōnes ſiue primordialeꝫ ſint ī rebus primis ꝯditis ab ip̄o. aut tm̄ ī deo? Et vr̄ ꝙ in rebus ſup gen̄. vi. Queri merito pōt cāles ille rōnes quas mūdo indidit: cū primum ſimul oia creauit: quō ſūt inſtitute. ergo videť ꝙ cāles rōnes ſint in mūdo. i. in primis opibus cōditis. Cōtra. aug. ſup gen̄. vi. hꝫ in ſe quaſdam quorūdā factoꝝ cās abſcōditas ī ſeip̄o: quas rebus creatis n̄ iſeruit. ergo ſūt abſcōdite cāles rationes in deo non ī rebus. Ad hoc vr̄ dōm. ꝙ cāles rōnes dicunť duobus modis. Uno modo cōiter. ⁊ ſic cālis rō diciť eoꝝ que ſūt a deo mediāte natura. Un̄ dicit aug. ī eodē li. miſteriū gr̄e abſcōditū dixit ī mūdo ī quo ſūt abſcōdite rōes cāles oīum reꝝ naturaliter orituraꝝ. Si v̄o cauſalis rō approprieť. diciť eē in deo reſpectu eoꝝ que ſunt ſupra nām: ⁊ nō mediāte oꝑe nature.

Articulus quartus.

Ad quartuʒ quo q̄rit᷑. quot ſunt genera rōnū. Ad qd pōt r̄nderi p hoc qd elicit ex verbis aug. ſup geñ. Dicit. n. ſic. Aliter i v̄bo dei ſūt. vbi iſta ñ facta ſed eterna fcā ſūt. ⁊ ꝫm hoc dicūt᷑ inmutabiles rōnes. put dr ſup geñ. vi. Alit ſe hñt oiuʒ rex incōmutabiles rōes i v̄bo dei. Aliter opa a q̄bus ſeptimo die requieuit. Aliter iſta q̄ ex illis opat᷑. Itē alit ſūt i elemētis mūdi. vbi oia ſimul facta futura ſunt. ⁊ ꝫm hoc vr eē rō cāſis ſiue primordialis i mūdo indita. Aliter i rebus que ꝫm cās ſimul creatas: nō iā ſimul ſʒ ſuo tpe quecūqʒ creant᷑. ſicut fenuʒ fuit prio exortum. ⁊ ꝫm hoc vr dici ſeminalis vel materialis. Aliter i ſeminibus i q̄bus rurſus q̄ſi primordiales cāe repetunt᷑ de rebus ducte quas ꝫm cās condidit. ſicut ꝙ herba ē ex terra. ſemen ex herba. ⁊ hoc vno modo dicit᷑ naturalis. alio mō ſeminalis. ratione materie aptate ſeminalis. ratione nature agentis naturalis.

¶ Articulus quintus.

Ad quintū quo querit᷑. vtrū indite ſint rōnes ſemiales a pricipio creatiōis: ñ ſolū ad opa que ſūt ꝫm curſū nāe: ſed etiā ad miraculoſa. ⁊ vtrū eadē ſit poſſibilitas i ſpecie ad oia opa. Creauit. n. deus in ſex diebus pfectas res: quo ad genus ⁊ quo ad ſpecies. ergo a pricipio erāt poſite i ſpē determiate ad oia fiēda. ergo poſſibilitas ad opa miraculoſa erat a pricipio creata. ¶ Qd aūt ñ ſic. videt᷑ p hoc ꝙ ſi eēt poſſibilitas. ꝫm eā eēt potentia ad actū. cū ergo ñ ſit poſſibile ſic hr. i. cor. i. vbi dicit᷑ ꝙ ſtultā fecit deus ſapiam huius mundi. glo. hāc ſtultā fecit deus: declarādo eē poſſibile: ⁊ faciēdo qd illa ipoſſibile iudicat: ñ erit illa potētia ſiue ptās a pricipio i materia. ¶ Preterea. dicit damaſ. in principio tertij libri. poſt aſcenſuʒ virginis. ſpūſſanctus ſupuenit ſup ipam. ꝫm ſmonē quē dixit angelus. purgās ipam ⁊ virtutem tribuēs ſuſceptiuaʒ diuini verbi ſimul aūt ⁊ generatiuā. Ex quo relinquit᷑ ꝙ potētia ad opa miraculoſa ñ ſūt a principio in m̄ā. Si. n. ſic eēt. quare non diceremus. de virgis pñt fieri ſerpētes ⁊ ecōuerſo. ¶ Itē ꝙ ſint poſite in pricipio ad opa miraculoſa. videt᷑ p hoc qd dicit aug. in exame. vi. li. Si i illis primis rex cauſis quas primitus creator rex inſtituit. nō tm̄ poſuit ꝙ de limo erat formaturus hoieʒ ſʒ queādmodū facturus. vtrū i matris vtero an i forma iuuēculi. proculdubio ſic factū ē vt illic prefixerat. neqʒ enim ptra ſuaʒ diſpoſitōem factū eſt. ſi aūt vim poſuit ibi poſſibilitatis vt hō fieret. vt ſic ⁊ ſic fieri poſſet. ipſuʒ aūt modū quo facturus erat: ſibi reſeruauit i ſua volūtate: nō in mūdi pſtitutiōe ptexit. manifeſtuʒ eſt nō eē hoiem ptra illā rōnem que erat in pria rex pditione. q2 erat ibi ſic fieri poſſe: q̄uis non erat neceſſe ſic fieri vel eē. ex quo relinquit᷑ ꝙ in materia ē poſſibilitas ad opa miraculoſa ſiue mirabilia. Quod ſi ē. aut ergo eadē potētia ad hec opa ⁊ ad alia que ſūt ꝫm curſuʒ nature: aut alia? ⁊ videt᷑ ꝙ alia. q2 nō ē eadē potētia ꝫm naturaʒ ad opa pria nature vel ad prium actū vel ad cōtrariū ordinē nature. ſʒ actus miraculoſus ē contrarij ordinis i fieri ordini nature. ergo ñ ē eadē potētia. ¶ Qd aūt ſit eadē potentia. videt᷑ p hoc qd dicit aug. ſunt cāe ſemiales quas deus mūdo indidit: cuʒ oia prio creauit. ⁊ he querunt tēpus aptum ⁊ ſūt ad naturalia. Sūt etiā cāles ſine tēporis determinatōe. ſicut adam factus ē in virili etate ſiue illo pgreſſu incremētorx. ⁊ he ſunt ad miracula. Verūtamē an cāe tā ad mirabilia faciēnda q̄ȝ ad naturalia. ſint ſimiliter i rebus inſite a principio. an cāe ad miracula de nouo facte ſint in rebus. querit ibi aug. ⁊ dicit augu. ꝙ reſtat ad vtrūqʒ modū vt habiles ſint create: ſiue ad iſtuʒ quo vſitatiſſime res diſcurrunt: ſiue ad iſtuʒ quo tāta miracula fiūt ſicut deo placuit facere. ex quo relinquit᷑ ꝙ eadē poſſibilitas ad hec opa ⁊ etiā ad illa: ſūt in materia. Solutio. dōm ē ꝙ potētia obediētie ad oia opa diuina: ſiue mediāte natura: ſiue pricipio: ſiue voluntate creature. ſiue imediate creata ē a principio. ⁊ eſt eadē potentia obediētie ad omnia opera. ſʒ nō ē potētia i eodē gradu ad hec opa ⁊ ad alia. ſʒ ad alia dicit᷑ potētia in ſcdo gradu vel in tertio. ad opa v̄o miraculoſa poſſibilitas tm̄. ſʒ nō ſequit᷑ ꝙ potentia ſit ad actū. q2 illa poſſibilitas ē ꝫm obedientiā creature. de qua deus pōt facere qd vult. ⁊ ē poſſibilitas paſſiua. ¶ Ad illud v̄o qd obijcit de Io. damaſ. ꝙ potētia data ē virgini ſuſceptiua ⁊ generatiua. ergo prius nō habebat. reſpondet᷑ ꝙ prius nō habebat huius potentiā. ſʒ tamē habebat poſſibilitatem eo modo quo iam dictuʒ ē. vt de ipſa ⁊ i ipſa hoc faceret deus. Potentia aūt que data ē. dicit᷑ potentia aptata. ⁊ ſic intelligendū ē verbū illud ꝙ deus de impoſſibili fecit poſſibile ⁊ de eo qd erat impoſſibile ſimplr fecit poſſibile ꝫm potentiā aptatā. ⁊ ſic ſoluit᷑ qd obijci ſolet d impoſſibili fecit poſſibile. aut enim loquit᷑ de impoſſibili ꝫm nām ſupiorem. aut ꝫm naturā inferiorem: non ſupiorem. q2 ei nihil ē impoſſibile. ſʒ de impoſſibili ꝫm naturā inferiorē. ergo de ipoſſibili ꝫm naturā inferiorē fecit poſſibile ꝫm naturā inferiorem. ergo hoc ē factum ꝫm naturā inferiorem. ⁊ adhuc ē poſſibile ꝫm nām huiuſmodi. Et dicendū ē ꝙ de impoſſibili ſimplr ⁊ ita ſʒ naturā aptatā fecit poſſibile ꝫm potentiā aptatā. Eſt enim potētia actiua: ⁊ eſt potētia ſuſceptiua: ⁊ eſt potētia aptata ⁊ potentia nō aptata. ⁊ potentia actiua taʒ nature inferioris q̄ȝ ſuperioris.

ſuſceptiua aũt nĩſi nãe iſeriorís. Et vez eſt ꝙ qcqd ẽ deo poſſibile ẜm potentiã actiuã. eſt nature poſſibile nõ ſimplr̃ ſʒ ẜm potẽtiam ſuſceptiuã. ⁊ hoc ẽ dicta poſſibilitas. ſʒ nõ ẜm actiuã potẽtiaʒ nec ẜm aptatã. ⁋ Per hoc pʒ ſolutio ad ſequẽs ſcʒ ꝙ hec ꝯcedẽda nõ ẽ. de virgis pñt fieri ſerpẽtes. nec valet. de⁹ õ virgis põt facẽ ſerpentes ⁊c̃. ergo ⁊c̃. eodẽ mõ de hac coſta põt fieri mulier niſi itelligat̃ q̃ſi determiata pricipij ꝯpatiõ e. cui⁹ ẽ rõ cauſalis. ſ. dei. vt cũ dr̃ pluit vel tonat. determinatũ intelligit̃ ſuppoſitũ. ⁊ hoc poſſʒ dici per auctcʒ aug ij. ſenten. di. xviij. ibi. Oĩs curſus nãe ⁊c̃. i fine ibi. Nõ habuit pria rex ꝯditio vt femina ſic fieret, ſʒ vt fieri poſſet. ſ. a deo. ⁋ Ad aliud qd dr̃. ꝙ ñ eadẽ ẽ potẽtia p nãʒ ad actũ nãe. ⁊ ad ꝯ̃uũ actũ nãe. Rñdet̃. ꝙ potẽtia ẜm nãʒ vt eſt rõ ſeminalis ⁊ nãlis. ſũt tm̃ ad actũ ẜm nãʒ: ad illuʒ aũt actũ q ẽ ꝯ̃ nãm. nõ ẽ p modũ actiue potentie. ſʒ p modũ ſuſceptiue. ⁊ ille act⁹ fit i nã ẜm rõneʒ cauſalẽ. ⁊ nõ ẜm naturalẽ vel ſeminalẽ. Uñ dicit aug. ij. ſent. xviij. ibi oĩm ergo rex cãe ⁊c̃. dedit deus naturis. vt ex his hec fieri poſſent. ñ vt nãli motu haberẽt. ⁋ Ad id qd obijcitur qd dic̃ aug. Reſtat vt ad vtrũqʒ habiles ſint create. dõm ꝙ habiles ibi large accipit̃. i. poſſibiles. q2 in ſe nõ ſunt habiles niſi ad actum qui eſt ẜm naturãʒ.

Membrum ſextum.

D ſextum mẽbrum principale huius queſtiõis ſũt tria vidẽda. ẜm tres ei⁹ articulos. ⁋ Primus an ipetrare miracula ſit fidei vl̃ ſpei. ⁋ Secũdus, ẜʒ quẽ articulũ fidei fiat miraculũ. ⁋ Tertius an miracula fiant ad inducendam fidem.

Artculus primus.

D primũ quo querit̃ cui⁹ virtutis ſit ipetrare miracula? ⁊ vr̃ ꝙ ẜʒ motuʒ ſpei. ſic̃ eniʒ dictũ ẽ ſupra i diffinitiõe miraculi. Miraculuʒ ẽ aliqd arduũ ⁊ iſolitũ ſupra facultatẽ exiſtẽs admirãd̃. ſʒ ſpes eſt in i arduũ ſupra facultatẽ. ergo ẜm morẽ ſpei elicit̃ opus miraculoſuʒ. ⁋ Preterea. ſpei ẽ erigi ad ea q̃ ſũt magnitudinis diuine. ſed miracula ꝓprie reſpiciũt magnitudinẽ diuinaʒ. ergo mot⁹ ſpei videt̃ maxie ꝑparatorius ad opus miraculoſuʒ eliciendũ. ⁋ Itẽ hoc idẽ videt̃. per id Ro. iiij. q ꝯ̃ ſpem in ſpeʒ credidit ⁊c̃. glo. ꝯ̃ ſpeʒ prioreʒ ẜm nãm. in ſpeʒ gratie ex dei potentia. ⁋ Qd aũt caritatis. videt̃ p hoc. ꝙ ob mutuã caritatem dei ⁊ hoim factus ẽ filius dei hõ. hoc aũt ẽ miraculũ ſup oĩa mirabilia. caritas eĩʒ ſic̃ dic̃ aug. traxit xp̃m õ celo ad terras. reſtat ergo ꝙ mot⁹ caritatis ẽ principalis vt ꝯſequat̃ opus miraculoſuʒ. ⁋ Qd aũt ſit motus fidei. vr̃ p id Math. ix. ꝯfide filia. ⁊ Marci. ix. ſi potes credere. oĩa poſſibilia ſunt credẽti. Et math. xvij. q̃re nõ potuim⁹ eijcere cũ? dicit eis ihs. pp icredulitatẽ veſtrã. Amen dico vobis. ſi habueritis fidẽ ſic̃ granũ ſinapis. dicetis huic mõti. trãſfer te. ⁊ tranſferet ſe. ⁋ Itẽ hoc ꝓbat̃ p beatã virginẽ Luc. j. beata q̃ credidiſti. glo. apparet mariaʒ nõ dubitaſſe ſʒ credidiſſe. ⁊ iõ fructũ ꝯſecutã eẽ. ⁋ Itẽ p ſarã ad hebre. xi. Fide ſara ſterilis. virtutẽ i ꝯceptõe ſeminis accepit. glo. prius qdeʒ riſit ſed ex gaudio nõ duʒ tñ plena fide. ſʒ poſt v̓bũ angeli i fide ſolidata fuit. ⁋ Itẽ p oppoſitũ idẽ ꝓbat̃. ſ. p dubitatiõʒ zacharie. ſup illõ luc. j. q̃uo fiet iſtud. glo. cur nõ fiunt mute ſara ⁊ maria ſicut zacharias. ſʒ ſara ⁊ maria nõ dubitãt faciẽduʒ qd ꝓmittit̃. ſed moduʒ requirũt. zacharias qui negat ſe ſcire. negat ſe credere. iõ accepit ſignuʒ tacendi. q2 ſigna nõ fidelibus ſʒ ifidelibus fuit. Unde math. xij. gñatio incredula ⁊c̃. ⁋ Ad qd dõm. ꝙ motus fidei principaliter ẽ ꝑparatorius ad eẽ miraculoꝝ. tanq̃ diſpoſitiõ inclinãs deũ ad huiuſmodi opus: nõ ꝙ deus idigeat diſpoſitõne. ſed nos reſpectu ipſius. Rõ aũt videt̃ eẽ. q2 p fidẽ homo grã coopante. de ſeipo facit quaſi miracula. duʒ intelligẽtia ſup ſe ⁊ ſup oẽs rõnes p fideʒ eleuat̃. ⁋ Qd aũt obijcit̃ de motu ſpei vel caritatis. dicendũ ẽ ꝙ illi poſſũt eſſe coopantes. vt magis fiat vel efficacius.

Articulus ſecũdus.

D ſcdʒ quo querit̃. ẜm quẽ articuluʒ fiat miraculũ? ⁊ vr̃ ꝙ ẜm illũ q eſt õ oipotẽtia. p v̓ba illa qbus ẽ vſus angelus ad beatã virginẽ luc. j. nõ erit impoſſibile apud deũ omne v̓bũ. ⁊ ad abrahaʒ Geñ. xviij. Nũquid qcq̃ʒ deo erit difficile. Et in ps. Oĩa q̃cũqʒ voluit fecit. Et ad Ro. ix. volũtati eius qs reſiſtet. ⁋ Itẽ ſup illud Ro. iiij. Nõ cõſiderauit corpus ſuũ emortuũ. cũ iaʒ fere centuʒ eẽt ãnoꝝ. ⁊ emortuã vuluã ſare. glo. non ſine cã hec ⁊ alia ꝯ̃ nãm fecit deus. Ideo enim talia fecit. vt errorẽ auferret. ⁊ ſe oipotẽtẽ deũ omnium demõſtraret. aliqui eniʒ inflati rõne mũdi deuʒ neglexerũt. iõ q̃ mũdo ipoſſibilia ſũt deus fecit. vt q p hec crederẽt ſaluarent̃ dei dñio mãcipati. ⁋ Sʒ videt̃ ꝙ potius ad articulũ icarnatiõis. q2 dicebãt apli Act. iij. In noie ihu nazareni ⁊c̃. Et marci vlti. In noie meo demonia eijcient ⁊c̃. Item q2 nõ ẽ plena fides niſi hec. ⁊ ptinet ad plenaʒ fidẽ. Unde ad hebre. xi. Oportet accedẽtem credẽ ⁊c̃. glo. Sine hac fide nullus vnq̃ʒ potuit ſaluari. tñ hoc ñ ſufficit ad ſalutẽ. ⁋ Sʒ iteruʒ vr̃. ꝙ ad ſpiritũ ſanctũ: q2 digitus dei eſt. de quo magi deficientes in tertio ſigno dixerunt Exo. viij. Digitus dei ẽ hic. ⁊ math. xij. Si autẽ in digito dei eijcio demones. Et luc. xi. porro. ſi in digito dei eijcio demonia. Solutio. dicendum eſt ꝙ

actus fidei ad faciēdū miraculū principaliter re
ſpicit articulum de omnipotentia. ⁊ primo q pri
mus occurrit in ſimbolo. Credo in deum patrē
oipotentē3. ¶ Ad illud autē qđ dñs dicit Mar/
ci vltio. In nomine meo demonia eijcient ⁊c. ⁊
apli ſil'r dicebant. In noie ihu ⁊c. dicendum eſt
hoc eſſe vt manifeſtaretur fides. nō ſolū creato/
ris ſed redēptoris. qđ maxime neceſſariū erat in
eccl'a primitiua: articulus ēt omnipotentie ē. quo
credito facile ꝯſequit' fides aliorū. vt. i. ad Cor.
xiiij. ſuper illud lingue ſunt in ſignum non fideli
bus ſed infidelibus. gl. q credunt oia poſſe deū.
¶ Ad aliud rñdendum. ꝙ in opere miraculi eſt
inuenire. qđ ptinet ad totam trinitatem. Nā effi/
cientia ptinet ad prīs potentia3: modus faciendi
ꝙ. ſ. ſapienter ⁊ ex occultis cauſis ⁊ huiuſmodi
ad filij ſapiam: diſpō in finem vt ꝙ ſit pp aliquā
vtilitatē. ad ſpūſſancti bonitatē. Principalis tn̄ ⁊
primus reſpectus ē ad omnip otētiā. qui appro/
priatur prī. ¶ Ad illud qđ obijcitur đ ſpūſancto.
q eſt digitus. rñdetur. ꝙ hoc nō intelligebāt ma/
gi. q2 non nouerūt phī viſi cogatōe3 ⁊ noym. đ
ſpūſancto nihil nouerunt Act. xix. ſed neq3 ſi ſpi
rituſſanctus ē audiuimus. ſ3 ē ſenſus. digitus dei
hic eſt. i. manifeſte appet ꝙ opus dei ē. digito. n.
demōſtratio fit. ⁊ manifeſtatio deſignatur.

Articulus tertius.

AD tertiū q̄ q̄rit'. An miracula fiant ad
inducēdā fidē. qđ vr̄ p id. j. Cor. xiiij.
Lingue i ſignū ſunt. nō fidelibus ſ3 inſi
delibus. fidelibus q credunt oia poſſe
deū. ſ3 infidelibus nouitate miraculi ad fidē mo
uendum. Et p id qđ habet' ſupra ps. Ut det illis
hereditatē gentiū. glo hec fuit intētio miraculoꝝ
q xps fecit. vt crederēt gētes. Cōtra. colo. j. cer
to ⁊c. glo. certo ꝯ pſidos. adiuuantib⁹ me ſignis
virtutū. ⁊ poſt. labori meo adiungit deus mira/
cula ad ꝯfirmatōe3: ergo non tn̄ ſunt ad iducen
dam fidem. ¶ Preterea. ſicut nō valet fides in/
ducta rōnibus ⁊ perſuaſa. ita nō vr̄ inducta per
miracula: q2 humanus ſenſus. i. viſus pbet expi
mentum. ſed fides nō h3 meritū cui humana rō
i. human⁹ ſenſus pbet expimentū ſicut habet' ſup
illud Hebr. x. p velamē. i. carnē ſuā ⁊ Jo. xx. q2
vidiſti me tho. credidiſti ⁊c. ¶ Ite3 Jo. iiij. Niſi
videritis ſigna ⁊ prodigia non creditis. glo. inſi
delitas eius arguit'. nō credētes ꝙ abſens poſſ3
curare. cu3 deitas vbiq3 ſit. ⁊ ꝯtrario laudat' cen/
turio math. viij. dic tn̄ verbū ⁊ ſaluabitur puer
meus. Unde dominus dixit. Non inueni tanta3
fidem in iſrl'. Solutio. dicendum ē. ꝙ miracu/
lum valet ad vtrūq3. ita tn̄: ꝙ non ſit per modu3
medij. vt rōnes ad inferendam ꝯcluſionē: q2 nul
lum medium interuenire debet. niſi prima veri/
tas cui. ppter ſe creditur tn̄ miracula poſſunt va/
lere per modū diſpōnis pparatiue ad introdu/
cendū fidem vt ſeta introducit filum. que diſpo/
ſitiones ſunt i eſtimatiua tn̄. ſ3 fides imediate h3
ꝯiungi cū prima veritate. Et hoc ē qđ dicit Ric.
de ſancto victore. Innumera miracula in his q̄
diuinitus fieri pn̄t. nobis fidē faciunt. ⁊ dubitare
nō ſinunt. vtimur in eoꝝ atteſtatione ſiue ꝯfirma
tione ſignis, ꝑ argumētis. pdigijs ꝑ expimētis.
vtinā attēderēt iudei. aduerterēt pagani. cū quā/
ta ꝯſcie ſecuritate ꝑ hac pte ad diuinu3 iudicium
poterim⁹ accedere. Nōne cū omni fiducia deo
poterimus dicere. dñe ſi error ē. a teipo decepti ſu
mus. Nā iſta in nobis tātis ſignis ⁊ pdigijs cō/
firmata ſunt. ⁊ talibus: que non niſi a te fieri pn̄t.
Sed iterū querit'. an hoc ptineat ad fidem in/
formē vel ad virtutē? ⁊ videt' ꝙ non ad informē:
q2 fides ſine opibus nō ſolū iſirma ē ſ3 mortua.
vt habetur Jaco. ij. ⁊. j. Corin. xiij. Si habuero
oēm fidem ita vt montes trāſferā. caritatē aūt nō
habeā nihil ſum. Et dicendum. ꝙ nō exigit' ꝙ ſit
virtus. qđ pbatur p id qđ habetur Math. vij.
multi dicent in illa die. dñe. nōne in noie tuo de/
monia eiecimus ⁊c. glo. monet ne a talibus deci
piantur. putātes ibi eſſe inuiſibilē ſapiam vbi eſt
viſibile miraculū. ſil'r eſt i ſacramento baptiſmi:
vbi ſacerdos tāq̄3 miniſter n̄ facit niſi pparatōe3
q̄ntum ad exteriora. ſ3 ſolus deus opatur qđ eſt
interius. ſ. remiſſionē culpe. ⁊ impreſſionē caracte
ris: ibi aūt non requirit' q̄ntū ad ſubſtātiā digni/
tas. ⁊ bonitas ſacerdotis. q2 eque miniſtratur p
indignum ſicut per dignum. Eodem mō hic ⁊ i
omnibus alijs que ſūt opa dei: ⁊ p hoc appet ꝙ
opus dei eſt ⁊ nō hois. hō aūt inuocat dei virtu
tem in fide l3 nō virtute: ⁊ dñs opatur. ⁊ hec. in
uocatio non eſt queda3 pparatio ſiue pparatiua
diſpoſitio ⁊ ideo non eſt magnum illi. licet ma/
gnum in ſe ſit. q2 opus dei. vnde ibide3 glo. ecce
non magni eſt virtutes operari.

Queſtio. xliij. de preſtigijs ⁊ miraculis magorum.

SEquitur queſtio đ miracul' magoꝝ ⁊ pſti
gijs. ¶ Querit' ergo prio vtꝝ
facta ſint ſm veritate3 aut ſm
fantaſiā. ¶ Scđo qđ faciant
dmones i his miracul'. ¶ Ter
tio ſi h3 fātaſiā. vtꝝ i illa ꝯluſiōe eēt imutatio v̄tut̄
cognoſcitiue iterioris vel exterioris. vl' cui⁹ alt'⁹ rei.

Membrum primu3.

CIrca primū vr̄ ꝙ illa miracula fuerūt
ſm v'itatē. Dicit. n. glo. ſtrabi ſup illud
Exod. vij. vocauit pharao ſapientes
ꝙ dmones diſcurrūt p mundū. ⁊ ſemina3 diuer/

ſa colligūt. ⁊ ex eoꝝ aptatōe pñt ꝓ;ꝑe diuerſe
ſpēs. ⁊ hec ſunt ṽba gloſe. Dū ꝑ incātatōz dmo
num malefici aliqd efficere conant. diſcurrūt per
mūdū ⁊ ſemina ſubito eorū de qbus hic agit of-
ferūt. ſicqꝫ ex illis ꝑmittēte deo. nouas ſpecies re
rū ꝓducūt: ſi ergo ſꝫ miniſteriū dmonū opaban
tur magi. vr̄ ꝙ veritas fuit in opibꝰ illis. ¶ Pre
terea dī Exo. vij. ꝙ cū ꝓieciſſet aaron virgā. vſa
ē in colubrū. ⁊ poſtea ſeqt̄. ꝙ fecerūt magi ꝑ in-
cantatōes ſuas ſilr̄: ſi ergo mutatio virge aaron
ṽa mutatio fuit in colubrū: ⁊ mutatio virge ma-
gorū in dracones ṽa fuit mutatio. aut diceret rō
ꝙ ſilr̄. ¶ Preterea dī Exo. vij. ꝙ deuorauit vir
ga aaron virgas eoꝝ. Si ergo deuorari ñ ꝯuēit
niſi ṽo aiato vr̄ ꝙ nō fuit fantaſia ſolū i mutatōe
virgaꝝ magoꝝ. Cōtra. tpe antixpi maior erit
ꝑtās dyaboli ꝙꝫ nūc ſit. tūc. n. ſoluet ipſe. ſicut dī
Apoca. xx. ⁊ ēt. ij. theſſa. ij. ꝙ aduētꝰ antixpi erit
ſm opationē ſathane. in oi virtute ⁊ ſignis ⁊ ꝓ-
digijs. ſed tunc ſigna ſathane falſa erunt ⁊ nō ṽa.
⁊ hoc pꝫ ꝑ hoc qđ ibidē dī. ſignis ⁊ ꝓdigijs mē
dacibus. Et ēt aug. in li. de ciui. dei: tūc ſoluet ille
ſathanas. ⁊ ꝑ illū antixpm in oi virtute. lꝫ mira-
biliter tñ mēdaciter opabit. ⁊ mortales ſenſus ꝑ
mēdacia decepturus. Ex quo appet. ꝙ mēdaci-
ter opabuntur demones. Sꝫ ꝯſtat ꝙ ꝑ virtutē ſa
thane opabunt magi. hoc. n. appellat aug. ꝑ pri-
uatos ꝯctus in li. lxxxiij. q. ergo maxime mō nō
ſunt miracula illa niſi fantaſtica. ¶ Itē ſup illud
Exo. vij. Vocauit pharao ſapiētes i pricipio il-
lius glo. q̄ ſupra obiecta ē. dicit. n. ſtrabus. Sciē-
dum ꝙ dyabolicis figmētis ſpectātiū oculos de
ludebāt. vt res in ſua nā manētes aliud viderent
ex q̄ vr̄. ꝙ fantaſtica tñ erant illa miracula. Itē
querit. cū magi ex virgis fecerūt ſerpētes. miſte-
rio demonū colligētes ſemina. Utrū illud dbuit
dici miraculum. ⁊ vr̄ ꝙ ſic: ſi. n. ex pluuia ſiue aq̄
nālr̄ fiat vinū ꝑ putrefactiōez in ſtipite. ponamꝰ:
ita: tñ cū deus ſubito de aqua fecit vinū. miracu-
lū dī Jo. ij. ergo ⁊ ſimiliter ſi naturalis eſſꝫ ordo
vt ex virgis illis magoꝝ ꝑ appoſitōez ſeminū. ꝑ
ſucceſſionem tempoꝝ opante nā: tamen cū illud
ſubito factū eſt: videt miraculū fuiſſe. ſaltē ꝙꝫtum
ad modū faciendi. non. n. vr̄ poſſe natura ad fa-
ciendū mutatōez illā. i nō ꝑſpecto tpe: dī. n. ibi.
ꝙ verſa ē virga moyſi in colubrū. ⁊ ſtatim ſub-
ditur. ꝙ magi fecerunt ſilr̄. nec aliqua mora tpis
legit interceſſiſſe i eoꝝ opatōibus. ¶ Sed contra
miracula ſol'a dicuntur illa que ꝯ nām vel ꝯ ſoli
tum curſum nāe fiunt. ſed hec nō fuerunt ꝯ nām.
ergo nō fuerūt dicēda miracula. ꝙ aūt nō fuerūt
ꝯ nām facta. patet per auctoritatē augu. in lib. de
mirabilibus ſacre ſcripture vbi dicit. Omnium
eoꝝ que deus fecit ꝑ moyſen ⁊ aaron nihil ꝯtra
nām factū eſt. Rane enim de aquis ⁊ ciniphes d
puluere oriuntur. ¶ Preterea in eodē li. dicitur
ꝙ aq̄ i ſanguinē nō ꝯ nām ṽſa eſt. ſed qđ in alijs
rebꝰ deo iubēte ꝑ tps fieret. ꝓtinus efficit. So
lutio. mutatio virge aaron i ſerpētē ṽe fuit facta.
ſilr̄ ⁊ mutatio virgaꝝ magoꝝ in dracones facta
eſt ṽe ⁊ ñ fantaſtice tñ. ſiue collectōe ſeminū ſiue
aliter ſm ꝙ vult aug. ⁊ multū innit aug. illi ṽbo
qđ dī. ꝙ duorauit virga aaron ⁊c. deuoratio. n.
reſpectu fantaſticoꝝ tñ ꝓprie nō diceret. Sꝫ bñ
obijcit aug. ꝯ ſeipm: ſi. n. ṽi fuerūt dracones. q̄re
ergo nō dicit deuorauit virga aaron dracones
eoꝝ: imo dicit virgas. ex hoc. n. magis vr̄ ꝙ fue
runt fantaſtici dracones: qđ ſi diceret. tūc ēt ipſe
ꝯ obijcit: qm̄ ſi ꝑꝑ iſtō ṽbū diceret. ꝙ nō fuerūt
ṽi dracones: eodē mō poſſꝫ dici. ꝙ virga moyſi
nō ē mutata i veꝝ colubrū. Dicit. n. ꝙ duorauit
virga virgas. ⁊ iō ꝯcludit in fine. ꝙ iſtud dictuꝫ
fuit initialr̄ ⁊ finalr̄. qr videlicet ex virga moyſi
factus ē ſerpēs ſiue coluber. ⁊ i virgā redijt. Uñ
⁊ initialiter ⁊ finalr̄ fuit virga: virge ſilr̄ magoꝝ
mutate ſūt i dracones. Uñ initialr̄ ⁊ mālr̄ potue-
runt dici virge. Utrū aūt dracones redierūt i vir
gas. hoc nō diffinimꝰ: tñ ſi ñ redierint pōt expo-
ni illud deuorauit virga aaron virgas eorum. i.
abſtulit eis ꝑtātem redeundi i virgas: qr ⁊ ſi aliq̄
mō eſſꝫ ordo nālis vt ex virgis fierēt ſerpētes. ñ
tñ erat ordo nālis in ꝑtāte demonū ad regreſſuꝫ
ecōuerſo. vt dracones redirēt i virgas: dicimus
tñ ꝙ i illis miraculis fuit mēdaciū. Si tñ i mēda
cio itelligant hec duo. ſ. falſitas cū intētōe fallēdi:
nō fuit ibi mēdaciū ꝙꝫtū ad falſitatē. lꝫ ꝙꝫtum ad
intentōez fallēdi: videbat. n. ꝙ ⁊ hoc forte ēt iten
debant ipſi. ꝙ opa ſua iubēte deo ꝓcederēt. ſicut
⁊ opa moyſi: ⁊ ꝙꝫtuꝫ ad hoc erit mēdaciū in oi-
bus ſignis antixpi. Intēdet. n. decipe homines ꝑ
miracula ſua. ⁊ facē credere non dñm eē dñm: ⁊
ꝙꝫtū ad hoc ſigna illa eē mēdacia. ij. theſſa. ij. Et
ſic itelligit qđ dicit aug. ꝙ mēdaciter opabit: ni-
hilominus tñ ſuberit ṽitas in miraculis eius. ali
quādo ex ꝑte rei. ⁊ aliqñ falſitas: ⁊ ꝓpt̄ hoc bñ
dicit apoſtolus ꝙ i omni virtute erit operatio ſa
thane in ipſo. tum per mutationem veram. tum
per illuſionem ſolam. ¶ Qđ autē obijcitur de gl.
ſtrabi: dicimus ꝙ nō dicit illud aſſertiue. ſed ma
gis ſm opinionē. vel quaſi ex argumēto. ⁊ hoc
patet ex eo ꝙ ipſe diſtīgit illaꝫ opinionē ab alia
opione aug. q̄ dicit ꝙ ṽa fuit mutatio. vñ dicit. ꝙ
ſic fuit vel ſic. Argumētū ṽo forte ſumpſit ab eo
qđ dicebat poſt. ꝙ deuorauit virga virgas ⁊ nō
dracones. dyaboli. n. nō faciūt niſi quatenus ꝑ-
mittuntur a deo. Uñ augu. de ciui. dei. ſicut mali
hoies in terra. ſic illi. ſ. demones. non oia que vo
lunt facere pñt. niſi quātum iſtius ordinatōe ſinū
tur. cuius iudicia plene nemo ꝯphēdit. iuſte ne-
mo rephēdit. Strabꝰ aūt forte ñ credebat. ꝙ hoc
eſſꝫ eis ꝑmiſſū. imo eſſꝫ fantaſticū tñ. ſꝫ hoc non
crēdimꝰ. In toto. n. exodo nihil legit d huiuſmōi

fātaſia.ı̄mo.viij.exo.legiꝛ ꝙ cū non poſſēt magi
e ducē̄ ciniphes.tūc dixerūt digit⁹ dı̄ ē h.⁊ ita cū
ñ aū̄ fecerūt.credim⁹ magis ꝙ ipſi ṽe fecerūt ſer
pētes ⁊ ranas cū aug.q̄z illuſorie tm̄.Ex his pt
videri dr̄ia bonoꝝ miraculoꝝ ⁊ maloꝝ.Mala
n.miracula ſēp ad deceptōꝫ ſunt ⁊ ad ſubuerſio
nem vidētiū:bona ṽo miracula dico.⁊ ſi fiant ꝑ
publicā iuſticiam ſiue ꝑ ſigna publice iuſticie.ſūt
ad eruditōꝫ eccl'e ⁊ credētiū.vñ ſuꝑ illō Marci
vltio.ſigna eos q crediderit ⁊c̄.gl.hec i exordio
ı̄ eccl'a fuerūt.vt fides nutrireꝛ miracul'.fide aūt ec
cleſie iā ꝯfirmata:nō ſūt neċia.Eſt ēt alia dr̄ia inꝛ
hec ⁊ illa miracula.qm̄ bona miracula oīa q̄ in
veteri lege facta ſūt.ſigna fuerūt miraculi alicui⁹
ſiue mirabil' fiēdi i aduētū xp̄i.ſicut ſacr̄a veteris
legis ſigna fuerunt ṽitatis future i tp̄e gr̄e.⁊ hoc
dicit glo.ſuꝑ illud pſ.declaratio ſermonū tuoꝝ
illuminat ⁊c̄.Mala ṽo miracula nulli⁹ boni futu
ra ſigna fuerūt ſm̄ ꝙ huiuſmodi.¶Ad illud ṽo
qd̄ q̄riꝛ.vtꝝ illa oꝑa magoꝝ dicēda ſunt miracu
la vel nō.dicim⁹ ꝙ miracula pn̄t dici q̄ztū ad reꝫ
factā vel q̄ztū ad modū faciēdi.Quātū ad rē fa
ctā ⁊ nō ſolū q̄ztū ad mōꝫ faciēdi.dr̄ miraculū.
qn̄ ſuſcipiēs nullū ordinē nālē hꝫ ad ſuſcipiedū:
vt cū cec⁹ fit vidēs.vl' cū ṽgo manēs ṽgo parit.
Quātū ad modū faciēdi tm̄.⁊ nō q̄ztū ad rē fcāꝫ
dr̄ miraculū cū id qd̄ mutaꝛ i alteꝝ.hēbat quēdā
ordinē nālē ad illō:⁊ ſi nō poſſꝫ fieri mutatio illa
ſꝫ nāꝫ i tā parua mora.ſicut fit ꝑ miraculū.vt cū
ex aq̄ fit vinū.vel ex ṽgis ſerpētes:erat.n.aq̄ poſ
ſibilitas q̄dā ſm̄ nāꝫ.vel ꝑ tp̄is ſpacia poſſꝫ mu
tari in vinū.⁊ i virgis ſil'r vt poſſent mutari i ſer
pētes tp̄is dilatōe.⁊ ſic loquūꝛ auctoritates aug.
de mirabilib⁹ ſacre ſcripture.ꝙ nihil eoꝝ q̄ de⁹
fecit ꝑ moyſen ⁊ aaraon.ꝯ nāꝫ factū ē.i.ñ ꝯ poſ
ſibilitatē nāe quodāmō ordinate ad illa.ſꝫ q̄ztuꝫ
ad modū faciēdi.videlꝫ vt ꝓtinus fiat.qd̄ ꝑ nāꝫ
fieret ſucceſſiue.Sꝫ adhuc iſte mōus faciēdi du
pliciter ṗt ē.Pōt.n.fieri ſubito.i.i inſtāti.⁊ ſic
fit a diuina ṽtute:⁊ tūc ē dōm miraculū:vel pōt
fieri repēte.i.i tp̄e.ſꝫ quaſi i ꝑceptibili.⁊ hoc mō
re uera ñ ē miraculū dōꝫ.ſꝫ reliquū vel ṗcedēs.
ſꝫ mirabile tm̄.verūtamē q2 nō poſſum⁹ diſtiguē
qn̄ huiuſmodi fiūt repēte vel ſubito.iō ꝯfūdim⁹
nomē miraculi ad vtrūq3.vt dicam⁹ tuꝫ hec que
fiūt repente tū illa que fiūt ſubito miracula.ſicut
etiā dicimus miracula illa q̄ ſunt q̄ztum ad rē fa
ctam.de q̄bus diximus prius:⁊ ſm̄ hoc cōiꝛ ac
cepto miraculo.ad has tres dr̄ias diuidit aug.i
li.lxxxiij.q.ꝙ quedam miracula fiunt ꝑ publicā
iuſticiā.quedā ꝑ ſigna publice iuſticie.q̄dā ꝑ pri
uatos ꝯtus:tn̄ ſi vellemus ſtricte ⁊ ꝓprie mira
cula accipe.ſola poſſent dici miracula q̄ ſubito fa
cit dn̄s.in illis.n.nulla eſt preparatio req̄ſita aū̄.
abſq3.n.vllo admiculo mutat de⁹ res ſubito qn̄
vult.i miraculis aūt magoꝝ reqrebaꝛ q̄dā ṗpa
ratio ſicut collectio vel aptatio ſeminū.vel aliq̄d
huiuſmodi.⁊ iō non ita ṽe ſunt miracula.

Membrum ſecūduꝫ.

AD ſcōm quo queriꝛ.q̄d faciāt demo
nes i his miraculis.vtruꝫ.ſ.ṗparēt tm̄
mām ad forme receptōeꝫ ⁊ formā nō
inducāt:aut cū ṗparatōe materie idu
cant formā nouā.¶Qd̄ aūt faciāt vtrūq3 vr̄.cō
ſtat.n.ꝙ plus pōt angelus bonus ſiue malus q̄z
nā iferior iſtoꝝ corruptibiliū.ſꝫ ꝯſtat ꝙ nā iferi
or nō ſolū ṗparat māꝫ ſꝫ ēt formā iducit.falſa.n.
fuit illa opio q̄ ponebat formas nāles oīno a da
tore extra:q2 ſm̄ hoc nō eſſet dr̄ia nāe diſponē
tis ad formā pure nālem.⁊ diſponentis ad aīaꝫ
rōnalē ſi hoc eſſꝫ a datore extra.ſicut ⁊ illa:ergo
⁊ dyabolus i ſuis oꝑibus miraculoſis nō ſoluꝫ
inducit mām.ſꝫ ēt inducit formaꝫ miraculoſam.

Sꝫ ꝯ eſt.qm̄ de angelis ſiue bonis ſiue malis
vult dicere augu.ꝙ ipi creatores non ſint.vnde
iij.de tri.dicit.ſicut nec parentes dicimus creato
res hominū.nec agricolas fruguꝫ.q̄uis eoꝝ ex
trinſecus adhibitis motibus iſta creāda dei vir
tus interi⁹ oꝑeraꝛ:ita nō ſolū malos ſed nec bo
nos angelos phas ē putare creatores.ſꝫ ꝓ ſubti
litate ſui ſenſus ⁊ corꝑis ſemina iſta rerū nobis
occultiora nouerūt ⁊ ea ꝑ ꝯgruas ꝯtēperatiōes
elemētoꝝ lateniꝛ ſpergūt atq3 ita gignandaꝝ rerū
atq3 accelerādoꝝ incremētoꝝ ṗbent occaſiones
⁊ accipit hic aug.creare ꝓ iductōe forme vltie.
qd̄ pꝫ ꝑ hoc qd̄ dicit.ṗbent occaſiones gignāda
rū reꝝ.creatōi.n.ꝓprie dicte.nulla ṗbeꝛ occaſio
vel adminiculuꝫ.Si ergo dicit ꝙ angeli nō ſunt
creatores.hoc mō dicta creatōe ſicut diximꝰ pꝫ.
ꝙ nō inducūt angeli neq3 boni neq3 mali formā
aliquā in rē aliqua. Solo dicim⁹ ꝙ demones
ṗparant mām tm̄.nec formā inducūt:nec ē ſil'e d
angelo ⁊ nā.Et ſi.n.angelus plus poſſit ſimpl'r
q̄z nā iſtoꝝ corruptibiliū.tn̄ in eo ꝙ ē inducē for
mam ſilem in ſpecie vel in genere forme ipſius
agentis.plus pōt nā q̄z angelus.hoc.n.fuit indi
tum nāe:vt ſm̄ vim ꝓpagatiuā poſſet inducē for
maꝫ ſimilē in gnē vl' in ſpecie ipi agēti iducē.di
co in ipſo ſuſcipiēte.angelo aūt tale nihil indituꝫ
eſt.vt vel ſil'e ſibi.vel ēt ſil'e illi circa qd̄ agit poſ
ſit inducere in aliqd̄ ſuſcipiēs.Vñ iſta rō peccat
ſm̄ quid ⁊ ſimpl'r:⁊ ſi.n.ſimpl'r plus pt angelus
non tamen quo ad hoc:tamen ſimpliciter loquē
do.plus dicitur poſſe angelus q̄z nā:q2 in plura
poteſt:⁊ etiam in diſpoſitione materie reſpectu
forme inducende.plus pōt q̄z natura poſſet q̄z
tum ad duo.poteſt enim accelerare materiaꝫ ex
collectione ſeminum ⁊ congregatione ex diuer
ſis locis.quod non poſſet natura.poteſt etiam
accelerare diſpoſitiones illas.vt citius producā
tur forma vltima q̄z produceretur.ſi relinqueret

ſibiipſi in operãdo. ⁊ ſic fuit i draconibus mago/
ruꝫ. Vñ draco ſiue ſerpens potuit fieri tripl'r. vel
ex putrefactõe per opationẽ ſolis agẽtis: vel ali/
cuius corporis ſupceleſtis. ⁊ hec opatio dicitur
pure nãlis. ⁊ ſi non ſit ibi agens omegeneũ. i. ꝙ
agat ſm ſimilitudinẽ forme i genere vel i ſpecie.
tñ agẽs vniuerſale ſicut ſol ipe: vel huiuſmõi i ge/
rit ibi ſimilis viceꝫ. vel operãtis ſꝫ huiuſmõi ſili
tudinẽ. Eſt aliꝰ modus ꝓducẽdi ſerpẽtes repẽte.
⁊ hic ẽ mirabilis. ⁊ hic fuit i miraculis magorũ
ꝑ opationẽ ſathane. nõ tñ dicit̃ hic modus crea/
tio. q2 nec ſubito ſit nec ex nihilo. Eſt tertius mo
dus quo fit ſubito. ⁊ tũc ẽ plene miraculũ. qȯ fit
virtute diuina. ſicut fuit i ſigno moyſi. ¶ Sꝫ obij/
cit̃. q2 ſup illud ps. inuiſſiões ꝑ ãgelos malos. ibi
dicit gl. ꝙ ea que mirabil'r facta ſũt malis ãgelis
tribuere nõ audemus. qȯ ſi verꝝ ẽ: mali ãgeli nul
la mirabilia vel miracula debẽt dici facẽ. ¶ Ad
qȯ dicẽdũ ꝙ quedã ſũt miracula maioris digni/
tatis quedã minoris. ⁊ appellamus maioris di/
gnitatis que ſũt ad ꝓbationẽ. vl' exercitiũ iuſtoꝝ
ſpecial'r. ⁊ ſi hec ita fiãt: tũc poſſumus dicẽ ꝙ bo
nis ãgelis attribuẽda ſũt ⁊ nõ malis. Miracula
vȯ mĩoris dignitatis appellant̃. cũ ſũt ſigna q̃daꝫ
miſterio creature tñ. ad iferẽdã penã aliquã his
q̃ meruerũt. ⁊ dico tñ ad excludẽdũ aliũ reſpe/
ctũ: ſicut iam videbit̃. De illis ergo que ſunt mi/
noris dignitatis loq̄tur aug. de illis que ſũt ma/
ioris dignitatis loquit̃ glo. ⁊ nõ de illis que ſũt
mĩoris dignitatis. illa. n. bñ attribuũtur malis an
gelis. ſicut videlicet opatio draconũ ⁊ ranaꝝ i ſi
gnis magoꝝ. ⁊ hoc exp̃ſſe dicit eadẽ glo. dicit. n.
Poſſumus. n. ſine dubitatõe malis ãgelis attri/
buere mortes pecoruꝫ mortes primogenitoꝝ ⁊
obduratões egiptioꝝ. Vñ ſicut iſta opatio intra
fuit a malis ãgelis. ita ⁊ pene exhibite ꝑ ea extra
fuerũt ab eiſdẽ demonibꝰ. talia aũt fuerũt illa mi/
racula: q̃ nos attribuimꝰ malis ãgelis. Nec ob/
ſtat ſolutõi iſti de ſubuerſiõe ſodomoꝝ. gen. xix.
poſſꝫ. n. obijci. ꝙ ibi fuit pena iflicta peccatoribꝰ.
tñ nõ ꝑ ãgelos malos facta ſũt ſigna illa ſicut di/
cit glo. ibidẽ. Ad qȯ dicimus. ꝙ ſigna illa ⁊ ſi fue
runt peccatoribꝰ iflicta. nõ tñ erat ſtatus illoꝝ ſi/
gnoꝝ. vt videlꝫ eẽt ordo ſignoꝝ illoꝝ ad culpam
p̃cedẽtẽ tm̃. imo vlterius fuerũt illa ad ꝓbatõem
ipſiꝰ loth ⁊ ſuoꝝ. ⁊ exercitiũ ⁊ iſtructionẽ. ⁊ q̃ꝫ/
tuꝫ ad hoc fuerũt ſigna maioris dignitatis. ⁊ iȯ
debuerũt fieri ꝑ ãgelos bonos ⁊ ñ ꝑ malos. Qȯ
aũt in eiſdẽ ſubiectis creaturis fiãt ꝑ ãgelos bo/
nos ſigna maioris dignitatis. ⁊ ꝑ malos mino/
ris. nõ ẽ admirãdũ. dicit. n. ibi gl. ꝙ ſicut bonus
hõ ⁊ malus vtunt̃ eiſdẽ ſignis i ſilibꝰ. ſ. terra aq̄
aere ⁊ igne. vnuſqſqꝫ ꝓ mȯ ſuo. ita boni ⁊ mali
ãgeli vtunt̃ eiſdem. ꝓut cuiqꝫ opus ẽ ⁊ ptãs. que
ptãs maior ẽ angelis q̃ꝫ hoibus. ⁊ angelis bõis
q̃ꝫ malis. Vñ ex hoc patet. ꝙ boni ⁊ mali angeli

differẽter p̃nt opari circa iſtas creaturas. ſm ma
iorem ⁊ minorẽ ptãtem ipſis datã. ⁊ ẽt ſm ꝙ ad/
iuuãtur a deo vel ꝑmittunt̃ differẽter.

Membrum tertiũ.

Viſo quõ fiãt miracula magoꝝ qñ ſiũt
ſm vitatẽ. ꝯñter mẽbro t̃tio q̃rit̃ d mi/
rabilibꝰ factis ſꝫ deluſionẽ tñ ⁊ fãta/
ſiaꝫ. Et hꝫ tres articulos. ¶ Primus
q̃rit qd imutẽt demones i huiuſmodi deluſiõibꝰ.
¶ Scȯs vtrũ bõi ãgeli plus poſſint facẽ miracl'a
q̃ꝫ mali. ¶ Tertiꝰ vtrũ bõi xp̃iani poſſint facẽ mi
racl'a ꝑ publicã iuſticiã. Et qd ſit publica iuſticia.

Articulus primus.

Ad primũ quo querit̃ d mirabilibꝰ fa/
ctis ſm deluſioneꝫ tñ ⁊ fantaſiã. Aut
eiꝫ i huiuſmõi dluſiõibus ſit mutatio
ex ꝑte rei viſibilis. aut ex ꝑte vidẽtis.
Si ex ꝑte viſibil' aut i q̃litate. vt qȯ ẽ albuꝫ faciat
dyabolus eẽ nigruꝫ. vel i quãtitate: vt qȯ eſt ma/
gnũ faciat ꝑuuꝫ. vel i ſubſtãtia: vt qȯ ẽ homo faci
at aſinũ. vel ſꝫ ſitũ: vt qȯ ẽ ꝑiſius faciat eẽ rome.
tũc in his nõ ẽ fãtaſia tñ imo veritas. Si ergo di
cit̃ dluſio fãtaſtica appitio tm̃. nõ erit ibi mutatio
ex ꝑte viſibilis: ſꝫ ex ꝑte vidẽtis. tũc aut erit imu/
tatio ex ꝑte virtutis itra. aut i ipſo organo extra.
aut ponet̃ defectus virtutis ſolũmȯ organi. vt ñ
poſſit ꝯprehẽdere qȯ obiectũ ẽ. vt cũ ꝓpter debi
litatẽ viſus appet vna cãdela due. Si ẽ imutatio
organi. vtpote imutat ipe dyabolus hũoris oculi
vidẽtis: vl' tunicas oculi. vt ñ poſſit rẽ videre ſicͭ
ẽ. tũc cũ ipm organũ viſus ſit res nobilior q̃ꝫ res
ſubiecta extra. aut ſaltẽ eque nobilis. ſicut dicebat̃
vere miraculũ ⁊ nõ fãtaſia tñ. qñ imutabat rem
obiectã extra. ita dicet̃ vere miraculũ ⁊ ñ fãtaſia
quãdo imutabat organũ. Et eodẽ mȯ põt obijci
ſi dicat̃. ꝙ nõ imutat organuꝫ ſꝫ virtutẽ. ⁊ hoc ſi
ue dicat̃ de virtute q̃ ẽ itra ſm ꝙ huiuſmõi. ſiue d
virtute ſꝫ ꝙ ẽ ꝯiũcta organo extra. Cũ. n. huiuſ/
mõi v̓tutes nobiliores ſint q̃ꝫ ipa organa. adhuc
nobilior erit imutatio eaꝝ ſm virtutẽ. q̃ꝫ imutatõ
organi ſiue reruꝫ extra obiectaꝝ. Si ãt ponat̃ ibi
purus defectus ſiue organi ſiue v̓tutis. tunc ſicut
nullũ ẽ miraculũ cũ viſus dbilis credit duas cã/
delas eẽ: vbi ẽ vna tñ. ita nullũ oĩno erit ponẽdũ
miraculũ i deluſiõibus demonũ. Sꝫ ꝯ. aug. in
li. de aĩa ⁊ ſpũ. ⁊ ſil'r ꝑt hẽri ex li. de ciui. dei. vbi
ita dicit. Quedã muliercule poſt ſathanã ꝯuerſe.
illuſiõibꝰ ⁊ fãtaſmatibꝰ ſeducte. credũt ſe ⁊ ꝯfitẽt̃
nocturnis horis cũ dyana paganoꝝ dea. ⁊ cũ he
rodiade ⁊ inumera mulieꝝ multitudie eq̄tare. ea
rũqꝫ iuſſiõibus obtẽperare. Ipſe nãqꝫ ſathanas
q̃ trãſſigurauit ſe i ãgeluꝫ lucis. cũ mẽtẽ cuiuſqꝫ
muliercule cepit. ⁊ hãc ſibi ꝑ infidelitatẽ ſubiuga
uerit. illico diuerſaꝝ perſonaꝝ ſpecies ⁊ mentem

quā captiuaȝ tenet in ſōnis deludēs.mō leta. mō
triſtia.mō cognitas.mō icognitas pſonas oſten/
dens.p deuia queqȝ deducit. ⁊ tn̄ ſolus hec patit̄
ſpūs iſidelis.vt nō in aīo ſed i corpore opinat̄ ve
nire. Jdcirco nimis ſtultus ⁊ ebes ē.q hec oīa
que i ſpiritu ſūt.accidere arbitrat̄ in corpore. Si
ergo ita facit dyabolus i ipa imaginatiua dormiē
tiū q̄dā mira.ſicut dicit aug.añ pdictā auctorita/
tē. ⁊ hoc deludēdo imaginatiuā.q̄ potētior eſt q̄ȝ
ſenſus extra.videt̄ q ⁊ mira q̄dā p deluſionē poſ
ſit facere i ſenſu extra. Occaſiōe ēt huius q̄rit̄
vlterius.vtrū dyaboli cuȝ ita deludūt imaginati-
uā.offerāt formas nouas imaginatiue.vel n̄ ſolū
offerāt ſȝ ēt ip̄imāt.aut ſi nō ip̄imūt nouas ſal/
tē ipreſſas trāſformēt? Si offerūt tn̄ ⁊ nō impri
munt,ergo cū ad ſolā oblationē ſpēi n̄ ſequat̄ co
gnitio.imo opȝ fieri vnionē ſpeciei cognoſcibi/
lis ad cognoſcitiuū. ad hoc vt fiat cognitio. vbi
āt n̄ ē iudiciū nō ē dluſio.tūc nulla ē deluſio i ope
ribus eoꝝ. Si dicat̄ q ipas imaginatiue ip̄imūt
ſiue ip̄eſſas trāſformāt: eadē obiectio ē.tunc eiȝ
poſſent i imaginatiuā.qd̄.n.ip̄imit: pōt in illud i
qd̄ ip̄imit ⁊ qd̄ trāſformat. Sed nō videt̄ q poſ
ſint in imaginatiuā demones.eadē.n.ſubſtātia eſt
rōalis aīe ⁊ ſenſitiue. ⁊ dico ſenſitiuā q̄ ꝯp̄hē/
dit ⁊ imagiatiuā ⁊ oēs huiuſmōi potētias. ſicut
dī i li.de ebdomadibus ⁊ de eccl'aſticis dogma/
tibus. Si ergo nō pn̄t demones in rōalē nec in
imaginatiuā. Solutio.dicimus q q̄dā dluſio/
nes ſūt abſqȝ dmonibus. ſola agitatōne hoīum
oſtendētiū ⁊ occultātiū.ſicut ē in trāſiectoribus.
Aliqn̄ ēt ſine aliqua virtute demonis ē aliqua de
luſio.virtute quorūdā corpoꝝ mineraliū. que q
hn̄t pn̄t ſm quādā virtutē huiuſmodi corpibus
inditā reȝ oſtēdere ſiue appere facere.nō ſicut ē.
⁊ tūc re uera nō ē falſitas ex pte rei viſe qn aliqd
ſit qd̄ vī.nō tn̄ eo mō ē quo videt̄. Eſt aūt tertius
modus deluſionis q ſit p demones.hn̄t.n.demo
nes quādā ptātē ex ordie nature ſup quaſdā res
iferiores quā pn̄t exercere circa iſtas res.q̄ȝtum
dn̄s pmittit. ⁊ tūc appet res nō ſicut ē: ⁊ hec dlu/
ſio. ⁊ ſi ſit deluſio q̄ȝtū ad modū vidēdi. ſubiacet
tn̄ veritas rei viſe.ſicut dicebat̄ prius de corpori
bus mineralibꝰ.ſȝ hoc ſit virtute demoniaca. qd̄
ibi fiebat virtute nāli idita illi corpi. Sȝ adhuc p
prie huiuſmodi illuſio fcā a demone nō dī preſti
giū. Preſtigiū.n.dī pprie illa illuſio demonis.q̄
nō hȝ cām ex pte mutatiōis rei. ſȝ ſolūmō ex pte
cognoſcentis. q deludit̄ ſiue q̄ȝtū ad organū. ſiue
q̄ȝtū ad virtutē. ¶ Ad itelligēdū ergo quō fiat hec
deluſio.ſciēdū ē.q ſenſibile dr̄ dupl'r. p ſe ⁊ p ac
cidēs. Et p ſe dupl'r. pprīū ⁊ cōe. Dicimus.n.q
i pprio ſenſibili nō fallit̄ viſus bn̄ diſpoſitus. Vn̄
qd̄ eſt albū ſemp iudicabit viſus albū. Sȝ in cōi
ſenſibili ⁊ iſenſibili p accidēs bene pōt falli. ⁊ in
tra ⁊ extra ⁊ ipm organū. ⁊ hoc p virtutē dya/
boli efficiētis ſicut iā videbit̄. ¶ Qd̄ ergo querit̄
vtrū imutet tunicas vel humores oculi ⁊c. Dici/
mus q nō.ſȝ pōt dyabolus multis modis forma
re formas. ⁊ illas offerre oculis ſiue ſenſui. ſen/
ſus āt obiectas voles nolēs app̄hēdit. Vn̄ ſicut
veliȝ nolim video vel icognoſco albū cū ē obie/
ctū debito mō viſui. ⁊ hoc exn̄te organo i debi/
to ſtatu.ita ⁊ ipe viſus ſpēs quas offert dyabo/
lus app̄hēdit.nec tn̄ debȝ dici q dyabolus vniet
eas.imo naturalr̄ ex quo oblate ſunt viſui debito
mō ſenſus vnit ſe illis vel illas ſibi. ⁊ vlterius iu
dicat de illis. ⁊ fallit̄ vlterius i vidēdo ipm ſenſi/
bile p accidēs.cū pp formā que ſolebat eē huius
rei.iudicat eē hāc rem vbi videt talē formā. ⁊ ſȝ
diuerſas oblatōes vel ſȝ diuerſas mutatōes for
me oblate.iudicat ſemp alia ⁊ alia ⁊ ſic deludit̄.
ſm q dicebat aug. i auctoritate pdicta. mō leta.
mō triſtia. mō cognitas. mō incognitas pſonas
⁊c. Et pōt hec deluſio dupl'r fieri.vtpote i corpo
re extra.ſicut ē cū deludunt̄ oculi corporei.vel in
ſpiritu.ſicut ē cū deludit̄ imaginatio. ſm q dice/
bat̄ i fi.auctoritatis pdicte hec ſolus patit̄ infide/
lis ſpūs ⁊c. ⁊ ibi appellat̄ ſpūs imaginatio.ſicut
⁊ viſio imagiaria appellat̄ viſio ſpūalis. qn̄ diui
dit aug.tria genera viſionū corpalē. ſpūalē ⁊ itel
lectualē. Cū āt deludit̄ iſta imaginatio ſit delatio
ipſaꝝ formaꝝ oblataꝝ extra. p quoſdā ſpūs vſ/
qȝ ad ipſaȝ.q ſpūs ſūt quodāmō ꝯnaturales ⁊ p
pinqui ipſi imagiatiue. ¶ Qd̄ ergo querit̄ vtruȝ
dyabolus hēat ptātem i ipſaȝ imaginatiuā? dici/
mus q̄uis q̄dā dixerit q ſic.pōt offerre ipſi ſi/
cut diximus. ſȝ ip̄imere nō pōt. Tn̄ dicimus ad
hoc.q etſi ip̄imere non poſſit imaginatiua p ſe
attigēdo ad illa.pōt tn̄ q̄dā facere in corpe. ad q̄
ſequit̄ ip̄eſſio.vel trāſformatio ip̄eſſoꝝ ad ima
ginabilia.vt cū reſoluit̄ fumus colericus aſcēdēs
ad cerebrū. pōt ip̄imi i imagiatiua forma ignis.
vel pn̄t trāſformari forme que erāt ibi i formas
igneoꝝ vel huiuſmōi.nō q̄ dyabolus hoc fece/
rit ip̄imēdo.neqȝ ēt corpus dicēdū ē iſtas ip̄eſ/
ſiſſe ſpēs in imagiatiua.ſȝ expreſſe ſūt illi ex idiui
dua ꝯcomitātia eius ad corpus. vn̄ q̄ ſeſe ꝯco/
mitātur idiuidualiter.ꝯnaturale ē.vt quādo cor/
pus ſic patitur. ⁊ ipſa tūc tales imp̄eſſiōes hēat.
ſm q habetur a phō. q anima corrūpit̄ ſiue mu
tatur quodā interius corrupto ſiue mutato.

Articulus ſecundus.

AD ſecūduz quo q̄rit̄.vtruȝ boni plus
poſſint facere miracula q̄ȝ mali? Et q
ſic videt̄. Cōſtat.n.q rōne nāe nō ſūt
iferiores boni malis. rōe āt grē ꝯſtat
q melioris ꝯditōis ſunt boni q̄ȝ mali. ergo vī q
tm̄ vel eque boni pn̄t ſicut mali. ¶ Sed ꝯ aug.in
li.lxxxiij.q.itelligimus q̄dā miracula ēt ſcelera/
tos hoīes facere.q̄lia ſācti facere n̄ pn̄t. Ad hoc

vltimã ſoluit ibidẽ dicẽdo. ꝙ ñ ideo potioꝛis loci apud deũ arbitrãdi ſũt eẽ ſcelerati ꝙ̃ iuſti. ñ. n. acceptioꝛes erant apud deũ magi pharaonis ꝙ̃ ppl's iſrael. qꝛ nõ poterat ille ppl's facere qð illi faciebãt. ꝙ̃uis moyſes v̄tute dei maioꝛa potuit. vñ re vera. mali ñ poſſent illa facere niſi ꝑmiſſi. boni ãt ſi darẽt a dño poſſent ⁊ illa ⁊ maioꝛa facere. nõ tñ ſine recta oꝛdinatõe dñi ẽ ꝙ eis ñ dat hec ptãs ſicut ⁊ malis. Vñ ſubdẽs cãm quare ñ det eis dicit. ideo ñ oĩbus ſãctis iſta tribuũtur ne ꝑnicioſiſſimo erroꝛe decipiant infirmi. exiſtimãtes i talibus factis eẽ maioꝛa dona ꝙ̃ in opibus iuſticie: quibus eterna vita ꝑpatur. ꝓpterea dñs ꝓhibꝫ hinc gaudẽ diſcipulos. cuꝫ ait. Nolite in hoc gaudere qm̃ ſpũs vobis ſubiecti ſũt. ſꝫ gaudete qm̃ nomia veſtra ſcripta ſunt i celis. luce. x. Neqꝫ ergo rõne nature nec rõne grẽ fuũt iſta miracula. ſꝫ ex virtute dei. Quare ãt nõ det aliquãdo ſanctis ſicut peccatoꝛibus. ratio eſt iaꝫ dicta. ¶ Ad hoc aũt qð queriẗ. vtrũ indifferenter circa res oẽs poſſint facẽ mali miracula. dicimus ſic credimus ꝙ nõ. ⁊ ſi eniꝫ rõne nature eẽt dyabolus ſupioꝛ oĩbus inferioꝛibus creaturis. tamẽ ꝑ pctm̃ ſuũ ita pꝛecipitatus ẽ: vt nõ iã equalr̃ poſſit in oĩbus creaturis. ſꝫ quãtomagis ẽ ignobilioꝛ aliqua creatura iter ceteras. tãtomagis exerceãt ptãtem ſuã in illã. Vñ qꝛ ignobiliſſimi inter oĩa animãlia videnẗ eẽ ſerpẽtes. ⁊ huiuſmõi frequẽtius vtiẗ illis ⁊ exercet ſua miracula i huiuſmõi. Vñ aug. xi. ſup geñ. ad lit. gaudẽt demones hãc ptãtꝫ ſibi dari vt ad incãtatõeꝫ hoĩum ſerpẽtes moueãt: vt quolibꝫ mõ fallãt quos pñt ⁊ aſſignat ẽt ꝯgruitatẽ. quare magis vtunẗ huiuſmõi ſpẽtibus ſubdẽs. Hoc ãt facere ꝑmittuẗ ad pꝛimi facti memoꝛiã ꝯmendandã. ꝙ ſit eis q̃dã cũ hoc genẽ familiaritas. Vñ vult dicẽ. ꝙ i hoc ꝙ mõ decipiũt ꝑ miracula circa iſta ꝯmendatur memoꝛia pꝛimi facti. ſ. ꝙ ipi deceperũt pꝛimum hoĩeꝫ ꝑ ſerpentẽ. qð dꝫ hõ memoꝛiter retinere. ⁊ ẽt demones memoꝛiter tenẽt cognoſcẽtes i pena q̃ ꝓ illa ſuggeſtiõe grauiẗ puniũẗ quãtũ i illa pꝛia tẽtatiõe ſiue pꝛio facto ꝯmiſerũt in culpa.

Articulus tertius.

AD tertiũ quo q̃riẗ de illo v̄bo qð dicit aug. ꝙ boni xp̄iani faciunt miracula ꝑ publicã iuſticiã: qd appelleẗ ibi iuſticia publica. aut. n. qd creatũ. aut qd icreatũ? Si ãt puꝝ icreatũ ⁊ nihil ex pte creature. tũc q̃riẗ quare ñ pñt ſilr̃ mali xp̄iani facẽ miracula ꝑ publicã iuſticiã ſicut ⁊ boni? Nec pt dici ꝙ hoc ẽ qꝛ iſti hñt fidẽ foꝛmatã. illi v̄o nõ. Iã. n. tãgis aliqd creatũ. ⁊ ꝙ̃tum ad hoc ñ dicebas tu ꝙ boni facerẽt miracula. Si ãt dicaẗ ꝙ iſta publica iuſticia ſit qd creatũ. tũc q̃riẗ qd ſit illð? Si dicaẗ ꝙ hoc ſit fides foꝛmata. ⁊ vr̃ hoc accipi ex hoc qð dr̃ ad heb. xi. Oĩa iſta miracula ſiue mirabilia veteris legis fide dicuñ fcã. ¶ Cõtra. oñdiẗ aucte aug. ꝙ hoc ñ ſit aliqd creatũ. dicit. n. in li. lxxxiij. q. q. lxxx. ſit vt ſãcti dei ſui qñ eos hoc donũ vtile ẽ hr̃e. ⁊ loqꝛ̃ de dono faciẽdi miracula ſꝫ publicã iuſticiã ⁊ quodãmõ impialẽ legẽ. ⁊ hoc ẽ ſũmi dei ptãtẽ. iperãt iſirmis ptãtibꝰ ad quedã viſibilia faciẽda miracula. In illis. n. ipſe deus impat cuiꝰ tẽplũ ſũt. Ex qua aucte pꝫ ꝙ iſtð q̃ miracula fiũt. ſiue illa publica iuſticia ẽ qðdaꝫ diuinũ ⁊ icreatum. ¶ Preterea. ipẽ dicit ꝙ boni xp̄iani faciũt ꝑ publicã iuſticiã. mali ꝑ ſigna publice iuſticie. Sꝫ illa ſigna ꝑ q̃ mali xp̄iani faciũt miracula: ſũt inuocatiões nõis dñi ⁊ huiuſmodi. ſicut vult aug. ſꝫ hec ñ ſũt ſigna niſi eius qð diuinũ ẽ. ergo publica iuſticia ñ fuit niſi qd diuinũ ⁊ ita icreatũ. Solo. dicimus ꝙ ẽ quedã priuata ptãs ſiue pticularis que ꝯferẗ vnicuiqꝫ creature i creatõe ſua ſm gradũ ſuũ. ſꝫ ꝙ dicimus ꝙ vnꝰ angelus plus põt ꝙ̃ alius. qꝛ a creatõne ſua maioꝛi ptãti pditus ẽ a deo. ⁊ angelus i genẽ pluſꝙ̃ hõ. ⁊ hõ pluſquã bꝛutũ. ⁊ bꝛutũ pluſquã vegetabile. ⁊ ſic de alijs. Et ſm hoc dicimꝰ nos ꝙ mali ẽt angeli a ſua creatõe aliquã ptãtẽ acceperunt ſup quaſdã creaturas viſibiles aliq̃ mõ trãſmutãdas vel diſponẽdas. quã ptãteꝫ ẽt ñ amiſerunt cũ ẽt ceciderũt. ⁊ pp hoc aliqñ ꝓpter illos q vtũtur illa ptãte ꝯfidẽtes ⁊ delectãtes i illa: vt magis eos ſibi obligẽt: faciũt illa que pñt. Et hoc mõ faciũt magi. de qbus dicit aug. ꝙ faciũt ꝑ priuatos ꝯtus. Eſt aũt alia ptãs publica ſiue vniuerſalis ſcꝫ diuina. ⁊ hec dr̃ publica iuſticia. qꝛ publice regit oĩa. ⁊ hec influit ſup creaturas. ⁊ cuꝫ aliqs i iſta ꝯfidit: virtute ipſius influẽtis fiũt miracula. Sꝫ hoc põt dupl'r eẽ. ſ. ꝙ iſta publica iuſticia influit ad faciendã miraculũ: põt. n. influere ⁊ ſup inuocantẽ ⁊ ſup facto ꝓ quo inuocat. ⁊ hoc mõ faciũt boni xp̄iani miracula. influit. n. dñs nõ ſolum ptãtem ſuã ſup factũ miraculũ: ſꝫ etiã ſuper bonũ xp̄ianum. ꝙ̃tum ad fidẽ foꝛmatã: ⁊ ꝙ̃tum ad id qð cũ fide foꝛmata requiriẗ ad hoc vt bonus xp̄ianus faciat miracula. nõ. n. ſola fides foꝛmata ſufficiebat. ſꝫ regrebaẗ aliqua alia expediẽtia. ⁊ ideo in pdicta aucte augu. nõ ſolũ dicebaẗ ſancti dei ſerui. qui. n. ſancti ſũt nõ ſolũ habẽt fidẽ foꝛmataꝫ in pꝛeſenti. ſed addebaẗ vlterius qñ eos hoc donũ habere vtile ẽ. ⁊ tunc fit miraculũ per publicã iuſticiã. Aliquãdo ẽt influit publica iuſticia ſup factũ tñ ⁊ nõ ſup inuocantẽ. ⁊ tũc nihilominus aliqua facit dñs miracula ꝓpter honoꝛẽ nomis ſui. lꝫ nõ ſit bonus xp̄ianus qui eũ inuocat. ⁊ tũc dicunẗ fieri miracula ꝑ ſigna publice iuſticie. ¶ Ad illud qð obijciẗ. ꝙ ſi publica iuſticia dicit qd increatũ tñ. poterãt miraculum facere ꝑ publicã iuſticiaꝫ mali ſicut ⁊ boni. dicimus qð ñ ſequiẗ hoc. Boni. n. xp̄iani ñ dicebaẗ

facere miracula ꝑ publicã iuſticiã. eo ꝙ eẽt influ xus ſup factũ tm̃. ſʒ q2 erat influxus ipſius in illos. cũ aũt mali faciũt miracula. nõ ẽ influxus diuine ꝑtãtis ſiue publice iuſticie. ſm ꝙ iuſticia ẽ in ipſos malos imo ſup ipm̃ factuʒ. ⁊ ideo ñ pñt dici facere miracula ꝑ publicã iuſticiã. ſicut ⁊ boni.

Queſtio. xliiij. de creatõe ſubſtãtiarũ corpaliũ in cõi.

Completo tractatu d̃ ſpiritali natura ãgelica cũ adiutorio dei. ſequit̃ tractatus de ſuba corporali oĩo. qui tractatus diuidit̃ per creationẽ reꝝ corpaliũ: diſtinctiõʒ: ornatũ: multiplicatõem. Circa vero creationem quedã ꝯſiderãda ſũt in cõi. quedã i particulari. ¶ Circa ꝯſideratiõem in cõi: prio querit̃. vtruʒ res corpales dicant̃ creari rõne materie cũ forma. aut rõne materie iformis. Dico aũt informẽ duobus modis. Uel q2 ñ hʒ formaʒ. vel q2 hʒ in ꝯfuſione. que dicit̃ chaos. Si vo ratiõe materie informis. quo illoꝝ modoꝝ. ¶ Deinde ſi ẽ rõne materie informis altero duoꝝ modoruʒ. vtrum eadem ſit materia informis celi ⁊ terre. aut differentes deſignent̃. ¶ Tertio querit̃ ſi res corpales ſint ſimul create vel non ſimul. ¶ Quarto vtrum creatio fiat in die. aut ante omnẽ diem.

Membrũ primũ.

Ad primũ ſic. A perfecto agẽte ꝑfectũ opus ⁊ a ꝑfectiſſimo ꝑfectiſſimũ. ſed materia informis cũ eſt ſine omni forma ẽ impfectiſſimũ. ergo ñ ẽ perfectũ opus ꝓut huiuſmodi. ſed creatũ ẽ ꝑfectuʒ opus cũ eſt perfectiſſimi agẽtis. ſ. dei. ergo materia nõ eſt creata ſine omni forma. ¶ Ad idẽ facit ꝙ intelligentia creata cũ facit aliqd. non ꝓducit materiã ſine omni forma nec natura ſilr̃ ſʒ formã in materia. ⁊ hec ſũt inferiora agẽtia ⁊ minoris ỽtutis. ergo nec deus qui ẽ ſummũ agẽs. creat reʒ corporalẽ rõne ſue materie informis. ¶ Iteʒ forma aliquo modo hʒ ſimilitudinẽ cũ prio. deus. n. dicit̃ forma oĩum exẽplaris ⁊ quodãmõ ꝯtinẽs. ſʒ nullatenus dr̃ materia omniũ. ergo cũ creatio ſit ꝓpriũ opus dei. ⁊ extendit ſe ad rẽ corpaleʒ: dʒ res corpalis dici creata potius ratõne forme q̃ꝫ materie. ¶ Si vero forte dicat̃ ꝙ creatio dicit̃ eẽ rõne materie informis habẽtis in ſe formas rerum corpaliũ: ſʒ per indiſtinctiõem. Contra hoc obijcit̃ confuſio ꝯtraria ẽ ordinatiõi. ſed ordinatio atteſtat̃ ſapiẽtie. ergo ſũma ordinatio ſumme ſapientie. ergo a ſũma ſapiẽtia nõ ꝓcedunt immediate res ſub ꝯfuſione. nõ ergo materia cuʒ ꝯfuſione reꝝ corpalium ꝓcedit a ſũma ſapia. ¶ Ad idẽ. Error reputat̃ in natura quãdo ñ ẽ formarũ diſtictio. vt ſi ꝓcederet corpus humanũ ſine ordinata mẽbroꝝ diſtinctõe. vt caput eẽt inferius ⁊ pedes ſupius. ⁊ ita de alijs. vel nõ apparẽnt ibi mẽbra. Abſit ãt ponere errorẽ in ope diuino. nõ ergo creata eſt mã cũ formaꝝ ꝯfuſiõe. ¶ Preterea. forme quedã corpales ſunt iter ſe repugnantes. ſi ãt eſſet ꝯfuſio formaꝝ. eſſent ꝯtrarie forme ſimul. ⁊ ita ꝯtinua pugna. ſʒ pugna ſic̃ dicit Io. dama. ẽ principiũ diſſolutõis. ergo ibi eẽt diſſolutio. nõ ergo ſic poſſem ſtare. Ad ꝯriuʒ ſic argui põt. Creatio ẽ exitus de nõ eẽ in eẽ. cui immediatus ẽ exitus de potẽtia materiali i actũ. hoc ãt ẽ facere ſʒ in opibus ſex dieꝝ ẽ factio ſiue conditio. dicit̃. n. fiat lux ⁊ facta ẽ lux ⁊c̃. ⁊ ita de alijs. ergo ante ñ fuit niſi creatio. prius ergo creabat̃ de nõ eẽ in eẽ aliquo modo mã. vt ſit ordo de ñ eẽ oĩo in poſſe eẽ. ⁊ deinde de poſſe eẽ i eẽ actu qð eſt eẽ ꝑ formã determinatã. ¶ Itẽ primuʒ hʒ potentiã q̃ꝫtuʒ ad omne. hoc ãt nulli põt cõicare cũ ſit eius ꝓpriũ. illud ergo i creatura qð magis aſſimilat̃ ei in vniuerſalitate potẽtie eſt materia que ẽ capax oĩum formaꝝ. ergo primus exitus a potentia diuina vr̃ eẽ ꝯditio materie vt capacis oĩum formaꝝ. ¶ Itẽ deus hʒ in ſe ideas ⁊ rõnes oĩum formaꝝ. ſicut accipit̃ ex li. xxxiij. q. Aug. rõnes aũt iſte forma dicunt̃. nihil aũt i creaturis põt aſſimilari quoquo mõ. niſi qð hʒ in ſe ꝯtinentiã oĩum formaꝝ corpaliũ in genere. ergo cũ hec ſit materia ſub indiſtictiõe formaꝝ vr̃ cõuenienter huius fieri creatio. ¶ Preterea. diſtinctio ñ vr̃ eẽ niſi eius qð prius fuit ꝯfuſuʒ. ſi ergo aſſignat̃ ab expoſitoribus opus diſtictionis formaꝝ ꝓceſſit. ergo opus ꝯfuſiõis formaꝝ i materia. hoc ãt ñ ẽ niſi i ope creatõis. ergo ⁊c̃. Ad qð rñdendũ ẽ ſm diuerſas ſnias ſanctoꝝ. ſm. n. ſniam aug. videt̃ ꝙ creatio erat mãe cum forma ꝑficiẽti eã. ita ꝙ ſingule res create eſſent i ꝓprijs materiebus ⁊ formis. Scðm autẽ ſniam greg. ⁊ alioꝝ videt̃ ꝙ creata ſit in ſubſtãtia materie. Unñ dicit greg. in ſubſtãtia ſimul facta ſunt que de eis habẽt originẽ ſed nõ i ſpecie. que ſequẽtibus diebus oſtenſa ẽ. ſol ⁊ luna de celo. virgulta ⁊ huiuſmõi de terra. Aug. ẽt in lib. de ſymbolo videt̃ hoc dicere. ordinatiſſimo dei munere pria capacitas formaꝝ fieret poſtea formarent̃ quecunqꝫ formata ſũt. Item augu. in. xij. ꝯfeſſ. Uno mõ ſic exponit. in pricipio deus creauit celũ ⁊ terram. dei verbo ſibi coeterno. fecit deus mãm creature corpalis. vbi ꝯfuſuʒ erat celũ ⁊ terra que nũc iã diſticta ẽ ⁊ formata. in huius mũdi mole ſentimus. Huic expoſitõi ꝯcordat quedã glo. ſuper primũ geñ. Itẽ ſup illð ꝑs. Ipſe mãdauit ⁊ creata ſũt. glo. dicit informẽ materiã de nihilo. ¶ Si ergo teneat̃ prima ſententia. reſpondẽduʒ eſt ad

obiecta. dicẽdo ꝙ lꝫ itelligi poſſit exitus ꝺ nõ eẽ
oĩo in poſſe. ⁊ poſt de poſſe in eẽ actu. p formaꝫ
tñ ſimul vtrũqꝫ factũ eſt. vt ſimul crearet forma
cũ mã. ⁊ hoc vt vnita. vt opus creatoris pfectuꝫ
dicat. ¶ Ad ſcđm dđm ẽ. ꝙ lꝫ materia inq̃ꝫtũ eſt
capax formarũ. quãdaꝫ habeat ſimilitudinẽ. ſed
multũ remotã reſpectu diuine potentie. nõ tamẽ
oportuit ꝙ ſic crearet informis. ſꝫ magis ↄuenie
bat ꝙ eẽt capax in actu q̃ꝫ tm̃ in potentia. ¶ Ad
aliud dđm ẽ ꝙ aliter ẽ ꝺ formis i mã exiſtentib⁹.
⁊ de ideis que ſũt in deo. In deo enim ſunt idee
nec ſũt aliud q̃ꝫ ipſe deus. In creatura ṽo ſũt for
me. ⁊ ſũt aliud q̃ꝫ ipſe. Preterea ñ diſtigui. ideſt
ↄfũdi formas. nõ ↄuenit ſũme ſapiẽtie oĩa diſpo
nẽti. ⁊ iõ nõ in hoc haberẽt ſilitudinẽ reſpcu ſũ/
me ſapiẽtie. in qua nulla eſt diſtinctio. ¶ Ad vlti/
mũ dđm. ꝙ opus diſtinctiõis duplr̃ põt itelligi.
Vno mõ vt prius formarũ ↄfuſio in mã. ⁊ poſt/
modũ diſtinguerẽtur. ⁊ hoc nõ eſt ſm hãc ſen/
tẽtiam. Alio mõ vt diſtinctio referat ad ordina/
tõeꝫ vniuſcuiuſqꝫ in ſuo loco. ⁊ lꝫ hec opa cõ/
ditio ſiue creatio ⁊ diſtictio ſint diuerſa. nihilo/
minus ſm auguſtinũ ſimul erãt. Vñ cuꝫ res cor/
porales erãt create vel ↄdite. ſimul erãt i ꝓprijs
locis diſtincte. lꝫ vnũ nãliter ꝑintelligat alteri. ⁊
ſcriptura q̃ ſimul facta erãt. nõ ſimul potuit dice
re. ⁊ voluit etiaꝫ ordinẽ nãe deſignare. Scđꝫ
Hieronymũ aũt ⁊ alios expoſitores. q accipiũt
diẽ vſitatiori mõ ſicut ↄtingit. ⁊ qꝛ ꝺ creatõe fe/
cit mẽtõem. q. ante oẽm diẽ. vr̃ dicere. ꝙ creatio
dr̃ eẽ rõe materie informis. que tñ aliquo modo
haberet i ſe formas. ¶ Ad obiectũ aũt primuꝫ i
ↄriũ ſic eſt rñdedũ. ꝙ a pfectiſſimo agẽte ꝓceſſit
pfectũ opus. vt i genere illo. nõ eĩꝫ ibi ſiſtit opus
diuinũ. ſed ẽ vlterius ordinatuꝫ ad opus. vlteri⁹
quo dicebat. Fiat lux ⁊c̃. ſi ergo reqrit oĩmoda
pfectio. reqrẽda ẽ i vltio ope. ⁊ nõ in initio ope/
ris. ſicut ſi artifex facit domũ nõ ẽ reqrẽda pfe/
ctio i initio ſui operis. ſꝫ cũ iaꝫ opus ↄſũmatũ ẽ.
Creatio fuit opus reſpiciẽs initiũ operũ diuino
rũ. ¶ Si ṽo obijciat. ꝙ eque facile ẽ deo totum
opus i ↄſũmatiõe feciſſe ſicut prio ſub q̃dã ifor/
mitate ⁊ poſtea ſub ↄſũmatõe. Artifex. n. ſi ſtatiꝫ
poſſꝫ i initio actu ↄſũmare domũ. ñ prio leuiga/
ret ligna ⁊ lapides poliret. ſꝫ ſtatiꝫ domũ ↄple/
ret. Dicẽduꝫ ꝙ dño ẽ eque facile cui dicẽ facẽ eſt
vl̃ qđ plus ẽ. velle ẽ facẽ. ſm ꝙ dr̃ i ps. Oĩa q̃cũ
qꝫ voluit dñs fecit. nihilomin⁹ voluit i iſto ꝓgreſ
ſu ordinẽ reꝝ nãleꝫ oſtẽdere. vt prio ſint princi/
pia ↄdita. deinde ea q̃ aliquo mõ ab ipſis ducũt
originẽ. ſicut dicẽ gre. ¶ Ad ſcđꝫ ṽo dđꝫ ꝙ i hoc
oñdit virt⁹ agẽtis primi. excellere virtutẽ agẽtis
ſꝫ nãꝫ. vel agẽtis creati ſm volũtatẽ. qꝛ põt vtra
qꝫ mõ res ↄdere. ⁊ ſubito ⁊ ſucceſſiue. agẽs aũt
creatũ ñ niſi ſucceſſiue. Et ſi hoc pfectio ẽ ꝙ exit
ab agẽte creato. mltomagis eſt pfectio ꝙ a deo
agẽte ꝓcedit. qđ ad ſuuꝫ finẽ ꝓducit. nõ eĩꝫ agẽs
creatuꝫ ab initio opis ſui ꝓducit rẽ pfectã. ſꝫ cuꝫ
ẽ opus ↄſũmatuꝫ. ¶ Ad tertiũ dđꝫ. ꝙ licꝫ forma
hẽat ſilitudinẽ cũ deo. q forma dr̃. nihilominus
⁊ mã ſũme potẽtie hꝫ aliquã ſilitudinẽ. ⁊ ita vo
luit dñs vt vtraqꝫ ſilitudo oñderet. ⁊ res creare
in mã. ⁊ res creare in ꝓpria forma ſiue ſpecie di
ſtincta. ¶ Ad illud ṽo qđ obijcit ꝺ ↄfuſiõe for/
maꝝ: rñdet. ꝙ eſt quedã ↄfuſio oppoſita ordini.
cũ forme errore agẽtis iprimunt opa iã ↄpleto.
ſic aũt nõ ẽ hic. quia ſic repugnãt ſũme ſapiẽtie.
Eſt aũt alia ↄfuſio. cuꝫ nõ duꝫ ſũt res. vnaqueqꝫ
ↄfuſio i ſuo debito loco q debet forme diſticte. ⁊
ſm hoc i initio opis nõ repugnat ſũme ſapien/
tie. Eſt aũt ↄfuſio q̃dã latebra formaꝝ in ſuis pri
cipijs. ⁊ ſꝫ hoc eẽ formas i ſuis pricipijs origi/
naliter: nõ repugnat ſapiẽtie. imo oñdit ſapiẽtiã.
ꝙ eĩꝫ forme elemẽtoꝝ ſint i elemẽtis originalr̃ ñ
repugnat ſapie. ſꝫ oñdit ſapiam. ¶ Ad aliud dđꝫ
ꝙ iſte modus eſſendi formaꝝ nõ ẽ p modũ mon
ſtri. qđ cuꝫ factũ ẽ. vel hꝫ diminutiõem in ptibus
vel inordinatõeꝫ. ¶ Ad aliud dđꝫ. ꝙ iſte modus
eſſendi formas ſimul: nõ facit ↄtinuã pugnã. cõ
tinua eniꝫ pugna dr̃ eẽ. cũ forme ſint i ſua virtute
vt poſſint agere ⁊ appropinquãt ſibi in ſitu.

Mẽbrum ſecundum.

Ad ſcđm quo querit vtrum eadem ſit
materia celi ⁊ terre vel nõ. Et videt
ꝙ eadẽ ſit materia. qꝛ generi in ratõe
reſpõdet materia in nã. ſicut differen
tie reſpõdet forma. ſed idẽ eſt genus oĩm corpo
raliũ ſuperioꝝ ⁊ iferioꝝ. Vtrobiqꝫ eniꝫ ẽ ſubſtã
tia corporea. ergo eadẽ mã in natura ſiue i fieri.
¶ Iteꝫ rari ⁊ denſi eadẽ eſt mã. Similiter gra/
uis ⁊ leuis. pari rõne luminoſi ⁊ tenebroſi. ſꝫ lu
minoſuꝫ ẽ a pte celi. tenebroſũ a parte terre. ergo
eadẽ eſt mã celi ⁊ terre. ¶ Itẽ diuiſio prima fuit
lucis ⁊ tenebrarũ. ſꝫ ſꝫ alchimiũ ⁊ quoſdã alios
expoſitores. que poſt erãt diuiſa ſiue diſtincta:
prius erãt in materia iformi. ergo cũ lux ⁊ tene/
bre iter ſe diſtinguerent. prius erãt i vna mã ifor
mi. ergo vna erat materia celi ⁊ terre. ¶ Itẽ aug.
ſm vnã expoſitõnem ſic exponit in glo. ſup gen.
creauit celũ ⁊ terrã. i. informẽ mãꝫ vtriuſqꝫ. er/
go videt ex hoc dicere. ꝙ eadeꝫ ſit vtriuſqꝫ mã
informis. ¶ Itẽ in materia eſt potentia receptiua
pluriũ formarũ ad veſtigiũ dei. cui⁹ eſt potentia
factiua pluriuꝫ. ſed vniuerſalior eſt potentia dei
in agẽdo q̃ꝫ hic in recipiẽdo. erit ergo mã corpo
ralis receptiua formarũ corporaliũ. que fiunt a
diuina potẽtia agẽte. ſicut ergo hec vna ẽ in agẽ
do: ita videt illa eſſe vna in recipiẽdo. ergo erit
vna mã celi ⁊ terre. ¶ Itẽ ꝓbat phus mãꝫ corru
ptibiliũ eẽ icorruptibilẽ. Nam ſi corrũperet. nũ/
q̃ꝫ eẽt ſtatus. Si ergo materia corruptibiliũ eſt in

corruptibilis ⁊ mā incorruptibiliū icorruptibil̄.
q2 ſi corruptibil̄ eēt. aliqd̄ principioꝝ rei icorru/
ptibilis eēt corruptibile. ſꝫ cuius aliqd̄ pricipiuꝫ
ē corruptibile ipſuꝫ ē corruptibile. ergo icorru/
ptibile eēt corruptibile. ſꝫ hoc ſtare nō pōt. ergo
mā incorruptibiliuꝫ eſt incorruptibilis. Si ergo
vtrobiqꝫ mā eſt incorruptibilis. qd ꝓhibet vnā
eſſe māꝫ vtrorūqꝫ corporū? ſꝫ corpa que ad ce/
luꝫ ptinent dicunt̄ icorruptibilia. que v̓o ad terrā
ptinent vt̄ elemēta dicunt̄ corruptibilia. ergo ea/
dē fuit mā celi ⁊ terre. ¶ Itē dicit phūs. Impoſ
ſibile eſt eſſe māꝫ abſqꝫ magnitudine. ſꝫ magni/
tudo nō eſt ſine corporeitate. ergo ipoſſibile eſt
eā eē abſqꝫ corporeitate. ſꝫ formaꝫ hāc poſſibile
ē cōeꝫ eē celo ⁊ terre ergo māꝫ poſſibile eſt eſſe
cōeꝫ. ¶ Itē aquaꝝ ſupioꝝ ⁊ iferioꝝ vna fuit mā.
d̓ qua dicebat̄ ſpirit᷒ dn̄i ferebat̄ ſup aquas. ſꝫ ex
aquis ſupiorib᷒ factū ē celū aqueū ⁊ criſtallinū.
ergo celū criſtallinū habuit māꝫ cōeꝫ cuꝫ aquis
iferioribus. ſꝫ illud celū cū ſit ſupius. vr̄ eē nobi
lius ⁊ ſimplicius q̄ꝫ firmamētū. ergo multo for/
tius firmamētū habebit māꝫ cōeꝫ cū aqs iferio
ribus. ⁊ ita cū terra. terra eīꝫ cōis mā ē. ergo ce
loꝝ ⁊ terre vna ē cōis mā. ¶ Itē ſidera q̄ ſiunt i
firmamento. habēt cōeꝫ materiā cū firmamēto.
cū ſint fixa i eo. ſꝫ ſiderū ſic̄ dicit gre. mā i celo pri
mitus creato deſignat̄. dicit eniꝫ ſol ⁊ luna ⁊ ſy/
dera q̄rto die i celo fcā ꝓhibent̄. ſed qd̄ q̄rto die
ꝓceſſit in ſpēꝫ: prio die in celi ſb̄a extitit p ↄditio
nē. ergo firmamētū hꝫ ſuā māꝫ deſignatā in celo
primitus creato. ſꝫ firmamēto ⁊ terre: ſicut dictū
eſt: cōis eſt mā. ergo celi ⁊ terre eſt vna materia.

Cōtra. Illoꝝ dr̄ eē vna mā. que ſūt adinuicē
trāſmutabilia. vel q̄ in illa reſoluūtur. ſꝫ celum ⁊
terra nō ſūt adinuicē trāſmutabilia. nec vnum in
aliud tāq̄ꝫ i pricipiū materiale reſoluit̄. ſic elemē
ta in elemēta. ergo nō ē coꝝ vna mā. ¶ Itē cor/
ruptibiliū ⁊ incorruptibiliū nō ē vna mā. In in/
corruptibilibus eniꝫ cū ſint ꝑpetua. n̄ differt poſ/
ſe ⁊ eē. ergo nō ē eadē mā: cū poſſe a potētia ma
terie dicat̄. ¶ Iteꝫ ſi vna eēt mā vtriuſqꝫ. ⁊ prius
create erāt res i materia. nō diceret̄ in principio
niſi vnū ſolū creatū. dicta aūt ſūt duo. ergo nō ē
vna materia vtriuſqꝫ. ¶ Itē in celo nō eſt mate/
ria ſubiecta priuationi. In terra v̓o ē mā ſubie/
cta priuatōi. ergo n̄ ē eadē materia celi ⁊ terre.
¶ Itē in celo nō eſt materia ſubiecta generatōni
⁊ corruptioni. In terra v̓o ſubiecta ē generatōi
⁊ corruptioni. ergo non̄ eſt vna mā vtrobiqꝫ.

Huius etiā gratia querit̄ vtrū cum dicit̄. In
principio creauit deus celū ⁊ terrā. vtrūqꝫ crea
tū ē informe: aut vnū informe ſcꝫ terra. ⁊ alterū
formatū ſcꝫ celū? ⁊ vr̄ ꝙ vnuꝫ ſit creatū informe
⁊ alterū formatū. De terra eniꝫ dr̄. ꝙ erat inanis
⁊ vacua. i quo notat̄ iformitas. de celo aūt n̄ dr̄:
ergo celū i ſua creatōe iaꝫ formā habuit. Naꝫ ſi
nō habuiſſet. in ſuo genere diceret̄ vacuū. quē/
admodū terra i ſuo genere dr̄ vacua. ¶ Itē celū
ſic̄ dicit ſtrabo n̄ viſibile ſꝫ empireū. n̄ ab ardo/
re ſꝫ ſplēdore ſtatiꝫ ſāctis āgelis ē repletū. ſed cō
ſtat ꝙ n̄ fuit repletū ſctis āgelis anteq̄ꝫ eēt forma
tū. ergo ſtatiꝫ fuit formatū. ſꝫ d̓ terra nō ſic dr̄. ꝙ
ſtatim formas ſuas receperit. ergo vnū creatū ē
vt iforme. vn̄ ſubdit̄ ↄgregent̄ aque ⁊c̄. Alteruꝫ
v̓o formatū ſcꝫ celū. ¶ Itē lꝫ legat̄ d̓ celo ꝙ dicit̄
firmamētū. qd̄ factū ſit poſtea vel d̓ celo aqueo.
nō legit̄ de celo empireo ꝙ poſtea factuꝫ fuerit.
Si eniꝫ diceret̄ ꝙ noīe lucis itelligeret̄. hoc ſta/
re nō pōt ſꝫm expoſitōeꝫ ſanctoꝝ. q vident̄ dice
re. ꝙ lux illa creata fuit i illa pte in qua ſol. ⁊ rō
mouēs eos ē. ꝙ lux illa p ſui pſentiā ⁊ abſentiaꝫ
faciebat dieꝫ ⁊ noctē. Hoc aūt nō poſſet facē ce
luꝫ empireuꝫ. ſed noīe illius lucis deſignaret̄. ex
omni eniꝫ pte circūdabat terrā ⁊ circūdedit. er/
go cū nō legamus poſt factū. neceſſe ē vt itelliga/
mus factū. cū dr̄ i pricipio creauit deus celum ⁊
terrā. ergo vnū creatū eſt i ſua forma diſticta. al/
terū nō. Cōtra. ſol ⁊ luna ⁊ ſidera prio die di
cunt̄ eē ↄdita p ſubſtāntiā i celo. ſꝫ poſtea forma/
ta p ſpēꝫ. ergo celū prio die creatū fuit ſub q̄dam
iformitate. ⁊ poſtea p ſpecies diſtinctuꝫ. ¶ Item
ſtrabus plures diſtinguit celos. ēt corporales. ſꝫ
ↄſtat ꝙ quorūdā forma ifra d̓terminat̄ ergo pri
mo creatū eſt vt informe. ¶ Itē aug. ꝓut p celuꝫ
itelligit angelica nā. adhuc dicit quādā deſigna/
re informitatē. cuius formatio ifra dicit̄. fiat lux
⁊c̄. multo ergo fortius ſi noīe celi deſignat̄ cor/
pus. magis dꝫ informis deſignare. Ad qd̄ di/
cēdū ſine pīudicio melioris ſnīe. ꝙ nō ē vna mā
cōis celi ⁊ terre. ¶ Ad obiectū aūt primū rn̄den
dū. ꝙ lꝫ ſit vnū genus oīm in rōnali phīa. nō tn̄
eadē eſt materia. nō eniꝫ ſemp rn̄det materie ge
nus. lꝫ dicamus genus eē ad modū materie: dif/
ferētias ad modū forme. oportet eniꝫ ſꝫm hoc di
cere. ꝙ eadē eēt mā ſpirituū ⁊ corporū. qd̄ n̄ ad/
mittimus. Diſtinguūt ergo. ꝙ q̄dā eſt mā ſubie/
cta motui ⁊ ↄtrietati. ⁊ hec ē i elemētis. ⁊ ē q̄dam
ſubiecta motui nō ↄtrietati. ⁊ hec ē in ſupceleſti/
bus corporibus. Eſt tertia q̄ nec ē ſubiecta mo/
tui nec ↄtrietati. ſꝫ tm̄ forme. ⁊ hec ē i iferioribus
vt ſpiritibus. nō eſt ergo cōis mā ſpūuꝫ ⁊ cor/
porū. nec corporū ſupceleſtiuꝫ ⁊ inferiorum ſꝫm
phm̄. Oportet aūt nos ſequēdo expoſitōes ſan
ctoꝝ aliquatenus aliter dicē. vt nō dicam᷒ can/
deꝫ māꝫ celi ⁊ terre eē. ſi celi noīe: ſicut dic̄ ſtra/
bus: ibi tn̄ celum empireuꝫ intelligat̄. Si v̓o celi
noīe intelligant̄ firmamētū ⁊ ſidera: diſtinguēdū
eſt. Nā materia cōis poteſt dici i qua ſit formaꝝ
adinuicē trāſmutatio. ⁊ ſꝫm hunc moduꝫ nō di/
cit̄ celi ⁊ terre cōmunis materia. ⁊ ſic loquitur
grego. cum diſtinguit celum ⁊ ea que ad celum
ptinent a terra ⁊ ab his que a terra producūtur.

Si vero dicat mã i qua ẽ formaꝝ diſtictio anteq̃ꝫ
diſtiguant. ſm hoc cõis mã potuit eẽ celi aquei.
⁊ celi qđ dicit firmamẽtuꝫ. ⁊ celoꝝ iferiorum, ſꝫ
ſtrabi diſtinctõem. ¶ Ad obiecta ãt ſcđo ad hoc
ꝙ ſit vna mã cõis oĩuꝫ corpoꝝ dicẽdũ ẽ ꝙ non.
ſm qđ dicit mã ſubiectuꝫ trãſmutatõis formaꝝ.
⁊ reſpõdẽdum eſt ad hoc ꝙ dicit. ꝙ ſicut rari ⁊
denſi. ⁊ grauis ⁊ leuis vna eſt mã. ita ⁊ luminoſi
⁊ ſui oppoſiti. dicẽduꝫ ꝙ non ẽ ſimile. Raꝝ eniꝫ
⁊ dẽſuꝫ cõicant in materia trãſmutabili. ⁊ ſimilr
graue ⁊ leue. luminoſuuꝫ autẽ ⁊ ſuuꝫ oppoſitũ nõ
niſi dicat lumẽ ⁊ tenebra. ſꝫ ꝙ ſũt i aere ⁊ i aqua
que receptabilia ſunt vtriuſq;. ſm autẽ ꝙ lumi/
noſitas ẽ in celo ẽpireo. opacitas ãt in terra non
cõicãt in mã trãſmutabili. Dicunt tñ alij materiã
quodãmodo eẽ vnã. ⁊ cõtinuitatẽ habere a celo
ẽpireo vſq; ad terrã. ſed nõ video qualiter hoc
eẽ poſſit. eo ꝙ moueat orbicularit vnuꝫ corpus
altero nõ moto orbicularit. qđ in eo ꝯtinet. hoc
aũt nõ accidit in ꝯtinuis. quoꝝ mã eſt vna ⁊ ho/
mogenea. ¶ Ad tertiũ dicẽduꝫ. ꝙ diuiſio lucis a
tenebris attendit q̃ꝫtũ ad viciſſitudinẽ tẽporis. vt
dies a nocte diſtigueret. nõ quin prius vere diſti
guerent. qbus hec prio ꝯpetunt: ſcꝫ celũ ⁊ terra.
celo. n. ꝯpetit luminoſitas: terre opacitas. Ab his
aũt dicunt media vt aer ⁊ aqua: lucida ⁊ tenebro
ſa. ⁊ ſꝫ alios expoſitores illa lux que fcã fuit. ſm
ſui reuelatõnẽ diſtiguebat diẽ ac noctẽ. ¶ Ad q̃r/
tuꝫ dđm ꝙ cũ ꝑ celum ⁊ terrã itelligit mã vtriuſ/
q;. repetendũ ẽ vt dicat mã celi ⁊ materia terre.
vt ſicut ſunt duo corꝑa nõ adinuicẽ trãſmutabi/
lia: ita differentẽ habeãt materiã. ¶ Ad quintũ di
cẽduꝫ eſt. ꝙ licet materia ſit veſtigiũ diuine potẽ
tie. tñ hoc ẽ ſm multiplicẽ iperfectionẽ ⁊ diminu
tionẽ. Diuina. n. potẽtia vna ẽ ad oẽꝫ formã faciẽ
dã. Mã vero diuidit. vt vna ſit ad formas cor/
porales. ſicut ad formas elemẽtares. Altera ad
formas corpoꝝ ſupceleſtiũ. ⁊ iđ dixit ſub dupli/
ci noĩe celi ⁊ terre. Itẽ diuia potẽtia ẽ actiua. po/
tẽtia vero mãe ẽ ſuſceptiua. Itẽ i deo idẽ ẽ potẽ/
tia ⁊ eẽntia. In mã vero nõ ẽ idẽ: cũ ſit creatura.
ẽ ergo mã veſtigiũ: nõ coequatũ ei cuius ẽ veſti/
giũ: ſed in parte ſm diminutionẽ reſpõdet. ¶ Ad
ſextuꝫ vero dicẽduꝫ. ꝙ icorruptibile põt dici qđ
nõ poteſt deſinere eẽ. ⁊ ſm hoc deus ẽ icorrupti
bilis. mã vero ſiue corpoꝝ celeſtiũ. ſiue inferioꝝ
corruptibilis ẽ vt creatura. Alio modo dicit in/
corruptibile qđ ñ corrũpit. ⁊ ſm hoc vtraq; ma
teria dicit icorruptibilis. Erit. n. celũ nouũ ⁊ ter/
ra noua nec tñ opꝫ ꝑpter hoc ꝙ vna ſit ſubſtãtia
mãe huius ⁊ illius. Tertio mõ dr icorruptibile.
qđ nõ eſt ſubiectũ corruptõi. ⁊ hoc mõ mã cor
poꝝ ſupceleſtiũ dicit icorruptibilis. in ea. n. non
trãſmutant forme. Mã vero corpoꝝ elemẽtoꝝ
nõ dicit icorruptibilis iſto mõ. cũ ſit ſubiectũ for
maꝝ trãſmutabiliũ. dr aũt icorruptibilis: quia nõ
corrũpit rõne forme que fuit i ea. ¶ Ad ſeptimuꝫ
dđm ꝙ licet mã nõ ſpoliet a magnitudie. tñ diſti
guit materia ſuperioꝝ corpoꝝ ⁊ materia iferio/
rũ. vt nõ dicat vnã eẽ corꝑalẽ mãꝫ hoꝝ ⁊ illoꝝ.
nec ſequit ſi corꝑeitas formaꝝ ẽ vna i genere. ꝙ
ſit vna i numero. ꝑut mãꝫ dicimus eẽ vnã. ¶ Ad
octauũ dđm ẽ. ꝙ negat aliquo mõ vnã mãm eſſe
celi aquei ⁊ terre: ſiue ẽt firmamẽti. ſꝫ nõ illo mõ
quo mã dicit eẽ ſubiectũ trãſmutatõis formaruꝫ
adinuicẽ. Deinde reſpõdẽduꝫ ẽ ad illud quod
querebat. Utrũ vtrũq;. celũ. ſ. ⁊ terra creata eẽnt
i forma. aut vnuꝫ formatum ⁊ alteꝝ iforme? Re/
ſpodẽduꝫ ꝙ ſm ꝙ habet in li. de eccl'aſticis dog
matibus. angeli creati itelligunt. cum creatũ erat
celuꝫ. ⁊ ita videt ꝙ celuꝫ ẽpireuꝫ creatũ ſit cũ for
ma ſua: quia ãgelis ẽ repletũ. nihilominus tñ põt
dici iforme qa nõduꝫ accepeat formã firmamẽ/
ti. ⁊ ita đ alijs. Rõ ãt ꝑꝑ quã dr terra vacua. ce/
luꝫ ãt nõ. qa terra ſicut nũc hꝫ. vt fiãt aliq̃ ex illa:
ñ tunc hũit. nũc. n. ẽ quaſi mater q̃ grauida ẽ mul
toꝝ fetuũ. celuꝫ ãt lꝫ poſt ornatuꝫ ſit. nõ tñ dcm̃ ẽ
vacuum reſpectu alioꝝ ex ipſo naſcẽtium. ⁊ iđ ñ
dr de celo ſicut de terra. Uel põt dici. ꝙ cum dr.
In pricipio creauit deus celuꝫ ⁊ terrã. ꝑ celuꝫ ⁊
terrã diſignat mã iformis. ex qua facta ſunt celũ
⁊ terra. ⁊ quodãmõ vna. Uñ aug. ꝯ manicheos
primo mã facta ẽ ꝯfuſa ⁊ iformis vñ oĩa fierẽt.
que diſticta atq; formata ſunt. qđ credo a grecis
chaos appellari. ſic. n. ⁊ i alio loco diximus di/
ctuꝫ i laudibus dei. q feciſti mundũ de mã infor
mi ꝙ aliq codices hñt de mã inuiſa. ⁊ iđ rectiſſi/
me credit deus oĩa de nihilo feciſſe. qa etiã ſi oĩa
formata de pria mã facta ſunt. hec ipa tñ mã đ oĩo
nihilo facta ẽ. ¶ Itẽ ifra. Informis ergo mã illa
quã de nihilo deus fecit. appellata ẽ prio celum
⁊ terra. ⁊ dictuꝫ ẽ. In pricipio fecit celũ ⁊ terrã.
ñ qa hoc iã erat. ſꝫ qa hoc eẽ poterat. ⁊ celũ po/
ſtea legit factũ. quẽadmodũ ſi ſemẽ arboris ꝯſi/
derãtes ibi dicamus eſſe radices. ⁊ robur. ⁊ ra/
mos ⁊ fructus. ⁊ folia. nõ quia iã ſunt. ſꝫ qa ide
futura ſunt. ſic dcm̃ ẽ. In pricipio fecit deus celũ
⁊ terrã. q. ſemẽ celi ⁊ terre. cum in ꝯfuſo adhuc
eẽt ⁊ celi ⁊ terre mã. Sed quia certum erat inde
futuꝝ eẽ celum ⁊ terrã. iã ⁊ in ipſa materia celuꝫ
⁊ terra appellata ẽ. ¶ Itẽ ifra. hãc ãt iformeꝫ ma
teriã etiã terrã inuiſibilẽ atq; incõpoſitã voluit
appellari. quia iter oĩa elemẽta mundi terra vide
tur minus ſpecioſa q̃ꝫ cetera. Inuiſibilẽ aũt dixit
ꝑpter obſcuritatẽ. ⁊ icõpoſitã ꝑpter iformitatẽ.
Eandẽ etiã materiã aquã appellauit. ſup quã fe
rebat ſpiritus dei. ſicut ſupfertur rebus fabrican
dis voluntas artificis. ꝑpterea vero nõ abſurde
etiã aqua dicta ẽ iſta materia. quia oĩa q̃ in terra
naſcunt. ſiue aĩalia ſiue arbores vel herba. ⁊ ſiq̃
ſũt ſilia: ab humore icipiunt formari atq; nutriri.
hec ergo noĩa oĩa. ſiue celuꝫ ⁊ t̃ra. ſiue t̃ra inuiſibil

ſiue terra icõpoſita. ⁊ abyſſus cum tenebꝛis. ſiuẽ aqua ſuper quã ſpiritus ferebatur: nomia ſunt ifoꝛ mis materie. vt res ignota notis vocabulis inſi/ nuaretur. Dictuȝ ẽ ergo celuȝ ⁊ terra inuiſibilis ⁊ i/ compoſita. ⁊ tenebꝛe ſup abyſſuȝ. quia infoꝛmis erat. ⁊ nulla ſpecie cerni aut tractari poterat. etiã ſi homo eẽt qui videret atq; tractaret. Dicta eſt aqua. quia facilis ⁊ ductilis ſubiacebat operan/ ti. vt de illa oĩa foꝛmarentur. Sed ſub his noĩbus omnibus mã erat iuiſa ⁊ ifoꝛmis d qua deus cõ didit mundũ. De ẽpirco ãt non ſit ibi mẽtio. niſi hoc ſit cũ dcĩr ẽ. fiat lux ⁊ facta ẽ lux. ſ; tunc opoꝛ teret diẽ ⁊ noctẽ aliter dicere q̃ ex reuolutõe lu/ minoſi ↄtra opacuȝ vt dies diceret diſtictionẽ lu cis a tenebꝛis. nox ãt ecõuerſo. ¶ S; ſm hoc q̃/ liter fieret pꝛimus dies ⁊ ſcd̃us. niſi pp differẽtiã rer factar nõ p reuolutõeȝ lumioſi coꝛpis circa terrã. ¶ Ad hoc ãt ꝙ vna fuit mã ifoꝛmis. non tñ oĩno ſine foꝛma. ſ; ſine foꝛmar coꝛpaliũ diſtictõe facit qd̃ dicit hugo de ſancto victoꝛe. q q̃rit ſi mũ dus creatus ẽ ex mã ifoꝛmi. ſicut dr̃ in libꝛo ſapiẽ tie. quare placuit dño pꝛio creare ifoꝛme. ⁊ po/ ſtea foꝛmare. cũ diuie potẽtie ſit eque facile totum ſub foꝛma diſticta ↄdere. ¶ Rñſio. In ceteris re/ bus a rõali creatura. ſ. itellectuali. ifoꝛmis mã fa/ cta ẽ ac deinde foꝛmata. vt eo ipo dmõſtraretur ꝙ ab ipſo pꝛius nõ exñtia accepiſſent eẽntiã. ſine q̃ foꝛmã ⁊ oꝛdinẽ non poterãt habere ↄfuſa. Eo/ dẽ mõ rõalis creatura quodãmõ pꝛius ifoꝛmis facta ẽ. ⁊ poſtmoduȝ ad creatoꝛẽ ſuũ ↄuerſa foꝛ/ mãda erat ⁊ id̃ foꝛis pꝛius ẽ ea demõſtrata ifoꝛ/ mis materia poſt foꝛmata. vt quãta foꝛet iter eẽ ⁊ pulchꝛuȝ eẽ diſtãtia: diſcernẽt. p hoc admonita ẽ ne ↄtenta eẽt eo ꝙ p ↄditionẽ accepat eſſe. donec pulchꝛum eẽ ac bene adipiſceretur. qd̃ per amoꝛis conuerſionẽ a creatoꝛe acceptura erat. Itẽ q̃ri tur ſi oĩno ſine foꝛma creata ẽ. ⁊ reſpõdeo. Non puto pꝛimã illar rerum materiã ita infoꝛmẽ eẽ: vt nullã oĩno foꝛmã habuerit. ita tamẽ ifoꝛmem appellari poſſe. ꝙ in ↄfuſiõe ⁊ pmixtiõe quadã ſubſiſtẽs. nõduȝ hãc in qua nũc cerdit diſpõneȝ aptã ⁊ pulchꝛã recepiſſet. Hoc etiã videtur p hoc qd̃ ſequitur: ꝙ nõ ẽ abſurduȝ. ſi vno momẽto tpis cũcta creata ſunt ſimul rer viſibiliũ ⁊ coꝛpaliuȝ mã. ⁊ inuiſibiliũ in ãgelica eẽntia. ex qbus oĩbus colligitur. ꝙ creata ẽ vna mã oĩum coꝛpaliũ ⁊ viſi biliuȝ. in qbus ſi ↄtineatur celuȝ ẽpireũ: nõ ↄtra/ dico. in his. n. nihil temere ẽ diffiniẽdũ. ¶ Scd̃m hec ergo rñdendũ eẽt ad obiecta i ↄriũ ex alte/ ra pte. ꝙ l; vna eẽt mã ifoꝛmis celi ⁊ terre. nõ tñ ſic eẽt vna. vt i ea fieret trãſmutatõ foꝛmar celi ⁊ terre. ¶ Ad ſcd̃m dd̃m. ꝙ l; celuȝ ſit icoꝛruptibi/ le. quia nõ coꝛrũpitur. tñ poſſe i eo pꝛius differebat ab eẽ. pꝛius eiȝ potuit eẽ in materia ifoꝛmi ⁊ din/ de mã diſtincta. Qd̃ ãt dicitur ꝙ poſſe ⁊ eẽ nõ diffe runt i ppetuis. i ↄtingẽtibus ãt differãt hoc ẽ. qa

eũ ſunt ppetua. potẽtia ẽ ſimul cũ actu. l; in eẽn/ tia differat. i ↄtigẽtibus ãt potẽtia ẽ añ actũ: ita in coꝛruptibilibus. cũ iã eẽ p foꝛmã accepunt ſil'ẽ eẽ ⁊ poſſe. In coꝛruptibilib⁹ vo inq̃tũ huiuſmodi põt eẽ poſſe pꝛiuſq̃ ẽ eẽ. ¶ Ad tertiũ dd̃m. ꝙ lic; duo nomientur. hoc nõ ẽ qꝛ tũc eẽt celuȝ ⁊ t̃ra. ſed qa futura erãt poſt. ſm ꝙ dicit aug. ↄ maniche/ os. Vñ nõ pp hoc op; dicere duplicẽ eſſe mãm. ¶ Ad quartũ dd̃m. ꝙ illa rõ ↄcedit ſm ſtatuȝ in quo mõ ẽ celũ ⁊ terra. nõ ſm ſtatũ i quo tũc fue/ rũt. Nunc. n. ex terra põt fieri aq̃: vel aer: nõ ſic ãt fit aliqd aliud ex mã celi. Silr̃ rñdendũ ẽ ad qn/ tum. ¶ Ad hoc vero qd̃ obijcitur. ꝙ ſi vna eẽt mã ↄtinua celi ⁊ eor que ſunt ifra celũ. moto illo illa mouerentur. dd̃m ẽ ꝙ vel in diſtinctõe foꝛmar fcã eſt diſtictio materiar vel nõ. ſequitur ꝙ ſi vna eſſet materia. ꝙ ↄtinuitatẽ hẽrent nãe. ei que fierent ex illa. Ad illud vero qd̃ queritur. vtruȝ vtrũq; eẽt ifoꝛme vel nõ. rñdendũ ſm hoc. ꝙ vtrũq; eẽt in/ foꝛme ſ; ñ ſilr̃ oĩo. plus. n. accedebat ad eẽ foꝛme vnũ q̃ alter. ſ; i hoc ſilr̃. ꝙ ifoꝛme erat. i. idiſtin/ ctũ. ſ; ſ; hugo. terra erat ip; ſre elemẽtũ. p celum vo mobil' ↄfuſio reliquor triũ. ⁊ logtur ſ; opionẽ illor q dicebãt oĩa fieri ex q̃tuoꝛ elemẽtis. ſ; huic opinioni non acquieſcit ſm phos. nec ſm aug. terra dicitur ibi elemẽtuȝ. ſed elemẽtor mã.

Mẽbꝛum tertium.

Ad tertiũ quo queritur. vtrũ oĩa eẽnt ſil' creata. qd̃ videtur p hoc qd̃ dicitur Ecc. xviij. Qui viuit in eternuȝ creauit oĩa ſimul. Itẽ dr̃ i pꝛicipio geñ. Iſte ſunt gñationes celi ⁊ terre i die quo creauit deus ce/ luȝ ⁊ terrã. ergo vno die. ergo ſil'. Cõtra. mẽſu ra rñdet mẽſurato. ſ; res mẽſurate i ſua nã erant oꝛdiate. ergo ⁊ mẽſure ſ; pꝛi⁹ ⁊ poſterius. Si er go creatũ ẽ firmamẽtũ. ⁊ ea q̃ ſunt i terra ſ; pꝛi⁹ ⁊ poſterius erũt creata. ¶ Pꝛeterea. fcã erũt in diuerſis diebus. ⁊ ita i diuerſis tpibus. vt oꝛdo i mẽſura rñdẽt oꝛdini mẽſurato. ergo pi rõne di cerentur creata ſ; pꝛi⁹ ⁊ poſterius. ſicut fcã. Si vo. ſil' dicat idifferẽtiã vt cũ dr̃. Qui viuit i eternũ ⁊c. hoc id̃ vr̃. cũ vnuȝ nõ dicatur creatũ i pꝛicipio ſed duo. ⁊ ita nõ omia dicantur ſimul creata. qꝛ in vna mã que de nõ eẽ ↄdijt in eẽ. Ad qd̃ dd̃m. ꝙ ſi/ mul dicit idifferẽtiã mẽſure ex pte creator. que tñ creata ſunt i duplici rõne mãe. ſ. celi ⁊ terre. Ad hãc eim duplicẽ mãm oĩa coꝛpalia reducuntur. dif ferenter autẽ dicuntur materia. celuȝ eim dicitur ma/ teria vt in qua facta ſunt. terra aũt vt ex qua duxe runt oꝛiginẽ ⁊ adhuc ducũt. ¶ Ad obiectũ auteȝ dd̃m. ꝙ nõ ẽ ſimile de creatõe ⁊ factõe. factio. n. reſpicit foꝛmas diſtictas vbi oꝛdo deſignatur. ⁊ ita põt deſignari dies. ſm ꝙ dies ẽ ex reuolutiõe lu minoſi. creatio vero vt diſtiguitur a facere: reſpicit materiã. ⁊ ita nõ dr̃ ibi pꝛi⁹ ⁊ poſteri⁹ qd̃ reſpi/

cit ſormā ſed ſimul.nec oȝ ſi mēſurata ſūt i nā or/
dinata.ꝙ propter hoc ſit ordo ex pte mēſure:ad
prius.n.ꝛ poſterius nā.nō ſequit priꝰ ꝛ poſteriꝰ
i duratōe.ꝛ ſic pȝ rñſio ad primū obiectū. Hu
ius rei grā q̄rit.vtrū creatio fuit ſimul cū factōe:
q̄ ſingula facta ſunt.ꝙ non arguit ex hoc.ꝙ non
ſimul oīa facta ſunt.ſm̄ dieꝝ diſtinctionā ꝛ ſimul
creata ſunt:ergo creatio non fuit ſimul cū factōe.
¶ Itē creatio añ oēȝ diē.factio ñ añ oēȝ diē.ergo
ꝛc̄.¶ Si vō ñ ſil'.tūc q̄rit quāta fuit diſtātia.ꝛ q̄
necitate fuit mora.Rñdet hugo mihi vr̄ quātuȝ
ꝯijcē valeo.iter creatōeȝ ꝛ diſpōnē reꝝ.ordineȝ
ɋdē tpis.ſȝ nullā fuiſſe morā iteriectā:ita ut vē q/
dem dici poſſit.hoc poſt illud factū fuiſſe. ſȝ iter
hoc factū ꝛ illud.nullā oio dilatōȝ interueniſſe.

Suppoſito igit ex p̄dictis ꝙ oia facta ſūt ſil'.
ꝓut.ſ.dr̄ia ſit iter creatōȝ ꝛ factōeȝ.ꝛ ꝙ li ſil' dic̄
indifferentiā menſure nō ſb̄e vel mãe.q̄rit de iſta
differētia mēſure vtrū.ſ.ſit ptibilis vel iptibilis.
ꝛ hoc ē querere.vtrum oia creata fuerūt in vno
nunc indiuiſibili.aut i pluribus.ſiue ſingula i ſin
gulis nūc:ꝛ nūc ñ loq̄mur ð potētia dei. Nō.n.
eſt dubiū qn deus potuit i vno nūc creare oia.ſȝ
ðe ꝯgruentia actōis.vtrū.ſ.cōgruentius crearet
in vno nūc q̄ȝ i pluribus.vr̄ ꝙ ſic.qꝛ creatio eſt
ad manifeſtationē potentie diuine.ſed magis ma
nifeſtatur dei potentia creando multa i vno nūc.
q̄ȝ multa in multis nūc hoc ꝑ ſe pȝ:ergo creare i
vno nūc magis ꝯgruebat potētie diuine ꝛ actōi
eius.que ē ex potētia.Itē creata exeūt a prīo per
aſſimilationē ad ipm̄ vñ ꝯgruit ꝙ illo mō exeāt
quo maiorē hñt aſſimilatōem.ꝓut ꝯpetit creatu
re.ſȝ primū ē vnicū ꝛ ſimplex ꝛ indiuiſum eēn/
tia ꝛ duratōe.hoc totū nō pōt ꝯuenire creature
niſi ꝑ diminutionem.cū vō exeūt multa a prio in
vnico nunc ē ibi vnitas in duratiōe ſuo mō.ꝛ ē
multitudo vel diuerſitas in eēntia. Si aūt exirēt
multa in multis.nūc eēȝ ibi diuerſitas ꝛ duratio
nis ꝛ eēntie:ergo magis aſſimulant creata prio.
ſi creant i vnico nūc.q̄ȝ ſi in multis:ergo ꝛ illud
magis ꝯgruit.¶ Itē ſingulare ē qð ꝯcernit hic ꝛ
nūc vt dicit phs.vniuerſale āt vel cōe inquātum
huiuſmodi ñ ꝯcernit hic ꝛ nūc loq̄mur ergo ſ́ȝ
opionē gre.ꝙ oia creata ſūt ſil' in q̄dā cōitate ꝛ
vniuerſalitate.ꝛ ñ i idiuiduatiōe q̄ poſt ſecuta ē.
hoc.n.ē qð dic̄ greg.Oia ſimul i ſb̄a facta ſunt ꝛ
i ſpē.ergo ipſis creatis ſic in cōitate ſe hñtibus ñ
ꝯpetit diuerſitas in nūc:que tñ diuerſitas ꝯpete
ret ſi crearentur in ſua indiuiduatōe. Nō ꝯce/
dimus.ꝙ oia creata ſunt i vnico nūc.ꝛ illud nūc
nō ē eternitatis nec nūc tpis.ſȝ nūc eui.ꝛ hoc di
cimus.tū qꝛ magis māifeſtat dei potētia creādo
i vno nūc multa.tū qꝛ creata hoc mō plus ꝯue/
niūt cū prio ſic̄ obijciebat.¶ Sed adhuc obijcit.
qꝛ maior adhuc videt̄ aſſilatio.ſi tñ vnū in vno
nūc crearet q̄ȝ ſi mlta:qꝛ tūc eēȝ aſſilatio ꝛ i eēn/
tia ꝛ in duratōe.Rñſio ꝙ veꝝ eſt ꝙ tunc magis
ſiue maior eſſet aſſimulatio.ſed non intātū mani/
feſtaret dei potētia.vñ adhuc plus ꝯgruit multa
creare i vno nūc q̄ȝ vnum i vno nunc ꝛc̄.

Mēbrum quartum.

AD quartū quo querit.vtꝝ creatio celi
ꝛ terre fuit añ oēm diem? ꝙ nō vr̄ per
hoc qð dicitur Geñ.ij. Iſte ſunt gene
ratōes celi ꝛ terre.qñ create ſunt i die
quo fecit deus celū ꝛ terrā:ergo in die fecit celū
ꝛ terrā.ſȝ ſuū facē nihil aliud ē q̄ȝ creare: ergo i
die creauit.¶ Itē obijcit manicheus.nūqd crea
uit deus i tenebris aliqd?ꝙ ſi creauit.erat in tene
bris.quomodo ergo ihabitat lucē inacceſſibilē?
ꝙ ſi habitat in luce fecit oia i luce:ergo celum ꝛ
terrā.ergo i die. Cōtra dies ē p̄ntia lucis ſuper
terrā.ſȝ nōdum facta ē lux.ergo nōdū fuit dies.
¶ Itē aug.xij.ꝯfeſ.informem mãȝ feciſti añ oēm
diem.ſed informis mā celi ꝛ terre deſignāt noie
ergo celū ꝛ terra facta ſunt añ oēm diem. Ad
qð rñdetur.ꝑ hoc qð dicit aug.ſuꝑ geñ.v. Non
eſt hic inquit liber creature celi ꝛ terre.cum factꝰ
eſt dies.ſatis vt opinor oñdeus nō hic ſe ꝯme/
moraſſe celū ꝛ terrā ſicut i pricipio añq̄ȝ fiēt di/
es cū tenebre eēnt ſuꝑ abyſſum. Sed quomodo
factum eſt celum ꝛ terra cum factus eſt dies ideſt
iam formatis ꝛ diſtictis partibus ꝛ generibꝰ qui
bus vniuerſa c̄ratura diſpoſita atqȝ ꝯpoſita red
dit hanc ſpēm que mūdus vocatur.Per qð pȝ
ꝙ creare celū ꝛ terrā dicitur dupliciter.Vel in/
formē mãm facere.vel ꝑ ſpecies ꝛ formas diſtin
guere.hoc vltimo mō dr̄ dies cuȝ dicit i die ꝛc̄.
Alio vō mō accipit in li.ꝯfeſ.cum dicitur infor/
mem mãm feciſti ante oēm diē. Hugo illud pri
mum momētū tēporis quo creata omniū viſibi/
liuȝ ꝛ inuiſibiliū nã neqȝ nox fuit neqȝ dies.ꝛ tñ
tēpus fuit:qꝛ mutabilitas fuit.¶ Ad illud vō qð
obijcitur deū feciſſe i luce ſicut habitat i luce.re/
ſpondendum ꝙ lux dicitur.vel lux intelligibilis
que ipſe eſt.ꝛ i hac luce facit.vel lux corporalis
ꝛ in hac vel hac exiſtēte.nō creauit celū ꝛ terrā.
cū dicatur tenebre erant ſuꝑ facieȝ abyſſi. Que
rit etiam hugo de celo ꝛ terra creatis.vbi mate
ries illa informis ſubſtitit.an vbi modo formata
ſubſtitit.an in alio loco vel minori.¶ Ad qð rñ/
dendū ſine p̄iudicio ꝙ ibi ſubſtitit terra vbi nūc
eſt.Alia vō que noie celi deſignant vel aque cir/
cūquaqȝ.vt nō poſſȝ terra appere ꝙ erat.Vñ di
cit hugo.ꝙ erat terrenū hoc elemētū medio eo/
dēqȝ loco vno ſubſidēs ceteris i ꝯfuſione ꝑmixtis
forma.meliore p̄ditū.ſed iſdeȝ circūquaqȝ i mo
dum nebule ob pauſis ita inuolutū.vt apparere
ñ poſſet qð erat.Illa vō tria ſicut dictū ē.adhuc
i vna ꝯfuſiōe ꝑmixta.ſiue potius i vna ꝯfuſa per
mixtōe circūq̄qȝ ſuſpēſa eo uſqȝ i altū pōrigebāt.

tur quouſqz nūc ſūmū corporeē creaturē ptingit
totuz hoc ſpaciuz. qḋ a ſupficie terre medio iacē
tis loco. vſqz ad extremū ſupremūqz ābitus ce
li limitē pz. illa nebule ⁊ caligine replebaẗ. circa
vō iſta q̄ nihil certū hn̄t ex ſcriptura: nihil teme/
re diffiniēdū ē.

Queſtio. xl v. de creatione rez corpaliū in ſpāli.

Dicto ƀ his que
cōiter ptinent ad creatiōem. cō/
ſequēter dicendū ē de his q̄ per/
tinent ſpāliter. Et circa hoc q̄rūt
tur quinqz. ¶ Prio queriẗ. quid
voceẗ principiū. cū dī. In prici/
pio creauit deus celū ⁊ terrā. ¶ Scḋo qd itelli/
giẗ noie celi ⁊ terre. cū diciẗ creauit celū ⁊ terrā.
¶ Tertio quare nō fiat mētio de alijs elemētis. ſz
tm̄ de terra: cū ſint nobiliora. ¶ Quarto de hoc
qḋ diciẗ. Tenebre erāt ſup faciē abyſſi. ¶ Quin/
to ƀ hoc qḋ dī. Spiritus dn̄i ferebaẗ ſup aquas.

Membꝛuz pꝛimum.

Ad primū quo queriẗ de hoc qḋ diciẗ
in principio. quid voceẗ principiū? ⁊
ſm augu. in li. ꝯfeſ. duplex eſt expoſi/
tio. ⁊ hoc idez habeẗ in glo. ſ. in filio
vel verbo. vel in pricipio tēporis. ¶ Scḋm aūt
primā expoſitiōem queriẗ. Videẗ eniz q nō de/
beat ſupponere ꝓ filio. Nam creare eſt cōe toti
trinitati. filius aūt nō in filio creat. nec ſpūſſanct⁹
in filio. ¶ Preterea. in pricipio dicunẗ creata. in
verbo autem facta. diciẗ eniz dixit ⁊ facta ſunt. ⁊
ioānis. j. oīa p ipm facta ſunt. que differētia eſt.
¶ Si vero ſumaẗ ꝓ principio tpis. nō videẗ ve/
rū. tēpus eniz creatū eſt. tēpus autem nō eſt in ſui
initio ſcz in inſtāti. ¶ Ad primuz dicendū. q licet
creare ſit cōmune toti trinitati. tn̄ hic pōt appro
priari. vt ſit ſenſus. Deus pater in pricipio. i. i fi/
lio qui eſt principiū de principio creauit. ſicē eniz
cuz diciẗ. omnia i ſapiētia feciſti. ſapiētia licz cōi/
ter dicaẗ ƀ tribus pſonis: tn̄ appropriaẗ pſone fi/
lij. ⁊ fit directio ad pſez ſic ⁊ hic pricipiū poteſt
appropriari Jo. viij. dicit filius de ſe. Ego pri/
cipiū qui ⁊ loquor vob. ¶ Ad ſcḋm dicēduz. q
principiū aptaẗ creationi. verbū vō ei qḋ ē fieri.
lz vtrūqz cōiter reſpiciat vtrūqz. quia principiū
reſpicit actuz primū. actus autē primus eſt ꝓdu/
cere res de nihilo. hoc eniz ꝯuenit pricipio diui
no ⁊ nulli alteri. Unde ſi principiuz reſpicit. fieri
ſm q appropriatur. hoc eſt ſm poſterius. vbuz
vero cuz ſit declaratiuū ⁊ diſtinctiuū. declaratio
autez ⁊ diſtinctio formā aut ſpeciē reſpiciunt. re
cte vbi agiẗ de formatiōe vel diſtinctōe: vſus eſt
verbo dicendi. vel noie verbi. ſicut habeẗ in ps.
Verbo dn̄i celi formati ſūt. ¶ Ad vltimuz dḋz q
lz principiuz dicat initiuz tpis. nihilominus pōt
dici tps eē creatū. i. q mēſurat mutatiōez. nō duz
eniz erat mot⁹, mutatio aūt poterat eē i initio tpis.
deinde vō facto mobili. fact⁹ ē motus. ⁊ ſi inenia
tur mot⁹ eē coequeuus mãe prime. dḋm ē. q mo
t⁹ accipiẗ ꝓ mutatōe. Baſilius tn̄ i ex amerō. ali
ter exponit dicēs. q alia trāſlatio hz prio ⁊ ſm
hoc ē ſenſus. ante celū ⁊ terrā nihil creauit.

Membꝛum ſecundū.

Ad ſcḋm quo queriẗ. de hoc q diciẗ
creauit celū. Diuidiẗ eniz celuz cōtra
terrā ⁊ loquiẗ de corpibus. ergo ce/
luz nō ꝯtinebiẗ i noie terre. ¶ Cōtra
noie terre notaẗ mã informis. de qua fecit celū ⁊
terrā. diciẗ eniz terra erat inanis ⁊ vacua. vel ſz
aliā lrām inuiſibilis ⁊ incōpoſita ⁊ hoc idez eſt
q terra. ergo celuz ꝯtinetur in noie terre. ¶ Itez
diciẗ in ps. Celuz celi dn̄o ⁊c̄. Ibi diſtinguit ce/
luz ⁊ terrā tanq̄z diuerſaz habitatiōez. Et dic̄ q
p celū intelligiẗ celuz empireuz qḋ ſtatim ſanctis
angelis ē repletū. ſz ꝯſtat q angeli ſic̄ dicit aug.
creati erāt ſimul cū mã, inferni. Unde dicit in li.
ꝯfeſ. Duo repio que feciſti carētia tpibus. cuz tn̄
neutrū tibi coeternuz ſit. Unuz q ita formatuz ē.
⁊ ſine vllo defectu ꝯtēplatōis. ſine vllo iteruallo
mutatōis: q̄uis mutabile. tn̄ nō mutatū. tua eter
nitate atqz imutabilitate pfruaẗ. Alterū qḋ ita i/
forme erat vt ex qua forma in quā formam vel
motōis vel ſtatōis mutareẗ. quo tpi ſubdereẗ ñ
haberet. ergo angeli ad celū ptinebāt. Reſtat er/
go q noie celi intelligiẗ empireū ⁊ angeli. ⁊ ita ñ
videẗ ptinere ad informē mãz. que noie celi vel
aque deſignaẗ. ¶ Itē videẗ q celū empireū cum
ſit corpus. ptineat ad materiā informē. celū eniz
empireū ps eſt mūdi. ꝓut mūdus diciẗ machina
mūdana. ſz ex mã informi factus ē mūdus. ergo
celuz empireū. ¶ Itē dicit hugo q p celū intelli/
gitur quicqd ē mūdi ſenſibilis pter terrā. Un̄ di
cit in altū porrigiẗ. quouſqz ſūmuz nãe corporee
ptingat. ergo celuz empireū ꝯtinebaẗ in materia
informi. celi. Cōtra. celuz celi diciẗ empireum
q ſanctis angelis eſt repletū. ſed eis nō cōgruit
habitatio informis iaz formā hn̄tibus. ergo illō
celū erat formatū. ¶ Ad primū dicēdū. q lz celū
diuidaẗ ꝯtra terram. i. materiā informē de q̄ hec
fierent inter ſe diuidūtur. nihilominus cū dicitur
terra erat inanis ⁊c̄. ibi celū ꝯtineẗ ſub informi/
tate terre. aliter enim quodāmō accipiẗ nomine
terre. Primo accipiẗ ꝓ mã inq̄tuz ex ea futura
erat terra. ſecūdo vero accipiẗ cōiter. ¶ Ad ſcḋz
dicendū eſt. q celum empireū ꝯtineẗ noie celi. ⁊
ſicut angeli quodāmō dicebāẗ iformes. priuſq̄z
reciperēt formā grē: q̄ noie lucis ƀſignaẗ ita ⁊ ce
lū empireū poterit dici informe. quouſqz dn̄s in

forma pfecta redigeret. dicẽdo fiat lux zc. z ſm hoc noie lucis ñ intelligit vñ lux que diſtinguit p reuolutõem ſui noctẽ z diẽ. ſz ẽt lux diſticta a tenebris. quõ celũ empireũ eſt lux diſticta. tenebre enim hic ſũt i aere. aqua z terra. ibi aũt ñ. ¶ Ad aliud vero dõm. q lz ptineat celũ empireum ad angelos. nihilominꝰ tñ potuit aliquo mõ ad materiã informẽ ptinere. Et ſic vr̃ hugo ſentire. In talibus aũt non ẽ temere diffiniendum.

Membrum tertium.

Ad tertiũ quo querit rõe eius q dr̃ terra creata. quare ñ ſit mẽtio de alijs elemẽtis in creatione cum ſint nobiliora? ¶ Preterea ſit mentio de aqua. z ſm vnã expoſitõez de aere. de igne vo nulla ſit mentio: cũ ſit iter elemẽta nobiliſſimũ. Ad qd rñdẽdũ. q nũeratis extremis icorpibus dat itelligere media. z poſſet dici q noie celũ itelligit ignis. eſt enim celũ igneũ: z ſilr aer. eſt. n. celũ aereũ. terra vo ẽ alteꝝ extremoꝝ. aqua vo tenet mediũ. Uel p terrã z aquã ſicut dicit aug. ꝯ manicheos intelligit mã informis que ſe hʒ ad oia. noie aũt terre z aque noiant. q2 hec ſũt nobis ppingora z manifeſtiora. Sʒ qd ẽ. q dicit terrã eẽ inanẽ z vacuã. vel inuiſibilẽ z incõpoſitã ſm aliã trãſlatõz. nõne terra. i. mã formas habuit. z ita nõ vacua fuit. ¶ Itẽ inane dr̃ qd ẽ ſine ſoliditate. nõne terra tunc habuit ſoliditatẽ corpalẽ. ¶ Itẽ viſibilis erat cũ eẽt corpus. ꝯpoſitõez hẽbat: cũ ñ eẽt ſimplex vt deus ſz creatura: quare ergo dr̃ incõpoſita? ¶ Preterea. erat ibi forma cũ materia. ¶ Itẽ qd noie abyſſi deſignat. Si. n. abyſſus idẽ eſt qd terra. ſicut dicit augu. quare potius dr̃ q tenebre erãt ſup faciẽ abyſſi. q̃ ſup faciẽ terre. ¶ Iteʒ q̃rit quare ſi idẽ ẽ terra: abyſſus z aqua: diuerſis noibus ita nominet. ¶ Ad primũ dõm. q inane dr̃ reſpectu forme. ſ. diſticte. vacuũ vo dr̃ reſpectu ornatus. ſilr ſm aliã expoſitõez inuiſibilis dr̃ reſpectu forme ſiue ſpẽi. ſm quã ẽ delectatio i viſu. Incõpoſita vero dr̃. i. ſine ꝯpoſitõe z ornatu. ¶ Ad obiectũ aũt in ꝯtrium reſpondẽduz ẽ q nõ dr̃ inane quia ñ hʒ ſoliditatẽ vel corpulentiã. Preterea vacua ñ dr̃ quia nullã habuit formã. ſz quia ñ habuit formã replentẽ z ornantẽ eam. Itẽ inuiſibilis dr̃. nõ quia ñ poſſʒ videri. ſz quia ñ poterat videri vt ſpecioſa. Itẽ incõpoſita non dicit. quia ñ habuit ꝯpoſitõem. ſz quia ñ habuit decentiã ornatus. ¶ Ad illud qd obijcit. de abyſſo z alijs noibus que ꝯcidũt in eandẽ rẽ. rñdenduz q ex diuerſis rõnibus materia: iformis tria ſortit vocabula. Eſt. n. potẽtia materie receptiue que deficit i genere potẽtie reſpectu potẽtie actiue vel ſimpliciter vel ſm quid. z ꝗtũ ad hoc habet rõnez terre. terra. n. inter oia elemẽta minus hʒ de rõne actiui. Itẽ dicit abyſſus. i. ſine candore: quia ſine ſpecie z pulchritudine. vt oſtendat defectus ex pte ſpecioſitatis. Dicta ẽ aqua. quia aqua male terminabilis termino proprio. bene alieno. Ita materia bene terminabilis p formaz z debitã diſpoſitiõem. Ex defectu ergo terminatõis dicta ẽ aqua. quia defacili ductilis z fluxibilis ſubiacebat operanti: vt de ea oia formarent. z a primo agente daret eidem virtus p formã: ſpecies p diſtinctõem. terminatio p ornatũ. a ſũma. ſ. potentia: ſapientia: z bonitate.

Membrum quartum.

Ad quartũ quo querit de h q dr̃. tenebre erãt ſup faciẽ abyſſi. tenebra. n. dr̃ priuatio lucis. priuatio aũt ſeqt habitũ. lumen aũt nõ. pceſſit. ergo nõ erãt tenebre. ¶ Preterea. querit quare ñ dr̃ tenebra creari ſicut z lumẽ ꝯſequẽter fieri? Rñdeo q tenebra antecedẽter ñ dicit priuatõem ordine naturali rei ꝯſequẽtis. ſz negatõem eius qd nõ duʒ factũ ẽ. z eſt fiendũ. Unde ñ ẽ neceſſe prius fuiſſe lumen. ¶ Ad ſcõm vero dõm. q tenebra non dicit creari vel fieri a deo. quia ex priuatõe luminis ꝯſequit nec ẽ aliquid ſimpliciter: ſz defectus eius qd a deo ꝯditum ẽ. z hoc videt per hoc qd dicit aug. in lib. contra epiſtolã fundamenti. Silentium enim nõ ẽ aliquid ſʒ defectus ſoni: tenebra ſimiliter. hoc aũt nihil aliud dicit. quia nondum erat lumen. Hugo aũt vult diſtiguere iter terram z abyſſum. z q dicit terra erat inanis z vacua. z tenebre erãt zc. quia duo ꝓpoſuerat ſupra celũ. ſ. z terrã. mõ alia ſubiũgit duo. vt abyſſus ad terrã. tenebre vo ad celũ referant. ſed hoc nõ video expoſitionibus ſanctoꝝ conuenire.

Membrum quintuʒ.

Ad quintũ quo querit rõne eius q dicit. ſpũs dñi ferebat ſup aquas. põt enim queri quid nomine aquaꝝ deſignat. z qualiter ſpũs dñi ſup eas ferebat. z quare potius ſup aquas in hac ratõne q̃ ſuper terram? ¶ Ad qd dõm. q nomie aquaruʒ notat materia receptibilis debite forme z localitatis ei reſpondẽtis. ſpũs autẽ dñi magis dr̃ ferri ſup aquas. quia bonitas dei que appropriat ſpirituiſancto ẽ principiũ huius terminatõnis p formã diſtinctã z locũ terminatũ. Sed ſi querat quare ſup aquas potius dr̃ ferri: q̃ in aquis eẽt: cum ſpũs dei ſit vbiqʒ. Reſpondet. q loquit de ſpiritu dñi qui ſupior eſt natura in rõne agẽtis. z ſic agit de illo. licʒ in ratione quadam dicatur continere partes inuicem quaſi eſſet intra.

¶ Queſtio. xlvj. de rebus corporalibꝰ q̃tũ ad diſtinctionem z ornatuʒ in ꝯmuni.

Habita conſideratõe de rebus corpalib⁹ q̃tũ ad creatiõez. ɔſequẽter dõm ẽ de rebus corpalibus q̃tuz ad diſtictõnez vel ornatũ ſiue factõz. qđ gñale ẽ ad vtrũqz. Et primo quedã ɔſiderãda ſũt in cõi. deinde ſm̃ diſtictõez dierũ i his que ptinẽt ad diſtinctõez vel ornatũ rez ſpãliter. Cõſiderãda aũt in cõi ſunt. ¶ Primo vtrũ oia facta eẽnt in illo tpe in materia vel nõ. ¶ Scđo ſi facta ſũt in materia tũc. vtruz i genere vel in ſpẽ ſint oia facta tũc. vel ñ: vel q̃daz ſic. ⁊ quedã nõ. ¶ Tertio ſi naturalia facta ſunt i genere vel in ſpecie. vel non. ¶ Quarto ſi ſimul facta ſunt. vel nõ ſimul. ¶ Quinto ſi nõ ſimul: ſz i diebus dr̃ntibus ſz qd fiebat. tũc dies ⁊ q̃re tot.

Membrum primum.

Ad primũ ſic. oia creata ſũt ſimĺ ⁊ hoc ſimul ẽ rõne mãe. creare autẽ ẽ facere ſub cõi rõne. ergo oia facta ſũt ſimul. ¶ Ad idẽ facit qđ dicit augu. ɔ̃ manicheos. introducẽs auctẽ de lib. ſap. Qui feciſti mũdũ de materia inuiſa. vbi nos habemus qui creauit orbẽ terrarũ de mã inuiſa. ergo ſicut dicũtur ſimul creata in mã. ſic dicunt̃ oia facta tũc ratione materie. Cõtra. ſcriptura li. geñ. ⁊ pſalmorũ diſtiguit iter creare ⁊ facere. pſ. Dixit ⁊ facta ſũt. mãdauit ⁊ creata ſũt. vt creatio reſpiciat ad exitũ de nõ eẽ in eẽ. factio aũt reſpiciat ad formã i materia. nõ aũt oia tũc facta ſũt i ppria materia ⁊ forma. ergo nõ oia tũc dicunt̃ eſſe facta. ¶ Preterea. res mirabiles ñ tũc facte ſũt in ſua forma. vt incarnatio ñ tũc facta fuit i ſua forma: ſz eẽt humana natura. ⁊ ita de alijs mirabilibus ⁊ artificibus. ergo ñ oia tũc erãt facta. Ad qđ vr̃ dõm. ꝙ ſiue factũ dicat̃ cõiter ad creatum ſiue pprie ſicut diſtinguit̃ in li. geñ. omia dicunt̃ facta ſimul rõne materie. ⁊ qꝛ materia ñ fuit denudata ſiue nuda a forma aliqua: dicunt̃ oia eẽ facta. ſz nõ in ppria forma: neqz i nũero: ſed in aliqua forma. que ratiõe materie ſue ⁊ rõne ſui: habuit poſſibilitatẽ obediẽtie ad oẽ qđ voluit deus facere de illa creatura. Unde aug. poſt qõnem motã ſup geñ. dicit. Reſtat ꝙ ad vtrunqz habiles ſunt creature. ad iſtum modũ quo vſitatiſſime tpalia trãſcurrũt. ſiue ad illũ q̃ rara ⁊ mirabilia fiũt. ſicut placuit deo facere. facte ergo ſũt res in mã ⁊ i aliqua forma. vt de qua poſſit deus facere illud qđ ei placuit. ¶ Ad hoc ãt qđ dr̃ de incarnatõe. dõm ꝙ hũana nã tunc facta ẽ que habuit poſſibilitatẽ obediẽtie. vt indiuiduo in quo placuit deo vniret̃: vel vniri poſſz diuie nãe. Nõ ẽ ãt aliqua cã in creatura vt fiat. ſz in deo: cui nihil ẽ ipoſſibile. De artificialibus aũt dõm ẽ. ꝙ ipſa tunc facta ſunt in materia: que tunc nuda fuit a forma.

Membrum ſecundũ.

Ad ſcđm ſuppoſito ꝙ oia corpalia facta ſunt i materia. que tñ ñ fuit ſine aliqua forma. ⁊ hoc ẽ fieri i materia. Unde dicit hugo. Nihil poſtea factũ ẽ. cuius materia vt i corpibus. aut ſilitudo vt i ſpiritibus nõ pceſſerit. Querit̃ tũc. vtrũ oia tunc dicant̃ facta i genere vel in ſpẽ. aut nõ? Et vr̃ ꝙ nõ. multa enim facta ſũt p artificiũ. multa ẽt ex putrefactõe. multa ẽt ex ɔmixtiõe elemẽtorũ. multa ex copulatiõe rez diuerſarũ ſpecierũ. ſicut accidit i burdone ⁊ ɔſilibus. Contra. ſup illud requieuit ab oi ope qđ patrarat. glo. Requieuit a ɔdẽdis generibus ⁊ ſpẽbus. ergo nullũ genus nouũ vel noua ſpecies poſt ɔdita. Ad qđ dõm. ꝙ non oia facta ſũt in genere. aut i ſpecie ppria vt artificialia ⁊ ſimilia. ¶ Ad obiectũ aũt in ɔ̃rium glo. dicendum ꝙ quieuit a generibus ⁊ ſpeciebus qui erãt cãe ad pducendũ iſta naturalia ⁊ artificialia i ſuis pprijs ſpẽbus ſufficiẽter ſub ipſo.

Membrũ tertium.

Ad tertiũ quo querit̃. ſi naturalia tunc oia facta ſũt in genere ⁊ ſpẽ vel ñ. Et videt̃ ꝙ ſic. de talibus. n. dictũ eſt eccl. i. Quid ẽ quod futurũ eſt. ipm qđ fuit. nihil ſub ſole nouũ. ¶ Preterea. opera dei pfecta erãt. ſicut dicit i can. deu. Et dr̃ geñ. ij. Perfecti ſunt celi ⁊ terra ⁊ ois ornatus eorũ. Perfectũ aũt dr̃ cui nihil deeſt. ergo nihil defuit in celo vel i t̃ra q̃tũ ad ornatũ. Cũ ergo genera ⁊ ſpẽs rerũ nãliũ fuerũt ad ornatũ. oia naturalia tũc facta ſunt i generibus ⁊ ſpẽbus. ¶ Itez vidit deus cũcta que fecerat ⁊ erãt valde bona. ſz valde bonũ dr̃ in termio intẽſionis boni in ſuo genere. ergo res naturales tũc erãt facte i ſuis generibus ⁊ ſpẽbus. Nã ſi aliqua nõ eẽnt facte. nõ eẽt tunc poſitus terminus bonitatis i genere. Contra. multa genera vermiũ pducunt̃ ex carnibus aialiũ. ſz nõ dũ erãt cadauera. ergo nec dũ erãt huiuſmõi ſpẽs. Silr̃ põt obijci de his que fiunt ex alationibus vaporũ: cũ nõ dũ eẽnt. Rñdendũ. vr̃ ꝙ oia facta ſunt. ſ. naturalia i ſuis generibus ⁊ ſpẽbus. i. principijs generationũ ſuarũ. ſz ergo vermes. tũc ñ eẽnt ⁊ huiuſmõi que fiũt ɔſequenter. nihilomin⁹ pricipia generationũ erãt. vt cuz eẽt materia ɔueniẽs pducerent̃ in eẽ. Unde iſta facta ſũt materialiter ⁊ cauſaliter. nõ ꝙ in ſe habeat naturã pducendi ſimile ex ſimili.

Membrum quartuz.

Ad quartũ quo q̃rit̃. vtrũ oia nãlia facta ſũt ſimĺ i genere vel i ſpecie. qđ vr̃ p hoc qđ dicit aug. in li. ɔfeſſio. Uer

bo tuo ſimul ⁊ ſempiterno dicis q̄ dicis: nec ali/ter q̄ȝ dicēdo fac. ergo ipa ſūt ſimul fcā. ¶ Preterea. cq̄lis facilitatis eſt deo oia ſimul facē. ſic ſi/mul oia creare. ſed ſimul oia creauit. ergo ſimul oia fecit: cū hoc magis ꝯgruat oipotētie. ¶ Pre terea. rō q̄re artifex vnū facit poſt alteꝝ ē. q2 nō ſimul pōt ꝯuerti ad multa ſm eādē ptē omnino. ¶ Preterea. mā nō ē aptata ſȝ opoꝛtet eā apta/re. hoc aūt impfectiōis ē. In deo aūt ē ſūma pfe/ctio. ergo ſimul oia fecit. ¶ Preterea. dr̄ geñ. ij. Iſte ſūt generatōnes celi ⁊ terre in die quo fecit deus celū ⁊ terrā. ergo i vno die fecit oia. ⁊ pari rōe i vno nūc vl̄ i modico tpe. Cōtra. i geñ. dr̄ pꝛimus dies. ſcōs dies ⁊ ita ꝺ alijs. ergo plures erāt dies: ñ ergo ſil̄ oia ſūt fcā. ¶ Itē greg. oia ſil̄ creata ſūt. q2 i mā ſimul ſūt. q̄ ꝺ eis hn̄t oꝛiginē. ſȝ ñ i ſpecie. q̄ ſequētib⁹ dieb⁹ ē oñſa. ¶ Preterea. vr̄ q̄ iter ſanctos nullaten⁹ ōberet eē diſcrepātia opinionū q̄ ad creatōȝ. ſȝ q̄ ad factōeȝ eccī. xviij. Qui viuit ineternū. creauit oia ſimul. nō dic̄ fe/cit. ¶ Itē niſi dictuȝ fuiſſȝ. pꝛim⁹. ſcōs. terti⁹ dies. nō eēt diuerſitas opinionū: vt vr̄. in hoc tñ ē cō trouerſia. q̄ qdā dicūt oia i vno die. Vñ aug. q̄/dā i. vi. vt grego. ⁊ hiero. ſȝ āte oēȝ diē fuit crea/tō. vt pȝ ex textu Geñ. j. dicit. In pꝛincipio crea/uit deus celū ⁊ terrā. ſatis aūt poſt modū ſubiun git ꝺ pꝛio die. ¶ Itē augu. vbi nulla ſpēs. nullus oꝛdo. nec ēt dies ē. ſȝ ſpēs ⁊ oꝛdo pꝛio dicunt in factōe lucis. Sȝ añ hoc fuit creatio. ergo penes creatōeȝ nulla dȝ eē diuerſitas iter opiōes ſan/ctoꝝ qn. ſ. dicāt oēs. q̄ oia ſimul creata ſūt. ſȝ de factōe reꝝ pōt eē ꝯtrouerſia. ⁊ h̄ deſignat greg. q dicit oia ſimul eē fcā i ſbā. fieri eniȝ i ſbā eſt fieri in mā ⁊ hoc ē creari: qȝ ꝓcedim⁹. ¶ Ad pꝛimuȝ dōȝ. q̄ lȝ ſimul ſit dicē q̄tū ē ex pte dicētis. nō tñ ē ſimul q̄tū eſt ex pte eius qȝ dr̄. Dicē eiȝ ſumit multipl̄r vno mō ē eternū. ſm q̄ pater dic̄ filiū. Alio mō ideȝ ē q̄ creare ⁊ ſm hoc ex pte ei⁹ qȝ dr̄. nō ē ſimul. ſȝ pōt eē. ſm pꝛius ⁊ poſterius. ⁊ ſic accipit hic ſm ſniam ſanctoꝝ. q pluralitatem dieꝝ ponūt ad lr̄am. ¶ Ad ſcōȝ dōm. q̄ lȝ equa lis facilitatis ſit ſimul creare ⁊ facē. ꝓut creare diſtinguit a facē: tñ creatio quia reſpicit māȝ in/foꝛmē. ⁊ facere reſpicit foꝛmas in materia diſtin ctas. in q̄bus poteſt eſſe pꝛius ⁊ poſterius tpe. ſi/cut eſt pꝛius ⁊ poſterius natura: ideo diſſimile ē q̄tum eſt ex parte creati ⁊ facti. Et ſicut inſtrui/tur homo ad quē oꝛdinate ſunt coꝛpales creatu re. in hoc q̄ pꝛius ꝯdidit ifoꝛme. ⁊ poſt foꝛma/uit ⁊ diſtinxit. ⁊ ita inſtruitur in hoc qȝ fecit ſm pꝛius ⁊ poſterius in tpe.

Membꝛum quintuȝ.

Quinto q̄rit. ſm quid fiebat ibi dies. ⁊ q̄re tot. Dicit aūt fieri dies dupliciť. Uel ex p̄ntia lucis coꝛpalis. ſic̄ teſtant grego. Beda ⁊ hiero. Uel ex p̄ntia lucis ſpūa/lis. ſicut teſtat aug. Pꝛimo ergo ꝓcedēdū eſt ſȝ pꝛimā expoſitōneȝ. ſ. ſm q̄ dies hȝ fieri ex p̄ntia lucis coꝛpalis. Scōo ſm ſcōaȝ expoſitōȝ. ¶ Cir ca pꝛimū pꝛimo querit que fuit lux coꝛpalis ex cuius p̄ntia fiebat dies. ¶ Scōo qualiter illa lux faciebat diē. ¶ Tertio vtrū illa lux ſit adhuc. an ꝺſierit eē facto ſole. Aut ſi mutat i aliud: i qd mu tata ē. ¶ Quarto vtrū i vno die facta ſūt illa opa. de q̄bus agit Geñ. j. an pluribus dieb⁹. ¶ Quin to quare nō dicit nox facta eſſe ſicut dies cuȝ di/citur factum veſpere ⁊c̄.

Articulus pꝛimus.

Ad pꝛimū ſic. ex p̄ntia luminariū ſup terram vl̄ abñtia vr̄ fieri dies ⁊ nox. dies eniȝ ē latio ſolis ſup terrā. ſȝ cuȝ nōduȝ erāt luminaria nō poterāt ita fieri ſup terra vel ſubtus. ergo nec ex eoꝝ alla/tōne poterat fieri dies. ſȝ q̄rto die pꝛio fcā ſūt lu/mineria. vt pȝ. j. Geñ. ergo non fuit dies donec ad tēpus q̄rte diei. ergo male dr̄ ibi pꝛim⁹ dies vel ſcōus vel tertius. Ad qȝ dōm. ſm iſtā opi nionē. q̄ lux iſta nō fuit lux ſolis vel alioꝝ lumi nariū. q2 reuera facta ſūt q̄rto die. ſȝ fuit quod/dā coꝛpus lucidū foꝛmatū ex ꝓiacēti mā. ex cui⁹ p̄ntia ſup terrā fiebat. dies. ex occaſu aūt ei⁹ ſup terra nox. a. ⁊ hoc plene in. ij. li. ſentē. xiij. di. c. j.

Si autē q̄rit q̄liter lux iſta fcā fuit. accipitur a Beda q dicit. q̄ in nubecula lucida q̄ hic vocat lux ab initio fecit diē ⁊ noctē. diē cuȝ apparebat. noctē cū erat abſcondita. ⁊ deſcēdēs ad occaſuȝ fecit veſpere. ⁊ reuocatū ad oꝛtū mane. ⁊ hoc ē qȝ dr̄. diuiſit lucē a tenebꝛis. Vñ dicimus q̄ ab illuſtratione lucis huiuſmodi fiebant tres pꝛimi dies. ſicut ſequētes ab illuſtratōe lucis ſolis.

Articulus ſecundus.

Ad ſcōȝ quo querit. q̄liter lux illa fa/ciebat dieȝ. aut eniȝ illa lux erat ſpar ſa circūquaqȝ ex oi pte terre. aut i ali q̄ pte magis coadunata q̄ȝ i alia. Si ſparſa circūquaqȝ. ergo ex oi pte illuiabat. er/go vndiqȝ erat dies. ergo ñ erat diſtictio diei ⁊ noctis. qd ergo dicit diuiſit lucē a tenebꝛis. ¶ Si pp hoc dicat q̄ erat coadunata lux illa magis in vna pte illi⁹ coꝛpis q̄ȝ i alia. ⁊ qñ iſta ps illi⁹ in q̄ erat lux iſta coadunata erat ſup terram erat dies. qñ vo occidebat ſub t̄ra erat nox. Cōtra. ꝓbat q̄ erat ſparſa. Nā qñ dictū ē. In pꝛincipio creauit de⁹ celū ⁊ terrā. ibi dr̄ mā i ꝯfuſiōe foꝛmaꝝ coꝛ poꝛaliū. q̄ pꝛio idiſtincte ⁊ poſt diſtincte ſūt. vñ i ſe icludebat lucē illā ꝓdictā. q2 terra habebat i ſe rōneȝ opacitatis ⁊ luminoſitatis. ſȝ poſt cū facta eſt lux. diuiſa eſt actualiter opacitas a luminoſita te. ſiue opacum a luminoſo. ⁊ ceſſit opacitas ex

pte terre. lumioſitas ex pte celi. ⁊ hec duo exigūt ad hoc vt eſſet dies vel nox. ſi. n. ñ eſſʒ aliqd̓ corpus potēs ꝓijcē vmbrā. qd̓ ſit rōne opacitatis. ñ eſſʒ tenebra. ergo a ſili ſi opacitas q̄ ceſſit i ptē terre: equaliter erat ex oi pte terre. videret ꝙ ſilr luminoſitas q̄ ceſſit i ptē celi. equalr erat ex oi pte: ergo lux p̄dicta ſparſa erat. ergo reſtat vt prius: ꝙ p eā nō erat diſtinctio diei ⁊ noctis. ¶ Itē itelligamus ꝙ nulla ſit ſtella. ſʒ tm̄ celū vniforme p totū reuoluat circa corpa iferiora: tūc ñ erit effectus generatōis ⁊ corruptōis i inferioribus: qr iſte effectus ē i eis a planetis maxie. ⁊ ēt ab alijs ſtellis ſm elongatōʒ eaꝝ vel approximatōʒ. erit tm̄ effectus ꝯſeruatōis reꝝ in eē ab ipo celo. Iſte n. effectus q ē ꝯſeruare in eē. vniformis ē. Uñ bñ ē ab eo qd̓ vniforme ē. Cū ergo i tribus primis diebus nōdum facte eſſent ſtelle. nō erat generatio ⁊ corruptio in iferioribus: erat tm̄ in eis ꝯſeruatio: qr d̓ factis tūc nihil deperijt: ⁊ nō erat ponere a quo eſſet huiuſmodi ꝯſeruatio. a q̊. ſ. creato. niſi ab illa luce p̄dicta. lucis ergo illi⁹ erat cōſeruare res iam entes. ſʒ nō ꝯſeruaret vniformiter niſi eſſʒ ſparſa ex oi pte qr nō eq̄ diſtaret ſemper ab oibus ſi coadunata eſſʒ i aliqua pte. ſicut ſol: ergo nō faciebat diſtinctionēʒ diei ⁊ noctis.

Rñdeo. licet aug. videat dicē de luce ſpūali. tm̄ ſupponamus ad pn̄s. ꝙ lux iſta ſit corpalis ſicut exponit Beda. greg. ⁊ hiero. Dicim⁹ ergo ꝙ in principio qñ creatū eſt celū ⁊ terra i terra q̄ erat oium mā corpoꝝ mutabiliū. ꝯtinebant p ꝯfuſiōʒ pſpicuitas ⁊ opacitas. poſtmodū vō cū dictū eſt fiat lux. diuiſa ē actualiter pſpicuitas ab opacitate. ⁊ tūc opacū cū ceſſit ex pte terre pp ſui reſiſtētiam qr. ſ. nō erat peruiū luci. ꝓiecit vmbrā. pſpicuum vō qd̓ ceſſit i ptem ſupiorē ſui giratōe circa opacū fecit diē ⁊ noctē. ¶ Ad illud qd̓ obijcit ꝙ lux iſta ſparſa erat. ⁊ ſic nō poterat diſtiguere diē ⁊ noctē: dicim⁹ ꝙ re vera lux erat ſparſa. qr vndiqʒ ex pte terre erat illd̓ pſpicuū: tm̄ nihilominus ex pte terre erat coadunata magis i vna pte q̄ʒ in alijs. Unde dicimus ꝙ illud corpus i quo erat lux iſta: duplicē habebat effectum. rōe. n. pſpicuitatis q̄ erat vniformis p totū: habebat effectum ꝯſeruādi res corpales inferiores. rōne vō lucis q̄ coadunata erat i aliq̄ pte illi⁹ corpis: habebat effectū declarandi ⁊ multiplicādi. ſicut. n. dicit aug. ſup Io. ⁊ Amb. in examē. lux hʒ vtutē declarandi ſe ⁊ alia. ⁊ multiplicandi ſe ⁊ alia. ſʒ poſtmodū cū facti ſunt planete. ſm alatōʒ ſuā in aliquo circulo. ſm ꝓpiquius ⁊ remotius fuit generatio ⁊ corruptio in reb⁹. bñ ergo ꝯcedim⁹ ꝙ lux i eo ꝙ ſparſa erat. nō faciebat diē ⁊ noctē. ſʒ ſm ꝙ adunata. vtrūqʒ. n. erat ibi repire. ſ. et ſparſionem vno modo. et coadunatōnē alio modo.

Articulus tertius.

Ad tertiuʒ q̊ q̄rit. vtꝝ iſta lux ſit adhuc. an d̓ſierit eē facto ſole? ſic vr̄ dicē qdā opio. dic̄. n. ꝙ lux iſte erat iperfecta ſiue diminuta reſpectu lumis ſolis: ⁊ ſole aduenīete: ceſſit in māṁ ex qua ipſa facta erat. ¶ Si dicat ꝙ d̓eſijt eē penitus. ex hoc vr̄ ſeq̄ incōueniēs. ſ. ꝙ de⁹ aliqd fecerit. qd̓ ſtatim deſinēt eē: ⁊ ſic ñ videretur ſūme ſapiēs. ¶ Itēʒ ꝓbatur adhuc ꝙ nō ceſſit ſoli. qr ꝯpletius nō cedit min⁹ ꝯpleto. ſʒ illa lux cōpletior erat luce ſolis: ergo ñ ceſſit luci ſolis. ꝓbatio medie dic̄ dama. ꝙ opa prime diei ⁊ ſeptime ꝯpletiora ſūt opib⁹ ceteroꝝ dieꝝ: ergo cū iſta lux eſſet op⁹ prime diei. ſol vō quarte diei. iſta lux nobilior erat ſole. ¶ Itē a nobiliori cā nobilior ē effectus. ſʒ dies ē effectus lucis: ergo a nobiliori luce nobilior dies. ſʒ prim⁹ dies ē nobilior quarto: ergo a nobiliore luce. ergo nobilior ē lux p̄dicta luce ſol. ¶ Itē artifices iſti inferiores nō ſtatiʒ faciūt res pfectas ſʒ p ſucceſſionē ꝓcedūt opando ab incōpleto ad ꝯpletum. ⁊ hoc ē pp ſui inſufficiētiā: ergo cū deus ſit ſufficiētiſſim⁹. ñ eſt i eo vt ꝓcedat ab icōpleto ad ꝯpletum. ſʒ ſtatim facit rē pfectā. cuʒ ergo lux iſta fuit opus dei. ꝯſtat ꝙ facta ē in ſua pfectōe: ergo nō ceſſit lumini ſolis tāq̄ʒ incōpletū ꝯpleto. ſicut ponit nūc dicta opio. Si dicat ꝙ adhuc māet. querit vtrū ita manet ꝙ ē ſub eadēʒ forma i qua tunc erat. aut ita ꝙ mutat in aliud. vel ꝙ ex ea aliquid factum eſt. Si dicatur ꝙ ſub eadē forma: ergo nunc ſimul cum ſole radiaret qd̓ tm̄ non videmus. ¶ Preterea cum eſſet ad idēʒ opus ad qd̓ ſol. ſ. ad diſtinguendum diē ⁊ noctē. videret alterum illoꝝ ſupfluere. cū vnū ſufficeret. Si dicat ꝙ mutatur in aliud querit in quid. Si in ſolē qr deo factus ē ſol. Cōtra hoc pn̄t adduci tres rōnes nup dicte. qr ꝯpletius nō ē māle ad min⁹ cōpletū. ¶ Preterea ſi ex ea factus ē ſol. querit vñ facte ſint cetere ſtelle. Silr ſi ex ea facta ē luna vl̓ alia ſtella. queritur ex q̊ factus ē ſol. ⁊ ſic pt q̄ri d̓ ſingulis. ꝓpter hoc dicitur. ꝙ illa lux diuiſa ē. ita ꝙ ex vna pte factus ē ſol ex alia luna ⁊ ex alia ⁊ alia ſingule ſtelle. Sed tunc queritur in quo ſitu erat ante diuiſionem. Utrū. ſ. in inferiori aut in ſuperiori. q̄ʒ ſol vel alie ſtelle. qñō autem dicatur: oporteret in aliqua parte illius lucis fieri tranſmutationem ſm rectum. tranſmutatio aūt ſʒ rectum nō ē naturaliter. niſi vbi ē natura leuis vel grauis: aut. ſ. fieri violentiam circa eā ſi moueret ſm rectū. quoꝝ vtrūqʒ ē falſum: ergo non videt diuidi poſſe modo predicto. ¶ Item eſto ita: altera ps eius cedit i pfectōeʒ ſaturni. altera in pfectōeʒ ſolis: cū ergo ſaturnus ſit ſupremus planetarū. leuior ergo prius cedit i ſaturnū: ergo ſʒ hoc citius moueret q̄ʒ reliq̄ planete. ſicut ē i iſtis iferiorib⁹. qd̓ leui⁹ ē: citi⁹ mouet. vt ignis q̄ʒ aer. hoc āt ē falſū. imo tardi⁹ vr̄ ſaturn⁹ moueri q̄ʒ re

liqui. qꝛ nō ꝑficit curſū ſuū an. xxviij. ānos. Ad
qd̄ dōm. ꝙ iſta lux nō deſijt eſſe ſm ipſa q̄ prius
fuerāt ad quedā vſuʒ. ſ. ꝯſeruatōeʒ reꝝ corrupti
biliū ⁊ multiplicatōeʒ. ⁊ adhuc ad āplioꝛē vſuʒ
ſ. ad generatōeʒ ⁊ ad corruptōeʒ. dicimus ergo
ꝙ ex iſta luce ꝑ eius diuiſionē facta ſunt oīa lumi
naria: nō tñ oʒ ponē in ea nāʒ grauis ⁊ leuis: qꝛ
lux d̄ nā ſua ē diffuſiua ſui. Uñ diffundit ſe vndi/
qʒ. niſi habeat obſtaculū ſm rectū ⁊ ſm latus ⁊
circulariter: ſicut pʒ in lumine candele in domo.
concedimus ergo ꝙ ⁊ ſi in ꝑtibus eius non eſt
ponere grauius ⁊ leuius. tñ ibi erat ponē ſimpli
cius ⁊ min⁹ ſimplex. ſm ꝙ plus ⁊ minus elōga
batur ab his iſerioꝛibus. ſicut ē ēt i elemētis. Uñ
plus dr̄ ſm hoc eſſe de nā ſimplicitatis ⁊ ꝑſpica
citatis i ſaturno: qui ē ſuperioꝛ planeta q̄ʒ i alijs.
¶ Qd̄ ergo obijcit ꝙ ſm hoc citi⁹ moueť. dicim⁹
ꝙ ſi mouēť planete motu ꝓpꝛio ꝑter motū ſuaꝝ
ſperaꝝ. ſicut poſuit qdā phs. bñ poſſet hoc eē. ꝙ
ſaturn⁹ citius moueret. ſed nō ſic eſt. imo ſperaꝝ
motu moueť. ſpere aūt non citius mouenť. ¶ Ad
id aūt qd̄ obijcitur. ꝙ ſaturnus tardioꝛ ē. itelligit
non qꝛ groſſius coꝛpus ſit: nec qꝛ tardioꝛ vel re
miſſioꝛ ſit motus eius. ſed qꝛ maius ſpaciū d̄ſcri
bit ꝑtrāſcūdo q̄ʒ alij. iō plus exigit de tp̄e: ſicut ſi
aliquid moueret circa vnā rotaʒ. ⁊ aliquid eque
cito moueret circa axem: multo plus exigeret de
tp̄e ad ꝑficiēdū motū circuli q̄ʒ illd̄ qd̄ circa axē.
¶ Ad illud qd̄ obijcit de ꝑfectōe ⁊ nobilitate pri
me diei. dicimus ꝙ re vera lux illa facta ē nō di/
minuta ſʒ ꝑfecta. ſm ꝙ ꝯpetebat vſui ad quē tunc
erat. nec opōtebat aliquā trāſmutatōʒ fieri circa
eam. ad hoc vt ad illū vſum eſſʒ. ſ. ad ꝯſeruatōʒ
⁊ declaratōem vt dictū eſt. ſʒ ꝑp vlterioꝛē vſum
ſ. vt eſſʒ cā ꝑfecta generatōis ⁊ corruptōis i infe
rioꝛibus: ꝯpetebat vt ex ea fierent luminaria. Uñ
ꝯcedimus. ꝙ a pꝛimo nihil egreditur icōpletū
⁊ imꝑfectū: qd̄. ſ. non ſit ſufficiēs ad vſuʒ ad quē
oꝛdinatū ē. ¶ Sʒ adhuc reſtat obiectio pꝛius fa
cta. ſi. n. erat lux iſta ꝑfectioꝛ luce ſolis: ergo non
erat mālis ad illam. ꝑfectioꝛ aūt erat qꝛ erat op⁹
pꝛime diei ⁊c̄. Solutio ſi ꝯſideremus lucē iſtam
quo ad ſuū effectū. ⁊ ſolē quo ad ſuū circūſcri/
pto. ſ. effectu illius lucis quā i ſe includit ſol. dici
mus ꝙ effect⁹ illius lucis erat ꝯſeruare res ⁊ de
clarare. ſolis aūt effectus ꝓpꝛius ē facē genera/
tionē ⁊ corruptōʒ. ꝙ. n. ſeruat ⁊ declarat hoc ac
cipit ab iſta luce. ſm ergo hāc ꝯpatōeʒ nobilioꝛ
eſt effectus lucis q̄ʒ ſolis: qꝛ nobilius ē ꝯſeruare
⁊ declarare q̄ʒ facē gnātōʒ ⁊ corruptōʒ. hoc pʒ
⁊ iō q̄ ad hoc nobilioꝛ ē lux iſta q̄ʒ lux ſoľ. ſiue
q̄ʒ ſol. Si vō ꝯſidereť ſol ſm ꝙ i ſe includit effe
ctum illius lucis. ⁊ cū iſto ſupaddit aliū: ſic ē di/
cere. ꝙ ꝑfectioꝛ ē ſol. ⁊ q̄ ad hoc mālis ē illa lux
reſpectu illius. Siľr dōm ē de alijs planetis: ⁊ ꝑ
hoc pʒ ſolutio ad oīa obiecta.

Articulus quartus.

AD quartū quo querit. vtrū vno die fa
cta ſunt illa pꝛia opa: an in pluribꝫ? Uť
ꝙ i pluribꝫ. qꝛ i textu dr̄. pꝛimus dies.
ſcd̄s. tertius ⁊ ſic deinceps. ¶ Contra
geñ. ij. Iſte ſunt generatōes celi ⁊ terre i die quo
fecit deus celū ⁊ terrā ⁊c̄. ergo vnicus fuit dies i
quo facta ſunt illa pꝛia opa. Similiter dr̄ i tranſ/
latione. lxx. Hic eſt liber creature celi ⁊ terre. ⁊
ſubdiť. cū factus ē dies: nō dicit cū facti ſunt dies.
Solutio ſm opinionē aug. patebit ifra: ſʒ ſʒ ali/
os pōt dici. ꝙ hoc ē itellectus lr̄e Geñ. ij. In die
i. in tp̄e. vt importet in ſe oēs dies. ⁊ iſte modus
loquēdi repitur alibi in ſcriptura.

Articulus quintus.

AD quintū quo querit. cū pꝛia die diuiſa
ſit lux a tenebꝛis. ⁊ dies a nocte. cū di/
cat ſcriptura d̄ diuiſione iſtoꝝ. ⁊ dicat
ēt diē factū. dicit. n. factū ē veſpe ⁊ ma
ne dies vnus. quare ſimiľr nō dicit noctē? ⁊ qd̄
eſt cōis ſm vtranqʒ opionē. ¶ Rñſio hoc fuit. qꝛ
dies ſʒ ꝙ huiuſmodi dicit poſitōʒ. ſʒ nox inq̄ʒ/
tum huiuſmodi dicit entis defectuʒ. vñ eius pꝛo/
pꝛie non eſt factio ſed potius defectio. ⁊ iō inter
facturas nō ꝯputať ſicut dies. tñ nox bñ ꝑtiet ad
diuiſionē. qꝛ pꝛiuatōes bñ diſtiguūt iter entia. ⁊
iō de eius diuiſione a luce ſiue die loqť ſcriptu/
ra. nō de factōe. Hec ſolutio ſiľr cōis ꝑt eē vtri-
qʒ opinioni. Tamē ſm opinionē augu. aliter dōʒ
eſt. dicit. n. ſic. Dies ille quā fecit de⁹ pꝛimitus: eſt
cognitio angeloꝝ pñtata oībus opibus diei hoc
oꝛdine pñtie. quo oꝛdine ſcie. ē āt duplex cogni
tio āgeli. quedā matutina i vbo. alia veſpina i re
ruʒ nā. ⁊ in vtraqʒ ſupponiť cognitio ⁊ dies: qꝛ
ſemꝑ fit relatio creature ad ipm faciētem: ⁊ ꝑpo
nitur ab angelo cognitio q̄ ē in vbo. cognitiōi q̄
eſt in ꝓpꝛio gnē. ⁊ iō dicit aug. ꝙ āgeli creaturā
in ipa creatura ſic ſciūt. vt illi ſcie ꝑponunt ſciam
que eſt in vbo. Si aūt ꝑponerēt cognitioni q̄ ē in
vbo. illā que ē in ꝓpꝛio gnē: tunc eſſʒ ibi nox. ſ.
peccati. ſʒ illa nox non eſſʒ a deo ſed ab angelo.
nō ſic aūt eſt. ⁊ iō non fit ibi mentio de noctis fa
ctura. Iuxta hec nota expoſitōeʒ. ꝙ ibi dr̄ fa/
ctum ē veſpe: ⁊ mane. diuerſam. ſm diuerſos ex
poſitoꝛes. Scd̄ʒ aug. veſpe dr̄ cognitio creature
i ꝓpꝛio gnē. q̄ dr̄ veſptina: qꝛ ſic veſpa d̄clinat ad
occaſū vel ad tenebꝛas. ita hec cognitio d̄clinat
ad nō eē. i. ad creaturā q̄ de nihilo eſt. ¶ Scd̄m
Bedam ⁊ alios expoſitoꝛes dōm ꝙ illud lumi
noſuʒ coꝛp⁹ pꝛio factū reuoluebať circa terrā. ⁊
d̄terminabat ꝑtes diei. Mane aūt faciebat ſʒ ꝙ
d̄ ſubt⁹ accedebat ad oꝛizōta nr̄m. veſpe ſʒ ꝙ d̄/
clinabat ab oꝛizōte nr̄o ad iſerioꝛes ꝑtes. ſ. ēt mō
fac ſol. Scd̄ʒ alios adhuc mane d̄ſignat ibi pꝛin-

eipiũ vel initiũ rei fiẽde. veſpe terminũ rei facte.

Circa ſcðaꝫ expoſitõeꝫ q̃ ẽ augu. notãdũ ꝙ ſꝫ aug. vꝛ̃ ꝙ illa lux fuerit radiatio ſup itellectũ ãgeli ad cognoſcẽdũ i ṽbo. ⁊ ſic diceret mane: vel i ꝓpꝛio gnẽ. ⁊ ſic veſpe. Iſte ãt irradiatões diſtiguũt ſm opata. i ope. n. diſtinctõis erat triplex diſtinctio. lucis a tenebꝛis. aquaꝝ ſupioꝝ ab iſerioribus. ⁊ inferioꝝ ab arida: ⁊ ſic tria opata. Silr̃ i oꝛnatu erãt tria. oꝛnat⁹ celi. aeris ⁊ aq̃. ⁊ oꝛnatus terre. ⁊ ſic alij tres dies. Un⁹ ãt ꝺterminat ſꝫ ꝯſeruatõeꝫ reꝝ factaꝝ. Nõ. n. ſolũ oꝫ ꝓducẽ. ſed ꝯſeruare.

Queſtio. xl vij, de ope pꝛime diei. ſ. ꝺ celo empireo.

Dicto de opere diſtinctõis i generali. ꝯſequẽter agẽdũ ẽ de ipa i ſpali. Et pꝛĩo de ope pꝛime diei. i quo diſtincta ẽ lux a tenebꝛis ⁊ eſt pꝛia ꝯſideratio ꝺ luce coꝛpali. deinde de luce ſpũali. De luce aũt coꝛpali. ſm ꝙ erat coadunata: dictũ ẽ iã. nũc aũt ꝺ ipa agẽdũ eſt ſm ꝙ erat ſparſa. Pꝛia aũt ſparſio lucis coꝛpoꝛalis fuit i celo empireo. de quo querunt hec. ¶ Pꝛĩo an ſit. ¶ Scðo an ſit coꝛp⁹. ¶ Tertio an moueat. ¶ Quarto an ſit celũ. ¶ Quinto ꝺ ꝯpatiõe illius ad alios celos.

Membꝛum pꝛimuꝫ.

Ad pꝛimũ ſic. videtur ꝙ illud qð dꝛ̃ celum empireũ non ſit. nihil. n. ſit ſine cã a deo. ſꝫ huiuſmõi celũ nõ vꝛ̃ hꝛ̃e cãꝫ aliquã: nõ. n. ꝑpter ꝯtinuandã generationẽ ⁊ coꝛꝛuptõem in inferioꝛibus. cũ huius ſit cã ſufficiẽs firmamẽtũ cũ ſtellis ⁊ planetis. Neqꝫ ſit ad ꝯſeruatõꝫ reꝝ i eſſe. cũ cã ꝯſeruatõis in eẽ ipſoꝝ coꝛpoꝝ. dicat eẽ ſꝫ phos i illa ſpera q̃ mouetur motu diurno: ergo nõ vꝛ̃ cã eẽ ex ꝯpatiõe ad coꝛpoꝛa. Nec ex ꝯpatione ad ſpũs. cum ſpũs natura ſint ſepati a coꝛpibus. nec indigeant ipſa coꝛpoꝝ continentia ad hoc ꝙ ſint. Nec illa videtur eẽ cã. quã quidam ponunt dicentes. ꝙ ad cõiunctioneꝫ coꝛpoꝛis ⁊ anime requiritur lux. Unũ ad coniũctionem anime vegetabilis cũ coꝛpoꝛe. exigitur lumen quoddã ꝓueniens ex firmamento ſiue celo ſidereo. Ad ꝯiunctioneꝫ vero anime ſenſibilis cũ coꝛpoꝛe. lumẽ ꝓueniẽs ex celo criſtallino. Ad coniunctõeꝫ vero anime rõnalis cũ coꝛpoꝛe. lumẽ ꝓueniens ex celo empireo. Cum enim aĩa rõnalis ſit ſubſtãtia incoꝛpoꝛea. cognoſcitiua ſepabilis a coꝛpe. ſi ꝯiũgit coꝛpi ex elemẽtis ꝯpoſito. ñ reqrit niſi tot media quot ſunt media i gnẽ. nõ quot ſũt media ꝺterminata i ſpecie.

Mediũ aũt in gnẽ inter coꝛpus coꝛꝛuptibile cõpoſitũ. ⁊ incoꝛpeuꝫ. ẽ coꝛp⁹ coꝛꝛuptibile ſimplex ⁊ coꝛpus icoꝛꝛuptibile ſimplex. nec poſſibile eſt plura inuenire media. ſꝫ coꝛp⁹ coꝛꝛuptibile ſimplex ẽ elementũ. coꝛpus icoꝛꝛuptibile ſimplex. i. nõ reſolutũ i alia coꝛpa ẽ lux: ergo inter icoꝛpeũ ⁊ ſuũ coꝛp⁹ ñ itercidũt niſi illa duo media i gnẽ. ex pte ṽo icoꝛpei. nõ intercidũt niſi duo iter aĩaꝫ rõnalẽ ⁊ ſuũ coꝛpus. eſt. n. icoꝛpoꝛeũ motiuum nõ cognoſcitiuũ. ⁊ ẽ incoꝛpoꝛeũ motiuũ cognoſcitiuũ: ſed non ſepabile. ſic ergo ex pte incoꝛpei nõ erũt niſi ſenſibilis ⁊ vegetabilis. Si vero acciperentur media ſm differẽtias i ſpẽ ex pte coꝛpoꝝ. quot eẽnt dñe lucis iter elemẽtum. qð ẽ coꝛpus coꝛꝛuptibile ſimplex ⁊ incoꝛpoꝛeũ. tot acciperent media. ſꝫ ſunt dñe lucis diuerſe ſm dñas ſperaꝝ. ſpere aũt ponũt nouẽ ſꝫ phos. ſpere ſeptem planetaꝝ. ſpera ſtellaꝝ q̃ dicunt fixe. ⁊ ſpera motus diurni. ⁊ ſm quoſdã phos dꝛ̃ eẽ alia a ſpera ſyderũ: ſm hoc ergo addito celo empireo qð nulli illoꝝ ẽ. eẽnt decẽ dñe luminũ. ⁊ ita eẽnt decẽ media. ¶ Pꝛeterea. ſi determinant media ex pte coꝛpoꝝ. iter incoꝛpoꝛeũ ⁊ coꝛpus ꝯpoſitum. eſſet pari rõne lux. a celo ẽpireo ꝓueniens. mediũ inter aĩaꝫ vegetabilẽ ⁊ ſuũ coꝛp⁹. vel aĩaꝫ ſenſibilẽ ſicut inter aĩaꝫ rõnale ⁊ ſuũ coꝛp⁹. Incoꝛpoꝛeũ. n. licet coꝛꝛuptibile nobilius eſt coꝛpe. ſꝫ ſit incoꝛꝛuptibile. i. qð nõ coꝛꝛũpit nec ſm ſe. nec ſm ptem. Item aĩa rõnalis non eſt actus cuiuſdam ptis coꝛpis. nec ẽ ita actus vt neceſſario operetur p coꝛpus: ergo mediũ qð ſibi eligit iter ipam ⁊ ſuũ coꝛpus. nõ ẽ neceſſario coꝛpus ſꝫ incoꝛpoꝛeũ. qð ẽ minoꝛis nobilitatis. ſic ergo non reqrit aliqð lumẽ ꝓueniẽs ab empireo. ¶ Pꝛeterea. tres dicũtur ſpũs eẽ. naturalis. aĩalis. ⁊ vitalis: ⁊ ſm aliquẽ phm dicunt eẽ lumina. ſꝫ medicos ſubſtãtia aerea digeſta i coꝛde. nec aliꝺ ponitur mediũ inter aĩam ⁊ coꝛpus ſuũ niſi ſpũs. ſi ergo ẽ ſbã aerea. pꝫ ꝙ nõ reqrit ibi mediũ aliqð a coꝛpe celeſti. ⁊ ita nec ab empireo: nõ ſolũ q̃tũ ad aĩaꝫ rõnalem. ẽt q̃tum ad alia. Si ṽo ſunt lumina. ꝯſtat ꝙ iter ſe oꝛdinẽ hñt. nã ſine vitali alij nõ opant. vitalis aũt mediũ ẽ ad aĩaꝫ ſenſibileꝫ: ⁊ aĩal' ſilr̃. qcunqꝫ ergo illoꝝ dicat nobilioꝛ. erit lumen illud qð nobilius ẽ mediũ ad ſenſibilẽ. ⁊ ita lumẽ ꝓcedẽs ab empireo. cũ nõ ſit mediũ ad ſenſibilẽ vt dꝛ̃. ñ reqret aliqð mediũ ex illa pte inter aĩaꝫ rõaleꝫ ⁊ ſuũ coꝛp⁹. ¶ Si foꝛte dicẽt. ꝙ vitalis ⁊ aĩal' differũt ſꝫ maioꝛẽ nobilitatẽ ⁊ mioꝛem. reſpectu aĩe vegetabil' ⁊ ſenſibil'. hoc nõ vꝛ̃ veꝝ. cũ. n. ſit imutatio i oꝛgano ſenſus. deinde ꝑuenit imutatio ad ſpm̃ aĩalẽ. ab illo ṽo ad ptẽ ſẽſibilẽ. a pte ṽo ſẽſibili ad rõalẽ nec plã ponũt media: g⁹ ñ ẽ nece duplicẽ ſpm̃ aĩalẽ ponẽ. vnũ q nihil opat ad ſẽſibilẽ. alteꝝ q opat: ⁊ tñ tm̃ ſit opatio vtriuſqꝫ ſpũs. cũ trãſferri dꝫ foꝛa ſẽſibil' vſqꝫ

ad itellectū. qđ cū ñ iueniat: ñ erit aīa idigēs alio ſpū q̄ȝ illoꝝ q miſtrat aīe ſenſibili. ⁊ ita ñ idiget aliquo lumie a celo ēpireo ꝓueniēte. Ad qđ dōȝ. ꝙ celū qđ dr̄ ēpireū ē. ⁊ ꝑꝑ aliquā cāȝ. cā vo illa nō ē rōe ꝯtinuatōis i gnātōe ⁊ corruptōe vl̄ cōſeruatōis in eē reꝝ corruptibiliū. ſed vt ꝯpleatur vniuerſuȝ i gnē corpoꝝ: ſȝ ꝺtermiata extrema ⁊ mediū: ad oſtēſionē ſūme potētie: ſapiētie ⁊ bonitatis. extrema vo ſūt luioſuȝ i fine ⁊ opacū i fine. lumioſuȝ āt i fine dr̄ ēpireuȝ. ¶ Preterea. lȝ ſpūs ſepati a corꝑibus ñ idigeāt q̄ȝtū ad ſuū eē aliquo corꝑe. tñ ē ꝯgruētia alicuꝰ corꝑis ad ipſos ſpūs ꝑꝑ magnā ꝯueniēnā. ¶ Preterea ſpūs rōales q ꝯiungunt corꝑibus cū ꝑuenient ad icorruptōȝ. corpoꝝ. ꝯgruēter collocabunt i corꝑe: qđ ē vltie nobilitatis i vniuerſo. eo ꝙ hēbunt corꝑa illa maximā nobilitatē. ⁊ añ illā ꝯiunctōeȝ cū huiuſmodi corꝑibus ibi ꝑꝑ meritū ſuū ꝯgruent collocātur.

Mēbrum ſecūdum.

IN ſcdm quo q̄rit. vtrū celuȝ ēpireum ſit corpus. ad qđ ſic. oē ꝯtnēs ſimplicius ē nā ꝯtēto. ſȝ celū ē ꝯtinēs āgelos ⁊ aias ſanctas. cū ergo nulluȝ corpus ſit ſimpliciꝰ aut nobilius āgelis ⁊ aiabus ſāctis. ergo celuȝ ēpireū ñ erit corpꝰ. Cōtra dama. ſolus deus ē icircūſcriptꝰ cetera circunſcripta. ergo circūſcripti ſūt āgeli ⁊ aie ſcte vbicūqȝ opant. ergo ſi nō tñ h̄ iſerius opant ſȝ ēt ſupiꝰ vbi ꝯtēplāt. ergo ibi circūſcribunt. ergo ibi ſūt vt i loco. ſȝ locus ē finis corꝑal' eius qđ ꝯtinet. vel ē i eo. ergo celū empireū ē finis corꝑalis āgeloꝝ. ergo ē corpus. ¶ Itē ꝑfectꝰ ē ordo i vniuerſitate corpoꝝ. q attēdit ſm̄ maxiāȝ nobilitatē ⁊ minimā. ergo ſi ē corpꝰ h̄ñs minimā nobilitatē. ſicut corpꝰ maxime abūdās in opacitate. ſilr̄ erit aliqđ corpꝰ h̄ñs maximā nobilitatē. ſicut corpꝰ qđ de nā ſua hȝ luminoſitatē. ⁊ ita erit aliqđ corpꝰ vniforme i lumioſitate. ¶ Itē plus ē eē ñ motū q̄ȝ motū. q2 illo. ſ. nō moueri: renūerabunt q̄ nūc mouent. ergo aliqđ corpꝰ ē luioſuȝ vniforme ñ motū. ſȝ hoc ñ ē celuȝ aq̄uȝ: q2 illud ē ex aq̄. qđ āt ē ex aqua: mobile ē ⁊ mutabile. ergo ē aliqđ corpus ſuꝑ illud. ſ; hoc ñ ē niſi celuȝ ēpireuȝ: ergo celum ēpireū ē corpus. ¶ Itē dicit dama. ꝙ celum ē ſine ſtellis ſemꝑ iforme. de quo dicit. In pricipio creauit deus celū ⁊ terrā. ſed hoc nō ē firmametuȝ. q2 poſt dicit ſpūs dñi ferebat ſuꝑ aquas q̄s diuidit firmamētum. ⁊ ita firmamētuȝ fuit iſerius eo. Itē nec fuit celū criſtallinū. q2 poſtmoduȝ fuit diuiſio aquaꝝ: ergo ē celuȝ ēpireū. ergo celum ēpireuȝ ē corpus ſperiforme. ergo ē corpus. ¶ Ad qđ dōm. ꝙ celuȝ ēpireum ē corpus. ⁊ ē quoddā celum qđ ꝯtinet res corꝑales. ſicut ē celū iſerius. quoddā vero qđ cōtinet res incorꝑales ſiue ſpirituales ſicut celum ſuperius. ¶ Ad primo obiectuȝ dicēduȝ ꝙ duplex eſt nā loci. loci. n. ē ſaluare ⁊ cōtinere. celo ēmpireo cōuenit ꝯtinere reſpectu angeloꝝ ⁊ alioꝝ ſpirituum. ſȝ nō ſaluare. q2 ſi non eēt celuȝ ēpireum adhuc ſtarēt. vñ nō depēdet eoꝝ eē ab eē illius. ſed hoc mō ſpūſſanctus ē ꝯtinēs reſpectu ſpirituum creatoꝝ. q2 ſaluat eos vnde ē ꝯtinēs vt ſaluans. Celuȝ vero ēpireuȝ q2 ꝯtinet ſubſtantiā angeloꝝ. eſt ꝯtinēs ſoluȝ ⁊ nō ſaluās. ¶ Et qđ obijcit ꝙ ꝯtinēs ſimplicius ē contēto: dicēduȝ ꝙ hoc non exigit. niſi vbi eſt vtraqȝ predictaꝝ conditionum. ꝙ ſcilicet cōtineat ⁊ ſaluet.

Mēbrum tertium.

IN tertiū quo querit. vtruȝ celum ēpireuȝ moueat. ⁊ videt ꝙ ſic. q2 dicitur in glo. ſuꝑ illud. In eternuȝ v̄bum tuum dñe ꝑmanet in celo. celum illđ mutat in quo ſunt āgeli creati. aut ergo itelligitur de mutatōe ſm̄ ſitum. vel ſm̄ qualitatē vel ſm̄ ſubſtātiam. Si ſm̄ qualitatē vel ſubſtātiam. ſȝ maior ē illa mutatio que ē ſm̄ qualitatē vel ſubſtātiā q̄ȝ illa que ē ſm̄ ſituȝ. ergo ſi mutat ſm̄ ſubſtātiā vel qualitatē. multo fortius ſm̄ ſitū. ¶ Itē ſi firmamētuȝ ⁊ corpora iſeriora merētur ꝑ motū ſuū. nam ꝯſequent premiū ꝑ motū ſuū. ⁊ celuȝ ēpireuȝ ſilr̄ premiabit. ergo mouet ad illđ premiū: ergo mouet. ¶ Iteȝ Ro. viij. Ois creatura ſubiecta ē vanitati. ibi glo. dicit. ꝙ ſol ⁊ luna poſt motū habebunt ſtatū i premiū. ergo ſi celū ēpireū ſilr̄ ſit premiabile. vr̄ ꝙ moueat. Qđ aūt nō moueat. vr̄ q2 magis aſſimilat prio qđ nō mouet. q̄ȝ qđ mouetur. cū ergo nō repugnet corꝑi lumioſo nō moueri: ſȝ magis determinet ad hoc. vr̄ ꝙ celū ēpireū nō moueat. ¶ Itē ſpūs ſm̄ ꝙ ſūt i celo empireo: ſunt iquiete ꝯtēplatōis. ſȝ quādo mittunt ad nos operātur. nō tñ deſiſtūt ab itimo ꝯtēplatōis vt dicit greg. ergo ſi eis ē quies quādo ibi ſūt: cōuenit eis locus quietis. ſȝ mobile nō ꝯuenit eē locuȝ qetis. ergo ñ mouet. ¶ Preterea. corpus luminoſuȝ ē de nā ſua. ⁊ lumioſitas magis determinat ad qetē q̄ȝ ad motuȝ. ergo nō mouet. Qđ ꝯcedēdum ē. ¶ Ad hoc qđ dicit in glo. ꝙ mutatur. dicendum ꝙ illud intelligit de illa mutatione que erit in fine. ſm̄ ꝙ mutabit a minori luce i maiorē. cōpleto miniſterio angeloꝝ. hec āt mutatio non eſt ſm̄ naturā. vnde nō ſequit. mutat ſm̄ qualitatē. ergo ſm̄ ſitū: ſed in iſerioribus bene ſequit. in his autē que ſupra naturā non. ¶ Ad hoc qđ obijcit. ꝙ meret ſicut ⁊ alia corpora. q2 premiabitur a maiori lumioſitate. dicēduȝ ꝙ alia ſuperiora corpora ſeruiūt generatōi ⁊ corruptiōi in corꝑibus humanis. Unde Iob. xiiij. Nō reſurget homo donec atterat celū. ꝙ illa ergo mouent hoc eſt ꝑpter hominē. Unde ñ bene ſenſerūt ph̄i qui dixerunt illud corpus ſemꝑ moueri. cū enim ordinetur ad finē ſcȝ ad hominē. neceſſe ē ꝙ finē

accipiat motus eius cū hoīe. ſʒ ſic nō ē de ēpireo ī quo ſunt āgeli creati. q2 ɔtētiuū ē bonoꝝ ſpūuʒ. vn̄ ſm motū nō ordinat ad aſſequēdū aliqd. ſed p ɔtinētiā āgeloꝝ ordinat ad hoc p miſteriū angeloꝝ q merent ei ꝙ aſſequat illud. ¶ Sʒ adhuc obijcit ꝙ moueat. q2 aut ē corp⁹ graue ⁊ ſic mouet deorſuʒ. aut leue ⁊ ſic ſurſum. aut nec graue nec leue ⁊ ſic mouet circularit. ⁊ ita vꝫ ꝙ moueatur. Rn̄ſio ꝙ nō ſequit. Nā deberet addere ⁊ eſt nō vniforme. ad motū eīm exigunt he differētie dextrorſuʒ ſiniſtrorſuʒ. Ún̄ nō ſequit nō ē graue nec leue. ergo mouet ſperalr ſiue circularit. ſʒ deberet īferre. ergo ſi mouet: mouet circularit. ſed cum ſit vniforme. ⁊ ita nō ſit in eo hec differētia dextrorſuʒ ſiniſtrorſuʒ. nō eſt in eo natura pricipij ⁊ medij. ⁊ ideo non mouet.

Membrum quartuʒ.

Ad quartū quo querit. vtrū empireuʒ dicēdum ſit celū? Qꝺ videt. celuʒ eīm eſt continētia viſibiliū ⁊ inuiſibiliū creaturaꝝ ſicut dicit damaſ. ſed hoc nulli pōt ita ɔuenire ſicut ēpireo. ɔtinet eīʒ angelos ⁊ animas ſanctas. ⁊ preter hoc ɔtinet alia corpora. ergo dicēdū eſt maxime celū. ¶ Jtē ī pſ. celuʒ celi domino. ſm vnā expoſitōeʒ dicit ēpireū. ergo dr̄ celū iſtud eminētius alijs. ¶ Jtē deutro. x. En dn̄i dei tui celū ē ⁊ celū celi. celū celi dꝛ empireū: ergo eminētiſſimū ē celū. Qꝺ aūt nō ſit celuʒ ſm ꝑdictā rōeʒ videt. cū eīʒ dꝛ ɔtinētia viſibiliū ⁊ inuiſibiliū. itelligit generalr. ⁊ ita celū empireuʒ dicit ɔtinere xp̄m ſm animā ⁊ corpus. Cōtra Ephe. ij. ip̄m dedit caput ſup omne qꝺ nominat ī hoc ſeculo ⁊ ī futuro. ſʒ celum ēpireū nominat ī hoc ſeculo. ergo ē ſup celū ēpireū. ergo n̄ cōtinet ab illo. ⁊ loquit ſm vnā expoſitionē de xp̄o ſm humanā nām. ¶ Jtē iſidorus. celum dꝛ. co ꝙ tanꝗ̄ vas celatū hēat lumina ſtellaꝝ veluti ſigna. ſed hec nō habet empireū. ergo nō ē dicēdū celuʒ. Rn̄det ꝙ empireū celū ē p eminentiā dem. ¶ Ad obiectū autē dicēduʒ. ꝙ xp̄s ſm humanaʒ naturā ē ſup celuʒ empireū dignitate. nihilominus humana nā xp̄i. i. aīa ⁊ corpus continet ab illo localiter. diffinitiue anima. circūſcriptiue corpus. Eē eīʒ ſuper. dicit dupliciter. vel in loco vel dignitate. xp̄s ſupeſt dignitate: ɔtinet loco. ¶ Ad ſcd̄m dicēdum. ꝙ loquit ibi nō de celo empireo ſed ſidereo. ſm opinionē phorūʒ qui nō aſcēderunt vſqȝ ad celū empireū. nec vſqȝ ad celū criſtallinū. ⁊ ſic ethimologizat.

Membrum quintum.

Ad quītū quo querit de ɔparatōe huius celi ad alios celos. Querit ergo vtrū omēs celi habeāt aliquā naturā cōmunē. ſm quā dicātur celi. ⁊ ſi ſic: que ſit illa. ¶ Qꝺ autē habeāt videt. quia nō erūt niſi duo genera locoꝝ poſt diē iudicij. ſ. dānādorū ⁊ ſaluādoꝝ. Apoc. xxi. Ecce ego creo celū nouuʒ ⁊ terrā nouā. ⁊ .ij. pe. verſus finē. Aer calore ſoluet. ſʒ eadē erit nā celi tūc q̄ nunc ī melius mutabit. erit ergo eadē nā ſm quā dicet tūc celum ⁊ nūc. ſed tunc nā lumioſitatis erit ī celo. ⁊ in terra erit ɔtraria qualitas ſcʒ opacitas. ⁊ ſi opacitas ē qualitas determiata dānatis. relinquit ꝙ pſpicuū erit in loco oppoſito qualitas determiata. videt ergo ꝙ lumioſitas ſit natura illa cōis ī qua cōicant. Et notādū ꝙ ſi aer dicat nūc penalis. hoc ē pp opacitatē q̄ ē in īferiori pte. ſʒ pp pſpicuū dꝛ celū. cū ergo pſpicuū ſit illa nā cōis. ergo q̄t mōiſ dicet pſpicuū dicet celū. ſʒ pſpicuū duas hʒ dr̄ias vel datiuū luīs vel receptiuū. datiuū luīs ex pte ſuperioꝝ: receptiuū ex pte īferiorum. vn̄ ī pricipio gen̄. cuʒ dr̄. Jn principio creauit deus celū ⁊ terraʒ. terra vocat ibi nā apoca. celū lumioſa. aq̄ receptiuū vtriuſqȝ. Sʒ datiuū lumis pt eē duplr. vl̄ vniforme ⁊ ſine motu. vel n̄ vniforme ⁊ cū motu. vel mediū. ſ. n̄ vniforme ⁊ ſine motu. vel vniforme ⁊ cū motu. ſi oīo vniforme n̄ motū ſic ē celū ēpireū. ſi oīo vniforme motū: ſic ē celū criſtallinū. ſi n̄ oīo vniforme ⁊ motū: ſic ē celū ſtellatū. qꝺ nō ī oīb⁹ ptib⁹ ſuis hʒ lumioſitatē eq̄lē. q̄rta dr̄ia nō potuit eē. ſ. nō vniforme n̄ motū. q2 ſi n̄ ē vniforme: neceſſe ē vt moueat. ⁊ ordo pʒ. digni⁹. n. ē qꝺ ē vniforme n̄ motū ꝗ̄ motū. Jtē dignius eſt vniforme motū: ꝗ̄ n̄ vniforme motū. Si v̄o ē receptiuū lumioſitatis: hʒ ī ſe lumē. vel ɔtinue recipit. ſi hʒ ī ſe lumē. hoc ē vel cū ardore vel n̄ ardore. ſi cū ardore: tūc ē igneū. ſi v̄o hʒ luminoſitatē ſine ardore: tūc ē olimpiū. ordo iſtoꝝ pʒ. pri⁹. n. ē olipus q ē ſupra igneū. q2 magis pticipat de nā lumis ꝗ̄ igneū. Si v̄o receptiuū: ita vt ɔtinue recipiat. tūc vel ē ɔiunctum īferiori pti. ⁊ ſic ē aereuʒ. vel ſuperiori: ⁊ ſic ē ethereum. ⁊ patet ordo. hec eſt ratio quare ſepteʒ ſunt. Aqua autē celum eſſe nō potuit: quia natura celi eſt eſſe ſurſum. qꝺ aque non conuenit. Jtem natura celi eſt ex omni parte circūdare. quod aque non conuenit.

Queſtio. xlviij. de luce corporali coadunata.

Dictuʒ eſt de luce ſparſa ꝗ̄tum ptinet ad primum diē: adhuc āt reſtat aliquid de luce coadunata qꝺ n̄ fuit ſupra determinatū. Et circa hoc querunt duo. ¶ Primo an p totā diem fecerit lucē vel ī principio diei. ¶ Secūdo vbi illa lux coadunata ſit ɔdita ⁊ quare a luce incepit opus ſuum.

Membꝛuz pꝛimuz.

Ad pꝛimuz. cū enim i hoc pꝛio die ſa-
cta ſit lux ⁊ diuiſio a tenebꝛis. nūquid
p totā diē fecit lucē aut i pꝛincipio diei.
⁊ ꝯſtat ꝙ i pꝛīcipio diei ⁊ lucē ſparſā
⁊ lucē codaunatā. Nā alit ñ incipet facere diē. ſi
āt faciebat diē per ſui rōēz. ergo i pꝛīcipio diei fa
cta ē. cum ergo nihil aliud factū legaꝝ in hac die:
videꝝ dei bonitas quieuiſſe in reſiduo huiꝰ diei.
⁊ ita non tantūmodo die ſeptimo regeuit deus.
¶ Itē ſi in initio diei eſſet lux creata. tunc feciſſet
mane ⁊ veſperā. ſed nō dictū eſt. factū eſt veſpe
rē ⁊ mane dies vnus. ergo veſpere ꝓceſſit. ergo
nō in initio dei facta ē lux. Ad qḋ dicendū eſt.
ꝙ in pꝛimo die fecit lucē ⁊ ꝯtinuauit opus ſuum
totū faciēdo. eſſe eniz diei ſicut tēpoꝛis ē in fieri.
⁊ ita nō quieuit ab opere. Eodē modo dicēduz
ē de ſecūdo die ⁊ tertio. ⁊ ſic de alijs vſqz ad ſe-
ptimū. ¶ Ad hoc vero qḋ queriꝝ. vtrū fecit lucē
in initio diei. videꝝ dicendū. ꝙ lux creata ſit i ſua
plenitudine. ⁊ per hoc ꝙ declinauit in veſperā.
quia dictū eſt. factuz ē veſpere ⁊ mane dies vnꝰ.
Unde hugo quādo naturaliter dies noctē pꝛe-
cedat. ⁊ finis diei veſperaz. dicimus finē noctis
auroꝛā. ꝯſtat ꝙ auroꝛa ad diem ꝓcedendem ſit
referenda. Eodē modo dicendū ē de conditio-
ne ſolis. Sol enim ꝯditus eſt in ſua plena luce ⁊
pfecta. ⁊ poſt declinauit in occaſū. ⁊ deinde iteꝝ
oꝛtus ē. ⁊ ita factus ē veſpe ⁊ mane dies vnus.

Membꝛuz ſecunduz.

Ad ſcḋm quo queriꝝ de illa luce coadu
nata. vbi ſit ꝯdita. Si enim ꝯdita eſſet
in loco firmamēti. vel mō vbi ē ſatur-
nus. ⁊ ita de alijs planetis faceret mul
to longioꝛ ē diē p ſui rōnem: cū nō moueretꝝ mo
tu firmamēti. ⁊ ita longioꝛ eēt pꝛimus dies ⁊ ſe-
cūdus ꝙ̄ quartus. qḋ ē falſum. ergo in eodē lo-
co i quo nūc ē ſol. creata ē lux illa. ¶ Qḋ vꝝ con
cedendū. ⁊ factio ſolis nō videꝝ eē: niſi aut ma-
ioꝛ coadunatio lucis: aut illius lucis diuiſio p lu
minaria que ſūt planete. de hoc īfra magis pate-
bit. cū fiet ſermo de quarto die. Item queritur
quare a luce incepit opus ſuuz. Rñdet baſilius.
qꝛ lux ē pꝛincipiū manifeſtādi ſe ⁊ alia. ¶ Pꝛe-
terea. i ſacramētis ſic̄ vult hugo. dicēs. Ego pu-
to magnū eē ſacramētū aliqḋ ꝯmēdari. qꝛ aīa ꝙ̄-
diu i pctō ē. quaſi i qbuſdā tenebꝛis ē ⁊ ꝯfuſiōe.
ſz ñ pōt euadē ꝯfuſionē ſuā ⁊ ad oꝛdinē iuſticie
foꝛmāqz diſponi. niſi illumieꝝ pꝛimū vt poſſit vi-
dē mala ſua: ⁊ diſcernē lucē a tenebꝛis. i. vtutē a
vitijs. vt ſe diſpōat ad oꝛdinē ⁊ ꝯfoꝛmet vitat i.

Queſtio. xlix. de luce ſpirituali que dꝛ angelica intelligentia.

Habito de luce
coꝛpoꝛali. ꝯſequenter agen-
dum ē de luce ſpūali. que di
ciꝝ eſſe intelligentia angelica.
cuius diuiſio facta ē cum di-
ctum ē. diuiſit deus lucē a te-
nebꝛis. Unde dicit hugo. Mihi videtur eodem
pꝛoꝛſus tēpoꝛis momēto. quo viſibiliter ⁊ coꝛ-
poꝛaliter diuiſa ē lux a tenebꝛis. inuiſibiliter di-
ſtincti ſunt boni angeli a malis: illis i tenebꝛis ca
dentibus ⁊ iſtis ad lucē iuſticie ꝯuerſis: illumi-
natiſqz a luce: vt lux eſſent ⁊ non tenebꝛe. Circa
quod queruntꝝ duo. ¶ Pꝛimo vtrū cum dꝛ. fiat
lux ⁊c̄. intelligatur factio pꝛima angelice nature
naturalis aut gratuita. ¶ Secundo de oꝛdie ver
boꝝ ⁊ quibuſdam eoꝝ dubijs.

Mēbꝛum pꝛimuz.

Queriꝝ ergo pꝛimo. vtrū cū dicitur. fiat
lux ⁊c̄. ibi intelligaꝝ pꝛima factio an-
gelice creature. ſ. naturalis que ꝯmu-
nis ē bonis ⁊ malis. aut gratuita q̄ ſo
lum ē bonoꝝ. Et videꝝ pꝛio ꝙ de factōne natu-
rali que cōmunis ē intelligaꝝ. Dicit. n. aug. ꝙ ſi-
milis ē creatio ⁊ diſtinctio reꝝ. ſed iſta diſtinctio
angeloꝝ que fuit p quoꝛundā ꝯfirmationez: vel
p alioꝝ cāum: ſiue p ꝯuerſionē ⁊ auerſionē: non
ſimul fuit cū creatiōe. qꝛ opoꝛteret pꝛius angelū
eſſe. ꝙ̄ ꝯuerti vel auerti. nō ſolū natura ſed etiaz
tēpoꝛe vel duratiōe. ergo iſta diſtinctio quā di-
cit augu. ſimul eē cū creatiōe. nō intelligiꝝ de fa
ctiōe gratuita que fuit in diſtinguendo bonos a
malis. ſed de factione naturali que cōmunis eſt.
¶ Itē idē aug. querit. vtrū per hoc ꝙ facta ē ve-
ſpera. intelligaꝝ peccatū rōnalis creature. p hoc
ꝙ factū ē mane eiuſdē renouatio. ⁊ ſubdit ꝙ iſta
expoſitio allegoꝛice ꝓpꝛie ē. ergo pꝫ ꝙ ītelligiꝝ
de factiōe angelice creature que ē p grām ¶. Itē
ibidē. Nō ſicut nos ad ꝑcipandā ſapiām ꝓfi-
ciebāt angeli. vt inuiſibilia dei ⁊c̄. qui ex quo fa-
cti ſunt. ipſa eternitate ſancta ⁊ pia ꝯtēplatiōe ꝑ-
fruuntꝝ. perfrui aūt nō ē niſi bonoꝝ. ergo nec fa-
ctio iſta de qua loquiꝝ. ¶ Item p mane intelligiꝝ
cognitio i verbo. dies aūt ꝯpꝛehēdit mane ⁊ ve
ſpere. cū ergo mane illud. i. cognitio i verbo vi-
deaꝝ tm̄ bonoꝝ fuiſſe. ergo ⁊ dies cuius mane ē
ps. ergo iſte dies q ibi determinaꝝ. vel illa cogni
tio que determinaꝝ p lucē. cū dꝛ fiat lux. tm̄ ꝑtinet
ad bonos angelos. ¶ Itē ꝙ intelligaꝝ de factiōe
gratuita. vꝝ p aug. iiij. ſup geñ. qui ſic dicit. Tunc
nox ad diē ꝑtinet. nō dies ad noctē: cū ſublimes
⁊ ſancti angeli illud ꝙ creaturā in ipſa creatura
nouerūt. referūt ad illū i quo eternas rōēs qbus
creata ē ꝯtemplaꝝ. eaqz ꝯcoꝛdiſſima ꝯtēplatione

ſūt vnus dies quē fecit dn̄s. cui ꝯiūgeꝛ eccleſia ð hac ꝑegrinatōne liberata. Ad qð dōm. ꝙ intelligiꝛ de ꝯditiōe gratuita. vt prio creati eēnt cum dr̄. creauit celuꝫ. ſicut vult aug. in. xi. ꝯfeſſi. Facti aūt. i. formati formatiōe grē. cū ꝯuerſi ſūt ꝑ itellectū ⁊ affectū. ⁊ hoc itelligiꝛ vbi fiat lux ⁊c̄. ¶ Ad obiectū aūt in ꝯͣrium dōm. ꝙ creatio ⁊ factio ſimul erāt ſm opinionē augu. hoc ē indiſtāter. vel hoc potuit intelligi de ꝯditiōe priā que eſt. ꝗ̄tuꝫ ad eē. ¶ Ad ſcōm vero dōm ē. ꝙ illud opinādo vel inquirēdo dicit aug. qð pꝫ ꝑ hoc qð ipſemet dicit in. iiij. lib. ſuꝑ gen̄. Nec qſquā arbitreꝛ illud qð dixi de luce ſpūali: ⁊ de cōdito die ſpirituali: ⁊ angelica creatura: ⁊ de ꝯtēplatiōe quā habet i verbo dei. ⁊ de cognitōne qua in ſeipa cognoſciꝛ eiuſqꝫ relatiōe ad laudē incōmutabilis veritatis. vbi pri⁹ videbaꝛ rō rei faciēde: que cognita ē facta. nō iā ꝓprie: ſꝫ ꝙ figurate vel allegorice ꝯuenire. ad intelligendū diē ⁊ veſperā ⁊ mane. Sꝫ aliter qdē ꝗ̄ in hac ꝯſuetudie q̄tidiane lucis hui⁹ ⁊ corꝑalis. n̄ tn̄ tāꝗ̄ h̄ ꝓprie ibi figurate vbi eniꝫ melior ⁊ certior lux. ibi verior ēt dies. q̄re n̄ ⁊ verior veſꝑa ⁊ verius mane? Nam ſi i iſtis dieb⁹ hꝫ quādā declinatōēꝫ ſuā lux in occaſū. quā noīe veſꝑe nūcupam⁹ ⁊ ad ortū iteꝝ reditū: qð mane dicim⁹. cur ⁊ illic veſpaꝫ n̄ dicam⁹. cū creatura a ꝯtēplatōe creatoris ðſpiciꝛ. ⁊ māe cū a cognitōe creatē i laudē creatoris aſſurgaꝛ.

Membrum ſecundū.

Ad ſcōm quo queriꝛ de ordine ꝟboꝝ. Prio q̄riꝛ quare n̄ dr̄. fiat celū ⁊ terra. ſicut dr̄. fiat lux ⁊c̄. Rn̄deꝛ ſm aug. ſuꝑ gen̄. ꝙ tā in oꝑe creatōis: ꝗ̄ i oꝑe ꝯditōis ſiue factōis intelligiꝛ tota trinitas. Cum enim dr̄. in pricipio creauit deus. ꝑ hoc ꝙ diciꝛ deus. itelligiꝛ pr̄. ꝑ pricipiū ꝟo itelligiꝛ filius. qui ē pricipiū de principio. ſpūſſcūs intelligiꝛ ꝑ hoc qð dr̄. ſpūs dn̄i ferebaꝛ ⁊c̄. Silr̄ cuꝫ dr̄. dixit deus. fiat ⁊c̄. ꝑ hoc qð dr̄ deus. intelligiꝛ deus pr̄. ꝑ hoc qð diciꝛ dixit. intelligiꝛ filius qui eſt verbuꝫ. per hoc vero ꝙ diciꝛ. vidit deus lucem ꝙ eſſet bona. intelligiꝛ ſpūſſcūs cui appropriaꝛ bonitas. Quare vero i opere creatōis poniꝛ principiuꝫ. in opere diſtinctiōis poniꝛ verbū. dictū ē ſupra. ¶ Itē queriꝛ de hoc qð diciꝛ. vidit deus luceꝫ ꝙ eēt bona. quare nō ſimiliter dictū ē in creatōne. vidit deus celū ⁊ terrā ꝙ eēnt bona. ¶ Itē queriꝛ de hoc qð diciꝛ. vidit. nūquid enim prius nō viderat. Ad primū reſpōdet augu. ſuꝑ gen̄. ad lit. ita dicēs. Duo ſūt ꝓpter que amat deus creaturā ſuā. ſ. vt ſit. ⁊ vt maneat. vt ergo eēt qð maneret. ſpūs dei ſuꝑferebaꝛ ſuꝑ aquā. vt āt maneret. vidit deus ꝙ bona ē. ⁊ qð de luce dictum ē. hoc de oībus. ¶ Ad ſcðꝫ vero rn̄det aug. in lib. ꝯtra manicheos ita dicēs. nūquid q2 placet ei. ſcð n̄ nouerat bonuꝫ. ꝓrſus nouerat intus in aīo vbi ars ipſa pulchrior ē ꝗ̄ illa que arte fabricātur. ſꝫ qð videt artifex intus i arte. hoc ꝓbat foris in oꝑe. ⁊ hoc ē ꝑfectuꝫ qð artifici ſuo placet. vidit ergo deus luceꝫ q2 bona ē. qbus ꝟbis non oſ̄ndiꝛ n̄ eluxiſſe deo ꝙ bonū ē. ſꝫ placuiſſe perfectū. qd ſi dictū eēt. miratus ē deus lucē q2 bona ē quātū clamarēt quātū litigarēt. admiratio. n. re vera de rebus iſpiratis naſci ſolet. ⁊ tn̄ legunt iſti ⁊ laudāt i euāgelio dn̄m nr̄m ihm xpm admiratū eē fidē credentiū. qs aūt illis fecerat ipſā fideꝫ niſi ille q eā mirabaꝛ. Itē queriꝛ de hoc ꝙ dr̄. diuiſit deus lucē ⁊ tenebras. quare n̄ ſuꝑius dicte ſūt tenebre facte ſicut dicunꝛ diſtincte. ¶ Ad qð aug. ꝯͣ manicheos ſic rn̄det. h̄ n̄ dictū ē. fecit dꝰs tenebras. q2 tenebra ſicut dictuꝫ ē. lucis abſ̄ntia ē. diſtinctio tn̄ facta ē inter lucē ⁊ tenebras. quēadmodū nos clamādo facimus vocē. ſilentiū āt n̄ ſonādo facimus. q2 ceſſatio vocis ſilentiū eſt. diſtinguimus tn̄ ſenſu qdem iter vocē ⁊ ſilentiuꝫ. ⁊ illud vocamus vocē: ⁊ illud ſilētiū. quēadmodū ergo recte dicimur facere ſilentium. ſic recte multis diuinaꝝ ſcripturaꝝ locis deus diciꝛ facē tenebras. q2 lucē qbus vult tꝑibus ⁊ locis: vel n̄ dat: vel detrahit. Itē queriꝛ ð hoc qð dr̄. factuꝫ ē veſpere ⁊ mane ⁊c̄. vr̄. n. ꝙ deberet mane ꝓordinari veſꝑi: q2 nobilius ē. nobilior. n. cognitio i verbo. cognitiōe in ꝓpria nā. ⁊ ita prior eſt nā vel dignitate. ¶ Iteꝫ prius naturalr̄ cognouit angelus in ꝟbo: ꝗ̄ in ꝓpria nā. In ꝓprio ergo genere mane ꝓordinari dꝫ veſꝑi. ¶ Rn̄detur. ibi accipit aug. mane ꝓprie ꝓ cognitōe angeli q̄ eſt de re faciēda inq̄ꝫtū huiuſmōi. ⁊ q2 nō cognouit ſe faciēduꝫ. iō ꝓprie n̄ habuit cognitōēꝫ matutinā de ſe. ſꝫ de aliis. Veſꝑe āt itelligit augu. ꝓ cognitiōe de re facta i ꝓprio genere. ⁊ hanc bn̄ habuit āgelus de ſe. q2 ergo angelus pri⁹ cognouit ſe factū ꝗ̄ cetera faciēda. prius dico ſm nām. iō veſꝑe ibi ꝓordinaꝛ mane. Vn̄ ibi ē duplex modus ordinādi. vnus q̄ ad cognita. ⁊ ſic ordinaꝛ veſꝑe an̄ mane. vt nūc dictū ē. Alius quo ad modos cognoſcēdi. ⁊ ſic debēt ꝓordiari mane. ſm ꝙ ꝓbat obiectio pria. ¶ Ad ſcōm aūt dōm. ꝙ re vera cognouit ſe angelus i ꝟbo. ſꝫ n̄ eo mō quo accipiꝛ. q2 n̄ cognouit nec cognoſcē potuit ſe faciendū. ſꝫ iā exiſtētē ſe. Itē queriꝛ. vtruꝫ vnus erat dies aut plures. videꝛ ꝙ vnus. dies. n. diſtinguiꝛ vt dictū ē ſm cognitiōēm angeli. ſed ꝯſtat ꝙ ſm aug. oīa ſimul facta ſunt. ſꝫ angelus n̄ cognoſcit ꝑ ſucceſſionē ſicut aīa. ſicut dicit augu. ſupra. nō ſic ad ꝑcipiendā ſapiam ꝓficiebant ⁊c̄. ergo ſi intelligit quecūqꝫ ſunt. vt vr̄. ergo ſimul cognoſcebat oīa cū ſimul facta eſſent. ergo non erat niſi vnicus dies. ¶ Cōtra. attigere ad multa ſimꝛ. ita ꝙ nō ad vnū poſt aliud. ꝓprium eſt ſapiētie increate. de qua ſap. viij. attingit vbiqꝫ propter ſui

mũditiã.ergo nõ ꝯuenit angelo.ſʒ attingere an/
geli eſt ꝑ cognitõeʒ.ergo nõ ſimul mlta cogno/
ſcit.¶ Solutio dõm ꝙ multi ſũt dies ſpũales ſm
aug.⁊ accipit eoꝝ diſtinctio a parte cognitoꝝ.q̃
diuerſa erãt i genere vel i ſpecie.⁊ ordineʒ nãleʒ
habebãt.Unde pp ꝓſentiã cognitõis ſignate ſup
res factas ꝯputant dies diuerſi. Accipit etiã di/
ſtinctio a pte cognitiõis angelice.ſic eiʒ nũc vltio
ꝓbatũ ẽ.nõ ſimul.i.nõ i vno nũc.ſimul itellige/
bat mlta.ſʒ vnũ poſt aliud.q̃uis oĩa ſimul facta
eſſent:niſi dicat ſimul.ideſt repente.qꝛ nõ appa/
ret dĩa inter cognitõeʒ ⁊ cognitõeʒ.ſic apparet
in hoie.⁊ hoc dicit aug.ponẽs exẽplum de viſu
nr̃o ſʒ opinionẽ.que dicit.ꝙ videmus extra mit
tẽtes. Radius viſibil' in ictu ꝑtrãſit.ꝓpinquiora
⁊ remotiora ſpacia ſimul.i.repẽte.ñ oĩo eque ci
to vel ſubito.qꝛ ipoſſibile ẽ corpus aliqd̃ ſubito
ꝑtrãſire ⁊ accipit illud ꝓ ꝯcordãtia.j.theſ.iiij.in
ictu oculi ⁊c̃.In diuerſis eiʒ locis erũt corpa re
ſurgẽtia.⁊ nõ eque diſtabãt a loco iudicij.⁊ tñ i
ictu oculi.i.repẽte ꝯueniẽt. Multo aũt maior ce
leritas ẽ in cognitiõe angelica.q̃ i huiuſmõi cor
poribus vel q̃ʒ i radio viſibili. Un̄ dicit augu.ſi
oculoꝝ carnaliũ acies celeritate tñ põt.qd mẽ/
tis acies humane.q̃ʒtomagis ãgelice. Un̄ mlto/
magis ponenduʒ eſt.ꝙ repente multa cognoſcit
nõ tñ ſubito.ſʒ ibi eſt poſterioritas.de nunc i co/
gnoſcendo vnum.ad nunc in cognoſcẽdo aliud.
⁊ ob hoc eſt diuerſitas in diebus.

Queſtio .l. de opere ſecun/de diei.

SEquit̃ de ope
ſcõe diei i qua facta ẽ diuiſio
aquaꝝ ſupioꝝ ab iſerioꝛib⁹.
⁊ firmamẽti i medio eaꝝ cõ
ditio.Dicẽdũ ẽ ergo pꝛio d̃
aqs ſupioꝛib⁹.circa q̃s q̃rẽ
dũ ẽ.¶ Prio vtꝝ ſint aliq̃ aque ſupiores.q̃ ſint
ſup firmamẽtũ.⁊ dicat firmamẽtũ celũ ſtellatuʒ.
exponit eniʒ vno mõ firmamentũ ꝓ celo aereo.
qd̃ ẽt diuidit iter aquas q̃ ſurſũ vapoꝛalr̃ ferunt.
⁊ aquas q̃ iſerioꝛib⁹ ꝯgregant.¶ Scõo vtꝝ cõ/
gregẽt aq̃ ſupiores i modũ orbis.¶ Tertio vtꝝ
moueãt orbiculari.¶ Quarto q̃ neceſſitate ꝯſti
tute ſint ſupra firmamẽtũ.¶ Quito qualr̃ dicat eẽ
celũ criſtallinuʒ.¶ Sexto de ordine verborum.

Membꝛuʒ primum.

AD primuʒ ſic aug.ſup Geñ.ſ.in glo.
Exigit aquaꝝ pondus.vt ſup terraʒ
fluant.vel i aere vapoꝛalr̃ ferant.nec
qs dicat oipotẽtia dei hoc fieri.Quõ
eniʒ deus nãs fecerit q̃rit nõ.ꝙ ex eis ad mira/
culũ potẽtia dei opet. Oẽs ergo aque.vl' ferunt
ſup terrã.vl' ferunt vapalr̃ in aere:ergo nulle aq̃
ſũt ſup celũ ſtellatũ.¶ Si dicat ꝙ d̃ nã aq̃rũ ibi ñ
ſũt ſed de oipotẽtia dei.ꝯtra.hoc ẽ ſcõa ps aucto
ritatis.dicit eniʒ.quõ deus nãs fecerit q̃rit nõ ꝙ
eis ad miraculuʒ fecerit potẽtia dei.q.d.pꝛio fa/
ciẽdo res.nõ fecit eas deus miraculoſe ſʒ nãlit.
⁊ poſt illis nãlit factis.fecit aliq̃ miraculoſa.ꝑ/
ter ſolitũ curſuʒ nãe faciẽdo.qñ ergo q̃rim⁹ opa
ſex dieꝝ.q̃rimus ordinẽ reꝝ nãlẽ:nõ ergo dʒ di
ci.ꝙ ibi ſũt oipotẽtia dei.ſʒ ſm ſapiaʒ ordinãteʒ
leuia ſurſũ.grauia deorſũ:ergo hoc celũ criſtalli
nũ ñ erit ex aqs.¶ Si dicat ꝙ ille aq̃ nõ hñt nãʒ
põderoſitatis.Cõtra.Baſili⁹.aquas de⁹ diſpo/
ſuit pp ſol' ⁊ etheris calidiſſimũ feruorẽ.poſt fir
mamẽtũ eiʒ ether expãſus ẽ.⁊ niſi ſupiaceret aq̃.
inflãmatũ eẽt a calore firmamẽtũ.Sol eiʒ ⁊ luna
⁊ ſtelle i firmamẽto ſũt.vr̃ ergo ꝙ aq̃ ſint ibi gra
ues.¶ Preterea.criſtallus ẽ aq̃ ꝯgelata i ſũmo.
ſʒ nõ põt hr̃e ꝯgelatõeʒ niſi humidũ.⁊ ñ qdlibʒ
hũidũ.ſic aereũ.vt oleũ.ergo opoꝛtet ꝙ ſit aquo
ſũ.relinquit ergo ꝙ ſit ibi hũidũ aquoſum.⁊ ita
põderoſũ.¶ Si dicat ꝙ ñ accipiunt ibi aq̃ ſicut
hic iſra.ſʒ ſicut ibi.ſpũs dñi ferebat ſup aquas.
Contra.diuiſio fuit aquaꝝ in die.ſʒ ñ niſi illaꝝ d̃
q̃bus dr̃.ſpũs dñi ferebat ſuper aquas.ſʒ illa aq̃
dr̃ quedã maſſa ꝯfuſa.nõ tñ ex humidis.ſed ex
hũido ⁊ ſicco.frigido ⁊ calido.luce ⁊ tenebꝛis.
⁊ ita aqua iportat ibi ꝯfuſiõeʒ q̃litatũ ⁊ rei deſe/
rẽtis.eas diuidẽ ergo aquas fuit diuidẽ q̃litates
cũ mã ꝯtinente q̃litates.ita ꝙ aliq̃ mã cuʒ aliq̃b⁹
q̃litatibus ſit ſupius.alia inferius.poſſumus er/
go dicere.ꝙ diuidere aquas ab aqs ẽ.ꝙ q̃litas
lucis cũ mã fuit in pte ſupiori.ſʒ hoc nullã hʒ du
bitõem.Sancti ergo circa hoc dubitauerũt:er/
go voluit plus deus dicẽ per illud.ſ.diuidat aq̃s
ab aqs q̃ diuidat mã lucis cuʒ mã.i.ignis vel lu/
minoſi ab aquis. Itẽ q̃rit vtꝝ aque ille q̃ ſunt
ſup firmamẽtũ habeãt aliquã nãʒ cõeʒ cũ aquis
iſerioꝛibus ⁊ que ſit illa nã cõis.¶ Ad qd̃ voluñt
quidã dicere.ꝙ habẽt cõe frigiduʒ ⁊ humiduʒ.
ꝑ hanc [illegible]eʒ celuʒ ꝯtinet ignem.ignis aerẽ.⁊ aer
aquã.ergo aqua ſimiliter debuit circũdare ter/
raʒ ex omni pte.ſed nõ potuit ꝓpter aiantia que
ſunt ſup terrã.ergo neceſſe fuit illaʒ eleuari alibi
vbi poſſet circũdare totã terrã:ergo cũ eleuate
ſint ſuper firmamẽtuʒ ibi habebũt naturã frigidi
⁊ humidi.¶ Alij volũt oſtẽdere ꝙ tñ ſunt ibi ſʒ
naturaʒ humiditatis.ſic in aqua eſt frigiditas ⁊
humiditas.ſed humiditas eſt fluxibilis ⁊ ꝯtinua
ta:qꝛ terra que ſicca ẽ:nõ haberet ꝯtinuitatẽ ſine
aqua:⁊ ꝙ humidũ ſit cõtinuatiuũ ſiue ꝯiũctiuuʒ
dr̃ i medicina.dr̃ eniʒ hũiditas ẽ glutinũ mẽbro/
rũ.Cõſtat ãt ꝙ ſʒ illã ꝓprietatẽ ſʒ quã fluxibil' ẽt
nõ ſũt ibi aque.qꝛ ſic fluerẽt deorſũ.ergo rema/
nẽt ibi ſm nãʒ ꝯtinuatõis.¶ Item ꝙ ſm naturaʒ

ꝯtinuatõis ſint ibi.ꝓbatio.q2 hic īfra nobilioꝛ nã
ī hoc mũdo ē ꝯtinuatio vł ꝯiunctio.ſ3 cũ ibi ele/
uet ſup alienã nãʒ.nõ ē niſi ſm ꝓprietatē ei⁹ nobi
lioꝛē. Relinquit ergo.ꝙ humidũ ſit ibi ſm ꝙ cõ
iũctiuũ.ſ3 quoꝝ ē ꝯiũctio:ꝯſtat.n.ꝙ ibi ē nã ſup/
celeſtiũ ⁊ īſferioꝝ.⁊ opoꝛtuit ꝙ ꝯiūgerēt. Vñ ne
ceſſe fuit eē ſm hãc ꝓprietatē. ¶ Alij dicũt ꝙ ſũt
ibi ſm nãm ꝑſpicui.Eſt aũt ꝑſpicuũ illud qð h3
aliquã diſpoſitiõeʒ ad accipiendũ lucē ꝑ totum.
S3 iſte q̃litates oꝛdinate ſũt.q2 nihil ē inoꝛdina
tũ a ſũma ſapia.Vna ergo q̃litas alia nobilioꝛ.ſ3
ſm nobiliſſimã q̃litatē ibi collocant.ſ3 ꝑſpicuũ ē
nobiliſſima.ꝓbatio.Aqua eniʒ cũ terra ⁊ aere ⁊
celo ſtellato ⁊ igneo h3 ꝯueniētiã.ſ3 celũ ſtellatũ.
⁊ igneũ nobilioꝛa ſunt terra ⁊ aere.ergo nã illa
ſm quã ꝯuenit cũ celo ſtellato.nobilioꝛ ē q̃3 ille
ſm q̃s ꝯuenit cũ aere ⁊ terra.ſ3 cũ terra cõuenit
ꝑ nãʒ ſicci.cũ aqua ꝑ nãʒ hũidi.cũ celo ſtellato ꝑ
nãʒ ꝑſpicui.relinquit ergo ꝙ ꝑſpicuũ erit nobilioꝛ
foꝛma īter foꝛmas aque:ergo ſi aque debeãt eſſe
ſupius.⁊ ꝯuenit eas eē ibi ſm nãʒ coꝝ nobilio/
rē.ꝑ nãʒ ꝑſpicui erũt ibi. ¶ Ad ideʒ ꝑſpicuũ nõ ē
pura q̃litas.qñ admiſcet cũ q̃litatibus hñtib⁹ cõ
trariũ ſicut humido graui ⁊ ſicco ⁊ calido.ergo
alicubi ē pura q̃litas.q2 ex oꝛdinatiõe ſũme ſa/
piētie ē.ſi aliq̃d īpurũ ſit alicubi.ꝙ illud idē ſit ī
ſua puritate alibi.ſ3 in oī coꝛpe īſerioꝛi aqueo ce
lo ē hec q̃litas īpura.Jn aqua eiʒ cum frigido ⁊
humido.ī aere cũ hũido.in igne cũ caliditate.⁊
iteꝝ ī celo ſtellato.q2 ibi nõ ē vniforme ꝑſpicuũ.
ergo locus hui⁹ qð dico ꝑſpicuũ ſm ꝙ pura nã
ē.erit ſupꝛa celũ ſtellatũ.⁊ īfra empireũ.Jn em/
pireo enim eē ñ põt.q2 empireũ ē datiuũ lumīs:
illud aũt coꝛpus ī q̃ ē ꝑſpicuũ purũ.ē receptiuuʒ
luminis.relinquit ergo ꝙ ī celo ſtellato ſit ꝑſpi/
cuũ ſm ſuã puritatē.ergo aque ſ3 hãc nãʒ.ſ.ꝑſpi
cuũ erũt ibi. ¶ Jtē.ij.petri vlti.Elementa caloꝛe
ſoluent.⁊ glo.ibi dic̃.ꝙ duo elementa.ſ.aqua ⁊
ignis abſũment.celuʒ aũt ⁊ terra ī meli⁹ ꝯmuta/
bunt.Pꝛobatio aũt ꝙ īpoſſibile ē ꝙ celũ criſtal
linũ hẽat aq̃s.vł cũ ponderoſitate vł frigiditate
vł hũiditate.q2 ille magn⁹ ignis nõ aſcēdet vltra
q̃3 aſcēdit aq̃ diluuij.ſ3 aq̃ diluuij ñ aſcēdit vltra
celũ aereũ.ergo nec ē ille ignis.g⁹ ille ignis ma/
gn⁹ ñ poſſit aſſumē illas q̃litates.niſi ponãt ī celo
criſtallino.ſ.grauitatē ſupioꝛitatē humiditatē.ſ3
tal' erit renouatio duoꝝ elemētoꝝ q̃ manebũt.ꝙ
oēs q̃litates ꝯ̃rietatē hñtes cedēt ī penã dãnãdo/
rũ.ſi ergo eēnt in celo ſtellato huiuſmõi q̃litates
cederēt in penã dãnandoꝝ.ſ3 hoc nõ erit ꝑ ma
gnũ ignē q2 nõ poterit attingere neq3 ꝑ nãʒ ſuã.
q2 qð ī aliquo toto ē.ꝑ nãʒ ſuã nõ recedit ab eo.
¶ Si dicat ꝙ diſpoſitio diuina ſepabit. Contra.
Jpſa nõ facit hoc ī celo ſtellato qð īſerius.Vt ali
qua ps cedat in locũ dãnandoꝝ.ergo multofoꝛ
tius ī celo ſupioꝛi nõ faciet diuiſiõeʒ.Reſtat er/
go.ꝙ ſi ſint ibi aque ſm has q̃litates.ſ.frigidum
humidũ põderoſũ.ꝙ hoc ñ erit ꝯueniens loco
glificãdoꝝ.ergo ſic ñ ſũt ibi. ¶ Jtē aug.xiij.ꝯfeſ.
ſũt alie aque imoꝛtales a terrena coꝛruptõe ſepa
te.ergo aq̃ ille ſũt ſepate a q̃litatib⁹ coꝛruptibili/
bus.ſ3 he ſunt q̃litates hñtes ꝯ̃rietatē.⁊ ita vr ꝙ
ille aque ſ3 hãc ꝓprietatē que ē ꝑſpicuũ ſint ibi.

Rñſio opinio circa hoc ē.ſancti eiʒ nihil cer/
tũ diffinierũt.Vñ opinando ꝯcedo ꝯcluſiõeʒ.ꝙ
celũ aqueũ vel criſtallinũ ſit ex luce ſic̃ ex ꝯplem
to ſui ⁊ ꝑſpicuitate mãli. ¶ Ad hoc ergo ꝙ dicit
aug.exigit aquaꝝ põdus ⁊c̃.dðm ꝙ hoc veꝝ ē.
qñ aque ſũt hñtes huiuſmõi ꝓprietates.põdero
ſitatē.humiditatē.⁊ frigiditatē.ſ3 has nõ hñt ibi
ſic̃ ꝓbatũ ē. ¶ Si aũt obijcit ex hoc qð dic̃ Aug.ī
li.ð ci.dei.ꝙ ſicut humidũ eſt ī cerebꝛo ⁊ manet
ibi.cum tñ ſit ſupioꝛ ps coꝛpis:ita humidũ nihil
ꝓhibet eē ibi.dico ꝙ ñ ē ſile. Aliter.n.ē de coꝛpe
nr̃o.alr̃ ð coꝛpe ſupioꝛi.Noſtruʒ.n.coꝛpus cõ/
mixtũ ē ex q̃tuoꝛ q̃litatib⁹.Vñ ñ oꝛdinant mēbꝛa
nr̃a ſm oꝛdinē q̃litatũ.ſ3 ſ3 relatiõeʒ ad aīaʒ q̃ di
uerſimode ī diuerſis mēbꝛis opat.hoc mõ ñ re
pugnat ꝙ humidũ ſit ī cerebꝛo.q2 aīa opat ī ce/
rebꝛo opatiõe aīali.qð ꝯuenit ī humido fieri.in
coꝛde aũt ſpũali opatõe.in īſerioꝛi pte nãli opa/
tõe.ſ3 ſ3 has diuerſas opatões neceſſe ē hr̃e dif
ferētes vires miniſtrãtes opatõnibus his diuer/
ſis:receptiuũ aũt foꝛmaꝝ ē hũidũ.Vñ cũ ipꝛeſſio
nes ſenſibiles fiãt ī cerebꝛo.nõ ē mirũ ibi eē hu/
midũ.calidũ vͦo in coꝛde pp opatões ſpũales.ꝑ
calidũ eſt eniʒ maxīa opatio ſpũs.Spũs eiʒ me
diũ ē īter coꝛpus ⁊ aīaʒ.Jn vniuerſo vͦo aliter ē.
q2 coꝛpa ſepata ſũt ⁊ nõ ſũt cõmixta.vñ ſ3 q̃lita
tũ nobilitates oꝛdinant.Vñ illud vbũ nõ dic̃ aſſe
rēdo aug.⁊c̃. ¶ Ad hoc qð obijcit.ꝙ criſtallus
ē cõgelatio hũidi:dðm.ꝙ celuʒ illud ñ dr̃ criſtal
linũ ſ3 oēʒ ꝓprietatē criſtalli.ſ3 ſ3 ꝓprietatē hãc
q̃ ē ꝑſpicuũ.qñ eniʒ aqua ꝯgelata tota ē ꝑſpicua:
iõ ad deſignãdũ ꝙ remãſit ibi aqua ſm nãʒ ꝑſpi
cuitatis dr̃ criſtallinũ. ¶ Ad hoc qð dic̃ Baſili⁹
ꝙ aquas deus diſpoſuit pp ſolis feruētiſſimũ ca
loꝛē:dico ꝙ ſaturnus ē ſtella frigida.ſic̃ ibi ꝯtin/
git dicē frigidã.⁊ hoc nõ ē niſi equoce.Notãdũ
aũt ē ꝙ calidũ quoddã ē ſaluatiuũ.vt calidũ qð
in ſole.⁊ ē calidũ deſtructiuũ quoddam.ſicut qñ
ſit coadunatio radioꝝ ⁊ accēdit ad nãʒ ignis ſic̃
in ſpeculo ſi fiat coadunatio radioꝝ:põt incēdi
ſtupa ex reflexiõe radioꝝ.Vnde dico ꝙ caloꝛ ſo
lis nõ ē abſũptiuus ſ3 generatiuus.vñ generant
rane ex caloꝛe celeſti in vere.ſ3 rõne radioꝝ qui
ſũt ex reflexione ē ꝯſũptiuus.Vñ dðʒ.ꝙ opinio
eſt.vt itelligat de ethere īſerioꝛi illa auctas.vt fir
mamētũ dicat illud interſticiũ qð eſt inter vapo
res que ſunt in aere ⁊ aquas īſerioꝛes.⁊ illi va/
poꝛes ſunt medij inter nos ⁊ ſolis feruoꝛē.queʒ
temperant aliquando.

Membrū ſecundum.

Ad ſcd̄m quo querit. vtrum ꝯgregate ſūt aque ſupiores ī modum orbis. qd̄ videt. ſupponit. n. vacuū nō eē. ergo totū ſpaciū a celo ēpireo vſq3 ad celum ſidereū. repletum ē corpe. ¶ Ite3 in ſupiori/bus ē diſtictō locoꝝ: quēadmodū ⁊ corpoꝝ. verbigratia. Celū ēpireū nō occupat ſiderij celi. nec ecōuerſo. ⁊ ita de alijs. nec ī pte nec ī toto. minus eīm mobile corpus nō occupat locū nobilioris. nec ecōuerſo ī ſupioribus. quēadmodū hic īferiꝰ accidit d̄ aere: ꝙ ſubītrat cauernas terre. cū ergo aque ſupiores ſint ī medio celi ēpirei ⁊ celi ſiderei. colligent ī orbem ex oī pte. aut aliqua ps celi ēpirei ⁊ celi ſiderei occupabit aliquā pte3 ſpacij illius. ſ. celi aquei. S3 ſi occuparet aliquā ſpacij illius. nō eēt celu3 ēpireu3 ex oī pte ſua orbiculare: vel celu3 ſidereū. cū ergo vtrunq3 ſit orbiculare. nlla ps alterius corpis īgredient ſpaciū. iter/mediū. ergo aque ſupiores ex oī parte ⁊ quo ad ſupius ⁊ quo ad īferius occupabūt ſpaciū iter/mediū. ergo colligent in orbē. nō eī3 itercipit ali/qd̄ corpus minus nobile vt ignis vl' ether. cū minus nobile ī ſupioribus nō occupet locū nobilioris. ſm ordinē ēt locoꝝ ē ordo corpu3 ī nobilitate: ⁊ ecōuerſo. erit ergo vnus orbis medius iter celū ēpireu3 ⁊ ſtellatu3. ¶ Qd̄ āt aque ille nobiliores ſint ī dignitate nature ꝙ̄ firmamētu3 vr̄ ex verbis aug. ꝯ manicheos. qm̄ nām illa3 diceba/mus noīe aque appellatā. credo firmamēto celi mā3 corpalē reꝝ viſibiliū fuiſſe diſcretā. cū. n. ſit celū corpus pulcherrimū. oīs inuiſibilis creatura excedit ēt pulchritudinē celi. ⁊ id̄ fortaſſe ſup celu3 dicunt eē aque inuiſibiles: que a paucis intelligunt. nō locoꝝ ſedibus ſ3 dignitate nāe ſupare celu3. quāꝙ̄ nihil de hac re temere affirmādū ē. obſcura eīm ē ⁊ remota a ſenſibus hoīu3. ſ3 qūo ſe hēat anteꝙ̄ intelligat credēda ē. Videt aūt cō/trariū. ꝙ nō ex illis ſit orbiculare naturalr̄. ſed ſi ē ꝙ ſit orbiculare ex accidēti. ſicut aqua in cipho rotundo. cū eīm aque an̄ diuiſionē. ſupiores. ſ. ⁊ īferiores eēnt eiuſdē nature. facta diuiſiōe adhuc remanebūt ꝯſimilis nature. ſ3 aque īferiores non ꝯſtituūt naturalr̄ corpꝰ orbiculare ſ3 accidētalr̄: q2 imitant figurā ꝯtinētis. ergo nec aque ſupiores cū ſint ꝯſiles nature. ¶ Preterea dicit phus. ꝙ corpi recto naturalr̄ debet motus rectus. Vn̄ aquis īferioribus debet motus rectus. ⁊ ille ſunt ꝯſiles nature. ergo ſi colligunt: colligent ī corpus rectū naturalr̄. orbiculare accidentalr̄. Ad qd̄ dicēdū. ꝙ nihil ī hac pte ē diffiniēdū. ſ3 opinādo ſine pīudicio melioris ſentētie pt dici. ꝙ aque ille colligunt ī corpus naturalr̄ orbiculare. ¶ Ad obiectū dicēdū ꝙ eē ꝯſimilis nature. pōt dici multi/pliciter. vel ita ꝙ ſint eiuſde3 nāe in ſpecie. ⁊ hoc nō videt ex verbis aug. vel ꝙ hēant aliquā ꝯue/nientiā. vt vtrobiq3 inueniat natura ꝑſpicui. ſ3 aq̄ inferiores ſunt corruptibiles. ille vero imortales que non corrūpunt. ſicut dicit aug. Si tn̄ ſunt ille aque ꝯſimilis nature ī ſpecie. qūo ibi ſunt diuine diſpoſitōi relinquēdū ſicut dicit damaſ.

Membru3 tertium.

Ad tertiū quo querit. vtrū illd̄ corpus moueat orbicularit. ⁊ vr̄ ꝙ nō. q2 illud corpus ſit ex aquis. ſed aque naturaliter ferunt deorſum. ergo ⁊ illud corpus naturalr̄ fert deorſu3. ergo nō mouet motu orbiculari ſ3 recto. Cōtra iſtud corpus ē nobilius ꝙ̄ ſit firmamētū ſiue celu3 ſtellatū. cū ordinet ſupra illud. ergo mouet motu nobiliori. ſ3 firmamentū mouet motu orbiculari. ergo m̄lto fortius celu3 aqueū ſi mouet: mouet motu orbiculari. ¶ Ad obiectū aūt ī ꝯriū dicēdu3. ꝙ aqua dicit dupl'r. Uno mō aqua dr̄ elemētū īferius ꝯiunctū terre. ⁊ huius ē motus rectus naturalr̄ tendens deorſu3. ⁊ ſm hāc rōe3 aque nō dicit celū aqu3. Alio mō dr̄ aqua cōiter. ſcilicet materia corpoꝝ nō tm̄ īferioꝝ ſed etiā ſupioꝝ ſm qd̄ dicit Gen̄. j. Spūs domini ferebat ſuper aquas. ⁊ ſm hāc rationem dicit iſtud celu3 aqueū licet maioris ſit tā nobilitatis ſiue ſpeciei nobilioris.

Membrum quartu3.

Ad quartu3 quo q̄rit. q̄ neceſſitate ſint aq̄ ſup illd̄ firmamētū ſiue celū aqueū. cū eīm ſit multitudo celoꝝ. quodlibet celū h3 ſuū locabile ſm ſuā nā3. Empireū āgelos. firmamētū ſtellas. aereū ⁊ ethereū volatilia. aqua aq̄tilia. terra aīantia. ergo aqueu3 celu3 ſuū locale d3 hr̄e. ſi ergo nō h3: videt nā ſuperuacua. ¶ Si dicat ꝙ ē ad tpandu3 calorē. cō/tra. ſolu3 humidu3 inflāmabile ē. ſm ꝙ potētiam h3 ad ſiccu3. relinquit ergo. ſi celu3 ſtellatū non habet naturā ſicci. q2 non habet naturā leuis vel grauis. videt ꝙ nō habet naturā inflāmabilē. ⁊ ita nō indiget aliquo qd̄ tempet eius calorē. S3 videt ꝙ ſit ad ſeruādū eē ī rebus gn̄abilibꝰ ⁊ corruptibilibus. q2 corpora citra celu3 ſtellatū cō/trarietatē habēt. ſed vnū ꝯtrariū corruptiuū eſt alterius. oīa ergo huiuſmōi ſm qualitatē ſūt actiua ⁊ paſſiua. ergo nullū hoꝝ ē vniformiter hoꝝ ſaluatiuū. ¶ Itē neq3 ſtellatū. q2 ibi eſt diuerſitas ſtellaꝝ. que ſm radioſitatē habēt maiorē ꝯſeruationē vnius rei ꝙ̄ alterius. ergo ſtellatū nō ē vniformiter hoꝝ ꝯſeruatiuū. ergo oportet aliud eſſe qd̄ vniformiter oīa ꝯſeruat. ſ3 hoc ñ ē ēpireū. q2 hoc ē āgelis deputatū ⁊ glorificatis corpibus. ⁊ nō ad actionē: q2 nullū motū. ergo aqueū celum cum hēat motū vniformē: facit vniformitatē in īferioribus. ¶ Qd̄ aūt moueat ꝓbatio. In pricipio

creauit deus imobilia.ſ.celuȝ qḋ non ē motuȝ. ⁊
terrā que nō ħȝ ſui notalitatē moueť. ⁊ media na/
tura flexibilis. fuit ⁊ mutabilis. ⁊ inſup hñs na/
turā flexibilitatis. Cū aūt dicit ſpiritus dñi fereba
tur ſup aquas p aquas deſignant media que hñt
naturā flexibilitatis. q2 ois mutatio reꝝ debebat
fieri ex eis.pncipalr̄ eim fiunt mutatōes circa na
turā aque ⁊ aeris.in terra aūt nulla ſit niſi aer vl'
aqua igrediať. Sed dupl'r dicit mutabile vel qḋ
in ꝓpinqua diſpoſitōe ē ad motū. vl' qḋ ē ad mo
tuȝ.ſed ↄſtat ꝙ actu moueť: nobilius ē eo qḋ mo
bile ē. actus eim qui nō corrūpit nobilioꝛ ē potē
tia. Uñ motus i mobili nō corrumpēs ſubiectuȝ
ſuū.nobilioꝛ ē ſubiecto ſcȝ inquātū mobile ē.illa
ergo aquoſa nā media:duplicē habuit nām.vnā
que ſemp fuit i motu.aliā que in potētia fuit i mo
tu. ⁊ ille q actu ſemp ē:nobilioꝛ ē. Cum ergo ce/
lū criſtallinū ⁊ ſtellatū ſuperioꝛa coꝛpoꝛa ſint ali
is coꝛpoꝛibus medijs. reliquiť ꝙ ſemp mouebū
tur. ¶ Jtē ē motus diurnus qui ↄſeruat res in eē.
ↄſtat ergo ꝙ ille erit alicuius coꝛpoꝛis. ⁊ nō niſi
vnifoꝛmis i toto ⁊ in pte.ſed hoc nō ē celū ſtella/
tuȝ.ergo erit aqueū. Rñſio concedo ꝙ ſic ē. ⁊
hoc fuit vtilitas ⁊ neceſſitas ponēdi ipm. q2 cum
alia coꝛpa ſint pncipia gnātionis ⁊ corruptionis
ſm diuerſitates motuū.ille vero ſm ↄfoꝛmitateȝ
motus ſui facit ↄſeruationē reꝝ i eē. Eſt.n.q̄dam
ↄtinuitas iter celos. vñ cū ipm ↄtinue moueť:mo
uet celuȝ ꝓximū. ⁊ illud vlterius ꝓximū. ⁊ ita fa/
cit que poſſibilia fuerūt ad motū actu moueri. ⁊
ita ↄſeruatiuū ē reꝝ in eē. ¶ Ad hoc qḋ obijciť de
oꝛnatu.dicēduȝ ē. qḋ nō ē neceſſe quodlibet celū
habere ſuuȝ oꝛnatū a ſe ſeparatū vt celū olimpiū
⁊ igneū. eodē modo criſtallinū ñ ē neceſſe ꝙ hē/
at oꝛnatū a ſe ſepatū.ſȝ neceſſe ē.ꝙ alicuius ſit vti
litatis. ⁊ ꝓpter aliquid factū. Jn his autē nō ē diſ
finēduȝ ſȝ quātū dicit ſcriptura accipiēdū. vnde
aug.quō ⁊ qualeſlibet aque ibi ſint. eas eē mini/
me dubitamur.maioꝛ ē huius ſcripture auctoꝛi/
tas:ꝙ ois humani ingenij capacitas.

Membꝛum quintuȝ.

AD quintū quo queriť. qualr̄ dicať ce/
luȝ.cū eiȝ ſcriptura veteris ⁊ noui te.
nō nominet aquas illas celum. ꝓpter
qd ſcti expoſitoꝛes aquas illas celū
aliq̄n nominauerūt. cū ſcriptura ſacra ſemp di/
cat aq̄s ſup celos. Empireū.n. dr̄ celū celi. ⁊ fir/
mamētuȝ dicit celū. ⁊ ether dr̄ celū. ⁊ ita ď alijs.
¶ Rñſio ꝙ cū celuȝ qḋ ē firmamētū ex oi pte cir
cūdabat terrā qua rōne eēnt aque ſup vnā ptem
eius eadē rōe eēnt ſup aliā. ⁊ ita idifferent ſuper
oēs. ⁊ ita i modū celi eēnt expāſe. ⁊ videbāt diffe
rentē nāȝ ab ēpireo ⁊ firmamēto.vñ celū iterme
diū denoiauerunt. denominādo a mā aqueū.a
diſpōne vero mālr̄ criſtallinaȝ: q2 ſicut criſtallus
hȝ ꝑſpicuitatē cū luce. ⁊ ita illud celuȝ.nō ꝙ ſit ibi
ↄgelatio aquaꝝ ſicut i criſtallo ſm curſuȝ nature.
Queritur etiā quare nō ſit mentio de hoc celo
vbi enumeranť celi in pncipio geñ. ⁊ ↄuerſo.x.
deutro.numerať cū alijs. ⁊ nō ſit mētio ď celo tri
nitatis. ¶ Rñſio oꝛdinādo coꝛpa ſm nāȝ coꝛpo/
rū:vltimū dȝ eē ēpireū. q2 celuȝ trinitatis ñ ē coꝛ
pus. Uñ q2 in li.dutro.loquiť ſenſibilibus ď duo
bus celis.ſ.de celo aqueo. ⁊ de celo āgeloꝝ facit
mētionē.q.d.tu ſenſibilis es. ſi queris locū dei.ñ
queris niſi i ſenſibilibus. ⁊ nō in inſenſibilibꝰ. Jn
pncipio eim Geñ.nō loquiť de celo aqueo q2 il/
la oꝛdinatio ē ſm quā factū ſūt celi:ſed adhuc fuit
aqua ibi ſub natura poſſibilis. ⁊ ñ fuit vnūquod
q3 diſpoſitū ſm differētiā actualē. Unde nō iue/
nitur ibi de aqua ꝙ ſit celuȝ. q2 aqua referť ad il/
las aquas que habent poſſibilitatē.vt ex eis fiant
res. Ex his que dicta ſūt patet ſitus celi criſtalli/
ni.quia proximo poſt ēpireum.

Membꝛum ſextum.

AD ſextū quo queriť de oꝛdie verboꝝ
cōcurrunt q̄tuoꝛ articuli. ¶ Pꝛimus
cū multotiēs dictū ſit dixit deus. v. tot
ſint vba. ¶ Scōus quare i opere ſcōe
diei additū ē fecit deꝰ ⁊ nō i opē pme diei. ¶ Ter
tius vtrū firmamētū qḋ ē i medio aquaꝝ factū ſit
ex eadē materia vel ex aqua. ¶ Quartus vtrū cū
vocauit firmamētū celuȝ dixit celū iſirmatū.

Articulus pꝛimus.

AD pꝛimū quo queriť. cum multotiēs
dictuȝ ſit dixit deus.vtrū tot ſint ver/
ba.qḋ videť. factis.n.rñdent verba:ſȝ
diuerſa fuerūt ſcā. ergo ⁊ diuerſa ver
ba. ¶ Jtē quotiēs dicit hō totiēs multiplicāť ver
ba. ergo a ſimili quotiēs dicit deus tot ſūt vba.
Cōtra. Job.xxxiij. ſemel loqť deus ⁊ ſcdo id
ipm nō repetit. ¶ Jtē verbū dei ē ↄſubſtātiale di/
cēti.ſed nō ſunt plura ↄſubſtātialia.ergo nō ſunt
plura vba. Rñſio p hoc ꝙ dicit aug. ſup geñ.
vnū verbuȝ ille q genuit in quo dixit oia pmſq̄
facta ſūt ſingula.ſȝ eloquiū ſcribētis deſcēdēs ad
puuloꝝ capacitatē.dum iſinuat.ſigillatim genera
creaturaꝝ p ſingula reſpicit vniuſcuiuſq3 gene/
ris eternā rōem i verbo dei. nec illa repetita. ille
tñ repetit ⁊ dixit deus. Dōm ē ergo ꝙ veꝝ ē ꝙ
vnū ē verbuȝ dei quo dicunť oia. ⁊ illud ñ mul
tiplicať:licet multiplicant facta p ipum. Dicere tñ
ſumiť multipliciter. Nā aliq̄n ſumitur ꝓ genera/
re. ⁊ ſic ē vnuȝ dicere ſicut vnuȝ verbū. Aliq̄n ac
cipitur ꝓ creare. ⁊ ſic ſucceſſiue creata ſūt ⁊ fa/
cta.diuerſis factis rñdent diuerſe dictōnes ex pte
coꝝ que dicunť.verbuȝ tñ qḋ dicit.i. creat.ñ mul
tiplicať.nō enim ex pte dicētis eſt illa multiplica/
tio. ¶ Ad ſcōm dicendum.ꝙ nō eſt ſimile de deo

⁊ homine in dicēdo. verbū.n. hominis ē extrīſ/
ſecum a ſubſtantia hois. vnde ex alia pte recipit
multiplicationem. verbum autem dei eſt ꝯſubſtā
tiale. vñ nō multiplicatur ſʒ ſubſtantiā.

Articulus ſecundus.

Ad ſcðʒ q̄ q̄rit. cū i ope p̄rie dici ſit poſi
tum fiat lux. ⁊ facta ē lux. ⁊ nō additū
eſt fecit deꝰ: q̄re i ope ſcðe dici additū
ē fec deꝰ. Videt.n. ſupuacuū. Nā qð dr̄
factū ē ꝯpletōʒ opis ſignat. ꝯpletō i aūt nihil ad/
ditur. ¶ Ad qð vr̄ ſic rñdere aug. dicēs. ꝙ aliter
fuit de luce ſpūali.ſ. angelica creaturā. ⁊ aliter de
firmamēto. Nā āgelica creatura cognouit i vbo
p̄rius firmamētū. deinde i ſeipſo. tertio i ꝓprio.
Vñ cū dr̄ fiat. ⁊ fcm̄ ē. ⁊ fecit. triplex eē nōt i. vbo
in cognitōe angelica i q̄ cognoſcebaẗ. ⁊ i ꝓprio
gnē. Aug. ſup Gen̄. ꝯditio celi p̄riꝰerat i vbo dei
ſʒ genitā ſapiam. deinde facta ē i creatura ſpūali.
hoc ē i cognitōe āgeloꝝ ſʒ creatā in illis ſapiaʒ.
deīde ꝙ celū factū ē vt eſſʒ ēt ipa creatura i gnē ꝓ
p̄rio. Nō ſic āt fuit ð eē lucis ſpūalis.ſ. angeli. vt
p̄rio eſſʒ i deo. ⁊ deinde ꝓprio gnē. tertio eſſʒ in
ſuipſius cognitōe ð faciēdo. ¶ Sʒ tunc obijciẗ
ſm̄ hoc. ꝙ tūc i tertio die vel i quarto deberet eē
ꝯſilis modus loquēdi. q non inueniẗ: ergo ñ ē hec
rō. Ad qð rñdet aug. vtēs trāſlatōe. lxx. dicēs. ⁊
ſi hec vba nō ſint ibi. tñ ibi ē eq̄pollēs. vñ ponit
hāc lr̄aʒ i tertio die dixit deꝰ ꝯgregent ⁊ factū ē.
⁊ ꝯgregate ſūt aque. ¶ Sʒ adhuc poſſʒ obijci ꝯ̄
hoc qð dicit aug. ſi.n. eē i ꝓprio gnē eſſʒ cōe oī/
bus. ſicut eē in vbo. ⁊ eē in vbo p hoc qð dr̄ fiat
intelligatur. eē vō i ꝓprio gnē in p̄ria die itelligaẗ
p hoc ⁊ factū eſt. ergo in ſcða die ſilr̄ ⁊ in tertia.
ergo p hoc qð dr̄ ⁊ fecit oporteret itelligē eē i co
gnitione angeli. ⁊ ita his eſſʒ ordo vt p̄rio nota/
retur eē in vbo. deinde i ꝓprio gnē. vltimo i āge
lica cognitōe. ſʒ ſm̄ hoc ſicut āgelus cognouit in
ſe firmamētū factū. ita i ſe cognouit ſe factū: ergo
nulla eſt drīa. iō vr̄. ꝙ qꝛ alius ē modus loquen
di i hoc ſcðo die q̄ʒ in alijs. pp hoc dico ſine p̄e
iudicio melioris ſnīe. ꝙ in oībus opibus intelli/
giẗ triplex eē. in deo tāq̄ʒ in principio. eē i ꝓprio
gnē. ⁊ eē ad ipm inquātū ē finis. ⁊ ita notaẗ pfe/
ctio. Sʒ duplex eſt eē ad ipm inquātū ē finis vt i
ſe ſit ad ipm vt ad finē. ⁊ vt rōnalis creatura ſe ⁊
alia referat ad deū tāq̄ʒ finē. ⁊ hec vocaẗ pfectio
ſcða. vt ergo oñderet ꝙ hec pfectio ſcða nō fuit i
rōali creatura āgelica q̄ ad oēm āgelū. ⁊ hoc pp
opa eoꝝ q̄ fuerūt i ſcða die. vñ ñ dixit vidit deꝰ qꝛ
bonū ē. ſʒ vt oñdereẗ ꝙ ñ defuit p̄ria pfectio. put
res i ſe refertur ad deum tāq̄ʒ finem. dictum eſt.
⁊ fecit deus. Vñ hugo fortaſſe qꝛ binarius ſignū
eſt diuiſionis. q p̄rimus ab vnitate ꝓcedit ſacra/
mentum magnū ꝯmēdaẗ. ⁊ nō ſunt laudata opa
ſcða. nō qꝛ bona ñ eēnt. ſʒ qꝛ maloꝝ ſignū eēnt.
p̄ria.n. opa fecit deus ⁊ illa oīa valde bona erāt.
qbꝰ vō ierat corruptio. ñ derat pfectio. ſʒ veīt diu
de dyabolus ⁊ hō. ⁊ fecerunt ipi opa ſua ⁊ erāt
opa ſcða pꝰ p̄ria. mala poſt bona: ⁊ noluit deꝰ vi
dere opa iſta qꝛ mala erant. ſed que per ſapiam
vidit. p iudiciū approbabit. ¶ Si vero obijciaẗ.
ꝙ in alijs diebus nō ē dictū ⁊ fecit. Rñdendū ē.
ꝙ in illo qð dicit ⁊ vidit deus ꝙ eēt bonū. intelli
gi etiā daẗ ⁊ fecit. pfectio.n. ſcða ponit p̄rimaʒ. ⁊
nō ecōuerſo: ⁊ iō cum dicitur vidit deus ꝙ eſſet
bonum. intelligitur ⁊ fecit. in quo notatur p̄rima
perfectio.

Articulus tertius.

Ad tertium quo queritur de ipo firma
mēto ꝙ factū ē in medio aquarū. vtrū
ex eadē mā factū eſt. Qð ſi factū eſt ex
eadē mā. quō dr̄ firmamētū. cuʒ nā aq̄
ſit fluxibilis. Si vero nō ex eadē materia ſed ex
alia. quō dictū eſt ꝙ factuʒ ſit in medio. mediū.n.
cōicat cū extremis. ¶ Preterea queritur de figu
ra firmamēti. vtrū ſpericā hēat figurā. ⁊ vr̄ ꝙ ſic
p hoc ꝙ orbiculariter moueẗ. ⁊ hoc ex ipis ſtell'
ðprehenditur. ¶ Preterea. ſi poſſet ex oī pte ra
dius oculi dirigi notū eſſʒ ꝙ ex oī pte ꝯnexū vi/
dereẗ. Sed ſi hoc ē. qd eſt qð dicit pſ. Extendēs
celū ſicut pellē. Alibi vō ſicut dicit Aug. ſup gen̄.
poniẗ ꝙ celū ſit ſicut camera. ¶ Preterea. ſi firma
mentū mobile ē. quō dr̄ ꝙ ē firmamentū. firma/
menti.n. noīe firmū qd itelligē vr̄. ¶ Ad qð dðʒ.
ꝙ celū qð dr̄ firmamentū vr̄ eē ex eadē mā infor
mi. de qua dr̄. ſpūs dñi ferebatur ſup aquas non
tñ ex eadē materia ꝓpria. imo ſicut differt celum
criſtallinū a firmamēto. ⁊ aque inferiores ꝯgre/
gate i vnū locū differūt a firmamēto. ita differūt
māe ſingulorum. ¶ Ad ſcðm dðm ꝙ ſperice ē fi/
gure ſic atteſtanẗ phi. ⁊ deprehēdūt hoc ex mo
tu. Qð aūt dr̄ eē ſicut pellis hoc nō eſt ſicut pel/
lis extenſa in rectuʒ. ſed ſicut pellis veſice que ex
tenditur in ꝯnexum. Vñ non eſt ꝯ̄riū in illa lr̄a
quā ponit Augu. ꝙ extendiẗ ſicut camera. came/
ra.n. contegit exiſtentes in ea. ita celum ex oī pte
ꝯtegit. ¶ Ad tertium dicendum. ꝙ non ē ꝯ̄riū
firmamēto eſſe mobile ex omni pte vel moueri.
firmamentum eniʒ dicitur non propter ſtationē.
ſed propter firmitatem ⁊ itranſgreſſibilē termi/
num aquarum ſuperiorum.

Articulus quartus.

Articulus quartꝰ occurrit hoc qð ſeqẗ.
Vocauit firmamētū celū. Pōt.n. q̄ri. ſi
i principio dixit celū iformiter. ſic expo
nūt ſacti. nūc aūt vt plene formatū. Vr̄
ꝙ nullū aliud ſit celū i forma pfecta niſi firmamē
tum. ⁊ ita nec celū empireū nec aqueū. cuʒ tñ ſint
ſupioris celi. ¶ Ad qð vr̄ dðm ꝙ ſicut ſuperius

ꝓ celū ⁊ terrā. q̄ ſūt magis ſenſibilia. voluit manuducere itellectū nr̄m ad iſenſibilia. ⁊ ñ tātū ad alia ſenſibilia. Ita cū nūc vocat firmamētū celū. hoc nō ē vt excludat intētio celi ab empireo. ſed vt oñdat ꝙ hoc ē illud celū ꝺ ſupioꝛib⁹. qꝺ pꝛio apparet nobis. vtrūqȝ aūt. ſ. empireū ⁊ aqueū ē nobis inuiſibile. vnde ⁊ iſtud poteſt dici celū. qꝺ celat nobis ſuperioꝛes celos.

Queſtio. lj. de opere tertie diei.

Deinde queritur de ope tertie diei. Circa qꝺ q̄runt tria. ¶ Pꝛio ꝺ oꝛdine vboꝝ. ¶ Scꝺo ꝺ oꝛnatu terre. ¶ Tertio vtruȝ ſpine ⁊ arboꝛes ifructuoſe tūc ſunt pꝛoducte.

Membꝛum pꝛimuȝ.

Ad pꝛimū querit̃ pp qd ſicut i pcedēti b⁹ dieb⁹ dictū ē fiat lux ⁊ fiat firmamētū. hoc vbū fiēdi nō ponit̃: nūqd hoc ē q2 terra fcā fuit pꝛius ⁊ aque ſilr̃ cū ds̄ creauit celū ⁊ terrā. ⁊ ſpūs dn̄i ferebat̃ ſuper aquas. qꝺ ſi eſſet tūc celū cū diceret̃ factū. ñ opoꝛteret dicere fiat firmamētū. ¶ Preterea. tūc locutus eſt de terra incōpoſita ⁊ inuiſibili: ⁊ ita de infoꝛmi mā. ſilr̃ de aquis. vñ neceſſe fuit hic loq de factura aque ⁊ terre. ¶ Item oꝛnatus terre ⁊ aquaꝝ in duob⁹ diebus diſtinguebat̃. ſicut oꝛnatus celi ꝑ ſe: deberent ergo duo dies ſpectare ad facturā terre ⁊ aque. ¶ Preterea. celū habȝ ſuū diē ꝑ ſe i quo factū ē. ergo pari rōe terra que eſt aliud extremū deberet hr̄e ſuū diē ꝑ ſe ⁊ ſilr̃ mediū. ſ. aqua. ¶ Preterea. cū iſra fiat mētio de oꝛnatu aeris. q̄re ſilr̃ ñ fit mētio ꝺ factura aeris ſicͣ ꝺ aqs. ¶ Itē aq̄ erant ꝑ totū. quō ergo potuerūt ꝯgregari i vnū: cū ñ videamus aquā ꝯdēſari in ſe. ſicut ē ꝺ aere. ¶ Itē ꝺ aquis iſerioꝛibus dr̄. ꝙ ꝯgregent̃ in locū vnū. de aqs aūt ſupioꝛibus nō ē hoc dictū. cū tn̄ ⁊ aque ſupioꝛes ſuuȝ habebūt locū ſicut ⁊ aque iſerioꝛes. Ad pꝛimū dꝺȝ ſm aug. ꝙ nō fuit ſimile ꝺ aquis ⁊ terra. ſicut ꝺ luce ⁊ firmamēto. cum eniȝ factio ad ſpēȝ ꝑtineat. lux aūt ⁊ firmamētuȝ ſpēm habeāt valde diſtantē a mā infoꝛmi. recte voluit hoc ꝑ vbuȝ fiēdi demōſtrari. aqua aūt ⁊ terra lȝ ſpēs receperūt i tertio die. tn̄ q2 maxime accedunt ad māȝ infoꝛmē. que pꝛius dicta fuit noīe terre vel aquaruȝ. iō voluit ſub aliquo mō loquendi coꝝ facturā deſignare. dicēdo ꝯgregent̃. vt notet̃ ꝙ pꝛius erāt i ꝯfuſiōe tūc autē diſtinguerent̃. ⁊ ſic i vno quoqȝ iteꝝ dierū. vna notaret̃ diſtinctio. Vñ aug. ſup Gen̄. acceperūt hec duo ſpēs illas ꝓpꝛias ⁊ notiſſimas nobis ⁊ tractabiles. aqua mobileȝ terra imobilē. Et iō ꝺ aquis dictū ē ꝯgregent̃ aq̄. ꝺ terra appareat arida. aqua. n. ē labiliter fluxa. terra ſtabiliter fixa. ¶ Ad ſcꝺȝ vo dꝺȝ. ꝙ aliter fit diſtinctio dieꝝ triū ꝑcedētiuȝ. ⁊ alr̃ triū ſubſequētiū. Nam tres ꝑcedētes ſumūt̃ ſȝ triplicē diſtinctiōeȝ lucis a tenebꝛis. aquaꝝ ſupioꝝ ab iſerioꝛibus. ꝑ mediū firmamētū diſtictaꝝ. ⁊ aquaꝝ ab arida. i. terra. tres autē ſequētes q ꝑtinēt ad oꝛnatū ñ ſic. cuȝ eniȝ lux pꝛio reſideret i celo empireo. celū auteȝ empireū nulluȝ habuit oꝛnatū coꝛpalē. ſȝ ſpūaleȝ. ſ. āgelos. q ñ ad factōeȝ coꝛpoꝛuȝ ꝑtinebant. nō eiȝ ſūt ex celo empireo pp hoc ſuppoſito iſto oꝛnatu. tacuit ꝺ illo i illis dieb⁹ i qb⁹ loqt̃ de oꝛnatu cōnaturali. Sidera enim ex eadē mā cū firmamēto natabilia ex aqua. ⁊ volatilia. beſtie vero ex terra ⁊ reptilia. ⁊ hō ſilr̃. Omiſſo ergo celo ⁊ empireo ⁊ aqueo i diebus oꝛnatus locutus ē de firmamēto qꝺ ponit̃ i genere oꝛnabil̃. ⁊ terra aliud extremū. aqua vo cū aere mediū. ⁊ ſm hec fit diſtinctio ex ꝑte oꝛnatus. hoc aūt ē q2 celū empireū cū ſit vniſoꝛme ꝑ totū ⁊ ſupꝛemū coꝛpoꝛū nō idiguit hr̄e oꝛnatū ex ꝑte coꝛpoꝛū cuȝ ſit coꝛpus ꝑfectiſſimū ex parte coꝛpoꝛum in pꝛima ꝯpoſitōe vniuerſi. ſȝ habuit oꝛnatū ſpūale. reſpectu eniȝ illius habuit ⁊ hȝ ꝑfectōeȝ. ¶ Ad tertiū dꝺm. ꝙ terra ⁊ aq̄ plus appꝛopinquāt ſibi i mā ⁊ foꝛma. q̄ꝫ celū cū altero illoꝝ. eadē ē eiȝ mā ſm trāſmutatiōeȝ aque ⁊ terre. celi aūt mā eſt ingenerabilis ⁊ incoꝛꝛuptibilis. i. q̄ nō coꝛꝛumpet̃. nec ſm ꝑtē nec ſm totum. ⁊ iō in vno die ꝯiunxit iſta duo q̄ inſeinuicē erāt ꝯfuſa. ¶ Ad q̄rtū vo dꝺm. ꝙ ſub aeris rōne nō fit mētio. ſȝ ſub rōe aquaꝝ ⁊ dicit̃. aues multiplicent̃ ſup terrā. ñ dicit i aere: ⁊ ita ſicut ibi tn̄ loqtur de aquis. ita ⁊ hic. Si vo querat̃. q̄re nō fit mentio de factura aeris. ſicͣ aque ⁊ terre. Rñſio ꝙ loqtur vt appꝛehēdētib⁹ ſenſibilia. ⁊ iō loqtur de aqua ⁊ terra q̄ videri poſſūt. aer aūt nō videt̃. ⁊ iō nō fit mētio nec in ope diſtinctōis nec oꝛnatus de aere. ſed totū notificat per celū ⁊ terraȝ ⁊ aquaȝ. datur enim itelligi aeris diſtinctio a terra in diſtinctōe aquarū. cuȝ eniȝ cōgregātur aque cuȝ non ſit vacuū. neceſſe eſt aliquod coꝛpus replere ſpacium. ¶ Ad illud vero qꝺ q̄nto obijcit̃. reſpondet Aug. ꝯtra manicheos. ꝙ cuȝ dicit̃ cōgreget̃ aqua q̄ ſub celo eſt in cōgregatiōem vnaȝ. hoc dicit̃ vt illa materia coꝛpoꝛalis foꝛmet̃ in eaȝ ſpecieȝ quam habent iſte aque viſibiles. ipſa eniȝ congregatio in vnū. ipſa ē aquaꝝ foꝛmatio. iſtaꝝ quas videm⁹ ⁊ tangimus. oīs eniȝ foꝛma ad vnitatis regulaȝ cogit̃. Et qꝺ dicit̃ appareat arida. qd aliud dici intelligēdū eſt. niſi vt illa materies accipiat viſibilē foꝛmā quā habȝ nunc terra iſta quā videmus ⁊ tangimus. Superius ergo quod nominabat̃

terra inuiſibilis τ incōpoſita materie cōfuſio τ obſcuritas noīabaꝛ. τ ēt noīabaꝛ aqua ſup quam ferebaꝛ ſpūs dei. eadēz rurſus mā noīabaꝛ. nunc vō aqua iſta τ terra formanꝛ ex ipſa mā q̄ ipſis noībus appellabaꝛ anteq̄ꝫ formas iſtas q̄s nunc videmus acciperꝛ. Uel pōt dici ſicut aliȷ̄ ſentiūt ꝙ illa ꝯgregatio fuit ꝯdēſatio in pte vna. τ rareſactio ex pte altera. vt ex pte aeris eēt rarefactio τ maioris loci occupatio. ex pte aque ꝯdēſatio τ minoris loci occupatio. ¶ Ad ſextū dōm ē. ꝙ ƌ aquis īferioribus dictū ē ꝙ ꝯgregenꝛ. q2 minorē locū occupabāt in ſpē aque ſupiores nō. q2 magis dilatabanꝛ. hugo vō ad miſteriuꝫ refert. Aū dicit ē i illo q̄ īterius fabricatus ē mūdo qdā huius opis formā τ exēplar hn̄s vbi terra quedaꝫ deorſū poſita ꝯſiſtit ſenſualꝛ nā hoīs. celū aūt ſurſū puritas ītelligētie: τ q̄ſi q̄dā īmortalꝛ vite motu vegetata rō. duas vō tā diſſiles ī vno homīe nās magna q̄dā ꝯſideriorꝝ moles hinciñ fluctuantiū. τ ī ꝯrio motu ſepe alterno tēdentiū oberrat. q2 τ aliƌ ē qƌ ſubtus caro ex īfirmitate pſſa appetit. τ aliƌ qƌ ſpūs ſurſū p ꝯtēplatōꝫ vītatis eleuatꝰ intēdit. ſꝫ fit aliquotiēs vt ꝯrij motus ꝯfuſionē gignāt. niſi ratio media īteruenīēs diuidat abīnuicē τ diſcernat volūtates τ appetitus. deſideriaq̄ꝫ diſiudicet. qd ſit videlꝫ qƌ ex carne deorſū trahit. qd qƌ ex ſpū ī ſupna inhiat. ſūmū illud τ īmortale bonū ambiēs. nā ipſa rō q̄ſi q̄dā iudiciȷ̄ cēſura ī medio ſe collocat. atq̄ꝫ hinc ſupceleſtes aquas. illinc āt eas q̄ ſub celo ſūt ſepatīꝫ diſponit. ñ pōt īferior corruptela ſupiorē parteꝫ ſue īterficere. neq̄ꝫ ipſa que ſurſum eſt ſinceritas ad ea q̄ ſubter ſūt abiecta τ vilia ſeſe inclinare.

Mēbrum ſecundum.

Ad ſcōm mēbrū q2 dixit. deus germinet terra τc̄. queſtio ē. ꝓpter quid iſte ornatus terre ñ ptinet ad diē ſepatuꝫ. ſicut ē de aīantibus formatis de terra. ¶ Preterea. ſicut ī pria die dicitꝛ. fiat τ factū ē. τ vidit deus ꝙ eēt bonū. in aliȷ̄s diebus p eq̄pollētiaꝫ pterq̄ꝫ in ſcōo. ita τ hic dꝛ. germinet terra τc̄. τ poſt dꝛ. τ factū ē. τ vidit deus ꝙ eēt bonū. τ ita vꝛ ꝙ ad vnū diē ſepatū ptineat. ¶ Forte dꝛ ſicut dicit aug. ꝙ ille ornatus ad eundē diē ptineat. q2 herbe τ arbores fixe ſunt radicibus. τ ita ꝯnūeranꝛ cū terra. ñ ſic āt de aīantibus que facta ſūt ī ſexto die vel q̄nto die. Sꝫ obiȷ̄citꝛ in ꝯrium p ornatū factuꝫ ī quarto die. ſol. n. τ luna τ ſidera facta ſūt ī quarto die: τ ptinēt ad ornatū firmamēti: τ fixa ſūt ī firmamēto. ſicut dicūt phī. ergo p p̄dictā rōēꝫ deberēt ī ſcōo die cū firmamento ꝯputari. ſꝫ ñ ꝯputanꝛ. ergo nō ē hec rō pp quā arbores τ herbe ſub vno die cuꝫ terra cōputātur. Rñderi pōt vel ƀm opionē illorꝝ q̄ dicūt ſydera hr̄e ꝓpriū motū. quā opī. recitat aug. vel ſi fixa ſunt ī ſuo orbe ſicut dicit phꝰs. diſtinguēdū ē inter fixū τ fixū. Eſt. n. quoddā fixū qƌ oritꝛ ex illo cui ē infixū. τ ē aliud fixū qƌ factuꝫ eſt in illo cuius ē ornatus. prio mō dꝛ de herbis τ arboribus. ſcōo mō dꝛ de ſideribus. Añ prio modo germinet terra τc̄. Secundo dicit. fiant luminaria in firmamēto celi τc̄. fixū ergo qƌ oritꝛ ex terra ſicut dicꝛ phs. ꝙ terra ē mater herbarꝝ. ꝯputatur ī eodē die cū illa. aliud vō fixuꝫ ñ ꝯputaꝛ. Et lꝫ dicaꝛ ꝙ terra ꝓducat reptile. hec ꝓductio animātiū ē. vt aīantia accipiāt nām quodāmō elōgatā ab ipſa terra: elemēta. n. ꝯmixta cū terra ſūt mā animātiū. τ vltra ꝯmixtionē hn̄t quādā aliā ꝯmixtioneꝫ. In herbis vō ē ꝯmixtio τ hn̄t nām ꝓpinquā terre. hoc aūt ē alterius ꝯſideratōnis. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ lꝫ dicaꝛ hoc p equipollētiā. fecit τ factuꝫ ē. τ vidit ꝙ eēt bonū. nō tñ pp hoc debebat dici ſepatio diei. ſꝫ vnum factum duplr approbaꝛ. terra. n. fuit ſub duplici rōe cū apparuit. hēbat enim ꝓpriā nām ƀm quā dicebaꝛ arida. habebat ēt in humore ꝯmixtā. ratione cuius germinabat herbas τc̄. τ ſic vnum factum dupliciter ꝯmēdaꝛ. ¶ Sed quare de materialibus nō ē facta mentio vt lapidibus τ huiuſmōi. rñſio. vꝛ ꝙ hec ī terra latebat. vel forte metalla τ lapides precioſi poſt p opatiōem ſupiorꝝ corporum hn̄tium efficaciā in terra hic ꝓduxerūt.

Membruꝫ tertium.

Ad tertiū quo queritꝛ de hoc ꝙ dicit ƀꝫ aliā trāſlatōem. germinet terra herbā pabuli. Queritꝛ enim de ſpinis. vtrum tūc ꝓducte ſūt. ſimiliter de arboribus infructuoſis. qƌ nō videꝛ ex ipſa virtute lr̄e. dicitꝛ enim herbā pabuli. ſimiliter lignū faciēs fructū ƀm genus ſuū. Ad qƌ reſpōdet aug. cōtra manicheos ita dicēs. Ergo dicendū eſt. ꝙ p peccatū hoīs terra maledicta ſit. vt ſpinas pareret. ñ vt ipſa penas ſentiret que ſine ſenſu ē. ſꝫ vt peccati humani crimē ſemp hoībus añ oculos poneret quo admonerēt aliq̄ñ a peccatis auerti τ ad dei p̄cepta ꝯuerti. herbe aūt venenoſe ad penam vel ad exercitiū mortaliū create ſūt. τ hoc totuꝫ pp pcēm. q2 mortales poſt pcēm facti ſumus. p infructuoſas vō arbores īſultaꝛ hoībus vt intelligāt q̄ꝫ ſit erubeſcēdū hoībus ſine opibus bonis ī agro dei eē hoc ē in eccl̄a. τ timeant ne deſerat illos deus. q2 τ ipi ī agris ſuis īfructuoſas arbores deſerūt. nec aliquā culturā eis adhibēt. Añ pcēm ergo hoīs ñ ē ſcriptū. ꝙ terra ꝓtulerit niſi herbā pabuli τ ligna fructuoſa. poſt pcēm vō vidēmus horrida τ īfructuoſa ƌ terra naſci credo pp eā cām quā diximus. Poſſꝫ tñ dici aliter. ꝙ ſpine τ hn̄t iocūditatē rōe florꝝ τ fructuū. τ hn̄t pūctōēꝫ. rōne ergo iocūditatis τ fructuoſitatis pn̄t dici facte ī tertio die. τ ita vꝛ dicere damaſ.

rōne v̄ero punctiōis ⁊ infructuoſitatis poſt pec
catū ſic ſunt ↄuerſe.

Queſtio. liij. de opere quarte diei de ornatu celi.

SEquit̃ de his
que ꝑtinent ad ornatū. Or
natus autē ē triplex. ſm tria
genera locoꝝ. celum ⁊ ter
ram ⁊ corpus medium qđ
cōtinet aerē ⁊ aquaȝ. Prio
ergo agit de ornatu celi. Secūdo de ornatu cor
poris medij. Tertio de ornatu corporis vltimi.
Sic enim ordinant̃ ſm graduȝ nobilitatis. ⁊ ſic
determinabant̃ in ſua factōe. primo firmamentū
qđ dictuȝ ē celū. deinde aqua in ſua ſpē. tertio ter
ra que dicta ē arida. Agit auteȝ ſic de ornatu celi
ſiue firmamēti. Primo oñdit ꝓgreſſuȝ lumina
riū que ad ornatū ſpectāt a ſua cā. cū dicit. fiāt lu
minaria. Scđo deſignat ea in ꝓprio genere. ⁊ fa
ctū ē. Tertio ꝑfectionē ſȝ ſua genera. Quarto cō
poſitōeȝ ad finē. Et ſñt hec quatuor diſtigui ſm
quatuor cās. Primū ad efficiētē. Scđm ad ma
terialē cām diſpoſitā. Tertiū ad formā ↄpletam.
Quartū ad cām finalem. ¶ Primo ergo oſten
dit facturā luminarium. ¶ Scđo ad quē vſuȝ. ⁊
oſtendit multiplicē vſum. diſtinctioneȝ diei ac no
ctis. ſignationē impreſſionum quorundam infe
riorum. diſtinctionem tempoꝝ. ornatum celi.

Mēbrum primum.

CIrca primū querit̃ de hoc. ꝙ in alijs
diebus ꝑtinētibus ad ornatum dicit.
ꝓducat ⁊c̄. in hac aūt die fiāt lumi
naria. nec dicit ex firmamēto ſȝ in firma
mēto. ideo pōt queri. ex quo facta ſunt luminaria
tanꝙ̄ ex ꝓpiqua materia. Ad qđ facit ꝙ lux que
facta ē in p̄io die ñ deſierit eē. hec. n. magis vi
det̃ ↄuerſa i luminaria. vt q̄ prius diſtinguebat diē
⁊ nocteȝ. nūc ampliori mō viſui accomodata: ⁊
eidē mō ꝑfectiori. eo ꝙ in eo fit lumen ꝑfectius ⁊
diſtictius. recte ergo videt̃ dictū. ꝙ luminaria ſint
ꝑfecta in firmamēto nō ex firmamēto. ſicut dicit̃
in ſequētibus. ꝓducant aque. ꝓducat terra. ⁊ eſt
modus talis loquēdi. queadmodū ſi poneret̃ gē
ma precioſa in annulo ad decorē anuli. Unde ifra
ſequit̃ ⁊ poſuit ea i firmamēto. In firmamen
to celi. De hoc querit̃ qđ dicat̃ hic firmamentū.
Solemus. n. dicere firmamentū i quo ſunt ſtelle
fixe. ſȝ ſic ñ pōt accipi. Nā loquit̃ hic de luminari
bus ſole ⁊ luna. hec aūt luminaria nō ſūt in fir
mamēto. i. celo ſtellaꝝ fixaꝝ. ergo ſic nō pōt acci
pi firmamentū. ¶ Preterea. ad quid dixit firma
mentum celi ⁊ nō celo. ¶ Ad qđ dicenduȝ ꝙ fir
mamentū h̄ accipit̃ ꝓ toto corꝑe in quo ſūt ſtelle
fixe ⁊ que dicūt̃ erratice. Unde ↄtinet h̄ ſeptē ſpe
ras ſm phos. ſ. celū ſtellatum. ⁊ celos in quibus
ſunt ſeptē planete. ¶ Ad aliud dđm. ꝙ ſignanter
dixit in firmamento celi. vt deſignaret illā parteȝ
celi que ē ſupra celū ethereū. i. in illa ꝑte que diui
dit aquas ſuperiores ⁊ inferiores.

Membrum ſecundū.

AD ſcđm quo q̄rit̃ ad quē vſū facta ſint
luminaria. ⁊ circa hoc q̄runt̃ totidē arti
culi. ¶ Primus eſt đ p̄io actu lucis ⁊
ad qđ terminat̃. ¶ Scđs de diſtictōne
tēpoꝝ ⁊ qualr̃ ſint i ſigna ⁊ de anno lunari ⁊ ſo
lari. ¶ Tertius de magnis luminaribꝰ ſole videlȝ
⁊ luna. ¶ Quartus de ornatu celi cū addit̃ ⁊ ſtel
las ⁊ de quibus ſtellis intelligit̃. vtrū de fixis tm̄
an etiam de erraticis ⁊ quo motu moueantur.

Articulus primus.

DEinde ſeq̃t̃ vt luceāt ſuꝑ terraȝ. Notat̃
hic primus actus lucis ⁊ ad qđ termi
nat̃. reflectit̃. n. radius lucis ex reſiſten
tia terre vel corꝑis terreſtris. ⁊ lȝ luce
at ſuꝑ aerē vel ſuꝑ aquā. tm̄ nō dr̄ hoc. qr v̄tus in
ſuo vltimo determinat̃ ⁊ in illo alia dant̃ itelligi.
¶ Et p̄ſint diei ac nocti. alia lr̄a hȝ. ſint in inchoa
tionē diei ac noctis. rōne cuius obijcit̃. Rōne ex
pñtia ſolis ſuꝑ terrā ē dies. ex abñtia eius ē nox.
ergo ſol ē ad vtrūqȝ cū per ipm̄ diſtiguat̃ veſpe
re ⁊ mane. ¶ Preterea. ↄtingit ꝙ luna nō ſemꝑ
lucet i noſtro emiſperio in initio noctis. qđ ergo
erat dicere. ⁊ ſint in inchoatiōneȝ diei ⁊ noctis.
tanꝙ̄ luna eēt in inchoatōeȝ noctis: ſemꝑ lucens
i noſtro emiſperio. Ad qđ dđm. ꝙ noſtra trāſ
latio apertius deſignat. que dicit vt preſint diei ⁊
nocti. ſol enim p̄eſt diei in lumie. ⁊ luna preeſt no
cti: nō ꝙ ſemꝑ luceat luna in nocte. cū enim con
iungit̃ ſoli. nō tunc apparet lumē eius. ſed hoc ē.
qr domiatio in die ⁊ i nocte quo ad effectus. ma
xime penes iſta luminaria diſtinguat̃. ſȝ ipa cēn
tia noctis ꝑ ↄfectū ſolis i noſtro emiſperio deter
minat̃. ¶ Ad ſcđm dđm. ꝙ lȝ dicit aug. ꝑ inchoa
tionē deſignat̃ p̄cipiū. noīe v̄o p̄cipij deſignat̃
p̄cipatus. ſic. n. ē in greco. ꝙ dr̄ archin. vn̄ no
tat̃ p̄cipatus ſolis tanꝙ̄ luminaris i die. ⁊ lune
tanꝙ̄ luminaris i nocte. Un̄ augu. ↄtra maniche
os. ſi ꝑ inchoationē p̄cipiū itelligas: ⁊ p̄cipiū
p̄cipatū. manifeſtū ē qm̄ ſol ꝑ diē p̄cipatū teneȝ
luna ꝑ noctē. qr ⁊ ſi cetera ſydera tūc appareant
illa tm̄ ſuo fulgore oīa ſuꝑat. ⁊ iđ princeps eoruȝ
rectiſſime dicit̃. Adhuc ēt querit̃ de hoc qđ di
citur. diuidāt diem ⁊ noctē: cū prius facta fuit di
uiſio diei ⁊ noctis. ¶ Ad quod dicit augu. cōtra
manicheum. ꝙ licȝ prius fuerit diuiſio diei ⁊ no
ctis. non tamen per diuerſitatem luminarium. vt
vnuȝ luceat de die aliud de nocte. Unde dicit au

guſt. ꝯ manicheũ ſic dictũ ẽ: diuidãt diẽ ⁊ noctẽ. tanq̃ ſi diceret. ſic iter ſe diuidãt diẽ. vt ſoli dies det nox vo lune ⁊ ſideribus ceteris. q̃ duo iaz diuiſa erãt ſed nõdum inter ſidera. vt iam certum eſſet de ſiderũ numero. qd per diem. quid p noctem appareret hominibus.

Articulus ſecundus.

Deinde querit̃. d hoc qd dicit̃. in tpa. dies ⁊ ãnos. ⁊ ſigna. q̃liter eniz ſunt in ſigna. nõne preter ſolem ⁊ lunã ⁊ planetas ſũt poſita ſigna i celo. Unde zodiacus ſignifer dicit̃. ¶ Preterea. nõne ſũt ſigna plurima i celo preter illa duodecim ſic dicũt phi. que vergũt ad auſtrũ vl' aquilonẽ. Quid ergo eſt qd dicit̃ de ſole ⁊ luna ⁊ planetis. ¶ Itẽ ſi ſol ⁊ luna ⁊ planete ſunt ſigna eoꝝ q̃ fiunt i inferioꝛibus. nũqd determinãt cauſas aliquoꝝ. ⁊ ſi ſũt cauſe aliquoꝝ vel ſigna. quoꝝ ſũt cãe vl' ſigna: nũqd oim? Qd aũt ſint cauſe pluuie ⁊ ſiccitatis caloꝛis ⁊ frigoꝛis. videt̃ p hoc. ꝙ cũ ſol appꝛopinquat ad cancrũ. maioꝛ ẽ feruoꝛ freq̃nter. tũc eniz eſt quaſi ſup cenit capitũ noſtroꝝ. cũ aũt vergit ad capricoꝛnũ. maioꝛ eſt itẽperies frequẽter: eodẽ mõ magis videmus tonitrua fieri i vere vel eſtate q̃ in hyeme. dicit. n. phs ingrẽs cãz generatõis ⁊ coꝛruptõis. ꝙ ſol p ſui allatõem ⁊ ablatõez cã ẽ vniuerſalis hoꝝ. licz alie ſint cauſe pticulares. ¶ Preterea. ex rõne cãe arguit̃. Cauſa eniz ẽ cuius eẽ ſeqt̃ur aliud p ſe ⁊ nõ ƀm accidens. ſz motũ luminariũ p ſe ⁊ nõ ƀm accidens ſequit̃ iſta variatio. ſ. excellentia frigoꝛis caloꝛis ⁊ c̃. ergo hec luminaria ſunt cã hoꝝ. Cõtra. damaſ. Nos aũt dicimus. qm̃ non ipſa ſunt cã alicuius eoꝛum que coꝛrũpunt̃. Signa magis ſunt imbꝛiũ ⁊ trãſmutatõis aeris. ¶ Itẽ ſuppoſito ꝙ aliquo mõ dicant̃ eẽ cãe aliquoꝝ. in iferioꝛibus. põt q̃ri. vtꝝ oim? Et videt̃ ꝙ ſic variatio in mineralibus. ƀm hoc luminaria. vñ dicũt ƀm aſpectũ luminariũ metalla fieri diuerſa i diuerſis terris. quedã eniz abundãt in auro. q̃dã in argento ⁊ c̃. Similiter manifeſtũ ẽ. ꝙ diuerſitas planetarũ eſt in diuerſis regionibus ƀm aſpectũ iſtoꝛuz luminariũ maxie ſolis ⁊ lune: eodẽ mõ diuerſitas in aialibus. q̃dã eniz plus abũdãt in vna regione q̃ in alia. ⁊ vñ hoc eſſet. niſi ꝙ q̃dam calidioꝛes ſũt aliis. q̃daz frigidioꝛes. In hoie etiaz videmus variatõez ex pte coꝛpoꝛis. qdã eniz ſũt vnius caloꝛis magis qdã alterius. qdã paſſibilioꝛes. qdã minus paſſibiles. ex pte vo aie q̃dam ſũt iraſcibilioꝛes. qdã tpatioꝛes. qdaz pmptiores ad vnũ peccatũ q̃ ad aliud, ex quo vr. ꝙ cauſatio illoꝝ luminariũ extendat ſe ad oia iferioꝛa. Cõtra: dama. ponit rões ꝙ n̄ ſũt cãe eoꝝ q̃ ſunt i nobis. Vñ dic. nos dicim⁹ qm̃ ſigna q̃dã ex ipis ſunt imbꝛis ⁊ ſiccitatis. frigiditatis. caliditatis ⁊ humiditatis. ⁊ hoꝝ taliũ: noſtroꝝ aũt actuũ nequaq̃. nos eniz liberi arbitrii a ꝯditoꝛe facti noſtroꝝ dñi exiſtim⁹ actuũ. ſi eiz ex aſtroꝝ allatiõe agimus. ƀz neceſſitatẽ agim⁹ qd agimus. qd aũt neceſſitate fit. neqz virtus neqz malicia ẽ. ſi autez neqz vtutẽ neqz maliciã hẽm⁹. neqz laudib' neqz vituperatõib⁹ exiſtim⁹ digni vel toꝛmẽtis. Inueniret̃ aũt ⁊ de⁹ iniuſtus. his qdaz bona illis tribulatões dãs. ſz neqz gubernatõez neqz ſuaꝝ creaturarũ de⁹ faciet, puidẽtiã. ſz ⁊ rõnale ſupfluũ i nobis erit nullius eiz exñtes. act⁹ dñi ſupflue ꝯſiliatur. rõnale aũt oio ꝯſilii gr̃a datuz ẽ nobis. Vñ oẽ rõnale ⁊ arbitrio liberuz ẽ. Ad qd dõm ꝙ oia ſigna q̃ ſũt i celo. ſũt vl' pꝛincipalia q̃ ſũt in zodiaco. vl' vergẽtia ad auſtrũ vl' aqlonẽ. ⁊ oia determiant̃ p ſtellas. ⁊ vocãt imagines ex plurium ſtellaꝝ ꝯiũctõe. Dicũt̃ aũt ſigna. q2 aliquã ſignificatõez hñt ſup iſta iferioꝛa. ſilr̃ qnqz planete hñt ſignificatõez aliquã ƀm differẽtiã ſui mot⁹ vl' aſpectus ſup iſta iferioꝛa. pꝛincipaliter vo ſol ⁊ luna ſunt in ſigna. ⁊ iõ in alia trãſlatõne dicit̃. fiant ſidera in firmamẽto celi. vt p ſidera hec oia cõmuniter itelligant̃. In nr̃a vo trãſlatiõe dicit̃. fiãt luminaria. ⁊ etiã cõe eſt. lz magis ſpecificet d ſole ⁊ luna. ¶ Ad aliud videt̃ dõm ſine pꝛeiudicio melioꝛis ſnie. ꝙ cã dicitur duobus modis. Uno mõ illud qd ifallibiliter ⁊ ſemp pducit ſuũ effectuz. vel adminus ſine quo nõ pducit̃ effectus. Alio vo mõ dicit̃ cã illud. quo mediãte pluries pducit̃ effectus. Pꝛio mõ nõ credo luminaria eſſe cãm iſtoꝝ effectuũ. n̄ eniz ſemp ƀz ſuã diſpotõem hos effect⁹ pducũt. ſine eim hoꝝ ppꝛia diſpõe volũtas dei cũ expedit aliqñ hos effect⁹ pducit. his ẽt exñtib⁹ in ꝯria diſpoſitõe. Scdo mõ pñt dici cã. q2 coopant̃ ad generatiõez ⁊ coꝛruptõem quoꝛũdã reꝝ. p hoc põt ſolui ꝯuetas inter ioãnẽ dama. ⁊ phos. Damaſ. eniz logt̃ de cã ſimplr̃. Ipſi vo loquũtur d cã ppinqua ⁊ frequẽter. Cõtingit. n. ſiccitas i hyeme ⁊ abũdãtia pluuiaꝝ in eſtate. ⁊ ſilr̃ cõtingit de caloꝛe ⁊ frigoꝛe. ¶ Ad ſcõm dõm. ꝙ nõ oiuz dicunt̃ ſigna vl' cãe. ſz ſicut dic ioãnes dama. Signa ſunt frigiditatis ſiccitatis ⁊ c̃. Nõ aũt ſũt ſigna eoꝝ q̃ ppꝛie ſũt ab aia rõnali. ſic dicit ioãnes damaſ. in auctẽ ſupꝛadicta. Unde cũ inuenit̃ a phis ꝙ ſũt ſigna iracũdie vel furoꝛis vel furti. ⁊ ita de qbuſdã aliis hominibus. Reſpõſio. ꝙ cũ luminaria faciãt imutatõem in aere ⁊ aliis coꝛpoꝛib⁹. p hoc etiã faciũt imutatiõem in noſtris coꝛpoꝛibus. aia vero rationalis inclinat̃ p liberũ arbitriũ ad ſequẽdum imutatõz factã i coꝛpoꝛe. tũc pñt ſeq diſpoſitões ex pte aie. ſz haꝝ diſpoſitionũ cã ẽ ipa aia. nõ. n. neceſſe eſt ipſaz iclinari vel ſeq impſſiões vl' paſſiões factas i coꝛpoꝛib⁹. Deinde q̃rit̃ d hoc ꝙ d' in tpa ⁊ dies. cuz tps ⁊ dies pceſſerint. ¶ Ad qd dõz. ꝙ tpa pceſſerũt ⁊ dies: ſz nõ erant lumi

naria. q̃ ita maniſeſte diſcernerẽt dies prius. ſicut tũc. tp̄a v̾o p̄nt dici. ver. eſtas. autũnus ⁊ hyems: q̃ ꝑ motũ ſolis diſcernũtur. q̃ prius nõ diſcernebant. Et hoc dicit Jo. dama. Silr̄ ſolſticiũ eſtiuale ⁊ hyemale. ⁊ equinoctiũ vernale ⁊ autũnale. ꝑ hoc diſtinguũtur dies. ẽt lꝫ prius hn̄t diſtinctionem. non tñ quã mõ hñt. Mꝫ õ. n. longiores ſunt dies i eſtate ⁊ breuiores noctes. Jn hyeme v̾o ecõuerſo. ⁊ ideo recte dixit in temp̄a ⁊ dies.

De ãno aũt pꝫ. ꝙ eſt ãnus ſolaris ⁊ ãnus lunaris: q determinant̃ ſm motũ luminariũ ſolis ⁊ lune. Unde aug. ꝯ manicheũ. Jn ſigna ⁊ tp̄a dictum eſt. vt ꝑ hec ſidera tp̄a diſtinguãt̃. ⁊ ab hominibus dinoſcant̃. q2 ſi currãt tp̄a. ⁊ in illis diſtinguãtur articulis. qui articuli ꝑ ſideꝝ curſum denotant̃. p̄nt quedã currẽ tp̄a atq3 preterire. ſed intelligi ⁊ diſcerni ab hoibus nõ p̄nt: ſicut hore qñ nubilus dies ẽ. ⁊ tranſeunt quidẽ ⁊ ſua ſpacia ꝑagunt. ſꝫ diſtigui a nobis ⁊ notari non p̄nt. ¶ Sed obijcitur. ſi luna fuit ꝯdita cũ ſole. ꝓpter qd ãnus lunaris nõ ꝯtinet tot dies quot ſolaris? Annus. n. ſolaris ꝯtinet tricẽtos ſexagintaqnq3 dies cũ quadrante. vñ ꝯputant̃ i ãno biſextili tricenti ⁊ ſexagintaſex. Annus v̾o lunaris ꝯtinet tricentos qnquagintaquatuor. Ad qꝺ rñdet. ꝙ fuit ꝯditus i quarto die mũdi. luna v̾o fuit ꝯdita ꝑfecta ſiue plena ſicut dicit dãma. decebat. n. eã cõpletã in lumine fieri. Aug. tñ nõ hoc diffinit. ſ. ꝙ in plenilunio. ſꝫ ꝙ ꝑfecta ſic arguit. q2 a ꝑfectiſſimo ꝯditore ꝯdita: cũ ergo luna eſſꝫ ꝯdita plena. ſol aũt in quarto die mũdi oportuit ꝙ ãciparet cũ ſole vndeci3 dieb᷒. vt ſic eẽt qntadecima. ⁊ ſic eſſet quaſi in oppoſitõe ſolis. ⁊ ex hoc proceſſu temporis accidit. ꝙ annus lunaris excedebatur ab anno ſolari. ſicut dicit dama.

Articulus quartus.

Ad quartũ articulũ ꝙ agit̃ ꝺ hoc qꝺ ſequit̃. Fecit duo magna lumiaria. mai᷒ ſolis. minus lune. ¶ Sꝫ obijcit̃ ꝙ aliq̃ alia lumiaria ſunt maiora luna. ⁊ hoc ꝓbãt ꝑ diſtãtiã corpoꝝ ⁊ appitõꝫ. q̃re ergo dixit ꝺ luna poti᷒ q̃ꝫ ꝺ aliq̃ alio lumiari. Ad qꝺ rñdendũ ꝑ hoc qꝺ dr̃ vt p̄eſſet nocti. nullũ. n. luminare quãtũcũq3 ſit. i nocte tñ dñat̃ i illumiatiõe. q̃tũ luna dñat̃. Preterea ꝓpiquior eſt nobis. Unde ampliorem inducit effectum ⁊ plures ⁊c̃.

De hoc qꝺ addit̃ ⁊ ſtellas ⁊ ꝺ quibus ſtellis.

Articulus quintus.

Ad qntũ vbi agit̃ ꝺ ornatu celi. cũ additur ⁊ ſtellas: q̃rit̃. n. de qb᷒ ſtellis itelligit̃. vtrũ tñ ꝺ fixis: aut ꝺ erraticis? Et videt̃ ꝙ de erraitcis. q2 cõnumerat cũ ſole ⁊ luna. ¶ Ecõtra videt̃ de fixis. q2 dixit. ꝙ poſuit ea in firmamẽto. Ad qꝺ rñdet ꝙ cõmuniter loquitur de ſtellis. ſiue q̃ dicunt̃ fixe. ſiue q̃ dicũtur erratice. ¶ Ad illꝺ qꝺ dr̃ poſuiſſe eas i firmamẽto. dꝺm ꝙ firmamẽtũ ibi accipit̃ ꝓ tota p̄te qnte eẽntie. q̃ ꝯtiet oia lumiaria. Sꝫ adhuc q̃rit̃ rõe hui᷒ v̾bi poſuit. vtrũ lumiaria moueant̃ ſuo motu. an motu ſui orbis. Si. n. poſitũ dr̃ illud qꝺ eſt fixũ. vr̃ ꝙ nõ ſuo motu moueant̃. ſꝫ motu ſue ſpere. ¶ Preterea. ſi ꝓprio motu mouerent̃. aut diuiderent corpus ſue ſpere aut nõ diuiderent. Si nõ diuiderent. tunc duo corp̄a eẽnt ſil' i eodẽ loco. qꝺ eſt icõueniẽs. Si v̾o diuiderẽt. tũc reciperet qnta eẽntia ſectionẽ. queadmodũ aer ⁊ aq̃. ⁊ ita eſſet corp᷒ rarefactibile ⁊ denſabile. ſꝫ qꝺ tale ẽ. corruptibile ẽ. cũ ergo ſuꝑiora corp̄a ꝺ volũtate dei ſunt. q̃ nõ corrũpunt̃ ñ rarefiũt nec denſant̃. ¶ Preterea. hoc atteſtat̃ plus hr̄e ꝺ mã vel minus. Mã raꝝ ẽ qꝺ plus de loco hꝫ ⁊ min᷒ de mã denſũ ecõuerſo. ergo cũ hec nõ ꝯueiãt illi corꝑi nõ ẽ illꝺ corpus rarefactibile aut denſabile. Reſtat ergo ex his rõibus. ⁊ alijs quas ponit ph̄s in li. de celo ⁊ mũ. ꝙ nõ mouent̃ ꝓprio motu. ſꝫ motu ſui orbis. ¶ Preterea. ſuꝑfluũ eſſꝫ ponere ipſa ꝑ ſe moueri. cũ nihil aliꝺ facerẽt ſuo motu. q̃ꝫ ea q̃ fiunt a motu orbiũ ſuoꝝ. ¶ Alij v̾o volũt ex oppõito dicẽ. ꝙ ſi mouẽnt̃ tñ motu ſui orbis aut mouerẽt̃ orbes motu firmamẽti ꝑꝑ ꝯtinuitatem. ⁊ tũc neceſſe eẽt ꝙ planete eẽnt i vna diſpõe. cũ firmamẽtũ ſẽꝑ vno motu moueat̃. aut ꝙ coꝝ orbes haberẽt ꝓpriũ motũ. ⁊ ſi hñt ꝓpriũ motũ aut mouent̃ ab oriẽte i occidẽtẽ ſicut firmamẽtũ. ⁊ tũc cũ ſm maiorẽ nobilitatẽ corpuꝫ ⁊ minorẽ ſit mot᷒ nãl'. i q̃ diſtãtia ſe hn̄t orbes planetaꝝ a firmamẽto. i illa ſiue ſꝫ illã ꝓportõ alr̄ eſſꝫ mot᷒: ⁊ ita q̃ꝫcito firmamẽtũ qꝺ ẽ ſuꝑi᷒ ⁊ nobili᷒ feciſſꝫ ſuã r̄uolutõꝫ. tãcito alij orbes facẽnt ſuã. ⁊ ſic accidẽt illꝺ qꝺ pri᷒. Reſtat ergo ꝙ moueãt̃ ꝯ firmamẽtũ. ſꝫ ſi mouerent̃ eꝯrio. cũ fortius motũ vicat ſuꝑ min᷒ potens nec̃e ẽ vt firmamẽtũ reuolutõe ſua faciat illos orbes r̄uolui ab oriẽte i occidẽtẽ. ⁊ hoc appet ex h̾ ꝙ ſol in motu diurno reuoluit̃ ab oriẽte i occidentẽ: ⁊ ita ꝺ alijs. niſi ergo aliqs eẽt ꝓpri᷒ mot᷒ ipoꝝ. cũ h̾ non accidẽnt ille variatões q̃ mõ accidũt. Jnueiũt̃. n. planete i q̃libꝫ reuolutõe ſub alio pũcto q̃ꝫ fuerũt i p̄cedẽti reuolutõe. cũ ergo he variatõ es ſint maniſeſte i planetis: nec̃e ẽ aliquẽ motũ orbiũ eẽ ꝯ firmamẽtũ. Quid ẽ ergo ꝙ dr̃. poſuit ea i firmamẽto: imo i alio corpore poſita ſũt illa ſydera. qꝺ nãm hꝫ mouẽdi eꝯ ipſi firmamẽto. ¶ Preterea. ſꝫ hec tollerẽt̃ mot᷒ lune q dicũt̃ differẽtes eẽ ſꝫ aſtrologos. ſꝫ ecentricum ⁊ epiciclũ. ⁊ alios circulos q̃s ipſi aſſignãt: tollerent̃ ẽt retrogradatõ es ⁊ ꝓgreſſiones ⁊ alie variatões q̃ in illis aſſignant̃. ſi motũ ꝓpriũ nõ habeãt. nec hoc obſtat qꝺ dr̃. ꝙ celuꝫ non recipit diuiſionẽ. ⁊ ita ñ poſſit planeta moueri ꝑ ſpaciuꝫ celi. cũ videat̃ mouẽri ꝑ aera ſine diuiſiõe aeris. nec

accidẽs pôt eẽ cũ moueatur de loco ad locũ.nõ moto aere i q̊ ẽ.nec ẽ alia ſba q̃ȝ corpea:ergo erit corpus motũ p corpꝰ aliud nõ diuiſum.qđ ñ eſt equalis ſpũalitatis:ita dicũt planetã cũ ſit maioris lumioſitatꝫ:moueri p ſpaciũ corpis celi.tñ celo non diuiſo. Ad qđ dđȝ.ꝙ ſiue ſic ſiue ſic poſita ſunt luminaria i firmamẽto.ſm intẽtõȝ ſupra dictã.ſiue ſint fixa in ſuo orbe.ſiue p ſe mobilia. pſcrutatio hoꝝ relinquẽda ẽ eis:q circa hec negociantꝫ.hoc ſuppoſito qđ dicꝫ ſcriptura.ſi v̊o altera ps p documẽta ſacre ſcripture poſſit ꝯfirmari.illi pti ẽ adherendũ. Et q2 mouentꝫ orbiculariter corpa ſupradicta.queri ſilr ſolet.vtrũ moueantꝫ a ſe vel ab alio corpe.vel ab aliq̄ icorpeo. qđ nõ ẽ neceſſe moueri:nullũ ãt corpus a ſe mouetur.cum neceſſe ſit diſtare ſbam mouẽtis a ſba moti:nec ab aliquo alio corpe. oppʒtẽt.n. ſtatuȝ eẽ:ergo ab incorpeo ẽ primꝰ motus. Huius grã ponebãt qdã ſupiora corpa eẽ aiata. vt queadmodũ aialia mouentꝫ e diuerſo a pricipio nãe qđ ẽ aia.ita e diuerſo moueantꝫ illa corpa.que quãtuȝ ẽ đ ſua nã vel figura.ñ plus mouẽtꝫ ab oriente in occidentẽ q̃ȝ ecõuerſo.niſi eſſȝ inclinatio motoris quo moueretꝫ ſic vel ſic. Aliȷ̃ poſuerũt itelligẽtias ſepatas.quibꝰ mouẽtꝫ iſta corpa celeſtia ſic vel ſic:⁊ diuerſas eẽ.ſm quas diuerſi orbes mouentur. ¶ Ad qđ dđm ẽ ſʒ ẽxpoſitores ſacre ſcripture.ꝙ nõ dicẽda ſũt corpa aiata. Vñ Jo.dañ. nullus aiatos celos vel lumiaria exiſtimet. Inanimati.n.ſunt ⁊ inſenſibiles:quare ⁊ ſi dicat diuina ſcriptura letentꝫ celi ⁊ exultet terrra.eos q in celo ſunt angelos ⁊ q i terra ſũt hoies ad leticiã vocat. Nouit aũt ſcriptura ⁊ ꝓſopopeya.i.perſonaꝝ fictõe vti.vt de aiatis ⁊ inaiatis loq. ſicut illic. Mare vidit ⁊ fugit.iordanis ꝯuerſus ẽ retrorſum. Quid ẽ tibi mare ⁊c.⁊ mõtes ⁊ colles iterrogãtꝫ ſermones exultatiõis.ſicꝫ ⁊ nobis ꝯſuetum ẽ dicẽ. ꝯgregata ẽ ciuitas.nõ edificia ſignificare volentibus ſed ciuitatis habitatoribus. Et celi enarrant gloriã dei.nõ vocẽ q̄ auribus ſenſibilibus auditur emittẽ.ſʒ ex magnitudine ꝯditoris nobis v̊tutẽ oñdẽtes.quoꝝ pulchritudinẽ excogitãtes.factorẽ ſicꝫ optimũ artificẽ admiramur ⁊ glĩficamꝰ.nec ex eis elicitꝫ ꝙ opteat eẽ tot motores.quot ſunt orbes q mouẽtꝫ.pñt.n.ab vno motore recipe diuerſas iclinatiões.⁊ maxĩe ab illo motore quẽ nõ ẽ neceſſe agere ſm ꝯditõeȝ nãe.

Queſtio.liiij. de opere quinte diei.

Dixit quoqȝ deus ⁊c. Deinde ꝑcedendũ ẽ ad opus qnte diei.qđ ẽ corpis medij iter celũ ⁊ terrã.⁊ đſcribit prio diſpõnem agẽtis de faciẽdo. Scđo ẽ ꝯſideratio eiꝰ vt ẽ a cã ꝓpiqua ſui generis. Tertio approbatio notatꝫ primi agẽtis.⁊ hoc ẽ prio eẽ ab agẽte.deinde i ꝓprio gnẽ.tertio vt ordinatꝫ ad finem ſũmũ.q ẽ alpha i rõne agẽtis.⁊ o i rõne finis.vt ſic ꝯpleatꝫ illud qđ ꝓuer.xvi.dꝫ. Vniuerſa pp ſemetipm opatꝰ eſt dñs. Circa hoc duo tractanda ſunt. ¶ Primo circa lr̃am qdã qõnes de ꝓductione reptilium.⁊ mõ ꝓductõis ſb ſuis paragraphis. ¶ Scđo q̃re facta ſit bñdictio ſup ꝓductis de aqs nõ aũt primo ſup terre aiantia.

Membrum primuȝ.

Primo queritꝫ. Cũ faciat mẽtionẽ đ aq̃ vt ꝓducat aiantia aquarũ:quare non facit mẽtõȝ de aere.vt ꝓducat aiantia aeris.ſ.volatilia. ¶ Iteȝ cũ aer ⁊ aqua ſuũ habeãt ornatũ ⁊ corpus ignis qđ dꝫ ſʒ ſtrabuȝ celũ olimpiũ ⁊ igneũ nõ habeãt ſuũ ornatũ cũ hec ptineãt ad corpꝰ mediũ.dictus.n. erat ornatꝰ celi.pp qđ recte ſeq videbatꝫ ornaꝰ ignis. vꝫ celi ignei que ſũt corpa ꝓxia. ¶ Itẽ aer hȝ duas dñias quaꝝ vtraqȝ dcã ẽ celũ. Vna celũ ethereũ. altera celũ aereũ. Põt ergo queri.q̃re celi etherei nõ dixit ornatũ ſicut celi aerei. Ad qđ dđm ꝙ noie aque intelligitꝫ aer.q ſua vicinitate hȝ humiditatẽ aquoſaȝ.vñ aliqñ rorat. Vñ aug.ꝯ manicheũ. Sciãt oẽs qui h mouentꝫ:iſtũ aerẽ nebuloſum ⁊ humidũ i quo aues volãt a doctiſſimis hoibus q hoc diligẽter ingrũt:cũ aqs ſolere deputari. Concreſcit.n.⁊ craſſus efficitꝫ exalatiõibꝰ ⁊ quaſi vaporibus maris ⁊ terre.⁊ de ipo humore pingueſcit quodãmõ:vt volatus auiũ portare poſſit.iđ p noctes ſerenas ẽt rorat.cuius roris gutte mane in herbis ïueniuntꝫ. Nã mons ille macedonie q olipꝰ vocatꝫ.tãte altitudis eẽ dꝫ vt i eiꝰ cacumie nec vẽtꝰ ſentiatꝫ nec nubes ſe colligãt: q2 excedit altitudie ſua totũ iſtũ aerẽ humiduȝ.in quo aues volant:⁊ iđ neqȝ aues ibi volare aſſeuerantꝫ qđ ab eis poſitũ dꝫ.q p ſingulos ãnos ſolebãt.neſcio q̃ꝝ ſacrificioꝝ cã.memorati mõtis acumẽ aſcẽdẽ.⁊ aliq̃s notas i puluẽ ſcribẽ.q̃s integras alio mõ inueniebãt.qđ fieri nõ poſſet.ſi ventũ aut pluuiã ille locus pateretꝫ. Deniqȝ tenuitas aeris q ibi erat.ñ eis iſpirabat.vñ durare ibi nõ poterãt.niſi ſpõgias hũectas naribꝰ applicarent.vñ craſſiorẽ ⁊ ſpiſſiorẽ ſpiñ ducerẽt.h ergo iudicauerũt ſe nullã auẽ i eo loco aliqñ vidiſſe.⁊ i idẽ ꝯſonat qđ dicit idẽ aug.ſup geñ. Sȝ ſi q̃ratur.quare illa cõis origo.magis noie aque q̃ȝ noie aeris itelligatꝫ. Dđm.ꝙ aqua plus ẽ ordinata ad gñatioñeȝ animantiũ q̃ȝ aer.lȝ in aere multe fiant ipreſſiones pp aſcenſum aquaꝝ:ꝯmixtiones.n.ex qbus fiũt generatões animantiũ. circa mediũ locũ fiũt.⁊ iđ rectius nomine aque deſignauit. ¶ Preterea.ſupra dcȝ ẽ.ſpũs dñi ferebatꝫ

ſup aquas. τ deinde dicit de ꝯgregationẽ aquaruȝ vt appareat arida:iõ cõtinuãdo recte hic nominauit aquã tanq̃ȝ originale. ¶ Ad ſcḋm dicendum. ꝙ lȝ ignis ptineat ad mediã naturã inter celuȝ τ terrã. nõ habuit ornatũ diſtinctuȝ. nec ẜm ſui ſuperiorẽ ptẽ q̃ dicit olimpiũ celũ nec ẜm inferiorẽ q̃ dr̃ igneũ. q2 non eſt locus in quo viuere poſſent aiantia. Si. n. nõ poſſunt viuere aiantia ĩ ſupiori pte aeris q̃ dr̃ ether. ſicut dic̃ aug. ĩ auctoritate ſupradicta. eo ꝙ ad ipm nõ poſſunt aſcẽdẽ vapores. τ ita nulla ſit ibi ꝯmixtio. ergo nec poſſent ſaluari. q2 ex eiſdẽ ſaluat ex qb9 gñãtur. multo fortius ĩ celo olimpio vel igneo nõ eẽt huiuſmodi ornat9. ¶ Preterea. nã ignis ẽ deſtruẽ alienuȝ corp9 qḋ deſtructibile ẽ. Vñ ñ poſſunt ibi eẽ corpora aliena. Reſtat ergo ꝙ ipa lux ĩ vtroqȝ celo ẽ ornat9 corporis ſui ſufficiẽs ſuo corpori. vt ſic celũ aqueũ nullũ hȝ ornatũ corporeũ ꝓter ſui ꝑſpicuitatẽ luminoſaȝ. nec celũ empireũ hȝ ornatũ corporeũ. ꝓter ſuã lucẽ:ita nec habẽt iſta corpora ĩ ſuo genere aliũ ornatũ q̃ȝ lucẽ. Hoc idẽ pōt dici de celo ethereo. celũ. n. ethereũ hȝ ſuã pſpicuitatẽ luminoſaȝ. Sȝ poſſet qs querere quare nõ ſit aliqua mẽtio de igne. ſicut ſit de aliꝭ trib9 elemẽtis ĩplicite vel explicite. Reſpõſio ꝙ datur intelligi ẜm ſuã ſuperiorẽ parteȝ noĩe celi: ẜm vō inferiorẽ ptẽ noĩe alterius extremi. Vñ aug. ſup geñ. In terre nomine hoc totum vniuerſaliter ſignatur. donec ꝑueniatur ad aridaȝ que proprio nomine terra dicitur.

Querit deinde ·§·j·

de hoc qḋ dr̃. ꝓducãt aque reptile aĩe viuentis: cũ reptilia dicant illa q̃ ſunt ĩ terra. ¶ Itẽ ĩ aquis ſunt multa q̃ nõ repũt ſȝ natant. vt ſunt cete τ huiuſmodi magni piſces: quare nõ ẽ dictũ τ omne natatile. ¶ Preterea. qualr̃ ꝓducunt ex aqs natatilia vel volatilia. naȝ ex his ꝓducunt ex qbus ſaluant: ſaluãt ãt ꝑ elemẽta ꝯmixta. Rñſio. hec ꝓductio erat ex elemẽtis ꝯmixtis. nihilomin9 tñ ẜm dominãs ĩ ipſis. magis ſit hic ſermo: τ iõ dixit ꝓducant aque. ¶ Ad aliud dḋm. ꝙ reptile dr̃ qḋ toto corpe incũbit ſup corp9 deferẽs. ad dr̃aȝ volatiliũ τ greſſibilium. q̃ ſe ſupportãt vel in pte vel ĩ toto. Vñ natatile dſignat ꝑ reptile. hic nãqȝ ſumit illud corp9 reptile ĩ aquis. qḋ non hȝ pennas qb9 ſecet aquã. ſȝ pedibus tñ aquã diuidit.

Deinde querit ·§·ij·

propter quid dictuȝ ẽ reptile anime viuentis. q̃ſi eſſet aliud reptile qḋ nõ haberet aiaȝ viuentem. ¶ Ad qḋ dicendum. ꝙ nõ additur vt dr̃ia. ſed vt ſit ſenſus. reptile qḋ inter aiaȝ viuentem habẽtia ꝯputat. Hoc. n. ẽ ꝙ quãtũ ẽ de mõ motus. ignobilius ẽ iter aiantia. toto. n. corpe incũbit ſup corpus deferẽs. nõ ſic greſſibilia q̃ pedib9 terrã cõtingunt. nec volatilia q̃ ſupportant ſua agilitate.

Deinde querit ·§·iij·

ꝓpter quid dicitur ſequitur ſub firmamẽto celi. vel ẜm firmamentuȝ celi ẜm tranſlationẽ ſeptuaginta: τ nõ dicitur ſupra in firmamẽto vel ĩ celo. ¶ Ad qḋ dicendum. ꝙ ꝑ hoc vult oſtendere minorem nobilitatem quo ad quid volatiliũ q̃ȝ luminariũ: τ ꝙ motus volatiliũ ẽ ĩ medio iter celũ τ terrã. τ iõ dictũ ẽ ſub firmamẽto τ ſup terraȝ.

Deĩde querit ·§·iiij·

de hoc ꝙ dicitur. fecit deus cete grandia τc̃. ẜm ſpecies ſuas. τ alia littera hȝ ẜȝ genus ſuũ. Queritur ꝓpter quid facit mentionẽ de genere aut de ſpecie. non aũt ſuperius cũ dixit. producãt aque τc̃. cum tamen ibi loquatur de factura volatiliuȝ τ natatiliuȝ. que nõ erant ſine genere aut ſpecie. ¶ Item poteſt queri. cum fiebat ſermo de terre naſcentibus. locutus eſt de ſemine dicẽs. germinet terra herbam virentẽ τ facientẽ ſemẽ. τ plura locutus eſt de ſemine in herbis τ arboribus. cum aũt locutus eſt de animalibus in aquis vel terra. nõ locutus eſt de ſemine: cum tñ τ hec habeant ſemen ẜȝ ꝙ ꝓcedit generatio. ¶ Preterea in tranſlatione ſeptuaginta non loquitur de genere ſȝ tñ de ſpecie in animalibus q̃ ſunt ex aqs. In noſtra vō tranſlatõe, loquitur de ſpecieb9 cũ ſit ſermo de natatilibus. ¶ Itẽ in nr̃a trãſlatione dr̃. creauit de9 cete grãdia: cũ tñ agat hic de ope ꝯditionis. ſupra vō dictum ẽ de opere creatõis.

Ad primũ dḋm eſt. ꝙ cũ locutus ẽ de. ꝓductõe aialium in aqs vel aere ex ſua origine. nõ ſit mẽtio de genere vel ſpecie: q2 aliud eſt ꝯhere eſſe in ſua origine. τ aliud eſt vt ſit principium fieri. vel generationis in aliꝭ. licet ergo ſimul tpe accipiant eſſe τ virtutẽ ẜm quã aliḋ poſſit eẽ ex illo. tñ vnũ eſt naturaliter prius altero: τ ad hoc dſignãdum. primo dixit ſine diſtictiõe. producant aque τc̃. ſcḋo diſtinxit dicens. creauit vel fecit ẜm genus ſuũ. ¶ Preterea ex parte mãe nõ ẽ pricipiũ generatõis. ſed ex pte forme: τ iõ cum locutus ẽ de exitu ẜm eẽ materiale. non locutus eſt de genere vel ſpecie. ¶ Ad aliud dicendum ẽ. ꝙ aliud eſt de terrenaſcentibus τ aialibus. Nã in terrenaſcentibus ẽ ſemp virtus ſeminis. vt fiat aliḋ ex ipſo: nõ ſic ẽ vniuerſalr̃ ĩ aiantibus aque vel terre. ſȝ vis ſeminatiua ẽ ĩ elemẽtis. Nõ. n. oĩa que ſunt ĩ aqs generant ex ſibi ſilibus. ẜȝ ꝙ nã ẽ principium ex ſilibus ſilia ꝓcreandi. ſilr̃ nec oĩa ea q̃ ſunt in terris. vñ multa animalia moriunt in hyeme. τ poſt ĩ eſtate ſemẽ hñt ĩ ipſis elemẽtis ꝯmixtis vt ꝓcreent. herbe vō ĩ terra viuũt ẜȝ virtutẽ radicis. lȝ ex̃ moriatur. τ ſemia herbaꝝ cadũt in terrã. τ poſt multiplicant tpe ꝓducẽte oportuno τ hoc ẽ qḋ dic̃ ſup Geñ. aug. ſemẽ ñ vbiqȝ repe

tant. cū tā herbis ⁊ lignis inſit ꝙ aīalibus. ⁊ ſi ñ oibus. obſeruatū ē. n. quedā ita naſci ex aqua ſi/ue terra. vt ſexus eoꝝ nullus ſit. ⁊ iō ſemē eoꝛuz nullū ſit i eis: ſꝫ i elemētis ex qbus oꝛiunt. ergo hoc ē ſm genus. vbi ⁊ ſeminū vis ⁊ ſilitudo itel ligit ſuccedētium ꝺ ſuccedētibus. qꝛ nihil eoꝝ ita creatū ē. vt ſemel exiſteret. vel pmāſuꝝ vel nullo ſuccedēte deceſſuꝝ. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ creare in nr̄a trāſlatione accipit ꝓ facere. Vñ accipit aliter creare hic. ⁊ cū dr̄. In pricipio creauit deus celū ⁊ terrā. ¶ Ad quartū dicēduz ꝙ in nr̄a trāſlatōe. ꝙ dicit ſpēs accipit ꝓ genere. i. in pricipio gene/rādi. vel foꝛte ꝓpter multiplicitatē ſpēꝝ in aquis dictum ē ſm ſpēs ſuas. Scōm autē volatilia que dam que multe ſunt generatiōis in diuerſis par/tibus anni. dixit ſm genus ſuū. magis autē vide tur pꝛimo modo dicēdum.

Membꝛum ſecundū.

Ad ſcōm quo querit. ꝓpter qd facta ē benedictio ſup ea que ſunt ꝓducta ex aqs. nō āt pꝛimo ſup terrena aiantia. Nā ſi benedictio fuit incremento qd ptinet ad augmētationē i multiplicatōe que ad generatiuā ptinet. ⁊ hoc videt p hoc qd dr̄. Creſci/te ⁊ multiplicamini. videt pꝛima bñdictio fuiſſe faciēda ſup terre animātia. Nā ibi ē pꝛemiū cre/mētuz ⁊ gñātio. ¶ Preterea cū animantia terre creſcāt ⁊ multiplicent ſup terrā. ſicut illa multipli cant i aquis. pp quid nō ē facta bñdictio animā/tiuz terreſtriū. ſicut aqtiliū. Ad pꝛimū vr̄ rñdē aug. dicēs. ꝙ terrenaſcētia qꝛ nō habuerūt affe/ctū ꝓlis ꝓpagāde ⁊ ſine ſenſu generabant: indi/gni videbant bñdictōe. iō icipit bñdictio ab aq̄/tilibus. ¶ Ad ſcōm vero rñdeo. ꝙ p bñdictionez datā ipſis. itelligi potuit bñdictio illis dari. cum hēant ſimilē rōez cremēti ⁊ mltiplicatōis. Sꝫ ꝯ pꝛimū pōt obijci. lꝫ eim p̄cedente ſenſu ⁊ ap/petitu ſine ꝯcomitāte generēt aialia terrenaſcētia nō. nūqd pp hoc carē dbeāt bñdictōe. cū ꝯſimi/lis ſit effectus bñdictiōis vtrobiqꝫ. ¶ Cōtra ſcōꝫ vero obijcit. ſi. n. hec eēt rō qꝛ bñdictio in pꝛiori daret itelligi in poſteriori. nō opoꝛtuit tunc poſt bñdictionē exp̄ſſaz i aquatilibus poſuiſſe ⁊ exp̄ſ ſiſſe bñdictionē de illo terreſtri qd ē hō: ſꝫ exp̄ſſa eſt. ergo ⁊ alia ſubeſt rō. Itē querit cū pꝛinci/piū gñātiōis vnū ſit natatiliū ⁊ volatiliū ſcꝫ aq̄. ꝓpter quid fiat diſtinctio locoꝝ ad inhabitādū. dicit eniꝫ aues multiplicent ſuper terrā. innuens aerē locuz habitatōis. ⁊ ſupꝛa dixit volatile ſup terrā ſub firmamēto celi. vel ꝙ accipent volatilia oꝛiginē ex aere. ¶ Ad hoc rñdet hugo dicens. ꝙ quare factuz ſit nō vt ad ſimilitudinē alioꝝ. que ad oꝛnatuz mūdi elemētoꝝ creata ſūt. ex ipſo ma teriā ſumerēt. i quo locum ſoꝛtiri debuerūt foꝛte qs ad ipſius elementi mām referat. duo ſunt gnā aīāntiū que ex vna mā ꝓcedunt: ſꝫ nō vnā mā ſionē ſoꝛtiunt. piſces i oꝛiginali ſede pmanēt. vo/latilia ſurſum tollunt. ⁊ ſunt qſi ſupꝛa id qd facta ſunt. ſic de vna maſſa coꝛruptibilis nature: ⁊ ſua mutabilitate defluētis vniuerſi generis humani ꝓpago trahit: ſꝫ alijs deoꝛſuꝫ. in ea qua nati ſunt coꝛruptōe iuſte derelictis: alijs ſurſuꝫ dono gra/tie ad ſoꝛtē celeſtis patrie eleuant. Item queri tur adhuc quare nō dixit aues multiplicent i ae/re. cuꝫ ille ſit locus habitatiōis volatilium. ¶ Ad quod dicēduz. ꝙ licet ſit locus volatiliū ad mo/uēduz vel ſpaciādum. terra tamē dicit locus ſu/per quo ꝓducunt. vel ea que terre radicitus he/rent vt arboꝛes. ⁊ hoc ē. quia ibi quietē etiā acci piunt ⁊ nutrimētū vt i pluribus. ⁊ ideo dicit ſup terrā nō in aere vel i terra. ſicut quedā animalia generationē accipiūt in cauernis terre ⁊c̄.

Queſtio. liiij. ꝺ opere ſexte diei.

Dixit quoqꝫ deus ꝓducat terra ⁊c̄. ſeqt oꝛnatus q factus ē ſexta die. i qua pꝛio agit de aiantibus terre/ſtribus irrōabilibus. deide ꝺ animāte rōali. ⁊ ait. faciamus hoieꝫ. Et tāgit tria que pn̄t reduci ad quatuoꝛ genera cauſaꝝ. cū eiꝫ dicit dixit deus. notat cā effi/ciens. ꝓducat terra. cauſa mālis. ⁊ fecit deus ⁊c̄. notat cā foꝛmalis. ſm quā p̄ceſſit p conditionē a deo. cā finalis cū dicit. ⁊ vidit deus ⁊c̄. hoc idē poſſꝫ pꝛius eē dictū i aquatilibus. Vel poſſumus predicto mō in tria diſtiguere ſm eē a cauſa ⁊ in ꝓpꝛio genere. ⁊ referri ad cām tanꝗ finē. Hu ius gratia querunt duo. ¶ Pꝛio quare dicit i ſin gulari ꝓducat terra. dicit āt in plurali pꝛoducāt aque. ¶ Secūdo vtrū oia minutiſſima animātia facta erāt in opibus ſex dieꝝ.

Membꝛum pꝛimum.

Ad pꝛimū quo querit ꝓpter quid di/ctum ē ſingulr̄ de terrenaſcētibus. nō ſic autē dictuꝫ ē ſingulariter de aqua ſed pluralr̄. ꝓducāt aque. cū tamē ſm diuerſitatē terraꝝ ſit diuerſitas pꝛoductōis i ani/malibus. ¶ Itē cum dictū eſt de terrenaſcētibus. dictuꝫ ē germinet terra ⁊c̄. cū autē dictuꝫ ē ꝺ ani/mātibus dictū eſt ꝓducat terra ⁊c̄. ¶ Pꝛeterea. tria genera notat terreſtriū ſcꝫ reptilia. iumēta ⁊ beſtias. ꝓpter qd deſignat illa ſub illis tribus ra tōibus. cum oia ſint ꝓpter hoiem. ꝓpter qd di/cunt quedā iumēta. oia eim ſunt vt homo eliciat ex illis vtilitatē aliquā. ¶ Pꝛeterea. i trāſlatione ſeptuaginta addit. q̄drupedia ⁊ reptilia ⁊ pecoꝛ

ra ⁊ feras. ⁊ ita vnū mēbrū videt̄ ſupaddi. Siľr
fere pecoꝛa dicunt̄. quare ergo ex diuerſo diui/
dunt̄. Siľr pecoꝛa ⁊ quadrupedia nō recte diui
dunt̄. Ad q̇d dōm. ꝙ ſingulr̄ dr̄ de terra. plura
liter de aq̄s vt notet̄ aquaꝝ i ſuis receptaculis di
ſtictio. terre v̇o ē ꝯtinuitas. lz pluralr̄ dicant̄ terre
ꝑꝑ regionū diuerſitates. ❡ Ad ſcōm v̇o dōm. ꝙ
de terrenaſcētibus dictū ē germiet. germie. n. ē in
radice q̄ adheret terre. ꝓductio v̇o dr̄. i. ꝓculdu
ctio. q2 aiantia a terra ſeꝑant̄. ⁊ iō alia tranſlatio
hz. eijciat terra. i. extra ſe iaceat quaſi ſeꝑatum ab
ipſa. ❡ Ad tertiū dōm. ꝙ tria gnā enumerat. q̄ ſic
diſtiguunt̄. vt iumēta dicant̄ q̄ ſunt i adiutoꝛiū ho
minū ad laboꝛādū i terra. Vn̄ iumētū dr̄ quaſi iu
uamētū. Juuamētū v̇o accipit̄ h̄ tm̄ i eq̄s. repti/
lia v̇o ⁊ beſtie terre ſūt. que ſunt ad terroꝛez. Vn̄
dicit aug. ꝙ quedā ſunt vtilia. quedaz deterrētia.
Vel alr̄. Eoꝝ q̄ ſunt in adiutoꝛiū ad laboꝛādūz.
quedā ſunt reptilia q̄daz greſſibilia. ⁊ illa dicunt̄
beſtie terre. ❡ Ad quartū dōm. ꝙ hoc mēbꝛū q̄/
drupedia. nō ponit dr̄iaz ꝯ alia tria. ſz ꝯnume/
rat̄ cū reptilibus ꝑꝑ hoc. ꝙ reptilia multoꝝ ſunt
pedū. ⁊ ita ponit ꝑtē ꝓ toto. vt itelligant̄ multipe
dia. ⁊ hoc pz ꝑ hoc. ꝙ cū iteꝝ reſumit illa mēbꝛa
nō ponit dr̄iaz q̄drupedū. ſz ponit tm̄ differentiā
reptiliū. Vel pōt dici ꝙ illud ē cōe ad illa tria. q̄/
drupedia. n. quedā ſunt reptilia. q̄dā pecoꝛa ſiue
iumēta. Cū āt dic̄ pecoꝛa i trāſlatōe ſeptuagita ad
illa fit coartatio q̄ ſunt i adiutoꝛiū hoiuz.

Mēbꝛum ſecunduz.

AD ſcōz quo q̄rit aug. de minutiſſimis
aiantibus. vtrū oia facta eēnt in opibꝰ
ſex dieꝝ. an ex ꝯſequētibus reꝝ moꝛ/
taliū coꝛꝑibus: ſicut mō appet fieri. ⁊
tm̄ ē deus oiuz creatoꝛ. Vn̄ aug. ſup gen̄. Ineſt oi/
bus quoddā nāe ſui generis decus. vt i his ma/
ioꝛ ſit admiratio ꝯſiderātibus. ēt laus vberioꝛ oi
potētis artificis. qui oia i ſapiētia fecit: q a fine vſ
qz ad finē ꝑtendēs. ⁊ ſuauiter cūcta diſponēs. nec
ea ipſa reꝝ nouiſſima. que ꝓ ſui generis oꝛdie diſ
ſoluunt̄. ⁊ quaꝝ diſſolutionē ex pena nr̄e moꝛtali
tatis hoꝛremus relinq̄t iſoꝛmia: ſz creat minima
coꝛꝑe acuta ſenſu animātia. vt maioꝛi attentōe ſtu
peamus agilitatē muſce volāns: q̄ꝫ magnitudinē
iumēti gradiētis. ampliuſqz miramur opa foꝛmi/
caꝝ q̄ꝫ onera cameloꝝ. Et pn̄t dici ea minutiſſi/
ma. que vel ex aq̄s vel ex terra oꝛiunt̄ tūc creata:
in q̄bus illa nō abſurde itelligunt̄. que naſcunt̄ ex
his. q̄ terra germināte oꝛta ſunt. ⁊ q2 ꝓceſſerāt cō
ditionē nō ſolū aialiū ſz ēt luminariū. Vn̄ illo die
qua appuit arida: exoꝛta ſunt. vt potius ad ſup/
plemētuz habitatōis q̄ꝫ ad numeꝝ habitatoꝝ ꝑ/
tinere itelligerent̄. Cetera vero que de aialiū gi/
gnunt̄ coꝛꝑibꝰ. ⁊ maxie moꝛtuoꝝ: abſurdiſſimū
ē dicere tunc creata. cū aialia ipſa creata ſunt: niſi
inerat iā oībus aiatis coꝛꝑibus vis quedā nālis
⁊ quaſi ꝓſeminata ⁊ quodāmō iniciata pꝛimoꝛ/
dia futuroꝝ aialiū. que d̄ coꝛruptōibus taliū coꝛ
poꝝ ꝓ ſuo queqz genere ac differētijs erāt exoꝛ/
tura. ꝑ adminiſtrationē ieſtimabilē oia mouente
ieffabili creatoꝛe. Querit ēt māicheus. qd opꝰ
erat. vt tāmulta aialia deus faceret. ſiue i aq̄s ſiue
in terra. q̄ hoībus nō ſūt neceſſaria. multa ēt ꝑni/
cioſa ⁊ imūda. ❡ Ad q̇d rn̄det̄ ſm aug. ꝯ mani/
cheos. q̄m̄ iſta oia pulchꝛa ſunt ꝯditoꝛi ⁊ artifici
ſuo. q oibus vtit̄ ad gubernationē vniuerſitatis:
cui ſūma lege dn̄at̄. Si. n. i alicuius opificis offi/
cinā itrauerit impitus. videt ibi multa inſtrumēta
quoꝝ cāſ ignoꝛat. ⁊ ſi ē iſipiēs ſupflua putat. Iā
vero ſi in foꝛnacē icautus ceciderit. aut ferramē/
to aliquo cū id tractat ſeipm vulnerauerit. etiā ꝑ/
nicioſa ⁊ noxia eſtimat ibi eē multa. quoꝝ tamen
vſū qm̄ nouit artifex inſipiētiā eius irridet. ⁊ ver
ba iepta nō curās. officinā ſuam iſtant̄ exercet. ⁊
tm̄ tamſtulti ſunt hoīes. vt apud artificē audeāt vi
tuperare que ignoꝛāt. ſz cū ea viderint credēt ne/
ceſſaria: ꝑꝑ aliquos vſus iſtituta. In hoc āt mun
do cuius ꝯditoꝛ ⁊ adminiſtratoꝛ ꝓdicatoꝛ deꝰ au
dent multa repꝛehēdere. quoꝝ cāſ non vidēt. ⁊ i
opibus atqz iſtrumētis artificis: volunt ſe videri
ſcire q̇d neſciūt. Ego v̇o fateoꝛ me neſcire. quare
rane create ſunt aut muſce aut v̇miculi. video tm̄
oia in ſuo genere pulchꝛa eē. quāuis ꝑꝑ nr̄a pec/
cata multa nobis aduerſa videant̄. nō. n. cum ali
cuius hois coꝛpus ⁊ mēbꝛa ꝯſidero. vbi nō mē
ſuras ⁊ numerū oꝛdinē ⁊ veniā ad vnitatē perti
nere: que oia vn̄ veniāt nō itelligo niſi a ſumma
mēſura ⁊ numero ⁊ oꝛdine. que i ipa dei ſubli/
mitate. atqz incōmutabili ⁊ eterna v̇itate ꝯſiſtunt
aduerſus vtilia. nō hn̄t quid dicāt. De ꝑnicioſis
autez vel punimur vel exercemur vel terremur.
vt nō iſtā vitā ꝑiculoſis ſubditā. ſz aliā melioꝛez
vbi ſūma ē ſecuritas. diligamus ⁊ deſideremus:
⁊ eā nobis pietatis meritis ꝯpemus. De ſupflu/
is autē quid nobis ē querere: ſi tibi diſplicet ꝙ n̄
ꝓſunt. placeat ꝙ nō obſunt. q2 ⁊ ſi domui noſtre
nō ſunt neceſſaria. eis tm̄ ꝯplet̄ huiuſmōi vniuer
ſitatis itegritas. que multo maioꝛ ē q̄ꝫ domus no
ſtra ⁊ multo melioꝛ. Hāc. n. multo melius admi
niſtrat deus q̄ꝫ vnuſquiſqz nr̄m domuz ſuā. vſur
pa ergo vtilia. caue ꝑnicioſa. relinque ſuperflua.
In oibus tm̄ cū menſuras ⁊ numeros ⁊ oꝛdinez
vides. artificē quere. nec aliū inuenies. niſi vbi ſū/
ma mēſura. ſūmus numerus. ſūmus oꝛdo. i. deū
de quo veriſſime dictū ē. ꝙ oīo in mēſura ⁊ i nu
mero ⁊ pōdere diſpoſuit. De hoc Jo. dama. ſic
ait. Eduxit terre ꝯditoꝛe iubēte genera omnium
aialium ⁊ reptiliū ⁊ feraruz ⁊ iumentoꝝ. omnia
quidem ad hois optimū vſum. Sz hoꝝ hec qui
dem ad eſcā puta ceruos. oues. doꝛcades. ⁊ que
talia. Alia v̇o ad miniſteriū puta camelos equos

aſinos. ⁊ que talia. Alia vero ad iocunditatē. puta ſimias: ⁊ volucrū pſitacos: picas: ⁊ q̄daȝ talia. Sȝ ⁊ plantaꝝ ⁊ herbaꝝ. hc quidē fructifere ⁊ cōmeſtibiles. alie vero odorifere ⁊ floride: ad iocunditatē nobis tribute. puta roſe ⁊ quedā talia. alie vero ad egritudinū ſanatōem. Nō enim eſt neqȝ animal neqȝ plāta: in quo nō operationem quandam hominū vtilitati ⁊ vſui ꝯferentē. cōditor impoſuerit.

Queſtio. lv. de animante rationali.

FAciamus hominē ⁊c̄. Primo loquit̄ de hoie ſm ſe. deinde de homie i vniuerſo. cū dr̄. vidit deus ⁊c̄. De ipſo aūt i ſe agit dupliciter. vel vt oñdat̄ vel vt i ꝯſeruatiōe. cū dr̄. dixit deꝰ. Ecce dedi vobis ⁊c̄. In eē v̄o duplr̄. aut ꝓut ꝯſiderat̄ in egreſſu a cā. aut ꝓut ꝯſiderat̄ i ꝓprio genere. ⁊ hoc vltimum notat̄ cū dr̄. ⁊ creauit deus ⁊c̄. Primū vero cuȝ dicit̄. faciamus. vel vnū ptinet ad liberatōeȝ ſiue diſpōneȝ de faciēdo. alteꝝ v̄o ad ipȝ fieri. ⁊ hoc ē in oi rōaliter opante. ad drīam nature que non prius eligit q̄ opat̄. In prīa vero pte prio notat̄ eē eius in ꝯparatiōe ad deū. deinde in ꝯparatōe ad creaturas irrōnales ſubiectas. Unde prio ad ſupius. deinde ad inferius cū dr̄. vt pſit piſcibus ⁊c̄. Penes hec ſex mēbra erūt huius q̄ſtionis. ❡ Prio querit̄. vtrū ꝯuenienter mutet̄ ordo loquēdi cū priꝰ dicebat̄ fiat. mō dr̄ in plurali faciamus. ❡ Scḋo vtrū cū dr̄. faciamus dictum ſit ad angelos vel ad filiū ⁊ ſpiritūſanctum. ❡ Tertio vtrū imago ⁊ ſimilitudo ad quā factus ē homo ſupponat creatū vel increatuȝ. ❡ Quarto pp qd dicit̄ ad imaginē dei creauit illū poſtq̄ȝ dictuȝ ē. creauit deus hoieȝ ad imaginē ⁊ ſilitudinē ſuaȝ. ❡ Quinto de diſtinctiōe ſexus cū dr̄. maſculū ⁊ feminaȝ creauit illos. ⁊ ſi añ pcīm carnaliter ſint copulati. ❡ Sexto qōnes quedam ad lr̄aȝ. Ecce dedi vobis eſcam. Et factuȝ ē ita. Et vidit deus cūcta q̄ fecerat ⁊ erāt valde bōa. Et de q̄ pfectōe itelligat̄ lr̄a. Igit̄ pfecti ſunt celi ⁊c̄. ſub. §. ſuis.

Membrum primum.

AD primuȝ quo q̄rit̄ de hoc ꝙ modus loquēdi mutatus ē. ⁊ cū prius i tertia pſona dictū ſit. fiat ⁊c̄. nūc autēȝ dr̄ faciamus. ❡ Preterea. dicit nūc pluraliter. prius aūt ſinglr̄. ❡ Preterea. quare diſtinguit opus ſexti diei i duo. nō ꝯiūgēdo facturaȝ ſiue ꝯditōeȝ hois cū alijs aīalibus terreſtribus.

Ad primū dr̄ ꝙ in prīa pſona loquit̄. vt oſtenderet̄ facere pſonā potentē loqui ad ſuā ſimilitudinē. In alijs vero locutus ē in tertia perſona vt oñſio fiat ꝯditōis eius rei de qua ſit ſermo. nō q̄ hȝ ptātem ꝓpriā loquēdi. ❡ Preterea. dirigit̄ h ſermo ad alias pſonas. vt oñdatur ꝙ hō factus ē ad imaginē trinitatis. qḋ ñ ē alterius creature. ❡ Singulariter v̄o loqt̄. ñ ꝙ ſolus pr̄ fecerit alias creaturas: cū idiuiſa ſint opa trinitatis. ſed vt oñdat̄ hr̄e quandā ſilitudinē in eē. vt ab ente primo qḋ indiuiſibile ē in eſſentia. ſiant entia vel ſiat vnūqḋqȝ ens. ❡ Ad tertiū v̄o dōm. ꝙ ñ ꝯiunxit ꝯditōeȝ hois cū alijs aiantibꝰ terreſtribꝰ. vt oñderet nobilitatē huius creature ſup alias. lȝ eniȝ ꝯueniat cū alijs aiantibus i hoc ꝙ hȝ aiaȝ ſenſibilē. excellit tñ in hoc ꝙ habet animā rationaleȝ.

Membruȝ ſecunduȝ.

AD ſcḋm quo querit̄ cum pluralr̄ dicat̄ faciamus. vtrum ad angelos factus ſit ſermo. nulla. n. natura alia videt̄ fuiſſe niſi angelus pter deū. ſed illud obuiat ꝙ nō indiget deus i creatōe hois adiutorio angeloꝝ plus q̄ȝ in creatiōe alterius creature. ñ ergo ꝓpter hoc dr̄. faciamus. ❡ Preterea. ſequit̄ faciamus ad imagineȝ noſtrā. nulla aūt eſt imago vna dei ⁊ angeloꝝ. ❡ Preterea. illud obuiat qḋ ſeqt̄. creauit deus hoieȝ ad imaginē ſuā. ⁊ alia ē lr̄a. creauit deus ad imaginē dei. nō ergo cuȝ dr̄ faciamus. vel noſtraȝ ad angelos ſit ſermo: ſicut q̄dā heretici dicūt. ſȝ triuȝ pſonaꝝ ē ſmo. ❡ Sed obijcit̄. ſicut hō ē ad imaginē dei. ita alie creature ſūt i veſtigiū trinitatis. tñ ñ dr̄ pluralr̄ i alijs faciamus. nec videtur trinitas deſignari expreſſe.

Ad qḋ videt̄ dōm. ꝙ vtrobiqȝ exprimit̄ trinitas. ſȝ in ꝯditiōe veſtigij obſcure ⁊ implicite trinitas deſignat̄. in ꝯditiōe vero imaginis expſſe. Dictum. n. ē ſupius. dixit deus. in quo itelligitur pr̄ dicēs. ⁊ v̄bum quo dixit ⁊ facta ſunt. ſpiritus autē ſcts intelligit̄ cuȝ dr̄. vidit deus ꝙ eſſet bonuȝ. vel ſub alia rōe ſicut cuȝ dictuȝ ē. ⁊ fecit dn̄s ſcȝ i ſcḋo die. vbi noie pfectōis itelligit̄ ſpiritusſanctus. hic aūt expſſe pluralitas pſonaꝝ exprimit̄. cuȝ dr̄ faciamus. ⁊ recte. qr veſtigiū ē ſimilitudo obſcura. imago vero ē ſimilitudo expreſſa.

Membrum tertium.

AD tertiū quo querit̄. cuȝ dr̄. faciamus hoieȝ ad imaginē ad ſilitudinē nr̄am. vtrū imago creatū aut icreatū. Si v̄o icreatū ⁊ ſingulariter. cū nihil icreatū ſingulariter ⁊ cōiter dictū ſit: niſi diuina eſſentia. ſupponit ergo eēntiā diuinā. ergo idē ē ac ſi diceret̄ ad eēntiā noſtrā. ſȝ ſi hō factus eēt ad eēntiā dei oppoſitio notaret̄. Nā i eo ꝙ eēt ad eſſentiā: eēt deus. in eo ꝙ eēt factus: nō eēt deus. ergo nō idem ē eē ad imaginē qḋ eē ad eēntiā. Neqȝ ſupponit aliquid creatū. nihil enim creatuȝ i hoc

gēnere dignius ē rōali creatura.ergo ñ ſuppo/
neret alius ꝗ̄ ipm̄ hoīeꝫ.Tūc ergo ſenſus eēt.fa
ciamus hoīem ad ſeipm̄. Nec ſic pōt dici ſicut fi
li⁹ ē imago pr̄is. vt abel ad imaginē ade:qꝛ hō.
ſicut.n.rediret vt diceret q̄libꝫ hō deus.¶ Item
cū hō ꝯditus ſit ad imaginē dei eo ꝙ hēat mēo/
riā:intelligētiā:volūtatē. pp̄ q̄d nō ē dictū ī pꝛio
die vbi agit̄ de ꝯditōe angeli.faciamus lucē vel
angelū ad imaginē nr̄aꝫ.¶ Preterea. vult aug.
ꝙ ī hoc ſit ad imaginē dei qꝛ p̄eſt piſcib⁹ ⁊c̄.Vn̄
dicit.iij.ſup gen̄. Nō ē ꝑtereundū.qꝛ cuꝫ dixiſſet
ad imaginē nr̄aꝫ.ſtatim ſubiūxit:⁊ hēat ꝑtāteꝫ pi
ſciū maris ⁊ volatiliū celi: ⁊ ceteroꝝ animātiuꝫ
rōnis expertiū.vt videlꝫ itelligamus in eo factum
hoīem ad imaginē dei.quo irrōabilib⁹ aīalibus
antecellit.ſꝫ hoc ñ vr̄ veꝝ. Nā itellecto hoīe ñ,cū
rōe iſtius potētie.nihilominus eēt ad imagineꝫ
dei.ſicut ip̄e oñdit ī li.de trini. vbi iueſtigat.ꝙ ſcḋm
mentē ⁊ itelligētiā ⁊ volūtatē ē hec imago acci/
piēda.¶ Ad pꝛimū dōꝫ ꝙ vno mō pōt icreatuꝫ
ſupponē.alio mō creatū.ſcḋm ꝙ ſupponit icreatū
dicit eēntiā diuinā ī rōe mētis itelligētie ⁊ volun
tatis. ⁊ tūc imago dr̄.ad cuius imitatōꝫ fit aliud:
⁊ ſumit̄ ꝓ exemplari. Nec ex h̄ ſeq̄t ꝙ hō ſit de/
us.ſꝫ ꝙ hēat memoꝛiā itelligētiā ⁊ voluntatē. in
q̄bus imitat̄ eēntiā icreatā. Si v̄o ſupponat crea
tū.tūc ē ſenſus.ꝯditus ē hō.vt ī hac trītatis rōne
viriū imitet̄ ſūmā trītatē. Sic ergo ſupponit̄ tri/
nitas creata q̄ ad imaginē ſūme trinitatis eſt ꝯdi
ta. Nec ex hoc ſeq̄t.ergo creatus ē ad ſeipm̄. nā
ſub hac rōe dicit reſpectū ad ſūmā trinitatem in
quā tēdit.¶ Ad ſcḋm v̄o dōm ē.ꝙ de hoīe dictū
ē ñ de angelo.lꝫ angelus gerat illā imagineꝫ dei.
ꝓut ē ſignaculū ſilitudis dei. Nā ſic̄ dicit grego.
nazanze.hō totius creature dn̄s.ad imaginē ſui
ꝯditoꝛis effectus.nihil aliud idicat:niſi ꝙ mox ī
eo regia nā foꝛmata ſit.ſicut.n.iuxta hūanā ꝯſue
tudinē.q̄ pꝛīcipiū imagīes fingūt.ñ ſolū impꝛſſio
nē foꝛme ei⁹ imitant̄. verūetiā amictu picture re/
giā expꝛimūt dignitatē. ⁊ imago ip̄a iā ꝓ ꝯſuetu
dīe dr̄ impatoꝛ.ſic ⁊ hūana ſuba:qñ ad alioꝝ re-
gnū ꝯdebat̄ pp̄ regis vniuerſoꝝ ſilitudīnē. velut
imago aīata ꝯponit̄.ꝓ picture velamīe veſtita ē
virtute.ꝓ ſceptro btītudine ⁊ imoꝛtalitate.ſuſtol
lit̄.ꝓ regali ſerto iuſticie coꝛona decoꝛat̄. Idem
vult dama.dicēs.ꝯditurus erat deus hoīem ſcḋm
ꝓpꝛiā imaginē ⁊ ſilitudinē.velut quēdā regeꝫ ⁊
pꝛīcipē terre ⁊ oīuꝫ q̄ ſūt ī ea. In idē vr̄ aug. ꝯſē
tire ꝯ̄ manicheū. ⁊ hoc ꝯfirmat̄ ꝑ hoc ꝙ ſtatiꝫ cū
dixit ad imaginē.ſubiūgit.ꝑſit piſcib⁹ ⁊c̄.lꝫ ergo
āgelus pꝛīcipet̄ his īrenis.tñ ñ ſic ꝯditus ē vt tā
ꝗ̄ rex coꝛpaliū creaturaꝝ ꝯſtitueret̄.quēadmōꝫ
hō. Pōt ergo dici ad imaginē vno mō.alio v̄o
mō ñ ad imaginē.de hoc iferi⁹ dicet̄ diffuſius in
ꝓpꝛio tractatu. Addit ēt greg.ꝙ ñ tm̄ hō digni/
oꝛ ē aīantib⁹ aliiſqꝫ īrenaſcētib⁹ ſcḋm aīaꝫ ſꝫ ēt ſcḋm coꝛ

pus.¶ Ad vltimū v̄o dōm ē.ꝙ eē ad imaginē pt̄
vno mō abſtrahi ab illa potētia.inq̄ꝫtū ꝯuēit cū
angel̄ ſcḋm trītatē iterioꝛē. Alio v̄o mō ñ abſtrahit̄ ī
q̄ꝫtū ſcḋm potētiā iſtā ſapiaꝫ ⁊ bōitatē determinat̄.

Membrum quartum

AD quartū quo q̄rit̄.ꝓpter q̄d dr̄ ad
imaginē dei creauit illū.poſtq̄ꝫ dictum
ē.creauit deus ad imaginē ⁊ ſilitudi/
nē ſuā.¶ Ad qḋ dōꝫ. ꝙ pꝛio dixit plu
raliter vt expꝛimeret̄ trinitas.ſcḋo ſinglariter vt
expꝛimeret̄ vnitas eēntie.vt imago rn̄det vnitati
eēntie ī trinitate ꝑſonaꝝ.ſꝫ vnitas eēntie ē in du/
plici rōne.inq̄ꝫtū ē foꝛma exēplaris. ⁊ inq̄ꝫtuꝫ ē
finis. ⁊ ideo expꝛimendo exēplarē dixit.creauit
deus ad imaginē ſuā:expꝛimēdo ꝯuerſionē iteꝝ
ad ip̄am tanq̄ꝫ finē.dr̄ ad imaginē dei creauit il/
lū. Et hoc ē qḋ dr̄ in eccl̄aſtico.xvij.ſcḋm imaginē
dei fecit illū: ⁊ iteꝝ ꝯuertit illū in ip̄am. vbi loq̄t̄
de ꝯditione pꝛimi hominis.

Membrū quintum

AD q̄ntū vbi agit̄ de diſtinctiōe ſexus.
nā maſculū ⁊ feminā creauit illos.pꝛi
mo q̄rit̄ cuꝫ hic loq̄at̄ de hoīe ſcḋm
rōnem ſcḋm quā ꝯditus ē ad imagineꝫ
dei. ⁊ hoc ē ſcḋm eminētioꝛē ꝑteꝫ aīe.ſcḋm aūt illā ñ
ē maſculus vel femīa.quare de diſtictiōe ſexus
h̄ agit.¶ Preterea.nondū erat foꝛmatus hō de
limo terre.nōdū erat foꝛmata eua de latere viri.
Ad q̄d facta ē ergo diſtictio illa.pp̄ q̄d ergo h̄ ḋ
maſculo ⁊ femīa facit mentōeꝫ. Ad qḋ dōm ē.
ꝙ lꝫ ſcḋm alterā ⁊ alterā rōeꝫ accipiat̄ eē ad ima/
ginē ⁊ ſexū diſtigui.nihilominus h̄ facta ē men
tio de diſtictiōe ſexus. vt oñdat̄ ꝙ ꝯditio imagīs
ñ ſit ꝓpꝛia maſculi:ſꝫ vtriuſqꝫ.lꝫ dicat apo. Vir
ē imago dei.mulier ē gloꝛia viri. ſꝫ ip̄e accipit h̄
imaginē pp̄ hoc ꝙ hō fuit quodāmō pꝛincipiū
oīum hoīum.ēt eua fuit foꝛmata de latere eius. ⁊
ita quādā imaginē tenꝫ dei.q̄ eſt pꝛincipiū omis
creature.ſicut ī glo.hr̄ ibi. Nō ſic aūt fuit de mu
liere. ⁊ iō ñ dicebat̄ imago.¶ Ad aliud v̄o dōm
ē.ꝙ lꝫ nōdū eēt expꝛſſa foꝛmatio viri ⁊ mulieris
ſcḋm coꝛpus.nihilominus ꝑ quādā anticipatōem
dictū ē ḋ coꝛꝑe mulieris. ſꝫ de coꝛꝑe viri fuit fcā
mētio ī oꝑibus ſexte diei.lꝫ poſtea expꝛimeret̄.ñ
enīꝫ ſpūs rōnalis ſiue aīa ꝯdita fuit ſine coꝛꝑe.ſꝫ
creādo īfundebat̄. ſꝫ vt oñderet̄ de quo factū eſt
coꝛpus:q̄dā deiceps facta ē expꝛſſio. Et bn̄di/
xit illis dicēs.creſcite ⁊ multiplicamī ⁊c̄. Que/
rit̄ de ꝯiūctiōe viri ⁊ feīe.vtrū fuit an̄ pctm̄. ⁊ ar
guit̄ ſic. Cōcubitus ſic̄ dicit aug.ñ ē niſi moꝛtaliū
coꝛpoꝛū.ſi.n.imoꝛtalia eēnt coꝛpa.ñ eēt deciſio.
ſic̄ nec ḋciſio a ſole ⁊ luna ⁊ hmōī coꝛpib⁹.q̄.n.
coꝛꝑa recipiūt diminutōeꝫ.recipiūt ꝑ ꝯn̄s coꝛru
ptiōeꝫ.ſꝫ an̄ pctm̄ hēbāt coꝛꝑa imoꝛtalia.ergo ñ

fuit neceſſaria ꝯiūctio maris ⁊ feie. ¶ Preterea.
ſufficiēt ſaluaret ſpēs i illis duob⁹ indiuiduis. er
go cū gnātio ſit ad ꝯſeruatiōeꝫ ſpēꝝ. ñ erat gnā/
tio neceſſaria. ⁊ ita nec ꝯiūctio. ¶ Iteꝫ homo hꝫ
quodāmō cōeꝫ nāꝫ cū aialib⁹ ex vna pte. cū āge
lis ex alia pte. ſꝫ ſꝫ illud cōe qḋ hꝫ cuꝫ aialib⁹. ē
gnātio ſiue ꝯiūctio ad generādū. ſm aūt illud qḋ
cōe ē cū angelis. nō ē gnātio ſꝫ multiplicatio per
aliū modū. ad ꝯpletōem numeri electoꝝ. Si er/
go hō i ſtatu inocētie eſſet ꝯfirmatus ſic̄ angelus.
nō eſſet i illo ſtatu generatio ſꝫ alia mltiplicatio.
¶ Itē hic arguunt ex hoc. ꝙ ñ erat coitus maris
⁊ femine. niſi poſtq̄ȝ peccauerūt. ex q̊ apparet tūc
itroduci primo neceſſitatē gnātōis. ¶ Itē ḋ hoie
poſtq̄ȝ peccauit dictū ē. hō cū i honore eēt ñ intel
lexit. ꝯpatus ē iumētis iſipiētib⁹. p qḋ inuit. ꝙ hō
poſtq̄ȝ peccauit. ḋclinauit ad ea q̄ erant cōia iu/
mētis. ¶ Itē math. xxij. legit q̄liter dñs rñdit ſa/
duceis. Erratis neſciētes ſcripturas. i reſurrectō
ne neqꝫ nubēt neqꝫ nubēt. ſꝫ erūt ſicut āgeli dei.
qd ergo aliud inuit i reſurrectōe. niſi ꝙ reuoca/
bunt hoies ad ſtatū inocētie ⁊ mlto nobiliorem.
q̄ꝫtū ergo ḋ ſtatu inocētie. ſi hō ꝯfirmat⁹ eēt. ñ vi
deret niſi ꝙ hō ducēt vitā āgelicā. ¶ Itē ad ideꝫ
greg. nazāzenus. Uere iumētis ſilis fact⁹ ē hō. q
hāc aialē gnātōeꝫ i ſua nā ſuſcepit. pp ꝯuerſiōis
caſū q ei ex ꝯfirmatōe nāe ꝯtigit. Cōtra. ꝯſtat
ꝙ ante peccatū habuerūt virtutē generatiuā. ⁊ a
potētia poterat egredi act⁹ ſine libidine cū libido
ſit pena peccati. ergo i ſtatu inocētie manētes po
terāt generare. ¶ Item ſi mltiplicatio fieret alio
mō. ad qd eēt diſcretio ſexus cuꝫ diſcretio ſexus
p ſe ordinet ad ꝯiūctōeꝫ. ⁊ ꝯiūctio ad gnātiōem
filioꝝ ad cultū dei. ¶ Itē cuꝫ corpus adhuc eſſet
aiale nō ſpūale. ſꝫ ꝙ dī. j. coꝝ. xv. Prius quod
aiale deinde qḋ ſpūale. ad aiale vō ptinet gnātio.
reſtat ergo ꝙ ſi māſiſſet i ſtatu inocētie. eēt gene/
ratio. ¶ Itē aug. ḋ ciui. dei quiſquis dic̄ nō fuiſſe
coituros nec generaturos niſi peccaſſent. qd dic̄
niſi pp numeroſitatē hoim neceſſariū fuiſſe pec/
catū. ſi eniꝫ nō peccādo ſoli remanerēt: qꝛ ſic̄ pu
tāt niſi peccaſſent generare nō poſſent. pfecto vt
nō ſoli eſſent duo iuſti hoies ſꝫ multi. neceſſariū
peccatū fuit qḋ ſi credē abſurdū ē. illud potius ē
credēdū. ꝙ ſanctoꝝ numerus q̄ꝫtū ſupplēde ſuf/
ficit illi beatiſſime ciuitati. tātus exiſteret. ⁊ ſi ne/
mo peccaſſet. quouſqꝫ filij hui⁹ ſeculi generant ⁊
generant. ⁊ iō ille nuptie digne felicitate padiſi.
ſi peccatū nō fuiſſet ⁊ diligēdā plez gignerent. ⁊
pudēdā libidinē nō haberēt. Ex qbus oībus cō
cludit. ꝙ eēt ꝯiūctio maris ⁊ femine. ēt ſi nō pec/
caſſent. vt multiplicaret numerus pdeſtinatorū.
Qḋ ꝯcedimus. ¶ Ad obiectū āt i ꝯriū rñdet.
ꝙ cū dī ꝯcubitus mortaliū. intelligēdū eſt illorū
qui de nā habuerūt poſſibilitatē moriēdi. lꝫ nūq̄ȝ
morerētur. Unde adaꝫ lꝫ eēt imortalis. i. potens
nō mori. tñ erat mortalis. i. potēs mori. i. poſſi/
bilis. nō aūt dī ꝙ ꝯcubitus neceſſario ſit morta/
liuꝫ. i. eoꝝ qui hñt neceſſitatē moriēdi. ¶ Ad ſecū
dū dōm. ꝙ lꝫ haberēt corpora imortalia q̄ nūq̄ȝ
eſſent morti ſubiecta. nihilominus poſſꝫ in eis eē
deciſio ſeminis ex vi ſeminatiua. nec ex hoc ſeq/
tur corruptio. lꝫ eniꝫ ḋ corpe minueret. nō tñ eēt
illa diminutio ſm quā dicimus. ꝙ poſt augmētū
corpis eēt diminutio. q̄ ſenium iduceret. ⁊ cōſe/
quēter diſſolutōeꝫ. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ lꝫ poſſet
ſpēs hois ſaluari i illis duab⁹ pſonis ꝯditis. nō
tñ ſic ſaluaret vt fieret multiplicatio pdeſtinato/
rū vſqꝫ ad determiatū numerū. ſicut dicit aug. ꝙ
ſanctoꝝ numerus q̄ꝫtū ꝯplēde ſufficit illi beatiſſi
me ciuitati tūc exiſteret. ⁊ ſi nemo peccaſſet. quā/
tus nūc p dei grāꝫ colligit. ḋ mltiplicatōe pecca/
toꝝ. quouſqꝫ filij hui⁹ lucis generāt ⁊ generātur.
¶ Ad q̄rtū dōm. ꝙ lꝫ generare ſit ex pte nāe cō/
munis cū brutis. nō tñ generare filios ad cultuꝫ
dei. generatio eniꝫ reſpicit ꝯſeruatiōeꝫ ſpeciei. ⁊
ſic ē cōe. reſpicit etiā multiplicatōneꝫ reꝝ ſpecieꝫ
ad cultū dei. ⁊ ſic nō eſt cōe ſꝫ ꝓpriū. ⁊ hoc mō
eēt hois ſi ſtetiſſet in ſtatu inocētie. ¶ Ad quintuꝫ
dōm. ꝙ differēs erit ſtat⁹ glorie. qñ neqꝫ nubent
neqꝫ nubētur. ſꝫ erūt ſic̄ āgeli dei a ſtatu inocētie
ēt ꝯfirmato. mlto eiꝫ nobilior erit. vbi ñ erit nu/
trimētū corpale neceſſariū nec gnātio. ſic̄ fuiſſet i
ſtatu inocētie. In ſtatu eniꝫ inocētie prio eēt cor/
pus animale. In ſtatu vō glie eēt corpus ſpūale.
Uñ reſurrectio glorioſa ñ reuocat ad ſtatuꝫ pri/
mū inocētie. ſꝫ pducit ad nobiliorē. ¶ Ad vltimū
dōm. ꝙ lꝫ illud hō cū i honore eēt ⁊c̄. itelligat ḋ
ſtatu poſt peccatū i quo eſt gnātio libidinoſa. ni/
hilomin⁹ an̄ peccatū ꝯueniebat aliquo mō cū iu/
mētis. inq̄ꝫtū eiꝫ hō habuit corpus aiale. ⁊ ſꝫ hō
poſſꝫ gnāre ſine peccato. Deinde ēt q̄rit. ḋ rōe
eius ꝙ ſupra poſuit. q̄ſi qnqꝫ dr̄ias. ſ. piſces. vo/
latilia. beſtias. ⁊ creaturā ſup terrā. ⁊ reptile qḋ
mouet in terra. hic aūt non ponit niſi tres dr̄ias.
¶ Ad qḋ dōm. ꝙ ſupra deſignauit ſm differen/
tias mobiliū ſiue motuū in locis. vñ qnqꝫ erant.
Nam ſūt mobilia in aqua. que ſuū habēt motū.
Mobilia in aere. qꝛ ſuuꝫ. Mobilia vō in terra
quedaꝫ ſunt ambulātia in ſiluis. quedā i agris. ⁊
hec ſignātur per iumēta ſiue per creaturā q̄ mo/
uet ſup terrā. quedā vero repūt ſup terraꝫ. Alio
vero mō diuiſio accipit ſm differētias locoꝝ. ſ.
aeris ⁊ aque ⁊ terre. vt aeris ſint volatilia. aque
piſces. animātia terre deputētur ipſi terre.

Hebrum ſextum.

Dixitqꝫ de⁹ ecce dedi vobis eſcaꝫ ⁊c̄.
Hic pōt q̄ri q̄re poſt ꝯditiōꝫ hois re
capitulat oīa vitaꝫ habētia. ad hoieꝫ
referēdo ſiue ordinando. nō aūt facit
mētōeꝫ ḋ luminarib⁹. cū tñ ⁊ ipa pp hoiem facta

ſunt. ¶ Preterea. cū oīa vitā hn̄tia inq̄ztū huiuſmodi. ɔſilr ad hoīez referunt. pp qd diſticte agit de terrenaſcētibus ⁊ aīalibus. ſm q hic ad hominē ordinant. ¶ De tertio q̄rit. ſi prius dixit de pductōne terrenaſcētiū q̄z aiantiū. q̄re nō prius hic ad hoīez retulit ſz poſterius. prius eniz dixit dominamini piſcibus. ⁊ poſt ſeqt. Ecce dedi vobis ⁊c. Ad qd dōm. q de ordine luminariū ñ facit hic mētōez. nō qr nō ordinētur ad hoīem. ſz qr nō ordinata ſūt ſm ſubiectōez. hic aūt loqt de ordine ſubiectōis. quo ſubiecta fuerūt animātia ⁊ terrenaſcētia homini. ſz luminaria nō ſic. ſz ſubijciūtur deo. vt ſz nutū eius moueant. referūt aūt ad hoīez i hoc. q dicit. erūt i ſigna ⁊ tpa ⁊c. ¶ Ad ſcd̄z dōm. q lz ɔueniāt animātia cū terrenaſcētibus in vita. nihilominus diſtinguūtur in hoc. q animātia ſupaddūt pfectōez aīe ſenſibil. Unde ⁊ animātia dicunt. terre ṽo naſcentia: licet aīaz habeāt vegetabilē. ñ dicunt aiantia. nō eniz aīaz hn̄t ſz acceptiōez ſumptā cōiter. ſz dr a phōs ps ptis aīe. eo q nō pcipit motus aliqs localis. ⁊ iō aliter ordinātur ad hominez terrenaſcētia. q̄z animātia. nā terrenaſcētia ordinātur ad vtrūqz: aiatia ad hoīez tm̄. Uñ greg. nazāzenus. poſt gramina ⁊ animātia fact⁹ ē hō q̄dā via ad pfectōez. ɔſequēter nā pficiēs. oim nāqz ſpecierum creſcētis ⁊ ſenſibilis hō pticipat. ¶ Ad tertiū dicēdū ē. q ordo mutat⁹ ē i fieri ipſaꝝ reꝝ. ⁊ in relatōe ipſaꝝ ad homine. qr pgreſſus in fieri erat ſm iperfectū ⁊ pfectū. quouſqz ad pfectōnem eēt deuētuz. ordo ṽo i ſubiectōne ad hoīez. a magis pfecto tēdit ad nun⁹ pfectū. animātia. n. ſubijciūtur homini terrenaſcētia homini ⁊ aiantib⁹. ⁊ iō dixit ecce dedi vobis i eſcā ⁊ cūctis aiantib⁹ tre.

Sz adhuc reſtat q̄ſtio. q̄re ñ loqt hic de piſcibus. ⁊ pter hec volatilia iterſerit iter aiantia terre. ⁊ ea q̄ mouētur i terra i qbus ē aīa viuēs. cuz hec dicātur aiantia terre. ¶ Ad qd dōm. q ƌ piſcibus nō fecit mētōez diſticte. qr nutrimētū ſuuz accipiūt i aq̄. lz aliq piſces nutriātur ex his q̄ ſūt in terra. ſz illa ƌ qbus hic facit mētōez. nutriunt ex his q̄ de terra ortū hn̄t. vt volatilia ⁊ cetera q̄ mouētur in terra. Ad aliud ṽo dōm eſt. q differētia eſt iter animātia terre. ⁊ ea q̄ mouētur in terra. Per animātia eniz terre ābulātia deſignātur. Per ea q̄ mouētur i terra reptilia. ⁊ hoc pz i alia trāſlatōne. ⁊ oi reptili reptāti ſup terrā qd hz ſpirituz vite. ordinātur ergo ſz nobilius ⁊ minus nobile. ⁊ inq̄ztū plus pſunt homini. Sed adhuc q̄ritur ƌ hoc. q hic data ſūt terrenaſcētia i eſcā homini. iſra ṽo ipa aiantia ⁊ ñ hic. cum tm̄ vtraqz nā mālis ⁊ poſſibil ad nutrimētuz reſpectu hoīs. i ſtatu tm̄ inocētie nō eſt data eſca niſi de terrenaſcētibus. ¶ Rn̄ſio. quāto maior erat fortitudo viuētis. tanto cibus competebat auſterior. quāto vero maior erat fragilitas. tāto cibus ad nutrimētuz ɔpetentior. vt fieret infirmitatis releuatio. et q maior eſſet fragilitas poſt patuit ex h. q abbreuiata fuit vita hominis poſt diluuium.

Deinde querit ƌ . §. j.

hoc qd dr. ⁊ factum ē ita. ⁊ ñ ponit fecit ⁊c. ſicut i pcedētib⁹. vel eqpollēs. ſic̄ i p̄io die. vbi dictū ē ɔſilr. Nā ſi ſic itelligeret ⁊ factū ē ita vt poneret ſic i pcedētib⁹. tunc eēt ſenſus. vel creuerunt ⁊ multiplicati ſunt. Uel ad primuz ederunt ƌ fructibus ⁊ herbis terre. quoꝝ adhuc neutruz itelligit veꝝ. Reſtat ergo. q ſenſus erat ⁊ factū ē i cognitōe hoīs. q hō hēbat facultatez edēdi ƌ illis. Et iō attēdēduz ē. q alius ē modus loquēdi hic ⁊ i p̄io die. ⁊ alius i alijs dieb⁹. vt notet lux eſſe facta. qñ data eſt cognitio āgelice nāe. hic autē data eſt cognitio āgelice creature. vt ɔuertat ſe ſup illa que erāt ordinata ad ipſum.

Uidit de⁹ cun . §. ij.

cta q̄ fecerat ⁊ erāt valde bona. Querit q̄re non dixit ſigillatī ƌ hoīe. ⁊ vidit de⁹ q eēt bonū. cuz mltoforti⁹ melior ſit i genē ſuo rōnal creatura. q̄z vegetabil vl ſenſibil. ¶ Item q̄re hic poſt primā cōmēdatiōez i fine ſexte dici dixit. vidit de⁹ cūcta q̄ fecerat ⁊ erāt valde bona. Ad primuz rn̄det aug. multiplr q ñ ƌ hoīe dixit ſigillatī. vt inueneret qd futuruz eēt ƌ hoīe ſigillatī accepto. i vniuerſo tñ ſemp habuit bonitatē ⁊ hz. ¶ Sed pari rōe dōz eēt ƌ luce. p quā ſignat āgelus. cuz deus puideret peccatuz ibius. Ad qd rn̄deri pt. q factura lucis lz taceret ei⁹ ɔmēdatio pp hāc rōez q̄ ad āgelos apoſtatas ñ tñ taceret q̄ ad ɔmēdatiōez corpalis lucis. nō ſic autē ƌ hoīe q tot⁹ peccauit. Aliā ēt aſſignāt rōnez q̄re tñ aſſignat bonuz hoīs i vniuerſitate. hō eñz ē q̄ſi oīs creatura. ⁊ iō fcā ɔmēdatōe alioꝝ. cōmēdat hō i illis ⁊ pter hoc i vniuerſitate. eo q ſupaddit pfectionē vniuerſi reſpcū illoꝝ. ¶ Ad ſcd̄z dōm ē. q ad ɔpletōem ſingulorꝝ ɔueniebat quādā bonitatem vniuerſo attribuere. vt nihil remaneret qd ñ ordinaret ad bonū. vñ aug. iiij. li. ſuper geñ. Deus naturaꝝ optimus ɔditor. peccātiū ṽo iuſtiſſim⁹ ordiator ē. vt ēt ſi q̄ ſigillatī ſūt delinquēdo deformia. ſemp tñ cū eis vniuerſitas pulchra ſit.

Igit pfecti ſūt . §. iij.

⁊c. ɔcluſio ē ex pdictis. Sz pōt queri ƌ q̄ pfectōe loqtur. p̄ia. ſ. vl ſcda. ⁊ q̄re dicit pluraliter celos. ſingulariter vero terrā. ¶ Rn̄ſio. perfectio deſignat ɔditōez hoꝝ. ⁊ q̄ztum ad māz ⁊ q̄ztum ad formā: q̄ztū ad māz cū dictū ē i pricipio creauit ⁊c. q̄tuz ad formā cū dictuz ē fiat lux ⁊c. Celos aūt dixit pluraliter. terrā ſingulariter. qr terra ē ad modū centri. celi ṽo ad modū ſperarū q̄ voluūtur circa centrū. centrū ṽo ē vnum. plures

vero ſűt orbes circa illud cẽtrum: maiores ⁊ mi
nores. ſic ẽ etiã de celis. vt circa terrã ſit celorum
diuerſitas. vt vnum ab alio cõtineatur.

Queſtio. lvj. de ornatu ſeptie diei. ⁊ primo de ope gubernatõis.

Compleuit deus die ſeptio ⁊ cetera. Cõple
ta ꝯſideratõe ꝺ ope creatiõis
⁊ de ope diſtictõis i tribꝰ die
bus. ⁊ ornatus i tribꝰ alijs ſe
quentibus: ſequit ꝯſideratio
de ope gubernatõis: mſtiplicatõis ⁊ collocatio
nis. Opus gubernatiõis notat cũ dr. ꝯpleuit deꝰ
die ſeptio. Opus multiplicatõis innuit ꝑ hoc ꝙ
dr ibidẽ. creauit. deus vt faceret. fecit eiʒ res i ꝓ
prijs generibus ⁊ ſpeciebꝰ vt poſt multiplicaret
vbi neceſſaria erat multiplicatio. Opus vͦo collo
catõis. notat cũ ſubiũgit. Plãtauerat aũt dñs de
us ꝑadiſuʒ voluptatis. ꝑtes patebũt. Circa opꝰ
gubernatõis prio mouent quedã qõnes circa lit
terã ſub ſuis ꝑagraphis. ¶ Scdo quare bñdixit
diei ſeptime ⁊ ſanctificauit illã pre ceteris. ¶ Ter
tio quid noie celi ⁊ terre dat intelligi.

Membrum primum

Circa illud qꝺ eſt ſeptime diei. querit
prio quare ſeptio die ꝯpleuit. cũ ꝯple
tio ſiue ꝑfectio i ſex diebus itelligeret.
Vñ ꝓmiſſum ẽ ꝑfecti ſunt celi ⁊c. Rñ
dendũ ẽ ꝯpletio ſm mãm ⁊ formaʒ. ⁊ hec fuit in
ſex diebus: ẽ ꝯpletio i fine. ⁊ hec intelligit i ſepti
mo die. ſm ꝙ oia oꝑa acceperãt quietẽ in eo qui
ẽ finis oium. ꝓut dixit. xvi. ꝓuer. Uniuerſa ꝓpter
ſemetipm oꝑatus ẽ dñs. Uel ꝑfectio i ſeptimo die
fuit ꝗ̃tum ad genera ⁊ ſpẽs rer. hec aũt ꝯpletio
ꝗ̃tum ad gubernationẽ ⁊ multiplicationẽ.

Querit ẽt quare .§. j.

iſto die nõ dr ſicut in ꝓcedẽtibus. factũ ẽ veſpe ⁊
mane dies ſeptimus. nũqd iſta dies ñ hũit mane
nec veſpe. ¶ Jõ ita vr aug. ꝑtiri dies iſtos. vt pri
ma dies hẽret veſpam ⁊ nõ mane. Medij mane
⁊ veſperã. vltimus vero mane ⁊ nõ veſpaʒ. Nc
ſm ꝙ dies deſignat cognitionẽ ãgelice creature.
angelica ãt creatura ñ poterat cognoſcere anteꝗ̃
eẽt. nõ poterat cognoſcẽ ſe faciẽdũ i verbo qꝺ ad
mane ꝑtinet. ſʒ ſe factã i ꝓprio genere: ⁊ ita veſpe
hũit. ⁊ ꝯputat cũ illo mane ſequentis diei. qr co
gnouit i verbo firmamẽtũ faciẽdũ ⁊ ſic deiceps.
Cũ ãt deuẽtũ ẽ ad ſeptimũ diẽ. veſpe eius fuit co
gnitio creaturar ſenſibiliũ: ⁊ ipſius hoĩs i ꝓprio
gnẽ. mane vero ꝑtinebat ad cognitionẽ guberna
tõis ⁊ ꝯtinuatõis rer i eẽ ꝑ multiplicatõeʒ. ⁊ qr
illud ꝗ̃tũ ẽ de ſe ñ hʒ finẽ. niſi cum adeſt voluntas
ꝯditoris. iõ ñ hʒ veſpe ſʒ mane. Vñ aug. ſuꝑ geñ.
Et ſi vnaqueqʒ ꝑs põt eẽ i toto cuius ꝑs ẽ. ipʒ tñ
totũ nõ ẽ niſi i illo a quo ꝯditũ ẽ. ⁊ iõ ñ abſurde
itelligit ſeptio die ꝯpleto ꝑ eius veſperã factũ ma
ne. quo ſignificaret ñ iniciũ ꝯdẽde alterius crea
ture ſicut i ceteris. ſʒ quo ſignificaret iniciũ manẽ
di ⁊ ꝗeſcẽdi totiꝰ qꝺ ꝯditũ ẽ. i illius ꝗete q ꝯdidit
que ꝗes ꝺo nõ iniciũ hʒ nec terminũ. creature ãt
hʒ iniciũ ſʒ ñ hʒ terminũ. ⁊ iõ ſeptimus dies ce
pit a mane. ſʒ nullo veſpe terminat. Vñ qr mane
ſeptie diei ꝯputat i ſexto die nõ ſeptio. nlla fit mẽ
tio nec de mane nec de veſpe. Neqʒ .n. ꝺ inicio vl
fine alicuiꝰ creature diſticte ibi agit. ¶ Si vͦo ñ ad
diẽ ſpũalẽ hec referamus. qd dõm ẽ de die ſeptio
ꝙ ſub alia forma deſignat ꝗ̃ alij. cũ .n. dies dicat
ad modũ alior. dies aut ſic ſʒ reuolutõeʒ alicuiꝰ
lucis ſuꝑ terrã. neceſſe ẽ ꝙ hẽat mane ⁊ veſpaʒ.
ꝗ̃re ergo ñ dr ſeptio die de mane ⁊ veſpe ſicut in
ꝓcedẽtibus. [illegible] qꝺ vr dõm. ꝙ lʒ iſte dies ſicut ⁊
ꝓcedẽs hẽat mane ⁊ veſpe. tñ i iſto die ñ fit exꝓſ
ſio ſicut i ꝓcedẽtibus. ne credat reqes dei i ſeipſo
hẽre pricipiũ ⁊ finẽ. ſicut creature ꝺ qbus actũ ẽ
i alijs diebus hũerũt pricipiũ ⁊ finẽ. ⁊ iõ dies dr
ſine aliqua diſtictõe. vt notet plena illiꝰ reqei illu
minatio. i qua nihil orit nihil occidit.

Sʒ adhuc que .§. ij.

rit. Si dies vnus dr dies ſm vnã rõeʒ cũ alijs. ⁊
alij dies ꝯditi ſũt: ergo ⁊ iſte ꝯditus ẽ. ergo aliqd
ꝯditũ ẽ i ſeptio die. Qualr ergo dcã ſũt oia fcã eẽ
i ſex diebꝰ. ⁊ i ſeptio ꝗeuiſſe. ¶ Rñdeo cũ dr ꝗe
uiſſe itelligit ceſſaſſe a ꝯdẽdis generibꝰ ⁊ ſpẽbus
rer. ⁊ huic nõ ẽ ꝯtrariũ ꝙ diẽ ꝯdidit. qr hec ẽ ꝯdi
tio ſm numer. a rebus ãt ꝑmanẽtibus ꝗeuit. ſicut
ſunt ſpẽs ⁊ genera rer ſubſiſtẽtiuʒ.

Sed quid ẽ qꝺ .§. iij.

dicit Joã. v. Pater meus vſquemõ oꝑat ⁊ ego
oꝑor. ergo nõ vr ꝗeuiſſe ab oi oꝑe. ¶ Preterea.
nõ ẽ ꝗes aliqua creatoris vel ꝯditoris ſũmi i re
ꝯdita. ergo nihil ẽ qꝺ dr in ſeptimo ⁊c. cũ ſtabile
nullatenus ꝗeſcat in vano. ¶ Jtẽ dr ꝙ ceſſauit ab
oi oꝑe qꝺ creauit vl facẽt: ⁊ illud facere ẽ oꝑari:
ergo ñ ꝗeuit ab oi oꝑe. Ad qꝺ dõʒ. ꝙ illõ oꝑe
rari de quo dr Jo. v. itelligit ꝺ oꝑe gubernatõis
⁊ multiplicatõis. nõ de oꝑe ꝯditõis gener ⁊ ſpe
cier: a quo .ſ. ꝗeuit. ¶ Ad ſcdm dõm. ꝙ lʒ ꝗeuerit
ab oꝑe iã dicto. nõ tñ in illo ꝗeuit: ſʒ magis ecõ
uerſo opus quieuit i illo inꝗ̃tum ẽ finis. De hoc
aug. ſuꝑ geñ. Jpſa vniuerſitas creature q ſex die
bus ꝯſũmata ẽ. aliud hʒ in ſua natura. aliud i ſuo
ordine quo in deo eſt nõ ſicut deus. ſed tñ ita vt
ei quies ꝓprie ſtabilitatis nõ ſit. niſi i illius ꝗete
qui ꝓprie nihil preter ſe appetit. quo adepto re
quieſcat. ⁊ iõ dum ipſe manet in ſe quidqd eſt ex

illo. retorquet ad ſe. vt oĩs creatura in ſe hẽat na/
ture ſue terminũ. in quo nõ ſit qd ipe ẽ. in illo aũt
quietis locũ quo ſeruet qd ipa ẽ. ¶ Ad tertiũ dicẽ
dũ. ꝙ cuȝ dicit creauit vt faceret. creare ſumit ibi
ꝓ ꝯdere. Duplex ẽ aũt ꝯdere. ſ. in eẽ generis ſui
vel ſpeciei. ⁊ in permanẽtia rõne multiplicatõis
indiuiduoꝝ. vbi neceſſaria ẽ multiplicatio ad cõ
ſeruationẽ. ꝯdidit ergo deus vt ſic faceret ⁊ mul
tiplicaret ad conſeruationẽ.

Membrum ſecunduȝ.

Sequit de hoc ꝙ bñdixit diei ſeptio ⁊
ſanctificauit illũ. Põt. n. queri. quare
huic diei data ẽ bñdictio nõ ãt aliqua
cũ creauit celũ ⁊ terrã. vel cuȝ fecit ⁊
ornauit aut cũ hoie facto ꝯſũmauit. ¶ Itẽ que eſt
dr̃ia iter bñdictionẽ ⁊ ſanctificationẽ. cũ de bñdi
ctõe fecerit mẽtionẽ i aliqbus diebus ꝓcedẽtibꝰ.
vt in qnto ⁊ die ſexto. de ſanctificatiõe vero ñ fe/
cerit mẽtionẽ. Rñſio ſm aug. ſup geñ. ꝙ nõ ẽ
data bñdictio. nec añ diẽ nec i die aliquo q̃ bñdi/
ctio ſit cũ ſanctificatõe. q2 creature i ſe nõ ſanctifi
cant. ſed in ipſo ad quẽ referẽda ſunt oĩa bona. ⁊
hoc i hoc ſeptio die deſignat. ⁊ idõ hec ſoluȝ diei
dat bñdictio. Vñ aug. q2. n. ex illo ita ẽ. quicqd ex
illo ẽ. vt illi debeat qd ẽ. ipſe aũt nulli qd ex ipſo
ẽ. debeat ꝙ beatus ẽ. ſe rebus quas fecit diligẽdo
ꝓpoſuit. nõ ſanctificãs diẽ quo ea faciẽdo ichoa
uit. nec illũ quo ea pfecit. nec illis vel faciẽdis vel
factis. actũ eiꝰ gaudiũ videret. ſȝ cuȝ quo ab ipis
i ſeipſo requeuit. ⁊ ipe qdẽ nunq̄ȝ iſta requie caru
it. ſȝ nobis eã p diẽ ſeptimum demõſtrauit. ¶ Ad
ſecũduȝ dõm. ꝙ diſtingui põt inter bñdictionẽ ⁊
ſanctificationẽ. q2 benedictio magis ẽ q̄ȝ ſanctifi/
catio. Nam ẽ bñdictio quedã tpalis. ſicut que cõ
ſiſtit in reꝝ multiplicatõe. ⁊ talis bene fuit in qn
to ⁊ in ſexto die ⁊ ẽ bñdictio ſpiritualis. ⁊ illa eſt
duplex gratie. ⁊ in hac ẽ appropriata benedictio
homini. ⁊ ẽ quietis eterne. ⁊ hec recte dicitur be
nedictio cum ſanctificatõe.

Membrum tertium.

Hoc tertiũ quo ſubiũgit. Hic ẽ liber cre
ature celi ⁊ terre. Põt queri. Utrum
ſic accipiat h̄ celuȝ ⁊ terra. ſicut ſupra
cum dr̃. In pricipio creauit deus celũ
⁊ terrã ⁊c̃. an ſic ſicut cũ fuit firmamẽtũ ⁊ diſtin/
xit aridã ab aquis. Et videt ꝙ prio mõ. pp hoc
ꝙ dicit. creature celi ⁊ terre. tunc. n. creauit celuȝ
⁊ terrã. ¶ Preterea. videt illud ex hoc ꝙ ſequit
omne viride agri: anteq̄ȝ eẽt ſuper terrã. cum eiȝ
tertio die factum eẽt iſtud ⁊ hoc ẽ cum facta eſſet
terra. nõ ſic accepit hic diẽ ſicut i tertio die. ergo
ſic ſicut i pricipio. ¶ Iteȝ cũ factũ ẽ firmamẽtũ. ⁊
facta ẽ terra. tũc erat dies. Hic ãt dr̃ cũ factus eſt
dies. i. cũ fieret. ergo videt potiꝰ ad primũ refe/
rẽduȝ. Sed videt ꝯtriuȝ p hoc qd ſequit. cũ fa/
ctus ẽ dies. fecit deus celuȝ ⁊ terrã. cũ. n. ñ ſimul
factus ẽ ſermo de die cũ crearet celũ ⁊ terraȝ. in
pricipio. ⁊ fecit mẽtionẽ de die cũ fuit firmamẽtũ
ſcdõ die. ⁊ terra ttio die. relinqt ergo ꝙ ſic acci/
pit celũ ⁊ trã. ſicut cũ fcã ſũt i diebꝰ. ¶ Preterea
põt qri de hoc qd dicit cũ factꝰ ẽ dies. Nullã. n.
fecit mẽtõeȝ diſtincte d̃ aliq die. cũ fec celũ ⁊ terrã.
celũ. n. factũ ẽ ſcdõ die. terra ttia die. ergo cũ dies
ñ ſit ſil cuȝ die. nõ fcã ſunt celum ⁊ terra cũ factꝰ
ẽ dies. Aut oȝ hic itelligẽ dieȝ cõiter. vt ſil fieret
tps cũ tpali. Tertio querit qd noie celi dat itel
ligi. cũ dr̃ celum ⁊ terra. An tm̃ firmamẽtũ ⁊ ari
da q̃ duobus diebus fcã ſunt. an ipſa cum mã me
dia. ſ. aquaꝝ que ſil facte ſunt. fcã. n. ẽ diuiſio aq̃/
rũ ſupioꝝ ab iferioribus. ſcdõ die cũ firmamẽto.
in tertio ẽ aquaꝝ a terra diuiſio. ⁊ i vnũ locũ cõ
gregatio. Si ãt dant itelligi p ſe. quare nõ fit mẽ/
tio de aqs. ſi. n. aque dant itelligi p illa duo. mul/
tofortius viride agri itelligi potuit. ⁊ tñ ẽ expſſũ:
ergo ñ vr̃ p hoc itelligi. ¶ Preterea. nũqd noie
celi ⁊ terre itelligit lux q̃ fcã ẽ prio die. ⁊ ea q̃ fcã
ſũt i illis vltimis diebus. Qd ñ lux itelligat. vr̃ p
hoc ꝙ dr̃. fecit celũ ⁊ terrã. loquẽs d̃ eo qd voca
uit celũ. ⁊ hoc fuit firmamentũ. Vñ dixit vocauit
firmamẽtũ celũ. Nõ ergo vr̃ itelligi lux illa p ce/
luȝ ⁊ terrã. ¶ Preterea. ea q̃ fcã ſũt i tribus vlti
mis diebꝰ. nõ vident itelligi. nã nõ ſũt fcã anteq̄ȝ
viride agri eẽt ſup terrã. ergo nõ p celũ ⁊ terrã i
telligunt. Sȝ obuiare vr̃. vt noie celi ⁊ t̃re oĩa
que fcã ſunt i illis diebus itelligant. Nã cũ factus
ẽ dies fecit celũ ⁊ terrã. ſed factio diei itelligit in
opibus ſex dieꝝ. ergo celũ ⁊ terra debẽt ꝯtinere
ſuis deſignatõibus illa oĩa. ⁊ preterea quare re/
capitularet ipe ea que i ſcdõ die ⁊ tertio fcã ſunt.
⁊ nõ illud qd in prio die factũ ẽ. ⁊ vltimis tribꝰ
diebus. Ad primũ dõm. ꝙ accipit hic celum ⁊
terra ſicut fcã ſunt. Vñ cum dr̃ creature celi ⁊ ter/
re. aut ſimul itelligit creatio ⁊ factio. aut nomine
creature factura deſignat. Nec hoc obuiat qd di
citur. omne viride agri anteq̄ȝ eẽt. quia illud poſt
facturã terre nominat. licet in die eodem. Unde
poſtq̄ȝ facta eſt terra. dictum ẽ germinet terra ⁊c̃.
vt primo ſit eẽ terre. ⁊ poſt generatio ex ea. Nec
illud obuiat quod dictum ẽ. cum factus eſt dies.
Aliter eniȝ fiũt tẽpora. ⁊ aliter fiunt res perma/
nentes. tẽporum eniȝ eẽ eſt cum fiũt. reꝝ vero p/
manẽtium eẽ non ſemp eſt cuȝ fiũt. Unde cum di
citur cum factus ẽ dies. ⁊ cum fuerũt dies. i. fue/
rit dies. tunc celum ⁊ terra facta ſũt. quia in die fa
cta ſunt. ſed creata ante diẽ. ⁊ ideo ſermo ille. ſ.
cum factus ẽ dies. ad hoc inducit. vt de factura ce
li ⁊ terre intelligat. ¶ Ad ſecũdum vero dicẽduȝ
dupliciter ſm expoſitionẽ Augu. Aut ꝙ nomine
diei intelligat vnus dies repetitus. ſm ꝙ fit expo
ſitio de die. i. de cognitione angelica. aut dies ac/

cipitur ibi cōiter ⁊ indistincte. qlibet.n. dies fact⁹ ē. ⁊ sil' cū tpali. Vñ aug. sup geñ. fcē creature motibus ceperunt currē tpa. Vñ añ creaturā frustra tpa requirunt. quasi possint inueniri añ tpa. mot⁹ enim si nullus essꝫ vel corpalis vel spūalis creature. quo p pñs pteritis futura succederēt. nullꝫ essꝫ tps oino. moueri aūt creatura ñ vtiqꝫ posset si nō essꝫ. potius ergo tps a creatura. qꝫ creatura cepit a tpe. vt rūqꝫ aūt a deo. ex ipo. n. p ipm ⁊ in ipo sūt oia. Nec sic accipiat qꝫ dictū ē. tps a creatura cepit. quasi tps creatura nō sit. cū sit creature motus ex alio in aliud. ɔsequētibus rebus ꝫm ordinē admistratis dei cuncta que creauit. ¶ Ad tertiū dōm. qꝫ noie celi ⁊ terre intelligitur nā media. s. aquaꝝ. ⁊ per extrema dat intelligē mediū: mediū. n. simul factū est cū extremis. Similiter p celum ⁊ terrā intelligunt. ⁊ illud qđ factū ē primo die. ⁊ pñt intelligi ea que facta sunt i trib⁹ vltimis diebus. alia. n. que i sequētib⁹ dieb⁹ ad ornatum illoꝝ referunt. Et lꝫ celū p quedā dicatur firmamētum. nihilominꝰ celū empireū apud intelligentes noie celi ēt intelligitur.

Questio .lvij. de opē multiplicatiōis.

O Einde procedēdū ē ad op⁹ mltiplicatōis. ⁊ circa hoc q̄rūt tria. ¶ Primo rōne eius qꝫ dicit. Añq̄ꝫ fenū agri exortū essꝫ si ēt itelligatur đ seminibus herbaꝝ ⁊ fructib⁹ lignoꝝ. ¶ Scđo rōne eius qꝫ dr̄. Nō. n. pluerat deus sup terrā ⁊ hō ñ erat q operaret eā. ¶ Tertio rōe ei⁹ qꝫ dr̄. fons ascēbedat đ trā. q̄re incipit ab origine ex pte aq̄. ⁊ ñ ex pte terre.

Membrum primum.

Ad primū q̄ q̄rit rōne eius qꝫ dic añq̄ꝫ fenū agri exortū essꝫ. sic habet i trāslatōe septuagita. nr̄a vō trāslatō hꝫ. añq̄ꝫ virgultuꝫ agri oriret i terra. Aut. n. hoc itelligit de seminib⁹ herbaꝝ ⁊ fructuūꝫ siue lignoꝝ. aut đ ipis herbis ⁊ arborib⁹. ¶ Qđ rōe seminū hoc vr̄. cū. n. terra facta ē. grauida erat semine lignoꝝ. ⁊ herbaꝝ. ⁊ ad facturā tre hoc ptinebat. sꝫ aliud ē fieri tre. ⁊ aliđ herbaꝝ ⁊ arboꝝ ex tra nascētiū. g⁹ cū i illo die ñ fiēt nisi qꝫ ptiebat ad trā grauidā fetuū. nō aliđ itelligit cū dr̄. añq̄ꝫ fenū agri oriret nisi qꝫ essꝫ rō femial' i iba admixta cū aq̄. Sꝫ vr̄ ɔ̄riū. p hoc qđ ibidē dr̄. pducat terra herbā pabuli ⁊c̄. hoc. n. nō ad rōneꝫ seminalē tm̄ ptiet. sꝫ ēt ad formā herbaꝝ ⁊ arboꝝ. ñ ergo hoc fuit añq̄ꝫ fenū agri exortū essꝫ. ⁊ hoc ex vbis aug. sup geñ. inuit cū dr̄. pducat tra herbam pabuli seminātē semē ꝫm gen⁹ suū ⁊ lignuꝫ fructuosuꝫ. Vñ dicit his vbis magis appet semia orta eē ex vbis siue lignis. ñ autē illa ex seminib⁹ sꝫ ex terra. psertim q2 ⁊ vba dei sic se hñt. nō. n. ait. germinet semia i terra herbā feni ⁊ lignū fructuosuꝫ. sꝫ ait. germinet terra herbā ligni. vt seminans semē: vt semē ex herba. nō herbaꝫ ex semie insinuaret. Ad qđ vr̄ rñderi p hoc qđ dic aug. Aliter nota ē angel' creatura dei. ⁊ aliter nobis. angelis. n. primordialiter vt ita dicā vel originaliter. sicut eā de⁹ primit⁹ ɔdidit. ⁊ post eā ɔditōꝫ a suis opibus requeuit. nō ɔdendo aliqđ āplius. nobis aūt ꝫm ɔditaꝝ reꝝ admistratōꝫ. iā p ordines tēpoꝝ. ꝫm quā iā deus illis reb⁹ p senariā pfectōeꝫ ɔsūmatis vsqꝫ mō opat. ex qb⁹ vbis dat itelligi. qꝫ cū dr̄ terra germinet herbā virētē ⁊c̄. hoc attēdit. qꝫ i ope ɔditōis herbaꝝ ⁊ lignoꝝ ex terra nō attendit tm̄ seminū grauidatio. sꝫ ipsaꝝ specieꝝ pductio. q̄ hēbat in se rōnem seminaleꝫ. cū āt dr̄ añq̄ꝫ fenū agri essꝫ exortū. hoc itelligit ꝫꝫ cursum nāe. qñō herba ex semine pducitur naturaliter. ⁊ planta ex planta vel semine.

Membrum secundū.

Ad scōm quo q̄ritur rōne eius qđ seqꝫ Nō. n. pluerat de⁹ sup terrā ⁊ hō non erat q operaret eam. Videt. n. qꝫ intelligatur factura celi ⁊ terre cū herbis includi. preter ea que erant in tribus diebus sequētibus. Nā si illa includerent. tunc iaꝫ erat hō qui sexto die creatus ē. qꝫ si sic dicat. tunc ad quid dr̄ nondum pluerat deus sup terrā hoc. n. factum ē post opa sex dieꝝ. ¶ Ad qđ dōm qꝫ illud qđ dicitur. ⁊ homo non erat q operaretur eā. negatio ad totum extenditur. vt sit sensus nondū erat homo operatus terraꝫ. vt sic vtrūqꝫ referatur ad ea q̄ facta sunt. post opera sex dierum. Unde augu. v. super geñ. tanq̄ꝫ si diceret. non ea sic fecit deus. quemadmodum nunc facit talia. cum pluit ⁊ cuꝫ operantur homines. hec enim iam p moras temporum fiunt que tunc non erāt cū fecit oia simul. vnde etiam tempora inciperēt.

Membrum tertiuꝫ

Ad tertiū quo queritur circa illam literam. Fons ascendebat de terra ⁊c̄. Hic cum incipiat dicere de eā multiplicationis ⁊ collocatione hominis in paradiso. quare primo incipit ab origine ex pte aque. ⁊ non ex parte terre. ¶ Ad qđ rñdet aug. super geñ. Recte ab eo incipit elemento. ex quo cuncta genera nascuntur. vel animalium vel herbarum atqꝫ lignorum vt agant tpales numeros suos. naturis pprijs distributos omnia quippe primordia seminū. siue ois caro. siue vñ oia fructeta gignuntur. humida sūt. ⁊ ex humore con-

creſcũt. Utrũqz tñ ꝺaṫ itelligi. nã ea q̃ fiũt. ex cõ/
mixtõe fiũt aq̃ ⁊ terre adiũctis alijs elemẽtis. ſz
hec duo ſũt maniſeſtoꝛia. iõ ꝺ his duob⁹ facit mẽ
tõnez. rõnẽ ẽt coꝛpulẽtie. nõ dico coꝛpoꝛeitatis.
accipiũt ab elemẽtis iſtis pꝛincipalr̃. ſz terra ẽ vñ
plus accipiũt ꝺ mã. humoꝛ ṽo q ẽ. ex aqua ẽ. vñ
plus accipiṫ multiplicatio. Sz qꝛ duplex ẽ hu
moꝛ. vnus q deſcẽdit ex nubibus aeris. alius q
oꝛiṫ i terra. pṫ q̃ri. q̃re cãz mltiplicatõis ꝺſignat
penes fontalẽ humoꝛẽ pꝛio ⁊ ñ penes pluuialẽ.
cũ videamus mõ maniſeſtius cãz mltiplicatõis
eẽ ex humoꝛe pluuali. q̃ꝫ fontali i vniuerſa terra.
¶ Pꝛeterea. cũ ſit humoꝛ pluuialis ſit minutatiz
terre irrigatio. vñ magis videaṫ ꝯuenire a pꝛici/
pio. Ad qꝺ vṙ ꝺõm. ꝙ cũz nõ legaṫ de pluuia
niſi cũ introductũ ẽ diluuiũ. nec ꝺ arcu ſine iride.
niſi i ſignũ recõciliatõis. vṙ quodãmõ in penaz
poſt pluuiã itroducta. pluuia autez ſit ex vapoꝛe
aquoſo eleuato i nubibus. In vapoꝛe aũt ẽ q̃dã
ꝯfuſio elemẽtoꝝ. vñ introductio vapoꝛis vṙ eſſe
ſignũ ꝯfuſiõis creature humane. q̃ iam venerat
in ꝯfuſiõez peccatoꝝ. pꝛius eniz erat aer ſerenus
i ꝯditiõe operũ pꝛimoꝝ. ſz poſt factus ẽ nubilo/
ſus: recto ergo eſt pꝛio facta multiplicatio ex hu
moꝛe fontali irrigãte ſup faciẽ terre. Si cui autẽ
vṙ pꝛius fuiſſe pluuia. lz de hoc nõ faciat mẽtiõz
ſacra ſcriptura. nihilomin⁹ opoꝛtet eũ itelligẽ pꝛi
mo. ꝙ humoꝛ aquoſus inbibaṫ terre. anteq̃ꝫ fiat
vapoꝝ eleuatio. ⁊ ꝯſequẽter pluuiaꝝ deſcenſio.
Nõ eiz dẽ ligatio aquaꝝ. vṫ nõ pariter erũpant
deoꝛſuz. nõ vṙ ad pꝛimũ ſtatũ referri. Suppo
ſito aũt ex ſcriptura. ꝙ humoꝛ aquoſus q i terra
oꝛiṫ ſit pꝛicipiũ irrigatõis pꝛie: põt q̃ri q̃re dicaṫ
eẽ fontalis. cũ ex ꝯditiõe operũ ſex dieꝝ habea/
mus. ꝙ aque iſerioꝛes ꝯgregate ſũt. ⁊ ꝯgregatõ
nes dicte ſũt maria. Unde vṙ ꝙ irrigatio totius
terre ſit ex illis maribus. mare enim accipiṫ cõiṫ
ꝑ ꝯgregatõe aquaꝝ dulciũ ⁊ amararũ. qd ẽ er
go ꝙ dicit fons aſcẽdebat ⁊c̃. ¶ Itẽ ſuppoſito ꝙ
fons ſꝫ rõez aliq̃nã fontis irrigaret. cũ ñ videaṫ
ꝺ alio fonte facẽ mẽtiõez. niſi ꝺ illo fonte paradi
ſi. q diuidiṫ i q̃tuoꝛ capita. vṙ ipoſſibile ꝙ totam
ſupficiẽ terre irrigauerit. cũ ñ legaṫ ꝺ illis q̃tuoꝛ
capitibus. niſi ꝙ ꝑ terras currũt determiãtas. ⁊
illas irrigẽt: alie ṽo ſũt terre ad quas ñ extendiṫ
eaꝝ irrigatio. Si ṽo fuerit ali⁹ fons maioꝛ illo.
mirũ ẽ vbi mõ ſit. Si. n. obſtruſus ẽ ꝑꝑ pꝛimoꝛũ
pẽtũ peccatũ. videreṫ alicubi i ſcriptura fieri mẽ
tio ꝺ iſta obſtruſiõe. ¶ Pꝛeterea. multiplici ge/
nere peccati peccauit hõ añ diluuiũ. ⁊ tñ ñ legiṫ
ꝙ añ diluuiũ fuit aliud gen⁹ irrigatõis. ergo re/
linqṫ ꝙ ſi obſtruſus eẽt. hoc ñ eẽt ꝑꝑ peccatũ pꝛi
moꝝ pẽtũ. Ad qꝺ pṫ dici opinãdo. ſꝫ illꝺ qꝺ
itroducit aug. dicẽs. ꝙ potuit ꝑ fontẽ itelligi oc/
cean⁹. inq̃tũ ꝑ diuerſas ptes ramis ſuis extẽdiṫ.
⁊ diuerſi ſũt meat⁹ ſubterranei. ꝑ quos fiũt exco
latiões aquaꝝ. cui⁹ vnus ramus fuit fons q irri/
gabat ꝑadiſuz. ⁊ dẽ fons irrigare ſupficiẽ terre. ñ
ꝙ inundauerit ſup eã. ſz ꝙ i maioꝛi pte irrigaue/
rit. vl̃ qꝛ dixit fons aſcẽdebat ⁊c̃. ⁊ ñ dẽ vn⁹ fons
põt itelligi. vt vniuerſalr̃ ꝯpꝛehẽdaṫ ois fons ſi/
ue aqueduct⁹. Uñ augu. ſup geñ. ꝙ ſi ipius abyſſi
magnitudinẽ. ea pte accepta q̃ mare dẽ. ⁊ euiden
ti ãplitudine aq̃ maris fluctib⁹ terras ambit. i ea
ſola pte quã recõditis finib⁹ terra ꝯtinet. vnde ſi
oẽs fontes. oẽs aque diuerſis tr actib⁹ veniſqz di
ſtribuũt. ⁊ ſuis queqz locis erũpũt. fontẽ voluit
appellare ſcriptura. ñ fontes ꝑꝑ nãe vnitatẽ. cũ/
qz ꝑ inumerabiles vias antroꝝ atqz rimaꝝ aſcẽ
dẽtẽ ꝺ terra. ⁊ vbiqz diſꝑditis q̃ſi crinib⁹ irrigã/
tez oẽz ſupficiẽ terre. nõ cõtinua ſpecie tãq̃ꝫ ma/
ris aut ſtagni. ſz ſicut videm⁹ ire aquas per alueos
fluminũ. fluxuqz riuoꝝ. ⁊ eoꝝ exceſſu vicina pfũ
dere qs nõ accipiat. niſi q ꝯtẽtioſo ſpiritu labo/
rat. Et iteꝝ ibidem. Pꝛo numero plurali poſuit
ſingularẽ. vt itelligamus fontes mltos ꝑ vniuer
ſaz terrã. loca vel regiões ꝓpꝛias irrigantes. ſicut
dẽ: miles ⁊ mlti itelligũtur. ſicut dicta ẽ locuſta ⁊ ra
na i plagis qbus egiptij ꝑcuſſi ſũt. cũ eẽt inume/
rabilis locuſtaꝝ numerus ⁊ ranaꝝ. iã ñ diutius
laboꝛemus. qdam aũt putauerũt ſic fieri irriga/
tionez queadmoduz nilus quodã tẽpoꝛe ãni ir/
rigat terraz. vt aliquo tẽpoꝛe effundaṫ ſuper ſu/
perficiẽ terre. aliquo vero tpe ꝯtrahabatur.

¶ Queſtio. lviij. ꝺ ope collo cationis vi/ delz ꝺ ꝑadiſo terreſtri.

Plãtauerat do/
minus de⁹ ꝑadiſum ⁊c̃. Sicut
dicit dama. qꝛ hõ erat ꝯpoſit⁹
ex viſibili ⁊ iuiſibili creatura.
ꝑparauit ei de⁹ locũ deliciaruz
ꝑadiſuz. q quodãmõ dictus ẽ
itelligibilis. quodãmõ ſenſibiṫ. ſicut cõſentiũt aug.
⁊ dama. ꝓmptuariũ vniuerſi gaudij ⁊ exultatõ
nis. ꝺ quo ꝑadiſo ⁊ vniuerſis ꝯtẽtis i eo pꝛio agi
tur. deinde de multiplicatõe animãtiũ rõnalium
qꝺ notaṫ ibi foꝛmatis ergo ⁊c̃. ſꝫ ꝙ ad adã hic
referunṫ. ¶ Pꝛio igiṫ deſcribiṫ ꝑadiſus. ¶ Scꝺo
ad qd hõ i eo collocеṫ. ¶ Tertio ꝺ oꝛnatu ⁊ fru/
ctibus ꝑadiſi ⁊ de ligno vite. ¶ De factione eue
ex coſta ade ⁊ qbuſdaz alijs circa huiuſmõi ſub
§. ſuis. mouentur quedam q̃nes de multiplica
tõe animãtiũ irrõnabiliũ. ⁊ de impoſitiõe nomi
nũ eoꝝ. ¶ De ꝓceptis diſcipline homini tradi/
tis iſra ageṫ. cũ de rõnali creatura erit tractat⁹.
q̃ ꝯponiṫ ex ſenſibili ⁊ intelligibili. hoc tñ ſuffi/
cit hic oñdere. qꝺ ptinet ad coꝛpoꝛalẽ creaturaz.

Membꝛum pꝛimum.

Q q Uerit ergo de padiſo. vtrū tm̄ ſit ſenſibilis: vel tm̄ intelligibilis: vel quodāmō ſenſibilis: quodāmō itelligibilis. Qđ. n. ſit ſenſibilis. vr̄ p hoc qđ dictū ē a dn̄o latroni. hodie mecū eris i padiſo. ꝛ ꝯſtat ꝙ aie ipius latronis a dextris cum eēt ſpūalis. ꝛ xp̄i aie ſilr̄ nō pmittebat delectatio corpalis ſed ſpūalis. ergo nomē padiſi intelligit locus ſpūalis ſiue itelligibilis. Sed ꝯtrium vr̄ p hoc ꝙ loquit de plantatiōe de arboribus ꝛ huiuſmōi. q̄ oīa ad corpalē creaturaʒ referunt. ergo padiſus locus erat corpalis. Ad hoc facit qđ dicit aug. in li. ethimologiaꝝ. padiſus ē locus i ptibus orientis ꝯſtitutus. cuius vocabulū ex greco in latinuʒ vertit ortus ꝛc̄. Rn̄det Jo. dam̄. Ubi ibi vr̄ ꝙ ſicut hō ſenſibilis ſimul ꝛ itelligibilis ꝯditus. ſic ēt ꝙ hui⁹ ſacratiſſimū tēplū ſenſibile ſimul ꝛ itelligibile: ꝛ duplicē hn̄s ꝯſionē. corpe. n. in diuiniſſima regione ꝛ ſuppulchra. ſicut hyſtorice diximus. ditatus ꝯmorās. aia vō in ſupiori ꝛ incōparabiliter pulchriori loco ꝯuerſabat. deuʒ hn̄s ihabitantē: ꝛ cū ferēs glorioſū opatoriū: ꝛ eius circūamictus grām: ꝛ ſolo dulciſſimo fructu cōtēplatōis laſciuiēs. velut quidā angelus alius: ꝛ hac nutritus vtiqʒ lignū vite digne noiatum eſt. Silr̄ aug. ſup gen̄. Tres de padiſo ſūt generales ſnīe. Una eoꝝ q paradiſuʒ tantūmō corpaliter itelligi volūt. alia eoꝝ qui ſpūaliter tm̄. alia eorū q vtroqʒ mō padiſum accipiūt: al's corpalit: al's ſpūaliter. Breuiter ergo vt dicā itiā mihi fateor placere ſniaʒ. vt hō factus de limo. qđ vtiqʒ corpus humanū ē. In padiſo aūt collocatus intelligat. vt queādmodū ipe adā. ꝛ ſi aliqd aliud ſignat. ſm̄ id ꝙ eū formā futuri dixit eſſe apl's. hō tm̄ i ꝓpria natura exp̄ſſus accipit. Ita ꝛ padiſus in quo eum collocauit deus. nihil aliud ꝙʒ locus quidā intelligat. terra. ſ. vbi hitaret hō terrenus. ¶ Ad obiectū aūt dōm. ꝙ padiſus multiplr̄ accipit. aliter. n. accipit cū dr̄. hodie mecū eris i padiſo ꝛc̄. ꝛ cū dr̄. plātauerat deus ꝛc̄. paradiſus āt in ſua generali rōe dicit. vbicūqʒ feliciter viuit. ſicut habet ex li. aug. ad dardanū.

Membrum ſecunduʒ

D d Einde querit de hoc ꝙ adam primus hō poſitus ē in padiſo vt operaret ꝛ cuſtodiret. nungd voluit deus vt operaret agriculturā. Qđ nō vr̄. qr poſt peccatū dānauit ipm ad laborē. vt habet gen̄. iij. In ſudore vult⁹ tui veſceris pane tuo. ¶ Ad qđ rn̄det aug. dicēs. ita ſane arbitror niſi videamus quoſdā cū tanta voluptate agricolare. vt eis pena magna ſit ad aliud vocari. Quicqd ergo habet deliciaꝝ agricultura. tūc vtiqʒ lōge amplius erat. qn̄ nihil accidebat aduerſi vel terre vel celo. nō. n. erat laboris afflictio ſʒ exhilaratio voluntatis. cū ea que creauerat deus hūani opis letius veratiuſqʒ ꝓueniret. Et circa illđ qđ ſeqt ꝛ cuſtodiret illū: obijcit ſic augu. Nullus vicin⁹ metuebat iuaſor. ꝛ nullus limitis pturbator. nullus fur nullus agreſſor. qūo igit itellecturi ſumus corpalē paradiſum potuiſſe ab homie corpaliter cuſtodiri. Sʒ nec vt cuſtodiret a beſtijs. cuʒ oēs beſtie eēnt ei ſubiecte. ¶ Preterea. adducta ei erāt aialia vt eis noia iponeret. Ad qđ rn̄det. p hoc qđ dicit aug. in ſequētibus cū dixit. poſuit euʒ vt cuſtodiret padiſuʒ ſibiipi ne aliqd āmitteret. deniqʒ accepit ꝛ p̄ceptum. vt ſit p qđ ſibi cuſtodiat padiſuʒ. i. quo ꝯuerſato nō inde ꝓijciat. recte. n. quiſqʒ dr̄ nō cuſtodire rē ſuā: q ſic agit vt āmitteret eā: ēt ſi alteri ſalua ſit. q eaʒ inuenit vel accipe meruit. Eſt alius i his v̓bis ſenſus: quē puto nō i merito ꝓponēdū. vt ipm hoieʒ oparet de⁹ ꝛ cuſtodiret. ſic. n. opat hō terrā: n̄ vt eā faciat eē terrā: ſʒ vt cultā atqʒ fructuoſā. ſic deus hoieʒ multomagis quē ipe creauit vt hō ſit. eūqʒ ipe opat vt iuſtus ſit. ſi hō ab illo p ſuperbiam n̄ abſcedit.

Sʒ pp qd ſic dicit aug. primo ponit hic dn̄s ſm̄ trāſla. ſeptua. In nr̄a. n. trāſlatōne prius ponit. ſ. ibi. formauit igit dn̄s deus hoieʒ ꝛc̄. ¶ Ad qđ dicēdū. ꝙ p hoc dat itelligi. ꝙ cū poſuit hoieʒ i paradiſo ad cuſtodiēdū eū. voluit rōeʒ inuere per quā poſſet ſe cuſtodire. videlʒ ſi maneat ſub dn̄atiōe dei ꝛ eā ſequat. ꝙʒcito eniʒ n̄ appetijt eē ſub dn̄atiōe. tācito meruit expuli a padiſo. nec operatus ē paradiſum. ſed in ſudore ꝛ labore ꝛc̄.

Membrum tertiuʒ

A a D tertiū quo querit de ornatu padiſi i quo poſitus erat. dicit. n. ꝙ deus ꝓduxit d̓ humo oē lignū pulchrū viſu ꝛc̄. Et p qd fiebat multiplicatio. oſtēdit p hoc qđ ſequit. Fluuius egrediebat ꝛc̄. Differentie aūt arboꝝ tres notant. lignū qđ fuit ad ꝓbatōem obediētie. ꝛ hoc ē lignū ſciētie boni ꝛ mali. lignū qđ fuit ad ſuſtentatōem vite p nutrimentū. ꝛ lignū ad imortalitatē vite. ſ. lignū vite quod erat i medio padiſi. Pn̄t ergo ad lr̄aʒ diſtingui. vt vnū reſpiceret ſuſtentatōeʒ corpis. alteꝝ imortalitatē ꝯiūcti. tertiū ad ꝓbatōeʒ obediētie ex pte aie. Pōt aūt queri de hoc ꝙ dicit. ꝓduxitqʒ deus de humo ꝛc̄. Nūquid hec ꝓductio facta ē. cū dictū ē. germinet terra herbā virentē ꝛ lignuʒ faciēs fructuʒ. Qđ videt. Nā ibi dicit. ꝓtulit terra. Si ergo terra dicit ibi generaliter. itelligit de paradiſo. ꝛ ita tertia die fuit hec ꝓductio ligni paradiſi. ꝛ multomagis paradiſi ꝙʒ alioꝝ locorū. cū iſte locus deputatus eēt homini ſi ſtetiſſet. non ergo ꝯgruebat ꝙ alia ps terre ornaret herbis virentibus ꝛ lignis faciētibus fructū. ꝛ hec remaneret ſine ornatu. Si vero tūc facta ē hec productio ꝛ iſte ornatus. ad quid ergo dicit. produxit

deus de humo ⁊c̄. Preterea. cū herbe viren/
tes ſint ad oꝛnatū terre. ⁊ in ſuſtentatōē vite ſicut
habet̄. vi. die. ꝓpter quid nō ſit mētio de vtro/
qʒ. ſed de altero illoꝛuʒ tm̄. ſ. de ligno fructifero.
¶ Preterea. cū fructus nō ſit tm̄ delectabil' quo
ad viſum vel guſtū. ſʒ quo ad olfatū. quare nō fa
cit mētiōēʒ de delectatōē quo ad olfatū. ¶ Pꝛe
terea. lignū vite poſituʒ erat i medio paradiſi. ⁊
p id erat nutrimentū. imō vr̄ ꝙ tm̄ lignū illō ſuf/
ficiebat. Nā cū lignū illud haberet hāc virtuteʒ.
vt hō imoꝛtalitatē coꝛꝑis aialis ꝯſeruaret̄. n̄ fuit
neceſſe vt lignū aliud adiungeret̄ ad ꝯſeruatōēʒ
vite. Querit̄ aūt ꝓpter quoddā verbū. qō di/
cit̄ in li. de ciui. dei. tanq̄ȝ cetera ligna eēnt alimē
to. iſtud eēt ſacramēto. In hoc. n. innuit̄ ꝙ fruct⁹
alioꝝ cedebāt i alimētū n̄ in. ſacramentū. fructus
aūt iſtius in ſacramentū n̄ in alimentū. Cuʒ ergo
fructus ligni vite ſumebat̄. nōne ꝯuertebat̄ i coꝛ/
pus hōis. ⁊ ita erat alimentuʒ. aut ſi n̄ ꝯuertebat̄
ſicut ē de medicina: que tm̄ ē medicina n̄ cibus.
quomodo ꝯſeruabat̄ coꝛpus hominis ne vetera/
ſceret. ſi ſtatim i ſeceſſuʒ emittebat̄. nec fiebat ali/
qua imutatio. ¶ Pꝛeterea. ſicut dicit aug. in lib.
de ciui. dei. cū loquit̄ de ꝑadiſo ſpūali qō ē eccle
ſia. exponēs illud canti. Emiſſiones tue paradi/
ſus ⁊c̄. per lignū vite ſignat̄ xp̄s. per ligna vero
fructifera ſancti. per lignū ſciētie boni ⁊ mali li/
beꝝ arbitriū volūtatis. ergo pari rōne cetera li/
gna ꝑadiſi erāt ſacramēto. ſic̄ lignū vite. ¶ Pꝛe
terea. lignū vite nūquid habuit hāc viʒ. vt q gu
ſtaret ex eo. imoꝛtalitatē coꝛpis aialis ꝯſequeret̄.
tūc hō poſt peccatū ſi ſumpſiſſet de ligno vite fie
ret imoꝛtalis. ⁊ hoc videt̄ ꝑ hoc qō dicit̄ gen̄. iij.
Videte ne foꝛte ſumat de vite ligno ⁊ viuat i eter
num. Quod ſi ē. in contrariū ē qō in lege data a
dn̄o habebat̄. ꝙ quacūqʒ die comederet ꝺ ligno
ſcientie boni ⁊ mali. moꝛte moꝛeret̄. i. ſubiectus
eēt moꝛtalitati. ⁊ ita neceſſitatē haberet moꝛien/
di. nec ergo lignū vite hūc habʒ effectū. ¶ Pꝛe/
terea. nōne ſic dictum ē. lignū ſciētie boni ⁊ mali
ſicut dictum ē. lignū ē vite. ſed lignū vite dicebat̄
ab effectu. ergo ⁊ lignū illud habuit virtutē dan
di ſcientiā. Contra. ſciētia ē foꝛma ſpūalis. foꝛ/
ma aūt ſpiritualis nō efficit̄ ex coꝛꝑe. ergo cum
īmoꝛtalitas efficeret̄ ex eſu ligni vite. n̄ ſimiliter
accipit̄ appellatio hic ⁊ ibi. Querit̄ ꝓpter qd
de ligno vite fuit expꝛeſſuʒ ꝙ plantatū ſit in me/
dio paradiſi. de alijs aūt nihil determinat̄ niſi ꝙ
erāt in ꝑadiſo. ¶ Pꝛeterea. querit̄ de ligno ſcien
tie boni ⁊ mali. vtrū eēt in medio ꝑadiſi. lr̄a eniʒ
ad vtrūqʒ ſe videt̄ habere. Dicit̄ enim lignū vite
in medio paradiſi. lignūqʒ ſcientie boni ⁊ mali.
Nā ſi ad ꝓximū ſit copulatio. tūc erat in medio
paradiſi cum ligno vite. ſi vero n̄ ad ꝓximū ſed
ad remotū. nō dat̄ intelligi niſi ꝙ lignuʒ ſcientie
boni ⁊ mali erat i paradiſo: cū lignis ad eſū da/
tis: ⁊ cū ligno vite. Ad pꝛio dōm. ꝙ iſtud dicit̄
ꝑ recapitulatiōē. vt deſcribat̄ in quo loco volu
ptatis ſit hō poſitus nō ꝙ nūc pꝛio facta ſit ꝓdu
ctio ligni ꝑadiſi. Unde pōt intelligi. vt notet̄ ille
modus ꝓductōis. quo mediante humoꝛe natu/
rali. deus mediāte natura. ligna fructifera ꝓdu/
cit. ⁊ i hoc ſit dr̄ia ab illa ꝓductōe: quā fac̄ deus
ꝯdēdo ligna fructifera ꝺ terra. ⁊ hoc vident̄ iſta
duo verba ſonare terra ſiue arida ⁊ humus. ſu
pꝛa. n. dictū ē. germinet terra herbā virentē. hic
vero dr̄. foꝛmauit deus de humo. Humus. n. ab
humoꝛe dr̄. vt notet̄ oꝛigo multitudis ſm̄ modū
iſtū ex humoꝛe. ⁊ tn̄ dr̄n̄ter tūc ⁊ nūc. nunc. n. ſm̄
pꝛius ⁊ poſterius creſcūt arboꝛes. tūc. n. ꝓduce
bant̄ ad ꝯpletā quātitatē deo oꝑante. ſupꝛa autē
deſignat̄ oꝑatio diuia. nō niſi ꝺ terra materiali/
ter. ¶ Ad ſcōm vero dōm. ꝙ de herbis virenti/
bus. lʒ ſint ad delectationē viſus ⁊ guſtus. nō ſit
mētio. qꝛ intēdit hic tāgere illud genus rei. in cu
ius dr̄ia fuit pꝛio datum pꝛeceptū. ⁊ ꝯſequenter
tranſgreſſio. Un̄ pꝛio tāgit differētias ligni. ⁊ vn̄
potuit eē rō multiplicationis. ſ. ex fluuio ꝑadiſi.
deinde ad qd collocatus fuit i ꝑadiſo. reſpiciēs
ꝑdicta ligna. ꝑceptū affirmatiuuʒ reſpiciebat li/
gnū ad eſuʒ ⁊ lignū vite. ꝑceptū vͦ negatiuū li/
gnū ſciētie boni ⁊ mali. Un̄ cū ſupꝛa ꝯceſſerit ad
eſū tā herbas virētes q̄ȝ fructus lignoꝝ. hic ad/
didit ꝯn̄ter ꝑceptū circa fructus ligni. i quo innuit̄
ꝙ magis aptabat̄ i cibū hōis a pꝛicipio fructus
ligni. q̄ ipe herbe. herbe vͦ magis i cibū aian/
tiū irrōnaliū. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ de delectabili
ſm̄ duplicē ſenſuʒ ſit hic mētio. ſ. ſm̄ viſum ⁊ gu
ſtū. viſus. n. appꝛehēdit de lōge ⁊ diſcernit dele
ctabile i nutrimēto. guſtus āt de ꝓpe ſiue ꝑ ime/
diatōneʒ. olfatus. n. ē quaſi ꝯſiliū dr̄iaꝝ cū gu/
ſtu. vel ad ꝯſignādū ꝙ hō nō tm̄ vigere ꝺbebat
i olfatu. q̄tum i alijs ſenſibus. Tactus āt lʒ oſten/
dat dr̄ias rei nutribilis nō fuit hic enumeratus.
ſufficiebat. n. guſtus q eſt qdam tactus. ſicut dicit
phs. ¶ Ad quartū dōʒ. ꝙ lignū vite ad hoc ſpe
cialiter erat ſicut dicit auguſt. in li. de ciui. dei. ne
moꝛs vn̄cūqʒ ſurriperet. vl' ſenectute ꝯfecta decur
ſis ſpacijs tēpoꝝ interiret. nihilominus tm̄ erat i
ſacramētū ⁊ ſignificatiōēʒ ligni vite. de quo di/
cit̄ ꝓuerb. lignū vite appꝛehēdētibus eā. Si vͦ
obijcit̄ ꝙ eēt in alimētū. rn̄deri pōt. ꝙ ſicut medi
cina inq̄ȝtuʒ huiuſmōi ē ad ꝑſeruādū vel curan
dū. ſic huiuſmōi lignū fuit ad ꝑſeruandū ꝯ defe
ctū q ꝓuenit ex agētibus extra. Nec hec ē pꝛinci
palis dr̄ia īter alia ligna. ⁊ iſtud ꝙ cetera eēnt in
alimētū. iſtud i ſacramētū. niſi itelligamus ꝙ hoc
plus erat in ſacramentū. cetera plus in alimen/
tum. ¶ Ad illud quod obijcit̄. conſequenter dicē
dum eſt. ꝙ lignū vite ad hoc diſponebat. vt con
ſequeretur immoꝛtalitas vite in adam ſumente.
ſed hoc non fuit tota cauſa. ſʒ cauſa intriſeca fuit

vis ꝯſeruatiua ipſius aie. quã habuit a deo vita i ſta tu inocẽtie: extrinſeca vo fuit eſus ligni vite. Ad obiectũ aũt in ꝯͣrium dõm. cũ dꝫ videte ne forte ſu mat ⁊c̃. daẗ itelligi. ꝙ ſi ſibi ſubtraxit cãm intrin ſecaꝫ imortalitatis. iuſtũ fuit vt ab eo ſubtrahere tur cã extrinſeca imortalitatis. ¶ Ad illud qḋ q̃ri tur ḋ ligno ſciẽtie boni ⁊ mali. dicẽdũ ꝙ dictũ ẽ ſic q2 in eſu eius expertus ẽ homo quãtũ ſit ma lũ inobediẽtie. ⁊ ꝑ oppoſitũ quãtũ eẽt bonũ obe diẽtie. ab euẽtu ergo nomen accepit: prius ergo poterat cognoſcẽ bonũ obediẽtie. ⁊ ꝑ priuatõeꝫ malũ inobedientie ꝑ ſimplicẽ noticiã. deinde vo cognoſcẽ ꝑ pene experiẽtiã. ¶ Ad illḋ qḋ obijci tur ḋ ligno vite. ꝙ poſitũ ẽ imedio padiſi. põt di ci ꝙ hoc ad lr̃aꝫ ꝯgruebat. vt ex oi parte facilior eẽt acceſſus. Et ſicut primũ receptiuũ vite. ſ. cor poralis poſitũ ẽ i medio hois ſiue aiale habẽtis corpus. ſic illud ex quo accipiebaẗ vite vniformi tas. eẽt i medio lignoꝝ nutrimento aptoꝝ. In fi gura ẽt eſt factũ. ſ. ligni vite ſpũalis. qḋ in medio fuit paradiſi. i. eccl̃e. deus. n. ſalutẽ opatus ẽ i me dio terre. vl̃ adhuc ẽ ſ3 illud. vbi duo vl̃ tres cõ gregati fuerint i noie ⁊c̃. ¶ Ad hoc ꝙ q̃riẗ de li gno ſcie boni ⁊ mali. vtꝝ eẽt i medio. q2 ãbigue vꝫ dicẽ ſcriptura. Rñdẽdũ ẽ ꝑ hoc qḋ dicit aug. de ciui. dei. Adhuc aialia corpa terrena geſtabãt q̃ l3 ſenio nõ veteraſcerẽt. vt neceſſitate ꝑducerẽ tur ad mortẽ. q ſtatus eis ḋ ligno vite. qḋ in me dio paradiſo cũ arbore vetita ſimul erat mirabi li dei gr̃a ꝑſtabaẗ. tñ ⁊ alios ſumebãt cibos que preter vnam arborꝫ que fuerat interdicta.

Membrum quartum.

Ad q̃rtũ quo agiẗ de factõe eue penes lr̃am. Dixit quoq3 deus. nõ ẽ bonuꝫ hominẽ eẽ ſolũ ⁊c̃. Oſtẽſa mltiplica tione terre naſcẽtiuꝫ in paradiſo. ⁊ q̃ ad cauſaꝫ cuꝫ locutus eſt de fluuio. ⁊ quo ad fi nem cum diciẗ ex omni ligno qḋ eſt in paradiſo ⁊c̃. ſubdiẗ de multiplicatiõe ex ꝑte animãtis ra tionalis. Et quia multiplicatio ẽ ꝑ ſimile i ſpecie. hoc aũt nõ inuẽtũ fuit in multiplicatiõe aiantiũ. Unde ſeq̃tur. finxit deus ⁊c̃. vbi nos habemus: formatis de humo ⁊c̃. Sequiẗ formatio eue ḋ lla tere ade. ⁊ in hoc ꝯcludiẗ pars iſta que eſt ḋ mul tiplicatione.

Põt autẽ queri .§. j.

ꝑ ordinẽ. primo ꝑp quid dictũ ẽ. nõ ẽ bonũ ho minẽ eẽ ſolũ. cũ iaꝫ dixit maſculũ ⁊ feminã crea uit eos. ¶ Preterea. nõne rõ ſpẽi bñ ſalua eẽt i illo ſolo. ſi ſtetiſſet in imortalitate. ¶ Preterea. ſi oportuit multiplicatõeꝫ fieri. quare nõ fuit facta admodũ quo multiplicatio facta eſt in agelis: vt fierent duo mares a deo vel plures ſicut facti ſũt angeli. eque enim participarent gloriam dei ad quã creati eſſent. ¶ Itẽ q̃re nõ fecit virũ ḋ mare. ſicut feminã ḋ viro. ⁊ ſic ꝯũter. ¶ Itẽ ſi ꝯgruit fa cere maſculum ⁊ feminam: q̃re feminam fecit de viro ⁊ nõ ḋ limo terre ſicut adaꝫ: cũ in hoc ma gis notareẗ humiliatio hois ex ꝑte originis ſm mãꝫ. Si vo oportuit ḋ aliq̃ ꝑte viri. q̃re ḋ latere plus q̃ꝫ ḋ alia ꝑte: cũ ſint nobiliores ꝑtes in hoie ⁊ min⁹ nobiles. Si vo ḋ latere viri. cuꝫ ſint ꝑtes alie ꝯſiles q̃ꝫ os ⁊ caro. os aũt factũ ẽ ex oſſe ca ro ex carne. Añ ergo vermis vel cartiloga ⁊ ita ḋ alijs ꝑtib⁹ ꝯſilib⁹. ¶ Itẽ cuꝫ ſint ꝑtes officiales plurime. ⁊ ꝑtes ꝯſiles dicunẗ fieri ſ3 quãdã ſili tudinẽ. ꝑp qd nõ ꝑtes officiales. ex latere. n. fa ctus ẽ pes. fcã ẽ manus ⁊ ita ḋ alijs ꝑtib⁹ officia lib⁹ ſiue organicis. ¶ De mõ ãt formatiõis q̃riẗ. vtꝝ miſterio alicui⁹ vl̃ aliquoꝝ dñs opat⁹ fuerit. his habitis, ꝑcedẽdũ ẽ ad aialia q̃ diciẗ de alijs aiantib⁹. Ad primũ dõm. ꝙ illud qḋ dꝫ ḋ ma ſculo ⁊ feia ꝑ anticipatiõeꝫ dictũ ẽ: nõ q2 tunc ſi mul facte ſunt i opib⁹ ſex dieꝝ. ſ3 vt oñdereẗ: ꝙ tã maſculus q̃ꝫ femina cũ ꝯdebanẗ: ad imagiñẽ dei ꝯdebanẗ. quã imaginẽ ñ accipiebat mulier a vi ro. ſ3 vterq3 a deo. ſm ſpñ q a deo ꝯdit⁹ ẽ. Ui deẗ ẽt dicẽ aug. ḋ hoie ꝯdito i opibus ſex dierũ. ꝙ i illa pria ꝯditiõe mũdi cũ deus oia creauit ſi mul. hõ factus ẽ. q eẽt futurus rõ creãdi hoies ñ actio creati. ⁊ ſeq̃tur. Aliter erãt i elemẽtis mũdi vbi oia facta ſimul futura ſũt: aliter i reb⁹ que ſm cãs, ſimul creatas. nõ iaꝫ ſimul ſ3 ſuo tꝑe creanẗ. ex q̃bus adã cũ formatus ẽ ex limo ⁊ flatu diciẗ aiatus. ¶ Ad ſcðm dõm. ꝙ l3 rõ ſpeciei ſufficiẽ ter poſſit ſaluari i vno hoie imortalitatẽ hñtẽ: nõ tñ ꝯſecutus eẽt finis vltimus. ꝑp qḋ ꝯdidit deus hoiẽm: ergo ſicut eẽt vnus ſolus angelus poſſet ꝑticipare gloriã. ſ3 nõ ſic glorificareẗ diuina po tẽtia i vno ꝑticipãte ſicut i multis. Si ẽt loq̃mur ꝑ ſtatu ãgeloꝝ poſt caſũ. ꝯgruebat vt eẽt mltitu do hoim. ad repatõeꝫ multitudinis ruine ãgeli ce. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ nõ fcã fuit multiplicatio ad modũ multiplicatõis i ãgelis. vt fieret mltitu do in maſculino ſexu a deo ita ꝙ nullus ab alio. In hoc eniꝫ nõ oñdereẗ homo ꝯditus ad imagi nẽ trinitatis. In trinitate eniꝫ ẽ pſona vna ab alte ra. ⁊ pſona ſpũſſancti ab vtraq3 pſona. ſ. patris ⁊ filij. Añ ordo nãe oñdiẗ ſicut dicit aug. qḋ nõ fieret i hoie. ſi oẽs homines imediate ꝯditi eſſent a deo: vt ergo ſignificeẗ ꝙ homo ꝯdit⁹ ẽ ad ima gineꝫ trinitatis: recte diciẗ multiplicatio i genere hoim. vt vn⁹ ſit ex alio. ⁊ ſic deinceps. ¶ Ad illḋ qḋ obijciẗ. ꝙ ſicut femina formaẗ ex viro. ſic poſ ſet enim vir ex viro formari ſi deo placuiſſet. ⁊ ſic fieri multiplicatio ſm prius ⁊ poſterius. Rñ dẽdo ꝙ ſi ſic fieret ordo nature: in ꝑte oſtẽdereẗ quo ad hoc. ꝙ vnus ſcꝫ eſſet ab alio. ſ3 nõ oñde retur ꝙ tertius ex duobus. vt ergo totũ ſeruetur mulier ẽ ex viro. ex viro aũt ⁊ muliere tertia ꝓ

cedit pſona. ¶ Sȝ hic aduertendū ē. ꝙ ꝑ quādaȝ antītheſim ē i creatura ⁊ ꝙ ē i creatore. In creatura.n. ſcda pſona ꝑcedit a prima non ſm̄ generatōeȝ. tertia vo ꝑcedit ſȝ generatōȝ ex vtraqȝ. In diuinis āt pſona filij ꝑcedit a pr̄e ꝑ gn̄atiōeȝ. pſona ſpūſſanti ꝑcedit a pr̄e ⁊ filio nō ꝑ gn̄ationem. Et rō hui⁹ vr̄ eſſe. q2 creatura deficit a creatore. generatio.n.ē in creatura ſm̄ deciſionē ptis ſubſtātie. in diuinis vo ē ſȝ totam ſubſtātiā: ⁊ iō pria ꝑceſſio in diuinis fuit generatio. ſcda vo in humanis. vt ō pte vtriuſqȝ fieret gn̄atio. ſ. nālis. mirabilis vo de pte ſubſtantie alterius. ſicut fuit xp̄s hō de beata virgine. vt ſic ꝯpleret ordo ſm̄ generatōem de tota ſuba filius a pr̄e in diuinis ō pte ſbe matris xp̄s hō de beata virgine ō pte ſbe vtriuſqȝ. hō q eſt nāliter per gn̄ationeȝ. In hoīe q tm̄ eſt hō mirabilis ꝑductio ꝑcedit nālr̄. mirabil.n. fuit illa q̄ fuit eue de coſta ade: nāl' abel ab vtroqȝ. In xp̄o vo deo ⁊ hoīe nālis ꝑceſſit mirabile. Nā filius ē a pr̄e ſm̄ nām. a mr̄e vo mō mirabili. ¶ Ad illō vo qō obijcitur ꝙ mulier poti⁹ deberet fieri de limo ꝙ̄ȝ de aliqua pte viri. Rn̄ſio ꝙ nō ita ꝯueniēter. facta.n.ē ō aliqua pte viri. vt oñderetur ꝙ ſicut originē ſumpſit ex viro: ita debeat eē viro ſubdita ſm̄ ꝯditionem nāe. ¶ Ad illud qō querit. q̄re de latere potius ꝙ̄ de alia pte. dōȝ ꝙ in hoc innuit. ꝙ nō tm̄ eſt ſubiectio mulieris ad vir. ſȝ ēt quedā paritas innuit. ſolemus.n. dicē qō eſt iuxta latus inquātū huiuſmodi paritatem hr̄e quādā. Et dicit aug. ꝑp ꝯiūctiōis ipſius viri ꝯmēdandā hoc factū eſſe credimus.

Sȝ adhuc poſſȝ . §. ij.

eſſe queſtio quare de adā dormiēte facta eſt mlr̄. ¶ Ad hoc rn̄det aug. ſup pſalteriū dicens. ꝙ dormiente adā facta ē eua de latere. ⁊ dormiēte xp̄o de qua ⁊ ſanguine que de latere fluxerūt: ꝑfluxerunt ſacramenta quibus formata eſt eccleſia: que per euam ſignatur. aqua in ablutionem: ſanguis in redemptionem.

Sȝ quid eſt qō . §. iij.

dicitur ꝙ ꝑ coſta repleuit carnē. quare nō repleuit coſtā ꝑ coſta. ¶ Ad qō dōm. ꝙ in hoc notari poterat teneritudo ꝯpaſſiōis quā hȝ vir ad mulierē. vt carnalis fiat ꝑ ꝯpaſſionē mulieris. ¶ Ad hoc qō obijcit quare caro de carne ⁊ os de oſſe ⁊ nō ſic dr̄ neruus ō neruo ⁊ ſic ō alijs. Reſpō. videtur ꝙ in latere ſunt illa duo manifeſte. ⁊ hec ſunt quaſi extrema ptiū ꝯſiliū: os tanꝙ̄ fundamētū machine humane. caro cū cute aliud extremū. ⁊ i his erat poſſibilitas mālis ad oīa ſiēda. nō ſm̄ modū nālem gn̄atōis. ſȝ diuine formationis. ¶ Ad illō vo qō obijcit ō ptibus officialib⁹. dōm ē. ꝙ ſicut os ⁊ caro habuerūt poſſibilitatē vt ex illis fierēt alie ptes opatōe diuina. ſic coſta habuit poſſibilitatē reſpectu aliaꝝ ptiū officialiū: iſte.n. modus nō fuit ꝑducēdi ſile ex ſili. ſȝ indifferenter ſile mēbruȝ ex ſili: ⁊ diſſimile ex diſſimili.

Queritur ēt . §. iiij.

quare dictū ē. edificauit de⁹ coſtā. cū ō homie dictū eſt. formauit de⁹ hoieȝ ō limo terre. ¶ Ad qō dicēdū. ꝙ de hoīe dictū eſt. formauit de⁹ hoieȝ ō limo terre. q2 cum eēt lim⁹. nō dū venerat ad formaȝ corpis hūani: vl' i pte vl' i toto: cū aūt iā erat coſta iam aliqd forme corpis humani habebat. ſȝ q̄ſi edificiuȝ pabat a ſūmo artifice: pedes.n. q̄ſi rōnē fundamēti tenēt. coſte q̄ſi latera edificij ſūt: caput vo gerit vicē tecti. Et ſuccedit hec opatio q̄ facta ē de coſta illi q̄ fit ex limo. quaꝝ vtraqȝ ē a deo imediate. opatio artificis i artificialibus ſuperadditur opationi nāe. prio.n. nālr̄ ꝑducit lignuȝ ⁊ formak. ſcdo ex lignis dom⁹ edificak quodāmō ergo ē ſilitudo. lȝ ex alia pte ē diſſimilitudo.

Deinde querit̃ . §. v.

de hoc qō ſequitur. edificauit deus: nūqd artifex ſūmus fecit hec mediātib⁹ miniſtris aut ꝑ ſeipm̄. ¶ Ad qō rn̄det aug. ſup gen̄. dicens: quale miniſterium deo exhibuerūt angeli i illa mulieris formatione. qs audeat affirmare: certiſſime tn̄ dixerim ſupplementum illud carnis in coſte locum. ipſiuſqȝ femine corpus ⁊ aīam cōformationēqȝ mēbroꝝ. oīa viſcera. ſenſus oēs. ⁊ qcquid erat quo illa ⁊ creatura. ⁊ homo ⁊ femina erat: non niſi in illo ope dei factum. qō deus non per angelos ſed ꝑ ſeipm̄ operatus eſt.

Membruȝ quintum.

Oſtenſa multiplicatōe ex parte hominis. additur multiplicatio facta ex pte animantiū irrōnabiliū: cum dicit formatis de humo ⁊c̄. ⁊ alia trāſlatio hȝ finxit deus de humo: ⁊ vtrobiqȝ notatur nominum impoſitio. ⁊ adductio eoꝝ quibus nomen imponebatur. Sed queritur de hoc ꝙ mō dic̄ volatilia formata de humo: ſupra vo in operib⁹ quinte diei dictū ē. ꝙ ꝑducant aq̄ reptile ⁊ volatile ſup terrā: nūqd hec ē vna ꝑductio differens ab illa. vt pria fieret ō aqs. ſcda fiēt de humo. Si vo ꝑductio elemētati facta ē ex elemētis: nō fuit ibi aq̄ tm̄ nec terra tm̄. ſȝ aq̄ ꝯmixta terre ⁊ ecōuerſo. ⁊ hoc nomē humi deſignak: tūc ad minus q̄ritur: ꝑp ē qd ibi plus noiauit aquā. h vo plus noiauit terrā: hum⁹ vo t̄ra ē madefacta. ¶ Ad qō vr̄ dōm. ꝙ volatilia q̄dā reſpiciūt nām mediā. ſ. q̄ cōis ē aeri ⁊ aq̄ ad nutrimentū acqrendū. ſicut aues aq̄tice: ⁊ q̄i aere paſcūk vt hyrūdines. q̄dā vo reſpiciūt nām vltimā. ſ. terrā ad nutrimentuȝ obtinēdū: ex q̄ deſignak: ꝙ lȝ ex vtroqȝ ꝯponank tn̄ plus aliqn̄ reſpiciūt hoc principiū. aliqn̄ illud.

¶ Preterea. aqua ex pte q̄ ꝯuenit cū aere magis fuit principiū motus localis i eis: ex pte vō q̄ ꝯuenientiā hꝫ cū terra. vt humus dicat̃ terra aquoſa: magis fuit principiū mot⁹ nutrimētalis. iō duplr̄ tetigit ibi originem dicēdo. pducāt aque ꝛc̄. hic vero formatis ex humo ꝛc̄.

Secū do querit̃ .§. j.

quare nō ē facta mentio de piſcib⁹ ſic̄ de volatilibus. Rñſio piſces ex aqs originē ducunt ꝛ i eis ꝯſeruant̃. volatilia aūt ꝛſi ex aquis originē duxerunt. nūc amplius i terra vel ſup terram vitā ducunt. ꝛ habitationē hñt in arboribus vel ſup terraꝫ: q̄. ſ. arbores ad terrā referūt̃. Rñdet tñ aug. q̄ oīa facte de volatilib⁹ ſub diſtictōe: dicēs vno mō ꝙ hum⁹ ñ refert̃ ad vtrūqꝫ. ad aiantia. ſ. terre ꝛ volatilia. ſꝫ tñ ad alteꝝ. alio vō mō ad vtrūqꝫ cuius ſūt hec vba. Si quē vō mouet. q̄re non dixit finxit de⁹ de terra oēs beſtias agri. ꝛ d̄ aqs oīa volatilia celi: videat duobus modis eē itelligendū. aut tacuiſſe nunc vñ finxerit volatilia celi: qꝛ ꝛ tacitū poſſet occurrē. vt nō de terra vtrūqꝫ accipiat̃ deū finxiſſe ſꝫ tm̄mō beſtias agri. ꝛ volatilia celi: ēt tacēte ſcriptura itelligam⁹ vñ finxerit: velut q ſciamus i pſona taliū rōnū ꝯditōe ex aqs ea eē pducta. aut terrā vniuerſalr̄ ſic appellatā. cū aqs ſil: ſicut appellata ē i illo ps. vbi celeſtiū laudib⁹ terminās ad terrā facta ē ꝯuerſio ſermonis ꝛ dictū. laudate dñs de terra dracones ꝛ oēs abiſſi ꝛc̄. nec poſtea dictū ē laudate dñm de aqs. ¶ Ad ſcōm vō dicit. ꝙ tūc noīa ipoſita erāt volatilib⁹: piſcibus vō ſm gnā ſua cognitis ſucceſſiue noīa ipoſuiſſe: ꝛ iō nō fecit ibi mētōeꝫ de piſcibus. Vñ dicit aug. Credendū ē paulatim cognitis piſciū generib⁹ noīa ipoſuiſſe. tūc āt peccoribus: cū peccora ꝛ beſtie ꝛ volatilia ad hoiem adducta ſūt vt eis ad ſe ꝯgregatis: gradatiqꝫ diſtictis noīa iponēt: qb⁹ ēt ipſis paulatiꝫ mltō citi⁹ ꝙ̄ piſcib⁹ ſi hoc factuꝫ ñ eſſꝫ poſſꝫ noīa imponē.

Deinde querit̃ .§. ij.

de hoc qd̄ dr̄. Et adduxit ea dñs ad adā: nunqd n. adducta ſunt volatilia aut greſſibilia. ſicut venator adducit ad retia. Nūqd hoc fecit aliquoꝝ miſterio: aut ſola voce iuſſionis. Juſſionis voce nō vr̄ cuꝫ ñ habeāt huiuſmōi aialia itellectuꝫ ad pcipiēduꝫ. Miſterio ēt nō vr̄. neqꝫ. n. hoiuꝫ cuꝫ nōduꝫ eſſꝫ adhuc mltiplicatio: neqꝫ miſterio aliorꝫ aiantiuꝫ. quoꝝ. n. miſterio tūc hec adducta eēnt. ¶ Ad qd̄ vr̄ augu. dicē. beſtie vel aues i ſuo gnē obtēperāt deo: ñ rōnali voluntatis arbitrio. ſed ſicut mouet ille oīa temporibus oportunis: ñ ipſe temporaliter motus. p angelica miniſteria q̄ capiunt in verbo eius: quid quo tpe fieri debeat. ꝛ illo in tp aliter moto mouentur ipa tp aliter: vt i his que ſibi ſubiecta ſunt iuſſa eius efficiant. Dis enim aīa viua. nō ſolum rōnalis ſicut in hominibus. verūetiā irrōnalis ſicut in pecoribus ꝛ volatilibus iuſſis mouet̃. ſꝫ aīa rōnalis voluntatis arbitrio vel ꝯſentit iuſſis vel nō ꝯſentit. irrōna autē nō hꝫ hoc iudiciuꝫ. p ſuo tñ genere atqꝫ nā aliquo tactu ppellit̃. Sed ſꝫ hoc poſſet obijci d̄ piſcibus qui ſimiliter obediunt: quare ergo non dicitur ꝙ adduxit eoſdem. Ad hoc dr̄. ꝙ in hoc innuitur. ꝙ quedam ſunt aialia adducibilia ad hominem exñtem ſup terrā: ſicut ſunt volatilia ꝛ beſtie terre. que poſſunt viuere ꝛ cōſeruari i tra quedā vero nō. ſicut piſces. Unde ex hoc colligitur. ꝙ hec adductio fuit localis. nō tñ ſpiritualis vt pñtaretur itellectui ſuo. ſm hec. n. adductio poſſꝫ fieri piſciuꝫ ſic beſtiaꝝ aut volatiliuꝫ. poterant. n. cognitōi humane pñtari hec ſicut illa.

Item querit̃ .§. iij.

d̄ hoc qd̄ dr̄. Oē qd̄ vocauit adā nomē aīe viuētis. ipm̄ ē nomē eius: nō. n. vr̄ hoc veꝝ. imo multa ē facta mutatio illoꝝ noiuꝫ ſm diuerſitatē gentium. ſicut apd̄ nos apparet. qdā. n. vno mō vocabulis pprijs dſignāt. quidā vō alijs. ¶ Ad qd̄ vr̄ rñdere aug. dicēs ꝙ ꝛſi modo fcā ſit mutatio apud eos q fuerunt in diuiſione linguaꝝ: tñ i prima lingua que fuit apd̄ oēs. hoc nomē potuit remāſiſſe in ipſo. Uel aliter dōm. ꝙ adam idē dicit ꝙ hō ꝛ ſm hoc ē ſenſus. Sicut hō vocauit. ſic ē nomē aiantis. vt notet̃ ꝙ hominis ē imponē noīa. Unde aug. Si ligue humane ꝯſulant̃. ſic appellātur hec oīa quēadmoduꝫ eis hoīes loquēdo nomina poſuerunt: nō ſolū hec q̄ ſunt i aqs ꝛ tris. verumetiā ipa aq̄ ꝛ celuꝫ ꝛ terra. ꝛ q̄ vidētur in celo. ꝛ q̄ nō vidētur ſꝫ credunt̃. p diuerſitate linguaꝝ gentiliuꝫ diuerſis noībus appellātur. Unā ſane linguā pmitꝰ fuiſſe didicimus. añꝙ̄ ſupbia turris illius poſt diluuiū fabricate. i diuerſos ſignoꝝ ſonos hūani diuiderēt ſocietatē. Queciiqꝫ aūt illa lingua fuerit. qd attinet q̄rē: illa terre tunc loq̄bat̃ adā ꝛ in ea ligua. ſi adhuc vſqꝫ pmanet. ſunt voces articulate qb⁹ prim⁹ hō aialib⁹ volatilibus ꝛ terreſtrib⁹ noīa impoſuit.

Poteſt etiam .§. iiij.

queri quare hec nomina dixerit fuiſſe ipoſita viuenti. quare ñ herbis ꝛ arborib⁹: cū ꝛ hec noīa hēant. ꝛ nominibus indiguerint ad ſignādū effectum ꝛ cōicandū intellectum. ¶ Rñſio. videt̃ ꝙ licet his ſint mō nomina impoſita. tunc non dr̄ d̄ illis. vt notetur ꝙ nō per ſe eſſent mobilia. vt ſe ei poſſent pñtare. ſꝫ radiatus terre affixa. vnde p acceſſum hominis ad ipſa ſucceſſiue fiebat nominum impoſitio.

Queſtio .lix. d̄ aīe entitate ꝛ quidditate.

Diuināte grā

[H]iħu xp̄i. p⁹ ɔſideratõ eȝ ſpūal ſbe. ſ. āgeli. ⁊ corpal' q̄ p celū ⁊ terrā deſignat ẜm vnā expoſitionem: procedēdū ē ad ɔſideratione hoīs. q ē ſba cō poſita ex ſpūali ſiue itellectuali ſba. ſ. aīa ⁊ corpe. Primo ergo dōm ē ð aīa: q2 plus ptinet ad ɔſideratõ eȝ theologicā: deinde ð corpe aliq̄ ſūt dicenda. q̄ȝtū ad hoc ꝙ ſubiacet eideȝ ſpeculatiōi. Tertio ð ɔiūcto. De aīa vͦo pria ɔſideratio reſpicit ſbam ſiue eēntiā eius. Scda vires eius ⁊ act⁹. hoc. n. totū ad nām aie refert. Circa ſbaȝ āt aie quadruplex ē ɔſideratio. ¶ Pria an ſit. ¶ Scda quid ſit. ¶ Tertia pp qd ſit vel fiat. ¶ Quarta qd inſit. hoc ē de entitate. qdditate. cauſalitate eēntiali ꝓprietate ſiue diſpōne. Dico aūt eēntiale ſcdo mō nō prio. hoc. n. refert ad qdditatē vel cauſalitatē de primis duobus in hac qōne ſub duob⁹ mēbris. de reliquis duob⁹ in qōnibus ſequētib⁹.

Membrum primuȝ.

[Q]uod aūt ſit aīa rōnalis. de qua principaliter intendimus. ſ. aīa hoīs. accipit ex actib⁹ manifeſtis: actus. n. primi ſūt ẜm rōnē potētijs. potētie vͦo ipi'cēntie. Rōcinari. n. diſcernē ver a falſo ⁊ bonū a malo artes inuēire ⁊ iterpretari libē velle ⁊ huiuſmōi. indicant aliqð eē pricipiū in homie: qð non eſt i aīantibus vel vitam habētib⁹. figura ēt corpis indiciuȝ ē: ꝙ differens ē forma q̄ perficit corp⁹ humanū. cū. n. alia corpa aīaliū ſint inclinata ad terram nāliter. corpus humanū ē nāliter erectuȝ ad celum: ex quo principium formale indicat eē intrinſecum: qð ad ſupiora ⁊ celeſtia ordinat. hoc aūt eſt aīa rōnalis ſola ɔpatione aliaꝝ: ergo anima rōnalis ē. Ex ipſa ēt dōia mēbroꝝ hoc deprehēditur. ex lingua que ē inſtrm̄ locutōis. manu q̄ ē organū organoꝝ ⁊ huiuſmodi. Ūn̄ greg. nazanzenus: ꝙ vͦo rectus ē hoīs habit⁹. ⁊ ad celuȝ ſeſe ſuſtollens. ſurſūq3 reſpiciēs. ⁊ hec dona eē certiſſimuȝ ē approbātia regiā ptātem: deniq3 ꝙ ſolus ita format⁹ ē: ceterorūq3 oīum ꝓna ſūt corpa ⁊ indeorſum ꝓclinius iclinata. manifeſtata dōia honoris eius oñditur. dū ɔſtet illa qdē huius eē ſubiecta potentie. hunc aūt ſupeminentis exiſtere dignitatis. Nā alijs quidē oībus añriora mēbra corpis pedes ſunt. in hoīs aūt ɔditōe hec mēbra man⁹ effecte ſunt: q2 rectitudini ei⁹ habit⁹ ei⁹ vn⁹ egreſſus videbat eē ſufficiens. q geminis pedib⁹ ſtandi ɔſtātiā cauta ꝓuiſiōe firmaret. al's. quoq3 ad vſum rōnis officia man⁹ aptata ſūt: ⁊ ſiqs rōnali nāe miſteriū manuū ꝓpriū qd eē dixerit. minime delīqt nō ſolū. n. ad hoc qð cōe ⁊ ꝓmptū ē itelligētie nr̄e reſpicio. q̄. ſ. manus lr̄is adminiſtratiōne ſignamus. Et qdē nec iſta grā rōnalis ipar ē dignitatis. ꝙ lr̄is qdē loq poſſum⁹. ⁊ manibus diſputam⁹. i elemētoꝝ figuris nr̄ȝ reponētes eloquiū. Ex ipa ēt diſtictōe corpis. ẜm dexterā ⁊ ſiniſtrā añ ⁊ retro. ſurſum ⁊ deorſū i corpe humano dephendit motor interior: q ē pfectio eē itellectual'. ſolū. n. celū ⁊ corp⁹ humanū hȝ hāc diſpōnem. vn̄ vtrūq3 corp⁹ hȝ motorē itellectualē ſiue rōalē. Ex ipa ēt noticia nāli q̄ nihil nouit tm̄ quātum deū eē ⁊ ſe. ſic dic̄ aug. colligit ipſam eſſe.

Membrum ſecundū.

[Q]uo ſuppōito ɔñter ꝓcedēdū ē ad qdditatē ſiue diffinitōȝ. ſȝ q2 diffinitōum eius quedā ptinet ad aliā ſciam. q̄ȝtuȝ ɔueniūt huic ſcie differendū ē. ¶ Diffinitur aūt ɔpatōe ad cāȝ efficiēntē cū dr̄. Aīa ē dei forme ſpiraculuȝ vite. ⁊ hoc accipit ex eo qð dr̄ Geñ. ij. Inſpirauit in ipm deus ſpiraculuȝ vite. ¶ Diffinit ēt in ɔpatōe ad corp⁹ qð ſuſcipit ipa. Ūn̄ aug. de aīa ⁊ ſpū. Aīa ē ſba q̄dā rōis pticeps regēdo corpi accōmodata. ¶ Diffinit ēt reſpectu vtriuſq3 a caſſiodoro cū dr̄. Anima ē ſba ſpirital' a deo creata. ꝓpria ſui corpis viuificatrix. Diffinit ēt ɔpatōe ad ſuū finē cū dicit ſeneca. Aīa eſt ſpūs itellectualis ad beatitudinē i ſe ⁊ i corpe ordinatus. ¶ Diffinit ēt i ɔpatōe ad vires qb⁹ agit i corpe cū dr̄. Aīa ē ſpūs itellectualis. rōnal'. ſemp viuens. ſemp in motu. bone maleq3 volūtatis capax. hec aūt diffinitio ē in libro ð aīa ⁊ ſpū. ⁊ cōſonat cū quadā rōne Jo. dama. quam hic tāgit. ¶ Diffinit ēt ẜm quādam ɔuenientiā eius ad oē. ẜm ꝙ dr̄. Aīa eſt oīum ſilitudo: quā exponit aug. in libro de aīa ⁊ ſpiritu cū dicit. hȝ. n. vires qbus omnia comprehēdit ſiue inueſtigat. ⁊ omnibus ſimilis exiſtit. cum ſit vna. ſimilis ē terre p ſenſuȝ: aque p imaginem. aeri p rōnem. firmamēto per intellectum. celorum celo p intelligētiam. ſimilis eſt lapidibus per eſſentiam. arboribus p vitam. animalibus per ſenſum ⁊ imaginationeȝ. hominibus per rōnem. angelis p intellectum. deo per intelligentiam. ¶ Diffinitur ēt inquātum ē ſepabilis a corpore. Aīa ē ſubſtantia ſpūalis ſimplex ⁊ indiſſolubilis incorpea paſſibilis.

Circa iſtas diffinitiones. § . j.

Circa iſtas diffinitiones poſſet obijci ad explanatiōeȝ eaꝝ. Nā cū deiforme ⁊c̄. nonne hoc totū poſſet conuenire angelo. deiformis eniȝ eſt: ⁊ ſpiratur a deo ẜȝ rōnem vite. ¶ Ad qð dicendum. ꝙ deiforme dr̄ ad differētiam anime irrōnalis. ſpiraculum vite dicitur ad differentiā angeli. Angelus. n. ⁊ ſi ſpiratur a deo vt vita. non tamen ē ſpiraculuȝ vite corporis. ⁊ hoc modo intelligitur in diffinitiōe aie: ⁊ diſtiguit ab angelo. ¶ Similiter pt obijci ɔ̄ illam diffinitionem. Aīa eſt ſba incorporea ⁊c̄.

dicitur ēim ↄtrariū:vt videt̃ in li. de eccleſiaſticis dogmatibus. Solus deus ē icorporeus. creaturas aūt alias dicimus corporeas. Rñſio. corporeū dicit̃ dupl'r. vel abſolute. vel ratiōe alicuius ↄditōis ſiue reſpectiue. Si abſolute. ſm hoc non ē anima hoīs corporea: imo incorporea. dicit̃ tñ corporea: q2 aliquā h3 circūſcriptionē vel diffinitionē localē cōpatione ad deū. qui oīo icircūſcript⁹ ē. Jn hoc ergo ꝙ dicit̃ ſubſtātia differt ab accidente. Jn hoc āt ꝙ icorporea: differt ab eēntia corpis q̄d h3 trinā dimenſionē. Jn hoc aūt ꝙ ē rōnis pticeps. differt ab irrōnali. Jn hoc autē ꝙ ē regēdo corpi accōmoda differt ab āgelo. q dicit̃ ſubſtātia icorporea. rōnis pticeps: regendo corpi accōmodata. ¶ S3 obijcit̃ nōne: cū āgelus aſſumit corpus regit illō. ergo accōmodat̃ corpi regēdo. ergo ñ differt ſ3 hāc rōe3 ab' āgelo. Rñdet̃. ꝙ ē regē corpus dupl'r. vel vt p illō moueat̃. ⁊ ſic et̄ ↄuenit āgelo vt regat corpus. vel vt p illō viuificet̃: ⁊ ſic ↄuenit aīe. ex hoc eīz dicta ē aīma. q2 corpus viuificat nō ſic dr̃ āgelus. ¶ Reſtat ad explanatōe3 ipſi⁹ diffinitōis oñdere aīa3 eē ſba3 ⁊ icorporeā. Q̄d āt ſit ſuba: nō tñ vt forma ſubſtātialis: ſ3 vt q̄d ens i ſe. pter hoc ꝙ ē actus corporis oñdit̃. Oē. n. mouēs alter̄ p ſe. diſtictū eſt p eēntiā ab illo. Nā ſi nō eēt p eēntiā diſtictū. ſeipm moueret: q̄d ē ipoſſibile. eo ꝙ mouēs ē actu. mobile vero i potētia reſpectu ipſius. Reſtat ergo ꝙ mouēs p ſe ē diſtictū p eēntiā a mobili. ſ3 aīa mouet corpus: ergo ē diſticta p eēntiā a corpe. ergo ē ſuba pter ſbam corpis. ¶ Forte diceret aliq̄s. ꝙ mouēs nō exigit diſtictionē a moto ſm eēntiā ſ3 qualē h3 forma reſpectu mãe. Cōtra. forma nullu3 h3 actum niſi in mã. ⁊ mouēs aliquē h3 actu3 pter illō q̄d mouet̃. ergo nō eſt tñ forma mãe. ⁊ hoc p3 p exēplum. Jgneitas. n. non mouet mãm cuius ē actus. ſed mãm aeris vt extrahat in actu q̄d fuit in potētia eodē modo pōderoſu3 q̄d mouetur a remouēte ↄhibēs mouet̃. ⁊ ꝑducēte ad ſuu3 locū. Reſtat ergo cū anima p ſe moueat corpus. ꝙ erit aliq̄d pter hoc ꝙ ē forma ſiue actus corporis:. ergo erit forma ſiue actus corpis: ergo erit ſubſtātia ſimpl'r. ¶ Jtē anima ſe h3 ad corpus ſicut nauta ad naui3. ſ3 nauta ſm ſba3 diuidit̃ a naui cū mouet nauim ⁊ ſm accidēs mouet: ergo aīa ſm ſba3 diuidit̃ a corpe. ⁊ ſi mouet̃: ſm accidēs mouet̃. ergo aīa ē ſuba pter corpus. ¶ Jte3 forma q̄ ſolū ē eē mãe i pficiēdo totū: pficit omēs ptes mãe: ⁊ ↄſili rōne. vt ē dicere quelibet pars ignis ē ignis. ſ3 aīa pficit totū cuius ē aīa: nō ↄſili rōne. ergo nō ē tñ actus vel eē mãe. Q̄d autē ñ pficiat aīa vnāquāq3 pte3 ↄſimili rōne. patet per hoc ꝙ nulla ps aīalis ē aīal. nam in annuloſis corporibus de q̄bus magis videt̃ nulla illar̄ dicitur aīal: l3 quelibet p ſe hēat motu3. Q̄d āt ſit icorporea pʒ. q2 nulla forma corpea ē in diuerſis locis tota. ſ3 anima ſimul ē in diuerſis ptibus tota. ergo nō ē forma corpea ſ3 icorpea. ¶ Preterea. ſilitudines corpor̄ ſūt in aīa ⁊ nō dimēſiue. ſi. n. eēnt dimēſiue. cu3 infinite pñt eē ſilitudines. oīno eſſet infinite dimēſiōis: nō ergo ſūt ibi dimēſiue. ergo mō ſimplici. ergo neceſſe ē ipſa3 eē icorporea3. ¶ Jtē omne corpeum h3 ptem extra partē. ſed aīma in corpe nō hab3 partē extra pte3: ergo non ē corpea. eſt ergo ſubſtātia icorpea.

Jtē obijcitur de .§. ij.

diffinitōe caſſiodori. ꝙ aīma ē ſuba ſpiritalis ⁊ c̄. Cū eni3 apponat̃ hec differētia a deo creata. reſpectu alicuius d3 facere dr̃ia3. querit̃ ergo reſpectu cuius: cū quelibet forma creature ſit creata a deo. ſm quēdā modū accipiēdo creatū. put dicimus quicq̄d ē vel ē creator vel creatura. ¶ Preterea. dr̃. ꝑpria ſba viuificatrix. ergo aliquā ſuba3 h3 a qua ē vita corpis. ⁊ vita corpis ē prim⁹ motus. pōt ergo q̄ri. q̄s ē ille actus p quē diſcernim⁹ vitā hoīs a nō viuente. Ad primū dōm. ꝙ hec dr̃ia a deo creata. ponit̃ ad excludēdu3 errorē illor̄ q dicebāt animā eē de ſuba dei. ⁊ maxime ꝺ aīa rōali. Cū. n. iſpirauit deus ſpiraculū vite. ⁊ ñ de aliena ſubſtātia. cu3 nullius idigeret: ſicut nos ſpiramus de ſuba aeris. iſpirauit ꝺ ſba ſua: ergo aīa ē de ſba dei. Ad hūc ergo excludēdo errore3 de quo iſra dicet̃. dicebat̃ aīma a deo eē creata ita ꝙ differētiā faceret reſpectu ſubſtātie de deo genite. ſ. filij. ⁊ de deo ꝓcedentis. ſ. ſpūſſancti. ¶ Ad ſcōm dōm. ꝙ i hoc diſcernit̃ vitā hñs a nō viuēte: ꝙ motus vitalis ē in ↄ̄riu3 motui nature. videmus. n. ꝙ ſm motū nature graue fert̃ deorſum ⁊ leue ſurſu3. ſicut appet in plātis. ⁊ q̄d igneu3 ē vt colera fert̃ deorſu3 in aīalibus: cū nutritur ſimile ſimili. Jtem motu naturali fert̃ aliquid ſurſu3 vel deorſum vel orbiculariť: ſed motu aīali fertur in ante ⁊ retro. vel dextrorſu3 vel ſiniſtrorſu3 ſicut in aīalibus. ergo diſcernit̃ motus vitalis a naturali. Jtē ſm intellectū ſit abſtractio ſpeciei a materia vel ſubiecto. ſm naturā vero nō. ergo differētia eſt iter eē vitale ⁊ naturale. ⁊ ideo dicit̃ propria ſubſtātia ſui corpis viuificare.

Jtē illa diffini- .§. iij.

tio cū dr̃. Anima ē ſpūs itellectualis ad beatitudinē in ſe ⁊ in corpe ordinatus: ſic explanat̃. Prio oñdit̃ ꝙ nō ē diffinitio ↄueniēs oī aīe. nō. n. aīme brutali. Scdo ꝙ ſupuacuū videt̃ q̄d ſeq̄t̃. ꝙ i corpore ordinata ſit ad beatitudinē. beatitudo. n. eſt gaudium de veritate ſūma. ad gaudiū āt de veritate ſūma nō ordinat̃ rōe corpis: ergo ñ ordinat̃ ad btitudinē. ¶ Preterea. ſi pōit̃ i diffinitione ad dr̃ia3 alicuius ponit̃. querit̃ ergo cuius. ¶ Ad primu3 dōm. ꝙ diffinitio ē ꝑpria aīme rōalis. de q̄ nos hic itēdimus. ⁊ licet quedā alie diffinitōes

ꝯueniat aie ſenſibili vel vegetabili: magis ꝓprie ꝯueniūt rō ali. ¶ Ad ſcd̄z dōm. ꝙ beatitudo dicit̄ duplr̄. Uno mō gaudiū de ſūma veritate. ſiue de veris ⁊ certis bonis gaudere: ⁊ ſic ꝯueniunt tm̄ aie. Alio mō ſicut dicit anſel. beatitudis ptes ſūt. ⁊ ea q̄ ptinēt ad pfectionē aie. ⁊ ea q̄ ptinēt ad pfectionē corpis. ⁊ ſm hoc pōt accipi qđ dr̄ i diffinitōe ſuprapoſita. Uel pōt dici. ꝙ aia ordinat̄ i ſe ⁊ i corpe. vt notet̄ qualr̄ hꝫ aia primā ſtolā ⁊ ſcd̄az quaꝝ vtraqꝫ ē ordiata ad beatitudinē. primā hꝫ rōe ſui. ſcd̄az hꝫ i corpe. Et dōꝫ ꝙ hec dr̄ia i corpore diſtiguit iter aiam rōalez ⁊ ágeluz. angelus eīꝫ ē ſpūs in ſe ordiatus ad beatitudinē. aia vero ē ſpūs: in ſe ⁊ in corpe ad beatitudinē ordiatus.

Deinde querit̄. §. iiij.

rōne ꝯn̄tis diffinitōis i li. de aia ⁊ ſpū. Aia ē ſpiritus itellectualis rōnalis. ſemp viuēs. ſemp i motu, bone ⁊ male voluntatis capax. Poteſt enim queri cū hec dr̄ia itellectualis ſit appoſita: ad qd apponit̄ ꝙ dr̄ rōalis. ¶ Preterea. ſemp viuens videt̄ cōior eē dr̄ia q̄ itellectualis. ergo preponēda eēt. ¶ Preterea. quid ē dictu ꝙ ſemp ē i motu: Pōt ergo queri de quo motu itelligat̄. Non eīm ſemp ē in motu locali. ⁊ ita ď alijs motibus. nō ergo bn̄ dr̄ ſemp in motu. ¶ Preterea ſi motus eiꝰ dicit̄ volūtas. illa differētia itelligit̄ p hoc ꝙ dicit̄. bone ⁊ male volūtatis capax. ¶ Ad primū rn̄det̄. ꝙ due differētie ptinēt ad cognitionē: ⁊ tres ptinēt ad motuꝫ. Ad cognitionē eīꝫ ptinēt he due differētie. itellectualis ⁊ rationalis. ſꝫ itellectualis cōis ē ágelo. rōalis vero ꝓprie dicta ē ꝓpria aie humane. ſm ꝙ rōis ē rōcinatio. Ex altera vero pte ſunt tres differētie. quaꝝ prima dicit ꝯtinuā ifluentiā ad mouēdum a prio. ſ. a deo. ſcd̄a vero ꝯtinuā motōeꝫ nāe. tertia motionē voluntatis. Uel pria ⁊ ſcd̄a ptinēt ad eē. tertia vero ad bn̄ eē. que vero ē ad eē: ē ſub duabus differētijs. Nā pria q̄tuꝫ ad eē ꝓpriū. ſcd̄a q̄tū ad hoc. ꝙ pōt ifluere ſup corpꝰ: ſꝫ nō ſemp ifluat rōe corruptibilitatis i corpe. Un̄ ſemp in motu dicit̄. non q2 ſemp moueat corpus. ꝓpter corpis ďfectū. ſꝫ q2 ſemp moueret ſi corpus ſibi ſemp ꝯiūctū eēt.

Deide queritur. §. v.

de hac diffinitōe. Aima ē oīuꝫ ſimilitudo. Aut. n. hoc itelligit̄ ſm eē. aut ſm cognitionē. Si ſm cognitionē ſm ꝙ cognoſcēs ſpēm oīum hēre pōt. ſm hoc ágelus ē oīuꝫ ſimilitudo. pōt eīm habere oīuꝫ ſpēs. ⁊ ita p hoc aſſimilari. Si vero dr̄ ſm eē. tunc diceret̄ aima oīs creatura. queadmoduꝫ dicit̄ de homine in euangelio pdicāte euágelium oī creature: qđ nō iuenimus. ¶ Preterea. hēret tunc ꝯuenientiā i genere cuꝫ oibus. ⁊ ita cuꝫ corporeis ſubſtātijs. ¶ Ad qđ dōm. ꝙ dicit̄ oīuꝫ ſimilitudo ſicut exponit̄ ꝓpter vtrunqꝫ. Naꝫ ꝙ dr̄ ſimilis ē p eēntiā lapidibus ⁊c̄. hoc refert̄ ad ꝯuenientiā eē. qđ āt premittit̄. ꝙ hꝫ vires qbus omia apprehēdit. hoc ptinet ad ſilationē ſm cognitionē. nec ſilr̄ ē de angelo: q2 ágelus n̄ cognoſcit oīa niſi itelligibilr̄. aia vero cognoſcit ſenſibilia ſenſibilr̄. itelligibilia itelligibilr̄. ¶ Ad aliud dōm ē. ꝙ licet habeat ꝯueniētiā cum oibus i genere. nō tm̄ in oibus. ꝯuenit eīm cum ſubſtātijs corporeis inanimatis in eē. licet nō in corporeitate: cuꝫ animatis in vita. cuꝫ ſenſibilibus in ſenſu: ⁊ ex parte icorporeaꝝ. cuꝫ angelis in itellectu. cum deo ſiue dr̄ ſubſtātia ſiue ſupra ſubſtātiā ſm dyoniſiuꝫ in intelligētia. Nec oportet ꝓpter hoc. ꝙ dicat̄ omnis creatura ſicut homo. q2 homo habet per qđ conuenit cum icorporeis rōne anime. cum corporeis rōe corporis. qđ nō habet anima.

Diffinitur iteꝝ. §. vj.

anima ꝙ ē ſubſtātia ſpiritalis ſimplex ⁊ i diſſolubilis. i corpore paſſibilis atqꝫ mutabilis. Ratiōe cuius obijcit̄. ad quid ponunt̄ tot differētie. Naꝫ per hoc ꝙ dicit̄ ſpiritalis. videt̄ dare itellectum ſimplicis. Preterea. icorporea ē de primis differētijs. quare hic ponit̄ de vltimis. ¶ Itē paſſibilis nō vr̄ eē differētia: cuꝫ hō nō ꝯueniat aie glorificate. que ipaſſibilitatē hēbit. ¶ Silr̄ idiſſolubilis nō videt̄ eē differētia. cuꝫ diſſolubilitas ꝯueniat oī creature. Rn̄ſio. ꝙ aia humana i medio ē: ſubſtātie ſcꝫ ſupioris ágelice. ⁊ inferioꝝ ſubſtātiaꝝ. reſpectu iferioꝝ ſubaꝝ ponit̄ illud qđ dr̄. aia ē ſb̄a ſpiritualis ⁊c̄. reſpectu vero ſuprioꝝ dr̄ icorporea paſſibilis atqꝫ mutabilis. Nā in hoc ꝙ dr̄ ſpirituāl: ſepat̄ a corpulētia que ē iferior. In hoc āt ꝙ dr̄ ſimplex: ſepat̄ a ſubſtātia ſpirituali que ē ꝯpoſita. ſicut ē ſpūs. qui dr̄ nālis aut vitalis i corpore. p hoc āt ꝙ dicit̄ idiſſolubilis. ſepat̄ a vegetabili in plātis. ⁊ ſenſibili i brutis. quaꝝ vtraqꝫ ē ſubſtātia ſpiritualis ſimplex ſꝫ ē diſſolubilis. Ex alia pte incorporea ē cōis differētia anime ⁊ angelo ſed paſſibile ſepat. licet enim aliquo modo mali ágeli poſſint pati. ⁊ boni de nā poterāt mutari. tm̄ nō habēt ágeli hāc paſſibilitatē vel mutabilitatē. vt corpore patiēti ꝯpatiāt̄ vel ſimul trāſmutent̄. ⁊ hoc ē de quo loqt̄ hic de hac paſſibilitate ⁊ mutabilitate i ordine ad corpus ꝓpriuꝫ.

Per hoc pꝫ qualiter rn̄dendū ē ad obiectum primo. Nā ſi ſpirituale coartaret̄ ad ſpūs icorporeos: ſimplicitatē quādaꝫ iportaret: ſꝫ hic accipit̄ cōiter. vn̄ ſimplex in illo genere ſupaddit. ¶ Ad illud vero qđ obijcit̄ ď hac differētia icorporea. dicēduꝫ ꝙ licet ꝓpterea ſit ponēda animā in genere ⁊ diffiniēdo p differētias ſpecificas. non tm̄ ē ꝓpterea in hac diffinitōe: in qua oſtendit̄ qualit̄ eſt iuariabilis aia. ⁊ qualit̄ variabilis. ¶ Ad tertium dōm. ꝙ paſſibile accipit̄ ex natura ordinata ad corpus, ⁊ mutabile ſimilr̄. paſſibile autē tm̄

demonibus ē ad penā. ipaſſibile aūt qđ cōuenit aīe gloꝛificate: eſt ex grā. ¶ Ad quartū dōꝫ. ꝙ lꝫ aīa vt ē creatura poſſit deſinere eē ſi ſibi relique ret. tñ īdiſſolubilis ē: q2 ñ hꝫ vñ diſſoluat. quia ē ſepabilis a coꝛpe: qđ ñ fuit ī vegetabili plantarū ꝛ ſenſibili bꝛutoꝝ. ꝛ rō huius ē. q2 aīa oꝛdinata ē ad ſummā imoꝛtalitatē. ſ. deū. Alie vero oꝛdinate ſūt ad coꝛpus moꝛtale inq̄tū huiuſmōi ſiue coꝛꝛuptibile.

Queſtio. lx. de cā materiali ipſius anime.

Jpſa quidditate aīe. ſm ꝙ ptinet ad ſpeculatōem theologicam. ſequiť de cauſalitate ipſius. Et pꝛio de cauſalitate materiali q̄ ad fieri ꝛ ēt quo ad eē. Deinde de cā foꝛmali. Tertio de efficiente. Quarto de finali. Tunc. n. dicimus ſcire vnūqđq3 cū cās eius cognoſcimus. ¶ Quantū autē ad fieri pꝛio oſtendendū eſt ꝙ non ſit de diuina ſubſtātia. ſicut qdā heretici ſomniauerūt. ¶ Scđo ꝙ non ē de materia ſpirituali. ¶ Tertio ꝙ nō ē de materia coꝛpo rali. ſicut quidam philoſophi poſuerunt a veritate oberrantes: ſed eſt creata a deo. ſicut ſupꝛa habitum eſt.

Membꝛum pꝛimuz.

Ad pꝛimū. Qđ nō ſit vel fiat đ dei ſbā ꝛ de deo: oſtendiť. Si eēt de ſubſtātia dei. ſubſtantia dei vel eēt ipſa aīma vel pars anime. ita ꝙ aīa de ſubſtātia dei pduceret. Si vō ſubſtātia dei aīa eēt. non eēt aīma mutabilis a bonitate in maliciā. a veritate in erroꝛē. a gaudio ad triſticiā. ſubſtantia enim dei incōmutabilis ē. ſicut cōis animi ꝯceptio docet. Preterea diceret tūc. ꝙ aīa eēt ad ipm ꝙ deus. ꝛ ita vnaqueq3 aīa. ꝛ ita vna aīa eēt id ipſuꝫ qđ alia. que oīno abſurda ſūt. Si vero ſuba dei eēt ſicut materia aīe. ꝛ alteꝝ eēt foꝛma: cuꝫ foꝛma ſit nobilioꝛ materia. eēt aliqđ dignius deo. Qđ cū ſit ipoſſibile. neceſſe ē dei ſubaꝫ nō eē ſicut mām reſpectu creature. vñ nō ē de ſuba dei vt de mā. ¶ Preterea. ſm materiā ſit rei trāſmutatio ſi eſt ī re mutabilitas. ſꝫ ſm ſubam dei ñ ē trāſmutatio ſiue ī ſubſtātia dei. ergo nō ē dei ſuba. mā reſpectu aīe. ergo ñ de ſubſtātia dei. ¶ Jtē nō ē aīa genita de deo vel pcedēs. ſicut ſpūſſctus. ſic. n. eſſet ipm qđ deus. ergo ē creata a deo vel facta. ſꝫ dicit aug. ad petrū de fide. nō vnius nature poſſūt eē qui fecit ꝛ factū. nō ergo aīa ē de ſuba dei: ſiue de deo: ſiue a deo. Jn ꝯtrꝛiuꝫ obīciūt quidā heretici ſic. Foꝛmauit deus hoiem de limo terre ꝛ inſpirauit in eū ſpiraculū vite. ſed ſpiraculum vite nō ē niſi aīa. ergo inſpirauit animā. ergo aīa ē ſpiritus vel flatus dei. ſed ſpūs dei nō ē niſi de deo. ¶ Preterea. Jo. vlti. Jnſufflauit in eos dicēs. Accipite ſpūm ꝛc. nihil aliud aūt ē ſpūs quē ſufflauit niſi ſpūs pcedēs de ſubſtātia dei ſcꝫ patris ꝛ filij. ergo pari rōne cū dř. inſpirauit ꝛc. diciť flatus ille de ſubſtātia dei. ¶ Preterea. ñ indiget deus extrinſeco ad hoc ꝙ inſufflet vel inſpiret. ſicut hō vel aīa idiget elemēto ſuppoſito coꝛpoꝛis. Si aūt non indigeret aīa aliquo extriſeco ad ſpirandū diceret ſpirare de ſeipſa. ergo pari rōne imo multo excellētioꝛi. ſi deus ñ idiget alio extra ſe ad ſpirandū flatū in coꝛpus. erit ſpūs ille vel flatus de deo vel de ſubſtātia dei. ¶ Jtē lumen ē de lumie ſine diminutiōe lucis a quo ē. vł ex pte foꝛme vel materie. ꝛ ita ſine omni diminutiōe. nec tñ hoc lumē ē illud. ergo cū diuina virtus multomagis ſit potēs q̄ virtus lumis. ergo multofoꝛtius de deo pōt eē aliqs ſpūs qui nō ē eiuſdem ſube cū deo: ſine aliqua mutatiōe ex pte dei. ¶ Jtē in genere coꝛpoꝛeoꝝ ē accipe aliquod pꝛimū materiale. ergo ī genere ī coꝛpoꝛeoꝛū vř ꝙ poſſit accipi aliqđ pꝛimū materiale. ſed ſi hoc ē: cū incoꝛpoꝛeū ñ ſit materiale coꝛpoꝛeū: neceſſe ē eſſe incoꝛpoꝛeū. ꝛ qđ ē pꝛimū materiale ē pꝛimū in illo genere. ergo illud erit pꝛimū generē ī coꝛpoꝛeoꝝ. ergo vel creatū vel increatū. ſꝫ creatū nō pōt eē cū de illo ſimiliter poſſit queri. ergo neceſſe ē eē increatū. ergo deū. ergo de deo ē anima. ꝛ alie icoꝛpoꝛee ſubſtātie. Et ita fuit vna heresis q̄ dicebat ꝙ queādmodū hyle fuit materia coꝛpoꝝ. ita deus fuit materia aīaꝝ. Ad qđ dicendū. ꝙ aīma nō ē de deo. ſꝫ ē creata de nihilo. ſicut habeť ab aug. ꝛ alijs ſanctis ī pluribus locis ſacre ſcripture. Qđ autē ſit a deo facta. habeť p hoc qđ dř ecc. vlti. Reuertať puluis in terram de qua ſūptus ē. ꝛ ſpūs ad deū qui dedit illū: vel fecit ſm aliā lrām. Qđ aūt ſit ex nihilo: euidētibus rōibus colligeť infra. ¶ Ad ea vō que obiecta ſūt. rñdeť. ꝙ lꝫ inſufflatio illa ſpūalis ſit đ deo qua filius dei inſufflauit ſpm̄ſanctū. q2 flare ſpiritūſanctū ē ſpirare ipm: cū ſigno tñ aliquo qui flatus potuit dici coꝛpalis ꝛ coꝛpaliter pcedēs ab oꝛe xpi hoīs. tñ cum dř in geñ. ꝙ deus inſufflauit ſm lrām. lxx. vel inſpirauit. nō ē intelligendū ꝙ ſit flatus aliqs coꝛpalis. ſꝫ nec ſpūalis qui ſit de deo vel de dei ſubſtātia: ſꝫ a deo de nihilo. Hic enim loquiť de ſpū rōnali creato. ibi vō de ſpiritu eterno increato pcedēte inuiſibilr in coꝛda fideliū. lꝫ aliqñ eēt ſignū aliqđ ad oſteſionē. ¶ Ad ſcđꝫ dōm. ꝙ lꝫ deus nō indigeat aliquo extra ſe ad inſufflandū vel ad inſpirandū. ſicut aīa q̄ indiget elemēto ſuppoſito. tñ nō de ſe ē ille flatus: ſed de nihilo factus. ꝛ ideo dř iſa. lvij. Omnē flatuꝫ ego feci ꝛ in. xlij. Hec dicit dñs creans ꝛ extendens eos firmās terrā ꝛ dans flatū populo qui

ē ſup terrā. ⁊ ſpūm oībus calcātibus ſup eam. ex
qbus colligit ꝙ aīa eſt ſpiritus vel flatus a deo
creatus vel ſactus: nō de ipō exiſtēs. ¶ Ad illud
vero qꝺ obijcit. ꝙ lumen de lumie ē ſine diminu
tiōe ſubiecti a quo ē. ⁊ ita poſſit aīma eē de deo
vel dei ſubſtātia. dōm ꝙ illa multiplicatio locuʒ
hʒ in formis hn̄tibus cōem materiā: que in hoc
habēt quandā virtutē ſpūalem: vt poſſint ſe mul
tiplicare: ⁊ vnū non erit alterū. vbi vero non eſt
cōmunis materia. nullatenus poterit eē multipli
catio vel pluralitas: ita ꝙ vnū nō ſit id qꝺ alteꝝ.
vn̄ enim veniret pluralitas ſubſtātie. non ab ipſa
forma que vna ē. nec ab ipſa materia ē: cuʒ nulla
ſit. ⁊ ideo de dei ſubſtātia nō pōt eē: niſi ꝙ deus
ē. filius. n. dei deus ē. ⁊ ſpūſſanctus ē de deo ⁊ ē
deus. ¶ Ad vltimū vero dōm. ꝙ lʒ reducant oīa
corporalia ad materiā. ſicut habet in expoſitiōe
eius quod dicit. In principio creauit deus celuʒ
⁊ terrā ⁊c̄. nō tamē ſic ē in ſpiritualibus ⁊ i cor
porcis ſubſtantijs: vt ad vnā reducant materiā.
ſed vel nō reducunt ad materiā. vel diſtinguunt
in materiebus. ⁊ in hoc decepti erāt illi heretici:
qui vnā ponebāt cōmunē materiā ſpirituum. eo
enim ꝙ corporeitas remouet a ſpiritibus: eo re/
mouet continuitas. ⁊ per ꝯſequēs ineſt diſcretio.
ergo nec ē vnitas materie. neqʒ. n. ē vnitas mate
rie vt fiat vnū ex altero. Reſtat ergo ꝙ nō ē cōis
illa mā in ſpiritibus. ſicut heretici poſuerūt tendē
tes ad hoc ꝙ oīa eēnt vnū. ¶ Sʒ adhuc obijciūt
heretici ſic. ꝯſtat ꝙ aīa ē ad imaginē dei ſicut ima
go. ⁊ n̄ ſic hec figura ē imago herculis. ergo co
mō quo imago dr̄ ſm phm̄: cuius gnātio ē ꝑ imi
tatōnē. ſʒ i generatiōe ē gnātū de ſuba generati.
ergo aīa ē de ſuba dei. Ad qꝺ rn̄det ꝑ hoc qꝺ di
cit aug. in li. de decē cord. ꝙ aliter ē imago tua in
filio tuo. aliter i ſpeculo. In ſpeculo autē imago
tua nō ē illud qꝺ tu. In filio vō ē imago tua ſm
equalitatē ſube. In ſpeculo aūt q̄tuʒ longe eſt a
ſuba tua. ⁊ tn̄ ē imago tua: q̄uis n̄ talis ſicut i fi/
lio tuo ſm ſubaʒ. ſic i creatura n̄ ē hec imago dei
qꝺ ē in filio. qꝛ hoc ē qꝺ p̄r: ideſt verbuʒ dei per
qꝺ facta ſūt oīa. ſicut. n. in nūmo aliter eſt imago
impatoris. ⁊ aliter eſt in filio. ſic ⁊ tu nūmus dei
es. ex hoc melior qꝛ cū intellectu ⁊ cū quadā vi
ta nūmus dei es. vt ſcias ēt cuius imaginem ge/
ras: ⁊ ad cuius imaginē factus ſis. nōne nūmus
neſcit ſe habere imaginē imperatoris.

Membrum ſecunduʒ

Appoſito ergo ꝙ aīe n̄ ſūt de ſuba dei
querit. Si aīe habeāt materiā ſpirita/
lē ex qua fiāt. ¶ Et prio querit de ani/
ma ade. vtrū habuit materiā ſpūalē ex
qua fieret. ¶ Scōo de aīa eue. vtruʒ fuerit creata
i opere ſexte diei. ¶ Tertio de animabus alijs in
principali mēbro huius queſtiōnis.

Articulus primus.

Ad primū quo querit. vtrū aīa ade ha
buit mām ſpūalem ex q̄ facta ſit: videt.
cū. n. aīa creādo infūdat: ⁊ infundēdo
creet. corpus āt ade n̄ fuit formatuʒ vt
dr̄ niſi poſt opa ſex dieruʒ. ſicut apparet ex textu
geñ. formauit hoieʒ de limo terre. ergo nec aīma
ade creata fuit prius. ergo ſi creata fuit i opibꝰ ſex
dieꝝ. eo ꝙ deus qeuit ab oī ope ſuo: quo ad ge/
nera ⁊ ſpēs ꝯdēdas. ⁊ q̊ ad māʒ. oportuit ꝙ aīa
ade ꝯdita eēt i opibus ſex dieꝝ. vel rōe ſui gene
ris vel ſpēi. vel rōne māe ſue: ſʒ n̄ rōne generis
tn̄. nō. n. dr̄ creatuʒ genus ſine ſpē. nec ſpēs ſine
aliquo idiuiduo. qꝺ ſi diceret ꝙ omnia iaʒ creata
erāt ⁊ ita genus. ꝯſtat ꝙ n̄ ꝑꝑ hoc ꝯdita erat rō
multiplicādi. nō. n. habet ꝙ plāte habeāt ptāteʒ
multiplicādi: niſi in rebus ſui generis. ſimilr nec
oīa bruta ptātem multiplicādi hn̄t niſi in rebus
ſui generis. Reſtat ergo ꝙ nō dꝛ aīa hūana crea
ta ꝑꝑ creatiōeʒ generis aīe i plātis vel in brutis.
ergo oportuit ꝙ aliqua rō aīe hūane ꝯdita eſſʒ
vel mā. qꝛ ſi nulla rō ꝯdita erat. nō. n. ꝑꝑ rōneʒ
angeli dicta ē aīa in ſua rōne creari. ſm hoc eniʒ
haberet aīa hūana ſm eē ſuū depēdētiā ab ange
lo. Reſtat ergo ꝙ aīa hūana n̄ ē ꝯdita vel creata
iter opa ſex dieꝝ: niſi rōe māe ſpūalis ergo cum
poſt facta ſit. facta ē ex illa materia. ¶ Preterea.
hoc vr̄ ꝑ ſimile. qꝛ dꝛ ꝙ oīa corpalia ꝯdita erant
in opibus ſex dieꝝ i ſua mā. ergo pari rōne aīa:
cū n̄ ſit oīno ſimplex. ꝯdita fuit i ſua materia. illa
aūt n̄ ē niſi ſpūalis. ergo i materia ſpūali. Con
tra. obijcit aug. Si illa mā ſpūalis aliqn̄ fuerit in
ſua forma cū eēt icorpea: aut erat cū rōne: aut ſi/
ne. ſi ſine rōne. ergo irrōnalis ex irrōnali. ergo
facta ē aīa rōnalis qꝺ abſurdū ē. Si vō erat cuʒ
rōne iā formā hēbat ꝯplentē. ergo n̄ fiebat aīma
hūana ex ipa. ¶ Preterea. alie res n̄ tn̄ erāt cō/
dite in materia: ſʒ in rōne formali. In hoc. n. di/
ſtinguit facere a creare. ergo aīa hūana ꝯdita eſt
i rōe formali i ope ſexte diei. ſʒ nō ē rō formalis
niſi ipa ſit in ſua forma ꝯdita. ergo aīa ade fuit in
ſua forma ꝯdita. n̄ ergo facta ē ex materia. Ad
primū dōm. ꝙ anima ade que fuit pria aīa: con/
dita fuit in opere ſexte diei ſimpliciter ꝑfecta. Vn̄
non dicendū ē. ꝙ tunc ſm materiā ſpiritalem fuit
ibi ꝯdita. nec ſm rōnem generis aīe in plātis vel
animātibus. nec ſm ſimilitudineʒ in āgelis: eo ꝙ
vtrobiqʒ eſt rō ſpiritualis. ¶ Ad qꝺ obijcitur. ꝙ
creata fuit poſt opus ſex dieꝝ. videt ex ſuperficie
lr̄e cum dicit. inſpirauit in faciē eius ⁊c̄. rn̄det. ꝙ
non per hoc voluit intelligere ꝙ tūc primo eſſet
aīa condita: cum prius dixerit. creauit hoiem ad
imaginē ⁊ ſimilitudinem ſuā. ⁊ hoc ē ſm aīaʒ. n̄
enim ſi materia aīe creata diceret ꝑ hoc ꝯuenien
ter dici poſſʒ: ꝙ aīa creata eſt ad imaginem. nam

imago attēdit̄ ſm formā. Si v̄o attendit̄ ꝙ aīma creādo infundit̄ ⁊c̄. dicendū ē. altero duoꝝ modoꝝ: vel ꝙ aīa hūana prius ē ꝯdita. ⁊ tūc ē ꝯiūcta ſicut forma ſepabilis cū ſua mā: cū dictū ē. inſpirauit ⁊c̄. ⁊ tūc drīa eſt ī pte īter aīaȝ ade ⁊ animas noſtras: quo ad hoc ꝙ nr̄e creādo infūduntur. ¶ Et ſi q̄rat̄. q̄re aīa hūana ſic creata eſſet ⁊ poſt ꝯiuncta. nō aūt ita dicat̄ đ animabꝰ brutorū. Rn̄det̄. ꝙ ꝑ hoc voluit deus deſignare drīaȝ aīe hūane ad alias: ꝙ ipſa ē ſepabilis tanq̄ȝ hn̄s modū exiſtēdi ꝑ ſe. alie aūt aīe nō hn̄t. Vel potius dicēdū ē. ꝙ ſicut aīa nr̄a creādo īfūdit̄. ita fuit đ aīa ade. Unde ī ope ſexte diei formatus ē hō đ limo terre: ⁊ ꝯdita eſt aīa ⁊ creādo infuſa. ¶ Si autē querat̄ ad quid tūc faciat mētiōeȝ poſt opera ſex dieꝝ. rn̄deri pōt. ꝙ expſſio facta eſt. ne crederet̄ ſic eē creatuȝ hominē ſicut aīalia. vt nō haberet anima eſſe ſuum aliquo mō preter corpus: quēmodū nec hȝ anima bruti. Preterea. vt oñderet̄ per recapitulatōnem ꝙ de homine ſpāliter erat ſermo. ⁊ de alijs ꝓpter ipſuȝ vt expſſiōe fcā notaret̄ ꝙ homo factus ē de limo terre extra ꝑadiſuȝ. ⁊ poſitus ſit in delitijs ꝑadiſi ad operanduȝ ⁊ cuſtodiendum. In his aūt oībus nihil temere aſſerenduȝ eſt. ſed ꝓbabiliter ſm rationē ſcripturaruȝ dicendum.

Articulus ſecundus.

Dꝫ ſcđm quo q̄rit̄ đ aīa eue. Utrū fuerit creata ī ope ſexte diei. qđ vr̄ per hꝫ ꝙ dr̄. creauit hoīeȝ ad imaginē ⁊ ſilitudinē ſuā. maſculū ⁊ feminā creauit eos: ergo tn̄ ꝯdituꝰ ē adā ſȝ ⁊ eua. Si v̄o eua creata ē. hoc n̄ ē niſi ſm aīaȝ. ſȝ eiȝ corpus q̄liter poſſet itelligi vt ſimul fierēt adaȝ ⁊ eua ſm corpus: cū vnū corpus. ſ. eue. eēt de coſta ade. Si. n. erat đ coſta formatū. tūc coſta p̄ceſſit: q̄re adā añ euā eſt formatus. non ergo ſimul ſm corpus ergo ſi erat ibi ſimultas qđ vr̄ per hoc ꝙ ſub quadam indiſtinctiōe dicit̄. erat anima eue ꝯdita in opere ſexte diei. Cōtra. per ſupradictā rōnē. Anima creādo infūdit̄ ⁊c̄. ergo cū corpus eue ſit đ coſta ade neceſſe fuit vt aīa eue poſterius eēt ꝯdita. ergo ſi corpus eue formatū ē poſt opa ſex dieruȝ. ergo ⁊ anima eiꝰ creata ē poſt opa ſex dierum.

Rn̄ſio. ꝙ ſi ſm rōnē maris ⁊ feīe factus eſt hō ī operibꝰ ſex dieꝝ. nō tn̄ adaȝ factus ē ſȝ animā ⁊ corpus. ſȝ ⁊ eua ſilr̄ in opere ſexte diei. ſed nō ſimul ī pte indiuiſibili diei illius. vt nō ſit ꝯ̄rium qđ dr̄ ꝯſequēter. ꝙ eua formata eſt đ latere viri. ⁊ qđ dicit̄ in eccl̄aſtico. ex ipſo creauit adiutoriū ſimile ſibi: ⁊ ſic omnia illa dicerent̄ ꝑ recapitulationē quādā. vt maior fieret expſſio. Cū eīȝ fecit herbas ⁊ plantas in opere tertie diei. nōne tunc ⁊ ligna paradiſi. ergo pari rōne đ alijs. Vel pōt dici. ꝙ adaȝ factus fuit in operibus ſexte diei. tn̄ ſm corpus q̄r adā fuit ratio ꝯdendi humani generis de latere eiȝ eius facta eſt eua. de ip̄o aūt ⁊ eua humanū genus. ⁊ ita fuit pricipiū hūani generis. ꝓpter hoc potuit icludi in illis operibus a q̄bus deus requieuit ꝯdendo rōnes reꝝ. Et ſm hoc reſpōſio eēt ad hoc. ꝙ dr̄. maſculū ⁊ feminam fecit eos. i. ſm corpus ade māliter. ex quo poſt formauit corpus eue. vel fecit hoīeȝ ad hoc vt eēt maſculus ⁊ feīa. ⁊ ꝑ illa genꝰ hūanū multiplicaret̄. ¶ Aliq̄ dicebāt ꝙ aīa vtriuſq̄ȝ erat creata ī ope ſexte diei. vt eēt ſēſus. maſculū ⁊ feīaȝ fecit eos. i. aīas ꝯdidit ad imaginē ſuā tā maris q̄ꝫ feīe. corpa v̄o pꝰ formata ſic̄ recitat ſcriptura. ¶ Sȝ tūc q̄rit̄. q̄re n̄ dcm̄ ē. đ eua ſic̄ đ adā. đ adā eīȝ dr̄ ꝙ formauit hoīeȝ de limo terre ⁊ īſpirauit ⁊c̄. đ eua v̄o nihil dr̄ quo ad ꝯiunctōeȝ aīe cū corpe. Si v̄o aīa eue eſſet ꝑ ſe prio creata. ⁊ poſt ſuo corpi ꝯiuncta. videret̄ ſilr̄ dicēdū: nō aūt ſilr̄ ē dictū. aliter ergo vr̄ rō ex pte eue ⁊ ex pte ade. Mihi veriſimilius videt̄ ſm primū modū dicēduȝ. ſaluo tn̄ iudicio melioris ſententie.

Membrum tertium.

Dꝫ mēbruȝ tertiū huiꝰ q̄ōnis vbi agit̄ de aīabꝰ alijs. Si habeāt māȝ corpalē đ q̄ fiāt. ¶ Circa hoc q̄rit̄ primo de aīabus vegetabilibꝰ ī plātis. ¶ Scđo đ aīabꝰ ſenſitiuis ī aīalibꝰ. ¶ Tertio ⁊ pricipaliter đ aīabꝰ rōnabilibꝰ. Fuerūt eīȝ q̄dā q̄ dixerunt aīaȝ eē ex aīa. ſicut corpus ex corpe ē. ⁊ hoc extēdebāt ad aīaȝ rōnalē ſȝ de alijs dicet̄ prius.

Articulus primus.

Quod aūt aīa ex aīa ſit. vr̄ tū ī plantis tū in q̄buſdā aīalibus. Cū eīȝ deſcindit̄ planta a plāta ſiue ab arborē. corpus deciſū nō ē ſine aīa: ſicut ergo ps corpis deſcindit̄ a toto corpe. ita aīa ptis corporis erit ex aīa totius corpis. ¶ Preterea. ſi totū corpus arboris fuit aīatū. aīa ē ꝑ totū corpus. ſic̄ forma impſſa. ſed forma impſſa recipit diuiſiōeȝ ſm diuiſiōeȝ corpis. ergo aīa erit ex aīa. ¶ Preterea. ſuppoſito ꝙ aīa n̄ diuidatur ꝑ partes. erit in qualibȝ pte. facta ergo deciſione: erit tota ī pte deciſa. ⁊ tota in eo a quo fit deciſio ſiue ſepatio. cū ergo ps deciſa nō ſit aīata niſi ꝑ hoc ꝙ fuit in corpe tota. erit anima ptis originē ſumēs ab aīa totius. ¶ Preterea. in rebus que fiunt ſȝ naturā cū ignis eſt ex igne. dicimus formaȝ in generato igne eſſe ex forma gignētis. natura eīȝ ē principiuȝ ex ſilibus ſilia ꝓducendi. ergo a ſimili. cum hec ꝓductio ſit ſm naturā. diceret̄ aīa ex aīa eſſe.

Cōtra arguit̄. ꝙ aīa nō eſt ex aīa ſȝ tn̄ aīatum ex aīato. ⁊ prio ꝓbat̄ ꝙ aīa nō diuidit̄ per diuiſionē corporis. nec ꝑ ſeipſam. Solū eīȝ illud qđ hȝ pteȝ extra pteȝ diuidi pōt. ergo qđ nō hȝ ptē

extra ptē nec ꝑ ſe nec ꝑ accidēs.ñ pōt diuidi nec
ꝑ ſe nec ꝑ accidēs:ſʒ aīa ē huiuſmōi. cū ſit ſbā in-
corporea.ergo nō pōt diuidi nec ꝑ ſe nec ꝑ acci
dēs.¶ Forte dicēt aliqs.ꝙ hʒ ptātem extra ptez
ſm accidēs.cū ſit actus corꝑis inſeꝑabilis a cor
pore.Cōtra cuʒ ſit act⁹ corporis non ē i ſingulis
ꝑtibus ſm diuerſas ptes ſubſtātie ſue.ſʒ totaliter
ſm ſui ſubſtātiā.q2 tota ē i q̄libet ꝑte ſui:ergo nō
diuidit̄ ſm ptes per accidēs.eo ꝙ ē actus corpo
ris.cū ergo aīa nō diuidat̄ per ſe vel ꝑ accidēs i
ꝑtes:nō ē ſui multiplicatiua.ergo aīa non erit ex
aīa.¶ Preterea.i anguilla ⁊ huiuſmōi corpori
bus.cū diuidūtur.nō dicit̄ aīa eſſe ex aīa.ſʒ ꝯpo-
ſituʒ qđ eſt diuiſibile in potētia:eſt diuiſuʒ actu.
ergo cū totū eſſet aīatū anteq̄ͥ decideret̄ nō ē ibi
niſi multiplicatio actu ei⁹ qđ fuit prius in potētia.
⁊ nō ē aīa ex aīa.¶ Itē aīa erat vna ſm ſubſtan-
tiā i capite anguille. ⁊ i cauda ⁊ ſilr̄ in principali
ꝑte plante ⁊ ſecūdaria.ergo cū diuiſa ē cauda a
capite.nec noua ſbā aīe ibi fiat:neceſſe erit ꝙ vna
ſubſtātia anime ſit i cauda deciſa ⁊ i capite a quo
ſeparat̄:ergo nō dicet̄ ꝙ aīa ſit ex aīa.ſʒ vna mul
te:q2 eſt i diuerſis ſubſtātijs.nūqd ſilr̄ ē ꝙ vnum
generat̄ ex altero.vt plāta ex plāta. ⁊ aīal ex aīa
li.   Ad qđ dōm eſt.ꝙ diuiſio corporis aīati in
ꝑtes actu ſeꝑatas:nō facit ꝙ aīa ſit ex aīa.nec ꝙ
vnū aīatū ſit ex alio vel đ alio.ſʒ qđ ē multū i po
tētia.iam ē mltū i actu. ⁊ aīa vna ē mltoꝝ. ⁊ mlte
ꝑ accidēs.ſicut i diuiſiōe anguille ꝯtingit ⁊ i cor
porib⁹ anuloſis.ſʒ ſecus ē i his q̄ fiūt ꝑ gnātōez.
ibi eñ ē dicē ꝙ aīatū ex aīato ē. ⁊ mlte ſūt aīe ſm
illud ꝙ ſūt ⁊ ſm illud ꝙ ſūt actus:q2 aīatū ptātē
hʒ multiplicādi i multiplicatōne ſui ſuſceptibilis
nālıter.differt aūt in ꝑte hec multiplicatio ab illa
q̄ ē i formis corꝑalibus.vt igneitate.q2 ibi forma
ſequit̄ diuiſiōez mãe vtroqʒ modo vt poſſit ꝑ ſe
ſbſiſtere.hic āt ñ niſi vno mō vt ſimpl̄r ſubſiſtet.
ñ eñ cauda pōt ꝑ ſe ſubſiſtere i aīatiōe lʒ ad ho-
rā:ignis vō diuiſus ꝑ ſe pōt ſubſiſtere.¶ Prete
rea.igneitas ꝑtē hʒ extra ꝑtē in igne.vñ ⁊ maior
dr̄ in maiori igne.ēt minor i minori.aīa vō ñ ſic.
neqʒ enī hʒ ꝑtē extra ꝑtē.neqʒ ē maior i maiori
neqʒ minor in minori.In hoc aūt eſt cōuenien-
tia.ꝙ vtrobiqʒ eſt ſimiliū de ſılibus ꝓductio.Vñ
animatū dr̄ ex animato:aīa vō ex aīa ñ ita ꝓprie
dicit̄:qđ ſi diceret̄ in plantis ⁊ qbuſdā aīalibus.
nō tñ diceret̄ i oībus.nullatenus aūt in hoīe ſicut
infra oſtēdetur ⁊c̄.

Articulus ſecundus.

Ecūdo ꝓcedēduʒ ē ad inqſitōez ori-
ginis aīe i aīalibus.que fiūt ex putre-
factōe ſicꝰ i vermibus. Dixerūt.n.qdā
ꝙ corpora celeſtia īducūt aīam ſenſi-
bilē i huiuſmōi aīalibus.Alij vō dixerūt ꝙ ſpūa
les ſubſtātie q̄ mouēt corꝑa celeſtia:īducunt illaʒ
i huiuſmōi corporib⁹.Tertij vō dicunt eā a deo
eē creatā.¶ Primi vō īducunt ad hoc.ꝙ corꝑa
ſuꝑceleſtia per ſe ſint cāe.q2 ſʒ mutatōez i ſuꝑio-
rib⁹ factā ſit mutatio ſiue gnātio huiuſmōi aīaliū.
vñ i vere cū ſol accēdit tūc maxīe generant̄:ſilr̄ i
eſtate ⁊ autunno:minime aūt i hyeme.   Sʒ ꝯ ē
ꝙ corꝑalis virtus nō ē pricipiuʒ rei icorporee.
cuʒ res incorporea ſit eſſentie nobilioris virtute
corꝑali:ergo nō ſunt ſuꝑceleſtia corꝑa ſufficiens
principiū gnātōis iam dicte qua fiāt aīe ſenſibi-
les.¶ Si vō dicat̄.ꝙ ſubſtātie ſpiritales mouē
tes corpora ſuꝑceleſtia ſūt principia aīaꝝ.ita ꝙ
corpora celeſtia diſponūt mām.ſʒ ꝑfectio īducit̄
a motore ſuꝑceleſti. ⁊ ſic corporeū a corporeo.
⁊ incorporeū ab icorporeo.Cōtra hoc ē.qđ di-
cūt ſancti.ſolū deū eē creatorē.Si vō huiuſmōi
aīe ꝓducūt̄ i eē a virtute ſuꝑceleſti icorporea:aut
de nihilo fierēt. ⁊ tūc diceret̄ ꝙ ē creatrix illa vir
tus ſuꝑceleſtis.qđ ē ipoſſibile.aut ex aliquo ꝓexi
ſtēti. ⁊ illud nō eēt corporeū.cū ex corporeo in-
corporeū nō ꝓducat̄. Si vō ex incorporeo.ea-
dē ē queſtio đ illa: ⁊ ſic in īfinituʒ. Nec ex ſe nāli-
ter ꝓducit.cū virtus incorporea celeſtis ſit ſepa-
rata a corpore.Hic aūt ē iſeparabil̄ a corꝑe:nō
ergo ꝓducit̄ huiuſmōi aīa ſenſibilis a virtute i-
corporea ſuꝑceleſti que ſic creata ē.¶ Si vō di-
cat̄ vltimo ꝑꝑ iaʒ dicta.ꝙ adaptatio ē mãe a cor
poribus ſuꝑceleſtib⁹ vel ipſis mediātibus.ſʒ aīa
ſenſibilis q̄ ē ꝯplementū ē a deo.ſm hoc obijcit̄.
ꝙ ñ erit veꝝ ꝙ ſolus itellect⁹.i.ſbā hñs itellectuʒ
ſit ab extrinſeco.ſicut habet̄ i li. đ aīalib⁹.¶ Pre
terea.ſi eēt ab extrinſeco hec aīa ſenſibilis a no-
biliori pricipio eēt forma i his que fiūt putrefa-
ctōne q̄ͥ i his q̄ fiūt gnātiōe: ⁊ ita eſſent entia no
biliora.qđ cū nō ſit:nō erunt aīe i huiuſmōi cor
poribus imediate a deo.¶ Preterea.q̄re ñ eēnt
ſeparabiles huiuſmōi aīe.cū ꝑueniāt ab extrinſe
co oīo.nec depēdēt niſi a deo q̄ͥtū ad ſuum eſſe.
 Ad qđ pōt rñderi.ꝙ ſicꝰ i ſemine deciſo ſm
nāʒ ē qdā motor incorporeus.quo mediāte.di-
ſpoſitio fuit ad ꝑfectōez que ē aīa.ita i his q̄ fiunt
putrefactōe.eſt quidā motor incorporeus.quo
mediāte ſit diſpoſitio ad ꝑfectōem que ē aīa:nec
tñ ab illo motore creato dr̄ creari.q2 creatio ē đ
nihilo.hoc aūt eſt ꝓductio de exiſtēti ſm quādā
ſilitudinez lʒ remotā.Si vō dr̄ creari a deo for-
ma vltia ſic diſpoſitio mãe ab actōe corpoꝝ cele
ſtiū.nō ꝑꝑ hoc ē nobilior forma i putrefacto.q̄ͥ i
his que fiūt ſm vniuocā rōnē:quia ⁊ ibi dr̄ fieri
forma vltia a deo diſponēte:mouēte nāliter ma-
teriā.Sic enī vr̄ aug. dicē in li. de trini.cuʒ po-
nit agricolā diſponētē mām.deū aūt creatorez.i.
ꝯditorez forme. ⁊ motorē i ſuꝑceleſtib⁹.diſponē
tē māʒ.deum aūt forme ꝯditorē. Nec ꝓpter hoc
eſſet forma ſeꝑabilis.q2 non condidit eam deus.
niſi dependētem in eſſe ⁊ operatione a ſuſcepti-

bili. nõ ſic aũt eſt in aĩa rõnali. ¶ Qđ ãt phs dicit aiãʒ itellectiuã eē ab extriſeco. hoc ē nõ tãtuʒ pp agētē vltimũ q ē extriſecus. ſic. n. ē informis p̄rio creatis que tñ nõ ſunt ſepabiles. τ hoc ē q2 ñ depēdet ſuũ eē ab extriſeca cã. fatendũ ē ergo vl' vltimã formã eē a motore creato. nõ tamē creari: ſʒ fieri in exñte p ſilitudinē remotã. vel a deo creari. i. pdi. diſpõeʒ vero tã i his q̃ fiũt ſm vniuocã rõeʒ: q̃ʒ nõ vniuocã fieri ab agētibus creatis.

Articulus tertius.

Ad tertiũ quo querit de' originē aiarũ nr̃ap rõnaliũ. Vtrũ põt dici anime ex aia. τ vocauit hunc modũ eēndi eē ex traduce. qđ quidã aſtruũt pp̄ter originale peccatũ qđ a prībus deſcēdit ad filios. originale ãt cuʒ ſit peccatũ erit i aĩa. τ ideo dicebãt q ſicut de carne paterna caro pueri originaľr pducit. ita de gignētis aĩa: anima geniti deduci eſtimet. ¶ Sed otra hoc obijcit ſicut obijcit hugo. rõ prima eſt. q ſpirituali nature nõ cõuenit neqʒ ex mã eſſe. quoniã eēntialiter ſimplex ē. ſed neqʒ mãm eſſe. quoniã in vnitatis ſue ſimplicitate indiuidue ſemp conſiſtēs augeri vel multiplicari omnino nõ põt. ſimplex eĩm nã ppagationē nõ facit: niſi ad id qđ ppagãdum ē ab ipſo a quo ppagãduʒ ē. ps ſũmi non põt niſi totũ trãſierit. qđ ergo vnũ eſt iter duo. ſi totũ trãſierit. nihil ex eo remanet illi a quo ē. ſi ãt totuʒ pmanet nihil cõfert illi ad qđ eſt. Si ergo aĩa ex aĩa gignit ſicut caro ex carne. dicãt qũo ſimplex illa ſbã. aut tota i gignēte remaneat. Si igenitũ trãſierit: aut tota i genitũ trãſeat. ſi i gignēte remãſerit: niſi forte omēs aĩas oſubſtãtiales dicere velint. τ illã nãʒ ſimplicē in ppagationē filiop pſonaľr multiplicari. ſed eēntiaľr ñ diuidi. nõ attēdētes quãta incõueniētia hãc aſſertionē oſequãtur. ſi vna τ eadē eēntia ſit btitudinē τ dãnatoꝝ glie τ pene addicta credat. Poſtremo cũ dicat auctoritas reuertat puluis i terrã đ q̃ ſũptus ē. τ ſpũs redeat ad dñm q fecit illũ. maĩfeſte oñdit. q ñ ſpũs de ſpũ. ſʒ caro đ carne trãſducat mãliť: q̃uis. n. nr̃a mãľr corpa primo loco de terra ñ ſint. idcirco tñ nõ ouenient đ ẽra ſũpta eē dicunt. q2 primi hoĩs corpus a quo nr̃a corpa mãľr deſcēderũt: de ẽra p mãʒ ſũptũ ē. Qđ lʒ ſub eodē quoqʒ intellectu. de ſpiritib⁹ q̃qʒ nr̃is ñ ex traduce eē credent. poſſit dici q a domino dati ſũt. i eo q a dño datus ē prim⁹ ſpũs. ſ. a q̃ p mãʒ deſcēderẽt. tñ i hoc pbabili⁹ oſtat aĩas ex traduce ñ eē. q ſicut i p̄rio hoĩe corpus đ ẽra ſũptũ. ſpũs vo a deo datus legit. ita τ rõ expoſtulat vt i ſequētib⁹ qdē oĩbus caro qdē ex carne đſcēdẽ. ſpũs ãt a dño credat venire. ¶ Preterea. cũ in lege ſcriptũ ē. Siqs pcuſſerit mulierē pgnãtē: τ illa abortiuũ fecerit. ſi nõ fuit formatũ mulctet pecunia. Si ãt formatum fuit. reddat animã pro aĩa apte declarat q2 cũ caro de carne ſeiat. aĩa ſiľr ex aĩa ñ trahit. Si. n. cũ carne aĩa ſemiat. q̃re i abortiuo ñ formato aĩa p aĩa ñ redderet. cũ ergo in abortiuo tñ formato aĩa p aĩa reddi iubet. qđ nĩſi i eo q nec dũ formatũ ē: adhuc animã ñ eē oñdit. vt videlʒ quēadmodũ i p̄rio hoĩe pri⁹ corp⁹ formatũ. deinde animã infuſã legim⁹. ita ẽt i oĩb⁹ ſubſeq̃ntib⁹ pri⁹ in vulua corp⁹ hũanũ formari. deide aĩaʒ infũdi credam⁹. qđ ſicut forte videat qũo paternũ ſemē in vulua añ aĩationē. vl' creſcē poſſit aut vegetari. vel ẽt vſqʒ ad humani corpis effigiē promoueri. videat qũo arbuſta τ plãte τ gramia vniuerſa eiuſmõi aiaʒ ñ hñtia. ſola viriditate vegetēt τ creſcãt. τ motu ſuo i formã ppriõ generi ouenietē pducunt. His τ huiuſmõi ergo rõnibus pbabile factũ ē. aĩas ex traduce ñ eē ſed nouas đ nihilo creatas: nouis q̃tidie corpib⁹. de pr̃no ſeie in vulua formatis ad viuificatõeʒ infũdi. ¶ Itē in li. qõnũ no. teſ. Inhoneſtũ puto ſi dicant aĩe corpibus gnãri. vt aĩa naſcat ex aĩa. qđ nec ipſi aĩe opetit. aut ſi certe ſingule celeſtes ptãtes facte ſint τ ex ipſis cetere nate ſũt. põt ex vna ade aĩa credibile videri ceteros naſci. ſʒ ñ cõuenit: q2 ſoli đo hoc poſſibile fuit. vt ſimpľr gnãret. nec ceteris ocedet qđ taʒ miſticũ ē in cã ſaluatoris: vt nõ ſolũ a ſolis gētilibus vel iudeis. vez ẽt ab ipſis q xp̄ianos ſe dicũt icredibile putet. Naʒ ſi eo tpe quo ſeminat corp⁹ τ aĩa gnãtur ex aĩa. đ adã coſta legim⁹ ſublatã. nõ tñ aĩaʒ natã ex aĩa. ſʒ ſi coſta ſecũ hũit aĩaʒ. iã nõ nata ē ſʒ otracta i ptē. Sʒ nec hoc ſcriptũ ē. pphẽta. n. zacharias a it inter cetera. Qui ingt pſalmauit aĩaʒ hoĩs in eum. Nec iſaias ab his diſſētiēs ait. q fecit τ finxit te i vtero. Si ergo i vtero fingit: iam formato corpe tribuit. Cũ. n. oĩa mēbra īplet corpis: figurata dĩ in corpe. vt ſicut aq̃ cũ ſit ſine effigie miſſa tñ in vaſis: figurata dĩ. ita τ anima cum ſit nã incorpea τ ſimplex format in corpus ſingula mēbra viuificãs. ¶ Itē in li. de eccleſiaſticis dogmatib⁹. aĩe ñ cũ corpibus ſeminãt: vt luciferani dicũt. ¶ Itē geñ. ij. Hoc nũc os ex oſſibus meis τ caro de carne mea. τ nõ ē dictũ: q2 aĩa ſit de aĩa. p qđ dat itelligi q anime rõales non ſũt de aĩa primi hoĩs nec originē hñt ſm modũ iſfluxꝫ. Ad illud vero qđ obijcit de originali peccato. rñdetur q traductio originalis peccati nõ ē p hũc modũ. ſʒ mediante carne corruptionē libidinoſam ſecũ deferēte. aĩa vero ouncta carni ſic corrupte trahit corruptõeʒ ſm modũ ſuũ primo culpabilē: τ deinde penalē. nõ q2 anima puuli ſit đ anima ade. ſed q2 anima ade ñ ſeruauit ſibi τ poſteritati rectitudinē originalē. ¶ Preterea. ſi diceret idifferēter đ vnaq̃qʒ anima rõali: q fieret de mã ſpũali pexiſtēte. Tũc obijcit aug. ſup geñ. q2 illa anima. aut eſt viuens. aut vitã non hñs. Si non eſt vitã hñs qũo ergo eſt materia viuētis ſubſtãtie vt ex qua fiat. Si vo

eſt viuens. aut tm̄ vegetabili vita. aut tm̄ ſenſibili aut tantum rōali vita. Si tm̄ vegetabili eēt plāta. ⁊ anima rōalis fieret ex plāta. Si vero ex ſenſibili tm̄ eēt mā rōalis anime brutum. Si vero hꝫ vitā anime rōalis: ergo eēt anima. ⁊ ita pari ratione fieret hoc ex illo: ſicut econuerſo. cum eſſet eque cōpletuꝫ. nō ergo anima rōalis fcā eſt vel ſit ex mā ſpirituali ꝑexiſtēte: eſt ergo ex nihilo fcā ⁊ ita creata. Sꝫ adhuc ē qſtio. vtrū anima fcā ſit ex mā corꝑali ꝑiacēte vel alia anima. Qḋ primū nō videt̄. q2 corporeū minus nobile ē in genere icorporeo. ſꝫ pricipiū inqṫū huiuſmōi nobilius ē eo cuius ē pricipiū vl' adminus eque nobile. ergo icorpeuꝫ nō hēbit māꝫ corꝑalē ex q̄ fiat. ¶ Preterea. ſi mā eſſet corporea. aut forma ſimiliter eſſet corpea. aut incorpea. ſi eſſet corpea: ergo nō ꝓduceretur niſi corpeuꝫ cōpoſituꝫ. nō ergo aīa cū ſit res icorpea. Si vero forma eēt icorporea ꝯpoſitū ex illis. aut nec eēt corpeuꝫ nec incorporeū. ⁊ ſic nec i genere ſubſtātie. qḋ ē ipoſſibile. aut ꝯpoſituꝫ eēt corpeuꝫ. ⁊ ita anima eēt corporea ſicut homo q cōponit̄ ex anima ⁊ corpe. ergo nō ē poſſibile animā fieri ex mā corꝑaliter.

Queſtio. lxi. de tribus cāis alijs. ſ. formali efficiēti ⁊ finali.

Dictū eſt de aīa humana. q nō ē de ſbā dei ſꝫ a deo. nec ſit de ſbā corporali nec de intellectuali ꝑexiſtente. ꝯſequēter ꝓſequēdū ē de ceteris tribus cauſis. ſ. formali. efficiēti ⁊ finali. ¶ Primo querit̄ de cā formali vtrū anima humana ſit ꝯpoſita ex materia ⁊ forma. ¶ Secūdo querit̄ de cā efficiēte. vtruꝫ anime hēant aliā cām efficientē q̄ deuꝫ. ¶ Tertio querit̄ de cā finali. An anima humana fcā ſit ꝓpter reparationem ruine āgelice.

Membrū primum.

Ad primū quo qrit̄. vtrū aīa hūana habeat cāꝫ formalē. ⁊ vtrꝫ hēat cāꝫ materialē. ſm q forma ē illud qḋ cū mā ꝯſtituit totū. hoc ē qrere. vtrū aīa humana ꝯpoſita ſit ex mā ⁊ forma. De illa. n. ē nrā intētio pricipalis. Qḋ vr̄ p hoc qḋ dicit boetius in li. de tri. In oi eo qḋ ē citra principiū. eſt hoc ⁊ hoc. ⁊ loquit̄ ḋ his que ſūt ſubſtātie p ſe. ad differentiā forme ⁊ māe. q2 alr̄ eēt abire in īfinitū. ſed anima hūana ē talis. q2 ē p ſe exiſtēs. qḋ pꝫ ex ſeparatōe ⁊ ex motu. ergo hꝫ in ſe hoc ⁊ hoc. ſed hoc nō erit mā ⁊ mā. vel forma ⁊ forma. alteruꝫ enim eēt ſupuacuū: ergo erūt illa duo mā ⁊ forma. ergo anima hꝫ mām ⁊ formā. ¶ Itē dyoni. poſt monadē ſequit̄ binarius. ſꝫ prima monas ē deus. ergo cū ſeqtur primus binarius ⁊ nō loqtur de binario ꝯpoſito ex illa vnitate. ſꝫ ex rebus ſe hn̄tibus p modū numeroꝝ. ſic. n. dicit Boe. q oia que ſūt a prima arte numeroꝝ rōe vident̄ eē formata. ergo cū n̄ ſit niſi primus binarius reſpectu māe ⁊ forme. erunt ſubſtātie ſpiritales q̄ imediate ſunt poſt primā ſubſtātiā q̄ ē deus. vt āgelus ⁊ aīa: hn̄tes māꝫ ⁊ formā. ¶ Itē nihil ē agēs ⁊ recipiēs ſm ideꝫ in ſe oino. cū ergo agere ꝯueniat forme ⁊ recipe materie. erit anima humana hn̄s vtrunqꝫ. ⁊ ita cōpoſita. ⁊ hec rō cū ꝑdictis extēdit ſe ad alias aīas. ¶ Itē in aīa hūana ē itellectus quo ē oia facē: ⁊ quo ē oia fieri. ſiue agēs ⁊ poſſibilis. ⁊ iſte n̄ ē ille. ergo cū itellectus poſſibilis ſit potētia rn̄dēs pti receptiue: itellect⁹ agēs pti actiue. neceſſe ē āte iſtā pluralitatē potētiaꝝ: eē pluralitatē ptiū eētialiū. ¶ Itē oē agēs. cui⁹ actio non ē ſua ſubſtātia: eſt agēs nō per ſe totū ſed per aliquid ſui. ⁊ loquit̄ de p ſe agētibus ſed ois agētis pter deū ē actio nō ſua ſubſtātia. ergo aīe ergo aīa hꝫ aliquid ſui p qḋ agit: ergo nō ē oino ſimplex ſꝫ ꝯpoſita. ¶ Itē aīa ē mouēs corpus. ⁊ nihil idē ſm ſubaꝫ ē mouēs ⁊ motū. ergo aīa ē ſubſtātia pter corpus: ⁊ maxime hūana. ſꝫ cū ipſa ſit ſubſtātia pter corpus hꝫ qḋ patit̄. ſicut cū punit̄. ⁊ q agit ſicut cū ꝯuertit̄ ſe ſup cognoſcibilia. ergo cū actio ⁊ paſſio dicāt multiplicitatē oppoſitoꝝ accidētiū: neceſſe erit oppoſitōeꝫ pricipioꝝ pcedere. Cōtra. aug. i li. de q̄titate aīe. ſimplex nā aīe dici pōt. q2 ex alijs naturis ē. ¶ Itē aug. i li. ḋ aīa ⁊ ſpū. Anima ē ſubſtātia ſpiritalis ſimplex indiſſolubilis. ¶ Itē ois eētia nobilior ē q̄ ſua potētia. vel adminus eque nobilis: ſꝫ itellectus ē potētia aīe: ⁊ ē ſimplex: ergo eius eētia ē ſimplex. ¶ Itē anima hūana eſt ad imaginē dei ſicut dicit aug. q2 hūana aīa hꝫ vires ſuas ad quādā imaginem trinitatis ſūme. vt ſunt memoria intelligētia volūtas. vna mens. vna eētia. vna vita. ſicut pr̄ ⁊ filius ⁊ ſpūſſāctus ſūt vna eētia: ſicut ergo pluralitas pſonaꝝ nō repugnat ſimplicitati eētie diuine. ita nec pluralitas viriū repugnat ſimplicitati aīe hūane. ¶ Itē ſi formā ꝯtingit eē ſimplicē nō ꝯpoſitā ſcꝫ ex mā ⁊ forma. ⁊ ibi eē ſtatū: pp qḋ n̄ pōt aīa hūana eē ſimplex nō hn̄s formā pte ſui. ſꝫ q ipſa ſit forma. ¶ Itē āgelus ⁊ aīa hūana cōueniūt in genere: ⁊ differūt in ſpē. ſꝫ oia ſic ꝯueniētia ⁊ differētia hn̄t gen⁹ ⁊ differētiā. ergo hāc ꝯpoſitōeꝫ hn̄t. ⁊ pp hoc lꝫ hēant hāc ꝯpoſitōeꝫ nihil ꝓhibet ſimplicitatē hēre. ¶ Sed huic videtur obuiare. q dicit illi ꝯpoſitioni rōnali altera compoſitio reſpondere in nā. ſcilicet que ē ex materia ⁊ forma. Aliqui etiā volebāt dicere. q anima hꝫ compoſitionē in hoc tātum q ipſa ē non ſeipſa: ſꝫ dependēs ſm ſuum eē a deo. ⁊ iō dicat̄ in ea differre qḋ eſt ⁊ quo eſt: ſꝫ nō ingrimus hic

hanc dñiaz. Sic.n.forme eēnt ꝯpoſite q̄ ſūt crea/
te in mā.ſ3 nos loqmur de ꝯpoſitōe ex mā ꝛ for/
ma ꝑut dr̄ forma mãe non p ſe ſubſiſtere.ſ3 i mā:
aiam ṽo p ſe ſubſiſtē.nō tn̄ i mā ꝛ ita formā nō
hr̄e ꝯpoſitōem.ſ3 aia. Eodē mō.forma ñ mouet
ſuā mām localiter.q2 nō ē qd actu ṗter ſuā mā3:
aia ṽo mouet ipſum corpus qd̄ ē pfectum ab ea.
ꝛ iō non dr̄ tn̄ forma.ſ3 in ſe ſubſtātia. Ad qd̄
dō3 ꝙ anima humana dicitur ꝯpoſita ex forma
ꝛ mā itellectuali.nullatenus aūt ſic h3 mā3 ꝛ for
mam.ſicut dicūtur corpa habere mām ꝛ formā.
ſiue ſint celeſtia ſiue inferiora.mãe enim corpalis
terminus ē magnitudo.ſpūalis aūt mãe nō ē ter
minus. ꝛ ideo i libro de gnātione dicit phs. Im
poſſibile eſt mā3 eſſe ſine magnitudine. loquens
de mā corporali. ¶ Ad obiecta aūt in ꝯtrium dō3
eſt.ꝙ ſimplex cū dr̄ de anima ꝛ de angelo.intelli
gitur in ꝯparatione.ſ. ad corpa que hn̄t ꝯpoſitio
nem ex ptibus quātitatiuis.ꝑut dicitur ꝙ corp⁹
eſt ex corporibus vt ē diuiſibile in infinitum. ſed
non dicitur ſimplex abſolute.ſic.n. ꝯuenit deum
eſſe ſimplicem. ¶ Ad illud aūt ꝙ dicit aug. aiam
eſſe indiſſolubilem. ꝛ ita non incōpoſitam.dōm
ꝙ ꝯpoſitū ē diſſolubile ſm intellectū.ſ3 nō ꝙ po
ſſet extra ptem.ſ3 aia dr̄ indiſſolubilis:q2 non de
ſinit eē.ſit.n.ibi ſermo de aia rōnali. ꝛ iō nō eſt
hic de rōne aie. ¶ Ad tertium dōm.ꝙ l3 eſſentia
dicatur nobilior q̄3 ſua potentia.in hoc ꝙ potē/
tia depēdet ab eēntia ꝛ nō ecōuerſo:non tn̄ ſim/
plicitate oppoſita ꝯpoſitioni pricipioꝝ oʒ eē no
biliorē.q2 ſicut intellectus ē ſimplex ꝯpoſitōe ad
vires ſenſibiles.ita aia ſimplex ē ꝯpatōne ad ſen
ſibilem ꝛ ad vegetabilem. ¶ Ad quartū dōm.ꝙ
l3 aia dicatur ad imaginē diuie trinitatis:q2 plu
ralitas virū eſt vnius eēntie. Rn̄ſio. ꝙ hec non
eſt tota rō.ſ3 q2 pluralitas ē taliū virū memorie
intelligentie ꝛ voluntatis.que ſic ſe hn̄t vt itelli/
gentia ſit a memoria. ꝛ voluntas ab vtroq3. ſm
aūt intellectum poſſibilē ꝛ agentē nō ē aia huma
nā ad imaginem.nō.n.in deo ē intellectus poſſi/
bilis ſiue mālis. ꝛ iō recte loquēdo.licet illa plu
ralitas nō atteſtek multiplicitati ſiue ꝯpoſitōi eēn
tie.hec pluralitas atteſtatur ꝯpōni eſſentie. ¶ Ad
quintum dōm.ꝙ non ē ſilr̄ ḋ forma ꝛ aia.forma
ei3 ṗter hoc qd̄ eſt materie forma.non h3 aliquā
actualitatē.ſed aia preter hoc ꝙ ē aia.h3 virtute3
quādā.ſm quā dr̄ hr̄e ꝯpoſitionē ꝓpriā.cui rn̄/
det agē ꝛ pati.ēt cū eſt ſepata.

Membrum ſecundū.

Hoc habito.conſequenter dōm ē de cā
efficiēti aie humane ꝛ aie ſenſibilis pp
errorē q̄rūdā.q deinceps recitabit. ꝛ
i pte ſupra tāgebak. Dn̄dik āt ꝙ aia ñ pt hr̄e aliā
cām efficientē q̄3 deū.l3 qdā dicē velint āgelicas
itelligētias effectrices aiaꝝ rōaliū.ex hoc.innuē
tes argumētū ꝙ medie ſunt inter deū ꝛ aia3 rō/
nalē. ꝛ hn̄t poſſe ſup illā.ꝯſulēdo.mouēdo.ſ3 ali
qd̄ gen⁹ mot⁹. Sic ergo vr̄ ſe hr̄e act⁹ ad actū.ita
potētia ad potētiā ꝛ ſb̄a ad ſb̄am. ¶ Preterea.p
lucē p̄rio die ſcā3 itelligik eēntia āgelica. S3 i luce
cōpali videm⁹ ꝙ ipa ē motor p quā ſit aer ex aq̄
ꝛ mutua elemētoꝝ ꝯuerſio. Si ergo ſic ſe h3 ipa
lux ſpūal' ad ſpūales ſb̄as.erit ipa cāns eē i ſpūa
libus ſubſtātijs. S3 obuiat qd̄ dr̄ i ps. Qui fin
xit ſigillatim corda eoꝝ.fingē aūt itelligik facē:p
corda āt itelligūk aie:ergo aia hūana h3 deū cā3
efficiētē. ¶ Itē de ſola aia hūana dr̄ iſpirauit i ip3
ſpiraculū vite.ergo ipa ſola p ṗrogatiuā dr̄ ſcā a
deo.ñ hn̄s aliud pricipiū:nō qn alie habeāt cā3
ab ipſo. ¶ Itē in li.de eccl'a.dogma. Aie hoiu3 ñ
cū corpib⁹ ſemināk.ſic luciferāi ꝛ cirillus. ꝛ aliq
latioꝝ pſūptores affirmāt q̄ſi nāe ꝯn̄tia ſeruiēte.
S3 dicim⁹ corp⁹ tm̄ p ꝯiugij copulā ſeminari.
creatōe3 ṽo aie ſolū creatorē oīu3 noſſe. dei ṽo
iudicio coagulari i vulua atq3 formari.ac forma
tus iā corpe aia3 creari ꝛ infūdi.vt viuat i vtero
hō ex aia ꝯſtās ꝛ cōpe ꝛ egrediak viu⁹ ex vtero
plen⁹ hūana ſb̄a. ¶ Itē aia rōal' ſic ſupra habitū
ē.de nihilo creata ē:ergo ñ pt hr̄e aliquā creatu/
rā efficiētē.cū creature ſit eē ḋ nihilo. ꝛ ita eē ter/
minū creationis ñ pricipiū ſicut ſupra habitu3 ē.
¶ Preterea aia rōnalis.ſicut āgelica itelligētia i
hoc pficik.ꝙ nō h3 finē cū habeat pricipiū: ergo
neutrū ē ab altero.cū ſint eq̄les ꝯditōis i eē. falſa
eſt ergo ſnīa cuiuſdā phi dicētis ꝙ pricipiū cuiuſ
libet mot⁹ q ē i mūdo ē mot⁹ celi ꝛ cuiuſlibet aie.
cuiuſcūq3 aiati pricipiū eſt aia celi: vn̄ dic ꝙ oēs
ṽtutes q̄ ꝑuenīūt a celo ad mūdū iſtū ſūt q̄tuor.
pria ē aptatrix ꝯpoſitōis ꝛ ꝯiunctōis.q̄ ſufficit i
ꝯpoſitione liq̄biliū: Scd̄a dat aia3 augmētatiuā.
Tertia dat aia3 viuā cuilibet viuo. ꝛ vocat aiam
viuā ſēſibilē. Quarta ṽo dat aia3 rōnalē cuilib3
loquenti.hec vero oīa fiunt mediante luce ꝛ me
diante circuitu celi ſup terra3: ꝛ ſicut ſi quieſceret
cor a motu ſuo.quaſi i ictu oculi morerek homo
ꝛ deſtruēntur oīa que in ipſo ſunt. ꝛ ſicut huma
num corpus ꝯſtitutū ex mēbris h3 vnā aiam.ita
celū cū ſuis ꝯtētis h3 vnā aia3.que dr̄ aia mūdi:
nō.n.itelligit ꝙ iſta corpalia facta fuerūt pp ſb̄a3
aie rōalis.q̄ ē ſepabilis ꝛ nō ecōuerſo:nec ꝙ tūc
erit veriſſimū eē celi ꝛ ſuperioꝝ ꝛ ipſius hois.cu3
nullus erit motus ſicut erit poſt iudicium. ꝛ ꝙ i
hoie eſt principiū mouendi ſm volūtatē. nō de/
pendens a motu celi. Nullatenus ergo cām effi/
cientē ē ponē aie rōnalis niſi deū:ergo nec ange
lus nec aia mūdi.niſi de⁹ dicak aia mūdi. Vn̄ l3 an
gelus rōe3 hēat aliq̄ mō mouendi aia3.nō h3 p
modū iperij.ſ3 p modū ꝯſilij. ꝛ ſicut eſt i opatōe
eius cui ꝯſulik ꝯſentire vel ñ ꝯſentire.ita ē i opa/
tōe aie ꝯſentire vel ñ ꝯſentire āgelo ꝯſulēti. Falſa
āt ē poſitio antiquoꝝ phoꝝ.p quā ꝑuenerūt ad

hoc vt diceret mediātib⁹ itelligētijs fieri aīas ra
tionales. q̄ dicebāt ab vno simplici non ꝑuenire
imediate niſi vnū ſimplex. Vñ itelligētia āgelica
fuit imediate a deo. aīa vō rōnalis mediāte āge
lo. Nec ē ſile ꝯ motore corporali ad ſua mota. ⁊
motore ſpūali q ē āgelus ad ſubſtātias ſpūales.
q2 motor corpalis q ē lux. mouet corpa ſm nāz.
motor vero ſpūalis mouet ſubſtātias ſpūales vt
āgelos iferiores vł aīas rōnales. excitādo ꝯſen
ſuz ñ ꝯpellēdo vł neceſſitatē iducēdo. ſ3 quātū ē
volūtas dīna tñ pñt ſup ſubſtātias iferiores ſpi
rituales. Si vō q̄rat q̄re nō dr̄ aīa rōnalis ab
aīa tāq̄ʒ efficiētē cū ſit vniuoca gnātio i homīb⁹.
queadmodū eſt i brutis vł vegetabilib⁹ ſiue alijs
gnābilib⁹. ¶ Rñdēdū ē ſm auctez i li. ꝯ dogma.
eccleſia. ꝙ vna queq3 aīa. quo ad hoc ꝯſilem h3
modū ꝑcedēdi in eē: vt ſic aīa ade iſuſa ē crean
do ipi corpi formato de limo terre. ita aīa petri
creādo iſuſa ē corpi formato ꝯ ſemie viri: vniuo
catio aūt gnātiōis ñ pp hoc ē i hoīe: q2 aīa ſit ab
anima. ſ3 q2 corpus ꝯſile ꝑducił. cui daf forma a
deo creatore. In formis āt inſepabilib⁹ a mā alr̄
ē. vt forma depēdeat a forma ſm nāz. cū ſit opa
tio nālis. Pariformiter dōm ē ꝯ cā efficien
te in plātis ⁊ brutis. quā ñ ē ponēdū eē corpalē.
cū rei icorporee ñ ſit corpus cā efficiēs. nobilius
ei3 ē ſufficiēs effectu. Vñ lux corpalis nō ē cā effi
ciens in his. lic3 diſponēs ſit ex pte mā̄e. q̄ diſpo
ſitione exiſtēte ſufficienter ꝯſeqtur forma. S3 ſi
cut a principio create ſunt huiuſmodi forme. ita
deinceps mediate exiſtēti aliquo ſūt ꝑducte. Et
iō dr̄ in li. de eccl̄a. dogma. ſolū hoīez credimus
hr̄e animā ſubſtātiuā. que exuto copore viuit. ⁊
ſenſus ſuos atq3 ingenia t3 viuaciter. neq3 cum
corpe morił vt arabs aſſerit. neq3 poſtmodū in
teritura ſic zenon dicit q2 ſubſtātialiter viuit. ani
maliū vō hr̄e ſūt. ſ3 cū carne ipſa carnis viuacita
te naſcunł. ⁊ cū carnis morte finiūtur: iō nec rōe
regūtur ſicut plato ⁊ alexāder putāt. ſed ad oīa
incitamēta nāe inducūtur.

Membrum tertium.

Ad tertiūz quo q̄riř de cā finali anime
rōnalis. Et vř p hoc qđ dr̄ i enche
ridion. ꝙ finis ſit repatio ruine āge
lice. Et ſilr̄ dicit anſel. in li. de cāu dya
boli ⁊ cur deus homo. ⁊ vř accipi ex illo vbo
deutro. ſtatuit terminos gētiū iuxta numerū āge
loꝝ dei. ſm aliā trāſlatōnez. ¶ S3 obijcit ꝯ hoc.
Si enī3 hoc eēt rō finalis: nō exiſtēte cāu āgelo
rū. nō eēt creatio animaruz rōnaliū3. Sed ꝯriū
cernitur. cū alterius ſpeciei ſit illa eſſentia q̄3 iſta.
⁊ ꝯgruebat creatori ad pfectōem vniuerſitatis.
vniuerſitatez generuz ⁊ ſpecierū ꝯdere. vt i quo
manifeſteł ſapīa potētia ⁊ bonitas dei: ergo nō ē
ille finis ꝯditiōis anime rōnalis. ¶ Preterea. ſi
eēt finis principalis. aut ergo eſſet ꝑpter bonos
āgelos. aut pp malos. Nō pp bonos. cū nō in
dig eāt rōne. nec pp malos. cum impoſſibilis ſit
coꝝ repatio. Ad qđ dōm. ꝙ finis principalis
ē pticipatio beatitudinis. ſ3 qđ dr̄. j. thi. ij. q vult
oēs homines ſaluos fieri. ⁊ ad cognitōez veri
tatis venire. Finis vō ſecūdarius ē repatio āge
lice ruine. ¶ Ad obiectū ergo primū rñdēdu3. ꝙ
cū ſit finis ſecūdarius. l3 ſtarēt āgeli ⁊ ſic ñ minue
reł nūerus angeloꝝ fruētiū. ⁊ ſic nō eēt finis ſecū
darius hoīm: nihilomin⁹ eēt finis pricipał. ¶ Ad
ſcđ3 vō dōm. ꝙ ē finis principał āgeloꝝ. ⁊ quā
tū ad hoc ñ ſit repatio ruine angelice: ⁊ ē finis ſe
cūdarius. ſ. dilectio i mł̄titudine ꝯſortij angeloꝝ
fruētiū. ⁊ quātū ad hūc finē. ſicut minuebał nūe
rus fruētiū p numerū angeloꝝ. ita augeł p profe
ctū bonoꝝ hoīm. Aſſignat iteꝝ magiſter i li. ſenł.
finē aīe rōalis dicēs: ꝙ creata ē vt itelligeret. ſū
mā bonitatē. ⁊ itelligēdo amaret ⁊ amādo poſ
ſideret. ⁊ poſſidēdo frueręł. Anime vō aſſignał
finis i tribus differētijs. vt. ſ. laudaret. ſeruiret. ⁊
fruereł. ¶ Alibi ēt ſm augu. vt videret laudaret
atq3 gauderet ſiue diligeret. Quaꝝ differētiaru3
rō ſic pōt attēdi. vt itelligē ſit reſpcū prīe verita
tis ⁊ ptineat ad itelligentiā. amare vō reſpcū ſū
me bonitatis ⁊ ptineat ad voluntatē. poſſidē vō
ſit reſpcū eternitatis ⁊ ptineat ad mentē ſiue me
moriā. ſ3 ꝙ trinitas ē i aīa penes itelligētiā volū
tatē ⁊ memoriā. quā memoriā qdā ꝑmittūt dua
bus alijs. qdā ſubiūgūt ſm diuerſa3 ſuā itētōez.
Frui vō ptineat ad ipſa3 eſſentiā diuinitatis. vel
ex tribus ꝑdictis relinquał. Tres aūt dr̄e ſic pñt
diſtigui. vt frui ptineat ad actū cordis. ſuire vero
ad actū opis exterioris. laudare vero ad actum
oris. Alie vō tres drie ſic diſtinguūtur. vt vide
re ptineat ad actū rōnis. amare vō ad actū volū
tatis ſiue gaudē. laudare vō ad actu3 ſmonis: vt
fiat ꝑteſtatio ſūme maieſtatis ſapie ⁊ bonitatis.

Queſtio. lxij. de ſimplicitate aīe ſ3 eē abſolutum.

Q ternitatis his
que ptinēt ad cauſalitate3 ipi⁹ aīe
ſequūtur ꝯ his q̄ iſūt ei ſ3 eē abſo
lutū primo. Deide ꝯ his q̄ ptinēt
ad eē eius ꝯpatū reſpcū corpis.
¶ Prio agēdū ergo ē ꝯ ſimplicitate ei⁹. ¶ Secū
do ꝯ vniuerſitate ⁊ pluralitate ipi⁹. ¶ Tertio de
ſimultate origis. vł ñ ſimultate. ¶ Quarto ꝯ loca
litate. ¶ Quito vtꝝ ſit ad imaginē ⁊ ſilitudinē di
uinā: ⁊ hec qđ ptinet q̄ſi ad q̄litatē. ꝑcedētes vō
ad quātitatē. ¶ Sexto ꝯ ordie ei⁹ i vniuerſo ⁊c.

Membrum primum.

Circa ſimplicitatē vero.q̄ attēdit̄ q̄tū ad p̄tes quātitatiuas.q̄rit̄ vtrū ſit ſimplex an cōpoſita? Et vr̄ q̄ ſit ſimplex. quātitas.n.terminus ē corporis. Aīa vō ē ſb̄a incorporea.ergo quātitate caret. ¶ Itē aug.i li.de aīa ⁊ ſpū.ſi p̄tes hr̄e aīa dr̄.rōne potius ſimilitudis q̄ȝ veritate ɔpoſitōnis ē itelligendum. Simplex ſb̄a ē aīa.nec aliud minus eſt rō ſb̄a q̄ȝ aīa. ¶ Itē oīe qd̄ recipit̄ ē in recipiēte ſȝ modū recipiētis. cū ergo in aīa fuit ſpēs rerū corporaliū ⁊ ɔpoſitarū mō ſimplicitatis.ergo nā aīe ſimplex ē. vbi.n.ē vna ſpēs ibi ⁊ alia. ¶ Item ſi aīa eēt quāta maior eēt in maiori corpe.⁊ minor in minori. ⁊ p ɔſequēs maiores corpe eēnt ſapientiores ⁊ igenioſiores:qd̄ cū ñ ſit ñ erit aīa ɔpoſita ſȝ ſimplex. Cōtra.aīa tota toti corpi infundit̄ vt pfectio pfectibili.extēdit̄ ergo ſ̄m extenſionēȝ corpis.cū ergo corp⁹ ſit ɔpoſitū:⁊ ita q̄tū erit. aīa quātitatē hn̄s. ¶ Itē aīa hȝ p̄tes virtuales ſiue potētiales.⁊ ſ̄m illas ē i diuerſis p̄tibus corporis:⁊ ñ ſȝ oēs i qualibȝ p̄te.ñ.n.vidit in auribus.neqȝ audit i oculo. Ubi āt aliq̄ p̄tiū eſt.ibi ⁊ ipa aīa ē.erit ergo aīa quātitatē hn̄s rōne ſuarū p̄tiū. Ad qd̄ dōm.q̄ ſ̄m aug.i lib.de quātitate aīe.q̄ q̄tum dr̄ aliqd̄ duobus mōis.virtualr̄ ⁊ dimēſiue.vt cū querit̄ quātus ſit hercules.p̄t q̄ri vel quātitas dimēſiua.ſ.quot ſit pedū.vel quātitas virtualis.ſ.quāte ſit v̄tutis.aīa ergo hȝ quātitatē virtualē.ſȝ ñ hȝ dimēſiuā. Silr̄ hȝ virtualēȝ extēſionē i corpe:ñ hȝ extenſionē dimēſiuā.ſicut albedo vel forma mālis:que diſtēdit̄ ſ̄m corpis diſtinctiōeȝ. Ad ſcōm vō dōm.q̄ lȝ in aīa ſint p̄tes virtuales que determinatas hn̄t opatōnes. ſ̄m p̄tes corpis diuerſas.nō tñ ipa ē p̄tibilis ſ̄m quātitatē:vt i ſe recipiat diuiſionē.vel ſ̄m ſb̄am corpis eius ſb̄a diuidat̄.ſȝ ſ̄m ɔportōem organorū ē opatio virtutū.qbus mediātibus aīa i diuerſis corpis p̄tibus opat̄.⁊ ſicut p diuerſū ſituȝ diuerſe p̄tes corpis diſtinguunt̄.ita per diuerſuȝ actū diuerſe p̄tes v̄tuales cognoſcunt̄.nec eſt ſitus cā multiplicatōis p̄tiū in corpe.nec actus cā multiplicatōis viriū i aīa.nec ē maior aīa in duabus vel i tribus potētiis q̄ȝ in vna.tota āt dr̄ eſſe in q̄libet p̄te corpis vno mō.vt totalitas ad pfectōem eēntie aīe referat̄.non āt tota dr̄ i qualibet p̄te corpis ſ̄m totalitatem virium.

Membrum ſecundū.

Ad ſcōm quo q̄rit̄. vtrū aīa ſit vna vel plures i trib⁹ potētiis vegetabili ſenſibili ⁊ ratiōali. Qd̄ āt ſit vna ſic oſ̄dit̄. Sicut ſe hȝ pfectibile ad pfectibile. ſic pfectio ad pfectuȝ.ſȝ ñ differt in hoīe pfectibile a vegetabili ſenſibili ⁊ rōnali.q2 vnus hō ſ̄m reȝ ē vegetabilis:ſenſibilis:⁊ rōnalis.ergo vna erit pfectio ſ̄m ſb̄aȝ. ¶ Itē ſi eēnt multa:⁊ ſȝ ſb̄aȝ:⁊ ſ̄m potētiā.actus vnius ñ ipediret̄ p actū alterius.ſȝ ɔriuȝ videmus.q̄ aīa occupata circa actū vnius ipedit̄ ab actu alterius.ergo ſūt eadē ſb̄a: vegetabilis:ſenſibilis:⁊ rōalis. ¶ Itē ſi eēnt differētes ſ̄m ſb̄am ⁊ potētiā ⁊ opatiōeȝ in nullo ɔuenirēt.⁊ ſic ipoſſibilis⁹ eēt vnitio in hoīe. ñ.n. vniunt̄ q̄ in aliquo ñ ɔueniūt. ¶ Itē ſi hoc eēt.eēt hō diuerſarū ſpērū.dr̄iam.n.ſpēi facit diuerſitas ſb̄alis pfectōis. ¶ Itē arguit̄ hoc ex rōe. Cū n. ñ dicat̄ aīa reſurgere ſȝ corpus.aīa āt corpi reſurgēti ɔiūgit̄.ſi ſenſibilis i hoīe eēt alterius ſb̄e q̄ȝ rōnalis.⁊ ſilr̄ vegetabilis:aut deſinerēt eē. ⁊ ita ñ eēt idē totum i reſurrectiōe qd̄ prius erat. Si vō nō deſinerēt eē.eēnt tres ſb̄e ſepabiles:q̄ruȝ nulla eſſet altera. ⁊ ita localr̄ diuiſe: ⁊ ita vegetabilis q̄tum ē de ſe in hoīe eſſet ſb̄a ſepabilis. q̄ cū nō ſit:neceſſe ē eē vnā ſb̄am in his tribus. ¶ Itē aug.in li.de eccleſi.dog. Neqȝ duas aīas i vno hoīe eē dicimus.ſicut iacobus ⁊ alij ſyrorū ſcribūt.vnā aīalem qua aīet̄ corpus ⁊ imixta ſit ſanguine.⁊ aliā ſpūalem que rōem miniſtret. Sed dicimus vnā eādēqȝ animā i hoīe.que ⁊ corp⁹ ſua ſocietate viuificet.⁊ ſemetipaȝ ſua rōe diſpōnat:hn̄s in ſe libertatē arbitrij. Cōtra. in ſemie ſiue i embrione añ infuſionē aīe rōalis:precedit quedā potētia q̄ vegetat̄ ⁊ ſentit.ſȝ illa potētia ñ ē ſine ſb̄a.ergo animā rōnaleȝ p̄cedit ſb̄a anime vegetabilis ⁊ ſenſibilis.ergo diuerſe ſūt ſubſtātie aīe vegetabilis ſenſibilis ⁊ rōnalis. ¶ Itē nō ē eadē ſb̄a corruptibilis ⁊ incorruptibilis. ſȝ corruptibilis ē ſenſitiua. incorruptibilis rōnalis.ergo ñ ſunt idē ſ̄m ſb̄am. ¶ Itē ſepabilis ⁊ inſepabilis.mixta corpi ⁊ ñ mixta.nō ſunt eadē ſb̄a. Ad qd̄ pōt r̄nderi.q̄ vna ē ſb̄a in hoīe hn̄s has virtutes.vñ aīa rōnalis cū ſepat̄ ſecum trahit⁹ ſenſuȝ ⁊ imaginē.ſicut dr̄ in li.de anima ⁊ ſpū. ¶ Ad illud vō qd̄ obijcit̄ de embrione.dōm ē q̄ illa ſb̄a cuius ē illa virtus.nō ſe hȝ p modū pficiētis.ſȝ p modū artificis preparātis ipm corpus:qd̄ dȝ eē organū ipſi⁹ aīe que ē pfectio: nec dicet̄ eē aīal añ vltimā pfectiōeȝ Animal.n.a pfectione dr̄ nō a prepatiōe. Et ſi dicat̄ a phō eē animal.hoc nō ē niſi vt diſtinguat̄ a corpe huiuſmodi i quo ñ ē virtus talis prepatoria. non vt deſignet̄ p hoc eē in ſpē.nō.n.vt huiuſmōi poſſet in ſe ſubſiſtere. ¶ Ad aliud vō dōm.q̄ nō eſt eadē ſb̄a corruptibilis ⁊ incorruptibilis. Subſtātia enim illa que ita pparat ⁊ ē corruptibilis:non⁹ ē eadē cū ipa ſb̄a aīe rōnalis. virtus āt ſentiendi quā dicit aug.ſepari cū corpe:vnius ſb̄e ē cum potētia intellectiua.⁊ lȝ ñ ſit ſepabilis ex rōne q̄ ē ſenſibilis.ē tñ ſepabilis rōne ſb̄e i qua fundatur⁹.iſta vō ſenſibilis:lȝ in genere ɔueniat cū ſenſibili in brutis.in brutis āt ſit corruptibilis.nō pp hoc ē in hoīe corruptibilis q2 in brutis ñ ordiat̄ niſi ad neceſſitatē corpis corruptibilis ſȝ tēpus

determinatū ꝯſeruādi. ⁊ ideo cū corpe corrum/
pit. nō ſic aūt ē de hoie. ſua. n. ordiatio ē ñ tm̄ ad
ꝑfectōez neceſſitatis corꝑalis: ſz ad miſteriū vtu
tis itellectual. ⁊ vlteri⁹ ad hoc vt ſic mereꝛ cū vir
tute itellectuali: vl demereꝛ. ita p̄mieꝛ vel puniaꝛ.
¶ Cōſilr pt rñderi ad tertio obiectū. ſic. n. ſeꝑabi
le ⁊ iſeꝑabile ñ ꝯueniūt eidē ſubē. ita nec mixtū ⁊
imixtū. ſz nihil ꝓhibz ſubaz ſz vnā potētiā oꝑari
p̄ter corp⁹. ſm aliā oꝑari i corpe ſiue ꝑ corpus.

Mēbrū tertium.

Ad tertiū quo q̄riꝛ. vtrū oēs aie create
ſint ſimul vel ñ ſimul. Qd āt ſint ſimul
create obijciꝛ. q2 dr̄ i geñ. ij. ꝙ regeuit
dñs ab vniuerſo oꝑe die ſeptio. Et ex-
ponit aug. ꝙ i illis ſex diebus oia erāt creata: in
primordialibus rōibus faciēdis: ñ a creatis que
ex ipis ꝓducūꝛ. cū ergo in aiabus ñ ſic ſit. ꝙ vna
aia ſit cā alterius māľis vel effectiua. nec vnā ha
beāt cām: ſicut corꝑa hn̄t vnā mālem cām. opor
tet ꝙ oēs aie ſint ſimul create aut ñ regeuit deus
ab vniuerſo. Si enim animā faceret ſicut alia. ex
primordialibus rōibus. ꝓducit nō obſtāte hoc:
quieſcere diceret. ſz faciēs aliqd nouū cuius nō
p̄ceſſit rō cālis: quieſcere ñ videꝛ. Preterea vi/
deꝛ oñdi ꝑ ſimile. Sic. n. ē d ſubſtātijs ſpūalibus
que ſūt angeli. ꝙ oes ſūt ſimul. pari ergo rōe vr̄
de ſpūalibus ſubſtātijs que ſūt aie rōales. ñ eniz
eſſe coꝝ depēdet a corpe cui ꝯiūgunꝛ. ſicut eē aie
ſenſibilis aut vegetabilis. ¶ Itē iob penul. Ecce
vehemoth quē feci tecū. Et apoc. xx. Eadem eſt
mēſura homis: que ⁊ angeli. qd intelligiꝛ q̄ꝫtum
ad animā. ergo cum angelis creati dicende ſunt.
¶ Preterea. cū hēant eē ſubſiſtēs poſt corporis
corruptōnez. quare ſilr ñ haberēt eē ſubſiſtēs añ
corpis generatōez. que. n. ē ꝯpatio eius eē quod
ē poſt corpis corruptiōez. ea ē ꝯpatio eius eē qd
ē ante generatōez. ¶ Itē quedā ſūt ſpūales ſub/
ſtātie i corpibus. ⁊ nō añ nec poſt corꝑa. vt i ve/
getabilibus ⁊ brutis. hinc mō opponiꝛ ꝙ ſint ali
que ſubē i corpibus ⁊ ſūt añ corꝑa ⁊ poſt. Item
quedā ſūt i corpibus: ⁊ ſūt ēt poſt corꝑa ⁊ ñ añ.
hinc opponiꝛ ꝙ ſūt quedā i corpibus ⁊ ſūt ante
corꝑa ⁊ ñ poſt. Sz ille due ꝯiūctiōes ſūt. q̄re iſte
due oppoſite illis. ⁊ ſic eēnt q̄tuor coniūctiones.
¶ Itē dicit aug. i li. de aia ⁊ ſpū. ꝙ aia habz iſtas
potētias: rōnabilē: iraſcibilē: ⁊ ꝯcupiſcibilē. an/
teq̄ꝫ corpi miſceaꝛ. In ꝯtriuz vō ſic oppōiꝛ. ps.
Qui finxit ſigillatim corda coꝝ. ⁊ ꝑ corda itelli/
gunꝛ aie. ⁊ glo. ibidē dicit. ꝙ aias ſeꝑatim deus
creauit ⁊ ñ oēs in adā. Et hoc pōt itelligi dupľr.
vel ꝙ ñ oēs ſint create cū aia ade. vel ꝙ nō oēs
ex aia ade. ſicut quedā hereſis dicebat. ¶ Itē au-
gu. in li. de eccleſia. dogma. credendū ē ⁊ firmi/
ter tenendum. ꝙ ñ oēs aie ſint ab initio create vt
origenes finxit. neqꝫ cū corpibus iueniātur ſicut
luciferani ⁊ cyrillus ⁊ quidā latinoꝝ affirmāt. ſz
dicimus animā ſimul creari ⁊ infūdi i corpe cō
pacto ⁊ formato. vt viuat i vtero hō. ¶ Itē aug.
i epľa ad ephe. j. ibi. ſicut eligit nos i ipo ⁊c. Ne
qs putet aias cū deo fuiſſe eternas. ⁊ tūc aliquid
meruiſſe iuxta errorē eoꝝ qui añ hec viſibilia di
cūt quaſdā aias fuiſſe factas. ⁊ idō tunc fuiſſe ele/
ctas. ¶ Preterea. ſi añ eēnt create ab initio. ꝯſtat
ꝙ hērent potētiā eligēdi ⁊ volēdi. ⁊ he potētie ñ
eēnt ocioſe i eis ſicut ñ ſūt in āgelis. ergo merenꝛ
vel demerenꝛ ꝑ ꝯuerſionē ad deū vel auerſionē
ab eo. ergo ꝯfirmarenꝛ i malicia vel in bonitate
ſicut āgeli: cū ſint ſubē ñ vnite corpi ⁊ ita irreme
diabile eoꝝ pcēm ⁊ inſeꝑabilis bonitas. ſi. n. cō
firmate ſint i malicia vel i bonitate. iniuſtum eſſz
eas vniri corpi ad merendū vel demerēduz: qd
cū falſuz ſit. reſtat primū falſū eē. ¶ Itē ad ro. ix.
cū nōdū nati eēnt. aut aliqd boni vel mali egiſ/
ſent. vt ſm electōez ꝓpoſitū dei maneret ⁊c. ex q̄
pz ꝙ ñ fuerūt prius create. vt aliqd boni vľ mali
egerēt. ¶ Itē cū habeāt potētiā cognoſcēdi ⁊ vo
lendi. ⁊ cognoſcāt corruptā maſſam carnis cui
vniunꝛ. aut volūtarie vniunꝛ. aut inuolūtarie. Si
volūtarie. eēt ergo pcēm actuale. cū pcēm actua/
le diuidaꝛ ꝯ pcēm origiale. Si vō iuolūtarie. iniu
ſticia ē vt pcēm ꝯhat. ex eo ꝙ ſimplex ē ꝯ volūta
tē eius actualē. reſtat ergo creādo infūdiꝛ. Qd
ꝯcedēdū ē. ¶ Ad p̄io obiectū dōm. ꝙ requieuit
deus ab vniuerſo oꝑe qd patrarat. q̄ꝫtū ad gene
ra ⁊ ſpēs. ⁊ hoc haberi pōt ex gl. bede ſuꝑ geñ.
dicit. n. p̄io regeuiſſe a generibus reꝝ faciēdaꝝ:
qua vltra noua genera ñ ꝯdidit vſqꝫ nūc. cū oꝑe
raꝛ admīſtratōez illoꝝ geneꝝ q̄ tūc ꝯſtituta ſunt.
¶ Ad aliud dōm. ꝙ ñ ē ſilē de āgelis ⁊ aiabus:
q2 angeli ſūt ſubē ñ vnibiles corpibus. aie vō ſūt
corpoꝝ ꝑfectōes. ꝯuenit ergo vt idē ſit tps perfe
ctōis ⁊ ꝑfecti. Cū. n. ſint quedā que ita ſint ſubē.
ꝙ ñ ꝑfectōes. ſ. itelligētie angelice. q̄dā que ita ꝑ/
fectōes ꝙ ñ ſubē vt ꝑfectōes ipreſſe corpib⁹. q̄dā
medio mō ſe hn̄t ſubē ſimul ⁊ ꝑfectōes. ⁊ inq̄ꝫ/
tū ꝑfectōes idē tps ꝑfectōis ⁊ ꝑfecti. Auctoritas
aūt iob ſoluiꝛ i glo. vbi dr̄. ſimul factus ē. ñ vnita
te ſz cognitōe rōnis. ⁊ alia glo. ſimul ꝑ imagi/
nē ſapie. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ ille ꝯiūctiōes ñ de/
buerūt eē. Aut. n. eēnt ſpūs rōalis. aut irrōnalis.
Sz irrōalis nō. q2 interit cū corpe. ⁊ non ē ſuba
ſeꝑata. Si rōnalis. hoc eē nō pōt. q2 ſic finaliter
ñ pticipet beatitudinē. ſ. ſi eēt añ corp⁹. ⁊ poſt ite/
riret cū corpe. Itē alius ſtatus ñ ꝯpeteret ꝓ pria
pte. q2 ſi ꝯpeteret eſſe poſt ad pticipādā beatitu/
dinem. ante eēt inutile quo ad hoc. Item exiſtēti
ante melius eēt non ꝯiungi q̄ꝫ ꝯiungi poſt. q2 cō
iungereꝛ carni peccatrici ⁊ vaſi corrupto. Secū
do. q2 cum prius libere oꝑareꝛ. ligatur vt tūc
operari non poſſit vt infans. deus autem i vna/
quaqꝫ creatura facit quod melius ē. Reſtat ergo

ꝙ hoc cũ nõ ſit melius nõ faciat. ❡ Itẽ ñ dicim⁹ ꝙ q̃ ẽ compatio eẽ poſt ad corruptõem. eque eſt eẽ añ ad gñatõem: qꝛ in pꝛio ẽ pꝛogreſſus aĩe de minus bono ad meliorẽ. ꝛ ꝺ meliori ad optimũ cũ corpori reddit glorificatio ĩ eis q bñ meruerũt. In alio ẽ declinatio ꝺ bono ſtatu ad deteriorẽ vt dictũ ẽ. ❡ Ad illud ꝟo qꝺ dicit aug. ꝙ aĩa hꝫ iſtas potẽtias. rõnalẽ. iraſcibilẽ. ꝛ ꝯcupiſcibilẽ. anteq̃ corpori miſceat. dõm ꝙ hoc dꝛ. qꝛ nõ hꝫ eas ex ꝯiunctõe ad corpus. ſꝫ hꝫ eas cũ coniungitur corpori. intelligitur ergo pꝛioritas non tempoꝛis ſed nature.

Membꝛuꝫ quartum.

Do q̃r. ã quo agit̃ de localitate aĩe ẽm ſeipam accepte. Circa hoc querũtur duo ſub articulis. ❡ Pꝛimus vtrum aĩa habeat locũ ſpũalẽ. ❡ Secũdus vtrum anima ſit in loco corpoꝛali.

Articulus pꝛimus.

Do pꝛimũ. ꝙ aĩa hẽat locũ ſpũalẽ arguit̃ ex hoc. ꝙ ꝓpoꝛtionalia ſũt cõtinẽs ꝛ ꝯtẽtũ. ſꝫ locus corpalis ẽ corporũ ergo ꝓpoꝛtõnaliter locus ſpũalis erit ſpirituũ. ꝛ ita erit loc⁹ ſpũalis aĩaꝝ. ❡ Itẽ Io. dama. ij. c. iij. dicit Angeli ſũt intelligẽtie in locis ſpũalibus exñtes. ❡ Itẽ hiero. ĩ li. de ſpũ ſancto. Licet ñ ꝯtineant̃ finib⁹ corpalibus circũſcriptõe. tñ ſꝺe ſue nõ carẽt. ❡ Itẽ aug. ĩ li. ꝺ q̃titate aĩe. locus aĩe deus ẽ. ergo eſt ei locus ſpũalis.

Cõtra vnũ ꝛ idẽ ñ põt eẽ locus reſpcũ diuerſoꝝ. pꝛimũ aũt ꝯtinet imediate mlta. ergo ñ ẽ ꝯtinẽs vt loc⁹. ❡ Itẽ aug. ĩ li. lxxxiij. q. ñ dicũt̃ res eẽ ĩ deo ſic ĩ loco. nõ eiꝫ ſũt ita res ĩ eo. vt dicat̃ loc⁹ eaꝝ. Loc⁹ eiꝫ lõgitudĩe ꝛ altitudĩe ꝛ latitudĩe cõtinet̃. ❡ Itẽ ſi aliq̃s eẽt locus ſpũalis imediate cõtinẽs aĩaꝫ: aut fũdaret̃ ĩ ſꝺa ꝯtinente ſpũali. aut in ſꝺa ꝯtẽta. ſi fũdaret̃ in ſꝺa ꝯtinẽte. eadẽ rõe quereret̃ de illa ſꝺa ꝯtinẽte. in quo loco eſſet: ꝛ ita eſſet abire ĩ infinitũ. aut opoꝛteret ſtare ĩ pꝛio: ꝛ ita eẽt vnus locus imediate ꝯtinẽs multa. Si ꝟo in ſꝺa ꝯtẽta tũc ñ hẽet rõeꝫ loci. locus eiꝫ ẽ termin⁹ cõtinẽtis imobilis. Rñſio locus itelligibil̃ dicit̃ dupl̃r. ſimpl̃r ꝛ ẽm qd. Vno mõ dꝛ icreat⁹ ſpũs. ẽm ꝙ dat̃ eis ꝯtinẽtia: vt ĩ ipo q̃eſcãt. ꝛ ad ipſum moueant̃. ꝛ in quo hñt ſaluari ſubſtãtie ſpũales: ꝛ ſic dicũtur a greg. currere ſpũs circũſcripti infra ſpiñ incircũſcriptuꝫ. Alio mõ dꝛ terminatio virtutis ĩ vnaquaqꝫ re ſpũali. extra eiꝫ illã terminatõeꝫ nihil ẽ ꝺ re ſpũali. Et ſic dicit aug. ĩ li. ꝺ fide ad petrũ. Ineſt ſubſtãtijs ſpũalib⁹ nãliter de⁹. quo ad ſeinuicẽ diſcernũtur. pp qꝺ nulla ẽ ĩ alieno termino. ❡ Ad obiectũ ãt rñdẽdũ ẽ. ꝙ ꝫꝫ hũc vltimũ modũ eſt dicẽ. ꝙ ꝓpoꝛtionalia ſũt locus ſpũalis. ꝛ locatũ. ſicut locus corpalis ꝛ locatuꝫ ſſili⁹ qꝺ dic̃ dama. tñ illud poſſꝫ itelligi alit̃. vt ꝯiunget̃ virt⁹ itelligẽtie vni⁹ ab alia. quouſqꝫ ad deuꝫ vniret̃. q ẽ oĩm ꝯtinẽs. Illud ꝟo qꝺ hiero. dicit ſic plane itelligit̃. Illud ãt qꝺ dic̃ aug. ĩ li. ꝺ q̃titate aĩe. itelligit̃ ꝺ loco pꝛio ꝛ cõi ꝯtinentie.

Articulus ſecũdus.

Do ſcꝺꝫ quo querit̃ ꝺ loco corpoꝛali. Vtꝝ aĩe habeãt locũ corpalẽ in quo ſint ẽm ſeipſas. Et vꝫ ꝙ ſic. p hoc ꝙ dicit aug. in⁹ li. de aĩa ꝛ ſpũ. Ex eo ĩtellectuales, nãs corpoꝛeas dicim⁹. ꝙ loco circũſcribunt. In loco ãt dꝛ aĩa. qꝛ alicubi pñs ẽ ꝛ alibi nõ ẽ. ❡ Itẽ dama. Aĩa circũſcriptibilis ẽ. qꝛ loco vel tpe vel ꝯpꝛehẽſiõe ꝯcluditur. Contra. Omne locatũ hꝫ aliquam depẽdẽtiã a loco. vel rõne quietis. vl̃ rõe ꝯſeruatõis. vel rõe opatõnis. ſpũalis aũt ſubſtãtia ẽm ſeipam nullã hꝫ depẽdẽtiã. ergo nõ ẽ in loco. ❡ Itẽ oẽ qꝺ ẽ in loco corpali. p ſe hꝫ determinatã rõnẽ ad locũ. vt graue ad deoꝛſũ. ꝛ leue ad ſurſũ. ſꝫ aĩa nullã hꝫ huiuſmõi rõnẽ ẽm ſeipaꝫ. ergo nõ ẽ ĩ loco corpoꝛali. Rñſio. ĩ loco corpali dꝛ eẽ tripl̃r. pꝛopꝛie. min⁹ pꝛie. ꝛ cõit̃. Pꝛopꝛie p circũſcriptõnẽ. min⁹ ꝓpꝛie p diffinitõneꝫ. cõiter p pñtiã. Eſſe aũt ĩ loco ẽm hos tres modos diſtinguit̃. vt eẽ p pñtiaꝫ ponat exñtiaꝫ rei ꝛ loci. eſſe ꝟo p diffinitõeꝫ ponat coexñtiã ꝛ ſuꝑaddat terminatõeꝫ. eẽ ꝟo p circũſcriptõeꝫ ponat duo ꝑdicta. ꝛ ſuꝑaddat ꝯmẽſuratõeꝫ in loco ẽm pꝛĩcipiũ mediuꝫ ꝛ finem. ❡ Scꝺm hec põt rñderi ad obiecta. Si eniꝫ dicat̃ aĩa rõnalis eẽ in loco. hoc nõ ẽ p circũſcriptõem ẽm ſe. cũ nõ habꝫ ptes dimẽſiuas. Poteſt aũt dici eẽ in loco diffinitiue p accidẽs. rõne corpoꝛis cui vnit̃: pñtialiter auteꝫ qꝛ adeſt loco eiꝫ cum adeſt ſepata.

Membꝛum quintuꝫ.

Do q̃ntũ quo agit̃ ꝺ imagine q̃ dꝛ ſpectare ad q̃litatẽ in q̃ntitate. dꝛ. n. imago expſſa ſilitudo alicui⁹. Circa hoc querunt̃ ſeptẽ. ſub totidẽ articulis ſpecifice diſtinctis. ❡ Pꝛio q̃rit̃. an aĩa rõnalis debeat dici imago. an tñ ad imaginẽ. ❡ Scꝺo. ſi dꝛ vtroqꝫ mõ. ſꝫ tñ magis ꝓpꝛie ad imaginẽ. vtruꝫ ꝯueniat hoc ſoli rõnali. aut ꝯueniat alteri creature. ❡ Tertio. ſi ꝯuenit rõnali aĩe, ꝓpꝛijſſime q̃ rõe dꝛ eẽ ad imaginẽ dei. ❡ Quarto. que ſit dña iter imaginẽ ꝛ ſimilitudinẽ ❡ Quinto. ẽm qd cõueniat ipſi anime. ❡ Sexto. ſi ꝯueniat ẽm ſupioꝛem ptem. vtrũ tñ ẽm nãlia illius ptis. aut cũ additõe gratuitoꝛuꝫ. ❡ Septimo. q̃ ſit rõnalis anima repñtatiua imaginis diuine penes mentẽ intelligentiam. ꝛ volũtatem.

Articulus pꝛimus.

AD primū articuluꝫ ꝙ ſit imago. videt
per hoc qđ dicit aug. in li. lxxxiij. qō/
num. ꝙ homo dicit imago ⁊ ad ima/
ginem. ⁊ hoc nō ē niſi ſꝫ aiam rōna/
lem. ergo ⁊c. ¶ Itē Hugo. imago ſm rōeꝫ. ſilitu
do ſm dilectōꝫ: ergo aia rōnalis dr̄ imago dei.
¶ Itē Caſſiod. qūo poſſet eē imago dei. ſi aie ho
minū mortis termio clauderēt: exq̄ accipit ꝙ aia
hūana ſꝫ imortalitatē imago dr̄ dei. ⁊ ita ē ima
go dei. Cōtra. Hylariꝰ. imago ē ſpēs idifferēs
⁊ indiſtincta ſimilitudo. ſꝫ hec rō nō ɔuenit ho/
mini: ergo non eſt homo vel aia rōnalis imago
dei. ¶ Item dicit hugo. imago ꝑtinet ad figuraꝫ.
⁊ hoc videtur ꝑ ſimilitudinem ſumptaꝫ in crea/
turis corporalibꝰ. ſed nō ē figura i deo. nec cōis
anime vel homini cū deo: ergo nō dicet imago.
¶ Iteꝫ imago dr̄ ſilitudo. ſicut dicit aug. in li. lx/
xxiij. q. ſꝫ ſilitudo attendit in forma ſbali vel acci
dentali: nulla vero forma talis cōis ē deo ⁊ rō/
nali anime. ergo ⁊c. ¶ Item imago dr̄ expreſſiſſi
ma ſilitudo. ſed nō pt eſſe expſſiſſima ſilitudo dei
niſi in vnitate nature. ſicut hois n̄ pōt eſſe expſſiſ
ſima ſilitudo niſi hō: ergo nō dicetur hō vel aia
rōnalis imago dei. Ad qđ dōm. ꝙ imago dr̄
ꝓprijſſime: ⁊ nō ꝓprijſſime. ſi ꝓprijſſime. ſic ac/
cipitur ſm rōnem hylarij: ⁊ ita non ɔuenit hoi:
aut aie rōnali reſpectu dei. Si nō ꝓprijſſime ꝑ/
ut dr̄ expſſiſſima ſilitudo in creatura ſic dici pōt.
¶ Rn̄dendū ē ad obiecta. ꝙ rō hylarij accipit
ꝓut ɔuenit filio dei ꝙ ſit imago reſpectu pr̄is. ⁊
accipit pſonaliter. ¶ Ad ſcōm vō dōm eſt. ꝙ illđ
qđ dicit hugo. imaginē ꝑtinē ad figurā. ſi figura
accipit ꝓprie. ꝓut ē in corpalibus. ſic nō dicetur
imago dei. Dr̄. n. deut. iiij. Nō vidiſtis aliquā ſi
militudinē in die q̄ locutus ē dn̄s. ne forte dece/
pti faciatis vobis ſculptā ſilitudinē aut imaginē.
Si vō accipitur figura ꝓportōaliter. ꝓ diſtictōe
cū quātitate vtutis. ſic aliq̄ mō dici poſſꝫ. ꝙ ima
go dicat dei. Imitat. n. aia rōnalis deū in q̄daꝫ
diſtinctōe viriū. rōne diſtictōis pſonaꝝ. ⁊ ē quā
titas virtutis cōis viribus. ad quādā ſilitudineꝫ
quātitatis virtutis ſine equalitatis i pſonis diui/
nis. eſt tn̄ ibi magna drīa ex alia pte ⁊ lꝫ nomen
imaginis ſoleamus hic accipe. nō tn̄ figure ſolet
transferri. niſi ad heb. j. cum dr̄ figura ſube. vbi
ſm aliā trāſlatōꝫ ꝓ imagine pōt accipi. cū dr̄ filiꝰ
ē imago pr̄is. ¶ Ad tertiū dōꝫ ē. ꝙ lꝫ nō ſit ɔue/
niētia i forma ſpūali cū accn̄tali. ē tn̄ aliq̄ ɔuenē/
tia ſꝫ ꝓportōꝫ in effectu. ſic deꝰ memit. itelligit. di
ligit. ſic aia ſꝫ ſuū modū. ſilitudo ēt alia ē cauſati
ad primā cām. ¶ Ad quartū dōm. ꝙ nō pōt eē
ſilitudo ad primā cām. q̄tū ad expſſionē eiuſdē
nāe vel eēntie: pōt tn̄ hr̄e quādā ſilitudinē expſſā
ſicut poſſibile ē in creatura.

Articulus ſecundus.

AD ſcōꝫ q̄ q̄rit. cū dr̄ eē imago cōit ⁊ n̄
ꝓprijſſime. nihilominꝰ tn̄ ad imaginē.
viriū ɔueniat tn̄ aie hūane ⁊ hoi ſꝫ aiaꝫ
an alie creature? Et vr̄ ꝙ alie creature.
ꝑ hoc ꝙ ſilitudo aliq̄ ɔueniētia pt eē creature. in
vnitate. vitate. ⁊ bōitate. ¶ Itē aie ſenſibil' eſt ſili
tudo cū deo in potētia cognoſcēdi āgeli. vlterius
in potētia diligēdi. Inueit ēt in āgelo trinitas illa
viriū. ſꝫ quā dr̄ attēdi imago. ¶ Preterea. dicit
b. Greg. exponens illud tu es ſignaculū ꝙ n̄ ad
ſilitudinē dei tn̄ factus dr̄. ſꝫ ſignaculuꝫ ſilitudis
vt q̄ in eo ē ſubtilior nā. eo i illo ſubtilius imago
dei iſinuet expſſa: ⁊ poſt ſubdit. De ſigillo anuli
tal' ſilitudo exprimit. q̄lis i ſigillo eēntialr̄ habet.
Ex quo accipit. ꝙ āgelus magis dꝫ dici imago
dei vel ad imaginē. q̄ꝫ hō vel aia rōnalis. Cō
tra. aug. in ſermone de imagine. Nulli alij creatu
re dedit ꝙ ſit ad imaginē niſi hoi. ¶ Itē cū ima/
go ſit expſſa ſilitudo. magis aūt vnibilia ſūt q̄ ex
preſſe ſūt ſilia. ⁊ ecōuerſo: vr̄ magis de aia rōali
q̄ꝫ de angelo ꝙ ſit ad imaginē ꝑ rōꝫ vnibilitatis.
¶ Itē rō imaginis deſcēdit. vbi ſit ɔfirmatio ſm
rōneꝫ ꝓceſſionis vnius ab altero. ſꝫ in hoie pōt
eē rō ꝓceſſionis vniꝰ ab altero ꝑ generatōeꝫ. in
angelis āt nō. ergo magis vr̄ dici hō ad imagi/
nem q̄ꝫ angelus. ¶ Preterea. ſic dr̄ i ſermone de
imagine. ⁊ in li. de aia ⁊ ſpū: ſicut deus ē oia viui
ficās ⁊ gubernās. ita aia ſe hꝫ in ſuo corpe. ⁊ ita
hꝫ expreſſam ſilitudinē. Rn̄dēdū. ꝙ nō ɔuenit
rō imaginis oi creature. q2 n̄ ē expſſa ſilitudo. ſic
ɔtingit eē in creatura. In alijs. n. creaturis rema
net rō veſtigij ſm vnitatē. veritatē. ⁊ bonitatem.
In ſenſibili āt creatura lꝫ ſit potētia cognoſcēdi.
nō tn̄ ē potētia cognoſcēdi ipꝫ ⁊ diligēdi: ⁊ iō n̄
ē i hoc ɔueniētia cū deo. deus. n. ſeipꝫ cognoſcit
⁊ diligit. ¶ Ad illud vō qđ obijcit de āgelo dōꝫ
ꝙ imago pōt dici cōiter. ⁊ pōt dici ꝓprie. Cōit
ſic dr̄ de angelo. ꝓprie ſic dr̄ ō aia rōnali ⁊ de
hoie ſm aiaꝫ. ɔuenit. n. angelo ſm ſimplicitatem
eēntie ⁊ trinitatē viriū. qbus memit itelligit ⁊ di
ligit. ⁊ ſm hoc ēt ɔuenit aie rōnali. abūdat auteꝫ
aia rōnalis in hoc ꝙ ē imago dei ſꝫ hoc. ꝙ ſicut
deus mouet ⁊ gubernat vniuerſuꝫ ſic ⁊ aia rō/
nalis mouet ⁊ gubernat ſuū vniuerſum. Prete/
rea. ſilitudo virtutis eſt in hoie in hoc ꝙ pt ꝓdu
cere in nā ſile: ex alia vō pte euidētius diſtinguit
in aia rō memorie itelligētie ⁊ volūtatis. inquā/
tum ex memoria ꝓcedit intelligētia. ex memoria
⁊ itelligētia volūtas. ¶ Ad obiectū aūt in ɔ̄rium
dōm. ꝙ imago lꝫ dicat de angelo. ⁊ ſit maior ex
preſſio rōne ſimplicitatis: nō tn̄ rōne eoꝝ i qbus
ɔſiſtit pricipalis rō imaginis vel q̄tum ad quāti
tatem vnitatis ex pte eēntie ⁊ pſone. ſic ſupra di/
ctum ē. ex pte. n. eēntie eſt ambitꝰ gubernatōis ⁊
viuificatōis. ex pte pſone vtus ꝓductōis. ⁊ i acti
bus viriū ē euidens ꝓceſſio.

Articulus tertius.

AD tertiũ quo q̄rit̃. q̄ rõe dicat̃ ad ima ginē dei. ¶ Ad qđ rñdendũ ē. Eſſe ad imaginē dei vt notet̃ rõne ꝑpoſitõis q̄ eſt tranſitiua dr̃ia nãe. ⁊ in hoc oñdat̃ differēs rõ reſpectu filij q dr̃ imago. nõ ad imaginē. Et ponit aug. ſimilitudinē in li. de decē cordis. ſicut i nũmo imago impatoris aliter ē. ⁊ alit̃ in filio. In filio. n. impreſſa ſm ꝯueniētiã nãe. in nũmo aũt nõ ſic. ⁊ tu nũmꝰ dei es ex hoc melior qr cũ intellectu ⁊ cũ q̄dã vita es vt ſcias cuius geras imaginē. nũmus aũt neſcit ſe hr̃e imaginē impatoris. Simlr̃ ponit exēplũ de filio ⁊ ſpeculo. In filio homĩs ē imago homĩs. ⁊ eſt hoc qđ pr̃. In ſpeculo aũt imago ñ ē hoc qđ ipe. In filio eſt imago ſꝫ equalitatē ſubē. In ſpeculo aũt q̃ꝫ lõge ē a ſuba: ⁊ iõ ꝓprie dicit̃ eē i hoie ad imaginē. ꝑꝑ nãe diuerſitatē. De hoc ꝙ đ hoie dicit̃ ad imaginē nr̃ã. ſupra dictũ ē. vtrũ ſupponat ꝓ creato vl̃ icreato. ⁊ vtꝝ ꝓ pſona vel ꝓ eēntia. Mag̃r aũt i ſnĩjs de hoc tãgit. vñ ſatis q̄ꝫtũ ad pñs trãſeundũ ē. Sꝫ vtꝝ hõ poſſit dici ad imaginē filij. q̄rit̃. dicit. n. Aug. ſup geñ. que ē imago dei ad cuiꝰ ſimilitudinē factus ē hõ. niſi ſaluator nr̃ qui ē primogenitus oĩs nãe. ¶ Itē. ij. corint. iij. Trãſformamur i eãdē imaginē tanq̃ꝫ ad deũ ſpũ. Et ro. viij. quos ꝑdeſtinauit ꝯformes fieri imagini filij ſui. Cõformitas aũt qđ aliud ē q̃ꝫ ſꝫ rõeꝫ imaginis ergo hõ dicit̃ ad imaginē filij. Sꝫ ſi hoc. q̄liter diceret̃ eē ad imaginē nr̃ã. cũ ibi imago đſignet̃ cõis triũ pſonaꝝ. ¶ Ad qđ reſpõdendũ. ꝙ vtrũqꝫ põt ꝯueniēt̃ dici. ⁊ ꝙ hõ ē ad filij imaginē q ē imago pr̃is. qr ꝑ ipꝫ tanq̃ꝫ mediatorē ordinatur ad pr̃em ꝑ gr̃am in pñti. ⁊ ꝑ gl̃iã ordinabit̃ i futuro. dr̃ aũt ad imaginē trinitatis ꝑꝑ rõeꝫ ſupradictã: qr ſicut vnitas eēntie diuine ē in tribꝰ pſonis. quaꝝ vna ꝓcedit ab altera: ita vnitas eſt eēntia aĩe i tribꝰ viribꝰ. quaꝝ viriũ vna đpēdet ꝑ intellectũ ab alia. ⁊ actus mediante actu elicitur.

Articulus quartus.

AD quartũ articulũ quo q̄rit̃. q̄ ſit dr̃ia iter eē ad imaginē ⁊ ſil̃itudinē. vel facē ad imaginē ⁊ ſil̃itudineꝫ. Vr̃. n. ꝑ aug. i li. lxxxiij. q. ꝙ vbi ē imago: ibi ē ſil̃itudo. ſꝫ nõ ecõuerſo. In duobꝰ. n. oĩs ſil̃itudo ē. neutrũ tñ alterius imago. Et. ij. cor. iiij. Illuminatio euãgelij gl̃ie xp̄i q ē imago. Glo. vbi imago: ꝯtinuo ⁊ ſil̃itudo. ergo ſil̃itudo ē gñãle ad imaginem. Cõtra. in gl. ſup geñ. imago q̄ꝫtũ ad nãlia ſil̃itudo q̄ñtũ ad gratuita. ¶ Itē aug. in li. de aĩa ⁊ ſpũ. Imago in cognitione. ſimilitudo. in dilectione. ¶ Itē Hugo. imago qr oĩa in ipſa aĩa ſunt ſm ſapiam: ſil̃itudo. qr vna ⁊ ſimplex eē dr̃ ſꝫ eēntiã. Ad qđ dđꝫ. ꝙ ſil̃itudo accipit̃ cõiter ꝓ ꝯueniētia ſiue ſm ſbam. ſiue ſm rem alterius generis: ⁊ hoc mõ põt eē generale imagini ⁊ ſil̃itudini ꝓprie ſumpti. Vel põt accipi ſil̃itudo ꝯueniētia ſm q̄litatē. ⁊ hoc mõ lꝫ diſtiguat̃ ab imagine. nihilominus põt vnũ eē ꝯcomitãs aliđ gñãlr̃ ⁊ ñ ecõuerſo. cũ ergo dr̃: ꝙ vbi ē imago: ibi eſt ſil̃itudo. hoc põt eē duabꝰ rõnibꝰ. vel qr ſil̃itudo ſit gñãle. vel ſil̃itudo inſepabilr̃ ꝯcomitat̃ imaginē. ⁊ ñ ecõuerſo. Si ſcđo mõ accipiat̃. nõ opponit̃ diſtictioni ſm rõnem. ⁊ ita accipit aug. Cũ dr̃ autē ꝙ ſil̃itudo accipit̃ quo ad gratuita: imo q̄ ad nãlia diſtictio accipit̃ ñ tñ rõne ſꝫ ēt re.

Põt aũt queri .§. j.

adhuc de illa dr̃ia quã ponit aug. ꝙ imago attēditur in potētia cognoſcēdi. ſil̃itudo in potētia diligēdi. ⁊ alibi dr̃. imago i cognitione. ſil̃itudo i dilectione: ꝑꝑ qđ magis imago ad cognitionē referatur q̃ꝫ ſil̃itudo. cũ cognitio dicat̃ aſſimilatio cognoſcentis ad cognitũ. ¶ Ad qđ dđm. ꝙ cognitio põt dici cõiter. ⁊ ſic dr̃ cognitio aſſil̃atio cognoſcētis ad cognitũ. Vel põt dici ꝓprie. cũ i q̄litate ꝯuēit. ſicut diligēs cũ diligēte in dilectõe ꝯuenit. ⁊ hoc facit cõis volũtas. Et hec dr̃ ſil̃itudo in dilectõe. cũ diligēs ipa vi dilectõis in quãdã ſil̃itudinē dilecti trãſformat̃. Vñ Hugo in li. đ arra ſpõſe. Scio aĩa ꝙ q̄cq̄d diligis. ipſa vi dilectõis i eius ſil̃itudinē trãſformaris. Preterea i cognitione ē q̄dã diſcretio cognoſcibil̃ ꝑꝑ quã ē q̄dã ꝯfiguratio. Preterea. potētia cognoſcēdi iquãtum huiuſmodi. ſiue cognitio ꝑcedit potētiã diligendi inquãtũ huius ⁊ dilectõꝫ. cũ ergo imago plus adhereat nãe q̃ꝫ ſil̃itudo. ⁊ ſit prior nãlr̃ q̃ꝫ ſil̃itudo ſupinducta imagini recte penes potētiaꝫ cognoſcēdi đterminat̃ imago. ſil̃itudo penes potentiaꝫ diligendi. ſicut re corpali prior eſt imago q̃ꝫ color q ſuperinducitur.

Deinde querit̃ .§. ij.

de multis differentijs q̄ ponũtur iter imagineꝫ ⁊ ſil̃itudinē. qr ſicut dicit Caſſiođ. imago attēditur ſm imortalitatē. ſil̃itudo ſm ſimplicitatē: ⁊ ita vr̃ ſil̃itudo eē prior q̃ꝫ imago. Simplicitas. n. vr̃ eē prior imortalitate. ¶ Rñſio. Sil̃itudo accipit̃ generaliter vt ēt ſꝫ imortalitatē dicat̃ ſil̃itudo. vñ ſꝫ q̄ attendit̃ imago. ſm illã attēdit̃ ſil̃itudo. ⁊ ſꝫ aliqua attēdit̃ ſil̃itudo ſm q̄ ñ attēdit̃ imago. vtpote ſm ſimplicitatē: tñ aĩa dr̃ ad imaginē ꝑꝑ vitã eternitatis: in qua imitatur deũ. ſm aũt ſimplicitateꝫ nõ dr̃. qr hoc põt eē cõe rebꝰ corpalibꝰ. q̄ ñ dicũtur eē ad imaginē dei. ¶ Silr̃ itelligēduꝫ ē qđ dicit̃ Hugo. imago ꝑtiet ad figurã. ſil̃itudo ad nãꝫ. nã eiꝫ prior ē figura. Vñ attēdēdũ ē ꝙ loq̄t̃ đ ſil̃itudine ꝓut ſil̃itudo ē ꝯueniētia q̄ſi i forma. vt cũ dr̃ ꝙ filius ē ſilis pr̃i. in hoc ꝙ ē eiuſdē ſpēi. ſed ſic nõ attēdit̃ ſil̃itudo ꝓut ſequit̃ imaginē. iquantũ dici-

mus q hō ē ↄditus ad imaginē ꝛ ſilitudinē dei. ꝛ ñ dr̄ ad ſilitudinē ꝛ imaginē. ¶ Silr̄ vident eē plures drieꝗs ponit ipſe. vt cū dr̄ imago q2 rōnalis ſilitudo q2 ſpūalis. Silr̄ cū dr̄ q imago ſit q2 oīa in ipſa ſunt ꝭm ſapiam. ſimilitudo q2 ſimplex ꝭm eēntiam. Vñ gnāliter attendēdū ē q duobus modis attendunt drie. vel vt ſilitudo ſupintelligatur imagini. ꝛ ſic ꝑprie accipit. vel ꝭm q ſilitudo extenditur vt quo ad priora imagine vel ↄcomitantia accipiatur.

Articulus quintus.

Ad quintū quo q̄rit. ꝭm qd ↄueniat aīe vel homini. vtrū dicat ↄuenire ꝭʒ corpus? q2 ſicut aug. dic. hʒ ptātē qua pt. veritatē qua dei ſunt. bonitatē q̄ in ipʒ tendit. In hoc ēt vr̄ qd dicit augu. q in exteriori hoie quedā trinitas īuenit: ꝛ ſi nō ita expſſa vt in interiori homine. vnde dicit in interiori homine q corrūpit. q̄ram⁹ quō poſſumus quādā trinitatis effigiē. ꝛ ſi nō expſſiorē. tñ ad dinoſcēdū faciliorē. Ex quo colligitur. q hō ꝭm corpus dr̄ ad imaginē. ¶ Preterea vr̄ p hoc qd dr̄ in gen̄. ad imaginē ſuā creauit illū maſculū ꝛ feminā creauit illos. ſʒ hec diſtictio non ē niſi ꝭm corp⁹. ergo ꝛc̄. ¶ Itē aug. i li. lxxxiij. q. q2 tale ē vt ad ↄteplādum celū ſit apt⁹. magis i hoc ad imaginē ꝛ ſilitudinem dei q̄ cetera corpa aīaliū facta iure videri pōt. ¶ Itē ꝭm ſenſibilē vr̄ eē q̄daʒ trinitatis imitatio. ſicut oñdit aug. i li. de tri. Eſt. n. ſpēs memoralis ſiue memoria. ꝛ ↄuerſio ſup ipaʒ rēpernoticiā. ꝛ dilectio q̄ ſurgit ex his. ergo cū in his ſilitudo trinitatis oſtendatur. erit in ſenſibili pte ↄditus ad imaginē. Contra. Beda in glo. ad imaginē dicit eē ꝭm illā ptem qua irrōnalib⁹ antecellit. ¶ Itē Caſſiod. quō poſſet imago aut ſilitudo dei eē. ſi aīe boiuʒ mortis termino icluderetur. ¶ Itē idem. nec recte dr̄ imago dei. niſi illud qd inheret ↄteplande incōmutabili vitati. ¶ Itē augu. Illa ps imago dicitur eē. ꝭm quā pticeps eius eē poteſt. pticipatio aūt hec eſt ꝭm cognitionem ꝛ dilectionem. cum ergo ꝭm ſenſibilem vel corporalem non habeat huiuſmodi pticipatōʒ. nō dicet imago dei. Rñſio ſumpta ꝑpria rōne imaginis nō dicetur hō ad imaginē dei. nec ꝭʒ corpus nec ꝭm partem ſenſibilem. ſed ꝭm ptem intelligibilem vel rationalem. vnde licet inueniatur quedam ſimilitudo trinitatis. non tñ dicetur imago. imago. n. eſt expſſa ſimilitudo. ſicut poſſibile ē in creatura.

Deinde querit. §. j.

vtrū aīa rōnalis ꝭʒ iferiorē ptē dicat ad imaginē vel imago. an tñ ꝭʒ ſupiorē? qd vr̄ p hoc qd dic aug. i li. d tri. Cuʒ i nā mētis humane querimus trinitatē in tota q̄rim⁹. nō ſepantes actōʒ rōal' in tpalib⁹a ↄteplatōē eternoꝝ. ꝛ ꝭm trinitatē dr̄ imago. ergo ꝛc̄. ¶ Itē ſic ē i iteriori hoie ſic i exteriori. ſʒ in exteriori ſic ē. q taʒ mulier q̄ʒ vir dr̄ eē ad imaginē: ergo ſic erit in interiori hoie: cū ergo inferior ps rōnis dicat mlr̄. erit ipſa dicta ad imaginē. Cōtra. aug. in li. de tri. ex qua pte ↄſpectā ↄſulit veritatē ē imago dei. ex q̄ vō itendit ad iferiora agēda. ñ ē imago dei. ¶ Itē i eodē. Eo ꝑprie imago ei⁹ ē. q̄ capax eius ē. eiuſq3 pticeps eē pōt. qd tā magnū bonū niſi p hoc q imago ē ei⁹ eē nō pōt. ¶ Itē i eodē. In hac diſtributōe non recte dr̄ imago dei. niſi illud qd inheret ↄteplāde incōmutabili vitati. Ad hoc dōm. q ꝑprie loquēdo imago dr̄ ꝭm ſupiorē ptē. ¶ Ad prio obiectum dōm ē. q trinitas q̄dā attēdat ꝭm ptē iſeriorem. ſ. ꝭm q meminit intelligit ꝛ diligit hec inferiora: non tñ ꝭm illā dr̄ imago. non. n. ꝭm qualibet trinitatē virīū dr̄ imago. ſʒ ſolū ꝭm illā q̄ meminit itelligit ꝛ diligit deū. ¶ Ad ſcōʒ vō dōʒ. q hō exterior pōt dici ſenſualitas ſiue ps ſenſibil'. ꝛ ſic nō ē ↄueniētia vel ſilitudo interioris ꝛ exterioris hois: vel pōt dici exterior hō ꝑgreſſus tētationis. ꝭm q fuit i primis parētibus. ꝛ q̄tuʒ ad hoc q̄ ad qd ē ſilitudo in iteriori hoie ꝛ exteriori. quo ad hoc. n. ē ſilitudo. q ſicut i exteriori hoie ē triplex mot⁹. ſ. ſerpētis. mulieris. ꝛ viri. ita ꝛ in iteriori. ſ. ſenſualitatis iſerioris ptis rōnis ꝛ ſuperioris. Quo ad hoc aūt ē diſſilitudo. q2 in hoie exteriori ē imago ex parte viri ꝛ ēt ex pte mulieris. non tñ ita ē in hoie interiori. ſʒ ſolū attenditur imago ex pte viri. ſ. ſuperioris partis rationis.

Deinde querit. §. ij.

Si ē imago vel ad imaginē ꝭʒ ſupiorē ptē rōis. vtrū ꝭʒ q trinitas inuenit i ea reſpectu dei. vel reſpectu ſui? Et vr̄ q reſpectu ſui. ſicut. n. deus meminit itelligit ꝛ diligit ſe. ꝛ ꝭʒ hoc dr̄ trinitas. ad cuius imaginē ↄdita ē aīa rōnal'. vt ſic ſit ſēp reditio ſup ſuā eēntiā. ꝛ ita vr̄ eē i aīa. cū aīa meminit ſe. itelligit ſe. ꝛ diligit ſe. ergo ꝭm hec attēdit eſſe imaginis. ¶ Itē aug. in li. de tri. Ecce mēs memīt ſui. itelligit ſe. ꝛ diligit ſe. hec ſi cernim⁹: cernim⁹ trinitatē. nōdū qdē deū: ſʒ iā imaginem dei: ergo aīa ꝭʒ hec ē ad imaginē dei. Cōtra. aug. i li. eo. Hec trinitas mētis nō ꝑpterea imago dei eſt. q2 ſui meminit mens. ꝛ itelligit ꝛ diligit ſe. ſʒ q2 pōt meminiſſe itelligē ꝛ amare a quo facta ē: ergo tñ dicet imago inquātū hec in deū ↄuertit. Qd ↄcedendum ē. ¶ Ad obiectū aūt in ↄ̄riū prio dōm eſt. q lʒ in hoc ſit quedā ſilitudo. tñ q2 ſit reditio ſup creaturā. ꝛ ita ſup defectibile. nō ē imago ſūme trinitatis: ideo oʒ vt vires ꝛ aīa ꝭm ipſas in deū ↄuertantur. ¶ Ad ſcōm aūt dōʒ ē. q in predicta auctoritate nō ſit relatio ad ipam aīaʒ itelligentē. ſʒ ſit relatio ad deū. d quo prius habitus ē

ſermo. ſicut littera precedēs ꝛ ſubſequēs oñdit. licet ab aliquibus male ītelligatur.

Articulus ſextus.

Ad ſextū q̄ q̄rit̄: cū ꝯueniat ſm ſupiorē ptem. vtrū penes nālia vel gratuita. ꝛ vtrū ſm potētiā an ſm actū. Et vr̄ ꝙ tm̄ ſm nālia. q2 imago inſepabile ē ab aīa. ſicut hr̄ ī gl. verūtñ ī imagie ptrāſit hō. ¶ Itē aug. xiiij. de tri. Nō vanitatē imagini dei tribuēt niſi deformē cernēt factā. nec tm̄ valē deformita/tē. vt ſic auferat ꝙ imago ē. Cōtra. ſup illō ps. Signatum ē ſup nos ꝛc. diſtiguit triplex imago. creatōis. recreatōis ꝛ ſilitudinis. vñ innuit ꝙ ſm imaginē recreatōis reformat̄ imago creatōis. vt ſimplr̄ ſit imago. ¶ Ad qō dōm. ꝙ imago attēdit̄ penes vtrūqz. ſ. penes nālia ꝛ penes gratuita: ſed drñter. Nā ē imago creatōis. ꝛ ē imago recrea/tōis. imago ât creatōis attēdit̄ penes potētias na/turales. ſ. memoriā. ītelligētiā. ꝛ volūtatē. Ima/go v̄o recreatōis attēdit̄ penes grām reformātē illas potētias. Prima ē idifferēter ī peccatorib⁹ ꝛ in iuſtis. alia autē eſt tantum in iuſtis.

Item queritur .§. j.

Utrū imago attendat̄ penes potentias vel penes actus potentiaꝝ? Et vr̄ ꝙ penes act⁹. Nā ſicut di/cit aug. imago in aīa attēdit̄ penes iſta tria. ſ. mēs noticia ꝛ amor. ſꝫ iſta tria nō ſūt potētie ſꝫ actus potētiaꝝ. ergo penes actus attēdit̄ imago. ¶ Itēz rō imaginis attēdit̄ penes tria. ſm ꝙ vnuz ꝓce/dit ex alio. vt ſicut filius ē a pr̄e ꝛ ſpūſſanctus ab vtroqz. ita ex mēoria ītelligētia: ꝛ ex vtroqz vo/lūtas. Sꝫ ꝯſtat ꝙ potētia nō ꝓcedit de potētia: ſꝫ actus ex actu. ergo imago attēdit̄ penes actus ꝛ ñ penes potētias. Cōtra. ſi imago attēdit̄ penes actus. ꝛ ñ penes quoſlibꝫ actus. ſꝫ penes illos ſꝫ q̊s hꝫ ꝯuerti ī deū: ñ eēt in hoīe niſi ſm ꝙ actualr̄ ꝯuerteret̄ ī deū. ergo ī peccatorib⁹ nō eēt rō ima/ginis: cū ñ ꝯuertunt̄ ī deū actualr̄. ¶ Itē dīc aug. ꝙ aīa dr̄ ad imaginē dei. ñ q2 memīt. ītelligit. di/ligit. ſꝫ q2 p̄t meminiſſe ītelligē ꝛ diligē. ergo ima/go attendit̄ penes potētias. ñ penes actus. Ad qō dōm. ꝙ imago attendit̄ penes potētias. tñ ſm ꝙ ex illis hn̄t elici actus. Un̄ cū dicit aug. ꝙ ima/go attēdit̄ ſm mentē noticiā ꝛ amorē. ñ p hoc ne/gat̄ qn attendat̄ ſꝫ potētias. ¶ Ad hoc qō obijcit̄ ꝙ potētia nō ē ex potētia dōm. ꝙ lꝫ potentia p ſe abſolute ꝯſiderata ñ ſit ex potētia. tamē ī eliciēdo actū ſuuz vna potētia dependet ab alia. ꝛ ita quo/dāmodo eſt ex illa. Unde in eliciēdo actū prein/telligitur memoria ante intelligētiam. vnde quā/tum ad hoc imitat̄ pricipaliter memoria trinitatē perſonaꝝ quātuz ad proceſſionē.

Articulus ſeptimus.

Conſequent̄ querit̄. qualr̄ ē repn̄tatiua imagis ipſa aīa. Dubitabit tñ aliquis. quō ſm p̄dicta. memoriā ītelligētiā ꝛ volūtatē fiat coaptatio ad trinitatē p/ſonaꝝ. Dicit. n. aug. memoria patri. ītelligētia fi/lio. volūtas ſpūiſancto adaptat̄. ꝛ rō huius ē: q2 ex memoria prime veritatis gnāt̄ur intelligentia eius. ex vtroqz vero ꝓcedit amor prime verita/tis. mēoria ergo ē gnāns. ītelligētia genita. amor ꝓcedēs. memoria ergo pr̄i. ītelligētia filio. amor ſpūiſancto. Cōtra. Ecci. xvij. ſm imaginē ſuaz fecit illū. Glo. ſicut ex pr̄e fili⁹ ꝛ ex vtroqz ſpūſſā/ctus. ita ex ītellectu volūtas ꝛ ex vtroqz memo/ria. ergo ītellectus pr̄i. volūtas filio. mēoria ſpūi/ſancto adaptabit̄. ¶ Itē aug. l ſmone ō imagine. Ex his q̄ſi excellētiorib⁹ aīe dignitatib⁹ iubemur deū diligere. deut. vi. Ut q̄ꝫtuz ītelligat̄. tm̄ ſemp ī memoria habeat̄. nec ſolus ſufficit ītellectus: niſi ſit volūtas ī amore eius. nec hec duo ſufficiūt niſi addat̄ memoria. q̄ ſemp ī mēte ītelligētis ꝛ diligē/tis maneat deus. memoria ergo ꝓcedit ex ītelligē/tia ꝛ volūtate: ñ ergo aptabit̄ patri. Rñdēduz. Eſt memoria īnata. ꝛ acq̄ſita. memoria veritatis īnata ē pricipiū ītelligētie ꝛ volūtatis. Eſt. n. ſicut dictū ē. vis ꝯſeruatiua ſilitudis prime v̄itatis im/p̄ſſe a creatōe. ꝛ ſm hoc memoria attribuit̄ pr̄i. intelligētia filio. volūtas ſpūiſancto. Memoria v̄o acq̄ſita prime v̄itatis p̄t ꝯſiderari duob⁹ mo/dis. q2 q̄ꝫtū ad fieri: aut q̄ꝫtū ad eē. q̄ꝫtum ad fieri nālr ꝓcedit memoria acq̄ſita ex ītellectu ꝛ volū/tate. ꝛ ſꝫ hoc ītellectus q ē gnāns v̄itatē. attribuit̄ patri. volūtas q̄ ē gēita filio. memoria ex vtroqz ꝓcedēs ſpūiſancto. Quātū ad eē v̄o memoria v̄i/tatis acq̄ſita. p̄t eē pricipiū v̄itatis ītelligētie ꝛ vo/lūtatis. ſꝫ hec fiat aſſignatio ſicut pri⁹. mēoria pr̄i ꝛc̄. Itē dubitabit aliq̄s ō hoc qō dicit aug. ī li. ō tri. ꝙ actus iſti ſeſe ſūt circūcedētes memiſſe. in/telligere. velle. vt ſit ſilitudo potētiaꝝ ad pſonas diuinas. ſicut dicit dama. v̄bigr̄a. qō memini ītel/ligo volo. ꝛ qō ītelligo memini ꝛ volo. ꝛ qō vo/lo memini ꝛ ītelligo. ¶ Cōtra. ītelligētia ē reſpe/ctu aliquoꝝ. reſpectu quoꝝ nō ē volūtas ꝛ ēt me/moria. meminius. n. ꝛ ītelligim⁹ mala. ꝛ ñ volu/mus ea. nō ergo qō ītelligim⁹ ꝛ meminim⁹: volu/mus. ¶ Rñdet̄. ñ dicunt̄ ſeſe circūcedē: niſi cū ſūt ſupioris ptis rōis reſpectu prime veritatis. ꝛ tūc ſeſe niſi circūīcedunt. vel cū ſunt īferioris p̄tis rō/nis reſpectu ſuiipſius. que meminit ſe. ītelligit ſe. ꝛ diligit ſe. vel reſpectu eius ad qō nata ē. que ñ p̄ōt non amari: nec ēt ignorari habitu. Reſpectu vero alioꝝ que nō ſunt. vel illud a quo ipſa ē. vl̄ illud qō ipſa ē. vl̄ ea ad que nata ē. ſicut ſunt tēpo/ralia ꝛ opationes voluntarie nō ſe circūīcedūt ſiue neceſſario ꝯcomitant̄.

Membrum ſextum.

AD ſextuꝫ pͥcipale mēbꝛū quo querit̄ de oꝛdine aīme rōalis in vniuerſitate creaturaꝝ. vr̄. n. ꝙ poſt oꝛdinē intelligentie āgelice debeat eē oꝛdo aīe rōalis. Intelligētia. n. āgelica eſt ſubſtātia icoꝛpoꝛea ſepata a coꝛpe. cum ergo icoꝛpoꝛeū ſit pꝛius dignitate coꝛpeo. ⁊ ſepatum a coꝛpe iſepabili a coꝛpoꝛe. ſepabilis vero ſb̄e dignioꝛ iſepabili. aīa vero rōalis ſit ſb̄a inſepabilis a coꝛpe. nō depēdēs ſm̄ eēntiā a coꝛpe. ſenſibilis vero aīa ⁊ vegetabilis ſit inſepabilis a coꝛpe. recte aīa rōalis collocari dꝫ in vniuerſo poſt āgelicā itelligētiā: ⁊ ante ſenſibilē aīam ⁊ vegetabilē. ⁊ hec oīa an̄ coꝛpoꝛeā ſb̄aꝫ. ſicut ꝓbabitū ē. ¶ Itē pͥcipiū motus nobilius ē ꝗ̄ꝫ illud cuius ē pͥcipiū. ſ. mobile. cū ergo coꝛpus ſit mobile: ⁊ aīa ſit pͥcipiū motiuū. ⁊ maxime rōalis. recte erit pꝛioꝛ i vniuerſo coꝛpe. recte ergo poſt lucē. hoc ē i[n]telligētiā angelicā: q̄ pꝛio die ꝯdita ē. deberet eē oꝛdo aīe rōalis. ¶ Itē aīa rōalis ē ꝯdita ad imaginē. cū ergo res debēt hēre oꝛdinē ſm̄ maioꝛē ⁊ minoꝛē appꝛopiquationē ad deū. dꝫ aīa rōalis vel imediate oꝛdinari poſt deū. vel poſt itelligētiā angelicā que aliquaꝫ facit influentiā ſup aīaꝫ rōalē. ſ. ꝯſilioꝝ ⁊ illuminationū. Cōtra. aīa rōalis hꝫ eēntialē ꝯpatōeꝫ ad coꝛpus. coꝛpus aūt ſuū poſterius ē alijs coꝛpoꝛibus. oīa eīm coꝛpa oꝛdinant̄ ad illud tanꝗ̄ꝫ vltimū rōne qua vnit̄ aīe rōali. In coꝛpe. n. humano ē potētia ad actuꝫ pfectioꝛē: ꝗ̄ꝫ ſit in coꝛpe hn̄te tm̄ potētiā ad aīam ſenſibilē vel vegetabilē. Eſt. n. ī coꝛpe hūano potētia ad actū locutōnis p quā ē oīuꝫ ſignatio. ¶ Pꝛeterea i coꝛpe hūano ē vis oꝛdiata ad ꝓductionē coꝛpis aīabilis p aīaꝫ rōalē. qđ n̄ ē i alio coꝛpe: ergo coꝛpus ē dignius quo ad hoc alijs coꝛpibus. Foꝛte dicet̄. ꝙ hoc ē veꝝ i coꝛpibus iferioꝛibus. ſꝫ hoc nō ē i coꝛpibus ſupcelestibus. nā illa coꝛpa digniora videnť eē hoc coꝛpe. eo ꝙ ſunt pͥcipiū trāſmutatiōis in hoc coꝛpe: ſicut ēt i alijs coꝛpibus. ¶ Sꝫ huic obuiat. ꝙ ēt coꝛpus ſupceleſte ad hoc coꝛpus oꝛdinat̄. Dicit̄. n. Job. xiiij. Nō reſurget hō donec atterat̄ celū. ergo attritio celi ē ꝑambula ex diuīa diſpoſitōe ad reſurrectionē coꝛpis hūani. ſꝫ attritō celi nō aliud ē ꝗ̄ꝫ ſtatus eius iquātū ē mobile. ergo ſtabit celuꝫ an̄. hoc āt non eēt niſi motus eius oꝛdinaret̄ ad mutationē: ⁊ inouatio eius ad inouationē. ergo ſupioꝛa coꝛpa ſunt oꝛdiata ad coꝛpus humanū tanꝗ̄ꝫ ſuū vltimū. ¶ Pꝛeterea. dicit̄ Ro. viij. expectatio creature reuelationē filioꝛuꝫ dei expectat. Et poſt ſequit̄. oīs creatura igemiſcit ⁊ ꝑturit vſqꝫ adhuc. vbi dicit glo. Oīa elemēta cū laboꝛe ſua explēt officia: ſicut ſol ⁊ luna nō ſine laboꝛe ſtatuta ſibi iplēt ſpacia qđ ē cā noſtri. Vn̄ quieſcēt nobis aſſūptis: ergo ēt illa coꝛpa oꝛdinata ſūt ad coꝛpus humanū. ergo cū coꝛp⁹ humanū ſit oꝛdinatū ad animā rōaleꝫ. erit aīa rōalis vltimū i vniuerſo. Hoc ēt oñdit ipa ꝯditio in opibus pꝛimis. Nā poſt oīa dicit̄ ꝙ fecit hoīem: ⁊ exprimit̄ ſua ꝯditio ⁊ ſm̄ coꝛpus ⁊ ſm̄ aīaꝫ. p hoc qđ ſequit̄. foꝛmauit hoīeꝫ de limo terre. ⁊ inſpirauit i eo ſpiraculū vite. Foꝛte diceret̄. ꝙ eē aīe rōalis. inꝗ̄ꝫtū ē aīa. ē ſm̄ hūc moduꝫ: ſꝫ n̄ ſm̄ ꝙ ſpūs. ꝓut. n. ē ſpūs: nō viderit depēdētiā hēre nature nec ꝯpationē ad coꝛpus. ⁊ ita ꝙ aliū oꝛdinē hēre debeat. ¶ Cōtra hoc ē qđ dicit aug. ſup gen̄. ꝙ ſemp hꝫ ſpūs rōalis itentionē ad coꝛpus vel iclinationē: ergo aīa rōalis ēt ꝓut eſt ſpūs. cū adhuc hēat aliquā iclinationē ad coꝛpus ⁊ poſſibilitatē. vt ſit ps hoīs eēntialis. oꝛdiabit̄ i vniuerſo: ea oꝛdinatōne qua hō oꝛdinat̄. ergo erit finis ſiue terminus creaturaꝝ. ¶ Ad qđ dōm. ꝙ aīa rationalis hoc mō oꝛdinabit̄. tanꝗ̄ꝫ vltimū in vniuerſo. ⁊ ſicut ſuū eē nō hūit anteꝗ̄ꝫ ꝯiungeret̄ cū coꝛpe. imo creat̄ ⁊ creādo ifundit̄. ēt ſm̄ ꝙ ſpūs ita nō hꝫ aliquē oꝛdinē niſi i ope ſexte diei. ¶ Ad obiecta āt in ꝯ̄riuꝫ dōm ē. qđ lꝫ incoꝛpoꝛeū ſit dignius coꝛpoꝛeo. ⁊ ſepabile inſepabili: nō tn̄ ſm̄ hoc accipit̄ oꝛdo i vniuerſo. q2 nec hūit eē anꝗ̄ꝫ eēt i coꝛpe. ⁊ ſi hēret eēntialr̄ reſpiceret coꝛpus. ⁊ iō totalr̄ oꝛdinat̄ ſm̄ eē totius i vniuerſo. ſicut ēt ſenſibilia ⁊ vegetabilia. ¶ Ad illud qđ ſcđo obijcit̄. ꝙ ē pͥcipiū motus ⁊ ita dignius. dicēduꝫ ꝙ hoc ē veꝝ. ꝙ ſcꝫ dignioꝛ ē coꝛpe: ſꝫ lꝫ fructus ſit dignioꝛ nō tn̄ ꝓcedit floꝛeꝫ. ſic nec aīa rōalis ꝓcedit ſuū coꝛpus. ſꝫ ē pfectio coꝛpis oꝛganici potētia vitā hn̄tis. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ lꝫ ꝯdita ſit ad imagineꝫ dei. ⁊ ita quandā hēat imediationē ad deuꝫ: nō tn̄ in vniuerſo oꝛdinat̄ ꝓpter habitudinem eēntialē ad coꝛpus. ſm̄ quā ꝯſtituta ē quaſi mediū quoddā iter coꝛpus ⁊ deū. vt ipſa p ſe oꝛdinaret̄ i deū. coꝛpus v̊o mediāte ipa aīa. aīa. n. p ꝯtēplationē ⁊ dilectionē ſurſuꝫ fert̄ nāl'r. coꝛpus vero lꝫ ex quadā materia tēdat deoꝛſuꝫ. hꝫ tn̄ ex pte aīme rōalis vt trahat̄ ſurſuꝫ ad imoꝛtalitatē: in qua per animā quodāmodo deo aſſilatur.

Queſtio. lxiij. de aīa in cōparatiōe ad coꝛpus.

Dictū eſt de aīa ſm̄ ſe ⁊ ꝯditōibus ſuis: nunc dōm ē de ea ſm̄ ꝯpationē ad coꝛpus. Pꝛio ꝗ̄ꝫtū ad ꝯiunctōeꝫ. Scđo ꝗ̄ꝫtū ad eē eius i coꝛpe. Tertio ꝗ̄ꝫtū ad ſepabilitatē. De ſepabilitate aūt erit ſermo in vltima parte que ſpectat ad retributionē ꝗ̄ꝫtuꝫ ad ꝯiunctionē. Pꝛimo querit̄. ſi ſint cōiungibilia. ¶ Scđo ſi cōiungūt̄. vtrū ſine medio an per mediuꝫ. ¶ Tertio. ſi p mediū. vtrum p vnuꝫ an p plura. ¶ Quarto quomō cōiungunt̄ ſiue vniunt̄.

Membrum primum.

PRimo q̃rit vtrũ sint ꝯiũgibilia. Qḋ nõ:
vr. quoꝝ. n. maior ẽ ꝯueniẽtia. ñ ꝯiun
gunt vt vnũ fiat ex illis. ergo multo for
ti⁹ quoꝝ minor ẽ ꝯueniẽtia. Sꝫ maior ẽ
ꝯueniẽtia in nã iter corp⁹ celeste ꝛ corp⁹ elemẽta
tũ. q̃ꝫ iter corpus elemẽtatũ ꝛ icorporeũ. Silr ma
ior ẽ ꝯueniẽtia iter corp⁹ celeste ꝛ elemẽtatum. q̃ꝫ
iter icorporeũ ꝛ corpus. sꝫ corp⁹ celeste ñ ꝯiũgit
vt faciat vnũ i nã cũ elemẽto vel elemẽtato. ergo
nec icorporeũ facit vnũ cũ elemẽto vel elemẽta-
to. sꝫ aĩa rõalis ꝛ corp⁹ hũanũ sic sehñt: sic icor
poreũ ꝛ corp⁹ elemẽtatũ. ergo ñ ꝯiungent vt fiat
vnũ i nã ex illis. Qḋ aũt corp⁹ celeste ñ faciat vnũ
in nã cũ elemẽto vel elemẽtato. pbat p hoc. q̄ il
lud corp⁹ ñ eẽt simplex. ergo eẽt ꝯpositũ ex natu
ris diuersoꝝ corpoꝝ. sꝫ nullũ ẽ tale nisi elemẽta-
tũ. ergo eẽt elemẽtatũ. sꝫ elementatũ ñ ꝯponit nisi
ex elemẽtis. corpus aũt celeste ñ ẽ elemẽtũ: ergo ñ
ẽ ex q̃ ꝯponit elemẽtatũ. rõ aũt elemẽti ẽ. ex quo cũ
alio i potẽtia fit aliqḋ i actu. Cũ ergo hec rõ re-
moueat a corpe celesti. cõp⁹ celeste ñ ẽ faciẽs vnũ
in nã cũ aliquo corpe iferiori. cũ ergo magis di-
stẽt aĩa rõalis ꝛ corpus elemẽtũ vel elemẽtatũ. ñ
faciẽt vnũ in nã. ¶ Preterea. corpus celeste ñ est
nãliter diuisibile. ergo nec segregabile vel ꝯgre-
gabile. sꝫ qḋ ñ ẽ tale ñ ẽ vnibile cũ alio corpe. er-
go corp⁹ celeste ñ ẽ vnibile. ergo nec ẽ aĩa rõnal
p hũc modũ multo forti⁹. ¶ Jtẽ q̃cũq̃ sũt ꝯpleta
suo genẽ. ñ ẽt hñt possibilitatẽ ꝑut huiusmodi ad
vlterius ens. Vñ ignis ꝛ aer vt sũt i sua spera. cõ
pleta sũt in q̃ genẽ. nec hñt possibilitatẽ ꝑut hu-
iusmõi ad aliqḋ vnũ in nã. cũ ergo aĩa rõalis ꝛ
corpus hũanũ se hẽant vt entia ꝯpleta i suo gene
re. Jn genere. n. corpeoꝝ ẽ ꝯpletissimũ corpus. i
incorpeoꝝ genere valde ꝯpletũ ẽ aĩa rõnalis vt
p se potẽs subsistere. ergo ꝑut huiusmõi nõ hñt
possibilitatẽ ad vlterius ens in nã. sꝫ oĩa ꝯiũgibi
lia in vnũ nã sũt possibilia. ergo aĩa rõalis ꝛ cor
pus illud ñ sũt ꝯiũgibilia. ¶ Jtẽ vr ex similitudīe
microcosmi ꝛ mecracosmi. nã ñ fit vnuꝫ ex mo-
tore celi ꝛ celo. ergo pari rõe ex motore corpis
hũani ꝛ corpe hũano. ¶ Jtẽ quecũq̃ sube ñ hñt
cõem nãm: nõ vniunt adinuicẽ i vnã nãm. sꝫ aĩa
rõalis ꝛ corpus hũanuꝫ sũt huiusmõi. ergo non
vniunt vt ꝯiũgant i vna nã. Cõtra. aug. i li. de
aĩa ꝛ spũ. sũt corpis ꝛ aĩe quedã silia. s. supremũ
corpis ꝛ infimũ aĩe. qbus sine nãli ꝯfusiõe perso
nali tñ vnione facili ꝯiũgi pñt. similia. n. gaudent
silibus. sꝫ aĩa que vere spũs ꝛ caro q̃ vere corp⁹
ẽ in suis extremitatibus ꝯueniẽter ꝛ facile vniũt
i fantastico aĩe qḋ corpus nõ ẽ. sꝫ silẽ corpi ꝛ sen
sualitati carnis que vere spũs ẽ. q͛ sine aĩma fie-
ri nõ põt. ¶ Jtẽ in eodẽ. ꝯueniẽtissima media sũt
carnis ꝛ aĩe. sensualitas carnis que maxĩe ignis
ẽ ꝛ fantasticus spũs. qḋ igneus vigor dicit. ꝛ ce
lestis origo. mira societas carnis ꝛ aĩe spũs vi-
te ꝛ limi terre. Sic. n. scriptũ ẽ. Fecit deus hoiẽ
de limo terre ꝛ ispirauit in faciẽ eius spiraculuꝫ
vite. ¶ Jtẽ ex rõne quã ponit phs arguit. aĩa est
pfectio corpis physici organici ꝛc. ¶ Jteꝫ omne
id qḋ cõicat alteri i passionibus. ꝯuenit in vnum
cũ illo. sꝫ aĩa ꝛ corpus cõicãt in passiõibus. er
go ꝛc. Qḋ aũt cõicãt i passionibus. pꝫ p hoc q̄
ad mutatõeꝫ factã in corpibus seqt imediate mu
tatio i aĩalibus ꝛ ecõuerso. vt in gaudio ꝛ tristi-
cia ꝛ huiusmõi passionibus. ¶ Jtẽ oẽ qḋ ꝯtinet
alteꝝ ꝛ saluat p modũ forme. facit vnũ cũ illo qḋ
ꝯtinet ꝛ saluat. sꝫ aĩa ẽ huiusmõi. ipsa. n. ꝯtinet ꝛ
saluat corpus ens in corpe. recedente võ destruit
ꝛ dissoluit corpus. ergo ipsa ẽ perfectio corpis.

Ad qḋ dõm. q̄ ꝯiũgibilia sunt aĩa ꝛ corpus.
ꝛ vniunt in vnũ vt fiat vna nã. ¶ Ad obiectũ aũt
in ꝯtrium dõm ẽ. q̄ lꝫ minus distent in nã corpus
celeste ꝛ corpus elementũ vel elemẽtatũ q̃ꝫ aĩa ꝛ
corpus hũanũ. ꝛ illa ñ faciũt vnũ p ꝯpositõeꝫ. ni
hilominus hec faciũt vnũ p ꝯpositõeꝫ. q͛ vnum
illoꝝ ẽ possibile respectu alterius. nõ tñ vt mobi
le respectu motoris. sꝫ vt materiale respectu sue
pfectõis. ¶ Preterea. vt differenter eliciat actus
a potẽtia aĩe hꝫ ꝯpositõeꝫ cũ corpe organico. lꝫ
eniꝫ aĩa itellectiua rõne itellectus ñ determiet sibi
organũ. nihilominus rõne aliquoꝝ actuũ q ꝑti-
nẽt ad sensibile ꝛ vegetabile. vel coꝝ qui ꝯseque
tur ad itellectũ. determiant sibi organũ. ¶ Ad se-
cundũ dõm. q̄ lꝫ vtrũq̃ i suo genere sit ꝯpletuꝫ.
nec respiciat vlterius pfectioꝫ sui generis. vt cor
pus nõ respiciat vlterius pfectiõem corpalem i
natura. nihilominus respicit corpus vlteriorem
pfectiõem spũalẽ siue aĩaleꝫ: que ẽ mediate vita.
ꝛ hec ẽ pfectio nobilior ꝑdicta. Nec ẽ silẽ ꝺ alijs
duobus pfectis. quoꝝ vnuꝫ ẽ natũ p se subsistere
sine alterius adiuuamẽto. talia. n. duo ñ dicunt i
natura vnibilia. vt ignis in sua spera. ꝛ firmamẽ
tum in sua spera. tñ vnũ ab altero q̃tum ad de-
terminatõem figure. vel q̃tum ad rõnẽ motus.
¶ Ad illud vero qḋ obijcit de ꝯparatõe macro
cosmi ꝛ mecracosmi. dõm ẽ. q̄ in mecracosmo
nõ est ꝯparatio corporei ad incorporeũ. nisi ꝑm
rõnem mouẽtis ꝛ moti. corpus. n. illud nõ indi
get vt subsistat p creaturã illã. sed tñ vt moueat.
corpus vero humanũ indiget aĩa. nõ tñ vt mo-
ueat sꝫ ẽt vt in eẽ in quo est subsistat ꝛ pmaneat.
ꝛ ideo duplicẽ hꝫ opatõem. vt mobilis ad mo-
torẽ. ꝛ pfectibilis ad pfectionẽ suã. vñ vnũ in na
tura ꝯstituunt. s. hoiem. ¶ Ad vltimũ rñdendum
p interpretatõem maioris. hec. n. ẽ falsa. quecun
q̃ non hñt cõem naturam: nõ vniunt instãtia i
composito ex materia ꝛ forma.

Membruꝫ secundũ.

AD ſcōm ſuppoſito ꝙ ꝯiūgant vł vniā
tur in nā. querit. vtrū ꝯiūgant ſiñ me/
dio aut ꝑ mediū? Et vř ꝙ ſine medio.
qꝛ vnibilitas vt videt ē dr̄ia eēntialis
iter aiaꝫ ⁊ angelū. ergo cū aia vniat coꝛpi vnibi
litate vnit ſua eēntia. ſꝫ qd̄ vnit ſua eēntia. vnit ſi/
ne medio. vnit ergo aia coꝛpi ſine medio. ¶ Itē
ſi ꝯiūgant per mediū. cū vnū ſit coꝛpoꝛeū. ⁊ alte
rū incoꝛpoꝛeū. neceſſe ē mediū eē coꝛpoꝛeū ⁊ i/
coꝛpoꝛeū in ꝑte. ꝙ cū iꝑoſſibile ſit. ſ. aliqd eſſe in
his duobus generibus. ſꝫ tm̄ ē in altero. non ha
bebūt iſta duo mediū aliqd̄. ¶ Silr̄ obijcit. cum
aia ſit ſimplex ſicut dicit aug. in qōne vete. ⁊ no.
teſta. ⁊ coꝛpus ſit ꝯpoſitū. nihil aūt mediū ſit in/
ter ſimplex ⁊ ꝯpoſitū. nō erit mediū iter aiam ⁊
coꝛpus cui ꝯiungit. ¶ Preterea. iter materiaꝫ ⁊
foꝛmā que ei vnit: ñ itercidit mediū. cū ergo coꝛ/
pus ſit ſicut materia. aia vo ſicut foꝛma. nō ē ne/
ceſſe intercidere mediuꝫ in nā. ¶ Preterea. inter
aiaꝫ vegetabilē ⁊ ſuū coꝛpus: ñ ē neceſſe itercidē
mediū i plātis. cū ergo aia rōalis ſe hēat ad ſuū
coꝛpus ꝯſilr̄. nō ē neceſſe itercidē mediū. Foꝛ/
te diceret. ꝙ aia ſuis potētijs vnit coꝛpi. ſicut vř
dicere aug. in li. de aia ⁊ ſpū. ſꝫ hoc nō remouet
qn ꝑ ſe ꝯiūgant. Nā cū eē ꝑ pꝛius attribuit eſſen
tie ꝗꝫ ipi potētie. ⁊ ſilr̄ eēntie coꝛpis ꝗꝫ potentijs
eius. coꝛpus āt ⁊ aia ſe reſpiciunt naturalr̄. ergo
pꝛioꝛ ē reſpectu eēntie aie ⁊ coꝛpis ꝗꝫ viriū iter
ſe. ergo ꝯiūctio eēntie aie cū coꝛpis eēntia: ē nāli
ter pꝛioꝛ: ſꝫ ſit tꝑe ſimul. ergo ſiñ medio i eē vni/
unt. ¶ Cōtra. obijcit ꝑ ſilitudinē ſumptā ex vbis
phoꝝ. Ea. n. q̄ magis ſūt diſtātia. vt ignis ⁊ ter/
ra: ñ ꝯueniūt niſi ꝑ mediū. aqua vo ⁊ terra dicūt
ꝯuēire i vnū aliqd̄ ſine alijs q̄ ñ iter ſe diſtāt. Nā
ſi diceret ignis imediate ꝯuenit cū terra i carbo/
ne. hoc ñ ē veꝝ. materia. n. illa ñ ē pure terra: ſed
ē ꝯpoſituꝫ ex alijs. ſꝫ plus dicat denoiari ab illo.
ergo q̄ diſtāt adinuicē. quāto magis diſtant. tāto
magis indigēt medio vt ꝯueniāt i vnuꝫ natura.
¶ Preterea. aia rōalis ad hoc ꝙ ꝯiūgat coꝛpi
exigit diſpōnes aptātes: qbus fit aptatio coꝛpis
ad receptōeꝫ ipſius. hoc āt ñ ē niſi ꝑꝑ maximam
diſſimilitudinē eius ad coꝛpus. ergo aia rōnalis
⁊ coꝛpus querūt mediū. Ad qd̄ dōm. ꝙ aīma
rōalis ꝯiungit ſuo coꝛpi. vt motoꝛ mobili. ⁊ vt
ꝑfectio foꝛmalis ſuo ꝑfectibili. ꝓut aūt eſt motoꝛ
hꝫ potētias medias qbus mouet coꝛpus ꝓut eſt
oꝛganū aie. ⁊ illa via dꝛ hr̄e potentias ꝓ medio.
¶ Preterea. ſpūs q dicunt vitalis ⁊ aialis: deſe
rūt tanq̄ miſtrātes actū virium ꝑ coꝛpus. eo aūt
mō quo ē ꝑfectio ⁊ coꝛpus ꝑfectibile: ſꝫ hēat di/
ſpoſitōes ꝑambulas que dicunt quodāmō me/
dia. non tamē exigit mediū in vnione. imo ſeipa
vnit aia coꝛpi. Qd̄ aūt habeat diſpōnes medias
in aptatiōe. patꝫ ꝑ hoc qd̄ dicit aug. ꝙ vegetat ⁊
creſcit ⁊ oꝛganizat ⁊ foꝛmat. hoc autēꝫ ñ poſſet
eē: niſi eēnt alique virtutes ſpūales q̄ iſta facerēt.
⁊ ideo i aptatōne ſūt media. i ipa vo vnione ſe/
ipſa ꝯiūgit coꝛpi. ¶ Ad illd̄ vo qd̄ obijcit ratiōe
pꝛime ꝑtis. dōm ꝙ eēntia ipius aie ñ ē ſua vnibi
litas. ſꝫ ſeipa vniat. ¶ Ad ſcōm vo dōm ē. ꝙ licꝫ
aia ſit incoꝛpea: ⁊ ipm cui vnit ſit coꝛpus. ñ ꝓhi
bet illa hr̄e mediū. pōt. n. eē tāta diſtātia vni⁹ ab
altero. vt icoꝛpoꝛeū ex ꝑte ſua hr̄et mediuꝫ. ſicut
aia hꝫ media ex ꝑte ſua vires aiales ⁊ vitales ⁊
naturales. ⁊ coꝛpus ex alia ꝑte hꝫ mediuꝫ ſpūs
tres rñdētes. ⁊ illud ex via q̄ motoꝛ ⁊ oꝛganuꝫ
qd̄ ē mobile ꝯiūgunt. ¶ Silr̄ rñdendū ē ad ter/
tiū. qꝛ. n. aia ē ſimplex reſpectu coꝛpis: ⁊ coꝛpus
hꝫ ꝯpoſitōeꝫ: nō ē neceſſe ꝙ ſit imediatio. pōt. n.
coꝛpus hr̄e maximā ꝯpoſitionē. rōne cuius pōt
minus ꝯpoſitū eē mediū. ⁊ aia rōalis cū ſit ſim/
plex: pōt hr̄e mediū i genē incoꝛpoꝛei qd̄ ē mīo/
ris ſimplicitatis. ſicut ē vis ſenſibilis ⁊ vegetabi
lis. ⁊ ita ex vtraqꝫ ꝑte pōt hr̄e mediū ad ꝑpara
tōem. ¶ Ad illud vo qd̄ obijcit de materia ⁊ foꝛ
ma. dōm ꝙ illo mō ſine medio vniunt. licꝫ alio
mō mediuꝫ hēant. ¶ Ad aliud vo qd̄ obijcit de
aia vegetabili ⁊ ſuo coꝛpe. dōm ē ꝙ ad vnioneꝫ
ꝑfectōis cum ſuo ꝑfectibili ſilr̄ ē in mediatiōe: ſꝫ
ñ quo ad ꝯpatōem i coꝛpe. aia. n. vegetabil̄ ime
diate opat. rōnalis vo operat mediāte ſenſibili.
¶ Ad illud vo qd̄ obijcit ex alia ꝑte. ꝙ requirit
mediū. hoc ñ ē niſi i quadā ꝯgruitate rei vtriuſ/
qꝫ generis adinuicē diſtātis: ñ quo ad ratōnem
vnionis. ſicut. n. ignis ⁊ terra i ſuo genere entiaꝛ
regrunt aquā ⁊ aerē ꝓ medijs. cuꝫ āt veniunt ad
mixtionē. vnūqdqꝫ alteri miſcet ⁊ fit vnum cum
illo. vt ꝙ iter ignē remiſſum a ſua virtute ⁊ terrā
remiſſam a ſua virtute: nō ē mediū ponere i mi/
xto: ſꝫ ſit in mixtione. ita ē iter aiam rōnalē quo/
dāmō ⁊ ſuum coꝛpus. In aptatiōe. n. ipſa me/
dia vtrobiqꝫ itercidunt. in vnione vo in termio
non ē medium iter aiaꝫ ⁊ coꝛpus. Hec autē oſtē
dit alia rō ſupꝛadicta ſumpta ex illa parte. loq/
tur. n. de medio in adaptatione.

Membꝛum tertium.

AD tertiū quo querit. vtrū eo mō quo
hn̄t mediū. habeāt vnuꝫ vel plura ꝓ/
pter maximā diſtantiā. nō. n. aia rōna
lis ē vltimū in genere icoꝛpoꝛeoꝝ. nec
coꝛpus pꝛimū in genere coꝛpeoꝝ. ſed vltimum.
Querit ergo. vtrū vnū tm̄ ſit ex ꝑte aie. ⁊ alteruꝫ
ex ꝑte coꝛpis: an plura vtrobiqꝫ? Et vř ꝙ vnuꝫ
tm̄ ex parte aie. ⁊ vnū ex ꝑte coꝛpis. per hoc qd̄
dicit aug. i ſupꝛadictis auctātibus i li. de aīma ⁊
ſpū. ¶ Preterea. iter aiaꝫ rōalem ⁊ coꝛp⁹ ex ꝑte
aie rōalis ē vis ſenſibilis vel vegetabilis. ex ꝑte
coꝛpis ſpūs. ergo vtrobiqꝫ ſufficit vnū mediuꝫ.
Cōtra. aia rōnalis ē ſubſtātia incoꝛpea moti/
ua cognoſcitiua ſepabilis ſiue non dependens a

corpe.corpus vō cui vnit tanq̃ organo ſiue pfe
ctibili.ē corpus ꝯpoſitū ex elemētis ꝯplexiona/
tū. Ex pte vō incorporei ē ſb̄a incorporea moti/
ua.nō cognoſcitiua.inſepabilis a corpe.ſ.vege/
tabili.ꝛ ſb̄a incorporea motiua ꝛ cognoſcitiua
inſepabilis.ſ.ſenſibil.ꝛ ita duo ſūt media.Ex al/
tera vō pte ē corpus ꝯpoſitū ex elemētis.nō cō/
plexionatū ꝛ corpus n̄ ꝯpoſitū ex .elemētis.ꝛ iſta
duo ſūt media.ꝛ iſta q̄tuor erūt media iter aiam
rōnalē ꝛ ſuuz corpus:duo ex vna pte.ꝛ duo ex
altera.ſpūs.n.ē corpus nō ꝯpoſitū ex elemētis.
humor vō ē corpus ꝯpoſitū ex elemētis ſed non
ꝯplexionatū. Ad qd dōm.ꝙ,eo mō quo cō/
tigit eē media q̄tuor.hz media ſupradicta.¶ Ad
obiectuz āt i ꝯriū dōm ē.ꝙ augu.i li.d aia ꝛ ſpū
loqt d his medijs q̄ ptinet ad cognitiōez vel mo
tuz ſenſualē.vbi tm̄ regrit vnū mediū ex pte aie.
alteruz ex pte corpis:ex pte anime ſenſualitas.ex
pte corpis ſpūs aialis q vocat fantaſticus:ꝛ tūc
dr fantaſticū nō corpus.q2 nō ē corpulētuz.ſen/
ſualitas vō dr ſpūs.q nō hz opatōez pter corp9
quēadmodū aia ſm intellectuz.

Membrum quartuz.

AD q̄rtuz quo q̄rit de mō vnionis aie
rōnalis cū corpe.Cū.n.multi ſint mo
di ꝯiūctionuz.Eſt.n.vnuz ꝯpatione.
quo mā ꝛ forma vniunt.vnuz ꝯtinua
tōe:ſicut ptes quātitatis ꝯtinue.vnuz cōtiguatōe
ſicut ligna ꝛ lapides in domo.vnū colligatiōe:
ſic mēbra in corpe.vnū cōmixtōe:ſic elemēta i ele
mētato.vnuz ꝯplexione.ſicut humores in corpe
ꝯplexionato.vnū impſſione:ſicut figura ꝛ cera.
vnuz inſertu.ſicut ſurculi in ſtipite. Pōt q̄ri.vtꝝ
aliquo iſtoꝝ modoꝝ dicat aia vniri corpi. Et vi
det ꝙ nō primo mō.q2 forma nō hz eē pter ma
teriā.ſz aia hz eſſe pter corpus:ergo nō dicunt
vnuz illo mō. Nec dicunt vnuz ꝯtinuatōe.q2 cō
tinua terminuz hūt vnum.ſz incorpale non hz
terminū.ergo nō ē vnuz ꝯtiguatiōe.cū coꝝ ſunt
termini ſimul. Quod autē quātuz n̄ ē.terminū n̄
hz. Unū autē colligatōe nō erit.q2 ea q̄ ſunt vnū
colligatiōe.hūt congrue ligamētuz corpale. In/
corporeū aūt nō hz ligamētuz corpale.ergo ꝛc.
Nō ſunt vnuz cōmixtione.q2 illa diuidunt vſq3
ad minima.indiuiſibile vō qd ē aia nō recipit di
uiſionē.ergo n̄ ē vnū mixtiōe. Nec ē vnuz com/
plexione.q2 illud fundat ſup vnuz mixtiōe.ergo
ꝛc. Nec ē vnuz impſſiōe q2 forma nō ē pricipiū
mouēdi in illis. Preterea diuidit ſm diuiſionez
māe.nō ſic autē eſt in aia.ergo nō ē vnitas ipreſ
ſionis. Nec eſt vnuz inſertu.q2 qd inſerit depen
det ab eo cui inſerit.ꝛ vtrūq3 vitaz hz. Nec aūt
dependet corpus ab aia quo ad vitā:reſtat ergo
ꝙ nullo mō dicet vnio aie ꝛ corpis.¶ Prete/
rea.forma hz vnitatem cuz corpe.ꝛ aia rōnalis
cuz ſuo corpe.ꝛ aia ſenſibilis in brutis.ꝛ vege/
tabilis in plantis.pōt queri.in quo attendit diſ
iſtaꝝ perfectionuz iter ſe. Ad qd dōm ē.ꝙ hec
vnio que ē aie ꝛ corporis a beato Bern.dr na
tiua:ꝛ ſe hz ad moduz forme cuz mā. Sz diſtin
guēduz ē.ꝙ ē forma prima q̄ pficit mām.ſic ſūt
forme elementares.ꝛ in talibus forma pficit ſilr
totā mām ꝛ quālibet ptez.vt totus ignis ē ignis.
ꝛ quelibz pars eius ē ignis:ꝛ ad hunc modum
ſunt forme nāles.que ſunt pric cōmixtōis.ſicut ē
in metallo ꝛ huiuſmōi mineralibus.totuz enim
auruz eſt aurū.ꝛ quelibz ps auri eſt auruz:ſicut
eſt de oībus formis nālibus que plurimuz ap/
propinquāt ad ſuā mām. Eſt iteruz forma natu
ralis que pficit totū ꝛ ptem.ſed nō ſilr ſicut ē aia
ſenſibilis in brutis.ꝛ vegetabilis in plantis. In
hoc eniz hūt ꝯueniētiā.totuz.n.aial eſt aial.ſz nul
la pars aialis eſt aial.ſz plurime partes ſentiunt.
Silr quelibz ps plante vegetat.ſz nō quelibz eſt
plāta. Sic ergo nō ſilr pficit totū ꝛ quelibet ps.
ꝛ hec forma plus elongat a mā.habz.n.aliquā
indiuiduatōnez pter mām. Eſt aūt tertia forma q̄
pficit totū.ita ꝙ nullā eius ptez:ſicut aia rōnalis.
totū.n.eſt homo.nulla aūt ps hominis ē homo.
nec ēt intelligit.totū ergo itellectiuū eſt.ita ꝙ nul
la ps.vnde nullius ptis dicit actus. In plātis āt
ꝛ ſenſibilibus nō ſic erat.ſed pars vegetabatur
aut ſentiebat.ꝛ ideo iſta forma que pficit ita to/
tum.ꝙ nullā partez.eſt vltima in genere forma/
rū naturaliuz.¶ Adhuc etiā addēdū eſt.ad diffe
rētiam vegetatiue ꝛ ſenſitiue. Nā aia vegetatiua
ꝛ ſi nō ſimiliter pficit totum vt ptem.tn̄ pticipat
quelibet ps vegetatōnem ꝛ hec ptes aialis hūt.
Senſitiua vero aia nō ſic pficit quālibet partem
vt ſentiat.ſicut ſunt oſſa.pili.ꝛ huiuſmōi.id ac/
cedit plus ad diſtinctōem.mēbra vero organica
hominis ſenſuz hūt ꝛ vegetatōez.ꝛ nullū hūt i/
tellectuz.hic ergo eſt finis diſtinctōis ꝛ indiui/
duatōis naturalis.¶ Per hec pōt patere qua/
liter reſpōdendū ē ad obiecta.lz eniz quedam ſit
ſilitudo anime ꝛ corporis ꝛ forme ad materiā.
tn̄ eſt ſilitudo ſm moduz iam dictū. Eſt.n.anima
h aliquid preter ſuam mām.qd nō eſt dicere in
forma naturali ſimplr.vnde nō eſt ibi.ꝓprie act9
materie.ſed actus naturalis corporis cōpleti in
forma naturali.que forma dicit forma corpora/
lis:ſic ergo habz ꝓpriuz modum vnionis.ꝛ id
vocat.b.Bern.iſtam vnionē ꝓprio noie vnita/
tez natiuam.in li.ad eugeniū.v. Patet etiam ex
iam dictis.ꝙ ſit differētia pfectionū inter animā
rationalez ſenſibilez ꝛ vegetabilez. Aliqui vero
volunt ponere differētiaz in modo vnionis.ſm
diuerſa media vnientia.vt ponerent lumen cele/
ſte ſm triplicem differentiaz mediuz inter perfe/
ctōem ꝛ ſubiectuz:quod ſi verū eſt tranſcēdit no
ſtram ſpeculatōem.

Queſtio. lxiiij. ꝺ mō eēꝺi aie rationalis i corpe.

Conſequenter dicēdū ē de mō eſſendi i corpore: vtrū ſit ita in toto corpe. ꝙ in nulla pte ſꝫ eēntiā. aut in vna ſꝫ eēntiā. in alijs ſꝫ virtutē. ¶ Qꝺ aūt ſit i toto. ita ꝙ in nulla pte. vr̄ p hoc ꝙ actꝰ aie rōnalis nulli pti cōuenit. nulla enim ps corpis dr̄ itelligere. nulla ps dr̄ hō. ſꝫ totū dr̄ hō. totū dr̄ intellectꝰ. ¶ Preterea. phs dicit. ꝙ nullius ptis corpis. dr̄ actꝰ. ſed nec ēt corpis. cū itelligere ſit pter corpus. quō diceret eē in q̄libet pte vel in aliq̄ pte. ¶ Preterea aia ſenſibilis ſm potētiā ſuā. determinat ptē corporis. vt ſm vim auditiuaꝫ determīat aures. ſm viſiuā oculos. ⁊ ſic ꝺ alijs. nō ſic aūt ē ꝺ itellectiua. q̄ ē actus aie rōnalis. ergo aia rōnalis nō dr̄ eē in aliq̄ pte corporis. ergo ē i toto ꝯiūcto. Similiter dicit phs. ꝙ ſilr̄ ē de itelligere. ⁊ ꝺ texere vel edificare. ſꝫ texere vel edificare ſūt ipſius cōiuncti totius. ergo itelligere. Cōtra. aia eſt ſb̄a icorporea. ⁊ iō nō ē ſitualis. ⁊ ē in corpe. ⁊ ideo aliquo mō localis. cuꝫ ergo mouet corpus. erit ſꝫ ptē in vno loco. ⁊ ſm ptē in alio. ergo aia cuꝫ ſit p accidēs in loco erit ſꝫ ptē i loco huiꝰ ptis. ⁊ ſm ptē i loco illiꝰ ptis. ergo pari rōe i locis aliarū ptiuꝫ. ⁊ ita erit vbiqꝫ i corpe. ſꝫ eē i loco corporali nō dr̄ niſi rōe corpis. ergo erit i q̄libꝫ pte corpis. ¶ Preterea. dr̄ in li. de aia ⁊ ſpū. ꝙ ē in q̄libet pte corpis. nec i maiori maior. nec i minori minor. ¶ Itē aia ē ſimplex. ergo nō hꝫ ptē extra ptē. ⁊ ſm ſb̄aꝫ ē in corpe. cū ergo ſilr̄ ſe hꝫ ad pteꝫ corpis. erit in q̄libet pte corpis tota. Qꝺ autē ſit principalr̄ in aliq̄ pte corpis. vr̄ p hoc. ꝙ a corde ſit expāſio caloris vitalis p totū corpus. in vigilia ⁊ i ſomno ſit reditio ad iterius. ¶ Preterea. in mouēte ſit reditio caloris ad cor. ſpūs ēt vitalis dr̄ eē principalr̄ i corde. Ex qbus colligitur. ꝙ aia que ē principiū vite ſit i corde. ¶ Preterea. p ſilē accipit hic. ſicut eniꝫ rex i vna pte regni ſui ē p eſſentiā ⁊ i alijs p virtutē. aia aūt ſic ē in corpe ſicut rex i regno. ergo in vna pte corpis ē p eſſentiā. in alijs per virtutē. ſꝫ hoc nō ē niſi in principali. pricipalis aūt ps a q̄ ē motus eſt cor. ergo ē in corde. Cōtra. virtus aie eſt ſimplex ſicut ſb̄a eiꝰ. ergo cuꝫ ſit in q̄libet pte eiꝰ. erit ſimplex i pluribus locis ſimul. ⁊ virtus ſua n̄ ſepat ab eſſentia ſua. ergo erit ſimul i ſingulis ptibꝰ corporis. ergo nō ē tm̄ eſſentialiter i corde. ¶ Preterea ſi eēt in corde ſm eſſentiaꝫ tm̄. cōmetiret ſe toti corpi vel alicui pti eiꝰ. ſed ſiue ſic ſiue ſic. eſſet ſitualis. qꝺ cū nō ſit. nō erit eſſentialiter i corde. ¶ Preterea. videamus aiam ipediri in operibꝰ ſuis. principalr̄ q̄ ptinēt ad cognitiōeꝫ rationaleꝫ p ipedimētū exiſtēs i capite aut i cerebro. ergo ſi ē alicui pricipaliter. dꝫ dici eē in cerebro. ¶ Hoc ēt vr̄ p ſilē. ſicut eniꝫ deus dr̄ eē in mūdo vbiqꝫ. principalr̄ tn̄ in celo. q̄ ē eminētiſſima ps. ita aia i corpe. principalr̄ vō i eminētiſſima pte. ſꝫ hoc eſt caput. ergo aia ē in capite. hoc etiā vr̄. q2 ſitꝰ organoꝝ ſenſibiliuꝫ ſunt i capite. Ad qꝺ dōm. ꝙ ē log de aia rōnali. vel rōne ſue eēntie. vel rōne quarūdā viriū. ſilr̄ eſt log de ea vt ē pfectio. ⁊ vt eſt agēs in corpe. Si ergo fiat ſermo ꝺ aia rōnali ꝓut ē pfectio. dicendū ē. ꝙ ita ē totius pfectio. ꝙ nullius ptis. ſi vō fiat ſmo de ea in rōne agētis. dicēdū ē. ꝙ diuerſa ē eius actio. hꝫ. n. actōem ptis itellectiue. ⁊ ſm hoc duplr̄ accipit. Eſt eniꝫ quoddā itelligere nō depēdens aliquo modo a corpe. ⁊ q̄ztū ad illū actū nec dr̄ eē in pte corporis nec i toto. Alio vō mō dr̄ itelligere cū fantaſmate. ⁊ ſꝫ hoc dr̄ media cellula capitis logiſtica ſiue rōnalis. ⁊ hoc mō dr̄ determinare ſibi pteꝫ corpis in pte capitis. Et ſic videt illud itelligi qꝺ dicit phs. ꝙ ſimiliter videt de texere vel edificare ⁊ intelligere. Alio vō mō erat itelligē aie. n̄ cōiuncti. inq̄ztū ꝯiunctū hꝫ iterū actiōeꝫ ptis motiue. ⁊ ſm hoc pōt itelligi. vel rōne motꝰ affectōis vel motus vitalis. vel motꝰ localis. Si rōe motꝰ vitalis. ſic prio in corde. Si rōne motus localis ſic ē vbiqꝫ in corpe. Si ergo querat de aia rōne eſſentie diſtinguēdū ē ſm modos dictos. tamē ē vbiqꝫ eſſentialiter. ⁊ nō ē in maiori maior. vel i minori minor. Hoc āt idicat motꝰ vitalis ⁊ motus local'. ꝙ ſit vbiqꝫ i corpe. Intelligē autē prio mō dictū. ⁊ velle qꝺ ei rn̄det. ⁊ ſi ſint anime rōnalis exiſtētis p eſſentiā in corpe. nō tn̄ hoc ꝺclarāt. cum ipſius aie ſepate ſint hi actus ⁊ fortaſſe verius ⁊ perfectius. Ex iam dictis poſſunt ſolui ea que ſupra differenter ſunt obiecta.

Queſtio. lxv. de ꝯſideratōne viriuꝫ aie rationalis.

Completo tractatu ptinente ad ꝯſideratōeꝫ ſm ſe. pcedendū eſt cū adiutorio ihū xpī ad ꝯſideratiōeꝫ viriū. ¶ Primo ergo querēduꝫ eſt. an aia ſit ſua potētia. ¶ Secūdo. vnde ſit diſtinctio viriuꝫ ſiue potētiarum. ¶ Deinde de ſingulis viribus in ſpecie. in qōnibus ſequentibus.

Membrum primum.

Ad primū ſic. aug. in li. ꝺ aia ⁊ ſpiritu. Anima ſꝫ ſui opis officiū. varijs nūcupat nōibꝰ. dr̄ nāqꝫ aia dū vegetat

ſenſus dū ſentit. aīus dum ſapit. mēs duz ītelligit. rō duz diſcernit. memoria dū recordaṫ. duz vult volūtas. iſta tñ ñ differūt i ſubſtātia quēadmodū ī nominibus. qm̄ oia iſta vna ſunt aīa. ꝓprietates q̄dez diuerſe ſ3 eēntia vna. ex quo reliquiṫ ꝙ aīa ē ſue vires. ¶ Itē Aug. i codē. h3 anima nālia. ⁊ illa oia ē. potētia nāq3 eius atq3 vires idē ſunt. ꝙ ipa h3 accidētia ⁊ illa nō ē. ſue vires ē. ſue v̇tutes non ē. nō eſt eim ſua prudētia. ſua temꝑantia. ſua iuſticia. ſua fortitudo. potētie aīe ſunt rōnabilitas ⁊ irrōnabilitas. potētia tamē pñt dici vires ⁊ vires potētie. Ex his verbis Aug. videṫ. ꝙ anima ſit ſue potētie. ¶ Itē ſicut mā prima poſſibilis eſt ad ſuſceptōez oium formaꝝ nālium. ſic anima h3 potētiā ad ſuſceptionē oium ſpecieꝝ. ſed mā prima ē ſua potētia: qua ē ſuſceptiua oium formarū naturaliū. ergo potētia ſuſceptiua ſpecieꝝ itelligibiliū ⁊ iſenſibiliū ē ipa aīa: ergo aīa ē ſue potentie. ¶ Si negeṫ. ꝙ mā prima nō eēt ſua potentia. Cōtra. In oibus nālibus eſt potētia recipiētis ꝑ aliud. ⁊ illud ē materia prima. ergo mā prima eſt receptibilis formaꝝ ꝑ ſeipam. nō ergo i ea ē differēs id qd̄ ē ipa ⁊ ipa potētia. ergo ſimilr erit ex ꝑte ſpūalis ſubſtātie. ꝙ ipa erit receptibilis formaꝝ per ſeipa3. Cōtra. non ē idē anime ſuum eē ⁊ ſuū opari. ergo nō ē idē quo eſt. ⁊ quo operaṫ. ſ3 quo ē. eſt a ſua eēntia. quo operaṫ. eſt a ſua potētia. ergo nō ē idē ⁊c̄. ¶ Itē in deo q2 nō differt eē ab operatōe. opationū dico qua opaṫ. idē eſt nō differēs eēntia ⁊ potētia. ergo cū in aīa nō ſit idē eē ⁊ opari. nō erit idē in aīa eēntia ⁊ ſua potētia. ¶ Itē potētia aīe ē ꝑs v̇tualis ipius. anima vero totū v̇tuale ē i pluribus potētijs. nō ē ergo aīa quelibet ſuaꝝ potētiaꝝ. ¶ Itē ſi eēntia anime nō eſt differēs a potētia. cu3 aīa ſit ſimplex. nō videbiṫ niſi vna potētia. quecūq3. n. vni ⁊ eidē ſunt eadē. iter ſe habēt eadē. nec ē ita dicē ſicut i trinitate: vbi nō ē potentiaꝝ diſtīctio ſiue viriū. ¶ Itē ſi eēt vna v̇tus anime. cōſequereṫ ꝙ vna opatio: q2 ois vis creata. cū ſit diſcreta. īmiata ē ad operationē diſcreta3 ⁊ ſingularē prio ⁊ ꝑ ſe. videbiṫ ergo idē eē ſentire ⁊ itelligē appꝛhēdē ⁊ moueri: vl' ad ſe iuicē ꝯſeq. Adhuc dicūt qdā ꝙ i nullo alio opatio ē idē eēntia rei qd̄ ſua potētia. vñ dicūt ꝙ aīa ñ ē idē i eēntia qd̄ ſua potētia. dicunt tñ ꝙ ſunt idē i ſubſtātia. ſicut eim nō ē idē eē ⁊ operari: ita nec eēntia ⁊ potētia. eēntia eim anime eſt illud ꝑ qd̄ anima ad aliud ē efficiendū vel recipiendū. dicunt tñ ꝙ idē ē i ſubſtātia. eo ꝙ aīa nō ſubſiſtat ſine ſuis potētijs. nec ēt itelligaṫ. nec ipe potētie ſine aīa. idētitas ergo quā ponit aug. referēda eſt ad ſubſtātiā nō ad eſſentiā. ¶ Ad hoc qd̄ obijciṫ dōm eſt. ꝙ ⁊ ſi prima materia ē receptibilis formaꝝ per ſeipa3 ⁊ nō per aliud. ex hoc nō ſequiṫ ꝙ ſit ſua potētia: ſicut nec ſequiṫ anima ſeipa viuit. ergo ē ſua vita. Preterea ⁊ ſi mā pria eſſet ſua potētia. nō ꝓpter hoc ſequereṫ. ꝙ anima eſſ3 ſua potētia. q2 materia prima eſt illud in quo ē vltima reſolutio ex parte corꝑaliu3. ſiue ſuſceptibiliū formaꝝ corꝑaliū. aīa aūt nō ē id i qd̄ eſt reſolutio ex ꝑte ſpūaliū. ſiue ſuſceptibiliū formarū ſpūaliū. aīa. n. eſt reſolubilis in ſuā formam ⁊ mām. ſiue i ſuū qd̄ ē ⁊ quo eſt.

Membrum ſecundū.

Conſequēter ſuppoſito. ꝙ aīa nō ē ſue vires ſm eēntiā. l3 aliquo mō ſ3 ſbā3. queriṫ. vtrū vna ſit vis tm̄: aut plures. ¶ Scd̄o. ſi plures. vtrū omēs debent dici ꝑtes aīe. an quedā ſic. quedā nō. ¶ Tertio ſ3 qd accipiaṫ diuiſio viriu3.

Articulus primus.

Ad primū. Qd̄ vna ſit vis tātu3. arguitur ex hoc. ꝙ v̇tus in ſpūalibus ſequi videṫ formā ab vnitate. ergo forme ſequiṫ unitas v̇tutis. ſicut eim in corꝑalibus unitatez forme ſequiṫ unitas nature. forma autē dr̄ iquātu3 ꝑficit eſſe. natura inquātu3 ē pricipiu3 motus. ſic i ſpūalibus forma dr̄ iquātu3 ꝑficit eē. motus v̇o iquātū ē pricipiū actus. Ex hoc ergo vr̄. ꝙ una deberet eē uirtus aīe: cum ſit una forma. vel ſi aīa rōalis ē una forma ꝓut autē eſt ſenſibilis ē alia forma. ꝓut ē uegetabilis alia: ſicut dicunt qdā. adhuc nō dicerenṫ niſi tres uires ſm ternariū formaꝝ. ¶ Preterea. i prio ē unitas v̇tutis ſicut unitas eēntie. i creatura autē cū nō ſit repugnātia. ut una ſit v̇tus ſicut una ē eēntia. quēadmodū repugnat creature ut v̇tus ſit ide3 oino qd̄ eēntia. hoc eim ꝯ dr̄ ꝓpriū dei poſſibile ē ergo creaturā aliquā i hoc aſſimilari primo. illa autē ꝯñter ē ſpūalis. ut āgelus aut aīa rōalis. hēbit ergo unitatē v̇tutis quēadmō3 unitatē eēntie. Cōtra. diuiſio entis ꝑ unū ⁊ multa: prior ē ꝙ̄ ꝑ ide3 ⁊ diuerſu3. Si ergo d3 accipi differētia iñ creaturā ⁊ creatorē q̄ntū ad v̇tutē. accipieṫ prius penes unitatē ⁊ pluralitatē: ꝙ̄ penes idētitatē ⁊ diuerſitatē. ſicut ergo creatura differt a creatore in hoc. ꝙ v̇tus i creatura nō ē oino idē qd̄ ſua eēntia. ſic differt i hoc. ꝙ h3 ꝑ pluralitatē v̇tutis. qd̄ h3 creator ꝑ v̇tutis idiuiſionē. vt creator agit vna v̇tute omne qd̄ agit. creatura v̇o agat plurib⁹ v̇tutibus differētia. ¶ Preterea aīa rōnalis ad imaginē ꝯdita: ē ipius creatoris. ſ3 i creatore ē unitas eēntie ⁊ v̇tutis: ⁊ differētia perſonalis. ergo i anima erit ꝑter vnitatē eēntie aliqua pluralitas. non niſi viriū. ergo anima h3 pluralitatē virium aut v̇tutum. Ad qd̄ dicēdu3. ꝙ anima h3 pluralitatē viriū. ¶ Ad obiectū aūt in ꝯtrium dicēdu3 ē. ꝙ non ē ſimile de v̇tute reſpectu forme que ē ſubſtātia. ⁊ de natura. Mā enim ꝓprie. ⁊ primo reſpicit multiplicatōem forme i mā. in quibus ē poſſibile

multiplicari. ſicut nā ignis vt multiplicaret formā ignis. ⁊ ſi reſpicit aliū modum. hoc ē inq̄ʒtuʒ ad hūc ordinat. In illis aūt i q̄bus ñ ē multiplicatio forme. vt i ſole ⁊ huiuſmōi. determiat ſpēʒ mot⁹. vt vni nāe vn⁹ rñdeat mot⁹. v̓tus āt reſpicit actū. actus āt diuerſi ſunt eēntie ꝯpoſite. oʒ ergo itercidere diuerſitatē virium. ¶ Ad ſcđm v̓o dōm ē. ꝙ dr̄ia creature ad creatorē. nō tm̄ attēdit i hoc ꝙ ē idē motus qđ eēntia. ſʒ i hoc ꝙ vni⁹ eēntie pfecte ſunt plures v̓tutes: q̄ p̄ticulr̄ agūt. cū primū ipm̄ vna v̓tute nāliter agat.

Articulus ſecundus.

AD ſecundū articulū quo querit. vtruʒ omnes vires debeāt dici p̄tes. aut q̄dam ſic. quedā nō. Qđ omnes. videt p hoc. ꝙ aia dr̄ eē totuʒ v̓tuale. p̄tes āt eius ſunt vires vel v̓tutes. toti eīm rñdet ps: ergo quelibet potētia dʒ dici pars aīe. Cōtra. quiqʒ ſenſus nō ſunt q̄nqʒ p̄tes aīe. ſimilr̄ in vegetabili augmētatiua nutritiua gn̄atiua ñ dicunt tres partes anime. queadmodū dicimus p̄teʒ intellectiuā ſenſitiuā ⁊ vegetatiuā. ergo nō oīs potētia ps eſt aīe. ¶ Preterea videt. ꝙ nulla potētia ſit ps aīe. Dicit aug. tota eēntia aīe i ſuis potētijs ꝯſiſtit. nec p p̄tes diuidit cū ſit ſimplex ⁊ idiuidua. ergo potētie nō ſunt p̄tes. Ad qđ dicēduʒ ē. ꝙ non oēs vires debēt dici p̄tes anime. ꝓprie accipiēdo vocabulū. Si v̓o extendat ꝙ p̄tes dicant. eo ꝙ p̄ticulant poſſe aīe p actus differētes. ſm hoc pñt dici p̄tes. ⁊ hoc mō dicit aug. quadā ſilitudīe dicit hēre p̄tes. Ille v̓o ꝓprie dicunt p̄tes. q̄ particulāt ſb̄am aīe vel multiplicatā oſtēdunt. v̓bigr̄a. Sēſibilis in brutis. vegetabilis in plātis rōalis. vel itellectiua in hoibus. multiplicāt ſubſtantiā anime vel multiplicatā oſtēdunt. Alia ē eīʒ ſubſtātia anime rōalis in hoīe. alia ſenſibilis i bruto. alia vegetabilis i plāta. vnde iſte tres potētie p̄tes aīe dicunt ſm p̄hos. ēt in hoīe. he tres potētie fundant i tribus ſubſtātijs. nō ſic āt de q̄nqʒ viribus ſenſuū: vel alijs differētijs potētiaꝝ. Si v̓o dicantur partes q̄ ꝯſtituūt ſb̄am. ſm hoc aia nō dr̄ habere has vires ꝓ p̄tibus. non. n. ex aliq̄bus viribus: ſb̄a anime ꝯſtituit. Sʒ nec aia dr̄ hēre p̄tes eo mō quo ꝯtinuū dicit hēre p̄tes dr̄ vel diſcretū. ⁊ hoc mō dicit aug. ꝙ aia cum ſit ſimplex. non dr̄ hēre p̄tes v̓itate ꝯpoſitionis. ¶ Per iā dicta pʒ qualr̄ rñdendū ē ad obiecta. pars eīm dr̄ triplex. ingrediēs ꝯpoſitionē. ⁊ ſic nō dicit hēre partes veritatis ꝯpoſitōis ad modū cōtinui vel diſcreti. vel concomitās multiplicationē ſubſtātie. ⁊ ſic dicūtur ratiōalis ſēſibilis ⁊ vegetabilis p̄tes. vel que particulāt poſſe aīe p actus differentes. ⁊ ſic alie vires dicunt p̄tes. ⁊ he ꝓprie dicūt p̄tes v̓tuales que in vna ſubſtātia aīe ꝯueniunt ⁊ differunt per actus differētes in ſpecie.

Articulus tertius.

AD tertiū quo querit. ſʒ q̄d accipit diuiſio p̄tiū aīe vel diſtictio viriū. aut. n. diſtiguunt p actus. vel p organa. aut p obiecta. Si p actus tūc que ſunt differētie actuū: he eēnt differētie viriū. ſʒ opio ⁊ ſciētia ſūt duo actus: ergo itellectus a quo ꝓcedit ſciētia ⁊ a quo ꝓcedit opio: ſūt due vires. qđ cū nō ſit: nō attēditur oīno diuiſio viriuʒ ſm differētias actuū. ¶ Preterea. differūt actus i actu. ſm ꝙ ſūt reſpectu diuerſoꝝ qualitatū. Eſt. n. alius actus in actu reſpectu calidi ⁊ frigidi. ⁊ reſpectu mollis ⁊ duri. ⁊ reſpectu humidi ⁊ ſicci. ⁊ ita ð alijs. ⁊ tm̄ ſenſuʒ dicimus eē vnū i ſpecie ſiue tactū. ergo nō ē differētia viriū. ꝙ āt nō differāt ſm dr̄iam organoꝝ. pʒ p hoc. q2 nō omnes vires anime vtunt organis ad eliciēdū actuʒ ſicut ē itellectiua. ergo penes differētias organoꝝ: nō attēdit pluralitas viriū. ¶ Preterea. i memoria itelligētia ⁊ volūtate hoc oſtēdit. he. n. nō differūt ſm dr̄iam organoꝝ. ergo ſm hec nō attēdit dr̄ia. nec hoc eſt ſm differētias obiectoꝝ. cum vnū ⁊ bonū ſint diuerſa obiecta. in ſpecie itellectiua ſpeculatiua ⁊ practica eēnt due vires tm̄. qđ nō videt. p verba p̄hi dicētis. extēdente ſe itellectiua ſpeculatiua fit practica. ¶ Preterea. idē ē obiectū ſēſus ꝯmunis ⁊ particularis. vt viſus ē albi. guſtus dulcis. ſenſus cōis albi dulcis. Similr̄ itellectus agens habʒ p obiecto ſpecies abſtractas a mā intellectus poſſibilis. ſimilr̄. ⁊ tamen ſunt due vires. nō ergo ſm differētias obiectoꝝ ſunt differētie viriū. ¶ Preterea. diuerſa ſunt obiecta in tactu ſm differētias contrarietatis. eadē autē potētia tangibilis. ergo non attendit differētia virium vel idētitas ſʒ differētias obiectoꝝ. ¶ Ad primū dicēdū. ꝙ prima differētia ē in ſeipſis. ꝯſequent autē quedā differunt p actus differētes i ſpecie. quedaʒ differūt p organa. quedā p obiecta. quedā ſʒ materias. Differētia autē viriū qua dicit. ꝙ alia eſt nālis. alia vitalis. alia aialis eſt ſeipas. dinoſci tm̄ pōt p organa. Organum eīm nālis virtutis ē epar. vel qđ tenet locū epatis. vitalis vero ē cor vel qđ tenet locum cordis. aialis v̓o aliqđ organū ē cerebrū. vl̓ aliq̄d loco cerebri. rōnalis v̓o ⁊ ſenſibilis ⁊ vegetabilis ſūt vires que ſm ſe differūt. nihilomin⁹ tm̄ dinoſcit eaꝝ differētia ex actibus ſpecie differētibus. Tres autē vires anime vegetabilis. nutritiua augmētatiua generatiua. differētes ſūt i ſeipſis ⁊ ſunt conſequētes adinuicē ſm conueniētiā materiaꝝ. Naʒ nutritiua operat ſup alimētū. augmētatiua ſup quātū i alimēto. generatiua ſup reſiduū vtriuſqʒ naturalr̄ ꝯtingit tm̄ alr̄. verūtamen nō ſemp operat augmētatiua cū iuenit q̄ʒtū in alimēto. q2 qđ affert nutritiua aliq̄n ē equale ei qđ diſſoluit. aliq̄n minus aliquādo plus. Cū aūt

fuerit minus vel equale. nõ opatur augmẽtatiua
ſʒ cũ fuerit plus. hoc aũt nõ quocũqʒ mõ. nã im
pinguari eſt de eo ꝙ plus exiſtit. ſʒ cũ ſm nãlem
quãtitatẽ i oibus exiſtit diametris. vt pducat ad
ɔplementũ. tũc ẽ augmẽtatiua. ſemẽ aũt ẽ de ſup/
fluo eius qd ptinet ad eẽ determinatũ in quãtita
te. ſenſus aũt diſtinguũt ſʒ organa vel ſʒ obiecta.
vis ãt cognitiua itellectiua τ motiua penes obiecta
vires ẽt cognitiue penes obiecta. vires ẽt motiue
penes obiecta. q̃ ẽt nullo gñe dicunt obiecta. Sic
patet ergo. ꝙ dĩa viriũ nõ ẽ tñ cognitiua penes
actões in oi dĩa actionũ. nec penes organa tñ
nec penes obiecta tñ. nec penes mãs tñ. nec pe
nes mouẽtia tñ. ſʒ ẽ quedã dĩa viriuʒ inter ſe. q̃
pcedit oẽm dĩaʒ iã dictã. Ut aũt manifeſtius fiat
ad differentias viriũ deſcendemus. Pʒ aũt aia
ſicut dicit aug. vires. qb⁹ corpi ɔmiſcet. τ hoc ẽ.
qꝛ his nõ opatur ſine corpe. que ſũt nãlis. vital.
aialis. que differũt in aiali ſʒ differẽtias organo
rum. Nãlis in epate. vitalis in corde. aialis in ce
rebro. Nãlis opatur per ſpm̃ nãlem. vitalis per
vitalem. aialis vo per aialem. Nãli rñdent vene
p quas trãſmittitur humor. vitali rñdent arterie
p quas trãſmittit motus vitalis. aiali vo rñdent
nerui p quos trãſmittit ſenſus. τ nihilominꝰ mo
tus p neruos motiuos. ſʒ hi cũ arterijs ɔueniunt
in aliqua pte. ¶ Eſt aũt queſtio de ɔpatione harꝫ
viriũ iter ſe. Videt. n. nãlis eẽ prior. cuʒ. n. rñdeat
vegetatiue. qd pʒ ex virib⁹ vegetatiue. vegetati/
ua ãt pcedat ſenſitiuaʒ. τ intellectiuaʒ. vitalis aũt
que ẽ i corde. reſpõdeat vite ſenſibili. pcedit er/
go nãlis vitaleʒ. ¶ Preterea. vr ex hoc qd dicit
phs. ſicut apud medicos epar. prime gñatiõis ẽ
principiũ. ita apud eos cor ſcde generationis eſt
principium. cuʒ ergo pria generatio ſit mẽbrorꝫ
ex humorib⁹. ſcda vo fiat ſpirituũ ſicut dicit Aui
cẽ. mẽbra autẽ oportet eſſe pri⁹ vt differant ſpũs.
erit ergo opatio virtutis naturalis ante opatõeʒ
vitalem. ergo vtus ante vtutem. ¶ Sed videtur
contrarium per hoc. ꝙ vita ẽ primus actus aie
in corpore. alij auteʒ ſunt actus ɔſequentes. vita
autem tranſmittitur diĩerente ſpiritu vitali p mẽ/
bra. erit ergo vtus vitalis primo operans τ cõ
ſequenter naturalis τ alie. ¶ Preterea. cor ẽ ſm
phm primũ mẽbruʒ formatum in corpe. τ pficit
vtute vitali. ergo virtus vitalis ẽ prima inter vir
tutes. Similiter. querit de vtute vitali compa/
ratione ad aialem. vr. n. cuʒ animalis vtus ſit no
bilior. ꝙ minꝰ indigeat alijs. ipſa. n. abſtrahit for
mas a mã. qd nõ faciũt alie. eductio ergo poten
tie huius ad actum poteſt fieri ſine alijs. ¶ Pre
terea. vtutis vitalis motus qui ẽ ſʒ dilatõʒ τ cõ
ſtructionem. iſto aũt motu nõ vr idigere vis aia
lis. ad hoc. ꝙ exeat in actũ. ergo ñ dependet aial
a vitali. ¶ Preterea. aialis plus appropinquat ad
intellectiuaʒ que operat pter corpus. ergo minꝰ
dependet ab opatõe corporali. ¶ Sed ɔtriuʒ vr
p hoc qd dic phs. ꝙ cor ẽ primũ recipiẽs motũ
ab aia. τ iſluẽs ſup alia. oẽs ergo motus i corpe
fiunt pexiſtẽte motu cordis. ¶ Preterea. ſenſus
nõ fit ſine calore ſicut dicit phs. cũ. n. expãditur
calor ad exterius. fit ſenſus pticularis. cuʒ aũt fit
reditio caloris ad interiꝰ. opat ſenſus iterior. ſic
ergo ſenſus nõ fit ſine calore. Caloris aũt fons ẽ
cor. ergo opatio aialis dpẽdet ab opatõe vitali.
ergo vtus inquãtũ huiuſmodi iclinata ad actũ. ẽ
poſterior vtute illa inclinãte ad actũ. Hoc ẽt idi
catur ex hoc ꝙ remanet morꝰ vitalis vbi ñ ẽ ſen
ſus vel morꝰ. ſic ẽ i mẽbro paralitico. τ ſic ẽ in apo
plexia. ex q̃ pʒ ꝙ prior ẽ vital ſpũs i ſua opatõe
in aiali q̃ʒ aialis. Ad qd vr dõm. ꝙ p hoc dicit
Auicẽ. oñdens dĩam nãlis phi τ medici. Dicit
enim. ꝙ medicus iudicat ſm id qd apparet. τ ex
ppoſitõibus ſufficiẽtibus pcedit. nãlis vo phs
qui ɔſiderat primam cãm. non tñ propinquaʒ.
dicit oium operationũ pricipiuʒ eẽ cor. ſicut vi/
ſum fuit ariſto. Scdm hoc ergo dõm. ꝙ primus
actus in aiali. ẽ mediãte virtute vitali. τ lʒ prius
operetur in ſemine virtus nãlis. non tñ in aiali. ſed
vitali. vt calor ſpiritalis influat ſuper nãleʒ. τ ſic
vis nãlis operetur in nutrimẽto. Similiter vt ca
lor ſpũalis influat ſup mẽbra. per que miniſtrat
ſenſus τ motus. τ ſic fiãt ſenſus τ motus. τ hoc
eſt qd dicit phs. In ſanguinẽ hñtibus hec ps eſt
circa cor. vniuerſa. n. ſanguinẽ habentia. cor hñt
τ principiũ morꝰ. τ pprij ſenſus. motus ergo τ
ſpũs. manifeſtũ ẽ qm̃ cor ẽ principiũ. ¶ Ad obie
cta aũt rñdendũ ẽ. ꝙ pprietas vegetatiue ad ſen
ſitiuam attẽditur duobus modis. vel quo ad ſen
ſum. τ ſic ẽ verꝫ ꝙ pcedit. vel quo ad vitã i aiali.
τ ſic lʒ vegetatiua opet prius in ſemine q̃ʒ illa. cũ
tñ factũ ẽ aial. opatur prius illa vitalis que eſt in
corde. q̃ʒ vegetatiua in aiali. prius. n. viuit aial q̃ʒ
nutriatur. ¶ Ad ſcdm dõm eſt. ꝙ aliter loquẽdũ
eſt de virtute vitali put pficit cor. τ aliud put p/
ficit mẽbra alia. Prout. n. perficit cor. ſic ẽ prior
alijs. put auteʒ defertur calor ille ſpũalis ad alia
mẽbra oʒ prio membra eẽ. τ deinde expandi ca
lorem vitaleʒ ſup illa. ¶ Ex his ergo põt patere
qualr rñdẽduʒ ẽ ad illud qd ſcdo q̃rebat. ¶ Ad
illud vo qd obijcit de ɔpatõe vtutis aial ad vita
lem. dõm. ꝙ prior ẽ vitalis aiali. ſicut oñſum ẽ in
ſua opatione. ¶ Ad obiectũ aũt i ɔtriuʒ dõm ẽ. ꝙ
lʒ ſit nobilior aialis vis vno mõ. alio tñ mõ vis
vitalis ẽ nobilior. quo ad hoc. n. ꝙ aialis copula
tur organo. vt per iſtũ opetur mediãte calore vi
tali. ſic ẽ idignior vitali. finis tñ ſue opatõis ẽ no
bilior. vt. ſ. ſpẽs magis τ magis abſtrahat a ſub
iecta mã. ¶ Ad ſcdm vo ſoluendũ ẽ p iteremptio
nem. morꝰ. n. i pte ſenſibili indiget motu q ẽ ſʒ di
latatõʒ τ ɔſtrictõeʒ idiget. eniʒ caloris expãſio/
ne ad mẽbra ſenſibilia. qd non fit ſine his motibꝰ

¶ Ad tertiū dōꝫ ē. ꝙ lꝫ animalis plus ꝓpinquat ad itelligētiā ex pte finis i suo motu. tñ ex pte pri / cipij motus depēdet ab opatōe virtutis vitalis.

Questio. lxvj. de viribꝰ aie in spāli. Et primo de virtute animali exteriori ipsius aie.

His hītis omissis illis q̄ ptinēt ad ɔsideratōnē nālis virtutis ꝛ vital'. eo ꝙ sunt alteriꝰ ɔsideratōis. trāseūdū ē ad ea q̄ sunt virtutis aial'. Et p̄io ꝺ virtute aiali exteriori. scꝺo de iteriori. ꝛ iteꝝ ꝺ cognitiua. deinde de mā. ¶ Quia vō p sensus exteriores cognitio ingredit. ꝛ p ɔsequēs affectio. dicēdū ē p̄io ꝺ numero sensuū. Si vna tñ sit vis sensibilis. aut plures. ¶ Scꝺo supposito ꝙ sint plures. q̄rit an gnqꝫ aut pauciores vel plures. ¶ Tertio penes qd accipiat numerus viriuꝫ sensibilium.

Membrū primum.

Ad primū vr. ꝙ si tñ vna vis sensibil'. Dicit enīꝫ Aug. in li. de aia ꝛ spiritu. sensus vnus ē i aia. ꝛ est id qꝺ ipa. ꝛ cū corpus ñ sit corporeus dr̄ cū intus ñ sit nisi vnus. Ex quo accipit. ꝙ ñ sit nisi vna sensibilis tñ. ¶ Preterea. hoc vr̄ p sile. sicut. n. se hꝫ itellectus ad itelligibilia. ita sensus ad sensibilia. sꝫ itellectꝰ nō multiplicat ꝫm vires diuersas respectu intelligibiliū. sꝫ ē vna vis. ergo nec sensus mltiplicat ꝫm pluralitatē viriū respcū sensibiliuꝫ diuersoꝝ. vt alia sit vis sēsibil' coloris. alia soni. alia saporis. ꝛ ita de alijs. Cōtra aia ē pfectio corpis. ꝛ ꝫ diuersitatē pfectiōis ē diuersitas pfectibilis. vt alia ē pfectio corpis hūani. alia brutalis. pp qꝺ. ꝛ aliud ē corpus i specie. silr̄ alia sensibilis ꝫm vires pficit ptes corpis. erūt ergo diuerse vires pficiētes diuersas ptes corpis. vt sic. videmus dr̄iaꝫ organoꝝ. ita sit dr̄ia viriū. nō enim aia fcā ē pp corpus. sed corpus pp aiaꝫ. Si ergo q̄reret rō diuersitatis i organis. necesse eēt reddere rōnē a pte aie. nō nisi r ōe viriuꝫ. ¶ Preterea. si pp unitatē essentie aie. esset unitas potentie siue virtutis. ꝫm hoc nō eēt nisi vna uis in aia. ꝛ ita nō esset distinctio essentialis viriū. p appꝛehēdētē extrinsecus ꝛ itrinsecus. nec eēt dr̄ia aie q̄ ē creatura rōnalis quo ad hoc ad deū. Dei enīꝫ ē vna potētia sicut vna essentia. nec multiplicat ex compatōe ad aliqꝺ alterū. ꝙ cū sit dr̄ia iter aiaꝫ ꝛ deū quo ad hoc nō accipiet vnitas sensus. penes vnitatē sensibil' aie in essentia. Ad qꝺ dōꝫ. potētia sensitiua media est iter essentiaꝫ anime ꝛ actū. qui sꝫ indifferēti pti corpis siue differēti organo. dicēdū ergo est. ꝙ diuerse sūt vires q̄ sunt pfectiōes diuersoꝝ organoꝝ. dicunt tñ vnus sensus pp hoc ꝙ sentiēti nō apparet dr̄ia viriū itra. ꝛ pp hoc dicit Aug. ꝙ vnus sensus ē itra. varij tñ dicunt. i. dinoscunt pp exercitia. sꝫ nō sic apparet itelligēti cuius ē cognoscere dr̄ias iteriores. Preterea. unus dr̄ sensus pp unitatē substātie in q̄ radicat. ¶ Ad illud qꝺ obijcit ꝺ itellectu. dōm est ꝙ nō ē sile. itellectus enīꝫ nō vtit organo. nec hꝫ ꝓportionē ad dr̄iaꝫ itelligibiliū. vt p hec minus videat. queadmodū est i sensu q corrūpit ex excellētia sensibilis. ut nō uideat minus sensibile ꝛ ꝓportioneꝫ hꝫ ad medietatē i sensibilibꝰ. ꝛ iō lꝫ itellectꝰ sit idē q recipit oēs formas intelligibiles. nō tñ idē sensus q recipit oēs formas sensibiles extrinsecus. rō aūt ē. qꝛ intellectꝰ ɔuertit se ad formas abstractas a mā. sensus aūt ɔuertit se ad formas i mā. forme vō existētes in mā hñt dispositionē siue operatōneꝫ in specie.

Membrum secunduꝫ

Deinde supposito. ꝙ sint plures sēsus siue uires sensibiles. queritur. vtruꝫ sint gnqꝫ. aut pauciores. aut plures? ꝛ videt ꝙ octo. cū. n. sensus natus sit ad sensibilia. octo aūt sūt medietates formaꝝ sensibiliū. q̄re erūt octo vires. octo autē medietates sunt. Est enim medietas in coloribꝰ. vna albi ꝛ nigri. In sonis vna acuti ꝛ grauis. In odoribꝰ. vna fendi ꝛ sui oppositi. In tactu vō medietas. vna calidi ꝛ frigidi. alia humidi ꝛ sicci. Est iterū leuis ꝛ grauis est iterū lenis ꝛ aspa. qdaꝫ etiam addunt mollis ꝛ duri. Restat ergo. ꝙ octo sunt medietates vel nouē. pp qꝺ octo videbunt vires eē differētes i specie vel nouē. vt sicut penes vnā medietatē vna vis sensitiua i specie accipit. ita accipiat penes alias. ꝛ hoc vr̄ phs dicē. dicēdo. ꝙ tactus ē plures sensus. ꝛ Auic. dicit. ꝙ ꝫm quosdā octo sūt sensus. Uident iteꝝ eē pauciores sensibiles vires. gustus enīꝫ nō est nisi qdaꝫ tactus in pte corporis determinata. ¶ Preterea aia sensibilis ē pfectio i oibus aialibus. sic ergo eque pticipāt genus. ita eque pticipāt ea que cōsequūtur essentialiter pfectionē. sꝫ nō in oibꝰ aialibus sunt differētie sensuū. sꝫ tactus. est. in oibus. similiter ꝛ gustus i pluribus. Restat ergo. ꝙ hi solū sunt essentialiter sensus. ꝛ ita nō tot erūt vires sensibiles. Nā oporteret dicē. ꝙ aliq̄ vis sensibilis esset frustra. aut ꝙ vna aia haberet plures vires q̄ꝫ alia. ꝛ sequeret impfectio anime ad ei impfectiōem corpis. Ad qꝺ dicēdū. ꝙ sunt gnqꝫ sensus qbus rñdent gnqꝫ differētie organorū. ꝛ sunt essentialiter sensus i aiali pfecto. ¶ Ad illud vō qꝺ obijcitur de hoc ꝙ plures sunt sensus q̄ꝫ gnqꝫ. dōm ꝙ ꝫ numerū medietatū in obiectis. nō accipit numerus sensuū. sꝫ ꝫ numerū medie

ſatū ī organis. Una aūt medietas eſt in organo ſenſus ex pluribus medietatibus ꝯpoſita. ex omnibus.n. ꝯtrarietatibus primis ⁊ ꝯſequentibus actiuis ⁊ paſſiuis. fit medietas ī organo tactus: vt ſm illā fiat diiudicatio excellentis: ⁊ diminuti ⁊ medij ī obiecto. ſm dr̄ias ꝯtrarietatū. ⁊ hoc ē. q2 tactus ē ſenſus q adheret ipſi eē aīalis. ⁊ ideo ſm ea que ptinēt ad ꝯpoſitiōeʒ aīalis accipit̄ imediate. ¶ Ad illō vō qd̄ obijcit̄ de munitiōe virium ſenſibiliū. rn̄dendū ē. ꝙ lʒ viſus ⁊ auditus ⁊ olfatus ñ ſint ī oībus aīalibus. nihilominus ſūt eētialiter ſenſus. ſʒ ñ ſm que determinat̄ eē aīalis. ſʒ bn̄ eē. ⁊ requirunt̄ in aīali pfecto. ¶ Ad illud vō qd̄ obijcit̄. ꝙ eque ſūt aīalia. ⁊ ita eque hn̄t vires aīe ſenſibilis. reſpōdendū ē. ꝙ aīal dr̄ eque. vt eſt genus in rōne. ſed non eque vt ē genus in natura. qd̄ ſi aliquo modo eque in natura. nō tamen ille vires inerunt. niſi que ꝯſequūt̄ vniuerſaliter eſſe anime ſenſibiles.

Mēbrū tertium.

Ad tertium quo querit̄. penes qd̄ accipiat̄ nūerus viriū ſenſibiliū apprehendētiū extriſecus. dixerūt.n. quidam ꝙ ſm dr̄iam medioꝝ. qd̄ nō vr̄. ſūt enīʒ tm̄ tres dr̄ie medioꝝ. caro in tactu ⁊ ī guſtu. vel ſm quoſdā humor ſaliuaris. In alijs vō aer vel aqua. Reſtat ergo ꝙ nō eēnt ſm hec niſi tres ſenſus. Si vero ſm differētias obiectoꝝ. ſm hec cū plura ſint obiecta. nō enim oīa que diſcernūtur tactu. ad vnuʒ eē in genere reducunt̄. eēnt plures ſenſus. Si vō ſm differētias pricipioꝝ vel mouentiū. ſicut dixerūt quidā. vt viſus penes naturā lucis. odor penes naturā ignis facientē vaporē. ſonus penes naturā aeris. guſtus penes nām aque. tactus penes naturam terre. Cōtra hoc. ꝙ aer cōis ē ī viſu ⁊ auditu ⁊ olfatu. ¶ Preterea. aer nō ē cā effectiua ſoni ſed materialis. ſicut lux effectiua erat ſenſibilis ī viſu. humidū aūt ī guſtu nō ē ab aqua tanꝗ̄ ab efficiēte. in tactu aūt accipit̄ medietas ex oībus elemētis. cū ergo tactus ñ attēdit̄ tm̄ ſm terre naturā: ſʒ ſm ꝯplexionem ex oībus elemētis factā. Reſtat ergo ꝙ ñ ſm numerū principioꝝ accipiat̄ hoc mō nūerus qnqʒ ſenſuū. ¶ Videt̄ tn̄ augu. ſup gen̄. ad lit. iſto mō aſſignare reducēda ad pricipia: quadā trāſmutatōe cū dicit. Incohoat motū in oībus ſenſibus a ſubtilitate ignis. ſʒ ñ in oībus ad ideʒ ꝑuenit. In viſu enim ꝑuenit repſſo colore vſqʒ ad eius lucem. In auditu vſqʒ ad liqdiorē aerē calore ignis penetrat. In olfatu.n. tranſit aerē purꝝ: ⁊ ꝑuenit ad humidā exaltationē. vn̄ craſſior hec aura ſubſiſtit ī guſtu. ⁊ hāc trāſit ⁊ ꝑuenit vſqʒ ad corpulētiā. quo et penetrato atqʒ traiecto. cū ad terrenaʒ grauitatē ꝑuenit. tāgēdi vltimū ſenſū agit. Ad qd̄ pōt dici. ꝙ ſi debeat accipi diuiſio ſm rōem medioꝝ. accipit̄ ſm rōeʒ medioꝝ corpoꝝ inter extrema. Extrema aūt corpa ī ꝯparatōne corpis aīalis ſūt ignis ⁊ terra. media aūt ſūt aer ⁊ aqua ⁊ ꝯmixtū. Aer aūt triplicē hʒ diſpōneʒ. ex influētia lucis. ex influētia caloris ignei que fit ex vapore. ex ipa ꝯmotiōe raritatis q̄ ē ꝓpria eius diſpoſitio. Aqua vō hʒ diſpōem vnā ex influentia lucis. alterā ex cōi diſpōe cū aere: que ē raritas. tertiā ex ſe. ꝯmixtū aūt hʒ vnicā. Cū ergo he nō ſūt niſi qnqʒ. erūt qnqʒ dr̄ie medioꝝ ſenſibiliuʒ. Nā ex cōi diſpōne influēte ſup aerē ⁊ aquaʒ. eſt mediū ī viſu. ex diſpoſitōe vō influēte ex calido igneo ē mediū ī olfatu. que diſpō ē aer vaporoſus. ex diſpōe vō tertia que cōis ē aeri ⁊ aque. ſ. raritate. ē mediū in auditu ſicut dicit phs. ex diſpōne vō humoris aquoſi ē mediū in guſtu. Ex diſpōne vō ꝯmixtionis omniū que ē in carne. ē mediuʒ in tactu. ⁊ p hoc pōt patere ſolutio eius. ꝙ dr̄ de differētia ſenſuum accepta ſm medium. ¶ Si vō accipiat̄ diuiſio ſm differētiā effectuuʒ. ſic eniʒ accipit augu. ponēs differētias lucis aut ignis. vt influat ſm rōeʒ lucis ⁊ caloris ī ſe. vt in viſu. deinde ſm ratōneʒ eius ꝑueniētis a calore ignis ad aerē liquidiorē. ſicut ī auditu. deinde ſʒ rōnem eius ꝑueniētis ad aurā flabilē. ſicut ī olfatu. deinde ſm rōneʒ eius ꝑueniētis ad humoreʒ labilē. ſicut ī guſtu. vltio ꝑuenit ad terrenā grauitatē. ⁊ ſic eſt ī tactu. ſic ergo ſicut itra nihil ē ſine calore ſenſitiuuʒ. ſic extra fit diſpō ſenſibil' ad hoc ꝙ ſentiat̄. ¶ Scd̄m aūt diſpōem obiectorū pōt aliter rō diſpōnis accipi. Nā qualitas ſenſibilis vel ē de his que ꝯueniūt ad eē. ſicut ē qualitas elemētaris: vel que p ſe ꝯſequit̄ eā. ⁊ ſm hoc ē obiectū tactus. tactus.n. ē elemētaris qualitatis vel imediate ꝯtinētis: vel ē de his que ꝯſequunt̄ ꝯpoſitōeʒ. qualitas vō ꝯſequens cōpoſitōnem relinquit̄ ſm virtutē dominātis alicuius. ſunt tamē ꝯtrarietates quatuor que requirunt̄ ad ꝯpoſitōeʒ ī corpe elemētato. in qbus quatuor. qualitas vna dr̄ dn̄ans. verbigr̄a. lucidū ⁊ opacū dr̄ vna ꝯtrarietas in qua dominat̄ lucidū ſiue pcellit. altera ꝯtrarietas ē calidū ⁊ frigidū in qua ꝑcellit calidū. tertia ꝯrietas ē hūidū ⁊ ſiccū ī q̄ ꝑcellit humidū. quarta ꝯtrarietas ē raꝝ ⁊ denſuʒ ī qua pcellit rarū. Qd̄ aūt oēs he neceſſe ſint ad ꝯpoſitiōem. pʒ p hoc ꝙ calidū ⁊ frigidū. humidū ⁊ ſiccū ſūt que miſcent̄. raꝝ aūt ⁊ denſū ſicut dicit phs diſponūt mām ad hoc. lucidū vō ē qd̄ efficit. lux.n. mediāte calore celeſti efficit mixtionē. ſic ergo ſūt oīa hec neceſſaria ad ꝯpoſitiōem elemētati. Sūt ergo quatuor q̄litates domināntes. Nā calidū ē dominās reſpectu frigidi ī agendo iterius. humidū vō reſpectu ſicci ī recipiēdo iterius. raꝝ vō reſpectu denſi ī diſponēdo mām. lucidū vō ſup opacū inducēdo formā. cū ergo ſic dictū ſit q̄litas ſenſibilis ꝯſequēs ꝯpoſitōʒ rōne

dn̄antis. aut ꝯsequel rōne dn̄antis iducētis for/
mā. ⁊ hoc ē calor q ꝯsequit lucē. ē. n. extremitas
pſpicui i corpe termīato. aut rōe dn̄antis diſpo/
nētis pricipalius formā. ⁊ hec q̄litas eſt ſonus q
ꝯſeqt rarefactionē aeris vel aque. aut rōne q̄lita
tis dn̄antis i actōne interius. ⁊ hec q̄litas ē odor
q ꝯſequit caliditatē facientē vaporē. aut rōe q̄li/
tatis dn̄antis i receptione. ⁊ hec ē ſapor q ꝯſeqt
hūiditatē aquoſaꝫ. ſic ergo pꝫ nūerus ſm diſtin/
ctōeꝫ obiectoꝝ. ¶ Addūt et aliq accipiētes ex do
ctrina phi diſtictōeꝫ ex pte modi ſentiēdi. aut. n.
ē ſentire pp approxiatōeꝫ. aut ſm diſtantiam. Si
vō ſꝫ approxiatōeꝫ. aut appropriat ſenſibile cor
pori potēti ſentire ꝯtigēdo aut ꝓfundēdo. Si cō
tigēdo ſm ꝙ ꝯtigua dicūt quoꝝ termini ſūt ſiml'.
ſm hec ē ſentire i tactu. Si ꝓfundēdo ſic ē in gu
ſtu. guſtabile. n. ꝓuenit ad ꝯcauitatē lingue i qua
ꝓfundat. Si vō ſit ſm diſtātiā. aut ē imutatio ſen
ſibilis tm̄ ſm vnā ptem. ⁊ ſic ē viſus. viſuꝫ. n. ne
ceſſe ē eſſe indirectū. aut ſm plures ptes. ⁊ ſic ſit
odoratus. Odoratus. n. ſit ſꝫ attractionē odoris
i naribus ex omni pte iterius. aut ē ſm oēm pteꝫ
imutatio. ⁊ ſic ſit auditus. ſonus. n. ē ex aeris mo
tu rareſacti poſſibilis moueri vſqꝫ ad auditum.

Queſtio. lxvij. de virtute ſenſibili i/
teriori pertinente ad cognitionem ſenſibilem.

Conſequenter dicenduꝫ ē de virtute ſenſibili
iterio ad cognitōeꝫ ſenſibi/
lē ꝑtinēte que ſm augu. ponit
imaginatio. vbi ponunt qnqꝫ
dīe virtū cognitiuaꝝ. ſ. ſen/
ſus: imagiatio: rō: itellectus: ⁊ itelligētia. due aūt
ſcꝫ ſenſus ⁊ imagiatio ad ſenſitiuā ptem ꝑtinent.
ſm Jo. dama. vr̄ ꝙ tres ſint. ſ. imaginatiua: exco
gitatiua: ⁊ memoria. ſm Auicē. ponunt quinqꝫ.
ſenſus cōis: fantaſia: imaginatiua: eſtiatiua. mēo/
ratiua. ¶ Pōt ergo q̄ri. pro de ꝯpatōne viriuꝫ
quas ponit damaſ. reſpectu imagis quam ponit
aug. ⁊ ſimul de ꝯpatiōe virtū quas ponit auicē.
reſpectu vtriuſqꝫ. an oēs ꝯtineant ſub imagine.
aut quedā ⁊ quedā nō. ¶ Jtē querit. vtrū oēs vi
res quas ponit dama. cōtineant ſub pte ſenſitiua
aut nō. ¶ Deinde vtrū oēs vtant organo. ⁊ que
ſūt organa. ¶ Quarto que ſit rō diſtinctōnis vi/
rtū intrinſecus cognoſcentiū ſenſitiuaꝝ.

Membrum primuꝫ.

Primo aūt querēdū. vtrū omēs vires
quas ponit dama. ꝯtineant ſub vtute
ſenſitiua? vr̄ ꝙ hoc ꝙ determiat oibus
organū determiant i corpis pte dicēs.

ꝙ inſtrumētū huius ē medius vētriculus cere/
bri. i. aialis ſpiritus qui ē in ipo. pars aūt intelle/
ctiua nō determinat ſibi ptem corpis ꝓ organo.
ergo ñ ē illa excogitatiua quā ponit dama. intel/
lectiua ſꝫ ſenſitiua. ¶ Preterea. determiat ſibi lo
cū mediū iter imagiatiuā ⁊ memoratiuā. vt ima
ginatiua ſit i anteriori pte. memoratiua i poſterio
r pte cerebri. excogitatiua in medio. Cum ergo
memoria ſic ipe dicit ſit fantaſia derelicta ab ali
quo actu ſm ſenſum apparēte ꝑtinebit ad ſenſiti
uā interiorē. ergo extrema pertinebūt. quare ex/
cogitatiua que ē media inter illas. ¶ Jtem diui/
ſit ipe irrōnale per hoc qd̄ ſuadet ratōne. ⁊ nō
ſuadet. qd̄ aūt nō ſuadet. diuidit ꝑ nutrimentum
augmētatiuū generatiuū ⁊ vitale. relinquit ergo
ꝙ ille tres vires ſcꝫ imaginatiua: excogitatiua: ⁊
memoratiua: ꝑtinēt ad irrōnale qd̄ ſuadet rō/
ne. Nam non videt pertinere ad rōnale. cū diui
dat rōnale per interius diſpoſituꝫ ſermonem ⁊
prolatuꝫ. Si vero pertinet ad irrōnale qd̄ per/
ſuadet rōne pertinet ad ſenſitiuam. erit ergo ex/
cogitatiua ſub ſenſitiua interiori. Cōtra. dicit
ꝙ excogitatiue ſūt iudicia ⁊ ꝯpoſitiōes ⁊ iceſſio
nes. ſꝫ hec pertinēt ad rōnalem ptem. ſ. iudicare
ꝯponere ⁊ diuidere. ergo nō ē partis ſenſitiue.
¶ Preterea. dicit Auicē. q explanat amplius ꝙ
hoc ē ꝯponēs ⁊ diuidēs ſm imperiū rōis. ⁊ di/
cit cogitatiua. ex quo videt ꝙ pertineat ad partē
rōnalem. cum cogitare ſit actus rōnis. Ad qd̄
dicendū. ꝙ ſm ꝙ dicit Auicē. hec vis duo ſortit
vocabula. vt dicat quādoqꝫ imaginatiua. quā/
doqꝫ excogitatiua. Jn hoc aūt ē differētia. ꝙ cū
impauerit eſtimatiua aialis tunc dicit imagina/
tiua. ſi vero virtus rōnalis impauerit ei: ⁊ redu
xerit eam ad id qd̄ ei prodeſt. dicit cogitatiua. ſi/
ue ergo impet eſtimatiua ſiue rōnalis ſemper eſt
ꝯputata in pte ſenſitiua. ſicut ipſe dicit. ¶ Ad ob/
iectū aūt in contrariū dicendū ē. ꝙ iudicia ⁊ cō/
poſitōes que ſiūt in ea. ꝓnt fieri impio rōnis. ſi/
cut habet ab Auicē. dicit. n. ꝙ hꝫ ptātem ꝯponē/
di ⁊ dicēdi formas relictas in ſenſu ⁊ retentas. ⁊
ita quo ad vim in qua fiunt. dicunt ptes ſenſitiue.
quo ad impatiuā ptis rōnalis. ⁊ ꝙ duplex ſit ge
nus ꝯpoſitiōis in pte ſenſibili: ⁊ in pte intelligibi
li. pꝫ ꝑ hoc qd̄ diſtinguit Jo. dama. dicēs. ꝙ ex/
cogitatiue ſunt iudicia ⁊ ꝯpoſitōes ⁊c. proprie
vero intelligentie intelligibiliū ⁊ virtutes ⁊ do/
ctrine ⁊ artiuꝫ rōnes. ¶ Ad ſm dōm. ꝙ licet fiat
ſm imperiū rōnis. non tm̄ in parte intellectiua: ſꝫ
in parte ſenſitiua que ſuadet rōne. ⁊ lꝫ cogitare
ſm appropriatōnem dictum ſit ptis rōnalis. ni/
hilominus per extenſionem illius ptis que rem
copulat. vnde cellula media dr̄ logiſtica. i. rōna/
lis in qua operat illa excogitatiua.

Mēbrum ſecunduꝫ.

H D ſcđz quo q̄rit. vtrū oēs ꝺ̄ ſic' diui/
ſionis facte ſm Auic. ⁊ Dama. conti/
neāt ſub imaginatia quā ponit aug. i
li. de ſpū. ⁊ aīa. Qđ nō vr. imagina/
tio eniꝫ ſiue imaginatiua ē vna de illis. Si ergo
illa diuidit ꝯ ſenſuꝫ cōem. ⁊ excogitatiuam. ⁊ ita
de alijs nō erit imaginatio cōis ad illas. ¶ Pre
terea. ſm rōnē poſitā ab Aug. imaginatio eſt vis
aīe q̄ formas corporeas reꝝ corporeaꝝ ꝑcipit.
ſꝫ abſentes ſine abſente mā. cū ergo ꝑceptiua di
uidat ꝯ cuſtoditiuā ⁊ ꝯpoſitiuā. nō ꝯtinebit me/
moratiuā ⁊ cogitatiuā. q̄' ꝯpoſitiua ē. Contra.
Omnes iteriores vires potētie ſenſitiue cogita/
tiue. ꝑticipāt formas ſēſibiles abſnte mā. ergo ad
illā dīiaꝫ reducunt. Quod ꝯcedenduꝫ ē. ¶ Ad
obiectū aūt rn̄dēdū. ꝙ imaginatiua accipit dupli
citer. vel gnāliter ꝓ oī vi attingēte formas ſenſi/
biles abſnte mā. ⁊ ſic accipit aug. ⁊ hoc mō oēs
ꝯtinent ſub imagine. Si vō accipiat imaginatio
tm̄ ꝓ virtute q̄ operat tm̄ ſuꝑ hu⁹ formas i ante/
riori ꝑte cerebri. ſic accipit Dama, dicēs. ꝙ orga
nū imaginatiui ē iterior vētriculus cerebri. ⁊ ſm
hoc diuidit ꝯ cogitatiuā q̄ ꝯponit. ⁊ memorati/
uaꝫ q̄ ꝯſeruat. Preterea, imaginatio ſꝫ Auic. dī
illa q̄ opatur i medio vētriculo cerebri. ⁊ ē ꝯpo
ſitiua vel diuiſiua. ⁊ ſic ſpāliter accipit.

Membrum tertium.

H D tertiū quo q̄rit. vtꝝ oēs itrinſecus
cognitiue ſenſibiles vtant organo. ⁊
quo organo vtantur ſingule. ⁊ vr ꝙ
habeant organū. Vnaqueqꝫ enim eſt
vis ſenſibilis. vis aūt ſenſibil n̄ operat niſi i cor
pore. vt vr. que cū nō opatur niſi i corpe. deter/
minat ſibi aliquā ꝑtē in qua opat. Reſtat ergo ꝙ
vnaqueqꝫ illaꝝ habebit organum. ¶ Preterea.
ſicut dicit Auic. ledūtur aliqn̄ in ſuis opatōibus
ꝑ leſionē alicu⁹ ꝑtis i corpe. hoc aūt nō eſſet niſi
aliqua eēt colligātia reſpectu illi⁹ ꝑtis. erit ergo
vnaqueqꝫ habēs organū determiantū. vl ad mi
nus ꝑtem determinatā i qua opetur. Hoc etiam
videt ꝑ vba ioānis Dama. diſtinguētis vires ſen
ſitiuas intrinſecus cognitiuas. Ponit eniꝫ ima/
ginatiuā cui⁹ organū eſt interior vētriculus cere/
bri. ponit etiā excogitatiuā cui⁹ inſtrumētuꝫ. ſicut
dicit ē medius vētriculus cerebri. ⁊ animalis ſpi
ritus q ē in eo. Ponit etiā memoratiuā cui⁹ or/
ganum ſicut dicit ē poſterior vētriculus cerebri.
In idē ꝯſentit Remigius in li. de aīa. diſtinguen
do has vires. oſtēdēs diuerſas egritudines i q/
bus he ledunt. Reſtat ergo ꝙ vnaqueqꝫ haruꝫ
organū. ⁊ ꝑtem hꝫ ſibi determinatā in qua opat.
Cōtra: bonitas ⁊ malicia. amicitia ⁊ inimici/
tia ſunt intētiōes. que lꝫ inueniant in reb⁹ ſenſibi
libus. inueniunt extra res ſenſibiles. nec ex ſenſu
extrahunt apud eſtimatiuā, ergo i eſtimatiua ſm
ſe ſunt inatē. ſi ergo iudicat ꝺ his. iudicat mediā/
te organo aliquo. ergo eſtimatiua exigit organū
i ſua opatiōe. ¶ Preterea. hoc iudiciū ſꝫ Auic.
exiſtit ſm modū vt rōnaleꝫ. ſꝫ modus rōnalis ē
iudicare ꝑter organū corpale. ergo hec vis iudi
cat ꝑter organuꝫ corpale. ¶ Preterea. nō ē aliq̄
egritudo ꝓpria. in qua ledat eſtimatiua nō leſa.
alia vi ſenſibili extrinſeca. Si vō haberet ꝓpriuꝫ
organū ꝯtingeret illā ledi alia vi nō leſa. Sꝫ nō
ē ita ſic dic Auic. ſed ſi accidit ei aliqua leſio. illa
eſt ex imaginatiua ſiue cogitatiua q̄ operat i me/
dio vētriculo cerebri. Reſtat ergo. ꝙ nō habeat
determinatū organū. ¶ Preterea. diues ſic ha/
bet in euāgelio ſenſit i ligua penaꝫ. ſꝫ ꝯſtat ꝙ ille
nō fuit ſenſus exterior. cuꝫ ſenſus exterior fiat ꝑ
organū corporeū. ergo fuit ſenſus iterior q opa
tur abſnte mā ſupra formas. anima ergo opaba/
tur ibi ſupra formas ſenſibiles nō pn̄te mā. ergo
vtebat imaginatiue. ſed ſepata fuit a corpe. ergo
vti pōt imaginatiōe ꝑter organū corpis. multo/
fortius ergo alie vires ſenſibiles. vt eſtimatiua
memorialis. Reſtat ergo. ꝙ nō indiget i ꝯpletōe
ſui actus organo corporeo. Ad qđ dicēdū ē.
ꝙ vnaqueqꝫ vis ſenſibilis iterior determinat ſi/
bi ꝑtem corpis in qua opat. vn̄ dicit Auic. ꝺ eſti/
matiua. ꝙ ē vis ordinata in ſūmo medie cōcaui/
tatis cerebri. ſicut habet in tractatu de aīa. ¶ Ad
obiectū aūt rn̄dendū. ꝙ lꝫ intētōes quas appre/
hēdit eſtimatiua. poſſint eſſe ſm ſe extra nām cor
poralē. tn̄ vt apprehēdit eſtimatiua ſenſibilis. ſūt
in mā corpali. ⁊ iō indiget quadā colligatōe cū
corpe. vn̄ dicit. ꝙ apprehēdit intētōem ligatā cū
forma ſenſibili. ⁊ cuꝫ aliqua ꝯueniētia imaginis
cū illa. nō tn̄ vtit organo ad cognoſcēdū illā intē
tōeꝫ ſe. ſꝫ inq̄ſtū ē i re imaginatiua vl viſa. ¶ Ad
ſcđm dđm. ꝙ aliud ē de iudicio eſtimatōnis rō/
nalis ⁊ eſtimatōis ſenſibilis. ſicut dicit idē phs.
Nā eſtimatiua rōnalis apprehēdit ēt intentiōes
abſtractas a mā. eſtimatio aūt ſenſibilis apprehē
dit eas cū colligatōe forme ſenſibilis. que n̄ ē ꝑ/
ter māꝫ. ¶ Ad illud vō qđ obijcit de leſione. di/
cēduꝫ. ꝙ lꝫ nō ledat directe ꝑ ꝓpriā leſionē egri
tudinis. ledit tn̄ ex ꝯſequenti. cū eniꝫ ledit exco/
gitatiua vel imaginatiua. ꝑ ꝯſequēs ledit ⁊ illa i
opatione ſua debita. vn̄ cū ponit Dama. vel Re
migius diuiſiōꝫ viriū. ꝯputat hāc cū excogitati
ua. que ē i media ꝑte cerebri opans. nō diſtiguē
do eā ſm ꝑtem corpis diuerſaꝫ. ¶ Ad illud vero
qđ obijcit de imaginatōe. ꝙ poſſit opari ꝑter or
ganū corporeū. ⁊ memorialis ſimiliter. dicēduꝫ
ē. ꝙ illa operatio equocat. cum iſta de qua nunc
loquimur. nūc eniꝫ n̄ itēdim⁹ niſi ꝺ actib⁹ viriū exi
ſtentiū anime. vt eſt in corpe. deinceps vō agetur
de inſepabilitate eius. vtrum ſit ſepabilis. ⁊ ſm
ꝑtem ſenſibileꝫ. ⁊ vtrūꝫ ipa operatur aliquo mō
preter corpus.

Membꝛuꝫ quartū.

AD quartuꝫ quo q̄rit̄ de diſtinctōe vi/
riū. ⁊ incidit h̄ duplex queſtio. ¶ Una
de ꝯpatione ſenſuuꝫ exterioꝝ. q dicun
tur ſenſus ꝑticulares. q̄liter ſe hꝫ ſen/
ſus cōis ad illas. ¶ Alia de diſtinctione haꝝ vi/
rium interioꝝ inter ſe.

Articulus pꝛimus.

Circa pꝛimuꝫ oñdit̄. ꝙ ſenſus cōis nō
ē cōis ad moꝫ vniuerſalis. vt d̄ oi ſen
ſu ꝑdicet̄. Si. n. ſic eſſꝫ. ñ hr̄et actū ꝓ/
pꝛiū: ſꝫ eius actꝰ tm̄ eſſꝫ i ſēſibꝰ ꝑticula
ribus. ſꝫ ſenſus cōis hꝫ ꝓpꝛiū actū ⁊ ſingulareꝫ
ſ. diſcernē albū a dulci vel ꝯferre. ergo ñ eſt cōis
vnitate eēntie vniuerſalis. ¶ Itē non dr̄ cōis ꝑꝑ
hoc. ꝙ oꝛganū eius ſūt oꝛgana ſēſuū ꝑticulariū.
⁊ nullū habeat oꝛganū ꝓpꝛiū. Si. n. diſcernit al
buꝫ a dulci. ⁊ ꝯfert. nec̄e ē recipi foꝛmā vtriuſqꝫ
i vno oꝛgano. id nō erit oꝛganū guſtus. nec oꝛ/
ganū viſus neceſſe ē ergo eē oꝛganū iterius diffe
rens ab illis qd̄ ſit ſenſus cōis. ¶ Preterea. nō
ſic ē oꝛganū ſēſus cōis vnū ꝯfuſione. queadmoꝫ
lingua tactꝰ ⁊ guſtus. ſic. n. diceret̄ viſus eē qdaꝫ
ſenſus cōis ⁊ auditꝰ ſilr̄. ſicut dic̄ ꝙ guſtꝰ ē qdaꝫ
tactꝰ. ¶ Preterea. ſenſus cōis vnꝰ ē: hn̄s vnitatē
oꝛgani. qꝛ oia oꝛgana ſenſuū ꝑticulariū ꝯueniūt
ad vnū in q̊ terminant̄. vbi ꝯplent̄ iudicia ⁊ id ē
oꝛganū ſenſus cōis. ſꝫ non ſic ꝯueniunt ꝑ ꝯfuſiō
nem. vt illud oꝛganū ſꝫ aliquid eius ſit oꝛganum
auditus. ſꝫ aliqd viſus. ſm̄ alteꝝ tactus. ⁊ ita de
alijs. ergo non dr̄ ſenſus cōis. qꝛ habeat oꝛganū
ꝑ ꝯfuſionē. ¶ Preterea oñdit̄ ꝙ ſenſus ꝑticula/
ris ꝑficit̄ a ſenſu cōi. cū. n. oꝛgana ſenſuū ꝑticula
riū bipartita ſint ꝑterq̄ꝫ i oꝛgano guſtus vbi ſunt
ꝯiuncta. vt i duobꝰ oculis ⁊ duabꝰ auribꝰ. cū ſen
ſibile nō appet duo. ſ. vnū. neceſſe ē tunc deferri
ad vnū oꝛganū iterius. cū ergo ſil' tꝑe ꝑcipit̄ ſen
ſibile. ⁊ vt vnū ſil' tꝑe ſit ſpēs in oꝛgano iterioꝛe
⁊ exterioꝛe. ergo ꝑfectio ſēſus ꝑticularis ē a ſēſu
cōi. cū ꝑficit̄ i oꝛgano iterioꝛi. hoc idē ē in oibus
ſenſibꝰ. Nā oia oꝛgana ſēſuū ꝑticulariū. ſ. nerui.
ꝯueniūt ad vnā radicē ſiue oꝛiginē i q̄ ꝯueniunt.
alr̄ nūq̄ꝫ eēt collatio ſiue diſcretio ſēſibiliū ſēſuū
diuerſoꝝ. ⁊ ibi ſit ꝯplemētū. ¶ Preterea nō dif
fert cōis ſenſibil' i ſuo ſenſibili a ꝑticularibꝰ gneqꝫ
eniꝫ ſenſibilia que ſūt. magnitudo. motus. nume/
rus. figura. qes. que ſunt cōia ſenſuū ꝑticulariuꝫ.
⁊ ſunt ꝓpꝛia ſenſus cōis appꝛehendunt̄ ēt ſenſi/
bilia ſenſuū ꝑticulariū a ſēſu cōi. Nā alr̄ ñ ꝑt iter
illa diſtinguere. ergo neceſſe ē nō differre ſenſuꝫ
cōem in obiecto a ſenſibus ꝑticularibus: ⁊ hoc
vr̄ ꝑ hoc qd̄ dicit ph̄s. ꝙ ſenſus cōis ē q oia ſēſu
ꝑcepta recipit. ⁊ ꝑꝑ eaꝝ foꝛmas patit̄. que in ipo
copulant̄. ¶ Preterea querit̄ de inſtrumento ſen
ſus cōis. ⁊ vr̄ ꝙ aliq̄ua ꝑs cerebꝛi i qua ꝯueniūt
ſēſibiles nerui. ⁊ hoc arguūt medici. qꝛ leſio ſen/
ſus cōis ē ex leſione cerebꝛi: bonitas ſenſus ē ex
bonitate cerebꝛi. ſꝫ ph̄s arguit eiꝰ oꝛganū eē coꝛ.
vel aliqd ſile coꝛdi i nō hn̄tibus coꝛ. eo ꝙ oꝛga/
na ſenſuū ꝑticulariū i ſua radice ꝯtinuant̄ coꝛdi.
¶ Preterea. nihil ē ſenſitiuū ſine caloꝛe. caloꝛis
v̊o ē expāſio a coꝛde ⁊ reditio ad iterius i ſom/
no. ex quo arguit ꝙ ſenſus cōis oꝛganū ē coꝛ. ⁊
pōt vtrūqꝫ eē veꝝ. qd̄ dicunt medici. ⁊ qd̄ dicit
ph̄s. ſꝫ medici ad cāꝫ ꝓpinquā reſpiciūt. ⁊ iō di
cunt oꝛiginem neruoꝝ eē a cerebꝛo. ⁊ ramificari
motus differēter. vt fiat motꝰ ⁊ ſenſus. Ph̄s v̊o
reſpicit ad cām pꝛimaꝫ. videt. n. ꝙ lꝫ quies ſit in
ſomno ab oꝑatōe ſenſus cōis excitati a ꝑticulari
bus: nihilominus ē oꝑatio iterioꝛ ꝯtinua ſꝫ mo/
tum. ſ. fantaſie. ⁊ illud nō poſſet eē niſi vbi viget
caloꝛ aialis i coꝛde tꝑe ſomni. ꝑꝑ qd̄ ſenſus cōis
dr̄ h̄ ie coꝛ. tāq̄ꝫ oꝛganū pꝛimū.

Articulus ſecundus.

ARticulo ſcd̄o querit̄ de numero viriū
ſenſibiliū cognitiuaꝝ iterius quaꝝ rō
ſic accipit̄. quedam. n. ſunt quaꝝ actus
ſunt circa foꝛmas ſenſibiles. quedam
circa itentiones foꝛmaꝝ ſenſibilium. q̄ v̊o ē circa
foꝛmas ſēſibiles. aut ē apꝑhēdēs. aut cuſtodiēs.
aut trāſfoꝛmās ſiue ꝯferens abſente mā. Si v̊o ē
appꝛehēdēs. dr̄ ſenſus cōis. ſi v̊o cuſtodiens dr̄
imaginatio vel alio mō fantaſia. ſi v̊o ē tranſfoꝛ/
mans uel ꝯferēs abſente mā. dr̄ imaginatiua. Si
v̊o ē circa itentōes ut bonitatē ⁊ maliciā. ſiue no
cumentū ⁊ iuuamētum. ꝓut accidit de agno re/
ſpectu ouis aut lupi: aut ē appꝛehēdens aut cuſto
diens. Si apꝑhēdēs dr̄ eſtimatiua. Si cuſtodiēs
dr̄ memoꝛatiua. Et diſtiguūt̄ ſm̄ auicēnā. ut ſen/
ſus cōis ſit i anterioꝛi ꝑte cerebꝛi. imaginatio vl'
fantaſia in eadem ꝑte. imaginatiua vero vel exco
gitatiua in media: in eadē eſtimatiua: memoꝛati/
ua v̊o in vltia ꝑte cerebꝛi. Sed icidit q̄ſtio q̄re
reſpectu intētionū ñ dicunt̄ tres vires ſꝫ due tm̄.
ſ. eſtimatiua ⁊ memoꝛatiua: reſpectu v̊o foꝛmaꝝ
ſenſibiliū ſm̄ ſe dicunt̄ tres. ¶ Ad qd̄ dōm. ꝙ re
ſpectu foꝛmaꝝ ſenſibilium addit̄ vna vt ſint tres.
Nā quedam ē appꝛehēſiua a ſenſibus ꝑticulari/
bus. ⁊ hec dicitur ſenſus cōis. nulla aūt ē appꝛe
hendens intētiones ex ſenſibus ꝑticularibꝰ. ſꝫ ab
intus hꝫ ⁊ ꝑꝑ hoc illa abūdat ex illa ꝑte. ¶ Pre
terea. ꝑꝑ qd ē itentiua añ ꝯpoſitiuā foꝛmaꝝ ſen/
ſibiliū. ꝯpoſitiua aūt intētionū ſenſibiliū ē añ ſuā
retentiuā. ¶ Reſpondendum eſt. ꝙ foꝛme ſenſib i
biles quas oꝫ ꝯponere: vel ſupꝛa q̄s negociatur
imaginatiua. veniūt abextra ꝑ ſenſus: ⁊ niſi eēnt
fixe itra. ñ eſſꝫ ꝯpoſitio imaginatiue ſuꝑ illas ab/
ſente ſenſu. ⁊ iō neceſſe ē ꝙ pꝛecedāt retentiua. in
tentiones v̊o ſunt ab intra innate. ⁊ iō ñ ē neceſſe

memoratiuā pcedē ſed ſequi. eo ꝙ ſeruat ꝯpoēs
factas intentionū cū formis ſenſibilib⁹. Queri
ēt pōt quare in vna pte cerebri collocant appre
henſiua formaꝝ ſenſibiliū ⁊ retētiua: nō āt app/
henſiua itentōnū. ⁊ mēoratiua q̄ ē retētiua. ¶ Ad
qđ dōz. ꝙ diſſimiliter dicūtur retētiue. hoc. n. qđ
eſt in anteriori pte cerebri. nō eſt niſi retētiua. ad
hoc vt i eis fiat ꝯpoſitio ⁊ opatio abſente ſenſu.
Illa vō que eſt in memoratiua. generaliter ē re/
tentiua vt ex illa poſſit eſtimatiua ⁊ intellectiua ēt
negociari. vñ dr̄ memorie ⁊ rememoratōis ꝓm
ptuariū: ⁊ ſignū huius ē. qđ Jo. dama. cuz enu/
merat vires. nō enumerat niſi imaginatiuaz ſiue
imaginationē ⁊ excogitatiuā ⁊ rememoratiuaz:
dans intelligē ꝙ prima ē apprehēſiua. ſcđa col/
latiua: tertia retentiua. non ergo ꝯputat in prima
pte retentiuam niſi cum apprehenſiua.

Queſtio. lxviij. de virib⁹ aie moti/ uis. ⁊ primo de ſenſualitate.

Habito tracta/
tu de cognitiuis virib⁹ ab in
tus ⁊ extra ptis ſenſibilis. ſe
quitur dicē de motiuis. Po
nuntur aūt dñe motiue ſenſi/
bilis. fantaſia ſicut dicit phs.
⁊ eſtimatiua. ꝯcupiſcibilis ⁊ iraſcibil'. ⁊ ſm aug.
ſenſualitas. Quidā ēt ponūt quaſdā vires affecti
uas alias ſiue differentes ab illis ſm quas ē gau
diū ⁊ dolor. ⁊ ira ⁊ timor. ſed non oz iſtas ponē
differētes a ꝯcupiſcibili ⁊ iraſcibili. cū ſm ꝯcupi
ſcibile ſint gaudiū ⁊ dolor. ſm iraſcibile ira ⁊ ti/
mor. aug. aūt ponit ꝯcupiſcētiā cū timore. cū log
tur de his in li. de ciui. dei. xiiij. dicit. n. ꝙ ꝯcupi/
ſcentia ē appetitus eoꝝ q̄ volumus. ⁊ ſilr leticia.
metus āt ⁊ dolor in diſſenſione. ſꝫ cū ꝯſentimus
appetēdo q̄ volum⁹. ꝯcupiſcētia dr̄. cuz ꝯſentim⁹
fruēdo his q̄ volumus. leticia dr̄. cū diſſentimus
ab eo qđ accidē nolum⁹. metus dr̄. cū aūt diſſen/
timus ab eo qđ nobis nolētib⁹ accidit. dolor vel
triſticia dr̄. Pōt aūt queri. qualiter fantaſia ⁊
eſtimatiua dicūt motiue. cū inter cognitiuas ſint
poſite. ¶ Ad qđ dōz eſt. ꝙ motiue dicunt que di
ſponunt ad motū p mediū cognitōis boni ⁊ ma
li. inclinātis ad appetitū vel fugam. differunt aūt
inter ſe. quia fantaſia eſt diſponens ad motuz ex
apprehēſione ⁊ forme ſenſibil'. ꝯueniētis vel in/
cōueniētis. eſtimatiua vō ē diſponēs ad motū ex
apphēſione intētōis i re ſenſibili. ¶ Querit itaqꝫ
ſpālr prio de ſenſualitate. vtrū ſit ptis ſenſibil' vel
rōnalis. ¶ Scđo vtrū ſit in genere motiue diſpo
nentis ad motū. vel faciētis motū. facientē autēz
dico impantē vel exequētē interius vel exterius.
¶ Tertio vtrū ſit idē ſenſualitas qđ inferior portio
rōnis. ſicut dicit magiſter in ſententijs. ¶ Quar/
to vtrū in ſenſualitate ſit peccatū vel non.

Membrum primuz.

Ad primū ſic. ꝙ ſit ptis ſenſibilis. videt
p hoc qđ dicit mgr̄ i ſentētijs. ij. lib. di.
xxiiij. qcqd i aīa nr̄a nobis ꝯſideranti.
bus occurrit qđ nō ſit cōe cuz beſtijs.
ad rōnem ptinet: qđ aūt repis i ea cōe cū beſtijs.
ad ſenſualitatē ptinet. Si ergo ſenſualitas ē cōis
nobis ⁊ beſtijs: ergo ad ptē ſenſibilē ptiet. ¶ Vel
aliter. rōnalis ps ē in qua differimur. ſenſibilis i
qua ꝯuenimus. ergo ſenſualitas ad ptē ſenſibilē
ptinet. ¶ Itē aug. in li. de trini. ſenſualis motus q
nobis pecoribuſqꝫ ē cōis. ſecluſus ē a rōe ſapiē
tie. ſꝫ cuius ē actus eius ē potētia. ſenſualis mot⁹
ē ptis ſenſibili. ergo ſenſualitas. Cōtra. Aug.
de tri. qūo coluber ñ aptis paſſibus ſꝫ ſquamaꝝ
minutiſſimis niſibus repit. ſic lubricus deficiēdi
motus negligētes minutatī occupat. ⁊ incipiens
a ꝑuerſo appetitu ſilitudinis dei ꝑuenit ad ſilitu/
dinez pecoris. ſꝫ iſte lubric⁹ motus ē motus ſen/
ſualitatis. motus aūt ille nō ꝯuenit niſi rōne vten
tibus: ergo ſēſualitas cuius ē motus ē rōal' ptis.
¶ Itē ſup illud. Infelix ego hō ⁊c. glo. gradus
fabricauit adaz p quos ad filios eius expoliator
aſcendat niſi clemētiſſim⁹ dñs ꝓtegat. Hi aūt gra
dus dicunt. Prim⁹ corruptio carnis. Scđs fo/
mes. Tertius prim⁹ mot⁹. Quart⁹ ē delectatio ci
tra ꝯſenſum. Quintus ē ꝯſenſus. Per hūc qntū
ſathanas ingredit: ergo cū primus mot⁹ ſit ſen/
ſualitatis. prim⁹ āt mot⁹ nō ſit cōis nobis ⁊ bru
tis. ſenſibilis aūt ps cōis ē. ergo primus motus
nō ē ſenſibilis ptis. ⁊ primus mot⁹ ē ſenſualitatis
ergo ſenſualitas nō ē ptis ſenſibilis. ⁊ ē illius vel
rōnalis. ergo ē rōnalis. Ad qđ dōm. ꝙ ſenſua
litas ē ptis ſenſibilis. Sꝫ ptē ſenſibilē ē accipe du
pliciter. Uno mō ꝓter ordinē ad rōnalē ptē. ⁊ ſꝫ
hoc q̄ inſunt ei. cōia ſūt nobis cū pecorib⁹. Alio
vō mō inq̄ntū pticipat ex ordine ad rōnem. ⁊
ſic appropriata quedā hꝫ que inſint homini ⁊ ñ
inſint brutis. ſicut enim in pte cognitiua ē quedāz
vis ptis ſenſitiue i ordine tñ ad rōnem. ita ex pte
motiue eſt dicere ſenſualitatem habere quedam
appropriata ex ordine ad rōēz nec pp hoc erūt
due vires ſenſualitatis. ſꝫ vna vis duplr̄ ſe hñs.
hꝫ. n. quedā cōia. ⁊ quedam appropriata. ¶ Ad
primo obiectum dicendum. ꝙ prime due ratio/
nes loquuntur de ſenſualitate ſm ea que cōmu/
niter inſunt ei. ¶ Ad obiectum autē in contrariuz
dicendum ē. ꝙ ille rationes dicuntur de ipſa ſm
ea que appropriātur ſenſualitati humane. ꝓpter
ordinem ad rōnem. hꝫ. n. aliquem motum cōez
⁊ hꝫ aliquē appropriatum.

Membrum ſecunduz.

[A]D ſc͠dꝫ quo querit͛ in quo genere ꝟtutis motiue ſit ſenſualitas. Et videtur ꝙ ſit in genere diſponẽtis ad motuꝫ: quia eiꝫ ſuggerit͛ e diſponẽs ad motũ. ſꝫ ſenſualitas ſuggerit. eſt. n. p mõm ſerpẽtis. ⁊ ſic agit͛ in interiori hoie quodãmõ: queadmodũ agebat͛ exterius i primis pentibus. ergo ẽ ptinẽs ad motiuaꝫ que diſponit ad motũ. ¶ Ad idẽ facit qđ dicit aug. in li. de tri. xij. Carnal͛ ſenſus ingerit quãdam illecebrã fruendi ſe. ¶ Item aug. in li. de aia ⁊ ſpũ. Cũ exterior ſenſus carnalis bono ſuo vtit͛ interior ſenſus mẽtis quaſi obdormit. nõ. n. cogitat bona interioris ſenſus. qui iocũditate exteriorꝫ bonorꝫ capitur. Sed cõſtat ꝙ iſte carnalis ſenſus eſt qui cognoſcit appetendum vel fugiendũ. ⁊ p hoc appetit vel fugit: ergo ſi ſenſualitas nõ ẽ aliud q̃ꝫ carnalis ſenſus. erit ſenſualitas de motiuis ſenſibilib⁹ ad motũ diſponẽtibus. Sꝫ vr͛ ꝯtꝫ. In ſenſualitate. n. dr͛ eẽ primus motus. q determinat fugiendũ. ergo ſenſualitas cuius ẽ motus ille ẽ in gnẽ ꝟtutis facientis motũ. ¶ Preterea. ſenſualitas dicitur repugnare rõe motiue. Cũ dr͛. Caro ꝯcupiſcit aduerſus ſpm. cũ ergo rõ motiua ſit ſꝫ quã determinat͛ meritũ vel demeritum. meritũ ãt eſt in ipa motiua faciẽte motũ: ergo ſenſualitas que aduerſat͛ illi ⁊ trahit ad ꝯtꝫ f. demeritũ. erit i pte motiua faciẽte motuꝫ. ¶ Ad qđ dđm. ꝙ ſicut loquimur de rõne dupliciter ita ⁊ de ſenſualitate iaꝫ dicta: rõ aũt vt ẽ cognitiua boni ⁊ mali diſponit ad motũ. Inquãtũ aũt i ea eſt voluntas efficit motum ſilr̃ ẽ de ſenſualitate. ẽ. n. cognitiua boni vt ẽ nũc vel ſui oppoſiti. ⁊ ſic diſponit ad motũ. eſt iterꝫ appetiua illius. cũ nõ eſt obediens rõni. ⁊ ſꝫ hoc eſt motiua que facit motum. ¶ Cum ergo dr͛. ꝙ ſenſualitas ingerit illecebraꝫ. hoc põt attẽdi dupliciter. vel p modũ quo ſuggerit vt eſt cognitiua. vel p modũ quo pulſat inferiorẽ ptẽ rõnis inquãtũ ẽ motiua. ¶ Illud ãt qđ dicit aug. in li. de aia ⁊ ſpũ. intelligitur de carnali ſenſu. qui ẽ diſponens ad motuꝫ per cognitionem inferioris boni.

Membrum tertium.

[A]D tertiũ quo q̃ritur. vtruꝫ ſenſualitas ſit idẽ qđ iferior portio rõnis. qđ vr͛ p verbũ magiſtri i ſen. li. ij. di. xxiiij. qui ſenſualitatẽ ꝯpat mulieri. ſicut habet͛ i glo. ſup illud. mulier ẽ glor ia viri. j. Cor. xi. verſus finẽ gloſe. ſꝫ mulier cũ v iro eandẽ ſpẽꝫ pticipat. ſenſualitas ergo pticipab it eãdem ſpẽꝫ cum rõne. ergo videtur idem eſſe qđ inferior portio rõnis. ¶ Ad qđ vr͛ facere qđ dicit aug. in li. đ tri. arguẽs ex illo verbo Geñ. Faciamus adiutoriũ ſimile ſibi. Sicut in oibus pecoribus. nõ ẽ inuẽtum viro adiutoriũ ſilẽ ſibi. niſi de illo detractũ i ꝯiugiũ formaret͛. ita mẽti nr̃e: q̃ ſupnam ꝯſideranſ veritatem nullũ ẽ ad vſum rerꝫ corpalium. quãtum nãe hois ſatis ẽ. ſimile adiutoriũ ex aie ptibus. quas cões cũ pecoribus habemus. ⁊ iõ rõnale nr̃m nõ ad vnitatis diuortiũ ſepatũ. ſed i auxiliuꝫ ſocietatis quaſi deriuatuꝫ in ſuo diſptit͛ officio. Ex quo arguit͛. ſi ſenſualitas tꝫ rõneꝫ mulieris. ⁊ mulier in adiutoriũ viri datur. erit ergo ptinens ad rõꝫ. erit ergo ideꝫ qđ inferior portio.

Silr̃ queritur. vtrũ ſenſualitas cum carne debeat dici h õ. qđ vr͛ p verbũ aug. i li. lxxxiij. queſtionũ. q. xxviij. Si exterior hõ vita accipitur q̃ p corpus ſentimus. qnqꝫ notiſſimis ſenſibus q̃s cũ pecoribus habemus cões. Ná ⁊ ipſa moleſtijs ſenſibilibuſqꝫ pſecutõibus igerunt corrũpi põt: non imerito ⁊ hõ iſte dr͛ pticeps ſilitudinis dei. nõ ſolũ q viuit. qđ ẽt in beſtijs appet. ſꝫ hoc inuenit͛ in ſenſualitate. ergo ſenſualitas ñ erit aliđ q̃ꝫ exterior hõ. ¶ Preterea cũ ſenſualitas mortificatur tũc ſpũs vigoratur. Si ergo hoc dr͛ de interiori hoie ⁊ exteriori. ꝙ cuꝫ exterior corrumpitur. interior de die in diẽ renouat͛. relinqtur ꝙ ſicut nihil aliud ẽ interior hõ niſi rõ cum ſpũalibus ſenſibus. ita nihil aliud erit exterior hõ niſi ſenſualitas cum ſenſibus carnis. ¶ Ad ideꝫ facit qđ dr͛ i glo. ſup illud. j. Cor. iiij. Si is q intr⁹ ⁊c͠.

Sꝫ ꝯtrũ hr̃i pt p hoc. ꝙ ſẽſualitas aliq̃ mõ cõit͛ ẽ nobis ⁊ brutis. rõ ṽo extioris hois nullo mõ pt ꝯuẽire. ergo ñ ẽ idẽ ſenſualitas qđ extior hõ. ¶ Itẽ dic͠ aug. ꝙ exterior hõ ꝯuertit͛ ad mẽteꝫ ſe regentẽ. quã illuſtrat ſapia. qđ i beſtijs eẽ nõ põt rõne caretib⁹: ergo exterior hõ hꝫ đ ſcitẽtõꝫ rõis. ñ ergo ſenſualitas cũ carne ẽ idẽ qđ extior hõ. Ad qđ dđm. ꝙ exterior hõ dr͛ ꝓprie cũ cõuertit͛ hõ ad exteriora bõa ꝯcupiſcẽda pp ſe. Interior ṽo hõ dr͛ cũ ꝯuertit͛ ad iteriora bõa ſiue ſuperna appetẽda pp ſe. ⁊ ſꝫ hoc cũ exterior corrũpit͛ iterior remouet͛. cũ. n. hõ ſic͠ dic͠ greg. icipit exterius iterire. tũc icipit iteri⁹ viuere. Iõ dic͠ apo. ad ephe. v. expoliãtes veterẽ hoieꝫ cũ actib⁹ ſuis ⁊ iduentes nouũ hoiem ⁊c͠. Alio ṽo mõ dr͛ exterior hõ ſicut habet͛ in glo. ij. cor. iiij. q. eqd eſt in nobis cõe cũ pecore. ſꝫ hoc põt attẽdi inquãtuꝫ ꝯiungit͛ cũ rõnali pte ad quã ordinat͛. ⁊ hoc mõ pt dici extior hõ ſenſualitas i carne. reliq̃ ṽo mõ nõ. imo ipe hõ ſꝫ duplicẽ ſui ordinatiõeꝫ dr͛ hõ iterior vel exterior. ¶ Ad hoc ṽo ꝙ q̃rebat͛ pri⁹. vtrũ idẽ eſſꝫ qđ portio rõnis iſerior. dđm ẽ. ꝙ ſi iueniat͛ i ſcriptura valde extraneo mõ accipit͛. ſꝫ ſic͠ đcꝫ ẽ poterat hec eẽ rõ dicti. vt ſic͠ iſerior portio rõis tenebat locũ mlr̃is reſpectu ſupioris portõis: ita ſenſualitas poterat tenẽ locũ mulieris reſpectu rõis. his. n. duob⁹ mõis accipit͛ i expõne ſup illđ. mlr̃ ẽ glã viri. j. cor. xi. ¶ Ad illđ ṽo qđ obijcit͛ p auctãtẽ aug. i li. de tri. đcꝫ. ꝙ ibi loqt͛ đ mlr̃e ꝓut iſerior portio rõis dr͛ mlr̃. ⁊ ñ ꝓut ſẽſualitas. Vñ ñ ex h arguit͛. ꝙ ſenſualitas pticipat

ſpēꝫ rōis. eo ꝙ dat̄ i adiutoꝛiū. Dari. n. i adiuto
riū pt̄ dici dupl̄r. vł ad ſuiēdū: ⁊ hoc pt̄ ꝯuēire ſē
ſualitati. vel ꝓducēdū actū ꝯſilis ſpēi: queadmo
dū ex ſupioꝛi poꝛtōe ⁊ iſerioꝛi cū ꝯiungat̄. actus
oio rōalis ꝓducit̄. ⁊ ſic dat̄ iſerioꝛ poꝛtio rōnis i
adiutoꝛiū. ſicut mulier dat̄ in adiutoꝛiū viri: ad ꝓ
ducendū indiuiduū eiuſdē ſpēi.

Mēbrum quartum.

Ad quartū quo querit̄. vtrū in ſenſuali
tate ſit pcīm vel nō. Qꝺ ſic. vꝛ̄ ꝑ hoc
qꝺ dicit mgr̄ in ſentē. li. ij. xxiiij. di. vl/
ti. ca. Nō oē pcīm veniale gerit̄ ſꝫ ra
tionē. illud ſcꝫ qꝺ in ſolo motu ſenſualitatis exi/
ſtit. ¶ Preterea. ad ephe. iiij. Iraſcimini ⁊ noli/
te pec. glo. ſurgit motus ai q iā ꝑꝑ penā peccati ñ
ē in ptāte nr̄a. nō. n. ꝯſentiat rō. ꝑmittit apl̄s ira/
ſci. qꝺ ē humana tētatio. ⁊ loquit̄ de ira pꝛio mo
tu. ſꝫ iſte pꝛimus motus ē i ſenſualitate: ergo i ſen
ſualitate eſt pcīꝫ. Qꝺ. n. ſit i ſenſualitate arguit̄ ſic
Aut eim eſt in ſenſualitate. aut in rōne. ſꝫ nō i rō/
ne. cū nō ꝯſentiat rō. ergo ē i ſenſualitate. Cō/
tra. virtus ⁊ pcīm. meritū ⁊ demeritū nata ſūt fie
ri circa idē. ſꝫ virtus vel meritū nō ē natū fieri in
ſenſualitate. ¶ Preterea diffinitio pcīi ē dictū vł
factū vel ꝯcupitū ꝯ̄ legē. ſꝫ ſm hāc rōeꝫ ñ ē natuꝫ
eē i ſenſualitate. ergo nō ē ibi pcīm. ¶ Itē ſenſua
litas aliq̄ mō ē cōis nobis ⁊ bꝛutis. ſꝫ pcīm nul/
latenus ē cōe nobis ⁊ ipis: ergo pcīm ñ ē i ſēſua
litate. ¶ Preterea oē pcīm ē volūtariū. qꝺ ſi nō
ē voluntariū: non ē pcīm. ſed qꝺ ē voluntariū eſt
volūtatis. voluntas āt ē in rōne. rō vero diuidit
ꝯ̄ ſenſualitatē: ergo peccatū nullū erit i ſenſualita/
te. ergo ſenſualitas nō erit ſubiectū pcīi. ¶ Itē cu
ius potētie ē ꝯſeruare rectitudinē actus. eius ē de
ficere a rectitudine actus. ſed pcīm ē ex defectu re
ctitudis in actu. ergo pcīm non ē in ſenſualitate.
Ad qꝺ dōm ē. ꝙ pcīm dicit̄ eſſe in aliquo du/
pl̄r. vel oꝛiginal̄r vel ſubiectiue. Si oꝛiginal̄r ſꝫ
hoc ē pcīm ſoluꝫ in rōne motiua ſine voluntate.
Si vero ſubiectiue aut ē peccatū moꝛtale aut ve/
niale. ſi moꝛtale iteꝝ ē in rōali volūtate. Si vero
ē veniale. aut eſt in rōne. aut in potentia oꝛdinata
ad rōeꝫ. Potētia aūt oꝛdinata ad rōeꝫ. aut ē an/
tecedēter. aut ꝯſequent̄. Si vero ē in rōne aut in
potētia oꝛdinata ꝯſequent̄: tūc ē veniale pcīm di/
ctū ſimpl̄r. Si vero i potētia oꝛdiata antecedent̄.
aut ē antecedent̄ ex pte cognitōis. aut ex pte mo/
tiue. Si ex pte cognitōis: tūc nō ē in ea peccatuꝫ
ꝓut huiuſmōi. Si vero añcedenter ē oꝛdiata ex
pte motiue. ⁊ hoc i penā pcīi pꝛimi. ſꝫ hoc ē pec
catū in ſenſualitate. ex pena eim pꝛimi peccati fa/
ctū eſt vt ſenſualitas que erat obediēs oino rōi.
facta ſit rōni repugnās. ⁊ que mouebat̄ a rōne:
nunc mouet rōnem ioꝛdinate. quātuꝫ eſt de ſe cū
ipa eſt mota ioꝛdinate. Sic ergo in ſenſualitate ē
peccatū veniale nō moꝛtale. ⁊ veniale. ſꝫ alteram
rōnem ꝗꝫ id qꝺ habet ſubiectū rōnem vel potē/
tiaꝫ conſequētē. ¶ Ad obiecta autē reſpondēdū.
ꝙ aliter ē de virtute ⁊ de vicio. niſi dicamus de
peccato ⁊ vicio: ꝙ ꝯtrariat̄ virtuti. Si eim ſumat̄
viciuꝫ vel peccatū ꝙ ꝯtrariat̄. ſm hoc in qua vi
poteſt eē virtus vt i ſubiecto i nobis. in illa ē vi/
ciuꝫ vel pcīm. Si vero ſumat̄ pcīm ꝙ nō cōtra/
riat̄. tūc nō ē ſimile de virtute ⁊ peccato. qꝛ v̄tus
venit a pte ſupioꝛi. ⁊ hꝫ ſubiectū partē illā in qua
ē ſimilitudo dei. peccatuꝫ vero venit ab appetitu
ioꝛdinato hois. ⁊ iō quātuꝫ extēdit̄ appetitus in
oꝛdinatus hois: intātuꝫ extēdit̄ peccatū. ¶ Ad ſe/
cūduꝫ vero dicēdū ē. ꝙ illa diffinitio peccati: pec
catū ē dcīm vel factū ⁊c̄. eſt moꝛtalis peccati. tale
autē nō fit niſi in rōnali appetitu. Si vero dicat̄
actus incidēs ex defectu boni: bene pōt cōuenire
peccato qꝺ ē i ſenſualitate. vel dicat̄ peccatū ē cō
uerſio idebita ad ꝯmutabile bonū. ¶ Ad tertiū di
cēduꝫ ē. ꝙ ſenſualitas ꝓut i ea ē motus q ē pecca
tuꝫ. ñ ē cōis nobis ⁊ bꝛutis: ſꝫ ē appropꝛiata ho
mini. ¶ Ad quartū dōm ē. ꝙ deficere a rectitudi/
ne dicit̄ dupl̄r. vel qa oꝛigo deficiendi fuit ex illa
vi. vel qa defectus rectitudis in alia pꝛius ⁊ per
poſterius defectuꝫ habꝫ rectitudis. Si pꝛio mo/
do ſumat̄. ſm hoc cuius ē poteſtas ꝯſeruādi re/
ctitudinē ſcꝫ rōnis. eius ē poteſtas deficiēdi a re/
ctitudie: ⁊ ſic nō ꝯuenit ſenſualitati defectus recti
tudis. non eniꝫ ex ſe oꝛiginal̄r habuit. Si vero in
telligat̄ de defectu rectitudis per ꝯſequēs. ſꝫ hoc
ſenſualitas deficit a rectitudie. non tñ hꝫ poteſta/
tem ꝯſeruādi rectitudieꝫ.

Articulus pꝛimus.

Occaſione ꝓdictoꝝ querit̄. ꝓpter qd ſi
ſēſualitas ſit vis motiua ipius ptis ſen
ſibilis. phi nō ꝑueneꝛ̄t ad noticiā illiꝰ
potētie. queadmoduꝫ ꝑueneꝛ̄t ad no/
ticiā fātaſie. ꝯcupiſcibilis vel iraſcibil̄. ¶ Ad hoc
dōꝫ. ꝙ ꝑꝑ hoc ñ perueneꝛ̄t ad noticiā ipiꝰ. qa ipa
determiat̄. nō ſm eē illō qꝺ cōe ē nobis ⁊ bꝛutis
ſicut ꝯſiderauerūt phi partē ſenſibilē. nec ſꝫ eē illō
qꝺ ſuadibile ē rōni: ſicut ſe hñt cōcupiſcibilis ⁊
iraſcibilis. ſꝫ ſm ꝙ rebellionē hñt ꝯ̄ rōnem ex pe
na peccati oꝛiginalis. cuꝫ ergo phi ñ perueniſſēt
ad noticiā peccati oꝛiginalis. ꝑ conſequēs ñ per
uenerunt ad noticiā pene conſequētis. ergo nec
motus illius ioꝛdinati iquātum ē pena. ergo nec
ſenſualitatis in qua ē radix ipius vel oꝛigo. ip ſa
tamē foꝛte ſm eē alteꝝ. eſt idē ꝙ appetitiua irrō/
nalis mota a fantaſia.

Articulus ſecūdus.

Conſequent̄ dōm ē de motiuis irrōali
bus. q quodāmō ſuadibiles ſūt rōe. ſi
cut dic̄ dama. he ſunt āt ꝯcupiſcibil̄ ⁊

irаſcibilis.in ſe tñ agũt ſm impetũ cũ ãt adeſt dlĩ
beratio rõis ſequunꝶ in ſuis actibus motũ rõis.
Põt ergo queri penes qd he due vires diſti
guãtur.vꝫ.n.ſm dama. ꝙ diſtinguãꝶ ſm bonũ ⁊
malũ:vt ꝯcupiſcibilis determinaꝶ penes bonuꝫ.
iraſcibilis penes malũ.due ãt affectõẽs ꝯcupiſcẽ
tia ⁊ leticia ſũt ipſiꝰ ꝯcupiſcibilis:ſꝫ pñtiã boni vꝉ
abſentiã vel expectatõꝫ.alie ṽo due.ſ. timoꝛ ⁊ tri
ſticia ipſiꝰ iraſcibilis.ſm pñs malũ vel futuꝝ ſiue
expectatũ.¶ Hoc ẽt vꝫ p hoc qꝺ dicit aug.in li.ꝺ
aĩa ⁊ ſpũ.vi ꝯcupiſcibilitatis eligit. ⁊ nã iraſcibi
litatis reprobat.eligere ãt ⁊ reprobare ſũt reſpe/
ctu boni ⁊ mali. Sed ꝯ̃riuꝫ appet ex hoc.ꝙ ꝯ̃/
rie affectõẽs nate ſunt fieri in eadẽ vi.leticia ãt ⁊
doloꝛ ſunt ꝯ̃rie affectõẽs.ergo in eadẽ vi nate ſũt
eẽ.ſꝫ leticia ẽ in cõcupiſcibili:ergo doloꝛ.¶ Silr
põt obijci de timoꝛe ⁊ ꝯfidẽtia vt dicãtur ſimul
fieri in iraſcibili.¶ Itẽ ſicut innuit Io. damaſ.Ira
ẽ id qꝺ eſt audax aie.vindex ꝯcupiſcẽtie. ergo ad
iraſcibile ptinet audere ⁊ inſurgere in motiuum
ꝯcupiſcẽtie.erit ergo ꝯcupiſcibilis diſticta ab ira
ſcibili.nõ ſm bonũ ⁊ malũ: ſꝫ ſm differẽs malũ.
⁊ ſm differẽs bonũ. ⁊ ita ſm differẽtẽ appetitũ.
alius ẽ.n.appetitus ꝯcupiſcibilis ⁊ iraſcibilis.cõ
cupiſcibilis.n. appetit delectabile ſm pteꝫ ſenſibi
leꝫ.ira vero eſt deſideriũ vindicte.¶ Preterea.
ſicut dicit phs.tria ſũt ĩ appetitibus. bonũ.cõfe/
rens.delectabile. tria oppoſita in fugis. Si ergo
cõcupiſcibilis ẽ reſpectu delectabilis. iraſcibilis
reſpectu cuius erit?nõ videꝶ eẽ reſpectu boni.bo
nuꝫ.n. dicit honeſtũ.honeſtum eiꝫ nõ mouet niſi
pteꝫ rõaleꝫ.ergo nõ ẽ de his q̃ ſunt motiua ꝯcu/
piſcibilis vel iraſcibilis:ꝓut hic loqmur de illis.
Silr ꝯferẽs dꝛ qꝺ oꝛdinat vel ꝯfert ad honeſtũ.
ergo iraſcibiꝉ ꝓut ẽ cõis nobis ⁊ brutis.erit cir/
ca delectabile.Opoꝛtet ergo diuidere delectabi/
le p duas ſpẽs differẽtes. aut ꝯcupiſcibilis ⁊ ira
ſcibilis ñ erũt due vires ſꝫ vna. Deide oſtẽdiꝶ.
ꝙ he vires ꝓut loqꝶ dama.ñ ſint ptis ſenſibilis ſꝫ
rõalis.qꝺ vꝫ oñdi ex huiuſmõi affectõibus. Nã
leticiã diuidit p aialeꝫ ⁊ coꝛpalẽ.Aialẽ vero dicit
que ẽ circa diſciplinã ⁊ ꝯtẽplatõnẽ.ſꝫ talis ñ põt
ꝯuenire ſẽſibili ſꝫ rõali. ergo ꝯcupiſcibilis cuius
ẽ hec affectio:nõ erit ptis ſẽſibilis ſꝫ rõalis.¶ Si
militer obijciꝶ de triſticia. Inuidia eni ⁊ miſeri/
coꝛdia ſunt affectõẽs ptis rõalis: que ſũt ſpẽs tri
ſticie. Similr erubeſcẽtia ⁊ verecundia que ſunt
ſpẽs timoꝛis.eodẽ modo inania ⁊ totus que ſunt
ſpẽs ire. Reſtat ergo ꝙ ꝯcupiſcibilis ⁊ iraſcibi/
lis nõ erunt irrõalis ptis ſed rõalis:ꝓut ꝺ eo ibi
agiꝶ. Cõtrariũ ãt hẽtur in ipſa diuiſione. dicit
enim ꝙ irratõale quoddã ẽ nõ obediẽs rõni vt
pulſatile.quoddã ẽ obediẽs rõni vt ꝯcupiſcibile
⁊ iraſcibile.¶ Preterea quomõ dicũꝶ he vires
ꝯtineri ſub irratiõali obediẽti ratõi cũ videmus
has nõ ſequi rõnem. ſed rõne nolẽte iraſcamur
⁊ ꝯtriſtamur:ſm ꝙ dicit apoſtolus.qꝺ nolo hoc
ago.nõ ergo diciꝶ eſſentialr ꝯtineri ſub irratõalꝉ
obedienti rõni. Ad qꝺ dicẽdum. ꝙ ꝯcupiſcibi
lis ⁊ iraſcibilis triplr accipiunꝶ. ⁊ ſm hoc tripli
citer diſtinguunꝶ.Uno mõ ſm appetitũ boni ⁊ fu
gaꝫ mali.Et hoc modo bonũ ⁊ malũ diſtinguũt
ꝯcupiſcibilẽ ⁊ iraſcibilẽ. Alio mõ diſtinguũt ſm
differẽtem appetituꝫ.vt concupiſcibilis ſit ſm ap
petituꝫ delectabilis. Iraſcibilis vero ſm appeti/
tum ardui ſiue honoꝛabilis.Tertio modo ſꝫ bo/
num in pꝛeſenti cũ ſuo oppoſito. ⁊ bonũ in futu/
ro cũ ſuo oppoſito.Primo modo gaudium ⁊
concupiſcẽtia que dicũt appetitum reſpectu boni
in pꝛeſenti vel in futuro: ad cõcupiſcibilem perti
net.doloꝛ autẽ ⁊ timoꝛ qui cõſiſtunt in fuga ma/
li in pꝛeſenti vel in futuro:ad iraſcibilẽ. ⁊ hoc mo
do poſſunt accipi cũ quatuoꝛ affectõẽs diſtinguũ
tur a philoſophis.ſm volũtateꝫ ⁊ volũtatẽ. hoc
enim idẽ ꝙ ſm appetituꝫ ⁊ fugam. Secũdo ve/
ro modo accipiũtur he due vires ꝓut eis reſpõ
dent cardinales virtutes.ſcilicet tẽperantia ⁊ foꝛ
titudo.nã tẽperãtia eſt reſpectu delectabiliũ.foꝛ/
titudo vero in appetitu arduoꝝ ſiue honoꝛabi/
liuꝫ.lꝫ triſticia vel idelectabilia reputenꝶ. Tertio
vero modo accipiunꝶ ꝓut doloꝛ ⁊ gaudiũ dicũ/
tur eẽ in ꝯcupiſcibili.ſpes vero ⁊ metus ĩ iraſci/
bili.Hoc mõ diſtiguit damaſ.delectationẽ ⁊ tri/
ſticiã dicẽs ptinere ad ꝯcupiſcibileꝫ. timoꝛẽ vero
⁊ iraꝫ ad iraſcibilẽ.¶ Per hec reſpõdenduꝫ eſt
ad obiecta. Naꝫ pꝛime ratõẽs accipiunꝶ ſm hec.
ꝙ ꝯcupiſcibilis ⁊ iraſcibilis reſpiciũt diſticte bo
nũ ⁊ maluꝫ ſequẽs ratio ſcꝫ tertia reſpicit ꝯcupi/
ſcibilẽ ꝓut reſpicit bonũ ⁊ malũ.in pñti. iraſcibi
lis ṽo qꝺ ẽ ĩ futuro bonũ ⁊ malũ. Quarta ṽo re
ſpicit ſm ꝙ hñt diuerſa genera appetibiliũ.¶ Ad
qntum vero dõm.ꝙ illa diuiſio appetibiliũ.cõ/
pꝛehẽdit gnãliter illa que ſũt appetibilia a volũ/
tate ſm ꝙ volũtas ẽ motus rõis. Nũc ãt nõ agi/
mus hic niſi de appetitu ſenſuali. Uñ nõ ſꝫ illas
differẽtias accipieꝶ viriuꝫ differentia.¶ Ad illud
vero quod queriꝶ.vtrum debeãt dici ptes partis
ſenſibilis aut rõnalis. Reſponſio ſm ꝙ continẽt
affectionẽ delectatõis intellectualis que ẽ ſub ani
mali.ꝓut animalis dicitur eſſe circa diſciplinã ⁊
contẽplationẽ ſm dama. ⁊ affectionẽ miſericoꝛ/
die ⁊ huiuſmodi. ⁊ quarũdam ſpecierũ timoꝛis
⁊ ire ad ptem rationalẽ reducũtur. vel erunt iſte
affectiõẽs mixte ex parte rationali ⁊ ſenſuali. Io
annes autẽ damaſ.licet loquaꝶ de irrationali par
te.loquitur tamẽ de ea ꝓut eſt obediẽs rationi. ⁊
mouetur ſm rationẽ rectam aliquãdo.aliquãdo
ſm non rectam.aliquãdo ſm ſeipſam.

Queſtio.lxix. de parte rationali cogni tiua ⁊ motiua.

COmpleto tractatu de p̄te ſenſibili cognitiua ⁊ motiua. ſequit̄ de p̄te rōnali cognitiua ⁊ motiua. ps vō cognitiua diuidit̄. ſicut habet̄ i li. de aīa ⁊ ſpū. in rōez: itellectuz ⁊ intelligentiā. Scđm Jo. damaſ. diuidit̄ in intellectū: mentē ⁊ opinionē. has. n. numerat cognitiuas preter ſenſuz ⁊ imaginē. Unde dicit ꝙ p ſenſum aīe ꝯſtituit̄ paſſio que dr̄ imaginatio. ex imaginatōe vō fit opinio. deinde mēs diiudicās opinionē. ſiue vera ſit ſiue falſa. indicat veritatez. Uñ mens a metiēdo ⁊ excogitādo dr̄ ⁊ iudicando. ꝙ aūt diiudicatū ⁊ determiatū ē recte dr̄ intellectus. Phs vō diuidit itellectū materialē qui cognoſcit ſpēs i fantaſmatibus. ⁊ itellectū poſſibilē ⁊ ſepabilē q cognoſcit ſpēs abſtractas ⁊ intellectū agentē. ¶ Aug. vr̄ aliter drīas ponere in li. de aīa ⁊ ſpū. cū dicit. ingeniū: memoriā: rōem: intelligentiā. dicit. n. ꝙ ingeniuz iueſtigat. rō iudicat. memoria ſeruat. intelligētia ꝯprehendit. ¶ Pōt ergo queri cū his modis ſumat̄ diuiſio viriū cognitiuaꝝ rōabiliū: que ſit ꝯparatio diuiſiōis ad diuiſionē. vtrū accipit̄ ſm vnū modū an differētē. ¶ Scđo. ſi accipiat̄ ſm drñtem. querit̄ de ꝯparatiōe eaꝝ. ¶ Tertio querit̄ de ordie diuiſionuz. ¶ Quarto querit̄ de itellectu poſſibili. ¶ Quinto querit̄ de aliis diuiſionibus aug. ⁊ damaſ.

Membrum primum.

CIrca primū ſic obiicit̄. cuz intellectus cōiter accipiat̄ i diuiſiōe aug. ⁊ damā. mens ēt videat̄ idē qđ intelligentia. eo ꝙ dicit aug. mens ē ſupremum in aīa. Qđ ēt videt̄ p hoc qđ dicit auguſt. in li. de trini. xiiii. ꝙ mens ē prīa vis eaꝝ que ptinēt ad imaginē trinitatis. erit ergo rō idē qđ opinio. Sz ꝯ hoc ē ꝙ aug. ponit ita differētias rōis itellectus ⁊ itelligētie. vt rō ꝯprehendat corpoꝝ naturas. intellectus ſpūm creatum. intelligētia ſpiritū increatū. quare actus itellectus ē poſt actū rōnis. ⁊ ante actū intelligētie. Sz ſm Jo. dama. actus mētis ē poſt opinionē ⁊ ante intellectuz. Ex imaginatiōe. n. fit opinio. mens vō diiudicat de opiōne. ⁊ tandē puenit ad itellectū veritatis. prius. n. ē accipe alterā ptez cū formidine. deinde āplius diiudicare: vt tandez cognoſcat̄ veritas qua fiat quietatio itellectus. ¶ Preterea. diuiſio aug. vr̄ eē ſm differētias formaꝝ intelligibiliū ſine compoſitōe vel ꝯplexione. diuiſio vō Jo. dama. ſm drīas eaꝝ: inqᵗᵗū cū ꝯpoſitōe vel ꝯplexiōe accipiunt̄. ergo neutra ē ad alterā reducibilis. Si. n. acciperet̄ ſm drīas reꝝ. non eēnt niſi due vires. ſ. reꝝ poſſibiliū aliter fieri hoc ē ꝯtingentiū ⁊ rerū neceſſariaꝝ. ⁊ ita ñ eēt niſi opinio ⁊ intellectus q ſcientialiter res cognoſceret. qđ cū ñ ſit. addit̄. n. mens que ē diiudicatiua. ex quo accipit̄ ꝙ ñ ſm drīas reꝝ cognoſcibiliū accipiat̄ diuiſio damaſ. ¶ Preterea. pōt queri de ꝯpatiōe diuiſiōis phi ad diuiſionē aug. ⁊ damaſ. videt̄. n. ponere tm̄ itellectū potentiā cognitiuā. ⁊ hoc ſub tribus differētiis. ⁊ ita rō ⁊ intelligētia ſupuacue eēnt i diuiſione aug. ¶ Si vō diceret qs. ꝙ itellectus ſub his drñtiis rñdet tribus drñtiis viriū q̄ ponunt̄ ab aug. hoc ñ ē veꝝ. Nā ille drīe quas pōit aug. diſtiguūt̄ ſz itelligibilia drīa in nobilitate maiori vel minori. Nobilius ē. n. itelligibile icreatum qꝫ creatū. Intelligibile vō creatum ſepatuz a formis corpalibus: qꝫ id qđ ē i corpibus. Drīe vō poſite a phō. attendunt̄ ſm drīas oīuz ad abſtractōem ptinentiū. Eſt. n. vis hñs ea a qbus fit abſtractō. ⁊ ē vis abſtrahēs. ⁊ ē vis formas abſtractas ꝯphēdens. ⁊ ita drīe itelligibiliū aſſignatoꝝ a phō: attendunt̄ ſm drīas ꝯpoſitionum ad formas abſtractibiles. drīa vō aug. ad formas has ⁊ alias. nō ergo ſm vnū modū accipiunt̄.

Membrum ſecundū.

AD ſecundū quo querit̄ de ꝯparatione diuiſiōis quā ponit philoſophus reſpectu illius quam fac̄ dama. Intellectus enim videt̄ eſſe cōmunis. Sz q̄rit̄ quis intellectus diuiſionis philoſophi reſpōdeat. videt̄ enim ꝙ nullus. Nam vnuſquiſqꝫ eſt circa formas itelligibiles ſine ꝯplexione cōſideratas. nō ē ergo aliquis illoꝝ itelligibiliū. ¶ Similiter querit̄ de quarta diuiſione que ſūt: ingenium: ratio: memoria: ⁊ intelligentia. qualiter ſe habeāt ad primā diuiſionē. cuz duo mēbra prime diuiſionis ibi ponant̄ ſcꝫ ratio ⁊ itelligentia. tertiū vero ſcꝫ intellectus nō ibi ponat̄. aut ſi itelligentia ponit̄ ibi pro intellectu. tūc deeſt tertium ſcilꝫ intelligētia. ¶ Preterea. in hac diuiſiōe ponit̄ vis retentiua ſcꝫ memoria: que nō fuit poſita i primis diuiſionibus. Similiter ingeniū in nulla ſupradicta diuiſione ponebat̄. Ponunt̄ autē alie differētie a dama. ſ. intelligētia: intētio: excogitatio: freneſis. ſed hec ſuo dicent̄ loco vbi aget̄ de differētiis actuū que ponunt̄ in itellectu poſſibili ſm phm. Dicamus ergo ad itelligētiā ſupradictaꝝ diuiſionū. ꝙ attendit̄ diuiſio rationalis cognitiue. ſm reſpectū ad veritatez in formis itelligibilibus ſine ꝯplexiōe entibus. ⁊ ſm reſpectū ad veritatē in ꝯplexionibus ⁊ ꝯpoſitiōibus formaꝝ intelligibiliū. ſm primū modū accipiuntur due diuiſiones. illa ſcꝫ prīa aug. ⁊ illa que ē phi. ſz in hoc differūt. ꝙ illa que ē augu. accipit̄ ſm differētias formaꝝ intelligibiliū ſimplicitꝫ. Illa vero que phi. accipit̄ ſm moduz puenīēdi ad cognitionē illaꝝ formaruz intelligibiliū que veniūt ad intellectū p abſtractiōez a fantaſmate

ſenſibili. Unde pꝛīcipaliter ſiſtit circa ea que ſunt
rōis. nihilominus tamē per ea peruenit ad quā/
dam cognitōem eoꝝ que ſunt ī intellectu ⁊ intel
ligentia. cum enim ſint tres differentie foꝛmaruꝫ
ītelligibilium: increata: creata: ſeparata a ꝯditio/
nibus coꝛpoꝛis ſiue coꝛpoꝛeis. ⁊ ita a ꝯditioni/
bus ſenſibilibus. ⁊ illa que ē abſtracta a ꝯditōni
bus ſēſibilibus ſiue coꝛpoꝛeis: lꝫ īueniaꝉ cū illis.
Diuiſio philoſophi que ē ſꝫm triplicē intellectū:
materialē: poſſibilē: ⁊ agentē: reſpicit ꝓpꝛie foꝛ/
mas ītelligibiles abſtractibiles a ꝯditōibus ſen/
ſibilibus. ⁊ ita ſiſtit circa ea q̄ ſūt rōnis. Alie ꝟo
diuiſiones reſpiciūt veritatē foꝛmaꝝ ītelligibiliū
ī ꝯplexione entiū. Sꝫ ī hoc differūt. ꝙ vna acci/
piꝉ ſꝫ acceptiōeꝫ ꝑfectā ⁊ īperfectā ex pte cogno
ſcibilis. eſt. n. accipe veꝝ cū quadaꝫ admixtione
falſitatis. ⁊ ſic dꝛ opīo: vel cū diſcretōe veritatis
a falſitate. ⁊ ſic ē mens: vel cū certitudīe verita
tis. ⁊ ſic dꝛ intellectus. Altera vero accipitur ſꝫm
ꝓgreſſū actuū ex pte cognoſcitiui. Pꝛio. n. inq̄/
rit veritatē. Scd̄o diiudicat. Tertio diiudicatum
ſeruat. Quarto ſeruatū plene ꝯphēdit. Uel ſꝫ ali
um oꝛdinē ꝯphēſio ꝓcedit actū memoꝛie. Pꝛio
enīꝫ ē motus ad querēdā veritatē. ⁊ dꝛ inq̄ſitio.
Scd̄o diſcuſſio. ⁊ hec fit a ratōne. Tertio ī me/
moꝛia fit rōis diſcuſſe retētio. Quarto ipſius ve
ritatis certitudo. Sic drn̄t īter ſe ſupꝛadicte diui
ſiones. Ex iā dictis pꝫ qualr̄ r̄ndendū ē ad obie
cta. ꝙ ītellectus ī diuiſiōe aug. nō ē ſꝫm eūdē mo
dū acceptus. ſꝫm quē ī diuiſione Jo. dama. Nā
ītellectus ſꝫm aug. ē vis cognitiua foꝛmaꝝ creata
rū ſepataꝝ. vt ſine ꝯplexione. Intellectus aūt ſꝫm
Jo. damaſ. inq̄ꝫtuꝫ cognoſciꝉ veritas determina
ta in ꝯplexionibus. ex iudicio mentis ꝓambulo.
Similiter nec mēs vtrobiqꝫ ſilr̄ accipiꝉ. Nā nō
ē mens ſꝫm Jo. dama. idē qd̄ mens ſꝫm aug. ſ. ſu/
pꝛemū in aīa. ſꝫ ē vis diiudicās ad diſcernēdum
veritatē a falſitate. vnde nō ē idē qd̄ intelligentia
que ē ſꝫm aug. vis ſupꝛema extēdēs ſe ad dei cō
tēplatiōꝫ. Nec opīo ē idē qd̄ ratio. nihilominus
tn̄ ſꝫm ꝙ rō attingit ad ꝯplexiones: ſic dꝛ opinio
eē in rōne. ⁊ hoc mō accipit phs rōeꝫ dicēs. ꝙ
in rōne ē opīo ⁊ ſcia. ſed opīo ē acceptio poſſibi
liū aliter ſe habere. rō vero ſꝫm pꝛimā diuiſionē
aug. ē vis que attigit ꝑ cognitiōeꝫ foꝛmas abſtra
ctas a coꝛꝑibus ⁊ coꝛpoꝝ accn̄tibus. ¶ Ad aliđ
qd̄ obijciꝉ de diuiſiōe phi reſpectu diuiſiōis pꝛi
me quā ponit aug. dōm ꝙ nō ſimiliter accipiꝉ in
vtraqꝫ diuiſiōe. nā abſtractio n̄ currit ſꝫ foꝛmas
ſꝫm ſe abſtractas. ſicut ē foꝛma ītelligētie angeli/
ce. vel circa foꝛmas ſciaꝝ aut virtutū que ſunt in
aīa. ſꝫ circa foꝛmas ītelligibiles abſtractibiles. ⁊
ꝓpter hoc cū ītellectus ī diuiſione aug. accipiaꝉ
circa foꝛmas ſꝫm ſe abſtractas. ī diuiſiōe ꝟo phi
circa foꝛmas abſtractibiles. pꝫ ꝙ nō ſilr̄ accipiꝉ
ītellectus vtrobiqꝫ. Intellectus aūt agēs dupli/
cem hꝫ actū. habꝫ. n̄. vnū actū reſpectu foꝛmarū
abſtrahendaꝝ. ⁊ ille ē abſtrahere. hꝫ alium actū
reſpectu foꝛmaꝝ ſꝫm ſe ſiue ſepatarū. ſꝫm ꝙ dicit
phs ꝙ ī his que ſunt ſine materia idē eſt intelle/
ctus ⁊ id qd̄ intelligiꝉ. in habētibus aūt materiā
potentia ē vnūqdq̄ꝫ intelligibiliū. idētitas autē n̄
ē dr̄ ꝑ eſſentiā. ſed q2 iſta nō idigent abſtractōne
ad hoc vt intelligant. alie vero idigent. In diui/
ſione ergo aug. rō ꝯtinebat ītellectū materialem
⁊ ītellectū poſſibilē. ꝓut cognoſcūt foꝛmas ītel/
ligibiles. vt ī fantaſmatibus vel a fantaſmatibus
acceptas. ītellectus vero poſſibilis nihilominus
recipiet cognitōnem ab agēte a pte altera. ſ. foꝛ/
maꝝ ītelligibiliū ſepataꝝ. ¶ Ad illud ꝟo qd̄ obij
ciꝉ de ꝯpatiōe diuiſiōis phi ad diuiſionē dama.
dōm ꝙ nullū membꝛū diuiſionis ē idē cum mē
bꝛo alterius. ſꝫ cū ītellectus poſſibilis. de quo lo
quiꝉ phs accipit foꝛmas ſimplices abſtractas a
fantaſmatibus. tunc īcipiunt ꝯiunctōes illaꝝ foꝛ
maꝝ fieri. ⁊ iudicia illaꝝ ꝯiunctionū ſiue ꝯple/
xionū fiūt. ⁊ tunc pꝛio habꝫ locū diuiſio quā fa/
cit Jo. dama. ¶ Ad illđ vero qd̄ obijciꝉ đ quar
ta diuiſione quā ponit aug. de ingenio ⁊ alijs. di
cendū ē ꝙ actus haꝝ fundanꝉ ſilr̄ ſuꝑ ꝯplexionē.
vt igenium ſit ſꝫm ꝙ ītellectus poſſibilis decur/
rit ab īcognitis ad aliqua cognoſcēda. ⁊ hoc eſt
poſſe ī eligēdo verum ⁊ fugiēdo falſuꝫ. rō vero
que collatiua ē per rōnes medioꝝ adductas eſt
diiudicatiua veritatis ex illis rōnibus. Si vero
nō vigerēt huiuſmōi rōnes apud ītelligentiā. n̄
eſſet firma ꝯpꝛehenſio veritatis. ⁊ ideo ī memo/
ria ſeruat: ītelligētia ꝯpꝛehēdit. ſed non. dꝛ hic ī/
telligentia eodem modo quo dr̄ ī pꝛia diuiſione
aug. cū hic accipiaꝉ circa ꝯplexā veritatē. ibi ve/
ro circa incōplexam ⁊ ſummā veritatē. Nomē
ergo ītelligētie aliqn̄ accipiꝉ cōiter ꝓ vi cogno/
ſcitiua oīum foꝛmaꝝ ītelligibiliū ſine ꝯplexione.
⁊ ſic dꝛ a pho. oīum īdiuiſibiliū ē ītelligētia. cir/
ca que n̄ ē falſum. ī qbus vero veꝝ ⁊ falſuꝫ ꝯpo
ſitio quedā eſt ītelligibiliuꝫ. Alio ꝟo mō accipiꝉ
ꝓ vi cognitiua foꝛme ītelligibilis increate ⁊ ſū/
me. ⁊ ſic accipit aug. ī pꝛia diuiſione. Aliqn̄ vero
accipiꝉ ꝓ vi appꝛehēſiua veritatis ꝯplexe: cū cer
ta determiatōe veritatis. ⁊ ſic accipiꝉ ī ſcd̄a diui/
ſione aug. ⁊ ſic ſe habꝫ ad opīonem que aliquā/
do opinaꝉ falſum. ſicut ſcia ſe habet ad opīoneꝫ.
ſcia. n. accipit neceſſariuꝫ. opīo vero ꝯtigens ſi/
ue verum ſiue falſum.

Membꝛum tertium.

Ad tertium quo queritur de oꝛdie di/
uiſionū. vbi tria ſūt querēda. ¶ Pꝛi
mo que ſit pꝛima diuiſio ad quaꝫ alie
ſequantur. ⁊ quaſi ſuper ipſam fun/
dantur. ¶ Secundo de ſecunda diuiſione quam
facit phs reſpectu illius quaꝫ facit damaſcenus.

¶Tertio que ſit neceſſitas ponere intellectũ agẽtem ⁊ poſſibilem.

Articulus primus.

ARticulus prim⁹ quo q̃rit̃ q̃ ſit p̱ria diuiſio ad quã alie ↄſequant̃ ⁊ ſup quã q̃ſi fundant̃. Cõſtat aũt ꝙ diuiſiones viriũ cognitiuaꝝ. q̃ reſpiciũt formas itelligibiles ſine ↄplexiõe ſũt priores alijs. Int̃ illas ãt. cũ diuiſio aug. itelligat̃ q̃tũ ad itelligibilia prior erit diuiſiõe phi q̃ ſumit̃ penes modũ ꝑueniendi ad cognitõez itelligibiliũ ex pte inferiori. Eſt enim duplex motus. a pte inferiori mediante ſenſu. ⁊ a pte ſupiori p illuminatõez ſiue a p̱ricipio datã. q̃ dr̃ cognitio inata. alia dr̃ acq̃ſita ſiue ens ſubſequẽter. Vñ qđ dr̃ poſſibil' itellect⁹ tabula nuda. ⁊ aĩa rõnalis rõne illius. hoc intelligit̃ rõne illius cognitõis itelligibiliũ. quã accipit iferior ſenſus. Ex illa enĩ pte fuit inueſtigatio phiſica. ſm illã aũt accipit̃ diuiſio intellectiue ptis cognitiue p itellectũ mãlez ⁊ poſſibilẽ. ſepabilem ⁊ agentẽ. Relique vo due diuiſiões decurrunt ſup formas itelligibiles i ↄplexiõe exiſtẽtes. ⁊ alia q̃ infra dicent̃. Dicendũ ẽ ergo đ diuiſiõe quã ponit aug. ⁊ pꝫ ex iã dictis rõ diuiſiõis penes quid accipiat̃. Sꝫ põt q̃ri. cũ ex pte ſenſibilis eſſꝫ retẽtiua ſenſibiliũ. quare nõ aſſignet̃ ex pte itelligibiliũ retentiua. aut ſi ẽ aſſignata. vbi aſſignatur. ¶Ad qđ dõm. ꝙ lꝫ in p̃dicta diuiſione trimẽbri ñ ponat̃ vis retẽtiua. ſ. memoria: nihilomin⁹ alibi cũ ↄpat has vires aĩe. põit memoriã poſt rõez. ⁊ deinde itellectũ ⁊ itelligẽtiã: p qđ inuit ꝙ eadẽ eſt in ſb̃a cognitiua intelligibiliũ ⁊ memoratiua intelligibiliũ. iõ in p̱ria diuiſiõe trimẽbri nõ enumerabat̃. Sꝫ adhuc reſtat queſtio. q̃re magis diſtinguit̃ memoratiua ſenſibilis tanq̃ potẽtia. q̃ itelligibilis? Rñderi põt. ꝙ memoratiua ſenſibilis vtit̃ organo. ⁊ hꝫ aliud organũ q̃ cognitiua ſenſibil'. Maꝫ oportet organũ alr̃ diſponi ad recipiẽdũ. ⁊ alr̃ ad retinẽdũ. ad recipiendũ enĩ humidũ ẽ ↄueniẽs. ad retinẽdũ vo ſiccũ. ſiccum enĩ bñ retinet qđ ip̱rimit̃. ⁊ iõ vis q̃ ẽ ꝓportionalis organo differẽs ẽ: vt ſicẽ organa diſtinguũt̃ ſm debitã ꝓportõez ⁊ determĩatã ad recipiendũ ⁊ retinẽdũ. ita ⁊ vires. In pte vo itelligibili q̃ quãtũ ẽ de ſe nõ vtit̃ organo. nõ ẽ neceſſe fieri hãc diſtinctõem. ſꝫ q̃ accipit itelligibilia ea ↄſeruat. Adhuc ẽt querit̃ cũ ſint itelligibilia quedã ifra. q̃dã iuxta. quedã itra. q̃daꝫ ſupra. vt narrat aug. q̃re ñ ſũt q̃tuor dñie viriuꝫ. vt vna ſit vis reſpectu itelligibiliũ itra. ſicẽ triplex dñia reſpectu itelligibiliũ extra. ¶Ad qđ dõm. ꝙ diuiſio quaꝫ fac̃ augu. eſt ꝓp̱rie reſpectu itelligibiliũ extra. qđ pꝫ p hoc. ꝙ rõnẽ ponit ipſe cognoſcitiuã nãruꝫ. formaꝝ differẽtiaruꝫ. ꝓprietatũ ⁊ accidẽtiũ. ſed nõ extra corpora niſi rõne ſubſiſtẽtia. per quod pꝫ. ꝙ rõnis ẽ cognoſcere ea q̃ ſũt ifra rõnez. oĩa eiꝫ que ſpectant ad corpa ſunt ifra rõnẽ. Intellectũ vo ponit cognoſcitiuũ ãgeloꝝ. demonũ. aĩaꝝ ⁊ ois ſpũs creati. Ex quo pꝫ. ꝙ loqtur đ itelligibilibus que ſũt iuxta aĩaꝫ rõnalẽ. Cũ aũt dr̃ ꝙ itelligẽtia imediate ſupponit̃ deo. loq̃t̃ de eo qđ ẽ ſupra aĩam rõnalẽ. Ea vo que ſũt intra ſicut ſunt ſciẽtie virtutes. ⁊ ꝙ aĩa rõnalis ſeipaꝫ cognoſcit q2 nõ ẽ neceſſe ſilitudines alias ab itelligibilibus ꝑuenire ad itellectũ. ideo nõ ↄputant̃ in vi ſepata. ſꝫ cognoſcunt̃ in vi in qua nata ſunt eſſe. cuꝫ enĩ aĩa ipſam ſcientiã vel artẽ habeat apud ſe. q̃ neceſſitas ẽ habere ſilitudinẽ ſepatã ab itelligibili. ſed i alijs rebus itelligibilib⁹ oꝫ habere ſilitudinẽ qua itellectus iuuet̃ ad hoc vt itelligibile fiat actu intellectum.

Articulus ſecundus.

AD articulũ ſcđꝫ quo q̃rit̃ de ſcđa diuiſiõe quã facit phs p itellectũ i triplici dñia. Põt enĩ q̃ri q̃ ſit neceſſitas ponere itellectũ mãlez. q hꝫ ſpẽs in fantaſmatibus. q dr̃ a pho corrũpi. quodã interius corrupto. ⁊ dr̃ alio noĩe rõnatiua. vnde dr̃ cellula logiſtica. vr̃ enĩ ꝙ ſufficiat vis ſenſibilis. q̃ recipit fantaſmata. ſi enĩ a fantaſmatib⁹ ſit abſtractio ſpecieꝝ itelligibiliũ. nõ ẽ neceſſe ponere aliã vim a fantaſtica i qua ſũt ea qb⁹ debeat fieri abſtractio. ⁊ ita nõ ẽ neceſſe ponẽ vnã vim intellectiuã. ſufficit ergo duplex dñia itellectus agẽtis ⁊ poſſibil'. ⁊ hoc ẽt vr̃ phs innuere. ponẽs duas tñ dñias. vnã qua ẽ oĩa facere. aliã qua eſt oĩa fieri. ¶Ad qđ dicẽduꝫ. ꝙ ille intellectus materialis đ quo loquitur cõmẽtator. qui hꝫ ſpẽs i fantaſmatibus. in hoc differt a fantaſia. q2 fantaſia hꝫ fantaſmata. nõ vt poſſibilia vlterius ad actum alicuius potẽtie itellectiue. ſic enĩ eſt in brutis. bruta eiꝫ hñt hanc vim tanq̃ pfectõem nõ vt poſſibilẽ vlterius ad nobiliorẽ pfectõem. Unde ſicut ſenſus brutalis nõ dicit̃ vniuerſalis. neqꝫ per ſe neqꝫ p accidẽs. ſꝫ ſolũ ſingularis. ſenſus vo humanus eſt vtriuſqꝫ. ſ. vniuerſalis ⁊ ſingularis: ita cõtingit in vi interiori. vt ſit fantaſtica hñs fantaſmata. ſm ꝙ huiuſmõi nõ vt poſſibilia ad ſpecies abſtrahẽdas ab itellectu. Intellect⁹ vo materialis hꝫ ſpẽs in fantaſmatib⁹. quas poſſibile ẽ abſtrahi per itellectũ agentẽ. vt vniãt cũ poſſibili. Sic ergo neceſſe fuit ponẽ itellectũ materialẽ ⁊ q2 hꝫ aliquã colligãtiam ad corpus dr̃ a pho corrũpi quodaꝫ iterius corrupto. nõ ꝙ eius ſit ſm ſe corruptio ſed rõne actus.

Articulus tertius.

AD articulũ tertiũ quo q̃rit̃ đ itellectu agẽte ⁊ poſſibili. q̃ ſit neceſſitas ponẽ has duas dñias a pho. dic̃. n. ꝙ nihil

educit̃ ꝺ potētia mãli in actum. niſi ꝑ illud qꝺ eſt
actu. ſ; itellectus poſſibilis ꝺ꞉ poſſibilis i ſuo ge/
nere potētia mãli. nõ ergo educit̃ in actũ niſi per
id qꝺ eſt actu. Jllud aũt ē potētia agēs. erunt er/
go due ꝺ꞉ic. ¶ Preterea. Senſus nõ ſeipm ꝑfi/
cit in ſentiēdo. ſ; indiget luce iteriori ⁊ exteriori.
ergo nec itellectus ſimiliter. erit ergo unũ aliqd
in aīa qꝺ erit ꝑ modũ lucis. vt ſicut lux potentia
colores facit actu ſentiri. ita erit qd in aīa qꝺ po
tētia itellectiua ꝑducet ad hoc. vt actu itelligãtur
ab itellectu poſſibili. S; adhuc poſſet eē dubi
tatio. vtꝝ hoc agēs eēt itellect⁹. ſicͤ eni; agēs ex/
tra ex ꝑte ſenſus. nõ ē act⁹ ſenſus ſ; lux. ſic videt̃
in itellectu. ¶ S; ꝯ hoc ē ꝙ nihil pōt educē᷑ for/
mas itelligibiles ꝺ potētia ad actũ. niſi ſit actu in
illo genere ꝑꝑ qꝺ abſtrahēs formas itelligibiles
⁊ vniēs eas. neceſſe ē ꝙ ſit actu itellect⁹. nec ē ſi̾le
ꝺ luce ſenſibili. ſic eni; ſe h; vt educat colores q
erat i potētia. vt poſſit actu mouere viſum ꝙ̃tu;
ē ex ꝑte ſui. ſ; nõ ꝺ꞉ agēs reſpectu potētie ſenſibil̾
aīe. Vñ ñ ē neceſſe ꝑꝑ hoc agentē extra vniuoca/
re cũ ſenſu patiēte. itellectus v̇o agēs agit dupl̾r.
agit eni; ab abſtrahēdo ⁊ cũ poſſibili vniendo.

S; adhuc dubitaret aliqs vtrũ ſit ſeꝑatus ꝑ;
ſb̃a; ab aīa. an ſit ꝑs ipſius aīe itellectiue. quod ſi
eēt: tũc tota ſb̃a aīe itellectiue quo ad hoc eſſet in
itellectu poſſibili. ¶ S; ꝯ hoc ē ꝙ incōueniens ē
ponere ꝑtē itellectiuā. nõ ſibi ſufficiētē ad itelligē᷑
du;. cũ intellectiua ꝑs ſit ꝑfectior ſenſitiua ⁊ ve/
getatiua. Videmus eni; vegetatiuā ſibi ſufficien
tē ⁊ ſenſitiuā: multofortius intellectiua ſm ſe: ha
bebit ſufficiētiā ad intelligēdũ. ¶ Cōtrariũ tñ vi/
debit̃ ꝑꝑ hoc. ꝙ aliq̃ forma ē itelligibilis. que eſt
nobilior itellectu rõnali. ſicut ſũt ea que ſunt i di
uinis. nõ ergo vꝫ hꝫ ꝑs itellectiua rõnalis poſ/
ſe ad intelligēdũ illa. niſi ꝑ aliqꝺ qꝺ ē extra illa;.
neceſſe ē ergo cũ illud ſit intellectus agēs. ip; eē
ſeꝑatũ. S; forte dicet̃. ꝙ ſolus itellectus poſſi
bilis eſt ꝑs aīe. Contra qꝺ ſic obijcit̃. ꝓximus ſe
h; itellectiua ꝑs ad primũ ꝙ̃ ſenſibilis. ſ; in ſenſi
tiua nõ ponit̃ aliq̃ ꝺr̃ia. que oīo h; poſſibilitatis
⁊ nihil ē actu. ergo nec itellectiua ē ponendũ. Si
ergo ē ibi ſolũ poſſibil̾. erit ibi eadē potētia poſ/
ſibilis vno mō. ⁊ alio mō agens. ¶ Preterea. i
intellectu angelico p;. ꝙ nõ oīa que ſiunt cogno
ſcit. ſed reſpectu eoꝝ que nõdum cognoſcit di/
cit̃ poſſibilis. qꝺ aũt educat̃ ꝺ potētia in actũ. nõ
ē neceſſe ponere alia; potētiā ꝑficiētē illā. erit er/
go ipa ſeipa; ꝑficiēs. vna ergo ⁊ eadē erit ſb̃a i/
tellectus poſſibilis ⁊ agens. ſ; rõne differens: vt
dicat̃ poſſibilis in hoc. ꝙ nõ dũ h; agens inq̃ꝫtũ
ſibi ſufficit ad acgrēdu;. Si forte dicat̃ ꝙ vna
⁊ eadē ſit itellectus agēs ⁊ poſſibilis. ſ; differēs
rõe. Cōtra qꝺ ſic obijcit̃. Nihil idē ſm eadē ꝑtē
ē reſpectu eiuſdē in actu ⁊ potētia ſimul. cũ ergo
itellectus agēs ſit ſimpl̾r actu illud reſpc̃u cu⁹ i/
tellectus poſſibilis ē i potētia neceſſe eſt itellectũ
agētē ⁊ poſſibilē nõ eē idē. vel ſi ſunt aliquo mō
idē. erunt ſic idē. ꝙ tñ erũt diuerſe ꝑtes eiuſdem.
¶ Ad qꝺ ꝑt dici ꝙ itellect⁹ agēs ⁊ itellect⁹ poſſi/
bilis ſunt due differētie in aīa rõnali: quarũ vna
ſc; itellectus agēs eſt ex ꝑte forme ipſius aīe ſm
ꝙ ē ſpũs. altera v̇o ſc; poſſibil̾. ē ex ꝑte ſue mãe
q̃ ē potētia ens reſpc̃u cognoſcibiliũ q̃ ſũt in ea.
⁊ hoc a ꝑte inferiori q̃ ſũt mediāte ſenſu princi/
pal̾r: nec oportet ponere intellectũ agētē ſeꝑatũ
in ſb̃a ab ipa aīa. ſicͤ lux in ſenſu ſeꝑata ē in ſb̃a ab
ipo ſenſitiuo. eſt eni; ipe ſpũs in ſe habens lumē
quoddā nãle. rõne cuius h; actũ itelligibiliu; a
principio. ſ. creatiōis: ex ꝑte. ſ. illa qua ē ſuba ima
terialis ſm ſe ſeꝑata. l; ex alia ꝑte corꝑis ſit cō/
iungibilis. nõ eni; videt̃ ꝙ ille ꝯdiderit animam
rõnalē ad imaginē ſuā. qn ei dederit ꝑfectōnem
ſuā reſpc̃u cognoſcibiliũ. Ex illa v̇o ꝑte qua h;
hāc ꝑfectiōe; cognoſcibiliũ ad quādā ſiītudinē᷑
primi. ex illa ē itellectus agēs. q̃ ꝑs cu; obuiaue/
rit forme itelligibili i fantaſmate exñti. abſtrahit
eā vt ſit actu itellectiua. ⁊ ex illa ꝑte q̃ nõ dũ hab;
aīa illas formas itelligibiles. ꝺ꞉ itellectus poſſi/
bilis. ¶ Ad illud v̇o qꝺ obijcit̃. ꝙ aliq̃ itelligibi/
lia ſũt ſupra itellectum. ⁊ ita oportet ꝙ cognitio
fiat ꝑ agētē q ē ſupra intellectũ. Dicendum eſt. ꝙ
agēs non ꝺ꞉ actu eſſe q꞉ oēs formas a principio
itelligit. ſ; ab agente prio illuminat̃. etiā nõ reſpe
ctu oīm ſ; reſpectu quarūdā formaꝝ. ⁊ cũ ē illu/
minatus. ꝑficit etiā poſſibile illo mō. vñ nõ eſt ⁊
neceſſe ponē᷑ agētē ſeꝑatum. quo ad oīa intelligi
bilia cognoſcēda. ¶ Ad illud v̇o qꝺ obijcit̃ incō
ueniens eſſe ꝑtē oīo poſſibilē in ipa aīa. q̃ ſit ſicut
tabula nuda. imo videat̃ ſic eē ſicͤ ē itelligētia āge
lica. Dicendũ ē. ꝙ nõ ē ſi̾le de ꝑte itellectiua aīe.
⁊ ꝑte itellectiua angeli. hec eni; q̃ ē i angelo ſeꝑa
ta ē a ꝑte ſenſibili. vñ nõ h; poſſibilē niſi dicatur
poſſibilis. i. receptibil̾ illuminationũ a ſũmo. ſed
h; ꝑtē ſibi ſufficiētē ad cognoſcēdũ ea q̃ nõ dum
ſũt cognita ab ea. ꝑs ergo itellectiua aīe. q̃ ꝯiũcta
ē ꝑti ſenſibili. ex illa ꝑte ē poſſibil̾. ⁊ ſufficiētiā h;
ex agēte ⁊ virib⁹ ꝑambulis ſenſibilib⁹. vt educat̃
de potētia ad actũ. vires eni; ſenſibiles ꝓparant
formā itelligibilē vt ſit ꝯueniēs abſtractōi. itelle/
ct⁹ v̇o agēs actu abſtrahit eã ⁊ vnit cũ poſſibili.
ſic ergo ꝯplet̃ itellect⁹ poſſibilis i receptōne ſpe/
cieꝝ itelligibiliũ a fantaſmate abſtractaꝝ.

Membrum quartu;.

Ad membru; quartũ quo querit̃ de i/
tellectu poſſibili. occurrunt tria que/
renda. ¶ Primo vtru; ſit poſſibilis
itellectus. ¶ Scꝺo vtꝝ ſit in aīa ꝑ; ꝙ
ē actus corꝑis. aut ſm ꝙ eſt hoc aliquid. ¶ Ter/
tio vtrũ ſit poſſibilis potentia eſſentiali vel acci/
dētali. Et ꝺ꞉ potentia eſſentialis cũ ex ſe h;. ſicut

ponderoſi ē ferri deorſuz. Potētia vero accidētalis ē ſicut ignis qui de ſe actu ē. ſz tñ potētia eſt ad aliā formā elemētati.

Articulus primus.

Ad primū. Qḋ nō ſit poſſibilis itellectus i anima rōnali videt. cū enim ſit vltima formaꝝ naturaliū. vltima autē formaꝝ naturaliū ita ē actus. ꝙ ñ potentia i illo genere. ergo aīa rōnalis i illo genere nō debz dici potētia. ergo nulla differētia ei⁹ erit itellectus poſſibilis. ¶ Preterea. ponit itellectus poſſibilis oīno in potētia reſpectu formaꝝ itelligibiliū ſicut prima materia in potētia eſt reſpectu formaꝝ naturaliū. ſz prima mā nullā habz formā naturalē determinatā i ſe. ſi eīm hēret: iam nō diceret poſſibilis oīno. anima autē rōnalis habet aliquā determinatā. ergo nō cōuenit ei itellectus poſſibilis ſm illū modū. Cōtra. ſicut ē poſſibilitas prima i eē. ita ē i bene eē. ſz poſſibilitas i bene eē non ē aliud ꝙ̃ i cognitōe ⁊ affectōe. erit ergo aliqua potētia in aīa rōali. ſm quā ē poſſibilis i cognitōe. illa dī itellect⁹ poſſibilis. erit ergo in aīa itellectus poſſibilis. ¶ Preterea ſicut ē i luce corpali. ita ē p ſilitudinē i luce ſpūali. ſed i luce corpali ſic ē. ꝙ eſt infinitū corpus celeſte qḋ ē receptiuū lumis aliunde. ſ. luna. ſic ergo erit in luce ſpūali. ꝙ vltīa ſubſtātia ſpūalis erit poſſibilis ad lucē: ſed hoc ē anima. erit ergo aīa rōnalis hñs itellectuz poſſibilē. Ad qḋ dicēduz ē. ꝙ anima rōnalis habz itellectū poſſibilē tanꝗ̃ vnā ſui differentiā in cognoſcēdo. ¶ Ad obiectū autē in cōtrariū dicēdū. ꝙ lz anima rōnalis ſit vltima formaꝝ naturaliū. nihilominus ipa ē poſſibilis: ſed nō eo genere quo ē actus vltimus. Eſt eīz actus vltimus in eē. poſſibilis autē ē reſpectu bene eē. ſ. cognitōis. ¶ Ad ſecūdū vero dicēdū. ꝙ nō ē ſimile de mā prima oīno. ⁊ de aīa rōnali: quo ad hoc ꝙ hz rōnalis itellectuz poſſibilē. In hoc aūt ē ſilē ꝙ ſicut mā prima ē poſſibilis reſpectu formaꝝ i eē. ita itellect⁹ poſſibilis poſſibilitatē hz reſpectu formaꝝ ſiue ſpērū i cognitōe. In hoc autē ē diſſimilitudo. ꝙ mā prima nullā hēat formā de ſe ꝓpter ipſaz capacitatē. Intellectus autē poſſibilis hz aliquā. quia ipſam formā eēntialem ipſius anime: que ē aliquid i ſe. Unde mā prima nō reflectit ſuper ſe.

Articulus ſecundus.

Ad ſecūdū quo querit. vtrū ſit i aīa ſm ꝙ ē act⁹ corpis. aut ſz ꝙ ē hoc aliqd. Qḋ aūt ſm ꝙ ē actus corpis. videt p hoc qḋ ē forma ſepata a mā ē actus itellectus. ergo ſi nō ē actus itellectus: nō ē forma ſepata a mā. ſed oīs forma aut ē ſepata a mā aut ꝯiuncta. ergo itellectus poſſibilis erit forma cōiuncta mãe. Eſt ergo itellectus poſſibilis i aīa vt ē actus corpis. ¶ Itē oīs virtus apprehēſiua cōſimilis ē nãe quodāmō cū apprehēſo. ſz itellect⁹ poſſibil' ē vis apprehenſiua que magis ſe hz ad formas abſtractas a fātaſmate: ꝙ̃ ad formas ſeparatas ſimplr. Nā ſi itlligit ſepatas: itelligit eas aliquo modo vt materiales. Reſtat ergo ꝙ itellectus poſſibilis magis ē ipſius aīe ſm ꝙ ē actus corpis ꝙ̃ ſm ꝙ ē hoc aliqd. ¶ Preterea. itellectus poſſibilis ſm ꝙ dicit phs. trāſmutat aliquo modo ſm ea que ſunt corpis. ſz aīa ꝓut ē ſubſtātia quedā i ſe vt ſpūs. nō hac rōne mutat cuz corpore ſz ꝓut ē actus. ergo itellectus poſſibilis ē anime ſm ꝙ ē actus. ¶ Itē aīa itellectiua ē vltimus actus hoīs qui addit vltra ſenſitiuā ptē. hoc aūt nō erit tñ ſm ꝙ ē motor corporis. hoc eīm ptinet ad partē motiuā. ergo quātū ad partē cognoſcitiuā: nobilior ē cognoſcitiua. ſed nō ē alia que p ſe appropiquat niſi poſſibilis: ē ergo aīa actus hoīs ſm ꝙ habet itellectū poſſibilē. Contra. ſi tñ eēt i anima ſm ꝙ ē actus hoīs. ipſa autē cum ē ſepata non ē actus: ergo ipſa vt ē ſepata nō haberet itellectū poſſibilē. ergo itellectus poſſibilis non eēt ſepabilis. ſed ē ſepabilis: ergo nō ē ipſius aīe ſm ꝙ ē actus aīe. ¶ Preterea. itellectus poſſibilis nō prius itelligit ſpēs reruz materialiū: ꝙ̃ abſtrahant a fantaſmate. ſed cū abſtrahunt ſūt ſicut ſepate: ergo magis ſe hz ad aīam vt ē hoc aliqd i ſe: ꝙ̃ vt ē actus corporis. ¶ Preterea. oportet itellectū eē imixtū ab omni forma ⁊ materia. ſi eīz aliquā hēret. ꝓhiberet itellectū extranee forme. ergo neceſſe ē ꝙ ſit ipſius aīe ſepabilis a corpore: ⁊ ita ñ erit eius vt ē actus hoīs. Ad qḋ dōm ē. ꝙ cū ſit triplex differētia itellectus. ꝓut ſupra dictū ē: itellectus materialis ē ipſius aīe. vt ē actus hoīs i corpe. itellectus vero poſſibil': vt eſt ſepabilis a corpe. itellectus vero agēs. aīe quaſi ſepate a corpe. Uñ ē eius ſm ꝙ ē hoc aliqd. licet eīm itellectus agēs hēat actū qui ē abſtrahere ⁊ ille ē aīe in corpe: ille tñ nō ē primus eius actus. Uñ ſm hoc nō determinat primo eē illi⁹ potētie. ¶ Ad obiecta ergo p hec pōt rñderi. Et ad primū prio. lz eīm nō ſit itellectus poſſibilis vt forma ſepata a mā: eſt tñ ſepabilis. differētie autē ille ſeparatū ⁊ coniunctū: ſunt formarū in eē. ſed ſm rōnem he differētie ſunt. ſepata ꝯiuncta. ſeparabilis ⁊ coniūgibilis. ⁊ hoc modo ſe hz itellectus poſſibilis aīe. vt ſepabilis ⁊ cōiungibilis. ⁊ ideo ſuuz itelligere ꝓportiōale mediū eſt iter itelligere ſpēm i fantaſmate: ⁊ ſpēm oīno ſeparatam. ⁊ hoc ē intelligere ſpeciē abſtractā a fantaſmate. ¶ Ad ſecūdum patet per hec reſpōſio. quia cū ſit formaruz abſtractarū a fantaſmate. aliquā habet cōparationē ad fantaſmata vt a quo fit abſtractō: ⁊ ita ad corpus. ſz nō ſic vt ſit anime iquātū ē actus in corpore tñ: ſz vt ē ſepabilis a corpe. ¶ Ad tertiū

vero dõm. ꝙ illud qđ dr̃ de intellectu ꝙ trāſmutat̃ ſm ea que ſunt corꝑis. hoc p ſe dr̃ de itellectu materiali. de itellectu vero poſſibili p accidēs: q2 itelligit formas abſtractas a fantaſmate. que. ſ. licet ſint in fantaſmate: pter fātaſma accipiūt. ¶ Ad illud vero qđ vltimo obijcit̃. ꝙ anima itellectiua ē actus homis vltimus. ꝯcedēdū ē. ꝙ hoc ē ſm itellectū poſſibilē. Intellectus eni poſſibilis eſt ad quē terminat̃ motus qui ē ad aīam: ⁊ ab illo cū ſe extēdit. eſt motus qui ē ab anima. cū eī itellectus poſſibilis ſit actu apprehēdēs bonū vt tale pricipiū motus. ⁊ ita itellectus poſſibil' ē anime. put ē actus hois. ſed put ē ſepabilis: nō vt ſit act⁹ corporis. quēadmodū ē dicere de ſenſitiua. nec actus determiatus tantū anime dum eſt i corpe. ſicut dr̃ de illa vi que opat̃ i cellula logiſtica. ⁊ illū actum nō hʒ per ſe preter corpus.

Articulus tertius.

Ad articulū tertiū quo querit̃. vtrū ſit poſſibilis potētia eēntiali vel accidētali. Et vr̃ ꝙ potētia eēntiali. ſic enim ſe habet intellectus ad itelligibilia. quēadmodū ſenſus ad ſenſibilia. ſed ſenſus ſic ſe habet ad ſenſibilia vt nihil requirat̃ ex parte ſui ad hoc ꝙ ſentiat in actu. ſed tantū ex pte ſenſibilis vt ſit ſenſibile actu. ergo ſic erit ex pte intellectus. vt nihil requirat̃ ex parte itellectus vt itelligat actu. ſed tantū vt itelligibile diſponat̃: vt fiat itelligibile actu. ⁊ ita erit poſſibile potētia eēntiali: quēadmodū ſenſus. Cōtra. itellectus poſſibilis nō exit in actū niſi per agētem. qui ē ex parte ſui. q remonet priuationē ex parte itellectus poſſibilis. ergo itellectus poſſibilis dicit̃ poſſibilis potētia accidentali. Ad qđ dicēdum ē. ꝙ nō ē ſimile hic ⁊ i rebus corporalibus. nō eīm in itellectu ē accipere formā ꝯ̄ria p quā ꝓhibeat̃ a forma ꝯ̄ria. Vñ nō ē neceſſaria remotio forme vnius ⁊ inductio forme alterius. ſicut ē in gnātione ⁊ corruptōe ⁊ in alteratōe. ſʒ ſufficit priuatōis remotio. Dicendū ē ergo ꝙ ⁊ in itellectu ⁊ i ſenſu vtrobiqʒ eſt potētia eēntialis. ſʒ i ſenſu nihil requirit̃ niſi intētio ex pte ſenſitiui: ad hoc ꝙ ſentiat cū diſpoſitōe que ē a pte ſenſibilis. ex pte vero itellectus requirit̃ preter itentōeʒ. ꝙ in altū reducat̃. vt itelligat cū diſponēte que ē a pte itelligibilis: vt ſit duplex diſpoſitio. vna a pte itellectiui. altera a pte itelligibilis. ⁊ iō neceſſe fuit hēre itellectū agentē. nō tātū pp abſtractionē itelligibiliū. ſʒ pp pfectionē ipſi⁹ poſſibilis a pte itellectus.

Membrum quintum.

Ad quintum mēbrum pricipale huius queſtiōis ꝓcedendum eſt ad diuiſiones alias Jo. dama. ⁊ aug. que reſpiciunt ſuper formas in cōplexiōe exiſtētes. Et circa hoc ꝯcurrunt tria. ¶ Primo vtrū ingeniū. rō. memoria ⁊ itelligētia ſint vna ⁊ eadē vis. ¶ Secūdo de differētia iter opionē. mētē ⁊ itellectū. Tertio de differētia iter itelligētiā. excogitationē intētōem ⁊ freneſiʒ.

Articulus primus.

Ad primū quo ponit̃ illa aug. que dicit ingeniū. rōem. memoriā ⁊ itelligētiā. Ingeniū autē iueſtigat. rō iudicat. memoria ſeruat. itelligētia comprehēdit. Pōt ergo queri an ingeniū ⁊ ratio ſint eadē vis aut differētes. Similr̃ vtrū memoria ſit eadē cū intelligētia ⁊ rōne. an differētes ab illis. Videt̃ ꝙ ſint vires differētes. q2 ſicut dicit augu. ſup geñ. Ingeniū eſt ea vis: qua ſe extēdit aīa ⁊ exercet ad icognitoꝝ cognitionē. Rō vero ē vis diſcretiua inuētoꝝ. ergo ingeniū ⁊ rō iter ſe habēt differētiā tanꝗ̄ vires diuerſe. ¶ Cōtra. Videt̃ aūt ꝙ ingeniū ⁊ ratio ſunt eadē vis. Ingeniū enī ē vis naturalr̃ diſcretiua veri ⁊ falſi. ⁊ aliaꝝ differendaꝝ. rō vero per ea que accepta ſūt iudicat. cū ergo nō differāt iter ſe. niſi ſicut natura ⁊ natura diſpoſita. erūt igeniū ⁊ rō vna vis itellectiua. qđ videt̃ ex rōibus illoꝝ. Rō eīʒ ē vis p ea que ꝓcedunt̃ perueniēdi ad icognita. Ingeniū autē ē vis inſtictu nature itellectualis cadēdi ſup occulta. Reſtat ergo ꝙ eadē ſit vis. ſed rōne differēs.

Quod ꝯcedēdum ē. differētia autē que attēdit̃ ſit ſm actus p prius ⁊ poſterius exiſtētes. prius eīm ingrit homo p ea que ſibi ſunt naturalr̃ inſita. ſecūdo iudicat cū in aliquā ptem determinat. ¶ Ad illud vero qđ obijcit̃ i ꝯ̄rium pʒ rñſio. quia ſicut ex verbis aug. pʒ. differūt penes actus ordinatos ſm prius ⁊ poſterius. que attēdunt̃ i exercitio ſiue inquiſitōe ad incognitoꝝ cognitionē. ⁊ iudicio cognitoꝝ. quoꝝ vterqʒ eſt ipſius rōnis.

Similr̃ querit̃ de memoria ⁊ itelligētia. vtrū ſint eadē vis. Qđ nō videt̃. ponit eīm aug. diuerſas vires. memoriā ⁊ itelligētiā ⁊ volūtatē. ſicut habet̃ i li. de trini. ergo memoria nō ē eadē vis cū itelligētia. ¶ Forte diceret̃ ꝙ ibi accipiunt̃ memoria ⁊ intelligētia. ſm ꝙ ſūt circa formas ſine cōplexione. ſʒ hoc nō obſtat huic ratōi. Si eīm memoria ⁊ intelligētia ibi differūt. ſimilr̃ habebunt hic differētiā circa formas in ꝯplexiōe exiſtētes. ¶ Preterea. mēoria itelligibiliū. ſicut dicit phs. non diſtiguit tanꝗ̄ vis altera ab itellectu. quēadmodū memoria ſenſibiliū a ſenſu. ergo non erit memoria vis diſticta ab intelligētia ſiue rōe. Nā ſi recōdit iudicata a rōne: eadē videt̃ eē cū rōne. ſi vero ſeruat ea que ſūt iudicāda ab itelligentia. videt̃ eē eadē cum itelligentia. Ad qđ videt̃ dicēdū. ꝙ aliter iudicādū ē de memoria ſʒ ꝙ hic accipit̃. ⁊ ſm ꝙ accipitur ab augu. in li. de trini. Ibi eīm accipit̃ vis ſine memoria. ſʒ ꝙ ē vis in q̄

habentur ſpẽs intelligibiles: ⁊ ꝑtinet illa vis ad
imaginẽ diuinã. ad quã ſeqtur itelligẽtia tãq̃ cõ
uerſiua ſup v̾itates ſpecieꝝ intelligibiliũ. ⁊ gigni
tur iſte actus ex illo actu. ſicut dic̃ aug. queadmo
dum ꝓles ex parente: ⁊ ſunt ſic adinuiceꝫ. vt ſint
eiuſdẽ nobilitatis: ñ ſic aũt ſe hꝫ memoria hic di-
cta ad intelligẽtiã. ſꝫ memoria dꝛ offerre iudicã-
da ab itelligẽtia. vñ vr̃ eẽ minoris nobilitatis. ⁊
ꝑtinere ad rõnem. vt he tres igeniũ. rõ ⁊ memo
ria ꝑtinẽt ad eãdẽ vim. ſꝫ differũt ſꝫ gradus. In
telligẽtia v̾o ẽ alia vis ab illis magis eleuata. vt
ſicut diſtiguebat rõ ⁊ itelligẽtia iquãtũ erãt circa
formas ſine ꝯplexione. ita diſtiguant rõ ⁊ itelli-
gẽtia circa formas exiſtẽtes i ꝯplexione. Uel ſi in
telligẽtia ẽ circa eadẽ circa q̃ ẽ rõ ⁊ nõ alia: tunc
erunt hec quatuor. ingeniũ. rõ memoria. intelli-
gentia. vna ⁊ eadẽ vis. ſꝫ ſm gradus actuũ diffe
rẽtes. oẽs eniꝫ he erunt illa rõ. q̃ reꝝ corporeaꝝ
nãs. formas. differentias. ꝓpria. ⁊ accidẽtia ꝑci-
piebat. ſꝫ hoc ẽ ꝯ͂rium illi ꝙ alibi aug. determi-
nat. ſm imaginatõeꝫ. rõnem. memoriã. itellectuꝫ
⁊ intelligẽtiã eẽ vires diuerſas. Ibi. n. loqtur de
his ſꝫ ꝙ ad diuerſa cognoſcibilia referunt. Sẽ-
ſus. n. ẽ circa formas ſẽſibiles abñte mã. Rõ v̾o
ẽ circa formas intelligibiles inuẽtas i rebꝰ ſenſi-
bilibus. Memoria v̾o ẽ circa cognitiua ꝑterito
rũ. vt qᷦ ſentit aut qᷦ rõne ꝯprehẽdit. Intellectꝰ
aũt formaꝝ itelligibiliũ creataꝝ ſeparataꝝ a ſenſi
bilibus. Intellectiua vero diuinorum: patet ergo
ꝙ aliter accipiunt iſta ſm ꝙ diuerſa eſt actoris
intentio.

Articulus ſecũdus.

AD articulũ ſcðm vbi agit ð differẽtia q̃
aſſignat a Io. dama. Dicit. n. ꝙ prio
eſt opio. ſcðo mens. tertio intellectus.
¶ Itẽ alias ponit differentias. dicit. n.
ꝙ primus actus dꝛ itelligẽtia. qᷦ v̾o circa aliqd
ẽ intelligẽtia intentio vocat. qᷦ aũt ꝑmanẽs ⁊ fi-
gurãs aĩam ad id qᷦ itelligit excogitatio. excogi
tatio v̾o in eadẽ manẽs ⁊ ſeipſam examinãs fre
neſis noiat. ⁊ freneſis dilatata facit cognitõꝫ. In
tẽdamus ergo primo dr̃iaꝫ inter dr̃ias vniꝰ ꝑtis
⁊ dr̃ias alterius ꝑtis. vtreqꝫ. n. dr̃ie ad cognitõꝫ
ꝑtinẽt. Et vr̃ ꝙ ꝯueniãt prio i hoc. ꝙ vtraqꝫ di-
uiſio reſpicit ad cognitõꝫ q̃ fit circa ꝯplexiones
ſed differẽter. Una. n. videt accipi ſm ðbile ⁊ for
te i cognoſcẽdo ꝯplexiões: ⁊ hec ẽ illa q̃ prio ac
cipit opinioneꝫ. ⁊ vltimo itellectũ. opio. n. ẽ veri
⁊ falſi. Intellectus aũt ſm ꝙ hic accipit dꝛ eẽ tm̃
veri. Alia v̾o diuiſio ſm acceptões eoꝝ ꝑ q̃ ve-
nitur ad cognitõeꝫ cũ dꝛ intelligẽtia. intẽtio ⁊ ex-
cogitatio. ⁊ excogitatõis determinatio. notãt. n.
gradus i ꝓueniẽdo ad cognitõꝫ. Sꝫ põt q̃ri
cũ nõ ſint niſi due acceptões. ſm debile ⁊ forte.
ꝑꝑ quid tria enumerant in pria diuiſione: ſufficẽt
eim dixiſſe opionẽ ⁊ itellectũ. ¶ Item phs ponit
quatuor gradus. dicit. n. opionem ꝯſequit fides.
fidẽ aũt ſuaſuꝫ eẽ qᷦ ꝑcedit. ſuaſionẽ aũt rõ: q̃re
ergo nõ ponũtur quatuor dr̃ie. ¶ Preterea. du
bitatio ꝑcedit opionẽ. quare ergo nõ ꝯnumerat.
¶ Itẽ aug. in li. de vtilitate credẽdi. tria ponit. in
telligẽ. credere ⁊ opinari. quoꝝ primuꝫ dicit eſſe
ſine vicio. ſcðm cũ vicio aliqñ. tertium nũq̃ ſine
vicio. ¶ Itẽ hylarius ponit fidẽ ſupra itelligẽtiã
ſiue ſciam ⁊ opinionẽ. quare ergo ñ ponunt h a
Io. dama. niſi due acceptões extreme. Ad pri
mum dðm ꝙ nõ tm̃ numerant acceptiões extre
me que differũt ſꝫ debilitatẽ ⁊ fortitudinẽ. ſꝫ me
dium ꝑ qᷦ venit a debili ad forte motꝰ. n. mẽtis
eſt. ꝑ quẽ venit ab imperfectõe opionis ad intel
lectũ veritatis. ¶ Ad ſcðm dðm. ꝙ illi gradus q
enumerant a pho. ſumunt ex ꝑte acceptõis q̃ eſt
opio. primo. n. eſt rõ. ſcðo ſuaſio. tertio creditur
ſuaſioni. ⁊ ſic ẽ opio. ꝯſequẽter. n. ex ſuaſione ſe
quit opinio. cũ aũt quietat opio ẽ fides. dico aũt
fidẽ circa opinabilia. opinio aũt ẽ acceptio alicu-
ius cũ formidine alterius. cũ aũt aufert formido
dꝛ fides: fides aũt accipit opinabile ſine formidi
ne alterius ꝑtis. ¶ Ad tertiũ v̾o dðm. ꝙ dubita-
tio nõ enumerat. q2 ẽ motꝰ indefinitus rõis. vi-
res autem nõ oportet multiplicare vel notificare
per huiuſmodi actum. cum manifeſtũ ſit. ꝙ actꝰ
ille non ſit alterius potẽtie q̃ actus definitorum.
¶ Ad quartũ dðꝫ ẽ. ꝙ illa tria que ponit aug. in
li. ð vtilitate credẽdi differũt ſic. vt itelligẽ ðbeat
rõi. credere v̾o auctoritati. opinari v̾o errori. dꝛ
eniꝫ opinari cũ opinamur nos ſcire qᷦ neſcimꝰ.
⁊ hoc ẽ errare. Error aũt nõ dꝛ motũ virtutis or
dinatũ. vñ nõ ꝯputat. ſꝫ ꝯtigit aliqñ opinari ſine
errore. ⁊ ſm hoc dicunt due recte acceptiones.
¶ Ad vltimũ dðꝫ ẽ. ꝙ fides ⁊ ſcia ð qbꝰ loqt au-
gu. ꝯtinẽt ſub itellectu. Intellectꝰ. n. qdã ẽ credibi
lium ⁊ dꝛ fides. alius ẽ itellectꝰ ſcibiliũ. ⁊ dꝛ ſcia.
q̃dã. n. ſunt ſupra rõꝫ. ⁊ talid ẽ fides. q̃dã v̾o atti
gunt rõne certa: ⁊ dꝛ ſcia. ſcia. n. ñ tm̃ ẽ eoꝝ q̃ co
gnoſcunt ꝑ cãꝫ. ſꝫ ⁊ alioꝝ q̃ certitudinalr̃ ſꝫ rõꝫ
cognoſcunt. Aliter aũt ſumit ſcia a pho. cũ dꝛ ꝙ
tria ſunt itellectus. rõ ⁊ ſcia. Intellectus ẽ eoꝝ q̃
ꝑ ſe cognoſcunt. Rõ v̾o ab his ad ſcibilia dedu
ctio ẽ neceſſaria. ſcia v̾o certitudinalis cognitio
eoꝝ que ꝑ aliud vel ꝑ alia cognoſcuntur.

Articulus tertius.

AD tertium articulũ ꝓcedendũ. q ꝯtĩet
in ſe itelligẽtiã. intentõeꝫ. excogitatõeꝫ
freneſiꝫ. ex quibus fit cognitio que dꝛ
ſermo interius diſpoſitus. Põt eniꝫ
obijci ꝙ idẽ ſit itelligẽtia qᷦ intentio. Intẽtio. n.
eſt motꝰ v̾tutis itellectiue ſup aliqd. ergo cũ iten
tio ñ dicat niſi itelligẽtia circa aliqd. idem ẽ motꝰ
intelligẽtia ⁊ intẽtio. ¶ Item idẽ motus videtur

ꝛ̄ excogitatio ꝛ freneſis. Nam freneſis ē i ſe pia manēs ꝛ ſeipaʒ diiudicās. ad qd ergo enumerā tur hi mot⁹ v̄tutis itellectiue tā q̄ꝫ diuerſi. ¶ Preterea. phs ponit q̄tuor drias ptinētes ad itellectū cognoſcitiuū. Pria ē itellectus poſſibil'. ſcda ē itellectus in effectu. tertia ē itellect⁹ i habitu. q̄rta ē itellectus adeptus. Pōt ergo queri q̄liter ſe habeāt he quatuor drie ad illas q̄tuor? Nā cognitio q̄ relinquit ex freneſi. nihil aliud vr̄ eſſe q̄ꝫ intellectus adeptus. ipa vo freneſis itellectus in habitu. Freneſis eniʒ eſt excogitatio ſibi ſufficiens. hec aūt ē itellectus i habitu q pōt exire i actū cuʒ vult. Intellectus vo i effectu qd aliud ē q̄ꝫ intentio. Intētio eiʒ eſt itelligētia circa aliqd hoc aūt ē itellectus i effectu. vr ergo ꝙ ſupfluat illa dria q̄ eſt excogitatio. ſʒ ꝙ ē figurans ad id qd itelligit.

Ad qd pōt dici. ꝙ he quatuor drie per quas venit ad cognitiōem ſic diſtinguūtur. vt itelligentia dicat actus virtutis itellectiue circa maiorem ꝓpoſitiōeʒ. q̄ pticulat itētiōem cōem. cū dr totum ꝯtinuū eſt totū. ꝛ iō dr itelligētia circa aliquid. i. circa pticulatū. excogitatio vo eſt motus virtutis itellectiue ꝯferentis hoc cū illo. Hoc eniʒ ē figurare aiaʒ ad id qd itelligit. ex hoc enim relinquit figuratio differēs ſm diuerſaʒ collatōnem. Unde pria figura ſcda ꝛ tertia. examinatio vo ꝛ diiudicatio que ex illa collatōe ꝓcedit. qd aliud ē q̄ꝫ motus virtutis itellectiue. q dr rōcinatio. ex quo ſequit cognitio. ꝛ iō dicit ꝙ freneſis dilatata facit cognitiōnem. ¶ Uel alr pōt dici ꝛ magis ꝯſonat cū intētiōibus vocabuloꝝ. vt itelligentia dicat acceptio principij. illud eniʒ dr ſimplr itelligētia. eo ꝙ per ſe adheret itellectus itelligibili. Intentio vo dicat ꝑ aliud cognoſcēdi. i. principiati. ſicut cū dicit. quid intēdis tu ꝑ hoc cognoſcere. ꝛ dr intentio cognoſcere hanc cōcluſionē. excogitatio vo ſit collatio pricipij ad cognoſcēdū ꝑ illud. ꝛ hoc ē ꝙ ꝯprehēſio vnius pmaneat ꝛ figuret ipſaʒ aiaʒ i collatōe ad alterū. Sed qꝛ hoc nō ſufficit niſi addat iudiciū collatōis qd ſit neceſſe. ꝛ iō ſequit excogitatio manēs in eodem ꝛ ſe diiudicās. Deinde fit exitus a pricipio i cōcluſionē. ꝛ hec ē freneſis dilatata. tūc enim ſit dilatatio iudicij vl examinatiōis ꝓhabite. q̄n fit exitus neceſſarius in ꝯcluſionē. ꝛ ſic ē cognitio cōcluſiōis. Ex iam dictis pꝫ. qualr r̄ndenduʒ eſt ei. ꝙ ē obiectū de itelligētia ꝛ intētōe. Cū eniʒ dr ꝙ intētio eſt itelligētia circa aliqd. nō accipit ibi hoc nomē aliqd in ſua generalitate. ſʒ ſm ꝙ trahit illud qd generale ē in ptē. nec accipit ibi intelligētia ꝓut diuidit ꝯtra intetōem. ſʒ ꝓut quodāmō ē intentio. ¶ Ad ſcdm dōm. ꝙ in hoc differt freneſis ab excogitatiōe. ꝙ excogitatio dicit motuʒ rōnis ꝑambulū. freneſis vo dīc motū rōnis ꝯſequētē. ſicut i pte practica. deliberatiōeʒ cōſequit iudiciū diffinitiōis. ¶ Ad tertiū vo dōm ē. ꝙ drie q̄s ponit phs. ſm aliā rōnē accipiūt. q̄ꝫ ille q̄ ponit ioāne dama. Differētie eiʒ quas ponit phs ſumūtur ſm gradus potētie. eſt eniʒ potētia pria q̄ ſimplr dr poſſibilitas. eſt eiʒ ſcda. ſ. poſſibilitas diſpoſita. ē potētia ꝯpleta: q̄ dr habitualis. ꝛ ē potētia in actu. Scdm hūc modū i genere intellectus ſūt q̄tuor gradus. Primus ē itellectus poſſibil'. cū nōdū ſuſcepit itelligibiles potentias. Secūdus ē itellectus in effectu cū dr formatus. ꝛ dr potētia diſpoſita. Tertius ē itellectus in habitu cū pōt itelligere cuʒ vult. ꝛ dicit potētia habitualis. Quartus eſt itellectus adeptus cū iaʒ exiuit in actuʒ. ꝛ dicit potētia ꝯpleta in ſuo actu. per hoc ꝙ ſibi acqſiuit. Alie vero differentie quas ponit dama. attēdūtur ſm progreſſuʒ intellectus ſiue rationis ad habituʒ principij. vl principio ꝛ ad habitū ꝯcluſiōis.

Queſtio. lxx. de ſenſu iteriori aie ꝛ angeli.

Dicto ꝺ potētia intellectiua. ꝯſequēter dicēduʒ ē de actu. Actus aūt eius vocatur i ſacra ſcriptura aliq̄n ſenſus iterior. ¶ Circa quē primo querit. an huiuſmōi ſenſus dicat ſpūalis eſſentialiter tm̄. vl accidētaliter. ¶ Secūdo ſi ſit vnus ſolus. an plures. ¶ Tertio vtruʒ ſit ſeparabilis. ¶ Quarto vtrum angeli habeant huiuſmodi ſenſus. vel aie tm̄. ¶ Quinto ꝺ qbus eſt huiuſmodi ſenſus. ¶ Sexto vtruʒ ſenſus interior impediat per exterioreʒ.

Membrum primuʒ.

Circa primū ſic obijcit ꝑ illud orige. ſuper. vi. leui. quintaʒ inſup pteʒ dño cui dānū intulerat. Reſtituamus ſanctis actibus quinqʒ ſenſus interioris hoīs. vt mundi corde audeamus ꝛ videamus q̄ doceat ihs. Ibi diſtinguit qnqʒ ſenſus. ſʒ iſte ſenſus nō eſt ſenſus corporalis. Impoſſibile ē enim ſenſu corpali videre deuʒ. Unde aug. in li. ꝺ videdo deo. Quātūlibet oculi nr̄i mutent i melius. oculis ſpūalib⁹ nō equabunt ꝑ qd vult ꝓbare. ꝙ deū oculis corpalib⁹ n̄ videm⁹. ſi ergo nā ſpiritualis ē determiata ad vidēdum ſpūale. ſenſus corpalis nō facit vidē ſpūale. ergo nec ſenſus ſpiritualis pōt fūdari ſupra nāʒ ſpūalē. ergo ſenſus iterior ſʒ nāʒ ē ſpūalis. ¶ Itē aug. ſenſus iterior reficiet i ꝯtēplatōe diuinitatis. itellectu. n. deū capiemus. ſʒ ipoſſibile ē ſenſū corpalē ad hoc puenire. ergo ille ſenſus ē ſpūal' nālit. q. ſ. videt deū ꝛ ita fūdari n̄ pōt in nā corpali. ¶ Itē aug. xi. de ci. dei. Nos ea ſenſu corpis ita capim⁹. vt de his n̄ ſenſu corpis iudicem⁹. habem⁹ eiʒ aliū interio/

ris ſenſum iſto lõge preſtãtiorē: quo iuſta ⁊ iniu
ſta ſentimus. ſꝫ ſenſu corꝑali n̄ poſſumus iuſta ⁊
iiuſta ſentire. ergo ſenſus iterior q̄ hoc facit ē na
turalr̄ ſpūalis. Cõtra iob. xxviij. Nõ adequa/
bitur ei aurū. glo. vniuſcuiuſqꝫ mentē ab alteri⁹ ocu
lis corpulētia nõ abſcõdet. ⁊ loqͥᵗ de corꝑalib⁹
oculis. ergo oculus corꝑalis põt extēdi ad ea q̄
mētis ſūt. ſꝫ hoc n̄ põt eē niſi fiat ſpūalis. ergo vr̄
ꝙ fiat ſpūalis. ¶ Itē i itellectu cõicat hõ cū ange
lis. in ſenſu cū brutis. ergo ſi iſti ſenſus ſūt ꝓprij
hoīs. ſiue ſm nāām ꝓpriā ipſius hoīs erūt. ſm id
ꝙ diſtiguūt ab angelis ⁊ brutis: q2 n̄ dicuntur in
angelis ſenſus ſm hūc modū ⁊ itellectus ē i eo:
nec i brutis. ergo i media nā erunt i hoīe ſenſus
ſpūales. ſ. ſm aliquā nāām: que ſupior ſit nā bruto
rū: ⁊ iferior nā angeloꝝ. ergo ſm nāām ꝓpriā ho
mīs erit. vel ſm ſenſū corꝑalē ordiatū ad intelle/
ctū. vl̄ ſm itellectū ordiatū ad ſenſū: ita vt ſenſus
ſemꝑ cadat i eius rõe. q2 hoc mõ nec ꝯuenit an/
gelis nec brutis. ⁊ ita ſemꝑ reſpectū hn̄t ad cor/
pus. ¶ Itē aug. i li. de aīa ⁊ ſpū. ſenſus vertit in
imaginē. imagīatio i rõnē. rõ in itellectū. intelle
ctus i itelligentiā. itelligētia i deū. ergo ſenſus tūc
poterit ꝯphēdere itelligibilia. ſꝫ hoc nõ: niſi fie/
ret ſpūalis. ergo ⁊c. Rn̄dendū ꝙ ſenſus ſpūal̄
fundat̄ i natura ſpūali ꝑ gloriā. ⁊ n̄ loquor ꝺ ſen
ſu ſpūali: ſm ꝙ i futuro ſenſus corꝑales fiēt ſpūa
les. ſꝫ ſicut dr̄. xij. ro. Reformamini i nouitate ſen
ſus veſtri. ⁊ ad hoc refert̄ id qꝺ dicit orige. vi. le
ui. i glo. ¶ Ad hoc qꝺ querit̄. vtrū ſenſus corpo
ral̄ poſſit ꝑuenire: vt poſſit ꝯphendē itelligibilia
ſm ſe. dico ꝙ quātūcūqꝫ mutet̄ i melius. nõ ꝑue
niet ad hoc vt ꝯprehēdat itelligibile ſꝫ ſe. ſ. cogi
tatões. Sꝫ q2 huiuſmõi cogitatiões hn̄t quoſdā
nutus i impꝛſſiõibus corꝑalibus: ꝑ quos poſſint
ꝯprehēdi: quas ēt ꝯphendit viſus noſter: i qbus
reſultāt tales cogitatões. ⁊ ad has ipreſſiões cõ
prehēdēdas ꝑueniet ſenſus corꝑalis tanq̄ i ſuis
effectibus. Unde augu. in li. lxxxiij. q. capiēda eſt
ꝯiectura ex ea pte corꝑis noſtri: que plus habet
lucē. ſi enim nõnullus animi noſtri motus i ocu
lis nr̄is cognoſcunt̄. ꝓbabile ē ꝙ tūc nullus mo
tus animi latebit. ſ. rõni: cū corpus ethereū fue/
rit. in cuius ꝯpatiõe iſti oculi noſtri caro ſunt. co
gitatões tn̄ ſm ſe ab oculis mētis ꝯphendunt̄. ſꝫ
ab oculis corꝑalibus tanq̄ i ſuis effectibus ⁊ ſi/
gnis. ¶ Bern̄. de amore dei. ſpūs habꝫ ſuos ſen
ſus: ſicut ⁊ corpus ſuos. ſꝫ ſpūales ſenſus ſūt qui
ſuꝑ ſpūm fundant̄. Et ſm hoc itelligit̄ auctas. xij.
ad ro. Reformamini i nouitate ſenſus vr̄i. ¶ Ad
hoc ꝙ obijcit̄. ꝙ ſi ſenſus ſunt i hoīe. opꝫ ꝙ fun/
dant̄ i natura ſuperiori q̄ ſit natura brutorū: ⁊
que ſit inferior natura angelica. quia i medio in/
ter angelicam ⁊ brutam. reſpondendū ꝙ ſuper
itellectum fundant̄. per quandā tn̄ ſilitudinem ad
ſenſum corꝑalē. ꝙ enim itellectus dr̄ ſenſus hoc
ē ſm methaphoram a ſenſu corporali ⁊c.

Mēbrum ſecundū.

Ad ſecundū quo querit̄. an ſit vnus ſo
lus ſenſus vl̄ plures? videtur ꝙ plu/
res. dicit enī orige. ꝙ quinqꝫ ſūt ſen
ſus iterioris hoīs: vt mundi corde
deū videamus. ergo plures ſunt ſenſus. ¶ Item
bern̄. ſicut corpus ſuos hꝫ ſenſus qbus aīe con/
iungit̄ vita mediāte. ita aīa hꝫ ſuos ſenſus qbus
deo ꝯiungit̄ caritate mediāte. ¶ Itē. xiiij. mar. ſu
per illud. Poterat iſtud venūdari ⁊c. glo. fides
noſtra trecentis emit̄ denarijs. decē ſenſibus per
corpus ⁊ animā ⁊ ſpūm triplicatis. ergo plures
ſūt ſenſus. Cõtra. ꝑ actus cognoſcunt̄ potētie.
⁊ actus per obiecta. ſed obiectū ē vnū. ergo ne/
ceſſe ē eſſe vnū ſenſum. Qꝺ ſit obiectū vnū dicit
orige. vi. leui. addamus his oībus vnū ⁊ perfi/
cient̄. ergo vna erit potentia ſm quā erit videre:
guſtare: ⁊ huiuſmõi. ¶ Itē. i. ephe. ſuꝑ illud. det
vobis ſpm̄. glo. aug. In ſenſu exteriori n̄ ē vide/
re idē qꝺ guſtare. in ſenſu interiori nõ ſic ſꝫ idē.
⁊ ita vt prius. ¶ Itē haymo. ſuꝑ apo. Raptus ē
Io. ſpū ad ſumma ꝯtēplāda. vbi nihil aliꝺ vi
dit q̄ audiuit. q2 nihil aliud ē videre q̄ audire.
¶ Preterea. aug. in li. de aīa ⁊ ſpū. Sic apte na/
ture eſt ſpūs. vbi idē ē audire ⁊ videre ⁊ ecõuer
ſo. ergo vnus ⁊ idē actus: ⁊ vna iteꝝ potētia. cū
ergo obiectū vnum ex nulla pte erit pluralitas.
Rn̄ſio. plures dicunt̄ ſenſus: nõ ꝙ potētie plu
res ſint: ſꝫ ꝓpter modū ꝯprehendēdi. alius enim
ē modus ꝯprehēdendi cū dr̄. iſte videt. q̄ cū di/
cit̄. iſte audit. Aug. in li. ꝯfeſſ. Cū amo deū meū:
lucē meā: odorē: vocē: cibū: amplexū interioris
hoīs mei vbi fulget aīe mee quod n̄ capit locus.
vbi ſonat qꝺ nõ capit corpus. vbi olet quod nõ
ſpargit flatus. vbi ſapit quod n̄ minuit edacitas.
vbi heret qꝺ nõ diuellit ſocietas. vn̄ nõ q2 obie
cta ſūt plura: vel q2 plures potētie. ſꝫ ratiõe mo/
doꝝ ꝯprehēdēdi diuerſificāt̄. ¶ Ad hoc qꝺ obij
cit̄ ex aucte hiero. ſuꝑ mar. dico ꝙ loquit̄ ibi hie
ro. nõ tm̄ ſm modū ꝯphendēdi: ſꝫ ſm potētias
ꝯphendētes. q2 loquit̄ ibi de ſenſibus ⁊ aīe ⁊
ſpūs. ſm ꝙ aīa iferior ps ē. Alia ē. n. potētia ſm
ꝙ dicimus ſenſum corꝑis ⁊ aīe. i. inferioris par
tis. ⁊ ſpūs. i. ſupioris. ſm id. i. theſſa. v. Integer
ſpūs veſter ⁊c. Un̄ nõ loqͥᵗ ſm coartatõnem ad
ſenſū ſpūalē. ſꝫ extēdit nomē ſenſus ad ſenſum
cõiter ſumptū. ſm ꝙ dicit̄ cõiter de ſenſibus inte
rioribus ⁊ exteriorib⁹. ¶ Ad hoc qꝺ dic̄ bern̄.
ſicut corpus hꝫ ⁊c. dico ꝙ illa multiplicatio eſt
tm̄ ſm differentiā modoꝝ ꝯprehēdendi. vn̄ dicit
bern̄. duas radices hꝫ iſte ſenſus. Unam i carita
te. alterā in rõne. referendo ergo ad vnitatē po
tentie ⁊ obiecti. idem erit videre qꝺ audire: refe/
rendo ad modū ꝯprehendendi differunt.

Membrum tertium.

Ad tertiũ quo querit̃. vtrũ ſenſus hu‑iuſmodi ſit ſepabilis a corpe vel inſe‑parabilis. Qđ ſepabilis. videt̃ p aug. in li. de eccleſiaſt. dogma. Solum ho‑minẽ credimus habere aiam ſubſtãtiuã: que exu‑ta corpe viuit. ⁊ ſenſus ſuos atq3 ingenia viuaci‑ter tenz. ergo ſi exuta a corpe tenz ſenſus ſuos. er‑go huiuſmodi ſenſus ſũt ſepabiles. ¶ Itẽ caſſio. in li. de aĩa. ſciendũ ẽ ꝙ hic imortalis aĩa viuit in ſe. poſt huius ſeculi amiſſionẽ nõ reſtante ſpũ ſi‑cut corpus. ſ3 equali mobilitate que illi attributa ẽ. puta ſubtili vita eterna videt audit tãgit ac re‑liquis ſenſibꝰ efficacius valz. ergo aĩa poſt amiſ‑ſionẽ huius ſeculi vtit̃ ſenſibus ſuis. ergo iſti ſen‑ſus ſunt ſepabiles. Contra. augu. in li. de libe. arbi. Magis arbitror rõe nos ꝯprehẽdere: eſſe interiorẽ quedã ſenſum: ad quẽ ab illis qnq3 no‑tiſſimis oĩa referant̃: ⁊ poſtmodũ ſubdit. hoc ãt nec viſus nec auditus nec olfatus nec guſtus nec tactus dici põt. ſ3 neſcio qđ aliud qđ cõiter om‑nibus pſidet. ſi ergo pſidet. ſenſibus exterioribꝰ preſidet. ſ3 iſti ñ ſunt ſepabiles a corpe. ergo nec iſte. ¶ Itẽ bernͣ. i lib. de amore dei. aſſignat hos quinq3 ſenſus. ⁊ vnus eſt amor parentum. alius amor ſocioꝝ. ⁊ tertius amor inimicoꝝ. ſ3 hec ñ habz exercere aĩa niſi in corpe. ergo iſti ſenſus ñ ſũt ſepabiles a corpe. Ad qđ dõm. ꝙ ſenſus i‑terior dicit̃ dupliciter. Aliquãdo. n. dr̃ ſenſus in‑terior q pertinet ad ptem ſenſibilẽ. ſ. ſenſus ꝯmu‑nis ſiue imaginatio. Aliqñ vero dr̃ ſenſus interi‑or ipſius ptis rõnalis. ⁊ hic dupliciter. dr̃ enim aliqñ ſenſus iterior ptinẽs ad intellectũ. aliquan‑do pertinẽs ad effectũ. Ad itellectuz vero duplr̃. aliqñ ẜm ꝙ ẽ mediãtibus ſpẽbus que ſũt in fan‑taſmate. aliqñ vero mediãtibus ſpẽbus pter fan‑taſmata. Si ergo dicat̃ ſenſus interior p̃io mo‑do. quo ad actũ nõ ſepat̃ a corpe. Si vero dicat̃ ſenſus interior qui ad effectũ ptinet. l3 poſſit eſſe q̃ꝫtum ad quedã ſepabilis: q̃ꝫtum ad alia ñ ẽ ſe‑parabilis. Si vero accipiat̃ ſenſus iterior ꝓut eſt mediantibus ſpẽbus i fantaſmate ñ ſepat̃. alio võ mõ ſeparat̃. ¶ Per hec p3 rñſio ad obiecta. Nã beatus bernͣ. loquit̃ de ſenſu interiori. ẜm ꝙ pti‑net ad affectũ. Aug. vero in li. de lib. arbi. loquit̃ de ſenſu ꝯmuni. ẜm ꝙ pertinet ad ptem ſenſibilẽ. Auctoritas vero caſſiodori loquit̃ de ſenſu inte‑riori. ẜm ꝙ ſenſus interior dr̃ intellectus. Augu. vero in li. de eccleſiaſt. dogma. loquit̃ đ ſenſu cõ‑muniter. ſiue dicat̃ ꝙ iterior ſenſus pertineat ad partem ſenſibilem ſiue rõnalem. Nam ⁊ſi aĩma ñ ſit q̃ꝫtũ ad ptem ſenſibilẽ ſeparabilis ẜm actũ. exuta tñ a corpe defert ſecũ huiuſmõi potẽtias.

Membrum quartuz.

Ad quartũ quo querit̃. vtrũ angeli ha‑beãt huiuſmõi ſenſus: vel aĩe tñ: ꝙ ſit angeloꝝ: videt̃ p hoc qđ dicit hugo đ ſancto victo. Una erat creatura. cuius ſenſus totus intus. ⁊ alia creatura cuius ſenſus totus foris erat. ⁊ poſitus ẽ hõ in medio. vt in‑tus ⁊ foris ſenſum hꝫet. ſ3 illã creaturã cuiꝰ ſen‑ſus totus erat intus: itelligit ipe angelũ. ergo an‑geli hñt ſenſũ interiorẽ. ¶ Aug. i li. de ciui. dei ſi‑ne vniuerſi mũdi corpus: figuras: q̃litates: ordi‑natiũq3 motũ: ⁊ elemẽta diſpoſita a celo vſq3 ad terrã. ⁊ quecũq3 corpa i eis ſũt. ſiue omnẽ vitaz: vel q̃ nutrit ⁊ ꝯtiet: q̃lis ẽ i arboribꝰ. vel q̃ ⁊ hoc hz ⁊ ſentit: q̃lis ẽ in pecoribus. vel q̃ ⁊ hec hz ⁊ intelligit: qualis ẽ in hoibus. vel que nutritorio ſubſidio non indiget: ſed tamen continet: ſentit: ⁊ intelligit: qualis ẽ in angelis. ſi ergo ſentire con‑uenit angelis. ergo ⁊ ſenſus interior. ergo ñ ſolũ ꝯuenit aĩe. Cõtra. ſenſus iterior cõis eſt nobis ⁊ brutis. Unde aug. in li. de lib. arbi. Arbitror il‑lud eẽ manifeſtũ. interiorẽ ſenſum illũ nõ ea tñ ſentire que accipit a qnq3 ſenſibus corpis. ſed ẽt ipos ab eo ſentiri. Non enim aliter beſtia moue‑ret ſe appetẽdo vel fugiendo: niſi ſe ſentire ſenti‑ret. ſed nihil ẽ cõe angelis ⁊ brutis. ergo ſenſus iterior ñ ꝯuenit. Rñſio. ſenſus interior dicitur duobus modis. Uno mõ dr̃ ꝓprie ẜm ꝙ ſentire ptinet ad ptem ſenſibilẽ. ⁊ hoc mõ ñ ꝯuenit ange‑lis ſenſus interior. ⁊ ſic accipit aug. ſenſum i pdi‑cta auctoritate que ẽ in li. de lib. arbi. Alio mõ ſũ‑mit̃ ſenſus cõmuniter. ẜm ꝙ itelligere dr̃ ſentire. ⁊ ſic accipit aug. ſentire in li. de ciui. dei. cum di‑cit. ꝙ ſentire ꝯuenit angelis. ⁊ hoc mõ ſenſus ite‑rior conuenit angelis.

Membrum quintum

Ad quintũ quo querit̃. de qbus eſt ſen‑ſus interior: ſiue reſpectu quoꝝ. vtruz ſc3 reſpectu ſenſibiliũ. aut tñ reſpectu intelligibiliũ. Qđ reſpectu ſenſibilium videt̃. Aug. in lib. de lib. arbi. Si ſentit ſe non vi‑dere dũ nõ videt. neceſſe eſt ẽt ꝙ ſentiat ſe vide‑re dum videt. qꝛ cum eo appetitu mouet oculus vidẽs quo mouetñ vidẽs: indicat ſe vtraq3 ſen‑tire. ſi ergo ſentit ſe videre dum videt. cũ illud ſit ſenſibile: eſt reſpectu ſenſibiliũ: ñ ſolũ reſpectu i‑telligibiliũ. Cõtra. hugo de ſan. vic. poſitus ẽ hõ in medio. ſ. iter angeluz ⁊ bruta aĩalia. vt in‑tus ⁊ foris ſenſũ haberet. Intus ad inuiſibilia. foris ad viſibilia. Intꝰ p ſenſuz rõis. foris p ſen‑ſum carnis. ergo ſenſus iterior ẽ ſolũ ad inuiſibi‑lia. ¶ Itẽ aug. in li. de ſpũ ⁊ aĩa. duo ſũt i homie ſenſus vnus interior: ⁊ vnus exterior. ⁊ vtrũq3 bonũ ſuuz habz in quo reficitur. ſenſus interior reficit̃ in ꝯtemplatione diuinitatis. ſenſus exteri‑or in ꝯtemplatione humanitatis. ergo ſicut ſem‑

ſus exterioꝛ ē i hoie reſpectu ſenſibiliū. ita videt
ꝙ interioꝛ ſit tm̄ reſpc̄u itelligibiliū. ¶ Ad qͦ di/
cēdū ſic̄ dictū ē. ſenſus iterioꝛ accipit dupl̄r. Ali/
qn̄ eiȝ accipit ꝓ ſenſibili pte. ſ. iterioꝛi. ⁊ hoc mō
loquit aug. i li. de libe. arbi. ꝺ ſenſu iterioꝛi. Alio
mō accipit ꝓ pte itelligibili. ⁊ hoc mō loquitur
alie due auc̄tes de ſenſu interioꝛi. ſ. auc̄tas hugo.
⁊ aug. in li. de aia. ⁊ ſpiritu.

Membꝛuȝ ſextuȝ.

Ad ſextū quo qrit. vtꝝ ſenſus interioꝛ
ipediat p exterioꝛē. Qꝺ vr̄ p hoc qͦ
dicit aug. in li. ꝺ aia ⁊ ſpiritu. Cū exte
rioꝛ ſenſus carnalis bono ſuo vtit. i/
terioꝛ ſenſus mētis q̄ſi obdoꝛmit. nō eiȝ cogitat
bona q̄ ſūt iterioꝛis ſenſus. q iocūditate exterioꝝ
bonoꝝ capit ergo ſenſus iterioꝛ ipedit p exterio
rē. Cōtra ſenſus iterioꝛ p̄ſidet exterioꝛi ⁊ re/
git ipm̄. ſȝ qͦ p̄ſidet aliȷ̇. nō mutat p ipm̄. ſȝ po/
tius mutat ipȝ. ergo iterioꝛ ſenſus n̄ ipedit nec re
tardat a ſua opatōe p exterioꝛē. ¶ Itē fantaſia q̄
plus eſt vnita ſenſui exterioꝛi q̄ȝ intellectiua. nō
impedit p ipm̄ ergo nec multofoꝛtius itellectiua
que plus elongat. Ad hoc dōm. ꝙ ſenſus ite/
rioꝛ ſm̄ ꝙ accipit ꝓ pte itellectiua. ipedit p ope/
ratōeȝ ſenſus exterioꝛis. ⁊ ē rō huꝰ. nō qꝛ pꝛeſi
deat illi vel nō p̄ſideat. ſed qꝛ cum anima ſit vna
⁊ ſimplex. habēs potentias diuerſas. tm̄ intendit
opationi ſenſus exterioꝛis. minus ē intēta opa/
tioni ſenſus iterioꝛis. ¶ Ad hoc qͦ obijcit. ꝙ fan
taſia non impedit que magis vnit exterioꝛi ſen/
ſui q̄ȝ intellectiua. Rn̄ſio. ꝙ nō eſt ſimile de fanta
ſia ⁊ de pte intellectiua. Nā ſenſibilis exterioꝛ ⁊
fantaſia currunt ſm̄ eandeȝ mā̄ȝ. ⁊ ſūt circa ſen/
ſibilia. ⁊ ideo vnuȝ nō impedit alterū nec retar/
dat. ſed intellectiua ⁊ ſenſibilis exterioꝛ currunt
ſm̄ diuerſas vias. ⁊ iō vna impedit aliam.

Queſtio. lxxj. ꝺ ꝯſideratōe viriuȝ moti/uarū rōnaliū.

Adiuuante gra
tia dei ꝓcedēdū ē ad ꝯſidera/
tōeȝ viriū motiuarū rōnaliū.
quaꝝ differēter ponit diuiſio.
¶ Io. dama. ponit diuiſiōȝ p
thelisim ⁊ buliſim. hoc ē p vo
lūtatē nālē ⁊ itellectiuā. noīe aūt electiue volūta/
tis itelligit liberū arbitrium ſic̄ iſra ſuo tractactu
determinat. ¶ Aug. vero in li. de aia ⁊ ſpū. ponit
rōnalē. ꝯcupiſcibilē. ⁊ iraſcibilē. ⁊ dic̄ totā aiam
eē in his potētijs. Potentias aūt ibi diſtinguit a
viribus in hoc. ꝙ potētie dicūtur motiue. vires
aūt cognitiue. lȝ potētie poſſint dici vires. ⁊ ecō/
uerſo. Ex diuerſis aūt locis colligūtur due. ſ. ſin
dereſis quā ponit greg. ſup eȝe. ⁊ liberum arbi/
triū qͦ a diuerſis ponit expoſitoꝛibꝰ. ⁊ ſumit ab
eo qͦ dr̄. xv. ecc̄i. Ab initio fecit hoieȝ. ⁊ reliqͥt
eū i manu ꝯſilij ſui ⁊c̄. vbi dat circūlocutōneȝ li/
beri arbitrij. ¶ Ph̄s vͦo ſolūꝫ itellectū pꝛacticuȝ
vr̄ ponē viȝ motiuā ex pte itellectualis aie. Aug.
vͦo ponit ſupioꝛem ⁊ iferioꝛē poꝛtiōeȝ rationis.
¶ Pꝛio igit ingramꝰ. ſi vna ſola ſit potētia mo
tiua aut plures. ¶ Scōo ſi plures aliquo mō pe
nes qd accipiat diſtictio. cū multiplex ſit diuiſio.
deinde exequēdū ē ꝺ illis maxie q̄ ad theologi/
caȝ ſpectāt ſpeculatōeȝ in qōne ſequēti.

Membꝛum pꝛimum.

Ad pꝛimū quo q̄rit. vtruȝ ſit vna ſola
potētia. ⁊ vr̄ p hoc ꝙ eſſentia aie rō/
nalis ſiue ſb̄a ſimplicioꝛ ē. q̄ȝ ſit eſſen
tia celeſtis coꝛpis. ſed eſſentia celeſtis
coꝛpis hȝ vnicā vim motiuaȝ. ergo mltofoꝛtius
aia rōnalis habebit vnicā vim motiuā. ¶ Pꝛe/
terea. aia rōnalis ſm̄ ſeipaȝ inq̄ȝtū ē ſpūs. ē ſicut
itelligētia angelica. ſȝ itelligētia āgelica nō habȝ
niſi vnicā vim motiuā. ergo nec aia rōnalis ſm̄
ꝙ huiuſmōi. ¶ Ad idē facit. ꝙ ph̄s vnā tm̄ vim
ponere vr̄. ſ. itellectuȝ pꝛacticū. ⁊ ē exēplū ſuū de
ſpera pꝛia q̄ vnifoꝛmiter mouet. ⁊ vnicū hȝ mo
tū. lȝ alie ſpere motus habeāt defoꝛmes. ſic aūt ē
de intellectu pꝛactico. vr̄ ergo ex pte rōnalis aie
vnica eē potētia. Cōtra multiplex motus ꝓce/
dit ab aia rōnali. ſ. motus ſm̄ alteratiōȝ. vt a gau
dio i triſticiā. ⁊ ecōuerſo motus local̄. ſȝ mltipli/
cis motus i ſpecie. mltiplex dȝ eē pꝛicipiū. cū er/
go vis motiua ſit pꝛicipiū motus. erit multiplex
vis motiua. ¶ Iteȝ ab aia ſic̄ dic̄ ioā. dama. ſūt ⁊
actōes. ⁊ i ea ſūt paſſiōes. ppꝰ qͦ erit vis motiua
actiua ⁊ paſſiua. ⁊ ita plures. ¶ Itē ē motꝰ ſm̄ ap
petitū ⁊ ſm̄ fugā. ⁊ motꝰ iſti ſūt ꝯ̄rij. ergo ꝓcedūt
a ꝯ̄rijs pꝛicipijs. ergo differētes vires erunt. ſm̄
quas ē appetitꝰ ⁊ fuga. ¶ Itē ph̄s i li. ꝺ aia ponit
duplicē motiuā rōnalē itellectū ⁊ appetitiuā viȝ.
Ad qͦ dōm. ꝙ ſunt plures motiue rōnales.
¶ Ad obiectū aūt pꝛio i ꝯ̄riū dōm ē. ꝙ ph̄s cū lo
quit de motiua vi coꝛpis ſupceleſtis. loqͥt ꝺ illa
ſm̄ quā ſit motꝰ circularis. ⁊ dȝ motiua vis. ſicut
diſpoſitio mobil̄. ſȝ ē vis motiua alia. ſȝ quā eſt
pꝛicipiū motꝰ actiue in his iferioꝛibꝰ. ⁊ ita eſt vis
mltiplex ēt i coꝛpe ſupceleſti. ſȝ vnica dȝ ſm̄ quā
mouet circulariter. ⁊ nō mouet i rectū nec violē
tat. ¶ Ad ſcōȝ dōm. ꝙ lȝ aia rōnal̄ inq̄ȝtū ē ſpūs.
quādā hȝ ſiſitudinē itelligētie āgelice. nihilomi/
nus hȝ viȝ directiuā ad bonū q̄ dȝ itellectꝰ pꝛacti
cus. ⁊ viȝ appetitiuā boni. pter hoc qꝛ aia rōnal̄
inq̄ȝtū ē aia. hȝ quādā viȝ appetitiuā ex iclinatō
ne ad coꝛpus ⁊ ita n̄ dicet aia rōnal̄ tm̄ hr̄e vim
motiuā. ſȝ plures. Si vͦo dicat itelligētia āgelica
hr̄e vnicā. hoc dici pōt i ꝯpatōe ad aiaȝ rōnalē i

ꝯſtũ ē aīa. ❡ Ad illud qꝺ tertio obijcitur. ꝺꝺm ꝙ
phs ꝺiuidēdo ꝯ fantaſiā q̄ eſt ꝑtis ſenſibilis. po
nit vnicam. ſ. itellectū q intellect⁹ ē rect⁹. fantaſia
aūt recta ꝛ ñ recta. nihilomin⁹ ponit appetitiua
rōnalis vis ꝑtis illius. vñ ꝺic appetitiuū ꝛ ītelle/
ctiuū. Vñ ponit vſes vires ꝑtis rōnalis motiue.

Membꝛum ſecunduꝫ

Ad ſcꝺꝫ quo querit. cū ſint plures ꝑtes
motiue. penes quid accipiat ꝺiuiſio.
ad qꝺ ꝺꝺm ē. ꝙ cū in generali oīs vis
motiua rōalis ꝺiuidatur ꝑ impatiuā.
ꝯſiliatricē ꝛ affectiuā. vt in hoc oñdatur quedaꝫ
trinitatis ſimilitudo in ꝑte motiua. ꝛ vnaqueqꝫ
haꝝ differentiaꝝ ſubdiuidatur. Quedam. n. ꝺiui
ſio accipitur ex ꝑte ipatiue. quedam ex ꝑte ꝯſilia
tricis. ꝛ quedaꝫ ex parte affectiue. Ex ꝑte impa/
tiue. illa que ꝯtinet liberū arbitriū ꝛ ſinderesim.
Nā impatiua aut ē ſm directiōeꝫ nature aut rō/
nis. Scꝺm directōeꝫ rōnis libeꝝ arbitriū. ſꝫ ꝺi
rectōeꝫ nãe ſinderesis. vel aliter. Impatiua. aut ē
ꝺterminata ad vnū ꝛ ꝺr ſinderesis. aut ē ꝑtās op/
poſitoꝝ ꝛ ꝺr libeꝝ arbitriū. Ex ꝑte vͦ ꝯſiliatri/
cis accipit ꝺiuiſio ſm ꝙ accipit rō ꝯſulēdi ex oꝛ
dinatōe recta. ad ſupna bona. vel ad īferioꝛa bo
na. ꝛ ſꝫ hoc ꝺr poꝛtio rōnis inferioꝛ vel ſupioꝛ.
Ex ꝑte vͦ affectiue cum ꝺr alia volūtas thelisis.
alia bulisis. hoc ē. alia ē naturalis voluntas. alia
electiua ſiue ꝺeliberatiua. vt nãlis voluntas rñde
at ſinderesi. ꝺliberatiua vͦ libero arbitrio. Que
dam vͦ ſumūtur ex ꝑte ꝯſiliatricis ſimul ꝛ affe/
ctiue. ꝛ hoc ꝺuplr. ſm ꝯueniētiā quā hꝫ aīa rō/
nalis cū angelo. ꝛ ſm hoc ꝺiuiditur ꝑ intellectū
pꝛacticū ꝛ vim appetitiuam vel ſm ꝙ ꝓpꝛiuꝫ ē
anime rōnalis. ꝛ ſic ꝺiuiditur ꝑ rōnalem ꝯcupi/
ſcibilem ꝛ iraſcibilē. Dꝺm ē ergo ꝺe libero ar
bitrio ꝛ ſinderesi pꝛīo q̄ ſe hñt ꝑ modū potētiſſi
mi in aīa. ꝛ ita ꝑ modū ꝓſidētis ꝛ impantis. Qꝺ
aūt libeꝝ arbi. ſe habeat ꝑ modū ꝓſidentis ꝛ im
pantis habetur a beato berñ. in li. ꝺe li. ar. liberū
arbitriū ſuo conatur ꝓeſſe coꝛpi. ſicut ꝓeſt ſapia
oꝛbi. attingēs a fine vſqꝫ ad fineꝫ foꝛtiter iperās
ſ. ſingulis ſenſibus ꝛ actibus tā potēter. quaten⁹
non ſinat regnare peccatum in ſuo moꝛtali coꝛ/
poꝛe. ❡ Similiter ꝙ ꝓſidet ſinderesis i ſuo gñe.
pōt haberi ſic. n. aquila ſupfertur alijs. ſic ꝛ ſin/
deresis i ſuo gñe ſupfertur alijs. In pꝛimis ergo
queritur ꝺe libero arbitrio. ꝛ ꝺinde ꝺe ſindere/
ſi. ꝛ ad illa cetera referamus. Circa libeꝝ arbi
trium querunt plura. Pꝛīo an libeꝝ arbitriū ſit
aliquid in reꝝ nã. Scꝺo quid ſit. Tertio in quib⁹
ſit. Quarto vtrū ſit equaliter in oībus hñtibus li
berum arbitriū vel nō. Quinto vtruꝫ amiſſibilr
vel inamiſſibilr ſit illis. Sexto reſpectu quoꝛuꝫ
actuū ſit. Et ſi ſit illud penes qꝺ attēditur merituꝫ
vel ꝺemeritum.

Queſtio. lxxij. ꝺe libero ar bitrio ſꝫ ſui ſubſtantiam.

Conſiderādo
itaqꝫ libeꝝ arbitriū pꝛīo ſm
ſui ſubſtantiā querit ſi ſit ali/
quid i reꝝ nã. Et rñdetur ꝙ
ſic. ❡ Cōtra ꝙ ſic obijcit. Ar
eniꝫ ꝙ non ſit libe. ar. ſm ꝙ
eſt flexibile. Hiero. n. ſic arguit. Deus ē bon⁹ vo
luntate. ꝛ fecit hoīem ad imaginem ſuā. ergo fec
hoīeꝫ bonū volūtate. Si hoc ſequit. ergo ſimilr
ſequitur ex alia ꝑte. Deus nō pōt non eē bonus.
ꝛ fecit hoīem ad imaginē ſuā. ergo fecit eū taleꝫ
qui nō pōt nō eē bonus. ergo ñ eſt in eo flexibi/
litas lib. ar. ad oppoſita. ꝛ hec ē libertas ꝺe qua
loquimur. ergo nō hꝫ libertatē. ❡ Itē melioꝛ eſt
potentia faciēdi bonū. que ē impmixta potētie fa
ciendi maluꝫ. ꝙ̃ illa q̄ ſe hꝫ ad vtrūqꝫ. ſ. ad poſſe
facere bonū ꝛ malū. qꝺ pꝫ qꝛ tal potētia ē i ꝺeo.
Si ergo oīs inuidia relegata ē a ſūmo bono cū
talis potētia ſit nobiliſſima. ꝛ cōīcare eā potuit.
cōīcauit eam rōnali creature que ē ad imagineꝫ
ſuam. ergo rōnalis creatura hꝫ potētiaꝫ faciēdi
bonū impmixtum potētie faciendi malum. ergo
non ē in ea libeꝝ arbitriū ſm ꝙ ē flexibile ad bo
num ꝛ malū. ❡ Itē ſi ñ eſſꝫ aliqua creatura i vni
uerſo. que talē habēt potētiā vt poſſꝫ facē bonuꝫ
ꝛ nō poſſet facē malū. incōpleta eſſꝫ vniuerſitas
creaturaꝝ. cū ꝺe⁹ talē poſſit facē creaturā. ergo ē
aliqua tal. ſꝫ ſi aliqua ē tal. hoc ē creatura rōnal.
ergo creatura rōalis nō hꝫ flexibilitatē ad bonū
ꝛ malū. ergo nec libertatē ſm ꝙ hic loquimur ꝺ
libertate. Contra. ꝺama. oē generabile vtibile.
aīata vͦ ꝛ irrōnabilia vtunt ſm coꝛpales altera
tiones. rōnale vͦ ſm electionē. ꝛ ꝯtēplatiuū ſm
excogitatōeꝫ. actiuū vͦ ſꝫ ꝯſiliū: reliquit ꝙ rō/
nalis creatura vtibilis ē ſm electōeꝫ. ꝛ hoc ē fle/
xibile ſm libeꝝ arbitriū. ergo in ea ē libeꝝ arbi/
trium flexibile. ❡ Itē berñ. tolle libeꝝ arbitriū ñ
erit qꝺ ſaluet. tolle grām nō erit vñ ſaluet. ſꝫ rō/
nal creatura oꝛdiata ē ad ꝑticipatōꝫ ꝓmij. ꝛ me
ritū eſt añ ꝓmiū. ꝛ pꝛincipiuꝫ merēdi añ meritū.
ergo ſi pꝛicipiū meriti ē libeꝝ arbitriū. libeꝝ ar/
bitriū ē in hoīe. ❡ Itē aug. i li. lxxxiij. q. Melioꝛ
ē hō q volūtate ꝙ̃ q neceſſitate bon⁹ ē. voluntas
ergo libera hoī ꝺāda fuit. Rñſio. ꝯcedēdo ꝙ
libeꝝ arbitriū ſm ꝙ ē flexibile ad bonū ꝛ maluꝫ
ſit i creatura rōnali. ❡ Ad hoc qꝺ obijcit. ꝙ cuꝫ
ꝺe⁹ ſit neceſſe bon⁹ ꝛ hō ſit ad imaginē ꝛ ſilitu/
dinē ꝺei. erit neceſſitate bon⁹. ꝛ ita nō habebit li
berū arbitriū ꝛc̄. Dꝺm ꝙ nō ē ſic. ſꝫ bñ tꝫ. ꝺeus
ē volūtate bonus ꝛ fecit hoīeꝫ ad imaginē ſuaꝫ.
que fecit eum voluntate bonum quia creatura
cuꝫ ſit ex nihilo creata vertibilis eſt. ꝛ ita oppo/

ſitionem habet ad neceſſitatē. q2 neceſſitas eſt ex pte pfecte potētie. ⁊ ita ſolū i deo: nō in creatura cū ibi ſit defectus potētie. ⁊ iō nō ſequit. ꝙ ſi deꝰ eſt neceſſario bonus. ꝙ homo exiſtens ad imaginem eius ſit neceſſario bonus. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ verꝫ eſt ꝙ deꝰ potuit ꝯferre alicui creature potentiam determinatā ad bonū. ſed hoc non per nām ſꝫ per grām. nulli. n. creature pōt ꝯferri. ꝙ habeat potentiam flexibilem ad bonū ⁊ non ad malum p nām. niſi dicatur nā illud qđ datur hoi a principio. licet non ſit de eē ipſius. Cā aūt q̄re non pōt ꝯferri hoi p nām eſt. ꝙ vertibile ſm nāꝫ ꝯſequitur de neceſſitate eē creature. Vn̄ ſicut nō pōt ꝯferri hoi. ꝙ eius nā non ſit creata. ita n̄ pōt ꝯferri hoi ꝙ non ſit vertibilis. ſꝫ ſolum ꝯferť filio q pcedit ab ipſo i idētitate nāe. ꝯferť tn̄ creature p grām. qđ non pōt hēre p nām. ¶ Ad aliud dōm ꝙ nō ſequit. ꝙ ſi hoi non ꝯferť potētia determinata ad bonū ſm nām. ꝙ ſit icōpleta vniuerſitas creaturaꝝ. ſꝫ illō forſitan ſequereť. ſi aliquo mō nō ꝯferreť ei. ſ. per grām.

Queſtio. lxxiij. quid ſit liberꝫ arbitrium.

Deinde querit qd ſit liberꝫ arbitriū. Et hoc ſub triplici differentia. Primo quid ſit ſm rē. Scđo quid ſit ſm diffinitionē. Tertio quid ſit ſꝫ nomen. ¶ Circa primū querit primo qđ ſit genere vtrū potētia vel habitus. ¶ Scđo ſi ſit potētia. vtrū ſit potentia vna vel multe. ¶ Tertio ſi ſit vna potentia vtrū ſit rō vel voluntas vel potentia.

Articulus primus.

Circa primū ſic obijcitur. Bern̄. liberꝫ arbitriuꝫ eſt habitus. Item ꝙ potētia nālis exeat in actuꝫ hꝫ ex eo. ꝙ potētia eſt. ſed ꝙ facile exeat. hꝫ ex habitu ſupaddito. ergo cū liberꝫ arbitriū de facili exeat i actum. vř ꝙ ſit habitus. ¶ Itē aug. in enchi. Nō male vtens libero arbitrio pdit. ſeipm̄. ſꝫ ꝯſtat ꝙ potētia nō ē amiſſibilis. ergo n̄ eſt potētia. ¶ Itē potentia n̄ recipit magis ⁊ minus. niſi rōne inclinationis ad actum ⁊ hoc ē per habituꝫ. ergo cū li. arbi. recipiat magis ⁊ minus: q2 liberius ē in vno q̄ in alio. liberꝫ arbitriū nō erit potētia ſed habitus. q2 planū ē ꝙ nō ē paſſio. ⁊ qcquid ē in aīa ſicut diē phs ē habitus vel potētia vel paſſio ⁊ nō ē potētia vel paſſio. ergo ē habitꝰ. Cōtra. Bern̄. aīa hꝫ tres potētias nālr ſibi iſitas. ſ. rōnabilitatē. volūtatē. facultatē. ⁊ hanc vocat liberuꝫ arbitrium. ergo liberū arbitriū ē potētia. ¶ Iteꝫ eſt vis aīe ſemp tendens in bonū ⁊ trahēs ſurſuꝫ quā vocat beatus bern̄. ſpm̄ dn̄i: ⁊ frequēter vocatur ſpūs in ſcripturaꝭ vt. ij. malach. Cuſtodite ſpm̄ ⁊c. ⁊. viij. Ro. ſpūs poſtulat ⁊c. ⁊ alio noīe ſcintilla rōnis ſeu ꝯſcie que ſemp remurmurat ꝯ malū. ⁊ tendit ſurſuꝫ. Itē ē alia vis aīe que ſemp tendit deorſuꝫ. ſ. ſenſualitas quā vocat btūs bern̄. appetitū carnis. ergo oꝫ eē media potētia q̄ poſſit indifferenť tendere ſurſum ⁊ deorſuꝫ. ſed hec non eſt niſi liberꝫ arbitrium. ergo liberꝫ arbitriuꝫ ē potētia. Aut ſi ē alia potentia media. que idifferenter ſit ad bonū ⁊ malū: queriť q̄ ſit illa. Ad qđ dōm. ꝙ liberꝫ arbitriuꝫ ē potentia habitualis ꝓ libito eligentis: ⁊ ex hoc ꝙ habitualis ē. hꝫ ꝙ facile exeat in actū. Vn̄ pp ꝯuenientiā quā hꝫ cuꝫ habitu nāli in facili exeūdo i actū. frequenť noiať habitꝰ. Vn̄ diē bern̄. ꝙ eſt habitꝰ animi liberi ſui. ¶ Ad primo dōm. ꝙ potētia nō exit ð facili i actū niſi p habitū. eſt verꝫ de nālibus potētijs. ſed nō oꝫ de volūtarijs. imo iſti de facili exeunt i actum ſine habitu ſupaddito: ⁊ hoc. q2 imateriales ſunt vt dicit phs. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ triplex eſt libertas. ſ. nature gratie ⁊ glorie. qđ ergo diē augu. non intelligitur de amiſſione potentie nec libertatis prime. ſed ſcđe vel tertie. ¶ Ad tertiuꝫ dicendum. ꝙ liberum arbitriuꝫ mediū ē inter eēntiam ⁊ actum. poteſt ergo accipi prout tꝫ ſe imediate cum eſſentia. ⁊ ſm hoc nō dicitur magis ⁊ minus. vel put ē principiū actus: ⁊ ſm hoc pōt eē liberius vel minus liberum. ⁊ ſm hoc pōt accipi dupliciter. vel q̄tum ad terminū a quo vel q̄tum ad terminum ad quem. Nam quātum ad terminum a quo accipiť hec diuiſio liberi. a coactione. a miſeria. a peccato: q̄tum ad libertateꝫ a coactione non diciť magis ⁊ minus. q̄tum ad libertatem a miſeria ⁊ a peccato dicitur. ⁊ q̄tuꝫ ad hoc ſimpliciter diciť magis ⁊ minus q̄tū ad terminum ad quem cum dicitur aut potens eſt in bonum ⁊ malum actum aut ꝯfirmatum i illo.

Articulus ſecūdus.

Ad articulū ſcđm quo queriť. vtrū liberum arbitriū ſit vna potētia ſm ſe. vel aliquō modo plures? Et videtur ꝙ n̄ ſit vna potētia. nā oēs virtutes nō ſūt in eadē potētia. ſꝫ diſtinguunť ſꝫ diuerſitates potentiaꝝ. vn̄ quedam virtutes ſunt in ratione ſicut fides. prudentia. ⁊ huiuſmodi. ⁊ de donis ſilr quedā ſunt in rōne quedam in voluntate. ſꝫ tam ille q̄ iſte ſunt in libero arbitrio. ergo liberuꝫ arbitrium nō ē vna potētia ſed plures vel aliq̄ mō ꝯtinēs i ſe plures potētias. ¶ Itē liberꝫ arbitriuꝫ ē facultas volūtatis ⁊ rōnis. ſꝫ ille potentie ſunt diuerſe: ⁊ diuiduť ex oppoſito. ¶ Itē bern̄. vocat liberꝫ arbitriū ꝯſenſū. Aug. facultatē. Anſel. ptātem. ſed hec nō ſunt vnius generis vel ſaltē vniꝰ

ſpẽi. ergo nec liber arbitriũ. ¶ Itẽ vr̃ ꝙ liber ar
bitriũ ↄtineat in ſe oẽs potẽtias. Dama. libere ap
petit. libere iudicat. libere impetũ facit. libẽ diſpo
nit. libere vult. libẽ inqrit. Sꝫ iſti act⁹ ſunt diuer/
ſarum potẽtiarum. Nã appetere ⁊ velle ſunt ↄcupi
ſcibilis. inquirere diſponere rõalis. impetũ facẽ
iraſcibilis: ergo in omnibus ẽ libertas. non ſolũ
in rõne vel volũtate. ¶ Item in oĩbus his virib⁹
ẽ meritum ⁊ demeritũ. ſꝫ in ſolo libero arbitrio
eſt meritũ vel demeritũ. ergo ⁊c. Cõtra. eli/
gere ẽ vnus act⁹. ergo ẽ vnius potẽtie. ſꝫ nõ niſi
liber arbitriũ. ergo liber arbitriũ ẽ vna potẽtia.
¶ Itẽ ẽ vna potẽtia q̃ ſemp tendit ſurſum. q̃tum
ẽ de ſe. Eſt alia q̃ tendit deorſum. ergo vna dꝫ eẽ
potentia media. Sed hoc nõ ẽ niſi liber arb. er/
go liber arbi. ẽ vna potẽtia. Ad qđ rñdendũ
eſt. per id qđ dicit augu. in li. đ quinqꝫ rñſionib⁹.
cum loqmur de libero arbitrio. non de pte aĩe
loquimur ſed de toto. Vñ dicimus. ꝙ liber arb.
ↄtinet in ſe oẽs vires. ſcḋm quas ẽ meritũ vel đme
ritum: nõ tñ eſt iđ plures potẽtie ẽentialr̃. ſꝫ plu/
rium potentiarum: ⁊ p hoc pꝫ ſolutio ad p̃mo ob/
iectum. ¶ Ad ſcḋm dĩm. ꝙ liber arbitriũ dr̃ fa/
cultas voluntatis ⁊ rõnis. q: in iſtis duabus po
tentijs eſt primo ⁊ principalr̃: libertas q: ẽ rõis
vt ↄſiliantis ⁊ volũtatis ſicut mouentis. ⁊ p iſtas
duas deſcẽdit libertas ad alias quarum ſunt actus
rẽotiores. ſꝫ ꝙ dic̃ dam̃. libẽ diſponit. libẽ ipetũ
facit nõ iđ tñ dicit̃ plures potẽtie. ſꝫ ↄtinẽs in ſe
plures. ſ. oẽs illas i qbus ẽ meritũ vel demeritũ.
Verũtñ liber arbitriũ vno mõ diuidit̃ ex oppo
ſito ꝯ alias potẽtias ſicut iã melius explanabit̃.
¶ Ad hoc qđ obijcit̃. ꝙ liber arbi. noiat̃ tribus
noibus a ſanctis. Dĩm ꝙ hoc ẽ ſcḋm diuerſos ei⁹
reſpectus. Poteſtas. n. dr̃ reſpectu actus ⁊ finis:
ẽ. n. potentia ordinata in finẽ mediãte actu. facul/
tas vo dr̃ reſpectu eius p qđ illud reddit̃ facile.
Rõ. n. vel voluntas facilis dr̃. ſꝫ facultatẽ liberi
arbitrij. Vñ facultas dr̃ rõnis ⁊ voluntatis: ↄſen
ſus aũt dr̃ reſpectu mouẽtis. aut. n. mouet̃ a deo
ad bonũ: aut ab aduerſario. ſ. dyabolo. Ex hoc
ergo ꝙ huic vel huic ↄſentit. conſenſus dicitur.

Articulus tertius.

AD tertiũ quo querit̃. vtrũ liber arbi/
triũ ſit volũtas vel rõ vl̃ potẽtia ſepa
ta a rõne ⁊ voluntate. Qđ aũt ſit volũ
tas dicit dama. nihil aliđ voco liber
arbitrium niſi volũtatẽ. ¶ Item aug. nihil ita ẽ in
ptãte nr̃a ſicut voluntas. que cogi non põt. ſꝫ li/
berum arbitrium ẽ huiuſmodi. ergo ⁊c. ¶ Item
meritum reſidet penes volũtatẽ principalr̃. ⁊ pe
nes liberum arbitrium p̃ncipalr̃: ergo liber ar/
bitrium ẽ volũtas. ¶ Itẽ bern̄. nõ icõgrue liber
arbitriũ dr̃ ↄſẽſus liber pp volũtatẽ. ¶ Itẽ bern̄.
liber arbitriũ vbiqꝫ ſequit̃ volũtatẽ, vt niſi deſi/
nat illa: iſta non careat. ſicut. n. i bono ⁊ malo eq̃
pdurat volũtas ita ⁊ liber arbitriũ. Qđ ſit rõ
videt̃ augu. de quinqꝫ reſponſionibus. liber ar
bitrium. dr̃ ab arbitrando. q: rõnali pti quid eli
gat. quidue recuſat nomẽ accepit. ¶ Item bern̄.
diſtinguit inter liberũ arbitrium. ⁊ liberũ ↄplaci
tum. ⁊ liberum ↄſilium ⁊ dicit. Arbitriũ qđẽ iu
dicium ẽ. ſicut vo iudicij eſt diſcernere qđ liceat
quidue ñ liceat. ſic conſilij ꝓbare quid expediat
quidue non expediat. ſic ⁊ ↄplaciti expiri. quid
libeat quidue nõ libeat: ergo cũ liberũ arbitriũ
ſit diſcernere quid liceat vel non. ⁊ hoc ſit rõnis
tñ. videtur ꝙ liberũ arbitriũ ſit rõnis tñ. ¶ Itẽ
ꝑs. In imagine pertrãſit homo. imago dei rõ ẽ.
ſed liber arbitriũ ẽ illud. ſcḋm qđ gerit hõ imagi/
nem dei. Vñ richardus. vicin⁹ adhẽt deo eiuſqꝫ
tenet imaginẽ libe. arbi. ergo liberum arbitrium
eſt rõ. Qđ aũt nõ ſit rõ vel volũtas. ſꝫ potẽtia
diſtincta a rõne ⁊ a voluntate videt̃. q: in aĩa eſt
imago trinitatis ex pte cognitiue. ſ. memoria in/
telligentia ⁊ voluntas. Silr̃ ex pte motiue. liber
arbitrium. rõ ⁊ voluntas vt dicit augu. Volun/
tas ergo ex iſta pte rñdet voluntati ex illa rõ in/
telligentie. ergo liberũ arbitriũ rñdet memorie.
ergo ſicut mens ſiue memoria ẽ ꝑs imaginis ex
pte cognitiue. ita lib. arb. ex pte motie. ⁊ ita vr̃ ꝙ
ſit potẽtia ſepata a rõne ⁊ voluntate. ¶ Itẽ rõ eſt
qdã pticularis potẽtia ad cognoſcẽdũ. volũtas
ad appetẽdũ. ſꝫ liber arbitriũ ñ ẽ pticularis po/
tẽtia. Vñ aug. cũ đ libero arbitrio loqmur. nõ đ
pte aĩe loqmur ſed đ toto. ſi ergo potẽtia vniuer
ſalis diſtiguit̃ a pticulari. liberũ arbitriũ differt a
volũtate ⁊ a rõe. ¶ Itẽ dama. ponit ipm vniuer
ſalẽ motorẽ i aĩa. vñ dicit libere vult. libere iudi/
cat. libere appetit. libere ↄſiliat̃ ⁊c̃. ſed vniuerſal̃
motor diſtinguit̃ a pticulari. ergo idem qđ prius.
¶ Itẽ bern̄. ↄformatio eſt. vt imago faciat i cor/
pore. quod forma facit in orbe: mouet potentiſſi
me ordinat ⁊ adminiſtrat ⁊ nulla cogitur neceſ
ſitate. Si ergo potentiſſimũ ẽ. ergo ñ ẽ potentia
determiata. ſꝫ vniuerſalr̃ iperãs. Rñſio. ↄcedo
ꝙ li. arb. ẽ vlr̃ imperãs. ⁊ ſic ꝑſidet motor orbi.
ita iſtud motor ẽ vlr̃ imperãs. ſꝫ nota đ lib. arb.
ſicut đ mẽte. mẽs. n. aliqñ ↄprehendit totã cogni
tiuã. ſcḋm ꝙ dicit aug. ꝙ mens hꝫ imaginatõem in
potẽtia cognoſcẽdi. ⁊ ſilitudinẽ i potẽtia diligẽdi
⁊ hoc mõ dic̃ mgr̃ i p̃mo ſen. ꝙ iſta tria. ſ. memo
ria itelligẽtia ⁊ voluntas ſunt vna mẽs. Alio vo
mõ ẽ ꝑs imaginis ſcḋm ꝙ mens dr̃ a ſeruãdo ſili/
tudinem. intelligẽtia a cognoſcẽdo voluntas ab
appetẽdo ſũmã vitatẽ. ſilr̃ ex pte motiue liber ar
bitrium: aliqñ ſumit̃ diſticte: aliqñ indiſtincte. In
diſticte ſcḋm ꝙ ẽ potẽtia aĩe vniuerſalis: ⁊ act⁹ ei⁹
ſunt act⁹ aliarum: ⁊ ſꝫ hoc nihil aliđ ẽ q̃ ptãs rõal̃
ad oppoſita. Hoc mõ dicit aug. cũ de libero ar/
bitrio loqmur. nõ de pte loqmur ſꝫ đ toto. ſic eiꝫ

ꝯprehēdit totā imaginē ex ꝑte motiue. Alio mo/
do ſumit̄ diſticte. ſm ꝙ eius actus ē facere ꝓ libi/
to. ⁊ hic ē cōis libero arbitrio creature rōnalis
⁊ creatoris. vel obtemꝑare deo. ⁊ hic ē ꝓprius
rōnali creature bone vel ēt eligere: ⁊ hic actus ē a
rōne ⁊ volūtate. ⁊ ē cōis oīum rōnali creature
hoc aūt mō ſm ꝙ diſticte accipit̄ ē potētia diſtin
cta a rōne ⁊ volūtate. Unde tenet imaginē patris
ex ꝑte motiua. rō filij volūtas ſpūſſancti. ¶ Ad il
las ergo auctoritates ſanctoꝝ q vident̄ cōcludē.
ꝙ liberū arbitriū ſit volūtas. dōm. ꝙ ſancti non
intēdūt dicere. ꝙ liberꝝ arbitriū eētialr̄ ſit volū/
tas. ſꝫ ꝙ penes illā pricipalr̄ attendit̄ libertas. vñ
ob hāc ſolā rōeꝫ dicit̄ liberꝝ arbitriū volūtas: qꝛ
penes illā attendit̄ pricipalr̄ libertas eius. ¶ Ad
illud qḋ obijcit̄ ꝙ ſit rō. dicēdum ꝙ hoc itelligit̄
rōe arbitrij ſiue iudicij: ſicut enim liberꝝ aliqñ dr̄
volūtas ꝓp ipſam libertatē. ſic aliqñ dicit̄ rō ſiue
rōnis ꝓpter arbitriū. ſm hoc iudicāt rōes poſt
ꝓpoſite. ¶ Ad illḋ qḋ obijcit̄. ꝙ imago mētis ra/
tio ē ⁊ ſm liberꝝ arbitriū homo gerit ſilitudinē.
reſponſio. ꝙ accipit̄ rō duplr̄. aliqñ cōiter ſm ꝙ
tenet totā rōnem ꝑtis motiue ſuꝑioris: ⁊ hoc mo
do idē ē cuꝫ libero arbitrio idiſticte ſumpto. Ali
qñ vͦ o deteriate ſumit̄ ſꝫ actū diſcernēdi. ⁊ ſic dif
fert liberꝝ arbitriū ꝓprie ſumptū a rōne.

Membrum ſecundū.

Onſequēter dicēduꝫ ē quid ſit liberū
arbitriū ſm diffinitionē. Diffinit autē
anſel. liberꝝ arbitriuꝫ ſic. ſcilicet in li. ḋ
libe. arbi. Liberuꝫ arbitriū eſt pote/
ſtas ſeruādi rectitudinē ꝓpter ſe. i. ꝓpter ipſaꝫ re
ctitudinē. ¶ Itē ponit̄ alia diffinitio aug. que talis
eſt. Liberū arbitriū ē facultas volūtatis ⁊ rōis:
qua bonū eligit̄ gr̄a aſſiſtēte. malū vero gr̄a deſi/
ſtente. ¶ Itē alia ē beati berñ. in lib. de libe. arbi.
Liberꝝ arbitriū ē ꝯſenſus ob volūtatis iamiſſibi
lem libertatē: ⁊ rōis ideclinabile iudiciū. ¶ Pri
mo querendū ē de qualibꝫ diffinitōe ꝑ ſe. ¶ De/
inde qualr̄ diſtiguunt̄ iter ſe.

Articulus primus.

Irca primā diffinitionē anſel. que eſt:
liberꝝ arbitriū ē ptās ſeruādi rectitu/
dinē ꝓpter ſe. obijcit̄. Non eīm videt̄
ꝙ vniuerſalr̄ cōueniat: qꝛ liberꝝ arbi/
triū eſt cōe deo: ⁊ angelis bonis ⁊ malis. ſꝫ po/
teſtas ſeruādi rectitudinē nō eſt i angelis malis:
nec i dānatis. cū nō poſſit i eis eē rectitudo: ergo
non pōt i eis ſeruari. ergo eis nō cōuenit hec dif
finitio. ¶ Item i creatura rōnali ē poteſtas ſeruā
di rectitudinē ꝓpter rectitudinē ⁊ eam deſerēdi.
⁊ poteſtas libe. arb. ē ad hec duo: quare ergo dif
finit̄ tm̄ per alterū. ¶ Item liberꝝ arbitriū ē pote/
ſtas ſeruādi rectitudinē ꝓpter ſe, ſꝫ nihil ad ſeipꝫ
ordiat̄ tanq̄ꝫ ad finē: ergo nō bene dr̄ ptās ſer/
uādi rectitudinē ꝓp rectitudinē. Rñſio. dōꝫ ꝙ
ptās ſeruādi accipit̄ duplr̄. Uno mō ſm ꝙ colli/
git̄ a ꝑte eius qḋ pōt ſeruare. ⁊ eiꝰ qḋ pōt ſerua/
ri. ⁊ medij ꝓp qḋ pōt ſuari. ſm hūc modū abſen
te rectitudie nō ē ptās ſuādi rectitudinē. ſic āt nō
ſumit̄ i diffinitōe libe. ar. quā pōit anſel. Alio mo
do dr̄ ptās ſeruādi ſolū q̄ꝫtum ad aliqd qḋ perti
net ad naturā potētis. ⁊ ſm hūc modū abſēte re/
ctitudie ē ptās ſeruādi rectitudiem. ⁊ ē exēplum
anſel. de ptāte videndi. que vno modo colligit̄ ex
vidente ⁊ viſo ⁊ medio. ⁊ ſm hoc cū abſens eſt
viſibile. vel cuꝫ defectus ē debite diſpoſitōnis ex
ꝑte medij. dr̄ ꝙ homo nō pōt videre rē illā. Alio
vero modo dr̄ potētia videndi tm̄ q̄ꝫtuꝫ ad vir/
tuteꝫ que ē ex parte vidētis. ⁊ ſm hūc modū ſiue
ſit abſens ſiue pñs. obiectū ſiue mediū diſpoſituꝫ
ſiue nō. dr̄ ptās vidēdi. ¶ Ad hoc qḋ querit̄. q̄re
nō diffinit̄ ptās deſerēdi: cū ſit ptās oppoſitorū.
dico ꝙ ptās oppoſitoꝝ dr̄ duplr̄. Qñqꝫ oppoſi
toꝝ ita ꝙ vtriuſqꝫ ꝑ ſe. Qñqꝫ ad vnū ꝑ ſe ad alte
rū ꝑ accñs. Qñqꝫ ad alteꝝ ꝑ ſe: ad alteꝝ nō. lib.
arbitriū ergo nec ē ſcꝫ finalr̄ ad malū ꝑ ſe nec ad
malū ꝑ accñs. ſꝫ ē tm̄ mali. qñ ergo dr̄ ptās deſe/
rēdi: nō determiat̄ finis eius ſꝫ id circa qḋ. ¶ Ad
illud quod obijcit̄. ꝙ rectitudo nō eſt finis ſuiipſi
us. Unde ⁊ nō eſt ſeruāda ꝓpter ſe: dico ꝙ du/
plex ē rectitudo. vna creata ⁊ altera icreata. Se/
cūda ē i deo. prima i libero arbitrio que ē ad il/
laꝫ. Rectitudo ergo illa ꝓpter quā iſta eſt ſeruā/
da. eſt rectitudo i creatura. Diffinit̄ eīm liberꝝ ar/
bitriū: vt ē cōmune deo ⁊ creature. ergo opor/
tet ſumere rectitudinē ſm ꝙ cōuenit vtriqꝫ. ⁊ ſic
reſpectu dei cauſaꝫ finalē. reſpectu creature rō/
nem tātum: ⁊ nō cauſaꝫ finalē. qꝛ ipſa non ē cau
ſa finalis ſuiipſius.

Articulus ſecundus.

Irca ſcḋam diffinitionē liberi arbitrij
ſm aug. ē facultas rōnis ⁊ volūtatis.
qua bonū eligit̄ gratia aſſiſtēte. ⁊ ma/
luꝫ eadē deſiſtēte. ſic obijcit̄. Dicit eīm
anſel. ꝙ ſi aliqd additū alicui minuit ⁊ ſeꝑatum
auget. nō eſt illud nec ꝑs illius: ſꝫ poteſtas peccā
di inquātuꝫ huiuſmodi minuit libertatē. liberior
eīm ē. qui pōt recte agere. ⁊ nō pōt nō recte agē.
q̄ꝫ ſi pōt recte agere ⁊ nō recte. ergo ptās peccā
di nō ē ꝑs libertatis. ergo nec liberꝝ arbitriū. er/
go nō ē ponēdū i diffinitōe illius. ¶ Itē nō ē vna
facultas diuerſaꝝ potētiaꝝ. ſed rō ⁊ volūtas ſūt
diuerſe potētie: ergo liberꝝ arbitriū nō ē facultas
illarū potētiaruꝫ. ¶ Iteꝫ facultas volūtatis ⁊ ra
tionis: conuertitur cum libero arbitrio. ergo ſu/
perfluū eſt illud quod addit̄ qua bonū eligit̄ ⁊c̄.
¶ Ad primuꝫ dicenduꝫ. ꝙ eſt triplex libertas ſcꝫ
nāe gratie ⁊ glorie. libertas nature libera ē a co-

actōe. libertas grē a culpa. libertas glorie a miſe
ria. qñ ergo dī. qd ſepatū auget ⁊ additū minuit.
ñ ē ps illius: nō itelligit ḋ libertate nāe. q2 illa nō
pōt augeri vel minui. Bern. ſicut i bono ita ⁊ in
malo eque pdurat volūtas. ſ3 dī reſpectu eius qd
ē a culpa ⁊ a miſeria. pōt. n. culpa augeri vel mi/
nui ⁊ miſeria. Vñ magis liber pōt eē ab his tm̄.
vñ potētia eligēdi malū grā deſiſtēte. ē ps liberta
tis nō ſ3 ꝙ cōis ē cū deo ſ3 ſm ꝙ creatura. ¶ Ad
aliud dōm. ꝙ rō dī duplr. ē. n. aliqñ rō cognitio
veri. ⁊ hoc ñ ptinet ad liberꝫ arbitriuꝫ ſm ꝙ hu/
iuſmōi. Dicit ēt rō cognitio boni. ⁊ hoc duplr:
q2 pōt eē cognitio boni qd ē faciēdū ſimplr vel ñ
faciēduꝫ. ⁊ hoc iterꝫ nō h3 vnitatē cū volūtate. ſ3
ꝙ liberꝫ arbitriū ē facultas volūtatis ⁊ rōis. Rō
eim pōt eē cognitio boni. nō ſolū qd faciēduꝫ ſit
vel nō faciēdū. ſ3 cognitō boni faciēdi ad hoc vt
fiat. ⁊ hec ē ꝓxia diſpoſitio ad volūtatē: ſicut er/
go ꝓxia diſpoſitio ⁊ forma hñt quodāmō vni/
tatē. ita ſm hāc viā rō ⁊ volūtas vt ſint q̄ſi vna
potētia. ⁊ ſ3 hoc pōt eē vna facultas volūtatis ⁊
rōis. rōis vt ꝯſuetis. volūtatis vt iclinātis. ¶ Ad
ſtiū dō3. ꝙ ñ ſupfluit illud qd apponit i diffinitōe
q̄ bonū eligit. Nā etſi ꝯuertat liberꝫ arbitriū ⁊ fa
cultas volūtatis ⁊ rōis. nō tm̄ pp hoc dat itelligi
ꝙ iſta facultas ſit oppoſitoꝝ. Intelligit āt p hoc
qd ſeqt: q̄ bonū eligit ⁊c̄. Preterea duplex ē fa
cultas volūtatis ⁊ rōis. Eſt. n. q̄dā facultas volū
tatis nālis: q̄ ē determiata ad vnū tm̄. ⁊ iſta ñ ꝯuer/
tit cū libe. ar. Eſt alia facltas volūtaria: q̄ ſe h3 ad
oppoſita. ⁊ hec ꝯuertit cū libero arbi. ⁊ hec de
termiat p hoc qd ſequit q̄ bonū eligit.

Articulus tertius.

Circa tertiā diffinitōeꝫ bern. que ē. li/
berꝫ arbitriū eſt ꝯſenſus ob volūtatis
inamiſſibilē libertatē. ⁊ rōnis idecli/
nabile iudiciū ſic obijcit. Querit eniꝫ
qd dicat ḃ ꝯſenſus. aut. ſ. ꝯſentire cū ſenſu mētis.
aut ꝯſenſu carnis. Si cū cōſenſu mētis: ſic nullus
ꝯſenſus eēt bonus. ſi v̇o cū ꝯſenſu carnis: ſic nul
lus ꝯſenſus eēt bonꝰ. Reſtat ergo ꝙ iſtud erit cō
ſenſus ad vtrūlibet. vel cū ꝯſenſu mētis. q. ſ. ꝯſen
ſus ē bonꝰ. vel cū ꝯſenſu carnis. q. ſ. ꝯſenſus ē ma
lus. ſ3 iſte ꝯſenſus medius ñ vr̄ ptinere ad liberꝫ
arbitriū. vñ dicit bern. Nemo putet idō dictū libe
rū arbitriū: q2 iter bonū ⁊ malū ptāte vel facultā
te verſet. ergo ꝯſenſus ſm ꝙ idifferēter ē ad bo/
nū ⁊ malū: ñ ptinet ad liberꝫ arbitriū. ¶ Itē q̄rit
de hoc qd dr̄: ob volūtatis iamiſſibilē libertatē.
ex quo videt ꝙ libertas volūtatis ſit iamiſſibilis:
⁊ hoc videt falſuꝫ. Dicit. n. aug. i ēcheridi. ꝙ hō
male vtens libe. arbi. pdit ſeipm: ergo liberꝫ arbi
triū ē amiſſibile. ſ3 hoc nō intelligit q̄tuꝫ ad po/
tētiā: ergo q̄tuꝫ ad libertatē. ergo libertas ē amiſ
ſibilis. ¶ Itē querit ḋ hoc ꝙ dr̄. ob rōnis idecli/
nabile iudiciū. Nā diſtiguūt hīs bern. iter liberuꝫ
arbitriū ⁊ liberꝫ ꝯſiliū. hec āt vltima ps diffinitō
nis videt ꝯuenire libero ꝯſilio: nō ſolū ergo cō/
uenit libero arbitrio. libert. n. ꝯſilij ē eligē qd ex/
pediat vel nō expediat. ¶ Preterea dicit bern. ſi
rō iduceret neceſſitatē volūtati: nō iaꝫ eēt volun/
tas libera iudiciū. ergo rōnis reſpectu volūtatis
nō ē niſi p modū ꝯſilij. ergo liberꝫ ꝯſiliū non vr̄
differre a libero arbitrio nec ecōuerſo. erit ergo
liberꝫ conſiliū ꝯſenſus ⁊c̄. ¶ Preterea. cū dī rō/
nis iudiciū ideclinabile. aut dicit ideclinabile: q2
nō pōt decliari in nō rectitudinē. ⁊ ſm hoc libe/
rū arbitriū ex pte rōis ſemp recte iudicaret ſiue
ſequeret recta volūtas ſiue nō. qd cū nō ſit: eo ꝙ
rō ē recta ⁊ nō recta. ſicut volūtas bona ⁊ mala:
nō dicet ideclinabile ſm hāc rōem. Si vero di/
cat ideclīabile iudiciū: q2 nunq̄3 volūtas moueat
niſi ex iudicio rōnis. ꝯ̄ hoc ē. ꝙ voluntas aliqñ
ſciēter mouet in maluꝫ. ⁊ cū ſcient mouet i malū
mouet ꝯ̄ iudiciū rōnis. Sicut. n. dic̄ bern. multa
fac̄ ꝯ̄ cōſiliū ſiue iudiciū rōnis. nō ergo hoc mō
dr̄ ideclinabile. quo ergo mō dicit ideclinabile?

Ad primū dicēduꝫ. ꝙ ꝯſenſus ob hoc dicit. q2
mediū ē. ſic̄ dicit bern. int̄ ſenſuꝫ mētis ⁊ ſenſum
carnis. ſiue appetitū. aliqñ vero ꝯſentit i id qd di
ctat ſenſus mētis. aliqñ in id qd dictat ſenſus car
nis. ñ tm̄ eque ſe h3 ad vtrūq3 ex nā. ſed p ſe h3 vt
ordinet ad ſenſuꝫ mētis. ſ. vt ordinet ad bonū. ⁊
idō dr̄ ñ eque ſe hēre ad vtrūq3. ¶ Ad ſcdm dōm
ꝙ libertas nāe nō ē amiſſibilis ſm ꝙ nā eēntialr
accipit i his i qbus ē. ſm aūt ꝙ nā dicit nāle bo/
num inocētie ꝙ primitus ē datū. ꝓut dī in. ij. li. ſē
ten. xxiiij. diſ. libertas arbitrij eſt ab omni labe ⁊
corruptela rōnis imunis atq3 volūtatis rectitu/
do. ⁊ omniū potētiaꝝ aīe viuacitas. ſic ē amiſſi/
bilis. amiſſibilis ēt ē ſ3 ꝙ iportat in ſe libertatē a
peccato. his ergo modis amiſſibilis dī. Sed ſm
hunc modū nō accipiebat in rōe. ſ3 q2 cogi nō
potuit. aut q2 nō decuit. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ non
ē idē liberuꝫ arbitriū ⁊ liberuꝫ conſiliuꝫ ſicut di/
cit bern. Iudicij eim ē diſcernere qd liceat ⁊ qd
nō liceat. Conſilij aūt ē ꝓbare quid expediat qd
nō expediat. hoc aūt nō ē idē illi. multa. n. p iudi
ciū licita vel illicita decernimus: que tm̄ licita non
approbamus ⁊ illicita reſpuimus. hoc aūt mo/
do accipit iudiciū in rōne liberi arbitrij. nō pro/
ut eſt cōmune arbitrio ⁊ cōſilio. ¶ Ad quartū di
cēdum. ꝙ l3 rō non imponat neceſſitatē volūta/
ti. ⁊ ita iudiciuꝫ rōnis non videatur aliud eſſe q̄3
cōſilium. tamen non eſt ſic cōſilium ſicut ponitur
in intentōe liberi conſilij. hic eim eſt conſiliuꝫ qd
procedit ex gratia vel d̄ſectu gratie. Iudicare au
tem primo modo dictū fuit ex ipſa rōne i ſe: ma/
gis tamen proprie liberum cōſilium dicit tātum
ad libertatem gratie referri. ¶ Ad quintuꝫ dicen/
dum. ꝙ licꝫ iudicium dicitur indeclinabile. quia

inſeparabile ē ſm ꝙ rō inſeparabilis ē a libero arbitrio. Vn̄ dicit bern̄. hꝫ volūtas rōnalis. quocunqꝫ ſe vertit rōnem ſemꝑ comitē: ꝛ quodāmodo pediſſequā. nō ꝙ ſemꝑ ē rōne ſꝫ ꝙ nunꝗ̄ abſqꝫ rōne moueat. nō aūt accipit iudiciū indeclinabile a rectitudine ſicut obiectū eſt

Articulus quartus.

AD quartū quo querit̄ qualr̄ diſtinguātur iſte tres diffinitōnes inter ſe. ¶ Ad qđ dōm. ꝙ cū ſint quatuoꝛ cāe. cā mouēs pria. cā finalis. ꝛ cā materialis. vl̄ ꝙ ſe habꝫ ad modū cāe materialis ꝛ cā finalis. Diffinitio beati bern̄. attēdit̄ i ꝯparatiōe ad cām mouentē. cū dr̄. ꝙ libeꝝ arbitriū ē ꝯſenſus. ꝯſenſus. n. dicit ꝯuerſionē viriū ad cām mouentem. i nobis. n. ē ꝯſentire deo: vel n̄ ꝯſentire. Diffinitio vō anſel. data ē i ꝯparatiōe ad finē. ſꝫ ꝙ dr̄ ptās ꝯſeruādi rectitudinē pp ſe. rectitudo. n. eterna eſt finis ad quē oꝛdinat̄ libeꝝ arbitriū p ſe: mediante ſuo actu. Diffinitio vō liberi arbitrij quā ponit aug. attēdit̄ penes potētias rōem. ſ. ꝛ volūtatē: que ſe hn̄t ad moduꝫ cāe materialis. mouētur eniꝫ a pꝛio motoꝛe ad bonū. Gratia vō ē foꝛma. ſm quā dirigunt̄ i fineꝫ. Sic ergo pōt attēdi dr̄ia iſtaꝝ diffinitionuꝫ ſupꝛapoſitaꝝ. nec hoc obſtat: qꝛ potētie ille pn̄t ex ſe moueri libē i malū. nō. n. ad hoc creatū ē libeꝝ arbitriū. ſꝫ cū poſſit i malū: cedat ei i meritū n̄ ꝯſentire malo. put dicit̄ in ecc̄. xxxi. qui potuit facere mala nō fecit ꝛc̄.

Mēbꝛum tertiū.

AD tertiū membꝛū pꝛīcipale huius q̄ſtionis quo querit̄. Quid ſit libeꝝ arbitriū ſm nomē. ¶ Circa qđ pꝛio q̄rit̄. vtrū libeꝝ arbitriū dicat̄ libeꝝ. eo ꝙ ē boni ꝛ mali indifferēter. vel eo ꝙ ſit boni ꝛ mali: ſꝫ magis mali. vel eo ꝙ ſit boni ꝛ mali: ſed magis boni. ¶ Scđo cū libeꝝ arbitriū ſit facultas volūtatis ꝛ rōnis. vtrū nomē libertatis habeat ex pte rōnis. vel ex pte volūtatis. vel ex pte vtriuſqꝫ. ꝛ ſi ex parte vtriuſqꝫ qua parte magis. ¶ Tertio cū ſit triplex libertas. ſ. nature gratie ꝛ gl'oꝛie. ex qua libertate pꝛio ꝛ pꝛīcipalr̄ nominet̄ libeꝝ. ¶ Quarto quare duobus nominet̄ noībus cū ſit vna potētia. ¶ Quinto ſi ph̄i ꝑuenerunt ad rē liberi arbitrij: ꝛ ſi aliqui ꝑuenerūt ad rē. quare nō peruenerūt ad nomen.

Articulus primus.

CIrca pꝛimū ſic obijcit dama. Creatura rōalis vertibilis ē ſm electōem. ex eo. n. libeꝝ ē. ꝙ eligere pōt vel recuſare. cum ergo eligere ſit indr̄ñter inter vtrū qꝫ: ꝛ recuſare ſilr̄. ergo libeꝝ arbitriū dicit̄ indr̄ñter boni ꝛ mali. ¶ Itē bern̄. Eo dr̄ libe. ar. qꝛ ſiue i bono ſiue i malo eque liberā hēat volūtatē. ergo ꝛc̄. ¶ Itē hugo de ſan. vic. Poſſe facē bonū ptātis ē. poſſe facere malū īfirmitatis ē. neutrū vō p ſe ē libertatis. Cū ergo ſit libertas i his. erit i vtroqꝫ indr̄ñter. ¶ Itē augu. i yponoſticon. lib. arb. ab arbitrādo nomē accepit. ex eo ſcilꝫ ꝙ rōnalis creatura diſcernat qđ eligat qđue recuſet. Qđ aūt ſit magis boni. Anſel. ptās peccandi non ē libertas nec ps libertatis. Qđ ſic ꝓbat̄. Qđ additū minuit ꝛ ſepatū auget. nō ē libertas nec pars libertatis. ſꝫ ptās peccandi talis ē. ergo ꝛc̄. ¶ Itē i ptāte peccādi n̄ ꝯuenit hō vel āgelus cū deo: cuius ymaginē tenet. ſic dicit bern̄. ꝛ ꝯuenit i lib. arb. quo ad hoc ꝙ ē ptās recte agēdi. ergo li. ar. hois magis ē reſpectu boni ꝗ̄ reſpectu mali. ¶ Itē ſicut habet̄ i li. de lib. ar. Deus dedit hōi libeꝝ arbitriū ad hoc: vt eo recte vteret̄. nō ad hoc vt eo n̄ recte vteret̄. ſꝫ recte vtit̄ i bono: n̄ recte vtit̄ i malo. ergo libeꝝ arbitriū magis ē boni ꝗ̄ mali. ¶ Itē aug. de ciui. dei. Arbitriū volūtatis tūc ē vere libeꝝ: cū vitijs peccatiſqꝫ nō ſeruit. tale aūt datū ē a deo. ergo lib. arbi. magis ſe hꝫ ad bonū ꝗ̄ ad malū. Qđ aūt ſit magis boni ꝗ̄ mali. bern̄. Nemo putet libe. ar. iō dictū. qꝛ inter bonū ꝛ malū ptāte vel facilitate verſet̄. cuꝫ cadere poſſit p ſe n̄ aūt reſurgere. magis ergo ſe hꝫ vt ſit mali ꝗ̄ boni. ¶ Itē libeꝝ arbitriū hois p ſe ſufficiēs ē ad malū. nō aūt p ſe ſufficiēs ē ad bonū. ergo lib. arbi. magis ē mali ꝗ̄ boni. ¶ Itē magis hꝫ alliciens ꝛ trahens ad malū ꝗ̄ ad bonū. ergo magis dicet̄ mali ꝗ̄ boni. Rn̄ſio. ꝙ libeꝝ arbitriū. triplr̄ ꝯſiderat̄. Vno mō ſm ꝙ nō cogit̄. ꝛ ħ mō dr̄ libeꝝ qꝛ indr̄ñter ē boni ꝛ mali. Alio vō mō cōſiderat̄ libeꝝ arbitriū ſm nām ſm quā aſſimilat̄ deo. hoc ē ſm ꝙ libe. arbi. oꝛdinat̄ ad bonū. ꝛ ſꝫ hoc ē boni pꝛīcipalr̄. ꝛ hoc mō dicit anſel. qꝛ poſſe facere malū n̄ ē ps libertatis. Tertio mō ꝯſiderat̄ ꝗ̄tuꝫ ad defectū nature. quē hꝫ ex eo ꝙ ē creatura: vel ſm defectū volūtatis ꝓpꝛiū. ꝛ hoc mō plus ē mali ꝗ̄ boni. qꝛ p ſe tēdit i malū. ꝛ hoc mō dicit btūs bern̄. Nemo putet lib. ar. ꝛc̄. ¶ Scđm hec aūt rn̄dendū ē ad auctes. Nā ille auctes q̄ ꝯcludūt ꝙ lib. ar. eſt indr̄ñter boni ꝛ mali. itelligūt de libero arbitrio ſm nām illā: ſm quā n̄ cogit̄. Alie vō que cōcludūt ꝙ ē tm̄ boni. ſiue magis boni. intelligunt̄ đ libe. arbi. ſm ꝙ aſſimilat̄ deo. Alie vō itelligunt̄ đ libe. arbi. ſm defectū quē hꝫ. ꝓpter quē dicit̄ eſſe vertibile. ꝓpter quē defectuꝫ plus inclinatur ad malum ꝗ̄ ad bonuꝫ.

Articulus ſecundus.

AD ſcđm quo querit̄. vtrū libeꝝ arbitriū dicat̄ libeꝝ pꝛīcipaliter ex pte rationis vel ex pte volūtatis. Qđ aūt ex pte volūtatis videt̄. qꝛ q̄ ad volūtateꝫ

dñi ſumus actuū nr̃oꝝ. Un̄ dicit aug. Nihil ē ita
in ptāte noſtra ſicut volūtas. ſ3 illius eſt libertas
principalr̄: cuius ē dñiū3 actuū nr̃oꝝ. ergo cū vo
lūtas ſit huiuſmōi. libertas prio ꝛ pricipalr̄ erit
volūtatis. ¶ Itē rō pōt cogi p argumēta ꝛ rōci
natōes: ſ3 n̄ volūtas. Un̄ aug. volūtas ē aīmi mo
tus: cogēte nullo ad aliqd adipiſcēdū vel n̄ adipi
ſcēdū. ergo cū libertas ſit n̄ poſſe cogi. dicet lib.
arb. libeꝝ pricipalr̄ ex pte volūtatis. ¶ Itē bern̄.
vniuerſa q̄ hoīs ſūt. pter ſolā volūtatē a merito
ꝛ iudicio libera ſūt. quia ſui libera n̄ ſūt. ergo ex
hoc vr̄ ꝙ volūtas ſola i hoīe libera ſit. Cōtra.
Libeꝝ arbitriū ſicut dicit boe. ē libeꝝ de volūta
te iudiciū. ergo libeꝝ arbitriū dr̄ libeꝝ: qꝛ eſt iu-
dex ſue volūtatis. ſ3 iudiciū ptinet ad rōe3. ergo
libertas attēdit pricipalr̄ ex pte rōnis n̄ volunta
tis. ¶ Itē aug. libeꝝ arbitriū dr̄ ab arbitrādo. ſ3
hoc p3 ad rōne3. ergo trahit nomē ex pte rōis.
¶ Itē bern̄. Inſani ꝛ iſantes qꝛ n̄ ſūt ꝯpotes rō-
nis: n̄ hn̄t vſu3 libertatis. ergo n̄ dicūt hr̄e liber-
tatē arbitrij: qꝛ n̄ hn̄t vſu3 rōnis. ergo libertas at
tēdit pricipalr̄ ex pte rōnis. Rn̄ſio. ꝙ libertas
arbitrij pricipalr̄ eſt ex pte volūtatis. Ad auctes
vo in ꝯ̄rium rn̄dendū ē ꝙ ille attēdunt ſm ꝙ li-
bertas coartat ad iudicādū. Ad auctoritates vo
bern̄. rn̄dendū. ꝙ nō vult dicere ꝙ libertas attē
dat pricipalr̄ ex pte rōnis. ſ3 qꝛ n̄ ē in eis. ſ. infan
tibus dormiētibus ꝛ iſanis vſus libertatis. qꝛ n̄
ē in eis vſus ratiōis.

Articulus tertius.

AD tertiū quo querit. cū ſit triplex liber
tas. ſ. gr̃e: nature: ꝛ glorie. ex q̄ liber-
tate pricipalr̄ libeꝝ arbitriu3 nomen
ſortiatur. Et vr̄ ꝙ glorie: qꝛ vnūqdq3
denoīari d3 ſm ſuū optimū. ſed liberius arbi-
triū ē in iuſtis q̄3 i peccatoribus. ꝛ i beatis q̄3 i iu
ſtis. ergo cū libeꝝ arbitriū dicat liberrimnm re-
ſpectu libertatis glorie. vr̄ ꝙ ab ea pricipalr̄ de-
beat denoīari libeꝝ. ¶ Ad hoc facit qd dicit aug.
de ciui. dei. Primū libeꝝ arbitriū qd hoī datu3
ē potuit n̄ peccare ſ3 potuit ꝛ peccare. hoc āt no
uiſſimū ē eo potentius q̄ peccare n̄ poterat. ergo
cū eo potētius eo liberius. ab eo debuit pricipa-
liter denoīari. ¶ Itē aug. de pdeſtinatōne ſcoꝝ.
Nunqd i xp̄o n̄ erat libera voluntas: qꝛ peccare
n̄ potuit. attamē tanto magis erat libera. quanto
magis ſuire pctō n̄ poterat. ergo liberius ē arbi
triū i ſtatu glorie: ꝛ gr̄e in ſūmo. ergo ꝛc̄. Con
tra. nomē liberi arbitrij ſonat i potētiā: ꝛ ē in oī-
bus rōabilibus creaturis. ſ3 libertas gr̄e ꝛ glo-
rie n̄ ē in oībus rōabilibus creaturis: nec ſonat i
potentiā: ſ3 ſolū libertas nature. ergo ab illa ſola
determiat libeꝝ arbitriū. Rn̄ſio. libertas aliqn̄
dr̄ habitus nālis. aliqn̄ habitus accn̄talis. ſm vo
ꝙ libertas dr̄ habitus nālis rōalis nature q̄ co-
gi n̄ pōt. nō recipit magis ꝛ minus. ſ3 ēque ē in
oībus rōabilibus creaturis. Un̄ dicit bern̄. Li-
bertas a neceſſitate deo ꝛ vniuerſe creature rō-
nali indrn̄ter ꝯuēit. nec magis bone q̄3 male. nec
pctō vel miſeria minuit. nec maior ē in iuſto q̄3 i
pctōre. nec plenior i angelis q̄3 i hoībus. manet
tā integre i creatura q̄3 creatore. ſ3 i creatore po
tētior. ꝛ ſm ꝙ libertas ſic dr̄ libeꝝ arbitriū dr̄ li
beꝝ pricipalr̄ rōne libertatis nāe. ſm vo ꝙ li-
bertas ē habitus accn̄talis. ſic ē libeꝝ arbitriū di
minuibile vel ēt amiſſibile: ꝛ recipit magis ꝛ mi
nus. ꝛ ſm hoc maius ſiue pricipalius dicet libe
rū arbitriū libeꝝ a libertate gratie vel glorie. ſm
ſūt ꝙ libeꝝ arbitriū diuidit ꝯ̄ libeꝝ ꝯſiliū ꝛ libe
rū ꝯplacitū. dr̄ libeꝝ a libertate nature.

Articulus quartus.

AD quartū quo q̄rit. quare libeꝝ arbi-
triū duplici noīe cēſeat. cum. n. ſit vna
potētia. vt vr̄ p hoc ꝙ vnū hēat actu3
ſ3 eligere. vel ēt deo obtempare. ſicut
dicit bern̄. ꝙ facultate3 h3 qua deo obtempet. ꝛ
vna potētia inq̄ʒtū huiuſmōi: vnicu3 hēat nomē.
n̄ deberet noīari noīe duplicis potētie ſ3 vnius.
S3 ꝯ̄ damaſ. In ipſo hoc ē in lib. ar. ꝯiugate
ſūt cognitiue ꝛ vitales vtutes. ergo h3 i ſe rōem
pluriū viriū. ¶ Itē bern̄. libeꝝ arbitriū ē cōſen-
ſus ob volūtatis inamiſſibilē libtatē ꝛ rōnis in-
declinabile iudiciū. ꝛ vult dicere. ꝙ rōne volun
tatis dr̄ libeꝝ. nomē vo arbitrij ſortit pp rōnem.
ergo recte ſortiet duo noīa. Rn̄dendū ꝙ eſt q̄-
dā potētia q̄ determiat tm̄ reſpectu cognitōis. ē
ꝛ alia q̄ determiat tm̄ reſpectu affectōis. qꝛ vero
circa lib. ar. ꝯſiſtit meritū vel demeritū. ꝛ ad me-
ritū vel demeritū exigit cognitio ꝛ affectio h3 li
beꝝ arbitriū qd ē cognitōis ꝛ qd ē affectiōis. ꝛ
ē potētia determiata reſpectu vtriuſq3. ꝛ iō duo
ſortit noīa. vt dicat libeꝝ ꝓpter volūtatē. ꝛ arbi
triū pp rōnem. Itē querit quare dr̄ libeꝝ arbi
triū. nō libeꝝ iudiciū. Judicis. n. ē ſm iperiū diſ
finire qd n̄ ē arbitrij. cū ergo libeꝝ arbitriū ſit in
aīa ſicut potētiſſimū impando. ergo plus tenet
formā iudicis q̄3 formā arbitrij. ergo poti9 debe
ret dici libeꝝ iudicij: q̄3 liberū arbitrij. ¶ Rn̄ſio.
Judex i iudicādo d3 ſeq leges. ꝛ artat ꝛ hortat
ad ſequēdū illas. arbiter aūt n̄ artat ad ſequēdū
illas. Uerūtn̄ arbitri n̄ ē ſm impiū diffinire ſic iu
dicis. Unde dōm. ꝙ li. ar. h3 in ſe officium iudi-
cis quo ad rōne3. qꝛ inq̄ʒtum deliberat: d3 ſequi
leges. ſ3 inq̄ʒtum eligit vel vult: tenet formā arbi
tri. hoc. n. ad volūtatē ptinet.

Articulus quintus.

AD q̄ntū quo q̄rit. quare pħi n̄ puenerīt
ad noticiā li. ar. Et vr̄ ꝙ debuerīt pue-
nire. qꝛ l3 n̄ puenerūt ad ea q̄ ſunt fidei

vel grē.tñ puenerūt ad ea q̄ ſūt nāe:cū ergo libe
rū arbitriū ptineat ad nāz.videt̄ q̄ puenerunt ad
noticiaz ipſius. ¶ Itē ſicut ponit̄ liberū arbitriuz
potētiſſimū i aīa ex pte motiue ita poſuerūt phi
ītellectū practicū ex pte motiue.ergo ſicut puene
rūt ad noticiā ītellect⁹ practici.ita potuerūt pueni
re ad noticiā liberi arbitrij. ¶ Itē aut liber arbi
triū ē ptās faciēdi quodlibz aut ptās ad oppoſi/
ta.ſz ſ3 quācūqz rōnē ſumat̄.ad vtrāqz rōnem
ptātis puenerūt phi.ergo puenerūt ad noticiā li
beri arbitrij. Cōtra.liber arbitriū ē pricipiuz
meriti vl' demeriti.ſz nō puenerūt ad cognitiōez
meriti vl' demeriti.ergo ñ puenerūt ad cognitō/
tōez liberi arbitrij. Ad qd dōm.q̄ liber arbi
triū duplr̄ pōt ꝯſiderari. Uno mō ſm q̄ tangit
aug.in li.iponoſticon.vt arbitriū dicat̄ ab arbi/
trādo rōnali ꝯſideratiōe.vel diſcernēdo qd eli/
gat qdue recuſet.liber aūt eo q̄ i ſua ſit' poſitum
ptāte.hñs agēdi qd velit poſſibilitatē. ⁊ ſm hoc
poterāt phi puenire ad īuētōz liberij arbitrij.hoc
eiz nihil aliud ē q̄ ptās rōnal' ad oppoſita.Alio
vo mō dr̄ liber arbitriuz.qd iudiciū h3 rōnis.ñ
p qd ſit idoneū puenire ad ea q̄ ad deū ptinēt:ſi/
ne deo aut icohare aut pagere. ⁊ hoc mō ē vnū
pricipiū meriti.Sicut ergo nō puenerūt phi ad
cognitōnez meriti qd ē ex grā ⁊ libero arbitrio.
ita nec puenerūt ad rōnē liberi arbitrij.inq̄ztū ſi-
ne ipo ñ ē meritū ꝓut dicit.b.ber. Tolle liber ar
bitriū ñ erit qd ſaluet̄.tolle grāz:nō erit vñ ſalue
tur.opus hoc ſine duob⁹ effici ñ pōt:vnuz a quo
ſit:alter cui vel i quo ſit.Quod ergo a ſolo deo
⁊ ſoli dat̄ libero arbitrio:taz abſqz ꝯſenſu ñ pōt
eē accipiētis:q̄z abſqz grā dātis.p hoc pōt pate/
re.q̄ phi puenerūt ad rē liberi arbitrij ⁊ rōez ſ3
hūc modū.ſm alter vo nō puenerūt. Sic eiz bo
nū nature attigerūt phi:nō tñ in rōe q̄ ē diminui
bile p peccatū.Sic ⁊ illud quod eſt liberū arbi/
triū.non tñ ꝓut eſt initium meriti aliquo modo.

Queſtio. lxxiiij. in qbus ē liberuz arbitriū.

Equitur deter
minare in qbus ſit liber arbi/
triū. ¶ Et circa hoc prio queri
tur.Utr liber arbitriū cōe ſit
creature ⁊ creatori. ¶ Secun/
do an ꝯueniat rōnali creature
⁊ irrationali. ¶ Tertio vtrū omni rationali crea
ture.ſ.homini ⁊ angelo.bono ⁊ malo. ¶ Quar
to vtrū homini cōe ſit q̄ztum ad ſtatū inocētie. ⁊
q̄ztum ad ſtatum culpe ⁊ gratie. ¶ Quinto vtruz
xpo homini ⁊ alijs hominibus.

Membruz primum.

Irca primū ſic obijcit̄. Nihil eſt cōe
creatori ⁊ creature ad minus vniuo
cū.ergo nec liber arbitriū. ⁊ ſi dicat̄
cōe.hoc erit equoce. ¶ Itē liber ar/
bitriū i deo ē ſbā.in hoīe vo q̄ſi accidēs.ergo li/
berū abritriū nō ē cōe creatori ⁊ creature niſi ſ3
nomē. ¶ Itē dicit dam̄.i deo ñ dicim⁹ electōez.ſ3
eligere ē ꝓpri⁹ act⁹ li.ar.ergo i deo ñ dicet̄.li.ar.
ergo liber arbitriū ñ ē cōe creatori ⁊ creature.
Cōtra anſel.i li.de lib.ar.q̄uis liber arbitriū
ſ3 diffinitōez cōis ſit oi rōnali nāe:multū tñ diſ/
fert illa q̄ dei ē.ab illis que rōnalis creature:er/
go liber arbitriū ē cōe ſm diffinitōez creatori ⁊
creature. ¶ Itē dam̄.q̄ ſm imaginē dr̄ homo i/
tellectuale ſignū ⁊ arbitrio liber.ergo ſm liber
arbitriū ē homo ad imaginē dei.ſ3 aliq̄ rō ē cō/
munis imaginis ⁊ eius cuius ē imago.ergo ali/
qua rō imaginis ē cōis creature ⁊ deo. ¶ Item
quicūqz ſola volūtate ⁊ nulla neceſſitate bonus
ē libere bonus ē.ſ3 deus ſola volūtate nulla ne/
ceſſitate bonus ē.ergo libere bonus ē.ergo h3 li
berū arbitriū. Eadē rōne ⁊ hō libere bonus ē.
⁊ h3 liber arbitriū:ergo ⁊c̄. Ad qd dōm.lib.
ar.cōe eſt creatori ⁊ creature:non tñ dr̄ vniuoce
nec oio equoce.ſ3 anologice.ſ.p pri⁹ ⁊ poſteri⁹.
p prius eniz dr̄ d creatore.p poſterius d creatu/
ra. ¶ Et p hoc p3 ſolutio ad duo primo obiecta.
Nā nō ꝯcludebāt q̄ liber arbitriū nō eſſet cōe.
ſed q̄ nō eſſet vniuocū. ¶ Ad hoc qd dicit da/
maſ.q̄ in deo nō dicimus electōnem. Rñſio.q̄
eligere dr̄ duplr̄.Uno mō dicit̄ eligere.determi/
nare ſeu diffinire inter aliqua duo. ⁊ hoc mō cō
uenit deo electio.Alio mō dr̄ eligere.rem prius
ignotā determinare.vñ hoc mō dr̄ electio deter
minatio rei dubie in alterā ptē. ⁊ q2 id importat
ignorantiā nō dicit̄ de deo.Unde dicit in deo nō
dicimus electiōem.nō eniz ꝯſiliatur deus.igno/
rantie eniz eſt ꝯſiliari.

Membruz ſecunduz.

Ad ſcdz quo querit̄.Utrū li.ar.ſit cōe
creature rōnali ⁊ irrationali. Et vr̄
q̄ ſic.dicit eniz dama.q̄ liberū arbi/
triū ē moueri vel nō moueri.impetū
facē vl' nō facē.appetere ⁊ nō appetere.ſed hoc
eſt cōe creature rōnali ⁊ irrōnali ſenſibili.ergo
li.ar.ē cōe vtriqz. ¶ Itē in creatura ſenſibili rō/
nali eſt duplex vertibilitas.ſ.nāe ⁊ appetit⁹.ver/
tibilitas aūt ſm appetitū ē creature hñtis li.ar.er
go i creatura irrōnali ē liber arbitrium. Cō/
tra.irrōnabilia ſicut dicit dama.magis agunt̄ q̄z
agāt.ſ3 liber arbitrium magis agit q̄z agat̄.ergo
irrōabilia ñ hñt liber arbitriū. ¶ Itē liberi ar.ē
ꝯdicē appetitui naturali vel ſeq eū.ſ3 irrōnabi/
lia non ꝯtradicunt appetitui naturali:ſ3 ſequunt̄
illū.ergo non habent liberuz arbitrium. ¶ Item

ois opãs ſm liberꝝ arbitriū laudat vel vitupat
ſz irrōnabilia in his q̄ agūt nec laudant nec vitu
perant: ergo nō hn̄t liberꝝ arbitriuz. Rn̄ſio ad
primū. ꝙ libertas ē potētie abſolute a mã. forme
eniz alligate ad mãz nō hn̄t inclinatōnez niſi ad
vnã ptē. q2 coartant ab ipa mã cui alligant. hinc
ē et ꝙ nō mouent a ſeipis imo ab alio. ſunt enim
entes i potētia. Omne enim qd̄ exit a potentia in
actū. exit p aliqd actu ens hinc ē ꝙ ſenſibiliū bru
toꝝ appetitus nō ē liber. q2 ipa vis ſenſibilis in
eis mãlis ē. ⁊ pfectio mãe. ſ. corporis phiſici or/
ganici. ⁊ iō coactōi ſubiectus ſm imutatiōez ma
terie. hinc ē. ꝙ imutatōe facta p apprehēſionē ali
cuius delectabilis: neceſſe hz apprehēſiua vis in
brutis iclinari ad illud. imutatōe aūt fcā p imuta
tōez alicui⁹ triſtabilis: neceſſe hz appetitiua mo/
ueri ab illo fugiēdo. Hinc ergo ē ꝙ i irrōnabi/
libus n̄ ē libertas arbitrij. In rōnabilib⁹ aūt li/
bertas arbitrij ē. inq̄ztū huiuſmōi pp ipaz rōalē
viz: q̄ ē vis abſoluta a mã qd̄ pz ex apprehēſiōe
itellectiua. q̄ nō itelligit mãlia niſi i abſtractōne a
mã. Hinc ē ꝙ cū n̄ ſit alligata apprehēſiōe facta
alicui⁹ triſtabil' vel delectabil'. nō coartat vis ap/
petitiua ad ſectādū. delectabile vl' fugiēdū triſta/
bile: ppterea manet i rōnali nã arbitrij libertas.
⁊ iō ē laudādus vl' vitupand⁹ ex actu ſuo. Pre
terea. irrōnabilia nō hn̄t vim p quã poſſint diiu
dicare nãles act⁹. ⁊ pbare pbādos ⁊ reproba/
re reprobādos. imo appetitiua i eis ē ſubiecta i/
ſtinctui nãe. vn̄ nō ē i eis ptās ꝯdicēdi nãli appeti
tui. hō vo hz ptātē diiudicādi nãles motus. ⁊ p/
bādi ⁊ reprobādi ⁊ etiā ꝯdicendi nãli appetitui
⁊ iō eſt li. ar. ⁊ hoc ē qd̄ dicit orige. Habz am/
plius ceteris aialibus hō vim rōnis. q̄ diiudica
re ⁊ diſcernere d̄ motib⁹ nãlibus poſſit. ⁊ alios
qdā reprobare ⁊ abijcē: alios pbare ⁊ ſuſcipe.
cui⁹ rōnis iudicio mot⁹ hoīs ad vitā dirigi poſ/
ſit. Itē damã. irrōnabilia n̄ ſūt libera arbi. agunt
eniz magis a nã q̄z agāt: id nō ꝯdicūt nãli appe/
titui ciboꝝ. ſz ſimul cuz appetierint: impetū faciūt
ad actū. hō vo rōnalis ens agit magis q̄z agat.
iō appetēs ſiqdē velit. ptātē hz refrenādi appe/
titū vl' ſeq eū. vn̄ irrōnabilia nec laudant nec vi/
tupant. hō vo laudat ⁊ vitupat. ¶ Ad primo obie
ctū dōm. ꝙ appetere vel n̄ appetē ipetū facē vel
nō facē ⁊c. nō ſufficit ad libertatē. ſz ad flexibili
tatē. ſz ad libertatē exigitur ꝙ iſta fiāt ex rōne. ſ.
prius deliberāte. Vn̄ lz poſſint appetē vl' n̄ appe
tere: tn̄ poſt cognitōez determiat eoꝝ appetit⁹ ad
vnã ptē. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ flexibilitas appetit⁹
ē duplex. q̄dā ē ſm electōez. ⁊ hec ſeqtur ad de/
liberatiōez rōnis: qn̄. ſ. poſtq̄ deliberauit ⁊ co/
gnouit eē bonū: adhuc in ipo ē ꝯuerti vel nō cō
uerti ad illud bonū. ⁊ hec flexibilitas ptinet ad li
bertatē. Alia ē flexibilitas appetit⁹ ſm mutatōez.
q2 pōt mutari ab vno appetitu ad ꝯriū appetitū
⁊ hec pt eē irrōnabiliū. ſz n̄ ptinet ad li. ar. q2 de
ſe n̄ hz vt ꝯuertat vl' n̄ ꝯuertat. ſz determiat ſemp
alterā ptē. lz mutari poſſit ab vno appetitu i aliū.

Membrum tertium.

Ad tertiū quo q̄rit. Vtꝝ hō ꝯueniat cū
angelis tã bonis q̄z malis in li. ar. qd̄
nō vr̄. Bern̄. Vbi ē neceſſitas n̄ eſt li/
bertas. ſz i angelis eſt neceſſitas. q2 in
bonis ad bonū ⁊ i malis ad malū. ergo n̄ ē liber
tas arbitrij. ergo n̄ ē cōe li. ar. homini ⁊ āgelo.
cū i hoīe ſit flexibilitas ad vtrūqz. ¶ Itē libe. ar/
bi. ē ꝯſiliari. ſz ois ꝯſiliās ſic dic̄ dam̄. vt i ſeipo
ente electōe actibiliū ꝯſiliat. vt qd̄ piudicatū ē ex
ꝯſilio eligat. ⁊ eligēs agat. hoc aūt nō ē i demo/
nibus. iudicat eiz aliqd bonū. ⁊ eligit nihilomi/
nus malū. ⁊ agit ſil'r. ergo nō ē i eo li. ar. ſm ꝙ li
berū arbitriū eſt facultas volūtatis ⁊ rōnis ⁊c.
Tertia rō ſumit ex eo: ꝙ li. ar. eſt ptās ꝯſeruandi
rectitudinē. ſz potētia ocioſa ē. vbi nūq̄z pōt elici
act⁹. ſz ꝯſeruare rectitudinē nūq̄z pōt elici a dya
bolo. ergo ptās eſſz ocioſa. ſz nihil eſt ocioſū in
vniuerſo. ergo cū li. ar. eſt ptās ⁊c. nō erit in de/
monibus. ergo n̄ ē cōe homini ⁊ āgelis malis.

Cōtra. qd̄ ſemel nãliter ē i aliquo: ſemp rema
net i eo. ſz liberū arbitriū a pricipio nãlr ē i ange
lis tã bonis q̄z malis. ergo libe. arbi. ē i eis. ergo
ē cōe eis cū hoīe. ¶ Item vbi ē coactio non ē ibi
laus vl' vituperiū. ſz i malis angelis vel bonis ē
laus vel vitupatio. q2 boni āgeli laudāt mali vi/
tupant. ergo n̄ ē i eis coactio. ergo ē i eis lib. arb.
¶ Itē pena ⁊ premiū n̄ ꝯſequūtur niſi i eis q̄ libe
ra volūtate agunt. ſz pena vel pmiū ꝯſeqt ange/
los bonos vel malos: ergo ea q̄ agūt libera vo/
lūtate agūt ergo i eis ē li. arb. Rn̄ſio. ꝙ lib. ar.
ē cōe homini ⁊ angelo. bono ⁊ malo. Bern̄. li/
bertas a neceſſitate. i. coactiōe nō maior ē i iuſto
q̄z i peccatore. nec plenior i angelo q̄z i hoīe. Et
iterꝝ dyabolus libere corruit i malū ⁊ pſiſtit ſuo
volūtario nutu n̄ alieno ipulſu. ¶ Ad obiectū āt
in ꝯriū dōm eſt. ꝙ ē duplex neceſſitas ineuitabi/
litatis. ⁊ coactōis. Neceſſitas coactiōis: tollit li.
arb. ſz nō neceſſitas ineuitabilitatis: lz ergo i āge
lis ſit neceſſitas ineuitabilitatis. nihilomin⁹ tn̄ lib.
arb. Vnde bern̄. ꝙ dyabolus nō pōt bonū. nō ē
ex aliena oppreſſiōe. ſz ex volūtaria obſtinatiōe
⁊ obſtinata volūtate. ¶ Ad ſcdm dōm. ꝙ licz in
demonibus ſit iudiciū boni. nō tn̄ ſequit electio
ex pte volūtatis. nec ex hoc priuat libertas volū
tatis. imo magis oſtendit eo ꝙ volūtas nō ſeq/
tur rōnē. ſed ex hoc ſequit ꝙ libertas grē in eis
priuat. q2 p illā volūtas ſequit rōnē rectā. ⁊ licz
rō li. ar. quam ponit aug. nō ꝯueniat malis: quo
ad hoc ꝙ dr̄. qua bonū eligit. ꝯuenit tn̄ rōne re/
lique ptis. bonis vo angelis rōe pric ptis. ¶ Ad
tertiū dōm. ꝙ lz ille actus ꝯſeruare rectitudinez

nunq̄ i ðmonib⁹ eliciaꝛ a potẽtia.ñ tñ ẽ potẽtia li.
ar.ocioſa.hʒ.n.aliũ actũ.: Preterea ſi ñ potuiſſet
a pꝛicipio cõſeruaſſe rectitudinẽ. tunc poſſet dici
ocioſa:ſʒ potuit ꝯſeruare. ⁊ deſeruit rectitudinẽ.

Mẽbꝛum quartuʒ.

Ad quartuʒ quo queriꝛ. Utruʒ libe.ar/
bi.fuit ꝯmune homini i ſtatu inocentie
culpe ⁊ gr̃e. Q̈ð nõ.xxiiij.di.ij.li.ſen/
ten.libe.arbi. ẽ ab omni labe ⁊ coꝛꝛu
ptela rõis immunis atq̃ʒ volũtatis rectitudo. ⁊ om
nium potẽtiaꝝ aĩe viuacitas. ſed ſm hoc nõ ꝯue
nit in ſtatu culpe:vbi ẽ coꝛꝛuptio labis ⁊ peccati.
⁊ curuitas volũtatis ⁊ potẽtiaꝝ ad moꝛtẽ culpe
declinatio. ¶ Preterea i ſtatu ẽt gr̃e ẽ virium aĩe
p penã vulneratio ñ ergo dr̃ li.ar.cõe i hoc tripli
ci ſtatu. ¶ Preterea. Aug.i enche.q̃lis põt eẽ ad
dicti ſerui libertas:niſi qñ euʒ peccare ðlectat.li/
beralr̃.n.ſeruit:q ſui dñi voluntatẽ libẽter facit.ac
p hec ad peccãdũ liber ẽ:q peccati ſuus ẽ.cũ er/
go huiuſmõi libertas ñ ſit hoĩs i pꝛio ſtatu ñ ẽ li.
ar.cõe hõi i ſtatu inocẽtie ⁊ ſtatu cl̃pe. ¶ Ad idẽ
facit qð dĩ i li.ð regulis ſidei. Libeꝝ arbitriũ ma
gis libeꝝ ẽ ad malũ ſuiẽdo. ⁊ minus i bono faciẽ
do. ⁊ attẽdiꝛ ſʒ ſtatũ culpe.ſʒ ſm ſtatũ inocẽtie ⁊
gr̃e ẽ ecõuerſo.ergo li.ar.ñ dr̃ ſm eãdẽ rõem in
ſtatu inocẽtie ⁊ culpe ⁊ gr̃e. Cõtra.ſicut hõi in
pꝛio ſtatu fuit flexibilitas vel vẽtibilitas ſʒ electio
nẽ.ita i ſtatu culpe ⁊ i ſtatu gr̃e. ſʒ i quo ẽ vertibi/
litas ſʒ electionẽ cõis.ẽ i eo li.ar.cõe. ergo i hoc
triplici ſtatu ẽ libe. ar.cõe. ¶ Itẽ libeꝝ arbitrium
datuʒ fuit i ſtatu inocẽtie. nec p pcĩm pdidit quin
poſſet emẽdare pcĩm p penitẽtiã.vel i peccato p/
ſeuerare:ergo ñ pdidit li.ar. ¶ Aug. i li.de eccle.
dogma. Poſtq̃ʒ ſeductõe ſerpẽtis p euaʒ cecidit
nature bonuʒ pdidit ⁊ arbitrij vigoꝛẽ.nõ tñ ele/
ctionẽ:ne nõ eẽt ſuuʒ q emẽdaret pcĩm. nec me/
rito idulgereꝛ qð nõ li.ar.diluiſſet. ergo libeꝝ ar
bitriũ cõe ẽ i ſtatu inocẽtie ⁊ in ſtatu culpe. Ad
qð dõm eſt.q libe.ar.cõe ẽ in his ſtatibus. nec ẽ
ꝯꝛium qð obm ẽ q2 illa pꝛima rõ libtatis ẽ pꝛo/
pꝛia ſm ſtatuʒ inocẽtie. ⁊ nõ diciꝛ illa libtas na/
ture.qua hõ liber diciꝛ a coactiõe.ſʒ qua homo
ſumit pꝛimã rectitudinẽ nature ſibi a deo gratiſ/
datã.q̃ hõ poſſet ſtetiſſe i bono ſi voluiſſʒ. ¶ Ad
ſecũdum dõm. q ſeruitus pcĩ nõ ꝯpatiꝛ ſe cum
libtate gr̃e.pmanet tamẽ cuʒ libtate nature ſuitus
culpe. Uñ libeꝝ arbitriũ a libtate nature.cõmune
ẽ in ſtatu vtroq̃ʒ.ſ.in ſtatu gr̃e ⁊ culpe. ¶ Similr̃
rñdẽdum ẽ ad illud qð dĩ in li.de eccle. dogma.
cum dĩ.q libeꝝ arbitriuʒ magis libeꝝ ẽ in faciẽ
do maluʒ. ⁊ alicubi dr̃.q magis libeꝝ ẽ ad bo/
nuʒ.dicẽdum eſt q non intelligitur de libtate na/
ture. que eque eſt ſicut dicit Berñ. boni ⁊ mali.
ſed de libtate gratie i bono:vel de flexibilitate vo
luntatis ex ſe ad malum.

Membꝛũ quintum.

Ad q̄ntuʒ quo queriꝛ. Utrũ libeꝝ arbi
trium ſit cõe xp̃o hõi: ⁊ alijs hoibus.
Q̈ð non ſit cõe. oſtendiꝛ p hoc qð di
cit Jo.dama. In aĩa xp̃i nõ dicimus
ꝯſiliuʒ vel electionẽ.nõ eĩm hũit ignoꝛãtiaʒ. Et ſi
ignoꝛãtis etiã futura nature erat. ſed tamẽ ſʒ ipo
ſtaſim vnita dei verbo:oium cognitionẽ hũit.p/
pter eaʒ que ſm ipoſtaſiʒ eſt:vnionẽ.ſed vbi non
ẽ electio nõ ẽ libeꝝ arbitriuʒ:ergo nõ hũit libeꝝ
arbitriuʒ. ¶ Itẽ libeꝝ arbitriuʒ ẽ:quo homo põt
peccare ⁊ bene agere.ſʒ hoc mõ nõ fuit libeꝝ ar
bitriũ i xp̃o.eſt autẽ in alijs hoibus. ſm q diciꝛ i
enche.ſic opoꝛtebat hoiẽʒ fieri.vt ⁊ bñ velle poſ
ſet ⁊ male.ergo libeꝝ arbitriuʒ:nõ eſt cõe xp̃o ⁊
alijs hoibus. ¶ Itẽ libeꝝ arbitriũ a deliberando
diciꝛ.ſm id Jo.viij. Si filius vos liberauerit ⁊c̃.
ſed ſm hãc rõnem nõ eſt nec fuit libeꝝ arbitriuʒ
i xp̃o.ergo ⁊c̃. Cõtra.de xp̃o.iſa.vij.hẽtur.bu
tiꝝ ⁊ mel comedet.vt ſciat repꝛobare maluʒ ⁊ eli
gere bonuʒ. Sed illud quo repꝛobaꝛ malũ ⁊ eli
giꝛ bonũ:ẽ libeꝝ arbitriũ. ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ augu.ð
pꝛedeſtinatiõe.nũquid metuẽdum fuit ne accedẽ
te etate homo ille libero peccaret arbitrio.aut iõ
i illo nõ erat voluntas libera. Et rñdet:tãto ma/
gis erat libera. quãto magis ſuire peccato ñ po
terat.ergo in xp̃o fuit libeꝝ arbitriuʒ. ¶ Itẽ Jo.
damaſ. Sẽtẽtialis volũtas i xp̃o erat.vñ dicit.q2
vna ipoſtaſis ⁊ vn⁹ volẽs.vna ẽ ſentẽtialis volũ
tas.humana ſua volũtate ſequẽte diuinã volũta/
teʒ.ſʒ ſentẽtialis volũtas ẽ volũtas liberi arbitrij.
ergo i xp̃o fuit libeꝝ arbitriũ. Ad qð dõm q li
beꝝ arbitriũ fuit in xp̃o. ¶ Ad pꝛio obʒ dõʒ q eli
gẽ dĩ duplr̃ ſicut ſupꝛa dictũ ẽ. Uno mõ dr̃ eligẽ
diffinire ſeu determinare iter aliqua duo. ⁊ hoc
mõ electio ẽ i xp̃o. Alio mõ dĩ eligẽ rẽ pꝛi⁹ igno/
taʒ determiare ſeu diffinire. Uñ hoc mõ dĩ electõ
determiatio rei dubie in alterã pteʒ. ⁊ q2 eligere
hoc mõ ipoꝛtat ignoꝛãtiã nõ dr̃ de xp̃o ſicut nec
ꝯſiliũ. ⁊ hoc mõ itelligiꝛ qð dicit Damaſ. ¶ Ad
aliud dõm q cuʒ dr̃ q libeꝝ arbitriuʒ xp̃i nõ po
tuit peccare.hoc diciꝛ nõ rõne nature i ſe ꝯſide/
rate.ſed rõne gr̃e vniõis p quã ꝯfirmatus fuit in
bono. Uñ ſi eẽt natura humana ſepata a diuina ⁊
nõ eẽt p grãm ꝯfirmata. eſſʒ poſſibilis ad pecca/
tuʒ. Illud ergo qð diciꝛ. q libeꝝ arbitriuʒ ẽ quo
hõ põt ⁊ recte agẽ. itelligiꝛ rõne nãe. Q̈ð vo di
ciꝛ q xp̃s nõ potuit peccare. hoc diciꝛ rõne gr̃e.
vnde libertas nãe que ẽ a coactõe:cõis fuit xp̃o
⁊ alijs hoibus. ¶ Ad aliud dõm.q libertas de q̃
diciꝛ Jo.viij.ſi filius vos liberauit ⁊c̃. diciꝛ liber
tas a peccato. Libertas autẽ iſta ſm q diciꝛ a li/
berãdo diciꝛ duplr̃ actiue ſcilʒ que ẽ libertatis. ⁊
hoc mõ fuit libertas i xp̃o. Alio mõ dĩ a liberã/
do.ſ.paſſiue q̃ ẽ liberati. ⁊ hoc mõ nõ fuit libtas

in xp̃o a peccato. q2 in ipſo nunq̃ȝ fuit pc̄m.

Membrum ſextum.

Ad ſextū quo querit̃. vtrū liberꝝ arbitriū eque ſit i oībus qbus ꝯuenit. Qđ nō videt̃ libertas alia ẽ a ſe. que nec ẽ facta nec accepta que ẽ ſolius dei. alia a deo facta ẽ ⁊ accepta que ẽ angeloꝝ ⁊ hoīum. Facta vͦ. alia ẽ hn̄s rectitudinẽ quaȝ ſeruet. alia carens. Hn̄s. alia tenet ſepabilr̃. alia iſepabiliter: Illa qdẽ que ſepabilr̃ tenet fuit angeloꝛuȝ anteq̃ȝ boni ꝯfirmarent̃ ⁊ mali caderẽt. ⁊ ẽ oīuȝ hoīum ante moꝛtẽ qui hn̄t eandẽ rectitudinẽ. que vͦ tenet iſepabilr̃ ẽ maloꝝ angeloꝝ ⁊ hoīuȝ. ſȝ angeloꝝ poſt ruinā. ⁊ maloꝝ hoīuȝ poſt moꝛtẽ ſuaȝ. Illa que caret rectitudine. alia caret recupabilit̃ alia irrecupabilr̃. Que recupabilit̃ caret ẽ tm̄ hominuȝ in hac vita illa carẽtiū. q̃uis illā multi nō recuꝑent. Que autẽ irrecupabilit̃ caret ẽ repꝛoboꝝ hominū ⁊ angeloꝝ. ſed angeloꝝ poſt ruinā: repꝛoboꝝ hoīum poſt moꝛtẽ. Cū ergo liberꝝ arbitriū ſm̄ hos modos nō eque ꝯueniat. nō ꝯuenit eque liberꝝ arbitriū qbus ꝯuenit. ¶ Itẽ libertas que plus ipmixta ẽ ſuituti. nō eque ſe hȝ cuȝ illa q̃ minus eſt ipmixta. vn̄ nec liberꝝ arbitriū eq̃ ſe hȝ in his rebus ⁊ i illis. ſȝ plus ẽ ipmixtuȝ vbi nō ẽ ſuitus nature ſicut i deo. Iteꝝ vbi nō ẽ ſuitus culpe vel pene q̃ȝ vbi ẽ. ſicut i bonis angelis i qbus neutra ſuitus ẽ q̃ȝ i hoībus huius vite bonis i qbus ẽ ſuitus penalis. i his āt plus q̃ȝ i dānatis vl̃ malis hoībus i pn̄ti. ergo liberꝝ arbitriū nō eq̃ dicet̃ ꝺ oībus his. ¶ Preterea. nec ſȝ oēȝ ſtatū ꝺ hoīe equalit̃. vn̄ aug. de ciui. dei. ſicut pꝛima imoꝛtalitas fuit quam peccādo adam ꝑdidit poſſe nō moꝛi. nouiſſima erit non poſſe moꝛi. ita pꝛimū fuit liberꝝ arbitriuȝ poſſe n̄ peccare. nouiſſimū erit nō poſſe peccare. ergo nō eq̃ fuit liberꝝ arbitriuȝ in ſtatu inocẽtie ſicut erit in ſtatu gloꝛie.

Cōtra. Bern̄. libertas a neceſſitate eq̃ ⁊ idifferent̃ deo vniuerſeq̃ȝ creature rōnali ꝯuenit. ergo liberꝝ arbitriū eq̃ dicit̃ de illis in qbus ẽ. ¶ Item Bern̄. manet volūtas libertatis vbi ẽ capacitas mẽtis tā plena in malis q̃ȝ i bonis. ergo ꝑ ſuitutẽ culpe vel miſerie n̄ minuunt̃. ergo eq̃ ẽ liberꝝ arbitriū. ¶ Itẽ Bern̄. nō ſoluȝ liberꝝ arbitriū ſui oīo diminutionẽ ſeu defectuȝ n̄ patit̃. q2 i ipo potẽtiſſime eterne ⁊ incōmutabilis diuinitatis ſubſtātiua q̃dā imago videat̃. Nam etſi hūit iniciū: neſcit tm̄ occaſuȝ. vt de iuſticia vel gloꝛia ſumat augmẽtū. aut de culpa vel miſeria detrimẽtū. ergo liberꝝ arbitriuȝ eq̃ dicet̃ de qbus dr̃. Rn̄ſio ꝙ liberꝝ arbitriū i hoc eque dr̃ de qbus dr̃ ꝙ i nullo cogit̃. ſȝ eim deus de ſua creatura rōnali poſſit facẽ qđ vult nō tm̄ cogit volūtatẽ: ſȝ eā libẽ eẽ ꝑmittit. ſm̄ hoc ergo ꝙ eque dicit̃ ꝯ magis ⁊ minus liberꝝ arbitriuȝ. a ſuitute ſūmitate nature dicit̃ eẽ de oībus itellectualibus ſubſtātijs. eque autẽ eſt accipe eque ꝯ pꝛius ⁊ poſteriūs. ⁊ hoc mō nō dr̃ liberꝝ arbitriū eque de oī rōnali creatura. nec eque de carente rectitudīe ⁊ hn̄te rectitudinẽ. ⁊ ita ꝺ aliis. Et dico pꝛiꝰ ⁊ poſterius ꝓut dicūt maioꝛẽ ⁊ minoꝛẽ ꝑticipatōeȝ ſilitudīs diuine. ¶ Per hoc idẽ rn̄dendū ẽ ad ſecūdo obiectū de libertate imꝑmixta maius ⁊ minus. ¶ Ad tertio vͦo obm̄ dicẽdū ẽ. ꝙ i oī ſtatu liberꝝ arbitriū equalit̃ q̃ȝtū ẽ ꝺ libertate a coactōe q̃ vocat̃ q̃ſi eēntialis libertas nō tm̄ eq̃ dr̃ libertas inq̃ȝtū oꝛdinat̃ ad gr̃aȝ. ſm̄ hoc nō dr̃ ſȝ magis ⁊ minus.

Membꝛum ſeptimū.

Ad ſeptimū quo querit̃ occaſiōe pꝛedictoꝝ. vtrū coactio poſſit in rōnaleȝ creaturā cadere que ẽ libẽ volūtatis? qđ videt̃. Dicit̃ eim Luce. xiiij. Cōpelle eos itrare ꝯpulſio aūt coactio ẽ. nullus autem intrat niſi habẽs liberꝝ arbitriū. ergo coactio ẽ liberi arbitrij. ¶ Itẽ. ix. ſapie. Coꝛpus qđ coꝛrūpit̃ aggrauat aīam ⁊c̃. ⁊ qđ dicit aplus. video aliā legem in mẽbꝛis meis repug. le. m̄. m. ⁊ captiuantem me ducẽtem in lege peccati. vident̃ arguẽ ꝙ cogat̃ volūtas. ¶ Preterea. qui timoꝛe moꝛtis vel penaꝝ iducunt̃ ad negāduȝ xp̃m cogi dicunt̃. vn̄ beatus Bern̄. loquẽs de petro dicit. fatendū eſt hoīem fuiſſe ꝯpulſuȝ volūtatẽ ꝓpꝛiā. ⁊ ſi n̄ mutare occultare tm̄. videt̃ ergo ꝙ cogi poſſit liberꝝ arbitriū in hoīe. qualr̃ ergo dōm ẽ liberꝝ arbitriuȝ hoīs a coactōe. Ad qđ dōm ꝙ geminā ẽ ꝯpulſio. ſm̄ ꝙ aut pati aliqd aut agere ꝯ ꝓpꝛiā volūtatẽ dicimur. quaꝝ paſſiua nōnūq̃ȝ pt̃ fieri abſq̃ȝ volūtario ꝯſenſu patiẽtis. eſt eim ſic dictū inuolūtariū ꝑ violẽtiā. cuius pꝛicipiū ẽ exterius co nihil ꝯferente qui patit̃. ſi vero violẽtia reſpicit agere mixtū ex iteriori ⁊ exteriori. nō erit ꝯpulſio ſimplr̃ nec inuoluntariū ſimplr̃. ſȝ mixtū ex iuolūtario ⁊ volūtario. ⁊ hoc mō pōt eẽ compulſio ad bonū vel ad maluȝ. ⁊ hoc mō pōt eẽ meritoꝛiū vel demeritoꝛiū. ꝯpulſio ergo illa de qua dn̄s dicit ꝯpelle itrare. hȝ de voluntario ad bonū ratōe cuius dicit̃ meritoꝛiū. Bern̄. hoc intẽdit deus cū terret aut ꝑcutit vt faciat volūtarios. nō ſaluet inuitos. quatenus duȝ de malo in bonū mutat voluntatẽ. trāſferat libertatẽ. Illa vͦo qua dicit̃ aliqs abſtractus vel illectus a concupiſcẽtia ſua ⁊ qua dicit̃. coꝛpus qđ coꝛrumpit̃ aggrauat animā. nō debet ꝓpꝛie dici cōpulſio ad maluȝ. ſed quedam voluntatis iclinatio ꝑ pondus coꝛruptōis ꝯcupiſcibilis. Illa vͦo qua petrus compulſus ẽ negare dn̄m. cōpulſio poteſt dici habẽs de volūtario ad malum. ⁊ illa non oīo excuſat̃. Unde Bern̄. eſt cōpulſio quedā actiua ſed nō habet excuſationẽ cum ſit volūtaria. cogebat̃ xp̃ianus negare ⁊ dolẽs ſȝ tn̄ niſi volẽs. volebat eiȝ gladiū vitare ſcri-

entis. atqꝫ illa voluntas intus preſidēs ob aperiebat non gladius qui foris apparebat. ſicut. n. dicit phs. quedã ſunt ad que nullatenus homo cogi debet. ſi vo compulſio dicatur reſpectu act⁹ interioris. nullatenus dicendum eſt ꝙ liberum arbitrium reſpectu actus interioris omnino coactionem recipiat. ꝛ ideo dicitur ſimpliciter liberum arbitrium a coactione.

Membꝛum octauuz.

Ad octauū quo queritur. ſi liberum arbitrium poteſt amitti vel minui in illis in quibus eſt. Sicut eniz poteſt intendi pari ratione poteſt diminui. Quod autez intendi poſſit. patet per hoc qḋ dicit Aug. multo liberius erit arbitrium qḋ oino non poterit ſeruire peccato ꝙ̃ ꝙ poteſt. ¶ Preterea. ſicut abundat captiuitas peccati. ita minuitur libertas arbitrij. ergo contingit diminui. ergo cum iſta libertas ſit bonum creatū. non erit infinitum. ꝛ ita poſt diminutionem multiplicem poterit amitti: ergo libertas arbitrij eſt amiſſibilis. Contra. Berñ. Nec peccato nec miſeria amittitur vel minuitur. ¶ Item Berñ. ſolum liberum arbitrium ſui omnino diminutionem vel defectū non patit.

Ad qḋ dicendum ē. ꝙ ē libertas arbitrij. ꝛ eſt libertas cōſilij. ſicut diſtinguit Ber. ꝛ ē libertas complaciti. Libertas ergo arbitrij nō ē amiſſibilis nec diminuitur. Libertas vo conſilij vel complaciti diminuibilis eſt vel amiſſibilis. Vñ berñ. In duabus libertatibus. ſ. conſilij ꝛ complaciti. quoniã non ſolum ex pte minui ſʒ ex toto amitti poſſunt: accidentalis ſimilitudo quedã ſapiētie ꝛ potētie diuine imagini ſuperducta cognoſcitur. Deniqꝫ amiſſis illã p culpã. ꝛ per grãm recupamus. ꝛ quotidie alij quidez plus alij minus. aut in ipſis ꝓficimus. aut ab ipſis deficimus. pñt etiã ſic amitti vt iam non valeant recuperari. poſſunt ēt ita poſſideri. vt nec amitti queant aliquo mō nec minui. ¶ Item Berñ. Libertas arbitrij de ipſo quo ꝯdita ē ſtatu aliquatenus nō mutat. ſʒ equaliter ꝗtuz in ſe ē a celis. terris. inferis poſſideat. merito illi ſilitudini vel imagini deputant. ꝛ qdē apud inferos ꝙ vtraqꝫ libertas perierit. ille. ſ. ꝙ̃ ad imaginem ptinere dicuntur ſcripturarum teſtantur auctoritates. Nam veruz illic ſapere. qḋ de conſilij libertate concipitur oino non eſſe. locus ille manifeſtat. vbi legit qḋcūqꝫ: pōt manus tua opare q2 nec opus nec rō nec ſapia ſunt apḋ inferos quo tu ꝓpas. Porro de potentia que per libertatem complaciti dicitur. euangeliuz ſic loquitur. ligatis manibus ꝛ pedibus, pijcite eos in tenebras. exteriores.

Queſtio. lxxv. de libero arbitrio in cōparatione ad actum.

Deinde querit de ꝯpatōe ad actū. Et pͦo de differētia ei⁹ inquãtū eſt cã ab alijs cãis actuū. ¶ Scḋo vtꝝ ſit cã contingētiū actuū tm̃. an ēt neceſſarioꝝ. ¶ Tertō quoꝝ ſit. vtrum ſit libeꝝ reſpectu interioꝝ ꝛ exterioꝝ actuū. an tm̃ interioꝝ. ¶ Quarto quoꝝ actuū ꝓprie ꝛ pͦcipaliter dicat. ¶ Quīto ꝯcludit tractatus de li. ar. illa qōne. vtrū ſit potētia. ſm quam attenditur meritum vel demeritum.

Membꝛum pꝛimum.

Ad pꝛimū ſic. Jo. dama. plura ponunt genera cauſaꝝ. eſt. n. ꝓuidentia diuina cã. nã ſilr dī cã. neceſſitas ſiue finis ponitur vna cã euentus ꝛ caſus ſilr ponitur cãe: quō ergo differt libeꝝ arbitriū i hoīe ſi ē cã actuū. ab his generib⁹ cauſaꝝ. Et vr̄ ꝙ nō differat. Dēs. n. actus q cauſant. aut ſemp ꝯtigūt aut frequēter. aut raro. ſed eoꝝ que ſemp ꝯtigūt cã dī neceſſitas. eoꝝ vo que frequēter nã: vt generatōis augmētatōis ꝛ ꝯſilium in plãtis ꝛ animalibus. eoꝝ vo que raro cã dī euentus vel caſus. deus vo oīum ē cã nec ſūt plures dīe actuū. ergo nō differt libeꝝ arbitriū inquãtū ē cã reſpectu aliaꝝ cauſaꝝ. aut ergo nō ē cã. aut eadē cum aliqua predictaꝝ. Cōtra. Actus in hoīe poſſūt eē iuſti vel iniuſti. deo aūt nō ē fas aſcribere act⁹ iniuſtos. nec alicui aliaꝝ cauſaꝝ. ergo aliqui ſunt actus pter iſtos quoꝝ pōt eē libeꝝ arbitriū principiū. ¶ Jtē ſi hō nō eſſʒ pͦcipiū aliquoꝝ actuū p libeꝝ arbitriū. ſupflue ꝯſiliaret. Dē. n. ꝯſiliū ſit actuū gfa que p nos fiunt. Reſtat ergo. ꝙ hō eſt cã aliquorum actuū p libeꝝ arbitrium. Hoc. n. optimum ꝛ potiſſimū dicit in nã hois. Qḋ cōcedendum eſt. ¶ Ad obiectū aūt rñdendū. ꝙ preter illa que dicta ſunt ꝛ ſunt nō in nobis ſūt ꝯtingentia ad vtrūlibet que ſunt in nobis. ꝛ horū eſt hō principiū p libeꝝ arbitriū. Sic ergo pñt diſtīgui genera cauſaꝝ. aut. n. eſt oīum cã. ꝛ ſic ē diuina ꝓuidētia. aut ñ oīum ſʒ quorūdã. Si vo quorūdã. aut eorum que ſunt in nobis. aut que non ſunt in nobis. que vero non ſunt in nobis: aut ſūt ſemper ꝛ eorum dicitur eſſe neceſſitas cauſa. aut frequenter. ꝛ ſic natura in his inferioribus. aut raro ꝛ ſic caſus. Que vo in nobis ſic liberū arbitrium hñt pro principio ſi p ſe cauſant. ſi vo per accidens. fortunã. ſm quēdã modū dictū, ſicut ē de inuētione theſauri.

Mēbꝛum ſecundum.

Ad ſcḋm quo q̄rit. vtrū ſit cã ꝯtingētiū actuū. an ēt neceſſarioꝝ. ꝛ videtur ꝙ tm̃ contingētium. Liberum arbitrium

tmiꝫ ē ptās ad opposita.ſꝫ ptās ad opposita ē cō
tingētiū tm̄.ergo liberꝝ arbitriū ē cōtingētiū tm̄.
¶ Preterea ſicut dicit aug.i ench.ſic oportebat
hoiēꝫ fieri vt bñ velle poſſꝫ ꝛ male.ſꝫ hoc ē ꝑ li/
berꝝ arbitrium.ergo li.ar.in hoie fuit.quo poſſet
hō vtroqꝫ mō agere.ſꝫ qḋ ē huiuſmōi.pricipiū
ē ꝯtingētiū cā.ergo li.ar.eſt ꝯtingētiū cā. ¶ Item
eccī.xv.añ hoiēꝫ vita ꝛ mors bonū ꝛ malū.qḋ
placuerit dabit̄ illi.ergo li.ar.eſt eoꝝ q̄ ad vtrūli
bet ꝑtinēt. Cōtra.A libero arbitrio exeūt act⁹.
nō tm̄ q ſūt i pn̄ti.ſꝫ ēt q erūt i futuro.ſꝫ in futuro
erūt act⁹ neceſſarij.ergo li.ar.nō tm̄ ē eoꝝ.ſ.ꝯtin
gentiū ſꝫ neceſſarioꝝ. ¶ Itē Ambro.fidei ſucce/
dit viſio veritatis.ſpei ſilr̄ tentio ardui.caritatis
aūt act⁹ erit dilectio ſūmi boni.ſꝫ hi act⁹ indeſinē
ter erūt ꝛ nō exibunt niſi a libero arbitrio.ergo
li.ar.eſt neceſſarioꝝ actuū.non tm̄ ꝯtingentium.
¶ Preterea.nobilius pricipiū ē liberꝝ arbitriū.
q̄ꝫ nā vel neceſſitas ſiue fatū.ſed illa dicunt̄ eē cā
neceſſarioꝝ vt ſemꝑ vel vt frequēter.ergo mul/
tofortius liberꝝ arbitriū. Ad qḋ dōm.ꝙ liberꝝ
arbitriū humanū ḋ ſe ē cā ꝯtingētiū.ꝙ aūt in futu
ro erit cā neceſſarioꝝ.Hoc ē ex ſupadditōe de/
terminatōis.que eſt a iuſticia cāe prime retribuē
tis. ¶ Ad illud vō qḋ obijcit̄.liberꝝ arbitriū eſſe
nobiliorē cām ꝛc̄.dicēdū ē.ꝙ nobilitas cāe pōt
attendi:vel q2 ſibi ſufficiēs ē ad motū.ꝛ hoc mō
nobilius eſt liberꝝ arbitriū q̄ꝫ nā in ſupiorib⁹ cor
poribus vel iſeriorib⁹:vel quo ad modū influē/
tie actuūꝫ.vt liberꝝ arbitrium influat neceſſarios
actus vel nō neceſſarios.ꝛ ſic poteſt natura eſſe
nobilius principiūꝫ.

Membrum tertiū.

AD tertiū quo querit̄.vtꝝ liberꝝ arbi/
triū ſit liberꝝ reſpc̄u actuū interiorū ꝛ
exterioꝝ:aut interioꝝ tm̄. Qḋ reſpe/
ctu iterioꝝ ꝛ exterioꝝ.vr̄ ꝑ id qḋ dic̄
dama.libere ꝯſiliat̄.libere iudicat.libere diſpo/
nit.libere agit.libere ipetū facit.ergo reſpc̄u vtro
rūqꝫ actuū dr̄ liberꝝ. Cōtra.Ab actu exteriori
pōt ipediri.liber aūt dr̄ eo ꝙ ſit dn̄s actuū ſuoꝝ
Vñ Bern.Liberꝝ arbitriūꝫ dr̄.eo ꝙ ñ tm̄ pōt in
act⁹ ſuos.ſꝫ ſuꝑ ſe.ergo libtas nō dr̄ ꝓprie reſpe
ctu actuū exterioꝝ:q cogi pn̄t.ſꝫ reſpc̄u iterioꝝ
q nō pn̄t. Rn̄ſio ꝙ liberꝝ arbitriūꝫ dr̄ reſpectu
actuū iterioꝝ.ꝛ reſpectu exterioꝝ vt ab iteriori/
bus ꝓcedūt.q2 hoc mō nō pn̄t ipediri.ſꝫ vt exte
riores ſūt a v̄tute motiua corpali.ſic pn̄t ipediri.
ꝛ hoc mō nō ē libtas reſpectu illoꝝ actuūꝫ.

Membrum quartuꝫ.

AD quartū quo q̄rit̄.reſpectu quorum
actuū ſit principalr̄ ꝛ ꝓprie liberꝝ ar
bitriū.Aſſigant̄ aūt mlt̄i act⁹ a dama.
vñ dicit.libere arbitrio appetit.libe/
re arbitrio vl̄t.libere arbitrio inq̄rit vl̄ ſcrutat̄.li
bere arbitrio iudicat.libere arbitrio diſponit.li/
bere arbitrio eligit.ꝛ libere arbitrio ipetū facit.
ꝛ libere arbitrio agit ꝛ opat̄ ſemꝑ i his q̄ ſ̄ꝫ nāꝫ
ſunt.Cū ergo plures ſint actus.q̄rit̄ vtꝝ aliquis
illoꝝ ſit principalis ad quē alij ordinent̄.ꝛ qs ſit
ille actus. ¶ Itē q̄rit̄.ſi ē vnus pricipalis actus.ſ.
eligere ꝑꝑ qd nō denoiat̄ ab illo ſꝫ magis a iudi
cio vel ſnīa. ¶ Deinde q̄rit̄ ḋ ordine actuū q ſūt
ex ꝑte rōnis ꝛ ex ꝑte voluntatis. Qḋ āt ſit vn⁹
pricipalis.vr̄ ꝑ hoc.ꝙ vnius potentie ꝑticularis
aut vniuerſalis ē vnus act⁹ pricipal̄.ergo ipſius
liberi arbitrij.Ille ergo aut erit primus inť iſtos
cuꝫ ſint ordinati.vl̄ vltim⁹.vel aliqs medi⁹. Pri
mus ñ vr̄.ſ̄ꝫ eiꝫ hāc enumeratiōeꝫ appetē ē pri/
mus act⁹.ſꝫ ille ē volūtatis ſiue v̄tutis appetitiue.
ergo ñ ē ꝓprie liberꝝ arbitriū:ſ̄ꝫ illā āt enūeratō/
nē q̄ dr̄ ꝙ prio ꝯſiliat̄.deinde iudicat qḋ meli⁹ ē.
primū ē ꝯſiliari ꝛ illḋ ē rōnis pricipalr̄:ñ ergo ē
pricipal̄ act⁹ liberi arbitrij. ¶ Preterea impfect⁹
act⁹ ē ꝯſiliari.pricipal̄ āt dꝫ i ꝑfectiōe ꝯſiſtē.ergo
ñ ē pricipal̄. ¶ Si vō dicat̄ vltimus.hoc ñ vr̄.q2
vltim⁹ ponit̄ ipetū facē aut opari.ſꝫ neuter ē prici
palis.Impetū.n.facē aut opari ad v̄tutē obediē
tie ꝑtinere dicunt̄:nō ergo alť illorū pricipal̄ dr̄
liberꝝ arbitriū.cū liberꝝ arbitriū ſit potēſſimū ſ̄ꝫ
dam̄. ¶ Nec vr̄ eē act⁹ medius.q2 act⁹ medij poſt
primos ordināt̄ ꝛ añ vltios.ꝛ quādā hn̄t colli/
gātiā vtrobiqꝫ. Ad qḋ dōm.ꝙ eligē ē pricipa
lis hoꝝ actuū ſ̄ꝫ vnū modū.ꝛ h̄ attēdit̄ q̄ꝫtuꝫ ad
illā enūeratōeꝫ vbi ꝯſiliari ponit̄ primū.Nā eli/
gere ē prim⁹ act⁹ iterior ex ꝑte volūtatis.h̄ eiꝫ eſt
duob⁹ ꝓiacētib⁹ alterꝝ alteri ꝓoptare.ꝛ lꝫ ſit actus
volūtatis.ñ obſtat ꝙ ñ ſit liberꝝ.Eſt.n.liberꝝ arbi
triū inq̄ꝫtū ē inť duo.inq̄ꝫtū āt iclinat̄ i vnū volū
tatis:ſ̄ꝫ āt alterā enūeratōeꝫ principal̄ act⁹ liberi
arbitrij ē appetere vl̄ velle.ſ̄m ꝙ velle vl̄ appetē
ē act⁹ gnālis circuiēs oēs alios act⁹.eſt eiꝫ libere
appetē vel velle ſuꝑ iudicare diſponere.ꝛ ita de
alijs actib⁹ q enūerant̄.vñ q̄ꝫtū ad h̄ pricipal̄ dr̄
act⁹.Si vō q̄rat̄ dr̄ia inť appetē ꝛ velle pōt itelli
gi duplr̄:aut appetē ſit finis.velle vō ei⁹ qḋ ē ad
finē:vl̄ appetē iſtius potētie inq̄ꝫtū ñ hꝫ.velle vō
ſit iclinatio ad habendū.vl̄ vt exeat act⁹.Appetē
eiꝫ ē liberi arbitrij creati q̄ꝫtū ad hoc.ꝙ ē aliquo
mō māle ꝛ deficiēs.velle vō ē ei⁹ ſ̄ꝫ ꝙ ꝯuenit cū
deo.In deo eiꝫ ē velle ſꝫ ñ appetē ꝓprie. De/
inde q̄rit̄ ſi eligē ē ei⁹ pricipal̄ act⁹.ꝑꝑ qd ñ deno
minat̄ ab illo ſꝫ a iudicio ſiue arbitrio. ¶ Ad qḋ
dōꝫ ē.ꝙ cū dr̄ liberꝝ arbitriū ſic dic̄ Boe.ē liberꝝ
ḋ volūtate iudiciū.hꝫ ergo i ſe qḋ ē rōis ꝛ qḋ ē
volūtatis.ſꝫ qḋ ē rōis.māliter qḋ ē volūtatis for
malit̄.Vñ qḋ ſubſternit̄ dr̄ arbitriū ex ꝑte rōis.qḋ
ſupponit̄ dr̄ liberꝝ.ꝛ h̄ ē ex ꝑte volūtatꝭ.Eligē āt
ꝑut pōit dam̄.ē prim⁹ act⁹ volūtatis penes queꝫ
attēdit̄ libertas.ſ̄ꝫ aūt ꝙ ponit̄ i diffinitōne aug.

eſt dr̄. q̄ bonū eligit. eligē reſpicit tā rōēz q̄z volūtatē. ⁊ ſic ſimplr̄ dr̄ actus pricipalis. dnoiat ergo vt mālr ab ipo iudicio vl̄ arbitrio. formalr̄ vero ab ipo vn̄ ē liber. qd̄. ſ. ē electio ⁊c. deinde q̄rit de ordie. Deinde q̄rit de ordie ipoꝝ actuū. quoꝝ quidā ſūt ex pte rōnis. ⁊ quidā ex pte volūtatis. ⁊ quare i vna enūeratiōe i pricipio ⁊ i vltimo ponit actus volūtatis. i medio āt actus rōnis. i altera vō q̄ ſūt rōnis prio. q̄ ſūt voluntatis pōſtēr. ❡ Preterea i actibus rōis ab ipſecto pcedit ad pſectū. n̄ ſic aūt vr̄ i actib⁹ volūtatis. ❡ Ad qd̄ dōm ē. q̄ i illa enūeratiōe vbi prio ponūt appetere ⁊ velle. ſic ſit actuū diſtictio ⁊ ordo. vt illi actus q̄ ſūt liberi arbitrij. vt ē vlis potētia: cuius actus trāſit ſup actus ⁊ ſup res. prio ponāt. ⁊ illi ſūt appetē ⁊ velle. poſſuz. n. velle ⁊ iudicare ⁊ diſponē. ⁊ ita de alijs actib⁹. ſilr̄ ē de appetē. ſequētes vō actus ptinēt ad liber arbitrium ex pte rōnis. vltimi vō ex pte volūtatis opatiue. ❡ In alia diuiſiōe ponūt act⁹ liberi arbitrij ex pte rōnis prio. ⁊ deīde ex pte opatiue volūtatis. ⁊ ponunt tres ex pte rōis q̄ pcedūt ab ipſecto ad pſectū. Prio ē motus inq̄ſitōis de faciēdo vel n̄ faciēdo. ſ. ɔſiliū. Scd̄o ē iudiciū ō faciēdo. Tertio ē ppoſitū faciēdi. qd̄ dr̄ diſpō. vel pt̄ dici arbitriū. Ex pte vō volūtatis prio ē electō. ⁊ ille ē ſimplr̄ motus iterior. deiñ pgreſſus ad motū exteriorē ⁊ dr̄ impetus. deinde motus exterior ⁊ dr̄ vſus.

Membrum quintum

Concludit tractatus de li. ar. illa qōne. vtrū ſit potētia ſm quā attēdit meritū vel demeritū. Qd̄ vr̄ pria Io. iiij. qui ſanctificat ſe. glo. nō aufert liber arbitriū. ergo nō ē id in quo ē merituz. ❡ Itē in li. de ebdomadib⁹. Motiua boni ē i libero arbitrio. ❡ Itē bern̄. Totū ⁊ ſoluz opus liberi arbitrij eſt eius meritū qd̄ ɔſentit. Vn̄ in ɔſentire merituz. in nō ɔſentire demeritū. ergo liber arbitriuz eſt in quo ē meritū vel demeritū. ❡ Sz q̄ debeat eē in volūtate. vr̄ bern̄. i li. de v̄tutib⁹. ſenſus iſte ē. penes volūtatē reſidz rō meriti vel demeriti. ⁊ h̄ ē rō. nihil ē tam i ptāte nr̄a ſicut volūtas. ergo volūtas ē illud in quo prio attendit ordo ad deum. vltimū. n. in trinitate ē ſumma volūtas p̄ris ⁊ filij. primū aūt i nobis ē volūtas creata. Unde ſm volūtatē dz attēdi meritū vel demeritū. ❡ Preterea. dicit Bern̄. ſola volūtas qm̄ p igenua ſui libtate: aut diſſentire: aut cōſentire: nulla vi: nulla cogit neceſſitate: non imerito capax ē iuſticie vel iniuſticie. ergo ē vis penes quā attēdit merituz. ❡ Qd̄ āt illa vis ſit rō. vr̄ p hoc q̄ frenetici: pueri: nō pn̄t mereri. lz volūtatē hēant: q2 n̄ hn̄t vſū rōis. ergo penes ratōnem reſidet vis merendi. ❡ Preterea. i illa diſtigui imago dei. mēs. n. hz imaginē i potētia cognoſcēdi. Ad qd̄ dōm eſt. q̄ illud penes qd̄ attēdit meritū: ſiue qd̄ ē capax meriti: attendit ſm li. ar. rōnem ⁊ volūtatē. meritū. n. eſt: cū ɔformat i actu gratuito ipa aīa rōnalis: que ē ad imaginē: ex pte motiue imagini increate. Vn̄ ɔformitas liberi arbitrij ē ex pte poſſe rōnis: ex pte iudicare: vel arbitrari. volūtatis ex pte velle ſiue eligere. tollat. n. aliqd̄ iſtoꝝ. non iā dicit capacitas meriti. Naz ſi n̄ eēt ptās ex neceſſitate determiata: non eēt meritū. ſi iteꝝ ſine iudicio ageret vel appeteret: nō eēt meritū. tunc. n. non h̄ntia vſum ratōnis: que agunt ſm impetuz merent. Si iteꝝ eſſet iudicium: ⁊ nō eſſet voluntas in id. non eēt meritum. Reſtat ergo q̄ penes hec tria attenditur merituz. vt ſic trinitas creata. trinitati increate in actu conformetur.

Queſtio. lxxvj. de ſindereſi.

Conſequenter dicendū ē de ſindereſi. ⁊ ratione eius de ɔſciētia. ❡ Circa aūt ſindereſiz primo querit. vtrum ſit potētia vel habitus. ❡ Secūdo ſi ſit ratio: vel voluntas: vel differēs ab his. ❡ Tertio vtrū ſm eam contingat peccare. ❡ Quarto vtruz ɔtingat eam extingui vel nō extingui.

Membrum primum.

Ad primuz. Qd̄ ſit potētia. accipi pōt ex eo qd̄ dicit bt̄us greg. ſuper illud ezech. facies aquile deſup ipoꝝ quatuor. Dicunt pleriq3 iuxta platonem. rōnabilitatē ⁊ irrōabilitatē. iraſcibilitatē ⁊ ɔcupiſcibilitatē. quartā ponētes ſup has: quā greci vocāt ſidereſim. cuz ergo alie tres ſint potentie. potētia āt potētijs ɔdiuidat. erit ſindereſis potētia. ❡ Itez ſindereſis ⁊ ſenſualitas ſunt oppoſite q̄ztuz ad iclinatōēz. q2 ſic ſenſualitas iclinat rōēz ad bona trāſitoria. ita ſindereſis iclinat ad bona ſpūalia ⁊ eterna. ſz ſenſualitas eſt vis motiua ex pte iferiori. erit ergo ſindereſis motiua a pte ſuperiori. ergo ē potētia. ❡ Item. ij. mal. Cuſtodite ſpm̄ vr̄m ⁊ vxorez adoloſcētie nolite deſpicere. glo. p vxorē adoloſcētie itelligit legē nālē ſcriptā i corde. ſpūs vō dr̄ n̄ aīalis ps q̄ nō pcipit q̄ dei ſūt. ſz rōalis ſpūs q̄ iterpellat p nobis gemitib⁹ inenarrabilib⁹. Eſt ergo rōalis ſpūs. de q̄ loq̄t potētia q̄dā in nobis: q̄ iclinat i deū: cui ɔiūgitur ſindereſis q̄ ſēp ſtimulat ad bonū. ergo ē potētia.

Cōtra. vr̄ q̄ ſit h̄itus. pheresis. n. ⁊ ſindereſis opponi vident: quēadmodū volūtas nālis ⁊ deliberatiua. Sz pheresis ē h̄itus q̄ iformat volūtas deliberatiua. ergo ſindereſ ex oppoſito erit hat

bitꝰ q̊ iſoꝛmaꝫ volūtas nālis. ¶ Jtē ſindereſ τ
fomes peccati opponunꝫ. ſicut. n. fomes pcti tra/
hit ad maluꝫ ex pte carnis. ita ſindereſ trahit ad
bonū ex pte ſpūs τ a malo. ſꝫ fomes ē incētiuuꝫ
qͦdaꝫ ad malū ṗter ſubāꝫ ipius aie τ quaſi ac/
cidēs illi. ergo ſindereſis erit qͦdaꝫ incētiuū ad
bonū ṗter ſubām aie. τ ita ñ erit potētia ſꝫ habi/
tus. ¶ Jtē ſindereſis vr̄ eē lumē quo potētia illu
minaꝫ ad bonuꝫ. ſicut habeꝫ i pͥo lib. de baptiſ/
mo puuloꝝ. ſi rōēꝫ ipāꝫ q̄ adhuc velut quieta τ
q̄ſi ſopita. tñ inſita: τ quodāmō inſciata i puulis
latet illuiatōeꝫ voluerit appellare tanq̄ꝫ iterioꝛis
oculi creatōeꝫ. ñ reſiſtēdū ē tūc eā fieri cuꝫ aīma
creaꝫ. τ ñ abſurde hoc itelligi cū hō venit i mū
dū. Sꝫ hoc lumē gd aliud ē q̄ꝫ ſindereſ. cū ſinde
reſis dicaꝫ ſcintilla ꝯſcie. ergo ſindereſis ē lumen
q̄ potētia rōalis illuiaꝫ. ergo ñ ē potētia ſꝫ hitus.
¶ Jtē circa cognoſcēda ponebaꝫ a phīs lumē i/
tellectus: qͦ vocabāt itellectū agentē. pari rōe vr̄
multo āplioꝛi erit lumē i pte motiua ad opanda.
τ illud erit ſindereſ. ē ergo ſindereſis lumē quo
illuiaꝫ potētia motiua. ¶ Pꝛeterea. aug. ponit lu
mē reꝝ cognoſcēdaꝝ: τ bonū agēdaꝝ eternū. ſꝫ
huic eterno rñdet aliqͦ lumē itra creatum. ergo
τc. Ad qͦ dđꝫ. q̄ ſindereſ nec tm̄ ſonat i potē
tiā: nec tm̄ i habitū: ſꝫ i potētiā habitualē. vt noteꝫ
hitus nālis ñ acq̄ſitus. τ rōe potētie pōt opponi
aliȷ̈s potētiȷ̈s. rōne vͦo hitus aliȷ̈s hitibus vel i/
clinatōībus. Vñ eo mō quo ē potētia. diuideꝫ in
rōe ꝯ alias potētias. ¶ Et p hoc ſolueꝫ illud qͦ
obiectū eſt. ſm̄. n. q̄ p aquilā ſignificaꝫ diuideꝫ ꝯ
rōabilitatē: ꝓut ē potētia deliberatiua. ſic ēt itelli
gunꝫ alie rōnes obiecte ex illa pte. Jlle vͦo rōes
que obȷ̈ciunꝫ ex alia pte: ad hitum nālem referū
tur. q̄ aūt eē dr̄ lumen. hoc itelligiꝫ de lumie ina/
to. ꝓut cognitio reꝝ faciēdaꝝ que ptinēt ad ade/
ptionē gloꝛie τ vitationeꝫ: pene lumē itelligiꝫ. τ
hec ēt cognitio habitus naturalis diciꝫ. Vnde rō
i li. de baptiſmo puuloꝝ que lumen dr̄ hitus hu
iuſmōi ñ intelligiꝫ. τ foꝛte illud ē qͦ phs rectam
dixit rationem.

Membꝛū ſecunduꝫ.

AD ſcđm quo queriꝫ. ſi ē rō vel volun/
tas: vel differēs potentia ab his. Qͦ
aūt ſit differēs. vr̄ p hoc qͦ dicit gre/
go. in glo. ſup ezech. dicit. n. hanc eſſe
quartā: nō ſe tribus miſcentē: ſꝫ errata coꝛꝛigen
tē. ſꝫ vna illaꝝ ē rō. ergo ſindereſis nō eſt ratio.
¶ Pꝛeterea. rō ſicut dicit aug. i li. de tri. diuidiꝫ
i duo. quoꝝ vnū aptaꝫ viro. alteꝝ mulieri. ſed in
vtraq̄ꝫ pte rōnis ꝯtingit eē peccatū. ergo i vtra/
q̄ꝫ pte pōt eē rectitudo τ ñ rectitudo. ſꝫ ipa ſinde
reſis quantū ē de ſe: remurmurat pcto. ergo dif/
ferēs ē ſindereſis ab vtraq̄ꝫ. ergo ſindereſis non
ē rō. Contra. videꝫ q̄ ſit rō. p hoc qͦ diciꝫ ſup
illud. Job. euaſi ſolus vt nūciareꝫ tibi. grego.
vnus. i. rōnis diſcretio ad animū redit: que amiſ
ſa nūciat. vt quod ṗoccupata mēs pdidit. afflicta
recipiat. ſꝫ vnus iſte qs ē niſi ſindereſis. ergo ſin
dereſis ē rō. ¶ Jtē videꝫ hoc idē p hoc qͦ dr̄ in
li. de baptiſmo puuloꝝ. vbi diciꝫ. q̄ rō inſita ſiue
iſeminata lumē aie dr̄. τ hoc lumē ſindereſis no/
miaꝫ. Jtē luc. x. abierunt ſemiuiuo relicto. glo. i/
moꝛtalitatē exuere. ſꝫ rōnis ſenſuꝫ abolē nō poſ
ſūt. qn hō ſape τ deū poſſit cognoſcē. Sꝫ id qͦ
tolli ñ pōt i pte motiua ſindereſ dr̄. erit ergo ſin/
dereſis ſenſus ille rōis. ¶ Jtē. iȷ̈. de lib. arbi. Vñ
oē meritū boni opis: nō ē paꝝ accepiſſe nāle iu/
diciū: quo ſapiāꝫ ṗponat erroꝛi τ q̄eteꝫ difficul
tati. ſed hoc nāle iudiciū ē ſindereſeos. eſt. n. nā/
le iudicatoꝛiū ſicut dicit baſilius. Jniacet nobis
iudicatiuū. i. diſcretiuū vitādi τ eligēdi. erit ergo
ſindereſis ipſa rō cū iudicatiuū i nobis rō dica
tur. Qͦ āt ſit volūtas. vr̄ p hoc q̄ duplex po
niꝫ volūtas a damā. naturalis τ ꝺliberatiua. Vo
lūtas autē naturalis ē appetitiua virtus eius. qͦ
ſm nām ē. τ oīuꝫ que nature ſubāliter aſſunt cō
tētiua. ſꝫ hoc ē ſindereſis. ergo ſindereſis ē volū
tas. ¶ Jtē volūtas naturalis ē nāliter appetitiua
boni τ deteſtatiua mali. ſꝫ hec ē ſindereſis. ergo
ſindereſis ē volūtas naturalis. Rñdeꝫ ad hoc
q̄ rō diciꝫ multipliciter. Vno mō ſm q̄ rō diui
diꝫ ex oppoſito ꝯ ſenſibilē vim. τ hoc mō ſinde
reſis ptinet ad rōnem τ diciꝫ rō. ſꝫ rō ſm q̄ ſic
dr̄ accipiꝫ multipliciter. Nam rō dr̄ cognitiua τ
motiua. ſm vͦo q̄ cognitiua pōt dici duplr̄. vel
inq̄ꝫtuꝫ ē iudicatiua credibiliū vel opabiliū que
ptinēt ad bonos moꝛes. vel inq̄ꝫtuꝫ ē iudicatiua
cognoſcibiliū que ñ ptinēt ad moꝛes. τ hoc vlti
mo mō ñ ptinet ſindereſis ad rōēꝫ. Pꝛimo aūt
mō accepta rō adhuc dr̄ dupliciter. vel inq̄ꝫtum
ē naturalis. vel inq̄ꝫtum ē deliberatiua: ꝓut ē na/
turalis. diciꝫ ſindereſis. ſꝫ nō ꝓut ē deliberatiua.
¶ Per hec pꝫ ſolutio ad ea que obȷ̈ciebantur.
Nā ratio ꝯ quā diuidiꝫ ſindereſis ſicut dicit gre
go. dr̄ rō ꝺliberatiua. τ de hac ꝯcedimus q̄ ipa
ñ ē ſindereſis. τ p hoc patꝫ ſolutio ad pꝛimum.
¶ Silr̄ τ ad ſcđm. Nā cū diuidit aug. rōnem in
duas poꝛtōes. ſ. in ſupioꝛē τ iferioꝛē. accipit rō/
nem ꝓut ē deliberatiua. τ hoc pꝫ p hoc q̄ diciꝫ.
q̄ ſm vtraq̄ꝫ poꝛtiōem ꝯtingit peccare. Non. n.
rō peccat inq̄ꝫtum naturalis. ſꝫ ſolū inq̄ꝫtū ē de/
liberatiua. ¶ Ad hoc aūt qͦ queriꝫ vtrū ſit volū
tas. dđm q̄ ſicut rō diciꝫ dupliciter. ſilr̄ τ volun
tas ſcꝫ naturalis τ deliberatiua. ſindereſis aūt ē
eadē cū volūtate naturali. ſꝫ nō ē idē qͦ volun/
tas deliberatiua. Volūtas tñ naturalis cōioꝛ eſt
q̄ꝫ ſindereſis. Nā volūtas naturalis ſe extēdit ad
ea que ſūt meriti vel pꝛemiȷ̈. τ ad ea que nō ſunt
meriti vel pꝛemiȷ̈. ſindereſis aūt coartaꝫ ſolū cir
ca ea que ſunt meriti vel pꝛemiȷ̈.

Mēbꝛum tertium.

I**N** tertiū quo q̄rit̄ ꝺ ſinderesi. Utꝝ ſm
eā ſit peccare. ꝙ ſic vr̄. q2 idē ē ſinde/
reſis qꝺ ꝯſcia. Uñ greg. ſup Ezech.
hāc ꝯſciaȝ cū ipius i ꝓfundū pecca/
toꝝ venerit. videmus ꝑcipitari. ⁊ loqt̄ ꝺ ſindere
ſi. ſȝ ſm ꝯſciaȝ ē peccare. ergo ⁊ ſm ſindereſim.
¶ Itē aīa tota punit̄. ⁊ pena eterna nō debet̄ niſi
pcc̄o. ergo cū vermis ꝯſcie ſit pena. ergo i ea eſt
pcc̄m. ⁊ ita i ſindereſi. ¶ Item ꝯſcia dr̄ erronea.
Hoc āt ñ eēt niſi erraret ſindereſis. ergo ſinderi
ſis errat. ergo ſm eā ꝯtingit peccare. ¶ Iteȝ ꝯ̄ria
nata ſūt fieri i eadē vi. ſȝ virt⁹ ⁊ vitiū ſūt ꝯ̄ria er/
go ſūt nata in eadē vi eē virtus. Sȝ virt⁹ q̄ ē do/
nū ſapiētie. eſt nata eē i eadē vi aīe. ⁊ ita in ſinde
reſi: ergo eſt pcc̄m in ea. Cōtra. remurmurare
pcc̄o ⁊ ꝯſentire ſūt oppoſita. ergo cū vnū ꝑ ſe ſit
ipſius ſindereſis. ſ. remurmurare pcc̄o: reliquū
ſcȝ ꝯſentire pcc̄o nō erit ei⁹. ¶ Item ſindereſis ⁊
fomes ſe habēt ꝑ modū oppoſitōis. q2 ꝯ̄rias ha
bent iclinatōes. fomes ſemꝑ ad malū. ſindereſis
ſemꝑ ad bonū. ſȝ pcc̄m ē ſm fomitē. ergo ⁊ ſȝ ſin
dereſim ē meritū. ergo nūq̄ȝ peccat. ¶ Itē ſinde/
riſis reſpicit bonū ⁊ malū ſȝ dr̄ias cōes. hoc eīȝ
ē ei⁹ dr̄ia ad ea q̄ ſūt potētie deliberatiue. ſȝ pcc̄m
cū ſit circa opus ē in ſingularib⁹ ex amiſſiōe bo/
noꝝ ⁊ trāſgreſſiōe maloꝝ. ergo nō ē in ſindere/
ſi pcc̄m. Rn̄dendū. ꝙ nō ē ſm ſindereſim pec/
care. ¶ Ad hoc qꝺ obijcit̄. ꝙ videm⁹ eā ꝑcipita/
ri ⁊c̄. rn̄ſio ꝙ ꝑcipitari dr̄ duobus modis. Uno
mō dicit̄ ꝑcipitari ruere in peccatū ⁊ cadē a ſta/
tu gr̄e. ⁊ hoc modo ſolū libeꝝ arbitriū dicit̄ ꝑci/
pitari. Alio vō modo dicit̄ ꝑcipitari. retardari a
ſuo effectu ſiue nō cōſequi ſuum effectuȝ. ⁊ hoc
mō dicit̄ precipitari. Eſt enim duplex effectus. ſ.
illuminare ad bonū. ⁊ retrahere a malo remur/
murando. Cōtra peccatū ſiue etiaȝ ſtimulare ad
bonū. q̄ꝫtū ad primū effectum dicit̄ obnubilari ꝑ
peccatū. cū. ſ. aīa nō ꝯſequit̄ effectū illuminatōis
ſȝ q̄ꝫtū ad ſcꝺȝ ꝑcipitari dr̄. cū aīa ꝑ eā nō retra/
hit̄ a malo. ¶ Ad aliud dōm ꝙ lȝ tota aīa punia
tur. nō tñ ſm quācūq̄ȝ ꝑtē punit̄ pcc̄m. Dicit̄ eīȝ
puniri aīa: nō ſolū rōe eius ꝙ principalr̄ peccat
ſcȝ volūtatis vel liberi arbitrij. ſȝ ei⁹ rōe ꝙ ordi
nat̄ ad illud. Licet ergo aīa puniat̄ ex ꝑte ſindere
ſis. q2 ñ pōt ꝯſeq actū ei⁹ nō tñ i ſindereſi ē pcc̄m.
¶ Ad tertiū dōm. ꝙ ꝯſcia hȝ reſpectuȝ ad id qꝺ
ſupra ē. ⁊ ex illa ꝑte nō dr̄ erronea: habȝ ēt reſpe
ctū ad illud qꝺ iſerius ē. ſiue qꝺ accipit ab infe/
riori. ⁊ ex illa ꝑte dr̄ erronea. ſȝ tñ ñ ꝑtinet ad ſin
dereſim. ¶ Utꝝ aūt ꝯſcia ſit idē qꝺ ſindereſis. tra
ctabit̄ poſtea i q̄ōne ꝺ ꝯſcia. ¶ Ad quartū dōm.
ꝙ donū ſapiētie ⁊ alij habitus gratuiti. nō ſūt in
ſindereſi. ſȝ in ſuprema ꝑte rōnis. inq̄ꝫtū ē delibe
ratiua. illa aūt nō ē eadē i ſindereſi ſicut dictū ē.

¶ Ad illud qꝺ obijcit̄ ꝓ alia ꝑte dicēdū. ꝙ cū dr̄
ꝙ pcc̄m eſt ſm fomitē. hoc pōt intelligi dupl̄r. ſ.
formal̄r. vt in ea ſit peccatū ſic̄ in ſubiecto. ⁊ hoc
mō nō ē peccatū ſm fomitē. nec meritū ſm ſinde
reſim. Uel pōt itelligi taliter. vt. ſ. fomes ſit cauſa
pcc̄i ſiue inclinans ad peccatū. ⁊ hoc mō dr̄ eſſe
peccatū ſm fomitē ⁊ merituȝ ſm ſindereſim. ſȝ ñ
ideo peccatū ſm ſindereſim. q2 neuter illoꝝ mo/
dorum poteſt dici peccatuȝ ſm eam.

Membruȝ quartuȝ.

I**N** q̄rtū quo q̄rit̄. vtrū ſindereſis poſ/
ſit extingui? ꝙ aūt ita: vr̄ i hereſiarchis
q̄bus ꝯſcia dictat ſubire martyriuȝ ꝓ
fide ſua defendēda. Sed hic eſt error
peccati. ergo nō remurmurat in eis ſindereſis ꝯ̄
pcc̄m. ¶ Itē in glo. ſup ezech. Cū ipius i ꝓfundū
pcc̄oruȝ venerit. videmus locū ſuū amittere. Sȝ
q̄d ē locū ſuū amittere. niſi ñ ſemꝑ eē ꝯ̄ pcc̄m. cuȝ
ergo oīo in dānatis irrecuꝑabilit̄ ſit ꝑcipitata. in
eis erit extincta. ¶ Iteȝ hiere. ij. Tilij mēpheos ⁊
caphneos ꝯſtuprauerūt te vſq̄ȝ ad verticē. glo.
M aliq̄n⁹ ſpūs ꝺ mēbris iſeriorib⁹ vſq̄ȝ ad ver/
ticē ꝑtingit. q̄ñ caſtā celſitudinē mētis diffidentie
morbus corrūpit. ſȝ celſitudo mētis dr̄ ſindere/
ſis ergo ⁊c̄. ¶ Itē ſup illꝺ p̄s. Corrupti ſūt ⁊ ab/
hominabiles facti ſūt ⁊c̄. glo. oī vi rōnis priua/
ti. ſȝ q̄dā vis aīe ē ſindereſis. ergo ⁊c̄. ¶ Iteȝ ſin/
dereſis ⁊ fomes. ſe hn̄t ꝑ moduȝ oppoſitōis ꝑꝑ
diuerſas iclinatōes. ſȝ ex toto pt̄ fomes extingui ꝑ
gr̄e āplitudinē. vt i bt̄a v̄gine. ergo ꝑ cumulū ma
licie ſindereſis potit i aliq̄ reproboꝝ extingui. vt i
āntixp̄o. Cōtra h̄ ē qꝺ dr̄ vltio iſa. Uermis eoꝝ
ñ morient̄. vermis āt ille ē remorſus ꝯſcie. ergo ñ
extinguit̄ ſinderes̄ i dānatis. ¶ Itē. v. ſap. dr̄. Dicēt
itra ſe pn̄iaȝ agētes. q̄d ꝓfuit nob̄ iactātia. ¶ Iteȝ
h̄ vr̄ ꝑ illꝺ qꝺ dr̄ luc̄. xvi. vbi petijt diues vt mit/
teret̄ lazarus. vt extremo digiti tact⁹ refrigeriū ſē
tiret. ⁊ nūciaret q̄nq̄ȝ fratrib⁹. ne venirēt i hūc lo
cū tormētoꝝ. glo. reproboꝝ mētē pena ſua erudit
q̄nq̄ȝ iutilit̄ ad dilectōȝ. vt ēt ſuos ſpūalit̄ diligāt.
q h̄ dū pcc̄a diligerēt. nec ſe amabant petijt ergo
ſibi bonū ⁊ alijs. ergo ñ vr̄ i dānat̄ ſinderes̄ ex/
ticta. ¶ Itē ber. i li. ꝺ li. ar. q̄uo ñ ē ibi aliq̄d ſape
niſi mala q̄ tolerāt̄. cogūt penitē maloꝝ q̄ fcā ſūt.
nūq̄d āt i tormētis ñ ē penitē. aut peniteri male ñ ē
ſape. ergo i dānatis ē ēt aliq̄s act⁹ ſinderes̄. ¶ Itē
hiero. ſcintilla ꝯſcie i chaym ñ extinguit̄ ſic̄ dr̄ ſuꝑ
ezech. Ad qꝺ dōȝ. ꝙ ñ ex toto extinguit̄ ſinderēſis
ēt i dānat̄. remanet. n. aliq̄s act⁹. Nōndū ꝙ ſūt q̄/
dā effect⁹ ſindereſeos q̄ꝫtū ad iſtictū bōi ⁊ diſpli/
cētiā mali. Et h̄ dupl̄r. vl̄ i collatōne ad penā vl̄
ꝑter. Dōm g°. ꝙ q̄ꝫtū ad iſtictū bōi ⁊ diſplicētiā
mali culpe. abſolute extīcta ē ſinderes̄ i dyabolo
⁊ i dānat̄. Scꝺȝ vō certū mōȝ ñ ē extīcta ⁊ h̄ re
manet ad penā, qꝺ pȝ ꝑ alterā ꝑtē gl. luc̄. xvi. ſer

natur diuiti ad penā ⁊ cognitio pauperis quem deſpexit. ⁊: memoria fratrū quos reliqt. vt ꝺ viſa gloria deſpecti. ⁊ de pena inutilr amatoꝝ amplius torqueatur. Et de hac dr in. fi. iſa. Vermis eoꝝ nō morieẗ. Hūt ergo diſplicētiā mali i collatione ad penā. qꝺ pꝫ ex petitiōe illius diuitis. petijt. n. vt hic nūciareẗ fratribus. ne i hūc locū veniant tormētoꝝ. hoc ē. ne digna faciāt penis eternis. ⁊ hoc ē opus ſyndereſeos. cui diſplicet malum i collatōe ad penā. ¶ Ad prio obiectū dꝺm ꝙ conſciētia ſiue ſindereſis dr amittere locū ſuū. qꝛ retardatur a ſuo effectu. ſiue non conſequitur effectū. qui ē retrahere a malo vel trahē ad bonum. nō qꝛ nō habeat aliquē actū. ¶ Ad hoc qꝺ obijcitur; de hereſiarchis: dꝺm ꝙ non oino in ipſis extinguitur. ſꝫ ꝓpter deprauatōeꝫ liberi arbitrij nō ſentitur actus eius. In inferno aūt magis ſentieẗ qꝛ erit eis in penā. eo ꝙ nō poterit cōſequi effectū ſuuꝫ q eſt retrahere a malo vel trahere ad bonū. ⁊ habebit ibi remorſuꝫ ꝯſcie ſibi manifeſtum. ¶ Ad tertium dꝺꝫ. ꝙ celſitudo mētis nō dicitur ſyndereſis ſed fides. q̄ ē in ſuꝑiori pte rōnis. Vñ aia dr corrūpi vſqꝫ ad verticeꝫ qñ integritas fidei in ea corrūpiẗ. ¶ Ad hoc qꝺ obijcitur. ꝙ erunt omni vi rōnis priuati. ſicut in glo. ſuꝑ illud ps. Corrupti ſunt ⁊ abhominabiles facti ſunt ⁊c̄. dicendum ꝙ rō diciẗ ibi vis aie deliberatiua. vñ nō ſupponit ꝓ ſyndereſi. ¶ Ad vltimum dicendū ꝙ nō ē ſilr de fomite ⁊ ſyndereſi. Nā ſyndereſis nāliter ē in hoie ⁊ potētia nālis. illud aūt qꝺ nāe ē. nō pōt ex toto amitti ꝑ pcīm. ſꝫ fomes accñtalr ē in aia. vñ pōt extingui ꝑ grē excellētiā. ¶ Ad illꝺ qꝺ obijciẗ de chaym dꝺꝫ ē. ꝙ alr ē in viatore. ⁊ alr in dānato. Nā i viatore ſtimulat ad bonū. ⁊ pōt dū ē viator hrē effectū i illo: ⁊ ſilr ꝺ retrahēdo a malo. ſꝫ i dānato nullū pōt huiuſmōi elicē effectū: ⁊ iō quo ad hos effectus dr extingui i dānato. nō aūt in viatore. lꝫ. n. chaym ꝺſperaret ex libero arbitrio. tñ potuit dū erat viator nō deſpare. ⁊ ita aliquē vſum potuit elicere ſyndereſis.

Queſtio. lxxvij. de cōſciētia.

COnſequenter querendū ē ꝺ ꝯſcia. ¶ Prio an ſit potētia vl habit⁹. ¶ Secundo ſi ſit habit⁹. vtrū nālis vl acqſitus. ¶ Tertio ſi ſit habitus nālis. vtrū ſit cognitiu⁹ vel motiu⁹. ¶ Quarto vtrum ſit ſemper in actu. ¶ Quinto vtrū ſit idē qꝺ lex nālis. ¶ Sexto vtrū ſit idem qꝺ ſyndereſis.

Membruꝫ primuꝫ.

AD primū. qꝺ nō ſit potentia. vr ſic. qꝛ ꝯſcia dr erronea ⁊ recta. trāqlla ⁊ ꝑturbata. ſed iſta nulli potētie ꝯueniunt. ergo ꝯſcia nō ē potētia. ¶ Itē ꝯſcia ē ſcia q̄ aliquis ſibi ꝯſcius ē. ſꝫ ſcia non ē potētia ſꝫ habitus. ergo ꝯſcia ē habitus. ¶ Qꝺ āt nō ſit vr. qꝛ ꝯſcia i dānatis ē pena. ſꝫ nullus habitus ē eis pena ergo ꝯſcia nō ē habitus. ¶ Iteꝫ ꝯſcia diciẗ aliqñ mūda. aliqñ imunda. ſꝫ nullus habitus immundus aliqñ pōt eē mūdus. nec ecōuerſo. ergo cōſcia non ē habitus. ¶ Itē vr ꝙ nec ſit potētia nec habitus. dicit. n. dama. ꝙ cōſcia ē lex nr̄i itellectus ſꝫ lex nō dr potentia vel habitus. ergo nec cōſcia. Ad qꝺ dꝺꝫ. ꝙ cōſcia tripliciter accipitur. Aliqñ. n. accipiẗ ꝓ eo ꝙ cōſcius. ⁊ ſic cōſcia nec ē potētia nec habitus. ſic nec ſcibile i aia ꝓprie dr potētia vel habitus. ⁊ ſic accipiẗ a Io. dama. cū dr ꝯſcia lex nr̄i itellect⁹. Aliqñ vō pro accipiẗ eo quo ꝯſcij ſumus. ⁊ ſic dr habitus. q̊. ſ. ꝯſcimus. ⁊ ſic ꝓcedebat ſcꝺa obiectio. que dicebat ꝙ ꝯſcia ē ſcia. Tertio mō accipiẗ ꝯſcia ꝓ ipa potentia. hñte vel recipiente illud qꝺ ꝯſcimus: ſꝫ ꝙ dr. ꝙ lex mentis nr̄e ſcripta eſt i ꝯſcia. ⁊ ſic dr ꝯſcia nālis potentia aie. ¶ Ad hoc qꝺ obijcitur. ꝙ ꝯſcia dr eē erronea vel tranquilla. mūda vel immunda. qꝺ nō ꝯuenit nāli potentie. dicendum. ꝙ conſcia accipiẗ ibi ꝓ habitu acquiſito. q. ſ. relinquitur in aia ex eo qꝺ ꝯſciẗ. vñ ꝯcedo ꝙ ſm hūc modū nō dr potētia prio ⁊ pricipaliter. ¶ Qꝺ āt obijciẗ ꝙ ꝯſcia in dānatis ē pena. dꝺꝫ ꝙ ꝯſcia accipitur ibi ꝓ afflictōe conſequēte. nō pro habitu vel pro potentia. Cum aūt dr. ꝙ ꝯſcia dr eē munda vel imūda. accipitur ꝓ potentia que dr aliqñ mūda adueniēte grā. aliquādo imuuda adueniē te culpa. ⁊ ſic pꝫ ſolutio ad oia obiecta per diſtictionem ꝯſciētie ſupradictam.

Membrum ſecūdum.

AD ſcꝺm quo q̄riẗ. vtrū ꝯſcia ſit habit⁹ nālis vel acquiſit⁹? ⁊ vr ꝙ ſit habitus acquiſit⁹. qꝛ ꝯſcia aliqñ ē mūda aliqñ imūda ſꝫ he dr̄e ꝯrie nō inſūt ei a nā. ſed potius ab acquiſitione. qꝛ qꝺ nāliter ei ineſt ſemper ineſt ⁊ a principio. ꝯſcia aūt non ſemper eſt ſub huiuſmodi differētijs. ergo nō vr eē habitus naturalis ſed potius acquiſitus. ¶ Item nō pōt quis hrē ꝯſciam alicuius rei. quā prius non habuit. ſicut pꝫ de iudeis: qui añ datōꝫ legis nō habebāt conſciam de imundis. ſed poſt datiōeꝫ habebant vel hrē debuerunt. ꝯſcia ergo icipit eē de aliqbus de quibus nō fuit. ſꝫ habit⁹ nālis ſēꝑ eſt de his ꝺ qbus ē. ergo vt prius. Cōtra Io. dama. dicit ꝯſciam eē legē noſtri intellectus. ꝓut legi mētis repugnat lex carnis. ſed lex carnis eſt in hoie q̄ꝫcito hō incipit eē. q̄ꝫcito enim aia ꝯiungitur carni. hꝫ homo legē carnis. vnde qꝛ ex cō-

iunctõe ad carnẽ hꝫ hõ legẽ carnis. iõ eã hꝫ q̃ſ/cito icipit eẽ: cũ ergo lex mẽtis inſit aĩe a ſua creatione. pꝫ ꝙ multofortiꝰ dꝫ hĩe hõ legẽ mẽtis q̃ſ/cito incipit eẽ. ergo ⁊ ↄſciam. cũ hec dicat illa. ſꝫ qḋ ineſt hoi a pricipio ⁊ ẽ habitꝰ. ẽ habitꝰ nãlis. ergo ↄſcia ẽ habitꝰ nãlis. ¶ Itẽ Ro. ij. cũ gẽtes q̃ legẽ nõ hñt. nãlr ea que legis ſunt faciũt. ipſi ſibi ſunt lex. glo. ⁊ ſi gentiles nõ hñt legẽ ſcriptã. hñt tñ legẽ nãlem. qua qſqꝫ intelligit ⁊ ↄſcius ẽ. qd ſit bonũ ⁊ qd malũ. ſꝫ huiuſmodi lex nãlis habitus ẽ nãlis. ergo ⁊ ipa ↄſcia. q2 ea ↄſcius ẽ. qd ſit bonuꝫ ⁊ qd ſit malũ. Rñdendũ ſic ſcia accipit̃ ꝫ actũ ⁊ ꝫm habitũ. Scðm actũ qñ aliqs hꝫ ſciam actualr alicuius ſcibilis. ⁊ actualiter ↄuertit̃ ſup illud. Scðm habitum. qñ ⁊ ſi hꝫ ſciam alicuiꝰ ſcibilis nõ tñ ↄuertitur actualr ſup illud. Silr ⁊ cõſcia que in ſe ſciam includit. põt accipi ꝫm actum ⁊ ꝫm habitũ. Vñ ↄſcia ẽ talis habitus. a quo põt elici actus q non prius fuit elicitus: nihilominus tñ hꝫ ſemp aliquẽ actũ ꝫm habitũ ⁊ ſi nõ ꝫ actũ. vt poſt videbit̃. put ergo accipit̃ ꝫ habitũ. bene ꝓcedimus ꝙ ẽ habitus nãlis. ſed prout ꝫm actuꝫ acquiſitus. Vñ bene ꝓcedimꝰ. ꝙ huiuſmodi dr̃e mundũ ⁊ imunduꝫ. ⁊ ſic de alijs differẽtijs. non ſunt differentie ↄſcie put eſt habitus nãlis. ſꝫ dic̃ put acceptionẽ iuxta habitũ nãlem. ⁊ hoc prout ſe tꝫ ex pte rõnis: ⁊ iteruꝫ ↄſcia de ſe dicit duo. ſ. ſciam. ⁊ ſic poteſt dicere habitum nãlem vel põt dicẽ aſſociatõeꝫ rõe eius ꝙ dicit cũ. ⁊ ſic recipit errorẽ ⁊ poteſt dicere habituꝫ acquiſitum.

Membrum tertium.

AD tertium quo queritur. vtrũ ſit habitus cognitiuus vel motiuus? ⁊ videt̃ ꝙ motiuꝰ. ꝑ hoc qḋ dicit dama. ꝙ cõſcientia eſt lex nr̃i intellectus ſꝫ imiſſio ꝑnitioſi hoc ẽ lex peccati ſupueniẽs mẽbris car/nis ꝑ eam ſe nobis imittit. ⁊ ſubditur. Cõſciẽtia ↄgratulat̃ legi dei. ſ. mandato. lex autẽ peccati. ſ. imiſſio ꝑ legem que ẽ in mẽbris. ſ. ꝑ corpis ſur/rectionem ⁊ motum ⁊ irrõnalem ptem aie. re/pugnat legi intellectus mei: ex quo appet. ꝙ da/ma. dicit ↄſciam eẽ legeꝫ mentis. put ei opponit̃ lex carnis. ſꝫ lex carnis motiua ẽ. ⁊ ſemper inclinat ad malũ: ergo ꝑ oppoſitũ ↄſcia q̃ ẽ lex mẽtis in bonũ. ⁊ ita ↄſcia cũ ſit habitus erit habitꝰ mẽtis. ¶ Ad idẽ delectabile ⁊ penale attendunt̃ pe/nes volũtatẽ. Vñ delectabile dr̃ qḋ ẽ ↄſonũ vo/luntati. penale qḋ non ẽ ↄſonum. ſꝫ delectabile ⁊ penale attendnntur circa ↄſciam. Vñ ſuper illud ij. ad Cor. j. Gloria noſtra hec eſt. teſtimoniũ cõſcientie noſtre. gl. ſicut impijs ẽ magna pena cõ/ſcientia. ita pijs gaudiũ ẽ: ergo ↄſcia ẽ ex pte vo/luntatis ⁊ cuꝫ ſit habitus. erit habitus motiuus.

Cõtra. ↄſcia ponit ſciam. ſꝫ ſcia determinat habitũ cognitiuũ. ergo ⁊ ↄſcia. hoc idẽ arguit̃ ꝑ ſilẽ q2 cũ dr̃ iſte hõ eſt ↄſcius ſecretoꝝ huius hoĩs. ſenſus ẽ. ꝙ ille nouit ſecreta illius. Vñ ↄſcius dr̃ ꝑ aliquã cõeꝫ noticiã. ⁊ ita ↄſcius ponit cognitionem. ergo ⁊ ↄſcia: ergo ẽ habitus cognitiuꝰ. ¶ Itẽ. j. cor. iiij. Nihil mihi ↄſcius ſum. nõ ẽ ſenſus nõ moueor ad peccatũ. ſꝫ potius nõ cognoſco me eẽ in peccato. Unde glo. ibidem. i. nullo me remordet ↄſcia mea quare ↄſcia non erit habitus motiuꝰ ſed potius cognitiuꝰ. ¶ Item corrigere ↄſiliarij ⁊ huiuſmõi ad cognitionẽ ptinent. corrigere. n. magiſtri ẽ. cõſiliarij ſapientis. ſꝫ iſta ad cognitõꝫ ptinent. Vñ in gl. ſup primũ Ezech. vbi loquit̃ de ↄſcia dicit̃. ꝙ putãt ipſã errata corrigentẽ. ⁊ ita ad cognitõem ptinet. ¶ Itẽ Eccſ. vij. ſcit ↄſcia tua. q2 ⁊ tu crebro male dixiſti alijs ⁊ ita ↄſcie ẽ ſcire. ⁊ ita vt priꝰ. ¶ Hoc idẽ arguit̃ ex hoc qḋ dicit in glo. qua iudice nemo abſoluit̃ nocens: ex quo apparet. ꝙ iudicare ad ↄſciaꝫ ꝑ/tinet. ſed iudicare cognoſcentis ẽ. ⁊ ita vt prius.

Rñdendum. Eſt habitus pure cognitiuꝰ ſicut habitus huius principij: oẽ totũ ẽ maius ſua pte ⁊ ẽ habitus pure motiuꝰ. ſicut ẽ habitꝰ virtutis ⁊ eſt habitus q nõ ſolũ ẽ cognitiuus. ſꝫ ẽt inclinatiuus i motũ. ſicut i ꝓſecutõe boni aut fuga mali: ⁊ talis habitus ẽ ↄſcia. Vñ nõ debemus ponere ↄſciam ſub vno habitu tñ ſꝫ ſub duobus. ꝫm ꝙ dicit phs. ꝙ peccant qui ponunt ſub vno genere ea q̃ ſunt ſub diuerſis. ſicut ẽ de ↄſcia. q2 rõne cognitionis ordinat̃ ſub habitu cognitiuo. rõne eiꝰ ꝙ ordinat ad ꝓſecutõeꝫ boni ⁊ fugã mali: ordi/natur ſub habitu motiuo. ⁊ put ẽ habitus nãlis nõ dr̃ mala cũ ẽ ð malo. vł bona cũ ẽ ð bono. tñ put dicimus acceptõeꝫ quãdã rõnis: recipit aliq̃ modo iſtas differentias. rectuꝫ erroneũ. ⁊ alias huiuſmodi. ꝫm ꝙ dictũ fuit ſupius. ꝫm ꝙ intelle/ctus ſemp ẽ rectus. rõ aũt recta ⁊ nõ recta: ſic cõſcientia put ẽ habitus naturalis ſemper ẽ recta. prout vo dicit acceptionẽ quãdã rõnis põt dici qñqꝫ recta qñqꝫ nõ recta. ¶ Ad illud qḋ primo obijcitur. ꝙ lex carnis ſolum ptinet ad motiuꝫ ⁊ non ad cognitiuã ergo ⁊ lex mentis q̃ ei opponitur: dðm ꝙ nõ ẽ oino ſilẽ. q2 lex mẽtis ſemper dirigit ipam motiuã ꝑ cognitiuã. ſꝫ lex carnis ſi/ne ꝓcedẽte cognitõe põt mouere ⁊ aliqñ ꝓcedẽ/te cognitõe: quẽadmodũ. n. fomes ẽ ꝑnale iflictũ ex primo pctõ. ſilr lex carnis q̃ ipꝫ dirigit. ⁊ iõ ſe/ipſa ſine ꝓcedẽte cognitõe. põt dirigere ipaꝫ motiuam in malũ. ⁊ iõ accidit. ꝙ ipam ꝓcedit aliqñ cognitio. ſꝫ eẽntialr exigit̃ cognitio ad hoc. vt lex mẽtis dirigat motiuã. Vñ primo reſpicit ꝙ ẽ intellectus. poſtmodum mediante hoc ꝙ ẽ voluntatis. ⁊ iõ ẽt appellat̃ lex mẽtis ab eo ꝙ ẽ meminiſſe q̃ ſunt facieda. ¶ Ad hoc ergo qḋ obijcit̃ ꝙ lex mẽtis opponit̃ legi carnis: dicimꝰ ꝙ ſolũmõ opponitur ei ex pte q̃ ẽ motiua i bonũ. ⁊ nõ ex pte q̃ ẽ cognitiua. Vñ ex illo ñ pt ↄcludi. ꝙ ñ dicat rõnẽ

motiui. ſꝫ non ſolū ꝙ dicat rōꝫ cognitiui. ⁊ hoc bñ ꝯcedimus. ¶ Ad ſcḋꝫ dicim⁹. ꝙ cū dr̄ ꝯſcia ē pena aut gaudiū ꝙ nō dr̄ ꝑ ēntiā. ſꝫ ſolū ex ꝯſequēti. Vñ ipſa diſponit ad hoc vel ad illud. ſꝫ ꝙ diuerſimode ē i diuerſis. quēadmōꝫ cognitio diſponit ad motum. Vñ qñqꝫ accidit. ꝙ aliqs hñs conſcientiam de malo affligitur. ⁊ hñs ꝯſciaꝫ ď bono delectatur ⁊c̄.

Membꝛum quartum

AD quartū quo q̄rit̄. vtrū ꝯſcia ſemꝑ ſit in actu ſuo? qḋ vr̄. qꝛ ignis nālis ſēꝑ ē in actu ſuo. Vñ quādiu ē ignis. ſemꝑ hꝫ aliquē actū. ſed conſcia dicitur eſſe ignis. xxviij. Ezech. ꝓducaꝫ ignem de medio tui. glo. omnia q̄ edificaſti male ꝯſcie ignis aſſumet. Vñ pꝛio ezech. in glo. dicit̄ ſindereſis ſcintilla ꝯſcie. ergo ſicut ignis ita ⁊ ꝯſcientia ſemper erit in actu ſuo. ¶ Preterea. ⁊ ſi ponderoſuꝫ nō ſemꝑ feratur deoꝛſuꝫ. nihilominus ſemꝑ iclinat̄ ad hoc vt deoꝛſum ferat̄. vñ ſemꝑ ē ſub actu ſue inclinatōis nālis. Sꝫ inclinare libeꝝ arbitriū ad fugiēdū malū ⁊ ꝓſequēdū bonū. ē actus q ineſt ꝯſcie a nā: n̄ dico mouere libeꝝ arbitriuꝫ ad hoc aut ad illud. qꝛ libeꝝ arbitriū nō pōt moueri ad hoc aut ad illud ſine ꝓpꝛio ꝯſēſu: ꝯſcia ergo ſēꝑ erit ſub huiuſmodi actu. ⁊ ita ſēꝑ erit i ſuo actu.

Cōtra. ꝯſcia ē ſcia. ſcia aūt habitus ē. habit⁹ aūt nō ſemꝑ ē i actu: ergo ꝯſcia n̄ ſēꝑ ē in actu. ¶ Itē ꝯſcia n̄ efficit actū in ꝑuul̄. ergo cū ꝯſcia ſit i ꝑuul̄. eo ꝙ nālis ē. nō ſemꝑ ē in ſuo actu. Rñdendū. ꝙ ⁊ ſi nō appareat act⁹ ꝯſcie i ꝑuulis. tñ i adultis ſemꝑ aꝑꝑet in ſuo actu. ſemꝑ. n. ſtimulat in adultis libeꝝ arbitrium ad bonū vel ad malū. lꝫ ipm nō ducat ad ꝯſenſū. hoc. n. n̄ eſt actus eius. ¶ Ad aliud v̉o dōm ē. ꝙ lꝫ ꝯſcia ponat ſciam. ſcia habitum. nihilominus ꝯſcia ſemꝑ ē in aliquo actu. qꝛ quidā habitus pōt ſemꝑ eē i actu aliq̄. ⁊ qdā nō ſemꝑ ē. de pꝛio aūt genere ē ꝯſcia.

Membꝛū quintum.

AD q̄ntū quo querit̄. vtrū ꝯſcia ſit ideꝫ qḋ lex naturalis? Et videtur ꝙ nō. lex enim naturalis non ē deponibilis. ſed conſcientia eſt deponibilis. vnde habenti ꝯſciaꝫ erroneā dr̄. depone ꝯſciaꝫ tuā. ergo lex nālis n̄ ē idē cū ꝯſcia. ¶ Preterea. quoꝝ ſunt diuerſe dr̄ie. ipſa ſunt diuerſa. ſꝫ huius ⁊ illi⁹ ſūt diuerſe dr̄ie. nō. n. lex recipit iſtas dr̄ias mundus ⁊ inmūdū. ⁊ ita de alijs. ergo ⁊c̄. ¶ Itē Io. dam. lex dei intellectū nr̄m attrahit ad ſeipſam ⁊ pingit nr̄am ꝯſciam. ⁊ ita vt pꝛius. Cōtra. Ro. ij. cum. n. gentes ⁊c̄. Glo. ⁊ ſi gentiles nō habeant legem ſcriptā. hñt tñ legē nāleꝫ. qua qſqꝫ itelligit ⁊ ſibi ꝯſci⁹ ē. qd ſit bonū ⁊ qd ſit malū: lege ergo naturali ē vnuſquiſqꝫ conſcius. ſꝫ ꝯſcia ē illud quo ſibi vnuſquiſqꝫ ꝯſcius ē. ergo ꝯſcia eſt illud qḋ lex nālis. Rñſio dicim⁹ ꝙ hec differūt. quēadmodū aliqḋ pꝛincipiū qḋ facit ſcire aliquā cōcluſionē ⁊ ſcia illius pꝛicipij. lex. n. nālis ſcripta eſt in coꝛde. vñ ē ēt quoddā ſcibile. qḋ dirigit potentiā itellectiuā ad motū. ꝓut hꝫ in ſe rōnem cognitiui. Vñ ſicut in ſcientia pꝛincipij includit̄ ipm pꝛincipium. ſic in ꝯſcia lex nālis. Ad illḋ qḋ obijcitur. ꝙ ꝯſcia ē q̄ aliquis ſibi ꝯſcius ē. ⁊ ſilr̄ lege nāli dicimus. ꝙ diuerſa habitudo notat̄ per hūc ablatiuū ⁊ ꝑ illū. per hūc. n. ablatiuū ꝯſcia: notat̄ habitudo foꝛmalis. ſed ꝑ hūc ablatiuū lege nāli: diſpoſitio materialis.

Membꝛum ſextum.

AD ſextū quo querit̄. vtrū ꝯſcia ſit ideꝫ qḋ ſyndereſis? Qḋ ſic vr̄ Ezech. j. ſuꝑ illud. quatuoꝛ ꝑtes habebāt. Glo. ſyndereſis eſt ſcintilla ꝯſcie. ⁊ poſtea ſubditur. hanc aūt ꝯſciam cū impius in pꝛofundum peccatoꝛuꝫ venerit. pꝛecipitari videmus. ex quo videtur ꝙ ꝯſcia ſit idem qḋ ſyndereſis. hoc idē pꝫ argumētis q̄ dicant̄ i eadē glo. vult. n. dicē ꝙ q̄tuoꝛ ſunt v̉tutes aie. ſ. rōnalis. irraſcibilis. ⁊ cōcupiſcibilis: q̄rta q̄ ſupꝛa has ⁊ extra has. ⁊ dr̄ ſyndēſis: ⁊ vt pꝫ ex eadē gl. ꝯſcia reducit̄ ad aliquā iſtaꝝ viriū. cuꝫ ergo nō ſit alia vis ab his in aīa niſi ſyndereſis. pꝫ qḋ ꝯſcia ad ſyndereſiꝫ reducitur. Cōtra pꝛedicte dr̄ie ꝯſcie non ꝯpetunt ſyndereſi. ergo hec n̄ ē illa. Et iteꝝ ſindereſis ē ī ꝑte motiua. ꝯſcia v̉o plus ē in cognitiua. lꝫ inclinat ad motū ſicut dictū ē. Rñdendum. ꝙ ꝯſcia hꝫ duo i ſe. vnū qḋ ē ſic ſupꝛemū. ⁊ quo ad hoc ꝯiungit̄ ipſi ſyndereſi. ⁊ dic̄ habitū nālem: ⁊ aliḋ qḋ ē inferius. ⁊ ſic ꝯiungit̄ magis rōni. ⁊ ſic dic̄ rōnem acceptōis. q̄ notat̄ in hoc ꝙ hr̄ con. ⁊ ſic recipit erroꝛē ⁊ ꝑturbatōeꝫ. ⁊ huiuſmodi ſilia. ex ꝑte. n. inferioꝛi bñ pōt accidere erroꝛ. tñ ꝙ erret ex hoc n̄ ē per ſe. plus. n. ſetꝫ ex ꝑte ſyndereſis que potentia habitualis dr̄. q̄ꝫ rōne ſcie. q̄ includit̄ in ipa rōne cuius ē i ipa rectitudo. vñ rōne eius ꝙ dicit habitū ſetꝫ ex ꝑte q̄ potētia habitual̄ dr̄. ſꝫ rōne ei⁹ ꝙ dicit acceptōꝫ. ex ꝑte rōnis ex ꝑte huius recipit ꝑdictas differentias. ⁊ ita pꝫ ſolutio. Dōm. n. eſt: ꝙ ꝯſcia a ꝑte ſuꝑioꝛi ſm rem reducit̄ ad ſyndereſim.

Queſtio. lxxviij. ď cā efficiēte coꝛꝑis adā.

QUoniaꝫ dictū eſt de ſb̄a ſpūali vnibili. cuiuſmodi eſt aīa rōnalis. dicēdū eſt de ſb̄a coꝛpoꝛali vnibili. cuiuſmodi ē coꝛp⁹ humanuꝫ ď q̄ ꝯſiderādū ē q̄tu ad du-

ꝯplicē ſtatū.inocētie.ſ. ⁊ nāe lapſe. Quātū ad ſtatū
innocētie ꝯſiderādū ē de ipſo ⁊ ꝯditōibus eius
dupl̄r.ſ.quo ad fieri. ⁊ quo ad eſſe. Quo ad fieri
ꝯſiderandū ē de ipō quadrupl̄r.ſm gnā quatuor
cauſaꝝ. Et p̄io quo ad cāz efficiētē. Scdo quo
ad formalē. Tertio quo ad mālez. Quarto q̄ ad
finalē. Quo ad efficiētē tria q̄runt. ¶ Primo ſi
corpus hūanū.ſ.ade.in ſtatu inocentie fuit a deo.
¶ Scdo.ſi potuit eē a creatura ſpūali.ſ. ab ange-
lo. ¶ Tertio.ſi a creatura corꝑali. cuiuſmodi ē na
tura aliqua iferior creata.

Membrum primuz.

CIrca primū ſic. Gen̄.ij. Formauit de⁹
hoiez de limo terre: qḋ intelligit q̄ꝫtū
ad corpus. ¶ Itē Job.x. Manus tue
fecerūt me ⁊ plaſmauerūt me. ⁊ vt pꝫ
ex glo.loquit ibi Job in ꝑſona hois ſimpl̄r.ſ.ho
minis primi. Glo. fecerūt ſcꝫ aiam: totū in circui
tu ſiue corpus. ⁊ poſt manibus dī factus ꝑmiſſo
ꝯſilio. Faciamus hoiem ad imaginē ⁊ ſilitudinē
noſtrā. ¶ Itē ſi corꝑis alicuius decebat deū eſſe
cām. maxime decebat euz eē cāz corꝑis primi ho
mis cum in gnē corpoꝝ fuerit nobiliſſimū.ſed cō
ſtat ꝙ aliqḋ corpus ē ꝯditum a deo.ſ.corpus ſu-
premū.ergo ⁊c̄. ¶ Itē aug.i li.lxxxiij.q.xxxv.q.
arguit oē corpus eē a deo ſic. Omne bonū eſt a
deo.omne ſpecioſuz ē bonuz:ergo oē ſpecioſuz ē
a deo. ſꝫ oē corpus vt corpus ſub aliqua ſpecie
ꝯtinet:ergo oē corpus ē a dō. Ex hoc pōt argui
vlterius.ergo corpus ade ē a deo. Cōtra.ſicut
in genere eēndi extrema nō ꝯiungunt niſi ꝑ me-
diū.ita in genere opandi iter primā cāz ⁊ effectū
vltimū debet itercedere opatio cauſe medie. ſed
primū eſt cā prima corpus humanū effectus vlti
mus.ergo inter hec dbet itercedere cauſa media
in opando. ad hoc ꝙ ſit effectus vltimus.ſ. cor-
pus humanū. Qḋ corpus humanū ſit vltius ef-
fectus ꝯfirmat theologice. Nā corpus humanū
ē vltima creatura in opibus ſex dieꝝ. Silr̄ ⁊ ph̄i
iſtuz ponētes ordinē.vt p̄io ſit deus. deinde āge
lus.deinde corpus celeſte. deinde elemēta q̄ ſunt
corpa ſimplicia.deinde mineralia.deinde vegeta
bilia.deide ſenſibilia.vltio corpus hūanū. ¶ Itē
primū ē ſb̄a imobilis ⁊ imutabilis.corp⁹ hūanuz
ſub̄a mobilis ⁊ mutabilis. Inter hec āt ē ſb̄a aliq̄
mobilis ⁊ imutabilis.vt corpus celeſte. qḋ ē mo
bile quo ad ſituz.imutabile quo ad formā. Eſt ēt
alia que imobilis ē ſꝫ mutabilis.vt terra que ē i-
mobilis q̄ꝫtū ad ſitū. ⁊ mutabilis q̄ꝫtū ad formā.
nulla autē creatura ē imobilis ⁊ imutabilis ſꝫ ſo-
lus deus.qḋ pꝫ ꝑ Gre.nazāzenū: oñdentē ꝙ hec
duo in creatura eē nō pn̄t.vn̄ dicit ſapiētia dei ꝓ
prietates vniuſcuiuſqꝫ ꝑmutās.imobilē naturam
ꝯuertibilē fecit.mobilē vero incōuertibilē proui-
dentia quadā.hec ita diſpēſans ne qḋ diuine nāe
eſt ſingulare vel ꝓpriū.i.imobilitas ⁊ icōmutabi
litas.i aliqua creatura ꝯſpecta.deū eſtimare face
ret creaturā.oñdens hec extrema.ſ. celū ⁊ terrā.
ꝑticipare has ꝓprietates.vt celū ſit mobile ſed i-
mutabile.terra imobilis ſꝫ mutabilis. Sꝫ ſicut eſt
ordo in eēndo. ⁊ ita dꝫ eē in operādo ſiue i creā
do.aliter deſtrueret bonū ordis i vniuerſo. Et ſi
ſic.erit vltra ſub̄a.ſ.corpus humanū a medijs vl'
a medio. ¶ Itē cauſa primaria creādo influit ſuꝑ
ſuū cauſatū.ſed ſua fluētia ē ex infinita potētia.er
go quod ē imediate cauſatū ex influētia diuie po
tētie.maxime debꝫ eē potētie.ergo cū corpus pri
mi hois maxime fuerit ifirmitatis.nō videt fuiſſe
effectus prime potētie. Si dicat ꝙ ex actu ipſi-
us ade ſecuta ē hec ifirmitas. Cōtra.plus erat cā
prima potēs influere q̄ꝫ aliqḋ aliud infirmare vl'
deſtruere:nō ergo videt ex aliqua ifirmitate hu-
iuſmodi icurriſſe ſi eēt effectus imediatus prime
potētie. ¶ Si adhuc diceret. ꝙ lꝫ ꝯditū fuiſſꝫ cor
pus primi hois a ſūma potētia.nō ex hoc ſeq̄ret
ꝙ eēt ipotēs ſiue infirmū. Cōtra.bōitati artificis
atteſtat bonitas artificiati. eodē mō videt ꝙ po-
tētie artificis atteſtet potētia artificiati. ¶ Itē cor-
pus humanū i genere reꝝ ē vltime ꝯpoſitōis.qꝛ
maxime ē ꝯpoſitū.vnde inter creaturas maxime
diſtat a ſūmo ſimplici:ꝓpter qḋ videt. ꝙ ſique i
tantū diſtāt creant a cauſis medijs ⁊c̄. ¶ Itē dyo
ni.optimi ē optima facere.ergo cū corpus primi
hois inq̄ꝫtuz corpus ē ſiue determinatuz oio i eē
corꝑali.nō fuit de numero optimoꝝ nec fuit ꝓ-
ductū in eē ab optimo. ¶ Itē vt habet i cōmento
ſupra libꝝ ḋ cauſis aīa facta ē cauſa corpoꝝ ⁊ fa
cta ē cauſata ab itellectiua que ē an̄ ipſaꝫ.ſed ma-
gis decet diuinā ꝓuidentiā creare aīas ꝑ ſe q̄ꝫ cor
pora cuiuſqꝫ ſint ꝯditōis.igit ſi nō ꝑ ſe creat ani
mas.ſꝫ create ſunt ab itelligētijs.vt habet in ver-
bo ꝓpoſito.multofortius ⁊ corpus cuiuſcūqꝫ ſit
conditōis.debet ab itelligentijs creari ¶ Itē cor
pus primi hois ꝓductuz fuit ad eē vltimū.ſ.bea-
titudinis mediāte creatura.ſilr̄ a rōne fortiori vi-
det.ꝙ ꝑductū fuit ad eē primum aliqua creatura
mediāte.cū eē vltimū ſit nobili⁹ q̄ꝫ primuz. ¶ Itē
prima reꝝ cōditio lex erat originalis nature ſuc-
cedētis.vnde Baſi.in exameron.v.in fi. Nature
rō ex priori dei mādato ſortita pricipiū. ꝑ omne
tranſit euuz.donec ad cōmunē termini fineqꝫ ꝑ-
ueniat. Si ergo corpus humanuz in ꝓceſſu natu
re originalis ab alio corꝑe eiuſdē generis produ
cit in eē mediante virtute ſuꝑiori. homo eim ge-
nerat hominē ⁊ ſol.videt ꝙ ſimpl̄r debuit in eſſe
ꝓduci. Ad hoc pōt dici.ꝙ corpus primi hois
fuit ꝯditūꝫ a deo.vt ex textu gen̄.pꝫ.nō ab āgelo
vel alia creatura.vn̄ aug.ſuꝑ gen̄.ad lit. Formare
vel edificare coſtam vt mulier eſſet.vſqꝫadeo nō
potuit niſi deus.vt nec illud quidem carnis ſup-
plemētum in corꝑe viri, qḋ i illius coſte ſucceſſit

locū. ab angelo eē crediderīz: ſicut nec ipm hoiez de puluere terre. Rō autē quare decebat diuinā ꝓuidētiā. vt homo ēt ſm corpus eēt a deo. ē quedā ex duabus ꝯplexa. prima ē ſumpta a cā exemplari. ſecūda a cā finali. Prima ē hec. Homo ſʒ corpus ē imago dei. qꝛ ſicut deus ē pꝛicipiū ſimplr̄ omniū: ſic homo ſm corpus. corpoꝝ oīuʒ ſui generis fuit pꝛicipiuʒ. vn̄. ij. ſen. diſ. xvij. Imago dei in hoīe appꝛuit. qꝛ ſicut deus oībus rebus extitit pꝛicipiū creatiōis: ita hō oībus hoībus pꝛicipiū gn̄ationis. ꝓximitas. n. imagis ad illud cuius ē imago oēm renuit mediationē in creando ſicut in mutādo. Alia ē hec. cū deus ſit alpha τ o pꝛicipiū τ finis. apoc. j. voluit. vt hō q̄ntū ad vtrāqʒ ſui ptē. a nullo alio ſoꝛtiret̄ eē: vt ſe totū ſciret deo eē obnoxiū. quē ēt q̄ntū ad corpus tm̄ nobilitauit. vt illi ſoli ſeruiret: vt eū aſſequeret̄ quaſi ſinē. Nec ē ꝯ hoc. ꝙ oēs hoīes ſūt deo obnoxij. qꝛ oēs i pꝛio hoīe quodāmō ꝯditi ſūt. Nō. n. cōditus fuit pꝛimus hō ēt q̄ntū ad coꝛpus ſolū vt res q̄dā ſingularis. ſʒ potius vt gn̄ale pꝛicipiū oīum coꝛpoꝝ generis hūani. ❡ Preterea. ſucceſſiōes pꝛimi hoīs nō ſūt ea rōne imago dei q̄ntū ad coꝛpus. q̄ ipe. Vn̄ tota rō qua ꝯuenit pꝛimū hoiez a deo foꝛmari: n̄ ꝯuenit eis. ❡ Ad pꝛia duo obiecta dōm. ꝙ lʒ oꝛdo creādi ꝯueniat ptibus vniuerſi. ſicut eēndi. nō tn̄ attēdēdus ē oꝛdo iſte i ꝓductōe pꝛicipioꝝ oꝛiginaliū ieſſe. quoꝝ vnū erat pꝛimus hō ſʒ coꝛpus. ſʒ poti⁹ i ꝓductōe pꝛicipiatoꝝ ſiue creatoꝝ ab eiſdē. imo ꝯueniebat vt a cā pꝛimaria τ ſūma imediate: ꝓducent̄ in eē ſecūdarie τ iſerioꝛes. τ ab vtriſqʒ effectus vltimi. ſ. q nō ſūt de numero creaturaꝝ. Theologi v̄o ponūt ipm vltimū ꝯditiōe. vn̄ hugo. Cōſtat creatōeʒ hoīs rerū oīuʒ viſibiliū ꝯditōeʒ poſterioꝛē quidē tpe. ſʒ cā pꝛioꝛē fuiſſe: qꝛ q factus ē poſt oīa pp eū facta ſūt omnia. Phī autē a nā eo modo quo ꝯpoſitū eſt poſterius ſimplici nā. τ magis ꝯpoſitū, min⁹ cōpoſito. oīuʒ. n. coꝛpoꝝ coꝛpus hoīs ē ꝯpoſitōis maxime cuius rō īfra patebit. ❡ Ad tertiū dōm. ꝙ influētia pꝛima a qua creature exeūt in eē. non ē nālis vel neceſſitatis. ſʒ ē electiua: ꝓpter qd̄ ſm libertatē electōis influētis ſunt quedā potētioꝛa. quedā minus potētia. vn̄ nō ſequit̄. ſi maxima ē potētia cauſe influētis ꝙ ꝓpter hoc maxie ſit potentie ipſe effectus. Prima autē cā dicit̄ maxime influētie a phō. qꝛ ꝙ alie cauſe influunt ſup cauſata. hoc habēt a cā pꝛima. vn̄ qꝛ alie cauſe hn̄t poteſtatē influēdi ab ipa τc̄. hoc in omni actione ipa eſt intime agēs. iō dicit̄ maxie īfluentie. ❡ Ad illud qd̄ inducit̄. ꝙ bonitas artificis atteſtat̄ bonitati artificiati τc̄. dōm ꝙ non ē ſimile. eē eīm boni determinatū eſt i ſui cōicatione ſiue diffuſiōe. vn̄ qn̄ aliqn̄ ē ſui diffuſiuū ſiue cōicatiuū: ſicut accidit in rei creatiōe. hoc ē. qꝛ bonū eſt. τ q̄ntum ad hoc ſe eē bonuʒ oſtēdit. vn̄ etſi aliqs p potētiam

aliqd alij cōicat. vel p ſciētiaʒ p ſe loquēdo. h̄ vt bonus facit. nō vt potēs vel ſciēs. qꝛ ergo i creatōe rei ē diffuſio quedā a cā in cauſatū. τ cōicatio bonitatis cāe atteſtat̄ bonitati cauſati. n̄ āt potētia potētie. vel ſapia ſapie. vn̄ bn̄ ſequit̄. cā ē bona. ergo effectus p ſe loquēdo. n̄ aūt ſequit̄. cā eſt potēs vel ſapiēs. ergo effectus. ❡ Ad aliud dōʒ. ꝙ ē diſtātia multiplex cauſatoꝝ a pꝛima cā: ſicut appꝛopinq̄tio ſiue appꝛoximatio. ē. n. appꝛopiquatio p ꝯfoꝛmitatē. τ q̄ntuʒ ad eē τ q̄ntū ad nobilitatē ſiue dignitateʒ. Similr̄ ē duplex diſtantia p diffoꝛmitatē duplicē. Creature ſpūales ſcʒ angelus τ aīa. vtroqʒ mō maioꝛis ſūt appꝛoximatōis creaturis coꝛpalibus: τ mioꝛis diſtātie. Sʒ inter r̄es coꝛpales ſecūdo mō appꝛopinqtatis. fuit coꝛpus pꝛimi hoīs maxime ꝓpinqtatis. τ minoꝛis diſtātie. qꝛ maxie dignitatis τ nobilitatis. vtpote iter oīa coꝛpa maxie imago dei. ſiue ſm illud. τ ꝙ mediāte ſui pfectōe: ē deo vniēdū vniōe glorie. τ ſic beatificādū: lʒ ergo maxie diſtet a deo rōe ſue ꝯpoſitōnis. mīme tn̄ diſtat τ maxie ē appꝛopinq̄tōis rōne ſue dignitatis vel nobilitatis. ❡ Ad aliō dōm. ꝙ coꝛp⁹ pꝛimi hoīs erat optie factū τ ō optimis: imo poti⁹ optimū i gn̄e coꝛpoꝝ. tū rōe finis. vtpote ſpūali miſterio deo ſeruiturū τ ꝯn̄ter beatificādū. tū qꝛ pꝛicipiū oīuʒ ſui generis: lʒ ergo n̄ ſit ō optimis ſimplr̄: ē tn̄ de optis in gn̄e coꝛpoꝝ. Preterea. τ ſi n̄ fuerit optimū p ſe. fuit tn̄ optimū i vniuerſo: q̄ſi q̄dāmō neceſſariuʒ ad pfectōeʒ vniuerſi. ❡ Ad aliō dōʒ. ꝙ illō v̄buʒ aīa creata ē ab itelligētia. ſimplr̄ loquēdo falſuʒ ē τ hereſiʒ ſonat. tn̄ aliq̄ mō itellectū hʒ veritatē. ſʒ ꝙ creare dr̄ qn̄qʒ cōiter. ꝓut dr̄ ꝓductio i eē cuiuſcūqʒ ſb̄e. ſiue accn̄tis. ſʒ ꝙ dic̄ ps. Emitte ſpūʒ tuū τ creabūt̄. ſ. q̄ntū ad inouatōeʒ i bonis opib⁹. ſic pōt dici. ꝙ aīe creant̄ ab āgelis. qꝛ multe inouatōes fiūt i aīab⁹ mediātib⁹ angelis. a qbus aīe frequēt̄ recipiūt illuiatōes. ſʒ ꝓut creare dr̄ ꝓpꝛie ꝓductio rei de n̄ ente in ens. ſic ē falſuʒ. Alr̄ ēt pt itelligi τ hʒ veꝝ itellectū ſm ponētes itelligētias eē motoꝛes oꝛbiū celeſtiū. qꝛ cū motu oꝛbiū fiūt coꝛpa oꝛganizata: τ ſic diſponūt̄ τ adaptātur ad aīaꝝ ſuſceptōeʒ. cū huiuſmōi motus fiat ab itelligētijs ſʒ hāc opionē aliq̄ mō loquēdo. ſʒ valde p accn̄s pt dici aīas creatas eē ab itelligētijs. Lʒ āt ſic ſoleat exponi v̄bū p̄dictū. ſani⁹ tn̄ ē illud vt ſimplr̄ falſū negare. q̄ʒ ſic exponēdo ꝯcedē. ❡ Ad hoc qd̄ obijcit̄. ꝙ coꝛp⁹ pꝛimi hoīs ꝓductuʒ fuit ad eē vltimū mediāte creatura τc̄. dōʒ ꝙ ē eē pꝛimū. ſ. nāe. ſcdm. ſ. grē. tertiū ſcʒ gloꝛie. quoꝝ nullius opatoꝛ eſt creatura. cooperari tamē pōt ad vnūquodqʒ. dicit eīm aug. ſup gen̄. ix. ad lit. ſolus vniuſcuiuſqʒ creatoꝛ eſt deus. nō ꝙ nulla ſit angeloꝝ cooperatio vt quid creet̄. ſed non ideo ſunt creatoꝛes. loquit̄ enim aug. de foꝛmatōe mulieris ex coſta viri. quā ipe dicit quādā creatōeʒ.

foꝛte rōne multiplicatōis:qua de tātilla materia
ſiebat coꝛpus tātū.que qdē ꝫ foꝛmatio fuit a deo.
tamen vt ipe dicit.aliqd fuit ibi miniſterij ange-
loꝝ.Eodē mō deus ē per ſe opatoꝛ ⁊ datoꝛ glo
rie ⁊ gratie.aliquo tū mō angeli opant.ſ.illumi-
nādo ⁊ excitādo ſiue diſponēdo.¶Ad vltimū
dōm.ꝙ pꝛia reꝝ ꝯditio eſt lex oꝛiginalis nature
ſuccēdēs in hoc.ꝙ virtus ⁊ ꝓpꝛietates collate
rebus tunc ꝯditis pſeuerāt.⁊ hoc pꝛincipalr ꝙ̃-
tum ad tria.ſ.ꝙ̃tum ad collatiōeꝫ virtutis ⁊ ꝓ-
pꝛietatū.que requirunt ad pfectōnem eē indiui-
dui in ſe.⁊ ꝙ̃tum ad ptātem opandi tpibus con
gruis ad ſui ſilis multiplicatiōem.⁊ ꝙ̃tuꝫ ad in-
ceſſatōeꝫ opatōis huius:quouſqꝫ ſit ſtatus mul
tiplicatōis ſiue creatiōis reꝝ a diuina ꝓuidentia
determiatus.Cum.n.dixit geñ.j..germinet terra
herbā virētē:virtute huius v̄bi.accepit terra vir
tutē fructificādi i ſe ⁊ renouādi fructū ſm ꝯgruā
tpis renouatiōeꝫ.⁊ hoc ipm icelſanter faciēdi:q̄-
uſqꝫ ſtatus multiplicatiōis reꝝ venerit.De pꝛio
Baſilius in exame.v. Germinet terra.Reſpice
qm̄ ex parua voce ⁊ p̄ceptiōe bꝛeuiſſima tellus
arida ſterilisqꝫ repēte parturiēs:⁊ ad effectū fru
ctificatōis ipulſa.velut quodaꝫ luctuoſo amictu
depoſito:ſumptiſqꝫ letioꝛibus idumētis:⁊ cultu
ꝓpꝛij decoꝛis exultās.oia que iuſſu celeſti cōce-
perat effūdebat. De ſcdo idē in ſi.v.li.germinet
terra.Parua iſta p̄ceptio cogit terraꝫ vires ꝓ-
pꝛias quantas hꝫ.ſingulis annoꝝ curriculis:ad
īfoꝛmādū genus herbaꝝ:ſeminū:lignoꝛūqꝫ ꝓ-
ducere.Et i pꝛicipio qnti.Vox.que tūc emiſſa ē.
⁊ pꝛia illa p̄ceptio veluti lex quedā nature fuit.⁊
inheſit terre creādi fructificādiqꝫ ſibi p̄bens ipo
ſteꝝ facultatē.De tertio idem baſi.in pꝛicipio no
ni.Aduerte ergo v̄bum dei currēs p oēm crea-
turam:qd olim cepit.ſꝫ vſqꝫ nunc opat ⁊ ꝓpe-
rat ad finē:donec ꝯſummatōem mūdus accipi-
at.ſicut.n.pila cū ab aliquo fuerit ipulſa:cuꝫ ſpa-
cia diuerſa recepit.ipa ſui volabili lociqꝫ ꝓcli-
uitate velocius incitata ꝓfert.nec pꝛius ſtare po
terit ꝙ̃ ad plana deſcēdat.ita natura reꝝ dei p̄ce
ptione ꝯmota.naſcentiū moꝛiētiūqꝫ paſſim natu
rā penetrans.vniuſcuiuſqꝫ generis ſobolē p ſui
ſimilitudinē cuſtodit equaliter.donec ad ſtatutū
terminū valeat puenire.equū.n.facit equo ſucce
dere.⁊ leonē leoni.⁊ aquilā aquile.⁊ ſingulas
aiantes ſequentiū ſucceſſione ſuata vſqꝫ ad fineꝫ
oium exitūqꝫ pducit. Nullum enim tēpus vale-
bit ꝓpꝛietates animātium ꝯmutare.ſꝫ tanꝙ̃ nup
ꝯſtituta natura.ita recens fert cum tpe.vñ dr lex
nature ſuari quo ad hoc ꝙ pꝛoducet coꝛpus ex
coꝛpoꝛe.ſicut mō fit p deciſionem ſube.ſed mo-
dis pretactis.tunc.n.opoꝛteret generatōem eſſe:
vel circularē:vel infinitam a pte ante.

Membꝛuꝫ ſecunduꝫ.

D ſcōm quo querit.ſi coꝛpus pꝛimi
hominis potuit foꝛmari a creatura ſpi
rituali ſcilꝫ ab angelo.¶Et pꝛimo ſi
a bono angelo.¶Secūdo ſi a malo
ſcꝫ a dyabolo vel demone.

Articulus pꝛimus.

p Rimo articulo querit.ſi bonus ange-
lus potuit foꝛmare vel ꝯdere coꝛpus
pꝛimi hois.Qd n̄ vr̄ ſic.ſic oñdit aug.
ix.ſup geñ.ad lit.Angeli n̄ poterāt foꝛ
mare mulierē ex coſta viri.ſꝫ i maioꝛi diſtātia ⁊
minoꝛi diſpōe ē puluis ſiue lutū ad coꝛp⁹ hūanū.
ꝙ̃ os ⁊ caro hūana.⁊ difficilioꝛ trāſmutatio.cū
i hn̄tibus ſymbolū ſit facilioꝛ trāſmutatio.ergo
ſi āgeli ipotētes erāt facē coꝛpus hūanū ſiue mu
liebꝛe ex carne ⁊ eē hūano.multo foꝛti⁹ erāt ipo
tētes coꝛpus hūanū foꝛmare ex puluere ⁊ luto.
¶Itē n̄ ē diminuta v̄tus ſiue ptās āgeli poſt tps
ꝯditōis pꝛimi hois.ergo ſi nūc n̄ pt āgelus edu-
cere coꝛp⁹ hūanū i eē:ex ſeīalibus rōibus exn̄ti-
b⁹ i elemētis.nec tūc poterat.Qd nūc pōt.oñdit
ſic.Nullus rei ſuba ꝓpꝛie ⁊ p ſe educēde i eſſe p
nām.pōt educi i eē miſterio angelico.coꝛp⁹ hu-
manū ē tale.ergo ⁊c̄.Pꝛobatio pꝛime vt dic̄ au
gu.ſup geñ.ix.Inſūt reb⁹ coꝛpeis rōes.qbus cū
data fuit opoꝛtunitas tpalis.ꝓrūpūt i ſpēs debi-
tas ſuis modis ⁊ finib⁹.ꝓrūpūt inquā p ſe opa-
tōe nature.quātacūqꝫ.n.ſolicitudie oparet ange
lus circa hoꝝ ꝓductōeꝫ i eē.nunꝙ̃ i eē ꝓducerē
tur niſi nā opante.hñ m̄ opatiōe nature i eē ꝓdu
cerent angelo n̄ coopante.ſicut.quātacūqꝫ ſolici
tudine oparet āgricola circa ꝓductōeꝫ ſegetum
vel arboꝝ.nunꝙ̃ ꝓducerent i eē:niſi oparet nā.
Vñ angelus coopans nāe i naturaliū ꝓductōe.
ſolūmō expedit ⁊ accelerat opatōeꝫ nāe.nec eſt
educēs rē nālem i actū vel in eē:nec potēns edu
cere.ſicut nec agricola ſegetes vl̄ arboꝛes.ſꝫ nā
potius:q̄ ꝓpꝛia v̄tute ſufficit ad hoꝝ ꝓductōeꝫ i
eē tpe ꝯgruo.¶Itē ſi āgelus potuit foꝛmare vel
ꝯdere coꝛp⁹ hūanū.tūc fuit poſſibile ⁊ ponibile.
ponat ergo inde ſic.Angelus eduxit i eē coꝛpus
ade.ergo āgelus fuit ꝯditoꝛ alicuius ſube.Con-
tra.Dam̄.qcūqꝫ dicūt angelos ꝯditoꝛes.hi oēs
ſūt os pr̄is ſui dyaboli.Si dicat ꝙ ibi ſumit ꝯdi
toꝛ ꝓ creatoꝛe.nec hoc ipedit ꝓceſſuꝫ rōnis:cuꝫ
foꝛmatio pꝛimi hois ex puluere fuit creatio q̄dā
vt ifra patebit. Cōtra.eiuſdē ē potētie ⁊ āplio-
ris.refoꝛmare coꝛpa moꝛtuoꝝ ex puluere:⁊ foꝛ
mare ex puluere.vtrobiqꝫ.n.vr̄ eē potētia paſſi
ua vel obediētia mālis tm̄.pꝛimū aūt fiet miniſte
rio angeloꝝ ſicut dr̄.ergo vr̄ ꝙ ⁊ ſcdm fieri poſ
ſit.⁊ ita vr̄ ꝙ coꝛpus pꝛimi hois potuit foꝛmari
de luto vel pulueribus miſterio āgeloꝝ.¶Pꝛe
terea.ſup geñ.ix.aug.Nō nulla ē i angelis poten
tia vt aliqd creetur.Ex hoc arguit ſic.Cuicūqꝫ

ↄuenit potētia: pōt ↄuenire actus illius potētie. ſʒ potētia creādi ↄuenit angelis. vt̄ pʒ ex auctē pdicta. ergo ⁊ actus ↄuenire potuit. ⁊ ita nihil ipedit: qn corp⁹ ade potuit educi i eē ab angelo. etiā ſi illa eductio eēt creatio. ¶ Itē vt habet ab aug. ſup geñ. vij. corpus ade fuit i tpibus ſex dieꝝ ſeialiter. ſ. i q̄tuor elemētis. Si ergo angeli nouerūt ꝓportōes elemētoꝝ q̄ reqrebant ad ↄditionem corpis hūani. ⁊ ↄſtat ꝙ miſterio eoꝝ poterāt coaptari ⁊ ↄpegi vel ↄpingi i tali ꝓportiōe. relinquit ꝙ poterāt corp⁹ primi hois formare. Rñſio. ↄcedēdo ꝙ angeli nō poterāt p eoꝝ miſteria educere corpus hūanū. nec ad hoc erat potentia eoꝝ ordiatā. vt pʒ in. q. de miraculo. ⁊ hoc dicit aug. ſup geñ. ix. formare vel edificare coſtam vt mulier eēt. vſqʒ adeo ñ potuit niſi deus: a q̄ vniuerſo nā ſubſiſtit. vt nec illud qdē ſupplementuʒ carnis i corpe viri qđ i illius coſte ſucceſſit locū ab āgelis factū eē credideriʒ. ſicut nec ipʒ hoieʒ de terre puluere. ¶ Ad primū ergo dōm. ꝙ nō ē ſiīe de formatiōe ⁊ reformatiōe. nā i puluerib⁹ ex qbus erit reformatio. erit q̄daʒ aptitudo ſiue appetitus ad hoc ꝙ ſimul vniant i corpe. ⁊ vlteri⁹ ad vnionē cū aīa. cui atteſtat ordiatio corpis ad neceſſitateʒ ñ moriēdi. q̄ qdē aptitudo ñ erat i pulueribus vel i luto. ex qbus formabat corpus primi hois. Preterea. ⁊ ſi miſterio āgeloꝝ ſicut dī. qđ tñ ego ñ aſſero. fiat repatio corporū q̄ reſurgēt. ñ tñ credo ꝙ illa repatio inq̄ꝫtum erit ab angelis: ſit vltie ↄpletōis ſiue pfectōis. ſʒ quedaʒ ↄpūctio ſiue coadunatō ptiū i toto. vltia ↄpletōe a ſuo ↄditore reformādo. de hoc habet plenius īfra cū aget de reſurrectiōe. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ angeli creare ñ pñt. pñt tñ iuſſu dei inq̄ꝫtū voluntati eius obediūt. de reb⁹ ſubiectis tanq̄ꝫ mā miniſtrare vt aliqd creet. vñ aug. ſup geñ. ix. Cum deus vniuerſā creaturā ſuaʒ biptitā quodāmō. ope ꝓuidētie ⁊ i nālibus ⁊ i volūtarijs motib⁹ adminiſtret creare nām. taʒ nullus angelus pōt q̄ꝫ nec ſeipm. volūtas ꝟo angelica obedienter deo ſubdita. eiuſqʒ executa iuſſionē nālibus motib⁹ ꝺ rebus ſubiectis tanq̄ꝫ mām miniſtrare. vt ſm illas pncipales in ꝟbo dei ñ creatas. vel̄ ſʒ illas i primis ſex dieꝝ opibus cāliter creatas rōes aliqd in tpe creet more agricolādi vel medēdi pōt. Et ē exēplū aug. de medico. q egro adhibet alimentū: ⁊ vulnerato medicamētū. nō hoc facit de rebus q̄s creauit: ſʒ q̄s creatas īuenit. de huiuſmōi ſūt que adhibet. nec vires creat nec carnē. ſʒ nā potius hoc agit. opatiōe medici adiuta. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ ⁊ ſi angeli ſciāt ꝓportōes elementoꝝ que reqrunt ad formatiōeʒ corpis humani. ⁊ elemētaria materialia corpis hūani debita formatiōe mēbroꝝ ↄpingere. tñ corpus humanum formare ñ pñt. illā. n. armoniā ⁊ diſpōnem qua aptū ē ad ſuſceptōem aīe rōnalis. ⁊ ita tanq̄ꝫ ꝓpria ⁊ debita pfectiōe perfici. iprimere ſiue inſerere nō pñt. qđ neceſſario requirit ad corp⁹ humanū. ſicut. ĩ. melius patebit.

Articulus ſecundus.

Ad ſcdm quo querit. vtrū corpus primi hois poterat educi in eē miniſterio mali angeli. hoc ē. vtrū malus āgelus poterat educere illud in eſſe. Qđ ñ. pʒ ex rōibus qbus oñſuʒ ē ſupra. ꝙ nec āgelus bonus hoc potuit. Cōtra. angelus malus tpe cōditiōis primi hois: ñ fuit mioris potētie q̄ꝫ nūc. ſʒ ↄſtat ꝙ taʒ boni angeli q̄ꝫ mali aſſumūt corpa hūana i qbus apparēt. que formāt ex ipis elemētis. ergo vr̄ ꝙ tūc ſilr̄ potuerīt. ⁊ ex hoc vr̄ ꝙ mali angeli poterāt formare corpus primi hominis. ¶ Itē aug. i li. lxxxiij. q. xlv. q. dicit. Non hoc oʒ mirari. q2 oia q̄ viſibilr̄ fiūt ēt p iſeriores ptātes aeris huius. ñ abſurde fieri poſſe credūt. ex hoc vr̄ ꝙ ñ ſolūmō corpa hūana ſʒ ēt ⁊ alia q̄ viſibilr̄ fiūt. ēt p iſeriores ptātes aeris ⁊ dmones fieri pñt. ¶ Si diceret ꝙ aug. loqt de opibus mirabilib⁹ ſiue miraculoſis q̄ qñqʒ viſibilr̄ fiūt. qđ vr̄ p hoc ꝙ loqt ꝺ factōe ſpentis a Magis ⁊ moyſe exo. vij. hoc ñ ipedit ꝓceſſuʒ rōis. q2 ſi opera mirabilia q̄ viſibilr̄ fiūt pñt fieri p iſeriores ptātes aeris. multofortius ⁊ alia q̄ ſubiacēt nature. ¶ Itē cū optie ſciāt nās ⁊ ꝓportiōes reꝝ naturaliū ſiue elemētoꝝ. ⁊ ſemp ſciuerūt. nō ē dubiū qn ſcirēt a pricipio ↄditiōis hois: quātū debeat eē in ſemie hūano de quolibʒ elemēto. ſilr̄ ⁊ ꝓportionē elemētoꝝ i tali ꝓportōe ↄmiſceri. ⁊ ſic ſemē qđ eſt mā corpis hūani facē. ¶ Preterea. cū ſcirēt qua ꝓportiōe caloris ⁊ ex qbus nutrimētis embrio caleſceret ⁊ ↄfoueret. ↄſtat ꝙ ſciuerūt vas aliqđ parare qđ tali calore vigeret. ⁊ huiuſmōi nutrimētū abūdaret ⁊ ita fetuʒ huius nutrire. ⁊ nutriēdo ad ſtatū ↄuenientē ꝓducere. vr̄ ꝙ tūc ſciebāt ⁊ poterāt corpus hūanū in eſſe ſiue viꝝ ⁊ mulierē ꝓducere. ¶ Itē hoc vr̄ p hoc q2 dracones erāt ſemialiter i reb⁹ corpeis. mali angeli ꝓduxerūt eos i eē. ſilr̄ ⁊ boni. quod vult augu. dicēs. ſi veri dracones facti ſūt ex virgis magoꝝ. ñ fuerūt tñ creatores draconū. nec magi. nec angeli mali: qbus miſtris illa fiebāt. inſūt eniʒ rebus corpeis ⁊c̄. ⁊ poſt. Nec dicūt angeli. q faciunt iſta. aīaliū creatores. ſicut nec agricole ſegetuʒ vel arboꝝ ⁊c̄. Ecce plane habet ab aug. ꝙ dracones fiebāt a bonis āgelis ⁊ malis: ⁊ illos facere poterāt. ⁊ hoc q2 erāt i rebus corpeis ſm ſemialē rōneʒ. ſilr̄ vr̄ i ꝓpoſito. ¶ Itē maius ē corpus organizare q̄ꝫ q̄litates elementares ad equalitatē pfectā deducere. ergo cū malus angelus poſſit illud qđ maius ē. pōt illud qđ minus ē. ſʒ ad hoc ꝙ corp⁹ hūanū educat in eē. iſta duo ſufficiūt. ſ. perfecta equalitas qualitatum. ⁊ cor-

poris hūani organizatio. De p̄rio dicit algbaſ. Cū cōmixtio elemētoꝝ fuerit pulchrioris ꝛ pſectioris eq̄litatis. tūc erit diſpoſitio ad ſuſceptōez aīe rōnalis. Itez q̄rit incidenť. ſi demones pñt gnāre. ꝛ ſic corpus hūanū ad eē pducē. ſic opinatur de mellino. q̄ vt dr̄ genitus fuit a demone incubo: qd̄ vr̄ rōne ptacta. q2 noſcūt quātū ſit i tāto ſemine de quolibz elemēto ꝛ in qua ꝓportiōe ꝛ ꝓportōes elemētoꝝ. ꝛ tales ꝓportiōes in tali ꝓportōe ſciūt cōmiſceri. ꝛ ſic ſemē hūanuz facē ꝛ matrici infūdere. ꝛ ſine viro corpus hūanum pducē. ¶ Itē ſciūt ſemē deciſū a viro colligē. ꝛ ī illa virtute q̄ deciſuz ē obſeruatū i matrice apta ad plis pductiōez infundē. ꝛ ita vt prius. ¶ Itē Job. xli. Nō ē ſup terraz ptās q̄ cōparet ei: ergo ſi aliq̄ ē ptās i terra q̄ pt̄ corpus hūanū pducē i eē ꝛc̄. Ad hoc dōm ſine piudicio. ꝙ nullā rem cui⁹ ꝓprie nā eſt cā. pōt angelus bonus vel malus educē de potētia ſeminali i actū vel i eē. ſicut ſupra tactū ē in opponēdo: cuius rō ē hec. Qd̄ cū duplex ſit oꝑatio creature: q̄dā. ſ. agētis neceſſitate. vt illa q̄ ē nāe. ꝛ q̄dā agētis p electōnez. vt illa q̄ ē volūtaria: illa que ē angeli cadit ſub ſcd̄a dr̄ia. vñ aug. ſup geñ. viij. In ipſo mūdo gemia oꝑatio diuine ꝓuidētie reperiť. ptim nālis. ptim volūtaria. nālis quidē p occultā dei admiſtratōnē. qua ēt lignis ꝛ herbis dat incremētū. volūtaria p angeloꝝ opa ꝛ hoim. Eſt ergo oꝑatio āgelica q̄ztū ad ea que opať i mūdo volūtaria. vñ ꝛ artiſicialis. marie cū opať in mūdo circa hec īferiora. in pducēdo illa in eē vel pficiēdo. Vñ angelus i talib⁹ ē agēs vt artifex ꝛ oꝑatio ei⁹ oꝑatio artis. ꝛ opatuz ab eo artificiale. Vñ nihil qd̄ ꝓprie ē pducendū in eſſe ƀm decretū nāe. pōt ab angelo pduci in eē. ſicut nec nāle pōt eē artificiale: pōt tñ angelus nāz expedire ꝛ pductōe reruz nāliuz in eſſe opus illius accelerare. ſed illud in eſſe pducere non pōt: ſicut nec egricola ſegetes vel arbores. qd̄ manifeſte pz. q2 ſi in huiuſmodi pducēdis in eē multa ſollicitudine angelus operetur. ceſſante oꝑatōne nāe in nullo pficeret. Vñ anſel. de ꝯceptōe virginis. Sicut creata nā nihil p ſe facere pōt. niſi qd̄ volūtate dei accepit. ſic volūtas creature nequit q̄cq̄ p ſe oparē. niſi qd̄ nā adiuuat vel ꝓcedit. Eſt ergo agens vt artifex. pp qd̄ ab aug. cōpať medico ꝛ agricole. vt ſupra dictū ē. Vñ corpus ꝯpoſituz ab angelo ſiue bono ſiue malo. ad effigiē corp̄is hūani. ē corpus artificiale nō nāle. vñ nec corpus hūanuz qd̄ p ſe eſt corpus nāle. ſicut nec corpus artificiale ad effigiē corp̄is hūani ꝯpoſitū. vt ſtatua vel huiuſmodi. Patet ergo qualiter ad primū rñdendū ē. q2 corpa formata ꝛ aſſumpta ab angelis. ſiue bonis ſiue malis. nō ſūt corpa hūana. ſ3 artificialia q̄dā ad hūani corp̄is effigiē ꝯpoſita. ¶ Ad illud qd̄ dič aug. in li. lxxxiij. q. ſ. ꝙ oia que viſibiliter ſiunt ꝛc̄. Dicendū ꝙ aug. intēdit determinare. ꝙ demones faciētes miracula ſiue mirabilia. ſimilia illis q̄ ſiunt ab angelis bonis. faciunt illa vere ꝛ nō ſantaſtice. vnde vult dicē. ꝙ ab angelis malis ſiunt miracula ſilia illis que ſiūt ab angeľ bonis. ſicut fuit de ſerpente moyſi ꝛ ſerpētibus magorū. Sicut eniz verus fuit ſerpēs. q ꝓiecta virga moyſi in terra ſiebat quodāmō miſterio bonoꝝ angeloꝝ. ſilr̄ fuerunt veri ſerpētes magorū quodāmō facti miniſterio maloꝝ. ¶ Ad illō qd̄ obijciť. ꝙ ſi poſſent in opa mirabilia que ſūt ſupra nām. multofortius ꝛ in illa q̄ ſubſūt nāe. dicēdū ꝙ nō ſequiť. q2 q̄ñq3 dr̄ opus mirabile ſiue miraculoſum rōne modi agēdi. non rōne rei acte ſiue pducte in eē: ſic fuit ī mirabilib⁹ q̄buſdaz factis in egypto. vt. ſ. ī mutatōe aque in ſanguinē. ꝛ virgarū in colubros. ꝛ alijs huiuſmōi. que vt vult aug. nālia erāt. determinat. n. ꝙ iſunt rebus corporeis p oia elemēta mūdi q̄dā occulte ſeminarie rōnes. q̄bus cuz data fuerit oportunitas. prūpūt in ſpecies debitas. q̄bus agricole ƥbent quaſdaz viſibiles oportunitates ꝛ cauſas naſcēdi. ꝛ qd̄ illi faciūt viſibiliter. hoc angeli faciūt inuiſibiliter. Unde q2 angeli miſtrant inuiſibiliter. ꝛ repēte pductōe taliū qd̄ miſtraret nā viſibiliter ꝛ ſucceſſiue. Nec ē dr̄ia niſi in modo pducendi. q2 h̄ repēte ꝛ inuiſibiliter illic tpali ꝓtelatōe ꝛ viſibiliť. dicit aug. huiuſmōi opa nālia. Uerūtñ rōne modi pducēdi in eē. qui q̄dē repētinus fuit. ꝛ ꝯ ſolitū curſū nāe. q erat miniſterio angeloꝝ. erant illa opa mirabilia. Ex quo pz ꝙ angeloꝝ miſterio q̄ñq3 euenit aliq̄ mirabiliť pduci in eē. q̄ tñ ƀz ordinatōz effectuū ad ſuas cāſ nālia ſunt. ꝛ opere nature in eſſe producta. Ex quo pat3. ꝙ hoc argumentum nō valet per ſe loquēdo. angeli poſſunt in opera mirabilia. ergo poſſunt producere in eſſe naturalia. Intelligendū ē tamen. ꝙ i ope p̄dicto ꝛ ꝯſilibus. opus operans erat mirabile. in qd̄ ſolu3 pōt āgelus: opus operatum naturale. in quod non poteſt. poteſt enim angelus mirabiliter operari. i. contra curſum nature ſiue ſupra vt fiant naturalia. non tamen poteſt illa facere. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ ſuppoſito ꝙ nouerūt ꝓportōes elemētoꝝ ꝛ portiōes q̄ req̄runť ad ſemis ꝯpoſitōez. ꝛ q̄b⁹ nutrimētis. ꝛ qua ꝑpantia caloris fetus ē ꝯſeruādus ꝛ nutriēdus. nō tñ pñt ī ſemialib⁹ rōnib⁹ educē corpus hūanū i eē: q2 ad hoc ꝙ corpus hūanuz ex ſemine educiť in eē. ꝓter ſubaz ſeminis req̄riť diſpoſitio ſiue virtus. que relinquať in ſemine ex ƀtute decidētis ſiue generantis. ꝛ forte a tota ſpecie illius qua preparētur ꝛ diſponatur ipſuz corpus ad anime ſuſceptōem. ſicut proprie ꝛ per ſe pfectibile ab eadez. qd̄ pz per hoc. ꝙ nō oēs qui poſſunt decidere ſemen poſſūt gnāre. Dicēdū ergo. ꝙ ſemen quocūq3 mō fuerit habitū. niſi fue

rẽ deciſū a corpe pfecto aīa rōnali.i q̄ relicta fue
rũ virtus a decidēte:q̄ corpus ex illo educenduꝫ
ꝑparet̃ ⁊ diſponat̃ ad aīe ſuſceptōēꝫ.vt ad pro/
priā ſui pfectōēꝫ:n̄ pt eē mā corpis hūani. ¶ Ad
aliud dōm.ꝙ nō īēdit aug.ꝙ dracones d̄ qbus
obiectū eſt facti fuerunt ſiue a bonis ſiue a malis
āgelis.qꝛ tūc n̄ determiaret illa opa nālia fuiſſe.
ſꝫ dicit illos factos fuiſſe ab āgelis eo genere lo
quēdi.quo ille dr̄ facẽ q iuuat ⁊ expedit faciētē p
ſe. ¶ Ad aliud qd̄ ſeqt̃ pꝫ rō.qꝛ corpus ꝯpoſituꝫ
ab āgelis:cū ſit artificiale vt ſupra tactū ē:nō eſt
corpus organizatū:nec pt āgelus huiuſmōi cor
pus organizare.ſꝫ poſſit ptes q̄ſi mēbra q̄dā cō
pingẽ.⁊ illis q̄ſi iſtrumētis vti.n̄ organis:q̄liter
ītelligēdū ē illud v̄bū alghaſ.ſ.cū cōmixtio ele/
mētoꝝ fuerit ⁊c̃.īfra determinabit̃. ¶ Ad hoc qd̄
poſtea querit̃.ſi demones incubi pn̄t gnāre.⁊ ſi
corpus hūanū ad eſſe pducẽ.dōm ꝙ nō pn̄t.qd̄
pꝫ ex p̄dictis.pōt tn̄ dici ſine p̄iudicio.ꝙ ſi ſemē
matrici infuſuꝫ a demone incubo.fuerit deciſū a
potēte generare.⁊ validū ad hoc vt d̄ eo fiat cor
pus hūanū.⁊ ſuatū fuerit vſqꝫ ad īfuſiōēꝫ i vir/
tute i q̄ deciſū fuit:ſilr̃ ⁊ fuerit ex pte mulieris re
cipiētis q̄ reqrunt̃ ⁊ ſufficiūt ad fetū pficiēdū.bn̄
poterit pduci ex tali mā in eē corpus humanuꝫ.
Si aūt ſemen īfuſum matrici aliq̄ arte extractum
fuerit a corporibꝰ elemētaribꝰ i qbus latēt rōes
ſeminarie.nullo mō ex huiuſmōi ſemie educet̃ i
eē corpꝰ hūanuꝫ.cuiꝰ rō pꝫ ex dictis. ¶ Ad h̄ qd̄
obijcit̃.ꝙ nō ē ſup ter.po.⁊c̃.dōm.ꝙ ⁊ ſi maxia
ſit ptās illiꝰ.⁊ maior ptāte potētis gnāre.qꝛ tn̄ a
datore ptātis illiꝰ nō ē data ad hoc.nullo ēt mō
pōt i hoc.nō.n.pōt creatura i aliqd.niſi in illud
i qd̄ data ē illi ptās a ꝯditore ſiue datore eiuſdē.

Membrum tertium.

HO tertiū mēbrū pricipale huiꝰ q̄ōnis
quo q̄rit̃.vtꝝ nā inferior vt virtus ce
leſtis ſiue aſtroꝝ.vel etiā ipſa virtus
inſita copibus īferioribꝰ.potuit pdu
cere corpus primi hois in eē. Et vr̃ prio ꝙ non.
Omne ducēs aliud i eē.nobiliꝰ ē eo qd̄ educit̃ p
ipm:ergo ſi i genere corpoꝝ corpus primi hois
fuit nobiliſſimū.ēt ſm ſtatū i quo ꝯditū erat.nul/
la virtꝰ corpis poterat illud educere in eē.cū illa
virtus ſit nobilior ſuba cuiꝰ ē virtus. ¶ Jtē dicit
dam̄.nos dicimꝰ qm̄ aſtra nō ſūt cā alicuiꝰ eoruꝫ
q̄ fiūt.neqꝫ corruptionis eoꝝ q̄ corrūpunt̃.ergo
nulla fuit eis data ptās faciēdi a qua eoꝝ q̄ fiunt
a ſuo ꝯditore:cū ipē nihil agat fruſtra.neqꝫ defi
ciat i neceſſarijs. ¶ Preterea.ſi poterat pducere
illud in eē.aut hoc fuit mirabilit̃.aut voluntarie.
aut nāliter. Nō mirabilit̃.qꝛ ſolus deus opat̃ in
curſu mirabili.ſm ꝙ dicit anſel.nō volūtarie.qꝛ
hec ē opatio ſube agētis p electōēꝫ:nō nāliter.qꝛ
opatio nāe reqrit aſſimilatōnēꝫ i mā ⁊ ſpecie.eſt

eniꝫ nā vis inſita rebus pcreandi ſilia ex ſilibus.
ſꝫ iter corpa celeſtia ⁊ alia corpa iſeriora non eſt
huiuſmōi aſſimilatio cū corpe primi hois.ergo
⁊c̃. Cōtra aug.i glo.exo.vij. Jnſūt rebꝰ corpo
reis p oīa elemēta mūdi.q̄daꝫ occulte ſeminarie
rōes.qbus cuꝫ data fuerit oportunitas tēporal̃.
prūpit in ſpēs debitas ſuis modis ⁊ finibꝰ. Ex
hoc v̄bo aug.pꝫ.ꝙ ea quoꝝ ſūt rōes ſeminarie
occultate ſūt i rebꝰ ſeminalibꝰ vel elemētaribꝰ.da
ta tpis oportunitate exeūt in eē.⁊ ꝯſtat ꝙ iſte exi
tus ē p opatiōēꝫ nāe.ergo cū corpus primi hois
ſm ſeminaleꝫ rōnē erat i rebꝰ opeꝝ ſex dieꝝ.vr̃
ꝙ data tēporis oportunitate eductū eēt i eē opa/
tōe nāe.ſꝫ hoc eē nō poſſet.niſi nā hoc poſſet.er
go ⁊c̃. ¶ Jtē aug.ſup gen̄.vi.ad lit.dicit. Si oim
futuroꝝ cāe mūdo ſunt inſite.cū ille factus ē dies
qn̄ deus creauit oīa ſimul.non aliter adaꝫ factus
ē.ſicut ē credibiliꝰ iam pfecte virilitatis.q̄ꝫ erat i
illis cauſis.vbi deus hoīeꝫ i operibꝰ ſex dieꝝ fe/
cit.ibi.n.erat nō ſolū vt ita fieri poſſet.verūetiaꝫ
vt eū ita fieri neceſſe eēt.ſi ergo ita erat corpꝰ pri
mi hois i illis cauſis.nō ſolū vt fieri poſſet.ſꝫ vt
ipm fieri neceſſe eēt:vr̃ ꝙ i cauſis iſtis n̄ tm̄ erat
poſſibilitas pducēdi illud in eſſe.ſed neceſſitas.
¶ Jtē ſolū corpus hūanū ē diſpoſitum ad ſuſce/
ptōēꝫ aīe rōnalis:qd̄ ergo pōt facẽ corpus diſpo
ſitū ad ſuſceptōēꝫ aīe rōnalis.pōt facẽ corpꝰ hu
manū.ſed hoc pōt facẽ nā celeſtis.ergo ⁊c̃. Qd̄
pōt pbatio. Dicit alghaſ. Cū ꝯmixtio elemētoꝝ
fuerit pulchrioris ⁊ pfectioris eq̄litatis.tunc erit
diſpoſitio ad ſuſceptiōēꝫ aīe rōnalis.ſꝫ nā cele/
ſtis pōt facẽ huiuſmōi ꝯmixtionē elemētoꝝ.pōt
eiꝫ p influētiā virtutis lucis ꝯrietates elemētoruꝫ
ꝯciliare.⁊ ꝯſequēter p actōes frequētes.qd̄ erat
intēſuꝫ remittere.⁊ qd̄ remiſſū intēdẽ.igit̃ cū iter
q̄litates elemētares ꝯrias nō ſit īfinita diſtātia.⁊
nā agēs inceſſanter agat.dicit.n.alghaſ. Nō ceſ/
ſat nā opari in mā.ſicut nec dator formaꝝ influe
re.vr̃ ꝙ poſſit huiuſmōi eq̄litatē facẽ elemētoꝝ.
¶ Jtē triplex eſt cōditio nāe.potētia.diſpoſitio.
⁊ neceſſitas:omne agēs in mā inducēs diſpoſi/
tōēꝫ in illa p actuū multiplicatōēꝫ.iducẽ pōt ne/
ceſſitatē i eadē.hoc pꝫ p exēplū ⁊ rōnē. Exēplū
eſt.ꝙ calidū vt ignis diſponēs māꝫ aeris ad ſu/
ſceptōēꝫ forme ignis pōt ꝯtinua actōe iducẽ ne/
ceſſitatē ad eādē. Hoc idē pꝫ rōne tali. Cū nō ſit
īfinita diſtātia iter q̄litates elemētares ſiue ꝯrias
ſiue alias.cū vnū agat i aliud.ſi q̄uo agēs pōt di
ponere patiēs ad illiꝰ forme ſuſceptōēꝫ.pt actōe
frequēti inducẽ neceſſitatē ad eādeꝫ. Jdeo vr̃ de
virtute celeſti.ꝙ cū poſſit mām corpis hūani di/
ſponere ad ſuſceptōēꝫ aīe rōnalis.vt ex p̄dictis
pꝫ.cū ſit ꝯtinue agēs:pt i eadē neceſſitatē iducere
ad eādē.qd̄ n̄ pōt eē niſi p eductōēꝫ corpis hu/
mani i eē. ¶ Jtē aīa vegetabil̃ cū ſit vita q̄dā.di/
gnior ē oī corpore hūano inq̄ntuꝫ ē corpus.hoc

aiũt pꝫ p aug. i multis locis. ſꝫ natura celeſtis idu/
cit aiaꝫ vegetabilẽ in eẽ. qḋ pꝫ i li. de vegetabili/
bus. vbi appellat terra mater plantaꝝ. ⁊ ſol pat.
ſi igit pōt illud qḋ ẽ maius ⁊ nobilius. pōt ⁊ il/
lud qḋ ẽ minus ⁊ ignobilius. ¶ Itẽ p impſſiões
relictas in iſerioꝛibus a coꝛpibus ſupceleſtibus
ſiue a ṽtute celeſti. educunt in eẽ minuta aiantia. p
acceſſuꝫ eim ſolis ſm motũ eius annuũ. vt mani/
feſte videmus minutoꝝ ſenſibiliuꝫ fit renouatio.
Si ergo huiuſmodi minuta rõne aie ſenſibilis q̃
agũt ⁊ ſẽſificant: nobilioꝛa ſũt oi hũano coꝛpe in
q̃tuꝫ ẽ coꝛpus. videt id qḋ ſupꝛa. ¶ Itẽ vt oñdit
phs ſcꝫ albumaſar i li. itroductoꝛio ad artẽ aſtro
nomie. In locis i qbus abũdat frigus vehemẽs
ſiue ſupfluũ ꝑpter ſolis remotõeꝫ. aut caloꝛ imo
deratus ſiue ſupfluus. ꝑpter nimiã eiuſdẽ appꝛo
piquationẽ nõ educit aliqḋ aial i eẽ. ſꝫ ſolũmodo
in locis mediis in qbus caloꝛ ⁊ frigus i quodaꝫ
tempamento ſe habẽt. ex ꝯuenienti ſitu ſolis. Ex
his pꝫ. ꝙ ex pñtia virtutis coꝛpis ſolaris. in ꝑ/
poꝛtõe ꝯueniẽti aialia ſoꝛtiunt eẽ. ⁊ ex ꝯ̃rio nõ.
Ex quo pꝫ ṽtutẽ celeſtẽ ⁊ maxie ſolis poſſe ani/
malia ꝑducere i eẽ. ex quo vr. ꝙ ⁊ coꝛpus hũa/
nuꝫ vt pꝛius. ¶ Itẽ vt dicit hugo. homo factus ẽ
vt deo ſeruiret pp quẽ factus ẽ. ⁊ mũdus factus ẽ
vt ſuiret homini. ſi ergo mũdus factus ẽ vt ſuiat
homini. ſꝫ aliqua q̃ ſunt de nobilioꝛibus ptibus
mũdi ſicut ſtelle. ſunt cã diſſolutõis coꝛpis hũa/
ni. ⁊ i illã pñt. videt ꝙ ille ſtelle vl aliqua alia ſint
cã ꝯpoſitõis hũani. ⁊ in illã pñt. ſꝫ ptãtẽ quã hñt
ea que pꝛicipalr agãt i mũdo: hẽbãt a pꝛicipio. er
go a pꝛicipio erat ptãs i eis ꝯponẽdi coꝛpus hu
manũ. Qḋ ãt ſtella aliq̃ videlꝫ cometa ſit cã diſſo
lutõis huiuſmõi videt ſic. vt volũt phi. In omni
re ꝯplexionata terreſtri ſunt res coꝛpee ſpiritales
aſſilate naturis celeſtibus. incoꝛpate ipſis rebus
ꝯplexionatis. que res ſpũales ſepabiles ſunt a re
bus ꝯplexionatis p actões coꝛpoꝝ ſupceleſtiuꝫ.
Cũq; ſit hec opatio. reliquit res a natura ꝯple/
xionata. ſiue diſſoluit complexio ⁊ iſirmat res: ⁊
coꝛrũpit. ¶ Pꝛeterea. ponũt aſtronomi. ꝙ omis
ſtella ſit de nã vnius ſeptẽ planetaꝝ. ponũt ẽt. ꝙ ſi
fuerit aliqua ſtella trahẽs comã de natura ſolis.
ṽtus eius que ſcilꝫ ſublimauit comã ⁊ ſepauit a
natura terreſtri. ſepauit ſpũs qui ſunt i coꝛpibus
ꝯplexionatis aſſilati nature ſolis. ⁊ erit infirma/
tio ac coꝛruptio i hoibus ⁊ ſemẽtis qbus ſol pꝛi
cipalr dñat. Silr ſi fuerit ſtella trahens comaꝫ de
natura martis. patient dtrimẽtuꝫ aut coꝛruptõeꝫ
res materiales. ⁊ ſilr currit res p ceteros plane/
tas. Ex his videt. ꝙ ſtella cometa ſit cauſa infir/
matõis ⁊ coꝛruptõis coꝛpoꝝ hũanoꝝ. ¶ Pꝛe/
terea. aſtronomi ponũt ſtellã aliquã eẽ cãm coꝛ/
ruptiõis coꝛpoꝝ humanoꝝ ⁊ alioꝝ naturaliuꝫ.
Dama. ponit ꝯ̃riuꝫ. ꝙ ipſa aſtra nõ ſunt cã alicu
ius coꝝ que coꝛrũpuntur. Ad hoc pōt dici. ꝙ
nulla natura iſerioꝛ poterat coꝛpus pꝛimi homis
deducẽ i eẽ. hoc ãt nõ fuit alicui creature iſerioꝛi
nec ſupioꝛi datũ a deo. Ut. n. dicit aug. ꝯ̃ fauſtuꝫ.
Illud erit cuiq; rei nãle. qḋ ille fecerit a quo ois
modus ⁊ nũerus ⁊ oꝛdo nãe. vñ cũ natura infe/
rioꝛ nihil pōt niſi qḋ ẽ ei nãle. ergo ⁊c̃. ¶ Ad pꝛi
mũ ergo dõm. ꝙ lꝫ coꝛpus pꝛimi hois ſꝫ ſeiales
rõeꝫ eẽt i elemẽtis. ñ debuit opatõe nãe ꝑduci in
eẽ ſicut alia. q̃ ſm eãdẽ rõeꝫ erãt i elemẽtis. ⁊ hec
ẽ rõ. Sũma potẽtia que i elemẽtis mũdi cauſales
rões ⁊ ſemiales iſeruit. non ididit illis ſiue coꝝ
nãe. vt illoꝝ opatõe oia huiuſmõi i eẽ educeren
tur. ſꝫ eductõeꝫ quoꝛũdã ſibi reſeruauit. ḋ quoꝝ
numero erat coꝛpus hũanũ vel pꝛimi hois. lꝫ. n.
pfixerat i pꝛimis reꝝ cãis. vt coꝛpꝰ pꝛimi hois fi
eret. ⁊ ſic vel ſic fieret. ñ tñ pfixit vt opatõne illoꝝ
fieret vel ſic fieret. vñ augu. ſup geñ. ix. ad lit. Sic
factus ẽ hõ. queãdmodũ ille pꝛime cãe hẽbãt vt
fieret pꝛimus hõ: quẽ ñ ex pentibus naſci. q nulli
pceſſerãt. ſꝫ de limo foꝛmari optebat. ſm cauſalẽ
rõem i qua pꝛimitus erat factus. Si ergo in illis
pꝛimis reꝝ cãis q̃s mũdo pꝛimitꝰ creatoꝛ iſeruit.
nõ tñ poſuit ꝙ de limo foꝛmaturus erat hoiem.
ſꝫ ẽt queãdmodũ foꝛmaturus. vtrũ ſicut i matris
vtero. an in foꝛma iuuenili. ꝑculdubio ſic fecit vt
illis pfixerat. neq;. n. ꝯ̃ diſpõeꝫ ſuã faceret. Si ãt
vim tñ ibi poſuit poſſibilitas vt hõ fieret vt ſic ⁊
ſic poſſꝫ. i. vt ibi eẽt. qꝛ ſic ⁊ ſic poſſet. vñ ãt ipm
modũ q̃ erat facturus i ſua volũtate ſuauit. cum
mũdi ꝯſtõnẽ ꝯtexuit. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ ñ ẽ in/
tẽtio aug. ꝙ neceſſe erat coꝛpus pꝛimi hois ab il/
lis cãis iſerioꝛibus i qbus cauſalr erat educi i eẽ.
nec inquãtũ i ipſis erat: ſꝫ potius iquãtũ erat i di
uina volũtate vt ſua potẽtia ꝑducerent i eẽ. ſꝫ ab
illis qbus dederat vt de illis fieri poſſꝫ. ⁊ hoc pꝫ
ex verbis aug. ibidẽ dicẽtis. Manifeſtũ ẽ ſic ñ fa
ctũ fuiſſe hoieꝫ. ꝯ̃ qḋ erat i illa pꝛia ꝯditõe cãruꝫ.
qa ibi erat ẽt ſic poſſe fieri. q̃uis nõ ibi erat ita fie
ri neceſſe eẽ. hoc eim nõ erat i ꝯditõe creature. ſꝫ
i placito creatoꝛis. cuiꝰ volũtas ẽ reꝝ neceſſitas.
Ecce dicit plane. ꝙ ñ ibi. i. i cauſis iſerioꝛibꝰ erat
neceſſe ita fieri. ſꝫ vt erat ſic fieri i volũtate creato
ris. ¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ hoc ſolũ coꝛpus huma/
nuꝫ diſpoſitũ ẽ ad ſuſceptionẽ aie rõalis. veꝝ eſt
ſi itelligat diſpoſitũ ꝑpinqua vel ꝯiũcta diſpõe.
vt illa q̃ ẽ neceſſitas quo diſponit coꝛpus huma/
nuꝫ qñ ẽ oꝛganizatũ. Si itelligat diſpoſitũ remo/
ta. nõ ẽ veꝝ. qa ſemen humanũ diſpoſitũ ẽ quo/
dãmodo. ſ. diſpoſitiõe remota. ſꝫ ꝙ dicit alghaſ.
cũ ꝯmixtio elemẽtoꝝ fuerit pulchꝛioꝛis ⁊ perfe/
ctioꝛis equalitatis. tũc erit diſpoſitio ⁊c̃. intelligit
de diſpoſitõe remota. qa loquit de ſpermate ſiue
ſemine hũano. in quo vt ipſe dicit ẽ ꝯmixtio cle/
mẽtoꝝ in equalitate pulchꝛioꝛe ⁊ pfectioꝛe. quo
nihil poſſit inueniri ſubtilius ⁊ pulchꝛius. tũc eſt
aptũ ad ſuſceptionẽ foꝛme pulcherrime. ſ. anime

hũane. Dicit eim ſic. Cũ ↄmixtio elemẽtoꝝ fuerit
pulchꝛioꝛis ⁊ perſectioꝛis equalitatis. quo nihil
poſſit ĩueniri ſubtilius ⁊ pulchꝛius. ſicut ẽ ſpma
hoīs cuiꝰ neceſſitas venit ī coꝛpus hoīs ex cibis
q̄ ſũt ſubtilioꝛes cibis aīaliũ ⁊ cibis vegetabiliũ.
⁊ ex v̓tutibus ⁊ neruis que ſũt pulchꝛioꝛes v̓tu/
tibus ⁊ neruis aīaliũ. tũc fiet apta ad recipiẽduꝫ
a datoꝛe foꝛmaꝝ pulchꝛioꝛẽ foꝛmis que ẽ anima
hoīs. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄. ꝙ illud agẽs qḋ po/
teſt īducere diſpoſitio ad foꝛmã aliquã in patiẽte.
poteſt neceſſitatẽ inducere in eodeꝫ. dicẽdum. ꝙ
quãdo ſic ẽ. ꝙ diſpoſitio que ẽ neceſſitas. ſequit̄
ad remotã diſpoſitionẽ ſine aliqua ĩnouatiõe foꝛ
me alterius generis. bene veꝝ ẽ: ſicut patet. ḋ igne
inducẽte in materiã aeris diſpoſitõeꝫ remotã ad
foꝛmã eiuſdẽ. qui actionẽ continuã pōt inducere
illã que ẽ neceſſitas. quãdo aũt induci neceſſitas
per inouationẽ foꝛmaꝝ diuerſoꝝ geneꝝ: ſicut fit ī
deductione coꝛpis humani in eẽ ex elemẽtis. vbi
pꝛimo requirit̄ cõmixtio elemẽtoꝝ ī pfecta equa
litate. deinde coagulatio ſpermatis. deinde infoꝛ
matio eiuſdẽ in neruis ⁊ armonijs qua aptat̄ ad
ſuſceptionẽ anime rõnalis. virtute relicta ab ipſo
decidẽte. vnde efficit̄ ſemen ⁊ materiale cõgruuꝫ
coꝛpi humano. deinde poſt multas innouatiões
actionũ ptium oꝛganizatio: non ẽ veꝝ. ¶ Ad illa
que cõmuniter obijciunt̄. ſcꝫ ꝙ natura īferioꝛ po
teſt deducere vegetabilia ī eẽ ⁊ aīalia minuta ſiue
que exeunt in eẽ p putrefactionẽ. dicendũ ꝙ ſi iſta
ſint nobilioꝛa aliqua ratõe coꝛpe humano. īquã
tuꝫ coꝛpus ẽ: non tamẽ inquãtuꝫ humanũ. ꝑpter
oꝛdinẽ quẽ habet ad animã rationalẽ. ⁊ maxime
q̄a coꝛpus pꝛimi hoīs mediãte ſua pfectiõe ſcꝫ
anima rõnali: erat ſeruiturũ deo. ⁊ a quo erat to
tum genus humanũ accepturꝫ eẽ. ⁊ ẽt chꝛiſtus ſꝫ
carnem. vnde erat deus maxime gloꝛificãdus. ⁊
etiã erat gloꝛificãdum ⁊ deo vniẽdum. nobilius
erat quãtuꝫ ad hoc re aliqua vegetabili. ⁊ etiam
omni minuto animãte. ⁊ ſic interimit̄ media ſu/
pꝛadicta. q2 vegetabilia ⁊ animãtia minuta ſe ha
bent ſicut excedẽtia ⁊ exceſſa reſpectu coꝛpis pꝛi
mi hoīs. ¶ Preterea. etſi vegetabile quodcũ/
q3. ⁊ minuta animãtia cuiuſcunq3 generis eſſent
coꝛpi pꝛimi hoīs nobilioꝛa. nõ tamẽ ſequeret̄.
ꝙ ſi natura īferioꝛ poſſet educere illa in effectuꝫ.
ꝙ ſimilr̄ poſſet coꝛpus pꝛimi hoīs. Ratio hu/
ius ẽ. quia quãdoq3 que ignobilioꝛa ſunt cũ ma
ioꝛi difficultate educunt̄ in eẽ. Cũ maioꝛi eniꝫ dif/
ficultate educitur lapis viliſſimus in eẽ. ad cuius
eductionẽ requirit̄ congelatio multoꝝ annoꝝ. q̄ꝫ
planta aliqua valde nobilis ī gnẽ ſuo. ꝑpter qḋ
nõ ſequit̄. hoc pōt educere illud in eẽ. illud qḋ ẽ
nobilius. ergo ⁊ illud qḋ ẽ minꝰ nobile. ¶ Pre
terea. alia cauſa ẽ. quia creatura nõ pōt in aliud.
niſi in illud in quod data ẽ illi poteſtas a ſuo cõ/
ditoꝛe. Vñ anſel. ḋ conceptione virginis. Creata
natura nihil p ſe facere pōt. niſi ꝙ a volũtate dei
accepit. q2 ī ea ſola dei volũtas fecit ī pꝛīcipio na/
turas reꝝ. dãs quibuſdã ↄpetens ſingulis volũ/
tates vt natura ⁊ volũtas ſm oꝛdinẽ ſibi traditũ.
ſuũ opus ī reꝝ curſu pſolueret. ꝑpter hoc dico.
ꝙ id qḋ pōt facere illud qḋ ẽ maius nõ pōt face
re illud qḋ ẽ minus. ſicut q̄ pōt generare hoīeꝫ.
nõ pōt generare aſinũ. q2 hoc non ẽ ſibi datũ ab
illo a quo ẽ oīs ptãs. ¶ Preterea. vt volũt aliq.
ſol nõ ꝑducit in eẽ animã vegetabilẽ. ⁊ hoc oſtẽ
dit̄ ſic. Sol quarto die ↄditus ẽ. vegetabilia ter/
tio die. cã autẽ oꝛigine. ⁊ natura dꝫ ꝓcedere ſuuꝫ
effectũ. ⁊ nõ ſeq. Vñ Baſilius ī pꝛīcipio exame.
ij. Germinet terra herbã pabuli p ſe. videlicet tel
lus germiare ꝓcepta ẽ. nullius indigẽs adiumẽ/
to. qm̄ quidã opinant̄ plãtis ac ſemibus ſolẽ cãs
ꝓſtare creſcẽdi. dum ea que de terra pullulãt. ꝓ/
pꝛij caloꝛis attractu. ab imis ſedibus ad ſũma ꝓ/
ducit. idcirco ſole antiquioꝛ terrene fecunditatis
oꝛnatus emicuit. vt occaſio venerãdi ſolẽ. vtpote
actoꝛẽ naſcẽtiũ. his q̄ ī erroꝛe poſiti ſũt auferet̄. ſi
tm̄ ſuaderi potuerit. q2 poſtq̄ ipe creatus ẽ. erat iã
terra ſuis fructibꝰ decoꝛata. ↄſiderãtes. ꝙ herbis
⁊ pabulis ſol in naſcẽdo poſterioꝛ ẽ. ¶ Ad aliud
dõm. ꝙ ī locis valde remotis a ſole ⁊ valde ꝓ/
pinquis nõ ↄponit̄ aīal. q2 mã ex qua fieret aīal.
nõ aptat̄ per opationẽ ſolis. nõ q2 ſol hẽat nãm
ꝑductiuã animaliũ in eẽ. ſꝫ ſolũ diſpoſitiuã. cum
eim ex vapoꝛe ⁊ fumo reſolutis ex elemẽtis. ha/
beãt eẽ diuerſe ↄpoſitões virtute coꝛpis ſupcele
ſtis diſponẽte. cum fuerit nimia elõgatio ſolis. co
agulant̄. ⁊ ↄpingunt̄ ibidẽ vapoꝛes. ⁊ nõ eleuãt̄
ī ſublime. ⁊ flant ibidẽ ī hyeme ⁊ eſtate vẽti vali/
di. ⁊ nõ ↄponit̄ ibidẽ aliqḋ ex aīalibus ⁊ ſemibꝰ.
Silr̄ ſi ſit nimia appꝛoximatio. ſicut ẽ ī locis me/
ridianis ↄbuſtis ꝑpter vehemẽtẽ exuſtionẽ. nihil
ↄponit̄ ibi. Hec eſt rõ phi. ¶ Ad vltimũ dõm. ꝙ
comete neq3 ↄpoſitiõis neq3 diſſolutionis ſunt
cãe. ſed ſignũ tm̄. vt eiꝫ ponũt aſtronomi. coma ẽ
ignis ſubleuatus a ptibus mũdi ſenſibilis. gnãtus
ex mã deoꝛſuꝫ veniẽte. hñs diuturnitatẽ pmanẽ/
tie ſue. cuius mã ẽ ſublimata virtute alicuiꝰ ſtelle.
ſepata a mã terreſtri ⁊ aſſimilata nature celeſti. ſtel
la ãt trahẽs comã ⁊ ſubleuãs. ⁊ ſepans a mã ter/
reſtri. ſepat ſpũs qui ſunt ī coꝛpibus ↄplexiona/
tis. aſſimilati nature ſtelle. vñ fit īfirmatio ⁊ coꝛ/
ruptio in hoībus ⁊ ſemẽtis. q̄bus dominat̄ ſtel
la illa. vñ coma ſignũ ẽ ꝓcedẽs ſubleuatõis ⁊ ſe/
paratõis nature ſpũalis a rebus ↄplexionatis. ⁊
aſſimilate ſtelle. trahente comã in natura ſpũali.
Sic igit̄ patet. ꝙ comete ſunt ſigna tm̄. apparent
eniꝫ in moꝛtibus regũ iuſſu dei. nõ tm̄ ſemp: ſꝫ ſm
diſpẽſationẽ diuinã. vñ Dama. ↄſtituunt̄ multo/
tiẽs ⁊ cõiuge comete ſigna quedã moꝛtis reguꝫ.
que nõ ſunt ex his que a pꝛīcipio genita ſũt aſtra.
ſꝫ diuina iuſſiõe ſꝫ ipſuꝫ tẽpus ↄſtituunt̄. ⁊ rur/

ſum diſſoluunt. Et ꝙ dicit ñ eẽ coꝝ q̃ a pricipio
ſunt aſtra. hoc itellige. nõ q̃ꝫtuꝫ ad planetã trahẽ
tem comã. ſꝫ q̃ꝫtuꝫ ad comã. ¶ Et nota. ꝙ dic̃ ſi/
gna. ſi vo q̃rat. vñ ẽ ꝙ appet aliqñ ſtella comata
in morte regũ. Rñſio breuis ẽ ſꝫ dama. ſꝫ diſpẽ
ſationẽ hoc fit ⁊ volũtatẽ diuinã. dicũt aũt aſtro
nomi. ꝙ hoc nõ fit pp mortẽ hoĩs. vt ẽ hõ indi/
uiduus. ſꝫ pp turbatõeꝫ regni. aut aliud circa re/
gnum. ſic. n. ponũt ſignificatõeꝫ come. Sꝫ qcqd
ſit de cometa. vt ex dictis pꝫ. ſtelle ſunt cãe diſſo
lutionis corpoꝝ hũanoꝝ. q2 vt dictũ ẽ. ſtella tra/
hens comã ſepat ſpũs q ſunt i reb⁹ ꝯplexionatis
qbus dñaꝛ ſtella ⁊ iſirmanꝛ ⁊ corrũpunꝛ. Rñſio
ꝙ ſm pħos qñqꝫ opatõe alicuius ſtelle fit imuta
tio aliqua in corpe humano. ad quã ſequiꝛ dfe/
ctus in nã ꝯſeruãtis ⁊ ꝯtinuãtis rẽ ꝯplexionatã i
eẽ. ad quẽ dfectũ ſeqꝛ rei diſſolutõ. vñ opatio ſtel
le nõ ẽ p ſe loquẽdo cã diſſolutõis. ſꝫ potius nã
deficiẽs. nõ ꝯſeruãs rẽ huiuſmodi in eẽ. vñ opa/
tio ſtelle ẽ diſpoſita ad diſſolutõꝫ nõ cã. ſicut ſol
p ſe loquẽdo nõ ẽ cã huius. q̃uis opetur ad ge/
neratõꝫ eius diſponẽdo mãꝫ generatõis: ⁊ aptã
do ad hoc ꝙ ſit materiale corpi humano. Põt
ergo dici ad obiectũ. ꝙ ſic̃ ſtella qñqꝫ ẽ cã diſſo/
lutõis. ſ. diſpoſitiua. ſic ⁊ ſtella ẽ cã ꝯpoſitiõis. ſ.
diſpoſitiua. ¶ Ad hoc ꝙ dicit dama. ꝙ aſtra nõ
ſunt alicuius coꝝ cauſa que fiunt. dõm ꝙ dama.
intelligit de cã p ſe. cuiuſmodi ẽ illa q̃ ẽ infallibilr
operãs ⁊ ꝯiuncta effectui. bñ aũt vult ꝙ ſint cãe
diſponẽtes ad eẽ ꝯplexionis. dic̃. n. qualitas ae/
ris facta ſole luna ⁊ aſtris. alij ⁊ alij diuerſas cõ
plexiones ⁊ habitus diſpoſitões ꝯſtituit.

Queſtio. lxxix. de cã for/ mali ipſius corporis.

Sequitur conſi
deratio de cã formali ipſius
corpis. ⁊ appellam⁹ cãꝫ for/
malẽ. non illã que ẽ eẽntialis
rei. vl' que ẽ exemplaris. hoc
enim magis ptiet ad eẽ corpis
q̃ ad fieri ſm formã. hic dicimus ꝑut in fieri cõ
ſideraꝛ modus exeũdi in eſſe. Et de hac tria q̃rũ
tur. ¶ Primo vtrũ corpus primi hoĩs exiuit in
eſſe p creatõꝫ vel aliter. ¶ Scdo ſuppoſito. ꝙ ali
quo mõ p creatõeꝫ. vtrũ maioris potẽtie fuerit
creare d nihilo ipm. vel de limo. ¶ Tertio vtrũ
iſte modus educẽdi corpus d limo. ptinet ad p/
fectionem vniuerſi.

Membrum primum.

De primi quo q̃riꝛ. vtrũ corpus primi
hoĩs fuerit creatũ vl' nõ. ꝙ ſic vꝛ. No
biliſſim⁹ mõus exeũdi i eẽ ẽ p creatõꝫ
quẽ ẽ a deo. vt a tota cã. ⁊ qui tollit oĩum obno/
xietatẽ reſpc̃u creature. igiꝛ ſi ꝯuenit. ꝙ aliqd cor
pus hoc mõ fuerit egreſſum in eẽ. maxie hoc cõ
uenit corpi nobiliſſimo. hoc aũt ẽ corpus primĩ
hoĩs. ſꝫ alia q̃dam corpa exierũt in eſſe p creatio
nem. igiꝛ ⁊c̃. ¶ Itẽ ẽ diſtinguũ ſpũs p differẽtias
nobilitatis maioris ⁊ minoris maioris. n. nobili
tatis ſunt ſpũs. q imediate ordinati ſunt ad fruen
dum deo cuiuſmodi ſunt angelus ⁊ aĩa. q̃ꝫ alij. vt
ſpũs vitales corporei. ⁊ alij huiuſmõi. vt qbus
quaſi medijs vniꝛ aĩa cũ corpe. ſilr ẽ diſtinguere
corpus p differẽtias nobilitatis maioris ⁊ mino
ris. Cum igiꝛ quidã ſpũs exierũt in eſſe p creatio
nem. ſilr corpa quedã. ſpũs aũt nobilioris ꝯdi/
tionis ſic exierũt in eẽ. ⁊ ſilr vꝛ. ꝙ ⁊ corpa nobi
liora debuerũt. ſꝫ iter corpa corp⁹ nobiliſſimum
fuit primi hoĩs. ergo ⁊c̃. Itẽ eccĩ. xvij. De⁹ crea
uit d terra hoĩeꝫ. ſꝫ iſta creatio ñ fuit rõne aĩe. cũ
aĩa nõ ſit ex elemẽto vel elemẽtis. vt oñdit Aug.
ſup Geñ. ad lit. ergo q̃ꝫtuꝫ ad corpus. Contra
Geñ. ij. Formauit de⁹ hoĩeꝫ de limo terre. ergo
formatus fuit q̃ꝫtũ ad corpus nõ creat⁹. q2 vt dic̃
hugo. qđ creatũ ẽ. de nihilo factũ ẽ. nã qđ d aliq̃
factũ ẽ: factũ ẽ. ſed creatũ nõ ẽ. q2 de nihilo factũ
non ẽ. ¶ Itẽ creatura ſpũalis ⁊ corpalis diſtin/
guunꝛ p ꝯditõꝫ nobilitatis ⁊ ignobilitatis. cuiuſ
cũqꝫ. n. ꝯditõis ſit res corpalis. ignobilis ẽ ⁊ vi
lis reſpectu creature ſpũal'. Et loquor d ſpũalib⁹
ſepabilib⁹ ⁊ ſepatis a corpe ſi g⁹ nobiliorib⁹ crea
turis dbeꝛ nobilior mõus ꝑducẽdi i eẽ q ẽ crea
re. ⁊ alijs debeꝛ min⁹ nobil'. ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ An/
ſel. i monologion vꝛ oñdere. ꝙ illa res ſit ex ni/
hilo. ⁊ ita nihil creaꝛ ſic. Ex q̃cunqꝫ ſit aliqd. id
cã ẽ eius qđ ex ſe ſit. ⁊ oĩs cã neceſſario aliqd ad
eẽntiaꝫ effecti ꝓbet adiumẽtũ. ſi ergo factũ ẽ ex ni
hilo aliqd. ipm nihil cã fuit ei⁹ qđ ex eo factũ eſt.
ſꝫ qũo id qđ nullũ habebat eẽ adiuuat aliquid vt
pueniret ad eẽ. ſi aũt nullũ adiumẽtũ d nihilo p/
uenit ad aliqd. cui aut qualr pſuadeatur q2 ex ni
hilo aliqd efficiaꝛ. ¶ Preterea idẽ ad idẽ. nihil aut
ſignificat aliqd. aut ñ ſignificat aliqd. ſꝫ ſi nihil ẽ
aliqd. q̃cũqꝫ facta ſũt ex nihilo. fcã ſũt ex aliq̃. ſi
vo nihil ñ ẽ aliqd itelligi ñ pt. vt ex eo qđ penit⁹
ñ ẽ. fiat aliqd. nihil ſit ex nihilo. ſic̃ vox oĩuꝫ ẽ: q2
ex nihilo nihil. vñ vꝛ ꝯſeq vt qcqd fiat: fiat ex ali
quo. ¶ Itẽ pt queri. quo vocabulo ꝓprie noian
da ẽ eductio corpis e limo. ¶ Ad hoc itelligẽdũ.
ꝙ qñ aliqd educiꝛ in eẽ ſm legẽ ꝓpagatõis nãl'
neceſſaria ẽ ſufficiẽtia in pricipijs ⁊ q̃ꝫtũ ad prin
cipium paſſiuũ ſiue mãle. ⁊ q̃ꝫtum ad pricipiũ acti
uum ſiue formale. Formale dico quodãmõ. co
mõ quo pħi ponũt in nãlibus actõibus. Mate
riale qđ ẽ ſubiectuꝫ trãſmutatõis. nõ ſolũmõ eẽ
principiũ paſſiuũ. ſꝫ quodãmõ actiuũ. vbi aũt ex
aliqd educiꝛ i eẽ cũ defectu hoꝝ duoꝝ vel alteri⁹
eſt potius curſus ſm legẽ creatõis. q̃ꝫ naturalis

ꝓpagatõis vel eductõnis coꝝ. ⁊ tũc nõ põt eſſe
eductio alicuius i eẽ. niſi ab illo qui põt creare.
Sꝫ attendendũ ẽ. ꝙ i ꝓductõe rei põt multiplex
eẽ defectus i principijs. põt. n. eſſe defectus. quia
neutrũ aliquo mõ ẽ. vt qñ vtrũqꝫ ſimplr̃ nõ eſt.
aut qꝛ aliquo mõ pꝛĩcipia ſũt. ſꝫ nõ ſufficiũt. hec
aũt inſufficiẽtia põt eẽ. vl̃ ex pte principij formal̃
vel ex pte materialis ⁊ formalis. qñqꝫ eiꝫ ẽ iſuf/
ficiẽtia ex pte principij mãlis. ⁊ ex pte formalis. ñ
aũt ecõuerſo. ⁊ dico iſufficientiã ex pte principij
mãlis. qꝛ mã ſiue res mãlis de qua aliqd educi
dꝫ. eſt impfecte quãtitatis reſpectu rei educende.
ſicut fuit i coſta reſpectu corpis eue. vñ hugo. qñ
ſimplex corpus in ſemetipſo multiplicaẗ ⁊ i plu/
ra excreſcit. fit aliquid ð aliquo i maius. hoc mõ
opandi de ſba coſte i ſe. diuina virtute abſqꝫ ex/
trinſeco additamẽto multiplicata. corpus mulie
ris factũ ẽ. qñ aũt neutrũ dictoꝝ aliquo mõ eſt.
ſicut fuit i ꝓductõe reꝝ primo creataraꝝ in eſſe.
tũc eſt vere ⁊ ſimplr̃ creatio. de qua Geñ. j. In
pꝛĩcipio creauit deus celũ ⁊ terrã. ſm ꝙ expo/
nit hugo v̇bũ iſtud dicẽs. p celũ ⁊ terrã. mãꝫ illã
omniũ celeſtiũ terreſtriũqꝫ. hoc loco ſignificari
puto. ð qua poſtea fcã ſunt. q̃ i ipſa prius p eſſen
tiã ſimul cauſata fuerũt. Ibi nãqꝫ terra erat ipſũ
terre elemẽtũ. ⁊ celũ erat mobil̃. illa ⁊ leuis cõfu
ſio reliquoꝝ triũ. q̃ i circuitu medio iacẽtis terre
ſuſpenſa ferebaẗ. hec hug. Quãdo aũt defect⁹ eſt
pꝛĩcipioꝝ vt dictũ ẽ. tũc ẽ creatio ſm qd. ſicut fuit
i formatõe corporis ade ð limo. Eccl̃aſtici. xvij.
deus creauit ð terra hoiẽꝫ. ⁊ i formatõne eue de
coſta ade. ð q̃ aug. ſup geñ. ix. ad lit. Mã quippe
mulieris creata eſt. q̃uis ex viro q iaꝫ erat. for/
matio aũt ade ð limo creatio erat. qꝛ i limo erat
defect⁹ pꝛĩcipij actiui. nec. n. habuit. limus vt cor
pus hũanũ ex eo fieri poſſꝫ ſicut dicit Anſel. de
ꝯceptõe virginis. dic̃. n. xi. ca. Limus terre ñ ac/
cepat nãꝫ aut volũtatẽ. q̃ opante vir prim⁹ ð illo
fieret. q̃uis eſſet ð quo a deo fieri poſſꝫ. ¶ Pre
terea. ſcriptura dic̃ illud eẽ creatũ cui⁹ mã creata
ẽ. vñ Aug. ð ſimbolo rectiſſime credim⁹ deũ oia
feciſſe ð nihilo. qꝛ ⁊ ſi ð aliqua mã factus ẽ mũ/
dus. eadẽ ipſa mã ð nihilo facta ẽ. vt ordinatiſſi
mo dei munere pꝛĩa capacitas formaꝝ fieret. at
deinde formarenẗ q̃cũqꝫ formata ſũt. hoc autem
diximꝰ. ne qs putet ꝯrias eẽ diuinaꝝ ſcripturarũ
ſentẽtias. qm̃ ⁊ oia deũ de nihilo feciſſe ſcriptũ
ẽ. ⁊ mũdũ factũ ð iſormi mã. ⁊ iſte modus creã/
dicõis ẽ. q fere oibus ꝯuenit creaturis. ⁊ quorũ
omniũ dꝛ deus creator. Iſte tñ modus forte põt
reduci ad illũ moduꝫ creatõis. quo aliqd educiẗ
in eſſe ex aliquo. in quo ẽ defectus pꝛĩcipij actiui
ſiue formalis. cũ nõ erat in illa mã. vt ex ea fieret
mũdus. ſꝫ ſolũ vt fieri poſſꝫ. cũ ſolũmõ i elemẽ/
tis ⁊ reb⁹ elemẽtarib⁹ in qbus ſunt rõnes ſemi/
nales rerũ ſit. vñ res fiat. ¶ Preterea. adhuc dꝛ
aliqd eẽ creatũ i ſcriptura. rõne eductõis forme
illius in eſſe. ſicut Geñ. j. creauit deus cete gran/
dia. Unde hugo. lectoreꝫ ãmonere volumus. vt
quotiẽs i his opibus videlꝫ ſex dieꝝ aliqd fieri
audierit. vt v̇bigr̃a. cũ dꝛ pꝛĩa die fcã ẽ lux. ſcða
die factũ ẽ firmamẽtũ. quarta die facta ſũt lumi/
naria. nõ modo primũ cũ facta dicunẗ hoc ð ni/
hilo creata fuiſſe exiſtimet. ſed potius ð ipſa que
prius creata erat de nihilo mã formata itelligat.
ẽt ſi aliqñ verbũ creatiõis poſitũ repererit. vt ẽ
ibi. Creauit deus cete grãdia. vt eniꝫ animã vi
uentẽ atqꝫ motabilẽ nõ ad mãꝫ qua eẽ ceperunt.
ſꝫ ad formã qua hoc qð ſũt eẽ ceperũt. referẽduꝫ
eſſe ſciet. Ecce ꝙ vult hugo. ꝙ hec creata dicunẗ
rõne eductõis forme illoꝝ in eẽ. ¶ Ex his pꝫ. ꝙ
iſta poſſũt ſimul ſtare. ſ. corpus primi hois fuiſſe
creatũ ⁊ formatũ de limo. ⁊ qño intelligendum
ẽ corpus hominis fuiſſe creatũ ð terra. qꝛ trib⁹
modis vltimis. ⁊ quot modis aliqd dꝛ creatũ.
Patet ẽt qño ad aliud qð ſequiẗ. videndũ ẽ. qꝛ ⁊
ſi quodãmõ creatũ fuerit corpus primi hois. ñ
tñ ſimplr̃. ſicut ſubſtãtie ſpũales. Spirituales eiꝫ
ſubſtãtie ſicut nobiliores ſũt ſic nobiliori modo
creatõis deducte ſunt in eẽ. qꝛ creatõe ſimpliciẗ.
corpus primi hois creatione ſm qd. ¶ Quali/
ter aũt rñdẽduꝫ ẽ ad obiecta ab Anſel. pꝫ ex diſti
ctione quaꝫ ſubiũgit. ꝯſequẽter vbi diſtinguit. ꝙ
tribus modis dꝛ aliqd fieri ex nihilo ſic. Trib⁹
modis. quo ad pñtis impedimẽti ſufficit. expedi
mẽtũ exponi põt. ſi qua ſubſtãtia dꝛ eẽ facta ex ni
hilo. vnus qdẽ modus ẽ. ꝙ volumus itelligi pe
nitus nõ factũ eẽ qð factũ dꝛ ex nihilo. cui ſimile
ẽ ꝯquerẽti de tacẽte. de quo loquaẗ. rñdeẗ de ni/
hilo. i. nõ loqtur. ſm quẽ modũ de ſũma eſſentia
⁊ de eo. qð penitus nec ẽ nec fuit. querẽti: vñ fa/
ctũ ſit recte reſpõderi põt. de nihilo. i. nequaq̃
factũ ẽ. q ſenſus ð nullo eoꝝ que facta ſũt. itelligi
põt. ¶ Alia ſignificatio eſt que dici qdẽ põt. vera
tñ eſſe nõ põt. vt ſi qdẽ dicaẗ aliqd ſic eẽ factũ de
nihilo. vt ex ipſo nihilo. i. ex eo qð penit⁹ nõ ẽ fa
ctũ. Sic. q. ipm nihil ſit aliqd exiſtẽs. ex quo poſ
ſit aliqd fieri. qð qm̃ ſemp falſũ eſt. quotiens eſſe
poniẗ ipoſſibilis ꝯueniẽtia ꝯſequiẗ. ¶ Tertia in/
terptatio qua dꝛ aliqd eſſe. factũ ex nihilo ẽ. cum
itelligimus qdẽ factũ eẽ. ſꝫ nõ eſſe aliqd. vñ ſit fa
ctũ. Per ſimilẽ ſignificatõeꝫ dici videẗ. cum hõ
ꝯtriſtaẗ ſine cã diciẗ ꝯtriſtatus de nihilo. hoc aũt
vltimo mõ dicunẗ res ſimplr̃ create eẽ ex nihilo
vnde ſubiũgit Anſel. ſm hunc ergo ſenſuꝫ intelli
gaẗ qð ſupra ꝯcluſuꝫ eſt. qꝛ pter ſũmã eſſentiam
cũcta que ſũt ab eadẽ. ex nihilo facta ſunt. i. nõ ex
aliquo. ſic ipa ꝯcluſio pcedẽtia ꝯueniẽter cõſeqẗ
ita vt ex eadem ꝯcluſiõe nihil incõueniẽs ſubſe/
queẗ. Obiectiões aũt Anſel. currunt ſm moduꝫ
ſcðꝫ. ⁊ illo mõ nõ diciẗ vere aliquid fieri ex ni/
hilo. ſicut ipſe dicit. ¶ Ad hoc aũt ſubiũgit quar/

in modū quo pōt dici aliqd fieri ex nihilo illo.ſ. mō quo dr̄ diues ex paupe factus.i.q prius pauper erat nūc factus ē diues:qḋ añ ñ erat. vñ ſubiūgit.nō incōuenient̄ ꝛ ſine oi repugnātia ea q̄ facta ſūt a creatrice ſubē.dici pñt eē facta ex nihilo.eo mō quo dici ſolet diues ex paupe. ꝛ recepiſſe qs ſanitatē ex egritudine.¶ Ad obiecta ex alia pte qbus oñdi vr̄.ꝙ dbuit ſimplr̄ fuiſſe creatū.dōm ꝙ ñ. ꝯueniebat.n.ꝙ deus hoiez faceret ex mā ꝓiacente:pp plures rōes.¶ Nota ergo ꝙ rō ꝯditōis creaturaꝝ ꝛ ꝓcipue creature rōnal̄ ē declaratio diuine potētie:ſapie:bonitatis. vna ergo rō talis eductōis i eē:fuit ꝯgruētia declaratōnis diuine potētie.i mirabili vnione corpis ꝛ aie primi hois ꝓ maxia diuerſitate ſiue drīa diſtantiū.Unio.n.aie cū corpe pp eoꝝ adinuicē diſtantiā.ē vna de mirabilibus aſſignatis ab aug. in li.de ſpū ꝛ aia.dicit.n.plenuz fuit miraculo ꝙ tā diuiſa ꝛ tā diuerſa adinuicē poterūt ꝯiūgi.diſtātia.n.corpis primi hois ab aia fuit multiplex. ſcʒ exñtis in drīa eē a poſſe in ñ exiſtēs.corpalis ad ſpūale.corruptibilis ad icorruptibile.Corpꝰ eniʒ eius fuit corruptibile corpale i quo differebat eē a poſſe.Alia aūt icorruptibilis ſpūalis i q̄ ñ differebat eē a poſſe.qꝛ ergo ad hoc vt diuina potētia i vnione tā diſtantiū oñderet.corpi tā diſtāti a ſibi vnibili.ꝯgruebat modus huiuſmodi eductōis in eē.Quia.n.oē corruptibile corpale i quo differt eē a poſſe.eſt ex ꝓiacēti mā.ꝯueniēter formabat ſic vt formatio talis ꝯgrueret manifeſtatōi.potētie eius i tā diſtantium vnione.¶ Alia rō ē ꝯgruētia declaratōis diuine ſapie incōuenienti ordie finis ꝛ ꝯſequētis ad finē ad principia ꝛ añcedētis ad pricipiū.ꝯueniebat.n.ꝙ reſolutōeʒ corpis in mām manēteʒ poſt reſolutionem ꝓcederet ꝯpoſitio ex materia exñte añ ꝯpoſitionē.nunq̄.n.ē talis reſolutio.qn ſequat̄ talē ꝯpoſitōeʒ:ꝛ quā talis ñ añcedebat ꝯpoſitio.ꝯgruebat ergo vt ſic fieret corpus illud. vt ex ordine ꝓtactor:diuina ſapia oñderet.¶ Tertia rō ē congruētia oñſionis diuine bonitatis:que oñditur in ꝯpletiōe vniuerſi.pfectōi.n.vniuerſi cōgruebat ꝙ corpus illud ſic fieret.qꝛ.n.ois corpalis creatura i hoie pficit̄ ꝛ ꝯplet̄.cū ois forma nālis ordinet̄ ad aiaʒ rōnaleʒ ſicut ad digniſſimaʒ oium formaꝝ.ꝛ corpus hūanū ꝯſtituat̄ ex nā omnium corpoꝝ i quo ꝯplet̄ ꝛ quodāmō beatificat̄. rectiſſime dr̄ hō finis oium. ꝛ iō fieri debuit poſt oia ſeptio die.ſicut dicūt auctores.ſ.vt oñdet̄ eē illoꝝ ꝯplemētū.Si ergo hāc pfectōʒ creaturaꝝ in hoie exigebat pfectio vniuerſi.in hoie inquā. q rōne dicta poſt alia ꝯditus ē ēt q̄tum ad corpꝰ.qḋ ex natura alioꝝ corpuʒ fuit ꝯſtitutū.neceſſario ſequit̄ ipʒ fuiſſe ex materia ꝑiſtēte. ꝛ hoc ꝯgruere ad vniuerſi pfectōeʒ.¶ Itē alia ratiōe. hoc.n.ꝯueniebat ad pfectōneʒ vniuerſi ꝙ eſſent quedā res corpales ſimplr̄.quedā ſpūales ſimpliciter. ꝛ quedā corpales q̄tum ad ſui ptem. ꝛ ſpūales q̄tuʒ ad aliā cuiuſmōi ē hō.Siſr ꝯueniebat hoꝝ ꝓductōi ineſſe.ꝙ quedā fierēt ex nihilo.quedā ex mā ꝓiacēti. ꝛ q̄dam ſm quandaʒ ſui ptem fierēt ex nihilo.ergo ſm quādā ſui pteʒ fierēt ex materia preiacēti. talis fuit primus hō. ¶ Ad prio ergo obiecta ex alia pte dic̄.ꝙ lʒ dus creauit ḋ nihilo aliqua corpa.vtpote nāʒ primā ꝛ celū primū.vt dicit Beda.lʒ in genē corpoꝝ: corpus primi hois eēt nobiliſſimū.ñ ꝯueniebat vt educeret̄ in eē ꝑ creatōem pp rōnes ꝓdictas. vñ ſecus fuit ḋ hoc corpe ꝛ aliȷs.¶ Ad illud qḋ tangit̄.ꝙ creari debuit ex nihilo.ne obnoxiꝰ eēt hō creature.dōm ꝙ ꝓpter hoc ꝙ fuit ex aliqua creatura.ñ magis erat obnoxiꝰ creature. ſʒ deo cuius erat illa:ꝛ a quo ꝯdita.vñ aug.i lib.ḋ ſymbolo.Si aliqd deus fecit ex aliquo vt hoiem de limo terre.ñ vtiqʒ fecit ex eo qḋ ipē ñ fecerat.qꝛ terrā.vñ limus erat ex nihilo fecerat.¶ Ad hoc qḋ vltio querebat̄.ſ. quo vocabulo noianda eſt hec eductio.pōt dici ꝙ plaſmatio. Uñ Job.x. Manus tue fecerūt me ꝛ plaſmauerūt me.glo. fecerūt q̄tum ad aiaʒ. ꝛ plaſmauerūt q̄tum ad corpus.Uñ damaſ.volēs aſſignare drīam inter factōem corpis ꝛ aie.dicit corpus eductum per plaſmationē.aiam vō factā ꝑ inſufflatiōʒ.dicēs. Ex viſibili ꝛ inuiſibili natura ꝯdidit hoieʒ dus ꝓprȷs manibus ſm imaginē ꝛ ſilitudinē.ex terra corpus plaſmās.aiam aūt rōnaleʒ ꝛ itelligibilē ꝑ familiarē inſufflationē dans ei.

Membrum ſecundū.

Ad ſcḋʒ quo querit̄.vtrū maioris potentie fuit creare corpus primi hois ḋ nihilo.an formare de limo.Quod maior videt̄ ſic aug.in lib. de ſymbolo.Ideo dr̄ deus oipotens.qꝛ de nihilo fecit oia que fecit.ñ.n.aliqua materies eū iuuit. ſʒ ex nihilo cūcta creauit.ſi ergo manifeſtat̄ dei oipotētia.i creādo aliqd ex nihilo.nō aūt formādo aliqd ḋ aliquo quocūqʒ.cū in illa formatōe iuuet eū materia ſubiecta.videt̄ maioris potētie eē creare ḋ nihilo.q̄ʒ formare de limo.¶ Itē inter aliquid ꝛ nihil ē infinita diſtātia.inter aliqd ꝛ aliqd finita. Uñ in factiōe alicuius de nihilo. ē actus potētie infinite.in formatiōe alicuius de aliquo eſt actus finite.igit̄ cū finiti ad ifinitū nulla ſit ꝓportio.i ꝓportōabiliter ē maioris potētie formare aliqd ḋ nihilo.q̄ʒ facere aliqd de aliquo. ergo ꝛc̄. Cōtra.vt habet̄ ab augu.Maius ē facere de impio piū q̄ʒ creare celū ꝛ terrā.ꝛ hoc ē vt dicit̄.quia i creatiōe celi ꝛ terre ñ ē aliqua diſpō ꝯtraria.ſicut in iuſtificatione. vbi inuenit̄ diſpoſitio liberi arbitrȷ repugnās grē.ergo a ſimili cū limus haberet ſuā formā:qꝛ erat hoc aliqd.nec illa mate/

ria inclinationē haberet ad corpus hūanuꝫ. ſed
q̄ſi oppoſita. eo ꝙ ꝯplebat̄ ſm formā ſuā. vī cuꝫ
ḋ limo factū fuit corp⁹ hūanū. maioris fuiſſe po
tētie. q̄ſ ſi illud fuiſſet ex nihilo. ¶ Preterea. ar/
guit magr̄ i ſent. ij. li. di. xviij. c. Solet q̄ri. Ange
li n̄ poſſint creare mām. ergo nec formare coſtā
i mulierē. ⁊ ſiue hoc ſit argumētū a ſili ſiue a ma
iori. n̄ ſeq̄t̄ ꝙ maior ſit potētia facere aliq̄d ex ni
hilo. q̄ſ facē mulierē ex coſta. A ſili vī i ꝓpoſito.
Cū eadē fuerit ꝯditio i formatiōe mulieris ḋ co
ſta. ⁊ corpis ade de limo. q2 ſicut i coſta n̄ fuit vn̄
fieret mulier. ſꝫ vn̄ fieri poſſet. Silr̄ i limo nō fuit
vn̄ fieret corpus ade. ſꝫ vn̄ fieri poſſꝫ. igit̄ nō fuit
maioris potētie creare corpus illud ḋ nihilo. q̄ſ
formare de limo. ¶ Item deus ē iſinite potētie ⁊
virtutis. ⁊ neceſſario agit tota v̄tute q̄cq̄d agit.
q2 eius virtus cū ſit ipm ſimplex. ē ⁊ imptibilis.
igit̄ i formatōe hois de limo opatus ē tota virtu
te. ſ. iſinita. ſꝫ maiore n̄ ꝯprobabit̄ i creādo celuꝫ
⁊ terraꝫ. ergo ⁊c̄. ¶ Preterea. vt habet̄ a pho.
potētia ē pricipiū traſmutatōis i aliud inq̄tū ali
ud. ſꝫ n̄ ens n̄ ē ſubiectū traſmutatiōis. ergo potē
tia ē pricipiū traſmutatōis eius qḋ ē in aliud. er/
go vbi ſaluat̄ rō potētie agētis ſiue facientis. ne/
ceſſario erit mā ſubiecta actiōi. ergo vbi n̄ eſt mā
ſubiecta actōi nulla ē actio potētie. igit̄ nihil ē q̄/
rere. vtrū fuit maioris potētie creare ⁊c̄. ex quo
nulla potētia agit aliq̄d ex nihilo. Ad hoc no/
tādū. ꝙ duplex ē potētia māe ſiue ſubiecti tranſ/
mutatōis. ſ. actiua ⁊ paſſiua. Paſſiua q̄ nihil co
opat̄ forme iducēdo i mām ipaꝫ. ſꝫ ē tm̄ potētia
recipiēdi formā. actiua q̄ aliquo mō coopat̄ ipſi
agēti ad iductōeꝫ forme. q2 aliq̄d forme latet in
mā. vl̄ q2 appetitus māe hꝫ iclinatōeꝫ ad illā for
mā. ſicut ē in oibus illis i q̄bus ē rō ſemialis ad
alia ꝓducenda in eē. ex illis q̄n̄qꝫ ex pte materie
ſiue ſubiecti ē defectus potētie ſiue pricipij acti/
ui. ſicut fuit i limo i quo n̄ erat vt fieret ex eo cor/
pus ade. q2 n̄ erat ibi i illo potētia formalis ſiue
actiua que coopabat̄ eductōi illius i eē. potentia
creatoris educente illud ex eo. Eſt q̄n̄qꝫ duplex
defectus. ſ. diminutio ex pte māe: ⁊ carētia prin/
cipij actiui. ſicut fuit i coſta. Vn̄ hugo diſtiguēdo
opatōnes q̄bus ſube ꝓducunt̄ in eē. ponit opus
vnū. qḋqꝫ facere de alijs aliq̄d ſm ſubaꝫ ⁊ quā/
titatē i maius. ⁊ hoc mō opandi dicit corp⁹ mu/
lieris factū ex coſta. diuina v̄tute abſqꝫ extrinſe/
co additamēto vt ſupra tactū ē. In eductōe autē
rei ſiue forme de materia ſiue ſubiecto prio mō
ſūpto. pōt nā in eductiōeꝫ rei de ſubiecto. Scḋo
mō ſūpto n̄ pōt. ⁊ multofortius nec tertio. ſꝫ fo/
lus creator. Scḋm hos igit̄ gradus ē facilius ⁊
magis facile educere res i eē. q2 ex mā vel ſubie
cto prio mō ſe hn̄te ē modus facillim⁹. Ex ſecū/
do mō ſe hn̄te difficilior. ⁊ ex tertio adhuc diffi
cilior. Sꝫ adhuc ꝓducē aliq̄d in eē ſimplr̄ ex ni/
hilo difficillimū ē. ⁊ magis mirabile ē. Vn̄ hu/
go. Magis ē mirabile ḋ nihilo aliq̄d facē. q̄ſ de
aliquo plus facē. Hec aūt vltia tria genera ope
rū ſūt de genē mirabiliū. ⁊ non niſi i ſolo deo eē
pn̄t. Cū ergo querit̄. vtrū maioris potentie ſit
creare ⁊c̄. dḋm ꝙ neqꝫ maioris neqꝫ mioris: ſꝫ
oino indr̄n̄ter. q2 diuina potētia q̄ ē idē cum ipo
oino ſimplex ē ⁊ imptibilis i ſe. opus tn̄ ſiue effe
ctus eius q ē ꝓductus i eē ex nihilo. ſimplr̄ ē ma
ius mirabile. eo qḋ ꝓducit̄ in eē ex aliquo ſicut
ex limo. ſicut habet̄ ab hugo. Cōcedēda eſt ergo
rō augu. qua oñdit̄ deū eē oipotentē. q2 fecit oia
ex nihilo. ¶ Cū aūt obijcit̄. ꝙ n̄ oñdit̄ potētia ei⁹
infinita i formādo aliq̄d de aliquo. cū in illa for/
matiōe iuuet eū materia ex qua. dḋm ꝙ hoc nō
dī. q2 aliquo mō poſſit iuuari ei⁹ potētia i actōe.
ſꝫ hoc dī de illo tropo loquēdi. quo illud dī iu/
uare agentē quo affectus agētis facilius exit i eē.
vn̄ q2 qḋ educit̄ i eē de aliquo. facilius exit i eē q̄ſ
qḋ ex nihilo q̄ſtum ē de ſe. q2 minus diſtat ab eē
ſiue forma fiēda. q̄n̄. ſ. ꝓportionat̄ illa v̄tus agen
tis diſtātie rei educēde in eē ad illud de quo dicit̄
educi. dī iuuare eū materia ex qua. ¶ Ad illḋ qḋ
ſequit̄ dḋꝫ. ꝙ illa rō arguēdi locū n̄ hꝫ. vbi eadē
ē potētia ⁊ ſuba agētis. ibi. n. nō ꝯmenſurat̄ vir/
tus ſiue potētia agētis diſtātie exn̄tis. inter illud
de quo fit aliq̄d: ⁊ qḋ fit. q2 potētia ē imptibilis
ſicut ē ſubſtātia. Vnde q2 i deo ē idem potētia qḋ
eēntia. ipartibilis ē potētia ſicut ⁊ eēntia. Vnde i
oimoda indifferētia ſe hꝫ. quicq̄d ea producit̄ in
eē. ſicut enim eadē volūtate potētia. ⁊ indifferēti
volo maiora ⁊ minora. ſimiliter ſi eadē eēt vo/
lūtas i me ⁊ potētia agēdi. ipſa indiuiſa potentia
⁊ oio indifferēti facerē maiora ⁊ minora. ¶ Ad
illud qḋ obijcit̄ ex alia pte. ſ. ꝙ maius eſt fieri de
impio piū ⁊c̄. dḋm ꝙ hoc n̄ dicit̄. q2 maior vel
minor difficultas faciēdi. hoc vel illud fit ex pte
dei. ſꝫ potius ꝓpter repugnantiā ex parte creatu
re fiende. Cum aūt deus creauit celū ⁊ terrā: nul
la erat repugnātia ex pte aliqua diuine potentie
ſiue volūtati. cū aūt deus de ipio facit piū. infun/
dēdo grām diſponentē ⁊ p̄parantē ad grāꝫ pfi/
cientē. ipſa volūtas impij ē ꝯ̄ria ⁊ repugnās di/
uine opationi. ¶ Ad argumētū aūt dḋm. ꝙ nō ē
ſimile de forma que ꝯtinue traſmutat̄ circa mām
⁊ deformitatē liberi arbitrij quam ſolus creator
remouere pōt p grām. vn̄ forma illa q̄ erat i ma
teria paſſibili. ſ. limo. ḋ facili traſire poterat. ⁊ eo
facilius quo erat ſubiectū eius traſmutabili⁹ qḋ
ꝯpetebat limo i quo erat natura terrea ⁊ aquea.
hec. n. duo maxie ordinant̄ ad paſſioneꝫ humor
⁊ humus. ſicut dicit aug. ⁊ ēt phs ꝓbat ea q̄ ex
his duobus reſoluunt̄. maxime eē materialia ⁊
paſſibilia. ſ. vaporē ⁊ fumū. ⁊ ideo n̄ valꝫ argu/
mentū. ¶ Ad hoc qḋ poſtea obijcit̄. ꝙ deus agit
tota virtute ſua que ē infinita quandocunqꝫ ali/

qđ agit ⁊c̃. dđm ꝙ verꝝ ẽ. ⁊ vera eſt ꝯcluſio q̃ ex
hoc ꝯſequit̃. Si aũt q̃rit̃. vñ ẽ ergo dñia tãta affe
ctuũ. ⁊ q̃uo ex tãta. ſ. infinita potẽtia agẽte. exeũt
effectus minoris virtutis ⁊ maioris i eẽ. dđm. ꝙ
ĩ deo idẽ ẽ potẽtia qđ eſſentia. ⁊ ꝙ volũtas ẽ cã
ꝓpinqua ⁊ ꝯiuncta affectuũ. ꝑꝑ qđ diuina potẽ/
tia cũ agit. nõ agit ex neceſſitate. ſʒ potius electi/
ue. imo qđ plus ẽ ſuũ velle ẽ efficere. ꝑꝑ qđ. licet
ſemꝑ idifferẽti agat potẽtia ⁊ ĩfinita ꝭm ꝯgruẽtiã
ſui beneplaciti. moderate ⁊ diſtincte ꝓducũt effe
ctus i eẽ. ¶ Ad argu. mgr̃i in ſentẽ. dicẽduʒ ꝙ bñ
lʒ. ⁊ ẽ argumẽtũ a ſilĩ. qꝛ vtrobiqʒ. ſ. i formatiõe
alicuius đ nihilo. ⁊ i formatõe corꝑis ade đ li/
mo. ⁊ mulieris đ coſta. eſt actus ĩfinite potẽtie ⁊
creatio cõi mõ ſumpta a creatõne. lʒ vnũ opus
ſit magis mirabile alio. vt dictũ ẽ. ¶ Ad hoc qđ
obijcit̃ de auc̃te phĩ. ſ. ꝙ potẽtia ẽ principiũ trãſ/
mutatõis i aliud ⁊c̃. dđm ꝙ phs determinat vir
tutẽ potẽtie create. que nõ põt aliqđ agere niſi i
mã ſiue in nã ſubiecta. vnde actionẽʒ ſiue nature
ſiue potẽtie create agenti ſemꝑ ſubeſt aliqua mã.
nõ ſic eſt de potentia increata. cuius virtus i agẽ
do ñ ẽ dterminata ſiue diſticta circa mãm. ſiue in
mã. imo ex nihilo facit. qđ cõpetit ſic ex aliq̊ ⁊c̃.

Membrum tertium.

Ad tertiũ quo querit̃. vtꝝ modus edu
cẽdi corpus primi hois. ſ. iformãdo
illud đ limo. ꝑtinet ad ꝑfectionẽ vni/
uerſi. Et ꝙ ſic vr̃ Gen̄. ij. Igit̃ ꝑfe/
cti ſũt celi ⁊c̃. ⁊ ois ornatus eoꝝ. hec ẽ aũt ꝯclu/
ſio que ĩfert ex eis q̃ educte ſunt i eẽ i oꝑibus ſex
dieꝝ. cuiuſmodi fuerũt. ꝯditio. diſtictio. ornatus
⁊ ad hec ꝑtinebat eductio corꝑis humani đ li/
mo ſicuti ſexta die dterminat̃. pʒ ergo ꝙ nõ fuit
ꝯpletio vniuerſi ſine hac eductiõe. ¶ Preterea.
Anſel. ij. Cur deus hõ. Quoddaʒ ẽ corpus hu/
manũ eductũ in eẽ đ viro ⁊ nõ đ feminis. cuiuſ/
modi fuit corpus eue. aliud ergo rñdere debuit
ꝑ oppoſitũ. ſ. qđ eẽt eductũ de femina ⁊ nõ đ vi/
ro. ⁊ hoc fuit corpus xp̃i. tertiũ fuit de viro ⁊ fe/
mina. vt corpus abel. ergo ꝑ oppoſitũ rñdẽ de/
buit q̃rta corꝑis dñia. ſ. ꝙ neqʒ đ viro neqʒ đ fe
mina. ⁊ hoc fuit corpus ade đ limo. alr̃ eẽt dimi
nutio ⁊ defectus. ⁊ hec rõ ꝯfirmat̃ ꝑ illud. xi. de
ciui. dei. c. xviij. vbi dĩ. ꝙ antitheca. i. oppoſitio/
nes valent ad ordinem vniuerſi. vbi notat̃ ordo
vnius ꝯ vnũ qđ hic repitur. ¶ Itẽ nõ eẽt ꝯpletũ
vniuerſum ſine mõ diſpoſitõis ⁊ mõ ornat᷒. ex
quo pʒ. ꝙ modus ornatus ⁊ diſpoſitiõis req̃rit̃
ad ꝑfectõnẽʒ vniuerſi. a ſilĩ vr̃ de mõ ꝯditionis.
igit̃ cũ corpus primi hominis erat de nobilibus
ꝑtibus vniuerſi. modus educendi illud in eẽ erat
ꝯpletõe vniuerſi. ¶ Itẽ illa ꝓprie ſũt de ꝑfectõne
vniuerſi. que hñt ſilĩtudinẽ aliquaʒ. ſ. veſtigij vel
imaginis cũ eo q ẽ ꝯplemẽtũ ⁊ ꝑfectio omnium

ſcʒ deo. talis fuit eductio ꝑdicta i qua erat vnitas
veritas ⁊ bonitas. ergo ⁊c̃. ¶ Si autẽ diceret̃. ꝙ
lʒ aliquo mõ haberet ſimilitudinẽ veſtigij tñ qꝛ
ſtatim trãſijt. nõ eſt de ꝯplemẽto vniuerſi. Con/
tra. trãſit᷒ rei tẽporalis nõ ĩpedit. qn res tranſiẽs
ſit đ pulchritudine vniuerſi. vñ Aug. i li. đ nã bo
ni. Fit đ decedẽtibus ⁊ ſuccedẽtib᷒ rebus tꝑalis
q̃daʒ in ſuo genere pulchritudo. vt nec ipſa que
moriunt̃ vel deſinũt eẽ qđ erãt. turpẽt aut turbẽt
modũ ſpeciẽ ⁊ ordinẽ vniuerſe creature. ſic ꝭmo
bñ ꝯpoſitus pulcher ẽ. q̃uis i eo ſimile atqʒ oẽs
ſoni naſcẽdo moriẽdo trãſeant. A ſimili vr̃. ꝙ lʒ
res trãſeãt ſiue trãſcurrãt. bñ ſũt đ ꝯpletõe vni/
uerſi. ergo ⁊c̃. Cõtra vt habet̃ a phõ. Natura
ẽ cã totius ordinis. ergo que ſũt ꝯ nãm. ſiue ꝯtra
curſuʒ nature. ordinatõe totius carẽt. i. nõ ſũt or
dinata in toto ſiue i vniuerſo. que aũt ordine ca/
rent i vniuerſo. magis ipm dedecorãt q̃ʒ ꝯpleãt
vel ꝑficiant. ſʒ eductio corꝑis primi hois fuit cõ
tra curſuʒ nature. ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ nihil qđ ẽ ali/
quo mõ đ vniuerſo ſiue in vniuerſo. ẽ de ꝯplen/
tibus vniuerſuʒ vel ad ꝯpletõem vniuerſi. mo/
dus aũt quo educebat̃ corpus illud in eſſe. i. for/
matio de limo. nõ ẽ aliquo mõ đ vniuerſo. quia
nullo mõ ẽ. ergo ⁊c̃. ¶ Si aũt diceret̃. ꝙ hoc qđ
nõ eſt ſiue trãſijt. nõ ĩpedit quin ſit de ꝯpletione
vniuerſi ſicut vr̃ ex obiectis ad aliã ꝑtẽ. Contra.
malũ in eo ꝙ neceſſario ſubſtãtificat̃ i bono. non
tñ diſtat ab illis que ſimplr̃ ſunt quãtuʒ ad illud
qđ ſimplr̃ nõ eſt. ſed malũ nõ ꝯfert ad ꝯpletionẽ
vniuerſi vt habet̃ a Dyoni. ergo nec illud quod
ſimplr̃ nõ ẽ. dicit. n. Dyoni. de diui. no. v. c. In/
cõueniens ẽ. ꝙ malũ ꝯferat ad ꝯpletionẽʒ ois ⁊
toti. nõ imꝑfectũ eẽ ꝑ ſeipm; largiat̃. ¶ Itẽ magis
vr̃ eẽ de ꝑfectõne vniuerſe nobiliſſime creature.
cuiuſmõi ẽ aia hominis. q̃ʒ eductio corꝑis hũa/
ni i eſſe. qꝛ nobilior ẽ aia humana q̃ʒ corpus hu
manũ. ⁊ corpus humanũ q̃ʒ ſua eductio in eſſe.
igit̃ ſi nõ exiſtẽte aĩa hũana eẽt ꝯplemẽtũ vniuer
ſuʒ. qđ vr̃ haberi ab Aug. dicit. n. in lib. de libe.
arbi. iij. Si deeſſent anime. ſiue peccarẽt ſiue non
peccarẽt nihil vniuerſitatis ordini diminueretur
multo fortius ſi nõ eẽt vel fuiſſet exitus corporis
humani in eſſe. igit̃ eductio huiuſmõi nõ ẽ de cõ
pletiõe vniuerſi. Ad hoꝝ euidẽtiã intelligẽduʒ
eſt. ꝙ vniuerſuʒ vniuerſitatẽ dicit. ⁊ ꝙ ꝯtinentia
eius nõ artat̃ ad vniuerſitatẽʒ ſubiectorũ. ſed cõ
portat temporis generalitatẽ. cõtinet enim oĩa q̃
nunc ſunt. ⁊ omnia que aliquo tẽpore fuerunt.
vnde ad completionẽ vniuerſi nõ ſufficiunt que
nunc ſũt tñ. ſed req̃runt̃ que a mũdi exordio ex/
titerũt. i. a ꝑ̃io exitu reꝝ i eſſe. Que aũt a ꝑ̃io re/
rũ exitu in eſſe extiterũt ſunt ſub duabus differẽ/
tijs. quaꝝ quedã ad ꝓductõem generũ reꝝ ꝑti/
nent. quedã ad ipſa genera ꝓducta. q̃ ad genera
rerũ producta ſpectãt. principaliter ſũt tria. pe/

nes que exprimitur veſtigiũ conditoris omniũ. ſ. eſſentia ſiue ſubſtantia. virtus ꝛ opatio. eſſentia patrem repñtat. virtus filiũ. operatio ſpirituſanctum. Opatio aũt a virtute educiẗ. virtꝰ vo i eẽntia radicaẗ. De ꝯpletiõe ergo vniuerſi ſunt hec. eductio generꝫ rerꝫ in eẽ. ſubſtãtia. virtus. opatio eductorꝫ. nec dico hec cũ preciſiõe eẽ de ꝯpletõe hac. ſed ſimpliciter hec eẽ neceſſaria. nõ. n. poſſꝫ ꝯpleri vniuerſuꝫ. niſi gnã rerꝫ que ſunt eius ptes pducerenẗ in eſſe. nec perpetuarẽtur in eſſe ptes. niſi data eſſꝫ eius virtus multiplicãdi ſe. ſiue ſuã ſpeciem in ſibi ſimilibus. ſcḋm q̄ determinatuꝫ eſt a pho. dicit. n. q̄ ſimul cum indiuiduo collata ẽ virtus multiplicandi ſeipſum in ſuo ſimili vt ſaluetur illud diuinũ appetibile. ſic eniꝫ deus compleuit omnia continuam faciens generationem. ❡ Adhuc aũt requiriẗ egreſſio opatiõis a v̄tute. De qua Augu. ſuper Geñ. ad lite. Põt intelligi deum requieuiſſe a ꝯdendis generibus creature. qꝛ vltra iam nõ ꝯdidit alia genera noua. deinceps aũt vſqꝫ nũc ꝛ vltra operaẗ eorũdẽ generꝫ adminiſtratõeꝫ. Diciẗ autẽ deus opari. cũ operatur virtus data creature. qꝛ i oĩ opatione creature. deus intime opatur. ꝯcedi ergo p̄t q̄ eductio primi hominis ptinet ad ꝯpletõꝫ vniuerſi. Hec aũt eductio ſiue modus educẽdi differẽs fuit ab alijs ſcḋm ſpẽm. vt ex dictis pꝫ. ❡ Preterea. ñ fuit eductio rei tm̄ ſingularis. imo quodãmõ generalis. eo q̄ in ipſo corpe ꝯpleto. ſua pfectione. ſ. aĩa rõnali erat ſeminalr̄ totũ genus humanũ. vñ ratione qua modus educẽdi differebat ab alijs ſcḋm ſpẽm. ꝛ rõne qua educebatur res nõ oĩno ſingularis. ſed quodãmodo vniuerſalis ñ imerito dꝫ dici eẽ de ꝯpletione vniuerſali. ❡ Ad hoc. qḋ primo obijcitur in contrarium dicenduꝫ. q̄ non dꝫ eẽ ꝯ nãm quod ab auctore nature efficitur in conditione nature. vt in conditione generuꝫ rerꝫ. quibus inſeruit legem. ſcḋm quaꝫ debebat eſſe curſus nature in pductione conſimiliũ. in illa. n. conditione nãꝫ condidit. ꝛ eẽ rerꝫ naturale. ꝛ legẽ propagationis naturalis. Ut. n. dicit Augu. ꝯ fauſtũ. hoc erit vnicuiqꝫ rei naturale qḋ ille fecerit a q̄ eſt omnis modus numerus ꝛ ordo nature. tm̄ p̄t dici hanc eductionem fuiſſe ſupra nãm. nõ ꝯtra. ❡ Si contra hoc obijciatur per illud Aug. dicẽtis ibi ꝯ fauſtum. Non incõgrue dꝛ aliquid facẽ contra nãꝫ. qui fuit contra id qḋ nouimus in nã. Hoc appellamus cognitũ nobis curſum ſolitũqꝫ nature. Ad hoc pꝫ rñſio. qꝛ quando illa eductio erat. nondum fuit cognitus neqꝫ ſolitus curſus nature producendi corpus hoĩs ſcḋm modũ qui fuit ipſi nãe inſertus. Aliter tm̄ itelligiẗ verbũ Aug. ſcḋm q̄ illud diciẗ eſſe ꝯ nãm. qḋ eſt deſtructiuum nãe ſiue curſus nature in operãdo. ſicut faciunt abuſores naturarũ ꝛ earꝫ curſus puertentes. ❡ Ad illud qḋ ſequitur. pꝫ rñſio ex dictis qꝛ

ꝯtinẽs vniuerſi nõ extẽdit ſe ſolũ ad illa que ſũt. ſꝫ ad oĩa que aliqñ fuerũt. ꝛ ita ad ea que mõ ñ ſunt. ſicut pꝫ ex auctoritate Aug. ſupra dicta d̄ li. arbi. ❡ Ad hoc qḋ obijcitur d̄ v̄bo Dyoniſij d̄ icentis. q̄ incõueniens ẽ ponẽ. q̄ malũ ꝯferat ad ꝯpletionẽ oĩs ꝛc̄. dicendũ. q̄ loquiẗ Dyo. d̄ malo culpe. qḋ põt cõſiderari multipliciter. ſ. vt eſt malum hoc ẽ priuatio boni. ſ. modi ſpeciei ꝛ ordinis. Itẽ vt ẽ culpa. i. put ſuum ppetratoreꝫ fedat ꝛ culpabilẽ ꝛ reũ reddit. ꝛ neutro illorꝫ modorꝫ ſumptum ẽ ad ꝯpletionẽ vniuerſi. vñ Aug. Non ipſa peccata vel ipſa miſeria ſunt pfectioni vniuerſitatis neceſſaria. ❡ Itẽ p̄t ꝯſiderari. vt ex eo eliciẗ bonũ. Uñ Aug. xi. d̄ ciui. dei. neqꝫ deus vllũ nõ dico angelorꝫ. ſed vel hominuꝫ crearet. quẽ malũ futurꝫ pſciſſet. niſi pariter noſſet qbus eos bonorꝫ vſibus ꝯmodaret. atqꝫ ita ordinẽ ſeculorꝫ tãq̄ꝫ pulcherrimũ. carmẽ ẽt ex qbuſdã q̄ſi anthitecis honeſtaret. ❡ Itẽ põt ꝯſiderari iquãtum ordinaẗ ad penã. Uñ Aug. xi. de ciui. dei. ſicẽ deus nãrꝫ bonarꝫ optimꝰ creator ẽ. ita malarꝫ voluntatũ iuſtiſſimus ordinator. vt cũ ille male vtunẗ naturis bonis. ipſe bene vtaẗ ẽt volũtatibus malis. ❡ Itẽ põt ꝯſiderari inquãtũ bonum et oppoſitum ꝛ ꝯpatuꝫ. magis apparet bonũ. Hoc oſtẽdit Augu. de ciui. dei. exẽplo tali. ſicut pictura cũ colore nigro i ſuo loco poſito ꝯgruit. ita vniuerſitas rerꝫ cũ peccatoribꝰ pulchra ẽ. ſcḋm iſtos tres modos occaſionalr̄ ẽ de ꝯpletõe vniuerſi. ❡ Ad hoc igiẗ qḋ obijciẗ. q̄ malũ nõ tm̄ diſtat ꝛc̄. dḋm q̄ diſtãtia mali ab eſſe nõ ipedit qn ſit d̄ ꝯpletõe vniuerſi. ſꝫ qꝛ ẽ priuatio modi ſpẽi ꝛ ordĩs. q̄ ſũt d̄ ꝯpletõe ꝛ pulchritudine vniuerſi. ꝛ d̄turpatio illius cuius ẽ vt ſubiecti. vñ ſicut qḋ ptẽ deturpat totũ deturpat. ſic qḋ a pte alicuius pfectõꝫ tollit. ipſi toti ſubtrahit aliqd pfectõis. qꝛ ergo peccatum. ptem vniuerſi reddit iperfectã. hꝫ Dyoni. p incõueniẽti qḋ nõ impfectũ eẽ largiaẗ toti. ❡ Ad illud qḋ vltimo obijcitur. q̄. ſ. ꝯpletũ eſſꝫ vniuerſum. ſi deeſſent aĩe ꝛc̄. dḋm. q̄ ad ꝯpletionẽ vniuerſi duo regrunẗ. ſ. ptes. ꝛ maxime principales q̄ regrunẗ ad itegritatẽ vniuerſi. ꝛ ordo earũdeꝫ i eodẽ. Si ergo aĩe q̄ ſũt ptes pĩcipales vniuerſi deeſſent. ꝯſtat q̄ deficẽt aliqd de itegritate ꝯpletionis. ſilr̄ q̄tũ ad ꝯpletõeꝫ ordinis. tm̄ ſi aliq̄ aĩe d̄ficerẽt. ꝛ nõ oẽs nihil deficeret ordini vniuerſitatis. lꝫ fortaſſe aliqd d̄ficẽt itegritati. ordo. n. nõ attẽdiẗ i numero vel i multitudine q̄cũqꝫ. ſꝫ i d̄ria corꝫ q̄ numeranẗ. pp qḋ idẽ p̄t eſſe ordo paucorꝫ ꝛ multorꝫ. dũmodo eedem ſint d̄rie paucorum que ſunt multorꝫ. Intentio ergo Augu. vr̄ eſſe. ſi quedam anime deeſſent nihil minueretur ordini vniuerſitatis. nõ aũt q̄ nihil minuereẗ itegritati. hoc ãt videnẗ ſonare verba ſua. ſ. hec. Si deeſſent. ſ. anime que ſiue peccarent ſiue non peccarent. nihil vniuerſitatis ordini minuereẗ ẽt ſi plu

rimũ deeſſent.i.in plurimũ multitudine.vel forte lr̃a eſt.ſi plurimũ deſſent.ſ.aie. Nec vr̃.ꝙ Augu. intelligeret.ꝙ nihil diminueretur vniuerſitati.qꝛ tunc ꝯdiceret ſibi ibidē.dicit.n. Inferioris officij ē iſta.q̄ tm̄mō ſi nō eēnt.nō aũt ſi peccaret.aliqd min⁹ habēt vniuerſitas. Itē vt vr̃ ex ſerie lr̃e.loquit ibi Aug.de ordine officiorꝫ. q̄dā.n.ſunt officia āgelorꝫ.q̄dā aiarꝫ ſiue hoiuꝫ. Officia āt hoiuꝫ oia ꝯunēt ⁊ ꝯphēdēt i officijs āgelorꝫ. Vñ vr̃.n. aug.dicē.ꝙ ſi aie deēnt.nihil depiret ordini vniuerſitatis.ſ.q̄ꝫtū ad ordinē officiorꝫ.qꝛ āgeli hn̄t exercē oia officia i gnē vt hoiuꝫ ſūt.vñ qđ ſupra dictū ē itelligit đ ordine i officijs.vt habet ex lr̃a.

Queſtio.lxxx. đ cā materiali corporis primi hominis.

Sequitur conſideratio đ cā mãli.đ q̄ duo q̄runt. Primū q̄ ad ꝯpoſitōeꝫ illius ex elemētis. Scđꝫ q̄ ad eq̄litatē elemētorꝫ in ꝯpoſito. De prio duo q̄rũt. Primū ſi corp⁹ illud fuit vel eē debuit ex quatuor elemētis vel non. Scđꝫ ſuppoſito.ꝙ ex quatuor elementis.cur denominatur ab vno.ſ.terra.

Articulus primus.

Queritur ergo prio.vtrū corpus primi hois đbuit eē ex q̄tuor elemētis.ꝙ ſic vr̃. Aia.n.vnit corpi vt pficiat in illo q̄ ad actū vel vſum cognitiue ſiue cognitionis ⁊ hoc mediātib⁹ ſenſibus corpalibus.ſed ſenſus apprehēdit corpa ⁊ p ſil'e.cū ergo ſenſus oia corpa ⁊ corpalia apphēdat.neceſſe ē ꝙ hēat ꝯuenientiā cū oibus corpibus.ſꝫ hoc nō poſſet fieri niſi ꝯpoſitū eēt ex quatuor elemētis. ⁊ voco ſenſū corpalē.n̄ ſolm̄mō ipaꝫ v̓tutē ſēſitiuā. ſꝫ ipꝫ organū cū v̓tute q̄ pficit. Itē quāto forma nobilior ē.tāto pluriū opatōuꝫ differētiū ſpē ē pricipium.ſꝫ aia rōnalis ē formarꝫ nobiliſſima. ergo ē pricipiū pluriū opatōuꝫ.ſꝫ opationū huiuſmodi vſum exercet mediantib⁹ organis ꝓprijs. ergo cū organū ꝓpriū ei rn̄deat icōuenieti ꝓportione.neceſſe ē ipm eē ex multis naturis ꝯpoſitū. ille aũt nāe ſunt elementa.ergo ⁊c̄. Iteꝫ corpa ſm ꝙ ꝓgrediunt in eē.i maiori difformitate ſiue diſtātia ab ipfectiſſimo corpe.ſ. pria mā. nobiliora ſunt ⁊ pfectiora ſic̄ mixta.q̄ꝫ elemēta. Si ergo corpus primi hois in genere corporꝫ erat nobiliſſimum.maxime debuit diſtare p deformitatē a pria mā ergo debuit eē maxie mixtū. Itē ſicut dicit algha ſ. Cū pmixtio elemētorꝫ fuit pulchrioris. ⁊ pfectioris equalitatis ⁊c̄.vt.ſ̄. ſed corpus primi hois fuit aptū ad ſuſceptōꝫ aie rōal.ergo i ipſo fuit ꝯmixtio elemētorꝫ. Cōtra.aia eſt ſubſtantia ſimplex.cum ergo omnis vnio ſit ſm ſilitudinem.videtur ꝙ debuit illud corpus cui vnit eē ſimplex. ⁊ ita nō ex elemētis. Preterea.aia vnitur corpi ſicut motor ⁊ forma. ſꝫ corpus ſimplex magis ē habile ad motuꝫ q̄ꝫ ꝯpoſituꝫ. ergo magis ei aptare debuit per vnioneꝫ.ꝓut ipa aia ē motor.ſimiliter ꝓut ē forma.cū vtrobiqꝫ ſimplicitas eſſet ſymbolum.ſicut tactū ē ſupra. Itē Aug.de aia ⁊ ſpū. ſicut deus eſt capabilis ⁊ pticipabilis omnibus.ſic aia omniū capax ē.hec āt capacitas eſt oium p acceptōeꝫ ſimilitudinū mediante ipſa cognitura.ergo ſibi neceſſariuꝫ ē acceptioni ſiue ꝯprehenſioni anime.corp⁹ ſibi multum ꝯueniens in ſimilitudine ⁊ conformitate ꝓut poſſibile ē. Pria āt mā iter corpa maxie erat capacitatis: qꝛ erat capax omniū formarꝫ ſenſibilium.vr̃ ꝙ debuit corpus huiuſmodi ꝓut poſſibile ē.ſil'r eē ſuę pfectōi in capacitate fieri ex pria mā. Preterea.elemēta ſingula aptiora ſunt ⁊ habiliora ad ſuſceptōꝫ pluriū formarꝫ q̄ꝫ mixtū aliqđ.ſm.n.ꝙ corpa elongant a capacitate prie māe p ſuſceptionē formarꝫ vltimarꝫ min⁹ habilia ſunt ad ſuſceptōeꝫ diuerſarꝫ formarꝫ.vñ elementa habiliora ſūt ad ſuſceptōꝫ huiuſmōi q̄ꝫ mixta ſi ergo ꝯuenit anie.ꝙ vniatur corpi organizato. cuius organa maxie debent eſſe ſuſceptibilia ſpecierū ſenſibiliū.ſpecies.n.ſiue idolū rei ſenſibilis relinquit in organo i ꝯprehēſiōe rei ſenſibilis a ſenſu.magis ꝯuenit ꝙ corpus huiuſmōi fiat ex vno elemēto q̄ꝫ ꝙ mixtū ſit ex oib⁹.ſi.n.fieret ex vno elemēto pp ꝯuenientiā eius cū illo elemēto. organa ſenſuū habiliora eſſent.ad ſpecierꝫ diuerſarū ſenſibilium ſuſceptōꝫ.q̄ꝫ ſi eſſꝫ mixtū ex oibus. Itē cū corpus primi hominis erat in genere corporꝫ nobiliſſimū.vr̃ ꝙ đbeat fieri ex aliquo corpore vel corpib⁹ nobiliſſimis.cuiuſmōi ſunt corpa celorꝫ ⁊ corpa celeſtia.ergo ⁊c̄. Reſponſio vt habet in li.de fonte vite. Corp⁹ hoiuꝫ iter oia corpa ꝯpoſita ꝯpoſitiſſimū ē. ⁊ rō huius eſt ſicut ſcribit ibidem. Quāto ſubſtātia aliq̄ magis eſt imunis a mā.tanto plurium opationuꝫ eſt effectiua.anima igitur intellectiua cum maxie ſit imunis a materia.eo ꝙ non dependet ex mā ſm eſſentiaꝫ. ⁊ caꝫ ſimiliter multarꝫ ſit opatiua opationū. ⁊ iđ cum has operationes de ſe habere n̄ poſſit.niſi prout vtitur organis.oportuit ipꝫ corpus p qđ eas exercet eē etheogeneuꝫ ⁊ maxime ꝯpoſitum. Ad primo ergo in ꝯ̄riuꝫ dicenduꝫ. ꝙ lꝫ aia ſit ſimplex pp carentiā dimēſionis quātitatiue ſiue mobilis.multiplex ē nihilomin⁹ multiplicitate potētiarꝫ ſiue virtutū opatiuarꝫ.attēdenda ergo ē ꝯuenientia corpis ⁊ aie i hoc.ꝙ vtrūqꝫ ē multiplex.iſta multiplicitate potētiarꝫ. illđ multiplicitate naturarꝫ ⁊ ptiuꝫ organicarꝫ.vñ multiplicitas potētiarꝫ atteſtat multiplicitati opatōum

⁊ qȯ tale ē. habili⁹ ē ad merendum. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ad
gloꝛificandū. Neqꝫ debet attendi conuenientia ī
ſimplicitate. cum ſimplicitas coꝛpoꝛis ⁊ aīe cō/
uenientia nulla ē niſi ſm nomē. huius. n. ē ꝑ carē
tiam dimēſionis quātitatē ſiue mobilis illius per
carētiā ꝯmixtiōis. ¶ Per hoc pꝫ rō ad ſequēs.
qꝛ ⁊ ſi habilius eſſꝫ ad motū coꝛpus ſimplex. n̄
tamen ita conueniens ad eliciendas multas opa
tiones. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ angelus cū ſit mi‍o
toꝛ tn̄. aptat ſibi coꝛpus habile ad motum. aīa āt
cum ſit foꝛma aptat ſibi habile ad cognitionem.
Nam nec angelus itendit vt in coꝛpe ꝑficiat̃ nec
aīa. niſi mediantibus ſenſibus perfectōeꝫ cogni/
tionis aſſequit̃. ¶ Ad duo q̄ ſequunt̃. dōꝫ. ꝙ ali⁹
generis ⁊ modi ē capacitas coꝛpalium foꝛmaꝝ
in mā̄ ſuſceptibili. ⁊ alterius generis ⁊ modi. cū
ſuſceptibilitas ſpecieꝝ ſenſibiliū ſiue idoloꝝ i oꝛ
gano ſenſitiuo. nec vna diſponit ad aliā. ſꝫ poti⁹
ad ꝯ̄riā. multiplicitas. n. operationū quas exer/
cet anima in coꝛpe. requirit multiplicitatē oꝛga/
noꝛum. ⁊ ita multiplicitatē nā̄rum ⁊ armoniaꝝ.
Unde multiplicitas ſpecierūꝫ ſenſibiliū multipli
citati naturaꝝ atteſtatur. ecōtra. habilitas ad ca/
pacitatem multaꝝ foꝛmaꝝ. atteſtatur ſimplicitati
nā̄rum ſiue nāe. vn̄ elementū habilius ē ad capa
citatem pluriūꝫ foꝛmaꝝ ꝙ̄ꝫ mixtum. vn̄ rōnes ꝓ
poſite magis ſūt ꝯ̄ ꝓpoſitū ꝙ̄ꝫ pꝛo. ¶ Ad vltimū
dicendum. ꝙ conditoꝛ generꝝ reꝝ in operib⁹ ſex
dierum res ⁊ naturas reꝝ legibus certis ⁊ imu
tabilib⁹ diſtixit. i illa aūt diſtinctōe inſtituit. quid
ex quo vel ex q̇bus debuit eē imutabilis. ⁊ ex q̊
nihil. Un̄ Aug. ſup Gen̄. ix. elemēta mūdi huius
coꝛpei hn̄t diffinitā vim qualitatēqꝫ ſuā q̇d vnū
qȯqꝫ valeat vel n̄ valeat. q̇d ȯ q̊ fieri poſſit vel n̄
poſſit. Un̄ q̄dā ꝯdita erāt i poſſibilitate ad diuer/
ſas foꝛmas. ut illa quoꝝ materiei appetitiui n̄ fuit
ſatiſfactū ꝑ foꝛme impꝛeſſionē qualia fuerunt ele
mēta ⁊ elemētata. quedā ꝯdidit i imutabilitate ⁊
īpoſſibilitate ad foꝛmas diuerſas. cuius ſunt coꝛ
poꝛa ſupceleſtia ⁊ celoꝝ. quoꝝ materiei appeti/
tiui ſatiſfactū fuit per pꝛopꝛiarū foꝛmaꝝ impꝛ̄ſſio
nem hoc inſtituit dn̄s certa lege. ⁊ immutabili ⁊
ꝓuida ⁊ oꝛdinatiſſima volūtate. ꝯ̄ q̄ ire non de/
cet. Augu. ſuper Gen̄. vi. lib. tam non facit deus
ꝯ̄ cām̄ quam volēs pꝛeſtituit ꝙ̄ contra volunta/
tem ſuam non fecit. feciſſe ergo coꝛpus humanū
ex materia celeſti eſſet contra legē ⁊ nām̄ rebus
a ſua cauſa deo pꝛeſtitutā. Nō. n. indidit de⁹ ip/
ſis celeſtibus. vt rei alicuius coꝛꝛuptibilis eſſent
materia. ꝓpter qȯ nec ex illis ȯbuit aliqȯ coꝛꝛu
ptibile ꝯponere. dicit. n. Aug. ſup Gen̄. ix. Po/
teſtas creatoꝛis habet apud ſe poſſe de his oīb⁹
facere aliud ꝙ̄ꝫ coꝝ quaſi ſeminales rōnes hn̄t. n̄
tn̄ id qȯ i eis nō poſuit. vt de his fieri. vel ab ipo
poſſit. neqꝫ. n. potētia temeraria ſꝫ ſapie v̄tute oī/
potens ē. ⁊ hec ȯ vnaquaqꝫ re i tp̄e ſuo facit qȯ
a nā facit vt poſſit. quare aūt ꝯuenit vt ex luto fie
ret. īfra dicet̃. ¶ Ad illud ergo qȯ obijcit̃. ꝙ coꝛ/
pus pꝛimi hois erat nobiliſſimū ⁊c̄. Dōm ꝙ ⁊ ſi
nobiliſſimū eſſꝫ inquātūꝫ erat ꝑfectibile ab aīa
rōnali ⁊ ꝯn̄ter oꝛdinatū ad ſeruiēdū deo ⁊ bea
tificandū. tn̄ coꝛꝛuptibile fuit. coꝛpa āt celeſtia in
coꝛꝛuptibilia. ⁊ ſic q̊dāmō digniora. ꝯ̄ diuinam
diſpoſitionem eſſet: ſi ex incoꝛꝛuptibili fieret coꝛ
ruptibile.

Articulus ſecundus.

Deinde querit̃. ex quo coꝛpus ade fue/
rit ex quatuoꝛ elemētis. quare dr̄ factū
de terra. Eccleſiaſtici. xvij. de⁹ creauit
de t̄ra hominē. Et obijcit ſic. qȯ pluri
bus eſt cōe. nō eſt vni attribuēdū. ſꝫ cōe erat q̄/
tuoꝛ elemētis. vt ex illis fieret coꝛpus ade. ergo
non debuit terre attribui. ¶ Pꝛet̃ea cūꝫ t̄ra ma/
xime ſit paſſibilis ſm Aug. ⁊ coꝛpus ade in ſtatu
illo minime paſſibile videt̃. ꝙ nō debuit dici ipꝫ
factū ex terra. ¶ Preterea. cum homo digniſſi/
ma creaturaꝝ ſit. ⁊ aliaꝝ beſtiaꝝ coꝛpoꝛa ȯ ter/
ra facta ſint. vr̄ ꝙ ſimiliter coꝛpus hois deberet
fieri ȯ digniori mā. ſexto. n. die dicit̃ deus feciſſe
beſtias de terra Gen̄. j. ¶ Itē dicit Aug. ſup. vij.
Gen̄. limus ē terra humida. Idē ꝯ̄ manicheū. li/
mus eſt aque ⁊ terre ꝯmixtio. pōt igit̃ queri. q̄re
magis dr̄ foꝛmari ex mā ꝯtinēte hec duo elemē/
ta. ꝙ̄ꝫ ex ꝯtinente alia duo. ¶ Itē queritur. quare
dr̄ qn̄qꝫ materia coꝛpoꝛis ade terra. qn̄qꝫ limus
qn̄qꝫ puluis. ¶ Contra denominatio ſequit̃ nām
pꝛedominātis. cū ergo i coꝛpibus humanis pꝛe
dominet̃ terra. dꝫ dici potius de terra ꝙ̄ de aliq̊
alio elemēto. ſm phm. n. coꝛpa ꝯſtantia maxime
ſolido terreno ꝑticipāt. Rn̄deo q̄tuoꝛ ſunt cāe
q̄re coꝛpus humanū dr̄ factū ȯ terra eē. pꝛima ē
phi. ſcȯa Augu. tertia Bern̄. quarta baſilij. Naꝫ
ſm phm plus eſt de terra in ꝯpoſitione mixti: qꝛ
minus hꝫ de ſpē ⁊ magis ȯ materia. quod patet
per hoc ꝙ motus ſequitur naturaꝫ pꝛedominā
tis ſm quātitatem. ⁊ ideo dicit̃ factūꝫ potius de
terra. Scȯa rō ē ſꝫ Aug. ſ. hec duo ſunt elemēta
habilia ad patiēdū. hūoꝛ ⁊ hum⁹ duo ad agēdū
ignis ⁊ aer. ⁊ qꝛ fieri ex hoc dicit rōnem paſſi/
bilis. ⁊ terra iter alia paſſibilioꝛ. iō potius dr̄ fie
ri ȯ terra. Tertia rō. qꝛ terra ē viliſſimū elemētū
iō ad humiliatōeꝫ ⁊ cohibitōeꝫ elatōis dr̄ fact⁹
de terra limoſa que ē viliſſima. vel de puluē ſm
aliā lr̄aꝫ. vn̄ bern̄. ad eugeniū. cogitās te ſummū
pontificē cogita viliſſimūꝫ puluerē. vn̄ n̄ ſine mi/
ſterio he due dr̄ie rōnale moꝛtale poſite ſunt i dif
finitione hois. vt ſi eleuetur ex vno depꝛimet̃ ex
altero. Itē greg. nazāzen⁹ de pꝛimis epiphanijs
hō celeſtis ē ⁊ terreſtris. tp̄alis ⁊ imoꝛtalis. viſi/
bilis ⁊ inuiſibilis. humilis ⁊ excelſus. ſpūs. ꝓpt̃
gr̄am. caro ꝑꝑ elatiōeꝫ. illud vt itellectū hn̄s gr̄e

magnificet ⁊ collaudet actorē. hoc ne magnitudine mūcris elatus lapſū ruine excelſioris icurrat. Quarta rō ē ꝙ i terra repiunt̃ oīa alia elemēta ſm Baſiliū in examerō primo dicentē. aquā ⁊ aerē ignē ⁊ t̃rā coherē certiſſimū ē. Naꝫ ex ferro ⁊ lapide ignis ꝑ fricatōeꝫ ſolet excuti. q̄ vtiqꝫ de tellure naſcunt̃. aquaꝝ quoqꝫ nāꝫ venis in eē terraꝝ foſſores indicāt puteoꝝ. nihilominus ēt aerē eē ꝑmixtū ex eo cognoſcē poſſumus. ꝙ cum ſuit humectata tellus ⁊ tēperiē ſolis accepit. mox vapores exalat largiſſimos. ¶ Ad primū ergo obiectū dōm ꝙ denoīatio erat ſm rōnem ꝑdominātis ſicut ex dominio colē. dicit̃ aliqs colericus nō q2 in eo ñ ſūt hūores alij. ¶ Ad ſcōm pꝫ rñſio ex iaꝫ dictis. deberet eīm argui ad oppoſituꝫ q2 maxime terra paſſibilis. iō de terra factū debuit dici. cū hoc ꝙ dico fieri aliqd ex aliquo paſſibilitati atteſtet̃. Poſſet tñ diſtigui de hoc nomie paſſibile. ꝙ dicere pōt vel paſſionē vel differentiā. ſic vno mō ipaſſibile alio mō nō. ſꝫ ď hoc melius īfra. ¶ Ad tertiū d ōm ꝙ lꝫ hō ſit digniſſima creaturaꝝ rōne qua eſt imago dei. nihilominus hꝫ aliqd cōe cū beſtijs. ꝓpter qd̄ nō ē icōueniēs ſi cōicet cū eiſdē q̄ꝫtuꝫ ad ea q̄ ſūt materialia corpoꝝ eoꝝ. materialia dico remota. q2 etſi ex eiſdē mālibus eoꝝ corꝑa ꝯponant̃. tñ nō i eadē equalitate ⁊ armonia exñtibus. quāta āt ſit equalitas elemētoꝝ ⁊ armonia i ꝯmixtiōe corꝑis humani. pꝫ ex auctoritate algaſ. ſupradicta. ¶ Ad hoc qd̄ querit̃ quare magis debuit formari ex māli ꝯtinēte terrā ⁊ aquā q̄ꝫ ⁊c̃. Pꝫ rñſio q2 vt dictum eſt. fieri dicit̃ ex aliquo ex ꝑte eius ex quo paſſibilitati atteſtat̃. humor āt ⁊ humus habilia ſunt ad patiēdū vt habet̃ ab aug. Jtē re vera noīe limi. ñ tñ itelligunt̃ terra ⁊ aqua ſꝫ mā quatuor elemētoꝝ. ꝓut erat ad ſuſceptōeꝫ forme corꝑis hūani. Sꝫ aug. loqt̃ ꝓut q̄litates terre ⁊ aque magis notabilr̄ appent ſm ſenſuꝫ i limo. Jtē alia rō ē. vt ex noīatione mālis ex quo format̃ corpus. oſtendat̃ opus ⁊ officiū qd̄ exercet aīa i corꝑe. Vñ gl. aug. ſuꝑ illud. Formauit deus hoīem de limo Geñ. ij. ſicut fit limus i ꝯmixtione pulueris ⁊ liquoris. ſic aīa corꝑis vnit māꝫ. nec patit̃ ꝯdiſſolui. ¶ Ad hoc qd̄ querit̃ de multiplici nominatōe mālis corporis ade. pōt dici ꝙ pt ꝯſiderari vt ē quedā maſſa ſimplr̄ nōdū in formatōne. ⁊ ſic dicit̃ terra. vel vt ē in formatōe corꝑis ⁊ ſic dicit̃ limus. vel vt ē terminus reſolutōis ipſius corꝑis ⁊ ſic puluis. Unde phs ponit tria i que alia reſoluunt̃. ⁊ ipſa vlterius i alia ñ reſoluunt̃. ſcilicet. puluis. cinis. ⁊ arena. Vel pōt dici ꝙ limus dicit̃ vt eſt materia in formatōe. puluis vt ē terminus reſolutōis. terra vt ē cōis ad vtrūqꝫ. vnde Ecci. xvij. deus creauit de terra hoīeꝫ ſꝫ imaginē ſuā fecit illū. ⁊ cōuertit illuꝫ in ipſaꝫ. i. terraꝫ. Unde inter li. terra es ⁊ in terram ibis.

Membrū ſecundum.

Deinde querit̃ ſi corpus ade erat ex elemētis mixtis ſm equalitatē ⁊ qm̄ triplex ē equalitas. molis vel pōderis. virtutis. ⁊ iuſticie. iō primo querit̃ de eq̄litate molis. Scd̄o de equalitate virtutis. Tertio de equalitate iuſticie.

Articulus primus.

Circa primuꝫ ſic ꝓcedit̃. Querit̃ prio ſi elemēta ſm equalitatē molis fuerūt i corꝑe ade. Qd̄ nō: videt̃ ſic vt ſupra dictū ē. Et vult phus denoīatio fit a natura ꝑdominātē tñ. lꝫ corpus primi homis formatū fuit ex quatuor elemētis. m̄ dicit̃ formari de terra ꝓpter rōnem predominātis. ſed non hꝫ terra ꝑdominiū v̇tutis. qd̄ pꝫ. cū ſit elemētuꝫ minimū hñs de ſpecie ⁊ mīme actiuū. igit̃ q2 ꝑdominat̃ in mole. Jteꝫ augu. ſuꝑ Geñ. vij. aſſignās differentiā inter creationē anime ⁊ corꝑis plaſmationē dicit. quid ē vñ anima flatu dei facta ē. Naꝫ quid ē aliud limus niſi terra humida. Ex hoc videt̃ ꝙ corpus primi homis fuerit ſolūmodo cōpoſitū ex limo qui ē terra ⁊ aqua. qd̄ dicit̃ ex his ꝯponi ꝓpter dominiū illoꝝ i corpore ipſo. ⁊ ſiue ſic ſiue ſic. elemēta nō ſunt in equalitate molis in ipſo. Si diceret̃ ꝙ hec ſcꝫ terra ⁊ aqua hñt predominiū in virtute qd̄ tñ ñ credo eē veꝝ. ex hoc adhuc ſequeret̃ ꝓpoſitū. q2 ipoſſibile ē hic hēre in aliquo ꝑdominiū virtutis niſi haberēt predominiū molis. ¶ Jtē ſi equalis eēnt molis aut quātitatis. igit̃ ibi eēt omnimoda inꝑantia ⁊ iproꝑriatio v̇tutis. q2 v̇tus ignis iproportionabilr̄ excederet v̇tutem terre. ⁊ ipſaꝫ cum ſit corpus inflāmabile vt pꝫ in impreſſiōibus elemētatis. vt pꝫ ex vapore t̃reſtri. inflāmareꝫ ⁊ ꝯſumeret. vel forte aqua ignē ďſtrueret. ⁊ ita nullo mō miſcerent̃. ¶ Preterea i corꝑe humano abundāt ꝑtes groſſe reſpectu ſubtiliū. ſꝫ groſſe ſūt ex ſoliditate t̃rena. ergo ꝑ iequalitatē molis ſe habēt elemēta. maior manifeſta ē ſenſui. minor pꝫ ꝑ augu. ſuꝑ Geñ. v. Nō ē qdem aīe hūane natura nec de terra nec ď aqua nec de aere nec de igne quolibet. ſꝫ tñ craſſioris corꝑis ſui materiā. hoc eſt humidā quandaꝫ terrā que i carnis verſa ē qualitatē. per ſubtilioris nām corporis adminiſtrat. i. ꝑ luceꝫ ⁊ aerē. ⁊ paruꝫ infra. Anima qm̄ res eſt icorporea. corpus qd̄ in corpore vicinū eſt ſicuti ignis. vel potius quaſi lux ⁊ aer primitus agit. ⁊ ꝑ hoc cetera que craſſiora ſūt corꝑis ſicuti humor ⁊ terra vnde carnis corpulentia ſolidat̃. Contra. omnis mixtio eſt ſm minima igit̃ ⁊ mixtio in corꝑe ade erat ſꝫ minima. ſed minimū ad minimū non pōt eē ꝓportio iequalitatis. ergo ⁊c̃. ¶ Jteꝫ quelibet pars mixti ē mixta. Unde i ſingulis ꝑtibus mixti

eſt repire vnionē miſcibiliū. Ex his pt ſic argui. Ubicūqʒ ē repire vnū elemētū ſʒ molē. ē repire aliud ꝛ eiuſdē termis clauduntur. ergo nullū excedit nec excedit ab alio. equalis ē ergo extēſio omniū ſm molē ſiue molis dimēſionē. ergo ſūt ibi i eq̄litate molis. ¶ Itē vt habet ab algaʒ. cū cōmixtio elemētoꝝ fuerit pulchrioris ꝛ pfectioris eq̄litatis ꝛc. tūc ē corpus aptū ad ſuſceptionē aie rōalis. ergo i illo erat ꝯmixtio elemētoꝝ i pfectiori equalitate. ſed vt hētur a ꝯſtantino i pātbegra. equalis ē ꝯmixtio elemētoꝝ que ꝯtinet equaliter quātitates ꝛ qualitates elemētoꝝ. ergo ꝛc. Ad hoꝝ euidentiā notādū ꝙ duplex ē equalitas cōplexiōis. vel in qua nullius qualitatis ē exceſſus ab optima tpantia vbi nullū elemētū vel qualitatiue vel quātitatiue abūdat reſpectu alterius. ꝛ hʒ magis ſm rōnē q̄ ſm rei ꝛ exiſtētie nāʒ. iſta nō fuit in adā. Alta ē equalitas i qua licet qualitatis vel qualitatū ſit exceſſus. nō tñ vltra metam ſcōi gradus extenditur. ſm ꝙ dicūt phi. ꝙ ꝯplexio equalis dicit incolumis vſqʒ ad ſcōm gradū. ꝛ iſta equalitas nō ponit equalitatē a mole ſʒ magis a iuſticia. ꝛ hec fuit i corpore ade. ꝛ tāto melior quāto melius ꝯplexionatus. nō tamē intēdimus de equalitate a iuſticia hoc mō hoc ē in ſenſu in quo vtunt phiſici. ſed alio mō vt īfra patebit. Concedēdū ē ergo ſicut oſtenſū ē. ꝙ elemēta non erāt in corpore ade ſm equalitatē molis. ꝛ dicimus hic molem qualitatē materialē mixtorū. Qō autē elemēta nō poſſūt eē in corpe ſm equalitatē a mole. hec ē ratio. Quedā ſunt elemēta magis hñtia de materia. alia magis de ſpecie. que magis habēt de materia magis ꝯprimunt. q̄ magis de ſpecie magis deſcēdunt. ꝑpter qō non pōt eē equalitas molis ſed neceſſitate iequalitas. Ratio alia ad id ē. ſi eēt equalis ꝯplexio hoc modo. tūc corpus illius cōplexiōis nec qeſceret nec moueret. ſi eī quieſcēt i terra tūc terra vincēt. ſilr ſi qeſcēt i aere tūc aer vincēt. Si aūt moueret ab aere i ignem tūc ignis vincēt. Si vō moueret ad terrā ꝛ ītra eēt vincēs. Si aūt qeſcēt i aere tūc aer eēt vincēs. ꝯuenit igit ei vt nec qeſcat in loco. nec moueat ad locū qō ē ipoſſibile. ¶ Ad illud ergo qō pmo obijcit ꝯ hoc dōm. ꝙ ps dicit mīma ſm ſpēm ꝛ ſm māʒ. ſm ſpēʒ illa ſcʒ i qua ſaluat ſpēs ꝛ i quo minori nō pōt ſpēs ſine forma ſaluari. ꝛ hoc mō ſūpto mīmo nō ē mixtio ſʒ mīma. qꝛ ſʒ hoc miſcibilia eēnt i mixto ſʒ ſuas ſpēs. ꝛ eēt cōpoſitio nō mixtio ſʒ māʒ. Et hoc duplr. vno mō ſm ꝙ quāta ē. ꝛ hoc modo. qꝛ mā inq̄ntū ē q̄ta. diuiſibilis ē in infinitū. nō ē repire in ea minimū ſm actū: ſed ſolū ſm potētiā. Alio mō ſm ꝙ ē ꝑfectibilis forma elemētari ꝛ ſic dicit minimū illō quo minus nō ē ſuſceptibile ſpēi: hoc vltimo mō dicit ꝙ mixtio ſit ſm mīma. ¶ Preterea notādū ꝙ nō eſt poſſibilis mixtio pluriū corpoꝝ manētibus i ſuis corpeitatibꝰ. ꝛ ſicut ſolet dici. ſicut ex pluribꝰ formis fit vna forma media. ſic ex pluribus corpeitatibꝰ fit vna corpeitas cuiꝰ ē locꝰ vnꝰ. Ūn miſcibilia i mixto ñ ſūt diſticta ſm locū ꝛ ſitū. qꝛ hñt vnā formā ꝛ vnā corpeitatē. ¶ Ad illō qō obijcit. ꝙ mīmi ad mīmū nō ē ꝓportio i equalitate. Dōm. ꝙ nō ē rex ꝓut dr fieri mixtio ſʒ minima. ſicut eīm determinat a phō. ex vno pugillo aque ſūt decē pugilli aeris. cuius rō ē. qꝛ homo ē mā groſſior. illius ſubtilior. vñ hoc hʒ magis ō mole illō minꝰ. Ūn mīmū māe elemēti qō hʒ magis de ſpē ꝛ minꝰ de mā. lōge minꝰ ē mīmo māe elemēti qō hʒ magis de materia ꝛ minus ō ſpē. Ūn pʒ ꝙ minimū ē ꝓportiōabile mīmo ꝓportōe iequalitatis. vnde minimū elemēti ignis ꝛ mīmū elemēti terre ꝓut ſunt i mixto valde ſunt iequalia ſicut illud quo mō nō ē ſuſceptibile ſpeciei terre. ꝛ illud q̄ minus nō ē ſuſceptibile ſpēi ignis. quorū vnū ē ad aliud i magna iequalitate. ¶ Si aūt querit qūo illud minimū qō ē ignis elemēti pōt diffundi ſiue extēdi per oēs ptes mixti p quas ſe diffundit ꝛ extēdit illud minimū qō eſt terre. elemēti qō ē magne quātitatis reſpectu illius. dicēdū ꝙ hoc ē rōne materie que rōne qua quāta ē. pt extēdi ꝛ diffundi ſʒ extēſionē corpis lōge maioris. ſicut pʒ de gutta vini ſi effundat i vas aque magnū. reſpectu illius diffundit mā illius p totū vas illud ſʒ quātitatē aque cui ꝯmiſcet. ꝛ vt volunt aliq aliqd pūe quātitatis poſſe. ē aliqd p diffuſionē infinitā rōne quātitatis ſue māe. ſicut diuiſibilis ē in infinitū rōne qua quāta ē. ¶ Ex his pʒ rñſio ad illud qō ſequit. qꝛ lʒ miſcibilia i mixto equalr ſe diffundāt ꝛ extendāt. nō ex hoc ſequtur ꝙ ſint equalis molis. qꝛ ptes mālēs coꝝ elemētoꝝ que minus hñt de ſpecie ꝛ magis de mā. magis ꝯferte ſūt i mixto ꝛ ꝯpacte. ptes āt mālēs elemētoꝝ que hñt plus de ſpē ꝛ minus ō mā. magis ꝯferte ſūt ꝛ minus diffuſe. ¶ Ad illō algaʒ. quo vʒ dicere. ꝙ pmixtio elemētoꝝ i corpe apto ad ſuſceptionē aie rōalis. dʒ eē pulchrioris ꝛ pfectioris equalitatis ꝛc. dicēdū. ꝙ ipe loqt ꝯpatiue ſcilʒ habita ꝯparatōe ad corpa brutoꝝ. vt pʒ per ea que dicunt ibidē. dicit eīm ibidē ꝯñter ſpermatis neceſſitas venit i corpibus hoiū ex cibis qui ſūt ſubtiliores cibis aialiū ꝛ cibis vegetabiliū. ꝛ ex vētribus ꝛ neruis q ſūt pulchriores vētribus ꝛ neruis aialiū. ¶ Ad illō qō dicit ꝯſtātinꝰ. ꝙ equalis ē cōmixtio elementoꝝ ꝛc. dōm. ꝙ illa equalitas quā ibi deſcribit ē magis ſm rōem q̄ ſm rei exñtiam. ſicut tactū eſt.

Articulus ſecundus.

Equit inquirere de equalitate virtutis ꝛ potētie. Primo quātū ad ꝓprias qualitates elemētares que ſunt caliditas frigiditas ꝛc. Secundo quantum

ad q̄litates ꝯñtes.q̄ ſūt grauitas leuitas. ¶Pri/
mo querit̄ ſi elemēta erāt equalia ſm virtutē q̄li
tatū elemētariū i corpe ade.q̄ ſic.vt̄ ꝯplexio eq̄/
lis ponit equalitatē equalitatū elemētariū.vt ha
bet̄ a ꝯſtantino. equalitas qualitatū elementariū
ponit equalitatē virtutis.in ada3 aūt fuit equalis
ꝯplexio.ergo ⁊c. Equalis aūt ꝯplexio ē q̄ quali
tates elemētares equaliter ꝯtinet in ſe.vel q̄ñ cu3
moderatiōe ducit̄ corpus icolume. ꝯſtat.n.cum
adā ſm corpus eēt optime ꝯplexionis. ꝯplexio
eius ꝯtinebat equaliter q̄litates elemētares:non
ſolūmō ducēs corpus cū moderatiōe icolume.
¶Itē effectus ꝓprius in cā ꝓpria radicat̄. ſ3 lon
geuitas effectus ē equalis ꝓportōis elemētariū
qualitatū in corpe.p3 igit̄ cū ade fuerit hec lōge/
uitas.poterat.n.diu viuere ⁊ ſine diſſolutiōe. q2
elemētares q̄litates i ipſo fuerūt ſm equalitatem
virtutis.ſi.n.mixtū ꝓpter inequalitatē diſſoluit̄.
videt̄ q illud q̄d nō ē diſſolubile equalitate ha/
buit in ꝓportiōe virtutis.cū.n.oīa corpa ex q̄tu
or elemētis ꝯſtituant̄.nō ē ex mixtis diuturnitas
ſ3 ex ꝓportiōe mixtoꝝ. ¶Itē vbi i corpe alicui⁹
ē inequalitas virtutis elemētariū qualitatu3.vir
tus excellēs i potētia inferēs alijs violentiā:fre/
quēti actiōe abijcit a ſuba illaꝝ.q̄d aūt ē tale cā3
ſue corruptōis h3 in ſe. S3 dicit hugo q i corpe
primi hoīs añ pcīm corruptio ⁊ ifirmitas nulla
fuit.igit̄ i illo ñ erat equalitas ṽtutis hui⁹. Cō
tra.ſi ꝓportio q̄litatum elemētariū in corpe ade
cā erat ꝯtinuatiōis vite.poterat.n.ſine cibo eē i/
mortalis ⁊ ꝯtinuare vitā.ad quid igit̄ lignorum
fructus i paradiſo iuſſus ē edere. ¶Itē elementa
que minus hñt de mole magis abundāt virtute:
⁊ que magis minus.vñ quātitas virtutis rñdet
quātitati molis ⁊ ecōuerſo. ita q maior minori
⁊ minor maiori. ⁊ hoc neceſſario ⁊ infallibili/
ter.exquo igit̄ nullo mō in mixto pōt eē equali/
tas mixtoꝝ in mole nullo mō poteſt eſſe equali/
tas i virtute. ¶Itē elemēta que abundāt i leuita/
te abundāt i virtute reſpectu illoꝝ que abundāt i
grauitate.vñ leuitas atteſtat̄ abundantie virtutis
grauitas diminutōi. Si ergo leuitas quorūdam
elemētoꝝ ⁊ grauitas alioꝝ nūq̄3 i equalitate cor
poris ꝯueniūt.q̄d p3 per hoc q grauitas abun/
dat in corpibus aīalū reſpectu leuitatis.igit̄ nec
virtutes elemētoꝝ ſiľr. ⁊ ita cū grauitas i corpe
ade abūdabat reſpectu leuitatis. ⁊ virtus ſiľr re/
ſpectu virtutis. ⁊ ita ñ erāt elementa equalia ſm
virtutē. Ad hoc dōm.q virtutes elementares
pñt ꝯſiderari dupľr.vel i relatiōe ad elemēta q̄/
rū ſūt virtutes.vel i relatiōe ad elemēta ꝯtraria i
que agūt ⁊ q̄bus agētibus reſiſtūt. Eodem mō
duplex ē equalitas virtutis.Una virtutū relato
rū ad elemēta ꝓpria:vt in q̄bus radicant̄. ⁊ hoc
ñ ē in elemētis ꝓut ſunt i mixto. Ignis.n.ſic plus
hab3 de ſpē ⁊ minus de mā q̄ terra.ſic abundat
virtute actiua reſpectu terre. Alia aūt ē equalitas
ipaꝝ ſm q ꝯſiderant̄ i relatiōe ad elemēta ꝯ̄ria
reſpectu quaꝝ ē mutua actio ⁊ reſiſtentia. ⁊ hec
equalitas ē q̄ñ ita ꝓportionant̄ ṽtutes.q q̄tum
vna pōt i agēdo.tantū alia pōt i reſiſtēdo.vľ q̄ñ
ita ē q nō ē ibi actio aliqua neq3 reſiſtētia. ⁊ hec
eq̄litas potuit eē in corpe ade. Uñ in corpe eius
erat eq̄litas ꝯplexiōis ⁊ virtutis eo mō quo di
ctu3 ē. Nec dico q eq̄litas ṽtutis erat tota cā p/
petue ꝯtinuatōis vite i prio hoīe. ſ3 cū hoc requi
rebat̄ fomētū aliq̄d fructuu3 paradiſi.vñ hugo.
In corpe eius.ſ.ade corruptio ⁊ ifirmitas nulla
fuit. ⁊ extriſecus pter cūcta fomēta ciboꝝ q̄bus
corpalē vitā nutrire ⁊ ſuſtētare debuit ſpāle3 in
ligno vite medicinā accepat.qua eāde3 vitā ꝯtra
mortis defectū ſaluā atq3 incorruptā potuit cō
ſeruare. Cum.n.corpus illius eſſ3 aīale ⁊ indi
gēs alimētis.defeciſſ3 vtiq3:niſi alimonijs ꝯſer/
uatus. ⁊ de hoc ifra plenius dicet̄. ¶Ad illō q̄d
obijcit̄ in ꝯ̄rium.pōt dici ſine piudicio.q ꝑpetui
tas vite corpalis ade i tribus fuit.ſ.ex ꝓportōne
mixtoꝝ in equalitate virtutis ex fomēto fructuū
padiſi ⁊ nā ꝯtinēte mixta. Ad huius euidentiam
nota q vnū elemētū agit i aliud magis vel min⁹
ſm maiorē virtutē vel minorē reſiſtētis. ṽbigrā.
Ignis tātus agit in tanta3 aquā. ⁊ min⁹ agit ſiue
abijcit minus a ſuba q̄ i minorē ⁊ iteꝝ i maiorē
maiori. Prio minus q̄ in minorē minori prio.
⁊ ſm q addit̄ aliq̄d quāti aque. detrahit̄ ꝓpor/
tōabiliter aliqua aliquota actōnis ignis agētis.
eēt ergo poſſibile tantā aquā eē ⁊ tāta ṽtute reſi
ſtere:q penitus in eam ignis ñ agēt.ſ. abijciēdo
aliq̄d de ſuba niſi virtus ignis roboraret̄. Iſtud
aūt accideret ſi tāta eēt aqua ⁊ tātus ignis:q vir
tutes eoꝝ penitus equarent̄ ita.ſ.q hui⁹ eēt tāta
i reſiſtēdo.quanta illius in angelo.vel tāta fieret
eq̄litas:q vnū in aliud oīo ñ ageret. ſ3 eēt pax ⁊
armonia ſm ꝯmēſuratōem virtutis. ⁊ ita eēt mi
xtio optia.hec aūt mixtio cu3 ſit nobiliſſima.de/
cet nobiliſſimā formā vel animā rōnalem primi
hoīs.q ſi alterius mixtionis corpus aptaret̄ ſi/
bi:cū aīa nāliter amat corpus ſuū.cū corpus na
turalr̄ deficeret iniuſte ageret̄ cū ea:cū ſine culpa
ſua priuaret̄ ſuo amato:q eēt ei pena.forme igit̄
in eternū durature ꝯgruebat corpus i eternū du
ratuꝝ.talis aūt debebat eē mixtio i corpe ade.ta
lis.n.mixtio ē cā optie ꝯplexionis ⁊ pfectiſſime
ſanitatis q̄lis erat ipius. dicit.n.aug.de ciui.dei.
q i carne eius ſūma ſanitas erat. ſ3 adhuc pote/
rat talis mixtio deficē. ⁊ ſi eēt optia ex ꝓportiōe
ṽtutis i elemētis ꝓut erāt i mixto.niſi alicui⁹ ex/
triſeci adiutorio ꝯſeruaret̄. ⁊ niſi nā ꝯtinēs mixta
ſaluaret̄. Uñ ad lōgeuitatē ſiue ꝑpetuitatē corpis
eius:hec tria requirebant̄.de his dicet̄ infra vbi
aget̄ d̄ corruptiōe corpis ade. ¶Ad aliō q̄d obij
cit̄.dōm q l3 virtutes elemētares rñdent ꝓpor/

tionaliter moli elementoꝝ ſm ꝙ elemēta ſūt cō/
pleta i ſuis formis ꝛ ſpēbus. nihilominus q2 vir
tutes ille ꝯſtringunt i mixtiōe ꝛ diminuunt. nihil
aūt deperit de mole i ipa mixtiōe vñ redigūtur
virtutes ad equalitatē. ꝛ efficit in mixtis equali/
tas v̄tutis ñ exñte eq̄litate molis. Nec valz argu
mētū illud. ꝙ lz quātitas molis rñdeat quātitati
v̄tutis eo mō quo tactū ē in opponēdo. tñ q2 nō
rñdet vniformiter. ſ. maior moles maiori quāti/
tati v̄tutis. ꝛ minor minori. ſz ecōtrario. non ſeq̄t
gn poſſit eē eq̄litas v̄tutis i mixto. hic āt poſſit eē
equalitas i mole. q2 elemētū minoris v̄tutis poſſz
eē in tāta mole. ꝛ elemētū maioris i tātilla. ꝙ vir
tutes reducerent ad quādaz eq̄litatē vt ex dictis
pz. Si aūt ſibiinuicē rñderēt iſormiter bñ ſeque/
ret. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ grauitas ꝛ leuitas ſūt q̄/
litates materiales rñdentes ꝓprie quātitati mo/
lis ipſoꝝ elementoꝝ. ꝛ ꝓpter hoc ſicut ñ pōt eē
equalitas elemētoꝝ molis i mixto. ſic ñ pōt eſſe
equalitas grauitatis ꝛ leuitatis. Alie autem ſunt
qualitates formales penes quas attendit virtus
elemētaris. Unde q2 lz grauitas leuitas rñdeant
virtuti maiori ꝛ minori ñ ſūt qualitates forma/
les. nō ſe hñt ꝯſequent ad equalitatē virtutis ele
mētariū. q̄ penes q̄litates formales attenduntur.

Ad clariorē agnitōem de equalitate qualitatū
ꝯſequētiū ad qualitates elemētares. ſ. grauitatis
ꝛ leuitatis. Primo querit ſi erāt i corpe ade ſm
equalitatē vel nō. Scdo dato ꝙ nō que illarum
predominabat in illo.

De primo ſicut .§. j.

habet a pho. ſ. iſaac i dictis vniuerſalibus. q̄daz
ſūt que ponūt ex mā cui dñant elemēta grauia. ſ.
terra ꝛ aqua. quedaz q̄ ꝯponunt ex materia cui
dñant elemēta leuia. ſ. aer ꝛ ignis. quedā q̄ ꝯpo
nunt ex mā cui equaliter dñant quatuor elemen
ta. ꝛ hec ſūt equaliter grauia ꝛ leuia. ſz duo pri/
ma ſe hñt vt extrema reſpectu tertij. eſſe. n. ex mā
cui dominant grauia. ꝛ eē ex mā cui dñantur le
uia. ſūt extrema eius qđ ē eſſe ex mā cui equalr̄
dñant grauia ꝛ leuia. Que āt ſūt huiuſmōi eq̄li/
ter ꝑticipāt grauitatē ꝛ leuitatē. illa āt ꝯplexio q̄
tenet ꝓportōez ꝛ armoniā i rōne medij. melior
ē illa q̄ tenet armoniā ꝛ ꝓportōez i rōe extremi.
Illa āt que tenet rōne medij. ē iſta q̄ tenet equali
tatē grauitatis ꝛ leuitatis vt pz ex dictis. igit cuz
primi homis erat ꝯplexio optia erat i equalitate
grauitatis ꝛ leuitatis. ¶ Itē rō ꝯditōnis corpis
ade fuit vt obediret volūtati rōnali aie eiuſdē. ꝛ
ꝯſequēter curſu p̄ñti finito preuiaret ꝑpetuitate
glorie. ꝯueniēs ergo fuit vt ſic eēt ꝯditūz ſiue di/
ſpoſitū in ꝯditiōe vt obedire poſſz impio volun
tatis iuxta nutū impantis. volūtas āt rōalis aie ē
ꝙ corpus ſibi ſubiectū ſe moueat aſcēdendo ꝛ
deſcēdēdo. ꝛ ñ ſolūmō ꝙ grauiter ſz ꝙ expedite
ꝛ agiliter ſe moueat ꝛ circūferat. ꝛ ꝯſilr ſe ha/
bebat volūtas ade. cū ergo aīa ade ñ determiate
ſe hēbat ad impandū hoc vel illud. ſz ad impan
dū in quadā indifferētia reſpectu vtriuſqz cō ue
niēs fuit vt corpus eius ita diſpoſitū eſſz in con/
ditiōe vt ſe haberet in indr̄ia ad aſcendēdum ꝛ
deſcendēdū. ꝛ ad trāſferendū ſe grauiter ꝛ agi
liter. ſz hoc eē ñ poſſz niſi i eo eſſz eq̄litas graui/
tatis ꝛ leuitatis. ergo ꝛc. Cōtra. ꝓprietas le/
uis ē ferri ſurſum grauis deorſum. ſi ergo aliqd
eq̄liter ꝑticipet grauitatē ꝛ leuitatē. equalr̄ tra/
hit ſurſuz ꝛ deorſū. igit ſi corp⁹ ade fuiſſz tale. cu
ius locus fuiſſz neqz ſurſū neqz deorſuz: neqz ſi
eēt deorſuz aſcēdere poſſz p nām. neqz ſi ſurſum
deſcēdere: qđ incōueniēs eēt. ñ igit eq̄litatē habē
bat grauitatis ꝛ leuitatis. ¶ Preterea. eq̄litas gra
uitatis ꝛ leuitatis ſeq̄t eq̄litatez molis. ſz corpus
ade ñ hēbat eq̄litatē molis vt ſupra oñſum ē. er/
go ñ hēbat eq̄litatē grauitatis ꝛ leuitatis. Qđ
ꝓcedim⁹ dicētes ad primū. ꝙ eq̄litas grauitatis
ꝛ leuitatis lz ponat quādā rōez medij. ñ tñ pōit
illā armoniā ꝛ rōez medij q̄ ē laudabilis cōple
xionis vel ꝯmixtiōis. q2 ponit eq̄litatez molis ꝛ
p ꝯñs iproportiōez q̄litatū elemētariū. Uñ ratio
medij ꝯñs ad equalitatē grauitatis ꝛ leuitatꝭ vi/
tupabilis ē. illa aūt que ē virtutū elemētariū bōa
ē ꝛ laudabilis. ꝛ hec erat corpis ade. ¶ Si autē
q̄rit quō p̄ñt duo elemēta dñari i aliq̄ ꝛ quatuor
ſicut dic iſaac. dōm ꝙ ille loq̄t de grauitate ꝛ le/
uitate ſm ꝙ diſponūt ad motū vel ſubtilitatē qđ
pz. dicit. n. ſic. que ꝯponunt ex mā cui grauia do
minant duo elemēta. inde fiūt illa q̄ ſunt ſtabilia.
ſicut arbores herbe. que v̄o ex mā cui pricipant
ambo elemēta leuia fiūt inde mobilia ꝛ motu lo
calia. ſicut aīalia a loco i locū mobilia. que āt ex
mā cui equalr̄ q̄tuor elemēta dñant. ꝛ grauia ꝛ
leuia ꝯmixtim fiūt aīalia ad mouēduz dura ſicut
teſtudies ꝛ ſilia. Uñ i teſtudie qđdā ſenſibile qđ/
dā iſenſibile habet. vult ergo his v̄bis determi
nare i q̄bus ē maior aptitudo ad motuz ex dñio
leuiū. ꝛ i q̄bus ad ſtabilitatē ex dñio grauium. in
q̄bus ſm ꝑtes diuerſas ē aptitudo ad motū ꝛ ad
ei⁹ oppoſitū. vt teſtudies q̄ ſūt ſenſibiles ſz aliq̄.
ꝛ iſenſibiles ſm aliud. ſm qd hñt ſenſualitatē ad
motū ſm qd nequaq̄z. Uñ ñ itelligēdū ē. ꝙ i aliq̄
corpe dñent q̄tuor elemēta ſimplr̄ loquēdo. ſz di
cit ꝙ i aliq̄ duo dñent ꝯpatiue i vna ꝑte ſicut gra
uia in concha teſtudis. ꝛ duo ꝯpatiue in alia ꝑte
ſicut leuia i corpe. ꝙ ergo dicit duo dñari. itelli/
git ꝯpatiue reſpectu alioꝝ duoꝝ. ꝙ dic quatuor
dñari intelligit q̄ztuz ad ꝑtes diuerſas. vt duo i/
telligant dñari i vna ꝑte magiſq̄z alia duo. ꝛ alia
duo i alia ſimiliter. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ nulla ra
tione debuit corpus ade fieri i tali eq̄litate. ſ. gra
uitatis. ꝛ leuitatis. q2 hoc nullo modo poſſet eē
niſi maxia eēt improportio ꝛ pugna. ꝯſequēter

in ipo. ⁊ ita aptitudo ꝓpinqua ad diſſolutōeȝ qḋ
nō ꝯueniebat corpi ꝑpetue duraturo. ¶ Preterea
ſi iſta eq̄litas fuiſſet i corpe ade. induxiſſet ipotē/
tiā ſiue difficultatē maximā trāſferēdi ſe ſm ipe/
riū volūtatis. imo ineptū eēt oio ad motū aialē.
qr cū motus aialis efficiaꝛ ex iſluētia virtutis aie
in corpus organizatū. ⁊ exiſtēs in ḋbitis neruis
⁊ armonia ſm ꝙ ꝯgruit corpi pfectibili aia rō/
nali. corpus aūt exiſtēs in eq̄litate ꝑtacta vel eēt
ineptū ad organizatōeȝ debitā. vel ſi forte diſtin
gueret p organa pp defectū armonie. cuius grā
organa habilia ſūt ad recipiēdū virtutē influēteȝ
ab ipſa aia. oio eſſet ineptū ad motū huiuſmodi.
ſicut eiȝ ꝑuuli ⁊ paralitici inepti ſūt ad motū aialeȝ
pp defectū ex pte corporū. Vn̄ ē ꝙ virtꝰ aie n̄ hȝ
effectū talē in illis. ſilr aliud hn̄s corpus exiſtens
i ꝓportiōe ꝑtacta pp defectū a pte ipſius corpis
ineptū eſſet ad motū aialem pp cām ꝑtactā. imo
veriſimile ē ꝙ tale corpus ineptū eēt ad hoc ꝙ
pficereꝛ aia rōnali. cū corpus aptū ad ſuſceptōeȝ
aie. debeat eē ex quatuor elemētis mixtim i eq̄li/
tate pulchriore ⁊ pfectiore ⁊ virtutibꝰ ⁊ neruis
q̄ ſūt pulchriores v̓tutibꝰ aialiū vt habeꝛ a pho.
¶ Preterea. motus aialis ē q̄ſi medius iter nālē
⁊ violētū. in motu eniȝ aiali vterqȝ exerceꝛ ⁊ re-
ctificaꝛ v̓tute aie ſiue potētiaꝝ aie. cū ergo huiuſ/
modi corpus n̄ eēt mobile motu nāli quātū ē de
ſua nā. qr quātū traxiſſet illud grauitas ad motū
deorſuȝ. tm̄ traxiſſet illud leuitas ad motū ſurſū:
ipotēs eēt vel ipeditū ⁊ difficile ad motū talē vel
talē. Vn̄ rō illa ē magis ꝯ ꝓpoſitū ꝙ̄ ꝓ. Ad exe
quēdū aūt imperiū volūtatis rōnalis aſcēdēdo
⁊ deſcēdēdo ſm ꝙ viatori ꝯgruebat. ſufficiebat
ei potētia mouēdi motu aiali. quoadusqȝ meri/
to huiꝰ executiōis ꝑueniſſet ad ſtatū glie. ⁊ remu
neratū eſſet dote agilitatis. cuius virtute poterit
ſe trāſferre quocūqȝ voluerit ipa volūtas cuiuſ/
modi motus ſiue trāſlatio illi ſtatui tm̄ congruit.

Reſtat iquirere .§. ij.

vtꝝ grauitas ꝑdomiabaꝛ i corpe ade vl̓ leuitas.
⁊ vr̄ ꝙ grauitas ſic̄ habeꝛ a pho. iiij. metha. aia/
lia ꝯſtāt ex illis p ꝑdominiū i qbus habitāt ⁊ ex
qbus nutriunꝛ. Vn̄ oia aialia ſūt ex grauibus ele
mētis p ꝑdominiū q̄ habitāt i terra. ⁊ q̄ in aq̄ ⁊
q̄ ex illis nutriuntur. ſ. ſicco terreno ⁊ humido
aqueo. ſȝ corpus ade erat habitaturū i terra ⁊ nu
triēduȝ ex fructibus terre que erāt grauia p do/
miniū. ergo i eo abundabat grauitas p ꝑdomi/
niū que ē ꝓprietas grauis. ¶ Item hoc ꝓbaꝛ ex
motu eiuſdē. motꝰ. n. ſequiꝛ ꝑdominās. ſȝ ꝯſtat ꝙ
ſi ſurſuȝ eēt eleuatū. ſtatim poſt eius ꝯditōem ⁊
ſibi relictū deorſuȝ deſcēderet. ergo i illo graui/
tas ꝑdominabaꝛ. Contra corpus illud magis
erat aptū ⁊ diſpoſitū ad agēdū ꝙ̄ ad patiēdum.
oio eiȝ erat idiſpoſitū in ſtatu inocētie ad patien
dū. Unde iſa. in li. de trini. Dū hō in ꝑadiſo ino
cēter viueret. ignis eū non vreret nec aq̄ merge-
ret nec ſpinaꝝ aculei vulnerent. ſȝ ex ꝓprietatibꝰ
grauiū hȝ eē paſſio in corpe. ex ꝓprietatibus le-
uiū hȝ eē actio i corpe. ergo magis abūdat i illo
grauitas q̄ȝ leuitas. Qḋ virtus agēdi ſit a ꝓprie
tatibus leuiū. pȝ p aug. dicētē ſup Geñ. ad lit. li.
v. Sicut deus oēm creaturā. ſic aia omnē creatu
rā corporeā nāe dignitate ꝑcellit. p lucē tm̄ ⁊ aerē
que in ipo quoqȝ mūdo ꝑcellentia ſūt corpa ma
gis que hn̄t faciēdi ꝑſtantiā q̄ȝ faciēdi corpulen/
tiā. ſic humor ⁊ terra tanq̄ȝ p ea que ſpūi ſilliora
ſūt corpus admiſtrat. ¶ Itē corpus ade erat i cō
ueniēti ⁊ ꝓpinqua diſpōne ad vitaȝ. hec aūt di/
ſpoſitio fit maxia p calidū ⁊ humidū. calor eiȝ
⁊ humor diſponūt ad vitā ⁊ illata i eē ꝯſeruant.
Unde vita ſtat p calidū ⁊ humidū. ergo in corpe
ade erat dominiū coꝝ que dant caliditatē ⁊ hu-
morē vitalē. hic aūt ſūt elemēta leuia. ¶ Item nā
lucis maxie diſponit ad receptōeȝ vite. quia ſm
Auicēnā nā lucis ē media ad vite ſuſceptōeȝ. er
go corpa que magis nām lucis pticipāt. cuiuſmo
di ſūt elemēta i qbus dominaꝛ leuitas: erāt p ꝑ/
dominiū i illo corpe qḋ erat i ꝓpinqua diſpōne
ad vitā. ¶ Itē ē aliqḋ genus aialis cuiꝰ eē ⁊ actꝰ
ſiue pfectio ē oio tpalis. vtpote cuiꝰ eē determia/
tū ē i corpe ⁊ vita corruptibilis. tm̄ ex ꝑdominio
elemētoꝝ leuiū hȝ ptātē efferēdi ſe ḋ terra ⁊ trāſ
ferēdi ſe ad loca celo ꝓpinquiora. Eſt ⁊ aliud ge
nus aialis cuiꝰ eē ⁊ actꝰ ſiue pfectio nō ē oio tē-
poralis ſȝ quodāmō celeſtis vtpute cuiꝰ vita eſt
ſpūalis quodāmō ⁊ icorruptibil̓. vt hō. ⁊ maxi
me primꝰ hō ꝑeminebat. ergo primꝰ hō alia no/
bilitate ⁊ dignitate ⁊ rōe nobilitatis eiꝰ ⁊ digni/
tatis. dignꝰ erat māſiōe celeſti. ſ. i ſtatu inocētie. vr̄
ergo fortiori rōe ꝙ debebat hr̄e ptātē eleuādi ſe
a terra ⁊ trāſferēdi ſe ad loca celo ꝓpinquiora.
hoc aūt eē n̄ poſſȝ niſi ꝑdominareꝛ i illo leuitas
grauitati. ergo ⁊c̄. Ad hoc dōm. ꝙ in corpore
primi hois erat ꝑdomiatio ſimplex. q̄dā eiȝ ele-
mēta ꝑdominabanꝛ i illo q̄ȝtū ad molē. q̄dā q̄ȝtū
ad virtutē. q̄ȝtū ad molē terra ⁊ aq̄: q̄ȝtū ad vir-
tutē aer ⁊ ignis. grauitas ⁊ leuitas ꝯſequenꝛ mo
leȝ ſiue nām pp qḋ dominabaꝛ i illo grauitas ⁊ n̄
leuitas. ¶ Rn̄dēdū ergo ad primū obiectū ꝙ in
illo corpe ade abundabāt corpa leuia ⁊ ꝑdomi
nabātur. nō q̄ȝtū ad molē ſȝ q̄ȝtū ad virtuteȝ. nec
pp hoc ꝯſequēs ē ꝙ in illo ꝑdominabaꝛ leuitas.
ſȝ ꝙ elemēta leuia ⁊ hoc q̄ȝtū ad ꝑdominiū vir
tutis. grauitas eniȝ ⁊ leuitas molē ſiue nām ele/
mētoꝝ comitātur ⁊ ꝑdominātur i mixtis ſȝ ꝑdo
miniū molis nō aūt ſȝ ꝑdominiū virtutis. ¶ Ad
aliud ſilr dōm ꝙ in corpore ade abūdabat calor
⁊ humor vitalis ⁊ ꝑdominabāt elemēta a qbus
eſt calor ⁊ humor huiuſmodi. nec tm̄ ſequitur ꝙ
leuitas vt ex ꝑdictis. Nota tm̄ hic ꝙ ſm phos

ꝺuplex ē caliditas nālis. vna elemētaris ⁊ iſta n̄
ē mediū i ꝑticipatōe vite. Alia ē q̄ reſultat ex op
poſitōe elemētoꝝ adinuicē ⁊ ꝯfractōe q̄litatū. ſic
ex ꝯmixtōe elemētoꝝ reſultat mixtū. ¶ Ad tertiū
pꝫ rn̄ſio ex dictis. Nota tn̄ ꝙ triplex ē lux. Pri
ma lux celeſtis cui⁹ ē illa q̄ ē i corpe celeſti. Alia ē
ignea. ⁊ neutra ſcḋm ſui eſſentiā ē diſpoſita ad ſu/
ſceptōez vite. Tertia ē lux q̄ ꝯſiſtit in ꝯmixtōe ele
mētoꝝ ꝓductoꝝ ad vltimā ſubtilitatē. ⁊ hec lux
ē diſpoſitiua ad vitam ⁊ vocat̄ ſcḋm ph̄os ſpūs.
¶ Ad q̄rtū ꝺōm ꝙ i illis aīalibus ſiue volucrib⁹
q̄bus data ē virtus efferēdi ſe ad loca celo ꝓpin
quiora. n̄ ꝑdominat̄ leuitas grauitati. ſꝫ ecōuer/
ſo. Sꝫ virt⁹ leuiū elemētoꝝ i illis ꝑdominabat̄ ſic̄
in hoīe. q̄re illis data ē ꝑtās efferēdi ſe ſic. rō eſt
declaratio diuine ſapiētie i ꝯueniēti ornatu aeris
ſiue medie regionis. Rō autē q̄re habitatio ſiue
māſio hoīs primi q̄ītū ad corp⁹ erat i terra. vt/
pote i quo maxīe grauitas predomiabat̄. ſilr̄ ⁊
alioꝝ: ē declaratio virtutis diuine. ſ. ſapiētie potē
tie ⁊ bonitatis. Sapiētie in ꝯditōe. potētie in re/
formatōe. bonitatis i remūciatiōe. Sapiētie inq̄ꝫ
in ꝯditōe: q2 deus faciēs illud ex elemētis graui
bus ꝑ ꝑdominiū molis ꝓuidit illi ꝺ optima cō/
plexione. ſcḋm ꝙ ꝯueniebat ꝑfectibili ꝑfectiōe im/
ꝑpetuū duratura. ſi eīꝫ eēt in illo leuitas ꝑdomi/
nās. neceſſario abūdaſſꝫ i eo calor i tāta intꝑan/
tia. ꝙ ꝓximū eēt diſſolutōi. ¶ Preterea. i refor/
matōe corpis tal̄ dotib⁹ glīe oñdit̄ maxīa potē/
tia dei. tal̄ dico. ſ. i quo domiabat̄ ꝑ ꝑdominiū ele
mētū maxīe graue. ex q̄ erat ꝯ̄riarū diſpōnū ad
ꝓprietates dotū ⁊ in maxīa diſtātia ab illis. ex h̄
eīꝫ ꝙ ꝑdomiabat̄ i illo elemētum maxīe graue. ſ.
t̄ra erat paſſibile. obſcurū. groſſū ⁊ pōderoſuꝫ.
⁊ minus agile ad mot⁹ diuerſos. q̄bus ſunt ꝯ̄ria.
īpaſſibile. clarū. ſubtile. ⁊ agile: cuiuſmodi fiet in
reꝑatōe. ¶ Preterea. i remuneratiōe corpis tal̄
oñdebat̄ bonitas dei. ſ. iuſticie. ⁊ ſic̄ prim⁹ ange/
lus i puritate maxīe ꝯdit⁹ ⁊ ſine mole. merito ela
tōis deiect⁹ ē ꝺ celo empirreo ad loca īferiora iu
ſticia diuina. ita corpus illud i mole graui ꝯditū.
i remuneratōne obediētie ⁊ ſuitij ſuo ꝯditori in
grauitate illa exhibiti trāſferet̄ ad locū excelſū ⁊
luminoſuꝫ. ⁊ eo magis cōgrue ⁊ iuſtius: quo in
grauitate in q̄ ꝯditū erat ꝓut debuit deo obedi/
uit. Ex his pꝫ rn̄ſio ad vltimo queſitum. q2 illa q̄
hn̄t ꝑtātem efferēdi ſe ad loca celo ꝓpinquiora.
hoc n̄ hn̄t q2 i eis ꝑdominat̄ leuitas grauitati. ſꝫ
q2 virt⁹ leuiū ꝑdomiat̄ i illis virtuti grauiū. ſic̄ ꝑ
dominat̄ i hoīe. q̄re aūt i illis tn̄ ꝑdominat̄ ꝙ ſic
ſe ꝑht efferre ⁊ nō i hoīe. rō tacta eſt.

Articulus tertius.

Requit̄ ꝺ eq̄litate a iuſticia. ⁊ nō itēdi
mus hic ꝺ huiuſmōi equalitate ſcḋm ꝙ
ph̄i itēdūt. q̄ attēdūt penes mēſuram
elemētoꝝ cū ſuis quātitatib⁹ ⁊ q̄litatib⁹ i optima
ꝓportōe. quā dꝫ hr̄e nā humana de q̄ dīc Aui/
cēna debes ſcire ꝙ eq̄le ꝺ quo medici i ſuis inq̄/
ſitōibus tractāt. nō ē denomiatū ab eq̄litate in q̄
eq̄litas cū pōdere exiſtit eq̄liter. ſꝫ denoiat̄ a iu/
ſticia i diuiſiōe. ⁊ hoc ē ꝙ ꝯplexionatū i primis
attēdit̄ ſiue ſit corpus totū ſiue ſit mēbrū vnū. vt
ſit i eo ꝺ elemētis cū ſuis q̄litatib⁹ ⁊ quātitatibus
mēſura quā hūana nā hr̄e dꝫ ſcḋm meliorē ꝓpor
tōis ⁊ diuiſiōis eq̄tatē. Sꝫ itēdim⁹ ꝺ illa eq̄lita
te q̄ fuit i corpe ade. a diuina iuſticia an̄ pcc̄m. q̄/
rit̄ ergo primo ꝺ eq̄litate collata. Scḋo ꝺ equalita
te eidē ſublata. Tertio de eadem reſtituta.

Primo queritur . §. i.

ſi eq̄litas corpis ade erat ei collata a diuina iuſti
cia. ꝙ ſic vr̄. Dicit. n. dyo. de diui. no. viij. c. Iu/
ſticia deus velut oīb⁹ q̄ ſunt ſcḋm dignitatē diſtri/
buēs laudat̄. ⁊ mēſuratiōez ⁊ formā ⁊ ordina/
tōez ⁊ diſpoſitōez ex hac lr̄a ſumit̄ i ſcholis hec
rō. Iuſticia ē habit⁹ eq̄litatis diſtributorius. ⁊ di
cit ibi abbas vercellen̄. de⁹ dr̄ iuſticia tāq̄ꝫ diſtri/
buēs oībus ſcḋm ſingulorꝝ ꝯgruētiā ⁊ ꝯmēſuratō/
nē ⁊ pulchritudinē ⁊ bonā ordinatōnez. ſi ergo
diuina iuſticia ē oīm ordinatio ⁊ mēſuratio vt ex
ordinatōe dyoni. pꝫ: igit̄ ⁊ mēſuratio ⁊ ordina/
tio eq̄litatis que fuit in corpe ade. fuit a diuina iu
ſticia. ¶ Itē dyoni. de diui. no. c. viij. diuina iuſti
cia ē ſcḋm quā oīs eq̄tas mēſurat̄ ⁊ terminat̄. ⁊ pō
nit eq̄litatē ꝓ eq̄litate. ſi ergo oīs eq̄litas mēſura
tur a iuſticia diuina. ⁊ eq̄litas primi hoīs. Cō
tra dyo. de diui. no. c. viij. Diuina iuſticia oīa ab
oīb⁹ clara ⁊ incōfuſa ſaluās. vnicuiqꝫ cognata.
oīb⁹ exiſtētib⁹ donat ſcḋm vniuſcuiuſqꝫ exiſtētium
īſitā dignitatē. abbas vercellen̄. ibidē. Iuſticia di
uina ſingula a ſingulis incōmixta ⁊ incōfuſa ſal
uat. Ex hoc v̄bo dyoniſij duo videt̄. ſ. ꝙ diuina
iuſticia ſaluat ſingula a ſingulis ſine ꝯmixtōne. ⁊
ea q̄ donat: donat ſcḋm ꝙ exigit dignitas rei cui
dat. Ex primo vr̄ ꝙ in corpe primi hoīs ſimilit̄
neqꝫ i aliquo alio ſit aliq̄ ꝯmixtio a diuina iuſti/
cia. Ex ſcḋo vr̄ ꝙ cū corpus primi hoīs an̄ ꝯdi
tōem nullius eēt dignitatis. ⁊ ſic illi⁹ dignitas ni
hil exigebat: ꝙ a diuina iuſticia nihil ei donabat̄.
¶ Itē aliquid fieri ꝺ iuſticia dicit debitū fiēdi. qḋ
aūt mera liberalitate fit nō dicit̄ fieri de iuſticia.
igit̄ cū minus recte diceret̄ deum aliq̄d facere ex
debito. ⁊ ꝑcipue quo ad illud qḋ ex ſola libera
litate eius factū ē. ſic̄ fuit corpus ade: n̄ vr̄ ꝙ de/
beat dici aliq̄d i illo factū a diuina iuſticia. ¶ Itē
dyo. in eodē. Diuina iuſticia ⁊ ſalus oīm laudat̄
⁊ ꝓpriā vniuſcuiuſqꝫ ⁊ puraꝫ ab alijs eēntiaꝫ ⁊
ordinē ſaluās ⁊ cuſtodiēs. ex hoc v̄bo pꝫ. ꝙ ꝓ/
pria q̄ rebus creatis diſtribuit. i ſuo ordine ⁊ vir
tute ſaluat. Si igit̄ eq̄litas corpis ade fuiſſet a di
uina iuſticia, eēt ſaluata in ſuo ordine ⁊ v̄tute ab

eadē. igiꝛ ex quo non fuit ſaluata qđ pꝫ p hoc ꝙ neceſſe erat ipm diſſolui. relinquiꝛ ꝙ illa eq̄litas nō fuit a diuina iuſticia. ¶ Itē idē i eodē. opꝫ ſci/re diuinā iuſticiā i hoc vere exiſtētē3. q2 oibus di ſtribuit ꝓpꝛia ſꝫ vniuſcuiuſq3 exiſtētiū dignitatē. ⁊ vnuiſcuiuſq3 nāā i ꝓpꝛia ſaluat oꝛdinatōne ⁊ virtute. Ex hoc pꝫ idē qđ ſupꝛa. ¶ Itē3 dyoni. in eodē. Juſticia ſm quā ois eqtas menſuraꝛ ⁊ ois iniqtas p pꝛiuatōe3 i ipis ſingulis eqtatis exter/minaꝛ. Hic ſumiꝛ eqtas ⁊ iniqtas ꝓ eq̄litate ⁊ in/eq̄litate. Abbas iuſticia ē ſꝫ quā ois eq̄litas mēſu raꝛ ⁊ diffiniꝛ ⁊ ois ieq̄litas q̄ pꝛiuat dictā eq̄lita te3 a ſingulis exterminaꝛ. Ex his v̄bis hꝫ ꝙ diui na iuſticia extermiaꝛ. ineq̄litas q̄ ē pꝛiuatio eq̄lita tis q̄ ē a diuina iuſticia igiꝛ cū ieq̄litate q̄ fuit pꝛiua tio eq̄litatis q̄ erat pꝛio coꝛpis ade n̄ extminauit ſ3 eē ꝑmiſit. vꝫ ꝙ illa eq̄litas nō fuit a diuia iuſti/cia. ¶ Pꝛeterea pōt q̄ri quā ineq̄litatē ſuſtinet di uina iuſticia i reb⁹ ⁊ quā extminat? Ad h̄ dōꝫ. ꝙ illa eq̄litas erat a diuia iuſticia. ¶ Ad hoc qđ pꝛi/mo obijciꝛ ꝙ diuina iuſticia ſaluat ſingula ſm cō mixtionē ⁊c. dōm ꝙ ē multiplex ꝯmixtio. Una ē q̄ ponit ꝯfuſionē reꝝ q̄ꝫtum ad dignitates eaꝝ. ⁊ virtutes ⁊ oꝛdinē reꝝ auferēs. quā ponunt illi q dicūt deū debuiſſe illos q moꝛtales ſunt feciſſe i/moꝛtales. ⁊ eos q iperfecti ſūt feciſſe perfectos. ⁊ eos q hn̄t libeꝝ arbitriū eligēdi bonū ⁊ malū: in duxiſſe neceſſitatē faciēdi bonū. ⁊ variabilib⁹ cō tuliſſe inuariabilitatē. ⁊ ꝯſiſr de alijs dignitatibus reꝝ ⁊ oꝛdinē ꝯfundēdo. ⁊ hoc ē qđ dicit dyoni. poſt ꝺterminatōe3 ſiue diffinitiōem diuie iuſticie ſubiūgēs. etſi hic recte dicim⁹ qcūq3 diuis male/dicūt iuſticia eos latet ſuā iuſticia3 i apto ꝯdēnā/tes. aiūt. n. debē icē moꝛtalib⁹ imoꝛtalitatē. ⁊ ipſe ctis pfectionē. ⁊ p ſeipſos motis nāā alterā mo/uētē neceſſitatē ⁊ mutabilib⁹ imutabilitatē ⁊ pfe/ctā potētiā ifirmis ⁊ eterna eē tpalia ⁊ intrāſmu tabilia nā mobilia ⁊ tpales ꝺlicias eternas. ⁊ om nino que ſunt alioꝝ alijs poꝛrigūt. Alia ē mixtio que ponit armoniā ⁊ ꝓpoꝛtionē miſcibiliū ſm tē peramētū ꝯueniēs nāe mixti ꝓducēdi in eē. ex hu iuſmodi ꝯueniētia miſcibiliū. ⁊ ſine hac mixtiōe n̄ ſaluat diuia iuſticia ſingla. ſ3 poti⁹ mediāte hac ꝯmixtiōe ſaluat ⁊ ꝯſuat mixta i eē. Uñ dyo. ꝺ di. no. viij. c. ꝓcedūt ea q̄ ſunt idefiiciētis virtutis. ⁊ ad homines ⁊ ad aialia ⁊ plātas ⁊ totā hoīs nāā. ⁊ firmat vnita ad ſui inuicē amicitiā ⁊ cō/munionē. vnita autē vocat ea que mixta ſūt i ali/quo. q̄ firmat ⁊ ꝯfoꝛtat virtus idefiiciēs ad amici tiā. qñ mēſurate ⁊ māſuetudīe quadā vnita ſūt in toto. Uñ expoſitoꝛ deus largiꝛ ⁊ ꝯfoꝛtat ad ami citiā vnita ⁊ ad ꝯmunionē. i. ſemia oīum ſeu ele/mēta mēſurate ad collegiū. pariter icidētia ⁊ ad inuicē mixta. i. ꝓpinquātia menſurate ⁊ māſue/te ad virtutē deducit ſēſibilia gignēdi. Sic ergo du plex ē mixtio. vna quā nō ſuſtinet diuia iuſticia. alia quā ſaluat ⁊ ꝯfoꝛtat q̄ ꝯſeruanꝛ mixta in eē. ¶ Ad aliud qđ obijciꝛ ꝙ ea q̄ donat. donat ſꝫ exi genciā rei dignitatis cui dat ⁊c. dōm ꝙ in rebus ē duo ꝯſiderare ipſa3 ſubſtātiā. ⁊ eēntialē ꝓpꝛie/tatē: q̄ ſꝫa virtus rei huius ſpēi diſtiguiꝛ a re alte/rius ſpēi. ꝙ ergo dꝛ aliqd dari rebus a diuia iu/ſticia ſm vniuſcuiuſq3 dignitatē. hoc itelligēdū ē q̄ꝫtū ad ꝓpꝛietates eēntiales ipſaꝝ reꝝ. ſm quas oꝛdinē hn̄t ⁊ virtutē. ſicut alia ē virtus ⁊ oꝛdina tio terre. ⁊ alia ignis. ⁊ hoc ē ex ꝓpꝛietatib⁹ eis datis ſꝫ ꝯueniētiā ſue ſpēi. Uñ dare exñtibus ſm ſuā dignitatē. hoc ē dare illis ſm ꝯueniētiā ſpērū eoꝛūdē3. Qđ āt intelligi hꝫ q̄ꝫtum ad huiuſmodi ꝓpꝛietates. pꝫ ex verbo ſupꝛadicto beati dyoni. qđ ē. opꝫ ſcire diuinā iuſticiā in hoc vere exñte3. ꝙ oibus retribuit ꝓpꝛia ſm vniuſcuiuſq3 exiſtē/tium dignitatē. ⁊ vniuſcuiuſq3 nāā ꝓpꝛia ſaluat oꝛdinatōe ⁊ virtute. Nota ꝙ dicit exiſtētiū ⁊ ꝓ/pꝛia ex qbus pꝫ ꝙ itelligit de exñtibus ⁊ ꝓpꝛie/tatibus collatis ipſis exñtibus. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ ſicut dicit anſel. in ꝓſologion. deus diciꝛ qñq3 iuſtus ſm ſe. qñq3 ſm nos. Scđm ſe qñ nō ē aliq̄ rō ex pte eius. reſpectu cuius dꝛ iuſte agē. ſ3 ſolū rō ē ꝯdecentia ſue bonitatis. Scđm nos qñ me/ritu3 ex pte nr̄a hoc reqrit. Cū ergo dꝛ aliqd fieri de iuſticia ipoꝛtat debitū fiēdi. Dōm ꝙ hoc veꝝ ē qñ aliquid diciꝛ fieri de iuſticia ſm nos. nō aūt qñ aliqd diciꝛ fieri de iuſticia ſm deū. niſi velim⁹ extēdere ꝙ diciꝛ debitū vt ſumaꝛ ꝓ decēti. vt illđ dicaꝛ debitum qđ eſt decēs. ¶ Ad hoc qđ poſtea obijciꝛ. ꝙ ꝓpꝛia q̄ rebus creatis diſtribuit in ſuo oꝛdie ⁊ v̄tute ſaluat ⁊c. dōm. ꝙ hoc itelligiꝛ de il lis quoꝝ v̄tus ⁊ opatio determiaꝛ ſꝫ legē nāe. nō de illis q ſubiacēt libero arbitrio. Illa. n. quoꝛu3 v̄tus ⁊ opatio ſm legē nature determinanꝛ. ſꝫ le/gē eis inditā in opibus ſuis ꝓgrediunꝛ. Unde q2 nō declinant a lege indita quouſq3 ſua claudanꝛ piodo: influētia v̄tutis pꝛie ſaluanꝛ i eē. Aliter ē ꝺ his q̄ ſubiacēt libero arbitrio quoꝝ ptās ē decli/nādi a lege eis indita. que cum declināt a lege eis īdita: auertunt ſe a ſuo ꝯditoꝛe ⁊ ſaluatoꝛe. vñ in/fluentiā ab illo nō recipiūt. pp qđ neceſſario de/ficit ꝙ i illis ꝯditu3 ē. tale fuit coꝛpus ade qđ erat regēdu3 libero arbitrio. qđ peccato ſui motoꝛis ⁊ pfectōis excidit in defectū ⁊ carentiā nālis iu/ſticie. Uñ etiā illud quodāmodo auerſu3 a deo n̄ ifluebat v̄tus diuia ſaluās qđ ꝯdiderat in illo. ꝓ pter ꝙ defecerūt que i eo ꝯdita erāt. Auctoꝛ autē duos iſinuat itellectus v̄bi ꝓpoſiti. quoꝝ vnū po nit. aliū appꝛobat. In illo quē ponit. itelligiꝛ ſal/uatio q̄ꝫtu3 ad eē rei. q̄ꝫtum ad oꝛdinē. q̄ꝫtum ad opationē. qđ pꝫ ex v̄bis ipſius q̄ ſūt hec. Diuina iuſticia ⁊ ſalus oīum laudaꝛ. ꝓpꝛiā vniuſcuiuſq3 ⁊ purā ab alijs eēntiā ⁊ oꝛdine3 ſaluās ⁊ cuſto/diēs. ſctīda purgās. ī oibus ꝓpꝛie actōis. ⁊ ſꝫ ex poſitoꝛē ꝓpꝛiā actōe3 noiat vniuſcuiuſq3 exñtiū

ſm nãm ſpãlez motuz. neqꝫ eñi que angeloꝝ ſũt
hoībus ē poſſibile agere. aut q̄ ignis aque ⁊ ecõ
uerſo. Intellectus iſte pleni⁹ pꝫ ex v̇bis abbatis
dicẽtis. ipa diuia iuſticia recte ẽt, dr̄ oiuz ſaluatio
inq̃ꝫtuz ſaluat ⁊ cuſtodit vniuſcuiuſqꝫ ꝓpriã ſub
ſtãtiaz inde ſegregatã ab alijs. ſilr ⁊ cuiuſlibꝫ rei
ordinem. ⁊ in ſingulis rebus mũde exiſtit ꝓprie
opationis cã. ⁊ notat ipſaz mundã ſegregationẽ.
qñ nulla ē cõicatio alienaꝝ ꝓprietatũ. ſicut ignis
mũde ſegregatus ē ab alijs elemẽtis. qꝛ nullũ il/
loꝝ cõicat cũ illo i eẽntialibus ꝓprietatib⁹ illius
nãe nec ecõuerſo. Alius ãt ē itellectus quẽ appro
bat ſcꝫ de ſaluatõe morali. ſcꝫ qñ ſaluator ſaluat a
ſtatu deteriori deducẽs ad meliorẽ. Uñ dyoni. ſi/
qs ſalutẽ laudauerit. ⁊ ſic ex malis tanq̃ꝫ pturiẽ/
tez eripiẽtez oīno ibi ⁊ hũc laudabilẽ laudatorez
largiſſime ſalutis accipiem⁹. Abbas ſi deitas vo
caẗ ſaluatio tãquã ex ſtatu peiori ad meliorẽ cũ/
cta ſaluatorie quoqꝫ mõ d̓ducẽs. nos hãc laudẽ
digniſſime ſaluatõis bñ recepim⁹. ¶ Ad hoc qd̓
obijciẗ poſtea ꝙ diuina iuſticia exterminaẗ ineq̄li
tas q̄ ē priuatio eq̄litatis ⁊c. dd̓m ꝙ iſta extermi/
natio ineq̄litatis ē ſaluatio reꝝ i intrãſmutabilita
te ad alienas ꝓprietates ⁊ opatões. Uñ ſaluauit
ignẽ in trãſmutabilitate ad alienas ꝓprietates ⁊
opatões. ſ. aque ⁊ terre ⁊ huiuſmõi. Uñ paulo/
ante dr̄ i eodẽ. ⁊ hãc primã ſaluatõez totoꝝ ro/
gabim⁹ ipꝫ diffinire q oia i ſeipis itrãſmutabilia
⁊ fortia ꝯ peiora ſaluat. ⁊ oia cuſtodit ñ pugnã/
tia ⁊ ñ bellãtia. ſingula ſuis ipſoꝝ rõibus ornata
⁊ oẽz ieq̄litatẽ ⁊ alienã opationẽ ex totis extermi
nat. ⁊ ꝓportões vniuſcuiuſqꝫ ꝯſtituit ñ valentes
cadẽ ad ꝯ̄ria neqꝫ trãſire. Hãc ãt ieq̄litatẽ extmi
nauit i adã. ſ. ſaluãs eũ i trãſmutabilitate ad alie/
nas ꝓprietates ⁊ opatões. ¶ Ad illd̓ qd̓ vltio q̄/
riẗ. dd̓m ꝙ duplex ē ineq̄litas. vna ē q̄ priuaẗ oio.
alia q̄ ſaluaẗ. Prima ē duplex. ſ. pctm̄ in aiabus
⁊ ꝯfuſio i rebus. vtrãqꝫ remouet dñus. primaz
p gratuitã miſericordiã. ſcdaz p iuſticiã ꝓuiſiuaz
ſcꝫ ꝓuidẽdo ne ſubitraſſet vniuerſuz. Alia ē ieq̄li
tas q̄ ſaluaẗ. ſ. vel ꝯ̄ria vnius totius ad alid̓ totũ.
vt qñ vnũ ē maius altero aut q̄ totũ ē maius ſua
pte. hãc. n. ineq̄litatẽ ſaluat diuia iuſticia ⁊ cuſto/
dit. ſicut dicit dyo. nõ pmittẽs turbari vniuerſita/
tẽ ꝯmixtiõe. ⁊ hoc ē qd̓ ſeq̄ẗ ⁊ oẽm ineq̄litatẽ ſi/
qs accipiat differẽtias i totis totoꝝ ad tota. ⁊ hu
iuſmõi iuſticia ē ſeruatiua ñ ꝯcedẽs ꝯmixta tota i
totis facta turbari. cuſtodiẽs ãt exñtia oia ſꝫ ſpẽs
vnũqdqꝫ i q̄ vnũqdqꝫ eẽ nãm hꝫ. Ex hac. n. ineq̄
litate ꝯſiſtit pulchritudo i vniuerſo ſicut tãgit cõ/
mẽtator ſup. j. ca. ãgelice hierarchie vocãs eã vi
uificã ꝯtpantiã ꝓuiſoꝝ. Alia ē iequalitas ſilr quã
ſaluat diuia iuſticia. q̄ ē mãifeſtatiua ⁊ ꝯmẽdatiua
diuine iuſticie. ⁊ illa ē i corpe hũano ⁊ fuit in cor
pore ãde poſt peccatũ ſm ꝙ nõ pmiſit deus d̓de
cus culpe ſine decore vindicte.

Inſup queritur ¶. ij.

vtrũ a diuia iuſticia erat ſublata eq̄litas qualitatũ
mixtoꝝ i corpe ade. Qd̓ ſic videẗ. vt hꝛ ab aug. i
li. d̓ ciui. dei. ſũma ſanitas erat i corpe ade añ pec
catũ. poſt pctm̄ iſirmus effectus ē. ⁊ hoc demeri
to pcti. iſirmitatẽ ãt ſequiẗ iequalitas q̄litatuz hu/
iuſmõi. ſeq̄ẗ. n. ſi corpus aliqd̓ iſirmaẗ ꝙ i illo ſint
q̄litates mixtoꝝ iequalitate ſubtracta. ergo fuit a
corpe primi hoīs eq̄litas phiſica pp pctꝫ. ſed oẽ
qd̓ reddiẗ ꝓ meritis aut ſubtrahiẗ ꝓ demeritis.
iuſte reddiẗ ⁊ ſubtrahiẗ. ergo hec eq̄litas iuſte fu
it illis ſubtracta ſiue ſublata. Iteꝝ iuſte fuit illis i/
flicta neceſſitas moriẽdi ⁊ diſſolutiõis corpalis.
ad hoc ãt ſeq̄ẗ neceſſario ineq̄litas q̄litatũ ꝑdicto
rũ: ergo iuſte. ſꝫ ſi diuia iuſticia punita fuit neceſſi
tate moriẽdi ⁊ diſſolutõis corpalis. q̄b⁹ ãnexũ ē
neceſſario ⁊ ꝯñter ſe hñs carẽtia q̄litatis ꝑdicte.
ergo iequalitas fuit iſlicta diuia iuſticia. ¶ Itẽ pri
mus hõ peccauit in corpe ⁊ in aia. Diuina ãt iu/
ſticia punitus fuit in aia diuiſiõe ptiuz ipſius qua
erat pugna q̄dã i ipa. Uñ ſenſualitas ꝯcupiſcit ad
uerſus ptẽ ſupiorẽ. ergo vꝛ a ſili ꝙ fuit punit⁹ di/
uina iuſticia i corpe diuiſiõe ptiũ ipſi⁹ q̄ erat pu/
gna i corpe ipo. huiuſmodi ãt pugne cã ē ſubla/
tio eq̄litatis. Cõtra. ſublatõ ſiue ſubtractio eq̄li
tatis ñ ē alid̓ q̃ꝫ d̓fectus eq̄litatis. ſubtrahẽ ãt eq̄/
litatẽ ñ ē aliud q̃ꝫ deficẽ ab illa. nõ. n. dr̄ ad bonũ
huiuſmõi ſubtractuz a deo vel a diuia iuſticia. qꝛ
d̓us agat aliq̄d circa illd̓ cui dꝛ ſubtrahi: ſꝫ qꝛ d̓fi
cit ab illo. Sꝫ qꝛ dic̄ ãſel. d̓ ꝯceptu v̇gis. ca. v. d̓/
eſſe bonũ qd̓ dꝫ adeẽ ñ ē aliq̄d eẽ. ergo huiuſmõi
d̓fectus boni nihil ē. ſꝫ oẽ qd̓ ē a diuia iuſticia ali
q̄d ē. ergo iſta ſublatio ñ ē a diuia iuſticia. ¶ Itez
anſel. Iuſticia oio nihil ē ſicut cecitas. nõ. n. aliud
ē cecitas q̃ꝫ abñtia viſus vbi dꝫ eẽ. q̄ nõ magis ē
i oculo vbi dꝫ eẽ q̃ꝫ i ligno vbi nõ dꝫ eẽ. a ſili pꝫ
ꝙ ineq̄litas q̄litatũ nihil ē. ergo ñ fuit i corpe ade
a diuia iuſticia. ¶ Itẽ in iſlictõe iuſta alicui⁹. req̄/
riẗ ꝙ aliq̄d infligiẗ ⁊ pp aliq̄d. ſꝫ illa abñtia eq̄li/
tatis vt tacta ē nihil ē. neqꝫ pctm̄ pp qd̓ dr̄ fuiſſe
iſlicta. ꝙ ãt pctm̄ nihil ſit. habeẗ ab Anſel. de ꝯce
ptu virgis. dicit. n. ſic. ꝙ iniuſticia nihil ē aliud q̃ꝫ
abſentia d̓bite iuſticie. ſicut malũ nõ ē alid̓ q̃ꝫ ab/
ſentia debiti boni. deeẽ v̇o bonuz qd̓ dꝫ adeẽ. nõ
ē aliq̄d eẽ. ⁊ ex hoc ꝯcludit ipe ꝙ malũ ſiue pctm̄
eſſe. nõ ē aliq̄d eẽ. ⁊ ex hoc ꝯcludiẗ idẽ qd̓ prius.
¶ Itẽ põt q̄ri vñ d̓fectus iſte ſiue abñtia erat ex q̄
nulla fiebat circa corp⁹ illd̓ opatio a deo neqꝫ ab
alio. ¶ Item videẗ ꝙ iniuſte ſit corpori illata hec
inequalitas. Si enim lege naturali condita a di/
uina iuſticia. tenebãtur mẽbra obedire voluntati
illa mouẽti. imo peccaret ordinẽ ipoſituz trãſgre
diẽdi ſi nõ mouerenẗ ad volũtatis nutum. ergo
iniuſte actuz ē cum corpe iſligendo penam illam
que eſt i ipſo. vñ Anſel. i li. de ꝯceptu v̇gis. c. iiij.

de actõib⁹ volũtarijs q̃ iniuſte fiũt arguũt̃ mẽbra
⁊ ſenſus qb⁹ fiunt. rñdere pñt. de⁹ nos ⁊ ꝑtãtem
q̄ i nobis ẽ ſubiecit volũtati. vt ad impiũ ei⁹ ñ poſ
ſimus nõ mouẽ nos ⁊ facẽ qđ vult. imo illa mo
uet nos velut inſtrumẽta ſua ⁊ facit opa q̃ vide/
mur facẽ. nec nos poſſum⁹ illi ꝑ nos reſiſtẽ. nec
opa q̄ facit pñt nõ fieri diuie legi quã nobis de⁹
dedit. nec debem⁹ nec poſſum⁹ nõ obedire cũ illi
obedim⁹ deo q nobis hãc dedit legẽ. obedimus
ergo qđ peccant mẽbra vel ſenſus vel opa q̃ de⁹
illis ordinauit. qcqđ ergo faciunt totũ iputãdũ ẽ
volũtati. Ad hoc dđʒ ꝙ illa equalitas fuit ſub
lata a diuina iuſticia. ¶ Ad illud qđ prio obijcit̃ i
ꝯtrariũ. ſ. ꝙ defect⁹ equalitatis nihil ẽ. ergo non ẽ
a ſũma iuſticia. dđm ꝙ de⁹ nõ eſt ſolũmõ cã rez
ꝯditiõis ſiue ꝓductõis in eſſe. ſʒ cuſtodie eoꝝ ⁊
ſalutis. Vñ dyo. de di. no. Diuina iuſticia ⁊ ſalus
oĩum laudat̃. eẽntiã ⁊ ordinẽ ſaluãs ⁊ cuſtodiẽs
q2 ergo peccato ade exigẽte. ñ ſaluauit de⁹ i illo
equalitatẽ illã. neceſſario dfec̃. Vñ illo mõ loquẽ
di quo ille dĩ ſubtrahẽ bñficiũ vel auferre q non
ꝑſtat vt ſolet dĩ illa equalitas ſubtracta vel ſubla
ta a deo. ⁊ peccato ei⁹ exigẽte dĩ iuſte ſublata ſi/
ue ſubtracta a diuina iuſticia. Cũ ergo dĩ ꝙ illđ
qđ ẽ a diuina iuſticia aliquid ẽ. dđm ꝙ qñqʒ dĩ
deus agẽ de iuſticia. ⁊ tũc ꝙ ẽ diuina iuſticia ali/
quid ẽ. qñqʒ ceſſare ab actione. ⁊ tunc ꝙ diuina
iuſticia ẽ. dfect⁹ ẽ ſiue carẽtia boni ꝑhabiti. ⁊ ſic ẽ
in caſu ꝓpoſito. q2. n. deus ceſſauit ab actõe ꝯſer
uationis ꝑhabite equalitatis i corpe ade. illa dfe
cit ⁊ ſubſecuta ẽ inequalitas i illo. ¶ Ex hoc er/
go pʒ rñſio ad aliud qđ ſequit̃. ¶ Ad ꝯñter q̄ſitũ
ꝙ illa abſñtia eq̃litatis ⁊ defectus ꝓuenit ex ceſſa
tõe v̓tutis diuie ab actõe ꝯſeruatõis. nõ ex hoc
ꝙ aliqđ fecerit imo agẽdo reliquerit i corpe illo.
¶ Ad tertiũ dđm. ꝙ anſel. de ꝯcep. virgi. c. v. de/
terminato. ꝙ peccatum nihil ẽ. ponit hãc qõnez
ſi peccatum nihil eſt. cur punit deus hominem ꝓ
peccato. cum pro nihilo nemo puniri debeat. ⁊
dterminat hãc queſtionẽ ſic. ꝙ lʒ nihil ſit abſñtia
iuſticie ⁊ vbi đʒ eẽ. nõ tñ ẽ peccatũ. ⁊ vbi ñ đʒ e ẽ
ſʒ ſolũ vbi đʒ eẽ peccatũ. ergo dicit hec duo. ſiue
ꝯcernit abſñtiã iuſticie vbi đʒ eẽ. vñ lʒ abſñtia iuſti
cie, nihil ſit tñ debitũ hñdi illã aliquid ponit. Vñ
cũ dñs nõ puniat creaturas ꝓ abſñtia iuſticie i q/
bus iuſticia eẽ nõ đʒ. ſed ſolũ illos in quibus đʒ
eſſe: non iõ punit ꝓ nihilo. q2 punit ꝓ debito ha
bendi. cum abſit qđ adeſſe đʒ. dicit aũt ſic: lʒ pari
ter nihil ſit abſentia iuſticie. ⁊ vbi đʒ eẽ iuſticia ⁊
vbi nõ đʒ eẽ. punit tñ deus peccatores nõ ꝓ ni/
hilo ſed propter aliquid. creaturas autem in q/
bus iuſticia eſſe non debet. nõ punit ꝓ abſñtia iu
ſticie. hoc ẽ ꝓ nihilo q2 nõ ẽ aliud qđ ab illis exi
gat. nec ordo ꝯgruus vniuerſitatis rez hoc ex/
poſtulat. ſic itaqʒ cũ punit deus ꝓ peccato qđ eſt
abſñtia debite iuſticie q̃ nihil ẽ. nõ oĩno punit pro
nihilo. ⁊ verꝫ eſt q2 niſi ſit aliqđ ꝑꝑ qđ puniri de
beat. oĩno nõ punit ꝓ nihilo. ¶ Ad vltimũ rñdet
anſel. cũ nihil ſit pena alicui niſi qđ ẽ ꝯ volũtatẽ
mẽbra aũt vel ſenſus voluntatẽ ñ hñt. ſicut volũ/
tas in corpe opat̃: ita ipa in corpe aut torquet̃ aut
delectat̃. punita ergo erat voluntas ade i hoc de
fectu. q2 multiplices ⁊ frequẽtes ſuſtinuit ex hoc
moleſtias.

Reſtat tertio .§. iij.

ingrẽ vtrũ illa eq̃litas diuina iuſticia ſublata ꝑꝑ
peccatũ fuit eidẽ reſtituta ꝑ grãm? vr̃ ꝙ ſic. ſi op
poſitum ẽ cã oppoſiti. ⁊ ꝓpoſitũ ẽ cã ꝓpoſiti. ⁊
hoc ẽ ꝯſonũ oĩ equitati ⁊ iuſticie. ergo ſi auerſio
a ſũme equalibet. ſ. tribus pſonis ⁊ ſũme idiuiſi
bili. ſ. diuia eẽntia. fuit cã diuiſionis ⁊ ineq̃litatis
in corpe ade. igit̃ ꝯuerſio ad idẽ ⁊ eadẽ ꝑ recupe
ratõez grẽ ſiue ꝑ grãz debuit eẽ cã equalitatis re
parate. ſicut ergo auerſio iuſte fuit cã ineq̃litatis.
⁊ ꝯuerſio iuſte fuit cã repationis equalitatis vel
eẽ debuit. ¶ Jtẽ iuſtũ ẽ deũ eẽ ſũme miſericordẽ
ſicut ſũme bonũ. miſericordia. n. bõitas ẽ. vñ an
ſel. Jđ miſericors es. q2 totus ⁊ ſũme bon⁹ es.
iuſtũ. n. ẽ ipm eẽ ſũmũ in oĩ bono. ſʒ ſũma miſeri
cordia eſt qua maior excogitari nõ põt. ſicut ſũ/
ma bonitas ſũma potẽtia ſũma ſapientia. Sed ſi
grã data de miſericordia. non eſſet oĩa repata ⁊
reſtituta que ſunt amiſſa per peccatuʒ de iuſtitia.
poſſʒ maior miſericordia excogitari. ſ. illa q̃ oĩa
eſſent reſtituta. igit̃ miſericordia quã deũ hr̃e iu/
ſtum fuit debuit fieri oĩum amiſſoꝝ repatio. igit̃
⁊ equalitatis. ergo de iuſticia debuit eẽ illius re/
patio. ¶ Jtẽ math. viij. dimiſit eã febris. ⁊ ſurre/
xit ⁊ miſtrabat eis. gl. ſanitas q̃ dat̃ dñi ipio. tota
ſil̓ redit. ſʒ ſanitas dabat̃ ade i receptõe grẽ poſt
lapſũ. ergo tota redijt. ſʒ añ lapſũ erat i corpe ei⁹
ſũma ſanitas vt dicit aug. ergo cũ ille redire nõ
poſſʒ. ñ redijſſet eq̃litas ꝑdicta ⁊c̃. Cõtra. ſi pri
mi pentes nõ peccaſſent. ꝓpagata eſſʒ nã hũana
q̄ztũ ad corp⁹ i illa itegritate. in q̃ ꝯdita fuit. ⁊ ita
eſſʒ ꝓpagata i iſta eq̃litate v̓tutũ elemẽtariũ i q̃ cõ
dita fuit. ⁊ hoc iuſtũ erat. q2 vt dic̃ Anſel. ij. c. de
ꝯcep. virgi. tota humana nã i illis erat. ⁊ ex̃ ipos
nihil erat. ſʒ q̃ rõe iuſtũ erat vt nã illa eſſʒ ꝓpaga
ta i ſua itegritate i q̃ erat. ⁊ iuſtũ erat vt eſſʒ ꝓpa/
gata i illa corruptõe ⁊ in equalitate in q̃ illa erat.
hoc ꝯcludit Anſ. ij. c. đ ꝯcep. vir. dicẽs ſic. itaqʒ
ſi non peccaſſʒ qualis facta eſt a deo talis ꝓpaga
retur. ita poſt peccatũ qualẽ ſe poſt peccãdo fecĩ
talis ꝓpagat̃. ⁊ ex hoc pʒ. ꝙ illud qđ fuit corru/
ptũ in corpe primi hoĩs nõ debuit reparari. ſed
ipſa humana nã ſiue corpea in ſua corruptõe ꝓ/
pagari qđ ꝯcedim⁹. Preter hãc rõnẽ. alia ẽ hic
vt habet̃ Ro. vi. ſtipẽdiũ pcĩi mors. ⁊ hoc iuſto
dĩ iudicio. ſʒ ꝙ prim⁹ hõ peccãdo iuſte fuit addi
ctus neceſſitati moriẽdi. ad caſuʒ ãt ab eq̃litate ⁊

cōrētia illius ſeqꝛ diuiſio ⁊ pugna iōꝝ mixtoꝝ
ī corpe illiꝰ q̄ pparāt ⁊ diſponūt ad diſſolutōez
⁊ aīe ſepatiōez. qbus executū ē decretū diuine iu
ſticie ꝺ pena debita pctō. dn̄s ergo q iuſto iudi/
cio decreuit ipm ꝓ peccato morte puniēdū. defe
ctū inducētē mortē nō debuit reparare. ne ſic ipe
diret qꝺ futurū decreuerat. Ut eniȝ dic̄ Aug. ſup
gen̄. vi. ad lit. tā nō facit deus ꝯ cām ꝙ ſine du/
bio volēs ꝯſtituit. ꝙ ꝯ volūtatē ſuā n̄ facit. qꝛ er
go nō preſtituit ꝯ voluntatē ſuam ꝙ eēt cā mor/
tis. nec dȝ aliquid facē vn̄ mors nō ſequaꝛ pcīm.
ꝓp qꝺ dī Gen̄. iij. c. nūc ergo ne forte mittat ma/
nū ſuam ⁊ ſumat ꝺ ligno vite ⁊ comedat ⁊ viuat
in eternū. emiſit eū dn̄s deus ꝺ padiſo voluptatis
⁊c. ¶ Ad primū obiectū i ꝯriū dōm. ꝙ gr̄e iper/
fecte vt q̄ ē viatoris effectꝰ ē liberare a dn̄io pec/
cati. nō a defectibꝰ corpis. gr̄e aūt pfecte vt q̄ eſt
ꝯprehēſoris effectꝰ ē liberare ab illis. Un̄ aug. ꝯ
Juli. li. vi. gr̄a pfecta nouū hoīez facit. qn̄qdem
ꝙtū ad corpus attinet ad imortalitatē plenāqȝ fe
licitatē ipa pducit. Nūc aūt ipa pfecte inouat ho
minē quātū attinet ad liberatōez ab oī dn̄io pcti.
nō quātuȝ attinet ad liberatōez ab oībꝰ malis ⁊
ab oī corruptōe mortalitatis q̄ nūc corpꝰ aggra
uat aīaȝ. ſap. ix. ¶ Ad illud qꝺ obijcit ſi oppoſi/
tū ē cā ꝓpoſiti ⁊c. dōm ꝙ veꝝ ē ſm ꝙ cāe oppo
ſite ꝯpanꝛ ad effectꝰ imediatos ⁊ ꝓprios. vt ſi al
bedo ē cā diſgregatōis ⁊ nigredo ꝯgregatiōis:
ꝓprius aūt effectꝰ pcti nō ē ineq̄litas corpis. ſed
deformatio imaginis dei i aīa. cuiꝰ reformatio ē
p gr̄aȝ. Uel alr̄ pt dici. ꝙ ineq̄litatis ēq̄litatū i cor
pore ade nō fuit pcīm cā. ineꝙtū eſt ſiue erit ꝯpo
ſitū gr̄e. ſȝ potiꝰ ineꝙtuȝ oppoſitū nālī iuſticie. vn̄
cū nō ſit p gr̄am nālis iuſticie. nec ē repatio illius
ineq̄litatis. Preterea pcīm nō fuit cā ineq̄litatis
pdicte niſi meritoria. Silr̄ ē gr̄a meritoria repa/
tōis eq̄litatis. Quare aūt nō ſtatiȝ adueniēte gr̄a
ſcā ē repatio plures ſūt rōnes. quaꝝ vna ē illa q̄
tacta ē. ſ. ꝙ hec inequalitas diſponit ⁊ preparat
quodāmō ad executōez diuini decreti. cui ꝯire n̄
deceret. Alia ē rō Anſel. ptacta. ¶ Ad aliud dōȝ.
ꝙ deꝰ ē ſūme miſericors ſicut ſūme potēs ſūme
bonus. ſūme ſapiēs. ſȝ ſicut nō deceret aliqd fie/
ri ab eius ptāte vel a bonitate quo derogareꝛ eiꝰ
ſapie. dicit. n. aug. ſup Gen̄. ix. neqȝ potētia teme
raria ſed ſapiētie virtute oīpotens ē. ſic nō dece/
ret aliqd fieri de miſericordia quo derogareꝛ eiꝰ
iuſticie. ¶ Ad hoc ergo qꝺ obijcit ꝙ ſūma ē qua
maior excogitari nō pōt ⁊c. dicēduȝ ꝙ hoc ve/
rū eſt. ſed hoc nō itelligiꝛ in ſingulis operibꝰ dei
differētibus. in q̄dā dr̄ia erat dei bonitas. ſ. ꝙtū
ad differētiā in effectu ꝺbigr̄a in opere incarna/
tōnis ⁊ paſſionis ⁊ in alijs quibuſcūqȝ ſilr̄ dico
ꝺ operibus miſericordie. in aliqbus eniȝ eſt ma
gis diuina miſericordia ꝙ in alijs. Un̄ lȝ maior
poſſet excogitari miſericordia ꝙ illa qua repa/
rati fuerūt caſus ade. nō ꝓp hoc ſequiꝛ. ꝙ deus n̄
ſit ſūme miſericors. ſūmitas eniȝ ſiue abūdantia
diuine miſericordie nō in vno effectu ſed i mltis
quotquot eſſent eē pōt. ſed ē in volūtate miſer cꝰ/
di. Unde ſicut nō ſequiꝛ deus ē ita bonus ꝙ me/
lior excogitari nō pōt. quecūqȝ fiūt a diuina vo
lūtate ita bona fiūt. ꝙ nō poſſunt excogitari me/
liora fieri: ita nec ſequiꝛ deus ē ita miſericors ꝙ
nō pōt excogitari magis miſericors ergo oīa q̄
de ſua miſericordia repantur. ita repantur ꝙ nō
poſſūt excogitari meliora reparari. deus eniȝ ⁊
ſi ſua ſūma bonitate ſūma miſecordia res repa/
rat. nō tn̄ ſūme. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ glo. illa q̄ di
cit ꝙ ſanitas que daꝛ dn̄i imperio tota ſimul re/
dit. nō gnāliter intelligiꝛ. ſed itelligiꝛ iuxta nutum
diuini imperij. ſub hoc ſenſu ſanitas que daꝛ dn̄i
imperio tota ſimul redit. ſ. ſȝ dn̄i iperiū. qꝛ aliqn̄
dominus ſimul integrā ſanitatē dabat. aliqn̄ non
ſimul ſed ſucceſſiue. vt pȝ Mar. viij. in ceco illu
minato qui prius hoīes velut arbores ambu/
lātes ⁊ poſtmodū clare. dicit. ibi glo. ꝙ vno ver
bo totū ſilꝛ curare poſat paulatiȝ curat: vt magni/
tudinē hūane cecitatis oñdat. ꝙ vix ⁊ q̄ſi p gra/
dus ad lucē redeat. ⁊ ſic nō generaliter ē ⁊ vbi/
qȝ intelligenduȝ ꝙ dicit ſanitas tota ſimul redit.

Queſtio. lxxxj. de cā fina/ li corporis ade.

DEinde queriꝛ de cauſa finali corporis ade ipius. Et queruntꝛ tria. Primo ſi voluptas carnalis ē fi/ nis illius. Secūdo ſi anima. Tertio ſi deus.

Membrū primum.

Q Ueriꝛ ergo prio ſi voluptas carnalis
ſit finis corpis ꝓmi hoīs. ꝙ ſic vꝛ.
Reꝝ differētiū i ſb̄a ſūt fines differen
tes i ſb̄a. vnicuiqȝ eniȝ rn̄det finis ꝓ/
prius. ſȝ corpus ⁊ aīa differūt i ſub̄a ergo coruȝ
fines ſūt differentes ⁊ nō dr̄ia quacūqȝ. ſed dr̄ia
rn̄dente relatōne ꝯformi que reperiꝛ penes ſpi/
rituale ⁊ corpale. eo mō quo corpale rn̄det cor/
pori. ⁊ ſpūale ſpūali. ſed voluptas ſpūalis erat fi
nis anime eius. ergo voluptas carnalis vl' cor/
poralis erat finis corpis. ¶ Item ſicut ſe hȝ ſpūs
ad ſpūale. ſic corpus ad corpale ergo eodē ap/
poſito vterqȝ ꝯſilr̄ ſe habebūt. ergo ſi ſpūs ſe hȝ
ad voluptatē ſpūalē vt ad finē. ergo corpꝰ ſe ha
bebit ad voluptatē corpalem vt ad fineȝ ⁊ ita vt
priꝰ. ¶ Itē ſolūmō rōnal' creatura ⁊ itellectualis
apte ſūt ad appetēdū qꝺ ē maiꝰ ſe. ⁊ ſupra ſe. alie
eiȝ creature qꝛ appetūt appetitu nālī. g qdeȝ ap/

petitus reflectit i ſuū ſubiectū. ñ extēdūt ſe ad ali
qd qd ē ſupra illud. ſ; termiat eoꝝ appetitus i ap/
petēdo qd ē ſuis ſubiectis delectabile. ergo ſi ap
petitus reꝝ ē maxie reſpectu finiū ſuoꝝ. finis cor
poris cuiuſcūq; incōtū huiuſmōi termiat i dele
ctatiōe ſiue i voluptate corꝑali. ergo ⁊c. ¶ Item
hō ꝙtū ad corpus ⁊ corꝑales ꝓprietates ꝯueīt
cū brutis. ergo ꝙtū ad ea q corpꝰ ꝯſequunt ſilr
ꝯuenit. ſ; i brutis ē finis voluptatis corꝑal. ergo
cū hoc ſit gnāle ⁊ ꝯueniēs hōi. ſimplr cōuenit
prio hōi. ergo ⁊c. Cōtra. corpus hois aiatum
ſiue hō ipe ē in ꝓpinq ma. ⁊ magis diſpoſitū ad
voluptatē carnalē ꝙ corpꝰ ſimplex. ergo ſi cor/
pus hois aia ꝑfectū. ſiue ipe hō nō h; finē volu
ptatē corꝑalē. multoſortius nec corpus ſimplex.
Qd āt corpis hūani ſiue ipſius hois nō ſit finis
voluptas carnal. oñdit ſic. Omē qd appetit: ſub
rōe delectabil appetit. ſi ergo voluptas carnal ñ
h; rōe; delectabil ſ; afflictiui. p; ipam ñ ee i rōe
finis. Boe. vliı. li. de ꝯſo. Quid loquar d corpis
voluptatibꝰ quaꝝ appetētia ē plena anxietatis. ſa
cietas vo penitētie quātos ille morbos ꝙ itolle
rabilē dolorē: quaſi quēdā fructū neqtie fruētiu;
ſolēt ferre corꝑibꝰ. ¶ Preterea. Tulliꝰ i ꝑadoxis.
Dicūt qdā voluptatē ſūmū bonū. que qdē mihi
vox pecudū vr ee ñ hoim. cu; tibi ſiue deus ſiue
mr. vt ita dicā. oiu; reꝝ nā dederit aiu;. quo ni/
hil ꝑſtātius atq; diuinius ſit. teipē abijcies ⁊ ꝓ/
ſternes vt nihil iter te. atq; quadrupedē intereſſe
putes. Ex his ergo p;. ꝙ voluptas carnis ñ eſt fi
nis corꝑis hūani iformati aia ſiue ipius hois. er
go ⁊c. ¶ Itē corꝑis incōtū ē corpꝰ: nulla ē ꝯcupi
ſcētia. vt. n. habet i gl. Aug. ſuꝑ illud gal. v. caro
ꝯcupiſcit aduerſus ſpm. caro nihil niſi ꝑ aia; cō
cupiſcit. ſ; ꝯcupiſcere dr cū aia carnali ꝯcupiſcē
tia ſpūi reluctat. ſ; voluptas carnal nullius ē niſi
ꝯcupiſcētis. ergo voluptas carnalis ſi ē finis ali
cuius: nullius ē finis niſi ꝯcupiſcētis. quale ñ fuit
corpus ade incōtū corpus. Rñſio. ꝙ corꝑis i/
ꝙtu; ē corpus ſimplr ñ informatū ab aia. nullo
mō voluptas carnal ē finis. Ut. n. habet ab an/
ſel. de ꝯcep. vir. iiij. c. nihil penā ſentit ⁊ delecta/
tōe;: niſi qd h; voluntatē. ⁊ ita nihil ē voluptuo
ſū aut delectabile corꝑi ſimplr. ſ; ſolūmō rei ha
bēte volūtatē. vñ corꝑis ade incōtū corꝑis ñ erit
voluptas carnalis finis. ¶ Ad primū ergo obie
ctū dōm ē. qd veꝝ ē ꝙ diuerſoꝝ ſm ſubam ſunt
diuerſi fines rñdētes relatiōe ꝯformi. ſed ex hoc
nō ſeqt ꝙ corꝑis vel aie ſint fines voluptas cor
poralis ⁊ voluptas ſpūalis. hoc. n. ñ rñdet illis
relatiōe ꝯformi. qd p; cū volūtas carnalis ñ ap
petit aliquo mō a corꝑe incōtū huiuſmōi. quod
oporteret ſi eēt finis eius ſicut voluptas ſpūalis
appetit. Si aūt arguat ad idē ꝑ regulā illā ſi op/
poſitū ē cā oppoſiti ⁊ ꝓpoſitu; erit cā propoſiti
⁊c. dici pōt ꝙ corpus ade ⁊ aia illius ñ habuit

illius rōem oppoſitiōis quā hñt oppoſita circa
q tenet huiuſmōi modus arguēdi. l; deſꝑatō em
habeāt ⁊ naturaꝝ dīam qua; ſubaliter ꝯueniūt
⁊ vnā ꝯſtituūt ꝑſonā: ⁊ vnu; ad aliud ordinatur
ſicut ꝑfectibile ad ſuā ꝑfectiōe;. Vñ finis vniꝰ ex
altero depēdet. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ voluptas ſ;
ꝙ addit his que dico ſpūalis ⁊ carnalis ñ ē eiuſ
dē rōnis. trahit. n. ad ſignandū diuerſa ꝓut illis
addit ita vt huic addita i viciu; ſonat ⁊ pctm. illi
aūt ꝯtrium. Vñ ſicut i alia facultate dr ꝙ ſepe i diſ
finitōibus latet aſſequēs equiuocū. verbigrā. ſi/
gnatiuū ⁊ ꝑfectiuū ſanitatis eſt ꝙ mediocriter ſe
h;. ꝙ dr mediocriter. dicit hic mediocritate; i ſi/
gnificādo ibi in faciēdo. ſic quodāmō i ꝓpoſito
ꝙtum ad hoc ꝙ voluptas huic addita vnu; ſi/
gnat illi addita aliud. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ l; oia
bonū appetāt. qd quidē bonū ē ꝑticipatio eē di/
uini. indifferēs tñ ē appetitus reꝝ ſm dīam ꝑfe/
ctionu; earundē. Vñ alterius ē appetitus inaiati
vt lapidis. qr ꝑticipationis diuini eē in ꝯtinua/
tiōe eēndi. Alterius ē appetitus plāte qr partici
patōis diuini eē in ꝯtinuatōne eēndi ⁊ viuendi.
Alterius ē appetitus aialis bruti. qr ꝑticipatiōis
eē diuini i ꝯtinuatōne eſſendi viuēdi ⁊ ſentiendi
ſiue cognoſcēdi. Alterius ē appetitꝰ rōalis crea/
ture. qr ꝑticipatōis diuini eē i ꝑdictis ⁊ i cōiun/
ctiōe cū optio ꝑ gloriā q ē finis eius ⁊ btitudo.
Nec aū aſſecutiōem huiꝰ ſtat appetitus creature
rōalis: cui nihil minus deo ſufficit. Aug. tante di
gnitatis ē hūana ꝯditio. vt nullū bonū pter ſūmū
ei ſufficere poſſit. De iſto appetitu ⁊ diſtinctiōne
appetētiū. habet a dyo. de diui. no. c. iiij. Ubi dic
optimū ꝯcupiſcūt. oia itellectualia qdē ⁊ rōna/
lia ſciēter. ſenſibilia vo ſenſibilr. ſenſus āt exper
tia i ſuo motu. vitalis appetitus i aīmalia. ⁊ tan/
tūmō exñtia ad ſolā eēntialē ꝑticipatiōe;. ſenſus
exꝑtia dicunt plāte i aialia. q nullo genere aīme
aiant. vt lapides hec oia optimū appetūt: ⁊ ꝑtici
patiōem eē diuini. ñ ſolūmō vt ſint ſ; vt ꝯſiſtant.
Vñ i. c. eiuſdē dr ipam. i. diuinā ꝓuidētiā oia deſi
derāt. ꝯmētator. oia diuinā ꝓuidētiā deſiderant
ꝑ qua; ſūt ⁊ ꝯſiſtūt. Dōm ergo ꝙ corpus primi
hois ꝯditū fuit vt ꝑfectibile aia rōnali. ⁊ illa me/
diāte beatificabile: appetitus illius ñ erat dtermi
natus circa voluptatē corꝑalē ſiue carnalem. ſed
extēdebat ad ſui btificatōem. vñ beatitudinē ap/
petebat tanꝙ finē vltimū. l; ergo alioꝝ corporū
ſiue reꝝ corꝑaliū dterminatus appetitꝰ circa volu
ptuoſa oia ſenſibilia ſiue corꝑales delectatiōes.
⁊ hoc qr illoꝝ amor ſiue appetitus ē pure nālis
ſc; reflexus ſupra ſua ſuba. ñ ſic ē de appetitu pri
mi hois q extēdebat ſe ad illiꝰ aſſecutōe; q ſuam
aſſequeret btitudinē. ⁊ hec figura eiꝰ ptēdit. Vñ
baſi. i exame. ix. pecudes oēs terrene ſūt ob hoc
iclinant ad terra;. ſ; alia ē plātatio celeſtis. hō q
quātū habitu figure. tantū dignitate diſtat a pe/

coꝛibus.illoꝝ facies deoꝛſū flexa ē vteꝛūqꝫ ꝓſpe
ctat. ⁊ qḋ libidini iocundū ē hoc ſectat̄.tuū vͦo ca
put ad celū ſemꝑ erigit̄.oculi tui ſuꝑna reſpici/
unt.ſꝫ ſi tu quoqꝫ te coꝛpis ſedaueris voluptate
obediēdo luxui vētris ⁊ īferioꝛibus eius parti/
bus.ꝯꝑatus ex iumētis inſipiētibus ⁊ ſimilis fa
ctus es illis. ¶ Ad illud ergo qḋ obijcit̄. ꝙ appe
titus coꝛpis cuiuſcūqꝫ terminat̄ ī voluptate coꝛ
poꝛali ſiue carnali.dōm ꝙ nō ē veꝝ. ⁊ ē inſtātia
ī coꝛpe hūano:cuius ꝑfectio eſt aīa rōnalis.qua
mediāte ē ꝑticeps eē diuini.eo mō quo dictuꝫ ē.
Alioꝝ āt aīaliū appetit⁹ termiat̄ ī voluptate coꝛ/
poꝛali:quoꝝ ꝑfectio ē ab aīa ſenſitiua.voluptate
dico nāli:que attēdit̄ ī delectatōe cibabilis q̄ req
rit̄ ad reſtauratōeꝫ deꝑditi. ⁊ ſic ad ꝯſuatōeꝫ idi
uidui:vel ī deciſiōe ſemis q̄ reqrit̄ ad ſaluatōem
ſpēi. ¶ Ad hoc qḋ poſtea obijcit̄. ꝙ coꝛp⁹ hoīs
ꝯuenit cū brutis.dōm ꝙ hoc n̄ ē verū q̄ꝫtum ad
tendentia ad finē ꝯſilēm ſꝫ foꝛte veꝝ ſit q̄ꝫtum ad
quaſdā ꝯditōes gnāles. Qḋ āt dicit augu.xij.de
trini.hoīeꝫ hr̄e aliqd cōe cū brutis.hoc n̄ ē rōne
coꝛpis ſimplr̄.ſꝫ rōne īpetus paſſionū ſiue mo/
tuū īſurgentiū ex ſenſualitate.vt.n.habet̄ ab aug.
carnalis vl̄ ſpūalis aīe motus q ī ſenſib⁹ coꝛpis
attēdit̄ nobis ⁊ pecoꝛib⁹ cōis ē. Vn̄ cōe illḋ qḋ
hꝫ hō cū brutis vn̄ appetit voluptatē coꝛpalem
n̄ cōicabat coꝛpus ade ſm̄ ꝙ hic intendimus de
īpo.hoc ē inq̄ꝫtū erat coꝛpus ſimplex n̄ ꝯiunctū
aīe. ¶ Ad illḋ qḋ obijcit̄ ꝓ alia ꝑte.ſ.ꝙ voluptas
coꝛpalis ē afflictiua ⁊c̄.q2 rō ſophiſtica ē ſꝫ ꝯclu
dat veꝝ.dōm ꝙ hoc n̄ ē q2 voluptas.ſꝫ q2 dicta
cū exceſſu ⁊ culpa que fit cū remoꝛſu ꝯſcie.ſꝫ ꝙ
dicit aug.in li.de libe.ar.q2 ī nullo inſtāti ꝑmittit
deus dedecus peccati ſine decoꝛe vindicte.

Membrum ſecundū.

D Einde querit̄ ſi aīma ē finis coꝛpis.ꝙ
ſic vr̄ aug.de moꝛib⁹ eccl'e.c.iiij. Coꝛ/
poꝛis ſi querimus qd optimum ſit.id
certa rō cogit fateri ꝑ qd ſit.vt ſeſe coꝛ
pus optīe hēat.nihil ē aūt oīum q̄ vegetauit coꝛ/
pus.aīa melius atqꝫ ꝑſtātius.ē ergo ſūmū bonū
coꝛpis:n̄ voluptas eius:nō vires:nō pulchꝛitu
doꝛū velocitas. ⁊ nūqd aliud ī bonis coꝛpis nu
merari ſolet.ſꝫ oīo aīa. Nā iſta q̄ ꝯmemoꝛata ſūt
pn̄tia ſui exhibꝫ coꝛpi. ⁊ ꝙ āncellit oībus vitaꝫ.
ſꝫ illud ē finis qḋ ē ſūmū ⁊ optimū rei.ergo ⁊c̄.
¶ Itē ſm̄ gre.nazā.hoc ē aīa coꝛpi.qḋ deus aīe.
ſꝫ deus ē finis aīe.ergo aīa coꝛpis. ¶ Itē ſꝫ phm̄
ī methaphi.finis ē ex quo fit motus.ſꝫ ex influen
tia aīe fit motus ī coꝛpe.vt.n.dicit phs. recedēte
aīa coꝛpus expirat ⁊ marceſcit.ex quo appꝫ ꝙ
mouet̄ ab aīa.ergo aīa ē finis illius.ex his vr̄ ꝙ
finis coꝛpis ade fuit aīa. ¶ Preterea.oēs diſpo
ſitōes nāles oꝛdinant̄ ad vltimā foꝛmā vt ad fi/
nē ⁊ ad qḋ ſtāt.ſꝫ oīa coꝛpa oꝛdinant̄ ad animā.
ſicut oēs diſpōnes nāles ſm̄ Auicē.in prin.ḋ aīa
⁊ inde vt prius. Cōtra.finis ē in rōe boni.vn̄
nihil exterius efficit̄ ex aſſecutiōe finis. Sꝫ coꝛ/
pus primi hoīs ḋterius efficiebat̄ ex aīma. q2 ab
illa coꝛꝛuptiōeꝫ ꝯtraxit. ⁊ armoniā equalitatis ī
qua ꝯditū erat amiſit.ergo ⁊c̄. ¶ Iteꝫ finis extra
rē de cuiuſmōi nūc intēdimus.nō ē idē ꝙ foꝛma
eiuſdē.ſꝫ.n.tres cāe ī vna incidāt.ſ.efficiens:foꝛ
malis: ⁊ finalis.qḋ pōt eē de fine itra q ē finiens
actionē ſiue motū oꝑantis.nunq̄ꝫ tn̄ foꝛma ⁊ fi/
nis extra ī vnā cām incidūt.ſꝫ aīma fuit foꝛma ⁊
ꝑfectō coꝛpis ade.ergo ⁊c̄. ¶ Itē dr̄ ī ꝯmēto ſuꝑ
xiij. ꝓpoſitiōe li.de cāis.ꝙ aīa facta ē cā coꝛpis.
ergo n̄ ē finis coꝛpis.ſꝫ potius ecōuerſo cū finis
ſit cui⁹ gr̄a fiūt alia. Rn̄ſio. ꝙ ſumēdo finē ꝓ/
prie ꝓut diffinit̄ cuius gr̄a ſūt alia.vt qḋ ē primū
ī intētiōe ⁊ vltimū ī executiōe. aīa n̄ fuit finis coꝛ
poꝛis ade. Si āt diſtiguit̄ finis vt dicat̄ finis ſub
fine.ſiue ꝓpiquus ⁊ remotus. ſic pōt dici aīma.
īmo potius vnio coꝛpis cū aīa fuiſſꝫ finis coꝛpo
ris illius. ¶ Nota ergo ꝙ coꝛpus ade pōt ꝯſide
rari q̄ꝫtuꝫ ad ſtatū vnionis cū aīa ſiue q vniebat̄.
⁊ q̄ꝫtuꝫ ad ſtatū remuneratōis ꝓut ꝯſiderat̄ ī pri
mo ſtatu erit finis duplex.primus ſiue ꝓpinqu⁹.
vnio cū aīa.ſcḋs ſiue ꝯſequēs aptitudo ad meri
tū bt̄ificatōnis.ꝑꝑ hoc.n.fecit deus coꝛp⁹ ade vt
aīe vniret̄. ⁊ mediāte illa vniōe efficeret̄ apta ad
merēdū bt̄itudinē cooꝑando īpi aīe. ꝓut aūt ꝯſi
derat̄ ī ſtatu ꝯiūctōis mltiplex ē ei⁹ finis.duplex
ex ꝑte aīe. ⁊ duplex ex ꝑte illius. Ex ꝑte aīe ē pri
mus exercitium bonoꝝ oꝑationū oꝛdīatoꝝ miſte
rio eiuſdē n̄ oꝑationū voluptatis q̄ nullo mō ca
dūt ſub fine ꝯditōis illius:neqꝫ vnionis cuꝫ aīa.
n̄.n.ꝯdidit deus coꝛp⁹ illud:neqꝫ aīe vniuit hoc
fine vt ꝯuerteret̄ ad explēda oꝑa voluptatis. Se
cūdus ē augmētū meriti ī exercēdo debite ⁊ oꝛ/
diate huiuſmōi oꝑa. ꝑꝑ hoc āt voluit de⁹ ꝙ coꝛ
pus aīe vniret̄.vt aīa illo mediāte oꝛdiate oꝑare
tur ⁊ oꝑando mereret̄. Gre.nazanzen⁹. Vna cā
quare deus colligauit aīam coꝛpi quā ego opi/
noꝛ ē vt ꝑ agones certaminū q̄ ſūt aduerſus ter
rena:celeſtis gloꝛie hereditatē petit. ⁊ ſicut aurū
igni pn̄tis vite erūnaꝝ ꝓbet̄ examie.quo virtu/
tis p̄remia nō ex dei dono tm̄ ſperet.ſed vt vere
virtus ſummū ei bonū ſit ſic eā opere ⁊ laboꝛe
ꝯquirat.vt a creatoꝛe nobis naturaliter īſituꝫ vi/
deat̄ bonū.a nobis aut voluntate noſtra ac ꝓpo
ſito exculū ⁊ libero arbitrio motus exterius ꝓ/
pagatū. ¶ Ex ꝑte āt coꝛpoꝛis ē primus obedien
tia ⁊ cooꝑatio aīe mouenti. Scḋs dignitas ad
beatificatōem. ꝓpter hoc.n.vniuit deus coꝛpus
ade aīe.vt illi iꝑāti obediret. ⁊ operāti coope/
raret̄. ⁊ ſic obediēdo ⁊ cooꝑando efficeretur di
gna beatificatōe.ad hoc ſequit̄ finis obtinēdus ī
ſtatu remunerationis qui eſt beatitudo vtriuſqꝫ.
beatitudo enim vnius coꝛpis dependet ex bea/

titudine aie. Grego.nazan. Alia cā q̄re deus colligauit aiaz corpori ē.vt hāc deteriorē ſubſtātiā corporis ſecum traheret. ⁊ ſurſū in ſupernis ſedibus collocaret. ⁊ cplementū glorie ipſius aie quodāmō depēdet ex gloria corpis. Augu.ſup Gen̄.vltimo ad lit. Ineſt aie qdam nālis appetitus corpus adminiſtrādi.quo appetitu retardat quodāmō.ne tota itētiōe pergat in illud ſūmuz celū.q̄diu n̄ ſubeſt corpus cuius adminiſtratōe appetitus ille cquieſcat. Ex his pz ordinatio finiuz formatōnis corporis adē ⁊ eoꝝ cditio.q2 ꝓprie loquēdo aliqs finis rn̄det cditiōi ſimplr. aliqs cditōe addita vnione.cū aia ad quos ſeqt ille q eſt vltimus ⁊ optim⁹.ſ.beatificatio.pz ēt ꝙ aia nō ē finis corpis niſi p accidens.eo mō quo dr hō eē finis domus cū potius finis ei⁹ ſit vtilitas ctingēda homini.vt ꝓtectio ab imbribus ⁊ caumatibus. ⁊ tuitio a leſione. ¶ Ad illud augu. Anima ē optimū corporis ⁊c̄.dicēduz ꝙ hoc itelligit habita compatōe ad illa q̄ circūſtant corpus in via.vt pz in exēplis ſuprapoſitis: ⁊ ēt ex v̄bis aug.ibidē qd eſt.nihil aūt omniū que vegetāt corpus aia melius atq3 p̄ſtantius.q.d.coꝝ q̄ circūſtāt corpus dū eſt i vegetatōe.aia ē optimū eius.q2 eſt illud quo optime ſe hz.vt qua ꝓficit ad beatitudinē. Uel pōt dici ꝙ ſicut bonū n̄ ſoluz dr finis ſūmus ſz ꝙ ad illud optime pducit.ſine q̄ mediāte ad illud optie puenit. ⁊ ſic hic. ¶ Ad aliud dōm.ꝙ ſilitudo illa de qua loquit Greg. nazan.attēdit q̄tū ad effectū viuificatōnis.deus eniz viuificat aiaz infūdēdo ei gr̄az. ⁊ virtutes viuificatiuas p̄cipue:vt fidē. Ro.j. Iuſtus ex ſua fide viuit ⁊ caritate.j.Io.iij.q nō diligit manet in morte. ⁊ in eodē.ſcimus qm̄ trāſlati ſum⁹ d morte ad vitā.qm̄ diligim⁹ fratres. ¶ Ad aliud dōm ꝙ finis dr a quo ſit motus methaphorice dictus. q2 finis mouet efficiētez n̄ q2 ſit ꝓprie mouēs ſicut aia mouet corpus. ¶ Ad vltimū dōm ꝙ re uera oīm corpoꝝ alioꝝ a corpe hūano finis ē hō q2 cdita ſūt vt homini deſeruiāt ⁊ p̄cipue rōe corporis. Un̄ hugo d arra ſpōſi. Reſpice vniuerſuz mūdū iſtū ⁊ cſidera ſi aliqd i eo ſit qd tibi nō ſeruiat.ois nā ad hūc finē curſū ſuū dirigit vt obſequijs tuis famulet ⁊ vtilitati deſeruiat.tuiſq3 oblectamētis pariter neceſſitatib⁹.ſz affluētiā indeficiētē occurrunt hoc celū hec terra.hic aer.hec maria.cū his q̄ in eis ſūt vniuerſis explere non ceſſāt.corpus aūt hūanū fuit aie. ⁊ n̄ ſolū i his q̄ ſimplr ⁊ abſolute ſunt ipſius aie.cuiuſmodi ſunt ſciētialia tm̄.ſz i illis q̄ ſpectāt ad cultū dei. Et nō fuit illi.vt iſtrumētū ſz vt organū pp qd aſſequit p̄mū cū ipa aia qd ē finis eius.pp hoc eiz cditū ē vt huiuſmōi miniſterio hūc finē cſequat.vn̄ ſecus ē d hoc corpe ⁊ d alijs q̄ huiuſmōi fuiunt quoꝝ lz hō ſit finis.nō ex hoc ſeqt ꝙ aia ſit finis corpis cui⁹ ē pfectio ⁊ motor. ¶ Preterea.phi

poſuerit nāles diſpōes ⁊ corpa ordiari ad aiaz n̄ q2 aia ſit finis coꝝ ſiue cauſa finalꝭ.ſz ꝙ iter formas cpletiuas ⁊ pfectiōes corpoꝝ vltimū gradū ⁊ terminum tz nobilitatis ⁊ dignitatez. ⁊ fini ſimplr.ſ.deo eſt ꝓpinquiſſima. ¶ Ad illud quod obijcit pro alia pte.ꝙ aia facta ē cā corpis. ⁊ ita finis aie nō ē finis corporis ſz ecōuerſo.dōm.ꝙ hoc nō dicitur q2 corpus ſit primordialis cauſa quare creata ſit anima.ſed q2 anima eſt cā cōpletiua ⁊ pfectiua corporis. Unde ſenſus eſt.anima facta eſt cā corporis.i.vt ſit pfectio ſiue cā perfectiua corporis.

Membrum tertiuz.

Deinde querit ſi deus eſt finis corpis primi hois.ꝙ ſic videt dyoni.d diui.no.iiij.c. Omia ad ſeipaz bonitas cōuertit ⁊ principalr cgregatrix eſt diſperſoruz vt principalis ⁊ viuifica deitas. ⁊ oia ipſaz vt p̄cipiū.vt ctinētiā vt finē appetūt.ergo ē finis oim.ergo corpis adē. ¶ Itē phs i ethicis optime enūciat bonuz qd oia optāt.optabile ab oibus eſt finis oim. ⁊ illud ē ſūmū bonū vt vult dyoni. ¶ Itē illud ē finis rei pp qd deducit i eſſe ab efficiēte. Sz dr ꝓuer.xvi. Uniuerſa pp ſemetipm opatus ē deus.ergo ipſe ē finis vniuerſoꝝ. ergo corpis adē. Cōtra.ſm aug.d trini. Inuiſa poſſum⁹ diligere:incognita nequaq̄.ergo motus cognitōis p̄cedit motū dilectōis.ergo cū nō ſit ponere in corpe nām cognitōis nec appetituz dilectōis. ⁊ ſi ſic nō erit deus finis corpis.cū finis appetit ab eo cui⁹ ē finis. ¶ Preterea.ſz philoſophū.finis ē vltimū rei ⁊ ē i re.ſz deus ⁊ ſi ſit vltimū reꝝ oim.tm̄ nō eſt i re.ſicut ps rei.hoc eiz mō itelligit eſſe in.ſicut pz i exemplo cū dr.cutis vltimus ē finis corpis. ⁊ tm̄ ē aliqd corpis:nō ergo ē finis corpis ipe de⁹. ¶ Itē cum finis ſit illud ad qd ē mot⁹ vt habet.j.c.v.phicoꝝ. ⁊ corpus n̄ moueat i deū.nō erit finis deus corpis. Qd āt corpus aliqd nō moueat i deū pz.q2 ois motus aut eſt circularis.aut rectus.aut obliquus.vt pz ex dyoni.de diui.no.vbi determinat ꝙ creature ſpūales ⁊ intellectuales ⁊ rōales ſiue aie.iſto triplici motu mouent i deū dicēs.ſic ⁊ moueri qdā diuini dicūtur animi circulalr er.qdā vniti n̄ incohātibus ⁊ nō terminatis illumīatōibus boni ⁊ optimi directi v̄o qn̄q3 ꝓueniūt i ſubiectoruz ꝓuidētiā recta oia termināſtes oblique q2 ⁊ ꝓuidētes iferioribus inreuerſibilr manent i imutabilitate.circa imutabilitatis cauſale bonū ⁊ optimū inceſſanter circūeuntes. Poſt oñdit illud idē de aiabus vbi dicit cōmētator.celeſtib⁹ eſſentijs q̄s ēt celeſtes āgelicaſq3 virtutes diua noiant eloqa nil aliō cē ſbalit a ſāctis tradit prib⁹.niſi itelligibiles eīnos inceſſabileſq3 mot⁹ circa p̄cipiū oim a q̄ ⁊ p quē ⁊ i q̄ ⁊ ad quē mouēt ⁊ ſbſiſtūt. Eſt

ciꝫ iſte circularis motꝰ celeſtiũ v̄tutũ circa ſuum
ꝑ̄ncipiũ ab eodẽ videlꝫ icipiẽs vt a ꝑ̄ncipio per
ipm̄ ꝑ cãs creatas currẽs i ipo vt i legibꝰ nãlibꝰ
que in ipo ſunt ex vtriſqꝫ. q̃s egredi nec vult nec
pōt nec poſſe vult i ipꝫ vt i finẽ rediẽs. ⁊ i ſola in
telligẽtia talis motꝰ ẽ. itelligũt. n. ſe ab ipo eẽ ⁊ ꝑ
ipm̄ ⁊ in ipſo itellectũ ſuũ moueri. ⁊ nullũ aliun
finẽ ꝑ̄ter illũ ſe hẽc ñ ignorãt. qd obſtat ne ſilr in/
telligamꝰ humanos itellectꝰ circa deũ volui qm̃
ab ipſo ⁊ ꝑ ipm̄ ſunt. Eodẽ nãqꝫ itelligibili circu
lo voluũt. ꝑ̄fertiꝫ cũ diuina eloqa hoiem ad ima
ginẽ dei factũ ꝓhibeãt. cũ ergo nullo iſtoꝝ modo
rũ moueat̃ corpꝰ aliqđ i deũ. nec mouebat̃ corpꝰ
ꝑ̄mi hois. deꝰ nõ ẽ finis illiꝰ. ¶ Si ãt diceret̃ ꝙ
alie creature mouent̃ hoc triplici motu i deũ. qđ
vr̃ velle dyo. i eodẽ dicẽs. ⁊ ſenſibiliũ i vniuerſo
triũ motuũ ibi expoſitoꝝ ⁊ ſenſibiliũ tres ait mo/
tus quos dixit. Cõtra re vera bñ dterminat ibi
tres eẽ motꝰ ſenſibiles. ſꝫ nõ circa deũ. Vñ ꝯmẽ/
tator ibidẽ. docemur aũt intelligẽ ex his q̃ de aĩa
dicta ſũt. circularẽ qdẽ qñ ipſa ſenſibilia ſm̄ pro
ꝑ̄etates virtutes ⁊ qualitates oꝑant̃. vt ignis ca
lefaciẽs: ⁊ aq̃ frigefaciẽs: oblique v̄o q̃ qñ trãſ/
migrant̃ ſiue trãſmutabilr̃ oꝑat̃ vt ex aqs piſces
⁊ volatilia. ⁊ virga moyſi in ſerpẽte. ⁊ his ſilia.
Porro rectũ qñ rurſus i ꝓ̄ꝑ̄ia ꝑ̄ncipia recur/
rit. vt pꝰ diſſolutõꝫ factoꝝ iteꝝ i elemẽta q̃ corru/
pta ſũt reſoluunt̃. ¶ Itẽ q̃rit̃ vñ ẽ ꝙ oĩa appẽtũt
deũ vt finẽ. ¶ Preterea hoc nõ vr̃ veꝝ cũ ſint ali
qua corpa in quibus tota mã terminat̃ ꝑ formã.
ſicut ſunt corpa ſupceleſtia. vñ cuꝫ in talibꝰ ſatiſ/
factũ ſit eoꝝ appetitui. ñ mouent̃ ad aliqđ appe/
tendũ vt vr̃. Rñſio ad ꝑ̄dictoꝝ euidẽtiã ẽ notã
dum. ꝙ cũ idẽ ſit diffinire ⁊ termiare. finitũ ⁊ ter
minatũ: noie finis ⁊ termini ꝯcurrũt i idẽ. cuꝫ er/
go ſit terminus rei ꝑmanẽtis. ⁊ rei ſuccedẽtis. ⁊
rei depẽdentis ſiue inclinãtis. erit ⁊ triplr̃ dictus
finis. ſ. extẽſionis ſiue rei extẽſe. oꝑatõis. ⁊ appe
titus ſiue inclinatõis. finis aũt extẽſionis rei ẽ du
plex vltimũ ⁊ ꝑs ſic cutis corꝑis ⁊ terminꝰ agri.
⁊ vltimũ ⁊ nõ ꝑs. vt punctus ẽ ꝑs linee. finis aũt
oꝑatõis ſimplr̃ ẽ duplex. qdã ẽ ꝑ mõm efficiẽtis
ſiue ꝯſumẽtis ſicut finis ꝯbuſtionis cãdele dr̃ ipa
ꝯſumptio quo finit̃ panis i mãducãdo. qdã eſt ꝑ
modũ ꝯſumẽtis ⁊ ꝑficiẽtis. ſicut ꝯplemẽtũ opis
vt ꝯſũmatio domꝰ ẽ finis domificatõis. finis v̄o
iclinatiõis q2 qdã ẽ reſpectu appetitus mobilis.
qdã reſpectu appetitꝰ motoris. Reſpectu appe/
titus mobilis forma ẽ finis. reſpectu appetitꝰ mo
toris vtilitas ẽ finis vel ẽt honeſtas. Scđm ãt ꝙ
appetitus motoris fert̃ ad finẽ ſub fine vtilitas ẽ
finis: q2 vtilitas ẽ occaſio ducẽs in finẽ. Scđm ãt
ꝙ fert̃ ad finẽ vltimũ ſic ẽ finis honeſtas. qm̃ ho
neſtum ẽ ꝓpter ſe appetibile. ⁊ maxime illud i quo
ꝯſiſtit laus ⁊ honor dei q ẽ ſũme honeſtũ. ⁊ hoc
ẽ finis vltimꝰ q ab oibꝰ dꝫ itẽdi. ⁊ ꝓpter quã vniuer

ſa oꝑatꝰ ẽ dñs ꝓuer. xvi. Et ꝓpter hũc finẽ iter alia
corpa ſpãlr̃ ⁊ ꝑ̄cipue fecit deꝰ corpꝰ ꝑ̄mi hois
ſ. i laudẽ ſue potẽtie ſapie ⁊ bonitatis. laꝰ aũt ſue
potẽtie appet i eius creatõe ſiue ꝯditõe. laꝰ ſapie
i debita ⁊ ꝓportõata ⁊ ordinata ſpẽ ⁊ corꝑis cõ
iũctõe. laus v̄o bonitatis i eius glificatiõe. hec ãt
dicta ſũt ꝑ appropriatõꝫ. Ex his pꝫ quõ deꝰ fuit
finis ꝑ̄mi corꝑis. ſ. ade ⁊ hoc euidẽtiꝰ appebit
ꝯñter. ¶ Ad ꝑ̄mũ ergo i ꝯ̄riũ dđm. ꝙ duplex ẽ
appetitꝰ. qdã nãlis. qdã deliberatiuꝰ. Deliberati
uus ẽ ex cognitõe ꝑ̄habita. ⁊ đ iſto bñ opponit̃.
Aliꝰ v̄o nãlis ⁊ iſtũ hꝫ ois creatura. ſꝫ q̃dã crea
tura hꝫ eũ ad ꝯtinuatõeꝫ ſui eẽ ⁊ ꝯſeruatiõeꝫ vt
creature oẽs irrõnales q̃dã v̄o vltra hũc appeti
tũ addũt appetitũ ad vnionẽ cũ deo. ſm̄ ꝙ poſſi/
bile ẽ. ⁊ hoc fit duobꝰ modis vel imediate ſicut
creature ſpũales. vel mediate ſicut corpꝰ huma/
num quo mediãte aĩa vnit̃ deo ꝑ itellectũ ⁊ affe/
ctum ipius aĩe. Vñ dyoni. đ di. no. c. i. oñdit quõ
oĩa deũ appetũt ſꝫ ſuã capacitatẽ. ⁊ i ipꝫ mouẽt̃.
ſꝫ differẽter vt ſupra dictũ ẽ. ſ. intellectualia ⁊ rõ/
nalia. Intellectualia cognitiue. rõnalia ſenſibilit̃.
terre uiuẽtia ꝑ motum viuificũ. inaĩata ſm̄ habi/
tudinẽ ſbalem. Vñ dicit intellectualia quidem ⁊
rõnalia appetunt eũ ſcienter. ſubiecta v̄o his eẽn
tialr̃. ⁊ alia ſm̄ vitalẽ motũ ⁊ eẽntialẽ. ⁊ ꝯditõa
lem neceſſitatẽ. ¶ Ad aliđ dđꝫ. qđ illud v̄bũ phi.
finis ẽ vltimũ rei ⁊c̃. põt itelligi đ fine ſm̄ ꝙ dr̃ re
ſpectu inclinationis mobilis. eo mõ quo finis ⁊
ꝑfectio rei ſiue forma i idẽ ꝯcurrũt. vel ẽt pōt itel
ligi ita ꝙ ſit ꝑs rei eodẽ mõ quo cutis ẽ finis ho
minis ⁊ terminꝰ finis agri ſicut tactũ ẽ ⁊ ſicut hr̃
i gl. i. thi. j. ibi. finis ꝑ̄cepti ẽ caritas. Alio mõ dr̃
vltimũ finis rei ita ꝙ nõ ſit ꝑs rei. ⁊ iſte ẽ aliꝰ mo
dus appellãdi finẽ. Vñ exẽplificat in magnitudie
ſic pũctus ẽ finis linee. nõ. n. ẽ ꝑs linee niſi ſꝫ rõꝫ
aut diffinitõꝫ. ⁊ hoc mõ methaforice pōt deꝰ di/
ci finis ois creature. q2 ſicut linea ñ extẽdit̃ vltra
punctuꝫ q tñ ñ ẽ ꝑs linee. ſic nullius creature ap/
petitus extendit̃ vltra illã ſũmã diffuſionẽ que eſt
diuine bonitatis. ¶ Ad aliud dđm ꝙ ꝯtingit mo
ueri i deũ duplr̃. mediãte alio. ⁊ ñ mediãte alio.
ſicut ãgeli ⁊ aĩa. Angeli triplr̃. ſ. circulariter. re/
cte. ⁊ obliq̃. eo mõ quo tactũ ẽ i oppoſito. Silr̃
aĩa triplr̃. circulariter. recte ⁊ oblique. circularit̃
qñ iueſtigãdo q̃ſi egrediẽs a ſe. itellectualr̃ q̃ſi ad
pũctũ đ quo exijt circulariter reflectit̃. ⁊ i ſe vni/
ca ⁊ vniformis facta manuducit̃ ad vnũ q ẽ ſine
ꝑ̄ncipio ⁊ ſine fine. in quo ẽ quaſi circulus. Mo
uetur ⁊ recte qñ non i ſe reflectitur ſed ad exterio
ra ꝓgreditur. ⁊ ex eis ſimbolice ſurſum agitur.
Mouet̃ ⁊ obliq̃. qñ ñ ſimplici extẽſione. ſꝫ q̃dã
nãli iueſtigatõe manuducit̃ i diuina q̃ qdẽ iueſti/
gatio ſꝫ ꝓ̄ꝑ̄etates aut ꝯditões aut effectꝰ i crea
tura. dr̃ q̃dã obliqtas. ¶ Preterea. ſẽſibilia mo
uent̃ i deũ ꝑ appetitum ꝑticipationis eẽ diuini. vt

tactū ē supra. sensibilr̄ terrena ſcētia p motū vini ficū inaiata p habitudinē ſbalem vt habet a dyo. corp⁹ aūt primi hoīs mouebat in deū ñ mediate alio ꝯſideratū q̄ ad statū ꝯditōis ⁊ mediate alio s. aīa ꝯſideratū quo ad statū ꝯiunctōis. Dōm ꝙ cū oīa pticipēt diuinū eē differēter ſm gradū differentē ſue nāe ſicut dterminatū ē a dyo. vbi qn̄q3 mēbra aſſignāt. d pmo mēbro planū ē. ꝙ corpori ade nō ꝯueniebat nec humano corpi ꝯuēit. q̄tuor vō alia ꝯueniebant ſ3 differēter. q2 vltimū ꝯueniebat ſ3 se. alia tria ꝯueniebāt p accidēs habito respectu ad statū ꝯiūctōis. Nota ergo ꝙ illi tres modi mouēdi i deū ꝯueniebāt corpi ade ⁊ ꝯueniūt corpi humano p accidēs tñ q2 nō rōne q̄ corp⁹ ſ3 rōne q̄ aiatū. S3 adhuc differenter. q2 duo mōi. s. sensibilr̄ ⁊ p motū vitalē ꝯueniebant q̄ſi p pticipatōez. q2 hos act⁹ aīa cōicabat corpi exercēdo eas cū corpe ⁊ p corp⁹. Sed terti⁹ modus q ē moueri ſcienter siue rōnabilr̄. ꝯueniebat p redūdātiā. ſicut dicimus. ꝙ paſſiones ſpūs redūdāt i corp⁹ qd vnitū ē ſpūi. actōes ſpūales siue gaudij siue doloris miro mō redūdāt i corp⁹ vt experientia docet ſili mō motus in deū siue affectio i deū corpi ꝯuēit p quādā redundantiā. Vel poſſ3 dici ꝙ hic motus appetitus i deū pſonalis ē. l3 pmo ⁊ p ſe ſit ipſius aīe: tñ q2 corpus ⁊ aīa i eandē ꝯcurrūt pſonā. quodāmō corpi ꝯuenit. ſicut itelligē ⁊ huiuſmōi qui ſunt actus pſonales. ſm ꝙ dicit phs. q dic aīaz itelligē. nihil aliud dic q̄3 aīaz texere vel edificare. ⁊ iō quodāmō excellētiori respectu alioꝝ corpoꝝ corp⁹ humanū pticipat ſūmuz bonū. ¶ Ad hoc qd obijcit ꝙ nullo motu mouet i deū. s. neq3 motu circulari ⁊ c. dōſ ꝙ imo. q2 motu circulari. motus aūt circularis ē qñ ſit reflexio ab eodē in idē. Vñ qñ aliqd mouetur p appetitū i deū ut pticipet eē diuinū p ꝯtinuatōez ſui eē. q2 in iſto appetitu ſit reflexio appetit⁹ in ſe. dr̄ eē mot⁹ circularis. Vñ ꝯmētator ſup illd dyoni. de diui. no. iiij. c. Et ſensibiliū in vniuerſo triū motuū. dicit circularē motū eē qñ ſensibilia ſm ꝓprias vtutes ⁊ q̄litates opant. vt ignis calefaciēs ⁊ aq̄ frigēs. q2 vō ignis calefaciens agit vt eē ſuū ꝯſeruet ⁊ ita affect⁹ agētis reflectit ſupra ſe dr̄ moueri circulariter. Silr̄ dōm ē i ꝓpoſito. Vñ rñdendū ē ad obiectū p intercmptōez. Ad qd ꝯñter q̄rit. vñ ē ꝙ oīa. i. oēs creature deū appetant? pōt dici ſm quoſdā. q2 cū tria ſint principia nāe. s. mā forma ⁊ priuatio. ex pte priuatōis ē appetitus instinctus nālis in oī re deſiderandi deū. qd nō credo ꝓpter duo. primū q2 non eſſet hec rō vniuoca i aīabus ⁊ angelis. i qua nulla ē priuatio ex pte pricipij nālis. Scōm ē. q2 priuatio nō remanet in re. ſ3 ē tñ pricipiū in fieri quo ad ea tñ q̄ p actū nāe educunt. pōt ergo dici ſine pīudicio. ꝙ rō vniuoca quare dei appetit⁹ ineſt cuilibet creature ē. q2 ex nihilo. Vñ q2 indituz eſt vnicuiq3 creature appetere ꝯtinuatōz eē. qd nō pt aliqs aſſeq niſi ab eo a quo ē oē qd ē. pp hoc oīa appetūt illud ſūmū bonū. a q̄ ē ñ ſolūmō eē. ſed ꝯtinuatio. ⁊ pmanētia in eē de quo dyo. d di. no. iiij. c. pricipiū oīuz bonū velut factiuū ⁊ mouens oīa. ⁊ ꝯtinēs ea ꝓprie pulchritudinis amore ⁊ ſūmū oīuz ⁊ dilectiſſimū velut pfectiſſimuz cauſale. Ibi expoſitor. ſūmū oīum ē deus ſiue finis. ⁊ oīa in munimētū ꝯprehēdēs ⁊ velut his p ipm ꝓductis. Vñ ſic pricipium oīuz vtpote actor oīum dr̄. ita ⁊ medietas vt dans statū ad ꝯſiſtēdū ⁊ finitio vt in volūtate ipſius finita ſunt. ⁊ q̄ ſunt in qbus ꝯuerſus ē ſ3 id quo ēt finalē eū ait. vt initiū exiſtētē ⁊ finē. Iuxta ſcīm Io. i apoca. ¶ Ad illud qd obijcit de illis quoꝝ appetit⁹ totus nāe terminat p formā ſicut de corpibus ſupceleſtib⁹ dōm ꝙ l3 ſit terminat⁹ appetit⁹ q̄tū ad eē. tñ appetunt ꝯtinuatōz eē que a diffuſione ſūmi boni ē a qua ē ꝯtinuatio ⁊ ꝯſeruatio rei in eē. vt. n. dicit greg. cūcta ex nihilo facta ſunt. coꝝq3 eēntia ad nihilū tendēt niſi ea auctor oīum manu regiminis ꝯtineret. oīa ergo q̄ creata ſunt p ſe ſubſiſtere nō valent nec moueri. ſed intñ ſubſiſtūt inq̄tūz vt eē debeant acceperunt.

Questio. lxxxij. de corpe primi hominis put ꝯſiderat i eē.

Expeditū eſt d corpe primi hoīs ꝓut ꝯſiderat vt in fieri: ſeqtur d eadem prout ꝯſiderat i eē. Pmo ergo inueſtigabit d ꝯditiōibus reſpiciētib⁹ corp⁹ virile. Secūdo de ꝯdītōibus reſpiciētib⁹ corp⁹ muliebre. Itē de virili dr̄ pmo quo ad eius ꝯditōes intrinſecas. Scdo quo ad ei⁹ extrinſecas. In pma pte pmo agit de vnitate illius corpis. Scdo d veritate. Tertio d dignitate ⁊ nobilitate. ¶ Circa cōditōnes illas corpis q̄ qdē reſpiciūt veritatē. tria pricipalr̄ querunt. Primū ē ſi ꝯgruebat ex vno corpe in ſpē humana ꝓpagare oīuz hoīz corpora. Scdm ē ſi hoc decebat fieri. Tertiū ē ſi pp hāc vnitatē ē maxia dilectio ſpēi humane plus q̄3 inter indiuidua alia ſpecierū.

Membrū primum.

Primo ergo q̄rit ſi ꝯgruebat oīa corpora humana ꝓpagari ex corpe ade. Qd ſic vr̄. corpus humanū ꝯformitatem h3 ad ſpm ſm ꝙ ꝯuenit ⁊ poſſibile ē. cuius ſignū eſt. ꝙ corpus humanuz alterius ē figure q̄3 corp⁹ alioꝝ aīaliū. Vñ Baſilius exame. ix. pecudes oēs terrene ſunt. ob hoc inclināt ad terrā. S3 alia ē plantatio celeſtis hō. q quātū

habitu figure.tantuꝫ dignitatē diſtat a pecoribus
illoꝝ deorſū facies flexa ē.vtrūqꝫ ꝓſpectat. ꝛ qđ
eius libidini iocūdum ē hoc ſectat̄.tuū vō caput
ad celū ſēp erigit̄.oculi tui ſupna reſpiciūt.ꝯfor/
mitas aūt corpis cū aīa ſignū ē ꝯformitatis ꝛ vni
tatis i ordine ad vnū ꝛ idē bonū. ꝛ ſignū indiui
ſionis in beatitudine.ꝯueniens ergo fuit ꝙ ſicut
ꝯformes erāt in eē ꝛ i ordine ꝛ i diuiſione ex pte
finis.ꝙ ꝯuenirent ſiue ꝯformes eēnt ex pte prici
pij.ſicut oēs ſpūs ꝑficiētes corpa hūana ab vno
ſpū ꝓducunt in eē.¶ Itē in diuinis pſonis ē ꝓceſ
ſio primo ab vna ꝯñter a duab⁹.ſed expedit hu/
mane impitie. ꝛ diuine ꝯuenit ꝓuidētie.ꝙ ad illa
que in diuinis ꝯſiſtūt p illa que i inferioribus re/
periuntur manuducatur.optuit ergo ꝙ illa ema
natio pſonalis que ē in diuinis i illis que hoi ino
teſcunt manifeſtaret̄.Sꝫ nō potuit decētius ma/
nifeſtari ꝙ̄ in ꝓductione hois.qꝛ in ꝓductōe an
geli in eē.cū vn⁹ ex altero nō ꝓcedat.nec i ꝓdu/
ctione brutoꝝ.ita ꝯpetenter.igit̄ ꝛc̄.¶ Item du/
plex ē principiū generatōis hois.actiuū ꝛ mãle.
actiuum aūt quoddā ē vniuerſale ordinatū a di/
uina ſapientia.ſicut ſol.ergo a ſimili vr̄.ꝙ a diui
na ſapientia debuit aliquid ordinari qđ eēt prin
cipium materiale vniuerſale dico.hoc nō potuit
eē niſi eſſꝫ primus hō.ergo ꝛc̄. Contra i nulla
lege licitū fuit patrē ꝯhere cum filia.filiū cū mr̄e.
cuius rō eſt.qꝛ filia ē de patre ſm ꝓpagationem
carnalem. ꝛ filius de mr̄e.cum ergo prima mu/
lier condita fuit.vt eſſꝫ primo viro in adiutoriuꝫ
ad multiplicandū gen⁹ humanuꝫ. ꝛ hoc in ꝯctu
mr̄imoniali.videt̄ ꝙ nō dꝫbuit aliquo mō ex car
ne viri ꝓpagari.¶ Itē vt habetur ab aug.hō eſt
aīal ſociale ꝯueniebat ergo vt huiuſmodi ꝓprie
tatis ꝯditio i formatione primi hois qui erat cā
ꝛ pricipiū huius ſocietatis eſſꝫ expꝛſſa. ſꝫ melius
eſſꝫ expreſſa.ſi plures eēnt ſimul ꝯditi.ꝙ̄ vn⁹ tm̄
ſolitarius ꝯdit⁹ eſſꝫ ex quo alij. ergo ꝛc̄.¶ Pre
terea.animātiū quedā ſunt ſoliuaga quedā in cō
gregatione viuētia.Sꝫ aīantia que ſoliuaga ſunt
non ꝓpagauit dñs ex vno corpe.ſꝫ multa ſimul.
cuiuſmodi ſunt milui leones ꝛc̄.ergo multo for/
tius huiuſmodi plr̄a indiuidua facē debuit. ꝛ ē lo
cus a maiori.Nā ſi qđ magis videbat̄ facē non
facit vt ſoliuaga ſolitaria.nec qđ minus vt hoieꝫ
ſolitariū. vñ aug.x.de ci.dei.c.ij.aīantes ceteras
ſolitarias ꝛ quodāmō ſoliuagas ꝛ q̄ ſolitudinē
magis appetunt.vt aqle.milui.leones ꝛc̄.Alias
ꝯgreges iſtituit q̄ ꝯgregate atqꝫ i gregib⁹ maluit
viuē.vt colūbe.ſturni.cerui.damule.vtrunqꝫ tm̄
genus nō ex ſingulis ꝓpagauit ſꝫ plr̄a ſil̄ iuſſit exi
ſtere.¶ Preterea.ſi ꝯueniēs fuit ꝙ oēs hoies ꝓpa
garent̄ ex vno.vr̄ ꝙ debebāt ꝓpagari ex muliē.
q̄ ē vas ꝯgruū ꝓpagatōi tali. ꝛ ñ ex viro.¶ Rñ/
dendū ꝓ mltē ſūt rōes pter eas q̄ tacte ſunt.q̄re
ꝯueniebat gen⁹ hūanū ꝓpagari ex vno ñ ex plu

ribus.q̄rū vna ſūpta ē a pfectōe ꝯditōis rerum.
Alia a ſcr̄oꝝ expſſiōe. Tertia ab expeditōe meri
toꝝ. Quarta a ꝯmēdatōe diuinoꝝ iudiciorum.
Perfectio ꝯditōis ſumit̄ a duob⁹.ſ.ab ordine i
ꝓducēdo. ꝛ a ſufficiētia nūerali i multiplicādo.
Vna gͦ rō ſūpta ē ab ordie ꝓpagatiōis.vt.ſ.ſic
hō medius eſt in ordine inter āgelos ꝛ animalia
bruta.ſic i mō ꝓpagādi ordinē tenēt eūdeꝫ.pp h
ꝯueniēs fuit cū i ꝯditōe ſiue creatōe reꝝ origina
liū ꝯditi eēnt āgeli.ita ꝙ nullus ex alio eſſꝫ ꝓpa/
gādus.bruta vō ita vt oia erāt ꝓpagāda ex duo
bus qđ i genere hoiuꝫ qđ ē mediū tenēs i ordie.
vn⁹ eſſꝫ ꝯdit⁹ ex q̄ alij ꝓpagarent̄.Vñ aug.xij.đ
ci.dei.c.xxi.ñ ē arduū videre multo fuiſſe meli⁹
qđ factū ē vt ex vno hoie quē primū ꝯdidit mul/
tiplicaret gen⁹ humanū.ꝙ̄ ſi id inchoaſſet a plu/
rib⁹.Nā cū aīantes alias ſolitarias ꝛ quodāmō
ſoliuagas.i.que ſolitudinē appetunt.ſic̄ ſunt aqle
milui leones lupi ꝛ q̄cūqꝫ ita ſūt.Alias vō ꝯgre
ges inſtituerat atqꝫ i gregibus maluit viuere. vt
ſunt colūbe.ſturni.cerui.damule. ꝛ cetera huiuſ
modi:vtrūqꝫ tm̄ genus nō ex ſingulis ꝓpagauit.
ſed plr̄a ſimul iuſſit exiſtere. hominem vō cuius
naturam quodāmodo mediā cū angelis beſtijſ/
qꝫ condebat vnum ac ſingulū creauit.¶ Itē per
fectio q̄ꝫtum ad ſufficiētiā numeralē i multiplicā
do oſtenditur in hoc.ꝙ ſicut vir ꝓceſſit i eē a ſo/
la muliere.ſ.xp̄s a beata v̄gine.tā viri q̄ꝫ mulie/
res a duob⁹:niſi mulier ꝓceſſiſſet a ſolo viro.nō
eſſꝫ numer⁹ ſufficiēs ad multiplicatōeꝫ.i hoc er/
go ꝙ a prio viro ꝓceſſit mulier ſine mulieris ad
iutorio.fuit ſufficiētia i multiplicatōe.Vñ anſel.ij.
Cur de⁹ hō.viij.c.q̄tuor modis pōt de⁹ hoiem
facē videlꝫ aut đ viro ꝛ femina.ſic̄ aſſidu⁹ mon/
ſtrat vſus.aut nec đ viro nec de femina.ſicut crea
uit adā aut đ viro ſine femina ſicut fec̄ euā. aut đ
femina ſine viro.ꝙ nōdū fecit.vt igit̄ hūc quoqꝫ
modū ꝓbet ſuo ſubiacere ptāti. ꝛ ad hoc ipꝫ op⁹
dilatū eē:nil ꝯueniētius ꝙ̄ vt de femina ſine viro
aſſumat illū hoieꝫ quē q̄rim⁹.¶ Itē alia rō ſumi
tur a ſcr̄oꝝ expſſiōe. ꝛ hoc ſumit̄ a duob⁹. Pri
mū ē ſcr̄ꝫ ſine ſignatiuū ſpūal̄ ꝓpagatōis a ſcđo
adā.vt ſic prim⁹ adā fuit pricipiū oiuꝫ ꝓcedētiuꝫ
in eē carnali p generatōꝫ carnalē.ita adā ſcđs.ſ.
xp̄s:fuit pricipiū oiuꝫ ꝓcedēciū i eſſe ſpūali p ge
neratōeꝫ ſpūalē.Vñ.j.cor.xv.Fact⁹ ē prim⁹ hō
adā i aiaꝫ viuētē:nouiſſim⁹ adā i ſpm̄ viuificātē.
Glo.totū gen⁹ humanū q̄dāmō ſūt illi duo ſpēs
ſ.prim⁹ adā ꝛ ſcđs.qꝛ ex illo ſūt nati:ex iſto rena
ti. ꝛ iō vterqꝫ dꝛ pr̄ generis humani. ꝛ.v.ad ro.
adā eſt forma futuri.Glo.ſicut iſte pr̄ oiuꝫ ſꝫ car
nem.ſic xp̄s ē pr̄ oiuꝫ ſm fidē.Scđm ē ſacramē
tum ſpiritualis vnionis.vt.ſ.ſicut adā ꝛ eua q̄ſi
vnum corpus carnale erant. quia mulier for/
mata fuit de viro.ſic xp̄s ꝛ eccleſia quaſi vnum
corpus ſpirituale ſunt. quia eccleſia de ipſo for/

mata eſt. Ephe. v. mēbra ſum⁹ corpis ei⁹ ꝛ ď car-
ne eius ꝛ ď oſſib⁹ eius. Glo. i cuius rei ſignū adā
q erat forma futuri. cū ď coſta ſua fcāz mulierē vi-
diſſet. ij. gen̄. dixit. hoc nūc os ď oſſib⁹ meis ꝛ ca-
ro ď carne mea ē. ¶ Itē rō tertia ſumit ab expedi-
tōe meritoꝝ. ꝛ hoc ſumit a duob⁹. Primū ē cō-
mēdatio vnitatis. ſ. duplicis mēbroꝝ adinuicē. ꝛ
mēbroꝝ cū capite. De pria Aug. xij. de ci. dei. c.
xxi. hoiez vnū ac ſingulū creauit. n̄ vtiqȝ ſolū ſine
hūana ſocietate deſerēduz. ſȝ vt eo medio vehe-
mētius ei ꝯmēdaret ipſius ſocietatis vnitas vin-
culūqȝ ꝯcordie. Sȝ nō tm̄ iter ſe nec ſilitudinē ve-
rūetiā cognatōis affectu hoies necterent. qn̄ nec
ipſā qdē feminā copulādā viro ſicut ipm creare
illi placuit: ſȝ ex ipo vt oē ex hoie vno diffūderet
genus hūanū. De ſcda aug. xxi. ď ci. dei. c. xxij. vt
exordio generis hūani ď latē viri dormiētis co-
ſta detracta femia fieret. xpm ꝛ eccleſiā tali facto
iā tunc ꝓphetari oportebat. ſopor qppe ille viri
mors erat xpi. cuius exanimis i cruce pēdētis la-
tus lācea pforatū ē. atqȝ inde ſāguis ꝛ aq̄ fluxit.
que ſacramēta eē nouimus qbus edificat eccl'ia.
Nā hoc ēt verbo ſcriptura vſa ē vbi n̄ legit for-
mauit aut finxit. ſȝ edificauit eā mulierē. creatura
ergo dei femia ſicut vir. ſed vt de viro fieret vni-
tas ꝯmēdata ē. vt āt illo mō fieret. xps ꝛ eccleſia
figurata ē. Scdm ē incitatio caritatis ſiue amici-
tie. Aug. de bono ꝯiugali in pricipio. Qn̄ vnuſ-
quiſqȝ hō hūani generis ps ē ꝛ ſociale quidā eſt
humana nā. magnūqȝ hȝ nāle bonuz. viȝ quoqȝ
amicitie ob hoc ex vno deus voluit oēs hoies
cōdere. vt in ſua ſocietate nō ſola ſilitudine gene-
ris: ſed etiā cognatōis vīculo tenerent. Et. ij. ſen.
xxviij. di. ideo ex vno hoie oēs eſſe voluit deus.
vt dū ab vno cognoſcerēt ſe eē. oēs ſe quaſi vnū
amarent. ¶ Itez quarta rō ſumit a cōmendatōe
diuinoꝝ iudicioꝝ. ꝛ hoc a duob⁹. Primū ē hu-
milis ſublimatio. i. ſublimatio hois primi ad ex-
cellentiā imagis dei. Scdm ē ſupbi. i. dyaboli cō-
fuſio. de his duobus. ij. ſent. xviij. diſ. Ubi dr̄ hic
attēdendū ē. quare nō creauit ſimul virꝫ ꝛ mulie-
rez ſicut āgelos. ſȝ prius virꝫ ꝛ deide mulierē de
viro. Ideo. ſ. vt vnū eēt generis hūani pricipiū.
q̄tenus in hoc ꝛ ſupbia dyaboli ꝯfunderet ꝛ ho-
mis hūilitas dei ſilitudine ſublimaret. dyabolus
qppe aliud a deo pricipiū eē cupierat. iōqȝ vt ei⁹
ſupbia retūderet. hic hō i munē accepit. qď dya-
bolus pueꝛſe rape voluit: ſȝ obtinere n̄ potuit. ꝛ
p hoc imago dei i hoie appuit. qꝛ ſicut dus oib⁹
rebus extitit pricipiū creatōis. ita hō oibus ho-
minib⁹ pricipiū gnātōis. ¶ Ad primū ergo dďz.
ꝙ iter generātes ꝛ genitos ſiue pentes ꝛ ꝓlem ē
ordo prioris ad poſterius. iter generātes ē ordo
pitatis. pentes enim ſunt comites gnātionis. ſi er-
go altera pſona pentuz ꝯueniret cum prole ſua. i
opere gnātionis ſortirent ordiez paritatis exn̄tes
in ordine prioris ad poſterius. ꝛ ita cōfunderet
ordo generationis. pp hoc copula ꝯiugalis nō
ſuſtinet. neqȝ in lege aliqua ſuſtinebat inter pen-
tes ꝛ prolem. Rō āt quare nō ſuſtinebat. nō fuit
ſolūmodo qꝛ proles ſumpſit originem mālem a
parētibus. ſed qꝛ ps illa ſiue portio ex qua erat
originalr̄ p coituz deſcindebat. ordo. n. paritatis
que ē int generātes ꝛ prioris ad poſterius inter
pentes ꝛ ꝓlem. maxime ē ex cooperatōe generā-
tiuz in deciſiōe ſenis. qua mediāte diſponit ſemē
neruis ꝯueniētib⁹. ꝛ debita armonia ad organi-
zationē ꝛ p ꝯn̄s ad ſuſceptionez iformatiōis aie
rōalis. illď āt corpis ade de quo formata fuit eua
nō fuit diuiſa ab ipſo hoc mō. pp qď non ē ſimi-
litudo int euam ꝛ adaz que eſt int prem ꝛ filiaz.
¶ Ad aliud quod obijcit ꝙ melius eſſꝫ expſſum
ꝙ homo ē aial ſociale. ſi plura idiuidua ſil' eſſent
condita ꝛc. Dicēduz ꝙ etſi forte citius nō tm̄ me-
lius. imo minus bn̄. qꝛ cū ſocialitas ſiue ſocietas
aialis ſemp ꝓuenit ex ꝯueniētia aliqua nāli. ma-
gis āt ꝯueniūt quoꝝ ē ꝯformitas ſiue ꝯuenienti a
in nā ꝓpinqua. ſicut fuit primoꝝ pentuz: q̄ȝ quoꝝ
eſt ꝯueniētia gnālis ſiue in nā remota. cuiuſmodi
eēt iter illos ſi eēnt ſimul cōditi de limo. Rn̄den-
dum ē ergo ad obiectuz per iteremptōem. ¶ Ad
aliud dōm ꝙ i animātibus duplex ꝯcreatus ē ap-
petitus. ſ. gnātionis idiuidui: ꝛ multiplicationis
ſpēi. In ſignuz primi q̄dā ſūt animātia ſoliuaga.
cuiuſmodi ſūt p̄daria oia. melius eim ꝓuidēt ſi-
bi ſolitarie icedēdo q̄ȝ ſi ꝯgregata icedēnt. ꝓpter
ſcdz tpe coitus ꝯueniūt. Un̄ Baſilius libro. viij.
exame. q̄dā ſūt animātes ꝯgregales exceptis p̄-
datricibus quoꝝ nulla cū alijs p̄ter coitū ſociat.
Alie ſūt cōiter viuētes vt colūbe. ſturni. graculi.
qꝛ ergo i his aiantib⁹ intēdebat dn̄s ſpālr̄ ſalua-
tionē ſpēi ad ornādū terrā ꝛ nō idiuiduoꝝ prici-
palr̄. Nō. n. ē deo cura de bobus. in hūana vero
ſpecie maxie circa idiuiduū ferebat intētio dn̄i. iō
illum fecit dn̄s ſolitariū. ꝛ illa plura i ſignū ꝙ in-
tētio diuina erat p ſe ꝛ principalr̄ circa ſalutē idi-
uiduoꝝ inq̄ȝtū huiuſmodi. i. vt i ſingulis ſaluaret
diuinū eē ꝛ perpetuaret. ¶ Ad illď qď obijcit pȝ
rn̄ſio ex dictis. qꝛ ꝙ primus homo ꝯditus fuit ſo-
litarius ꝛ poſt factum adiutoriuz ſile ſibi de ipſo
Gen̄. ij. cauſa fuit amicitie taz i primis parētibus
q̄ȝ in poſteris vt ex dictis pȝ. Quia vt dicit augu.
de bono ꝯiugali. ob hoc ex vno voluit deus om-
nes hoies cōdere. vt in ſua ſocietate nō ſola ſili-
tudine generis: ſed ēt cognatōis vīculo tenerent.
¶ Ad hoc qď vltimo querebat. dicēduz ꝙ cōue-
niēs fuit vt ſexus eſſꝫ pricipalioris qui humani
generis dēbat eē pricipiū. ¶ Ad hoc qď obijcit ꝙ
mlr̄ ē vas ꝓpagatōis. dďz ꝙ hoc veꝝ ē quātū ad
illos q coitu ſeminis ex viro ꝛ muliere ꝓpagāt.

Membrum ſecūdum.

DEinde querit̃ ſi ↄueniebat ex vno ho/
mine totũ genus humanũ ꝓpagari ꝓ
pter cãz mutue dilectõis?ꝙ ſic. videt̃
ex illo verbo.ij.ſent.di.xviij.c. In eo
dẽ quoqz ꝑadiſo ⁊c̃. Ex vno homie voluit deus
oẽs eẽ.vt duz cognoſcerẽt ſe ab vno eẽ: omẽs ſe
quaſi vnuz amarẽt. Ratio huius ẽ.qꝛ ſilitudo eſt
cã amicitie ſiue amoꝛis.Eccĩ.xiij.Omne aĩal di/
ligit ſibi ſilẽ.ſic ⁊ oĩs homo ꝓximuz ſibi.ↄueni/
ens ergo fuit vt dñs oẽs hoĩes ex vno ꝓduceret
quos a ſeinuicẽ amari voluit.¶ Itẽ cã imediatiſ/
ſima ⁊ ꝓxima amoꝛis ẽ cõformitas ſiue idẽtitas
nature cuius ſignuz ẽ.ꝙ vbi ẽ ſũma idẽtitas natu
re vt ĩ diuinis ꝑſonis. ibi ẽ ſũmus amoꝛ. Volens
ergo deus hoĩes a ſeinuicẽ amari: nõ ſine ↄgruẽ
tia ⁊ rõne vt in quadã vnitate ꝑſiſterẽt. ⁊ ex hoc
ſeinuicẽ magis diligerẽt.oẽs ex vno in eſſe ꝓdu/
xit. Cõtra.vnitas ꝑ quã ex vno coꝛpe ꝓdeunt
⁊ educunt̃ alia.ẽ vnitas carnalis: ergo erit radix
⁊ cã carnalis amoꝛis.igit̃ ſi iõ voluit dñs omnia
coꝛpa hoĩum ex vna ꝓpagari carne vt ſe ama/
rent.videt̃ ꝙ deus voluit vt ſe hoĩes amarẽt car
nalr̃.qꝺ non ẽ verꝫ.cũ dꝫ Math.x. Nõ veni pa/
cez mittere ſꝫ gladiũ. veni eĩm ſeꝑare hoĩem ad/
uerſus patrẽ ſuũ ⁊ filium aduerſus matrẽ ſuam.
¶ Itẽ amoꝛ carnalis ẽ ĩpedimẽtũ amoꝛis ſpũal̃.
nõ ergo debebãt oẽs hoĩes ab vno ꝓpagari. vt
maioꝛi effectu carnali adinuicẽ complectent̃.cuz
huiuſmõi affectu amoꝛis ĩpediat̃ amoꝛ ſpũalis.
¶ Itẽ ſi amoꝛ pñtie xp̃i coꝛpalis diſcipulos eius
reddidit nõ idoneos ad grãz ſpũſſancti: mltõfoꝛ
tius q̃libet amoꝛ quoꝛũlibet ↄfoꝛmiũ natura vel
generis ꝓpinq̃tate. Sꝫ amoꝛ pñtie xp̃i coꝛpalis
diſcipulos reddidit nõ idoneos.vñ Io.xvi. Niſi
ego abiero paclitus nõ veniet ad vos. glo. Non
ꝙ poſitus ĩ terra nõ poſſit dare:ſꝫ qꝛ nõ ſunt ido
nei accipere niſi eũ ſm carnẽ deſiſtãt noſſe.ſꝫ non
ẽ diuine ꝓuidẽtie cuius ẽ oĩum ſaluti ꝓuidere ali
quid facẽ.vñ aliq̃ reddunt̃ nõ idonei ad gratiaz
ſpũſſancti.hoc ãt facit amoꝛ hoĩum quoꝛũcunqz
ſit.ergo ⁊c̃.¶ Itẽ odiũ ꝓpinquoꝝ expedit ad vi
te ꝑfectionẽ. igit̃ amoꝛ ĩpedit.pꝛĩa pꝫ Luce.xiiij.
Siq̃s venit ad me ⁊ nõ odit patrẽ ſuuz ⁊ ma. ⁊
vxo. ⁊ fi. ⁊ fra.adhuc autẽ ⁊ animã ſuã:non põt
meus eẽ diſcipulus. Ecce ꝙ odio ꝓpinquoꝝ ex
pedit ad vite ꝑfectionẽ.ſꝫ nihil debebat fieri a ſũ/
ma bonitate ꝙ iſtud bonũ ĩpediret.nõ igit̃ cõue/
niebat vt pꝛimus hõ aliquo mõ factus eẽt. quo
illõ bonũ ĩpediret̃.ſꝫ ſi factus eẽt mõ aliquo quo
excitaret̃ ad amoꝛẽ ꝓximoꝝ ĩpediret̃ iſtud bonũ.
ergo ⁊c̃. Rñdeo. ꝙ ↄuenienter oꝛdinauit deus
vt oẽs hoĩes ex vna ꝓdirẽt oꝛigĩe.vt ex hoc ma
gis excitarent̃ ad mutuã dilectõez.qꝛ.n.via dile/
ctõis ſiue amoꝛis gradit̃ ĩ patria.ꝓuidit ꝓuidẽ/
tia diuina hũano generi ĩ multis que ipſꝫ ad amo
rez excitãdo expediũt in hac via.vnum ẽ idẽtitas
oꝛigĩs.aliud ẽ ſuſtẽtatio eodẽ cibo ſpũali.de quo
j.Coꝛin.x.Vbi loquit̃ de pꝛibus nr̃is dicit omẽs
eandẽ eſcaz ſpũalez mãducauerũt ⁊ oẽs eundez
potũ ſpũalem biberũt.qꝛ illis datuz ẽ mãna de ce/
lo Exo.xvi.ſic nobis coꝛpus xp̃i. Io.vi.patres
noſtri mãducauerũt mãna ĩ deſerto ⁊ moꝛtui ſũt.
hic ẽ panis de celo deſcẽdẽs.vt ſiq̃s ex ipſo mãdu
cauerit nõ moꝛiet̃.Aliud ẽ cohabitatio ĩ eadẽ do
mo.aliud ẽ ſubiectio vni dño. aliud ẽ vnitas ſa/
cramẽtalis.de his cipꝛianus. Vnũ coꝛpus.vnus
ſpũs.vna ſpes vocatõis noſtre.vna fides.vnus
dñs.vnũ baptiſma. ⁊ q̃mo multi radij ſũt ⁊ vnuz
lumẽ. ⁊ multi arboꝛis rami ſꝫ vnũ robur. vnum
tenaci radice fecũdatũ. ⁊ q̃mo de fonte vno riuuli
plurimi defluũt ⁊ numeroſitas lꝫ diffuſus videa
tur exundãtis copie largitate. vnitas tñ ſeruat̃ in
oꝛigĩe.qꝺ quidã taz verꝫ ẽ de coꝛpe pꝛimi hoĩs.
q̃ꝫ de eccl̃iaſtica vnitate.¶ Ad argumẽtũ in ↄtꝛiuz
dõm ꝙ triplex ẽ amoꝛ carnalis ſcilꝫ nãlis ⁊ ſpũa
lis.de carnali dilectõe Iſa.lvij.dilataſti cubile tu
um ⁊ peperiſti cũ eis fedus. dilexiſti ſtratuz eoꝝ
manu apta ⁊ oꝛnaſti te regio vnguẽto. de nãli.ij.
Reg.j.Sicut mr̃ amat vnicũ filiũ ſuuz. ita ego te
diligebã dixit dauid de Ionatha. de ſpũali Io.
xv.hoc ẽ mãdatũ meũ vt diligatis ĩuicẽ ſic dile/
xi vos.Vnitas ãt carnis ꝓpagate ad hoc fuit vt
ſe mutuo diligerẽt hoĩes. ñ carnalr̃ ſꝫ nãlr̃ ⁊ ꝑ
nãlẽ amoꝛẽ ĩducẽt̃ ſpũalis. ñ ergo oĩs amoꝛ car/
nis carnalis ẽ.ſic nec amoꝛ ſpũs ſpũalis ẽ.Amoꝛ
ãt carnalis q̃ ẽ libidioſus ſicut ioꝛdinata affectiõ
carnalis ẽ quã xp̃s venit euacuare. Ex his pꝫ rñ
ſio ad pꝛĩa duo obiecta. qꝛ amoꝛ carnalis q̃ ẽ pu
re nãlis ⁊ nullo mõ libidioſus:ſpũalẽ nõ ĩpedit.
ſpũalẽ dico ſimplr̃ ⁊ abſolute.ñ vt ponit graduz
ꝑfectõis.huiuſmõi.n.foꝛtaſſe ĩpedit vt ĩfra pate/
bit. Nõ ergo huiuſmõi amoꝛ ĩpedit amoꝛẽ ſpũa
lez ſimplr̃.ſꝫ poti⁹ ad illũ diſponit vt q̃ ꝑficiẽdus
ẽ.nec huic amoꝛi ↄdicit̃ a ſacra ſcriptura. Vnde
greg.ĩ omel̃.q̃dã ſup illud Io.xvi. Hoc eſt p̃ce/
ptũ meũ dicit.Sũt nõnulli q̃ diligũt ꝓximos ſed
ꝑ affectũ cognatõis ⁊ carnis.q̃bus ĩ hac dilectõe
ſacra eloquia nõ ↄdicũt.¶ Ad illud qꝺ obijcitur
ꝙ amoꝛ pñtie coꝛpalis xp̃i reddidit diſcipulos ñ
idoneos ad grãm ſpũſſancti ⁊c̃. dõm ꝙ diſcipu
li q̃ñ dñs ꝓmiſit eis ſpm̃ſanctum Io.xiiij. hẽbãt
ſpm̃ſanctuz.ſed nõ in illa abundãtia grẽ in quo
erãt hituri.Vnde Aug.ſup illud Io.xiiij.Si di/
li.me.mã.me. ſer. ⁊ ego ro.pa. ⁊ aliũ pa.da.vo.
iam hẽbãt ſpũmſanctum diſcipuli quẽ dñs ꝓmit
tebat.ſine quo eum dñm non dicebãt. nec tñ ad/
huc eum hẽbãt ſicut dominus ꝓmittebat. hẽbãt
itaqz minus.dãdus erat eis ãplius. hẽbãt occul
te accepturi erãt manifeſte.qꝛ hoc ad maius do/
num ſpũſſancti pertinebat. vt eis innoteſceret ꝙ
habebãt.quia ergo ad hoc ꝙ diſcipuli eẽnt ido/
nei ad illã abundãtiã grẽ ſpiritusſancti quã erant

receptuꝛi. opoꝛtuit ꝙ eēnt eleuati ꝗ̄tum ad intel
lectū. ⁊ abſtracti ꝗ̄tum ad effectū a dilectōe car
nali ſiue ſenſibili. ⁊ ꝙ oīno ꝯuerſi ad pꝛimā veri
tatē ⁊ ſummā bonitatē. vñ opoꝛtebat ꝙ eſſet eis
ſubtracta pñtia xpī coꝛpalis: in qua maxīe dele/
ctabant̄ ſm hoīem exterioꝛē. vt illa ſubtracta q̄ſi
oīno eleuarent̄ ⁊ ꝯuerterent̄ ad ipam deitatez in
qua delectarent̄ ſm hoīem interioꝛē. Amoꝛ er/
go pñtie coꝛpalis xpī nō reddidit eos non ido/
neos ad grām ſpūſſancti. ſꝫ fecit illos minus ido
neos ad abundātiā grē ſpūſſancti. Si āt obijcit̄
ad hoc ꝙ amoꝛ pñtie coꝛpalis xpī reddidit eos
minus idoneos ad illā abundātiā grē. multo foꝛ
tius amoꝛ ꝗcunqꝫ quātūcunqꝫ ſit ꝯfoꝛmium in
nā vel generis ꝓpinqtate idez faciet. ergo amoꝛ
naturalis de quo querimus ē boni īpedimentū.
ergo ñ ꝯueniebat ⁊c̄. Dōm ꝙ ſicut timoꝛ qui eſt
īt roductiuus amoꝛis ñ ſtat cuꝫ ꝑfecta caritate. j.
Jo. vlti: ꝑfecta caritas foꝛis mittit timoꝛē. imo ī/
pedit quodāmō ꝑfectōnem caritatis. ſicut quo/
dāmō amoꝛ nālis ꝑparat ⁊ diſponit ad amoꝛez
gratuitū ſiue ſpūalez. tñ qñqꝫ accidit ꝙ impedit
ꝓgreſſum ad ꝑfectōnez amoꝛis ſpūalis ſi nimis
adhereat. vñ ſicut decet diuinā bonitatē qñqꝫ ī/
cutere timoꝛē. vt illo mediāte ꝑparet̄ timens ad
amoꝛē ⁊ illo īt roducat̄. ſicut vult aug. lꝫ timoꝛ ñ
ſtet cū amoꝛe ꝑfecto. imo ꝓgreſſū ad illū īpedit.
ſic ꝯuenit diuinā bonitatē īter hoīes amoꝛē mit/
tere nālem. vt illo mediāte diſponant̄ ad ſpūalē.
Q̄uis eo qñqꝫ īpediat̄ ꝓgreſſus ad ꝑfectionem
amoꝛis ſpūalis. Nō ē ergo incōueniēs deum ī
ꝯditōe hoīuꝫ aliqd feciſſe vñ excitarent̄ ad amo
rē nālem. Q̄uis eo qñqꝫ tardat̄ ſiue īpedit̄ ꝓgreſ
ſus ad ſtatū caritatis ꝑfecte. ¶ Ad vltimuꝫ quod
obijcit̄. ꝙ odiū ꝓpinquoꝝ expedit ad vite perfe
ctōez. dōm ꝙ ē odiū ꝑſone: ⁊ illud odiū ñ expe
dit ſed īpedit. ⁊ ē odium vicij ſiue malicie. ⁊ hoc
odiū nō eſt ꝯ̄riuꝫ amoꝛi naturali ad quē īmuta/
mur ex hoc ꝙ ſumus ab vno pꝛincipio. vñ aug.
ſup illud luce. Qui venit ad me ⁊ nō odit ⁊c̄. di
cit. Si vim ꝑcepti ꝑpendimus vtiqꝫ agere ꝑ di/
ſcretōez valemus. vt eos q nobis carnis cogna
tōne ꝯiuncti ſunt. ⁊ quos ꝓximos nouimus di/
ligamus. ⁊ quos aduerſarios ī via dei patimur
obediēdo ⁊ fugiēdo neſciamus. q. enim ꝑ odiū
diligit̄ qui carnaliter ſapiēs dicit̄. dum pꝛaua no
bis ſuggerit non audit̄.

Membꝛum tertium.

Deinde querit̄ vtrū ꝓpter hāc vnitatē
magis ſe debeāt diligere īdiuidua hu
ius ſpeciei hō. q̄ individua aliaꝝ ſpe/
cieꝝ. Quod ſic videt̄ ex rōnibus pꝛe/
tactis. ſimilitudo. n. eſt cā dilectōnis. vñ ecc̄. xiij.
Omne aīal diligit ſibi ſimile. ſic ⁊ oīs hō pꝛoxi
mū. ſic oīs caro ad ſimile cōiungit̄. ⁊ omnis hō
ſimili ſibi ſociabit̄. Si ergo īter individua huius
ſpeciei hō ē maioꝛ ꝓpinqtas ⁊ ſimilitudo q̄ȝ in/
ter individua alterius. ⁊ hoc ē rōne ꝯuenīetie ⁊
ſimilitudīs de qua hic ītēdimus. ergo ⁊c̄. ¶ Itē
hoc pꝫ per hoc ꝙ ī diuinis ꝑſonis vbi ē ſumma
ſimilitudo ē ſūmus amoꝛ. ¶ Itē iſtud patꝫ ex ſu/
pꝛadictis auctoꝛitatibus. Cōtra. vnuꝫ diuidit̄
ſicut ⁊ idē. erit ergo diuidere. vnū genere: ſpecie:
numero. ſꝫ individua huius ſpēi hō. ſunt vnum
genere ⁊ ſpecie. ⁊ vnū numero. ſilr̄ ⁊ individua
aliaꝝ ſpecieꝝ. nō ergo ē maioꝛ idētitas vel vni/
tas īter individua hoīs q̄ inter individua alte
rius ſpeciei. Si ergo rōne vnitatis aut idētitatis
ē dilectio. nō erit maioꝛ inter hoīs individua ꝑꝑ
vnitatē iam dictā. q̄ȝ inter individua alteri⁹ ſpēi.
¶ Preterea. maius ſignū affectiōis videmus in
individuis qbuſdā quoꝛūdā aīantiū. vtputa gal
line ⁊ alioꝝ multoꝝ. que erga pullos ſuos plus
afficiunt̄ q̄ȝ individua ſpēi rōnalis. ⁊ ſic videt̄ ꝙ
ꝓpter vnitatē iam dictā nō ſit maioꝛ dilectio in/
ter individua huius ſpēi hō. q̄ȝ inter īdiuidua al
terius ſpēi. ¶ Preterea. ſuppoſito ꝙ in vna ſpē
angeloꝝ ſint multi angeli. nō ē dubiū qn ſe plus
diligāt q̄ȝ īdiuidua hoīs. ⁊ tñ nō ē vnus ab alio.
Itē non videt̄ rō quare hec individua debeant
ſe maioꝛi affectu diligere q̄ꝛ deſcēdūt ab aliquo
vno q̄ꝛ hac rōne adā ⁊ eua ⁊ alij hoīes ſe ma/
gis dilexiſſent q̄ꝛ fuerūt de eodē limo. ¶ Prete/
rea. omnis creatura vanitati ſubiecta ē ro. viij. ⁊
hoc ē ꝓpꝛiū creature rōne qua ē oꝛiginaliter ex
nihilo. hꝫ aūt aliqd̄ veritatis rōne qua eſt ab eo
qui eēntialr̄ ē. Sꝫ rō ſiue cā dilectōis ſpālis di/
co nō ē emanatio creaturaꝝ ab eo q eēntialiter
ē. quia tunc eēt rō aliqua ſpālis quare debemus
quecunqꝫ vilia ⁊ nociua nobis diligere. multo/
foꝛtius vt vr̄ nō ē rō aliqua ſpālis quare indiui
dua huius ſpēi hō debeāt ſe diligere rōne ema
natōis in eē a creatura. Rñſio. ꝙ ſicut pꝛimis
rōnibus oñſuꝫ ē. magis ſe debeāt diligere indi/
uidua huius ſpēi hō. ꝓpter cām ꝑdictā q̄ȝ indi/
uidua alterius. ¶ Ad pꝛio obiectū in ꝯ̄riuꝫ. dōm
ꝙ ⁊ſi īdiuidua hoīs nō ſint vnū nūero. ſicut nec
individua aliaꝝ ſpēruꝫ. tñ amplioꝛ ē ī eis ſimili/
tudo q̄ȝ ī alijs vel vnitas. ſicut fontis cum aqua
eiuſdē. ſignatis diuerſis ꝑtibus aque in eodem
fonte ſilioꝛes ſūt q̄ȝ aqua vnius fontis cum aqua
alterius. ſicut vult phs ī li. topicoꝝ. hec. n. ē vni/
tas ſpēi: ⁊ vltra hoc idētitas oꝛigīs. ibi vō vni/
tas ſpēi tm̄. ſilr̄ ī individuis hūane ſpēi vltra ra/
tōem vnitatis ī ſpecie ē vnitas vel idētitas oꝛigi
nis que non eſt ī individuis alterius ſpēi. ¶ Ad
aliud dōm. ꝙ diuina bonitas ita ꝓuidit. ꝙ quā/
do pulli vel catuli aīaliū ſiue quocūqꝫ alio noīe
nominent̄ ſibi ꝓuidere nō pñt. extat eis neceſſa/
ria parentū ꝓuiſio: ⁊ ineſt parētibus appetitus
ſiue affectio nālis ad ꝓuidendū eiſdē. ⁊ quia illa

affectio currit ſm ipetū nature nō moderate re/
gimie rōis: nulla ꝓuidētia magis afficiunt ꝙ in/
diuidua hois. vñ baſilius exame. viij. ait ſpāliter
de piſcibus belluaꝝ ps maria ⁊ delphini ⁊ foce
catulos pereūt que fetus ſuos recēter editos cuꝫ
ex aliqua cā fuerūt territi de vno ſublapſos i vte
rū ꝓtegere ⁊ fouere narrant. Sed ꝙ nō ſit verū
generaliter. pꝫ cū ꝓceſſu tpis pugnēt cum paren
tibus ⁊ coeant. ¶ Ad aliud dōm ſine preiudicio.
ꝙ angelus plus diligit angelū amore naturali ⁊
ſpūali ſiue gratuito: ꝙ hō hoiem. ꝙ gratuito: nō
ē dubiū. ꝙ nāli pꝫ. qꝛ dū homo pp carnis infir/
mitatē maiore īdigeat ſuſtētatione ⁊ fulcimento.
amor illius magis icuruat ⁊ reflectit ſup ipſum
ꝙ amor angeli ſup ipm. ⁊ amor nālis quo ma/
gis icuruat ſup ipm cuius ē. eo minus ad aliō ſe
dilatat. ſicut ē de amore ſpūali ſm ꝙ vult berñ. di
cēs. Dñe q tecū aliqd diligit qđ pp te nō diligit.
minus te diligit. ergo amor angeli nālis eo ꝙ nō
ita icuruat ſicut hois. libertate ampliori ſe exten
dit ad aliū ⁊ dilatat. pp qđ magis diligit vnus
aliū amore nāli ꝙ vnus hō aliū. Vñ qꝛ diuia ꝓ/
uidētia attendēs amorē nālem. hois ñ poſſe niſi i
actū debilē pp carnis īfirmitatē. ꝓuidit homini i
multis q excitāt ad amorē ꝓximi vt que ſupra ta
cta ſunt i auctē beati cipriani. Volūt tñ qdaꝫ dice
re ꝙ nō ſunt duo amores. ſ. nālis ⁊ ſpūalis: cum
ſint i eodē. cū. n. amor naturalis p ſe ē ſine ſpūali:
pōt in actū debilē. ſupadditur āt gr̄a amori nāli ⁊
fit caritas. ⁊ ſit nālis ſpūalis p additū gr̄e. ſic co/
lor vehemēter illuminatus mediāte luce pōt in
actū ſuū. ⁊ nō diſtinguit actus coloris ab actu lu
cis i illa opatiōe vbi ꝯcurrūt. Unde dicunt ꝙ in
patria nō erūt duo amores nālis ⁊ ſpūalis. ſed
trāſibit ibi nālis in ſpūalem. Sed amor ſpūalis
ē quo nullus diligit niſi ꝓpter deū. Unde homo
diliget deū maxime i patria ⁊ angelus ſilr. Dein
de ordie diſtributo ſi hō magis habeat deuꝫ ꝙ
angelus. plus diliget hō hoiem ꝙ angelum. Si
angelus plus. plus diliget angelū. ſic ē de angelo
reſpectu homis. ſꝫ ⁊ ſi ita ſit de amore patrie ali
q mō ſicut dicūt nō credo ꝙ ita ſit de amore i via.
imo vehemēter opinor duos eē amores. ſ. natu/
ralē ⁊ gratuitū ſiue ſpūalem. ¶ Si āt obijcitur ꝙ
hō magis ꝯuenit cum homie ꝙ angelus cū an/
gelo. Homo eniꝫ ꝯuenit cū hoie in hoc ꝙ omne
genus nature ſcilꝫ corpalis ⁊ ſpūalis repreſen/
tat. non aūt ſic idiuidua aliarū ſpecieꝝ ſꝫ vel cor/
poraleꝫ tñ vt omnia homie iferiora vel ſpiritua
lem tñ vt angeli. igit ſi vnitas ⁊ ꝯuenietia eſt cā
dilectōis ⁊c. Dicēdū ꝙ hoc veruꝫ eſt alijs exi/
ſtentibus paribus. nō aūt ſunt alia paria i homi/
ne ⁊ angelo qꝛ vt tactū ē. nō equali libertate extē
dit ſe affectio angeli i diligēdo ⁊ hois. ¶ Itē for
te maior ē vnitas ⁊ ꝯuenietia angeli ad āgelū ꝙ
hois ad hoieꝫ. lꝫ i pluribus ꝯueniāt homines ꝙ
angeli. ſic maior ē vnitas ⁊ ꝯformitas vniuerſa
liter pūcti ad pūctū. ꝙ linee ad lineaꝫ. vniuerſalr
dico. qꝛ lꝫ oēs linee vnitatē quādā hēant ⁊ ꝯfor
mitatē pñt quaſi īfinitis modis differre qđ ñ pñt
pūctus ⁊ pūctus. ſilr ē i ꝓpoſito. hō pōt differre
multis mōis ab hoie rōe ꝯmixtiōis: multiplici/
tatis ⁊ ꝯpoſitōis illius: qbus ñ pōt differre an/
gelus ab angelo. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ indiuidua
hūana i duob⁹ ꝯueniūt i qbus nulla idiuidua al
terius ſpēi ꝯueniūt. ſ. ꝙ ſūt ex vno ⁊ ab vno. ab
aūt dicit circūſtātiā efficiētis. ex vo mãe: qꝛ mate
ria oium corpoꝝ hūanoꝝ fuit i adā. de ſingulis
hoibus pōt dici ꝙ ſūt ex vno. ⁊ hec ē vnitas ma
terie. qꝛ i indiuiduis aliaꝝ ſpecieꝝ ñ reperit. nō. n.
creata erat inter reꝝ origialia vna auis ex q alie
cēnt ꝓpagāde ſꝫ plures nec vnus bos ex qbus
debebāt ⁊ alij deſcēdere. ⁊ qꝛ ñ quocūqꝫ modo
deſcēderūt poſteriores. ſ. filij ⁊ filie ab adaꝫ. ſꝫ p
generatiōeꝫ ſūt oiuꝫ eoꝝ corpa ꝓpagata ex vno
corpe ſicut iferius patebit. Ideo cū ipe adā fue/
rit pricipiū generatōis oiuꝫ hūanoꝝ corpoꝝ ſi/
ue primus gnātor. veꝝ ē nos fuiſſe ab vno ſicut
a principio. ⁊ ex vno ſicut a pricipio māli. nō er
go ꝓpagatio mālis a prio parēte ē tñ in indiui/
duis generis hūani rō ſeu cā dilectōis. ſꝫ potius
formalis que ē ſilitudo aliq occulta vel manife/
ſta. relictis idiuiduis huiuſmōi ex vtute ⁊ opa/
tiōe primi hois generātis. hec aūt plana ſūt ꝯſi/
derāti. Pꝫ ergo ꝙ nō ē rō quare idiuidua hu/
ius ſpēi hō debebāt ſe magis diligē: qꝛ quodā/
mō fuerūt de eodē limo. de quo ñ habebat eē ni
ſi māle remotū: ſicut qꝛ fuerūt de eodē parente a
quo ſūt ñ ſolūmō ſm eē māle: ſꝫ quodāmo ſꝫ eē
formale. formale dico nō vltimuꝫ qđ hꝫ ab aīa.
ſed vltimū ꝙtum ad eē corpis quo optat ad aie
ſuſceptōeꝫ. ¶ Ad illud qđ poſtea obijcit. ꝙ i cō/
municādo i idiuiduis hu⁹ ſpēi hōa ꝓpingꝫ pa
rētib⁹ ē driuatū ⁊ ꝓpagatū a pris parētib⁹. ñ ſo
lum cōicat eis illud qđ ē vanitatis. ſed qđ ē veri
tatis. Rōe enim vanitatis cui ſubiecta ē creatu/
ra ex hoc ꝙ ē ex nihilo. ſtatim deficeret niſi a ve
ritate quā habꝫ ex hoc qđ ē ab eo qui eētialiter
eſt: fulciret ⁊ ſuſtentaret in eē. vñ in eē idiuiduoꝝ
huius ſpēi hō duo ꝯtinent. ſ. vanitas ⁊ veritas.
⁊ hec ſūt deriuata ⁊ ꝓpagata ad poſteros a pri
mo parēte mediātibus ꝓpingorib⁹. ñ ergo ꝯue
niūt poſteri primi parētis ſolū in pticipatōe va/
nitatis inqꝫtū ſunt ab ipo: ſꝫ ēt in pticipatōe veri/
tatis. Cū ergo dr̄ ꝙ emanatio ab eo q eēntialiter
ē non ē cā dilectōis ſpūalis ⁊c. dōm ꝙ imo inqꝫ
tū illa emanatio ē mediāte prio parēte a q oēs ſu
mus māliter ⁊ formalr eo modo quo dictum ē.

Queſtio. lxxxiij. conſideratio de veritate corporis ade.

Queritur cōſe-quēter ꝺ veritate corporis ade. ꝛ qm̃ veritas illi⁹ corporis tri/plr variat̃.ꝯſiderat̃ eiꝫ vt creatura tm̃.vl' vt creata ꝛ ꝓpaga/ta.vl' vt creata accōmodata.iō trimẽbrr hic q̃rēda.¶ Querit̃ ergo p̃rio de veritate corporis ade creata.ſ.ſi erat vere corpus huma/nū.Secūdo de veritate ꝓpagata. Tertio de ve/ritate occaſionata.

Membrum primum.

Circa primū q̃rit̃ vtꝝ corpus ade erat vere corp⁹ hūanū? Qꝺ ſ̃. Anſ.i li.de ꝯceptu virginis.parit̃ verus ē hō.ꝛ adā ꝺ ñ hoīe.ꝛ ihs ꝺ ſola muliere.ꝛ eua ꝺ ſolo viro:ſic ē verus hō glibꝫ vir aut mulier ꝺ viro ꝛ muliere.ſꝫ ñ eēt verus hō niſi ha/buiſſꝫ veritatē corpis hūani.¶ Itē veritas cau/ſati ē a veritate cāe.oīa aūt corpa hūana ſūt a corpore primi hois vt tactū ē.ergo cū hūana corpa ꝓpagata a corpe illo ſūt vera corpa hūana.relinquit̃ ꝙ illꝺ fuit corp⁹ huiuſmōi.¶ Itē anſ.i li.de veritate.M. gr̃.qcq̃d ē vere ē inq̃ʒtū ē h qꝺ i ſū/ma veritate ē.diſcipul⁹.abſolute potes ꝯcludē ꝙ oē qꝺ ē.vere ē qm̃ ñ ē aliud q̃ʒ qꝺ ibi ē ſꝫ ibi fuit vt ꝓducēdū i eē veritatē qꝺ pꝫ ex ſacra ſcriptu/ra.ergo ꝛc. Cōtra xp̄s vt ꝓbaret ſe aſſūpſiſſe veritateꝫ hūane nāe.aſſūpſit defect⁹ nr̃os.ergo ſi ñ fuerūt i illo corpe defect⁹.ñ fuit i eo veritas humane nāe.¶ Itē pticipatio nāliū ꝓprietatū atteſtatur v̄itati rei.Sed corpis ꝯpoſiti ex elemētis nāl' ē ꝓprietas pugna ꝛ diſſolutio.vt eiꝫ diē dam̃.Oppoſitio ē p̃cipiū pugne.pugna diſſolutiōis ꝛc. ergo ſi pugna ꝛ diſſolutio ñ erāt nāles ꝓprieta/tes corpis ade.ergo nō erat veꝝ corp⁹.ergo nec veꝝ corpus huiuſmōi.¶ Itē ad h oñdēdū gdaꝫ illꝺ geñ.vi Scꝺꝫ aliā trāſlatiōꝫ dr̃.finxit de⁹ ho/minē ꝺ t̃ra.ſꝫ veritas ꝛ fictio opponūtur.ſi ergo corpus illꝺ fuit fictū ñ fuit corp⁹ veꝝ.¶ Itē vt ex v̄bis Anſ.li.ꝺ veritate ſupradictis pꝫ.ꝙ veritas i creatura ñ ē aliud q̃ꝫ qꝺ ē i ſūma veritate.ſꝫ ni/hil ē i ſūma veritate niſi qꝺ ē imutabile ꝛ iuaria/bile.¶ Preterea dr̃ ibidem.veritas eſt oīm'q̃ ſūt eēntia.qꝛ hec ſūt qꝺ i ſūma veritate ſūt.ex hoc pꝫ ꝙ corpus illud poſſibile fuit ꝛ ꝓductū ad nō eē corp⁹ hois ñ habuit veritatē corpis hūan.¶ Itē qꝺ icipit eē qꝺ ñ erat.deſinit eē qꝺ fuit vl' qꝺ ē.ꝙ aūt tale ñ hꝫ veꝝ eē qꝛ veritas inq̃ʒtuꝫ veritas ſpmanēt vna ꝛ eadē vt vult aug.ſꝫ corp⁹ ade deſijt eē qꝺ erat.Prio eiꝫ fuit imortale ꝛ icorruptibi/le.ꝛ poſtmodū mortale ꝛ corruptibile.ergo in/cepit eē qꝺ ñ erat.ꝛ deſijt eē qꝺ fuit.ergo i eo nō fuit veritas eēndi.ꝛ ita vt prius.¶ Item aūt erat corpus illud artificiale aut nāle.ſi artificiale ha/beo ꝓpoſitū.qꝛ nullū corp⁹ artificiale pt̃ eē cor/pus veꝝ hūanū.Nec nāle.ꝓbatio qꝛ ñ fuit ꝓdu/ctū i eē opatiōe nāe.Natura eiꝫ ē vis inſita reb⁹.ſiſe ex ſiſi ꝓcreās.ergo ñ fuit i eo veritas huius hois.¶ Preterea.heretici gdaꝫ ponebāt xp̄m ñ eē filiū nāle virginis.qꝛ ñ erat ex ſilib⁹ ꝓduct⁹ in eē.q eadē rōe poſſent ponē corp⁹ ade ñ eē corp⁹ hūanū nāle.Adhuc pt̃ eē ꝯfirmatio qꝛ ſba ſpūal' cū format corp⁹ ex aliq̃ mã.nō dr̃ formare veꝝ corp⁹.ſicꝫ āgelus cū aſſumit corp⁹ aliqꝺ.illud ñ ē veꝝ corpus hūanū.a ſili vr̃ in ꝓpoſito. Ad h ꝺōm ꝙ corpus illꝺ veꝝ corp⁹ hūanū erat.¶ Ad p̃rio obiectū in ꝯ̃riū ꝺōm.ꝙ xp̄s aſſūpſit ꝺ q̃tuor ſtatib⁹ hois ꝺ ſtatu añ pc̄m imunitatē pc̄i.de ſtatu nāe lapſe penã ꝛ defect⁹.de ſtatu gr̃e plenitudinē gr̃e.ꝺ ſtatu glie pfectā ꝯtēplatōꝫ.vt pꝫ.iij.ſen.di.xvi.c.vl'.Xp̄s ergo aſſumēdo nr̃os defectus oñdit ſe aſſūpſiſſe veritatē hūane nāe q̃ʒtū ad ſtatū nāe lapſe.vñ ex hoc ñ ſeq̃t̃ ꝙ adā in ſtatu ꝯdi/tōis ſue ñ habuit veꝝ corp⁹.eo ꝙ ñ habuit q̃ſdā ꝓprietates accidētales q̃s poſtea habuit.ſ.i ſtatu nāe lapſe.¶ Ad aliud ꝺōm ꝙ ſicꝫ dr̃ in.vi.topi.ſi mortale fiat imortale nō ē dr̃ia ḃm ſubaꝫ ſꝫ ḃꝫ ſtatū.ita ꝺōm h.ꝙ ſi corpus fuit primo imortale p⁹ v̄o mortale:nō tñ ꝓpter hoc variata erat eēntia.cū ergo verias eēntiā reſpiciat.pꝫ ꝙ veritas erat corpis hūani i illo corpe.¶ Ad h ergo qꝺ obijcitur ꝙ pugna ꝛ diſſolutio ſūt ꝓprietates nāles ꝛc.ꝺōm ꝙ nō ſūt ꝓprietates ſimplr ſꝫ habito reſpectu ad ſtatū hūane nāe lapſe loquēdo. In corpe eiꝫ primi hois añq̃ʒ lapſus erat.tāta erat eq̃litas virtutū elemētariū.ꝙ ñ erat ibi actio abijciens a ſuba.ſꝫ poti⁹ pax ꝛ armonia ḃm optimā eoꝝ cōmēſuratōeꝫ vt dictū ē ſupra.Vñ v̄bū dama.itelligit̃ q̃ʒtū ad ſtatū nāe lapſe.¶ Ad aliud ꝺōꝫ.ꝙ fingere equoce dr̃.Vno mō idē ē ꝙ ꝯponē ḃꝫ ꝙ diē greg.ꝙ ꝯpoſitores lutifigulos eē vocam⁹.ꝛ ſic dñs operās in maſſa lutea fingē dict⁹ ē.ꝛ hec fictio veritati nō opponit̃.Alio mō dr̃ fingē actus virtutis eſtimatiue.ꝯponētis ꝛ diuidētis ea q̃ veritatē nō hñt.ꝛ tale fingē ñ fuit ibi.nã illꝺ oppo/nit̃ veritati ḃꝫ ꝙ dr̃ ſapie.xiiij.h error tāq̃ʒ lex cu/ſtodit⁹ ē ꝛ tyrānoꝝ impio colebāt̃ figmēta.¶ Ad illꝺ qꝺ ꝯſequēter obijcit̃.ꝙ v̄itas i creatura ñ eſt aliud q̃ʒ ꝙ ē i ſūma veritate.vbi nihil ē mutabile ꝛ variabile ꝛc.ꝺōm ſine p̄iudicio.ꝙ ratio dicti huius ē hec.qꝛ veritas creature ē ḃm artē ꝛ exē/plar eternū.qꝺ eſt ipa ſūma veritas.Vñ veritas in creatura dr̃ eē in veritate eterna.ſicꝫ aliquid pt̃ eē in exēplari ꝛ arte ḃm quã ē.Rōne eīm triū q̃ ſūt i creatura q̃ ſūt.vnitas.veritas.bonitas:ē ipa veſtigiū creatoris.ſ.trinitatis.repn̄tās] potētiam patris p vnitatē.ſapiētiā filij p veritatē.bonitatē ſpūſſancti p bonitatē.ḃm que tria trinitas ipa ca/dit in triplex genus cauſe.ſ.efficientis rōne potentie.formalis ratione ſapiētie ſiue veritatis vel

exẽplaris: finał rõe bonitatis. Nõ ergo dꝛ veri⸗
tas q̃ ẽ i creatura. eẽ in veritate ſũma ꝙ ſit i illa ꝑ
ẽẽntiã. ſ3 q2 ẽ i illa ſic effectꝰ i cã formali. exẽplari
ſiue i arte ẜm quã ẽ. Qd aũt dꝛ ꝙ i nihil ẽ varia⸗
bile ⁊c̃. Dicẽdũ ꝙ hoc veꝝ ẽ inq̃ʒtũ ibi ẽ. Illa. n.
ars ſiue exẽplar eternũ nulli ſubiacet varietati. q̃
tñ ẜm ipſa3 ꝓducunť i eẽ variabilia ſũt. vñ Aug.
de ꝯfeſ. Apud te deus oim reꝝ inſtabiliũ ſũt cãe.
⁊ oim reꝝ mutabiliũ imutabiles manent origi⸗
nes. ⁊ oim irrõabiliũ ⁊ tpaliũ ſempiterne viuũt
rõnes. ¶ Ad hoc qd ꝯſequẽter obijciť. dõm. ꝙ
ſi corpꝰ illd prius fuit icorruptibile ⁊ poſt corru⸗
ptibile, nõ ꝓp h̃ deſijt eẽ qd prius fuit. ſ3 cuiuſmo
di primitꝰ fuit. Tamẽ circa hoc notãdũ. ꝙ qcqd i
corꝑibꝰ hũanis imutabile itelligiť prime ꝯditõis
ẽ ꝓpriũ. qcqd vͦo mutabile ⁊ variũ. illud ſuꝑad⸗
ditũ ẽ. ⁊ extra nã3 ſubſtitutũ q̃ʒtũ ad ſtatũ ꝯditõ⸗
nis. vñ vniuerſaliť in oibꝰ corꝑibꝰ hũanis. vna ⁊
eadẽ forma cõis itelligiť. ⁊ ſemꝑ incõmutabiliť
ſtat. variabiles ei3 dñe que eidẽ forme accidũt ñ
ꝯtingũt ex rõne prime ꝯditõis. vñ Greg. nazan.
c. xxvij. d imagine. ñ ꝑ oia qd noſtrũ ẽ in fluxu ⁊
trãſmutatõe ẽ. ſi. n. eẽt repͥhẽſibile. eẽt vniuerſaliť
qd nullũ ſtatũ h3 ex nã. ſ3 iuxta ſubtiliorẽ rõnem
coꝝ q̃ i nobis ſunt. quoddã qdẽ ſtat quoddã vͦo
ex mutabilitate accidit. mutať. n. ẜm augmẽtatõ⸗
nẽ ⁊ mutatõe3 ⁊ diminutõ3 corpꝰ veluti veſtiũ
ta q̃dã h3 ꝯſequẽtes etates iduta. ſtat vͦo ꝑ oẽ3 cõ
uerſiõe3 itrãſmutabilis i ſeipa forma inſitis ſibi
ex nã ſemel ſignis nõ deſiſtẽs. ſ3 i oibꝰ ẜm corpꝰ
trãſmutatõibꝰ cũ ſuis notionibꝰ apparet ſubtra⸗
heť ꝑ vͥbũ dñi videl3 ipa q̃ ex paſſione ẽ mutatio
q̃ forme ſuꝑaccidit. ¶ Nõ ergo i hac aucte tres
ſtatꝰ hũane nãe. ſ. nãe ꝯdite ꝑ ſtatum imutabilita⸗
tis ipius forme: nãe lapſe ꝑ mutabilitatẽ paſſio⸗
nũ variaꝝ circa ipa3 eẽntiã nãe reꝑate ꝑ ſubtra⸗
ctõ3 mutatõis q̃ accidit circa eẽntiã vel formam.
¶ Ad aliud dõm ꝙ corpus illud erat nãle. Sed
nãle dꝛ dupliř. vno mõ dꝛ nãle i quo ẽ veritas q̃
ꝯgruit nãe tali. ⁊ ẜm hũc modũ erat corpꝰ illud
nãle q2 i illo erat tota veritas q̃ ꝯgruebat nature
corꝑis hũani. Alio mõ dꝛ nãle qd actõe nãe ꝓ⸗
duciť in eẽ. ⁊ ẜm hũc modũ nõ erat nãle. nõ eim
ꝓducebať in eẽ oꝑatiõe nãe. ſ3 potius oꝑatõnis
ꝯditoris nãe. Cũ ei3 ſit triplex curſus ſiue exitꝰ
reꝝ i eẽ. vt habeť ab Anſel. d ꝯceptu virginis. ſ.
mirabił. nãlis ⁊ volũtariꝰ: nãlia p̃io mõ dicta
curſu mirabili exeũt qñq3 i eẽ. Vñ originalia re⸗
rũ pͥcipia ⁊ maxĩe corpꝰ ade ꝓducebať i eẽ cur
ſu mirabili. erat tñ corpꝰ hũanũ hñs qcqd reqri
tur ad veritatẽ corꝑis huiuſmõi. vñ ñ ſeqť ñ fuit
ꝓductũ in eẽ oꝑatõne nãe q̃ ẽ vis inſita ⁊c̃. ergo
ñ fuit nãle. ¶ Ad poſitiõe3 hereticoꝝ dõm. ꝙ ali
qñ deus ſiłe ex ſiłi ꝓducit in eẽ. aliqñ ex diſſimi
li. ſic diť Caſſianꝰ de icarnatiõe vͥbi ꝯ̃ hereticos
ꝑdictos. ſ. q ponebãt xp̃m nõ eẽ filiũ nãlẽ virgi⸗
nis. dicẽtes ſic. Si id natũ ex virgine deũ nõ pͧu
tas q2 homuſios parẽti d3 natiuitas qũo res diſ
ſimiles ex diſſiłibꝰ crediturus es ſubſtitiſſe natu⸗
ris. ergo apud te nec ꝯturnices ſubito ventus in⸗
tulit. nec mãna decidit. nec vinu3 ex aqua ꝓdijt.
nec milia milia hoim ex vno cibo ſũt paſti. nec pꝰ
lutũ ceco lumẽ apparuit. Et ponit aliã iſtãtiã de
apibꝰ q̃ naſcũť ex floribus. Vñ ex h̃ p3 ꝙ differt
virtꝰ ifinita a vͥtute nãli ſiue creature. qñ virtus
icreata oꝑať ex ſiłibꝰ ⁊ ex diſſiłibꝰ i qbus ñ ẽ po
tẽtia actiua. virtꝰ vͦo creata ex ſiłibꝰ ſiłia. aut ſaltẽ
ex talibꝰ i qbus ẽ potẽtia quodãmõ actiua. ñ ſo⸗
lũ mãlis ſiue paſſiua. ¶ Ad illd qd adiũgiť ꝙ ſpi
ritualis ſbã ñ format veꝝ corpus hũanũ ⁊c̃. di⸗
cẽdũ ꝙ nõ ẽ ſiłe. q2 illa formatio nõ ẽ niſi q̃dam
ꝯpoſitio artificiał ad oꝑatõe3 aliquã exercẽda3.
ꝑ vſu3 illiꝰ corꝑis ñ ẽ ibi ꝓportio neruał ad aia3
hũanã q̃ d3 eẽ iter corpus organizatũ ꝑfectibile
aia rõnali. nec iter ſbã3 angelicã ⁊ illud corpus
ade. q̃ʒuis formatũ fuerit a deo ⁊ d limo: tñ fuit
organũ veꝝ aie ade. ⁊ ipſa forma eiuſdem.

Membrũ ſecundum.

SEquiť de veritate propagata. Et q̃riť
primo ſi tota veritas humane fuit in
corpore ade quo ad eẽ corꝑale. Se⸗
cũdo de mõ ꝓpagatõis.

Articulus primus.

DE p̃io vř ꝙ ſic aug. li. xiij. d ciui. dei
c. xiiij. Oẽs fuimꝰ i illo vno qñ fuimꝰ
ille vnꝰ q ꝑ pcẽm lapſus ẽ. ſ3 ñ fuimꝰ
i illo ẜ3 aia3. ergo ẜ3 corpꝰ oẽs fuimꝰ
corꝑalř i illo corꝑe p̃io. ¶ Pretea. anẜ. d ꝯce⸗
ptu vͥgis. c. ij. q2 tota i primiſ parẽtibꝰ erat hũana
nã. ⁊ ex ipos nihil erat. d illa tota ifirmata ⁊ cor
rupta ẽ. ſ3 ſiłr i pͥcipio fuit eua ⁊ adã. ergo nullũ
hũane nãe idiuiduũ exceptũ eſt. ⁊ inde vt prius.
¶ Preterea idẽ i eodẽ d li. ar. c. ix. Potat deus
adã i qͦ ſemẽ oim hoim creauerat aliã facẽ mulie
rẽ ꝑ quã d adã ꝓpoſitũ dei ꝑficeť. ¶ Preterea ꝙ
h̃ poſſit eẽ p3 ꝑ aug. d vera reli. dicẽtẽ. d vno ſe⸗
mine pͥnt ẜ3 ſuã nãm. vel ſegetes ſegetũ. vel ſilue
ſiluaꝝ. vel greges gregũ. vel ppłi pploꝝ ꝑ ſecła
ꝓpagari. vt nullũ foliũ ſit vł nullus pilus. ꝑ tam
nũeroſã diſtẽſiõe3 cuiꝰ ñ rõ i illo p̃io ⁊ vno ſe⸗
mine fuerit. ergo cum ex vno grano ſemianť oia
grana. ⁊ i eo ꝯtineať oi3 granoꝝ vͥtꝰ. vř ſiłr ꝙ ex
vno corꝑe ꝓpagari poſſit vł ꝓpagatũ ſit oẽ cor
pus hũanũ ſemialiť. Contra ſi i illo corꝑe fuit
tota hũana nã. ergo aut ẜm forma3. aut ẜm mãm
aut ẜ3 vtrũq3. Nõ ẜm mã3. q2 ñ erãt i illo corꝑe
tot athomi quot ex eo ſemiata ſũt corꝑa. neq3 ẜ3
formã. q2 cũ veritas hũane nãe que fuit i adã fit
trãſfuſio ad poſteros. formaꝝ aũt nõ ẽ trãſfuſio
ſine trãſfuſiõe materie. Videť ꝙ nõ fuerit i eo nã

humana ſ3 formā. cū non poſſit mā ad tot corpa
formāda diuidi quot ſūt ex eo ꝓpagata. ¶ Pre/
terea. cū veritas illa vere ſit trāſfuſa ad poſteros.
trāſfuſio āt illa p diuiſionē3 fcā eſt. forma āt ſim/
plex ē 7 idiuiſibilis. p3 ꝙ ñ fuit i illo nā humana
ſm formā. ¶ Preterea vt hētur i alia phia. ſemē
ē ex ſupfluo vltime digeſtiōis ſiue nutrimēti. dicit
ei3 Ariſto. li. ꝺ aialibus. ꝙ ſperma ē ſupfluitas vl
timi cibi. qꝺ āt ē tale nō eſt de vitate ſbe gnātis.
ergo corpa ꝓpagata ꝺ prio hoie: ñ erāt de vitate
ſbe illi⁹. ¶ Itē cū illud qꝺ ē hois ꝺbeat i ipſo re/
ſurgē. ſi oiu3 hoiu3 corpa fuerīt in adā. ergo i ipſo
reſurrectura ſūt. ¶ Itē ps ñ ē ide3 p ēētiā cū ſuo
toto. ergo ſiqd i adā fuit ſ3 carnē: ꝓpagatū ē lege
nāe. 7 p deciſiōem ptiū a toto: nō remāſit in ipſo
adā tota vitas. ſaltē poſt ꝺciſionē. nec inſup eadē
ē humana nā i nobis 7 i adā. ¶ Itē ois diuiſio ali
cuius ptis nāliter vnite cū toto in re hñte ſenſum
fit cu3 dolore 7 triſticia. ſ3 deciſio ſpermatis fit p
diuiſiōe3 alicuius ab aliquo in re habente ſenſu3
ſine dolore. ergo ñ fit p diuiſionē alicuius partis
vnite nālr alij. ¶ Ite3 drñter ē in appetitu 7 ptāte
rōalis. 7 ſimplr nālis. q2 appetit⁹ 7 ptās rōalis
ē ad oppoſita: nālis ſimplr ad vnū. igiꝛ cū appeti
tus nāe ſit ad hoc ꝙ vniatꝛ illꝺ qꝺ ē ps mēbri cu3
ſuo toto. ei⁹ appetit⁹ ñ erit ad diuiſionē eiuſdē. er
go nūq3 appetit aliqd diuidi a mēbro qꝺ ē ꝺ ſba
illi⁹. igiꝛ ꝺciſio ſemīs ē p diuiſionē alicui⁹ qꝺ ñ eſt
ꝺ mēbro aliq. Rñſio cu3 totū triplr dicatꝛ i. v.
prime phie. Uno mō idē ē ꝙ pfectū. Alio mō ſ3
ꝙ dr totū aliqꝺ vnū ꝯtinēs nālr ptes i eo q vniū
tur in aliq forma vna ſbali. ſic dicitꝛ totū vniuer/
ſale vniēs quodāmō ꝯtenta in forma vna. Tertio
mō dr totū aliqꝺ vnū ꝯtinēs plures ptes q exñ/
tes i tota potētia vniuntꝛ in eadē quātitate. vel ſm
nām vel ſm artificiū. 7 hoc mō dr totū i quātita/
te. rñdēs pti in quātitate. Primo mō erat tota nā i
adā q pfectus erat, hō ex aia 7 corpe. Silr ſcꝺo
mō. erat. n. i eo tota hūana nā inquātū hoc ꝙ di/
co hūana nā qdā forma erat totū eē ꝯtinēs ſ3 il/
lud Boecij. Spēs ē totū eē idiuiduoꝝ. q qdē pti
cipata ē ab oibus hoibus 7 in q oēs vniti ſūt ſ3
ꝙ dic porphirius. dicit. n. pticipatiōe ſpēi plures
hoies vnus. Tertio mō ſolū i potētia 7 ñ in actu
per nām diſtinctā. erat oium corpoꝝ mā in corpe
ade. Triplr igiꝛ dr tota humana nā fuiſſe in ada3.
7 q2 nā humana pfecte erat in eo. 7 q2 ſpēs hu/
mana qñq3 in eo ſolo ſaluata erat. q poſtea eſt ab
alijs pticipata 7 ēt q2 aliqd in ipſo erat qꝺ p ꝓpa
gatōe3 ē de ꝯſtōne corpoꝝ oiu3 hoiu3. Cū ergo
qritꝛ qūo tota humana nā fuit in ada3. ſ. ſm mām
aut ſm formā. dꝺm ꝙ ſm mām. q2 mā oium cor
poꝝ ſiue māle. qꝺ eſt de ꝯſtōne oium corpoꝝ hu
manoꝝ: erat in corpe ade. ¶ Et ad maiorē huius
noticiā ſciēdu3. ꝙ i corpe ade erat qñtitas molis
cū rōne ſemiali. rōe qñtitatis illius molis poterat

extēdi 7 diffundi ſ3 extēſionē corpis qſi ipropor
tōalr maioris. ſic gutta vini effuſa i magno vaſe
aq. mā illius diffundit ſe p totum vas illꝺ. imo vt
ponūt noti in phia alia. aliqd pue qñtitatis poſſi/
bile ē ad diffuſionē qſi iſinitā rōe qñtitatis ſue ma
terie. ſicut qñtu3 rōne q qñtu3 ē: diuiſibile ē in iſini
tu3. rōe ergo qñtitatis molis ſiue mālis corpis ad
ptes ipſius deciſe i gnātione. quātacunq3 eis fcā
fuerit additio p ſuſceptōem alimēti. diffūdebat ſe
ſm extēſionē qñtitatis addite. ¶ Preterea. rō ſe/
minalis i illo vtutē hūit actiuā q poterat ſe multi
plicare in mā ſuſceptibili. ſicut p ōt vtus lucis 7
ignis 7 ꝯſilia: q2 ergo portio deciſa a corpe illo
rōne qñtitatis mālis poterat ſe extēdere ſ3 extēſio
nem corpis cuiuſcūq3 qñtitatis addite. vtus autē
multiplicare ſe in māli addito: ſufficiebat ad omiu3
corpa generis hūani ſeminādā. ¶ Ad pdictoru3
euidētiā pōt ſuaderi ſic. ꝯſtat ꝙ corp⁹ puū ſiue hu
mor modicus pt ita ꝯmiſceri magno. ꝙ nulla eſt
poſt ꝯmixtionē diſtinctio. vt qñ ē ꝯmixtio vſq3 ad
homogeneū. fcā tali ꝯmixtione nihil fit ꝺ magno
illo corpe. qꝺ nō ſit de puo eidē ꝯmixto. ſilr itel/
ligatꝛ illꝺ mixtū ꝯmiſceri maiori. 7 ſic ꝓcedēdo i/
telligatꝛ ꝙ res pue qñtitatis ſic poſſit cōmiſceri 7
vniri maiori rei. vt nihil de maxia re fiat qꝺ non
poſſit rōabilr dici factū ꝺ illo puo. ſic igiꝛ itel⁹igē
do ſatis rōabile videri pōt ēt ſ3 operatōe3 nāe.
oēs hoies mālr fuiſſe in adā 7 de adā. qñtuis mo
dicū ex ipō fuerit deciſu3. Et ſi obijcitꝛ ꝙ res pue
qñtitatis ñ poſſit extēdi a deo. Dꝺm ꝙ hoc ñ ipe/
ditꝛ. cū oē corpus qñtu3 ē de nā qñtitatis ſit diuiſi/
bile i iſinitū. 7 hoc dicūt phiſici 7 approbat aug.
ij. ſup geñ. ad lit. ita dicēs. phi āt ſubtili rōe pſua/
dunt nullu3 eē qñtūlibet exiguū corpuſculū. i quo
diuiſio finiatꝛ. ac p hoc ſi pōt aqua ad tātas gutta
rū minutias pueniꝛe. vt ſup iſtū aerē vaporalr fe
ratꝛ. q nā leuior eſt aqs. cur nō poſſit 7 ſup illꝺ le
uius celū minutioribꝰ guttis 7 leuioribꝰ imanare
vaporibus. Preterea qūo hēret illꝺ vbu3 aug.
veritatē ꝙ xps fuit i adā ſm corpulētā ſuba3: niſi
aliqd deſcēdiſſet de corpe ade vſq3 ad xpm. Ite3
iſa. xi. Egredietꝛ virga ꝺ radice ieſſe. ergo in xpo
fuit aliqd de radice ieſſe. Roma. j. factus ē ex ſe/
mine dauid ſm carne3. ergo in xpo fuit aliqd de
carne dauid. Hebre. ij. ſemē abrahe apphendit.
¶ Cū ergo obijcitꝛ ꝙ nō erāt i illo corpe tot atho
mi. dꝺm ꝙ etſi nō erāt tot athomi exñtes in actu
7 ſm ſpēm ſiue ſm formā. erāt tñ tot exñtes i po/
tentia 7 ſm nām. q2 māle decidendū de corpe il
lo rōe qñtitatis illius. fuit potentia qſi ad iſinitā ex
tenſionē 7 diuiſionē. ¶ Ad aliud dꝺm ꝙ ſemē dr
eē de ſupfluo nutrimēti. nō q2 in embrione ſit alia
ſuba q de illo ſupfluo. ſ3 q2 ps maior i qñtitate
ē de illo. ſm ꝙ ſolet qñq3 totū a parte maiori de
nominari. Due. n. circa hoc ſunt opiones. Una q
ponit ꝓle3 ſemiari 7 ꝓpagari de vā ſuba patris.

Alia ď ſupfluo nutrimēti. Prima āt hʒ reſpectuʒ ad q̄ntitatē v̄tutis. Scd̄a ad q̄ntitatez molis. aliqd enim in gnātione decidit de vera ſub̄a pr̄is. ꝙ licʒ forte minoris ſit q̄ntitatis illa pte que ē de ſupfluo nutrimēti. eſt tñ maioris v̄tutis ⁊ plus ꝯferēs ſubſtātie fetus ſiue ꝓlis genite pp̄ qd̄ vr̄ ꝙ mediū ſit tenenduʒ. ⁊ ponenduʒ ſit ꝓlez de vtraqʒ ſub̄a ſeminari. ¶ Ad aliud dōm ꝙ nā in primo homine erat duplex. vna que erat ſimplr̄ ipſius vt erat i/diuiduū. alia q̄ erat illius vt erat pricipiū aliorū. hec āt nā duplex rn̄det duplici appetitui. quoruʒ vnus erat reſpectu ſalutis i ſe. alius reſpectu ſalutis i alio. ⁊ duplici v̄tuti. ſ. nutritiue qua intēdit ſalus ſiue ꝯſeruatio rei i ſe. ⁊ gnātiue qua intēdit cōſeruatio rei i alio. Un̄ Eccī. xxx. mortuus ē pr̄ eiꝰ ⁊ q̄ſi nō ē mortuus. ſilēm eiʒ reliqt poſt ſe. Un̄ filius dr̄ q2 ſit vt ille q genuit. huic duplici nāe duplex rn̄det veritas. vna q̄ reſpicit eē īdiuidui abſolute. alia q̄ reſpicit eē inq̄ntū ē principiū alioꝝ. hec ē vna v̄itas nāe q̄ reſpicit eē adam i ſe. alia q̄ reſpicit eē illius. vt ē ad ꝓducēduʒ alios i eē. veritas ergo nāe q̄ erat i adā reſpectu ſui. reſurget in ipſo adā. ſʒ q̄ erat i ipſo reſpectu ſpēi. reſurget in alio. ⁊ ē ſile. dicimus. n. petrū veꝝ hoīez. q2 pticipat nām ſpēi. ⁊ q2 hʒ collectōez ꝓprietatū quas in alio ē ipoſſibile repire. rōne primi nō diſtiguit ab alijs hoībus ſʒ rōne ſecūdi. Silr̄ veritas humane nāe in adā ꝓut reſpicit nām ſpēi. n̄ appropriat̃ ade. ⁊ iō in ipō n̄ reſurget. ſʒ ꝓut ꝯſiderat̃ i/q̄ntuʒ ē ꝓprietas rei nāe: ipʒ diſtiguit ⁊ in ipō reſurget. ¶ Ad aliō dōʒ ſʒ ꝙ totū ſumit̃ prīo mō. i. dr̄ pfectū. ſic poſt ꝓpagatōez factā p ꝺciſiōez portōis carnis ade. remāſit in ipō tota v̄itas hūane nāe. Silr̄ ſm ꝙ totū ſumit̃ ſcd̄o mō. lʒ. n. ſpēs humana anteq̄ʒ de ea fieret aliq̄ ꝓpagatio i eo ſolo ſaluata eēt. poſt āt in eo ⁊ i alijs. nihilominus in eo poſt ꝓpagationē erat pfectio q̄ntuʒ ad ſuā eēntiā ſicut ⁊ ante. nō. n. eo ꝙ i pluribus exiſtit minꝰ pfecte exiſtit in ſingulis. q̄ntuʒ āt ad eē qd̄ attendit̃ in actu ꝯtinēdi ⁊ dicendi. nō erit tota poſt ſicut ⁊ an̄. q2 cū an̄ ꝯtinebat actu ſolūmō idiuiduū primi hoīs. ⁊ de eo ſolo actu dicebat̃. poſt ꝯtinebat plures ⁊ de plibus dicebat̃. ſm ꝙ totuʒ dr̄ t̄tio mō. ſic nō remāſit i ipō tota veritas humane nāe vno mō. q2 cuʒ veritas humane nāe in adā nō tm̄ determinata erat circa eē ipſius ade ꝓut erat pſona iſta. ſʒ ꝓut erat pricipiū alioꝝ. vn̄ reſpectū hēbat ad ſpēm ſaluādā p ꝓpagatōez alioꝝ de ſua ſub̄a cū vniuſcuiuſqʒ ſub̄a ⁊ v̄tus ſua mēſurat̃ piodo. ſubtracta aliqua ꝓportōe ſubſtātie ſue in gnātōe. ſimilr̄ ⁊ virtutis nō habebat ſubām ⁊ virtutē in illa totalitate qua prius. ſ. ſm ꝙ erat principium alioꝝ: lʒ haberet ſm ꝙ erat hoc indiuiduū vel pſona. Sic ergo q̄ntum ad primū modum ſumēdi totum. tota humana nā fuit in ipſo poſt ꝓpagationē factā de eo ⁊ ab eo ſicut an̄ q̄ntum ad ſcd̄m. vno modo ſimilr̄ alio mō nō. ſilr̄ q̄ntuʒ ad t̄tiuʒ. ¶ Qd̄ autē infert̃ ꝙ nō erat in nobis eadē nā hūana que in eo. dōm ꝙ eadē fuit q̄ntuʒ ad veritatez humane nature. lʒ non quātuʒ ad totalitatez ſiue multiplicitatē veritatis. in nobis eim̄ ē veritas humane nature q̄ntum ad eē indiuidui. nō q̄ntum ad eē principij generalis. ſ. ſicut fuit in eo. ¶ Ad aliō qd̄ ſequit̃ dicēduʒ. ꝙ q̄nqʒ ſit diuiſio vniti naturalr̄ ⁊ iuxta appetitū nature. ⁊ illa nō infert triſticiā ſed delectatōez inq̄ntū huiuſmōi. q̄nqʒ ꝯ̄ appetituʒ nāe ⁊ p violētiā factā nāe. ⁊ illa infert triſticiā. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̃. ꝙ appetitus nāe ē ad vnum ⁊c̄. dōm ꝙ ē ꝯſiderare nāʒ in hoīe duplr̄. Uel vt appetitꝰ nāe ē ſaluare ſe inq̄ntuʒ pōt in hoc īdiuiduo. ⁊ ſic eius appetitꝰ ē viuē ⁊ inq̄ntū huiuſmōi exercet opa nutritiue augmētatiue. Uel vt appetitus eius ē ſaluare ſe i ſili ſpecie. cū nō pōt i eodē. ⁊ ſic eius appetitus ē diuidere. ⁊ inq̄ntū huiuſmodi exercet opa gnātiue.

Articulus ſecundus.

QUerit̃ ꝯſequēter de mō ꝓpagatōis. ſ. vtrum ꝓpagatio humani generis ab adaʒ ſit p multiplicationē ſub̄e deciſe ab eodeʒ in gnātione. ſicut ponit mgr̄ ij. li. ſen. xxx. di. dicēs. Omne qd̄ i hūanis corporibus naturalr̄ ē. deſcenditqʒ a primo pente lege ꝓpagatōnis. ⁊ in ſe auctū ⁊ multiplicatū ē. nulla exteriori ſub̄a in idē trāſeunte. ⁊ ipʒ in futuro reſurget. fomētuʒ qdeʒ hʒ a cibis ſʒ nō ꝯuertunt̃ cibi in humanā ſubām. que. ſ. p ꝓpagationē deſcēdit ab adā. Ex quo verbo videt̃ ꝙ illud ſoluʒ ſit de veritate ſub̄e poſterioꝝ qd̄ ꝓpagatuʒ ē a primis pentibus. ¶ Itē ad idē Beda ſup illud. vij. marci nihil ē extra hoīem introiēs in eū qd̄ poſſʒ eū coīquinare ⁊c̄. q2 ad primū tactū liqdior cibus ⁊ potus p mēbra diffundit̃. q̄uis tenuiſſimus humor ⁊ liquēs eſca cū uenis ⁊ artubus cocta fuerit ⁊ digeſta. p occultos meatus quos greci poros vocāt ad īferiora dilabit̃ ⁊ i ſeceſſuʒ vadit. ergo oīo qd̄ itrat os exit. nec cedit in nāʒ eiꝰ qd̄ alit̃. ¶ Itē aug. xxij. de ci. dei. c. xx. q̄rit. Si aliqs nutriat̃ carnibus hūanis i q̄ debēt carnes iſte reſurgē. ⁊ dicit rn̄dēdo. reddit̃ caro illa hōi i quo eſſe caro humana primitus cepit. ab illo qppe altero tāq̄ʒ mutuo ſūpta deputāda ē. ex hoc pʒ ꝙ n̄ cōuertit̃ alimētū i v̄itatez nāe alēdi. ¶ Itē aug. eodez ꝺterminat de puulis q̄ reſurgēt in pfectōe corpali. Un̄ dicit. xiiij. c. ipſa mēbra oīa iaʒ ſūt latent̄ in ſemine cū ēt natis nōnulla adhuc deſint. ſicut dentes. ⁊ ſiqd eiuſmōdi ſm hāc rōez ꝓfecto i reſurrectōe corpis detrimēta n̄ timemꝰ ⁊c̄. igit̃ vr̄ ꝙ in ſemīe lateāt oīa mēbra q̄ntū ad pfectōez corpalē. ⁊ ita nihil de nutrimēto ē de veritate nāe. ¶ Item in li. de aīalibus habet̃. ꝙ ſemen qd̄ eſt mā generatōis. aſſimilat̃ filio egredienti ď domo pr̄is ſui

q̄d ſic exponit̄. ſicut fili⁹ egrediēs defert ſecū ptē ſb̄e ſue ⁊ eā negociādo multiplicat: ſic ſemē ptē ſb̄e ꝓlis augmētādo defert ſecū. ¶ Itē aug. xxij. d̄ ciui. dei. c. xiiij. in rōne vniuſcuiuſqȝ mãe indita corpali. iā quodāmō vt ita dicā limitatū vr̄ eē q̄d nō dū ē. imo q̄d latet. ſȝ acceſſu tp̄is erit vl̄ potius appebit. in hac ergo infans iā breuis aut lōgus ē q breuis longuſue futurus eſt. ex hoc pȝ ꝙ tota quātitas hoīs ē in portōe illa q̄ decidit̄ a parentib⁹. ⁊ q̄ ̄titas i q̄ reſurget. vn̄ ſubiūgit̄ ibidē ꝫ ſm̄ hāc rōꝫ pfecto i reſurrectōe corpis d̄trimēta nō timem⁹. igit̄ vt vr̄ nihil reſurget niſi q̄d ē i ſemie. ¶ Itē eo. li. ⁊. e. c. creatori rex q creauit cūcta d̄ nihilo q̄uo de eē poſſȝ vn̄ addēt q̄d addēdum fore mir⁹ artifex noſſet. Ex hac auctoritate arguit aug. ibidē. c. xiiij. ꝙ cū tota gigātis magnitudinis moles ſit i rōe modica. poſſibile ē reſurgere cū q breuis ē cū morit̄ i magna mole ⁊ ſine additamēto extriſeco. vt vr̄ cūȝ dn̄s tātā ibi v̄itatē i illa rōe creauerit. g⁹ a ſili i ꝓpoſito. Cōtra. oēs fuim⁹ i adā ſeminal̄r ſȝ anſ. ſȝ lȝ i grano vno ſit v̄t⁹ ſeminalis ad granū ꝓducēdū i eē n̄ tm̄ illd̄ i eē ꝓducit. nō ſubintrāte humiditate extriſeca. q̄d ſic determināt hn̄tes noticiā huiuſmodi. dicūt. n. q̄d granū t̄re mādatū ſi fuerit nimus calidū aduritur. ſi nimis frigidū mortificat̄. ſi nimis ſiccum areſcit. ſi nimis humidū putreſcit. Silr̄ ē ſi t̄ra in qua ſeminat̄ eādē patit̄ itēperiē corrūpit̄ granū. ſi v̄o ꝯueniāt in tp̄e granū ⁊ t̄ra vis humoroſitate relaxat̄. caliditas aūt i ip̄o elemētaris dico. inueniēs ſb̄aȝ grani relaxatam. agit q̄d ſuū ē. diſſoluit ip̄m ⁊ diſſoluēdo humiditatē mltiplicat. humiditas āt replet ſb̄aȝ grani donec rēpleto grano fiet ruptura ⁊ p⁹ ſit trāſſubſtātiatio alic⁹ ptis egrediētis i radicis ēētiā q̄ t̄re iſigit̄ ⁊ mediāte ip̄a attrahit nutrim̄tū. q̄d trāſit i ſb̄aȝ grani. Silr̄ ē d̄ ſemie q̄d dictū ē i moneta ꝯceptōis. ſic pȝ ituēti i medicina. vbi d̄terminat̄ q̄uo ſit relaxatō hūoroſe ſb̄e ⁊ attractio nutrimēti. ⁊ multiplicatio ⁊ augm̄tū p nutrim̄ti ſubingreſſū. n̄ ergo i ꝓpagatōe a prio hoie ē hoīuȝ ꝓductio ⁊ eē ꝯpletū p mltiplicatōꝫ ei⁹ q̄d deciſū ē ab adā. ſȝ p additōꝫ factā ex ſubingreſſu alimēti. ¶ Itē opus mltiplicatōis ē a ſolo d̄o. ē. n. creatio q̄dā vt ſupra tactū ē. ¶ Itē hugo. ſane ſex ſūt opa qb⁹ oīa q̄ ſūt ad effectū ꝓducim⁹. Primū op⁹ ē d̄ nihilo aliq̄d facē. Scd̄ꝫ op⁹ ē d̄ aliq̄ aliq̄ facē ſm̄ ſb̄aȝ ⁊ quātitatē i maius. Tertiū op⁹ eſt de aliqb⁹ aliq̄d facē ſm̄ ſb̄aȝ ⁊ quātitatē i min⁹. Quartū opus ē de aliquo aliq̄ facē. non tm̄ ſm̄ ſb̄am ⁊ quātitatē i mai⁹. Quintū opus ē d̄ aliqbus aliq̄d facere n̄ tm̄ ſm̄ ſb̄aȝ ⁊ quātitatē in minus. Sextuȝ opus ē de aliquo nihil facē. Ex his ſex operibus quatuor ſoli deo poſſibilia ſunt. duo reliqua tm̄ creature poſſibilitati ꝯueniūt. de nihilo. n. aliq̄d facē ⁊ d̄ aliquo aliq̄ in maius. Et de aliquibus aliq̄d i minus. ſiue de aliquo nihil. ſolus de⁹ pōt. Duo reliqua. i. de aliquo aliq̄ n̄ in maius. ſic cū totū i ptes diuidit̄. vel de aliqb⁹ aliquid nō i min⁹. queadmodū cū ptes i toto vniūt̄. creatura facē pōt. facē aūt d̄ aliquo aliq̄d ſȝ quātitatē ⁊ ſb̄am in maius. ē opus multiplicatōis ſicut habet̄ ab eodē. ergo ⁊c̄. ¶ Itē Anſel. triplex ē curſus rex in eē. volūtari⁹. nālis ⁊ mirabilis. ꝓpagatio ergo hoīuȝ a prio hoie. aut ē ſm̄ curſuȝ volūtarium. aut ⁊c̄. Nō ſm̄ volūtariū: nō. n. ē generatio vel ꝓductio hoīs ad ſtatū ꝯpletum ſȝ actum volūtatis. Neqȝ ſm̄ mirabilē. n. ō. n. ſunt opa mirabilia generatio ⁊ ꝓductio hoīs in eē ꝯpletum ſm̄ curſum nãe. Nec ſm̄ nālem. q2 actio nãe eſt finita. Sed ſi fieret huiuſmōi multiplicatio p nãm. nã poſſet in actōeꝫ infinitā. q2 nō repiret vbi ſtaret. ⁊ ſemp inueniret nãm ꝯuenientē ſue actōi. q2 qua rōne ex illa mã pua ſucceſſiue ſiue ſīr poſſent multiplicari. quaſi hoies infiniti p nãm: eadē rōne poſſent aliȷ tot multiplicari ex eadem. ⁊ ita in infinituȝ. Si aūt diceret ſic ſupra tactū ē. ꝙ rōe quātitatis mãe diuiſibilis ⁊ extēſibilis ē i ifinitū. Cōtra habet̄ a ph̄o. oīuȝ ꝯſtantiū nã res eſt ⁊ rō magnitudinis ⁊ augmēti. ſic ergo ē ſtatus i reb⁹ nature ⁊ res i augmētando: ſilr̄ ē vt vr̄ in diminuēdo. ergo nō ē poſſibile huiuſmodi extēſiōeꝫ vel diuiſionē eē p nãm. Rn̄ſio circa q̄ōnē ꝓpoſitā diuerſi diuerſa ſentiūt. quoꝝ pp diffinitatem q̄ōnis expedit maniſeſtatio. Sunt igit̄ q̄dā ꝯſentiētes determinatōi magiſtri ſen. q̄dā dicūt ꝯ̄riū. Ponūt. n. quidā cū magiſtro. ꝙ trāſmiſit adam modicū q̄d de ſua ſb̄a in corpa filioꝝ qn̄ eos ꝓcreauit. i. aliq̄d modicū d̄ maſſa ſb̄e eius diuiſum eſt ⁊ ide formatū corp⁹ filij ſuiqȝ multiplicatōe ſine rei extrinſece adiectōe auctū ē. Ad oñdendū aūt ꝙ q̄nqȝ ſit augmētū rei p multiplicatōeꝫ huiuſmodi. dicūt ꝙ mã que ē i mīmo aere. hoc mō ē ſufficiēs vt ex ea fiat q̄ſi ifinitū: n̄ q̄dē alteri⁹ ſpēi vt ignis vl̄ terre. ſȝ ēt eiuſdē vt aeris. ⁊ eadē rōe cū ſemē deciſum de adā habuit in ſe quatuor elemēta. in mīmo terre q̄d fuit in ſemine illo. fuit mã ſufficiēs quaſi ad infinitā terrā. ⁊ i mīmo aq̄ q̄ſi ad infinitā aquā. ⁊ ſilr̄ de aere ⁊ igne. ⁊ ita i illo minimo ſemine erat mã ſufficiēs quaſi ad infinitos hoies. non dico mã nuda. ſed mã cū rōnib⁹ ſeminalibus. mã. n. vt dicūt q̄ ē ſub modico aere eſt poſſibilis ad tantam extentioneꝫ quante eſt totus aer. immo ꝙ tantus aer inde fieri poſſet. quātus eſt totus aer vniuerſi. Cum ergo ſit triplex natura i nobis infima vt terrena media vt dyaphana. ſuprema vt celeſtis. fieri poteſt multiplicatio ſic. Ex natura enim media quam habet materia ex aqua ⁊ aere. habet vt rareſiat. ⁊ ſic fiat maior p rarefactioneȝ. Ex natura lucis quā hȝ materia cum corporibus celeſtibus. cōem habet vt maxime diffundat ſe ſine ſui diminutione. vt patet i lumine candele. quod per ſui multiplicationem

creſcit ⁊ diffundit ſe i alias candelas ſine ſue di/
minutõe. Volẽtes ergo opinionẽ magiſtri ſuſti/
nere ꝺ huiuſmõi multiplicatõe. dicũt ꝙ ex potẽ/
tia ⁊ ex ſufficiẽtia mãe ⁊ ex rõnibus ſeminalibꝰ
q̃ erãt i ip̃a mã ẜm ꝙ dicit aug. ꝺ vera reli. ꝙ de
vno grano ſũt ſegetes ſegetũ vel ſilue ſiluaꝝ ⁊c̃.
vt ſupra. q̃ quidẽ hñt nãꝫ diſtẽdere. q̃tenus eis i/
dituꝫ ẽ a creatore. Et ex ꝯgruẽtia rarefactiõis q̃
ſit ẜꝫ ꝓprietates q̃litatũ elemẽtoꝝ medioꝝ cuiuſ/
modi ſũt aer ⁊ aqua. ⁊ ex ꝓprietate lucis diffũ/
dẽtis ſe. q̃ qdẽ ẽ in corꝑe hũano ſicut nã q̃litates
ꝯ̃rias elemẽtoꝝ ꝯciliãs. cuiꝰ nũc actꝰ occulti ſunt.
erat potẽtia in illa mã diffundẽdi ⁊ mltiplicandi
ſe ſine quãti extrinſeci additõe. ſicut dicit mgr̃ in
ſentẽtijs. ⁊ ponũt exẽplũ in pũcto q ẽ ꝯterminat̃
infinitaꝝ lineaꝝ. a quo ſi auferat̃ vna linea. habet
eũdẽ pũctũ ſeꝑata ꝓ termino queꝫ prius hẽbat.
nec ẽ ille pũctꝰ nũc auctus. licꝫ obtineat duo loca
pũctalia. ⁊ priꝰ ñ niſi vnicũ ſꝫ ẽ mltiplicatꝰ. Silr
in ꝓpoſito. ſicut eiꝫ ñ ẽ hic noui pũcti creatio ſed
prioris multiplicatio. ſic nõ eſt hic noue materie
creatio. ſꝫ prioris multiplicatio. ⁋ Huic ãt opi/
nioni aſſentiẽtes vlterius explanãdo dicẽ pñt. ꝙ
cũ in hoie ſit caro ẜm ſpẽꝫ. caro ẜm mãꝫ ⁊ ſilr ꝺ
alijs ꝑtibus. q2 i ſingulis ⁊ ſimiliũ ꝑtiũ ⁊ diſſimi
liũ eſt quedã ꝑs ẜm ſpẽm. quedã ẜm mãm q̃tum
ad illud qꝺ in hoie ꝺ̃ cẽ ẜꝫ ſpẽꝫ ẽ deſcẽſus ẜꝫ ꝓ/
pagatõeꝫ a prio hoie. q̃tũ ad illud qꝺ ẽ i hoie ẜꝫ
ſpẽꝫ ẽ augmẽtatio ꝑ mltiplicatõeꝫ. q̃tũ ad aliud
ꝑ receptõeꝫ alimẽti. ⁊ põt dici ꝙ i hoie ẽ nã hñs
potẽtiã multiplicãdi ſe a nã elementari. ⁊ virtute
lucis coexiſtẽtis i tali armonia. Et vr̃ poſſe ꝑſua
deri ad hoc per hoc. ꝙ ſi minimũ ignis ꝯuertat̃
in aquã vel aerẽ vel terram. mã q̃ fuit prius ſub
ſpecie ignis. iaꝫ eſt ſub ſpecie elemẽti. qꝺ cẽ ñ põt
niſi iuxta cõgruẽtiã forme fiat mltiplicatio mãe.
⁋ Preterea. mã ẜꝫ ſe ꝯſiderata ẽ in termino ſim
plicitatis. qꝺ ſic ẽ nõ põt augmẽtari ꝑ rarefactio
nẽ nec augeri ꝑ appoſitiõꝫ. igit̃ nulla ẽ eiꝰ augmẽ
tatio niſi ꝑ mltiplicatõeꝫ. ⁋ Preterea. vbicunqꝫ
ẽ forma cuiꝰ cẽ determinat̃ circa mãꝫ quãtã. mã
diuiſiõeꝫ hꝫ ⁊ extẽſiõeꝫ. hoc ẽt pꝫ. q2 ſi ꝯſideret̃
mã ſine oi forma ꝯſiderabit̃. ⁊ ſine oi extẽſiõe ⁊
dimẽſiõe ꝓut ꝯſiderat̃ cũ forma ꝯſiderat̃ i maio
ri quãtitate iuxta exigẽtiã forme. nã aũt ignis ad
ſaluteꝫ ſue ſpẽi minus reqrit ꝺ mã q̃ꝫ nã aeris. ⁊
nã aeris q̃ꝫ aque. ⁊ aque q̃ꝫ terre. In aiabꝰ aũt ⁊
ãgelis ẜm damie. ⁊ alios. eſt ponẽ mãꝫ que qdeꝫ
mã nullius ẽ dimẽſiõis. q2 extẽſio mãe qua locũ
occupat nõ ẽ a ſe. ſed a ſua forma eã extẽdẽte ⁊
ideo ſi tota mã vniuerſi poſſet cẽ ſine forma ex/
tendẽte eã vt ẽ forma in ſpiritibus. nõ occuparet
locũ niſi punctalẽ vt ſpũs. Unde vr̃ dicẽdum ꝙ
mã multiplicabilis eſt nãliter iuxta cõgruẽtiã for
me cuius ẽ mã. ⁊ ꝑtãteꝫ huius multiplicatõis di
cimus eſſe in nã elemẽtari ⁊ virtute lucis. cũ aũt

augmẽtatio ꝑ additõeꝫ ⁊ rarefactõeꝫ data eſt in
firme nãe corꝑali ⁊ nobiliſſime nãe. q̃re nõ ẽ da
ta virtus augmẽtãdi per multiplicatõneꝫ. Dici/
mus ergo ẜm hãc opinionẽ ꝙ i ſemine deciſo a
parẽtibus ad ꝓcreatõem ꝓlis ẽ duplex nã. q̃dã
eſt ad illud qꝺ requirit̃ ad ꝑtes ẜm nãꝫ. ⁊ illa hꝫ
virtutẽ augmẽtatiuã per ſuſceptõneꝫ nutrimenti.
quedã ad illud qꝺ reqrit̃ ad ꝑtes ẜm ſpẽm. ⁊ illa
hꝫ virtutẽ augmẽtatiuã ꝑ multiplicatõeꝫ. q̃tum
igit̃ ad illud qꝺ in nobis ẽ ꝑtium. ẜm ſpẽm deſcẽ
dimus a prio hoie ꝑ multiplicatiõeꝫ ipſius nãe.
q̃tum ad illud ꝙ eſt in nobis ẜm mãꝫ nequaq̃ꝫ.
Si obijcit̃ ꝙ ſemen eſt ex ſuꝑfluo cibi vltimi ẜm
phm rñderi põt ſicut ſupra tactuꝫ ẽ. vel põt dici.
ꝙ hoc itelligit̃ q̃tuꝫ ad illud de quo ſũt ꝑtes ẜm
mãꝫ nõ de quo ſũt ẜm ſpẽm. ⁋ Ad illud qꝺ prio
obijcit̃ in ꝯ̃riũ dici põt. ꝙ re vera ſicut ad ꝓpa/
gatõeꝫ grani ex grano reqrit̃ ſubintratio humo
ris vt tactũ eſt. ſilr i ꝓpagatõe generis hũani ex
prio hoie reqrit̃ ſubintratio alimẽti. vt fiat mul/
tiplicatio ⁊ augmentũ ꝑtiũ ẜm mãm ꝑ nutrimẽti
ſubingreſſuꝫ ⁊ fomẽtuꝫ ꝑtiũ ẜꝫ ſpẽm. vñ ꝑꝑ duo
neceſſaria eſt attractio alimẽti. ſ. vt ſit mã ꝑtiuꝫ ẜꝫ
mãm ⁊ fomentũ ꝑtiũ ẜm ſpẽm que mltiplicãtur
aũt ⁊ augmẽtãtur ex portiõe ſubſtãtie generãtis
deciſe in generatione. ⁋ Ad aliud qꝺ ſequit̃. ſ. ꝙ
opus mltiplicatõis eſt a ſolo deo. dicẽdũ ꝙ hoc
intelligit̃ vbi res multiplicabilis nulla ſubſtantia
cõiuncta vel cõmunicata aliquo mõ multiplica
tur vt erat i mltiplicatõe panũ Math. xiiij. Si/
militer i formatõe eue ꝺ coſta ade. Vñ multipli/
catio lucis q̃ ẽ ſuba ẜm aug. nulla eiꝫ ꝯiũcta ſub/
ſtãtia. nõ poſſꝫ cẽ niſi a ſolo deo. vt ſi eſſꝫ vacuũ
circa corpus ſolare. credo ꝙ lux ſolis nõ poſſet
ſe mltiplicare ꝑ nãꝫ nec poſſꝫ fieri niſi a pria po/
tẽtia. põt ãt lux mltiplicare ſe ꝯiũcta illi ſba apta
ad ſuſceptõeꝫ huiꝰ mltiplicatõis. Silr põt dici i
ꝓpoſito. niſi illi ꝑti q̃ eſt ꝺ vera ſuba p̃ris. cẽt ali/
qua ſuba ꝯiuncta. ſ. ſuba alimenti miniſtrãtis fo/
mentũ eidẽ ꝙ nõ multiplicaret̃ nec poſſꝫ ẽt mul/
tiplicari niſi a ſolo deo ſic vr̃ poſſe dici de mul/
tiplicitatibꝰ hñtibus cẽ ꝯpletũ ꝑ aliquã formam
determinatã. de re aũt ꝯpleta vt que caret forma
ꝯplente vt de prima mã in rõne qua pria. põt di
ci prio. ꝙ illa eſt mltiplicabilis iuxta qꝺ requirit
forma ꝑficiẽs eãdẽ. ⁊ hoc vr̃ ꝓbabiliter poſſe di
ci. a diſpoſitõne ordinatiſſima ſũme ſapie. a pria
eniꝫ potẽtia ẽ creaturis ꝓditis virtute actiua da/
ta ꝑtãs multiplicãdi ſe. ſiue formas ꝓprias i corꝑ
ſuſceptibilibꝰ vt pꝫ ꝺ qbuſdam elemẽtis. ſilr exi/
ſtẽti i gradu extremo poſſibilitatis dari poſſibili
tas apta ad ſuiꝑius mltiplicatõeꝫ a forma ꝯpleta
illiꝰ ſine nã alia. ⁊ hoc vr̃ ꝯgruere ꝑfecto ⁊ ordi/
natiſſimo artifici oia ordine ꝯgruẽtiſſimo ꝓducẽ
ti in eſſe ne a tanto artifice ſit aliquid ꝓductuꝫ in
eſſe vt forma naturali ꝑficiat̃ qꝺ nullo mõ natu/

ra pficí poſſit. qõ eẽt ſi mã naturali forma pficiẽn
da que inq̃ʒtũ ẽ mã oĩno ſimplex. ꝛ ita nulli for/
me nãli apta inq̃ʒtũ huiuſmõi p nãm aliquã infe
riorẽ multiplicari ñ poſſet. ita vt aptaret ad for/
me ꝯueniẽtis ſuſceptõnez. Nec vr̃ diſſonũ rõni.
ꝙ carni primi parẽtis que ꝯdita fuit vt eẽt prici/
piũ oĩuʒ ſui generis. ꝛ ita diuĩe gereret imaginis
rõeʒ: q̃ ẽt in aliq̃ ſui pte erat deificabilis. ſ. p grãʒ
vnionis cũ dei ṽtute necnõ ẽt ĩ multis ptibus p
glorificatõeʒ data eẽt aliq̃ ꝓrogatiua nãe q̃tũ ad
ptãtem multiplicatõis. cũ hoc datũ ſit quibuſdã
creaturis incõpabilr̃ mĩoris dignitatis: q̃ʒtuʒ ad
formas earũdẽ. Uñ ponẽtes mãm ſimplr̃ poſſe ĩ
eẽ nãliter multiplicari. ſilr̃ ꝛ illud qõ erat deciſũ
a prĩo parẽte ñ vr̃ a rõne ſiue a ꝓbabilitate deuia
re. nõ hic aũt ſic ſe hẽe aſſero ſʒ quadã ꝯgruẽtia
cõijciẽdo ne videar dicto a tantis doctoribꝰ ob/
uiare. ex quo ñ iuenio ab aliq̃ doctoꝝ ſcioꝝ dici
ꝯtriũ. ¶ Si obijcit ꝯ hoc p ṽbuʒ aug. ſup gen̄. ad
lit. x. ĩ fine. qõ vr̃ aſſerere ꝙ nulluʒ corpꝰ augeẽ p
multiplicatõeʒ. opponẽs ꝯ terculianũ q põebat
aĩaʒ eẽ corpꝰ ꝛ ꝯtineri ſe corpi maiori ꝛ minori
ſine aliqua ſibi facta additõe. ꝛ hoc explanat, po
nẽs exẽplũ de maſſa metalli q̃ aliqñ dilataẽ p tun
ſionẽ ſine aliq̃ additiõe ſibi fcã. ꝯ illũ dic̃ aug. qd
abſurdius q̃ʒ putare maſſam cuiuſpiã metalli ex
aliq̃ pte creſcere poſſe dũ tundiẽ: niſi decreſcat ex
altera: vel augeri latitudinẽ niſi craſſitudine mi/
nuaẽ. aut vllũ eẽ corpus manẽte nãe ſue entitate:
qõ vndiq̃ʒ creſcat niſi rareſcat. Ex vltio ṽbo hic
poſito vr̃ ꝙ abſurdũ ſit ponere corpꝰ aliqõ ma/
nẽte quãtitate creſcere: niſi rareſcat. ex quo vr̃ ꝙ
nunq̃ʒ creſcit aliqõ corpꝰ p ſui multiplicatõnez.
¶ Ad qõ põt dici ꝙ aug. loqẽ ẽm modũ cõeʒ q̃
res creſcũt ſiue efficiunẽ maiores. rei. n. manẽtis ĩ
ſua quãtitate. i. cui nulla ſit additio. ñ ẽ alius mo/
dus creſcẽdi ẽm curſũ cõem q̃ʒ p rarefactõnem.
vel põt fieri vis ĩ hoc ꝙ dicit manẽte ſua quãti/
tate vt ſit ſenſus corpus manẽs ĩ ſua quãtitate. ita
ꝙ ñ ſit augmẽtata p additõeʒ quãti. neq̃ʒ ꝑ mul/
tiplicatõeʒ ꝙ ñ creſcit niſi p rarefactõneʒ. q2 illis
tribus mõis vt vr̃ ẽ corpoꝝ augmẽtatio. ſ. aut p
additõeʒ quãti. aut p multiplicatõeʒ. aut p rarefa
ctiõʒ. ¶ Ad hoc ꝙ ſeqẽ põt dici ꝙ opio hugo. fu
it. ꝙ hec multiplicatio a ſolo deo fuit ꝛ ĩter opa
mirabilia ꝯputãda. vñ dicit ꝙ qñ ſimplex mã ſi/
ue athanius ſimplex factus ẽ de nihilo aliqd fa/
ctũ ẽ. qñ ṽo idipm ſimplex corpꝰ ĩ ſemetipo mul
tiplicaẽ ꝛ in pl̃a excreſcit ſit aliqd de aliquo ĩ ma
ius. qõ lʒ mirabile videaẽ. maius tñ eſt de nihilo
aliqd facere q̃ʒ õ aliquo plus facere. hoc modo
opandi de ſuba coſte ĩ ſe diuina virtute ĩ ſe abſq̃ʒ
extriſeco additamẽto multiplicato. corpꝰ mulie/
ris factũ ẽ: ꝛ poſt qbuſdã ĩterpoſitis ſubiũgiẽ. ñ
itaq̃ʒ coſte illius extriſecus additũ ẽ aliqd. ſʒ ipa
ĩ ſemetipa diuĩa ṽtute opante multiplicata ẽ quẽ/
admodũ poſtea nãm hũanã a primis parentibꝰ
ĩ ſubſequẽteʒ gnãtõeʒ ſemiatã a modico iã intan
tũ multiplicatã cernimus. vt multa hoĩum milia
ex ea iã excreuiſſe videamus. ꝛ hoc totũ ad ſcõʒ
opus ptinet qñ de aliquo fiunt aliq̃ in maius. In
hoc ergo ꝯſentiũt illi quoꝝ ꝑtacta ẽ opio ꝛ hu/
go cũ mgr̃o ſniaꝝ ꝙ illõ qõ ſeiatũ ẽ a primis pa
rẽtibus ad ſequentẽ gnãtõeʒ ñ creſcit neq̃ʒ creuit
additõe extriſeca: ſʒ ſui ĩ ſe multiplicatõe. ſʒ diffe
rũt ĩ poſitõe mõi. q2 hugo ponit ꝙ iſta multipli
catio ẽ opus mirabile ꝛ ſola ṽtute diuĩa. Alij di
cũt ꝙ eſt a nã ꝛ ṽtute data nature. ꝛ forte poſſent
he opiones q̃ diuerſe videnẽ ꝯcordari. ſi verba
hugo. retorquerenẽ ad ꝯditõeʒ originalẽ corpis
primi hoĩs. in q̃ ꝑter legẽ cõeʒ alijs corpibus ĩ/
ditã. ptãs multiplicatiua ſui q̃ ẽ ptãs mirabil̃ fuit
data eidẽ vt ex ꝯgruẽtia ꝑdicta pt ſupponi. ¶ Ad
illud qõ poſtea obijciẽ. dõm ꝙ huiuſmõi ꝓpaga
tio ẽ ẽm curſũ nãleʒ. ¶ Ad illõ qõ obijciẽ ꝙ ope
ratio nãe finita ẽ. dõm ꝙ veꝝ ẽ. Uñ ꝛ multiplica
tio generis hũani ꝛ ꝓpagatio finita ẽ. nec vr̃ in/
cõueniẽs aliqd ſeq. poſito ꝙ actio eẽt ĩfinita con
currẽtibus cãis ſupioribus ꝛ ĩferioribus ĩ actõe
illius. ſʒ q2 opatio nãe ꝛ maxie in ꝓpagatõe hu
mani generis ẽ ꝓpter finẽ ſpãleʒ. ſ. multiplicatio
nẽ elemẽtoꝝ q̃ʒtuʒ ad quendã ꝑordiatũ nũeruʒ ĩ
diuĩa ſapia. illo nũero adipleto iuxta nutũ prime
cãe. ceſſabat efficatia actõis cãꝝ illaꝝ. ſicut. n. ſcri
biẽ in li. fontis vite. cã pp quã oĩa facta ſũt ẽ volũ
tas inueniẽs oĩa. q2 motus p quẽ fiũt oĩa: alliga/
tꝰ ẽ volũtati primi. ſʒ volũtas agit ẽm placitũ vo
lẽtis. ergo oĩs creatura ꝑ volũtate creatoris de/
ficiet. nõ habẽs ĩ rõe ſua ẽt cãm pmanẽdi. ¶ Ad
aliud qõ ſequiẽ. dõm ꝙ ſicut oĩum ꝯſtãtiũ nã ter
minus ẽ magnitudis ꝛ augmenti. ita oĩuʒ conſtã
tiũ nã terminus ẽ diminutõis ꝛ detrimẽti vniuo
ce loquẽdo. q2 ſicẽ terminus ĩ actu magnitudis
hñtis formã ꝛ ſpẽʒ. ita ẽ terminꝰ ĩ actu detrimẽti
ꝛ diminutiõis hñtis formã ꝛ ſpẽm. forma. n. ho
mis ñ ſaluareẽ ĩ corpe cuiuſq̃ʒ neq̃ʒ forma ignis.
Unde res nãlis quãta exiſtẽs ĩ quacũq̃ʒ dñia. nõ
ẽ apta ad ſuſceptiõeʒ cuiuſq̃ʒ forme. ſʒ quantitas
materie limitata ẽ ẽm exigentiã forme. ꝛ hoc eſt
qõ dicũt phus oĩum ꝯſtantiũ. Si ṽo ꝯſidereẽ res
quãta vt ẽ quãta. nõ termiata ſub forma finita ali
qua. nõ ẽ determiatus ſtatus eius ſiue limitatus.
neq̃ʒ a pte magnitudis ꝛ augmẽti. neq̃ʒ a pte di/
minutõis ꝛ detrimẽti. Alij ſũt opionis cõtra/
rie. ponẽtes illud modicũ qõ deciſuʒ erat a prĩo
parẽte augmẽtari exteriori ſuba ĩ illud trãſeũte.
nõ ãt fuiſſe auctũ ĩ ſe ꝛ multiplicatũ. q pñt rñde/
re ad obiecta ꝓ magiſtro. ¶ Ad primuʒ ergo ꝓ
illa pte dici põt. ꝙ alimẽtũ ñ totalr̃ emittiẽ p ſeceſ
ſuʒ. Ut. n. hr̃ ab aug. de vera reli. aliqd õ cibo ſi/
ue de alimẽto feculẽtiſſimũ reddiẽ terre ad aliq̃s
formas aſſumẽdas, ꝛ feculẽtiſſimum illud vocat

ſtercora. Aliqd p totũ corp⁹ exalat. ſ. p fumoſita/
tes ⁊ ſudores. aut totius aīalis latētis neruos ac
cipit: ⁊ inchoat̄ i prolē: ⁊ vocat latentes neruos
rōes ⁊ diſtictōes q̄ neceſſarie ſūt ad hoc ꝙ cor/
pus pfectibile aīa rōali ſit i ꝯuenienti armonia ⁊
organizatōe q̄ reqrit̄ ad aīe ſuſceptōz: aliqd mu
tat̄ i carnē. ſic ergo ſm aug. alimētū i q̄tuor diui/
dit̄. quoꝝ vnū inchoat̄ ſiue trāſit i prolē. ꝙ ergo
dicit dñs. Omne qd̄ i os itrat ⁊c̄. n̄ itelligit vniuer
ſalr. ſ; ſub hoc ſenſu de oībus iſtis cibis aliqd in
ſeceſſuz vadit vtpote de cibis corpalib⁹ ps ſecu
lētiſſima. Vn̄ dicit Guimūdus. ij. li. de corpe dñi
ꝯ berengariū de cibis nr̄is corruptibilib⁹ phiſici
⁊ medici docēt dicētes. ptez ciboꝝ ⁊ potuū eā q̄
corpulētior ⁊ corruptior ē p ſeceſſuz egeri. ptem
aut ſubtilitate vtiliorez vi nāe: p diuerſas corpis
ptes diſtrahi. ⁊ i carnis mām ⁊ ſanguis verſum
iri. ptem vo aliā ſubtilē qdem ſ; minus vtilē. per
ptes corpis ſilr tranſfuſam p poros euaporari.
ptem vo reſiduā neq; tātiſper ſubtilē: neq; adeo
vt poſt ē corpulētā p fluxū nariū aut p ſputa vel
quolib; ſili mō iactari. que ſi ita ſūt imo, quia ita
ſūt. n̄ igit̄ cibus oīs q vadit i ſeceſſuz emittit̄. ſed
id tm̄ dixit i ſeceſſū emittit̄ de pte videl; cibi notiſ
ſima loquens. Et ſilr p; rñſio ad auctem Bede.
¶ Ad aliud dōm. ꝙ cū i hoīe diuidat̄ ſba corpu
lēta. q̄ q̄dā ps illius ē d veritate nāe hūane. q̄dā
nequaq̄. q̄tuz ad illud qd̄ fuit de veritate nature
illius q̄ hoc fuit illi ꝓpriū ⁊ dico de veritate il/
lius q̄ztum ad veritatē q̄ reqrit̄ ad hoc ꝙ ſalua/
ret̄ i eē ꝓprio. nō i ſuo ſimili ſiqs educatus eſſet
carnibus hūanis. huiuſmōi ille eēnt reddēde illi
i quo prius fuerūt tanq̄ mutuo ſūpte ab illo. Ex
hac rōe p;. ꝙ i hoīe ē veritas ſue nature duplex
ſc; illa q̄ reqrit̄ ad hoc ꝙ ꝓpterea ſaluet̄ in pro/
prio eē. ⁊ ꝙ ſaluet̄ i ſili in ſpē. Querit̄ ergo po
ſito ꝙ illō veritatis quo appetit generās ſaluari
in ſibi ſili. n̄ decideret̄ p coitū. vtrū reſurgeret i il
lo. Si n̄ ergo aliqd de vitate primi hoīs n̄ reſur
get. poſito ꝙ ꝓpagatio facta ē p multiplicatōem
ptis dciſe ab illo. Si āt reſurget i illo. ergo vr̄ ꝙ
illud qd̄ ꝓpriē ē ad hoc ꝙ ſit de vitate vni⁹ pſo
ne. i cāu reſurgē poſſit i alia. ergo cū nihil reſur/
get i aliq̄ qd̄ n̄ ſit de vitate illi⁹. nulla ē ꝑtacta diſti
ctio. ¶ Ad hoc pōt dici ꝙ n̄ reſurget i illo neq; i
alio. qd̄ p; ſic. Rō reſurrectōis corpoꝝ ē ordia
tio corūdē ad aīaz rōalez. ⁊ n̄ ordiatio cuiuſlib;
corpis ad qualib; aīaz. ſ; corpis ad aīaz ſibi q̄/
dā idiuidua ꝯiūctōne ſociatā. ex q̄ ſortit̄ eē ppe/
tuū q̄le ē corpus cuius vitas ē fūdamētū fabrice
corpis hūani: ⁊ q̄ fulciunt̄. q̄ nō hñt eē fixum in
corpe illo. ſ; fluūt ⁊ refluūt cuiuſmodi ē caro ſm
māz. ⁊ illa ps ſbe q̄ ē ad aliū ꝓducēdū i eſſe per
gnātiōez. q̄ ergo vitas nāe carnis ſiue ſube q̄ eſt
vt ſit pricipiū alſius n̄ h; eē fixū i corpe cui⁹ aliq̄
mō ē ps. nec ē aīme idiuidua ꝯiūctiōe ſociata ex

ꝯiūctōe cū illa aīa que ē pfectio corpis huiuſmo
di. n̄ ſortit̄ eē ppetuū: nec rōez reſurgēdi. ſi ergo
n̄ fiat p generatōez apta ad ſuſceptōez alteri⁹ aīe.
nec ex ordinatōe ad illa ſortiat̄ eē ppetuū n̄ reſur
get. nec ē incōueniēs aliquā ptē corpis ade vt il/
lā q̄ erat ad corp⁹ ꝓducēdū. in eē n̄ reſurgere. Et
hoc ēt patere pōt p hoc ꝙ ſemē deciſū ſufficiens
ad ꝓlez ꝓducēdā. ſi fiat i coitu cū ſterili. ex eo ꝙ
nunq̄ pficit̄ aīa rōali n̄ reſurget. ¶ Ad aliō dō;.
ꝙ n̄ ē intētio aug. ꝙ puuli mortui debeāt reſurgē
i pfectiōe corpali. q̄ fuerūt i ſemīe deciſo ab adā
ſm totalitatē molis corpalis actu vel potētia. po
tētia dico pp opionem magr̄i. ex qua ſeqt̄ ꝙ i il/
lo fuerūt potētie. ſ; q̄ fuerūt in illō ſm ſemiariaz
rōnem ſm quā ſiue cuius determinatōnem ſup/
plebit dñs qd̄ deficit ex pte molis. Vn̄ dī. xxij. li.
de ciui. dei. c. xiiij. ſm hāc rōnez ꝓfecto i reſurre
ctōe corpis detrimēta nō timemus. ſ. q̄ dñs ſup
plebit qd̄ deficit ex pte molis. Unde ſubiungitur
eodē. c. creatori reꝝ qui creauit oīa d nihilo ⁊c̄.
ſc; vt ſupra. ¶ Ad aliud qd̄ ſeqt̄ dōm. ꝙ p̄dictaz
expoſitōez ponūt tenētes opionez mgr̄i. Tenētes
opionē ꝯriaz aliter exponūt. ſ. ſic. mā generatōis
aſſimilat̄ filio egrediēti de domo pr̄is. q̄ ſicut fi/
lius egrediēs de domo pr̄is defert ſecū ptez ſube
pr̄is ⁊ illā accreſcere facit. acquirēdo ⁊ addēdo
illi aliā. ſ. acquiſitū. ſic ſemē ptem ſube ꝓlis ſecuz
defert. que auget̄ alimēto ꝯuerſo i illud ſiue ad/
dito illi. ¶ Ad aliud qd̄ ſeqt̄ p; rñſio ex dictis. i/
telligit āt aug. de latētia in rōne ſemiali ſm quaz
limitata ē quātitas determiata ipius ꝓlis. Iuxta
illud phi. oīu; ꝯſtantiū nā ⁊c̄. ¶ Ad vltimū dō;.
ꝙ verbū aug. ē magis ad oppoſitū q̄ ad ꝓpoſi
tū. dicit. n. creatori reꝝ q̄uo deeſſe poſſet. vn̄ ad/
deret qd̄ addendū ⁊c̄. Ex quo liquet ꝙ neceſſa/
ria erit illa additio. Unde qd̄ ibidē tāgit augu. ꝙ
moles gigantee magnitudis ē in rōne modica. n̄
dī q̄ in pticula decisa a parētibus ſit illa magna
moles potētia ꝓducēdi ad actū p ſui multiplica/
tiōem. ſed q̄ rō ſeminalis cū illa pticula ē deter/
minata ad magnitudinem tantam.

Membrum tertium.

Deinde q̄rit̄ de veritate occaſionata. ⁊
qm̄ veritas corpis pōt occaſiōari du
plr. vel p opatōez erroris vt i pctīs ⁊
mōſtris. vel p debilitatez caloris. ꝓut
dī i li. de aīalib⁹. ꝙ mulier ē mas occaſionatus. d
h ſcdo nihil ad ꝓpoſitū. De prio ergo agēdū eſt
⁊ ponat̄ qd̄ quā q̄rit aug. de ci. dei li. xvi. viij. c.
Utrū ex corpe primi hoīs ꝓpagata fuerīt mōſtru
oſa gnā hoīu;. q̄ gētiū narrat hyſtoria. Et enūe/
rant̄ ab aug. ibidē dicēte. phibent̄ qdā vnu; hre
oculū i frōte media. qbuſdā plātas verſas eē p⁹
crura. qbuſdā vtriuſq; ſexus eſſe nām ⁊ dextraz
māmaz eē virilē ſiniſtrā muliebrē. vicibuſq; iter

fe coeundo ꝛ gignere ꝛ pere. alijs ora non esse. eosqꝫ p nares tátũmó halitu viuere. alios statura eé cubitales quos pigmeos a cubito greci vocát ꝛ alia móstroꝝ genera enumerátur ibidé. ondit ꝙ huiusmói móstra sũt ꝓpagata ꝺ corpe primi hois. dic. n. aug. ibidé. qsqs vspiá nascitur hó. i. aial rõale quálibꝫ nr̃is iusitatũ sensibꝰ gerit cor/pus seu corpis formá siue colorē siue motuꝫ siue sonũ siue quálibꝫ vim q̃libꝫ pté. q̃libꝫ q̃litate ná. ex illo vno ꝓthoplasto originē ducē. nullus fideliũ dubitauerit. ⁋ Jtē móstruosi ptus apud nos i genere hoim deputant. ergo ꝛ móstruose gētes int̃ hoies. qꝺ vlt aug. i eodé. c. dicés. q̃lis reddit rõ ꝺ móstruosis apud nos ptubꝰ. tal' de móstruosis qbusdá gētibꝰ reddi pōt. ſꝫ ɔstat ꝙ oés hoies ab vno. ꝛ inde vt priꝰ. ⁋ Preterea. gramaticus aliqñ scribit recte aliqñ ñ recte. medicus aliqñ recte aliqñ ñ recte dat potōné. ſꝫ siue sic siue sic scribat nihilominꝰ ad grámaticá ptinet. ergo a silī si/ue recte siue ñ recte ꝓpagatuꝫ sit aliqd ab hũana ná. nihilominꝰ ad náꝫ hũaná ptinet. Cōtra. maior ē silītudo vt vr̃ int̃ simias ꝛ hoies. ꝙ̃ int̃ multa genera móstroꝝ q̃ ponũt i genē hoim. sic po/nit aug. i. xvi. ꝺ ciui. dei. c. viij. ponés quosdá si/ne ceruice oculos hr̃e i humeris ꝛ cynocepha/los itra hoies móstruosos. ꝛ dicũt cynocephali quoꝝ canina capita atqꝫ ipe latratꝰ magis be/stias ꝙ̃ hoies ɔfitet. ⁋ Jtē qꝺ magis nám bestie ꝙ̃ hois ɔfitet. ñ distiguit a bestijs specifica dr̃ia. ꝙ át tale ñ ptinet ad ꝓpagatoꝫ factá ex adá. tales ergo sũt cynocephali ergo ꝛc. ⁋ Jtē ná ē vis insita rebꝰ ex silī sile ꝓducés. ergo corpa q̃ p náꝫ ꝓ/pagatōis ꝺ corpe primi hois ꝓducũt. sũt illi corpori silia. talia át ñ sũt corpa móstruosa sic illa q̃ vtriusqꝫ sexus náꝫ ꝛ mébra pticipát ꝛ sic existé/tes sine ceruice. ꝛ hñtes oculos i hũeris. ꝛ sic sũt cynocephali ꝛ alia huiusmói ergo ꝛc. ⁋ Jtē aia ē actꝰ siue endelychia corpis phisici organici potétia vitá hñtis. corpꝰ ergo huiusmói ē ꝓprie su/sceptibile aie ꝛ pfectibile ab eadé ꝛ ꝫ diuersitaté aiaꝝ diuersoꝝ geneꝝ ꝛ diuersaꝝ dispōnũ sũt corpa pfectibilia ab eisdé. ergo nullũ corpꝰ hñs organa aliq̃ silia i spē vl' eadé orgais aial' irrō al'. ē corpꝰ pfectibile aia rōnali. Sꝫ oé corpꝰ hũanũ ꝫ legé ꝓpagatōis descédés a prio hoie ē pfectibile aia rōnali. ergo nullũ corpꝰ hñs organũ sile organo aial' irrōnal'. descédit a prio hoie. ⁋ Jtē nulla rōe dꝫ eét corpus canis nále. qꝺ ꝫ ꝓpa/gatōeꝫ nálé ꝛ ɔsuetá capite careret canino. vl' qꝺ haberet caput alteriꝰ aialis. vt leonis vl' auis. vel simie eadé rōe ñ dꝫ ē corpꝰ hũanũ vl' qꝺ ꝫ cōsuetá ꝛ nálé ꝓpagatōeꝫ caret capite. vl' qꝺ hꝫ caput alicuiꝰ aial' rōnal'. ⁋ Jtē cũ virtꝰ ꝛ vitas cor/poris hũani pricipal'r attēdat penes organa siue mébra pricipalia quoꝝ vnũ ē cerebꝝ: vl' ꝙ̃ nul/lo mō dꝫ ē eé corpꝰ hũanuꝫ qꝺ caret capite. ꝛ ñ hoc. cũ lege ꝓpagatōis descédant oīa corpa a prio hoie: nullũ tale ꝺscédat ab ipo. Sũt. n. q̃tuor mébra pricipalia. s. cerebꝝ. cor. epar. ꝛ testiculi. Cerebꝝ. cor. epar. dicũt pricipalia. qꝛ ɔseruát rē spéi. testiculi qꝛ ɔseruát spéꝫ rei. qꝺ át caret capite caret cerebro. Occasiō e át pdictoꝝ qrit p quá viá móstra ꝓcedē pñt i ná hũana. cuꝫ dicat beatꝰ aug. i mltis locis. nihil eé inordinatũ i vniuerso. Rñdédũ ꝙ sic dic aug. qsqs vspiaꝫ nascit hó. i. aial rōnale ꝛ mortale ꝛc. vt supra ꝛ i eodé aug. ait. Jlla q̃ talia de qbusdam scripta sũt nulla sũt. aut si sũt hoies ñ sũt. Aut si hoies sũt. ex adá sũt. ꝛ narrat ibidé aug. ad manifestatōneꝫ huiꝰ. ꝙ in tpe illo erat duplex hō natꝰ i supioribꝰ mébris ꝛ i inferioribꝰ simplex. Ná duo erát capita. duo pectora. q̃tuor manꝰ. vēter aũt vnus ꝛ pedes duos sic vni homini. Narrat ēt ꝺ quodá hoie q q̃si li/matas hébat plátas. ꝛ in eis binos tñmō digi/tos. ꝛ manꝰ siles. ꝛ pꝰ dic. sicut h̄ ex illo vno ne/gari ñ pñt originē ducē. ita quecũqꝫ gētes in di/uersitatibꝰ corpm ab vsitato náe cursu queꝫ plu/res ꝛ ꝓpe oés tenēt velut exorbitasse tradũt si diffinitōe icludunt vt aialia rōnalia sint atqꝫ mortalia: ab eodé ipo prio vno prē oim stirpē trahere ɔfitédũ. ⁋ Ad illꝺ qꝺ prio obijcit. ꝙ maior ē silītudo int̃ simias ꝛ hoies ꝛc. dꝫm ꝙ si sũt hoies q̃ ibi numerát ñ ē veꝝ. aug. eiꝫ relinqt idetermiatũ vtꝝ sint hoies. vel nō. dicés oia genera hoim q̃ dicũt eé credē ñ ē necesse. ponat ergo ꝙ illi q sũt sine ceruice ꝛ hñt oculos i hũeris ꝛ cynoce/phali hoies sint maior ē eoꝝ ɔueniētia cũ hoibꝰ hñtibꝰ pfectōꝫ ꝛ decēté organizatōꝫ mébroꝝ ꝙ̃ simie. lꝫ forte q̃tũ ad dispōné exterioꝝ organo/rũ simia vr̃ eé similior. vt eiꝫ vlt aug. i his mon/stris lꝫ videat aliqd mirabile ex icōsuetudie ꝛ raritate idecētie alicuiꝰ ptis plura sũt ibi ꝫm náꝫ re/ctá ordiata. dic. n. ibidé in li. xvi. ꝺ ciui. dei. viij. c. apparet ꝙ i plibꝰ ná obtinuerit ꝛ qd sit ipa rari/tate mirabile. nec vr̃ mihi veꝝ nec visile. ꝙ hu/iusmodi aialia sine ceruicibꝰ sine capitibꝰ sint ho/mines. nisi aliqꝺ organũ sit i corpe illoꝝ. ꝙ q̃tũ ad vtuté ꝛ opa: vicé capitis gerat. Silr ñ vr̃ mi/hi verisile ꝙ cynocephali si sint hoies hēant oio capita silia capitibꝰ canũ. ꝛ ꝙ oimō canino latratus emittát. ſꝫ potꝰ qꝺ ex idecētia ꝛ turpi capitis dispōne quodá mō capita canũ repñtát. eodeꝫ mō q̃ qñqꝫ dr̃. ꝙ aliqs hꝫ vultũ catti vl' simie. ꝙ idecēs dispō piũ vultꝰ. deformitaté vultꝰ simie vl' catti repñtat. sic vr̃ mihi ꝺ latratu coꝝ. s. ꝙ dicunt emittē latratꝰ. nō qꝛ oio latrēt vt canes. nec aliá hēant loquelá. ſꝫ qꝛ hñt modũ loq̃le siue ꝓ/nũciatōis latratui aliq̃ mō ɔsileꝫ. ⁋ Ad illud qꝺ obijcit. ꝙ aial qꝺ magis ɔfitet náꝫ bestie ꝙ̃ hois ñ differt a bestia dr̃ia specifica ꝛc. dꝫm ꝙ sicut hr̃ ab aug. plura sũt i talibus q̃ ordiata sũt ꝫm nám rectá siue ñ errantem. pauciora ex raritate mira/

bilia. Vñ ⁊ ſi i aliquo ſit aliqd qd pp ſuā raritatē
magis ꝯſiteaꝛ nomē beſtie ꝙ̄ hoīs. ⁊ i plib⁹ ma/
gis nāz hoīs ꝙ̄ beſtie. bñ pt differre dr̄ia ſpecifi
ca. ⁊ ita fuit i talib⁹ ſi hoīes cēſendi ſūt. ¶ Ad aliud
qd ſeqꝛ dōz. ꝙ i talib⁹ mōſtris ñ ꝓducat ſilē ꝙ̄tū
ad ea q̄ ſūt ſub alia rei ſpēi lʒ diſſilē ꝙ̄tū ad qd
aliud. ſ. qd nō ē d neceſſitate rei ſpēi. nā. n. dr̄ ꝓdu
cere ſilē ex ſili. ſiue ꝓducat marē ſiue feminā d vi
ro. hec. n. dr̄ie nō ponunt differētiā reꝝ ſm ſpēm.
Vt. n. vult phs mulier eſt mas occaſionatus. ⁊ ēt
qꝛ nā ꝓducit huiuſmodi ex mare ⁊ femina. non
oīno ē diſſilē qd de eis ꝓducatur. cū androgin⁹
ineē ꝓpagatur. Vel pōt dici ꝙ ſupradicta rō cō
uenit nāe agēti ſine errore. qd nō accidit in mon
ſtroꝝ ꝓductiōe. Vult aūt aug. huiuſmodi hoīes
eē de prio ⁊ denoīari viros a ſexu pricipaliori.
vt pʒ. xvi. d ci. dei. viij. c. ¶ Ad aliud qd ſeqꝛ dōz
ꝙ ē q̄dā diſpō organoꝝ exterioꝝ q̄ attendiꝛ i li/
neamētis talib⁹ vel talib⁹. ⁊ ꝙ̄tū ad hāc pt eē ſili/
tudo iter hoīes ⁊ bruta. vt pʒ de vrſu. qui exco/
riatus hʒ mēbra exteriora valde mēbris hoīs ſi
milia. ⁊ de porco dr̄ ꝙ hʒ inteſtina i ſili diſpōne
cum inteſtinis corpis humani. imo ēt iter homi/
nes ⁊ plantas eſt organoꝝ exteriorum ſimilitu/
do. ſicut pʒ de mandragora. ⁊ eſt diſpoſitio inte
rior que attēditur in ꝯuenientia ⁊ augmēto ner/
uoꝝ ⁊ armonie corpis armonici ad aīaz. ⁊ ꝙ̄tū
ad hāc diſpōnem ſm dr̄iaz aīaꝝ. ē diuerſitas di/
ſpoſitōnū ipoꝝ organoꝝ. nec hñt hoīes ⁊ bruta
ꝙ̄tum ad huiuſmodi diſpōnē organa ſilia. ñ. n.
reqriꝛ diuerſitas multa ꝙ̄tū ad diſpōnē exterio
rē iter mēbra hoīum ⁊ brutoꝝ quorūlibet ēt ꝙ̄tū
ad pricipalia mēbra cuiuſmodi ſūt. cerebrū. cor.
epar. ⁊ teſticuli. vt patet in multis. ¶ Ad aliud di
cendum. ꝙ non ē ſilē d corpib⁹ irrōaliū ⁊ ratio/
nalium ꝙ̄tū ad rōnem. ⁊ cām exitus mōſtruoſi.
plēs. n. ſunt rōes quare ꝯgruit corpa creaturaꝝ
rōnaliū eē monſtruoſa. q̄ nō ꝯgruit irrōabilib⁹.
Vna ē dordinatio pc̄ti. ſolumō. n. iter res corpa
les hō dordiat ſe p pc̄m. qd ñ faciūt bruta aīalia
pp qd d diuina iuſticia ē. ꝙ i pēa deordinatōis ⁊
dformatōe culpe. deordiatōz ⁊ dformatōz icur
rūt i corpe. vt dicē pñt illd aug. qd patimur pc̄ta
nr̄a meruerūt. Alia rō eſt. pulchritudo vniuerſi.
Vñ aug. xvi. de ci. dei. viij. c. de⁹ creator ē oīuz. q
vbi. ⁊ qñ creari qd opteat vl optuerit ipēmet no
uit ſciēs vniuerſitatis pulchritudinē q̄z ptiū vel
ſilitudine vel diuerſitate ꝯtexerat. Sʒ q totū iſpi/
cere nō pt tāq̄ʒ deformitate ptis oñdiꝛ qm cui cō
gruat ⁊ quo referaꝛ ignorat. ⁊ hoc ē qd dr̄. xi. d
ciui. dei. c. xviij. ſicut ꝯtria ꝯtrijs oppoſita ſermo/
nis pulchritudinē reddūt. ita q̄dā nō vboꝝ ſʒ re
rū eloquētia ꝯtrioꝝ oppoſitōne ſeculi pulchritu/
do ꝯponiꝛ. aptiſſime hoc poſitū ē i eccl'aſtico hoc
mō. ꝯ malū bonū ē ⁊ ꝯ mortē vita ⁊c. Ecci. xxx/
iij. ¶ Si obijcereꝛ ꝙ cadē rōne mōſtra i brutis ⁊
plātis eēnt ad decorē vniuerſi. dōm ꝙ nō. qꝛ pe
nes q̄ pricipalr ꝯſiſtit pulchritudo vniuerſi. ſunt
creature rōnales. Vñ illoꝝ oppoſita ex qb⁹ ipſe
creature rōnales magis fiūt ꝯmēdabiles ⁊ pul/
chritudinis maioris. maxie ſunt ad decorē vni/
uerſi. ¶ Preterea. decor iuſticie q̄ appet i talib⁹.
ꝯpaꝛ decori ꝯuenienti ex ordie oppoſitōis. ¶ Ter
tia rō ē cautela ꝯ errorē. ne. ſ. crederēt aliq mon
ſtra q̄ iter nos accidūt errore pfecti opificis ꝯti/
giſſe. Vñ aug. xvi. li. d ci. dei. viij. c. Si hoīes ſūt
de qb⁹ illa mira ꝯſcripta ſūt. qd ſibi ꝓpterea de⁹
voluit ēt nōnullas gētes ita creare. ne i his mon
ſtris q̄ apud nos oꝫ ex hoīb⁹ naſci. eius ſapiam
qua nām fingit humanā velut artē cuiuſpiā vni⁹
pfecti opificis putarem⁹ erraſſe. nō itaqꝫ nobis
videri dʒ abſurdū vt queadmōm in ſingulis q/
buſqꝫ gētib⁹ q̄dā mōſtruoſa ſūt hoīum: ita i vni
uerſo gnē humano q̄dā mōſtruoſa ſunt gētium.
¶ Ad illud qd ſequiꝛ pʒ rñſio ex dictis ſupra. qꝛ
vt dictū ē aīalia ſine ceruicib⁹ ſiue capitibus non
ſint hoīes. niſi aliqd organū ſit in corpe illoꝝ qd
ꝙ̄tū ad vtutē ⁊ opa vicē capitis gerat. ¶ Ad vl/
timū dōm. ꝙ duobus modis pōt fieri monſtruʒ
in nā vel peccatū. ſ. vel ex iꝓportōe vtutū ꝯiū/
ctaꝝ ad mām ⁊ hoc manifeſtaꝛ ſicut dterminatū
eſt. ꝑcucienti cordas i cithara i q̄ minori nō pōt cor
das pcutere. i li. de celo ⁊ mūdo. Virtuti ēt moue
ti primū mobile ſm phōs determinatū ē. i q̄ mino
re nō pt mouere totū corp⁹. ⁊ ēt dterminatū ē ei.
ꝙ ſi mouet minus corp⁹. in tpe minori moueret.
⁊ ſi maius i maiore. Vñ determinata eſt ꝓportio
mouētis ad mobile primū. Silr determinatū ē a
nā vniuerſali. ꝙ virt⁹ nāe pticularis in tpe tāto pt
mouere hāc mām. Silr determinata ē mā ſʒ ma
gnitudinē vel paruitatē. in qua magnitudine vel
paruitate erit ꝓportio virtutis mouētis ad māʒ
motam. Si ergo diminuaꝛ aut augmēteꝛ ꝙ̄titas.
cū iam in mā nō ſit ꝓportio. iaʒ erit ꝓportio vtu
tis mouētis ad mām motā Sed ꝓportio vtutis
ad mām ē cā cur nō opaꝛ recte. ergo iꝓportio
erit cā erroris. iꝓportio aūt pōt eē qꝛ mā pōt
augeri vel minui. ſi augeꝛ monſtrū ē. ſi diminuiꝛ
pc̄m dr̄. Alia rō ē. ſi nō mouet nā inferior niſi p
influētiā vtutis nāe ſuperioris vel celeſtis. neqꝫ vir
tutis nāe inferioris agētis intra ſufficiat ad mouē
dum māz. ſed ſit vnū mouēs ex virtute mouētis
intra. ⁊ virtute celeſti que influit. ⁊ hoc eſt mo/
uens ſufficiens qd eſt compoſitum ex illis dua/
bus naturis. ⁊ ēt hoc hʒ mouere quotienſcūqꝫ
aliquid ſit in nā ⁊c. ⁊ tunc oportet ꝙ ſit ꝓportio
illaꝝ duaꝝ vtutū inter ſe ⁊ haꝝ ꝯiūctaꝝ ad māz.
Silr erit ꝓportio multiplr. qꝛ ⁊ a pte materie ⁊
a pte haꝝ vtutū ꝯiunctaꝝ ad materiā. Cum. n. ſit
poſſibilis ꝓportio iter vtutes ſilr ⁊ iꝓportio.
corp⁹. n. ſupi⁹ ſiue ſtella aliq̄ i tali poſitōe tātā in
fluit vtutē ⁊ in maiori approximatōe maiorem

⁊ i minori minorē. Sed ſi dtermītata ē virtus q̄
eſt ꝓportōalis huic ꝟtuti ad hūc effectū. ergo cū
aliqñ poſſit eē plus ꝺ ꝟtute. nihilominꝰ tūc poſſi
bilis ē ꝓportio ꝟtutū iter ſe. ſi aūt ſit ſuꝑfluitas in
mā. virtꝰ ſuꝑ eā nō poterit. ſi diminutio effectꝰ n̄
ꝓducit ab ip̄a. hec tñ oia ⁊ ſi lateāt nos cur dn̄s
hoc ꝓduc. tñ augēt pulchritudinē vniuerſi. ſic̄ de
termīat aug. li. ꝺ ci. di. vt ſupra tactū ē. vñ ex ip̄is
non prouenit aliqua inordiatio in vniuerſo ſicut
tactum eſt.

Queſtio. lxxxiiij. de dignitate corporis humani.

Queritur de di
gnitate ⁊ nobilitate corporis hu
mani. ⁊ qm̄ hec nobilitas eſt
quo ad q̄tuor. ſ. q̊ ad ꝯpoſitōꝫ
quo ad habitus exterioris di
ſpoſitōꝫ. quo ad vnionē. quo
ad locatōꝫ. Jō ꝺ his querit. pᷓo de ꝯpōne cor
poris humani. Scḋo ꝺ diſpōne quo ad rectitu/
dinē habitus. Tertio de vnione quo ad aiam ra
tionalem. Quarto de loco eius.

Membrum primum.

Quo ad primū ꝓcedit ſic. dicit phs de
celo ⁊ mūdo. ꝙ ſtelle multe ſunt i celo
ꝑꝑ multitudinē oꝑatiōuꝫ. ergo a ſiſi in
feriora corꝑa ⁊ maxie corpꝰ humanū
ꝑꝑ multitudinē oꝑationū. multiplicitatē habebit
orgāoꝝ. ergo maxie ꝯpoſitū erit corpꝰ humanū
aīa. n. rōnalis plures elicit oꝑatōes a corꝑe hu
mano q̄ꝫ aliq̄ alia forma. ¶ Jtē ars imitat nāꝫ in
quātū ꝑt. ſꝫ ita ē i arte ꝙ ꝭm diuerſitatē oꝑeꝝ re/
grit diuerſitas inſtroꝝ. ergo ⁊ nā quā imitat ars
ita ē. ꝙ quāto pſa elicit gnā oꝑatōuꝫ. tāto pluri/
bus vtit organis. aīa aūt hūana ē motor ꝑ nām
corꝑoꝝ in elitōe geneꝝ oꝑeꝝ diuerſoꝝ. ergo ⁊c.
¶ Jtē corꝑa ꝭm ꝙ ſunt aptiora ad formas nobi
liores. maiorē hn̄t ꝑtiū diuerſitatē. ſic̄ pꝫ. elemēta
nō hn̄t diſtictōeꝫ ꝑtiū ꝭm ſpēm. q̄libꝫ. n. ꝑs ignis
eſt ignis. plāte hn̄t ſꝫ nō tātā quātā ſenſibilia. igit
cū aīa rōnalis ſit forma nobiliſſima. corpꝰ ꝑfecti
bile illa maximā hꝫ diuerſitatē ꝑtiū. ⁊ ita ē ꝯpoſi
tiſſimū. Cōtra. tria ſūt i rebꝰ penes q̄ attēdit ve
ſtigiū creaōīs eaꝝ. ſ. eēntia ſiue ſbā. ꝟtꝰ ⁊ oꝑatō.
Sꝫ quāto aliqd ē ſimpliciꝰ eēntia. tāto ē multipli
cius virtute. ⁊ quāto ē mſtiplíciꝰ ꝟtute. tāto mul
tipliciꝰ oꝑatōe. qḋ. n. magis abundat ꝟtute. pſes
pōt elicē oꝑatōes. ergo ſimplicitati rei atteſtat
mſtiplicitas oꝑatōuꝫ. ergo ꝑꝑ mſtiplicitatē oꝑa
tōuꝫ nō regrit multiplex ꝯpoſitio i eo quo ſūt
oꝑatōes. ⁊ ita vt prius. ¶ Jtem ſimplicitas at
teſtat nobilitati. Vñ ſūme nobile ē ſūme ſimplex
⁊ minus nobile minus ſimplex. cū ergo corpus
primi hoīs ⁊ alioꝝ hoīum ꝯñter in gnē corꝑoꝝ
ſint nobiliſſima. vr̄ ꝙ ſint ſimpliciſſima. ergo cor
pus primi hoīs neqꝫ corpꝰ humanū ē ꝯpoſitiſſi
muꝫ. Jtē genera aīaliū imꝑfectiſſima maxie a/
bundāt organis. ergo nobiliſſimū in gnē aīaliuꝫ
⁊ ꝑfectiſſimuꝫ dꝫ minie abundare organis. ergo
pauca dn̄t hīe organa ad eliciēdū oꝑa ſua. ¶ Jtē
nobilitati itelligētiaꝝ aſcribit ꝙ ip̄e faciūt ꝑ vnū
ſ. itelligūt ⁊ ſentiūt virtute itellectiua. ꝙ hō facit ꝑ
pſa. ⁊ ita vt prius. ¶ Preterea. ſi ꝑꝑ multiplica/
tionē oꝑatōuꝫ regreret multiplicatio i corꝑe hu
mano. ergo cū i ſole ſint multiplices oꝑatōes ſol
eſſꝫ corpꝰ multiplex. ⁊ eo ꝯpoſitiꝰ quo pſes oꝑa
tōes ab ip̄o egrediunt. ⁊ hec rō ꝯfirmat ꝑ dyo.
de diui. no. c. v. dicētē. ſol ſenſibiliū eēntias ⁊ q̄li/
tates. ⁊ qdā mſtas ⁊ diſcretas exn̄tes. tñ ip̄e vnꝰ
ens ⁊ vniformis illumināſ lux renouat ⁊ nutrit
⁊ cuſtodit ⁊ ꝑficit ⁊ diſcernit ⁊ renouat ⁊ fecūda
facit. ⁊ auget ⁊ mutat ⁊ collocat ⁊ plātat ⁊ remo
uet ⁊ viuificat oia. ¶ Jtē i celo ſunt diuerſe ꝑtes
⁊ ꝭm illuminatōꝫ ⁊ ꝭm ſitū. ⁊ diuerſe oꝑationes
ꝭm diuerſas influentias. nec dr̄ celū eē corpꝰ ꝯpo
ſitū imo ſimplex. ergo ꝑꝑ diuerſas oꝑatōes nō
regritur ꝯpoſitio i corꝑe humano. ⁊ hec rō cō
firmat ꝑ Baſiliū exame. ij. dicētē celū eē gntam
nām ſimplicē corꝑis ⁊ eē aliqd ꝑter nāꝫ elemē/
toꝝ. Ad hoc dōm ꝙ corpus primi hoīs ⁊ gē
neraliter corpus humanū. eſt ꝯpoſitiſſimuꝫ inter
oia corꝑa. ⁊ ꝯueniebat ꝑꝑ multiplicē actōeꝫ ip̄iꝰ
aīe. que tñ elicit ſiue exercet mediāte motu q ē ab
aīa. tñ qui ē ad aīaꝫ. cum. n. aīa ſit oiuꝫ ſilitudo. vt
dr̄ in li. ꝺ ſpū ⁊ aīa. ⁊ quādā gerēs dei imaginē.
ex hoc ꝙ in deo ē multitudo ideaꝝ. in aīa multi/
plicitas ꝟtual quā exercet mediāte corꝑe. neceſ/
ſario regrit ꝙ i illo ſit multiplicitas ꝑtiū ꝯſiliū ⁊
orgāizataꝝ. vt ſit ꝯformitas iter motorē ⁊ mobi
le. ſic̄ ex alſa ꝑte ē ꝯformitas iter imaginē ⁊ illud
cuius ē imago. hoc pꝫ ex motu i rebꝰ ex̄ aīaꝫ. hꝫ
eim recipe ſenſibilia diuerſoꝝ ſenſuū. i quoꝝ ap/
prehēſiōe opus erat multiplicitate organoꝝ. q/
bus apꝑhenſis aīa mouet ⁊ ē exēplū greg. nazā.
in li. de imagine. c. x. dicētis. mens ꝑ oculos ea q̄
ex̄ corpꝰ ſunt apꝑhendit. ⁊ i ſe ſilitudines appen
tium ꝑtrahit figuras ſiliuм ſibi ip̄a deſcribēs. ⁊
quēadmōꝫ ſiq̄ ciuitas multitudis capax q̄ diuer
ſis additibꝰ ad ſe recipit ꝯfluentes. nō tñ i vnū ci
uitatis vniuerſi ꝯueniūt. ſꝫ aliȷ̄ ad foꝝ. aliȷ̄ ad ha
bitacſa ſua. aliȷ̄ ad eccſas ⁊ plateas iuxta ſuā q̄ſ/
qꝫ ſniaꝫ ꝓperāt talē q̄dāmō nr̄e mētis ciuitatē cō
ſidero iteriꝰ ꝯſtitutā. quā lꝫ ſēſus nr̄i diuerſis ad
ditibꝰ ipleāt. tñ ſingula itroeuntiū gnā mēs eadē
diiudicāſ ⁊ diſcernēs locis itelligētie ꝯgruis vni
uerſa diſponit. vñ pꝫ ꝙ ſi tm̄ ſimplex eſſꝫ nā cor
poris. nō eſſꝫ organū ꝯgruū aīe neqꝫ quo ad ap
prehēſionē neqꝫ q̊ ad motū ſiue oꝑatōꝫ. ¶ Jtem

ſic̄ ponūt noti ī medicia.tres ſūt cellule ꝺſeruiētes
viribꝰ cognitis.ſ. fantaſtica.logiſtica ⁊ mēoꝛial̄.
Fātaſtica cellula ē ī añrioꝛi pte capitis.ī qua ſedē
ſuā hꝫ imagiatio.Logiſtica cellula ē ī medio ī q̄
ſedē ſuā hꝫ rō.Mēoꝛial̄ cellula ē ī poſterioꝛi pte
capitis ī q̄ ſedē ſuā hꝫ memoꝛia.⁊ hꝫ a ꝺamā. ꝙ
oꝛganū imaginatiue ē vētriculus cerebꝛi añrioꝛ.
⁊ ex cogitatōe ē mediꝰ vētriculus cerebꝛi iſtrm.
⁊ aīal̄ ſpūs q ē ī ipſo.⁊ mēoꝛatiue ē oꝛganū po/
ſterioꝛ vētriculus cerebꝛi ⁊ ſpūs aīalis q ē ī illo.
ſilr̄ ipī itellectui opanti ꝺeſeruit ad oꝛganū coꝛpa
le.qꝺ pꝫ ex pħo ꝺicēte.ꝙ coꝛrūpit̄ itellectꝰ.ī.actꝰ
ſiue opatio itellectꝰ intioꝛi q̄dā coꝛrupto.¶ Pꝛe
terea hoc idē pꝫ ex motu q ē ab aīa.ſm ꝙ ꝺeter/
minat̄ ī alia pħia.ſ.ī ethicis pꝛīo qꝺ ē motiua rō/
nalis impans ⁊ nō impata.vt liberꝝ arbitriū ſiue
intellectꝰ pꝛacticus.ſ. q̄ alijs oībꝰ motiuis impat
⁊ a nā ſibi impat̄.Alia aūt ē motiua q̄ ſubiecta ē
rōnis impio.cui ⁊ alia vis ſubijcit̄.ſic̄ ꝯcupiſci/
bilis ⁊ iraſcibil̄.qbꝰ ſubiecta ē vis ſenſibilis ſita
in muſculis ⁊ lacertis.ſicut ꝺicit auicēna q̄ exeqt̄
impata a motiuis ſupioꝛibus.vñ executio impij
motiuoꝝ oꝛgana reqrit.⁊ ita quo ad motꝰ q fiūt
ab aīa ⁊ ad aīaꝫ.neceſſaria ſunt coꝛpalia oꝛgana
⁊ hoc pp mltitudinē actōuꝫ q̄ mediātibꝰ potētijs
aīe exercent̄.mltitudinis aūt actōis huiuſmōi ꝺu
plex ē cā.ſ.aīe imutabilitas.⁊ v̄tutū ꝺiuerſaꝝ ſub
ſtantialis idētitas.ꝺe pꝛīo ꝺꝛ̄ in li.fontis vite vbi
ꝺꝛ̄ quāto ſƀa aliqua magis eſt imunis a mā̄. tātō
pluriū opatōuꝫ ē effectiua.imaterialitas aūt hu/
ius pꝫ ſic.Multiplex.n.eſt foꝛma.q̄dā.n. foꝛme
pficiunt ptes ⁊ totum ſimiliter.ita ꝙ ptes ꝺeno/
minātur a pfectōe totius.cuius ſunt foꝛme elemē
toꝝ.⁊ ꝺenominant̄ ptes a pfectōe ꝓpter ꝺeſen/
ſionē materiei ⁊ ptium eius.vñ qꝛ tota perfectio
quā ꝺat foꝛma ē in qualibꝫ pte materie.Jdeo ꝺꝛ̄
ꝙ quelibet ps ignis ē ignis ita ꝺe alijs elemētis.
vñ foꝛma huiuſmodi cōicat actū ⁊ ꝯplementuꝫ
in genere ſuo ptibus ſuis ſiue opationē ⁊ ꝺeter/
minatōeꝫ vt ꝺictū ē.⁊ huiuſmodi foꝛma qꝛ ma
xime ē materialis ⁊ ꝺiſtēſa ſm ꝺiſtēſionē ſue ma
terie ñ reqrit ꝺiſtēſionē ptiū ſui pfectibil̄. Alie ſūt
foꝛme minꝰ māles. vt que nō habēt ꝺiſtenſioneꝫ
in mā̄ neqꝫ ꝺiſtenduntur ſm ꝺiſtenſionē ſue mate
rie.cuiuſmodi ſunt anima vegetatiua in plantis.
ſenſitiua in bꝛutis.⁊ aīa rōnalis ſiue intellectiua.
quarum minime imaterialis ē vegetatiua.magis
ſenſitiua.maxime itellectiua.qꝺ ſic pꝫ.aīa vegeta
tiua perficit totum ⁊ ptes ſue materie.ſed ꝺiſſimi
liter.perficit.n.totum ꝺando illi actum ſuum in/
fluendo ei vitaꝫ ⁊ ꝯplementum generis ſui. pti/
bus aūt cōicat actum ſed ſolū in potētia. ptes.n.
plante viuunt.non tñ pars plante ē plāta actu ſꝫ
ſolum in potentia.aīa aūt ſenſitiua ꝑficit totā māꝫ
ſuam ⁊ ptes.ſed ꝺiſſilr̄.toti.n.cōicat actū ⁊ ꝯple
mētū.ſꝫ ptibꝰ cōicat actuꝫ ñ tñ oībꝰ.ñ.n.oēs ptes
aīal̄ ſentiūt ſic̄ nec oſſa nec vngula ⁊ huiuſmodi.
nec ptibus cōmunicat ꝯplemētū nec actu nec po
tētia.ps.n.aīal̄ ñ pt fieri aīal.ſic̄ ps plāte plāta.⁊
loqt̄ ꝺ ptibꝰ q̄ ꝓpꝛie ſūt ptes.vt mēbꝛa q̄ ꝺiuidūt̄
p mēbꝛa ꝯſilia ⁊ officialia.ps.n.plāte abſciſa ef/
ficit̄ plāta.ps āt aīal̄ nūq̄ꝫ.magis āt māl̄ ē vege/
tatiua q̄ cōicat ptibꝰ plāte vitā ⁊ potētiā ꝓpiquā
ad ꝯplemētū q̄ꝫ ſenſitiua.q̄ neqꝫ oībꝰ ptibꝰ cōicat
ſenſū ⁊ nulli ſenſibil̄ pti ꝯplemētū neqꝫ actu neqꝫ
potētia.Alia aūt rōalis ſiue itellectiua.q̄ nec cōi
cat ptibus actū nec ꝯplemētū ſiue opatōꝫ. qꝛ nec
ps eiꝰ māc ē hō.nec ps itelligit.⁊ ſic pꝫ ꝙ hec foꝛ
ma ē minime mālis.aīa ergo rōnalis pꝛicipatuꝫ
tꝫ inter foꝛmas ⁊ plus elongat̄ a nā materie ſiue
mālitate.vñ ipſa ē foꝛma nobilis ⁊ multaꝝ opa/
tionū pꝛincipiū.⁊ ꝓpter hoc neceſſe ē eē mltas
opatōes in ptibꝰ coꝛpis cui vnita ē.vt qbꝰ mediā
tibus mltiplices eius potētie ꝓgrediātur ī actus
ſuos.¶ Jtē alia cā ē v̄tutuꝫ ſƀalis idētitas.multe
eniꝫ v̄tutes ſunt in eadē ſƀā.ſ.aīe rōnalis. hoc āt
pꝫ per hoc.ſ.ꝙ vegetatiua ſenſitiua ⁊ rōnalis ñ
ꝺifferūt in ſƀa in hoīe.vna eſt aīa.ſ.rōnalis indif
ferens in ſƀa a vegetatiua ⁊ ſenſitiua.a quo ē ve/
getatio ⁊ ſenſificatio in hoīe.Vñ ꝺiſtinctio q̄ ē in
plātis ab aīa vegetatiua.lꝫ.n.ab aīa vegetabili ñ
ſit ꝺiſtinctio ī plantis p oꝛgana.ē tñ ꝺiſtictio q̄dā
ptiū gerentiū officia quoꝛūdā oꝛganoꝝ.ſm ꝙ ꝺi
cit pħs.ꝙ radices ſunt oꝛi ſil̄es.⁊ ꝺiſtinctio que
ē ī bꝛutis p oꝛgana a ſenſitiua ſunt in hoīe ab aīa
rōnali q̄ vnica ē ī hoīe.cuiꝰ ptes vel potētie ſunt
ſenſitiua ⁊ vegetatiua.⁊ ꝑter has ꝺiſtictōes ad/
dita ē alia q̄ attēdit̄ penes iterioꝛa oꝛgana ⁊ mō i
ua ex ꝺictis. Dꝛ̄ ergo ē.ꝙ coꝛpꝰ pꝛimi hoīs
⁊ gnālr̄ coꝛpꝰ humanū ꝯpoſitiſſimū ē.qꝛ cū aīa
ſit pliuꝫ effectiua opatōuꝫ q̄s ſine coꝛpe vt inſtro
illiꝰ exercē ñ poſſit.neceſſe ē coꝛpꝰ eē multipliciū
oꝛganoꝝ.vt multiplicitati potētiaꝝ ⁊ ꝯñter opa/
tōuꝫ ex pte motoꝝ.rñdeat mltiplex ꝯpoſitio ſiue
oꝛganizatio.De hoc ſupꝛa tactū ē vbi ꝺetermia
tum ē.ſi coꝛpꝰ pꝛimi hoīs erat ex q̄tuoꝛ elemētis.
¶ Ad illud ergo qꝺ pꝛīo obiectū ē.ꝺōm ꝙ ñ req
rit̄ multiplex ꝯpoſitio ī eo q̄ fiūt opatōes.vt eli/
ciēte pꝛīo pp multitudinē opatōuꝫ nec aliꝺ ꝯclu
dit rō pꝛīa.tñ reqrit̄ mltiplex ꝯpō ī eo q̄ fiūt ī oꝛ/
gano.⁊ ex pte aīe nō reqrit̄ multiplex ꝯpō ſꝫ ex
pte coꝛpis.¶ Ad aliud ꝺōm.ꝙ cū foꝛma nobili/
tet mām p eius infoꝛmatōeꝫ ⁊ ꝯpletionē.mā cen
ſenda ē magis ⁊ minꝰ nobilis ex eiꝰ aptitudīe ad
foꝛmā nobilioꝛē ⁊ minꝰ nobilē.coꝛpꝰ.n.hūanuꝫ
iceptū eſſꝫ pfici aīa rōnali.nec abundaret oꝛgāis
icōuenienti armonia.⁊ nūero v̄tutibꝰ ſiue potētijs
aīe rñdētibꝰ.cū ergo ꝺic̄ ꝙ ſimplicitas atteſtat̄ no
bilitati eiuſdē.itelligit̄ ꝺ illis quoꝝ ſƀa ſepata ē a
mā coꝛpali cuius ſūt aīa ⁊ angelus ⁊ ēt pꝛimum
pꝛicipiū.¶ Ad aliud ꝺōꝫ.ꝙ nō oꝫ ꝙ multitudo
oꝛganoꝝ atteſtet̄ iperfectōi animaliū.ſed illa qꝛ e

ē organoꝝ eorūdē in ſpecie. ſicut vermiū iperfectōi atteſtat̄ multitudo pedū. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ ſecus ē de aīa ⁊ angelo. aīa eniȝ de ſua ꝯditōe nata ē vt ſit corpis talis actus ſiue ꝑfectio ⁊ motor. Vñ nō requirit̄ ſolūmō conueniētia ꝓportōalis corpis ad aīaȝ que ē ꝑfectibilis ad ſuā ꝑfectionē. ſed que ē mobilis ad motorē: qr ergo aīa hȝ diuerſos motus exercere corpe mediāte. ⁊ hoc ſm diſtinctionē ſuaꝝ viriū ſiue potētiaꝝ opȝ ipȝ corpus varietate ptiuȝ organizataruȝ diſtingui. que ipſis potētijs deſeruiūt i electōe ſuaꝝ opationū. ñ ſic ē de angelo q actus ꝓprios. ſ. itelligere ſentire ⁊ huiuſmōi ſine iſtrumēto corpali natus ē exercere. Vñ ſicut innatū ē angelo q ē oīno ſpūs ſeparatus a corpe in vltīa ſimplicicitate q̄ ꝯuenit creature exñs vnica potētia indiſtincta p eēntiaȝ ſentire intelligere. ſic aīe rōnali que ē actus ⁊ motor corporis huiuſmōi potētijs diuerſis ad diuerſa organa aptās opatōes ſuas exercere. Vñ ſicut ſimplicitas atteſtat̄ nobilitati āgelice: ſic mltiplicitas organoꝝ qbus corpus humanū ſuo motori cōuenięter deſeruiat illi⁹ nobilitati ⁊ dignitati. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ ſol hȝ vnā eēntialeȝ opationē. ſ. lucere. cū multe ſint eius accidētales opatōes p relationē ad mãȝ quas exercet i diuerſis materijs. ⁊ ſm hūc modū loqt̄ dyo. ibidē cū dicit ſol ſenſibiliū eēntias ⁊ q̄litates ⁊ qdē multas ⁊ diſcretas exñtes. tñ ipe vn⁹ ens ⁊ vniformis illuminās lux renouat ⁊ nutrit ⁊c̄. Ex hoc verbo vt̄. ꝙ act⁹ illius ꝓpri⁹ ē vniformit̄ lucere ſiue illuminare. ⁊ ex illo actu vniformi i ſe relinquunt̄ multe opatiōes ꝯñtes q̄ ibidē enumerate ſūt. ¶ Ad vltimū dōȝ ꝙ celū ꝑut vnū ē vnaȝ hȝ eēntialeȝ opationē ⁊ vnū motū q ē eq̄lis. tñ ſȝ ꝙ i celo ſunt diuerſe ptes ſm diſtinctōeȝ ſperaꝝ aut ſtellaꝝ diuerſaꝝ. i ſperis diuerſiȝ pñt eē diuerſe opatōes. ſicut ꝓbat auicēna oñdēs equalitatē motus in celo quo ad ſe. ⁊ cuȝ ſint diuerſi motus in celo pp diuerſas rōes ſicut ꝓbat anichil. xi. ⁊. xij. c. de celo ⁊ mūdo.

Membruȝ ſecundum.

Secundo querit̄ de dignitate hōis ſiue corpis humani quo ad diſpoſitōeȝ ſiue rectitudineȝ habitus. Querit̄ ergo vtrū cōpetat corpis humani dignitati hēre figurā erectā. ꝙ ſic videt̄. ſūmus opifex oīa prudēter ꝯdidit. ps. Omīa in ſapientia feciſti ⁊c̄. Vñ ſm ꝯgruentiā ſtatutuȝ diuerſoꝝ. diuerſas dedit rebus diſpoſitiōes. Vñ aīalia quoꝝ forma ⁊ motor oīno ad terrena ꝯuerſus ē. q̄ntuȝ ad corporalē diſpōeȝ i terrā reflexit. quoꝝ āt forma ⁊ motor ad celeſtia ꝯuerſus ē q̄ntuȝ ad diſpōeȝ corporaleȝ i celū erexit. ⁊ hoc indiciū ſtatus dignioris ⁊ min⁹ digni. ⁊ hoc ē qd dīc poeta. Pronaqȝ cū ſpectēt aīalia cetera trā. Os hōi ſublime dedit celūqȝ vidē Juſſit: ⁊ erectos ad ſidera tollē vult⁹.

ex hoc pȝ ꝓpoſitū. ¶ Itē vt hr̄ a pħo mirabilis ē potētia loci qua vnuſqſqȝ appetit locū ꝓpriū. ergo cū corpis primi hōis ⁊ ſilr̄ alioꝝ ſit celū loc⁹ nālis. inditū fuit corpi ade in ſui ꝯditiōe. vt i celo q̄ſi in loco collocaret̄. ⁊ ad hoc factū ē. pp qd vr̄ eē locus ei⁹ nālis. vnūquodqȝ āt locale erigit ſe ad ſuū locū. qd maxime videmus in igne flāma. relinqt̄ ꝙ corpus huiuſmōi dȝ hēre vultū erectū i celū. qd dignitati ei⁹ ꝯuenit rōe q̄ ē in celo collocādus. Cōtra. q̄dā creature minime dignitatis hñt figurā rectitudinis ⁊ ad celū erigūt. ſicut fere oīa gnā plātaꝝ. ⁊ q̄dā corpa nobiliſſima i genere corpum vt ſupceleſtia ⁊ lapides ꝑcioſi. nequaq̄ȝ ergo huiuſmōi rectitudini ⁊ erectiōi vlla dignitas aſcribēda ē. ergo ex huiuſmōi rectitudine in corpe hūano nulla erit dignitas in hōie. ¶ Item qd ē dignitatis in hōie reddit hōiem ꝯmēdabilē qr efficit illū dignuȝ bono aliquo. ſȝ qd eſt a nā ñ eſt laudabile vel vitupabile. hitus āt rectitudinis ſiue erectōis in hōie eſt nāle. ergo nō laudabile. ergo ex hoc nulla ē dignitas hōi. ¶ Itē per pctm cecidit aīa a rectitudine ſua. ergo huiuſmōi depditōis facte in aīa dbuit eē aliqd veſtigiū i corpe ſȝ nullū ꝯgruētius q̄ȝ curuitas corpalis. Si dicat̄ ꝙ corpus nihil dmeruit hoc nihil ē. qr corp⁹ fuit inſtrm̄ demerēdi. ¶ Iteȝ hō ꝓpter pctm ꝯpatus ē iumētis inde ⁊ ſilis factus ē illis. hec āt ſiltudo ē q̄ntuȝ ad curuitatē aīe. q̄ oñdit̄ i ꝯcupiſcētia noxiaꝝ. Ut. n. hētur ab Augu. duo ſūt nobis iflicta p pctm. ſ. ignorātia agēdoꝝ: ⁊ ꝯcupiſcētia noxioꝝ. quare nō ſilr̄ q̄ntuȝ ad curuitatē corpis. Rñſio. deus fecit hōiem rectū. vt hr̄ Eccl. vij. ⁊ quo ad diſpōeȝ corpis ⁊ quo ad habitū mētis. Vñ cōcedo ꝙ nālis rectitudo dignitas ē corpis humani. ⁊ atteſtat̄ iſta dignitas hōi ſm triplicē ſtatuȝ. innocentie. grē. glorie. ¶ Veſtigiū ergo innocētie quo ad tria repꝛñtat̄ in hac rectitudine quo ad potentiā in ꝑſidēdo. ſapiētiā in loquēdo. bonitatē in diligēdo. hec tria potētia ſapia ⁊ bonitas erāt ꝯditōes hōis q̄ntū ad ſtatuȝ innocētie anq̄ȝ cecidit in infirmitatē potētie. ⁊ tenebras ignorātie. ⁊ maliciā concupiſcētie. de primo manifeſtū ē ſm illud Grego. nazan. de imagine. c. viij. ꝙ erectus ē hominis hitus ⁊ ad celū ſe ſuſtollēs ſurſūqȝ reſpiciēs. pricipalia hec dona certiſſimum ē eē approbātia regiā ptātem. eteniȝ ſolus ita formatus eſt. ceteroꝝūqȝ oīuȝ ꝓna ſūt corpa ⁊ in dorſuȝ ꝓcliuius inclinata. māifeſta drīa eius honoris oñdit̄. duȝ ꝯſtat illa eē huius ſubiecta potētie. huic āt ſupereminētis exiſtere dignitatis. de ſcdo māifeſtuȝ ē in hūc modū ſolus hō ē aīal rōnale mortale. ſȝ ſi corpus eēt inclinatū ⁊ nō erectū. nō poſſȝ hr̄e vſuȝ ſermonis. ⁊ ita non eēt excellētiſſimuȝ ſignū ſapie diuine. ⁊ ꝙ ita ſit pȝ per gre. nazan. c. ix. oñdentē. ꝙ ſolus homo hȝ manus ad loquēduȝ. vñ poteſt ꝯfici rō. ſȝ ꝯñtias huiuſmōi. Si eiȝ homo

hēret coꝛpus īclinatū nō hēret manus. q2 ī oībus
animātibus īclinatis āterioꝛa mēbꝛa coꝛpis pe-
des ſūt. ꝛ ſm greg. eundē ꝛ ſm phm. ſi nō hēret
manus nō hēret vſuʒ ſmonis ī cōicatōe ad alte
rū. ꝛ tunc ñ ita māifeſtaret̄ in ipſo ſapia ꝛ inde vt
prius. Uñ gre. nazan. c. ix. Si hō ſine mātbus ex
titiſſet pcipiēdoꝝ ciboꝝ neceſſitate mēbꝛa vultus
eius iſtar quadrupedū foꝛmarent̄. ita ꝙ oblōga
facies teneret̄ ſimul ꝛ emineret ī narib⁹. oꝛis ēt
labia calloſa ꝛ groſſioꝛa eſſent atqʒ firmiſſima ꝛ
ad carpēdas herbas ꝯpetent̄ aptata ꝛ ligua grā
dioꝛi coꝛpi durioꝛ eēt ꝛ aſperioꝛ ꝗ coopareti dē
tibus ad ea que mādenda pcipet ligdioꝛ exiſtēs.
ſi ergo manus ñ adeſſent coꝛpi. quō vox ei arti-
culata figuraret̄. cum talis eius oꝛis foꝛmatio ad
vſuʒ ſmonis mine cōueniret. nūc āt ſunt manus
accōmodate coꝛpi. vt os ad miſteriū verbi libeꝝ
pmaneret. ¶ De tertio māifeſtuʒ ē. qm̄ cū illud ſit
amoꝛ ī ſpiritibus qḋ ē pōdus ī coꝛpibus. ipſa āt
coꝛpoꝛa nāli ſuo pōdere tendāt deoꝛſuʒ. ipm āt
coꝛpus humanū qḋ ē oꝛganum ſpūs. quodāmō
ſpūali quodāmō nāli affectu tēdit ſurſuʒ ſm illud
vbi amoꝛ ibi oculus. Uñ Caſſio. c. ix. de aia. pceꝝ
aial hō ī effigiē pulcherrime ſpeculatōis erectuʒ
ad res ſupnas intuēdas. ¶ Ueſtigiū gr̄e imitāde
appet in hac erectōe. ꝛ hoc quo ad duo. Primū
ē quo ad carnalē delectatōem abijciēdā. Scḋm
ꝗ ad ſpūalē ſectādā. Primū pʒ ſic. animātia cete
ra pna ſūt ꝛ ī ventrē ſuū reciprocat̄ coꝝ viſus. in
quo dſignat̄ coe voluptas carnalis quā appetūt.
hō vero nō. Uñ Baſilius exame. libro. ix. Pe
cudes oēs terrene ſūt. ob hoc īclinant̄ ad terrā. ſʒ
alia ē plātatio celeſtis hō q ꝗtuʒ bitu figure tātū
dignitate diſtat a pecoꝛibus. illoꝝ facies deoꝛſuʒ
fixa. ē. vteruqʒ pſpectāt. ꝛ ꝙ ei⁹ libidini iocūdū ē
hoc ſectat̄. tuuʒ vero caput ad celuʒ ſemp erigit̄.
oculi tui ſupna reſpiciūt. ſʒ ſi tu coꝛpis voluptate
te fedaueris. obediēdo luxui vētris ꝛ iferioꝛibus
eius ptibus. ꝯpatus es iumētis iſipiētibus ꝛ ſilis
factus es illis. Scḋm pʒ p Berñ. ſup can. ſermo
ne. xxiiij. coꝛpis ſtaturā dedit deus hōi rectā. foꝛ
ſan vt illa coꝛpa exterioꝛis vilioꝛiſqʒ rectitudo.
figmēti hoieʒ illū q ad imaginē dei factus ē ſpūa
lis ſue ſeruāde rectitudis āmoneret. ꝛ decoꝛ limi
defoꝛmitatē argueret animi. qd eīn idecētiusꝗ̄
curuuʒ recto coꝛpe gerere aīuʒ. puerſa res ē ꝛ fe
da. luteuʒ vas qḋ coꝛpus ē de terra: oculos hēre
ſurſuʒ. celos libere ſuſcipe. celoꝛūqʒ lumiaribus
oblectare aſpect⁹. ſpūalē vero celeſtēqʒ creaturā
ſuos ꝯ2io oculos. i. īter nos ſenſus atqʒ aſpectus
trahere i terrā deoꝛſuʒ. ꝛ ꝗ dbuit nutriri ī croceis
herere luto tanꝗ̄ vnū de ſuis āplexioꝛiqʒ ſterco
ra. ¶ Silr̄ veſtigiū gloꝛie ꝓponit̄ ei in hac recti-
tudine quo ad ꝯtēplatōem duplicē. ſ. celeſtium ꝛ
terreſtriū. inter terreſtria vt contēplet̄ ſeipm pul-
cherrimū. Uñ ambꝛo. in exam. omel. vi. ꝛ plia.

Iaʒ aliq̄ dicēda ſunt de coꝛpe hoīs. qḋ preſtātī⁹
ceteris decoꝛis gr̄a eē qs abnuat? Nā ſi vna atqʒ
eadē oīum terrenoꝝ coꝛpoꝝ videat̄ eē ſba. foꝛti-
tudo quoqʒ ꝛ ꝓceritas qbuſdā maioꝛ in beſtijs.
foꝛma eīn humani coꝛpis ē venuſtioꝛ. ſtatus ere
ctus. ꝛ mediocris vt neqʒ enoꝛmis ꝓceritas ſit
neqʒ vilis. ꝛ abiecta puſillitas. inter celeſtia vt ibi
ſemp hēat animā. Uñ berñ. xxiiij. ſermone ſuper
canti. Erubeſce aia diuia. pecoꝛinā ꝯmutaſſe ſili-
tudinē. erubeſce voluptari ī ceno q es de celo. ꝛ
ſequit̄ querere ꝛ ſape ꝗ ſunt ſup terrā curuitas ē
aie. ꝛ de ſupna regione meditari ꝛ deſiderare ꝗ
ſurſuʒ ſunt rectitudo. huius āt rectitudis veſtigiū
ē in erectiōe coꝛpis. Uñ poeta. Os hōi ſublime
dedit celūqʒ videre Juſſit: ꝛ erectas ad ſidera
tollere vultus. Et hoc dicit augu. lxxxiij. q. xxvij.
coꝛpus hoīs ſolū inter aialuū terrenoꝝ coꝛpa nō
pronū in aliuʒ ꝓſtratuʒ ē. cum ſit viſibile ꝛ ad in
tuendū celuʒ erectū. ꝛ ita tale ē vt ad ꝯtēplādū ce
lū ſit aptius. magis ī hoc ad imaginē ꝛ ſilitudinē
dei ꝗ̄ cetera coꝛpa aialiuʒ merito videt̄ ꝑt. ¶ Ad
primū ꝯ obiectuʒ dōm. ꝙ nō tm̄ atteſtat̄ dignitati
coꝛpis humani habit⁹ rectitudis ſʒ erectōis. ha-
bitus āt rectitudis erecte iudicat ad qd ꝯdituʒ eſt
coꝛpus huiuſmodi. ſignū ē. n. pfectiōis eius foꝛ-
ma nobili ꝛ celeſti ꝛ alioꝝ que ſupꝛa tacta ſunt ꝛ
appetitus beatitudis obtinēde ī celo. Nō ſic ē de
plantis. que lʒ recte ſint. nō tn̄ ſūt erecte ſʒ potius
demiſſe p fixionē ptis. a qua habēt vitā ꝛ motuʒ
in terra. hō eīm ꝛ plāta in ꝯ2ia poſitiōe ſe habēt.
ꝓpter qḋ homo dicit̄ attropos. i. arboꝛ euerſa.
Unde neqʒ plāte neqʒ coꝛpa celeſtia neqʒ terre-
ſtria cuiuſmodi ſūt lapides cuiuſcūqʒ generis. re
gulr̄ hn̄t rectitudinē in illa potētia quā hʒ coꝛpus
humanū cuius habitus ꝛ ptiū diſpoſitio magno
ruʒ īdicia ſūt ſacramētoꝝ. Dicit eniʒ caſſio. d aia
c. ix. coꝛpis hoīs armonica diſpoſitio ingētia no
bis ſacra declarat. ꝛ ſtatiʒ manifeſtat illa ſacramē
ta ꝗ ꝓpter ꝓlixitatē videt̄ hic ſubticenda. ¶ Ad
aliud dōm. ꝙ ſicut habet̄ a phō. honoꝛ ē exhibi-
tio reuerētie ī teſtimoniū virtutis expſſe p ſermo-
neʒ. Unde honoꝛ ꝛ laus referunt̄ ad aliqḋ bonū
vel dignū ī ipſo q honoꝛat̄ vel laudat̄. Illud aūt
bonū vel dignū pōt ſumi ſpāliter ad bonū vel di
gnū ī gnē moꝝ. Et ſic itelligit phs loquēs ī phi-
loſophia moꝛali dicēs. qḋ pp illud qḋ ē a nā non
ē aliqd laudabile. Uel pōt ſumi bonū vel dignuʒ
cōius. ſm extēſionē ad ea que ſūt nature. ſic lau-
dabile ē bonuʒ qḋ ē a nā magis tn̄ auctoꝛ nature
qui nulla creatura rōali coopante talia ꝓducit ī
eſſe. vñ dignitas coꝛpis humani ex nobilitate ſui
habitus nō ē laudabilis. ſm ꝙ laus refert̄ ad bo
nuʒ vel dignū ī genere moꝝ. ſm autē ꝙ ad bonū
cōiter ſūptū ē vtiqʒ. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ bene ma
nifeſtat̄ ſignū in coꝛpe rectitudis ſpūalis depdi-
te. cū. n. rectitudo ſit mot⁹ aie ī deū: ſicut determiat

beatus dyoni. aïa que ñ pôt libere exercere opé/ratões ſpũales. ſʒ voluit ad creaturas ꝛ delectat̃ i eis p ꝯdeſceſum ad corpus. bñ ꝑtendit i hoc ſi/gnũ rectitudis ꝺꝑdite. q2 cũ ꝯſtet aïaʒ creatã fuiſ ſe a deo. ꝛ ita rõne ſue origis nullũ habuiſſe vi/ciũ. ꝯſtat ipſã a corpe ſibi vnito fuiſſe corruptã. ꝛ rectitudinẽ i qua ꝯdita fuit amiſiſſe. ꝛ loquor de poſteris primi hoĩs q ꝯtraxerũt corruptiõeʒ ab illo. cuius corpis curuatio fuit obnoxietas i cine ratõem. Juxta ſniam dñi geñ. iij. Puluis es ꝛ i puluerẽ reuerteris. Et ſi dicat̃ ꝙ rectitudo cor/poralis debuit amitti i corpe ſicut ſpũalis amit/tebat̃ in aïa. Dõm ꝙ nõ ẽ veꝝ imo eo magis cõ fundi dʒ aïa. q2 amiſit ſuã rectitudinẽ. ꝛ corpꝰ nõ ſuã. Et p hoc ẽt vlterius ãmonet̃ ad reuertendũ i deuʒ. ſicẽ dicit. b. berñ. Preterea cũ primus hõ poſt pc̃m fuit recõciliatus deo. ꝛ aïa eius pur/gata a culpa ꝛ imago dei repata: nullo mõ decet corpus deorſũ iclinatũ illi vniri. Caſſio. de aïa viij. c. Cõuenit vt de aïe tẽplo. i. corpe dicamus. qñ illa imago dei ñ patit̃ vt corpe deformi ꝯiun cta eſſe videat̃. pp qd ñ decreuit diuina ſapïa a q̃ oïa decẽter fiũt hoïeʒ pp pc̃m debẽ puniri cor/poris inclinatiõe. ¶ Ad illõ qd obijcit̃ ꝙ pctor ẽ ſilis iumẽtis. dõm ꝙ hoc ñ ẽ veꝝ q̃tũ ad corpis inclinatõeʒ: ſʒ q̃tuʒ ad mortalitatis neceſſitateʒ. ecc̃. iij. vnus iteritus ẽ hoĩs ꝛ iumẽtoꝝ: ꝛ equa vtriuſqʒ ꝯditio. ſicut moꝛit̃ hõ ſic ꝛ illa moriũt̃: ꝛ añcedit. dixit i corde meo de filijs hoïuʒ vt ꝓ/baret eos deus ꝛ oñderet ſiles beſtijs. hec ãt eſt pena ꝯueniẽtiſſima corpi dãnato pp pc̃m. ꝯue/niẽs. n. fuit ꝙ corpꝰ primi hoïs exequẽs opꝰ in/obediẽtie ꝯ̃ ꝑceptũ vite ꝛ eius q dederat ei vitã p vnionẽ cũ aïa. eadẽ priuaret̃ iux̃ diuinũ decretũ. Geñ. ij. q̃cũqʒ die comederitis morte morieni. Preterea dr̃ pctor ſilis eẽ iumẽtis. pp impetũ deſi derij ꝛ decliatõeʒ q̃ſi brutalẽ ad illa turpia q̃ car ni placẽt: ꝛ i qbus delectat̃. ꝛ hoc ẽ qd dic̃ berñ. erubeſce aïa diuia peco. ꝛc̃. Et baſilius i examẽ. Si tu te corpis voluptate fedaueris ꝛc̃.

Membrum tertium.

Tertio querit̃ dõ dignitate corpis primi hoïs: ꝛ generaſr cuiuſlibʒ: q̃tũ oñdit̃ ex vnione eius cũ aïa rõnali. circa qd arguit̃ ſic. Nõ quelibʒ materia apta ẽ ad ſuſceptõnem cuiuſlibʒ forme. ſʒ quãto forma ſit nobilior tãto regrit̃ materia nobilior. ergo cũ aïa rõalis ſit forma nobiliſſima regrit̃ ꝙ ꝑfecti/bile ab illa ſit nobiliſſimũ i genere ſuo. ¶ Jtẽ hoc ẽt pʒ ex hoc. ꝙ qñ aliqd vnit̃ rei nobili manife/ſtat̃ eius nobilitas. vñ vnio aïe cũ deo atteſtatur eius nobilitati. ergo cũ aïa ſit nobiliſſima for/maꝝ: vnio corpis cuʒ aïa atteſtat̃ nobilitati cor/poris. ¶ Jtẽ finis ẽ optimũ i re ꝛ cuius gr̃a alia. ergo i genere creaturaꝝ finis ẽ optimũ ꝛ ad quẽ ſit ad coꝝ optimũ alia deferunt̃ ꝛ ẽt ꝑm illuʒ di/ſtinguit̃. Non. n. vnũqdqʒ ad vnũquẽqʒ finẽ or/dinat̃: ſʒ ꝯpabilia ad illuʒ. vñ cũ ex nobilitate fi/nis oñdit̃ nobilitas eius qd ẽ ad fineʒ. ergo cum corpis adẽ ꝛ generaliter oïuʒ boñuʒ finis ſit bea titudo glorie. ꝛ hoc mediãte ꝯiunctõe coꝝ cum aïa. pʒ manifeſte ꝙ vnio iſta ẽ nobilitatis eorum oñſiua. ¶ Jtẽ vnio q̃ maxie ꝯformis ẽ nobiliſſi/me vnioni. atteſtat̃ nobilitati vnibiliũ. hoc pʒ. q2 qd ꝯformius ẽ nobili illud eſt magis nobile. ſed vnio corpis cũ aïa maxie ꝯformat̃ vnioni glorie que ẽ aïe cũ deo. poſt illã ſũmã vnionẽ q̃ eſt triũ pſonaꝝ i vna eẽntia. ergo hec vnio atteſtat̃ nobi litati corpis vniti. minor pʒ. ij. ſeñ. di. j. vbi dicit mgr̃ ꝓ exẽplo future ſocietatis q̃ iter deũ ꝛ ſpũʒ rõaleʒ i glorificatiõe pficiẽda erat. animã corpo reis idumẽtis ꝛ terrenis mãſiõibus copulauit. luteãqʒ nãm fecit ad vite ſenſuʒ vegetare vt ſci/ret hõ ꝙ ſi potuit deus tã diſparẽ nãm corpis ꝛ aïe i federatõeʒ vnã ꝛ i amicitiã tantã ꝯiungere: nequaq̃ʒ ei ĩpoſſibile futuꝝ rõnalis creature hu/militatẽ. lʒ lõge iferiorẽ ad ſue glorie pticipatõeʒ ſublimare. Cõtra. corpa celeſtia nobilioris ſũt ꝯditõis corpe hũano. nec tñ ſũt apta ad vnioneʒ cũ aïa rõali. cũ aliq̃ forma ita nobili. nõ ergo vr̃ ꝙ vnio corpis hũani cũ aïa rõali atteſtet̃ dignita ti illius. ꝓbatio pr̃ie. nobilius ẽ illud corpꝰ qd eſt magis actiuũ q̃ʒ illud qd ẽ paſſiuũ. corpꝰ ãt ſup/celeſte maxie ẽ actiuũ ꝛ forme ſue maxie vnituʒ. q2 ibi tota forma termiat totũ appetitũ mãe. cor/pus ãt hũanũ ẽ maxie paſſiuũ: nec i forma ſua ter minat totũ appetitũ ſuũ. ergo dignius ẽ corpꝰ ce/leſte q̃ʒ hũanũ. ¶ Jtẽ vt hr̃ ab aug. ꝯiũctio cor/poris hũani cũ aïa. fuit opus mirabile ſiue mira culoſũ. dicit. n. i li. de ſpũ ꝛ aïa. plenũ fuit miracu lo. ꝛ rõ huiꝰ ẽ eminentias diſtãtie iter lutũ terre ꝛ ſpm̃ vite. Vñ dic̃ ibidẽ tãta ſocietas carnis ꝛ aïe ſpũs vite ꝛ limi terre. ex hoꝝ ãt mirabili ſocieta te oñdit̃ vilitas corpis hũani. ergo hec vnio ñ at teſtat̃ nobilitati eius ſʒ potius vilitati. ¶ Jteʒ op/poſita iuxta ſe poſita magis apparẽt. ergo defe/ctus corpis hũani ex poſitõ e iuxta aïaʒ hoc ẽ ex vnione corpis cuʒ aïa magis apparẽt. igitur illa vnio magis ẽ idiciũ defectꝰ i corpe q̃ʒ atteſtãs no bilitati. ¶ Jtẽ vnio corpis cũ aïa rõ ali ẽ opꝰ ple/nũ miraculo. vt hr̃ i li. de ſpũ ꝛ aïa. Jn opibꝰ aũt miraculoſis mã exiſtit i ſola potẽtia obediẽtie. ꝛ paſſiua ad ſuſceptõeʒ forme. Vnio ãt forme cum mã tali ñ atteſtat̃ nobilitati mãe. cũ ipſa mã ſit oïo idiſpoſita ad illã formã. ergo ꝛc̃. Ad hoc ẽ di/cendũ. ꝙ vnio corpis primi hoïs ad aïam atte/ſtat̃ nobilitati corpis eiuſdẽ: ꝛ gnãliter alioꝝ cor poꝝ hũanoꝝ vt rõibus ꝑmiſſis oñdit̃ ꝛ ñ ſoluʒ mãifeſtãdo ſʒ faciẽdo: in hoc ꝙ ex tali vniõe cor pꝰ hũanũ hʒ magnã dignitatẽ i pticipatõne vite rõalis ꝛ effectũ gr̃e. gr̃a. n. iformãs aïaʒ incẽtiua

viciorꝫ corꝑaliū mitigat. hꝫ ēt āpliorē dignitateꝫ
ex hoc ꝙ ꝑꝑ vitā illā ꝑticeps efficit bītudis. qꝛ il
la vnio q̄ ē aīe ad deuꝫ ꝑ deiformitatē glie q̄dā/
mō redūdat i ipm̄ corpꝰ. hꝫ ēt ⁊ ꝑfectiſſimaꝫ di/
gnitatē i genē corporꝫ ex h̄ ꝙ ex illa vnione quā
hꝫ cū aīa redditū ē idoneū. ⁊ ſm aliquā ꝑteꝫ ſui
ſiue aliqḋ generis ſui vniret filio dei i vnitate ꝑ/
ſone. q̄ vnio ꝓcellit ⁊ illā que ē nāe ⁊ glorie. quā
ēt dignitatē māifeſtauit filius dei ꝑ icarnatōꝫ ſuā.
ſicut ergo ſꝫ modos iā dictos vnio talis ē ad no
bilitatē corꝑis primi hoīs ⁊ gnālr̄ oīuꝫ hoīuꝫ fa
cit ⁊ ꝑlimū atteſtat̄ eidē. ¶ Ad primū ergo obie/
ctū ꝯ hoc. dōꝫ ꝙ re vera corꝑa celeſtia q̄ꝫtuꝫ ad
aliq̄d nobiliora ſūt q̄ꝫ erat corpus primi hoīs. ⁊
ſilr̄ q̄ꝫ corꝑa aliorꝫ hoīuꝫ. hn̄t. n. aliq̄s ꝯditōes. ſ.
īpaſſibilitatē: icorruptōꝫ: ſubtilitatē: claritatē: vtu
tē quā influūt i corꝑa inferiora. ⁊ appetitum nāe
oīo terminatū ꝑ formā. quas n̄ hn̄t corpꝰ primi
hoīs in q̄ꝫtū corpꝰ: nec corꝑa aliorꝫ. hn̄t āt corpꝰ
primi hoīs ⁊ ſilr̄ corꝑa poſteriorꝫ eiꝰ aliq̄s ꝯdi/
tōes quas n̄ hn̄t corꝑa celeſtia. ⁊ nobiliores ſim
ꝑlr̄ ꝯditōibus illorꝫ. vt ꝙ ſūt ꝑfecta ſiue ꝑfectibi/
lia forma nobiliſſima ⁊ mediāte illa ſūt i potētia
ꝓducēdi in eē ſibi ſilia in ꝑticipatiōe vite rōalis
⁊ aliorꝫ q̄ tacta ſūt. vn̄ nobilitas corporꝫ ſuꝑcele
ſtiū terminata ē i nobilitate nāe corꝑis hūani n̄. ſꝫ
potius quodāmō gratuita. ſ. gr̄e ⁊ glie. vt ex di/
ctis pꝫ. Preterea hoc argumētuꝫ n̄ valet. corꝑa
nobiliora n̄ ſūt apta ad huius vnionē. ergo vnio
iſta n̄ atteſtatat̄ nobilitati corꝑis vnibil̄. qꝛ ex alia
cā hn̄t eē nobile q̄ꝫ ex aptitudīe ⁊ habilitate ad il
lā. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ corpus hūanū ⁊ aīa pn̄t
duplr̄ adinuicē ꝯꝑari. Uel ſm ꝙ vtrunqꝫ hꝫ ꝓ/
prietates ſibi determinatas in genē ſuo. vel ſꝫ ꝙ
adinuiceꝫ ordinant̄ vt ꝑfectio ⁊ ꝑfectibile. ſm ꝙ
ꝓrio mō ꝯꝑarant̄ ſic ꝑꝑ oppoſitas ꝯditōes cor/
poris ⁊ aīe ex ꝯꝑatiōe corꝑis cuius ſūt ꝯditio/
nes ignobiles ad animā. cuius ꝯditiōes nobiles
ſūt. oñdit̄ eē corpus nobile reſpectu aīe. ⁊ ſꝫ hāc
ꝯſideratōneꝫ vnio huiuſmōi n̄ atteſtat̄ nobilitati
corꝑis: ſꝫ ignobilitati potius. Si āt ſcḋo mō cō/
ꝑarant̄ ſic qꝛ n̄ niſi aliq̄ ꝯditōe nobilitatis ipſius
corꝑis ⁊ armonia ꝯuenienti aptū ē ⁊ habile ad
vnionē forme tāte nobilitatis. vnio iſta atteſtatur
nobilitati illius. Un̄ ipꝫ vnio i alia ꝯſideratōne
atteſtat̄ nobilitati corꝑis. i alia ignobilitati. ⁊ per
hoc pꝫ rn̄ſio ad illud qḋ ſeq̄t̄. ¶ Ad aliḋ dōm. ꝙ
aug. loquēs vl̄ dicēs illā vnionē eē mirabile hē/
bat reſpectū ad originē māłem ipſius corꝑis. vt
pꝫ ex v̄bis eius. qꝛ corpꝰ hūanū vocat limū. ꝯfir
mās qḋ dī ꝑ illud gen̄. ij. fecit deus hoīeꝫ ḋ limo
terre ⁊ iſpirauit i faciē eius ſpiraculū vite. Uel ꝓt
verbū aug. intelligi de corꝑe primi hoīs forma/
to de limo. ⁊ diſpoſito ad ſuſceptōem aīe.

Membrum quartuꝫ.

Quarto q̄rit̄ de dignitate corꝑis hūani
q̄ꝫtū ad locatōeꝫ. ⁊ q̄rit̄. vtrū celū ſit lo
cus eius. Et vr̄ ꝙ ſic. quorꝫ eadeꝫ ē nā
idē ē locus nālis. ſꝫ angelus ⁊ aīa ſunt
eiuſdē nāe. Dicit. n. aug. i li. de libe. ar. ꝙ angelus
⁊ aīa nā ſunt pares. officio diſpares. ergo locus
nālis corꝫ ē idē. ſꝫ corpus ⁊ aīa vnā ꝑſonā conſti
tuūt. totū āt hr̄e diuerſa loca nālia īpoſſibile ē. er
go cū hō ſit vnꝰ ⁊ idē. n̄ debebat̄ ei aliꝰ locus rōe
aīe ⁊ aliꝰ rōe corꝑis. ¶ Itē ſi ḋberet̄ ei aliꝰ locus
rōe corꝑis ⁊ aliꝰ rōe aīe. aut hr̄et corpꝰ locū ſibi
debitū nālr̄ ⁊ aīa ſuū. aut n̄. Si nō: n̄ eēt illis ꝑfe
cta quies. cū vnūqḋqꝫ q̄ſcat nāliter in loco ſuo.
Si ſic: nō eēt ſilr̄ ꝑfecta q̄es. qꝛ aīa eēt i vnoꝰ loco
⁊ corpꝰ i alio. ergo diuiſa eēnt. ergo n̄ eēt deter/
miatus appetitꝰ aīe quē hꝫ ad vnionē corporis.
¶ Itē ſm ꝯſideratōꝫ ariſto i topi. Si optimū in
hoc genē ē melius optio i illo genē. tūc hoc genꝰ
ē ſimplr̄ illo genē melius. Sꝫ corpꝰ xp̄i qḋ ē op
timū i genē hūanorꝫ corporꝫ. ē melius omni alio
corꝑe. ergo corpꝰ hūanū ſimplr̄ melius ē oī alio
corꝑe. ergo ſole ⁊ luna ⁊ ſtellis ⁊c̄. ¶ Qḋ ēt patꝫ
ſic. nec nā nec artifex nāe fac̄ melius ꝓpt̄ penaꝫ.
ſꝫ potiꝰ ecōuerſo. finis ē optimū ⁊ meliꝰ hīs q̄ ſūt
ad finē. ſꝫ ſtelle facte ſūt i miſteriū corporꝫ huma
norꝫ. deut. iiij. Ne forte eleuatis oculis ad celum
videas ſolē ⁊ lunā ⁊ oīa aſtra celi. ⁊ errore dece
ptus adores ea ⁊ colas q̄ creauit dn̄s dꝰs i miſte
riū cūctis gētibus ⁊c̄. ſꝫ iſta n̄ miſtrāt aīabꝰ nr̄is
ſꝫ corꝑibꝰ. ergo corpꝰ hūanū melius ē ſtellis. ſed
vt pꝫ ꝑ iductōeꝫ corꝑis melioris ⁊ nobilioris lo
cus nālis ē locus ſuꝑior. ergo locꝰ nālis corꝑis
hūani ē celū. ¶ Itē locus nālis corꝑis xp̄i ē celū.
aliogn cū locus nālis eius ſit celū: ꝯcupiſcēt ca/
ro aduerſus ſpm̄. ēt nūc. qꝛ caro nāliter appetēt
ſuū locū nāleꝫ. ⁊ tūc xp̄s miſer eēt. ſꝫ idē locꝰ nā/
lis totius t̄re ⁊ vnius glebe. eadē rōe vniꝰ corpo
ris ⁊ oīuꝫ. ergo corꝑis nr̄i locus nālis eſt celuꝫ.
¶ Itē mā ⁊ ſua forma per ſe ꝓportionant̄. ita vt
nobilioris māe ſit nobilior forma ⁊ ecōuerſo. ſꝫ
forma corꝑis hūani ē nobiliſſima. ſ. aīa rōnalis.
ergo ipꝫ ē nobiliſſimū. ergo nālr̄ ei debet̄ locus
ſuꝑmus. ¶ Itē cū abſqꝫ āmbiguitate ⁊ heſitatione
aīe locus nālis ē celū: hꝫ nāleꝫ celi appetituꝫ cuiꝰ
idiciū ē māifeſtū. ꝙ oībus ē iſitus appetitus celi.
ſꝫ qḋ ineſt oībus ē nāle. ſicut dicit aug. i li. vn̄ ma
lū. igit̄ hūana aīa nāliter appetit locū ſuꝑmū. q̄ ſi
eēt innālis corꝑi nr̄o: accideret hoīeꝫ nunq̄ꝫ fore
bt̄m plene. qꝛ nunq̄ꝫ hr̄et q̄etū appetitū. Con/
tra. Jo. iij. Nemo aſcēdit i celū niſi q deſcēdit de
celo. Sꝫ corpus hūanū n̄ deſcēdit ḋ celo. ergo n̄
aſcēdit i celū. ſꝫ res nāliter aſcēdit ad locū ſuū. ⁊
ita vr̄ celum n̄ eē locū corꝑis. ¶ Itē corpus ⁊ lo
cus eaſdem ꝓprietates participāt. Sꝫ nā corpo
ris humani ⁊ celi ſunt penitus oppoſitarū ꝯdi/
ctionū ⁊ ꝓprietatū. ergo vnū n̄ ē locus alterius.

¶ Itē ſic̄ dicit Aug. vlti. de ciui. dei. xi. c. ⁊ i alijs
m̄ltis locis arguūt ph̄i celū n̄ eē locū hūani cor/
poris. ecs eiꝫ pōderoſa ⁊ ex elemētis ꝯſtituta lo/
cū ſupiorē n̄ obtinet ſꝫ corpꝰ hois ex elemētis ē. ⁊
graue ē. ergo ⁊c̄. Itē hō creatꝰ ē pp celū n̄ celuꝫ
pp hoieꝫ. ergo dignior res ē celū q̄ꝫ ſit hō. ergo
m̄ltoforti' q̄ corpꝰ hūanū. ergo locꝰ nobilior q̄ꝫ
celū debet ei. añs pꝫ p mgr̄m in ſent. ij. li. xiiij. di.
c. ſeq̄t dixit deꝰ. ⁊ in fine ſubiūgit. pꝰ oīa factꝰ ē hō
ð t̄ra ⁊ in terrā n̄ ad terrā neqꝫ pp terrā. ſꝫ ad ce
lū ⁊ pp celū. ¶ Itē arguit mercurius hoieꝫ exn̄tē
duplicis nāe corpalis ⁊ ſpūalis. ðbere creari in
celo pp nāꝫ ſpūalē q̄ excellit in eo. ⁊ n̄ in terra pp
nāꝫ corpalem. ſꝫ dicit q̄ ꝓprietates terre magis
dn̄ant in eo. locꝰ āt ſequit̄ nāꝫ pdn̄antis. ⁊ ita pꝫ
corpꝰ hūanū ptinē ad terrā ⁊ n̄ ad celū. Rn̄/
ſio. dōm q̄ corpi hūano diuina ꝓuidētia triplex
debet̄ locus. padiſus terreſtris. terra ⁊ celū. Fuit
eniꝫ hō collocatus. in ſtatu inocētie i padiſo vo
luptatis vt oparet̄ ⁊ cuſtodiret illū gen̄. ij. opare
tur inq̄ꝫ nō ad faſtidiuꝫ vel laborē ſꝫ ad ſolaciuꝫ
⁊ corpis exercitium. In ſtatu culpe eiectus ⁊ de
padiſo poſitus fuit in terra vt laboribus ⁊ ſudo
ribꝰ ea veſceret̄ ſicut habet̄ gen̄. iij. In ſtatu glo/
rie collocādus eſt in celo vt ibidē in vita beata ⁊
ppetua gliet̄. Dōꝫ ergo q̄ celuꝫ eſt locus corpis
humani q̄tum ad ſtatuꝫ glorie ⁊ celū empireum
ſiue angelorꝫ vbi erit in pticipatione glorie cū
anima. Vñ aug. de aīa ⁊ ſpū. Si. n. tā diſparē nāꝫ
carnis ⁊ aīe ad vnā federatōeꝫ atqꝫ amicitiā deꝰ
ꝯiūgere potuit. neq̄ q̄ꝫ erit ei ipoſſibile rōnalem
ſpūm q vſqꝫ ad ꝯſortiū terreni corpis humilia/
tus eſt. cū eodē corpe glorificato vt ſit ei glie qð
fuit ſartine ad ꝯſortiū beatoꝝ ſpūuꝫ. q i ſua puri
tate pſtiterūt exaltare. atqꝫ ad ſue glie pticipatōꝫ
ſublimare. ad hoc ſiqdē ſola caritate nulla neceſ
ſitate illū creauit altiſſimꝰ. vt ſue beatitudis pti/
ceps fieret. ¶ Argumēta igit̄ q̄ ſūt ad iſtā ptē ſunt
ꝯcedēda. ¶ Ad primū in ꝯ̄riū dicūt qdā q̄ ꝯ̄ꝫuis
debebat̄ corpi hūano locus ſupior. n̄ tn̄ aſcēdit i
celū niſi virtute dīna vniente corpꝰ aīe. ⁊ eleuāte
aīaꝫ ⁊ corpꝰ. qð qdē corpus dī deſcēdiſſe ð celo
rōe aīe q̄ creata ē. in q̄ ſūt portōes numerales ⁊
armonice cōcreate ad corpꝰ ſuū. Sꝫ q2 iſta ſolu/
tio vr̄ alludere errori phoꝝ ponentiū aīas crea/
tas i celo. ⁊ deſcēdē p zodiacū ad icorpatiōꝫ. qð
ē error ⁊ hereſis. Ideo pt rn̄deri ad illā auctem
aliter. ſm̄ q̄ rn̄det aug. i li. ð agone xp̄iano. Illa
eiꝫ auctas magis itelligit̄ ð xp̄o q̄ ð puro hoie.
vñ ſeq̄t. filius hois q ē i celo. dicit. n. aug. Nō i/
telligūt qn̄ corpus n̄ aſcēdit i celū. dn̄s. n. aſcen/
dit. corpus v̄o nō aſcēdit ſꝫ leuatū ē i celū illo le
uāte q aſcēdit. v̄bigr̄a. Si qs ðſcēdat ð mōte nu
dus. cū āt aſcēdat veſtiat ſe ⁊ veſtitꝰ iteꝝ aſcēdat.
recte dicimꝰ. Nemo aſcēdit niſi q ðſcēdit. nec ve
ſtē ꝯſideramꝰ quā ſecū leuauit. ſꝫ ipꝫ q veſtitus ē
ſolū dicimꝰ aſcēdiſſe. vl' pt itelligi ð mēbris v̄buꝫ
illud vt pꝫ ex glo. que ⁊ ſi aſcēdunt in celum nō
aſcēdunt virtute ꝓpria ſed virtute capitis cui ad/
herēt. Unde glo. ibidē renati ſpūaliter aſcēdūt in
celū. ſed nō niſi ſint mēbra coherētia illi q in vna
pſona ē homo ⁊ filius dei. vt ſciat iſte nullū ex ſe
ſꝫ per xp̄m poſſe aſcēdere. ⁊ ideo nō dicit hoies
aſcēdere. ſꝫ filiū hominis totū cuꝫ corpe. qui ſm̄
deitatē deſcēdit de celo ⁊ eſt in celo. ¶ Ad aliud
dicēdū. q̄ licꝫ corpus humanū ⁊ celū ſint oppo
ſitaꝝ ꝯditionū. ſ. habito reſpectu ad ſtatū vie. cō
municabūt tn̄ eaſdē qūtū reqrit cōueniētia que
dꝫ eſſe loci ⁊ locati. qn̄ ablata erit corruptio cor
pulēta obſcuritas ⁊ ponderoſitas a corpore. vt
qn̄ dotatū erit dotibus glorie. qð erit qn̄ verifica
bit̄ illud apoc̄. xxi. ipa ciuitas aurū mūdū ſimile
vitro mūdo. qð verbū exponens greg. Iob. xx/
viij. dicens. Auri metallū nouimus potiori me/
tallis oībus claritate fulgere. vitri vero natura ē
vt extrinſecus viſuꝫ pura intrinſecus pſpicuitate
perluceat. in alio metallo quicqd intrinſecus cō
tinet̄ abſcondit̄. in vitro qlibet liquor qualis ꝯti/
netur interius vl' exterius demōſtrat̄. atqꝫ vt ita
dicā. omnis liquor in vitreo vaſculo clauſus pꝫ.
quid ergo aliud in auro vel vitro accipimus ni/
ſi illaꝫ ſupernā patriaꝫ. illā beatorꝫ ciuiū ſocie/
tatē. quoꝝ corda ſibiinuicē ⁊ claritate fulgent ⁊
puritate trāſlucent. Unde hic dicit̄. ipa vero ciui
tas ⁊c̄. Quia eiꝫ ſancti oēs in ea beatitudinis cla
ritate fulgebant. inſtructa auro dicit̄. ⁊ qm̄ ipſa
eorꝫ claritas viciſſim ſibi in alterius cordibus
pꝫ ⁊ duꝫ vniuſcuſqꝫ vultus attendit̄. ſimul ⁊ cō/
ſilia penetrat̄. hoc' ipm auro ſimile vitro mūdo
eſſe memorat̄. ibi quippe vniuſcuiuſqꝫ mēteꝫ ab
alterius oculis mēbroꝝ corpulētiaꝫ nō abſcō/
dat. ſꝫ patebit animus patebit corpalibꝰ oculis.
ipa etiaꝫ corporis armonia ſicqꝫ vnuſqſqꝫ erit
tūc cōſpicabilis alteri. ſicut nūc eſſe nō poteſt cō
ſpicabilis ſibi. ¶ Ad aliud qð ſequit̄ pꝫ reſpōſio
ex dictis. ¶ Preterea poteſt addi verbuꝫ petri
alphōſi dicentis. paſſer ⁊ anſer eiſdeꝫ elemētis
ſunt. ſed paſſer ſurſuꝫ aſcendit anſer nō. Vñ hoc.
n̄ niſi q2 paſſer minoris corporis ⁊ ideo leuior.
anſer maioris ⁊ ideo grauior. ergo ſꝫ hoc vul/
tur ⁊ aquila que grādiora ſunt nō volarēt ſupe/
rius. ſi forte q2 ex ſubtilibus elemētis. pꝫ tamē q̄
ſpūs facit ea aſcēdere ſurſuꝫ. Nā ſine ſpiritu nō
aſcenderēt. Cuꝫ ergo corpora vnita erūt ſpiriti/
bus. depoſita corruptiōe oēs nigredine. qd mi/
rū ſi corpora facta ꝯformia ſpiritui ſurſuꝫ pote/
rūt aſcēdere ⁊ ad nutū ſpūs mouere. Aug. i li. ð
ciui. dei. cuꝫ valeat nūc natura corpoꝝ terrenoꝝ
deprimere animas deorſuꝫ. aliqn̄ ⁊ anime leua/
re ſurſum talia corpora nō valebūt. q. dicēt ſic.
¶ Ad aliud dicēdū. q̄ cū homo dī factꝰ eē ꝓpter
celum. hec ꝑpoſitio ꝓpter. nō dicit habitudineꝫ

finalē illo ſēſu quo celū ſit finis hoīs.ſ3 poti⁹ ha/
bitudinis ſuppoſitōis ſub h̄ ſenſu pp celū.i.vt ſit
dn̄s deus.eo mō q̄ dic̄ apl̄s.Omnia nr̄a ſunt.j.
Cor.iij.Vel pōt dici habitudinē loci ad locatū.
ſub h̄ ſēſu.hō fact⁹ ē pp celū ad habitādū.¶ Ad
aliud p3 rn̄ſio ex dictis ꝛ itelligēdū ē.ꝙ l3 hō ſit
duplicis nāe pp quā vr̄ ei duplex locus ɔgrue/
re.tn̄ pp plures cāſ congruebat homini terra ad
habitādū.Vna fuit aptitudo ad penitudinē. Alia
fuit aptitudo ad merēdū.aptioꝛ.n.erat loc⁹ad fa
ciēdū penitētiā ꝛ ad merēdū i terra iſta miſerie ꝛ
defectus mltiplicis.q̄3 alius locus.Alia fuit ɔue
niētia coꝛpis hūani coꝛrupti cu3 terra maledicta
Gen̄.iij.Alia fuit ɔuenientia idigētia alimonie q̄
ɔgruebat.¶ Si āt obijcit ꝙ vr̄ fieri violētia aīe.
ex h̄ ꝙ determiet i loco inferioꝛi.ſic̄ fieret coꝛpi
tali ſi teneret i loco ſupioꝛi.Dicēdū ꝙ aīa pōt eē
deoꝛſū ſine violētia.q2 n̄ eſt ita eſſentialis ſpiriti/
bus locus ſurſu3 ſic̄ coꝛpoꝛibus locus deoꝛſu3.

Queſtio.lxxxv. de aiali/tate coꝛ/poꝛis hūani.

COnſequenter
querit̄ d̄ aīalitate illi⁹ coꝛpis.
Pꝛio q̄rit̄ vtru3 coꝛpus ade
erat aīale. Secūdo vtrū ma/
gis conueniebat eſſe animale
q̄3 ſpirituale.

Membꝛum pꝛimum.

CIrca pꝛimū ꝓcedit̄ ſic.ꝛ vr̄ plane ꝙ
fuit aīale.Aug.i pꝛimo li.d̄ baptiſmo
puuloꝝ.ɔuincēs eos q dicūt adā ſic
creatū eē.vt ēt ſine pcti merito moꝛe/
ret.nō pena culpe ſ3 neceſſitate nāe.Dicit.n.quid
rn̄debūt cū legit̄ hoc dictū ēt poſt pctm increpā
do ꝛ dānādo dixiſſe.terra es ꝛ i terrā ibis.neq3
eni3 ſc̄m aīam.ſ3 qđ manifeſtū ē ſc̄m coꝛpus terra
erat. ꝛ moꝛte eiuſdē coꝛpis erat iturus in terra3.
q̄uis eni3 ſ3 coꝛpus terra eſſ3 ꝛ coꝛpus i q̄ crea
tus eſt aīale geſtaret.tn̄ ſi nō peccaſſet.in coꝛpus
foꝛet ſpūale mutādus.ꝛ in illā coꝛruptiōe3 q̄ fi/
delib⁹ ꝛ ſanctis ꝓmittit̄ ſine moꝛtis picłō trāſi/
turus.ecce ꝙ aīale erat.Pꝛeterea.adā ſi nō pec
caſſet trāſiſſet ab aīali coꝛpe in ſpūale.ergo aīale
coꝛpus hēbat an̄ peccatū.an̄cedēs p3 per aug.in
eodē li.ſi nō peccaſſet adā non erat expoliādus
coꝛpe.ſ3 ſupueſtiēdus imoꝛtalitate ꝛ incoꝛruptio
nē.vt abſoꝛberet̄ moꝛtale a vita.i.ab aīali i ſpūa/
le trāſiret.¶ Pꝛeterea ſi dicat̄ ꝙ nō habuit coꝛ
pus aīale.q2 tunc paulati3 ſeneſceret ꝛ deficeret.
qđ nō ɔpetebat illi ſtatui.Cōtra hoc arguit aug.
in eodem dicēs.ſi deus iſrahelitaꝝ veſtimētis ꝛ
calciamētis p̄ſtitit.ꝙ p tot ānos n̄ ſūt obtrita.qđ
mirū ſi obediēti homini p̄ceptis potētia p̄ſtaret̄.
vt aīale hoc ꝛ moꝛtale hn̄s coꝛp⁹.hr̄et i eo quē/
dā ſtatū.quo ſine defectu eſſ3 ānoſum tp̄s.q̄ deus
vellet.a moꝛtalitate ad imoꝛtalitatem ſine moꝛte
mēe trāſiturus.¶ Pꝛeterea. Aug.in eodē.tale3
puto habitudinē adhuc in coꝛpe aīali atq3 moꝛ/
tali ēt illis q ſine moꝛte hinc trāſlati ſūt fuiſſe cō/
ceſſa3 neq3 eni3 enoch ꝛ helias p tālongā etate3
ſenectute macruerūt.nec tn̄ credo eos iā i illā ſpūa
le3 q̄litatē coꝛpis cōmutatos.¶ Pꝛeterea.ſi non
eſſ3 illō aīale cur p̄cipet̄ comedere d̄ lignis.habe
bat eni3 d̄ ligno ꝝ fructib⁹ refectōe3 ɔ̄ defectiōe3.
ꝛ de ligno vite ſtabilitatem.vt ibide3 dicit augu.
Cōtra.coꝛpus illud erat ɔueniēs oꝛganu3 aīe
ſ3 aīa erat deifoꝛmis.ergo cū aīe deifoꝛmi coꝛp⁹
mutabile ꝛ aīale magis opponat̄ q̄3 ɔgruat:non
erat tūc coꝛpus ade aīale.Vn̄ greg.nazan.xxvij.
c.ſc̄m aliā trāſlatōe3.in deifoꝛmitate aīe nō flexi/
bile coꝛpus p mutabilitate3 ꝛ trāſmutabile ē.ſed
qđ pmanet.¶ Pꝛeterea.coꝛpus illud beatū fuit
ſ3 nullū aīale beātū.ergo aīale non fuit.¶ Pꝛete/
rea.p3 p aug.xiiij.li.de ciui.dei.x.c.In illo me/
moꝛiali beatitudinis loco.i.paradiſo.qs tādem
abſolute dici pōt.bt̄s q timoꝛe afficit̄ aut doloꝛe.
qđ āt timē aut dolere poterāt hoīes illi in tātoꝝ
tāta affluētia bonoꝛum.vbi nec moꝛs metuebat̄.
nec vlla coꝛpis mala valitudo.nec aberrat q̄cq̄3
ꝙ bona volūtas adipiſceret̄.nec inerat qđ carnē
aīumue hoīs feliciter viuētis offenderet.¶ Item
aug.de ciui.dei.ſūma in carne ſanitas erat.ſ3 ſū/
ma ſanitas illa regrebat mixtionē elemētoꝝ i pa
ce tali ꝛ armonia virtutū.ꝙ i illo n̄ fieret paſſio
aliq̄ q̄ abijcēt a ſb̄a.ergo n̄ regrebat̄ aliq̄ reſtau/
ratio deꝑditi p alimētū.ergo n̄ fuit idigēs aliq̄ ali
mēto ꝛ ita nō aīale.caloꝛ eni3 digeſtiuus in nob̄
ſemp reſoluit.ꝛ iō ſemp opoꝛtet fieri reſtauratō
p alimētū.huiuſmōi āt reſolutio n̄ fuit i illo.pp qđ
nec reſtauratio neceſſaria.huiuſmōi āt deꝑditio
pena ē.pp qđ n̄ d̄bebat an̄cedē culpā.¶ Itē eē in
huiuſmōi egētia ſiue idigentia vr̄ atteſtari ſtatui
culpe.ſic ei3 egere pena ē.quā p̄cedē culpā n̄ cō
uenit.¶ Itē ſi adā idiguiſſ3 alimēto i ſtatu inocē/
tie.ꝛ illo vſus eēt:neceſſario idiguiſſ3 purgatōe
p egeſtiōe3.qđ vr̄ incōueniēs cū huiuſmōi pur
gatio ſit penal̄. Ad h̄ dōm ꝙ h̄ nomē aīal.qn̄/
q3 ſumit̄ gnālius.qn̄q3 ſpeciali⁹.qn̄q3.n diuidit̄
genus i duo quoꝝ vnū h3 nomē ꝓpꝛiū aliud n̄.
illud āt diuidētiū qđ nō h3 nomen ꝓpꝛiū retinet
nomē generis.ſicut p3 cū dr̄ aīal diuidi in rōnale
ꝛ irrōnale.Animal rōnale h3 nomē ꝓpꝛium.ir/
rōnale vō n̄.ꝛ iō irrōnalia noīe generis noiant̄
ꝛ dicūt̄ aīalia.Cū ergo aīal duplr̄ dr̄.Vno mō ē
nomē generis cōe ad rōalia ꝛ irrōnalia.alio āt
mō ē nomen bꝛutoꝝ.ſilr̄ aīale deriuatiuū ab eo
qđ ē aīal dr̄ duplr̄.nā ſi deriuet̄ ab aīali qđ ē ge/
nus ad hoīes ꝛ bꝛuta.tūc ɔuenit hoī ſ3 oē3 ſtatū

ſiue inocẽtie ſiue culpe ſiue grẽ ſiue glie. Si vo ꝺ
riuet ab aiali qꝺ ẽ nomẽ brutoꝝ. tunc ꝺr hõ aia/
lis. i. ſilis brutis. Sz hoc duplr. qꝛ vl ſilis brutis
ꝭz corpus vel ꝭm aiaz. Si primo mõ ſic dicimur
aiales nũc. ꝛ adã ſilr tũc i padiſo. qꝛ cibis idige/
mus vt bruta. ꝛ cibis indigebat adã ꝭm corpus.
Aug. xiiij. de ci. dei. c. xxv. cibus erat ne eſuriret.
potꝰ ne ſitiret. lignũ vite ne illũ ſenectus diſſoluẽt.
Si vo aialis ꝺr hõ ꝭm aiam. i. ſilis bruto. hoc ꝺĩ
adhuc duplr ꝭz aug. i li. lxxxiij. q. ꝺĩ. n. hõ aialis
vel vita vel ai ſenſu. Uita aialis ꝺr qñ fruit diſſo/
luta laſciuia aĩe ſue. quã intra nãlis ordis metas
ſpũs rector ñ ꝯtinet. eo ꝙ ipe ſe deo regẽdũ non
ſubijcit. ꝛ ſic aialis idẽ eſt qꝺ carnalis. Animi vo
ſenſu ꝺr aialis. q de deo iuxta corpoꝝ fantaſiã. vl
legis lraz vel rõez phicã iudicat. ꝛ de tali ꝺr illꝺ
j. coꝝ. ij. aial hõ ꝛc̃. his duobus modis vltimis
erat adã aialis in padiſo. nec de his mõis ẽ qõr
qꝛ h intẽdimus ꝺ aialitate q̃ztũ ad corpus. ꝭm ꝙ
ꝺr aiale ꝛ egẽs alimonijs. ꝛ ſic intẽdit aug. ꝛ alij
loq̃ntes de mã iſta. Cõcedimꝰ ergo ꝙ corpꝰ ade
erat aiale. i. indigẽs alimonijs. ſicut ꝯteriat mgr.
ij. ſent. xix. di. c. i. ſolent phi queri ꝛc̃. dicit. n. ibi.
In prio ſtatu fuit corpꝰ hoïs aiale. i. egẽs alimo
nijs ciboꝝ. ꝛ ad hoc oñdẽdũ inducit illꝺ. j. coꝝ.
xv. fcũs ẽ primus hõ adã i aiaz viuẽtẽ. i. in aiam
corpꝰ ſenſificãtẽ. qꝺ adhuc erat aiale qꝺ egebat ci
bis vt per aiaz viuẽt. ¶ Ad prio obm ꝯ hoc. ꝺꝺz
ꝙ nõ dũ erat in plena ꝛ perfecta ꝺiformitate. quã
erat hitura in acceptõe ꝓprie ſtole. vñ illã ꝺifor/
mitatẽ ñ ipediebat aialitas corpis ꝓpter eius oĩ/
modã ipuritatẽ. nihil. n. ipuritatis ſiue corruptio
nis erat tũc i corpe illo. ꝛ obediẽtiã aĩe. Qꝺ ãt di
cit greg. nazã. in ꝺiformitate ꝛc̃. intelligit ꝺ hoïe
q̃ztũ ad ꝯditõez intelligibilẽ. ñ q̃ztũ ad tpalẽ. Cõ/
ditõez ãt intelligibilẽ hoïs appellat illã q̃ ẽ q̃daz
notio exñs ab eterno in mẽte diuia. ꝛ illi ꝯditõi ñ
ꝯpetit corpꝰ fluxibile vel aiale. Uñ i penl. c. ꝺ ima
gine. hãc duplicẽ hoïs ꝯditõz diſtinguit. ſ. intelli
gibilẽ ꝛ tpalẽ. ꝺ intelligibili dicit in pſcia diuine
vtutis oẽz plẽitudinẽ hũane ꝯditõis ſubſiſtẽ ꝯſi/
temur. cũ teſtificãte nobis ꝓpha q dicit dñz noſſe
oia añq̃z fiãt. ꝛ ꝯñter loqr de tpali. ¶ Ad aliud di
cũt qdã. ꝙ aiale põt dicẽ ꝺriam vel paſſionẽ. ſi
primo mõ. bñ ꝯpatiũr ſe aiale ꝛ brutũ. ſcꝺo mõ
ñ. ꝛ hoc vltimo mõ opponir. Alio mõ pt dici ꝙ
ſtatꝰ innocẽtie ꝺr btitudo ſiue ſtatus beatitudinis
pp abũdãtiã bonoꝝ ꝛ abũdãtiã maloꝝ. vt inuit
aug. xiiij. ꝺ ciui. dei. c. x. q poſt multã bonoꝝ enu
meratõez q̃ i ſtatu illo affluebãt ſubiũgit q̃z igir fe
lices erãt ꝛ nullis agitabanr ꝑturbatõibus aiaꝝ.
nullis corpoꝝ ledebanr icõmodis. atq̃z iſta ꝑma
nẽte felicitate donec ꝑ illã bñdictõez q̃ dictũ ẽ cre
ſcite ꝛ multiplicamini ꝑdeſtinatoꝝ ſanctoꝝ nu/
merus ꝯpleret. alia maiorꝰ daret que beatiſſimis
angelis data eſt. huic ergo felicitati ſiue btitudini

ñ ẽ ꝯria aialitas. de qua hic intẽdit. l; ſit ꝯria illi q̃
ẽ patrie. ¶ Ad aliꝺ dicũt qdã ꝙ in corpe illo erat
calor nãlis reſoluẽs ꝛ diſperdẽs carnẽ ꝭm mãm
non tñ oïno ſicut in nobis ſz moderamie maiore
ad cuius reſtauratõnẽ neceſſariũ fuit illi alimẽtũ.
Uidet autẽ aliter dñi. ꝙ ſi aliqua q̃litas ita fuiſſz
predñans in corpe illo que poſſet iducere paſſio
nẽ que abijceret a ſubo in illo corpe fuiſſet prici/
piũ diſſolutõis illius. ꝛ ita nõ eẽt ꝯueniẽs mate
riale ſiue pfectibile aïa rõali duz erat oïno ſubie/
cta ꝛ obediẽs deo. vt ſupra tactũ ẽ. ¶ Preterea.
ſi corpus illud fuiſſz paſſibile mõ pdicto a calore
itrinſeco. vel aliq̃ alia q̃litate. q̃ nõ erat ibi i vlti/
mitate ſue vtutis. ſz i ꝓportõe ꝛ armonia ꝯueniẽ
ti optie ꝯplexiõi. tũc multofortius paſſibile fuiſſz
a calore vel aliq̃ alia q̃litate extriſeca. q̃ ñ erat i ta
li armonia ſiue ꝓportõe q̃litatũ. q̃ erãt corpis il
lius. Si ãt diceret ꝙ nulla res ſiue q̃litas extriſe/
ca agere poterat i illo pp ꝯtinẽtiã aĩe. cui oïa hu/
iuſmõi erãt ſubiecta in ſtatu illo. multofortius ꝺr
ꝙ illa q̃ erãt de eẽ illius corpis ꝛ i armonia ꝯue
niẽti. ꝺebebãt moderari ipius aĩe continẽtiã. ita ꝙ
nullã inducere poſſent paſſionẽ q̃ abijceret a ſba
ipſius corpis: cuius aïa illa erat pfectio ꝛ actus.
¶ Ur ergo alr dñi. ſ. ꝙ corpus illud ẽt fuit defe/
ctibile. ñ qꝛ hẽret i ſe q̃litates actiuas ꝛ paſſiuas.
ex quaꝝ actõe ꝛ paſſiõe fieret aliq̃ depditio ſube
ipſiꝰ corpis. ſz rõe q̃ erat creatura. cuiꝰ appetitui
ñ fuit oïo ſatiſfactũ ꝑ formã ꝓpriã. Uñ ꝺr ꝺꝺz. ꝙ
fuit defectibile ñ pp actionẽ ꝛ paſſionẽ q̃litatũ ite/
rioꝝ. nec pp huiuſmõi defectibilitatẽ erat illi ali/
mẽtũ neceſſariũ. ſz magis qꝛ ex hoc ꝙ erat crea/
tura talis: ꝑ oſſibilis erat deficere i ſe. Uñ ſicut ẽ ꝺ
ſpiritibus. ſ. ãgelo ꝛ aïa rõali. ꝙ deficerẽt ex hoc
ꝙ creature ſũt. niſi virtute creatoris ſui influẽte ſu
ſtentarenr in eẽ. nec tamẽ in eis ẽ aliqua actio ſiue
aliq̃d agens corrũpens vel detrahẽs a ſubſtãtia
eoꝝ. ſic corpus illud fuit defectibile ꝛ defeciſſet.
ẽt ſi ꝑmãſiſſet primus homo in inocentia in qua
ꝯditus fuit. niſi ſuſtẽtatũ eſſz virtute cibi ꝯceſſi. nõ
ꝓpter aliquã violentiã illi illatã a virtute aliqua
itrinſeca. ſed qꝛ de ſe non hẽbat vnde ſtare poſſz
in eſſe perpetuo. rõe qua erat creatura talis. ſicut
ignis. qñq̃z deficit ꝑ violẽtiã illatã ab agẽte ꝯrio.
qñq̃z in ſe ſiue ex ſeipo. virtutes ãt actiue ꝛ paſſi/
ue erãt in ipſo in quadã armonia ꝛ pace neq̃z ꝑ
ſe neq̃z ꝑ adiutoriũ alicuius vtutis. neq̃z de ſuba
corpis extriſece ſe mutuo infeſtãtes. neq̃z de ſuba
corpis illius abijciẽtes. ſz potius ipm in eẽ ſaluã/
tes. ꝑ ꝯuerſionẽ alimẽti ſiue cibi ſũpti ad reſtau/
ratõez depditi. orte vel oriũde ex ipa nã a ſba ꝺſi
ciẽte i ſe. ¶ Ad aliud ꝺꝺz. ꝙ ẽ indigẽtia neceſſita/
tis nãlis. ꝛ ẽ indigẽtia paſſiõis ꝭm ſenſuz a prima
ẽ defectus. a ſcꝺa ẽ ſenſus defectus. Prima ñ po
nit penã: ſz mãifeſtat nãm. ſcꝺa vo ponit. A pria ẽ
deficẽ. a ſcꝺa ſentire defectũ. Adã vero ſi ꝺfeciſſz

ſine culpa ſua. nō ſenſiſſꝫ aliquā paſſionē. vñ ap/
petitus ſiſ'inſuit illi cū indigētia nālis neceſſitatis.
nō āt appetitus vel indigētia paſſiōis ſm ſenſuꝫ.
indigētia ergo illa non atteſtabat ſtatui culpe ſed
defectui nāe. reſpectu pfectōis. vltime que erat vl'
erit in pticipatōe glorie. ¶ Ad aliud pōt dici ſine
preiudicio. ꝙ i ſtatu illo poterat eē purgatio ſiue
ſepatio ipuri p egeſtionē. neqꝫ eēt huiuſmōi ege
ſtio pena aliq̄. qꝛ nullus fuiſſꝫ ꝯſecutus fetor ſiue
imūdicia vel turpitudo. ſicut mō qñ terunt fruct⁹
vel calcāt vue ⁊ eliquat illō qō ē puritatis ⁊ ſub
tilitatis maioris a ſbā groſſiore. nec eſtimādū eſt
fructus padiſi q erāt pentibus primis dati i cibū.
fuiſſe ſiles fructib⁹ qbus veſcunt q naſcunt ex ter
ra maledicta i groſſicie vel ſapore vel ēt virtute.
ſꝫ erāt multo maioris ſubtilitatis ſaporis ⁊ virtu
tis. vel pōt dici ſicut forte ponebāt qdā purgatio
nē illā fieri p vaporatōes ⁊ exalatiōes. vl' vt po
nūt qdā totus ille cibus aptus fuit ad ꝯuerſioneꝫ
pp ſui puritatē ⁊ virtutē.

Membrum ſecundū.

Secūdo q̄rit ſi ꝯueniebat corpus pri/
mi hoīs magis eē ſpūale q̄ꝫ carnale. ꝙ
ſic vr. qꝛ ꝯueniebat vt nobiliſſime for
me ſiue pfectōi nobiliſſimū in gnē ſuo
aptaret mā ſiue pfectibile. aīa āt ē forma nobiliſſi
ma. corpus āt ſpūale nobiliſſimū ē i gnē corpoꝝ.
ergo ⁊c. ¶ Itē optimo artifici. ſ. deo ꝯuenit cū for
ma nobiliſſima nobiliſſimā in gnē ſuo coaptare
mām. ⁊ ita vt prius. ¶ Itē iter creaturas ſpūales
q̄ ſūt ad imaginē dei. ſunt nobiliſſime vt angelus
aīa. a ſili vr ꝙ iter corpales q̄ ſunt ad imaginē dei
dñt eē nobiliſſima. ſꝫ inter oēs creaturas corpa/
les corpus primi hoīs maxīe gerit imaginē dei.
ergo debuit eē de genere corpoꝝ nobiliſſimoꝝ.
¶ Itē pfectō vniuerſi h vr regrere. q̄ ſemp regrit
i ſingulis reꝝ generibus drīaꝫ ⁊ diſtictōeꝫ. Ver/
bi gra. In ſpiritibus aliqs eſt vnitus corpi aliqs
ſepatus. vnitoꝝ aliqs ē ſepabilis vt ſpūs rōalis.
aliqs iſepabilis. vt ſpūs q ē pfectio brutoꝝ. Silr
vr ꝙ ex pte corpoꝝ vnitoꝝ debeat eē aliqō aīale
vnitū ⁊ aliqō ſpūale. Vñ. j. coꝝ. xv. Si ē corpus
aīale ē ⁊ ſpūale. gl. cū dicit corpus. fruſtra addit
aīale: niſi ſit aliud ſpūale ad cuius diſcrepātiā dr
aīale. tale ñ poſſet eē niſi corpus vnitū aīe rōnali
⁊c. ¶ Itē aīe q̄ pficiūt corpa. q̄dā ſunt ſpūales. vt
aīa rōalis q̄ ſepabilis ē a corpe ⁊ ſpūs dr. Vt. n.
dr i li. de ſpū ⁊ aīa. aīa ⁊ ſpūs idē ſūt in hoīe. q̄ꝫ/
uis aliō notet ſpūs ⁊ aliud anima. ſpūs nāqꝫ ad
ſbām dr. aīa ad viuificatōem. q̄dā quodāmō ſūt
aīales. vt aīe in brutis. q̄ neqꝫ ſm ſbāꝫ neqꝫ ſꝫ eē
pñt eē niſi in aīalibus. a ſili vr ꝙ debeat eē ex pte
corpoꝝ pfectibiliū. ꝙ q̄dā ſunt aīalia q̄daꝫ ſpūa/
lia. ⁊ ita idē ꝙ prius. ¶ Item forme imortali ſiue
perpetue ꝯuenit hēre mām ſiue pfectibile huiuſ/
mōdi. ⁊ ſm hunc modū pducere res in eē ꝯue
nit optimo artifici cuius ē oīa optime facē. vt vlt
dyo. ergo aīe rōali ꝯuenit hēre corpus ab eo pfe
ctibile imortale. ſꝫ nō pōt eē imortale niſi ſit ſpūa
le ⁊c. ¶ Itē ꝯſtat ꝙ adā hiturus ē corpus ſpūale
poſt reſurrectōeꝫ. qñ hoīes erunt ſicut āgeli dei.
Math. xxij. Et ſicut habet. j. coꝝ. xv. vbi dr. ſur
get corpus ſpūale. ſed ſi adā hūit corpus aīale. ⁊
ꝯſtat ꝙ reſurget ſpūale. ergo qō fuit factū a ſapiē
tiſſimo artifice minus ſapiēter fcm̄ ē. cū primo fa
ctū ē deſtruēdū ⁊ poſt pmanēdū. i. coꝝ. vi. deus
āt hāc ⁊ hanc deſtruet. Glo. i. ventrē ⁊ eſcas. qō
erit cū corruptibile hoc induet corruptōem. ⁊ ibi
loqt de neceſſarijs nāe. ſicut dicit glo. Ex hoc pꝫ
ꝙ deus deſtruet corpus aīale. qō vr incōueniēs.
Siqs. n. vellet ꝯſtruere domū. ꝯueniētius facēt. ſi
ſtatiꝫ faceret eā bonā ⁊ pulchrā: q̄ꝫ ſi primo facēt
vilem ⁊ turpē ⁊ dſtruēdā. ⁊ poſt ex eadē faceret
bonā ⁊ pulchrā ⁊ permanēdā. Cōtra. primus
hō ꝯditus fuit vt eſſet principiū generis hūani. j.
coꝝ. xv. Factus ē primus adā in aīaꝫ viuētē. no/
uiſſimus adā in ſpūꝫ viuētē. Ibi glo. aug. attende
q̄re xps dr adā ⁊ nouiſſimus adā. qꝛ ō eadē mā
nouiſſimus. qꝛ poſt eū ñ ſuccedit alius q ſit caput
vel actor humani generis: ſicut illi duo fuerunt.
totū. n. genus humanū quodāmō ſūt illi duo ho
mīes. ſ. primus adaꝫ ⁊ ſcōs. qꝛ ex illo nati ex iſto
renati. ⁊ iō vterqꝫ dr pr hūani generis. ñ āt poſ/
ſet eē principiū hūani generis: niſi corpus eēt aīa
le. corpus. n. ſpūale nō pōt eē principiū ppaga/
tōis p gnātionē. ergo ꝯueniēs fuit vt hēret corp⁹
aīale nō ſpūale. ne actor nāe egiſſet aliqd fruſtra.
¶ Itē in reꝝ ꝯditōe vt vult aug. nō vtit deus re/
bus ad miraculū ſue potētie. ſꝫ oīa pducit ſꝫ exi
gētiā ſue nāe. ſꝫ aīa rōalis pſupponit vegetabilē
⁊ ſenſibilē. ergo ſm ꝯditōeꝫ ꝯpetentē nāe: debuit
vniri corpi habili ad actus iſtaꝝ potētiaꝝ. ſ. vege
tabilis ⁊ ſenſibilis. ſꝫ tale ē aīale: ergo ⁊c. ¶ Iteꝫ
aīa rōalis ex ſua prima vniōe cū corpe fuit aīatū
⁊ aīal. ſꝫ in hoc cōicabat hō cū brutis. q̄ aūt cōi/
cant in forma. dñt cōicare in diſpōne ex pte māe.
ſꝫ ſi corpus hoīs eēt ſpūale nō cōicaret in aliqua
diſpōne huiuſmodi: nec ēt cum ipſis brutis. ergo
q̄ꝫtuꝫ ē de primaria ꝯditōe nāli. vr animale rōa/
le hēre corpus aīale. Nō ꝯcedimus dicentes.
ꝙ illud multiplr ꝯgruebat ad manifeſtandā ſapiē
tiā ꝯditoris q̄ ex hoc manifeſtat ex ordine multi/
plici. Primo pp ordinē pducēdi ab impfecto ad
pfectū. ſm. n. ordinē rectū impfectuꝫ pcedit perfe/
ctū. ⁊ pri⁹ ē qō ē aīale. deinde qō ē ſpūale. j. coꝝ.
xv. Scdo ppter ordinē meriti ad pmium. cuꝫ. n.
homo prius debebat poni in ſtatu meriti q̄ꝫ pmij.
debuit tale corpus eius fieri qō eſſet aptius ⁊ effi
cacius ad merēdum. ſed corpus animale maxi/
me competit ſtatui merendi. ſpūale ſtatui pmij. ⁊
ideo prius aīale, deinde ſpūale. Tertio pp origi/

nē lapſus ad reſurrectōez. q2.n.habuit liberū ar.
potēs labi ⁊ reſurgere. debuit hēre corp⁹ qḋ poſſꝫ
ēt labi in mortē. ⁊ poſtea aīa facta ivtibili ipm p
reſurrectōez oīo fieret imortale. ⁊ iō prius aīale
deinde ſpūale. Quarto pp ordinē q attēdit i ɔpa
tiōe vnius creature ad alterā. vt ſicut hō i terris
factus fuerat vt ſeruaret pfectus ordo ex ɔpatōe
hoium ad angelos. q facti ſunt i celis ſicut ⁊ de/
cebat. vt prio hēret corpus ɔpetēs habitatiō i ter/
reſtri magis ꝙ̄ celeſti. ſꝫ corp⁹ ɔpetēs ťreſtri ha/
bitatō i ē aīale ſicut celeſti ſpūale. ⁊ iō prius aīale
deinde ſpūale. Quito pp ordinē pricipij ad prin
cipiata in ꝓpagatōe generis humani. pp hoc.n.
ɔditū fuit corpus ade. vt ab eo ꝓpagaret huma
num gen⁹ ſꝫ corp⁹. qḋ fieri ñ poſſꝫ niſi eſſꝫ aīale.
pp iſtū ergo multiplicē ordinē i pria ɔditōe.ſ. pp
ordinē ipfecti ad pfectū. meriti ad primū. lapſus
ad reſurrectōꝫ. vnius ſpūs rōnalis ad alterū. ſiue
hois ad āgelū. pricipij ad pricipiatū: i gnē hoiuꝫ
decebat aīe rōnali dari corp⁹ aīale. ¶ Ad primū
ɔ̄ hoc dōm. ꝙ ē ɔſiderare aīam rōnalem diuer/
ſimode habito reſpectu ad diuerſos ſtatus.ſ. im
perfectōis ⁊ pfectōis. Primus ē ſtatus vie ſcḋs
pāe. ſilr ⁊ corpus humanum ɔuenit. ergo vt aīe
rōnali exñte in ſtatu ſue perfectōis ⁊ nobilitatis
aptetur corpus nobiliſſimum in genere ſuo.ſ. ſpi
rituale. Unde tres ſunt ſtatus hois.ſ. innocentie.
lapſus ⁊ glorie. in quibus corpus ⁊ aīa primi
hois quādā paritatē i nobilitate ⁊ ignobilitate
cōicabant. ſicut.n. aīa in primo ſtatu.ſ. ante lapſū
ſortita fuit eē nobile. i quo vniebat vita nature in
tegre roborata ⁊ ſuſtētata vita grē. qua erat i po
tentia ⁊ habilitate ad eē eius finale ⁊ vltimatū no
bilitate. Silr corpus in illo ſtatu erat i integritate
nature optime i genere ſuo. ⁊ mediātibus fructi
bus ſibi datis ad ſuſtētamētū poterat ppetuari in
eē illo. quoadusqꝫ ꝓductū eſſꝫ ad eē corpis no/
biliſſimū. Uñ ſicut aīa i vita nāe alebat ⁊ ſuſtēta/
bat grā quaſi alimēto ſpūali in ꝓgreſſu ad ſuū eē
optimū. ſic corp⁹ alimēto corpali fructib⁹ padiſi.
Preterea ſic i ſtatu culpe aīa ſortita ē eē ignobi
le. p lapſum i culpā duplex malū incurrēs.ſ. cor/
ruptiōis ⁊ mortis ſpūalis. vñ indigna efficiebat
bono ad qḋ ɔdita erat. ſilr corpus ſortitū eſt eſſe
ignobile duplex malū incurrēs.ſ. corruptiōis ⁊
neceſſitatis moriendi. ⁊ indignū efficiebat deno
ad qḋ ɔditū erat. Preterea ſicut aīa penitēdo re
cuperauit aptitudinē ⁊ dignitatē recupandi ſuuꝫ
optimū qḋ amiſerat p culpā. quo habito ſortitur
eē nobiliſſimū. Silr oīo erit de corpe. vñ ſm cō
gruitatē diuine diſpōnis corpus exñs in ſuo eſſe
nobiliſſimo. ñ ē aptādū aīe añꝙ̄ ſit i ſuo eē nobi/
liſſimo. Uñ añ ſtatū glīe ñ ɔgruit corp⁹ primi ho
minis nec alīi⁹ eē ſpūale. ¶ Ad aliḋ dōꝫ. ꝙ optio
artiſici ɔuēit ⁊ ē. ſaluato ordīe rerū ſꝫ dīnā ſtatuto
ꝓuidētiā. ꝙ aūt ordo rerū a diuīa ꝓuidētia ſtatu⁹
exigat ꝙ in via ſit corp⁹ aīale pfectibile aīa rō ali.
ex dictis pꝫ. ¶ Ad aliud dōꝫ. ꝙ prim⁹ hō ꝙ̄tum
ad corp⁹ dei imago eē nō poſſꝫ. niſi corp⁹ ei⁹ eēt
aīale. q2 alr nō poſſꝫ eſſe principiū oīuꝫ hoiuꝫ p
viā ꝓpagatōis. pp qḋ dī eē ad imaginē dei. ij. li.
ſen. di. xvij. vbi dī. p hoc imago in hoīe appint.
q2 ſicut de⁹ oībus reb⁹ extitit principiū creatōis
ita hō oīb⁹ hoībus principiū generatōis. Uñ rō
illa magis ē ad oppoſitū ꝙ̄ ad ꝓpoſitū. ¶ Ad ali
ud dōm. ꝙ bñ reqrit hec ɔpletio vniuerſi. ſꝫ nō
in quocūqꝫ ſtatu imo magis ɔ̄triū. ſed hoc reqrit
habito reſpectu ad ſtatū pfecte ɔpletōis hoc eſt.
qñ ea que ſunt de ɔpletōe vniuerſi ſimplr erūt in
ſuo vltio. vt qñ de⁹ erit oīa i oīb⁹. j. cor. xv. ¶ Ad
aliud dōm ꝙ ſi aīa rōnalis pficiēs corp⁹ ſit ſpūa
lis. nō tñ ē i plenitudine ſpūalitatis añꝙ̄ ſit pfecte
vnita cū ſūmo ſpū. Uñ glo. aug. ſup illud. j. Cor.
xv. factus ē primus hō in aīa viuēte. aīa i corpe
ſpūali. q2 pfecte adheret deo. ſic viuificat vt ſpūa
le corpus efficiat. qñ aūt pfecte adheret habet in
glo. ſup illud. j. Cor. vi. Qui adheret deo ⁊c. vbi
dī. vnus ſpūs ē cū ſpū dei. cū quo ē vnus ſpūs ñ
ſbe idētitate. diuerſe.n. ſbe ſunt ſpūs hois ⁊ ſpūs
dei. ſꝫ q2 accedit iſte ſpūs ad pticipatōez nāe vita
tis ⁊ beatitudinis illius. vn⁹ ergo ſpūs ē cuꝫ ſpū
dei. cū ei ſic adheret ut ſit pticeps beatitudinis ei⁹
qḋ plene erit cū ſatiabit deſideriū eius in bonis
inmutabilib⁹.ſ. in ipſa trinitate dño ſuo cuius ima
go eſt. vñ qñ erit anima in illa ſpiritualitate. com
petit ei corpus ſpirituale ⁊ non ante. ¶ Ad aliud
dicenduꝫ. ꝙ quando anima erit imortalis ꝙ̄tuꝫ
ad eē ſiue vitā grē. vt qñ erit beata. tūc ɔueniet i'li
hēre pfectibile imortale. ⁊ corp⁹ ſpūale. ſic.n. di/
ctum ē. dūmō liberū arbitriū aīe ē potens labi ⁊
reſurgē. ɔgruit illi hēre corp⁹ qḋ pōt labi in mor
tem. ſꝫ aīa facta inuertibili: ⁊ corp⁹ ipꝫ ɔuenit fir
mū imortale p reſurrectōꝫ. Si.n. aīa poſſet labi
in mortē. ⁊ corpus pfectibile ab illa eēt imortale
⁊ p ſpūale. accideret multiplex incōueniēs.ſ. p/
fectibile ab ipa aīa pfectiſſimū eē. ſꝫ ꝙ poſſibile
eſt pfectōe ſua exñte impfecta. Preterea. aliḋ in
cōueniens.ſ. aīam non poſſe reſurgē poſt lapſuꝫ
ſicut nec angelum. Un.n. dī Geñ. vi. Nō pmane
bit ſpūs meus in homine q2 caro ē. ſꝫ tunc ñ eſſꝫ
caro in hoīe.i. ꝓnitas carnalis infirmitatis. ⁊ pp
hoc pmanēt ſpūs indignatōis dei in hoīe ſi pec/
caret. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ ⁊ ſi corp⁹ ſurget ſpūa
le. nō pp hoc deſtruet opus artificis optimi ſed
pficietur. Si obijcit ꝙ deſtruit qñ rediget i pul/
uerē. Dōm ꝙ nō oīno deſtruit. q2 remanet que/
dam ordinatio in pulueribus ad aīam ⁊ ex hac
ordinatōe poſſibilitas ad neceſſitatē nō moriēdi
ſiue ñ corrūpēdi. hoc alīs explanabit. habuit er/
go corpus illḋ ex ɔditōe ſua poſſibilitatē ⁊ ordi
natōez ad nēcitatē ñ moriēdi. ꝗ qdē ordiatio aīte
ſtat: aptitudini relicte i pulueib⁹ ad ſuā pfectōꝫ ⁊.

ad aiaꝫ. hāc aũt aptitudinē ſiue poſſibilitatē reducit dñs ad eē i coꝛpoꝝ reſurrectōe. ¶ Preterea in nullo ꝑiudicat̃ artifici ſapiētiſſimo. ſ. ſꝫ tpa diuerſa ⁊ exigētiã mutatōis reꝝ. qꝺ factũ ē vno tpe in alio mutet̃ vel pro parte deſtruat̃. Vñ heſter vlt̃. nec putare debetis ſi diuerſa iubeamus ex animi nr̃i leuitate venire. ſꝫ ꝓ qualitate ⁊ neceſſitate tēpoꝛũ vt reipublice poſſit vtilitas ferre ſniam.

Queſtio. lxxxvj. de tēpore creationis.

d Ictũ ē de coꝛpoꝛe pꝛimi hoīs q̃ꝫtũ ad cōditōnes intrinſecas: ſeqt̃ q̃rere ꝺ ipo quo ad extrinſecas q̄ ſunt due. ſ. tp̄s ⁊ locus. ¶ Prio ergo querēdũ ē de tēpoꝛe. Secũdo q̃rēdũ ē de loco. De pꝛimo duo ſũt q̃rēda. ¶ Primũ ē ſi fuit ꝯditũ vel creatũ ſimul cũ alijs creaturis. Scdm ſi nō cũ alijs: de oꝛdine tēpoꝛis cōditōis illius ad tēpus ꝯditiōis aliaꝝ creaturaꝝ.

Membꝛum pꝛimum.

q Verit̃ ergo pꝛio. Vtꝝ ꝯditũ fuit coꝛpꝰ ade eo tpe q̊ alie creature. ꝓut vr̃ ex illo v̓bo Ecci. xviij. Qui viuit ineternũ creauit oīa ſimul. Hāc ãt q̊nē ꝓponit aug. ſuꝑ geñ. vi. ad lit. ¶ Itez dr̃ in li. fontis vite. ſ. i pꝛicipio. ꝙ v̓tus per quã oīa fcã ſũt ē volũtas dei adinueniēs oīa. ⁊ ibidē dic̃. ꝙ ſic̃ reſultat imago in ſpeculo ex ſola oppoſitōe rei: ſic ex ſola ꝯuerſiōe ad res oīa ꝓduxit i eē. ſꝫ ñ p̄t eē in deo niſi vna cōuerſio. qꝛ vt ſcribit̃ in ep̄la Ia. j. apud illũ ñ ē trāſmutatio ⁊c̃. ergo ⁊c̃. ¶ Itē aug. xi. ꝯfeſ. v̓bo tibi coeterno dicis ſil̓ oīa q̄ dicis. ⁊ fit qcq̃d dicis vt fiat. nec aliter q̃ꝫ dicendo facis. ¶ Itē i p̄s. ſemel locutꝰ ē deꝰ. ⁊ ita idē qꝺ pꝛius. ecce ꝙ ſil̓ dicit oīa. ergo vt pꝛiꝰ. Et ſic pōt icidēter q̃ri quõ ē hoc veꝝ. ꝙ deꝰ creauit mlta ſil̓ vel oīa vt dicũt auc̃tes ꝑdicte. qꝛ huiꝰ ꝯᷓriũ vr̃ ſic. ad hoc ꝙ aliqd creet̃ ſiue ꝓducat̃ i eē ex nihilo. reqrit̃ iſinita potētia. nec hoc itelligēdũ ē. ꝙ exñs iſinite potētie poſſit i huiꝰ effectũ finita. potētia. qꝛ ⁊ tũc exñs finite potētie ſꝫ reqrit̃ virtus infinita ad huiuſmōi ꝓductōeꝫ. ſꝫ i virtute infinita ñ pōt eē virtꝰ maioꝛ. ergo deꝰ ñ p̄t eē v̓tutis maioꝛis q̃ꝫ iſinite. ergo tota v̓tus diua reqrit̃ i creatōe vniꝰ rei igit̃ i eodē inſtāti nō p̄t plura creare. Cōtra vt hr̃ geñ. ij. poſt opa ſex dieꝝ fecit deus hoiēꝫ ꝺ limo terre. ¶ Itē h̓ idē habet̃ a mgr̃o. ij. ſentētiaꝝ. ⁊ alijs expoſitoꝛibꝰ ſcripture. ſ. ꝙ oībꝰ creatis ⁊ diſpoſitis nouiſſime factus ē hō. Ad hoc dōꝫ ꝙ i duobus locis ſcripture fit mētio de ꝯditione coꝛꝑis ade. ſ. geñ. j. ibi maſculũ ⁊ feminã creauit eos. ſ. iter opa ſex dieꝝ. ⁊ geñ. ij. foꝛmauit deꝰ hominē ꝺ limo terre. ⁊ illa foꝛmatio ſꝫm aug. ñ enumerat̃ in opibus ſex dieꝝ. ſꝫ potiꝰ iter opa illa ꝺ qbus dr̃ Io. ij. pr̃ meus vſqꝫ mō opat̃ ⁊ ego operoꝛ. ¶ Pria ꝯditio fuit i cāis ſuis pꝛioꝛdialibꝰ i qbus ſemialiter fiebat. Scda ꝯditio fuit in eē actu ⁊ ꝯpleto. Vñ aug. ſuꝑ geñ. vi. ad. lit. Fecit deꝰ ade adiutoꝛiũ ſibi ſil̓e ꝺ coſta lateris eiꝰ. hoc ãt factũ ē cũ eaſdē beſtias agri ⁊ volatilia celi adhuc de terra finxiſſet. ⁊ ad illuꝫ adduxiſſet. Adhuc quõ ſexto die factũ ē. pōt intelligi. q ñ qdē ille ꝺ terra ꝓduxit aiaꝫ viuã ſꝫm v̓bũ dei. volatilia v̓o qnto die ꝓduxerũt aq̄ ſil̓r ſꝫ v̓bũ dei. nō itaqꝫ h̓ dicet̃ ⁊ finxit adhuc deus de terra oēs beſtias agri ⁊ oīa volatilia celi. niſi qꝛ iaꝫ terra ꝓduxerat oēs beſtias agri ſexto die ⁊ aq̄ oīa volatilia celi qnto die. aliter ergo tunc. i. potētialiter atqꝫ cāliter. ſicut illi opi ꝯpetebat quo creauit oīa ſimul. a qbus in die ſeptimo reqeuit. aliter aũt nũc ſicut ea videmꝰ q̄ ꝑ tpalia ſpacia creat. ſicut vſqꝫ nũc operat̃. ac ꝑ h̓ iam ꝑ iſtos notiſſimos lucis coꝛꝑalis dies q̄ circuitu ſolis fiũt. eua fcã ē de latē viri ſui. tũc. n. deus adhuc finxit ꝺ terra beſtias ⁊ volatilia. in qbꝰ cũ adiutoꝛiũ ſil̓e ipi adã ñ eēt iuētũ. illa foꝛmata ē i talibus ergo diebꝰ ēt ipꝫ ꝺ limo fecit deꝰ. Neqꝫ. n. dōm ē maſculũ qdeꝫ ſexto die fcm̃. feminã v̓o poſterioꝛibꝰ diebus. cuꝫ ipo ſexto die aptiſſime dictũ ſit. maſculũ ⁊ feminã fecit eos ⁊c̃. Et bñdixit eos q̄ ꝺ ābobus ⁊ ad ābos dicũt̃. al̓r ãt tũc ābo ⁊ nũc al̓r ābo. ⁊c̃. ſ. ſꝫ potētiã ꝑ v̓bũ dei ſcꝫ tāq̃ꝫ ſeminal̓r mũdo inditã cũ creauit oīa ſil̓. a qbus in die ſeptio reqeuit. ex qbꝰ oīa ſuiſqꝫ tēpoꝛibꝰ iã ꝑſeculoꝝ oꝛdinē fierēt. nũc ãt ſꝫ opatōꝫ ꝑbēdã tpibꝰ q̄ vſqꝫ nũc opat̃. ¶ Sꝫ ꝯᷓ hoc obijcitur geñ. j. dicto de ꝯditōne hoīs ſubdit̃. Dixitqꝫ deꝰ. Ecce dedi vobis oēꝫ herbã afferentē ſemen ⁊c̃. Sꝫ ꝯſtat ꝙ dñs nō locutus ē rebꝰ exiſtētibus in cauſis ſuis ⁊ potētial̓r. ſꝫ potius hñtibus eē in actu. Et hec ē obiectio aug. Et rñdet aug. ꝙ dñs loquebat̃ rebus exiſtetibus in potētia ⁊ nō in eē actuali. eo mō q̊ xp̄s qñqꝫ loquēs p̄ñtibus. ſil̓ loquebat̃ ⁊ futuris. Vñ dicit ſuꝑ geñ. vi. ad lit. qñ loquebat̃ inqt eis q mũduꝫ audiebãt nec itelligebãt. qꝛ nec erãt q v̓ba ꝑciperēt: poſſeꝫ rñdere ſic illos allocutum deũ queadmodũ xp̄us nos nōduꝫ natos. ēt longe poſt futuros. nec tñ nos. ſꝫ ēt eos oēs q futuri ſũt poſt nos. oībus. n. dicebat quos futuros videbat. Ecce ego vobiſcũ ſũ vſqꝫ ad ꝯſũmatōꝫ ſeculi. ſicut deo notus erat ꝓpħa cui dixit. pꝛiuſq̃ꝫ te foꝛmarē i vtero noui te. hec aũt locutio nihil aliud erat q̃ꝫ iſertio cauſaꝝ ſiue ꝯditio reꝝ futuraꝝ. Vñ aug. eo. Cũ v̓o deus dicebat: ecce dedi vobis oē pabulũ ſemiale ſeminās ſemē. qꝺ ē oēm terrã ⁊ oē lignũ fructiſeꝝ. qꝺ hꝫ in ſe fructuꝫ ſeminis ſeminalis. qꝺ erit vobis ad eſcã. ipſe ſꝫmo eius añ omnē aeris ſonũ. ante

oēm carnis ⁊ nubis vocē. i illa eiꝰ ſūma ſapiā ꝑ
quā fcā ſūt oīa. n̄ q̄ſi hūanis auribus iſtrepebat.
ſȝ rebꝰ factis reꝝ faciēdaꝝ cāſ iſcrebat. ſȝ oīpotē
ti potētia futura aiebat. hoīemqȝ ſuo tp̄e formā/
dū i tp̄oꝝ tanq̄ȝ ſemie vel tanq̄ȝ radice cōdebat.
His viſis pȝ qūo rn̄deri pōt ad q̄ōeȝ ꝓpoſitāȝ.
¶ Ad hoc ergo qḋ obijcit. ꝙ creauit oīa ſimul ⁊
ita hoīeȝ. dōm ꝙ hoc veꝝ ē eo mō q̊ dictuȝ ē. ſ.
cāliter ⁊ ſeīaliter i ip̄is mūdi elemētis. nō eo mō
q̊ res ſuis ꝓprijs tp̄ibus ꝓducunt in eē ꝯpletuȝ.
qḋ inſinuat aug. diſtiguēdo modos eēndi. vi. ſuꝑ
gen̄. ad lit. dicēs. Sic i illa p̄ia ꝯditōe mūdi cuȝ
deus oīa ſimul creauit. hō factus ē. q eēt futurus
rō creādi hoīs: n̄ actio creati. ſȝ hoc aliter i v̓bo
dei. vbi iſta n̄ facta ſȝ eterna ſūt. aliter i elementis
mūdi vbi oīa ſimul futura ſūt. aliter i rebus que
ſcḋm cāſ ſimlr̄ creatas. n̄ iā ſimul ſȝ ſuo quoqȝ tp̄e
creant. i q̄bus adā iā formatus ex limo ⁊ dei fla
tu aiatus. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ illa ꝯuerſio d̓ qua
loq̄t li. fontis vite. n̄ dicit aliquā inouatōneȝ ſiue
mutatōeȝ circa ꝯditorē reꝝ: ⁊ diſpōneȝ eternā.
d̓ illis ꝓducēdis i eē in tp̄e ſue ꝓductōnis. ¶ Ad
aliud dici pt̄. ꝙ ē dicere res i ſuo eē ꝯpleto. ⁊ ſic
n̄ dicit deus pr̄ res ſimul. nec ſic itelligit aug. oīa
ſimul dici. ⁊ ē dicere res i ſua arte. ⁊ hoc mō di
cit deus pr̄ res ſimul. ſ. i v̓bo ſuo qḋ ē ars oīpotē
tie illius. Sȝ vr̄ ex hoc qḋ tāgit i fine auctis. ſ. nō
aliter q̄ȝ dicēdo facis. ꝙ res n̄ ſint aliter q̄ȝ i v̓bo
ſuo vel i arte. Rn̄deo. ꝑ hoc notat ꝙ ſine oī ino/
uatiōe circa illū ſue diſpōni obedit fluxus rerū i
eē. Vn̄ diſpō ſua i arte q̄ȝtuȝ ex p̄te ip̄ius ē. eſt ꝓ/
ductio reꝝ i eē. ¶ Ad aliud qḋ ſeq̄t patȝ rn̄ſio ex
glo. ibidē. ſ. ſemel locutus ē deus. Glo. eſt inter
hoīes multis modis. loq̄t deus apud ſe ſemr̄. q2
vnicū verbū genuit per qḋ oīa facta ſūt. i quo ſi/
mul oīa diſpoſita ſūt. Vn̄ ſemel loq. vt vult glo. ē
v̓bū eternalr̄ gignere. in quo oīa diſpoſuit. ¶ Ad
illḋ qḋ q̄rit. qūo pōt deus multa ſimul creare.
cū ad vnius rei creatōem req̄rat iſinita potētia.
dōm ꝙ ſicut p̄ia bonitas ſūma dī. q2 ſine ſui di
minutōe diffundit ⁊ diffundi pōt i infinitū. ſic ⁊
v̓tus ſūma. q2 ſine ſui diminutiōe influit. vn̄ eius
potētia quātūcūqȝ influat nunq̄ȝ i alio diminuit.
ꝓpter qḋ infinita ſimul creare pōt. Nō aūt intel
ligendū ē q̄n̄ dr̄ ꝙ diuīa v̓tus influit in creaturas
creādo illas vel operādo in illis ꝙ diuidat v̓tus
eius ⁊ ſic imptiat illis. imo q2 ad nutū ſue volū
tatis oīpotētiſſime ſine diminutōe ſue v̓tutis fiant
vel creent. Vn̄ i ip̄o nihil accidit inouatōis. ſȝ q̄c
q̄d inouatōis ibi ē. accidit circa creaturas. Aug.
ad marcellinū. nihil corrigi poſſe aſſerūt niſi qḋ
an̄ n̄ recte factū ꝓbaret. q̄bus rn̄dere copioſe ſi
velim. tp̄s ip̄ſe me citius deſeret q̄ȝ exēpla. q̄bus
reꝝ ip̄ſa nā ⁊ opera hūana circa rōeȝ ꝓ tēpoꝝ
oportunitate mutent. nec cū eadē rō ſit mutabilr̄.
q2 iſta mutāt. imo hyemi eſtas addito calore ſen
ſui ſuccedit. nōne quotiēs variant etates adole/
ſcētie pueritia n̄ reditura: cedit iuuētus adoleſcē/
tie: n̄ menſure ſuccedit. hec oīa mutant nec mutat
diuie ꝓuidētie rō q̄ fit vt iſta mutent. Nō at opi
nor cū agricola eſtate aliud. iuſſerat hyeme ratio
mutet agriculture. ⁊ cū mane ſurgit q nocte q̄e/
ſcebat vite ꝯſiliū n̄ mutauit. aliḋ magis adoleſcē
ti q̄ȝ puero ſolebat ipoſuit. n̄ itaqȝ veꝝ ē qḋ dicit
ſemel recte factū nullatenꝰ eē mutādū. mutata ꝗp
pe corꝑis cā qḋ recte an̄ fuerat factū. ita plerūqȝ
mutari vera rō flagitat. vt cū ip̄i dicāt recte non
fuerit ſi mutet. ecōtra veritas clamet recte n̄ fieri
niſi mutet. q2 vtrūqȝ tunc erit recte ſi erit ꝓ tēpo
rum diuerſitate diuerſuȝ.

Membrum ſecundū.

Secūdo q̄rit d̓ ordie tp̄is ꝯditōis adē.
ad tp̄s ꝯditiōis alioꝝ. Et p̄io querit
vtrū ꝯditū fuit an̄ alia vel poſt. ⁊ vr̄ ex
dictis ſupra ꝙ poſt. quia vt hr̄ gen̄. ij.
poſt oꝑa ſex dieꝝ fecit deus hoīeȝ de limo terre.
⁊ hoc idē hr̄ ab augu. gen̄. vi. ad lit. ¶ Itē idē hr̄
a mḡro. ij. ſent. xv. diſt. c. Oībus creatis atqȝ di/
ſpoſitis nouiſſime factus ē hō tanq̄ȝ dn̄s ⁊ poſ/
ſeſſor. q ⁊ oībꝰ p̄ferēdus erat. Sȝ vr̄ ꝙ ꝯ̄rio mō
fieri debuit. ſicut i emanatiōe ꝑſonaꝝ a p̄r̄e prius
a nā ē emanatio ꝑſone q̄ ē imago p̄r̄is. q̄ȝ illius q̄
n̄ ē imago. ⁊ h̓ ſcḋm ordinē ꝯueniētiſſimū. a ſili vr̄
ꝙ i eius natiōe ſiue creatōe ꝑſonaꝝ creatarum a
deo. debēt p̄io ꝓduci i eē ſiue cāri ille q̄ ſunt ad
imaginē creātis ſiue imago. ⁊ ſi hoc hō d̓bebat
cū p̄imis creaturis creari. ergo ⁊ corpꝰ. ¶ Iteȝ
corpus p̄imi hoīs int̄ oīa corꝑa ſingulari rōne
fuit imago dei. vel hō ſcḋm illud. vn̄ rōe q̄. ſ̄. d̓be
bat int̄ p̄ia creata creari. ¶ Itē dicit beda. q̄tuor
fuerūt ſil̓ i p̄icipio creata. ſ. angelica nā. celū ēpi/
reū. p̄ia mā ⁊ tp̄s. in gen̄e āt corpoꝝ duo ſūt no
biliſſima hūanū corpꝰ ⁊ maxie p̄imi hoīs. ⁊ ce
lū ēpireū. ⁊ ſic iter hec ē dr̄ia nobilitatis: nobiliꝰ
fuit corpꝰ p̄imi hoīs ſimplr̄. vt illud qḋ erat for
ma nobiliori ꝑfectibile ordiatū ad finē nobilio/
rē. ⁊ magis deiforme vt ſcḋm ꝙ hō erat ad imagi
nē dei q̄ȝ celū p̄imū. ergo vr̄ ꝙ rō ſue nobilita
tis debuit creari inter p̄io creata ſicut celū empi
reū. Et pōt hic incidenter q̄ri. q̄re illa q̄tuor tp̄e
fuerūt p̄io creata. ¶ Itē hō ⁊ āgelus hn̄t parita
tē in nā lȝ hēant diſparitatē i officio. ſi ergo ꝑitas
ē ſufficiēs rō quare paria debēt ꝑiter. i. ſil̓ crea/
ri. ergo ⁊c̄. Sȝ hō n̄ pt̄ creari niſi corpus creet.
ergo cū angelus ſit de p̄io creatis ⁊ corpꝰ hūa
nū dȝ eē ſilr̄. vel quare n̄. ¶ Itē hug. in tātū rōna
lis creature ꝯditio. ceteriſqȝ oībus q̄ ꝑꝑ ip̄aȝ fcā
ſūt. excellētior eē ꝓbat ꝙ oīuȝ cā ē ip̄a. ex h̓ v̓bo
vr̄ ꝙ ēt ꝑꝑ hoīs excellētiā ⁊ ꝑꝑ eius cālitatē ſiue
dignitatem. prius alijs creari debuit vel debeat.
¶ Itē celū ⁊ t̄ra in q̄bus oīa alia itelligunt crea/

bant. Uñ geñ. j. In pricipio creauit deus celuz ꝛ
terrá. p celũ aũt mã oiuz ſpũaliũ itelligit ſiue crea
tura ſpũalis. p terrá corpaliũ ſicut ex gl. pz. ꝛ hu
go. p celũ ꝛ terrá mã oium celeſtiuz terreſtriũqz
h loco ſignificari puto. ſz ſilr hõ ẽ quodámodo
omis creatura. vt dicit greg. ſup illud marci. vlti.
Ite pdicate euãgeliũ oi creature. ergo hõ habu/
it creari iter creaturas prio ↄditas eadem rõne.
¶ Itẽ aut obſuat i ↄditiõe rex ordo nãlis aut ar
tificialis. Nõ nãlis. nõ. n. ipediũt bruta aialia ho
minẽ nã. ſz potius hõ illa cũ ſit cã eox. Nec arti/
ficialis q attẽdit i ordie dignitatis. vt qn pordiat
qd ẽ maioris dignitatis. ꝛ ſic neutro ordie vr ho
minẽ ſm corp⁹ hũanuz poſt alia debere cauſari.
Rñſio. corp⁹ primi hois ↄditũ fuit poſt alias
creaturas. ꝛ hoc pp multiplicẽ rõnem. Una ẽ vt
hois dignitas oñderet q erat alijs creaturis do
minaturus. Uñ hugo. prius ſiqdẽ opifex de⁹ mũ
dũ fecit. ac deide hoiez poſſeſſorẽ ꝛ dñm mũdi.
vt cetis omibus iure ↄditiõis dñaret hõ. Nota
q dic iure ↄditiõis. Hãc rõez dclarat gre. nazã.
tali exẽplo. prius ↄuenit illud eẽ cui dz princeps
aliqs pricipari qz ipz pricipẽ. Uñ determiato de
ↄditõe mũdi ſenſibil dicit nõdũ magna hic ꝛ p/
cioſa res hõ mundi dñs aderat. nec. n. decuerat
pri⁹ exiſtẽ pricipẽ. qz illa quox gerẽt pricipatũ. ſz
vbi ei cũcta ſubijciẽda parata ſũt. iã ↄñs erat ap/
parere rectorẽ. qz igit veluti qdã regni domici
liũ futuro regi creator vniuerſitatis efficeẽt. Idez
ãt erat tra: iſule: maria. ꝛ ſup hoc celũ i modũ ca
rine curuatũ. diuitias vo repoſuerat regni mlti/
plices. diuitias ãt dico totã creaturã qcqd eſt in
herbis ꝛ plãtis ꝛ arborib⁹. qcqd i ſpiritib⁹ ꝛ ſẽ
ſibilib⁹ ꝛ aiatis. q ſi metalla qqz ↄuenit his ãnu
merari diuinit⁹. q pp colox pulchritudinẽ pcio/
ſa hũanis oculis viſa ſũt. vt auri ꝛ argẽti ꝛ lapi
dũ cox quos hoies amãt. hox oiuz copiã velut
qbuſdã regalib⁹ theſauris tre ſinib⁹ occultis in
hũc mũdũ hoiez ptinus itroduxit. ppterea i hoc
mũdo p⁹ creaturã nouiſſim⁹ itroduct⁹ ẽ hõ. ñ vt
viliſſim⁹ i extrema pte piect⁹. ſz quẽ dcebat gẽitũ
mox eẽ rectorẽ. Alia rõ fuit ordo icõpleti ad cõ
pletũ. Ad ↄpletõz. n. vniuerſi reqrit q aliq crea
tura ſit ſimplr ſpũalis. aliq ſimplr corpalis. aliq
ↄpoſita ex corpali ꝛ ſpũali. vt ſic tritas creata tri
nitatis icreate ſacrm ſequat. ſicut hr. ij. ſen. diſt. ij.
creatura ãt ↄpoſita ex ſpũali ꝛ corpali ẽ homo.
Alia ẽ ordo futurox ad ſuũ finẽ. hõ. n. ẽ finis alia
rũ creaturax. ſicut hr a pho ꝛ hug. dicẽtc. cõſtat
creatõz hois rex oiuz viſibiliũ ↄditiõe. poſterio
rẽ qdẽ tpe. ſz cã priorẽ fuiſſe. qz q ẽ fact⁹ poſt oia.
pp eũ facta ſũt omia. He ergo tres rões ſumũt
ex ↄgruẽtia ordis. ſ. ſmiẽtiũ ad dñm. incõpleti ad
ↄpletũ. finitox ad finez. alia. n. rõ fuit ↄpoſitio ex
multis. hõ. n. iter oẽs creaturas ẽ ↄpoſitiſſimus.
ſic hr i. li. fontis vite. ꝛ vt. ſ. tactũ ẽ pp quod dic

iſaac i li. de elemẽtis. hõ i nãli gnãtiõe vltimuz ẽ.
Alia rõ fuit cõicatio cũ multis. ſicut. n. dic greg.
ſup illõ marci vlti. Predicate euãgeliũ ꝛc. Ois
creature aliqd hz hõ. eẽ cũ lapidib⁹. viuẽ cũ ar/
borib⁹. ſentire cũ aialib⁹. itelligẽ cũ angel. ſi ergo
cõe hz aliqd cũ oi creatura hõ. iuxta aliqd hõ ẽ
ois creatura. Alia rõ idigẽtia multox. hõ. n. pri/
m⁹ itroducẽdus erat i mũdũ. vt ibi refect⁹ ꝛ edu
catus trãſferret i patriã. Uñ adinſtar hois prudẽ
tis inuitãtis aliquẽ ad refectõz q pparat domuz
ſuã ꝛ alia neceſſaria añqz itroducat praſorez. ſic
fecit dñs ne hõ ad momẽtũ idigẽt. preparauit illi q
erãt neceſſaria ad refectõez ꝛ educatõez. ꝛ poſt
itroduxit eũ i locũ vbi erat reficiẽdus ꝛ educan/
dus. ꝛ h ẽ qd dicit gre. nazã. ſic qdã optim⁹ inuita
tor ñ pri⁹ i domũ praſorẽ qz pparaet epulas i/
troducit. ſz oẽz apparatũ iſtruẽs domũqz ↄgruẽ
ter exornãs diſcubituqz ꝛ mẽſaz ꝛc. tũc ad ppa
ratas iã dlicias ↄuocatũ iuitat. Iux hunc modũ
diues ꝛ copioſus nr̃e ↄditor educatorqz ſbe. bo
nis oibus replẽs hitaculũ mũdi hui⁹. ꝛ magnas
has epulas variaſqz diſpõens. ſic itroduxit hoiez
dãs ei op⁹ eximiũ cuſtodire mãdatũ. q ñ appeti/
tu rex ñ extãtiũ ſz pñtiuz poſſeſſiõe gaudẽt. Iſte
tres rões ſumũt ex exigẽtia ↄſtõnis. qz. n. ex mul
tis ↄſtabat cũ multis cõicabat: ꝛ mltis idigebat
q illi ↄueniebãt. ex ſua ↄſtõne ↄuẽiebat vt p⁹ mul
ta ex qb⁹ ↄſtabat ꝛ cũ qbus cõicabat ꝛ qbus idi
gebat pduceret i eẽ. Ad euidẽtiã eox q obiecta
ſũt ſciẽdũ. q in ↄditiõe rex primordialiũ attẽdit
ordo nãe. Sz notãdũ q nã dr mltiplr. Uno mõ
put ẽ in rõe efficiẽtis ſz q dr principiũ motus ꝛ
getis ꝛc. Alio mõ put ẽ in rõe mãe vel forme vl
ↄpoſiti. Ad hoc intelligẽdũ nota. q ẽ rẽ ↄſidera
re duplr vel put ẽ i pductõe in eẽ vel i fieri. Uel
put ẽ in eẽ ↄpleto ſiue in fcõ. ꝛ ſz iſtã duplicẽ cõ
ſideratiõez ẽ attẽdẽdus ordo nãe ſm q nã eſt in
rõne efficiẽtis. qz penes iſta duo attẽdit fieri rei.
qz fieri rei ẽ pprie p actiõez agẽtis i mã put i eẽ.
ſm q ẽ in rõe forme vel ↄpoſiti. vbi ergo deter
minat de reb⁹ ſm ordinẽ rex ſm q pducũt i eẽ.
attẽdẽdus ẽ ordo nãe ſm q nã dr mã. Notãduz
ergo q i ↄditõe rex prio agit de reb⁹ put hñt eẽ
indiſtictũ. ſ. vbi agit de creatõe celi ꝛ terre. qz ibi
oia quodãmõ creata ſũt. ꝛ hoc añ primũ diẽ. vt
eniz dic hug. opis hui⁹ mã añ primũ diẽ creata ẽ.
qz mox cũ ipa luce cepit dies. ↄñter i opib⁹ triuz
diex pcedẽtiũ agit de reb⁹ ſz q iterius hñt eẽ. ſ.
diſtictũ in trib⁹ dieb⁹ vltimis. adhuc ſz q vl. eri⁹
ꝛ magis pfectũ hñt eẽ. put vltimã ſortiunt ↄple/
xionẽ. ſ. ex cox ornatu. ꝛ ſic pcedit ſm viaz nãe
put nã dr. quia pcedit a magis mãli ad magis ꝛ
minus pfectũ. in ordine. n. cãrũ put creature cãe
dicunt. prio eſt mã ſiue natura. vt materia dr. ſe/
do efficiẽs. tertio forma inducta p efficiẽtez ope/
rantẽ circa materiã. cui imediatuz ſiue annexum

ē ip̄z ꝓpoſitū. ad q̄ ſ ꝫ ordinē ꝯgruū ſeqꝉ finis. Et qđ ē vltimū ⁊ cui⁹ grā alia i ꝯditōe. ergo rex̄ pri mo creata fuit mā. circa quā agēs efficiēs prius formā iduxit. diſtinguēdo rē a re ⁊ vlteri⁹ ꝯplen do p rex̄ diſtictōeꝫ ornatū ad q̄ ſ ꝫ viaꝫ iſtā ſequi đbebat illa creatura pp quā alia. ſ. hō. ſic ergo i ꝯditōe rex̄ primū oñdēdū ē ordo nāe. put nā mā dī. Si āt obijcit ꝙ ordo iſte ñ vř lr̄e ꝯſonare. qꝛ prīa diſtinctio diex̄ ē penes triplicē nāꝫ ſiue tres đrias nāe. q̄ ſūt luminoſū. trāſparēs. ⁊ opacum. Prīa. n. diſtictio. ſ. diei prime. ē lucis a tenebris. Scđa ē trāſparētis a trāſparēti. ſ. aquax̄ ab aqs. Tertia ē opaci a trāſparēti. i. terre ab aqs. hic ñ attēdiꝉ ordo nāe ſ m ꝙ nā mā dī. put ordo hui⁹ ē a magis māli ad minus ſiue a magis pfecto ad magis pfectū. ſ ꝫ ecōuerſo. vt pꝫ. Dicēduꝫ ꝙ or do p̄dictus attēdiꝉ penes ptes prīcipales. q̄ diſti ctōeꝫ hñt p opa ꝯditōnis diſtinctōis ⁊ ornatus. ptes āt ptū alio mō ordinanꝉ ⁊ rōe alia. qđ hic determīare ñ ē nr̄e intētōis. ¶ Ad illđ qđ primo obijciꝉ dđꝫ. ꝙ ſic i emanatōe eťna pſone a pſona prīa emanatio ē p maximā ꝯformitatē. ſic ē i ema natōe creaturax̄. qꝛ āgelus ſiue nā āgelica eſt de primis exeūtib⁹ i eē a prīo. vt vř beda. q̄ int oēs creaturas maxie deiformis. q̄re hō ñ ē ſilr đ pri mis. rō tacta ē. Vel pt dici. ꝙ i diuinis pſonis ſū ma reqriꝉ germanitas pp đ reqriꝉ ꝙ ſpūſſanct⁹ q̄ ē tertia pſona pcedit a pře ⁊ filio. Ad qđ ſeqꝉ ꝙ ſit aliq̄ ꝯformitas notōnalis inť přeꝫ ⁊ filiuꝫ q̄ nō ē inť přeꝫ ⁊ ſpiritūſanctū. pp qđ fili⁹ dř imago nō ſpūſſanct⁹. huiuſmōi aūt germanitas ñ reqriꝉ inť creatorē ⁊ creaturas. pp qđ non reqriꝉ ordo ille in creatōe q̄ reqriꝉ in emanatiōe pſonax̄ in creatax̄. Et p hoc pꝫ rñſio ad illud qđ ꝯſequenꝉ q̄riꝉ de corpe. ꝙ eadē ē rō ad illud ⁊ ad qđ pcedit. ¶ Ad aliud dđꝫ ꝙ ordo ꝯditōis primi hoīs ſiue corpis. nō attēdiꝉ ſ ꝫ rōeꝫ nobilitatis. ſ ꝫ ſ m ordinē nāe eo mō quo dictuꝫ ē. ⁊ hoc maxie ad opa ſex diex̄. put deducta erāt i eē ex primis mā libus. q̄ ꝯdita erant añ primū diē. ¶ Ad illud qđ q̄riꝉ q̄re illa q̄tuor q̄ dicit beda prīo creata ſunt. Dicēdū ꝙ iuxta diuine ꝓuidētie diſpōnē cōue niēs fuit. vt i prīs rex̄ ꝯditōe primo exirēt in eē q̄ inť aliā magis ſortita ſūt rōneꝫ gnālē potētie ⁊ đ tā in corpalib⁹ q̄ in ſpūalib⁹ actiuis ⁊ paſſiuis ⁊ mēſuris actōnū ⁊ paſſionū in agētib⁹ ſpūalibus. maxie hꝫ potētiā agētis nā angelica. i corpalib⁹ celū primū. in paſſibilib⁹ ſiue paſſiuis maximuꝫ ē mā prima. i mēſuris actōnū ⁊ paſſionū maximū ē tps. ſ m qđ ē prime mutatiōis mēſura. qđ ſe hꝫ vt pcedēs euū ⁊ tps alio mō ſūptū pp qđ cōue niēs fuit iuxta diuinā ordinatōꝫ hoc primo crea ri. ¶ Ad aliud dđm ꝙ ordo creatōis rex̄ nō at tendiꝉ penes paritatē rex̄ ꝯditax̄. qꝛ tūc ꝯueni ret vł hoieꝫ fuiſſe creatū cū angelo in principio. vł angelū cū hoie vltimo. ſ ꝫ qꝛ ꝯditio creaturax̄ erat pp hoiem nō pp angelū. pp qđ ꝯueniēs fuit ꝙ ſ ꝫ diuerſos ordines fieret hominis ⁊ angeli ꝯditio. Preterea intelligēdū adhuc ꝙ aīa rōnaꝉ rōne cui⁹ parificaꝉ quodāmō angelo. pōt dupl̄r ꝯſiderari. vt ē ſu̅ba nata ſubſiſtere p ſe. vel vt eſt actus corpis. vt aūt ē nata ſubſiſtere p ſe. ſic diffi niꝉ. Anima ē ſu̅ba incorporea illuminationū q̄ ſūt a principio vł prīo ſcđa receptōe receptiua. put ē actus. ſic anima ē actus corpis phiſici organici potētia vitā hñtis. Dicēduꝫ igiꝉ ꝙ lꝫ inq̄ꝫtū ē ſu̅ba nata p ſe ſubſiſtere ſolū a creatore depēdeat ñ tñ put act⁹ ē. ſ ꝫ qꝛ inq̄ꝫtū talꝉ ē ꝯditio ei⁹ vt ſit vnū cū corpe tali eē ei⁹ inq̄ꝫtū huiuſmōi a corpe depen det ⁊ ita quodāmō a terra ⁊ alijs elemētis. Nō igiꝉ ꝙ ſic dicit phs. vegetatiuū ē in ſenſitiuo ſicut tergonū in tetragono. Vñ vegetatiuū ē in ſenſiti uo ⁊ ſenſitiuū in intellectiuo. Vñ oīa q̄ exigūꝉ ad ꝯditōeꝫ aliox̄ aīaliū exigūtur ad ꝯditōeꝫ corpo ris hūani inq̄ꝫtū ē forma le vt actu ſuo vltio. reg riꝉ tñ ꝙ illa meliorata ſint ⁊ q̄ſi ſublimata ⁊ iō poſt ꝯditōeꝫ aliox̄ oīm determinata erat ꝯditio hoīs. ⁊ q̄ꝫtū ad animā qꝛ đ ea intēdiꝉ inq̄ꝫtuꝫ eſt actus huiuſmōi ⁊ q̄ꝫtū ad corpus. Si vō de aīe determinareꝉ eō dītiōe. vt eſt ſu̅ba ſepata ⁊ nō for ma vel actus ſubſtātie corpe. int opa prima eſſet eius ꝯditio numeranda. ¶ Ad illud qđ ſequiꝉ. ꝙ hō nō fuit cā cōditiōis creaturax̄ quecūqꝫ. ſ ꝫ cā pp quā ſiue finalis ſicut dič hugo expſſe in auctē ꝓpoſita. hoc aūt genus cāe lꝫ ſit in intēřiōe agen tis. ꝯueniētius ſeqꝉ q̄ꝫtū ad eē eā q̄ ſūt pp ipm q̄ꝫ añcedit. ¶ Ad illud qđ ſequiꝉ dđm. ꝙ alia rōne ſunt mālia rex̄ principia oīa. ⁊ alia rōe hō. Pri cipia enīꝫ mālia rex̄ ſunt potētia oīa. ⁊ in eis in telligunꝉ eā q̄ ſunt ex illis. ſicut res intelligiꝉ eē in ſuis principijs mālibus. ſ ꝫ in homine nō ſunt oīa niſi p quādā ꝯiūctiōeꝫ. vt pꝫ ex vbo greg. vñ rō ꝓpoſita nō ē ad ꝓpoſitū. ¶ Ad aliud qđ ſeqꝉ pꝫ rñſio. qꝛ ordo ꝯditōnis rex̄ reſpcū hominis eſt nālis eo mō quo dictū ē. ¶ Ad aliud qđ obijciꝉ. ꝙ bruta nō p̄cedūt nā hominē. dđm ꝙ hoc falſū eſt. ſ m ꝙ nā dř mā. lꝫ enim bruta nō ſint mā ho minis. qꝛ tñ eoruꝫ eſſe eſt maxime māle reſpectu eē hominis. ⁊ oīa que reqrunꝉ ad eē illox̄. req runꝉ ad eſſe hominis. ⁊ illa etiā meliorata ⁊ no biliori forme ꝓpingora. ſ m ordineꝫ nāe que eſt mā. nō cōueniēter dicunꝉ ordinari ad homineꝫ.

Queſtio. lxxxvij. de loco primi hominis.

Equitur de loco corpis primi hoīs. Queriꝉ primo de loco ꝯditōis. Secūdo de loco habitationis ſiue educationis.

Membꝛum pꝛimum.

QUerit̄ ergo pꝛio. vtrū ꝯdit⁹ fuit i para
diſo? ⁊ vr̄ ꝙ nō. dr̄. n. Gen̄. ij. plātaue
rat aūt dn̄s de⁹ paradiſū voluptatis a
pꝛīcipio in quo poſuit hoīez quē foꝛ/
mauerat. ex hoc pꝫ ꝙ foꝛmat⁹ fuit ⁊ poſt foꝛma/
tōez poſitus i paradiſo. ⁊ ibi dicit gl. dat̄ ītelligi.
nō ibi fuiſſe hoīez ꝯditū qꝛ de⁹ p̄ſciebat illū pec/
catuꝝ ⁊ inde pellēdū ad hāc terrā vbi ꝯdiderat
eū. ex hac gl. pꝫ. ꝙ ꝯditus fuit i terra hac inferio/
ri n̄ i paradiſo. ¶ Itē mgr̄ i hiſtoꝛijs dicit ꝙ foꝛ/
mat⁹ fuit i agro damaſceno. ergo ⁊c̄. Sꝫ vr̄ ꝙ
debuit creari i p̄adiſo ſic. ꝯditōi nobilioꝛis crea
ture ꝯgruit locus nobilioꝛ. ſic̄ pꝫ per hoc ꝙ crea
ture ſpūales. ſ. āgeli creati ſūt i celo empireo: coꝛ
pales in t̄ra. ergo cū pꝛim⁹ homo fuerit nobilioꝛ
creatura bꝛutis aīalib⁹. d̄buit ꝯdi loco nobilioꝛi.
nō ergo i terra hac inferioꝛi. hoc ēt vr̄ p̄ hoc ꝙ
mlr̄ pꝛima q̄ nō p̄uenit ad nobilitatē viri pꝛimi.
ꝯdita fuit in p̄adiſo. ¶ Item in aīalibus irrōnali
bus ⁊ plātis idē ē loc⁹ ꝯditōis ⁊ educatōis. ſilr̄
vr̄ ꝙ aīaliū rōnaliū idē debuit eē ſaltez an̄ pctm̄.
nec vident̄ rōnes q̄ aſſignant̄ q̄re ꝯdit⁹ fuit ex̄ pa
diſuꝫ valē. q̄ꝝ vna ē. ꝙ de⁹ ſciebat illū p̄eccatuꝝ
⁊ inde pellēdū ad hāc terrā. qꝛ hac rōe nec āge
los apoſtatas creaſſet de⁹ i celo. nec mulierē pꝛi
mā i p̄adiſo. qꝛ dn̄s ſciuit illos peccaturos ⁊ d̄ il
lis locis pellēdos. ¶ Preterea nec pꝛim⁹ hō cō
dit⁹ eſſꝫ i t̄ra. qꝛ in illa n̄ fuit p̄māſur⁹ ſꝫ i celo. Itē
alia aſſignat̄ rō vt nō nāe ſꝫ gr̄e hoc aſſignaret̄.
hāc pōit mgr̄. ij. ſen. di. xvij. c. hoīez āt ita foꝛma
tum. ſꝫ hac rōe mlr̄ nō debuit ibi creari vt n̄ nāe
⁊c̄. ¶ Itē nō vr̄ ꝙ vir ſpūali mēte p̄dit⁹. tāta du/
cēdus erat ignoꝛātia. ꝙ aliq̄d ſola gr̄a ſibi factū.
⁊ maxīe tā euidēs bn̄ficiū gratuitū nāe aſcribēt ⁊
nō gr̄e. Rn̄dendū ꝙ ſic̄ dictū ē. adāꝫ plaſmat⁹
fuit ex̄ p̄adiſuꝫ i agro dama. vbi terra ē rubꝛa. ⁊
creſcit qn̄ terra ſubtrahit̄. ad quā trāſlat⁹ eſt poſt
pctm̄. Gen̄. iij. Emiſit eū de⁹ de p̄adiſo volupta/
tis vt op̄aret̄ t̄rā d̄ q̄ ſūpt⁹ ē. Sūt āt plures rōes
q̄re ꝯdit⁹ fuit ex̄ p̄adiſum. Una ē eiectōis p̄uiſio
vt habet̄ i gl. p̄dicta q̄ ē. dat̄ itelligi ⁊c̄. Alia rō ē
excitatio gratitudīs. nā qꝛ volebat dn̄s ꝙ n̄ nāe
ſꝫ gr̄e aſcriberet̄ p̄manētia ſua i p̄adiſo ꝯdidit eū
ex̄. vn̄ mgr̄. ij. ſen. di. xvij. ap̄te moyſes īſinuat ꝙ
hō ex̄ p̄adiſū creat⁹. poſtmōꝫ i p̄adiſo ſit poſit⁹.
qd̄ id̄ factū dr̄. qꝛ nō erat i eo p̄māſurus. vel vt n̄
nāe ſꝫ gr̄e hoc aſſignaret̄. Alia rō ē incitatio hu/
miliatiōis. ne. n. hō ex hoc ꝙ vniuerſe creature
erat p̄poſit⁹ vt pꝫ Gen̄. j. ſup̄biret. voluit dn̄s vt
ip̄e ꝯſiderās ſe d̄ hūili p̄te t̄re factū. hūil̄ eēt i ocul̄
p̄pꝛijſ. Alia ē p̄mōſtratō reuocatōiſ. qꝛ. n. de⁹ ſic
eiecit eū vt reuocaret. nō taliter d̄buit hō fieri vt
oīo eijceret̄ ex̄ locū ſuū. ſic̄ lucifer i ſignū eiectōis
irreuocabil̄ i nullū locū ſibi p̄pꝛiuꝫ fuit eiect⁹. i. i
nullā p̄tē celi. ⁊ id̄ alius fuit locus habitatiōis ⁊
ali⁹ ꝯditōis. vt eiect⁹ d̄ loco ꝯditōis i ſignū reuo
catōis īueniret locū ꝯditōis ſue. Alia ē ꝯgruētia
reſolutōis. ſ. coꝛp̄alis. qꝛ. n. res dꝫ reſolui ī id vn̄
facta ē. ⁊ adā merito pcti moꝛitur⁹ erat ⁊ i pulue
rē ſiue t̄rā reſoluēdus i hac p̄te terre id̄ ex hac d̄/
buit fieri. Alia ē minoꝛatio afflictōis. nouit. n. de⁹
īſitā hoī afflictōꝫ ad oꝛiginē ſuā. ſ. ad locū ⁊ t̄rā
de q̄ ē. Un̄ poeta. Neſcio q̄ natale ſolū dulcedine
cūctos Duc̄ ⁊ imēoꝛes n̄ ſūt eē ſui. Un̄ ſi hoīem
pꝛimū fecisſꝫ deus in p̄adiſo ⁊ d̄ limo p̄adiſi. ſēp̄
haberet nālem inclinatōꝫ ad illū. ⁊ ita magis af/
fligeret̄ ex elōgatōe ab illo. ⁊ illa eſſꝫ ei augm̄tū
miſeriaꝝ. ¶ Ad illud igit̄ qd̄ pꝛio obijcit̄ dōm. ꝙ
ꝯditōi nobilioꝛis creature ꝯgruit loc⁹ nobilioꝛ.
ſalua diſpōne diuine p̄uidentie. vn̄ bn̄ ꝯgrueret
nobilioꝛ locus ꝯditōi hoīs loco ꝯditōis aīaliuꝫ
niſi deus aliter faciendo melius homini p̄uidiſſꝫ
⁊ ſuā magis ſapiam ꝯdeceret. melius aūt p̄uidit
de⁹ hoī caſuro ſic faciēdo q̄ꝫ aliter ⁊ plus ſuā d̄/
cuit ſapiam vt ex dictis pꝫ. ¶ Preterea. diuina
p̄uidentia oīa ꝯueniētiſſime faciēs. op̄atur q̄n̄qꝫ
que decent eius nobilitatē circa qd̄ operat̄. ſicut
dn̄s creauit angelos in celo empireo. qd̄ fuit lo/
cus maxime nobilitati angelice cōueniens. q̄n̄qꝫ
que magis ꝯgruūt p̄fectiōi nobilitatis. ſicut dn̄s
ꝯdidit pꝛimū hominē in loco longe minus nobi/
li a p̄adiſo. ⁊ hoc qꝛ ille locus magis ꝯgruebat
⁊ q̄ſi coop̄abat̄ p̄fectōi nobilitatis hūane. q̄ erit ī
p̄ria. qꝛ quodāmō excitabat hoīez ꝯditū ad hu/
militatē. ⁊ ita retiebat a caſu. ſ. ne moueret̄ ad ela
tōez. ex collato ſibi dn̄io vt tactū ē. Si quereret̄
q̄re nō hac rōne creauit āgelū ex̄ celū. vt ſic icita
retur ad humilitatē. ⁊ ſic retieret̄ a caſu p̄ elatōꝫ.
Dōm ꝙ angelus p̄ditus fuit i creatōe bōis lōge
melioꝛib⁹ bonis q̄bus p̄ditus fuit hō i ꝯditōe. ⁊
p̄p̄ hoc plus decebat diuinā bōitatē p̄uidē hoī p̄
aliqua que erāt extra hominez. q̄ꝫ angelo p̄ aliq̄
que erant extra angelū. ¶ Ad aliō qd̄ obijcitur d̄
muliere. ꝙ ꝯdita fuit i paradiſo ⁊c̄. dōꝫ ꝙ rō hu
ius n̄ fuit nobilitas mulieris. ſꝫ hoc factū ē diſpē
ſatione diuine p̄uidētie. lꝫ. n. ꝯdita eſſꝫ i p̄adiſo. n̄
tn̄ de aliquo qd̄ erat in p̄adiſo. qꝛ foꝛmata fuit d̄
coſta viri. vn̄ nihil ꝯ̄xit de loco iſto ſicut nec vir.
vn̄ rōe oꝛiginis ſue nulla p̄ꝛogatiua accreuit mu
lieri ex loco conditionis. vnde cāꝫ habuit ex ſua
oꝛigine humiliatiōis ſicut vir. ¶ Preterea licet
ex ꝯditione in loco tali nulla ſibi accreuit pꝛero/
gatiua ratione oꝛiginis ſue. accreuit tamen ratōe
loci. p̄pter qd̄ magis debuit excitari ad gratitu/
dinem. Unde ſicut vir ex collatōe in loco illo ad
habitandum excitatus fuit ad hoc. ꝙ gratus eſſꝫ
deo. ſilr̄ ⁊ mulier. ⁊ ēt ad maioꝛē gratitudinē rōe
ꝯditōis ſue in loco eodē. p̄p̄ hoc ergo deus ꝯdi
dit ip̄aꝫ i p̄adiſo. tn̄ nō d̄ p̄adiſo ſꝫ d̄ viro. vt rōe
eius d̄ quo ꝯdita erat hūiliaret̄ ſicut ⁊ vir. rōne

collationis i padiſo excitaret̃ ad gratitudinẽ ſilr̃
ſicut ⁊ vir. rõne ↄditionis in eodẽ plus q̃ȝ vir. vt
illa que nõ fuit ꝑdita tãtis bonis quãtis fuit vir.
⁊ ita min⁹ habilis ad bonũ. ex aliqb⁹ ꝓrogatiuis
extriſecus ꝓſtitis magis habilitaret̃ ad bonuȝ. vt
ðfect⁹ ex ꝑte nãe ex donis ſupadditis ſuppleret̃.
¶ Ad illud qð obijcitur ↄñter. ꝙ idẽ ẽ locus ↄdi
tionis ⁊ educatõis alioꝝ ⁊c̃. dðȝ. ꝙ i hoc ꝙ alr̃
fiebat hoĩ ⁊ alijs creaturis. maxĩe aĩalibus ⁊ plã
tis oñditur differenter cura diuine ꝓuidentie de
homine ⁊ de illis. ſ. q² ð ſalute humana ẽ ſibi cir
ca quã nõ hȝ de alijs. iuxta illud nõ ẽ deo cura
ð boue. j. corinth. ix. vt pȝ. q² ꝑ hoc ꝙ hoĩeȝ ↄdi
dit extra paradiſum. excitauit illum ad humilia/
tionem. per hoc ꝙ hoĩem ↄditũ in paradiſo col
locauit. incitauit ad gratitudineȝ. ⁊ ſic duob⁹ mo
dis humane ꝓuidit ſaluti. ¶ Ad ea que obijciun
tur ↄ̃ rõnes aſſignatas. quare ita fieri ↄgruit. di/
cendũ re vera q² primus hõ eijciendus erat de
paradiſo. ↄueniẽs fuit vt ibi collocaret̃ tãq̃ȝ ad/
uena. ⁊ nõ ibi plaſmaret̃ tãq̃ȝ indigena. ſi. n. eſſȝ
plaſmatus ibi ↄueniẽs eſſȝ ꝙ ex terra loci illius
plaſmaret̃. nec ẽ ſil'e de eua que ex coſta ade ↄpo
ſita fuit. Vñ lȝ plaſmata fuit in padiſo: q² tñ ñ erat
plaſmata ex aliquo ipius. iſtud nõ fecit eã idige/
nam. Nec ſilr̃ ẽ ſil'e de angelo. q² ex nihilo creat⁹
erat. nec ex aliquo ↄdit⁹ qð erat celi empirei. qñ
aũt aliqs i alieno regno vel loco delinqt. euidẽ/
tiori rõne meret̃ eiectõeȝ q̃ȝ ſi i ꝓprio. ⁊ ſilr̃ ꝓqñ
extrane⁹ ſiue aduena iuſtius q̃ȝ indigena. ¶ Ad illð
qð obijcit̃ ↄñter. ꝙ nec rõe ꝑdicta eſſȝ prim⁹ hõ
ↄdẽdus in terra. q² i illa ñ fuit mãſurus ⁊c̃. dðm
ꝙ nõ ẽ ſil'e. q² ſupradicta gl. ⁊ magr̃ in ſen. itelli
gunt̃ de ꝑmanẽtia i vita mortali. nõ de ꝑmanẽtia
poſt mortẽ. ſub hoc ſenſu nõ fecit dñs hoĩeȝ pri/
mũ i padiſo q² expellẽdus erat nõ ꝑmanſur⁹ ibi
in vita iſta. q² ⁊ ſi nõ peccaſſȝ trãfferẽdus erat ad
locũ aliũ finito curſu vite iſti⁹ ⁊ nõ ſẽp ꝑmãſur⁹
ibi. ¶ Ad illud qð obijcit̃ ð alia rõne. q² illa non
debuit eua formari i padiſo. q² aſcriberet nãe ⁊c̃.
dðm ꝙ nõ ẽ ſil'e. q² vt dictũ ẽ. nõ ð aliquo padiſi
ſȝ ð coſta viri formata fuit. Vñ nihil ð nã ſua fuit.
de padiſo ꝑꝑ qð nihil poterat aſcribẽ niſi ex illa
ↄditõe. ¶ Ad vltimũ dðm. ꝙ ſi prim⁹ hõ ↄditus
fuiſſȝ i padiſo. q² tũc ↄditus fuiſſȝ ð terra padiſi.
locus ille eſſȝ ei nãlis. ⁊ rõne ꝑticipatiõis in ſb̃a
⁊ forte in qualitate. q² ſicut Iſido. li. ethimo. ꝑ/
petua erat in eo tẽperies. ⁊ hõ ille qui erat ꝑpate
⁊ optĩe ↄplexionis. forte aliquã tẽpamenti ex lo/
ci tẽperie ↄ̃xiſſet. Vñ lȝ non ſit dubiũ nãlia ex gr̃a
diuina dari. non tñ ita ſolent mouere ad gratitu/
dinem. ſicut illa que illis addite ſũt. ⁊ hoc q² hec
attribuũnt̃ nãe illa gr̃e. Vñ lȝ fuiſſȝ mẽte ſpũali ꝑ/
dit⁹. min⁹ eſſȝ excitatus ad gratitudinem ex bñfi/
cio ꝑſtito in ↄditõe q̃ȝ expoſt addito. q² potẽtia
iudicant̃ nãlia. alia gratuita.

Membrum ſecundũ.

SEquit̃ inquirẽ vtrũ padiſus erat loc⁹
ↄueniẽs habitatõi primoꝝ pentũ. Ad
cuius manifeſtatõeȝ q̃runt̃ tria. Prio
qd ſit padiſus. Scðo vtrũ padiſus fuit
locus ↄueniens habitatõi primoꝝ pentuȝ. Ter/
tio vtrũ padiſus ſit locus ꝑpatus.

Articulus primus.

AD primũ quo q̃rit̃ qd ſit padiſus ⁊ qs
eius ſit⁹. Situs inq̃ȝ duplex. ſ. reſpectu
terre cuius ẽ ps. ⁊ reſpectu celi a quo
ambit̃. Quid aũt ſit. tãgit dama. dicẽs.
q² ꝟo ex viſibili ⁊ iuiſibili creatura ↄditur⁹ erat
de⁹ hoĩem ẜm ꝓpriã imaginẽ ⁊ ſilitudineȝ ſicut
quẽdã regẽ ⁊ pricipẽ oĩs terre ⁊ oĩum que ſunt
in ipa. ↄſtituit añ eũ velut quãdã reginã. i qua cõ
uerſans beatã habeat vitã. Et hic ille diu⁹ padi/
ſus dei mãibus i eden plãtatus gaudij ⁊ exulta/
tõis vniuerſe ꝓmptuariũ. eden. n. voluptas itꝑ̃
tatur. i oriente qdeȝ oĩ terra excelſior poſitus. tẽ/
parato ꝟo ⁊ tenuiſſimo ⁊ puriſſimo aere circũ/
fulgens. plãtis ſẽp floridis comat⁹ ⁊ bono odo/
re plenus. lumĩe replet⁹. pulchritudis vniuerſe ⁊
forme ſẽſibil' ſupexcedẽs itelligẽtiã. diuina ꝟo re/
gio. ⁊ digna ei⁹ q ẜm imaginẽ erat dei ↄuerſatio
in q̊ nullũ irrõliũ habitabit. ſolus ꝟo hõ diuiaꝝ
manuũ plaſma. ¶ Itẽ ioſephus. ad oriẽtẽ plãta/
uit de⁹ padiſum oĩ germinatõe florẽtẽ. ⁊ in hunc
locũ itroduxit adã ⁊ eius vxorẽ. ꝑcipiẽs eis plã
tatõuȝ ſolicitudinẽ. Et iſido. li. ethimo. xiiij. c. ait.
padiſus ẽ locus i oriẽtis ꝑtib⁹ cuius vocabulũ a
greco i latinũ ꝟtit̃. hort⁹ porro hebraice eden dr̃.
qð in nr̃a lingua delicie interpretat̃. qð vtrunq̃ȝ
iũctũ facit hortũ delitiaꝝ. eſt. n. omni genere ligni
⁊ pomiferꝝ arborꝝ ↄſitus hñs ⁊ lignũ vite. ñ fri/
gus. ibi non eſtus. ſȝ ꝑpetua aeris tẽperies. in cu
ius medio fons ꝓrũpens totũ nemus irrigat. Di
uiditurq̃ȝ i q̃tuor naſcẽtia flumina. cuius loci p⁹
pctȝ hoĩs adit⁹ itercluſus ẽ. ſeptus eſt. n. vndiq̃ȝ
rõphea flãmea. ⁊ muro igneo accinct⁹. ita vt ei⁹
cũ celo pene iũgat̃ icẽdiuȝ. Ex his pȝ qd ẽ padi/
ſus. q² locus maxĩe amenitatis. Et ↄñter nota
de ſitu eius reſpectu terre. Nã ſtrabus ⁊ beda di
cunt. ꝙ hic loc⁹ i oriẽte poſit⁹ iteriecto occeano ⁊
mõtib⁹ oppoſitis a regionib⁹ q̃s incolũt hoĩes
ſecret⁹ ⁊ rẽotiſſim⁹ ẽ. ꝑtigẽſq̃ȝ altitudine vſq̃ȝ ad
lunarẽ circulũ. vñ aq̃ diluuij minĩe illuc ꝑuenerĩt

Articulus ſecundus.

b HIs ꝑſuppoſitis q̃rit̃. vtrũ padiſus fuit
loc⁹ ↄueniẽs habitatõi primoꝝ pentũ?
⁊ vr̃ ꝙ ſic ex ꝟbo dama. ſupradicto.
ꝙ ẽ diuina regio ⁊ digna ei⁹ ⁊c̃. ¶ Itẽ
tria faciũt locũ ↄueniẽtiſſimũ hitatõi. ſ. abundãtia

bonoꝝ tēpies. ⁊ amenitas. abundātia bonoꝝ fu
it maxia i padiſo vt pꝫ p aug. xiiij. ꝺ ci. dei. c. x. di
cētē. qd timē aut dolē poterāt i tātoꝝ tāta affluē/
tia bonoꝝ. vbi nec aberat qcq̄ꝫ qꝺ volūtas bōa
adipiſcēt. nec inerat qꝺ carnē aīumue hoīs felicit̄
viuētis offēdēt. Tēpies maxia fuit ibi. vt pꝫ p iſiꝺ.
li. ethimo. c. xiiij. dicētē. Nō frig⁹ ibi nec eſt⁹. ſꝫ p
petua aeris tēpies. Siſr amenitas qꝺ p dam. pꝫ
q dīc ꝙ ē pulchritudis vniuerſe. Sꝫ ꝯ h⁹ ꝑt ob/
iici ex poſitione expoſitoꝝ ſacre ſcripture bede ⁊
ſtrabi. ⁊ q̄rūdā alioꝝ. Vna fuit ꝺ loci celſitudine.
alia fuit ꝺ ſitu reſpectu circuloꝝ celeſtiū. dīc āt be
da. ⁊ ſtrab⁹ ꝙ h̄ loc⁹ altitudine ptigiſſet vſqꝫ ad
lunarē circulū. Circa qꝺ dubitat̄. q2 cū luna ſit fri
gidiſſima effectiue. vr̄ ꝙ ibi ſit maxia itēperies fri
giditatis. cuius oppoſitū dīc iſiꝺ. ¶ Itē ſub circu
lo ſolis tria ſūt iterſticia. q̄ꝝ primū ē i itēperie ca
loris pp ꝯiūctōꝫ vel approxiatōꝫ ad ſolē. Scōꝫ
ē i itepie frigiditatis pp remotōꝫ ⁊ diſtāriā a ſole.
vbi generat̄ niues ⁊ grādies ⁊ huiuſmōi ipſſio/
nes frigide. Tertiū ē īfimū vbi qn̄ꝫ abūdat calor
ex reflexione radioꝝ. ſīc qn̄ ſol approxiat ad ze/
nith nr̄ꝫ. ⁊ qn̄qꝫ frig⁹ vt qn̄ ſol elōgat̄. ſꝫ ꝯſtat ꝙ
loc⁹ padiſi ꝭꝫ coꝝ poſitōꝫ aut ē i prio iterſtitio. ⁊
tūc ē i itēpie caloris. aut i ſcōo ⁊ tūc ē i itēpie frigi
ditatis. ⁊ ita vt pri⁹. ¶ Itē ignis attigit orbē lune
vt vr̄. ꝙ luna ē corp⁹ īfimū iter celeſtia. ⁊ ſu⁹ or/
bis īfim⁹. aut ergo ignis locat̄ i illo. aut aliqꝺ aliꝺ
corp⁹. aut aliqd ē vacuū iter vltimū corp⁹ celeſte
⁊ ſupremū corp⁹ elemēti. ſꝫ ꝯſtat ꝙ n̄ ē ibi vacuū
nec aliꝺ a qnqꝫ corpib⁹. ſ. a corpe celeſti ⁊ q̄tuor
elemētis relinqt̄ ergo ꝙ ignis ſit ibi. igit̄ amenitas
⁊ fecūditas n̄ ꝑt ēē ibi. nec loc⁹ ille hītabil̄. ¶ Itēꝫ
i mōte olipo q ē mlto inferior ſpera lune. n̄ viuit̄
pp puritatē aeris. aere. n. craſſo viuim⁹ ⁊ nos ⁊
aīalia. Vn̄ aſcēdētes illū mōtē ſpōgeas aquoſas
ferebāt ſecū ad nares. ergo multomagis i ſubtiliſ
ſimo aere padiſi n̄ potuit viuē. erat āt adā i padi
ſo aīal̄ ⁊ iꝺ craſſo aere idigebat. ¶ Itē ſuppoſito
ꝙ padiſus ſit ita eleuat⁹. n̄ erit ita mediū ſiue cē/
trū t̄re ⁊ celi q2 pūct⁹ q eq̄lr̄ diſtaret a ſupficie pa
diſi ⁊ ab alia ſupficie t̄re dyametralr̄ oppoſita. n̄
eſſꝫ cētrū celi. q2 n̄ eq̄lr̄ diſtaret ab oī pte circūfe/
rētie celi ſīc fac̄ pūct⁹ q ē cētꝝ t̄re circūſcripta illa
altitudie q̄ dicunt padiſū eleuari. ¶ Itē ſi tota t̄ra
pforaret̄ dyametralr̄. ⁊ lapis vni⁹ cubiti ꝺſcēdēt
p foramē. deſcēdēt qdē vſqꝫ q̄ mediū lapidis eſſꝫ
ex pte vna centri celi ⁊ alia ps ei⁹ ex pte alt̄a. Ea/
dē rōe ſi padiſus. ſ. ps t̄re eleuaret̄ ad globū lūe.
neceſſe eſſꝫ t̄rā ex oī pte ad min⁹ in duab⁹ ptibus
dyametralr̄ oppoſitis hr̄e ꝯſil̄es eleuationes. ad
hoc vt cētrū terre eſſꝫ cētrū celi. ⁊ tūc patēt mani
feſte. ꝙ terra reſpectu celi n̄ eēt pūct⁹ ſīc nec ſpera
lune. igit̄ aut padiſus n̄ tm̄ eleuat̄ aut cētꝝ terre n̄
ē cētrū celi. Ex hoc ēt vr̄ ſeq. ꝙ nec padiſus nec
loc⁹ ali⁹ ſupficiē terre notabilr̄ excedat. ¶ Itēꝫ ſi
eſſꝫ intm̄ eleuat⁹ vt dictū ē. accidēt ꝙ tardi⁹ eſſꝫ di
es i pte oriētali ⁊ locis viciniorib⁹. q̄ꝫ i occidētali
⁊ locis remotiorib⁹. āplior. n. erit diſtātia int̄ ſup
mū padiſi ⁊ ſupficiē t̄re. q̄ꝫ iter oriēs ⁊ occidēs.
Cū ergo orit̄ ſol i oriēte. vmbra quā ꝓiicit padi/
ſus extēdēt̄ vltra t̄minuꝫ terre occidētalē. vn̄ ſole
aſcēdēte curtabit̄ vmbra iſta paulatiꝫ i occidēte.
⁊ ſic i pte oriētali pri⁹ erat ſol apparēs. ⁊ ſic pri⁹
dies. Ad hoc dicūt qdā. ꝙ attigē ad lunarē cir/
culū. ꝑt itelligi duob⁹ modis. vel ꝭꝫ dimēſiōꝫ lo
calē. ⁊ ſic n̄ ē veꝝ v̄bū Bede. vel ꝭꝫ ꝓprietatē ſi/
ne ꝯformitatē. ⁊ ſic veꝝ ē ſub hoc itellectu. ꝙ ſīc
circuli lunaris ⁊ ipi⁹ lune ē ſtat⁹ ⁊ nā icorruptōis
ſilr̄ ⁊ loci padiſi fuit ꝓprietas imortalitatis ⁊ in/
corruptōis. Sꝫ ꝭꝫ hūc itellectū v̄e poſſꝫ dici pa/
diſū attigē circulū ſolis vl̄ ſaturni. pp hoc alr̄ ꝑt
dici ſine ꝑiudicio. ꝙ circulus lunaris dr̄ vno mō
orbis lune q̄ vltia ē ſperaꝝ celeſtiū. alio mō t̄mi
n⁹ humidaꝝ exalatiōuꝫ. q ē poſt iſtū aerē turbuiē
tū. q2 v̄o v̄tuti huic lune attribuit̄ ducat⁹ humoꝝ
⁊ augmētuꝫ. ⁊ ꝓgreſſus ꝑt dici lunaris circulus
t̄min⁹ vapoꝝ hūidoꝝ aſcēdētiū. ꝙ igit̄ dr̄. ꝙ ptin
git vſqꝫ ad lunarē circulū. i. uſqꝫ ad aerē qetū. Vl̄
vt dicūt qdā illꝺ v̄bū Bede n̄ hꝫ v̄itatē ſermōis
ꝓprii ſꝫ poti⁹ pabolice. Vn̄ dr̄ padiſus aſcēdē vſ/
qꝫ ad lunarē circulū. vt ſic eius altitudo maxia ⁊
aliis terre ptib⁹ q̄ſi icōpabilr̄ excellētior īſinua/
ret̄. ⁊ ex hoc pꝫ q̄uo ad primū ſit rn̄dendū. ¶ Ad
aliud dōꝫ. ꝙ lꝫ i ſupmo iterſtitio pp ꝯiūctōꝫ ⁊ ap
proximatōꝫ ad ſolē ſit calor itēpat⁹ ⁊ i medio fri
gus. tn̄ i ſupma pte medii iterſtitii pp ꝯiūctōꝫ cuꝫ
infima parte ſupmi iterſtitii. in q̄ ē itēperies calo/
ris. ⁊ puritatē aeris. i illa. n. pte n̄ ē ita craſſus aer
ſicut i ptib⁹ inferiorib⁹ illi⁹ iterſticii. q2 exalatiōes
ſiue vapores aquei ⁊ terreſtres. n̄ aſcēdūt ad illā
ptē ſīc ad ptes iferiores. nō fiūt i illa pte ita ſenſi/
biles ipreſſiōes neqꝫ caloris neqꝫ frigiditatis ſīc
in aliis ptib⁹. vn̄ in illa pte ē aer qet⁹ ⁊ tēpatus ⁊
ſine exceſſu frigoris ⁊ caloris. ¶ Ad aliꝺ pꝫ rn̄/
ſio ex dictis. q2 dr̄ v̄bū bede itelligi eo itellectu.
q̄ circulus lunaris dr̄ termin⁹ vapoꝝ humidorū
aſcendentiū. vel v̄bo illo iperbolico ei⁹ altitudineꝫ
maximaꝫ voluit itelligi. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ hō
an̄ pctm ſubtiliori erat cōtentus aere q̄ꝫ nunc. ſi/
cut homines mō ꝯtenti ſunt ſubtiliori elemento
q̄ꝫ piſces. ¶ Ad ea que ſequūt̄ dōm. ꝙ locus ille
nō ē ita eleuat⁹ vt ad lunarē circulū ptingat ſicut
ſupra dictum ē. nec intelligēdum ē vt quidā eſti/
mant paradiſum eleuari ſup aliā partē terre eq̄/
liter diſtātē a cētro terre ⁊ ꝯformiter aliis ptib⁹.
ſꝫ ex pte vna terre erigit̄ magne ꝓfūditatis. ita vt
vallis vndiqꝫ reliquat̄. pp qꝺ multo apparet ele
uatior. Preterea huiuſmōi eleuatio ſiue moles re
ſpectu magnitudis celi ē iſenſibil̄. qꝺ ē cētrū celi.
ē cētrū t̄re. lꝫ. n. tota ſit terra alicui⁹ quātitatis re
ſpectu circuloꝝ iſerioꝝ. nullius iudicat̄ ēē reſpc̄tu

magnitudiſ celi. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ lȝ magna
ſit hui⁹ loci erectio ⁊ extēſio. tñ reſpectu toti⁹ orié
talis ptis ⁊ diſtātie int̄ oriētē ⁊ occidētē pua eſt ⁊
q̄ſi ſenſibilis. vñ oriēte ſole vmbra quā ꝓijciebat
padiſus. nō extēdebat̄ vltra t̄minū terre oriētalē.
nō. n. ē āplior diſtātia iter ſupñiū padiſi ⁊ ſupfi/
ciē relique terre: q̄ȝ iter oriens ⁊ occidēs. q2 ſicut
dcm̄ ē. illa erectio ñ fuit ƀȝ v̄itatē neqȝ fuit ad glo
bū lunarē. rō. n. ꝓpoſita ſiqd. hȝ efficacie hȝ ex il
la ſuppoſitōe. ¶ Jtē ex ꝓbabili poſitōe alioꝝ ſcri
pture expoſitoꝝ ſilr̄ dubitat̄. eſtimāt. n. ꝙ ſit in ſe/
ctōe oriētali duoꝝ mariū. ſ. occeani ⁊ maris me
diterranei. Dicit eiȝ iſido. li. ethimo. c. xiij. ꝙ oc/
ceanū greci ⁊ latini iō noiant. eo ꝙ i circuli mō
ābit orbē. ¶ Jtē mare magnū eſt qđ ab occaſu ex
occeano fluit. ⁊ in meridiē vergit. deide ad ſeptē
trionē tēdit. qđ iō magnū appellat̄. ꝙ cet̄a maria
i ꝯpatiōe illius miora ſūt. illđ ē ēt mediterraneū.
q2 p mediā terrā ad oriētē ꝓfundit̄. dicūt ergo ꝙ
padiſus ſit i ſectōe duoꝝ mariū. ſ. in āgulo oriēta
li terre bitabilis. ex quo ſitu ponūt ꝙ padiſus eſt
ſub circulo eqnoctiali. Ad hoc āt pt ſic pſuaderi
circulus eqnoctialis diuidit ſperā i duo eq̄lia. q̄
ƀm quālibȝ ſui ptē equalr̄ diſtat ab vtroqȝ polo.
Vñ circulus iſte diuidit ſperā i duo eq̄lia ſup eius
cētrū. ſi ergo mare mediterraneū trāſit i oriētēȝ p
mediā terrā. ſub circulo trāſit eqnoctiali i illa pte
in q̄ trāſit i oriētē. vt. n. pȝ p iſido. lȝ mare magnū
qđ dr̄ mediterraneū fluēs ab occeano a pte occa
ſus. aliqñ trāſit p meridiē i ſeptētrionē. nihilomi/
nus ſecādo terrā p mediū trāſit i oriētē. vt iſido.
Vñ in pte oriētali in ſecādo terrā. in medio terre
trāſit i occeanū. Mediū āt terre ē ſine circl̄o eq/
noctiali. ⁊ ita pȝ ꝙ āgulus oriētalis iuxta ſectōeȝ
ꝑdictā ē ſub circulo ꝑdicto. ⁊ ita padiſus.

Articulus tertius.

Ad tertiū quo q̄rit̄. vtrū ſit locus tēpa/
tus his ꝑſuppoſitis. vr̄ ꝙ locus ille ñ
ſit aptus hitatōi hūanę. q2 locus ille ē
maxie intēpatus. Nā ſol bis trāſit per
zenith eoꝝ q hitāt ſb̄ eqnoctiali. ſ. qñ ē i pricipio
arietis ⁊ in principio libre. ⁊ tūc ſūt illis duo alta
ſolſtitia. q2 ſol ē i directo ſup capita eoꝝ. Sūt iteꝝ
illis duo ima ſolſtitia. qñ ſol ē i primis pūctis cā
cri ⁊ capricorni. ⁊ dicūt̄ ima ſolſtitia. q2 ſol exñs
i primis ꝑdictis punctis maxie remouet̄ a zenith
capitis eoꝝ. vñ pȝ ex ꝑdictis. ꝙ cum ſemp hēant
eqnoctiū. i āno q̄tuor hñt ſolſtitia. duo alta ⁊ duo
ima. Pȝ ēt ꝙ duas hñt eſtates. ſcȝ a ſole exñte in
alterutro duoꝝ pūctoꝝ eqnoctialiū vel ꝓpe. hñt
⁊ duas hyemes ſ. ſole exñte i primis pūctis cācri
⁊ capricorni vel ꝓpe. ⁊ hoc ē qđ dicit alfragan⁹
ꝙ hyems ⁊ eſtas illis ſūt due hyemes ⁊ due eſta
tes. Sȝ regio illa i qua ſol ſemel in āno trāſit ſup
zenith. vtputa que ē ſub capite cācri. tā itēperata
eſt vt fere pre calore ſolis acciđete ad eos ſit inha
bitabilis. ſicut ſūt forte ptes indie maioris. q̄ȝti er
go ſeruoris erūt loca illa i qbus ſol bis i āno trā
ſit ſup zenith. ¶ Jtē hitātes ſub circulo eqnoctiali
hñt q̄tuor vmbras. qđ ñ hñt hitātes ſub circulis
alijs. cū ergo vmbra obſcuritati atteſtet̄. vr̄ ꝙ i il/
la hitabili maxie abundat obſcuritas. ⁊ ita lucis
carētia. ⁊ ita locus ille ē minoris amenitatis ⁊ etiā
vtilitatis q̄ȝ alia loca. q2 ex deſcēſu radioꝝ corpo
rum lumioſoꝝ. ē amenitas locoꝝ ⁊ fructuoſitas.
¶ Jtē vr̄ ꝙ poſitio Bede de eleuatōe ⁊ alioꝝ đ
ſitu ſub circulo. nō pñt ſil̄ ſtare ſic. ſi locus ille eēt
tāte altitudis apud manētes ibidē. q̄libȝ nox eſſȝ
maior die. ⁊ plus de āno eēt ibi nox q̄ȝ dies. qđ
pȝ ſi itelligamus lineā rectā trāſeuntē p ſupficiem
padiſi vſqȝ ad pūctos oriētis ⁊ occidētis. maior
eiȝ erit ps celi ſub illa linea ⁊ minor ſupra. Sȝ ſo/
le pagēte curſuȝ ſuū ſup lineā fit dies. pagēte ſub.
fit nox. ergo ⁊c. hoc āt ñ pt ſtare cū poſitiōe illa q̄
ē. ꝙ padiſus ē ſub circulo eqnoctiali. q2 circulus
eqnoctialis dr̄ rōne q̄ ē equatio diei ⁊ noctis. q2
adequat diē artificialē nocti. vñ ex ſitu padiſi ſub
circulo eqnoctiali ſeq̄t ꝙ ibi oēs dies artificiales
ſuis noctib⁹ eēnt eq̄les. ⁊ eēt ibi ſemp eqnoctiū. ē
eiȝ eis ſemp eqnoctiū q̄rū zenith ē i eqnoctiali cir
culo. cui⁹ cā ē. q2 vidē pñt vtrūqȝ polū. ⁊ iō eoꝝ
orizon ē rect⁹ trāſiēs. ſ. p vtrūqȝ polū. circulus āt
p vtrūqȝ polū trāſiēs omēs palellos eq̄ diſtātes
eqnoctiali ſecat i ptes eq̄les. ita vt arc⁹ ſup orizō/
ta q ē arcus diei ſit eq̄lis arcui ſub orizōte q ē ar
cus noctis. ¶ Preterea. ſi loc⁹ iſte eēt ita eleuat⁹
vt pōit Beda. vel vt ponūt alij exponēdo v̄bum
bede. eēt magis ſteril̄ locis alijs. qđ ſic pȝ. mōtes
maxie aduriunt̄ a ſole. Ecc̄. xliij. triplr̄ mōtes exu
rit ſol. ⁊ hoc ē. q2 celſitudo mōtiū plus excipit ra
dios ſolis oriētis. ⁊ radios meridianos icidētes
excipit a propiquori. ⁊ ita ƀȝ v̄tutē calefactiuā ma
iorē. q2 piramydes radioſe q̄rū oiȝ cōis baſis ē
i ſole ⁊ coni diuerſi i pūctis diuerſis celſitudinis
mōtes hñt conos obtuſiores q̄ȝ hñt piramydes.
q̄ꝝ coni a ſole terminat̄ ad loca hūiliora ⁊ remo
tiora ab ipo. āgulus āt piramydis radioſus. q̄to
ē obtuſior. tāto ē ad vrendū efficacior. q2 curſus
oppoſitaꝝ lineaꝝ i eadē piramyde directe oppo
ſitōi ſub baſi oppoſite ē vicinior. ¶ Preterea. oīs
piramys luioſa a ſingulis pūctis ſolis faciēs ba/
ſiȝ. in celſitudie mōtis plus recipit đ q̄ȝtitate luis
ab vno quoqȝ pūcto ſolis. q̄ȝ eadē q̄ȝtitas celſitu
dinis recipet a ſingulis pūctis ſi eēt eiuſdē celſitu
dinis ſpaciū maioris elōgatōis a ſole. Adijcit āt
adicāȝ aduſtiōis ſol occidens. q radijs ſuis poſt
occaſuȝ diutius illuſtrat mōtiū celſitudines. ſicut
ſcribit phs i li. methauroꝝ. ꝙ cuiuſdā mōtis v̄ti
ceȝ illuſtrāt radij ſolis poſt occaſuȝ vſqȝ ad ter/
tiam horā noctis. Sed aduſtio eſt cā ſterilitatis
⁊ infecūditatis. ergo cum locus ille ſit eminētior

aliquo alio loco vel mōte. vñ ꝙ locus ille maxīe
vrat a ſole. ergo ⁊c̃. Et ex hoc ēt videt ꝙ locus
ille fuit maxime inhabitabilis. Si āt diceret ꝙ
irrigatio fontis padiſi nō ſinit ibi eē aliquā adu/
ſtionē. Dicit eni geñ. ij. ꝙ fluuius egrediebat de
loco voluptatis ad irrigādūꝫ padiſum. ¶ Cōtra.
cū aque fontiū ex mari ſcaturizēt. ⁊ cū aqua ſit pō/
deroſa. nō videt ꝙ poſſit ad loca tante celſitudis
aſcēdere. ¶ Itē terra inter omnia elemēta ē fecun/
diſſimū. huius rō ē. qꝛ fecūditas ⁊ ꝓcreatio ter/
renaſcētiuꝫ ⁊ aīaliū. creata ē a luce corpis celi cū
ſuis lumiaribus. nec aliqs alius locus extra trāꝫ
⁊ mūdi mediū. poſſit eē taꝫ ꝯueniēs gnātioni ve
getabiliū ⁊ ſenſibiliū. qd ſic ꝓbat. omne corpus
lumioſuꝫ a quolibꝫ ſui pūcto vndiqꝫ circa ſe lu/
men dirigit. ⁊ oīuꝫ linear̄ luminoſar̄ ab eodē pū
cto lumioſi corpis directar̄ illa maioris ē virtu/
tis ⁊ fortius agēs operatōeꝫ lumis. que a corpo
re luminoſo ꝓcedit ad angulos vndiqꝫ equales
ſup corpis obiecti ſupficiē. ⁊ quelibꝫ linea lumi/
noſa alia. q̄to ꝓpingor ē linee exeūti ad āgulos
equales. tāto eidē in fortitudine actiōis magis ac
cedit. ⁊ q̄to ab illa remotius ē. tāto minoris ē vir
tutis. omne quoqꝫ corpus luminoſuꝫ ſpericū cō
cauū a quolibꝫ pūcto ſui dirigit vnā lineā radio
ſaꝫ in cētrū ſuū ad āgulos equales. ſup ſupficiem
ānexā illius corpis ſperici. ad aliqd vero pūctuꝫ
pter cētruꝫ ſignatū ñ pūt ꝯcurrere niſi q̄tuor linee
radioſe. ad āgulos equales exeūtes a ſuperficie
ānexa illius corpis. quar̄ videlꝫ due linee veniūt
a punctis oppoſitis p dyametrū ſpere trāſeunteꝫ
per punctū extra cētruꝫ ſignatū que due linee nō
ſūt niſi vna dyameter ſpere ſecte i duas ptes i pū
cto pp cētruꝫ ſignato. ⁊ alie due trāſeuntes dya/
metralr̄ a circūferētia ad eundē punctū ¶ Itē ad
quēlibꝫ punctū intra corpus ſpericuꝫ luminoſuꝫ
ꝯuenit vnica linea lumioſa a quolibꝫ puncto ſup
ficiei ſperici corporis lumioſi. vñ in quolibꝫ pun
cto intra ꝯcauū ſpere luminoſe. aggregant tot li/
nee luminoſe quot i alio. i. quot ſunt pūcta i cōca
ua ſupficie corpis ſperici luminoſi. quo ad nume
roſitatē. igit luminis quodlibꝫ punctū itra ſperaꝫ
luminoſam equalr̄ hꝫ ō lumine. Sed quo ad for
titudinē virtutis lumis centrū recipit maxime de
lumine. ⁊ quodlibꝫ punctū pter centrum. quāto
eſt cētro ꝓpinquius. tāto recipit de virtute lumis
mai⁹. ⁊ q̄to a cētro remoti⁹. tāto recipit ō vtute
luīs minus. qꝛ i pūcto ꝓpingori cētro. aggregāt
plures radij minus oblique egrediētes a ſupficie
ꝯcaua circūdātis luminoſi. ⁊ in pūcto remotiori
a centro cōgregant plures radij magis oblique
egreſſi. Ex his pꝫ ꝙ cū terra reſpectu celi nō ob
tineat niſi viceꝫ pūcti. ꝙ i terra ē aggregatio ma/
xima virtutis lumis celi ⁊ ſtellar̄. ⁊ iō ipſa maxi
me ꝯuenit gnātioni ⁊ profectui vegetabiliū ⁊ ſen
ſibilium. vnde ſi haberet terra quātitatē reſpectu
celi. nō caperet ſufficienter de virtute luminis ad
gnātionem ⁊ ꝓfectum illor̄. quapropter opor/
tuit ⁊ celū eē quātitate magnū ⁊ terrā puā. ¶ Ex
his pōt argui ꝙ cū cētruꝫ celi maxime abundet
virtute luminis. ps terre cētro ꝓpiquior erit fer/
tilior. iō fertiliores ſūt valles mōtibus nālr̄. Vñ
ps. Valles abūdabunt frumēto ⁊c̃. ergo ſi padi/
ſus a cētro terre ſit remotiſſimus erit oībus trīs
mīme fertilis. Ad hoc dōm. ꝙ locus ille vt ex
dictis pꝫ fuit ꝯueniētiſſimus ad ihabitāduꝫ. ¶ Ad
illud qd primo obijcit de vehemētia itēperiei illi
us. dōm ꝙ cā eſt multiplex eius tēperiei. quarum
vna pōt eē equatio diei ⁊ noctis. qd accidit exi/
ſtētibus ſub circulo equinoctiali. noctes eiꝫ ſūt nā/
liter frigide. vñ ipſar̄ noctiū ſuccedētium diebus
quor̄ ē nāliter abūdare calore. reſpectu noctium
car̄ frigiditas nō ſinit calorē diei intēperiē incē/
di. hoc pꝫ exemplariter qꝛ in equinoctijs noſtris
ē regulr̄ temperies. Item alia cā pōt eē ſuppoſi/
tio fontis humoris fontis caloris. fons caloris ē
ſol. fons humoris ſimpliciter eſt mare. ſꝫ in padi
ſo fuit fons qui irrigabat padiſum ⁊ diuidebat in
quatuor flumina Geñ. ij. aque eni eētialis qua/
litas ē frigiditatis. Vñ ex fonte ſuppoſito ſoli i pa
radiſo. vaporibus humidis virtute ſolis eleua/
tis. erat in illo repreſſio intemperiei caloris. Alia
pōt eē puritas aeris ſiue ſubtilitas. ꝓpter eiꝫ loci
erectōem ē aer purior. ſicut pꝫ de olimpo mōte.
⁊ ſic minus retētiuus caloris. ⁊ minus icorpora
tur illi aeri calor ſolis ¶ Ad illud ergo qd obij/
cit ꝙ regio illa in qua ſemel in anno trāſit ſol ſu/
per cenith ē maxime intēperata ⁊c̃. dicēdū ꝙ nō
eſt ſimile in ꝓpoſito ꝓpter cās temperātie ṗdi
ctas. Preterea in iferioribus habitabilibus. infe
rioribus dico reſpectu padiſi. nō ē vehemētia co
loris tm̄ ex trāſitu ſolis ſuper cenith capitis. i cū/
ius trāſitu dirigunt radij ad āgulos rectos. ſꝫ ma
gis ꝓpter cōgregationē ⁊ refractionē radioruꝫ.
Hic autē inferius ē maior ꝯgregatio ⁊ refractio
radior̄. tū pp ſpiſſitudinē aeris. tum pp inequali/
tateꝫ terre que valde ē valliculoſa. vbi eni nō eſt
ſolis directio ad āgulum rectū. ſꝫ ē refractio ra/
dior̄ ⁊ aggregatio p aliquod oblique reſiſtēs. ſi
cut pꝫ qñ aliquis ē in magno eſtu iuxta murū ex
illa pte q̄ ſol dirigit radios ibi eſt vehemēs eſtus
ſiue incēſus. ſicut pꝫ in ſpeculis cōburētibus. hoc
minime potuit eē in padiſo ꝓpter loci planiciē ⁊
eneritatē. ¶ Ad aliud dōm ꝙ re vera exñtes ſub
circulo equinoctiali hñt quatuor vmbras. ſꝫ nō
ꝓpter hoc ſūt in maiori carētia lucis. qꝛ iſta mul
tiplicatio vmbror̄ ē in diuerſis tpibus ſꝫ diuer/
ſam ꝓpagationē ſolis. qñ enim ſol ē in alterutro
equinoctialiū pūctor̄. in mane iacit vmbra linea
liter verſus occidentē. ⁊ veſpe ecōuerſo. in meri
die ē eis vmbra ppēdicularis ſup caput cor̄. cū
āt ē ſol i ſignis ſeptētrionalibus. tunc iacit vmbra

ipſoꝝ verſus auſtrũ. ⁊ qñ ſol ē in auſtralibꝰ tunc iacit̃ verſus ſeptētrionē. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ lꝫ ille locus altus ſit reſpectu alioꝝ ptiuꝫ terre. tñ reſpectu celi ñ ē ſenſibilis quãtitatis vt dictũ ē. ⁊ iõ ſi nox excedit diē. hoc eſt in quãtitate inſenſibili. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ locus ille ñ exurit̃ aliq̃ mõ a ſole. tñ ꝓp cãs ſupradictas. tñ ꝓp fluuij irrigatõnem. ſi aũt ñ eēt aliqd tēperãs eſtũ ſolis. bñ ſequeret̃ ꝙ rõibus illis ꝯcludit̃. ſuppoſito ꝙ i mõte fuit ꝯgregatio radij i angulo piramidali ſic̃ in loco plano. ⁊ ñ diſperſio ſiue lubricatio radioꝝ ꝓp nimiã eius enexitatē. qȯ mlti ꝓbabilr̃ ponũt. ad qȯ põt eē argumētũ. ꝙ i mõtibꝰ excelſis plus abũdat q̃ꝫ i terra plana. ſꝫ ꝓbabilr̃ ꝯcluderet̃ illis rõibus ꝑpoſitũ de ꝑadiſo niſi eēnt cãe ſpãles eſtũ ſolis tēperãtes. ¶ Ad illud qȯ obijcit̃. ꝙ ꝓp aque põderoſitatē ⁊c̃. dõm ꝙ multi mõtes ſpongioſi ſũt. vñ illoꝝ ſpongioſitate aquas ſugendo attrahũt. vñ fontes ⁊ fluuij oriuntur. ¶ Ad aliud dõm. qꝛ ſua eleuatio a cētro terre iſenſibilis ē reſpectu celi. nõ dicēda ē fertibilitas eius ſenſibilr̃ minor fertilitate locoꝝ alioꝝ ex hac cã. Preterea ſḿ elõgatõem eius a cētro terre ſortit̃ ſitum viciniorē ſoli. ⁊ ꝓiectõi radioꝝ ſolariũ ꝑpēdiculariũ ſup locũ illũ ꝓp que oīa loca excedit fertilitate alijs ꝯcurrētibus. ſ. irrigatõe fluuij qui orit̃ i ipo pfecta temperie ⁊ ceteris ꝯditõnibus nobis ignotis. quas diuina ꝓuidētia illi loco inſeruit.

¶ Queſtio. lxxxviij. de cõditionibus corporis mulieris.

Dicto de conditõibus reſpiciētibus corpus virile. Dõm ē de ꝯditiõibus reſpiciētibus corpꝰ mulieris. Prio ergo q̃rit̃. vtruꝫ corpꝰ mulieris formari d̃buit i viri adiutoriũ. Scdo qd debuit eē mãle ꝑicipiũ. ſ. coſta vel aliud mēbrũ. Tertio vtrũ illius corpis formatio fuerit a deo imediate. an ꝑ miſteriũ angeloꝝ. Quarto de illius corpis itegritate. Quinto de illius corpis fortitudīe. Sexto. de illiꝰ corpis dignitate. Utrũ fuerit eque magne nobilitatis vt corpus virile. geñ. ij. ſcribit̃. Nõ ē bonũ hoīeꝫ eē ſolũ faciãmꝰ ei adiutoriũ ſil̃e ſibi. Et querit aug. ſup geñ. ad lit. ix. ad qd d̃buit hic hoc adiutoriũ. ⁊ determiat ꝙ ad ꝓcreatõem filioꝝ. dicēs. Sed querit̃ ad quã rē fieri oportuit hoc adiutoriũ. nihil aliud ꝓbabilr̃ occurrit q̃ꝫ ꝓp filios ꝓcreandos. ſicut adiutoriũ ſemini terra ē vt virgultũ ex vtroqꝫ naſcat̃. ⁊ hoc oñdit ſic. qꝛ ſi oportuit ſibi dari adiutoriũ mulieris magis q̃ꝫ viri ꝓp terraꝫ excolendã. nec ad tollendũ faſtidiũ nec ad cõuiuendũ vel colloquēduꝫ. nec ad hoc ꝙ vnꝰ alteri eēt ꝯformis i pace ⁊ volũtate. ⁊ huiuſmodi cãis excluſis ꝯcludit ꝙ ñ fuit alia cã q̃ꝫ ꝓcreatio filiorũ. dicit. n. ſic ſup geñ. ix. Si ad hoc adiutoriũ gignēdũ filios ñ eēt facta mulier viro. ad qȯ ergo adiutoriũ facta ē. Si qꝛ ſiml̃ oparet̃ terrã. nõ dũ erat labor vt adiumēto indigeret. ⁊ ſi opus eſſet melius adiutoriũ maſculus fieret. Hoc ⁊ deſolatio eē põt. Si ſolicitudīs fortaſſe debebat. quãto eniꝫ ꝯgruētia ad ꝯuiuendũ ⁊ colloquēduꝫ duo amici pariter q̃ꝫ vir ⁊ mulier hitarent. ꝙ ſi oportebat aliũ iubēdo. aliũ obſequendo parit̃ viuere. ne ꝯrie volũtates pacē cohabitãtiuꝫ ꝑturbarent. nec ad retinendũ ordo defuiſſꝫ q̊ prior vnus alter poſterior. maxime ſi poſterior ex priore crearet̃ ſicut femia creata ē. an aliqs dixit de coſta hoīs deũ feminã tñ ñ ēt maſculũ. ſi hoc vellet facere potuiſſe: ꝓp qȯ nõ iuenio ad qȯ adiutoriuꝫ fcã ſit mulier viro. ſi pariēdi cã ſubtrahit̃.

Membrum primum.

Querit̃ ergo prio. vtrũ ꝯueniēs fuit corpus mulieris formari i viri adiutoriũ ad ꝓlis ꝓcreatõem. Et ꝙ ñ vr̃. qꝛ natura opat̃ inq̃ꝫtũ leuius põt. ⁊ hoc ſpectat ad eius nobilitatē ⁊ dignitatē. ergo ſi gñãtio hũana fieret ab vno ſolo ꝑicipio. ſ. ab vna ꝑſona ⁊ ab vno ſexu. nã hũana dignius ⁊ pfectiꝰ eēt inſtituta. ergo vr̃ ꝙ deus ñ debuit eã ꝯdere i ſexuũ pluralitate. ¶ Jtē rõ quare oēs homines ex vno ꝓcedũt ē. vt inuicē ꝯglutinent̃ glutino dilectõis ꝑ vnitatē quã hñt i ꝑicipio ꝓpagatiõis. ſꝫ ſi ab vno ſolo ſexu hoīes orirent̃. magis inuiceꝫ ꝯiūgerent̃ q̃ꝫ cũ ꝓpagant̃ ex pluriũ ſexuũ ꝯcurſu. ergo vr̃ ꝙ magis ꝯpetebat hoīem fieri in ſexus vnitate q̃ꝫ i ſexuũ diuerſitate. ¶ Jtē nihil debuit deus dare hõī in adiutoriuꝫ: qȯ ꝓuideret ei eē in offendiculũ. ſꝫ deus ꝓuidit muliebrē ſexum ꝑſtituꝝ eē viro occaſioneꝫ lapſus. ⁊ ita fieri ei in ſcãdalũ. ergo minus ꝓuide vr̃ feciſſe: cum virili ſexui addidit muliebrē. ¶ Jtē hõ in ſtatu innocētie debuit fieri expeditus ad hoc ꝙ poſſꝫ aſſurgē ſurſũ. ſꝫ intētio amoris circa creaturaꝫ aggrauat mentē ne ſurſũ tēdat. ſi ergo mulier ex viro formata ⁊ i ꝯiugiũ ei copulata magis attrahebat̃ affectũ viri q̃ꝫ ad aliud creatũ. ſicut pꝫ ex tex. geñ. ⁊ ex euētu ꝯſequēte. vr̃ ꝙ formato viro ñ fuit ꝯueniēs deinde formare mulierē. ¶ Jteꝫ in genē aialiũ ē aliqua ſpēs i qua nõ ē diſtictio ſexus. ſꝫ ſunt ſexus ſiue generis ꝓmiſcui. vt cuniculus lepus ⁊ huiuſmõi. ⁊ alia ē ſpēs i qua ē diſtictio huiuſmodi. ſꝫ illa ſpēs aialis vr̃ eē perfectõis i genē ſuo que ſine adiutorio alterius ſufficit ad ꝓductiõeꝫ ſui ſimilis: q̃ꝫ que nõ ſufficit. pfectũ eē ꝙ nullo indiget adiutorio extriſeco. vt dic̃ phs. ſi ergo decet genus hũanũ cõicare cũ aialibus. nãc perfectioris vr̃ qȯ decebat hoīeꝫ fieri vnitate ſexus.

¶ Jtē in oi genere aialiū.ſ.tā pfectoꝝ ꝙ̄ imperfe
ctoꝝ fit ꝓcreatio ſexus ſine adiutorio ꝯſilis ſpēi.
Hoc ēt pꝫ i genere aialis habitātis i triplici ele/
mēto.cuiuſmōi ſunt reptilia in terra.aquatilia in
aqua.ꝛ volatilia i aere.ꝛ illoꝝ duplex genus.i/
perfectū ꝛ perfectuꝫ.Jmpfectū vocaꝛ totalum a
pho.qȯ dr̄ totalū.q2 eſt totū ſimul pp carentiam
pfecte diſtinctōis i ſenſibus.vel q2 totū i aliȷ̇s ſm̄
expoſitionem alioꝝ.cuiuſmōi ſūt apes ꝛ veſpe.
Perſectuꝫ vero qȯ hꝫ oēs ſenſus pfecte. Et de
reptilibus q̄ habitāt i terra hoc pꝫ. cicade.n.na/
ſcunꝛ ex pluuia.ꝛ rane ꝛ mures de terra.Vn̄ ba
ſi.exame.ix.nō.n.cicades ſolū ex hymbrib⁹ ter/
ra rigata ꝓducit.vel alia plurima volatiliū mi/
lia quoꝝ maxia ps pp ſui tenuitatē vocabulis ca
ret. ſꝫ ēt mures ꝛ ranas ex terra generari vide/
mus.deniqꝫ i egiptiacis glebis ſi pluuias largio
res eſtiuo tpe terra fuderit.mox infinitis murib⁹
tota cōpleꝛ regio.Silr̄ de aquatibus pꝫ.dicit.n.
baſi.in eodē li. anguillas n̄ aliter ꝙ̄ de ceno na/
ſci certiſſimū ē.quaꝝ genus nec ouuꝫ nec aliquis
alter ptus iſtaurat. ſꝫ ꝺ limo gignēdi ſortiunꝛ ori
ginē.De aiantibus aeris vagis vel volatilib⁹ ſi/
milr̄ pꝫ.apes.n.naſcunꝛ ex floꝛib⁹ ſicut dicūt phi
ꝛ ſancti.ꝛ maxie Caſſioꝺ.li.vij.de incarnatione
verbi ꝯ neſtoꝛiū.Apes ſicut mīma admoduꝫ.ita
pꝛudētiſſima ac ſolertiſſima aialia.ex diuerſiſſi/
mis edi legim⁹ atqꝫ exire naturis. cū.n.ſint miri
ingeniȷ̇ aiantia.ꝛ n̄ ſolū ſenſu ſꝫ ēt pꝛudētia abun
dēt.ex qbuſdā herbaꝝ floꝛibus ꝓcreantur. De
aialibus ēt pfectoꝝ ſenſuū.hēmus exēplū á baſi.
i vulturibus.exame.viij.dicēte. coꝝ q̄ altius vo
litāt aialiū quedā ſterilia oīno ſunt.ſicut vultures
quos aſſerūt ſine coitu generari:ꝓcipue cum ſint
longeui.nā vitā coꝝ centū annis manere confir/
māt.¶ Preterea.vt hr̄ ab augu.de ci.dei.Equa
gignit ſine ꝯmixtione cū mare.ſ.i capadocia.q̄re
ergo oportuit viro q ꝯditus fuit i maxima ptāte
ꝛ virtute.dari adiutoꝛiū ſibi ſilē ad ꝓcreatiōem
ꝯlis.¶ Jteꝫ nihil cuius ſilē in ſpē occaſionaliter
deducit i eē opatiōe nāe.debuit iter pꝛia pꝛicipia
reꝝ ꝛ iter illa opa ex qbus opatōe nāe aliq̄ ſunt
in eē ꝓducta.cuiuſmōi ſūt de qbus hr̄ in opibus
ſex dieꝝ in eē ꝓduci.ſꝫ tale qd ēſt mulier.i.occa/
ſionaliter opatōne nature ꝓducit in eē.vn̄ phus
li.de aialibus dicit ꝙ mulier ē mas occaſiōatus.
hoc aūt dī q2 natura intēdens ꝓducere viruꝫ in
eē.occaſionaliter ꝓducit mulierē in eē. ergo mu
lier n̄ debuit ꝓduci in eē inter pꝛia reꝝ pꝛincipia.
¶ Jtē ſūma ſapia creaturis optie ꝛ diſcretiſſime
ꝓuidens.iter creaturas exn̄tes ad eius imagineꝫ
nō debuit aliqd ꝯdere. qȯ nō ad diuinā formaꝫ
pꝛicipaliter ꝯformareꝛ.ſꝫ magis irrōali nature.
qȯ eſt.n.dei imago ſiue ad eius imaginē:pꝛinci/
palē dꝫ habere reſpectū ad illud cuius ē imago.
ꝛ nō ad nām irrōnalem cuius imagineꝫ n̄ gerit.

ſꝫ huiuſmōi ē mulier.Vn̄ greg.nazā Qui nouit
oia anteꝙ̄ fiāt.ſicut ꝓpha ꝓnūciat.ꝓuidens atqꝫ
ꝓſpiciens virtute pſcie ſue.in que declinaret hō
iuxta ſpōtaneā volūtatē humani motus arbitriȷ̇.
q2 illud qȯ futuꝝ erat iſpexit.tribuit imagini diſ/
ferētiā maris ꝛ femie.que nō ad diuinā formaꝫ
pꝛicipalr̄ reſpiceret.ſꝫ irrōnabili nāe appꝛopin/
quaret.¶ Jtē ex iſta auctē greg.nazā.vr̄ ꝙ muli/
er ꝯdita nō eēt i adiutoꝛiū viri niſi vir fuiſſꝫ la/
pſus p culpam.vn̄ vult dicere ꝙ q2 deus ſciebat
pꝛimū hoiem peccatuꝝ.ꝛ ita merito peccati defi
cere a v̄tute i qua ꝯditus erat.formauit deus mu
lierē vt eēt ſibi i adiutoꝛiū ad filios ꝓcreādos.ꝛ
ſic ſexus dr̄ia ꝓpter pcm̄ erat.nō ꝓpter pcm̄ vt
tūc ppetratū:ſꝫ vt ppetrādū ſiue pcognitū a deo
foꝛe ppetrandū. Cōtra.cū ſit generatio i plan/
tis ꝛ i aialibus.pfectioꝛi mō ē i aialibus ꝙ̄ i plā
tis.ſꝫ ꝙ̄uis i plātis non ſit manifeſta diſtictio ſe/
xuū.i aialibus tn̄ eſt diſtictio ſexuuꝫ manifeſta.ꝛ
hoc atteſtaꝛ generatōi pfectioꝛi.ergo ſi hō perfe
ctiſſimū ē oiuꝫ aialiuꝫ.vr̄ ꝙ ꝯueniēs fuerit hoieꝫ
fieri i diſtictōe ſexuū.¶ Jtē ad pfectōeꝫ vniuer/
ſitatis ptinet.ꝙ agētia ꝛ patiētia ſint diſticta.ſi er
go ad gnātōeꝫ hūanā neceſſario ꝯcurrūt agēs ꝛ
patiēs.ꝛ hoc ſm̄ ꝙ ꝯpetit pfectōi vniuerſi.vr̄ ꝙ
debeat eſſe diſticta.¶ Jtē i pꝛio ſtatu hō cōditus
erat ex duplici pꝛicipio.ſ.ex ſpūali ꝛ coꝛpali.ꝛ i
pꝛio cōicabat cuꝫ angelis.i ſcd̄o cū aialibus bꝛu
tis.ſed ſpūale pꝛicipium hois qȯ eſt aia.ſic cōi/
cat cū angelis i pticipatōe rōnis ſic cōicat i mō
ꝓductōis ꝛ cibatōis. ſicut.n.angelus ꝓducit in
eē p creatōem ꝛ reficit p verbū vite.ſic ꝛ anima
rōnalis.ergo videꝛ ꝙ ꝯſilr̄ ex pte coꝛpis hō ha
beat cū bꝛutis cibari ꝛ generari. ſꝫ hō habebat
cibari ex fructibus arboꝝ ꝛ terre naſcentibus ſic
aialia bꝛuta.ergo dꝫ cōicare i mō generādi cum
aialibus bꝛutis.Sed cū ſit duplex modus.eſt.n.
duplex modus generādi i diſtictōe ſexus.qdam
ſine.magis ꝯuenit hōi illa cōicatio que ē p mo/
dū nobilioꝛē ꝙ̄ alia. modus aūt nobilioꝛ ē quo
diſtiguiꝛ agēs a patiēte.ꝙ̄ ille quo ꝯfundūt i eo/
dē.ergo ꝛc̄. Rȯ pcedimus.Ad pdictoꝝ intel/
ligentiā ē notandū.ꝙ ꝯueniēs fuit genus huma/
nū formari i ſexuum diſtictōne.ſm̄ ꝙ innuit tex.
gen̄.ij. huius aūt rō fuit moꝛalis:lr̄alis:allegoꝛi
ca:ꝛ anagogica.Lr̄alis quidē.q2 natura deſide
rat pfectōem ꝛ refugit ꝯfuſionē.ꝛ iō debuit hō
fieri taliter:vt eēt i eo pfectio ad actū ꝓpagādi.ꝛ
ita i pꝛimaria homis ꝯditōe debuit fieri agēs ꝛ
patiēs.ꝛ hoc icōfuſe ꝛ hinc ē ꝙ mulier foꝛma/
ta fuit á viro diſticta.ne ſi pluralitas ſexuuꝫ i vnā
perſonam ꝯcurrerent:cōfuſionē facerent:quam
refugit natura ꝛ rerum rōnis iudiciuꝫ. ſicut vi/
demus circa hermofroditū.Rō vero moꝛalis
fuit.vt i hoc erudireꝛ hō ꝙ̄tum ad vſū humili/
tatis ꝛ exercitiū caritatis.videlꝫ vt dū vir vide/

ret se alieni sexus idigere. seipm humiliaret. dum

ēt attēderet aliū sexū suo auxilio idigere. seipz illi liberaliter ꝛ caritatiue impēderet. Rō allegori/ca fuit. vt in illoꝝ sexuū distinctiōe ꝛ ꝯiūctōne in carnis vnitatē significaret̄ ꝯiunctio xpi ꝛ eccl̄ie. Postremo fuit rō anagogica. vt in illa amicabili ꝯiunctiōe viri ꝛ mulieris significaret̄ ꝯiunctio aie ꝛ dei. vñ hugo. erāt duo in ipso ꝯiugio. cōiugiū ipsuz. ꝛ cōiugij officiū. ꝛ vtrūqz sacramētū erat. cōiugiū stabat in ꝯsensu federis social'. officiū cōiugij ꝯstabat in copula carnis. cōiugiū sacramētū fuit cuiusdā societatis specialis. q̄ p dilectōez erat int̄ deū ꝛ aiaz. in qua societate aia spōsa erat ꝛ spōsus deus. officiū ꝯiugij fuit cuiusdā societatis q̄ futura erat p carnē assumptā int̄ xpz ꝛ ecctiaz. in q̄ societate xp̄s spōsus futurus erat ꝛ spōsa eccl̄a. significat̄ ergo hac ꝯiunctōe ꝯiunctio aie ꝛ dei. ꝛ q̄ītū ad magnitudinē adherētis. ꝛ q̄tuz ad fructus fecūditat̄e. Sicut. n. mulier in ꝯiunctōe ad virilē sexū hz fecūdari. sic bona voluntas fecūdari hz. dū hō deo adheret p grāz spiritussancti. q̄ ē tāq̄ sūmulariū spūssancti. vñ' hugo. in hoc officio masculo qdez q supior erat. datū est qd ꝓpagandū suisset de suo semine. femine aūt ꝯcipe ꝛ parere. vt in eadē silitudine demonstraret̄ qm̄ in illa inuisibili societate aia rōnalis nullatenus fructificare posset: nisi prius semē virtutis a deo ꝯcipet. Ad hoc faciūt rōnes q̄ supra in opponēdo adducte sunt. ¶ Ad prio obiectum in ꝯriuz dōm. q̄ 'bonitati siue virtuti nāc attestat̄ qd non facit p plura ꝛ c̄. hoc veꝝ est. qñ ita bñ ꝛ ita cōueniēter facit breui opatōe sicut fieret prolixiore. ꝛ vno opatore sicut pluribus. s3 nō ē ita in ꝓposito. melius. n. ꝛ cōuenientius ꝓducit̄ ꝓles ex mare ꝛ femia. q̄z fieret si ex mare solūmō ꝓduceret̄. sicut ex p̄dictis pz. Si aūt quereret̄. q̄re deus nō fecit virū talis ptātis ꝛ virtutis. vt sine adiutorio femine possz genus hūanū ꝓpagare? dici possz q̄ deus sapientissime ꝯdidit res. ꝛ vnicuiqz dedit nāz que sibi cōpetebat. vt. n. dicit̄ gen̄. ix. ad lit. potētia dei nō est temeraria sapientie virtute oipotens. Et hugo. singulis ꝓuidet vt habeat vnūquodqz qd sibi debet̄ ꝛ ꝯuenit. Natura aūt creata de sua rōne qua creata ē idigens ē. vnde alieno idiget auxilio. hō ergo rōne qua ē creatura. nāz hz in idigētia cōstitutā. Vñ hugo. hō nā egens erat alieni auxilij. quo vel saluaret qd mutabile acceperat. vel augeret qd nō cōsūmatū habebat. diuina ergo sapiētia optime ꝓuidens hois indigētie. ꝓuidit non solū de adiutorio quo saluaret qd mutabile accepit. ꝛ bonū qd ad corporis mutabilis salutez expectat. sed quo augeret quod nō ꝯsūmatum habebat. i. bonum quo aptus erat ad diuinā pticipatōez in gloria. ꝓpter hoc deus in ꝓuidēdo prio homini indigenti adiutorio ad ꝓlis ꝓcreatōez ꝓuidit illi mō

optimo. vt quo illi inotesceret diuina sacramēta. ꝛ humiliaret̄ ꝛ ad amorē dei ꝛ ꝓximi accederet̄. vt pz i assignatōe causaꝝ quare data fuit primo viro mulier in adiutoriū. preterea nō decuit humanā dignitatē in tali ope. s. ꝓpagatōis hūane. ꝯfusiōez agētis ꝛ patiētis sustinere. Ex his pz q̄ melius ꝛ decentius factū fuit cū hoie qui erat principiū generatōis hūāne. quādo datū fuit illi adiutoriū simile sibi: q̄ si eēt sibi datū in ꝯditione quēadmodū quorūdā irrōnaliū sine tali adiutorio posset ꝓlez ꝓducere. ¶ Ad aliud dōz. q̄ modus ꝓcreandi ꝓlez p ꝯmixtiōem similiū in specie. dūmō vna psona ꝯmiscētiuz originē habuit ex altera. nō diminuit rōnē mutue dilectionis in ꝓle. qr ꝛ in hoc mō ꝓpagatōis sicut in alio oēs sunt ab vno. ꝛ iste modus est ꝓpagatiōi vilior. rōne qua in cōmixtōe hac diuina pcipiūt sacra. ꝛ ꝯueniētiori rōne qua ꝯfusio naturaꝝ ñ admittitur. ¶ Ad aliud dōm. q̄ diuina sapia siue ꝓuidentia que est lex eterna. nō est euētibus tpalib⁹ regulāda qd fieret si faciēda nō faceret neqz ordināda ordinaret nisi s̄m ꝓuētus ꝯsequētes reꝝ ꝯditōem. sicut eniz diuina volūtas nō hz cāz sed ipsa est cā simpliciter ꝛ p se. neqz iuste vlt qd ad qd illud futuꝝ ē iustū s3 ecōuerso. Vñ hugo. prima reꝝ oim cā volūtas est causatoris. quam nulla p̄cedēs cā mouit. qr eterna est neqz subsequēs aliqua ꝯfirmat: qm̄ ex semetipa iusta ē. neqz. n. idcirco iuste voluit qd futurū iustuz fuit. qr ipse voluit. sill'r nec ipsa dispositio vel ꝓuidentia recta ē siue ordinata. qr aliqd futuꝝ ē ordinatū ꝛ rectū. s3 que bona sūt ꝛ bñ facta. s̄m ipaz sūt talia ꝛ que mala s̄m ipaz ordinata. Vñ hugo. s̄m hāc vniuersalē ꝓuidētiā cūctoꝝ. nō solū suis q̄ bona fecit s3 alienis quoqz q̄ mala ipse nō fecit sed pmisit: qd debitū ē dispēsat. vt nihil i regno suo iuxta ordinatōz euadat. qd ergo sūma sapia ꝯueniēter ꝛ vtiliter disposuit. s. mulierē dari viro in adiutoriū. ñ d̄buit pp malū occasionalr sequēs ñ fieri. s3 malū si fieret ꝯuenient̄ ordiari. vñ hugo. bonā dispōnē insup hūt. ꝛ vt sint qr bona sunt. ꝛ ꝛ vt sic sint qr ordinata sunt. Mala vero ex dispositiōe supna ñ hūt q̄ sūt. qr mala sūt. ꝛ tñ hūt q̄ sic sūt. qr ordiata sūt. deus. n. malū ñ facit. s3 cū factum ē. inordinatū eē nō permittit: qr malorū actor nō ē s3 ordinator. Multa. n. sunt bōa que elicit diuina sapiētia ex malis. vt supra tactuz est. ꝓpter que conueniēter pmittit ea fieri. vt. n. dicit aug. xi. li. de ciui. dei. c. xviij. Neqz deus vllū ñ dico angeloꝝ sed vel hominū crearet. quē malum futurum esse presciuisset: nisi pariter nosceret quibus eos bonoꝝ vsibus ꝯmodaret. ¶ Ad aliud dōm. q̄ adiutoriū illud dicto viro nō impediebat assurrectiōem eius ad supna. qr nō dum mouebatur aliqua affectione amoris libidinosi. qr adhuc habebat iusticiam naturalem cum in

tegritate nãe.ſed potius ꝓmouebat.vt pꝫ ꝯſide/
rans rõnibus ſupradictis.ſ.quare datũ fuit illi
adiutoriũ tale.amor.n.nãlis ꝓximi in ſtatu ino/
cẽtie.nõ impediebat erectiõem affectus ꝑ amorẽ
i deũ.qḋ pꝫ qꝛ regulabat̃ iuſticia naturali.¶ Ad
aliud qḋ obijcit̃ de aĩalibus ꝓmiſcui ſexus.dicẽ
dũ ꝙ ad ꝓcreatõeꝫ fetus taliũ aĩalium eſt vnũ
gerens viceꝫ maris.⁊ aliud viceꝫ femine.verũ/
tñ viciſſim hoc faciũt.vterqꝫ eniꝫ vtriuſqꝫ vtitur
officio.qḋ.n.vno tpe viceꝫ gerit maris alio vicẽ
gerit femine.vñ in talibus nõ eſt ꝓcreatio fetus
ex vno.nec modus iſte ꝓcreatõis ꝑfectus eſt.ſed
imꝑfect⁹.⁊ i nã nobili abuſio eẽt.nõ vſus.¶ Ad
aliud qḋ primo obijcit de triplici genere aĩaliũ
que nõ ꝓducunt̃ in eſſe ꝑ cõmixtõeꝫ maris ⁊ fe
mine in ſuo genere.dõm ꝙ hoc eſt nãe defectus
in illis ⁊ imꝑfectõis.vt.n.dicit phs.tũc eſt vnũ/
quodqꝫ ꝑfectũ cum põt attingere ꝓprie virtuti.
tunc aũt dicit̃ res attingere virtuti ꝓprie ſicut ibi/
deꝫ pꝫ.qñ põt facẽ quale ipꝫ eſt.iſte igit̃ modus
ꝓductõis nãe atteſtat̃ imꝑfectioni.q̃re homini ñ
cõueniebat. Nec dicit Baſi.vulturẽ ꝓduci in eẽ
ſine ſemine ꝯſimilis in ſpecie.ſed potius ꝙ dicit
relatio eſt quedã ſm aſſertionẽ alioꝝ.que virtus
collata huiuſmodi auibus ⁊ alijs aĩalibus eſt a
cõditore eoꝝ.meã latet inſipiẽtiã.⁊ modũ ꝓpa/
gatõis in illis ignoro.ſꝫ ꝙ generatõne vniuoca
aliqḋ huiuſmodi ſine ſemine vel aliquo ſeminis
virtutẽ hñte nõ ꝓducat̃ in eẽ vehemẽter opinor.
¶ Ad aliud dõm.ꝙ quedaꝫ eſt actio q̃ importat
viciũ.ſicut inordinatio vel ex ꝑte ſuꝑfluitatis vel
indigẽtie.vt in mõſtris.⁊ iſta nõ fuit in prima cõ
ditõe.Alia ẽ actio que magis reſpicit ꝓprietateꝫ
aut veritateꝫ ex ꝑte finis.⁊ ſic poſſet dici mulier
occaſionata.i.occaſiõe viri facta quodãmõ.ſed
hoc vltimo mõ nõ loquit̃ phs.nec ṽbũ eius ve
ritatẽ hꝫ q̃tũ ad ſtatũ prime ꝯditõis.nã.n.mulie
bris eque ꝑtinet ad veritatẽ humane nãe ſicut nã
virilis.ſicut ꝓbat Julianus toletanus in li.qui dr̃
pronoſtica futuri ſeculi li.iij.c.xxiij.⁊ introducit
ṽbuꝫ augu.dicẽtis.Nõ eſt viciũ ſexus femineus
ſꝫ nã.corporibus.n.illis in futuro vicia detrahẽt̃
⁊ nã ſaluabit̃.quod nullo mõ eẽt niſi dicta ſexus
ꝑtineret ad nãm.¶ Ad aliud qḋ nazãzen⁹ dicit.
põt dici ꝙ mulier cõdita fuit vt eẽt viro in offi/
ciũ.habito reſpectu ad ſtatuꝫ inocẽtie.⁊ vt eſſet
illi in remediũ habito reſpectu ad ſtatũ lapſus.⁊
hec vident̃ inſinuare verba eius.in q̃bus dicit̃.ꝙ
id qḋ futurũ erat inſpexit.tribuit imagini differẽ
tiã maris ⁊ femine que iaꝫ nõ ad diuinã formaꝫ
principalẽqꝫ reſpiceret.ſed irrõnali nature pro/
pinquare videret̃.In ſtatu.n.lapſus irrõnali na
ture videbant̃ appropinquare.qꝛ tũc inſurgebũt
in eis motus brutales ⁊ inordinati.nec poterant
adinuiceꝫ carnaliter cõmiſceri ſine libidine ⁊ vo
luptate inordinata.in qua fact⁹ ẽ homo totus ca
ro ad modũ bruti.Si aũt ſtetiſſent in inocẽtia in
qua cõditi erant.nõ eẽt ſic.vñ hugo.ante pc̃m
inſtitutũ fuit cõiugiũ ⁊ cõiugij officiũ vtrũqꝫ ad
ſacramẽtuꝫ.vt ꝯiugiũ ⁊ quidã ſanctificaret̃ pu/
ra mentis dilectione:officiũ quoqꝫ cõiugij iple/
ret̃ ſine carnis pollutõe.nũc vero qꝛ ꝑ peccatum
hominis caro humana corrupta eſt.iaꝫ poſt pec
catuꝫ carnis cõmixtio ſine carnali ꝯcupiſcẽtia fie
ri nõ põt.Sed qꝛ vr̃ eſſe grecoꝝ opinio.ſ.greg.
nazan.⁊ Jo.dama.ꝙ nõ fuiſſet ꝯdita mulier.ni/
ſi dñs ꝓuidiſſet lapſum humanũ.dicit.n.damaſ.
Sciens ꝓcognitor deus.ꝙ in trãſgreſſioneꝫ fie/
ret ⁊ ſub corruptõe caderet.fecit ex ipſo feminaꝫ
auxiliatricẽ ſibi ſm ipm̃.auxiliatricẽ aũt ad eam
q̃ ꝑ geneſim.i.ꝑ generatõeꝫ poſt trãſgreſſionẽ ge
neris ex ſucceſſione ꝯſiſtentiã. Propter hoc alr̃
rñdendũ.Si.n.dictũ nazan.cũ ꝓciſione intelligit̃
⁊ cãꝫ iportat ſub hoc ſenſu.ſi nõ peccaſſet prim⁹
parẽs.vel nõ eẽt peccaturus.nõ ſequeret̃ mulie/
ris formatio.vt q̃ſi peccatũ ꝓſcituꝫ futurũ eſſe.cã
fuerit formatõis corpis mulieris.hoc nullo mõ
ẽ ꝯcedendũ.ſꝫ ẽ ꝯtra catholicos ⁊ latinos expo
ſitores.⁊ maxie ꝯ aug.xiij.li.de ci.dei.c.xxi.di/
centẽ.Jlla bñdictio nuptiaꝝ vt ꝯiugata creſcerẽt
⁊ multiplicarẽt ⁊ replerẽt terrã.q̃uis ⁊ in delin
quẽtibus ꝑmãſerit:tñ anteq̃ deliquerint.data eſt
vt cognoſceret̃ ꝑ ꝓcreatiõem filioꝝ.ad gloriam
cõnubij.nõ ad penam ꝑtinere peccati.⁊ ſic pꝫ ꝙ
neqꝫ ꝯiugiũ nec filioꝝ ꝓcreatio ex viro ⁊ mulie
re reſpicit tñ primã culpã.Aliter ergo itelligen/
dũ ẽ ṽbũ nazan.⁊ dama.Ad qḋ nõ.primus hõ
cõditus erat vt ꝑticiparet diuinũ eẽ.vñ itẽtio nãe
in illo fuit ꝑpetuatio eſſe talis.i.eſſe rei rõnalis.ñ
aũt in hoc ſtabat intẽtio ꝯditoris.ſꝫ intẽdebat vt
ex eo fieret humana propagatio.⁊ mltiplicatio
numeri electoꝝ beatificandoꝝ in ꝑticipatiõe dei
in gloria ſiue deiformitatis. Nazan.ergo ⁊ da/
maſ.referẽtes ꝯſideratiõem ad primũ finẽ.ſ.finẽ
intentũ a nã.qꝛ primus homo cõditus fuit imor
talis ſi nõ peccaſſet.vnde poterat aſſequi finem
illũ.ſ.ꝑpetuitatẽ eſſe ſine cõmixtõne ſiue ꝯiũctõe
cũ muliere.ponũt ꝙ nõ oportuit ſibi dari adiu/
toriũ mulieris niſi fuiſſet caſus in culpã.vñ nõ ẽ
dicẽdum.ꝙ ipſi crederẽt mulierẽ nõ debere da
ri viro in adiutoriũ niſi peccaſſet.ſed ꝙ ñ opor/
tuit ꝓpter primũ finẽ.Si aũt nõ peccaſſet.debuit
ſibi dari in adiutoriũ ad ꝓcreatiõeꝫ ſiue mltipli/
catõꝫ nũeri electoꝝ.vñ ſi quereret̃.vtꝝ nazan.⁊
dama.ponebãt mulierẽ non debere formari ſiue
creari in adiutoriũ viri niſi cã vel occaſiõe pec/
cati.põt dici ꝙ nõ.ſꝫ ꝙ ponebãt ñ oportere illã
dare viri i adiutorium ꝑꝑ eẽ ſui ꝑpetuatõneꝫ niſi
peccaſſet.oportuit tñ ꝑꝑ multiplicatiõeꝫ electorũ
numeri.Unde dicẽtes ꝙ deus ꝓuidẽs trãſgreſ/
ſionẽ futurã ſic mulierẽ ⁊c̃.nõ dicũt nõ totã cãꝫ
ꝯditionis eius.neqꝫ ꝓciſam vt dictum eſt

Membrum ſecundum.

SEquitur ō mãli principio ipſius eue. Querit ergo. qđ fuit mãle principium illius. vtruʒ coſta vel mẽbrum aliud? Qđ coſta vr. Gen. ij. Edificauit dñs coſtã quã tulerat de adã in mulierẽ. ¶ Itẽ mulier formata fuit vt eẽt viro ĩ obſequiũ ſociale ſiue paritatis. Hoc ſignat gen. iij. vbi dr. mulier quã dediſti mihi in ſociã ⁊c̃. ergo debuit fieri ex illo mẽbro quo maxime paritas exprimit vtriuſqʒ ſexus. ſʒ tale mẽbruʒ ẽ coſta: ergo ⁊c̃. Cõtra. omnis ſapiẽs opator. etſi pducit rem aliquã de aliquo mãli principio. illud pelegit qđ magis ẽ habile ad illius forme ſuſceptionẽ. ſʒ humor ſeminalis qđ erat ĩ corpe viri. habilior erat ad ſuſceptionẽ forme noui corpis q̃ʒ coſta. ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ mulier formata ẽ de corpe viri. vt ſicut illoꝝ magna fuit vnio ex pte corpoꝝ. ſic eẽt magis ex pte animoꝝ que eſt vnio dilectõis. vt. ſ. ille diligeret eaʒ tanq̃ʒ ptem corpis ſui. ⁊ illa illũ tanq̃ʒ ſui principiũ. ergo dbuit formari illo modo ō illo quo magis ipſi piungerent. primo carne ⁊ pñter aio. ſed ſi ō oĩbus mẽbris eius eẽt formata. magis eẽt illi colligata vnione corpis ⁊c̃. ¶ Itẽ ſi hec formatõ fiebat ſic vt maior iter eos eẽt colligatio amoris. debebat ita fieri vt nullũ poſſet oriri diſpẽdiũ ipi viro ex hac formatõe. ergo nõ dbebat fieri ex aliquo mẽbro itegro. cuius ſubtractõe paſſus fuiſſʒ diſpẽdiuʒ vel icurriſſet ifirmitatẽ. Sed dicit glo. auʒ. ſup illud gen. ij. Adaʒ nõ inueniebat adiutoriuʒ. Mulier facta ẽ de latere viri. que p ipſuʒ firma facta ẽ. quia ex oſſe eius. ille pp̄ter ipſaʒ ifirmus. qꝛ non coſta ſed caro ſuppleta. ergo nõ debuit illa formatio ex aliquo vno mẽbro fieri. cuius carẽtia vel ſubtractõe dãnificaret ipſe vir. ſed ex multis vel oĩbus p ſubtractõem alicuius ptis quaſi iſenſibilis. ita q̄ ĩ nullo paſſus eẽt diſpẽdiũ ſenſibile. ¶ Iteʒ mulier cõdita fuit vt eẽt viro in ſociã. vt pʒ gen. iij. ergo dbuit ex illis mẽbris formari in qbus maxima monſtraret equalitas. Sʒ magis eẽt monſtrata coꝝ equalitas. ſi de omibus eẽt ſumpta: ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ multiplex reperit formatõis modus ĩ genere humano. ſ. quadruplex. ſicut mõſtrat augu. vt ſupra tactũ ẽ. ſed ĩ quolibʒ alioꝝ triuʒ corpus formatum fuit ĩ quadã itegritate ⁊ perfectõe reſpectu materialis pricipij. Nã corpus ade ex oĩbus elemẽtis. corpus filij dei ex humore ſeminario qđ hʒ reſpectuʒ ad oĩa mẽbra virginis. ex qbus operatõe ſpũſſancti erãt collecti puriſſimi ſanguies ex qbus erat corpus eius. pari rõne corpus mulieris debuit formari de viro. ita vt aliqd haberet de ſingulis mẽbris viri. ¶ Itẽ videt q̄ corpus mulieris formatũ ſit ō corpore viri. dicit eiʒ Iſido. Adã ⁊ eua pditi ſimul. ergo neuter ex neutro formatus. ¶ Itẽ ſi facta fuit ex coſta. vtrũ ex oſſe tantum. aut ex oſſe cũ carne. ¶ Itẽ ſi facta fuit ex coſta viri. quare nõ ſuppleuit deus aliã coſtã p illa ſed carnẽ. vt ſic in nullo dãnificaret ex formatõne mulieris.

Rñdeo. dĩm q̄ ſicut ĩ pcedẽtibus habitũ ẽ. multis de cãis mulier dbuit formari de viro. qꝛ oẽs hoies dbuerũt eẽ ex vno pgruitate multiplici exigẽte. nec tñ corpus mulieris decẽs fuit formari ex viro ſed ẽt ex coſta. ⁊ põt multiplex rõ huius cõgruitatis aſſignari. Pria attẽdit ſm exigẽtiam idẽtitatis viri. Scda ſm exigẽtiã ſignificatõis ſiue pfiguratõis. Tertia attendit ſm officiuʒ paritatis. Quarta rõ ſʒ exigẽtiã ſocialis dilectõis. ¶ Pria rõ ſiue exigẽtia pʒ ſic. ſi aliqđ mẽbrũ debuit detrahi ad formãdũ mulierẽ. illđ potiſſime fuit idoneũ in cuius ſubtractõe mutilatio non pberet deformitatẽ. nec ablatio dãnificatõeʒ. hoc ãt fuit coſta iter oĩa mẽbra organica. detractio eĩm coſte nullã attulit deformitatẽ. qꝛ coſta fuit de mẽbris occultis. nec alẽ qđ attulit dãnuʒ. dicit. n. Caſſi. coſte. xxiiij. radijs p viſceꝝ defenſiõe flectunt. ne teneritudo illa internoꝝ iportuna iniuria facillime lederet. ⁊ conſtat q̄ ita efficax reperit iſta cã in vno latere ſicut in alio. ¶ Alia fuit pgruẽtia pfiguratõnis ſiue ſignificatõis. modus eĩm formãdi mulierẽ fuit ordinatus ad iſtructõem noſtrã. Nã ſicut debuerat mulier fieri vt ſua piunctõe cum viro ſignificaret piunctõem xpi cũ eccl'a. ſic ⁊ formari. vt ſua formatõne ſignaret formatio eccl'e de xp̄o. vñ. v. ad eph. ⁊ erũt duo ĩ carne vna. ſacr'm hoc magnũ ĩ xp̄o ⁊ eccl'a. Glo. aug. dormit adã vt fiat eua. morit xp̄s vt fiat eccl'a. dormiẽte adã fit eua ō latere. mortuo xp̄o lancea pcutit latus. vt pfluãt ſacramẽta qbus formaƚ eccleſia. Et ro. v. q ẽ forma futuri. ibi glo. Criſo. ſicut ille ẽ pater oĩuʒ ſʒ carnẽ. ſic xp̄s pater ẽ oĩuʒ ſm fidẽ. ⁊ ſicut ex latere illius dormiẽtis aſſumpta eſt coſta vñ formata eſt eua: ſic ex illius latere pfluxerũt ſacr'a. ſ. aqua ablutionis ⁊ ſanguis redẽptõis: p q̃ ſaluaƚ eccl'a. ¶ Tertia rõ fuit officiũ paritatis in pcreatõe plis. officiũ aũt illud mediũ tenet iter illos q vacãt huiuſmodi opi. qꝛ ergo hoc officiũ. ſ. gnãtionis ẽ officiũ pitatis ⁊ equalitatis. mulier que formata fuit ad hoc officiũ exequẽdũ ō loco pitatis dbuit formari. ſcʒ de latere ſiue de coſta. hoc ẽ de loco qui mediũ tenet iter ſupmuʒ in corpe ⁊ infimũ. de paritate maris ⁊ femie in hoc opere habeƚ. j. coꝛ. vij. Similr ⁊ vir ptãtem ſui corpis nõ hʒ ſʒ mulier. ibi glo. ĩ hoc pares ſunt vir ⁊ mulier. ⁊ ĩ eodeʒ. ſilr ⁊ vxor viro. ibi glo. inuicẽ ſibi ſubiecti. In hac cã dicit. vt vna ſit eoꝝ volũtas ĩ lege nature. i. ĩ plis pcreatõe ſiue cõmixtione ĩ ope carnis quod fieri debuit ſm legẽ nature. ¶ Quarta autẽ rõ eſt cõiunctio ſiue vnio dilectõis. vnde hugo. ⁊ idẽ habeƚ a mgr'o. ij. ſent. facta eſt de latere viri vt oſtẽderet qꝛ in cõſortiũ creabaƚ dilectõnis: de

vtroqz.f.officio pietatis τ cōſortio dilectōis pōt intelligi illud quod dicit aug.i li.de bono cōiuga lii pricipio.dicit eim qm̄ vnuſquiſqz hō humani generis ps ē. τ ſociale qdem ē humana natura. magnūqz hz τ naturale bonū. vim quoqz amici tie.ob hoc ex vno deus voluit oēs hoies ɔdere. vt in ſua ſocietate.nō ſola ſimilitudie generis.ſed etiā cognatōis vinculo tenerent.prima itaqz na/ turalis humane ſocietatis copula vir τ vxor eſt. quos nec ipſos ſingulos ɔdidit deus tāq̄ alieni genas ɔiūxit:ſed alterꝫ creauit ex altero. ſignans ēt vim ɔiunctōis i latere. vnde τ illa detracta for mata ē.lateribus.n.ſibi iungunt q pariter ambu/ lāt. τ pariter quo ābulent intuent. Si aūt obij/ ceret cōtra hoc quod dictū eſt.ſ. ꝙ ad iſinuatōez paritatis iter viruz τ mulierē.facta fuit mulier de latere viri.p hoc qd dicit.i.corint.xi. caput mu/ lieris vir. Ibi dicit glo. ꝙ ex eius coſta dei virtu te formata ē. τ ideo dz ſubijci viro de quo facta ē τ.v.ad ephe. Vir caput ē mulieris. Glo. ibi re/ ctor τ auctor.a quo mulier ſumpſit iniciū. ¶ Ad hoc pt dici.ꝙ mulier fuit idicta duplici ſubiectōi ſcꝫ reuerētie. τ hoc quātuz ad ſtatum inocētie. τ quātuz ad ſtatū culpe. τ hoc iſinuatū fuit i forma tione mulieris de pte viri. lꝫ eim mulier condita eēt vt aliquo mō par eēt viro.tamē penes virum reſidebat auctoritas regiminis reſpectu mulieris ſi cut viri ē regere ptes corpis ſui. τ hoc iſinuaſ in glo.quadā aug.miſtica ſup illō ge.ij. Facta ē mu/ lier i adiutoriuz viri.que glo.ſumit.ij.li. ɔ mani/ cheū. τ i eadē dicit.vocauit adā vxorē ſuam.tāq̄ potior iferiorē τ dixit.hoc nūc os ex oſſibus me is τc̄. τ ſubiectōi ſeruitutis. τ hoc quātū ad ſta/ tuz culpe. τ hoc ſignatū ē Geñ.iij.vbi dr̄.ſub viri ptāte eris.De hac ſubiectōe.v. ad ephe.mlieres viris ſuis ſubdite ſint ſicut dn̄o.Gl.ibidē.i ea ſim plicitate q̄ dn̄o ſubdite ſunt.ſicut ſara ſubdita erat viro qui dn̄z vocabat abrahā.i.pe.iij.hec autem ſubiectio ſiue ſeruitus debet itelligi vt mihi videt de ſubiectōe obediētie. In qbus autē tenet vxor eē ſubdita viro ſiue obedire hz qōnem. τ ad mi/ nus vt eſtimo i his que ad bonū ſpectāt matrimo nij.i formatōe autē mulieris de pte viri que ſituz habz i medio corporis.iſinuat illā hēre aliquam paritatem cuz viro.vt quātum ad ea que dcā ſūt. Vnde hec bene cōpoſſibilia ſunt mulierē ɔditam fuiſſe vt ſubeſſꝫ illi q̄tum ad aliqua. τ hoc ſigna/ tum eſt ex hoc.ꝙ ex pte aliqua illius formata eſt. τ maxime ex hoc ꝙ ex parte iferiori nō ſuprma. τ vt eſſet par q̄tum ad aliqua. τ hoc ſignificatū eſt p hoc ꝙ fuit formata ex pte que locuz ſiue ſitū habz i medio illius ſcilꝫ de coſta. ¶ Ad primū ob iectū i contrariuz dōm.ꝙ omia ſunt apud omni/ potentem eiuſdē facilitatis. eadē eim facilitate p/ ducit aliqd i eſſe ex pricipio materiali habili ad formam rei producende i eſſe. τ ex non habili.ex

nihilo τ ex aliquo. propter quod in productōe rei i eſſe ex pricipio materiali eius omnipotentia. non eſt attēdendus ordo habilitatis ſiue diſpoſi/ tōis ad formam iducendam.ſed potius exigētia congruētie vel vtilitatis. ¶ Ad aliud dicēdum.ꝙ non fuit formata de latere pꝑter vnionem dile/ ctōis.vt pꝑter totam cauſaz ſiue preciſaz.ſed p/ pter alia iam dicta. τ etiam pꝑter alia que tangit magr̄.ij.ſentē. τ Hugo li. de ſacramētis dicēs.fa cta eſt de latere viri vt oſtenderet quia in cōſor/ tium cauſabat dilectōis. ne forte ſi fuiſſꝫ facta de capite preferenda videret viro ad dominatōem. aut ſi de pedibus ſubijciēda ad ſeruitutem. quia igit viro nec domina nec ancilla putabat ſed ſo/ cia.nec de capite nec de pedibus ſed de latere fue rat producēda.vt iuxta ſe ponēduz cognoſceret. quam de ſe ſumptā didiciſſet. ¶ Ad aliud dicen/ dum.ꝙ i nullo dānificatus eſt primus homo ex formatōe illa.Ad glo.ſupradictā que eſt ꝙ ille p pter illaz iſirmus.quia nō coſta ſed carne ē ſup/ pleta.Dicēduz ꝙ glo.illa intelligit de futura iſir/ mitate ſub hoc ſenſu.pꝑter ipſaz ſiue per ipſaz i/ firmādus erat.vnde verbo illo exprimit cauſa i/ firmitatis tūc habita ſub hoc ſenſu.propter ipſaz iſirmus.i. habuit cauſaz iſirmitatis. Affectio er/ go amoris qua mouebat erga eā.licet nō eſſꝫ in/ ordinata tunc:cauſa tamē fuit illi iſirmitatis ſub/ ſecute.qr eim noluit cōtriſtari ſuas delicias.vt di cit aug.cōſenſit illi in actū prohibitū. vñ peccauit τ iſirmus effectus ē.non ergo itelligit illa glo.de iſirmitate aliqua carnali quā incurrit ex ſubtra/ ctōe coſte. ¶ Si obijcit ɔtra hoc. qr ex ipſa glo. videt.ꝙ itelligit de iſirmitate corporali. qr i glo. ſubdit. qr nō coſta ſed caro ſuppleta eſt. dōm ꝙ hoc dicit ſignificatiue ñ cauſatiue.i. ſuppletio car nis nō coſte. ſignū fuit infirmatōis nō cōfirma/ tionis ſiue virtutis. de hoc ifra habebit fortaſſe. ¶ Ad illud quod ſequit pꝫ ratio. qr vt dictū eſt. ſocialis cōiunctio nō fuit ſoluz cā formatōis mu lieris ex coſta.ſed alie rōnes ꝑtacte ſ. τ illa que tacta ē ab hugo. τ magr̄o ſen. ¶ Ad aliud qō ſe/ quit dōm. ꝙ alia fuit rō cōpoſitōis mulieris ex viro. τ ɔpoſitōis ade ex elementis. τ corpis xp̄i ex virgie.Sicut eim pꝫ ex dictis multiplex eſt rō quare ɔgruebat ꝙ fieret ex pte corpis. τ ex parte tali cuius ɔſimilē nō ē aſſignare de formatōe cor poris primi hois de limo. in quo erāt elementa quatuor. τ corpis chriſti de ſanguibus corporis beate virginis. ¶ Ad aliud quod ſequit dōm. ꝙ verbuz Iſido.debz itelligi ſicut illud verbū Iob xl.Ecce behemoth quē feci tecuz.vbi ꝙ dico te/ cuz nō eſt nō ſimultatis i tēpore.ſed ſimilitudīs i rōne.vnde ſenſus eſt.quē feci tecum.i.tibi ſimilēꝫ in rōne.vnde grego.in moral.Si reruz cauſas i ſubtili diſcuſſiōe pulſamus.ſimul factum āgelum hoiemqz cognoſcim9.ſꝫ videlꝫ ñ vnitate tēpo/

tis.ſz cognitione rõnis. ſil' p acceptã imaginẽ ſa
pientie. ⁊ nõ ſil' p ↄiũctã ſ̃bam forme. vt dũ hõ cũ
q in rõne ſecũ factus ẽ perijſſe ↄſiderat. vicinum
ſibi caſum ſupbie ex ipa ꝓpiqua ſui perditõe p/
timeſcat. ecce notat dyabolum ꝓpiquũ hois pp
ĩrr õnabilitatis ſilitudinem. ⁊ hoc eſt qd̃ dicit ſil'
in cognitione rõnis. Silr dõm i ꝓpoſito. ꝙ eua
⁊ adam dicuntur ſimul ↄditi. nõ vnitate tpis. ſed
cognitõe rõnis. Uel aliter põt dici. ꝙ dicuntur ſi/
mul ↄditi. ſ. in quadã ſimultate ordinis ad idem.
Sicut. n. vir ordinatus ẽ ad ſũmũ bonũ vt parti
cipet ſũmum bonũ in quadam deiformitate. ſilr
⁊ mulier. ⁊ hoc videtur Iſid. velle determinãs
quõ ſimul ↄditi ſunt. dicens ꝙ ſil' ſunt ↄditi rõis
ordine. non tpis vnitate. ⁊ dĩ ordo rõnis qñ res
rõnalis ad ſũmũ bonum ordiatur. vt ſimul di/
cuntur conditĩ rõnibus ſeminalibus. ſm ꝙ dicit
aug. illa fuiſſe cauſata ſil' cũ alijs creaturis. Iuxta
illud qui viuit in eternũ creauit oĩa ſil' Eccĩ. xviij.
¶ Ad illud qd̃ queritur. vtrũ formata erat de co/
ſta cum carne ⁊c̃. dõm ꝙ de coſta cuz carne non
ex oſſe tm̃. ⁊ hoc pꝫ geñ. ij. ex v̾bis ade dicentis.
Hoc aũt os ex oſſib⁹ meis ⁊ caro de carne mea
⁊c̃. ¶ Ad aliud põt dici. ꝙ ſm quoſdam ꝓ coſta
i latere viri dñs repleuit locũ coſte carne. ad lr̃az
ſicut dĩ geñ. ij. vñ dicunt ꝙ mulier in dextera pte
abundat i vna coſta reſpectu viri. Alij dicunt ꝙ
dñs ꝓ illa coſta ſuppleuit aliã. ⁊ ꝙ caro ponit̾ h̾
ꝓ coſta. vt ſignificet̾ affectio viri ad mulierẽ d̾ ſe
formatã. ⁊ inclinatio amoris carnalis. ⁊ hoc in
ſinuat hoc nomẽ mulier. dĩ. n. mlr̃ molliens herꝫ
⁊c̃. M ibi v̾r ſine p̾iudicio dõm. ꝙ ſicut dic̃ text⁹
geñ. ij. ꝙ dñs repleuit carnẽ ꝓ coſta ñ coſta alia.
Et hoc dicit gl. aug. ſup geñ. ij. adã nõ iueniebat̾
adiutoriũ ſil'e ſibi. ⁊ ſumptũ ẽ a. ix. ſup geñ. ad lit.
dĩ. n. ibi. ille ꝓpter ipſam iſirmus factus ẽ q̄ nõ
coſta ſz carne ſuppleta ẽ. ¶ Ad illud qd̃ queritur
quare non reſtituit ei dñs aliam coſtã. põt dici ꝙ
nõ eſt ſibi alia reſtituta vt gereret ſignũ ⁊ memo
riale formatõis ex ſe. ⁊ ſic plus eã diligẽt vt ptez
ſui. ⁊ ipſa magis illi fieret obnoxia vt ſui princi/
pio. ⁊ quaſi i mẽbro dãnificato ꝓpter ipſam.

Mẽbrum tertium.

Sequitur iquirere. vtrum illius corpis
formatio fuerit a deo imediate; an per
miſteriũ ãgelicũ? ⁊ hec ẽ queſtio aug.
ſup geñ. ix. ad litt. Qd̃ imediate a deo
v̾r ex tex. geñ. ij. Edificauit dñs deus coſtã quaꝫ
tulerat de adaꝫ i mulierem. ¶ Item aug. ſup. geñ.
ix. ad lit. natura mulieris creata ẽ q̃uis ex virili
que iam erat. angeli autem nullam omnino poſ/
ſunt creare naturaꝫ. ¶ Itẽ aug. ſup geñ. ix. ad lit.
formare vel edificare coſtam vt mulier eſſet. v̾ſ/
qꝫ adeo non potuit niſi deus a quo vniuerſa na/
tura ſubſiſtat. vt ne illud qdem carnis ſupplemẽ-
tum i corpore viri qd̃ in illius coſte ſucceſſit lo-
cum. ab angelis factum eſſe crediderim. ſicut nec
ipſum hoiem de terre puluere. Contra. nihil
occaſionatũ ſiue occaſione ꝓductum in eẽ non ẽ
a deo. Sꝫ mulier ẽ mas occaſionat⁹ vt dicit phs
⁊ ita prima mulier nõ fuit imediate a deo forma
ta de coſta neqꝫ a natura. ergo mediante miniſte-
rio angelico. ¶ Item nullum corporale quod hꝫ
pricipium p̄cedens ſil'e in ſpecie. ꝓducitur a deo
imediate in eẽ vt a tota cã. q̄ multiplicatio indiui
duoꝝ in eadẽ ſpẽ eſt opus ſequẽs opus primuꝫ.
ſed corpus mulieris habuit pricipium p̄cedens
ſil'e i ſpecie. q̄ corpus viri. ergo ⁊c̃. ¶ Itez nihil
ſeminalr̃ exñs in aliquo ꝓducitur in eẽ a deo im-
mediate ſiue vt a tota cã. tale fuit corpus mulie/
ris. vñ aug. ſup geñ. vi. ad lit. aliter aũt tunc ãbo
⁊ nũc aliter ambo. tunc ſm potentiã p verbũ dei
tãq̃ ſeminaliter mũdo inditã cum creauit oĩa ſil'.
nũc ergo ſm opatõeꝫ p̄bendaꝫ tpibus quauſqꝫ
nunc operatur. Ecce ꝙ ſm aug. adam ⁊ eua ſemi
nalr̃ erãt mũdo idita. ¶ Itẽ qñ aliquid fit ex alio
iter q̃ non ẽ iſinita diſtãtia. ad ꝓducendũ vnũ i eẽ
ex alio. non requirit̾ infinita potẽtia: cũ ergo cor
pus mulieris ⁊ coſta ñ differãt potẽtia iſinita ad
hoc ꝙ vnũ fiat ex altero. ergo v̾r ſufficere finita.
⁊ maxime illa q̃ i creaturis ẽ. maxia hoc ẽ ange/
lica. ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ deus i oi opatõe nãe intime
opatur ⁊ nã illi coopatur. ſꝫ qñ aliqd̃ op⁹ deus
opat̾ in q̃ põt ei coopari nã ſiue coopat̾: nullo mõ
eius includit opatõeꝫ. ergo ſilr v̾r. ꝙ ſi angelus
poterat coopari deo ſiue coopabat̾ i forma rõne
mulieris de coſta. ꝙ deus non debeat eius opa/
tionẽ excludẽ. ſed ãgelus poterat coopari ſeque
ſtrando coſtã. ⁊ p̄parando. ergo ⁊c̃. M edia pꝫ
ex aug. ſup geñ. ad lit. q dicit. ꝙ nõ nulla eſt opa/
tio angeloꝝ vt aliquid creet̾. ⁊ in eodẽ quid miꝝ
ſi mulierẽ ex oſſe hois factã nõ nouim⁹ qñ creãti
deo quẽadmõꝫ angeli ſeruiãt ignoram⁹. fideliter
credimus factã feminã ex viro nullo iteruenĩete
ↄcubitu. ⁊ ſi forte coſta hois miniſtrata ſit p ãge
los in ope creatoris. ſicut fideliter credimus. etiã
viꝝ factũ ex femina nullo iteruenĩete ↄcubitu. Si
aũt rñderet̾ ꝙ ꝓducta fuit in eẽ ope mirabili pꝫ
qd̃ nõ potuit ab angelo fieri. ſed ab illo qui ẽ ſu/
per omnem nãm. hoc non videtur verum. cũ ſit
vnus ordo angelorum. ſ. v̾tutes quibus attribui
tur officium faciendi miracula ſiue opa mirabi/
lia. ¶ Itez ſc̃da theſſa. ij. dĩ de antichriſto. cuius
aduẽtus ẽ ſm operatõeꝫ ſathane. in oi virtute. ſi-
gnis. ⁊ ꝓdigijs mendacibus. Glo. tunc ſoluetur
ſathanas ⁊ p illum antixp̃s in omni v̾tute ſua mi
rabilr̃ quidẽ ſꝫ mẽdaciter opabit̾. ⁊ dĩ mẽdacit̾
ſiue mẽdacibus ſm vnã expoſitõeꝫ gl. q̄ ſi vera
ſint. dei pmiſſione ad mẽdaciũ trahent. ⁊ ita vi/
detur ꝙ ãgelus apoſtata poteſt facere miracula.
¶ Itẽ videtur de hoibus. j. corin. xij. deinde vir-

tutes. Glo. i. eos q miracula faciũt. ¶ Ad h dõz
ꝙ ꝯgruebat mulierẽ primã fieri ex viro ⁊ ex co
ſta. vt pꝫ ex dictis. ex qbus ſequit ꝙ imediate factã
fuerit a deo. Si. n. de viro facta ẽ ⁊ nõ ſm curſũ
nãe eo mõ quo filia õ pře. ⁊ hoc ꝯgruebat: opoꝛ
tuit ꝙ fieret de ipo ope ſupꝛa nãz. ⁊ ita p poten/
tiã mirabiliter opantẽ. Preterea: cũ coſta ñ eſſet
in pꝛopinqua potẽtia vt de ea fieret mulier ſꝫ in
valde remota: ⁊ nullo mõ diſpoſita cũ de ea de/
buit fieri coꝛpus mulieris indilate ſiue ſine moꝛa
tẽpoꝛis. opoꝛtuit ꝙ fieret illa potẽtia cui perfecte
obedit omis creatura. Preterea. ſicut mulier de
viro debuit fieri vt mõſtraret viri nobilitas q̃ꝫ/
tum ad dignitatẽ pꝛicipatus ſiue pꝛicipij. ⁊ ſicut
decuit mulierẽ fieri dilatere vt oñderet viri ⁊ mu
lieris eq̃litas: ſic decuit vt imediate fieret a deo:
vt ſeruaret pꝛimi pꝛicipij dignitas. dico in genẽ
mulieꝝ ſiue matrũ. vñ ſicut adã qui erãt pr oĩum
viuentiũ imediate a deo factus ẽ. ſic eua que erat
mater cunctoꝝ viuentiũ. ſicut habet gen. ij. ime/
diate debuit ab ipſo fieri. non. n. debuit mulier i
genere hominũ dignitatẽ pdere: quã habẽt ani/
malia vtriuſqꝫ ſexus i omni genere aĩaliũ. ⁊ in
hoc mira apparet dei ꝓuidẽtia: que ſic nobilitat
vnũ ſexũ vt nihil detrahat de nobilitate alterius.
ꝯueniebat ergo vt imediate fieret a deo ⁊ nõ ab
angelo. ⁊ hoc habet ab aug. ſup gen. dicẽteꝫ. cer
tiſſime dixerim ſupplementũ illud carnis i coſte
locũ ipſiuſqꝫ femine coꝛpus ⁊ aĩam ꝯfoꝛmatio/
nẽqꝫ mẽbꝛoꝝ oĩa viſcera ſenſus hoĩs ⁊ quicqd
erat quo illa creatura ⁊ hõ femĩa erat. non niſi i
illo dei ope factũ. qd deus nõ p angelos ſed per
ſemetipm opatus. ẽ. ¶ Ad pꝛio obiectũ i ꝯtrarũ
dõm. pꝫ rñſio ex pdictis. ſ. i queſtiõe qua querit.
vtrũ coꝛpus mulieris debuit foꝛmari viro i ad/
iutoꝛiũ. vbi determinatũ ẽ ꝙ eua non fuit mulier
occaſionata eo mõ quo occaſio vicium ipoꝛtat.
ſm. n. ꝙ occaſio viciũ ipoꝛtat vt i mõſtris ſic nõ
ẽ mulier mas occaſionatus. ſm aũt ꝙ dicit occa
ſionaliter factum qd factũ ẽ pꝛeter pꝛimaꝫ inten/
tõem nature que reſpicit eẽ nobiliſſimũ i re quaꝫ
intẽdit: dꝛ mulier mas occaſionatus. natura. n. in
pꝛoductiõe homis pꝛio ⁊ pꝛincipalr̃ intẽdit ꝓ/
ducere hoiem i ſexu nobilioꝛi. vñ qꝛ deficit qñqꝫ
ex aliqua cã ex pte materie vel ex aliqua extrinſi/
ma circũſtantia occurrẽte. vt qñ generat mulier.
dꝛ mulier occaſionaliter ꝓducta i eſſe. ⁊ dꝛ mas
occaſionatus. i. occaſione maris qui fuit intẽtus
pꝛicipaliter a natura i eſſe ꝓductus. Nec hoc mõ
fuit pꝛia mulier mas occaſionatus. ¶ Ad aliõ di
cendũ. ꝙ inſtãtia eſt i ꝓpoſito. huic. n. vniuerſali
ꝓpoſitoi nullum coꝛpale qd habꝫ pꝛicipium ſi/
mile pꝛecedẽs. ſimile i ſpecie ꝓducit ⁊c. eſt inſta/
rei ꝓpoſitio. Quare aũt i genere hoium pꝛio cõ
ditum fuit vnum indiuiduũ qd fuit pꝛicipiũ om/
niũ illius generis. ⁊ ẽt illius indiuidui quo de/
buit coexiſtere pꝛicipiuꝫ reſpectu totius ꝓlis ꝓ
creãde. qd nõ fuit i pꝛicipijs alioꝝ geneꝝ reꝝ. vt
dictũ eſt ſupꝛa. ¶ Ad aliud qd ſequit. dicendũ ꝙ
aliqd dr̃ eſſe i aliquo ſemĩaliter, duobus modis.
cõiter ⁊ ꝓpꝛie. Cõiter ſm ꝙ rõ ſeminalis dicit.
quicqd eſt iditum rei a ꝯditoꝛe eius vt de illa ali
quid fiat vel fieri poſſet. i. vt de illa fiat aliqd ſm
curſum nature. vel eo q eſt ſupꝛa naturã. Pꝛo/
pꝛie aũt ſm ꝙ rõ ſemialis dr̃ natura quedaꝫ in/
dita rei. qua ſimile ex ſimili curſu nature ꝓducit.
vt planta de plãta. granũ de grano eiuſdẽ gene/
ris. Iſtos duos modos tãgit aug. ſup gen. ix. di/
cẽs. Omnia mũdi huius coꝛpa habẽt diffinitam
vim qualitatẽqꝫ ſuã qd vnũquodqꝫ valeat vel ñ
valeat quid de quo fieri poſſit. Ex his velut pꝛi/
moꝛdijs rerũ oĩum que gignunt ſuo tpe. exitus
ꝓceſſuſqꝫ ſumũt. fineſqꝫ ⁊ diſceſſiones ſui cuiuſ
qꝫ generis vnde ſit. vt de grano tritici ñ naſcat fa
ba. vel de faba triticuꝫ. vel de pecoꝛe hõ. vel de
hoie pecus. Sup hũc aũt motũ curſumqꝫ reruꝫ
naturalẽ. ptãs creatoꝛis hꝫ apud ſe poſſe. de his
oĩbus facere aliud ꝙ eoꝝ quaſi ſemiales rõnes
hñt. nõ tñ id qd nõ i eis poſuit vt de eis fieri vel
ab ipo poſſit. neqꝫ. n. potẽtia temeraria ſed ſapie
virtute oĩpotẽs ẽ. ⁊ hoc de vnaquaqꝫ re i tẽpoꝛe
ſuo facit. qd antea i ea facit vt poſſit. Alius ergo
ẽ reꝝ modus q̃ illa herba ſic germiat. illa ſic. illa
etas parit. illa ñ parit. hõ loq põt. pecus non. ⁊
taliũ modoꝝ rões nõ tñ i deo ſũt. ſꝫ ab illo reo
ẽt creatis indite atqꝫ ꝯcreate. ⁊ hoc oñdit tribus
exẽplis ſubiũgẽs ⁊ dicẽs. vt aũt lignum de terra
excitũ aridũ ſine radice vlla. ſine terra ⁊ aq̃ re/
pẽte floꝛeat ⁊ fructũ gignat. vt ſterilis femina in
ſenectute pariat. vt aſina loquat. ⁊ ſiqd huiuſmo
di ẽ. dedit naturis quas creauit. vt ex his hec fie
ri poſſent. Neqꝫ. n. ex eis vl ipe faceret qd ex eis
fieri ñ poſſe ipe pfigeret. qm̃ ſeipo ñ ẽ nec ipe po
tẽtioꝛ. Verũm alio mõ dedit. vt ñ hoc haberẽt in
motu naturali. ſꝫ i eo quo ita creata eẽt. vt eoꝛuꝫ
natura voluntati potẽtioꝛi amplius ſubiacẽt. Ex
his verbis aug. pꝫ ꝙ rõ ſemialis duobus mo/
dis ſumit. vt tactũ eſt. ⁊ natura ſilr̃. quia natura
põt dici vel naturalis virtus actiua p quã eſt ge
neratio ſimilis ex ſimili. vel natura põt dici poſ/
ſibilitas ſꝫ quã quelibet natura ſubiecta ẽ: ⁊ poſ
ſibilis reſpectu operatõis diuine. Pꝛout pꝛimo
mõ ſumit rõ ſemĩalis. coꝛpus eue fuit ſemĩaliter
i pꝛimis pꝛincipijs reꝝ ⁊ ẽt coſta. nõ ꝓut ſecun/
do mõ. Preterea. ꝓut natura ſumit ſecũdo mõ
põt dici factũ materialiter de coſta. non ꝓut pꝛi/
mo mõ. ¶ Ad aliud qd ſequit dõm. ꝙ infinitã di
ſtantiã eſſe iter aliqua dꝛ duobus modis. vel ra/
tione diſtãtie pꝛime imagiabilis ⁊ ſui oppoſiti. i.
eſſe ⁊ nõ eſſe. vel rõe diſtantie imaginabilis ꝯſe
quẽtis ⁊ ſui oppoſiti negatiue. ſicut ẽ diſtãtia en/
tis diſpoſiti ad aliqd ⁊ ñ diſpoſiti. vel entis po/

tētia ad aliquid ⁊ nō entis potētia. Inter .n. que/
libet oppoſita negatiue ē quodāmō diſtātia infi/
nita. que negatio etiā ꝯuenit nō enti. ſicut in potē
tia iter eſſe ⁊ nō eſſe infinita ſimplr. ſilr nō entis
potētia ⁊ entis actu. maioꝛ enim eſt diſtātia inter
nō ens aliqd ⁊ eſſe illud actu: ꝙ inter ñ ens po/
tētia ad aliud ⁊ ens potētia ad illud qꝛ plus di/
ſtat eē actu a nō eſſe potētia. ab eē potētia reſpe/
ctu eiuſdē. qꝛ ergo coſta nō ſe habebat vt ens in
diſpōne aliq̄ ad coꝛpus mulieris. vel ēt potentia
niſi obediētia vniuerſali q̄ oia obediūt creatoꝛi.
ꝓducere hoc in eē ex re tantū diſtāte nō ē ptātis
ꝯdite. Dicēdū ergo. ꝙ lꝫ iter ꝑdicta nō ſit ifinita
diſtātia ſimplr. eſt tñ infinita quodāmō. ꝑꝑ quod
ad ꝓducēdū hoc ex hoc nō ſufficit ptās aliqua
creata. ⁊ maxie opatōe repñtatiua ſiue momēta/
nea. hoc dico. qꝛ foꝛtaſſe aliq ponerēt ꝙ mltipli/
ci trāſmutatione poſſet de coſta fieri ſemē. vnde
poſſit melioꝛ ſeminaliter ꝓduci in eē ꝑ motū na/
turalē aliquo mō. qꝺ ego nō aſſero. ¶ Ad illud
qꝺ ſequit dōm. ꝙ lꝫ angeli aliquod miniſterium
exhibuerūt in foꝛmatōne mulieris de coſta. ſicut
vult augu. nō tamē foꝛmatio memboꝛꝝ aliquo
modo erat ab angelo ſed ab opere diuino. vt ex
ꝟbo Augu. ſupꝛapoſito habet. Unde licꝫ ange/
licuꝫ miniſteriū aliquo mō cooperaret. vt foꝛte
detrahendo coſtaꝫ ⁊ nō ꝑparando vel aliquod
miniſteriū exterius exhibendo: nō tñ foꝛmatōni
coꝛpoꝛis cooperabat. ꝓpter qꝺ ꝯueniēter exclu
ditur ab illa operatōe. Illud aūt in rebus ꝓdu/
cendis in eē dicit cooperari deo. ſꝫ minime i ipa
rei ꝓductione operat. ¶ Ad illud qꝺ ſequit dicē
duꝫ. ꝙ angeli dicuntur facere opera miraculoſa
ſiue mirabilia. miniſtrādo nām ⁊ ꝑparando. ſꝫ
dñs foꝛmaꝫ ⁊ cōpletōeꝫ inducēdo. Unde ſolus
deus ꝓpꝛie loquēdo facit illa que exeunt in eſſe
curſu mirabili. ¶ Si obijcit ſicut tactuꝫ ē. ꝙ tēpo
re antixp̄i fient miracula dyabolo opante. ſed nō
videt ꝙ deus ⁊ dyabolus in aliquo cōmunicent
opere. qꝛ nō ē cōmunicatio chꝛiſti ⁊ belial ſiue
ꝯuētio. ij. coꝛint. vi. ibi xp̄s ⁊ dyabolus nō ꝯue/
niunt. Rñſio. dōm ꝙ dyabolus nō facit aliq̄ mi/
racula ſiue mirabilia. nec pōt facere niſi coopan
do nature expediēdo eaꝫ. ⁊ accelerādo. ſicut fuit
in factis aliqbus que erāt ſimilia aliqbus plagis
egypti. vt i ſerpētibus magoꝝ. facere aūt huiuſ/
modi opera que ſūt oio ſupꝛa nām. ⁊ vbi nulla
eſt opatio nature. ſed ſola obediētia: nullo modo
pōt. in operibus ergo mirabilibus que fiūt a de/
monibus mō iaꝫ dicto: coopatur deus ipſe nāe.
que reddit expedita ⁊ accelerat ope demonis
ipſis demonibus ꝯtinue influendo in illis potē/
tiaꝫ vnde operātur. nec videt mihi incōueniens
ponere deū coopari ſiue cōmunicare cū demo/
ne qñqꝫ in ope operato. lꝫ nō ꝯueniant i fine ope
ris. ⁊ ſic intelligit illud ſcḋa coꝛint. vi. que aūt cō
uentio xp̄i ad belial. belial apoſtata interꝑtat cuꝫ
xp̄o nō ꝯuenit. qꝛ ille oia male. xp̄us oia bñ egit.
bonū .n. ⁊ malū dicūt ꝯditōes finis ¶ Ad illḋ qꝺ
obijcit. j. coꝛint. xij. deinde virtutes faciūt mira/
cula. dōm ꝙ hoc intelligēduꝫ eſt ꝑ inuocatiōꝫ. ne/
qꝫ .n. faciūt homines miracula auctē ⁊ pꝛimo po
tentia opante. qꝛ modus iſte eſt ſolius dei: neqꝫ
ꝑparando materiā ⁊ diſponendo ſicut angeli. ſꝫ
impetrādo per inuocatiōem. Et hoc dupliciter.
vel inuocādo ſiue ꝑ inuocatōeꝫ in ſanctitate ꝑſo
ne ſicut iuſti. vel in ſanctitate eccle nō ꝑſone. ſicut
mali. ad quoꝝ inuocatiōeꝫ deus qñqꝫ miracula
fecit ꝓpter fideꝫ ecclie ꝯfirmandā. vel ꝓpter fidē
eccleſie ꝓbandā. ſicut faciet tēpoꝛe antixp̄i. Quō
differēter faciūt miracula boni ⁊ mali. habet ab
aug. lxxxiij. q. dicēte. aliter magi faciūt miracu/
la. aliter boni xp̄iani. aliter mali. magi per pꝛiua
tos ꝯtractus. boni xp̄iani ꝑ publicā iuſticiā. mali
per ſigna publice iuſticie. de hoc determinatuꝫ ē
in. q. de miraculo.

Membꝛum quartum.

Sequit de coꝛpoꝛis illius pꝛime mu/
lieris itegritate. Querit. ſi eua in ſtatu
inocētie fuiſſet cognita ſiue ꝯcepiſſet a
viro. ꝑdidiſſet integritatē carnis in q̄
ꝯdita erat. Et vꝛ ꝙ ſic: ꝑ hoc ꝙ mulierē cogno
ſci a viro ⁊ manere in carnis itegritate ſunt incō
poſſibilia ⁊ ſemꝑ erūt ¶ Itē hr̄e itegritatē car/
nis ⁊ eē virginē. tūc ꝯſequēter ſe habebāt: qꝛ tūc
ñ fuit itegritas carnis ſine itegritate mētis. ſꝫ co/
gnoſci a viro ⁊ hr̄e itegritatē carnis tūc fuerūt
incōpoſſibilia. ergo ſi tunc cognita fuiſſet a viro.
ꝑdidiſſet integritatē carnis in q̄ ꝯdita erat. ¶ Itē
duos eē in carne vna ⁊ nō eē in carne vna nō ſe
ꝯpatiunt adinuicē. nec ſe ꝯpati poterāt in pꝛimis
parētibus. Pꝛimū aūt ponit diuiſiōeꝫ carnis i
muliere. ſcḋm integritateꝫ. ergo diuiſio carnis ⁊
itegritas ñ poterāt ſimul eē i pꝛia muliere. ¶ Itē
ſingulare pꝛiuilegiū beate virginis fuit grauida/
ri i integritate carnis. qꝛ hoc fuit ſupꝛa oēꝫ nām.
Sed ſi aliqua cognoſci poterat in itegritate car/
nis. poterat grauidari. ſimilr ergo hoc eſt ſupꝛa
oēꝫ nāꝫ. ſ. cognoſci i itegritate ⁊ ſine coꝛꝛuptiōe
carnis. ergo ſi fuiſſet cognita a viro i ſtatu illo i/
curriſſet itegritatis ſue coꝛꝛuptiōeꝫ. Cōtra. ſicē
determinat Aug. xiiij. de ciui. dei. ſi ſteтiſſent pꝛi/
mi parētes. numerus electoꝝ ꝓpagatꝰ fuiſſet ex
illis ꝑ ſemē coitus. ⁊ hoc ē ꝺ oꝛdinatiōe ⁊ volū
tate dei vt ꝯueniſſent i ope tali obediēdo diue vo
lūtati. ſꝫ ſi altera ꝑs illaꝝ ex hoc icurriſſet coꝛꝛu
ptōeꝫ ſue itegritatis. deterioꝛ ⁊ idignioꝛ effecta
eſſꝫ. ⁊ hoc ſine culpa ſua. qꝛ ex executōe diue vo
lūtatis. qꝺ vꝛ incōueniēs. ergo ⁊c̄. ¶ Itē coꝛꝛu/
ptio integritatis pena ē. pena aūt ñ poterat pꝛioꝛ
eſſe q̄ꝫ culpa. ¶ Item coꝛꝛuptio integritatis ha/

bet annexā diuiſionē ꝯtinui. ſed dolor eſt diuiſio ꝯtinui. ergo huiuſmōi corruptio nō poterat eſſe ſine dolore. ¶ Itē vir poterat tūc cognoſcē mulierē ſine corruptōe ſue itegritatis. ſicut .n. nō dicimus virū ſuā amittere itegritatē pollutōne nocturna. ſic nec tūc cognoſcēdo mulierē. Sīr videt ꝙ mulier tūc poterat cognoſci a viro ſine ſue itegritatis corruptōe. cū ꝯditi eēnt i quadā paritate ꝙ̄tum ad hoc officiū. nec i aliquo demeruit mulier ꝓpter qḋ debuerit i ſua itegritate dānificari ſicut nec vir. Et pōt hic icidēter queri. q̄re mulier exigētia peccati magis fuit punita i corruptōe penali ꝙ̄ vir. mulieres vō qn̄ prio cognoſcunt corruptōez patiunt penalē viri n̄ ſic. ¶ Itē ab aug. xiiij. de ciui. dei habet. ꝙ ſi ſtetiſſent primi parētes: ꝓcreata eēt ꝓles ſine corruptōe itegritatis. dicit .n. ſic. In tāta felicitate hoīum abſit vt ſuſpicemur non potuiſſe ꝓlez fieri ſine libidis morbo. ſʒ eo volūtatis nutu mouerent mēbra illa q̄ cetera: ⁊ ſine ardoris illecebroſo ſtimulo cū tranqllitate animi ⁊ corpis nulla corruptōe itegritatis ifunderet gremio maritus vxoris. Ad hoc dōm. ꝙ duplex ē corruptio ꝓprie ſūpta corruptōe. Una ē itegritas carnis. ⁊ hāc n̄ icurriſſet eua ſi fuiſſʒ cognita i ſtatu illo innocentie a viro ſuo. de hac loqt aug. xiiij. de ciui. dei. Alia ē corruptō feditatis q̄ ꝓprie ē nature ꝓpagātis ⁊ mēbrorum genitaliū. quorum natura n̄ ē ſolūmō corrupta ſicut aliorum mēbrorum: ſʒ iſecta. nec hāc incurriſſet. Ut .n. dicit aug. ſup gen̄. ad lit. potuerūt i padiſo eē nuptie honorabiles ⁊ thorus imaculatus ſine ardore libidis. Un̄ ſi eua fuiſſʒ i illo ſtatu cognita a viro. māſiſſet porta ꝓpagatōis i eadē itegritate qua prius ⁊ ipa nā ꝓpagata i eadē honeſtate q̄ prius. Tertio mō pōt dici corruptio noīe extenſo. ſ. ſuſceptio ſemis ſiue ꝯmixtio carnis in ope coitus. ſm ꝙ itelligit ṽbuʒ illud gen̄. ij. erant duo i carne vna. ⁊ hec corruptō pōt dici corruptio puritatis. qꝛ facta ꝯmixtōne maris ⁊ femie i coitu. femia n̄ māſiſſʒ i ea puritate i qua cōdita erat. ſm ꝙ pur̄ dr̄ i quo nō ē pmixtuʒ aliqd qḋ ē alterius nature. qꝛ iā carni ſue eēt pmixta caro viri. Cū ergo querit. ſi eua fuiſſʒ cognita ⁊c̄. dōʒ ꝙ ꝓut itegritas carnis dic̄ abſētiaʒ corruptōnis prie ⁊ ſcōe. ꝙ ſic. ſʒ ꝙ tertio mō nequaꝙ̄. ¶ Ad illud qḋ prio obijcit. ꝙ mulierē cognoſci a viro ⁊ manere i itegritate carnis ſūt icōpaſſibilia. dicendū ꝙ ſm ꝙ itegritas dicit abſētiā corruptōis tertio mō ſūpto. verū ē ⁊ ꝙ̄tuʒ ad ſtatū nature cōdite. ſm aūt ꝙ pic̄ abſētiam corruptōis prio mō dicte ⁊ ſcōo. verū ē ꝙ̄tum ad ſtatū nāe corrupte. ¶ Ex his ēt pʒ rn̄ſio ad aliud. qꝛ habere itegritatem carnis ⁊ eſſe ṽginem ꝯſequēter ſe habēt. ſm ꝙ itegritas dicit abſentiā corruptōis. tertio modo ſumpte. ⁊ hoc ꝙ̄tum ad ſtatum vtrūqʒ. Puritas .n. virgīalis i neutro ſtatu ꝯpatiebat ipuritatem ꝯmixtōis carnis. I prio autem ſtatu ex cognitōe viri neqʒ accidiſſet corruptō prio modo dicta. neqʒ ſcōo mō. vn̄ nō ſequit ꝙ ſi fuiſſet cognita i ſtatu illo ꝙ amiſiſſet itegritatē que tollit ꝑ corruptōem prio mō dictā. vel ſcōo mō. ſed ſolūmodo illā que priuat p tertiā. ¶ Ad tertiuʒ dicendū. ꝙ duos eē in carne vna. i ſtatu prio poſuiſſet ſolūmō diuiſionē carnis. ꝓut carnis diuiſio ꝯſiſtit i ꝯmixtione carnis. nō aūt diuiſionez que attendit i violēta ſeparatione ptium carnis: circa portā ꝓpagatōis. ſicut i ſtatu corruptōis. Unde diuiſio carnis que eēt i ſtatu illo i cognitōe mulieris a viro: bene ꝯpaſſa eēt itegritatē carnis q̄ ponit abſētiam corruptōis violētie pēalis. ¶ Ad illud qḋ obijcit. ꝙ ſingulare priuilegiū beate virginis fuit ⁊c̄. dōm ꝙ ē triplex corruptio ſicut tactum ē. ſ. violētie penalis ex pte carnis mulieris: ⁊ feditatis feminalis ⁊ ꝯmixtionis carnalis. nulla vero iſtarum corruptionū fuit i beata virgine. vn̄ i illa fuit cū ſecūditate ⁊ pfectiōne puritas virginalis i ſecundatiōe mulieris i ſtatu illo. lʒ ſtetiſſʒ i itegritate ſm ꝙ dicit abſētiam prie corruptōis ⁊ ſecūde. nō tn̄ ſtetiſſet i integritate ſʒ ꝙ dicit abſentiā tertie. qꝛ ſubijſſet corruptōez que attēdit i carnis ꝯmixtōne. Sʒ ex dictis orit dubitatio. qūo ſemē viri poſſʒ deduci ad monetā ꝯceptōnis. ſi nulla fuiſſʒ fractio ſm corruptōem i carne mulieris. Non .n. videt ꝙ porta exiſtēte clauſa ⁊ ſigillo itegro aliquo mō poſſit deduci ad locuʒ ꝓlis ſiue fetus formādi ⁊ educēdi. ¶ Rn̄ſio ē ad hoc. ꝙ ſine ſigilli alicuius fractōe emittit ſanguis mēſtruus vt i virginibus. ſic emitti tūc potuit ſemen ſine vlla leſione vel fractōe. Unde aug. xiiij. de ciui. dei. xxvi. c. Ita tūc credendū ē potuiſſe vtero virgīs ſalua itegritate femineis gēitalibus ſemen virile imitti. ſicut nunc pōt eadē itegritate ſaluar ex vtero virginis fluxus mēſtrui cruoris emitti. eadez quippe via poſſʒ aliud imitti. Sʒ adhuc ē queſtio. qūo mēbro viri ſine corruptōe ſiue fractione carnis potuiſſet ſemen ifundi. an carnes i porta ꝓpagatōis poſt peccatū magis ſint ꝯferte ſiue ꝯcrete ꝙ̄ ante. ¶ Rn̄deo ſine pꝛiudicio tamē. ꝙ eadē erat diſpō porte illius tūc que ⁊ nūc. ſed oīum mēbrorum tāta erat obediētia volūtati. ꝙ iuxta nutū volūtatis. ꝙ tūc poterat facē hō mēbris oībus qḋ volebat. Dicit .n. aug. xiiij. de ciui. dei. xv. c. In padiſo ⁊ ſi n̄ oīa poterat an̄ pctm̄. qcqd tn̄ nō poterat n̄ volebat. ⁊ iō poterat oīa q̄ volebat. ⁊ hoc oſ̄dit manifeſtius aug. xiiij. de ci. dei. xxiiij. c. p totū fere fuiſſʒ. ergo illius membri tāta obediētia volūtati. ꝙ iuxta nutū volūtatis ⁊ i cōceptōe ⁊ pturitōe ſm ꝙ tūc exegiſſʒ natura oīno ꝯſona volūtati ſe ꝯiunxiſſet ⁊ relaxaſſet. ſicut videmus ꝙ ſm quātitatē morſelli ſumēdi ad vſuʒ alimonie dilatat ⁊ ꝯſtringit os. ſine aliqua ſui leſione. Un̄ aug. xiiij. de ciui. dei. vt ad pariendū n̄.

doloris gemitus ſ3 maturitatis ipulſans feminea viſcera relaxaret. ſic ad fetandū ⁊ ↄcipiēdū nō libidinis appetitus ſ3 volūtarius vſus nā3 vtrāq3 ↄiungeret. ¶ Ad hoc qđ primo obijcit̄ pro alia pte. dōm. ꝙ ⁊ ſi corruptio integritatis nā3 rei corruptam indigniorē efficit ⁊ deteriorē. nō tñ hoc efficit corruptio ipuritatis ſiue cōmixtiōis carnis. qꝛ ex hac corruptōe nihil deperit ſiue diminuit̄ de virtute ſiue bonitate rei ſiue pſone. imo tāto ipſa meliorat̄ ⁊ nobilitat̄. quāto ipſa expeditur ⁊ pficit̄. vt poſſit ſuū ſimile i eē ꝑducere ſiue ꝑductōi coopari. ⁊ ē ſilē quodāmō d vino puro ⁊ ↄdito. Vinū aūt cui⁹ puritas qñq3 corrūpit̄. vt. ſ. qñ ſpeciebus ↄditur. nō ex huiuſmōi corruptōe ⁊ admixtione pōt in effectus nobiliores ꝗ̄3 potuit i ſua exiſtēs puritate. ¶ Ad ea que ꝑmo ſequnt̄ p3 rñſio. qꝛ illa corruptio nō ē pena neq3 hab3 diuiſiōem ↄtinui ānexam. diuiſiōe3 dico violentā. nō ei3 quelibet diuiſio ↄtinui dolore3 infert ſicut i coitu. ſ3 illa q̄ ē violēta ⁊ nō naturalis. ¶ Quod aūt ↄſequēter ↄcludit̄. concedi pōt. qꝛ ſicut nec dānificatus fuiſſet in illo ſtatu cognoſcēdo mulierē. ſilr̄ nec mulier. ¶ Ad illud qđ ſeqtur ↄſequēter. ſ. quare mulier exigete peccato magis fuit punita. utputa corruptione penali ꝗ̄3 vir. pōt breuiter dici. ꝙ plus peccauit. qđ ſic p3. vt dic̄ apl's. mulier ſeducta ē nō vir. qđ exponit hugo. dicēs. Eua quippe ſeducta ē. qꝛ verꝫ credidit qđ dyabolus dixit. ⁊ idcirco nō ſolū inordinate ſilitudinē dei cū ſciētia boni ⁊ mali appetijt. ſed in tātā ēt ꝑlapſa pūerſitate3 veriſilr̄ putat̄. vt deū ex inuidia lignū ſciētie boni ⁊ mali homini vetuiſſe crederet. ne ipe hō ex eo guſtādo ad equalitatē ipſius ꝑficere potuiſſet. hāc ergo mulier in ſupbia3 elata appetijt. ⁊ ne hāc hr̄e potuiſſet ip3 creatorē i iuidia tactū lignū hoc vetuiſſe putauit. volūtaria ergo malicia ſe ↄ̄ creatorē ſuū erexit. pūerſe ↄtra ipſu3 volēdo. ⁊ ipie de ipſo ſentiendo. Adā vō nō ē ſeductus. qꝛ qđ dyabolus ꝑmiſit falſu3 eē ſciebat. neq3 idcirco pomū vetitū comedit. quaſi p illā comeſtionē deo ſe pariſicare poſſe crederet. vel etiā pariſicari vellet. ſed uñ ne mulieris animū que ſibi p affectū dilectōis ſocia ta fuerat. eius petitōi ⁊ volūtati reſiſtēdo ↄtriſtaret. maxie qꝛ putauit ſe ⁊ mulieri morē gerere. ⁊ poſtea p penitētiā ⁊ venie poſtulatōem creatori poſſe placere. Vere igit̄ dictū ē. qꝛ nimis peccaret q de penitētia ⁊ miſericordia cogitauit. peccauit tñ. qꝛ peccāti ↄſenſit ⁊ peccantē non correxit.

Adhuc aūt dubitat̄. vtrū ex hac corruptōe incurriſſet mulier corruptōe3 virginitatis. ⁊ hoc ē querere. Vtrū in ſtatu illo p cōmixtōe3 carnale3 eſſet corruptio virginitatis. Et videt̄ ꝙ nō. cū in illo ſtatu nō fuiſſet fractio clauſtri ſiue ſigilli virginalis in cōmixtōe ſiue copula carnali. ¶ Item virginitas ē virtus vel ſtatus virtutis. qđ aūt tale eſt nō corrūpit̄ niſi per viciū. vel qđ ē ex vicio. i ſtatu illo aūt neq3 erat viciu3 neq3 aliud ex vicio ergo ⁊c. Cōtra i nullo ſtatu ↄpoſſibilis erat ſuſceptio ſeminis virilis in monetā ↄceptiōis per coitū. ⁊ virginitas. Rñſio. ꝙ nō ē dubiū qn ex coitu ſiue cōmixtōe tali pdidiſſet mulier virginitatē. In illo aūt ſtatu ſolūmō reqrebat̄ ad amiſſionem virginitatis carnis cōmixtio ſiue fractio clauſtri virginalis. niſi velimus dicē aptiōe3 porte ꝑpagatōis fractōe3 clauſtri. ſecus aūt fuit poſt lapſu3 hois. Cū ergo obijcit̄. ꝙ tūc nō fuiſſ3 fractio ſigilli ⁊c. dicendū. ꝙ verꝫ ē ſm ꝙ fractio dicit diuiſionē violētā cōtinui ſiue diuiſiōe3 potētialē. ſm aūt ꝙ dicit apertōem. porte ꝑpagatōis q̄ erat ante quaſi ſigillata. qꝛ oīoītacta. ſic fuiſſet ibi fractio quodāmō. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ i ſtatu inocētie virginitas neq3 fuit virt⁹ neq3 poſt quouſq3 ceſſaſſ3 pceptū dñi de multiplicatōe prolis. ⁊ maxime tūc qñ nulla erat excitatio libidinis ad opus carnis. Preterea i ſtatu illo nō erat matrimoniū niſi i officiū nāe. vñ opus illud nūꝗ̄3 fuiſſet niſi i ſpe ſine certitudine ꝑlis. Et eſt pſumptio ꝓbabilis. imo verꝫ vt eſtimo. ꝙ quodlibet ↄmertiū huiuſmōi mulierē fecūdaſſet. i ſtatu ergo illo nō fuit virginitas uirtus vl' ſtatus uirtutis. ſ3 matrimoniū fuit maioris glorie ꝗ̄3 virginitas. officiu3 aūt erat matrimonij. i. ↄiunctio carnalis ſiue opus obediētie. datu3 eni3 erat pceptū de ꝑlis multiplicatōne. ibi creſcite ⁊ multiplicamini Geñ. j. ↄtinentia enim virginalis nōdum fuerat inſpirata neq3 precepta.

Membru3 quintum.

Sequit̄ d fortitudine mulieris ꝗ̄tū ad animarū corp⁹ ſiue ꝗ̄tū ad ſexū. ſexus autē ad corpus refert̄. Querit̄ ergo. vtꝝ equalis erāt fortitudinis ſiue vtutis. vir prim⁹ ⁊ mulier pria. ꝗ̄tū ad corpus ſiue ad ſexū. Qđ nō vr̄. qꝛ vir erat maioris vtutis ꝗ̄3 mulier. vt habet̄ ab Aug. dicēte d dyabolo. ꝙ parū ↄ ſuis viribus pſumēs humanā nā3 in eā pte vbi debilior videbat̄ aggreſſus ē. vt ſi forte illic aliquatenus pualere potuiſſet. poſtmodum cum maiori fiducia ad alterū q̄ robuſtior fuit pulſandā3 aut potius ſubuertēdā accederet idē habet̄ a magiſtro ſentē. ij. li. di. xxi. ¶ Item Iſido. in lib. ethimo. vir nūcupat̄. qꝛ maior i eo vis ē ꝗ̄3 in femina. vñ ⁊ nomē vtutis accepit. Cōtra Iſi. li. ethim. eodē quo ſupra. Eua ſtatim fcā d latere viri appellata ē a viro dicēte ſcriptura ⁊ formauit eā. i. coſtā i mulierē. virgo a viridiori etate dicta. ſic ⁊ virga ⁊ virgula. alſs ab incorruptōne quaſi virago. qꝛ ignorat femineā paſſionē. virago vocata. qꝛ viriliter agit. i. virilia opa facit ⁊ maſculi vigoris ē. ¶ Itē Baſilius eq̄les ſunt corꝫ virtutes. ⁊ loquit̄ de viro ⁊ muliere. ¶ Item vt hꝫ ab

Aug. mulier data fuit viro in adiutoriũ q̄tuʒ ad
pductionem plis. qḋ autē difficultatis ⁊ oneris
erat in pductione plis vtpote portatio in vtero.
mulieri fuit adiectũ non viro. Ex quo ergo di/
uina puidentia ſingulis puidet vt habeat vnũ/
qḋqʒ qḋ ſibi ḋbetur ⁊ ꝯuenit vt dicit Hugo. cō
uenit aũt vt ille cui maius on⁹ imponit̃ ſiue culpa
plus habeat fortitudinis. plus fortitudinis ḋcuit
dari mulieri q̄ʒ viro. ⁊ hoc cũ nihil erat viro im
ponendum q̄tũ ad ſtatũ illuʒ. pp qḋ regrebat̃ ꝙ
eſſʒ amplioris fortitudinis q̄ʒ mulier. ¶ Itē illud
qḋ facilitate maiori reſiſtit actōi violēte. nō ime/
rito iudicatur maioris eſſe virtutis ſiue fortitudi
nis. eo ꝙ minori ⁊ econuerſo. ⁊ ꝙ equali equal̃.
ſed ſicut dicit Iſiḋ. lib. de tri. dũ homo in paradi
ſo innocenter viueret. ignis eũ non vreret. aqua
non mergeret. nec ſpinarũ aculei vulnerarēt. Ex
quo videtur. ꝙ nulla actio q̄tūcũqʒ violēta cor
pori humano in ſtatu innocentie nocere poterat.
⁊ hoc neqʒ corpe viri neqʒ mulieris. ⁊ ita vr̃ ꝙ
mō q̊dã indifferenti poterat vtrũqʒ corp⁹ actōi
violenti reſiſtere. ⁊ ita vr̃ ꝙ equalis erāt ṽtutis.
¶ Item ſicut dicit Aug. xiiij. de ci. dei. xxvi. c. q̄/
diu hō volebat hoc ꝙ de⁹ iuſſerat ſũma ī carne
ſanitas erat. ⁊ ꝯſtat ꝙ hoc intelligit̃ tam ḋ carne
mulieris q̄ʒ de carne viri. ergo ī corpe vtriuſqʒ
erat ſũma ſanitas. ergo equalis ſanitas. qḋ ergo
p ſupabundantiā dr̃ de pluribus ꝯuenire. equalr
ꝯuenit ſine mō vnico. ſed in dr̃ia ſanitatis eſt ex
dr̃ia miſcibilium ī mixto alijs exiſtētibus eiuſdē.
per quādam ergo indifferentiam erant in corpo
ribus primoꝝ parentum elementa actiua ⁊ paſſi
ua. ⁊ equalis conſertio ⁊ conſolidatio in men/
bris. ergo equalis erant fortitudis. ex maiori. n.
abundantia elementoꝝ agentium. in bene ꝯple/
xionatis eſt maior abundantia ſpirituũ. ⁊ ita ma
ior virtus ſiue fortitudo. ⁊ ex maiori abundan/
tia elementoꝝ paſſiuoꝝ minor. ⁊ ita virtus mior
⁊ ex equali equalis. Reſponſio ad predictoꝝ
ītelligētiam eſt notandum. ꝙ ꝯgruebat mulierē
fieri minus fortem ⁊ virilem q̄tuʒ ad corpus q̄ʒ
virũ. huius aũt pōt rō q̄druplex aſſignari. Pri
ma ex pte actōis ⁊ paſſionis. Scḋa ex pte regi/
minis ⁊ ſubiectōis. Tertia ex pte nutriende pro
lis. Quarta ex pte ſpũalis ſignificatōis. ¶ Ex pte
actōis ⁊ paſſionis ſumit̃ rō ꝯgruentie. qr. n. ſex⁹
virilis ordinatur ad agendũ mulieris ad patien
dum. nō ſolũ ſm̃ ſtatũ nature lapſe ſʒ ēt īſtitute. ⁊
hoc dico in offō generatōis. ſʒ illḋ phi. mã ē ſicē
mulier paſſiua. ſicut agēs patiente pſtantius ⁊ vi
rilius ē. ſic fortius ⁊ robuſtius debuit eē corpus
viri q̄ʒ mulieris. Ex pte regiminis ⁊ ſubiectiōis
rō ſumitur. qr regens in virtute pualere dʒ ei qḋ
regitur. ſed hic ḋputatus erat ad regimen mulie
ris. vnde habetur ſup Geñ. ad lit. xi. Nō ſolum
ſm̃ aiam imo ſm̃ totum coniunctũ. vñ. j. Corin.
xi. volo vos ſcire. ꝙ oīs viri caput xp̄s. caput aũt
mulieris vir. ſenſibus autē qui vigent in capite
regunt̃ alie ptes corpis. ⁊ ꝙ hoc fuit in ſtatu in/
nocētie oſtēdit phs ꝯſequēter dicens. Nō. n. vir
ex muliere ē. ſed mulier ex viro. propter qḋ de/
cuit corpus viri fieri robuſtius. ¶ Ex pte nutriē/
de prolis rō ſumitur qr mulier ad hoc maxime
deputatur vt prolem nutriat ītra ſeipſam. ⁊ ideo
neceſſe fuit ipſam magis abundare ī humiditate
q̄ʒ virꝝ. rōe maioris humiditatis minor ē conſer
tio ⁊ ꝯſolidatio ī mēbris femine q̄ʒ maris. ⁊ hic
eſt. ꝙ naturaliter ſũt minoris roboris ⁊ vigoris.
¶ Ex parte ṽo ſpũalis ſignificatōnis ſumit̃ q̄rta
rō. qr. n. in coniunctōe maris ⁊ femine ſignifica
tur ꝯiunctio dei ⁊ anime. ſicut anima que eſt p ſe
imbecillis. recipit a deo virtutē ſiue vigorē mul/
tiplicandi deo plem ſpũalem. ſic vt ſignũ ſignato
rñderet. debuit mulier que ope viri multiplicata
ē plis materialis minus fortis fieri. ⁊ vir magis.
minime. n. ḋceret illũ quo deus deſignat̃ minoris
eē virtutis illa qua ſignatur creatura. Vñ hugo.
coniugium ſacramentum fuit cuiuſdam ſocieta/
tis ſpiritalis. que per dilectionem erat inter deū
⁊ aiaʒ. in qua ſocietatē aia ſponſa ⁊ ſponſus de⁹.
⁊ qui ſponſus erat ſuperior erat que ſponſa infe
rior. Preterea. natura humana duplici qualita/
te diſtincta eſt vt in viro quidem robuſtior. in fe/
mina vero infirmior ⁊ aliena ope agēs apparet.
ex hac aũt debilitate ex pte corpis ē ſex⁹ feminē⁹
ībecillior virili. Nō. n. ponit̃. ꝙ de⁹ īfuderit aīas
infirmiores corpib⁹ mulieꝝ q̄ʒ viroꝝ. ſʒ qr diſpō
nes ſpũs exñtes ī corpe ꝯcomitāt̃ diſpōnes cor/
poris cui vnit̃. corp⁹ aũt muliebre ab initio fragi
lius ⁊ infirmi⁹ erat corpe virili. īō ſpũs ſiue aīa
vnita corpi muliebri. īfirmior ē illa q̄ vnit̃ corpi
virili. Aīa. n. forti⁹ ⁊ meli⁹ viget ī corpe meliori.
Qḋ cũ corpus eue fuit infirmi⁹ ⁊ ībecilli⁹ corpe
ade. ñ fuit pena ſpiritui mulieris q vtiqʒ plus vi/
guiſſet ī meliori corpe. ſicut nec fragilitas corpis
ade reſpectiua. i. ꝯpatione alterius corpis fortio
ris fuit ſpiritui ei⁹ pena. q ſpiritus plus viguiſſʒ.
ſi vnitus fuiſſʒ corpori fortiori. Rationes qb⁹
oñditur mulierem fuiſſe infirmiorē q̄tuʒ ad cor
pus cōcedimus. Ad illud qḋ primo obijcitur
in ꝯrium. dōm ꝙ mulier nō dr̃ ab iſiḋ. eē virilis
vigoris. qr q̄tum ad nãlia que corp⁹ reſpiciunt
tante virtutis fuit prima mulier quante fuerit pri
mus vir. vl̃ qr mulier generaliter viro equaleat
ī virib⁹ huiuſmōi. ſʒ poti⁹ intēdit dicē illas q̄ vel
dono gratuito gratiſdate vl̃ gratũfaciēte ad opa
virilia aſſurgũt. hoc noīe qḋ ē virago quodāmō
ethimologizādi ḋbere cenſeri. vt pʒ ſi ꝯſiderent̃
ṽba ipi⁹ iſiḋ. hoc mō loquētis. dr̃. n. ij. machab.
vij. de matre ſeptē filioꝝ interfectoꝝ p legibus
paternis feminee cogitationi maſculinum aīum
inferens dixit ⁊c. ¶ Ad illud quod dicit Baſili⁹

ꝙ equales virtutes ſunt viri ⁊ mulieris. dõm ꝙ
hoc intelligit̃ q̃ztũ ad v̱tuté ſpũalé. q̃ v̱tuté merẽ-
di reſpicĩ quo dꝛ Galla. iij. Nõ ẽ maſculus neq̃
femina. Oẽs. n. vos amici eſtis in xp̃o ihũ. i. dr̃ia
in ſexu tali vel tali. nõ ponit dr̃iaz in fide xp̃i i me
rito fidei. Glo. ibi. pp nihil hoꝝ aliqs dignior ẽ i
fide xp̃i. ⁊ ꝙ hec ſit intentio Baſilij. pz ex v̱bis q̃
ſequũt̃ v̱ba ꝓpoſita. dicit. n. ſic. hz. n. mulier fieri
ad imaginẽ dei ſicut ⁊ vir. ſũt. n. equales eoꝝ vir
tutes. eq̃les pugne. equales retributões. nec di-
cat mlr̃ infirma ſum. infirmitas. n. carnis ẽ. potẽ-
tia v̱o in aĩa eſt. ¶ Ad illud qd̃ ſequit̃ dõz. ꝙ ⁊ ſi
mulieri incũbebat portare prolẽ ⁊ nutrire. ⁊ hu
iuſmodi q̃ i ſtatu culpe ñ ſine onere ⁊ labore fieri
pñt. tñ in ſtatu illo nihil iferre oneris vel laboris.
Sicut. n. habet̃ ab aug. ſup gẽn. ix. ad lit. ſi pſtetiſ
ſent primi pentes in ſtatu illo. eẽnt nuptie honora
biles ⁊ thorus imaculatus ſine ardore libidinis
ſine labore pariẽdi. ſic nec onere nec labore, ples
portaret̃ ⁊ educaret̃. ¶ Ad illud qd̃ ſequit̃. dõm
ſine p̱iudicio. ꝙ corpa humana ſiue primoꝝ pa-
rentum ſiue alioꝝ nõ habebãt ꝯ ſe virtutẽ reſiſtẽ
di cuilibet actõi ſiue agẽti violento. ſed ꝙ in ſtatu
innocẽtie nulli ceſſiſſent actõi. hoc fuiſſz ex virtu
te ſuperiori. ſ. prime potẽtie conſeruãte ⁊ ꝓtegẽ-
te. Dũ. n. hõ innocenter vixit oĩo deo ſubiectus.
⁊ in nullo ab eius declinãs volũtate oĩbus hoĩe
inferioribus dñabat̃. Iuxta illud diuini decreti
Geñ. j. p̃ſit piſcibus maris ⁊ volatilibꝰ celi ⁊ be
ſtijs terre vniuerſe ⁊c̃. Uñ de oĩbus quaſi de ſibi
ſubditis facere potuit qd̃ volebat. Uñ aug. xiiij.
de ciui. dei. In p̱adiſo ſi nõ oĩa poterat añ pecca
tum. quicqd tñ nõ poterat nõ volebat. ⁊ iõ pote
rat oĩa que volebat. ſed vt dicit Beda. poſtq̃ cõ
ditori ſubditus eſſe noluit. iure dñium p̱didit. vñ
creature hñt ptãtem moleſtare hoiem. Uñ ſubiũ
git Aug. Nũc v̱o vanitati ſilis factꝰ ẽ. ipſo nãq̃
inuito ⁊ animus plurimũ turbat̃. ⁊ caro dolet ⁊
veteraſcit ⁊ morit̃. ⁊ qcqd aliud patimur. ¶ Ad
illud qd̃ ſeq̃t̃ dõz. ꝙ nõ ſequit̃ ſũma ſanitas erat
in carne vtriuſq̃ primoꝝ parẽtũ. ergo erant eq̃-
lis v̱tutis vel fortitudinis corp̱alis. fortitudo. n. i
corp̱e humano cauſatur ex duobꝰ. ſ. magnitudĩe
extremitatũ ſiue mẽbroꝝ ꝯuenienter diſpoſitoꝝ.
⁊ multitudine ſpirituũ. Uñ lz rõe equalitatis cõ
plexionis ꝯueniret i equalitate ſpirituũ mẽbroꝝ
magnitudinis ꝓportõaliter reſpondentiũ. pote-
rant tñ differre in magnitudine mẽbroꝝ ⁊ multi
tudine ſpirituũ. Preterea dictum p ſup̱abundã
tiam dupl̃r itelligẽdum dꝛ. Uel qꝛ oĩbus ſuppo-
nitur. ⁊ ſic vni ſoli ꝯuenit. vel qꝛ valde approxi
mat termino a quo iponit̃. ſꝫ ꝙ albiſſimũ dicitur
valde album. ⁊ ſic intelligit̃. ꝙ ſũmã ſanitatẽ cor
poralẽ habebãt primi pentes. qd̃ aũt ſic pluribꝰ
ꝯuenit. ñ neceſſario ꝯuenit mõ indifferẽti. ꝓpter
quod licet ſũma ſanitas erat in corporibus illoꝝ

ꝓpter hoc nõ ſequit̃ ꝙ erãt eiuſdẽ fortitudinis.

Membrum ſextum.

Sequit̃ de corp̱is dignitate. Queritur
ergo. vtrũ tãte ſunt dignitatis ſiue nobi
litatis quãte corpꝰ virile. vel maioris
vel minoris. Qd̃ tãte vr̃. Baſilius dic̃
mulier ⁊ vir ſunt eiuſdez dignitatis. Si rñdet̃ ꝙ
hoc eſt ſm aĩam: tunc opponit̃. qꝛ hoc non põt
eẽ niſi corpa eoꝝ ſint eiuſdẽ dignitatis. qꝛ digni-
tates ſpirituũ exiſtentiũ in corporibus ꝯcomitãtur
diſpoſitiones corpoꝝ quibus vniunt̃. Uñ ſm di
ſpoſitões corpoꝝ ſunt diſpõnes aĩaꝝ p̱ficientiũ
ipſa corpa. ergo ſm ꝙ corpa digniora ſunt ⁊ no
bilioꝝ diſpõnum ⁊ aĩe. ſimpliciter. ergo ſi cor-
pora ſunt bñ diſpoſita ſiue bonaꝝ diſpõnum. ⁊
aĩe eoꝝ pfectiue erũt. ſimiliter ſi corpa melioꝝ di
ſpoſitõuz. ⁊ ẽt optimaꝝ ⁊ aĩe ſilr̃. ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ
nobilitas mãe diſtinguit̃ ſm nobilitatez forme. ñ
eniz cuilibet mãe ꝯuenit quelibet forma. ſz nobil̃
nobili. ⁊ nobilior nobiliori. ergo cũ equalis no
bilitatis ſit forma ſiue pfectio corporis mlieris pri
me ⁊ pfectio corporis hoĩs primi. ergo ⁊c̃. Nõ. n.
ponit̃. ꝙ aĩe viroꝝ ſint nobilioris ꝯditõis ⁊ me
lioris. mulieꝝ ignobilioris ⁊ deterioris. Qd̃ ãt
corpꝰ prime mulieris maioris fuerit dignitatis.
vr̃ ſic. Nobilitas rei ꝺ qua ſit aliqd ſiue mã. atte
ſtatur nobilitati eiuſdez. Uñ quãto nobilior ẽ mã
de qua ſit aliquid ſiue dignior. tãto illud nobiliꝰ
ẽ qd̃ ſit ex illa. vt qñ ſit aliqd ex auro nobilius ẽ
illud vel ꝯſilẽ illo qd̃ fieret ex argẽto. ⁊ maxime
vbi nullus ẽ ꝺfectus ex pſona efficiẽtis. Silr̃ vr̃
de corp̱e humano. qd̃ illud dignius ẽ ⁊ nobiliꝰ
qd̃ ſit ex nobiliori mã. ex quo ergo corpꝰ mulie-
ris prĩꝰ factũ erat de mã nobiliori ⁊ digniori q̃
corpus viri. qꝛ de oſſe ⁊ carne viri Geñ. ij. hoc
ãt os ex oſſibꝰ meis. ⁊ caro ꝺ carne mea ẽ. corpꝰ
aũt viri de limo t̃re Geñ. ij. ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ locus
ꝯditõis reꝝ primaꝝ atteſtat̃ eaꝝ nobilitati. crea-
ture. n. nobiliſſime. ſ. ſpũs angelici ꝯditi erant in
loco nobiliſſimo. ſ. celo empireo. minus nobiles
⁊ minus digni in loco minus nobili. ſed corpus
mulieris ꝯditum fuit in loco nobiliori. qꝛ in pa-
radiſo. corpꝰ viri in loco minꝰ nobili. qꝛ in agro
damaſceno. ergo ⁊c̃. Cõtra. vr̃ ꝙ corpus ade
nobilius erat ⁊ dignius corp̱e eue. ſic illud qd̃ ẽ
ꝓpter aliud. minus ẽ dignum illo pp qd̃ eſt. ſm
id phĩ vnũqdq̃ pp qd̃ ⁊ illud magis. ſz ſexus fe
mineus ſiue corpus femineum fuit ꝓpter virilez
j. Cor. xi. Non ẽ creatus vir ꝓpter mulierez. ſed
mulier ꝓpter virꝝ. Glo: nõ eſt creatus adã i au-
xiliũ eue. ſed eua i adiutoriũ viri. vt oſtẽdat̃ mlr̃
ſubiecta viro. Itẽ in. vi. muſice Aug. omne agẽs
p̱ſtantius ẽ patiente. Et phs. omne agẽs nobiliꝰ
ẽ patiẽte. ſz ſexus viri ẽ agere. mulieris pati. ma-
xime in illo opꝫ pp qd̃ ẽ diſtinctio ſexuũ q̃ pentes

corpus attẽdit. ergo corpꝰ virile nobilius ē cor-
pore muliebri. huic nobilitati maiori ſiue maiori
tati nobilitatis atteſtat. ꝙ ſaluator noſter nãm hu
manã aſſumpſit i ſexu tali. Rñſio. ꝙ ſimplr lo-
quẽdo maioris dignitatis fuit corpus primi viri
ꝙ̃ prie mulieris. ⁊ generalr ſexus virilis mulie-
bri. ⁊ hoc multiplici rõne. q2 rõne ꝯtinẽtie gene-
ralis. tota. n. humana nã ꝓpaganda. ⁊ ẽt nã hu-
mana aſſumpta a filio dei erat i illo ƀ3 corpulẽtã
ſbam ſm Aug. Itẽ rõne ꝓductõis pricipalis. q2
⁊ ſi corpꝰ mulieris coopabatur ꝓductõi huma
ni generis. ab illo tñ fuit pricipalr ꝓductio. q2 in
ꝓductõe vir erat agẽs mulier patiens. Itẽ rõne
vigoris ſiue roboris ãplioris. corpꝰ. n. viri erat
maioris vigoris ſiue roboris amplioris corpe
mulieris vt ex dictis patet. Itẽ rõne ꝯditõis no
bilioris ꝙ̃ attẽditur penes ſexũ. nobilior. n. ē ſexꝰ
virilis ſexu muliebri. ſexus. n. penes corpa diſti-
guunt. Itẽ rõne ſpũalis ſignificatõis ꝙ̃ ex ꝯiun-
ctione maris ⁊ femine itelligit. vt ex dictis patet.
¶ Ad illud qd̃ prio obijcitur ꝯ hoc ꝑ verbũ Ba
ſilij dicentis. ꝙ vir ⁊ mulier ſunt eiuſdẽ dignita-
tis. dõm. ꝙ ipſe itelligit hãc equalitatẽ eẽ ƀ3 aia3.
ſm quã ſunt ad imaginẽ dei. vñ ſubiũgit expla-
nãdo v̾bũ ꝓpoſitũ: q2 igit eiuſdẽ ē i eis dignitaſ
ſm deũ imago. ⁊ equal̾ ſit virtꝰ ⁊ bonoꝝ opeꝝ
adiectio. In oibꝰ. n. ꝙ̃ ad veras ꝑtinent virtutes
eꝗparari pt. ſi vult mulier viro. itelligit ergo eã
equalis dignitatis ꝗ̃tũ ad poteſtatem merendi.
¶ Ex hoc p3 rñſio ad hoc. qd̃ obijcit ꝯ hoc. ꝙ
l3 diſpõnes ſpũs ꝯconitent diſpões corpis cui
ꝯiungit ſiue qd̃ ꝑficit. non tñ ita enumerat ipſius
v̾tus. ex huiuſmodi ꝯcomitantia qn poſſ3 ſi vel-
let. opa virtutũ exercere. ⁊ ad ſtatũ ꝑfectiõis co-
aſſiſtente gr̃a diuina que nulli ꝗ̃tum de ſe ē ſub-
trahitur ꝑuenire. vñ i imbecillitas mulieris rõne
corpis vel ſexus non ipedit. qn mulier viro equi
parari poſſit in meriti dignitate cuius manifeſta
tio ſatis euidens eſt i vita ⁊ paſſione ſacraꝝ vir
ginũ. ¶ Ad aliud qd̃ ſequit dd3. ꝙ ⁊ ſi nobilitas
materie qñq3 diſtiguit ſm nobilitatẽ forme. hoc
nõ eſt generaliter veꝝ i multis. n. iſtãtia ē. Corpa
ei3 celeſtia nobilioris mãe ſunt ꝗ̃ multa gnã bru
toꝝ. nullũ tñ eſt aial qd̃ nõ ꝑficiat forma nobilio
re ꝗ̃ aliqd̃ corpꝰ celeſte. cu3 hec a ſuis ꝑfectõibꝰ
vita vigeant ⁊ ſenſu diſcernãt. illa autẽ nequaꝗ̃.
Preterea i his que exeũt i eẽ. ſm electõ3 ⁊ ar-
bitrij agẽtis. huiuſmõi genus argumẽtãdi nul-
lã h3 neceſſitatẽ. Artifex. n. ſm arbitrij ſui electõ3
operãs i mã nobiliori qñq3 formã iprimit minꝰ
nobilẽ. ⁊ i mã minꝰ nobili nobiliorẽ. q2 ergo cõ
ditio aiaꝝ. ⁊ earũdẽ iſuſio fit ſm arbitriu3 ⁊ ele-
ctõem ꝯditoris. hoc genus argumẽtandi nullu3
habet locum i propoſito. ¶ Ad illud quod ſeq-
tur. ꝙ materia de qua fit aliquid atteſtatur nobi-
litati ⁊c̃. dicendum. ꝙ i his hoc verum que ſunt
a virtutẽ completa ſiue cauſata cui confert matẽ-
ria in qua agitur. In his aũt que fiunt. vel ꝓdu-
cuntur in eẽ a virtute ſiue potentia prima. q2 ma-
teria nihil ꝯfert ipi agenti. ita nobilis effectus ꝓ-
ducitur in eſſe ex nihilo ſicut ⁊ ex aliquo vel no-
bilior. ⁊ ita nobilis effectus ꝓducitur in eẽ d̾ mã
minus nobili ſicut de materia nobiliori. oino iu-
xta nutu3 voluntatis ipſius agentis. ¶ Ad aliud
qd̃ obijcitur de loco conditõis corpis mulieris.
p3 rñſio i queſtione de loco ꝯditõis corpis ade.
vbi determinatũ ē. ꝙ rõ ꝯditionis mulieris i pa
radiſo nõ fuit nobilitas illius. ſ3 potius hoc ſcñ
fuit diſpẽſatõe diuine ꝓuidentie vt ibidẽ tactũ ē.

Queſtio. lxxxix. d̾ paſſibilitate nãe humane.

DEterminato d̾
corpore primi hois. ſeqtur d̾
coniuncto de quo inquirẽda
ſunt hec. Primo de paſſibi-
litate nature. Scd̃o d̾ prolis
ꝓpagatione. Tertio de adiu-
torio gr̃e. Quarto de lumine ſcientie. Quinto de
dominio ꝑſidentie. ¶ De paſſibilitate queruntur
plura. Primo ſi fuit paſſibilis. Scd̃o ſi fuit paſſi
bilis per impreſſionem extrinſecaꝝ receptionũ.
Tertio ſi per mẽbri vel ſbe alicuius ablationem.
Quarto ſi ꝑ etatis mutatõe3. Quinto ſi ꝑ corpis
diſſolutõem. Sexto. ſi per anime ſeparationẽ.

Membrum primum.

CIrca primũ queritur ſic. vtrũ ada3 in
ſpecie aut humanũ genus fuit paſſibi-
le vel impaſſibile? Qd̃ paſſibile vr̃ ſic.
Nulla dos corporis glorificati eſt. vel
erat ꝓprietas alicuius viatoris. hoc. n. erat pro-
prium ſolius xp̄i. qui aſſumpſit dotes in via. ſed
impaſſibilitas ē dos corpis glorificati. ergo ⁊c̃.
¶ Itẽ hoc idẽ vr̃ ꝑ hoc. ꝙ nulla alia dos. ſ. clari
tatis. ſubtilitatis ⁊ agilitatis ꝯueniebat ade. eadẽ
rõne nec dos ipaſſibilitatis. ¶ Item quod ſubia
cet verſioni ſiue corruptioni ſubiacet ⁊ paſſibili
tati. ſed ſm Damã. j. lib. c. iiij. que creabilia ſunt
oino ſunt vertibilia. quoꝝ. n. eẽ a verſione icipit
hec v̾ſioni ſubiecta ſunt. S3 corpus primi hois
a verſione incepit. ergo ⁊c̃. Cõtra. paſſibilitas
⁊ ipaſſibilitas ſunt reꝝ paſſibiliũ ⁊ ipaſſibiliũ ꝓ-
prietates. eaꝝ atteſtantes nobilitati maiori ⁊ mi-
nori. ſ. impaſſibilitas maiori. paſſibilitas minori.
Cum igitur multe creature corporales omnino
ſint impaſſibiles. ſicut celum ⁊ corpora ſuperce-
leſtia. quarum omnium illa de qua h̾ itendimus
fuit nobiliſſima. vr̃ ꝙ omnino debuit eſſe impaſſi
bilis. Reſpõſio. ad hoc dr̃. ꝙ neq3 oio fuit im-

paſſibilis neqʒ ſimplr̄ paſſibilis. Vñ hugo. ſicut imortalē nō dicimus primū hoiem fuiſſe añ peccatū vt mori oīno nō poſſʒ. ſic ēt nequaqʒ ipaſſibilē fuiſſe credere debemus. ꝙ nihil oino pati potuiſſet. q² nāʒ in ſe paſſibilē hūit. ſed tñ ſi nō peccaſſʒ. ſicut nec mortuus. ita ēt ſiue ad moleſtiā voluntatis in mēte ſiue ad corruptōeʒ integritatis in corpe. paſſus oino aliqd nō fuiſſet. ¶ Ad huius euidentiā notāduʒ. ꝙ potētia cadit ſub differētia multiplici. Quedā enim ē potētia obediētie. que ſcʒ ſoluʒ ꝓducit in actū potētia prima. q̄rio in coſta fuit potētia vt ex ea fieret corpus mulieris. ſʒ ꝙ dicit aug. ꝙ in coſta nō erat vt ex illa fieret corpus mulieris. ſʒ vt fieri poſſet. Eſt ⁊ alia que eſt ſoluʒ nālis vt illa que paſſiua ē tm̄. nullā hñs inclinatōʒ ſiue appetitū ad actus illius potētie. pōt tñ ꝓduci in actuʒ actōe creature. multiplici medio ſubiectū ſiue ſuſceptibile diſponēte. qͦd āt ſupradictū ē. ꝙ potētia que ē pure nālis nullo mō iclinata ad actū. ſolūmō diuina potētia pōt i effectuʒ ꝓduci. dʒ intelligi nulla ſupueniēte forma ſiue diſpōe media. mltiplici tñ iteruen iēte forma ſiue diſpōne: pōt ope creature ꝓduci in actū. Et ē alia q̄ eſt paſſibilis. vt illa que hʒ aliquā inclinationē ſiue appetitū ad actū. Eſt ⁊ alia que ē ꝓpinquius diſpoſita. vt ē illa q̄ nō ſolū ē icliatōe qnaliciīqʒ ad actū. ſʒ hʒ aliquā diſpōnem ſupadditā. Eſt ⁊ alia q̄ ē neceſſitatis. vt illa que ē i ꝯiunctōe cum actu. Quelibet auteʒ iſtaꝝ triuʒ potētiaꝝ vltimo dictaꝝ eſt potētia diſpoſita. ſʒ prima diſpōe remota. ſcda ꝓpinqua. tertia remota. Quadā auteʒ correſpōdentia tot modis pōt dici paſſibilis. vt dicaꝛ paſſibilis potens pati. vel potētia obediētie. vel materiali vel paſſibili vel diſpoſita vel neceſſaria. ⁊ hoc dico extēſo nomine potētie. proprie eīm loquendo potētia patiēdi eſt potius defectus potētie q̄ʒ potētia. Et q² ſm phm. ſi vnum oppoſitoꝝ dicitur multiplr̄ ⁊ reliquū. tot modis dicit impaſſibile. ⁊ intendimus de paſſibilitate ⁊ ipaſſibile ſm ꝙ dicunt poſitionē vel priuatōem paſſionis inaturalis ſm ꝙ dicit Damaſce. ij. li. ꝙ paſſio ē motus ꝑter naturā. ⁊ hec eſt paſſio cum contrarietate recipiētis ⁊ recepti. Eſt eīm quedā paſſio nālis quedam inaturalis vt infra patebit. Cum ergo querit. vtrū primus hō in primo ſtatu erat ipaſſibilis. pōt dici ꝙ ſm ꝙ per hoc ꝙ dicit ipaſſibile notaꝛ priuatio neceſſitatis ad patiēduʒ. vel diſpoſitōis vel paſſibilitatis ſiue inclinatōis. ſic erat ipaſſibilis. quādo .n. erat in integritate nature ꝯdite. nō erat i eo nā diſpoſita vel paſſibilis. ſ. aliqua infirmitate inclinata ad patiēdū: ſicut poſtea erat iſirmior facta per peccatū. Scdm auteʒ ꝙ ipaſſibile dicit priuatōem potētie primo mō ſumpte vel ſcdo. ſic nō erat ipaſſibilis. Non eīʒ omnino nō erat nā illa ſuſceptibilis paſſiōis. cū eēt aliquo mō infirmabilis ꝑ lapſuʒ i peccatū. fuit ergo paſſibilis. eo ꝙ erat ſuſceptibilis iſirmitatis. ipaſſibilis. eo ꝙ nō iclinatus ſiue declinatus ab itegritate in qua ꝯditus erat per infirmitateʒ. Unde neqʒ omnino erat ipaſſibilis. neqʒ ſimplr̄ paſſibilis. vt vult hugo. ¶ Ad illud ergo qͦd primo obijcit. ꝙ ipaſſibilitas ē dos corpis glorificati. dōm ꝙ eo mō quo ē dos: nō ꝯuēiebat primo hōi. ſm eīm ꝙ dr̄ dos. ſic dicit priuatōeʒ omnino. ⁊ omnes potētie ſiue oīs modi patiēdi. ſm quē modū. vt ex dictis pʒ nō dr̄ ille fuiſſe ipaſſibilis. ¶ Ad aliud qͦd ſequit dōm. ꝙ Dama. itendit dterminare ꝙ vnū ſolū. ſ. ipſuʒ primū ſua nā ⁊ virtute ē vertibile. cū alia ſint vertibilia ⁊ ꝑmutabilia de nā ꝓpria ⁊ virtute. q² nihil ꝑter primū cōſtat a ꝓpria virtute. ꝓpter qͦd nullo mō ē vertibile in nō ens. neqʒ ēt eſt mutabile ſm electōeʒ liberi arbitrij: ſicut rōales creature que ſūt mutabiles ſm electōem ꝑ nām ⁊ vertibiles i non eē. niſi manu dei. i. oipotētia ꝯſeruarent. vt dicit greg. ⁊ Dama. lʒ ergo oēs creature ſūt mutabiles ⁊ paſſibiles mō iaʒ dicto. nō tñ ſunt paſſibiles loquēdo ꝓprie. ſm ꝙ hic itendimus de paſſibilitate ⁊ ipaſſibilitate. ¶ Ad aliō quo opponit. ꝙ primus hō debebat eē omnino ipaſſibilis rōne ſue nobilitatis. dōm ꝙ ipaſſibilitate ſic ſumpta nō fuit ꝓdita. nec ē aliqua creatura. nec atteſtaꝛ nobilitati creature vt ē creatura. ſʒ vt ē creatura ꝯpleta i eē cōpletiſſimo. vt. ſ. quādo appetitus illius ſatiaꝛ. vñ qñ ſatiabit appetitus humanus oino. vt quando appebit gloria creatoris ſm pſal. tūc dotabit homo oīmoda ipaſſibilitate. vñ lʒ prim⁹ homo eſſet in primo ſtatu omniū creaturarū corpalium nobiliſſima. nō tamen exigebat ſtatus ille. ꝙ ꝓditus eſſet huiuſmodi ipaſſibilitate. ſed ſolūmodo ſtatus glorie hoc exigit.

Membrum ſecundū.

Secūdo querit. ſi fuit paſſibilis ꝑ ipreſſionē extriſecaꝝ receptōuʒ. Qͦd ſic vr̄. diuia diſpōne ⁊ ordine nāli corpa ſupceleſtia agūt i elemēta ⁊ elemētata. ⁊ hoc ab inicio ꝯditōis coꝝ. ergo ſi diuia diſpō nō fruſtraꝛ. nec ordo nāe ſuſpēdit. niſi i caſu vel ope mirabili. cū primus homo i ſtatu primo curſu naturali ageret vitā ⁊ nō mirabili. vr̄. ꝙ corpa celeſtia hēbant actōem in illo. cū haberet corpus elemētatuʒ. ⁊ ita ab extriſeco fuit paſſibilis. ¶ Item vt habeꝛ a phō. duruʒ ē qͦd nō cedit ſecāti ſiue ſectioni ⁊ molle quod cedit. ſed caro humana naturaliter mollis eſt. ⁊ fuit i primo ſtatu. ergo habuit neceſſitatē cedēdi ictui lapidis vel gladij vel alicuius huiuſmōi. ⁊ ita ab extriſeco fuit paſſibilis. ¶ Si diceret. ꝙ dum ꝑmāſiſſet in inocētia ſua ꝓtegeret ſiue ꝯſeruaret a virtute ſupiori ab omni iferente ſiue potenti iferre leſionē. nō propter hoc diceret ipaſſibilis. cum potētia qua nō poſſʒ

pati. non fuiſſet in eo ſed in alio. nullus eniꝫ dno
minaꝛ ex aliquo qꝺ nō eſt in illo ſed tm̄ in altero.
¶ Iteꝫ homo in ſtatu innocētie fuit paſſibilis ſꝫm
animā ab extrinſeco. potuit. n. pati tētatōes ⁊ de
duci vel falli vt rei euētus oſtēdit. multo fortius fu
it paſſibilis ab extrinſeco ſꝫm corpus. imediatius
eiꝫ ſe hēbat deus ad aiam q̄ꝫ ad corpus. ⁊ ita vt
prius. ¶ Itē in ſtatu illo ſentire potuit ab obiecto
intrinſeco. Sentire aūt ē quoddā pati vt vlt phs.
¶ Preterea. ſenſitiuū in ſtatu illo ꝺlectabaꝛ in me
dio, vt pꝫ Geñ. iij. cū di. vidit mulier ꝙ bonū eēt
lignuꝫ ad veſcēdum ⁊ pulchꝛū oculis aſpectuq̄ꝫ
delectabile. vꝫ ꝙ triſtareꝛ in extremo. tuꝫ ꝑ hoc ꝙ
paſſiones ꝯrie ꝯtrarie ſunt. fieri circa idē. tum ꝑ hoc
ꝙ ſi oppoſitū ē cā oppoſiti. ⁊ ꝓpoſitū ē cā ꝓpo
ſiti. ꝯrioꝝ eniꝫ ꝯrie ſunt cāe. ¶ Itē hō in illo ſtatu
poterat moueri ꝑ appetitum ſiue deſideriū hn̄di
aliqd. huiuſmōi aūt appetituꝫ paſſio aliq̄ ꝯcomi
taꝛ. nō. n. oriꝛ appetit⁹ alicuius in aliquo niſi potē
tia appetitiua aliqd patiēte ⁊ ita vt prius. Cō
tra. oē qꝺ patiꝛ ignobilius ē eo quo patiꝛ. ſꝫ corp⁹
ade iformatū aia. nobiliſſimū erat īter oīa corpa:
ſicut ſupra tactū ē. ergo a nullo corpe pati pote
rat añ peccatū. ¶ Itē Iſido. li. de cā. dum in pa
diſo hō innocēter viueret. ignis n̄ vreret. aqua n̄
mergeret. nec ſpinaꝝ aculei vulnerarēt. neq̄ꝫ ae
ris abſentia ſuffocaret. neq̄ꝫ oīa q̄ nocēt hoībus
mortalibus impedirēt ergo ⁊c̄. ¶ Preterea. ſi ali
qua creatura exterior poſſꝫ in illū ꝑ actōeꝫ paſſio
nē inducē. poſſꝫ ꝑ actionē frequētiorē inducē cor
ruptōeꝫ. qꝺ ē ipoſſibile. niſi viciū i ipo ꝓceſſiſſꝫ.
Oſtēdit. n. Aug. li. iij. de libe. ar. ꝙ nihil aliꝺ pōt
corrūpi niſi i illo viciū ꝓcedat. Rn̄ſio. ꝙ ē paſ
ſio vel paſſibilitas ꝓueniens ex impſſione relicta
ab extrinſeco duplex. ſ. nālis ſiue ꝯſona nature. ⁊
īnaturalis ſiue deſtructiua nāe. Prima aūt ē du
plex. qr quedā reſpicit ea que ſūt ad ſaluationeꝫ
eē. quedā autē que ſunt ad ꝑfectionē eſſe. Ea que
ſunt ad ſaluatōem eſſe. reſpicit paſſio que relinq
tur ex opibus gnātiue ⁊ nutritiue. Opera eim ge
neratiue ⁊ nutritiue paſſionē relinquūt. vniendo
qꝺ extra erat ei qꝺ erat intra. Vñ paſſiōes relicte
opere gnātiue ⁊ nutritiue quodāmō ab extrīſeco
fiunt. Ad ea que ſunt ad ꝑfectōeꝫ eē. referꝛ paſſio
que ē ex receptōe ſpecieꝝ ſenſibiliū in organo ſen
ſitiue ⁊ ex receptōe ſpecieꝝ intelligibiliū in intel
lectu. huiuſmōi aūt paſſiōes que erāt conſone nāe
poterāt relinq ab extrīſeco in primis ꝑentibus in
ſtatu prio. ⁊ reſpectu huiuſmodi paſſionū erant
paſſibiles. Alio mō ē paſſibilitas a paſſiōe inatu
rali. ſꝫ ꝙ dicit damaſ. paſſio ē motus ꝓter nām.
Et hec paſſio vt dictū ē. cū ꝯrietate receptibilis ⁊
recepti. hoc aūt ē a ꝯrio alterāte ⁊ abijciēte a ſbā.
ſumēdo ergo paſſibilitatē hoc mō. ꝑt dici ꝙ ani
ma fuit paſſibilis ab extrīſeco. ꝓut paſſibilis dicit
pure potētiā nālē. eo mō quo dictū ē ſupra. ſꝫ aūt.

ꝙ dicit potētiā diſpoſitā diſpōē ꝯiūcta ꝓpinqua
vel remota. nequaq̄ꝫ: ſꝫ ipaſſibilis. ¶ Ad illꝺ er
go qꝺ prio obijciꝛ. ꝙ ex diuina diſpōe ⁊ ordine
nāli corpa celeſtia agebāt i corpe ade ⁊c̄. dōꝫ ſine
ꝓiudicio. ꝙ hoc veꝝ ē. nulla tn̄ vehemētia vel i
moderātia. ſꝫ ſolūmō ſꝫ ꝙ ꝯueniebat nāe ipſi⁹ ni
hil moleſtie vl̄ corruptōis iſcrēdo. Vñ aug. xiiij.
ꝺ ci. dei. xxvi. c. viuebat hō i ꝑadiſo ſicut volebat
q̄ꝫdiu hoc volebat qꝺ deus iuſſerat. nihil corru
ptōis in corpe vel ex corpe. vllas moleſtias vllis
eis ſenſib⁹ ingerebat. nullus itriſecus morb⁹. nul
lus ictus metuebaꝛ extriſecus. ⁊ ſicut i ꝑadiſo nul
lus eſtus aut frigus. ſic i eius hītatore nulla ex cu
piditate vel timore accedebat bōe volūtatis offē
ſio. Vñ ſicut tactū ē. nulla erat i ꝑadiſo itꝑantia ſi
ue itēpies caloris vel frigoris. neq̄ꝫ aliꝺ qꝺ cor
porib⁹ habitatoꝝ nocē potuit. Vñ ſiq̄ impſſiōes
relicte fuiſſēt ex actōe corpoꝝ ſupceleſtiū. magis
erāt ad ſolatiū nāe ⁊ iuuamē q̄ꝫ ad ꝯrium. ¶ Ad
aliꝺ qꝺ obijciꝛ. ꝙ corpus illꝺ hūit neceſſitatē ce
dēdi ſine ꝓiudicio. dōꝫ ꝙ hoc n̄ ē veꝝ. nlla. n. cre
atura i ſtatu illo hēbat ptātē iſerēdi illi leſionē. cu
ius ſūt plēs cāe. vel vna ex plibus ꝯnexa. vna eſt
ordo diuie iuſticie q̄ hō i oīa ſubdita erāt. dū i iu
ſticia q̄ ꝯdita erat deo obediret. Vñ dama. ij. li. qr
ex viſibili ⁊ iuiſibili creatura cōditus erat deus
hoīeꝫ ſꝫ imaginē ⁊ ſilitudieꝫ. ſicut quēdā regē vl̄
principē oīs terre ⁊ eoꝝ q̄ ſūt in ipa. ꝯſtituit añ eū
velut quādā regiā i qua ꝯuerſans bēam ⁊ oi dīe
hēat vitā. ex hoc ordie erat. ꝙ nulla creatura ali
quā violētiā ſiue leſionē ei inſerre poterat. Vñ ſa
piētie vlti. Oīs creatura ad ſuum genus ab initio
refigurabaꝛ deſeruiens eius ꝓceptis. vt pueri tui
cuſtodirē illeſi. ⁊ loquiꝛ ibi auctor ꝺ filijs iſrahel
trāſeūtibus mare rubrū. qbus creature effectiue
quaſi ꝯformes rebus ſui generis in pricipio. i. in
ſtatu innocētie in nullo fuerūt moleſte. nec aliquā
intulerūt moleſtiā. quaſi diceret. ſicut i inicio crea
ture. nō leſerūt neq̄ꝫ hūerunt ptātē ledendi filios
iſrahel trāſeūtes mare. Itē glo. ſup illud Geñ. j.
dixit deus. ecce dedi vobis oēꝫ herbā dicit. poſt
quā ꝯditori ſubiectus eē noluit iure dn̄ium ꝑdi
dit. In teſtimoniū vero prime creatiōis legimus
aues viris ſanctis ſeruiſſe. ⁊ ritus beſtiaꝝ ⁊ ſer
pētum venenū ceſſiſſe. ¶ Alia rō erat donū ſpāle
additūꝫ nāe. inſepabilr̄ cōicans nālem iuſticiaꝫ ⁊
ꝑfectā obediētiam qua ſubiecta erat oīno diuine
voluntati quo poterat dominari alijs creaturis.
⁊ de eis facere qꝺ volebat. ſicut ſubiecit ſe domi
nio creatoris ⁊ ſue obedit volūtati. vñ Augu. de
ciui. dei. xiiij. li. xv. c. In ꝑadiſo nō oia poterat añ
peccatū. quicquid tn̄ non poterat non volebat. ⁊
ideo poterat omnia que volebat. ⁊ ſic pꝫ ex ſerie
littere. hec poteſtas eis cōgruebat ex hoc ꝙ om
nino obediēs erat. vñ dicit Aug. vi. ſup Geñ. ad
lit. ꝙ primus hō erat mortalis ꝯditōe corporis.

īmoꝛtalis bñficio ꝯditoꝛis. ſic pt ꝓbabiliter opi/
nari ꝙ paſſibilis erat ꝯditōe coꝛpis. eo tñ modo
quo dictū ē ipaſſibilis bñficio ꝯditoꝛis. i. aliquo
dono ſibi p̄ſtito. vñ nō habebat neceſſitatē ceden
di alicui violētie ſi occurriſſz. ſicut ñ habebat ne
ceſſitatē moꝛiendi ēt ſi occurriſſz aliqd qđ poſſz
moꝛtē inferre poſt lapſuz. ¶ Tertia erat influētia
diuine virtutis ꝯſeruātis q2 dū hō erat oīno ad
deū ꝯuerſus. vt q erat p̄ditus habitu iuſticie na/
turalis īfoꝛmata gr̄a. ergo efficacie maioꝛis erat
virtus diuīa i ipius ꝯſeruatōe in eē ꝙ̄ȝ poſt auer
ſionē: cuius ſignū ē. ꝙ auerſus a deo ſtatiz addi/
ctus fuit neceſſitati patiēdi. diuina tñ v̄tus i nulla
p̄te ſibi ſubtrahebaꝶ quātū erat ex p̄te v̄tutis. ſed
ipe ſe ſubtraxit ab illa minus eā reddēs efficacez
ꝓpꝛia auerſione. his igiꝶ tribus ꝯcurrētibus ne/
ceſſario fuit pꝛimus hō ipaſſibilis. ¶ Hugo i ve/
ro de ſancto victoꝛe ponit duo. qbus exiſtentibꝰ
nō patereꝶ. ſ. ꝓpꝛia ꝓuidētia ⁊ diuīa. ꝓpꝛia vt i
fugiēdis ⁊ appetēdis ⁊ vtēdis nihil negligeret.
diuīa qua oīs violētia repelleretur. Vñ q2 ꝓuiden
tia humana nihil negligente. ſemp diuīa repelleꝶ
oīs violētia. hac duplici cuſtodia cuſtodireꝶ a le
ſione. dicit ergo ſic. data ē homini rō ⁊ ꝓuiden/
tia p quā hanc vitā ſuā inferioꝛē cuſtodiret. eadē
ꝓuidentia naturali. fugiēdo noxia ſalubꝛia appe
tēdo. medijs ad vtrūlibȝ vtēs. hac ergo cuſtodia
munitus. negligentiā vitare potuit. ſȝ violentiam
repellere ñ potuit. ꝓpterea rōni hūane adiuncta
ē ꝓuidētia diuīa. vt rō hūana i p̄te vna vigilaret
ꝯ̄ negligētiā. ꝓuidētia aūt diuīa i p̄te altera ſtaret
ꝯ̄ violentiā. hac itaqȝ gemia cuſtodia munita ci/
uitas vite hūane nullis aduerſis lederetur. q2 ſi rō
hūana ñ reſpuiſſz aduerſus negligētiā. ꝓuiden/
tia diuīa nunꝙ̄ȝ i hoīe violētie locū dediſſz. Quia
v̄o rō pꝛimū p negligētiā locū ſuū deſeruit. diui
na poſtmodū pꝛouidentia iuſte ſe a cuſtodia ſua
ſubtraxit. Ex his v̄bis vr̄ ꝙ negligentia fuit pꝛia
diſpō pꝛimi hoīs peccantis ⁊ pꝛimū pcm̄. Nec
hec que dicunꝶ ab vugo. ꝯtraria ſūt pꝛedictis. q2
illis duobus ſm hugo. munitus erat hō: ne poſ/
ſet leſio aliqua iferri expꝛimunꝶ duo. quoꝝ vno
poterat caueri a peccato. qua exiſtēte cautela ali/
quo repelleretur oīs violentia. ſ. diuina ꝓuidentia
qua ꝓuiſum eſſet homini tribus modis p̄dictis.
¶ Pꝛeterea. ꝙ dicit ꝙ violentiā repellere nō po/
tuit. hoc itelligendū ē ſi ſibi ſine nature ꝓpꝛie nō
aſſiſtente ſibi diuīa pꝛouidentia ſpeciali tuitione
relinquereꝶ. lȝ igiꝶ caro pꝛimi homīs in ſtatu illo
mollis eēt. nō tamē habebat neceſſitatez cedendi
actioni violēte ꝓpter cauſas p̄tactas. Quod aūt
dr̄ a phō. ꝙ durum ē qđ nō cedit ⁊c̄. ſm ꝙ gene
raliter ē verum. intelligendū eſt i ſtatu coꝛꝛuptio
nis. ¶ Ad illud qđ obijciꝶ. ꝙ ꝓpter hoc ꝙ pꝛote
gebaꝶ a v̄tute diuina a leſione. nō debebat dici i/
paſſibilis ⁊c̄. dicendū ꝙ q2 illa ꝓtectio ex oꝛdi/
natōe diuine iuſticie neceſſario iſepabiliꝶ fuit aſſi
ſtēs homini i ſtatu illo. quaſi naturale illi reputa
baꝶ. ſicut. n. i oībus actōibus nr̄is quātūcūqȝ ſint
naturales ē diuina virtus intime agēs. nihilomi
nus ꝙ huiuſmōi actōibus fit. a nobis fieri dr̄. ſic
eſt i ꝓpoſito. Nec itelligendū ē in ꝓpoſito. ꝙ illa
ꝓtectio erat ꝯſilis illi qua ꝓteguntur ſancti miracu
loſoſe. q2 fuit quaſi naturalis ſȝ ꝙ dr̄ naturale.
qđ eſt idē apud oēs ſm boetiuz. quotquot. n. vi/
xiſſent i integritate illa innocētie ⁊ i iuſticia natu/
rali: ⁊ quātūcūqȝ gauiſi fuiſſent illa pꝛotectione.
¶ Ad illud qđ ſequiꝶ. dōm ꝙ tentatio qñqȝ dicit
actū tentatōis ꝓut relinquit paſſionez in tentato.
paſſionem dico inclinantē affectū ad ꝯſentiendū
tentatoꝛi. Pꝛimo mō ſumpta tētatiōe. potuit ho
mo pati tentatiōes i pꝛimo ſtatu ſcilȝ verba ten/
tatoꝛis vel intus ꝯcipiēdo. Hec autez paſſio ſiue
paſſibilitas non ē innaturalis. ſed potius nature
ꝯſona eo modo quo conſonū ē nature quod eſt
ad eiuſdē perfectōem. ſm ꝙ receptio ſpecierum
ſenſibiliū ⁊ itelligibilium ē ad perfectōem ſenſi/
tiue ⁊ intellectiue. Secūdo mō ſumpta tentatiōe
nō potuit. nō eniȝ tunc iclinari poſſet ad ꝯſentien
dū dyabolo tentanti: niſi pꝛeceſſiſſet in eo coꝛꝛu/
ptio aliqua. Unde aug. iij. lib. de lib. ar. ſi natura
que accedit cū vicio ſuo ad aliā coꝛꝛūpendam. ſi
nō in ea coꝛꝛuptibile iuenit. nō eam coꝛꝛūpit. Si
aūt inuenit adiuncto eius vicio coꝛꝛuptōez eius
operaꝶ. Unde aug. ſup geñ. Non ē arbitrandum
ꝙ hoīem deiecturus eēt tētatoꝛ: niſi pꝛeceſſiſſet i
eo elatio quedā ꝯpꝛimēda. vt habeꝶ ab aug. Au
dito ſi comederitis eritis ſicut dij ſciētes bonuz
⁊ malū. ſurrepſit elatio quedā ⁊ amoꝛ ꝓpꝛie po
teſtatis. quo appetebat qđ ꝓpꝛiū erat dei. ſ. imoꝛ
talitatez. vt volūt quidā ſicut ſciam boni ⁊ mali.
⁊ ex hac ꝑuerſa volūtate excecata credidit dya/
bolo. vñ pati hoc vltio mō ⁊ d̄duci ſeu ſeduci ñ
potuit i pꝛio ſtatu. ¶ Ad aliud qđ ſequiꝶ dōm. ꝙ
pati potuit i illo ſtatu ꝓut ſentire ē pati. huiuſmo
di aūt paſſio ē nature ꝯſona vt dictū ē. ¶ Ad aliḋ
qđ obijciꝶ. ſ. ꝙ ſi i illo ſtatu potuit delectari i me/
dio ⁊c̄. dōm ꝙ ē delectatio inoꝛdīata vt illa quā
concomitatur libido ſiue appetitus libidinoſus.
hoc nō poterat eē in ſtatu pꝛio. vnde mulier nō
delectabaꝶ i aſpectu fructus nec mouebaꝶ appe/
tendo illum ꝑuerſe ſcȝ ꝯtra diuinū pꝛeceptū an/
teꝙ̄ȝ peccauerat ſȝ poſt. ⁊ ē delectatio oꝛdīata ſi/
ne moderata ſine omni motu libidinoſo. hāc po
tuit hō habere i illo ſtatu. ſ. volēdo vti fructibus
ſibi ꝯceſſis ad ꝓueniēdū defectū nālem quē īcur
reret niſi alimonia vtereꝶ. Quare aūt ñ triſtareꝶ in
extremo ſi delectareꝶ i medio rō ē. q2 triſticia pe
na ē ⁊ paſſio inaturalis. ſ. ꝙ̄ȝtum ad nām ꝯditā q̄
ex oꝛdie iuſticie diuine ñ poterat p̄cedere culpā.
¶ Ad illud qđ obijciꝶ. ꝙ ꝯ̄ria nata ſunt fieri cir/
ca idem. dōm ꝙ hoc nō ē veꝝ vbi alteꝝ tñ ineſt

qđ fuit i illo ſtatu. ¶ Ad illud qđ obijcit. φ oppo
ſitũ fuit cã oppoſiti ꝛč. dõm φ non ẽ veꝝ ꝓprie
ſumẽdo oppoſitũ. eo mõ quo extremũ ẽ oppoſi
tũ extremo. q2 mediũ ẽ cã dilectõis. mediũ aũt ñ
opponit ꝓprie extremo. ¶ Preterea. huiuſmõi ge
nus argumẽtãdi: oppoſitũ ẽ cã oppoſiti. ergo ꝓ/
poſitũ ẽ cã ꝓpoſiti. ñ hꝫ neceſſitatẽ ꝑut oppoſitũ
eidẽ ſbiecto ꝯpant. niſi vtrũqꝫ poſſit ineẽ. vbi. n.
tñ alteꝝ ineſt. ñ hꝫ neceſſitatẽ hoc genꝰ argumen
tãdi. q2 tñ alteꝝ iſuit. alteꝝ ãt ineẽ ñ potuit. ¶ Ad
vltimũ dõꝫ. φ i ſtatu illo poterat eẽ motus appe
titiue ad aliquid hñduꝫ. ꝛ appetitiue ſenſibilis ꝛ
rõnalis. ſꝫ ſenſibilis ñ vt moueret ꝯria rõni. ſed
ꝑut moueret obediẽdo rõni. vñ ꝛ paſſio cõco/
mitãs ñ fuiſſꝫ inaturalis ſꝫ ꝯſona nature. Vñ non
ẽ incõueniẽs hoiem i prio ſtatu fuiſſe paſſibileꝫ:
ſuſtinẽtia motus appetitiue mõ iam dicto.

Mẽbrum tertium.

Tertio querit̃ ſi fuit paſſibilis p mem/
bri ſiue ſube alicuius ablatõeꝫ. φ ſic.
videt̃ p magiſ. ſen. ij. diſ. xviij. dormiẽ
ti potiuſquã vigilãti detracta ẽ coſta.
vt nullã in eo ſenſiſſe penã mõſtraret. ergo ſi ad
euaſionẽ pene ablata ẽ coſta i dormiendo. pote/
rat ergo pati vigilãdo. ¶ Preterea. cã cur aliqñ
ñ ſentiat duplex ẽ. mẽbri mortificatio ſicut patꝫ i
palitico: vl̃ aĩe a corpe ſepatio. ſicut pꝫ i mortuo.
ſꝫ adã neqꝫ erat paliticus neqꝫ mortuus. Si ad/
dat̃ tertia cã oppreſſio ſomni i quo ẽ quies aĩa/
liũ virtutũ cũ intenſiõe nãlium. vt. n. pꝫ in pluri/
bus ꝛ maxĩe i glĩte: qui ñ ſentit motusꝰ maximos
ꝛ paſſiões ñ modicas pp ſomni vehemẽtiã. Vñ
ſilr̃ poſſꝫ poni i ꝓpoſito. hoc nihil ẽ. quia ſaltem
poſt ſomnũ cũ aĩma ſentit mẽbra i efficacia. neqꝫ
ex eo põt elicere debitas opatões ſentit̃ dolor. ꝛ
ſaltẽ poſt ſoporẽ adã ſenſiſſꝫ penã. ſicut glis ꝯbu
ſtus poſt exuſtioneꝫ. ꝛ ita vr̃ φ fuit ſenſibilis per
mẽbri ablatõem. ¶ Itẽ quãto maior ẽ aliquorũ
amicoꝝ amicitia: tãto vehemẽtius doloris cã ẽ
coꝝ ſepatio. vñ q2 aĩe ꝛ carnis colligãtia ẽ ma/
xĩe amicitie: coꝝ ſepatio ẽ cã maximi doloris. ſi
ergo maxĩa fuit amicitia nãlis iter ptes corpis il
lius: ñ poterat eoruꝫ fieri ſepatio ſine dolore. Vñ
aug. li. de ordie reꝝ. dolor inde pnitioſior eſt: q2
id qđ vnũ erat diſcindere nitit̃. pp hoc dr̃ dolor
diſtãtia ptium nãlium. ¶ Itẽ reꝝ paſſibiliũ eiuſ/
dẽ generis: quãto aliqua ẽ nobilior. tanto citius
patit̃ illata ſibi violentia aliqua. Vnde mẽbra no
biliora in hoie citius ledunt̃ alijs. ergo cuꝫ natu/
ra ade fuiſſꝫ nobiliſſima i genere hoiuꝫ. videt̃ φ
non ſine graui leſione poſſꝫ ſibi membrũ abſci/
di. ꝛ quia dicit magiſter φ dormiẽti viro nõ ſine
cã detracta ẽ coſta.

Incidenter querit̃ hic.

Utruꝫ homo tunc indiguit ſomno? ꝛ videtur φ
ſic. quia phus in lib. de ſomno ꝛ vi. ꝯcludit. ne/
ceſſe ẽ omne qđ vigilat ꝯtingere dormire. ¶ Itẽ
ſi corpus primi homis fuit animale. i. indigens
alimonia. ſomnus autẽ confert nutritiue vt dicit̃
a pho. ¶ Primo homini nihil fuit ſubtractum qđ
expeditõe nature illius ꝯueniebat. videt̃ φ quã/
doqꝫ gratus ꝛ ꝯueniẽs fuit illi ſomnus. ¶ Item
phs determinat in li. de ſomno ꝛ vigi. φ omnia
animalia cõmunicãt ſomno i li. de ſomno ꝛ vigi
lia. ſed adã erat aĩal habẽs corpus aĩmale. ergo
ꝛč. Cõtra. vt oſtẽdit phus neceſſitas ſomni eſt
languor ꝛ fatigatio ſenſuũ. hoc ãt primo homi
ni i ſtatu primo non ꝯueniebat. ergo ꝛč. ¶ Item
phs ponẽs cãs ſomni determiat φ cauſa ſomni
eſt aſcenſio fumi a cibo qui digerit̃ in ſtomacho
per naturam caloris vſqꝫ ad cerebrũ. vbi infri/
gidat̃ ex frigiditate cerebri. cerebrũ enim ẽ frigi/
dum ꝛ humidũ: ꝛ infrigidatus naturaliter deſcẽ
dit ad organa ſenſuum ꝛ opprimit ea ꝛ maxi/
me oculos. hec autẽ oppreſſio pena ẽ ꝛ eſt cau
ſa ſomni. cũ ergo pena culpã ñ pceſſerit: nec po/
terat precedere exiſtẽte ordĩe diuie iuſticie. vr̃ φ
vtrũqꝫ ſit impoſſibile. ſ. primũ hoiem i ſtatu pri/
mo penã ſuſtinuiſſe in mẽbri abſciſione: ꝛ etiam
ſomno idiguiſſe vel dormiuiſſe. Rñ. φ ad hãc
qõneꝫ ſi primꝰ hõ fuiſſꝫ paſſibilis p mẽbri alicu
ius abſciſionẽ rñdẽdũ ẽ ſicut ſupra. ſm. n. φ paſ
ſibilis dicit potentiã obediẽtie vel materialẽ. paſ
ſibilis fuit ſm φ diſpoſitiuaꝫ modis pdictis: ne/
quaqꝫ. ¶ Ad illud qđ dicit mgr̃ in ſen. vt nullam
i eo fuiſſe penã monſtraret ꝛč. dõm φ nõ ẽ inten
tio mgr̃i dicere. φ ſi ſubtracta eẽt coſta ipo vigi/
lante φ penaꝫ ſenſiſſet. ſꝫ oſtẽdere p hoc intendit
φ nihil ſenſit i coſte ſubtractõe. vñ more huma/
no cõiter loquit̃. vt ſicut aliqui qñ ſũt rapti vſum
actualẽ ſenſuũ amittũt. vnde dolorẽ ñ ſentiũt. ſilr̃
loquit̃ de adã qui tunc ñ ſenſit ſopore ligatis ſen
ſibus. Unde ñ dicit vt nullã penaꝫ ſentiret: ſed vt
nullã ſenſiſſe monſtraret. Vel põt dici φ re vera
tũc nõ doluiſſet. ſ. añ pctm: niſi dicamus doloreꝫ
forte diſplicentiã naturalẽ diſſolutõis ſiue conti/
nuitatis. ſed poſt peccatũ poſſꝫ ſibi eẽ fomentum
horroris ex recordatiõe: ſicut accidit illis q gra
uia ſuſtinuerũt vulnera φ poſt ſanitatẽ in recor/
datiõe horrore ꝯcutiũt̃. ꝛ ſic pena illa horroris
poſſꝫ eẽ cã odij inter viꝝ ꝛ mulierẽ. ſm hoc itel
ligi dꝫ: vt nullã in eo ſenſiſſe dolorẽ mõſtraret. ſ.
p affectuꝫ odij vel affectũ horroris poſt lapſum.
¶ Ad aliud dõm. φ inſenſibilitatis pene pria ꝛ
p ſe cã ꝛ generalis ẽ inocẽtia ſiue imunitas a cul
pa ſiue ordo diuine iuſticie nolẽs penã iferri ſine
merito iuſticie. ꝛ hec fuit cã quare ñ ſenſiſſet adã
penã in ablatõe coſte. ꝛ ſi detracta fuiſſet ipo vi/
gilãte: vehemens oppreſſio ſomni. paliſis. ꝛ ſe/
paratio aĩe a corpe: vel abſtractio vt i raptu. ſunt

cāe ꝯſequētes ⁊ ꝑticulares. vñ diuiſio ꝑfacta nō eſt ſufficiēs nulla facta determinatōe alicuius ſtatus. ¶ Ad aliud qđ ſequit̄ dōm. ꝙ ſeparatio vniorū colligātia nāli ⁊ amicitia: eſt cā doloris ⁊ pena: in ſtatu penali. in ſtatu aūt a quo ordine iuſticie diuine ois pena excluſa erat. ſicut i ſtatu innocētie: nulla diuiſio vel ſeparatio erat penalis. Quātū ad ſtatū pene addite veritatē hꝫ illud verbū phi. dolor ē diſtantia ꝯtrariorū nāliū: ſilr vbū aug. ꝑdictū. Videt̄ tñ inſipiētie mee ſaluo meliori iudicio. ꝙ ꝯſideratis rebus exiſtētibus in ſtatu illo ſꝫ ꝙ erāt ſubdite ordini diuine iuſticie: nihil fuit nec potuit homini eē penale. Cōſideratis aūt rebus abſolute ſꝫ naturā ꝓpriā ꝯditōes. vna creatura alij poterat leſionē inferre. qua illata ſequeret̄ pena ⁊ dolor. ⁊ ſm̄ hoc habita cōſideratōne. ſi adā fuiſſet mutilatus i vno pede vel manu. penā ſuſtinuiſſet ⁊ dolorē. habita aūt ꝯſideratiōe p̄ria īpoſſibile fuit ipſuꝫ a creatura mutilari vel penā mutilatōis ſentire. Si aūt poneret̄ ꝙ deus ꝑmiſiſſet dyabolo illi inferre leſiōeꝫ mutilatiōis vel alicuius corꝑalis afflictiōis. ſic fecit ď Job. nōne triſtatus eēt de difformitate mutilatōis ⁊ doluiſſet de leſione? Dicēdū ꝙ hec poſitio tollit ordinē diuine iuſticie. vñ vt eſtimo triſtat⁹ eēt ⁊ penā ſuſtinuiſſet. ⁊ forte tāto maiorē. quo nām habuit meliorē. ſm̄ illud aug. dolor ē teſtimoniū nature bone. Et ex hoc pꝫ rñſio ad illud qđ ſequit̄. ſi eniꝫ nā in adāꝫ eēt ſibi relicta ꝙ ꝓuidētia diuina ſine ordine diuine iuſticie nō eēt cuſtodita a leſione: vehemētiſſime paſſus eſſꝫ i mēbri alicuius abſciſione ſeu ablatiōe. ¶ Ad aliud qđ querit̄ de ſomno eius. di. ūt qdā ꝙ hēbat neceſſe dormire ſicut ⁊ comedere. vñ ꝑueniret famē comedendo ſic ꝑuenit fatigatōeꝫ ſenſuū dormiēdo. Scđꝫ ergo hāc opinionē dici pōt. ꝙ languor ⁊ fatigatio ibi ñ fuit cā ꝓcedens ſomnū. ſꝫ hoc ďbebat ſomnū ꝑuenire. vñ cautela ⁊ vitatio taliū penalitatuꝫ fuit cā ſomni. ⁊ ad hoc pōt dici quoquo mō dicͣ aug. xiiij. de ciui. dei. nō laſſitudo fatigabat ocioſuꝫ: nec ſomnus premebat inuitū. q. d. nō oppreſſus aliquo mō dormiuit tūc ſicut poſt culpā. ſed volūtarius dormiuiſſet qñ videret ſibi ꝯueniēs. Ex h̄ pꝫ rñſio ad illud qđ ſequit̄. Aliter auteꝫ vr̄ aliqbus. ſ. ꝙ nullā hūit neceſſitatē dormiēdi. ⁊ ꝙ ñ dormiuiſſꝫ. ⁊ vr̄ mihi ꝓbabilius. ⁊ hec vr̄ fuiſſe opinio iſiđ. ⁊ gre. Iſiđ. eiꝫ dicͣ i li. ď ordie creaturaꝝ. vbi enūerat miſerias in quas cecidit hō ꝑ pctm̄: enūerat ſomnū dicēs ſic. In hui⁹ vite defectu pari iſirmitatis ꝯditōe. paupes ⁊ reges. ſtulti ⁊ ſapiētes verant̄. Nā ſenſus oēs ſomno idigēt. ¶ Itē greg. i li. viij. mora. Ois hō i adā p̄rio parēte nr̄o ꝑſuaſionib⁹ ſerpētis capt⁹: dū dñi ꝓcepta ꝯtēnens eū peccādo dereliqt. humilitatis arcem deſerēs: ad iſirmitatis iugū ſuꝑbiendo ꝑuenit ⁊ ceruicē cordis erigēdo ſuppoſuit: qñ ꝗ ſubeē diuinis viſiōib⁹ noluit ſub ſuis ſe neceſſitatib⁹ ſtrauit. ⁊ poſt int̄ illa q̄ nūerat dicͣ labore vegetat̄ ne quiete torpeat. quiete refouet̄ ne laboris exercitatōe ſuccūbat. fatigata vigilijs ſomno reparat̄. oppreſſa ſomno vigilijs excutit̄: ne ſua penis quiete laſſet̄. Ad h̄ videt̄ duo ꝑſuadere. ſ. ſublimatio ei⁹ q̄ꝫtū ad ſtatū aīe. ⁊ ſecluſio ois pene q̄ꝫtū ad ſtatū corꝑis ⁊ aīe. Quātū eiꝫ ad aīaꝫ tñ ſublimat⁹ fuit ꝑ affectiuā ꝙ deo fruebat̄. Unde aug. xiiij. ď ciui. dei. xxvi. c. viuebat fruēs deo: ex quo bono erat bonus. ⁊ ꝑ cognitiuā q̄ deū ꝑ p̄ñtiaꝫ ꝯtēplat̄. Vñ hugo. cognouit hō creatorē ſuū. ñ ea cognitōne q̄ foris ex auditu ſolo ꝑcipit̄. ſꝫ ea potius q̄ intus ꝑ aſpiratiōeꝫ miniſtrat̄. Nō ea q̄ deus mō a credētib⁹ abſñs fide querit̄. ſꝫ ea tūc ꝑ p̄ñtiaꝫ ꝯtēplatōis ſciēti maniſeſtus cernebat̄. Nec tñ illa fruitio fuit illi⁹ plenitudinis ſiue beatitudinis q̄ ē beatoꝝ in patria. nec illa ꝯtēplatio fuit ꝯtēplatio ꝯphenſoris: ſꝫ maior ea q̄ eſt viatoris ꝑ fidē. Vñ hugo. ſciēdū ē ꝙ illā p̄mā cognitōeꝫ hois quā ď creatore ſuo habuit. ſicut maiorē ⁊ certiorē illa cognitōem que nūc in ſola fide ꝯſtat veraciter dñs: ita etiā illa que poſtmodū i excellentia ꝯtemplatōis dine māifeſte reuelabit̄. Vñ minor neceſſe eſt ꝯfiteamur. Cū g⁹ aīa ita erat ſublimata ⁊ tāta iocūditate beata. q̄ debuit illi eē volūtas dormiēdi ⁊ priuādi ſe ad horā modicam tāta vite felicitate? Si diceret̄. ꝙ vt defectus ex ꝑte corꝑis ꝑueniret. hoc nō oportuit: ꝑ vſuꝫ ligni vite ab oi ďfectu poterat cuſtodiri. Vñ hugo. Ligni vite ďtus tā mirabilis. vt certis tēporibus ſūptū. vitā corꝑalē in hoīe q̄ꝫdiu ipe hō illo vteret̄. nō ſolū a morte ſꝫ ēt ab oi defectu illeſāꝫ cuſtodire potuiſſꝫ. ¶ Preterea. ab iſto ſtatu fuit ſeclauſa ois penalitas ſiue pena. cāe aūt ſomni penales ſunt. vna eniꝫ cauſa ſomni ē oppreſſio ſenſuū cā ſupradicta. vt determinat phs. alia ē opilatio viarū ďtutis ſenſibil̄ a corde ꝓcedentis. Dicit auicēna. ꝙ ſomnus fit ex vaporatiōe corpulēta aſcendēte ex nutrimēto in ſtomacho ⁊ ſurſuꝫ lata ad cerebrū. ⁊ ibi ex frigiditate cerebri infrigidata. ⁊ in deſcēdēdo opilando vias ďtutis ſenſibilis a corde ad organa exteriora ꝓcedentis. ⁊ ex hoc ſequit̄ reciprocatio caloris naturalis ad interiora ⁊ ꝑ ꝯſequēs ſenſuuꝫ ligatio ⁊ imobilitatio. ¶ Alia ē priuatio organorū naturalis caloris. Vñ galienus. ſomnus ē reuocatio caloris exterioris ad interiora. Ut digerat̄ nutriens. ⁊ hoc fit hoc modo: poſt ſumptionē cibi calor deſerendo exteriora. tranſfert ſe ad interiora ad cibi digeſtionē. Unde accidit ꝙ organa priuata calore nāli. actiones ſuas que oēs fiūt per calorē exercere nō p̄ñt. ſed deficiente calore torpeſcunt ſpiritus ⁊ mēbra deficiunt ⁊ labuntur in ſomnū. ¶ Preterea. labor eſt cā. vnde phs de ſomno ⁊ vigi. āplius ex laborib⁹ qbuſdā ſupple eſt ſomnus. ⁊ ſubdit. Nā labor colliqua-

mũ ē. colliquatiuũ ꝟo ſit: queadmodũ nutrimen
tũ idigeſtũ colliquatiuũ eſt idē quod diſſolutiuũ.
hoc ē labor diſſoluit corpus. ⁊ facit multā vapo
rũ eleuatōez. ſicut nutrimētũ indigeſtũ. ¶ Prete
rea. egritudo ē cā. Unde phs e. li. ⁊ egritudines
qdez illud idē faciũt quecũqꝫ a ſupfluitate humi
da ⁊ calida. vt accidit febricitātibus ⁊ litargicis.
¶ Preterea. etas puerilis eſt cā. vñ phs eodē li.
amplius aũt ṗterea etas. pueri eniz dormiũt ve
hemēter. eo ꝙ nutrimētũ ferṫ ſurſuz eē. ⁊ poſt q/
buſdā iterpoſitis dicit. cũ mlius feraṫ ſpũs. i. eua
poratio ſurſuz. deſcendēdo venas tumefacit: qbꝰ
coartat poros vbi fit reſpiratio. He aũt cāe pe/
nales ſũt ⁊ oīo a ſtatu illo ſe iūcte: pp qd̄ videṫ ꝙ
ſomni tũc nulla erat indigētia. Quod cōcedi/
mus. opinādo nō aſſerēdo dicētesqꝫ ſi aliq̄ mō
ꝑueniēda fuit mēbroꝝ fatigatio p quietē. ꝑueniē/
da fuit ſopore nō ſomno. Somnus eni ꝓprie ſũ
ptus ⁊ eo modo quo de eo diſſerũt phi. potius
ꝑueniṫ fatigatōe q̄z ecōuerſo. vt pꝫ ex dictis. ſi er
go debuit aliquis defectus ꝑueniri quiete: debuit
ꝑueniri quiete ſoporis nō ſomni. Differũt eni ſō
nus ⁊ ſopor. qr ſomnus ē qes aīaliũ ꝟtutũ cũ in/
tēſione naturaliũ. Sopor ē qes aīaliũ ꝟtutũ cum
intēſione intellectualiũ. Uñ qes ſoporis ñ priuat
aīaz iocũditate aliq̄ quā hꝫ ex ꝯuerſiōe ſiue ela/
tōe mētis ad deũ: ſicut faċ ſomnus. nec ponit cor
pus alicui addictuz penalitati. Uñ hec potētia in
nullo illo ſtatui preiudicat. ¶ Ad illud qd̄ primo
obijciṫ ꝙ phs cũ intēdit oñdere ꝙ ſomnus ⁊ vi
gilia ſũt eiuſdē ſbiecti: ſiue ꝙ hñt fieri circa idē. i.
eādē ṗtē aīalis. hoc ē circa illud circa qd̄ ē ſenſus
ſiue habitꝰ. ⁊ priuatio hꝫ fieri circa idē. dicit eniz
ſic. Manifeſtũ ꝙ circa idē aīal uigilia ⁊ ſomnus
eſt. opponunṫ. n. ⁊ uideṫ uigilie ſomnus q̄dā pri
uatio. ex hoc nō ſequiṫ abſolute ⁊ ſimplr̄. ꝙ ſiqs
uigilat neceſſe hꝫ dormire: ſicē nō ſequiṫ ſi uidet
neceſſe ē cecũ fieri: in ſtatu tñ ⁊ mā q̄ loquiṫ phs
bñ ſequiṫ. loquiṫ. n. phs ꝺ illis i qbus accidit lā/
guor ⁊ fatigatio organi. pp opis exceſſuz ⁊ tpis
diuturnitatē. oñdit. n. ꝙ qr aīal hꝫ opus ꝑm tp̄s
determinatũ. ⁊ excedēdo illud tp̄s neceſſe habꝫ
languere ad recreatōez ⁊ repatōez languētis ne
ceſſaria ē illi qes ſomni. ſꝫ nulla poterat eē fatiga
tio uel languor huiuſmōi in ſtatu inocētie. cũ oīs
defectꝰ huiuſmōi ꝑueniendus erat uſu ligni uite.
vt habeṫ ab hugo. ¶ Preterea ſomnus recreat pꝰ
languorē ſiue penā. nō āt ē opus illiꝰ ꝑuenire pe
nā. ¶ Ad illud qd̄ obijciṫ poſtea. dōm ꝙ q̄litates
elemētares in corpore primi hois ſe habebāt in
unione potiſſima ⁊ amicitia ut ſupra tactũ ē. ⁊ eo
maioris erāt ꝟtutis ⁊ ṗtātis in actōe i mā extra/
nea. Preterea ꝓbabiliter eſtimari pōt. ꝙ cibus
quo debebāt uti in padiſo: marie fuit cōſonus ⁊
ꝯnaturalis nāe utentiũ. ⁊ de facili ꝯuerſiuus i nāz
illoꝝ. ⁊ cũ hoc ꝙ illo uſi fuiſſent nō in ſupfluitate
aliqua ſꝫ tempate ⁊ moderate. vñ rōne q̄ ꝟtus i/
terior opans ad digeſtionē erat ualide ṗtātis. ⁊
rōne nāe cibi ⁊ modi quo ſumereṫ. ſ. imodicita/
te: nō regrebaṫ reuocatio caloris exterioris: ne/
qꝫ aſcēdebāt fumoſitates que ſomnuz facerēt. fu/
moſitates eniz multe ⁊ groſſe faciunt ſomnũ. non
aũt pauce ⁊ ſubtiles cuiuſmōi eſſent ille: q̄ fuiſſent
reſolute ex cibo ibi ſumpto. ⁊ maxie vbi virtus
eſt valida ⁊ potens in vtente. ¶ Ad illud qd̄ poſt
obijciṫ. ꝙ omnia aīalia cōicant ſomno. dicēduz.
ꝙ omnia que determinat phs circa materiā iſtaz
habēt itelligi ꝑm curſuz nature corrupte: non in/
ſtitute.

Membrum quartum.

Sequiṫ queſtio ꝺ paſſibilitate ꝑm mu/
tatōez tpis hoc ē ꝺ paſſibilitate ſene/
ctutis. Queriṫ ergo ſi potuit in primo
ſtatu ſeneſcere. ⁊ uideṫ ꝙ ſic. Augu.
xiiij. de ciui. dei. xxvi. c. cibus aderat ne eſuriret.
potus ne ſitiret. lignũ uite ne illũ ſenectus diſſol/
ueret. Ex hoc ꝟbo videṫ. ꝙ diſſolubilis fuit ſene
cta quātũ fuit de ſua nā. ¶ Itē aug. de baptiſmo
puuloꝝ habebat adaz de ligno ꝝ fructibus refe/
ctōem ꝯtra defectōem: de ligno vite ſtabilitatē ꝯ
vetuſtatē. ⁊ ita idē qd̄ prius. ¶ Preterea. q̄ ratiōe
primus hō erat ſtabiliēdus ꝯ ſenectutē p lignuz
vite. eadē ⁊ ſua tota ꝓgenies. ⁊ ita oēs electi. ſed
fructus quos poſſet lignũ illud exuberare ſi per
ab homines diuiderenṫ nō poſſent ſingulis electoꝝ
impartiri. ergo ñ videṫ ꝙ ſufficeret fructꝰ ligni illiꝰ
ad ſtabiliendũ nām humanā: ne fieret diſſolutio
p ſenectutē. ¶ Itē de lege nāe eſt. ꝙ virtus viges
in aīalibꝰ ꝓficit in ꝑficiendo ſuũ ſubiectũ. quouſ/
qꝫ perueniet ad ſtatũ ꝯpletũ magnitudis ⁊ augmē
ti: de quo phs. oīm ꝯſtantiuz nā terminus ē. ⁊ rō
magnitudinis ⁊ augmēti. quo puento terminaṫ
ꝓgreſſus illius: iuxta qd̄ dicit phs. ꝙ vnũqdqꝫ
terminaṫ ſuo piodo. nec ꝑmanet i ſtatu illo. ſꝫ iici
pit declinare ⁊ deficere. ad hũc autē defectũ ſeqṫ
ſenectus. cũ ergo hec ſit lex nāe vlis. primo hoie
exiſtēte in ſtatu ꝯpleto ſibi determinato ꝑm nām.
nā ſiue ꝟtus uigens in eo cepit deficere ⁊ decli/
nare. ⁊ ipe ꝯñter ſeneſcere. ¶ Itē ꝟtus gratuita i
via aut proficit aut deficit. ⁊ hoc fuit verum in
oī ſtatu. a ſili vꝫ ꝺ ꝟtute nāli ꝙ deficit qñ ñ ꝓficit.
ſiue icipit ꝺfic̄ē vel q̄re ñ. ⁊ ſi hoc: habeo ꝓpoſi
tũ. ¶ Itē li. de morte ⁊ vita ꝺr ſupeffuſa. ⁊ multa
ſemina ſeneſcũt cito. ¶ Ex hoc vꝫ poſſe argui: ꝙ q
deſcindit ſemē p coitũ ſeneſcit ſiue pōt ſeneſcere.
nō eniz ſupflua deciſio cito ſenectutē iducēt i aliq̄
niſi q deſcindit poſſꝫ ſeneſcere. ſicut ſupflua cō/
meſtio ñ iduceret morbũ i aliq̄ niſi ꝯmedēs poſ/
ſet iſirmari. ⁊ ita oīs potēs deſcindē ꝺ ſe ſemē pt
ſeneſc̄ē. ergo ⁊ primꝰ hō. Cōtra. i prio ſtatu aīa
potuit ſtare: nec hũit neceſſitatē cedēdi anq̄z ſua

culpa ſe ſubiecerat illi neceſſitati. Siſr videtur ꝺ corꝑe ꝙ ſtare nõ poterat ſine defectu corꝑali ali/quo. nullã hñs neceſſitatẽ deficiẽdi anteq̃ȝ hõ ꝑ culpã ſe ſubiecerat huic neceſſitati. ⁊ ita nulla fuit illi neceſſitas ſeneſcẽdi añ pcĩm. ¶ Itẽ ſenectus ẽ ꝑambula ⁊ ĩtroductiua mortis. vñ qȯ põt ſene/ſcẽ põt mori. heb. ix. qȯ antiquať ⁊ ſeneſcit. iam ꝓpe iteritũ ẽ. ſi ergo primus hõ potuit ſeneſcẽ: potuit mori. ⁊ hec lex currebat ĩ prĩo ſtatu inocẽ/tie. ſcȝ ꝙ ſenectus neceſſario mortis ĩtroductiua fuit. vñ aug. xiij. de ciui. dei. xx. c. dicit de primis ꝑentibus. lȝ morituri nõ eẽnt niſi peccaſſent. ali/mẽtis tñ vt hoĩes vtebãť. nõdũ ſpũalia. ſȝ adhuc aĩalia corpa terrena geſtãtes. que lȝ ſenio nõ ve/teraſcerẽt vt neceſſitate ꝑducerenť ad mortẽ ⁊ er/go vt prius. Rñſio cũ queriť. vtrũ primus hõ fuit paſſibilis ſm mutatiõeȝ tꝑis. i. an fuit paſſibi/lis ꝑ ſenectuteȝ. diſtiguẽdum ẽ ſicut ſupra tactũ ẽ. ¶ Ad illud qȯ prĩo obijciť ꝯtra. dicẽdũ ꝙ illa ſta/bilitas qua ſtare potuit ſine defectu ſenectutis: nõ ĩfuit illi ſolũmodo a v̄tute fructus ligni vite. ſed a natura ſue ꝯditõis. vt a cã ĩtriſeca ⁊ prĩa. cõditus eĩm fuit ĩ quadã ſtabilitate nãe oĩno ſine neceſſita/te vel diſpõne vel ĩclinatõe ad defectũ ſenectutis. ſȝ data fuit alimonia de fructu ligni vite ad illã ſta/bilitatẽ ꝑpetuãdã ſiue ꝯtinuãdã. Vñ cã ĩpaſſibili/tatis defectus ſenilis fuit ſtabilitas nãe ĩ qua cõdi/tus fuit. cã ſine q̃ ꝯtinuari ſiue ꝑpetuari nõ potuit fuit fructus vite. ¶ Ad illud qȯ ꝯñter obijciť. ſ. de ſufficiẽtia fructus vite. q2 vt dicit hugo. ꝑiculũ di/ligẽtis inq̄ſitõis nullũ erit. ſi p̄ſumptio temerarie aſſertõis nõ fuerit. Nihil aſſerere p̄ſumo tñ opi/nãdo põt dici. ꝙ ſicut ꝺterminãt ſacri doctores. ſi ꝑſtitiſſent primi ꝑentes ⁊ de illis ꝓpagati ĩ ſtatu ĩnocẽtie ſucceſſiue fuiſſent trãſlati ad vitã eternã. Vñ hugo. hoc magis rõni cõſentaneũ ⁊ fidedi/gnũ videť. ꝙ ſicut ĩ hac uita mortali alijs ꝑ mor/tẽ decedẽtibus. alij ꝑ natiuitatẽ uicturi ſuccedunt. Ita quoqȝ tũc p̄cedẽtibus poſt terminũ huiꝰ uitẽ tꝑalis. ad uitã eternã trãſlatis hi q ex eis nati fu/iſſent ꝺcedẽtibus ſuccederẽt. ⁊ ipſi quoqȝ tꝑa ſua ĩpleturi ⁊ obediẽtiã ſuaturi: donec tãdẽ numerꝰ ad uitã p̄deſtinatoꝝ ĩpleret. ⁊ tp̄s huic ĩferiori ui/te in gnẽ humano deputatũ ꝯſũmareť. ⁊ ſm hoc põt ꝓbabiſr eſtimari ꝙ diuĩa v̄tute lignũ uite tã/to nũero fructibus exuberare poſſȝ ſufficiẽtes. vľ aſr põt dici. qȯ dic̄ aug. ſup illȯ geñ. ij. poſuit eũ ĩ ꝑadiſo uoluptatis ut opareť ⁊ cuſtodiret illũ: qȯ maius mirabiliuſqȝ ſpectaculũ ẽ: aut ubi magis ẽ reꝝ nã hũana rõ quodãmõ loq p̄t q̄ cuȝ poſitis ſemibus plãtatis ſurculis trãſlatis arbuſculis. in ſuis malleolis tanq̄ȝ ĩterrogať queqȝ uis radicis ⁊ germinis qd poſſit qdue ñ poſſit. vñ poſſit. vñ nõ poſſit. qd ĩ ea ualeat numeroꝝ ĩuiſibilis inte/riorqȝ potẽtia. quid exterius adhibita diligentia neqȝ ipſa ꝯſideratõe ꝑſpicere. q2 neqȝ q plantat ẽ aliqd. neqȝ qu irigat. ſȝ qui ĩcremẽtuȝ dať deus. quia ⁊ illud operis qȯ accedit extriſecus ꝑ illum accedit quẽ nihilominus creauit ⁊ quẽ regit atqȝ ordinat ĩuiſibiſr deus. Ex hoc verbo aug. pȝ ꝙ opatio illa ꝺbebat eẽ circa trãſplãtatõȝ arbuſculo/rũ ⁊ ĩſitõeȝ malleoꝝ. ⁊ plãtatõȝ ſurculoꝝ ⁊ agri/cultoꝝ huiuſmõi. vñ ex hoc v̄bo non irrõnabiſr eſtimari põt ſi fructus vnius arboris ñ ſuffeciſſȝ illius generis arboris vel trãſplãtatõe ſurculoꝝ vel ĩſitõe vel aliq̄ mõ alio alias generis eiuſdẽ fu/iſſe multiplicatas. ¶ Ad aliȯ qȯ ſeqť. ſ. ꝙ ſm legẽ nãe v̄tus vigẽs ĩ aĩalibus: qñ nõ ꝑficit ĩcipit ꝺfi/cere ⁊c̃. dõm ꝙ hoc nõ ẽ gnãſr veꝝ niſi ſm legẽ nãe corrupte. nõ aũt ĩtegre ſiue ꝯſtitute. vt. n. diciť glo. hiero. ſup illud iſa. xxx. erit lux lune ſicut lux ſolis ⁊c̃. oĩa ꝓpter hoiem fcã in eius lapſu peio/rata ſũt vt ſol ⁊ luna lumĩe ſuo miorata: ⁊ ip̄e ho/mo maxime ĩfirmus factus ẽ. Vñ greg. li. viij. mo/raliũ. dixit quidã ſapiẽs. graue iuguȝ ſuper filios adã a die exitus de ventre matris eoꝝ vſqȝ ad di/em ſepulture in matrẽ omniũ. omnis quippe ho/mo in adã primo parẽte perſuaſiõibus ſerpentis captus. duȝ dñi preceptũ ꝯtemnens cũ peccãdo dereliquit. hũilitatis arcẽ deſerẽs. ad ĩfirmitatis iuguȝ ſupbiẽdo ꝑuenit. Ex ĩfirmitate ergo quã ĩ/currit homo. neceſſe hȝ in ſtatu nãe corrupte ſal/tem. cũ ad terminũ ſue magnitudĩs ꝑuenerit decli/nare. ⁊ declinãdo ſeneſcere qȯ nõ fuit neceſſe in ſtatu primo. ¶ Ad illud qȯ poſtea obijciť. ꝙ vir/tus gratuita aut ꝑficit aut deficit ⁊c̃. dicẽdũ. ꝙ ſe/cus eſt de virtute nãli gratuita. ⁊ hoc dico habi/to reſpectu ad ſtatũ innocẽtie. In ſtatu vero cul/pe cõſimili ſe hñt modo virtus gratuita ⁊ nãlis quãtũ ad hoc ꝙ vtraqȝ ꝑficit aut deficit. In ſta/tu autẽ nature cõdite nequaq̃ȝ. ⁊ rõ eſt. q2 in ſta/tu primo determiatus fuit ſtatus virtutis nãlis in via. non ãt fuit determiatus ſtatus virtutis gratui/te anteq̃ȝ ꝑficereť in gloria. gloria eĩm ẽ perfectio gratie ſiue grã perfecta vt quidã volũt. Unde in ſtatu primo. in ꝓgreſſu virtutis nãlis fixus erat terminus vltra quẽ nõ erat ꝓgredi nec citra quẽ deficere. Nõ autẽ fuit ſic de virtute gratuita. cu/ius nõ erat terminus ꝺterminatus añ ꝑfectõeȝ glo/rie. Unde manẽte ſtatu innocẽtie ſiue nãlis iuſti/cie nõ eẽt ſtatus in ꝓgreſſus virtutũ gratuitaꝝ ſi/cut ĩ ꝓgreſſu nãliuȝ. neqȝ fuiſſȝ ibi defectus neqȝ declinatio niſi accedẽte ĩfirmitate ꝑ culpã. ¶ Si ãt queriť. quare fixus fuit t̃minus ĩ ꝓgreſſu uirtutuȝ nãlium ĩ uia: nõ ĩ ꝓgreſſu uirtutũ gratuitaꝝ. Rñ/ſio ẽ ex quadruplici genere cãe. Primo ex gene/re cãe efficiẽtis. q2 ꝑfectus uirtutis nãlis ẽ a pri/cipio intriſeco ⁊ finito. ſȝ ꝑfectus uirtutis gratui/te a pricipio ſupno ⁊ ĩfinito ſcȝ a deo. Ex pte cãe formalis rõ eſt. q2 determinatũ eſt uirtuti anime que eſt forma corꝑis quãtuȝ corpus mouere poſ/ſit ⁊ ꝑficere. ⁊ iõ ultra ſtatũ illũ uirtus corꝑalis

ſiue in principijs corpis radicata ꝓut ordinaẗ ad animā ſtatū hȝ. Secus āt ē de grā cuius ↄplemē/tuȝ ꝑfectū nō ē niſi i gloria: ad quā nō ꝑuenit hō q̄ȝdiu ē in uia. Ex pte finis ē rō q2 uirtus nālis eſt ad aliquē effectū creatū: ſed grā ordinat ad ad/herēdū deo. Similr ꝛ uirtus ſicut dicit augu. i li. de moribus ecclie. ꝛ nemo pōt nimis adherere deo: ideo ꝛc̄. Ex parte nālis principij rō eſt. q2 virtus ꝛ gratia nō hn̄t principiū nāle vnde fiāt. ſed corpus in quo radicaẗ nālis virtus. fabricari hȝ ex humido quodā radicali. ſup quod nā ſup/edificat tanq̄ ſupra fundamētū ꝛ queadmadū fū/damētuȝ in artificialibus hȝ determinatū reſpe/ctu quātitatis fabrice conſtruēde: ſic humidū ra/dicale potētiā ſue quātitatis ꝛ extēſibilitatis. de/terminatōeȝ hȝ ꝛ limitatōeȝ ad corpis magnitu/dinē: qd̄ ex ipo ꝑducēdū ē. Et qm̄ virtus corpa/lis ↄcomitaẗ corpis quātitatē. iō ſtatū hȝ. non ſic aūt eſt i grā ꝛ virtute ſicut dictū ē. ⸿ Ad vltimum dōm. ꝙ hoc argumētuȝ nō valet. multa effuſio fa/cit ſeneſcere cito. ergo q pōt effūdere ſemen pōt ſeneſcere. effuſiōe. n. q̄cunq3 feis nō debilitaẗ nā. imo potius q̄nq3 alleuiaẗ ꝛ expeditior efficiẗ. vt qn̄ huiuſmōi emiſſiōe purgaẗ ſupfluitas nāe. Vñ effuſio huiuſmōi non eſt cā ſenectutis. ſed multa ſiue imoderata. hec ergo enūciatio q pōt ſemen effūdere pōt ſeneſcere. falſa ē ꝑ ſtatu prio. in quo non potuit eē multa effuſio non interueniēte cul/pa. ad poſſe eim effūdere nō ſequiẗ poſſe ſeneſcē: niſi q2 qui effūdit. pōt imoderate effundere. hoc igiẗ q2 fieri non pōt niſi preueniēte culpa. nō po/tuit fieri i ſtatu primo.

Membrum quintum.

Sequiẗ īqrere. Utruȝ fuit paſſibilis ꝑ corpis diſſolutionē. ꝙ ſic videẗ. omne compoſitū ē ex nā diſſolubile. vñ cor/pus ade fuit tale: ergo ꝛc̄. ⸿ Iteȝ da/maſ. li. i. c. iiij. ↄpoſitio ē pricipiū pugne: ꝛ pugna diſtātie. diſtātia diſſolutiōis: ergo ↄpoſitio ē pri/cipiū ſolutōis. ſed quod hȝ in ſe pricipiū ſolutio/nis: eſt paſſibile ꝑ diſſolutionē. corpus ade fuit ta/le: ergo ꝛc̄. ⸿ Itē corpus illius erat ↄpoſitum ex quatuor elemētis. Sed quatuor elemēta adinui/ceȝ ↄ̄ria ſunt. ꝛ actiua ꝛ paſſiua: ergo inducentia corruptōeȝ. q2 paſſio neceſſario iducit corruptō/nē: ergo diſſolutōeȝ. ⸿ Si dicaẗ ꝙ nō erāt i ipſo elemēta agentia ꝛ patiētia. q2 erant eque liberata ꝛ equali proportōe. Cōtra. ut habeẗ a phō. ele/menta i ſuis ſperis equalē habēt ꝑtēeȝ. nihilomi/nus agūt ꝛ patiunẗ adinuicē. ⸿ Item aug. in qō/nibus ſup geñ. dicit. corpus ade non erat tale qd̄ ipoſſibile uidereẗ diſſolui. ſed guſtus arboris ui/te corruptōȝ inhibebat. igiẗ uideẗ ꝙ corpus in ſe diſſolubile erat. licȝ ab extrinſeco reſeruari pote/rat ſine diſſolutōe. ⸿ Iteȝ oē qd̄ eſt aīale. i. idigēs alimonia ē diſſolubile deficiēte alimonia. ſed oē tale ē paſſibile ꝑ diſſolutōeȝ: corpus ade fuit tale ꝛc̄. Cōtra. materiatū ordinatū ꝑ nām ad for/maȝ idiſſolubilē. debȝ eſſe idiſſolubile per nāȝ qd̄ pȝ per rōem ꝛ ꝑ exemplū in corpibus ſupceleſti/bus ꝛ i alijs idiſſolubilibus. ſȝ corpus primi ho/minis fuit tale. ergo ꝛc̄. Nec eſt inſtātia in nobis. q dānati ſumus diſſolutōi ꝑpter peccatū. ⸿ Iteȝ vt dicit plato in thimeo ꝙ qd̄ bona rōne iunctū eſt diſſolui velle nō ē dei. corpus primi hominis bo/na rōne iūctum fuit. bona inquā rōne ƀm ꝙ ra/tio dicit ordinationē in finē. ordinatū eim fuit ad finē vltimū vel optimū ƀȝ ꝙ poſſibile erat nā cor/poris. Similr̄ iunctū erat bona rōne ƀm ꝙ rō di/cit ꝑportionē conueniētē ꝛ ordinatā miſcibiliuȝ ſiue componētium in cōpoſito. ƀm aug. dicentē. ꝙ ſūma ſanitas erat in corpe illius. ⸿ Item phs in li. de gene. ꝛ corrup. nām in qmus ſemꝑ deſide/rare qd̄ melius eſt. ſed elemēta nō poſſūt eſſe ſub forma meliori q̄ erat forma illa que erat ꝑfectio illius homis. ergo ƀm nām ſtabat ꝛ terminatus fuit eor̄ appetitus. ergo nā fuit corpus illud idiſ/ſolubile. Reſpōſio ſupra poſita diſtictōe ſupius ha/bita. dōm ꝙ primus hō fuit paſſibilis ꝑ corpis diſſolutōeȝ. ƀm ꝙ paſſibilis dicit potētiā obediē/tie vel nālē. nō ƀm ꝙ dicit potētiā aliquo mō di/ſpoſitā. ⸿ Ad primū obiectū quo dr̄. cōpoſitū eē nā diſſolubile ꝛc̄. dicēdum ꝙ natura diciẗ multi/plr̄. ſcilicet creata ꝛ icreata ſiue naturās ꝛ natu/rata. Scōm ꝙ nā ſumiẗ ꝑ natura naturāte veruȝ eſt ꝙ omne compoſitū nā eſt diſſolubile. i. adiun/ctuȝ nature huius. vel niſi hac natura ↄſeruareẗ. nā naturata pōt eſſe vel pricipiuȝ agēs intra. ƀm ꝙ natura diciẗ pricipium motus ꝛ q̄tis eius in quo eſt ꝛc̄. ꝛ hac nā non eſt diſſolubile quicquid eſt compoſitū velut naturalis intelligentia. ꝛ ſic omne compoſitū diſſolubile. q2 naturalis intelli/gentia diſſoluit ſemꝑ cōpoſituȝ diſcernēdo inter partē ꝛ ptem. ſȝ neq3 huiuſmōi modus diſſolu/tōis neq3 alius. ƀm ꝙ diſſolubile nā diciẗ a natu/ra naturāte inducit diſſolutōeȝ. ⸿ Ad illud qd̄ di/cit dama. ꝙ cōpoſitio eſt principiū pugne. dici pt̄ ꝙ verbū dama. intelligi pōt de cōpoſitōne ↄtra/rior̄ in qbus ē quedā pugna ex mutua actōe illo/rū ꝛ paſſiōe. huiuſmōi autē pugna nec actio nec paſſio erat i corpe primi homis in quo erāt cō/ponētia in q̄dā amicitia vt ſupra dictū ē. Pugna aūt violentā ſignat actionē. ſed videẗ ex ſerie ver/bor̄ ſuoruȝ ꝙ ipſe nō intelligit de ↄpoſitione ſim/pliciter. imo de compoſitōe ƀm ꝙ omnis creatu/ra diciẗ cōpoſita reſpectu ſimplicis primi quod oſtendit ibidē. ꝙ omnis creatura ratōe ſue com/poſitōis eſt diſſolubilis. ꝛ ſolus deus qui nullo genere compoſitōis eſt compoſitus. nullo mo/do eſt diſſolubilis ꝑpter quod videẗ aliter dicē/duȝ. Pōt ergo dici. ꝙ ois creatura rōne qua eſt

ex nihilo. q̄tuʒ eſt de ſe vt ē talis. in nihilū tēdit. vñ greg. cuncta ex nihilo facta ſunt. corruiqʒ eſſentia ad nihiluʒ tenderet niſi ea auctor oīum manu regiminis ɔtineret. Preterea. creature īquātum ꝓducte ſunt in eē diuina v̄tute ſiue potētia: cōicāt eē diuinū ⁊ appetunt illius ɔtinuatōeʒ ſm ꝙ dicē phs. Oīa bonū appetūt. i. eſſe diuinum ſiue illius eſſe ɔtinuationē. Vñ in oī creatura ē quaſi duplex exñtia. rōne duplicis pñcipij illius ſumpto pñcipio noīe extēſo. ſm ꝙ nihil dr̄ quaſi originale principiū creaturaꝝ. ſic ergo dr̄ pugna quedā eſſe inter corpus ⁊ aīam ſiue inter ſenſualitatem ⁊ ptem rōnabilem. ꝓpter ɔ̄rios appetit⁹ ſiue cōcupiſcentia. ſimiliter ſm quēdam modū loquēdi dr̄ in vnaquaqʒ creatura eē pugna rōe. duplicis tendentie ɔ̄rie ſiue inclinationis. huiuſmodi aūt pugna nō ponit neceſſitatē vel diſpōneʒ ad diſſolutionē aliquā que ſic reducit̃ ad actum: niſi hoc ſuppoſito ꝙ ſibi relinqueret̃ vel ſubtraheret̃ v̄t⁹ diuina a qua accepit eē ⁊ ɔtinuatōʒ eē. Vñ greg. Omnia que creata ſunt p ſe ſubſiſtere non valēt nec moueri. ſed intantū ſubſiſtunt: inquātū vt eſſe debeant acceperunt. ¶ Ad aliud qḋ poſtea obijcitur ꝙ illud ɔpoſitum erat ex quatuor elemētis ⁊c. dōm ꝙ lʒ corpus illud eēt ex q̄tuor elemētis: tāta erat equalitas v̄tutum elemētarium ⁊ par ⁊ armonia rōne ɔmēſuratōis: ut vnū in aliud oio non ageret: aliquid obijciendo a ſubātia illius corporis. ¶ Ad illud qḋ obijcitur. ꝙ equalibratio elementoꝝ ſm coꝝ v̄tutem non impedit quin ſit ibi actio ⁊ paſſio ſicē nec illoꝝ ſm ꝙ ſunt in ſperis ſuis ⁊c. dōm ꝙ hoc non eſt inquātuʒ ſunt huiuſmodi. ſed inquātum augmentat̃ v̄tus vnius ⁊ diminuitur v̄tus alterius p motum ſolis i aliquo circulo. Vñ p appropiquatōʒ ſolis augmētatur v̄tus alicui⁹ elemēti in aliqua ptē illius. ꝓp quod hʒ poteſtatem agendi ⁊ ꝑdominiuʒ reſpectu alterius elemēti i pte aliqua illius. vel forte ⁊ ſi eſſʒ i illo ɔ̄rietas elementoꝝ ⁊ non eſſʒ equalibratio qualitatū. non datū fuit illis agere in illo aliquo modo ad diſſolutionē qḋ vr̄ ex illo v̄bo Sapiē. vlt. Omnis creatura ad ſuū genus ab initio refigurabat̃. deſeruiens eius preceptis. ut pueri tui cuſtodirent̃ illeſi: ex quo vr̄ ꝙ omnis creatura q̄ ad eius primam ɔditōem fuit quaſi deputata ad tuitionē ⁊ cuſtodiam hoīs ⁊ nullā poteſtatē habuit ledēdi euʒ. ¶ Ad aliud qḋ ſeqt̃. ꝙ corp⁹ illḋ nō erat tale qḋ impoſſibile videret̃ diſſolui. ſed guſtus arboris vite inhibebat corruptibilitateʒ. dōʒ ꝙ re v̄a corpus illḋ poſſibile fuit diſſolui ſʒ ꝙ poſſibile dicit potētiā materialē non ſm ꝙ dicit diſpoſitā. vñ qḋ dicit augu. ꝙ guſtus arboris vite inhibebat corruptōeʒ: non dicit qr diſpoſit⁹ fuerit ad corruptionem aliquo mō. ſʒ qr guſtus arboris ɔſeruabat illū in integritate ſua. Vñ inhibitio illa nō ē aliud q̄ȝ conſeruatio indiſſolubilitatis ſiue integritatis habite. ¶ Ad aliud qḋ ſeqt̃ dicendum. ꝙ licet prim⁹ hō eſſʒ aīalis. nec tñ fuit diſſolubilis ⁊c. ideſt potēs diſſolui potētia inclinata vel diſpoſita ad diſſolutōeʒ. ſʒ ſolū ꝑp deſectum exterius ɔſeruantis. lʒ. n. in hoīe prio nulla erat neceſſitas vel diſpoſitio ad diſſolutōeʒ. tñ qr erat aīalis. indigebat alimento ɔſeruante illuʒ in ſua integritate. quo deficiente neceſſario d̄ficeret ⁊ diſſolueret̃. nō ꝑp aliquā diſpoſitōʒ vel aptitudinem intriſecā ad diſſolutōʒ. Rñſiones inducte ꝓ alia ptē. qr veꝝ ɔcludunt ɔcedantur.

Membrum ſextum.

Ultimo querit̃. ſi fuit paſſibilis p aīe ſeparatōʒ. hoc ē ſi fuit mortal' vel imortalis: ſed qr vt dicit phs rectū recto cognoſcimus. ⁊ obliquū ⁊ priuationes per habitus. Primo inquirēdū ē de vita ⁊ poſt de vite priuatōe ⁊ ḋ mortalitate ſiue mortis paſſibilitate.

Queſtio. xc. de vita.

De vita ergo inquirēda ſunt hec. Prio qd ē vita. Scḋo a quo ē īmediate. Tertio cuius ē vt ſubiecti proprij. ¶ Circa primū duo ſunt q̄renda. Prio qd ē ſm diffinitionem. Secundo quid eſt ſm rem.

Membrum primum.

Circa primū quo q̄rit̃ qd ſit vita. Certe a multis diuerſimode deſcribit̃. Bñ berñ. de lib. ar. Vita ē intern⁹ ⁊ nālis mot⁹ tñ vigēs itriſec⁹. ¶ Itē phs vita eſt primus ⁊ ɔtinu⁹ act⁹ viuentis. ¶ Itē li. ḋ motu cordis. Vita ē prim⁹ act⁹ aīe ⁊ corpis adaptati ad mouēdum. ¶ Iteʒ ambro. de. bono mortis. Vita ē frui ſpirādi munere. ¶ Itē li. de itelligētijs in ɔmēto. Vita ē ꝓceſſio ꝓcedens ab ente q̄eto ⁊ ſempiterno. ⁊ primus motus. ¶ Itē dyo. Vita ē ꝓceſſio theophaniaꝝ. i. diuinarum apparitionum ab ente quieto ⁊ ſempiterno. Contra hoc obijcitur ſic. Vnius rei vnū eſt eē. diffinitio āt dicit quid ē eē. vnius rei ñ dʒ. eē niſi diffinitio vna.

Huius rñſio apparere pōt diffinitōuʒ dr̄ia manifeſtata. Nota ergo ꝙ prima. ſ. vita ē intern⁹ ⁊ nālis motus ⁊c. aſſignata eſt ſm ſbam i qua motus ponitur quaſi pro genere. internus v̄o ⁊ naturalis ꝓ differētijs diſtiguētib⁹ vitā ab actu q ē extrinſecus ⁊ ab actu q ē ꝑter nām ſiue nō nālis. ¶ Alia. ſ. vita ē prim⁹ ⁊ ɔtinu⁹ act⁹ viuētis: aſſignata ē i relatōe ad ſubiectū i qua ſupra ꝑdictā addit̃ ɔparatio ad viuentē ſiue viuificatū. ¶ Tertia. ſ. vita ē primus actus aīe ⁊ corporis ada

ꝓtati ⁊c̄. aſſignata ē in relatiōe ad ſubiectū diſpo
ſitū i qua addit̄ ɔparatio ad coꝛpus aptatum ad
motū ſiue ad mouēdum. ¶ Quarta. ſ. iſta. vita eſt
frui ſpirādi munere: aſſignata ē i relatiōe ad actū
vite ɔſeruatiuū ⁊ manifeſtatiuū. vita. n. aīalis cō
ſeruat̄ ⁊ manifeſtat̄ ꝑ ſpiratōez. Vñ gen̄. ij. Inſpi
rauit in faciē ei⁹ ſpiraculū vite. ꝑꝑ hoc pōt anima
ſiue ſpūs dici ſpiraculū vite: qꝛ ptāte ſpirādi q̄ ē
a ſpū ɔſeruat̄ vita ⁊ manifeſtat̄. ¶ Quinta. ſ. hec.
vita ē ꝓceſſio ꝓcedēs ab ente quieto ⁊c̄. aſſigna
ta ē in relatiōe ad pꝛimū pꝛincipiū ⁊ hoc gnāli/
ter expꝛimēdo ɔparatōi vite ad ens ſempiternū
a quo vita ꝓcedit. ¶ Sexta. ſ. vita ē ꝓceſſio theo
phaniaꝝ ⁊c̄. aſſignata ē in relatiōe ad pꝛim ū pꝛi
cipiū. ⁊ hoc ſpāliter ſm ꝙ reſpicit eē gratuitum
ad qꝺ ſpectāt diuine apparitōes ſiue illumiatō/
nes q̄ theophanie dicunt̄. ¶ Ad aliud ɔſiderādū
ē in ꝑdictis diffinitōibus: ꝙ q̄dā reſpiciūt vitam
generalr̄. ſ. illa que eſt phī. ſ. vita ē pꝛimus actus
⁊c̄. illā quā aſſignat cōmētatoꝛ li. intelligentiaruz
ſcz vita eſt ꝓceſſio pꝛocedēs. quedā autē ſpecia/
lius vitā naturalē vt q̄ eſt bern̄. ſ. vita ē nālis ⁊c̄.
⁊ illa que ē ꝺ motu coꝛdis. ſ. vita ē pꝛimus actus
aīe ⁊ coꝛpoꝛis ⁊c̄. Adhuc quedā ſpālius uitam
ſenſibilē ſicut illa ambꝛo. q̄ ē uita ē frui ⁊c̄. Que/
dā ſpecialiſſime uitā rōnalē ut que ē dyoni. ſ. ui/
ta eſt ꝓceſſio theophaniaꝝ ⁊c̄.

Mēbꝛum ſecundum.

Equit̄ ꝺ uita qd ſit ſꝫ rē. Et hꝫ duos
articulos pꝛio querit̄. Utrū ſit ſubſtā/
tialis uel accidētalis. Scꝺo utrum ſit
aīa uel aliquid illius. Tertio. Et ſi ali-
quid utrū ſit potētia. Quarto utꝝ ſit actus. Quin
to utrū ſit habitus.

Articulus pꝛimus.

Circa pꝛimuz arguit̄ ſic. Uita ē foꝛma
ſiue pfectio uiuentis. dicit. n. phs uiue
re uiuētis eſt eē. ſed accidēs nō ē foꝛ/
ma ſiue perfectio ſubē ſiue eē. ſic̄ dicit
Auerrois li. de aīa. ergo ⁊c̄. ſic̄ enim aīa ē foꝛma
⁊ pfectio aīati: ſic uita ē qꝺ uiuit inq̄tum huius.
¶ Itē cōmētatoꝛ li. de itelligen. Uita ē id qꝺ pꝛio
fluit ab ente q̄eto ⁊ ſempiterno: ens q̄etū ⁊ ſem/
piternū ē pꝛīa cā qꝺ pꝛimo fluit ab ipo ad eſſe ui
uētiū: nō eſt accidens ſed ſuba. qꝛ neqꝫ pꝛius tpe
neqꝫ nā in ɔditione reꝝ uiuētiuz fluit ab ipo acci
dens ꝙ̄ ſuba. ¶ Itē li. de motu coꝛdis. Uita ē pꝛi
cipiū actus anime. Sꝫ pꝛincipiū actus aīe nō eſt
accidēs ſed ſuba uel potius vtrūqꝫ. qꝛ actus ſo/
lent egredi a ſubſtātijs mediāte potētia. ergo cuz
vita nō ſit aliqua de potētijs anime vt pꝫ inducē
do ꝑ ſingulas: relinquit̄ ꝙ eſt pꝛincipiū vt ſuba.
Cōtra. vita ē iocūditas coꝛpis hūani. Vñ eccī.
xxx. Iocūditas coꝛdis ē vita hoīs. iocūditas āt

huiuſmōi ē accidens. ergo ⁊c̄. ¶ Itē nullus mo/
tus ē ſba. ſꝫ vita ē motus vt pꝫ ex illa diffinitōne
aſſignata in cōmēto. ſup li. intelli. ſ. vita ē ꝓceſſio
⁊c̄. ergo vita ē accidēs ⁊c̄. ¶ Itē moꝛs ē pꝛiuatō
vite. ergo moꝛs ⁊ vita opponunt̄ ſicut pꝛiuatio
⁊ habitus. vita ergo ē habitus cui ē oppoſita pꝛi
uatio. ergo ē accidens ⁊c̄. ¶ Itē cū vita ſit actus
ſiue actio hec vera ē viuens ē agēs ſiue operās.
ſꝫ ꝙ dicit pꝛ dicit relatōez: vel ē in genere ad ali
quid. ⁊ hoc nō rōne ſubē ſuppoſite. ſꝫ rōne foꝛ/
me. ſ. paternitatis. ⁊ hoc qꝛ paternitas eſt rō ſiue
in genere ad aliqd. A ſimili videt̄ ꝙ cū viuēs lꝫ
rōne ſubē que viuit ſit in genere ſubē. dꝫ dici in
genere actōnis eē rōne foꝛme ɔpoꝛtate. ſ. vite q̄
eſt actio quedā ſiue opatio. ⁊ ita vita erit in gene
re accidētis nō ſubē. Rñſio ad hec pōt dici: ꝙ
vita nō eſt ſuba ꝓpꝛie dicendo ſubaz ſm ꝙ illa
ſolūmō dicunt̄ ſbē que ſm oꝛdinatōez ꝑdicabi/
liū lineaꝝ ſūt i genere ſbē. Scꝺm aūt ꝙ noīe extē
ſo dicūtur ſbē. imo poti⁹ ſubſtātialia que aliquo
mō reducunt̄ ad illa que ꝑ ſe oꝛdinant̄ i genere
illo: dici pōt ſba vel potius ſubale. Cū eniz mo/
dus reducēdi ad genus ſit mlt̄iplex. quedā enim
reducunt̄ ad genus ſic̄ pꝛicipia vt mā ⁊ foꝛma ad
genus ſubē. Iuxta illud boetij. relictis extremis
agit de medio. i. de ſba ɔpoſita. ſilr̄ pūctus ad ge
nus quātitatis. Quedā aūt reducunt̄ vt dīe ſub
ſtātiales. quedā vt potētie q̄ reducunt̄ ad genus
illud i quo ē ſba i quoꝝ ſūt potētie: vt potētie aīe
ad genus illud i q̄ ē aīa. q̄dā vt act⁹ ꝓpꝛi⁹ ⁊ pꝛi/
mus q dicit eē ei⁹ cui⁹ ē act⁹: ſꝫ ꝙ eē dꝛ act⁹ entis.
hoc vltio mō reducit̄ vita ad illud gen⁹ i quo eſt
viuēs. Iuxta illud phī dicētis. viuē uiuētis ē eē.
Querēti ergo utꝝ uita ſit ſba uel accidēs. Dicen/
dū ꝙ ſba. i. reducibile ad ſbaz ſiue gen⁹ ſubē. utꝝ
aūt aliq̄ ɔſideratōe ſit de genere accidentis infra
plenius uidebit̄. ¶ Ad illa ergo q̄ uident̄ oñdē ꝙ
ſit ſba. ⁊ pꝛio ꝑ hoc ꝙ accidēs ñ ē pfectio ſbē. di/
cēdū ꝙ hoc ueꝝ ē ſꝫ ꝙ ſubale noīe extēto dꝛ ſba.
Silr̄ qꝺ dꝛ qꝺ fluit a pꝛīa cā pꝛimo ad eſſe uiuē
tiū nō ē accidēs. ſꝫ ſba. ueꝝ ē ſūpta ſba mō iaꝫ di
cto. Silr̄ ꝙ dꝛ accidēs ñ ē pꝛicipiū act⁹ aīe ſꝫ ſba.
hoc ueꝝ ē ſūpta ſuba mō ꝑdicto. ¶ Ad alia q̄ in
ducunt̄ ꝓ alia pte. rñdenduz ē. ⁊ pꝛio ad pꝛimuz
cū ergo obijcit̄ ꝙ iocūditas ē uita ⁊c̄. Dicēdū ꝙ
loquit̄ de uita grē que ē ex caritate quā dꝫ cōco/
mitari iocūditas ſpūs. Vñ intelligit̄ ſup illud io/
cūditas coꝛdis dic̄ q̄ ē ex uera caritate hoc ē uita
ſcꝫ ꝑ ɔcomitantiā non ꝑ eſſentiā. ¶ Ad aliud qꝺ
obijcit̄. ꝙ nullus motus ē ſuba ⁊c̄. dicēdū ꝙ ſm
ꝙ ꝓpꝛie dꝛ motus ꝓut diuidit̄ ꝑ generatōnez ⁊
coꝛꝛuptōez. augmētū ⁊ diminutōez ⁊ loci muta
tōez. ueꝝ ē ꝙ motus nō ē ſuba. Scꝺm aūt ꝙ mo
tus ɔcernit actū ſumptū mō ſupꝛadicto. ꝓut. ſ. dꝛ
actus pꝛimus ⁊ ꝓpꝛius q dicit eē ei⁹ cuius ē act⁹
⁊ ſubſtātia noīe extenſo dꝛ ſubale ſiue reducibile

ad ſubam. ſic aliqs motus ē ſuba. ¶ Ad aliud qđ ſequit̃ dōm. ꝙ ē quedā priuatio qua priuatur eē ſimplr. quedaȝ qua priuat̃ eē ptis. ſicut a cecitate priuat̃ eē oculi. oculus. n. cecus nō ē niſi equoce dictus ſic oculus erutus. illa ergo priuatio q̄ priuat̃ eē ptis. priuat hitum ſibi oppoſitū q eſt accidēs. illa aūt priuatio qua totū eē rei tollit̃ nō priuat hitum eo mō ſūpto hitu quo hitus ⁊ priuatio opponunt̃ priuatiue. neqȝ habitū qui ē accñs cuiuſmōi ē mors q̄ priuat eē ſiue actū ꝓpriuȝ ⁊ primū ipius rei ſiue ſube. ſi tñ vita ſit aliquo mō hitus ifra dicet̃. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ lȝ hoc q̄ dico viuens iponat̃ a cā que quodāmō ē actio vel opatio vel aliquid huiuſmōi. q2 tñ actio illa vel actus ē prim⁹ ⁊ ꝓprius ipius ſube. q dic̄ eē illius cuius ē actus. ñ dȝ poni i alio genē q̄ȝ i genē ſbe. nec ē ſil̄e de hoc ꝙ dico pr̄. q2 iponit̃ a forma q̄ ē remota ⁊ accñtalis eē rei ſuppoſiti.

Articulus ſecundus.

Sequit̃ ingrere ſi vita ſit aīa vel aliqd aīe. Et prio ſi ſit aīa. Qđ ſic videt̃. Ambro. in li. de bono mortis oñdit. q2 aīa nō pōt mori. q2 ē vita ⁊ vita ē ꝯria morti. Unde dic̄ aīa vita ē. quō pōt morteȝ ſuſcipere cū ſit ꝯria. ¶ Itē li. de motu cordis. aīa aīalis vna ſimplex ē. ⁊ ex ea tm̄ viuit aīal. ſȝ vita ē illud quo viuūt aīalia. ⁊ aīalia viuūt tm̄ aīa. ergo idē eſt vita qđ aīa. ergo vita ē aīa. ¶ Itē ambro. de bono mortis ꝓbat. ꝙ aīa ē vita ſic: cui aīa infundit̃ vita infundit̃. a quo aīa diſcedit vita diſcedit. ergo aīa ē vita. ¶ Item Iſiđ. li. j. de ſūmo bono vita corpis aīa. aīa ergo vita eſt. Item aīa viuit ſeipſa vt vult pħs. ergo aīa ē ſua vita. ergo ⁊c̄. ¶ Hoc etiā pōt oſtendi ſic. aīa viuit. aut ergo viuit ſeipō. aut alio. Si alio: tūc ſilr̄ erit qđ de illo. aut viuit aut nō. Si nō: ergo nō dat vitā. Si viuit aut ergo ſeipō aut alio. tunc ſimilr̄ querit̃ de illo alio. Si ergo nō ē abire in infinitū: relinquit̃ ꝙ ipſa vel illud quo viuit viuit ſeipō. Sȝ veriſimilius ē ꝙ aīa ipſa viuit ſeipſa q̄ȝ ſit aliud quo viuit. ergo aīa viuit ſeipā vita ipā. ergo vita ē aīa. ¶ Item i predicatis eēntialibus ſi ꝯcretū de ꝯcreto ⁊ abſtractū de abſtracto. ſed aīare eſt viuificare ⁊ aīari viuificari ⁊ aīatuȝ viuificatum ſiue viuū eſſentialr̄ loquēdo. ergo aīa eſt vita.

Contra. nihil creatū ē actus eius ſiue act⁹ egrediēs a ſe. ſȝ vita ē actus egrediens ab aīa. Unde li. de motu cordis dicit̃. primus ⁊ ꝯtinuus actus anime vita ē. ¶ Item aliud ē qđ infundit̃ ab aliquo ⁊ illud a quo infundit̃. ſed dic̄ Ambro. li. de bono mor. quomō ſuba eius. i. aīe nutrire pōt: cum aīa ſit que vitā infundit. Ex his pȝ ꝙ vita ñ eſt aīa nec econuerſo formalr̄ loquēdo. qđ ꝯcedimus. Dicenduȝ ergo ē. ꝙ anima ē cā vite in corpe. ⁊ cā anime eſt cā vite in ipſa. vnde vita q̄ aīa in ſe viuit. aīa non eſt cā: ſed illud quod eſt cā anime. ¶ Ad illud qđ primo obijcit in ꝯriuȝ hic per illud ambro. aīa ē vita ⁊c̄. dōm ꝙ predicatō illa vt patȝ ex v̄bis ambro. eſt effectus de cā. nec dicit̃ mors cōtraria anime ꝓprie: ſȝ eo modo loquēdi quo incōtigentia ſiue incōpaſſibilia dicūt̃ cōtraria. ⁊ hoc pȝ ex ſerie v̄borum ambro. ſubiungit enim ſicut nix calorē non recipit. nā ſtatim reſoluit̃. ⁊ lux non recipit tenebras. nā ſtatim diſcutit. infuſo eniȝ lumine tenebraꝝ horror auffert̃. ⁊ ſicut admoto igne niuiū rigor deſinit. ita ⁊ aīa que vitā cāt: mortē ñ recipit ⁊ nō morit̃. ecce dicit ꝙ aīa cāt vitā quo ſignificat̃ aīam eē cām vite. p exēpla aūt i qbus a ſimili declarat. ꝙ aīa nō recipit mortē pȝ. ꝙ aīa nō ē morti ꝯtraria ꝓprie: niſi eo mō quo dicunt̃ ꝯria incōtingentia. ¶ Ad aliud dōȝ. ꝙ aīal viuit tm̄ ex aīa. ⁊ nihilominus aīa viuit vita. q2. n. vita aīalis ē ab aīa. p hoc qđ dicit̃ aīal tm̄ viuere ex aīa: nō excludit̃ quin ipm̄ viuat vita. cuȝ. n. dicit̃ tm̄ viuit aīa. notat̃ preciſio cāe prime ſiue pricipaliter. ⁊ hoc intelligendū ē rōne viuificatōnis ſiue vite ptis aīalis. ſ. corpis: q2 aīal rōne totius viuit vita. ſȝ rōne ptis. i. corporis viuit aīa. Anima. n. nō viuit ſe formalr̄ loquēdo neqȝ effectiue. Alia aūt viuit vita. Preterea. cū dicit̃ animal viuit vita: ⁊ aīal viuit aīa. habito reſpectu ad idē. ſ. ad animal rōne corporis rō diuerſa cāūtatis notat̃. Notat̃ enim in prima rō cāūtatis formalis. In ſecunda effectiue. aīa enim eſt cā effectiua vite in corpe. vita āt ē forma ipſius viuentis. ¶ Ex his pȝ reſponſio ad duo q̄ ſequunt̃. q2 anima dicit̃ vita p ꝯcomitantiā cāūtatis: ut pȝ ex ipis v̄bis ambro. Preterea. ⁊ ſi vita corpis ſit anima ut vult Iſiđ. q2 hoc itelligenduȝ eſt per ꝯcomitantiā cālem. non ex hoc ſequit̃ ꝙ ſit anima per idētitatē eſſentialem. ¶ Ad illud qđ ſequit̃. ꝙ aīa viuit ſeipſa ⁊c̄. dōm ꝙ aīa dr̄ viuere ſeipſa nec ē ab aliquo extra ipſam. ſicut eſt de vita corpis qđ ē ab extrinſeco. ſ. ab aīa. ſm̄ ꝙ dic̄ ambro. ꝙ aīa cāt vitā. ſ. facit ꝙ vita ſit i corpe. Nota ergo ꝙ viuere ſeipō ē duplr̄. aut ſic ſe toto. aut ſicut aliquo ſui. Uerbigrā aliter viuit aīa ſeipā aliter vita. vita. n. viuit ſeipā tota ſicut ē. vñ viuere ē vite eſſe. in vita. n. non ē aliqd qđ nō ſit vita. ſed aīa viuit ſeipſa. i. aliquo ſibi itriſeco vtpote formali principio qđ non ē alterius nature q̄ȝ ipſa aīa. ⁊ ideo ex hoc nō ſequit̃ ꝙ aīa ſit vita. Si. n. hec eēt v̄a. aīa eſt vita: neceſſario oporteret ꝙ idem i ea eēt informās ⁊ informatuȝ. i. ipſa eēt ſua forma. ⁊ idem eēt illi eē ⁊ viuere. ſicut idē ē vite eſſe ⁊ viuere. q2 vita ſeipā viuit. hoc aūt dico de aīa rōnali. Undē bernī. lxix. ſermone ſup can. vita aīe ē viuens. ſed nō aliūde q̄ȝ ſeipſa. ac p hoc ñ tā viuens q̄ȝ vita. ut ꝓprie de ea loquamur. Inde ē ꝙ infuſa corpi viuificat corpus. vt ſit illud corpus ḋ vite pñtia: nō vita ſemp viuēs.

vnde liquet ꝙ nec vnio qͣdem corꝑi id viuere ē qđ eē. cū a ſe minime poſſit. ¶ Nec hec rn̄dem⁹ ad illud qđ ſequit. ꝛ pōt eē inſtantia aial ſeipo mouet. aial mouet motu. ergo aial ē motus. aial eniꝫ dr̄ ſeipo moueri. i. ab aliquo pricipio ſibi intrinſeco. eo mō quo dr̄ aia viuere: dr̄ aial moueri motu. formalr̄ loquēdo eo mō quo aia dr̄ viuere vita. Vn̄ ſicut ibi nō ſequit. aial ē motus. ſic nec i ꝓpoſito aia ē vita. ¶ Ad ultimuꝫ qđ obijcit ꝑ locū a ꝯiugatis. dōm ꝙ nō ualet. q꞉ cū dr̄ aiare ē viuificare: potius ē ꝑdicatio ꝑ ꝯcomitantiaꝫ q̄ꝫ ꝑ formā ſiue eſſentiā. ꝛ ideo n̄ ſequit ꝙ aia ſit vita. illa. n. ꝯſequentia tenet i predicatōe formali. Quod aūt illud dr̄ per ꝯcomitantiā manifeſtū ē. q꞉ ſicut eſſe hominē dicit formā ꝯſequentē totum ꝯpoſitū ſic eſſe viuuꝫ reſpectu aie ꝛ corꝑis. aiatum āt dicit perfectōnem ꝑtis que ē altera ꝑs ꝯpoſiti. ſ. corꝑis. ſicut ergo nō ſequit. perfectum aia rōnali eſt eſſe ꝑfectū humanitate. ergo aia eſt humanitas. ſic nec i ꝓpoſito. perfectum. n. aīa rōnali ē homo rōne ꝑtis. ſ. corꝑis. ꝑfectū humanitate eſt hō ſm̄ ſe totum.

Articulus tertius.

Exquo aūt vita ē aliquid aie. queritur p̄io. vtrū vita ſit potētia anime. ꝙ ſic videt. ꝯmentator. ix. eth. vita plāte eſt potētia que nutrit augmentat ꝛ generare facit. ¶ Item vita aialis ē potētia ſentire faciēs ꝛ ꝙ illā hꝫ tā delectās q̄ꝫ triſtās. ¶ Item ut ſupra tactum ē. aia viuit ſeipſa. q꞉ ſi alio a ſe erit ꝓceſſus i infinitū. ergo ſeipa. Aut ergo tota ſe viuit aut aliqua ſui potētia. Si tota. ergo cū nō poſſit priuari ſua vita: nec mori. ꝛ ita quelibꝫ aia eēt īmortalis qđ ē falſū. ſi aliquo ſui ut potētia. ergo uita ē potentia. ¶ Iteꝫ ois actus egrediēs a ſubſtātia cāta egredit ab ea mediāte aliqua potētia. ſoluꝫ. n. eſſentia p̄ia. ſ. increata ſeipſa agit ſine aliqua potentia ſiue v̓tute. ergo ſi actus uiuēdi exit ab aīa. hoc erit mediāte aliqua potentia ſiue v̓tute. Unde ſicut actus uiuendi exit ab aia mediante v̓tute ſiue potentia intellectiua. ſimilr̄ ut videt ꝛ actus uiuēdi mediāte aliqua potētia ſiue v̓tute q̄ ſit ꝓp̄ia huius actus. ſed nulla pōt eē hic niſi uita que ē p̄ima omniū actuuꝫ potentiaꝝ ꝛ a qua omnes habēt ꝙ poſſunt exire in actus ſuos. que ſm̄ ꝙ habet li. de morte. cor ē potentia p̄ia aliarum. dicit. n. idem. ꝛ uegetat animal ſentit ꝛ mouet diſcernit ꝛ ītelligit. ꝛ que ex eis oriunt n̄ facile nūerabilia hꝫ efficere ꝛ haꝝ potētiaꝝ hec p̄ima diſtātia ē. ꝙ vitā quaſi p̄imā cetere ſecūtur. ſine qua ceteraꝝ nullā ineſſe poſſibile ē. cūꝫ ergo vita ſit p̄ia aliaꝝ potentiaꝝ ꝛ vna illaꝝ vt pꝫ ex v̓bo predicto. relinquit ꝙ ab ipa ē actus viuēdi:

Cōtra. vita i eodē aiali ē vna ꝛ īdiuiſa potentia. multiplex ergo vita n̄ ē potētia oñdens ꝙ q̄lēcūqꝫ dr̄iam oñdētes erimus: q꞉ n̄ n̄ idē: ¶ Item vita n̄ ē potētia viſiua neqꝫ ſenſitiua. ꝛ ita đ alijs. q꞉ tunc ſequeret ꝙ corrupta viſiua corrumperet vita. qđ falſum ē. ¶ Preterea. mēbrū paraliticum viuit ꝛ nō ſentit. quare vita mēbri n̄ ē potētia ſenſus. ¶ Itē ſi vita eēt potētia aie. aut ergo quelibet potentia. aut vna ſolum. aut due vel tres. Si eſſet quelibꝫ potentia: tunc viſiua potentia eēt vita qđ nullus dicit. Si oēs inſimul. tūc plāta n̄ haberet vitā neqꝫ brutū aial ſꝫ ſolus hō. q꞉ ille ſolus hꝫ oēs potētias aie inſimul. Si aliqua vna ſoluꝫ vt ſenſitiua. tunc nō viueret plāta. Si vegetatiua ſolū eēt vita. tunc nō eēt alia vita plāte ꝛ aialis. qđ falſum ē ꝛ ꝯ Ariſto. Si due uel tres īſimul ut vegetatiua ꝛ ſenſitiua. tūc nō eēt plāta vita. ꝛ ita de alijs ꝯbinatiōibus. quare uidet ꝙ nō ē potētia. ¶ Itē ſi vita ē potētia. pōt exire i actuꝫ. qđ āt exit i actū ꝯpletū. exit i actū mediāte aliqua diſpōne. ergo vita exit i actuꝫ mediāte aliq̄ diſpōne. ergo vita exiſtit i diſtātia ab actu. ¶ Itē ſi ē potētia diminutus ē ph̄s. i. Ariſto. ponēdo potētias aie ꝛ diſtinguēdo li. de aia n̄ aſſignādo illā iter alias. ſi nō: tūc ſūt ſuꝑflui noti in ſcia medicinali. q ponūt v̓tutem vitalē iter alias eē v̓tutes. Ad hoc pōt dici. ꝙ cū vita dicat multiplr̄. vt infra dicet. i vna acceptiōe extēſo noīe potētie eo mō quo virtus dr̄ potētia. vita pōt dici potentia. ꝓprius tñ̄ v̓tus dr̄. eo ꝙ ē actui ꝯiūcta. Lꝫ. n. potētia ꝛ v̓tus qñ̄qꝫ idē dicāt. id ꝓprius dr̄ potētia quod ab actu ē remotius. virtus v̓o qđ actui ē magis ꝯiunctuꝫ. ꝯcedi ergo pōt ꝙ vita ē potētia ſiue v̓tus vt oſtēdūt ꝓpoſita ꝑ p̄ia ꝑte iſtius ꝓbleumatis. Unde li. de motu cordis. p̄ima v̓tus. i. vita certū p̄cipue organū vendicauit. ꝛ hec forte ē v̓tus vitalis vt vr̄ ex v̓bis Auicē. Uita. n. que ē eſſe viuentis vigēs v̓tute efficaciore. in p̄io organo. i. corde motu ipſius. alijs oꝑatiuis v̓tutē oꝑandi miniſtrat ꝑꝑ quod dr̄ v̓tus. ꝛ hec plane determiata ſūt li. de motu cordis i. c. quo oñdit. ꝙ mot⁹ cordis ē p̄incipiū oium aliaꝝ v̓tutū. ¶ Ad p̄imū ꝯ hoc inductū. dōm ꝙ vita ē alia ab illa potētia q̄ diuidit. n̄. n. ē potētia ſiue v̓tus apꝑhenſiua: neqꝫ motiua. quaꝝ vtraqꝫ diuidit. q꞉ ꝯp̄hēſiua diuidit in ꝯp̄hēſiuā interiorē ꝛ exteriorē. motiua i motiuā nālem ꝛ aialem. ꝛ vt ſic ad vnū dr̄e nulla ē illaꝝ que diuidit. ¶ Preterea. n̄ ois potētia diuidit. ſicut illa q̄ hꝫ eē determiatuꝫ in vltia dr̄ia ꝑꝑ qđ nō ſeq̄t. vita ē indiuiſa. potētia diuiſa vel multiplex. ergo vita n̄ ē potētia vel v̓tus. nō eniꝫ ois v̓tus uel potētia diuidit. Rō autē quare vita manet idiuiſa ꝛ n̄ diuidit ſiue multiplicat. ſic potētia uel v̓tus. alia ē ꝙ illa imediate egredit a ſb̄a aie i corp⁹ ꝑ idiſtātiā ab eē. vñ viuere dr̄ viuentis eē. vñ ſic eē i eodē manet idiuiſū. ſic vita. hec ergo ē rō q̄re manet idiuiſa ſm̄ ꝙ refert ad actum p̄imū a quo dr̄ viuēs eē. Alia ē ſm̄ ꝙ refert ad

actū ſcdʒ.q diſtinguit̄ p ſenſuʒ i motū ꝑut deter/
minat ſibi organū vnū ſcʒ cor. Un̄ Auic.li.j.vita
lis v̄tus ē illa q̄ ſpūs eē ꝯſeruat.q̄ ſenſus ꝛ mot⁹
vehiculū exiſtit. ꝛ reddit aptū ad eoꝝ impſſiōes
recipiēdas cū ad cerebꝛū ꝑuenerit. ꝛ facit ipſum
potēt̄ dandi vbicūqꝫ expādit̄. ꝛ hui⁹ q̄dē v̄tus
ſedes ꝛ opatōis eius ꝓceſſus ē cor. Unde neqꝫ i
relatiōe ad actū primū quo pficit ſuū pfectibile.
neqꝫ in relatiōe ad organū quo igrediūt in eē
opatōis illius. eſt diuiſibilis. neqꝫ ēt ex relatione
ad motorē. imo q2 egrediūt opatōes illi⁹ i eē ex
īmediata ꝯiunctiōe cū prīo motore. dꝫ eē indiui/
ſa. Unde li.ð motu cordis. ſemp.n.motori ē ꝓxi
mū qð ab eo ē primū. oīs v̄o virtus quo magis
accedit principio. pfectior ē multitudine. ꝛ diui/
ſione minor: potētia ꝛ vnitate pſtantior: pſeueran
tie ꝛ operatōni accomodatior: eſſentia itegrior:
ſibi ſufficiētior. Hoc aūt nō ē repire i potētijs ꝛ
v̄tutibus que diuidunt̄. ¶ Ex his patet i parte rñ
ad ea q̄ ſequunt̄. q2 vita neqꝫ ē potētia viſiua ꝛc̄.
neqꝫ ē vna potētia neqꝫ due uel tres neqꝫ oēs i/
ſimul ꝛc̄. Eſt tñ alia ab his ut ex dictis pꝫ q̄ ē pri
ma ꝛ q̄ſi origo aliaꝝ. Un̄ Auic.li.j.iiij.c.nos āt
dicimus ꝙ ex humoꝝ ſpiſſitudine ꝺm aliquā cō
plexionē ſb̄a generat̄ ſpiſſa q̄ ē mēbrū aut pars
mēbri. ita ex humorū uaporibus ꝛ eoꝝ ſubtilita
te ꝺm aliquā ꝯplexionē ſubſtātia generat̄ ſubti/
lis que ē ſpiritus. ꝛ hic q̄dem ſpiritus cū ꝺm cō/
plexionē ꝑuenit quā dꝫ habere. ad hanc recipiē
dā v̄tuteꝫ pparat̄. deinde oīa alia pparat mēbra
ad recipiēduꝫ omnes alias uirtutes animales ꝛ
reliquas uirtutes. equidēꝫ animales in ſpiritu ꝛ
mēbris nō prouenīūt niſi poſtq̄ꝫ hic uitalis ꝑue
nit uirtus. ideoqꝫ lꝫ uirtutes animales alicui⁹ mē
bri deſtruant̄. vnū tñ adhuc exiſtit niſi hec uirtus
i eo fuerit deſtructa. ꝛ dicunt̄ hic uirtutes aīales
cōmuniter ab anima. ¶ Ad aliud qð obijcit̄. ꝙ
oīs potētia exit in actū mediāte aliqua diſpoſi/
tōe. ſed uita exiſtit i diſtātia a ſuo actu ꝛc̄. dicen/
duꝫ ꝙ actus pfectionis qui eſt ex ꝯiunctōne for/
me ſubſtātialis cū ſuo pfectibili. nō erit i eſſe me/
diāte aliq̄ diſpoſitōe. forma eniꝫ huiuſmōi ſeipā
vnit ſe ſuo pfectibili. ex cui⁹ vnione relinquit̄ im/
pfectibili actus primus ſiue pfectōnis prime. Un̄
q2 actus vite ſiue q ē vita ē primus. vt dans eſſe
viuēti oīo ē indiſtās a ſuo actu. inq̄ꝫtū huiuſmōi.
Unde ſuppoſito ꝙ vita ſit potentia a qua exit vi/
uere qð ē actus. primus: non oportet ꝙ hoc fiat
mediāte aliq̄ diſpoſitiōe. potētia aūt q̄ egredit̄ in
actū q nō eſt primus neqꝫ pfectōis prime ſꝫ po/
tius in actū extrinſecuꝫ vel ſcðm ꝙ reqrit aliquā
diſpoſitōeꝫ mediā. v̄bigr̄a. potētia ſiue virt⁹ vi/
ſiua inq̄ꝫtū exit i actū vidēdi reqrit aliquā diſpo
ſitōeꝫ mediā. ſ. ex pte organi. ꝛ ꝯſequēter ex pte
ſui qui excitet̄ ad actū vidēdi. virtus eniꝫ aīe in/
q̄ꝫtuꝫ eſt ex pte ſui. nō fatigat̄ neqꝫ debilitat̄. rōne
tñ qua eſt ꝯiuncta organo eius̄ pticipat paſſiōes.
Silr̄ pōt dici de vita ſiue virtute vitali. ꝛ inq̄ꝫtū
mediāte motu cōdis ꝛ ſpiritib⁹ vitalib⁹ exit i actū
extrinſecū. q nō eſt primus neqꝫ pfectōis prime.
hoc facit mediāte aliq̄ diſpoſitiōe. Unde li.ð mo
tu cordis dicit̄. ꝙ ipſius cordis effect⁹ ad reliquo
rū opatōes ē medius. ſ. inter vitā ſiue virtutē vi/
talē agentē ꝛ act⁹ potētiaꝝ. ¶ Ad vltimū pōt dici.
ꝙ alterius intētiōis ē medicus ꝛ phs in determi
natōe eoꝝ q̄ ad animā referūt̄. medicus eniꝫ ꝑri
mo ꝛ per ſe intēdit de illis q̄ animā i vnione cuꝫ
corpore ſiue vitā ꝯſeruāt. ꝑpter qð ei⁹ eſt ꝑprie
ꝛ p ſe de vita ꝓfundiore ꝛ pfectiore inq̄ſitōe in/
ueſtigare ꝛ determinare. phs autēꝫ de illis inten
dit q̄bus ꝑuenit in cognitōem illius. per obiecta
aūt actus ꝛ potētias cōueniētiſſime peruenit̄ i co
gnitōem illius. ꝛ dico de obiectis actib⁹ ꝛ potē/
tijs exteriorib⁹. ſ. q̄ reſpiciūt ſenſuꝫ ꝛ motū exte/
riorē ꝑpter qð phi eſt inueſtigare ꝓfūdius ꝛ pfe
ctius de his. medici pfectius de vita. propter qð
ꝯueniebat ꝙ medicus determiaret ð vita ſꝫ ꝙ ē
act⁹ ꝛ de virtute vitali ꝛ ð alijs ptinētib⁹ ad vitā.
q̄ nō oportuit a phō determinari. determinat āt
phs in principio ſcði de aīa ð vita ſufficiēter ꝺm
ei⁹ intētōem. ſ. in ꝯparatōe ad ſubſtātiā illius. ſcꝫ
corpus phiſicū. Ubi determinat q̄ corpora phi/
ſica animā pticipāt. vt q̄ recipiūt alimētū augmē
tū ꝛ detrimētū. ꝛ in cōpatōe ad ſuā cām. ſ. aiam.
vbi determinat̄. ſ. ꝙ aīa nō ē actus corporis niſi
hñtis vitā. ꝛ in ordine ad potētias vel actus aīe
vbi determinat̄ ꝙ viuere dicit̄ multiplr̄ ꝺm diſtin
ctōem potētiarū ꝛ actuū anime. ꝛ ꝙ primū ē or
dine nature. ¶ Ad vnū ergo dicēdū. ꝙ itētio me
dici eſt per ſe circa vitaꝫ: phi nō. Multiplicius
hꝫ determinare medicus de vita q̄ꝫ phs. Et pōt
dici ſine piudicio. in ſcðo libro de anima cū di/
cit̄. multipliciter aūt ipo viuere. ꝛ ſi vnū aliquod
horū inſit ſolū. viuere dicimus ipm vt itellectus
motus ſtatus ꝛ ſenſus. ꝛ ꝺm locū adhuc motus
ſcꝫ alimētuꝫ ꝛ detrimētum ꝛ augmētū ꝛc̄. ꝙ illa
multiplicitas viuēdi eſt a virtute vitali. vñ ibi ſit
cōparatio actuū cōſequētuū ad vitam. ſiue virtu
teꝫ vitalē prout ē quodāmō cauſa illoꝝ. quod vi
detur ex verbis phi que ibidē ſubiūgūtur q̄ ſūt.
viuere autē in ſeipſis habētia principiū ꝛ poten
tiā huiuſmōi p qð augmētū. ꝛ d̄trimētū recipiūt
ꝛc̄. hoc aūt principiū ꝛ hec potētia ꝺm ſeriē text⁹
videt̄ eſſe vita ſiue virtus vitalis. ¶ Ad argumē/
ta itroducta ꝓ alia pte. q2 ꝯcludūt ex medijs nō
neceſſarijs. rñdēdū ē. Et prio ad primū. Cū.n.dr̄
aut aīa viuit ſe tota aut aliqua ſui potētia. dðm ꝙ
neqꝫ ſe tota nec aliq̄ ſui potentia. ſꝫ aliquo ſuo. ſ.
ſuo quo ē. ¶ Ad aliud qð obijcit̄. ſ. ꝙ oīs actus
exiēs a ſubſtantia egreditur in eſſe mediante aliq̄
potētia. dicēdum ꝙ hoc nō eſt veruꝫ ð actibus
primis q exeūt in eſſe ex ꝯiūctione forme ſubſtā

tialis cum ſua mā ſiue pfectibili. aia. n. vnit ſe cuꝫ ſua mā nulla interueniēte diſpoſitione media. ex cuius vnione relinquitur aliquis actus in corpe ſ. actus aiandi ſiue viuendi.

Articulus quartus.

[C]Onſequenter qrit. an vita ſit act⁹. Qđ ſic vr̄ p Ariſto. ix. ethi. dicentem q vita eſt actus. ¶ Item li. de mo. cor. primus τ ɔtinuus actus aie vita eſt. ¶ Itē eodē. equalis τ ɔtinua ē vita τ primus actus forme ex quieto τ ſempiterno fluēs. ¶ Itē Ber. li. đ lib. arbi. τ gra. vita ē intern⁹ τ nālis motus τ c. ſꝫ ois mot⁹ i actiōe firmat ſꝫ q đ li. ſex pricipioꝝ. ergo vita ē actio vel actus. ¶ Iteꝫ Ambro. vita ē frui ſpirādi munere. frui aūt ē actus quidā. ergo τ c. Contra. vita ē pfectio viuētis vel aialis vel hois vel alterius huiuſmodi. ſꝫ actus cuꝫ ſit accidens nō pōt eē talium pfectio. Si autē diceret q nō eſt actus q eſt accidēs ſed ſubſtātia ſiue fo̍alis. Contrariuꝫ vr̄ per hoc qđ đ li. de mo. cor. primus τ ɔtinu⁹ aie actus vita ē. q motu cordis efficitur. qđ aūt motu cordis efficitur. actus ē. ¶ Itē in actione ſiue actu ē difformitas ſiue diſſimilitudo terminoꝝ ab inuicē τ a medio. in vita nulla ē difformitas ſiue diſſilitudo. ergo τ c. ¶ Itē actus eſt ſignū vite. ſignatuꝫ aūt τ ſignū differūt. τ nihil eſt ſignū ſui. ¶ Itē differūt actus τ potentia in vno quoqꝫ. ſꝫ vita ē potētia vt ex auctoritatibus ſupradictus pꝫ. ergo non ē actus. ¶ Itē ois actus ē actus alic⁹ potētie. ergo ſi vita ē. actus ē τ c. nō ē dāt repire aliquā potētiā cui⁹ poſſit eē actus. gͦ τ c. Si diceret q ē actus vtutis vital hoc n̄ ē veꝝ. qꝛ vt⁹ vital poſterior ē vita q đ eē viuentis. de q hic ꝓprie intendit. ¶ Itē ſi vita ē actus aut prim⁹ aut ſecundus. nō primus qꝛ talis ē ipſa aia. Vn̄ diffinit ſic. aia eſt actus primus corpis phiſici uitā habentis. duo aūt actus primi in eodē eſſe non pn̄t. ergo eſt actus ſecundus. ſꝫ talis ē accidēs. ergo n̄ eſt eē viuētis. ſꝫ de vita huiuſmodi ē queſtio. ergo τ c. Rn̄dendū q vita ē act⁹ formalr loquēdo ſiue eēntialr τ actus primus τ ɔtinuus. ſ. ſbe nobilis. qđ ſic pꝫ. oē illud qđ primo pficit ē act⁹ primus. vita eſt id qđ prio perficit. pp qđ vita đ eſſe viuentis. Preterea. oēs act⁹ rei viuētis vitaꝫ ſubijciunt quaſi radicem τ principiū. Unde li. de motu cor. potentiarū hec prima diſtātia ē. q vitā quaſi primā vel preuiam cetere ɔſequunt. Preterea ē actus ɔtinuus. lꝫ. n. viuens aliorū actuū recipiat interpolationē. tamē vite interpolationē nō recipit. vn̄ li. de mo. cor. vite actus neceſſario ɔtinuus ē. ceteroꝝ vo minime. intercipiunt. n. nā aut egritudine ſenſus motus τ ſimilia vt ſomno apoplexia. his demū ſolutis i ſtatum redeuntes. ſꝫ qꝛ vita eſt forma nobilis τ inter formas nobiliſſima. nō pōt eē actus cuiuſlibꝫ ſbe nobilis. vn̄ vita ē actus primus τ ɔtinuus ſbe nobilis. τ qꝛ nobilitas ſbe ɔſiſtit principalr in duobus. ſ. i mouendo τ cognoſcendo. pp qđ omnes diffiniētes aiam que ē ſba nobilis diffiniebāt eaꝫ penes motum τ cognitionē vt dic phs in prio de aia. vita ergo ē actus primus τ ɔtinuus ſubſtantie nobil mouentis vel cognoſcentis vl vtrūqꝫ facientis. Dicenduꝫ ergo q vita ē actus huiuſmodi vt pꝫ ex auctoritatibus ꝓ parte iſta inductis. ¶ Ad primum inductū ɔ hoc dōꝫ. q eſt primus actus forme ſubſtātialis ſiue forme ſubſtātie. τ ē actus cōſequens ad primū. lꝫ aūt ɔſequentium actuū aliquid ſit accidens. non tn̄ actus primus q eſt pfectio τ actus ſbe eius. actus ē vita. ¶ Ad i llud qđ dicit in li. de mo. cor. q vita eſt que motu cordis efficitur. dōm q vita multipliciter dicit. qn̄qꝫ đ actus primus ſimpliciter ſiue pfectio viuentis. vt qua in coniunctione aie τ corporis talis ipꝫ corpus viuificat. alio mō đ potentia inquātum vigens virtute abundantiore in corde motu ipſius alijs operatiuis uirtutem miniſtrat opandi. Tertio mō đ actus vel opatio vite. ſicut. n. nomie intellectus qn̄qꝫ intelligitur ipa potētia itellectus. qn̄qꝫ actus eiuſdem. actus dico accidētalis. vt q ꝓuenit ex ɔprehēſione reꝝ extrinſecaꝝ. Simili ē de vita. vn̄ vita qn̄qꝫ noiat actum vite accidentaleꝫ ſiue ſm. τ vita ſic dicta ē acc̄ns. τ hec ē de qua đ in li. de mo. cor. τ ſubditur ibi ergo ē mouens. ſ. aia. τ ex hoc motu efficit vita q ē effectus huius mot⁹. Si obijcit ex ſerie lre ibidē q videri poſſꝫ q auctor itelligit đ vita q ē prim⁹ act⁹. dicit eiꝫ ſic. prim⁹ τ ɔtinu⁹ act⁹ aie vita eſt. hic cordis motu efficit. ibi ergo ē mouēs. pōt dici q vita pſicit viuētes. τ ſic đ act⁹ prim⁹. i. pfectio prima τ alijs opatiuis miſtrat vtutē opandi. mediātib⁹ ſpiritib⁹ vitalib⁹ τ opatōib⁹ ſiue motib⁹. q exercet mediāte organo. ſ. corde. τ ſm hoc đ potētia ſiue vtus. τ pōt dici pria. pter hos modos đ motus vel actus q miniſtrat vtus opandi alijs opatiuis. τ ſm hūc modū đ actus prim⁹. ſ. rōe prioritatis τ pceſſionis actuū aliaꝝ opatiuaꝝ. Vel alr poſſꝫ intelligi vbū illđ. ſ. vita motu cordis efficit eo mō quo aliqd đ effici. i. eē fieri ſi in ſuo effectu. i. i opib⁹ opatiuaꝝ q ab ipſa vita habēt pricipiū. i. potētiā opandi. τ ſꝫ hūc itellectū ſumit vita i ſua pria ſignificatōe. ¶ Ad aliud dōꝫ. q vita ꝓut đ actus prio mō ſumpt⁹. nullā dicit diſſilitudinem ſiue difformitatē. ſicut nec eē. ꝓut aūt vita đ act⁹ vel mot⁹ q ē accidēs. ſ. ſꝫ q tertio mō đ. ſic. n. dicit difformitatē. qꝛ ſic nō ē ſemp cōiuncta ſuo termino vel fini. ¶ Ad aliud dicendū. q ſm q dicunt qdā. q vita qn̄qꝫ đ ɔtinuatio eſſe viuētis. qn̄qꝫ ipſa vis ɔtinuatiua. qn̄qꝫ ipa opatio ſiue actus ſequēs. q inqꝫ opatio ē effect⁹ vis illi⁹ τ ſignū ɔtinuatōis illi⁹. ¶ Ad aliđ ergo qđ obijcit q actus ē ſignū vite τ c. pꝫ rn̄ſio. quia actus ſiue

opatio ſequēs ipſaꝫ ꝯtinuatōꝫ. ſignū ē ꝯtinuationis ipſius. ⁊ ſic vita ē ſignū vite. ſm ꝙ vita ſumit in diuerſis acceptionibus. Nec ē hoc magis icōueniens ꝗ̄ ſi diceret ꝯtinuatōis eē viuētis. ſignū eſt actus vel opatio ſequens ipſā. ¶ Ad aliud qḋ ſeqtur pōt dici. ꝙ vita ſm diuerſas acceptōes ē actus ⁊ potentia. vt patet ex dictis. nec ē hoc icōueniens. ſilr̄ .n. repitur de itellectu ⁊ alijs potētijs aīe. ¶ Ad aliud qḋ ſeqtur dōm. ꝙ vt ſupra tactū eſt non oīs actus eſt actus alicuius potentie. ſicut actus primus a quo ē eē. actus .n. aīandi nō ē ab aliqua potētia aīe. imo potius ab ipſa eēntia aīe. Similr̄ dici pōt de vita. ꝙ non eſt actus alicuius potentie. imo potius vt dictuꝫ eſt ineſt viuenti in ꝯiunctione aīe cū corpe. nō mediāte aliqua potētia ſꝫ ab ipſa eſſentia aīe que vnitur imediate cuꝫ corpe ſeipſa non mediāte potētia vel diſpōne aliqua. ¶ Ad vltimum dōm. ꝙ alio mō eſt aīa act⁹ primus ⁊ alio mō vita. cum .n. actus quidam ſit vt a ſcia qdā vt ꝯſiderare vt habet a phō. aīa eſt actus primus ſimplr̄ ⁊ reſpectu actuuꝫ q ſunt vt ſcia. ⁊ q ſūt vt ꝯſiderare. ⁊ prim⁹ reſpectu actuū q ſunt vt ꝯſiderare. eē .n. vite ſiue vita ipſa. inquātum huiuſmodi ē act⁹ vt ꝯſiderare. nō vt ſcia. ꝯſideratis ergo oīb⁹ actib⁹ quoꝝ pricipiū e aīa. actibus dico exn̄tib⁹ vt ꝯſiderare. prim⁹ oīuꝫ ē vita. primus dico nā. vt a quo non ꝯuertiƀ ꝯſequētia. ⁊ prim⁹ vt a quo alia hn̄t motus ⁊ opatōes. Un̄ in li. ꝺ motu cordis determinat ꝙ vnū ē organū primū. ſ. cor. ⁊ vn⁹ ē actus prim⁹. ⁊ ab his ē motus ⁊ opatio alioꝝ. dicit .n. vita i aīali ē pria. dicimus aūt ſic primā. ut qua nō exiſtēte. reliqua nec actus īuenit nec ītellect⁹ attribuit ipm vel ſine reliquis exiſtere. vel ſaltē ītelligē poſſit. Sic igit vita ſēſu motu ceteriſqꝫ ſilib⁹ prior. neqꝫ .n. coequeui ſunt ſenſus ⁊ ſilēs potētie cū uita. vnī⁹ aūt vna eſt aīa ⁊ ipſius aliqḋ inſtr̄m primum. ipſius igit effectus ad reliquoꝝ opatōes ē medius. ipmqꝫ reliquis mot⁹ ⁊ opatōis pricipiuꝫ. Uel pt aliter dici. ꝙ anīa ē actus prim⁹ ſimplr̄. vita eſt actus prim⁹ ſequens vnionem aīe cum corpore. Sed ad hoc notādum. ꝙ duplex eſt gen⁹ forme in genere formaruꝫ que ſunt ſƀe. quedā aūt ē forma que ē ſƀa tm̄. quedā que ē ſubſtātia ⁊ motor qualis forma eſt aīa. ex ꝯiunctione aūt aīe cū corpe tali iquātuꝫ eſt ſƀa. eſt eſſe animatum. ex cōiunctōe aūt aīe cū corpore tali inquātuꝫ ē motor eſt eſſe vnū. ex eo enim exquo aliquid hꝫ motum ex ſe ex hoc eſt vnum ſiue vniēs. ex ſe dico ꝑpter grauia ⁊ leuia que habent motum nō ex ſe. ſed a generante vel remouente ꝓhibens. eſt ergo vita actus primus ſequens vnionem aīe cum corpe. inquātum anīa eſt motor ⁊ actus primus relictus ex ꝯiūctōe aīe cū corpe inquātū aīa eſt huiuſmodi.

Articulus quintus.

Conſequēter queritur an vita ſit habitus. qḋ ſic vr̄ ⁊ habetur a phō habit⁹ eſt qualitas difficile mobilis tal' ē vita ergo ⁊c̄. Qḋ āt vita ſit qualitas vr̄. qꝛ a vita dicimur viuētes ſicut a ſcia ſciētes. ⁊ qualitas ē ſm quā quales eē dicimur. ꝙ aūt difficile mobilis pꝫ. cum nō ſit ſepabilis a viuente dūmō aīa ſit vnita corpi. ¶ Itē habitus ē quo habilitat virtus vel potentia ad exitum in opus ſiue actuꝫ ſibi ꝯueniētē. ſed vita eſt qua habilitātur potētie vel virtutes aīe ſiue aīalis ad exeūdum in opa vl' actus ꝯuenientes. ergo ⁊c̄. ¶ Item mors ē priuatio ſiue ꝺ genere priuationū. ſed habitus tollitur priuatione. vita aūt tollitur morte. ergo ⁊c̄. Cōtra habitus ꝯſiſtit i diſtantia ab actu. vita nequaquā. ergo ⁊c̄. ¶ Itē habitus actiuū habile reddit ad agendū. actiuū .n. ex habitu habilitat ad op⁹ vel actum. vita aūt ē ipſe actus. ergo ⁊c̄. ¶ Item vt habetur ex ſupradictis. vita ē vis vel potētia. ergo non eſt habitus. Rn̄ſio dōꝫ ad hoc ꝙ vt ſupra tactuꝫ ē vita dr̄ multiplr̄. dr̄ .n. actus. ⁊ act⁹ primus ⁊ hoc duplr̄. qꝛ vel vt actus dicit eē viuentis ſubſtantiale vel vt accidētale. dr̄ .n. potentia vel v̄tus noīe extēſo. que rōe alicuius ꝓprietatis habit⁹ pōt dici vis vel v̄tus habitualis. ſ. ꝑp facilitatem exeūdi i actus ſibi ꝓprios. ſicut .n. liberū arbitriū dr̄ potentia habitualis ꝓpter facilitatē exeūdi i actus ſuos. ſic pt dici v̄t⁹ vitalis. v̄t⁹ habitual' pp facilitatē ſiue habilitatē exeūdi i act⁹ ſuos ⁊ ꝯtinuādi ſe in eiſdē. nō ē aūt habit⁹ ꝓprie ſumēdo habitū. lꝫ quodāmō hēat ꝓprietatē habitus ſiue potius potētie habitualis. ¶ Ad illud qḋ primo obijcitur ꝯ̄ hoc. ſ. ꝙ vita ē qualitas difficile mobilis. dōm ꝙ hoc nō ē veꝝ. Cū aūt obijcitur ꝙ ſm vitā dicimur q̄les qꝛ viuentes. dōꝫ ꝙ eſt ꝑdicatio in quale ſƀale eo mō quo dr̄a ꝑdicatur in quale ⁊ in quale actuale eo mō quo accn̄s ꝑdicat in quale. nō .n. dicimur quales ſꝫ vitā. ſꝫ ꝙ quale dicit accn̄s ⁊ q̄litatē. ſꝫ ſm ꝙ quale dicit ſƀam vel ſƀale. viuens .n. lꝫ dicat modū qualitatis. res tn̄ que ſubeſt mō. dic ſƀaꝫ vel ſƀale. ¶ Ad aliud qḋ ſequit dōm. ꝙ lꝫ vita quodāmō expediat ſiue habilitet potētias aīe ſiue aīalis ad exeūdum i opa ſua. ñ pp hoc dꝫ dic habit⁹. qꝛ ſi hoc vna potētia vel habit⁹ vnī⁹ potētie eſſꝫ habit⁹ alteri⁹ potētie. potētia .n. ſiue habit⁹ cognitiue ipaꝫ affectiuā reddit habilē quodāmō ad exitū i actū ſuum. cognitio .n. habilitat ⁊ excitat affectiuā ad amandū. ſꝫ qn̄ aliqḋ ē additū ipi potētie vt inherens eidem. diſponēs illā ⁊ habilitans ⁊ efficiēs facilē in actū ꝓpriū. illud pōt dici habit⁹. nō ſic ē de vita. q̄ qꝛ ē quaſi radix v̄tutis ⁊ vigoris ipaꝝ potētiaꝝ ⁊ ēt eē earūdē. ⁊ qꝛ mediāte ſpū vite vl' potius irradiatōe v̄tutis vitalis ad organa potētiaꝝ īuadit ipſa opatiua. Un̄ in li. ꝺ motu cor. motus qꝫ ⁊ ſenſus vite obnoxij ſūt. ex ea .n. ſūt. ſpū

eim aialem primū ſpū vite i actū ꝓduci neceſſe ē τ dī vita potētias expedire τ habiles ad act⁹ ſuos efficere. ¶ Ad vltimū dōm. φ moꝛs ꝓpꝛie loquēdo nō ē pꝛiuatio ſꝫ potius coꝛruptio vel deſtructio. pꝛiuatio. n. aptitudinē reliquit ad habitū pꝛiuatōe ſublatū. τ hac rōne vite ſubtracte q̄ nō tollit ipſo habitu ſublato. Pꝛeterea. habitus hꝫ eē determinatū circa potētiā ſiue vtutē aliquam. vita. n. nō determinat ſibi eē circa potētiā aliquā neqꝫ ipſa moꝛte ſublata relinquit aliqua aptitudo nālis ad eandē. cuꝫ oīs aptitudo nālis ad vitam ſit ex aliqua influentia aīe. vel pparans coꝛpus ad ſuſceptionē vite vl pficiētis illud. lꝫ foꝛte ſm aliquos aptitudo τ appetitus aliqs reliquat ad eandem ſiue ad vnionem cū aīa ex oꝛdine diuine iuſticie. Vñ i li. d mo. coꝛ. vitā ꝯſtare neceſſe eſt. aut vniuerſuꝫ aialis deperire. idē aūt ē moꝛi.

Queſtio. xcj. d vita a quo ſit immediate.

Determinato d vita qd ſit. ſequit determinare a quo immediate ē. Pꝛio ergo q̄rit a quo effectiue. Secundo a quo oꝛiginaliter.

Membꝛum pꝛimum.

Primo ergo querit de cā efficiēte τ immediata ipſius vite. Et hoc dupl'r. pꝛimo de cā efficiente vite rōnalium. Secundo irrōnalium. vt aialiū τ plantaꝝ.

Articulus pꝛimus.

Queritur pꝛio ſi vita rōnalium ſit a creatura vel a creatoꝛe vt a cā immediata. Qd a creatoꝛe vr ſic. Geñ. ij. Foꝛmauit de⁹ hoīez d limo terre τ inſpirauit in faciē eius ſpiraculū vite. ab eodē aūt τ mō indifferēti ē ſpiraculum vite τ ipſa vita. nō. n. alia operatione venit in eē vita τ alia ſpiraculū vite. nec ab alio ꝓducebatur in eē vita pꝛimi hoīs τ alioꝝ. ergo vita imediate ē a deo. vita dico hoīs de qua pꝛincipaliter hic intēdit. ¶ Itē actus vite ſiue qui ē vita iſatigabilis ē. Vñ li. d mo. coꝛ. vite actus neceſſario ꝯtinu⁹ ē: cerebꝛū vo minime. Sꝫ vt habetur in li. de ſom. τ vigi. Omne illud cui⁹ opus ē ſm nām ꝯtigit fatigari. τ languere ſi indeſinēter aget. Dī. n. ibi quoꝝcūqꝫ ē aliquod op⁹ ſm naturā. quando excedunt aliquod tēpus vel aliquod hoꝛum que pñt tempe facere. neceſſe eſt ea languere vt oculos videntes τ quieſcere faciētes hoc. ſilr aūt manū τ omne aliō cuius ē aliqd opus. quare ſi aliquoꝝ eſt opus aliqd ſentire cōtinue. languebit τ non hoc faciet. ergo vita nō ē actus alicuius agentis ſm nāꝫ. ergo eſt actus ꝓgrediens ab agēte ſupꝛa nām. ¶ Itē motus quo viuit aīa in ſe. vt dicit plato. τ macrobi⁹ exponit. eēntia eſt anime. ſꝫ ꝯſtat φ eēntia aīe ē a creatoꝛe. ergo τc. ¶ Itē dyo. de di. no. c. de vita. Ois vita τ vitalis motus ex vita ipſa que eſt ſupꝛa omnem vitam. ¶ Item li. de mo. coꝛ. Vita eſt pꝛimus motus ex quieto ſempiterno fluens. ſꝫ qetū ſempiternuꝫ eſt ſolū pꝛimū. ergo τc. ¶ Itē in li. de itelligētijs dī. vita ē ꝓceſſio ex ente pꝛio qeto τ ſempiterno pꝛimus motus. Contra in li. de mo. coꝛ. Pꝛimus τ continu⁹ vite actus vita ē. Hec motu coꝛdis efficit. qd aūt motu coꝛdis efficitur nō eſt imediate a deo. ¶ Item in eodem idē pꝛimū ē aīe oꝛganuꝫ cuius actus pꝛim⁹ vita qua mediāte ceteras coꝛpis vtutes ꝓducit. τ ita idē qd pꝛius. ¶ Item plato τ eius ſequaces ponunt aiam eſſe pꝛincipium motus ex ſeipſa. τ illum motū dicūt vitam. ſicut hic dicit vitam eē motum ineternuꝫ. τ ex hoc ponunt τ ōndunt aīam eē imoꝛtaleꝫ. ex quo ſeqt φ non ē a deo imediate ſꝫ ab aīa. ¶ Itē Boetius de vnitate τ vno. oē eē in cauſatis ē ex foꝛma. ſꝫ viuere ē viuētiuꝫ eē. ergo eſt ex foꝛma. ¶ Item idem. nulluꝫ eē ē ex foꝛma vbi non ē mā vnita niſi ex ꝯiūctione foꝛme cū materia. Vñ phi diffiniunt eē: eſſe effectiuū foꝛme in materia. cū āt foꝛma materie vnit ex ꝯiunctione vtriuſqꝫ. neceſſario aliqd vnum ꝯſtituitur. qd āt ē tale nō ē immediate a deo ſed mediante foꝛma τ vnitate foꝛme cum mā. Ad hoc dōꝫ. φ eſt aliqd qd viuit ex ſe. in ſe. τ pſe. vt vita pꝛima q̄ de⁹ ē. Et ē aliqd qd viuit in ſe τ p ſe. ſꝫ non ex ſe. vt angelus τ aīa ſiue ſpūs rōnalis. Et ē aliquid qd viuit in ſe ſꝫ ñ ex ſe neqꝫ p ſe. vt aīa ſēſibilis τ vegetabil'. Illoꝝ aūt que viuūt p ſe τ in ſe quedā pñt cōicare vitā alijs vt aīe rōnales coꝛpibus oꝛganicis. potētia vitā hñtibus. quedā aūt nō pñt vt ſpūs angelici. Ex his pꝫ. φ q̄dā ſunt q̄ p ſe viuūt ſicut ſpūs angelici τ ſpūs rōnales. q̄dā que nō p ſe. ſꝫ ſolum pticipando vitā illis mediātibus q̄ per ſe viuunt vt coꝛpa humana. Dōꝫ ergo φ vita illoꝝ q̄ p ſe viuūt ē imediate a deo. ſicut eoꝝ ſba ſiue eſſentia. vita aūt illoꝝ qui viuūt pticipando vitā mediātibus illis q̄ viuūt p ſe. nō ē imediate a deo. ſꝫ illis mediātibus q̄ viuūt p ſe. ¶ Ad illud ergo qd pꝛimo obijcit. φ vita ē a deo. p illud Geñ. ij. inſpirauit τc. qd vr debere intelligi nō de vita coꝝ que viuūt p ſe. ſꝫ de vita coꝝ q̄ vitā pticipant. τ ita vr recte ꝯ hoc qd eſt dictū. eſt φ. n. aliud ſignificat p ſpiraculū vite q̄ꝫ vita que mediantibus ſpiritib⁹ vitalib⁹ τ motu coꝛdis pticipat a coꝛpe τ a ptib⁹ ſiue oꝛganis coꝛpis. Dōm φ p ſpiraculū vite ſignat aīa rōnalis vel vita aīe rōnalis. Vñ glo. ibi iſpirauit i faciē τc. vita rōali aiauit. i. aīa. Vñ aug. ſup Geñ. vij. ad lrām ait. Etiam ipſum dei flatuꝫ dicē dubitemus, dum intelligit non eē de natura

atq̧ ſubſtātia. ſed hoc ipm̄ ē ſufflare qḋ eſt flatū fa
cere. ꝙ āt flatū facere hoc animā facere. ⁊ dr̄ aīa
īquātū vita ꝑticipat a corꝑe ea mediāte ſpiracu
luꝫ vite methaphorice ad ſilitudinē īſpirādi inte/
rius ⁊ reſpirādi exterius. Uita eīm que ab aīa ē.
quidē ē motus reciprocus ⁊ ī ſe reflexus. vitalis
eīm motus aīe ē quedā de ſe ſpiritalis egreſſio ⁊
in ſe reciproca reuerſio. ⁊ ex hac reciprocatione
motus anime ī ſe ſequit̄ motus cordis q ī ſe reci
procat̄. mouet eīm cor ɔtinue ſm̄ ſiſcolē ⁊ diaſco
leꝫ ſiue ſm̄ dilatationē ⁊ ɔſtrictōeꝫ imitās vt pōt
ꝑ dilatationē corꝑalē extēſionē v̓tutis aīe vitalis.
⁊ ꝑ ɔſtrictionē corꝑalē reciprocatōeꝫ ſpiritalē. ⁊
ſequit̄ ex motu cordis nālīter motus īſpiratōis ⁊
reſpiratōis. Quia ergo aīa ſm̄ ꝙ ē vita. ē quedā
ſui de ſe ſpiratio in ſe reflexa. mouēs ꝓportō alr̄
corpus cui vnit̄: ſicut motor ⁊ forma. ⁊ prio pri/
muꝫ mēbrū organicū. nō incōuenīēter dr̄ ſpira/
culū vite. ¶ Ad aliud dicēdum. ꝙ oꝑatiuum ſiue
actiuū fatigat̄ in operādo cuius oꝑatio exit in cē
per organū fatigabile cuius illud ē perfectiuū. vi
ta aūt ſm̄ ꝙ ē actus primus ſimplr̄. nō determi/
nat ſibi organū aliqḋ ſed totū corpus organiza/
tū hn̄s vitā potētia. vn̄ vita diffinit̄ pricipiū actus
anime in corꝑis adaptati motu. ſm̄ aūt ꝙ vita eſt
virtus quedā eo mō quo dictum ē. vendicat ſibi
cor tanq̄ꝫ domiciliū ⁊ organū. ſm̄ ꝙ dr̄ li. de mo
tu cordis. Cor ē organū ⁊ domiciliū vite. ⁊ illius
motu vita que ē actus ſecūdus. que rōnabilr̄ ac/
cidēs dici pōt. diſtribuit̄ alijs ꝑtibus corꝑis. Un̄
eodē virtus cordis ī motu eſt. ⁊ motu vitā diſtri/
buit. Et qr vt habet̄ eodē. ſolus motus cordis eſt
īfatigabilis. ꝑp hoc ē ɔtinuus. vn̄ iſta ɔſequēter ſe
hn̄t īfatigabilitas ⁊ ɔtinuitas. Quare aūt motus
cordis eſt īfatigabilis. cā vna eſt. maior approxi
matio ⁊ influētia a motore. ſ. aīa. ſemꝑ eīm ē mo
tori ꝓximū qḋ ab eo ē primū. oīs v̓o virtus quo
magis accedit pricipio ꝑfectior ē. multitudine ⁊
diuiſione minor. potentia ⁊ virtute preſtātior. ⁊
virtuti accōmodatior. Alia cā eſt perfectio orga
ni. primo eiꝫ organo ſm̄ exigētiā officij ſui ⁊ ſitū
⁊ perfectōeꝫ cōtulit artifex optimus ⁊ potētiſſi/
mus ſcꝫ deus. Un̄ li. ḋ mo. cor. anima ē ex ſe imo
bilis ⁊ imꝑtibilis vſquequaq̧ ſit. cū certā ī cor/
pore ſedē obtineat. īſtrumēto cuius actu ⁊ miſte/
rio vitā virtuteſq̧ corꝑi miſtraret īdigebat. crea
tor ergo vt ꝑfectū optimus efficeret īſtrumētum.
animā actu ⁊ nālīter prime mãe ipreſſit. ⁊ velut
a cētro in circūferentiā potentias vſq̧quaq̧ de/
ferret. primā nām vocat ipe primū inſtrumētum
cui deus anima v̓tuali ꝑeminētia ipreſſit. Uel po/
teſt alr̄ dici. ꝙ ē ſpūs vitalis ⁊ aīalis. Similr̄ eſt
virtus ſiue vis cuius oꝑatio eſt mediāte ſpū vita
li quedā cuius oꝑatio ē mediāte ſpiritu animali.
opus ſpūs vitalis a cā intrinſeca ꝑficit̄. ꝓpter qḋ
eius cā ſibi ſufficit. nec recipit fatigatōnem. opus

ſpūs aīalis ē ab extriſeco adueniente ⁊ excitante.
Un̄ qn̄ illud extrinſecū excedit. vis ſiue v̓tus ope
rans fatigat̄. vn̄ li. ḋ mo. cor. duplex ē ſpūs. aīalis
⁊ vitalis. aīalis īterpollat̄ oꝑatōe. vitalis nequa/
q̄ꝫ. ſpūs eiꝫ vitalis oꝑe vniformis. aīalis v̓o mul
tipharia ꝑtibilis. vitalis irradiādo viuificat. aīa/
lis v̓o reſolutōe ſenſuꝫ ⁊ motū exterius īducit. ⁊
primi quidē ſpūs opus ſcꝫ vitalis ītrinſeca cā ꝑfi
cit ⁊ mouet. ideo ſibi ſufficiēs eſt ⁊ ſemꝑ in actu.
aīalis vero ī effectu extriſecus aliquid aduenīēs
tanq̄ꝫ minus ꝑfectū excitat. cōplet autē innatū. iḋ
quando metaꝫ excedit fatigat̄ potētia ⁊ dolet ani
mal. Ex his pꝫ qualiter ad ꝓpoſitū reſpōdēduꝫ
eſt. qr qḋ dr̄ in li. de ſōno ⁊ vigilia. itelligit̄ ḋ illis
quoꝝ oꝑationes fiūt mediātibus ſpiritibus ani/
malibꝰ. ⁊ que ſine aliquo ītriſeco cooꝑante ī actū
nō egrediunt̄. ¶ Ad illḋ qḋ ſequit̄ ꝙ motus quo
viuit aīa ī ſe ē eēntia anime. dicēdū ꝙ hec ꝑdica/
tio motus quo viuit aīa. in ſe eſt eēntia anime. nō
eſt formalis ſiue eēntialis. ſꝫ cauſalis. Un̄ ſenſus
eſt. motus quo viuit aīa. fundat̄ ī pricipijs ſubſtā/
tialibus ſiue eēntialibus ſiue cauſat̄ ab illis. cū. n.
eſſe rei cauſet̄ ex eiſdē pricipijs ex q̄bus res ipſa.
cum viuere ſit viuētibus eē. in eiſdē pricipijs fun
datur ſiue ab eiſdē cauſat̄ a q̄bus ⁊ ipſa. ¶ Ad il/
lud qḋ ſequit̄. ſcꝫ verbū Dyo. dicēduꝫ ꝙ intelli/
git̄ de vita coꝝ que per ſe viuūt. cuius ē vita an/
gelica. de quo hic pricipalr̄ loquit̄. ſicut pꝫ ex ſe/
rie textus ⁊ cōmēto. ¶ Ad aliud qḋ poſtea ſequit̄
ꝙ vita ē motus ex geto ⁊c̄. dicēdū. ꝙ aīa dr̄ q̄e/
ta ⁊ ſempiterna inq̄ꝫtū aīa ē pricipiū motus ex ſe
ipa. q quidē motus īternus ē. ⁊ dr̄ vita. Et ad hu
ius determinatōeꝫ nota. ꝙ Plato ⁊ eius ſequa
ces poſuerūt ꝙ aīa ē pricipiū motus. ⁊ ex ſeipſa
mouet̄ ſemꝑ ⁊ ɔtinue mouet̄. ⁊ motus ab ea non
pōt ſepari. ideo iſtū motū poſuerūt in aīa ſempi/
ternū. ⁊ aīaꝫ imortalē ꝑp ipſum. ſed huic poſitiōi
videt̄ Ariſto. ɔ̄dicere. oſtendēs pricipiū motus ī
oībus eſſe imobile. cui ēt videt̄ beatus augu. viij.
ſuꝑ geñ. ad litte. ɔſentire. idē oſtendēs ſcꝫ pricipiū
eē motus imobile. Macrobius autē in fine libri
ſui hāc contrarietatē diſſoluit. vtriuſq̧ eīm rō/
nes recitat. ⁊ oſtēdit ꝙ Ariſto. platoni nō ɔtradi
cit. dicēs ꝙ illud cui innitit̄ Ariſto. ⁊ qḋ in oībus
rōnibus ſuis ꝓbare intēdit. videlꝫ ꝙ oē qḋ mo/
uet̄ neceſſe ē ab alio moueri. veꝝ eſt ī eis ī quibus
motus nō eſt de eēntia rei. in q̄bus aūt motus ipe
eſt rei eēntialis vel rei eſſentia ex ſe mouetur. Un̄
duo ibi ſcilicet motuꝫ ⁊ mouēs contigit ponere.
Exemplū autē huius ī igne ⁊ ferro calido pōit.
ignis eniꝫ ſeipſo calet. nec duo ibi ponere ɔtigit.
vnum qḋ calefiat. ⁊ alteꝝ qḋ calefaciat. ſed idem
eſt qḋ ſeipſo calet. in ferro autē calido qr ex ſe nō
calet. duo ponere ɔtigit. Sic dicit ꝙ aīe motus ē
eius eſſentia vel ei eēntialis. ideo in aīa mouens
⁊ motuꝫ ponere duo nō cōtingit. ⁊ ſic ɔ̄rietatem

intēr'eos diſſoluit. ponēs tñ cuꝫ platone motu cōtinuo ⁊ ſempiterno itriſecus moueri. ⁊ ꝑ hoc iſe hērc pꝛicipiū vite imoꝛtalis. motus ergo iſte i anima cā eſt imutabilitatis. nec facit diſtare qꝺ ē. vnde moueri i ipſa nō cedit in genus paſſiōis. nec cuꝫ alijs motibus eſt eiuſdē generis. ⁊ ꝓpter hoc dicit' quieta anima i huiuſmodi motu. Ad aliud qꝺ ſequit' dicēdum. ꝙ cōmētatoꝛ loquit' de vita illoꝝ qui per ſe viuūt. exponit eīm illꝺ verbū res viue ſūt omēs mote per eſſentiā ſuā ꝓpter vitam pꝛimā. res autē viue que ſcḋm eſſentiā ſuā mouentur. ſūt ille que ꝑ ſe viuūt. hoꝛuꝫ vita eſt cā pꝛima. quod intēdit determiare ꝯmētatoꝛ vt pꝫ per hoc qꝺ dicit ex ente pꝛio geto ⁊ ſempiterno. vñ ſubiungit ibidē. ens pꝛimū eſt quietū ⁊ eſt cā cauſarum. ¶ Ad pꝛimū quod obijcit' ꝓ alia pte dicendum. ꝙ illud verbuꝫ de motu coꝛdis. vita motu coꝛdis efficit'. nō intelligit' de vita a qua eſt eē viuentis. ⁊ que ē actus pꝛimus ſimplr̄. ſed de illa q̄ eſt accidētalis. Quomō autē illud verbū ſit intelligēduꝫ. ſcꝫ vtrū de actu pꝛimo vel ſecūdo. ſupꝛa tactū eſt vbi querebat' ſi vita ē actus anime. ¶ Ex hoc etiā pꝫ reſpōſio ad illud qꝺ ſequit' ibi ꝺ vita que ē actus ſecūdus. lꝫ ſit pꝛimus reſpectu actuuꝫ quoꝛū motus coꝛdis eſt cā. Et etiā illud verbum idē pꝛimū ē anime oꝛganū. cuius actus ⁊c. videlicꝫ ad expoſitōeꝫ verbi ꝓcedentis. qꝛ de illo determiat'. qūo vita que ſit motu coꝛdis ē actus pꝛimus: qꝛ reſpectu ceteraꝝ coꝛpis virtutū. ¶ Ad illud qꝺ poſtea obijcit. ꝙ eē in cauſatis ē ex foꝛma ⁊c. dicēduꝫ ꝙ hoc non ipedit qn eē ſit ex cā pꝛima. ex foꝛma eiꝫ ē foꝛmalr̄. ex cā pꝛima effectiue. foꝛma eīm dat eē foꝛmalr̄ ſicut pꝛicipiū itra ꝑfectiuū. efficiēs uero dat eē ſicut pꝛicipiū extra effectiuū. ¶ Ad illud qꝺ ſequit'. ſcꝫ ꝙ eē eſt ex cōiunctōe foꝛme cuꝫ mā ⁊c. dicēduꝫ ꝙ hoc ē foꝛmalr̄ ſiue eſſentialr̄ loquēdo. eo mō quo dr̄ aliquid eē ex ſuis pꝛicipijs eēntialibus ſiue ex illoꝝ uniōe. a ꝓpꝛietate eiꝫ loquēdo foꝛma dat eē māe. ⁊ ꝯpoſitio māe cū foꝛma dat eē ꝯpoſito. ſed ſic eē uel a foꝛma uel ex ꝯiunctōe foꝛme cū mā. nō excludit eē a cā pꝛia ſicut ab efficiēte imediate. ⁊ hoc maxime cū res exit a pꝛio ut a tota cā.

Articulus ſecundus.

SEquit' iquirere. vtruꝫ uita in plātis ⁊ bꝛutis ſit imediate a deo cauſata. Qꝺ ſic uidet' Geñ. i. Creauit deus omneꝫ animā uiuēteꝫ atqꝫ mutabilē. ¶ Si diceret' ꝙ in pꝛicipio ꝯditōis reꝝ. anime bꝛutoꝛū ⁊ uniuerſalr̄ oiuꝫ uiuētiū exierūt a deo imediate ſiue per creatōem. non aūt ſic mō. Cōtra in ꝓs. dr̄. emitte ſpūm tuū ⁊ creabunt'. hoc itelligit' de uitis animaliū ⁊ plantaꝝ. Unde cōmē. ſupꝛa li. de di. no. c. de uita dicit. Uite irrōnabiliū ⁊ germinum non ſūt diuie ſed mālis ignis ⁊ ſpūs. de his ergo ſolis nouiſſimis uitis aūt illud dauiticū. Auferes ſpūm eoꝝ ⁊ deficiēt ⁊ in puluerē ſuū cōuertent'. emitte ſpūm tuū ⁊ creabunt' ⁊ renouabis faciem terre. Inſenſitiua eīm tm̄ anima ⁊ natiua uita hic accipit diuia eloquia pater iſte. ¶ Item augu. de uera reli. nulla uita ē que non ſit ex deo. qꝛ deus ſūma vita ē. ⁊ ipſe fons vite. Si diceret' ꝙ veruꝫ eſt mediate vel imediate. hoc non videt'. qꝛ verbuꝫ augu. eſt ad cōmendandā vitam ſed in nullo cōmendaret' vita ſi ſic itelligeret'. qꝛ etiā creature viliſſime ſunt a deo mediate. ¶ Itē augu. de vera reli. attēdendū ē que ſit nā vitalis que cūcta ſentit que ꝑfecto quoniā vita dat coꝛpi. pſtantioꝛ eo ſit neceſſe ē. nō eniꝫ qualiſcūqꝫ moles. quāqꝫ iſta viſibili vita pꝛefulgeat. ſi vita caret magna eſtimāda ē. quelibet nāqꝫ uiua ſubſtātia cuilibꝫ nō uiue ſubſtātie nature lege ꝓponit'. Si ergo multoꝝ uiuētiū creatō ē imediate a deo. ⁊ nobilitas cauſati atteſtet' nobilitati cāe. oīs vita cuiuſcūqꝫ ſit conditōis dꝫ eē imediate a deo. ¶ Itē nō ſolū aīa rōnalis ſed ēt aīalis ⁊ plāte ⁊ motoꝛ coꝛpis cuius eſt ꝑfectio. qꝺ autē tale ē. eſt ſubſtātia ſimplex. qꝺ āt eſt ſimplex. totū ſuū eē habꝫ ſimul. ergo qꝺ eſt cā ipſius: pōt in totū eē illius. hoc āt ē ꝓpꝛiū ſolius ꝺi. ex quo ꝯcludit'. nullā creaturā ēt ſpūalē poſſe animā aīalis vel plāte pꝛoducere in eē. vnde nec vitā illaꝝ. ¶ Itē ſi cauſat' a creatura. aut a creatura coꝛpali aut ſpūali. nō a coꝛpali qꝛ ex coꝛpe icoꝛpoꝛeū fieri ipoſſibile ē. Uñ ſup geñ. vij. ad lit. omne coꝛpus in oē coꝛpus mutari credibile eſt. quodlibꝫ āt coꝛpus mutari poſſe i aīam credere abſurdū ē. creatio āt coꝛpis inq̄tū huiuſmōi. nō ē niſi ꝑ ꝓductōeꝫ eius i eē. ex pte illius qꝺ ē cā vl' ex toto. Nec ēt pōt fieri a ꝟtute coꝛpali. nō enim ꝯtingit ꝟtutē coꝛpeam ꝯſequēti in nām coꝛpeam. Uñ non pōt eē ex quo fiat ſubſtātia ſpūalis. ſ. nec ſicut a quo. qꝛ tūc effectus eēt nobilioꝛ ſua cā. q̄libet. n. ſubſtātia ſimplex nobilioꝛ eſt oī ſubſtātia ⁊ ꝟtute coꝛpali. ¶ Itē aug. de fide ad petrū. Si ꝺus vita nō eēt. nō uiuētia coꝛpa nō feciſſꝫ. nō. n. facit reꝫ nō uiuētē niſi res uiuēs. ex hoc pōt argui ꝙ vita ſiue res viuēs nō pōt eē niſi a vita. qꝛ ſi ꝺus non eēt vita nō feciſſet coꝛpa nō viuētia. Multo foꝛtius ſi ñ eēt vita ñ feciſſꝫ vitā. vel coꝛpa viuentia. ergo cū coꝛpꝰ inq̄tū coꝛpus ñ ſit vita ⁊c. Uñ vr̄ ꝙ vita nō poſſit eē a uita. Nec pōt eē a creatura ſpūali qꝺ videt' ſic. ſpūalis creatura ē maxime ſpūaliuꝫ nobiliſſima. vt āgelus in ꝓductōe reruꝫ nāliū in eē. non operat' vt nā. ſed potius vt ars. Dicit' eīm aug. ſup geñ. viij. In ipſo mūdo gemīna operatio pꝛouidētie reperitur. partim naturalis. partim voluntaria. volūtaria per āgeloꝛum opera ⁊ hominū. ex quo patet. ꝙ quātum ad ea que operat' āgelus in mundo. operatio eius ē voluntaria. ⁊ operatio eius opatio artis ⁊ operatū artificiatū inq̄tuꝫ huiuſmodi. anime aūt aīalis ⁊

plāte ꝓductio in eſſe nō ē opus artis. ergo ꝓductio huius nō ē opus angelicū nec eſſe pōt. Hac eadē rōne pꝫ huiuſmōi ꝓductōēꝫ i eē fieri ñ poſſe a creatura ſpūali que ē aīa rōnalis. ¶ Itē ſi ab aliqua creatura ſpūali poſſent hoc i eē produci. hoc maxime videt̄ poſſe fieri a ꝯſiſibus in ſpē. ſ. ab aīa aīalis ⁊ plante. ſꝫ hoc eē nō pōt. vt videt̄. qꝛ hoc non pōt fieri per modū diuiſionis. Cum enim aīe huiuſmōi ſint impartibiles. que huiuſmodi ſunt. ipoſſibile ē diuidi. ergo ⁊c. ¶ Si aūt diceret̄ hoc eē ſubſtātie tali ipoſſibile ꝫ ſe. ſꝫ qꝛ virtus ē impreſſa materie. ad ipius diuiſionē partitionē recipe pōt. Unde et aīa rōnalis eo ꝙ nō ē impreſſa materie diuiſiōēꝫ ñ recipit neqꝫ ē ex traduce. Adhuc iſtud nō ſufficit dicere. qꝛ cuꝫ diuidit̄ materia aut cū ipa cedit aliqd qd ſit aīme. aut nihil. Si nihil: q̄ro ex eo qd deciſum ē: vt idem i ſpecie. ⁊ quid erit i materia illa principium vite. Si aliqd: aut illa erit virtus ſola aut de ſubſtantia aīe. ergo accidit ꝙ eſt impartibile ſꝫm eēntiaꝫ eē diuiſibile. Si aūt ſola v̄tus decidit: cuꝫ virtus ſit accidēs. ꝙ ex ea fiat aīa ⁊ ſuba. nō ſoluꝫ vt forma ſꝫ ſicut qd vr̄ ipoſſibile. accidēs. n. nō pōt eē principiū eēntiale ſube. Cōtra. geñ. j. ꝓducant aque reptile aīe viuentis: ⁊ infra eodē. ꝓducat terra animā viuentē i genere ſuo. Si aūt imediate eēnt a deo ſicut illa que ex nihilo ſūt. quorū deus eſt tota cauſa. quomō verificarent̄ que hic dicūtur. ꝓducāt aque reptile anime viuētis. ⁊ ꝓducat terra herbā virentē. viror. n. ē vita virentiuꝫ vt habet̄ a beato greg. ¶ Itē phs. Omne corruptibile ē generabile. ſenſitiua in brutis ⁊ vegetatiua in plātis ē corruptibilis p ſe vel per accidēs. ergo ē generabilis p ſe vel p accñs nullū creatum generatū p ſe vel p accidēs. ergo ⁊c. ¶ Iteꝫ nulla forma ꝯſtituta in eſſe p ſuū ſubiectū cauſat̄. niſi illud ſubiectū ꝯcret̄. vegetatiua i plātis ē forma ꝯſtituta i eē p ſuū ſubiectū. qd pꝫ p hoc ꝙ forma diuiſibilis p diuiſionē ſui ſubiecti ꝯſtituit̄ i eē p ipm. ergo ⁊c. Silr̄ ē de aīa ſenſitiua vt pꝫ i anuloſis. ergo ⁊c. ¶ Itē ſola aīa rōnalis ſiue itellectiua erit i eē imediate a deo. ut vult phs dicēs. ꝙ ſolus itellectus ab extriſeco intrat. de ſenſitiua: dicit ſenſitiue v̄o pria ſit mutatio a generāte qꝛ v̄o ab eodē ē aīa ⁊ vita i brutis ⁊ plantis. medio quo oñdit̄ aīa eſſe imediate a deo. oñdit̄ ꝯſimilr̄ ⁊ vita. ¶ Circa mām iſtā. diuerſi diuerſa ſētiūt. qdā. n. ponūt ꝓgreſſū aīaꝝ huiuſmōi i eē fieri p ptitionē ⁊ multiplicatōēm aīaꝝ. modū aūt partitōnis ⁊ multiplicatōis aſſignare volētes ponunt exēplū tale. ꝙ linea qñ diuidit̄. ſectio eius ſit in puncto. nec tñ punctus diuidit̄ ſꝫ ipa diuiſione totus cadit ad vtrāqꝫ ptem ⁊ exiſtit i vtraqꝫ linea. Similiter aīa cū ſit impartibilis nō diuidit̄. ſꝫ ad diuiſionē māe ſiue deciſionē tota cadit vtrobiqꝫ i ptibus diuiſis. ⁊ hoc qꝛ impſſa ē materie. qꝛ. n. ſeqt̄ materiā ⁊ ñ pōt diuidi tota cadit vtrobiqꝫ i partibus diuiſis. ⁊ hoc qꝛ impſſa ē materie. qꝛ enim ſequit̄ materiā ⁊ non pōt diuidi tota cadit vtrobiqꝫ. hoc aūt nō videt̄ veꝝ. nec ē ſimile. qꝛ ſi pūctus actu eēt i linea: vt eēt ex pūctis. ſicut aīa actu ē in corpe. nec pūctus diuideret̄ i linea nec i duo caderet. ſꝫ ſi ſecātis opatōem ſuſciperet deſtrueret̄. nunc v̄o qꝛ ibi ē in ſola potētia. qd erat i potētia i actuꝫ reducit̄. nec ꝙ erat vnus pūctus in potētia efficit̄ duo. ſꝫ duo potētia deducunt̄ i actū ⁊ ſunt duo actu. ¶ Alij v̄o modū multiplicatōis p ſimile volūt oñdere i alijs in qbus ē potentia multiplicandi ſe. vt i igne ⁊ luce. que ſe multiplicāt ſine ſui diminutōe. cādela. n. accēſa multas pt accēdē ſiñ ſui diminutiōe: ⁊ lux ſeipm multiplicare i q̄libet pte aeris circūadiacētis. Silr̄ dicūt de aīa. qd nō videt̄ veꝝ. nec ē ſimile de aīa ⁊ de illis. qꝛ multiplicatio ignis ⁊ lucis nō ē p diuiſioneꝫ vel deciſionē alicuius materie. cū. n. ignis multiplicat ſe. ñ diuidit̄ materia i qua ē ignis. qꝛ ſi ſic minoraret̄. ſicut qñ ligna ſubtrahunt̄. Silr̄ ſi ſubiectū lucis diuideret̄ i duo vel plura. de luce minꝰ eēt in ptibus q̄ꝫ in toto. cū ergo ponit̄ ꝓductiōēꝫ aīaꝝ huiuſmodi in eē fieri p diuiſionē materie: ñ per ſui opatōēꝫ ſolū. ſicut ē de igne ⁊ luce. pꝫ ꝙ nō ē ſimile. ¶ Itē aliter qdem poſuerūt. ſ. eas fieri ex formis ſubalibus elemētoꝝ q̄ ſimplices ſūt. vt generatio ſimplicis ex ſimplici fieret ſicut cor poralis ex corpali. ⁊ queadmoduꝫ ex q̄litatibus actiuis ⁊ paſſiuis elemētoꝝ generat̄ forma ꝯplexionis. ita ex coꝝ formis ſbalibus forma addita ꝯplexioni. ⁊ ſicut ex accñtalibus accidētalis. ita ex ſubalibus ſubalis. hec aūt potētia euidēter apparet falſa. Pzio p hoc ꝙ aliqd fieri ex formis puris ē impoſſibile. forma. n. pura ñ ē ex puro q̄. Preterea. ſuba ex formis fieri nō poſſꝫ niſi per eaꝝ mutatōem. forma. n. pura de ſe ē inuariabilis. Preterea. ſi ex formis puris ſubalibus elementoꝝ ſit forma huiuſmōi que ē forma ⁊ ſuba. aut ergo erit ex formis coꝝ in qbus ſubſiſtit. aut alioꝝ. Si alioꝝ. tūc ab aliquo formā ſuā ſubaleꝫ ſepari ꝯtingeret. ipſa. n. eēntia manēte preter illō cuius erat forma. qd ē impoſſibile. Si ex formis coꝝ in qbus ſubſiſtit. tunc aut ipa manebunt ſine forma ſubali. aut neceſſe ē aīaꝫ eē formā qua ſint ſubſtātie. ⁊ nō ſolum aīate qd falſuꝫ ē. aut aliam nouaꝫ formā recipiēt. que vñ ꝯtingat ñ erit aſſignare. nō ergo corpus pōt eē nec forma corpis ex quo fiat aīa vegetabil' ⁊ ſenſibilis. ¶ Aliter aūt eſtimāt aliqui. ſ. ſpūs brutales eſſe ex traduce: ⁊ educi de potētia in actū mediātibus corpibus celeſtibꝰ ab coꝝ motoribus. q motores qꝛ ſpūs rationales ſūt vt ponūt. pñt i ꝓductōēꝫ ſpūs ineſſe. ſꝫ qꝛ ñ imediate ſꝫ mediāte corpe celeſti. ideo ſpūm ꝓducūt rōali ignobiliorē. ⁊ talē quidē q ſine corpore nō viuit. eo ꝙ p corpus celeſte i eē ꝓductus

ē. Sȝ hec opinio põt refelli rõibus ſupra tactis. ſcȝ p hoc ꝙ motores orbiū intelligētie ſūt. quoꝝ opatio ē opatio artis. ꝛ p hoc ꝙ virtus corpoꝝ celeſtiū eſt virtus corpalis. que ſūt minoris nobilitatis nobilitate ſpūum. ¶ Alij ponūt huiuſmõi ſpiritus oio creari: ꝛ nullo mō eē ex traduce. ſicut nec ſpūs rõnales. dicētes ꝙ ideo dicit geñ. j. aiaȝ de terra pduci. q2 corpus organicū de terra pducit ꝛ ei infuit ſeminalr. cū omibus diſpõibus materialibus facientibus neceſſitatē reſpectu aie. cui materie ſic diſpoſite dei bonitas aiaȝ ifundit: q2 ergo i terra ſunt rõnes ſemiales: nõ tñ intendētes corpus: ſȝ ēt intēdētes eius vltimā ꝑfectionē. ſ. aiam. ꝛ hñtes nālem appetitū talis forme. iõ dr terra aias pducere. ¶ Aliter videt inſipientie mee dõm. ſ. in elemētis mundi indita ē a ꝯditore coꝝ natura quedā que ē alia a natura elemētari: que ē ſimplex ꝛ incorporea. vt poſſit eē principium ſubſtātie ſimplicis. Vñ phs li. de aialibus. oia iſta iferiora plena vtute aie poſuit. Augu. vo dicit rõnes ſeminales inditas mūdo ſiue ptibus mūdi ex qbus mūdus grauidus ē. ex quo accepta oportunitate pdeunt plāte ꝛ aialia. nõ. n. ſm corpa ſȝ quodāmō ſm aias. Unde aug. iij. de tri. Aliud ē ex intimo ꝛ ſūmo cāꝝ cardine ꝯdere atq3 admiſtrare creaturā. ꝛ q facit ſolus creator ē deus. Aliud vo p diſtributis ab illo virib9 ꝛ facultatibus aliquā opatiõem ſecus admonere. vt tūc vel tunc. ſic vel ſic exeat qd creat. iſta quippe originaliter ac primordialiter i quadam textura elementoꝝ cūcta iā creata ſunt. ſȝ acceptis oportunitatibus pdeunt. Nā ſicut matres grauide ſūt fetibus. ſic ipſe mūdus grauidus ē cāis naſcentium. que i illo nõ creant niſi ab illa ſūma eſſentia. vbi nec orit nec morit aliqd. nec icipit eē nec deſinit. Preterea. virtus primi hois ꝛ alioꝝ iferiorū coopant vite ſiue pductõni rei viuētis. Vñ de celo ꝛ mūdo li. ij. veteris trāſlatiõis dr ꝙ orbis primus ē principiū ꝛ vtus ꝛ cā i vita omis viui pluſquā reliq orbes valde. ꝛ i noua trāſlatione ſciendū ē ꝙ primus orbis pricipium ē potētie ꝛ cā i vita cuiuſlibȝ viui quaſi pluſquaȝ alij orbes ꝛ p nām lucis ſue quā vbiq3 diffundit. que vitaȝ ꝛ motū opat in oibus i qbus ñ eſt vita ꝛ motus vitalis. ſȝ hoc ſolū põt eē p moduȝ diſponētis ꝛ coopantis ſiue adiuuātis. q2 qdlibet corpus ſiue celeſte ſiue aliud. aut vtutē corpis ꝯuerti in nāȝ icorporeā ñ ꝯtingit. vñ ñ põt eē ſicut ex q̄ fiat ſba ſpūalis. nec ſicut a quo vt dictū eſt. Ex his ergo mūdi ptibus q̄ ſūt plene vtute aie ſm phm. ſiue rõnibus ſeialibus. qbus mūdus ē grauidus ſm aug. oportunitate ſic accepta. vt qñ ꝯfluūt virtus primi orbis ꝛ orbiū iferioꝝ. ꝛ vtus generatiua i plāta ꝛ i aiali. ꝛ vtus ſimplex indita ipis elemētis fit corpis organizatio ꝛ pductio ꝛ aie ſenſibilis i eē ꝛ aie vegetabilis. Vñ aug. ꝯ eccleſiaſticis dogmatibus. aialiū aie ñ ſūt ſube. ſȝ cū carne ipa carnis viuacitate naſcunt. ex his ergo. ſ. rõibus ſemialibus ſiue vtute aie. qua plena ſūt hec inferiora. ē origo ꝛ principiū aie vegetabilis ꝛ ſenſibilis. ſicut aūt ſubaꝝ corpaliū ab initio tūc creator creauerit principia. ſ. ipa elemēta. ſic i elemētis corpalibus ſubſtātiaꝝ ſimplicium que a corpe dependēt creauit elemēta. ꝛ ſicut corpa ex elemētis generant. elemēta tñ ñ ſūt generata ſȝ creata. ſic aie habēt principia vñ generant. tñ illa principia nõ ſūt generata ſȝ creata. ꝛ iteꝝ ſicut corpa q̄ ſunt ex elemētis ſūt corruptibilia. elemēta tñ in q̄ reſoluunt incorruptibilia. ſicut aie vegetabilium ꝛ ſenſibiliū ſunt corruptibiles. ſemia tñ coꝝ icorruptibilia. ¶ Ad illud qd prio obiectū ē: dõm ꝙ creare noie extēſo ſumit p pducere. eo mō quo ſumit in vbo iſto aug. quoſdā ſpūs ſic deus creauit ꝛc. ꝛ poſt exponēdo ꝙ dicit creare ſubdit. illos itaq3 ſic deſituros quoſdam ex aqua pduxit ꝛc. vñ pducere ex aqua ſiue terra dic ipſe creare. Preterea. intētio ꝯmētatoris ē oñdere dr̃iaȝ iter vitā intellectiuā ꝛ ſenſitiuā ꝛ vegetatiuā. q̄ꝫtum ad hoc ꝙ vita itellectiua ē ꝑpetua. ſenſitiua ꝛ vegetatiua nequaq̄ꝫ. ſȝ ꝛ peant ꝛ alie creant. ꝛ ꝙ itellectiua ē diuina. i. oino ex nihilo creata. alie ex materiali create. vñ dicit ſemel vitā eſſentialr condēs ꝛ imortalitate. deus itelligibilib9 ꝛ aialibus nr̄is ñ vtiq3 aufert eaꝝ viuere. alioquin nec eēntie erūt. ſed de vitis ſeu aialibus renouatis ex terra ait. nõ tñ de illis. Vñ ex vbis eius pȝ. ꝙ nõ itelligit ꝙ hec ſint ex nihilo creata. ſȝ potius originē hñt ex elemētis. qd pȝ p hoc qd dicit. ꝙ ſūt renouate ex terra. ꝛ ꝙ ñ ſunt diuie ſȝ materialis ignis ꝛ ſpūs. ¶ Ad aliud qd ſeqt. dõm ꝙ aug. ñ intēdit ponere omnē vitā imediate eē a deo. ſed vitā rõnabilem. Vñ ꝙ dicit. nulla vita eſt ꝛc. itelligit de vita rei rõnalis. vult. n. dicere ꝙ ois uita huius ē a deo q ſimpliciter ē. ſ. a deo. ꝛ uita mala inq̄ꝫtum ē uita. q2 inq̄ꝫtum ē uita mala nõ eſt a deo. ſed ex eo q non ē ſiue nequaq̄ꝫ ē. vñ vbo ꝑdicto in opponēdo ſubdit. nec aliqua uita inq̄ꝫtum ē vita ē malū. ſȝ inq̄ꝫtum vergit ad mortem. mors aūt vite nõ ē niſi neqtia que ab eo qd neqꝫ q̄ꝫ ſic dicta ē. ꝛ ideo neqſſimi hoies. nihili hoies appellant. ¶ Ad aliud qd ſequit dõm ꝙ ꝛ ſi nobilitas creati qñq3 atteſtet nobilitati cāe. hoc nõ ē generaliter veꝝ ꝑportõabiliter loquēdo. ita ꝙ illud qd nobilius ē ſit a cā nobiliore. ꝛ hoc maxie qñ agens agit p electõeȝ. agēs. n. p electioneȝ diuerſa habita ꝯſideratõe. nūc nobiliorem nunc minus nobilē pducit effectū. vñ q2 in actõnibus ubi deus ē tota cā. ipſa uoluntas ē cauſa p ſe ſm bñplacitū ſue uoluntatis oino indifferentis in ſe. effectus pducit differētes. ¶ Ad illud qd ſeqt. ſ. ꝙ illud qd eſt cā alicuius ſimplicis põt in totum eſſe illius ꝛc. dõm ꝙ omnis cauſa cauſata opat

ex ſuppoſitõe materie. vñ ſolus deus põt ĩ totã rei ſubaʒ. i. aliqd õ nihilo facere. cũ ergo aĩa vegetabilis ⁊ ſenſibilis originẽ habẽtes ex rõnibꝰ ſeminalibus ĩditis ptibus mũdi in qbꝰ ſũt aliquo mõ. pʒ ꝙ nã ꝓducens eas in eẽ opatur ex ſuppoſitõne materie quodãmõ. ¶ Ad illud qð ſeqt. ꝙ aĩa huiuſmõi ẽ ſimplex ⁊c. dõm. ꝙ ſimplex ẽ ſʒ ꝙ ſimplex dicit carentiã ptiũ quãtitatiuaꝝ. nõ tñ ꝙ ſimplex dicit carentiã ptiũ ſubſtãtialiũ. eo mõ quo qð ⁊ quo dicunt ptes ſubales reꝝ quodãmõ ſimpliciũ. hñt eniʒ huiuſmõi aĩe ꝙ ẽ ⁊ quo eſt. que ſũt q̃ſi ptes ſubſtãtiales eaꝝ. alioqn ñ eẽt actus eius interior. vñ cũ qð ẽ animaꝝ huiuſmodi. ſit ĩ ſeminalibus rõnibus ĩditis ptibus mũdi. ſʒ nã ꝓducat huiuſmõi ĩ eſſe. nõ ꝓpter hoc dicẽda ẽ poſſe in totã rei ſubaʒ. cũ agat ſiue operet ex ſuppoſitiõe eius qð eſt quaſi mã. ¶ Ad aliud qð querit vtrũ creetur a creatura corpali vel ſpũali. Dicẽdũ vt ſupra tactũ eſt. ꝙ elemẽtis mũdi indita eſt q̃dam nã ſimplex ⁊ incorporea. alia a nã elemẽtari. q̃ coopans virtuti opatiue in plantis ⁊ aĩalibus. ꝯcurrẽte virtute corpoꝝ celeſtiũ modo ꝯueniẽti. ꝓdeunt in eẽ mõ vegetabiliũ ⁊ animaliuʒ. He aũt virtutes ſiue nãe poſſunt dici corpales. qꝛ radicant in corpibus ſiue naturis corpm. ⁊ ſpũales. qꝛ mole carẽt corpali. a tali corpali ⁊ ex tali põt fieri ſpũale. ſʒ ñ ex corpali hñte molẽ corpis inq̃ʒtum huiuſmõi. Dico ergo opinãdo nõ aſſerẽdo. ꝙ illa nã que ẽ ſimplex ⁊ incorporea indita ptibꝰ mũdi. qua dicit phs ĩferiora iſta plena eſſe. eſt principiuʒ ⁊ origo vt ex quo eſt. ⁊ qð eſt aĩaꝝ huiuſmõi a virtute deciſa a generãte eſt. quo ẽ a v̾tute primi orbis. ⁊ alioꝝ corporuʒ ſupceleſtiũ ſũt ipſe aĩe huiuſmõi. vt a diſponẽte ⁊ corroborãte alia opatiua ad h̾ ꝙ ꝓdeãt ĩ actũ. ⁊ ſic ĩtelligit v̾bũ phi qð ẽ. ꝙ primus orbis ẽ principiuʒ ⁊ virtus ⁊ cã ⁊ vita oĩs viui. Ad hoc v̾ valere illð qð ponit phs. ſ. õ virtute aĩe deciſa a generãte fit aĩa ſenſitiua. ⁊ quodãmõ a ſili aĩa vegetatiua. dicit. n. phs. ꝙ virtus decidit a generãte q̃ organizat mãʒ. qua organizata ingredit eaʒ ſicut artifex in artificio. ⁊ fit eius nõ ſoluʒ motor ſʒ actus ⁊ pfectio. v̾tus. n. aĩe qꝛ cũ mã ſibi ꝓportionali decidit. in ipa fortiꝰ radicat ⁊ vehemẽtius vnit. vñ ab ipa facile nõ recedit. ⁊ iterũ a calore matricis adiuuat. caleſcit. vigoratur. fortificat. vt robur accipiat aĩe. hoc aũt dico qꝛ videmus aliquã virtutẽ p elongatõem ab ipſo cuius ẽ debilitari vt in motu piectoꝝ ⁊ in ſilibus. In hac aũt virtute ſecus ẽ ꝓpter cauſas p̄dictas. Ex hoc ãt v̾bo phi videt. ꝙ virtus deciſa a generãte illam virtutẽ ſiue nãm q̃ erat elemẽtis indita ſola potẽtia ad animã ꝓducit in actũ. ¶ Ex his pʒ reſponſio ad illud qð ſequit quo ꝯcludit. ꝙ vita nõ poteſt eſſe niſi a vita ⁊ hoc veꝝ ẽ. ¶ Ad hoc qð poſtea obijcit. ꝙ nõ poſſit eẽ ab ĩtelligẽtia. bene ꝯcedo vt a cã efficiẽte ſimplr̃. ſʒ ꝓductio eoꝝ in eſſe poſſet miniſterio angelico accelerari. angeli. n. ſiue boni ſiue mali cãs reꝝ originales nõ pñt facere. ſʒ p tempamẽta ⁊ accelerationes q̃ſi ſubito ex cauſis originalibus inditis a deo huius mũdi elemẽtis pñt aliqd producere qð v̾ mirabile. vt cũ virgas ⁊ ſerpẽtes magi pharaonis p demones ſubito ꝯuerterũt. õ hoc alibi plenius tactum ẽ. ¶ Ad illud qð vltio obijcit. ꝙ v̾ ꝙ huiuſmõi aĩe ñ pñt fieri a ſpũalibꝰ ſubſtãtijs q̃ ſũt ꝯſiles in ſpecie. qꝛ nec p diuiſionẽ ſube ⁊c. põt dici ſine p̄iudicio. ꝙ vt tactũ ẽ p diuiſionẽ virtutis fiũt. nec dico ꝙ illa virtus ẽ accidẽs ſʒ ẽ ſuba extẽſo noĩe dicta ſuba. Neqʒ. n. eſt ſimplex ſuba neqʒ accidẽs. ꝓprie ſumẽdo ſubaʒ ⁊ accidẽs. ſic nec mlta alia. Diuiſionẽ v̾o entis in ſubſtãtiã ⁊ accidens p̄cedũt diuiſiões iſte. Entiũ aliud ĩ potẽtia. aliud in actu. aliud vnũ. aliud multa. hoc autẽ ſequitur h̾. vnũ: aliud ſubſtãtia aliud accidẽs. ergo diuiſio in ſubſtãtiaʒ ⁊ accidẽs ẽ entis ꝯpleti. ſʒ virtus nõ eſt ens ꝯpletũ. ideo neqʒ ſuba neqʒ accñs. ad ſubaʒ tñ cuius eſt principiũ ẽ reducibile. ⁊ ideo fieri põt ſuba. Sed qm̃ aliqbus videt inſolitũ ⁊ minus bene dictũ virtutẽ ſubſtãtiaʒ fieri poſſe iõ aliter dicũt exponendo illud v̾bum. ſ. virtutẽ decidi a generãte. manifeſtãdo q̃ ſit iſta virtus. dicẽtes ꝙ aĩa vegetabilis cuius ẽ potẽtia generatiua alimẽtũ attrahit ⁊ ſibi aſſimilat. aſſimilat autẽ ſibi nõ ptẽ ſui vel virtutẽ in eo relinquẽdo. ſʒ virtutẽ ſibi ſimilẽ q̃ in alimẽto erat ĩ potẽtia remota in ꝓxima faciẽdo. In ipſo. n. alimento ẽ v̾tus aĩe ĩdita a creatore. ſ. rõ ſeminalis. q̃ p v̾tutẽ aĩe aſſimilantẽ alimẽtũ ⁊ diſponẽtẽ ad organizatõnem de potẽtia in actuʒ educit. ⁊ hec virtus nec eſt de ſuba aĩe q̃ alimẽtũ agit ⁊ aſſimilat nec v̾tus eius. ſʒ ei ſilis. ⁊ ſic v̾tus q̃ erat ſemini originalr̃ indita cũ ſemine decidit. non aũt de ſba aĩe generãtis ⁊ decidentis ſemen decidit nec ẽt v̾tus eiꝰ q̃ cadat ĩ aĩaʒ generati. Scðm hãc expoſitiõeʒ dõm. ꝙ aĩe huiuſmõi ⁊ q̃ʒtum ad ꝙ ẽ ⁊ quo. ſũt õ illa nã q̃ ẽ indita ptibꝰ mũdi a ꝯditore illoꝝ. ⁊ q̃ʒtum ad vtrunqʒ erant in illis potẽtia ⁊ ꝙ ꝓducunt ĩ eſſe a virtute coopante virtute celeſti. vt eniʒ habet. viij. prime phie. omne qð fit. fit ex aliquo in potẽtia illud qð fit. Unde aĩe huiuſmõi cum fiũt. fiunt illud qð fiũt. ex aliquo ente in potẽtia. ſ. ĩ rebus ſeminalibus.

Membrum ſecundũ.

Sequit determiare a q̃ ſit uita originaliter hoc ẽ determiare qd ſit ĩ ſba uiuẽte vnde ipſa uiuit. Et primo ſi aliqua ſit in illa vñ uiuit in ſe. Scðo vñ alij uitam tribuit. ſ. illi q uiuit per pticipatõem.

Articulus primus.

Querit ergo prio. vtrū aliqd ſit in ſubā
viuēte ex ſe. cuiuſmōi eſt aīa vñ viuit.
Q̄ꝺ ſic vr̄. ſicut tactū eſt. quedā viuūt
ex ſe. quedā per ꝑticipatōez eoꝝ que
viuūt ex ſe. ſic aīa dr̄ viuere ex ſe. corpus ꝑ ꝑtici
patōez. Que aūt viuūt ꝑ ꝑticipatōez. nō viuūt ꝑ
aliquid qꝺ ſit in eoꝝ ſbā ſiue de illis. ſꝫ per aliqd
qꝺ eſt aliquid aliud ab illis ſm ſubſtātiā. ergo ab
oppoſitis videt̄ ꝙ ea que uiuūt ex ſe uiuūt ꝑ ali/
quid qꝺ ē de eoꝝ ſbā ⁊ nō ꝑ aliquid qꝺ ſit aliud
ſm ſubſtātiā. ¶ Hoc etiā pꝫ per hoc ꝙ dicuntur
uiuere ex ſe. nulla enī rōne videt̄ debere dici vi
uere ex ſe. qꝺ uiuit ꝑ aliqd. qꝺ nō ē de ſbā uiuen
tis ⁊ ita que uiuūt ex ſe hn̄t aliqd in ſe qꝺ eſt illis
origo ſiue principiū intrinſecū uite. ¶ Item illud
quo uiuit aīa. ut habet̄ a platone ⁊ exponit macrobius. eſſentia eſt anime. ſꝫ ꝯſtat ꝙ in ente ē ali
qd unde ē eſſentia. cū rei ſiue entis eſſentia ſit ori
ginaliter ex pricipijs illius. ergo ⁊c̄. Cōtra. ut
dicit ambro. aīa vita eſt. ſed aīa nō ē originaliter
a ſeipa. nec ab aliqua illius pte. cū ſit ſimplex. ⁊
ita nō hꝫ ptem. ergo vita nō hꝫ originē in viuēte
ex ſe. ſ. aīa. ¶ Itē in re viuēte ex ſe nō ſūt niſi duo
principia. mā ⁊ forma. ſiue illud qꝺ ē quaſi mā ⁊
illud qꝺ eſt q̄ſi forma. q̄ in ſimplicibus dicunt̄ ab
aliqbus qꝺ ⁊ quo. vel potentia ⁊ actus. ſed a mā
vel quaſi mā nō eſt vita. ſicut ab originali prin/
cipio ⁊ ſic actus primus viuētis. ⁊ īter oēs actꝰ
nobiliſſimus. ſicut ille a quo vel q ē eſſe. ¶ Item
vita ſemꝑ eſt in ſuo actu. vñ diffinit̄ ꝑ actū cōti/
nuū vt ex dictis pꝫ. qꝺ aūt eſt tale nō eſt a mā ſic
a principio originali. neqꝫ vt videt̄ eſt a forma
vel quaſi a forma. cū forma nō ſit ex forma. vita
aūt nō ē forma quedā. Unde cū res ſit ex illo qꝺ
eſt eius principiū originale ſiue eius origo. videt̄
ꝙ illud qꝺ eſt forma vitis nō ſit origo vite eiuſ/
dē. ¶ Itē origo rei eſt principiū eiuſdē. principiū
⁊ cā idem. vt dicit phs. ergo origo rei eſt cauſa
eiuſdeꝫ. ergo cūꝫ in genere formaꝝ vita eſt nobi
liſſima. cauſa aūt eſt nobilioris ꝯditiōis illo cuiꝰ
eſt cauſa nulla forma eſt cā ſiue origo vite. ¶ Si
aūt diceret̄ ꝙ vita nō eſt a materia viuētis neqꝫ a
forma. ſed ab vtroqꝫ: ꝯtrariū poteſt argui ex di/
ctis iuxta modū quo arguit phs. ꝯcludens illud
qꝺ ex neutro eſt aliquoꝝ duoꝝ. non eſt ex vtro/
qꝫ. Reſpōſio. ad horū determinatōem intelli/
gendū ꝙ vita eſt quidā motus vl̓ actus ⁊ vigor
internus. ut enīꝫ dicit bern̄. libro de libero arbi.
Uita eſt internus motus tm̄ uigens intrinſecus.
Uidendū eſt ergo qd ſit in ſubſtātia uiuēte ex ſe.
vnde ſit motus iſte ⁊ uigor q eſt uita. qꝺ ut ꝯpe/
tentius fiat incipiat̄ a generali principio motus
intrinſecus in oībus. Eſt enīꝫ principiū motꝰ du/
plex. ſ. extrinſecūꝫ ⁊ intrinſecūꝫ. Hic aūt intendit
de principio intrinſeco. ¶ Nota ergo ꝙ ī oī mo
tu ſiue ad formā ſiue ad ſitum primū principiūꝫ
motus intrinſecū eſt appetitus. hic etenīꝫ ē vis a
creatore oībus indita creaturis. ꝑ quā ad ſui cō
plemētū ordinant̄ ⁊ ī ſuo ꝯplemēto ꝯſtant ⁊ radi
cant̄. nec ſolū ſic ē in creaturis ſꝫ ēt in creaturarū
eſſentialibꝰ pricipijs q̄ ſūt mā ⁊ forma. actus ⁊ po
tētia. neqꝫ enīꝫ mā ſeipa mouet̄ ad formā. qꝛ cūꝫ
nullū determinet nō magis moueret̄ ad illam q̄ꝫ
ad illā. neqꝫ forma ſeipam facit in mā. ſꝫ ꝑ appe/
titū inſitū vterqꝫ adinuicē ordinant̄. ⁊ ꝑ appetitū
huiꝰ inſeꝑabiliter ꝯiūgunt̄. Nec ſolū appetitꝰ reꝫ
ꝯpletā in eſſe ſequit̄. ſꝫ in ipſis reꝝ principijs eēn
tialibus radicat̄ ⁊ fundat̄. ⁊ ſic ē in motu ad for/
mā ſic eſt in oī motu nō violēto. In oī eīm motu
appetitus excitat motorē ad motū. ex quo patet
ipſūꝫ principiū motus ītrinſecū vniuerſale. Ex h̄
ergo pꝫ. ꝙ appetitus ī oībus excitat ad motū. ⁊
quendā efficit vigorē in illis. nō tn̄ vigorē vite fa
cit in oībus. ſꝫ ſolū in ſimplicibus qꝺ manifeſtius
patebit ꝑ dr̄ias appetituū ⁊ eoꝝ in qbus ē appe/
titus. Supponatur ergo ꝙ oībus rebus nālibus
ineſt appetitus. ſꝫ differēter. ſic ⁊ diuerſe ſūt. reꝝ
enīꝫ nāliū q̄dā magis hn̄t de ſpecie minus ꝺ mā.
q̄dā ecōuerſo magis de mā ⁊ minus de ſpecie.
q̄dā v̓o quaſi totaliter ſpēs ſiue actus ſūt. ſic ſub/
ſtātie ſimplices q̄ ſemꝑ in actu ſūt. In qbus aūt
eſt magis ꝺ mā ⁊ minus ꝺ ſpecie. vt eſt terra. q̄ſi
ſopitus ⁊ obtuſus ē appetitus. In qbus v̓o ma/
gis ꝺ ſpecie ⁊ minus de mā vt ī igne. q̄ſi acutus
⁊ vigēs ē appetitus. vñ ignis ſemꝑ ē in actu ⁊ ci
to generat̄. q̄re in eis q̄ quaſi toti actus ſunt: vali/
dior adhuc ⁊ acutior erit appetitus. ergo cū aīa
ſit ſubā ſimplex ⁊ ſemper in actu. ī ea fortis ⁊ po
tens acutus ⁊ vigēs erit appetitus. huiꝰ vigoris
modū exprimēs maximꝰ poetaꝝ virgilius. dixit
Igneus ē illis vigor ⁊ celeſtis origo. ſeminibus
igneus vigor qꝛ ſubtilis ⁊ acutus. ⁊ celeſtis ori/
go. qꝛ vis ē indita diuinitus. ecce vñ tātus ē mo
tus ⁊ vigor ī animabus. Manifeſtū ē ēt ſi vita ē
vigor ⁊ motus internus. q̄re appetitus vitā ope
rat̄ in ſimplicibus. In qbuſdaꝫ tn̄ corporeis vt ī
illis q minus hn̄t de mā magis de ſpecie ⁊ ꝺ actu
vt in igne ⁊ luce. quādā imaginē vite oꝑatur. qꝛ
ſemꝑ ī actu ſūt. Uñ ⁊ argentū fuſile viuū vocat̄.
qꝛ ſemꝑ ⁊ ꝯtinue mouet̄. ⁊ eadē rōe fons viuus
dr̄. Appetitus aūt iſte q vigorē internū ⁊ vitam
oꝑat̄ ī ſubſtātijs ſimplicibꝰ. fundat̄ ī eaꝝ pricipijs
eſſentialibꝰ. ſicut. n. corporaliū pricipia ſunt mā ⁊
forma. ſic ſimpliciū actus ⁊ potētia ſiue ꝙ ⁊ quo.
ꝑ appetitū enīꝫ potētia actui ꝯiungit̄ ⁊ ꝑficit̄. Et
ſic ꝑ appetitū mediū forma cū mā vnit̄ ⁊ actus ⁊
potētia vt fiat ſubſtātia: ſic ꝑ appetitū fortē acutūꝫ
⁊ vigētē potētia ſimplicis cū actu ipſius ordinat̄.
vt fiat nō ſolū ſubſtātia. ſꝫ ſbā viuēs. vñ manife/
ſtū eſt principia vite fundari in eſſentialibꝰ rei pri
cipijs. Addit tn̄ aliqua ſupra ſimplicia principia
ſubſtantie: principia ſubſtantie viuentis. ¶ Patet

ergo quid ē illud qđ uigorē facit i ſubſtātijs ſim/plicibus. ¶ Et ꝙ uigor ille fundat i pricipijs earū ēentialibus. ⁊ vitaꝫ opat. Pꝫ ēt quid viuere ad/dat ſup eē in ſubſtātijs viuētibus. ⁊ ꝙ motus iter nus ſubſtātie ſimplicis ē vigēs appetitus q vitaꝫ operat in ſimplicibus. ⁊ ita vr neceſſe ponere. qꝛ pter appetitū aut deſideriū ipoſſibile eſt aliquid reperire ꝙ vigeat intriſecus. ¶ Ad hoc ergo qđ primo obijcit ꝯ hoc ſcilꝫ ꝙ aia ē vita. ⁊ ꝙ anima non eſt originalr a ſeipſa ⁊c. dicendū ꝙ vt ſupra tactū eſt. aia dr vita poſt ꝯcomitātiā cāſitatis: non p idētitateꝫ ſbe. ¶ Ad aliud qđ ſeqt dđm. ꝙ vt ex dictis pꝫ. pricipia uite fundant quodāmō i prici/pijs ēentialibus rei uiuētis. Vñ ab ipſis quodā/mō vita hꝫ originē. lꝫ. n. mā ingn̄ti huiuſmōi nō ſit p ſe actiua ſiue opatiua. tñ rōne qua hꝫ appeti tuꝫ iclinatiuū ad actū: pōt eē origo quodāmō for me. que ē oino actiua ſiue in actu que ē vita. ¶ Ad aliud qđ obijcit. ꝙ forme nō ē forma ⁊c. dōꝫ ꝙ hoc verꝫ eſt p ſe loquēdo. ſ. in rōne qua forma ē informās. forma. n. p ſe loquēdo. nō ē pfectibilis forma neqꝫ forma ē pfectiua forme. ſꝫ poti⁹ māe ſiue exiſtētis i potētia inquātū huiuſmodi. pōt tñ forma una eē origiale principiū alteri⁹ forme. for ma. n. ſiue pfectio totius quodāmō originē hꝫ a forma q̄ ē forma ſiue p fectio māe. ¶ Ad aliud qđ ſequit. ꝙ cā eſt nobilioris cōditōis eo cuius ē cā ⁊c. dōm ꝙ hoc nō eſt verꝫ de quacūqꝫ cā. ſed de cā efficiēte ꝯpleta ⁊ ſufficiēte. Principiū aūt ori/ginale rei uō de neceſſitate ē huiuſmodi. ſed po/tius ē deterioris ꝯditōis eo cuius ē origo. ut pꝫ de limo qui fuit quodāmō origiale pricipiū cor/poris primi hois. Ad vltimū dōm. ꝙ i mltis for/tit aliqd eē a duobus qđ a neutro p ſe. qđ aūt di/cit auctor ſex pricipiorꝫ. Siqs primā ⁊ ſcđaꝫ de ſtruxerit vtiqꝫ ⁊ tertiā deſtruxit que ex vtriuſqꝫ efficit ꝯiunctōne. intelligit vbi aliqd ponit eſſe ex vtroqꝫ aliquorꝫ diuiſiꝫ ſumptorꝫ. qđ pꝫ in caſu in quo loquit. Intendit eīm determiare a quo dicit aliqd ſuſcipe magis ⁊ minus. ⁊ ponebāt quidaꝫ hoc eē a cremēto vel decremēto ſuſcipiētis. qui/dā a cremēto ⁊ decremēto eius qđ ſuſcipit. qdaꝫ ab utroqꝫ. ſ. ab hoc ⁊ ab illo. ⁊ in hoc caſu dicit. ꝙ ſi nō dicit aliqd magis ⁊ minus a ſuſcipiēte ſi ue ſubiecto. neqꝫ ab illo qđ ſuſcipit. ſed forma uel qualitas nō ſuſcipit ab utroqꝫ.

Articulus ſecundus.

Sequit ingrere vñ uiuēs ex ſe alij uitaꝫ tribuit. ſ. illi qđ uiuit p participatōꝫ. ſ. aia corpi. Circa hoc pcedit ſic. aug. đ ciui. dei. xiij. c. ij. Viuit corp⁹ ex aia cū aia viuit in corpe. ſeu viuat ipa ſeu ñ viuat ex deo lꝫ v t habet a pħo. anima ē actus ſiue pfectio cor poris phiſici organizati. potētia uitā hñtis. cor/pus ergo uiuit ab aia ut ab ea que ē eius pfectio. ⁊ aiaꝫ uitam tribuit corpi ut eius pfectibli. eſt aūt illud quod ē perfectio tribuat aliquid perfectibili inquātū huiuſmōi. vnde illi hoc tribuit. ē aliquo modo originalr in ipſo tribuēte. ergo uiuēs ex ſe habet aliquo modo originalr unde tribuat uitaꝫ uiuēti per pticipationē. ¶ Itē cū viuēs per ptici/patōeꝫ recipit uitā a uiuēte p ſe uel ex ſe. hoc ē p aliqd qđ originalr ē in ipſo recipiēte. a ſili uidet ex pte dātis qđ ⁊c. Cōtra. ſba diuidit in ſubaꝫ ſpūalem ⁊ corpalē ſicut aial in rōnale ⁊ irrōna/le. Vñ idē ē genus diſtātie iter ſubaꝫ ſpūalē ⁊ cor poralē. que ē iter aial rōale ⁊ irrōnale. ſuba aūt uiuēs in ſe ē ſpūalis. viuēs p pticipationē eſt cor/poralis. ſꝫ aiali rōali nihil ē inditū neqꝫ hꝫ vñ tri buat uel tribuere appetat aiali irrōnali. illud qđ ē in ipſo nobiliſſimū uel iter nobilia illius potiſſi muꝫ. eadē rōne uidet ꝙ nihil ē inditū ſube ſpūali. neqꝫ hꝫ aliquid unde tribuat uel tribuere appe/tat ſubſtātie corpali. qđ ē in illo nobiliſſimū ſiue i ter nobilia illius potiſſimū. cuiuſmodi ē uita. Er go uidet ꝙ nihil ſit i ſubſtātia uiuēte ex ſe uñ uitā tribuat illi qđ viuit p pticipationē. ¶ Item actus uel pfectio nobilis reqrit pfectibile nobile ſiue cō uenieter reſpōdens. ergo cū uita ſit đ pfectōibus nobiliſſimis. eius appetitus ē determinatus circa pfectibile qđ ē de genere nobiliū. talis aūt ē ſuba ſpūalis non aūt corpalis. ergo ſixus ē eius appe/titus circa ſubam ſpūalem que uiuit ex ſe. ⁊ ñ ex/tendit ſe ad illud qđ nō viuit ex ſe. ⁊ ita nihil pōt in ſe. vñ appetat attribuere vitā illi qđ viuit p par ticipationē. ¶ Itē ꝯditiones iſte que ſunt unitas. ſimplicitas. atteſtant nobilitati corꝫ quorꝫ ſūt cō/ditōes. ergo cuꝫ forme minus nobiles q̄ꝫ uita hā beant eē determinatū circa unū ⁊ idē. nec diffun/dunt nec extendunt ad plura. multo fortius videt ꝙ ita debeat eſſe de vita. ſꝫ ꝙ in quadā diuiſio/ne ſiue vnitate habeat eſſe in vno materiali ⁊ non in diuiſione ⁊ extenſione ad plura. ſcilicet ſpiri/tuale ⁊ corporale. ¶ Itē quādo aliqua ꝓprietas cōmunicatur a duobus. neceſſe ē hoc eſſe mediā te aliquo vno in quo cōueniunt. ⁊ non dico vno generali ſed vno ꝓpinquiori. Sed ſubſtātia ſpi/ritualis ⁊ corpalis nō habēt conueniētiā niſi i ge nere. nec vident conuenire in aliquo ꝓpinquiori ſm ꝙ requirit cōmunicatio vite. ⁊ ita uidet ꝙ ni hil habet ſubſtātia ſpiritualis in ſe. vñ cōmunicet uitā corpali. Rñſio ad horꝫ notificatōem nota. ꝙ ſicut p appetitū aia i ſe vigorat. ſic p appetituꝫ in corpe qđ uiuificat uitā opat. p appetitū. n. cor pori vnit. ⁊ p appetitū corpus varijs motib⁹ mo uet vt ⁊ ipꝫ pficiat. ⁊ vt ipa ēt pficiat. qđ vt mani feſti⁹ fiat. modū vnitōis aie cū corpe. ⁊ q̄re neceſ ſariū ē ipꝫ vniri corpi. videam⁹. Sciēdū ē ergo. ꝙ appetitus i ſba ſimplici nec vigorē actualē facit nec vitā opat ibi niſi cū pficit. Cū āt ſuo actui cō iungit ⁊ ſuo deſiderabili vnit. ⁊ i eius vnioe de/

lectaꝛ. ꝑfectus ẽ ⁊ vitā opaꝛ. tūc.n. viget aīa ⁊ delectaꝛ. Sicut aūt dicit Auicē. delectatio cuiuſqȝ uirtutis plena ẽ acqſitio ſue ꝑfectōis. cū āt caret ſuo deſiderabili: minuiꝛ aut deficit appetitus. ⁊ ita lāguet aut extinguiꝛ vnde argumētū efficax ſumiꝛ. ꝙ ſupra appetitū vita fundaꝛ. ſi eīm ꝯpleto appetitu vita perficiꝛ debilitato debilitaꝛ ⁊ deficiente extinguiꝛ. aut ſunt idē appetitus ⁊ vita. aut vnum eſt cā alterius. Quia ergo appetitus vitā non facit in actu niſi ꝑficiaꝛ. in qbuſdā vero nō ẽ cōpletus de ſe. ſed aliquo indiget exteriori vt ꝑficiaꝛ ex eis. vitā nō facit in actu niſi ei quo idiget ꝯiungaꝛ ⁊ hec ē ratio quare ſuḃa ſimplex corpi vnitur ut videlicet appetitus ſuo deſiderabili cōiungaꝛ. ⁊ ſic in actu vigeat ⁊ vita ī ea ꝑficiaꝛ. Si.n. cōpletus eēt in ſe eius appetitus. nunq̄ corpi eēntialiter vniret. per appetitū ergo corpi vniꝛ ⁊ inſepabilr ſe tenet niſi ſit defectus ex pte corpis. ⁊ vt per hoc ſuo actui ꝯiūgaꝛ ⁊ ꝑficiaꝛ p appetitū ēt varijs motibus mouet corpus vt ēt ipm ꝑficiat ⁊ ipa perficiaꝛ. Et hec ẽ rō colligatōis aīe cū corpe. q̄uis hec ratio colligatōis multiplex ſit ⁊ differens in diuerſis. In quibuſdam eīm maior ī alijs minor repiꝛ. vis colligatōis. in quibuſdā eīȝ quodāmō idē ẽ viuere ⁊ vitā alij tribuere. vñ quarūdā animaꝝ ⁊ corpoꝝ ẽ quaſi vita vna ⁊ vnū vite ꝯplemētuȝ. vt in vegetabili ⁊ ſenſibili. he eīm de ſe nō hñt aliquā differentiā vite. niſi quā ꝯtrahūt a corpore. vnde ⁊ ſm vitā ſuā dependēt a corpe. ⁊ ita vita eoꝝ non ẽ ſepabilis. In alijs vero vt ī rōali non ẽ idē viuere qō vitā alij tribuere. q̄uis ab eodē ſit vt ab appetitu mō quo tactum ẽ. hec eīm hȝ vitā ꝓpriā que nō ẽ corpis. ab ipa tñ deriuaꝛ vñ tribuit vitā corpi. ⁊ iō hec ſola ẽ ſm ſuā vitam a corpe ſepabilis. ſic ergo pȝ. qūo p appetitū vitaȝ corpi tribuit. ⁊ qūo p ipm ẽ rō vnionis ⁊ colligatōis aīe cū corpe. ⁊ qūo in diuerſis diuerſimode eſt. ⁊ ex his pȝ ꝙ. ſ. eodē vigore quo viuit anima vitā pōt corpi tribuere. ¶ Ad illud qō primo obijciꝛ. quo videꝛ oñdi. ꝙ nihil ẽ inditū ſuḃe ſpirituali vñ tribuat ſiue tribuere appetat vitā corpi ꝓpter diſtātiam eoꝝ ⁊c. dōm ꝙ licȝ ſit diſtātia illoꝝ ea que tacta ẽ in opponēdo. inq̄ztū hoc ẽ corporale ⁊ illud ſpūale. eſt tñ quideȝ illoꝝ ordo vt reſpectus. qui ẽ ꝑfectōis ad ꝑfectibile. vnde ẽ illorū appetitus mutuus. quo ẽ quedā rō colligatōnis eoꝝ adinuicē. qbus mediātibus ẽ influētia virtute ab vno in aliud. licet ergo nihil ſit inditū ſubſtātie ſpūali vnde appetat tribuere vitam corpali inquātum diſtāt vt corpale ⁊ ſpirituale. inquātum tamē eſt appetitus huius ꝑficiēdi illud. ⁊ etiam in perficiēdo illud ſibi plenioꝛē acquirere perfectioneȝ habȝ aliquid vnde ſibi vitā appetit tribuere. ¶ Ad illud qō ſequiꝛ dicēdum. ꝙ ẽ aliqua ſubſtātia ſpūalis. cuius ꝑfectio nullo modo depēdet aliquo modo a corpali. Eſt ⁊ alia: cuius perfectio aliquo mō dependet. qr ergo appetitus rei nullo mō termiaꝛ niſi adepta ipſius ꝑfectōe illius ſuḃe. ſpūalis appetitꝰ cuius ꝑfectio depēdet aliquo mō a corpali. ñ terminaꝛ niſi in ꝯiunctiōe cū ſḃa corporali. In nullo ergo deterioraꝛ conditio uite ex hoc ꝙ ꝯditio ſḃe ſpūalis uiuētis ẽ. vt ꝯiungat cuȝ ſḃa corpali. a cuius ꝯiunctōe plenioꝛē ſortiꝛ ꝑfectionē. imo melioraꝛ. Nobilitas ergo huiꝰ actus q ẽ uita. nō ipedit qn appetitus ſḃe ſpūalis uiuētis ꝯueniēter ſe extendat ad hoc ꝙ vniaꝛ cū ſuḃa corpali. ¶ Ad illud qō ſequiꝛ dōm ꝙ uerum ẽ ꝙ unitas atteſtaꝛ nobilitati. cuius ꝯditio ī nullo dterioraꝛ ex ipſius vniōis multiplicatōe imo magis ꝑficiꝛ ⁊ ꝑfectior oñdiꝛ. ſic pȝ ð luce cuiꝰ v̓tus ipiꝰ multiplicatōe ꝑficiꝛ ⁊ ꝑfectior oñdiꝛ. Silr ẽ in ꝓpoſito. Uita.n. vt tactū ẽ ex ꝯiunctōe ſḃe ſpūalis cū corpali ex qua quodāmō multiplicaꝛ ī ſḃa corpali. magis viget ⁊ efficiꝛ iocūdior ⁊ ꝑfectior. Nec hec multiplicatio aliquid tolliꝛ. de v̓tute ipſius uite. cū ſemp illa ſit una que ẽ ſḃe ſpūlis. ſȝ eſt cā ꝑfectionis illius ⁊ oſtēſio nobilitatis. ¶ Ad illud qō ſequiꝛ dicēdū. ꝙ ſuḃe ſpūalis. ſ. anime ⁊ corpalis que ab anima ꝑficiꝛ. eſt ꝯueniētia q̄dam ꝑter illā que ẽ gnālis. que attēdiꝛ in multiplicitate potētiaꝝ ſiue v̓tutū opatiuaꝝ ex pte anime. ⁊ multiplicitate naturaꝝ ſiue ptiuȝ organicaꝝ ex parte corpis. vt.n. ſupra tactū ẽ. corpus humanū inter oīa corpa ꝯpoſitiſſimū ẽ. ⁊ hoc reqriꝛ pp hoc. ꝙ aīa que ẽ ꝑfectio eius ⁊ motor. eſt multaꝝ operationū effectiua. quaꝝ cū nō poſſit aīa eē effectiua p ſe. imo neceſſariū ẽ ut exerceanꝛ p corpꝰ. neceſſe ẽ ut corpꝰ huiuſmōi multiplicitatē hēat organorū. Preterea ꝯueniūt ī mutuo appetitu ꝑfectōis. appetitꝰ.n. corpis ẽ ut ab aīa ꝑficiaꝛ. ſilr ⁊ appetitus aīe ẽ ut corpus ꝑficiat. ⁊ illō ꝑficiēdo plenioreȝ ſortiaꝛ ꝑfectōeȝ. Iſte āt appetitus mutuus eſt cā colligatōis illoꝝ adinuicē ⁊ cōicatōis uite.

Queſtio. xcij. cuius ẽ uita ut ꝓprij ſubiecti.

IN progreſſu inquiſitōis de uita tria ꝓponebanꝛ querēda. Primo quid ẽ uita. Scdo a quo eſt uita. Tertio cuius ẽ uita. Iam determinatū ẽ ð duobus. ſeqꝛ de tertio. ſ. cuius eſt uita ut ſubiecti ꝓprij. Primo ergo queriꝛ utrū uita ſit in natura icreata. Secūdo queriꝛ utrū uita creatoris ⁊ creature in aliqua re ꝯueniāt. Tertio utrū uita ſit ī creatura corpali an tm̄ in ſpūali. Quarto ſuppoſito ꝙ ī corpali. utrū ſit ī corpibus ſupceleſtibus. Quinto utrū ſit ī animalibus que carēt ſanguīe. Sexto vtrū ſit in embrione uel in humoribus.

Mēbrum primū.

Circa primū quo querit. vtrū vita sit i nā increata? Qđ sic vr. Nā dama. i li. excepta diuina. Tres sūt spēs vite. plātatiua sensitiua itellectiua. Item aug. in li. de fide ad petrū. Deus nāliter vita ē. Itē dani. xiiij. Nō colo idola manufacta sʒ viuētē deū qui fecit celū ⁊ terrā. Ex his pʒ ꝙ in deo ē vita. ¶ Itē ꝙ solus deus viuat sic. ꝺm phm. Viuere viuētis ē eē. ergo viuētis eēntia ē eius vita. ergo illud solum viuit cuius essentia ē vita. hoc ē solus deus. ¶ Itē li. de mo. cor. Oportet nosse qm̄ vita actio ē. ⁊ vita ē eē viuentis. ergo. viuentis eēntia ē sua actio. ergo illud solū viuit cuius sua essentia ē sua actio. hoc ē solus de⁹. In oi. n. creatura differūt eēntia. vt⁹ ⁊ actio. vt vult aug. Cōtra. vita addit sup eē. in illo ergo in quo nihil additur ad eē hoc ē illo. de quo di. iij. Exo. Ego sum q sū. non ē vita. Si. n. aliquid essʒ in ipso qđ adderet ad eē essʒ in ipo ꝯpositio aliq. ¶ Itē vita cadit sub aliq̄ dīa entis. vn̄ ꝯhit ens cui ꝯuenit i genus. eoꝝ. n. que ꝑtinent in genere. quedam viuūt. quedaʒ nō viuunt. ergo non ꝯuenit illi qđ nō ē in genere. sʒ supra omne genus. s. deo. ¶ Itē esse viuentem ⁊ hēe aiaʒ ꝯuertunt. Dicit. n. in li. đ mo. cor. aiatuʒ ⁊ viuens ad seinuicē paria sūt. sʒ de⁹ non hʒ aiaʒ. ergo ⁊c. ¶ Item in quo ē vita ē appetitus ⁊ desiderium vt ex dictis pʒ. sed in nullo ē desiderium alicuius quin sit indigētia respectu illius. sʒ i deo nulla ē indigētia. ergo ⁊c. ¶ Itē ꝺm bern̄. vita est motus internus ⁊ hoc vite ꝯuenit p se. sicut illud qđ ponit in eius rōne. ergo ꝯuenit omni habēti vitā. sʒ in deo non ē motus. ergo ⁊c. ¶ Iteʒ dicit dyoni. de diui. no. c. j. sup eēntialiteʒ diuinā neqʒ vt vbum aut virtutē. neqʒ vt animaʒ aut uitā aut essentiam laudare est iustum. sed omnia que sunt i sunt essentialitate diuina. i. deo deū reddunt laudabilem. ergo neqʒ anima neqʒ vita sunt in deo.

Rn̄sio. dicendū ꝙ in deo ē vita non p dīam a sba. sed ipse ē suum vita ⁊ suū viuere. ⁊ tāto nobilior est eius vita quāto simplicior. qꝛ aūt diuinuʒ eē est simplicissimū nihil hn̄s de passibilitate admixtum: iđ ē in plena actualitate ⁊ vigore. qꝛ ergo vita ē qdam vigor internus. ⁊ viuere ē vigē quoddā vt supra tactū ē. hinc ē ꝙ in deo ē vitam repire. ⁊ in vltima pfectione rōne pretacta. vnde rōnes ꝓ illa pte ꝯcedēde sunt. ¶ Ad illud qđ primo obijcitur ꝙ viuere addit supra eē ⁊c. dōm ꝙ hoc veꝝ est in eis in qb⁹ vita ē p dīaʒ aliquā. ita ꝙ differt in viuente illđ ꝙ viuit ⁊ quo viuit. hoc aūt ē in rebus creatis que habent passibilitatem pmixtam eē actui. solus aūt deus ē i puritate act⁹. siue actus purus: ⁊ iđ in ipso viuere non addit esse. sed sua eēntia est sua vita. ¶ Ad aliđ qđ obijcitur. ꝙ vita ꝯhit in aliqđ genus entis ⁊c. dicēdū ꝙ ē duplex vita. vna. s. q̄ ē origo ois vite que nō cadit sub determinatōe tpis vel motus. sʒ ē eterna. ⁊ hec ē p se viuifica ⁊ substātifica. Alia ē vita que ē pticipata p distinctionē ⁊ ꝓprietatē ꝯueniētem vnicuiqʒ viuēti. Prima vita ē causalis siue cā scđe. Vn̄ dyoni. de diui. no. iij. c. de vita. nunc laudāda ē laudabilis vita eterna. ex qua p seipaʒ vita ⁊ ois vita ⁊ a qua in oia vbicūqʒ vitā participantia. viuere ꝓprie vnicuiqʒ exseminat. ⁊ post. ⁊ sicut in ente dicimus. ꝙ eiusdē eē ē causalis. sic ⁊ ibi. Itē qꝛ ⁊ p seipsā vite ē diuina vita vitalis ⁊ substantialis. vt habetur a ꝯmentatore onageris eēntia dī diuina. Unde vult dicē. ꝙ sicut eiusdem ē eē causalis ⁊ diuinus. sic p seipsaʒ ē vita diuina. ⁊ post subdit. ⁊ ois vita ⁊ vitalis motus ex vita ipsa que est sup oēm vitam. ⁊ omne principium totius vite. Vita aūt prio mō sumpta ē nāe increate. scđo mō sumpta create. Prima ē super oē genus nec cadit sub aliqua dīa. que cadit i genus. sʒ ē idē cū eo qđ ē simpliciter ⁊ p se vt pʒ ex vbo dyoni. Scđo mō sūpta trahit in gen⁹. ¶ Ad illud qđ sequit. s. qđ viuere ⁊ hēe aiaʒ ꝯuertunt. dōm ꝙ sicut descendunt scie sic ⁊ vocabula scietiaꝝ. Auctor aūt li. đ mo. cor. inquirit i illo đ vita que hʒ esse i corporibus. ⁊ đ illa veꝝ est ꝙ aiatum ⁊ viuens ad seinuicem paria sunt. sed generaliter loquēdo nō ē veꝝ. spūalis. n. creatura sic intellectiua viuit lʒ animā non habeat. ¶ Ad aliđ qđ sequit dōʒ. ꝙ est appetitus rei distantis. ⁊ ille appetitus hʒ ānexā impfectōem. est ⁊ appetitus rei indistantis. ⁊ hoc pōt eē dupliciter. vel qꝛ cōiungit appetitus appetibili. vel qꝛ ē idem p eēntiaʒ. qn̄qʒ. n. est appetitus ꝯiunctus appetibili. tn̄ est aliud p essentiaʒ ab illo. qn̄qʒ aūt idē est appetitus ⁊ appetibile p essentiā. ⁊ hoc est in primo. vbi idē ē delectās ⁊ i quo delectat fruens ⁊ quo fruit. vbi aūt ē talis appetitus nullus ē defectus. sed uita pfecte delectabilis nullo indigēs existēs in fine nobilitatis ⁊ delectatōis. qualis est i prio ⁊ sūmo bono. ¶ Ad aliđ qđ seqtur ꝙ vita ē motus ⁊c. dōm ꝙ illa pdicatio ē causalis. qꝛ vita est cā motus sed quedā ē uita. que ē principium siue cā motus i ipso uiuente. quedā in alio. Illa que est pricipium motus in ipso viuēte hʒ impfectōʒ ꝯiunctā. qꝛ motus passio attestat impfectioni sed qꝛ deo non ꝯuenit nisi qđ ē perfectionis iđ vita i deo est principiū motus. non quo deus moueat. sed q̄ oia mouet ⁊ viuentia viuificat. pp qđ vult dyo. diuina vita ē vital' causalis ⁊ substātialis. i. viuifica ⁊ substātifica. Et ꝺʒ hoc. stabilis quoqʒ manēs dat cūcta moueri. Al' si videat dōʒ ꝙ vita sit motus eēntialiter ꝺm ꝙ motus internus ē vigor appetitus. dōʒ ꝙ illa rō bern̄. Vita ē motus internus ⁊c. est vite. que differt p essentiam ab eo qđ viuit eadeʒ vita. ¶ Ad illud dyoni. quo vr ꝙ vita nō sit in deo pʒ rn̄sio p hoc qđ sequit ibideʒ

vbi oñdit. ꝙ noiandus eſt deus oim ablatõe ſiue
negatiõe. ſuppoſitõe ⁊ cauſalitate. Vñ intẽtio eſt
auctoꝛis oñdere neqȝ vitã neqȝ alia dicta d deo
ꝓpꝛie in ꝓpꝛia acceptiõe ſũpta deo ꝯuenire. Vñ
cõmẽtatoꝛ ibidẽ. Rõ in hoc vniuerſaliter ſtudet
ut ſuadeat certiſqȝ ueritatis inſtigatoꝛibus appꝛo
bet. nil d deo ꝓpꝛie dici poſſe. qm̃ ſuperat omnẽ
ĩtellectũ. oẽſqȝ ſenſibiles intelligibileſqȝ ſignifica
tiões. qꝛ melius neſciẽdo ſcit. cuiꝰ ignoꝛãtia ẽ ve
ra ſapiã. q verius fideliuſqȝ negat ĩ oibꝰ q̃ʒ affir
mat. qdcũqȝ eniʒ d ipo negaueris vere negabis.
ſiqdẽ ſiue appꝛobaueris hoc vel hoc illũ eẽ. fal/
ſitatis redargueris. qꝛ oim q̃ ſũt q̃ dici vł ĩtelligi
pñt. nihil ẽ. ¶ Ad illa q̃ obijciebant ꝓ alia parte
qbus ꝯcludit. ꝙ ſolus deus viuit. dõʒ ꝙ illud ar
gumẽtũ nõ valet. viuere ẽ eẽ viuẽtis. ergo vita ẽ
eẽntia viuẽtis. nec ẽ hic locus a ꝯiugatis. Nõ. n.
ſe hʒ vita ad viuere ſicut eẽntia ad eẽ. vita eniʒ ⁊
viuere nõ differũt niſi in mõ noiandi. qꝛ vita eſt
actꝰ ſicut ⁊ viuere. eẽntia. n. q̃ ẽ ipa quidditas rei.
dicit ipaʒ rei ſubaʒ. eſſe vero actũ. eẽ eniʒ ẽ actus
entis. Pꝛeterea cũ dicit. viuere ẽ eẽ viuẽtis. eſſe
dr̃ viuẽtis. vt eſt viuẽs. nõ vt ẽ ſba. Cuʒ infert er/
go. vita ẽ eſſentia viuẽtis. ibi ſumit eſſentia vt eſt
qdditas rei q̃ viuit ñ vt dic̃ qdditatẽ actꝰ. quo vi
uẽs inq̃tũ viuẽs ẽ in actu viuẽdi. Vñ nõ ẽ debita
ꝯiugatio in argumẽto. vñ in argumẽto nõ infert
eſſentia de eẽntia. ſicut ꝓponit actus d actu. imo ẽ
duplex defectꝰ ibi. vnus ex hoc ꝙ infert eſſentia
de actu. vita. n. actus ẽ alius. ex hoc ꝙ ſumit eẽn
tia in cõcluſione. ut eſt qdditas rei. q ſubeſt actui
viuẽdi. nõ ut dicit quidditatẽ ipſius actus. ¶ Si
obijcit adhuc ꝙ vita eſt eẽntia viuẽtis. ꝑ hoc qd
dicit dyoni. c. de vita. ſi dixeris q̃lẽcũqȝ vitaʒ aut
vite pꝛincipiuʒ aut vite eẽntiaʒ. ex ipſa. ſ. pꝛia vita
viuit. ⁊ ibi cõmẽtatoꝛ. Vite eſſentie intelligibiles
ſũt virtutes ⁊ noſtre aĩe. eſſentia quippe cum ſint
vitã hñt ut mãm quãdã atqȝ ſubiectã ⁊ ipaʒ ipẽʒ
que vite eſt exiſtentẽ. vnde et viuificant coꝛpa aĩe
ecce qd in textu dicit eſſentia vite. in cõmẽto dicit
intelligibiles virtutes vel intelligentie ſunt eſſentie
vite. Ratio eſt ad hoc. ꝙ eſſentia vite dicit ſubſtã
tia in qua radicat vita in trãſlatõe abbatis ẽ ſub/
ſtãtia vite. ſʒ in cõmẽto dr̃ eſſentia qppe cũ ſint vi
tã hñt ⁊c̃. loquit de aĩabus nr̃is ibi dicit plane.
ꝙ anime noſtre vita ſunt. ¶ Reſpõſio pꝛedicatio
illa non eſt ꝑ cõueniẽtiaʒ idẽtitatis. ſʒ potius per
ꝯueniẽtiaʒ relationis actus ad ſubſtãtiaʒ vel effe/
ctus ad cãm. ſub hoc ſenſu aĩe noſtre ſunt vite. i.
ſunt ſubſtãtie in quibus ſũt radicate ſiue ſubſtãtifi
cate vite. ⁊ que ſunt pꝛincipia vite coꝛpoꝛibus. ⁊
hoc dicit textus qui. q eſt ſm trãſlationẽ abbatis.
Si dicas vite pꝛĩcipiũ aut ſubſtãtiã ex ipa viuũt
⁊ viuificãt. dicit eniʒ aĩaʒ noſtrã eſſe ſubſtãtiaʒ vi/
te q̃ viuit ⁊ pꝛĩcipiũ vite inquãtuʒ viuificat coꝛpo
ra. ⁊ utrũqȝ eſſe a pꝛima vita. Unde dicitur ĩ tex/
tu ex ipa viuũt ⁊ viuificant. viuũt in ſe ⁊ viuifi/
cant coꝛpa ſibi ſubiecta. vt dic̃ ꝯmẽtatoꝛ. Ex his
pʒ reſpõſio ad illud qd ſequitur.

Membꝛũ ſecundum.

Secũdo q̃rit vtrũ vita ꝯueniẽs creato
ri ⁊ vita ꝯueniens creature: in re aliq̃
vna ꝯueniãt. Qd ꝯueniãt videt ſic. q̃/
cũqȝ ſũt adinuicẽ ꝯꝑabilia ꝯueniũt in
aliquo vno. ꝑticipantis. n. ad nõ ꝑticipans nulla
eſt ꝯꝑatio. ſʒ vita increata ⁊ creata ſiue dei ⁊ crea
ture ꝯꝑabiles ſũt adinuicẽ ſm pꝛius ⁊ poſterius
plus ⁊ minus. ergo ꝯueniũt ĩ aliquo vno. ¶ Itẽ
oẽ creatũ ẽ veſtigiũ ⁊ ſilitudo ſue cãe. Vita crea
ta ẽ cauſata ab increata. ergo ẽ veſtigiuʒ ⁊ ſilitu/
do eius. ſʒ ſilitudo aliquoꝝ ẽ ꝯueniẽtia eoꝝ ĩ ali/
quo vno. ergo vita creata ⁊ increata ꝯueniunt in
aliquo vno. ¶ Itẽ oẽ exẽplar ꝯuenit cũ exẽplato
vita ĩcreata ẽ exẽplar vite create. ergo vita ĩcrea
ta ꝯuenit in aliquo cũ creata. Ad oppoſitũ vr̃
ſic. quecũqȝ ꝯueniũt ⁊ nõ ſunt ſimpl'r idẽ. penes
unũ ꝯueniũt ⁊ penes aliud differũt. ñ eñi penes
idẽ ꝯueniũt ⁊ differũt. ſi ergo vita ĩcreata ⁊ crea
ta ꝑ aliqd ꝯueniũt ꝑ illud ñ differunt q̃re ꝑ aliud
ergo ĩ vita ĩcreata ẽ vnũ ⁊ aliđ. ergo ñ ẽ oio ſim
plex qd ẽ ĩpoſſibile. ¶ Itẽ ſi vita ĩcreata ⁊ creata
ta ꝯueniũt. nõ ĩ noie tñ ſʒ ĩ aliq̃ re vna ꝑ nomen
ſignata. ergo illa res nec ẽ ſimpl'r vita ĩcreata nec
creata. ſʒ aliq̃ res nãliter pꝛioꝛ illis. qd ẽ ĩpoſſibi
le. ¶ Ad hoc dõm ꝙ differt vnũ vniuocatõis ⁊
analogie. vnũ. n. vniuocatõis ẽ. qñ vnũ ineſt plu
ribus vniens illa ĩ qua re vna pꝛioꝛe illis nãliter.
Sic aũt nõ ꝯueniũt vita increata ⁊ creata. vnuʒ
aũt analogie ẽ qñ vnuʒ ineſt pluribꝰ. ita ꝙ alicui
eoꝝ pꝛio ⁊ pꝛincipalr̃ in quo eſt pꝛia oꝛigo oim
alioꝝ. alijs vo poſterius ⁊ ſecũdario. ⁊ ꝑ modũ
quo deſcẽdũt ab oꝛigine pꝛia. ⁊ tale vnũ nõ vnit
ea qbꝰ ineſt in aliq̃ re vna nãliter pꝛioꝛe illis. ſed
tota pꝛioꝛitas ẽ ĩ aliquo eoꝝ nãliter ſicut in cã re
ſpectu cauſati. ⁊ iſtud vnuʒ lʒ nõ ſit penitus vni/
uocũ. nõ ẽ penitꝰ equocũ. ſʒ mediũ. ⁊ dr̃ analogũ
⁊ ſic vita creata ⁊ increata ꝯueniũt ĩ aliquo vno.
ꝙ aũt vita increata ſit oꝛigo aliaꝝ oim ⁊ cã. pʒ ex
vbo dyoniſij ſupꝛadicto. Cũ ergo querit. vtꝝ vi
ta creatoꝛis ⁊ creature ꝯueniãt in aliqua re vna.
Dicẽdũ ꝙ ꝯueniũt in re vna vnitate analogie. ñ
vnitate vniuocatõnis. ¶ Ad illa que inducunt ꝓ
pꝛima ꝑte qbus videt oñdi ꝙ ꝯueniũt in re aliq̃
vna. cũ rõne que ſunt ꝯꝑabilia cuʒ ratione ſimi/
litudinis. que eſt veſtigij ad illud cuius eſt veſti/
giũ. cũ rõne ꝯuenientie exemplati ⁊ exemplaris
bene pñt ꝯcedi. ſm ꝙ res dicit vna vnitate analo
gie. nõ aũt ſm ꝙ dr̃ vna vnitate vniuocatõnis.
neqȝ eniʒ ꝯꝑatio neqȝ ſimilitudo. neqȝ ꝯueniẽtia
q̃ ẽ creati ad increatũ cõcludit vnitatẽ vniuoca/
tõis. Si autẽ opponit per vbum phi dicẽtis. ꝙ

ſolum vniuocū eſt ꝯparabile. Dōm ꝙ ibi ſumiť
vniuocuʒ nomine extenſo. ẜm ꝙ ēt ꝯuenit ana/
logo. facta excluſione ſolius equiuoci.

Membrum tertium.

Sequiť inquirere vtruʒ in corꝑalibus
creaturis ſit vita qua viuunt. ꝙ ſic pʒ
ſup illud marci vlti. Predicate euan
geliū omni creature. dicit greg. omīs
creature aliqd habʒ homo. hʒ nāqʒ eē cōmune
cuʒ lapidibus. viuere cū arboribus. ſentire cum
aialibus. ex quo pʒ ꝙ arbores viuunt ⁊ anima/
lia. ¶ Item vegetari: ſentire: intelligere. ſūt actus
ꝯſequētes ad actuʒ viuēdi ſiue qui ē vita. nec in/
ſunt alicui cui nō ineſt vita. vnde in li. ð mo. cōr.
viuit ⁊ uegetať. aľs ſentit ⁊ moueť. diſcernit ⁊ i/
telligit. ⁊ que ex eis oriunť nō facile mirabilia ef
ficere habēt. ⁊ haꝝ potentiaꝝ hec pria diſtantia
ē. ꝙ vitā quaſi preuiā cetere ſequunť. ſine qua ce
teraꝝ nullā in eſſe poſſibile eſt. Si ergo hi actus
ſunt ceteraꝝ corꝑalium. qḋ pʒ manifeſte de actu
uegetādi ⁊ ſentiendi. q ſunt actus plātaꝝ ⁊ bru/
toꝝ. ſimiliter pʒ de actu intelligēdi per vbuʒ phi
dicentis qui dicit animā intelligere. nihil aliud ē
ꝙ̄ſi diceret animā texere vel edificare. Relinqť
ergo ꝙ actus viuēdi ſiue qui ē vita ſit creaturaꝝ
corꝑaliū. Contra. vita ē forma ſiue actus precī
puus. ⁊ marie eſſentiali ſubſtāne ſpūali. ſ. angelo
⁊ aie rōnali. qḋ aūt ē ſubſtātijs ſpūalibus preci/
puum ⁊ marie eēntiale. nō ꝯuenit ſubſtātijs ſpi/
ritualibus. ſicut nec econuerſo. ergo corporales
ſubſtāne ñ viuunt. ¶ Iteʒ inter oīa que in genere
actuū precipue ⁊ ꝓprie ⁊ eſſentiaľr ꝯueniūt ſub/
ſtantijs ſpūalibus cuiuſmōi ſūt. diſcernere: ſape/
re: diligere. prius ⁊ eēntialius ꝯuenit actus q eſt
vita. ſi ergo actus diſcernēdi: intelligēdi: ſapiēdi:
diligēdi nō ſunt actus corꝑales. neqʒ corꝑalibꝰ
creaturis ꝯueniūt. multoſortius nec actus qui eſt
uita. ¶ Itē ut dicit aug. ꝯ̄ maximinū. In illis que
mutanť nōnulla mors ē ipa mutatio. Sʒ creatu/
re corꝑales continuas ſuſtinēt mutatōes. utpote
mutatōes generatōis uel corruptōis: uel augmē
ti uel diminutōis: uel alteratōnis uel loci muta/
tōis. ergo ut uideť ſunt in ꝯtinuitate mortis: ergo
nō viuūt. ¶ Itē ſi creature corꝑales viuūt. que ē
dr̄ia uite corꝑaliū creaturaꝝ ⁊ ſpūaliuʒ? ſpūales
creaturas dico homīes ⁊ angelos. Rñſio. ad
ꝓpoſiti manifeſtatiōem notandum ꝙ ē dr̄ia uite
multiplex. trahiť. n. in ſpēs. ẜm ꝙ uariať appetitꝰ
i ſimplicibus ſubſtātijs ſiue ſpūalibus ⁊ corpo/
reis. ſicut. n. ſupra tactū ē. appetitus ſube ſpūalis
niſi ſuo actui ꝯiungať: ⁊ ſic ꝑficiať: nec in ſe uiget
nec uitā oꝑať. Vñ ex ꝯiunctōe cū ſuo deſiderabi
li i ſe uiget ⁊ quaſi ſuſcitať. ad uitā. cū āt caret ſuo
deſiderabili. aut languet uitā aut extinguiť. Sʒ i/
telligendū ē ꝙ ñ vno mō appetitus iſte ꝑficiť ſed
differenti. ⁊ ẜm hoc varias vite drias oꝑať. Aut
eniʒ iſte appetitus i ſubijs ſimplicibus intrinſecꝰ
oio finiť. aut totaľr intriſecus terminať. aut partiʒ.
Si ptīm: ſic. ſi autē intriſecus totaľr finiť vt nullo
penitus idigeat. neqʒ ꝑꝑ eē neqʒ ꝑꝑ bene eē. ſed i
ſe ⁊ ex ſe hʒ quicqd requiriť ad eē ⁊ ad bene eē.
vtpote vbi ē idē appetitus ſiue appetēs ⁊ appe/
tibile. ſiue fruēs ⁊ quo fruiť. tunc ē vita ꝑ ſe ⁊ ẜm
ſe delectabilis ⁊ ꝑfecta. ſ. i ſine perfectōis ⁊ nobi
litatis ſicut i prio bono ⁊ ſummo. Si autē totaľr
extrinſecus terminať. vtpote ad aliquod quo idi
get ad eē. ⁊ ſine quo neqʒ ēt vita eē pōt. tūc ē vi/
ta ipſa minime delectabilis ⁊ mīme ꝑfectōis. vt i
vegetabilibus ⁊ ſenſibilibus. Unde dyoni. de di
ui. no. c. de vita. aialia oia ⁊ germia ẜm nouiſſi
mā ꝯſonātiā vite hñt viuere. Cum aūt appetitus
ꝑtim terminať extriſecus ꝑtim intriſecus. tunc ali
quo indiget ñ ꝓpter vitā ſed ꝓpter vite illuſtra/
tōeʒ ⁊ delectatōeʒ. hoc ē nō ꝑꝑ eſſe ſed ꝑꝑ bene
eē. illud aūt quo indiget aut ſeipo pōt adipiſci. i.
ſine aliquo corꝑe ſibi vnito. ⁊ ſic ē vita in ange/
lis. aut ſeipo nō pōt ſʒ indiget vnione cuʒ corꝑe
ut illud poſſit adipiſci. ſic ē vita aie rōalis. Unde
dicit auicē. ꝙ aia vniť corꝑi ut ꝑficiať. ¶ Item no
tandū ꝙ appetitus ſubſtāne ſimplicis terminatur
extriſecus qñ indiget aliquo extriſeco ſine quo ñ
ē in ſua perfectōe. Sʒ hoc pōt eē multipliciter. il
lud aūt extrinſecū pōt eſſe ut res uel rei ſpēs ſiue
ſimilitudo uel vtrūqʒ. quia ſuba ſpūalis cuius ē
vita. aut indiget re tm̄ a qua depēdet ꝙ̄tuʒ ad eſ/
ſentiā aut ſpē rei ꝙ̄tuʒ ad illuſtratōeʒ ⁊ bene eē.
Si aūt illud extrinſecū quo idiget ſit ſolūmō res
a qua depēdet eēntialiter ſiue ẜm eſſentiā tunc ē
vita uegetabilis. Si aūt illud extrinſecuʒ ſit res a
qua depēdet ꝙ̄tum ad eēntiaʒ ⁊ ſpēs ſiue ſilitu/
do rei a qua depēdet ꝙ̄tuʒ ad illuſtratōeʒ. tunc ē
vita ſenſibilis. ſuba aūt aie ſenſibilis eēntiaľr de/
pēdet a corꝑe. ⁊ qr vita i ſenſibilibus ē cognitiua
nō ſolū re ſiue corꝑe idiget: ſʒ ſpecie rei ſiue ſimi
litudie. vis aūt ſenſitiua ē biꝑtita. hʒ. n. quoſdam
ſenſus ꝓpter eē. quoſdam ꝑꝑ bñ eſſe. quoſdā ꝑꝑ
vitā. quoſdā ꝓpter illuſtratōem vite. Vñ duplici
pricipio naturali indiget. ſ. calore ⁊ luce. ſiue q̄li
tate feruida ⁊ luculenta. Scōm augu. calore ſiue
qualitate feruida ꝓpter uitam. luce ſiue qualitate
luculenta ꝓpter vite illuſtratōem. qualitas autē
luculēta eſt i cerebro vnde ē origo ſenſuum. dicit
enim aug. vij. ſup geñ. ad lr̄am. Omnis caro ha
bet aliquid ignis. non ſolū feruidā qualitateʒ cu
ius ſedes ē in iecore ⁊ i cerebro. veꝝ ⁊ luculentā
quā velut eliquari. ſiue ſubuolare oñdiť in excel
ſum cerebri locū tanꝙ̄ in celum corꝑis nr̄i. vnde
⁊ radij emicant oculoꝝ ⁊ de cuius medio velut
centro quodam. nō ſolū ad oculos: ſʒ ēt ad ſen/
ſus ceteros tenues fiſtule ſeducunť ad aures ſcilʒ
ad nares ad palatū ꝓpter audiendū: olfaciendū

atq3 gustandū τc̄. τ dicit pħs li. de aīa. sine igñe nō ē sentire aliqd extrinsecū quo indiget substantia spūalis sicut ē res a qua depēdet q̄ztuz ad esse/sentiā. s3 similitudo q̄ñtum ad illustratōem que est vita rōnalis. vita. n. rōnalis nō depēdet eēntialiter a corpe. indiget tñ rei specie ꝓpter bene esse vel ꝓpter illustratōem vite que fit p rei similitudinē: que accepta ducit ad aliud τ facit cognitionē que ē vite illustratio. τ ideo hec vita ē sepabilis. vita ergo ista continet quodāmō sub duplici mēbro diuisionis predicte. q2 τ vita. eius interius ē terminata. τ nō termiata interius q̄ztum ad eē termiata quo ad bene eē nō terminata. Similiter ex pte creaturaꝝ corporeaꝝ variat appetitus ẜm variatōem animaꝝ a qbus vitā habent. vnicuiq3 enim corpi inditus ē ab eius cā proprius appetitus respectu sui delectabilis siue sue pfectionis a qua vitam participat sicut ex pte persiciētis formaliter ē inditus appetitus respectu sui pfectibilis. τ ex isto duplici appetitu ē colligātia coꝝ adinuicem. Concedēde ergo sunt rōnes qbus oñdit: ꝙ i corpalibus creaturis ē vita. ¶ Ad illud tñ qđ psuasum ē. ꝙ actus itelligēdi sit actus corpis. per vbuz phi q dicit animā itelligere τc̄. dōm ꝙ duplex ē intellectus. s. fantasticus τ pmixtus fantasie. qđ ergo dicit phs q dicit aiam intelligere τc̄. intelligit de actu itellectus fantastici q ñ exit a potētia nisi i adminiculo sensus τ fantasie. q2 igit sensui fantasie deseruiūt organa corpalia. ꝯueniēter attribuit actū huiusmōi ipi cōposito ex aia τ corpe. Aliter aūt ē de actu intellectus impermixti fantasie. ¶ Ad illud qđ primo obijcit ꝯ hoc. dōm ꝙ illud qđ ē essentiale substātie spūali. bene pōt participari siue cōmunicari corporali. aia enim eēntialiter viuit. corpus aiatum p participatōem seu cōicatōem. aia enim pficiens corpus cōicat illi vitā. huiusmodi aūt cōicatio attedit nobilitati creaturaruz τ bonitati. nobiliores enim creature ea que eēntialiter eaꝝ sunt cōicant alijs p influentiā quādā vel p multiplicationem. sicut corpa supiora inferioribus τ substātie spirituales corpalibus. s3 illud qđ ē eēntiale τ precipuū substātie spūali nō ē eēntiale τ pcipuū corporali. bene tñ ē illi aliquo mō cōicabile. Uel pt dici ẜm dyoni. c. de vita. ꝙ solus deus eēntialiter viuit cuius vita ē eēntia. creature aūt p pticipationē. q2 caꝝ vita nō ē eaꝝ eēntia. S3 quedā participāt vitā a prima vita vt sube spūales. Uñ dyo. c. de vita. Laudāda ē laudabilis vita eterna ex q̄ p seipam vita ē omnis vita τ a qua oīa vtcunq3 vitā pticipātia. viuere ꝓprie vnicuiq3 exseminat. S3 corpales creature pticipāt vitā ab aīmabus. Unde dyo. c. de vita. Siue intellectuale3 dixeris siue rōnalem siue nutritiuā τ actiuā3: siue qualēcūq3 vitā. aut vite pricipiū aut vite eēntiā. ex ipsa viuit τ viuūt que ē sup oēm vitā. Sup illud viue principiū ꝯmētator. vite principiū ait. dsputa nostrā aiam sensibileq3. Ipse quippe principiū sunt vite. his que p ea i uitā incipiūt moueri corpib9. τ hoc ad idē redit qđ supra tactū ē. q2 sube spirituales l3 ñ eēntialiter viuant eo mō quo deus. eēntialr tñ viuūt. q2 vita ē illis eēntialis. Non sic ē de corpibus qbus vita cōicat p influētiā a substātijs spūalibus. i. aiabus. ¶ Ad illud qđ sequit dōm. ꝙ aia seipa ē actus uel pfectio corpis organici τc̄. nō sui pte vnde seipa. cōicat vitam corpi cuius ē actus. ẜm phm opoztet accipe qđ ē in pte i toto viuente corpe. simile nāq3 h3 sicut pars ad ptem. sic totus sensus ad totū corpus. Unde ē aliquis actus ab aia ipsa i corpe indistincto. sicut viuere. non. n. viuit alia pte vite oculus q̄ auris. sicut alia spē sensus sentit. actus ergo qui ē ab ipsa ẜm se totā cuiusmodi ē viuere. cōicat corpi τ toti corpi. sicut aia illius totius ē pfectio. similr actus qui ē a pte siue potentia aīme que est pfectio ptis. cōicat pti sicut audire videre τ huiusmodi. Sed actus itelligendi τ q ad actū itellectus sequūtur. nō pñt corpi cōicare. q2 ps aie intellectiua neq3 corpis neq3 ptis corpis ē actus. ut vult phs. licet ergo actus viuēdi sit pcipuus actus. τ maxie essentialis substātie spūali. i. aie. tū q2 ē actus aīme ẜm se que est perfectio corpis corpi cōicat. actus aūt itelligēdi τ q ad ipm sequunt. q2 ñ ē actus aie rōne alicuius ptis seu potētie aie que ē actus corporis uel ptis illius: corpi nō cōicat. ¶ Ad illud qđ sequit. s. ꝙ corpa que ꝯtinuis subiacent mutatōibus nō viuūt. q2 nō nulla mors ē ipa mutatō. Ibi sumit mors ꝓ declinatōe siue tendētia ad ñ eē. Uñ dicit nō nulla mors. i. aliquod genus siue modus mortis. Uñ intellectus vbi augu. ē ꝙ illa q̄ subiacēt mutatōibus. si sibi eēnt derelicta deficerēt: τ i nihilū declinarēt. vñ mors ẜm itellectuz vbi supradicti. nō dicit priuatōem vite. s3 ꝙ hic intēdit de vita. s3 potius sumit p oppositōem ad imortalitatē. De qua. j. thi. vi. q solus h3 imortalitatē. De qua aug. li. j. de tri. cū aia mō quodam imortalis eē dr. τ sic ñ dicit solus h3 imortalitatem nisi q2 vera imortalitas incōmutabilitas est. quā nulla pōt habere creatura. uel mutatio dicit nō nulla mors. q2 mutatio facit aliqd nō eē in re mutabili. qđ añ erat. de hoc. j. li. sent. viij. dist. c. iiij. etenim ait. ¶ Ad vltimū quesitū p3 responsio ex pdictis. s. ubi tactum ē de dn̄a uite corpalium creaturaꝝ τ spūalium.

Membrum quartuz.

Sequit inquirere. vtrū vita sit in corporibus supcelestibus. Quod sic vr. In scđo de celo τ mūdo dr. Sciendū ē ꝙ primus orbis principium nō potentie τ causa in uita cuiuslibet viui plus q̄ alij orbes. τ dicit ibi cōmentator. isti orbes non

ſūt cāe vite coꝝ q̄ ſunt hic niſi ꝑ ſtellas. cū ſit viſū
ꝙ nobiliora q̄ ſunt illic. ſunt ſtelle. principia q̄ ſūt
in iſtis orbibus ſūt viua ⁊ ſūt principia vite que
ē hic. Ex his vꝫ ꝙ ſtelle ſint. viue. ſi. n. orbes ſunt
cā ⁊ principia vite ꝑ ſtellas: ergo ſtelle ſunt cā ⁊
pricipiū uite que ē hic. ⁊ pricipia que ſunt in iſtis
orbibus. ſ. ſtelle ſunt viue. vt ipſe dicit. ergo ⁊c.
¶ Jtē nulla cā efficiēs pricipalr̄ ⁊ per ſe ē minus
nobilis cauſato. corpus celeſte eſt cā efficiens ꝑ
ſe ⁊ principalr̄ tam vegetatiue q̄ȝ ſenſitiue. vt vlt̄
ariſtoteles in multis locis: ergo corpus celeſte n̄
eſt minus nobile vegetatiua ⁊ ſenſitiua. Sȝ oē n̄
hn̄s vitaȝ eſt minus nobile vita: ergo corpus ce
leſte nō ē nō hn̄s vitā imo de neceſſitate hȝ eaȝ.
¶ Jtē oē generās hȝ ſpeciē rei generande apud
ſe. ⁊ efficiēs vel ꝓducens rei ꝓducēde. ſicut dicit
ariſto. ⁊ ēt auicē. ſup. xi. prime phie. Species āt
rei viuētis nō pōt eē niſi apud viuētē. cū ſpecies
rei nō ſit minus ſpūalis ipa rei ſȝ magis vl̄ eque
cū ergo corpora ſupceleſtia ſint ꝓducentia in eē
res viuentes ergo ⁊c. ¶ Jtem nihil dat qd̄ n̄ hȝ.
ſed omne dans vel agens habȝ illud qd̄ dat ſiue
agit vel vniuoce cuȝ recipiēte. vel aliquo mō ex/
cellentiore. ſed nullus eſt modus excellentior ha
bendi vitaȝ q̄ȝ viuendo. igitur ſi aliquid dat vitā
vel agit in aliquo. neceſſe eſt ꝙ viuat. ¶ Jtē aug.
x. ꝯfeſſionū. nullȝ corpus. ſ. tm̄ corpus. corpori
vitaȝ preſtat. ſed generās ſiue ꝓducens aīalia ex
putrefactōe ſiue materia putrefacta. nō eſt niſi ce
luȝ cū ſtellis ⁊ virtutibus que agunt in ipa mā pu
trefacta. ergo celū cū ſtellis ⁊ virtutibꝰ celeſtibꝰ ē
res viuens. ¶ Jtē corpus natū ē ad formā ⁊ cor
pus nobilius ad nobiliorē. ſȝ corpus celi ē nobi
lius q̄ȝ corpus plante vel bruti. ergo corpus celi
natū ē ad nobiliorē formaȝ. ſȝ tam corpus plante
q̄ȝ corpus bruti natuȝ ē ad formā que eſt vita. er
go corpus celi natū ē ad formaȝ nobiliorē. ſȝ tal̄
nō pōt eē niſi aliqua vita. ergo corpus celi natū
ē ad aliquā vitā. cū ergo nā nō agat fruſtra neqȝ
deficiat a neceſſariꝭ. relinquitˀ ꝙ viuūt ⁊ habent
vitā. ¶ Jtē. xi. prime phie dī ꝙ pricipiū mouens
celū mouet. ſicut mouet deſideratū ⁊ itellectū. ex
quo pōt argui cū cōmentatore. ꝙ celū ē anima/
tū. qꝛ ſi mouet celū ſicut mouet deſideratū ⁊ itelle
ctū. tunc illud mobile qd̄ mouetˀ ab illo. ſ. celū eſt
deſiderans ⁊ intelligēs. ergo ē animatū. Cō/
tra. nō ē niſi triplex uita creata. ſ. uegetatiua qua
uiuūt plante. Senſitiua qua uiuūt aīalia. Jntelle/
ctiua qua uiuūt angeli ⁊ hoīes. Si ergo celeſtia
corpora neqȝ ſunt plante neqȝ aīalia neqȝ angeli
vel hoīes. relinquitˀ ꝙ nulla iſtaꝝ vitaꝝ uiuūt. ⁊
ita nō uiuūt. ¶ Jtē incidēter hic pōt q̄ri. quare n̄
eſt hic niſi triplex uita. Rn̄ſio. ꝙ corpa celeſtia
nō ſūt viua. hec aūt queſtio nō ſine rōne diſpu/
tatur a theologis. qꝛ poſitio qua quidē ponebāt
celos hr̄e vitaȝ. hereſim inducebat ex hoc enim
ponebāt corpora huiuſmōi eē deos vt alibi ſcri
ptū eſt. ꝓpter hoc ſacri doctores determināt cor
pora celeſtia nō eſſe animata neqȝ vitaȝ habere.
Unde dama. nullus animatos celos uel lumina/
ria exiſtimet. inanimati eniȝ ſūt ⁊ inſenſibiles. Di
cēdū ergo ꝙ nō hn̄t uitā ſicut formā ſiue actū. ſȝ
tn̄ effectiue. ſicut tn̄ effectiue hn̄t frigus ⁊ calo/
rem. nec ſunt frigida uel calida formaliter loquē
do. ⁊ illud uidetur uelle phūs dicēs. ꝙ primus
orbis eſt principiuȝ potentie ⁊ cā in uita. Quod
aūt dicit ꝯmēta. ꝙ pricipia q̄ ſūt i orbibꝰ ſūt viua.
pōt itelligi de itelligētiꭍ q̄ viuūt quas ponebāt
eē motores orbiū. Uel pōt dici ꝙ dicuntˀ viua ef/
fectiue. ¶ Si obiicitˀ ꝙ dicit ꝙ pricipia ſūt viua ⁊
cū hoc ꝙ ſūt principia uite. Dicēdū ꝙ itellectus
cōmētatoris ē. ꝙ orbis primꝰ nō ſolumō ē prici
piū vite ſȝ ē cā ꝯſeruatōis viuētiū i vita. Et hoc
vꝫ velle vbū phi. qd̄ ē. ꝙ orbis primus ē prici/
piū potētie. vt ꝑ hoc intelligatˀ ꝙ ē pricipiū vite.
⁊ ꝙ ē cā uita cuiuſlibet uiui. ꝑ hoc intelliges ꝙ ſit
cā ꝯſeruatiua uiuētiū in uita. dicit ergo ꝯmētator
ꝙ principia ſūt uiua effectiue. i. ꝯſeruātia uiuen/
tes in uita. ¶ Ad aliud qd̄ ſequitˀ. ſ. ꝙ nulla cā effi
ciēs ē minus nobilis ⁊c. rn̄dēdū ē ꝑ diſtinctōem
iter nobile ⁊ nobile. forma. n. corpis celeſtis lȝ ui
ta nō ſit. tn̄ nobilior ē quo ad q̄daȝ oī uita in iſtis
iferioribus. forma. n. corpis celeſtis oīo ſepata ē
a ꝯrietate. ⁊ iō icorruptibilis ē ꝑ ſe ⁊ ꝑ accidens
phiſice dico. ⁊ q̄ȝtū ad h̄ forma corpis celeſtis ē
nobilior tā uita ſenſitiua q̄ uegetatiua. lȝ. n. neu/
tra ꝯpoſita ſit ex ꝯriꭍ: utraqȝ tn̄ ſequitˀ mixtōneȝ
ꝯtrarioꝝ ⁊ iō vtraqȝ corruptibil̄. Jtē forma cor
poris celeſtis ē oīno inalterabilis ⁊ impaſſibil̄. ⁊
q̄ȝtū ad h̄ nobilior ē uita itellectiua i hominibꝰ.
Huiuſmōi. n. uita eſt alterabil̄ ⁊ paſſibil̄ quodā/
mō. ſequēdo ꝯplexiōeȝ corpis. Preterea. q̄ȝtuȝ
ad vtutē quā ifluūt i iferiora q̄ ꝓducūtˀ i eē ⁊ ꝯſer
uentˀ. ⁊ q̄ȝtū ad nobilitatē forme eaꝝ q̄ oīo termi
natˀ appetitꝰ māe q̄ n̄ iueniuntˀ i illis q̄ uita ꝑficiun
tur. nobilioris ſūt ꝯditōis. Uel pōt dici ꝙ vbuȝ
ꝓpoſitū. ſ. nulla cā efficiēs principalr̄ ⁊ ꝑ ſe ē mi
nus nobil̄ ⁊c. veꝝ ē d̄ efficiēte ꝓprio ⁊ imediato
i ꝓductiōe vniuoca vt qn̄ aīal ꝓducitˀ ex aīali vel
plāta ex plāta. ¶ Ad illō qd̄ ſeqˀt. ſ. ꝙ oē generās
vel ꝓducens hȝ ſpēȝ rei generāde vel ꝓducēde.
Dicēdū ꝙ re uera vt vult phs ⁊ cōmentator. xi.
prīe phie. Omne qd̄ fit. fit ex ꝯueniēti tā in nālibꝰ
q̄ȝ i artificialibꝰ. Jn nālibus vt qn̄ aīal facit aīal.
Jn artificialibꝰ vt qn̄ mediāte forma i mēte artifi
cis efficitˀ forma ꝯſilis i re artificiali. Sȝ determi
natˀ ibidē a cōmēta. qbus ꝯcurrētibus hoc itelli/
gi dȝ. ut forma rei uel ſilitudo ſit i agēte. nō i iſtru
mēto. ⁊ in agēte ꝓpinquo n̄ remoto. ⁊ in agente
eēntialiter nō accidētaliter. Spēs. n. rei ꝓducēde
in eē ꝑ inſtrumētū aliqd̄. nō ē i ipſo iſtrumēto ut
ſpēs imagis n̄ ē i ſecuri ul̄ dolabro. nec ſpēs ho/

mínis pꝛoducẽdi i.eſſe ẽ in ſole. neq3 iñ agẽte ac/
cidentaliter vt i agẽte nõ ſm intẽtõem nec ꝑpter
ſinem. ſ3 qñ ẽ agens ꝑpꝛie nõ vt inſtr̃m ẽ agens.
⁊ agens ꝑpinquũ vt hõ agit in generando ho/
minẽ ⁊ eẽntialr̃ nõ caſu vt ẽ in eis q̃ fiunt ex cãis
agẽtibus ꝑꝑ aliquid. tunc fit qð fit ex ꝯuenienti ⁊
generãs vel ꝑducens h3 ſpẽm rei generãde vel
ꝑducende. ¶ Ad illud qð ſeq̇t ꝙ omne dans vel
agens aliquid h3 illud mõ vniuoco vel excellen
tioꝛe ⁊c. dõm ꝙ dans vel agens aliquid actione
vniuoca. h3 illð mõ vniuoco. agẽs aũt ſiue dans
ſpẽm alicui ex ꝑpoſito. h3 illud qð dat. ſ. ſpẽ3 il/
lius mõ excellentioꝛe. agens. n. aliquid ex ꝑpoſi
to q2 agit ꝯpꝛehẽdẽdo. h3 ſpẽ3 eiuſdẽ i itellectu.
ſpẽs aũt rei mõ excellentioꝛe ẽ in intellectu q̃3 in
re ipſa. q2 ẽ in maioꝛi puritate ⁊ imaterialitate. ⁊
hoc maxime veꝝ ẽ in pꝛimo agẽte. in quo excel/
lentioꝛi mõ ſunt ſpẽs reꝝ ꝙ̃ in ipſis rebus. Ut. n.
dĩ. xi. pꝛime phie. cãe non tm̃ ſunt in eis que fiũt
ſ3 ea q̃ ſũt extriſec⁹ ſũt cã. ſup qð dicit cõmẽtatoꝛ
ꝙ pꝛimũ mouẽs mouet ad oẽs foꝛmas. ⁊ ꝙ foꝛ
ma pꝛimi mouentis aliquo mõ ẽ cõis foꝛme. vt
aũt ibidẽ exponit. Eſt pꝛicipiũ extriſecũ duplex.
Pꝛimũ eſt cõe oĩbus mouẽtibus. ⁊ hoc ẽ pꝛici
pium de quo dicit. ꝙ foꝛma pꝛimi mouẽtis ẽ ali-
quo mõ oĩs foꝛme. Scðm aũt pꝛincipiu3 qð eſt
cõe ⁊ remotũ. non ð neceſſitate ẽ ꝯueniens. i. cõ
foꝛmis. hoc aũt pꝛincipiũ ẽ illud quo ẽ actio celi
qð eſt agens ex nã nõ ex ꝑpoſito. Un̄ tale agens
vel dans aliquid non h3 illud qð dat. ¶ Ad illð
qð ſequit. ſ. qð dicit aug. ſ. ꝙ nullũ coꝛpus coꝛpi
vitã pſtat ⁊c. dõm ꝙ hoc veꝝ eſt de pꝛincipio in
trinſeco qð ꝑ ſui vnĩonẽ viuificat. tale. n. nõ põt
eẽ niſi foꝛma ſpũalis. ⁊ huius rõ eſt. q2 vt ſupꝛa
tactum ẽ. vita ẽ vigoꝛ qui nõ põt ꝑcedere niſi a
ſba ſimplici currẽte extẽſione ꝑꝑ ſue actualitatẽ ⁊
nobilitatẽ. Si aũt intelligat de pꝛicipio extrinſe/
co. ſic nõ eſt veꝝ niſi intelligat ꝙ non dat vita3 ꝑ
v̓tutẽ oĩo coꝛpalez. Põt tm̃ coꝛp⁹ celeſte hr̃e v̓tu
tem aliquã viuificatiuam. ꝑ quã dat vitã aliq̃ mõ
que quidẽ ñ ẽ oĩo coꝛpalis. l3 habeat eẽ i coꝛpe.
⁊ iõ ex hoc nõ ſequit ꝙ huiuſmodi coꝛp⁹ viuat.
Põt ẽt ⁊ aliter dici ad hec ⁊ ꝓobiecta. ꝙ illud
ẽ veꝝ de eo qð dat vitã. ſicut pꝛincipiũ effectiuũ
cui pꝛicipalr̃ attribuit foꝛma rei generande. ⁊ iõ
locũ non h3 qñ agẽs exteri⁹ ſe h3 i rõe excitãtis
illud qð latitat iterius. ſic p3 ꝙ caloꝛ fimi ſ3 ꝙ ex
piẽtia docet ð ouo fac pullũ. In apulia. n. ð onis
poſitis i fimo ꝑducunt pulli ſine ðcubatõe galli/
ne. nec tm̃ h3 vitã nec ſpũalẽ v̓tutẽ. ſ3 ꝑ coꝛpale ex
teri⁹ excitat ſpũale latens. Nec huiuſmodi ꝑdu/
ctio attribui d3 excitãti tãq̃3 pꝛicipali efficiẽti. ſed
magis illi q illã rõ e3 indidit. q̃ illa3 explicat tp̃e
optuno. Un̄ aug. xiij. ð ci. dei. de⁹ opatõe q̃ nũc/
uſq3 opat. fac vt neruos ſuos explicẽt ſemina ⁊
a gbuſdã latẽtib⁹ ac inuiſibilib⁹ i volucris i foꝛ/
mas viſibiles huius q̃s iſpicim⁹ decoꝛis euolũt.
⁊ ſic itelligim⁹ i ꝑpoſito. ſicut. n. ex cãis naſcẽtiu3
gb⁹ mũdus grauidus ẽ ſm aug. tp̃e optuno. alia
que ꝑducunt ineſſẽ opatõe ꝯſilis in ſpẽ. virtute
celeſti coopante. vt in generatione vniuoca. Silr̃
mõ ex eiſdẽ cãis ꝑducunt quedã aĩalia i eẽ me/
diãte v̓tute celeſti excitãte v̓tutẽ itra latentem ſine
opatõe ꝯſilis cuiuſmodi ſunt illa q̃ exeũt in eẽ ex
coꝛpoꝝ coꝛruptõe. ⁊ ſicut pꝛia ꝑductio ſiue v̓t⁹
ad ꝑducendũ ẽ indita creaturis mõ iſto a ꝓuidẽ
tia ꝯditoꝛis: ſic ⁊ ſcða mõ ſcðo. Aug. ad. oꝛoſiũ.
multa vtiq3 videm⁹ aĩalia ex coꝛruptõe coꝛpoꝝ
maxie moꝛtuoꝝ naſci. nũquid tũc creata ſunt qñ
ipſa coꝛpa. abſit vt tunc dicunt creata qñ ipſa coꝛ
poꝛa. ſi coꝛpibus inſita ſunt ⁊ quodãmõ initiata
q̃ ſũt ſuo tp̃e exoꝛitura. ſic. n. ſemẽ cuiuſlibet arbo
ris h3 quãdã vim. vt cũ obꝛutũ fuerit in t̃ra oꝛiat
⁊ virgultũ ꝑducat. dmũ ramis nihilominꝰ ꝯſtipa
ta dilatet ⁊ frõdib⁹ ð eiſdẽ floꝛib⁹ ðcoꝛata fructifi
cet. ita ⁊ in coꝛpe vt ita dicam ẽ quoddã ſemina
riũ vñ ſuo tp̃e curãte ꝓuidẽtia dei aliq̃ gnã oꝛiãt.
de hoc ſupꝛa dictũ ẽ. ¶ Ad aliud qð ſeq̇t. ſ. ꝙ coꝛ
pus celeſte ẽ nobili⁹ ⁊c. dõm ꝙ l3 ſit nobili⁹ q̃3tũ
ad ꝓpꝛietates luminoſitatis ⁊ incoꝛruptibilitatis
ñ tm̃ q̃3tũ ad dignitatẽ ſuſcipiẽdi vitã ꝑ eo ꝙ foꝛ/
ma viuificatiua ẽ multaꝝ opationũ pꝛicipiũ. iõ coꝛ
pus aptũ ad talẽ foꝛmã. nõ pt eẽ niſi coꝛpus ethe
rogeneũ. ⁊ q̃tũ ad nãm ꝯplexionis q̃ ex multis
cãis. ⁊ q̃3tũ ad eẽ oꝛganizatõis. quã qdẽ nullus
coꝛp⁹ celeſte h3. ⁊ iõ nõ h3 tãtã idoneitatẽ reſpe
ctu vite. ac ꝑ hoc rõ illa ñ ẽ a minoꝛi. q̃3uis. n. ſint
nobilioꝛa q̃3tũ ad aliquas ꝯditões. non tm̃ q̃3tu3
ad oẽs vt viſũ ẽ. ¶ Ad vltimũ dõm. ꝙ phs loq̇t
de vltimo mouẽte. q nullo mõ mouet ꝑ ſe. neq3
ꝑ accidẽs. q dĩ mouere vt deſideratũ ⁊ itellectũ.
nõ q2 ſit deſideratũ ⁊ intellectũ ab ipſo pꝛio oꝛ/
be uel alijs. ſed a motoꝛe pꝛimi oꝛbis. ⁊ hoc q2
ponentes intelligẽtias motoꝛes oꝛbiũ. dr̃. n. mo/
uere vt deſideratũ ⁊ q̃tum ad effectus qui fiunt
in inferioꝛib⁹ ꝑ motũ oꝛbis pꝛimi ⁊ alioꝝ. ⁊ q̃3tũ
ad effectũ aſſimilatõis ipſoꝝ oꝛbiũ ipſi pꝛio. mo
toꝛes. n. oꝛbiũ deſiderãt ⁊ intelligũt ab ipſo pꝛio
mouente aliquos effectus ſiue in illis inferioꝛib⁹
mediante motu coꝛpoꝝ celeſtiũ. ⁊ ẽt in ipſis coꝛ/
poꝛibus celeſtib⁹ quoꝝ ipſi ſunt motoꝛes ꝯiũcti
effect⁹ i oꝛbibus ipſis ẽ aſſimilatio ipſi pꝛio. Uel
põt aliter dici qð dicit phs. ꝙ pꝛimũ mouet ſicut
mouet deſideratum ⁊ intellectũ. nõ q2 ipſa mobi
lia ſeu mota. ſ. coꝛpa celeſtia ðſiderãt ⁊ intelligũt
ipm. ſ3 qñ ipm pꝛimũ mouens mouet ſicut illud
mouet. qð deſideratur ⁊ intelligitur. i. ſicut finis
mouet deſiderãtes ipm ⁊ intelligẽtes. hoc ẽ mo/
uet in illo modo motus. Unde cõmentatoꝛ. cum
pꝛimũ mouẽs mouet. ⁊ nõ mouet neq3 ſm acci
dẽs neq3 ſm ſeipm. ſicut mouet anima que ẽ in
coꝛpe. neceſſe ẽ vt iſte motoꝛ moueat. queadmõ3

deſideratum ⁊ affectatū mouet nos. Nota ꝙ dič
mouet nos. Si aūt videaꝛ alicui ↄmentatoꝛē ſen
ſiſſe vt videꝛ ex v̀bis ei⁹ coꝛpoꝛa celeſtia habere
vitam. non eſt in hoc vis facienda. cum ille ⁊ alij
cōmentatoꝛes in multis male ſenſerunt. ⁊ i opi/
nionibus ſuis errauerunt. ¶ Ad illud qꝺ quere/
batur in alia pte. ſ. quare ē vita huiuſmodi tm̄ tri
plex. pōt dici ꝙ vita in his inferioꝛibus act⁹ aie
eſt. anima v̀o non pōt eē niſi ad vegetanduꝫ vel
cognoſcendū. ad vegetandum nō pōt eē niſi ve
getatiua. ad cognoſcendū nō pōt eē niſi reſpectu
ſenſibilis. ⁊ ſic ē ſenſitiua. vel reſpectu intelligibilꝭ
⁊ ſic ē intellectiua. Item ſicut dimēſio in coꝛpib⁹
nō ſtat citra ternarium nec excedit ipꝫ pp huius
numeri ↄtēplatōꝫ vt habeꝛ i pꝛicipio celi ⁊ mun
di. ſic vita ſiue aīa que ē ↄpletio ſiue pfectio coꝛ/
poꝝ in numero eodē ↄpletur.

Membꝛum quintum.

Requiꝛ igrere. vtrū carētia ſanguine vi/
uunt? ꝙ ſic vꝛ. cū certa expiētia ſciam⁹
qꝛ multa ſunt genera piſciū que carent
ſanguine. q nihilomin⁹ viuunt. Con
tra ſup illud geñ. ix. carnē cū ſanguine nō ↄmede
tis ⁊ poſt. qꝛ ſedes aie in ſanguine ē. Et deutro.
xij. Ceruū ↄmedes abſqꝫ eſu dūtaxat ſanguinis.
Interlinearis. ſanguis ꝓ aīma ponitur. qꝛ ſedes
aie. i. humane vite in ſanguine ē. Ex his vꝛ ꝙ ca
rentia ſanguine nō habeāt aiaꝫ neqꝫ vitā. cū hec
habeāt eē in ſanguine. ¶ Preterea cū aia ſit ſb̄a
ſpūalis nō hn̄s ſitū. neqꝫ determinās ſibi ptē in
q̄ ſit p poſitōꝫ. q̄re dꝛ hr̄e ſedē in ſanguine. Pre
terea ſi ſedes aie. i. humane vite ē i ſāguine. cū in
oib⁹ mēbꝛis ſit ſanguis. i oib⁹ membꝛis ē vite ſe/
des c⁹ ↄ̄riū vꝛ ex li. ꝺ mo. coꝛ. vbi dꝛ ꝙ ꝓpꝛiū do
miciliū vite ē coꝛ. ¶ Iteꝫ qn̄qꝫ dꝛ ſāguis eē ſedes
aie ſiue uite. qn̄qꝫ coꝛ. ſic habeꝛ a caſſioꝺ. ⁊ ex li.
de motu coꝛ. qn̄qꝫ caput. ſic habeꝛ a caſſioꝺ. qn̄/
qꝫ cerebꝛū. ſic habeꝛ a medicis q̄ ē rō huiuſmōi
differētis aſſignatōis. Rn̄ſio ꝙ carētia ſangui
ne viuūt ⁊ hn̄t vitā ⁊ aīas. cū aūt dꝛ ꝙ ſedes aie
ē in ſangaie ibi dꝛ aia uita carnalꝭ que finiꝛ moꝛte.
Vn̄ leuiꝛ. xvij. Aia carnis ē i ſanguine. Ibi aug.
aliqd vitale ē in ſanguine. qꝛ per ipꝫ maxie i hac
carne viuiꝛ. q p oēs venas coꝛpis diffūdiꝛ. ipam
vitā coꝛpis vocauit aīam. n̄ vitā q̄ migrat ſꝫ que
moꝛte finiꝛ. q̄ locutōe dicim⁹ iſtā vitā tpalē eē nō
eternā. moꝛtalē nō imoꝛtalē. cū ſit imoꝛtalꝭ. aīa q̄
poꝛtaꝛ ab āgelis in ſinu abꝛahe. luč. xvi. Et hoc ē
qꝺ dicit apl̄s act. xx. nō facio aiaꝫ meā p̄ciſioꝛeꝫ
me. ibi vocat aiaꝫ vitā tpalē. vita ergo tpalꝭ hois
⁊ vita pecudū dꝛ eē i ſanguine. qꝛ iter q̄tuoꝛ hu/
moꝛes ſanguis ē tpatiſſim⁹ ⁊ maxie amic⁹ nāe. ⁊
oia mēbꝛa tā ſolida q̄ꝫ mollia oꝛtū hn̄t a ſāguine
tā q̄ꝫ a nutrimēto. oiuꝫ. n. mēbꝛoꝝ ſāguis ē nutri/
mētū. ¶ Cū ergo obijciꝛ ꝙ cū aia ⁊ vita hēant e
in ſanguie ⁊c. dōꝫ ꝙ v̀bū pdictū itelligi dꝫ i hn̄ti
bus ſāguinē. ¶ Ad illꝺ qꝺ ↄ̄nter q̄ſiti ē. ſ. q̄re aia
cū ſit ſb̄a ſpūalis ⁊c. ſilꝛ ⁊ vita. dōm ꝙ aīa non
ſumiꝛ ꝓ ſb̄a ſpūali cū dꝛ ꝙ ſedes aie ē i ſanguine.
q̄ ē pfectio coꝛpis oꝛgāici. ⁊ q̄ ſua pn̄tia coꝛp⁹ vi
uificat. vt dič aug. i li. ꝺ aia ⁊ ſpū. ſꝫ ſumiꝛ ꝓ vita
coꝛpali. cuius ſedes dꝛ eē in ſanguine. qꝛ ſanguis
ē amicus nāe. Vn̄ maxie ē ↄſeruatiu⁹ eiuſdē. ⁊ ita
vite p ↄ̄ns. Et dꝛ in li. ꝺ motu coꝛ. ꝙ caloꝛ ⁊ hu/
moꝛ ſunt ↄſeruatiua vite que ſunt ꝓpꝛie q̄litates
ſanguinis. ⁊ qꝛ ſedes ſanguinis maxie ē nutrimē
tum mēbꝛoꝝ. quoꝝ eē ⁊ oꝛdo ē ꝓpinqua diſpō
ad īfoꝛmatōꝫ aie. ex cuius colligātia cū coꝛpe eſt
vita coꝛpalꝭ. ¶ Ad illud qꝺ ſequiꝛ dōm ꝙ coꝛ dꝛ
domiciliū vite rōne p̄ſidētie vis vitalꝭ. qꝺ nō ipe
dit qn vita ſit i alijs mēbꝛis coꝛpis. vt. n. dič aug.
in li. de aia ⁊ ſpū. vis vitalꝭ eſt i coꝛde q̄ ad tpan/
duꝫ feruoꝛē coꝛdis aerē haurīedo atqꝫ reddēdo
vitā ⁊ ſalutē toti coꝛpi tribuit. aere nāqꝫ puro ſā
guinē purificatū p totū coꝛp⁹ ipellit p venas pul
ſatiles q̄ arterie vocanꝛ. ex quaꝝ motu tpantiaꝫ
atqꝫ diſtpantiā coꝛdis phiſici cognoſcūt. Et caſ/
ſio. li. de aia. qdā ſedē aie q̄ꝫuis ſit toto coꝛpe diſ
fuſa i coꝛde eē voluerūt dicētes ꝙ ibi ē puriſſim⁹
ſanguis. ⁊ vitalis ſpūs ↄtineꝛ. ¶ Ad vltimū q̄ſitū
taꝫ pꝫ rn̄ſio. ſ. quare ſāguis dꝛ ſedes vite. ſilꝛ q̄re
coꝛ dꝛ domiciliū vite. Quare aūt aie ſedes dꝛ ca/
put. Rn̄ſio. ē ſublimitas mēbꝛi ⁊ figura qꝺ bn̄ cō
petit ſublimitati figure rōnalis creature. Vn̄ caſ/
ſiodo. plurimi in capite inſidere māifeſtāt. ſ. aiaꝫ
ſi fas ē cū reuerētia tn̄ dicē ad ſilitudinē aliquam
diuinitatis. que lꝫ omnia ineſtimabili ſb̄a ſua re/
pleat ſcriptura tn̄ celis inſidere confirmat. dignū
ē. n. vt arcē peteret que ſe nouerat celeſti opatōe
ſublimem. ⁊ tali loco pꝛe ceteris verſari. vn̄ reli/
qua mēbꝛa debuiſſent cōpetenti regimine guber
nari. Nā ⁊ ipa figura capitis ſperoides pulcher
rima eſt. in qua ſibi imoꝛtalis atqꝫ rōnalis aia di
gnaꝫ faceret māſionē. Itē medici ponūt cerebꝛū
eē tēplum ſiue ſedē aie. ⁊ hoc maxie q̄ꝫtū ad illaꝫ
ptē aie q̄ ē cognitiua. ſicut. n. i tēplo ſunt tres ptes
pꝛincipales. veſtibulū. ↄſiſtoꝛiuꝫ. ⁊ apotheca. ita
fātaſia. cellula logiſtica. ⁊ memoꝛialis. ptes ſunt
cerebꝛi pꝛicipales. aia ergo i fantaſtica cellula q̄ſi
i veſtibulo diuerſas p imaginatōes ſuſcipit foꝛ/
mas. i logiſtica cellula q̄ſi i ↄſiſtoꝛio ꝺ imagiatis
rōe diſcernit. In mēoꝛiali cellula q̄ſi i apotheca
anima ea que imaginatio recipit. rō diſcernit. p
memoꝛiam conſeruat.

Membꝛum ſextum.

Reqū ingrē. vtrū vita ſit i embꝛione an̄
oꝛganizatōꝫ? Qꝺ ſic vꝛ p phꝫ. xvi. aia
iiij. vbi dꝛ oē ↄceptū viuit ſic viuunt ar
boꝛes. ⁊ vocat ↄceptū ſemē relictū in
mꝛice a generāte. ¶ Itē i eodē. n̄ p̄t aliqs dicē ꝙ

ꝯceptū ñ hꝫ aiaꝫ oīo. ⁊ ꝙ ē priuatū vita. ¶ Iteꝫ
li. ꝺ mo. coꝛ. oꝛdinant actꝰ aie. dī. n. ſic. viuit ⁊ ve
getat al's ſētit ⁊ mouet diſcernit ⁊ itelligit. ⁊ q̄ ex
eis oꝛiūtur ñ facile numerabilia efficē hꝫ. ⁊ haꝝ
potētiaꝝ. Hec pria diſtātia ē. ꝙ vitā q̄ſi preuiam
cetere ſequūt. ſiñ q̄ nullā ceteraꝝ incē poſſibile ē.
actꝰ. n. ꝯñtes neceſſario ꝓſupponūt prioꝛeꝫ. ergo
cū i embꝛione vigēt actꝰ ꝯñtes ad vitā ſic actꝰ ve
getādi ⁊ augmētādi ⁊ huiuſmōi. relinqt ꝙ i illo
ē actꝰ prioꝛ q ē vite ſiue vita. ¶ Iteꝫ cū ſine ꝟtute
aie vegetabil' ⁊ ſenſibil' ñ poſſit coꝛpꝰ hoīs oꝛga
nizari ⁊ ꝓparari ꝯueniēter ad ſuſceptōꝫ aie rō/
nalis. neceſſe ē prius eē aiaꝫ vegetabilē ⁊ ſenſibi
bilē i ſemine q̄ꝫ coꝛpi oꝛganizato infūdit aia rō/
nalis. ⁊ hoc vr̄ phs velle. xvi. de aialibꝰ. dicit. n.
neceſſe erit in ꝯcepto prius aia cibatiua. ⁊ cū cre
uerit erit in eo aia ſenſibilis ꝑ quā dī animal ⁊ ñ
eſt animal ſimul ⁊ homo. Ex hoc vr̄ ꝙ embꝛio
vel ſemen ſit animatū i matrice. ⁊ ſi hoc viuit. dī
enim in li. de mo. coꝛ. animatum ⁊ viuens ad ſe/
inuicē paria ſūt. Itē i li. ꝺ motu coꝛdis. vitā actu
oībus equaliter ineſſe neceſſe ē. eque. n. eſt viuēs
embꝛio ⁊ adoleſcens. Ex his pꝫ ꝓpoſitū. Cō
tra. ſicut dī in li. de mo. coꝛdis. aiatuꝫ ⁊ viuēs ad
ſeinuiceꝫ paria ſunt. ſi ergo embꝛio viuit ē coꝛpꝰ
aiatū. ergo planta vel aial. quoꝝ vtrūqꝫ ē falſuꝫ.
¶ Itē ex hoc ſequeretur ꝙ plures anie ſcḋm ſb̄am
eſſent in hoīe. cuius ꝯꝛium dicit aug. in lib. de ec/
cleſiaſtici. dogma. ſic neqꝫ duas aias eē dicimus
in vno homie ſicut iacobus ⁊ alij ſyroꝝ ſcribūt
vnā aialem q̄ animet coꝛpꝰ ⁊ imixta ſit ſanguini.
⁊ alterā ſpiritalē que rōnem miniſtret. ſꝫ dicimꝰ
aiam eē vnā eādemqꝫ in hoīe. que ⁊ coꝛpꝰ ſocie
tate ſua viuificet. ⁊ ſemenꝑaꝫ ſua rōne diſponat.
hñs in ſe libertatē arbitrij. in ſua ſb̄a eligat cogi/
tatione qḋ vult. idē dicit i li. ꝺ ſpū ⁊ aia. Rñſio
circa hāc māꝫ diuerſi diuerſa ſentiūt. Quidā. n.
dicūt ꝙ embꝛio viuit añ oꝛganizatōeꝫ ⁊ hꝫ aiaꝫ
vegetatiuā ⁊ ſenſitiuā añ infuſionē aie rōalis. ini/
tentes verbo phi ſupꝛadicto. ⁊ iſti ponūt hoīem
hēe tres aias vel ſaltē tres ſb̄as anime. ¶ Notan
dum ergo ꝙ quidam dixerunt tres ſubſtātias in
coꝛpoꝛeas eſſe in homine. ſicut tres vitas. ſ. vege
tatiuam ſenſitiuam ⁊ itellectiuam. dicunt ēt ꝙ hō
hꝫ ſubſtantiam incoꝛpoꝛeam qua viuit creſcit ⁊
nutritur. ⁊ hoc pꝫ ex traduce in generatōne. in q̄
conuenit cuꝫ plantis. hꝫ ſb̄am incoꝛpeaꝫ qua ſen
tit ex celo ⁊ ſtellis. ſcḋm quā ꝯuenit cū brutis. hꝫ ⁊
ſb̄am qua viuit ⁊ intelligit immediate a deo per
creationē. vñ ponunt tres aias in homine. ¶ Alij
dicunt ꝙ q̄ꝫuis ſint tres ſubſtantie nō tñ tres aie
in homine. q2 aia nomen hꝫ perfectōis. iō ſubſtā
tia vegetabilis nō ē aia niſi in plantis. quaꝝ ē ꝑ/
fectio. ſenſibilis ꝟo niſi in brutis. in hoīe aūt ſunt
quaſi māles ad rōnalem. ⁊ rōnalis ē cōpletio. ⁊
iō ipſa ſola ē aia in homine alijs exiſtentibus vt
diſpoſitōibus materialibus ad ipaꝫ. De vnione
aūt illaꝝ adducunt exēplum in radijs ignis ⁊ ſo
lis. qui q̄nqꝫ vniunt in aere in quo non ē niſi q̄ſi
vnus ⁊ hoc ꝑꝑ eoꝝ ſimplicitatē. ⁊ ſicut ꝯtingit ꝙ
radius ignis cū igne coꝛꝛuptibilis ē. radius ſolis
cū ſole incoꝛꝛuptibilis. ſic due coꝛꝛūpunt cū coꝛ/
poꝛe. ſ. vegetabilis ⁊ ſenſibilis. tertia' remanet ⁊
ſeꝑatur a coꝛꝑe vt radius ab aere. ⁊ dicūt ꝙ priꝰ
tꝑe eſt in ſemine ipſa vegetatiua q̄ nutritur ⁊ cre
ſcit. deinde cū creuerit ſubſeqt ꝑ influētiā coꝛꝑis
celeſtis ſenſitiua. vltio ꝟo infundit ꝑ creatōꝫ rō/
nalis vt ꝑfectio vltima. Hec ſeqt añ infuſionē aie
rōnalis q̄ ē hō ē ſenſibile ⁊ aiatū. ergo leo vel ca
pꝛa ⁊ c. q2 ē aial impfectū: dico iperfectū. nō ſic dī
aial iperfectū qḋ nō hꝫ oēm ſenſum. ſꝫ iperfectuꝫ
qḋ ē māle ad vltimū ꝯpletiuū. Nō ſunt ēt differē
tes ſpūs quaſi differētes ſb̄ales ꝑfectōes. q2 vna
eſt materialis diſpoſitio ad aliā. ⁊ ideꝫ ē ſimplex
vna ꝑfectio. ſ. rōnalis vltima. Sed hec poſitio ē
ſimpliciter ꝯ̄ aug. dicentē plures aias ñ eē i vno
hoīe. non. n. intēdit per hoc ñ eē plures ꝑfectōes
vltimas in homine. ſꝫ intendit inſtruē vnā aiam
rōnalē eē in hoīe. cuius potētie ſiue ex cuius eēn
tia ſunt vegetatiua ⁊ ſenſitiua. qḋ pꝫ per hoc qḋ
dicit i li. ꝺ aia ⁊ ſpū. Aia dū carne exuta ē. viuit.
videt. ⁊ audit. ⁊ oēs ſenſus atqꝫ igenia tꝫ. nō. n.
ponēt aiam exutaꝫ ſentire niſi ex ſua eſſentia hēet
potentiā ſentiendi. ⁊ illa ꝟtute qua aia ſentit ſenſi
ficat coꝛpꝰ ⁊ perficit. ¶ Alij ponunt ſuppoſito ꝙ
rōnalis habeat ſuam vegetatiuam ⁊ ſenſitiuam.
neceſſario duas uegetatiuas ⁊ duas ſenſitiuas ī
eodem eē. ⁊ prioꝛes ceſſare ab operatōe foꝛtioꝛe
ꝟtute ſuperueniēte. Hoc nō vr̄ ꝓbabile. q2 cū
nā nihil agat fruſtra vt vult phs. multo foꝛtiꝰ nec
auctoꝛ nāe. ſed ſi due eēnt vegetatiue ⁊ due ſenſi
tiue in homine. altera eſſet fruſtra. Preterea ex
hoc ſequitur ꝙ i homine ſunt plures aie diſtin
cte ſcḋm ſubſtantiam. cum potētia anime nō ſit ſine
ſb̄a. qḋ ē ꝯ̄ aug. ¶ Quidā āt ponūt prioꝛes coꝛ
rūpi rōnali adueniēte ⁊ tāq̄ꝫ ad tꝑs ꝯmiſſas cō
pleta oꝛganizatōe deficē. Hoc aūt non vr̄ ꝓbabi
le cū oꝛganizatōe ꝯpleta foꝛtius uigeāt uegetati
ua ⁊ ſenſitiua. eo ꝙ ſunt fini ſuo magis ꝯiuncte ſcḋm
ſb̄am. cū potētia aie nō ſit ſine ſubſtantia. Prete
rea vñ eſſꝫ illis rō deficiendi. cuꝫ huiuſmodi aie
non hñt defici niſi ex aliqua diſſolutōe ſiue coꝛ
ruptione facta circa ſubiecta eaꝝ. ꝑꝑ hoc vr̄ alit
dōm. Pōt ergo dici ſine ꝑiudicio ꝙ ꝓprie lo
quēdo embꝛio nō uiuit eo mō quo illud dī uiuē
qḋ hꝫ aiaꝫ foꝛmā ⁊ ſui ꝑfectōꝫ. huiſmodi aūt ꝓ/
prie dicunt viuē iꝓprie loquēdo ⁊ extēſo noīe
vite. eo mō loquēdi q̄ oia illa dicunt viuē. qbus
cōicat aliq̄ opatō vite. ſiue hoc ſit ex pñtia aie ui
uificātis ⁊ ifoꝛmātis illō ſiue ex ꝯtiguatōe vl' ꝯti
nētia alicꝰ viuificati vl' viuētꝭ ex pñtia aie ifoꝛmātꝭ
illō ſic pōt dici viuē eo mō q̄ poma pñt dici viuē

nõ q2 viuificant ex pñtia aie viuificãtis ſiue infor
matis.ſʒ ex iſluẽtia quã recipiũt ex plãta.cui cõti
gua ſũt. Põt ergo dici ꝙ embrio viuit extẽſo no
mie vite.nec viuit ex pñtia aie iſormãtis. ſʒ ex in/
fluẽtia quã recipit a corꝑe ↄtinẽte. ¶ Ad illḋ ergo
qḋ prio obijcit ꝑ illud phi. ꝙ cõceptũ viuit ſicut
viuũt arbores.dõm ꝙ viuẽ ſumit ibi ꝓ vegetari
ſub hoc ſenſu.ↄceptũ vegetat ſicut vegetant arbo
res.ita tñ ꝙ ꝑ hoc qḋ dꝛ ſicut notet ſiltudo qꝫtuʒ
ad genꝰ actus:ñ qꝫtũ ad modũ.i.ↄceptũ. ⁊ arbo/
res hñt ſilitudinẽ i hoc ꝙ vtrunqꝫ vegetat. ¶ Ad
illḋ qḋ obijcit.ſ.ꝙ ñ põt dici ꝙ ↄceptũ ñ hʒ aiam
oino. dõm ꝙ hoc veꝝ ẽ. q2 hʒ aiam oꝑantẽ aliq̃
mõ i ipſo.i.oꝑatõeʒ aie.nõ tñ hʒ aiam iſormãtẽ.
vñ faciẽda ẽ vis i hoc ꝙ dicit oino.q2 ñ põt vere
dici ſepari aia oio a ↄcepto.ſ.qꝫtũ ad oꝑatiõeʒ ⁊
qꝫtuʒ ad ſbaʒ. Qḋ ãt ſubdit ⁊ qḋ priuatũ ẽ vita.
ſic itelligẽdũ ẽ.cũ hac determiatõe oio.q2 aliquo
mõ viuit vt dictũ ẽ. ¶ Ad illud qḋ obijcit.ꝙ viuẽ
ẽ primus actus aie quẽ pſupponũt ↄñtes. dõʒ ꝙ
eo mõ quo hñt eẽ: hñt ordinẽ.cũ.n. dat vita ali/
cui mediãte aia informante illud. ⁊ ↄñter vegetat
⁊ ſentit mediãte eadẽ.cum autẽ dat vita alicui ali
quo mõ ex ↄtiguatõe ⁊ ↄtinẽtia alicuiꝰ alius qḋ
viuificat ex pñtia aie informãtis illud. ⁊ ↄſequẽ/
ter vegetat ⁊ ſentit mediãte illo a q̃ ↄtinet. ⁊ hoc
ꝑ influẽtiã quã recipit ab illo. ¶ Ad illud qḋ obij
cit.ꝙ corpus organizat ⁊ pparat ad ſuſceptõem
aie rõalis mediãte aie virtute vegetatiue ⁊c̃. dõʒ
ꝙ in deciſiõe ſeminis a generãte derelinqt vtus
in ſemie que iualeſcit. ⁊ vigorat a virtute ↄtinen/
tis.ſicut nã qñqꝫ cõfortat ⁊ roborat oꝑe artiſi/
cis. Vñ ipſa virtus relicta in ſemie ſic vigorata ⁊
roborata.oꝑat ad organizationẽ ⁊ pparat cor/
pus ⁊ reddit ↄgruũ ad aie rõnalis ſuſceptõem.
inceſſanter cooꝑante ⁊ influẽte ipo ↄtinẽte. Vñ ñ
ẽ neceſſe prius ineẽ animã vegetabilẽ ⁊ ſenſibilẽ
ipſi embrioni ꝑ modũ informantis.vt ſic pparet
ad aie rõnalis ſuſceptionẽ.ſʒ ſolũmõ ꝑ modũ ex
terioris.pparãtis ipm corpus qḋ dʒ eẽ organuʒ
ſiue ꝑfectibile ipſius aie ꝑficiẽtis. Qḋ ãt dicit phs
neceſſario erit i ↄceptu prius aia cibatiua ⁊ cum
creuerit erit i eo aia ſenſibilis ⁊c̃.hoc itelligit qꝫtũ
ad vtutẽ oꝑatiuã.nõ qꝫtuʒ ad ſbam iſormatiuaʒ.
prius eim ſũt i eo oꝑatões vegetatiue q̃ ſunt ali/
mẽto vti ⁊ augmẽtari: qꝫ oꝑa ſenſitiue. ⁊ ſẽſitiue
q̃ itellectiue. Vñ verbũ phi dʒ intelligi quãtuʒ ad
eẽ ꝑ vtutẽ oꝑatiuã.nõ qꝫtũ ad eẽ ꝑ eẽntiã iſorma
tiuã. ¶ Si obijcit ꝙ nõ ẽ virtus ſine ſba. dõm ꝙ
hoc nõ eſt veꝝ.ſed ẽ ſba in qua radicat vtus ⁊ ẽ
ſubſtãtia qua qñqꝫ defert vtus.vñ nunqꝫ eſt vtus
ſine ſubſtãtia radicali ⁊ deferẽte. ¶ Qḋ aũt dꝛ in
li.de mo.cor.ꝙ aiatuʒ ⁊ viuẽs adſeinuicẽ paria
ſũt.põt dici ꝙ hoc itelligi dʒ de viuẽte ꝓprie di/
cto.i.de viuẽte ꝑ pñtiã aie viuificãtis. ¶ Ad illud
qḋ ſeqt ꝙ dꝛ in li.de mo.cor.ꝙ eq̃ ẽ viuẽs ẽbrio
⁊ adoleſcẽs. dõm ꝙ embrio dꝛ noie extẽſo fetus
formatus ⁊ organizatus.

Membrum ſeptimũ.

Equit igrere vtrũ hũores viuũt. Qḋ
ſic vꝛ.nihil reſurget niſi qḋ viuit. cum
illud qḋ reſurget ſit de veritate huma
ne nãe. ergo ſi humores nõ viuũt nõ
reſurgẽt.ſi reſurgẽt ſicut pʒ in xpo i quo reſurre/
xit ſanguis.cuius ſacramẽtũ ẽ ſpẽs vini in ſacra/
mẽto altaris.ſãguis.n.q ſumit ẽ glificatus. ¶ Itẽ
xps ſm corpus factus ẽ ex puriſſimis ſanguibus
bẽe virgis.ſʒ ↄſtat ꝙ ipſe ſũpſit carnẽ ex ſubſtãtia
q̃ viuit fuit i virgie.ergo ſanguis vixit i illa.ſimiꝉr
vꝛ in alijs. ¶ Itẽ oẽ illud viuit in quo ẽ ſedes aie
ſiue vite.ſʒ humor ſãguineꝰ ẽ huiuſmõi vt ex di/
ctis pʒ.ergo viuit. ↄſili rõne vꝛ.q2 ⁊ alij hũores
ſiꝉr. ¶ Itẽ cor ẽ domiciliũ vite. vt hꝛ in li.de mo.
cor. Sʒ vt recitat Caſſiodo.i corde puriſſimꝰ ſã/
guis ⁊ vital ſpũs ↄtinet. ergo humor huiuſmõi
ſ.ſãguineꝰ maxie approximat pꝛicipio vite.i. cor
di.ſʒ qꝫto aliqd ẽ pꝛicipio vite ꝓximꝰ tãto ma/
gis vitã ꝑticipat.ergo vꝛ ꝙ huiuſmõi hũor ma/
gis ꝑticipat vitã qꝫ extremitates corꝑis q̃ magis
diſtãt a corde. ¶ Itẽ hũores nutriũt.augmẽtãt ⁊
diminuũt.nutriunt ⁊ augmẽtant ex cibis ſanis ⁊
amicis nãe.huiuſmõi ãt actꝰ ſũt aie vegetatiue er
go ⁊c̃. Cõtra.nihil viuit qḋ ñ eſt colligatũ mẽ/
bro.hũores ãt ñ ſũt colligati mẽbris.ſũt.n.i ꝑtibꝰ
corꝑis ſicut i uaſe.ſ.i venis.vñ ſine leſiõe ſit hoꝝ
dimiutio.ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ ipſis hũoribus nutriunt
mẽbra.alimẽtũ ãt q̃ mẽbra nutriunt anqꝫ ↄuerſũ
fuerit i mẽbrũ.nõ ẽ ſubiectũ vite.ergo ⁊c̃. ¶ Iteʒ
nihil uiuificat ab aia niſi qḋ hʒ ſtabilitatẽ ⁊ fixio/
nẽ i corꝑe.ſʒ hũores ñ ſũt huiuſmõi.q2 ↄtinue flu
unt ⁊ refluũt.ergo ⁊c̃. Rñdendũ ꝙ viuere di/
ctũ de corꝑe tripꝉr accipit.ſ.ꝓprie.minus ꝓprie.
⁊ minime ꝓprie. Proprie uiuere dꝛ illḋ corpus
qḋ vnit anime ipm ꝑficiẽti.ſicut corpus organi/
zatũ iaʒ actu ab aia ꝑfectũ. Minus ꝓprie dꝛ uiuẽ
qḋ lʒ nõ ſit unitũ aie ꝑficiẽti.ↄiunctum tñ ẽ corpi
hñti aiam ut ꝑfectõeʒ. ⁊ lʒ non hẽat animã.habʒ
aliquã vtutem uitalẽ.ꝑ quã ut per vtuteʒ alienaʒ.
ſcʒ alicuius ↄtigui,uel ↄtinẽtis. hʒ oꝑatões cõſi/
miles rei uiue.ſicut ẽ in pcedẽtibus dictũ de em/
brione. ⁊ ſicut ẽ de capillis ⁊ unguibus. Mime
dꝛ uiuere.qḋ ex colligatiõe ſui cũ corꝑe uiuente.
recipit aliquã vegetationẽ.vnde ẽ in diſpõne ad
vnionẽ cũ corꝑe viuificato. ⁊ ẽ ſicut iſtrumẽtum
reſpectu vtutis vitalis.qꝫuis non ſit unitũ aie. nec
habeat vtutem vitalẽ intra ſe. ⁊ per hũc modum
dicunt viuere ſpũs ⁊ humores.qui deſeruiũt vir
tuti uitali.⁊ per illã in corꝑe quodãmõ uegetant
⁊ augmẽtant ⁊ reſtaurantur.vegetant dico cõi/
ter loquẽdo eo mõ quo uegetari dꝛ in corꝑe qḋ
nõ putreſcit,uel corrũpit.ſic igit iproprie loq̃ndo

vel accepto viuere. cōcedi pt ꝙ humores viuūt. Si aūt ꝓprie accipit. ſic dōz ꝙ nō viuūt. ſicut rō/nes ad ſcdām ptē oñdunt. ¶ Ad primū quo oſtē/dit ꝙ viuūt ꝓprie q̄ꝛ reſurgēt. pōt dici ꝙ nō ſolū reſurget ꝙ viuet p̄io mō viuēdi dicto. ſʒ ſecūdo ſicut capilli ⁊ vngues. ⁊ ēt qḋ tertio ſicut humo/res qui reſurgēt vt dicūt qdā. forte ad decētiā re/pletōis vacuitatis i corpe ſiue i venis. vel ad cō/plemētuʒ corpis humani. ſupponit hoc ḋ reſur/rectōe humoꝝ de qua erit qḋ i loco ſuo. ¶ Ad il/lud qḋ ſequit. ꝙ cū dr̄ ꝙ xp̄s factus ē ſm corpus ex puriſſimis ſanguibus beate virgis. ſicut dicit dama. ⁊ recitat magiſter i ſen. nō itelligit de ſan/guine q ē vnus de q̄tuor humoribus. ſʒ ſanguis ſumit ibi ꝓ carne. Vñ quñqʒ dr̄ factus de carne qñ qʒ de ſanguibus. Rō aūt quare dr̄ xp̄us aſſum/pſiſſe carnē de ſanguibus beate virgis pōt eē. ꝙ illa portio carnis de qua factus ē xp̄s ſʒ corpus. vim hēbat ſemis. ꝓpter qḋ ꝯueniēter ſanguis no/minat q ē in ꝓpinquore ꝯformitate ad ſemē q̄ʒ ca/ro. Vñ ſicut dicit mgr̄ in ſen. ſpūſſanctus potētiaʒ ꝯtulit gnāndi beate virgine atqʒ ſemie virili. Et dama. dicit. ꝙ in virgīe erat ſemē diuinū. ¶ Ad il/lud qḋ ſequit pʒ rñſio ex ſupradictis vbi tactū ē. ꝓpter qḋ ſanguis dr̄ ſedes aīe ⁊ quis ē itellectus verbi huius. ¶ Ad aliud qḋ ſequit. ꝙ ſanguis ē ꝓpiquior pricipio vite ⁊c. pōt dici ꝙ huiuſmōi ꝓpinqtas nō ē cā vite ſiue viuificatōis. ſʒ potius aptitudo ſuſcipiēdi vitā ſiue viuificatōeʒ ab ani/ma que ꝓuenit ex ꝓpinqtate ſiue cōformitate ar/monie ⁊ neruoꝝ que ē rei viuētis ad animā viui/ficātē. Ad vltimū dōm ꝙ humores nō nutriunt vel augmētant ſicut illa que viuūt ex influētia aīe pficiētis illud qḋ cōtinet ipſos humores. Vñ illa eadē ꝓprietate qua dicunt viuere. dicunt nutriri ⁊ augmētari. ꝓut nutriri ⁊ augmētari dicūt ope/ra vegetatiue. hoc dico quia in aliquo vegetare ⁊ augmētari nō eſt opus vegetatiue. ſicut in igne qui dicitur nutriri ⁊ augmentari.

Queſtio. xciij. ḋ mortalitate primi hoīs.

Q[uonia]m itēdit in pte iſta determiare de paſ/ſibilitate primi hoīs p ſepara/tionē aīe a corpe. hoc ē vtruʒ erat mortalis. mors aūt ē q̄ſi priuatio vite. ⁊ cognitio ha/bitus ꝯfert ad cognitōem priuatōis. aliqua ſūt ta/cta de vita. vñ ēt ſequit de mortalitate. de q̄ quatu/or q̄rent. Prio ergo q̄rit abſolute de eius mor/talitate ⁊ imortalitate. ſi erat mortalis vel imorta/lis. Scdo ꝙ habito ꝙ imortalis a quo erat illa i/mortalitas. Tertio vtrū eadē erat cū imortalitate glorie. Quarto vtrum eadē erat potētia qua erat mortalis ⁊ imortalis.

Mēbrum primuz.

Q[uaer]it primo vtrū primus hō in ſtatu inocētie erat paſſibilis p ſepationē aīe a corpe. ⁊ hoc ē vtrum erat mortalis q̄tuʒ ad corpus. hāc q̄ōnem determi/nat mgr̄ in ſenten. ij. li. dicēs ſic. Primus hō ſm nām corpis terreni imortalis fuit quodāmō ſm aliqd. q̄ꝛ potuit non mori. ⁊ mortalis quodāmō q̄ꝛ potuit mori. Sʒ oñdit ꝙ fuit imortalis tūc. i. ñ potēs mori. ſicut dicit apl's. ro. vi. ſtipēdia peccati mors. ergo nullo mō infligēda eſt mors niſi poſt peccatū. ergo añ peccatum nulla ē paſſibilitas ad mortē. q̄ꝛ peccatū ē mediū ſine quo nullo mō pt ſuſcipi ex pte ſuſceptibilis pena. neqʒ infligi ex pte infligētis. ergo vr̄ ꝙ in ſtatu inocētie nullo mō fu/it corpus ſuſceptibile mortis. ¶ Itē morte corpis cōicat paſſio aīe. ſ. penalis. ſʒ ipoſſibile fuit aīam paſſibilē eē paſſiōe penali i ſtatu inocētie. ergo ⁊ corpus eē mortale. Iteʒ nulla creatura poterat inferre paſſionē anime ade i ſtatu innocētie. ergo nec corpi eius mortē. ergo corpus eius fuit imor/tale. paſſibilitas autem paſſiua dr̄ reſpectu ptātis actiue. maior pʒ p iſido. i li. de trini. dicētē. dū hō in padiſo inocēter viueret. ignis eū nō vreret. aq̄ nō mergeret. nec ſpinaꝝ aculei vulnerarēt. nō ab ſentia aeris ſuffocaret. nec oīa que nocēt mortali/bus ipedirēt. ¶ Itē potētia obediētie i creatura ē reſpectu totius ptātis diuine. ergo ſi deus nō po/tuit infligere mortē i illo ſtatu. q̄ꝛ nimiuʒ incōue/niēs eſt ipoſſibile deo. nec hō ſm corpus fuit paſ/ſibilis ad hoc. paſſibilitas eīm obediētie āpliſſi/ma ē oīuʒ que ſūt ipſius creature. Cōtra. aug. xiiij. de ciui. dei. xxvi. c. Cibus aderat ne eſuriret. potus ne ſitiret. lignū vite ne illū ſenecta diſſolue/ret ex hoc verbo videt ꝙ diſſolubilis erat ſene/cta q̄tum fuit de ſua nā. ſʒ ſi erat diſſolubilis ſene/cta erat mortalis. ¶ Itē aug. de baptiſmo puulo/rū. hēbat adā de lignoꝝ fructibus refectōeʒ ꝯ ḋ/fectionē de ligno vite. ſtabilitatē contra vetuſtatē. ⁊ ita videtur ꝙ de nā ſua fuit defectibilis ⁊ paſ/ſibilis ad vetuſtatē. ⁊ ſilr̄ fuit potēs mori. ¶ Itē i primo ſtatu hēbat ptāteʒ peccādi: ergo ⁊ moriē/di. Vñ hugo. primus hō q̄tuʒ ad nām corpis ter/reni. ⁊ imortalis factus ē ſm aliqd: q̄ꝛ potuit non mori. ⁊ mortalis ſm aliqd: q̄ꝛ potuit mori. ſicut eīm i illo p̄io ſtatu hūit poſſe peccādi vel pecca/re ⁊ poſſe nō peccare. qm̄ hoc fuit primi arbitrij libertas. ita ēt in eodē ſtatu hūit poſſe mori ⁊ poſ/ſe nō mori. qm̄ iſta fuit prima corpis humani i/mortalitas ſm aliqd. Sed itelligendū ē ꝙ pter illā potētiā que ē obediētie: eſt potētia que ē ſolū nālis. vt illa q̄ eſt tm̄ paſſiua nullā hñs iclinatōeʒ ad actū illius potētie. Eſt ⁊ alia que ē poſſibilis

vt illa q̃ hꝫ iclinatõeꝫ ad actũ. Eſt ꝛ alia q̃ hꝫ diſ
põneꝫ ſupadditã iclinatõi. Eſt ꝛ alia q̃ ẽ neceſſi
tas. q̃libꝫ ãt iſtaꝝ triũ potẽtiaꝝ vltio dictaꝝ ẽ ali/
quo mõ diſpoſita reſpectu p̄ie q̃ ẽ nãlis ſolũ. ſꝫ
q̃dã remotiore diſpõne. q̃dã ꝓpinquiore. de hoc
s̃. vbi queſitũ ẽ de paſſibilitate primi hois. Cũ er
go queriꝛ vtrũ erat mortalis ꝛc̃. Dõm ꝙ ſm ꝙ
mortale dicit paſſibilitatẽ ad actũ moriendi p̄io
mõ .i. ſolũ nãleꝫ. ꝛ i nulla iclinatõe ad actuꝫ hu/
iuſmõi. ſic fuit mortal̃. ¶ Preterea. ſm ꝙ imor/
talis dic̃ priuatõeꝫ paſſibilitatis ſiue potẽtie trib⁹
vltis modis dicte. ſ. priuatiõeꝫ neceſſitatis ꝛ di/
ſpõnis ꝓpinquioris ꝛ remotioris. ſic fuit imortal̃.
q2 neqꝫ fuit i neceſſitate moriẽdi neqꝫ in diſpõne
ꝓpinq̃ neqꝫ i remota. ꝯcedẽdo ergo ſũt rões ſe/
cũde ptis q̃bus oñdiꝛ ꝙ poterat mori. ¶ Ad pri
mũ qδ iduciꝛ ꝓ alia pte. ſ. pc̃m ẽ mediũ ſine quo
prim⁹ hõ ñ erat ſuſceptibil̃ pene. neqꝫ poẽat abſ/
qꝫ alio iſligi ꝛc̃. dõm ꝙ ex hoc nõ ſeq̃ꝛ ꝙ ñ pote
rat mori. q2 illδ mediũ. ſ. pc̃m poterat iduci. Vñ
ad hoc ꝙ argumẽtũ eẽt neceſſariũ eẽt addẽdũ. ꝛ
i ſtatu illo ñ erat potẽs peccare. Sꝫ. n. ñ fuit ſuſce/
ptibilis pene i ſtatu p̄io ñ iteruenięte pc̃o. ꝛ nõ
poterat peccare. Ex his ſeq̃reꝛ ꝙ ñ poẽat mori.
¶ Ad aliδ quod ſeq̃ꝛ. ſ. ꝙ ipoſſibile fuit aiaꝫ eſſe
paſſibilẽ i ſtatu inocẽtie ꝛc̃. dõm ꝙ ſm hoc ꝙ di-
co paſſibile. dic̃ potẽtiã ad actũ patiẽdi diſpoſitã
aliq̃ mõ. ꝛ hec dterminatio i ſtatu inocẽtie referaꝛ
ad illud. vera ẽ. ſi ãt referaꝛ ad hoc ꝙ dico ipaſſi
bile ñ ẽ veꝝ. ¶ Ad illud qδ ſeq̃ꝛ. ſ. ꝙ nulla creatu
ra poterat iſerre paſſionẽ ade i ſtatu p̄io ꝑ auctẽ
Iſiδ. ꝛc̃. dõm ꝙ dũ ſtaret i ſtatu inocẽtie nihil po
terat iſerre illi leſionẽ. ñ ex hoc ſeq̃ꝛ ꝙ oĩo fuit i/
paſſibilis. q2 hẽbat potẽtiã deficiẽdi ab inocẽtia:
q̃ fuit cã q̃re nihil penale poterat ſibi inferri. Vñ
ſicut ñ ſeq̃ꝛ nõ poterat ledi i ſtatu illo .i. dũ erat in
ſtatu illo. ergo ille q erat i ſtatu illo ñ potuit ledi.
ſiue fuit illeſibil̃. ſic̃ nec ſeq̃ꝛ i ꝓpoſito. ¶ Ad vlti
mũ põt dici. ꝙ hoc ẽ duplex hõ ſm corp⁹ i ſtatu
inocẽtie ñ fuit poſſibilis mori ſiue ad moriẽduꝫ.
ex hoc ꝙ hec detminatio i ſtatu inocẽtie p̃t deter
miare hoc ꝙ dico poſſibil̃. ꝛ ſic ẽ falſa. vl̃ hoc ꝙ
dico mori. ꝛ ſic ẽ v̉a. ꝛ h̃ vltio mõ ſeq̃ꝛ ex p̄ia. ſ.
hac. deus ñ potuit iſligẽ illi mortẽ i ſtatu inocẽtie:
q̃ ſil̃r ẽ duplex. In ſtatu. n. illo poẽat deus inſligẽ
mortẽ. ſꝫ ñ poterat iſligere mortẽ i ſtatu illo ꝛc̃.

Membrum ſecũduꝫ.

Requiꝛ inquirere a q̃ erat illa imortali/
tas. Queriꝛ ergo vtrũ illa imortalitas
fuit illi a nã vel a gr̃a. Qδ a gr̃a oñdiꝛ
luce x. hõ q̃daꝫ deſcendit de hierl̃m in
hiericho ꝛ icidit i latrones ꝛc̃. Ibi gl. ꝙ fuit ſpo
liatus gratuitis ꝛ vulneratus i nãlib⁹. ſꝫ fuit ſpo
liatus imortalitate. ergo fuit de gratuitis. ¶ Iteꝫ
aug. ſup geñ. vi. ad lit. dicit ꝙ mortalis erat ꝯdi/
tõne nãe corpis. imortalis bñficio ꝯditoris. ergo
ꝯditõi nãe corpis fuit aliq̃d additũ bñficio dei q̃
erat imortale. hoc nihil ẽ niſi gr̃a. ¶ Itẽ cum nãle
ſit ꝯpoſitũ ex ꝯ̃rijs vt ꝯ̃rijs diſſolui neceſſe ſit. diſ
ſolueꝛ hõ niſi aliq̃d eẽt ſupadditũ nãe. inhibens
huiuſmõi diſſolutõeꝫ nãe. qδ vr̃ dicẽ aug. xiiij. d
ciui. dei. dicẽs lignũ vite aderat: ne illũ vlla ſene/
ctus diſſolueret. ergo ñ vr̃ ꝙ a nã infuerit ei imor
talitas. ¶ Itẽ mgr̃ hugo diſtiguit triplicẽ ſtatum.
In p̄io potuit mori ꝛ non mori In ſcδo potuit
mori ꝛ ñ potuit ñ mori. In tertio potuit nõ mori
ꝛ ñ poterit mori. Primus ſtatus ẽ inocẽtie. ſcδs
culpe. tertius glorie. dicit ergo de ſtatu tertio ad
hũc ſtatũ ptinet ꝛ moriẽdi ꝛ peccandi ipoſſibili/
tas. vtraqꝫ tñ ex gr̃a ñ ex nã. q2 ſi gr̃a ñ adeſſet i
altero moriẽdi i altero peccandi nãe poſſibilitas
ñ deeẽt. Si ergo vltia imortalitas ex gr̃a erit. vbi
moriẽdi poſſibilitas ñ erit. quãtomagis p̄ia im
mortalitas ex nã nõ fuit. ibi moriẽdi poſſibilitas.
Ex hoc pꝫ ꝙ imortalitas fuit a gr̃a. Idẽ habeꝛ a
mgr̃o ſeñ. ¶ Itẽ hõ ꝑ nãm poterat mori. ergo ñ
erat imortalis ꝑ nãm. cũ ſit ipoſſibile duo oppo
ſita incẽ eidẽ ſm eadẽ p̄cipia. Cõtra. a natura
hũit corpus i ꝑfecta eq̃litate ꝛ optia liberatione
q̃litatũ vt ex dictis pꝫ. illud. n. dr̃ eẽ a nã qδ ẽ ali/
cui inditũ i ſua ꝯditiõe. ¶ Preterea. a nã habuit
ex pte aie potẽtiã nutritiuã. q̃ appoſitõe nutrimẽ
ti ꝯſuaꝛ indiuiduũ. ¶ Itẽ alimẽta nãlia erant ſibi
data in vſuꝫ. ſ. fructus lignoꝝ ꝑadiſi. cũ ergo hec
oĩa a nã fuerũt ſiue nãlia. his aũt poterat vita in
ipo ꝑpetuari. relinq̃ꝛ ꝙ imortalitas fuit illi a nã.
¶ Itẽ in ſtatu inocẽtie habuit vñ poſſꝫ ſtare lꝫ nõ
vñ poſſꝫ ꝓficere. ꝛ hoc a nã. q2 nihil erat corru
ptõis i illo qδ eẽt motiuũ ad malũ. ſꝫ ſtando nõ
peccauit. ꝛ ñ peccãdo ñ moreret. quare ſi ſiñ gr̃a
poterat ſtare. ſine gr̃a poterat vitã ꝯtinuare vel
ꝑpetuare. ergo imortalitas fuit a nã. ¶ Itẽ imor/
talitas ẽ a potẽtia ꝯtinuãdi vitã. ſꝫ ꝯſtat ꝙ poten
tia viuẽdi ẽ nãlis: cũ ꝯtrahaꝛ ex ꝯiunctõe aie cuꝫ
corpe que nãlis ẽ. ſꝫ eadẽ eſt potẽtia continuãdi
vitã que ẽ viuendi vt vr̃. ſicut eadẽ ẽ gr̃a q̃ viuiſi
cat ꝛ ꝯſũmat ꝑſeuerãtiã. ergo potẽtia ꝯtinuandi
vitã ẽ nãlis. ¶ Itẽ eadẽ potẽtia ẽ p̄cipiũ vite ꝛ
p̄cipiũ ꝯtinuatiõis vite nãliter hũt i ſe p̄cipiũ
vite. ergo ꝛc̃. ¶ Itẽ nã ẽ ad hoc vt ſalueꝛ diuinũ
eẽ quãtũ põt. diuinũ aũt eẽ ẽ ſil̃r ſe hr̃e. ergo nã ẽ
ad hoc vt illud i quo ẽ ſil̃r ſe hẽat. ꝙ aũt nõ põt
nã in hoc vt ſalueꝛ eẽ diuinũ i eodẽ. hoc ẽ ꝑꝑ cor
ruptõeꝫ pc̃i. ergo ꝛ nã nõ corrupta. ſ. bñ iſtituta
i hoc põt. ergo ẽ cã imortalitatis. ¶ Itẽ i p̄io ſta
tu nihil erat i p̄io hoïe impellẽs ad corruptõeꝫ.
igiꝛ de nã ꝓpria erat imortalis. ꝛ cuꝫ nihil extra
illũ ledere poterat. ¶ Itẽ eo ꝙ erat inocẽs erat i/
mortalis. ergo a q̃ erat inocẽtia erat imortalitas.
ſꝫ inocẽtia erat a nã. ergo ꝛ imortalitas erat a na
tura. ¶ Itẽ aug. de ciui. dei. deus ẽ vita aie. aia eſt

vita corꝑis. Vñ aīa ē ſicut mēdiū iter deū ⁊ cor/
pus. recipiēs vitā a deo tribuit vitā corꝑi. ergo ſi
aīa ſemꝑ eēt ꝯiūcta ſue vite ſemꝑ eēt corpus ꝯiū/
ctū ſue. ſʒ ſtatu durāte inocētie ſemꝑ eēt aīa ꝯiun/
cta ſue vite. ergo ⁊c̄. igiṫ ſemꝑ dediſſʒ vitaʒ corꝑi
⁊ ita imortalitateʒ. Si diceret ꝙ hoc ñ ſeq̄ret. qꝛ
hac rōne hō in grā ñ moreret. hoc tñ ñ ē ſiſc. qꝛ
mō ē corꝑꝰ neceſſario morti adiectū. Preterea.
illa iſluētia a deo i adā nō fuit gratuita ſed nālis.
¶ Itē vt diē aug. xiij. de ciui. dei. nihil erat corru
ptōis i corꝑe vl' ex corꝑe. nullas moleſtias vllis
eius ſenſibꝰ igerebat. nullus itriſecus morbꝰ. nul
lus extrinſecus ictus metuebaṫ. ⁊ ita ſine grā fuit
rēota ab hoīe oīs cā mortis. q̄re fuit imortal' ſine
grā. ¶ Itē imortalitas fuit illi ex ligno vite. Dicit
eniʒ aug. ſup geñ. quodāmō creatꝰ ē hō imortal'
qd erat ei ex ligno vite: ñ ꝯditōe nāe. mortal' erat
rōe corꝑis aīalis. imortalis bñficio ꝯditoris. Et
hugo diē. ꝙ primꝰ ille hō ñ ſm q̄litatē corꝑis ter
reni. ſʒ ex bñficio vitalis edulij ñ mori potuit. ma
nifeſte ſcriptura oñdit. vbi cū ab eodē ligno eie/
ctū ne vitā ipaʒ ꝑpetuā ꝯſuare poſſʒ teſtaṫ dicēs.
ecce adā q̄ſi vnꝰ ex nob̄ factus. ⁊ ita vꝫ ꝙ neqʒ ḋ
nā ſua neqʒ ex grā erat imortalis ſʒ ex ligno vite.
¶ Itē incidēter q̄riṫ. ſi bruta eēnt vſa ligno vite.
vtrū ꝯtinuarēt vitā ſuā huiuſmōi vſu. Rñden/
dū. qdā ponebāt ꝙ imortalitas i prio hoīe eēt a
nā. qꝛ a ſua nā haberet aptitudinē ad imortalita/
tē. qdā ꝙ a grā qꝛ a dono gratuito hēbat ꝯpletō
nē. ⁊ pōt eē exēplū ad hoc cū dr̄. hō ē btīficabil'.
notaṫ ibi aptitudo ⁊ diſpō ſupaddita. Silr cū di
ciṫ. hō ē imortalis. Vñ ſic hō quodāmō pōt dici
btīficabilis p nām. ita pōt dici quodāmō btīfica
bilis p grām. ſilr primus hō imortalis. put eniʒ
hoc ꝙ dico btīficabile iportat aptitudineʒ ꝯuenit
hōi p nām. a nā eniʒ ſua hʒ aptitudinē ad btītudi
nē ſm āt ꝙ iportat diſpōem p quā qs ſufficiēter
diſponiṫ ad ſuſceptōneʒ actus btītudis ineſt illi p
grāʒ ñ p nām. ſicut ergo lʒ hō a nā hēat aptitudi
nē ad btītudinē. nō pp hoc dicēdus ē btīficabil' a
nā: niſi valde p accñs. ſʒ potius a grā diſponens
⁊ ordinās ad ſuſceptōeʒ btītudis imediate. ſic in
ꝓpoſito. pp hoc dōʒ ē ꝙ imortalitas primi hois
ñ fuit a nā ſʒ a grā. vt hꝫ a mgr̄o. ij. li. ſen. dicēte.
alteꝝ habebat a nā corꝑis. ſ. poſſe mori. alteꝝ ḋo
ex dono grē. hoc idē dr̄ ab hugo. vt pʒ ex dictis.
¶ Nota ergo ꝙ ſicut triplex ē ſtatus. ſ. inocētie in
q̄ poṫat primꝰ hō peccare ⁊ ñ peccare. ſilr mo/
ri ⁊ ñ mori. Scds i quo poṫat peccare ⁊ nō po
terat ñ mori. Tertiꝰ i quo poṫit ñ peccare ⁊ ñ po
terit peccare. ſilr poṫit mori ⁊ ñ poṫit mori. Silr
triplex ē grā. ſ. pfecta ⁊ impfecta i duplici drīa. qꝛ
pfecta ē grā gratiſdata reſpectu grē gratūfacien/
tis. Silr grā gratūfaciēs ſm ꝙ ē viatoris incōꝑtuʒ
huiuſmōi q̄ ſolū tolliṫ miſeria culpe reſpectu grē
gratūfaciētis. ſm ꝙ ē ꝯꝓhēſoris; q̄ tolliṫ nō ſolū

miſeria culpe ſʒ pēne. Fuit ergo imortalitas pri/
mi ſtatus. i. poſſibilitas ñ moriēdi a grā gratiſda
ta. ñ gratūfaciēte. In ſcdo ſtatu eſt imortalitas. i.
poſſibilitas ñ moriēdi ſpūalr a grā gratūfaciēte.
dicit. n. hug. ꝙ i ſcdo ſtatu ē moriēdi ⁊ peccandi
neceſſitas. ſʒ moriēdi neceſſitas q̄ʒdiu adeſt vita
peccādi neceſſitas q̄ʒdiu abeſt grā. ex quo pʒ. ꝙ
ex pñtia grē ē poſſibilitas ñ peccādi. In tertio ſta
tu erit imortalitas. i. ipoſſibilitas moriēdi ex grā
pfecta. Pōnt ergo rōes ꝯcedi qbus oñdiṫ. ꝙ hec
imortalitas ñ erat a nā. ſʒ a grā nature ſupaddita.
¶ Ad illa q̄ obijciunṫ i ꝯriū rñdēdū. Ad id ergo
qd obijciṫ. ꝙ equelibrata erāt elementa a nā. ſilr
ḋtus nutritiua ⁊ alimētū. ſilr dōʒ ꝙ huiuſmōi i/
mortalitatis erat cā multiplex. ſiue vna ex mltis.
Vna illaꝝ erat ꝓportio mixtoꝝ i ꝯueniēti eq̄lita
te ḋtutū elemētariū ⁊ armonia. q̄ magis eēt cā pa
cis q̄ʒ pugne. iuxta qd exigebat optīa ꝯplexio ⁊
ſanitas pfectiſſima. q̄lis erat ipius ade. Vñ aug. ḋ
ci. dei dicit. ꝙ i carne eius ſūma ſanitas erat. hu/
iuſmōi āt mixtio ⁊ armonia defectibilis erat niſi
ꝯſuaret: ⁊ mortis itroductō poſſibilis. ⁊ hoc ex
triplici de cā intriſeca. vt ſi ꝯſumeret hūidū intri
ſecū. ſi mixtoꝝ eēt pugna. ⁊ ꝯñter abiectio a ſbā.
⁊ ſi illoꝝ ꝯria eēt iclinatio. ſm. n. ꝙ vult phs pp
humidi ꝯſūptōeʒ pp mixtoꝝ pugnā ⁊ ꝯſequētē
abiectōem a ſuba eorūdē ⁊ ꝯriā eorūdē inclina
tōem. ſolet eē diſſolutio i mixto. Pria cā remo
uebaṫ ab adā p eſuʒ lignoꝝ. nā duplex ē ꝯſūptio
humidi. ſ. radicalis ⁊ nutrimētalis. ꝯſūptio hūi/
di radicalis ipediebaṫ pp eſum ligni vite. qd iō
lignū vite dicebaṫ. qꝛ p illud vegetabaṫ illud hu
midū i quo radicaṫ vita. Cōſumptio ḋo humidi
nutrimētalis ipediebaṫ p eſuʒ alioꝝ lignoꝝ padi
ſi que optimū ipi ade ſtāti pſtabāt alimentū. ſic er
go pria cā tollebaṫ p eſum lignoꝝ padiſi. Scda
vero cā diſſolutōis que ē pugna i agēdo ⁊ patiē
do. tollebaṫ tribus ꝯcurrētibus. ſ. equalitate mi/
xtionis in optima ꝓportiōe: ⁊ virtute lucis ꝯci/
liāte ꝯria. ⁊ ad quādam amicitiā reducēte ⁊ ḋtu
te amicitie ꝯtinēte. que qdē virtus ꝯſequebaṫ ip/
ſaʒ animā i ſtatu inocētie. ⁊ inerat ei p donuʒ grē
gratiſdate. Tertia cā diſſolutōis que quideʒ erat
ex inclinatōne elemētoꝝ ad ſua loca. tollebaṫ pp
nobilitatē forme ſm ſtatū innocētie. qꝛ aīa rōna/
lis oīno pura a pctō. a deo nobilis erat. ꝙ ita ter
minabat appetitū nature. vt illa que pficiebāt ab
ea. nequaq̄ʒ ſub alia forma vel ſitu appeterēt eē.
nec miꝝ cū ſm ordinē nature vt dicit phs. cete/
re forme naturales ordinē habeant ad animā ra
tionalē ſicut ad ꝯplementū ⁊ finē. ex hac igiṫ tri/
plici cā erat in adā ꝓprietas imortalitatis. ¶ Ad
illud qd obijciṫ. ꝙ a natura habuit corpus i pfe/
cta equalitate ⁊c̄. dōm ꝙ ⁊ ſi quedaʒ naturaliter
coopabanṫ illi imortalitati vt ꝯplexio ⁊ alia q̄/
daʒ. forte tñ qꝛ a continētia anime ⁊ a ligno vite

pricipalit̃ erat imortalitas illa. aia vero in ſtatu illo vnita uite ſue mediante grã gratiſdata. habuit ex illa vnione ptãtẽ ꝑpetuandi vitã. ⁊ pticipãdi ſuo ꝯiuncto. ſ. corpi dr̃ fuiſſe a grã. Anima aũt habebat a grã quaꝫ habuit vnita vite ſue. q̃ erat ſũma imortalitas. poteſtatẽ participãdi quãdaꝫ imortalitatem corpori ſibi vnito. q̃ fuit ſubtracta ſibi ĩ pria ſepatiõe iux̃ ſniaꝫ dñi. geñ. ij. q̃cũqꝫ die comederis ⁊c̃. Silr̃ ꝯceſſio ligni vite ad vſum fuit gratuita qḋ habuit ptãtẽ firmãdi corpꝰ ſtabili ſanitate. vñ aug. ḋ ciui. dei. xiij. li. xx. c. alebant̃ alijs q̃ ſumebãt. vt alia corpa. ne moleſtia aliqd eſuriẽdo ac ſitiẽdo ſentirent. De ligno aũt vite ꝓpterea guſtabat̃. ne mors eis vndecũqꝫ ſurreperet. vel ſenectute ꝯfecta decurſus tẽpoꝝ ſpacijs iterirent. tãq̃ꝫ cetera eſſent alimẽto. illud ſacro. iſtud ſacr̃m fuit q̃ꝫtũ ad hoc ꝙ ꝑſtitit vitã corpalẽ. ſic̃ xp̃s vitã ſpũalẽ q dr̃ lignuꝫ vite. Vñ ſubiũgit̃ ab aug. vt ſic fuiſſe accipit̃ lignũ vite in ꝑadiſo corpali ſic̃ in ſpũali. hoc ẽ itelligibili ꝑadiſo ſapia dei. ḋ q̃ ſcriptũ ẽ. lignũ vite ẽ ãplectẽtibꝰ eã ꝓuerb. iij. ¶ Ad aliud qḋ ſeq̃t̃. ſ. ꝙ potuit a nã ⁊ ſine grã ⁊c̃. dḋm ꝙ hoc nõ ẽ veꝝ. ꝙ aũt potuit ſtare fuit a grã. nõ a gratũfaciẽte. ſꝫ a gratiſdata. ſic̃. n. ad hoc ꝙ ꝓficeret reqrebat̃ grã gratũfaciens. ſic ad hoc ꝙ ſtaret reqrebat̃ grã gratiſdata. ¶ Ad illḋ qḋ ſeq̃t̃ ſcꝫ ꝙ illḋ ẽ potẽtia ꝯtinuãdi vitã q̃ ẽ viuẽdi ⁊c̃. dicẽdũ ꝙ ſumẽdo potẽtiã paſſiuã veꝝ ẽ. ñ ãt ſumẽdo potẽtiã actiuã. hoc ẽ. illa potẽtia q̃ fuit in illo poſſibilitas ad viuẽdũ ipſa eadẽ fuit poſſibilitas ad ꝯtinuãdũ vitã. ñ tñ effectiue potuit illa potentia ꝑpetuare vitã q̃ potuit viuẽ. Nec ẽ ſile de grã q̃ ẽ viuificatio ſpũalis. ⁊ potentia q̃ ẽ viuificatio nãlis. grã. n. ẽ forma q̃ nõ ſolũ ſaluat̃ i ſuo ſubiecto ſꝫ ꝑpetuat̃ ab influẽtia q̃ ꝯtinua ẽ a prio bono niſi fuit auerſio ab ipo. ⁊ ex illa ĩfluẽtia illa eadeꝫ grã q̃ viuificat ꝯſũmat pſeuerãtiã. Potẽtia aũt i corporibꝰ huiuſmõi determiata ẽ ⁊ limitata vſqꝫ ad tp̃s. ⁊ tũc defectiua quãtũ ẽ ḋ nã ſua. Preterea hoc ſuppoſito ꝙ eadẽ ẽ potẽtia viuendi ⁊ ꝯtinuãdi. nõ ſeq̃t̃ ex h̃ ꝙ illa potẽtia q̃ ẽ viuendi ſiue q̃ ẽ pricipiũ mouẽdi ⁊ ẽt ꝯtinuãdi. ꝙ illa põt eẽ ꝑpetua vita q2 vt dictũ ẽ limitata ẽ ⁊ defectibil̃ ꝑꝫ determiatõꝫ ꝑiodi. ¶ Ex hoc pꝫ rñſio ad illḋ qḋ ſeq̃t̃. ſ. ꝙ nã eſt ad hoc vt ſaluet̃ diuinũ eẽ ⁊c̃. dḋm ꝙ ex hoc nõ ſeq̃t̃ ꝙ nã põt ꝑpetuare ſe ſimpliciter i hoc ſubiecto. q2 ſi hec oia eẽnt nã ꝑpetua. Intẽdit. n. nã ſaluare diuinũ eẽ i ſubiecto ꝓprio ſi põt ſiue i ꝯſimili. ¶ Ad illḋ qḋ ſeq̃t̃. ꝙ nihil fuit ipellens ⁊c̃. dḋm ꝙ ipſa nihilominus nã creature tal̃ declinabil̃ fuit ⁊ defectibil̃. lꝫ. n. nihil fuit ipellens in illo ꝑ violẽtiã ſicut i nã corrupta. nihilominus fuit ibi quedã inclinatio ad defectũ. rõne qua erat creatura talis ⁊ defeciſſet. niſi bñficio ꝯditoris fulciret̃. ¶ Ad hoc qḋ obijcit̃. ꝙ inocẽtia erat a nã ⁊c̃. dḋm ꝙ inocẽtia dr̃ dupl̃r. vno mõ vt dicit priuatõnem. ſ. a culpa. ⁊ ſic erat a nã ⁊ nõ erat cã imortalitatis. Alio mõ vt dicit ꝑ otẽtiã. ſ. iuſticie originalis. ⁊ ſic ẽ cã imortalitatis. ⁊ ſic nõ erat oĩo a nã. ¶ Ad illud qḋ obijcit̃ ꝙ deus ẽ vita aie ⁊c̃. dḋm ꝙ hoc verũ eſt. ⁊ ꝙ niſi aia ade eẽt ſepata a ſua vita. nũq̃ꝫ fuiſſet dãnatus ad ſepatõeꝫ a ſua vita. neqꝫ eẽt ſeparꝰ. ſꝫ nihilominus a ſe ñ habuiſſꝫ hãc inſepabilitatẽ. ſꝫ a cauſis ſupradictis. ¶ Ad illḋ qḋ ſeq̃t̃. ſ. ꝙ durãte ſtatu inocẽtie. aia ſemꝑ eẽt ꝯiũcta ſue vite ⁊c̃. dḋꝫ ꝙ hoc verũ ẽ. nec tñ eẽt illa ꝯiunctio. ſ. corpis cum ſua vita a nã. ſꝫ a bñficio ꝯditoris nãe. Similiter ⁊ imortalitas eiuſdẽ. ¶ Ad illud qḋ ſeq̃t̃. ſ. ꝙ illa influẽtia fuit nãlis. Dicẽdũ ꝙ ẽ quedã influẽtia ĩ creaturã rõnalẽ qua ſaluat̃ i eẽ: ⁊ hec ẽ nãlis. ꝑꝫ ꝙ illud dr̃ nãle qḋ ẽ idẽ apud oẽs vt dic̃ boetius ẽ ⁊ alia q̃ ꝑpetuat̃ i eẽ imortali. ⁊ hec ẽ gratuita. ⁊ dico eẽ imortale illud qḋ ꝑpetuat̃ ex ꝯiunctõe corpis cũ ſua vita. ⁊ hoc ex ꝯtinẽtia aie ꝯiuncte cũ ſua vita. ¶ Ad illḋ aug. nihil erat corruptõis. ⁊c̃. dḋm ꝙ hoc veꝝ ẽ ſumẽdo corruptõeꝫ ꝓprie ꝑm ꝙ ẽ motus a ꝯ̃rio agẽte ꝑ violẽtiã. fuit tñ q̃dã poſſibililas ad declinatiõeꝫ ad nõ eẽ rõe defectꝰ creature talis. i. ꝯplexionate. ¶ Ad illud qḋ ſeq̃t̃. dḋm ꝙ eoipo ꝙ imortalis fuit bñficio. fructꝰ ligni vite fuit imortalis ex grã. q2 ex dono gratuito illi ꝑſtito a ꝯditore ipſius. ¶ Ad illud qḋ q̃rit̃. Si bruta aialia ex eſu ligni vite poſſent ꝯtinuare vitã ſuã. dḋm ꝙ ñ. ⁊ hec ẽ rõ. imortalitas huiuſmõi fuit ꝯditio corpis ex ꝯiũctõe ſiti cũ ſuo actu ſiue pfectõe apta nata ꝯiũgi cuꝫ ſũma vita. a qua fuit apta recipe ĩfluẽtiã. quã potuit ꝯtinẽ corpꝰ. ⁊ idẽ ſibi vnitũ viuificare ⁊ i vita ꝑpetuare. Unde hec imortalitas ꝑſtita bñficio ligni vite fuit ipfecta ⁊ q̃ſi diſpoſitio reſpc̃u illiꝰ q̃ fuit pfecta ⁊ ſubſequẽda i patria. pfecta. n. imortalitas ẽ nõ poſſe mori. Quia ergo bruta ñ hñt aptitudinẽ aliquaꝫ ad imortalitatẽ pfectã. q̃ ẽ ñ poſſe mori. ⁊ hec eſt mediante influentia gratuita exiſtente a prima vita. nõ eſſet ꝑpetuata vita in illis licet fuiſſent potita fructi ligni vite.

Membrum tertium.

Requirit̃ ingrẽ. vtꝝ imortalitas inocẽtie ſit eadẽ cũ imortalitate glie. Qḋ ſic. vr̃ potẽtia diſpoſita ⁊ potẽtia q̃ ẽ neceſſitas ñ differũt i ſb̃a. ſic̃ nec differũt ꝑm eẽntiã ⁊ diſpoſitio ⁊ hitus. ſꝫ imortalitas inocẽtie ⁊ patrie ñ differũt niſi ſic̃ potẽtia diſpoſita ⁊ potẽtia q̃ eſt neceſſitas. ergo ñ eẽntial̃r differunt. ¶ Itẽ potẽtia ḋterminata ⁊ ideterminata ñ differũt ꝑꝫ eẽntiã ſic̃ pꝫ ḋ ãgelis. quoꝝ erat potẽtia indeterminata añ ꝯformatõeꝫ. determiata pꝰ. q̃ ñ poterãt niſi bonũ. Eadẽ tñ erat ſic̃ caritas vie ⁊ pãe ẽ eadẽ numero. q2 i patria manet caritas vie. lꝫ eiꝰ ipfectõ tollat̃. cũ ergo imortalitas i ſtatu inocẽtie

⁊ imoꝛtalitas i ſtatu glie ñ differāt niſi ſm deter/
minatõez ⁊ ideterminatõez ſiue mutabilitatez ⁊
imutabilitatē. ñ differūt ſm ſubaz. ¶ Itē ſi imuta/
bilitas patrie nõ ē eadē cū imoꝛtalitate inocētie.
ergo aliq̃ potētia noua creata eſt a deo poſt opa
ſex diex. ergo ñ ceſſauit de⁹ die ſeptio ab oi ope
qḋ patrarat ⁊c. cui⁹ ꝯriū dr geñ. ij. ¶ Itē moꝛta/
litas añ lapſū. ⁊ moꝛtalitas poſt lapſū ñ differunt
i ſuba. ſꝫ añ lapſū erat moꝛtalitas ſolū potētia ad
moꝛiēdū. poſt potētia que ē neceſſitas. ergo ſim/
plr potētia ad ñ moꝛiendū. ⁊ potētia q̃ ē neceſſi/
tas ad nõ moꝛiēdū ſilr erūt idifferētes ſꝫ ſubaz.
¶ Itē idē ē liberū arbitriū uie ⁊ patrie. ſꝫ hõ pri/
mo poſſit peccare. nõ ſcḋo. ſimilr vr̃ de imoꝛta
litate. ¶ Itē imoꝛtalitas in via ē potētia quedā ui
uēdi. In patria ē põtētia ſemp viuēdi. hec aūt eſt
eadē. ¶ Itē aug. de vera reli. p xp̄m recuperaui/
mus qḋ pdidimus in adā. In adaz aūt pdidim⁹
imoꝛtalitatē vie. in xp̄o aūt recupauimus imoꝛta
litatē pr̃ie ergo eadē eſt imoꝛtalitas vie ⁊ patrie.
¶ Itē ſi homo ſtetiſſet trāſferret ad imoꝛtalitatez
gloꝛie: ita ꝙ nullius ꝓpꝛietatis nobilis i eo fieret
deperditio. ergo cū imoꝛtalitas in hoie pꝛio erat
nobilis ꝯditõis: nõ fuiſſet i illo illi⁹ ꝯditõis de/
perditio in illa trāſlatiõe. ergo imoꝛtalitates due
ſil' eēnt in eo. ſꝫ alia ē imoꝛtalitas vie ⁊ alia pr̃ie.
¶ Itē ſi ſtetiſſet pꝛim⁹ hõ. eadē fuiſſꝫ vita illius in
via ⁊ i glīa: qꝛ vna ⁊ ꝯtinua. vñ. n. ꝯtinuū dic̄ mo
dū vnius ſimplr: cū ergo imoꝛtalitas inocētie ⁊
imoꝛtalitas glie ſint ꝓpꝛie ꝯditiões ſiue ꝓpꝛieta/
tes vite tal' ⁊ talis: imoꝛtalitas hec ⁊ illa erit ea/
dē. Cõtra. imoꝛtalitas vie ē uel a nā vel a gr̃a
gratiſdata. illa que ē glie a gr̃a gratūfaciēte. ergo
ſūt a diuerſis cauſis: q̃re ⁊ ipa diuerſa. ¶ Itez nõ
eſt idē coꝛruptibile ⁊ incoꝛruptibile. ſꝫ illa q̃ ē uie
põt nõ eē: que eſt gloꝛie nõ põt nõ eē: ergo non
ſūt eadē. ¶ Itē nõ ē hox ſolū dr̃ia que ē iter potē
tiā ſimplr ⁊ illā que ē neceſſitas. cū illa que ē vie
coꝛrupta ſit ⁊ annihilata p peccatū. qñ. n. potētia
ſimplr ſit potētia que eſt neceſſitas. neceſſe eſt vt
maneat ⁊ ſtabiliat in eē neceſſario. ¶ Itē, imoꝛta
litas gloꝛie ē dos. vie aūt donū. ¶ Itē imoꝛtali/
tas glie pꝛiuat oēz potētiā moꝛiēdi: alia ñ. ¶ Itē
aug. Alia eſt imoꝛtalitas carnis quā in adā acce/
pimus. Alia ē quā xp̄m in reſurrectõe ſperam⁹.
ille eniꝫ factus ē imoꝛtalis vt poſſet nõ moꝛi ſi ñ
peccaret: filij reſurrectõis nec vltra potuerūt pec
care nec moꝛi. ¶ Itē nõ ē tranſitus ab eodem ad
idē. ſꝫ trāſitus erit ab imoꝛtalitate uie ad imoꝛta/
litatē pr̃ie: ergo ⁊c. ¶ Itez. ij. ſen. diſ. xix. aliud eſt
ñ poſſe moꝛi. ⁊ aliud poſſe ñ moꝛi. ſꝫ ñ poſſe mo
ri idē ē qḋ imoꝛtalitas patrie. poſſe ñ moꝛi imoꝛ
talitas vie: ergo ⁊c. ¶ Itē imoꝛtalitas uie ⁊ imoꝛ
talitas pr̃ie ſtat⁹ vite diſtīguūt ⁊ diuerſificāt. ſꝫ cõ
ſtat ꝙ ſtat⁹ illi ſūt diuerſi. ergo ⁊ imoꝛtalitas hec
⁊ illa diuerſe ſūt. ¶ Itē rõ hui⁹ q̃rit. ſi potētia ñ
moꝛiēdi ex toto ſublata ſit: ita ꝙ ñ remaneat. po/
tētia aūt remanet. ſꝫ nõ ad hūc actū. ſ. nõ moꝛien
di. ꝙ aūt nõ auferat vr̃ p hoc ꝙ potētie nāles nõ
auferunt. ¶ Itē nõ creant noue potētie in ſpecie.
quieuit eiꝫ dñs poſt opa ſex diex a creatõe q̄ztū
ad ſpēs ⁊ genera. ergo māſit potētia. ſꝫ ñ ad hoc
q̃rit. ergo ſi ſm illā ꝯtingit dici i via iſte poterit ñ
moꝛi neceſſario i patria. ⁊ hoc vr̃ cū nõ ſit noua
potētia ſupinducta qua hõ dr imoꝛtal' imoꝛtali/
tate patrie. Cõtra. nõ vr̃ poſſe dici i patria iſte
hꝫ potentiā qua neceſſe habuit moꝛi in uia. quia
ois potētia quā habebit in patria erit ſub neceſſi
tate ꝯtrarij. ergo nec in via poterit dici iſte hꝫ po
tentiā qua nūq̄ꝫ poterat, moꝛi i patria. ¶ Pꝛete/
rea. nõne ſpolitatus fuit hõ pꝛima imoꝛtalitate.
Rñſio. qdā dicūt ꝙ eadē ē potētia ſm ſubam:
differēs ſm maioꝛē appꝛopinquatiõez ſm ſuum
actū ſiue finē. vñ potētia que pꝛio fuit moꝛiēdi ⁊
nõ moꝛiēdi indeterminate. poſt erat p pcīm de/
terminata ad vnū: vt. ſ. ad moꝛiendū. ⁊ hec eadē
p meritū gratie ⁊ pꝛemiū ſupueniētis gloꝛie erit
in pr̃ia determitata ad viuēdū. ⁊ ita imoꝛtalitas i
ſtatu inocētie ⁊ imoꝛtalitas in ſtatu glie eadē po
tētia ſunt ſm ſubaz. ⁊ loquoꝛ de his ꝓut noie po
tētie cenſent ſicut rõnalitas: nõ p modū habitus.
¶ Ad id qḋ obijcit. ꝙ hec ē a gr̃a ⁊c. dōm p hoc
ꝙ dr ꝙ hec eſt a gr̃a gratiſdata ⁊c. nõ dr aliqua
diuerſitas q̄ztū ad eſſentiā potētie. ſed diſpoſitõ/
nis. qꝛ eniꝫ addit ipſi potētie eē a gr̃a tali vel tali:
eſſentiā nõ dicit ſꝫ diſpoſitõez. imoꝛtalitas autez
dicit potētiā p̄ter ꝯcretõnez ad neceſſitatē vel nõ
neceſſitatē. vñ nõ nominat ipſaz diſpõnē ſꝫ ipſaz
potētiā. ¶ Ad illud qḋ obijcit. ꝙ nõ ē idē coꝛru/
ptibile ⁊c. dicendū ꝙ nõ ē vex habito reſpectu
ad ſubiectū coꝛruptibilitatis ⁊ icoꝛruptibilitatis.
qꝛ idez in eēntia ſm ſtat⁹ diuerſos põt eſſe coꝛru
ptibile ⁊ incoꝛruptibile. ſicut idē i eēntia facile mo
bile ⁊ difficile mobile. qḋ. n. ē facile mobile i pri
ma ꝯceptiõe in aīa: poſt efficit difficile mobile p
ꝯtinuatõez. ¶ Ad illud qḋ obijcit. ꝙ illa q̃ eſt vie
coꝛrupta ē p pcīm. Unde nõ ē dr̃ia ibi ſolū q̃ eſt
potētie ſimplr ad illā que ē vt neceſſitas. Dicen/
dū. ꝙ per peccatū nõ fuit coꝛrupta potētia imoꝛ/
talitatis niſi vt erat ad actum. vnde manebat ipa
potētia cū iclinatõe ad actū. Unde coꝛruptio erat
habitus nõ potentie. ¶ Ad aliud qḋ obijcitur. ꝙ
imoꝛtalitas gloꝛie pꝛiuat ⁊c. dicendū ꝙ hec pꝛi/
uatio ſiue potētia pꝛiuandi vel nõ pꝛiuādi. ñ cau
ſat ex diuerſitate pꝛime potentie. ſed ex diuerſis
diſpõnibus ſupadditis que ſunt glia ⁊ gr̃a. Qḋ
aūt dicit aug. Alia eſt imoꝛtalitas carnis ⁊c. hoc
retoꝛquendū eſt ad alietatē ſtatus diuerſificati p
diſpoſitiones additas ipſi potētie mediante gr̃a
pfecta ⁊ gr̃a impfecta. nõ aūt ad alietatez ipſius
pꝛime poſſibilitatis. vñ ibi ē diſcõtinuatio ſtatuū
qꝛ qḋ erat potētia in ſtatu inocentie ſcꝫ moꝛtali/

tas ſiue potētia moriēdi. factū ē neceſſitas in ſtatu
peccati. Similr ē ex pte imortalitatis. ¶ Ad aliud
dōm. ꝙ idē pōt eē donū ⁊ dos. qꝛ donū dr̄ reſpe
ctu dātis. dos reſpectu ſpōſi dātis ſm ꝙ ſponſus
ē. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit. ꝙ nō ē trāſitus ab eodē
in idē. dōm ꝙ trāſitus iſte q ē ab imortalitatate in
nocētie ad illā que ē glorie ē p diuerſitatē ſtatuū.
qꝛ eſt trāſitus a ſtatu in ſtatū. Vñ ſicut qd̄ proficit
i moribus: pficiēdo a vita impfecta ad vitā perfe
ctā. nō dicit habuiſſe aliā ⁊ aliā vitā. ſed eandem
pp vite vnitatē ⁊ ꝯtinuitatē. licet aliū ⁊ aliū ſtatū
vite. ſic ē in ꝓpoſito. ¶ Ad illud qd̄ obijcit. ꝙ aliō
ē poſſe ⁊c. dōm ꝙ cum dr̄ poſſe nō mori ⁊ non
poſſe mori lꝫ habilitas potētie ſit alia ⁊ alia re-
ſpectu actus q ē terminus potētie. qꝛ i vna notat
habilitas que ē facilitas ſiue poſſibilitas. in alia q̄
eſt ipoſſibilitas ad moriēdū: nō tñ potētia alia ⁊
alia. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit. ꝙ imortalitas vie ⁊
patrie ſtatus vie diſtiguit ⁊c. dōm. ꝙ hoc verū eſt
ſed hoc eſt pp ipſam diſpōnem additā potentie.
nō qꝛ potētia prima variat. ¶ Ex his pꝫ quomō
reſpōdendū eſt ad aliud qd̄ querit poſtea. vtruꝫ
ſublata fuit potētia ex toto non moriēdi. dōm ꝙ
non. ſed ſolū inquātū erat habitus ſiue actus hu
iuſmōi. ¶ Ad illud qd̄ obijcit. ꝙ nō poterat vere
dici in pr̄ia. iſte habꝫ potētiaꝫ qua neceſſitate ha-
buit mori i via ⁊c. dicēduꝫ ꝙ hoc falſuꝫ ē. qꝛ hoc
qd̄ dico. neceſſitas nō neceſſitas modos dicūt po
tētie ſiue diſpōnes: nō ſubaꝫ potētie. ſic vr̄ poſſe
dici ad illa que tacta ſunt. qꝛ tamē alia ē rō eſſen
tie ⁊ alia potētie. ⁊ alia potentie habitualis. quia
eēntia abſolute dcā ē potētia addit ſupra eēntiam
relatōem ſiue iclinatōem ad finē vel actuꝫ. ſimilr
potētia habitualis ſup vtrūqꝫ. Alr videt dicen-
dum. lꝫ eim oīs potētia ſit eēntia quedā. tñ alia ē
rō potētie. ⁊ alia eēntie. vñ ſic ponere ꝙ eadē po
tētia primo moriēdi ⁊ non moriēdi. poſt eadē in
ſ̄ba neceſſario moriēdi poſt eadē neceſſario ñ mo
riēdi. nihil aliud ē q̄ꝫ ponere hoc ſubiectū primo
receptibile mortis ⁊ vite idifferent. ⁊ poſt recepti
bile mortis neceſſario. ſꝫ eādē poſſibilitatē recipi
endi q̄ nō mutat i ſ̄ba. ⁊ tādē neceſſario ñ recepti
bile mortis ſꝫ vite ꝯtinētie. ecce ꝙ ad hec oīa erat
poſſibilitas i ſubiecto hec eadē i ſ̄ba. modos tñ ſi
ue hitus inclinās ad hec vel ad illō variat. qꝛ pri
mo erat potētia ad mori ⁊ nō mori. ſcdo p pctm
fcā ē neceſſaria ad mori. deīde p gr̄aꝫ ad ñ mori.
Vñ de itermiata fcā ē determiata p additā neceſſi
tatē. Preterea. eodē mō potētia ñ moriēdi prius
ideterṁiata fcā ē deteriata ad neceſſario ñ mori.
Vñ qui ꝯſiderat hoꝝ diuerſas machinatiōes ad
actus diuerſos mediātibus modoꝝ mutatōibus
ſiue hitibus. ꝓprie loq̄ndo. dicē pōt ꝙ altera eſt
potētia hec ⁊ illa. ꝯſiderādo ergo eēntiā potentie
ſiue ſ̄bm dicet eadē. ꝯſiderādo potētiā i rōe potē
tie alia ē ⁊ alia. ⁊ nō ſolū rōe ſꝫ nā ſm ꝙ alia ē nā

bñ iſtituta. ⁊ alia corrupta. ⁊ alia gl̄ificata. Diſti-
guant ergo tres potētie vt pria dicat imortalitas
incōpleta. ⁊ pꝫ ꝙ icōpleta. ex hoc ꝙ cōpatiebat
ſecū potētiā moriēdi. Scda dicat mortalitas. Ter
tia dicat imortalitas ꝯpleta: q̄ ē neceſſaria ad actū
ſiue q̄ hꝫ ſecū actū ſuū neceſſario. Diſtinguēdum
aūt ꝙ imortalitas dr̄ duobus modis. ſ. poſitiue.
⁊ ſic idem ē ꝙ potētia viuēdi. ⁊ ſic ꝯprehēdit illā
q̄ eſt vie ⁊ pr̄ie. ⁊ priuatiue ⁊ ſic duplr. qꝛ aut pri
uat neceſſitas moriēdi. ⁊ hec priuatio fuit i adā i
primo ſtatu. aut priuat potētia moriēdi: ⁊ hoc eſt
mō in adā. ⁊ hec vltia cōtinet ſub priore ſic ſpēs
ſub gnē. ſicut eim potētia ē genus ad potētiā que
ē neceſſitas. ſic negatio potētie q̄ ē neceſſitas. ſupe
rius ē negatōe potētie ſimplr. ¶ Ad illō ergo qd̄
obijcit. ꝙ imortalitas inocētie ⁊ pr̄ie differūt ſicut
diſpō ⁊ habitꝰ. Silr ſicut potētia diſpoſita ⁊ po-
tētia q̄ ē neceſſitas. Silr p determiatū ⁊ idetermi
natū. dōm ꝙ nō ē verū. qm̄ nō tñ ſic differunt. i-
mo ē ibi dr̄ia eēntialis: ſicut eēntialr vita aīalis dif
fert a ſpūali. cū. n. imortalitas poſitiue dicat potē
tia viuendi. vita āt eſt duplex. ſ. aīalis ⁊ ſpūalis. ⁊
potētia relata diuerſimode ad hāc vitā duplicē
duplicabit. ⁊ loquor de ipa inq̄ꝫtuꝫ ē in rōne po
tētie vt tactū eſt. Silr ſm ꝙ priuatiue dr̄. alia erit
eſſentialr hec ab illa ſicut ꝯpletū ab incōpleto. ſꝫ
ꝙ dici ſolet. ꝙ eēntia generis eſt icōpleta: ſpēi cō
pleta. vel ſicut ē alia albedo intēſa ⁊ remiſſa ſm
eēntiā. ⁊ hoc pp maiorē ⁊ minorē lucis pticipa-
tōeꝫ. Silr ſicut aliud ē ꝯcretū ex hac eēntia ⁊ hoc
habitu nāli vel acq̄ſito. ⁊ aliud ꝯcretū ex eadem
eēntia ⁊ habitu ꝯ̄rio nāli vel acq̄ſito. dico p ſe lo
quēdo. ſicut aliud dr̄ hic albū ab hoc nigro eodē
demōſtrato i ſubiecto. vel hoc ſciēs ab hoc igno
rāte. vel virtuoſuꝫ ab hoc malicioſe. eodē ſemp i
ſubiecto demōſtrato. ſm illud verte impiū ⁊ non
erit. ſic dico aliud eē imortalitatē innocētie ⁊ pa-
trie. hoc etiā pꝫ p hoc: ꝙ imortalitas nō ē poten-
tia ſimplr. ſꝫ vel habitus vel potētia habitualis. p
qd̄ pꝫ ꝙ alia ⁊ alia ē ſm ꝙ alio habitu ⁊ alio in-
format. vñ cū alius ſit habitus q ē neceſſitas ⁊ ali
us q ē poſſibilitas. ⁊ alia erit imortalitas cōcer-
nēs neceſſitatē ⁊ alia ꝯcernēs poſſibilitatē. pꝫ igit
ꝙ nō ē ſimile de illis que ſolū hñt rōnem poten-
tie. vt de potētia angeli añ ꝯfirmatōem ⁊ poſt. ⁊
de imortalitate inocētie ⁊ patrie. hoc aūt pꝫ ex au
ctoritate dicēte. Alia eſt imortalitas carnis quā in
adā accepimus. alia ē quā p xp̄m i reſurrectione
ſperamus. ille eim ē factus imortalis vt poſſet nō
mori ſi nō peccaret. moreret aūt ſi peccaret. filij
aūt reſurrectōis nec vltra poterunt peccare nec
mori. ¶ Ad illud qd̄ obijcit. ꝙ nō creauit dn̄s ali
quā potentiā nouā poſt opa ſex dieꝝ. dōm ꝙ ve
rū ē cuius antea non erat ſimilitudo. ¶ Ad aliud
qd̄ obijcitur. ꝙ imortalitas añ pctm ⁊ poſt pecca
tū ñ differūt. dicēduꝫ ꝙ ꝓprie loquēdo. put mor-

talitas ē ēētia. potētie habitū ꝯcernit. qꝛ hec dicit poſſibilitatē ad moriēdū illa neceſſitatē: hec nō ē illa. Silr̄ dōm ad aliō qō ſeqꝛ. ꝙ lȝ liberū arbitriū inq̄ntū dicit eētiā quādā ſit eadē in via ⁊ i pr̄ia. tñ inq̄ȝtū noiat potētiā cū ꝯcretōe habitꝰ ſiue aptitudinis nō ē eadē rōe ꝑtacta. ❡ Ad illud qō obijcit ꝙ imortalitas i via ē potētia quedam viuēdi ⁊c. dōm ꝙ imortalitas inocētie nō dicit ſolūmō potētiā. ſed ꝯcernit habitū. ⁊ hoc cū poſſibilitate ad ꝯ̄riū. imortalitas eiȝ inocētie cū hoc ꝙ dicit hitū ſiue aptitudinē facilitatis ad actū ꝑpetuū viuendi dic̄ poſſibilitatē ad moriēdū. imortalitas i pr̄ia dicit habitū ſiue aptitudinē neceſſitatis ad actū ꝑpetuū viuēdi cū ipoſſibilitate ad moriēdū. Unde vt dcm̄ ē. ꝓut imortalitas dic̄ potētiā hitualē hec ñ ē illa. ❡ Ad illud aug. ꝑ xp̄m recupabimus qō ⁊c. dōm ꝙ ꝑ hoc nomen qō. notat ſimplex relatio. Nec argumētū valȝ qō ꝑdidimꝰ i adā recupabimus ꝑ xp̄ȝ. i adā ꝑdidimꝰ imortalitatē inocētie. ergo ⁊c. ē. n. ꝯmutatio p̄dicamēti. Preterea. cū dr̄ recupabimus ꝑ xp̄ȝ. hoc ñ dr̄ qꝛ illō idē recupabimus. ſȝ qꝛ dānū qō icurrimꝰ ex pc̄o ade. recōpēſabit maiori bono ⁊ meliori ꝑ xp̄ȝ. ❡ Ad aliō qō i trāſlatōe ad gl̄iaȝ ñ fuiſſȝ deꝑditio alicuiꝰ nobil̄ ꝓprietatis. rōe q̄ ē ꝓprietas nobilis. ſȝ rōe ſ defectus ꝯportati. imortalitas āt i ſtatu inocētie inq̄ȝtū ꝯcernebat poſſibilitatē ad moriēdū ꝯnotabat defectū. Uñ ſicut i trāſlatōe aie a ſtatu viatoris ad ſtatuȝ ꝯp̄henſoris nulla ſit deꝑditio nobilis ꝯditōis nihilominꝰ fides euacuat̄. ſic ē in ꝓpoſito. ❡ Ad aliud dōm. ꝙ lȝ vita nāe ſiue vt ē nālis. vna fuiſſȝ quodāmō. qꝛ in gloria nō eſſȝ oino ſublata vita nāe. ſȝ pfecta ⁊ ꝯpleta. ñ tñ vt eſſȝ moralis ꝓprie loquēdo. imo fuiſſȝ mutatio vite ſȝ mutatōeȝ ſtatus iuxta modū ꝓpriū loquēdi. ſm quē aliqs dr̄ mutare vitā. qꝛ trāſſert ſe ad frugē vite melioris.

Membrum quartum.

Queritur ergo. vtrū mortalitas ⁊ imortalitas eiuſdē erāt potētie in adā. Qō ſic vr̄ ꝑ ſimile i alijs de nāli potētia. vt in aere ꝯdenſandi ⁊ rareſiēdi ſiue ꝯdēſationis ⁊ rarefactōis. ſiue rareſiēdi ⁊ nō rareſiēdi. Silr̄ i aqua calefactōis ⁊ nō calefactōis. paſſiue dico ſilr̄ de alijs. Silr̄ vr̄ de potentia actiua vt iſtius currēdi ⁊ ñ currēdi. extēdēdi ſe ⁊ retrahēdi. ergo vr̄ ꝙ ⁊ de actiuis ⁊ paſſiuis verum ſit. ꝙ vna ē potētia ꝯ̄rioꝝ. ergo ita erit i ꝓpoſito. ❡ Itē vita ⁊ mors corpalis ꝓportionalr̄ ſe hñt ad vitā ⁊ mortē aie. ſȝ in aia ē eadē potētia vite ⁊ mortis. qm̄ bñfaciēdi ⁊ malefaciēdi. ❡ Preterea. eadē ē potētia ad vitā gr̄e ⁊ priuatōem vite. q̄re vr̄ ꝙ vna erit potētia i corpe aut ꝯiūcto mortalitatis ⁊ imortalitatis ſiue moriendi ⁊ ñ moriēdi. ❡ Itē mortalitas ⁊ imortalitas priuatiue opponūt̄ ſic mors ⁊ vita. ſȝ priuatiue oppoſitoꝝ eadē ē potētia. qꝛ priuatio ꝓuenit ex defectu alicuiꝰ potētie agētis vſqȝ ad tp̄s ⁊ tē deficiētis. ❡ Itē ꝑ pc̄m ſcā fuit neceſſitas moriēdi i adā. ſȝ ꝯſtat ꝙ illa neceſſitas aduenit alicui potētie. nō āt añ aduentū illū inſuit illi potētie neceſſitas moriēdi. ergo illa potētia fuit oppoſitoꝝ. ❡ Itē potētia moriēdi i adā aut erat ad oppoſita. ⁊ ſi hoc hēo ꝓpoſitū. ſ. ꝙ eadē ē potētia oppoſitoꝝ. ſ. moriēdi ⁊ non moriēdi: aut ad vnū tm̄. ſȝ ſi hoc: neceſſe fuit illū mori ſicut neceſſe ē celū moueri. Cōtra. potētia moriēdi erat nālis i potētia. potētia ñ moriēdi nālis potētia. ergo ſi hec eiuſdē potētie ſūt. eadē potētia ē nālr̄ potēs ⁊ nālr̄ impotēs. ❡ Itē nō eſt eadē potētia ſanatiuitatis ⁊ egrotatiuitatis. ⁊ ita de alijs huiuſmōi. ergo nec mortalitas ⁊ imortalitas. ❡ Itē mortalitatis ⁊ imortalitatis cāe ſunt ꝯ̄rie. mortalitatis. n. cā ē ꝯpoſitio ex ꝯ̄rijs vt ꝯ̄rijs. i. adiuicē repugnātibus. ꝑꝑ. n. huiuſmōi repugnātiā ſeqꝛ ꝯpoſiti diſſolutio nālr̄. ⁊ ad hoc ſepatio aie. ſ. mortal̄ a corpore. cā āt imortalitatis erat ex gr̄a vt dicamꝰ cāȝ extriſecā. vel ex ꝯiunctiōe corpis cū aīa ñ ſepata a ſūma vita. ſȝ potētia moriēdi ē illius ꝓprie q̄ eſt receptibilis diſſolutiōis potētia. ñ moriēdi illius q̄ ē ſuſceptibilis iſepabilitatis aie ꝯiuncte cuȝ ſua vita ⁊ corpis. ſ. ꝯiuncti. Unde potētia moriēdi eſt ipſius corpis ñ moriēdi ꝯiūcti. ergo ē alia ⁊ alia ꝓprie ⁊ ꝑ ſe loquēdo. imortalitas. n. determiat ſibi corpus ⁊ aiaȝ vt cuiꝰ ē. mortalitas corpus tm̄ vt vr̄. Rñſio ē ꝯſiderare potētiā i triplici dr̄ia. Eſt. n. potētia nuda ſiue pr̄ia. ⁊ ē potētia diſpoſita. ē ⁊ potētia q̄ ē neceſſitas. Hāc triplicē drīam ē ꝯſiderare circa potētiā imortalitatis ⁊ mortalitatis. Potētia āt nālis ſiue prima q̄ aliqs dr̄ imortalis ē potētia viuēdi vita rōali. potētia diſpoſita ē potētia viuēdi vita rōnali ꝯcurrētibus equalite mixtiōis i optima armonia v̄tute celeſti recōciliāte ꝯ̄ria ⁊ ꝯſeruāte i quadā amicitia. ſufficientia ex ꝑte alimēti. ſtabiliētis ⁊ ꝯſeruātis ip̄m alenduȝ ne patiat̄ diſſolutionē. ⁊ v̄tus ex ꝑte ſpūs rōnalis ꝯtētiua corpis ſibi vniti. Potētia āt q̄ ē neceſſitas. ē potētia viuēdi hñs equalitatē idiſſolubilē ex ꝑte corpis. ⁊ v̄tutē ꝯtentiuā immutabilr̄ ſtabilitaȝ ex ꝑte ſpūs rōnalis. Per hūc ēt moduȝ itelligat̄ ex ꝑte mortalitatis. qꝛ potētia prima ē potentia viuēdi. ſecūda que ē diſpoſita ē facilitas diſſolutōis ex ꝑte corpis. ⁊ facilitas ſepatōis ex ꝑte forme viuificātis. Potentia vero que ē neceſſitas ē facilitas diſſolutōis. cuȝ intrinſeca pugna ex ꝑte corporis ⁊ defectu virtutis regētis ſiue cōtinentis ex ꝑte perficiētis forme. Si ergo has potētias ꝯparemus: iuenimus potētiā primā que dicit potētiā nudā eē vnā. potētiā v̄o diſpoſitā ⁊ q̄ ē effecta neceſſitas differre: ſicut differt potētia ⁊ defectus ſibi oppoſitus. Nā imortalitas dicit potētiū viuēdi cū priuatōe illiꝰ. ⁊ ſic quodāmō potētia mortalitatis ⁊ imortalitatis in adā: erat vna

potētia. quodā etiā mō diuerſe potētie; ergo mortalitatis ⁊ imortalitatis. ſ. i qua ſic ſūpta ē eadem. ſic ſūpta nequaq̄. Potētia. n. viuendi ē potētia mortalitatis vt in qua. qꝛ pōt deficere ⁊ imortalitas ſimpliciter qꝛ pōt ꝑpetuari. potētia aūt a q̄ nō ē eadem qꝛ potētia a qua ē imortalitas ⁊ virtus aīe ptinentis recipientis influētiā a ſua vita. i. deo. a qua ē illi vtus iſta ⁊ v⁹ cibi lignoꝝ padiſi: ⁊ principalr ligni vite a quo poterat ſtabiliri ꝯ defectuȝ ſenecte ⁊ diſſolutionis cū alijs ſupratactis. Potentia a qua ē mortalitas ſi potētia debeat dici ⁊ non magis defect⁹ potētie: fuit dfectibilitas ⁊ diſſolubilitas nāe illius inquātū huiuſmodi pp q̄ idiguit alimonijs fructuū padiſi. Vñ aug. de baptiſ. puuloꝝ hēbat adā d lignoꝝ fructibus refectōȝ ꝯ defectōeȝ. de ligno vite ſtabilitatē ꝯ vetuſtatē. ex quo pȝ ꝙ alia fuit potētia a qua mortalitatis ⁊ imortalitatis. potētia aūt in qua vna ꝯſideratione eadē: alia conſideratione diuerſa vt dictuȝ ē. ¶ Ad illud qđ primo obijcit̄. p ſil'e de nāli potentia. qꝛ in aere ē eadem potētia ꝯdenſationis ⁊ rarefactōis ⁊c̄. dōm. ꝙ hoc veꝝ eſt d potentia paſſiua remota qꝛ ꝓpinqua quodāmō ē diuerſa. Aer. n. exiſtens in eadē diſpoſitōe. non rarefit ⁊ condenſatur. ſed differentes recipit diſpoſitiones. ſm ꝙ recipit diuerſas imutatiōes a calido agente ⁊ frigido. hoc quidē diſſoluente ⁊ ſubtiliante: illo vero ꝯgregante ⁊ ptes magis cognitas efficiente. ¶ Ad ſimile qđ iducit in actiuis vt in potentia currendi ⁊ non currendi ⁊c̄. dicēdum ꝙ non eſt ſimile in effectiuis voluntarijs ⁊ in alijs. vtraq3 enim potentia ſcilicet currendi ⁊ non currendi ē potentia volūtaria. Unde ſunt ab vno eodēq3 principio. principium enim voluntarium indifferenter eſt in oppoſita. Unde non ē ſimile in voluntarijs ⁊ operibus que ex eis ſunt. ⁊ in alijs cuiuſmodi ſunt. poſſe mori. non poſſe mori. vel poſſe non mori. ¶ Ad illud qđ ſequit̄. ſcilicet ꝙ vite ⁊ mortis ſpūalis ſiue anime eſt eadem potentia ⁊c̄. dicendum ꝙ lȝ in anima ſit eadem potentia bene operandi ⁊ male: eadē. n. potentia. ſ. voluntate ſiue liberi arbitrij fuit bona ⁊ mala. nō tñ eſt eadeȝ potentia effectiua vite ſpūalis ⁊ mortis. Nam vita ē a deo: mors a nobis. lȝ ergo eadē ſit potentia bñ opandi ⁊ male: nō tñ ē eadē potentia effectiua vite ⁊ mortis. Preterea. ſi dicer̄ ꝙ eadē eſſȝ potētia vite ſpūal' ⁊ mortis. qꝛ eadē ē potētia bñ opandi ⁊ male: ñ tñ ſequeret̄ ex hoc. ꝙ eadē eſſȝ potētia mortalitatis ⁊ imortalitatis ipſi⁹ corpis. qꝛ ex pte corpis nō ē pricipiuȝ effectiuū neq3 coeffectiuū ſiue coopatiuū vite corpalis. ſic ē ex pte aīe vite ſpūalis. Qtū āt ad aliqđ eſt ſil'e. Nā ſic nec mortalitas nec imortalitas ab eadē potētia. lȝ i eadē ſint. nec mors ⁊ vita ab eadeȝ. nā hec a libero arbitrio illa aūt a deo. idē tñ ē pricipiū ſiue potentia ſuſceptibil' vtriuſq3. ſ. vite ⁊ mortis ſpūalis. vt volūtas aut liberꝝ arbitriū. ¶ Ad illud qđ ſequit̄. ſ. ꝙ eadem eſt potentia ad vitam gratie ⁊ priuationem ⁊c̄. dicendū ꝙ veꝝ eſt de potentia ſuſceptiua ſiue in qua. non aūt de effectiua ſiue a qua. ¶ Ad illud qđ ſequit̄. ſ. ꝙ eadem eſt potentia oppoſitoꝝ priuatiue ⁊c̄. pȝ rñſio. qꝛ eadem eſt ſuſceptiua ſiue in qua: non a q̄ ſiue effectiua: niſi forte dicatur ꝙ ipſa vt eſt defectiua ē effectiua. ¶ Ad aliud qđ ſequitur ſimiliter pȝ reſponſio. qꝛ neceſſitas moriendi aduenit potentie in qua ſiue ſuſceptiua imortalitatis: non aūt effectiue ſiue potētie a qua. Simil'r pȝ reſponſio ad aliud qđ ſequitur ꝙ potentia ſuſceptiua ſiue i qua fuit ad oppoſita ſiue reſpectu oppoſitoꝝ: nō illa que fuit effectiua. Ad alia que obijciunt̄ ex alia parte. quibus vr̄ oſtēdi ꝙ nullo modo ē eadem potentia mortalitatis ⁊ imortalitatis. reſpōdendum eſt. ⁊ primo ad illud qđ obijcit̄ ꝙ potētia moriēdi eſt nālis potētia ⁊c̄. dōm ꝙ nālis potentia ſumpto noīe extēſo. ſe hȝ i triplici drīa. qdā enȝ ſe hȝ i quadā equalitate ⁊ in drīa ad oppoſita. ⁊ hoc tam in actiuis q̄3 in paſſiuis. In actiuis vt eſt potentia extendendi ſe vel non extendendi ambulandi vel nō ambulādi. In paſſiuis vt eſt potētia rarefiendi vel ꝯdenſandi. qdā aūt magis ſe hñt ad vnū q̄3 ad alteꝝ. ⁊ hoc pōt eē dupliciter. qꝛ aut forma vincit ſupra māꝫ: ⁊ tunc magis ſe hȝ ad agendum q̄3 ad patiendū. ⁊ tūc ē facilis ad agendum, difficilis ad patiēdū ⁊ dr̄ potentia nālis. Aut mā vincit ſupra formā. ⁊ tunc eſt facilis ad patiendum ⁊ difficilis ad agendum. ⁊ dr̄ nālis impotentia. quedā aūt eſt tm̄ ad vnuȝ vt i homine rōnalitas que eſt tm̄ ad ratiocinari. potētia nālis ꝓut ſumit̄ primo modo ⁊ tertio. nō ſumit̄ eo mō quo dr̄ nālis potētia in pdicamētis. ſȝ ꝓut dr̄ medio mō. Vñ potētia moriendi ⁊ nō moriēdi. i. potētia ſuſceptiua vite ꝑpetue vl' nō ꝑpetue: nō dr̄ potētia nālis ſm modū ſcđȝ. ſȝ ſi dȝ ad aliquē modū reduci. dȝ reduci ad primū. qꝛ ſic potentia q̄ ē extendendi ſe ⁊ nō extēdēdi ſe quadā facilitate ⁊ quaſi indifferenti pōt exire in vtrūq3 actū. ⁊ ſic potentia que erat rarefiēdi ⁊ ꝯdēſandi in quadā facilitate reſpectu vtriuſq3. ſil'r potētia que erat viuendi ⁊ moriendi. ſiue viuēdi ꝑpetuo ⁊ viuēdi nō ꝑpetuo: fuit in quadā facilitate ad ſuſceptionem vtriuſq3. potentia ergo mortalitatis ⁊ imortalitatis reducit̄ ad primū mōȝ ñ ad ſcđȝ. vt pȝ ex dictis neq3 ad tertiū in quo. ſ. ſubiecto ē potētia vltio mō ſūpta nō pt eē oppoſituȝ illius. vt in quo eſt rōnalitas. non poteſt eē irrōnalitas ſed in quo eſt potentia mō medio ſumpta. pōt eē eius oppoſitū. ſȝ non ſic cū illa. ſȝ i quo ē potētia prio mō ſūpta. huius ē ⁊ ſil' potētia oppoſiti. qꝛ vna ē hui⁹ ⁊ ei⁹ oppoſiti. ¶ Ad aliud pȝ rñſio ex dictis. qꝛ lȝ ſanatiuitatis ⁊ egrotatiuitatis ñ ſit eadē potētia. ſanatiuū. n. ⁊ egrotatiuū ꝯprehēdunt̄

ſub illo genere qͣlitatis ꝙ ē nālis potētia ⁊ impotentia: nō pp hoc ſequit ꝙ mortalitas ⁊ imortalitas nō ſit eadē. vt eiꝫ tactū ē potētia ſuſceptiua vite ꝑpetue in prio hoīe: nō fuit potētia nālis: neqꝫ potētia ſuſceptiua vite nō ꝑpetua fuit potentia innālis: eo mō quo potētia nālis ⁊ inaturalis determinate ſūt i genere ꝑdicamenti qͣlitatis. ¶ Ad vltimū ſilr pꝫ rn̄ſio. qꝛ ſic tactū ē potētia a qua ē īmortalitas: eſt alia ab illa q̄ ē īmortalitas. ⁊ hoc ↄcludit argumētū ꝑdictū. potētia aūt i qua eſt tn̄ eadē eſt vt eſt pria ſiue idiſpoſita. Ad maioreꝫ euidētiā aliquoꝝ ꝑdictoꝝ notādū. ꝙ īmortalitas nō ē nomē paſſiōis. qꝛ paſſiōes viciſſitudinarie ſunt: neqꝫ potētie ſimplr. potētie.n. nō tollunt. ſꝫ ē nomē habitus ſiue potētie habitualis. ⁊ ē proprie ipſius ↄpoſiti. qꝛ cū vita ſit ↄiuncti. ⁊ imortalitas q̄ dicit vite ↄtinuatōneꝫ ſiue ꝑpetuitatē erit ↄiūcti. Silr ⁊ mortalitas. qꝛ mortalitas ⁊ imortalitas nō ſolū nomināt potētias. ſꝫ cuꝫ potētijs habit⁹ ↄcernūt. nec tenēt regulā ↄſequētie potentiarum. vnde ſi concedi poſſit aliquo mō ꝙ erat in adā potētia moriēdi ⁊ nō moriēdi eadē vt tactū eſt. non tn̄ ſequit ꝙ īmortalitas ⁊ mortalitas ideꝫ. Silr nō ſequit ideꝫ fuit potēs mori ⁊ potens n̄ mori. vel n̄ potēs mori: ergo eadeꝫ fuit potentia moriendi ⁊ nō moriēdi ſimplr dico. i. ſine diſtinctōe. qꝛ alia eſt rō potentie ⁊ eſſentie ⁊ alia potentie habitualis ⁊ potētie ſimpliciter.

Queſtio. xciiij. de mō propagādi ꝓlē.

D Eterminato de poſſibilitate humane nāe ante caſum: ſequit de ꝓlis ꝓpagatione. Primo ergo querit de modo ſiue de via ꝓpagādi. i. coitu primoꝝ pentū. Scdo de ipſa prole propagata. Circa primuꝫ querunt quatuor. Primū eſt ſi in ſtatu inocētie poterat eē ſeminis deciſio. Scdm eſt ſi in deciſione huiuſmodi fuiſſꝫ libidinoſa vl' ſaltē incēſa delectatio. Tertiū ſi ſolū cā ꝓlis habende fuiſſꝫ maris ⁊ femine ↄmixtio. Quartū ſi illicita fuiſſꝫ ↄtinētia ſiue a ↄmixtione huiuſmodi ceſſatio.

Mēbrum primuꝫ.

Q Uerit ergo prio. vtrum primi pentes poterāt coire in ſtatu illo. Qd ſic. habetur plane ab augu. xiiij. de ciui. dei xxiij. c. dicit eniꝫ ſic. Quiſqs dicit nō fuiſſe coituros nec generaturos niſi peccaſſent: qd dicit niſi ꝑpter numeroſitatē ſanctoꝝ neceſſariū fuiſſe hoīs pctm̄. ⁊ poſt eodē. ille nuptie digne felicitate paradiſi ſi pctm̄ nō fuiſſet. ⁊ diligēdā ꝓlem gignerēt. ⁊ pudendā libidinē nō haberēt. hoc aūt eē nō poſſꝫ niſi habuiſſent ptātē coeūdi in ſtatu illo. ergo ⁊c. ¶ Itē gen̄. ij. nō ē bonū hominē eē ſolū. faciam⁹ ei adiutoriū ſibi ſile. ſuper illud aug. ix. ſup gen̄. ad lit. Si aūt querit ad quā rē oportuit fieri hoc adiutoriū. nihil aliud ꝓbabiliter occurrit: ꝙ̄ pp filios procreandos. ⁊ poſt eodē. nō inuenio ad qd adiutoriū facta ſit mulier viro ſi pariēdi cā ſubtrahit. ſꝫ ↄſtat ꝙ ex viro ⁊ femina filij ꝓcreari nō pn̄t niſi mediāte coitu ergo ⁊c. Cōtra. data ē homini virtus generatiua vt ſaluet eē diuinū. i. ꝑpetuū. Unde qꝛ res corruptibiles ſaluari nō poterāt ſm numerū data eſt generatiua potētia vt ſaluet ſm ſpēm: cū ſꝫ numerū ſaluari nō pn̄t. vn̄ ſol ⁊ huiuſmōi ſube icorruptibiles. qꝛ ſaluari pn̄t ſm numerū: nō hn̄t v̄tuteꝫ generatiuā. ſꝫ primus hō poterat eē ſuū ꝑpetuare ſm numerū ergo ſuꝑfluit i eo potētia generatiua. ¶ Itē dama. ſup illud. Creſcite ⁊ multiplicamini. dic̄. poterat de⁹ hoc gen⁹ mltiplicare ſi mādatū ſuū vſqꝫ i finē ſeruaſſent. Sꝫ ſciēs deus ꝑcognitōe ſua q̄ oia ſciuit an̄ generatiōeꝫ coꝝ. qꝛ futuri erāt in ꝑuaricatōeꝫ. fecit eos maſculū ⁊ feminā: eos multiplicādos eē ⁊ creſcere iuſſit. Ecce h̄ dicit plane. ꝙ qꝛ eos preuidit ꝑuaricaturos fecit eos maſculū ⁊ feminā. ⁊ niſi hoc ꝓuidiſſet aliter multiplicaret hō ꝙ̄ꝫ copula carnali. ergo vr̄ ꝙ caſus erat cā copule carnalis. ¶ Itē aug. ꝺ bono ↄiugali. ↄcubitus n̄ niſi mortaliū potuit eē. ¶ Itē idem ſpūales aīc pentū. non debuerūt voluptati carnali ꝺſeruire. Ex his auctibus pꝫ. ꝙ ↄcubit⁹ nō niſi carnaliū ⁊ mortalium eē potuit. Si ergo primi pentes i prio ſtatu erāt ſpūales ⁊ imortales. ergo ⁊c. ¶ Itē ſemē ē ſuꝑfluū nutrimentum. ſuꝑfluitas aūt vicio atteſtat. qd n̄ erat i ſtatu illo: ergo ⁊ nō poterat eē ſemē in ſtatu illo. ¶ Itē ſemē i ſtatu illo. aut erat ↄueniēs nāe ſiue ↄplexioni tūc exn̄tiꝫ: aut nō. Si ſic ſꝫ qd ē nāe ↄueniēs nō ſeparat niſi p violētiā. ⁊ cū quadā determiatōe nāe ſiue debilitate. deterioraf. n. nā in ſepatōe ↄueniētis ſibi: qd nō ↄueniebat in ſtatu illo. Si n̄ erat ↄueniēs nō videt ꝙ poſſit eē principiū ꝓlis ꝓcreande. cum ꝓles debeat eſſe de ſuba pentuꝫ. ¶ Iteꝫ diuiſio alicuius ptis ſube ab aliquo. ē diſpoſitio ⁊ via ad corruptōnem ergo cū ꝓles ſit de ſuba pentū p deciſiōeꝫ ſemīs huiuſmōi deciſio ē via ⁊ diſpoſitio ad corruptiōeꝫ hoc aūt nō ↄtingebat i ſtatu illo ergo ⁊c. ¶ Itē nec vr̄ tūc ſic nec nūc ↄmixtōem poſſe eſſe maris ⁊ femine. ⁊ maxie in prima cognitōe ſine mēbroꝝ genitaliū motu ⁊ v̄ge virilis erectōe. qd nō ↄtigiſſet ante pctm̄. ¶ Itē nō eēt ↄmixtio huiuſmōi ſine ſacro mr̄imonij. ſacra aūt oia data ſunt in remiſſiōem pctī. Rn̄dēdū. ꝙ ſi i ſtatu illo ſtetiſſēt primi pentes: fuiſſꝫ deciſio ſemīs ſic pꝫ ex v̄bis aug. ſupra tactis. ⁊ ēt dic̄ ſup gen̄. ij. n̄ video ꝙ ꝓhibē potue

rit vt ñ eēnt eis ēt i paḋiſo honorabiles nuptie ⁊ thorus imaculatus. hoc deo pſtāte fidelr̄ iuſteqꝫ viuētibꝰ: vt ſine vllo ingēto ardore ac dolore pariēdi fetus. ex eoꝝ ſemie gignerēt. ⁊ vt pꝫ ex v̄bo aug. ꝙ tūc ſicut nūc fuiſſꝫ ꝓlis ꝓcreatio ex cōmixtiōe ſemis maris ⁊ femie. lꝫ. n. ſit de ordie ⁊ ptāte nāe ꝙ ꝓles ꝓcreēt p ꝯiūctōeꝫ ⁊ ꝯmixtioneꝫ duoꝝ ſexuū i hoibꝰ: q reſpectu ꝓlis ſe hn̄t pˀ modū mālis ⁊ efficiētis: drn̄ter tn̄. qꝛ rō mālis plus reſidet penes mulierē ⁊ efficientis ſiue actiui penes viꝝ. vn̄ oꝫ ꝙ ſemē qḋ eſt mā ꝓlis ꝓcreande deſcindat a viro ⁊ muliere. ⁊ hoc reqrit nā bene iſtituta: ſicut ⁊ nā lapſa. ¶ Ad primū ꝯ̄ obiectū dōm. ꝙ lꝫ ſm intētōem nāe inferioris data ē vis generatiua vt ſaluet eē diuinū i eodē ſm ſpēm. cū ñ poſſit ſaluari i eodē ſm nūeꝝ. tn̄ ſm intentōneꝫ ⁊ ordinatōeꝫ diuine ꝓuidētie: data ē hoī vis generatiua ad ꝯpletōeꝫ numeri electoꝝ. Vn̄ rō pdicta quā ponit phs nō ē rō tota: ſꝫ pcipua ē multiplicatio nūeri electoꝝ ⁊ ꝯn̄s repatio ruine āgelice. ¶ Ad illud qḋ dicit dam̄. dōm ꝙ hoc dic̄ vt iſinuet ꝙ deus alit genus humanuꝫ multiplicare potuit: qḋ veꝝ eſt. Vn̄ nō dicit qd faceret ſꝫ qd facere poſſꝫ. qḋ aūt dicit ꝙ ſciēs deus ꝙ puaricaturi erāt. fecit eos mas ⁊ feminā ⁊c̄. dōm ꝙ hoc ñ dicit. qꝛ ⁊ ſi ñ eēnt futuri i puaricatōeꝫ. nō fecit eos tales: ſꝫ vt ſic oñdat diuinā ꝓuidētiā reſpectu euētus rei. vn̄ hoc pticipiū ſciēs ſm ꝙ dr̄. ſed ſciēs deus pcognitiōe ſua ⁊c̄. nō ē cāle. i. ñ ꝯnotat cām reſpectu actus q ꝯſequit. ſed ſimplr̄ pſtat ꝯn̄tiaꝫ reſpectu actus ꝯn̄tis. vn̄ ñ ē ſenſus qꝛ pſciuit hec ſic fecit. ſꝫ ſenſus ē. ſciuit ꝙ caderēt. ⁊ ordinauit ꝙ caſuri nihilominus multiplicarent ſm modū ſm quē multiplicāt ſe. q ſūt eiuſde generis i diuerſitate ſexus. ¶ Ad illud aug. ꝙ ꝯcubitus ñ potuit eē niſi mortaliū. dōm ꝙ mortale duplr̄ dr̄. vel qḋ ē potēs mori vel qḋ hꝫ neceſſitatē moriendi. primo mō ſūpto mortale. primi parētes in ſtatu inocētie erāt imortales. ñ āt ſcḋo. Primo aūt mō ſumit i auctē aug. Vn̄ mortale dr̄ ibi qḋ ē aīale cui ꝯgruit ptās generādi. ¶ Ad illud qḋ ſeqt. ſ. ꝙ ſpūales aīe parētū ñ debuerūt voluptati carnali deſeruire ⁊c̄. dōꝫ ꝙ i ꝯmixtione viri cū muliere. ñ eēt voluptas carnalis ꝓut carnale ſonat i viciū. qꝛ vt vult augu. i paḋiſo ſi ñ peccaſſent primi parētes: fuiſſent nuptie honorabiles ⁊ thorus imaculatus ⁊ ſine ardore libidis ⁊ labore pariēdi. Nota ergo ꝙ caro vno mō ſonat i vicium vt ad gal. v. caro ꝯcupiſcit aduerſus ſpūꝫ. Alio mō nām dicit. vt ad eph. v. Nemo carnē ſuā odio habuit. Et ſic carnale dr̄ duplr̄. vel vt ſonat i viciuꝫ vel i naturā. ꝓut ſumit primo mō ñ poterāt vacare voluptati carnali. ꝓut ſcḋo potuerūt. ¶ Ad illud qḋ ſequit. ſ. de ſupfluitate ſemis. dōm ꝙ ꝓpagatio ꝓlis de parētibus nō fit p deciſionē ſemis. qḋ quidē ſemē ē totalr̄ de ſupfluo cibo, qḋ pꝫ ex v̄bis ſacroꝝ doctoꝝ ponētiū totā poſterioritateꝫ fuiſſe ſeminalr̄ ſiue mālit̄er in primo hoie. Dicit. n. aug. xiij. de ci. dei. c. xiiij. Oēs fuimus i illo vno. qn̄ fuimus ille vnus. q p pctm̄ lapſus ē. Itē aug. de ꝯcep. vir. tota i primis pntibus erat humana nā. ⁊ extra ipſos nihil erat. ⁊ alibi eo. li. poterat deus ḋ adā i quo ſemē oīuꝫ hoīuꝫ creauerat aliā facere mulierē ⁊c̄. Verūtn̄ eſtimo ꝙ caro ꝓlis q̄ ē ſm nām quodāmō originalr̄ ē ex illo qḋ ē in ſemie de ſupfluo cibi. Et nota ꝙ duplex ē ſuperfluitas. ſ. reſiduitatis ⁊ ipuritatis. Supfluitas aūt reſiduitatis ē in ſemie. ⁊ hoc mō ſupfluū ē neceſſariū. ſ. neceſſariū ꝯſeruatiōi ſpēi. Supfluū tn̄ indiuiduo neceſſariū qḋ ē pricipiū quodāmō generatōis ſupfluū. qꝛ ñ neceſſariū ad nutriendum. ⁊ hec ſupfluitas ñ ſonat i viciū. ſꝫ ē indiciū ꝯpletionis nature. ⁊ pfectōi eiuſdē atteſtat ſm illud phi. tūc vnū qḋqꝫ pfectū ē. cū pōt attingē ꝓprie virtuti. hoc ē facē tale q̄le ipm ē. Supfluitas ipuritatis ē i illis q̄ p organū egeſtiōis ⁊ alia q̄ deſeruiunt purgatōi nāe emittūt ſicut reuma p nares. ⁊ vrina p mēbrū emiſſiōi illius deputatū. ⁊ ſudor q p poros corpis emittit. ⁊ hec ē in duabus drn̄tijs. Quedaꝫ. n. ſupfluitas venit ex debilitate virtutis ꝯtētiue ⁊ ꝯuerſiue. ſicut reuma ⁊ ſudor. ⁊ talis ñ fuit i primo hoie i ſtatu illo. ⁊ hoc pp eēntiā v̄tutuꝫ nāliuꝫ exn̄tiū i illo. Quedā venit ex nutrimēti q̄litate ⁊ nutrimēti puritate q̄lis ē illa q̄ ē egeſtionis ⁊ vrine: q̄ fit p ſepatōeꝫ puri ab ipuro. ⁊ hec fuiſſet i hoie illo ſi ſteuiſſꝫ: ſꝫ ñ i illa imūdicia ⁊ corruptōe in q̄ ē mō vt ſupra tactū ē. hoꝝ indicia ſunt vaſa ītestina ⁊ foramina q̄ ſūt hoī a ſua nā pria cōditōne nālit̄er deputata. Ex his pꝫ. ꝙ ñ oīs ſupfluitas ſonat i viciū. ſꝫ potius ipfectōꝫ ⁊ ꝯplemētū nature. ¶ Ad aliud qḋ ſeqt. ſ. ꝙ ſemen aut erat ꝯueniēs nature ⁊c̄. dōꝫ ꝙ lꝫ ſemē ſupfluū ſit q̄ꝫtū ad nutritiuā. ē tn̄ neceſſariū q̄ꝫtum ad generatiuā. ⁊ lꝫ ñ ꝯueniat nature vt ē ſaluans ſubiectum ſuum i ſe: ꝯuenit tamē vt ē ſaluans in ſuo ſimili. Vn̄ natura ñ appetit illud retinere. ſꝫ vt i alio ſaluet i altero tranſfundere. Vn̄ ſepatio ſemis nullo mō eēt violēta ſꝫ naturalis. ¶ Ad illud qḋ obijcitur. ꝙ huiuſmōi deciſio eēt via ad corruptioneꝫ. dōm ꝙ nō ē veꝝ. deciſio. n. que ē via ad corruptōem ē ſolūmō vbi ē ſepatio ptis neceſſarie ad ſalutē generātis i ſe. ⁊ quadaꝫ violētia fcā ⁊ ſine ſufficiēti reſtauratōe. qḋ ñ fuiſſꝫ i ſtatu illo. ¶ Ad illud qḋ ſequit. ſ. ꝙ non poterat eē ꝯmixtio viri cū muliere ſine motu mēbroꝝ genitaliū ⁊c̄. dōꝫ ꝙ an̄ pctm̄ nō eēt motus huiuſmōi. quia vt vult aug. ſup gen̄. ad lit. Si ꝯueniſſent i ſtatu illo: eſſet thorus imaculatus ⁊ ꝯmixtio ſine ꝯcupia: ⁊ genitalibus mēbris ad ꝓcreatōeꝫ ꝓlis impare potuiſſent. ⁊ ſicut ceteris i quolibꝫ ope ſine voluptatis pruritu vterent. Et q̄ño poſſꝫ cognoſci mulier i ſtatu illo. ⁊ clauſtrum integritatis ſine carnis

fractōe reſcrari. dictū ē ſupra vbi actū ē de intē/
gritate prime mulieris. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ ſicut
aug. ſup gen̄. ꝙ ſanis cēt i officiū egrotis i reme/
diū. Vn̄ an̄ pc̄m m̄rimoniū datū fuit i officiū pꝰ
ꝗ̄ i remediū. Vn̄ qḋ dixit dn̄s. faciamꝰ ei adiuto/
riū ⁊c̄. n̄ fuit ꝓꝑ neceſſitatē quā hēūt adā. ſꝫ vt dic̄
aug. ſup gen̄. illud adiutoriū fuit ꝓꝑ filios ꝓcreā
dos ſic̄ adiutoriū ſemini ē terra. vt virgultum ex
vtroqꝫ naſcat̄. Vn̄ in officiū ꝓcreatiōis data fuit
ade vxor an̄ pc̄m. Vn̄ bis fuit iſtitutū m̄rimoniū
ſemel an̄ pcīꝫ. ⁊ hoc quo ad officiū vt i pmo gen̄.
Et ſemel pꝰ pcīꝫ. ⁊ h̄ q̄ ad remediū vt hr̄ gen̄. ix.

Membrum ſecundū.

Equit̄ īgrere. vtrū in ſtatu illo pote/
rat eē delectatio incenſa in coitu. Q̄ḋ
ſic vr̄. vt hr̄ a pho. delectatio ē ex ꝯiū/
ctiōe ꝯuenientis cum ꝯueniēti ⁊ ſenſu
eiuſdē̄. ſed tanta erat ꝯueniētia. tūc in ꝯiunctione
mēbroꝝ genitaliū quāta ē nūc ⁊ maior. ergo vt
vr̄ maior delectatio vel tāta. etenim dicunt nāles
delectatio ē in coitu ꝓꝑ trāſitū hūoris ꝑ locū ner
uoſū i quo magis viget ſenſus. ¶ Itē bern̄. Ne/
mo ſane mētis maiorē i vicijs q̄ꝫ in v̄tutibus eſſe
delectatiōeꝫ eſtimat. in opere ergo nāe viciate ⁊
pcī. n̄ ē maior delectatio q̄ꝫ i oꝑe nāe itegre ⁊ ſi/
ne pcō. ⁊ ēt opus virtutis q̄ obediētie. dederat
eniꝫ eis dn̄s p̄ceptū ḋ oꝑe multiplicatōis. ij. gen̄.
Ibi creſcite ⁊ multiplicamini. Coitus i ſtatu nāe
lapſe ē opus nāe corrupte ⁊ cum pcō. ergo ⁊c̄.
¶ Itē hoc hr̄ ab aug. plus diligit caritas deū q̄ꝫ
cupiditas auꝝ. plus dico q̄ incōꝑabilr̄: ſed inter
ſtatū gr̄e ſiue caritatis ⁊ ſtatū cupiditatis ſiue pec
cati. mediū ē ſtatus origialis iuſticie. ergo medio
mō ſe hꝫ i diligēdo ſuū bonū. ita ꝙ n̄ tātū diligit
ſuū bonū quātū caritas ſuū. ⁊ plus q̄ꝫ cupiditas
ſuū. ſꝫ quanto maiori amore appetit̄ aliq̄d tanto
maiori delectatiōe hr̄. ⁊ hoc regulariter currit i
his q̄ ſūt i fieri ⁊ i facto eē. Ex his vr̄ ꝙ oꝑa gra
tuita que fiūt ex caritate: maiori fiūt delectatōe q̄ꝫ
ea q̄ fiūt ex indicto origialis iuſticie. ⁊ ea que ſic
fiūt: fiūt cū maiori delectatōe q̄ꝫ illa q̄ fiūt ex mo/
tu volūtatis inordiate ꝑ pc̄m. ⁊ ita vr̄ ꝙ ꝯiūctio
maris ⁊ femie i pmo ſtatu ſcd̄ īſtictu iuſticie ori/
gialis eēt cū maiori delectatiōe q̄ꝫ que ſit in ſtatu
pcī ſiue cū volūtate peccādi. ¶ Item vnaqueqꝫ
v̄tus cognitiua delectat̄ i facilitate ⁊ ꝯplemento
ſue oꝑationis. hoc ꝑ ſe veꝝ ē. ergo quāto maior
eēt ꝯpletio ⁊ facilitas alicuius oꝑatōis: tāto ma
ior eēt delectatio. ſꝫ vis gn̄atiua i qua viget ſen/
ſus tactus: facilꝰ ⁊ ꝯpletius exiuiſſꝫ tūc i actū ſuū
q̄ꝫ nūc. ¶ Itē oculus ade i ſtatu illo plus delecta/
bat̄ i aſpectu lucis ⁊ auditus i audiēm cantus ſo/
nari: q̄ꝫ aſpectus vel auditus hois lapſi mō dele
ctat̄ i ꝯſilibus. ⁊ hoc q̄ melioris armonie ⁊ ma
ioris vigoris p̄diti erāt ſenſus illius. ꝓꝑ qḋ ma/
gis erāt apti ad delectādum. i ꝓprijs obiectis q̄ꝫ
ſenſus hois lapſi. ergo pari rōne i guſtu ⁊ tactu
oppoſito ſibi ꝯueniēti maiorē hūiſſet delectationeꝫ
q̄ꝫ hō lapſus. ergo i cognitiōe vxoris maiorem
hūiſſet delectatōeꝫ q̄ꝫ ⁊c̄. Cōtra. gn̄atiua i ſta/
tu illo n̄ erat deordiata ſicut nec alia vis aliq̄: ſꝫ ſi
tāta eēt delectatōis intēſio quāta ē nūc: cū mō ſit
deordiatio gn̄atiue ⁊ maxie i actu generādi ⁊ ꝓꝑ
intēſiōeꝫ delectatōis. tūc fuiſſꝫ ꝯſilis deordiatio i
eadē. ¶ Itē aug. xiiij. de ciui. dei. xxiij. c. Nō icre
dibile dꝫ videri illō vnū. i. mēbrū gēitale ſine iſta
libidie voluptati potuiſſe ſuire: cui tot mēbra nūc
ſuiūt. an v̄o manꝰ ⁊ pedes mouemꝰ cū volumus
ad ea q̄ his mēbris agēda ſūt ſine vllo reniſu tā/
ta facilitate quāta ⁊ i nob̄ ⁊ i alijs videmus. ⁊ n̄
credimꝰ ad opꝰ gn̄atōis filioꝝ ſi libido n̄ fuiſſꝫ q̄
pcō iobediētie retributa ē: obediēter hoibus ad
voluptatis nutū. ſilr̄ vt cetā potuiſſe illa membra
ſuire. ex hoc pꝫ ꝙ ſine libidie aliq̄ poſſꝫ in ſtatu
illo opꝰ gn̄atiue exerceri. ¶ Itē ſi tāta eēt tūc de/
lectatio quāta mō i huiꝰ opis exercitio: tāto fuiſ
ſent moti appetitu ad illud exercēdū opus quātū
⁊ nūc mouent̄. ſꝫ tūc n̄ eēnt moti aliq̄ appetitu ad
huiuſmōi opꝰ. Vn̄ aug. ix. ſup gen̄. ad lit. Hone
ſtius ⁊ meliꝰ credit̄ ita fuiſſe tūc illoꝝ hoīꝫ cor/
pꝰ aiale ꝯſtitutoꝝ i ꝑadiſo: nō dū lege mortis dā/
natū: vt n̄ haberēt appetitū carnal' voluptatis: q̄/
lē n̄ hn̄t iſta corpa q̄ iā ex mortis ꝓpagine ducta
ſūt. Ex h̄ v̄bo pꝫ. ꝙ huiuſmōi voluptatis cā fuit
pmoꝝ parētū culpa. ¶ Itē mgr̄. ij. ſen. dicit ⁊ di
cit auctem hꝫ ab aug. ꝙ ſi hō n̄ peccaſſꝫ ſic mē/
bra genitalia applicarent̄ adinuicē ſic̄ mō appli
cat̄ manꝰ ori: ſꝫ i applicatōe manꝰ ad os. aut nul
la aut modica hr̄ delectatio. ergo pari rōe vr̄ ꝙ
nec i ꝯtactu illoꝝ mēbroꝝ. Iſtud āt v̄bū mgr̄i vr̄
hēe dubitatiōꝫ q̄ opus nāle qḋ oī ꝯueniētia quā
reqrit nā exercet̄: ⁊ maxie illud opus qḋ ē ad ſal
uandū eē diuinū. nō pōt ſine delectatiōe exerce/
ri: ⁊ maxie nā exn̄te ſana. ſꝫ i appoſitiōe manꝰ ad
os nulla videt̄ eē delectatio. Rn̄dendū. intelli/
gendū eſt h̄. duplicē modū eē dicēdi. quidā. n. di
cere voluerunt ꝙ tāta vel maior erat delectatio
tūc q̄ꝫ nūc. ⁊ tn̄ n̄ erat imoderata tāta erat ꝓꝑ nā/
lis virtutis pfectiōem. imoderata n̄ erat ꝓꝑ infe/
riorū virtutum ſubiectōem. rō enim dn̄abat̄ illi
delectationi ⁊ eā deferebat in ſuū finē. ⁊ ideo nō
abſorbebat̄: nec erat ibi repugnātia. ⁊ ꝑ hoc vo/
luerūt ſoluere obiecta. Eſt ⁊ alius modus dicen
di. qui magis ꝯcordat v̄bis augu. ⁊ ꝓbabilitati
rōnis. ſ. ꝙ in deciſione ſeminuꝫ ⁊ ꝯmixtione ſe/
xuū tpe nature iſtitute aliq̄ fuiſſꝫ delectatio. mode
rata tn̄ ⁊ mēſurata ſꝫ ꝙ exigebat hois rectitudo.
⁊ iō n̄ erat tāta quāta eſt mō. Nūc. n. q̄ v̄tus il/
la maxie exiuit rōnis imperiū. dū rō amiſit ori/
gialis iuſticie vinculū ⁊ retinaculū ꝑ qḋ impabat̄
viribꝰ iſerioribus. iō laxatis ſibi habenis toto ī/

petu ⁊ conatu ſe p̄cipitat ī delectabile ſibi oblatū
nō pp inteſionē virtutis monētis. ſʒ pp defectuʒ
virtutis retardātis. Unde ſicꝫ equus laſciuus ru/
pto freno velocius currit ⁊ ipetuoſius ꝙꝫ cū īfre
nat̄ ⁊ detinet̄ a ſuo ſeſſore. lʒ nō habeat maioreʒ
virtutē: ſic ⁊ in ꝓpoſito intelligēduʒ ē ſe hr̄e. ⁊ h̄
eſt qd̄ dicit aug. de ciui. dei. nuptie ille digne feli/
citate padiſi ſi peccatū nō fuiſſʒ. ⁊ diligēdā ꝓleʒ
gignerēt ⁊ pudendā libidinē nō haberēt. ⁊ ideo
ꝯcedende ſunt rōnes oſtēdētes ꝙ nō eſſʒ tūc tāta
delectatōis intenſio. quāta ē nunc cū mō tanta ſit
vt modū ⁊ ordinē debitū nō obſeruet. ¶ Ad illō
ergo qd̄ obijcit̄ in ꝯrium. ſ. ꝙ delectatio eſt ex cō
iunctōe ꝯuenientis cū ꝯuenienti ⁊ ſenſu eiuſdeʒ.
Dicēdū. ꝙ nō tm̄ venit ex ꝯiunctōe. ſʒ ēt ex virtu
tis ꝯuerſiōe ſup delectabile. In ſtatu aūt nāe inſti
tute ⁊ ſi eſſʒ ꝯiunctio cōuenientis cū cōuenienti ⁊
ſenſus: nō tm̄ tanta eſſʒ virtutis incuruatio ⁊ īcli/
natio quāta eſt mō. ⁊ iō nō eſſʒ tam iprobа ⁊ tā
intenſa delectatio. ¶ Ad duo que ſequūt̄. dicen/
dū ꝙ ē duplex delectatio. carnalis ſiue carnis ⁊
ſpūalis ſiue ſpūs. maior autē eſt delectatio ſpūa/
lis ſiue ſpūs in opibus virtutis ſiue q̄ fiūt motu
virtutis: ꝙꝫ ī opibus pcti ſiue que fiūt motu pcti.
⁊ ſic bene pōt ꝯcedi: ꝙ maior fuit delectatio ſpi
ritus in ꝯiunctōe maris ⁊ femine ī ſtatu prio. ꝙꝫ ī
ſtatu moderno. ⁊ hoc ꝯcludūt rōnes iſte. nō aūt
ſic ē ꝺ delectatōe carnali ſʒ ecōuerſo. ¶ Ad illud
qd̄ obijcit̄. ꝙ virtus delectat̄ ī ꝯpletōe ⁊ facilita/
te ſiue actus. Dicēdū ꝙ verꝝ ē ſʒ m̄ adhuc illa ꝺ/
lectatio terminū fixū debʒ hr̄e. ⁊ haberet vtiqʒ ſi
hō ſtetiſſet. ⁊ qm̄ illū merito pcti egredit̄: hinc ē
ꝙ āplius delectat̄ ꝙꝫuis delectatiōis mā n̄ ſit ma/
ior. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. ꝙ amplius delectaret̄
hō in ſenſu viſus ⁊ audit⁹. Dicendū ꝙ verꝝ ē de
delectatōe nāli. ſʒ hoc nō ē verꝝ ꝺ delectatiōe cu/
rioſitatis: nec ē ſilē delectatōe q̄ ē in viſu ⁊ q̄ ē in
tactu. qm̄ viſus delectat̄ in obiecto qd̄ ē nobile. ⁊
magis accedit ad nām ſpūalē. ſilr̄ ⁊ audit⁹. ⁊ iō
in beatis delectatio viſus potiſſime intendit̄. tact⁹
vero delectat̄ in re magis groſſa ⁊ māli. iō inten
ſio ſue delectatōis magis repugnat ſtatui ſpūali.
⁊ magis reddit hoiem carnalē ⁊ aialeʒ qualis ē
hō in ſtatu miſerie. ⁊ ſic pʒ ꝙ illud n̄ ē ſilē. ¶ Ad
illud qd̄ querit̄ ꝺ v̄bo mgr̄i. dicēduʒ ꝙ nō inten
dit mgr̄ dicere ꝙ nō eſſʒ delectatio in ꝯiunctione
mēbroꝝ genitaliū ſicꝫ nō ē delectatio ī ꝯiunctione
manus ad os. ſʒ intendit ꝙ ē ſilitudo in duobus
ſcʒ in hoc ꝙ vtrūqʒ opus fieret in oimoda obe/
diētia volūtatis. ⁊ in hoc ꝙ in neutro accideret
ardor libidinis. ⁊ hoc pʒ ex v̄bis ipſius. ⁊ hoc
ē qd̄ vult aug. xiiij. de ciui. dei. c. xxvi. dicens ī tā/
ta felicitate hominū abſit vt ſuſpicemur non po/
tuiſſe ſemen ſeri ſine libidinis morbo. ſʒ eo volū
tatis nutu mouerent̄ illa mēbra: quo cetera ⁊ ſine
ardore ⁊ illecebroſo ſtimulo.

Membrum tertium.

Sequit̄ ingrē. vtꝝ ſolū cā ꝓlis habē/
de fuiſſʒ maris ⁊ femine ꝯmixtio. aut
aliqñ cā delectatōnis. Qd̄ ſolūmō cā
ꝓlis. vr̄ ſic. Matrimoniū ꝑ tpe ino/
cētie ſolūmō inſtitutuʒ fuit in officiū. Dicit enim
aug. ſup geñ. ix. qd̄ egris datuʒ ē ī remediū datuʒ
fuit ſanis in officiū. ſʒ officiuʒ ꝯſiſtit in ꝓcreando
ꝓlem. ergo ſolūmō ad hoc erat ī ſtatu illo. Si er
go mulier ⁊ vir non ꝯiungebant̄ niſi pp qd̄ erat
matrimoniū: vr̄ ꝙ nunꝙ̄ eſſent ꝯiuncti niſi ꝓpter
ꝓlis ꝓcreatiōem. ¶ Itē q debitū petit in ſtatu na
ture lapſe p̄ter intētōneʒ ꝓlis ꝓcreāde. vtpote cā
delectatōis: peccat ſaltē venialiter. nec hoc impe
dit nā corrupta ad hoc violēter ꝓuocatiua. mlto
fortius tūc ꝯueniētes delectatiōis cā. ſʒ tūc n̄ po/
terāt peccare venialiter. ergo peccaſſent mortalr̄
⁊ ſic caderēt a ſtatu inocētie. ¶ Itē delectari ī ali/
quo pp ſe: eſt frui illo. q2 frui eſt amore inherere
alicui pp ſe. frui aūt creatura ē vtendo frui qd̄ eſt
peccatū. Si ergo prim⁹ hō cā delectatōis nō cā
ꝓlis ꝓcreande vxorē ſuā cognouiſſʒ. ea frueret̄:
qd̄ fieri nō poſſʒ ſine pctō. ¶ Preterea vr̄ ꝙ in
qualibʒ ꝯiunctōne eſſʒ ꝓcreatio fetus ſic. homo
nunꝙꝫ comediſſʒ qn ex illa comeſtione ſenſiſſet
refectōneʒ. nec vnꝙꝫ nutritiua in ſuo actu priuata
fuiſſet ꝓprio effectu. ergo pari rōne nec genera/
tiua in ſuo actu priuata fuiſſet debito fructu. ſʒ fru
ctus eius ē ꝓles ergo ⁊c̄. ¶ Itē in ſtatu illo n̄ eſſʒ
priuatus debita intētōne. nec itentio debito fine.
priuatio eniʒ intētōis recte nō ē ſine culpa. priua
tio v̄o vtilitatis intēte nō ē ſine pena. neutrū autē
iſtoꝝ poterat eē in ſtatu illo. cū ergo finis act⁹ ge/
neratiue ē ꝓcreatio ꝓlis. relinquit̄ ꝙ nunꝙꝫ ca/
ruiſſʒ illa. Cōtra. appetit⁹ coeūdi n̄ erat tūc libi
dinoſus ſʒ nālis. ergo ſicꝫ neceſſe fuit p̄uenire ap/
petitū nutritiue. ſ. famē ⁊ ſitim. ita ⁊ appetitū ge/
neratiue. ergo n̄ oportuit ſemp coire cā ꝓlis ſʒ cā
p̄ueniēdi appetitū ne degeneraret ī deordinatōʒ.
¶ Itē cū ille appetit⁹ ſit generatiue eēt nālis. vr̄ ꝙ
ſicut appetit⁹ alimēti nō eſſʒ ſubiect⁹ ſemp libero
arbitrio ī ſtatu illo. ſic nec appetit⁹ ille. ergo ſemp
fluxiſſet ſicꝫ ⁊ iſte niſi p̄ueniret̄. Si ſemp fluxiſſet
⁊ nō eſſʒ ſubiectus libero arbitrio. ꝓuocaſſʒ ali
qñ ad opus cā delectatiōis ⁊ nō ſemp cauſa ꝓ/
lis. ¶ Iteʒ vis nutritiua ſemen adminiſtrat. ergo
cuʒ homo ꝯtinue nutriret̄ humor ſeminarius ge
neratiue adminiſtrabat̄. ergo vel oportebat ho/
mineʒ extra ordinem pollui vel naturaʒ graua/
ri extenſione ſeminis. vel aliqñ mulíereʒ cogno/
ſcere. qñ non eſſʒ apta generare vtpote qñ eſſʒ
grauida. ſi ergo duo pria ſūt incōueniētia. reſtat
tertiū. ſ. ꝙ vxoreʒ aliquādo cognouiſſet qñ ꝓle
non procreaſſet. ¶ Si autēʒ diceret̄ ꝙ in ſtatu na
ture inſtitute non fieret huiuſmodi multiplicatio

humoꝛis ſeminarij. hoc nõ vꝫ verꝝ. qꝛ ex quo nu
tritiua ſemꝑ miniſtraret humoꝛẽ huiuſmodi: cuꝫ
nõ eſſꝫ ſubiecta rõni. nõ vꝫ ꝙ illi⁹ ceſſaſſꝫ augmẽ
tuꝫ. ¶ Itẽ ſic̃ comedere ẽ actus nãlis ⁊ ita coire.
ſꝫ hõ nãlr̃ appetit comedere nõ ſolũ in ſtatu nãe
lapſe ſꝫ ẽt inſtitute. ergo pari rõe nãlr̃ appetebat
coire. ſꝫ hõ tp̃e nãe inſtitute dẽbat nãe ſatiſfacere.
cum natura eſſꝫ oꝛdinata ⁊ oꝛdinate appeteret.
alioqn penã ſentiret: ergo vꝫ ꝙ ſiue mulier poſſꝫ
concipere ſiue nõ: vir ꝑter neceſſitatem ꝓlis ge-
nerande aliqñ mulierẽ cognoſceret. ¶ Itẽ ponat
ꝙ adam cognoſceret vxoꝛẽ ſuã pꝛegnãtem. q̃ro
an peccaret aut non. Si nõ. ergo nõ erat neceſſe
ꝙ in oĩ coitu generaret. ſi ſic: ꝯ ſanctius erat tunc
mr̃imonium q̃ꝫ tp̃e nãe lapſe. ⁊ eque magne vel
maioꝛis efficacie. ſꝫ nunc ꝑꝑ bonũ mr̃imonij ex-
cuſat coitus a culpa. ẽt qñ nulla ẽ ꝓlis generãde
neceſſitas: ergo vꝫ ꝙ multofoꝛtius tunc. ¶ Item
nõ erat maioꝛ inoꝛdinatio i ꝯctu illoꝝ mẽbꝛoꝝ.
q̃ꝫ in admouẽdo manũ ad os. ſꝫ man⁹ admoueri
põt ad os ſine aliquo peccato ẽt ꝑter neceſſitatẽ.
ergo vꝫ ꝙ adã potuit cognoſcẽ vxoꝛẽ ſuã abſqꝫ
peccato. ⁊ ꝑter neceſſitatẽ pꝛolis generãde. Re
ſponſio. dõm ꝙ vir in quolibꝫ actu quo cogno
uiſſꝫ vxoꝛẽ. ſuſcepiſſꝫ ex ea ꝓlẽ: ⁊ rõ huius ẽ. qꝛ
ꝯgruẽtia oꝛdis exigebat. ⁊ pfectio ṽtutis ad hec
ſufficiebat. Exigebat nãqꝫ hec duplicis oꝛdinis
ꝯgruẽtia ſiue ṽtutis generatiue. Ad rõnẽ ⁊ vtri-
uſqꝫ ad ſuũ finẽ. vis. n. generatiua oꝛdinẽ hẽbat
ad rõꝫ: oꝛdinẽ iquã pfecte ſubiectõis. ⁊ iõ i actũ
nõ exigebat niſi ſm ꝙ rõ dictabat. Rõ aũt recta
⁊ oꝛdiata dictabat nulla re eẽ vtẽdũ niſi ad id ꝑꝑ
qꝺ ẽ. ⁊ qꝛ vis gñatiua data fuit hoĩ ad ꝓlis mul
tiplicatõꝫ. iõ recta rõ nunq̃ꝫ dictaret ⁊ vis gene
ratiua nũq̃ꝫ exiret in actũ. niſi ꝑꝑ ꝓlis generatõꝫ.
hec. n. ꝯgruẽtia oꝛdis exigebat. pfectio aũt ṽtutis
aderat q̃ ad hoc ſufficiebat. qꝛ. n. vis generatiua
i viro ad generãdũ erat potẽs ⁊ ſufficiẽs nec ha
bebat ipedimẽtũ. ſilr̃ ⁊ i mlĩere ꝓ ſuo loco ⁊ tp̃e
iõ cũ oꝛdiate cognouiſſꝫ vir vxoꝛẽ ſẽp ex ea ꝓlẽ
ſuſcipet. ꝑꝑ exigẽtiã duplicis oꝛdis ⁊ ſufficiẽtiaꝫ
duplicis ṽtutis. ſ. generãtis ⁊ ſuſcipiẽtis. nec coiſ
ſent i ſtatu illo niſi cã ꝓlis. nec cã delectatõis. nec
cã ꝑueniẽdi fluxũ appetit⁹. ¶ Ad illud qꝺ pꝛimo
obijcit ꝯ hoc. dõꝫ ꝙ lꝫ appetit⁹ gñatiue fuit nãlis
nõ optuit illũ ꝑueniri. qꝛ oĩo fuit ſub obedientia
rõnis recte. Silr̃ ñ fuit ꝺ appetitu nutritiue ⁊ rõ
huius ẽ vt dicũt aliq. qꝺ appetitus nutritiue de
pendet a nã coꝝ q̃ ꝯcurrebãt ad eẽ. ſꝫ eẽ alicuius
creature ñ ſubiacet eius arbitrio. ſilr̃ nec nã coꝝ
q̃ ad eẽ regrunt. qꝛ ergo appetitus nutritiue dpẽ
debat ab illis q̃ regrunt ad eẽ. ñ ſubiacebat arbi-
trio illius cui⁹ erat. Sed ꝙ hec rõ nulla ſit vꝫ. qꝛ
nutritiua ñ data fuit creature ad hoc ꝙ ꝑ illã hꝛet
eẽ. ſꝫ ad hoc ꝙ ꝑ illã ſaluaret ſiue ꝯſeruaret i eẽ.
ꝯſeruatio ꝓpꝛij eẽ ſubeſt arbitrio ei⁹ cui⁹ ẽ. ſic ꝓ-
ductio ꝯſilis i eſſe. ꝓpterea cũ ipa gñatiua i ſtatu
illo erat oĩno oꝛdinata. ſicut ẽt nutritiua ⁊ de nã
ſibi indita habuit poſſe regendi ſe in omnimoda
oꝛdinatione que fuit neceſſitas vel ꝯgruẽtia. q̃re
debuit oĩo ſubeſſe imperio liberi arbitrij magis
q̃ꝫ nutritiua. Dicẽdum ꝙ ſicut dictũ ẽ. nutritiua ñ
ſubiacet iperio liberij arbitrij ſic̃ generatiua: pꝛe
ſente. n. nutrimento ipſa nutritiua aſſurrexiſſꝫ in
actum vel opus ꝓpꝛiũ. ſiue vellet ſiue nollet libe
rũ arbitriũ. ſꝫ pñtib⁹ pſõis aptis ad cocũdũ. imo
ẽt ꝯiũctis mẽbꝛis genitalib⁹. ñ aſſurrexiſſet gene
ratiua i actũ ſine ꝯſenſu liberi arbitrij. Vñ Anſel.
ꝺ ꝯcep. vir. Cũ de⁹ fec̃ adã fecit i eo nãm ꝓpagã-
di quã ſubiecit ei⁹ ptãti. vt ea ꝓ ſua volũtate vte-
ret. q̃ꝫdiu ipſe vellet ſubdit⁹ eẽ deo. Ad euidẽ-
tiam aũt q̃ſitoꝝ nota ꝙ i pꝛio hoĩe vires inferio
res erãt ſubiecte rõni. ⁊ hoc ꝑꝑ duplicẽ oꝛdineꝫ
ꝯſeruãdũ. debuit. n. hõ oꝛdinari in ſe. ⁊ i finẽ. ꝑꝑ
oꝛdinẽ in ſe: optuit vires iferioꝛes ſubdi rõni ſic̃
min⁹ nobile maius nobili. ⁊ inferius ſupioꝛi. ꝑꝑ
oꝛdinem in finẽ. qꝛ ille ſolus actus ẽ meritoꝛius
qui ẽ volũtatis vel a volũtate impat. vt ergo vo-
luntas nõ tm̃ mereret in actu ſuo ſꝫ ẽt i actib⁹ vi-
riũ inferioꝝ. ꝺbebãt vires iferioꝛes eis ſubijci ſꝫ
ꝙ poterãt ſaluo iure nãe. inter vires aũt ptis ve
getatiue magis ſubiecta fuit generatiua q̃ꝫ vege-
tatiua. cuius multiplex ẽ rõ. Vna ſumit ex pte ei⁹
ad qꝺ ſunt. nutritiua. n. erat ad ꝯſeruãdũ hoĩeꝫ i
ſeipſo. generatiua ad multiplicandũ ⁊ ꝯſeruan-
dum in ſili. ⁊ ſic nutritiua oꝛdinat ab ꝯſeruatõeꝫ
eẽ ꝓpꝛij. ⁊ qꝛ nãlis appetitus maxime tendit ad
ꝯſeruatõeꝫ in eẽ ꝓpꝛij magiſq̃ꝫ alieni. cũ nã ſit re-
curua hinc ẽ ꝙ appetitus ⁊ op⁹ nutritiue magis
erat ſm modũ nãe. ⁊ qꝛ natura determinate mo
uet ad vnum. poteſtas vero rõnalis ſe hꝫ ad op
poſita: hinc ẽ ꝙ cum appetitus ⁊ opus nutritiue
magis ſequerent imperium nãe q̃ꝫ opus genera
tiue. qꝺ minus poterat ſubijci imperio rõnis. eꝯ
generatiua magis. qꝛ erat ad multiplicandum ⁊
ꝯſeruandũ in ſili. ⁊ ita oꝛdinabat ad alteꝝ vt ad
ꝯplemẽtũ numeri electoꝝ ⁊ ꝑ hoc ad bñ eẽ. talia
aũt hñt eẽ ſub regimine rõnis. hic ẽ ꝙ generati-
ua magis erat ſubiecta. Item alia ẽ ꝯgruentie. qꝛ
ſ. generatiua oꝛdinat ad effectũ digniſſimuꝫ. ſ. ad
generationem ſimilis. homo. n. generat hoĩem.
ideo dignũ ẽ ꝙ actus illius potẽtie ſubiaceret ei
qꝺ ẽ in hoĩe digniſſimũ. ſ. rõni. ¶ Alia eſt in actu
generatiue. ẽ quidã motus mẽbꝛoꝝ oꝛganicoꝝ i
ꝯiunctione coeuntiũ. qui reducit ad motũ ꝓgreſ
ſiuũ. ⁊ iõ cũ motus ꝓgreſſiuus in rõne vtentib⁹
oꝛtũ habeat a rõne ſiue ab itelligẽtia pꝛactica. ſi-
cut vult phs. in pꝛimo homine qui perfecte rõe
vtebat vel regebat. debuit ſubdi opus mẽbꝛoꝝ
genitaliũ rõni. ſicut motus manuũ ⁊ alioꝛũ mẽ-
bꝛoꝛũ. ¶ Itẽ alia ẽ qꝛ nutritiua ẽ i attrahẽdo a-
lienũ quo idiget. ſꝫ generatiue actus ꝯſiſtit i par-

ſtendo aliqd quo nō idiget. imo quo abūdat ⁊
ita quodāmō magis detrahit eē in actu genera/
tōis q̄ʒ nutritōis. ⁊ iō ne fiat exceſſus i huiuſmo
di d̄tractōe. actus huiuſmodi potētie magis d̄bu
it regi rōne q̄ʒ actus nutritiue. ¶ Jteʒ alia ē. q2 lʒ
actui generatiue videant̄ ſola mēbra genitalia d̄-
ſeruire. oia tñ mēbra corpis ei deſeruiūt. vel d̄le/
gādo ſemē vl' d̄legādo v̄tutē. ut ex ſemie coopāte
v̄tute ꝓducat̄ corp⁹ pfecte orgāizatū. ⁊ iō ꝯueniēs
erat vt vis illa ſubdēt̄ ei⁹ regimini. qđ d̄bebat hr̄e
dñium in toto corpe in ſtatu nāe inſtitute magis
q̄ʒ vna aliaꝝ potētiaꝝ minus generaliū ꝓpterea
magis debuit generatiua ſubdi rōi q̄ʒ nutritiua.
Nutritiua. n. magis famlat̄ q̄ʒ recipiat famulatū.
verūtamen ⁊ ipa ſm ꝙ recipit famulatū a manu
⁊ ab ore. quoꝝ miniſterio intromittitur alimētū
ſubiacebat impio rōnis. ⁊ ſic pʒ ꝙ ⁊ vis vtraqʒ.
imo ⁊ omnes debuerunt ſubiacere rōni in prio
homine. magis tñ generatiua debuit eē ſubiecta
q̄ʒ nutritiua multiplici congruētia hoc exigente.
¶ Ex his pʒ rñſio ad illud qđ querebat̄ ꝯſequen
ter. ſ. cum ipſa generatiua eſſʒ oino ordinata. que
eſſʒ neceſſitas vel ꝯgruentia ⁊c̄. Silr̄ pʒ rñſio ad
illud qđ ſequit̄. ſ. ꝙ ſicut appetitus nutritiue eo ꝙ
eſſet nālis nō eſſʒ ſubiect⁹ rōni. nec appetit⁹ gene
ratiue cū eſſʒ nālis. q2 alia ē rō ſubiectōis huius
⁊ illi⁹ vt ex dictis pʒ. ¶ Ad illud qđ obijcit̄. ꝙ nu
tritiua ſēp deſeruiret generatiue ⁊c̄. dōʒ ꝙ ita eēt
nā ordiata vt nūq̄ʒ d̄ cibo ſumēt niſi a deo tpate.
ꝙ ſupfluitas digeſtionis illius que ſemē d̄r. ñ eſſʒ
ſufficienter coadunata quouſqʒ veniret hora de
bita generandi. Adam. n. i ſtatu illo poſſe ſue nāe
cognouiſſe. ⁊ ſufficiētiā alimēti. ⁊ tps ad horam
qñ generare debuiſſʒ. ⁊ ita viueret modeſte ⁊ ſo
brie. ꝙ nec ad ſupabundātiam nec ad indigentiā
declinaret. ¶ Ad aliud qđ obijcitur. ꝙ nāliter oʒ
coire ſicut comedere ⁊c̄. dicenduʒ ꝙ non eſt ſile.
q2 actus comeſtionis ordinatus eſt ad ſaluteʒ in
diuidui. vel per reſtaurationem depditi vel per
preuentionem deperditionis. Actus vero gene/
ratōis ad ꝯformatōʒ ſpēi ⁊ multiplicatōeʒ ſilis.
nālis aūt appetitus maiorem habet inclinatōem
ad conſeruationem ſui in proprio ſubiecto q̄ʒ in
ꝯſimili. ⁊ iō nō ſic eſſʒ appetit⁹ nālis ad coitū ſic
ad cibum. nec ita ꝯ̄rius nec ita frequens. Si. n. in
viris caſtis ēt tpe nāe lapſe non ſic ē inclinatio ad
coituʒ ſicut ad cibuʒ. multominus nec eſſʒ i adā.
ꝙ aūt ita intendit̄ appetitus vis generatiue. hoc
potius ē corruptionis nāe q̄ʒ iſtitutionis prime.
¶ Ad illud qđ obijcit̄. ꝙ ſi cognoſcēt pgnātē nō
peccaret ⁊c̄. dōm ꝙ pgnans nō poſſet cognoſci
ſine deordinatōe vel que ſit vl' que vr̄. ⁊ q2 i ſta/
tu innocētie deordinatōem timere nō poterat q2
nō erat i illo titillatio vel prurit⁹. iō ſi tūc cogno/
uiſſet. ex quo ſciret ſe inutilr̄ cognoſcē iordinat⁹
fuiſſʒ ⁊ ita peccaſſet. Nec ē ſile qđ iducit̄ de mri/
monio i ſtatu nāe lapſe. q2 nō ſolū ē i offm̄ ꝓcreā
de ꝓlis ſʒ i remediū vitāde fornicatōis. ¶ Ad il/
lud qđ obijcit̄. ꝙ non eſſʒ ibi maior deordinatio
q̄ʒ in admouēdo man⁹ ad os ⁊c̄. dōm ꝙ ſilitudo
illa attēdit̄ q̄ʒtū ad hoc. ꝙ vtrūqʒ mēbrū rōi ſub
iacebat vt ſupra dictū ē. in hoc tñ diſſilitudo ē. q2
magis optebat actū illū ad finē debitū ordinare.
q̄ʒ qualēcūqʒ motū manus vel pedis pp d̄termi
natōʒ act⁹ illoꝝ mēbroꝝ ad ꝓcreatōʒ ꝓlis. vſus
aūt manus vel pedis nō ē ita determinat⁹. ⁊ iō
ñ optuit cū tāta diſcretiōe exerceri. ¶ Ad illđ qđ
obijcit̄ ꝑ alia pte. ſ. ꝙ delectari i vxorē ſuā cā d̄-
lectatōis peccat mortalr̄. pōt dici ꝙ duplex ē de
lectatio ſicut ⁊ appetit⁹. nālis. ſ. ⁊ volūtaria. De/
lectatio v̄o nālis q̄ ē ex appetitu ſiue amore nāli.
nullo mō ē fruitio nec meritoria nec d̄meritoria.
ſʒ illa ſolū q̄ ē ex amore volūtario ⁊ volūtaria.
talis autē delectatio ſi appetit̄ pp ſe. i. ſolūmō cā
ſui. i. ipſius delectatōis. ita ꝙ nulla habeatur cō-
ſideratio niſi ad ipam. tūc ſortitur rōem fruitōis
v̄bigr̄a. iſte appetit delectari in vxore ſua. non q2
ſua. nec attendit qđ licitū ē ſibi illā cognoſcere. ſʒ
ſolūmō querit i illa delectatōeʒ. ⁊ ēt ſi ſua nō eēt
idē quereret. hec delectatio fruitio iterpretat̄ ⁊ ē
peccatū mortale. Si aūt querēt in ea delectari cō
ſiderās ꝙ ſua ē. nō querēs ſolū delectatōʒ ſʒ de
lectatōeʒ in ſua. nec aliter q̄reret huiuſmodi de/
lectari. ñ ē frui. Adā v̄o i prio ſtatu ſi appetiuiſſʒ
delectari in ſua. q2 huiuſmodi appetitus ⁊ dele/
ctatio fuiſſet voluntaria peccaſſet.

Membrum quartum.

SEquit̄ inquirere. vtrū illicita fuiſſʒ cō
tinentia ſiue ceſſatio a ꝯmixtione car/
nali? Qđ ſic vr̄. ſicut habetur ab aug.
matrimonium datum fuit ſanis in offm̄
ſcilicet multiplicāde ꝓlis: ſʒ vt habetur ab augu.
ſup geñ. ad lit. offm̄ ē ꝯgruus actus vniuſcuiuſqʒ
pſone ſm inſtituta dei. ergo ſm diuinā inſtitutōʒ
erāt primi pentes conditi vt genus ſuū multipli/
caret̄ ad cultū dei. Si aūt multiplicatio fieri non
poſſet niſi p carnalem ꝯmixtionē: ꝯtra diuinā in
ſtitutioneʒ eſſʒ ꝯtinētia primoꝝ parentū. ergo il/
licita fuit eoꝝ ꝯtinētia. ¶ Jtem dñs dedit p̄ceptū
primis parentib⁹ de ꝓlis multiplicatōe. Geñ. j.
marē ⁊ feminā creauit eos. bñdixitqʒ illis de⁹ ⁊
ait. Creſcite ⁊ mltiplicamini ⁊ replete terraʒ. Jbi
glo. Aug. multiplicatio hoium ꝯiūctione maris
⁊ femine pficitur. negligere aūt p̄ceptum dñi vel
ꝯ̄ire ē illicitū. ergo ⁊c̄. Cōtra tpantia oi tpe fuit
virtus. ergo in omni tpe habenda. ſed ꝯtinentia
a coitu ꝯtinet̄ ſub tpantia. ergo ⁊c̄. ¶ Jteʒ quāto
ſtatus alicuius ē nobilior ⁊ excellētior. tātoma/
gis de bono ⁊ equo incūbit ei obſeruantia vir/
tutum. ⁊ hoc q̄ʒtum ad omnes ſpecies ⁊ differē
tias virtutū. ſʒ ſtatus ille nobilior erat q̄ʒ ſtatus

nature lapſe. ergo magis incūbebat exiſtentibus
in ſtatu illo pfecta obſeruantia ṽtutum q̄tum ad
oēs illaꝝ ſpēs tpantie vt dictū eſt. ergo ⁊c. ¶ Si
diceret φ tenebāt coire q2 dn̄s p̄cepat illis Gen̄.
ij. Creſcite ⁊ multiplicamini ⁊c. Cōtra. magiſter
ij. ſen. di. xx. Deus nondū iuſſerat vt coirēt. ⁊ po
terat diuina expectari auctoritas vbi ꝯcupia nō
augebatur. ſimiliter dicit aug. ſup Gen̄. ix. Pōt
dici φ nūq̄ȝ deus iuſſerat vt coirent. Iteȝ ſuppo
ſito φ p̄ceptum dn̄i erat datum de multiplicatōe
ꝓlis que non poterat fieri niſi p coitū. pp qđ cō/
tinere eſſȝ ꝯ preceptum dn̄i. Contra abel ſm au/
gu. mortuus ē in virginitate ex hoc ꝯmēdat a p/
fectiori iuſticia. Math. xxiij. A ſanguie abel iu/
ſti ⁊c. Ut. n. hr̄ ab aug. li. de mirabilib⁹ ſacre ſcri-
pture a triplici ꝯmēdat iuſticia. ſ. ſacerdotij. ṽgi/
nitatis. ⁊ martirij. q̄tuȝ ad ea ēt pfecte geſſit typū
xp̄i. dicit. n. ſic. Tota iuſticia hoc ē ṽginitas ſacer
dotium ⁊ martyriū que triplex iuſticia i abel pri
mo fuit. q ēt munera deo placita obtulit ꝓ ſapia
generis nō dereliquit. ⁊ martyrij coronā ꝓ ſan-
guinis effuſione ꝓmeruit. Ex quo pȝ. φ ſtante
p̄cepto de multiplicatione ꝓlis ꝯtinētia virgini/
tatis licita fuit imo grata. ¶ Itē currēte lege nāe.
aliquis de pfectioribus ſic̄ abel finalr̄ fuit virgo.
⁊ ex hoc ꝯmēdat vt ex dictis pȝ. Similr̄ currēte
lege ſcripta ſic̄ helyas. qui vixit i ṽginitate ſic̄ dic̄
hyero. ꝯ iouinianū. ſilr̄ bt̄a virgo luc. j. quō fiet
iſtud qm̄ viꝝ nō cognoſco. i. cognoſcē nō ꝓpo/
no. ¶ Itē. j. cor. vij. Uolo oēs hoies ſic̄ meipm
i. caſtos dic̄ glo. Ex quib⁹ vr̄. φ illud ṽbū p̄ce/
ptū đ mltiplicatōe ꝓlis nō cogebat. ¶ Itē ſuper
illud. ij. corin. xi. Deſpondi vos vni viro virgi/
nem caſtā. hec ṽgo caſta eccleſia eſt vt dicit glo.
⁊ dicit aug. abſit vt mēbris ꝓhibeatur ṽginitas
cum ſponſe conceditur. ſpōſam vocat corp⁹ xp̄i
miſticū. ſȝ adā fuit de corpe. ergo illi nō fuit ꝓhi
bita virginitas. ¶ Itē aug. vr̄ velle. φ alius mo/
dus fuit tunc conueniens ſiue poſſibilis ꝓpaga/
tionis ex viro ⁊ muliere q̄ȝ mediāte copula car
nali. ſ. p affectū caritatis. dic̄. n. ſic ſuper Gen̄. iij.
ad lit. Illud qđ dictū eſt. Creſcite ⁊ multiplicamī
ni ⁊ implete terrā. quā q̄ niſi p ꝯcubituȝ maris ⁊
femine fieri poſſe videatur. vn̄ huic quoqȝ mor/
talium corpoꝝ extitit iudiciū. pōt m̄ dici aliū mo
dum eē potuiſſe in corporibus imortalib⁹. vt ſo/
lo pie caritatis affectu nulla corruptiōis ꝯcupia
filij naſcerēt. ex hoc videt φ nulla fuit neceſſitas
coeundi in ſtatu illo. ¶ Item pōt queri ſi fuit p̄ce
ptum nec videt φ adhuc fuerit reuocatum. ergo
adhuc eſt ꝯtinētia. ſaltē illa que eſt ex voto. illici/
ta. Si aūt dr̄ φ ſit reuocatuȝ. querit qn̄. Rn̄ſio
ad ſolutōȝ predictoꝝ notandū. φ circa ſtatū ṽgi
nitatis plura ſunt attēdēda. vnū ē carnis integri/
tas. hec aūt nullo tpe fuit meritoria p ſe. q2 neqȝ
ṽtus neqȝ actus ṽtutis. Un̄ augu. de bono cōiu/
gali. ꝯtinētia n̄ corpis. ſȝ aie ṽt⁹ ē. Un̄ math. xxv.
legit de talib⁹ φ fuerūt reprobate. Aliđ ē ꝓpoſi
tuȝ ꝯſeruādi carnis itegritatē. hoc fuit meritoriū
in tpe aliquo in tpe alio nō meritoriū. imo illicitū
ſ. tpe nāe iſtitute. Cū. n. dn̄s creaſſȝ primū hoiem
q erat pricipiū oiuȝ ſic̄ i quo erat ſeminariū toti⁹
ſue poſteritatis. ⁊ dederat illi p̄ceptū đ multipli/
catōe ſui generis. q̄ fieri n̄ poterat niſi p ꝯmixtōȝ
maris ⁊ femine. ⁊ hec illū nō latuerūt. bn̄. n. ſci/
uit φ ex ip̄o ⁊ mlīere data ſibi i adiutoriū dēbat
gen⁹ hūanū ꝓpagari. vn̄ vocauit vxorē ſuā euā
eo φ mr̄ eſſȝ cunctoꝝ viuētiū Gen̄. iij. nullo mō
poterat ſimplr̄ ꝯtinē niſi fieret p̄uaricator diuini
p̄cepti ⁊ neglector volūtatis eiuſdē. Silr̄ tpe le/
gis nāe ⁊ legis ſcripte ꝯtinētia gnālis fuit illicita
diſpēſatōe tn̄ licebat alicui pſone ꝯtiere. Tpe aūt
legis gr̄e fuit licita ⁊ meritoria. pp qđ multi ca/
ſtrauerūt ſe pp regnū celoꝝ tpe illo. Math. xix.
Tertiū ē habit⁹ generalis ad oēs modos ꝯtinē/
tie q attēdit i volūtate ⁊ dteſtatōe ois coit⁹ illiciti.
⁊ iſtud rōne ſui generis. ſ. ꝯtinētie virtus ē. ⁊ iſte
habit⁹ ſine volūtate hn̄tis auferri n̄ p̄t. ſic̄ p̄t car/
nis integritas. Un̄ aug. j. li. de li. arbi. de pudici/
tia ṽo qs dubitauerit qn ea ſit i ipſo aio ꝯſtituta.
qn̄ qdē ṽtus ē. Un̄ a violento ſtuprario nec ipſa
eripi pōt. pȝ ergo φ ꝯtinētia a carnali ꝯcubitu i
ſtatu prio nō erat ṽt⁹ nec act⁹ ṽtutis neqȝ ꝓpoſi
tum ꝯtinēdi. n̄. n. fuiſſȝ circa bonū neqȝ circa diffi
cile circa q̄ ē ṽtus. lȝ. n. i ſtatu illo ṽt⁹ ſiue act⁹ vir
tutis nō fuiſſȝ circa difficile. fuiſſȝ tn̄ circa bonū.
ꝯtinētia aūt tpe illo nō fuiſſȝ aliquo mō bona. cū
in nullo ordinaſſȝ i finē ſȝ potius auertiſſȝ a fine.
q2 induxiſſȝ p̄uaricatōeȝ p̄cepti dei ⁊ volūtatis
eiuſdē deformitatē. Ex his pȝ quō ad duo obie/
cta prima rn̄dēdū ē. ꝯtinētia. n. a coitu attēdit pe/
nes volūtatē ois illiciti coitus: coire āt cū ſua tūc
nullo mō erat illicitū. neqȝ eo modo quo dicen/
da ſunt illicita ſunt mortalia neqȝ illo modo quo
venialia: tum q2 thorus erat imaculatus ⁊ abſqȝ
oi motu illicito. tum pp fructum ꝓlis generande
ad cultum dei. ¶ Ad illud qđ obijcit per augu. ⁊
magiſtrum in ſen. φ dn̄s nōdum iuſſerat vt coi/
rent ⁊c. dōm φ hoc intelligit q̄tum ad ſpecifica
tionē actus determinati in tpe. hoc ē nō determi
nauerat eis tp̄s quo debebāt coire. ſȝ in generali
dederat illis p̄ceptum. qn̄ dederat eis p̄ceptuȝ đ
generis ſui multiplicatōe. Gen̄. ij. Un̄ habebant
in precepto vt aliquando coirent nō āt vt coirēt
tūc vel tūc. vn̄ non peccabāt ex hoc φ nō ſtatim
coierūt. ſȝ peccaſſēt ſi nūq̄ȝ coiſſēt. ¶ Ad hoc qđ
obijcit đ ṽginitate abel. dōȝ φ ſi ſēp vixiſſȝ inijſſȝ
ꝯiugiū ⁊ n̄ pmāſiſſȝ i ṽginitate. Unde aug. đ mi/
rabilib⁹ ſacre ſcripture. ſi longiore tpe vt enoch
maneret ſine vlla dubitatōe ꝯiugiuȝ iniret. qppe
qui in tpe illius legis viueret que dicit. creſcite ⁊
multiplicamini. ⁊ ſi illud mandatū ipleret. pfecto

nequaq̄ virgo eēt. Si aūt querit̄ quare ↄmendat̄ a virginitate. ex quo cā virginitatis i ipo erat mortis acceleratio. ſi aūt diu vixiſſet vxorē duxiſſet. dōm ꝙ hoc ē. qꝛ totius iuſticie forma i eo ſeruabat̄. q̄ztuȝ tñ ad hoc ꝙ virgo fuit ↄmendat̄ magis ex ꝑfiguratōe virginitatis ſaluatoris. q̄z ex actu ꝯtinētie a coitu. Vñ aug. ꝺ mirabilibus ſacre ſcripture. recte ↄpetebat. vt q primus i terra iuſtus eligit̄. i eo totius iuſticie forma ſeruaret̄. cuiqȝ prio i hoībus poſt ꝺlictū figurā geſtare ↄcedit̄ ſaluatoris. q virgo ⁊ martyr ⁊ ſacerdos eē vr̄. ¶ Ad illō qꝺ obijcit̄. ꝙ in oī ſtatu ſiue tpe aliq de ꝑfectioribus cōtinebāt: pp qꝺ videbat̄ ꝙ ꝓceptū de ꝓlis multiplicatōe ñ cogebat. dōm ꝙ hoc fuit ex ſpāli diſpōne ⁊ diſpēſatōe. ſicut eim tactū ē. ↄueniebat ꝙ abel i virginitate ↄſeruaret̄. qꝛ primus iuſtus fuit i quo totius iuſticie forma fuit ↄſeruāda. vt q fuit principiū eccl'e iuſtoꝝ. Ab abel aūt dr̄ icepiſſe eccl'a iuſtorū. ſicut eccl'a malignātiū a chayn. ⁊ rō huius ē. qꝛ q̄uis adā fuerit primus iuſtus. tñ ſi pp hoc ab ipſo diceret̄ incipe eccl'a iuſtoꝝ. tūc eodē mō cuȝ ipſe fuerit primus hō. pctoꝝ ꝺberet dici ꝙ ab ipo icepit eccl'a malignātiū. ſed hoc nō erat decēs vt ab eodē diceret̄ incipe eccl'a vtraqȝ. ⁊ ideo recte diſtiguunt̄ duo vt ab eo q nūq̄ȝ fuit iniuſtus ſȝ iuſtus. prio icipet eccl'a iuſtoꝝ. cuiuſmōi fuit abel. ⁊ ecōtra ab eo q finalr̄ fuit malus ſilr̄ icipet eccleſia malignātiū. cuiuſmōi fuit chayn. hac ergo rōne ↄueniebat vt i eo totius iuſticie forma ſuaret̄. qꝛ ex diuina diſpōne ⁊ diſpēſatōe facta ē. Silr̄ eſt ꝺ helya ⁊ alijs viris ſanctis i lege. ſicut de heliſeo ⁊ ſiqui alij fuerāt. q ꝑtinebāt lege ſcripta currēte. diſpoſitōe ⁊ diſpēſatōe diuina. ſ. vt figura eēnt futuroꝝ. Vñ hiero. in li. ꝯ iouinianū. obſecro te lector ⁊ idipm ſepe ↄmoneo. vt me ſcias q̄ loquor neceſſitate dicere. nec ꝺtrahere his q̄ i lege ꝓceſſerūt: ſȝ ſuaſſe eos tpibus ⁊ ↄditōibus ſuis. ⁊ illaȝ dñi ipleſſe ſniaȝ. Creſcite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terrā. ⁊ qꝺ his maius ē futuroꝝ typos ꝓbuiſſe. nobis aūt qbus dr̄ tps i collecto eſt. ſupeſt vt ⁊ q hñt vxores ſic ſint q̄ſi nō hñt aliud ꝑcipi. ⁊ virginitatē a ſaluatore v̾gine dedicari. heliā ⁊ heliſeū q̄z ſtulte poſuerit i cathologo maritoꝝ me tacēte nir̄ ē. ſi. n. ioānes venit i ſpū ⁊ helye v̾tute ⁊ ioānes v̾go ē. vtiqȝ nō ſolū in ſpū eius venit. ſed ēt in corpis caſtitate. Beata aūt virgo nō ſolū virgo fuit q̄ztum ad carnis itegritatē. ſed quātuȝ ad mētis ſanctitatē. ⁊ hoc diuia iſpiratōe. ¶ Preterea. illud ꝓceptuȝ de multiplicatōe erat affirmatiuū. ꝓceptū affirmatiuū nō ligat ad ſemp neqȝ ꝓ oēm ↄditōeȝ ⁊ circūſtātiā. ſȝ ꝓ loco ⁊ tpe ⁊ circūſtātijs alijs debitis. ⁊ maxie ꝓut cadit ſub intētōe illius q dedit. ꝓceptū aūt illud datū fuit ad multiplicādū genus hūanū. vñ qꝛ ꝓceptū illud datuȝ fuit gnālr̄ oībus. ñ diſticte huic vl' illi exceptis primis gentibus. exn̄te nūero ſufficiēte ad huiuſmōi multiplicatōeȝ expedite faciēdā. nulli ſingulr̄ ꝓhibebat̄ nō tenere virginitatē. Lȝ eim aliqs cōtineret. erāt tñ alij ꝑ quos poterat genus hūanū multiplicari. ſȝ tūc demū teneret̄ qlibȝ illi ꝓcepto. cuȝ videret aliū deeē ꝑ quē ꝓceptū illud poſſet iplери. qlibet eim tenebat̄ ad hoc. vt illud ꝓceptū non remaneret icōpletū. ēt ꝑ ſeipȝ ſi videret ꝙ ꝑ aliū nō poſſet impleri. aut ꝙ dñs alr̄ non diſponeret. ¶ Ad aliō qꝺ obijcit̄ ꝙ nulli mēbro erat caſtitas ꝓhibita ⁊c̄. dōm ꝙ hoc verȝ eſt de caſtitate fidei nō aūt de caſtitate carnis. eccl'a eim nō ē virgo ꝑ itegritatē carnis ſȝ fidei. ſic itelligit̄ verbū aug. ſcȝ illud abſit vt a mēbris ꝓhibeat̄ caſtitas cū ſpōſe ↄcedit̄. loquit̄ eim de ꝓhibitōne virginitatis fidei. ¶ Ad illud qꝺ dicit Aug. ſup geñ. iij. pōt dici. aliū modū eē potuiſſe in corpibus mortalibus. vt ſolo pie caritatis affectu ⁊c̄. qꝺ aug. exprimit. modum aliū poſſe fuiſſe a deo. vñ dicit quid poterat fuiſſe. nūqd cōueniebat. ↄueniebat eim vt mulier de viro formaret̄. ⁊ ꝺ illis duobus hūanū genus ꝓpagaret̄: pp multa ſuperius tacta. ¶ Ad illō qꝺ querit̄ de reuocatōe precepti de multiplicatōe ꝓlis. dici pōt ꝙ illud preceptū. Creſcite ⁊ multiplicamini. nō ſoluȝ datū fuit ad augmētuȝ ⁊ multiplicationē carnalis. ſȝ ꝓlis ſpūalis. Vñ ſicut i primo ſtatu melior fuit ↄiugalis q̄ virginalis ꝓpter paucitatē hoim: ſic poſt ſufficiētē hoīum multiplicationē. maior erat neceſſitas multiplicare filios ſpūales q̄z carnales. Vñ hugo. ꝑ tēpore illo apꝺ deū excellit virginitas. qꝛ cum ad implēduȝ numerū ſanctoꝝ largiſſima ſuppetat copia. libido ſibi nūc nō vēdicat qꝺ iā ſuſcipiēde ꝓlis neceſſitudo nō poſtulat. ⁊ ita virginitas melior. pp qꝺ ↄueniēs fuit vt ꝓceptū illud q̄ztuȝ ad multiplicatōeȝ ꝓlis carnalis reuocaret̄. Nota ergo ꝙ ꝓceptum illud erat multiplr̄ ⁊ multis locis reuocatū. ſ. ꝑfiguratōe. i. ꝑfigurata fuit eiꝰ reuocatio. ⁊ hoc añ legē. ſ. i v̾ginitate abel in q̄ fuit ꝑfigurata v̾ginitas xpi. vt habet̄ ab aug. de mirabilibus xpi i v̾bo ſupradicto. ⁊ i lege. ſ. i v̾ginitate helie. ſ. i q̄ ꝑfigurata fuit virginitas ioānis baptiſte. vt pȝ ex v̾bo hiero. ſupradicto. fuit ēt reuocatū iſpiratōe. ſ. i v̾ginitate bt̄e virginis ⁊ bt̄i ioānis baptiſte. fuit ēt reuocatuȝ exēplo ſcȝ i virginitate xpi q fuit forma viuēdi ꝑfectis. Vñ luc. vi. ꝑfectus aūt oīs erit ſi ſit ſicut mgr̄ eius fuit ēt reuocatū doctria xpi. Math. xix. dicūt ei diſcipuli eius. ſi ita eſt cā hoīs cum vxore. nō expedit nubē q dicit eis ⁊c̄. Supra qꝺ hiero. ꝯ iouinianuȝ. aplī vxoris onere ↄtēplato. ſi talis ē inquit cā hoīs cuȝ vxore. nō expedit nubere. quoꝝ dñs ſnias ꝓbans. recte quidē ſentitis ait. ꝙ nō expediat homini ad regna celoꝝ tendēti accipe. ſȝ difficilis res ē ⁊ non oēs capiūt verbū iſtud. verum qbus datū ē. ⁊ ibidē ſequit̄ ſunt eunuchi q caſtrauerūt ſe pp regnū celoꝝ. qui pt cape capiat. Hiero. ↄtra iouinianū. mihi illi eunuchi placēt. quos

caſtrauit nõ neceſſitas ſȝ volũtas. libẽter eos recipio i meos ſinus q ſe caſtrauerũt ꝓpter regnuȝ celoꝝ ⁊ ob meũ cultũ noluerunt eẽ qḋ nati ſunt.

Queſtio. xcv. de prole ꝓpagata.

Determinato ḋ modo ſiue de via ꝓpagãdi. i. de coitu primoꝝ pentũ. ſequit de ipſa ꝓle ꝓpagata. vnde in tẽtio huius ptis eſt determinare q̃les liberos genuiſſent primi pentes ſi nõ peccaſſent. ⁊ poſteri eoꝝ. Primo ergo querit quales liberos genuiſſent q̃tum ad iuſticiã. Secũdo quales q̃tum ad ſcientiaȝ. Tertio quales q̃tum ad virtutem corpalem. Quarto q̃tum ad ſexum.

Membrum primum.

Circa primuȝ quo querit quales liberos genuiſſent primi pentes q̃tum ad iuſticiã. Querunt tria. primũ ẽ ſi genti i ſtatu illo eẽnt heredes paterne iuſticie q̃tuȝ ad iuſticiã originalẽ. Secũduȝ ẽ ſi q̃tum ad iuſticiã gratuitã. Tertiũ eſt ſi quãtum ad iuſticiaȝ cõfirmatã.

Articulus primus.

Querit ergo primo ſi eẽnt heredes originalis iuſticie. Qḋ ſic videt per hoc. ꝙ ex merito obediẽtie eorũdeȝ ſi ſtetiſſent. genuiſſent alios heredes iuſticie pentuȝ quia ſi oppoſitũ de oppoſito ⁊ ꝓpoſitũ ḋ ꝓpoſito. ¶ Iteȝ Anſel. de ꝯcep. vir. xxiiij. c. Si adã nequiuiſſet ad eos quos generaturus erat iuſticiã ſuam ꝑducere. nequaq̃ poſſet eis in iuſticiã trãſmittere. ¶ Iteȝ idem de ꝯcep. virgi. x. c. Dedit deus adam hanc gratiã. vt ſicut quãdo illũ ꝯdidit. nulla ꝓpagãdi opante natura aut voluntate ſimul fecit eum ⁊ rõnaleȝ ⁊ iuſtũ ita ſimul cum rõnalem haberẽt animã. iuſti eẽnt quos generaret operãte natura ⁊ volũtate ſi nõ peccarẽt. ¶ Itẽ nihil ẽ mediũ iter iuſtũ ⁊ iniuſtũ i hominibus. ſȝ adam ſi ſtetiſſȝ nõ genuiſſȝ filios iniuſtos. ergo genuiſſȝ filios iuſtos ſciliȝ nãli iuſticia. ¶ Itẽ cũ minimũ bonũ eſt maius bonũ. q̃ maximũ malum ẽ maluȝ. videt ꝙ nõ minus debuit remunerari meritũ obediẽtie primoꝝ pentum. ſed magis q̃ iobedire demeritũ puniri. ſed iobediẽtia demerituȝ fuit punitũ trãſfuſione iniuſticie paterne. ergo ⁊c. Cõtra. hug. ſi primus hõ tẽpore obediẽtie ſue. caſto cõiugio ad ꝓpagationem poſteritatis iſtitutioni diuine deſeruiẽs filios generaret. ſine peccato quidem: quoniã ex natura ab omni vicio libera ſed non ſimilit paterne iuſticie heredes. ¶ Itẽ impoſſibile ẽ fieri trãſfuſionẽ alicuius ꝓprietatis. niſi per trãſfuſionẽ ſiue traductionem ſubiecti illius vel eẽ cãe. dico ꝓpter tranſfuſionẽ originalis peccati. qḋ trãſfundit a parẽtibus i ꝓlem p traductionẽ carnis corrupte. que ẽ cã ipſi9 peccati originalis. ergo cum in generatõe ꝓlis ñ ſit traductio ſubiecti vel cãe origialis iuſticie. nullo modo põt eẽ trãſfuſio originalis iuſticie a pentibus i ꝓlem. ſubiectũ autẽ origialis iuſticiẽ ẽ ipa anima que non ẽ ex traduce. ¶ Itẽ anima ade nullo modo poterat efficere peccatũ in anima pueri geniti ab eo. ſȝ qꝛ perſona ade corrupit naturã in eo qua natura nõ erat eius ſolũmõ vt erat ſingularis pſone. ſed vt erat gnãlis. ex trãſfuſiõe illius nature corrupte. corrupta erat nã pueri. ⁊ hoc ratiõe qua aliq̃d erat cõe patri ⁊ ꝓli. Si ãt nã que erat i puero non eẽt cũ ſuo vicio traducta a patre nulla fuiſſȝ corruptõ in puero. ſi ergo nihil quod erat cõe patri ⁊ proli erat ſubiectũ gratie vel cõmune. ergo ⁊c. Rñſio põt dici ſȝ anſel. ꝙ ſi ſtetiſſent primi pentes ꝙ genuiſſẽt filios heredes paterne iuſticie q̃tum ad iuſticiã originalẽ. ſicut pȝ ex verbis eius ſupradictis. ¶ Ad illud quod dicit hugo. ꝙ nõ genuiſſent filios paterne iuſticie heredes. dicendũ ꝙ hoc itelligitur ſic. paterna iuſticia nõ deſcẽderet ad eos hereditarie. illud aũt dicit deſcẽdere hereditarie ad filios. qḋ filij habẽt a patre domio ⁊ poſſeſſore iure filiatiõis. illi autẽ filij nõ heredarẽt bona gratuita a patre vt a domino ⁊ poſſeſſore illoꝝ: ſȝ potius a gratia cõditoris. Ut eim haberi põt ex verbis Anſelmi. in hoc oſtẽdebat magnitudo bonitatis dei ⁊ plenitudo gratie illius. ꝙ qualis erat primus homo iuſticia ⁊ felicitate: tales ꝓpagaret. nec hoc eſt qꝛ ex ſola ꝓpagatõe eſſent tales. ſed qꝛ ꝓpagati dei eẽnt tales. oẽ eim gratuitũ faciẽs gratũ imediate ẽ a deo vt a p ſe efficiẽte. ¶ Ex hoc pȝ reſpõſio ad alia que ſequunt. qꝛ ñ itelligi dȝ trãſfuſionẽ fuiſſe iuſticie ſicut corruptõis. Neqȝ animã iſuſã carni icorrupte ꝯtrxiſſe a carne iuſticiã originalẽ ſicut aia iſuſa carni corrupte ꝯhit ab illa culpã originaleȝ ſȝ quadã ipropꝛietate locutõis dr iuſticia origialis trãſfuſa itegra. ex qua aia hñs originalẽ iuſticiã ex ſui ꝯditione. nihil ꝯtrxiſſȝ vicij quo defeciſſȝ a ſua rectitudie nec a ſtabilitate ꝯfirmatõis ſupaddite gratie cõditoris. Addenduȝ ẽ etiã ꝙ iuſticie paterne dr trãſfuſio fuiſſe. qꝛ iuſticia paterna meruiſſet poſteris grẽ huiuſmõi collatõem. qꝛ ergo ex pte nature trãſfuſe nõ fuiſſȝ aliq̃d quo declinaſſent poſteri a rectitudie ſua. ⁊ qꝛ paterna iuſticia aliquo mõ coopata fuiſſȝ ſcȝ merẽdo illoꝝ iuſticie dr trãſfuſio iuſticie a pr̃e i ꝓlem. ¶ Sũt q̃dã tenẽtes ꝯtrariũ ſcȝ filios nõ fuiſſe heredes paterne iuſticie. qḋ vr̃ ſentire hugo. dicit. n. ſic. ſũt q credũt veracit aſſerẽdũ. ꝙ primus hõ ſi ñ peccaſſȝ.

nullos niſi bonos filios genuiſſ3. ⁊ nemo oīū3 q
ex eius carne naſcerent̄ dānarent̄. tñ illud merito
querit̄. ſi ſola pꝛimi hoīs obediētia ꝓbata. oībus
poſteris ex eo naſcituris ad meritū ſufficere de/
buiſſ3. aut ſi ſinglī quiq3 tꝑibus ſuis poſt eū. quē/
admodū pꝛim᷒ hō ꝓbatus ē. ſiue eiuſdē ſiue al/
terius cuiuſlib3 mādati obſuātia ꝓbādi fuiſſent.
Et pōt foꝛtaſſis ñ abſurde ñ credi. ꝙ idē māda/
tū qꝺ pꝛio parēti datū ē. poſteri quoq3 illi᷒ obſer
uare debuerūt. vt ſinguli ꝓpꝛia obediētia pꝛoba
rent: ⁊ ſinguli ꝓ ſuis meritis digna remuneratōe
gloꝛificarent̄. ¶ Tenētes hāc opīonē3 ſic pñt rñ/
dere ad obiecta ꝯ ꝑtem iſtā. Ad illꝺ qꝺ pꝛio obīj
cit̄. ſ. ꝙ ex quo cū culpa trāſgreſſiōis generant̄ fi
lij culpe pñe ⁊c̄. dōm ꝙ ñ oꝫ. nō. n. ex carne in/
coꝛꝛupta ꝯhūit aīa iuſticiā. ſicut ex coꝛꝛupta cul/
pā. Pꝛeťea. inobediētia vnius ꝑuaricatōis ꝑfe
cta ē obediētia q̄ deficit añ finē ſiue finis ꝯſūma/
tōem ñ ē ꝑfecta. vñ adimpletio obediēte ꝑicula
ris ñ debuit eē ita efficax ī bono ſicut iobediētia
huius ī malo. Vñ hugo de ſacramētis. temere aſ
ſerēdū nō ē. q2 nō ſilr vꝫ ꝙ queādmodū nunc. ī.
tꝑe nāe lapſe natura ꝑ inobediētiā ad coꝛꝛuptio
nē mutata cernit̄. ⁊ ita nūc. ī. ī ſtatu ꝯdite ꝑ inobe
diētiā ſeruatā: niſi vſq3 ad tꝑs pꝛediffinitū a deo
ſeruata fuiſſ3 ad incoꝛꝛupti ōē3 mutaret̄. ſemel. n.
trāſgredi plena inobediētia fuit. ſed nō ſilr ꝑfe/
cta obediētia fuiſſ3 ſi in ipſa obediētia hō vſq3
in finem nō ꝑſtitiſſ3. pꝛeterea ſic inobediētia vno
tꝑe ꝯſummata nām ad incoꝛꝛuptōnem mutauit.
ita ēt obedientia nām ad incoꝛꝛuptiōem non mu
taſſet: donec tꝑe ſuo vſq3 ad finē ſeruata perfecta
fuiſſ3. ¶ Ad illud qꝺ obījcit̄. ſi oppoſitū ꝺ oppo
ſito ⁊ ꝓpoſitū de ꝓpoſito ⁊c̄. dōm ꝙ maxīe hoc
tenet vbi fit ꝯparatio oppoſitoꝝ ꝑ ſe ⁊ ꝓpoſito/
rū que ſūt ꝓpꝛie rñdentia ſiue ꝓpꝛia ipis oppo/
ſitis. verbigrā. ſi albedo diſgregat nigredo con/
gregat. nō eſt aūt ꝓpꝛiū peccati ſiue culpe tranſ/
fundere ſuā inoꝛdinatiōe3 ad ꝑſonā aliquā aliā
a delinquēte. ꝙ aūt pꝛimū pcm̄ trāſſundit̄ ad ꝓ/
lem peccātis. magis fuit ex ꝯgruētia diuine iuſti/
cie q̄3 ex efficiētia peccati. pꝛeťea ad inducendum
inoꝛdinatōem aliquā ſiue demeritū. vnicus ſuffi
cit defectus. nō aūt inducēdū oꝛdinē ſiue meritū:
vnicus ſufficit actus oꝛdiatus. imo reqrunt̄ mul
te circūſtātie. ꝑꝑ hoc ñ ſe h3 oppoſitū ad oppoſi
tū. ſicut ꝓpoſitū ad ꝓpoſitū gnāliter ī moꝛibus.
¶ Ad aliud qꝺ obījcit̄ ſi nequiſſet ꝓducere iuſti/
ciā ſuā ⁊c̄. dō3 ꝙ ꝓducē iuſticiā ſiue trāſmutē ꝺ
duplr. ſ. influēdo illā ⁊ ſic ē ſolius dei q animam
creat ⁊ ꝑficit. vel trāſfūdēdo ſiue trāſmittēdo car
nē oīo ꝯſonantē ſpūi infuſo: ⁊ iuſticie ſiue rectitu
dini eius. ⁊ hoc mō dici pōt adā trāſmiſiſſe iu/
ſticiā ī poſteros. q2 talē trāſmiſiſſ3 carnē ſi ſteiſ/
ſet: que nequāq̄ iuſticie obuiaſſet. imo ꝑ oīa ſpūi
ſubiaceret. Vñ cū adā generaret filiū ſine oī coꝛ/
ruptela ⁊ rebellione ex ꝑte carnis. ⁊ deus infun
deret aīam inocentē ⁊ rectā: oēs poſteri eius re/
cti ⁊ iuſti eēnt. ⁊ l3 illa iuſticia pꝛīcipalr quidem
eēt a deo: qui eā tribueret aīe. nihilominus tñ di/
ci poſſ3 ꝙ adā eā trāſmitteret q2 carnē3 ꝓpaga/
ret inocētie ⁊ iuſticie ꝯſonantē. ⁊ ſm̄ hāc viā ſūt
intelligēde omnes auctes que inducunt̄ ad iſtam
ꝑtem. ¶ Et ꝑ hoc p3 rñſio ad ſequēs qꝺ dꝛ̄. ꝙ ge
neraſſet filiū iuſtū. hoc nō eēt iuſticiā in aīam filij
īfundēdo: ſ3 carnem mundā ꝓpagādo. que nata
eēt rectitudini iuſticie ſubiacere. ¶ Ad illꝺ quod
obījcit̄. ꝙ nihil ē mediū inter iuſtū ⁊ iniuſtū. dō3
ꝙ veꝝ erat tūc de iuſticia oꝛigīali ⁊ iniuſticia ſibi
oppoſita. ſ3 de gratuita iuſticia ñ h3 veritatē. po
terat. n. hō eē ī ſtatu ſolius rectitudīs naturalis.
⁊ iō ex rōne illa hoc ſolū haberi pōt. ꝙ adā ge
neraret filios inocētes. ⁊ hoc qdem veꝝ ē. ſed tñ
ex hoc nō habet̄ ꝙ trāſmitteret. vel ꝙ filij pꝛinci
palr ab ipo iuſticiā obtinerēt. ¶ Ad illud qꝺ obīj
cit̄. ꝙ adam debuit trāſmittere meritū ſicut deme
ritū. dōm ꝙ ſicut tactū ē in ꝑcedētibus illud non
ſequit̄. q2 plura requirunt̄ ad ꝯſtituendū bonum
q̄3 ad inducendū malū. ſicut p3 in tractatu de oꝛigi
nali pcto. inoꝛdiatio aūt poterat hēe cām in car/
ne. non ſic aūt radix meriti que ē grā deſurſū de/
ſcendens. ⁊ ideo nō ſequit̄ ꝙ ſi trāſmiſit demeri
tū. ꝙ ꝑꝑ hoc meritū trāſmiſiſſet.

Articulus ſecundus.

DEinde querit̄ ſi eēnt heredes pꝛīe iuſti
cie q̄3tum ad iuſticiā gratuitā3. Qꝺ ſic
videt̄. adā peccās trāſmiſit nobis de/
meritū dānatōis. ergo ſi ſteiſſ3 ſiue ꝑ/
feciſſet in grā: tranſmiſiſſet poſteris meritum ſal
uatōis. Juxta illud. ſi oppoſitū in oppoſito ⁊c̄.
ſ3 ſaluari nullus vnq̄3 poterat ſine grā. ergo ⁊c̄.
¶ Itē adā peccādo ñ ſolū ſibi ſ3 nobis demeru/
it. ergo ſi ſteiſſet ſiue ꝑfeciſſ3: aliqd poſteris me/
ruiſſet. ſ3 ñ meruiſſ3 qꝺ erat nature. ergo meruiſ/
ſet aliqd vltra. ergo vꝛ̄ ꝙ nō ſolū iuſticiā oꝛigia
lem ſ3 gratuitā alijs meruiſſ3. Cōtra. oīne qꝺ
trāſfundit̄. ⁊ ēt qꝺ tunc trāſfuſum eēt fuiſſet natu/
rale. trāſfuſio. n. illa naturalis fuiſſ3. ſicut ⁊ illa q̄
nunc ē. ſed grā ſiue gratuita iuſticia nō ē natura/
lis neq3 eius trāſfuſio. ergo ⁊c̄. ¶ Itē iuſticia gra
tuita tñ infundit̄ imediate a deo. ergo ⁊c̄. Qꝺ
ꝯcedimus rñdentes ad pꝛimū. ſ. trāſmiſiſſ3 po/
ſteris meritū ſaluatōis. ſicut trāſmiſit demeritum
dānatōis. dōm ꝙ re vera aliquid meruiſſ3 illis.
Vnde hugo pōt foꝛtaſſe ñ abſurde credi pꝛimā3
obedientiā obſeruatā cām foꝛe adiutricis grē in
oēs ſequētes ⁊ ipſam obedientiā obediēdo imi/
tātes. ſed hoc eēt potius meritū ꝯgrui q̄3 ꝯdigni.
ſ3 tñ non ꝑꝑ hoc diceret tranſfundere poſteris iu
ſticiā gratuitā. niſi aliqs valde vocabulo abutat̄.
Qualr aūt intelligēda ē maxia illa. ſi oppoſitum

de oppoſito ꝛc. dictum ē ſupra. ¶ Ex his pꝫ rñ/
ſio ad illud qd̓ ſequitur. ꝙ bene poteſt concedi
ꝙ aliquid poſteris meruiſſꝫ ſup additū nature.
nec ex hoc ſequitur ꝙ tráſfudiſſꝫ eis iuſticiá gra/
tuitam.

Articulus tertius.

DEinde quiꝛ iquirere. vtrū eēnt heredes pa
terne iuſticie q̄ztum ad iuſticiá ɔfirma
tā. Qd̓ ſic vr̄. q2 malū ñ eſt potētius in
malū ꝙ̄ bonū i bonū. ſꝫ adá peccan/
do trāſmiſit poſteris neceſſitatē peccādi ſaltꝫ ve
nialiter. ergo vr̄ ꝙ ſtans ſiue ꝓficiēs trāſmiſiſſet
illis neceſſitatē ꝓficiēdi ſiue merēdi. hic āt ſtatus
ſcꝫ neceſſitatis merēdi ē confirmatoꝝ i illa. ergo
trāſmiſiſſꝫ illis iuſticiā ɔfirmatā. ¶ Itē angeli ſtā
tes ſtatim ɔfirmati ſūt. ſi ergo meritū ade ñ fuiſſꝫ
minus q̄ꝫ meritū angeli. qd̓ pꝫ p hoc ꝙ ñ erat tā
te fortitudis. vr̄ ꝙ ipſe ſi ſtetiſſꝫ ſtatim eēt ɔfirma/
tus. ſꝫ tales filios generaſſꝫ q̄lis ſtatꝫ fuiſſꝫ. ergo
ꝛc. ¶ Itē hoc ēt vr̄ hr̄i ab anſel. de ɔcep. vir. di/
cēte. qd ɔueniētius ad oñdendū magnitudinē bo
nitatis dei ꝛ plenitudinē gr̄e quā ade ɔcedebat.
q̄ꝫ vt quoꝝ eē i illius poſteritate ſic erat. vt qd̓ il/
le nāliter erat: hoc illi p illū eēnt. ita quoqꝫ i eius
eēt arbitrij libertate. vt qualis erat ipſe iuſticia ꝛ
felicitate. tales ẟo ꝓpagaret. Ex hoc verbo vr̄.
ꝙ filij fuiſſent heredes pr̄nc iuſticie. ꝛ q̄ztū ad iu
ſticiā gratuitā ꝛ q̄ztū ad iuſticiā ɔfirmatā. Nō. n.
generaſſꝫ tales illi iuſticia ꝛ felicitate: niſi generaſ
ſet habētes iuſticiam ɔfirmatā. vt. n. dicit phs. j.
ethicoꝝ. nullus felicitatē laudat queadmodū iu/
ſtū. ſꝫ vt diuinū quid ꝛ melius beatificat. Vñ non
diceret felicitas quid diuinū ſi determiaret ſtatꝫ
poſſibilē ad miſeriaꝫ. neqꝫ. n. vident felices quia
ſtatu iuſticie cadere pn̄t. ¶ Itē ſtatus primus fuit
īter neceſſe mori ꝛ ipoſſibile mori. nihilominus
magis ordiatus fuit ad ipoſſibile mori q̄ꝫ ad ne/
ceſſe mori. ex quo vr̄ ꝙ faciliter potuit illud aſſe
qui. cū illud facilius poſſꝫ attingi ad qd̓ ē maior
ordinatio. Sicut ergo primi parētes cadentes a
prio ſtatu icurrerūt neceſſitatē moriēdi. ꝛ ſimulr̄
coꝝ poſteritas: ſic ſilr̄ vr̄ ēt rōne fortiori. ꝙ ſi p/
feciſſent in prio ſtatu: aſſurrexiſſent ad ipoſſibili/
tatē moriēdi ꝛ coꝝ poſteritas ſilr̄. hoc non poſſꝫ
eē niſi eēnt ɔfirmati. ſ. parētes ꝛ filij. dū. n. habe/
rēt ptātem peccādi ꝛ haberēt ſilr̄ ptātem moriē/
di. ꝛ ita videt ꝙ parētes ꝛ filij i ſtatu illo fuiſſent
ɔfirmati. Cōtra. aug. xiiij. de ciui. c. x. q̄ꝫ felices
erāt ꝛ nullis agitabant ꝑturbatiōibus animoꝝ.
nullis corpoꝝ ledebant incōmodis. tā felix vni/
uerſa ſocietas eēt humana. ſi nec illi malū qd̓ ēt i
poſteros trahicerēt. nec quiſquā ex ſtirpe iniqui
tatē ɔmitteret que dānatiōeꝫ reciperet. Ex hoc ver
bo aug. videt ad hoc ꝙ poſteri primoꝝ parentū
ſtetiſſent i prima felicitate: neceſſe fuiſſꝫ ꝙ nec pa
rētēs eoꝝ nec illi pēccarēt. ex quo vr̄ ꝙ ſi parē/
tes ſtetiſſent ꝙ adhuc poſteri peccare potuiſſent.
ergo poterant eē alieni a paterna iuſticia. ꝛ ita ñ
eē heredes iuſticie ɔfirmate. ¶ Itē homo de na
tura ſue ɔditōis vertibilis ē ad bonū a malo. ꝛ
ecōuerſo. fuit. n. ɔditus mutabilis vertibilr̄. vn/
de neqꝫ auerſus per culpā efficit confirmatus i
malo. neqꝫ ɔuerſus p grām efficit ɔfirmatus in
bono. ex quo videt ꝙ ſicut primus parens ñ fuit
ɔfirmatus i malo peccādo. ſilr̄ neqꝫ fuiſſꝫ cōfir/
matus i bono ſtādo neqꝫ ꝓficiēdo: neqꝫ poſte/
ros. multo fortius genuiſſꝫ tales. Rñſio ad hoc
dōm ſm Anſel. ꝙ ſi ſtetiſſent primi parentes ge/
nuiſſent filios heredes paterne iuſticie q̄ztum ad
iuſticiā ɔfirmataꝫ. ſꝫ hec ɔfirmatio eēt q̄ztum ad
iuſticiā originalem. Vñ anſel. li. j. cur deus hō. c.
xvij. q̄zuis nondū ꝑuēherent ad illā equalitateꝫ
angeloꝝ ad quā ꝑuenturi erāt hoies: cū pfectus
erat numerus de illis aſſumendis. in illa tñ iuſti/
cia in qua erāt vr̄ ꝙ ſi viciſſent vt tentati ñ peccaſ
ſent. ita ɔfirmarent cū omni ꝓpagine ſua. vt vl/
tra peccare ñ poſſent queadmodū q2 victi pecca
uerūt. ſic infirmati ſunt: vt q̄ztuꝫ i ipſis ē ſine pctō
eē nō pn̄t. quis. n. audeat dicere plus valere in/
iuſticiā ad alligandū i ſuitutē hoiem in pria ſua/
ſione ſibi ɔſentientē. q̄ꝫ valeret iuſticia ad confir
mādū eū in libertate ſibi i eadē tentatiōne ꝑterea
adherentē. Nā queadmoduꝫ qm̄ hūana nā tota
erat i primis parētibus. tota i illis victa ē vt pec/
carēt. excepto illo ſolo hoie quē deus ſine ſemie
viri de virgie facē ſic ſeuit a pctō ade ſecernē. ita
i eiſdē tota viciſſet ſi ñ peccaſſꝫ. Hoc idē vr̄ ſenti
re boe. de fide xp̄iana dicēs. qm̄ angeloꝝ nume/
rū. i. ſupne ciuitatis cuius ciues angeli ſūt iminu
tuꝫ voluit ɔditor pmanere. formauit ex terra ho
minē: atqꝫ ſpū vite aiauit. eūqꝫ ꝑſira lege i padiſi
delitijs ɔſtituit. vt ſi ſine pctō manere vellet. tam
ipm ꝙ̄ eius ꝓgeniē angelicis cetib9 ſociaret. Ex
hoc ẟbo vr̄ ꝙ ſi ipſe ſtetiſſꝫ. nullus ꝺ poſteris ei9
perijſſet. qd̓ nō vr̄ poſſe accidiſſe niſi confirmati
eēnt. ꝛ hoc vr̄ poſſe haberi ab aug. q vr̄ dicere.
xiiij. de ciui. dei. j. c. ꝙ nulli de poſteris primoꝝ
parētū fuiſſent morituri niſi primi pentes peccaſ
ſent. ꝛ ɔſtat ꝙ ſi ñ fuiſſent morituri ñ peccaſſent.
dicit. n. ſic. neqꝫ hoc genus fuiſſe i ſingulis qbuſ/
cūqꝫ moritꝝ. niſi duo primi quoꝝꝫ creatus eſt
vnus ex nullo alter ex illo. id inobediētia meruiſ
ſent a qbus admiſſꝫ ē tā grāde pcm̄. vt i dete/
rius eo nā mutaret hūana ēt in poſteros obliga
tōne peccati ꝛ mortis neceſſitate trāſmiſſa. ¶ Ad
illud qd̓ primo obijcit per verbū aug. dōm ꝙ il
lud verbū videt ɔſonū eē ſententie anſel. ſub hoc
ſenſū. felix eēt ſocietas humana ſi primi parentes
nō trahicerēt malū in poſteros. q2 tūc nec aliqs
de poſteritate iniqtatē ɔmitteret. qd̓ aūt ſubditur
quē dānationem reciperet nota eſt expreſſionis.

quia omnis iniquitas in ſtatu illo damnationem iduceret. ¶ Ad illud qđ obijcit. ꝙ hõ erat ɔdit⁹ vertibilis a bono i malũ ⁊ ecõuerſo ⁊c̃. dõm ꝙ lȝ talis fuerit ꝺ nã: tñ ſupueniẽte grã poterat i bono iclinabiliter ſtabiliri. ſic̃ dictũ eſt de p̱io homine ꝙ moꝛtalis erat ɔditõe coꝛpis aĩalis. imoꝛtalis bñficio ɔditoꝛis. ⁊ ẽ euidẽs exẽplũ a beata virgine. Sũt aũt qdã ñ acquieſcẽtes ſniẽ Anſ. dicẽtes. ꝙ ſemp fuiſſent geniti filij in ſtatu illo in poſſibilitate peccãdi. qđ vr̃ ſentire hugo de ſcõ vic. qui pñt rñdere rõnibus ꝯ hic ꝓpoſitis ſic. ¶ Ad illud qđ obijcit ꝙ trãſmiſiſſet neceſſitateȝ ꝓficiẽdi ſic̃ trãſmiſit neceſſitatẽ peccãdi. dicẽduȝ ꝙ neceſſitatẽ peccãdi dupl'r põt itelligi aliqs habere. aut q2 neceſſe hȝ i pcõ p̱manẽ. Prĩo qdẽ mõ reperit neceſſitas i ſtatu nãe humane poſt lapſuȝ. Sȝ ſcđo mõ in ſtatu ruine angelice. ſiquis ergo recto itellectu velit arguere. ex hoc nõ habebit ꝙ adã ſi obediuiſſet. neceſſitateȝ habuiſſet p̱manẽdi in iuſticia ſicut hñt angeli q nõ poſſunt labi. ſȝ ꝙ ſtatu illo manẽte neceſſe eſſȝ ipſuȝ i aliquod opus bonũ ⁊ laudabile exire. ⁊ hoc vtiqȝ verũ ẽ. q2 ſic̃ ſtatus nãe coꝛrupte ponit defect⁹ ⁊ deoꝛdinatõnes ſic ſtatus ille reqreret rectas ⁊ oꝛdiatas opatõnes ⁊ cogitatõnes. nũqȝ eiȝ homo in ſtatu inocẽtie ocioſus fuiſſet. ¶ Ad illud quod obijcit de angelis ⁊c̃. dõm ꝙ nõ ẽ ſile ⁊ hoc diffuſi⁹ hȝ explicari cũ agit ꝺ irremediabilitate peccati angelici. ſȝ nũc tñ ſufficiat dixiſſe: ꝙ rõe nobilitatis ⁊ ſimplicitatis ⁊ icoꝛpoꝛeitatis ⁊ deifoꝛmitatis nãe angelice que nullum habebat retardãs. ⁊ rõne ſtatus merendi ſũt ꝑfixi. ſicut aiunt. Damaſ. ⁊ aug. angelus ſtatim in p̱io ɔflictu fuit ɔfirmatus in bono vel obſtinatus i malo. hõ v̾o q2 erat alterius ɔditiõis ſicut p demeritũ nõ fuit i malo obſtinatus ſm ꝙ pȝ nec in ſe nec i poſteris: ſic nõ fuit i bono ɔfirmatus. iõ nõ opoꝛtuit ipſuȝ iuſticiam ɔfirmatã in poſteros tranſfuſiſſe. ¶ Ad aliud de auc̃te Anſel. dici põt. ꝙ ſic opinatus fuit. tñ ex illo v̾bo nõ põt haberi ſm quãdaȝ cõgruentiaȝ ⁊ diſpõneȝ. que nõ ponit neceſſario ita eſſe. preterea poteſt fieri vis in verbo vt per iuſticiã intelligamus naturalẽ rectitudineȝ. p felicitatẽ p̱uatõem omnis pene nõ cõfirmatõneȝ in ſtatu iuſticie. ¶ Ad illud qđ obijcit. ꝙ facilius poterat aſſurgere ad impoſſibilitateȝ moriendi ꝙ̃ declinare ad neceſſitateȝ ⁊c̃. dõm ꝙ oꝛdinatus fuit ad ipoſſibilitatẽ moriendi. nõ vt ad illud qđ aſſequi debuit i vita aĩali ⁊ terrena. ſed potius in vita ſpũali ⁊ celeſti. Unde aug. xiiij. de ciui. dei. c. x. Felix vniuerſa ſocietas eſſȝ humana ſi nec illi ⁊c̃. vt ſupꝛa. atqȝ iſta p̱manẽte felicitate. donec p illã benedictõem qua dictũ eſt. creſcite ⁊ multiplicamini. p̱deſtinatoꝝ ſanctoꝛuȝ numerus ɔpleret. Alia maioꝛ daret̃ ꝙ̃ beatiſſimis angelis data eſt. vbi iaȝ eſſȝ certa ſecuritas peccaturũ neminẽqȝ moriturũ. Cõtrarietas aũt que vr̃ inter hug. ⁊ Anſel. põt diſſolui. dicit eniȝ hugo i ſenſuis. ſtultũ videt̃ dic̃e ꝙ in hac vita ɔfirmatus ſit ita aliqs ꝙ non poſſit fieri malus. qđ in alia vita tñ ꝓmittit̃. Anſel. dicit ꝙ ſi p̱imi parẽtes vicisſent in illa p̱ia tẽtatõne. ꝙ ita ɔfirmarent̃ cum oĩ ꝓpagine ſita. vt vltra peccare nõ poſſent. qđ aũt dicit hugo ꝙ nullus dȝ dici ita ɔfirmatus in hac vita ꝙ nõ poſſit fieri malus. itelligit̃ nõ poſſit negatiue ſimpl'r. i. nullo mõ poſſit. qđ pȝ p hoc qđ ſubiungit̃. ſ. ꝙ in alia vita tñ ꝓmittit̃. qđ aũt dic̃ Anſel. ꝙ ita ɔfirmarent ꝙ vltra peccare nõ poſſent. nõ intelligit̃ nõ poſſent negatiue ſȝ poti⁹ expreſſiue. notat̃ eniȝ p hoc expſſio ſtabilitatis i bono. ſub hoc ſenſu. ita eſſent ſtabiles in bono qđ q̃ſi eẽt illis ipoſſibile facere maluȝ. ſicut dr̃ aliqñ ꝺ aliquo viro excellẽter bono. ꝙ neſciuit facẽ maluȝ. vl' ꝙ ñ poſſȝ. Opinio autẽ fuit fere oim ⁊ ẽt maioꝝ. ꝙ ſi ſtetiſſent p̱imi pentes. ita fuiſſent cõfirmati ⁊ illi ⁊ poſteri. ꝙ nullomõ peccare potuiſſent.

Membꝛũ ſecunduȝ.

Equit̃ ingrere q̃les filios genuiſſent. q̃tũ ad ſciam. Et querit̃ vtrũ genuiſſent filios pfectos ſcia. Qđ ſic videt̃. Omnis ignoꝛatia in rõnali creatura ẽ pena peccati. Ut eniȝ dic̃ Beda. q̃tuoꝛ ſunt nobis inflicta pp peccatũ p̱imoꝝ parentũ. ſ. ignorãtia. īfirmitas. malicia. ⁊ ex his ɔflata mali cõcupiſcẽtia. In ſtatu p̱io nullũ fuit pcm̃ nec pena peccati. ⁊ ita nec ignoꝛãtia. ergo filij pcreati i ſtatu illo fuiſſẽt pfecti ſcia ſine oĩ ignoꝛãtia. ¶ Itẽ ꝑ ꝓbm. ſi ſenex haberet oculũ iuuenis videret vtiqȝ ita bñ ſicut ⁊ iuuenis. ⁊ ex hoc pȝ ꝙ ſi defect⁹ aliqs ſit in aĩa ex pte illa q̃ ſpectat ad cognitiuaȝ. hoc ẽ pp ꝺfectũ aliquẽ ex pte oꝛgani. aliquo mõ ipſi cognitiue deſeruientis vel ex pte coꝛpis cui⁹ aĩa ẽ pfectio. ſȝ coꝛpa genitoꝝ in ſtatu illo fuiſſent optime armonie ⁊ ſanitatis pfectiſſime. ſic̃ habet̃ ab aug. de coꝛpe p̱imi hoĩs. ergo ex pte coꝛpoꝛũ illoꝝ nõ fuiſſet impedimẽtũ. pp qđ aĩe incurriſſent aliquẽ defectũ q̃tũ ad cognitiõeȝ vl' ſciaȝ. ¶ Itẽ coꝛpus qđ coꝛrũpit̃ aggrauat aĩam. Sap. ix. Si in illis nulla fuiſſet coꝛruptio i coꝛpe. ergo nulla aggrauatio in aĩa. ergo in oĩ libertate qua gaudet ipſa ſubſtãtia aĩe poſſet vti ſcia ſibi indita ⁊ alijs bonis. ſimiliter nullo exiſtẽte impedimẽto in coꝛpibus illoꝝ. ⁊ ita videt̃ ꝙ ſtatim habuiſſent pfectõem ſcie que ɔpetit aĩe ſm ſe. nullo occurrẽte impedimẽto. ⁊ ita vt p̱ius. ¶ Itẽ duplex erat pfectio hominis in ſtatu p̱imo. Una iuſticie oꝛiginalis que ſpectabat ad ipam affectiuã. Alia ſcie rõnalis q̃ ſpectabat ad ipaȝ cognitiuã. ſȝ ſtatim habuiſſent pfecte iuſticiã oꝛiginalẽ. ergo pari rõe habuiſſẽt pfecte ſciaȝ rõalẽ. ¶ Itẽ ꝙ habuiſ

ſent ſtatim vſuꝫ rõnis vr̃ ꝑ hoc. ꝙ quedã quoꝛũ
ꝑfectio ẽ aĩa ſenſibilis. ſtatim abũdãt cognitione
agẽdoꝝ ⁊ noticia expedientiũ ⁊ nociuoꝝ. vñ ſta-
tim hñt vſuꝫ ſue cognitiue. ſꝫ ꝯſtat ꝙ nõ fuiſſꝫ ho
mini ſubtractũ qḋ ẽ aĩalibꝰ ꝯceſſuꝫ. niſi hoc eẽt ḋ
merito peccati. ergo ſi nõ ꝓceſſiſſet pctm̃. hõ ſta
tim i oꝛtu ſiue poſt oꝛtũ ſuũ haberet vſum rõnis
⁊ ſciret q̃ agẽda ⁊ q̃ fugiẽda. ⁊ ita vt pꝛius. ¶ Jtẽ
duo creauit deus ad imaginez ſuã. ſ. angelum ⁊
animã que ſũt creature rõnales ⁊ ꝑfectiſſime in
genere creaturaꝝ: angelus ſtatim ꝯditus habuit
ꝑfectõez cognitõis. ⁊ hoc regrebat eius ꝑfectio:
ſilr̃ videt̃ ꝙ aĩa creata ſtatim ſit ꝑfecta ſcia. ſiue ꝙ
debeat eẽ. niſi culpa interueniẽte impedit̃. vel q̃re
nõ cũ homo ſit ꝑfectõis maioꝛis. Si dicat̃ ꝙ aĩa
nõ eſt ſtatim ꝑfecta ſcia ꝓꝑ ꝯiunctiõez cuꝫ coꝛꝑe
tali: hoc videt̃ incõueniẽs. vt eniꝫ dic̃ Auicẽ. aĩa
vnit̃ coꝛꝑi vt ꝑficit̃. ergo ſoꝛtit̃ perfectiõem ex cõ
iunctõe cuꝫ coꝛpoꝛe ⁊ nõ imꝑfectõem. ⁊ maxie
ex ꝯiunctõe cũ coꝛpoꝛe exiſtẽte ſine coꝛꝛuptiõe.
¶ Jteꝫ in pꝛimo ſtatu geniti eſſent ꝑfecti cogni-
tõe ſenſitiua. nõ eniꝫ fuiſſent i aliquo defectu q̃ꝫtũ
ad ſenſitiuã cognitõez. multofoꝛtius vr̃ ꝙ ꝑfecti
fuiſſent cognitõne intellectiua. ⁊ ita eſſent in ſtatu
illo ſcia ꝑfecti. Dicit tñ phs. ꝙ ĩtelligere ẽ in aĩa
cuꝫ velit. ſentire autẽ nõ ẽ in ipſa ſupple. cũ velit.
Ex quo videt̃ ꝙ actus ĩtellectiue magis ſubſit li-
bertati volũtatis q̃ꝫ actus ſenſitiue. ex quo videt̃
ſeq̃ ꝓpoſitũ. Contra hoc arguit hugo ſic. pꝛia
oĩa ꝑfecta facta ſũt. cetera aũt oĩa q̃ ex ipſis oꝛiũ-
tur ⁊ poſt ipſa ſequãtur: niſi ꝑ interualla tẽpoꝛuꝫ
creſcẽdo ad ꝑfectõez venire nõ pñt. ⁊ hoc oñdit
per inductõez in plãtis ⁊ aĩalibus ex hoc inten-
dẽs ꝯcludẽ. hoc idẽ ꝯtigiſſe de cognitõne ſenſus
⁊ ĩtelligẽtia mentis. ¶ Jtẽ vt habet̃ ab Auicẽ. aĩa
rõnalis ꝯiungit̃ coꝛpoꝛi vt in eo ꝑficiat̃ ſcientijs
⁊ virtutibus. ⁊ ſic ꝑfecta cõiungat̃ ſeculo altioꝛi.
ſꝫ hoc eſt verbũ catholicũ. ⁊ eſt generale ad oẽꝫ
ſtatum. ergo in ſtatu ĩnocẽtie aĩa ꝑueniſſet ad ha-
bitũ ſcie mediãte adminiculo coꝛꝑis. ergo nõ ha
buiſſet habitus ſciaꝝ ſibi ĩnatos. ſꝫ eos tp̃e acq̃-
ſiuiſſet. ergo i ſtatu illo geniti nõ oꝛiunt̃ perfecta
ſciẽtia. ¶ Jteꝫ ſi adaꝫ ſteuiſſet. filij eius ꝑ ſucceſſio
nẽ tẽpoꝛis ꝑueniſſent ad ꝑfectiõem ſtature ex ꝑte
coꝛpoꝛis. ergo a ſimili videt̃ ꝙ ſucceſſione tẽpo
ris ꝑueniſſent ad ꝑfectiõem ſciẽtie ex ꝑte mentis.
aut ſi nõ quare nõ. Reſpõſio dõm ꝙ puuli ge
niti ab adã in ſue natiuitatis pꝛimoꝛdio illumina
tõem aliquã cognitõnis ⁊ ſcie abſq̃ꝫ dubio ha-
buiſſent. Si autẽ natura. ſm̃ ꝙ vult phus genera
liter de ipſa loquẽs. nõ deficit i neceſſarijs: mul-
to foꝛtius colligi poteſt de illa nãtaꝫ nobili ⁊ taꝫ
bene inſtituta. ꝙ nõ defuiſſet illuminatio neceſſa
ria ĩtellectui ad iudicãduꝫ: ſicut nõ defuit rectitu-
do iuſticie ipſi affectui in appetẽdis ⁊ reſpuẽdis.
rectũ eniꝫ appetitũ volũtatis antecedit rectũ iudi
ciuꝫ rõnis. ⁊ ideo rectitudinẽ iuſticie pꝛeit illumi
natio ſcie. in his que ſũt capacia vtriuſq̃ꝫ. ſicut er
go indubitãter dici opoꝛtet ꝙ filij ade rectitudi-
neꝫ affectus haberẽt tam reſpectu appetibiliuꝫ q̃
ſunt de genere cõmodi q̃ꝫ reſpctu eoꝛuꝫ que ſunt
de genere honeſti. ſic etiaꝫ ponẽduꝫ eſt ꝙ reſpe-
ctu vtroꝛũq̃ꝫ haberet puulus illuminatiõez ſciẽ-
tie ſtatim cuꝫ naſceret̃. per quã eſſet habilis ⁊ ido
neus ⁊ expeditus ad illa diſcernenda. ne ꝑ igno-
rantiã vel erroꝛem cogeret̃ abſtractus in aliquo
deuiare. ⁊ hoc quidẽ dicere poſſumus ſine calũ
nia. cuꝫ nõ ſit diſſonũ rõni. nec auctas aliqua cõ
tradicat. Veruꝫ ſi vlterius ꝓcedat̃ ad illius illu-
minatõem ⁊ ſciẽtie vſum ⁊ ſtatũ. difficile ẽ deter
minare. tuꝫ qꝛ auctates ſuꝑ h̃ nõ reperiunt̃ ex-
pꝛeſſe. tũ etiaꝫ qꝛ ad hoc vix haberi poſſunt. niſi
rõnes cõgruentie. que frequẽter ſunt ad vtrãq̃ꝫ
ꝑtem: tuꝫ etiaꝫ qꝛ in ſtatu ſumus caliginis ⁊ mi-
ſerie. adeo vt vix poſſumus cogitare que i ſtatu
illo fuiſſent. ꝓꝑ h̃ ꝙ ſumus i aſpectu multipliciuꝫ
defectuũ aſſueti. Unde q̇buſdã videt̃ dicendũ. ꝙ
ſtatim puuli habuiſſent rõnis vſuꝫ cuꝫ coꝛpus ñ
aggrauaret ſpm̃. ꝓfeciſſent tñ in ſcia ꝑ experien-
tiã. ſicut etiã datũ erat eis ꝓficere i iuſticia ⁊ bo-
na vita ꝑ obedientiã. Alijs vr̃ ꝙ puuli nõ ſtatim
habuiſſent vſuꝫ rõnis ſicut nec i matrũ vteris. ⁊
hoc ꝓꝑ humiditatẽ que ꝑ nãꝫ erat i oꝛganis de-
ſeruiẽtibus vſui potẽtie cognitiue. Unde ꝑ nãm
fuiſſent aliquãtulũ retardati. ⁊ hoc q̇deꝫ ñ fuiſ-
ſet pena. nec ignoꝛãtia coꝝ. ſꝫ potius oꝛdo natu-
re eſſꝫ. q̇ ab imꝑfecto ĩcohat ⁊ intẽdit ad ꝯplemẽ
tũ. Nõ tñ fuiſſent ita diu retardati ſicut ⁊ nunc. qꝛ
penalis coꝛꝛuptio ſuꝑadiecta imꝑfectõi coꝛꝑis.
multũ retardat ⁊ ĩpedit vſum rõnis. qḋ aũt ve-
rius ſit difficile ẽ videre. Poſſumus tñ ſine p̃iu-
dicio mediã viã tenẽ. vt dicamus ꝙ puuli illi ſtatiꝫ
noſcerẽt qḋ ꝓ illo tp̃e eſſꝫ nãe ſue ꝯſonũ vel no-
ciuũ. ⁊ hoc ꝑ ĩduſtriã nãleꝫ. ſi aũt nã hoc ꝯceſſit
ouiculis vel agnis vt ꝑ inſtinctuꝫ nãe lupuꝫ refu-
giant quẽ nũq̃ꝫ viderũt. ⁊ mamillas matrũ req̇-
rant: nequaq̃ꝫ credẽdũ ẽ. hoc filijs ade fuiſſe ne-
gatũ. Quãtũ v̓o ad quedã q̃ ſpectãt ad bonũ ho
neſti. ſic̃ diſtinctio p̄ceptoꝝ ⁊ cultuũ q̇bus deus ẽ
venerãdus ⁊ ſilia. vr̃ ꝓbabile ꝙ cognitõis vſus
fuiſſet dilatus. q̃ꝫuis nõ abſurde ꝯcedi poſſit ꝙ
eis habitꝰ ad hoc eſſꝫ datus. ¶ His viſis pꝫ i ꝑte
rñſio ad qõnẽ ꝓpoſitã. pꝫ etiã ꝓ magna ꝑte re-
ſpõſio ad obiecta. Nã rõnes que ꝓbãt ꝙ ñ ge-
neraret filios hñtes ꝑfectõnez ſcie. oñdunt ꝙ filij
adã ñ ſtatiꝫ a pꝛĩcipio habuiſſent cognitõez i tãta
plenitudie ⁊ ꝑfectiõe. i quãta erãt ꝑ ſucceſſiõem
tp̃is habituri. ⁊ hoc q̇dẽ veꝝ eſt. ⁊ iõ ꝯcedi pñt.
Attamẽ ad illã rõnẽ quã vltio ĩducit ḋ ſilitudine
ſtature. dici põt. ꝙ non ẽ ſile qꝛ ꝑuitas coꝛꝑis ⁊
ĩſtature ẽ ꝓꝑ exigẽtiã matricis ⁊ coꝛpꝰ nãtũ par
atũ ꝓficẽ. ſꝫ aĩa eque v̓tutis ẽ i ꝑuo coꝛꝑe vt in

magno q̄tuʒ ē de ſe. ſicut vult aug. i li. de quātita/
te aie. ¶ Ad illud qđ p̄io in ɔ̄riuʒ obijcit. ꝙ igno
rantia ē pena pcti. iā pʒ rn̄ſio. q2 ignorātia ꝑut ē
pena. noiat priuationē ſciētie que nata ē in eē ſicut
cecitas priuationē i ſnis. Un̄ catulus nō dr̄ cecus
an̄ nonū diē. Unde hug. de ſacra. Non ois q ali/
quid neſcit aut aliqd minus pfecte ſcit. ſtatiʒ igno
rātiam habere ſiue in ignorātia eē dicēdus eſt. q2
ignorātia nō dicit niſi tunc ſolum cū id qđ igno
rari nō debuiſſʒ neſcit. talis itaqʒ ignorantia non
niſi ex pena peccati ineē cognoſcit. cū mens a lu/
mine veritatis excecata. ne ea que ſcire d̄beret co
gnoſcere valeat. ꝓprio vicio obſcurat. illa vero
que i naſcētibus cūctis ⁊ nūc a p̄cipio in eē vr̄.
⁊ tūc quoqʒ in eē d̄buiſſe credit ſenſus ſiue cogni
tōis iperfectōeʒ nāe nō culpe. ɔceſſuʒ ē autē ꝙ in
primordio ſue natiuitatis hēbant habitū ɔueniē/
teʒ illi tpi ⁊ vſuʒ ſm ꝙ ɔpetebat illi ſtatui corre/
ſpōdentē. ⁊ ideo q̄ʒuis aliqua eſſʒ i eis pfectio ſci
entie: non pp hoc ſequit ꝙ i eis fuerit priuatio ex
pena ignorātie. nec ſequit ſi nō habuerūt ignorā
tie penā ꝙ pp hoc habuerūt pfectā ſcientiā. ¶ Ad
illud qđ obijcit ꝙ iperfectio cognitōnis ſenſitiue
venit a pte organi. ſicut pʒ i viſu ſenis. dicēduʒ ꝙ
rō iſta deficit dupl'r. primū qdeʒ q2 hoc veꝝ ē in
cognitōe ſenſitiua que nō habʒ ad pfectiōeʒ de/
duci per aliquē habitū acquiſitū. Nos aūt queri
mus hic de cognitōe itellectiua que ab expientia
tēpoꝝ recipit icremētuʒ. Alius ēt defectus eſt ibi.
q2 q̄uis in corpe puuli nō eſſʒ ꝓ ſtatu corruptio
aggrauās. erat tn̄ iperfectio retardās. lʒ eīm ha/
buiſſent corpa optime armonie ſʒ ɔgruētiā ſtat⁹
illius. nō tn̄ optime ſimpl'r. ſtatus .n. ifantilis ſemp
haberet aliqua ſincomata ipediētia actuʒ cogni/
tiue ⁊ vſuʒ rōnis aliquo mō. vt .n. dicit Caſſio. đ
aia. datū eſt aiabus ad tēpus ſuoꝝ ſequi corpoꝝ
neceſſitates. ſincomata aūt huius i ſtatu illo eſſent
ex nāe conditōe nō ex vicio culpe: ſicut ſūt illa q̄
modo iſtū ſtatū circūſtāt. ¶ Ad aliud qđ obijcit.
ꝙ in ſtatu illo in nullo fuiſſʒ aia aggrauata cū in
corpe nulla fuiſſʒ corruptio. iā pʒ rn̄ſio i pte. q2 lʒ
nō fuiſſʒ corruptio aggrauās. eēt tn̄ impfectio re/
tardās. ꝑterea verbū illud ſapi. Corpus qđ cor/
rūpit aggrauat aiaʒ. itelligit de aggrauatōne que
rectitudinē tollit originalis iuſticie: que i ſtatu illo
eē nō poſſʒ. Un̄ nihil deperiſſʒ aiabus puuloꝝ in
ſtatu illo de libertate ſua q̄ʒtum ad rectitudinem
nālis iuſticie. habuiſſent enim paruuli in ſtatu illo
naturalē iuſticiā nec in aliquo declinaſſent ab illa.
¶ Ad illud qđ obijcit ꝙ ſtatiʒ eēut pfecti q̄ʒtuʒ ad
originalē iuſticiā ⁊c̄. dōm ꝙ non ē ſimile de pfe/
ctōe originalis iuſticie ⁊ đ pfectione ſciētie: quia
ſicut tactuʒ ē. ſincomata illius etatis impediſſent
actū cognitiue. ⁊ vſuʒ rōnis quodāmō n̄ aūt ſic
rectitudinē iuſticie originalis. Rō aūt huius ē q2
origialis iuſticia ē ipius volūtaꝭ ꝓprie ſiue liber/
tatis arbitrij. pfectio ſciētie ē ipſius cognitiue ſiue
itellectiue. actus aūt volūtatis ſiue liberi arbitrij n̄
pōt ipediri niſi forte ex d̄fectu aliquo ex pte cogni
tiue. ſicut nec ei⁹ ptās .i. libertas. pp qđ rectitudo
q̄ erat origial'r illius. n̄ niſi p ſeipſaʒ poterat amit
ti ſiue iclinari. virtus aūt itellectiua nō gaudet tā
ta libertate. tū q2 idiget admiculo aliaꝝ potētiaꝝ
⁊ organoꝝ eorūdē ad hoc ꝙ exeat i actū ſuū. tuʒ
q2 neceſſaria ē multoꝝ cognitio ⁊ multiplex or/
dinatio ⁊ collatio ad hoc ꝙ pueniat ad pfectiōeʒ
ſciētie. pp qđ multis modis ⁊ de cāis pōt retar/
dari actus ſciēdi ſiue pfectio ſciētie. ⁊ ſic ipediri n̄
pōt iuſticia origialis. que ſolūmō auerſiōe volū
tatis amittit. Preterea pfectio originalis iuſticie
hēret ex grā ſiue ex dono dei. q2 ergo oio ex do/
no dei ē ⁊ nullū hʒ ipedimētū ex pte recipiētis. n̄
ſic āt ē de pfectōe ſciētie. al'r ē đ pfectōe hui⁹ ⁊ il/
lius. ¶ Ad aliud qđ obijcit. ꝙ ſtatiʒ hūiſſent vſuʒ
rōis q2 hūiſſent vſuʒ cognitiue. ſicut aialia habēt
vſuʒ ſue cōgnitiue ⁊c̄. dōm ꝙ nō opʒ. ſʒ ſicut ta/
ctū ē. cognoſcerēt ꝙ ꝓ illo tpe eēt nāe coꝝ ɔſonū.
⁊ hoc p inſtinctū ſiue iduſtriaʒ nālez. ⁊ in hoc p/
fectius ⁊ excellētius q̄ʒ aialia. q2 inſtictus ille ſiue
iduſtria quodāmō dirigeret rōe ne poſſʒ errare.
hoc tn̄ dico opinādo non aſſerēdo. Ualde .n. vr̄
mihi abſurduʒ ponē hoīeʒ ɔpletū hēre rectitudi
nē iuſticie origialis ⁊ oino carere vſu rōnis. ho
minē ɔpletū dico ad d̄riam illoꝝ qui i vteris ma/
ternis nutriunt ⁊ ibi ſunt i productōe ad eſſe cō/
pletum. ¶ Ad aliud qđ obijcit. ꝙ angelus ſtatim
habuit perfectōeʒ cognitōis ⁊c̄. dōm ꝙ nō ē ſi/
mile de angelo ⁊ de aia rōnali. aia eīm rōnalis
rōne qua ē perfectio corpis ⁊ ſenſibus corpali/
bus ⁊ organis idiget. ad hoc ꝙ pueniat ad ſui p/
fectōem in cognoſcēdo ſiue ſciēdo. qbus nō idi/
get āgelus. non ē ita expedita ad aſſequēdū perfe
ctōeʒ ſuā q̄ʒtū ad ſciētiā. ſicut ē angelus. qn̄ eniʒ ē
defectus aliqs ex pte organi pp quē nō ē expedi
tū. ad coopandū illis que reqrunt ad hn̄dā ſcien
tiā ſiue pfectōeʒ ſciētie opʒ ipſaʒ aiaʒ deficē ab il/
la pfectōne. ꝑterea itellectiua ē plena formis. Un̄
q2 illa lux itima p quā viſio ſiue cognitō actualis
ſemp illi pn̄s ē. poſt ɔuerſionē ad primā lucē ſem
per ē i cognitōe ⁊ ſcia pfecta. nō ſic ē de aia hu/
mana q̄ ſm phm creata ē quaſi tabula raſa. ⁊ pfe
ctibilis virtutibus ⁊ ſciētijs. Preterea itellectiua
ſm dyoniſiuʒ ē deiformis rōne ɔprehēſiōis in/
ſtātanee ⁊ collatōis. aia aūt nō ſic. imo itelligit ⁊
ɔfert cū cōtinuo ⁊ tpe. Unde itellectus humanus
per nām magis ē cū collatōe ⁊ iquietudine ⁊ cū
ɔtinuo ⁊ tpe q̄ āgelicus vt vl' dyoni. ¶ Ad hoc
qđ ſubiungit ꝙ aia vnit corpori vt pficiat ⁊c̄. pp
qđ ex ɔiunctōe cū corpe nō dʒ aliquo mō ipedi/
ri a ſua pfectōe. dōm ꝙ pfectio aie depēdet a cor
pore quodāmō q̄ʒtum ad ſatiſfactionē appetitus
ipſius. nullo eīm mō pōt oino ſatiſfieri appetitus

aie. nisi in ꝯiunctõe cū corpe. vt habet ab aug. sup Gen̄. ad lit. ⁊ q̄tū ad hoc statī pficit in ꝯiunctõe depēdet ēt quātū ad virtutē ⁊ scientiā ⁊ q̄tuȝ ad hoc nõ statī pficit i ꝯiunctõe sed p ꝓcessū tēporis assequit̄ hui⁹ pfectõeȝ. adminiculo ⁊ coopatõe corpis. ¶ Ad hoc qd̄ postea obijcit̄. ꝙ geniti i primo statu eēnt pfecti q̄tum ad cognitõeȝ sensitiue ⁊c̄. dicēdum ꝙ nõ ē sīle de pfectõe sensitiue ⁊ itellectiue. pfectio eim̄ sensitiue a natura ē. Non sic aūt ē de pfectione itellectus. Dicit eīm phs. ꝙ sensus ē a natura aliqua itellectus. non pp qd̄ natura sensitiue existēte in cõpletiõe sua ⁊ actus eiusdeȝ existit pfectus. pfectio aūt itellectiue habet̄ per electionē ⁊ acquisitõeȝ ⁊ acquirit̄ in statu primo licȝ maiori facilitate ⁊ minori tpe. ¶ Ad illud qd̄ subdit̄ scilȝ ꝙ itelligimus cū volumus ⁊c̄. dicendum ꝙ hoc itelligit̄ fm̄ ꝙ hoc ꝙ dico itelligim⁹ copulat actū itellectus i habitu. loquit̄ eim̄ phus de actu itelligēdi qui ē ex ꝯuersiõe virtutis supra spēm habitā siue receptā in aīa. actus aūt sentiēdi impedit̄ ex hoc ꝙ ꝯfectus ē ex parte medij vel ex absentia obiecti.

Membrum tertium.

Equit̄ iquirē quales filios genuissent q̄tum ad virtutē corpaleȝ. Utrū s. genuissent filios tante virtutis ꝙ statim possent exire i opa ꝓpria organoruȝ. hoc ē ambulare. loq ⁊ huiusmõi. Qd̄ sic vr̄ p silitudinē sūptā a brutis. videmus. n. ꝙ multa aīalia bruta mox vt nascunt̄ vadūt. sugāt māmas. ⁊ sequunt̄ mr̄es. sȝ minime ēstimādū ē ꝙ illud qd̄ ē brutis ꝯstitū. rõnali creature ad hoc apte sine demerito pcti aliq̄ mõ denegaret̄. Ex hoc vī. ꝙ puuli i statu illo nati statī hūissent vsuȝ mēbroꝝ. ¶ Itē due sūt etates in q̄bus minime solēt virtutes organoꝝ hūanoꝝ sufficē ad opa coꝝ exercēda. s. prima ⁊ vltima. i. ifātilis ⁊ senilis. ⁊ hoc dico i statu nāe lapse: sȝ in statu nāe ꝯdite q̄tūcunqȝ esset etas ꝓuecta. hn̄ sufficeret v̄tus organoꝝ ad opa eoruȝ exercēda pari rõne videt̄ ꝙ quātilla fuissȝ etas in statu illo. sufficeret ad idē. vl̄ q̄re nõ? ¶ Itē infirmitas mēbroꝝ i puulis vnde impotētes sūt exire in opera sua in statu nature lapse ꝯgruit ipi statui i quo aīe que sunt corpoꝝ pfectiones sūt infirme. vnde aug. ꝓprie ifirmitati mētis ꝯgruit hec infirmitas carnis. ergo i statu illo i quo nõ essȝ aliqua infirmitas animaꝝ. nõ euenissȝ aliquo modo infirmitas huiusmõi. ergo geniti i statu illo nõ habuissent mēbra ita infirma ꝙ nõ possent exire in officia siue opera illis deputata. ¶ Item si aliqd delectabile in statu illo mouisset appetitum alicuius paruuli. nec haberet vsum membrorum quo illud posset cõprehendere. nõne ex carētia sibi ꝺlectabilis ⁊ i potētia ꝯtingēdi ad illd̄ affigeret. ⁊ ita pena pcessisset culpā. ergo ⁊c̄. Cõtra fortitudo ⁊ debilitas virtutis motiue i corpe ꝓportionat̄ qualitati mēbroꝝ. Unde hoies hn̄tes mēbra solidiora solēt eē fortiores. sȝ puuli tē tpis mēbra tenera hūissent. cū eēnt nobilis ꝯplexiõis. magis. n. solēt eē teneri q erāt nobilioris ꝯplexionis ⁊ melioris nature. Unde dicitur de xp̄o. ꝙ tenerrimus erat pp nobilitatē nature ipius. ergo videt̄ ꝙ sicut puuli nūc non pn̄t gradi per mēbroꝝ teneritudinē. nec põdus corporis ꝓprij supportare pp coꝝ debilitatē: simil̄r nec tūc. ¶ Iteȝ nunc tpis ꝓficit simul virtus corpis cū statura. sȝ si homo stetisset. cõsimilis fuisset in puulis ꝓuectus a pte stature illi qui nunc ē. ergo simil̄r videt̄ ꝙ simil̄r essȝ a pte virtutis. ergo videt̄ ꝙ sicut nūc paruuli in pricipio ferunt̄ ab alijs quasi impotentes ferre seipsos. ⁊ post paulatim vadūt ⁊ postmomodū currūt. ita videt̄ ꝙ ⁊ tūc. ¶ Itē vis generatiua in puulis q̄tum ad vsuȝ fuissȝ dilata tunc sicut ⁊ nūc. nec essȝ impotētie tūc nõ posse generare ante tēpus prefinitū a natura. sicut nec nūc. Simil̄r videt̄ de motiua i alijs ⁊ alijs mēbris. cū virtus illa simil̄r dependeat a corpe. ¶ Itē māmille date sūt matribus a nā. ergo i statu illo fuissent necessarie ⁊ nõ frustra. cum nā nihil agat frustra: ergo fuissent deputate ad officiū siue opus lactatõnis puuloꝝ. qui pp debilitatē illoꝝ ⁊ dentiū carētiā sic nutriri hn̄t necesse. ergo q̄tuȝ ad hoc cõsimiles eēnt in ifirmitate puulis natis in statu nature lapse. eadē rõne ⁊ i alijs que statū circūstant ifantilē vt videt̄. Rn̄sio. dõm sine preiudicio. ꝙ hec infirmitas pp quā puuli in statu nature n̄ pn̄t assurgere ad officia mēbroꝝ ē pena peccati. Un̄ si primi parētes genuissent filios in statu innocētie. sicut quorūdaȝ aīaliuȝ fetus statim cū nati fuerint habēt vsus ⁊ officia mēbroꝝ. ⁊ illi simil̄r habuissent. vnde statim gradi possent. ⁊ matres sequi. ⁊ iuxta congruētiaȝ oportunitatis illius status aliqua officia mēbroꝝ exercere. absurduȝ eiȝ videtur ponere ꝙ rõnalis creatura que nūquaȝ fuerit vicio icuruata sed predita rectitudine iusticie originalis. aliquādo modo bestiali ꝯtra vsuȝ nature ꝓprie ambularet. sicut faciūt modo puuli. qui manibus ⁊ pedibus ambulātes se ꝺ loco ad locuȝ transferūt. potest ergo dici. ꝙ ifirmitas moderna paruuloꝝ qua nõ pn̄t assurgere ad officia membroꝝ est pena peccati. ⁊ ifirmitati originalis culpe attestat̄. ⁊ hoc videt̄ augusti. sentire in li. de baptis. paruulo. di. significat nos. si illi primi parentes vel homies nõ peccassent. vtruȝ tales eēnt filios habituri: qui nec ligua nec manibus nec pedibus vterent̄. nam ꝓpter vteri capacitateȝ forte necesse fuit paruulos nasci. sed poterat scilȝ deus certe scȝ ꝙ multis etiā pecoribus ꝯstituit. quorum pulli q̄uis sint paruuli i accedētibus corporis icremētis etiā mēte ꝓficiāt. quoniaȝ rõnalem animaȝ nõ habent. ⁊ ēt minutissimi ⁊ currūt ⁊ mr̄es

agnoſcunt. nec ſugendis vberib⁹ cura ⁊ ope ad/ mouent aliena. ſ; ea ipſi i maternis corpib⁹ loco abdito poſita mirabili facilitate nouerũt. Con tra homini nato nec ad inceſſũ pedes idonei nec manus ſaltem ad ſcalpẽdum habiles. ⁊ niſi ope nutrientis admotis labijs papille vberis ingerũ tur. nec vbi ſint ſentiunt. ⁊ iuxta ſe iacentib⁹ mã/ mis magis pñt eſuriẽtes flere ꝙ̃ ſugẽ. ꝑinde in/ firmitati mẽtis ꝯgruit hec oĩo iſirmitas corpis. Ecce ꝙ plane dicit. ꝙ hec infirmitas corpis cõ/ gruit infirmitati mẽtis. nec iſtõ ſentire de ſtatu il/ lo d; difficile videri. cum multa maiori admira/ tione digna ibi accidiſſent. vt paruulos i etate te nerrima ſine veſte vel indumẽto pariter ⁊ tecto. abſq; omni difficultate ⁊ feliciter viuẽ ſine ſtra/ to ⁊ ſtramento ſedere ⁊ decubare. ⁊ alia multa huiuſmodi que nos latent. ſed vix credunt talia. q2 hoꝝ ꝯ̃ria ꝯſuetudinis ſunt. Unde augu. ix. ſup Geñ. loquẽs d̃ his que accidiſſẽt homini ſi ſine peccato vixiſſ;. dicit. qui hec fieri potuiſſe ñ cre/ dunt. nihil aliud ꝙ̃ ꝯſuetudinẽ nãe ia; poſt pec/ catu; penãq; humanã ſic currentis attẽdunt. nõ aũt in eoꝝ genere nos eẽ debemus qui ñ credũt niſi qd videre ꝯſueuerunt. Põt ergo cõcedi ꝙ puuli i ſtatu illo habuiſſent vſus naturales pedu; ⁊ manuũ ⁊ lingue ꝙ̃tũ ad guſtũ. cũ. n. lingua cõ gruat in duo opa ẽm phm. ſ. guſtũ ⁊ interpreta/ tionẽ. habuiſſent vſum lingue ꝙ̃tum ad guſtũ qui nãlis ẽ ⁊ ad eẽ. qd aũt ꝙ̃tũ ad interptatõe; ñ dif finio. cu; vſus ille ñ ſit ita nãlis neq; ad eẽ ſ; q̃/ dãmõ ab acquiſitõe ⁊ ad bñ eẽe. Cõcedẽde er/ go ſunt rõnes que inducte ſunt ꝑ pte illa. ¶ Ad illud qd prio obijcit ꝯ̃ hoc. ꝙ pp teneritudinem mẽbroꝝ ⁊ dbilitatẽ. neq; gradi poſſẽt neq; pon dus corpis ꝓprij portare. dõm ꝙ l; mẽbra ha/ buiſſent tenera minime tñ paſſibilia vel oĩno im/ paſſibilia. eo mõ quo ſupra determinatũ ẽ d̃ pri/ mi hois corpe. Uñ nullã leſionẽ incurriſſent ꝙ̃tũ cũq; fortiter fixiſſẽt pedẽ i gradiẽdo. Preterea. q2 corp⁹ fuiſſ; oĩo aĩe ſubiectũ. maiore; recepiſſ; virtutem a ſua viuificatiua ⁊ regitiua. ſ. aĩa tunc ꝙ̃ nunc. vnde ſuffeciſſẽt virtus tibiaꝝ ad corpu/ ſculum ſuum ſupportãdum. Preterea nã corpa lis in ſtatu illo maioris erat virtutis ꝙ̃ i ſtatu nãe lapſe. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ ꝙ̃uis ꝑfeciſſet virtus corpis ꝓportionalr̃ ꝑfectũ ſtature eiuſdẽ tũc ſicẽ nũc: nõ tñ ſequit. ꝙ tunc tante fuiſſent debilitatis quante ſunt nũc. Rõ aũt illa non ꝯcludit niſi or/ dinem in ꝓgreſſu virtutis a minori ad maiore; tũc ſicut ẽ nũc. Si at̃ obijcit ꝙ ab eadẽ impfectõe incepit ſtatura tunc ⁊ nunc. ergo ab eadẽ impfe/ ctione incepiſſ; virtus tunc ⁊ nũc. põt rñderi. vl̃ ꝑ interemptõe; q2 pfectioris ſtature fuiſſent tunc ꝙ̃ nunc. vel ꝑ diſſolutõe; ſilitudinis. q2 l; ꝯſilis eſſ; capacitas vteroꝝ maternoꝝ tũc ⁊ nũc. pp qd oporteret tũc natos ⁊ nũc ab eadẽ ipfectiõe ſtature incipere: non tñ fuiſſet ꝯſimilis virtus in corpori bus ſtatus illius ⁊ iſtius. q2 virtus naturalis fuit fortior tunc ꝙ̃ nũc. ſic nec tantam recipit nũc vir tutem corpus a ſua regitiua. i. aĩa quãtã recepiſſ; tunc pp qd nõ ſequit ſi ab eadẽ impfectõe ſtature incepiſſent tunc ⁊ nunc. ꝙ pp hoc incepiſſent ab eadẽ impfectione vtutis. ¶ Ad hoc qd obijcit ꝑ ſilẽ de virtute generatiua. dõm ꝙ non ẽ ſilẽ. vir/ tus. n. generatiua h; a nã determinatũ tps ⁊ ſtatũ exitus ſui in eẽ. q2 añꝙ̃ homo ſit perfectus etate conuenienti ⁊ virtute ſufficienti. non põt exire in actum generatiue. Unde actus iſte nõ ẽ niſi hoĩs perfecti. Unde philoſophus vnũquodq; perfe/ ctum ẽ cũ attingit ꝓprie virtuti. Scdm aũt phm tũc dĩ aliqd attingere ꝓprie virtuti. qñ ꝓducit in eẽ tale quale ipm ẽ. ⁊ hoc inſinuatũ ẽ Geñ. j. cu; dĩ. Creſcite ⁊ multiplicamini. creſcere. n. in virtu te ⁊ ſtatura o; prio. ⁊ poſt mltiplicare ſibi ꝯſilẽ. ¶ Ad illud qd vltimo obijcit põt dupl̃r rñderi. Uno mõ ſic. ꝙ ⁊ ſi puuli in ſtatu illo eẽnt edẽtuli ⁊ indigerẽt alimẽto matrũ lactis. non pp hoc ſe/ queret ꝙ carerẽt vſu pedũ vel manuũ. videmus eni; pullos aĩaliũ indigẽ huiuſmõi alimẽto. nõ tñ carẽt vſu pedũ. Uñ iſta ñ ꝯ̃nter ſe hñt vti lacte materno ⁊ carere vſu mẽbroꝝ. Uñ ñ ſeqtur fuiſ/ ſent ꝯſilẽs puulis genitis in ſtatu nãe lapſe i hoc. ergo in alijs. hec. n. ⁊ alia nõ ſe hñt ꝯſequẽter ſi/ ne ꝯuertibiliter. Alio mõ põt dici ꝙ nõ nati fuiſ ſent edentuli ſ; muniti dentib⁹ ſicut multi fet⁹ bru toꝝ. oĩo. n. abſurdũ vr̃ ꝙ corpus illud i quo oĩa corpa aĩaliũ hñt ꝯpletõe; ⁊ pp qd ſunt oĩa cor/ pora huiuſmodi deficẽt ab aliqua pfectiõe que i corpe aĩalis repit ſine demerito peccati. Prete/ rea vſi fuiſſent ⁊ nutriti eẽnt fructib⁹ padiſi. quoꝝ qdã forte erãt teneriores ⁊ magis puulis ꝯgrui. ⁊ qdã ſolidiores ⁊ magis ꝯueniẽtes adultis. nõ eni; repitur ſcriptũ ꝙ aliqd gen⁹ alimẽti a fructi bus padiſi in ſtatu illo homini ꝯceditur añ lapſũ nec pp hoc fruſtra eẽnt vbera data mulieri ſicut nec data ſũt viro fruſtra. ſed eẽnt illis data ad de corem ⁊ integritatem corpis humani. ⁊ hec rõ vr̃ mihi magis appropinquare veritati ⁊ magis ꝯſona eẽ nobilitati illius ſtatus.

Membrum quartum.

Sequit ingrẽ quales liberos genuiſſẽt ꝙ̃tũ ad ſexũ. ꝗrit ergo vtꝝ tot generaſ ſent filios quot filias. vel plures filios ꝙ̃ filias. vel ecõuerſo. ⁊ hec queſtio ñ eſt ſolũmõ de genitis a primis parentib⁹ ſ; nãlẽ d̃ genitis in ſtatu illo. Qd autẽ tot generaſſent fi/ lios quot filias vr̃ ſic. nã ſic ꝓceſſiſſ; i generãdo ſic eã de⁹ iſtituit. ſ; de⁹ cũ ꝓduxit nã; hũanã ꝓdu xit maſculu; ⁊ feminã in pari nũero. ergo ſilr̃ ⁊ nã in pari numero eos multiplicaſſet. ¶ Item ge neratio hois nõ poterat cõtinuari niſi ꝑ maſcu/

lū ⁊ feminā. ⁊ ita neceſſaria ē ad generatōez mu
lier ſic ⁊ maſculus. ergo vř ꝙ nā intēderet eq̄liter
vtrūq; ſexū. ſ; ſicut intēdebat multiplicabat. er/
go ⁊c. ¶ Itē ſicut vir intēdit ſe ſaluare i ſili. ſ. i vi/
ro quē generat. ſic ⁊ mulier in ꝯſili. ſ. in muliere.
ſ; nā eque bñ eſſet ordinata i muliere ſicut i viro.
ergo ſi vir nō fruſtrareť ſua intētiōe: ſilr nec mu/
lier. ergo quot ꝯcipet maſculos ad ꝯſeruatiōem
ſexus virilis. tot ꝯcipet feminas ad ꝯſeruationez
ſexꝰ muliebris. ¶ Itē i ſtatu inocētie ſicut glibet
comederet. ita glib; ꝓlē mltiplicaret. cū oibꝰ eſſet
dictū. creſcite ⁊ mltiplicamini ⁊c. ergo glib; ha/
beret vxorē. ſi ergo mřimoniū reqrit ꝙ ſint duo
i carne vna. tot eēnt viri quot mulieres. nec plu/
res nec pautiores. Cōtra ſicut dicit phs in li. ꝺ
aialibꝰ. femia eſt mas occaſionatus. ergo vř eſſe
ꝑter nāe intētōez. ſ; tpe nāe inſtitute cū nā eēt re/
cta. nihil ꝓduceret ꝑter intētiōez ipſius. ergo vř
ꝙ nulla mulier generareť vel ſaltem pauce. ergo
plures eēnt viri q̄ꝫ mulieres. ¶ Itē ſic vult phs.
nā ſemꝑ deſiderat qđ meliꝰ ē. ſ; ſexus virilis ꝑfe
ctior ē ⁊ melior q̄ꝫ ſexus muliebris. ergo nā ma/
gis ꝺſideraret generare virū q̄ꝫ mulierē. ſi ergo
ſic ꝓducēt ſm ꝙ deſideraret. plures ꝓducēt vi/
ros q̄ꝫ mulieres. ¶ Itē generatio maris ē pp vi/
gorē ꝟtutis generātis ⁊ ſemis deciſi. ſicut dicunt
nāles ⁊ medici. ſ; i ſtatu nāe inſtitute ꝟtus genera
tiua ⁊ ſemē deciſu; ꝯpletam ⁊ ſufficiētē haberēt
virtutē. ergo ſemꝑ vł plures maſculos generari
ꝯtingēt. ¶ Itē qñ ſemē viri ꝑdominať ſemini mu
lieris tūc ad ꝓpriā nā; trahit ⁊ ꝯuertit. ſ; ſm or/
dinē nāe maſculus potētior ē femia. ergo ſtāte nā
ſemꝑ vł pluries vincēt ſemē virile. ergo plures
generaret nā maſculos q̄ꝫ mulieres. ¶ Itē, eiſdē
rōnibus pōt oñdi. ꝙ tm̄ viri fuiſſent geniti. tū pp
vigorē maiorē generātis ⁊ ſemis deciſi. tum pp
dominiū ſemis virilis. tū pp appetitū nāe q ſem/
per ferť ad illud qđ meliꝰ ē. ¶ Itē vř ꝙ tm̄ femie
genite fuiſſent ſic vt habeť a bt̄o aug. ſexus mu/
liebris deuotior ē ſexu virili. vocat. n. ſexū femi/
neū ſexū deuotū i ſermone ꝺ aſſūptōe bt̄e ꝟginis
ſi ergo deuotio ē maxia diſpoſitio ⁊ optie ꝑpara
toria ad grā; obtinēdā ⁊ ad obtētā ꝑficiēdā. ⁊ ꝑ
ꝯſequēs ad excellentia; glie cumulādā. videť ꝙ
femine erūt excellētiores in glia q̄ꝫ viri. Si ergo
ꝯuenit diuine ꝓuidētie que oia optime diſponit.
illā ciuitatez ſupernā ꝑſonis glorioſis repare. ⁊
quāto ꝑſone qbus repabiť ſūt glorioſiores. tāto
glorioſius repabiť: videť ꝙ ſolū ꝑſonis ſexus fe
minei repabiť. S; ſi i ſtatu inocētie nō eēnt ꝑſo/
ne alique genite, niſi ꝑ quas repareť ciuitas illa
ergo ⁊c. ¶ Ad hoc ꝑſuadet exēplū bt̄e virginis.
ad cuius ꝑfectiōez nulla ꝑſona virilis ſexus que
fuit pura creatura ꝑuenit nec habuit aptitudinem
ꝑueniēdi. cū tāte erat ſctitatis ꝙ maior ſub deo
nō poterat itelligi. vñ Anſel. q; dicebat vt homi

nis illius cōceptio de matre puriſſima fieret. de/
cens erat vt ea puritate qua maior ſub deo ne/
quit itelligi virgo illa niteret. ꝓbabile. n ē ꝙ qui
vnicuiq; dat ſm ꝓpriā virtutē. Math. xxv. ꝙ ſi
alius fuiſſet tāte virtutis. i. tāte capacitatis gratie
quāta fuit illa: tātā illi dediſſ;. Rñſio ꝙ huiuſ/
modi qōnes que nō ꝓbanť auctatibus neq; rō/
nibus euidētibꝰ. l; curioſe videanť: nō ſūt parue
vtilitatis. vñ hugo. de ſacra. vbi ponit qōnez de
qualitate genitoꝝ i ſtatu inocētie dicit. que nec au
ctoritas ꝓbat nec rō arguit. manifeſta iter dubia
relinquūtur. tm̄ ēt iſta nō inutiliter aliqñ in qōnez
admittunť vt vel inueniať qđ veꝝ ē. vel ſaltez qđ
falſū ē nō credať. Et de hac qōne diuerſi diuer/
ſa ſentiūt. Quidā eni; ſentiūt ꝙ ſi ſtetiſſent paren
tes nři ꝙ eq̄lis fuiſſet multiplicatio viroꝝ ⁊ mu/
lierū. ⁊ huius tales ponūt rōnes. vna. ſ. ex parte
finis. ad quē. ſ. talē. ꝙ diſtinctio ſexuū eēt pp mul
tiplicatōnez generis humani ⁊ ꝯpletōez numeri
electoꝝ ⁊ illa multiplicatio ad oēs ſpectaret. ⁊ h
ſolū ſm legē matrimonij i qua tm̄ vna erat vniꝰ.
neceſſe eſt ſi ſtetiſſet nā. tot fuiſſent mulieres quot
viri. cum nulla mulier careret viro. ⁊ nullus vir
careret vxore. nec vna eēt pluriū. nec plřes vniꝰ:
Aliā ponūt ex ꝑte pricipij. ſ. talē. cū aūt multiplex
ſit rō quare variať generatiua i actu generandi.
vna ſumiť ex ꝑte aie. vis. n. generatiua multū cō/
formať accidētibꝰ aie ⁊ imaginatōibus. ſ; ꝙ per
experimētū p;. nā ex memoria delectatōnis fre/
quēter fit excitatio ꝓruritꝰ carnis. ⁊ ex imagina/
tōe forti in ſomno fit effuſio ſemis. ſicut ad ꝑñtiā
mulieris. ⁊ vis formatiua q̄ ē ꝑcipua virtus in
ſemie. multū adiuuať ab imaginatiua. ſm ꝙ exē/
pla ponunť ⁊ ſūt in ſacra ſcriptura ⁊ i medicina
vt p; i ouibꝰ Jacob Geñ. xxx. ⁊ h aſſeriť ibidez i
glo. ⁊ exemplis oñdiť. Dicit. n. ſic. nec mirū hāc
i ꝯceptu feminaꝝ eē nāni. vt qualē ꝯſpexerit ſi/
ue mente ꝯceperint in extremo voluptatis eſtu q̄
ꝯcipiunt ſobolē: talem ꝓcreent. ⁊ hoc ip; i equo
ru; gregibꝰ. ⁊ apud hyſpanos dī ꝙ quintilianꝰ
in ſua ꝯtrouerſia qua accuſať matrona ꝙ ethio/
pe; peperit. ꝓ defenſiōe illius argumēteť hāc cō
ceptuū eſſe nāni quā ſupra diximus. ⁊ ſcriptū re
periť i libris hipocratis. ꝙ quedā ſuſpitōe adul/
terij fuerat punienda cū pulcherrimū peperiſſet
vtriq; ꝑenti generiq; diſſimilē niſi memoratꝰ me
dicus ſoluiſſet queſtionē. monens q̄rere ne forte
talis pictura eſſet in cubiculo. q̄ inuenta mulier
a ſuſpitōe liberata eſt. Nō ſolu; aūt variatio ge
neratōis accidit a ꝑte virtutis aialis mouentis ⁊
imaginātis in ſtatu nāe lapſe. ſ; i ſtatu potius inſti
tute. tēpore eni; nature inſtitute i quo corpꝰ ſubie
ctū erat aie. cū vir itēderet generare virū. ex hoc
ꝙ imaginaretur viru;. vigorareť virtus natura/
lis in agendo ⁊ eſſet ſemen maioris virtutis ⁊ ge
neraret ſexꝰ vigoroſus ſiue maſculꝰ. qñ vō vel/

let ⁊ imaginaret̃ ſexũ femineũ tũc minus forti im
preſſiõe ageret i nãm iſerioꝛẽ coꝛpalẽ. ⁊ tunc ſe-
mẽ eẽt minus forte ⁊ generaret̃ ſexus femineus.
⁊ ideo in tpe nãe inſtitute gñatio maris ⁊ femine
ſubeſſet volũtati rõali. Et qm̃ dictaret rõ oĩa fa
ciẽda eẽ oꝛdinate. ⁊ tot ꝓducere mulieres quot
viros. ⁊ quilibꝫ vir haberet adiutoꝛiũ ſibi ſimi-
le ſm exigentiã legis matrimonij. ideo tũc viros
⁊ mulieres ꝓduceret i numero equali. Nũc aũt
qꝛ generatiua nõ oĩo ſubeſt virtuti aĩali ſiue ima
ginatiue neqꝫ ẽt rõnali. lꝫ ei aliquo mõ ꝯformet̃.
ſꝫ magis variat̃ pp alias cãs que in alijs cauſis
determinant̃. hĩc ẽ ꝙ nõ ẽ certa determiatio nu
meri i viris nec i mulieribus generãdis. his er-
go rõibus dicũt ꝙ ſi ſtetiſſꝫ hõ i equali numero
fieret multiplicatio viroꝝ ⁊ mulieꝝ. Hanc er-
go ſuſcipiẽtes opionem ad obiecta in ꝯ̃rium ſic
pñt rñdere. ¶ Ad illud ergo qđ pꝛio obijcit̃. ꝙ fe
mina ẽ mas occaſionatus. dđm ꝙ phs nõ vult
dicere ꝙ femina ſit pt̃er nature intentiõeꝫ. ſed ꝙ
virtus nãe aliquẽ defectũ hꝫ in ꝓductiõe mulie-
ris reſpectu ꝓductõis viri. ille aũt defectus non
repugnat oꝛdini nãe ſicut ꝓducunt̃ in eodẽ coꝛ-
poꝛe quedã mẽbꝛa magis fortia quedaꝫ minus.
ſic ꝓducunt̃ i eadẽ ſpecie. quedã idiuidua vnius
ſexus. quedã alterius. ⁊ lꝫ ille defectus q oꝛdineꝫ
nature coꝛrũpit. vtpote ẽ ille qui ẽ cã ꝺ̃fectus mẽ
bꝛi vel bone ꝯplexionis ſit pꝛeter nãe intentõeꝫ.
generatio tñ mulieris non ẽ pꝛeter nãm nec con
tra nãm ſed ſm nãm. ¶ Ad aliud qđ obijcit̃ ꝙ na
tura ſemp deſiderat illud qđ melius ẽ. dđm ꝙ ñ
intelligit̃ ꝙ ſemper deſideret melius ſimplr̃: ſed
melius i oꝛdine. licꝫ aũt ſexus maſculinus meli-
oꝛ ſit in ſe ꝗ̃ femineus. non tñ eẽt ita ſufficiẽter ſa
lus nature i ſolo virili ſexu ſicut ẽ in virili ⁊ mu
liebꝛi. ⁊ ideo natura deſiderat magis vtrunqꝫ ꝗ̃
alteꝝ ſolum. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ ꝙ ſemen viri
ꝑdominabat̃ ſemini mulieris ⁊c̃. dicendũ ꝙ hoc
verum ẽ. nunꝗ̃. n. ꝓpꝛie loquẽdo ſemen mulie-
ris ꝑdominatur ſemini viri. quãdoqꝫ tñ ſemen
viri adeo debilis virtutis ẽ. ꝙ magis ẽ idoneuꝫ
ad ꝓductõem mulieris ꝗ̃ viri. ſicut. n. vult phs
pꝛincipalr̃ mouẽs i generatõe ſiue viri ſiue mu-
lieris ẽ ſemẽ virile. ⁊ ideo ſemẽ mulieris ꝓpꝛie
loquẽdo ſemini viri nõ ꝑdominatur. dꝛ tñ ꝑdo
minari pp debilitatem ſemis virilis: qua accedit
ad ꝯfoꝛmitatem ſemis mulieris. lꝫ tamẽ hoc nõ
accidiſſet i ſtatu nature ꝯdite ſm naturam vt erat
natura. tamẽ quãdo vir imaginaret̃ ⁊ vellet ge-
nerare ſexũ femineũ. tunc minus forti impꝛeſſio-
ne ageret in nãm maioꝛẽ coꝛpalem. ⁊ tũc ſemen
eſſꝫ minus forte rõne ꝑtacta. ⁊ generaret̃ muli-
er. ¶ Et per hoc pꝫ rñſio ad aliud quod obijcit̃
de foꝛtitudine caloꝛis ⁊ virtutis. gradus. n. ibi
fuiſſent ſm oꝛdinẽ rõnis ⁊ ſm exigẽtiã finis. ita
ꝙ vir aliqñ oparet̃ actiõe magis foꝛtificata i ꝓ-
ductõe viri ⁊ aliqñ minus foꝛtificata in ꝓductõe
mulieris. Aliqui aũt eſtimãt ꝙ mulier ſemp ge-
minos ꝯcipet. ita ꝙ ps dextra attraheret quod ẽ
magis virtutis de ſemie ad generatõnem viri. ⁊
ps ſiniſtra qđ ẽ virtutis debilioꝛis ad gñatiõem
femine. ſm iſtos facile ẽ ad ea q̃ obiecta ſunt rñ-
dere. ſꝫ qꝛ hoc nõ vr̃ ꝯſonũ rõni. iõ modus ſol
uẽdi ꝑhabitus magis vr̃ tenẽdus. Alij aũt ſenti-
unt. ſ. ꝙ plures genuiſſent filios ꝗ̃ filias. hac rõe
vt habet̃ ab aug. xiiij. de ciui. dei. c. x. Completo
numero electoꝝ dãda erat illis vita angelica q̃ ẽ
vita pfecte habitudis. ſꝫ ſic habet̃ ab augu. ix. ſup
geñ. data fuit mulier viro in adiutoꝛiuꝫ ad filios
ꝓcreandos. dicit. n. nõ inuenio ad qđ adiutoꝛiũ
facta ſit mulier viro. ſi pariẽdi cã ſubtrahit̃. Sed
ꝯſtat ꝙ geniti ex vltimis parẽtibus ex qbus geni
tis cõpleret̃ numerus electoꝝ nuptijs ñ vterent̃.
ergo nlla fuit neceſſitas viro adiutoꝛij mulieris.
ergo ceſſare debuit ꝓcreatio mulieꝝ. nec debẽt
aliqua generari ab vltimis parẽtibus ſꝫ viri ſo-
lũmõ. ¶ Item nã ſemp appetit ꝓducere id quod
nobilius ẽ in genẽ ſuo ⁊ maxime nã bñ oꝛdiata.
⁊ ſi qñqꝫ appetit ꝓducẽ id qđ minus nobile hoc
ẽ quatenus ẽ ad id qđ nobilius ẽ. Uñ ſi nã inſti-
tuta appeteret ꝓducere mulierẽ. hoc fuit qꝛ mu-
lier debuit eẽ adiutoꝛiũ viro ad ſaluandũ ipm in
ꝯſimili. ceſſante ergo neceſſitate huius adiutoꝛij
ſicut fuiſſꝫ in ꝓductõe vltio genitoꝝ nullus erat
appetit⁹ nãe vt mulier generaret̃. ergo nullus vl
tio genitoꝝ debuit eẽ mulier. ¶ Itẽ hoc ideꝫ põt
oſtẽdi p appetitũ ⁊ volũtatẽ generãtiuꝫ. irrõalis
eniꝫ eẽt eoꝝ appetitus ⁊ volũtas. ſi ceſſante cau-
ſa q̃re mulier erat data viro: appeteret̃ eius ꝓdu
ctio in eẽ. ⁊ ñ potius viri q eẽt nobilioꝛis cõdi-
tõis ⁊ dignitatis maioꝛis. ſi ergo i ſtatu inocẽtie
neqꝫ ex pte nature vt eẽt nã. neqꝫ ex pte nature vt
eẽt rõnalis fuiſſꝫ deoꝛdiatio i appetitu. neqꝫ fru
ſtrato i affectu: vr̃ ꝙ vltio generãtes tñ filios ge
nuiſſent vel ſaltẽ pluries. Si aũt diceret̃ ꝙ ⁊ tunc
ꝺ̃buit natura appetere ꝙ generaret̃ mulier. quia
melius ſaluaret̃ i vtroqꝫ ſexu ꝗ̃ in virili tñ. hoc
ſuppoſito ſaltem deberet appetere ꝙ pſona vti-
lis ſexus freqũẽtius generaret̃. cuꝫ melius ſalua-
ret̃ natura humana in eo tanꝗ̃ i nobilioꝛi ⁊ di-
gnioꝛi. ꝗ̃ pſona ſexus muliebꝛis. ⁊ ita plures fu
iſſent mares ꝗ̃ femine. ¶ Ad illud qđ pꝛio obij
cit̃. ꝙ natura ſic ꝓceſſiſſet i generãdo queadmo-
dũ eam deus inſtituit ⁊c̃. dicendũ ꝙ hoc veꝝ eſt
ex pte generantiũ: non aũt ex pte generatoꝝ. ſicut
enim deus inſtituit equales diuerſi ſexus ad mul
tiplicandũ ꝯſimiles in ſpecie. ſimilr̃ ꝓceſſiſſꝫ na-
tura in generãdo equales diuerſi ſexus. quoad-
uſqꝫ ſufficerent ad multiplicãdũ numeꝝ electoꝝ.
Unde natura ꝓceſſiſſet in generãdo equales i di
uerſitate ſexus vſqꝫ ad vltimos generãtes. vſqꝫ
dico incluſiue, ad illos tñ ſpectabat illud pꝛece-

ptū geñ. j. Creſcite ⁊ multiplicamini. ¶ Ad illud qđ obijcit ꝙ generatio ñ poterat cōtinuari niſi ꝑ maſculū ⁊ feminā ⁊c. iā pȝ rñſio. qꝛ nā intenderet vir ⁊ mulierē q̄tenus pſone eſſent neceſſarie ad generādū ⁊ multiplicandū electos. ſȝ illis ſufficiētibus ſatis ꝓbabile vr̄ qꝛ intēdit illum ſexuȝ nobilioꝛis dignitatis. ¶ Ad illđ qđ obijcit. ꝙ ſic vir intēdit ⁊ tunc intēderet in ꝯſimili ſe ſaluare i viro ſicut mulier in muliere ⁊c. dicenduȝ ꝙ hoc nō ē generaliter verꝫ. natura eniȝ i muliere quatenus pōt intēdit ſexuȝ muliebꝛē. ⁊ tūc intēderet niſi ſubeſſet voluntati rōnali. Unde ſufficientibus pſonis ad multiplicatōem numeri electoꝝ. ꝯſonū eſt rōni voluntatē rōnalem velle magis fieri generatōi pſonaꝝ ſexus nobilioꝛis. ⁊ idē appeti a natura obediente eidē. ¶ Ad illud qđ obijcit. ꝙ i illo ſtatu ſicut q̄libet comederet ita quilibȝ generaret. dōm ꝙ hoc ē falſum. nō. n. intēderet quilibet ſaluari i alio ſicut i ſexu neceſſariū eēt ſm diuinā ꝓuidentiā ⁊ diſpōnem generatōi ſtare. ſuppoſitio. n. ꝓpoſitōnis ponit gnātōeȝ illius ſtatus ꝓceſſiſſe i infinituȝ qđ ſimplr ē falſum. Ex his pȝ rōnes aſſignatas ꝓ alia pte nō eē magne efficacie. rō aūt poſita ex pte finis ponit multiplicationē actuā ſpectare ad omnes. qđ falſum eſt. qꝛ ex hoc ſequit generatōem debere ꝓcedere i infinitū. Similiter pȝ de alia ſumpta ex parte pꝛincipij. cum exiſtētibus pſonis quibus intēderet ſm diuinam diſpoſitōem numeꝝ ꝯplere electoꝝ. n̄ deberet voluntas rōnalis velle tales generari q eſſent nobilioꝛis ꝯditionis ⁊ maioꝛis dignitatis. Hec aūt opinio videt ꝓbabilioꝛ ⁊ magis cōſona rōni: ⁊ illius ſtatus nobilitati ꝯueniēs. ¶ Ad illud quod obijcit. ꝙ plures fuiſſent mulieres qꝛ ſexus deuotioꝛ ⁊c. dicendū ꝙ ſi ſit ſexus deuotioꝛ. ſexus virilis ē foꝛtioꝛ ⁊ ꝯſtantioꝛ. ſexus muliebꝛis debilioꝛ. defacili enim aſſurgūt ad bonuȝ ⁊ defacili labunt. viri enim lȝ cuȝ maioꝛi difficultate aſſurgāt: ꝯſtantius ſtant. pfectio aūt grē ē potius a ꝯſtantia i ſtādo q̄ȝ a facilitate i aſſurgendo. vnde illud bonum qđ ē deuotio in ſexu muliebꝛi recōpenſat maioꝛi bono i ſexu virili. ¶ Ad illud verbū anſel. decēs erat vt ea puritate niteret qua maioꝛ ſub deo nequit intelligi ⁊c. dōm ꝙ ē intelligere in intellectu ⁊ ē intelligere in re. Intelligere in intellectu ē reſpectu veritatis que ē. ꝙ ergo dicit ꝙ maioꝛ puritas nequit intelligi. hec debet intelligi in re. ⁊ hoc dat intelligi per hoc ꝙ dicit nequit. nequit eniȝ intelligi impoꝛtat quid intelligi. ſm enim veritatē nulla creatura peruenit ad beate virginis puritatem. nulla creatura pura habuit maioꝛem puritatem q̄tum ad illam puritatem que ē per elongatōem a peccato. nec q̄tum ad illam que ē ex perfectōe virtutū. habebat. n. omēs virtutes in plenitudine. qꝛ ꝓrogatiuam in oībus virtutibus. ꝓpter quod dicebat plena gratia ſm hiero. qua plenitudinē ſolū illa q̄ſe fuit xp̄i maioꝛ erat. q̄tum ad puritatē que ē ex vnione ꝑ caritatem cū deo. nulla pura creatura ad eius peruenit puritatē. ꝓpter hoc nulla intelligit fuiſſe maioꝛ puritas illa que fuit beate virginis. vtrum aūt deus poſſet facere purā creaturā pꝛeditam maioꝛi puritate ⁊ intellectus capere: que nouit finito addere finitū. ⁊ ſic multiplicare. q. in infinituȝ nō diffinio. ¶ Ad illud qđ ſubiungit. ꝙ qui vnicuiqȝ dat ſm ꝓpriā virtutē dediſſȝ alij ⁊c. dicendū ꝙ virtus nō intelligit ibi ſm ꝙ ē in ſola potētia ſiue aptitudine capacitatis: ſed ſm ꝙ ē in effectu operatōnis vel pꝛeparando vel operando. nunq̄ȝ eniȝ ſubtrahit dñs beneficiū collatōis gratie. quin ſemp ꝯferat plus ⁊ plus. ſm ꝙ aliquis plus ⁊ plus operat. vel pꝛeparādo ſe ad recipiēdum gratiam vel cooperando ad augmētuȝ gratie recepte. qꝛ ergo beata vgo efficaciſſime ⁊ excellentiſſime operabat in pꝛeparādo ⁊ cooperādo. dñs illi infundit gratiam abundantiſſime: nec alicui alij tantam. quia nullus ita effectus dignus operatione pꝛeparatōnis vel cooperatōis.

Queſtio. xcvj. de adiutorio grē quā habuerunt ex creatiōe.

D Eterminato đ pꝛio hoīe q̄tum ad paſſibilitatē nature ⁊ ēt q̄tum ad ꝓlis ꝓpagatōem. ſequit determinare de ipo q̄tuȝ ad adiutoꝛiuȝ grē. Pꝛimo querit de grā in ꝯditōe data. Secundo de grā ſupaddita. ¶ De pꝛio querūt tria. Pꝛimū ē vtrū pꝛim⁹ hō ꝯditus fuit i grā ⁊ virtutibus. aut i ſolis naturalibus. Scđo vtrum potuit ſtare ex accepto in ſui ꝯditione. Tertio vtrū ex accepto potuit ꝓficere.

Membꝛum pꝛimum.

Q Ueritur ergo pꝛio. vtrū ꝯditus fuit i grā ſiue virtute. Qđ ſic vr̄. circa ſuſceptibile ꝯ̄ria ſunt imediata virtus ⁊ vicium vel caritas ⁊ cupiditas. ergo alterum ſemp ineſt ſuſceptibili niſi ipediat tps determinatū a natura. ſicut lȝ cecus ⁊ videns ſint ꝯ̄ria imediata. tñ neutrū ineſt catulo an nouuȝ diē. ſȝ ſpūs rōnalis nō ſubiacet tpi ſȝ ē quaſi i oꝛizonte eternitatis ⁊ tpis. ergo alteꝝ ꝯtrarioꝝ que ſūt ſȝ ipſam. ſ. caritas vel cupiditas ſemp ineſt ei. ſed nō cupiditas. tūc. n. ñ fuiſſȝ i ſtatu inocētie ſȝ pcti. ergo caritas. ¶ Itē deꝰ de ſua ſūma liberalitate dat cuilibȝ grāȝ ſm eius capacitatē math. xxv. dedit vnicuiqȝ ſm ꝓpriā vtutē. ſȝ aīa ade ſtatiȝ creata ⁊ iſuſa coꝛpi virili ñ puerili apta fuit reſpcu grē. ergo ſtatim habuit grām. Qđ aūt ſtatim vt crea-

ſa ẽ fuit apta reſpectu grẽ pʒ. nõ. n. fuit imꝑfectioꝛ ꝙ̃ aia pueri baptizati. cũ creatus fuit in ſtatu vi/ rili ⁊ corpoꝛe incoꝛrupto. Nec põt dici ꝙ non obtulit ſtatim grãm. alioqn nõ eſſet ſũme bonus Jac. j. q dat oib⁹ affluent. ergo cuʒ deus offerret ei graʒ. ſi noluit recipe inocens nõ fuit. vt. n. dicit aug. Vera inocẽtia ẽ qua qs nec ſibi nec alij no/ cet. ⁊ ſi inocẽs fuit ſtatim recepit. qꝛ aptus ad re/ cipiẽdũ fuit. ¶ Itẽ Anſel. iõ hõ nõ hʒ graʒ. ñ qꝛ deus nõ dat. ſʒ qꝛ ipſe nõ recipit. Dicit aũt nõ re cipe eo ꝙ ñ ꝑparat ſe ad recipiẽdum. ſʒ nulla eſt maioꝛ ꝑparatio ad graʒ recipiẽdã ꝙ̃ pura inocẽ tia ⁊ recta volũtas. Hec aũt ſemp fuit i pꝛio ho/ mine añ lapſũ. ergo ſemp habuit graʒ añ lapſuʒ hoc eẽ ñ poſſʒ niſi eẽt ꝯdit⁹ in grã ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ deus fecit creaturã rõnalẽ. i. hoieʒ ad habitãduʒ i ea. ⁊ hoc eſt qḋ ipſe deus vult. ſ. habitare in ea. ꝓuer. viij. delicie mee eẽ cũ filijs hoim. habitare aũt eius ẽ ꝑ graʒ. ꝙ aũt ñ inhabitat ꝓuenit ex ali quo vicio ex ꝑte illius i quo vellet habitare. ſʒ in pꝛio hoie nulluʒ erat vicium imo oimoda ido/ neitas ad graʒ. ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ velle ẽ act⁹ volũta tis quẽ ipa ſemp exercet ſic lux lucẽ. vñ voluntas pꝛimi hois ſtatim actum volẽdi exercuit. ſʒ illud velle fuit boni. qḋ eẽ nõ põt ſine grã vel mali qḋ nõ põt eẽ ſine culpa. ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ vt dicit mgr̃ ij. ſentẽ. ⁊ hugo. triplici cognitõe ꝑdit⁹ fuit pꝛim⁹ hõ creatoꝛis ſui. ⁊ ſuꝑius ⁊ rex ꝑꝑ ſeipʒ facta/ rũ. vt qd deberet ſuꝑioꝛi. qd eq̃li. qd iferioꝛi non ignoꝛaret. Hec aũt cognitio ñ poterat eẽ ſine di/ lectõe. aut ergo diligebat ſe ꝑꝑ ſe. aut deũ ꝓpter deũ. aut ſe ꝑꝑ deũ. aut deũ ꝑꝑ ſe. Si diligebat ſe ꝑꝑ ſe. ergo creature. ſ. ſibi inherebat ꝑꝑ ſe. ergo ꝑ diffinitõeʒ ei⁹ ꝙ ẽ frui fruebat creatura. hoc ãt eſt pccm. dicit aũt aug. in li. lxxxiij. qõnũ. ois huma na ꝑuerſio ẽ qḋ ẽt viciuʒ vocat. fruẽdis vti velle atqʒ vtẽdis frui. Sʒ ſi ſe ꝑꝑ deũ: hec dilectio ẽ ꝑ/ fecta caritas. vt habet a Berñ. in li. de amoꝛe ⁊ ſilr̃ de dilẽgo deo. Si deuʒ ꝑꝑ ſe. ergo ſe magis. vnũqḋqʒ eniʒ ꝑꝑ qḋ ⁊ illud magis. hoc autẽ eſt peccatũ. Si deũ ꝑꝑ deũ hec dilectio ẽ caritatis. ⁊ ita neceſſario ſeqt. ꝙ aut hũit caritatẽ. aut erat i pctõ. ⁊ ita vt pꝛius. ¶ Itẽ vt oñdit phs i metha. ſua. actus melioꝛ ẽ potẽtia. ⁊ iõ cũ aliqd ẽ i actu melius ẽ ꝙ̃ cũ fuerit i potẽtia tm̃. ergo cũ volun/ tas i ſtatu inocẽtie potuerit in aliquẽ actũ bonuʒ. melioꝛ fuit volũtas ade exercẽs illã actioʒ ꝙ̃ nõ exercẽs. ergo cũ nihil faciat ſe meli⁹. ñ potuit po tẽtia illa exire i actũ niſi adiutoꝛio melioꝛis edu/ cẽtis eã in actũ. nihil aũt i creaturis meli⁹ volũta te ꝓter grãm. ergo tm̃ ꝑ graʒ dei adiuuãtẽ potuit tũc volũtas in ſuũ actũ. ¶ Iteʒ diuina bonitas q̃ ſũma ẽ. ita apta ẽ diffundẽ ſe ad creaturas ꝑficiẽ dũ ſpũales vt ad ꝑficiẽdũ coꝛꝑales. ⁊ ñ min⁹ hoc illi ꝯgruit. ſʒ ꝯſtat ꝙ pꝛimus hõ ꝯdit⁹ fuit ꝑfect⁹ i coꝛꝑe. a ſili vr̃ ꝙ ꝑfect⁹ fact⁹ fuit in aia. aie eniʒ ꝑ/ fectio ẽ ab infoꝛmatõe grẽ. ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ aia pꝛi mi hois ꝯdita fuit i ꝑfectõe ſcie. vnde Hugo. ipe pꝛimus hõ ⁊ ſʒ ſtaturã coꝛꝑis ⁊ ſʒ ſtatũ mentis ꝑfect⁹ mox ꝯdit⁹ ẽ. a ſili vr̃ ꝙ in ꝑfectiõe virtutis vel grẽ. vel quare nõ. ¶ Itẽ illa q̃ fecit de⁹ ꝑꝑ ho minẽ ſuſtẽtandũ. fecit ꝑfecta ⁊ ꝯpleta i genẽ ſuo. vnde arboꝛes ꝑfectas fecit ⁊ fructu abũdantes. qḋ pʒ ꝑ hoc. ꝙ expoſuit illas humano vſui hoie foꝛmato. Gen. ij. Ex omni ligno ꝑadiſo comede tis ⁊c̃. ergo cũ maioꝛ fuerit cura deo ḋ hoie ⁊ ḋ eius ꝑfectõe ꝙ̃ de ꝑfectõe huiuſmõi creaturarũ. videt ꝙ fecit hoieʒ ꝑfectũ ſcia ⁊ virtute. penes q̃ attendit eius ꝯpletio. ¶ Itẽ Gen. j. Faciam⁹ ho/ minẽ ad imaginẽ ⁊ ſilitudinẽ noſtrã. ſʒ ſicut ex/ ponit aug. ⁊ habet. ij. ſentẽ. di. xvi. imago ẽ i nã/ libus ſilitudo i gratuitis. ergo homo ꝯditus fuit in nãlibus ⁊ in gratuitis. ¶ Itẽ eccl. xvij. deus ḋ terra creauit hominẽ ⁊ poſt veſtiuit illũ virtute ergo a pꝛima ſui ꝯditõe fuit veſtit⁹ virtute. ¶ Itẽ damaſ. Fecit deus hominẽ inocẽtẽ. rectũ. virtuo/ ſuʒ. ſine ſolicitudine. ſine triſticia. oi virtute deco/ ratũ. oibus bonis oꝛnatũ. ergo videt ꝙ homo i gratuitis fuit ꝯdit⁹. Cõtra aug. ḋ coꝛrectione ⁊ gratia. ſaluberrime ꝯfitemur ꝙ rectiſſime cre/ dimus deũ dñm omniũ rerũ. qui creauit oia bo/ na valde. ⁊ mala ex bonis exoꝛtura eſſe ꝑſciuit. ⁊ ſciuit magis ad omnipotẽtiſſimã bonitatẽ ꝑti/ nere. etiã de malis bñfacere: ꝙ̃ mala eẽ nõ ſine/ re. ſic oꝛdinaſſe angeloꝝ ⁊ hoim vitã. vt i ea pꝛi⁹ oñderet quid poſſet eoꝝ liberum arbitriũ. dein/ de qd poſſet ſue gratie beneficiũ iuſticieqʒ iudi/ ciũ. Ecce a ꝑte habet ꝙ ſic oꝛdinauit diuina ꝓui dentia vitaʒ angeloꝝ ⁊ hominũ. vt oñderet pꝛi⁹ quid poſſet liberuʒ arbitriũ. i. quid ḋ nã poſſent. ⁊ poſtea qd de bñficio grẽ. ex quo pʒ. ꝙ i puris nãlibus ꝯditi erãt. ¶ Itẽ ſtat⁹ grẽ ẽ ſtatus medius iter ſtatũ nãe ⁊ gloꝛie. ꝯueniebat ergo diuine ſa/ piẽtie oia diſcretiſſime ⁊ ſine ꝯfuſione oꝛdinãti. pꝛio ꝯdere hominẽ i nãlibus. deinde oꝛnare vir tutibus. tertio gloꝛie ꝑficẽ. ¶ Item magis ꝯuenit gratia cũ gloꝛia ꝙ̃ nã cuʒ gratia. ſed in hoie gra tia ꝓcedit gloꝛiã. ergo pari rõne imo multo foꝛ tioꝛi nã preceſſit tꝑe donũ gratie. ¶ Itẽ ꝑ gratiaʒ fit matrimoniũ iter deum ⁊ aiam. ſed lex mr̃imo nij eſt vt nõ fiat abſqʒ mutuo ꝯſenſu. ergo videt ꝙ nullo adulto grã debeat dari niſi ꝑcedat ꝯſen ſus. ſi ergo adã pꝛius fuit ꝙ̃ ꝯſentire poſſet. ergo nõ ſimul habuit gratiã ⁊ naturã. ¶ Iteʒ donum gratie infructuoſuʒ eſt niſi recognoſcat eẽ a deo. nemo enim gratiã in ſe reſeruare põt. niſi ꝓ illa deo gratus exiſtat. ergo magis ſʒ rationẽ gratui ti qḋ eſt naturalibus ſuꝑadditũ ꝙ̃ qḋ eſt natura/ liter inditũ. ⁊ donuʒ gratie eſt mere gratuitũ. er/ go videt ꝙ nõ ab ipa creatõe ſed poſt donũ gra tie fuerit homini collatuʒ. Reſpõſio circa hoc diuerſi diuerſa ſentiũt. quidaʒ ponũt hoieʒ pꝛi/

mum conditum fuiſſe in gratuitis gratūfaciētib⁹.
⁊ rō ꝙ mouet eos ē ex pte dei pfecta liberalitas.
ex pte hoīs ſufficiēs idoneitas. Alij ponunt ipm
fuiſſe ꝯditum ſolūmodo in nālibus. nō in gratui
tis gratūfacientibus ⁊ hoc magis ſuſtinendū ē ⁊
magis eſt rōni ꝯſonum. ⁊ auctoritatibus ꝓbatū.
⁊ diuine excellentie declaratiuū excellentie dico
ſ. maieſtatis. ſapientie. bonitatis. decebat enim vt
ſic homo fieret vt in eo reluceret magnificētia di
uine maieſtatis. decor ſapie. ⁊ ordo bonitatis. vt
rōne primi laudaretur. rōne ſcdi veneraret. rōe
tertij amaret. ad laudem maieſtatis facit ꝙ pri⁹
erat hō ꝯditus ſm nām. deinde informat⁹ p grāz
vt in ſe cognoſceret grām eē donū dei. ⁊ illam a
nālibus diſtingueret. ⁊ diſtinguēdo non ſue nāe
attribueret ſed conditori deo. ⁊ ex hoc grās de
bitas deo exſolueret. ⁊ ſic diuina opitulatio non
inaniter ſꝫ gloria opitulāti ꝯferret. ⁊ hoc eſt qđ
vult aug. ⁊ grā ⁊ nā dicens. melius dei cā agitur
cum ⁊ creator ⁊ ſaluator cognoſcit. ꝙꝫ cū ōſenſa
velut ſana viribuſqꝫ itegris creatura opitulatōe
ſaluatoris inaniter. Decor ēt ſapie māifeſtat per
hoc. ꝙ hō gradatim ⁊ ſm ꝓceſſuꝫ tēpoꝝ ad p/
fectōꝫ pducit. ſapiētie. n. ē ſingula, ſꝫ tēporis opor
tunitatē diſtinguere. vnde cum deus ſimul poſſet
creaturas in eſſe producere. diſtinguē ⁊ ornare:
maluit primo in eſſe ꝓducere ⁊ poſt diſtinguere
⁊ tertio ornare. ad ſue ſapie manifeſtatiōeꝫ. ſic lꝫ
poſſꝫ homini ſil' dare nām. gliam ⁊ grāꝫ. vt pul
chritudo ordis ſeruaret: maluit prio facē hoiem
i ſtatu nāe bn̄ inſtitute. ⁊ poſt addere donuꝫ grē.
deinde ſupaddere ꝯplemētū glie. Ordo ēt boni/
tatis in hoc manifeſtat. qꝛ diuina bonitas ſic ſuaꝫ
bonitatē cōicat rōni creature. vt non tm̄ tribuat
ei effectū bōi. ſꝫ ēt potētiā coopandi quodāmō.
vt ſic pfectius cōicet ſe creature huiuſmodi. ⁊ iō
ſicut noluit dare gliaꝫ hoi gn p̄cedēt i hoie quo/
dāmō meritū ꝯdigni p vſum grē. opus. n. cari/
tatis oīa meret ex ꝯdigno. ſic noluit dare grām
niſi p̄ambulo merito ꝯgrui p bonum vſum nāe.
vt ſic homo efficeret glorioſior ⁊ laudabilior. ⁊
hoc totū ſpectat ad ſūmā bonitatē. cuius erat ho
minē facē optimo mō ⁊ ordine ſm opatiōeꝫ ad
ꝯplementū glorie. deus. n. ſm legē cōem reqrit
aliquā p̄paratōeꝫ ⁊ diſpōneꝫ ex pte nr̄a ad hoc
ꝙ infundat alicui grām ſiue in eo cui intendit vt
in adulto. ſiue i alio adiuuāte ſm ꝙ ꝯtigit i puu/
lo. ⁊ iō grā non fuit hoi ꝯcreata ſꝫ dilata fuit q̄/
uſqꝫ hō p actū ⁊ vſum rōnis quodāmō ſe di/
ſponeret ad illā ſuſcipiēdā. vt ſic verificaret illud
aug. in prio hoie. qui creauit te ſine te. n̄ iuſtificat
te ſine te. ¶ Adhuc ad euidētiā q̄ſitoꝝ notādū. ꝙ
grā vno mō dī coīt ꝓut ꝯprehēdit qcqd nālib⁹
ē additū. nālib⁹ dico ꝙ ſūt ō gnāli ꝯſtōne rei. ſicut
dī grā habere bonū ingeniū bonā eloquētiam ⁊
huiuſmōi. Alio modo dicit gratia quod eſt ſu/
paddītū libero arbitrio. faciēs ⁊ diſponēs ad re
ctitudinē illius. ſicut dicimus virtutes nāles miti
tatē pietatē ⁊ huiuſmodi. Tertio mō qđ ē ſupad/
ditū libero arbitrio tāq̄ rectificans ⁊ ꝯplens ⁊
eleuās. ⁊ ſic dī grā que gratūfacit. qꝛ facit hoieꝫ
deo acceptū. qꝛ ꝯformē. Cum ergo querit. vtruꝫ
prim⁹ homo fuit ꝯditus in grā ſiue i gratuitis: pt
dici ſm ꝙ prio vel ſcdo mō dī grā: ſic fuit ꝯdit⁹
in grā ſiue gratuitis. ſm ꝙ tertio mō neq̄q̄. Silr
pōt dici de ꝟtutib⁹. ſ. ꝙ virtutes nāles. ⁊ hoc ſꝫ
ꝯgruentiā nāe integre habebat a ſui pria ꝯditōe.
ꝟtutes aūt gratuitas vt caritatē ⁊ huiuſmodi ne
quaq̄. Primū pꝫ p hug. dīc. n. ſic. ſi querit vtrū
primus hō in illo prio ſue ꝯditōis ſtatu virtutes
aliquas hūit. nullaten⁹ abigendo putam⁹. affect⁹
bonos ⁊ ſm iuſticiā ordinatos nāe illi⁹. a ſua pri
ma origine inſertos. p quos ad bonitatē ⁊ iuſti/
ciā exequēdā nāli appetitu trahebat. ⁊ in his q/
dem affectibus bonis nāles virtutes ꝯſtitiſſe. qui
bus a principio nā hoīs formata eſt ⁊ inſtructa.
Scdm pꝫ p verbū aug. ſupra dictū de correctōe
⁊ grā. Cōcedunt ergo rōnes pro pte iſta. ¶ Ad
primū quo vr̄ ꝙ conditus fuit in gratuitis ꝓprie
ſumptis. qꝛ ꝯtria imediata ſūt virtus ⁊ viciū ⁊c̄.
dōm ꝙ multiplex eſt ſtat⁹ hoīs. ſ. nāe ſimplr̄. ſicut
ſtatus ꝯditionis grē ſicut ſtat⁹ ille quo erat ifor/
matus grā. ſtatus culpe. ſ. ſtatus poſt lapſū. ſtatus
glie ⁊ pene eterne. qꝛ ꝟo aliqs pp ſola nālia non
meretur laudari vel vitupari. illi ſtatui neqꝫ vir/
tus neqꝫ viciuꝫ debet attribui. ⁊ pp hoc pōt dici
ꝙ homini in illo ſtatu q fuit pure naturalis. neqꝫ
debuit dici habere viciū neqꝫ virtutē. in alijs aūt
ſtatibus qui currūt p diſtinctōeꝫ meriti ⁊ premij.
dicendus ē quilibet habere virtutem vel viciuꝫ.
ſtatus. n. illi digni ſunt laude vel vituperio. qꝛ re
ſpiciunt meritum vel demeritum. ¶ Ad illud qđ
ſubdit. ꝙ anima rōnalis non ſubiacet tempori
⁊c̄. dicendum ꝙ licet non ſubiaceat tpi ſꝫ ſubſtā
tiam. ſubiacet tm̄ ſm actum. vt enim dicit phs eſt
aliquid qđ ſm ſbam ⁊ actum eſt in momēto eter
nitatis. aliquid qđ ſm ſbam ⁊ actum eſt i momē
to tpis. aliquid qđ ſm ſbam ē in momēto eterni
tatis. ſm actum i momento tpis ⁊ hoc ē aīa ra/
tionalis. ¶ Ad aliđ qđ obijcitur. ꝙ deus dat oī/
bus nō ſm ſui capacitatē. qꝛ dat vnicuiqꝫ ſꝫ ꝓ/
priam virtutē ⁊c̄. dōm ꝙ capacitas ſiue ꝟtus ſꝫ
quā de⁹ dat vnicuiqꝫ. nō ē i ſola potētia vel apti
titudine. ſꝫ in p̄paratōe ⁊ diſpōne p motū liberi
arbitrij. que qdē p̄paratio ſiue diſpō cadit i gen⁹
meriti. ſ. de ꝯgruo. Cū his itelligendū ē ꝙ lꝫ dn̄s
ſit ſūme liberalis. ſua tamen liberalitas in nullo
preiudicat ordini ſue ſapientie. imo liberalis eſt
ſaluo ordine ſapie ⁊ iuſticie. quāuis enim ab in/
ſtanti creationis cuiuſlibet hominis poſſet eum
beatificare. tm̄ longo tpe tardat. ſilr quāuis poſſꝫ
cuilibꝫ puulo grāꝫ dare ſine baptiſmate ſicut cum

baptiſmate.tñ nõ dat q2 rõ huius ē ꝙ glīa ē bo/
num laudabile.ideo non dat niſi p meritū lauda
bile. ⁊ iõ ꝯuenit eā dare p̄cedēte aliquo merito.
Silr̄ qñ ꝯfert grām ſi ꝯfert adulto.cū grā faciat
habentē dignū glīa.non ꝯfert niſi ad motū libe/
ri arbitrij ſi hz vſum.ſi vero nõ hz.ꝯfert ad mo/
tum fidei aliene ſiue ad meritū xp̄i.ideo ſm ordi
nem ſapie nõ ſtatim debuit eis dare.ſz expectare
motū liberi arbitrij qđ ⁊ fecit.¶ Patet ergo rñ/
ſio ad illud qđ obijcit̄ de liberalitate ⁊ habilitate
q2 non tñ exigit i noticiā vt diſpōnē ſz motū li/
beri arbitrij in adulto.puulo v̄o pōt alienū me/
ritum ſuffragari ſicut d̄meritū nocere.¶ Ex hoc
pz rñſio ad aliud qđ ſequit̄.q2 lz aia ade fuerit in
pura inocētia ⁊ r̄ecta volūtate.tñ q2 hec illi erāt
quaſi nālr̄ inſerta.ſiue nāe a primaria ꝯditōe iſti/
ta.vt habet̄ ab hugone:non erat ſufficienter p̄pa
rata.ſz regrebat̄ vt ꝓceſſu tp̄is diſponēt̄ motu li.
arbi.in deū ⁊ bono vſu gratiſdato ꝝ.q̊ facto cō/
gruebat vt gratuita gratūfaciētia apponēnt̄.Qđ
aūt d̄r ꝙ nulla ē melior p̄paratio ꝙ̄ pura inocē/
tia ⁊ recta volūtas.dōm ꝙ hoc veꝝ ē qñ hec in
ſunt p motū liberi arbitrij ſiue vſu rōis diſponē
te ⁊ p̄parāte ipſā aiaz. ⁊ efficiētē illā dignā digni
tate ꝯgruitatis.¶ Ad aliđ qđ obijcit̄.ꝙ de⁹ ñ iha
bitat aiaz hoc ꝓuenit ex vicio aliquo ⁊c̄.dōz ꝙ
hoc nõ ē gnālr̄ veꝝ.niſi extēſo noie defect⁹ dicat̄
viciū.Vñ in p̄io hoiē cā quare ſtatim nõ ihabi
tauit de⁹ aiaz illius.fuit defect⁹ grē.ñ viciū aliqđ
ſm ꝙ viciū ꝓprie ſumit̄.ſ.ꝓ culpa.¶ Ad illđ qđ
obijcit̄ ꝙ velle boni nõ pōt eē ſine grā ⁊c̄. dōm
ꝙ hoc veꝝ ē ſm ꝙ bonū d̄r meritoriū.ſic̄.n. dic̄
hugo ad bonitatē ⁊ iuſticiā exequendā nāli ap/
petitu trahebat̄ prim⁹ hõ.ex q̊ pz ꝙ potuit velle
bonū ſine grā.¶ Ad illud qđ obijcit̄ de multipli
ci dilectōe ſui ⁊ dei.dici pt̄ ꝙ duplex ē dilectio.
volūtaria pure nālis. ⁊ voluntaria que nõ ē pu/
re nālis ſz ē deliberatiua. ⁊ vtraqz reſpectu ſui ⁊
reſpectu dei.volūtaria nālis reſpectu ſui eſt. qua
ſūme quis diligit ſeipſum ⁊ ſui ꝯſeruatōez. ⁊ il/
lud ſemper magis qđ magis ē neceſſarium ſibi
ad eē.vt caput ꝙ̄ manū vel pedem.hac dilectōe
moti exponimus alia mēbra ꝓ capite. ⁊ hec di/
lectio curua ē ⁊ eſt cōis nobis ⁊ brutis.reſpectu
dei ē dilectio nālis qua diligimus ſūmum bonuz
hec autem dilectio eſt nālis.dicit.n. Boetius. ꝙ
amor ⁊ noticia ſūmi boni nāliter fuit inſerta anie
humane.his dilectionibus nõ meret̄ quis neqz
demeretur.q2 nāli appetitu trahit̄ homo ad hec.
Item ē dilectio voluntaria deliberatiua.que di/
uiditur in ꝯcupiſcentiā ⁊ amicitiam.dilectio ami
citie ē quā appetimus bonū illi quē diligimus pp
ip̄m;ſm ꝙ dicit ph̄s.ꝙ diligimus amicos ꝓpter
ſe. ⁊ ſi nihil boni debeat nobis ab ipſis eē. dile/
ctio ꝯcupiſcentie qua quis affectat bonuz q2 ſibi
bonū vel d̄lectabile.vtroqz mõ diligit̄ de⁹. p̄io

mõ ex ꝯſideratōe bñficioꝝ eius qbus ꝯſidera/
tis appetitur ei bonū. ⁊ ſi nihil boni debeat inde
ꝓuenire appetenti.Scđo mõ cogitata ſuauitate
illius appetitur ⁊ affectatur dulcedo illius ⁊ de/
lectari in illo.huiuſmodi autez delectatōez q̄rere
in illo propter ſe non eſt peccatum.querere autē
in alio eſt peccatum.propter ſe dico. poteſt ergo
dici ꝙ primus homo diligebat ſe pp ſe.ſ. amore
amicitie nõ amore ꝯcupie ſicut aūt diligere ſe pp
ſe non eſt frui ſe.q2 frui ſe eſt delectari in ſe. qđ ē
d̄lectationis ꝯcupie.vtroqz iſtoꝝ modoꝝ pote/
rat primus homo diligere deum.ſ.dilectōe ami
citie ⁊ concupiſcentie.nec oportet illuz habuiſſe
caritatem ſiue v̄tutē aliquā gratūfacientē.q2 na/
turali dilectione poterit his duobus modis mo
ueri in deum.¶ Ad cuius euidentiā nota.ꝙ mo
tus dilectionis ſiue dilectio aliter eſt grē.aliter eſt
nature. Nature vero ē ⁊ maxime iſtitute ex qua
dam habilitate ⁊ rectitudine reſpectu boni. grē
v̄o eſt inquātuz captiuat̄ affectus in obſequz xp̄i
diligēdo.ſicut itellectus p fidem ſiue credendo.
tūc aūt captiuat̄ intellectus in obſequm xp̄i.qñ ꝯ
id qđ dictat rõ.aſſentit prime v̄itati.ſic ⁊ affect⁹
qñ id ad qđ diligendū nālr̄ iclinat̄.amore xp̄i pa
rat⁹ ē odire vel ecōuerſo.vt qñ ad id ad qđ odi
endum nāliter inclinat̄.parat⁹ ē amare. ⁊ talis ē
affectus q ꝯtēnit honores diuitias ⁊ omne dele/
ctabile carni ⁊ amat odientes ſe ⁊ pſequētes pp
deum. ⁊ huiuſmodi affectus non ē a nā ſz ſolū a
grā.nõ tñ in ſtatu nāe condite fuiſſz iſta dilectio.
¶ Alia ē d̄ria que qñqz dilectio ē a cognitōe nāli
⁊ illa ſilr̄ ē nālis.¶ Alia ē a cognitōe fidei ⁊ diſ/
fert hec cognitio ab illa.q2 cognitio nālis cogno
ſcit deū ſūme bonū pp diffuſionē ſue bonitatis i
effectibus cauſatis.ſed fides dictat deū ſūme bo
num pp cōicationem ſue bonitatis in diuinis p/
ſonis. ⁊ vtraqz cognitio dicit deū ſūme bonū ⁊
ſūme diligendū.ſz melius fides ſiue cognitio gra
tuita.per hunc modū vtraqz dilectio ē ſūma re/
ſpectu dei.ſed modo nobiliori dilectio gratuita.
¶ Alia ē d̄ria q2 dilectōe nāli diligit deū animus
ſiue affectus rect⁹.q2 bon⁹ ſibi ſūme bonus. ⁊ oē
bonū qđ eſt ⁊ qđ hz ab ipſo ē. ⁊ nihil eſſz niſi p
ip̄m.iõ plus illū diligit ꝙ̄ ſeip̄m.ſz dilectōe gra
tuita diligit quis deū.q2 ſimplr̄ bon⁹. ⁊ q2 ſūme
bonus ſūme diligit. ⁊ q2 ipſe hõ nõ ē bonus niſi
inquātū ē ad deū.diligat ſe pp deū.ſ.dilectōe gra
tuita. Et ſic triplex eſt d̄ria. Prima ē a p̄te modi
diligēdi. Scđa a p̄te cognitiōis diſponentis ſiue
principij. Tertia a p̄te motiui. ⁊ ſic pz ꝙ primus
hõ poterat diligē deuz dilectōe nāli.rōne q̄ erat
in optīa habilitate ⁊ rectitudine nāli reſpectu bo
ni. ⁊ rōne qua hēbat cognitōz nālez bone diſpo
nentē ad hoc. ⁊ rōne q̄ de⁹ erat ſibi ſūme bon⁹.
nõ tñ hoc poterat dilectōe gratuita. quā ꝯcomi
tant̄ tres d̄rie oppoſite.¶ Ad illud qđ obijcit̄. ꝙ

melioꝛ fuit volūtas ade exercēs aliquā actōꝫ ⁊c̄.
dōm ꝙ volūtas nō ſolū ē vis ſiue virtꝰ actiua.ſꝫ
eſt q̄ſi inſtr̄m reſpectu mouētis ſui.vt.n.dic̄ anſel.
volūtas ē ſeip̄m moués.pp qꝺ nihil ē ita in ptāte
hois ſicut ſua volūtas.pp qꝺ a ſua nā ſiue virtu
te nāli pōt exire in actū.Qꝺ aūt dicit phs melioꝛ
eſt actus q̄ꝫ potētia.dōm ꝙ hoc veꝝ ē p ſe loquē
do.Similr̄ voluntas eſt melioꝛ exercens aliquā
bonā actōeꝫ p ſe loquēdo q̄ꝫ ipſa ceſſans ab ea/
dem.Qꝺ aūt dr̄ ꝙ nō pōt facē ſeipꝫ melius.dōꝫ
ꝙ hoc veꝝ eſt pꝛeciſe loquēdo.ſm ꝙ melius di
cit ꝯpationē in merito ſiue in gratuitis. ſed neceſ
ſario requirit adiutoꝛium gr̄e.cum.n.ſit bonum
triplex honeſtū.vtile ⁊ expediens.ſm ꝙ melius
dicit ꝯparationem ad bonū honeſtū.nō pōt aliqs
ſine adiutoꝛio gr̄e facere ſe melioꝛē.pōt tñ ſm ꝙ
melius dicit ꝯpationē reſpectu boni vtilis vel ex
pediens.¶ Ad illud qꝺ obijcitur.ꝙ diuina boni
tas ita apta ē diffundere ſe ad pficiēdū creaturas
ſpūales ⁊c̄.dōm ꝙ hoc veꝝ eſt ſaluo oꝛdine di/
uine ſapie.ꝙ aūt ꝯgruebat diuie ſapie dilatio p/
fectionis gratuite ſilr̄ ⁊ diuine maieſtati ex dictis
pꝫ.Pꝛeterea diuia bonitas ea pfectōe pficit pꝛi
mum hoiem q̄ꝫtum ad aiaꝫ.qua q̄ꝫtum ad coꝛpꝰ
qꝛ vtrūqꝫ pficiebat pfectōe nāli.ſiue q̄ꝫtum ad ea
q̄ requirebat pfectio nāe vñ pꝫ ꝙ rō illa nulla ē.
¶ Ex his pꝫ rñſio ad illud qꝺ ſequit̄. qꝛ non fuit
ſimilis rō dilectōis pfectōis eius q̄ꝫtum ad ſciē/
tiam ⁊ q̄ꝫtum ad virtutem.multiplex.n.fuit rō di
lationis pfectionis q̄ꝫtum ad virtutē. vt ex dictis
patet.quaruꝫ nulla fuit dilationis pfectionis q̄ꝫ/
tum ad ſciam.ideo multis rōnibus ꝯgruebat.vt
ſtatim ꝯditus.fuiſſꝫ pꝛeditus ſcientia vt infra pa/
tebit.Pꝛeterea addendum eſt pꝛedictis. ꝙ non
eſt ſimile de pfectōe etatis ⁊ cognitionis.⁊ de p/
fectione v̄tutis.pfectio.n.etatis ⁊ cognitōis non
tm̄ elongat̄ a pfectōe nāe ſicut pfectio gr̄e.hō.n.
p vim nāe ſibi inditam pōt puenire ad pfectam
etatem.⁊ pōt pficere ad cognitioneꝫ.ſꝫ nūq̄ꝫ p ſe
pōt hō in pfectōem gr̄e.imo requirit̄ neceſſario
ꝙ infūdat̄ a dño.¶ Ad illud qꝺ obijcit̄ de pfe/
ctione illoꝝ que erant ad ſuſtentandum hoieꝫ.ſ.
arboꝝ.dōm ꝙ nō fuit rō ſilis hoꝝ ⁊ illius.iſtaꝝ
eiꝫ nō erat nec debuit eē niſi vnica pfectio.ſ.nāl̄.
hois aūt ſm aiam triplex.ſ.nālis.gr̄e ⁊ gloꝛie.q̄
ꝺbebant rōnibus pꝛetactis diſcerni.⁊ ſm tpis ⁊
ſtatus opoꝛtunitatē diſtigui.¶ Ad illud qꝺ obij
citur ꝺ illo verbo Gen̄.faciamꝰ hoieꝫ ad imagi.
⁊c̄.dōm ꝙ ſilitudo attendit̄ ibi i gratuitis gratiſ/
datis.Uel dōm ꝙ deus dr̄ feciſſe hoiem ad ſuam
imaginem ⁊ ſilitudineꝫ.non qꝛ ſtatim cū dedit ei
imaginem ſimul etiam dederit ſimilitudinē. ſꝫ qꝛ
alteꝝ ꝺdit.ſ.imaginē.⁊ ad alterū habilē fec̄ vide
licet ad ſilitudinē.quā poſtmodū p loco ⁊ tpe ei
dedit.Uñ q̄ꝫtuꝫ ē ex vi v̄bi.nō pōt ꝯcludi ꝙ ſil' ⁊
ſemel fuit i hoie imago dei ⁊ ſilitudo.⁊ per hoc

pꝫ rñſio ad duas auctoꝛitates ſequētes Eccl̄.vi/
delicet ⁊ dama.qꝛ ſic intelligunt̄ nō qꝛ deꝰ ſtatim
vt ꝯdidit hoiem v̄tute veſtiuerit ⁊ oꝛdinauerit.ſꝫ
qꝛ tūc diſpoſitū fecerit ⁊ ñ lōge poſt tpe ꝯpleuit.

Membꝛum ſecūduꝫ.

Requirit̄ ingrere vtrū poterat ſtare ex ac
cepto in ſua oꝛdinatōe.ꝺ q̊ q̄runt̄ tria.
Pꝛimū ē vtrū ex accepto potuit ſtare
ſimpliciter.Scōꝫ vtrū ex illo accepto
fuerit inuertibilis.Tertio vtrū potuit illi dari in/
uertibilitas per nām.ſ. ſine additamento gratie.

Articulus pꝛimus.

Queritur ergo pꝛimo.vtruꝫ ex accepto
in ſui conditione poterat ſtare ſimpli/
citer? Qꝺ ät ſic vr̄ ex verbis magiſtri
ij.ſen.xxiiij.di. Dicit.n.ſcienduꝫ eſt ꝙ
homini in creatione datum eſt p gr̄am auxilium
⁊ collata potentia.per quā ſtare poterat.i.ñ de/
clinare ab eo qꝺ accepat.ſed non poterat pficere
intantū vt p gr̄am creatōis ſine alia mereri ſalu
tem valeret.⁊ ad hoc oſtendendum plures indu
cit auctoꝛitates.j.c.xxiiij.di.¶ Iteꝫ Anſel.libeꝝ
arbitriū ē ptās ſeruandi rectitudinē pp ſe.ſed ſer
uando rectitudinem non declinaſſꝫ ab eo qꝺ ac/
ceperat.ergo cū in ꝯditione datuꝫ fuerit ei libeꝝ
arbitrium ⁊c̄.¶ Item ſi nō poſſꝫ ſtare.cū nullus
peccet ex eo ꝙ vitare nō poſſꝫ vt hr̄ ab aug.ꝺ li.
ar.ſi cecidiſſet:nō eſſꝫ illi iputandū ad culpā. ſed
conſtat ꝙ hoc eſt falſum.¶ Itē nā nulli dat eē qn
ēt dat ei aliquā potētiam pmanēdi.cū nō ꝺficiat
in neceſſarijs.Unde ſicut aliquid naturaliter pꝛo
pagatur ſic etiam in naturali virtute ineſſe cōſer
uatur.ſi ergo liberum arbitrium homini datum
per naturam pꝛopꝛiam innocens erat ⁊ imune a
culpa.ergo per naturam pꝛopꝛiam abſqꝫ omni
gr̄a permanere poterat i ſua inocentia. ergo ⁊c̄.
¶ Itē voluntatis rectitudo ſolo actu ſeruat̄.q.n.
rectꝰ eſt.obliquus eē non pōt q̄ꝫdiu ipſe vult eē
rectus.ſed nihil tam ē in volūtate nr̄a q̄ ipſa vo
luntas.nihil facilius homini recto q̄ꝫ velle recti/
tudinem.ſi ergo libeꝝ arbitriū q̄ꝫtuꝫ ē de ſua cō/
ditione pꝛimaria rectū erat.abſqꝫ oi gr̄a ſupad/
dita rectitudinē ſeruare poterat. ergo ⁊c̄. Con
tra Iob.xli.ñ ē poteſtas ſuper terram que ei cō
paretur.dicitur de Uehemoth.ex quo pꝫ ꝙ nul/
la poteſtas naturalis eſt poteſtati ſue ꝯparabilis.
ergo homine habente ſolūmō naturalia in qui/
bus cōditus erat.foꝛtioꝛ erat dyabolus.ergo ex
accepto in conditione nō poterat pꝛimus hō illi
reſiſtere.ſed illo impetēte neceſſe habuit cadere.
¶ Item aug.de gr̄a ⁊ vera inocentia natura hu
mana ⁊ ſi in illa integritate in qua condita eſt p/
maneret. nullo modo ſeipſaꝫ ſine creatoꝛe adiu
uāte ſeruaret.ex hoc pꝫ.ꝙ ſine gr̄a ſtare ñ potuit

¶ Itē ſi v̇tute ꝓpꝛia poſſꝫ hō abſqꝫ omni grā tē/
tationi reſiſtere. potuiſſꝫ ēt ꝺ inimico obtinere vi/
ctoꝛiā: ſꝫ victoꝛie rn̄det coꝛona. ergo abſqꝫ omni
grā potuiſſꝫ mereri ⁊ ꝑuenire ad gloꝛiā. qꝺ ſi cui
dēter factū ē reſtat ⁊c̄. ¶ Itē maioꝛis difficultatis
ē reſiſtere tētatōibꝰ q̄ꝫ opa virtutū exercere. hoc
bene nouerūt expti difficultatē tētatōnū. ergo ma
ioꝛis difficultatis eſt ſtare in bono accepto. q̄ꝫ in
bonuꝫ acquirēdum pꝛoficere. ſi ergo nō poterat
tūc ꝓficere ⁊c̄. ¶ Itē viciū culpe nō opponit nāe
per ſe ſꝫ potius grē. ſimilr̄ vicium nāe nō oppo/
nit grē ꝑ ſe ſꝫ potius nāe. ergo ē ſimilis ꝯparatio
vicij culpe ad grāꝫ ⁊ vicij nāe ad nāam. ⁊ ꝑmuta/
tim ſcꝫ nāe ad grām ⁊ vicium nāe ad vicium cul
pe. ergo ſi per grām ſiue gratuita nō pōt quis ſta
re quin labat in vicium nāe. ergo conſimili rōne
nec per naturā aliquam ſiue nālia quecūqꝫ poteſt
quis ſtare quin labat in vicium culpe. ergo pꝛi/
mus homo per nālia nō poterat ſtare quin cade
ret in culpā. Rn̄ſio dicēdum ꝙ pꝛimus homo
ex acceptis in conditōe poterat ſtare ⁊ reſiſtē om
ni tētationi. ſicut hr̄ a mgr̄o ſent. Nec opoꝛtebat
illū cadere niſi vellet. Unde aug. de coꝛrectiōe ⁊
grā. tūc dederat deus homini bonā voluntatē in
illa qppe eū fecerat qui fecerat rectū. dederat ad/
iutoꝛiū ſine quo in ea nō poſſꝫ ꝑmanere ſi vellet.
vt āt vellet i eius reliqt libeꝝ arbitriū. poſſꝫ ergo
ꝑmanere ſi vellet. qꝛ nō deerat adiutoꝛiū per qꝺ
poſſꝫ. ⁊ ſine quo n̄ poſſꝫ ꝑſeuerant bonū tenē qꝺ
vellet. Cū hoc āt itelligēdū ē ꝙ ſicut ſupꝛa dictuꝫ
eſt. Pꝛimus homo ꝯditus fuit in grā. eo modo
quo grā dr̄ cōiter. ſ. hꝫ ꝙ ꝯpꝛehēdit qcqd ē addi/
tuꝫ nālibus. que ſunt de conſtōne generali reꝝ. ⁊
qꝺ eſt additū libero arbitrio diſponēs ⁊ faciens
ad eius rectitudinē. Nota ergo ꝙ pꝛimus homo
duplicē hūit grām in pꝛio ſtatu. hoc ē anteq̄ꝫ ha/
buit grām gratūfacientē. ſcꝫ gratiſdatā ꝯmuniter
dictā. ergo eo mō quo dictuꝫ ē. ⁊ grām ſup inſu
ſaꝫ: que erat ꝯtinua influētia virtutis a cā pꝛima.
Cū ergo dr̄ ꝙ pꝛimus hō poterat ſtare ex acce/
ptis in ꝯditōe abſqꝫ grā. hoc pōt itelligi duplr̄.
vel ita ꝙ excludat cōtinuatio diuine influētie. vel
ita ꝙ excludat appoſitio noue grē pꝛimū ſimplr̄
eſt ipoſſibile. nunq̄ꝫ eniꝫ tētationi libero arbitrio
reſiſtere poſſꝫ. niſi deus ſue bonitatis influētia il/
lud i bono ꝯſeruaret. Secundo modo veritatem
hꝫ pꝛo ſtatu innocētie. Dicit eiꝫ mgr̄. ij. ſen. xxiiij.
di. c. hoc conſiderādum ⁊c̄. Illud adiutoꝛiū dn̄i
datū in creatōe quo poterat manere ſi vellet. fuit
libertas arbitrij ab omni labe ⁊ coꝛruptela imu
nis. atqꝫ volūtatis rectitudo ⁊ omniū nāliuꝫ po/
tentiarū aīe ſinceritas atqꝫ viuacitas. ¶ Ad illud
ergo qꝺ pꝛimo obijcit ꝯ hoc ꝑ illud Iob. nō ē
ptās ſup terrā ⁊c̄. pōt dici. Qꝺ lꝫ ptās dyaboli ſit
maioꝛ per naturā. tū qꝛ eneruata eſt per pcēm. tuꝫ
qꝛ non permittit totam potētiaꝫ ſuam exercere in
tētando. tum qꝛ tētat. ſuggerēdo. nō violentiaꝫ in
ferendo. nō eſt tāte ptātis neqꝫ fuit tunc ꝙ pꝛimū
hominē vel etiā alium nō ſubiectuꝫ ſibi ꝑ pcēm.
pōt vel poterat ſupare. Pꝛeterea. nullus ſupari
pōt niſi volēs. Un̄ nullius ptātis ē dyabolus re/
ſpectu hominis. ptātis dico ad vincēduꝫ. Greg.
Debilis ē hoſtis qui nō pōt vincere niſi volēteꝫ.
¶ Ad illud qꝺ obijcit ꝑ aug. de vera inocētia. ſ. ꝙ
nulla natura in quacūqꝫ ſit innocētia vel rectitudi
ne: pōt ſe ſeruare ſine diuino adiutoꝛio. dōm ꝙ
hoc nō dicit. qꝛ natura iſtituta in pꝛimo homine
eo modo quo fuit iſtituta ad hoc ꝙ ſtare poſſꝫ. ne
ceſſe habuit noua grā fulciri. ſed qꝛ in quocunqꝫ
ſtatu eſſꝫ. indiguit influētia diuine virtutis ſuſten/
tantis illam. ¶ Ad illud qꝺ obijcit ſi poſſꝫ ſtare.
poſſꝫ de tētatione victoꝛiam obtinere ⁊c̄. dicen/
dum ꝙ plus eſt victoꝛiā de hoſte obtinere q̄ꝫ ſta/
re ſiue hoſti reſiſtere. Ad hoc eīm ꝙ aliquis vi/
ctoꝛiā obtineat de hoſte. requirit ꝙ aſſequat op/
poſituꝫ illius qꝺ ab hoſte intēdit. Hoc aūt eſt qn̄
nō ſolum illi reſiſtit volūtarie: veꝝ etiā meritoꝛie.
Tunc eīm recte vincit hoſtis dyabolus. qn̄ ex ve/
xatōe tētationis per quā intēdit incuruare ad de/
merituꝫ homo ꝓficit ad meritū. hoc āt facere nō
poteſt libeꝝ arbitriū niſi ꝑ adiutoꝛiū grē. nec po/
tuit in pꝛimo homīe. quāuis per ſe poſſꝫ refugere
peccatū. ¶ Ad illꝺ qꝺ obijcit. ꝙ maioꝛis difficul
tatis ē tētationi reſiſtere q̄ꝫ ⁊c̄. dicēdum ꝙ quidā
poſuerūt bonos angelos magna difficultate reſti
tiſſe tētationi illi. a qua apoſtate ceciderūt. hꝫ iſtos
nō modica difficultate reſtitiſſent pꝛimi parentes
pꝛime tētationi. qua rōne arduitatis habēde quā
pꝛopoſuit violētiſſime aſſerit. vt illi ponūt. ſꝫ hoc
eſt ſimpliciter falſuꝫ. quia tētatio non poteſt eē ali/
cui violenta ſine pena. Penā autem non ingerit
tentatio. niſi illis in quibus eſt aliquid quod ad
malum compellit. hoc nō potuit eē in pꝛimo ho/
mine ante peccatuꝫ. vt habet a magr̄o ſent. li. ij.
di. xxiiij. Aliter ergo dicēdum ē ſcilꝫ ꝙ in pꝛimo
ſtatu nullius erat difficultatis reſiſtere tentationi.
etiam nō habita gratia gratūfaciente. ꝓficere au/
tem in merito ipſa nō habita fuit ipoſſibile. ſi au/
teꝫ in illo ſtatu pꝛimus homo exercuiſſꝫ opera ꝺ
genere virtutuꝫ nō ꝑꝑ hoc pꝛofeciſſꝫ in merito.
quia opera illa nō eſſꝫ pꝛogreſſa de radice meri
ti. ſed potius de virtute ⁊ appetitu nāli. non enim
ſemꝑ pꝛoficit homo in meritū cum facit opus bo
num bonitate moꝛali ſiue de genere virtutis. ſed
ſolūmodo quando ipſe agēs eſt bonus bonitate
grē infoꝛmātis. ¶ Ad illud quod obijcit. ꝙ ſimi/
lis eſt cōparatio vicij culpe ad gratiā ⁊ vicij na/
ture ad naturā ⁊ permutatim ⁊c̄. dicēduꝫ. ꝙ iſta
fuit cōpatio iſtaruꝫ adinuicē in ſtatu nature cō/
dite. ⁊ alia in ſtatu nature lapſe. in ſtatu nature cō
dite ꝯſequebat itegritas nature ad infoꝛmationeꝫ
gratie. imo ad abſentiā culpe. viciū eniꝫ culpe in/

troduxit viciū nāe. ex culpa. n. ſiue peccato primi
hois itroducta ē corruptio humane nāe. Vn̄ cul/
pa pſone fuit cā vicij ſiue corruptōis nāe. Unde i
ſtatu illo grā non ſolū erat incōtingēs vicio cul/
pe ſed vicio nāe. ſimilr itegritas nāe nō ſolū erat
incōtingēs vicio nāe ſed vicio culpe. pp hoc lz in
ſtatu lapſus grā ſuſtineat lapſū in viciū nāe. tamē
in ſtatu illo nullo modo ſuſtinuiſſet. oīno eim erāt
tunc incōpoſſibilia. Similr lz nālia i ſtatu lapſus
quātūcunqz ſint bona iuxta quod ſuſtinet ſtatus
huiuſmodi. ſuſtinēt lapſuz in viciū culpe ipſis nō
cadētibus in oppoſitū genus i ſtatu illo nō ſuſti/
nuiſſent. imo neceſſario cecidiſſent i genus oppo
ſitū. q2 i corruptōez ab itegritate. pp qd̄ n̄ valet ar
gumētū illd̄. ſi p grāz n̄ pōt qs ſtare qn labat ⁊c̄.
ergo primus homo p nālia.

Articulus ſecundus.

Equit inquirere vtrū ex acceptis po/
terat i ɔditōe ſtare iuertibilis in malū.
Qd̄ ſic videt. Duas fecit deus creatu
ras rōnales a pricipio. ſ. angelū ⁊ ani
mā. angeluz autē fecit vertibilē in maluz. Ad hoc
ergo ꝙ eēt vniuerſuz ɔpletuz decuit illuz animā
facere iuertibilez in maluz. ſz ɔſtat ꝙ fecit illum ta
lez qualez decuit illā facere. ergo ⁊c̄. ⁊ hoc vr̄ p
aug. dicētē in li. iij. de libero arbitrio ad plenā p/
fectōem vniuerſi decuit fieri omnē creaturā que
a recta rōne potuit excogitari. ſed recta rōne po
teſt excogitari ad perfectōz vniuerſi ſpectare cre
aturam talē. quod pz p hoc. ꝙ qn̄ vniuerſum erit
in vltima ɔpletōe tūc erit creatura talis. ergo ⁊c̄.
¶ Itē honeſtuz ꝓpria virtute allicit. ergo magis
honeſtū magis allicit. ergo ſūme honeſtū ſūme al
licit. ⁊ infinitū infinite. ergo cū primus homo cō
ditus fuit i noticia ⁊ amore ſūmi boni. dicit enim
boe. ꝙ amor ⁊ noticia ſūmi bōi nālr ſūt inſita hu
mane aīe. ex quo ſeqt̄. ꝙ ſi fuit illo bono allectus.
ſūme fuit allectus illo q ē ſūme bōeſtus. nihil tale
vtibile ē ab eo. ergo ⁊c̄. ¶ Itē primus hō ɔditus
fuit ſm aīaz in eē nāli cōmuni. ⁊ rectitudie ſiue iu
ſticia nāli. rōe qua ɔditus erat ex nihilo. fuit ipoſ
ſibilitate quadā ⁊ ad n̄ eē quātū ad eē nāle ſi ſibi
eēt relictus. ⁊ ſimilr ad nō eē q̄ztuz ad eē nālis iu
ſticie. ſz i vtroqz eē cōſeruabat p influētiā vtutis
diuine. ſz melius ⁊ magis acceptū fuit deo eē nā/
lis rectitudis ſiue iuſticie q̄z eē nāe ſimplr. ⁊ q̄zto
aliqd ē nobilius ⁊ magis acceptū deo. magis de
cet illuz i ſtatu illo ifluēdo virtutē illi ɔſeruare. er
go ſi ɔtinua influētia virtutis aīe primi hois iuer
tibilis fuit quātū ad eē nāe. multofortius videt ꝙ
fuit iuertibilis q̄ztuz ad eē nālis iuſticie. ¶ Itē hoc
ēt videt p diuinā bonitatē. vt. n. dicit Dyo. Opti/
mi ē optima adducere. ſz melior ē nā rōalis que
nō pōt peccare q̄z que pōt. cū ergo ɔueniat opti
mū. ſ. deū optima pducere. ſz ſz ꝙ conuenit ſibi
adduxit nām rōalē. ſ. hoiez primū ipotētē pecca/
re. ⁊ ita iuertibilē ad peccāduz. hoc idē vr̄ p libe
ralitatē ipſius. liberalis. n. ē ⁊ maxie cōferētis ex
mera grā. ſtatiz dare indigēti. qd̄ intēdit. ad quod
hortat diuia ſapiētia. Prouerbioꝝ. iij. Ne dicas
amico tuo vade ⁊ reuertere ⁊ cras dabo tibi. cū
ſtatiz poſſis dare. mora. n. in dādo grāz dātis de-
nigrat. ſz ɔſtat ꝙ deus itēdebat facē primū hoiez
aliqn̄ iuertibilē. ergo vr̄ ꝙ ſtatiz fecit eū talē. ¶ Itē
idē videt p diuinā ſapientiā que ſūma ē. maioris
eiz ſciētie ē ſcire malū pcauere. q̄z malo facto re/
mediū adhibere. melius. n. ꝓuidet ſibi ⁊ alij q p/
cauet ne i maluz icidat. q̄z q poſt caſuz remedium
adhibet. ergo ſi diuia ſapiētia maxie manifeſtāda
erat in hoīs ɔditōis. videt ꝙ talē debuit eū feciſſe
⁊ tāta cautela ipm monuiſſe. ꝙ nō poſſz icidere i
eum. ¶ Itē idez videt p diuinā potentiā. q2 ex eo
ꝙ infinita ē. influit vnicuiqz q̄ztum pōt capere. vi
det enim eo ꝙ diuina potētia idiuiſibilis ē in ſe. ⁊
cum hoc iſinita. nō minus influere in dādo q̄z ſit
creatura capax i accipiēdo. ſz primus hō fuit ca
pax iuertibilitatis. ergo ⁊c̄. Cōtra. gloria ē bo
nuz laudabile. ſz nullus ē laudabilis i eo qd̄ hz.
niſi hēat illud p merita. ergo ſi deus fecit hominē
ad hoc vt ꝑueniret ad ſtatū glorie ⁊ premij. vr̄ ꝙ
debuit ēt facere hoīem in ſtatu meriti. ſz ſtat⁹ me/
riti ⁊ pmij ſunt diſticti ſicut ſtatus vie ⁊ pr̄ie ſm
legē cōem. ergo ⁊ dona vie ⁊ pr̄ie. ſi ergo hēre
ipoſſibilitatē ad peccādum hoc ſpectat ad ſecuri
tatē beatitudis. vr̄ ꝙ a pricipio nō debuit homini
dari. ¶ Itē vniuerſuz ex oppoſitiōe mali ad bo/
nū decorat quaſi qbuſdā ātitetis ſicut dicit aug.
⁊ ſapiēs innuit Ecci. xxxiij. ɔ̄ bonū malū ⁊c̄. Si
ergo deus vniuerſuz debuit venuſtare ⁊ dcora/
re. vr̄ ꝙ hūc decorē vniuerſo nō debuit auferre.
ſz ſi feciſſet hoiez iuertibilē. iaz hoc decor nō eēt.
ergo ⁊c̄. ¶ Itē hoc idē vr̄. q2 deus vniuerſuz fe/
cit ad ſuiipſius māifeſtatōez. ⁊ ſicut deus ē ſūme
potēs ⁊ ſapiēs. ſic ē ſūme iuſtus ⁊ miſericors. er
go tale debuit facere vniuerſuz i q̄ māifeſtaret ei⁹
ſūma iuſticia ⁊ ſūma miſericordia. ſz ſūma iuſticia
nō māifeſtat niſi i ſeueritate punitōis maloꝝ. ſū/
ma miſericordia n̄ māifeſtat pfecte niſi i liberatōe
miſeroꝝ ⁊ remiſſiōe delictoꝝ. Hec āt nō poſſēt
eē. niſi rōalis creatura fcā eēt i ſtatu in quo poſſz
peccare. ergo diuia iuſticia ⁊ miſericordia exige
bat hoiez vertibilē fieri. Rn̄ſio vt ex pdictis pz
dūs creaturas ⁊ maxime rōales ɔdidit. ⁊ ēt mo
duz ⁊ qualitatē in ɔditōe ɔuenīēter obſuauit. ad
ſui magnificentiā declarādaz ⁊ creature rōnalis
vtilitatē. Nota ergo ꝙ etſi diuina opatio nō indi
geat approbatōe. ꝓ eo ꝙ qcqd dūs facit optime
facit. verūtn̄ ad excitādā deuotionē i mētibus fi/
deliū. ⁊ ɔpeſcendā rabiez in ore blaſphemātiū ⁊
deū in ſuis opibus iculpātiū. multiplex pōt aſſi/
gnari rō q2 dūs fecit hoiez vtibilē i malū. ¶ Vna

eſt manifeſtatō diuine potētie. voluit.n.deus oñ/
dere homini ꝙ ſicut ſine eo factus ñ erat. ita nec
ſine ipo ꝑſiſtē poterat. vt ergo hō noſceret ꝙ di/
uinū poſſe nō ſolūmō ē oīs potētie cauſatiuū ſ3
ēt oīs potētie ꝯſeruatiuū. ⁊ ꝙ ille ſolus ē indefe/
ctibilis ⁊ inuertibilis. ideo placuit ſibi creatura3
rōnale3 facere vertibilē. nec ipa3 ꝯfirmare i bo/
no quouſq3 illi ꝯſtaret ꝙ ipe ſolus ē in quo ñ ca
dit ñ poſſe. ¶ Scda rō ē māifeſtatio diuine ſapie
que oñdit ex tribus. ſ. ex ordie maloꝝ cu3 bonis
ſiue, ad bonū vtutis ad actū ꝓpriū meriti. ad p̄/
miū. ex vertibilitate n. hoīs i malū. qō gdē malū
deus ordinat cū bonis ⁊ ex q̄ bonu3 elicit. diuīa
ſapīa manifeſtat. maioris. n. ſapie ē ſcire ordiare
bona cū malis: ⁊ elicere bonū ex malis. q̄3 ordi/
nare ſolūmō bona cū bonis ⁊ ex bonis elicē bo
na. ⁊ iō cū ñ deceret deū facere mala. debuit talē
facere creaturā q̄ poſſ3 i opando deficere ⁊ ma/
lū ꝯmittere. vt deus mala illa ordinādo ſua3 ſa/
piētiā declararet. Dicit. n. aug. xi. de ci. dei. xviij.
c. neq3 deus vllū ñ dico angeloꝝ ſ3 vel hominū
crearet quē malū futuꝝ eē p̄ſciſſ3 niſi parit noſſet
qbus eos bonoꝝ vſib' ꝯmodaret. Oñderet etiā
diuīa ſapīa ex ordine vtutis ad actū ꝓpriū. ſic. n.
diuīa ꝓuidētia omēs res adminiſtrat: vt eas agere
ꝓpriſs motibus ſinat. ⁊ iō hoīe3 ꝯdidit i liberta
te arbitrij ⁊ i manu ꝯſilij ſui religt. hoc. n. ꝯpete/
bat regimini diuie ſapie i ꝯſeruatōe ordis q attē
dit ex ꝯparatōne vtutis ad actū ꝓpriū. Oñdit ēt
ex ordine q attēdit ex ꝯparatōe meriti ad p̄miū.
q2 nemo dignus ē coronari niſi q legitie certaue
rit. ij. thi. ij. Ideo decuit diuinā ſapiam hoīe3 pri
us q̄ſi i campo certaminis examinare. q̄3 in gloria
exaltari. ¶ Alia rō ē manifeſtatio diuie miſericor
die: que potiſſime manifeſtata ē. cū vnigenitū ſuū
tradidit ꝓ ſerui liberatōe. ¶ Alia rō ē manifeſta/
tio diuine iuſticie: q̄ potiſſime manifeſtat i hoc. ꝙ
deus retribuit vnicuiq3 ſm opa ſua. bonis. ſ. bo
na eterna retribuēdo. malis eťna pena puniēdo.
hec āt retributio ⁊ punitio ⁊ p̄ſata miſericordie
liberatō ñ eēt niſi deus hoīe3 i ſtatu vertibilitatis
ꝯdidiſſ3. ¶ Alia rō ē augmētū glorie bonoꝝ. glo
rioſus. n. ē hōi i vtibilitate ad malū ꝯdito q̄dā/
mō ex meritis gloriā obtinē. q̄3 in inuertibilitate
ꝯditū fuiſſe. ⁊ ſic ſine aliquo genē meriti beatiſi/
care. pp hoc ad ꝯmēdatōe3 iuſti vertibil' i malū.
dr ecc. xxxi. Qui potuit trāſgredi ⁊ ñ ē tranſgreſ
ſus facere malū ⁊ ñ fecit. his ergo rōnibus p3. ꝙ
ꝯgruit deū hoīe3 vertibile3 feciſſe. Vñ rōnes ad
hoc iducte ſūt ꝯcedēde. ¶ Ad illud qō prīo obij
cit ꝯ hoc. ſ. de ꝯpletiōe vniuerſi. dōm ꝙ ex hoc
pon' eēt deformatio vniuerſi ⁊ defect' q̄3 cōple
tio. ad ꝯpletōem. n. vniuerſi ⁊ decorē. ē ſolūmō
deū deficē ñ poſſe nec vertibilē eē. ⁊ hoc duob'
modis ita ꝙ aliqua ſit vertibilis ſemel. i. vtibilis
cū ipoſſibilitate reuertēdi. ſ. angelica. Alia verti/
bilis pluries. i. vtibilis cū poſſibilitate reuertēdi.
magis ergo ē ad ꝯpletōe3 ⁊ decorē vniuerſi ho
minē fuiſſe ꝯditū vertibilē q̄3 inuertibilē. Prete/
rea. magis ꝯueniebat ad diuinā potētiā bonitatē
⁊ ſapiam manifeſtādā hoīe3 fuiſſe ſic ꝯditum: q̄3
ſic. ⁊ ad hoīs gloriā. ¶ Ad illud qō ſubdit. ꝙ ad
plenā p̄fectōe3 vniuerſi decuit fieri hoīe3 vel oē3
creaturā q̄ a rōe recta potuit excogitari. dōm ꝙ
aliud ē dicere oē3 creaturā ⁊ ſingulas creaturas
vel vnāquāq3. oēm. n. dicit multitudine3 i ordie.
Preterea excogitari ñ dicit ſolūmō acceptōem
itellectus ſiue app̄hēſionē. ſ3 cu3 rōne ⁊ iudicio.
excogitatio. n. ē ſimul agitatio. Vñ excogitare di
cit acceptōe3 itellectus cū rōne ⁊ iudicio p̄ſecto.
Hec ēt ꝓpoſitio ex: auget i ꝯpoſitōe cū dr excogi
tare. Vñ l3 hoīem fuiſſe ꝯditū inuertibilē potuit
a recta rōe ꝯcipi ſiue app̄hēdi vt erat d numero
ſinguloꝝ nō tñ vt erat de nūero oīu3 potuit exco
gitari. ¶ Ad illō qō ſubdit. ꝙ qñ vniuerſū erit i
vltia ꝯpletiōe tūc erit hō talis. dōm ꝙ tūc erit ſta
tus p̄mij ⁊ aīa erit in quadā deiformitate. pp qō
tūc erit qō nūc nō ē. ¶ Ad aliud qō obijcit ꝙ ſū/
me honeſtū ſūme allicit ⁊c. dōm ꝙ hoc veru3 ē
q̄tum ē de aptitudine ⁊ efficacia alliciētis. ipa tñ
aīa quātūcūq3 ſit nālibus p̄dita: niſi fuerit grā di/
ſpoſita ⁊ iformata. nō ſic allicit niſi fuerit a curui
tate nature p grām erecta ⁊ a tenebris obſcurita
tis nālis purgata ita ꝙ apta ſit ad agendu3 aſpe
ctū in candore luminis eterni. ñ erit apta neq3 poſ/
ſibilis ad hoc ꝙ ſūme alliciat. ſ3 iſpecto candore
illo lucis eterne q̄ ē inacceſſibilis viatoribus. p̄fe
cte rapiet aīa i ſūme honeſtū ⁊ ſūme alliciet. Vñ
ſic allici ꝯp̄hēſoꝝ ē ñ viatoꝝ. ¶ Ad illō qō obij/
cit. ꝙ quāto aliqd ē meli' ⁊ magis acceptū deo.
tāto ⁊c. dōm ꝙ hoc veꝝ ē ꝯſeruatis ꝯgruitate ⁊
ꝯdecētia diuine excellētie mō ⁊ ordine p̄fectiōis
ſtatuū ⁊ retributionis p̄fectiōe. vt. n. ex dictis p3.
plus ꝯgruit diuine excellētie. ſ. potētie: ſapie: iuſti
cie. ſapie ⁊ miſericordie hoīe3 fuiſſe ꝯditū verti/
bilē q̄3 inuertibilē. ⁊ ēt magis ꝯgruit ſtatui perfe
ctōis hūane: ⁊ glorie eiuſdē p̄fectōi ſicut ifra pa
tebit. ¶ Ad illud qō obijcit p auctē3 dyoni. ꝙ ei'
ē facere hoīem ſimplr optimū ⁊c. dōm ꝙ ē opti
mū ſimplr ⁊ ē optimū i ordine. cū aūt dicit dyo.
ꝙ optimi ē optīa adducere. non itelligit abſolute
ſ3 in ordine. ⁊ iō ex hoc ñ ſeqt ꝙ hō debuit fieri
in optīo ſtatu ſimplr. ſ3 i quo optie ſaluaret vni/
uerſitatis ordo ⁊ pulchritudo. ⁊ ſic factus ē cum
ꝓductus fuit i ſtatu vertibilitatis. vt ordinato ꝓ/
ceſſu ꝑueniret a merito ad p̄miū. ⁊ ab iperfectōe
ad p̄fectū. ⁊ ab iferiori ad ſupmū. ¶ Ad aliud qō
obijcit de ſūma liberalitate. dōm ꝙ ⁊ſi deus ſic
liberaliſſimus tñ liberalitas ñ p̄cludit viā iuſticie
⁊ ſapie. iō ſic dona ſua diſtribuit largiter. vt tñ ñ
excludat ſapie recta ordiatio vel iuſticie iuſta re/
tributio. ideo ſtatum ñ debuit beatificare ⁊ cōfir/

mare.ſ3 merita hoīs expectare.⁋ Ad illud quod obijcit. ꝙ maioris ſapiē eſt pcauere malū ꝛc̄. dicendū ꝙ falſū ē. imo multo maioris ſapiē ē morbum bene curare. ꝙ̄ naturā a morbo pſeruare. Vn̄ aug. in enche. melius indicauit deus ꝺ̄ malis bona facere. ꝙ mala nulla pmittere. ꝛ maiori ēt ſapiē atteſtat vt pdictū ē ſic res ordiare. vt ex ſuperueniēte deordinatiōe n̄ deturpent. ſ3 eoꝝ decoret ordiatio. ⁋ Ad aliud qꝺ̄ obijcit p potentiā diuinā q̄ infinita ē ꝛ ſimplr ꝛc̄. dōm ꝙ l3 ſit infinita. co tn̄ qꝺ̄ influit ꝛ agit p electiōem moderate ſm ꝙ exigit quātitas effectus iducēdi opat. oipotētia. n. ꝯditoris n̄ ſolū pōt in oīa q̄ vult ipſa diuina volūtas. ſ3 pōt in oīa vt vult. ꝑpter qꝺ̄ i effectus nobiliores ꝛ minus nobiles maiores ꝛ minores ſm electōem ſue volūtatis. ꝛ l3 diuina ſapientia ſimplex ſit. nō ꝑpter hoc exerit ſe totaliter in agendo. imo moderate opat iuxta bn̄placitum ſue voluntatis. Vn̄ qꝺ̄ ē in ſe impartibile ptit i ſuis effectibus. ſicut legit de ſpū intelligētie ꝙ eſt multiplex ꝛ vnicus. ſap. vij.

Articulus tertius.

Queritur ingrere vtrū libero arbitrio hominis primi vł alicuius creature potuit ꝯferri ꝙ eēt inuertibile p nām. ſ. ſiñ grā ſupaddita. Qꝺ̄ ſic vr̄. ꝛ prio a ſili ſūpto a luce corpali. ꝯtingit. n. repire lucē corpalē quā ipoſſibile ē in ſe p nām obnubilari ſicut lucē empirei vel lucē ſolis. Si ergo lux ſpūalis multo prior ē ꝙ̄ corpalis. Videt ꝙ aīa hūana potuit fieri i pfectiōe tāti luminis p nām. ꝙ nullo mō poſſ3 obſcurari nec p ignorantiā nec per culpā. ⁋ Itē ꝯtingit repire aliquā ſubam corpalem intrāſmutabilē ꝙ̄tu3 ad ſubam ꝛ ꝙ̄tu3 ad ꝑprietates. ſicut ē corpus vltimū. ſ. empireū. ꝛ hoc n̄ h3 ſolū p grām ſ3 p nām. ergo pari rōne ē ſpūalem ſubam p nām in tāta ſubtilitate fieri. ꝙ nullo mō valeat pmutari a rectitudine nāli. ſi. n. hoc repit i ſuba corpali. multofortius repiri pōt in ſuba digniori. ⁋ Ite3 grā ē pfectio nature. ꝛ pfectio conformat ſuo pfectibili. ſi ergo grā ꝯfirmatiōis oio reddit nām ipoſſibilē ad peccandū. vr̄ ꝙ aīa humana nāliter capax ſit talis ſubtilitatis ꝛ inuertibilitatis. Si tu dicas ꝙ nō ē capax talis inuertibilitatis niſi mediāte grā. obijcit ꝯ̄ hoc. q2 talis vertibilitas ad malū. aut ē eēntialis ipi nāe aut nō. ſi ē eēntialis. ergo vr̄ ꝙ p grām n̄ poſſit auferri. ſiñ tali vertibilitate ad malū poſſit nā rōalis fieri ſalua ſua nā ꝛ nulla ſupaddita grā. pp hoc eſt q̄ſtio cū tā libeꝝ arbitriū hoīs ꝙ̄ grā ſit creatu3. vt qd dari pōt grē inflexibilitas ad malū. ꝛ n̄ pōt dari creature rōnali. Videt. n. rōne ꝯſimili ꝙ ſi pt dari vni. pōt dari alteri. ⁋ Itē l3 omis creatura per ſe ſit vertibilis ſm nām. alique tn̄ tales creentur a ſua origine ꝙ ipoſſibile ē eas corrūpi. ꝛ hoc hn̄t ſine aliquo addito nālibus. ſicut p3 i alijs ſimplicibus. Vn̄ angeli ꝛ aīe p nām ſūt imortales. ergo pari rōe vr̄ ꝙ alique aīe poſſint creari p nām ad malū inflexibiles. vr̄ ergo poſſibile tale adiutoriū a deo ꝯferri. p qꝺ̄ naturalr̄ ad malū nō poſſ3 inflecti. Cōtra. iſta duo ſunt ꝯuertibilia ſicut vult dama. ꝛ ēt aug. videl3 eē creaturā ꝛ eē aliquam vertibilitatē. ſed in ſuba ſpūali nō ē aliqua vertibilitas ſm ſubſtātia3. ergo neceſſe ē ꝙ ſit ſm electionem. ergo ipoſſibile ē ſubſtantiā creatam habere liberum arbitrium per naturā inflexibilem. ⁋ Item non ē per naturā magis artatus affectus ꝙ̄ intellectus. ſ3 intellectus eoipſo quo itellectus eſt. per naturā ſuā eſt natus omnia intelligere. ergo pari rōne. affectus per naturā ſuā eſt potens hoc vel illud appetere. ergo ab vno oppoſitorū in alteꝝ tranſire. ergo omis affectus creatus ꝙ̄tum ē de natura ſua. nō ſolu3 bonū ſimpliciter ſ3 apparēs. etiā nō ſolum bonū ꝯceſſum ſ3 ēt ꝓhibitum pōt velle ꝛ pōt eligere. ergo ꝛc̄. ⁋ Itē libeꝝ arbitriū creatum hoc ipm ꝙ creatum eſt factū eſt debens aliqd ſuo creatori videlic3 honorē. ergo ſi dominat ſuo actui. pōt nō reddere qꝺ̄ d3. ſed hoc ē pcēm. ergo neceſſariū ē libeꝝ arbitriū ꝙ̄tum ē de ſua natura fieri flexibile ad pcēm. ⁋ Itē ſi libeꝝ arbitriū p naturā ſuā eēt inflexibile ad malū. ergo ſtare in bono ꝛ facere bonū eēt ei naturale. ergo oē opus egrediēs a libero arbitrio eēt i genere opis nālis. ꝛ nullū eēt in genere moris. ergo ſi hoc veꝝ ē: nullū eēt meritorium. nullu3 ēt eēt laudabile. p nullū ēt opus qꝺ̄ faceret eēt libeꝝ arbitriū ad gloriā ordinabile. ſ3 hoc eſt ꝯtra naturalē liberi arbitrij inſtōnem. ergo ipoſſibile ē alicui creature dari libeꝝ arbitriū p nām inflexibilē. Rn̄. cū dicit aliquid dari alicui. per hoc ꝙ dr̄ dari alicui. notat aliqꝺ̄ mediū iter dantē ꝛ accipientē. Cū ergo querit. vtru3 potuit dari libeꝝ arbitrium primi hominis ꝙ eēt inuertibile i malum. dicendū ꝙ inꝙ̄tum hoc ꝙ dicit dari. dicit rem ſuā relatā ad accipientē. non pōt. p naturā dico. q2 hoc ē priuare li. arbi. natura ꝑpria ꝛ eſſe eius nāli repugnat. vt īfra patebit. Secundū aūt ꝙ dicit rem ſuā relatā ad ipm dantē. ſ. deum. loquēdo de ptāte abſoluta potuit. loquendo de ptāte ordinata n̄ potuit. ꝛ dico ptāte3 ordinatā q̄ influit eē rebus. ſm ꝙ puidit ꝛ ordinauit eas fiēdas ꝛ ordinādas ab eterno. pter abſoluta3 dico qua potuit aliter ab eterno ꝓuidiſſe res fiēdas ꝛ ordinandas. ꝛ illis naturas alias in tempore indidiſſe. potuit enim ab eterno preuidiſſe primu3 hominē futurū inuertibilem ꝙ̄tum ad liberū arbitriū. ꝛ illu3 talis nature ꝯdidiſſe in tpe. Ex his p3. ꝙ impoſſibile fuit hominē ꝓmū vel aliqua3 creaturā rationalem habere libeꝝ arbitrium inuertibile ad malū. quia hoc repugnat nature ipſius creature rōnalis: ꝛ a pte principij initialis:

⁊ ā pte termini finalis. qd̄ ſic pꝫ. ſi liberꝫ arbitriū
creature rōnalis fieret nāliter inuertibile ad ma/
luꝫ. aut hoc eēt pp̄ ipſius artatōneꝫ ad bonū. aut
pp̄ ipſius determinatōneꝫ ad bonū. Si pp̄ arta/
tionē vt. ſ. faceret bonū ſicut lapis tēdit deorſum.
iaꝫ rē vera nec liberꝫ arbitriū eēt liberꝫ. nec opus
eius laude dignū ⁊ ita ineptū eſſꝫ ad finē pp̄ quē
ē factū. ſ. ad premiū glorie. Si aūt inflexibile eſſꝫ
ad malū pp̄ determinatōꝫ ad bonū. q2 ſic potēs
eſſet p nām ꝓpriā i bonū. vt nō poſſet verti i ma
luꝫ. ſicut eſt de libero arbitrio diuino. qd̄ ad ſola
bona determinatū ētiam tale li. ar. careret vani/
tate p nāꝫ ſuā. ergo iaꝫ nō eēt creatura nec ꝓdu/
ctū ex nihilo ⁊ ita hoc eēt ꝯ nāꝫ principij initia/
lis. q̄ʒtū ad hoc ꝙ dicimus creaturā rōnalem ex
nihilo eſſe ꝓductā. repugnante ergo nā rōnalis
creature. ⁊ ex pte principij initialis ⁊ ex pte ter/
mini finalis. ipoſſibile fuit primū hoīeꝫ vel aliaꝫ
creaturā rōnalē hīe liberꝫ arbitriū p nām inuer/
tibile ad malū. p nām dico. pp̄ illos q̄ hn̄t hoc p
bn̄ficiū grē pfecte. ſicut illi q̄ iam gaudēt beatitu/
dine. ¶ Si obijcit̄ ꝙ deus ꝺ potētia abſoluta nō
poſſet creature rōnali ꝯtuliſſe nām talē vt ſupra
tactū ē ⁊ nihilominus eſſent creature ⁊ ꝓducta
in eſſe de nihilo. Dicendū ꝙ deus de potētia ab/
ſoluta nō poſſꝫ creature rōnali ꝯtuliſſe nāꝫ taleꝫ
ſcꝫ ꝙ ſtaret p nām ꝓpriā i inuertibilitate tali. poſ
ſet tn̄ ꝯtuliſſe nām talē ꝙ poſſꝫ ſtare in tali inuerti
bilitate grā ſupinfuſa ꝯtinue influēte. ⁊ ipm libe/
rū arbitriū i hoc ꝯſeruāte. Vn̄ talis inuertibilitas
nō poſſꝫ eē p nām. ſed ſolūmō bn̄ficio ꝯditoris.
pn̄t ergo ꝯcedi rōnes hoc oñdentes. ¶ Ad hoc
qd̄ prio obijcit̄ ꝯ hoc de luce corpali. dicēduꝫ ꝙ
n̄ ē ſile. cū pp̄ hoc ꝙ fons lucis corpalis reperi/
ri pōt in genere creature. fons autē lucis ſpūalis
in genē creature nequaq̄ʒ. ſꝫ ē ipe creator. Juxta
illud Ecci. Fons ſapie v̄bū dei in excelſis. tūꝫ ēt.
q2 lux corpalis reſpc̄u actus lucēdi artatōem hꝫ
a ꝯditore ſue nāe. Vn̄ eiꝰ lucē nō eſt laudabile. q2
pure nāle. Nō ē ſic de rectitudine ⁊ opatiōe rō/
nalis creature ſiue volūtatis deliberatiue. ¶ Ad
illud qd̄ obijcit̄. ꝙ aliqua ſuba corpalis p nāꝫ eſt
imutabilis ⁊c̄. Jam pꝫ r̄nſio. q2 nō valet creatu/
ra rōnalis vt eſt creatura in ſua nā condita. nec
deceret illam ſic eē artatam ad ſuuꝫ opus ſicē cor
poralē ad ſuuꝫ. ſiue etiam q2 nō tꝫ ſūmuꝫ in ge/
nere ſpūs. ſicut aliqua creatura corporalis tꝫ ſū/
mū in genere corporuꝫ. verūtamē dici poſſet. ꝙ
omne corpus mutabile eſt aliquo genere muta/
tōnis vt vult Aug. ſiue q2 ipſuꝫ mutat̄ in ſe ſicut
iſta corpora iferiora. ſiue q2 aliqua mutant̄ i ipo.
⁊ hoc vltio modo poſſet eē mutatio in ſupremo
corpore. ſ. in celo empireo. iſte tn̄ modus dicen/
di mutatōem eſt extraneus. ¶ Ad illud qd̄ obijci
tur de gratia ꝯfirmāte. dicēduꝫ ꝙ gratia dicit̄ eē
pfectio nāe. non ſolū q2 illaꝫ adiuuat. ſꝫ q2 defe/
ctuꝫ eius excludit. Unde in oī creatura nāe rōna/
lis ē aliquis defectus nālis qui per grām hꝫ ex/
cludi. q̄ntūcūq̄ʒ illa nā in genere creature ſit pfe/
cta. ⁊ ideo nō ſequit̄. ꝙ ſi aliquid ꝯuenit alicui p
grām ꝙ cōueniat per nām. Et ſi obijcit̄ ꝙ deus
potuit dare nāe qd̄ dedit grē. Dicēdū ꝙ nā vt eſt
nā. hec nō fuit nata ſuſcipere hoc qd̄ deus dedit
grē. ſicut enim alia ē natura operis moralis. alia
operis nālis. nec ꝓprietas operis moralis pōt
ꝯuenire operi nāli. niſi nāle deſineret eē nāle. ſic i
ꝓpoſito intelligenduꝫ. laus eniꝫ ⁊ vituperiū que
eſt ꝓprietas operis moralis ſm̄ ꝙ huiuſmōi nō
pōt ꝯpetere operi nāli inq̄ntum huiuſmōi. ¶ Ad
illud qd̄ obijcit̄ de inuertibilitate iam pꝫ reſpon
ſio per predicta. qd̄ enim nāliter eſt imortale nō
eſt laudabile vel vituperabile. Et ideo ſi liberuꝫ
arbitriuꝫ inflexibile creatum eſſet. nec laudis nec
vituperij capax eſſet.

Membrum tertium.

SEquit̄ inquirere vtrū ex acceptis in
ꝯditione poterat in bonuꝫ ꝓficere. ⁊
q2 in bonū ꝓficere nō poteſt quis. ni
ſi gratus ſit deo ſiue acceptus. Pri/
mo ergo querit̄. Utruꝫ in ſtatu illo fuerit gratus
ſiue acceptus deo. Secūdo vtrum i illo ſtatu po
terat ꝓficere.

Articulus primus.

QUerit̄ ergo primo vtrū fuerit in ſtatu
illo acceptus deo. Qd̄ ſic videt̄. ſo/
lūmō culpa ſiue peccatū ē qd̄ fac̄ crea
turā diſplicere deo ⁊ creaturā inimi/
caꝫ deo. Vn̄ hoc ē ꝙ deꝰ ſiue corpꝰ xp̄i miſticū ꝓtē
dit vlciſci in creatura rōnali. Vn̄ pſ. Ultus ſuꝫ in
eos. Vn̄ Aug. in ſermone quodā qd̄ ē vltus ſum
in eos. i. vindicās me ꝯ ipſis inimicis meis. q̄ūo
me vindicaui occidēdo i eis errorē ⁊c̄. ergo ois
illa creatura rationalis grata ⁊ accepta ē deo. ⁊
ſemp fuit anq̄ʒ auerſa fuit a deo p pcīm. cū ergo i
prio ſtatu primus hō nō habuit pcīm ⁊c̄. ¶ Iteꝫ
geñ. j. Vidit deꝰ cūctā q̄ fecerat ⁊ erāt valde bo/
na. ſꝫ ſūmo bono nō pōt nō ꝯplacere illud qd̄ ē
valde bonū. ſi ergo hō iter creaturas ceteras iſe
riores principatū obtinebat. vr̄ ꝙ ipſe valde bo
nus erat. ⁊ ſi hoc. ergo deus illum acceptabat.
¶ Itē ſapientie. xi. Diligis omnia domine. ⁊ ni/
hil odiſti eorum que feciſti. ſed homo in ſtatu in/
nocentie nihil habebat quod eſſet dignum odio
⁊ totum quod habebat a deo factum erat. ergo
deus ipſuꝫ totaliter diligebat. ſed ꝙ ſic a deo di
ligit̄ ab eo acceptat̄ ergo ⁊c̄. ¶ Itē ꝓuerbio. viij.
Ego diligētes me diligo. ſꝫ homo ſm̄ ſtatuꝫ nāe
inſtitute diligebat deum ꝓpter ſe ⁊ ſuper oīa. q2
rectus erat. ergo videtur ꝙ etiaꝫ preter oēs gra/
tiaꝫ deus euꝫ amabat. ⁊ ſi hoc. ergo deo acceptꝰ

erat. ¶ Itē artifex creatus ꝯplacet sibi i opē suo. ⁊ illud acceptat qn̄ ipm fabricat ad volūtatē suā. ſʒ deus q ē sūmus artifex hoiem fabricauerat ad imaginē suā ⁊ optima rōe eū ꝯdiderat. ergo vr̄ ꝙ ex nālibus sibi datis hō deo placebat. ¶ Itē nihil ē qd plus faciat aiaʒ corā deo acceptā ꝙ ꝙ tota sit pulcra ⁊ nulla sit i ea macula. ſʒ aia ade i statu inocētie tota erat pulcra ⁊ nō erat i ea macula ꝗtū erat ex nāli ꝯditōne. ergo absqʒ oi gr̄a supaddita deo erat accepta. ¶ Itē aut deus poterat facē aliquā creaturā ita bonam ꝙ ex puris nālibus sibi placeret. aut non. si non vr̄ ꝙ nō eēt oipotēs. Si sic. ergo nō vr̄ ꝙ ad hoc ꝙ nā placeat deo. necessariū sit supaddi donū gr̄e. si ergo hō pfecte ꝯdit⁹ fuit ƀm exigentiā status nāe. vr̄ ꝙ deo placebat absqʒ omni dono gr̄e supaddita. ¶ Sʒ ꝯ heb. ix. sine fide ipossibile ē placē deo. ſʒ fides ē donū supadditū nāe ƀm ꝙ dr̄. j. corin. xij. ergo sine dono gratie nāe supaddite nullus pōt placē deo. ¶ Itē Sap. vij. Neminē diligit deus nisi illū q cū sapia inhabitat. sed sapia ē donū dei nāe supadditū ƀm ꝙ ibi subiungit. ix. c. mitte illā ꝺ celis sanctis tuis ⁊c̄. ergo absqʒ dono gr̄e nāe supaddite ipossibile ē dei amicuʒ eē. ¶ Itē nihil ē excellētius ƀm nām in hoie ipa imagine. nō tn̄ ex eē ad imaginē plʒ creaura deo nec est ei accepta. Ad hoc ergo ꝙ psona aliq̄ deo placeat ⁊ acceptet ab illo reqrit aliqd donū ipsi nāe supadditū. ¶ Itē si nālia redderēt psonā deo acceptā demones eēnt deo accepti. cuʒ habeant nālia optima. Dicit eniʒ dyoni. de diui. no. ꝺ demonib⁹ datas eis angelicas donatōnes. nūqʒ ipsas cōmotas fuisse dicimus. ſʒ sunt integri ⁊ clarissimi. alia trāslatio dicit data ipsis angelica donatōne ꝗꝗ ipa mutata eē dicim⁹. ſʒ sūt itegri ⁊ splēdidissimi.

Rn̄sio ꝙ ꝯplacētia acceptio. amor dei respectu creaturaꝝ. nō dicit aliquā affectiōeʒ incidētē vel accidētē i ipo. Vn̄ Bern̄. ꝺ amore dei nos te diligim⁹ affectu amoris a te nobis indito. tu vo ꝯditor oim ⁊ affectuū bonoꝝ. ⁊ aiaꝝ afficiēdaꝝ. nūquid accidēti vel icidēti amoris affectu amas quos amas. vl' aliq̄ i aliq̄ afficeris q ⁊ oē. facis ⁊ oia. absit absurdū ē a fide alienū ab oi creatore. acceptio aūt ⁊ amor ei⁹ respcu creaturaꝝ ē affect⁹ i creatura n̄ affect⁹ i creatore. qd pʒ p Bern̄. in li. ꝺ amore dei di. hoc ē amare tuū. q̄. tu amas te amātes dulcedine bonitatis tue quā habes ad creaturā tuā creator bone inspirare eis hoc desiderū amādi te ⁊ amorē q̄ te amāt ⁊ amare te. nō eniʒ afficeris ad nos vel a nob cū nos amas. solūmō ergo de⁹ ꝯplacendo ⁊ amādo afficit ad se siue ꝺ se. ſʒ hoc pt eē ⁊ emādo se ⁊ ꝯplacēdo sibi i se. ⁊ amādo se ⁊ ꝯplacendo sibi i nobis. Unde Bern̄. i li. pdicto. amas te amabil' dn̄e in teipo. ⁊ a pr̄e ⁊ filio pcedit spūssanct⁹ amor pr̄is ad filiuʒ ⁊ filij ad prē ⁊ tāt⁹ ē amor vt sit vnitas. tāta vnitas vt sit homousion. i. pr̄is ⁊ filij sba. amas ⁊ teipsuʒ i nobis. mittēdo spm̄ filij tui i corda nr̄a. a dulcedine amoris. a vehemētia inspirāte a te nobis volūtatis clamātes abba pr̄. sic nos efficiens tui amatores ꝯplacē. ergo sibi i nobis ꝯplacē est sibi. afficiēdo aliqd i nobis ⁊ alicui effectui ei⁹ in nobis. ¶ Notādū ergo ꝙ acceptio ⁊ ꝯplacentia siue amor dei intelligunt respcu sui quodā genere loquēdi affectōes dici pn̄t. qr sūme delectat in se ⁊ pfectissime finit i se. vt aūt itelligunt respectu creature. dicūt effect⁹ i ipa creatura. n̄ affectōnes vt ex dictis pʒ. nisi iterptando ꝯplacētiā vel acceptōeʒ deuʒ efficiētē aliqd in creatura. quodā ergo mō loquēdi iux modū humanū ſʒ quē nobilior dicūt magis accepta. pn̄t dici quodāmō generali sumēdo acceptōeʒ oia fcā a deo illi eē accepta specialiori mō ⁊ ppriori creatura rōnal' inꝗtū ē creatura huiusmōi specialissime siue ppriissime creatura rōnal' inꝗtū ꝯsecrat deo vt sit ei⁹ tēplū. adoptat i filiū. assumit i spōsaʒ. hec āt sublimatio creature rōnal' ē supra nāle ꝯplemētum. ⁊ iō nec ꝯsecratio nec adoptio nec assūptio huiusmodi fit p aliquā ppriētatē nāe. ſʒ p donū supadditū nāe. ꝯsecrās aiaʒ vt sit tēplū assimulans deo. vt sit fili⁹ vel filia ꝯfederās deo siue viuēs p ꝯformitatē volūtatis. vt sit spōsa. hoc āt fit a deo mediāte gr̄a gratūfaciēte. Qd āt creatura rōnal' efficit tēplū p gr̄aʒ. hr̄. j. coꝝ. iij. Nescitis qr tēpluʒ dei estis ⁊ sp̄us dei i vob habitat. Glo. spūssanct⁹ habitat i tēplo suo. i. sāctis q sūt tēpluʒ dei mō ſʒ fidē ābulātes. ⁊. iij. Ephe. dr̄ p spm̄ ei⁹ i iteriori hoie habitare xpm̄ i cordib⁹ nr̄is p fidē. Qd āt efficit fili⁹ p gr̄aʒ hr̄ Jo. j. dedit eis ptātem filios dei fieri ⁊c̄. Qd āt spōsa sit'r Osee. ij. Sponsabo te mihi i fide. Cōcedi ergo pn̄t rōes qb⁹ obijcit. primū hominē n̄ fuisse acceptū deo mō isto vltimo. Nulla eniʒ nālia efficiūt hoieʒ isto mō acceptū. Hec aūt acceptatio reddit creaturā rōnaleʒ dignaʒ beatitudine eterna. talis autē nō fit puris nālibus. primo aūt mō ⁊ scđo sumēdo acceptōʒ fuit acceptus. ¶ Ad primū qd obijcit. ꝙ solūmō culpa facit creaturaʒ displicere deo ⁊c̄. dicēdum ꝙ inter displicētiā ⁊ acceptiōem eo mō quo peccatores displicēt ⁊ habētes gr̄aʒ gratūfaciētē placentie ē media acceptatio scđo mō sūpta. Vn̄ n̄ sequit. Primus hō n̄ displicuit deo p pcm̄ in illo statu. ergo fuit acceptus eo mō quo gr̄a ⁊ virtus efficiūt hoieʒ acceptū. Ad duas auctates que sequunt pʒ rn̄sio. nā itelligunt ꝺ acceptōne ⁊ dilectōe pmo ⁊ scđo mō sūptis. ¶ Ad illd qd obijcit ꝺ vbo illo ego di. me di. ⁊c̄. dicēduʒ ꝙ n̄ itelligit ꝺ dilectōe nāli q̄ primus hō dilexit deū i primo statu vt supra tactū ē. ſʒ ꝺ dilectōe caritatis q̄ nō pt eē sine gr̄a. sub hoc sensu. q diligūt me dilectōne caritatis sūt mihi vniti ⁊ ꝯformes. ⁊ hoc hn̄t a me. amor. n. ē copula amātis ⁊ amati ⁊ amātē

tranſformat in animatū ſm aug. ⁊ hugo. Vñ di-
ligere dei ē copulare ſibi ⁊ efficere ꝯſimilē ſibi di
ligētem illū. Preterea. illo verbo nihil aliud dr
ꝙ̄ dilectionē qua diligit deus a creatura rōnali.
eſſe a deo ſiue donū dei. Unde p hoc ꝙ dicit dili
go. notat effectus dilectōis qua deus diligit eē a
deo. ⁊ hoc pȝ p Bern. Hoc ē amare tuū quo tu
amas te amātes dulcedie bonitatis tue ⁊c. vt ſu-
pra. ¶ Ad aliud qḋ obijcit. ꝙ artifex creat⁹ ꝯpla
cet ſibi in ope ſuo ⁊c. dōm ꝙ ñ ē ſimile de artifice
creato ⁊ icreato. cōplacētia eīm artificis creati in
ope ſuo iportat quēdaȝ motū affectōis reſpectu
opati. nō eīm ſolūmodo ꝯplacet ſibi q ē cā opis:
ſȝ afficit circa opus ipſuȝ. qḋ nō ꝯtingit artifici i-
creato vt ex dictis pȝ. ¶ Ad illud qḋ obijcit ꝙ na
tura īſtituta abſqȝ omni grā erat tota pulchra ⁊
ſine macula. dicēdū ꝙ etſi eēt ſine macula. ñ tñ to-
ta pulchra. q̄ qdē pulchritudo ē ex grā q̄ ē nitor
gdā vt dicit glo. ſup illud ps. vt exhilaret faciē in
oleo. ⁊ ex v̄tutibus ⁊ maxie ex caritate. Vñ aug.
ſup illud Jo. iiij. quoniā ipſe prior di. nos. Ani-
ma amādo deum⁹ pulchra efficit. pulchri erimus
amādo deū q ſemp ē pulcher. quātum i te creſcit
amor tñ i te creſcit pulchritudo. ¶ Ad hoc quod
obijcit vtrū deus poſſit nāȝ facere que eēt ei acce-
pta ſine dono grē. dōm ꝙ poſſȝ de potētia abſo-
luta nō āt ordinata. ⁊ ſumat potētia abſoluta eo
mō quo dictū ē ſupra ſic ⁊ ordīata. Preterea. ſup
poſito ꝙ oipotētia eius hoc poſſȝ nā tñ vt ē cōdi
ta eēt īpoſſibilis ad hoc. Vñ īpoſſibilitas iſta ꝓue
nit ex pte creature. ſi eīm hoc fieret. nihil aliud fa
ceret ꝙ̄ donuȝ grē eē donuȝ nāe ⁊ grāȝ eſſe nām.
Hoc autē īpoſſibile ē quātuȝ eſt ex pte creature.
cum donuȝ grē ſit vltra terminos nāe. Unde ſicut
īpoſſibile ē ꝙ homo fiat beatus a deo p nāȝ quā-
uis poſſit creari beatus. qꝛ beatitudo cōſiſtit i bo
no qḋ eſt ſupra omnem nām. ſic intelligēduȝ ē de
grā ⁊ nā primi hominis. Preterea. ⁊ ſi hoc fa-
cere poſſȝ: minus ꝯgrueret ⁊ decēt. cuius rō mul
tiplex hēri pōt ex pdictis.

¶ Articulus ſecundus.

Equit inquirēre vtrū primus homo potuit ex acceptis ꝓficere i bono i ſua ꝯditōe. Qḋ ſic vr. Prio p auctoritatē dam. ij. li. xij. c. dicit eiȝ ſic. Deus fecit hominē innocētē rectū ⁊ virtuoſuȝ ⁊c. q aūt talis ē pōt ꝓficere. ¶ Jtē in eodē fecit eum nā impeccabileȝ ⁊ voluntate per ſe peccatiuū. i electiōe vero ſua fuit poteſtatē hēntem manere ⁊ ꝓficere in bono. ¶ Jtē dam. manētes in eo qḋ eſt ſm nāȝ i virtute ſumus. q āt ē i v̄tute pōt facē opa merito ria ⁊ ꝓficē. cū ergo primus hō ꝯditus fuerit i īte gritate nāe. ⁊ in illa poterat manē. poterat ꝓficē. ¶ Jtē augu. i li. de nā ⁊ grā. qs neſciat ita factum hoīeȝ. vt i eo liberꝫ arbitriū ad iuſte viuēduȝ pro

poſſibilitate ⁊ capacitate ſua ꝯſtitueret. ex hoc vr̄ ꝙ ex nāli libertate arbitrij poſſȝ iuſte viuere ⁊ ita mereri ⁊ ꝓficē. ¶ Jtē canticū dutronomij. dei pfecta ſūt opa. ⁊ pfectū ē aliqd. vt vult phs cū attigit ꝓprie virtuti. ergo ſi hō pfect⁹ ꝯditus ē. poterat exire i opatōeȝ pp quā factus ē. hec āt ē opatio p quā puenit ad gloriā. ergo ⁊c. ¶ Jtē i oibus creaturis ſi diſtāt a ſuo termio ad quē ordināt. data ē v̄tus p quā pñt ad illū finē puenire. ſicut pȝ i igne q cū deorſuȝ ē. ſua leuitate pōt ferri ſurſum. ergo aut liberꝫ arbitriuȝ miſerabili⁹ fuit īter creaturas ceteras. aut ſi alie creature p nām hñt ptāteȝ puemēdi ad ſuū finē. videt multofortius ꝙ ⁊ hoc hō poſſet p virtutē nāe añ ſtatum miſerie. ¶ Jtem nā nihil facit fruſtra nec deficit i neceſſarijs. ſȝ nihil ē magis neceſſariū homini ꝙ̄ illud ſine quo non pōt beatificari. ergo cum ptās merēdi huiuſmōi ſit. vr̄ ꝙ hoc ineſſet ei p nām dei grā circūſcripta. ¶ Jtē circūſcripta grā itelligamus hoiem in ſtatu nature cōdite ſeruare diuina mādata. aut ergo meret aliqd. aut nihil. Si nihil: ergo fruſtra opérat. ſȝ fruſtra opari ñ pōt eē ſine pena aliq̄. hoc āt nō poterat eē in nā inſtituta. Si aliqd meret. cum opus rectū ſit ad beatitudinē ordinatū. videt ꝙ ex puris nālibus mereri poſſit ꝑmiū eternū. Si autē diceret. ꝙ opus illud nō fuiſſet meritoriū beatitudinis: ſȝ alicuius boni tpalis. ſȝ ꝯſtat cū opus huiuſmōi i ſtatu illo ñ eēt puerſū eēt ordinatū ad bonū alterius qḋ eēt ordinatuȝ ad finē. ſȝ prius ē ipa opatio ipſi⁹ boni ad finē ꝙ̄ ad ea q̄ ſūt ad finē. qꝛ finis prio mouet. ergo cū i poſteriori poſito ſupponat prius ⁊ poterat mereri. aliqd ordinatū ad gloriā poterat mereri gliāȝ. ¶ Jtē liberꝫ arbitriū cēntialius ꝯpat ad bonū ꝙ̄ ad maluȝ. ergo ſi ō ſe pt ad malū. multoforti⁹ pt p ſe ad bonū. ergo ⁊c. ¶ Jtē ſi ō ſe poterat ad malū ñ ad bonū. ergo vr̄ ꝙ affect⁹ illius ñ erat rectus. imo ꝙ ꝯditus fuiſſȝ i quadā iclinatōe ad malū. ¶ Jtē ſi lapis eēt creatus ſurſuȝ. virtus illa que ſine difficultate ſufficeret ad tenēdū illū ibi. ſufficeret ad ſubleuādū euȝ de loco deorſuȝ ad locū ſurſum. ſiue ad locū conuenientiorē ꝙ̄ eēt locus in quo crearet. rōne ꝯſimili videt cū ad hoc ꝙ primus hō ſtaret i ſtatu innocētie in quo ꝯditus fuit. regrebat vis eadē vel tāta: qua vel quāta poſſȝ ꝓficere in melius. ergo ſi ſtare poterat tūc ex bonis acceptis i ꝯditiōe vt dicit mgr̄ i ſen. ⁊ alij doctores ſacre ſcripture. vr̄ ꝙ ex eiſdē poterat ꝓficere. ¶ Jtē ꝯſtat ꝙ primus hō poterat in ſtatu primo facere opa de genere bonorꝫ. Sȝ ſm pelagiū pōt argui ſic. cū maiori difficultate deo ſuit q ſolis nālibus: ꝙ̄ nālibus ⁊ gratuitis. ergo meret maius ꝑmiuȝ. ſȝ q ſeruit nālib⁹ ⁊ gratuitis meret vitā eternā. ergo multofortius qui ſeruit ſolis nālibus meret vitā eternā. ¶ Jteȝ aug. ſeruitia quāto magis indebita tāto gratiora. ſed ſeruitium ſeruiēns ex ſolis nālibus magis eſt

indebitũ q̃ȝ ſeruiẽtis ex nãlibus ⁊ gratuitis. quia cui plus cõmittit̃ plus ab eo exigit̃. ergo magis gratũ. ergo magis remunerabile. ¶ Itẽ regis terreni meret̃ quis beniuolẽtiã ex ſolis nãlibus. ſed rex celeſtis in infinitũ ẽ beniuolẽtior rege terreſtri. ⁊ ad miſerẽduȝ ꝓnior. ergo apud eũ mereri põt quis beniuolẽtiam ex puris nãlibus. ¶ Item vis intellectiua nobilior ẽ ⁊ potior ⁊ pfectior q̃ȝ ſenſitiua vel vegetatiua. ſȝ poſſũt i ſuas opatiões ſine aliquo ſupaddito ſue nature. ergo multo fortius vis itellectiua. Ex his ſimilr̃ pt argui primũ hominẽ in ſtatu primo poſſe peccare. Contra. deus ẽ ſũma veritas. creatura aũt ẽ vanitas. ergo nllo mõ põt vniri illo niſi p mediũ ꝙ ſit ptiȝ ſicut veritas. ptiȝ ſicut vanitas. hoc ãt ẽ gr̃a q̃ veritas ẽ inquãtuȝ ẽ a deo. inq̃ʒtũ a creatura vanitas. ergo ĩpoſſibile fuit hoiem mereri ſine gr̃a. Hoc idẽ vr̃ auctoritate Iaco. iiij. exequabit gr̃aȝ gratie. Itẽ Io. j. dabit gratiã ꝓ gr̃a. Itẽ Ro. vi. gratia dei vita eterna. Et glo. nihil aliud deus in nobis coronat q̃ȝ munera ſua. tã ex textu q̃ȝ ex glo. colligit̃ ꝙ vitã eternã ñ ꝯtingit mereri abſqȝ gr̃a. ¶ Itẽ meritũ ⁊ p̃miũ debẽt eẽ ꝓportõalia. ſȝ nã quãtũcunqȝ ẽ eminẽs. ĩproportõabilis ẽ ⁊ alterius generis ẽ q̃ ſit beatitudo glorie. ergo ĩpoſſibile ẽ mereri gloriã p pura nãlia. ¶ Itẽ nobilior ẽ ſba q̃ opatio: ſȝ deus nunq̃ acceptat hoieȝ abſqȝ munere gr̃e. ergo nec opatõeȝ homis reputat meritoriã niſi ꝓcedat a libero arbitrio ⁊ gratia.

Rñſio. dõm ꝙ nõ ſolũmõ gr̃a neceſſaria ẽ ad merẽdũ ₰m ſtatũ nãe lapſe: ſȝ ẽt ₰m ſtatũ nãe inſtitute. ₰m ſtatuȝ nãe lapſe magis indigeat liberꝝ arbitriũ dono gr̃e. In ſtatu nãqȝ nature ꝯdite neceſſaria erat gr̃a tum ꝓpter ꝯditionẽ retribuẽtis. tũ pp ꝯditõeȝ retributõis. pp ꝯditõȝ retribuẽtis. qꝛ̃ ipſe deus bonoꝝ noſtroꝝ nõ eget. iõ nec acceptat hoieȝ ꝓpter opa. nec aliqȍ meritũ obligare põt ipſuȝ ₰m rõeȝ dati ⁊ accepti. iõ ad hoc ꝙ aliqȍ bonũ opus creature ſue ad remunerãdum deõ ꝯplaceat. neceſſe ẽ ꝙ ipſius gratuite bonitatis influẽtia i operãte ꝓcedat. p quã creatura ipſi creatori gr̃a exiſtat. Similr̃ ꝓpter conditõeȝ retributõnis. ĩpoſſibile eim erat libero arbitrio mereri ſine auxilio gr̃e gratũfacientis. ꝓ eo ꝙ illud premiũ quod meremur ẽ beatitudo eterna. beatitudo ãt eterna conſiſtit in hñdo euȝ quod ẽ omne ⁊ ſũmuȝ bonuȝ. ⁊ qui ẽ ſuper omnẽ nãm exaltatus. ⁊ luceȝ hĩtat iacceſſibilẽ. i. thĩm. vi. ⁊ iõ impoſſibile ẽ ꝙ homo merẽdo ad illud ſũmuȝ bonuȝ aſcẽdat ⁊ pueniat. niſi p aliqȍ adiutoriuȝ qȍ ſit vltra nãm. Sic ergo homo i ſtatu nature inſtitute abſqȝ dono gratie nõ poterat mereri. tum ꝓpter conditionẽ retribuentis. tum pp conditionẽ retributõis. In ſtatu vero nãe lapſe non ſolũmodo indiget gratia ad merẽdum ꝓpter has cõditiões. ſed ẽt pp conditionẽ operãtis ⁊ opationis meritorie. operãs ẽnim in ſtatu nãe lapſe ſemp ẽ in pcõ ⁊ dei aduerſarius ⁊ inimicꝰ niſi a pcõ releuet p gr̃e donũ. ⁊ iõ quicqd faciat. niſi voluntas eius preueniat a gr̃a que deo recõciliet. nihil meret̃ merito cõdigni. ꝓ eo ꝙ dei ẽ aduerſarius ⁊ inimicus. deus ãt opa nõ acceptat niſi prius acceptet pſonã. ſicut innuit̃ geñ. iiij. Reſpexit dñs ad abel ⁊ ad mũera eius. prius dicit ad abel. poſtea dicit ad munera. Propter ꝯditõeȝ ẽt opatõis neceſſaria ẽ gr̃a. qꝛ nulla ẽ opatio meritoria niſi recta. ⁊ nulla ẽ recta. niſi fiat recta intẽtione. ⁊ nulla poteſt eſſe recta intẽtio. niſi que ſũmum bonũ omni bono preponit. nulla autẽ itẽtio poteſt hoc facere in ſtatu nature lapſe ſine dono gr̃e. ⁊ ꝓpterea qualẽcunqȝ vel quãtãcũqȝ faciat homo operationẽ ſine gratia. nõ meret̃: qꝛ non penſat deus quãtum ſed ex quãto. Pȝ ergo ꝙ multiplex eſt neceſſitas gratie ad merẽduȝ. ſcilȝ ꝓpter cõditiones retribuẽtis. ⁊ retributõnes operãtis ⁊ bone operatõis. ita ꝙ h̃ quadruplex cõcurrit ad ſtatum nature lapſe. ẽt preter illa que ꝓueniũt ex penis inflictis ꝓpter primum peccatũ. que multum impediũt opus bonuȝ. Quatuor eim ſunt ₰ȝ Bedã inflicta homini ꝓpter peccatũ primuȝ qȍ accidit ex auerſione a bono incõmutabili ſcilȝ deo pr̃e ⁊ filio ⁊ ſpũſancto. ⁊ cõuerſione ad bonum cõmutabile. ſcȝ ignorãtia. ĩfirmitas. malicia. ⁊ cõcupiſcentia. ꝓpter ignorãtiam agẽdoꝝ neceſſaria eſt gr̃a. que ẽ lux ſpũalis ipſaȝ animã illuminãs. ꝓpter infirmitatẽ qua homo impotẽs ẽ aſſurgere ad opus virtutis qȍ eſt difficile. virtus eim eſt circa opus bonũ ⁊ difficile. neceſſaria eſt gr̃a que virtutem anime adminiſtrat. ꝓpter maliciaȝ qua homo ꝓnitateȝ hȝ ad maluȝ ⁊ auerſionẽ a deo: neceſſaria eſt gratia que animã ad deũ erigat ⁊ a malo auertat. ꝓpter concupiſcentiã qua ipa anima corrupta ĩmoderate concupiſcẽdo cõcupiſcibilibus adheret. neceſſaria ẽ gr̃a que eternorum saporẽ inducit. ⁊ ſic vehemẽtiã concupiſcẽtie diminuat. Sic ergo multiplex neceſſitas i ſtatu nature lapſe cõcurrit. ꝓpter quã neceſſaria eſt gr̃a. duplex aũt cõcurrit in ſtatu nature inſtitute. vt tactũ ẽ. ⁊ hoc innuit mgr̃ in ſen. ij. li. di. xxix. dicẽs. ꝙ homo indigebat gr̃a operãte ⁊ cooperãte in prio ſtatu. lȝ nõ ₰m omnẽ modũ operãtis. ¶ Ad illud quod obijcit̃ in ꝯtrariũ p illud verbũ dañ. quod dicit̃. ꝙ fecit primũ hoieȝ virtuoſuȝ ⁊c̃. dicẽdum ꝙ hoc ſic itelligit̃. nõ qꝛ deus illuȝ i ſui cõditione fecerit virtuoſuȝ. ſed qꝛ tunc aptũ ⁊ quodãmodo diſpoſitũ ad hoc fecerit. qȍ non longo poſt tẽpore ꝯpleuit. ¶ Ad illȍ qȍ obijcit̃ poſtea. ꝙ in electõe ſua habebat poteſtatẽ manere ⁊ ꝓficere i bono ⁊c̃. dicẽdum ꝙ hoc nõ intelligit̃. qꝛ ſtatim conditus poterat proficere. ſcȝ ex datis ſibi in conditione. ſed quia ſtare poterat. ⁊ ſtando peruenire ad ſtatum quo poſſet ꝓficere in bono.

Vel põt aliter dici. φ ſi ꝓficere dr̃ in merito glĩe ẜm φ aliqs magis ⁊ min⁹ meret̃. ſic adã ꝓficere nõ poterat ex acceptis a creatõe niſi daret ei grã gratũfaciens. ¶Põt alio modo ꝓfectus nomiari largius. vt ꝓfect⁹ dicatur reſpectu quorũcũqꝫ. ⁊ ſic adã ſine grã gratũfaciente poterat ꝓficere in cognitione accepta ⁊ i amore nãli. ⁊ i huiuſmo/di. ⁊ ſic intelligit verbum dama. loquitur. n. d ꝓ/fectu ſcdo mõ. Vel põt dici. φ ſi intelligitur pmo modo. i. de ꝓfectu in merito. nõ intelligit illd ab ſolute. ſꝫ cũ eo qd addit̃ cũ dicit. fecit hominẽ potentem proficere p diuinam coopationem que ẽ mediante gratia. ¶Ad illud qd dicit augu. quis neſciat ita factũ primum hominem ⁊c̃. hoc non intelligitur φ liberꝫ arbitriũ i eo poterat i opus meritorium. ſed qꝛ erat tunc in poſſibilitate qua/dam ad recte viuendum. ⁊ in quadaꝫ capacita/te gratie. qꝛ nihil erat in illo repugnãs grẽ. ¶Ad illud qd dicit dama. φ manentes in eo qd eſt ẜm naturam in virtute ſumus ⁊c̃. dicendũ φ illo ver bo non intelligit̃ φ nature integre fuit ſtatim ad/dita virtus. ita vt haberent primi parentes ſtatiꝫ cum natura virtutem gratuitaꝫ. ſꝫ qꝛ ſtantibus ⁊ manentibus in nã integra ſuperaddita fuit virt⁹. non enim dicit exiſtentes in eo qd eſt ẜꝫ naturaꝫ in virtute ſumus ſed manentes. manere enim dic̃ morã ſuper eſſe. ¶Ad illud qd obijcitur. ꝓ p/fecta ſunt dei opera ⁊c̃. dicendum φ eſt pfectio ꝙ̃tum ad eẽ primum. ⁊ ẽ perfectio ꝙ̃tum ad eẽ ſcdm. ¶Perfectio ꝙ̃tum ad eẽ ſcdm duplex eſt. quedam enim ẽ que hꝫ ortum a perfectõe ẜm eẽ primuꝫ. ſicut illa perfectio que attenditur i accñ/tibus q̃ oriunt̃ ex principijs ſubiecti. Eſt alia pfectio ꝙ̃tũ ad eẽ ſcdm. q̃ nõ cauſat̃ a pfectõe hꝫ eẽ primũ. ſꝫ potius ẽ ſup illud. ſicut ẽ pfectio in eſſe gratuito vel glorioſo. q̃ quidẽ ẽ in nobis: nõ ex nobis. ſꝫ ex deo. Cũ ergo dr̃ φ pfecta ſũt dei opa hoc itelligit̃ ꝙ̃tũ ad eẽ primũ ⁊ ꝙ̃tũ ad eẽ ſcdm qd cauſat̃ ab illo: ꝙ̃tũ aũt ad illud eẽ ſcdm qd ñ cauſatur a pfectione ẜm eẽ primũ. veritatem non hꝫ. nõ. n. fecit deus omnes bonos. ſꝫ illos ſolos beatificauit quos pdeſtinauit ꝯformes fieri ima/gini filij ſui. Ro. viij. hoc. n. diſpoſuit dare p merita tãqꝫ bonũ laudabile. ⁊ rõ hui⁹ aſſignata fu/it. ſ. ¶Ad illud qd obijcit̃. φ alie creature pñt p/uenire ad finẽ ad quẽ ſunt p virtutẽ nãe. dꝫ φ ñ eſt ſilẽ. qꝛ finis creature rõnalis ẽ ſũmũ bonũ qd eſt ſupra oẽm nãm: finis vo aliaꝝ creaturaꝝ eſt bonũ creatum quod eſt infra terminos nature. id creatura rationalis magis indiget bono gra/tie vt poſſit peruenire in ſuum finem ꝙ̃ alie crea/ture. ¶Ad illud qd obijcit̃ φ nã non deficit i ne/ceſſarijs. iam pꝫ rñſio ex predictis. hoc intelligit̃ de neceſſarijs que quidẽ attẽdunt̃ ꝙ̃tum ad eſſe primum vel ꝙ̃tum ad eẽ ſcdm. quod creatur ex principijs nature. Quãtum vero ad illud eẽ ſcdꝫ

qd ſupra nãm eſt. neceſſe ẽ nãm deficerẽ. ⁊ tale ẽ eſſe gratuitum ⁊ glorioſum. ex hoc tamen nullũ fit nãe preiudiciũ: qꝛ deus defectũ nãe ſupplet ⁊ ſemper preſto eſt cum ſe offert ipſe ⁊ locus cõplere ⁊ dare qd natura nõ poterat. ¶Ad illd qd obijcitur. φ circũſcripta grã ſeruando mandata vtrũ mereretur ⁊c̃. dđm φ mereret̃. qꝛ diſponẽt ſe ad grãm quam deus daret illi. meretur dico d ꝯgruo: qꝛ nihil meretur de cõdigno ſine gratia. ⁊ ita bona illa ex conſequenti remunerarentur i gloria. ¶Ad illud quod obijcitur. φ prior eſt cõparatio ad finem ⁊c̃. dđꝫ φ prius dicitur dupl̃r. vel prius eſt. i. eſſentialius. vel prius. i. efficatius prior eſt ꝯparatio ad finem. i. eſſentialior. qꝛ tãqꝫ ad vltimum. ſꝫ non prior. i. efficacior imo effica/cior ꝙ̃tum ad ea que ſunt ad fineꝫ. qꝛ minora ſũt. ⁊ id magis põt in illa. ergo ſi inferat põt i hoc. ergo in finẽ. fit fallacia ꝯſequentis. ſicut ſi iferat̃. põt in minus. ergo põt in maius. ¶Poteſt tamen ⁊ aliter dici φ cõparatio ad finem prior eſt ẜm intentionem. ſed ad ea que ſunt ad finem prior ẽ ẜm rem. ⁊ ideo non valet. ¶Ad aliud iam patet reſponſio. φ ꝙ̃uis liberum arbitrium eſſentiali⁹ comparetur ad bonum. non tamen ita efficacius qꝛ facilius ẽ facere malum ꝙ̃ bonuꝫ. qꝛ hoc põt de ſua natura que ẽ ex nihilo: aliud nõ põt ſine adiutorio. ¶Ad illud qd obijcitur. φ affect⁹ eius non fuit rectus. qꝛ potuit in malũ non in bonum. dđm φ nõ ſequit̃. qꝛ ſicut poterat de ſe cadere. ſimiliter poterat ⁊ ſtare. ſi autẽ non potuiſſet ſta/re ſequeretur φ non eſſꝫ conditus in rectitudine. ſed quia ſtare potuit. neqꝫ habuit quid motiuũ vel inclinatiuum ad lapſum. rectus fuit. ¶Ad il/lud qd obijcit̃. φ virtus que ſufficit ſine difficul/tate ad tenẽdũ lapidẽ ſurſum põt eundem leuare ſurſũ aut deorſũ ſiue ad locũ eminẽtiorẽ loco il/lo in quo tenet̃ ſil̃r. primus hõ qui ſine difficulta te poterat ſtare in inocẽtia ſua. poterat ea virtute qua poterat ſtare eleuare ſe ꝓficiẽdo ad ſtatũ al/tiorẽ. dđm φ ſicut ex dictis pꝫ. poterat ſe eleuare aliquãtulũ ꝓficiendũ. vt ad ea que poterat nã at/tingere. nõ tñ poterat ꝓficere ad ſtatũ q erat ſu/pra nãm. i. ſtatum merẽdi vitã eternã. ſicut ille q põt tenere ſine difficultate lapidem ſurſum. põt illum altius eleuare. ſꝫ nõ poteſt eleuare ad locũ reſpectu cuius eſt virtus ſua iproportionabilis vt ad circulum ſolarem vel celũ. ¶Ad aliud qd obijcitur ẜm Pelagiũ. dđꝫ φ nõ hꝫ locũ i ꝓpo ſito. qꝛ in illo ſtatu de quo hic loquit̃. poterat eẽ nulla difficultas neqꝫ opatio laborioſa. vñ gñ. ij. poſuit eum in paradiſum voluptatis vt opa/ret̃ ⁊c̃. ſuper qd dicit aug. viij. ſuper gñ. ad lr̃aꝫ credibile ẽ hoiem in paradiſo poſitum vt opera retur. non laborioſe ſed delicioſe. nec etiam i ſta/tu lapſus q plus laborat in ſeruitio dei plus meret̃ pmij niſi forte plus diminuẽdis pene. ſꝫ q plus

laborat ex amore dei maior̃t. non ſui vel alteri⁹: plus premij meref. ſ3 cũ dico ex amore dei. dico grãm. ſine qua meritorie deo nõ ſeruif. ¶ Ad illð qð obijcif. ꝙ ſeruitia quantomagis indebita ⁊c̃. dðm ꝙ hoc intelligit dupl̃r. Seruitia magis indebita. ſ. vel q2 is q ſeruit minus tenef ſeruire ꝙ̃ alius: vel l3 magis teneaf ꝙ̃ alius. tñ liberius ſeruit. q2 nõ reſpicit ad debitũ quo tenef. ſed magis ad bonitatẽ dei cui ſeruit. hoc vltimo mõ intellecta auctas aug. vera ẽ. ſed ſic minor ẽ falſa. ¶ Ad illud qð obijcif p ſimile ſumptu3 a rege terreno. dicẽdũ ꝙ nemo meref grãm regis terreni ex ſolis nãlibus. niſi inq̃ntum illa nãlia ſũt grata ei. ſil'r nec regis celeſtis. ſ3 grata ei eẽ nõ pñt. niſi ipe cõtulerit gra3. qua grata. fiãt. ¶ Ad illð qð obijcif. ꝙ ſenſitiua ⁊ vegetatiua pñt in ſuas opatões ⁊c̃. dðm ꝙ he virtutes pñt in opatões vel obiecta ſine ſupaddito nature. q2 ſue opatões viles ſunt. ⁊ obiecta eorũ ipſis virtutibus multo ignobiliora. ſed tã nobilis eſt intellectus vt habeat actiõe3 tã nobilẽ ⁊ obiectu3 tã nobile vt ſupra ipſu3 ſint. q2 ergo actio nãe eſt in iferioribus ſe. poſſũt in ea ſine adiutorio. ſ3 q2 actio intellectus ẽ i eo qð eſt ſupra ſe. nõ poteſt i eã ſine adiutorio ſuperioris. S3 ſi q̃rif. qũo opa miſericordie. vt dare elemoſinã ⁊ huiuſmõi que ſũt i ꝓximũ ⁊ ita ſibi equales: ſunt actões in aliqd ſupius intellectu. R̃ñſio. ipſum dare manu nõ ẽ opus meritoriũ ex ſe. ſ3 rõne amoris ꝓximi. ⁊ illud nõ eſt meritoriũ niſi ex amore dei. ⁊ ita omnis actio meritoria h3 ꝙ ſit meritoria ex eo qð eſt in aliquid ſupra nos.

Queſtio. xcvij. de gratia ſupaddita.

Queſitu3 eſt ſupra ð grã data in ꝯditõe. ſeqf ingrere ð grã ſupaddita. Primo ergo q̃retur ſi primus hõ habuit grãm ⁊ virtutẽ ante lapſu3. Secũdo ð quãtitate grẽ ⁊ virtutum.

Membrum primum.

Querif ergo. vtr̃ habuit gra3. ⁊ virtutẽ añ lapſu3. Qð ſic videf Luc̃. x. qui etiã expoliauerũt eũ ⁊ plagis impoſitis ⁊c̃. ⁊ exponũt ſancti ⁊ glo. ꝙ expoliauerũt eũ gratuitis ⁊ vulnerauerunt eum in nãlibus: ergo ſi hoc intelligif in primo hoie. primus homo nõ tñ habuit nãlia ſed etiã gratuita ante peccatũ. ¶ Itẽ Berñ. cu3 videret patrẽ noſtru3 hominu3 emulus. caritate circũdatum ⁊ oĩ virtute veſtitũ. ⁊ hoc accepiſſe terrenũ homine3 qð ipſe p ſupbiam amiſit. inuidit inſanabilis homicida. Ex hoc ergo p3 ꝙ primus homo ⁊ caritatẽ hẽbat ⁊ oẽm virtutẽ. ¶ Item adam recepit mãdatũ diſcipline. ſ3 ſi illð mãdatũ fuiſſet abſq3 grã meruiſſet. ſi igif illud mandatũ datũ erat ſibi in meritũ obediẽtie. videf ꝙ deus nõ dederit ſibi in pceptũ preter grẽ adiutoriũ. alioqn dediſſet ei i malũ. qð nullo mõ decet facere deũ. Itẽ hoc habef a magr̃o ſen. ij. li. di. xxix. Preterea queri ſolet. vbi ad hoc oñdendum itroducunf plures auctes. Cõtra deus ſciebat ip ſu3 ſtatim eſſe lapſurũ. ergo ſciebat ꝙ illud grẽ donũ in nullo eẽt vtile ſibi. ſ3 potius eẽt ſibi in nocumẽtũ. ſi ergo ſapiens artifex nõ d3 aliqd fruſtra facẽ. vel etia3 ꝙ vertaf in operis ſui dãnũ ⁊ nocumẽtũ. vr̃ ꝙ nõ dederit illi gra3. ¶ Itẽ adam q2 iuſticiã originale3 habuit. qñ peccauit ⁊ volũtarie pdidit nunq̃3 ea3 recuperauit. ergo p3 repoſitio ſi habuiſſet donũ grẽ gratũfacientis: nec ipſe nec aliquis poſteriorũ eius gra3 recupaſſet. ſi ergo grãm gratũfacientẽ ipſe recupauit. videf ꝙ ante lapſu3 ea3 nõ habuit. ¶ Itẽ ada3 habebat optima nãlia ⁊ nulla3 habebat ꝓnitatẽ ad malũ nec difficultate3 ad bonũ. ergo ſi caritatẽ ⁊ grãm habuiſſet: totaliter deo adheſiſſet. ergo nũq̃3 in peccatũ cecidiſſet. ſ3 ꝯſtat ꝙ cecidit. ergo gra3 ante lapſu3 nõ habuit. ¶ Preterea. ex quo hẽbat optima nãlia grã oppoſita ferebaf totaliter in deũ. ⁊ ita eẽt ꝯfirmat⁹ ſicut erãt angeli. ¶ Itẽ lucifer nõ habuit gratia3 gratũfacientẽ. ſi ergo ada3 grãm gratũfaciẽtẽ habuit ⁊ de illa cecidit. ergo de altiori gradu cecidit ꝙ̃ angelus. ergo videf ꝙ peccatũ eius fuit incurabili⁹ ꝙ̃ pctm ãgelicũ. ſi ergo hoc ꝯſtat eẽ falſu3. añ pctm nõ habuit grẽ donu3. ¶ Item prius d3 aliquis ꝓbari ꝙ̃ in amicũ aſſumi. hoc nõ ſolũ eſt ver̃ in amicitia humana. ver̃ etiã i amicitia diuina. vnde dicif heb. vij. Abraha3 pater veſter tẽtatus eſt. ⁊ p multas tribulationes ꝓbatus dei amicus factus eſt: ſi ergo nullus h3 dei grãm qn habeat dei amicitiã. videtur ꝙ añ tẽtatõnem adam nõ habuerit gra3. ſ3 ſtati3 poſt tẽtatiõ3 peccauit. ergo nõ habuit gratiã ante lapſum. Reſpondẽdũ ad predictor̃ intelligentiã eſt notãdũ. ꝙ circa hoc duplex cõſueuit eſſe opinio. qdam eni3 dicere voluerũt. ꝙ adam nõ habuit gratia3 gratũfacientẽ pro eo ꝙ nõ videf credibile ꝙ lapſus eſſet ſi adiutoriũ habuiſſet. Ad auctes ⁊ rationes rñdent dicẽtes. ꝙ adam habuit m̃ltas gratias gratiſdatas. ⁊ naturã habuit valde bonam. ⁊ ꝓpterea ſancti videnf aliquãdo dicere ipſũ habuiſſe gratuita ante lapſu3: nõ q2 habuit donum gratie gratũfaciẽtis. ſed donu3 gratie gratiſdate. ⁊ per illud poterat tẽtationi reſiſtere. ⁊ ad gratia3 gratũfacientẽ ſe diſponere. Sed qñ auctes ſanctoru3 videnf dicere de gratia gratũfaciente. ſicut patet ex obiectis. ⁊ huic etiã cõſona videf ſacre ſcripture auctoritas ⁊ rationis ꝓbabilitas

Ideo ē alia opio ⁊ cōioꝛ ⁊ verioꝛ ⁊ ꝓbabilioꝛ. quā ⁊ mgr̄ ſen. ſuſtinet. ſ. ꝙ adā an̄ lapſum gr̄am gratūfacientē habuit. p quā nō ſolū malo reſiſtere ſed ēt in bono ꝓficere potuit. ⁊ illa gr̄a adiutus. ita bene meruiſſȝ mandati dn̄i obſeruando: ſicut demeruit tranſgrediēdo. Hāc igit̄ opionē ſuſtinēdo. ꝯcedere poſſumus rōnes que ad primā ptem iducunt. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝙ deus ſciebat ſtatim ipm̄ eē lapſuꝝ. dōm ꝙ pp hoc non debuit amittere donū gr̄e ſibi date duplici rōne. Primo quidē. qꝛ ſimul cū hoc pſciebat. qđ bonū debebat de lapſu eius elicere. Scđo vero qꝛ deus ꝯferendo gr̄aȝ nō attēdit futura peccata: ſȝ idoneitatē pn̄tem ad gr̄am. ſicut pȝ cū ꝯfert gr̄aȝ in tpe preſcitis. ⁊ eis quos ab eterno ꝓbauit ⁊ i vtroqȝ eoꝝ ꝯmendat̄ dei largitas ⁊ ſapientia: ⁊ arguit̄ hoīs ingratitudo ⁊ ſtulticia. in hoc ꝙ a tā benefico ⁊ tā benigno ſe auertit ſine cauſa. ¶ Ad aliud qđ obijcit̄. ꝙ nō potuit recupare originalē iuſticiā quā habuit qn̄ peccauit. dōm ꝙ hec nō ē tota rō. ſ. ꝙ volantarie amiſit iuſticiaȝ illā: ſed ſimul cū hoc facit. qꝛ iuſticia originalis nō tm̄ reſpiciebat voluntatē deliberatiuā: ſed ēt reſpiciebat ipam naturā inſtitutā. gr̄a autē reſpicit ipſam voluntatē liberā vt ē libera. ⁊ qm̄ voluntas defacili vertit̄ ⁊ reuertit̄. natura aūt cum corruptione nō ſic defacili releuat̄. hinc ē ꝙ magis pōt recuperari gratia qȝ prima iuſticia. qūuis vtraqȝ fuerit per peccatū amiſſa. ſed nō defacili dico: qꝛ nō an̄ nature reparatōem. Ad huius euidentiam nota. ꝙ deus ꝯdidit duas creaturas viciſſitudinarie inuertibiles. ſ. nobiliſſimā. i. angelicā. ⁊ viliſſimā. i. rōnalē. inuertibilitas aūt huius ſue atteſtat̄ nobilitati illius ſue vilitati. mediam creaturā. ſ. hoīem qui ꝭm aliqđ ē rōnalis. ꝭm aliqđ irrōnalis. fecit deus vertibilē. angelicā naturaȝ fecit deus talē. ꝙ ad qđ ſe ꝯuerteret: illi iuertibiliter adhereret. irrōnalem fecit talē. ꝙ qȝtum eſſet de ſua natura ſibi inherēt nec aliqđ ſupra ſe nec niſi ꝓpter ſe appeteret. hominē autem fecit deus vertibilē viciſſitudinarie qūtum ad liberuȝ arbitriū: ſiue qūtum ad ptem rōnalem. inuertibileȝ de ſua natura qūtum ad ptem irrōnalem. ps aūt rationalis dūmodo p obedientiā ſuberat dn̄o ſui ꝯditoris: parti irrōnali dn̄abat̄. vnde aug. xiiij. de ciui. dei. c. xv. in padiſo. n. ēt ſi nō oīa poterat an̄ pcm̄. quicqđ tm̄ nō poterat n̄ volebat. ⁊ ideo poterat om̄ia que volebat. Sed nolēs ſubeſſe dn̄o ſui ſupioꝛis dn̄ium amiſit ſui inferioꝛis. vn̄ augu. eodē. deniqȝ vt breuiter dicat̄ in illius pcī pena qđ inobediētie niſi iobediētia retributa ē? Nam que ē hoīs alia miſeria. niſi aduerſus eūipm inobedientia eiuſipſius. vt qm̄ noluit qđ potuit. qđ qđē nō pōt velit. qs. n. enūerat qm̄ multa que n̄ pōt velit. dū ſibiipſi. i. volūtati eius ipſe animus eius ⁊ eo inferioꝛ caro eius non obtem pat. ipſo nāqȝ inuito ⁊ animus plurimūqȝ turbat̄ ⁊ caro dolet ⁊ veteraſcit ⁊ moꝛit̄. ⁊ qcqđ aliđ patimur qđ n̄ pateremur inuiti: ſi volūtati nr̄e nr̄a natura oīmō atqȝ ex oībus ptibus obediret. irrōalis ergo ps qūtum ē de ſua nā ⁊ maxie inqūtum corrupta tamū ē ꝯuertibilis ad ſe. nec pōt erigi ſiue cōuerti. cū debitū iuſticie origialis ad ſuū ſuperius dn̄o ſiue ptāte ptis rōalis. cuius iobediētie iobediētia retributa ē. pp aūt colligātiā ptis rōalis ⁊ irrōalis neceſſe ē pteȝ rōaleȝ defici ⁊ decliare. ꝭȝ motū irrōalis. pp qđ an̄ repatōneȝ nāe corrupte n̄ recupabit̄ pfecte naturalis iuſticia. ¶ Ad aliud qđ obijcit̄. ꝙ ſi adā habuiſſet gr̄am. inſepabiliter deo adheſiſſet. dōm ꝙ hoc n̄ opȝ. qꝛ liberꝫ arbitriū habēs gr̄am de ſua libertate que cogi n̄ pōt. dū manet in vertibilitate i qua ꝯditum ē moueri preter gr̄e inclinatōem. ⁊ frequēter mouet̄ nihil ꝯſiderans de eo ad qđ mouet gr̄a. vn̄ frequenter ꝯuenit ꝙ hō valde preditus gr̄a ⁊ virtutibus iordinate afficit̄. ꝓ eo ꝙ n̄ ſemp fert̄ actualr̄ i illđ ſummū bonū ad qđ deſideriū illius aſſurgit per gr̄am. ⁊ ſic intelligendū ē accidiſſe ipi ade. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝙ ꝯfirmatus eēt vt angelus. dōȝ ꝙ nō ē ſimile. tuȝ qꝛ angelus hȝ nālia nobilioꝛa. tum pp corpus qđ habebat adherēs. rōe cuius retardabat̄ ne totaliter ferret̄ in deuȝ. erat. n. corpus illđ tūc aīale. nihilominus aliter retardabat ad ꝯ̄trium tunc. aliter nūc: qꝛ nūc retardabat mouēdo ad ꝯ̄trium. tūc retardabat nō ſinēdo libere ⁊ expedite ferri ⁊ moueri in deū. ꝓpter qđ non ſequit̄ ꝙ fuiſſȝ ꝯfirmatus. ¶ Ad illud qđ obijcit̄. ꝙ lucifer nō habuit gr̄am gratūfacientē ⁊c̄. dōm ꝙ̄ verꝫ eſt ex hoc tm̄ non ſequit̄ ꝙ hō peccauerit maioꝛi ingratitudine ꝓ eo ꝙ lucifer optia habuit naturalia. propter qđ dr̄ quodāmō deifoꝛmis. ꝓ eo ꝙ ꝓximioꝛ erat ſtatui gloꝛie. vn̄ ſimul recepiſſet gr̄am ⁊ gloꝛiā. hō vero nec talibus fuit ꝓditus naturalibus. ⁊ ꝯditus fuit vt magno tpis interuallo haberet gr̄am an̄ gloꝛiā. in cuius ſignuȝ poſitus erat in terra. que ē locus lōge diſtans a celo. vn̄ in trāſgrediēdo nec adeo cecidit de alto vt lucifer. nec adeo fuit igratus. nec adeo p pcm̄ depꝛauatus. ¶ Ad aliud qđ obijcit̄. ꝙ prius debȝ hō tentari qȝ in amicū ſumi. dōm ꝙ illud intelligit̄ de illa amicitia que facit hoīeȝ deo priuatū ⁊ familiarē. per quē modū dicit ipe dn̄s aplīs Jo. xv. vos aūt dixi amicos ⁊c̄. De amicitia aūt large ſumpta hoc nō pōt itelligi de amicitia apđ deuȝ. lȝ poſſit intelligi de amicitia apud homies. ꝓ eo ꝙ niſi deus daret gr̄am in ꝓbando. potius reprobaret qȝ approbaret. nō. n. habemus p qđ poſſimus approbari a deo niſi per eius donum. non autem ſic ē de homine reſpectu homis. ⁊ ſic pȝ reſponſio ad illud.

Membrum ſecundū.

REquiꝛ inquirere de quātitate grē virtutū q̄ꝫtum ad numeꝝ donoꝝ virtutū ⁊ graꝝ inſup q̄ꝫtum ad ꝑtātem ⁊ efficaciaꝫ earūdem. Et queruntꝛ quatuoꝛ. Primo vtrū habuit fidē. Secūdo vtruꝫ habuit vniuerſitatē virtutū añ lapſum. ſiue tot quot habuit poſt. Tertio ſi pꝛimus hō poterat illis mereri añ lapſum. Quarto vtrum gratuita erāt efficacioꝛa añ lapſum q̄ꝫ poſt.

Articulus pꝛimus.

QVeriꝛ ergo pꝛio vtrū habuit fidē. Qđ ſic vr̄. fides ē fundamētū edificij ſpūalis heb. xi. Fides ē ſubā reꝝ ſperādarum ⁊c̄. Glo. i. fundamētū. ſꝫ deficiēte fundamēto deficit totū edificiuꝫ. ergo ⁊c̄. ¶ Item tres ſunt virtutes theologice. fides: ſpes: caritas. habuit ſpem ⁊ caritatē: ꝯſimili rōne ⁊ fideꝫ habuit. vel quare non? Hoc ēt vr̄ ꝑ verbū berñ. ad eugeniū ſupꝛadictū. cū videret patrē oīuꝫ hoīum cumulus: circūdatū caritate ⁊ oī virtute veſtitum ⁊c̄. ¶ Itē fides diſtinguiꝛ ꝑ fidē foꝛmatā ⁊ infoꝛmē. ⁊ hec duplex fides duplici ſtatui hoīs rñdet. ſ. ſtatui grē ⁊ ſtatui pc̄ti. ⁊ ita pꝫ ꝙ exñtes in pc̄ō hñt fidē infoꝛmē exñtes in grā fidē foꝛmatā. ſꝫ cōſtat ꝙ adā lapſus ꝑ pc̄m habuit fidē infoꝛmē. ergo ſtans in grā habuit fidē foꝛmatā. Cōtra. ſicut dicit mgr̄. ij. ſen. di. xxiij. ca. cognitōem quoq̄ꝫ cognouit pꝛimus hō a quo creatus fuit. ñ ita excellēter ſicut poſt hāc vitā ſancti viſuri ſūt. neq̄ꝫ ita i enigmate ſicut i hac vita videmus. ſꝫ conſtat ꝙ fides ē cognitio i enigmate. ergo ⁊c̄. ¶ Itē hug. cognouit homo creatoꝛē ſuū. nō ea cognitione qua deus mō a credētibus abſens fide q̄riꝛ. ſed ea qua tūc per pꝛeſentiā ꝯtemplatōis ſciēti manifeſtus cernebaꝛ. Ex hoc pꝫ manifeſte. ꝙ fidem nō habuit. ¶ Itē ſi habuit fidē. ergo habuit cognitōem articuli de reꝑatiōe. ergo cognitōem de lapſu habuit. ergo cognouit caſuꝫ ſuuꝫ. ergo habuit añ penā q̄ꝫ culpā. quod ē ꝯtra diuinā iuſticiā. ¶ Itē cognitio fidei ē ex auditu. vñ roma. x. fides ex auditu. ſꝫ dicit hugo cognouit homo creatoꝛem ſuū non ea cognitōe qua foꝛis ex auditu ſolo percipiꝛ. ſed ea potius qua intus ꝑ īſpiratōem miniſtraꝛ. Rñſio. ꝙ pꝛimus hō añ lapſum habuit fidē. ſed intelligendū ē ꝙ fides duo cōcernit. que ſūt cognitio. ⁊ adherētia pꝛime veritati ꝓpter ſe que ē firmitas credēdi. penes cognitōem eius determinaꝛ eius eſſe materiale. penes adherentiā ſiue firmitatē eius eē foꝛmale. vñ hugo. duo ſunt in quibus fides ꝯſtat. cognitio ⁊ affectus. i. ꝯſtantia vel firmitas credēdi. in altero ꝯſtat ꝙ ipſa illud eſt. in altero ꝯſtat q2 ipſa in illo eſt. in affectu enim fidei inueniꝛ ſubſtātia. in cognitione materia. aliud eniꝫ ē fides qua crediꝛ. aliud quod fide crediꝛ. in affectu inueniꝛ fides. i cognitione id quod crediꝛ fide. ꝓptērea fides que ī affectu habꝫ ſubſtātiā. quia affectus ipſe fides ē. in cognitiōe habꝫ naturā. q2 de illo ⁊ ad illud qđ ī cognitione eſt fides ē. Preterea. cognitio que fidei ē duplex eſt. quedā imperfectiōis ē. ſcilicꝫ illa que eſt enigmatica. de qua. j. coꝛ. xiij. Videmus nūc ꝑ ſpeculū in enigmate. enigma eſt ſimilitudo obſcura. vnde videre per ſpeculū eſt videre per creaturas aliquas i quibus ſimilitudo dei relucet. ⁊ in enigmate. i. in obſcura ſimilitudine. Eſt alia que perfectōis eſt. ſcꝫ illa que nō ē enigmatica ſed lucida. qualis fuit illa quā habuit xp̄s. cuꝫ eniꝫ haberet fidē ſm̄ illud qđ erat perfectiōis in illa habuit illam. i. non rōne viſionis enigmatice ſꝫ cognitōis lucide. huiuſmōi cognitionem fidei habuit pꝛimus hō in ſtatu innocētie. i. non illam que ē enigmatica: ſed illā que eſt lucida. Triplex enim ē cognitio. ſ. per ſpeciē ⁊ lumen. per ſpeculū in lumine. per ſpeculū in enigmate. pꝛima ē patrie. ſecūda erat in ſtatu innocētie. tertia i ſtatu nature lapſe. Habuit ergo pꝛimus homo fidē q̄ꝫtum ad illud quod ē ſubſtātiale i fide ſiue foꝛmale. q̄ꝫtum ad illud aūt quod ē materiale habuit illud qđ eſt perfectionis. vt tactum ē. Concedende ergo ſunt rōes que hoc oſtendūt. ¶ Ad illud qđ pꝛimo obijciꝛ ꝯtra hoc. ꝙ nō habuit cognitōem enigmaticā. iam pꝫ reſpōſio. q2 lꝫ nō habuit cognitōem enigmaticā. nō ꝓpter hoc ſequiꝛ ꝙ habuit illud qđ erat maioꝛis cognitiōis ⁊ ꝑfectionis in fide. vnde habuit cognitōem certioꝛeꝫ illa que ē fidei in ſtatu nature lapſe. ⁊ hoc innuit hugo dicēs. ſciendū ꝙ illā pꝛimā cognitōeꝫ homis quā đ creatoꝛe ſuo habuit ſicut maioꝛē ⁊ certiorē illa cognitōe que nūc in ſola fide ꝯſtat. veraciter dicimus. ita ēt illa que poſtmodū i excellentia ꝯtemplatōis diuine manifeſte reuelabiꝛ. maioꝛē neceſſe eſt cōfiteamur. ¶ Ad illud quod obijciꝛ. ꝙ non ea cognitione cognouit qualiter mō accedentibus ⁊c̄. dicēdū ꝙ hoc diciꝛ. q2 modo queriꝛ ſiue cognoſciꝛ cognitione enigmatica. ob hoc eniꝫ diciꝛ mō abſens. ſ. ꝓpter enigma iterpoſituꝫ inter ipſuꝫ. ⁊ intuitum mētis ſiue cognitiue. ⁊ tūc diciꝛ fuiſſe ꝯtēplatio ꝑ pꝛeſentiā: q2 erat in lumie ſicut tactum ē. Nec intelligendum ē ꝙ tunc vidit ꝑ p̄ñtiam ſpēi ſꝫ ꝑ p̄ñtiam lumis certioꝛē efficientem cognitione ea que eſt ꝑ enigma. vnde cognitio illa fuit media inter illaꝫ que ē modo. ⁊ illam que ē in gloꝛia. ¶ Ad aliud qđ obijciꝛ. ꝙ ſi habuit fidē habuit cognitōem de articulo recuꝑatōis. dicūt qdā ꝙ habuit re vera. ſꝫ tñ ñ ꝯſulit nec aduertit. ⁊ ſic ñ cognoſcebat ſe caſuꝝ actu. vñ nec ex cāu eius ꝯtriſtabaꝛ. Vel pōt dici ꝙ habuit fidem articuli de reꝑatōe implicite cognoſcēs ꝙ ille q hoīem pauit illū reciperet: quocūqꝫ mō indigeret reꝑatione. ſiue perficiēdo qđ erat defectus nature condite. ſiue aliqui alij defectus contingerēt.

bñ.n.sciuit q̄ deus parauerat siue ꝯdiderat ho/minē ad hoc q̄ pficeret pfectōne glorie. ⁊ q̄ ille q̄ hoīez parauerat ad hoc tpe oportuno illū re/pararet. tollēdo oēs defect⁹ glorie incōtingētes. Uel pōt dici ſm opinionē illā q̄ ponit. q̄ posteri eius nō essent ꝯfirmati primis parētib⁹ stātibus. q̄ habuit fidē de articuli repatiōe. nec pp hoc tri stabat. q2 nō cognouit q̄ pp casuz illius futura ⁊ necessaria erat repatio. ¶ Ad illud qd̄ obijcit. q̄ fides ē ex auditu ⁊c̄. dōm q̄ duplex ē audit⁹. in/terior ⁊ exterior. nō aūt est necessarius audit⁹ ex/terior ad hoc q̄ sit cognitio fidei. s3 qñq3 sufficit interior. sicut supposito q̄ aliqs eēt semotus a fi/delibus. nec ess3 qui eū instrueret in fide. dūmō oīo viueret ſm dictamē rōnis ⁊ se ordinaret ⁊ speraret quātū posset ad bonū. auditu iteriori fi/de3 reciperet. ⁊ isormaret illis que essent sibi ne/cessaria ad salute3. vnde nō fuit auditus exterior necessarius prio homini ad hoc q̄ haberet fidē. s3 inspiratōe interna fidei recepit cognitōe3. hoc ē id qd̄ fuit pfectōis in cognitōe fidei.

Articulus secūdus.

Equit ingrere vtr3 habuit vniuersita/tē virtutū añ lapsuz siue tot quot ha/buit post. Qd̄ autē tot habuit vr̄ prio p̄ dama. di. q̄ deus fecit hoīez oī vir/tute circūdatū. ⁊ oīb⁹ bonis ornatū ergo non vr̄ q̄ aliqs habitus v̄tutis q̄ sit in nobis deess3 eidē. ¶ Itē ex pte cognitōis ñ cognoscimus plura q̄̄ ada3 cognouit. nec plures habem⁹ i nobis scie/tias ergo pari rōe ex pte affectōis ñ vr̄ q̄ plures habeam⁹ habit⁹ q̄̄ habuit prim⁹ hō. ¶ Itē con/nexio ē i virtutib⁹ sicut sancti dicūt. q̄ h3 vna3 h3 oēs. ergo si adam habuit aliquā virtutē. necesse fuit q̄ oēs habuit. ergo tot habuit quot nos ha/bem⁹. ¶ Itē aut aliquā v̄tutē habem⁹ quā nō ha buit adā. aut nō. Si nō. ergo tot virtutes habuit quot nos habem⁹. Si sic. aut ergo illi⁹ v̄tutis fuit ada3 capax aut nō. si nō: ergo vr̄ q̄ p pctm̄ ve/nerit i nobis boni capacitas. qd̄ absurdū ē dicē. Si sic: cū deus daret grāz ade s3 capacitatē suā. vr̄ q̄ oēm virtutē quā i nobis ꝯfert post lapsū. ⁊ ipsi ꝯtulerit añ lapsuz. Cōtra. virtus fortitudi/nis ꝯsistit in ppessione terribiliū. s3 in adā i statu inocētie nō potuit esse talis ppessio: ergo ⁊c̄. nec fortitudo. ¶ Item tēpantia ꝯsistit in coercēdis prauis carnis passiōibus. sed tales ñ poterāt re/periri in nā instituta. ergo nec tēperantia. ¶ Item pnia ꝯsisti t in detestatōe maloꝝ ppetratorū ⁊ do lore. sed nullo mō ꝯuenit in statu inocētie de ma lis cōmissis dolere. ergo ñ poterat in prio hoie eē v̄tus pnie. ¶ Itē q̄ h3 donū pseuerātie ñ cadit a iusticia. s3 adā a iusticia cecidit. ergo pseuerātiā ñ habuit. hāc aūt multi hñt in statu nāe lapse. er/go nō oīs virtus que nūc ē fuit in statu inocētie.

¶ Itē numerus sacramētoꝝ post lapsū nō rñdet p equalitatē numero sacramētoꝝ añ lapsū. neq3 primi parētes si stetissent habuissent exercitiū tot sacramētoꝝ quot habuerūt exercitiū post lapsuz cui⁹ rō est. q̄ hō plurib⁹ indiguit adiutorijs post lapsuz q̄̄ añ. eadē rōne vr̄ q̄ numerus virtutum añ lapsuz ñ dōbuit rñdere nūero v̄tutū post lapsū. nec q̄ primi parētes si stetissent pditi eēnt tot v̄tu tib⁹ añ quot post. q2 pluribus idiguerunt post q̄̄ añ. ¶ Itē idē oñdit p compatōe3 donoꝝ. cum.n. sint septē dona vt habet isa. xi. s. donū sapie. itelle ct⁹. ꝯsilij. fortitudinis. scie. pietatis. ⁊ timoris dñi. añ lapsuz vt videt nō fuit pietas q̄ ē circa opera pietatis. que nō fuissent i statu inocētie. neq3 forti/tudo que ꝯsistit in aggressu difficiliū ⁊ ppessione aduersoꝝ. q̄ necessaria sūt tpe lapsus. ¶ Itē idem vr̄ p ꝯpatōe3 beatitudinū math. v. q2 añ lapsum ñ fuit beatitudo luctus neq3 beatitudo misericor die. q2 misericordia miseriā respicit. q̄ necessaria erat post lapsū. ¶ Itē vr̄ ide3 p ꝯpatōe3 fructuū. de qbus dī Gal. v. q2 añ lapsū nō fuit fruct⁹ q̄ est patiētia q̄ ꝯsistit i tolerantia aduersoꝝ. sic p⁹. Ex his oibus vr̄ q̄ nō habuit tot virtutes añ lapsuz quot habuit post. Rñsio. dōm q̄ cū sit ꝯpatio multitudinis donoꝝ grē ad statū nāe lapse ⁊ sta/tū nāe institute: hoc pōt itelligi vel de donis gra/tie gratisdate. vel de donis grē gratūfaciētis. Si intelligit de donis gratie gratisdate. sic se hñt si/cut excedentia ⁊ excessa. pro eo q̄ aliq̄ dona grē gratisdate habuit adā in statu illo. vtpote imorta litatē ⁊ impassibilitatē. que nō habuit aliqs po/steroꝝ eius. ⁊ aliq̄ dona grē gratisdate hñt po/steri eius que ipse nō habuit. sicut sūt grā sanita/tū. ⁊ opatio virtutū. ⁊ genera linguaꝝ. ⁊ cōsilia. Rō āt huius diuersitatis venit ex hoc. q̄ illa do na expediebāt illi tpi ⁊ alia ꝯpetūt illi. Si autem loqmur d̄ donis grē gratūfacientis. q2 dona illa ꝯnexionē hñt q̄̄tū ad habitus ⁊ q̄̄tū ad actus q̄ pfectōis sunt. sic ꝯcedēdū est. q̄ in equali multitu dine fuerūt i prio hoie i qua repit in eius poste/ritate. hoc dico q̄̄tū ad habit⁹ ⁊ q̄̄tū ad actus q̄ pfectōis sunt. sicut rōes ad primā ptem inducte oñdūt. q̄̄tū v̄o ad actus q̄ hñt impfectōe3 ānexā nō ꝯtingebat virtutes ſm statū illū in adā pone/re sicut habet ab aug. li. de tri. xiiij. ⁊ mgr̄ recitat iij. sentē. xxxiij. di. virtutes habebūt alios actus i patria. q2 maioris pfectōis q̄̄ habeāt in via. act⁹ enim siue vsus prouidentie erit. nullum bonum deo preponere vel equare. fortitūdinis ei firmis/sime adherere. temperantie nullo defectu noxio delectari. hos eosde3 actus ⁊ vsus habuerūt pri mi parentes in illa felicitate in qua fuerunt quā/do habuerunt gratia3 gratūfacientē. lic3 non illa pfectione in qua habent in patria. plurimū tamē erāt ꝯformes. ¶ Per hec p3 rñsio ad duo obie cta. quoꝝ vnum erat de fortitudine. alteru3 d̄ tē/

perãtia, que pcedebãt ſm actus hñtes ipſectõe ȝ
aliquã ãnexã. que quidẽ pſectio ɔpetit ſoluȝ ſm
ſtatũ pñtis miſerie. ¶ Ad illud aũt qḋ obijcit̃ de
pnia. dõm ꝙ pnia reduci hȝ ad v̾tutẽ iuſticie. eſt
enim de ſpẽbus iuſticie. exñte ſtatu pſone lapſe. ñ
aũt fuiſſ; de ſpẽbus illius ſi pmanſiſſet ſtatus nãe
ɔdite. tunc. n. eſſ; actus iuſticie deo regenti ſubie
ctum eẽ. ¶ Ad illud aũt qḋ obijcit̃ de pſeuerãtia:
dõm ꝙ pſeuerãtia vno mõ dr̃. ppoſitũ pſeueran
di in bono. ⁊ hoc mõ eſt virtus vel diſpõ ɔſe/
quẽs virtutes inſeparabiliter. Alio mõ pſeuerãtia
eſt ɔtinuatio in bono vſq; in finem. ⁊ ſic non dič
habitũ ſ; potius dicit actũ. ⁊ hãc primus homo
non habuit. ex hoc tñ nõ ſequit̃ ꝙ aliqua virtu/
te caruerit p eo tpe quo i gr̃a pmãſit. ¶ Ad illud
qḋ obijcit̃. ꝙ numerus ſacramẽtoꝝ poſt lapſum
nõ rñdet ⁊c. dõm ꝙ hoc veꝝ ẽ. ⁊ rõ huius ẽ ne
ceſſitas humane repatõis poſt lapſuȝ. cecidit. n.
hõ in morbũ graue p peccatũ ſuũ. pp quẽ idige/
bat ſacramẽtis alijs ab illo. qḋ fuit iſtitutũ tpe na
ture ɔdite. ſ. mřimonio qbus curaret̃. vñ Hug.
ex quo hõ a ſtatu prĩe icorruptõis lapſus i cor/
pore p mortalitatẽ. ⁊ in aĩa per iniquitatẽ egrota
re cepit. ɔtinuo deꝰ repando inde ſacramẽtis ſuis
medicinã pparauit. que putrõ poſtulabat ⁊ cã.
diuerſis tpibꝰ ⁊ locis ad curatõȝ illius exhibuit.
v̾tutes aũt neceſſarie erãt i oi ſtatu ⁊ i omni tpe ⁊
q̃ñtũ ad ſubſtantiam ⁊ q̃ñtum ad numeꝝ: tñ ſ; di
uerſitatẽ ſtatuȝ neceſſaria erat actuũ variatio ſ;
ꝙ tactum eſt. ¶ Ad illa que conſequunt̃ dici pt.
ꝙ dona. fructus. beatitudines conferuntur a deo
ad pfectionẽ nature lapſe non inſtitute. Ad cuius
declarationem nota. ꝙ virtutes ſm ꝙ ex auctori
tatibus ſanctoꝝ poteſt rationabiliter colligi. ſunt
ad informandum ſiue ad rectificandum liberuȝ
arbitrium. tunc aũt ẽ libeꝝ arbitriũ informatuȝ.
qñ eſt in iuſticia rectificatum. hec aũt informatio
rectitudinis in ſtatu nãe. inſtitute potẽtias anime
reddidit habiles ad agendum bonum recte. ex/
pedite. delectabiliter ⁊ pfecte pp conformitatem
⁊ obedientiã nãe reſpectu grẽ. ſ; primus homo
in lapſu in culpã ſpoliatus fuit gratuitis ⁊ vulne
ratus in nãlibus. expoliatõeȝ autẽ iſtaȝ ſubſecuta
eſt deformatio ⁊ impotentia ad bonum. ⁊ ex illa
vulneratione effecta ẽ nã humana infirma. ⁊ ſub
ſecuta ẽ difficultas ad bonum. ex hac aũt difficul
tate ſubſecuta ẽ fatigatio ⁊ faſtidiũ i pgreſſu i bo
no ſiue in exercitio bonoꝝ opeꝝ. ⁊ ex his oritur
quedã vite impfectio ſiue verſatio in oplbꝰ ipſe/
ctõis. hõ ãt ſic deiectus ſiue humana nã ſic lapſa
nõ poterat p ſe reparari. nec illa que ſufficiebãt ad
recte agẽdum expedite delectabiliter ⁊ pfecte. in
ſtatu nãe condite ſufficiebãt poſt lapſum. ſ. virtu
tes ſole: ppterea diuine benignitatis largitas ha
bitus multiplices ɔtulit homini pptermultipli/
cia icõmoda iam tacta. vt ſic humane nãe lapſe
defectꝰ releuaret. ita vt p collatõeȝ grẽ in virtu
tibus reformetur ipſa anima. ⁊ efficiant̃ potentie
potentes ad bene ⁊ recte operanduȝ. p collatõȝ
grẽ in donis ad expedite operandũ. p collatõeȝ
grẽ in fructibus ad delectabiliter opandũ. p col
lationẽ grẽ i beatitudinibus ad pfecte operãdũ.
a virtutibus. n. eſt. aĩa potens ad opandũ ex fru/
ctibus delectabiliter operãdũ. ex beatitudinibus
ad pfecte operandũ. ita ꝙ ɔ̃ quadruplicẽ oppreſ
ſionem ſiue deiectõeȝ que ex culpa hȝ originẽ ſꝫ
actor ⁊ repator humane nãe quadruplicẽ appo
ſuit releuationẽ. Ex his ergo pȝ ꝙ dona fructus
⁊ beatitudines ppꝛie reſpiciunt ſtatum nãe lapſe
virtutes aũt ſemp fuerũt neceſſarie. pp quod nõ
eſt ſimile de comparatione fructuȝ donorum ⁊
beatitudinum ⁊ ipſarum virtutũ. ad ſtatũ añ cul/
pam ⁊ poſt ⁊c.

Articulus tertius.

Ad tertiũ quo querit̃. ſi primus hõ po
terat illis mereri añ lapſuȝ. Qḋ ſic vr̃.
ex puris nãlibus nõ poterat qs mere
ri tunc. vñ aug. i ench. ſine gr̃a nec tũc
ĩ. in pꝛio ſtatu meritũ eẽ potuiſſ;. ergo ſi eſſ; ẽt cũ
gr̃a ſiue gratuitis mereri non potuiſſ;: ſtatus ille
fuiſſ; peſſimus. cũ ſine merito nullus pueniſſ; ad
gloriã. ¶ Itẽ gr̃a ſiue gratuita nõ ſunt principiũ
merẽdi p ſe loquẽdo. j. cor. xv. ñ ego ſed gr̃a dei
mecũ. ⁊ fuerũt in ſtatu illo. cuȝ illis mediantibus
erat hõ gratus deo. vt ex dictis pȝ. ⁊ illis ſoluȝ.
ergo exiſtens i illis p illas poterat mereri. ¶ Itẽ
glĩa eſt remuneratio grẽ ſiue merces. Jo. ſ. gr̃aȝ
p gr̃a. vbi augu. non ſoluȝ gratiã que plene gra
tis datur ſine merito vt fidẽ que p dilectõeȝ opat̃.
ex q̃ iuſtus viuit. ſed ⁊ p iſta gr̃a gloriam. i. bea/
titudinem eternã. que merces iuſticie dr̃. ergo cũ
gloria remunerat̃. merito pȝ ꝙ meritũ ẽ ex gr̃a.
⁊ hoc eſt qḋ ſubiungit̃ in glo. aug. predicta. vbi
dicitur ꝙ gratia quia meritum ex gr̃a. ⁊ ita ideȝ
quod prius. Contra. vbi eſt pugna ibi eſt meri
tum. ergo vbi maior pugna ibi maius meritũ ẽ.
⁊ vbi minor minus. ⁊ vbi nulla nullũ. ſed in ſta/
tu illo nulla potuit eſſe pugna. ergo ⁊c. ¶ Item
ij. thi. ij. Non coronabitur niſi qui legitime cer/
tauerit. ſed in pꝛio ſtatu non erat certamen. ergo
neq; corona. ergo neq; meritum. ¶ Itẽ ſ; phm
virtus eſt circa bonũ ⁊ difficile. ergo cũ meritũ
ſit mediãte virtute. meritũ requirit difficultatẽ. ſ;
difficultas nõ potuit eẽ i ſtatu illo. ergo ⁊c. ¶ Itẽ
magiſter. ij. ſen. xxiiij. di. ij. c. dicit ꝙ adã nõ me/
ruiſſet ɔſẽtiẽdo tẽtatõi. q2 nullũ habebat intꝰ ipel
lens ad malũ. ergo ad hoc ꝙ ſit ibi meritum. oȝ
ꝙ ſit ipellens ad malũ. ⁊ ita difficultas. ergo ⁊c.
¶ Itẽ ſi adam ſine difficultate potuit mereri. q̃re
non ſimiliter ſancti i patria. Reſponſio. ꝙ gra
tuita habuerunt efficaciam merendi i ſtatu añ la/

pſū. ¶ Ad primū obiectū ꝫ hoc. ſ. ꝙ vbi ē pugna
ibi ſit meritū ⁊c̄. dōm ꝙ lʒ vbi ē pugna ibi ē me/
ritū ⁊c̄. nō tn̄ vbi nulla ē pugna nullū eſt meritū:
qꝛ meritū ē ſine pugna. viri. n. ſancti frequent̄ me
rent̄ qn̄ in nulla ſunt pugna. vt qn̄ ſunt i iocūdita/
te ꝯtēplatōis. Si obijcit̄ de ſtatu. ſ. ꝙ q ē extra ſta
tum pugnādi ē ex̄ ſtatū merendi. dōʒ ꝙ ſi hoc ſit
veꝝ. hoc ē ſolūmō in ſtatu nāe lapſe. qui n̄ ē ſine
pugna. qꝛ caro cōcupiſcit aduerſus ſpm̄ ad gal.
v. aliter fuit in ſtatu nāe ꝯdite. ¶ Ad illud qd̄ obij
citur. ꝙ nō coronat̄ ⁊c̄. dōm ꝙ duplex ē corona
beatoꝝ. vna que reſpicit premiū ſbale. ⁊ hec rn̄/
det radici meriti ſiue caritati. Alia q̄ reſpic̄ pmiū
accn̄tale ſup additū ſbali. que ꝓprie rn̄det trium/
pho. ſiue victorie vicioꝝ habite ꝑ ꝯflictū ſiue cer
tamen. ⁊ d̄ hac loquit̄ apl̄s. qd̄ pʒ ex verbis ei⁹.
dicit. n. qui certat i agone nō corona. niſi q legit.
certaue. cum illa corona rn̄det triūpho habito d̄
vicijs. nō habet̄ niſi poſt legitimū certamen. nec
iſtam obtinuiſſet primus homo gratuitoꝝ meri/
to ſed aliam tm̄. ¶ Ad aliud qd̄ obijcitur. ꝙ v̄tus
eſt circa bonū ⁊ difficile ⁊c̄. dōm ꝙ ſicut duplex
eſt meritū duplex ē difficultas. eſt. n. meritū di/
miſſionis pene. ⁊ ē meritū glorie. ſic duplex ē dif
ficultas. Uno mō dr̄ difficile. i. laborioſuʒ. ⁊ hoc
modo difficile requirit̄ ad meritum ſatiſfactōis.
Alio modo dicit̄ difficile quod eſt ſupra omnes
vires nature. ⁊ hoc modo difficile reqrit̄ ad me
ritum glorie que ē ſupra nām. illa ergo difficulta
te que requirit̄ ad meritū dimiſſionis pene. n̄ me
ruiſſet quis an̄ lapſum. ſʒ ſolūmō que ē in eleua/
tione alicuius ſupra ꝓpriā nām. Uerbū aūt pħi
dicētis ꝙ virtus ē circa bo. ⁊ di. itelligit̄ habito
reſpectu ad ſtatuʒ nature lapſe. non nature con/
dite. ¶ Ad illud qd̄ dicit magiſter. ꝙ primus hō
non meruiſſet non conſentiēdo tētationi. qꝛ n̄ ha
buit ipellens ⁊c̄. dōm ꝙ quidam dicunt. ꝙ magi
ſter intellexit d̄ merito dimiſſionis pene. ſʒ qꝛ me
ritū dimiſſiōis pene eſſe non poterat. dūmō eſſet
ſtatus ille. videt̄ ꝙ hec rn̄ſio ſit iptinens ad ꝓpo/
ſitū. ꝑꝑ hoc aliter pōt dici. ſ. qd̄ ē meritoriū quā/
tum ē de genere opis. ⁊ eſt meritoriū quātum ē
ex radice caritatis. Meritoriū d̄ gnē opis dr̄ qd̄
ē meritoriū eo qd̄ ē opus v̄tutis de ſe. hoc aūt ar
duū ⁊ difficile. Alio mō dr̄ meritoriuʒ oē opus
qdcūqʒ ſit. dū tn̄ ex radice caritatis ꝓcedit. vult
ergo magiſter dicere. ꝙ i reſiſtendo tētationi ade
nō fuiſſet meritū ſi n̄ habuiſſʒ gr̄am. nec prio nec
ſcdo. Si v̄o reſtitiſſet ex caritate: meritoriū fuiſſʒ
ſcdo modo. nō primo: in nobis aūt ſemper ē me
ritorium vel vtroqʒ modo vel ſaltem altero. ſci/
licet propter difficultatem ad bonum ⁊ pronita
tem ad malum. Ad vltimum dicendum. ꝙ non ē
ſimile de ſanctis. qꝛ iam non ſunt in ſtatu meren/
di adam autem erat in ſtatu victoris. ⁊ ita patet
ꝙ non ē ſimile.

Articulus quartus.

Ad quartum quo queritur. vtruʒ gra/
tuita erāt efficaciora an̄ lapſuʒ q̄ꝫ poſt?
Qd̄ ſic vr̄. nobiliōi ꝑfectibili nobilior
debet̄ ꝑfectio. qꝛ ergo hō in ſtatu ino/
cētie multo nobilior erat q̄ꝫ nūc. multo nobiliora
habebat gratuita. ¶ Itē habitus cognitiue nobi
lior ē ⁊ melior tunc q̄ꝫ nūc. cognitio ergo maior
erat ⁊ ꝑfectior. inflicta ē. n. homini ignorātia ꝑꝑ
culpā primoꝝ parētū. ſʒ ſi cognitio fuit ꝑfectior.
⁊ dilectio ſilr̄ ſm illud augu. Quātū cognoſcis.
tātum diligis. ſed ſm quātitatē caritatis ſiue dile
ctionis ſunt gratuita efficaciora. ergo ⁊c̄. ¶ Iteʒ
fides ex ſtatu illo vt ex verbis Hugonis pʒ. ma/
ior fuit ⁊ excellētior illa que fuit poſt lapſuʒ. a ſi/
mili videtur. ꝙ dilectio ſiue caritas maior fuerit
in ſtatu ante lapſuʒ q̄ꝫ illa que fuit poſt. ⁊ alie vir
tutes ſilr̄. ⁊ ita vt prius. ¶ Itē albi⁹ ē qd̄ ē nigro
impermixtius. ergo magis ē meritorium quod
minus habet in ſe d̄ merito. Sed omnia merita
noſtra quodāmō ꝑmixta ſunt culpe. ſʒ illd̄ Iſa.
lxiiij. omnes iuſticie noſtre ſicut pānus mēſtrua/
te. ſi ergo in adā ſm ſtatum innocētie merita oīo
fuiſſent impermixta culpe. videtur ꝙ i ſtatu illo
merita fuiſſent maiora. ſed quātitas meriti eſt ſm
quātitateʒ gratuitoꝝ ⁊ efficatiam. ergo gratuita.
tunc erant maioris efficatie. ¶ Item meritum ē a
gratia ⁊ libero arbitrio. quāto igitur liberꝝ arbi
trium gr̄e magis obedit. tanto gratia efficatius i
actum ſuū exit. ſed nā magis erat obediēs tūc q̄ꝫ
nunc cū ē corrupta. ergo tunc dona gratuita erāt
ad merendū efficatiora. ¶ Iteʒ rectitudo iuſticie
nālis magnum fuit expedimētū gratuitoꝝ ⁊ cāe
efficatie eorūdem ſicut ꝯcupiſcentia noxioꝝ nūc
eſt ipedimētū. ergo ⁊c̄. ¶ Itē tā gr̄a q̄ꝫ virtutes ſūt
diuia q̄dā ⁊ dona dei. ⁊ hoc an̄ lapſū ⁊ p⁹. ſʒ an̄
lapſum data erant ad ꝑficiendum nām inſtitutā.
poſt v̄o ad reparādum nām deſtitutā ⁊ ꝑficien/
dū illā. ſʒ ꝯſtat ꝙ diuina bonitas omnia optime
ordinās ⁊ diſponēs. non contulit gratuita dona
minoris efficacie ad repanduʒ nām deſtitutam ⁊
ꝑficiendum eā q̄ꝫtum ad nām inſtitutā repandaʒ
ergo poſt lapſum fuerunt tante efficacie vel ma/
ioris q̄ꝫ ante lapſuʒ. ¶ Itē nā deſtituta ad hoc ꝙ
ꝑueniat ad ſuum finem. adiutorio indiget maio/
ri q̄ꝫ natura conſtituta. ergo cū dona gratuita vt
gratia ⁊ virtutes data ſint a ſūma bonitate que
omnibus dat affluenter Iaco. j. in ſubſidiū ⁊ ad
iutorium nature vt illis mediantibus perueniat
ad finem relinquitur. ꝙ gratuita data poſt lapſuʒ
ſunt maioris efficacie q̄ꝫ que data erāt an̄ lapſū.
Nō. n. dediſſet vnicuiqʒ affluenter. niſi magis in
digenti dona maiora dediſſet. ꝙ aūt natura hu/
mana magis indigeat nūc q̄ꝫ i illo ſtatu. pʒ ꝑ hoc
ꝙ multa ſunt inflicta homini ꝓpter peccata pri/

mor parentū ex qbus debilitata ē ⁊ deteriorata.
¶ Itē hoc vr̄ p hoc. ꝙ nā iferior magis ſubuenit
⁊ efficacius magis indigēti. qḋ pȝ p hoc ꝙ mē-
bro leſo magis ⁊ efficacius ſubueīt nā ꝙ̄ mēbro
ſano. ⁊ hoc atteſtaꝛ eius bonitati. ergo multofor
tius hoc ꝯuenit bonitati auctoris nāe. ergo ⁊c̄.
¶ Itē ſtatus poſt lapſum ē ſtatus pugne. vñ ma-
gis ipugnaꝛ hō ꝙ̄ añ lapſū. vñ. ij. thimo. ij. Non
coronabiꝛ niſi q legitime certa. ⁊ c̄. ſȝ has vincē-
do pugnas. glorioſius triūphat ⁊ maiorē mereꝛ
coronā. ſȝ maior corona ḋbeꝛ maiori merito. ma
ius āt meritū gr̄e maiori ſiue gratuitis maiorib⁹
ſiue maiōis efficacie. ergo cū hō i ſtatu nāe lapſe
glorioſi⁹ triūphat ꝙ̄ añ. reliqꝛ ꝙ gratuita hȝ ma
ioris efficacie. ¶ Itē habito reſpcu ad ſtatuȝ nāe
lapſe. itelligēdū ē ḃbū phi. ars ⁊ virtus ſūt circa
difficilia. ſȝ hoc p ſe veꝝ ē. quāto act⁹ ḃtutis ē dif
ficilior tāto ḃtuoſior. ⁊ quāto virtuoſior tāto ad
merēdū efficacior. ſi ergo maior ē difficultas i p
ficiēdis mādatis nūc ꝙ̄ etiā i ſtatu nāe iſtitute. vr̄
ꝙ maior ſit merēdi efficacia. efficacia aūt merēdi
ē ab efficacia gratuitoꝝ. ⁊ ita vt pri⁹. ¶ Itē ſacra
priora erāt maioris efficacie ſuccedētib⁹. Unde
Hug. i li. ḋ ſacris. ſemp q̄ tpe poſteriora fuerunt.
effectu gr̄e ſpūalis digniora iueniāꝛ. ex hoc ḃbo
pȝ. ꝙ gr̄a in ſacramētis ſiue ſacramētalis minoris
erāt efficacie i primis tpib⁹ ꝙ̄ ſit nūc. Silr̄ vr̄. ꝙ
gr̄a in ḃtutib⁹. ⁊ ipſe ḃtutes q̄ efficaciā hn̄t a gr̄a.
nō fuerūt tāte efficacie prio mō quāte ſunt nūc.
¶ Itē ḃm ꝙ magis appropiquauit ab initio ad-
uentus ſaluatoris. maior erat effect⁹ ſalutis. Vñ
Hugo. ſciendū ꝙ diuine diſpēſatōis ordo ⁊ rō
hoc poſcūt. vt ſic ab initio ꝓcedēte tpe magis ſēp
ac magis aduēt⁹ ſaluatoris appropiquauit. ſic ſē
per magis ac magis effect⁹ ſaluꝛ creſceret ⁊ cogni
tio ḃitatis. ſȝ maior effect⁹ ſalutis ē ex maiori effi
cacia gratuitoꝝ. ⁊ ita vt prius. Rñſio. ꝙ loqui
poſſum⁹ de efficacia gratuitoꝝ ḃm ꝯpatōēȝ pſo
ne ad pſonam. aut ſtatus ad ſtatū. Si prio mō ſic
ſe haberēt ſic excedentia ⁊ exceſſa. ꝓbabilr̄. n. p-
ſumi pōt ꝙ aliq fuerūt poſt lapſum. q maiorem
gr̄am habuerūt ⁊ i meritis efficaciorēȝ. ꝙ̄ aliq q
fuiſſent i ſtatu innocētie. ſi ſtat⁹ ille pſeueraſſȝ. aliq
vero minorē. ſicut crediꝛ de pſonis exiſtētib⁹ cur
rēte lege moyſi. ⁊ exiſtentibus currēte lege euan
gelica. Sed ſi ſcḋo modo. i. ſi ꝯpemus generalr̄
ſtatum ad ſtatum. adhuc ꝯcurrit duplex ꝯſidera
tio. q² gr̄a ſiue virtutes poſſunt ꝯſiderari vel cō
ꝯpatōe ad illos quos informant ⁊ pficiūt. hoc ē
ad ſuſcipiētes. vel in ſe vel ḃȝ ſe. Si ꝯſideranꝛ in
ꝯpatōe ad ſuſcipiētes. q² efficacia gr̄e ⁊ virtutuȝ
maior ē idoneitate ſuſcipiētis. que quidē idonei-
tas ē ex ꝯſentaneitate volūtatis ⁊ promptitudie
obediendi ſiue ſubijciendi ſe gr̄e ipſi ⁊ virtutib⁹.
pōt dici ꝙ gr̄e ⁊ virtutes efficaciores erāt i ſtatu
nāe ꝯdite ꝙ̄ in ſtatu nāe lapſe. Si conſiderantur
gr̄a ⁊ ḃtutes ḃm ſe ñ vſquequaqȝ. certū eſt i quo
ſtatu dn̄s gr̄am ꝯtulerit maiorē ⁊ virtutes potē-
tiores ⁊ efficatiores. ꝓ eo ꝙ magnitudo gr̄e di-
ſtribute ⁊ efficacia virtutū attendiꝛ ḃm diſcretōēȝ
diſtribuentis. que cognitiōēȝ nr̄am latet. ⁊ ēt ḃm
maiorēȝ preparatōem ex pte ſuſcipiētis. pie tñ ⁊
nō oio abſqȝ ꝓbabilitate ſuppōnēdum ē. ꝙ ma-
iora munera gratie ⁊ virtutū largitus ē homini
lapſo. ꝙ̄ dediſſet homini ſi in ſtatu innocētie per-
manſiſſet. tum q² hō maiori gr̄e adiutorio indi-
get. tū ēt q² decet deū de malo maius bonū eliceꝛ
ꝙ̄ ſit illud bonū qḋ adimēdo malum nocet. Ex
hac ergo duplici rōne quaꝝ vna eſt i ꝯmēdatōe
miſericordie diuine alia in ꝯmēdatione ſapie. ñ
irrōnabiliter colligiꝛ. ꝙ dona gratuita ḃm ſe ſint
maiora ⁊ efficaciora poſt lapſū ꝙ̄ ante. ⁊ maxīe
poſt aduētū ſaluatoris qui mediator ⁊ iterceſſor
ꝓ nobis iterpellat. quē decet exaudiri i oibus ꝓ
ſua reuerentia heb. vi. vñ cū appareat vultui dei
ſemp ad interpellandū ꝓ nobis. Heb. ix. ⁊ ꝓ no
bis in cruce oblatus fuerit ⁊ quotidie offeratur
valde ꝓbabile vr̄. ꝙ maius minus gr̄e tribuatur
nobis ꝙ̄ ſi ipſe non fuiſſet incarnatus ⁊ ꝓ nobis
oblatus. ⁊ hoc expſſe vr̄ innui Jo. vij. cuȝ dr̄ ꝙ
ſpūs nondū erat datus. q² ihūs nondū erat glo-
rificat⁹. Vñ cū aſcēdit in altū tūc dedit dona hoi-
bus. ¶ Ad illud qḋ prio obijciꝛ ꝯ hoc. ſ. ꝙ nobi-
liori pfectibili debeꝛ nobilior pfectio. dōȝ. ꝙ hoc
veꝝ eſt de pfectibili ⁊ pfectōe ꝙ̄tuȝ ad eē primū.
q² ſibinuicē rn̄dent ḃm quādam ꝓciſionē ⁊ ade-
quationē. gr̄a aūt ⁊ virtutes pficiunt ꝙ̄tuȝ ad eē
ſcḋm. Preterea. hec. ſ. gr̄a ⁊ ḃtutes ſūt pure gra
tuita ⁊ ḃȝ libitū ⁊ electōēȝ dei collata. q qñqȝ p-
ſone viliori quātum eſt de naturalibus gr̄am cō
fert maiorē ⁊ nobiliori minorē. ḃm iudiciū ꝓfū-
ditatis ſapie illius. humane ſcie incōprehēſibilē.
Juxta illḋ Ro. xi. O altitudo diuitiaꝝ ⁊c̄. ¶ Ad
illud qḋ obijcitur. ꝙ habitus cognitiue erat me-
lior ⁊ efficacior añ lapſum ꝙ̄ poſt ⁊ c̄. dōȝ ꝙ ve-
rum ē. ſȝ hoc nō ē i rōne illa q̄ gratuit⁹ ē. ſȝ hoc ē
pp potētiā cognitiuā que ḋ merito peccati obnu
bilata ē. ⁊ ignorātia iflicta. ſicut. n. vr̄ manifeſte i
viſiua exteriori. ⁊ lȝ ipſa potētia ḃm ſe ñ recipiat
variatōȝ deteriōratōis. nihilominus melius vi-
det iuuenis ꝙ̄ ſenex pp defectū organi. ſilr̄ ē i ꝓ-
poſito. ¶ Ad hoc qḋ dr̄. ꝙ quātū agnoſcis tm̄ di
ligis ⁊c̄. dōm ꝙ hoc intelligiꝛ ḋ cognitōe ⁊ dile-
ctiōe adinuicē ꝯpatis i ſtatu vno. ſiꝛ in ſtatu nāe
lapſe vel ꝯdite. ñ autē in diuerſis. In ſtatu. n. nāe
lapſe ꝙ̄tū cognoſcit tm̄ diligit. ⁊ ſilr̄ in alio. Nec
itelligiꝛ de quacūqȝ cognitōe. ſȝ de illa que ē ex-
perientie ſiue ſapie que ē cū guſtu. ⁊ hec ēt q̄ di-
cō tm̄ ꝙ̄tū ñ dicūt ꝓciſionē ſȝ ꝓportōēȝ i gnē ſub
hoc ſēſu. ſi multū cognoſcis multū diligis. ¶ Ad
illud qḋ obijciꝛ de fide. que videꝛ fuiſſe tunc ex-
cellētior ⁊ efficacior ꝙ̄ illa que ē nunc ⁊c̄. dōȝ ꝙ-

ſicut tactū ē. gratuita i ſtatu innocētie hēbant. effi/
caciā quādaꝫ ex ordinatōe ⁊ obediētia potētiaꝝ
ipſius anime ⁊ ſubiectiōe reſpectu gratuitoꝝ. vñ
efficacius mouebāt ⁊ ipſaꝫ affectuā. ⁊ ipſaꝫ ope
ratiuā quā faciāt nūc. ſiue quādo amiſſa rectitu/
dine nāli inclinatus ē affectus ꝑ concupiſcētiaꝫ. ⁊
operatiua ꝺbilitata. ⁊ ſicut ↄpatōne fidei ⁊ alia/
rum virtutū ad potētias recipiētes. bñ pōt ↄcedi.
ꝙ habebāt quādam efficaciaꝫ in ſtatu illo quam
poſt nō habuerūt. vnde bene pōt concedi. ꝙ ſm
hāc compatiōnē fide tūc purius ⁊ q̄etius adhere
bāt prime veritati. nec ꝑꝑ hoc neceſſe ē. ꝙ fides ⁊
alie virtutes ſm ſe ↄſiderate eēnt tūc maioris effi
cacie q̄ꝫ nūc. Si aūt loquamur de viſiōe fidei. pt
dici. ꝙ q2 viſiua īterior nullatenus erat obnubi/
lata luculētior fuit q̄ꝫ ſit mō. vnde clara fuit tūc ⁊
ſine enigmate. ⁊ q̄tum ad hoc. vt vult hugo. fi/
des tūc erat maior ⁊ efficacior. nō tñ vt ē virtus
ſiue hitus virtutis. ¶ Ad aliud qꝺ obijcit. ꝙ albiꝰ
ē quod ē nigro impmixtius ⁊c̄. dicēdū ꝙ effica/
cia meriti ex pluribus venit. ſ. ex difficultate ope/
ris ⁊ prōptitudine volūtatis. ex magnitudie cari
tatis. ⁊ ↄſequent aliaꝝ virtutū. difficultas. n. ope
ris multū valꝫ ad meritū vt i opibus ſuperogati
uis. quoꝝ quedā efficacit diſponūt ad augmētuꝫ
grē. ⁊ ꝑ ↄſequēs ad augmētū meriti. i aliquo aūt
vt i martyrio augmētat grā ⁊ meritū. Silr prō/
ptitudo etiā volūtatis plurimū facit ad meritum.
quātūcunqꝫ enim ſit grā in homie. niſi ſit volun/
tas grē ↄſentanee. nunq̄ꝫ elicit opera meritoria. ⁊
quāto magis volūtas grē ſubiacet ⁊ conformat.
tāto fructuoſius homo i opibus meritorijs exer
cet. ꝓmpta. n. volūtate ⁊ hilari opantes. plus me
rent q̄ꝫ illi q minus ſunt huiuſmodi. ꝑꝑ hoc dicit
hilarē datorē diligit deus. ij. Corin. ix. Magnitu
do caritatis efficaciſſime facit ad meritū. q2 ſꝫ il/
lius q̄titatē attēdit remūeratio ꝓmij ſubſtātialis.
pondus eīm amoris opa meritoria facit eē pō/
deris ⁊ valoris. Quātū ergo ad primā ↄditōeꝫ
ſcꝫ difficultatē efficaciores ſūt virtutes nūc ꝙ tūc
fuerūt. nunc eīꝫ magis ipugnat ⁊ ipugnādo ꝓbat
⁊ examinat virtus q̄ꝫ tūc ſicut pꝫ i exercētibus ſe
in opibus ſupererogatiuis. ⁊ maxime i martyribꝰ
q̄ꝫtum ad ſcꝺaꝫ ↄditōeꝫ. ſ. prōptitudinē volūtatis
efficaciores fuiſſent virtutes i merēdo tūc q̄ꝫ nūc.
quia volūtas tūc continua fuiſſꝫ in bonis operi/
bus deo placētibus ſine retardatōe. nūc autē ſiue
ex fatigatōe ſiue ex ſurreptōe frequent ceſſat a bo
nis operibus. ⁊ nociuis intendit ⁊ inutilibus. tum
ꝑꝑ difficultatē ad bonum. tum ꝑꝑ pronitatem ad
malū. ¶ Ad illud qꝺ obijcit. ꝙ meritum magis
erat impermixtuꝫ in ſtatu innocentie ⁊c̄. dicēdū.
ꝙ hoc eſt ex eo. ꝙ voluntas non eſt ita prōpta ⁊
conſentanea grē ſicut fuit tūc. ꝑꝑ grauitatē carnis
coniūcte ⁊ pronitatē ⁊ concupiſcētie ↄcte. poteſt
ergo concedi. ꝙ ſm ꝙ efficacia merendi venit ex
prōptitudinē volūtatis. ſic erāt gratuita tūc effi/
caciora q̄ꝫ nūc. ¶ Ad aliud qꝺ obijcit. ꝙ liberꝝ ar
bitriū magis obediebat grē ⁊c̄. Jam pꝫ rñſio. q2
dictuꝫ ē. ꝙ quātuꝫ ad prōptitudinē voluntatis. ꝙ
idē dicit in re. ꝙ obediētia prōpta. libe. arbi. effi/
caciores erāt tūc virtutes ad merēdum q̄ꝫ nunc.
Ex his tamē non ſequit. ꝙ gratia ⁊ virtutes erāt
ſm ſe maiores ⁊ efficaciores q̄ꝫ ſint nūc. ¶ Ad il/
lud quod obijcit. ꝙ naturalis rectitudo erat tunc
magnuꝫ expedimētum ⁊c̄. Jam pꝫ reſponſio. q2
ex illa naturali rectitudine erat volūtas prompta
⁊ conſentanea gratie. ⁊ licꝫ ita ſit ꝙ efficaciores
erāt virtutes. non tamen ex hoc ſequitur. ꝙ ipſe
ſm ſe ⁊ ſua propria voluntate erant tunc effica/
ciores q̄ꝫ ſint nunc. vt ex dictis pꝫ.

Questio. xcviij. de illumiatōe ſcie primi homis.

Dicto ꝺ paſſibi
litate primi hois de ꝓlis ꝓpa
gatōe ⁊ de adiutorio grē. ſe/
quit ↄſequent ingrere de illu
minatōe ſcie. Querit ergo de
cognitōe ſiue ſcia primi hois
ſcꝫ cuiuſmodi ſciam ſiue cognitōem habuit in pri
mo ſtatu. Et primo de cognitōe q̄ꝫtuꝫ ad ipſ. Se
cūdo quātuꝫ ad cognoſcibilia.

Membrum primum.

Querit ergo. vtruꝫ ↄditus ſtatiꝫ habuit
ſciētiā ſiue cognitiōem ꝑfectā. an perfi
ciēdo ſtudio ⁊ diſciplina. ꝑuenit ad il
laꝫ. Qꝺ primo mō videt ſic. vt habet
ab aug. ſup Geñ. ad lit. Primus homo ꝑfectus
ↄditus fuit ſm corpus. ⁊ in ea ꝑfectōe quā cōpe
tebat habere i virili etate. ſed multū decuiſſꝫ ho/
minē talis perfectōis ſm corpus fuiſſe i tenebris
ignorātie ſm animā: ergo cū nihil exeat imediate
ab optimo cū nota indecētie relinquit. ꝙ cōditus
fuit perfectus in ſciētia. perfectus dico ea ꝑfectōe
quā requirebat perfectio anime ꝑficiētis corpus
huius. ¶ Item hugo de ſacra. ſicut quātum ꝑtinet
ad ꝑfectionē ſtature ⁊ etatis humani corꝑis. pri/
mū hominē ꝑfectū factū credimus. ita quoqꝫ q̄ꝫ/
tum ad animā cognitionē veritatis ⁊ ſciētiā eam
dūtaxat que prime perfectōi ↄgrua fuit perfectā
mox cōdituꝫ accepiſſe putamus. ⁊ ad illaꝫ nō ſtu
dio ⁊ diſciplina aliqua ꝑ iterualla tēporis profe/
ciſſe. ſed ſimul ⁊ ſemel ab ipſo ſue cōditōis exor/
dio. vna ac ſimplici diuine inſpiratiōis illumina
tōe illā ꝑcepiſſe. hoc idē habet a magiſtro ij. ſen.
xxiij. di. Cōtra Job. xxxiij. cōſumpta eſt caro
mea. Glo. primus hō añ peccatū neqꝫ ſtultꝰ neqꝫ
ſapiēs fuit. ¶ Item diſtiguit nā āgelica ab aīa hu/

mana. q2 illa creata ē plena formis. hec aūt nata ē in corpe pfici. vnde facā eſt ſicut tabula raſa. Si igif aīa ade pdita ē plena cognitōe ꝛ multitudine formaꝝ. ergo videf. ꝙ anima eius nō ſit eiuſdem ſpēi cū animabus alijs. ¶ Itē duplex ē rōnalis creatura angelica ꝛ humana. angelica nā in omnibus eius ſuppoſitis fuit pdita eadē ſiue ꝯſimili illuſtratōe ſciētie ꝛ cognitōis i ſuo exitu in eē. omnes eim angeli in ſui conditōe prediti fuerūt pfectione ſciētie. a ſimili videf de humana creatura. ꝙ in oībus ſuppoſitis debuit eē predita cōſimili illuſtratōe ſcientie ꝛ cognitōis. ꝛ ita omnes homines debebāt i ortu primo eē ſapiētes. ergo cū poſteri ade in ortu ſuo ſunt ignorātes ꝛ ſtudio ꝛ diſciplina per tēporis interuallū ꝓficiāt. videf ꝙ ſimilr fuit de illo. Rñſio. ꝙ adā ab exordio ſue conditōis ſicut vult hugo ꝛ magiſter ſent. hēbat ſciētie complemētū. ꝛ hoc ꝯueniebat. tū ꝓpter compatiōnē ipſius ad pricipiū ſuum ab ipſo colēdū. tum pp comparatiōnē ad genus ex ipſo ꝓpagādū. tū pp compatiōnē ipſius ad genus animaliū ab ipſo gubernādū. Prio ergo ſ; ꝯparatiōnē ipſius ad ſuū pricipiū decuit fieri ſciētia cōpletū. Si eī decet deū opa pfecta facere. quāto magis ipſū natura decuit facē pfectū. ꝛ quātū ad eius premiū. ꝛ q̄tū ad eius bñ eē. ſ; ꝙ exigebat ſtatus nature. q origo omniū ſiue generis ꝛ quodāmodo ē finis oium. ꝛ q2 factus erat ad deū colēdum. leges diuinas ſcire dbuit. ſ; quarū obſeruatiōnē poſſet deo placē. ꝛ i via morū recte ābulare. Scdo p ꝯparatiōnē ad genus humanū ex ipſa ꝓpagādū. ſ. n. ipſe ꝯditus ē. vt q̄ſi eēt pater familias i tota domo padiſi terreſtris. ꝛ optime ſedet ſapiētia ꝛ ſciētia i gēitoribus vt exēpla pbeant poſteris recte ambulādi ꝛ ſequēdi ſe. indubitāter decēs fuit. vt deus hoiem primū totius hūani generis pārem pricipiū ꝛ ſeminariū ſ; poſſibilitatē nature ꝛ exigētiā eius facere i cognitione pfectum. Tertio p cōpatiōnē ad genus animaliū regēdū hoc ipſum decēs erat ꝛ idoneū. ſi enī deus hoiē ꝓpoſuerat ceteris beſtijs ꝛ animalibus vt ad nutū eius cetera obedirēt. ſicut nō decet ſapiētē dnm curā reꝝ ſuaꝝ ſtulto gubernatori cōmittere ſ; prudēti. qñ accept⁹ ē regi miſter itelligēs ſicut dr i ꝓuer. xiiij. ſic nō decuit deū facere hominē nō itelligētē ſ; itelligētē cognoſcētē. vt ſciret qd vnicuiq; expediret. qd ꝛ fecit. cuius ſignū ē. ꝙ adam oībus nomia ipoſuit. ꝛ hoc fuit eius nomē ꝙ adam prio nomiauit. qd certe recte facere nō potuiſſ;. niſi omniū naturas ꝛ ꝓprietates a prima ꝯditōe cognouiſſ;. Vñ hugo idcirco ipe creator nō a ſe aut ab angelo aliquo ſingulis quibuſq; aialibus. ſed ab homie nomia formari voluit. vt maniſeſte oſtēderet. ꝙ ſingulorū nām ꝛ vſum ꝛ officia. ex inſita ſibi hō rōne agnouit. que enī pp illū creata erāt ab illo regēda ꝛ diſponēda erāt. ꝛ idcirco hoꝝ oiū deus illi ꝛ ſciētiā tribuit ꝛ ꝓuidētiā reliqt. ſup oēs has rōes ē rō ex pte ſtatus. q2 cū hō i ſtatu ſuo debēt eē rect⁹ ꝛ expediēs i actibus affectus vt ñ claudicaret. expeditus ꝛ rectus eē dbuit i ꝯſideratōibus itellectus. hoc āt ē p ſciētie cōplemētū. ꝛ ſic vt rōibus pdictis appet. decebat ſapiētiā diuinā facere hominē in ſciētie ꝯplemēto. ¶ Ad illud qd prio obijcif ꝯ hoc p glo. que dicit. ꝙ primus hō neq; fuit ſtultus neq; ſapiēs. dōz ꝙ itellectus glo. nō ē illū caruiſſe ſciētia vel ſapiētia añ peccatū. ꝛ poſt peccatū fuiſſe ſapiētē. ſ; itellectus ē ipm q̄tū ad cōſideratōe; actus peccati. ꝛ ad cōmiſſionē eiuſdē. neq; fuiſſe ſapiētē neq; ſtultū. ſapiētē non: q2 hoꝝ obſeruatione nō cauit ſibi. ſtultū nō: q2 nō ignorans peccauit. ꝛ hoc videf ex verbis gl. que ſūt. hic nota eum añ peccatū neq; ſapiētē neq; ſtultū fuiſſe. neq; ſapiēter neq; ſtulte peccaſſe. ſapiēs eī eſt q obſeruatōe peccati agēda vel vitāda nouit. ſtultus vero q ſeruādā vel vitāda ignorat. ¶ Ad hoc qd obijcif. ꝙ natura angelica diſtiguif ab aīa hūana p hoc. ꝙ illa creatura ē plena formis ꝛc. dōm ꝙ hec itelligētia angelica ē plena formis. ꝛ de natura illius ē. eo. n. ꝙ non ē nata vniri alicui corpi. non ē nata in corpe pfici. neq; p ꝓgreſſum a cognitiua exteriori ad iteriores. ꝛ ab iteriorib⁹ ꝓximis ꝛ medijs ad primā ſimplr ꝛ ſupremā. i cognitōem exteriorē ꝯuenire. ſ; pficif q̄tū ad cognitionē actu plenitudie ſciētiaꝝ i ſui ꝯditōe impreſſaꝝ. Qd aūt aīa ade fuit ꝯdita in plenitudine ſpecieꝝ. hoc non fuit illi nālē ſiue ex ſua nā. ſed ex gratia ſupaddita. ſ. gratis data. vñ hoc non facit. ꝙ aīa ade ſit eiuſdē ſpeciei cū nā angelica ex ſui nā: ſed aīa ade ex gr̄a ſupaddita. Neq; hoc iterū facit animaꝫ ade alterius nāe q̄ ſint alie aīe. ſicut eim neq; arbores que ſtatī i ſua ꝓductōe fuerūt plene fructibus. fuerūt alterius ſpēi q̄ ille que ꝓcedunt mō ſm tēporis diuturnitatē ꝛ varietatē. ¶ Ad illud qd obijcif. ꝙ angelica nā in omnibus ſuppoſitis fuit pdita ꝯſimili illuſtratōe ſciētie ꝛc. dicēdū ꝙ nō ē ſimilis compatio primi hominis ad alios. que ē āgeloꝝ adinuicē. primus hō erat origo ꝛ principiū ſeminariū omniū hominū. ꝓpter quod cōueniebat ipm creari perfectū q̄tum ad ea que reqrit pfectio nature. ꝛ q̄tū ad corp⁹. ꝛ q̄tū ad animā ſicut ſupra tactū ē. pterea vt ex dictis p;. plures ſunt rōes. quare primus homo creari debuit in ꝯplemēto ſciētie. quaꝝ nulla ē: ꝙ creati ab ipſo debebāt in ꝯſimili ꝓcreari complemento. vt p; intuenti.

Mēbrum ſecundum.

Equif de cognitione primi hominis quātum ad cognoſcibilia. tam de cognitione creatoris q̄ de cognitōe creature. Sed quia ſupra tactum eſt de

cognitõe creatoris q̄ꝰtum ad illã que ē fidei: que ē cum cognitiõe enigmatica vbi determinatū eſt. ꝙ nõ habuit illã que eſt enigmatica. inquirenꝫ de cognitione creatoris quatuor. Primū eſt. ſi cognouit deum ĩ ſpecie ſiue facie ad faciē. Secũduꝫ eſt. ſi cognouit eũ cum ſpeculo creature. Tertium ſi profeciſſet in cognitione. Quartũ. vtrum poſſꝫ in cognitione errare.

Articulus primus.

Ad primũ quo querit. ſi cognouit deuꝫ in ſpecie ſiue facie ad faciē. Qȝ ſic videt. Dicit.n. hugo de ſacra. cognouit creatorē ſuũ nõ ea cognitõne qua mõ accedẽtibus abſens fide querit. ſed ea que tũc ꝑ pñtiam ꝯtemplatõnis ſciẽti manifeſtius cernebat. ſꝫ cernere deũ manifeſtũ ē cernere eũ facie ad faciē. Itē exo. xxxiij. loquebat dñs ad Moyſen facie ad faciē ſicut ſolet homo ad amicũ ſuum. ſꝫ multo excellẽtior fuit ſtatus ade añ lapſum q̄ȝ ſtatus moyſi. ergo videtur ſi videbat a moyſe facie ad facieꝫ. ꝙ fortiori rõne ab adã. Si dicit. ꝙ illa viſio fuit ĩ ſubiecta creatura. Contra. numeri. xij. palaꝫ ⁊ nõ per figuras ⁊ enigmata deum videt. Item ſicut habet a dama. ⁊ alijs orthodoxis. Adã nõ ſolũ fuit ꝯſtitutus in paradiſo corporali imo ⁊ in ſpũali q̄ȝtum ad mẽtis delitias. vñ deo fruebat ſicut dicit damaſ. ſed frui deo ñ põt quis niſi viderat eũ in ſpecie. ergo ⁊c̃. Itē adã ante lapſum deuꝫ in ſe ⁊ imediate amabat. ergo ſi ita facilis ē intellectus ad cognoſcendum. ſicut affectus ad amandũ per naturã. videt ꝙ ſicut deum in ſeipſo amabat. ita ⁊ in ſeipſo videbat. Item oĩs recta aĩa deſiderat deũ videre in ſe. ergo adã ĩ illo ſtatu hoc deſiderabat. Sꝫ vt habet ab aug. de ciui. dei. adã in padiſo quicqd volebat facere poterat. ergo ſi volebat deũ videre. poterat eum videre ⁊ vidit. Itē aug. xiiij. de ciui. dei. c. x. in paradiſo non deerat quicq̄ȝ qȝ bona voluntas adipiſceret. ergo cum viſionē dei in ſe adipiſcitur bona volũtas ⁊c̃. Iteꝫ mẽte humana nihil deo ꝓpinquius ē. maxime quãdo eſt imunis ab omni culpa ⁊ pena. ſed talis fuit mens ade añ culpã. neqꝫ oculus mẽtis aliquã habebat nubē obſcuritatis. ergo videt ꝙ in ipm deuꝫ imediate poterat figere aſpectũ. quod ē videre deuꝫ ĩ ſe. ergo ⁊c̃. Contra. exo. xxxiij. Nõ videbit me homo ⁊ viuet. hoc intelligit de vita animali. ſed adam ante lapſuꝫ viuebat vita aĩali. ergo videre deum nõ poterat. Item Jo. j. deũ nemo vidit vnq̄ȝ niſi vnigẽitus ⁊c̃. Si ergo nullus vnq̄ȝ vidit deũ ⁊ maxime ante aduentũ xp̄i. ergo nec adã. Itē viſio dei in ſpecie ē tota merces. ergo qui viſionē dei habꝫ in ſe. habꝫ totã mercedē ſeu plenaꝫ. ⁊ qui hoc habꝫ plenã gloriã habet. nullus talis põt cadere. ergo ſi adam cecidit ⁊c̃. Item lux increata ꝑfecta delectatiõe delectat aſpiciẽtes. ergo ſi adã illã ſummã lucem aſpexiſſet. ꝑfecte ĩ ea delectatus fuiſſet. ergo nunq̄ȝ ab ea auerti conſenſiſſet. Iteꝫ ſtatus vie ⁊ ſtatus patrie ſunt diſtincti. ergo pari rõne ⁊ viſio vie ⁊ viſio patrie. ſed adã fuit viator ergo non videbat viſionē patrie que eſt viſio dei in ſe. Itē quedã ſunt media ad idē generaliora. ſ. talia cognoſcẽs ſuꝑ cognoſcibile hꝫ potentiaꝫ q̄ꝰtum ad illud ꝑ qȝ cognoſcit. intellectus creatus nõ põt ſuꝑ lucē increatã in ſe quantũcũqꝫ eleuet ꝑ grãm. qꝛ illa ſemꝑ ĩ infinitũ excedit. ergo ĩpoſſibile ē ꝙ oculus iterior ſiue intellectus ipſaꝫ lucē increatã videat in ſeip̄a. Itē cognoſcentis ad cognoſcibile dꝫ eſſe ꝓportio. ⁊ maxĩe in cognitiõe ĩ qua ē magna delectatio. Si ergo illius lucis ſumme reſpectu ĩtellectus noſtri ē exceſſus ĩproportionabilis. ⁊ tantus vt per nihil additũꝫ poſſet ei ꝓportionari. quin ſemꝑ excedit illũ ⁊ in infinituꝫ. videt ꝙ nunq̄ȝ intellectus noſter poſſet lucē illã ꝯtemplari. Reſpõſio. ad predictoꝝ intelligentiã notandũ. ꝙ fere oẽs ponũt cognitõem quã habebat adã de deo: mediaꝫ fuiſſe inter cognitõem ſtatus miſerie ⁊ cognitionē ſtatus glorie. Sed ĩ medio ponẽdi multa ē differẽtia. quidã aũt innitẽtes auctoritatibus male intellectis ⁊ rõnibus ſophiſticis dixerũt. nunq̄ȝ in ſe ſiue in ſua eſſentia videri. nec in via nec in patria. ſuũ tuentes errorē ꝑ verbũ Criſ. dicẽtis. ipm qui deus ē nõ ſolũ ꝓphe. ſꝫ nec ẽt angeli viderent. ſimiliter ⁊ alijs ꝯſimilibus auctãtibus male intellectis. putãtes ꝙ deus imediate ⁊ ĩ ſua eẽntia videri nõ poſſet: ꝓpter ĩproportionabilitatē lucis increate ad oculũ mẽtis create. ſꝫ dicunt ꝙ deus ꝑ quaſdã luminoſas influẽtias ſiue lugubrationes. i. paruas luces videri hꝫ in ſtatu vie. ⁊ ĩ ſtatu innocẽtie videbat. ⁊ ĩ ſtatu glorie videt. ⁊ ĩ his influẽtijs dicũt deum ĩ his ſtatibus videri magis clare ⁊ minus clare. ſm ꝙ deus magis ſe oculo create mẽtis vult ꝯtemꝑare ⁊ clarioribus theophanijs oñdere. Sꝫ iſta poſitio heretica ē nec immerito. qꝛ ē plane ꝯtra ſacrã ſcripturaꝫ. Nã prĩa corꝫ. xiij. dicit. tũc cognoſcã ſicut ⁊ cognitus ſuꝫ. Et. j. Jo. iij. videbimus eũ ſicuti eſt. ⁊ alie multe ſũt ꝯſimiles auctẽs qbus error iſte ē reprobandus. Si aũt videant alique auctẽs cẽ ꝓ illis oẽs exponẽde ſunt qꝛ loquunt de cognitõe ꝯprehenſionis qua dr̃ aliqd cognoſci totalr̃. hac autē cognitõe deus ſibi ſoli cognoſcibilis ē. ⁊ ẽt ꝯ rõeꝫ ē. cum aĩa ꝑfecte ñ poſſit ꝑfecte qeſcere donec ipſam lucē increatã videat in ſeip̄a. Itē alij dixerunt. ꝙ deus a purgatis mẽtibus ñ ſolũ ĩ patria: ſꝫ ẽt in ſtatu innocẽtie ⁊ ĩ ſtatu vie in ſeipo videri hꝫ. nec ē differentia niſi ĩ gradibus. qꝛ clarius ⁊ ꝑfectius in ſtatu glorie videbit. ⁊ minus ꝑfecte in ſtatu innocẽtie. ⁊ minime ĩ ſtatu nature lapſe. dĩa aũt iſtoꝝ graduũ venit ex hoc. ꝙ aĩa ĩ ſtatu glo-

rie ē oīno a ſarcina corpis abſoluta. aut oīno hȝ
corpus ſpūale. qd̓ nullo mō impediat ipſaȝ quin
poſſit imediate i deū tēdere. ⁊ ſm totū ſuū poſſe.
In ſtatu vero nature lapſe. q2 hȝ corpus corru/
ptibile ⁊ aīale. ipedit ⁊ aggrauat ex terrena in/
habitatiōe. ne poſſit in ipam lucē intēdere pfecte.
In ſtatu vō nature iſtitute medio modo ſe habe
bat. q2 corpus ade. ⁊ ſi nō eēt ſubiectū neceſſitati
moriēdi ⁊ poſſibilitati. erat tñ indigēs alimonijs
⁊ oportebat regimē ⁊ vegetatōeȝ ſui corpis ali/
qñ occupari. ⁊ iō nec a deo excellēter ītuebatur
prim⁹ hō deū ſicut ſācti ītuent i gloria. nec a deo
exiliter ſicut viri ſancti ītuent i pñti miſeria. hanc
aūt potentiā ex auctātibus aug. volūt elicere cuȝ
dicit i lib. de trini. viij. ꝙ ēt in pñti vita pōt hō no
tiorē habere deū ꝙ̄ fratrē. ⁊ docet i eodē p ꝯtui/
tū veritatis ⁊ bonitatis intueri deū. ⁊ ēt alibi dr̄.
a purgatiſſimis mētibus cernit. hec aūt potētia ñ
ē ſuſtinēda. q2 auctoritatibus ſanctoꝝ nō ꝯſonat.
dicit. n. dyo. in li. de miſtica theologia. ꝙ excellē/
tiſſimus modus ꝯtēplandi ē ignote aſcendere. q2
nec ipe moyſes deū valuit videre. ⁊ iō introdu/
ct⁹ dr̄ fuiſſe caliginē. vñ dyo. vocat eos idoctos.
q dicūt ſe noſſe eū q poſuit tenebras latibulū ſuū
⁊c. Aug. viij. de trini. veritatē ipaȝ q̄ creata ſūt ñ
pōt intueri. ⁊ loquit de cognitōe i via. Et greg.
dicit. ꝙ quātūcūqȝ mens i ꝯtemplando pfecerit.
nō puenit ad ꝯtuitū dei. ⁊ cōiter doctores i hoc
ꝯcordāt. intelligētes illud qd̓ dicit apl's. ꝙ ꝙ̄diu
ſumus i hoc corpe peregrinamur a dño. ⁊ p fidē
ambulamus nō p ſpem. ij. coꝝ. v. Unde ſique au
ctoritates id dicere inueniant. ꝙ deus ab homi/
ne videt in preſenti ⁊ cernit. nō ſunt intelligende
ꝙ videt in ſua eſſentia. ſȝ ꝙ in aliquo effectu inte
riori cognoſcit. niſi fortaſſis i his qui rapiuntur
ſicut eſtimat fuiſſe in paulo qui quadā ſpecialita
te priuilegiata ſtatuȝ viatoꝝ i via ſupergrediunt.
vbi nō aliquid agunt ſȝ ſolum agunt. ¶ Alij aūt
ponunt. ꝙ in patria videt deus imediate ⁊ plene
ſiue perfecte ꝙ̄tum ē ex parte vidētis. in ſtatu mi
ſerie mediate ⁊ diminute. In ſtatu innocētie me/
dio modo. ſ. imediate ⁊ diminute. diminute dico
in ſtatu innocētie. q2 plena viſio ⁊ pfecta ē plena
⁊ pfecta remuneratio: que adhuc nō cōpetebat
meritis primi homis. imediate aūt, q2 nullaȝ ha/
bebat velamis interpoſitōeȝ. ⁊ hoc vident ſenti
re verba aug. dicē. ꝙ cognouit hō creatorē ſuū.
nō ea cognitiōe qua mō deus a credētibus ⁊c.
vt ſupra. per hoc ꝙ dicit. ſȝ ea qua tunc p pñtiam
ꝯtemplatōis ſcienti manifeſtus cernebat inſinuat
nullū fuiſſe velamē ex pte ꝯtēplantis. quia tunc ē
pſentia ꝯtēplati quodāmodo in ꝯtēplatione. qñ
nullum velamē ex parte ꝯtemplātis impedit. qñ
templū templo ꝯiungat. ⁊ hoc idem vult magi/
ſter. iiij. lib. ſen. diſt. j. c. triplici aūt. dicens. homo
qui ante peccatum deuȝ ſine medio videbat. per
peccatū a deo abijt. nō ē ergo intelligendū ꝙ hō
i ſtatu innocentie videret deum i ſua eſſentia ſiue
facie ad faciē. ſȝ in quadā claritate nō obnubila
ta. in qua quidē claritate longe manifeſtus appa
ruit ⁊ cernebat deus. quaſi i ſpeculo ⁊ enigmate.
vnde illa euidētia viſionis i quandā certitudineȝ
ſciētie inducebat ſm hugo. Tenendū eſt ergo. ꝙ
cognitio i ſtatu innocētie media ē inter cognitio/
nē ſtatus glorie ⁊ ſtatus miſerie. ſicut ⁊ locus pa
radiſi medius ē inter hāc valleȝ miſirie ⁊ patriā
celeſtē. ⁊ quēadmodū paradiſus terreſtris plus
ſe tenet cū terra ꝙ̄ cuȝ celo. ſic ade cognitio ſiue
ſtatus innocētie plus ſe tenet ſeu ꝯformis ē cogni
tiōe ſtatus pſentis ꝙ̄ futuri. Unde i ſolo ſtatu glo
rie videbit dn̄s imediate i ſui ſubſtātia. vnde rō/
nes iducte p illa pte ꝯcedēde ſunt. ꝙ autē in ſtatu
innocētie videbat deus mediate aliquo ⁊c. infra
dicet. ¶ Ad illud qd̓ primo obijcit cōtra hec. pa
tet reſponſio ex dictis. ¶ Ad illud exo. loquebat
deus moyſi facie ad faciē. reſpōſio ſm glo. inter
line. que ē manifeſta viſione. ⁊ alia glo. dicit ſm
opinionem populi loquit ſcriptura. qui putabat
moyſen loqui ore ad os cū deo. cū per ſubiectaȝ
creaturā quaſi per angelū ⁊ nubē ei loquebat ⁊
appareret. Nā eius ſubſtātia nec hoium nec an/
geloꝝ quiſꝙ̄ ſicut ē videre potuit. ¶ Ad hoc qd̓
obijcit de illo. numeri. xij. palā ⁊ ñ per enigma/
ta ⁊c. dicendū ꝙ ē videre palā in via ⁊ i patria.
⁊ ē differēs viſio hec ⁊ illa. quod ſic pȝ. Eſt aūt
videre tripliciter per enigma. i. per ſimilitudineȝ
obſcuram. ⁊ hoc viſione corpali. Secūdo per fi
gurā. i. per formā a materia. ⁊ ſi nō a cōditioni/
bus materie abſtractā. ⁊ hec viſio p imagineȝ. i.
per formā ſpiritualē que dicit imago. q2 ductiua
ē in aliud cuius ē forma vel ſpecies. Tertio mo/
do ē videre viſione intellectuali. ⁊ ē viſio intelle
ctualis: cū aliquid mēte cōſpicimus. nō p imagi
nes. ſȝ ſicut habet in plogo apoca. Sic aūt vide/
re ē videre palā in via. ſm ꝙ poſſibile ē. Uidere
aūt per ſpeciē hoc ē videre ſine medio ipam lu/
cem ſpiritualē per ſpeciē que ipſa ē. eſt videre in
patria palam. vidit ergo moyſes deū palā. i. vi/
ſione intellectuali. ¶ Si obijcit ꝙ vidē aliqd vi/
ſione itellectuali. ē videre aliqd ſicut ē. ergo moy
ſes vidit deū ſicut ē. hoc ē per ſpeciē. dicenduȝ ꝙ
ē videre ſicut ē duobus modis. vno mō p ſpēm.
⁊ hoc mō neqȝ moyſes neqȝ primus hō vidit
deū. Alio mō p effectū. verbigrā. Eſt itelligere il
lū pñteȝ aīe. nō p imaginē aliquā. ſȝ p aliquā in/
fluentiā que ē ab ipo ſolo ⁊ imediate. vt i manife
ſtatōe alicuius veritatis. vel ifuſione alicui⁹ ſuaui
tatis. vel ex aliquo incōſueto effectu. ex q̊ euiden
ter cognoſcit bōitas vel ſapiētia dei efficiētis vel
operātis. ⁊ hoc mō poterat vidē deū ſic ē. ¶ Ad
hoc qd̓ obijcit. ſ. ꝙ fruebat ⁊c. dōm ꝙ eſt fruitio
vie ⁊ patrie. Primus homo in ſtatu illo ñ fruc/

bat deo fruitione patrie q̄ reqrit viſionē ſiue ſpe cie3. ſed vie. nō tñ pfectiore q̄ iuſti poſt lapſum. q2 pfectius adherebat deo nullo exiſtēte impedimēto diuiſionis in ipſo qd̄ reuocaret vel retardaret ipm̄ ab adherētia pfecta. ¶ Ad illud quod obijcit. q̄ amabat deū imediate rc̄. dōm qd̄ nō ē ſile. amor eni3 ſicut vult Bern̄. multo plus ſe extendit q̄ viſio. ſola eni3 eſtimatōe ſequit dilectio. r ipſe etiā dicit i libro de amore dei. q̄ vbi deficit itellectus. ibi pficit affectus. Et rō huius ē. q2 viſio ē ſolūmō rei pſentis. ſ3 delectatio nō ſolūmō rei pſentis. ſ3 ēt abſentis. pterea. viſio huiuſmodi nō dicit qualēcūq3 modū cognoſcēdi. ſed modū cognoſcendi cōpletū. Dilectio vero r pfecta poteſt eſſe r imperfecta. iō q̄uis imediata ſit dei dilectio in via. non tamē o3. q̄ viſio ſiue cognitio ſit imediata. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit. q̄ deſiderabat videre deū rc̄. dicendū. q̄ deſiderabat videre deū. eo modo quo rō recta dictabat. non eni3 dictabat rō recta eū in ſtatu illo debere deſiderare illā viſionem que ē p ſpecie3. que ē pfecta merces bonoꝝ. ſ3 illā q̄ itellectualis dicit. qua reficiebat r delectabat ſm q̄ ſtatui illi cōpetebat. hac ergo viſione deſiderabat videre deū in ſtatu illo. q2 que ē per ſpeciem deſiderabat videre in ſtatu glorie ſiue vltime beatitudinis. ¶ Et p hoc p3 reſpōſio ad aliud qd̄ ſequit. q̄ in padiſo non aberat quicq̄3 qd̄ bona volūtas adipiſcēt rc̄. q2 bona volūtas dicit illa q̄ ē ordinata ſm dictamē rōnis recte. ¶ Ad hoc qd̄ obijcit. q̄ i ſtatu illo nihil erat ppinquius mēte humana rc̄. dōm. q̄ re vera nihil erat ppinquius iuxta qd̄ exigit ppinquitas ſtatus nāe. q2 nihil ſm eſſe nāle erat ppinquius. nō tñ erat in illa ppinquitate quā requirit ſtatus glorie. vnde erat i ppinquitate quada3 pmouēda nihilominus ad ppinquitatē vlteriorē. erat eni3 in ſilitudine gratie. ſed pducēda erat ad deiformitatē glorie. in qua nō ſolū aſpiceret diuinū affectū. ſ3 etiā ipſu3 vultū deſideratū. illa autē ppinquitate in qua erat adā in illo ſtatu nō potuit aſpectus mētis illius imediate figi i lucē eterna3. Ad duo vltimo obiecta pro alia pte. quia illis medijs ↄcludit deū in nullo ſtatu videri per ſpeciē ſiue ſm eſſentia3. reſpōdendū eſt. r primo ad illud qd̄ obijcit. q̄ cognoſcens hab3 potētia3 ſuper cognoſcibile rc̄. dicendu3. q̄ anima in videndo deu3 nō agit in deu3. vnde nō eſt neceſſe q̄ ſit potens ſuper cognoſcibile. Unde ſicut viſio materialis potius eſt i ſuſcipiēdo q̄ in agendo. r maxime cu3 vidit lumē vel luminoſu3. q2 tunc videt p ſe in trāſmittēdo. ita eſt in pposito. ¶ Ad illud qd̄ ſubiungit. q̄ itellectus creatus nō poteſt in lucē increatā que eſt infinita. dicendu3. q̄ licet lux illa ſit infinita. tñ q2 eſt in ratione finis ad quā vt ad ſuū optimu3 ordinatus eſt. intellectus humanus poteſt in illā ſicut pfectibile ſiue poſſibile in ſuū fine3 nō tñ inq̄3tu3 ē infinitū. ſed inq̄3tu3 eſt finis. ¶ Ad illud qd̄ obijcit. q̄ cognoſcētis ad cognoſcibile deb3 eſſe pportio rc̄. dicendū. q̄ in viſione dei nō reqrit pportio quātitatiua ſc3 q̄tu3 ad infinitatē. ſed ſufficit cōformitas ſimilitudinis expreſſe. ſm eius maiorē r minore3 pticipationē erit ordo in gradibus premioꝝ in gloria. pportio autē requirit vbi excellētia rei viſibil oſtēdit vel obtūdit. Unde aliqui poſuerūt videri deū p mediu3 deducens ſiue ↄtempans. ne pro excellentia lucis obtunderet acies itellectus. r potius deijceret q̄ ſenſificaret. ſed hoc ponere nō ē ſanu3. nec hab3 rōnem. q2 lumen illud potius eſt ſaluatiuu3 q̄ corruptiuū. vnde excellentia in nullo obeſt. ſed potius pfert. r pax r gaudiū. r lux illa ſuperat omnē ſenſum. iō homo totus vndiq3 cōpletur vt nihil aliud querat. ſ3 potius abſorbeatur ipſa noſtra intelligētia ab eminētia lucis. ſicut r ipſa noſtra affectio a torrente voluptatis. Utrum adam cognouit deum per ſpeculum creature.

Articulus ſecūdus.

Ad ſcd̄3 quo querit. vtru3 ada3 cognouit deu3 per ſpeculū creature. Qd̄ ſic videt. q2 alius eſt ſtatus vie. alius ſtatus patrie. r ſilr modus videndi aliꝰ r alius. ſed modus vidēdi qui ē patrie ē ſine medio. r modus vidēdi qui ē vie ē per mediū. mediu3 aute3 illud nō eſt aliud q̄ ſpeculū creature. ergo rc̄. ¶ Itē dama. ij. lib. hūc poſuit in padiſo r intellectuali r ſenſibili. in ſenſibili eni3 ſup terrā dictabat corpaliter. aialiter cū angelis cōuerſabat r diuinis itelligentijs r his nutriebat nudus ſimplicitate. r artificialis vita ad ſolum cōditore3 per creaturas inducebat. r eius cōtemplatione voluptabat. Cōtra. viſio p ſpeculū ē per mediū. tunc aūt nihil erat deo ↄiunctius vel imediatus anima humana. maxime q̄tū ad illā pte3 qua ↄtemplabat deu3. maxime in ſtatu illo i quo nō erat nubes vel velamē aliqd̄ in anima de merito peccati. ergo anima ſeipſa ſpeculabat deu3. nō manuductōe ſpeculi alicuius. ergo rc̄. Hoc ide3 videt per verbu3 magiſtri. iiij. ſentē. di. j. dicentis. homo ante peccatū ſine medio deū videbat. ¶ Ite3 quāto aliqd expſſius repreſentat aliqd. tanto manifeſtius ducit in cognitiōe3 illius. r quāto minus minꝰ. ſ3 aīa hūana ſiue homo expreſſiſſime deu3 repſentat. r maxime quātum ad mētem qua intuet deu3. que eſt expſſiſſime imago eius. ergo manifeſtiſſime ducit in cognitione3 eius. ergo ſeipſo luculētius videret deu3 q̄3 manuductōe alicuius creature. maxime ſi eſſet oīno abſq3 velamine r obnubilatōne qua3 ↄtraxit ex corruptōe carnis. qualis fuit anima ade i illo ſtatu. ergo ſi quāto eſt ſtatus nobilior. tanto limpi

ctius videt deus. τ tāto aſſurgit oculus mētis ad
modū vidēdi altiorē τ pfectiorē. videt ꝙ in illo
ſtatu tam nobili oculus mētis primi hoīs aſſur/
gebat ad intuitū illuȝ ꝓ poſſe ſuo. q fuit nobilior
τ pfectior. τ ita non ꝯuertebat ſe ſiue delectabat
ad videndū deuȝ p creaturas īferiores. ergo τc̄.
¶ Itē habet ab Anſel. in monolo. qui dicit. certū
eſt qꝛ per illud magis ad cognitiōȝ eius accedit.
qḋ illi magis p ſīlitudinē ꝓpinquat. quicqd eniȝ
īter creata ꝯſtat illo eſſe liberius. id neceſſe ē eſſe
nā pſtantius quapropter id qḋ p maiorē ſīlitudi
neȝ plus mouet τ iuuat mēteȝ indagātē ſūme mē
ti ꝓpinquare. τ per excellētiorē creatā eſſentiaȝ.
plus docet quid de crāte mens ipſa debeat eſti/
mare ꝓculdubio. itaqȝ tāto altius creatrix eſſen/
tia cognoſcit quāto per ꝓpinquiorē ſibi creatu/
rā indagat. Ex hoc videt. ꝙ ſi primus homo vł
quicūqȝ alius ꝯuertiſſet ſe ad īferiora ſe. ad deuȝ
ſpeculandū elongaſſȝ ſe ab eius cognitōe. qḋ eēt
incōueniens ī ſtatu illo. Reſpondēdū. ad eui/
dentiaȝ eoꝝ que hic queſita ſunt. Nota. ꝙ multi/
plex ē viſio. quedā eſt eniȝ fidei. quedā ītellectua
lis ſiue ꝯtemplatiua. quedā p apparitionē ī crea/
tura. quedā p apertā viſiōeȝ. Pria eſt grē cōmu
nis. ſcḋa ē grē excellentis. tertia gratie ſpecialis.
quarta eſt gratia ꝯſūmantis ſiue pfecte. diſtinctio
eniȝ iſtoruȝ modoruȝ ſic habet. omne qḋ cogno
ſcitur cognitiōe ītellectiua. cognoſcit per aliquid
pſens intellectui. τ voco hoc pſens ſm ꝙ vocat
Aug. qḋ preſens ē intellectui ad vidēdum. pſens
vero ītellectui poteſt eē per manifeſtatōeȝ factam
per vbum. per effectū. p ſignuȝ. per ſpeciē. pſens
auteȝ ſit deus intellectui p manifeſtatiōem factaȝ.
per verbuȝ in viſione fidei. per verbuȝ dico du/
plex ſcȝ expreſſiōis vocalis τ inſpiratiōis. i. ex/
terius τ interius. ꝙ aūt deus ſit trinitas τ vnus.
hoc ego credo dei filio q hoc enarrauit τ predi
cauit. τ ſpirituiſancto q hoc inſpirauit. ꝙ eniȝ cre
dim⁹ debet aucti ſicut dicit Aug. de vtilitate cre/
dendi. Per manifeſtatōem auteȝ in effectu ſit p/
ſens in viſiōe cōtēplatiua ſiue ſpeculatiua. p hoc
eniȝ ꝙ deus eſt pſens. ī effectu proprio videt aīa
deuȝ. nō in ſua eſſentia vel ſpecie. ſȝ ī aliquo effe
ctu gratie ſiue influētie quā in ſe p experiētiā ſen/
ſit τ hoc viſione ꝯtemplatōnis ſiue ſpeculatōis.
que tāto ē euidētior. quāto effectū diuine grē ma
gis ſentit in ſe hō. vel quāto ēt melius ſcit ꝯſide/
rare deū in exterioribus creaturis. Per manife
ſtatōeȝ in ſigno ſit pn̄s ītellectui in viſiōe appari
tōis. hac viſione vidit abrahā deū qn̄ tres vidit
τ vnuȝ adorauit. Gen̄. xix. Hec apparitio ſolet
fieri in ſubiecta creatura. que ipſuȝ deuȝ glorifi/
cat. τ ſic ſpūſſanctus apparuit ī colūba Math.
iij. Per manifeſtatōem in ꝓpria luce ſit pſens ī/
tellectui ī viſione aperta ſiue p ſpeciē qua videt
deus facie ad faciē. Preter hos modos vidēdi

deū qui ſūt a grā. eſt modus quidaȝ nālis. ſ. per
ſpeculū creaturarū. nālis dico. qꝛ cognitio exiſtē
di deū nāliter inſerta p hunc modū in actu pdu
cit. dicit eniȝ dama. oībus cognitio exiſtendi deū
ab ipſo naturaliter inſerta ē. cognitio autem iſta
ſiue viſio duplex eſt. ſ. p ꝯſideratōeȝ τ relucētiaȝ
dei in imagine. τ p ꝯſideratiōem τ relucentiam
in veſtigio. vnde hugo de ſacra. Ratio humana
duplici īueſtigatōe deū ꝯprehēdit. pmū videlicȝ
in ſe. pmū in eis q̄ extāt extra ſe apertiſſime tn̄ dē
ſpeculū aīa ſiue mens rōnalis τ efficaciſſime du/
cēs ad deū cognoſcendū. Unde Anſel. ī mono/
log. ſicut ſola ē mens rōnalis īter oēs creaturas
q̄ ad eius inueſtigatōneȝ aſſurgere valeat. ita ni/
hilominus eadē ſola ē per quā maxime ipſamet
ad eiuſdē inuētōem ꝓficere queat. oībus aūt his
modis cognouit primus hō deū an̄ lapſū. ꝙ vi/
ſione hac vlūma pȝ p vbuȝ Dama. ſupradictuȝ
ꝙ viſiōe fidei pȝ ex ſupradictis in qōne de fide
illius. ꝙ viſiōe ītellectuali ſiue cōtēplatiua habet
ab Augu. ſup Gen̄. ad lit. τ in glo. ſuper illud. iij.
Gen̄. Cū audiſſet vocē dn̄i deambulātis τc̄. dicit
eniȝ ibi fortaſſis ītrinſecus effabilibus vel ineffa
bilibus modis deus illis antea loquebat ſic an/
gelis īmutabili veritate illuſtrās mētes eoꝝ. vbi
ē ītellectus noſſe ſimul quecūqȝ p tēpora nō ſiūt
ſimul forte inquam ſic eis loquebat. τ ſi nō tanta
pticipatōe diuine ſapiētie quāta capiūt angeli tn̄
humano modulo minus. ſȝ ī ipſo genē locutōis
qḋ viſiōe apparitōis. Habet ꝯſequēter in eadeȝ
glo. Aug. vbi dicit. ꝙ dei deambulātis voceȝ au
dierūt. nō niſi p creaturā factū ē. ne ſuba inuiſibi
lis τ vbiqȝ tota. que ē patris τ filij τ ſpirituſſan
cti corporalib⁹ ſenſibus τ tpali motu apparuiſſe
credat. oībus ergo modis ptactis illo ſolo exce/
pto q ē p ſpēȝ vidit deū. ¶ Ad illō qḋ prio obijci
tur ꝯ hoc. ꝙ viſio per ſpeculū ē p mediū. τ nihil
erat mediū īter deū τ animā τc̄. dicēdū. ꝙ huiuſ/
modi īmediatio non īpedit viſionē p ſpeculū. qꝛ
videre deū ꝯſiderādo ſe eſt videre p ſpeculū. qꝛ
ipſa mens ſiue ſpeculū eſt. vnde Anſel. in mono.
aptiſſime ipſa rōnalis ſibimet eē velut ſpeculū di
ci pōt. in qua ſpeculat vt ita dicā imagineȝ eius
quē facie ad faciē videre neqt. Preterea. lȝ ipſa
mens ſm eſſentiā ſuā ſit ꝯiunctiſſima deo. tn̄ inter
mētē inꝙtū eſt ſpeculās deū in ſe vel p ſe. eſt ali/
quid quaſi mediū. qꝛ ipſa vt ē imago ducēs aīaȝ
ſpeculantē τ dirigentē in deū. Preterea. hoc ar
gumētū nō valet. aīa ad ſeipſa ſpeculabat deuȝ.
nō ergo manuductōne alicui⁹ creature īferioris.
qꝛ vt pȝ ex dictis τ p ſpeculū ꝙ ē veſtigiū τ ꝙ ē
imago. vr̄ deus a creatura rōnali. ¶ Ad illō qḋ
obijcit p vbū magiſtri ſen. dicētis: homo an̄ pec
catū ſine medio deū videbat. dicēdū ꝙ mltiplex
ē mediū ſȝ mltiplicitatē ſtat⁹ humani. Eſt eniȝ me
diū ꝯferens. τ ē mediū impediēs. Mediū con/

ferens ē duplex.ſ.diſponēs ⁊ deducēs.mēdio diſponēte videt̄ deus i patria.qꝛ anima i patria mediāte deiformitate ⁊ influētia glorie. diſponet̄ ad hoc. ꝙ clariſſime poſſit deū i ſeipſo videre. deiformitas.n.glorie ſufficiēs ē diſpoſitio.ꝙ ad hoc ꝙ anima deū in ſe poſſit videre medio ꝯducēte. videbat̄ deus in ſtatu nature ꝯdite ⁊ in ſtatu nature lapſe.in vtroqꝫ eīm ſtatu ꝑ ſpeculū creaturaꝝ ducebat̄ anima ad cognitōem creatoris. ſed in ſtatu nature ꝯdite nō erat mediū īpediens ſed velamē ſiue tenebra peccati.ſicut i ſtatu nature lapſe. In ſtatu vero inocētie videbat̄ deus ꝑ ſpeculū claꝝ.nulla.n.erat in aīa peccati nebula. In ſtatu vero miſerie vꝫ ꝑ ſpeculū obſcuratū ꝓpter peccatū primi hoīs. ⁊ ideo nūc videt̄ ꝑ ſpeculum ⁊ in enigmate. enigma eīm ſicut dicit Aug. eſt ſimilitudo obſcura. ¶ Ad aliō qꝺ obijcit̄. ꝙ mens ſiue anima humana expreſſiſſime deū repſentat ⁊ maniſeſte ducit in cognitionē dei ⁊c̄. dōm.ꝙ ſicut melius ⁊ maniſeſtius declarat̄ diuina potētia ſapiētia ⁊ bonitas.ex conditōe gubernatōe ⁊ ſuſtētatione coꝝ ex quibus eſt reperire imaginē dei. ⁊ in quibus ē repire veſtigiū. qm̄ declarat̄ ex cōditōe gubernatōe.ſuſtētatione.eorū que ſunt ad imaginē dei alijs nō exiſtētibus.ita ꝑfectius ⁊ maniſeſtius ducit̄ mens in cognitōem dei ꝑ ſpeculū creaturaꝝ que deū repreſentāt per imaginē ⁊ veſtigiū.ꝗ̄ duceret̄ per ſpeculū eoꝝ que ſūt ad imaginē tm̄.vnde primus homo vidēdo deū ꝑ vtrūqꝫ ſpeculū ꝑperfectiorē ⁊ maniſeſtiorē aſſurgebat cognitionē.ꝗ̄ ſi totū ꝑ alteꝝ vidiſſet. ¶ Ad illud qꝺ obijcit̄ ad idē per Anſel.patꝫ rn̄ſio. Ad id qꝺ addit̄.ꝙ conuerſio mētis ad ſpeculādū deum ꝑ creaturas īferiores.ē elōgatio quedā a ꝑfectiori cognitōe.dōm ꝙ hoc nō eſt veꝝ. imo potius eſt ꝓgreſſus vlterior in cognitōe.ſpeculatio eīm dei ē per relucētiā in ueſtigio nihil ſubtrahit illi que eſt per relucētiā in imagine.imo addit ad illā. ꝙ ex hoc luculētius cognoſcit̄ diuia poteſtas.ſapiētia ⁊ bonitas vt tactū ē.

Articulus tertius.

Ad tertiū ſuppoſito. ꝙ primus homo quātū ad creatorē perfectus ꝯditus eſt in ſciētia vt determinatū ē.querit̄ ſi ſtetiſſet.vtrū ꝓfeciſſet i cognitōe quātum ad creaturas. Qꝺ ſic:videt̄. per iterualla tēporū ꝓfeciſſet ad gratiā ⁊ in grā. alioquin peior eēt ſua cōditio ꝗ̄ noſtra.cū nos multiplici merito creſcamus i gratia.ergo pari rōne per iteruualla tēporū ꝓfeciſſet in rerū noticia. ¶ Itē aut adā ſciebat que vētura erant aut nō ſciebat. Si ſic ergo preſciuit lapſū ſuum. ⁊ quid ex illo poſteris ſuis erat euenturū.qꝺ plane apparet eē factū. Si futura nō cognoſcebat. ⁊ rerū nature variantur in tempore. ergo multa incipiebat cognoſcere ſꝫ temporū variationē. ergo ꝓfeciſſet in cognitiōe. ¶ Itē ſi adā omnia viderat nec omia audierat. eſto ergo ꝙ videret aliquā rem quā prius nō vidiſſet.cū videre ſit cognoſcere ſicut itelligere.videt̄ ꝙ ſicut neceſſario ſequit̄.ſi icepit itelligere incepit cognoſcere. ſimilr̄ ſi incepit videre incepit cognoſcere. ſi ergo multa ſenſibilia vidiſſet que prius nō viderat.videt̄ ꝙ multa didiciſſet ſenſibilia per tēporis interualla. ¶ Item ſi homo ſtetiſſet.aut vnus homo ſciret voluntatē ⁊ cognitionē alterius.aut nō. Si ſic ergo fruſtra egeret ſermone.ſi nō.ergo cū poſſet ab alio edoceri. videt̄ ꝙ in ſtatu innocentie multa diſcere potuiſſet.

Cōtra in illa felicitate prima nō defuit homini primo ꝙ habere volebat Vn̄ Augu. de ciui.dei. xiiij. nec aberat quicꝗ̄ quod bona voluntas adipiſceret̄.ergo habebat omnē ſubſtātiā quā hēre volebat ⁊ ſciētiaꝝ perfectionē. ergo nō erat i voluntate ꝓficiēdi.ergo nō ꝓfeciſſet. ¶ Itē ꝓfeciſſet per tempoꝝ iteruualla.niſi fuiſſet in volūtate ⁊ ſpe proficiēdi.ſed dicit̄ ꝓuer.xiij.ſpes que differt̄ affligit animā.ergo ſi fuiſſet in ſpe proficiēdi per tēporū iteruualla. ⁊ ſpei dilatio nō ē ſine afflictiōe. afflictus eēt in ſtatu illo.quod nō ē verū. ¶ Itē ſi profeciſſet per temporū iteruualla hoc ꝯtigiſſet.vel per doctrinā.vel per inuētionē. quecūqꝫ eīm ſcimus vt dicit phs aut addiſcēdo aut inueniēdo ſcimus.ſed nō doctrina. non eſt eīm veriſimile imo rationi diſſonū.ꝙ aliqs ſucceſſiſſet illi cuius doctrina profeciſſet. ergo profeciſſet inuentione.ſed hoc eſſe nō poſſet ſine ſollicitudine ⁊ pena.que in ſtatu illo nō fuiſſet. ergo ⁊c̄. ¶ Itē cōditus fuit ī perfectōe corporali cōpleta.⁊ completiōe tanta vltra quā nō profeciſſet. a ſimili videt̄ de cōpletione anime.quātū ad ea que ſūt nature.ſiue i que poteſt natura.ſicut enim cōditus fuit in perfectōe corporali in quā potuit natura in illo. ita vt videtur in perfectōe anime i quā potuit natura in illo ergo nō ꝓfeciſſet nec ꝑ doctrinā neqꝫ ꝑ inuētōeꝫ. ¶ Itē quicqd hō addiſcit. addiſcit mediante via ſenſus memorie ⁊ expiētie. ⁊ ita ab iſeriori ⁊ ab exteriori.ſi ergo hō i ſtatu inocētie didiciſſet. ꝑ iſeriora ⁊ exteriora ad ꝑfectōeꝫ veniſſet.ſꝫ talis ordo nō ꝯgruit nāe inſtitute ⁊ bn̄ ordiate.ſꝫ ſolū lapſe.cū oī creature ꝓeſſet. videt̄ ergo ꝙ nihil ſenſibilis in ſtatu illo ꝓfeciſſet. ℟n̄ſio ad ꝓdictorū intelligētiā ē notādū.ꝙ ꝓfectus ſciētie triplici via pōt ꝯſiderari.vel a pte ſcibiliū. vel a pte modoꝝ ſciēdi ſiue cognoſcēdi. vel a pte maioris habilitatis in cognoſcēdo ſm primū modū loquēdo itelligēdū ē.ꝙ quedā ſunt res que fiunt curſu nāli. quedā que fiūt curſu mirabili ſiue ſupnaturali.quedā q̄ fiūt curſu volūtario. ſm ꝙ declarat Anſel. In eaꝝ ergo reꝝ cognitōe q̄ fiūt curſu nāli.nō ꝓfeciſſet adā ꝗ̄tū ad noui hitus acqſitionē. accepit eīꝫ ſicut habet̄ ab aug. ⁊ a mgr̄o ſen. a ſui exordio

oīum generꝝ rerꝝ plenā noticiā. ꝓficere t̄n potuiſſꝫ q̄ʒtum ad aliū moduꝫ cognoſcēdi ⁊ q̄ʒtuꝫ ad ꝑfectiorē habituꝫ ſciēdi. q̄ʒtuꝫ ad aliū modū dico ꝙ ꝓficere poterat. qꝛ qͦd nouerat ſimplici noticia cognoſci poterat experiētia. qͦd nouerat itellectu cognoſcere poterat ⁊ ſenſu. ꝓficere etiā poterat q̄ʒtum ad maiorē habilitationē qꝛ ex frequēti cōſideratōe rerꝝ quas nouerat. ꝓmptior fuiſſꝫ ⁊ paratior ad iudicādum de eiſdē. quarꝝ habebat cognitionē ꝑ habitū innatū. ⁊ lꝫ primus hō nō haberet tarditatē hebetudis ꝓp aggrauatōnē corporis corrupti: hēbat t̄n ſpūs ei⁹ velocitatē tardiorē ſiue minorē ꝓpter corꝑis aīalis vegetabilitatē. ⁊ ſic in cognitōe rerꝝ naturaliū adā quodāmodo ꝓfeciſſet. quodāmodo minime ſi ſtetiſſet. In earꝝ vero rerꝝ cognitōe que fiunt curſu volūtario ⁊ mirabili ſiue ſupnaturali. ſimplr̄ ꝓficere potuiſſet. nō ſoluꝫ q̄ʒtum ad modū cognoſcēdi. ſꝫ etiā inquirēdo nouā cognitionē. nec mirū qꝛ ad hoc vt cognoſceret diuina miſteria idigebat ſupna illuſtratōe. ad hoc vero ꝙ cognoſceret ſecreta alterius idigebat ipſius detectiōe. Nec talis ꝓfectus ſtatui innocētie derogabat. cū etiā beati angeli in cognitōe diuinorꝝ miſteriorꝝ ⁊ humanorꝝ ſecretorꝝ proficiāt. ꝓpter qͦd dicit̄ Ephe. iij. vt innoteſcat pricipibus ⁊ poteſtatibus ꝑ eccleſiā multiformis ſapiētie dei. ⁊ ſic pꝫ rn̄ſio ad ꝓpoſitā qōnē. qꝛ ſi homo ſtetiſſet ꝑ temporꝝ iterualla in cognitōe ꝓfeciſſꝫ. ¶ Ad primū qͦd obijcit̄ ꝯ hoc. ꝙ nihil deficiebat primo homini qͦd valebat ⁊c̄. dicēduꝫ ꝙ hoc verꝝ ē q̄ʒtuꝫ ad tūc tp̄is ī quo volebat. ſemꝑ eīm hēbat ꝙ volebat hēre tp̄e illo quo volebat. ſꝫ hoc nō impedit quin vellet hēre aliquid tp̄e ꝯſequēti qͦd defuit illi tp̄e precedēti. ¶ Ad illḋ qͦd obijcit̄. ꝙ ſpes que differt̄ affligit animaꝫ ⁊c̄. dicēduꝫ ꝙ ſecus ē de dilatiōe ſpei nature lapſe ⁊ in ſtatu nature cōdite. licꝫ eīm dilatio ſpei affligat in ſtatu nature lapſe. nō ſic fuit in ſtatu nature cōdite. cuius ratio ē. ꝙ nihil tūc ꝺſiderabat q̄ʒtuꝫ ad rem ꝺſideratā. nec quātū ad tēpus aſſecutōis deſiderati. niſi ſm̄ dictamē rōnis recte. ⁊ ꝓpter hoc ſiquid tūc ſperabat̄. qꝛ aſſecutio ſperati nō appetebat̄ an̄ tēpus aſſecutiōis eiuſdē. iuxta qͦd dictabat rō illud fore aſſequēdum. nulla fuiſſꝫ afflictio ex ſpei dilatione. ¶ Ad illud quod obijcit̄. ꝙ neqꝫ per doctrinā neqꝫ per inuētionē ꝓfeciſſet. dicēdum ꝙ extenſo nomie doctrine eo modo quo addiſcimus a magiſtro exteriora. ſꝫ ꝙ dicit aug. in li. de magiſt. ⁊ etiā a quocūqꝫ detegēte nobis ſecreta mētis ſue ꝓfeciſſet ꝑ doctrinā. ſimilr̄ forte per inuētionē profeciſſet. Nec fuiſſꝫ illi ſollicitudo inueniēdi penalis ſicut nec labor indictus eidē in paradiſo. Dicit eīꝫ Augu. ſup Gen̄. viij. ad litt. credibile eſt hominē in paradiſo poſitum vt operaret̄ non laborioſe ſed delitioſe. Similr̄ poteſt dici ꝺ ſollicitudine inueniēdi. qͦd magis fuiſſꝫ illi ad voluptatē ⁊ ſolatiuꝫ q̄ʒ ad faſtidiū ⁊ penā ⁊ propter facilitatem inueniēdi ⁊ delectationē in inueniēdo. ratōi eīm conſonū eſt ꝙ ſine difficultate perueniſſꝫ ad noticiā quā tunc quereret. tum quia rerū naturas ⁊ poteſtates cognoſceret ꝑfecte. tum ꝓpter ingenij excellētiā qua ipm̄ ꝓditum fuiſſe nō dubito. ¶ Ad hoc quod obijcit̄. ꝙ conditus fuit in ꝑfectiōe cōpleta corporali vltra quā natura nō proceſſiſſet ⁊c̄. dicēduꝫ ꝙ non ē ſimile de ꝑfectione corporis quātum ad ſtaturā. ⁊ ꝺ ꝑfectione anime quātum ad gloriā. quia eniꝫ anima ad ſimilitudinē totius ſapiētie facta. omniū in ſe ſimilitudē gerit vt dicit aug. de anima ⁊ ſpiritu. nūquā peruenit̄ ad ſtatum cognoſcēdi quātum ē de ſua natura. anteq̄ʒ omnia videat in eo quē vidēdo omnia videt. ¶ Ad hoc qͦd obijcit̄. ſi ꝓfeciſſet hoc fuiſſet ꝑ proceſſum ab iferiori ⁊ ab exteriori ⁊c̄. pōt dici. ꝙ hoc nulluꝫ ponit inconueniēs. qꝛ cum hēret intellectuꝫ fantaſticū. non fuit incōueniēs hac via ꝓcedere ⁊ ꝑuenire ad aliquorꝝ ignotoruꝫ noticiā. Vl̄ poteſt aliter dici. ꝙ illa ratio nō cogit. quia ſicut vult auguſti. in. vi. muſice. obiectum exterius nō agit in animā nec ipſaꝫ perficit ſed ipſa anima ſeipſaꝫ mouet occaſione ab exteriori accepta. ⁊ informādo ſeipſaꝫ magis agit in obiectum q̄ʒ agatur ab ipſo. ⁊ hoc fuiſſet in adaꝫ multo fortius ⁊ nobilius q̄ʒ ſit poſt lapſum. Unde ratio illa nō cogit. ꝙ adam nō potuiſſet reſpectu eorum que cognoſcebat nouū modum cognitionis acquirere.

Articulus quartus.

Ad quartū quo querit̄ vtrū potuiſſet i cognitōe errare ſiue decipi. Qͦd ſic videt̄ gen̄. iij. dixit mulier. ſerpēs decepit me. ſꝫ ꝯſtat ꝙ mulier nō ꝯſenſit ſerpēti niſi qꝛ eſtimauit verū eē qͦd dixit. ex quo ergo an̄ ꝯſenſum nō peccauit. videt̄ ꝙ anteq̄ʒ peccaret ꝺcepta fuit. ¶ Itē aug. ſup Gen̄. ad litt. ⁊ habet̄. ij. ſen. di. xxij. adam putauit vtrūqꝫ poſſe fieri. vt ⁊ vxori morē gereret. ⁊ ꝑ penitētiā veniaꝫ hēret. ſed cōſtat ꝙ illud fuit falſuꝫ. qꝛ ꝙ dicit per penitētiam veniam hēret. intelligit̄ de venia. non que ē peccati mortalis ſed venialis. quod pꝫ ꝙ poſt dicitur inexptus diuine ſeueritatis in eo falli potuit. vt veniale crederet eē cōmiſſuꝫ. ⁊ conſtat ꝙ hoc credidit anteq̄ʒ peccaret. ergo ⁊c̄. ¶ Itē in ij. li. ſentē. dicit magiſter. xxi. di. ꝙ mulier nō horruit ſerpētē. qꝛ cum nouerit creatuꝫ eē. et officiuꝫ loquēdi adeo accepiſſe putauit. ſꝫ conſtat ꝙ hoc fuit falſum. ergo ⁊c̄. ¶ Itē ſi adam ſtetiſſet dormiuiſſet vtiqꝫ ⁊ habuiſſꝫ alias opationes. ergo cuꝫ ſomnū ſit ex naturali motu fumoſitatum ⁊ fātaſmatū circa organū fantaſie. adam ſomniaſſet. ſed i ſomnio ſimilitudo rei accipit̄ ꝓ veritate. ⁊ vbicūqꝫ hoc ē. ibi ē ꝺceptio. ergo ⁊c̄. ¶ Itē nāle ē ꝙ

qcqd vr̄ ſub angulo ꝛ quãto a remotiori vr̄ ali-quid. tanto minoꝛé generat ſpẽm. ꝛ vr̄ ſub ãgu-lo acutiori. Un̄ ita puus videret ſol ipſi ade ſic̄ ꝛ nobis. ergo ſicut decipit ſenſus nũc in vidẽdo ꝺ quãtitate ſolis. ita vr̄ ꝙ deciperet ſenſus ade. ¶ Itẽ ponat ꝙ aliquis ãgelus vel hõ aſſeruiſſ3 ei falſũ ꝛ de ſecretis interioꝛib⁹. aut adam dicẽt ip3 dicẽ falſum. aut nõ. Si ſic. tunc ſciret occulta interioꝝ q̄ noſſe eſt ꝓpriũ ſolius dei. Si n̄ ſciret. ergo cre-deret ipm eẽ veracẽ. aut male iudicaret de ipſo. ꝛ ſi crederet ipm eſſe veracem. crederet ip3 dicẽ veꝝ. ergo deciperet. Cõtra aug. vã ꝓ falſis ap-pꝛobare nõ eſt nã hois inſtituti ſ3 pena dãnati. ſ3 qñ quis decipit appꝛobat veꝝ ꝓ falſo ꝛ ecõuer-ſo. ergo cũ hec ſit pena hois dãnati. nũꝗ̃ hoc cõ-tigiſſet pꝛimo hoi ſi pſtitiſſet. ¶ Itẽ aug. in enchi. ipe per ſeipm erroꝛ aut magnu3 in re magna aut puum in re pua. tñ eſt ſemp malũ. ſed in pꝛio hoie dum ſtetiſſet n̄ potuit eẽ malũ culpe nec pene. er-go ſi vbicũq3 ẽ ꝺceptio. ibi ẽ erroꝛ aliqs. ibi ma-gnus vel puus. in pꝛimo ſtatu nõ poterat decipi. ¶ Ite3 aug. in eodẽ. hic hõmines fallũt atq3 fal-lunt. miſerioꝛes quidẽ ſunt cum mentiẽdo fallũt. ꝗ̃ cũ mentiẽtibus credendo falluntur. ergo vr̄ ꝙ vtrobiq3 ſit miſeria. licet maioꝛ i fallendo. ergo ſi in ſtatu pꝛimo non erat miſeria. ergo ꝛc̄. ¶ Itẽ augu. ibidẽ. vſq3 adeo rationalis natura refugit falſitatem ꝛ quãtum poteſt deuitat erroꝛẽ vt falli nolint etiam quicũq3 amant fallere. Si ergo ra-tionalis natura refugit erroꝛẽ ꝛ deceptõ3. ꝛ hoc atteſtatur eius bonitati. videtur ꝙ natura ratio-nalis in ſtatu innocentie quando vigebat ſine vi-cio coꝛruptõis. ſ. maxime falli nolebat ꝛ deuita-bat erroꝛẽ. ergo ſi nihil ꝯtigiſſ3 illi in ſtatu illo q̄ deuitabat ꝛ nolebat. relinqt ꝛc̄. ¶ Itẽ in ſtatu illo oẽs vires iferioꝛes ꝛ ẽt ſuperioꝛes ſubiecte erãt voluntati. alioquin non poſſ3 qcquid vellet cu-ius contrariu3 habetur ab aug. xiiij. de ciui. dei. dicente. in padiſo ẽt ſi nõ oĩa poterat añ peccatũ: quicquid tñ non poterat non volebat. ꝛ iõ pote-rat omnia q̄ volebat. ergo ſi homo nolebat de-cipi vel aſſentire falſo in ſtatu illo. vr̄ ꝛ c̄. ¶ Item maioꝛis indignitatis eſt falli in animo ꝗ̃ pati in coꝛpoꝛe. Unde decuit xp̄m aſſumere paſſionem in coꝛpoꝛe non deceptione3 in aĩa. ſ3 ſi ada3 ſte-tiſſet nulla fuiſſ3 in eo coꝛpalis paſſio. ergo mul-tofoꝛtius nulla fuiſſet in eo aĩe ꝺceptio. ¶ Rñſio. ad pꝛedictã queſtionem reſpondent qdã p diſti-ctionem tale3. deceptio quedam eſt circa ſcibilia. quedam circa opinabilia. ſcibilia autem dicũtur illa que recta ratione compꝛehẽdi pñt. ſicut ſunt illa de quibus ſunt ſcientie liberales. opinabilia võ dicunt illa que nõ hñt cognoſci niſi p quãdã ꝯiecturã. huiuſmodi ſunt ſecreta mẽtis aliene. ꝛ futura ꝯtigentia q̄ ſunt a caſu ꝛ foꝛtuna. ꝛ libera voluntate. In pꝛimis aũt adam falli nõ poterat.

qꝛ oĩu3 pfectã habebat cognitõe3. In ſcđis autẽ dupl'r ꝯtingit aliquẽ falli. aut qꝛ adhẽt firma cre-dulitate. aut qꝛ adheret q̄licũq3 eſtimatõe. Pꝛia aũt deceptio vocat ꝓpꝛie erroꝛ. ꝛ hec in pꝛimo hõ ſtante nõ fuiſſe. ſcđa võ põt dici opinio i qua ẽ acceptio ſine pleno ꝯſẽſu credulitatis. ꝛ hec pt dici eſtimatio falſa. ꝛ hoc potuit eẽ in adã i ſtatu pꝛio abſq3 culpa ꝛ pena. maxie cũ ex huiuſmõi eſtimatõe. nec icideret in peccatũ nec icurrẽt dã-num. Et ſm hanc diſtinctõ3 vident poſſe diſſol-ui rõnes ad vtrãq3 pte3 inducte. Nã rõnes oſtẽ-dentes ꝙ potuit decipi ꝯcedi pñt de deceptiõe q̄ dr̄ q̄liſcũq3 eſtimatio. Rõnes ad oppoſitũ ꝯcedi pñt ſm ꝙ ꝺceptio dicit firmã credulitatẽ. vt n̄ ſo-lum qs decipiat putãdo falſum eẽ verũ. ſed ẽt ap-pꝛobando falſum eſſe veꝝ vel ecõuerſo. ꝛ talis eſt deceptio que ẽ erroꝛ. S3 qꝛ iſta rñſio n̄ plene ſatiſfacit rõni nec ꝯcoꝛdat ſentẽtie augu. Aliter vt dicũt qdã vr̄ rñderi. dic̄. n. aug. in ench. cũ ni-hil aliđ ſit errare ꝗ̃ veꝝ putare qđ falſũ ẽ. vel qđ veꝝ eſt ꝛ certũ habere ꝓ incerto. incertũ võ pꝛo certo. ſiue falſum ſiue veꝝ ſit. idq3 tã ſit in aĩo de-foꝛme atq3 indecẽs ꝗ̃ pulchꝛũ atq3 decoꝝ eẽ ſen-timus. vel in loquendo vel i aſſentiendo eſt eſt. n̄ nõ. ꝑfecto ob hoc ipm ẽ vita miſera iſta qua vi-uimus ꝙ ei nõnũꝗ̃ vt n̄ amittat erroꝛ ẽ neceſſa-rius. Ex hoc v̄bo vr̄. ꝙ aug. vocat erroꝛẽ gnāl'r oẽm deceptõe3. ꝛ illã dicit indecoꝝ ꝛ indecentẽ ꝛ ad vitã miſeram ptinẽ ꝛ in li. de vtilitate credẽ-di expꝛeſſe dicit. ꝙ nullus erroꝛ abſq3 vicio põt eſſe. pꝛopter hoc dicitur. ꝙ ꝛ ſi in ſtatu innocentie alicuius neſcientie fuiſſet impfectio: nulla tñ i eo fuiſſet deceptio. deceptio enim vltra neſcientiam addit iudicij obliquitatem. que in adam in ſtatu innocentie non fuiſſ3 ſicut nec paſſio coꝛpoꝛalis. ꝛ hoc poteſt itelligi ſic. Sicut enim dupl'r con-tingit aliqđ pati. aut paſſione intriſeca aut paſſio-ne illata ab extrinſeco. ſic ꝯtingit aliquẽ ꝺcipi du-pliciter. aut ita ꝙ ipſe ſeipm palogizet. aut ita ꝙ palogizat ab aliquo. neutrũ ãt hoꝝ in adã fuiſſ3. ſic̄. n. i eo nulla fuiſſ3 paſſio intriſeca. qꝛ virt⁹ aĩe regitiua perfecte ſuo coꝛpoꝛi pꝛeſidebat. ꝛ ipſu3 in ſtatu debito conſeruabat. vel pꝛopter aliqua3 aliam cã3. ſicut nulla fuiſſet deceptio veniens ab intrinſeco. qꝛ iudicium ratõis omnibus viribus inferioꝛibus pꝛeſidebat. nec ipſe in ꝯ̃rium ratiõi aliquo modo mouebant. ſ3 potius ab ea ſufficiẽ-ter dirigebant. Preterea queãdmodũ pati non poterat paſſione illata ab extrinſeco. ſiue ꝙ nul-lus in tpe illo eẽt q inferret ſiue qꝛ ſi adheſiſſet. di-uina virtus eum ꝓtegeret ſiue pp aliã cã3 ſupi⁹ tactam. Sicut etiam i ſtatu illo nemo eſſet qui ho-minem circũueniret aut paralogizaret. Nã vnuſ-quiſq3 loqueret veritatem cũ pꝛoximo ſuo. aut ſi eẽt diuine inſpiratõis reuelatio ſiue per ſe ſiue p angelum ei manifeſtando veritatẽ ne falleretur

ſubueniret.ſicut virtus diuina ſuccurreret ne in corpe lederet. ⁊ ſic adaꝫ ſtante nulla in eo fuiſſet deceptio nec ab itrinſeco nec ab extriſeco. ¶ Ad ea que ɔ̃ hoc obijciunt: rñdenduꝫ eſt. ⁊ pͥo ad illa que obijciunt de deceptõe mulieris ⁊ falſa viri credulitate põt dici ꝙ licet ꝓceſſerit peccatum inobediẽtie. tñ illa ꝓceſſit peccatũ ꝓſumptõis ſiue ſupbie. cuius merito extinctus ẽ in eis oculus rationis. vt falſũ eẽ veꝝ eſtimarẽt. Unde aug. ſuper Geñ. ad lit. ⁊ magiſter idẽ recitat in ſcdo ſen. dicens. nõ ẽ putandũ ꝙ homo deijceret niſi ꝓceſſiſſet in eo quedã elatio ɔprimenda. Et idẽ i eodẽ. qño v̉bis tẽtatõnis crederet mulier deum ſe a re bona ⁊ vtili prohibuiſſe. niſi ineſſet eius menti amor ꝓprie ptãtis. ⁊ de ſe ſupba ꝓſumptio. mulier eniꝫ audita ꝑlatõe ſerpẽtis ꝯ ſeipa ꝓſumpſit. ⁊ ita pͥo peccauit peccato ſupbie. ſic ⁊ vir vt habetur ab aug. ſup Geñ. cuius v̉ba recitant i glo. ſup illud. j. thimo. ij. adaꝫ nõ fuit ſeductus. ſilr. ij. li. ſen. xxij. di. ⁊ ita excecati peccato ſupbie. mulier eſtimauit ꝑ comeſtionẽ aſſequi poſſe diuinaꝫ excellentiã. ⁊ vir de traſgreſſiõe mãdati aſſequi veniã. ¶ Ad illud qđ obijcit per auctẽꝫ magiſtri. ꝙ mulier putauit ſerpentẽ habere officiũ loquẽdi. dicẽduꝫ ꝙ aut talis putatio fuit i muliere poſt peccatũ. qꝛ aliogn nulla eſſꝫ qõ. cũ ante peccatũ nõ poterat eſſe in ipa muliere paſſio timoꝛis. aut ſi fuit ante. nõ putauit ꝙ hoc haberet officiũ determinate virtute: aliqua ſibi nãliter data. ſed ab aliqua iacente virtute: diuina ꝓuidentia ꝑmitẽte. que res oẽs gubernabat ⁊ regebat ſicͭ creauerat. Unde mulier audiẽdo ſerpẽtẽ loq nõ ꝑꝑ hoc falſuꝫ ꝓ vero approbauit. qꝛ aliquẽ ibi virtutẽ latenteꝫ qua loquebat eſtimauit. ¶ Ad illud quod obijcit de ſomnio. dicẽduꝫ ꝙ in ſtatu inocẽtie nõ fuiſſꝫ ſomniũ ex ꝑpeſſione fantaſiarũ ſꝫm ꝙ dicit Eccĩ. xxxiiij. ſicut pturiẽs coꝛ tuũ fantaſias patit ⁊c̃. huiuſmõi eiꝫ ſomniũ venit ex hoc. ꝙ vires iferioꝛes nõ ſũt ſubiecte rõni. ⁊ corpus nõ obedit ſpiritui. ⁊ ſi tũc fuiſſet ſomniũ. hoc eſſet qꝛ ab altiſſimo mitteret aliq̃ viſitatio i qua hõ nõ deciperet ſꝫ potius illuſtraret. Preterea licꝫ ibi eſſet ſomniũ nõ ꝑꝑ hoc eẽt ibi deceptio. deceptio eim ñ ẽ ſine vſu rõnis. q nõ ẽ in ſomnis. ⁊ ſic tũc eẽt potius purgare deceptiõem fantaſie q̃ꝫ ei ꝯſenti re. potius. n. diceret i ſomnis homini ſomnienti tu ſomnias. q̃ꝫ diceret qđ vides ẽ veritas. ¶ Ad illud qđ obijcit ꝯ viſu. dicẽdũ ꝙ nulla fuiſſꝫ deceptio. qꝛ bñ noſſꝫ adã ꝙ res a remotioꝛi minoꝛ eẽ apparet ⁊ quãte quãtitatis diſtãtie. quãta reſpõdet quãtitas rei viſe. ⁊ iõ ñ iudicaret ſꝫ apparẽtiã oculi tm̃. ſꝫ pẽſata diſtantia medij ⁊ rei viſe quãtitate. ⁊ iõ ñ falleret ſꝫ haberet rectũ iudiciũ ¶ Ad illud qđ vltio obijcit. dicẽduꝫ ꝙ vel adam manifeſto ſigno deꝑhẽderet mẽtiẽtẽ ſibi peccaſſe qđ ſatis vr̃ ꝓbabile. cũ valde magna traſmutatio facta fuerit in rõnali nã ꝑ cõmiſſiõeꝫ culpe. ⁊ tũc nõ crederet ei in aliquo: niſi quatenus in alia rõne videret ſibi foꝛe credẽdũ. aut ſi nõ deꝑhenderet eum peccaſſe. vbi ſua nõ ſufficeret cautela. ſubueniret diuine ꝓuidẽtie diligẽtia. que nec ꝑmitteret eũ ledi in coꝛpoꝛe nec falli in mente. dũmõ eius oꝛdinatõi ⁊ iperio obtꝑanter ſubiectus eẽt. Licet aũt ad ꝑdictã qõnẽ ſic poſſet ꝓbabiliter rñderi. minus rectũ vr̃ quibuſdã ſentire primos parẽtes i ſtatu pͥo nõ poſſe credẽ ſiue opinari. qđ erat veꝝ eẽ falſũ vel ecõuerſo. tñ qꝛ haberẽt rerũ noticiã ꝑfectã. nõ tñ inotuit illis qcq̃d erat veritatis ⁊ virtutis i rebus ɔditis: tũ qꝛ non erat illis datũ videre ⁊ cognoſcere ſecreta intellectuũ: tũ qꝛ nõ habuerũt intellectũ deifoꝛmẽ: tuꝫ qꝛ auctates plures vident dicẽ. credulitatẽ falſaꝫ ꝓceſſiſſe primũ peccatũ hoĩs: tum qꝛ falſa credulitas vr̃ fuiſſe cã ꝓſumptiõis ⁊ elatõis i muliere. Unde eniꝫ fuiſſet i ea ꝓſũptio ⁊ elatio niſi vtrũqꝫ crediſſet veꝝ fuiſſe qđ dixit ſerpẽs. licꝫ eniꝫ vt haberi põt ab aug. ⁊ vt ponũt multi. nõ credidit v̉bo ſerpẽtis: cũ iudicio rõnis añ elatõeꝫ que cõprimẽda erat: quedã tñ vr̃ in ea fuiſſe credulitas ſcꝫ per ſurreptiõem. ⁊ qꝛ vbi nõ poteſt eẽ ſurreptio credulitatis. põt eẽ plena credulitas. videt ꝙ aliqñ peccatũ poterat habere credulitatẽ plenã. Preterea nõ videt aliq̃bus veꝝ ꝙ dñs per inſpiratõꝫ vl̉ per angelũ ſemꝑ manifeſtaret illis veritatẽ in caſu ꝓpoſito vel ꝯſilii. eo ꝙ in tẽtatõe ſerpẽtis hoc nõ fecerit mulieri. vbi maxime neceſſaria eẽt huiuſmõi manifeſtatio. qꝛ eniꝫ ñ inotuit qcq̃d erat virtutis ⁊ veritatis i rebus. nec datuꝫ fuit illis cognoſcere ſecreta itellectuũ: taꝫ circa hec q̃ꝫ circa illa decipi potuit. ⁊ qꝛ nõ habuit deifoꝛmẽ intellectũ. poterat in illo eſſe ſurreptio falſe credulitatis ſine iudicio ⁊ collatõe. Scdm hanc opinionẽ põt dici. ꝙ primi parẽtes potuerunt decipi extenſo nõie deceptiõis. ſ. prout quis dicit decipi. qui qualicũqꝫ eſtimatõe ſiue credulitate putat qđ eſt falſuꝫ. ſic autẽ errare ſiue decipi cõuenit exiſtentes in ſtatu inocẽtie. ſic eniꝫ errauerunt angeli ante caſũ ſuũ. putãtes beatitudinẽ eoruꝫ ſemꝑ duraturã. Unde aug. xi. de ciui. dei. xi. c. ſi vere ꝑfecteqꝫ beata vita nõ niſi eterna eſt. nõ erat talis illoꝛum qñqꝫ deſitura. ⁊ ꝓpterea non eterna ſiue id ſcirent ſiue neſciẽtes putarent. quia ſcientes timoꝛ ⁊ neſciẽtes erroꝛ bonos eſſe vtiqꝫ non ſinebat. ¶ Ad illud quod primo obijcit cõtra hoc per illud aug. ꝙ approbare falſa veris ẽ pena hominis dãnati ⁊c̃. dicendũ ꝙ aug. loquit de erroꝛe in moꝛibus vt patet ibidẽ. loquit enim de duobus inflictis ꝓpter primuꝫ peccatuꝫ que ſunt ignoꝛãtia agendoꝝ ⁊ difficultas. determinat eniꝫ ibi ꝙ ꝑ peccatuꝫ amiſit homo ſcire bonuꝫ ⁊ poſſe. dicit enim ſic. Jlla eſt pena peccati iuſtiſſima vt amittat quiſqꝫ quo bene vti voluit. cũ ſine

vlla poſſet difficultate ſi vellet.i.ante vt.qs ſciens
recte facere nō facit.amittit ſcire quid rectū ſit.⁊
qui recte facere cū poſſet noluit.amittit poſſe cuz
velit.Nā ſunt re vera peccāti anime duo iſta pe/
nalia.ignoꝛātia ⁊ difficultas. ⁊ pꝛio appꝛobare
falſa ꝓ veris vt erret inuitus. ⁊ reſiſtēte atq₃ re/
toꝛquēte doloꝛe carnalis vinculi ñ poſſe a libidi
noſis opibus tēperare.nō ē natura inſtituti hois
ſ₃ pena dānati. Ad aliud qđ obijcit.ꝙ ipſe er/
roꝛ ſiue paruus ſiue magnus ſemꝑ eſt malus ⁊c̄.
dđm ꝙ aug.ibi vocat erroꝛē qñ pꝛo vero appꝛo
bat falſum.appꝛobatio aūt ipoꝛtat certā creduli
tatē ⁊ firmā eſtimatōem.Unde augu.in enche.c.
xvij.Quis erroꝛ quāta poſſumus cura cauēdus
ſit.nō ſolū in maioꝛibus verūetiā in minoꝛibus
rebus.nec niſi i reꝝ ignoꝛātia poſſit errari.non ē
tñ ꝯſequēs vt ꝯtinuo erret quiſquis aliquid ne/
ſcit.ſ₃ quiſqs exiſtimat ſcire qđ neſcit.ꝓ vō quip
pe appꝛobat falſum.qđ erroꝛis ē pꝛopꝛiu₃.⁊ de
tali itelligit augu. Unde ſubdit i enche.xx.c.ver/
bo pꝛedicto.ſ.ꝙ ipē per ſeipm erroꝛ ⁊c̄.eſt ſemꝑ
malū.quis eni₃ niſi errās malū neget appꝛobare
falſa ꝓ veris.aut ipꝛobare vera ꝓ falſis.aut ha/
bere certa ꝓ incertis. Ecce euidēter p₃ ꝙ loquit
nō de quacūq₃ leui putatōe ſiue eſtimatōne.ſed
de illa que appꝛobat vera pꝛo falſis. ¶ Ad illud
quod obijcitur. ꝙ miſerioꝛes ſunt qui fallunt q̄₃
qui fallunt ⁊c̄.dicendū ꝙ augu.loquit de exiſten
tibus i ſtatu ꝑſentis miſerie.vt p₃ ex verbis eius.
dicit eni₃ ſic.homies fallunt atq₃ fallunt.nota ꝙ
dicit hic ⁊ vt p₃ ex verbis aug.cu₃ loquit de cre
dulitate firma.qua falſu₃ ꝓ vero appꝛobat.ſicut
p₃ in pꝛīcipio illius capituli.nō aūt falſū qualicū
q₃ leui eſtimatōe ſiue opinione veꝝ putat. ¶ Ad
illud qđ obijcit.ꝙ rōnalis natura refugit falſita/
tem ⁊c̄.dicendū ꝙ hoc veꝝ ē loquēdo de falſita
te cognita nō ſuſpicata. ⁊ hoc p₃ per verba ibi/
dē poſita que ſunt quantū pōt deuitat erroꝛe₃ vt
falli nolint ēt quicūq₃ amāt fallere. ¶ Ad illđ qđ
obijcit.ꝙ volūtas in ſtatu illo nolebat decipi ne/
q₃ aſſentire erroꝛi ⁊c̄.dicendū ꝙ veꝝ ē de volū/
tate deliberata ⁊ de huiuſmodi volūtate intelli/
git illud aug.de ciui.dei.poterat omia que vole/
bat.Preterea.ſicut ſimul pñt ſtare iſte ñ vult pec
care ꝑ ſe loquēdo.vult tñ facere opus vñ neceſſa
rio peccat. Similiter iſta duo pñt ſimul ſtare. iſte
nō vult decipi. vult tñ aſſentire illi vñ ſequit ne/
ceſſario ipm decipi.ſic potuit eē i pꝛimis parenti
bus.ꝙ l₃ ñ mouerent aliqua rōne actuali volun
tate ad aſſentiendū ſeipo decipi ſiue errare pote/
rāt.nihilominus moueri ad aſſentiēdū alicui vñ
decipent ⁊ aſſentire. ¶ Ad illud qđ obijcit.ꝙ nul
la fuiſſet paſſio i coꝛpe ſi ſtetiſſet. ergo nulla dece
ptio in adā.dđm ꝙ hoc ñ ſequit. coꝛpus.n.imo
potius aia pati potuit.vt.n.dicit anſel.coꝛpꝰ pati
ē aia₃ pati i coꝛpe. añ pcōm ꝓiudicaſſet diuie bo/
nitati.ſ₃ aia₃ qualicūq₃ credulitate credere falſu₃
eē veꝝ i nullo ꝓiudicat deo.q hoiem vel aia₃ cō
didit i aliqua ꝑfectiōe i ſtatu vltio ꝑficiēdā.i.i glo
ria.imo ꝯſonu₃ videt diuine ſapiētie.vt hois ſta
tus ita diſtiguit ꝙ iſta impfectio.ſ. pꝛia qualiter/
cūq₃ decipi poſſet.ſine culpa tñ i ſtatu ꝑfecto.i.vl
timo ita ꝑficiēdū.ꝙ nullo mō decipi poſſet. imo
decepta mulier quodāmō ñ cognoſcēdo dyabo
lū tentādo illā in ſpē ſerpētis.Preterea.poſſ₃ in
tali foꝛma veniſſe ꝙ ꝓꝛſus ei fuiſſet occultus.ex q̄
p₃ ꝙ decipi potuit i illo ſtatu. Uñ hugo ne fraus
illius oio i illa eēt ſi nimis manifeſtaret in ꝓpꝛia
foꝛma venire ñ debuit ne manifeſte cognoſceret
⁊ nullatenus reciperet.Jtē ne nimis violenta eſſet
eius fraus ſi ꝓꝛſus occultaret. ⁊ hoc ſimul ſi deꝰ
eū tali fraude q̄ cū nō poſſ₃ decipi ꝑmitteret.in/
iuria₃ pati videret.Preterea ñ ē ſile de paſſione
coꝛꝑis ⁊ credulitate aie.ꝓpꝛia.n.cōditio coꝛꝑis
fuit ſubiectio oimoda aie.oino.n.fuit ſubiectū aie
a natura ſue ꝯditōis.ꝓpter qđ dū eēt ſubiectū ⁊
ſtaret i ſua natura.nihil debuit illi accidere quod
eēt ꝯ̄ naturā. ⁊ ita nec paſſio aliqua.aie conditio
ꝓpꝛia fuit libertas faciēdi vel nō faciēdi credēdi
vel ñ credēdi vel eius ꝯ̄rium.vñ aia rōne ſue li/
bertatis potuit hoc ⁊ illud credere. ⁊ qꝛ nō dum
inotuerūt oia ꝑfecta illi nec habuit deifoꝛmē intel
lectū.vterq₃ decipi potuit. nec ſic declinaſſet ter/
minos ſue nature.nec ſtatū ſuū q̄tu₃ ad ꝑfectōe₃
gr̄e quā habuit añ lapſū.qꝛ ergo paſſiōis illatio
erat ꝯ̄ naturā coꝛꝑis. qualiſcūq₃ deceptio ñ erat
ꝯtra nām aie nec ꝯ̄ ꝑfectōem gr̄e q̄tum ad ſtatu₃
i quo fuit añ lapſu₃.nō ē ſile de coꝛꝑis paſſiōe ⁊
aie deceptiōe. Non aūt negandū mihi videt qn
ſtādo in gr̄a poſſet tantū in ſciētia ⁊ gr̄a ꝓfeciſſe.
ꝙ aliquo mō decipi ñ poſſ₃. ¶ Ad illđ aug.quo
videt opinio ꝑdicta ꝯfirmari.ſ.cū nihil aliud ſit
errare.q̄₃ veꝝ putare falſum ⁊c̄.dicendū ꝙ ide₃
eſt putare qđ appꝛobare.Aug.eni₃ indiſtincte di
cit qñq₃ putare qñq₃ appꝛobare qñq₃ eſtimare.
nō.n.ē erroꝛ niſi vbi ē appꝛobatio.qđ p₃ ꝑ aug.
dicentē.ſiqs eſtimat ſcire qđ neſcit.ꝓ vero quip/
pe appꝛobat falſum.qđ ē erroꝛis ꝓpꝛiū. Ex hoc
p₃ ꝙ erroꝛ ꝓpꝛie loquēdo ñ ē ſine appꝛobatiōe.
qꝛ vt dictu₃ ē.firmā dicit credulitatē.que ē quo/
dāmodo cū iudicio ⁊ deliberatōe. hoc aute₃ qñ
eſt falſi.aliqd deifoꝛmitatis ⁊ indecētie aggerat i
aia. ⁊ ē ſemꝑ cu₃ vicio. ¶ Ad illud qđ poſſ₃ obij
ci de illo verbo aug.quomō verbū tentatōis cre
deret mulier deū ſe a re bona ⁊ vtili ꝓhibere.ni/
ſi ineſſet ⁊c̄. ⁊ ita videt ꝙ poſſ₃ decipi niſi ꝑceſſiſ
ſet culpa.dicendū ꝙ hac tentatione ñ poſſ₃ deci/
pi.ſ.qua crederet deū qui ē ſumme bonus ⁊ ſū/
me liberalis.ꝓpter cām ſuggeſtā illā feciſſe inhi
bitiōem niſi excecata eēt peccato.poſſet tamen in
alio cāu qualitercūq₃ credidiſſe factum. ⁊ ita ali
quo mō decipi hec opinando ⁊ alioꝝ opiones

recitãdo.vt prudẽs lector vel auditor.q ex pau
cis multa.ex ꝓbabilibus vera ſciuerit elicere: ve
ritati ſcʒ que ē in dictis aſſentiat.vel ꝓfundiori i/
dagine ex opinatis ad veritatem aſſurgat.

Queſtio.xcix. de dñio pre/ ſidẽtie primi hominis.

Determinatum
eſt in iſta parte de primo ho/
mine inq̄tum ē cõiunctus ex
corpe ⁊ aīa. Et prio de paſſi
bilitate nature. Scđo de ꝓlis
ꝓpagatiōe. Tertio de adiuto
rio gratie. Quarto de illumiatōe ſciẽtie. Sequi/
tur quinto ſcilʒ de dominio preſidentie. Primo
ergo querit̃ ſi preſidebat ſiue dominabat̃ creatu
ris vtentibus ratione.i. hominibus. Secundo ſi
creaturis vtentibus tñ̄ ſenſu. Tertio ſi creaturis
carentibus ſenſu.

Membrum primum.

Quod aũt dominabat̃ creaturis hãben
tibus rõnez.ſ.hominibus vr̃ ſic aug.
xix.de ciui.dei.xiiij.c. In domo iuſti
viuẽtis ex fide ⁊ adhuc ab illa celeſti
ciuitate peregrinãtis ẽt qui imperãt ſeruiunt eis
quibus videnť impare.neqʒ.n.dominãdi cupidi
tate impant:ſʒ officio ꝯſulendi.nec principãdi ſu
perbia ſʒ prouidẽdi miſericordia.hoc naturalis
ordo ꝑſcribit.ita deus hoiem ꝯdidit. Ex his ver
bis aug pʒ ꝙ ordo naturalis exigit.⁊ deus ho/
minẽ ita ꝯdidit:vt vnus alij imparet ⁊ domina/
ret.ſed ſiquis debebat dñari hoc habebat maxie
primus hõ qui fuit principalis ⁊ paterfamilias
ī domo generis humani.ergo ⁊c̃. ¶ Item de di/
ctamine rõnis ē. ꝙ ordo ⁊ ꝑſidẽtia ſit in genere
hominũ.⁊ ꝙ prioribus etate ⁊ origine.miniſtrẽt
⁊ ſeruiãt poſteriores eiſdẽ.hoc.n.dictat rõ ordi
nata ꝙ pater filio dominet̃ ⁊ filius patri ſeruiat.
ergo ī omni ſtatu erat aliqs alij dñaturus.⁊ ali/
quis alij ſeruiturus. ergo ſi ſtetiſſent primi parẽ
tes iſta lex cucurriſſet.ſʒ ſi aliqs debebat alij do/
minari hoc maxie debebat primus hõ.ergo ⁊c̃.
¶ Itēʒ in creaturis irrõnalibus aīatis ⁊ inaīatis
vna alij dominat̃:ſuo mõ dñandi.corpa.n.ſupce
leſtia dñant̃ corpibus iferioribus.⁊ vnũ elemen
tũ alij dñat̃.⁊ hoc habẽt ab ordie nature.eo eniʒ
ꝙ inequales ſunt virtute ⁊ poteſtate.dñat̃.ſ.ma/
ior minori.a ſimili videť ꝙ ī genere hoīʒ ⁊c̃.in
qbus natura ordinatiſſime regularet̃ ſi lapſa nõ
eẽt. ¶ Cõtra Iſido.ethimo. Ius naturale eſt cõe
oīum nationũ.vt viri ⁊ femine ꝯiũctio.liberoruʒ
ſucceſſio ⁊ educatio.cõis oīum poſſeſſio ⁊ oīuʒ
vna libertas.ſi ergo oīum vna erat libertas:nul/
lus alij dñabat̃. ¶ Itẽ augu.xix.de ciui.dei.xv.c.
rõnale factũ ad imaginẽ ſuã voluit niſi rõnibus
dominari ñ hoiem homini ſʒ hoieʒ pecori. indẽ
primi iuſti paſtores pecoꝝ magiſqʒ reges homi
nũ ꝯſtituti ſũt.vt ẽt ſic inſinuaret deus qd poſtu/
let ordo creaturaꝝ.qd exigat meritũ.peccatoruʒ
ꝯditio quippe ſeruitutis i re itelligit̃ ipoſita peco
ri. ¶ Itẽ greg.⁊ habet̃ i glo.ſup illud geñ.ix.ter/
ror ac tremor noſter:ſic ſup cũcta aīalia.hõ ñ ra/
tionalibus ſʒ irrõalibus ꝑlatus eſt nã.ideo dr̃ ei
vt ab aīalibus ñ ab hoibus timeat̃.q2 ꝯ̄ naturam
ſupbire ē ab equalibus velle timeri. omẽs ergo
hoies natura equales genuit. ex hac auctoritate
videť idem qđ prius. Reſponſio.ꝙ ē loqui de
dñio ſm ꝙ cõmuniter dicit̃ dñium: ſiue nomine
extẽſo.⁊ ſic põt eſſe dominiũ prelatõis ſiue pre/
excellẽtie dignitatis.que eſt digna veneratione ⁊
obſequio.vel ratiõe originis.vel rõne prioritа/
tis tẽporis.vel rõe ſciẽtie vel virtutis.⁊ hoc mõ
loquẽdo maiores a minoribus dñi appellantur.
Et ē loqui de dñio ſm ꝙ ꝓprie ⁊ ſpecialius di/
cit̃ dñium auctatis ꝑſidendi.imo potius poſſidẽ
di.eo mõ quo dñs rei dicit̃ preeſſe eidẽ.ſicut poſ
ſeſſor poſſeſſionis.hoc mõ duplici ſumẽdo dñi/
um dicit̃ ſeruitus reſpondẽs.ſ.obſequiũ reueren
tie ⁊ libertatis.⁊ ab hac ſeruitute nomẽ extenſo
dr̃ ſeruus.qui maiori ſe ex libertate ⁊ amore ob/
ſequij exhibet honoris ⁊ miniſterij.⁊ ẽt obſeq/
um debitũ ⁊ neceſſitatis.neceſſitatis dico ꝯditio/
nis ſcʒ ſeruilis. Hanc duplicẽ ſeruitutẽ vr̃ augu.
diſtinguere geñ.xi.ad lit.exponẽs illud verbum
geñ.iij.ſub viri poteſtate eris ⁊ ipe dominabitur
tui.dicens ſic.quid ē qđ dictum ē.⁊ ad viꝝ tuum
ꝯuerſio tua ⁊ ipe dominabit̃ tui. videndũ ē quẽ/
admodũ ꝓprie poſſit accipi.neqʒ eniʒ ⁊ añ pec/
catũ aliter factum fuiſſe dicit credere mulierẽ niſi
vt vir ei dominaret̃ ⁊ ad eũ ipſa ſeruiẽdo ꝯuer/
teret̃. Sed recte põt accipi hãc ſeruitutẽ ſignataʒ
que cuiuſdã ꝯtradictõis vel ꝯditionis eſt potius
qʒ dilectõis.vt etiã ipſa talis ſeruitus qua homi/
nes hominibus poſtea ſerui eſſe ceperũt. de pe/
na peccati reperiat̃ exorta. Ecce hʼ diſtiguit aug.
duplicēʒ ſeruitutẽ.ſcilʒ liberalitatis ſiue dilectio/
nis:⁊ cõtradictionis ſiue violentie. Primo mõ
ſumendo dominiũ ⁊ ſeruitutẽ põt dici ꝙ adam
dominatus fuiſſʒ alijs homibus ⁊ illi ſerui eius.
omni ergo ratiõi ꝯſonum ē ꝙ ſi ſtetiſſet: filij eius
ocioſi fuiſſent ſibi in exhibitione honoris ⁊ reue
rentie ⁊ obſequijs corporalibus.vt ſi vellet co/
medere i allatiõe fructuum ⁊ cõſimilibus obſe/
quijs.ſumẽdo enim dominiũ ⁊ ſeruitutẽ ſecũdo
mõ.neqʒ ipe fuiſſʒ illis dñatus neqʒ illi ſerui eiꝰ.
huiuſmõi.n.ſeruitutis cã ē peccatũ. Vñ aug.xix.
de ciui.dei.xv.c. Nullus natura in qua deus pri
us hominēʒ ꝯdidit ſeruus ē hominis aut pecca/
ti.verũtamen penalis ſeruitus ea lege ordiat̃ que

nālez ordinē ↄſeruari iubet. pturbari vetat. q2 ſi ↄtra eā legez nō eſſet factū nihil eēt penali ſuitute cohercēdū. Ecce ꝙ aug. hāc ſuitutē vocat penalem. ad drīam illius que eſt amoris ⁊ libertatis. Auctoritates aūt qbus oſtenſuz eſt ꝙ nō dominarī intelligēde ſunt ꝺ dominio ſcd̄o mō ſūpto ⁊ ſuitute ſimiliter. ¶ Ad illud qđ primo obijcit. ꝙ deus ↄdidit hominē vt imparet. nō cupiditate dominādi ſed officio ↄſulendi ⁊c. dicēdum ꝙ verbo illo nō exprimit hominē ↄditū vt homini dominet. ꝓprie ſumendo dominiū. ſed notantur duo in oi ſtatu ↄuenire parenti ſiue plato reſpectu inferioris. ſ. officiū inſtructōis. qđ notatur cū dicit. officio ↄſulendi. ⁊ ↄdeſcēſus benignitatis qđ notat cuz dicit. ſed ꝓuidēdi miſericordia. ꝓbabiliter eniz ꝑſumit. ſi ſtetiſſent primi parentes: inſtruxiſſent filios ſuos ſaltē cuz eſſent puuli. ⁊ benigne prouidiſſent in his qbus rōne q̄ aiales eſſent indiguiſſent vt eniz ſupra dictum eſt. Et dicit hugo illos q naſcerētur ex primo hoie fuiſſe naſcituros eadē lege qua ⁊ nūc natiuitatē humanā ordinatam cernimus puos naſcituros. ac deinde p interualla tempoꝝ tam in ſenſu q̄ȝ in ſtatura corporalia incremēta accepturos. ¶ Preterea inſtruēdi erāt ⁊ alendi vñ maiorib⁹ illoꝝ incūbebat officiū inſtruēdi ⁊ miſericordia ⁊ benignitas ꝓuidēdi. ¶ Ad illud qđ obijcit. ſ. ꝙ ratio dictat ꝙ poſteriores miniſtrēt priorib⁹ ⁊ ſeruiāt ⁊c. dōm ꝙ verū eſt. ſȝ nō ſeruiat coacto ⁊ penali ſed ſuitio gratis ⁊ ex dilectione exhibito. ¶ Ad aliud qđ obijcit ꝙ ⁊ in rebus animatis ⁊ inanimatis eſt reperire dominiuz violentie ⁊c. dicenduz ꝙ homo ↄditus fuit vt ſoli deo ſubditus eēt ⁊ ei imediate vniret. vnde hugo. bonū hois ſupra hoiez erat. ſolus ille bonū hois erat. ſ. deus. vnde q̄diu huic bono i ordine ↄditiōis ſue pſiſtit. imediate vigebat. vñ ſolus deus homini dominabat. ſed iuſto dei iudicio demerito peccati: hō homini ſubditus ē. Unde aug. xix. de ciui. dei xv. Prima ſeruitutis cā peccatuz eſt. vt hō homini ↄ̄dictōis vinculo ſubderet. qđ ñ fit niſi deo iudicāte. apud quez ñ ē iniqtas ⁊ nouit diuerſas penas meritis diſtribuē delinquētiū. Nō ſic fuit ꝺ reb⁹ alijs aiatis ⁊ inaiatis. ſȝ diſpōnis diue ꝓuidētia ordie ↄgruo ⁊ ↄuemēte pulchritudini vniuerſi q̄dā erāt qbuſdā ſuperiores ꝩtute ⁊ alijs dominat ſuo mō dominādi ⁊ agūt i illis ei⁹ occaſione ea q̄ minoris ſūt ꝩtutis trāſmutant. Uñ augu. ſup Geñ. iij. ad lit. hñt oia q̄diu ſūt mēſuras numeros ordines ſuos. que cūcta merito ↄſiderata laudant. nec ſine occulta ꝓ ſuo genē moderatōe pulchritudinis tpalis ēt ex alio i aliud trāſeūdo mutant. ordo ergo ꝩtutis i reb⁹. Uñ ē ꝙ vna alij dominat hoc ē illis a nā. nō ſic ē ꝺ hoie. vñ nō ē ſilr de dominio hois ⁊ aliaꝝ reꝝ. Duplici autez rōe voluit deus. ⁊ ſȝ volūtatē ſuā ordinatiſſimā diſpoſuit. vt hō illius ſolius ſubderet dominio. Una ſūpta ē ex pte pricipij. ⁊ alia ex pte finis. Ex pte principij ↄditio ipſius hois ad expſſam eius imitatōez. i. ad imaginem illius. ſicut. n. nihil fuit mediū iter deū ⁊ hominē q̄ȝtū ad ↄformitatez ⁊ imitatōnez i nā: ſic diſpoſuit dñi ſapiētia. vt nihil eēt mediū i debito obſequij vel pſone. Preterea ſolus deus erat bonū hois quē cultus obſequio erat aſſecuturus. vt eiȝ dic̄ hugo: hō ita fact⁹ erat. vt bonū eius ſolus ille eēt a quo erāt cetera oia. ſub ipſo facta ſūt: nō vt i eis eēt eius obſequiū. ſȝ vt ex eis eēt ei⁹ obſequiū. pp qđ deus hoiez ↄdidit ⁊ inſtituit i libertate. vt nullius obligaret obſequio. vt libere ⁊ expedite aſſequeret ſuū bonū ſiue finē ad quē obtinēdū fact⁹ erat. Sūt ergo iſte rōnes quaꝝ vna ē ſūpta ex pte pricipij ⁊ alia ex pte finis. pp quas ↄgruebat hoiez nullius eē dominio ſubditū. q̄ȝdiu ſuo. i. deo vellet eē ſubdit⁹. Aliter aūt ē ꝺ alijs creaturis q̄ ſūt ↄdite i maiori diſtātia a deo. q̄ ad maiorē decorē vniuerſi ↄdite ſūt in diſtinctiōe quadā ptātis ⁊ ꝩtutis. ⁊ ꝺ nā ſua act⁹ ſuos nō diſcernūt. ſȝ ſm ipetū agūt q̄ erāt maioris ꝩtutis q̄dā ꝓuidētia dominij alijs q̄ ſunt minoris influendo ⁊ agēdo ſubijciunt.

Membrum ſecundū.

SEquit ingrere vtruz primus hō dominaret aialibus. Qđ ſic vr Geñ. j. Creſcite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terrā ⁊ ſubijcite eam. ⁊ dominamini piſcibus maris ⁊ volatilib⁹ celi. ⁊ vniuerſis animātibus q̄ mouētur ſup terrā. ibi glo. ipſis dicit vt habeāt dominiū omniū creaturaꝝ in iferiori pte mūdi. ¶ Itē dama. Ex viſibili creatura ↄditurus erat deus hoiez ſȝ ꝓpriā imaginē ⁊ ſilitudinē. ſicut quēdā regē ⁊ pricipē ois terre ⁊ oiuz que ſūt in ipſa. ex his pȝ ꝙ habuit dñiuz omniuz aialiū. Cōtra ille dominat alicui rei cui⁹ ē ipſa ſicut poſſeſſio poſſeſſoris. ſȝ in prio ſtatu oia erāt cōia. ſicut eniz dicit Iſido. ſm legem nāe cōis eſt omniū poſſeſſio. ⁊ omniuz vna libertas. ex q̄ ergo in ſtatu prio currebat lex nāe ↄdite. nihil erat alicuius ſubiectū dñio. ¶ Itez velle habere aliq̄ que nulli vſui vel officio ſūt violenti deputata. ⁊ ita ex ↄſequenti nullius vtilitatis. eidē ē culpe cupiditatis vel curioſitatis vel alicui⁹ alteri⁹ vicij. q̄ nullo mō erant i ſtatu illo. ergo primus hō nihil voluit habere in ſtatu primo qđ nō eēt deputatū alicui vſui vel officio. ergo nec habuit. ſed aialia nulli vſui vel officio erāt deputata ergo eius nō erat poſſeſſio. ergo nec ille dñs ⁊ ita nō dominabat. ¶ Item oio indomabili nullus pōt dñari. ſȝ multa genera animaliū erāt huiuſmōi. multa. n. ſūt que nulla frequētia hominū vel ſtudio domari pñt. ergo nō dominabat cuilibȝ. ⁊ ita ñ dñabat oi aiali. ¶ Item Geñ. ij. adduxit ea ad adam

vt videret quid vocaret ea. ibi glo. augu. ⁊ ſũpta
eſt ex. ix. ſup geñ. ad lit. nõ ſicut venatores vel au
cupes nec viſionis vox de nube facta ẽ. quã rõ/
nales aie intelligẽ ſolent. hanc. n. nãliter nõ itelli/
gunt beſtie ſed aues ꝑ miniſteria ãgelorum. q capi/
unt in v̉bo eius quid qñ fieri debeat. ex hoc v̉bo
vr̃ ꝙ aialia non erãt dñio vel impio primi hois
ſubiecta. qꝛ ſi hoc nõ neceſſe fuiſſ ꝙ per miniſte
ria angelorum adducta eẽnt. ea. n. que ꝑ huiuſmõi
miſteriũ ſolẽt fieri. ⁊ mõ mirabili fiebãt ⁊ ſupra
humanũ poſſe erãt. ſed ſi fuiſſent humano impe/
rio ſubiecta. ſine angelico auxilio potuiſſ ea cõ
gregaſſe. ¶ Itẽ non oia que erãt i ipſo prio hoie
añ lapſum erãt illi ſubiecta. ſicẽ v̉ires nãles vtpo/
te nutritiua digeſtiua ⁊ huiuſmõi. que ſiue vellet
ſiue nollet. ſꝫ ꝙ monebatᷣ earum nã officia ſua exer
cebant. multo fortius vr̃ ꝙ aialia que non moue/
bantur ſm dictamẽ rõnis. ſed ſꝫ impetũ nãe ſue
que fuerũt in maiori diffoꝛmitate ab ipſo homie
nõ erãt illi ſubiecta. ¶ Itẽ hiero. homini adhuc
ante peccatũ non indigenti dedit deus dñationez
aialiũ. preſciebat. n. hominẽ adminiculo aialium
adiuuandũ fore poſt lapſum. Ex hoc verbo vr̃.
ꝙ nõ fuiſſ illi datũ dñium niſi eſſ lapſus. ¶ Itẽ
habetᷣ in glo. ſuper illud dominamini piſcibꝰ ma
ris Geñ. j. que ẽ talis. queritᷣ qua vtilitate hõ do
minatũ iter cetera aialia ꝑcepat. ⁊ ad quos vſus
queue ſolatia ſunt hec creata hoi ſi non peccaret.
non enim ad eſcam. ſed herbe tm̃ ⁊ arborum fructꝰ
primo ꝯceſſa ſunt. ſed forte qꝛ peccaturum ꝑſciebat
deus hoiem. ⁊ ſic futurum moꝛtalẽ quẽ creauit im/
mortalem ea primordialiter inſtituit. quibꝰ ſe iaz
moꝛtalis poſſ tueri. hñs ex his alimẽtũ ⁊ indu/
mentũ ⁊ laboris adiumentũ. Rñſio ꝙ primus
homo ante lapſum habuit dñium. ⁊ hoc ꝯgrue
bat ꝯgruentia ſumpta ex ꝑte hois. ⁊ cõgruentia
ſumpta ex ꝑte aialium. ꝯgruebat. n. ꝙ añ peccatũ
hr̃et ꝑtãtiuã dñationez ceterarum creaturarum huius
mũdi ſenſibilis. ſꝫ eam ꝑtem qua factus ẽ ad ima
ginem dei. oibꝰ ceteris ꝑcellebat. iuſtũ nãqꝫ erat
vt ſm rõnẽ ſuo creatori ꝑfecte obediẽs. ⁊ ab eiꝰ
obedientia nuſꝙ ꝑturbato vel irrõnali motu di
uertẽs oia rõne carentia ſub ſuo ꝯtinẽt ꝑtãtiuo ⁊
imꝑturbato atqꝫ pacato imperio. Vñ ⁊ Io. ꝯſtã
tinopolitanus eꝑs dicit. ante peccatũ oẽs beſtias
homini fuiſſe ſubiectas. ꝙ aũt nunc hominibꝰ no
cent. pena primi hois peccati ẽ. dñium antẽ illud
amiſit propter peccatũ. Vñ glo. ſuper illud dña/
mini ⁊c̃. poſtꝙ cõditori ſubiectus eẽ noluit iure
dñium ꝑdidit. in teſtimoniũ v̉o prie creatõis le/
gimus aues viris ſanctis ſeruiſſe ⁊ ritus beſtiarum
⁊ ſerpentũ venena ceſſiſſe. Alia aũt ẽ ꝯgruẽtia ex
ꝑte aialium. ꝯgruebat. n. vt aialia que ꝑꝑ hoiem
condita erant eius dominio ⁊ diſpoſitioni ſubde
rentur. vnde Hugo que propter hominem crea
ta erãt, ab illo regẽda ⁊ diſponẽda erãt. curam
etenĩz boñ ⁊ ꝓuidẽtia ceterorũqꝫ aialiũ deꝰ hoi
reliquit. vt dominatiõi illiꝰ ſubijcerentᷣ. ⁊ rõe il/
lius regerentᷣ. vt a qbus debuerat obſeqũiũ acci
pere. ſciret ẽt illis neceſſaria ꝓuidere. ¶ Ad pri/
mum qd̉ obijcitur ꝯ hoc. ꝑ hoc ꝙ oia tunc erãt
cõia ⁊c̃. dõm ꝙ illud dñium in nullo ꝑiudicabat
illi cõioni. nõ. n. datũ fuit hoc dñiuz ſolũmõ hoi
primo. ſꝫ illi ⁊ poſteris eiꝰ ſi ſteuſſent. illi tm̃ tãꝙ
prio ⁊ pricipali patrifamilias in domo generis
humani. vñ vnuſquiſqꝫ vſus fuiſſ illis ſꝫ bene/
placitũ volũtatis ordinate. vñ dominiũ illud nõ
fuit ꝓprietatis poſſeſſorie ſed ꝑſidentie ꝑtãtiue ⁊
prouidentie regitiue ſicut vult hugo. ¶ Ad aliud
qd̉ obijcitur. ꝙ animalia ñ erãt alicui vtilitati hu
mane deputata. ſi hõ ſteriſſ. dicendum ꝙ hoc ñ
eſt verum. licet. n. ꝙ̃tum ad ſtatum illum nõ erãt
alicui vſui vel officio deputata. qũo indiget hu/
mana miſeria. fortaſſe erant alicui alij quo igno/
ramus. Preterea materia fuerũt laudãdi deuz.
tũ qꝛ melius ⁊ manifeſtius ꝺclaratᷣ diuina ſapia.
potẽtia. ⁊ bonitas. ex ꝯditione gubernatõe ⁊ ſu
ſtentatõe eorum in quibꝰ ẽ reꝑire imaginẽ dei ⁊ in
quibus ẽ reꝑire veſtigiũ. ꝙ̃ ꝺclãretᷣ ex ꝯditõe gu
bernatõe ⁊ ſuſtẽtatõe eorum q̃ ſũt ad imaginẽ dei.
alijs nõ exñtibꝰ: tm̃ qꝛ ex ſubiectõe q̃ ſubiecta fue
runt hoi magis ſe reputaret hõ obnoxiũ deo ⁊
magis abhorreret vilitatẽ peccati. ¶ Ad illõ qd̉
obijcitᷣ. ꝙ pl̉a ſũt aialia idomabilia ⁊c̃. dõm ſine
ꝑiudicio melioris ſnie. ꝙ aialia i illo ſtatu erãt in
ꝑadiſo ſubiecta hois ipio. ꝯcorditer adinuicẽ. ⁊
obedienter ad hoiem viuẽtia. hodie aũt ꝑ pecca
tum recedẽte ⁊ declinãte a ſui ſuꝑioris obediẽtia
iuſtũ erat vt ordine nãli ſibi ſubiecta ſentiret ad/
uerſuz ſe ꝑ obedientiã ꝯtumacia. ꝑ quã iuſticiaz
⁊ caro facta ẽ rebellãs ſpiritui. ⁊ que exterius ra
tione carẽt repugnãtia ipſi homini. non tm̃ amiſit
hõ nãlem poteſtatẽ dominij. i. rõnis impatiuam
poteſtatẽ. ſed ſicut poteſtas eius ẽ infirmata ⁊ ꝑ
peccatũ viciata. ita ipſa quoqꝫ rõe carẽtia labẽte
hoie ſunt deteriorata. ⁊ ad obediendũ iꝑanti rõi
minus habilia. ⁊ minoris mãſuetudinis ⁊ maio
ris crudelitatis. qd̉ patet per hoc. ꝙ ante pecca/
tum aialia aialiũ eſu nõ viuebant. vnde Geñ. j.
Ecce dedi vobis oẽm herbaz ⁊c̃. Ibi dicit glo.
Bede. pꝫ ꝙ añ peccatũ hois terra nihil noxium
ꝓtulit nõ herbã venenatã. nõ arborẽ ſterilẽ. oi/
bus enim herba ⁊ ligna data ſunt hoibꝰ ⁊ vola
tilibus ⁊ aiantibus terre in eſcam. vñ pꝫ. ꝙ tunc
aialia aialium eſu non viuebãt. ſꝫ ꝯcorditer her/
bis ⁊ fructibus veſcebantur. Augu. tm̃ vr̃ dicere
ꝯtrarium prio ꝯ manicheũ dicẽs hinc quis admo/
neri dꝫ. nõ carnalr̃ hec eẽ intelligenda qꝛ herbe
virides ⁊ ligna fructifera oium generum beſtiarum ⁊
oibus volatibus ⁊ oibus ſerpẽtibꝰ Geñ. iij. dantᷣ
i cibũ. cũ videamꝰ ancipitres ⁊ miluos ⁊ aqlas
ñ paſci niſi carnibꝰ. Reſpõdẽdũ. intellectus aug.

referendus ē ad ſtatum poſt peccatum. qꝛ añ eſu
aialium nō ſuſtētabāt. Qđ aūt aialia erant dome
ſtica ⁊ manſucta añ peccatuꝫ. pꝫ ex glo. ſupradi/
cta que eſt. in teſtimoniū prime creatōis. legimꝰ
aues viris ſāctis ſeruiſſe ⁊ ritus beſtiaꝝ ⁊ ſerpē
tum venenū ceſſiſſe. ſicut expimento ſcitur đ ſan/
cto Ruberto. in cuius inſulā aues itrātes dome
ſtice ⁊ māſuete fiunt. exeūtes aūt fiunt ſilueſtres.
¶ Ad illud qđ obijcit ꝙ aialia nō erāt hoi ſub
iecta. ꝑ hoc ꝙ adducta erāt ad adā ꝑ miniſteriū
angeloꝝ ⁊c. dđm ꝙ hoc nō oꝫ. ſic̄. n. ponit aug.
mirabilia que fiebāt in egipto. vtpote in ꝯuerſio
ne virge moyſi in colubrū. ⁊ in conuerſione aq̄
in ſanguinē. ⁊ huiuſmodi quodāmō erāt nālia.
qꝛ in illis ex quoꝝ ꝯuerſione fiebāt colubri ⁊ ſā
guis ex tpis ꝓlixiōe poſſent ex eiſdē fieri opatōe
nāe. ſed qꝛ hec ex illis repēte ꝓducebant in eē mi
niſterio angeloꝝ. qđ non poſſꝫ nā fieri huiuſmōi
ꝓductio ē mirabilis. ſicut ergo i illis opibꝰ q̄ fa/
cta fuerunt miniſterio angeloꝝ fieri poſſent nā in
feriori ſed nō eo mō. i. repēte. Similiter pōt di/
ci in propoſito. ꝙ bene poſſet adam anialia oīa
congregaſſe. ſed ipſa congregatio non fuiſſꝫ ita
repētina ſicut illa que fiebat ꝑ miniſterium ange
lorum. Ad illud qđ obijcitur ꝙ vires nāles non
erāt oīo ſubiecte ⁊c. dđm ꝙ i ſtatu illo nā ita obe
diebat volūtati. ⁊ volūtas ita fuit concors ⁊ cō
formis nāe. ꝙ ēt vires nāles nō exceſſerūt termi
nos voluntatis. Preterea non ē omnino ſimile
de viribus ⁊ huiuſmodi animalibus. quia ani/
malia erant quodāmodo capacia diſcipline. vt
illa que habent auditum ⁊ memoriam quādaꝫ.
⁊ nata ſūt moueri ad ptes oppoſitas. huiuſmōi
vires nō ſunt nate moueri niſi ad vnā pteꝫ. ¶ Ad
illud qđ ſubiūgit. ꝙ ſiue vellet ſiue nollet exercēt
officia ſua ſḿ inſtinctū nāe. dđm ꝙ i ſtatu illo vo
luntas fuit oīo actꝰ nāe. qꝛ. n. nā oīo fuit ordinata.
⁊ volūtas ſilr̄. ꝓpterea penitus fuerūt ꝯcordes.
ſuppoſito āt ꝙ primꝰ hō ſiue liberꝝ arbitriū eiuſ
dem aliqđ imperaret. vel viribus nālibus ipius
hois primi vel aialibus qbuſcūqꝫ qđ eſſꝫ ꝯ eoꝝ
nām. qꝛ imperiū illius minus eſſꝫ rōnale. non vr̄
mihi neceſſe ꝙ obedirent imperāti. In alijs aūt
que non eſſent ꝯ obedirēt. ¶ Ad illud qđ obijcit
ꝑ verbū Hiero. dđm. ꝙ non eſt itelligēdū ex v̄/
bis hiero: ꝙ hō caruiſſet dn̄io anialiū niſi fuiſſet
lapſurus. ſꝫ ꝙ illi primordiali dn̄io ante peccatū
acceſſit: q̄lis nūc ē adminiculatio pꝰ peccatū. Ex
illo nāqꝫ dn̄io prio hꝫ adhuc homo. ꝙ edomat
cetera aialia ⁊ eis vtit ad neceſſariuꝫ huius vite
penalis ſubſidiuꝫ. cuiuſmodi vſu non indiguiſſet
hō niſi peccaſſet. huiuſmodi āt adiutorium ꝓor/
dinauit dn̄s hoi lapſo de aialibꝰ futuꝝ. ſic. n. ſua
ſapia diſpoſuit reꝝ ordinē. vt ſiue laboraret hō
ſiue pſeueraret abſqꝫ peccato. oīa ei ſubiecta fo/
rēt ⁊ deſeruirēt ꝯgruitati miſterio. verūtamē ſi n̄

peccaſſꝫ hō. miniſtraſſent hoi leui ⁊ obediēti ob
ſeqo. poſtq̄ꝫ aūt peccauit hō. excanduit creatura
i tormētū aduerſus iniuſtos. nec tñ in torquēdo
deſtitit ab obſequēdo. qꝛ ea q̄ nociua dicunt. aut
penalr̄ vt iuſtum eſt ledunt. aut ſalubriter exercēt
aut vtiliter ꝓbant. aut ignorantes docēt. ⁊ ſic ſē/
per aliquē vſum vtilē homini ſubminiſtrant.

Membrum tertium.

Sequit ingrere. vtrū ꝓdominabat crea
turis carētibꝰ ſenſu? Qđ ſic vr̄ Gen̄. j.
faciamus hoieꝫ ad imaginē ⁊ ſilitudi/
nē nr̄am. vt ꝓſit piſcibꝰ maris ⁊ vola/
tilibꝰ celi ⁊ beſtijs terre. vniuerſeqꝫ creature. Ec
ce ꝙ datū fuit illi dn̄iū ſuꝑ vniuerſam creaturaꝫ.
¶ Itē ſicut habet ab aug. curā aialiū deus hoi re
liquit. vt dominatōi illius ſubijcerent a quibꝰ de
buerat obſequiuꝫ accipe. ſꝫ ſi aialia ſubijciebant
dn̄ationi hominis. qꝛ homo ab illis debuit acci/
pere obſequiū: multo fortiꝰ carētes ſenſu. vt plan
te eius debebant ſubdi dominio. a quibus debe/
bat accipere alimentū. Dicit. n. Gen̄. j. Ecce de/
di vobis omnē herbā afferenteꝫ ſemē ſuꝑ terrā.
⁊ vniuerſa ligna que habēt in ſemetipſis ſemētē
generis ſui. vt ſint vobis in eſcam. ¶ Item hugo
prius opifex deus mundū fecit ⁊ deinde hoiem
poſſeſſorem ⁊ dominum mundi. vt ceteris oībꝰ
iure conditionis dominaret homo ipſi a quo fa
ctus fuerat ſoli volūtaria libertate ſubiectꝰ. ¶ Itē
idem homo factus eſt. vt deo ſeruiret ꝑꝑ quē fa/
ctus eſt. ⁊ mūdus factus ē vt ſeruiret hoi ꝑꝑ quē
factus ē: ex his pꝫ ꝙ hō non ſolū accepit dn̄ium
ſenſibiliū. ēt inſēſibiliū ⁊ oīo ptiū mūdi ſiue ipſiꝰ
mundi ſicut ēt dicit dama. Cōtra hoc ē multi/
plr̄citer inſtare. prio in corꝑibꝰ ſuꝑceleſtibus q̄rū
motus nō ē electiuus ſꝫ ex neceſſitate. ⁊ ſḿ neceſ
ſitateꝫ motꝰ. ē neceſſitas influentie. Vñ. neqꝫ q̄ꝫtū
ad motū neqꝫ q̄ꝫtum ad influentiā ſubiacēt hois
impio. neqꝫ ſubiecta eſſent ſi hō ſtetiſſet. ¶ Pre
terea ꝓbabilr̄ ꝓſumit ſi hō ſtetiſſet. ꝙ alique im/
preſſiones ⁊ innouatōes accidiſſent circa corpꝰ
humanū. ex neceſſaria influentia corpoꝝ ſuꝑcele
ſtium in corꝑa inferiora. cū illa influentia ſit a di/
ſpoſitione diuine ꝓuidentie illis nāliter indita re
ſpectu corpoꝝ aialiū ⁊ mutabiliū. ſed ꝑꝑ influen
tiam corpoꝝ ſuꝑceleſtiū in inferiora ⁊ impſſio/
nes ⁊ imutatōes relictas. dicūtur corꝑa ſuꝑiora
dn̄ari inferioribus. ergo vr̄ ꝙ in ſtatu ante lapſū
corꝑa ſuꝑceleſtia dominabāt corꝑi primi hois.
ꝑꝑ qđ magis ſubijciebatur primus hō corꝑibꝰ
celeſtibus q̄ꝫ ecōuerſo. ¶ Similiter vr̄ inſtantia
in elementis quoꝝ eſt continua actio ⁊ paſſio. ⁊
ex neceſſitate ſꝫ motū corpoꝝ ſuꝑioꝝ ꝑ acceſſuꝫ
⁊ receſſum. ⁊ generatio ⁊ corruptio in ptibꝰ mū
di. quoꝝ āt actio ē ſḿ impetum ⁊ ex neceſſitate.
nō vr̄ aliquo mō hois ſubiacere impio. nec eius

dñio ſubeſſe. Siľr vř inſtantia in leuibus ⁊ grauibus. que ƀm nãm eis inditã neceſſe hñt vniformiter moueri. grauia. ſ. deorſum ⁊ leuia ſurſũ. q̃ vt ꝓbabiliter pſumiť nullius hoĩs impio ad motꝰ ꝯtrarios ſe inclinarẽt. Rñſio dõz abſq3 dubio ſicͭ dicit textꝰ Gen. j. ꝙ hõ dominareť vniuerſe creature ẽt inſenſibili ſi ſteriſſ3. S3 attendẽdu3 ꝙ duplex eſt dominãdi modus ƀm ꝙ ſpectat ad ꝓpoſitum. Uno. n. mõ dĩ qs dñari alicui creature. cũ ſup eã h3 ius in poſſidendo. ⁊ ea vti põt ꝓ voto i ſua vtilitate ⁊ ꝯmodo. ita ꝙ nihil ipſius rei vtibilis aduerſeť volũtati vtẽť. ⁊ hoc mõ hõ dñabať creaturis inſenſibilibꝰ q̃ hoĩ deſeruiebant in ſuis actibus. ⁊ hõ ſine repugnãtia ⁊ difficultate poterat eis vti valde libere. Aliꝰ ẽ modus dñandi. cũ nõ ſolum eo cui dominať pt vti libere. ſ3 ẽt pt ei indifferenter pcipe. mõ vnũ mõ aliud ƀm voluntatis ſue nutũ ⁊ imperiũ. ⁊ hoc mõ non dñabatur creaturis inſenſibilibus. ſ3 tñ ſenſibilibus. ƀ3 ꝙ ſenſibiliter moueň ⁊ nate ſũt moueri i partes oppoſitas. ⁊ rõ huius ẽ qꝛ creature inſenſibiles moueň ƀm nãlem inclinatõ3 que ẽ ad vna3 ptem tñ. Uñ lapis determinate tendit ad centrũ. ⁊ ignis ſurſum. iõ niſi ſaluo nãe ordine ƀm ſua3 primam ꝯditõem nihil adã eis pcipet. qppe cu3 nõ ſint nate niſi vno mõ currere ⁊ magis agi q̃3 agere ſi eas ſineret agere ꝓprios motus. ⁊ du3 illis motibus vtereť. ad ſuũ ꝯmodũ ⁊ p ꝯplacẽtiã acceptaret oĩa ſibi deſeruienti. Sed creature ſenſibiles que aliquo mõ eẽnt diſcipline capaces ille. ſ. q̃ hñt auditũ iuxta memoria3. ⁊ q̃ nate ſunt ad oppoſitas ptes moueri atq3 obtẽparẽt i oĩbꝰ q̃ nãe non ꝯtrariarenť. ſic tactũ ẽ ſupius. ꝯcedendu3 eſt ergo ꝙ adã dñareť creaturis iſenſibilibꝰ. Uñ ꝯcedende ſunt ẽt rõnes que hoc oñdũt. ⸿ Ad illud qõ obijciť q̊ vř cõcludi. ꝙ corpa ſupceleſtia dominabanť corpi primi hominis añ lapſum. dicendũ ꝙ non ẽ vez. qꝛ ꝓprie loquẽdo illa corpa dicuntur alijs dominari. quoꝝ virtute obijciť õ ſbã illoꝝ quibꝰ dominanť. ⁊ fiunt in illis dñationes corruptiomũ. qõ non fiebat neq3 fieri ꝯueniebat circa corpꝰ primi hoĩs. Uñ ſi ſteuiſſent primi homines nõ haberent illud dñiu3 corpa ſupceleſtia in corporibus humanis qõ mõ hñt. ſ3 potius in illis que illis ꝯuenirẽt pſtitiſſent obſequ3. Ex his p3 rñſio ad oĩa pdc̃a. S3 adhuc ꝯ hoc obijciť. qꝛ elemẽta ⁊ elemẽtata obediebanť hoĩbus. ſ. helie ⁊ heliſeo. ad ſermonẽ helie celũ ꝯtinuit pluuiã. Jaco. vlť. iij. Reg. xvij. ⁊ multiplicata ẽ farina ⁊ oleũ eodẽ. Ambro. i li. õ offic. Sermonẽ locutꝰ eſt helias ⁊ pluuia ſtetit nec cecidit ſup terrã tribus ãnis ⁊ ſex mẽſibꝰ. Itẽ locutus ẽ ⁊ idria farine non defecit ⁊ vas olei toto famis tpe diuine nõ ẽ exinanitũ. ⁊ eodẽ heliſeus ante3 aut i ſolitudine iordane3 trãſitu ſuo vt ps õfluat poſterior. ſuperior aũt i ſontẽ recurrat. iiij. Reg. ij. Aut ferrũ ſecuris excuſſũ ⁊ in fluuij iordanis merſũ i ꝓfundo miſſo in aquas ligno facit ſupnatare. iiij. Reg. vi. Fortiori rõne vř ꝙ õbebãt primo hoĩ obedire. cui a dño data fuit ſpãľr pſidentia ⁊ dñium creaturaꝝ. ⸿ Rñſio ꝙ in opibus pdictis elemẽta ⁊ elemẽtata obediebãt deo ⁊ hoĩ. opa. n. pdicta fiebant. ñ vtute nãe ſ3 potius ſupra nãm ad pces ſanctoꝝ ꝓphaꝝ. Uñ Jaco. vlti. helias erat hõ ſimilis nobis paſſibiľ. ⁊ orõne orauit vt nõ plueret ſup terrã ⁊ non pluit ⁊c̃. Uñ in opibus pdictis ꝓphe nõ fuerũt actores opeꝝ. ſ3 vel impatores mediãte orõne. vľ denunciatores diuine volũtatis predicta operãtis.

Queſtio. C. de malo.

Adiuuante grã ihũ xpi poſt ꝯſideratõ3 eoꝝ q̃ ptinẽt ad creaturã inquãtu3 eſt creatura. ꝓcedendu3 ẽ ad ꝯſideratõ3 eoꝝ que ptinẽt ad lapſum ſiue ad deterioratõe3 euſdẽ. ⁊ qꝛ deterioratiuũ creature ẽ malũ ⁊ pcĩ3 querẽdũ ẽ õ malo ⁊ peccato. Et prio õ malo cõſiderãdu3 ẽ. qõ ẽ quaſi genus pcĩ. nõ tñ ſimpľr. Scdõ erit de pcĩo ꝯſideratio. ⸿ Circa malu3 võ prio ꝯſiderãdũ eſt an ſit. Scdõ qd ſit. Tertio a q̊ ſit. Quarto q̃re deus pmittit mala fieri. Quĩto in quo ſit. Sexto de diuiſione eius per malum culpe ⁊ pene. ⁊ ſiqua ẽ alia diuiſio. Septĩo de ordine eius. Octauo de oppoſitione eius. Nono vtrũ3 ſit alicuius cã ⁊ õ eius effectu.

Membrum primum.

Circa primum ſic ꝓcediť. oñditur eni3 primo ꝙ nõ eſt. diciť. n. ſup illud Jo. j. Sine ipſo factũ ẽ nihil. i. malũ: ergo malũ nihil ẽ. ergo ñ ẽ. ⸿ Itẽ Aug. i. xi. de ciui. dei. Mali nulla nã eſt. ſ3 cuius nulla nã ẽ non eſt: ergo malum non ẽ. ⸿ Item aug. in epľa ꝯ fundamentũ. Nõ inueniť in rebꝰ malũ niſi corruptio ſed corruptio non ẽ nã. nulla itaq3 natura malum eſt. ergo non eſt ſicut prius. ⸿ Ite3 Iſidõ. nihil ẽ malum. qꝛ ſine deo factum ẽ nihil. ⸿ Ite3 Dio. õ di. nõ. Nihil ad naturã mali reſpiciẽs facͭ que facit. qũo erit malum in exñtibus. aut oĩno ens tali optimo deſiderio deſertum. ⸿ Itẽ oẽ qõ eſt inquãtum ẽ bonum ẽ. ſed malu3 nõ ẽ bonum. ergo malũ nõ ẽ. Itẽ malũ non h3 ſbãm. ſ3 ꝯ ſbã3 eſt. ergo non ẽ. ⸿ Itẽ decurrit. b. Dio. per diuerſa genera rez: vtpote. in angelis. in animabus. in corpe. in materia. ⁊ in natura. p totum oñdit ꝙ ñ eſt malũ: ergo malũ ñ ẽ. ⸿ Itẽ Anſel. Malũ ñ ẽ aliõ q̃3 ñ bonũ vel abſentia boni. vbi d3 ⁊ expedit eẽ bonũ. qõ ãt ñ ẽ aliud q̃ abſñtia eiꝰ qõ ẽ ali-

qd. vtiqz nõ ẽ aliqd. ergo malũ nõ ẽ. Jtẽ oĩs ẽẽntia ẽ a deo a quo nihil ẽ iniuſtũ. q̃re nulla eẽntia ẽ iniuſta p ſe. Jniuſticia vo oĩno nihil ẽ. ſicut nõ ẽ aliud q̃z abñtia iuſticie. ſicut cecitas nihil aliud eſt q̃z abñtia viſus. ergo cũ iniuſticia accipiat ibi generalr̃. ex hoc accipit ꝙ malũ nihil ẽ. Contra. oẽ corruptiuũ ẽ actiuũ. ſ3 oẽ actiuũ h3 nã3 p quã agit. ergo ⁊ oẽ corruptiuũ. ſ3 malũ corruptiuũ ẽ: q2 corrũpit modũ ſpẽ3 ⁊ ordinẽ vt dicit augu. ⁊ patebit ĩfra. ergo h3 ĩ ſe nãm aliquã p quã agit. ergo malũ ẽ aliqd. ¶ Jtẽ oẽ qđ ẽ. ordinatũ ẽ. ſ3 malũ ẽ ordinatũ. vñ Aug. de na. bo. malũ ordiatũ ⁊ ſuo loco poſitũ eminẽtius ꝯmẽdat bõa. ergo malũ ẽ. ¶ Jtẽ malũ recipit magis ⁊ minꝰ. aliqđ eĩm malũ maiꝰ altero. ergo malũ ẽ aliqd. ¶ Jtẽ dyo. li. de di. no. ſi ñ ẽ malũ vtus ⁊ malicia idẽ. ſ3 ꝯſtat ꝙ hoc ẽ ĩpoſſibile. ſ. idẽ eẽ maliciã ⁊ vtutẽ. ergo ⁊ primũ. ſ. maliciã ñ eẽ. ergo malũ ẽ. ¶ Jtẽ malũ pugnat ꝯ bonũ ip3 expellẽdo. ergo malũ ẽ aliqd. ¶ Jtẽ verũ ⁊ ens ꝯuertunt. ſ3 verũ ẽ maliciã eẽ cũ malicia ẽ. ergo malũ ẽ aliqd. ¶ Jtẽ dyo. qđ oĩno exps boni ẽ. nõ ẽ. ſ3 nullũ malũ ẽ oĩno exps bõi. ergo quodlib3 malũ ẽ aliqd. Rñdeo ad obiecta. ꝙ malũ vno mõ ẽ. alio mõ nõ ẽ. Eſſe eĩm dr̃ multiplr̃. Eſt. n. eẽ rõnis. ẽm quẽ modũ quecũq3 veritatẽ hñt. i. adequationẽ rei ⁊ itellectus dicũt eẽntia. ẽm hũc modũ malicia ẽ cũ deformat illud ĩ quo ẽ. Eſt ẽt eẽ nãe. ⁊ ẽm hũc modu3 rõne eius qđ ſuſternit malicie dr̃ malum eẽ aliqd. vt mala actio rõe actõis dr̃ eẽ aliqd. Eſt iteru3 eẽ moris. ꝓut eẽ eſt. qđ ordinem retinet ſeruatq3 nãm. ⁊ ſic diffinit Boe. li. de ꝯſo. ẽ3 quẽ modũ dicunt mali hoĩes in eo ꝙ mali nõ eẽ. ẽm hũc modũ dr̃ eẽ qđ recte ordinatũ eſt ad finẽ ſupremũ. ſ. deũ. ⁊ ſic malum nõ eſt. Sed attẽdendu3 ẽ ꝙ quoddã eſſe nãe ponit. quoddã priuat vel minuit. ẽ eĩm eẽ qđ non minuit per pctm. vt ꝙ homo ẽ homo. vel ꝙ anima eſt anima. ⁊ illud ſeruat malu3. Eſt ⁊ aliud eẽ qđ priuat vel minuit qđ mõ ſpecie ⁊ ordine determinat. ⁊ tale nõ omnino ſeruat malũ. ⁊ ratõe illius dicit Boe. nõ eẽ malum p iam dicta reſpõdẽdum ẽ ad obiecta. ¶ Ad primũ ſic. Malũ eĩm dicit nihil eẽ. q2 priuat rõne qua ẽ malũ ordie. i. ad ſũmum bonu3 ⁊ a ſũmo bono. ⁊ p illud ſoluit qđ dicit iſido. aſſumens illđ verbum euãgelij. ſine deo factum ẽ nihil Jo. i. ¶ Ad ſcđm dicendum. ꝙ ẽ loqui de malo rõne eius ꝙ ſubiectum eſt malicie. ⁊ ſic malu3 ẽ aliqua natura. ⁊ ẽ loqui de eo rõne defectus ipſius boni vel bonitatis. ⁊ ſic nõ eſt aliqua natura imo priuatio bõi nature. Per ide3 ſoluẽdum ẽ tertio obiectũ. ¶ Ad illud vero qđ quarto obijcit de auctoritate dyoni. dicẽdum ꝙ malũ dr̃ eẽ nõ ens. q2 priuat fine. ⁊ hoc vocat eẽ moris ĩ ſupiori diſtictõe. Vñ ſicut bonũ dr̃ ens. ita malũ dr̃ nõ ens. ſ3 nõ oĩno ſicut bonũ dr̃ ens oĩo. Per hoc ſoluẽdũ ẽ qđ qnto obijcit. ſicut. n. remouet bonũ ita remouet ens. ¶ Ad illđ vero qđ ſexto obijcit. dõm ꝙ ſubſtãtia dr̃ duplr̃. vel forma vel mã. Si forma tunc ẽ malu3 ꝯ ſubſtantiã. ſi mã vel. q. mã. tunc malũ non ẽ ꝯ ſubam ſed in ſubſtãtia fundat. ¶ Ad ſeptimũ dõm. ꝙ nõ intelligit dyoni. ꝙ nullatenus iueniat malũ in illis rebus. ſed intelligit oñdere ꝙ nõ eſt nã malu3 in illis neq3 omnino malũ. ſ3 ſint ibi quidã defectus pticulares. ſicut ĩfirmitas. turpitudo. vel infirmitas que ẽ in corpe. vel furor vel ꝯcupia ĩ aĩa irrõnali. ⁊ infra de alijs. ſed nõ pp hoc nãe eorũ ſũt male. ¶ Ad octauũ dõ3 ẽ. qđ dicit anſ. Qđ malum dr̃ nõ ens pp defectũ forme aut finis ẽm illa3 rõnem ẽm quã dr̃ hẽre formã aut fine3 ens ſimpliciter. nec pp hoc tollit omnino eẽ ab eo qđ eſt malu3 vtpote eẽ nature ſubiecte. ¶ Ad nonu3 dicẽdu3 ꝙ ſicut in ſilẽtio dicit quoddã ens. ſ. ſonus rõne cuius dr̃ nõ ens. ſ. priuatio in illo gñe ⁊ cecitas ſubſtãtie. ita ẽ de malo qđ priuat debita pfectione qua ordinat homo ad ſuũ fine3. loquit ei3 de malo culpe inqñtũ tollit iuſticiã que ẽ pfectio gñalis hominis ad ſuu3 fine3 ordinati. ¶ Ad illud vero qđ dicit greg. Qđ malũ ẽ ſine ſubſtãtia ⁊ fũdamẽto. hoc itelligit nõ rõne boni ĩ quo ſubſiſtit malũ. ſ3 rõe boni qđ priuat rõe cuius nec dr̃ ſubſiſtere nec fundamẽtũ. i. ſtabilitatẽ eẽ hẽre. Silr̃ rões in ꝯriã ptes inducte itelligẽde ſũt rõne ẽntis ẽm qđ. qđ in malo dat itelligi. Ad primũ eĩm dicẽdum ꝙ actiuũ dr̃ duplr̃ cõiter ⁊ ꝓprie. Cõmuniter ẽm ꝙ inductiuũ eẽ vel deſtructiuũ eſſe dicit actiuũ. ⁊ hoc modo malũ dicit actiuũ ſed non ẽ ſimplr̃ ſed inducẽs non eſſe. Proprie vero dicit actiuũ qđ inducit eẽ. ⁊ ſic malũ nõ eſt actiuũ niſi p bonũ in quo ẽ. Unde dyoni. malũ nõ eſt exñs. nec exiſtentiũ effectiuũ. ꝓpter bonu3 autẽ exiſtens ⁊ bonorum effectiuũ. Aliter aũt dicit corrũpe ꝯ malo ſiue malicia. ⁊ alr̃ de igne cũ corrũpit aquã. nã ignis ex rõne forme ſue ꝯriat aque. ⁊ rõne illius dr̃ agere p ſe. q2 intẽdit nõ tm̃ deſtructionẽ forme aq̃. ſ3 vt fiat forma ignis vel caliditatis ĩ mã. Vñ ibi dr̃ vnius corruptiuũ alterius actiuũ. h' aũt non ſic. imo malũ nõ ẽ niſi deſtructio boni. ¶ Ad ſecũdum vero ꝙ malũ dicit ordinatũ. dõm ẽ ꝙ malũ culpe quãtu3 de ſe ẽ. inordinatũ eſt. nihilominus tñ ſicut dicit dyo. inquãtu3 ex ipſo elicit bonũ h3 quẽda3 ordinẽ qui ẽ magis ĩ ipſo bono q̃ in ipo malo. ſilr̃ cu3 dr̃ ꝙ malu3 pene ordinatũ ẽ ad malu3 culpe. ordo iſte magis fundat ĩ malo pene ẽ3 ꝙ iuſtum ẽ. ⁊ ita ordo ex parte entis h3 fundationẽ. Cum autẽ dr̃ ꝙ malũ bñ ordinat in ſuo loco. dõm ꝙ ordo attendit inter locũ ⁊ ſubſtãtiã. priuatio eĩm ẽm ſeipſa3 dicta nec h3 ordinẽ nec locu3. Unde dicit dyoni. nullum malum ẽ collatum nec ordinatũ. malum eni3 priuat bonũ. ¶ Ad illđ qđ obijcit. ꝙ malũ recipit magis ⁊ minus. rñdeo. ꝙ hoc ñ h3 ĩ ſe. ñ ei3 dr̃ magis malũ qđ ꝓcedit plus

ad terminū mali. malum .n. nō hʒ terminū. ſed qꝛ ꝓcedit a bono. ⁊ ꝓpter hoc nō dicit̃ vere intēdi ad modū formaꝝ que magis attēdunt ad ſpeciē vltimā. ¶ Ad illud vero qḋ obijcit̃ de pugna mali. dicēduʒ ꝙ pugnat ꝑ bonū. Vñ Dyo. ſi opʒ verū dicē. ⁊ aduerſatiua bono ipſiꝰ v̓tute ſūt ⁊ aduerſari pñt. ¶ Ad illud v̓o qḋ dicit dyoni. dōm ē ꝙ ꝑ hoc intēdit ꝯcludere. ꝙ aliquo mō ē malū ſicut priuatōes dicunt̃ eē. ꝙ āt dicit ſeq maliciā eē idē ꝙ virtutē. nō aliud ē dictū niſi ꝙ tñ v̓tus eēt. ⁊ non eēnt duo genera bonoꝝ ⁊ maloꝝ. nō eim hoc intēdit̃. vt ſi malum nō eſſet: malū eēt. pōt .n. intelligi ꝙ maluʒ nō ſit. nec ex hoc ponit̃ malum eē. ſʒ nō pōt itelligi maluʒ eē qn intelligit̃ bonuʒ eē. ¶ Ad ſequēs vero quo dꝛ veꝝ ⁊ ens ꝯuerti. dōm ꝙ accipiēdo eē rōnis dicunt̃ priuatōes eē. ⁊ ex his relinqt̃ veritas ꝺm ꝙ ē adequatio rei ⁊ itellectus. ⁊ ſic dꝛ eē ꝺm nām. nō tñ dꝛ eē ꝺm nām rōne nāe. aut boni qḋ priuat. ¶ Ad illud v̓o qḋ dicit dyoni. dōm ꝙ nullū malū ē oīno expers boni. ⁊ iō rōne illius dꝛ hēre eē ꝺm qd non ſimplr̃. Colligit̃ autem ex premiſſis verbū illud dyoni. Malum non eſt in exiſtētibus neqʒ in nō exiſtētibꝰ ſʒ ab ipſo ñ exiſtēte magis ad exñs ē̄ʒ alienū ⁊ magis nō ſubſtātia.

Membruʒ ſecundum.

Deinde q̄rit̃ qd ē maluʒ. Aug. aūt diffiniēs maluʒ ꝺm ꝙ cōe ē ad maluʒ culpe ⁊ ad malū pene. iij. de li. ar. dicit ꝙ maluʒ ē affectio nō natura. Sed videt̃ ꝙ ibi priuet̃ nā ꝓut eſt cōis decem generibus. ponit ergo maluʒ extra decem gnā. ¶ Sed tūc dubitat̃. quō maluʒ dicit eē affectōeʒ. qꝛ videt̃ ꝙ ꝯtingat omnē affectionē reducē ad genus qualitatis. cum oīs affectio ſit iclinatio ad actū interiorē vel exteriorē. ⁊ omnis iclinatio qualitas eſt. Querit̃ ergo de itellectu huius diffinitōis date de malo. ¶ Itē affectio ad aliquā potentiā reducit̃. ſʒ maluʒ cū ſit priuatio nō pōt reduci ad aliquā potētiā. ergo maluʒ non ē affectio. ¶ Itē Io. dam. ſic diffinit malū Malū non ē aliqua ſubſtātia neqʒ ſubſtātie ideoma .i. forma. ſʒ ē accidēs. Sʒ videt̃ ꝙ in hac diffinitiōe ſit ꝯ̄dictio. qm̄ oē accidēs in genere accidētis ē forma ſubſtātie. quare videtur maluʒ eē forma ſubſtātie qḋ tñ negat̃ i diffinitiōe. querit̃ ergo qd ibi appellet̃ accidēs. ¶ Itē aug. ꝯ̄ adamātiū ⁊ Dam. dicit ꝙ maluʒ ē tenebra itellectus. Et aug. i li. de li. ar. dicit. ꝙ malū ē auerſio a bono icōmutabili ⁊ ꝯuerſio ad bonū ꝯmutabile. Et i li. de nā boni. ꝙ malū eſt priuatio boni. ⁊ idē ꝙ malū eſt priuatio modi. ſpēi. ⁊ ordis. ¶ Et anſ. Malū ē abñtia boni. ¶ Et dam. Malū ē ab eo ꝺʒ ꝙ ē ꝺʒ nām. in id qḋ ē ꝯ̄ nām euerſio. Querit̃ ergo cū diffinitōes diuerſe eiuſdē rei ſint date ꝑꝑ diuerſa. quō dr̄ūt iſte diffinitiōes mali. Rñ diffinitōes diſtiguunt̃ ſic. Malum .n. vel reſpicit creatū vl̓ increatū. vt illud cuius dicit priuatōeʒ. Si increatuʒ. aut ꝙ ē perfectio cognitiue. ⁊ ſic dicit̃ tenebra itellectus. aut ꝙ effectiue. ⁊ ſic dꝛ auerſio ab icōmutabili bono ⁊c̄. Reſpectu vero boni creati. aut ē reſpectu boni ſubſtracti. ⁊ ſic dꝛ affectio in mā. aut reſpectu boni priuati. ⁊ ꝺm hoc dicit̃ priuatio boni vel abñtia bōi. ſiue priuatio modi. ſpēi ⁊ ordis. Sed qꝛ iſta priuādo facit i anima aliquā imutationē ⁊ relinqt potētiā malam. Ad ideʒ ꝑtinet alia diffinitio Dam. que ē. malum ē ab eo ꝙ eſt ꝺm nām in id quod ē cōtra naturā euerſio. Unde alie dicūt purā priuationē boni ſubſtracti. iſta ſuperaddit potētiā prauā. aut reſpectu boni intēti a quo deficit. ⁊ ꝺm hoc dicit dam. ꝙ non eſt ſubſtātia vel ideoma. ſʒ accidēs .i. preter intētionem. ¶ Ad primū ergo dicēdum ꝙ maluʒ eſt affectio. ⁊ affectio de malo ponit̃ vt genus ꝺm ꝙ ē loqui de genere reſpectu mali. qꝛ ꝓprie maluʒ non hʒ genus. ¶ Sed ad illud qḋ obijcit̃ in contrariū. dicēduʒ ꝙ affectio duplr̃ ſumit̃. Uno modo ꝓprie ꝺm ꝙ dicit iclinationē ad actū interioreʒ vel exteriorē. verbi gr̃a. cū dico volo me velle. volo ſignificat affectōeʒ ad actū iteriorē. Cum dico volo currere. ad actū exteriorē. ⁊ ſic ꝓprie dꝛ affectio de ad ⁊ facē. qꝛ ſicut ꝓprie ad actuʒ ē ordiata. ⁊ ſic dicimꝰ gaudiū ⁊ ſpeʒ eē affectōes. Alio mō dꝛ affectio ſʒ iproprie volūtas deficiēs nō recte agēdi. que ē reſpectu male actōis. Cum eīʒ dico volo. ibi ē volūtas vt affectio q̄dā. ſʒ cuʒ dꝛ poſtea volo peccare vt addat̃ actus malus. ſignat̃ ꝙ potētia deficiēs vt deficiēs ē circa actū. iſʒ hec affectio potius iſitio dꝛ ē̄ʒ affectio. Primo mō ē affectio bonum nāle ſʒ non ſecundo. ⁊ ſecundo mō intelligit̃ cum dicit̃ maluʒ eſt affectio non nā. ¶ Ad ſcōm dōm ꝙ Io. dam̄. accipit accidēs non ꝓprie. ſʒ ꝺm ꝙ accidēs dꝛ ꝙ accidit p̄ter id qḋ intēdit ip̄e operās. ꝺʒ ꝙ dicit dyoni. nullus agit aliqd iſpiciēs ad malū. ſʒ magis ad bonū. ⁊ ꝑꝑ hoc accidit p̄ter intētōem ꝺm ꝙ ē directa ad actōeʒ. ⁊ ꝑꝑ hoc dicit Aug. ꝙ pcīm ē actus icidēs ex defectu boni. tale accidēs non ē ꝓprie forma actōis nec actio. ſʒ accñs ꝓut reducit̃ ad aliqḋ .x. geneꝝ. ꝓprie ſumit̃ vt ē forma ſbē. ¶ Ad vltimū dōm ꝙ malū pōt ꝯſiderari duplr̃. vel ꝺm ꝙ viʒ cognitiuā reſpicit. vel ꝺʒ ꝙ affectiuā. i vtraqʒ .n. malū priuatōeʒ reliqt. Primo mō ē tenebra itelligibilis. ſʒ ꝺʒ ꝙ reſpicit affectiuā p̄t ꝯſiderari duplr̃. qꝛ aīa ꝺ ſe ordinat̃ ad icōmutabile bonū ſicut ad finem ⁊ malū ꝺʒ ꝙ ꝑ ip̄ʒ priuat̃ hec ordinatio aīe. i affectiua dꝛ auerſio ab imutabili bono. ad bonū ꝯmutabile ꝯuerſio. nūq̄ .n. fit auerſio ab imutabili bono niſi fiat mutatio ad bonū ꝯmutabile. ¶ Itē aīa ꝺʒ viʒ affectiuā reſpicit ſūmū bonū. ꝺʒ ꝙ ꝑ ip̄ʒ relinquit̃ aliqd i aīa. ſicut ipſa gr̃a. ſʒ malū priuat iſtuʒ reſpectū. ⁊ ꝺʒ hoc dꝛ ꝙ ē priuatō vl̓ abñtia boni.

⁊ ꝙ nō ē ſuba vel ideoma' ſubſtātie.ſʒ accidēs ⁊
ꝙ ē affectio nō natura.pͥo mō ꝯparaꝛ ad ſuum
bonū vt ad ſuū finem.ſcd̄o mō vt ad ſuā cāʒ foꝛ
malem. Jtē bonū reſpicit habilitatōeʒ naturalē
que ē in aīa ad bonū gratuitū. ⁊ qꝛ malū ē priua
tio huius habilitatōis.ideo dꝛ malum priuatio
modi ſpēi ⁊ oꝛdinis. Jtē cū malū ē coꝛruptio bo
ni facit aliquā ꝯmutatiōem.ꝯmutādo.ſ.habilita
tiōes naturales quaſi ī nō naturales diminuēdo
tm̄ eas ñ coꝛrūpēdo. ⁊ ſic malū ē ab eo ꝙ ē ſm na
turā:in id ꝙ ē ꝯtra naturā euerſio ⁊c̄.

Membꝛum tertium.

Conſequēter queriꝛ de cā mali.qd̄ eſt
querere a quo ſit malū. ¶ Et pͥo q̄riꝛ
vtrū malū habeat cām vel nō. ¶ Se-
cūdo ſi hēat cām.vtrū deus ſit cā vel
creatura. ¶ Tertio ſi creatura.vtruʒ qꝛ ex nihilo
vel qꝛ ex aliquo.ſ. bono. ¶ Quarto qꝛ malū cul
pe nō ē in omni creatura ſʒ tm̄ in rōnali.vtruʒ ſit
tm̄ a dyabolo.aut ēt ab homine. ¶ Quinto ſi eſt
ab hoīe rōne lib.ar.aut tm̄ rōne ſui.aut ratiōe
alicuius diſpoſitōnis ſupaddite.vt libidīs alicu-
ius:vel alterius. ¶ Sexto ſi ē rōne diſpōnis ali-
cuius ſupaddite.que ſit dr̄ia, īter libidinē ſm ꝙ ē
cā, ⁊ cupiditatē ⁊ ignoꝛantiā.

Articulus pꝛimus.

Ad pꝛimū quo queriꝛ.vtrū malū hēat
cām vel ñ. Qd̄ nō.facit qd̄ dicit dyo.i
li.de di.no.malū ē impfectū ⁊ ñ collo
catū ⁊ ſine cā. ¶ Jtē ſi maluʒ hʒ cām.
aut hʒ bonū.aut hʒ malū.bonū nō ē cā.qꝛ bonū
ē bona ꝓducere ſicut dicit dyo. Si malū erit abi
re in infinitū.aut ponere malū ñ creatuʒ.qd̄ qꝛ ī-
poſſibile ē eo ꝙ nulla ē ſempiterna vel eterna vo
lūtas mala.ergo malū nō hʒ cām.hec vltima ps
eliciꝛ ex eo ꝙ dicit aug.de ciui.dei.ñ poterat eſſe
ſempiterna volūtas mala. Si ergo ñ ē ſempiter-
na qs cā facit q̄ro. Cōtra. Dyo.bonoꝛuʒ cā ex
vna cā ſi bono malū eſt ꝯriū.mali vero ſūt cāe
multe. ¶ Jtē omne qd̄ cepit eē habʒ cāʒ. Job.v.
Nihil ſit ī terra ſine cā. ſʒ malū cepit eſſe.ergo hʒ
malū cāʒ.ergo ñ ē incauſabile. Rñ. dōʒ ꝙ ma
lū nō hʒ cām ꝓpͥā q̄ reducaꝛ.ſm ꝙ huiuſmodi
ad cām pͥmā.nec hʒ cām efficientē ſʒ deficiētē.
ſicut dicit aug.xij.de ci.dei.ix.c. Mali ñ ē cā bo
nū ſʒ defectus a bono. Si aūt dicaꝛ ꝙ malum hʒ
cām deficientē.tandē ē venire ad pͥmū defectuʒ
qui defectus cū nō ſit ſemper cāʒ hēbit. Rñdeo
ꝙ cā ipſa ē ipm li.ar.q ſeipſo deficit q̄ꝫtuʒ ad bñ
eē ſicut dicit aug.in li.de lib.ar. Jpſū malū ſi q̄riꝛ
cā eius hoc ē li.ar.dicit.n.peccare ē ſpꝛeto incō-
mutabili bono ꝯmutabili adherē.qd̄ facim⁹ ꝓ-
pͥe volūtatis arbitrio. ¶ Et ſi obijciꝛ.vtrū malū
hēat cām ꝓpͥā. Rñ.ē ꝙ hʒ cām deficiētēʒ ſʒ nō
ꝓpͥā.opoꝛteret.n.ꝙ ī infinitum eēt ꝓceſſus.nec
opʒ in voluntarijs cām ꝓpͥā querere.

Articulus ſecundus.

Uppoſito ꝙ malū hēat cām ſʒ aliquē
modū.queriꝛ vtrū deus ſit cā mali vel
creatura tm̄. Qd̄ deus ſit cā mali vꝛ di
cere augu.in li.de ḡ.⁊ li.ar. Exiſtimo
opari deū in coꝛdibus hoīum ad īclinādas eoꝛū
volūtates quocūqꝫ voluerint.ſiue ad bona ꝑ ſua
miſericoꝛdia ſiue ad mala ꝑ meritis eoꝝ.iudicio
vtiqꝫ ſuo aliqñ apto aliqñ occulto.ſemꝑ āt iuſto.
ergo ipe de⁹ īclinat volūtates hoīuʒ ad mala.er
go ipe ē cā male volūtatis.ergo ē cā mali. ¶ Jtē
aug.ī eodē deus idolatrie pcm̄ volēs vīdicare
hoc opatus eſt ī eius coꝛde cui iuſte iraſcebaꝛ. vt
āmonitōʒ ſalubꝛē ñ audiret.ſʒ ꝯtēpta iret ī bellū:
vbi cū ſuo exercitu cadēt. ⁊ tāgit.b.aug.qd̄ hꝛ.ij.
palip.xxv. de amaſia rege iuda.dꝛ.n.ſic. Uoluit
audire amaſias eo ꝙ dñi eēt volūtas vt tradēt ī
manib⁹ hoſtiū ꝑꝑ deos edom.ſm ergo v̄buʒ.b.
aug. hoc opatus ē dñs ī coꝛde eius vt ñ audiret
āmonitōeʒ ſalubꝛē. ſʒ ñ audire āmonitōeʒ ſalu-
bꝛē ē malū.ergo deus opatus ē malū. ¶ Jtem ad
idē ſup illō ps. Cōuertit coꝛ eoꝝ vt odirēt ppl'm
eius. Glo.dū auxit felicitatē iſrl' hoc dei bñficio
ad inuidēdū iſrl' ꝯuerſi ſūt.qꝛ tā mali erant.ergo
ipe deus fuit cā iuidie ipoꝝ.ergo ē cā mali. ¶ Jtē
ſup illō ps. Uerūtm̄ ꝑꝑ dolos poſuiſti ⁊c̄. Gl.mo
re doloſi feciſti eis ſub ſpē boni.bona que ſūt eis
mala.ſicut doloſus cū aliū deijcere vult iuxta lu
bꝛicū ponit. Uñ ſeqꝛ.deiecisti ⁊c̄.ergo deus ⁊ fa
cit dolū ⁊ facit malū. ¶ Jtē anſ.li.de cāu dyabo-
li.xx.c. Quid miꝝ ſi quēadmodū dñs dꝛ inducē
ī tentatiōeʒ qñ ñ liberat ab ea.ita fatemur eū dare
malā volūtatē:nō ꝓhibēdo eā cū pōt. ꝑſertiʒ cū
poteſtas volendi qd̄libet non niſi ab illo ſit.ergo
deus dat malā voluntatē. ergo ē cā male volūta
tis. ¶ Jtē idē in eodē.xxvij.c. Nō ſolū hoc habʒ
aliqs a deo.qd̄ deus ſpōte dat.ſʒ ēt qd̄ iniuſte ra
pit deo ꝑmittēte. ⁊ ſicut deus dꝛ facere qd̄ ꝑmit-
tit fieri.ita dꝛ dare qd̄ ꝑmittit rapi.ſʒ ꝑmittit ma-
la rapi vel fieri.ergo deus dat mala.ergo ē actoꝛ
maloꝝ. ¶ Jtē quicqd ē cauſa cāe.eſt cā cauſati.ſʒ
malū eſt a libero arbitrio.lib.arbi. ſm ꝙ huiuſ-
modi ē a deo.ergo malū ē a deo. Qd̄ aūt maluʒ
ſit a libero arbitrio dicit aug.in li.de lib.arbi.cir
ca finē pͥmi li. ¶ Jteʒ Jſa.x. Nunqd eleuabitur
ſecuris ⁊c̄.glo.ſicut huiuſmōi inſtrumēta nihil ꝑ
ſe ſūt agentia.ita Sennacherib nihil ꝑ ſe opatus
ē.ſʒ opatus ē maluʒ.ergo malū illud erat a deo.

Cōtra.ſup illud ro.iij. Qui infert irā ⁊c̄. Glo.
illius rei deus ē vltoꝛ.cuius ñ ē actoꝛ.i.iniqtatis.
ergo deus nō ē iniquitatis cā.ergo non eſt cauſa
mali. ¶ Jtem ad roma.vi.ſup illud.ꝙ eniʒ moꝛ
tuus ē pcto.gl.nō deo actoꝛe ſit homo deterioꝛ.

ſed voluntatis vicium ē. quo homo deterior eſt. ergo vt ſupra. deus nō ē actor mali. ¶ Item ſup ſup illud ps. Ut dolū facerēt i ſeruos eius. Glo. iſtorū tam grauiū peccatorū nō ē actor deus. qui nullius ēt peccati leuiſſimi actor credēdus ē. Itē aug. j. li. lxxxiij. q. nullo ſapiēte hoīe fit hō deterior. eſt aūt deus omni ſapiēte homie pſtātior. multominus igit non fit deo actore hō deterior. cum qd dr illo actore deus dicit illo volēte. ſed deus nō vult malum. ergo ñ ē actor mali. ¶ Itez ſi ē actor mali. vel cā eſt in deo vel in hoīe. aut in eo qd nec ē hō nec deus. Sz nō ē in deo. bonorū eniz deus ē cā. ergo ē in homie vel i aliquo alio. ¶ Itē dyo. malū nō ē in deo. et malū ñ ē res mota a deo. ergo deus nō ē cā mali. ¶ Itē aug. li. de li. ar. Uide quo ptineat defectus. et ad deū ptinere nō dubites. ſed malū eſt priuatio vel defectus boni. ergo nullo mō ptinet ad deū. ergo deus nō ē cā mali. ¶ Itē ſuper illud luc. vi. lz aīam ſaluā facere etc. Glo. nō ē actor mali deus. Ex his ꝯcludit q nō ē malū a deo. Rñ. malū culpe nō eſt a deo. ſed malū pene ē a deo inqʒtum e pena. et rñdendum ē ad obiecta. ¶ Ad primū ergo dōm. q illud verbū aug. intelligit de malo pene. Peccatū eniz ē aliqñ peccati pena. qñ. ſ. hō incidit i peccatū ex merito ſuo. et inqʒtuz pena ē a deo. inqʒtuz vero peccatū ab homie ē. et hoc pz p hoc q dicit augu. Judicio dei aliqñ apto aliqñ occulto ſemp tñ iuſto. ¶ Sili mō rñdendū ē ad ſecunduz obiectū. Nā obduratio in ñ audiēdo āmonitionē ſalubrē. ē pena peccati precedentis. et ſic a deo ē. ¶ Ad tertiū dōm. q hoc qd dicit in glo. ſup illud ps. Conuertit cor eorū etc. nō ideo dicit ꝯuertit deus corda eorū. q deus ſit actor mali. ſed qr cū ipſi ſuo vicio eēnt mali. ille de malo illorū bñfecit. Unde i eadē glo. dū auxit felicitatē etc. vt ſupra. et ſequit. ꝯuertit cor eorū nō itaqʒ cor illoruz malū faciēdo. ſz populo ſuo bñfaciēdo. i quo notat q illud qd factū fuit a dño. ſ. pſperitas iſrl' eē occaſio quedā ipſis mali. nō q deus ſit occaſio vel cā mali. ¶ Ad quartuz dōm. q illud intelligit de bonis tpalibus q dant a deo. et ſunt mala vel occaſio cadēdi i aliqd malū. nō q deus faciat cadere i malū. et qd dr in doloſi more ñ intelligit q deus habeat morē doloſi. ſz quedā remota ſilitudo vel ꝓportio itelligit. ¶ Ad quintū quod dicit anſ. dōz q nō dr deus dare ꝓprie malā voluntatē. ſz dat volūtatē et hō efficit eā malā. ſed dare reſpectu male volūtatis inqʒtuz ē mala ē pmittē. ¶ Ad ſextū dōm. q dare ſumit ibi pro pmittere. Un dr in auctē ſicut deus dr facere qd pmittit fieri. ita dr dare qd pmittit rapi. ¶ Ad ſeptimū dōz q tenet rō in his vbi cā media tenet rōnez extremorū ſm vnū modū. ſz nō ſic ē hic. nā li. ar. deficiēs ē cā mali. deus aūt cā li. ar. nō ſz rōnez deficiētis. et ita nō ē ꝯtinuatio in medio et extremis.

ꝓpter qd ñ valet rō illa. ¶ Ad auctez vo Iſa. x. dicendū ē. q operatuz dr dupliciter. Unū ipa pena illata peccatoribus mediāte ſennacherib tanqʒ iſtrumēto. et ſm hūc modū operatū ē a deo. Alio vero mō ipſa actio mala ē operata et rōe actionis in ſe. adhuc ē dicere q a deo ē mediāte ſennacherib. rōne vero mali non ē a deo. ſed ſiſtit a li. ar. deficiente. Ex iam dictis patent ea que obiecta ſunt in contrariū.

Articulus tertius.

Conſequēter querit ſuppoſito q malū ñ ſit a deo ſz a creatura. vtrū ſit a creatura. qr ex nihilo vl' qr ex aliquo. ſ. bono. Qd aūt ex nihilo oñdit in hūc modū aug. ij. li. de li. ar. oīs defectus ē ex nihilo. ſz oē malū ē defectus. ergo oē malū ē ex nihilo. Itez aug. ij. li. ad valeriū. nō ex bono potuit oriri mala volūtas. qr bonū factū ē a bono deo. ſed qr de nihilo factū ē nō de deo. ¶ Itē aug. xij. de ci. dei. volūtatis male ñ ē affectio ſz defectio. deficere āt ē ab eo qd ſūme ē ad id qd minus ē tendē. ſz deficere ē qr ē ex nihilo qd pz in ſūmo bono quod nullatenus deficit. ergo malū eſt qr eſt ex nihilo. ¶ Itē ꝯtra eplam fundamēti nature. que corrūpi pñt q corruptōez habēt. hoc ē qr d nihilo fiunt. ſz omne malū corruptio ē. ergo maluz reducitur ad hoc q res ſit de nihilo. ¶ Itez dyo. de di. no. Malum nō ē ex bono. et ſi ex bono ē nō eſt malum. neqʒ eniz ignis ē infrigidare neqʒ boni non bona facere. ſ. mala. ſz omne qd ē aliquid. bonuz eſt. ergo malum nō ē ex aliquo. et ē ex aliquo vel ex nihilo inqʒtuz tale. ergo ē ex nihilo. Contra. anſ. de pcō corpali et ſilr idē in ꝓſologion. dicenim q nihil nullius cā ē. ergo nec mali. cū malū aliquo mō ſit. ¶ Itē q malū ſit ex aliq creatura hr ex hoc qd dicit aug. li. lxxxiij. q. Sic. n. ratiocinat ñ ē a deo cū bonorū ſit cā. ergo ē in hoīe vel i aliqua re q nec ē deus nec hō. Si. n. in hoīe. aut hoc ē vi. aut ſuaſiōe ſz vi nullo mō. cū qd violētia fit oīno ñ ſit culpabile. Deus āt optie fecit hominē vt ſi vellet manere bonus nullo reſiſtēte impedire. nō ergo fuit hō malus violētia alterius hoīs. ſuaſiōe āt alterius hoīs. ſi ꝯcedimus hoīez deprauari qrendū ē de ſuaſore a q deprauet. nō eniz pōt ñ eē prauus taliū ſuaſor. ſi vo nec eſt hō nec deus. qcqd illud ſit aut vim itulit aut ſuaſit d vi. Rñdet idē qd ſupra. De ſuaſiōe aut qd eſt. qr ſuaſio ñ cogit iuitū. ad eiuſdē hoīs volūtatē deprauatōis cā accedit. ſiue. n. aliquo ſiue a nllo ſit ſuadēte deprauatus. ergo mali qd ē in hoīe cā ē ipſe hō. ſiue alio ſuadēte ſiue ñ ſuadēte. Ad ꝯriuz vo obijcit ſic. mala voluntas ē efficiēs opis mali. mala ergo volūtas aut hz aliquā voluntatē pro cauſa. aut aliquā naturā. ſi habz voluntatē pro cā. aut habz bonā aut malā. ſz bona volūtas

nullatenus facit volũtatẽ malã. ergo habz volũ
tatẽ malaz pro cã. ¶ Item illa cũ ſit facta hz ali/
quã cauſaz. oportet ergo q̄ in aliqua nã. naz ſi i
nulla oĩno nõ fuit. in mala vero nã nõ poteſt eſſe
mala voluntas. Naz mala volũtas priuat bonũ.
ergo in bona nã eſt mala volũtas. ergo cũ malũ
ſit volũtas mala. erit maluz in bona nã. ergo ma
lũ erit in aliquo tanq̃ in cã. ¶ Ad qđ dicẽduz. q̄
malũ eſt in bono. ⁊ ita in aliquo. ſz nõ ex hoc q̄
eſt ex ſũmo bono ẽ maluz. imo ex hoc q̄ eſt ex ni
hilo. ¶ Ad obiectũ qđ eſt in ꝯriuz. dđm q̄ illa ꝓ/
poſitio Anſel. nihil nullius eſt cã. intelligit̃ đ hoc
qđ oĩno nihil ẽ. ſed nõ negat̃ quin res defectibi/
lis ſit cã defectus ſicut ẽ hic đ cere cauſam. ¶ Ad
illud vero qđ obijcit̃ q̄ maluz ẽ ex aliquo. dicẽ/
dũ ẜm qđ dicit Augu. querẽs cãm mali. in. xij. de
ciui. dei. q̄ maluz eſt in bono mutabili tñ. Unde
querẽdo cãm vt ſubiectũ. dicẽduz q̄ malũ eſt ex
aliquo ⁊ i aliquo. querẽdo võ cãm efficientẽ ſi/
ue exẽplarez. dicẽdũ q̄ malũ nõ eſt ex bono tã/
q̄ efficiente vel exemplari ſed ẽ ex mutabili inq̄/
tuz eſt ex nihilo. loquimur autẽ hic de malo ẜm q̄
dicit defectuz ſiue naturalẽ ſiue volũtariuz. ſz de/
fectu volũtario q̄ꝛ ſupaddit inferius queſtio ha/
bebit̃. ¶ Ad obiectuz in ꝯtrariũ ex verbo dyoni.
dicendum. q̄ licet maluz ſit in bono. nõ tamẽ ſic
efficit bonuz maluz ſicut nec calidũ efficit frigi/
duz. deficiendo tamẽ fit ex bono. ¶ Ad illud qđ
videt̃ obijci ex bono in ꝯtrariũ. q̄ cauſa mali ſit
in homine. Rñ. q̄ intendit ibi Augu. vtraq3 cãz
mali culpabilis tangere. videlicz ipſuz libe. arb.
qđ nõ cogitur ad maluz. ⁊ q̄ꝛ ex nihilo ẽ vertibi
le eſt maluz. cuz aut vertit̃ ſua voluntate vertit̃. ⁊
hoc eſt qđ dicit Aug. in li. lxxxiij. q. eſt viciũ vo/
lũtatis. quo homo eſt deterior. qđ viciuz longe ẽ
a dei volũtate vt ratio docet.

Articulus quartus.

[S]uppoſito q̄ malum culpe ſit tantũ a
creatura. queritur vtrum tantuz ſit a
dyabolo an ẽt ab homine? Qđ autez
ſit a dyabolo. Augu. in lib. de natura
⁊ gratia. Quis neſciat fidelium a ſathana pri/
mam veniſſe mali ſuaſionem. ⁊ q̄ ille primus
ſit actor omniũ peccatoꝝ. ¶ Item in li. de eccis.
dog. Malũ vel malicia nõ ẽ a deo creata ſed a
dyabolo inuẽta. ⁊ idẽ Iſid. de ſũmo bono. malũ
a dyabolo nõ eſt creatũ ſed inuẽtuz. nõ q̄ꝛ alicui
aut aliquãdo erat malũ. vñ fieret dyabolus ma/
lus. ſed q̄ꝛ viciuz eſt cuz eſſet angelus bonus. ſu/
perbiẽdo effectus eſt malus. ꝓpter qđ ab ipſo
inuentuz dicit̃. ergo dyabolus fuit prima cã ma/
li. Cõtra obijcit̃. q̄ nõ tãtũ dyabolus ẽ primã
cauſa mali. imo etiaz homo. cuz eniz homo ha/
beat liberũ arbitriuz ſicut ⁊ angelus. malũ vero
culpe ſit ex libero arbitrio. Unde Augu. in li. re/
tract. verſat̃ queſtio vnde ſit malũ. Me aſſerente
exortũ fuiſſe hominis malũ ex li. volũtatis arbi/
trio. erit cã mali homo ẜm q̄ li. ar. nõ ergo tãtũ
dyabolus eſt mali. ¶ Itẽ malũ culpe efficit̃ in eo
q̄ creatura viuit ẜm ſe ꝓpriã querẽdo volunta/
tẽ. ſicut habet̃ ab Anſel. in li. de ſilitudinibus: er/
go cũ ꝓpria volũtas ſit hominis ſicut ⁊ angeli.
erit cã mali culpa. nõ tñ in angelo ſz ẽt i homi/
ne. ¶ Itẽ ſup illud Iſa. lj. dixerũt anime tue icur/
uare vt tranſeamus. Glo. niſi te ipm ſubdideris.
demones nõ nocebũt tibi. Et Hiero. ſup eũdem
locũ. illis dicẽtibus incuruata ẽ ꝓpria volũtate.
ergo malũ nõ tñ ẽ a dyabolo. ſz etiaz a volũtate
hoĩs. ¶ Ad qđ dđm. q̄ malũ eſt prio a dyabolo
ſicut habet̃. viij. Jo. ſup illud. Ille fuit homicida
ab initio. ⁊ poſte amẽdax ẽ ⁊ pater eius. dic glo.
Nota homicidã nõ ſolũ qui facto ſz q̄ vbo occi
dit. vt dyabolus primos parẽtes. ⁊ poſt ſequit̃.
homo mẽdax qui nõ hz de ꝓprio ſz ab alio acce
pit. i. dyabolus. ⁊ addit. ⁊ pater ei⁹. pater ẽ ipſi⁹
mendacij qđ inuenit. Mendaciũ aũt dr̃ pcc̃m ſic
habet̃ ab Aug. i li. xi. de ciui. dei. Omne peccatũ
eſt mẽdaciuz. ſz hec prioritas nõ attendit̃ niſi tp̃e
⁊ quadaz dignitate. qua angelus dr̃ prior hoĩe.
videt̃ q̄ homo habeat de ſe vt poſſit peccare ſi/
ne dyaboli ſuggeſtiõe. ſicut. n. li. ar. ei⁹ de ſe verti
bile eſt in malũ. ita de ſe põt cadere ſiue hẽat ſug
geſtionẽ ſiue nõ. Cũ ergo dr̃ q̄ omne malũ eſt a
dyabolo hoc eſt rõne prioritatis vt pater. ⁊ rõe
occaſiõis qua dyabolus inuidit hũane nãe. ſeu
creature ⁊ inuidendo ſuggeſſit. Uñ dicit beatus
Berñ. in. xvij. omel. ſua ſup Cañ. vidit ⁊ i liuore
ſuo inuidit ⁊ molitus ẽ hẽre ſubiectos ſocios. de/
dignatus iſirmiores inquit ⁊ inferiores nã. nõ dz
eſſe ꝯtinens in gloria. Et aug. in li. de virginita/
te. ſuperbie dyaboli acceſſit inuidia qbus duob⁹
dyabolus ẽ dyabolus. Ex iaz dictis pz. q̄liter ve
ra ſũt q̄ obiecta ſũt. que ꝯcludunt dyaboluz eſſe
principiuz mali ad hoc ſpectãt q̄ prim⁹ peccauit.
⁊ alij cũ ipſo peccauerunt. ſic angeli vel ad eius
ſuggeſtiõez vt hoĩes. ¶ Ad illud qđ dr̃. q̄ malũ
ẽ inuentuz a dyabolo. nõ excludit qn hõ poſſit
p ſe inuenire pcc̃m ſicut habet̃ Iſa. iij. adinuen/
tões eoꝝ ꝯ dñm. Sed q̄ꝛ dyabolus prio appro/
bauit ⁊ ita nouit p approbatiõez. ⁊ ſic inuenit. i. i
noticiam p approbatiõez venit.

Articulus quintus.

[D]einde querit̃ ſuppoſito q̄ malũ ſit ab
hoĩe. vtrum rõne lib. ar. ẜm ſeipſum.
aut rõne alicuius diſpoſitõis ſupad/
dite. Qđ rõne ipſius li. ar. arguit ſic.
Fructus malus procedit ab arbore mala. arbor
vo mala dr̃ volũtas mala. volũtas ergo mala cũ
nõ hẽat aũ ſe primo niſi li. ar. ẜm q̄ eſt facultas
voluntatis ⁊ rõnis. ex ipſo li. ar. cauſabit̃ ⁊ q̄rit̃

ꝫ de praua voluntate mala. Naꝫ ſi eēt aliqua vo lūtas mala de illa ſimilit̄ querendū eſſet. ⁊ q2 nō eſt trāſitus in infinitū oportet ſtare. cuꝫ ergo illa prima voluntas nō habeat ante ſe niſi ipſuꝫ lib. arb. qḋ eſt facultas volūtatis. erit primuꝫ maluꝫ culpe ab illo libe. arb. ¶ Ad idem Augu. in li. de li. arb. Malū ſiue peccatuꝫ eſt ſpreto incōmuta/bili bono bonis cōmutabilibꝰ adherere. qḋ fit li. volūtatis ar. ergo maluꝫ proprie eſt a lib. arb.

Cōtra. videt̄ ꝙ principiū mali ſit alia ſupaddita diſpoſitio vt libido. Unde Augu. j. li. de li. ar. ij. c. fi. Clarū eſt iaꝫ nihil aliud ꝙ̄ libidinē in toto maleſaciendi genere dominari. ergo libido ē cā oīs mali. ¶ Iteꝫ videt̄ ꝙ error ⁊ puerſus amor ſint principia mali. Augu. xxij. de ciui. dei loquē/do de malis dicit hic hominū ſūt maloꝝ ab illa erroris ⁊ puerſi amoris radice veniētia. cū qua oīs filius adaꝫ naſcit̄. Naꝫ quis ignorat cū quā/ta ignorātia veritatis. que iā ī īfantibus maniſe/ſta eſt. ⁊ cuꝫ quāta abūdantia vane cupiditatis que ī pueris icipit apparere homo veniat in hāc vitā. ita vt ſi dimittat̄ viuere vt velit. ⁊ facē qcqd velit. in hec facinora ⁊ flagicia que cōmemora/ui ⁊ q̄ cōmemorare nō potui. vel cūcta vel multa pueniat. ergo ipſa mala hominū puenīūt a ra/dice erroris ⁊ puerſi amoris. ergo ſunt cā mali. error ⁊ puerſus amor. ¶ Itē videt̄ ꝙ ipſa cupi/ditas ſit cauſa. j. Thimo. vlt. Radix omniū ma/lorū ē cupiditas. Reſpōdet̄ li. ar. eſt principiū oīs mali culpabilis. ſi attēdimus ad potentiam. Unde Aug. in li. de li. arb. Quid opus ē querere vnde ille motus exiſtat. quo voluntas auertit̄ ab īmutabili bono ad bonuꝫ mutabile. cuꝫ eniꝫ nō niſi animi. ⁊ volūtate ⁊ ob hoc culpabilē eē fa/teamur. ſed libido ⁊ alia que enumerant̄ ſunt cāe ſiue radices maloruꝫ. ſicut praue diſpoſitōnes ipſius potētie que ē li. arb. Et attēdendū eſt ꝙ li. arb. eſt facultas volūtatis ⁊ rōnis. ex pte facultatis deficientis ſumit̄ libido ſm ꝙ dr̄ ab eo quod/libet. ſicut dicit Augu. in iponoſticō. error vō ex pte rōnis deficientis ē cā maloꝝ. Amor vō puerſus ex pte volūtatis eſt cā mali. Sed aget̄ de his īferius diffuſius in tractatu de pctō. vbi aget̄ de diuerſis radicibus peccatoꝝ.

Articulus ſextus.

c COgnita cauſa mali quod ē defectus. Iteꝫ ſm ꝙ dicit̄ maluꝫ culpe quod prius eſt ꝙ̄ malū pene ⁊ addit ſuper defectū. malū eniꝫ culpe ē defectꝰ cul/pabilis. ſequit̄ querere determinate de malo voluntatis ⁊ malo actionis.

Querit ergo pri/ §. j. mo de cā male volūtatis ſic. Nihil ē cuius ortuꝫ legitima cā nō preceſſerit. Et Iob. v. nihil fit in terra ſine cā. ſed malū volūtatis fit. ergo hꝫ cām nō voluntateꝫ malaꝫ. tunc eniꝫ eſſet ꝓceſſus in i/finitū. nec bonaꝫ. cū oppoſitū ꝯtrarij nō ſit cā oppoſiti. bona auteꝫ ⁊ mala volūtas ſunt ꝯ̄ria. ergo bona voluntas nō eſt cā male voluntatis. ¶ Si aūt dicat̄ ꝙ ipa volūtas ſit cā male eſt volūtatis. ꝯtra ipſa ē indifferēs ad bonuꝫ ⁊ ad malū. ergo nō eſt cā neceſſaria huius. Si vō dicat̄ li. ar. cuꝫ li. ar. ſit a deo. erit malū a deo. ſm illud qcquid ē cā cauſe. eſt cā cauſati. ¶ Forte dicet̄ ꝙ deus ē cā p ſe. li. ar. li. ar. vero eſt cā per accidēs mali. ⁊ ita nō ꝓcedit virtus ꝓpoſitōnis ꝑcedētis. q2 nō eſt ſm vnū modū cauſe. Cōtra. malū culpe quod ē primo in volūtate mala. eſt malū volūtariuꝫ. ſꝫ maluꝫ volūtariū per ſe eſt in volūtate. voluntas autē per ſe in li. ar. ergo malū volūtatis p ſe eſt in li. ar. eſt ſicut in cā. ¶ Item obijcit ſic Aug. xij. de ciui. dei. Sūt duo equaliter affecti aīo ⁊ corpore ⁊ pēs in oībus. ⁊ vident vnā rem pulcrā vl̄ mulierē. vel equū vel aliud huiuſmodi. qua re viſa vnus illicite fruat̄. alter nō. q̄ ergo fuit cā. Nō rei pulchritudo. cū eadē eſſet ⁊ quelibet equaliter ꝺ ſe moueret. Nō caro. cū ſimiliter ſe habeat ꝙ̄tū ad carnis diſpoſitiōeꝫ. Nec animus. cū ſiſis eēnt animi. Nō ſuggeſtio maligni ſpūs. cū malignus ſpūs eque teneret vtrūqꝫ ꝙ̄tuꝫ eſt de ſe. nihil ergo videt̄ niſi ꝓpria volūtas eſſe cā ipſius mali. ſed illaꝫ quis fecit. cuꝫ ante nō eſſꝫ niſi natura bona. nature auteꝫ bone deus ē cā. illius autē mali nul/latenus eſt cā. que ergo ē cā. Reſpōdet̄ ad primū p hoc ꝙ dicit Aug. in li. de ciui. dei. Liberuꝫ arbi. ſiue volūtas ſiue potētia dupl'r pōt ꝯſiderari. vel inꝙ̄tū eſt nā. ⁊ ſm hoc nō ē cā mali. vl' in/ꝙ̄tū eſt ex nihilo vel ſeipſo deficiēs ⁊ ꝯuerſū ad vanū. ⁊ ſm hūc modū eſt cā male volūtatis. put mala volūtas dicit actū interiorē. ſed nō ex hoc accipiendū eſt. ꝙ maluꝫ primo ſit ī volūtate po/tētia ꝙ̄ ī volūtate actu. ſꝫ ecōtrario ī actu priꝰ ꝙ̄ in potētia. ⁊ ꝓpter hoc nō ſequit̄ deus ē cā li. ar. ⁊ li. ar. eſt p ſe cā mali. ergo deus ē cā mali. quia li. ar. rōne alterius ⁊ alterius ē cā ⁊ cauſatuꝫ. eſt eniꝫ cauſatū vt effectus. ē cā vt deficiēs. q tñ defectus dr̄ ſm alterū genus defectꝰ ꝙ̄ ipſe actꝰ. Actꝰ eniꝫ dr̄ defectus culpabilis q nō hꝫ añ ſe defectū culpabileꝫ. ¶ Ad ſcḋꝫ vero dicēdū. ꝙ paribꝰ exiſtētibus ꝯditionibus. nō ē dicere rōnē mali ī voluntate. niſi ipſaꝫ volūtateꝫ que ſeipſa vertibilis eſt. ⁊ ꝙ ſeipſa vertit̄ in iſto ⁊ nō in alio: nō ē aſſignare aliquaꝫ cauſaꝫ a ſeipſo. q2 ꝙ iſte vertit̄ ad malū nō eſt niſi ꝙ placet. placiti aūt nulla alia rō ē quereda. ſicut ī bonis cū puentū eſt ad volūta/teꝫ dei nulla eſt alia rō. ita ⁊ in malis cuꝫ peruē/tuꝫ eſt ad volūtatē vertibileꝫ ſibi relictā. hoc eīm dicit̄ ꝓpter voluntatē in bono p gr̄āꝫ ꝯfirmatam. ¶ Si vō obijcit̄ ꝙ ſi li. ar. aut volūtas ſit cā ma/li. dōm ꝙ li. ar. ſiue voluntas dicit̄ ex nihilo. ⁊ vt

eſt natura ⁊ vt ē voluͤtas. Si vt natura. ẜm illum
moduꝫ ꝯueniret etiā alijs creaturis que ſunt na/
ture. Si vero vt li. ar. ſiue voluntas i actu inq̄ꝫtuꝫ
eſt ex nihilo. ẜm hoc ē cā mali. ⁊ rō ē. q2 vt ē na/
turalr̄ nō determinatꝰ niſi ad vnuꝫ. vt ē voluntas
vel li. ar. ē oppoſitoꝝ. ⁊ vnius de ſe. ſ. mali. alte/
rius vero nō p2ia cā nec tota.

Cōſequēter que .§. ij.

ritꝰ de malo actōis a quo ſit. vtrū. ſ. a deo vel a ſo
lo libe. ar. Queritꝰ ergo vtruꝫ actio mala ſit a dō.
⁊ p2io vtruꝫ mala actio iquātum mala ſit a deo.
Secundo vtruꝫ mala actio iquātū actio ſit a dō.
Quātuꝫ ad p2imuꝫ ꝙ mala actio inq̄tuꝫ mala
ſit a deo oñditꝰ i hunc moduꝫ. qm̄ dare elemoſy/
nā pp inanē glo2iā. ē quedā actio mala ex circū/
ſtātia. ſed hec actio iquātuꝫ actio ⁊ iquātuꝫ mala
ē a deo. Nā ꝙ rōne eius ꝙ eſt actio ſit a deo pꝫ.
Silr̄ etiā videtꝰ rōe ſupadditi videlꝫ. q2 illa actio
refertꝰ ad inanē glo2iā. ꝙ ſit a deo. q2 hec relatio
ē a deo. ſed rōne huius relatōis dicitꝰ mala. ergo
ipſa actio rōne qua mala ē: ē a deo. ¶ Itē Aug. in
li. lxxxiij. q. qd̄ deo acto2e dr̄ fieri. dr̄ fieri deo vo
lēte ⁊ ecōuerſo. ſed maluꝫ inq̄tuꝫ malum ſit deo
volēte. q2 ſi nollet nō fieret. ergo maluꝫ iquātuꝫ
maluꝫ ſit deo acto2e. ergo mala actio iquātuꝫ ma
la ſit a deo. Vñ aug. i ench. Si dñs nollet mala fi
eri. nō fierent. ergo fiunt deo volēte. ergo ⁊ deo
acto2e. ergo ⁊c̄. ¶ Itē duplex ē lux. ſ. co2palis ⁊
ſpūalis. Lux āt co2palis eadeꝫ ē cā lucis ⁊ tene/
b2aꝝ. ſicut ſol p ſui pñtiā ē cā lucis. p ſui abñtiā ē
cā tenebraꝝ. ergo ſilr̄ lux ſpūalis q̄ deus ē Io. i.
⁊. viij. erit cā lucis. i. boni. ⁊ cā tenebraꝝ. i. mali.
ergo deus ē cā male actōis iquātuꝫ mala ē. ſicut
ſol cā tenebraꝝ. Cōtra. ab eodē agēte penitus
nō diuerſificato in ſe. nō egreditꝰ pfectuꝫ ⁊ iperfe
ctuꝫ. ſed bonuꝫ dicit pfectionē. maluꝫ vero iperfe
ctionē. q2 dicit p2iuationē boni. modi. ſ. ſpēi ⁊ o2
dinis. penes q̄ determiatꝰ rōe creature. ſed deus ē
agēs pfectiſſimus ñ diuerſificatꝰ i ſe. ergo cuꝫ bo
na actio ſit ab ipo. ñ erit mala ab eodē. Et ad hoc
facit illō deut. xxxij. dei pfecta ſunt opa. ¶ Itē illiꝰ
rei deus ē vlto2 cuiꝰ nō ē acto2 ſꝫ male actōis deꝰ
ē vlto2. ergo illiꝰ rei nō ē acto2. ¶ Itē dñs ihibuit
ade ne comedēt de pomo. ergo noluit ꝙ come/
deret. ergo nō fuit acto2 illius actōis. ſi. n. acto2 fu
iſſet. ꝯ ſe vel ꝯ pceptum ſuū feciſſet. ¶ Itē quicqd
ē a deo bonuꝫ ē iquātuꝫ ē ab eo aliquo mō. ſꝫ hu
iuſmōi actōes. blaſphemare. fo2nicari nullo mō
ſunt bone. ergo nullo mō ſunt a deo. ¶ Itē oē qd̄
ē a deo o2dinatꝰ ad finē bonū. ſed ſunt aliq̄ actōes
male q̄rū ñ pōt eē bonꝰ finis. vt fo2nicari. adulte
rari. mētiri. ergo nullo mō ſunt a deo. ¶ Itē hec
actio mala. in q̄tuꝫ ē actio ē a deo: inq̄ꝫtuꝫ mala ñ
ē a deo. ſed a dyabolo vel li. ar. ergo actio ē a deo
vel a dyabolo. ergo deus ⁊ dyabolus ſūt eiuſdē
rei p2icipiū. quod ē ꝯ aplꝫ dicentē. Non ē conuē
tio xp̄i ad belial. Solutio dicēduꝫ. ꝙ actio ma
la ratōe mali non ē a deo. ¶ Ad illud qd̄ p2imo
obijcitur in contrariū. dicendū ꝙ in illa relatione
ſunt duo. cuꝫ eniꝫ dico relationē ad indebituꝫ fi/
neꝫ duo dico: ipſaꝫ relationē. ⁊ hoc ē aliquid ſi/
ne aliqua natura. ⁊ hoc ē a deo. etiā dico ibi hoc
quod ē ad indebitū finē. que eſt circūſtantia mali
ſubſtātificata in illa ⁊ hoc nō ē a deo. Unde rela/
tio de ratione relatōnis ē a deo. nō q̄ꝫtuꝫ ad hoc
quod dicitꝰ ad indebitū finē. q2 ex pte illa determi
natꝰ i ea malicia. ⁊ hoc ē quod dicit Anſel. in li. de
caſu dya. Dyabolus ꝯuertit volūtatē ad id quod
nō debuit. ⁊ ipꝫ velle ⁊ ipſa ꝯuerſio aliquid fuit.
⁊ nō niſi a deo hūit aliqd. inq̄ꝫtū autē iuſticia ca/
ret ſine qua eē nō dꝫ. non eſt ſimplr̄ maluꝫ. ſed eſt
aliquod maluꝫ. ſ. i illo genere. Unde patet. ꝙ ipa
cōuerſio ſiue relatio ē aliquid quod ē a dō. ⁊ qd̄
nō dicit de ſe maliciā. ſed inq̄ꝫtuꝫ iuſticia caret qd̄
eſt ad indebitū finē conuerti. eſt ponere ibi mali/
ciā. ⁊ illa malicia non ē a deo. Unde ipſuꝫ ſupad
dituꝫ non ē a deo licet ipſa relatio. ¶ Ad ſcđuꝫ
dicendū. ꝙ duplex ē voluntas dei. ſ. permiſſiōis
⁊ app2obatōis. De voluntate permiſſiōis verū ē
ꝙ deo volēte ſit malū. ita ꝙ notetꝰ hic ꝯcomitātia
per illuꝫ ablatiuū. ⁊ nō cauſalitas aliqua. q2 per/
miſſio ẜꝫ ꝙ huiuſmodi nō ponit cauſaꝫ reſpectu
pmiſſi. Voluntas autē app2obatōis nō ponit ali
quā cauſalitatē reſpectu voliti. ⁊ ita loquēdo de
hac voluntate. nō ē cōcedēduꝫ ꝙ maluꝫ fiat deo
volēte. q2 ſic ipe ablatiuus ipo2tat cauſalitatē. nul
la autē cauſalitas ē in deo reſpectu mali. ¶ Quod
obijcitꝰ qd̄ ſit deo volēte ſit deo acto2e. intelligēdū
eſt de voluntate que ponit cauſalitatē reſpectu vo
liti. que ē voluntas app2obatōis. nō d̄ voluntate
pmiſſiōis que ſicut dictū ē. nō ponit cauſalitatē i
eo reſpectu cuius ē. imo de hoc ſequitꝰ. non ergo
deo acto2e ſit malicia ſꝫ illud qd̄ ſubſternitꝰ mali/
cie. q2 ad illud ꝯparatꝰ dei voluntas i rōne cauſa
litatis. ¶ Ad tertiū dicēdū. ꝙ nō ē ſilr̄ de luce ſiue
ſole co2po2ali ⁊ ſpūali reſpectu lucis ⁊ tenebre.
q2 ſol mālis agit per naturaꝫ. ⁊ ideo p ſui pñtiā ē
cauſa lucis. per ſui abſentiā eſt cā tenebre. Sol au
tē ſpūalis ſol iuſticie agit p voluntatē nō p naturā
reſpectu lucis ſpūalis ſiue boni. id̄ per ſui pñtiā
ē cauſa boni. nō autē per ſui abſentiā ē cauſa ma/
li. imo potius ipſū maluꝫ eſt cā abſentie ſpūalis ſo
lis. Vñ dicit Anſel. in li. de caſu dyaboli. de bono
āgelo. q2 deus dedit illi perſeuerātiā. ideo ille ac
cepit. ⁊ d̄ malo dicit. q2 nō accepit perſeuerātiā.
ideo deus nō dedit. Unde ſup illud Roma. tradi
dit illos deus i deſideria ⁊c̄. q2 cultū ⁊ religionē
dei imaginibus tradiderūt. tradidit illos deus. i.
ſubtrahēdo gratiā pmiſit. nihil. n. abſq3 eius p/
miſſiōe fuit i malis. Vñ defectus li. ar. ē cā receſ/
ſus ſolis ſpūalis ⁊ nō ecōuerſo. id̄ nō ē dicēduꝫ

ꝙ ſol ſpũalis p ſui abſentiã ſit cã tenebꝛarũ. nam
ipſe ſol ſpũalis eſt agens vniuerſale. qꝛ vbiqȝ ſe
diffundit. vnde de ſe nunq̃ȝ abeſt. ſȝ alia deſunt ab
ipſo. quãdo recedunt per peccatum. ideo nõ eſt
dicere ꝙ ſua abſentia ſit cã tenebꝛe ſiue mali. imo
ipſuȝ li. ar. deficiẽs ẽ cã quare ei abeſt ſpũalis ſol.
Cũ. n. ð ſe nulli abſit. nõ ẽ ſui abſentia cã alicuius
imo ccõuerſo. Sol autẽ mãlis ẽ nãliter agẽs. vñ
eſt agẽs particulare non vbiqȝ ſe diffundẽs. imo
naturalr̃ mouet ab hoc ſitu in illũ. ꝛ cum ẽ i hoc
ſitu nõ illuminat i alio. qꝛ nõ vbiqȝ ſe diffundit.
ꝛ ꝑꝑ hoc abeſt aliqb⁹ ꝛ ẽ cã tenebꝛe. ſic ergo pȝ
ꝙ nõ eſt ſimile hic ꝛ ibi.

Poſtea querit . §. iij.

Utruȝ mala actio ſm ꝙ actio ſit a deo. ꝛ videt ꝙ
nõ. qꝛ li. ar. ẽ mouẽs ab alio. ſ. deo. vnde ẽ motoꝛ
particularis. hoc autẽ agẽs ꝑticulare aliqñ cõti-
nuat cum ſũmo agẽte deo qui ẽ agẽs vniuerſale.
aliquãdo diſcõtinuat ꝛ ſeparat ab ipſo. cũ autẽ
cõtinuat in actõe ſua cũ pꝛimo agẽte. tũc dicit ab
ipſo libe. ar. ꝓcedere bona actio. cũ autẽ diſcõti-
nuat. tũc dicit actio mala. Ex hoc obijcit ſic. nihil
qð ꝓcedit ab ipo libe. ar. p diſcõtinuationẽ ꝛ ſe-
parationẽ a deo. põt dici ꝓcedere a deo aliquo
mõ. ſȝ mala actio ẽ huiuſmõi. oẽ eim qð ꝓcedit
a libero arbi. inq̃ȝtũ ẽ deficiẽs. ꝓcedit ab ipſo p
diſcõtinuationẽ ꝛ ſepationẽ a deo. ſed mala actio
ꝓcedit a libe. arbi. inq̃ȝtũ deficiẽs ẽ. ergo ꝓcedit
ab ipſo li. ar. p diſcõtinuationẽ eius a deo. ergo
nullo mõ ꝓcedit a deo nec etiã mediãte libe. ar-
bi. ¶ Itẽ qui adiuuat furẽ i opere furti ꝑticeps ẽ
furti. Iuxta illud ps. Si videbas furẽ ꝛc̃. hoc dr̃
ibi i glo. ergo q adiuuat peccatoꝛẽ in ope peccati
ꝑticeps ẽ peccati. ſȝ deus nunq̃ȝ ẽ nec põt dici ꝑti
ceps pc̃i ſiue mali. ergo cũ actio mala ſit peccatũ
nunq̃ deus adiuuat peccatorẽ i actõe ſua vel ma
la. nõ ergo adiuuat ipm li. ar. in actiõe mala. ſed
adiuuaret ſi cũ illo malã actionẽ facẽt. ergo nullo
mõ ẽ ipa actio mala inq̃tũ actio a deo. imo ſoluȝ
a libe. ar. ¶ Itẽ math. vij. Nõ põt arboꝛ bõa fru
ctus malos facere. imo arboꝛ mala facit fructus
malos. ſicut habet ibidẽ. Et. xij. math. Fructus er
go mali ꝓcedũt ab arboꝛe mala. ꝛ nullo mõ a bo
na. fructus mali ſunt opa mala. arboꝛ ãt ſũme bo
na a qua oĩs fructus bon⁹ deus. ergo mala actio
nullo mõ ẽ a deo. ¶ Itẽ Gen̄. ij. Uidit dñs cũcta
que fecerat ꝛ erãt valde bona. ſȝ mala actio nõ ẽ
valde bona ꝛ inq̃ȝtũ actio. ergo nõ ẽ a deo facta.

Cõtra. videt ꝙ mala actio inq̃ȝtũ actõ ſit a dõ.
Aug. i enche. Quãdiu nã coꝛrumpit ineſt ei bonũ
quo pꝛiuat. ac p hoc ſi nãe aliquid remanebit qð
coꝛrũpi nequeat. ꝑfecto natura icoꝛruptibilis ẽ.
ergo qð coꝛrũpit ab ipſa malicia nã aliqua ẽ. que
aliquo mõ pꝛiuat. ſȝ actio coꝛrũpit p maliciã. er-
go actio mala rõne actionis ẽ nãliter aliqua. ſed
oĩs nã ẽ a deo. ergo ꝛ ipſa actio mala inquãtum
actio. ¶ Itẽ aug. i li. de va reli. dicit. ꝙ mala actio
rõne malicie dfoꝛmat ꝛ coꝛrũpit bona nãlia. que
ſunt modus ſpẽs ꝛ oꝛdo. ergo malicia defoꝛmat
ꝛ coꝛrũpit nãm. ſed illud qð malicia defoꝛmat ꝛ
coꝛrũpit in actõe mala. ẽ ipa actio. ergo ipa actio
eſt nã aliqua que pꝛiuat. mõ. ſpecie. ꝛ oꝛdine. ſed
omnis nautre pꝛicipium ẽ deus. ergo mala actio
rõne actionis ẽ a deo. ¶ Itẽ aug. in li. de vera re
ligi. oĩs res vel ſubſtãtia vel eſſentia vel nã. vel ſi
aliquo alio verbo melius enunciat. ſimul hȝ hec
tria. vt vnde aliquid ſit. ꝛ ſpecie diſcernat. ꝛ reꝝ
oꝛdinẽ nõ excedat. ergo mala actio; rõne actiõis
ẽ a deo. ¶ Iteȝ phs in li. de cauſis dicit. Cã pꝛima
ꝛ vniuerſalis. plus eſt influẽs ſup ſuũ cauſatũ q̃
cã ſecũdaria ꝛ ꝑticularis. ergo cã ſecũdaria ꝛ ꝑti
cularis nõ agit ſine pꝛima cã ꝛ vniuerſali. qꝛ ob
hoc dicit pꝛia ꝛ vniuerſalis reſpectu illius. ſed cã
ſecundaria ꝛ ꝑticularis ẽ libeꝝ ar. noſtrũ quod
vertibile ẽ. pꝛima cã ꝛ vniuerſalis deus qui ẽ in-
uertibilis. ſi ergo aliquid egredit a noſtro lib. ar.
hoc ẽ ſm ꝙ recipit influentiã a deo. ergo cũ mala
actio ſm ꝙ actio ꝓcedit a li. ar. erit etiã ipſa pꝛo-
cedens a deo. ¶ Item dicit aug. Quicquid ẽ in-
quãtuȝ bonuȝ ẽ. eſt a deo. ergo mala actio iquãtũ
ẽ a deo eſt. ¶ Itẽ quicquid ẽ cã cauſe eſt cã cau-
ſati. ita vt ſit omnimoda vniformitas. ſic eniȝ nõ
habet inſtãtiã. ergo cum potẽtia a qua exit actio
mala ſit cã illius inquãtũ eſt. inquãtuȝ ãt ẽ poten
tia ẽ a deo ſicut a cã. ergo deus ẽ cã male actiõis
inquãtuȝ ẽ. ¶ Itẽ vnus ẽ fons eẽndi. qꝛ non ſunt
plura pꝛicipia eoꝝ que ſũt. ergo nõ ẽ aliquid qð
nõ ſit a deo. ergo ſi mala actio ẽ mala actio inq̃ȝ-
tuȝ ẽ aliquid ẽ a deo. ¶ Itẽ vt tu dicis mala actio
ẽ aliqd. ꝛ ñ ẽ a deo. ergo hȝ aliud pꝛincipiũ. ſcȝ
libeꝝ arbitriũ. ergo ẽ aliqð pꝛicipiũ maloꝝ que
ſunt. ꝛ hoc ẽ manichei hereſis. ¶ Itẽ mala actio
ẽ i genere actõis. genera ãt reꝝ ſunt a dõ. ſic ergo
oñdit rõnibus ꝙ mala actio iquãtũ actio ẽ a dõ.
¶ Itẽ hoc idẽ oſtẽditur per exẽpla. Pꝛimũ ẽ in
Ioãne. xi. de caypha qui a ſemetipſo nõ dixerit.
Expedit vt vnus moꝛiat hõ ꝓ populo ꝛ nõ tota
gens pereat. ſed cũ eẽt pontifex anni illius ꝓphe
tauit ꝛc̃. ergo eius dictio fuit a ſpũſancto. ꝛ con-
ſtat ꝙ fuit moꝛtale peccatũ. ad hoc. n. dixit vt dñs
iterficeret. ergo mala actio ẽ a dõ. ¶ Itẽ iſaie. vij.
Sibilabit deus muſce que ẽ in extremo fluminũ
egipti. glo. ſibilatio ẽ diuina iſpiratio. muſce ſunt
egiptij ibelles ꝛ imũdi. hoc eniȝ dr̃ ꝯ iudeos. qꝛ
dñs inſpirauit egiptijs voluntatẽ deſtruendi iu-
deos. ꝛ cõſtat ꝙ volũtas eoꝝ fuit mala. ergo pꝛĩ
mũ. ¶ Itẽ iſa. x. Nũquid eleuabit ſecuris aduer-
ſus eũ qui ſecat in ea. vbi dicit ꝙ ſennacherib vir
ga ferrea baculus dei. glo. ſicut huiuſmõi inſtru-
mẽta nihil ſũt p ſe agẽtia. ita ſennacherib nihil p
ſe opat⁹ ẽ. ſȝ ꝙ ei⁹ volũtas fuit mala ꝯſtat qꝛ ſup-

diuit. Un̄ ei ip̄roperat̃ nunq̄d eleuabit̃ ⁊c̄. ⁊ tn̄ dr̄ instrumentū dei in iſta actione. Actio aūt magis attribuit̃ agēti p̄ inſtr̄m q̄ȝ inſtrumento. ergo p̄rimum. ¶ Itē Iſa. xlv. Ego dn̄s creans tenebras ⁊ faciens mala. glo. non malū inquātū malū. ſed inquātū iuſtum aut illud intelligit̃ de malo culpe aut pene. non pene. q2 illud inquātuȝ tale ē a deo ergo de malo culpe. ¶ Itē iſa. xxxvij. Reuerſus ē rabſacƺes. glo. dn̄o p̄mittente venit. ⁊ dn̄o p̄cipiente receſſit. ſed ꝯſtat q̄ i receſſu peccauit mortaliter ſicut in aduentu. ita. n. querebat facere voluntatē idolatrie dn̄i ſui in receſſu ſicut in aduentu. ergo dn̄o p̄cipiēte peccauit mortaliter. ergo mala actio ē a deo. ¶ Itē Exo. xij. Iudei ſpoliauerunt egiptios ex p̄cepto dn̄i qd̄ factū fuit in p̄cepto. ſed modus i permiſſione. ſȝ qdā illoꝝ ſpoliauerūt ex cupiditate. ergo mala coꝝ actio ſ3 q̄ actio fuit a deo. Reſponſio vel ſolutio dōm q̄ mala actio ſm̄ q̄ actio eſt a deo. ſȝ non ſ3 q̄ mala. naȝ mala actio ſm̄ q̄ mala ē a volūtate mala. dicēdo aūt malam voluntatē. duo dico. ſ. ipſam voluntatem que ē motus potentie. ⁊ defectuȝ ipſius q ē malicia. ergo ratione potētie reducit̃ ad cām p̄imā ⁊ potentiā. q̄ aūt ibi dico malū: ſiſtit in ipſa ſm̄ q̄ eſt deficiens. ⁊ nō vlterius p̄cedit. hoc. n. nō h3 a deo. ſed q2 ex nihilo ⁊ iō vertibilis ad malū vt ſupra oſtenſum ē. ⁊ iō l3 voluntas ſit a deo ⁊ malū a volūtate. n̄ tn̄ malū a deo. nō. n. eſt a voluntate ſm̄ q̄ ad deū refert̃. Silr̄ ēt dicendum de actione. Mā inquātum actio. p̄cedit a voluntate ſm̄ q̄ ē potētia a deo. ſed inquātū mala: p̄cedit a potētia vt d̄ficiēs. ¶ Ad p̄imū ergo qd̄ obijcit̃ in ꝯ̄riū. dōm q̄ cū dico diſcōtinuatōeȝ libe. ar. a deo. duo dico. dico. n. ibi ſepatione libe. ar. a deo. q̄tum ad affectū vel effectuȝ. dico ēt ꝯiunctiōeȝ ipſius q̄tū ad eē. ſepatio ergo illa inducit deformitatē ſiue maliciā. hoc. n. ē voluntas deficiētis. ſed ipſa ꝯiunctio cū ſūmo bono q̄tum ad eē inducit actōeȝ. Sic ergo mala actio rōe malicie vel deformitatis p̄cedit a li. ar. p̄ diſcōtinuationē eius a deo. ſed non rōne actionis. imo rōne actionis procedit ab ip̄o per continuationem eius cum deo. ⁊ ideo mala actio inquātū eſt actio eſt a deo. ſed inquātum mala a li. ar. d̄ficiente tn̄ vel diſcōtinuāte ſe a deo. ¶ Ad ſcd̄ȝ dicendum. q̄ nō adiuuat ipſe deus libe. arbi. i malo. adiuuat. n. ipſum tn̄ q̄tum ad actionem. ſed non q̄tum ad maliciam vel defectum. dat. n. potentiā ad actionem inquātuȝ actio noiat naȝ ſiue quid bonum. ſed nō dat potētiā ipſi volūtati vel lib. ar. ad malū vel defectū. q2 illud nō eſt poſſe. imo nō poſſe. nō. n. hoc habet natura vel potentia a deo q̄ deficiat. ſed a ſe q2 de nihilo. cum nō poteſt eſſe ille defectus ſine bono quod deus facit. nec tamen deus facit defectuȝ. Unde Dyoni. bonum ſuſtantificat ſuam priuationem non ergo adiuuat deus liberum arbitrium i malo. ſed adiuuat ip̄m in actionē in qua eſt malum. q2 d at potentie ſiue lib. arbi. qd̄ poſſit opari. ſȝ nō q̄ poſſit male operari. ¶ Ad tertiuȝ q̄ obijcitur. q̄ nō p̄t arbor bona fructus malos facere. dicendum q̄ mala actio ſm̄ q̄ actio non ē fruct⁹ malus. ſm̄. n. q̄ actio eſt aliquid. omne aūt qd̄ eſt. inquātum ē bonū eſt. ſ3 q̄ opponebat̃ p̄ altera p̄te. ergo mala actio ſm̄ q̄ actio bona eſt. ⁊ ē ab arbore bona ſcȝ deo. ¶ Ad quartū qd̄ obijcit̃. vidit deus cūcta que fecerat ⁊c̄. dicendum q̄ illud non intelligitur ita q̄ ſingula ſint valde bona in ſe. ſed intelligitur de ipſo vniuerſo quod eſt valde bonum. ⁊ propter hoc non ſequitur ſi hoc nō eſt valde bonuȝ in ſe. qd̄ non ſit a deo.

Membrum quartuȝ.

Quarto queritur de p̄miſſione mali. Et habet duos articulos. Primus vtrū deus permittat mala fieri. Secundus quare permittat fieri.

Articulus primus.

Ad p̄imū. vtrū de⁹ p̄mittat malū fieri. Qd̄ nō vr̄ Dyo. de diui. no. Optimi eſt optima adducere. meliores autē eēnt res ſi eēnt malis ip̄mixte. ergo dei ſūme potētis ⁊ ſūme boni ⁊ ſūme ſapiētis nō ē p̄mittere mala fieri. ¶ Ad idē. nullus rex potēs ſufficienter p̄mitteret ſcienter i regno ſuo fieri aliqd̄ quod regno ſuo aduerſaretur. ſed malum aduerſatur ei in quo regnat deus. ergo n̄ permittit de⁹ malum fieri in mundo. ¶ Item permiſſio dei eſt actio eius. Unde aug. in q̄onibus vete. teſt. lvi. q. Omne quod p̄mittit deus facere dicitur. q2 ſi nō p̄mittat nō fit. Un̄ Jo. xix. Non haberes i me poteſtatē niſi datum tibi eſſet deſuper. ſed actio eius eſt eēntia ei⁹. ergo qd̄ fit a permiſſione fit ab eēntia. ſed maluȝ nō fit ab eēntia. ergo nec a p̄miſſione. ergo deus non permittit mala fieri. Cōtra. aug. xx. de ci. dei. Nullus hoīuȝ agit recte niſi diuino adiuuetur auxilio. nullus dmonū aut hoīuȝ agit iniquū. niſi diuino eodēq3 iuſtiſſimo iudicio p̄mittat̃. ergo nullū malū fit niſi diuina p̄miſſiōe. ¶ Itē idē in eo dē. Nō dubitauit ap̄ſ dicē. mittet de⁹ illis opatōeȝ erroris. vt credāt mēdacio. de⁹ enim mittet q2 dyabolum iſta facere p̄mittet. Un̄ Job. mitte manū. i. p̄mitte. ⁊ da poteſtatē. ¶ Iteȝ ſuper illud p̄s. Dixit ⁊ facta ſunt. gl. iō nihil p̄nt. niſi qd̄ p̄mittit. cupiditatē nocēdi p̄ te habeſ. p̄tātē aūt nocēdi. ſi ille nō dat nō habes. ¶ Itē ſup illd̄ p̄s. Indignationē ⁊ iram ⁊ tribulatōeȝ. glo. hec imiſit deus in eos nō i p̄ticipando maliciā. ſȝ gr̄e ſubtractōe ⁊ hec eadē p̄mittēdo. ¶ Itē ſup illud. Eduxit eos cū argēto ⁊ auro ⁊c̄. glo. p̄cepit vt facerent. ſȝ cum p̄miſū nō precepit vt ita facerent

qualitas ergo facti fuit in ꝑmiſſiōe. ſed factūʒ fuit
in preceptōe. ſʒ ꝯſtat ꝙ q̄litas facti illis q aſpor/
tauerūt ex cupiditate fuit mala. ergo mala fuit ex
ꝑmiſſione diuina. ¶ Itēʒ ſemꝑ illud ꝑs. añ facieʒ
frigoris eius qs ſuſtinebit. glo. frigus dicit̃ eē ei⁹.
nō ꝙ faciat illud. ſed q̄ fieri ꝑmittit. ¶ Itē Aug.
in enche. Nō fit aliq̄d niſi oīpotens fieri velit. vl̃
ſinendo vt fiat vel ipſe faciendo. ergo cūʒ illud i/
telligitur de malis. oīpotēs deus ꝑmitit mala fie/
ri. Ad qō dōm ꝙ deus ꝑmittit alia fieri. ¶ Ad
obiectūʒ autē p̄io in ꝯ̄riūʒ. dicēdūʒ ꝙ melius di
cit̃ dupliciter. vel ſꝫm p̄imūʒ ſtatūʒ in quo res ſūt
condite. ⁊ ſꝫm hoc veꝝ eſt ꝙ res meliores eſſent
īꝑmixte malis. Vel ſꝫm ſtatūʒ ſcōʒ i quo res re
parant̃ a lapſu. ⁊ ſꝫ hoc meliores dicunt̃ res q̄
magis ꝓficiunt ꝑ maloꝝ exercitatōeʒ. vñ niſi me
liores fierent aliquo mō. nō ꝑmitteret ſūme po/
tens ⁊ ſūme bon⁹ ⁊ ſūme ſapiēs mala fieri. ¶ Ad
ſcōʒ dicēdūʒ ꝙ malum vno mō aduerſat̃ bono
qō eſt in regno dei. Alio mō eſt occaſio ꝓfectus.
⁊ nō eſt extra dñiūʒ ipſius ſūme potētis. ipꝫ eniʒ
malūʒ cūʒ eſt ſub dominio ⁊ ꝓficit ad aliqō bo/
nū. imo ad maius aliq̄ñ q̄ꝫ deſtruit. ¶ Sʒ adhuc
obijcere poteſt aliquis qō nō eſſet ꝑmittēdūʒ ma
lūʒ in regno dei. i. in hoc mundo. eo ꝙ elicit bo/
nūʒ ex illo. q̄ bonūʒ ꝙ corrūpit̃ a malo magis ē
q̄ꝫ elicit̃ aliquādo. ⁊ ita nō eſt ꝑmittēdūʒ. nō eniʒ
rex hoc ꝑmitteret. ſ. regnūʒ ſuūʒ dānificari plus
in vna p̄te. vt ex alia p̄te minus bonūʒ adderet̃.
ꝓpter qō dicēdūʒ. ꝙ oībus ꝯſideratis que ſunt
in mundo plus eſt bonūʒ vel numero vel quāti/
tate qō elicit deus ex malo. q̄ꝫ ſit bonūʒ qō de/
ſtruit̃ ꝑ malūʒ. ¶ Ad tertiūʒ dicendūʒ. ꝙ ꝑmiſſio
nō dicit̃ actio ſicut īpletio. Unde ſicut īpletūʒ di/
cit̃ ab īpletione que ē actio diuina. nō ſic ē ꝑmiſ/
ſio a ꝑmiſſione diuina. nec proprie dicit̃ ꝑmiſſio
actio ſꝫm ꝙ actio dicit̃ eſſentia diuina. nō eniʒ di
cēdūʒ eſt ꝙ permiſſio ſit eſſentia diuina. cū tñ di/
cit̃ deus ꝑmittit nota eſſe diuina ⁊ ꝯnotat̃ nō īpe/
dimētūʒ lib. arb. qō eſt ex parte creature vertibi
lis in malūʒ.

Articulus ſecūdus.

Ad ſcōʒ quare deus ꝑmittit mala fie/
ri. ꝑmiſſio eniʒ diuina cūʒ ſit actio vt
ſupra habitū eſt. actio v̊o principalr̃
reſpicit vel oſtenſiōeʒ potētie diuine.
vel ſapiētie. vel benignitatis. vel iuſticie. ergo q̄/
rit̃ ad qō illoꝝ p̄icipaliter ſit ꝑmiſſio mali. Et vi
det̃ ꝙ ſit ad oſtenſiōeʒ potētie. plus eniʒ eſt poſſe
cū ex bonis eliciunt̃ bona ⁊ ex malis bona. q̄ꝫ cū
ex bonis tm̄. ¶ Itē poſſe ſuper bona ⁊ ſuꝑ mala
ē āplius poſſe q̄ꝫ ſuꝑ bona tm̄. ſed poſſe ſuꝑ ma/
la nō eſſʒ niſi deus ꝑmitteret mala fieri q̄ ñ eēnt
mala ergo ꝑmiſſio ē ad oſtenſionē potentie. Qō
aūt ſit ad oſtenſiōeʒ ſapiētie habet̃ ꝑ hoc qō dic̄
Iſiō. in li. de ſum. bono. Nō ꝑmitteret deus ma
la oboriri niſi ex ꝯtrarijs malis nāe bone decor
emineret. ſʒ pulchritudo ē ad oſtēſiōeʒ ipſius ſa
piētie. ergo ꝑmiſſio mali ē ad oſtēſiōeʒ ſapiētie.
¶ Ad idē aug. xi. ō ciui. dei. Sicut ꝯ̄ria ꝯ̄rijs op/
poſita ſermonis pulchritudinē reddunt. ita q̄d ā
nō v̊boꝝ ſed reꝝ eloquētia ꝯtrarioꝝ oppoſitōe
ſeculi pulchritudo ꝯponitur. Et i. eodē alibi. ſic
pictura cū colore nigro ſuo loco poſita: ita vni/
uerſitas reꝝ ſi q̄s poſſet intueri cūʒ peccatoribus
pulchra eſt. q̄ꝫuis ꝑ ſeipos ꝯſideratos ſua defor
mitas torpet. ¶ Qō aūt ſit ad oſtēſiōeʒ benignita
tis. haberi pōt ex hoc. ꝙ mali ſūt ad exercitiū iu
ſtorū. ſʒ ꝙ exercitent̃ iuſti hoc ē benignitatis di/
uine ſic patuit i Iob. Dixit eniʒ ſathan. mitte ma
nū tuā ⁊ tāge os ei⁹ ⁊ carnē. ⁊ poſtea dixit dñs.
ecce i manu tua ē vbi notat̃ ꝑmiſſio diuīa. ex ma/
lis aūt illatis ei⁹ patiētia ꝓbabat̃. ¶ Et Iſidorus
i libro ō ſūmo bono. Nō āplius tētat dyabolus
q̄ꝫ dei volūtas ꝑmittat. tentādo aūt ſanctoꝝ ꝓſe/
ctibus deſeruit ⁊ ſic nolēs vtilitati ſanctoꝝ ſeruit
dyabolus. q̄ñ eos tētatōib⁹ ſuis nō decipit ſʒ po
tius erudit. Nā tentatōes quas ad hūanū iteritū
mouet. xp̄s ad exercitiū virtutūʒ ſalubri vtilitate
ꝯuertit. ¶ Qō aūt ſit ad oſtenſioneʒ iuſticie pꝫ in
glo. ſuꝑ illud. xiij. Roma. Nō eſt p̄tās niſi a deo.
Iniuſtūʒ nō eſt vt īprobis accipiētibus nocendi
p̄tātem. malorum iniquitas puniat̃. ¶ Preterea
mala pene nō eſſent niſi mala culpe ꝑceſſiſſent: ſʒ
nō ꝑcederent mala culpe niſi diuina ꝑmiſſione.
ergo mala pene per ſe ſunt ad oſtenſiōeʒ iuſticie.
ꝙ ergo ꝑmittit de⁹ mala culpe fieri hoc ē ad oſtē
ſionē iuſticie i penis. Unde Aug. in li. ō nā boni.
Peccātes in ſupplicijs ordinant̃. que ordinatio
q̄ñ nāe eoꝝ nō ꝯpetit ideo pena eſt. ſed q̄ culpe
ꝯueniens eſt iuſticia. Et iteꝝ Augu. in libro ō li/
bero arbitrio. Melius ē ordinata natura vt do
leat pro peccato. q̄ꝫ vt gaudeat ſine pena. Ex his
eniʒ colligit̃. ꝙ ꝑmiſſio maloꝝ eſt ad oſtēſiōeʒ iu
ſticie. Ad qō dōm. ꝙ permiſſio maloꝝ eſt ad
oſtēſionē oīm ſupradictoꝝ. ſʒ altera ⁊ altera rōe.
Ad oſtenſiōeʒ eiʒ potētie ē vt ſupra plura decla/
ret̃ potētia diuina. nō ꝙ i hoc ſit magna potētia.
Ad oſtēſiōeʒ v̊o ſapiētie vt bona decētius collo
cēt̃. collocat̃ eiʒ. ſ. dccēti⁹ cū malo ſuꝑfert̃. Prete
rea. q̄ ꝯ̄ria iuxta ſe poſita magis apparēt bonū
iuxta qō ē malū pulchri⁹ apparet. Ad oñſiōʒ v̊o
benignitatis ē ꝑmiſſio mali vt i hoc nā laudet̃ ⁊
ꝑ ꝯſequēs actor nāe. Uñ aug. xij. ō ciui. dei. Cui⁹
recte vituperatur viciū ꝓculdubio nā laudat̃. ſicut
cū. dicit̃ viciū oculoꝝ cecitas. id oñdit̃ ꝙ ad nām
oculoꝝ viſus ꝑtinet. ita cūʒ viciū rōnalis creatu
re dicit̃ ꝙ nō adheret deo. hinc declarat̃ eius nā
vt deo adhereat ꝯſuetudine. Ad oſtēſiōeʒ v̊o iu
ſticie. vt nullū malū ſit impunitū. Aug. de natura
boni. Melius ordinatur natura vt iuſte doleat i

ſupplicio. ꝗ̃ vt ipune gaudeat in peccato.

Membꝛū quintuꝫ.

Quinto querit in quo ſit malū. Et habet tres articulos. Pꝛimus i quo ſit maluꝫ ſicut in ſubiecto. Secundus in quo ſit maluꝫ culpe. Tertius i quo ſit maluꝫ qđ eſt defectus nature.

Articulus pꝛimus.

Ad pꝛimū. Cū .n. malū ſit pꝛiuatio. malū eſt in aliquo ſicut in ſubiecto quod priuat alio bono. Querendū ē ergo, cū malū non poſſit eſſe ſine ſubiecto. vtrū ſit in bono vel in malo. Si eniꝫ ē i bono. aut in bono qđ nō pōt coꝛrūpi. aut qđ pōt coꝛrūpi. Si in bono qđ nō pōt coꝛrūpi. ergo non pōt ei nocere. ergo malū nō ē in eo. Si i bono qđ pōt coꝛrumpi: opponit maluꝫ ei. oppoſituꝫ āt non ē in ſuo oppoſito. ergo maluꝫ nō ē i bono. ¶ Iteꝫ ꝙ malū nō ſit in bono. vr̄ dicere dyo. in li. de di. no. Nō ē frigidū in igne ſic nec malum in bono. ¶ Itē nō ē aliqd ſibiipſi ꝯrium. ſꝫ ſi idē ſit bonū ⁊ malū. aliqd ſibi erit ꝯ̄rium. nō ergo idē eſt bonū ⁊ maluꝫ. ſed ſi malū ē in bono idē diceret bonū ⁊ malū ergo idē ſibi ꝯtrariū. ſꝫ hoc ē ipoſſibile. ergo maluꝫ nō ē in bono. Si vō eſt i malo in infinituꝫ eēt abire. qđ cuꝫ nō ſit. nō vr̄ maluꝫ eē i ſubiecto. qꝛ neqꝫ in bono neqꝫ i malo. Qđ āt ſit i bono aug. in li. de moꝛibus manich. Maluꝫ eſt coꝛruptio. coꝛruptio autē nō ſeipſuꝫ coꝛrumpit. ergo malū nō coꝛrūpit malū. ⁊ coꝛrūpit bonum vel malū. ergo coꝛrūpit bonū. ſed coꝛruptio illa ē minuēda. ergo bonuꝫ minuit. ſed cū bonū minuit adhuc bonū ē. ergo malū ē in bono. ¶ Iteꝫ pꝛiuatio ē in eo qđ pꝛiuat. ⁊ ē in aliquo. ergo in bono. ⁊ hoc ē qđ dicit dyo. bonū ſuſtātificat ſuā pꝛiuationē. Ad qđ dicendū. ꝑ hoc qđ dič aug. i enche. ꝙ malū ē in bono qđ ſignat his verbis. Mala ex bonis oꝛta eē dicimus. ⁊ iteꝝ. Nō pōt eē malū niſi in aliquo bono. nec poterat eē aliud vñ oꝛiret mali natura. Nec eſt hoc ꝯtrariū ei qđ dicit. v. Iſa. Ve his qui dicūt bonū malū ⁊ malū bonuꝫ. ibi .n. accipiunt bonū ⁊ malū vt per ſe ꝯtraria. ſicut dicimus de bonitate ⁊ malicia. ⁊ đ hoīe hn̄te bonitatē ꝙ ſit malus. ⁊ de hn̄te maliciam ꝙ ſit bonus. hic autē cū dicit malū eē i bono bonū accipit ꝓ bono nature. malū vero ꝓ malo culpe. ¶ Per hoc pn̄t ſolui ea q̄ obiecta ſūt pꝛo vtraqꝫ pte. Nā cuꝫ dꝛ bonū ē ꝯ̄riuꝫ malo per ſe. hoc intelligit rōne boni in eſſe moꝛis. Si vō dicat ꝙ malū eſt ꝯtrariuꝫ bono nature. rōne illius ptis boni quā abijcit. ⁊ rōe illius nō ē ſubiectū. Et ſi dicat ꝙ ei ꝯtrariat paulatiꝫ diminuēdo. hec contrarietas dr̄ ſm aliuꝫ modū ꝗ̃ ſm illū. eo ꝙ dicit ſm hoc bonū ⁊ malū. put bonuꝫ ⁊ malum ſunt ꝯtraria. ſed ei attribuit bonū nature. ⁊ ꝙ ab eo tollit vel diminuit bonū moꝛis vel bonū nature in pte. ¶ Ad hoc autē qđ ſupꝛa obijcit auctoꝛitate dyo. dōm ꝙ loquit ibi de bono qđ ē ꝑ ſe cōtrariū malo. ſicut virtus ē ꝯtrariū vicio. neqꝫ .n. virtus ē in vicio neqꝫ viciū in virtute. ⁊ ꝑ hoc ēt ſoluit incōueniēs quo dꝛ eē idē bonū ⁊ malū. nā ſi bonū qđ ē virtus eēt ſubiectū vicij. idē diceret tūc bonū ⁊ malū. ñ ſic āt accipim⁹ cū dicim⁹ malū eē i malo. ſꝫ bonū ſm qđ ē malū alio modo.

Articulus ſecūdus.

Deinde ſuppoſito ꝙ malum ſit i bono qđ eſt defectus nature. reſtat querere de malo culpe i quo ſit. cuꝫ ſit illud ꝑꝑ qđ aliquid dr̄ culpabile. culpabile aūt non ē niſi voluntariū. erit ergo malū culpe in volūtate. volūtas āt in ipſo libe. arbi. qđ dꝛ facultas voluntatis ⁊ rōnis. ergo malū erit in libe. ar. tāꝗ̄ in ſubiecto. ¶ Qđ nō videt. diſtant .n. naturaliter agēs ⁊ recipiēs. ⁊ faciēs ⁊ illud i quo ſit. ſꝫ libeꝝ arbitriū eſt cā efficiens mali ſicut habitū ē. ergo lib. ar. non ē in quo ſit malū. ñ ergo ē ſubiectū mali. ¶ Quod ēt per ſimile apparet. non .n. ignis caliditatē facit in ſe ſed i aere. ⁊ ita ē i alijs. ⁊ ſi in ſe ſm alteꝝ ē faciēs: ⁊ ſm alteꝝ recipiens. ¶ Preterea, diuerſe ſunt vires ipius aīe. vtpote rō ⁊ voluntas. ſed ſm rationē ꝯtingit errare. erroꝛ aūt malū eſt culpe. ergo malū culpe ē in rōne. ¶ Itē ſicut dicit aug. li. de trini. duplex ē poꝛtio rationis. vna ſuperioꝛ. altera inferioꝛ. ſed ſꝫ vtrūqꝫ contingit eſſe defectū culpabilē. vna eniꝫ cōparat viro: ⁊ altera mulieri. ſicut dicit Augu. xij. de trini. ergo cū maluꝫ culpe ſit defectus culpabilis. maluꝫ culpe eſt tā in ſuperioꝛi parte rationis ꝗ̃ in inferioꝛi. ¶ Quod aūt ſit maluꝫ culpe in ſyndereſi. videt per hoc qđ dicit. b. greg. ſuper illud ezechi. facies aquile deſup. ipſoꝝ quatuoꝛ. vbi dicit. hanc pꝛecipitare videmus ⁊ amittere locū ſuū. ſed pꝛecipitatō ē per peccatū. ergo in ſyndereſi eſt malū culpabile. ¶ Itē videtur eē malū culpe in intellectu. quia malū culpe opponit fidei. ſed oppoſita ſunt in eodē tanꝗ̄ in ſubiecto. fides auteꝫ ē in intellectu. ergo malum culpe qđ opponit illi erit in intellectu. ¶ Iteꝫ videt eſſe in ſenſualitate. pꝛimus enim motus qui dicit eſſe ſerpens ſm aug. eſt i in ſenſualitate. diſtinguit .n. i li. de trini. ſuggeſtionē dyaboli per ſerpentem. ⁊ pꝛimus dicit motus qui ē in ſenſualitate ⁊ delectatiōe que ē in muliere. ⁊ ꝯſiliū in viro. vt mulier dicat inferioꝛ poꝛtio ratiōis. ſuperioꝛ vō cōparet viro. ſed pꝛimus motus ē malū culpe. ergo malū aliquod culpe ē ſine ſenſualitate. ſed differt libeꝝ arbi. ab intellectu a ſyndereſi ⁊ a ſenſualitate. ergo non tm̄ eſt libe. arbi. ſubiectū mali culpe. ¶ Item ſi malum culpe ineſt libe. arbi. vel

alteri potētie ipſius anime. ⁊ non ineſt alijs viri/
bus ſiue potentijs. ergo alia ratio eſt ex pte libe.
arbi. ꝓpter quā conuenit ei malū culpe. ⁊ nō cō
uenit alijs viribus: cū in alijs ꝯtigat eē defectus.
¶ Preterea. cū libe. arb. ſit facultas ratōis ⁊ vo
luntatis: ⁊ ꝯueniat vtriqꝫ maluꝫ culpe per ſe. ſed
potius volūtati. ꝓpter qđ dicit̾ ꝯuenire volunta
ti potius ꝙ ratiōi. cū ratiōnē ꝯtingat eſſe rectam
⁊ nō rectā ſicut ⁊ voluntatē. Ad qđ dicenduꝫ.
ꝙ maluꝫ culpe ē in libero arbitrio. nō tm̄ vt agē
te ſed etiam vt recipiēte. Et ſi obijcitur ꝙ differt
agens a recipiente. Reſpondet̾ ꝙ hoc itelligitur
vbi ſunt vere actiōes ⁊ vere paſſiones. hic auteꝫ
quia per quendā modū loquimur de actione ⁊
paſſione. agens differt a patiēte ſm rationeꝫ. vn/
de ꝙ dicit̾ agens hoc ē ratōne eius ꝙ ē materia/
le. ⁊ ſic ad differentiā eſt reducere. ¶ Ad ſecundū
dicendū. ꝙ loquit̾ ibi de vere actionibus ⁊ vere
paſſionibus cū dicit̾. ignis agit in aera. hic auteꝫ
non eſt ſimile. ¶ Ad tertiū vero dicendū. ꝙ ſunt
differētes vires i anima ſm quas ſūt actus. Sūt
eniꝫ vires partis irratiōalis cū cognitiue ⁊ mo/
tiue. ſm motiuā non ē motus culpabilis niſi in/
ꝙtuꝫ motus ille ē ex libe. arbi. imꝑante. vt ſi libe.
ar. defigat̾ intuitus ad mulierē ad qđ ſequat̾ de/
lectatio illicita ſm ſe aut non. Secundū motiuaꝫ
vero dupliciter ē attēdendū. Eſt eniꝫ quedā mo/
tiua que reſpicit tm̄ ea que ſūt nature ſenſibilis ꝑ/
ter ordinē ad rationē. quo dicit̾ fantaſia eſſe mo/
tiua. ⁊ ſm hunc modū iterū non ē culpe malum.
Et iteꝝ motiua que reſpicit illicitū rationi vel. li/
citū. ⁊ in hac ꝯtingit eē malū culpe. nō in ſe ſed i
ordīe ad rationē. ⁊ hoc modo dicit̾ eſſe primus
motus in ſenſualitate. ſenſualitas aūt dicit quid/
dā mixtuꝫ ex motiua ſenſibili vel rationali. Sūt
iteꝝ vires partis rationalis. ⁊ has ꝯtingit eē du
pliciter. vel cū admiſcet̾ cū motiā i ſuo actu. ſicut
ē in hoc actu credere vel aſſentire. ⁊ tunc ſi ſiunt
ꝯtra ea que ſunt ꝯuenientia vel incōuenietia ra/
tioni. contingit eſſe. malū culpe ſicut ē in infideli/
tate. ſi vero fuerit nō admixta motiue ſꝫ in ſe pu/
re conſiderata. nō erit in ea malū culpe. cū eius
inclinatio tm̄ ſit in veruꝫ. Si vero fuerit motiua.
aut naturalis aut nō naturalis. ſed ex apprehen
ſione precedenti in id qđ ē licitū vel illicitū. aut ē
motiua p modū imperij. ⁊ ſic malū ē culpe i lib.
ar. aut per modū appetitus. ⁊ ſic ē in voluntate.
aut p modū ꝯſilij. ⁊ hoc dupliciter. deliberantis
vel diffinietis p electōnem. ſi deliberātis: nō ē in
ea malū culpe. ſi diffiniētis p electionē: eſt i ea ma
lū culpe. ¶ Per hec poſſūt ſolui ea que obiecta
ſunt. ⁊ primū obiectū ſic. Eſt. n. rationē accipere
dupliciter. vt cognitiuū pure. ⁊ ſic nō ē in ea pec
catū. vel motiuū. ⁊ ſm hoc ꝯtingit dupliciter. vel
deliberādo. ⁊ ſic non ē veꝝ in ea malū culpe. aut
diffiniendo p electionē. ⁊ ſic eſt in ea. Unde cum
dicit̾ eſſe ſuperioris partis ratōnis vel iferioris.
hoc ē ratiōe diffinitōis p electionē. inferior enim
preelegit delectatōem illicitā: ⁊ ſuperior ꝯſentit.
¶ Ad illud vero qđ obijcit̾ de ſyndereſi. ꝙ in ea
ē malū culpe. dōm ꝙ nō. cū ſit vis motiua natu/
ralis a malo vel in bonū. ꝙ aūt dicit̾ precipitari.
hoc nō ē qr ipſa peccet. ſꝫ qr ipſa nō hꝫ effectum
ſuū omnino cum libe. arbi. obdurat̾ in peccato.
¶ Ad aliud qđ obijcit̾ de intellectu circa creden/
da. dicendū ꝙ ibi ē cognitiua mixta cuꝫ motiua.
ratiōe cuius dicit̾ malū culpe eſſe in nō creden/
do qđ credenduꝫ eſt vel diſcernēdo. ſed hoc per
ſe refert̾ ad motiuā. materialiter vero ad cogniti
uam. ¶ Ad illud qđ obijcit̾ de ſenſualitate. dicen
duꝫ ꝙ ſi ſenſualitas acciperet̾ pro ſenſualitate vt
pure eēt irrationalis partis nullatenus eſſet in eā
peccatū. ⁊ ſi dicit̾ eſſe malū culpe in ea. hoc ē ꝓ/
pter ratiōem admixtaꝫ cuius per ſe dicit̾ malum
culpe. ¶ Ad illud vero qđ poſtea obijcit̾ de libe
ro arbitrio. quare potius dicit̾ malū culpe eſſe in
libero arbitrio ꝙ in alijs viribus. reſpondendū.
per hoc qđ dicit̾ libro quinto reſponſionū. dicit̾
enim ibi. ꝙ ideo dicit̾ liberꝫ arbitriū. qr in ſua ſit
poſitum poteſtate agēdi qđ velit vel non agēdi.
⁊ agendi ſic vel ſic. Item in eodē libro dicitur ꝙ
pōt facere quodlibet. vt hoc qđ dicit̾ quodlibet.
cōmune ſit ad bonū ⁊ ad malū. hac ergo ratiōe
dicit̾ malū culpe eſſe in libero arbitrio. nō eo ꝙ
habꝫ libertatē cōmuneꝫ cū deo. ſed ratiōe flexi/
bilitatis ꝓprie que ē ex eo quod ē ex nihilo. ⁊ iō
dicitur in libro de libero arbitrio. defectus mali
quoniā eſt voluntarius. in noſtra poſitus ē pote
ſtate. hec autē poteſtas ē ipſa liberi arbitrij facul/
tas. qr vero hec ſola vis habꝫ ſic poteſtatem ad
oppoſita. ideo cum refert̾ motus eius ad illicitū
ſiue ad indebitū. dicet̾ culpabilis. Unde augu. in
lib. de libero arbitrio. Quid opus ē querere vñ
modus exiſtat quo voluntas auertit̾ ab incōmu
tabili bono ad cōmutabile bonū. cuꝫ nō niſi ani
mi ⁊ voluntariū motū. ⁊ ob hoc culpabilem eē
fateamur. ¶ Ad aliud vero dicendū. ꝙ malū cul
pe plus dicit̾ eē in volūtate ꝙ̄ in rōne. inclinatio
enim volūtatis prima ē ad indebituꝫ. inclinatio
vero rōnis remotior. ratio enim preelegit. volū
tas vero prelectū appetit. ꝙ aūt principaliter ſit
in voluntate. dicit augu. in lib. de vera religione.
Uſqꝫ adeo peccatū voluntariū malum ē: vt nul/
lo modo ſit peccatū ſi nō ſit voluntariū. ⁊ infra.
poſtremo ſi nō voluntate male faciamus. nemo
obiurgādus ē omnio aut monēdus. qbus ſubla
tis xpiana lex ⁊ diſciplina oīs religionis vt auſe
rat̾ neceſſe ē. ex quo patet ꝙ malum culpe princi
paliter ē in voluntate. hoc ēt apparet ex ratione
vicij quam ponit augu. in eodē libro. Uiciū pri/
mū anime rationalis ē voluntas faciendi ea que
vetat ſūmma ⁊ intima veritas.

Articulus tertius.

C Onſequēter querit̄ in quo ſit malum
qḋ ē defectus nāe. Cuȝ eniȝ malū non
ſubſiſtat ſine bono. neceſſe ē aliqḋ bo-
nū eſſe in quo ſit malū qḋ eſt defectus
nāe. hoc aūt nō videt̄ eſſe bonū nāe cū ei oppo-
nat̄. oppoſitū eiȝ per ſe nō eſt i ſuo oppoſito. nec
iteꝝ bonū voluntatis: cū bonū voluntatis ſit po-
ſterius bono nāe. nec eſt cōe oībus in qbus eſt
defectus nāe. ¶ Preterea. maluȝ qḋ eſt defectus
nāe aliqñ minuit nāȝ. ⁊ tunc pōt adhuc remane-
re in bono. cū autē oīno tollit nāȝ. nullū habȝ bo-
nuȝ in quo fundet̄. ergo nō videtur malū nature
eſſe i aliquo ſubiecto vniuerſalit̄. Cōtra. maluȝ
qḋ eſt defectus nāe. cuȝ ſit defectus eſt in deficiē-
te. deficiens vō dicit̄ qḋ eſt. qḋ autē eſt bonū eſt.
ergo defectus eſt in bono. ſȝ nō ē creatum prius
bono nāe. ergo maluȝ illud ē in bono nāe. Ad
qḋ dōm. ꝙ maluȝ illud ē in bono ſm ꝙ malum
ſonat in priuatōem. nec ē in illo bono qḋ ē priua-
tio. ſed in illo i quo priuatōeȝ iducit. Si vō q̄rat̄
de malo qḋ tollit oīno bonū. hoc nō ē malū qḋ
ē priuatio. ſȝ malū qḋ ſonat i negatōeȝ. vt ſic eſſe
⁊ eē bonū ꝯuertunt̄. ita ⁊ nō eſſe ⁊ maluȝ. Unde
mors dicit̄ duplr̄. vel ipſe defectus morientis. ⁊
ſm hoc dicit priuatiōeȝ ꝓprie. vel defectus q ē i
mortuo. ⁊ ſm hoc ſonat in nō eē in illo genere.
ei eniȝ ꝙ ē nō eē ē oppoſitū. nullatenus. n. pōt i-
telligi malū niſi ex itellectu boni. ⁊ ſemꝑ quādaȝ
relatōeȝ hȝ ad bonū preexiſtēs. ⁊ ſic ſemꝑ ē vel
vt priuatio in bono vel vt negatio in bono. ma-
luȝ eniȝ in vtroqȝ mō nocet. ⁊ qḋ nocet nō ineſt
niſi illi cui nocet. nocet aūt bono nāe. ergo ē i bo-
no nāe. Unde bonuȝ nāe poteſt eē ſine malo. ſed
nō ecōuerſo. Unde Aug. xij. ḋ ciui. dei. Sola bo-
na alicubi eſſe poſſūt. ſola vō mala nuſq̄.

Membruȝ ſextum.

S Exto querit̄ de diuiſione mali ꝑ ma-
luȝ culpe ⁊ malū pene. ⁊ ſi que ē alia
dr̄ia. Qḋ aūt ſit malū culpe ⁊ malum
pene: habet̄ ab aug. i li. de fi. ad petrū.
geminū ē creature rōnalis maluȝ. i. vnū quo vo-
lūtarie deficit a ſūmo bono. alteꝝ quo i vita pu-
nit̄ ignis eīni ſupplicio. ſȝ vnū ē malū culpe alteꝝ
malū pene. ergo vr̄ ꝙ in rōnali creatura tm̄ ſunt
due dr̄ie maloꝝ. ¶ Silr̄ i pricipio li. de li. ar. vbi
oñdit ꝙ vnius mali ñ ē deus actor. alteri⁹ vō eſt
actor. ¶ Preterea. malū ē defectio. defectio autē
oīs vel ē volūtaria vel inuolūtaria. ergo oē ma-
lū vel ē dfectio volūtaria vł īuolūtaria. Sȝ defe-
ctio volūtaria ē malū culpe vł malū pene. ad mi-
nus i rōnali creatura. Cōtra. vnaq̄qȝ creatura
quātū ē ḋ ſe defectibil' ē ſibi relinquit̄. Uñ Augu.
ſuꝑ geñ. li. iiij. Cauſa ſubſiſtendi oīs creature eſt
virt⁹ oīpotētis. q̄ ſic aliqñ ceſſaret ab eis q̄ creata
ſūt regēdis. oīs ſpēs nāȝ ꝯcidēt. ergo res create
ſi ſibi relinquerent̄ deficerēt. defect⁹ autē ille nō ē
malū culpe. cū ſit cōis oī creature. nec ē malū pe-
ne. ergo cū iſte defect⁹ ſit malū: nō oē malū ē ma-
luȝ pene vel malū culpe. ꝙ eniȝ nō ſit malū pene
pȝ per hoc. ꝙ malū pene poſterius eſt malo cul-
pe. Sȝ hoc, ſi ē. prius eſt. ergo nō eſt malū pene.
¶ Preterea. tentatio ē malū. ⁊ nō ē malū culpe.
cū ꝑcedat maluȝ culpe tanq̄ cā eius. nec ē maluȝ
pene. cū malū pene ſit ſequela mali culpe. tētatio
vō ꝑcedat maluȝ culpe. ergo tētatio nō ē malum
pene. Ad qḋ dōm. ꝙ oē maluȝ qḋ eſt i rōnali
creatura. aut eſt malum culpe aut pene. Rōnalis
eīm creatura ꝯſtituta a deo ē ſic. vt ſi velit auerta-
tur. Si vō auertat̄ volūtarie ſubijciet̄ pene inuo-
lūtarie. Si vō obijcit̄ ꝙ ē nā corruptibil' in ſe. ſicˉ
⁊ alie nāe inq̄ntū ſūt ex nihilo. illa aūt corruptio
ſiue defectus nō ē malū culpe vel pene. Rñdēdū
ꝙ aliter eſt in nā rōnali ⁊ in alijs. Nam in crea-
tura rōnali lȝ corruptibilis eſſet. i. potens corrū-
pi nō tñ corrūperet̄ niſi precedēte peccato. ⁊ ita
corruptio illa ē maluȝ pene. in alijs vō creaturis
nō ſic ē. que nō ſunt ordinate ad ꝑpetuitatē vite.
vñ de ſe hñt defectū. ⁊ quedā illaꝝ deficiūt. q̄daȝ
nō. Qḋ aūt quedā nō deficiūt cū poſſint. hoc eſt
ꝑ virtutē diuinā ꝯtentiuā. q̄ ordinat res illas ad
aliqḋ ꝑpetuū. pōt ergo i alijs creaturis eē aliqs
defectus nāe q nec ē culpabilis nec penalis. i ho-
mine aūt nullus ē niſi altero iſtoꝝ modoꝝ. Unde
aug. xij. de ciui. dei. Nullus ḋ vicijs nālibus ſȝ ḋ
volūtarijs penas luit. Nā qḋ viciū ꝯſuetudie ni-
mioue ꝓgreſſu robora̓t. vel vt nāliter inoleuit a
volūtate ſumpſit exordiū. de vicijs quippe loq-
mur eius nāe. cuius mens ineſt capax itellectua-
lis lucis. q̄ diſcernit̄ iuſtū ab iniuſto. Ceterū vicia
pecoꝝ arboꝝ aliarūqȝ reꝝ mutabiliū. qbus coꝝ
nā diſſolubilis corrūpitur dānabilia putare ridi-
culū eſt. ex hac auc̄te patent dr̄ie malorum. ¶ Ad
illud vō qḋ obijcit̄ de tentatiōe. dicēdū ꝙ tenta-
tio nō dicit̄ eſſe malū niſi occaſionaliter. tentatio
eniȝ eſt bonum tentato ſi nō ſuccumbit. vnde de
ſe nō dicit malū. ſed eſt occaſio mali. defect⁹ autē
ille qui eſt in eo ꝙ acquieſcit tentationi vel ſeq-
tur tentatōneȝ. eſt maluȝ culpe. hoc eniȝ ē primū
malū creature rōnalis. ſicut dicit aug. Si vō di-
cat̄ de tentatiōe actiua. ipſa eſt malū culpe in ten-
tante. cuȝ tentat ad ſeductōeȝ. nō eniȝ tētatio ra-
tione generis eſt malū. ſȝ cuȝ ad hūc finē ordina-
tur. Qḋ aūt tētatio qua tētatur aliqs de ſe nō ſit
maluȝ. habet̄ ſuꝑ illud. ij. choꝝ. xij. Datus ē mi-
hi angelus ſathane ⁊c̄. Glo. tentatio cū nō ꝯſen-
tit̄ nō eſt peccatū. ſȝ materia exercende virtutis.
hoc aūt intelligenduȝ eſt de tentatione que fit ab
hoſte ſm ꝙ ibidē dicit̄. Nam ſi ſit a carne vel eſt
peccatuȝ vel cū peccato veniali. ¶ Item fuerunt

q dixerunt hāc dīiam eē mali. vt quoddā eēt ma
lum culpe qddā maluz dāni. qddā malum pene.
ponētes maluz culpe ꝯ bonuz. qd ē honestū. ma
lum vō dāni ꝯ bonuz ꝯferens. maluz vō pene ꝯ
bonum delectabile. Sed vr̄ nō ꝯueniēs diuisio.
Malum. n. dāni est malū pene. cuz sit inflictuz ꝓ
malo culpe. qd pz i malo dāni qd ē carentia vi/
sionis dei. qd infligit ꝓ peccato originali. sed qd
infligitur ꝓ peccato ē malum pene. ergo malum
dāni ē maluz pene. Hoc ēt accipit ex hoc qd dic
aug. in li. de li. ar. ꝙ maluz pene ē defectio inuo/
luntaria. ſz hec rō ꝯuenit malo dāni. ergo malū
dāni ē malū pene. ¶ Preterea. punit aliqs dupl'r
vel in ſubſtractōe bonoꝝ que habuit vel hr̄e po
tuit. vel in pn̄tia maloꝝ. ſz cū punit in ſubſtractōe
bonoꝝ q̄ habuit vel hr̄e potuit. malū dāni dr̄. er/
go malū dāni ꝯtinet ſub malo pene. ¶ Itē nō re
cte opponit malū dāni bono ꝯferēti. Cū. n. carē/
tia viſionis diuine opponatur pn̄tie viſionis di/
uine. preſentia aūt viſionis diuie ꝯtinetur ſub bo
no qd ē honeſtū. eo qd ē pp ſe appetēdum. ergo
malū dāni qd ē carentia viſiōis diuine opponit
honeſto. Silr̄ malū dāni qd ē ſpoliatio gratuito
rum opponit habitui ꝟtutuz. ſed habitus virtutū
in genere honeſti continet. ergo maluz dāni non
opponit tm̄ bono ꝯferenti. ſz ēt bono qd ē hone/
ſtum. Ad qd dicendum. ꝙ malū pene dupl'r ac
cipit. vno mō ꝓut cōe eſt ad oē qd inflictum ē ꝓ
peccato. ⁊ ſm hoc ꝯtinet in ſe malum dāni. alio
modo ꝓut appropriatur preſentie alicuius entis
afflictiui ſiue triſtabilis. ſicut dicitur ignis gehēne
vel ignis purgatoriꝰ vel tribulatio aliqua iꝰ pn̄ti
afflictiua ſiue contriſtans. ⁊ ſz hoc ex diuerſo di
uiduntur malū damni ⁊ malū pene. ⁊ ſic vtunt
magiſtri cum dicunt. ꝙ paruuli qui decedunt in
originali peccato maluz habent dāni. ſed nō ha
bent maluz pene ſenſibilis. Aug. vero vtitur ma
lum pene ꝯmuniter. ¶ Ad aliud vero dicendum
ꝙ malum conferens nō tm̄ opponit malo dāni.
ſed etiam bonuz qd eſt honeſtū. ſi tm̄ reſtringeret
malū dāni ad ea que ducunt in finē. ⁊ nō ad pri/
uationem ipſius finis. poſſz tūc malum dāni bo/
no ꝯferenti opponi. Sed eſt alia rō iſtaꝝ differē
tiaꝝ. maluz. n. culpe opponitur bono virtutis. ſi/
ue meriti. malū vō dāni ⁊ malū pene ꝯtinēt in ſe
duo genera maloꝝ inflictoꝝ. malum. n. inflictum
vel ſumitur ex carentia boni. vel ex pn̄tia afflicti
alicuius. ⁊ ita malū inflictum ex abſētia boni ꝯue
nientis dr̄ malum dāni. ex pn̄tia vō boni diſcōue
nientis qd contriſtat dr̄ malū pene.

Membrum ſeptimū.

Eptimo queritur de ordine mali. vtrū
videlicet malum ſit ordinatuz vel nō?
Qd non ſic oſtenditur. Malum ē pri
uatio mōi. ſpeciei ⁊ ordinis. ergo pri/
uat ordinēz. ſed qd priuat ordinē non ē ordina/
tum. ergo malum non eſt ordinatum. ¶ Itē dio.
Malum ē defectus ⁊ deformitas ⁊ inordinatuz
⁊ imoderantia. ſed qd tale ē non ē ordinatuz. er/
go malum nō ē ordinatum. ¶ Item bonū ⁊ ma/
lum opponuntur. ordinatum ⁊ inordinatum op
ponunt. ſz bonū ⁊ ordinatū ꝯuertunt. oē. n. bonū
eſt ordinatum ⁊ ecōuerſo. ergo malum ē inordi
natū. ¶ Ad idē cū dictū eſt i geñ. ij. vidit deꝰ cun/
cta que fecerat ⁊ erāt valde bona. in hoc ꝯprehē
dit qcqd ē in vniuerſo. ſz malū nō dū erat. ergo ñ
ptinebat ad vniuerſum ⁊ hoc dr̄ ordinatū qd ad
vniuerſū ptinet. ergo malū nō ē ordinatū. Con
tra. aug. ſup geñ. iij. li. ea q̄ peccādo amittūt decꝰ
ꝓpriū nullo mō efficiūt vt ñ ēt ipa recta ſint ordi
nata. ¶ Itē aug. ꝯ ci. dei. li. xi. ſicꝰ deꝰ bonoꝝ nāꝝ
optimus ē creator. ita malaꝝ volūtatū iuſtiſſimꝰ
ordinator. ergo malū ē ordinatū. ¶ Itē aug. i pri
mo li. retract. q̄uis oīa deficiētia ſic ordinent vt
ibi ſint vbi ꝯgruētiſſime poſſint eē illi. q nō recur
rūt ad deū ꝯgruentiſſime i pena ſunt. ¶ Itē oē il/
lud quo bene vtit deus ordinatū ē. ſz malo bene
vtit deꝰ. ergo malū ordinatū eſt. Qd aūt bn̄ vtat
deus malo. dicit aug. li. ꝯ predeſtinatōe ſanctoꝝ.
Nouit deus bn̄ vti malis. nō vt ei ꝓſint vaſa ire.
ſz vt ipſo illis bn̄ vtente. ꝓſint vaſis miſericordie.
⁊ poſt ſeqt. i maloꝝ ptāte ē peccare. vt aut peccā
do hoc vel hoc malicia faciāt: nō ē i eoꝝ ptāte. ſz
dei diuidētis tenebras ⁊ ordinātis eas. Ad qd
dōm ꝙ malū nō ſm rationem mali ē ordinatuz.
niſi ordine qui ē ſm oppoſitionē. Eſt. n. ordo ad
ſuperius ⁊ iferius ⁊ ad oppoſitū malū. ergo in/
quātū malū. ē ordinatū ad ſuū bonū p oppoſitū.
ſicut habet Ecci. xxxiij. Contra bonū ē malū ⁊ ꝯ
vitā mors. ordinatū aūt ē ad bonū ſz ꝙ ex eo eli
cit bonū. ⁊ ſz ꝙ diuerſimode elicitur. diuerſimo
de hz rōnem ꝯferentis. ¶ Ad illud qd prio obij
citur. ꝙ malū nō ē ordinatū. dicendū ꝙ malū cū
ſit priuatio ordinis nō hz illuz ordinē quem pri
uat ſed quēdam ordinem. priuat. ⁊ alium relin/
quit. aliter enim eſſet proceſſus in infinitū. ¶ Ad
ſecundum vero dicēdum. ꝙ malum dicitur inor
dinatio. ratōe malicie que priuat ordinem rectū
ad ſūmū bonuz. quod eſt efficiens cā ⁊ finalis il/
lius cauſa. malū vero ⁊ ſi nō habeat illū ordinē.
qr nō ē a ſūmo bono: non tm̄ eſt omnino preter
illum. ¶ Ad tertium dicendū. ꝙ cū dicitur maluz
inordinatum hoc ē qr priuat quendā ordinez. ſ.
ordinem inherentez ei qr cauſatur a ſūmo bono.
⁊ cum dicitur ꝙ malum ordinatur ad bonū. or/
do potius iſte eſt in illo bono q̄ in iſto malo. ni/
hilominꝰ tm̄ ſicut malū ē ſm quid bonuz. ita quo
ad hoc hz ordinē. Attendēdū ē aūt ꝙ ordo dicit
dupl'r vel alicuiꝰ pticularis boni qd priuat a ma
lo. ⁊ illo ordie ñ ordinat malū. vel dicitur ordo
vniuerſi. ⁊ hoc ordie ordinatur maluz. Si obijc

eſt ꝙ malū ē preter illud vniuerſum de quo dr̄. ꝙ cuncta erāt valde bona dōm ꝙ ē accipe illō vniuerſum ꝓ illo ſtatu in quo ↄditū eſt. ⁊ ſic ad ipꝫ non pertinet malum. vel ꝓ ſtatu in quo non eſt. ⁊ ſic malum pertinet ad oꝛdinem vniuerſi. ſed aliter maluꝫ culpe. aliter malū pene. malū pene ſm accñs oꝛdiat̄ ſicut dic̄ dio. malū pene p ſe.

Membꝛuꝫ octauum.

O Ctauo querit̄ d̄ oppoſitiōe mali. circa qd̄ querūt̄ hec. Pꝛio vtrū malū opponitur bono icreato. Scdo vtrū opponit̄ bono creato. ⁊ cui bono creato nature vel gratie. Tertio ſi opponitur bono nāe. vtrum ſit idem bonum nature quod ei opponit̄. ⁊ quod ei ſubſternitur. Quarto vtrum bonū nature quod minuitur per malum. ſit finituꝫ vt oio poſſit tolli vel infinitum.

Articulus pꝛimus.

P Rimo ergo querit̄: vtrū malū opponitur bono icreato? Et videtur ꝙ ſic. per hoc qd̄ dicit aug. xi. de ci. dei. Viciū quo reſiſtūt deo qui eius appellāt̄ inimici nō ē deo ſed ipſis malū. ⁊ poſt ſeqt̄. viciū illud ↄ̄rium eſt deo tāꝙ maluꝫ bono. nāe vō quā viciat nō tm̄ malū ſꝫ ēt noxiū. ergo malū ē ↄ̄rium bono ſūmo ſiue deo. ¶ Pꝛeterea. aliqd̄ eſt malū quo nō ē malū deterius. ſꝫ illud malū quo nō eſt aliqd̄ malū deterius dr̄ eē ſūmū malū. ſꝫ ſūmum malū opponit̄ ſūmo bono. ergo malū eſt ↄ̄rium ſūmo bono. ¶ Itē quoꝝ effectus ſunt ↄ̄rij ipa ſūt ↄ̄ria. ſꝫ boni ē ſaluare ⁊ hoc maxime ſūme boni. mali vō ē corrūpe. ergo bonū ⁊ maluꝫ ſunt ↄ̄ria. ⁊ ſūmū bonū ē terminus boni. ergo ſūmū bonū ⁊ malū ſunt contraria. ꝙ aūt bono ſit ↄ̄riū malū habetur ex hoc qd̄ dicit dio. in li. d̄ diui. no. bono malū eſt ↄ̄rium. bonoꝝ vō cauſa ē ex vna cā. mali vero ſunt cauſe multe. ex quo arguit̄ ꝙ malum eſt contrarium ſūmo bono. Contra. eē contrarium non hꝫ niſi nō eſſe. ſed malū nō eſt oino nō eſſe. ergo malū non ē ↄ̄rium ipſi eſſe. ſed deus eſt cā ipſius eē ⁊ ſūme ens ergo maluꝫ nō ē ↄ̄riū ſūmo bono. ¶ Itē oē contrariuꝫ natum ē nocere ſuo contrario. ſed malum non pōt nocere ſūmo bono. ergo malū nō eſt contrarium ſūmo bono. ¶ Item nihil eſt ita ſūme malū qd̄ non habeat d̄ bono. non. n. ſūme malum cui bonū amittitur dū nocetur. nec ſūmum bonum qd̄ deficere a bono poteſt. ſicut dicit augu. de moꝛibus manicheoꝝ. ergo malum non ē contrariū ſūmo bono. hꝫ. n. i ſe. aliquid qd̄ eſt a ſūmo bono. ↄ̄riuꝫ vō nihil hꝫ a ſuo contrario. ¶ Item bonuꝫ ſuſtētificat ſui pꝛiuationeꝫ. ſicut dicit diony. ſed cauſa boni ē ſummum bonum. ergo ſūmum bonum dat effectiue ſubſtantiam vel eē ipſi malo. ergo maluꝫ non eſt contrarium ei. effectus eniꝫ vel i quo ſaluat̄ effectus. non contrariantur ſue cauſe. Ad qd̄ dōꝫ ꝙ contrarium dicitur dupliciter. vel ratione alicuius in ſe. vel ratione ſui effectus. malum aūt nō eſt contrariuꝫ ſūmo bono rōne eius in ſe. ſꝫ rōe effectus. Et ideo dicit aug. xij. de ciui. dei. Bonū eſt natura quā viciat malum. Vn̄ huic bono malum eſt contrariuꝫ. nature. n. quā viciat non tm̄ ē malum ſed etiam noxium. Eſt ergo quedaꝫ oppoſitio rōe eius ꝙ dico bonū ⁊ malū ⁊ alia oppoſitio rōe eius ꝙ dico noxium ⁊ ↄueniens. ratione ergo boni ⁊ mali dr̄ oppoſitio inter ſūmuꝫ ⁊ malum. rōne vero noxij ⁊ conuenietis maluꝫ ⁊ bonum circa creaturam oppoſitioneꝫ habent malum ergo dr̄ eē ↄ̄rium ſuo bono qꝛ diſſimile eſt ei i hac intentione. ⁊ reſpectu effectus eius hꝫ opponi. ¶ Per hoc pꝫ qualiter reſpondenduꝫ eſt ad pꝛimo obiectū ↄ̄rium. Si. n. accipiat̄ contrarium ꝓ oino oppoſito ſicut dr̄ illud qd̄ eſt ſꝫ negationē oppoſitum affirmationi. hoc mō non eſt malū contrariū bono. Si vero accipiat̄ ↄ̄riuꝫ pꝛo eo qd̄ eſt pꝛiuatiōe oppoſitū: ſm ꝙ pꝛiuatione oppoſita nata ſunt fieri circa idē. nec ſic dicetur malum ↄ̄rium ſūmo bono. non enim nata ſunt fieri circa idem. Si vō accipiat̄ ↄ̄rium ſꝫ ꝙ nata ſunt fieri viciſſiꝫ i eodē ſubiecto. nec ſic dicet̄ malū ↄ̄riū ſūmo bono. Si vō dicat̄ ↄ̄rium quoꝝ vnū remouet̄ ab altero. nec vnū pōt ↄuenire alteri. ſm hunc modū ſūmū bonum non ē maluꝫ. ſꝫ malum eſt ſūmum bonum. ⁊ ſic non ſunt ↄ̄ria. rō aūt ꝓpoſita ꝓceſſit ſm ꝙ malū opponit̄ pꝛiuatione bono: ⁊ nihilominus habet bonum ſibi ſubſtractum ſiue ens. ¶ Ad ſcdm̄ obiectum dōꝫ. ꝙ contrarium ꝓut dicitur pꝛiuatione oppoſituꝫ contrarium. vel qd̄ dicitur actiuum vel paſſiuuꝫ a ſuo ↄ̄rio. ſm hoc ↄ̄rium nocet ↄtrario. ſm autē ꝙ contrarium dr̄ diſpatū. cū nō ↄueniant ad idē ſubiectum nec vnū poteſt nocere alteri. eo ꝙ alterum non ſit paſſiuum ab altero. ſic dicendo contrarium vnū ↄ̄rium ñ nocet alteri. ⁊ per hūc modum contrarium dicit̄ malū ſūmo bono. ſꝫ alterum vero modū non dr̄ ſꝫ quē ꝓcedit rō. ¶ Ad tertium vō dōm ꝙ ſūmum maluꝫ dr̄ dupliciter. vel quo non ē deterius: ⁊ ſm hunc modū ↄparatiōe ad alia dr̄ dyabolus ſūme malus. vl̄ quo deterius nō pōt eē. ⁊ ſic dyabolus cū poteſt eē deterioꝛ ꝙ̄ ſit nō eſt ſūme malus. Dicit̄ eē ſūme malum qd̄ nihil hꝫ de bono. ⁊ ſm hūc modū nihil eſt ſūme malum. ſm pꝛimū vō modū ↄtingit. Si vō diceret̄ ſūme malū eo mō quo dicit̄ ſūme nigrum. ſicut ſūme nigrū contrarium ē ſūme albo: ſic ſūme malū ↄ̄rium ē ſūmo bono. ſed ñ ſic ſe hꝫ ſūme malū. ñ. n. ſicut ſūme nigrū remouet a ſe penitus albū. ita ſūme malū remouet a ſe penit⁹ bonum. Vn̄ bea. aug. ↄ̄ manich. qui ponebāt ſūmuꝫ malū. ⁊ ponebāt eē ſicut quandā nām ſic obijcit.

Si ſūmuꝫ malū ē nā. ⁊ ſūmū malum eſt qꝺ nihil habet de bono. bonū āt ⁊ eſſe ꝯuertunt. ergo ſū-mum malū nihil hꝫ de eē. ergo non ē nā. ¶ Pre-terea. ſi ſūmū malū nā eſt. ⁊ rōne nāe hꝫ aliquid boni. ergo ſūmū malū habet aliquid boni. reſtat ergo ꝙ nō dicetur ſic ſūme malū ſicut dicit ſūme nigrū. ⁊ ita malū nō dicetur eſſe contrarium ſū-mo bono eo mō quo dr̄ nigruꝫ eſſe contrarium ſūme albo. aliter. n. eſt i his contrarijs ⁊ illis. nā ibi dicuntur eſſe contraria magis ⁊ minus ſm ꝙ plus accedunt ad ſuum propriuꝫ terminū vt al-bum ad maxime albū. ⁊ nigrum ad maxime ni-grum. hic aūt dr̄ malum magis ⁊ minus ſꝫ ma-iorem receſſum vel minoreꝫ a bono. bonū vero magis vel minus ſꝫ acceſſum maioreꝫ ad ſum-mum bonuꝫ. ¶ Ad quarto obiectū dicenduꝫ. ꝙ malū nō eſt contrarium ſūmo bono ſicut oīo no-xium illi. licet ſit contrarium ſꝫ reliquū modum iam dictū. vnde lꝫ maluꝫ opponat priuatōe bo-no pticulari qꝺ deſtruit. non tñ bono a quo capit ſbam. ⁊ ſi illi aliq̄ mō ꝯrie. qꝛ minui ꝑt p ipꝫ ñ tñ ſūmo bono. qꝛ nullatenus pōt corrūpi vl̄ minui p ipm. ſūmū. n. bonū cū ſit incorruptibile. eo ꝙ ē ſūmū. nō ē paſſiuū nec reſpectu alterius corrupti-uum ⁊ iō nō eſt receptiuū priuatōis. ſi. n. nō eſt receptiuum habitus vel alicuius boni. multo-fortius non eſt receptiuum priuationis vel mali. Ex iam dictis patet ꝙ cum bonum ⁊ maluꝫ ſint contraria ⁊ cum alio mō malum ſit contrarium ſūmo bono. ſm alium moduꝫ non eſt ei contra-rium.

Articulus ſecūdus.

Secundo queritur. vtrū malū opponat bono creato? Ad qꝺ ſic. ñ dicunt ꝯria quorꝫ alterꝫ ſuſtātificat alterꝫ. bonuꝫ vō ſuſtantificat malū. ergo bonū creatum ⁊ malū non ſunt contraria. Contra. maluꝫ no-cet bono creato. ⁊ qꝺ nocet bono creato dr̄ ei cō-trarium. ergo malū ⁊ bonū creatuꝫ ſunt contra-ria. Ad qꝺ dicendum ꝙ malū dr̄ dupliciter ſicut ſupra habitum ē. Uno. n. mō dr̄ contrarium. qꝺ viciſſim pmutabile ē in eodē ſubiecto. ⁊ hoc acci-dit p hoc ꝙ viciſſim vnum nocet alteri. ⁊ ſꝫ hoc bonū creatū ⁊ malū nō dicunt ꝯria. qꝛ hec inui-cem non ſibi nocēt. bonū. n. nō nocet malo. Alio vō mō dicit eē ꝯriū alterum alteri. cum alterū nocet alteri. ſed non viciſſim pmutatur i ſubiecto ⁊ ſm hoc malum ē contrarium bono. in quo ēt ſubſtātificatur. ⁊ ſꝫ hec pcedit rō ꝑdicta. nihilo-minus tamen ē bonum quoddam qꝺ opponitur malo viciſſim. vtpote bonū i habitibus bonis ⁊ malū in habitibus malis. q̄ in creaturis rōnabili-bus ſibi inuicē ſuccedunt.

Articulus tertius.

Deinde queritur cum malū opponatur bono creato. vtrū idē ſit malū qꝺ op-ponitur bono gr̄e ⁊ bono nāe? Qꝺ ſic videtur. malū opponit bono gr̄e. non enim poſſunt ſimul ineſſe ⁊ cōmune habere ſub-iectum cui inuicem ſuccedunt. ⁊ intelligitur hoc de malo culpe. ſed maluꝫ culpe eſt corruptio mo-di. ſpeciei ⁊ ordinis. hoc aūt opponit bono nāe. ergo malum. idē opponitur bono nature ⁊ bo-no gratie. Contra bono nāe opponitur maluꝫ pene. bono gr̄e opponitur malum culpe. ñ auteꝫ idem ē maluꝫ pene ⁊ malū culpe. nō ergo malū idem opponitur bono gratie ⁊ bono nāe. Qꝺ āt malum pene opponatur bono nature pꝫ per ꝙ malū pene ē vulneratio bonorꝫ nāliuꝫ. ſꝫ vul-neratio bonorꝫ naturaliū opponit bono nāe. er-go malum pene opponitur bono nature. Ad qꝺ dicendum ꝙ nō eſt idē maluꝫ qꝺ opponitur bono gratie ⁊ bono nature vt tangat proxima oppoſitio. ſi vero dicat idem malum quod vni per ſe ⁊ primo opponitur. alteri vō p ꝯſequens. ſm hoc maluꝫ culpe dicetur opponi bono gr̄e ⁊ virtutis ⁊ bono nāe. Nā primo ⁊ p ſe opponit bono gr̄e ⁊ virtutis ſecundario vero opponitur bono nāe. qꝛ eſt cā vulneratōis bonorꝫ nāliuꝫ. Cū āt dicit malū eſt corruptio modi. ſpēi ⁊ ordi-nis. ⁊ hoc dupliciter pōt dici vel vt dicat corru-ptio formalr̄ vel effectiue. ſi effectiue. ſꝫ hūc moꝫ dr̄ malū culpe corruptio. ⁊ ꝑt idē eē malū qꝺ op-ponit bono gr̄e ⁊ bono nāe. Si vō accipiat for-maliter. ſꝫ hoc non erit malū culpe qꝺ opponit bono gr̄e ⁊ virtutis. ⁊ malū ē qꝺ corruptio mōi ſpēi ⁊ ordinis. Qꝺ āt bono nāe. p ſe ⁊ prio op-ponitur malū pene. pꝫ p hoc qꝺ malū pene ē in-uolūtaria ꝺfectio. ꝺfectio vō opponitur pfectōi. pfectio āt illa ē bonū nāe. ⁊ ita malo pene oppo-nitur bonū nāe. ſed malū culpe ē ꝺfectio volunta-ria. defectio aūt voluntaria opponit diſpōne bo-no volūtarie. ergo cū bonum virtutis vel gr̄e ſit diſpō bona voluntaria. ñ a volūtate data vel fa-cta. ſed cui ꝯſonat voluntas. ergo malū culpe op-ponitur bono gr̄e vel virtutis.

Articulus quartus.

Quarto q̄rit. vtruꝫ idē ſit bonuꝫ nāe qꝺ malo opponit ⁊ qꝺ ei ſubſternit? Qꝺ nō vr̄. bonum. n. qꝺ ſubſternit ē ſubie-ctum. ſubiectū āt dat eſſe ei qꝺ eſt i ſub-iecto. ergo nō eſt ei contrariuꝫ. ꝯriū. n. tollit eē a ſuo ꝯrio. ¶ Itē cōis animi ꝯceptio ē ꝙ nullum oppoſitū ſit in ſuo oppoſito. ſꝫ in maluꝫ ē i bono qꝺ ſibi ſubſternit. ergo nō ē oppoſitum ⁊ maxie ꝯrie. ¶ Itē qꝺ denoīat aliud nō deſtruit ipm. ſed ꝯriū ſiue oppoſituꝫ deſtruit illud cui eſt ꝯriū vel oppoſitum. ergo malum non ē cōtrariuꝫ illi bono qꝺ ei ſubſternit. Contra. oē corruptiuuꝫ

eſt contrariū ei cuius ē corruptiuū. ſʒ malū ē corruptiuū boni quod ei ſubſternit. ergo ei ē cōtrariū. ¶ Itē dicit augu. in ench. ꝙ hic fallit regula dyalecticorū qua dicit. cōtraria nō ſunt ſimul in eodē. ꝑ quod innuit ꝙ malū qđ ineſt bono. ē cōtrariū ei. ꝛ ita cōtrariū ē in ſuo cōtrario. ¶ Item omne qđ diminuit alterū inquātū huiuſmodi cōtrariat ei. ſed malū diminuit ipm bonū nature qđ ei ſubſternit. habitudinē. ſ. nālem ad bonū gratie vel virtutis. Unde dyoni. li. đ di. no. Corruptio ē nature iſirmitas ꝛ defectus nāliū habitudinū ꝛ operationū ꝛ virtutū. ergo malū ꝯtrariat bono quod ei ſubſternit. ¶ Ad quod dicēdū ꝙ malum culpe ē i bono nature cui etiā aduerſat. ꝛ ita quodāmodo ē i ſuo ꝯtrario ſicut dicit aug. i ench. Sʒ ſciēdum ꝙ duplex ē bonū nature. Eſt eim quoddā bonū nature qđ nō poteſt tolli per malū culpe. ꝛ in tali bono nature ē malū culpe. nec ē ei cōtrariū. Eſt ꝛ aliđ bonū nature qđ poteſt diminui vel tolli per maluʒ culpe vel pene. ꝛ huic bono aduerſat diminuēdo vel tollēdo. cū aūt diminuit aliqđ ē qđ remanet. ꝛ in illo etiā dicit eſſe ſicut in ſubiecto. Uerbigratia aīa habʒ quoddā bonū nature quo ē anima. ꝛ habet bonū nature ſcilʒ habitudinē quādā naturalē ad bonū moris vl gratie. primū bonuʒ ē in quo cōtingit eē maluʒ culpe. ꝛ non aduerſat illi nature tollēdo nec diminuēdo. quātūcunqʒ eim fiat corruptio ꝑ malū culpe. non minus ē anima rōnalis anima rōnalis. ſed aliud bonū nature ſcʒ habitudo nālis. vt vult dyoni. diminui pōt. ꝛ ei quod diminuit aduerſat malum culpe. ei vero qđ remanet ineſt tanꝗ̄ ei qđ ſubſternit malo culpe. hoc autē pōt aduerſari. contingit eniʒ animā minus eē habilē ad bonum ꝙ̄ꝫ prius. ꝛ etiā bonū nature qđ pōt tolli per maluʒ pene vel per malū culpe tāꝗ̄ meritoriū illius. ſicut vita i corpore humano tollit ab ipſo corpore ex merito prime culpe hominis. qđ aūt tollit eſt malū pene. ſ. mors. ſic ergo ē quoddā bonum qđ nec pōt tolli. nec diminui ꝑ malū culpe vel pene. eſt ꝛ aliud qđ poteſt diminui ſed nō pōt tolli. ſicut habitudo naturalis ē tertiū qđ oīo pōt tolli ſicut vita in re animata. bonū ergo nature ſecūdo modo dictū. eſt cui malū aduerſat diminuēdo ſʒ nō oīo tollit. Uñ aug. in ench. Cū natura corrūpit iđ malū ē eius corruptio. qꝛ eā qualicūqʒ priuat bono. nā ſi nullo mō priuat non nocet. nocet aūt a diminuēdo bonū. ꝙ̄diu ergo natura corrūpit. ineſt ei bonū quo priuet. at ꝑ hoc ſi nature aliquid remanebit qđ corrūpi nequeat. ꝑfecto nā incorruptibilis erit. ꝛ ad hoc tāmagnū bonū corruptio nō ꝑueniet. ex quo accipit. ꝙ ē bonū qđ pōt corrumpi per malū. ꝛ ē aliud bonū qđ non pōt corrūpi ꝑ malū. ꝛ ē aliud bonū qđ nō pōt corrūpi. huic ergo aduerſabit malū. illi ñ aduerſabit. tanꝗ̄ ꝯtrario. ꝛ cui aduerſat nihilominus ē in eo. ſed ſcḋm aliā ꝛ aliā rōnem ſicut dictū ē. ¶ Ad obiectū ergo primū dicēdum eſt. ꝙ bonum rōne cuius malum dicit hēre eſſe nō eſt ei contrariū. ſed rōne eius ꝙ malum priuat eē ſiue bonuʒ. ratiōe vero priuatōis nō dat ei. ꝛ ita ex alio habʒ eē. ꝛ ex alio habet cōtrarietateʒ. ¶ Ad ſecūdum vero dicēdum. ꝙ cōtrariū accipit duobus modis vno modo ꝓprie ſcḋm ꝙ cōtraria nata ſunt fieri circa idem viciſſiʒ icompabilia eideʒ ieſſe. ſcḋm hūc modum contrariū non eſt in cōtrario. ſed ſeſe adinuicem expellūt. ſicut ſeſe habēt maluʒ culpe ꝛ bonum gratie vel virtutis. Alio modo dicit cōtrariuʒ quod nocet alteri a diminuēdo aliqđ đ ipo. ꝛ ſcḋm hunc modū contrariū poteſt eē in ſuo contrario. illa auteʒ cōmunis animi cōceptio. ꝙ cōtrarium nō eſt in ſuo cōtrario. intelligit de contrarĳs primo modo dictis. ¶ Ad tertiū vero obiectū dicēduʒ. ꝙ duplex ē denomiatio forme. ſ. ꝛ priuatōis. forma vero q̄ denomiat nō ꝯriatur ei qđ ab ipſa denominat. ſʒ priuatio que đnominat pōt ꝯriari ei qđ ab ipā denominat. ſ. ipſi ꝑriuato ꝛ diminuēs diminuēdo.

Articulus quintus.

Quinto querit vtrum bonuʒ nature qđ diminuitur per malum. ſit finituʒ vel infinitum. Sed ꝙ ſit finituʒ accipitur ex hoc. ꝙ omne bonum creatū ē finituʒ. ergo cum illud bonū quod diminuitur per malum ſit creatū. illud erit finitū. et ſi eſt finitū finituʒ eſt in diminuēdo. cum eniʒ diminuit. aliquid eius tollit. ergo i fine nihil remanebit. cum finituʒ habeat partes finitas. ergo bonū nature quod recipit diminutionē poteſt vſquequaqʒ tolli. ¶ Preterea. ſi eēt infinitū aut eēt infinitū magnitudie aut virtute. ſed ifinituʒ virtute ē ſolus đus. ifinituʒ vero magnitudine nihil eſt. ſicut obĳcit i nāli phīa. ergo bonuʒ nature qđ recipit diminutionē nō eſt infinitum. Nam ſi dicatur ꝙ ſit ifinituʒ duratiōe. qualiter ſtare poteſt exiſtēte diminutiōe cōtinua. cuʒ i omni parte diminutōis aliquid eius minuatur. ergo tādē deuenietur ad hoc vt nulla ꝑs eius remaneat. ꝛ ita duratio eius ceſſabit. nō ergo eſt infinitū duratōe. ¶ Forte dicet. ꝙ licet ſit bonū finituʒ ſemp tamē ꝑmanebit. qꝛ nō eſt cōtinua diminutio ſʒ ſtabit ad aliqđ quod nō pōt diminui. Cōtra. poſſibile ē malū clpe magis ꝛ magis creſcere. ergo poſſibile ē corruptionē eē maiorem ꝛ maiorē. ſʒ quātuʒ creſcit corruptio tātum minuit bonū. ſed corruptio nō habet ſtatuʒ in aſcēdēdo ſicut nec maluʒ culpe. qn poſſit maior eē manēte eo quod corrūpi pot. ſt. ergo diminutio boni ſilr ſe habebit in deſcēdendo. eius aūt nature ē totuʒ bonuʒ habitudinis. qua ciʒ rōne vna ꝑs habitudinis pōt minui eadē rōne alia. ergo ñ erit ſtatus i diminuēdo. duʒ aliqđ illiꝰ boni ñ remaneat ne-

ceſſe ē ergo cū illud bonuꝫ ſit finitū i fine omnino
tolli. ¶ Qđ aūt ſit bonuꝫ īfinitū in diminuēdo ſic
oñdit. maluꝫ eim ē corruptio habitudis natura/
lis. ſꝫ habitudo illa naturalis ſemꝑ manet manē/
te ipſa natura anime. ſꝫ natura anime ē imortalis.
ergo bonū habitudis rōne alicuius ſubiecti ſem
per remanebit. ⁊ pōt ex alia parte eē ꝯtinua cor/
ruptio. ⁊ cuꝫ ē ꝯtinua corruptio: ſemꝑ ē alicuius
boni diminutio. ergo bonū habitudis naturalis
ē infinitū in diminuēdo. ¶ Itē dicit aug. in ench.
Si corrūpi non deſinet. nec vtiqꝫ bonū hēre non
dſinet quo naturā poſſit priuare corruptio. qꝫ ſi
penitus totāqꝫ ꝯſumpſerit. ideo nullū bonuꝫ in/
erit. qꝛ nec vlla natura erit. quo circa bonū con/
ſumere corruptio nō pōt niſi cōſumēdo naturā.
ex quo accipit. ſi hitudo naturalis nō dſinit cor/
rūpi. nec dſinit hēre aliquod bonū qđ corrūpit.
⁊ ita erit bonū habitudis naturalis īfinitū in di/
minuēdo. Ad qđ dicēdum ꝙ bonū habitudis
naturalis dicit vno modo finitū. ⁊ alio modo īfi
nitū. dicit eīꝫ finitū virtute ⁊ eēntia. quo modo di
cit deus infinitū. ſꝫ nō ꝓpter hoc eēt finitū in di/
minuēdo vt ꝑueniat ad omnimodā ablatōeꝫ. nec
ē dicere ꝙ tantū diminuat quin poſſit amplius di
minui. ſꝫ ad omnimodā corruptōnē nō ꝯuenitur
natura ipſius anime manēte. Dicit āt alio modo
īfinitū quod ē per modum infiniti diminutiōe. ⁊
hoc proprie dicit īfinituꝫ diminutiōe. ⁊ ſm hunc
modū bonū habitudis naturalis dicit īfinitū. nō
eniꝫ tantū diminuit qn amplius poſſit diminui. ſꝫ
non dꝛ īfinitū virtute. qꝛ tante ē potētie ⁊ nō am/
plioris. aſcēdē ergo non pōt ſꝫ deſcendē poteſt.
aſcēſus autē determinat. qꝛ magnitudo boni cre/
ati ē determinata. deſcēſus vero ē īdeterminatus.
quia lꝫ tēdat ad nihiluꝫ diminuēdo. nō tamē fiet
omnino nihil aliquādo. ¶ Per iam dicta poteſt
ſolui qđ primo obiectū ē. ꝯcedēduꝫ eim ē. cuꝫ ſit
bonū creatum. ꝙ finitū ē i magnitudīe virtutis. vt
ſit tāta ⁊ nō maior. ¶ Ad ſecūdū vero obiectum
dōm. ꝙ nec magnitudīe nec virtute ē īfinitū ſꝫ du
ratōe eo ꝙ ſemꝑ aliqđ habitudinis naturalis ꝑ/
manet. manēte ipſa natura anime. ſꝫ hoc īfinitum
duratōe non hꝫ ex ſe: ſꝫ ex ipſa anime natura. hꝫ
ēt ex hoc ꝙ ſicut corpus dr eē īfinituꝫ diminutōe
manēte natura corporis. ita hoc bonū habitudi/
nis naturalis īfinituꝫ ē diminutōe. manēte natura
ipſius anime. ſtat tñ aliqñ diminutio ſm ꝙ ſtat mul
titudo vel magnitudo peccatoꝝ. Et ſi dicat ꝙ bo
nuꝫ habitudis cū ſit finitū bonū: hꝫ ꝑtes finitas. ⁊
ita aliquādo ſtabit diminutio. dicēduꝫ ē ꝙ nō ꝓ/
prie dicit hēre partes ſed metaphorice. ſicut di/
cit đ albedine ſꝫ ꝙ recipit magis ⁊ minus. albe/
do autē in diminutōe habꝫ terminū ipſaꝫ albedi
nis corruptionē. bonum aūt habitudis naturalis
ex illa parte qua diminuit nō habꝫ finē. Nec dici
tur eē finitum in partibu s metaphorice dictis. cū

eim aliquid eius tollit. adhuc eius aliquid rema/
net. ⁊ ſic in īfinitū diminuēdo. Qđ autē dicit fini/
tū hēre finitas ꝑtes. hoc attēdit in finito ſꝫ quāti/
tateꝫ. bonuꝫ aūt habitudis naturails non ē finitū
ſm quātitatē. nec īfinitū. cū magnitudinē que cor
pori debet nō hēat. ſed dicit finitū eēntia ⁊ virtu/
te ſicut creatura. ſꝫ nō finitū remiſſiōe qn āplius
poſſit remitti. Utrū aūt finitū dicat intēſione vt ñ
tantū bonuꝫ ſit quin poſſit melius. ⁊ ſic ſermo de
bono volūtario: alterius ē ꝯſideratōis.

Membrum nonuꝫ.

NOno ⁊ vltimo querit vtrū malum ſit
cauſa alicuius. ⁊ ſi eſt cauſa. cuius vel
quorū dicat cauſa. ⁊ ſm quē moduꝫ.
Qđ autē non ſit cā alicuius videt. qđ
enim eē non hꝫ. nec cauſalitatē que eſt diſpoſitio
ꝯſequēs eē ſed maluꝫ nō habet eſſe ſicut ſupra
habituꝫ ē. ergo nec cauſalitatē. cum cauſalitas ſit
diſpoſitio ꝯſequēs eē. ſicut apparet i diuiſione
entis. ¶ Preterea dicit dyoni. in li. đ di. no. Ma
lum ē ſine germine ⁊ vacuū ⁊ nō opans. ſꝫ qđ ē
huiuſmōi nō ē cā alicuius. ergo malū nō ē cā ali
cuius. ¶ Itē i eodē dyo. Malū ſꝫ ꝙ malū. nullā
ſubſtātiā aut generationē facit. ſꝫ quod nullā facit
generationē vel ſubſtātiā. nō ē cā alicuius. ergo
malum nō ē cā alicuius. ¶ Itē omnis cā aut ē effi
ciēs aut formalis aut mālis aut finalis. Sed ma/
luꝫ ſicut dicit aug. i li. de ciui. dei. nō ē cā efficiēs.
Nec ē cā formalis. maluꝫ eiꝫ ē priuatio forme. er
go nō hꝫ rōneꝫ forme. ergo nec cauſe formalis.
Similiter non ē cā finalis. eſt eim priuatio finis.
Nec ē cā materialis. alterū enim ē quod priuat ⁊
ipa priuatio. ſm ꝙ priuatur ad cām materialem
reducit. ſubiectū eim ad cām materialē pertinet ſi
ue ad materiā. ¶ Preterea. priuatio nata ē fieri i
aliquo ſuſceptibili. ſed ſuſceptibile dicit materia.
malū vero priuatio. ergo malū natuꝫ ē fieri i ma
teria ⁊ nō ē ipſa mā. ¶ Itē dyo. i li. de di. no. Nō
multū murmurat in mā malū ſm ꝙ ē mā. etenim
ipſe ornatus ⁊ forme ⁊ ſpeciei hꝫ participationē
ſed malū nō hꝫ. ergo maluꝫ non ē mā. quomō ēt
mā maluꝫ ſiquidē eim ē. nihil ē. Ex his arguitur
ꝙ malū non ē in aliquo genere cāe ⁊ ita nō ē cā.
¶ Itē dyoni. i li. de di. no. Malū ſm ꝙ malū nul
lius ē generatiuū aut nutritiuū. aut totalr effectiuū.
aut ſaluatiuū. ergo malū nō ē cā alicuius. Qđ
autē malū ſit cā alicuius habet a dyoni. i li. de di.
no. hoc ē boni virtutis ſuperexcellens magnitudo.
quia priuata ⁊ ſumet priuationē poſſe facit ſed
quod habet poſſe conſequēter poteſt agere. ⁊ qđ
poteſt agere. alicuius poteſt eē cauſa. ergo maluꝫ
alicuius poteſt eē cauſa. ¶ Item maluꝫ eſt cā pe/
ne ſicut dicit. i. ſap. iniuſta ē mortis acquiſitio. ſed
quod eſt cā pene: eſt cā alicuius. cum pena iuſtuꝫ
ſit. ⁊ ita aliquid ſit. ergo malū eſt cauſa alicuius.

¶ Itē aug. i li. de li. ar. claꝝ ē nihil aliud ꝙ libidi
nē eē maloꝝ cāz. ſꝫ libido malū ē. ergo malū ali
cui⁹ cā ē. ¶ Preterea dic̄. b. gre. Pecīz qd̄ ꝑ pniaz
ñ diluit ſuo pondē mox ad aliō trahit. ergo pcīz
ē cā pcti. ergo malū ē cā mali. ¶ Itē ſup illō. j. ad
ro. ꝓpterea tradidit illos de⁹ ⁊c. glo. iter primū
pcīm apoſtaſie: ⁊ vltimā penaz ignis eīni media
ſūt pcta ⁊ pene pctoꝝ. ſꝫ cū ſint: pene pctoꝝ pce/
dētiū cānt ab illis. ergo malū ē cā alicui⁹ vel ali
quoꝝ. Ad qd̄ dōm. ꝙ malū ñ ē cā boni niſi ſm
accñs. ſicut. n. hꝫ eē ſm accñs. quēadmodū dicit
b. dyo. ita ⁊ hꝫ rōēz cāe ſꝫ accñs rōes ⁊ ṽtutes
reſpc̄u boni. put deus q ſinit mala fieri ex malis
elicit bōa. malū āt mali pt eē cā. Un̄. b. dyo. i li. ḋ
di. no. Maloꝝ ñ ſūt factiue rōes ⁊ ṽtutes. ſꝫ ipo
tētia ⁊ īfirmitas ⁊ mixtura diſſiliūz imoderata. ⁊
ita patet ꝙ maloꝝ malū ē cā. ¶ Ad obiecta ergo
dōz qbus ꝯcludit. ꝙ malū nō ē cā ⁊ prio ad pri
mū. malū. n. lꝫ ñ hēat eē ſimplr. ſm ꝙ eē dr̄ qd̄ or
dinē retinet ſuatqꝫ nām. nihilomin⁹ tñ hꝫ eē pri/
uatōis. rōe cui⁹ pōt eē priuatio ñ cā. hꝫ ēt eē ſm
qd. rōne boni i quo ē. pp qd̄ pōt eē cā vel accñs
vel occaſio ipſi⁹ boni. ¶ Ad ſcōm dōm. ꝙ illō i/
telligit̄ de ſimplr cā bonoꝝ. qd̄. ſ. remouet̄ a ma/
lo. neqꝫ. n. malū rōe malicie hꝫ germiare bōa vl̄
plenitudinē bonoꝝ. vl̄ ꝑ ſe opari bona. nihilomi
nus tñ ex malo ꝓcedit germē maloꝝ. ſic̄ dr̄ Iſa.
xiiij. ꝑdam babilonis nomē. reliqas ꝓ germie ⁊
germē. Eodē mō rn̄det ad tertiū. ¶ Ad quartuz
dōm. ꝙ malū nō ē cā ſimplr ſꝫ dr̄as cāe dictas.
cā. n. dr̄ efficiēs q ꝓducit eē. ⁊ ita ēt de alijs cāis:
que adeē ⁊ bonuz referunt̄. malū tñ dr̄ eē cā effi/
ciēs mali. ſicut dic̄ phs. ꝙ lis ē ab odio. Aug. ṽo
ḋ ci. dei. defectū ponit cām eē deficiētē. ¶ Ad qn/
tū dōz. ꝙ malū cū ſit corruptiū. qd̄ āt ē corruptiū
alicuius ñ dr̄ facere aliqd ſꝫ deſtruere. ꝑ hūc mo
dū dicet̄ de malo. ꝙ ñ vr̄ qd facere ſꝫ qd deſtrue
re. Aliter ṽo dr̄ malū culpe cā mali pene. ⁊ cauſa
mali pene. mali. n. pene dr̄ meritoria cā. mali ṽo
culpe cā efficiēs deficiēdo.

Queſtio. cj. de expoliatione gratuitoꝝ ⁊ vul neratiōe naturaliū.

DEinde proce
deduz ē ad effectus mali cul
pe. ſūt aūt effect⁹ mali culpe
ſpoliatio gratuitoꝝ ⁊ vulne
ratio nāliuz. Naturalia āt q
vulnerant̄ ſūt ipe potētie hi/
tuales. terti⁹ ṽo effectus ē pri
uatio ſiue corruptio modi ſpēi ⁊ ordis. Rō aūt
nūeri iſtoꝝ effectuū ē. ꝙ malū culpe hꝫ reſpectus
ad triplex bonū. Eſt. n. bonū potentie ſiue ṽtutis.
⁊ ē bonū hitudis nālis. ⁊ ē bonuz gr̄e ſiue ṽtutis
date vel acqſite. reſpc̄u ergo boni gr̄e ſeu ṽtutis
gratuite. aut moralis dr̄ ſpoliatio. reſpc̄u ṽo po
tētie hitual' ſiue ṽtutis nālis dr̄ vulneratio. reſpc̄u
ṽo ṽtutis q media ē: q ꝯſiſtit i mō. ſpē ⁊ ordie dr̄
corruptō. Dōz ē ergo prio ḋ effcū q ē ſpoliatio.
Eſt āt duplex ſpoliatō. ṽtutis ḡtuite ſiue gr̄e ḡtū
faciētis. ⁊ ṽtutꝫ moral'. Prio ergo q̄rēdū ē ḋ ſpo
liatōe ṽtutꝫ ḡtuite ſiue gr̄e. Scḋo ḋ alia ſpoliatōe

Membrū primum.

QUerit̄ ergo prio. vtrū ſpoliatio gratui
toꝝ ſit a deo. Qd̄ ſic vr̄. ſpoliatō. n. illa
pena ē. ⁊ pena iuſta ē. cū iuſte ſit. ergo
ſpoliatio gratuitoꝝ ē iuſta. ⁊ qd̄ iuſtuz
ē a deo ē. ergo ſpoliatio gratuitoꝝ a deo ē. ¶ Itē
aug. i li. de nā ⁊ gr̄a. ſup illud ad ro. j. obſcuratū
ē inſipiēs cor eoꝝ. Obſcuratio pena fuit ⁊ vindi
cta. ꝑ quā deſerēte luce ſapie i plura pcta ſūt ꝓla/
pſi. ergo lux ſapie deſerit peccatorē. ſꝫ deſ̄tio illa
nihil aliud ē ꝙ ſubtractio gr̄e. ſubtractio āt gr̄e ñ
pōt eē niſi ab eo q dat gr̄az. ergo ē a deo. ſꝫ hoc ē
ſpoliatio gratuitoꝝ. ergo ſpoliatio gratuitoꝝ ē a
deo. ¶ Itē ſup illō tradidit illos deus i deſi. cor/
coꝝ. ro. j. dr̄. Deſ̄it dus ñ apponēdo gr̄az. ſꝫ ap
poſitā ſubtrahendo. ſꝫ hec deſ̄tio ē a deo. ergo ⁊
ſpoliatio gratuitoꝝ. ¶ Itē i eodē glo. j. ſic̄ appo/
nit gr̄az vñ iclinet̄ volūtas hoiuz ad bonū. ita ſb/
trahit̄ qbuſdā. q ſubtracta icuruat̄ volūtas eoruz
ad malū. ſꝫ ſubtractio gr̄e ē a deo ſubtrahēte. er/
go ⁊ ſpoliatio. ¶ Itē augu. ꝯ felicianū. vna lucis
ſbā noctē ⁊ diē facē vr̄. ſꝫ nō eodē mō. diē. n. fac̄
cū venit. noctē ṽo cū recedit. ergo ſilr vna lux ſpi
ritualis facit illā ſpoliatiōꝫ. ſꝫ deus ē lux ſpūal'. er
go ſpoliatio illa ē a deo. ¶ Itē ē ſbtractō bonoꝝ
tpaliū ⁊ ſubtractio bonoꝝ ſpūaliū. ſꝫ a deo ē ſb/
tractio bonoꝝ tpaliū. aliqñ pp hoium idignitatē.
ergo ſilr a deo ē ſubtractio bonoꝝ ſpūalium pp
peccantiū idignitatē. Cōtra. augu. j. ſolilog. in
orōne ad dñz loquēs ait. Tu. n. ſi deſeris ꝑitur. ſꝫ
ñ deſeris qr tu es ſūmū bonū. ergo dus nūꝙ de/
ſerit. ē aūt lux nā. ergo lucē nunꝙ ſubtrahit ꝓprie
loquēdo. ¶ Itē ſole pn̄te nō facit ſol vt illuminet̄
corpus qd̄ ē in muro. ſꝫ iterpoſitio muri que ꝓ/
prie ſubtrahit radios ſolis. ñ ipe ſol. ergo. ¶ Si/
milr cū dicit Iſa. lix. ꝙ iniqtates nr̄e diuiſerūt i/
ter nos ⁊ deū. pcta erūt que ꝓprie ſubtrahūt gra
tiā ⁊ nō deus. ¶ Itē ſap. vij. Attigit vbiqꝫ pp ſuā
mūdiciaz. ergo vbiqꝫ pn̄s ē. nunꝙ ergo deſerit.
¶ Itē Io. j. lux in te. lu. Sup illud aug. i origina
li. qūo ceco i ſole poſito pn̄s ē ſol. ſꝫ ipſius ocu/
lis abn̄s ē. ſic ſi quo ceco corde pn̄s ē ſapiētia ⁊
oculis eius abn̄s. nō qr illi abn̄s ē illa. ſed qr ille
abn̄s ē ab illa. nunꝙ ergo dus ſubtrahit lumen
gr̄e. ſꝫ cecitas que ē pcīm. ¶ Itē anſ. pctor nō hꝫ
gr̄az. nō qr deus ñ dat. ſꝫ qr hō ñ accipit. ipſe er/
go pctor gr̄az ſibi ſubtrahit. facit. n. aliqd q ami
ttit gr̄am. ió dicit aplus ad heb. xij. Uidete ne qs

deſit gr̄e dei. q.d. videte ſemꝑ ꝑata ē gr̄a. deus ñ
deſerit. ne vos ergo deſeratis. Ad qḋ dōm. ꝙ
īpꝛopꝛie dr̄ dn̄s ſubtrahere gr̄am. hoc. n. ñ aliud
ē ꝙ̄ nō apponere vel ñ ꝯtinuare. ꝓpꝛie aūt dr̄ pec
catoꝛ ſubtrahit ſibi gr̄az. vel pc̄m ſubtrahē gr̄az
a pc̄toꝛe. ¶ Ad obiecta aūt rn̄dendū. ad pꝛimuz ꝙ
cū dr̄. iuſtū ē ⁊c̄. iuſtū dicit iuſticiā oꝛdis que iuſti
cia ē a deo. deus. n. iuſte oꝛdiat mala. neutrum aūt
extremoꝝ. ſ. malū ⁊ ſubtractō gr̄e ꝓpꝛie ē a deo.
ſꝫ ſi dicaꝉ ſubtractio gr̄e vt ē pena. rōe qua ē pēa
ē a deo. ¶ Ad ſcḋz dōm ꝙ obſcuratio ꝓut ē, hu/
iuſmōi ñ ē a deo. ꝓut tñ ē pena ē ab ipo. ꝯceden/
dū ē ēt ꝙ lux ſapie ꝯdeſit pc̄toꝛes. ſꝫ ñ deſerit niſi
pꝛius deſeraꝉ. vñ aug. i li. de bono ꝑſeuerātie. Vo/
lūtate ſua qſqꝫ deſit deū vt merito deſeraꝉ a deo.
Et iteꝝ. j. ꝑali. xxviij. Si dereliqueris illū ꝓijciet
te dn̄s i eternū. Et. ij. palip. xij. Vos reliqſtis me
⁊ ego reliq vos i manu ſeſach. ¶ Ad tertiū dḋz.
ꝙ aliud ē de appoſitōe gr̄e ⁊ ſubtractōe. Appo
ſitio. n. gr̄e cū ſua ſequela ē a deo. Subtractō vō
gr̄e ꝓpꝛie ē a pc̄to. cū aūt dr̄ deus ſubtrahit qbuſ/
dā qua ſubtracta ⁊c̄. hoc ē ñ appōit gr̄az ꝑꝑ idi/
gnitatē ꝑſone. ꝙ aūt dr̄ q̄ ſubtracta ⁊c̄. ñ itelligiꝉ ꝙ
cā ſit illi⁹ ſeq̄le. vñ lꝫ dn̄s ſubtrahat qbuſdā gr̄az.
ñ tñ icuruat volūtates ad malū. ſꝫ hō ſuā icuruat
volūtatē. ꝑ hoc ſoluiꝉ illḋ qḋ dr̄. deſit deus ñ ap/
ponēdo gr̄az vel appoſitā ſubtrahēdo. ſec⁹ aūt ē
ḋ ñ appoſitōe ⁊ ḋ ſbtractōe gr̄e. ſubtractō. n. gr̄e
penā dicit ꝓ pc̄to. ñ appoſitio vō niſi aliḋ addaꝉ
ñ dicit penā. ſuppoſito. n. ꝙ hō ꝯditus eēt i nāli/
bus: ⁊ ñ apponereꝉ gr̄a. ñ dicereꝉ ñ appoſitō gr̄e
pēa: cū nulla ꝑceſſiſſꝫ culpa. ¶ Ad illḋ vō qḋ dic̄
aug. ad felicianū. dḋz ē ꝙ ñ ē ſil'e de luce coꝛꝑali
⁊ ſpūali. lux. n. coꝛꝑalis ꝑ ſui pn̄tiā ⁊ abn̄tiā ē cā
appoſitia luis. ſ. ⁊ tenebꝛaꝝ. ⁊ hoc qꝛ aliqñ adeſt
aliqñ abeſt. ꝑ hoc ꝙ de loco ad locuz moueꝉ. lux
vō ſpūalis vbiqꝫ ē. ⁊ iō nō ē cā tenebꝛaꝝ ſpūa/
liū. ſꝫ li. ar. i quo poniꝉ obex. ſicut. n. coꝛp⁹ opacū
iterpoſitū cā ē tenebꝛe coꝛꝑal' aliqñ. ita li. ar. rōe
pc̄ti. ⁊ iō dr̄. lix. Iſa. Iniq̄tates nr̄e diuiſerūt iter
vos ⁊ deū. ¶ Ad illḋ vō qḋ obijciꝉ de ſbtractiōe
bonoꝝ tꝑaliū ⁊c̄. dḋz ē ꝙ nō ē ſil'e. ſubtractio. n.
tꝑaliū ab idignis bōa ē. ⁊ ēt eis bōa aliqñ. ꝑ hoc
eniꝫ ꝯuertunꝉ ad pniaz ⁊ hūiliant. ſubtractio vō
gr̄e nec i ſe bonū ē. nec ē bonum illi a q̄ ſubtrahiꝉ
occaſionalr̄. cū poſſꝫ eē bonū ſm illḋ qḋ dr̄. viij.
ro. Oia coopanꝉ i bonū his q ſꝫ ꝓpoſitū vocati
ſūt ſcti. ſubtractō. n. gr̄e poſſꝫ eē occaſio. vt pc̄toꝛ
hūiliareꝉ ⁊ ꝯfugēt ad dei miſicoꝛdiā. cū. n. aliqs
ꝯſiderat ſe deſtitutū a deo ꝑꝑ pc̄tz dolet: ⁊ dolēs
ſiue attrit⁹ ꝯfugit ad dei miſicoꝛdiā. Queriꝉ ēt
de duob⁹ pc̄tis eq̄libus. quoꝝ vnū ē pꝛius. aliud
poſteri⁹. vr̄. n. ꝙ pꝛimū pc̄m cū ſit eq̄le ſcḋo. eq̄/
lis ei pena debeaꝉ. ſꝫ ei debeꝉ ſubtractio gr̄e. ergo
cū hoc ſit maxia pēa. ſm ꝙ dr̄ ſup illḋ ꝑs. abho/
minat⁹ ē hēditatē ſuā. glo. deuz auerti ab eis. ex/
tremū oiuꝫ maloꝝ pn̄tium. ⁊ ſcḋo pc̄to debeꝉ ſil'r
maxia pena. ſ. ſubtractio gr̄e. ¶ Cōtra. ꝑ pꝛimuz
pc̄m moꝛtale ſubtracta ē gr̄a. ñ ergo i ſcḋo pc̄to
ſbtrahiꝉ. ergo pēa iequal' dḃeꝉ ꝓ eq̄lib⁹ pc̄tis. qḋ
ē ſlm. dr̄. n. hiere. l. Iux̄ ea q̄ fec̄ facite illi. Et. xxv.
deuꝉ. ꝓ mēſura pc̄ti erit ⁊ plagaꝝ mōus. vñ aug.
ḋ bap. ꝯ dōatiſtas. ꝓ diſꝑib⁹ pōderib⁹ pc̄toꝝ ſūt
diſꝑia toꝛm̄ta pēaꝝ. ⁊ ꝓ eq̄litate criminū eq̄litas
pēaꝝ. ergo ſꝫ q̄ntitatē pc̄toꝝ dḃeꝉ q̄ntitas penaꝝ.
¶ Ad qḋ dḋz. ꝙ ſbtractō gr̄e duob⁹ mōis ꝑt acci
pi. vel ꝓ ipa amiſſiōe gr̄e q̄ hita ē. vl' ꝓ elōgatōe
gr̄e. Si ꝓ elōgatōne gr̄e. eq̄li pc̄to debeꝉ equaꝉ
pēa. ſ. eq̄lis ſbtractō. ſi vō accipiaꝉ ſubtractio gr̄e
pꝛo amiſſione gr̄e. nō debeꝉ ſcḋo pc̄to iſta pena.
ſꝫ debereꝉ ſi infuiſſet gr̄a. hoc. n. nō eſt ex ꝑte pc̄ti
ſꝫ ex ꝑte ſubiecti i quo ñ ineniꝉ huiuſmōi bonum
qḋ ſubtrahendum eēt.

Mēbrum ſecunduꝫ.

COnſequēter q̄riꝉ ḋ ſpoliatōe ſiue abla
tōne vtutis moꝛalis. malo. n. culpe fit
ablatio virtutis moꝛalis. Queriꝉ vtrū
ois vtus moꝛalis auferaꝉ ſiue ſpolieꝉ
ꝑ malū culpe. ſicut ſpoliaꝉ ois vtus gratuita. cuz
eniꝫ malū culpe oppōaꝉ vtuti moꝛali. quēadmo
dū ⁊ vtuti gratuite. malū aūt culpe aufert. inſimul
ſiue ſpoliat oēz vtutē gratuitā. ergo ꝯſili rōe au/
fert vel ſpoliat oēz vtutē moꝛalē. ¶ Pꝛeterea. ꝯne
xa videnꝉ eē vicia. Vñ dicit aug. i li. ḋ bap. ꝯ do/
natiſtas. Cū qs ē hēticus. ñ ꝑt eē qn ⁊ alia vicia
ꝯſequaꝉ. ergo cū vnūqḋqꝫ viciū tollat ſuā vtutē
moꝛalē. vno vicio poſito: tolleꝉ ois vtus moꝛaꝉ.
¶ Itē bonū ⁊ malū ſūt ꝯ̄ria. ergo ñ ꝯuēit illa duo
ieē eidē. ſꝫ vno malo culpe poſito ineſt malū. er
go ñ ꝯuenit eidē ſubiecto bonū. ſꝫ q̄libꝫ vtus mo
ralis pōit bonū. ergo remoueꝉ ois vtus moꝛaꝉ.
ergo ſpoliatio oiuꝫ moꝛaliū ē pena ꝯn̄s ad ma/
lū culpe ſiue viciū. Cōtra. malū culpe ſiue viciuꝫ
ē ab hoie ſiue ab itellectuali creatura. ſꝫ vno actu
ꝑpetrato nō ꝑpetraꝉ actus diſparatus. malū aūt
culpe mediāte actu ineſt. ergo ꝯtingit vnū maluꝫ
culpe ineſſe. alio mō nō exiſtēte i eodē ſubiecto.
ſꝫ ñ auferꝉ virtus moꝛalis niſi ꝑ ſuū oppoſitū. er
go vno malo culpe exn̄ti ñ ois vtus moꝛalis au/
ferꝉ. ¶ Itē augu. iiij. li. de bap. ꝯ dōatiſtas. vnum
aliqḋ viciū ñ oia cetera ꝯſequunꝉ. ñ ergo ē vicio
rū ꝯnexio. ſꝫ virtutes moꝛales opponunꝉ vicijs
ipis. ita ꝙ quelibꝫ hꝫ ſuū oppoſitū ergo ñ ē ꝯne
xio vtutū moꝛaliū. ergo vnū malū culpe nō au/
fert ſiue ſpoliat oēz vtutē moꝛalē. ¶ Itē occaſiōe
hui⁹ queriꝉ. ſi malū culpe ſpoliat vtutē moꝛalez.
ſm quē modū fiat ſpoliatio. cuꝫ. n. vtus moꝛalis
exercitio bonoꝝ opeꝝ acq̄raꝉ. malum aūt culpe
vno mō ꝑpetreꝉ. nō videꝉ ꝑ vnū malum culpe
ſpoliatio fieri ois virtutis moꝛalis. ſicut. n. habi/
tus bon⁹ moꝛalis exercitio bonoꝝ opeꝝ acqui/

rit. ita malū ei oppoſitū exercitio maloꝝ operuʒ vr̄ acqri. nō ergo vnicū malū culpe auſert virtutē moralē. ſicut. n. malū ⁊ bonū opponunt. ita maluʒ ꝯſuetudinale ⁊ bonuʒ ꝯſuetudinale. ergo ad ſpoliatōeʒ v̄tutis ꝯſuetudinalis vr̄ ꝙ exigat viciū cōſuetudinale. ¶ Quod ēt vr̄ p hoc qđ dr̄ in li. de nā ⁊ grā. Dicit eniʒ ibi. ꝙ viciū ē mala q̄litas mētis. ſed que q̄litas dicet niſi fuerit habitus vel diſpoſitio. habitus aūt cū ſit de difficili mobilis. q̄liter generabit vnico actu? ergo malū culpe cū fiat vnico actu. nō inducet malū habitū. ſʒ malus habitus expellit habitū bonū. ergo malū culpe de ſe nō expellit habitū bonū. Cōtra. in eadeʒ vi nō poſſunt ineſſe oppoſita ſm̄ determinatōeʒ. cū ergo malū culpe ineſt. ⁊ p ꝯſequēs denominet ſubiectū i quo ē ñ d̄nominabit ſubiectū ab oppoſito. ſʒ oppoſitū ē diſpoſitio bona ⁊ habitus. ergo neutrū illoꝝ pōt ineſſe. malū ergo culpe vnicū ſpoliat habitū moralē. Ad qđ dōm. ꝙ malū culpe nō ſpoliat habitū omnē moralē. ſed ſpoliat habitū ſibi oppoſituʒ. ¶ Ad illud vō qđ obijcit in ꝯ̄triū p ſimile de habitu gratuito. dōm eſt ꝙ nō eſt ſimile. habitus eniʒ gratuiti rōe gratie ſunt cōnexi. ⁊ ꝓpter hoc maluʒ culpe qđ opponitur vni habitui gratuito. rōe malicie opponitur ipſi gratie gratūfacienti. grā vero gratū faciēs eſt cā cōnexionis virtutuʒ gratuitaruʒ ꝑꝑ qđ maluʒ culpe qđ opponit grē. auferēdo gratiā ſpoliat a virtutibus gratuitis vniuerſaliter. ſʒ ꝙ ſunt gratie. Nō ſic autem ē in virtutibus moralibus ſm̄ ſeipſas acceptas. ꝯtingit eiʒ vnā virtutē moralē ineſſe ſine alia. ⁊ ꝓpter hoc: vicium qđ opponit vni: nō neceſſario tollit aliā vl̄ ſpoliat animaʒ ab alia. ¶ Ad ſcđʒ vero dicēdum ꝙ illud ꝙ dicit in li. aug. cōtra donatiſtas. non dat intelligere cōnexioneʒ eſſentialeʒ vitioꝝ. ſed q̄ ꝯtingit frequēter in quibuſdā vitijs ⁊ hoc pʒ ex verbis eius cuʒ dicitur. Siquis dicat ꝙ hereticus eſt. nō pōt hoc ſoluʒ eſſe quin ⁊ alia conſequātur. carnalis eniʒ ⁊ aīalis ē. ac p hoc neceſſe ē vt odioſus ſit ⁊ inuidus ⁊ inimicus ipſius virtutis ab eaq; diſſentiens. Siīr loquit đ ebrioſo. qꝫ ebrioſus ⁊ ñ ꝯtētioſus ⁊ aioſus ⁊ inuidus ⁊ arguētib⁹ ſe grauiter inimicus. hec ąt ꝯnexio nō eſt eo ꝙ ſimul ſint vicia neceſſario. ſʒ qꝛ illud viciuʒ diſponit ad alia ꝯſequēter. ⁊ hoc in plurib⁹. Unde lʒ vnuʒ viciuʒ ſiue maluʒ culpe tollat habituʒ moralē ſibi oppoſituʒ nō ꝑꝑ hoc tollit alios habitus in eodē nunc. nō eiʒ i eodē nunc neceſſario inſunt alia vicia. ¶ Ad tertiuʒ vō dōm. ꝙ licʒ bonuʒ ⁊ maluʒ ſint ꝯ̄ria. nec poſſunt ſimul ineſſe eideʒ ſubiecto: nihilominus vnuʒ maluʒ culpe ñ expellit omnes alios habitus morales. ſʒ habituʒ directe ſibi oppoſituʒ. Unde ex hoc nō ſequitur ꝙ viciuʒ incōtinentie expellit ꝯtinētiā moraleʒ. ſed nō ꝓpter hoc expellit ſobrietateʒ. licʒ eiʒ ſobrietas ⁊ ꝯtinentia reſpiciant idē ſubiectuʒ in quo. nō tñ eundē actum in ſpecie circa queʒ. Ad hoc aūt ꝙ ſit oppoſitio directa. neceſſariū eſt ꝙ reſpiciat idē ſubiectū ⁊ eundē actuʒ in ſpecie. vtpote caſtitas ⁊ incōtinētia circa delectatiōeʒ que eſt in coitu. ſobrietas ⁊ ſuū oppoſitū circa illaʒ q̄ ē in guſtu. Ex quo accipit ꝙ nihil ꝓhibet habere maliciā moralē circa vnū actū. ⁊ bonitatē moralē circa aliū actuʒ. vnde nihil ꝓhibet dicere ꝙ ſit bonus in moribus q̄tū ad hoc. ⁊ ſit malus in moribus q̄tū ad aliud. Deinde rn̄dēdū q̄tum ad ſcđʒ queſitū. quid p ſe ſpoliet ⁊ tollat ex ipſo malo culpe. ¶ Ad qđ dōm. ꝙ ſiue habitus moralis dicat diſpoſitio. ſiue habitus tollit p maluʒ culpe. qđ vno actu ꝑpetretur nō oportet viciuʒ eē ꝯſuetudinale ad tollendū virtutē ꝯſuetudinalē. habitus. n. bonus moralis eo ꝙ ē habit⁹. ē diſpoſitio. diſpoſitio vō bona tollit p diſpoſitionem malā. Maluʒ aūt culpe actualis ē diſpoſitio mala ergo tollit habitū bonū moralē ſibi oppoſitū. Sic ergo malū culpe nō pōt ſimul eē cuʒ habitu bono morali. q circa eundē actū in ſpecie verſat vt malū incōtinētie nō pōt ſimul eē cum caſtitate morali. Et ſi dicat ꝙ vicium morale colligitur exercitio maloꝝ operū. ſicut virtus moral' exercitio bonoꝝ operū. pōt quideʒ ſed nō eē neceſſe ad expulſioneʒ ipſius virtutis. Preterea. n. oppoſitio ē inter bonū ⁊ malū circa eūdē actum in ſpecie. ſcđa vō ē inter exercitiū bonoꝝ operuʒ ⁊ exercitiū maloꝝ operū. nos autē loqmur hic de oppoſitōe prima. ¶ Ad aliud vō dōm. ꝙ eſt loq đ malo culpe dupliciter. vel rōne ipſius deformitatis. vel rōne ipſius diſpoſitiōis q̄ deformatur. ſi fiat ſm̄o đ ipſa deformitate. cū deformitas viciȷ̄ ⁊ ſpecioſitas veritatis ñ ſe ꝯpatiant in eodem ſubiecto. ſʒ idē opponētur malū culpe ⁊ virtus moral' ſʒ idē genus. Si vō accipiat viciū rōe diſpoſitōis. ſm̄ hoc ñ vſq;q; tollit habitudo ad bonū p vnū actū malū. niſi actus ille ꝑꝑ hoc dicat diſpoſitio difficile mobilis. qꝛ homo defacili pōt cadere in illū. ſed p ſe nō pōt reſurgere nec ſine quadā difficultate. vñ quo ad hoc eſt dr̄ia in bono ⁊ malo. qꝛ exiſtens in bono tuʒ defacili tū de difficili pōt cadere in malū. exiſtēs vō in malo. nō niſi de difficili pōt venire ad bonuʒ.

Queſtio. cij. de ſecūdo effectu mali. ſ. vulneratione naturalium.

Deinceps dicēdū ē de ſcđo effectu mali. q eſt vulneratio nāliuʒ. vulneratio aūt iſta nāliū potētiaꝝ bimaliū dr̄. Querit aūt q̄ ſint illa vulnera. ⁊ per quid fiat vulneratio

Sicut aūt dic̄ beda. q̄tuoꝛ ſunt vulnera in q̄bus
vulnerata ē hūana nā. Infirmitas. ignoꝛātia. ma
litia ⁊ ꝯcupiſcētia. Alibi vero dic̄ aug. duo eſſe
vulnera. dicit eīz i li. de nā ⁊ grā. Omni aīe pec/
cāti duo iſta ſūt penalia. ignoꝛātia ⁊ difficultas.
ex ignoꝛātia dhoneſtat erroꝛ. ex difficultate affli
git. Itē dicit aug. in encħ. primū creature rōna/
lis malū ē ipſa prima priuatio boni. deinde ipſis
volētib⁹ ſubintrauit ignoꝛātia reꝝ agēdarū ⁊ cō
cupiſcētia reꝝ noxiaꝝ. q̄b⁹ comites ſubinferunt
erroꝛ ⁊ doloꝛ. Cōſimile dicit i li. iij. de li. ar. Sup
illud aūt in ps. Retribue ſuo tuo ⁊c̄. dic̄ gl. hūa/
na indigētia multiplex eſt. infirmitas. ignoꝛātia.
exiliū. tentatio hoſtiū. Itē aug. ſup illud ps. Cōfi
temini dn̄o. iij. deſignat q̄tuoꝛ. erroꝛē. difficultatē
vitāde ꝯcupiſcētie. tediū bn̄faciēdi. tempeſtatē ſe/
culi. Beatus vō Greg. ponit ſeptem penalitates
q̄bus vulneraṫ humana nā. ſtulticiā. ebetudinē.
ꝓcipitatōeꝫ. timoꝛē. ſiue timiditatē. ignoꝛātiā. du
riciā animi. excellentiā ſiue ſupbiaꝫ. ꝓut ſonat in
penā. Queri ergo pōt primo de rōne illius nu/
meri quē ponit beda. Secūdo dē differētia illius
numeri reſpectu aliaꝝ penaꝝ ſiue vulneruꝫ que
nominanṫ in alijs diuiſiōibus. pene eniꝫ ꝯtracte
vulnera dicūtur. Tertio de ſingulis vulneribus
illis que ponit beda tractādūꝫ eſt.

Membꝛuꝫ primū.

AD primū quo q̄riṫ de rōne quatuoꝛ
vulnerū a beda poſitoꝛum arguiṫ ſic.
malicia deſignat ipꝫ malū culpe. effi/
ciēs aūt cā n̄ ē ipe effect⁹. ergo mali/
cia nō ē effectus mali culpe. ¶ Itē cōcupiſcētia ē
radix omniū maloꝝ ſicut dicit aug. in li. de ſpū ⁊
ira dicēs ſic. Hoc iō eligit aplus malum q̄ cūcta
ꝯplexus ē. cū ergo ꝯcupiſcētia ſit malū gnāle. nō
diuidiṫ ꝯ iſirmitatē. ignoꝛātiā. ⁊ maliciā. ¶ Item
due ſūt tm̄ vires ipſius aīe rōnalis in genere. co
gnitiua ſ. ⁊ motiua ſiue affectiua. ergo cū vulne/
ratio fiat in aīa mediātibus potēcijs, erūt tm̄ duo
vulnera i genere. ignoꝛātia q̄ vulneraṫ cogniti/
ua. ⁊ ꝯcupiſcētia q̄ vulneraṫ motiua vel affecti/
ua. ſupfluūt ergo iſirmitas ⁊ malicia. ¶ Itēꝫ tri/
plex ē peccatū. in patrē. ⁊ filiū. ⁊ ſpiritūſanctū. ⁊
nō eſt q̄rta dīa. ſꝫ pctm̄ in patrē eſt ex iſirmitate
pctm̄ in filiū ex ignoꝛātia. pctm̄ in ſpūſanctū ex
malicia. nō ergo ꝯuenit vt q̄rtū vulnus ponaṫ. ſ.
cōcupiſcetia. ¶ Item dicet aliq̄s. ꝙ ponūtur iſta
q̄tuoꝛ ſm̄ receſſum a ſūma vnitate. ⁊ trinitate. vt
infirmitas ſit ſm̄ receſſuꝫ a ſūma potētia. ignoꝛā
tia. ſapiētia. malicia a ſūma bonitate. ꝯcupiſcētia
vō a ſūma eſſentia. que vna ē in trib⁹ appꝛopꝛia/
tis. ꝯcupiſcētia eniꝫ cū ſe diuidat ꝑ ꝯcupiſcibilia
recedit a ſūme vno. diuiſio eniꝫ ꝯ̄ria ē vnitati ſi/
ue defectus ab vnitate. Sꝫ ꝯ̄. ꝯcupiſcētia eſt bo
ni vel apparētis boni. cū ergo hec ꝯcupiſcētia d̄
qua loq̄mur ſit apparētis ⁊ n̄ exiſtētis boni. eriṫ
defectus a ſūma bonitate. ⁊ nō ꝑ appꝛopꝛiatōeꝫ
reſpc̄u ſūme eēntie. ꝯcupiſcētia eīꝫ n̄ reſpicit mlta
ꝑꝑ rōnē multoꝛum. ſꝫ ꝑꝑ apparentiā bonoꝝ ra/
tionē. ¶ Item dupliciter ꝯtingit deficere a ſūmo
bono. vno mō recedēdo ab ipo. altero mō cō/
uertēdo ſe indebite ad aliud. ſm̄ ꝙ ē duplex mo
tus ⁊ appetitus vel receſſus vl̄ acceſſus. cū ergo
ꝯcupiſcētia ſumaṫ ex pte ipſius acceſſus indebiti
ad aliud. malicia que ē altera pena ſumeṫ ex pte
ipſius receſſus. ⁊ ita dupl'r penalitas ſumetur ex
illa pte. Sed ſm̄ hoc obijciṫ ꝙ eadē rōe duplex
ſumenda eſſet penalitas. vna reſpc̄u ſapientie aut
veritatis. ſ. ignoꝛātia. Alia ex ꝯuerſiōe ad falſita
teꝫ que diciṫ erroꝛ ⁊ ignoꝛātia. ſꝫ hoc ꝯdicerēt pe
nas. dicit eniꝫ aug. in encħ. ꝙ errare ē appꝛoba/
re falſa pꝛo veris. hoc auteꝫ nō eſt nā hominis i/
ſtituti ſed pena dānati. Ad quod dōm ꝙ acci/
piūtur hic quatuoꝛ vulnera ſiue pene. ſm̄ ꝙ tria
ſumūtur ex defectu potētie. ſapientie ⁊ bonitatis.
ſꝫ q2 iſte defectus triplex nō occurrit niſi ꝑ ꝯuer
ſionē ad apparēs delectabile ⁊ nō exiſtēs. ideo
q̄rta adiungiṫ penalitas. q̄ ē ꝓnitas reſpc̄u huiuſ/
modi apparētis delectabilis ⁊ hoc ē ꝯcupiſcen/
tia. Sumūtur ergo tres pene ſm̄ triplicē defectū
termini a quo. ſm̄ vō motū ad terminū in queꝫ.
q̄rta pena deſignaṫ. n̄ eniꝫ recedit hō a ſūme cō/
uenienti niſi ſm̄ acceſſuꝫ ad incōuenīēs qđ videṫ
ꝯueniens. ¶ Ad obiecta ergo rn̄dendū ē ꝙ ma/
licia ē nomen equocū ad malū culpe ⁊ ad malū
pēne. Hic aūt ſumiṫ ꝓ malo pene. diciṫ eniꝫ q̄dā
defectibilitas a bonitate. ⁊ hec defectibilitas ē pe
na quedā. ¶ Ad aliud vō dōm. ꝙ cū dī ꝯcupiſcē
tia radix omniū maloꝝ aliter accipiṫ ⁊ cū dī cō
cupiſcentia eſt pena. fomes eniꝫ peccati ē ꝯcupi
ſcētia ⁊ eſt iterum pena peccati. vno ergo mō eſt
pena peccati. Alio mō eſt cauſa peccati. ꝓut āt ē
pena. ſic diuidit cōtra ꝓdictas penas. pꝛout autē
eſt cā peccata nō ſic diuidit ſed eſt vna cā. ¶ Ad
tertium dōm. ꝙ diuiſio penarum ſiue vulnerum
pōt accipi multipliciter. vel ſm̄ numerū ipſaruꝫ
potētiaruꝫ rōnabiliuꝫ in genere. ꝓut deficiūt a
ſuis appetibilibus que ſūt verum ⁊ bonuꝫ. ⁊ ſm̄
hoc aliq̄n ponūṫ due tm̄ penalitates. ſ. ignoꝛātia
⁊ ꝯcupiſcētia vel ignoꝛātia ⁊ difficultas. ſm̄ aūt
hūc modū n̄ accipiṫ hec dīa vulnerū ſiue pena/
rū. imo ꝯ̄ ꝓdictā rōnē. ¶ Ad q̄rtum dōm. ꝙ illa
differētia peccati ſm̄ ternariū. hꝫ ꝯcupiſcentiaꝫ
tanq̄ꝫ cōem in illis tribus generibus peccatoꝛū.
aliquis eniꝫ ꝓnus ē ad maliṫ ex iſirmitate. aliq̄s
ex ignoꝛātia. aliquis ex malicia. in oībus aūt eſt
ꝯcupiſcētia. ¶ Ad q̄ntū dōm. ꝙ nō accipiṫ rō di
uiſionis hoc mō. vt ꝯcupiſcētia ꝑ ſe reſpiciat di/
uiſiōeꝫ a ſūma eēntia. ꝯcupiſcētia eīꝫ ad ꝯcupiſci
bilē dī. ꝯcupiſcibile vō dicit terminū i quē nō tm̄
a quo ē motus vel a quo receſſus. ⁊ iō ſi dic̄ di/

uiſionem a ſūma eēntia vel pronitatē diuiſionis. hoc eſt ex conſequēti.

Membrū ſecundum.

Secūdo querit de differētia iſtarū penaꝝ ſiue vulnerū ad alias penas. Ad quod dicēdum. ꝙ differēs accipit diuiſio ſm diuerſaꝫ conſiderationē. bimēbris eniꝫ diuiſio. vna accipit ſm differētiā cognitiue ⁊ motiue ſiue operatiue. vt ignorātia ꝑtineat ad defectuꝫ cognitiue. difficultas ad defectū operatiue. Altera vero bimēbris accipit ſm differentiā viriū. cognitiue ſcilicet ⁊ affectiue. vt ad cognitiuā pertineat ignorātia. ad effectiuā cōcupiſcentia. Tertia vero diuiſio q̄ ē quadrimēbris. accipitur ſm defectuꝫ cōueniētis triplicis ⁊ cām eius extrinſecā. Sicut eniꝫ prima diuiſio accipitur ſm defectū triplicis conueniētis ⁊ cām intrinſecam eius ſcilicet concupiſcētiā. que cū eſt quedā pena ſic. Quarta diuiſio accipit ſm defectuꝫ triplicis conueniētis ⁊ cām extrinſecā eius ſcꝫ cōcupiſcentiā. tētatio eniꝫ hoſtium eſt cā extrinſeca. paſſibilitas autē tētationis ē quedā pena reſpiciens illā cām. Infirmitas autē ignorātia ⁊ exiliuꝫ determināt defectū triplicē a triplici cōuenienti. Infirmitas eīꝫ determinat defectū potētie. Ignorātia defectuꝫ ſciētie. Exiliū defectuꝫ coniunctōis cum ſūma bonitate. ſicut eniꝫ homo exul dicitur quādo ē extra locum ſuū naturalē ſibi ꝯueniētē. ⁊ priuat bonis ſuis. ita exiliuꝫ ſpūale patit qui eſt extra locū ſpūalis bonitatis i qua ē qes ⁊ priuat bonis gratuitis. Quīta vero diuiſio accipit ſꝫ defectū ptinētē ad triplicē vim anime ⁊ cām eius extrinſecā. Nā error accipit ſm rōeꝫ. difficultas vero vitāde ꝯcupiſcētie ad ꝯcupiſcibilē ſiue affectiuā. tediū bn̄faciēdi ad opatiuā ſiue iraſcibilē ſm alium modū. tēpeſtas vero ſeculi cām extrinſecā dicit. Sunt aūt tres vires anime ſm prius ⁊ poſterius. rō ſiue cognitiua ⁊ affectiua ⁊ operatiua vel vis rōnalis cōcupiſcibilis ⁊ iraſcibilis. Diuiſio aūt ſeptimēbris accipit ſꝫ defectus q ſunt i cognitiua ⁊ motiua. defectus aūt multiplex ē i cognitiua ſm differentē modū cognitōis. ē eīm cognitio finis. ⁊ eoꝝ que ſūt ad finē. cognitio aūt finis ē duobꝰ modis. vel i rōe veri ⁊ ſic dr̄ itellectus. vel in rōe boni ⁊ ſic dī ſapiā. ꝓpter qō duplex ē defectus ſiue penalitas rn̄dens. ſtultitia. ſ. ⁊ ebetudo. vt ſtultitia ſit ꝯtra ſapientiā. ebetudo cōtra intellectū. Reſpectu aūt eoꝝ que ſunt ad fineꝫ duplex ē cognitio. arduoꝝ ⁊ nō arduoꝝ. defectꝰ aūt cognitōis arduoꝝ dr̄ ꝑcipitatio. ſicut ꝯſiliuꝫ qō ei opponit ē reſpectu arduoꝝ. Ignorātia vero que opponit ſciētie ē reſpectu nō arduoꝝ que tn̄ ſūt ad ſalutē ſicut ſciētia ē cognitō taliū. Ex pte vero motiue accipiunt tres penalitates. Ex parte eīꝫ ipſius ꝯcupiſcibilis vnus defectus ſiue pena. que dr̄ duricia que ē circa pietatem. Ex pte vero iraſcibilis duplex attēditur defectus ſm exceſſuꝫ. excellētia ſiue ſuperbia. quādo homo pronus eſt ſupra id quod pōt ex quadā temeritate ⁊ ita opponitur timori. reliquus vero defectus eſt ſm indigentiam vel diminutionē ⁊ dicitur timiditas. que eſt cōtra fortitudinē donuꝫ. ſic ergo ſunt ſepteꝫ penalitates in qbus vulneratur anima ⁊ reparat per. vij. dona.

Membrum tertium.

Tertio querit de ſingulis vulneribꝰ illis que enumerat beda. ⁊ habet quinqꝫ perluſtrāda. Prio de vulnere infirmitatis. Secūdo de pena ignorantie. Tertio de vulnere malicie. Quarto de vulnere concupiſcētie. Quīto ď modo vulneris ⁊ cauſa vulneratōis.

Articulus primus.

Primo q̄rit de vulnere iſirmitatis. Infirmitas aūt ē ipotētia reſiſtēdi malo. ſꝫ qui nō pōt reſiſtere malo. i. peccato neceſſitatē hꝫ. ſꝫ dicit aug. i li. de natura ⁊ gratia. quis peccat i eo qō vitare nō pōt. q. d. nullus. ergo videt ꝙ hn̄ti huiuſmōi iſirmitateꝫ nō iputet peccatū. ¶ Ad qō rn̄dendū ē ꝑ hoc ꝙ dicit aug. in eodē li. ꝙ ex vicijs nature nō ex ꝯditōe ſit quedā peccādi neceſſitas. Audeat hō atqꝫ vt eadē neceſſitas nō ſit diſcat deo dicere. de neceſſitatibꝰ meis educ me. qꝛ i huiuſmōi orōe certamē ē aduerſus tētatorē de ipſa ꝯ nos neceſſitate pugnāteꝫ. ex hoc verbo aug. pꝫ ꝙ quedā eſt neceſſitas ex vicio. ⁊ alia ē neceſſitas ex ꝯditōe nature. ſi peccaret hō ex neceſſitate nature ꝯdite. nō iputaret ei ad peccatū. qꝛ vitare nō poſſet. Sꝫ cū peccat ex neceſſitate que ē ex vicio nature cuius ortū fecit volūtas. imputat ei ad peccatū. eo ꝙ ſe hō in hanc neceſſitatē precipitauit. Nō ē aūt talis neceſſitas que nō poſſit tolli adiutorio grē. ⁊ iō petēduꝫ ē adiutoriū grē. ne talis neceſſitas vel iſirmitas preualeat. ¶ Itē ex peccato primo ꝓuenit iſirmitas. ſi ergo addat peccatū erit maior iſirmitas. ergo quātūcūqꝫ multiplicet peccatum erit maior iſirmitas. nō ergo eadē facilitate ſurgit hō i ſecūdo peccato vl̄ i tertio q̄ facilitate reſurgit in peccato prio. qō videt ꝑ ſimile de hoie cadēte in foueā ꝓfundiorē. ⁊ de cadēte i minus ꝓfundam.

Ad qō dōm ē. ꝙ ē quedā facilitas vel difficultas ex parte hoīs. ⁊ eſt facultas alia ex pte eius ꝑ quē reſurgit. Quātū ad illū ꝑ quē reſurgit equalis ē facilitas reſurgēdi a prima iſirmitate ⁊ a ſecūda vel tertia. quātuꝫ aūt ē ex pte ipſius hominis. nō ē equalis facultas ſm ꝙ maior vel minor infirmitas. ⁊ illud deſignat in ceco cui dn̄s impoſuit manus ⁊ poſtea ſeqt video hoīes velut arbores

ambulātes.deinde iteruʒ impoſuit manus ſuper
oculos eius ⁊ cepit videre ⁊ reſtitutus ē.ita vt vi
deret clare omnia.vt habet marci.viij.nō eim ex
parte dei fuit difficultas quin ſtatiʒ clare videret.
ſed oſtēdere voluit dominus infirmitatē maioꝛē
vel minoꝛē ex parte peccātis. Adhuc etiā que/
ritur ſi homo per peccatū vulnerat vulnere īfir/
mitatis.ergo per maximū peccatū cadit ī maio/
reʒ īfirmitatē. ſed maximū peccatū ē peccatū he/
reſeos.ſicut habet in li.de bap.cōtra donatiſtas.
ergo peccās illo peccato cadit ī maximā īfirmi/
tatē.¶ Sed videt cōtrariū.qꝛ quidā illoꝝ.vtpo/
te hereſiarche qui magis peccāt foꝛtioꝛes ſūt. ag
grediunt eim moꝛtē que ē de rebus difficillimis
ſicut dicit phs.ex quo videt ꝙ ex peccato nō ꝓ/
ueniat infirmitas. imo ꝙ ex aliquo peccato pꝛo/
ueniat maioꝛ foꝛtitudo.¶ Simlr obijcit de dſpe
rato.qui ex deſperatiōe aggredit moꝛtē. cuʒ de/
ſperatio ſit maximū peccatū. Ad qꝺ dicēdum.
ꝙ ex peccato ſm quātitatē peccati accidit īfirmi/
tas maioꝛ vel minoꝛ. ꝙ autē in quodā peccato ē
foꝛtitudo ſuſtinēdi ardua vtpote tribulationē ma
ximā vel moꝛtē.hoc ē ꝓpter opinionē vel eſtima
tionē fidei recte. que ē apud illū qui ē hereticus.
nā ſi nō recte crederet ⁊ ſe crederet nō recte cre/
dere.nō eēt apud ipm hec rectitudo.ſʒ qꝛ nō re/
cte credit ⁊ credit ſe recte credē.inuit ex hac opi/
nione fidei apparētis foꝛtitudinē quādā ſimilem
foꝛtitudini fidei.que tñ nō vſquequaqʒ tāta ē.ꝗ̄ta
ē foꝛtitudo fidei.¶ Ad illud vero qꝺ obijcitur de
deſperatōe.ꝙ rōne peccati deſperatōis maxima
ꝓuenit īfirmitas reſpectu tētatōis. ꝙ āt aggredit
moꝛtē hoc ē ex quadā opiniōe euadēdi miſeriaʒ
illā que duxit euʒ in deſperationē. vel que ē cum
deſperatōe.nullus eniʒ ſimplr eligit moꝛtē.Unde
aug.in li.iij.ꝺ li.ar.nullus recte pōt eligere vt nō
ſit.ſed eligit ex quadā opinione nō recta. eſtimat
eim euadere miſeriā.Uñ aug. in eodē.Cū quiſqʒ
credēs ꝙ poſt moꝛtē non erit. itollerabilibus tñ
moleſtijs ad totā cupiditatē moꝛtis impellitur.⁊
decernit atqʒ arripit moꝛtē.in opiniōe habet er/
roꝛē omnimode defectōis. in ſenſu autē naturale
deſideriū quietis. omnis itaqʒ appetitus in volū
tate moꝛtis non ē vt qui moꝛit non ſit. ſed vt re/
quieſcat intēditur. Adhuc etiā querit ꝺ illo pec
cato quod dicit peccatū ignoꝛātie ſm quod dicit
b.ambꝛo.grauiſſime peccat qui ignoꝛat.ſuper il-
lud eim.ij.ad ro.an ignoꝛas ⁊c. cum eim maxi/
mum ſit peccatū. inducit maximā infirmitatē.ta/
lis autē non ſentit ſuā infirmitatē.Unde paliſiʒ ha
bet ſpiritualē.ſʒ qui paraliſim habʒ ſpūalem non
timet adiungi nociuo cuʒ nō ſentiat. ſicut ē ꝺ pa/
ralitico coꝛpoꝛalr.ergo ex huiuſmōi peccato cō
ſequit quedā foꝛtitudo ad ſuſtinēdū nociuū.non
ergo ex maioꝛi peccato maioꝛ infirmitas.¶ Ad
qꝺ dicēduʒ ꝙ ſicut ī ꝑcedētibus peccatis ratione

eſtimationis ꝯſequebat quedā foꝛtitudo.ita ī hoc
peccato rōne non eſtimatōis ꝯſequit quedā foꝛti
tudo.eſtimat eiʒ de nociuo nō eē nociuū. ⁊ hoc ē
in ꝑcedētibus peccatis.In hoc aūt nō eſtimat no
ciuū qꝺ ē nociuū. ⁊ ex hoc hʒ quādā foꝛtitudinē
ſuſtinēdi.ex alio ergo ſurgit īfirmitas.ſ.ex īfirmi/
tate moꝛbi ſpūalis.ex alio ſurgit foꝛtitudo.ſ.eſti/
matōe recta vel nō eſtimatōe recta.

Articulus ſecundus.

D Einde querit de pena ignoꝛantie. Si
eiʒ pena ignoꝛātie ꝯſequit ad peccatū.
ergo ad maius peccatū maioꝛ ignoꝛā
tia.qꝺ tamē videt duplr eē falſuʒ. tum
qꝛ peccatoꝛ aliquādo magis nouit qꝺ ſit agēduʒ
ꝗ̄ʒ iuſtus.tum qꝛ in maioꝛi peccato exiſtēs magis
nouit aliquādo ꝗ̄ʒ ille qui ē in minoꝛi.nō ergo vi
det ꝙ anima per peccatū vulneret vulnere igno/
rantie. Ad qꝺ dicēduʒ. ꝙ ē duplex ignoꝛātia.
Eſt eiʒ ignoꝛātia q̄ opponit ſciētie ſpeculatiue. ⁊
talis ignoꝛātia lʒ ſit pena peccati oꝛigialis. nō tñ
ſemꝑ eſt ꝓpꝛia pena peccati actualis.q.n.ꝑpetrat
homicidiū.multotiēs nouit homicidiū eē moꝛta
le peccatū. Eſt ēt ignoꝛātia que opponitur ſciētie
expientie ſiue ſciētie appꝛobatōis.⁊ hec ignoꝛā/
tia rñdet tāꝗ̄ʒ ꝓpꝛia pena moꝛtali peccato. ita ꝙ
diuerſo peccato moꝛtali rñdet diuerſa ignoꝛātia.
ſʒ hūc modū dī a pho.Ois malus ignoꝛat. cum
eiʒ peccat aliqs moꝛtalr.ñ noſcit bonū oppoſituʒ
noticia appꝛobatōis.cuʒ.n.noſcere malū noticia
appꝛobatōis.⁊ noſcere bonū noticia appꝛoba/
tōis ſint oppoſita.peccatoꝛ āt noſcat malū noticia
appꝛobatōis.ab eo remouet altera noticia. igno
rātia ergo ſm hūc modū auget ꝑ augmētū pecca
ti. Adhuc ēt querit.cū ſit maluʒ veniale ſicut ⁊
moꝛtale. vtrū malū veniale iducat vulnus igno/
rātie.Qꝺ nō vr. vulneratio eiʒ nāliū ſeqt ad ſpo
liationē gratuitoꝝ. ſʒ ſpoliatio gratuitoꝝ non fit
niſi ꝑ moꝛtale peccatū.nō ergo ignoꝛātia que eſt
vulnus ſequit ex vēiali peccato.¶ Qꝺ āt ad ſpo/
liationē gratuitoꝝ ſequat vulneratio naturalium
appet per oꝛdinē ꝯtētū ī parabola euāgelica luc.
x.dicit eim ibi.ꝙ homo icidit ī latrones qui etiā
ſpoliauerūt eum ⁊ plagis īpoſitis abierunt ſemi/
uiuo relicto.pꝛioꝛ ergo ē ſpoliatio ⁊ ꝯſequens ē
vulneratio.¶ Contra. peccatuʒ veniale diminuit
ſpēm.modum.⁊ oꝛdinē.ſm ꝙ ſunt bona nālia. ⁊
dicit beatus Gregoꝛius.ꝙ peccatū vēiale obſcu
rat.ergo ꝑ peccatū veniale fit vulneratio nāliuʒ.
⁊ inducit vulnus ignoꝛātie. Pꝛeterea qui ꝑpe/
trat peccatū veniale.pcīm noſcit illud noticia ap
pꝛobatōis.ergo ignoꝛātia oppoſitū bonuʒ.cecī/
dit ergo ī vulnus ignoꝛātie. Ad qꝺ dōm.ꝙ liceʒ
peccatū veniale nō per ſe iducat ſpoliationē gra
tuitoꝝ.inducit tamē quēdaʒ defectuʒ bonoꝝ na/
turalium.vnde pena ignoꝛātie cuiuſdā pōt con/

ſequi ad peccatū veniale. ❡ Ad illud vō qd obij
citur in ꝯtrium dicendum eſt. ꝙ ordo ille parabo
le euangelice attendit vulnerationem illam natu/
raliuȝ que conſequit̃ ex peccato mortali per ſpo
liationē gratuitoꝝ. hic autē loqmur de illa vul/
neratione que imediate conſequitur ex peccato
ipſo veniali. que non ē tanta. quanta ē illa que cō
ſequitur ex peccato mortali. non enim in veniali
peccato fit vulneratio aut diminutio bōi niſi qꝫ/
tum ad quendam actuȝ ipſius potentie. per mor
tale autem fit vulneratio ipſius potentie natura/
lis. quātum ad omnem actum ipſius potētie or/
dinabilis in ſalutem.

Articulus tertius.

Poſtmodum queritur de tertio vulnē
quod eſt malicia. Et queritur primo
de differētia malicie ſm ꝙ vna differē
tia peccati eſt. qua quis peccat ex mali
cia. ⁊ de malicia ſm ꝙ eſt tertia pena. Cum enim
malicia hic dicta ſit pena peccati. malicia vō ibi
dicta ſit cauſa peccati. differunt malicia hic dicta
⁊ malicia ibi dicta. ⁊ ita non idem ſupponetur ꝑ
vtrūqȝ. ❡ Sed videtur contrarium per differen
tias condiuidentes. differentie eniȝ cōdiuidentes
ſunt infirmitas ⁊ ignorantia. īfirmitas aūt ⁊ igno
rantia prout dicuntur diſpoſitiones ad peccatuȝ.
ſunt idem cum penis hic dictis. ergo a ſimili di/
ſpoſitio que eſt ad peccatum erit idem in ſubſtan
tia cū malicia que eſt diſpoſitio peccati. ❡ Pre/
terea. malicia ſm ꝙ eſt pena dicetur vulnus ali/
cuius boni naturalis. cuius ergo boni naturalis
dicetur vulnus eſſe? videtur enim ꝙ indifferēter
omne bonum. ſicut enim malicia culpabilis non
diſtinguit aliquod bonum ſibi oppoſituȝ: ita nec
malicia penalis. ❡ Preterea. malicia ſȝ ꝙ ē pe/
na contrahitur ex malo culpe. ergo ex differenti
malo culpe erit differens malicia. ſm ꝙ eſt pena.
⁊ ex augmento culpe erit augmētū ipſius pene.
in quo ergo dicetur ipſe deterior rōne iſti⁹ pene.
Ad qd dōm. ꝙ malicia ſm ꝙ hic ſumit̃. ⁊ ꝓut
ſumit̃ in illa diuiſione. peccatū aliud ex infirmita
te. aliud ex ignorantia. aliō ex certa malicia dif/
ferenter ſumit̃. hic ſumit̃ ꝓ malicia pene q̄ ex pec
cato mortali ꝯſeqt̃. ibi vō ſumit̃ ꝓ malicia culpe.
nō que neceſſario ꝓcedit pctm̄ in ſpm̄ſanctuȝ. ſȝ
dr̄ certa malicia cū hō ſciēter peccat eo mō quo
dr̄ peccare ex certa malicia impugnādo grāȝ ſpi
ritusſancti. per quā fit remiſſio peccatoꝝ i eccl̃a.
dr̄ ergo certa malicia qr certitudo ꝓcedit reſpe/
ctu huius generis peccati ⁊ ita differenter ſumit̃
malicia. cū dr̄ ꝙ qs peccat ex certa malicia. ⁊ cū
dr̄ ꝙ peccās cadit in maliciā pene. ❡ Ad ſcdȝ vō
dōȝ. ꝙ malicia cū ſit defectibilitas boni nālis. nō
accipit̃ malicia ſm ꝙ eſt pena ꝓ defectu cuiuſcū/
qȝ boni. potentia. n. dicit̃ bonū. ⁊ ſcia dr̄ bonum.
ſȝ accipitur ꝓ defectu boni ſimpliciter. a quo qs
dicitur bonus. ⁊ ita non erit malicia cōe ad alia
genera penaꝝ. ſed e diuerſo diuidetur ſicut bonū
differēter ſumit̃. ❡ Si vero querat̃. vtrū ex quo/
cunqȝ peccato mortali ꝓueniat hec pena. ſicut ⁊
precedentes pene infirmitas. ſ. ⁊ ignorantia. dōȝ
eſt ꝙ ꝓueniunt ſingule iſte pene ex quolibet gnē
peccati mortalis. hec autē pena nō eſt niſi defecti
bilitas recedendi a bono ſimpliciter vel elongan
di ſe. Et ſi obijciat̃ ꝙ iſta defectibilitas nihil aliō
eſt q̄ infirmitas. ⁊ ita hec pena non differt ab il/
la. dicendum eſt ꝙ infirmitas reſpicit penam aīe
ſm ꝙ contrahit debilitatem quandā carnis ad/
iuncte. malicia vero dicit defectibilitatē volunta/
tis ſm ſeipſam. que tn̄ naſcitur ex corruptiōe vo
luntatis precedentis. ⁊ ita differt rō potentie ſm
ꝙ infirmitas dicit̃ defectus potentie. ⁊ ſm ꝙ ma
licia dicit debilitatē potentie. que eſt voluntas ex
ꝓpria corruptione. ❡ Ad aliud dicendum. ꝙ ma
licia ſȝ ꝙ eſt pena delinquitur ex malicia culpe.
⁊ creſcente malicia culpe creſcit etiā malicia pe/
ne. malicia aūt illa pene reddit ipm̄ deteriorem.
qr plus elongatur a bono ſimpliciter. ⁊ ita ma/
gis inhabilis eſt. nec dicit̃ dterior eo mō quo il/
le q magis peccat malicia culpe dr̄ deterior. ſȝ eo
mō quo pena reddit hoiem deteriorē.

Articulus quartus.

Quarto q̄ritur ō vulnē ꝯcupiſcētie. Cir
ca qd querit̃. que ſit iſta ꝯcupiſcētia q̄
dr̄ eē pena peccati. Si. n. dr̄ ꝯcupiſcen
tia illa q̄ eſt fomes peccati. ſm hoc erit
pena originalis peccati. hoc aūt mō nō dicet̃ eē
pena peccatoꝝ ſinguloꝝ mortaliū. ſed dicitur il/
la de qua dr̄. vi. Ro. ſuper illud. Neqȝ exhibea/
tis mēbra veſtra ⁊c̃. Glo. longior ille tyrannus
eſt qui ꝯmouet in nobis mala deſideria. eſt ergo ī
nobis mala ꝯcupiſcentia que nō ē in nobis per/
mittenda regnare. ſunt ⁊ eius deſideria que ſunt
actuales ꝯcupie. que ſunt arma dyaboli. hec er/
go ꝯcupia ē pena original' peccati. ſȝ actuale pctȝ
differt ab origiali. ergo alia rn̄det ei pena. Vel ſi
dicat̃. ꝙ oēs iſte pene referunt̃ ad originale pctm̄
tm̄. hoc nō vr̄. Infirmitas. n. vel ignorātia reſpi
ciunt indifferēter qdcūqȝ mortale peccatuȝ. ergo
ꝯcupiſcētia q̄ eſt pena ꝯdiuidēs ſilr̄ reſpiciet in/
differenter qdcūqȝ peccatum mortale. Ad qd
dicendum ꝙ ꝯcupiſcentia de qua ſit h̄ ſermo eſt
circuiens tāq̄ pena quodcūqȝ peccatuȝ morta/
le. concupiſcentia vero de qua dicit aug. ſup epi/
ſtolam ad Ro. eſt propria pena originalis pec/
cati. ⁊ dr̄ ad omne peccatū ſiue veniale ſiue mor
tale. ꝯcupiſcētia vero prout hic ſumit̃ eſt ꝓnitas
ad aliud peccatuȝ quod eſt ſequela precedentis.
vl' ad illud quod eſt eiuſdeȝ generis. ex peccato
eniȝ mortali prouenit cōcupiſcentia apparentis

delectabilis que ꝯſequētiā habꝫ ad illud. Iteꝫ
q̄rit̄ de dr̄a ꝯcupiſcentie ⁊ illius qua q̄rit̄.) Jo.
ij. Omne qḋ ē in mū do aut ē ꝯcupiſcētia oculoꝝ
aut ꝯcupiſcētia carnis ⁊c̄. ¶ Ad qḋ dōm. ꝙ noīe
ꝯcupiſcētie ibi deſignate intelligit̄ ꝯcupiſcētia q̄
eſt radix maloꝝ. hic aūt intelligit̄ ꝯcupiſcētia q̄ ē
ſequela peccati. cōcupiſcit. n. aliq̄s peccare. ⁊ ſic
efficit̄ peccās. peccādo v̄o fit ꝓnus ad ꝯcupiſcē
dū. ⁊ hec ꝓnitas ꝯcupiſcētie ē ſequela pcti p̄cedē
tis. Itē querit̄. cū ꝯcupiſcētia ſit pena. pena aūt
nō ē ſine afflictōe. hꝫ ergo i ſe afflictōeꝫ. ¶ Cōtra
ꝯcupiſcētia ē rei amate. res aūt amata cū ꝯiungit̄
ſonat delectatōeꝫ. cū aūt nō ē habita ſꝫ ſperat̄ ha
beri: nihilominus adducit delectatōeꝫ. ſpes. n. ⁊
gaudiū nō ſūt ſine delectatōe. ꝯcupiſcētia ergo ꝺ
ſe penā iportat. ¶ Itē dicit Criſ. Indigētia ē pri
cipiū ꝯcupiſcētie. aucta ergo ꝯcupiſcētia fiet ali/
q̄s idigētioꝛ. ſꝫ aucta pena iā dcā auget̄ ꝯcupiſcē
tia. ergo aucta pena iā dicta fiet aliq̄s idigentioꝛ.
¶ Sꝫ ꝯ̄ꝛiū vr̄. qꝛ auget̄ ꝯcupiſcētia approxima/
tōe ad ꝯcupiſcibile. ergo cū minoꝛ ſit idigētia au
cta ꝯcupia minuit̄ idigētia. Ad qḋ dōm. ꝙ cō
cupiſcētia reſpc̄u rei debito mō ꝯcupiſcēde. n̄ ſo
nat i rōnē pene. ſicut nec dilectio ſūmi boni. Sed
ꝯcupiſcētia rei indebito mō ꝯcupiſcēde cedit in
penā. nullus. n. i ea iuenit ſatietatē. ſꝫ quātoplus
credit ſatiari. tātomagis euacuat̄. ⁊ iō huiuſmōi
ꝯcupiſcētia iducit afflictōeꝫ. ⁊ ſi nō ſemp ſentiat̄.
q̄dā. n. palliticant̄ ſpūalr̄. Cū. n. loq̄mur ꝙ cōcu/
piſcētia ē pena. itelligēdū ē ꝺ ꝯcupiſcētia rei n̄ cō
cupiſcēde. vel nō i his circūſtātijs ꝯcupiſcēde. ⁊
iō cedit in rōnē pene. ¶ Quod aūt obijcit̄ i ꝯ̄ꝛiū.
ꝙ ꝯcupiſcētia ꝯiūcta delectabili inducit delecta/
ctōem. rn̄dēdū ē. ꝙ hec nō ē vera delectatio q̄ n̄
ē ſine afflictōe ſꝫ ē mixta cū afflictōe. de qua dicit̄
ꝓuer. xiiij. Riſus doloꝛe miſcebit̄. vn̄ lꝫ delecta/
tio ſit ſc̄m ſenſualē ꝑteꝫ nihilominꝰ tn̄ vere ē pena
ſiue afflictio ſc̄m rōnē in ſe ꝯſideratā. ¶ Ad ſcōm
v̄o dōm. ꝙ cū indigētia ſit principiū ꝯcupiſcētie.
maioꝛ pōt dici ꝯcupia duobꝰ modis. vel ꝑꝑ de/
fectū ex ꝑte ꝯcupiſcibilitatis: vl̄ ꝑꝑ attractōꝫ ꝯcu
piſcibil̄. ſi ꝑꝑ defectū ex ꝑte ꝯcupiſcibilitatis. tunc
maioꝛ indigētia ē maioꝛis ꝯcupiſcētie pꝛicipiuꝫ.
⁊ maioꝛ indigētia atteſtat̄ maioꝛi ꝯcupiſcentie.
Si v̄o fiat ꝯſideratio q̄tū ad attractōeꝫ cōcupi/
ſcibilis. eo ꝙ magis attrahit qḋ ſibi approxima
tū ē. quāto maioꝛ eſt approximatio: tanto maioꝛ
erit ꝯcupiſcētia. i. feruētioꝛ. ⁊ intelligit̄ hoc ꝺ mo
tu nāli. eſt. n. quidā appetitus nālis ꝯcupiſcētis re
ſpectu ꝯcupiſcibilis.

Articulus quintus.

His habitis ꝺ diuerſis vulneribꝰ q̄bꝰ
vulnerata ē hūana nā ꝑ malū culpe.
ꝯſequēter dōm ē ꝺ mō vulneris ⁊ cā
vulneratōis. Ad qḋ ſic obijcit̄. Ma-
lū culpe n̄ coꝛrūpit niſi agēdo. actio aūt illa ē ali/
cuius nāe. nā aūt bona ē i illo qḋ huiuſmōi. ergo
cū ei attribuat̄ coꝛruptio cuiꝰ ē actio. bonum erit
coꝛrūpēs. ⁊ nō aliud q̄ ſe. ergo bonū ſeipſū coꝛ
rūpit. ¶ Ad idē facit qḋ dic̄ dyo. ꝺ di. no. nō agit
malū i bonū niſi ꝑ v̄tutē boni. ſꝫ actio mali ē coꝛ/
ruptio. ergo malū n̄ coꝛrūpit niſi ꝑ v̄tutē boni. ſꝫ
malū n̄ coꝛrūpit niſi illud i quo ē. ergo bonū per
virtutē ipſius boni coꝛrūpit̄. ¶ Itē dyo. in eodē.
Boni ſuꝑexcellēs magnitudo ⁊ priuata ſui pri/
uatōeꝫ poſſe facit. ſc̄m ꝙ vniuerſalr̄ ē ſui ꝑticipa/
re. ſꝫ priuata nō ſūt niſi mala. priuatio nō eſt niſi
malicia. ergo maluꝫ vel malicia n̄ hꝫ poſſe niſi ꝑ
bonū. ⁊ ſic̄ ſe hꝫ ad poſſe ita ad agere. ergo agit
ꝑ bonū. ſꝫ actio ipſius mali ē coꝛruptio. ergo ma
lū ꝑ bonū coꝛrūpit̄. ⁊ ita hꝛ ꝓpoſitū. ſꝫ ꝙ aliq̄d
ſeipſuꝫ coꝛrūpit. qḋ eſt ipoſſibile. cōis animi ꝯce
ptio ē ꝙ nihil in ſe agit. eo ꝙ nihil oīo vnū ē per
ſe agens ⁊ patiēs. Ad qḋ dōm. ꝙ malū ē in eo
ꝙ malū vulnerat bonuꝫ. cuꝫ autē dꝛ malum dicit̄
priuatio i ſubiecto ſiue ſubiectū priuatū. vt vulne
ratio nō attribuat̄ priuatōi tm̄. nec ipſi bono ſc̄m
quid tm̄. ſed ipſi toti. nihilominus qꝛ coꝛrumpit
nō dicit ꝑ ſe agere. ſꝫ ꝑ ſe deſtruere. bene cōuenit
ipſi priuatōi exiſtenti in ſubiecto ſc̄m ꝙ huiuſmo
di. Aliter eniꝫ dꝫ fieri iudiciū cuꝫ hoc verbo coꝛ
rūpere. ⁊ cuꝫ hoc verbo agere. ſi eniꝫ ponat̄ cuꝫ
hoc verbo agere. retoꝛquet̄ actio pꝛicipalius ad
ipſuꝫ bonū. Si v̄o ſumat̄ hoc verbuꝫ coꝛrūpere
principalius refert̄ ad malum ſiue ad maliciam.
Cum ergo dicit Dyoni. ꝙ malū nō agit in bonū
niſi per virtuteꝫ boni. aut coꝛrūpere ſumit̄ ibi vt
dicat̄ agere quadā cōmuni rōne. ⁊ tunc dicēduꝫ
ꝙ nō eſt verū. Si v̄o ſumat̄ agere pꝛopꝛie. tunc
veruꝫ eſt ꝙ malū nō agit niſi per virtutē boni. ⁊
ita; ex pꝛedictis nō ſequit̄ ꝙ aliquis ſeipſum coꝛ/
rumpat. accidit tamē ꝙ aliquid in ſeipſo deficit.
⁊ hoc mō pōt dici. ꝙ creatura ē cā ſui defectus
ꝓut in defectū vertitur. ſꝫ hoc nō ē ex ratōe bo/
ni. qꝛ tunc opoꝛteret pꝛimā cauſaꝫ bonitatis eſſe
cām hoꝛuꝫ defectuū. ¶ Similiter reſpōdendū ē
ad aliā auctoꝛitatem Dyoniſij qua dicit̄. ꝙ malū
habꝫ poſſe per bonū. Eſt enim poſſe duplex. vel
poſſe a potentia actiua. vel poſſe a poſſibilitate
defectiua. Si poſſe a potētia actiua: nō hꝫ maluꝫ
niſi a bono. Si v̄o poſſe a poſſibilitate defectiua
ſc̄m hoc malū inq̄ꝫtū malū. i. ſubiectū priuatū di/
cit̄ poſſe. vt eſt poſſe coꝛrumpi vel minui. ⁊ ita ꝺ
alijs. Et eodeꝫmodo ē de poſſe coꝛrumpere vt
ad malū ſiue maliciā retoꝛquat̄. Vn̄ dicit Augu.
in lib. de natura ⁊ gratia. Abſtinere a cibo nō ē
ſubſtātia. ⁊ tamē ſubſtātia coꝛpoꝛis ſi oīno abſti
netur a cibo ita langueſcit. ⁊ inequalitate moꝛbi
coꝛrumpitur. ⁊ a laſſitudine debilitat̄ ⁊ frāgitur.
⁊ ſic etiam eſt de malo quo natura anime coꝛrū/
pitur. ¶ Iteꝫ vulnerat̄ potētia naturalis per ma/

lum culpe: non niſi ipa potētia liberi arbitrij. ſed ipſa potētia liberi arbitrij ē potentia peccādi. ergo potentia peccandi vulnerat per malū culpe. ſed hec vulneratio ñ ē niſi boni diminutio. ergo quātomagis homo peccat: tātomagis diminuit in eo potentia peccandi. ergo quātomagis peccat. tātominus poteſt peccare. Cōtra. quantomagis peccat: tāto fragilior eſt ad peccatū. ergo quantomagis peccat. tanto pōt magis peccare.

Ad quod dicendū. ꝙ cuꝫ dicit potentia liberi arbitrij vulnerari per malū culpe. ⁊ vulneratio illa ē boni diminutio. intelligit nō ex illa parte q̄ liberū arbitrium ē potentia peccādi. ſꝫ ex illa pte qua dicit potentia non peccādi. ex illa eniꝫ parte ſicut dicit Anſel. dicit libertas. nō dico a coactione. ſed illa libertas que ē a miſeria. qua dicit quimagis peccat minus liber. Unde dicit in libro de libero arbitrio. Potentia prout huiuſmodi nec eſſe libertatem nec partem libertatis. ſed non ſic eſt de potentia non peccandi ſiue benefaciēdi. ſm hoc enim qui magis peccat peccato mortali minus poteſt. vnde in predicta ratione ē cōmutatio ab eo quod ē quid in quale. ¶ Uel quomō ſe habeat cum dicit. malum vulnerat liberuꝫ arbi. ⁊ liberꝫ arbi. eſt potentia peccādi. ergo vulnerat potentiam peccādi vulneratione que ē diminutio. liberꝫ eniꝫ arbi. dicit quid. potētia vero peccandi dicit quomō ſe habꝫ. ¶ Jtē dicit dyo. in li. de diui. no. Nihil corrumpit a malo ſm ꝙ eſt eſſentia vel natura. ergo nō vulnerat ipſa natura. ſꝫ natura nihil aliud eſt q̄ ipm bonū. natura ergo ñ vulnerat bonū nature. qd ergo vulnerat? ¶ Ad hoc reſpondendū per hoc qō in codeꝫ libro dicitur. Non corrumpit quid exiſtentiū ſm ꝙ eſt eſſentia vel natura. ſed ex defectu iuxta naturam ordinis armonie ⁊ cōmunis cōmenſurationis. circūloquit ergo per ordinem armoniā ⁊ cōmenſurationem bonuꝫ modi ſpeciei ⁊ ordinis. rōe quorum dicitur eē diminutio ſiue vulneratio in ipſa potentia habituali. Natura autē dicitur dupliciter. vel ꝓ bonis naturalibus ipſius aīe ordinabilis ad bonū. vel ꝓ ipſa natura aīe. Si accipiatur ergo natura ipſius anime ſm hoc ē verꝫ qō non corrumpit quid exiſtentiū ſm ꝙ ē natura. Si vero accipiat pro ipſis naturalibus eius inq̄ꝫtū ordinabilis ē ad bonum ſicut corrumpitur natura. ¶ Sed ad hoc attendēduꝫ ē. ꝙ duplex eſt corruptio. ſimplex ⁊ ſm quid. Corruptio ſimplex dicit oīmoda deſitio. ⁊ ſm hoc bonū nature ñ corrumpit ꝑ maluꝫ culpe. Si vō dicat corruptio ꝑmutatio ab eo qō ē magis i minus. ſm hoc corrumpit quid exiſtentiū rōne huiuſmōi boni naturalis.

Queſtio. ciij. de tertio effectu mali qui ē priuatio modi ſpēi ⁊ ordinis.

Conſequenter querit de tertio effectu mali qui ē priuatio modi: ſpeciei ⁊ ordinis. circa quē effectum querunt hec quatuor. ¶ Primo quid vnūquodqꝫ horuꝫ dicat. ⁊ que ſit inter illa differentia. ¶ Secundo qualiter priuent per malum culpe. ¶ Tertio vtrū ſimul priuent. ¶ Quarto vtrū equalr̄ priuent.

Membrū primum.

Ad primū ſic ē ꝓcedendū. modus: ſpecies: ⁊ ordo. ſicut dicit aug. in li. de ciui. dei. inſunt omni rei exiſtēti. ⁊ idem pōt haberi in li. de natura boni. Sed ſm ꝙ dicit aug. ſuper geñ. Modus ſumit ſm ꝙ ē diſpoſitio rei ineſſe terminate. ⁊ hoc mō refert ad ipſam cām efficientē: cuius ē dare eſſe terminatū ⁊ menſuratū. Species vero ē diſpoſitio rei formate ſm ꝙ ab alia diſtinguit. vnde eſt in relatione ad cauſaꝫ formalē. Ordo vero eſt diſpoſitio rei ꝓut refert ad finem. vnde relatiōe ad cauſam finalem deſignat. Sed ſi hoc mō accipiunt. modus: ſpecies: ⁊ ordo. nō erit dicere ꝙ maluꝫ ſit priuatio modi ſpeciei ⁊ ordinis. illud autē qō ē cōmune homini cū omni creatura non priuat. oportet ergo ſub alia ratiōe deſignare. ¶ Preterea. malū culpe non aufert ab anima habitudinē ad ſuaꝫ cām efficientē. vel ad ſuā cām formalem. nō enim aīa ē minus anima ⁊ ſi peccet. nō ergo modus ⁊ ſpecies ſm dictā rōnem priuant vel minuunt per malū. ſed ordo tm̄ videtur priuari vel minui. ¶ Jtem bonū qō priuat per malū culpe: eſt bonū habitudinis naturalis. oportet ergo ꝙ hec tria. modus: ſpecies: ⁊ ordo. determinent circa habitudinē. ſed habitudo illa dicit in ordine ad finē. ergo videt ꝙ modus ſpecies ⁊ ordo ſm ꝙ hic accipiunt. ex pte ordinis accipiant. ſed hoc qualiter ꝯtingit vt ordo diuidat per modū ſpēm ⁊ ordinē. cū modus ⁊ ſpēs dicant ptes ordinis. ¶ Preterea. oīni rei iſunt hec tria: ⁊ accipit res cōiter. ergo inſunt habitudini. habitudo ergo habebit modū ſpēm ⁊ ordinem. ſed ſicut dictuꝫ ē. modus ſpēs ⁊ ordo. accipiebātur in eēntia ſiue natura in relatiōe ad. tres cās. efficientē: formalē: exemplarē ⁊ finalē. ergo habitudo cū habeat hec tria: habebit illa in relatiōe ad has tres cauſas. modus ergo dicet penes eē ipſius habitudinis terminatū. ſpecies peneꝫ eē habitudinis formatū ⁊ diſtinctū. ordo penes ipſuꝫ habitudinis ordinatū in finē. Sed videt ꝯtrarium. ſi eniꝫ habitudo illa infinita decit in diminuēdo. non videt ex illa parte habere terminuꝫ. ergo nec ē terminatū. ergo nō vr̄ habere modū. Silr̄ ſi ſpēs dicit diſtinctōeꝫ habitudis ad habi

tudinē.cū huiuſmodi diſtinctio habitudis ab habitudine p maluz culpe ñ priuet:ñ priuat ſpēs p malū culpe.ſz priuat.ergo ñ ſm hāc rōez intelligit. ¶ Itē fuerūt q dicerēt modū:ſpēm: ⁊ ordinē tertio diſtingui.vt ſpēs attēderet ſm ſpēz actōis. modus vero ſm circūſtātias actōis.ordo vero cōparatōe ad finē.ſz his modis ñ videt malū culpe ꝙ ſit priuatio modi ſpēi ⁊ ordinis.quia ſpēs actōis ñ tollit per malū culpe. ¶ Preterea.modus ē diſpoſitio antecedēs ſpēm ſm aug. ergo ñ dz attēdi ſm poſterius. ⁊ ſpēs ſm prius. ſz actio ſm ſpēm ſuā ē prior ꝙ̄ circūſtātia actionis.ergo modus ñ dz dterminari penes circūſtantiā ⁊ ſpecies penes ſpēm actōis. Ad qð dicēdū.ꝙ modus ſpēs ⁊ ordo accipiunt hic ſm ꝙ ſunt i voluntate origiali ad finē.nec accipiunt hic modus ſpecies ⁊ ordo.put ſūt i natura vel eēntia ipſius anime.vel put ſunt in potētia vt potētia e in ſe conſiderata.modus eniz ⁊ ſpēs ⁊ ordo aie inq̄ztum ē ſubſtātia quedā ⁊ modus potētie.verbigrā.rationalis ⁊ irrōnalis ⁊ ꝯcupiſcibilis cū ſpecie ⁊ ordine ñ recipiūt priuatōez p malū culpe.nō.n. aīa rōnalis minus ē rōnalis cū peccat.nec minꝰ hz potentiā rōnabilē vel ꝯcupiſcibilē vel iraſcibilē. ⁊ ideo ſm illū modū nō accipiunt modus: ſpēs: ⁊ ordo.put dicuntur modus:ſpēs: ⁊ ordo priuari vel corrūpi per malū culpe. ¶ Per hoc pōt patere qualiter rñdendū ē ad prio obiectuz. loquit.n.ibi aug.de modo:ſpecie: ⁊ ordie.ſm ꝙ in his ꝯuenit eis oīs creatura ⁊ ē veſtigiuz dei.ñ ſm ꝙ ē ꝓpriuz creature rōnalis inq̄ztum ē in ea malū culpe. ¶ Ad ſecundū vero dōm ē.ꝙ maluz culpe ñ aufert vel minuit modū:ſpēm: ⁊ ordinē. ſm ꝙ inſunt nature ipſius aie vel eēntie.ſed ſm ꝙ inſunt volūtati ordinabili ad bonū. ¶ Ad tertiuz vero dōm.ꝙ tm̄ hec tria inſūt habitudini put p peccatū priuant.de illa tm̄ habitudine volūtatis ē loqui multiplr. ⁊ ſm hoc pōt habere modū ſpeciē ⁊ ordinē. Eſt.n.modus ipſius volūtatis inq̄ztum hz habitudinē ad ſummā bonitatē boni effectiuā. Modus.n.dicit menſurā.mēſura autē dr eē voluntatis in eo ꝙ ꝯformat volūtatē ſuā volūtati diuine.hec aūt ē mēſura volūtatis:vt nō ꝯferat voluntatē ſuā volūtati diuine. ſz ſequat eam. Silr ſpēs dicit eſſe ipſius volūtatis ſm ꝙ voluntas hz rectitudinē naturalē. ⁊ hec rectitudo naturalis dicit ſpecies eius.nō aūt loquor mō d illa rectitudine naturali cuius carētia dicit peccatum originale quā habuit homo a pricipio.ſz de rectitudine naturali que ſequit ipſam voluntatez.lz deformet per malū culpe. nō.n.oino tollit ſpecies rectitudinis ſz minuit. Ordo vero attēdit i ipſa voluntate ſm ꝙ refert ad finē. Nec oportz dicere.ꝙ lz hec habitudo ſit volūtas ordinabil ad finem.ꝙ oēs ille tres conditōes accipiant penes rōnem ordinabilis ad finez.ſz in ꝯparatione ad tres cāſ ſm genus illud.volūtas enim dei bona dicit efficiēs.dicit ēt forma ⁊ dr finis.volūtas āt rōnalis pōt habitudinē habere debitā ad volūtatē ſic vel ſic dictā. ⁊ ſm hec in ea dicunt eē modus:ſpēs: ⁊ ordo. ¶ Ad quarto obiectū dōm.ꝙ ſicut dictum ē.habitudo hz iſta tria i ſe que priuant vel minuunt p pctm. Qð aūt dr habitudo ñ hz eſſe ſuū vtrobiqz determinatū. ⁊ ita ñ hz modū. dicēdū ē ꝙ quodāmō hz terminatū ⁊ quodāmodo nō hz. Uno.n.modo dr hec habitudo volūtatis.mediū inter voluntatē diuinā ⁊ ipſam aiam volentē. ⁊ ſic dr habere mēſuratū ⁊ terminatū.citra.n.ſummā volūtatē ē. ⁊ ꝓgredit ab ipſa aia volēte. ⁊ per hūc modū hñ dicit eſſe modus ipſius volūtatis rōnalis termiatus. Alio vo mō dr habitudo volūtatis rōnalis hre menſurā ſm quātitatē.vt dicat tāta eē bitudo ꝙ ñ poſſit vlterius aſcēdere. in hoc ꝙ magis ſit habilis.nec deſcēdere vt citra ñ ſit minus habilis. ⁊ ſz hūc modū nec dr hre terminū vtrobiqz.non.n.tā habilis ē quin poſſit eē habilior.nec ēt minus habilis qn ēt poſſit minui.cū i creatura rōnali ē dicē ſūmū ſicut in xpo.tā.n.habilis fuit ꝙ vltra ñ erat hilitatio rōalis creature.ſz in ſummū ñ eſt ponere.nō.n.aliq̄ bitudo ita decreuit qn poſſit vlteriꝰ decreſcere. ¶ Ad illð vo qð vltio dictū ē.ſm opinionē quorūdā dōm ē.ꝙ ſm intētōez aug.ð mō ſpecie ⁊ ordine ñ recte diſtinxerūt.modus.n.ꝓcedit naturalr ſpēm. ⁊ ſpēs naturalr ordinē. ipſi vero ſpēm mō ꝑpoſuerūt.vñ illa diſtictio nō hz locū in mō:ſpecie: ⁊ ordine:ſm ꝙ dicunt priuari vel minui p malū culpe. Preterea.ꝯtigit malū culpe aliqñ eē ex defectu boni q̄ztum ad ſpeciē actionis.aliqñ ex defectu boni q̄ztum ad circūſtātiam actōis.aliqñ ex defectu intētōis reſpcu debiti finis. Malū āt culpe ſm hoc aliqñ priuaret ſpēm ñ modū vel ordinē.aliqñ ordinē ⁊ ñ priuaret ſpēm vel modū.ſz hoc ñ ē ſm ꝙ i omni malo culpe ē priuatio modi ſpēi ⁊ ordinis.

Membrū ſecūdum.

D Einde procedendū ē ad ſecūdo queſitum.ſ.qualiter modus ſpēs ⁊ ordo priuent per malū culpe. Et videt illð oſtendi per hoc quod dicit aug.in li. de ciui.dei.ꝙ ſicut morbis corrūpunt corpa.ita mentes vicijs corrumpuntur.vnde ſicut morbo corrumpit bonuz corpis.ita malo culpe ſiue vicio bonū naturale animi.ſed ita ē in morbo corporali ꝙ aliquādo infirmat corpus per imenſurationem humorꝝ.aliqñ per deformitatē mēbri. aliquādo per prauā mēbri ordinatiōez.ſicut qñ ſit diſlocatio.ſic ergo i morbo corpali pt eē defectus in mō.aliqñ in ſpecie mēbri.aliqñ i ordine. In mō aūt vel p incōmenſuratōem humorꝝ vel p ſupfluitatem vel indigentiā membrorum.pari

ergo rōe in aīa ita eſt. ꝙ ↄtinget priuatioꝫ fieri ſanitatis ſpūalis ꝑ pctm rōne modi. ſpeciei. aut ordinis. ¶ Itē ꝑ bonū grē habet modus. ſpēs. ordo. in re gratuita. pctm̄ autē mortale ē priuatio grē. ergo pctm priuat modū. ſpēꝫ. ⁊ ordinē. qui eliciunt ex ipſo actu grē. malū ergo culpe ē priuatio hoꝝ. Cōtra. modus. ſpēs. ⁊ ordo. adherent ipſi aīe vl' alteri creature ſpūali. ſꝫ aīa rōnalis ſiue altera creatura ſpūalis imortalis ē. ergo ab ea nō tollit eſſe ſm ꝙ ē creatura. ergo nec modus ſpēs. ⁊ ordo que adherent ipſi creature. ſine qbus etiā ipſa creatura nec eſſe nec itelligi poteſt oio. vn̄ aug. xi. de ciui. dei. Nō eſt vlla creatura quā nō ille ↄſtituit a quo ē ois modus. ſpēs. ⁊ ordo. ſine qbꝰ nihil reꝝ inueniri vl' cogitari pt. ergo modꝰ. ſpēs. ⁊ ordo. ꝓut adherēt creature ſpūali priuari nō pn̄t. ¶ Preterea. manēte eē nature ſpūalis. rōne ſui ⁊ rōe potētie ſue manet habitudo nālis ad bonū ſed manēte nāli habitudine ad bonum. manēt modus. ſpēs. ⁊ ordo. ergo manēte eſſe rei ſpūalis rōne ſui ⁊ rōne potentie ſue. manēt modus. ſpēs. ⁊ ordo. ſed peccato exiſtente manēt modus. ſpēs. ⁊ ordo. nō ergo priuant. Ad qd̄ dōm. ꝙ priuatio dicit duobꝰ modis. pro ipſa ablatōne vlr. vel ꝓ ipſa ꝑmutatōne ab eo qd̄ ē magis ⁊ minus. Si ꝓ ipſa ablatione vlr: ſm hoc eſt priuatio modi. ſpeciei. ⁊ ordinis in eſſe gratuito. hn̄s eniꝫ modū culpe mortal'. nec hꝫ modū nec ſpecieꝫ nec ordinē eſſe gratuiti. qd̄ eſt a grā gratūfaciente. Si vō ſumat priuatio ꝓ ꝑmutatione ab eo qd̄ eſt magis in minus. ſꝫ hoc dicit eē priuatio modi. ſpeciei. ⁊ ordis i quodā eſſe nāli. ¶ Ad obiecta autē rn̄dendū. ꝙ quodāmodo eſt ſimile i morbo corꝑali ⁊ ſpūali: quodāmodo diſſimile. nihil eniꝫ ē ſimile qd̄ vtrobiqꝫ ē defectus ſanitatis. ſed in hoc ē diſſimile. ꝙ morbus corꝑalis aliqn̄ pōt eſſe ex defectu modi. aliqn̄ ex defectu ordinis. morbus. n. ſpūalis ponit defectuꝫ omniū horum. ſm ꝙ de his intēdimus. Poſſent tn̄ aliter ↄſiderari. ⁊ ſm hoc aliqn̄ cōtingeret eſſe defectū in mō. ita ꝙ nō eſſꝫ defectus in ſpecie ⁊ ordine. vel ecōuerſo. ⁊. ĩ tāget. ¶ Ad id autēꝫ qd̄ obijcit in ↄ̄rium. dōm eſt ꝙ modus. ſpecies. ⁊ ordo. poſſūt accipi duplr. Vel prout iſeꝑabiles ſunt a nā anime rōnalis inq̄ztū huiuſmodi. ⁊ ſm hoc nō poſſūt priuari ꝑ malū culpe altera duaꝝ priuationuꝫ videlꝫ illa que eſt ꝑ oīmodaꝫ ablatōem. vel que eſt per ꝑmutatōem ab eo qd̄ eſt magis i minus. Si vō accipiant ſm ꝙ diſponūt habitudinē naturalē ad bonū. ꝑ maluꝫ culpe poteſt vno modo fieri priuatio horuꝫ. pn̄t enim minui. ſed nō vſqꝫquaqꝫ tolli. ¶ Unde per hoc poteſt ſolui illud qd̄ ↄſequenter obiectuꝫ ē. Modus enim ſpecies ⁊ ordo. ꝓut adherēt habitudini naturali ad bonuꝫ licet diminui poſſint. oīo tamē tolli nō poſſunt.

Membrum tertium.

Tertio querit. vtrum iſta tria. modus. ſpēs. ⁊ ordo. ſimul priuent ꝑ malum culpe? ⁊ videt ꝙ nō. per ſimile i alijs creaturis. Nā in aīalibus pōt priuari modus cuꝫ nō priuat ordo vel ſpēs. pōt etiaꝫ priuari ordo ita ꝙ nō priuet modus vl' ſpecies. ⁊ ſilr ō ſpecie: ergo n̄ ſiml' priuant iſta. pari ergo rōne erit in ipſo hoie ſm aīaꝫ rōnalē. ꝙ vnū poterit priuari ſine alijs duobꝰ. ¶ Preterea. i alijs bonis ſpūalibus ↄtingit hoc. ꝙ vnū poterit priuari ſine alio. vbi grā. poteſt priuari memoria n̄ priuata imaginatōe. pōt priuari imaginatio non priuata memoria. ⁊ hec poſſunt priuari manēte quodā vſu rōnis intermedio. ſm ꝙ diuerſe ſūt egritudines qbus ſūt leſiōes in diuerſis capitis ꝑtibus. ſimiliter ↄtingit de alijs bonis nālibus. ſicut ſunt caſtitas nālis ⁊ pietas nālis. ⁊ ita ō alijs. poteſt eniꝫ vnuꝫ eſſe ſine alio. pari ergo rōne poterit priuatio eſſe modi ſine priōatōe ſpeciei ⁊ ordinis. vel ecōuerſo. Cōtra. dicit aug. in lib. de nā boni. vbi modus. ſpecies. ⁊ ordo magna bona ſunt: magnū bonum eſt. vbi parua bona ſunt: paruū bonū eſt. vbi vō modica: mediocre bonū eſt. in quo vult deſignare. ꝙ per quandam connexionē vbi modus ē magnum bonū. ſpecies ē magnū bonū ⁊ ordo ſilr. ⁊ ecōuerſo. ¶ Itē iſta ſūt veſtigia trinitatis ſūme. ſꝫ in ſūma trinitate eſt oīmoda equalitas. ergo i hac trinitate que eſt veſtigiū eſt ſuo mō equalitas. ergo ſi plus ē de mō plus erit de ſpecie ⁊ ordine. ⁊ ſi minus: minus. ergo ſimul priuant. Ad qd̄ dōm. ꝙ modus. ſpecies ⁊ ordo. ſi dicerent ſm illū modū ſꝫ quē accipiunt in animalibus inq̄ztū ſunt aīalia. nō dico inq̄ꝑtum ſunt creature. poſſet eſſe priuatio modi ſine priuatōe ſpeciei ⁊ ordinis. ſed nō ſic accipiūtur hic. ſed ſm hoc ꝙ modus. ſpēs. ⁊ ordo i q̄libet creatura repreſentant quodāmō ſūmaꝫ trinitatē. ⁊ ideo cuꝫ priuat modus. priuant ſpecies ⁊ ordo. ⁊ ecōuerſo. ¶ Per hoc poteſt ſolui qd̄ obiectum eſt per ſimile in aīalibus. modus enim ſpecies ⁊ ordo aliter accipiunt ſm ꝙ cōueniunt animali inq̄ztuꝫ eſt creatura. ſic eniꝫ ſimul ſūt. aliter ſm ꝙ cōueniunt animali inq̄ꝑtū eſt animal. ſic enim modus poteſt eſſe ſine ſpecie ⁊ ordine i ipa cōpoſitione mēbroruꝫ aīalis. in aīa vero rōnali ꝓut malum culpe dicitur priuatio modi. ſpeciei. ⁊ ordinis. ſm ꝙ intelligit Augu. ſimul eſt priuatio omniū. cū eniꝫ amat creatura vt deus vl' plus deo. eſt defectus modi ſiue menſure. exiſtente defectu iſto erit volūtas ab extremis. extrema auteꝫ dico deuꝫ vt eſt principiuꝫ ⁊ vt eſt finis. ergo eſt defectus rectitudinis. ⁊ ita per ↄſequens ſpeciei. rectitudo enim eſt forma ſiue ſpecies ipſius extēſionis medie. cuꝫ autem exit voluntas ab extre-

mis.nõ amat deum pp ſe ⁊ ſuper omnia.ꝓpter
qḋ ē ꝺfectus oꝛdis.ſil'r ergo eſt pꝛiuatio mȯi ſpẽi.
⁊ oꝛdinis per malum culpe moꝛtalis.¶ Ad ſecū
do obiectum dicendum.ꝙ aliter eſt in his bonis
ſpiritualibus ⁊ in alijs quibuſdaꝫ.quedā.n. ſunt
bona ſpiritualia que non ſimul tolluntur. quedā
vero ſunt que ſimul tolluntur.bona.n.ſpiritualia
que per ſe ſunt gratie gratūfaciẽtis.ſimul pꝛiuan
tur.que vero nõ ſunt huiuſmodi:ſed ſunt gratie
gratiſdate:poſſunt non ſimul pꝛiuari.bona vero
naturalia que ſunt nature oꝛdinabilis ad bo-
nuꝫ nec omnino ſe habent ſicut illa bona vel illa.
ſed minui poſſunt. omnino autem pꝛiuari non
poſſunt.talia autem ſunt modus.ſpecies ⁊ oꝛdo.
ſimul tamen minuuntur pꝛopter pꝛedictam rõeꝫ
eo ꝙ diminutio que ē ipſius habitudinis ad effi
cientem.ponit diminutõeꝫ habitudinis ad ipſam
foꝛmalem ⁊ ſil'r finalem. ⁊ econuerſo.

Membꝛum quartuꝫ.

Q Uarto q̄rit.vtrū modus.ſpẽs ⁊ oꝛdo
equaliter pꝛiuentur? Qḋ non vr̃.mo-
dus.n.appꝛopꝛiat potẽtie ſiue virtuti.
ſpẽs vero pulchꝛitudini.oꝛdo ṽo bo
nitati.ſed cõtingit defectū eē in potẽtia.non exñte
defectu in pulchꝛitudine vel bonitate. Similiter i
pulchꝛitudine contingit eē defectum.nõ exñte de
fectu in potentia vel bonitate. ⁊ eodē mõ ꝯtingit
eē defectū in bonitate nõ exñte defectu in pulchꝛi
tudine aut potẽtia.ꝯtingit ergo minui modū ſine
diminutione ſpeciei ⁊ oꝛdinis.¶ Pꝛeterea.i vir
tutibus naturalibus ꝯtingit intenſionē fieri vni⁹
ſine intenſione alterius. ⁊ diminutioneꝫ vni⁹ ſine
diminutõe alterius.vt caſtitas nãlis pt minui vel
intẽdi ſine pietate nãli vel ſine iuſticia. pari ergo
rõne cū modus.ſpẽs ⁊ oꝛdo ad bona naturalia
referant.poterit minui modus ſine ſpecie vel oꝛ
dine.vel ecõuerſo. Cõtra.modus.ſpẽs. ⁊ oꝛ-
do.ſunt ipſius habitudinis potẽtie.ꝓut oꝛdina-
bilis ē ad bonū gr̃e.queadmodū ergo ē in bono
gr̃e qḋ ſm imoꝛtalitatē gr̃e ē minoꝛitas virtutuꝫ
gratuitoꝝ. ⁊ cū minoꝛ ē foꝛtitudo gratuita. mīoꝛ
ē caſtitas gratuita. ⁊ ita de alijs.eodē mõ vr̃ eſſe
ꝺ mȯ ſpẽ. ⁊ oꝛdine. vt cū minuit modus minua
tur ſpẽs ⁊ oꝛdo.¶ Itē ſi minueret modus ꝑ ma
lum culpe.ñ facta diminutõe ſpẽi ⁊ oꝛdinis.cū ad
diminutõꝫ modi ſequat ꝙ minus habilis ſit aīa
ad bonū.nõ facta āt diminutõe ſpẽi ⁊ oꝛdinis ſit
aīa habilis ad bonū eſſꝫ ſil'r habilis ad bonū ⁊ i-
habilis.qḋ eſt incõueniẽs.nõ ergo ꝑ malū culpe
fit pꝛiuatio ſine diminutio modi qn iſimul fiat di
minutio ſpẽi ⁊ oꝛdinis. ⁊ ecõuerſo.¶ Itē cū vo
luntas humana ꝯfoꝛmat ſe volūtati diuine. recti
tudinē hꝫ i ſua opatõe.cū aūt hꝫ rectitudinē i ſu a
opatõe.oꝛdinat debito mõ ad ſuū finē ⁊ ecõuer
ſo.ergo defectu exñte in aliquo hoꝝ.ē defectus i
alijs.ſꝫ habitudo nãlis refert ad oīa iſta. ⁊ pt re-
cipere intenſionem ⁊ diminutõem.ergo cū dimi
nuit reſpectu vni⁹ iſtoꝝ.diminuit reſpectu alioꝝ.
⁊ ecõuerſo. Ad qḋ dõm.qḋ ſil'r fit oium iſtoꝛuꝫ
diminutio ꝑ malū culpe moꝛtalis.¶ Ad obiectū
āt dõm eſt.ꝙ lꝫ modus appꝛopꝛiet potentie ſiue
virtuti. ⁊ ita de alijs:tñ q2 potẽtia dr̃ dupl'r.Uno
mȯ appꝛopꝛiat hic modus potẽtie. alio mõ nõ
appꝛopꝛiat.Si.n.accipiat hic potẽtia ꝓ ipſa ha
bitudine nãli volūtatis ad ſūmā bonitatē.ſꝫ hoc
modus appꝛopꝛiat potẽtie. ⁊ ꝯtingit minui ſm
ꝙ minuit illa habitudo nãlis.Si ṽo accipiat po
tentia ꝓ foꝛtitudine nãli.ſm hoc modus nõ ap-
pꝛopꝛiatur potentie.q2 ꝯtingit foꝛtitudinem nãlē
eſſe ſine pulchꝛitudine vel bonitate. ⁊ ēt i ipſa aīa.
ſm hoc modus ħ non appꝛopꝛiatur potentie. ⁊
ſm hoc non dr̃ ħ per maluꝫ culpe fieri pꝛiuatio
modi.ſpẽi. ⁊ oꝛdinis.eodē mõ dicendum eſt ꝺ
alijs.ſ.ſpecie ⁊ oꝛdine.¶ Ad ſcðm dicendum.ꝙ
ſecus eſt in bonis naturalibus que dicūtur ṽtu-
tes. ⁊ in bonis naturalibus que dicūtur modus.
ſpecies. ⁊ oꝛdo.poteſt enim vna virtus natural'r
ineſſe ſine alia. ⁊ econuerſo. Modus autem ſpe
cies ⁊ oꝛdo ſic ſe habent.ꝙ ſi vnuꝫ poteſt ineſſe.
non põt ineſſe ſine alijs.nec econuerſo.eo ꝙ ſūt
vnius conditionis. ⁊ ꝓpter hoc cum vnum intē
ditur alia duo intenduntur.cū vnum minuit alia
duo minuunt.Attendendū eſt aūt ꝙ loq̄mur hic
de modo.ſpecie. ⁊ oꝛdine pꝛout hoꝛum pꝛiua-
tio nõ eſt ipſa eſſentia boni culpe.ſed eſt defectus
conſequens malum culpe.

Queſtio.ciij. de malo i ge nere quid ſit ⁊ de eius oppoſitione.

C Ompleto tra
ctatu ꝺ malo ⁊ ꝺ pꝛimis diuiſ
mali.tranſitū facientes ad ꝯſide
ratiõeꝫ pcĩi pꝛio dicam⁹ di-
ſpoſitõꝫ quādā mālē ad pcĩꝫ
ſm quādā mali culpabil'r diui
ſionē.Malū.n.culpabile aut ē malū ex gnē act⁹.
aut ex circūſtātia act⁹.aut ex itētõe finis indebiti.
Quia ṽo pꝛioꝛ ē i hac ꝯſideratõe ē malicia ex gnē
actus deinde ṽo malicia ex circūſtātia.tertio ṽo
malicia ex intẽtõe.pt.n.act⁹ eē bon⁹ i gnē ⁊ circū
ſtãtie bone.nihilomin⁹ tñ malus ex intẽtõe.boni
tas ṽo itẽtõis nõ pt eē niſi ſūdet ſup bonitatē ex
gnē ⁊ ex circūſtantijs.iõ pꝛio dõm eſt de malo i
genere circa.qḋ eſt cõſideratio.¶ Pꝛimo qd ſit
malum in genere vel ex genere. ¶ Scðo de op-
poſitione mali in genere reſpectu boni i gnē vtꝝ
ſit oppoſitio ꝯꝛietatis ⁊ oppoſitio immediata.
¶ Tertio ṽo ꝺ ꝯpatõe malicie i ꝓpoꝛtõabilitate
ipſius habit⁹ ad actū.¶ Quarto ꝺ oppoſitõe.ꝓ-
poꝛtõabilitatis malicioꝝ iter ſe reſpcũ bonitatū.

Membrum primum.

Circa primũ ſic ē ꝓcedendũ. q̄rit̃. vtrũ
malũ in genere ſiue ex gnē dr̄ illud qd̄
nullo mō p circũſtantiaꝫ formari pt̄ vt
ſit bonũ. ꝛ hoc vr̄. Fornicari.n. eſt tale
malũ qd̄ p nullã creaturã pōt formari vt ſit bo/
num. ꝛ phs dicit q̄dã ſtatim noiata mox ꝯiuncta
ſunt malo. vt adulteriuꝫ. Si ergo hoc mō dr̄ ma
lum in gnē. tūc malũ in gnē ꝯtinebit i ſe maluꝫ ex
circũſtãtia. nullũ.n. malũ eſt oio informabile ad
bonũ. niſi ꝯtineat in ſe defectũ circũſtantie vel cir
cũſtantiaꝝ. ſꝫ hoc nō vr̄. cũ malũ in gnē diuidat̃
ꝯ maluꝫ ex circũſtantia. ¶ Preterea. nō dicetur
malum in gnē qd̄ gen⁹ ē maloꝝ: ſꝫ hoc.n. nō cō/
numeraret̃ malũ in gnē cũ ſpēbus mali. gen⁹.n. ñ
ꝯnumerat̃ cũ ſuis ſpēbus. relinquit̃ ergo ꝙ malũ
in gnē dicetur malũ qd̄ eſt ex genere actus qñ in
ipſo actu ſm ſeipm ꝯſiderato inuenit̃ defect⁹. ſꝫ i
nullo actu ſm ſeipm ꝯſiderato inuenit̃ ita defect⁹
qn poſſit cũ aliq̄ mã ꝯiunct⁹ dici bonuꝫ. vbi grã.
odire ſi reſpiciat pſonã dicit malũ. ſi reſpiciat pec
catũ. ſm ꝙ dr̄ in ps. iniquitatem odio habui. di/
cet bonũ. ergo odire ſꝫ ſeipſꝫ ꝯſideratũ dicit bo/
num. aut nec dicit bonũ nec malũ. Et ſilr ē ꝺ hoc
qd̄ eſt iraſci. Iraſci.n. ſi ſit ex odio pſone malũ ē.
ſi vō ſit ex odio vicij bonũ ē. Silr ille act⁹ occi/
dere ſi ſit auctoritate legis ab eo ad quē ſpectat. ꝛ
reſpectu eius mã que ꝺbita ē. bonũ ē. ſi vō alio
mō malũ ē. ergo occidere ſm ſeipm ꝯſideratum
erit indifferēs. ꝛ ſilr in alijs actib⁹. ergo malũ in
gnē nō dicetur ex gnē actus. quo ergo mō dicet̃
malũ in gnē? Si aũt dicat̃ genus ꝓ ſubiecta mã q̄
ꝯuenit actui. ſꝫ hoc dicet̃ occidē hoiem malũ in
gnē. ſꝫ hoc qualr dicet̃ cũ precipiat̃ in lege occi/
dere maleficum. occidē ãt maleficũ ē occidē ho/
minē. ꝛ ita malũ implicabit̃ i bono. Silr p̄cipit dñs
abrahe imolare filiũ ſuũ. ꝛ imolare filiuꝫ eſt oc/
cidere hominē. ergo in bono meritorio implica
bitur malum. quod non videtur. ergo malum in
genere dicetur nō ſm hunc modum. ¶ Dicũt ali
qui ꝙ interficere hoieꝫ eſt malum i genere. qñ ē
malum in ſe. ſed nō ſm ſe. ſed que ē iſta drĩa? Si
enim aliquid eſt malum i ſe. ergo de ſe importat
maliciam. ſed quod importat de ſe maliciam. di/
citur eſſe malũ ſm ſe aut per ſe. ergo interficē ho
minem eſt malum ſm ſe. Ad qd̄ dōm. ꝙ lꝫ mul
tis modis poſſit dici maluꝫ in gnē. vt qd̄ p nullã
circũſtantiã pōt formari vt ſit bonũ. vt fornicari
vel adulterari. vel quod dicit gen⁹ maloꝝ. ſpālr
tñ hic accipit̃ malũ in gnē. qñ actus dicit defectũ
boni. ꝛ reſpicit mãꝫ indebitã. vt genus ſubiectũ.
dicatur ipſa mã indebita. nomē vō actus deter/
minet defectũ. ſicut enim bonuꝫ in genere multis
modis pōt dici. vel ꝙ eſt genus bonorum ſicut ē
virtus que dr̄ bonum in genere. vel qd̄ p circũ/
ſtantiã nullatenus pōt fieri malũ. ſicut habere ca
ritatem. vel qd̄ dicit bonũ in gnē actus ꝛ reſpicit
mãm ꝺbitã. vt dare elemoſinã. vl̄ paſcē eſuriētē.
ꝛ ꝙ ita ſit dicit aug. in primo li. ꝺ bap. contra do
natiſtas oſtendens ꝙ bona opera in genere non
ſufficiunt ſine caritate. quicquid boni in orationi
bus ꝛ elemoſinis habebat prodeſſe. illi non po/
terat: niſi per vinculum xpiane ſocietatis ꝛ pacis
incorporaretur eccleſie. Et augu. ꝺ ſpiritu ꝛ lr̄a.
Sicut non impediunt a vita eterna iuſtuꝫ quedã
peccata venialia. ſine quibus vita iſta non ducit̃:
ſic ad ſalutem eternaꝫ nihil proſunt impio bona
opera. ſine quibus vita cuiuſlibet impij vix inue
nitur. dare enim dicit bonum in genere actus. ele
moſina vero dicit conuenientem materiam. ſicut
habetur in diſtin. xxxvi. ij. li. ſen. c. ſatis diligēter.
Sic ex oppoſito dicetur maluꝫ in genere ſm tot
modos. hic autē ſpecialiter contrahimus maluꝫ
in genere. quando actus in ſe dicit defectum ꝛ cō
iungitur cum materia indebita. ¶ Si vero obij/
ciatur. ꝙ tale bene poteſt fieri vel male fieri. ꝛ ita
erit indifferens. dicendum eſt. ꝙ illud qd̄ dicitur
bene fieri vel male fieri. hic refertur ad circũſtan
tiam vel ad intentionem. cum autem circũſtantia
additur que bona eſt. contrahitur malum extra
rationem ſuã. ſicut bonum in genere trahitur ex̄
rationem ſuaꝫ. qñ additur circũſtantia mala. vñ
non ē dicendum. ꝙ malum ſit pars boni. eo eniꝫ
dicebat̃ malum. q2 dicebat defectum in ſe ꝛ ꝯiu/
gebatur cum materia indebita. nec addebat̃ cir/
circunſtantia per quam ad bonuꝫ traheretur. vñ
occidere maleficiũ eſt. lꝫ importet in ſe occidere
hoiem. occidere autem hominem ſit ꝓhibitum i
decalogo cum dicitur. Non occides. non tñ ille
peccat qui maleficum occidit trãſgrediendo pre
ceptum decalogi. ſi auctoritate legis faciat. ꝛ ad
eum ſpectet. vñ aug. in li. de lib. arbi. Si homici/
dium eſt hoiem occidere pōt accidere aliqñ ſine
peccato. nam ꝛ miles hoſtem ꝛ iudex vel mini/
ſter eius nocenteꝫ ſi occiderit. non mihi videtur
peccare: cum non dr̄ recte homicidiuꝫ niſi extē/
ſo vocabulo. vñ ſequit̃ ibi. nō mihi videntur hi
homicide dici. Vñ occidere hoieꝫ tunc ꝓprie dr̄
malũ in genere. qñ non additur circũſtantia tra/
hens ad bonũ. ¶ Silr itelligēdũ ē de eo qd̄ obij/
citur de imolatōe. lꝫ.n. oblatio i holocauſtuꝫ ſiue
imolatio ex p̄cepto dñi ſit bonũ. i eo aũt itelligat̃
occidē hoiem nō itelligit̃ ibi ſm rōneꝫ mali. ad/
dita.n. eſt circunſtatia p quã illud qd̄ ſibi relictuꝫ
eſſꝫ malũ p additionē circũſtãtie formatũ dič bo/
num. Nec ē diſtinguēdum ꝙ aliqd̄ dicatur in ſe
malum ſed non ſm ſe malum. non.n. hec diſtin/
ctio ex intētionibus vocabuloꝝ p ſe elicit̃ nec ex
poſitores ſacre ſcripture iſtis vtuntur differētijs.

Membrũ ſecũdum.

SEcũdo querit̃ de oppoſitione mali i gnẽ reſpectu boni in genere. videt̃.n. eſſe contrarietas. ↄtraria.n. dicuntur q̃ ſub eodẽ genere poſita maxĩe diſtant. ſed bonũ in genere maluꝫ in genere cõicant i intentione generis. ⁊ differũt ſm bonũ ⁊ malum q̃ ſunt maxime diſtãtia. ergo bonũ in genere ⁊ malum in genere ſunt contraria. ¶ Itẽ eidem actiõi eſt impoſſibile ſimul ineſſe malũ in gnẽ ⁊ bonuꝫ in genere. ergo malũ in genere ⁊ bonum in genere ſunt ↄtraria vel ad minus oppoſita. Cõtra. ↄtrariã ſũt que nata ſunt fieri circa idẽ ſubiectũ. ſed bonũ in genere ⁊ malũ i genere nõ ſunt nata fieri circa idẽ ſubiectũ. ergo bonũ in gnẽ ⁊ malũ in genere non ſunt nata fieri contraria. ꝙ autem nõ ſunt nata fieri circa ideꝫ ſubiectũ ꝑ hoc pꝫ. ꝙ eadẽ actio nõ põt eẽ ſm diuerſa tꝑa bona in genere ⁊ mala in genere. ſꝫ que ſemel ẽ mala i gnẽ ſemꝑ ẽ huiuſmodi. ¶ Itẽ malũ in gnẽ ⁊ bonũ in genere genera ſunt bonoꝝ ⁊ maloꝝ. nec hñt cõe genus. contraria vero ꝓprie dicta habent cõe genus. ergo malum in genere ⁊ bonũ in genere non ſunt contraria. ¶ Item maluꝫ in genere per additionem pót fieri bonum. ⁊ bonuꝫ in genere ꝑ additõeꝫ circũſtãtie pót fieri malũ. ergo bonũ in gnẽ ⁊ malũ in gnẽ nõ ſunt ↄ̃ria. cũ pñt oppoſitam rõneꝫ cõmunicare. non.n. albũ manẽs albũ poteſt cõmunicare rõnem nigri. nec ↄ̃uerſo. ¶ Hac de cauſa q̃ritur cuiuſmodi differentie ſint maluꝫ in genere ⁊ bonũ i genere reſpectu actionis. vtrũ ſint dr̃ie eẽntiales vel accidentales. Nõ videntur eſſentiales eſſe. bonum.n. ⁊ malũ accidunt actõni ⁊ ſimiliter agenti. Poteſt.n. actio intelligi pͥter intellectum boni ⁊ pͥter intellectũ mali. ſm ꝙ nos dicimus bonũ in genere ⁊ malũ in genere. Differentia vͦo eſſentialis eſt pͥter intellectum cuius nõ intelligitur illud cuius ẽ differẽtia eſſẽtialis. ergo bonum in genere ⁊ malũ i genere non ſunt differẽtie eſſentiales actõis. ¶ Qđ aũt non ſint accidẽtales videt̃ ex hoc. ꝙ non pñt ineſſe vni ⁊ eidem actõi. accidentia vͦo oppoſita admin⁹ pñt intelligi ſm pͥus ⁊ poſterius ineſſe. ¶ Forte dicet̃ ꝙ eſſent accidẽtia inſeꝑabilia que lꝫ poſſint adeſſe ⁊ abeſſe per intellectũ. tñ nõ abſunt a ſuis ſubiectis: niſi ſint talia accidẽtia inſeꝑabilia. que inſint alicui rei ſeꝑabili. vt coruus dr̃ niger. rõ eſt pennaꝝ: ⁊ cignus albus. ablatis ãt pennis poteſt cignus dici niger ⁊ coruus albus. nõ ſic autem videtur de his differentijs bonuꝫ i genere ⁊ malum in genere. actio.n. mali i genere nõ itelligitur hic actio ſine ipſa malicia generis. nec actio bona in genere itelligitur hic actio ſine bonitate generis. ergo non ſe hñt ſicut accidẽtia. ſubiectũ.n. intelligitur hic ſine accñtibus q̃ ſunt i ſubiecto. Ad qđ dr̃m. ꝙ oppoſitio ẽ iter bonuꝫ in genere ⁊ maluꝫ in gnẽ. ⁊ ẽ oppoſitio diſꝑationis. diſꝑata.n. ſunt vbi ſeꝑantur abinuicẽ ſꝫ rõꝫ ſiue formã ⁊ ſubiectum. ¶ Ad illud autẽ qđ obiectum ẽ in ↄ̃rium vbi oſtenditur ꝙ bonum i genere ⁊ malum in genere ſunt contraria. dr̃m eſt. ꝙ nõ ꝓprie ſumendo contraria. nec eis conuenit diffinitio ↄ̃rioꝝ. que eſt. ꝙ poſita ſub eodẽ genere maxime diſtant. genus.n. ibi nõ dicit̃ mãſubiecta. ſed genus pͥdicabile. bonum autem in genere ⁊ malum in genere nõ ſunt in vno genere pͥdicabili. ens enim nõ dicit genus reſpectu boni ⁊ mali. ¶ Ad ſcđm dicendum. ꝙ lꝫ malum in genere ⁊ bonum in genere ſint incompoſſibilia ſimul ineſſe eidem. non ex hoc ſequitur ꝙ ſint contraria. qꝛ non ſunt nata fieri circa idem ſubiectuꝫ. ſed erunt oppoſita vt diſꝑata. ſicut.n. bonitas ⁊ malicia diſparata ſunt inter ſe. ita ⁊ actiones quibus conueniunt ſunt iter ſe diſꝑate. ¶ Itẽ reſpondendum eſt ad hoc quod ſecundo obijciebatur. cuiuſmodi differẽtie eſſent bonum in genere ⁊ malum in genere circa actionem. dicendum eſt ꝙ diſtinguunt actiones ſicut ꝓprietates diſtinguunt ea quorum ſunt ꝓprietates. appropriatur .n. bonitas ſue actõni in genere. ⁊ malicia in genere ſue actioni. nec eſt hoc contrarium. ꝙ bonũ ⁊ malum poſſunt accidere eidẽ actioni. hoc eniꝫ non eſt de bonitate ⁊ malicia generis. ſed de bonitate ⁊ malicia intentionis. que extrinſeca eſt a bonitate generis. bona enim actio in gnẽ põt eẽ mala ex intentione vel bona ſimpliciter aũt non põt eadẽ actio numero eſſe bona ⁊ mala. vñ alit̃ ſe habent bonũ ⁊ malũ circa actõꝫ ⁊ circa agẽtem. circa agẽtẽ ãt ſic ſe hñt ꝙ poſſunt vni ⁊ eidẽ agenti numero ineſſe bonũ ⁊ malũ. ſed nõ ſimul. vni vero ⁊ eidẽ actiõi nõ poſſunt ſimul numero ſm pͥus ⁊ poſterius ineſſe bonũ ⁊ malũ. Rõ ãt eſt. qꝛ agens numerat̃ ꝓpria numeratiõe pͥter bonum ⁊ malum que ei accidunt. actio vero cuꝫ ñ ſit in ſe ſtans ſed tranſiens: numeratur cũ ſuis cõditionibus. Unde alia numeratio eſt actio bona ⁊ alia numero eſt actio mala.

Membrum tertium.

COnſequenter queritur de compatõne malicie in ꝓportõnabilitate habitus ad actum. ſ. vtruꝫ habitus ſit deterior actu vel ↄ̃uerſo. ꝙ aũt ſit deterior i genere videt̃. opponitur.n. bono i genere actus malum in gnẽ act⁹. ſꝫ bonũ in gnẽ actus plus cõiungit fini: ergo malũ in gnẽ act⁹ plus diſiungit a fine. ergo malũ in gnẽ actus deterius eſt malo i genere habitus. Item poſito malo i genere act⁹. ponit̃ malũ in genere habitus. malũ.n. in genere actus ẽ cã mali in genere habitus. ergo malum i genere actus ẽ deterius malo in gnẽ habit⁹. cũ ſit cã ꝓpria illius. Cotra. qđ diuturnius ẽ maluꝫ deteri⁹ ẽ malũ. ſꝫ diuturnius ẽ malũ in gnẽ habi-

tus.ergo malū i genere habitus ē deterius.malū
actus eim trāſit.ſed remanet habitus.rōne cuius
ē etiā reatus.¶ Itē bonū in habitibus melius eſt
bono i actibus.ergo per oppoſitū malū i habiti/
bus erit deterius malo i genere actus.ſicut eniꝫ ſe
hñt ꝑ oppoſitū malū i gnē habitus ⁊ bonū i gene
re hitus.ita malū i genere actus ⁊ bonū i genere
actus.ergo ꝑmutatiꝫ ſicut ſe hꝫ in gnē habitus bo
nuꝫ ad bonuꝫ in gnē actus.ita ſe hꝫ malum i gnē
habitus ad maluꝫ in gnē actus. ergo cū bonū in
gnē habitus ſit melius bono i gnē actus.maluꝫ in
gnē hitus erit deterius malo in gnē actus.¶ Iteꝫ
maluꝫ gnē habitus ē rō multiplicādi malū i actu.
ergo ē illo deterius. Ad qd̄ dicēduꝫ.ꝙ malum
in gnē quo ad qd.ē deterius malo in gnē habitꝰ.
quo ad qd ē minus malū.quo ad hoc.n.ꝙ malū
in gnē actus ē cā mali in gnē habitus. rōne cau/
ſalitatis ē deterius.Attendēduꝫ autē. ꝙ maluꝫ in
gnē actus pōt accipi duplr̄. Pōt enim accipi ꝓ
malicia generis actus.vel pōt accipi gnāliter pro
quacūqꝫ cā.malicia exiſtēte in ſuo actu. ⁊ ſiue ſic
ſiue ſic accipiat̄. Preterea. malicia in gnē, actus
cauſat maliciā in gnē habitus. nec tamē malum i
gnē actus ſimpliciter ē deterius malo in gnē ha/
bitus.ſed ecōuerſo.ī hoc ꝙ plus adheret ipe ani
me a qua priuat̄ bonuꝫ.¶ Ad obiectū vero pri/
mo dicēdum.ꝙ nō ē ſimile ex ꝑte bonorum ⁊ ex
ꝑte malorū.ex ꝑte enim bonoꝝ ē ꝙ bonus ha/
bitus generat bonū actuꝫ vniuerſalr̄.niſi fieret ſer
mo de habitu cōſuetudinali inquātuꝫ huiuſmōi.
ex ꝑte vero malorū actus malus primo gnāt ha/
bitum malū.licet ergo actus imediatius ꝯiungat
habētem fini in malis.tamē habitus malus ime/
diatius diſiungit a fine.nō eim eadeꝫ ē lex in bo/
nis ⁊ in malis. ſed cōtingit fieri ecōtrario.¶ Et ſi
dicatur.ꝙ malū in genere actus imediatius diſiū
git.qꝛ poſito per ipoſſibile. ꝙ malū in genere ha
bitus nō ſequeret̄. nihilominus diſiūgeret a fine.
malū autē in genere habitus non diſiungit a fine.
niſi precedēte malo i genere actus. dicēduꝫ eſt ꝙ
rō non ē eius ꝙ imediatuꝫ.ſed eius qd̄ ē primuꝫ.
vnde malū i genere habitus prio diſiungit. ſꝫ ma
lum i gnē habitus ꝓximius diſiungit.¶ Ad ob/
iectuꝫ vero ſecundo dōm ē. ꝙ licet maluꝫ in gnē
actus ſit cā mali in genere habitus. tamen nō eſt
ſimpliciter deterius.in malis eim ecōtrario eſt ꝙꝫ
in bonis in ꝑte diſſimile. ⁊ in parte ſimile. In hoc
eniꝫ ē diſſimile.ꝙ bonuꝫ in genere habitus cauſat
bonuꝫ in genere actus primo.maluꝫ vero in ge/
nere actus primo cauſat maluꝫ i genere habitus.
In hoc eiꝫ ē ſimile.ꝙ habitus vtrobiqꝫ ē melior
actu. Et ſi dicat̄.ꝙ actus bonus magis coniungit
fini. ⁊ ideo melius ē.dicēduꝫ ē ꝙ nō ſequit̄.habi
tus eim gratuitus in ꝑuulo qui nō operatur con
iungit cum fine. actus autē nunquā cōiungit fini
ſine habitu. Queritur etiā huiuſmodi gratia,
dicuꝫ omnia mala in genere actus ſunt eque ma
la.⁊ videtur ꝙ ſic. qꝛ omnia obligata ſunt pene
eterne. ⁊ omīa que ſunt obligata pene eterne.i ge
nere eque mala ſunt.ergo omīa mala in genere
eque mala ſunt.¶ Cōtra.fornicatio ē maluꝫ i ge/
nere.adulteriuꝫ ē aliud maluꝫ in genere.fornica/
tio autē nō ē eque maluꝫ ſicut adulteriuꝫ.ergo ñ
oīa mala i genere ſūt eque mala. Similiter homi
cidiuꝫ ē maluꝫ i genere. ⁊ adulteriuꝫ ē maluꝫ i ge
nere.homicidio autē debet̄ maior pena ꝙꝫ adul/
terio.ergo maior ē reatus.ergo homicidiuꝫ eſt
maius malū.ñ ergo oīa i genere ſunt eque mala.
¶ Ad qd̄ dōꝫ.ꝙ eē eque maluꝫ i genere dr̄ dupli
citer.dr̄.n.eque maluꝫ qꝛ eque deformat ſuuꝫ ge/
nus. ⁊ ſm hunc modū omnia mala i genere ſunt
eque mala. Sicut eiꝫ malicia homicidij deformat
ſuum actum.ita malicia adulterij deformat ſuum
actum. ⁊ hec equalitas dicit̄ eē equalitas gene/
ris. ⁊ huic reſpōdet meritū pene eterne. Vel pōt
dici maluꝫ eque.qꝛ equalr̄ deformat ipſā animā.
⁊ ſm hoc nō omnia mala i genere ſunt eque ma/
la.plus eniꝫ deformat ipſaꝫ animā homicidiū ꝑ/
petratū.ꝙꝫ adulteriū ꝑpetratū oibus alijs ꝑibus.
¶ Hic autē notāduꝫ.ꝙ malū in genere dr̄ multi/
plr̄.vno eiꝫ modo dicitur adulteriū maluꝫ i gene
re. ⁊ alio modo malū ex circūſtātia. ſi eniꝫ cōpa
ratur adulteriū fornicatōi dicuntur eē duo mala
i genere luxurie. Alio modo dicit̄ eſſe maluꝫ ex
circūſtātia.ſm ꝙ coire cuꝫ nō ſua ē maluꝫ in ge/
nere.coire autē cuꝫ nō ſua ꝯiugata alterius.ē ma
luꝫ ex circūſtātia. In hoc eniꝫ dicit̄ ꝙ coniugata
alterius dicitur circūſtātia ⁊ ſimilr̄ coire cuꝫ ſo/
luta.ſꝫ ꝙ fornicatio ⁊ adulteriū cadūt ſub eo qd̄
eſt maluꝫ ex circūſtātia rōne ſui. rōne vero eius
quod eſt coire cū nō ſua cadunt ſub eo ꝙ ē ma/
luꝫ i genere. Ad hoc etiā querit̄.vtrū aliqs poſ
ſit preciſe facere tm̄ malū. quātū ē aliqd̄ i genere.
Quod videt̄.qꝛ pōt aliquis ꝑpetrare malū i ge/
nere.nō addendo aliquā circūſtātiā malā. ſed ſi
nō additur circūſtātia mala vel intētio mala.non
cōtrahitur malicia niſi ex genere actus.ergo po
teſt aliquis ꝑpetrare poſſe tm̄ maluꝫ ꝙꝫtū ē maluꝫ
in genere. Cōtra. malicia qua quis malus ē.ex
actu ꝑticulari ꝯhitur.ergo niſi addat̄ ſuper malū
in genere aliquid.nullus ex hoc dicit̄ malus. er/
go nō ſufficit malicia in genere: niſi fiat additio.
¶ Ad hoc dicēduꝫ. ꝙ malū i genere dicit̄ duplr̄.
vno modo ſꝫ ꝙ maluꝫ i genere dicit̄ qd̄ gnāliter
dicit̄ maluꝫ. ⁊ ſꝫ hoc non dicit̄ cōꝑabile ad ma/
luꝫ ꝑticulare.maxime cuꝫ ꝑticulare fuerit eiuſdeꝫ
generis.ſꝫ hunc modū nulla ē queſtio. ſi querat̄.
vtrū aliquis poſſit facere tm̄ malū quātuꝫ ē malū
in gnē. Alio vero modo dicit̄ maluꝫ in gnē. ſꝫ ꝙ
maluꝫ in gnē diuidit ꝯtra maluꝫ ex circūſtātia.
⁊ ſm hoc pōt aliquis perpetrare maluꝫ in gnē.
nō addita aliq̄ circūſtātia aggrauāte. ⁊ hoc mo/

cio poteſt aliquis tā tuz malū facere quātum ē ma
lum i genere. ⁊ per hoc ſoluiť quod obiectuz eſt.

Adhuc etiā queriť. ſi aliquis appetat fornicari
cū muliere i genere. ⁊ alius intēdit fornicari cū ali
qua determinate. qđ illoꝝ ſit dterius. Et videť ꝙ
ille qui intēdit fornicari determinate cum aliqua
plus peccat ꝙ̄ ille qui intēdit fornicari cū aliqua
īdetermiate. ¶ Cōtra. nlľa circūſtātia additť ſupra
maliciā generis. ꝙ eim dicit cū iſta. nō dicit cir
cūſtantiā. ergo nō magis peccat qui intēdit forni
cari cū iſta. ꝙ̄ ille qui intēdit indetermiate cuz ali
qua. ¶ Preterea. ſi diceretť ꝙ per demōſtratōez
intelligeretť aliqua circūſtātia. illa poſſʒ diminue
re. ⁊ ita minus poſſʒ peccare ꝙ̄ qui intēderet for
nicare īdeterminate cū aliqua. ¶ Ad qđ dicēduz.
ꝙ cum dicitť fornicari cū iſta. pōt intelligi illa ſub
ſtātia mulieris ſine circūſtāťijs que aggrauāt vel
minuūt. ⁊ ſm hoc nō ꝯparātur adiuuicē ſm ma
gis ⁊ minus. fornicari cū aliqua muliere. ⁊ for
nicari cū iſta. nō eim maluz i genere compabile ē
cum hoc idiuiduo. nec ē ibi additio mali ꝓpter
idiuiduationē. ſed ē additio indifferētis. Si vero
virtute demonſtratōis intelligať circūſtantia. vel
circūſtātia ē aggrauās vel diminuēs. Si ē aggra
uans tūc maius ē peccatum. Si diminuēs tūc mi
nus ē peccatum.

Membrum quartum.

QUarto queriť de ꝓportiōabilitate ma
loꝝ inter ſe reſpectu bonoꝝ in gene
re. Et ē queſtio. Utrū omne bonuz ſit
magis bonū. ꝙ̄ aliqđ malū ſit maluz.
Qđ videť per hoc qđ dicitť ſup illud ps. Bonuz
mihi lex oris tui ſup milia auri ⁊ argēti. dicit. b.
Augu. magis diligit caritas legē dei. ꝙ̄ cupiditas
milia auri ⁊ argēti. hoc āt itelligiť de iteriori mo
tu. de exteriori āt nō poſſet. q2 aliqs malus ſeruē
tius opať mala ꝙ̄ aliqs bonus bona. ergo iterior
motus boni. magis ē itēſus ꝙ̄ iterior mali. ergo
aliqđ bonū i gnē magis ē bonū ꝙ̄ aliqđ maluz.
¶ Itē ꝑ bonū in gnē ē meritū vite eterne. ꝑ maluz
vero ē meritū pene eterne. ſed vita eterna magis
bonū ē ꝙ̄ pena eterna ſit mala. ergo bonū ē ma
gis bonū ꝙ̄ malū ſit maluz. ¶ Itē dicit. b. grego.
Abſit ꝙ tāta delectatio ſit i vicijs quāta ē i virtuti
bus. ſʒ ſʒ quātitatē delectatōis ē quātitas boni vľ
mali. ergo bonū ē magis bonū ꝙ̄ malū malū. Itē
bonū oīno aufert malū. ſʒ malū nō oīo aufert bo
nū. ergo bonū ē magis bonū ꝙ̄ malū ſit malum.

Contra. dicit apoſt. vi. Ro. Sicut exhibuiſtis
mēbra ſuire iniqtati ad iniqtatē. ita exhibete mē
bra veſtra ſuire iuſticie i ſctificationē. ergo tātuz
pōt ſuire aliqs bono ꝑꝑ bonū. quātū ſeruiuit ma
lo ꝑꝑ malū ſiue ꝑꝑ appꝯens bonū. ergo aliqđ ma
lū tm̄ ē malū quātū aliqđ bonū ē bonū. ¶ Itē ma
ior ē iclinatio ad malū ꝙ̄ ad bonū ⁊ fortiori icli
natōe ē exñte vehemētior erit motꝰ. ergo aliqđ ma
luz ē magis malū ꝙ̄ aliqđ bonū ſit bonū. ⁊ itelli
giť hoc de ipſis motibus. ¶ Itē malū ⁊ bonū ſūt
oppoſita. ergo ꝙ̄tuz ponit vnū tm̄ demit aliud. ſʒ
quātū ponit vnū tm̄ ē ibi de bonitate. ꝙ̄tuz demit
aliud tm̄ ē ibi de malicia. ergo ñ ē bonū magis ꝙ̄
maluz malū. ſʒ videnť adequari. ¶ Itē aliqs ma
lus feruētior ē ad malū ꝙ̄ ſit bonus ad bonuz. ⁊
reſpectu cuius dr̄ feruētior dī potētior. ergo ma
lus ē potētior reſpectu mali ꝙ̄ bonꝰ reſpectu bo
ni. ergo aliqđ malū dī magis malū ꝙ̄ aliqđ bo
nū bonū. Qđ ēt vʒ i aliquo heretico ⁊ i aliquo fi
deli. hēticus. n. feruētior ē ad ſuſtinētiā mortis ꝓ
cā mortis idebita: ꝙ̄ fidelis aliquis ꝓ cā debita.

Ad qđ dđz. ꝙ pōt fieri ꝯparatio ſʒ genus boni ⁊
mali. ⁊ ſʒ hoc aliqđ bonū ē magis bonū i gnē. ꝙ̄
aliqđ maluz ſit malū. eo ꝙ aliqd ē ſūme bonuz q̄
melius excogitari ñ pt. nihil āt ē ſūme malum. ⁊
rōe huius itelligiť qđ dī i pſal. ꝙ magis diligit ca
ritas ⁊c̄. Alio vō mō pt fieri ꝯparatio rōe feruoris
i motu. ⁊ ſʒ hoc pt aliqd eē magis malū i gnē ꝙ̄
aliqđ bonū bonū. nō vľr ſʒ pticulr. ¶ Ad hoc aūt
qđ obijciť i ꝯtriū. dđz. ꝙ lʒ plures ſint iclinatōes i
malū. ñ tm̄ ipe motus inꝙ̄tū ꝓcedit a ꝓpria radi
ce. ē magis malū. ſʒ pōt eē feruētior vel mā corru
pta ꝓnior. ⁊ nō ē ex pte radicis ſʒ ex pte ſubie
cti. ¶ Ad aliud vero dđm. ꝙ cū diciť. vi. ad Ro.
Sicut exhibuiſtis ⁊c̄. itelligiť illa compatio equa
litatis ſm equalitatē quātuz ad motū lib. ar. ⁊ ra
tōe lib. ar. nō ex rōe boni i genere vel mali i gnē.
⁊ ꝑ hoc idē ſoluiť ꝙ ꝯſequēter obiectū eſt.

Queſtio. cv. de malo ex circū ſtantijs.

COnſequenter
dđm ē đ malo ex circūſtātia.
Ad hoc āt ſciēdū ē. ꝙ circūſtā
tia dī ꝓprietas ꝑſone vel actꝰ
ꝑtinēs ad diminutionē vel ad
aggrauationē peccati. Circūſtā
tie autē notanť i hoc verſu. quis. quid. vbi. qbus
auxilijs. quomō. qñ. ¶ Primo ergo queriť de ma
lo circūſtātie in cōi. videlʒ. vtrū malū ex intētōne
dicať malum ex circūſtantia. ¶ Secūdo. vtrū ma
luz in genere ſit maluz ex circūſtātia. ¶ Tertio de
compatione mali ex circūſtātia reſpectu mali ex
intentōe ⁊ mali ex genere. Quarto đ malo ex cir
cūſtantijs in particulari.

Membrum primum.

IN primuz quo queriť. vtrum malum
ex intentōe dicatur maluz ex circūſtā
tijs arguitur ſic. Maluz ex intentione
dicitur maluz ex defectu finis debiti. ſʒ

malū ex defectu finis debiti.dicit malū ex circūſtantia finis.qua enim de cā fecit dicit circūſtātia finis.ergo malū ex intentiōe dicit malū ex circūſtantia. ¶ Itē ſicut actio habȝ cām efficientem ita hȝ cām materialē: ⁊ formalē ⁊ finalē. ſed cā efficiēs ⁊ formalis ⁊ finalis ad circūſtantias reducunt.ergo cā finalis eodē mō.cū cā finalis reſpectu actōnis ſit pricipalior ,put ē in genere moris.

Cōtra.malū ex intentiōe ē malū qđ formatur ex nobis. malū vo ex genere vel circūſtātia formatur ex ipis rebus.ergo malū ex intētōne ꝯ alia duo diſtiguit. ¶ Itē cū dī.ꝙ intētio finē operi iponit. intētio diuidit ꝯ oia que materialia ſūt in ope. ſȝ quecūqȝ ſūt in ope quaſi diſpoſitio quedā malis ſūt reſpectu ipius finis.ergo malū ex intētōne diuidit ꝯ malū ex circūſtātia ⁊ ex genere. ¶ Preterea i genere cāruȝ malū diuidit ꝯ formalem ⁊ materialē.ſȝ finis ē cā finalis.circūſtātia opis eſt cā formalis.ipm genus ē cā materialis.ergo malū qđ accipit ex defectu iſtoꝝ:habebit ꝓpriā diuiſionē.malū ergo ex intētōne cū reſpiciat finē.malū ex circūſtātia cū reſpiciat formā.malū ex genere cū reſpiciat materiā diuidentur inter ſe ſm drīas ꝓprias mali. Ad qđ dōm.ꝙ malū ex intentōe ſm ꝙ hic accipimus:diuidit ꝯtra malū ex circūſtantia.circūſtātie aūt dicunt que ſunt circa ipſuȝ actū ſupaddite ipſi genere actōis que diſponunt ad finē.vt quicqd ē iter initiū actōis ⁊ finē actōnis dicat circūſtātia.ſm hūc modū malū ex circūſtātia dī ꝯtra malū ex intentiōe. Alio vero mō dicit circūſtantia quicqd circūſtat eēntiā actōis. ⁊ ſm hoc finis dicit circūſtātia.querit enim qua de cā aliquis fecit hoc dicit eē finis ſiue vtilitas. per hoc pȝ ſolutio ad primū. ¶ Ad ſecundū autē dicendū.ꝙ circūſtāntia vno modo dicit generaliter quicquid pertinet ad actiōem ſm ſeipam. ⁊ ſm hunc modū. malū ex intentione ꝯtinebit ſub malo ex circūſtantia. Alio vero mō ,put diuidūtur cauſe actōis inter ſe.diuidunt ⁊ defectus ꝯſequēter.⁊ ſic nō continet.

Membrum ſecundū.

Deinde querit.vtrū malū in genē dicat malū ex circūſtātia. qđ vr p hoc ꝙ dicit Tullius.dicit.n.ꝙ proprietas negocij diuidit i ſex.In genus actōis:finē:facultatē:locū:tēpus: ⁊ modū.Genus aūt actōis appellat ipa actio:conſiderata reſpectu materie ſue.vt qd egit ſm hoc ſicut ipm genus ptinet ad circūſtātiā.ita malū ex genere erit malū ex circūſtātia. ¶ Preterea.attributa pſone ſiue circūſtātie pſone.diuidunt ꝯ attributa ſiue circūſtantias negocij.ſȝ attributa ſiue circūſtātie pſone ꝯtinent ſub circūſtantia.ſm ꝙ dr maluȝ ex circūſtantia. ergo multofortius ex genere actōnis continebit ſub malo ex circūſtantia. Contra.circūſtātia dr reſpectu alicuius exūtis ante circūſtantiam.ergo alius defectus ē ex defectu ipſius i ſe. ⁊ ex defectu circūſtātie ipſius.ergo malū ex circūſtātia diuidit contra malū ex genere. ¶ Preterea.i omni genere materia diuidit ꝯtra formā ergo in genere actōnis. ergo cū circūſtantia dicat formam actōis.genus vero dicat materiā.malū ex circūſtātia diſtiguet a malo ex genē ⁊ ecōuerſo. Ad qđ dōm.ꝙ malū ex circūſtātia aliter diſtiguetur a malo ex genere hic.aliter ,put determiat Tullius.ſm enim ꝙ accipit Tullius.malū ex circūſtātia ꝯtinet i ſe oia pertinētia ad negociū ſiue actōnem.hic vero dicunt tm̄ circūſtātie que ſunt.iter initium ⁊ finē actōis.dico aūt initiuȝ actōem relatā ad ſuā materiā. ⁊ hoc vocat genus actōis. rō aūt ē.q2 Tullius diuidit circūſtātias ſm duo que ſūt in ipa cā.ſ.pſona ⁊ negociuȝ ſiue actio. ⁊ pp hoc dicunt attributa ſiue circūſtātie ex pte pſone ⁊ ex pte negocij.hic autē diuidimus ſm ꝙ maior deformitas ⁊ minor ē i ipſa actōe.ex diuerſis cāis pricipalibus ipius actōis. ¶ Si vo qrat aliqs.pp quid efficiēs cā nō diſtixit quoddā genus mali ſicut alie cāe.dōm ꝙ circūſtantie ex pte efficiētis nō dicūt niſi aggrauatiōeȝ ſuper maluȝ actōis i genere.in hac.n.pte prio querit.cui9 generis ſit actio. ⁊ hoc ē qd ſit.ſcđo cui inſit. ⁊ i illo ꝯprehēdunt circūſtātie pſone.Unde i hac ꝯſideratiōe tā circūſtātie pſone ꝙ actōis adiacent generi actōis. ⁊ ,pter hoc malū qđ ,puenit ex defectu circūſtātie. ex pte pſone ꝯtinet ſub malo ex circūſtātia. Ex iā dictis pȝ qualiter rñdendum ē ad primo obiecta.

Membrum tertiuȝ.

Querit tertio de ꝯparatōe mali ex circūſtātia reſpectu mali ex genere ⁊ mali ex intentiōe. Circa qđ querunt tria. Primo vtrū circūſtātia addita ſup genus actōis aggrauet peccatū.Scđo vtrū maluȝ ex circūſtātia ſit deterius.malo ex genē vel econuerſo.Tertio vtrū ex circūſtātia dicat demeritoriū pter hoc ꝙ addit malū ex intentōe.

Articulus primus.

Ad primū.videt.n.ꝙ circūſtātia aggrauet peccatū.q2 dicit greg.vbi maius ē donū ſciētie.ibi traſgreſſor maiori ſbiacet culpe.ergo circūſtātia p ſe aggrauat rōne ſciētie.eodē mō rōne aliaꝝ ꝯditionum. reſtat ergo ꝙ circūſtātia pōt aggrauare ſup malū generis. ¶ Videt ēt p hoc.ꝙ plus peccat q cōmittit adulteriū loco ſacro vel tpe ſacro. ꝗ̄ q cōmittit adulteriū ſimpliciter.ergo circūſtantia pōt aggrauare ſup maliciā generis. Cōtra.bōa circūſtātia ñ auget meritū apud deū.ergo nec mala aggrauabit demeritū.ergo malū ex circūſtātia ñ

aggrauabit malū ſup malū generis actōis. ¶ Itē
ꝓnioꝛ ē deus ad miſerendū q̄ ad puniēduz. ſed
bona circūſtātia ñ auget effectū miſeratōis. ergo
mala circūſtātia ñ auget effectū punitōis. Qd aūt
bona circūſtātia ñ augeat. pȝ ex hoc ꝙ ex carita/
te ē meritū. ex maioꝛi ergo caritate maius ē meri
tū. ⁊ ex mioꝛi minus. ſȝ circūſtātia ñ facit ad hoc
ꝙ ſit minoꝛ caritas vel maioꝛ. ergo circūſtantia
bona ñ auget meritū. ¶ Pꝛeterea. opus v̓tutis ē
opus pfectū. ſȝ opus pfectū ē qd attigit ſue virtu
ti. attingit aūt ſue v̓tuti cuȝ nulla circūſtātia deeſt.
ergo vbi ē opus factū ex caritate nulla deeſt cir/
cūſtātia. ergo circūſtātia bōa cū reqrat̄ ad eē me/
riti. ñ auget ipm meritū. Ad qd dōm. ꝙ circū/
ſtātia mala pōt augere demeritū. eo ꝙ circūſtan
tia mala addit quādā dfoꝛmitatē ſup deformitatē
generis. ſȝ ƀȝ h aggrauat̄ malū culpe. ¶ Ad obie
ctū aūt in ɔ̄rīu dōm ē. ꝙ aliter ē in circūſtātia bo/
na ⁊ aliter in circūſtātia mala. circūſtātia. n. bōa
requirit̄ ad eſſe ipius meriti. bonū eniȝ qd meri/
toꝛiū ē. ponit qd perfectū ē. pfectuȝ āt dr̄ cui nihil
deeſt. ergo bonū meritoꝛiū dicet̄ qd ē bonum ex
genere ⁊ circūſtantia ⁊ intentōe. Non ſic autē ē
ex parte mali. malum. n. dicit defectū quē ɔtingit
eſſe ex pluribus cāis. ſicut dicit dyo. in li. de diui.
no. boni eſt cauſa vna. mali vero ſunt cāe multe.
¶ Ad illud vero qd obijcit̄ ſcdo dicendū ē. ꝙ lȝ
deus ſit ꝓmptioꝛ ad miſerendū q̄ȝ ad puniēduz.
nihilominus tamen ad miſerenduȝ i adultis vbi
coopat̄ lib. ar. reqrunt̄ plura ad hoc ꝙ ſit bo/
nū meritoꝛiuȝ. q̄ȝ ad hoc ꝙ ſit ei malum oppoſi
tū. ad malū enim ſufficit defectus vnius circūſtā
tie. ad bonū vero ɔcurſus omniū que neceſſaria
ſunt requirit̄. Nec hoc tollit quin deus ꝓnioꝛ ſit
ad miſerendū. ſed ad hoc facit ꝙ oſtendat̄ dei iu
ſticia ⁊ reſpectu bonoꝝ ⁊ reſpectu maloꝝ. reſpe
ctu bonoꝝ vt pfectioꝛi in merito reſpōdeat perfe
ctio i pꝛemio. defectiōi autē in merito reſpōdeat
defectio i pꝛemio. Adhuc ēt querit̄ de ɔpara/
tione circūſtantie male ad bonā. Si eniȝ circūſtā
tia mala nō facit ad meritū ſed magis deſtruit. p
oppoſituȝ circūſtantia bona nō faciet ad demeri
tum ſȝ magis tollet. ergo virtus vel ſciētia in ipa
perſona nō faciēt ad demeritū. ¶ Cōtra. q̄ȝto ma
ius eſt donū. tāto magis peccat qui abutit̄. Pꝛe/
terea. ille ſcienter peccat ⁊ alius ignoꝛāter. pari/
bus oībus alijs minus peccat q ignoꝛāter q̄ qui
ſciēter peccat. ignoꝛātia. n. in qbuſdā excuſat. ſciē
tia vero in nullo excuſat. ergo bona circūſtantia
plus aggrauat q̄ȝ mala. ¶ Ad qd dōm. ꝙ bona
circūſtātia ñ dr̄ aggrauare malicia p ſe ſed occa
ſionalr̄. mala v̓o circūſtātia p ſe auget demeritū.
Qd autē bona circūſtātia augeat demerituȝ hoc
ē rōne ɔtēptus vel ingratitudis. q̄to. n. maius eſt
donū: tanto maioꝛ igratitudo i illo qui non bene
vtit̄. Nec ē ſimile de mala circūſtātia reſpcu me/
riti. ⁊ de bona reſpectu demeriti. mala. n. circūſtā
tia nec p ſe nec p occaſionē eſt cā meriti. eo ꝙ ma
lum nō ſtat cū bono pfecto: qd ē bonū meritoꝛi/
um. bonū vero qd ē gratiſdatū ſtat cū malo qd ē
demeritoꝛiū. ⁊ ideo pōt eē. occaſio. lȝ non ſit cā
aggrauatiōis in demerito.

Articulus ſecundus.

C Onſequēter querit̄ de ɔparatiōe ma
li ex circūſtantia reſpectu mali ex ge/
nere qd illoꝝ ſit deterius altero rōne
cuiuſdā verbi qd dicit̄. ij. pe. ij. ſuper
illo verbo. iniquos vero in die iudicij reſeruare
cruciādos. magis aūt eos ⁊c. Beda foꝛnicato/
res qui ꝓ reatu fede coꝛruptiōis maioꝛa in iudi
cio patient̄ toꝛmēta q̄ generales iniq. ⁊ alia glo.
ibidē. ſupbos dicit ⁊ arrogātes. qui ⁊ ipi grauio
ra generalibus luturi ſūt ſupplicia. ſȝ q ſūt gene
rales iniqui niſi q in genere peccāt. foꝛnicatoꝛes
vero ſūt q peccāt ex circūſtātia. ergo qui faciunt
malū ex circūſtātia grauius punient̄ illis qui fa/
ciūt ex genere. ergo malū ex circūſtātia ē deteri⁹
q̄ȝ maluȝ i genere. ¶ Pꝛeterea. ſup illō iniquos
vero ⁊c. dicit. glo. ſicut dyabolū ⁊ oꝛiginalē mū
duȝ. ergo videt̄ ꝙ ipi foꝛnicatoꝛes magis peccēt
inter quos ɔputat̄ dyabolus. Cōtra. i genera/
libus iniquis itelligunt̄ dyabolus ⁊ eius ſequa/
ces. ſȝ malū in genere qd ptinet ad illos. ē deteri
us malo ex circūſtantia qd eſt in foꝛnicatoꝛibus.
ergo deterius ē malū in genere q̄ ſit malū ex cir
cūſtantia. Ad quod dici pōt. ꝙ generales di/
cūt̄ illi qui peccāt cōibus peccatis. foꝛnicatoꝛes
vero dicunt̄ qui addunt circūſtantiā enoꝛmē. ſi/
cut illi q peccāt ɔtra naturā. ſicut videt̄ itelligi di
cere. ⁊ ƀm hunc modū ñ dicit̄ iniquus generalis
q tm̄ ppetrat maluȝ i genere. ſȝ q in cōibus pec/
catis deliquit. hoc ergo mō nō ſit ɔparatio iter
maluȝ in genere ⁊ malū ex circūſtantia. ſed inter
maluȝ ex circūſtantia ƀm vnū moduȝ. ⁊ malū ex
circūſtantia ƀm aliuȝ modū. Aliter tamē exponi/
tur. vt generales iniqui dicant̄ qui perpetrāt ali/
quam iniquitatē in genere: nō addendo defoꝛmi
tatē ex circūſtantia: vt qui non ſuā cognoſcit: nec
ſuperaddit aliquā circūſtantiā aggrauantē. foꝛni
catoꝛes autem vocat coeuntes qui ſupaddūt ma
lo in genere maluȝ ex circūſtantia. Secūduȝ hoc
ergo ɔcedendum. ꝙ deterius ē maluȝ ex circū/
ſtantia q̄ malum ex genere. eo ꝙ h ponit illud ⁊
ſuperaddit ⁊ nō ecōuerſo. ¶ Nec hoc ē verum
qd obijcit̄ in ɔtrariuȝ. ꝙ eniȝ dicit̄ de dyabolo ⁊
ſequacibus eius. nō refert̄ ad ſtatuȝ generaliū ini
quoꝝ. ſȝ ad ſtatuȝ quoꝛūcūqȝ q reſeruant̄ in die
iudicij cruciādi. Qd. n. ñ ad generales iniquos
ptineat illa intelligi. pȝ p hoc qd ſeqt̄ v̓. angeli foꝛ
titudine ⁊ virtute cū ſint maioꝛes. nō poꝛtāt ad/
uerſus ſe execrabile iudicium.

Articulus tertius.

Poſtmodū dōm eſt de ꝯparatōe mali ex circūſtātia reſpectu mali ex intētōe ⁊ querit̄. vtrū malū ex circūſtātia dicat̄ demeritoriū. pp hoc. ꝙ addat̄ maluȝ ex intētōe. Qd vr̄. Mꝫ aliū eiȝ ex circūſtātia eſt cui debet̄ penā. nō tm̄ in p̄nti ſȝ ēt in futuro. ſic debet̄ malo in genere. pōt eniȝ eſſe ꝙ aliqs adulteret̄ ⁊ nō intēdat ſe adulterari. ſȝ ſic adulterādo peccat. ergo malū ex circūſtantia. nec adiecto malo ꝑ itētōeȝ eſt demeritoriū. ¶ Et in. iiij. c. gen. lamech iterfecit cayȝ lȝ nō intēdebat ipſuȝ iterficere. punius tm̄ eſt grauiſſime. ergo malū ex circūſtantia ē demeritoriū nō adiecto malo ꝑ intētōeȝ. Cōtra. intētio nomē operi īponit ſicut dicit ambro. ſi ergo nō adeſt intētio ipſi operi nec dicet̄ eē meritoriū nec demeritoriū. ¶ Item. xij. Mathei. de bono theſauro ⁊c̄. glo. theſaurus ē cordis intētio. ex qua dn̄s iudicat opera. ſed ex quo iudicat̄ opus. ex eo dr̄ meritoriū vel demeritoriuȝ. ergo ex intētōe dicet̄ opus meritoriū. Si ergo n̄ adeſt malū ex intētōe n̄ dicet̄ opus demeritoriū. ¶ Itē beda ex merito intētōis diſcernunt̄ opa an ſint lucis an tenebrarū. ꝑter ergo malū intētōis nō dicet̄ opus tenebroſū. ſȝ ad opus ꝑtinet genus operis cū circūſtantia. ergo maluȝ ex circūſtantia nō erit demeritoriū niſi addat̄ malum ex intentione.

Ad qd rn̄dendū. ꝙ intētio dicit̄ dupl'r. dicitur eniȝ intētio generalis ſiue indeterminata. ⁊ dr̄ itētio determinata ⁊ ſpecialis. Intētio generał eſt cū intēdit pcutere vel aliqd huiuſmōi opus agere. Intētio ſpālis ⁊ determinata ē. cū intēdit agere hoc vel hoc vel ſic agere. ⁊ ita de alijs circūſtantijs. cum ergo dicit̄ ꝙ demeritum nō eſt ꝑter maluȝ ex intētōe. hoc ē. ꝙ nō ē ꝑter malū ex intētione generali aut ſpāli. ſȝ nō ſemp ē ex intentiōe ſpeciali. ¶ Ad obiecta ergo rn̄denduȝ. ad primū ſcȝ ꝙ ille q adulterat̄ lȝ nō intēdat adulterari. intēdit tm̄ illud quo exiſtente ē adulteriū. intēdit. n. cognoſcere hanc mulierē. qua cognita ē adulteriū. ſicut aliquis nō intēdit peccare mortalit̄. intēdit tm̄ illud quo facto ē peccatum mortale. ¶ Ad illud vero qd obijcit̄ de lamech. dōm eſt. ꝙ licet nō intēdere iterficere Caym ſed iterficere feraȝ. intēdebat tm̄ ſagittā emittere ꝑter ꝯſideratōeȝ cuȝ diligētia adhibita. ⁊ iō peccauit mortal'r. ¶ Sed adhuc poſſet obijci. ſi minus erat in intētōe ipſiꝰ lamech. ꝙ̄ intētiōe ipſius Caym. Caym. n. intendebat nō tm̄ occidere. ſed occidere fratreȝ ſuum abel. lamech vō intēdebat pcutere ſiue occidere. ſed nō ipſuȝ Caym. cū ergo minus eēt in intētōe illius. maior pena debebat̄ ipi Caym ꝙ̄ lamech. Sȝ ecōtra videt̄ accidere. qr lamech punitꝰ fuit ſeptuagies. Caym vō ſepties. dicit̄. n. gen̄. iiij. ſeptuplū vltio dabit̄ d̄ Caym. d̄ lamech vō ſeptuagies ſepties. ¶ Ad qd dōm. ꝙ lamech ampliꝰ punitus fuit. n̄ ꝓpter hoc ꝙ malū ex intētiōe additū malo ex genere ⁊ ex circūſtātia eſſet deterius. quo ad peccatū homicidij. maius erat homicidiū ipſius caym ꝙ̄ ipſius lamech i genē peccati. ſȝ hoc fuit qr lamech cōiunxit homicidiuȝ bigamie. Caym vō tm̄ ꝑpetrauit homicidiū.

Membruȝ quartum.

Dicto d̄ malo ex circūſtātia in cōi. dicēdū ē de malo ex circūſtātia i pticulari. Sed duplex ē ꝯſideratio. vno mō ſȝ ꝙ ſingule dicunt̄ circūſtātie aggrauare vel minuere peccatū. ⁊ ſm̄ hūc modū aget̄ īfra. cū fiet tractatꝰ de ꝯditōibus peccati actualis. Alio mō ē agere de his ſm̄ ꝙ faciūt ad malū ex circūſtantia. ⁊ ꝑ hūc modū hic agendū ē. Diſtinguūtur aūt circūſtātie a diuerſis differeter. dicit̄ eniȝ i morali phīa de iſtis circūſtātijs que ſic enumerant̄ qs agit. ⁊ quid agit. ⁊ in qd agit. ⁊ q̄ agit. ⁊ pp qd agit. ⁊ qual'r agit. Quid his deſignat̄ oportet agentē determinare ea q̄ agit ⁊ ſcire q̄ ſunt. ⁊ quot ſunt. q. ſ. agit. ⁊ qd agit. ⁊ in qd agit. ⁊ quo agit. vbigr̄a. remiſſe aut intēſe. ſic ergo erunt ſex circūſtantie. ¶ Scd̄m aliuȝ vō moduȝ aſſignant̄. vij. circūſtantie que i p̄dicto verſu notant̄. qs quid vbi ⁊c̄. ⁊ nominant̄ ibi locus ⁊ tēpus. ⁊ que nominant̄ i p̄dicta diſtinctōe ¶ Tertio vō mō enumerant̄ circūſtantie iuxta attributa pſone ⁊ negocio. que ſunt ex pte pſone. xi. Nomen. nā. conuictus. fortuna. habitus. affectio. ſtudiuȝ. ꝯſiliuȝ. caſus. facta. ⁊ oratōes. ¶ Nomē qd vnicuiqȝ pſone attribuit̄. ⁊ ſub noīe intelligit̄ cognomē ⁊ agnomē. ¶ Natura ꝯtinet in ſe ſpecieȝ vt ꝙ hō ē. ſexuȝ vt ꝙ vir uel mulier. natōem vt ꝙ latinus aut barbarus. patriā vt ꝙ gallicus vel hiſpanꝰ. cognatōeȝ vt qbus maioribꝰ qbus cōſanguineis. etatē puer aut adoleſcens. cōmoda ⁊ incōmoda. a nā data aīo aut corpi. vt ꝙ valēs ē aut imbecillis. formoſus aut deformis. acutꝰ aut hebetior. memor aut obliuioſus. ¶ In victu aūt cōſiderare oportet. apud quos ⁊ q̄ more ſit educatꝰ. ⁊ quos magiſtros artiū q̄s viuēdi p̄ceptores. quo in negocio. q̄ſtu. aut edificio ſit occupatꝰ i qua ꝯſuetudine domeſtica ſit. ¶ In fortuna vō q̄rit̄ ſeruus ſit aut liber. pecunioſus aut paup. priuatꝰ aut cū ptāte. nobił aut ignobił. ¶ Habitū vō dicimus animi aut corpis ꝯſtātē ⁊ abſolutā i aliqua re pfectōeȝ. aut v̄tutis. aut artis pceptiōeȝ vt ꝙ pugil ſit. ꝙ ciuilē ſciaȝ nouerit. ꝙ bonus ſit aut malus. ¶ Affectio eſt animi aut corpis ex tpe alia d̄ cā cōiunctio. vt leticia. cupiditas. metus. moleſtia. morbus. debilitas. ⁊ ita huiuſmodi. ¶ Studiuȝ eſt animi aſſidua ⁊ vehemēs ad aliquā reȝ applicata cū magna volūtate occupatio vt ꝙ ſtudeat i medicina vł artibꝰ vł iure ciuili. aut canoni

co. aut diuino. ¶ Cōſiliū ē aliqd faciēdi vel non
faciendi vere excogitata rō. ¶ Facta. caſus. ora/
tiões ex trib⁹ tēporib⁹ ↄſiderant. qd fecerit. quid
ſibi acciderit. quid dixerit. ⁊ quid faciat. qd ſibi
accidat. quid dicat. ⁊ ita de futuro. Circūſtan
tie vero ſumpte iuxta attributa negocio ſunt he.
Prima eſt ipſuʒ genus actõis vt parētis occi/
ſio. Scđa eſt cuius rei cā factuʒ ſit. Tertia eſt lo/
cus. Quarta tēpus. Quinta modus. Sexta occa
ſio. Septima facultas. Octaua euentus. Nona q̄
ↄſequūtur ipſuʒ factuʒ. ¶ Locus cōſideratur in
quo res geſta ſit. vtrum ſit ſacer an ꝓphanus. pu
blicus aut priuatus. ⁊ infra de alijs conditioni/
bus loci. ¶ Tempus vt dies aut nox. ſolēnis aut
ferialis. ieiuniorꝫ aut extra ieiuniuʒ. ¶ Modus
eſt in quo cōſideratur. quēadmodū factuʒ ſit. vtrū
vi aut ſuaſione. ⁊ ita de alijs cōditionib⁹. ¶ Oc/
caſio eſt pars tēporis. habens in ſe idoneaʒ ali/
cuius rei faciendi vel nõ faciēdi oportunitatem.
¶ Facultas ē quo aliquid facilius ſit. aut ſine quo
aliquid fieri nõ põt. ¶ Euentus ē exitus alicuius
negocij. in quo queri ſolet quid ex qua re euenit.
eueniat. euēturūqꝫ ſit. His notificatõibus po
ſitis. querit de compatõe iſtaꝝ diuiſionū inter ſe.
⁊ vniuſcuiuſqꝫ p ſe ipſaʒ. ⁊ vtrū omnia iſta cõfe
rant ad malum ex circūſtantia. vt dicat eſſe vnuʒ
maluʒ vel multa mala. Videt enīʒ ꝙ inſufficiens
ſit illa diuiſio. primo eo ꝙ nõ ſit in ea mētio đ lo
co ⁊ tēpore. locus auteʒ ⁊ tēpus ſunt circūſtātie
que faciunt maxime ad augmentuʒ ipſius mali.
grauius enīʒ delinquit qui in loco ſacro ꝑpetrat
mala: q̄ꝫ qui i nõ ſacro. ⁊ ſilr in tēpore. cū ē dies
ſolēnis q̄ꝫ cū eſt dies ferialis. ⁊ cuʒ eſt tēpus ieiu
nij q̄ꝫ cum nõ eſt. maius enīʒ eſt peccatū crapule
tūc. ¶ Preterea. circūſtātia qbus auxilijs ñ de/
ſignat. cuʒ ſit ratio volūtarij cuius principiuʒ eſt
in ipſo cognoſcēte. ſingula in qbus eſt operatio.
ſingula auteʒ dicunt ſingule circūſtantie. he autē
ſunt circūſtantie actionis que dicte ſūt. ¶ Simili t
obijcit de ſcđa diuiſione. In ſcđa enim diuiſione
nõ ponit circūſtantia facultatis aut actõis ſiue
euētus. que oēs circūſtātie ptinent ad actõeʒ ƀm
quas pt dici actio deterior vel aggrauata. ¶ Ra
tione etiā tertie diuiſiõis querit. ponunt enīʒ cir/
cūſtantie nomē ⁊ facta. ⁊ caſus. ⁊ oratões. ſʒ no
men ñ ē de attributis pſone ꝙ faciat ad maliciaʒ
actõis. ſicut nec ad bonitatē. ſimiliter facta ⁊ di/
cta ⁊ oratiões. que ꝑceſſerūt ex pte pſone. cū ſint
ſepata ab ipſo facto qđ dr factū malū. ſicut auteʒ
ſūt ſepata facta. ita ſūt ſepate malicie. ergo ñ erūt
circūſtātie ↄferētes ad malū ex circūſtātia ipſius
actõis. ¶ Itē qđ oīno ſepatuʒ ē ab actõe. nec fa/
cit ad eſſe ipſius actõis. nõ dicit augere maliciā.
ſicut nec facit ad bonitatē. ergo euētus ſequēs nõ
ↄfert ad maliciā actõis ex circūſtantia. ¶ Prete
rea. ille circūſtētie vt i pluribus bone ſūt. bonum
aūt ƀm ꝙ huiuſmōi. ſicut nec ē cauſa mali p ſe. ita
nec augmēti. ergo nec malū ex circūſtātia collige
tur ex bonis circūſtantijs. ¶ Ad qđ dōm. ꝙ pri/
ma diuiſio circūſtantiarū attendit penes ea q̄ eēn
tialiter ſe habēt ad actõeʒ. ſunt enīʒ quatuor cāe
efficiens. materialis. formalis. ⁊ finalis. Efficiēs
auteʒ dicit p ſe vel p alterū. forma v̄o actõis dr.
vel ipſa ſpecies actionis in ſe. vel ƀm ꝙ refert ad
agentē ꝓpter qđ ſex dicunt in vniuerſo. nā p qs
denotat efficiēs p ſe. per hoc aūt quod dicit quo
agit. notat cā efficiēs media p quā agit. ſ. p quid.
nec notat forma ipſius actõis in ſeipſa. p qualit
forma quā ponit agēs in actiõe. p in quid vel in
quõ. notat mā ſubiecta. per cuius grām ſiue cui⁹
cauſa notat finalis. ¶ Hoc aūt attendēdū eſt ⁊ in
hac diuiſiõe ⁊ in alijs. ꝙ per ipſuʒ genus actio/
nis dicit circūſtantia. ſed hoc eſt ſupra actõem in
ſe ↄſideratā. cuʒ enim dicit ꝙ aliquis agit. querit
quid agit. ꝑut autē dicimus malū ex circūſtantia
vel bonū ↄtra malū in genere vel bonū in gene/
re. nõ intelligimus hoc ipſuʒ ꝙ dicere circūſtan
tiā. nec hoc ipſum in quo in ſua generalitate. niſi
cū ſit determinatio. ¶ Ad illud v̄o qđ obijcit de
loco ⁊ tēpore. dicendū ē. ꝙ locus ⁊ tēpus ñ pti/
nent ad eſſentiaʒ actionis. ſed cõcomitant ipſam
actionē. ⁊ ideo nõ ponebant i ꝑdicta diuiſione.
lʒ faciant ad aggrauatõeʒ malicie. ⁊ ƀm ea diſtin
guat malū ex circūſtantia. ¶ Ad illud v̄o qđ prit
de illa circūſtantia qbus auxilijs. dicēdum eſt. ꝙ
illa põt intelligi i generalitate huius circūſtātie i
quo agit. ¶ Ad ſcđaʒ v̄o diuiſionē dicēdū. ꝙ i ea
exprimunt. ⁊ ea que eſſentialiter ſe hñt ad actõeʒ
⁊ que ſe hñt vt ꝓprietates inſepabiles. ꝑter enīʒ
cauſaʒ efficientē que in duo diuidit. cum dicit qs
qbus auxilijs. ⁊ cām formalē que notat p quõ. ⁊
in pte per quid. intelligit cauſa materialis. p hoc
ꝙ dicit quid ↄcernit enīʒ materia. ⁊ intelligit cā
finalis per hoc qđ dicit cur. ſupaddunt autē due
ꝓprietates. per hoc ꝙ dicit locus ⁊ tempus. ſine
qbus non indiuiduat actio. ¶ Ad illud vero qđ
obijcit ꝙ multe circūſtantie ponunt que nõ i his
intelligunt. ſicut ſunt facultas vel occaſio. dicēdū
eſt. ꝙ facultas ⁊ occaſio itelligūt p has duas cir
cūſtantias qbus auxilijs ⁊ quõ tēpore ſine qñ.
¶ Ad illud v̄o qđ obijcit de illis attributis q̄ ſūt
nomen. facta. caſus. ⁊ oratiões. dicēdū ē. ꝙ ñ ſūt
circūſtantie pſone facientes ad diuiſionē mali ex
circūſtantia. alie v̄o circūſtantie pſone vt nā. cõ/
uictus. fortuna. habitus. affectio. ſtudiū. ↄſiliū. cõ
ferunt ad diſtinguēdā maliciā actõis que ē ex cir
cūſtantia rõne perſone agentis. nõ tñ ad aggra
uandā maliciā. imo ad minuendā rõne oppoſi/
tarū ↄditionū. ſic ſuo loco dtermiabit. ⁊ accipiūt
ƀm hoc ꝙ circūſtantie aggrauātes vel minuētes
accipiunt. vel rõne nāe vel ratione anime volū/
tarie opantis. vel rõne eorū que accidūt ſiue extrin

ſecus ꝯtingũt. Ex pte vero nature duo accipiunť ſcʒ natura ꝓprie dicta. ⁊ ꝯuictus. Cõuictus eniʒ ad deducationẽ ptinet que ẽ altera natura vel aliter vt natura p ſe includat omnes circũſtãtias naturales. Ratione vero anime volũtarie opantis ſunt due differẽtie. vel inquãtũ recipit ab alijs. ⁊ ſm hoc dicunť circũſtãtie ex ꝯuictu vľ ſm ea que hʒ in ſe: ⁊ hoc ẽ vel i ꝯparatõe paſſionũ vel operationũ. Si comparatõe operationũ. duplex eſt differẽtia. ex pte rõnis ꝯſiliũ. ex pte volũtatis habitus. Si rõne paſſionũ ſimilr ẽ duplex. vel reſpectu eius qđ ẽ icognitiua. ⁊ ſic diciť ſtudiũ. vel quod ẽ in motiua ⁊ ſic diciť affectio. vel aliter vt ſic accipiať differẽtia ex pte anime. ſm ſeipſam ad patiẽdũ diciť affectio. ad operãduʒ vero aut ẽ ex pte ipſius rõnis. aut ẽ ex pte ipſius volũtatis. Si ex pte volũtatis diciť habitus. Habitus eñ diciť pfectio conſtans ⁊ abſoluta animi vel corpis ex animo. Si vero fiũt ex pte rõnis. hoc ꝯtigit dupľr. vel ad ꝯtẽplãdũ ſiue cognoſcẽdũ. ⁊ tũc dr̃ ſtudiũ. vel ad bonũ opandũ i his que ptinẽt ad mores. ⁊ ſm hoc diciť cõſiliũ. Circũſtãtie vero que ſunt ex pte actõis que faciũt ad aggrauãduʒ vel minuẽduʒ. ¶ In tertia diuiſiõe ſm hãc rõeʒ accipiunť. vt ex pte efficiẽtis ſumanť he due occaſio ⁊ facultas. ſʒ facultas i diſpõnibus q̃ p ſe efficiũt. occaſio vero i his que ſm accidẽs efficiũt. ex pte vero finis cuius rei cã ſiue gr̃a. ex pte vero forme modus. ex pte vero mãe vel forme i mã ipm genus. ꝯditões vero idiuiduantes q̃ ſupaddunť ſũt locus ⁊ tẽpus. Qđ diciť de euẽtu. hoc nõ ẽ circũſtãtia p ſe aggrauãs. niſi cũ euẽtus potuit ꝓuideri. Unde euẽtus nõ ẽ de primis circũſtãtijs. ſʒ đ circũſtãtijs ꝯſequẽtibus. ¶ Ex iam dictis oſtẽditur que ⁊ quot ſunt circũſtãtie que faciũt ad hoc ꝙ ſit maluʒ ex circũſtãtia vel aggrauatuʒ vel diminutũ. ⁊ faciunt ad diuiſionẽ mali ex circũſtantia. hoc autẽ attẽdendũ. ꝙ finis large accipiẽdo circũſtãtiã iter circũſtantias ꝯputať. ſtricte vero accipiẽdo. ille circũſtãtie dicunť que ſũt iter genus opis ⁊ finẽ opis. ⁊ hoc mõ diuidiť malũ ex circũſtãtia. ꝯtra maluʒ ex genere. ⁊ ꝯtra maluʒ ex intẽtione finis. ⁊ ꝙ he diſtiguãť ab alijs. pʒ ex pħo dicẽte. quid ⁊ cuius gratia ſi ignorat nullus excuſabiť. In alijs vero ꝯtingit eſſe excuſationẽ.

Queſtio. cvj. de intẽtione in genere.

Deĩde procedẽduʒ ẽ ad malũ ex itẽtiõe. ⁊ ad huius euidẽtiã prio ꝯſiderãduʒ ẽ de intẽtõe i genere. ⁊ poſtea đ itẽtõe bona. vt p hoc cognoſcať meli⁹ id qđ ptinet ad intẽtionẽ malã. malũ eñ p bonũ cognoſciť. tertio ſubiungẽdũ ẽ de itentõe mala ſiue malo ex intentiõe. Circa itẽtionẽ vero i genere q̃riť prio. qđ ſit intẽtio. ⁊ vtruʒ intẽtio ſit idẽ ꝙ volũtas aut differẽs a volũtate. Secũdo. vtrũ attẽdať meritũ vľ demeritũ ſm intẽtionẽ. Tertio. vtrũ intẽtio vel voluntas ꝓ facto reputeť.

Membrum primum.

Ad primũ ſic ſup illud. vi. Math. Si ergo lumẽ ⁊c. glo. intẽtio qua bonum quodcũqʒ facimus. lumẽ ẽ cognitiue ptis. ergo rõis. ergo itẽtio ẽ rõnis. intẽtio ergo erit aſpectus rõnis. ſʒ nõ niſi reſpectu finis qđ accipiť ex hoc ꝙ itẽtio iponit nomẽ opi. ſed non iponiť nomen operi niſi a fine. ergo intẽtio reſpicit finẽ. erit ergo intẽtio aſpectus ratiõis in finem. ¶ Itẽ Damaſ. Intelligẽtia ẽ primus motus. que vero circa aliquid ẽ intẽtio diciť. ergo intentio addit ſuper intellectũ. ſed itellectus ẽ ipſius rõnis. ergo intẽtio erit ipſius rõnis. ⁊ reſpectu alicuius determinati ſicut dictum ẽ. nõ niſi reſpectu optimi. optimũ autem dicitur finis. ergo intentio ẽ motus ipſius rõnis in finẽ. Sed videť ꝯtrarium. dicit eñ. b. Berñ. in li. ad Eugeniũ. vt oculus ſit ſimplex duo ſũt neceſſaria. caſtitas i intẽtione. veritas in electõe. ſʒ electio ẽ ipſius rõis preeligẽtis bonũ vľ qđ melius ẽ. Intẽtio ergo cũ diuidat circa electionẽ. erit i altera pte li. ar. ſi i voluntate. erit ergo itẽtio iclinatio volũtatis i bonũ vel qđ videť. Ad qđ dõm. ꝙ intentio dr̃ ab eo ꝙ ẽ tẽdere ⁊ in. ſed tẽdere in finẽ ꝙ ẽ bonũ vľ apparens bonum dr̃ de volũtate ⁊ de rõne. vtraqʒ eñ tendit in bonũ vel qđ videť. iđ nomẽ intẽtionis vno mõ cõiter diciť. ⁊ ſm hoc põt dici. ꝙ intẽtio iponit nomen opi. ⁊ illud qđ dr̃. xij. math. theſaurus ẽ cordis itẽtio ex qua dñs iudicat opa. alio vero mõ põt appropriari vel rõni vel volũtati. ſm ꝙ diuerſimode tẽdit vtraqʒ i bonũ vľ qđ videť. tẽdit eñ ratio ꝑcognoſcẽdo in bonũ. ⁊ diffiniẽdo ⁊ ꝓeligẽdo. tẽdit ipa volũtas in appetẽdo nõ hitum. vel pſeuerãdo ſiue ꝯtinuãdo in iaʒ habito. ¶ Illud ergo. ꝙ intẽtio dr̃ eẽ oculus. magis ad rõneʒ ptinet cuius ẽ ꝓuidere ⁊ dirigere. vnde Aug. dicit. ꝙ fides dirigit intẽtionẽ. Intẽtio vero vlterius dirigit in finẽ. ⁊ hoc ad rõem videť ptinere. ¶ Qđ autẽ dicit dama. ꝙ intẽtio ẽ intelligentia circa aliqd determiata. itelligiť ex pte cognitiui itellectus. qđ pʒ per hoc qđ ſequiť. ꝙ autẽ pmanens ⁊ figurãs animã. ¶ Ad id qđ intelligiť excogitatio dr̃, excogitatio vero manẽs i eodeʒ ⁊ ſeipſaʒ examinãs ⁊ diiudicãs ſapiẽtia nominať. Ex ꝑdictis ergo ⁊ ꝯſequẽtibus pʒ. ꝙ intẽtio accipiť ibi ex pte virtutis cognitiue. hic aũt accipim⁹ intentionẽ ex pte virtutis practice. ¶ Illud auteʒ qđ dicit. b. Berñ. de intẽtõe. ad itẽtõeʒ volũtatis

referꝛ. Ex iam dictiſ pꝫ qualiter intẽtio ſe habeat ad voluntatẽ. vno eim modo intẽtio non eſt aliud niſi voluntas tendẽs in bonũ vel qđ videꝛ. Alio vero modo differt. volebãt autẽ quidã voluntatẽ ⁊ itentionẽ ſic differre vt volũtas eẽt rõnalis appetitus in ſe ꝯſideratus. Idẽ autẽ rõnalis appetitus cũ conſideratõe finis diceretꝛ intentio. ſꝫ videmus i vtroqꝫ nomie reſpectũ eẽ reſpectu finis. ſiue reſpectũ boni vel appentis boni. ꝓpter qđ non videꝛ hoc eẽ differẽtia intẽtionis ⁊ volũtatis. ¶ Itẽ in. xxxviij. diſ. ij. li. ſentẽtiaꝝ. c. ſolet queri. qđ diſtet iter voluntatẽ ⁊ itentionẽ. diciꝛ ꝙ intẽtio reſpicit illud ꝓp quod volumus. volũtas vero illud qđ volumus. verbigratia. Si velim eſurientẽ reficere vt habeã vitã eternã. volũtas eſt reficere eſurientem. intẽtio vero qua ſic ad vitã peruenire volo. vnde videꝛ dicere ꝙ voluntas reſpicit id qđ ẽ ad finẽ. itẽtio vero reſpicit ipꝫ finẽ. Sed hec differẽtia nõ videꝛ eẽ niſi per quãdam appropriationẽ. ſicut eim dicit phs. voluntas ẽ finis. ⁊ eius qđ eſt ad finez. ⁊ magis ipſius finis: ergo intẽtio non ſic differt a voluntate. ſꝫ ꝙ vtrũqꝫ reſpicit finem.

Mẽbrum ſecundum.

Deinde queriꝛ. vtrũ meritum attendaꝛ penes intẽtionẽ ꝯmunẽ. Qđ ſic videꝛ. dicit eim iſido. ex itentõe aut ꝓbaꝛ bonum aut reprobaꝛ idignũ. vniuſcuiuſqꝫ opus bonũ quod agit intentione bona appet. quoniã pro mala itentõe plerũqꝫ bonũ opus qđ agimus perdimus. ergo penes itentionẽ cõſiſtit bonuꝫ. ¶ Itẽ Beda. i merito itentõis diſcernunꝛ opera an ſint lucis an tenebraꝝ. ergo penes intẽtionẽ reſidet meritũ. Cõtra. intẽtio rõnis ẽ. ſed qđ rõnis eſt nõ ſufficit ad meritũ ſine voluntate. ergo penes intẽtionẽ nõ mẽſuraꝛ meritum vel đmeritum. ¶ Itẽ Aug. nõ diuturnitas tẽpoꝝ. non imenſitas operũ. ſꝫ ſola caritas ⁊ voluntas facit merituꝫ. nõ ergo tm̃ reſidet mẽſura meriti vel đmeriti penes intẽtionẽ. ¶ Preterea. ꝑter bonum vel maluꝫ ex intẽtione: ẽ bonum i genere vel malum. ⁊ maluꝫ ex circũſtãtia vel bonum. non ergo tm̃ reſidet mẽſura meriti vel demeriti penes intẽtionem. Ad qđ dicẽdum. ꝙ mẽſura meriti vel demeriti attendiꝛ penes intẽtionẽ. ſm ꝙ vno modo accipiꝛ itentio. ꝓut enim intẽdere ẽ tẽdere i aliquid per aliquid. intẽtio nõ tm̃ reſpicit finem. ſed reſpicit illud per qđ veniꝛ in finez. ⁊ ita cõplectiꝛ genus operis cuꝫ circũſtãtia. ſm hũc moduꝫ mẽſura meriti vel demeriti attendiꝛ penes intẽtionẽ. Si vero itentio reſpiciat tm̃ finẽ. nõ omnino attẽdiꝛ mẽſura meriti vel demeriti penes intẽtionẽ. ſꝫ pricipalr. ¶ Ad illud vero qđ obijciꝛ. ꝙ intentio reſpicit rõnem ⁊c. dicẽduꝫ ẽ. ꝙ cum diciꝛ meritũ vel demeritũ ẽ penes itentionẽ. nõ excludiꝛ volũtas ſed daꝛ intelligi. ſed hic attendiꝛ vt dicaꝛ ratio meriti ex parte rõnis ſicut ratio meriti eſt in voluntate ex parte illius potẽtie. vel vt intẽtio cõmuniter ſe habeat ad rõnem ⁊ voluntatẽ. Similiter cum diciꝛ. ꝙ ſola caritas ⁊ volũtas facit meritũ. hoc intelligiꝛ principaliter nec ex hoc includitur intentio. quia in volũtate cointelligiꝛ intentio. ſed hoc daꝛ intelligi. ꝙ penes genus operis vel diuturnitatem operis. non tota reſidet rõ meriti. vel non principalr.

Mẽbrum tertium.

Queriꝛ poſtmodũ. vtrũ intẽtio vel volũtas pro fcõ reputeꝛ. Qđ ſic videꝛ per hoc qđ diciꝛ ſup illud ps. Et tu remiſiſti ipietatẽ peccati mei. glo. votũ pro operatõe iudicaꝛ. ſed votuꝫ accipiꝛ ꝓ deſiderio. ergo deſideriũ ꝓ facto reputaꝛ. ¶ Itẽ ſuper illud manus noſtre concinnãt. glo. quicqđ vis ⁊ non potes. dominus factum iputat. ergo voluntas ſiue intẽtio apud dominũ pro facto iudicaꝛ. ¶ Iteꝫ Aug. in li. j. đ li. ar. Si cui nõ ꝯtingat facultas cõcũbendi cum cõiuge aliena. planum autẽ ſit aliquo modo id eũ cupere. ⁊ ſi poteſtas deꝛ eẽ facturuꝫ. nõ minus reus ẽ ꝙ̃ ſi in ipſo fcõ ꝯprehẽdereꝛ. ergo volũtas ſiue intẽtio mala pro fcõ reputaꝛ. ⁊ ſimilr i bonis. vñ ſup illđ. In mãdatis eius volet nimis. ſufficit velle ſi deficiẽdi mãdata deſit facltas. Ex his ergo accipiꝛ. ꝙ volũtas ſiue itẽtio ꝓ fcõ reputaꝛ. Cõtra. ſup illđ. ij. coꝝ. viij. velle facere cepiſtis. glo. nũc fcõ ꝑficite vt nõ ſolũ velitis ſꝫ opere ꝑficiatis. ergo poſt volũtatẽ requiriꝛ opus. Itẽ. ij. corinꝛ. ix. Qui parce ſeminet ꝑce ⁊ metet. ergo ipſuꝫ ſeminare ſm ꝙ minus ẽ vel magis facit ad meritũ maius vel minꝰ. nõ ergo ſola volũtas. Itẽ. ij. Jacob. fides ſine opibus mortua ẽ. ergo ex fide viua ẽ meritũ. ergo nõ ſufficit ipſa intẽtio directa ex fide niſi aſſint opa. Ad qđ dicẽduꝫ. ꝙ ẽ duplex volũtas ſicut dicit aug. i li. cõfeſſ. plena ⁊ ſemiplena. plena diciꝛ qñ nihil deeſt ex ꝑte volũtatis. quin faceret ſi poſſꝫ. ⁊ tũc voluntas ꝓ fcõ reputaꝛ ad meritũ vel demeritũ ſi non põt facere. Si aũt põt facere pricipalr imputaꝛ ei ad meritũ voluntas vel itẽtio tanꝙ̃ radix operis nõ ꝙ ipſuꝫ opus nõ faciat ad meritũ vel demeritũ. Illa ergo auctoritas que ſumiꝛ ex ps. vbi diciꝛ ꝙ votum pro operatiõe iudicaꝛ. ⁊ illa ſimilr. quicqđ vis ⁊ nõ potes. deus factũ iudicat. ⁊ alia que ſequunꝛ. referunꝛ ad voluntatẽ plenã vbi nõ eſt facultas perficiẽdi. vbi vero ẽ facultas ꝑficiẽdi volũtas ſola nõ ſufficit ad meritũ vl' đmeritũ. ⁊ ſic itelligiꝛ illud. ij. corinꝛ. viij. ⁊. ij. coꝝ. ix. ⁊. ij. Jac. Si vero ẽ voluntas ſemiplena. tunc illa ſola nõ facit merituꝫ uel demeritũ. Huius grã queritur de aliquo qui habuit voluntatem plenam ⁊ defuit facultas. ⁊ de alio q habuit voluntatẽ ple-

nam exeuntē i opus. vtrū ad paria iudicent i merito pene vel premij. Qd non vr. qui.n. voluntatem plenā execute in opus habuit. recipiet ſimilr rōne voluntatis τ rōne actus. qui vō habuit tm̄ voluntatē nō recipiet niſi ꝑ voluntate: non.n. recipiet ꝑ eo qd ñ habuit. ergo hi duo ñ ad paria in merito iudicantur. ¶ Qd ēt apparere pōt i eo qui vult ſuſtinere martyriū τ ſuſtinet. remunerat enim τ rōne voluntatis ēt rōne ſuſtinentie. vnde non tm̄ hȝ auream ſed τ aureolaȝ. qui vero tm̄ hȝ voluntatem: auream ꝯſequitur tm̄. ergo ñ ad paria iudicant. Similiter poteſt intelligi in eo q ſolam habuit voluntatē occidendi cū non poſſȝ: τ in eo qui voluit τ occidit. ¶ Contra vr haberi in li. de bap. cōtra donatiſtas. dicitur.n. ibi quid valeat τ quid agat in homine corpaliter adhibita ſanctificatio ſacri: ſine qua tm̄ latro ille nō fuit. q2 nō eius accipiende voluntas defuit: ſed nō accipiēde neceſſitas affuit. difficile ē dicere vbi dat ītelligi ꝙ latro ille effectū habuit ſacramēti rōne voluntatis plene cum impoſſibilitate: τ ita vr ꝙ tantum valeat ipſa voluntas plena cū ipoſſibilitate actus: quātum voluntas plena cuȝ actu: cum vtrobiqȝ ſit dimiſſio culpe τ pene. ¶ Iteȝ ſuper illud. ij. Iudic. qui longe poſt eū lugerūt. glo. ſolius dei eſt noſſe inter ſeniores qui coꝝ longiorē poſt ſe lucem emiſit. vtrū paulus an petrus bartholomeus an Jo. ſed. ĵ. corin. xv. habet in glo. ꝙ paulus plus oībus laborauit. ſić ēt ex textu accipitur. ſi ergo ſꝫm opa addita volūtati ꝺtermina ret premiū. certū eſſȝ ꝙ paulus plus haberet de pmio: ergo vr ꝙ mēſura meriti nō attēdit niſi ſȝ intentōeȝ aut voluntatē quā ſolus deus nouit. τ ita tantā remuneratōeȝ recipiat ipſa volūtas plena cū non adeſt facultas. quātam cuȝ adeſt facultas τ opus. ¶ Item ex parte mali vr ſilr q2 tanta fuit delectatio libidinoſa: quanta voluntas. ergo cū equalis erat volūtas: equa erat ꝺlectatio libidinoſa: ſȝ ſꝫm quātitateȝ delectationis libidinoſe mēſurat pena: ergo tanta pena ē illius qui voluit plene τ nō potuit: quāta illius qui voluit τ fecit. τ ſit ſermo ꝺ eterna pena ergo equale demeritū vtrobiqȝ attendit. Ad qd dōm ꝙ in bonis τ in malis ē differenter quodāmō. τ quodāmō: ſilr. In bonis.n. ſic ē. ꝙ ē premiū ſbale τ principale: qd ꝯſiſtit in viſiōne: τ ē pmiū adiunctū qd ꝯſiſtit in gaudio de aliquo bono ꝑcedēti ꝑpetrato: vel aliquo i pñti ſupaddito. Quātū ad pmiū ſbale τ pricipale pariſicat volūtas plena vbi deeſt facultas volūtati. plene vbi adeſt facultas cū actu dūmodo ſit par caritas ſiue par grā gratūfaciens. Quātū vō ad premiū adiunctū plus meret volūtas plena cū actu ꝙ̄ volūtas plēa ſine actu. τ nō ſolū ꝙ̄tū ad adeptōȝ boni: ſȝ ēt ꝙ̄tū ad dimiſſionem mali pene. In malis vō ſic ē. ꝙ rōe voluntaſ τ rōne ēt actus debet pēa: τ ꝑꝑ hoc q habuit voluntatē plenā cū actu plus punit ꝙ̄ illē q habuit volūtatem plenā ſed nō cum actu. ꝙ̄tum ad affli ctionem actualem. ſȝ ꝙ̄tum ad penā carentie viſionis dei equales ſunt in pena. ¶ Per iaȝ dicta poſſunt ſolui ea que obiecta ſunt. Qd.n. prio dr de illo qui vult bonum τ non pōt: τ de illo qui vult bonum τ fać. τ vtrūqȝ ex caritate fit. dōȝ ꝙ equale debet pmiū ſbale ſȝ nō equale qd eſt adiunctū. ¶ Et per hoc ideȝ pȝ illud qd ſcdo obijcitur de illo qui vult ſuſtinere martyrium τ non ſuſtinet. τ de illo qui vult ſuſtinere τ ſuſtinet. volenti enim plene facultate deficiente debet aurea. cum aūt adeſt actus ſupaddit aureolam. τ ita ad paria iudicant ꝙ̄tū ad premiū ſed non paria ꝙ̄tum ad ſcdm. ¶ Ad illud vero quod opponitur in auctoritate aug. i li. de bap. contra donatiſtas dicendum eſt. ꝙ ibi non diffinit aug. ꝙ̄tuȝ efficiat voluntas plena bap. cuȝ deeſt facultas. ſȝ hoc tm̄ ꝙ latro ille bonus qui quodāmodo ſuſtinuit martyrium. non fuit ſine ſanctificatiōe ad quam diſponit ſacramentū baptiſmi. vñ lȝ non eſſȝ baptizatus: nihilominus tamen ſanctificationē grē obtinuit. ¶ Ad illud vō quod obijcit rōne glo. ſuper illud. ij. iudic. qui longe τc̄. dicendum ꝙ ex virtute glo. habet. ꝙ ſolius dei eſt cognoſcere quantū eſt meritū ex parte ipſius intentionis. ſed non ex hoc negatur quin aliquod meritum ſit ex parte boni operis. ¶ Ad illd vero qd obijcitur. ex parte mali dicendū eſt. ꝙ vbi eſt equalis voluntas libidinoſa: equalis debetur pena carentie viſionis dei. Si vero ſupadditur actus mortaliter: maior ꝺbetur pena afflictionis actualis. ſolet enim libidinoſa voluntas in ipſo actu libidinis augmentari. ꝺ hoc autem amplius dicet inferi⁹. Qd ergo dr in auctoritate augu. de libe. arbi. ꝙ non minus reus eſt τc̄. intelligenduȝ ē ꝙ̄tum ad reatum pene in futuro. non autē quātum ad reatum pene in preſenti. adulter enim plus punitur qui actu adulter eſt pena in preſenti: ꝙ̄ q eſt adulter ſola voluntate τ ſi creſcit libido vel ꝺlectatio in ipſo actu plus punit etiaȝ pena in futuro.

Queſtio. cvij. de his que pertinēt ad intentionem bonam.

Conſequenter queritur de his que pertinēt ad intentionem bonā. Prio queritur vtrum qualitas bōi operis addat in bonitate τ i merito ꝑnter ſuper bonitateȝ intentionis. Scdo vtruȝ opeꝝ numeroſitas addat in merito ſup bonitatē intentōis. Tertio vtrū quātitas ex parte mãe operis addat i merito ſuper bonitatē intentionis.

Membrum primum.

AD primum sic. q̄litas operis dicit̄ cum opus ē priuilegiatū sicut ē martyrium vel p̄dicatio. s3 huiusmōi operib⁹ debet̄ sp̄ale premiū sic̄ habet̄. j. ad eph. sup illud. que sit supeminēs magnitudo virtutis vbi dicit glo. quoddā incremētū glorie habebūt sūmi doctores vltra illō qd̄ cōiter habebūt. Similiter p3 d̄ martyrio sicut habet̄ sup illud Exo. xxv. vbi logt̄ de aureola. ergo q̄litas opis addit sup ipsa3 bonitatē intētiōis. Cōtra sup illud. ij. corin. viij. qui multū nō abundāt dicit glo. Si eq̄ sit volūtas equalē habēt mercedē. ergo equalis est merces eius qui equalem habet voluntatem sustinendi martyriū vel p̄dicandi cu3 nō adest facultas: ei cui adest facultas. ¶ Ad ide3 dicit Isid. Si bonu3 in sanctis appareat: bonū nō est. q2 ex intentōe aut probat̄ bonu3 aut reprobat̄. vñ innuit̄ q̄ tota bonitas opis sit ex itētōe. ¶ Itē sic̄ dicit. b Bern. Intentio sufficit ad meritu3 actio ad exēplu3. Deinde querit̄ de duobus quoru3 vnus ex minori caritate facit opus priuilegiatū. ali⁹ ex maiori caritate facit minus opus. qs. illo2 plus mereat̄? Et videtur q̄ qui ex maiori caritate. s̄m quātitatē eni3 caritatis attēdit̄ meritū. ergo q fac̄ ex maiori caritate plus meret̄. ¶ Contra. maius est meritū martyrij q̄3 alterius operis nō priuilegiati. ergo qui facit huiusmōi opus plus meret̄. lic3 fiat ex minori cartiate. ¶ Itē ponat̄ q̄ aliquis incipiat opus priuilegiatū: ex minori caritate τ postea ↄsūmat ex maiori. querit̄ s̄m cuius intentōis meritū aut prime aut posterioris debeat attēdi retributio? Si eni3 s̄m meritū prime intentōis formate i caritate. cū illa itētio minor sit rōe minoris caritatis debet̄ ei minus premiū. s3 altera caritas fuit finalis. ergo magis s̄m eā d3 attendi. Ad qd̄ dōm. q̄ est meritū ex itētōe formata p caritatē. τ est meritū ex ope formato caritate. τ est meritum ex opere formato priuilegiate caritate. q̄tum est de primo vbi maior ē caritas maius ē premiū qd̄ ei rñdet. Si v̄o respectus habeat̄ ad opus. vbi maius ē opus maius ē p̄miū qd̄ rñdet ex p̄te opis. Cu3 ergo querit̄ vtru3 q̄litas opis addat? Respōdendū est. q̄ addit s3 non q̄tu3 ad quātitatē primi premij τ substātialis p̄mij qd̄ ↄsistit in visiōe dei. s3 addit q̄tū ad premiu3 supadditum sicut supradictū ē. ¶ Per hoc pōt patere qualiter respōdendu3 ē ad hoc qd̄ d2 in glo. ij. corin. viij. Equa eni3 volūtas h3 equalē mercede3 in principali premio qd̄ est in delectatōe sūme bonitatis. ¶ Ad scōm v̄o dōm. q̄ cū sit ↄparatio dōm est q̄ sunt excedentia τ excessa. cum eni3 aliqs facit ex maiori caritate: excedit in quātitate principalis premij. cum autē facit quod maius est. per bigr̄a. opus priuilegiatū maius est premiū vel iā p̄nti vel i futuro qd̄ ei rñedt. ¶ Ad tertiū v̄o dōm ē. q̄ cū aliqs icipit ex minori caritate opus priuilegiatū τ postea ↄsūmat i maiori cū illud opus diuisibile sit. prima ps opis mēsurat̄ i merito s̄m quātitatē minoris caritatis. scd̄a v̄o ps s̄m quātitatē maioris. pbabile aūt est q̄ in huiusmōi opib⁹ crescat caritas. Vñ illud qd̄ dicit aug. ibi maxie vr̄ hēe locū caritas: meret̄ augeri vt aucta mereat̄ τ psici. τ illō qd̄ d2. j. corin. x. fidelis ē deus q nō patiet̄ vos tentari supra id qd̄ potestis sed faciet cu3 tentatione etiam pue ntu3.

Membrum secundū.

POstea querit̄ de multiplicatōe ope2. vtr2 addat i merito supra bonitatē intentōnis. vr̄ q̄ nō. dicit eni3 aug. non diuturnitas tēpo2. nō multitudo operū. s3 sola caritas τ volūtas meritū fac̄. ergo multitudo ope2 illud nō facit. ergo multitudo ope2 nō facit ad meritū. ¶ Preterea. volūtate meremur visionē dei. ope v̄o meremur premiū opatiue. sed cū neutra stola2 multiplicet̄. p m̄ltiplicatōem operū: nō videt̄ multitudo ope2 multiplicare meritum. Solutio. numerositas facit ad quoddā gaudiū. sicut eni3 ex p̄te malo2. q multa mala fecerūt plus angustiabunt̄ verme ↄsciē: ita ex p̄te altera nūerositas bono2 ope2 fac̄ augmētū in gaudio d̄ opibus bonis. s3 illud p̄miū nō ē de primo premio. Postea querit̄ de quātitate dati. posito q̄ iste ex ↄpassione dei maius. ille minus: addit̄ ne p̄mio? videt̄ q̄ ñ. ex. iiij. Thob. Si multū tibi fuerit τc̄. glo. a deo volūtas dātis nō quātitas dati p̄satur. ¶ Itē. xij. marci. h2 i glo. vbi logt̄ de paupercula vidua. nō quātū sed ex quāto ↄsiderat deus. Itē ibidē. deus ñ offerētiū suba3 ↄsiderat s3 ↄsciā3. nec ppendit quātū offeras s3 ex quāto ¶ Item. xxxv. eccl. noli te offerre τc̄. glo. apud deū non ē quātitas muneris ergo quātitas muneris ñ fac̄ ad meritū. ¶ Cōtra. ij. corin. ix. Qui pce seminat pce τ metet. ergo q parū dat pa2 metet. τ q multa dat m̄ltū metet. ¶ Item iiij. thobie. Si m̄ltū tibi fuerit. abūdanter tribue. ad qd. n. hoc diceret si eq̄litas eēt i maiori dato τ minori. Rñdēdū. bona opa ī caritate facta valēt ad augmētū gr̄e. vñ aug. caritas meret̄ augeri τc̄. Itē ad habilitatōe3 ad bonū opus. vñ. ij. corin. ix. vt abundetis in oē opus bonū. Itē ad dimissionē pene debite vel iniūcte. tho. xij. elemosina a morte liberat τ ipa ē q purgat pc̄a. τ luc. xi. date elemosinā τ ecce oia mūda sūt vob. Itē ad celeriorē trāsitū purgatorij. xiij. puer. Redēptio aie viri. ppre diuitie. glo. q aia3 suā vlt redimere ab ira futura. ↄgreget diuitias bono2 ope2. Ira ei3 d2 pena purgatoria. Itē valēt ad diminutōe3 cuiusdā pene in gehēna. s. v̄mis. vt. s. tolerabilior sit dānatio. Itē ad pcti recordatōe3 in p̄nti. Dicē

dū ergo ꝙ dūmō ꝓcedat mai⁹ bonū ab intētiōe formata caritate. magis valet ad ꝑdicta ꝙ̄ min⁹. ¶ Ad hoc aūt qđ obijcit. ꝙ ñ pēſat deus quantū ſʒ ex quāto. dōm ꝙ hoc veꝝ ē principaliter. ſʒ ñ ē veꝝ ꝓpter hoc ꝙ oino nō attendat.

Membrum tertium.

Conſequēter quedā q̄runt circa illud. vtrū intētio i malo ꝓ facto reputetur. Primū ē vtrū intētio illa idē ſit quod credulitas. cū credit. ſ. hoc eē peccatū. Scđo vtrū quātulacūqʒ intētio ꝓ facto reputet. vt ſemiplena vel ꝓgreſſiua. Tertiū ſi actus additus intentōi facit duo peccata. Quartū ſi punit ꝓ intētiōe ⁊ ꝓ actu q̄ pena vtriqʒ rñdet. Quītum ſi actus peior additus minus male intentōni: facit maius pcīʒ ꝙ̄ min⁹ malus actus addit⁹ peiori itentōi. Sextū pp qđ ab intentiōe ad actū tenet argumētū i genere peccati mortalis nō i ſpē. ⁊ q̄re in ſpē venialis nō tenet ſicut in ſpē mortalis.

Articulus primus.

Circa primum ſic. aliqs ſimplex credit hunc actū eē magnū pcīm. ſʒ quantū qs intendit: tātum facit. ſicut habet. xij. math. in glo. ſup illud. bonus hō đ bono theſauro. ergo ſi ſm credulitatē ē intētio. ⁊ ſʒ intentōneʒ mēſurat delictū: quāta ē eius credulitas: tantū erit eius pcīm. Cōtra. pōt ɔtigere ꝙ credit illud eē maius pcīm ⁊ ñ velit illud ſm ꝙ maius. cū ergo ſm quātitatē volūtatis menſuret nō mēſurabit ſm quātitatē credulitatis. ergo credulitas ñ ē idē ꝙ intētio. Rñdendū. credulitas nō eſt intētio nec ecōuerſo. aliqs. n. cito aliquid credit ⁊ tñ nō vult illud qđ intēdit. credulitas. n. erit pure i cognitiua. intētio aūt i motiua. contingit aūt ſepe ꝙ ꝑuerſa intētio ſequit ex ꝑuerſa credulitate. vñ bern̄. Sicut ad bonū oculū exigunt veritas ⁊ caritas. ita malū ɔſtituunt error ⁊ ꝑuerſa voluntas. ¶ Ad hoc ergo ꝙ querit an mēſuret quātitas delicti ſm quātitatem credulitatis. dōm ꝙ qñ ē error intentionis vel voluntatis ex quātitate erroris in credēdo. tunc menſurat ſʒ ñ ſemp hoc attendit.

Articulus ſecundus.

Ad ſcđm ſic ꝓcedit. dicit aug. i li. ɔfeſſ. ꝙ qñqʒ habuit ſemiplenā voluntatē. qñqʒ plenā. querit ergo vtrū quātulacūqʒ volūtas ꝓ facto reputet. Dō nō. vt de ſemiplena ſiue ꝓgreſſiua ñ pfecta. Vñ aug. li. de tri. Si ſola cognitōis delectatiōe ſiue volūtate pficiēdi. teneat. mulier ſola comedit ⁊ ñ vir. cuius aucte cohibēda ē volūtas ne ad opus ꝑueniat. Si vō aſſit volūtas vt ſi aſſit facultas pficiat. tunc vir comedit. ⁊ ē dānabile peccatū. ergo ſemiplena volūtas vel ꝓgreſſiua nō plena ñ reputat ꝓ facto. Sed ɔtrariū videt ſup illud pſ. Etenim in corde opamini iniqtates. glo. quicqd vis ⁊ ñ potes dñs factum reputat. ſʒ pōt aliquis velle volūtate ſemiplena vel ꝓgreſſiua ñ plena. ⁊ tamē nō hʒ facultatē. ergo dñs factum reputat. ¶ Itē. xv. le. ſup illud. mulier que patit fluxū ſanguinis ⁊c. glo. cogitatōes ⁊ volūtates q̄uis opere nō ɔpleant: apud deū pro factis habeāt ⁊ puniunt. Ad hoc dicendū. ꝙ cū dicit voluntas ꝓ facto reputat de voluntate plena intelligitur. nihilominus tamē ille qui habʒ voluntatem ſemiplenā vel progreſſiuaʒ peccat: ⁊ quo ad aliquid reputat ei ꝓ facto ſed nō omnino. Ille vero auctoritates que dicunt in pſal. ⁊ in leuitico. de voluntate ꝑuerſa ⁊ plena itelligunt. vtriqʒ ergo voluntati ⁊ nō plene ⁊ plene debet pena ſʒ in gradu. Adhuc ēt querit cuʒ diuerſe ſunt volūtates ſiue intentōes. quedā eniʒ ſunt in reſpectu peccati ſpiritualis. quedā reſpectu corpalis. vtrū ſilr i his ⁊ i illis volūtas ꝓ facto reputet? Dō videt. ſilr. n. eſt hec volūtas radix ſui actus: ſicut ⁊ illa ſui actus. ergo i quacūqʒ ɔparatiōe ſe hēbit hec volūtas ad ſuum actum: in illa ſe habebit illa voluntas ad ſuum. ſed hec que ē in ſpūalibus reputat ꝓ facto. volūtas. n. ſupbiēdi ꝓ ſupbia vniuerſalr reputat. ergo ſic erit i volūtate ⁊ actu peccati corpalis. Cōtra. ex volūtate homicidij ñ ɔbit pena irregularitatis vel alia pena. ex actu vō cōtrahit. ergo volūtas i huiuſmōi ñ ꝓ facto reputat. ¶ Ad qđ dōʒ. ꝙ aliter ē in pctīs ſpūalibus ⁊ corpalibus. volūtas. n. in pctīs ſpūalibus ſufficiens ē ad ſuū actū interiorē: i quo magis conſiſtit pcīm. volūtas vō in pctīs corpalibus ñ oīo ſufficiēs ad ſuū actum exteriorē: in quo magis ɔſiſtit pcīm. ⁊ iō drñter ſūt radices pctoꝝ. ſilitudo tñ ē in pte quo ad hoc ſm ꝙ hec volūtas ē radix ſui actus. ⁊ illa volūtas ē radix ſui actus. dña aūt ē i ipis actibus. qr i actu corpali pter hoc ꝙ hō iniuriat deo vel ſibi. iniuriat ēt ꝓximo. In actu vō ſpūali iniuriat tñ deo vel ſibi. pena ergo ſtatuta ē in ipis actibus corpalibus q manifeſti ſūt i iudicio hoīuʒ. ⁊ pp hoc aliter iudicat đ iſtis actibus ⁊ de illis: quo ad penā in pñti. quo ad penā vō i futuro ɔſimilis i genere determiat pena. ſicut. n. vni determinat ignis vel vermis. ita ⁊ alij.

Articulus tertius.

Tertio querit ſi actus additus intentōi facit duo pcīa. videt ꝙ ſic. exo. xx. nō mechaberis. glo. q opus adijcit volūtati iniquitatē adijcit iniqtati. ergo ſunt duo pcīa. ¶ Cōtra. omne pcīm ē ex ɔtēptu. ɔtēptus aūt i affectu. affectus vō ope nomē iponit. ⁊ ſgit idē pcīm ē actus ⁊ intentōis. Rñdendum. pcīm hʒ duas rōnes. Eſt. n. pcīm actus incidēs

ex defectu boni. Jtē pctm ē maluꝫ volūtariū. ſm primā diffinitōeꝫ dico ꝙ duplex ē pctm. q2 ē dfectus duplicis boni. ⁊ pterea vtrobiqꝫ ē actus. ſꝫ vnus exterior: alius iterior. bonitas. n. act9 exigit ꝙ ſit i debita mā ⁊ debitis circūſtātijs. ⁊ qñ ñ ſic ordiat dr defectꝰ boni. cū. n. dr coire cū vxore alterius: dr defectus boni. q2 deeſt mā debita actui. Jtē volūtas deficit i bono p auerſionē a ſummo bono. Scdꝫ vo ſcdaꝫ diffinitionē in q̄ attēdit radix pcti ē vnū pctm. ⁊ hoc ē intelligēdū d volūtate que ñ diſtinguit tpe ab actu. planū. ē auteꝫ de voluntate precedēte tpe peccatū actus.

Articulus quartus.

Quarto querit ſi punit peccator p mala intentiōe ⁊ actu: que pena rñdet vtriqꝫ. cū. n. ſit alteꝝ pctm actus: ⁊ alteruꝫ intentōis ſiue volūtatis. differēs debet eis pena rñdere. ¶ Rñ. ē pena vermis ⁊ ipa pōt eē duplex ſiue differēs p voluntate ⁊ p actu malo addito voluntati. ſꝫ pena afflictiōis gehēnalis vtriqꝫ debet aut cōis vna indiſtincta. vñ ſiue peccat actu ſiue nō. nihilominus tā corpus ꝙ aīma punient in futuro ſi ſic decedunt.

Articulus quintus.

Quinto querit. iſte intendit adulterari ⁊ fornicat. alter intēdit fornicari ⁊ adulterat. querit qd iſtoꝝ dbeat dici maius peccatū? quantū. n. quis intēdit: tantuꝫ facit. ergo qui intendit adulterari magis peccat. ¶ Contra. iſte ñ adulterat ⁊ alter adulterat. ergo magis peccat. ¶ Rñdenduꝫ. hic ſūt excedentia ⁊ exceſſa. vbi. n. ē deterior intentio: ꝙtuꝫ ad radicē culpe deterius eſt pctm. ⁊ maior erit culpa q̄ rñdet intentōi vel volūtati. vbi aūt deterior ē actus deterius ē pctm ꝙtuꝫ ad genus pcti: qd attendit ſm genus opis. Poſtea querit quō intelligit hoc: quātū intēdis tantū facis. ⁊ vtrū tātū quātuꝫ teneāt noialiter vel aduerbialr. ¶ Rñdēdū. dōm ꝙ he dictōes termināt radiceꝫ. vñ ſenſus ē: ex ꝙ mala intentiōe intēdis aliqd ex tam mala intentione diceris reus reatu volūtatis in illo actu: nō ꝙ ille actus in ſe ſit a deo malus.

Articulus ſextus.

Sexto querit. iſte intēdit peccare mortaliter. ergo peccat mortalr. bñ ſequit. ſꝫ nō ſequit iſte intendit adulterari. ergo adulterat ſimpliciter. liceꝫ adulteret in corde. ¶ Jteꝫ iſte intendit peccare mortalr. ergo peccat mortaliter. nō tamē ſequit iſte intendit peccare venialiter. ergo peccat mortalr: ⁊ q̄re hoc? ¶ Reſpondendū. mortale pctm in eo ꝙ ē mortale iudicat intētiōe. ꝙ āt ſit ſꝫ genus hoc vel illō: non ē ex ipſa voluntate ſꝫ ab ipſo actu. omne ergo mortale ē ab intentiōe. vnde bene ſequit. intendit mortaliter peccare. ergo mortalr peccat. ſed adulterari pprie ſe extendit ad actum exteriorē. vnde nō ſequit intendit adulterari. ergo adulterat. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ mortale peccatuꝫ eſt ſm duas differētias: vel quādo intendit id quod eſt mortale in genere. vt ſi intendit peccare mortalr vel adulterari vel aliud huiuſmōi: vel qñ intēdit aliquid qd eſt mortale qd tamē nō credit eē mortale. vtrobiqꝫ aūt nō dicit intētio mortalis. mortale eniꝫ pctm i intentōne radicat: ⁊ ſufficit ad ratōem mortalis ꝙ adulteriū ſit mortale vel intentio vel opus. ad hoc auteꝫ ꝙ ſit veniale requirit vtrūqꝫ eē veniale: intētiōeꝫ. ſ. ⁊ genus operis.

Queſtio. cviij. de peccato i genē qd ſit ⁊ de eius diuiſione.

Habita conſideratione de malo ſm drīas mali. ɔſequēter dōm eſt de pctō. Prio ergo querit qd ſit peccatū. Scdo que diuiſio peccati ⁊ que ſpecies pcti māles ſiue formales. Tertio que cā pcti. Quarto de gradibus pcti. Quinto de effectibus ppinquis pcti. Sexto de ɔparatōe pcti ad pctm i quātitate. Septimo de oppoſitōe pcti. Octauo de reditu pcti ſiue peccatoꝝ. Nono vtrū pctm ſit cā pcti. Decimo de ɔditionibus aggrauātibus pctm. Undecimo de pena peccati.

Membrum primum.

Diffinit aūt peccatū ſm ꝙ dicit augu. in li. de vera reli. Peccatū ē malū volūtarium. ⁊ ſilr in li. retractationū. ¶ Dicit ēt pctꝫ carētia debite iuſticie. ⁊ hāc ponit anſel. ¶ Dicit etiam peccatum priuatio boni. ſicut habet ab augu. in li. de natura boni: ⁊ in li. de ciui. dei. ¶ Dicit etiā peccatum ſuperfluitas ɔcupiſcentie. ſicut dicit Jo. dama. iiij. li. c. de circūciſione. His rōnibus poſitis cum ſint cōmunes: videndum ē que ſit drīa iſtoꝝ inter ſe. Deinde que ſit explanatio vniuſcuiuſqꝫ.

Articulus primus.

Ad primū dicendū ē. ꝙ he ꝙtuor diffinitōes aſſignant in ɔparatōe ad quatuor cās. Cōparatōe. n. cāe efficiētis: aſſignat illa diffinitio. pctm ē malū volūtariū. voluntas. n. cā eſt efficiēs ois peccati. Unde anſel. in libro de cāu dyaboli. Nullam hꝫ aliam cauſam qua impellat aut trahat. ſed ipſa ſibi efficiens cauſa ē: ſi cauſa dici poteſt ad effectū. Et dicit aug. in li. de ciui dei. xij. Uoluntatis male cā

efficiens ſi querat. nihil inueniat. ipſa eniȝ volun
tas cā eſt. Silr̄ habet in li. de li. ar. Quid opus ē
querere vn̄ motus ille exiſtat: quo volūtas auer
titur ab incōmutabili bono. cū eū nō niſi volūta
riū eſſe dicamus. Ex qbus elicit. ꝙ pria diffini
tio data ē ſm cām efficientē. Secunda vō diffini
tio data eſt ſm cām formalē. quid eniȝ eſt iuſticia
niſi rectitudo volūtatis a pricipio vſqȝ in finem.
Defectꝰ aūt iſtius forme ſiue carētia nihil aliud ē
niſi pcīm. Reſtat ergo ꝙ ex pte cāe formal' ſumit
hec diffinitio. nō qꝛ pcīm hēat cām formalē. ſed
defectū forme. Tertia vō diffinitio data ē ex defe
ctu finis ſiue finalis cauſe. bonuȝ. n. ⁊ finis idem.
priuatio ergo boni priuatōeȝ dicit finis. Quarta
vō diffinitio ſumit ex ꝯpatōne ad cām mālem. cā
eniȝ materialis in qua eſt pcīm. eſt ipa ꝯcupia. ⁊
ꝓpter hoc dicit prima ſupfluitas ꝯcupiſcētie. cuȝ
eniȝ ꝯcupiſcit homo qꝺ ꝯcupiſcēdū ē. modus eſt
ꝯcupiſcētie. cū aūt ꝯcupiſcit hō qꝺ nō ꝯcupiſcē-
dū ē. ſupfluitas ē ꝯcupiſcētie. hec aūt ꝯcupiſcētia
ē appetitꝰ generalis. de quo dr̄ in li. iponoſticon.
ꝙ ꝯcupiſcētia mala radix eſt oim maloꝝ. ⁊ dicit
Jo. dama. Jmpoſſibile ē aliquē nequaꝙ̄ ꝯcupi-
ſcere vel finaliter ſine guſtu voluptatis eē ſȝ inuti
lis ꝯcupia ⁊ voluptas hoc eſt pcīm. hec ꝯcupi-
ſcētia nō habuit neceſſitatē ſiue ꝓnitatē an̄ lapſū
primoꝝ parētuȝ. ſed poſt lapſuȝ quādam habuit
ꝓnitatē ſiue neceſſitatē. qua caro ꝯcupiſcit aduer
ſus ſpiritū. ſicut habet. v. ad gal.

Articulus ſecūdus.

Q Jſis diffinitiōibꝰ prio q̄rēda ē expla-
natio prie diffinitōis. vr̄ eiȝ ꝙ n̄ ꝯue-
niat oī pcīo. eo ꝙ nō cōuenit peccato
originali qꝺ ē in puulis: vbi nō viget
volūtas. Silr̄ aliq ppetrāt pcīa coacti in qbus n̄
vr̄ volūtariū eſſe pcīm. ¶ Preterea. vij. ad Ro.
dr̄. qꝺ nolo malum hoc ago. iaȝ nō ego operor
illud ſȝ qꝺ habitat i carne mea pcīm. Ex quo vr̄
ꝙ cū loquat ibi de pcīis ꝙ nō oē pcīm ſit volū-
tariū. ¶ Ad qꝺ dicit augu. in li. retractationū. his
vbis pōt videri falſa hec diffinitio. ſȝ ſi diligēter
diſcutiat inueniet eē veriſſima. ⁊ poſt ſequit qꝺ i
puulis dr̄ originale pcīm cū adhuc nō vtunt ar-
bitrio volūtatis. n̄ abſurde vocat volūtariuȝ: qꝛ
ex pria hois mala volūtate ꝯctū: factū ē quodā-
mō hereditariuȝ. ⁊ ſic ſoluit illud qꝺ prio obie-
ctū eſt. ¶ Ad ſcōȝ vō dōm. ꝑ hoc ꝙ ibidē addit
ea q̄ volūtaria pcīa dicunt. qꝛ a neſciētibus vl' a
coactis ppetrant nō oī mō pn̄t ſine volūtate cō-
mitti. qm̄ ⁊ ille q peccat ignorās volūtate vtiqȝ
fac̄. qꝺ cū faciēdū nō ſit: putat eē faciēdū. ⁊ q co
gi dr̄ ex ꝯpatōe dr̄ velle. ſicut dicit phus. qꝺ eiȝ
ſimplr̄ ē nō volūtariū. ſȝ qd ē volūtariū. ¶ Silr̄
rn̄det ibidē ad id qꝺ vltimo obiectū eſt. dr̄ enim
ꝙ ille qui ꝯcupiſcēte carne aduerſū ſpm̄ peccat,

faciēdo nō ea q̄ vult. ꝯcupiſcit quidē volēs. ⁊ idꝺ
nō facit quod vult. ſed ſi vincat ꝯcupiſcentie con
ſentiēs volens dicit.

Explanatio vō .§. j.

ſcōe diffinitōis q̄ eſt. pcīm ē carētia ꝺbite iuſticie.
ſic ē. Videt eniȝ prio ꝙ illa diffinitio nō ſit i omni
pcīo. nō eniȝ vr̄ ꝯuenire pcīo veniali. debita eim
iuſticia habet ex pfectōe grē. ſȝ grā gratūfaciens
pōt ſtare cū veniali pcīo. ergo ꝺbita iuſticia pōt
ſtare cū veniali peccato. nō ergo pp pcīm venia
le ē carentia debite iuſticie. ¶ Preterea. ſi hec rō
cōis eſt omni pcīo. ergo ꝯuenit tam originali q̄
actuali. ſed nō vr̄ ꝯuenire vtriqȝ ſm vnū modū.
Alia eſt eniȝ iuſticia que tollit in originali pcīo. ⁊
alia que tollit in actuali. ¶ Preterea. alia ē iuſti-
cia qua tenebat angelus ad deū ⁊ qua tenet hō.
ergo nō vr̄ hec rō cōis pcīo angeli ⁊ pcīo ho-
minis. Ad qꝺ dōm. ꝙ hec diffinitio cōis eſt ⁊
ꝯuenit ueniali pcīo. ſed attēdēdū eſt. ꝙ duplex ē
iuſticia. Eſt eniȝ iuſticia rectitudo nālis. que fuit
hominis ꝯditi a pricipio ꝓut dr̄. vij. eccēs. deus
ab initio fecit hoieȝ rectū ⁊ hec iuſticia deeſt i oī
pcīo. vel rōne ipſius pſone vel rōne actus. Eſt
iterū iuſticia generalis que ꝓuenit ex grā gratū-
faciēte. ⁊ hec iuſticia deeſt i actu venialis pcīi. ⁊
ſi nō deſit in pſona: ſic ergo cōuenit ꝑdicta ratio
actuali pcīo ⁊ ueniali. ¶ Ad illud vō qꝺ obijcit
ꝺ originali ⁊ actuali. dicēduȝ ē. ꝙ vtrobiqȝ ē ca-
rētia debite iuſticie. ſȝ in originali pcīo ē carentia
debite iuſticie aliunde ꝯcta. ſicut ē in paruulis. in
actuali vō pcīo mortali ē carentia debite iuſticie
quā hō ſibi facit. nihilominus tn̄ rō iuſticie cōis
eſt. vnde ⁊ ratio carentie iuſticie cōis erit. licȝ ex
diuerſis principijs veniat. hec eniȝ ratio: iuſticia
eſt rectitudo volūtatis pp ſe ſeruata. quam ponit
Anſel. cōis eſt vtrobiqȝ. Silr̄ dōm eſt de pecca-
to hominis ⁊ angeli. lȝ eniȝ differens ſit quodā-
modo iuſticia angeli ⁊ hominis. qꝛ ad plura te-
net homo ad que nō tenet angelus: nihilominꝰ
tn̄ quedaȝ eſt cōis iuſticia que ē ſcripta in mente
vtriuſqȝ. carentia autē iſtius debite iuſticie hoc ē
rectitudinis volūtatis utrobiqȝ cōis eſt. pȝ ergo
ex predictis rō ſupradicta.

Tertia vō diffi- .§. ij.

nitio eſt. pcīm eſt priuatio boni. Circa qꝺ obijci-
tur. querit eniȝ qd ſit illud bonū. vtrū bonuȝ qꝺ
ē finis. an bonū gratuitū. an bonū nāle. Si enim
dicat eſſe priuatio boni nālis. tūc nō erit ipſa eēn
tia peccati ſed erit pena pcīi. Si vero ē priuatio
boni gratuiti. cū bonū gratuitū n̄ tollerat a ſub-
ſtātia in omni peccato non videtur dici priuatio
boni gratuiti. Reſtat ergo ꝙ dicetur eſſe priua-
tio boni. i. finis ſummi ſcilȝ boni a quo priuatur
agēs ſua actione. vel ſi nulla eſt actio ſicut eſt in

originali pc̄to. priuatꝛ ipſa ſūmo bono q̄ ad effe-
ctū qui ē grē ſiue iuſticie q̄ eſt ex grā. ¶ Qd̄ ꝯce-
dimus dicentes. ꝙ oē peccatū ē priuatio boni. ſ.
finis. ſʒ differēter. ſ. vl̄ priuādo actū fine. ꝛ ſic oē
pc̄tʒ. ſ. mortale ꝛ veniale ē priuatio boni. ſ. finis.
vel priuādo pſonā fine. ꝛ ſic ſolū mortale eſt pri
uatio finis. ſ. ſūmi boni. ſicut tactū ē ꝗʒtū ad effe-
ctum grē ſiue iuſticie.

Circa quartā · §. iij.

vero diffinitōʒ obijcitꝛ. vr̄. n. ꝙ illa diffinitio pc̄tʒ
ē ſupfluitas ꝯcupie nō ꝯueniat oī peccato. ꝺ ꝯcu
piſcentia. n. dr̄ in li. aug. ad valeriū. ꝙ eſt vuln⁹ a
dyabolo inflictū humano generi. ergo vr̄ appro
priari pc̄to hoīs. ¶ Itē aug. ꝺ lapſu mūdi. ꝯcupi
ſcentia cū qua nati ſum⁹. finiri nō pōt ꝗʒdiu viui
mus. quondie minui pt. ergo vr̄ eē ꝓpria hoīs.
¶ Preterea loquitꝛ ibi Jo. dama. ꝺ circūciſione
que ē in remediū illius ꝯcupiſcētie. ſʒ remedium
illud nō ē cōe angelo ꝛ homini. ꝛ ſic vr̄ ꝙ nec
vuln⁹ ſit cōe vtriqʒ. ergo hec diffinitio. pc̄m eſt
ſupfluitas ꝯcupiſcētie. nō ꝯuenit cōiter angelo ꝛ
homini. Ad qd̄ dōʒ. ꝙ ꝯcupiſcētia accipitꝛ plu
ribus mōis. accipitꝛ. n. aliqñ ꝓ pena q̄ eſt inflicta
hoī pp pc̄m. ꝛ ſʒ hunc modū non eſt cōis ange
lo ꝛ hoī. Alio v̄o mō ſumitꝛ ꝯcupia ſm ꝙ ē no-
men culpe. ꝛ ſm hoc dicit aug. in li. ꝺ ſpū ꝛ lrā.
Nullū pc̄m niſi ꝯcupiſcēdo ꝯmittitꝛ. ꝛ hec ē ꝯcu
piſcētia generalis. hec autē ꝯuenit cōiter angelo
ꝛ homi. vñ hec ꝓhibitio. nō ꝯcupiſces. ē illius
legis nāe. qua ligatꝛ non tm̄ homo ſʒ et̄ angelus.
¶ Auctoritates v̄o que inducuntꝛ intēduntꝛ ad cō
cupiſcentiā q̄ ē pena. de q̄ dr̄ ſup illud. v. ad galꝛ.
Caro ꝯcupiſcit ꝛc̄. ipſius carnalis ꝯcupie cā nō
eſt in aīa ſola nec in carne ſola. ex vtroqʒ. n. ſit: qꝛ
ſine vtroqʒ delectatio nulla ſentitur.

Membrū ſecūdum.

Conſequēter dōʒ ē ꝺ diuiſione peccati.
Et prio accipiēda ē illa diuiſio mālis.
que ſit ſm diuerſitatē ſubiectoꝝ. Pc̄tʒ
aliud eſt angeli. aliud hominis. rō aūt
eſt quia in angelo primo fuit peccatū ꝛ per ſug-
geſtionem angeli ꝯñter in homine. ſicut habetur
ſup illud Eccī. x. Initiū ſupbie hoīs ꝛc̄. glo. non
ē maior apoſtaſia ꝗʒ creaturā a creatore recedē
q̄ merito aſcribitꝛ ſupbie. Supbia. n. ē. ſi creatura
velit aſſimilari creatori. hoc dyabolo ꝛ hoī fuit
initium pditionis. exponitꝛ et̄ illd̄ initiū hoīs pc̄ti
eſt ſupbia: de peccato ipſius dyaboli. qꝛ illud fuit
initiū omniū peccatoꝝ ſm vnā expoſitōēʒ. ꝛ iō
dicit iſido. ꝙ malū a dyabolo fuit inuētū. Rō aūt
diuiſionis huius. hec eſt. creatura itellectualꝭ v̄ti-
bilis eſt ſm electōem. ſicut dicit Jo. dam̄. qd̄ aūt
vertibile ē. ſm electōneʒ pōt verti in malum. qd̄
aūt vertitur in malū peccat. creatura ergo intelle
ctualis cum v̄titur ſm electōēʒ peccat. cū ergo tā
āgelus ꝗʒ hō fuerit creatura itellectualꝭ. erat vtra
qʒ creatura vertibilis ſm electōeʒ. ¶ Forte dicēt
aliquis ꝙ hec nō dʒ eē prima diuiſio. qꝛ vtraqʒ
pars ſub actuali pc̄to ꝯtinetꝛ. vñ vr̄ illa eē prima:
peccati aliud originale aliud actuale. Sed atten
dendum ē. ꝙ originale proceſſit ex actuali primi
parentis: actuale vero primi parētis proceſſit ex
ſuggeſtione dyaboli. Prima ergo multiplicatio
pc̄ti fuit ſʒ hec diuerſa ſubiecta: ſequens v̄o mul
tiplicatio i homine fuit p actuale ꝛ originale. vñ
lʒ diuiſiones ſint excedentes ꝛ exceſſe: tñ qꝛ origi
nale originem ſumpſit aliunde. volentibus inue-
ſtigare peccatū ſm originē peccati. prio occurrit
dicere de peccato angeli ſiue angeloꝝ. Circa qd̄
queruntur duo. Prio de peccato eius ꝛ ꝺ ptinē
tibus ad ipʒ. Scd̄o de peccato eius in ꝯpatione
ad hominem. quo. ſ. inuidens hoī tētauit ipm̄: ꝛ
adhuc tētare non ceſſat. ¶ Ad cognitioneʒ vero
primi pc̄ti. primo conſiderandū eſt de ipſo pec
cato in ſe. deinde de ipſa pena peccati. Peccatū
vero angeli aut fuit peccatum luciferi aut alioꝝ
ſingulorum ei in peccato conſentiētiū. Prio di-
cendum ē ꝺ peccato luciferi. Deinde de peccato
aliorum.

Queſtio. cix. de peccato luci feri ꝛ de ptinē- tibus ad ipſum.

Circa peccatū

vero luciferi. Primo queri
tur ex parte ſubiecti. quis fue
rit ille angelus hoc eſt ꝺ quo
ordie. vtrū fuerit ſuprem⁹ an
geloꝝ ꝛ cetera q̄ ſpectant ad
ipʒ ſubiectū. Scd̄o qd̄ fuit ei⁹ peccatū. Tertio qd̄
fuit motiuū. Quarto de qualitate pc̄ti. vtrū. ſ. re-
mediabile vl̄ irremediabile: ꝛ vtrū poſſʒ eē ve-
niale vel tm̄ mortale. Quito vtrū adhuc peccet
illo gnē peccati. Sexto ſi peccatū illd̄ ē cā pc̄ti ꝛ
quo. Septio ꝺ hoc ꝙ dyabolus dr̄ caput maloꝝ
videlicet ꝺ capite ꝛ corpe. Octauo q̄ritꝛ q̄re ſcri-
ptura nō fecit mētōʒ expſſe de hoc pc̄to. ſicut facē
de ſcd̄o quo hoīem tētauit. Nono vtrū illi pc̄to
ſtatim ānexū eſſʒ illud. ſ. peccatū inuidie aut non
ſtatim. Decima q̄ ſunt peccata dyaboli ſm ſeipʒ.
videlʒ quot ſint peccata que ꝯueniunt ſpūali nāe
ꝛ que nō ꝯueniūt. Undecimo vtrū ſtatim pecca-
uit cū factus fuit: aut non ſtatim.

Membrū primuʒ.

Circa primū hec tria ſunt q̄rēda. Pri
mo vtrū fuerit de ſupiori ordie vl̄ nō.
Scd̄a ſi fuit ſupm⁹. Tertio vtrū creat⁹
fuerit malus an n̄ creatus. ſed factus ē
a ſeipſo. ꝓpter hereſim quorūdam qui dicebant

ipsum esse creatum malum.

Articulus primus.

Queritur ergo primo. vtrum lucifer fuerit de superiori ordine angelorum? Et videtur quod non. Jo. dama. Ex his angelicis virtutibus qui preerant terrestri ordini et cui a deo custodia commissa erat. non natura malus factus. sed bonus existens. et nequaquam in seipso a conditore malicie semitam habens liberi sui arbitrij electione. versus est ex eo quod est secundum naturam: in id quod est preter naturam. Ex quo videtur quod non fuerit de superiori ordine. Illi. n. quibus per appropriationem commissa est custodia terre. dicuntur de inferiori ordine. ¶ Preterea dicit aug. sup gen. ad lit. xi. Dicere de aliquibus angelis quod in suo genere beati esse possint future iniquitatis vel salutis incerti. quibus nec etiam spes subesset. vix ferenda est presumptio. nisi forte dicatur ita creatos illos angelos mundanis ministerijs distributos. vt pro recte gestis propositis accipiant illam vitam beatam. de qua possint certissimi: cuius spe gaudentes possunt dici beati. ex quorum numero si dyabolus cecidit cum socijs iniquitatis sue. simile est hoc ei quod cadunt a iusticia fidei etiam homines sibi superbia preuaricati. vel seipsos seducendo vel seductori consentiendo. Ex quo videtur innuere. quod angelus ille primus qui cecidit cum suis complicibus. fuerit de inferiori ordine cui commissa est administratio rerum terrenarum. Econtrario videtur aug. dicere quod fuerit de superiori ordine in li. ques. ve. testa. ita dicens Lucifer erat quasi princeps multorum inter quos clarior erat. quorum societate ad ipsum descendit certamen. ¶ Item beatus greg. xxxij mora. Creatum primum angelum deus reliquis angelis quorum nouem ordines inueniuntur eminentiorem fecit. sed non poterat esse eminentior nouem ordinibus: nisi esset de superiori ordine. ergo fuit de superiori ordine. ¶ Similiter videtur per hoc quod alibi dicit exponens illud Eze. xxviij. tu cherub extentus et protegens in monte sancto dei. xxij. mora. quia comparatione claritatis sue ceterorum obumbrasse claritatem creditur. ipse extentus et protegens prohibetur. Reliquos. n. quasi obumbrando operuit. qui magnitudinem aliorum excellentia maiori transcendit. sed non potuit magnitudinem aliorum excellentia maiori transcendere: nisi esset de superiori ordine. ergo fuit de superiori ordine. ¶ Item moral. xxxij. exponens illud. In medio lapidum ignitorum perfectus ambulasti dicit. in medio lapidum ignitorum perfectus ambulauit. quoniam inter angelorum corda caritas igne succensa clarus gloria extitit conditionis: cum ergo angeli incendentes vel incensi dicantur seraphin. videtur quod esset de illo ordine. Et ipsa littera in Eze. xxviij. videtur dicere quod esset de ordine cherubin ad quos pertinet plenitudo scientie. Unde beatus grego. Jccirco ille cherub dicitur quod transcendisse cunctas scientia non dubitatur. Ex his videtur quod fuerit angelus ille de aliquo superiori ordinum vel de cherubin vel de seraphin. Ad quod dicendum quod sicut videntur auctoritates sanctorum dicere fuit de superiori ordine. Ad illud vero quod dicit Jo. dama. respondendum est quod non per hoc tollitur quin fuerit de superiori ordine. quia habuit custodiam hominum et eorum que geruntur in terra. Omnes. n. spiritus ordinati erant vt essent administratorij. sicut habetur. j. hebre. Unde licet aliqui dicantur cherubin vel seraphin ex preeminentia caritatis vel scientie: nihilominus tamen cum vult dominus mittuntur et hi in ministerium. Sed si intelligebat dicere quod ille esset de infimis angelis. dicendum est cum aug. sup gen. xi. li. mihi fateor. vnde hec secundum scripturas asserant non interim occurrit. asserant qui voluerint hec duo genera bonorum angelorum. vnum supercelestium in quibus nunquam fuit qui cadendo dyabolus factus est. alterum mundanorum in quibus fuit. vnde hanc opinionem reprobat: vel ex scriptura non esse certam affirmat. ¶ Similiter respondendum ei quod introducit tanquam aliorum recitando opinionem in li. sup gen. xi. adherendum est ergo ipsi expositioni scripture.

Articulus secundus.

Deinde queritur. vtrum ille angelus fuit supremus? quod videtur dicitur. n. xl. iob. Ipse est principium viarum dei. per vias autem operationes dei intelliguntur: ergo fuit primus inter opera: ergo supremus inter angelos. cum hec prioritas non attendatur nisi dignitate. Similiter in eze. xxviij. Omnis lapis preciosus operimentum tuum. et enumerat ibi nouem genera lapidum. per que nouem ordines angelorum intelliguntur. sicut dicit beatus greg. cum ergo ille cuius est operimentum dicatur dignior operimento: angelus dignior erat natura alijs angelis. Unde beatus greg. Ille primus angelus ideo ornatus et optimus extitit illis. quia eos quasi vestem ad ornamentum sui habuit. et dum cunctis agminibus angelorum prelatus eorum claritatem transcenderit. ex eorum comparatione clarior fuit. ¶ Item eze. xxxi. cedri non fuerunt altiores illo in paradiso dei. abietes non adequauerunt summitatem eius. omne lignum paradisi non est assimilatum illi et pulchritudini eius. quod sic exponit. b. greg. Quid per cedros et abietes nisi virtutum celestium precere celsitudinis agmina. que quamuis excelsa sint condita: huic tamen nec sunt prelata nec equata. tanta species illum pulchriorem reddidit quanta et supposita angelorum multitudo decorauit. Ex quo accipitur quod fuit supremus. cum nullus esset ei equatus nec prelatus. ¶ Item in li. q. ve. testa. videt infra se multas spirituales creaturas. quippe cum in paradiso dei prestantior esset cognitione misterij celestis. Similiter sicut in isa. xiiij. habetur. Ille angelus dicitur esse lucifer. sed non est dictus lucifer nisi ex quadam similitudine. sicut. n. lucifer mane oritur et vicinior. s. est soli ita et ille vicinior erat nam supremo soli. s. deo. vnde et signaculum similitudinis dicitur ezech. xxviij. quod exponit beatus greg. Signaculum similitudinis dicitur ut quanto subtilior est nam eo in illum similitudo dei plenius creditur expressa per quod videtur quod plenissime expressa similitudo secundum naturam diceretur ille angelus sic contigit in ipsa creatura. ¶ Preterea. videtur hoc ex suo inordinato appetitu sic dicitur. xiiij. Isa.

Cōſcēdā i celū. ⁊ ꝯſtat ꝙ fuit i celo empireo. er-
go ꝺ illo celo ñ itelligit. ſ; ſi eſſ; ꝺ inferioꝛibꝰ āge-
lis. ſufficēt ei i ꝑuerſo appetitu pariſicari ſupioꝛi
angelo. ſ; iſte voluit quodāmō pariſicari deo q
itelligit ꝑ illud celū qꝺ ē trinitatis ad qꝺ dixit ſe
aſcēſuꝝ. iſa. xiiij. ergo fuit ſupmus āgelus. Sꝫ
obijcit in ꝯ̄riū ſi ſupmus erat angelus ſuppoſito
ꝙ angeli ꝯditi ſint in nālibꝰ ⁊ gratuitis: eminētio-
rē habuit nām eminētioꝛē ēt grām. ergo plꝰa ha-
buit inclinātia li. ar. eiꝰ vt ꝯuerteret ad deū. ꝙ̄ in-
clinātia vt auerteret: ergo magis oꝛdiatꝰ erat vt
ꝯuerteret ꝙ̄ auertēt. ſ; cū auerſus ſit magis alijs
q auerſi ſūt: hūit plus de inclinatōe ad auertēdū.
ergo nō fuit ſupmꝰ. Ad qꝺ dōm. ꝙ fuit ſupmꝰ
ſicut ex ꝑdictis auctoꝛitatibꝰ accipit. ¶ Ad illud
ꝟo qꝺ obijcit i ꝯ̄riū. ꝙ l; hūet plꝰa iclinātia ad cō-
uerſionē. ⁊ magis eſſ; inclinatꝰ ad hoc. tñ q₂ ſuꝑ
alios erat. ⁊ reſpexit ad iferiꝰ ꝯſiderādo ſe eē ſuꝑ
alios. plus eſtimauit de ſe vt ꝑeſſ; ⁊ nulli ſubeſſ;.
Vñ dic̄ btꝯs greg. Relicto eo pꝛicipio cui inherē
ꝺbuit. ſuū ſibi quodāmō pꝛicipium eſſe appetijt.
relicto eo qui vere poterat ei ſufficere: ſe ſibi poſ-
ſe ſufficere iudicauit.

Articulus quartus.

Poſtmodū q̄rit. vtrū creatꝰ fuerit ma-
lus vel ñ creatꝰ ſ; factꝰ a ſeipo? qꝺ vr.
dꝛ. n. i iob. xl. ꝑ; aliā lrāz. hoc ē initiū fi-
gmēti dñi qꝺ fecit vt illudat ab āgelis
eiꝰ. Et i ꝑs. draco iſte quē finxiſti ad illudēdu; ei.
Si ergo fuit initiū figmēti: ergo fuit figmētum. ſ;
figmētū ñ dꝛ ipſa nā ꝑ ſe. ſ; aliqd qꝺ fictū ē. fictio
aūt dꝛ malicie. ergo malus creatus fuit. Qꝺ ēt vr
ꝑꝑ hoc ꝙ ſeqt vt illudat ab angelis eius. Nō. n.
illuſio ē ab angelis bonis rōne nāe ſ; rōne ma-
licie: ergo creatus fuit malus. ¶ Ite;. viij. Jo. ab
initio in veritate non ſtetit. ſed qđ eſt ab initio niſi
ab iſtāti ꝯditōis ergo in iſtāti ꝯditōis fuit malus
ſ; in iſtanti ꝯditōis nō potuit eē a ſe malus. cum
pꝛius ſit eē ꝙ̄ velle: ergo fuit malus creatꝰ. Cō-
tra. a ſūmo bono nō ꝓcedit pꝛio qꝺ diſſile ē bo-
nitati ſ; malū ē diſſile. ergo a ſūmo bono nō ꝓce-
dit pꝛimo malū. ſ; angelus ille ſicut dictū ē. pꝛici-
piū fuit viaꝝ dñi: ergo pꝛio creatꝰ. ergo ñ fuit ex
creatōe malus. ¶ Itē ſic hꝛ i luc. x. Videbā ſatha-
na; ſic̄ fulgur ꝺ celo cadētē: cecidit ergo. ſ; ñ ceci-
dit ſi talꝰ eſt factꝰ. Vñ aug. ſuꝑ geñ. ꝙ putat nunꝙ̄
dyabolus in ꝟitate ſteiſſe. nūꝙ̄ cū angelis vitam
beatā duxiſſe: nō ſic accipiēdus ē. vt ñ ꝓꝑꝛia vo-
luntate depꝛauatꝰ. ſ; malus a bono deo creatꝰ pu-
tetur alioquin nō ab initio cecidiſſe diceret. non
enim cecidit ſi talis eſt factus. ſed factus cōtinuo
ſeſe a luce ꝟitatis auertit. ¶ Itē aug. xi. de ci. dei.
accipiēs illud ꝟbū Ezech. xxviij. ambulaſti ꝑfe-
ctus in vijs tuis a diebꝰ ꝯditōis tue donec ē iuen-
ta iniquitas i te dicit. intelligit ex hoc fuiſſe aliqñ
ſine peccato. vñ hāc lrām ponit āmbulaſti in diebꝰ
tuis ſine vicio. Ad qꝺ dōm. ꝙ angelus ille non
fuit malus ex creatōe ſiue ꝯditōe. ſ; ꝓꝑꝛia volū-
tate ꝺpꝛauatus. ¶ Ad illud ꝟo qꝺ obijcit pꝛimo
in ꝯ̄riū dicendu; eſt. ꝙ ob hoc dꝛ initiū figmē-
ti. nō q₂ ab initio malū eū ꝯdidit. ſed q₂ cū ſciret
eū ad hoc ꝓꝑꝛia volūtate malū futuꝝ. vt bōis no-
ceret creauit ad hoc illū: vt de illo bonis ipſe ꝓ-
deſſet. hic. n. vt illuminat ab angelis eius. qñ ſic
illuditur cū ſanctis ꝓſunt tētatōes eius quibꝰ eos
depꝛauare conat. vt malicia in qua ipſe eē voluit
eo nolēte ſit vtilis ſeruis dei ſicut dic̄ aug. Figmē-
tum aūt dꝛ ibi ꝓfactura. ñ ſicut idola dicūt figmē-
ta vel peccata. ⁊ ꝑ hoc pꝫ qualiter rñdendum ē
ad pꝛimo obiectū. ¶ Ad ſcḿ ꝟo obiectū dicendū
eſt. ꝙ illud Jo. viij. ab initio in veritate non ſtetit.
nō intelligitur ꝙ in inſtanti conditōis fuerit ma-
lus. ſed poſt. Vñ aug. i li. de coꝛreptōe ⁊ grā. di-
ctū ē de dyabolo in veritate nō ſtetit. q₂ ibi fuitꝰ ſ;
nō ꝑmanſit. Et. xi. ꝺ ci. dei. ꝙ dꝛ ab initio dyabo-
lus peccat. ñ ab initio peccare putandus ē. ſ; ab
initio peccati. ꝙ ab illius ſuperbia cepit eſſe pec-
catum.

Membꝛū ſecūdum.

Conſequēter queritur qꝺ fuit eius pec-
catum. ⁊ videtur ꝙ ſuperbia. Dicit
enim augu. ſuꝑ geñ. factus continuo ſe
a luce veritatis auertit. ſuꝑbus. tumi-
dus. ⁊ ſue poteſtatis delectatōe depꝛauatus. Itē
Albinus ſuꝑ geñ. ad ſeipſos conuerſi ſunt. ⁊ ſua
propꝛia ſunt delectati poteſtate. ⁊ iſte eſt pꝛimus
defectus ⁊ pꝛima inopia rationalis creature. ⁊
hoc vicium quid aliud niſi ſuperbia nūcupatur.
¶ Item augu. xij. de ciui. dei. habentes elationis
faſtū ꝓ excellentiſſima eternitate. vanitatū aſtutiā
ꝓ certiſſima ꝟitate. ſtudia ptiū ꝓ indiuidua cari-
tate. ſuꝑbi. fallaces. inuidi. effecti ſūt. i hac ſerie pꝛi-
mum ē ſuꝑbia. ergo ſuꝑbia fuit pꝛimū peccatu;.
¶ Itē aug. in li. de ꝟa reli. Superbia quēdā ap-
petitū vnitatis ⁊ oīpotentie hꝫ. ſed hoc fuit in pꝛi-
mo angelo. appetijt. n. nō ſubeſſe ⁊ ſuꝑ alios eē.
ergo peccauit peccato ſuꝑbie. ¶ Item augu. in li.
de vera reli. angelus magis ſeipm̄ ꝙ̄ deū diligē-
do ſubditꝰ ei eē noluit ⁊ intumuit ꝑ ſuꝑbiā. ¶ Itē
luc. x. Videbā ſathanā ⁊c. glo. q ſingulariter erat
vt in eius ruina diſcerent quid de elatōe timerēt.
ergo manifeſtū ē ꝙ eiꝰ ruina fuit ſuꝑbia. ¶ Ite;
iſiꝺ. Lucifer eminentiā nature ⁊ ꝓfunditate; ſcie
ſue ꝓpendēs in creatoꝛem ſuū ſuꝑbiuit intātū ꝙ
ēt deo equari voluit. Sed ꝯ̄ vr. ꝙ cupiditas fuit
initiū ſui peccati. Anſel. diſtiguit duo appetibilia
ſ. honeſtū ⁊ cōmodū. Hugo de ſancto vic. loco
honeſti ponit iuſticiā. Vñ dic̄. duo eē appetibilia.
iuſticiā ⁊ ꝯmodū. ſ; aliqñ deſerit iuſticia vel ho-
neſtū ꝑꝑ ꝯmodū. ſ; ſic fecit angelus q pꝛio pecca

nit. deſeruit honeſtū vel iuſticiā ⁊ appetijt qđ ſibi videbat ꝯmodū. ſʒ appetitus ꝯmodi ſixus ē i cupiditate. ⁊ ita videt ꝙ eius peccatū fuit cupiditatis. ¶ Itē aug. ſup geñ. ad lit. Auaricia radix oīs mali. hac dyabolus cecidit. huic morbo ꝯ̃ria eſt caritas. que nō querit q̄ ſua ſūt. Et ibidē dicit. ꝙ iſta auaricia ē. nō q̄ amat pecunia ſʒ q̄ amat ꝓpria ptās. ſi ergo dyabolus p̄io cecidit auaricia. pʒ ꝙ auaricia ſiue cupiditas eiꝰ primū pcīʒ fuit. ¶ Itē vr̄ ꝙ omiſſio fuit primū peccatū ipſius. iđ eīʒ cecidit primus āgelus qꝛ ꝯſiderauit pulchritudinē ſuā ⁊ ñ ꝯtulit. ergo tenebat ꝯferre. ¶ Preterea. idē illđ ꝓbat ſic. Iſte. n. tenebat vitare motuʒ. ⁊ ñ poterat niſi ꝯferēdo vel rōcinando. ergo tenebat ꝯferre. ⁊ ñ ꝯtulit ergo omiſit. ¶ Preterea. tenebat vitare ⁊ ñ vitauit ergo omiſit. ¶ Itē vī ꝙ primū peccatū āgeli fuit peccatū īfidelitatis. nihil eīʒ appetit ꝙ nō eſtimet bonū. qm̄. n. āgelus appetijt ꝑeſſe ⁊ nō ſubeē. eſtimauit ſibi illđ eē bonū. ergo credidit ꝙ hoc bonū erat ſibi. qꝛ regula eſt. ꝙ eſtimatio ꝑcedit appetitū. ſʒ vera fides dicit ꝙ creatura dʒ eē ſubiecta creatori. ⁊ iſte credidit ſe poſſe nō ſubijci creatori. ēt anteq̄ʒ illud appetēt. primū peccatū ſuū fuit peccatū īfidelitatis. Reſpōſio ꝯcedendū ē. ꝙ primū peccatū dyaboli fuit ſupbia ⁊ radix eius auaricia vel cupiditas. nō ē oppoſitio iter hec adinuicē ſic ſe habētia. ſuperbia. eīm quod ē ſpeciale peccatū. ē amor ſiue appetitus proprie excellētie. ita ꝙ hoc qđ dico proprie ſonet in culpā. qꝛ pōt aliqs amare ꝑeſſe propter deum. qđ nō ē apoſtatare. nec tunc amat ꝓpriam excellentiā. ſed excellentiā quaſi cōmunē. qꝛ propter ꝯmunē vtilitatē appetit preeſſe. ſʒ apoſtatare eſt cū homo ꝓpriuʒ ꝑciſe appetit. ⁊ ſic dr̄ ſupbia amor ꝓprie excellētie. ⁊ ſic fuit ī p̄io peccato dyaboli. ⁊ iđ eius primū peccatū fuit ſuperbia. cū eius radix fuit cupiditas. ſm̄ qđ in eo fuit appetitus ꝓprie excellētie. ⁊ hoc ē qđ dicebat in auctoritate aug. ſcʒ ꝙ cupiditas iſta ē. nō q̄ amat pecunia ſed qua amat poteſtas ꝓpria. ¶ Sed notādum ē. ꝙ ſuperbia ſpecialr̄ accipit modo ꝑdicto. ſm̄ ꝙ dicit eē primū peccatū angeli. Alio eīʒ modo accipit ſuperbia generalr̄. ⁊ ſic dicit ꝙ eſt initium cuiuſlibet peccati. ⁊ etiā ſuperbie dyaboli ſpecialr̄ accepte. ⁊ cupiditas ſimilr̄ dicit dupliciter. poteſt eīm dici cupiditas amor iordinatus cuiuſq̄ʒ rei. ⁊ ſic accipit gnāliter vel amor iordinatus pecunie. vel honorū vel huiuſmodi reruʒ tranſeuntiū. ⁊ ſic accipit ſpecialiter. ¶ Ad illđ vero quod obijcit de omiſſione. dicēdum ē ꝙ omiſſio accipit dupliciter. Uno modo gnāliter ⁊ ſm̄ hoc dicitur deſiſtētia a bono. Alio modo ſpecialiter ſm̄ ꝙ addat actū īpeditiuū debiti actus. vt cū aliquis facit contrariū actum ei ad quē tenet. p̄io modo omiſſio nō ē ſpēs peccati. ſʒ ē ꝯcomitans peccatū. ⁊ ſic ſuperbiā ꝯcomitat omiſſio. ⁊ hoc mō ponit omittere dyabolus. ſecundo vero mō omiſit. ¶ Ad id vero qđ obijcit de īfidelitate. dicēduʒ ē. ꝙ licet appeteret ꝑeſſe alicui. nō oportet ex hoc ꝙ crederet vtrūq̄ʒ ſe poſſe. ſ. ꝑeſſe ⁊ ñ ſubeē. dicit. n. aug. ambitioſa volūtas nō qđ poſſit ſʒ quid velit attēdit. volūtas eīm īpoſſibiliū ē. ¶ Ad illud vero qđ poſſet obijci de hoc qđ dicit. xiiij. iſa. Dixiſti ī corde tuo ſilis ero altiſſimo. vbi videt credere ſe poſſe equipari deo. rñdendum ē. ꝙ dicit equipantia ſimplr̄. ⁊ hoc mō nō appetijt eē ſicut deus ſʒ quorūdā expoſitionē. ſʒ appetijt ꝑeſſe ⁊ nō ſubeē. qđ ſi eēt: eēt deus. ⁊ ē hoc eq̄parātia q̄tuʒ ad qđ. nec ſequit appetijt huiuſmodi equipantiā. ergo appetijt eē deus. nec ſequit appetijt equipantiā diuinā. ergo credidit ſe poſſe attigere. cū verbo. n. appetitus nō tenet argumētatio ab vno appetibili ad ſuū ꝯuertibile. nec a v̄bo appetēdi ad verbū credēdi. credē̄ tñ multiplr̄ dr̄. Uno mō dicit credē̄ a fide. ⁊ ſic nō credidit. Alio vero mō dicit credere a ſimplici eſtimatōe bōi. ⁊ hoc mō potuit credere equiparātiā eē bonū ſibi. ⁊ fuit eſtimatio erronea nō precedēs peccatuʒ ſʒ ī ipſo peccato ſm̄ ꝙ li. ar. dr̄ facultas volūtatis ⁊ rōis. ⁊ hec credulitas erronea ñ opponit fidei. nō. n. reſpicit ꝯplexuʒ.

Membrum tertium.

Querit ꝯſequēter qđ fuerit motiuuʒ ad peccādum. ⁊ dicit ꝙ equiparātia ad deū. qđ videt ꝑ hoc qđ dicit iſa. xiiij. Aſcēdaʒ in celū ⁊c̄. ſed tūc angelus ille erat in celo empireo. ergo nō appetebat aſcēdere in celū empireū. ſʒ ſupra illud celū nō ē niſi celū trinitatis. qđ ē ipe deus. ergo appetebat aſcēdere ad equalitatē dei. ¶ Itē in ps. que nō rapui tūc exſoluebā. gl. rapuit diuinitatē eua. ꝑſumens vt dyabolus. ⁊ qꝛ rape voluerūt diuinitatē: amiſerūt felicitatē. ſʒ xp̄s illud exſoluit nō rapiēdo diuinitatē. ij. phil. Nō rapinā arbitratus ē eē ſe eq̄lē deo. ergo dyabolus voluit rapere diuinitatē. ¶ Itē aug. in. q. ve. teſt. Ipſa elatōe iflatus voluit dici deus. ¶ Itē greg. Angelus iſte celſitudis diuine culmē aſpiciēs ius ꝑuerſe libertatis appetijt vt ꝑeſſet ceteris ⁊ nulli ſubeſſet. ſʒ ꝑeſſe ceteris ⁊ nulli ſubeē ē ꝓpriuʒ dei. ergo appetijt equalitatē dei. ¶ Item anſel. Non ſolum voluit eē equalis deo. qꝛ preſumpſit habere propriā voluntateʒ. ſʒ maior voluit eē volendo qđ deus ipʒ nolle volebat. ergo voluit eē equalis deo ꝑſumēdo eq̄parantiā in hn̄do propriā volūtatē qđ ē dei ſolius.

Contra certiſſimū ē creaturā nō poſſe adequari ſuo creatori. ⁊ hoc ſciuit angelus cū haberet ꝑſpicaciſſimā rationē. ergo nūquā appetijt equalitatē dī. ¶ Itē anſ. appetebat illđ ad qđ aſcēdē̄ potuiſſet. ⁊ ꝑueniſſʒ ſi ordiate appetiuiſſʒ. ſʒ nūq̄ potuit ꝑueīre ad hoc vt eēt eq̄lis dō. ergo nūq̄ hoc

appetijt. ¶ Itē anſel. ſic opponit. ſi deus nō poſt
cogitari niſi ita vt ei ſimilis cogitari nō poſſit. nō
ē eſtimādum ꝙ ita dyabolus eēt obtuſe mētis. ꝙ
appeteret illud qd̓ nō poterat cogitare. ergo nū/
quā appetijt ſe eē equalē deo. Qd̓ āt equalis crea
tura excogitari nō poſſit. pꝫ per hoc qd̓ dicit̄ in
ps. deus quis ſimilis erit tibi. Silr̄ eiꝫ accipit̄ ibi
pro ſilitudine equipantie. ⁊ iſa. xl. Cui ſimileꝫ fe/
ciſtis deū. Et in ps. dicit̄ de xpo hoie. Mirabilis
facta ē ſciētia tua ex me cōfortata ē ⁊ nō potero
ad eā. ergo creatura nō potuit ad equalitatē crea
toris. cū hoc nō poſſet humana nā in xpo. Ad
qd̓ dicēdum. ꝙ nō appetijt equalitatē diuinaꝫ in
hac rōne vel eē ſicut deus in hac rōne ſimplr̄. ſꝫ
appetijt illd̓ qd̓ ſi obtinuiſſet eo mō quo appetijt:
eēt equalis vel ſicut deus. ꝑeſſe eim oibus ⁊ nulli
ſubeē hoc ē ꝓprium dei. ſimilr̄ habere beatitudi/
neꝫ ex nullo merito ſuo vel alieno. ē cōueniens
ſoli deo. vñ appetere hoc: ē appetere illd̓ ex quo
ꝯſequit̄ equalitas. ſꝫ cū verbo appetēdi nō tenet.
ergo appetijt equalitatē. ¶ Ad obiectū ergo prio
reſpōdenduꝫ ē. ꝙ illud aſcēdere luciferi de quo
dicit̄ in iſa. nō fuit niſi aſcēdere ꝑ appetitū. appeti
tus vero ille fuit reſpectu illius rei ſicut dictū ē. q̄
ꝓpria ē dei. ⁊ ita quo ad hoc eēt ſicut deus. nec tñ
ſequit̄. ergo appetebat aſcendē ad equalitatē dei.
Similr̄ itelligit̄ illud ꝙ dicit̄ ibi i glo. vbi ē ſoliuꝫ
dei cupiebat aſcēdere. ſoliū autē dei dicit̄ ibi diui-
na maieſtas. diuine maieſtatis eſt oibus preeſſe ⁊
nulli ſubeē. ¶ Ad ſecūduꝫ vero dicēduꝫ ē. ꝙ dya
bolus appetijt ſimilitudinē potētie diuine ſicut di
ctuꝫ ē in preeſſe ⁊ nō ſubeē. ſicut habetur a beato
berñ. exponēte illd̓ ps. Domine ne i furore tuo ar
guas me. lxix. ca. expoſitōis cant. Nō arguas me
i furore ſicut angelum extollēteꝫ ſe i celo. neqꝫ in
ira tua corripias me. ſicut hoiem i paradiſo. abo
iniquitatē mediati ſūt. altitudinē affectātes. iſte po
tentie. ille ſciētie. ¶ Ad tertium dicēduꝫ. ꝙ velle di
ci deus vl̄ eē. non ē niſi per quādaꝫ iterpretatio/
nē qꝛ voluit quod ſi haberet quaſi deus diceret̄.
¶ Ad illud vero grego. dicēdum ē. ꝙ ſuuꝫ appe/
tere nō fuit primo ⁊ pricipalr̄ eum eē deū. ſed eē
ſicut deuꝫ i hoc. ꝙ ꝑeſſet alijs ⁊ nō ſubeēt. vnde
premittit̄ in auctoritate. b. grego. Ita deus ſuper
oia ē. vt ipe ſub nullo ſit. ſic autē appetijt dicens.
Aſcēdaꝫ ſup altitudinē nubiuꝫ. ſilis ero altiſſimo.
¶ Ad illud vero qd̓ dicit anſel. ſimilr̄ reſpōden/
dum ē. qꝛ appetere beatitudinē ſine omni merito
ſuo vel alieō ē ꝓpriū dei. vnde appetēdo hoc. ex
ꝯſequēti dicit̄ appetiuiſſe eē ſicut deus. Prete
rea. hēre ꝓpriā volūtatē illud ē ꝓprium dei vno
mō. ⁊ alio mō pōt extēdi. Si. n. hēre ꝓpriā vo/
lūtatē dr̄ hēre volūtatē ñ ſub alio ordinatā. ſꝫ ad
quā alię debēt ordiari. ſm̄ hoc ſolus deus hꝫ ꝓ/
priā voluntatē. ⁊ ꝑſumēdo ſic hēre ꝓpriā volun
tatē. ē velle illd̓ i quo ꝯſiſtit equalitas cū deo. Alio
vero mō hēre ꝓpriaꝫ voluntatē. pōt dici habere
voluntatē nō cōformatā diuie volūtati. vñ anſel.
i li. de icarnatōe verbi. ꝓpria volūtas angeli ſiue
hois ē que ꝯtra volūtatē dei ē. cū eiꝫ vlt̄ aliqd qd̓
deus velle ꝓhibet nō hꝫ actorē ſue volūtatis niſi
ſeipm. ⁊ iō ſua ꝓpria ē. ⁊ hoc mō pctor dr̄ hēre
ꝓpriā volūtatē. ſꝫ hūc modū ꝑſumēdo hēre ꝓ/
priā volūtatē. ñ ē ꝑſumē eq̄litatē diuinā.

Adhuc queritur ·§·j·

d̓ hoc qd̓ dr̄ iſa. xiiij. Ero ſilis altiſſimo. videt̄ eiꝫ
ꝙ i hoc nō peccauerit appetēdo eē ſilis deo. ap/
petere. n. ſilitudinē dei ē appetere bonū. qd̓ patet
ꝑ hoc quod dr̄ Io. iij. cuꝫ apparuerit ſiles ei erimus.
¶ Itē vnaqueqꝫ creatura rōnalis naturalr̄ ap/
petit deo aſſilari. qꝛ ad hoc creata ē vt ei ſilis effi
ciat̄. ſꝫ ñ peccat li. ar. appetēdo ꝙ dictat nā. ergo
nec peccauit appetēdo ſilitudinē altiſſimi. ¶ Pre
terea. cū ipe eēt ſup oēs. vt dicit btūs greg. ita ꝯdi/
tus fuerat. vt ceteris āgeloꝝ legiōibus emineret.
ergo ſilis erat altiſſimo i potētia. appetēdo ergo
illud nō appetijt iordiate. ¶ Preterea. ſicut dicit
btūs greg. ꝑueniſſet ad celſitudinē ſi ſteriſſet. Unde
greg. celſus nimiꝝ eēt ſi ꝑticipatōe celſitudis ve/
re ꝯtentus eēt. celſus eſſet ſi ei q vere celſus ē ihe/
rere voluiſſet. Ex quo videt̄ ꝙ nō peccauerit ap
petēdo huiuſmōi celſitudinē. ¶ Itē appetitus prio
⁊ ꝑ ſe i finē ordinat̄. ſꝫ beatitudo erat finis. ergo ſi
appetijt beatitudinē prio ⁊ ꝑ ſe. ⁊ in hoc appetijt
eē ſilis nō peccauit ſic appetēdo. Sꝫ forte diceret̄
qꝛ i hoc peccauit. qꝛ fugit miſteriū. Cōtra. pōt ap
peti finis lꝫ nō appetat̄ oē illud qd̓ ē ad finē. ergo
ſi lucifer appetijt beatitudinē. ⁊ nō appetijt miſte/
riū. non ꝑꝑ hoc peccauit ſic appetēdo. Ad qd̓
reſpōdendū. ꝙ ē multiplex ſilitudo. pria dicit̄ ſili
tudo nāe. d̓ qua dr̄. xxviij. Eze. Tu ſignaculū ſili/
tudinū. Scd̓a ē grē ſicut pctꝫ facit eē diſſimilē ita
grā ſilem. Tertia ſilitudo ē glorie de qua dr̄. Cuꝫ
apparuerit ſiles erimus. Quarta ē ſilitudo equipan
tie. qua dr̄ filius ſilis patri. vl̄ ſpūſſanctus ſilis pa
tri. Appetēdo ergo aliquā triū ſilitudinū eo mō
quo debet appeti vel ꝯgruit appeti nō ē peccatū.
appetēdo vero quartā vel id ex quo ſequit̄ ē pec
catū i creatura. vñ lucifer appetēdo ſilitudinē al/
tiſſimi illo mō vel id ex quo ꝯſequebat̄ peccauit.
¶ Ad ſecūduꝫ dicēduꝫ. ꝙ hāc vltimā ſilitudineꝫ
appetere nō dictat natura. ⁊ iō nō fuit voluntas
ipſius angeli ꝯformis nature ſic appetēdo. ¶ Ad
tertiū dicēduꝫ ꝙ appetēdo ſilitudinē ad quā or/
dinatus erat ex nā nō peccauit. hoc aūt fuit ꝑeſſe
alijs. ſꝫ appetere nulli ſubeē fuit appetē ſilitudinē
ſupra ſe. ⁊ iō i hoc peccauit. appetijt. n. ſilitudinē
nō i mēſura ſibi determiata. ¶ Ad illud vero qd̓
quarto obijcit̄. dōm ē. ꝙ quedam celſitudo ē grē
ſiue glie ſup oēs alios āgelos. ⁊ ad hāc ſilitudi/
nē i celſitudine ꝑueniſſꝫ ſi ſteuſſet. ſꝫ hoc ñ fuit illa

quā appetēdo peccauit. ¶ Ad quintū vō dōm. ꝙ ſm anſel. appetijt ipſe finē: ſ; nō eo mō quo debuit. appetijt. n. beatitudinē ſine merito pcedenti. hoc aūt in creatura ē inordinate appetere btitudinē. ¶ Ad ſequēs vero dōm. ꝙ ſi tñ eēt appetitus ipſius finis: ñ excludēdo ordinē debitū ad finē. nō in hoc peccaſſ;. ſ; appetēdo finē: debitum ordinē excluſit. vñ ſic appetēdo peccauit.

Item queritur .§. ij.

de hoc ꝙ lucifer poſitus erat i medio iter deum cui ſubeſſe debebat: ⁊ iter angelos qbus pꝛerat. ſi ergo peccauit aut peccauit ex pte ſupiori ꝯſiderādo. aut ex pte iſeriori. Ex pte inferiori ñ vr̄. pꝛerat eni; alijs angelis. ergo appetēdo hāc pꝛeminētiā vel ſic pꝛeeſſe ñ peccauit. Ex pte vō ſupiori ñ vr̄: ꝙ peccauit. ñ. n. a deo poterat accipe aliqđ motiuū vñ peccaret. Ex illa ēt pte ñ eſt error ſiue erroris cā. ois rectitudo ex illa pte accipit. ¶ Preterea. xxviij. ezech. Ambulaſti pfectus i vijs tuis. ꝯſiderādo aūt iſtā pfectōne; dr̄ ipe peccaſſe. ex pte vō ſupiori ſi ꝯſideraret iueniret ſe impfectū ꝯpatōni dei. ergo ex illa parte ñ fuit motiuū pcti. ergo nec pcīm. ¶ Pretea. ezech. xxviij. Eleuatū ē cor tuū i robore tuo. ſ; ꝯpatōe dei ñ ꝯſiderauit ſe hr̄e robur vel fortitudinē. ergo ex illa pte ꝯſiderādo ñ peccauit. Silr̄ dr̄ ibidē. Eleuatū ē cor tuū i decore tuo. ꝯpatiōe vō dei minus hūit decoris. ergo ex illa pte ñ fuit initiū ſupbie. ergo ꝯſiderādo ex illa pte ñ peccauit. Ad hoc rñdēdū ē. ꝙ duplex erat ꝯſideratō. Una eius qđ hūit. altera ei⁹ qđ appetijt. Cōſideratio vō eius qđ hūit fuit ꝙ pꝛeminebat ceſis angelis. ꝙ pꝛeminebat. ſ. i fortitudie ſiue i decore. ⁊ hoc fuit iductiuū ſiue iclinatiuū ad pcīm. hoc ñ accipiebat ex pte ſupiori: ſ; ex pte iſeriori. Conſideratio vō eius qđ appetijt fuit a pte ſupiori: ñ ab ipō ſupiori ſ; a ſe. ⁊ i illo fuerat con ſūmatio pcti. ¶ Ad illud ergo qđ primo obijciebat. ꝙ a pte inferiori nō peccauit. dōm ē ꝙ ipſu; eſſe pcti: nō fuit reſpectu ad inferius ſed inductio peccati. cōuerſio enim ad mutabile bonū eſt initiū pcti. Auerſio ab incōmutabili bono que fuit in appetēdo ſilitudine; ē equipantie. hoc fuit in q̄ ꝯſummat pcīm. ⁊ ſi peccauit āgelus a deo auerſus ad ſe ꝯuerſus. ¶ Qđ aūt dicit ꝙ a pte ſupiori non fuit motiuū ad pcīm. dicendū eſt ꝙ hoc verum ē ex parte rei ſupioris: ſed ex pte rei inferioris: ipſe enim angelus ſicut dicit aug. in li. de ciui. dei. ꝓpria poteſtate ē delectatus. ⁊ hoc idē dicit Albinus ſuper geñ.

Membrum quartū.

Poſtmodu; q̄rit de qualitate pcti primi āgeli vtrū. ſ. ſit remediabile vel irremediabile. ⁊ vr̄ ꝙ ſit irremediabile. ꝑ hoc qđ dicit. b. gre. ſug illō Job x. Memēto queſo ꝙ ſicut lutū feceris me. vnde venialis ē i hoie culpa. cū ſit irremediabile i angelo q robuſtus fuit. ¶ Itē ſup illud Job. iij. pereat dies i qua natus ſū. greg. hō redimit. qr cu; caro ⁊ ſpūs ſit iſirmū: hūit aliqd vt peccaret qđ ñ āgelus. preterea āgelus ꝓpria hō aliena perijt malicia. ⁊ hoc ē dictū. qr hō a ſuggerēte peccauit. dyabolus vō ꝑ ſe nullo ſuggerēte. Itē aug. i. li. de mirabilib⁹. Angelus fuit i ſublimiſſimo ſtatu. ⁊ iđ reſurgere ñ potuit qđ ñ hō. ⁊ iter; reſurgere ñ potuit qr ꝑ ſemetipm mādati trāſgreſſum repit. Contra. pcīm angeli ñ excedit in malicia pcīm hois in infinitū. qđ ſic probat. ſicut ſe hab; pena ad penā. ita culpa ad culpā. ſ; pena āgeli ñ excedit i infinitū penā hois acerbitate. ergo nec culpa i infinitū excedit culpā. ſ; irremediabile in infinitū excedit remiſſibile cū ſit ei iꝓportiōabile. ergo pcīm angeli ñ fuit irremediabile. ¶ Preterea. ſi ꝑꝑ hoc diceret irremediabile. qr ex ſe ⁊ nō ex imitatōe alterius peccauit. ergo illud eſſet remiſſibile. ſ; ñ fuit remiſſibile. ergo hec non fuit cā. ¶ Itē ſciētia angeli ñ in infinitū excedebat ſciētiam homis añ pcīm. ergo rōne ſtatus in cognitiōe ſiue ſciētia. non diceret pcīm angeli irremediabile. peccatū vero homis remiſſibile. ¶ Preterea. ſi ꝓpter hoc diceret peccatū homis remiſſibile ſiue veniale. ꝙ hō ē fragilis: qr ex limo cōſtitutus. ſm hoc aīa ſi ſeparata eēt ⁊ peccaret. peccatu; eius eēt irremediabile. ſ; ſuppoſito hoc ꝙ aīa ſeparata peccaret. ⁊ poſtea ꝯiūgeret corpori ſicut dixerūt quidā heretici. ſm hoc eēt peccatu; ipſius aīme iā exiſtētis i corpe irremediabile. qđ cu; nō ſit ver;. relinquit ꝙ nō ſit rō irremiſſibilitatis ipſa ſepatio a corpe. ¶ Preterea. dicit beatus greg. Idcirco peccatis ſine venia ē dānatus. qr magnus ſine ꝯparatiōe fuit creatus. ſ; ſ; hoc minores angeli qui nō erāt creati magni ſine cōparatiōe nō peccaſſent irremediabiliter. ¶ Preterea. angelus de natura ſua irremediabilitatem h;: in bonū ⁊ in malū. ſ; qđ ē a natura ñ pōt tolli. a nullo enim poſſ; tolli niſi a deo. ſ; deus non vult. ergo ſemꝑ ꝑmanet illud: cū ſit naturale i angelo. ergo poſt peccatū primū ipſius potuit verti i bonū. ergo potuit tolli peccatū ipſius. ergo peccatū ipſius nō fuit irremediabile. ¶ Itē augu. deus potuit poſt pcīm dare ei grām aut nō. ſi ñ potuit ei dare grām. ergo nō ē omnipotēs. ſi potuit deus dare grām. ergo iſte potuit habē. ⁊ ſi potuit habere: potuit ei dimitti peccatū. ⁊ ſi potuit ei dimitti peccatū: ñ fuit peccatū irremediabile. ergo pcīm eius fuit remediabile. ¶ Itē origeñ. oſtēdit ſic pcīm eius eē remiſſibile. miſericordia dei infinita ē reſpectu cuiuſlibet mali i rōnali creatura. magis. n. bona ē q̄ quodlibet malū. vñ berñ. exponens illud geñ. iiij. maior eſt iniquitas mea q̄ vt veniā; merear. imo debuit dicē miſicordia

dei q̃z nr̃a iniquitas. ſz maxia miſericordia mani feſtat i delēdo maximū malū. cū ergo maximum maluz ſit pcm̃ angeli. vel ñ manifeſtabit in ſūma miſericordia dei: vel illō aliqñ remittet. Ad qō dōm ꝙ irremiſſibile dr̃ dupl̄r. vel qō ñ remittet. vel qō ñ pōt remitti. Quātū ē de potētia remittē tis pⁱo mō dr̃ pcm̃ angeli irremiſſibile: qꝛ non remittet. ſz adhuc diſtinguit. dicit. n. irremiſſibile qō ñ remittet eo ꝙ ñ ē li. ar. i ſtatu receptibili re/miſſionis. ſicut ē de aīa poſt mortē. peccatū. n. ſic dr̄ irremiſſibile. poſt mortē. n. nō ē locus merēdi de ꝯgruo vel demerēdi. Dr̃ itex irremiſſile pcm̄ qō. ſ. ñ remittet. qꝛ licz ſit i ſtatu li. ar. i quo poſſit demereri. nō tñ eſt in ſtatu i quo poſſit petere ve/niā. pp mētis iduratōnez ꝛ pp deſperatōem. Vñ dicit aug. i li. de mirabilibus. ad cumulū pcti ſui deſperāt. hoc aūt mō eſt pcm̃ ipius angeli irre/miſſibile. Vñ dicit Iſid. dyabolus ñ petit veniaz: qꝛ ñ ꝯpungit ad pniaz. penitere aūt ñ potuit. qꝛ i eo q penitet ē dolor de pcto ꝛ gaudiū de dolore. hec aūt ñ ſūt i ipo angelo. adhuc. n. ē i eo gaudiū de pcto. Nec ē in eo dolor de pcto qꝛ ſicut dicit greg. Appetitū celſitudis vertit i rigorē mētis. vt iā p duriciā ſe male eē ñ ſentiat: q ꝑeſſe p gloriaz querebat. ¶ Preterea. dr̄ irremiſſibile pcm̃ ip/ſius rōne excellētie ſtatus angelici. ſicut. n. dr̃. vi. gen̄. Nō ꝑmanebit ſpūs meus i hoīe i eternū qꝛ caro ē. ita p oppoſitū vr̃ argui. ꝑmanebit ſpūs i/dignatiōis diuine i eternū in ſpū. qꝛ ſpūs ē rōne ēt excellētie ſui ſtatus. āgelus. n. cū adheſit bono vel malo imutabiliter adheſit. ſicut. n. dicit. b. gre go. angeli nā mutabiles erāt. q̃tenus aut ſua ſpō te caderēt. aut ex arbitrio ſtarēt. ſz hāc mutabili/tatē ſtādi imutabilitate vicerūt. ꝛ loqꝛ de bonis. ergo p oppoſitū ſicut illi q acceperūt imutabilita tē i bono qꝛ ſteterūt i bono. ita p oppoſitū alij ob/tinuerūt imutabilitatē i malo qꝛ ꝯuerſi ſūt ad ma lū. ē ergo pcm̃ dyaboli irremediabile rōne ſta/tus ſupradicti. ¶ Notādū aūt ꝙ pp aliud dr̄ irre miſſibile ꝛ pp aliud irremediabile. Irremiſſibi/le. n. dr̄ qꝛ ñ hʒ cām motiuā ex ꝑte ſui ad remiſſio nē. Irremediabile vō: qꝛ ñ p ſe nec p aliuz rece/ptibile ē remedij. Pcm̃. n. originale remediabile fuit p aliū. ſicut. n. hō ꝯtraxit illud aliūde. ita per aliū fuit remediū. actuale vero hoīs remediabi/le ē per penitētiā. ſicut. n. hō p ſe deliquit. ita hō per grām ſibi datam ſatiſfacit. habet enim homo duplicē vertibilitatē. primā que ē bonū ꝛ malū. ꝛ vertibilitatē ſecundā que ē a bono in maluz. ꝛ a malo i bonū. ꝛ hoc ē qꝛ aīs rōnalis ē ſpūs crea tus vnitus carni. ¶ Ad illud qō pⁱo obijcit. dōz ē ꝙ pcm̃ angeli i quātitate ñ excedit in infinitum peccatū hoīs. ſm āt quātitatē peccati debet quā/titas pene. ſed dicit improportionabile nō ſicut infinitum eſt iproportionabile. ſed qō eſt irreme/diabile. illud vero remiſſibile. ꝛ hoc dicit reſpe/ctu quātitatis in indurātōe nō quātitatis in inten tiōe. de qua dictū ē. qō. n. remiſſibile ē pōt habe/re finē. qō aūt irremiſſibile ē nō pōt habere finē ꝑut huiuſmōi. vel ad minus finē ñ habebit. vñ i hac via dicet iproportionabile. ſicut finitū dura/tione reſpectu finiti. vel quod pōt finiri. ¶ Ad ſe/cundū vero dōm ē. ꝙ peccatū hoīs ñ dr̄ remiſſi bile qꝛ peccauerit p imitatōem: ſz p ſuggeſtionez. hanc enim rōnem aſſignat cuz alijs. b. greg. ſicut ſupra habitū ē. vnde ꝙ pcm̃ ſit irremiſſibile hāc aſſignat rōnem. b. greg. in li. mox. iiij. angelorūz ſpūs idcirco irremiſſibiliter peccauerūt. qꝛ nimi/rū angelus ſua malicia cecidit. hoīem vero alie/na ꝯſtrauit. nec vlla ſpe venie reuocat: nec vnq̄z lumē priſtini ſtatus recipit. qm̄ hoc ñ ſuaſus ani ſit. ſic illuz ꝑpetrare cecitas ſupbie granat. vt ne/quaq̄ vlterius ad lucē pnie per diuini reſpectus memoriā reſurgat. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ licet ſcia angeli ñ excedat i quātitate i infinitū ſciētiam ho minis i pⁱo ſtatu. tñ indifferēs ē modus ſciēdi ſʒ ꝙ dicit eē ꝓportionabilitas. Et dicit. iō dyoni. in li. de di. no. Demonis malū ē ꝯtra itellectum de/formē eē. aīe vero ꝯtra rōnez. corpi vero contra naturā. ¶ Ad quartū dōm. ꝙ vna rō quare pec catū hoīs ē remiſſibile. angeli vero nō ē. qꝛ ange lus ē ſpūs ſolūmō. hō vero ē ſpūs ꝛ caro. Vn/de greg. angeloꝝ ſpūs ideo irremiſſibiliter pec/cauerūt. qꝛ tāto robuſtius ſtare poterāt. q̃to car nis fragilitas eos ñ grauabat. hō vō poſt culpaz idcirco veniā meruit. qꝛ p carnale corpus aliqd quo ſemetipſo minor eēt accepit. ꝛ ideo dr̄ i pſ. recordatus ē qꝛ caro ſūt ꝛc. ¶ Ad illud vero qō obijcit de aīa ſepata. dōm ē ꝙ ſi peccaret ſepara/ta. eius peccatū eēt q̄tum ē de illo ſtatu irremiſſi bile. ꝛ hoc videt haberi ex hoc qō dicit Io. da/ma. qō hominibus ē mors. hoc angelis ē caſus. poſt caſuz. n. non ē eis penitētia. queadmodū nec hominibus poſt mortē. Idem eniz videt eſſe iu/diciū de anima ſepata ſiue ante ꝯiunctionem ſiue poſt. ¶ Ad illud vero qō dicit. ꝙ tunc peccatum anime ꝯiuncte carni eēt irremiſſibile ſm ꝑdictam poſitōez. dicendum ē ꝙ aut intelligit de peccato qō ante ꝯiunctionē ꝯtraxit. ꝛ tunc ſimile videt iu diciū. aut de peccato ꝯtracto in carne. ꝛ tunc ñ eſt ſimile. quibuſdā tamen videt ꝙ ſiue ante pec/catū q̄z contingeret carni ſiue poſt. peccatū eius eſſet irremiſſibile. ¶ Ad quintum dicendū. ꝙ illa ratio. b. grego. non ē vniuerſalis. ſed intelligitur de lucifero per quandā excellentiā. que tamē ra/tio per conſimilē ꝯparationē poſſet extēdi ad ali os angelos qui ſimiliter peccauerunt. ſicut enim primus angelus ſine ꝯparatione in bonis natu/ralibus erat creatus. ita angelus in ꝯparatiōe ad hominem. ꝛ ideo ſinguli angeli peccauerunt. ꝑ/pter eminentiā illius nature ſpiritalis que nullaz habuit iſirmitatē. ex ꝑte carnis: irremiſſibil̄r pec/

cauerunt. ¶ Ad ſextũ dõm. ꝙ lȝ habeat vertibilitatẽ in bonũ ⁊ malũ. tñ ex merito culpe datur ei quedã inuertibilitas in bonũ. nec aufert ei qđ naturale ẽ ſicut aie dãnate. nec auferť potẽtia nãlis. ſȝ ex merito culpe nõ exit in actũ aliquẽ in quem exiret ſi aia nõ eſſet dãnata. ⁊ iõ ſicut aia dãnata nõ vertiť in bonũ. ita nec angelus iã ꝯdẽnatꝰ vertiť in bonũ. ¶ Ad ſeptimuȝ dõm. ꝙ lȝ deus poſſit dare grãm de virtute potẽtie nõ tñ ꝯgruit dare grãȝ ad pñiaȝ angelo iam dãnato. dãnatus autẽ dr̃ cũ imutabiliter ſe hȝ in malo culpe. ⁊ iõ differens ẽ ex pte ipſius agẽtis ⁊ ex pte recipiẽtis. deꝰ eniȝ põt dare grãm ſȝ dyabolus ñ ẽ paratꝰ ad recipiendũ. ¶ Ad vltimuȝ dõm. ꝙ lȝ miſericordia dei ſit i dimittẽdo culpã. nihilominus tñ miſericordia dei hȝ ſuũ ſũmũ cũ adiũgiť iuſtis. ⁊ hoc mõ nõ ẽ miſericordie dei dimittere pcta in his q finaliter peccãt. cũ ergo angelus in ſuo primo caſu finaliter peccet. ⁊ hõ ẽt i morte. nõ ẽ miſericordie dei i ſũmo cũ adiunctõe iuſticie dimittere pcťm. iuſticie eiȝ ẽ vt ſic peccauit i ſuo eterno ita puniať in eterno dei. ⁊ lȝ nõ oñdať ſũmũ miſcõie i hoc actu reſpectu talium prauoꝝ: nihilominus oſtẽdiť ſũmuȝ miſericordie in alijs actibus.

Articulus ſecundus.

Adhuc rõne iſtius q̃ſiti q̃riť. vtꝝ peccatũ dyaboli ſit in patrẽ aut in filium aut i ſpũſanctũ. ⁊ nõ vr̃ eẽ in patreȝ. qꝛ illud qđ fit ex īfirmitate q̃ ẽ pena ẽ pcťm in patrẽ. ſed hoc pcťm nõ ẽ ex īfirmitate q̃ eſt pena. cũ nulla p̃ceſſerit culpa. ergo nõ ẽ pcťm ĩ patrẽ. Nec ẽ pcťm in filiũ. qꝛ illud fit ex ignorãtia penali. hoc aũt nõ fuit ex ignorãtia penali p̃cedẽte. Nec videť eẽ pcťm in ſpũſanctũ. peccatũ eniȝ in ſpũſanctũ eſt ex p̃ſũptiõe diuine miſericordie vl'ex deſperatõe. neutra aũt iſtoꝝ modorũ fuit hoc pcťm. Iſta enim ꝯtingũt poſt ppetratõeȝ pcti. nec ex ipugnatõe ſupne grẽ vel veritatis agnite. he. n. ſpẽs peccati in ſpũſanctũ. reſpiciũt illõ qđ ẽ i primo. illo aũt genere pcti i ſpũſanctũ ñ videť peccaſſe. nec ex obſtinatõe ſine finali impenitẽtia. cũ iſta dicãt diſpoſitões peccati p̃cedẽtis. ergo nõ fuit illud pcťm i ſpũſanctum.

Ad qđ dõm. ꝙ licȝ pcťm dicaťirremiſſibile. ⁊ peccatũ in ſpiritũſanctuȝ dicať irremiſſibile: tñ ex differẽti rõne. peccatũ eniȝ illud dr̃ irremiſſibile maxime pp ſtatũ ipſius pſone. pcťm võ i ſpũſanctũ dr̃ irremiſſibile rõne additiõis ipſius pcti. ⁊ iõ pcťm in ſpũſanctuȝ dr̃ pcťm ex certa malicia. Ille eniȝ dñe peccati cum dr̃ peccatũ i patrẽ ⁊c̃. ſunt differẽtie nõ primi peccati. ſȝ cũ ſupadduť alique ꝯditões male inclinãtes ad pcťm. ſic ſunt ignorãtia ex pte itellectus. malicia ex pte affectꝰ. ⁊ infirmitas ex pte carnis. Uel infirmitas ꝯ potẽtiã. ignorãtia ꝯtra ſciam. malicia ꝯ bonitatem. ⁊ ſi inueniať ꝙ peccauit pcťo p̃ſumptõis ſicut habeť i li. de vera reli. ꝙ de vanitate ſua p̃ſumpſerit cũ nõ oĩs p̃ſumptio ad pcťm in ſpũſanctũ ſit reducenda ſȝ illa p̃ſumptio q̃ ẽ ꝯ dei miſericordia. meritis exigẽtibus ꝯrũ. Uñ cũ nulla mala merita p̃ceſſiſſent in dyabolo. nõ diciť ſm hũc modũ pcťm i ſpũſanctũ. ſȝ ſi inueniať. ꝙ huiuſmõi peccatũ dicať i ſpũſanctũ. hoc magis ẽ rõe circũſtãtiaꝝ q̃ꝫ rõne generis peccati.

Articulus tertius.

Deinde q̃riť. vtꝝ dyabolus potuit vel poſſit peccare pcťo veniali. qđ videť. Peccatũ eiȝ veniale i hoc diſtinguiť a pcťo mortali. ꝙ pcťm veniale ẽ i dilectiõe boni mutabilis inordinata ſub deo. pcťm aũt mortale in dilectõe mutabilis inordinata ſupra deũ vel ꝯtra deuȝ. ſȝ qđ põt plus recedere a deo. põt minus recedẽ. ergo cũ dyabolus potuit plus recedẽ vel põt. põt in illud pcťm in quo eſt minor receſſus. ſȝ hoc ẽ pcťm veniale. ergo põt i peccatuȝ veniale. ergo poteſt peccare venialiter. ¶ Preterea. quãto maius erat motiuũ. tãto magis erat excuſatõe dignũ. ſic i illo q fornicať cuȝ pulcra muliere ⁊ cũ turpi. cũ ergo maximũ motiuũ haberet p qđ inclinabiť ad pcťm. magis erat excuſatõe dignũ. ⁊ qđ magis ẽ excuſatõe dignũ magis ẽ veniale. ergo potuit peccare venialiter.

Cõtra nulla fuit īfirmitas i eo vel ignorãtia. ⁊ he ſunt diſpõnes p q̃s reddiť pcťm veniale. ergo pcťm eiꝰ ñ fuit veniale. ¶ Itẽ pcťm mortale fit vľ ex genere. vľ ex intẽtõe peccãtis. vľ ex circũſtantijs aggrauãtibꝰ. cũ ergo i dyabolo fuit pũerſa itẽtio. ⁊ circũſtãtia maxie aggrauãs: eo ꝙ i ſublimiſſimo ſtatu fuit i q̃ potuit ſtare. erit pcťm ſuum mortale. Uñ dic̃ Albinus ſup geñ. Quãto ſublimior ãgelus i glĩa. tãto maior i ruina. ¶ Preterea. ex p̃dictis patuit ꝙ dyabolus primo pcťo irremediabiliť peccauit. ſȝ illud pcťm qđ ẽ irremediabile ẽ mõtale. ergo fuit mortale pcťȝ q̃ potuit peccare. Uñ dic̃ btũs ambro. Dyabolus inuẽtor mali fuit. ⁊ iõ ñ redibať ſic hõ. p qđ deſignať ꝙ iuentio primi mali nõ põt fieri ſine pcťo mortali.

Ad qđ dõm. ꝙ dyabolus nõ potuit primo peccare venialiter nec ꝯſequẽter. primo pp excellẽtiaȝ ſui ſtatꝰ. deiceps pp animi malignitatẽ. ¶ Ad illõ võ qđ obijciť i ꝯrũ. dõm ẽ ꝙ licȝ pcťm mortale maiꝰ ſit q̃ꝫ veniale i genẽ pcti. ñ tñ ſi p̃t in illo ſtatu mortaliť peccare. i illo ſtatu potuit venialr̃ peccare. eo. n. ꝙ i tãta erat claritate. vt imediate poſſet deo adherere. ſi claritatẽ ſue cognitõnis directa volũtas eẽt ꝯſecuta: iõ recedẽs primo maxio receſſu receſſit. maximꝰ aũt receſſus ẽ receſſus p mortale pcťȝ. ⁊ iõ ñ potuit peccare niſi mortalr̃. primꝰ eiȝ hõ rõe ſtatꝰ ſui i q̃ fuit primo. ñ potuit primo peccare venialr̃. vñ multo fortiꝰ id actũ ẽ ꝯ primo ãgelo.

¶ Ad ſcd'ꝫ vo dõm. ꝙ nõ erat maius motiuũ ad ꝯriũ. eo eiꝫ ꝙ in tãta ꝓximitate erat ad deũ. magis debuit adherere. motiuũ aũt maius dꝫ eẽ cã maioris excuſatõis. qñ vꝛ ẽ maioꝛ ĩfirmitas vel maioꝛ ignorãtia. ſꝫ qñ maioꝛ ẽ ſcia ẽ ꝯditio magis aggrauans. vñ cũ ita eſſet in luciſero non fuit pctm eius veniale ſicut fuit veniabile.

Membrũ quintum.

Oſtea q̃rit vtrũ adhuc peccet eodem genere pcti. qd vꝛ p hoc qd dꝛ in ps. Supbia eoꝝ q te oderũt aſcẽdit ſemp. ſꝫ ſupbia aſcẽdẽ nihil aliud ẽ ꝙ ipos demones magis erigi ꝯtra ſuuꝫ creatoꝛẽ. magis aũt erigi ꝯtra ſuũ creatoꝛẽ ẽ magis ſupbire. ergo dyabolus adhuc peccat eodẽ genere pcti. ¶ Idẽ Iſid. Dyabolus nõ ſolum in hoc ꝯtẽtus ẽ ꝙ ſe deo eq̃lem exiſtimãs cecidit. inſup ẽt ſupioꝛẽ deo ſe dicit. ſm illud apoſtoli dictuꝫ q ait ð antixpo. qui aduerſaꝛ ꝛ extollit ſup oẽ qd dꝛ deus. aut qd colitꝛ. ex quo vꝛ ꝙ eodem genere peccati peccet. Cõtra nõ iam platus ẽ aliis angelis oibus. ſꝫ eſt inferioꝛ ipſis bonis. ergo illud motiuũ qd tũc mouit ipſuꝫ. nõ nũc põt mouere. ergo nõ illo genere peccati põt peccare. ¶ Preterea. ſꝫ ꝙ dicit Anſel. tũc potuit eũ mouere appꝛehẽſio beatitudinis ad quã ꝑueniſſet ſi ſtetiſſet. nũc aũt cecidit in deſperatõeꝫ. Vñ dicit aug. de mirabilibꝰ ſacre ſcripture. ap cumulũ pcti accidit ꝙ deſperatõeꝫ incurrit. ſi ſuo delicto nõ deſperaſſet veniã: nũq̃ ꝯſentiẽt huiuſmõi dãnũ ſue ſalutis intẽderet. iſtd ergo motiuũ qd tũc habuit ñ nũc ꝑt hñe. ergo non illo genere pcti põt peccare. Ad qd dõm. ꝙ genus pcti dicitꝛ dupl'r. vno mõ qd ẽ generaliſſimũ peccatũ. quo ſuperbia dicitꝛ eẽ generaliſſimũ pctm ꝛ hoc mõ põt peccare eodẽ genere pcti. dicitꝛ aũt alio mõ genus pcti. cũ determinaꝛ in ſpecie ꝓpinqua. ꝛ ſm hoc nõ eodẽ genere pcti põt peccare. ¶ Ad illud vo qd pꝛimo obiicitꝛ in ꝯriuꝫ. dõm eſt ꝙ ſupbia dicitꝛ aſcẽdere. nõ qꝛ illa ſpẽs pcti creſcat. ſꝫ qꝛ quãtitas determinata ſm genus generaliſſimũ intẽditꝛ. Vñ dicitꝛ ſupbia eoꝛuꝫ aſcẽdere. qꝛ magis ꝛ magis erigunꝛ ꝯtra creatoꝛẽ. rõne ĩpugnatiõis mẽbꝛoꝛuꝫ coꝛpis miſtici. ſicut eniꝫ dicitꝛ ſupbia homis aſcẽdere magis ꝛ magis. cũ magis ꝛ magis impugnat: ita ex illa pꝛia ſupbia maioꝛ ꝛ maioꝛ ẽ ĩpugnatio hoſtis. ¶ Ad ſcd'ꝫ vo dõm. ꝙ aliud ẽ motiuũ nũc ꝙ pꝛius. tunc. n. mouebaꝛ ex ꝯſideratõe potẽtie ſiue ꝑeminẽtie quã habuit ſuper angelos ex ꝯditione nature. nũc aũt mouetꝛ rõne ꝑeminẽtie quã habꝫ ſup malos. Preterea. aliter mouebaꝛ a pꝛincipio ꝛ aliter mouebitꝛ in antixpo. pꝛimo eniꝫ mouebaꝛ in hoc ꝙ voluit pꝛeeſſe ꝛ nõ ſubeſſe. i antixpo vo mouebitꝛ vt videaꝛ antixps ꝑeminere i apparẽti bonitate. ꝛ potẽtia ſignoꝛuꝫ ꝛ ita aliud ꝛ aliud fuit pꝛimũ motiuũ. ꝛ illud motiuũ quo mouebitꝛ in antixpo.

Membruꝫ ſextuꝫ.

Onſequenter q̃ritꝛ ſi pctm illud eſt cã pcti. ꝛ vꝛ ꝙ ſic. p hoc qd dꝛ tho. iiij. Supbiã i aio tuo nunq̃ dñari ꝑmitas. in ipſa. n. initiũ ſũpſit ois ꝑditio. ſꝫ ois ꝑditio ſũpſit initiũ ex pcto pꝛimi angeli. ergo pctm angeli fuit initiuꝫ cã ois peccati. ¶ Item ambꝛo. Dyabolus fuit inuẽtoꝛ mali. ſed inuenire malũ ẽ inuenire cãm mali. malũ enim mali cã ẽ. ergo pꝛincipiũ ois mali fuit ex pcto pꝛimi angeli. Itẽ. iij. Abacuk. pcuſſiſti caput ð domo impij. ibi dicit glo. ꝙ dyabolus ẽ caput oim maloꝝ. ſꝫ nõ dꝛ caput niſi rõne peccati. ergo pꝛimũ pctm ẽ cã ois pcti. Cõtra nõ oia pcta ꝑuenerũt ex ſuggeſtione dyaboli. circũſcripto eiꝫ fomite ꝛ ſuggeſtione dyaboli. põt li. ar. hois peccare. cũ eniꝫ li. ar. ſit de ſe vertibile. ex ſua defectibilitate põt peccare. ꝛ li. ar. hois nõ depẽdet a li. ar. dyaboli. ergo pctm ipſius dyaboli ñ dꝛ eẽ cã ois pcti. qd vꝛ p hoc ꝙ dꝛ Iſa. lj. ſup illud. Incuruare vt trãſeamus. glo. debilis ẽ hoſtis q ñ põt vincere niſi volentẽ. ergo volũtas hũana quãtũ ẽ ð ſe. ñ ẽ ſubiecta volũtati dyaboli. ergo pꝛimũ pctm ipius nõ ẽ cã ois pcti. Ad qd dõm. ꝙ pctm ipſius dicitꝛ eẽ cã p occaſiõeꝫ ñ p neceſſitatẽ. li. enim ar. hois ita liberũ ẽ. ꝙ in volũtate eiꝰ fuit peccare ꝛ ñ peccare. ꝛ ita ſeq̃ ſuggeſtionẽ dyaboli ꝛ non ſequi. ¶ Ad illd vo qd obiicitꝛ i ꝯriũ dõm. ꝙ illud qd dicit. iiij. tho. in ipſa ſũpſit iniciũ ois ꝑditio. vꝛ intelligitꝛ p ſe de ſupbia pꝛimi parẽtis vel occaſionaliter ð ſupbia luciferi. ¶ Ad ſcdm dõm. ꝙ licꝫ dyabolus fuerit inuẽtoꝛ mali. tñ ñ dꝛ p ſe cã mali niſi in ipſo. ſꝫ nõ dꝛ p ſe cã mali in alio ſꝫ occaſionaliter. In hoc eniꝫ ꝙ hõ vꝛ ãgelus ꝯcoꝛdat pꝛio pcto. in hoc dꝛ eẽ cã pcti. ¶ Qd aũt dꝛ inter apoſtaſiaꝫ pꝛimi peccati ꝛ vltimã penã ignis gehẽne. media ſũt peccata ꝛ pene peccatoꝝ. ꝛ ſic vꝛ ꝙ pꝛia apoſtaſia ſit cã ois peccati. Rñdenduꝫ ẽ. ꝙ pꝛima apoſtaſia dꝛ illa qua pꝛimus parens apoſtatauit a deo. ſm illud. x. eccĩ. Initiũ ſupbie homis apoſtatare a deo. qm̃ ab eo qui fecit illuꝫ receſſit coꝛ eius. Illa eniꝫ apoſtaſia dꝛ eẽ cã ois peccati p ſe vel p inclinatiõeꝫ. apoſtaſia vo dyaboli dꝛ eẽ cã ois peccati p ꝯſenſũ vel ſuaſionem. ¶ Ad illud vo qd dicit i abacuk. dõm eſt ꝙ caput dicitꝛ. i. pꝛincipiũ altero dictoꝝ modoꝝ. ꝛ ita cã eſt quodãmõ peccati alioꝝ angeloꝝ vꝛ p imitatõem vel p ꝯſenſum.

Membꝛum ſeptimũ.

Ccaſiõe ꝑcedẽtis qõnis q̃ritꝛ ð capite maloꝝ. ꝛ querunꝛ octo in vniuerſo. Pꝛio vtꝝ dyabolus ſit caput malo-

rum. Secūdo vtrū dyabolus cū corpe ſit vna pſona. Tertio vtrū ſit caput demonū ſicut malorū boium. Quarto vtrū ſit caput malorꝝ ſm omnia pctā. Quīto qd ſit vnitiuū mēbrorꝝ cū capite dyabolo. Sexto vtrū mēbrum xpi poſſit fieri membrū dyaboli. Septimo vtrū ijdē hoies poſſint eē mēbra xpi ⁊ mēbra dyaboli. Octauo que ſit differētia ſm ꝙ dyabolus dicit caput malorꝝ ⁊ antixps. ⁊ vtrū antixps ſit caput.

Articulus primus.

Circa primū ſic videt eim ꝙ ſit caput. Dicit .n. ij. theſ. ij. ſup illud. Oſtēdens ſe tanꝗ ipe ſit deus. glo. i ipſo erit caput oiuꝫ malorꝝ. ſ. dyabolus qui ē rex ſup oēs filios ſupbie. ergo dyabolus ē caput oim malorꝝ. oēs .n. mali dicunt filij ſupbie. ¶ Itēꝫ ſup illud Job. xviij. Memoria illius pereat d terra. glo. ſic d vnoquoqꝫ iniq dr vt ad caput. i. ad dyabolū vertat. ¶ Similr ſup illud. xli. Job corpus eius qſi ſcuta fuſilia. glo. corpus leuiathan. i. oēs iniqui. ergo dyabolus ē caput oiuꝫ malorꝝ. Cōtra. ſicut dr. j. ad Ephe. ſup illud. ipm dedit caput ⁊ē. caput hꝫ virtutem influēdi ſenſuꝫ i mēbra vel motū. ſꝫ dyabolus nō hꝫ ptātem influēdi aliquā maliciā que dr ſenſus vel motus aliqs ſpūalis. ergo n̄ caput malorꝝ. ¶ Itē caput hꝫ ꝯueniētiā i natura cum mēbris. ſicut habet ibidē in glo. ſꝫ dyabolus non hꝫ conueniētiā in natura cū malis hominibus. in ipſo eim ē nā angelica. in iſtis vero ē nā humana. ergo nō dicit ꝯueniēter caput malorūꝫ hoiuꝫ. Ad qd dōm. ꝙ dyabolus dr caput malorꝝ ꝓpter duplicē proprietatē capitis. prima proprietas qꝛ caput primū ē ⁊ ſupremū i corpore. vnde ē quaſi initiuꝫ corpis: ſicut dyabolus fuit initium malicie. cū primo peccauit per ſupbiā. ⁊ iō dicit iſa. ſm ꝙ maluꝫ iuētuꝫ fuit a dyabolo. añ eim ſupbiā dyaboli nullum fuit pcīm. ſꝫ tñ ſi poſt illā maliciā nō eēnt ſecute malicie hoiuꝫ p ſuggeſtionē. vel aliorꝝ demonū p ꝯſenſuꝫ. nō ad hoc diceret caput. nec pp hoc adā dr caput malorꝝ. non eīꝫ fuit prim⁹ malus ſꝫ prim⁹ int hoies malos. Secūda ꝓprietas ē. qꝛ quodāmō fluxit i mēbra per ſuggeſtionē. Vñ Job. xl. fortitudo eius in lumbis eius. glo. nimirꝝ eius ꝓprie corpus fuit. q ſuggeſtione turpiū blādimētis decepti. ei p luxurie fluxa ſuccūbūt. ¶ Ad illd vero qd obijcit prio i cōtrariū. dōm ē. ꝙ lꝫ dyabolus nō influat maliciaꝫ p imiſſionē ꝓprie dictā. influit tñ p ſuggeſtioneꝫ. Vñ beda. Dyabolus nō ē inmiſſor cogitatōuꝫ ſed incētor. ¶ Ad ſcdm dōm. ꝙ lꝫ nō hēat ꝯueniētiaꝫ i natura cū mēbris eo ꝙ hoc ē natura ſpiritalis. Mēbra vero ſunt ptinētia ad naturā corporalē. nihilominus tñ in ipſis mēbris ē natura ſpiritalis. ratione cuius nature recipitur influētia ſuggeſtionis ab ipſo capite. ⁊ ideo quo ad hoc dicit conueniētia in natura capitis ⁊ mēbrorꝝ. ¶ Forte diceret ꝙ non ē caput rōne ſuggeſtionis malorꝝ hominū. quia ſm hoc eēt caput bonorꝝ. taꝫ enim ſuggerit malū bonis ꝙ̄ malis. Ad qd dicēduꝫ ē. ꝙ ſola ſuggeſtio nō ſufficit ad hoc ꝙ ſit caput. ſꝫ cōſenſus ſequēs effectū ſuggeſtionis. ille āt ꝯſenſus nō ē i bonis ſꝫ tm̄ in malis. vñ. xl. Job ſuper illud. fortitudo eius in lūbis eius cuius ꝓprie corpus fuerit. qui ſuggeſtiōe turpiū blandimētis decepti. ei p luxurie fluxa ſuccūbunt. ¶ Sed adhuc poſſet queri. ꝙ nec ratōe ſuggeſtiōis nec ꝯſenſus dicat eē caput malorꝝ hoiuꝫ. in puulis eim in quibus ē peccatū origiale ſolum ē ratio mēbri ad caput. cū ſint filij ire. nec tñ ibi ē ſuggeſtio ex pte ipi⁹ dyaboli. vel ꝯſenſus ex pte paruuli. ꝓpter qd videtur vniuerſalr dicēdum. ꝙ ratio capitis ad mēbra videtur eē per ſuggeſtionē propinquā vl remotaꝫ. ⁊ cōſenſum qui ē in ipſis vl in parētibus. paruuli ergo licet nō recipiāt ſuggeſtionē vel cōſentiant. ſuggeſtio tamē facta eſt primis parentibus ⁊ cōſenſus ſecutus eſt in eis. ex quibus facta eſt quedaꝫ conueniētia ꝯſequēter ipſorū paruulorū in deformitate peccati ad ipſuꝫ dyabolū. qui ē origo peccati.

Articulus ſecundus.

Secūdo querit vtrū dyabolus qui ē caput malorꝝ ſit vna pſona cum eis. Et non videt. pſona ē enim idiuidua ipoſtaſis itellectualis nature. ſꝫ inter dyabolum caput ⁊ malos qui ſunt mēbra eius. ē diſtincta ipoſtaſis. alia eniꝫ pſona ē malus homo ⁊ ipſe dyabolus ē aliqua pſona. ergo dyabolus nō eſt vna pſona cuꝫ ipſis. ¶ Forte diceret ꝙ diſtincte ſunt pſone in eē naturali. ſꝫ nō ſunt diſtincte in eſſe morali. Cōtra quod ſic obijcit. aliud ē peccatuꝫ mali hominis. ⁊ aliud ē peccatū ipſius dyaboli. ergo diſtincta ſunt peccata ⁊ diſtincte ſunt voluntates. ſm ꝙ in volūtatibus ē prima rō peccati. ergo malus homo diſtiguit in eē morali ab ipſo dyabolo. ergo nō ē vna pſona ꝗ̄tuꝫ ad eē nāle. nec ē vna pſona ꝗ̄tuꝫ ad eē morale. Cōtra. caput ⁊ mēbra vt ꝓprie accipiunt vnius pſone ſunt. ſicut caput hoīs ⁊ mēbra hoīs. ergo p ſiſitudineꝫ caput ⁊ mēbra niſi trāſlatiue accipiunt ad eādē pſonaꝫ. ſꝫ trāſlationē referent. ergo dyabolus q ē caput ⁊ mali q ſunt mēbra. ſūt vna pſona. Ad qd dōm. ꝙ dyabolus ⁊ ipſi mali dicunt vna pſona. nō in eē naturali: ſꝫ in eē morali. ſꝫ quēdā modū. Vñ ſup illd Job. ix. vultū iudiciū eius opit. glo. qꝛ dyabolus cū ſuis ſequacibus vna pſona ē. ſepe ſic ſcriptura de eo loquit vt ad corpus ei⁹ deriuet. ¶ Ad illd vero qd obijcit in ꝯriuꝫ. dōm ē. ꝙ non ſint vna pſona in eē naturali ⁊ i eē morali. niſi q ad hoc ꝙ quedā ē cōformitas ſiue cōuenientia voluntatū in deformitate. p quam recedit

a ſūme vno. In hoc ergo ꝙ a ſūmē vno diuidūtur in hoc: iter ſe ꝯueniunt ⁊ vniunt. ⁊ ꝓpter hoc vna pſona dicunt. ¶ Ad illud vero qḋ obijcit. ꝙ alia eſt volūtas hoīs mali ꝗ̃ꝫ dyaboli. dicēduꝫ ē. ꝙ alia ē ſm ꝙ numerat ex pte volūtatis. ſm autē ꝙ numerat ex pte voliti pōt eē vna. qꝛ malus homo vult id qḋ vult dyabolus. ⁊ hoc accipitur ex ſuggeſtiōis effectu ⁊c̄.

Articulus tertius.

Tertio querit vtrum ſit caput demonū ſicut maloꝝ hominū. videt ꝙ nō. Eſt eiꝫ caput maloꝝ hoīuꝫ ꝑ ſuggeſtionē. ſed nō ē caput demonū ꝑ ſuggeſtionē. nec alia videt influētia. ¶ Si eiꝫ diceret ꝙ ē caput dmonū ꝑ iperiū. Cōtra h̄ ſic obijcit. pri⁹ ē vniri in eē mēbroꝝ cū capite. ꝗ̃ꝫ ꝙ mēbra recipiāt motuꝫ a capite. ſꝫ recipe iperiū dyaboli nō ē aliḋ ꝗ̃ꝫ recipe motū. ergo opꝫ ꝙ alia ſit vnio ipſius dyaboli capitis ⁊ ipſoꝝ demonū ſi ſunt mēbra eius que ſit vnio quaſi i eē morali. nō ergo dicet eē caput rōne iperij. ⁊ demones mēbra eo ꝙ recipiāt iperiū. ſꝫ ꝑꝑ aliā rōnem. ¶ Preterea. vident ſm illā rōem dici filij. aut miſtri. miſtri qꝛ ſequunt iperiū vel voluntatē ipſius. filij qꝛ imitant. vn̄ ſuꝑ illud ps. facti ſunt in adiutoriū filijs loth. glo. filij loth ſūt angeli apoſtate. q ſunt filij declinatōis. qꝛ veritatē declinādo in ſatellitiū dyaboli diſceſſerūt. Ex ꝑdicta ergo rōne dicunt ipſi eē miſtri vel filij ꝑꝑ imitationē. Ex alia ergo rōe dicent eē mēbra ſi ſūt mēbra ipſius. Qḋ autē ſunt mēbra pꝫ ꝑ hoc qḋ ipe dicit caput coꝝ. ſicut habet i abacuck ſuꝑ illud. ꝑcuſſiſti caput ḋ domo ipij. glo. ſicut eccleſie ⁊ oīs viri caput ē xp̄s. ita cūctoꝝ demonuꝫ q i hoc ſeculo dimicāt caput ē beelzebub. ex quo accipit ꝙ demones alij ſūt mēbra ipſius dyaboli ⁊ ipſe caput illoꝝ. ¶ Itē ſuꝑ illud Iob. xli. vidētibus cūctis ꝑcipitabit. glo. eterno iudice terribilr apparēte. aſtātibus legiōibus angeloꝝ atqꝫ electis ad hoc ſpectaculū deductis. bellua crudelis i mediū captiua ducet. ⁊ cū corꝑe ſuo. i. cū reprobis oībus eternis incēdijs mācipabit. ex quo accipit ꝙ oēs reprobi ſūt corpus eius q tradentur eterno incēdio. ſꝫ demones in hac gnālitate itelligunt. ergo dicit eē caput demonū ſicut ⁊ maloꝝ hoīuꝫ. Silr pōt hēri ex hoc qḋ dr. xix. apoc. vbi dicit. apprehēſa ē beſtia. ⁊ cū eo pſeudoꝓpha. ⁊ qui acceperūt caracterez beſtie. ⁊ q adorauerunt imagiuē eius. ⁊ miſſi ſunt viui in ſtagnū ignis ardentis. qui eim ſunt illi q accipiunt caracterez beſtie niſi qui imitātur ipm. hi aūt ſunt mēbra eius. Sap. ij. Imitātur illū q ſunt ex pte illius. ergo cū demones imitati ſint ipm ⁊ imitent ⁊ ſimilr mali hoīes. ⁊ hi ⁊ illi dicent eē mēbra ipſius dyaboli capitis. Ad qḋ dicēduꝫ. ꝙ hi ⁊ illi dicūtur eſſe mēbra. ſed differēter i pte. demones enim facti ſūt mēbra eius. eo ꝙ ad imitationē ipſius peccauerūt. recedētes a ſumma eternitate. Unde dicit aug. in li. de ci. dei. habētes electōis faſtuꝫ ꝓ excellentiſſima eternitate. aſtuciā ꝓ certiſſima veritate. ſtudia partiū ꝓ idiuidua caritate. ſuꝑbi. fallaces. inuidi facti ſūt. Mali vero homīes dicunt eē mēbra eius ꝑꝑ ꝯſenſuꝫ ſuggeſtionis. ⁊ qꝛ ſuccūbunt eius tētatiōi. ¶ Ad hoc ergo qḋ obijcit. ꝙ ꝓpter hoc dicunt filij ⁊ nō mēbra. dicēdum ē. ꝙ ex alia rōne dicūtur mēbra ⁊ ex alia rōne dicunt filij. filij eim dicunt qꝛ ſimilia oꝑa faciunt. ſicut habetur viij. Io. mēbra vero dicunt: qꝛ eē deformitatis i volūtate acceperūt. ſꝫ poſterius ab ipſo. ¶ Ad ſequēs vero ſilr dicēduꝫ. ꝙ ob aliud dicunt eē miniſtri eius ⁊ ob aliud mēbra. mēbra enim dicunt ꝓpter predictā rōem. ſꝫ miſtri dicunt: qꝛ eius voluntatem faciūt vel imperiū.

Articulus quartus.

Quarto querit. vtrū dyabolus ſit caput maloꝝ hoīuꝫ ſm oia peccata. qḋ non videt. nō eim peccat quouis gnē peccati. ergo rōe cuiuſlibet nō dicet eē caput maloruꝫ. caput. n. prius hꝫ i ſe ꝗ̃ꝫ det mēbris. ¶ Preterea. nō vr̄ eē caput rōne oīuꝫ peccatoꝝ. dicit. n. i ps. ſuꝑ illud ab occultis meis mūda me dn̄e ⁊c̄. Caſſiodorus. Occulta ſunt originalia vel etiam que ſecreta volūtate oriunt. aliena ſunt que ſuadētibus vel malis hoibus vel dyabolo fiunt. ergo nō omnia peccata fiunt ſuadēte dyabolo. ſꝫ rōne ſuaſionis ſiue ſuggeſtiōis dicebat eē caput. ergo nō ē caput maloꝝ rōe quorūlibꝫ peccatoꝝ.

Cōtra. oibus reprobis preeſt admouēdū. ⁊ in hac ratione caput ſe hꝫ ad mēbra i quolibet peccato. ergo dyabolus ē caput quorūlibet maloꝝ i qbuſlibet peccatis. Ad qḋ dicēduꝫ. ꝙ eē caput maloꝝ pōt eē duplr. vel rōne preeminētie in malo. vel rōne ſuggeſtiōis mali cui prebet ꝯſenſus. rōne prima pōt dici caput omniū maloꝝ i quolibet peccato. In omni enim peccato mortali efficitur peccator ſubditus dyabolo. ⁊ quo ad hoc pōt dici caput. nō tamē dicet eē caput omniū maloꝝ in oi genere peccati ꝑ ſuggeſtionē ſiue imitationē. ꝑ imitationē nō dicetur eē caput i omni genere peccati eo ꝙ n̄ omni genere peccati peccat. ꝑ ſuggeſtionē nō dicet eē caput vniuerſalr. qꝛ nō omne peccatū in homīne ꝓcedit ꝑ ſuggeſtionem eius ſicut dictū ē ſupra a Caſſiodoro. ⁊ lꝫ dyabolus ſuggerat aliqḋ genus peccati. homo tamē ꝓpter hoc non peccat illo genere peccati ſed ſuo ꝓprio motu. Nec ſic dicet dyabolus eē caput per ſuggeſtionē in illo genere peccati. licet dicat eē caput eo ꝙ peccator facit illud qḋ vult dyabolus. ⁊ prius volebat ipm velle.

Articulus quintus.

Quinto querit qd ſit vnitiuū mēbroꝝ cū capite dyabolo. ⁊ vr̄ ꝙ non ſit ibi vnitiuū ex ꝯpatiōe capitis in bono ⁊ mēbroꝝ in bono. vnitiuū.n.ex illa pte ē cauſalitas q̄ vna ē in capite ⁊ mēbris. ſed hoc nihil vnū eſt in capite ⁊ mēbris. naꝫ ſi dicatur ꝙ hoc ē peccatū.ñ videt. peccatū eni ē cā diuiſiōis ſicut habet iſa.lix. Sed qđ eſt cā diuiſionis non ē cā vnitatis. ergo peccatū nō eſt vnitiuū capitis ⁊ mēbrorum malorū. ¶ Si forte diceret ꝙ peccatū ab alio diuidit. ⁊ cū alio vnit. Diuidit enim a deo ⁊ vnit cuꝫ dyabolo. Cōtra hoc ſic. quodlibet peccatū mortale diuidit a deo. ⁊ ad hoc tēdit ⁊ nō eſt vnū pricipiū malorū ſicut dicit vnū bonorū. ergo ex ratione peccati nō ꝯuenit vnio. ñ ergo videt aliquid eſſe vnitiuū capitis ⁊ mēbrorum. ¶ Preterea. ex parte bonoꝝ dicit eſſe vnuꝫ vnitiuū. q2 vna vita ⁊ vnus ſpūs. ſicut habet. j. coꝝ. xij. in vno ſpū oēs nos i vnū corpus baptizati ſumus: ſed nō ſic ē ex parte maloꝝ. nō enim vnus ſpūs ē ꝯmunis dyabolo ⁊ mēbris eius nō ergo ſic dicet eē vnitiuū ex pte maloꝝ ſicut ex pte bonoꝝ. Cōtra aug. in li. de ci. dei. due ſunt ciuitates. hirl'ꝫ ⁊ babilōis. ſꝫ ciuitatē dei fac amor dī cū ꝯtēptu ſui. g° p oppoſitū ciuitatē babilonis fac amor ſui cū ꝯtēptu dī. ſꝫ amor dī ē vnitiuū i cōpe bonoꝝ. ergo p oppoſitū amor ſui erit vnitiuū cū corpe maloꝝ. ¶ Preterea p grāꝫ fit hō ciuis ſurſuꝫ. p grē priuatōꝫ fit hō ciuis dorſū. ē.n. ciuitas ſurſū hirlꝫ. ciuitas dorſū babilon. ſicut ergo p grāꝫ vniūt mēbra i bono: ita p priuatōꝫ grē vniēt mēbra i malo. Ad qđ dōꝫ. ꝙ vnitiuū capitis ⁊ mēbroꝝ maloꝝ. ē ipm pcīn mortale. rōe cuiꝰ ē ꝯueniētia i deformitate voluntatis. Et ſi q̄rat i his q̄ vtūt li. ar. dicet vnitiuū amoris ſui. ¶ Ad obiectū vō ſcđo ex altera pte. dōm ē. ꝙ lꝫ pcīn mortale diuidat a deo. tñ cōformat dyabolo. ⁊ q̄ ad hoc ꝙ ꝯformat dyabolo dr̄ eē vnitiuū. nec refert ſi ñ ſit ſilr vnū pricipiū maloꝝ ſicut vnū ē bonoꝝ. lꝫ.n. nālr nō ſit vnū pricipiū maloꝝ ſicut dixerūt manichei nihilominꝰ ē vnū pricipiū maloꝝ añ qđ nō ē malū. ⁊ ad qđ quodāmō ordinatur. ¶ Ad illđ vō qđ obijcit. ꝙ nō ē vnꝰ ſpūs a q̄ ꝓcedat vnitas ex pte maloꝝ ſicut ē ex pte bonoꝝ. dōm ē. ꝙ lꝫ ñ ſit vnꝰ ſpūs ex pte maloꝝ ſicut ex pte bonoꝝ. nihilominꝰ tñ ē vnio capitꝭ ⁊ mēbroꝝ maloꝝ pp vnionē voluūtatis. ꝯformat.n. mēbrū ſe capiti i ſequēdo voluntateꝫ ipſius. ⁊ ſicut dr̄ qui adheret deo vnus ſpūs eſt. ꝓpter vnitatē voluntatis. ita pt dici q adheret dyabolo. vnus ſpūs dicit cū deo. pp vnitatem voluntatis. hec.n. vnitas ſignat in gen. xxxiiij. vbi dr̄ ꝙ ꝯglutinata ē aīa eius cū ea. Sichem.n. ſignat dyabolū. dina vō ſignat aīam peccatriceꝫ. ¶ Sꝫ iteꝝ obijcit. nōne ꝯpletio pcī eſt i auerſiōe. ergo ex parte auerſionis a deo. magis dꝫ ſumi rō vnitionis. q̄ꝫ ex parte ꝯuerſionis ad inferius quod ē per amorē ſui. ¶ Ad qđ dōm. ꝙ magis dꝫ ſumi rō vnitionis ex pte ꝯuerſionis. q2 auerſionis cā ē conuerſio. vnde ab auerſione tāq̄ꝫ ab eo qđ ē principiū pcī. conuenienter ſumitur rō vnitōis. illud aūt ē amor ſui inordinatꝰ nihilominus tamen auerſio generalius eſt ꝓpter rōnem originalis peccati in quo ē auerſio ab incōmutabili bono. ⁊ nō ē conuerſio. ſꝫ conuerſibilitas ſiue ꝯcupiſcibilitas. Vñ ēt ex illa pte pt ſumi generalius rō vnitiui.

Articulus ſextus.

Sexto q̄rit. vtrū mēbrū xpi poſſit fieri membrum dyaboli? Videtur ꝙ non: ꝑ hoc qđ dicitur. iiij. ad ephe. ſuper illđ. Vnū corpus vnus ſpūs. glo. ſicut humani corpis mēbrū preciſum formam qdeꝫ qua cognoſcitur retinet. ſed nequaq̄ꝫ ſpūs ſequit quo preter vnitatem viuat: ſic quicūqꝫ a predicte pacis vnitate diuiſus eſt. ſacrm̄ quidē tāq̄ꝫ formam retinet. ſed ſpūs preter vnitatē non viuit. Ex hac ſimilitudine ſic arguitur. mēbrū materiale q̄ꝫdiu retinet formā quā habuit in corpe in quo abſciſū eſt. nō pōt fieri mēbrū alterius corpis. ergo mēbrū ſpūale ſilr q̄ꝫdiu retinet formaꝫ corpis eccl'e ſiue corporis xpī. nō pōt fieri mēbrū dyaboli. ſꝫ poſtq̄ꝫ ſemel baptizatus eſt ſemp retinet formam ſacrī. ergo nō pōt fieri mēbrū dyaboli lꝫ cadat i mortale peccatū. Sed ꝯ apparet q2 đ iuſtis q̄tidie fiunt peccatores. ergo đ mēbris xpi fiūt mēbra dyaboli. Ad qđ dicendū. ꝙ nō ē ſilē đ mēbro materiali ⁊ ſpūali oīno. mēbrū.n. ſpūale xpi duplicem habet formā ſcilicet baptiſmalis. ⁊ illa indelibilis eſt. ſ. caracteris. ⁊ habet formā grē gratūfacientis. ⁊ illa delibil' ē. ⁊ cū cadit p peccatum: de mēbro xpi. fit mēbruꝫ dyaboli manēte ēt forma precedēte. mēbrū vō materiale ñ ita hꝫ duplicem formam. ſed alio mō. habet enim formā ſm quā ordinatur ad vitam. ⁊ habet formā ſm quā pt opari. ſiue ſm quā ordinat ad actū. ⁊ vtraqꝫ poteſt tolli. vna ēt pt tolli ſine altera. ſꝫ lꝫ illa que ordinatur ad vitaꝫ tollatur. non propter hoc ſtatim efficitur mēbrum alterius corpis ⁊ iđ quo ad hoc eſt diſſimilitudo.

Articulus ſeptimus.

Septimo q̄rit. vtrū idē hō poſſit ſimul eē mēbrū xpi ⁊ mēbrū dyaboli? qđ vr̄ q2 mali q ſunt mēbra dyaboli. dicūtur ēt in eccl'a que eſt corpus xpi. ſicut hr̄. Math. xiij. ſup illud. Simile ē regnuꝫ celoꝝ ſagene miſſe in mare. ⁊ ex oī gnē piſcium congreganti. glo. Eccl'a iter celū ⁊ infernū idiſtincte bonos ⁊ malos colligit. Et. xxi. Jo. vbi fit ſermo đ piſcatione petri. glo. alia fuit piſcatio xpi hec alia poſt rationem. hic.n. boni ⁊ mali capti ſunt. ſicut

nūc hʒ eccl'a. ibi v̇o īpleta reſurrectōe mortuoꝝ.
boni i eccl'a erūt in eternū. ex quo vr̄ ꝙ mali qui
ſūt mēbra dyaboli. ſint in corpe eccl'e. ⁊ ita viden
tur eē mēbra xp̄i. Cōtra. amor ſui cū ꝯtemptu
dei ſac̄ mēbrū dyaboli. amor xp̄i cū ꝯtemptu' ſui
facit mēbrū xp̄i. ſʒ hi duo amores opponūtur ⁊
ſimul ſtare nō pn̄t. ergo ſimul nō pōt aliquis eſſe
mēbrū xp̄i ⁊ mēbruʒ dyaboli. Ad qd̄ dōm ꝙ
aliud ē dici membrū eccl'e. aliud dici mēbrū xp̄i.
mēbrū eiʒ xp̄i ꝓprie ꝑ caritatē. mēbrū v̇o eccl'ie
ꝑ fidē. Eſt eniʒ eccl'ia ꝯgregatio fideliū. fideles āt
dicunt̄ q fidei ſacr̄m ſuſceperūt. mēbrū aūt eccl'ie
dicit̄ duobus modis vel merito vel numero. me
rito dicit̄ ſimpl'r. numero ſc̄m qd. ꝑ fideʒ eniʒ for
matā eſt mēbrū eccleſie merito. ⁊ ſic qd̄ eſt mē/
brū eccl'e ē mēbrū xp̄i ⁊ ecōuerrſo. mēbrū eccl'ie
numero: eſt ꝑ ſacr̄m fidei. huiuſmōi aūt mēbra n̄
ſūt in corpe eccl'e vt ibi remaneāt ſi obdurent̄ in
pc̄to: ſʒ tāꝙ̄ mali humores inde expellāt̄. Unde
ſup illud. j. Joānis. ij. ex nobis exierūt ſʒ nō erāt
ex nobis. Aug. i orig. ſic facti ſūt in eccl'a. qūo ma
li humores i corpe. qui qn̄ euomunt̄ releuat̄ cor
pus: ſic qn̄ exeunt mali releuat̄ eccl'ia. ſi tn̄ mēbra
numero fiant: mēbra merito ꝑ fideʒ formata ve/
re erunt tanꝙ̄ mēbra in corpe.

Articulus octauus.

OCtauo querit̄: que ſit dr̄ia ſc̄m ꝙ dya/
bolus caput dr̄ eē maloꝝ. ⁊ antixp̄s
vr̄ enim ꝙ antixp̄s nō ſit caput. nihil
eniʒ idē eſt mēbrū ⁊ caput. ſʒ antixp̄s.
mēbrū eſt dyaboli. nō ergo ē caput in genere ma
loꝝ. ¶ Itē in vno corpe ē vnū caput ⁊ nō plura.
ſed i corpe maloꝝ caput ē dyabolus. nō ergo eſt
caput antixp̄s. Cōtra. ij. theſſa. ij. oſtendens ſe
tanꝙ̄ ſit deus. ibi dicit glo. ſicut in xp̄o oīs pleni/
tudo diuinitatis inhabitauit: ita i antixp̄o pleni/
tudo malicie. ſʒ rōne huiꝰ plenitudinis que ē in
xp̄o. dr̄ xp̄s caput bonoꝝ. ergo rōe alterius ple
nitudinis dr̄ antixp̄s caput maloꝝ. ¶ Itē ſup illō
Job. xxxiiij. q regnare facit ipocritā. glo. omniū
ipocritaruʒ caput antixp̄s deſignat̄. Et. xxi. In/
terrogate quēlibʒ d̄ viatoribꝰ. glo. Dū de oī ma/
loruʒ corpe loqueret̄. ſubito ad omniū iniquorū
caput antixp̄m' verba ꝯuertit. Ad qd̄ dōm. ꝙ
vterqʒ ē caput ſed differēter. ſicut. n. xp̄s ſc̄m diui
nitatē dicit̄ habere rōnē capitis ⁊ iterꝝ ſc̄m huma
nitatē. ſicut habet̄ ad ephe. j. ſup illud. Ipſuʒ de/
dit caput ſup oēʒ eccl'aʒ: ita ſuo mō lʒ nō oīo ſi/
mili dr̄ dyabolus caput. q2 fuit primū initiū ma/
licie. ⁊ ſuo mō influit maliciā ſuggerēdo vel in/
cendēdo. ſʒ nō ꝯuenit i nā cū hominibꝰ. antixp̄s
aūt lʒ nō ſit initiū malicie hʒ tn̄ ꝯueniētiā in nā. ⁊
quaſi plenitudinē malicie habebit reſpectu alio/
rū hominū. licʒ nō eo mō quo xp̄s habuit pleni
tudinē. xp̄s eniʒ habuit ipſaʒ diuinitatē in ſe per
eēntiaʒ. antixp̄s v̇o ip̄m dyabolū ꝑ effectū. Unde
Jo. dama. nō ꝙ ip̄e dyabolus ſit hō ſc̄m huma/
nitatē. ſʒ hō ē fornicatōe generatus ⁊ ſuſcipe oēm
actū ſathane. p̄ſciens eniʒ deus inīqtatē eius futu
re volūtatis: ꝯcedit in eo habitare dyabolū. Itē
glo. ſup illud. ij. theſſ. ij. cuius aduētus ē ſc̄m opa/
tionē ſathane dyabolo inſtigāte ⁊ coopante. qui
illū poſſidebit totū. nō tn̄ ſine ſenſu vt frenetici q
culpā nō hn̄t. ¶ Ad illud v̇o qd̄ obijcit̄ dōm. ꝙ
licʒ antixp̄s ſit caput maloꝝ. nihilominus tn̄ pōt
eē mēbrū ipſius dyaboli principale. eo ꝙ q̄ſi in
ipſo habitat plenitudo malicie ⁊ potētius opabi
tur ad ſeductōem. ¶ Ad aliud v̇o dōm. ꝙ lʒ an/
tixp̄s dicat̄ caput. ⁊ dyabolus caput: non tn̄ ſunt
duo capita. vnū eniʒ ē ꝑꝑ alterū. antixp̄s eniʒ di/
cit̄ caput: q2 i eo habitat dyabolus ꝑ malicie ple
nitudinē. ⁊ ita a dyabolo habʒ ꝙ ſit caput. Sʒ
adhuc q̄rit̄ rōe illius dr̄ie. ſi antixp̄s ſit caput ma
loꝝ hoīm q p̄ceſſerunt ipſum. cū dyabolus nō
dicat̄ caput aliquoꝝ p̄cedentiū. q2 reſpectu corū
nō habuit rōnē dn̄atōis. nec rōne imitatōis qd̄
eſt reſpectu exēplaris prius poſiti. Imitatio eniʒ
ſequit̄ exemplar. ergo nō vr̄ hr̄e rōnē capitis re
ſpectu precedentiū. ¶ Preterea. ſi non eēt fides
xp̄i que p̄ceſſit incarnatōem xp̄i. nō diceret̄ xp̄s
caput reſpectu antiquoꝝ fideliū q p̄ceſſerunt ad/
uentū eius. ſʒ antixp̄s nihil tale hʒ p̄exiſtens. er/
go nō dicet̄ caput maloꝝ p̄cedētium. ¶ Cōtra. j.
Jo. ij. Nūc ſūt multi antixp̄i. Beda. antixp̄i ſunt
oēs heretici. ⁊ q fidē quā ꝯfitent̄ deſtruūt actibꝰ.
⁊ oēs ꝯtrij xp̄o q venturo ſuo capiti reddūt teſti/
moniū. Et ſuper illō nouiſſima hora ē. dicit glo.
huius nequiſſimi capitis iā multa mēbra p̄miſſa
ſūt a qbus ē cauendū. ¶ Itē ſup illud p̄s. qm̄ ecce
inimici tui dn̄e. glo. antixp̄i mēbra que mō pre/
munt̄ metu. i liberā vocē erumpēt. ergo antixp̄s
ē caput maloꝝ q p̄ceſſerūt. Rn̄dendo dōm eſt
ꝙ antixp̄s ē caput reſpectu p̄cedētiū. ꝑꝑ hoc ꝙ
miſteriū iā opat̄ iniqtatis i ſuis mēbris. ſicut dr̄ i
glo. bede. j. Jo. ij. Nec dr̄ ꝑꝑ hoc caput. q2 mē/
bra iſta accipiūt ab ip̄o. ſʒ ꝑꝑ p̄eminētiaʒ malicie
q̄ erit in ip̄o reſpectu alioꝝ. ſic̄ p̄eminētia eſt i ca/
pite rōe originis motuū. Nec ē ſimile cū dicitur
caput xp̄s ⁊ antixp̄s caput. xp̄s eniʒ dicit̄ caput i
fide fideliuʒ qui p̄ceſſerunt. dicit̄ etiam caput ꝑꝑ
hoc ꝙ fideles qui p̄ceſſerunt ianue apitiōem per
ipſuʒ acceperūt. antixp̄s vero nō dicit̄ caput q2 i
ipſuʒ credant mali q p̄ceſſerunt vel q2 ꝑ ip̄ʒ clau
datur eis ianua. ſʒ ꝑ ꝓpriū peccatū. ſʒ ſicut dictuʒ
eſt dicit̄ caput rōe p̄eminētie i malicia ⁊ cōueniē
tia in natura.

Membruʒ octauum.

COnſequēter querit̄ de peccato primi
angeli. q̄re ſcriptura nō facit mētiōeʒ
de primo ipſius pc̄to i p̄ncipio geñ.

ſicut facit de ſcdo quo.ſ.tẽtauit hoiez.vr̃.n.ꝙ de/
buerat fieri mẽtio de eo cũ ibi fuerit origo pecca
toꝝ.¶ Preterea.ſcriptura ñ facit mentõez ꝺ iſto
pcĩo niſi ſub qbuſdaz figuris ſicut ſub figura re/
gis babilonis.Iſa.xiiij.⁊ ſub figura pricipis ty/
ri in ezech.xxviij.de pcĩo aũt hois facit mẽtiõez
manifeſte. Ad qꝺ ꝑ hoc qꝺ dicit albinus ſuper
geñ.Angelicũ pcĩm ſilẽtio i gene.abſcõditũ ẽ.⁊
hois patefactũ.qꝛ angelicũ vulnus deus nõ ꝓde
ſtinauit curare.homis ꝟo vulnus pcĩm.ſ.ſanare
ꝓdeſtinauit.Preterea ꝑ magnitudinẽ pene vo/
luit deterrere hoiez.ꝑꝑ pcĩm.n.vnius punituz ẽ
totũ genus hũanũ.ꝑꝑ pcĩm ꝟo primi angeli ip̃e
ſolus punitus ẽ a pricipio.Vñ eius pena q̃ eſt a
pricipio fuit ꝓparata.ſicut hr̃ Iſa.xxx.ꝓparata ẽ
eniz ab heri tophet.i.a ꝯditõe mũdi.Vñ aug.car
cer i illa ꝯditiõe creaturaꝝ ꝓpatus ẽ.Nihilomi/
nus tñ iplicite dictũ ẽ pcĩm illius cũ dictũ ẽ.diui/
ſit deus lucem a tenebris.Illa.n.diuiſio deſignat
ipſaz penã que imediate ſecuta ẽ ad culpã.¶ Ad
illud ꝟo qꝺ obijcit̃.dꝺm ẽ.ꝙ lꝫ pcĩm dyaboli eẽt
primũ.tñ rõe illius ñ preceſſiſſꝫ morbus nec ſe/
cuta eẽt medicina:cũ illud ſit irremediabile.tota
ãt ſcriptura alteꝝ illoꝝ declarat.vel qꝺ ꝑtinet ad
morbũ.vel qꝺ ꝑtinet ad medicinã.¶ Ad illꝺ ꝟo
qꝺ ſcdo obijcit̃.dꝺm ẽ ꝙ pcĩm hominis manifeſte
erat dꝺz:vt ſic exp̃ſſe ſciret̃ qualr̃ initiatus ẽ mor
bus:vel exortũ ẽ vulnus.⁊ ſic ꝯñter ꝯueniẽtiſ/
ſima adhibeat̃ medicina ab ip̃a ſũma ſapia.v.ad
ro.Vbi abũdauit delictũ ſupabũdauit ⁊ gratia.
Pcĩm vero dyaboli ſub figuris ẽ velatũ.ne ꝑꝑ
ſui imanitatẽ hõ accipet exẽplũ deſꝑatõis.atten
dens.n.hõ pcĩm dyaboli ñ remiſſum nec remiſ/
ſibile poſſet deſperare idẽ credẽdo de ſuo.

Mẽbrum nonum.

NOno querit̃ de pcĩo primi ãgeli.vtrũ
illi pcĩo ſtatim adnexũ fuerit aliꝺ pec
catũ.ſ.pcĩm inuidie.qꝺ nõ videt̃.ſup
poſito.n.ꝙ creatus eẽt hõ non ſimul
tp̃e cũ angelo.ſꝫ ſꝫm prius ⁊ poſterius.ſicut diſti
guuntur dies in pricipio geñ.vt hõ in die ſexto.
angelus ꝟo i principio ſit creatus vel añ omnem
diẽ.ſꝫm hoc ſi peccauit angelus ſtatim poſt crea/
tionẽ ſicut videt̃ ex quibuſdã ſcripturis elici.non
erat niſi vnicũ eius pcĩm.ſ.pcĩm ſupbie ex dele/
ctatiõe ſue ꝑtãtis.nõ eniz erat tũc creatura rõna
lis cui inuidẽt.reſpectu.n.rei nõdũ exñtis nõdũ
ẽ inuidia.Inuidia ãt dicit̃ eẽ reſpectu ſuperioris
vel reſpectu paris:ne fiat ſupior.¶ Forte diceret̃
ꝙ reſpectu boni angeli erat inuidia.ſꝫ hoc ñ con
uenit qꝛ inuidia ẽ reſpectu illius qui eſtimat̃ oc/
cupare bonũz alterius vel minuere bonũ illi⁹.ſꝫ
hec eſtimatõ nõ fuit reſpectu boni angeli.bonus
enim angelus nõ occupauit locũ luciferi:ſꝫ locũ
ſibi deputatũ.vnicuiqꝫ.n.angelo i ſuo gradu de/
terminatũ fuit bonũ i ſuo gradu.nec fuit iſta eſti
matio q̃ minueret̃ bonũ ip̃ius ꝑ bonũ altius an/
geli.ergo reſpectu boni angeli ñ fuit motus inui/
die.¶ Pretea.ſic dicit.b.greg.Boni ãgeli pur/
gati erãt ⁊ territi apoſtata angelo cadẽte.Vñ vr̃
ꝙ boni ãgeli ꝯfirmati ſint ꝑ lapſũ ipſoꝝ maloꝝ.
dicit.n.b.gre.hꝺ lapſus eos terruit ⁊ purgauit.
terruit ne creatorẽ ſuũ ſupbi deſpicerẽt.purgauit
qꝺ reprobis exeũtibus actũ ẽ vt electi ſolũ rema
nerent.Et iteꝝ ſancti angeli dũ in alijs nature ſue
dãna ꝯſpiciũt.i ſeip̃is cautius robuſtiuſqꝫ conſi/
ſtũt.ex qbus vr̃ ꝙ cadẽtibus malis angelis boni
ſint cõfirmati.ergo prio fuit pcĩm.deinde caſus.
deinde ꝯfirmatio.ꝙ ſi ſic eẽt tũc inuidia ñ eẽt re/
ſpectu boni angeli imediate poſt pcĩm ſupbie qꝺ
erat primũ pcĩz.¶ Itẽ ſuppoſito ꝙ hõ prio crea
tus fuit cũ angelo.ſicut vr̃.b.aug.dicẽ.non vr̃ ꝙ
imediate poſt pcĩm ſupbie eẽt pcĩz inuidie ei ad/
nexũ reſpectu hois.Inuidia.n.reſpectu ſupioris
vel paris dr̃.ſꝫ ñ reſpectu iferioris.ergo cũ hũa
na natura eẽt inferior ip̃a angelica.ñ erat motus
inuidie i angelo reſpectu hois.ſꝫ ꝯſtat ꝙ reſpectu
alterius creature ñ fuit inuidia.ergo pcĩm inui/
die ñ fuit in angelo imediate poſt pcĩm ſuperbie.
Cõtra.aug.i li.de virginitate.ſupbiã ſeqt̃ inui
dia tanq̃ filia pediſſequa.eã.n.cõtinue parit.nec
vnq̃ ẽ ſine tali ꝓle atqꝫ comite.qbus duob⁹ ma
lis.ſupbia.ſ.⁊ inuidia.dyabolus ẽ dyabolus.Ex
hoc arguit̃ cũ inuidia ſit ꝓles ꝯtinuo ⁊ comes ſu
ꝑbie.ꝙ peccauerit imediate pcĩo inuidie.¶ Iteꝫ
berñ.ſup canti.Lucifer ille q mane oriebat̃ ſꝫ ꝓ/
pere eleuabat̃ añq̃ reuerteret̃ in tenebras generi
nr̃o inuidit.ſꝫ qd aliudꝫ ſignat̃ ꝑ reuerſione i tene
bras:niſi cãus eius.ergo pcĩm inuidie ſimul fuit
cũ pcĩo ſupbie.¶ Adhuc ẽt querit̃ rõe illius ꝟbi
quo dr̃.ꝙ dyabolus his duob⁹ pcĩis eſt dyabo/
lus.qd.n.aliud ẽ eẽ dyabolũ niſi deorſũ fluentẽ.
ſꝫ ꝑ pcĩm ſupbie voluit aſcẽdẽ.ergo ꝑ illꝺ pcĩz ñ
fuit deorſũ fluẽs.¶ Pretea.ꝑ pcĩm inuidie ñ vr̃
ſimilr̃.ergo nec his pcĩis dyabolus ẽ dyabolus.
¶ Si ꝟo q̃ſi dicat̃ deorſũ fluẽs ꝑ ꝯuerſionẽ ide/
bitã ad mutabile bonũz.ſꝫm hoc ꝑ qꝺlibet pcĩm
dyabolus eẽt dyabolus.ñ ergo magis ꝑ illa pcĩa
q̃ ꝑ alia. Ad qꝺ dꝺz.ꝙ lꝫ pcĩm inuidie nõ eẽt
ſimul cũ pcĩo ſupbie.nihilominus cito p⁹ ſecutuz
ẽ.Si ꝟo q̃rat̃ reſpcũ cui⁹ fuit motus ille inuidie.
dꝺm ẽ ꝙ reſpcũ hois quẽ eſtiauit ꝑticipatuꝝ glo
riã a q̃ cecidit.nec fuit motus ille reſpcũ alterius
angeli q ñ erat occupaturus locũ ei⁹:ſꝫ locuz ꝓ/
priũz.reſpcũ ergo hois ſimul creati vel poſt cito
creati:fuit ille motus ne eãdẽ gloriã ꝑticipet.Vñ
ſuggeſſit ei illꝺ ꝑ qꝺ cecidit.Vñ augu.in.q.ve.te.
Ex trãſgreſſiõe illis deitatẽ ſpopõdit.a qua ipſe
deaffectat⁹ deiectus ẽ.¶ Ad illꝺ ꝟo qꝺ obijcit̃ ꝙ
hõ ſexto die creatus fuit.⁊ ita ñ ſtatiz poſt primũ
pcĩm ſupbiuit.dꝺm ẽ ꝙ hoc veꝝ eẽt ſi ñ interci/

diſſet morula īter ꝯditōē3 ipius angeli ⁊ lapſum
ipius.ſ3 q2 fuit morula aliq̄ ſicͤ dicit mgr̄ i li. [illegible]ent.
iō potuit eſſe ꝙ creato hoīe fuit ille motᵒ inuidie.
Si vō ſil' creatus fuit hō ſicut vr̄ aug. ꝯſētire. ſcḋm
hoc ſtati3 pᵒ fuit pcc̄3 ipius iuidie. ⁊ h mō vr̄ illa
auc̄tas aug. i li. de vgi. ſentire cū dr̄. ꝙ ſupbia in-
uidiā ꝯtinuo pit. ¶ Ad illḋ vero qḋ i eadē auc̄te
dr̄. ꝙ iuidia ē comes. n̄ itelligēdū ē ꝙ a principio
ſil' fuit iuidia cū ſupbia. q̄ꝓcito peccauit pc̄to ſup-
bie. peccauit pc̄to iuidie. ſ3 ſicͤ pediſſeq̄ dr̄ dn̄am
ſuā comitari cū eā ſeqr̄ imediate. ſic iuidia comes
ē ſupbie. ⁊ q2 nullū aliḋ pc̄m imediate ſecutū ē.
iō bn̄ dr̄ ſupbia ꝯtinuo penes iuidiā. n̄ q2 n̄ poſ-
ſit itercidē tp̄s int̄ inſtās q̄ peccauit pc̄to ſupbie.
⁊ inſtās q̄ peccauit pc̄to iuidie. ¶ Ad illḋ vō qḋ
obijcit. ꝙ n̄ debebat eē mōus iuidie reſpc̄u hoīs.
q2 hō erat iferior creatura. dō3 ē. p hoc qḋ dicit
aug. ſup gen̄. ad lit. q3 iuidia n̄ tn̄ ē reſpc̄u ſupio-
ris q excellit. ſ3 ēt reſpectu paris ne excellat ⁊ iſe-
rioris ne equat̄. q̄3tum ergo ad duas dr̄ias poiat
eē motus iuidie. par. n. erat q̄ ad hoc ꝙ pticipa-
turᵒ erat eādē gloriā quā pticipaturᵒ eēt ipe ſi ſte-
tiſſet. iſerior vō rōe nāe corpalis vel ſpūal' inq̄ꝑtū
vnibil' erat vel vnita corpali. ſi vō pc̄m iuidie
ipius fuit pᵒ caſū ſicut vr̄ aug. xi. ſup gen̄. dicere.
his vbis pp excellētiā delectatᵒ ſua ptāte tumuit
ſupbia. pp quā cecidit ab altitudie ſpiritalis pa-
di
ſi ⁊ iuidia ꝯtabuit. tn̄c potuit eē motᵒ iuidie rōne
ſtatus ſui ⁊ reſpectu ſuperioris q2 iſte ia3 lapſus
erat. hō vō adhuc ſtetit. Hoc idē vr̄ dicere in. q.
ve. te. b. aug. ꝑuidit q2 ad accuſatōem eius factus
ē hō. vn̄ ſua ſubtilitate id egit. vt [illegible] eadē ꝑuarica-
tōe3 i qua ipe ruit iduceret. vt accuſatorē ſuū pti-
cipē ſue dānatōis efficeret. Vn̄ ex hoc ꝑſumit̄ ꝙ
prius peccauit ⁊ poſt dānatus ē. ⁊ dānatus inui-
dit. ¶ Ad illḋ vō qḋ prio obijcit p auc̄te3 aug. ꝙ
i his duobᵒ pc̄tis factus ē dyabolus. vr̄ rō eē. q2
angelus habebat creatorē ſuū ſupra ſe ⁊ creatu-
ram rōnale3 iuxta ſe. prio ergo mouebat̄ inordi-
nate reſpectu illius q erat ſupra ſe. deinde inordi-
nate reſpectu illius q erat iuxta ſe. nec erat vlte-
rior differētia itellectualis nature reſpectu cuius
moueret̄ inordinate. ⁊ pp hoc his duobus gene-
ribᵒ pc̄toꝝ factus ē dyabolus. ſicut. n. hō ſit dei-
formis vel angelis p dilectiōne3 dei ⁊ ꝓximi dei
ſupra ſe. ꝓximi iuxta ſe. ſic ſit difformis vel diſſi-
milis deo p ſupbiā vel inuidia3. vt ſupbia oppo-
nat̄ debito ordini q̄ ad deū. iuidia debito ordini q̄
ad ꝓximū. deorſū āt fluēs dr̄ ⁊ p culpā ⁊ p penā.
¶ Ad illḋ vō qḋ obijcit i ꝯtriū. dō3 ē. ꝙ l3 p ſup-
biā vellet aſcēdē. nihilominᵒ tn̄ ille aſcēſus fuit ca-
ſus. ⁊ igr̄ ſic aſcēdendo deorſū fluxit. xvi. ꝓuer.
an̄ ruinā exaltat̄ cor. imo ipa exaltatio idebita ē
ruina. Silr̄ dō3 ē d motu iuidie. ⁊ l3 peccet alijs
generibᵒ pc̄toꝝ tn̄ nō fuerūt pria pc̄ta ab ipo in-
uēta. ⁊ iō his dr̄ ipe potius dyabolus q̄ꝫ alijs.

Membrū decimum.

Decimo q̄rit̄ que ſint pc̄ta dyaboli ſcḋm
ſeipz. i. q̄ pc̄ta ꝯueniūt ſpūali nāe ⁊ q̄
nō. Vr̄ ꝙ nō tn̄ pc̄ta ſupbie ⁊ inuidie
ſint ſcḋm ſe pc̄ta ipius dyaboli. imo etiā
pc̄ta que ab his naſcunt̄. ſicut iobediētia que na-
ſcit̄ ex ſupbia. ⁊ ꝑſūptio ⁊ odiū q̄ naſcit̄ ex inui-
dia. ¶ Preterea. accidia ⁊ ira ⁊ cupiditas ſpūa-
lia pc̄ta ſūt. ſicut dicit. b. grego. ſi ergo ſūt ſpūalia
pc̄ta: pn̄t ꝯuenire ipſis ſpiritibᵒ ſcḋm ſe. ergo dicēt̄
pc̄ta dyaboli ſicut pc̄3 ſupbie vel iuidie. ¶ Pre-
terea. ſuaſor ē ⁊ ſuggeſtor oiu3 pc̄toꝝ. ⁊ ſic ſua-
dēdo qḋcūq3 pc̄m efficit̄ peccator. ergo qḋlibet
pc̄m dicet̄ eē pc̄m dyaboli. Cōtra. aug. i. xiiij.
de ciui. dei. Si dyabolus ē fornicator vel ebrio-
ſus vl' ſiqd huiuſmōi mali ē qḋ ad carnis ptinet
voluptatē. nō pōt dici cū ſit taliū pc̄toꝝ ſuaſor ⁊
iſtigator occultus. ē tn̄ ſupbᵒ ⁊ iuidus: q̄ illu3 vi-
cioſitas ſic obtinuit. vt pp has eēt i carceribᵒ hu-
ius caligioſi aeris eterno ſupplicio deſtiatus. ergo
illa duo videt̄ ſpāliter eē pc̄m dyaboli. carnalia
vō pc̄ta ⁊ his ſilia n̄ pc̄ta dyaboli ſed pc̄ta hoīs.

Ad qḋ dōm. ꝙ hec duo dicūt̄ ſpāliter peccata
dyaboli. de his. n. hr̄ i ſacra ſcriptura expreſſu3.
videl3 Iſa. xiiij. de ſupbia ipius. ⁊ ſap. ij. de inui-
dia vbi dr̄. Inuidia dyaboli itrauit mors i orbe3
terraꝝ. hec āt ꝑceſſerūt pc̄3 hoīs. recte ergo di-
cunt̄ pc̄ta dyaboli. ¶ Ad illḋ vō qḋ obijcit d na-
ſcētibᵒ ex ſupbia ⁊ iuidia. dōm ē ꝙ de generibus
pc̄toꝝ itelligit̄. p genera vō itelligunt̄ ea q̄ ex ipis
generibᵒ naſcūt̄. ¶ Ad illḋ vō qḋ obijcit̄ de ira ⁊
accidia ē dō3. ꝙ l3 ira poſſ3 ꝯuēire dyabolo. ma-
gis tn̄ ꝯuenit ſpirituali nāe vnite corpali. appetē. n.
vindictā ꝓprie ē pp irrogatō3 iniurie. arrogatio
vō iniurie p ſe ſit creature hūane n̄ creature āge-
lice. nihilominᵒ tn̄ q2 dyabolus eſtimat ſibi iniu-
riā fieri. cū eripit̄ ab eo pc̄tor quē eſtimat poſſeſ-
ſionē ſuā. icidit i pc̄m ire appetēdo vindictā. xij.
apoc̄. Deſcēdit ad nos dyabolus hn̄s iram ma-
gnā. pc̄3 vō accidie qḋ dr̄ pc̄m triſticie ex diuer-
ſis cāis corripit. ⁊ pp hoc q2 vna ē ꝓpria ſpirita-
lis nāe ſcḋ3 ipa3. altera vō ipſiᵒ ſpiritalis nāe inq̄ꝑ-
tū ꝯiūgit̄ corpali. dr̄ cōe pc̄3 āgelo ⁊ hōi. crea-
tura. n. ſpūalis p ſeipa3 triſtat̄ exiſtimatiōe triſtabil'
ſpūalis. ſpēs ꝯiūcta ex ꝯpletōe corpis cui ꝯiūcta
ē qn̄q3 triſtat̄. Cupiditas vō ⁊ ſi ſit ſpiritale pc̄3
ꝓut ē reꝝ tpaliū ⁊ ipius hoīs recte. ergo ſupbia
⁊ inuidia dicunt̄ eē pc̄ta dyaboli. Alia vero tria
ſpiritalia magis ꝓpria ipius aīe rōalis. ¶ Ad il-
lud vō qḋ obijcit̄. ꝙ dyabolus ē ſuaſor ſiue ſug-
geſtor oiu3 pc̄toꝝ. dō3 ē ꝙ n̄ pp hoc qḋlib3 pc̄3
dr̄ dyaboli p inherentiā ſ3 p cāl'itatē i hoc genere
cāe. nō ꝙ omne pc̄m fuit ſuggeſtiōe dyaboli vl'
ꝓprio defectu. ¶ Ad hoc obijci pōt. videt̄ enim
aug. dicere ꝯ fauſtum. ꝙ fallacia ⁊ ſuperbia ſunt

pꝛĩcipalia vicia dyaboli.dic̃.n.nõ mirũ ẽ.ſi ꝑua/
ricatoꝛes angeli quoꝝ duo maxia ſũt vicia ſup/
bia ⁊ fallacia ꝑ hũc aerẽ volitant.qꝺ vni vͦ deo
nouerint deberi:hoc ſibi a ſuis cultoꝛibꝰ exege/
rũt ex q̃ accipit.ꝙ hec ſũt pꝛĩcipalia pcc̃a.ñ ſup/
bia ⁊ inuidia.¶ Ad qꝺ rñdẽdũ.ꝙ alr̃ ⁊ alr̃ dicũ
tur illa pꝛĩcipalia ſiue maxia ⁊ iſta.Supbia eni ꝫ
⁊ iuidia dicunt maxia ſiue pꝛĩcipalia pcc̃a.ꝓpter
pꝛimã oppoſitõeꝫ ad duplicẽ oꝛdinẽ debitũ re/
ſpectu dei ⁊ reſpc̃u ꝓximi.fallacia autẽ ⁊ ſupbia
dicunt eẽ maxia pcc̃a ⁊ pꝛĩcipalia in tẽtãdo ho/
minẽ.vt duplr̃ cadat hõ quo ad itellectũ ꝑ falla
ciã.quo ad effectũ ꝑ ſupbiã.ſic ergo aliter ⁊ ali/
ter dicunt iſta maxima ⁊ iſta.

Membꝛũ vndecimũ.

Undecimo q̃rit.vtꝝ ſtatim poſt inſtãs
ꝯditõis peccauit.qꝺ vr̃.dr̃.j.Jo.iij.
Ab initio dyabolus peccat.ſꝫ ꝯſtat ꝙ
hoc ñ fuit i eodẽ inſtãti i q̃ fuit ꝯditus.
ſic.ſupꝛa oñſuꝫ ẽ.ergo ab initio dr̃.i.ſtatiꝫ pꝰ ini/
tiũ.ergo ſtatiꝫ poſt initium ſue ꝯditõis peccauit.
¶ Jtẽ aug.ſup geñ.xi.factꝰ ꝯtinuo ſe a luce veri/
tatis auertit.ſupbia tumidus.⁊ ꝓpꝛie ptãtis dele
lectatõe coꝛruptꝰ.¶ Jtẽ Jo.viij.Ab initio i vita/
te nõ ſtetit.ſꝫ ſic vr̃ aug.inuere.xi.ſup geñ.ab ini
tio ſue ꝯditõis i veritate nõ ſtetit.ſꝫ qd ẽ ab initio
niſi poſt initiũ imediate.hoc ẽt pꝫ ꝑ hoc qꝺ ſeqt.
ñ dixit dñs a veritate alienus fuit.ſꝫ i veritate nõ
ſtetit.vbi a veritate lapſũ intelligi voluit.¶ Jtem
Jſi.j.li.ꝺ ſum.bono.x.ca.Mox vt factꝰ ẽ erupit
i ſupbiã.Ex his vr̃ ꝙ ſtatiꝫ poſt initiũ peccauit.
hoc ẽt vr̃ cũ eiꝫ lucifer creatꝰ fuerit ꝑfectꝰ.ſicut dr̃
ezech.xxviij.Ambulaſti ꝑfectꝰ in vijs tuis.ꝑfecta
ãt itelligẽtia cũ ꝑt itelligẽ nihil deeſt ei niſi ex pte
ſua qn itelligat ⁊ cũ ꝑt velle nihil deeſt ei ex pte
ſua qn velit:ergo ſi ñ ſtatiꝫ voluit:aliq̃ cã fuit q̃re
ñ ſtatiꝫ voluit.Sꝫ ſic dic̃ aug.i li.retractat.Nihil
ita ẽ i volũtate ſicꝫ ipa volũtas.Et.b.Bern.i li.ꝺ
li.ar.Nihil ita libeꝝ ẽ homini ſicut ipa volũtas.
mltofoꝛtius ergo i angelo vbi ẽ expedita itelligẽ
tia.¶ Pꝛeterea hũit cognitiõꝫ dei q ẽ ſupꝛa ipꝫ
⁊ iferioꝝ ãgeloꝝ ſub ipo.potuit ergo ꝯſiderare
ſe eẽ eminẽtioꝛẽ alijs.⁊ ex hoc potuit eẽ motiuũ
pcti.q̃ ergo rõe poſtea mouebat:ex huiꝰ ꝯſidera
tõe eadẽ rõe potuit a pꝛĩcipio moueri.ergo ẜm
hãc rõnẽ ſtatim poſt pꝛĩcipiũ ꝯditõnis peccauit.

Cõtra.dr̃ in ezech.xxviij.Ambulaſti ꝑfectꝰ in
vijs tuis a die ꝯditõnis tue.donec inuẽta ẽ iniq/
tas i te.ſꝫ ãbulatio i ꝑfectõe ñ ẽ niſi aliq̃ꝫtulũ ꝑſe/
uerauerit i ꝑfectõe.ergo aliq̃ꝫtulum ꝑſeuerauerit
ſiue ſtetit.¶ Jtẽ oꝛige.Hoſtis ſerpẽs ãtiquus cõ
trariꝰ ẽ veritati.ñ tñ a pꝛincipio neqꝫ ſtatiꝫ ſupꝛa
pectꝰ ⁊ vẽtrẽ ſuũ ãbulauit.ſic adã ⁊ eua ñ ſtatim
peccauerũt.Ex q̃ vr̃ ꝙ aliq̃ moꝛula iterpoſita ce
cidit.¶ Pꝛeterea.Jo.damã.dic̃.Nõ nã malus
factꝰ ſꝫ bonus exñs ⁊ i bono genitus.nequaq̃ꝫ in
ſeipſo a ꝯditoꝛe malicie ſemitã hñs.ñ ferẽs illu/
minatõeꝫ ⁊ honoꝛẽ q̃ ipſius ꝯditoꝛis largita fue
rãt bonitate.liberi ſui arbitrij electõe verſus ẽ ex
eo qꝺ ẜm nãꝫ.in id qꝺ ꝑter nãm.Ex q̃ accipit ꝙ
nõ determinat.vtꝝ ſtatim ceciderit vel ẽt moꝛu/
la iterpoſita fuerit.¶ Pꝛeterea.vr̃ ex v̊bis aug.
xi.ꝺ ciui.dei.ꝙ ſtatim poſt ꝯditõeꝫ peccauerit.ꝑ
oppoſitũ ꝺ bonis angelis.dr̃ eiꝫ ꝺ illis ibi ſimul
vt facti ſũt.lux facti ſũt.nõ tñ ita creati vt quoquo
mõ eẽnt ⁊ quoquo mõ viuerẽt.ſed ẽt illuminati
vt ſapiẽter beateqꝫ viuerẽt.ab illuminatiõe auer
ſi qdã angeli ñ obtinuerũt excellẽtiã ſapiẽtis bea
teqꝫ vite.ex quo vr̃ ꝙ ſic boni angeli ſtatiꝫ vt fa/
cti ſũt.lux facti ſũt.ita ⁊ angeli q poſtea facti ſunt
mali:facti ſũt tenebꝛe. Ad qꝺ dõm.ꝙ vtrunqꝫ
opinãdo dictũ ẽ.nõ.n.ex ſcriptura alteꝝ illoꝛuꝫ
ẽ manifeſtũ oio.verũtñ ẜꝫ opinionẽ magiſtri i li.
ſent.dõm ẽ.ꝙ aliq̃ moꝛula iterpoſita ceciderũt ꝑ
pctm.¶ Ad illud vͦ qꝺ obijcit in ꝯ̃riuꝫ ẜm hoc
rñderi põt.pꝛio ad id qꝺ dr̃ pꝛia Joãnis.iij.ab
initio dyabolus peccat.ſic eiꝫ exponit illud aug.
xi.de ciui.dei.dicens.Jllud qꝺ ab initio dyabo/
lus peccat.nõ ab initio ex quo creatꝰ eſt peccaſſe
putãdus ẽ.ſꝫ ab initio peccati.q2 ab ipſius ſup/
bia cepit eẽ factũ.¶ Ad illud vͦ qꝺ dicit Augu.
xi.ſup geneſiꝫ eſt dõm.ꝙ ꝯtinuo dr̃ auertiſſe ſe a
luce veritatis.q2 nõ ꝑſeuerauit in luce veritatis.
vel q2 nõ diu fuit i ea.¶ Ad tertiuꝫ vͦ dõm.ꝙ ñ
ſtare in veritate.hũc põt hr̃e intellectũ q2 ñ ꝑſe/
uerauit in veritate.⁊ ꝙ dr̃ ab initio:intelligẽdum
ẽ.i.poſt initiuꝫ ⁊ hoc vr̃ per v̊ba augu.in lib.de
ciui.dei.in qua veritate ſi ſteti ſſet eius pꝛĩceps fa
ctus beatus cum ſanctis angelis ꝑmaneret.¶ Ad
illud vͦ qꝺ dicit Jſiꝺ.dõm ẽ ẜꝫ ꝙ poſtea ſubiũ/
git.fuit in veritate ꝯditus.ſꝫ ñ ſtãdo ꝯfeſtim a ve/
ritate ẽ elapſus.vñ totũ refert ad id qꝺ dr̃ nõ ſtã
do.i.ñ ꝑſeuerando.¶ Ad illud etiã qꝺ deinceps
obijcit põt rñderi ꝙ lꝫ ſtatim velle potuit bonuꝫ
vel maluꝫ.⁊ ſufficiens erat volũtas q̃ꝫtũ ad alte/
rũ illoꝛuꝫ:in ipſa tñ voluntate fuit aliquãtulũ ſta
re vel nõ ſtare.⁊ q2 voluntas in huiuſmõi nõ
eſt ratio ẜm tꝑs determinata.iõ nõ eſt rõneꝫ aſſi
gnare ꝓpter quam ſtatim peccauerit poſt inſtãs
ꝯditõis vel nõ ſtatim.ſicut eniꝫ in voluntate ho/
minis eſt cũ adiutoꝛio tñ gratie aliq̃ꝫdiu ſtare in
bono ⁊ in volũtate eius ſtatim cadere vel ñ ſtatiꝫ
ita fuit i volũtate angeli.¶ Si vͦ diceret quis ꝙ
ſtatim poſt ꝯditõem lapſus ẽ.ſicut vident quedã
auctes deſignare.rñderi poſſet.ꝙ illud ezech.
xxviij.ambulaſti ꝑfectꝰ ⁊c̃.ñ ẽ ꝯ̃riuꝫ.nõ eiꝫ aliud
deſignat niſi ꝙ ꝑfectio bonitatis nãe fuit i eo vſ/
qꝫ ad lapſuꝫ peccati.ambulatio aũt illa nõ ẽ niſi
motus ex eo ẜm naturaꝫ.¶ Ad illud vero quod
videt dicere oꝛig.dicendum eſt.ꝙ loquit de illo
peccato quo dyabolus tentauit hominem quod

ita cito factū fuit. ⁊ hoc pōt ex ipſis verbis actū haberi. cū dī ſerpēs ꝯ̄rius veritati ⁊ ñ ſtatī ſup pectus ⁊c. pena. n. illa ꝺ qua dī in geñ. pectore ⁊ ventre repeſ. ad penam illius peccati quo tentauit hominē primū referre vr̄. qḋ vr̄ ex ſerie illiꝰ lr̄e. Sed adhuc queritur. vtrū peccauerit ante conditionē hoīs. ꝙ vr̄ per hoc dicit iſiḋ. in li. de ſūmo bo. priꝰ de celo cecidit dyabolus ꝙ̄ homo conditus fuit. ſed caſus non fuit niſi poſt peccatū ergo prius peccauit ꝙ̄ homo ꝯditꝰ eſſz. ¶ Preterea. homo conditus fuit ſexta die. diuiſio autez lucis a tenebris fuit primo die: ergo preceſſit peccatum. p tenebras. n. ſignatur peccatum. ¶ Contra. dicit aug. ꝙ ſtatim poſtꝙ̄ ſuperbiuit inuidit. vnde inuidia ibi fuit comes ſupbie. ſz ñ inuidit niſi rei exiſtenti. ⁊ inuidit homini. ergo hō iā fuit. nō ergo prius peccauit ꝙ̄ hō ꝯditus eſſet. ¶ Preterea. dicit Job. xl. Ecce vehemoth quē feci tecū ⁊c. ſed ſi factus fuit ſimul cum hoīe. ⁊ peccatum facturā eius ſecutū ē. ergo prius erat ꝯditus hō ꝙ̄ lucifer peccaret. ¶ Ad qḋ dōm. ꝙ ſm ſentētiā illoꝝ q ſucceſſionē dieꝝ ponebāt. prius peccauit lucifer ꝙ̄ hō ꝯditus eſſz. In hac aūt ſentētia erāt hiero. ⁊ greg. Scōm aūt ſniaz illoꝝ qui dicebāt oīa ſimul creata. nō tm̄ in mā ſz ēt i forma. prius erat ꝯditꝰ hō ꝙ̄ peccaret dyabolus. illa āt diſtinctio dierum ad ordinem nāe reꝝ ⁊ illuminatōis angelice refertur.

Queſtio. cx. ꝺ peccato aliorum angeloꝝ.

Finito tractatu de prio peccato āgeli. ꝯñt dōm eſt de peccato alioꝝ angeloꝝ. Circa qḋ querūt hec. Prio qḋ fuit genꝰ pcti. Secūdo qḋ fuit motiuū ad peccādum. Tertio qui erāt peccātes ſiue ꝺ quo ordie. Quarto vtrū plēs peccauerūt ꝙ̄ ſteterūt vel ecōuerſo. Quito quo tpe peccauerūt. vtrū ſit cū lucifero vel poſt. Sexto de ꝯparatione pcti ipſoꝝ. Septimo de irremiſſibilitate. Octauo q̄re nō pſeuerauerūt ſicut nec lucifer.

Membrum primum.

Circa primū ſic ꝓcedit. vr̄ ꝙ pctz eoꝝ nō fuerit ſupbia. ſicut. n. habet. ij. ſentē. minores angeli peccauerūt ꝯſentiēdo. Dī. n. di. ij. Lucifer alijs maior nō ſolus cecidit ſed cū eo alij multi qui ei i malicia cōſenſerunt peccauerunt ergo peccato ꝯſenſus. ſed pctm ꝯſenſus diſtinguit a peccato affectōis. ſupbia vō ē pctm affectōis. ergo ñ peccauerūt pcto ſupbie. ¶ Hoc idē vr̄ rōne oſtēdi. minores. n. angeli nō habuerūt illā ꝑeminētiā vt omnibus angelis preferrētur. ſed ex iſto tanꝙ̄ inclinatio ꝯtigit ꝙ primꝰ angelus lucifer. ſ. voluit eſſe ſicut deus. ⁊ i hoc peccauit peccato ſupbie. alij vō āgeli cuz nō haberent illud motiuū. non illo peccato peccauerunt. eoꝝ. n. erat ſubeſſe non ſupereſſe. ex cōſideratione aūt eius qḋ eſt ſubeſſe nō naſcit ſupbia. ¶ Itē. xij. apoc. dī ꝙ draco traxit tertiā ptez ſtellaꝝ. qd aūt fuit ille tractus niſi p hoc ꝙ ꝯſenſerunt. ergo peccauerūt pcto ꝯſenſus. ¶ Item dicit hugo de ſan. vic. ꝙ in vna ſimul malicia ꝯſēſerūt oēs. q. vnū ordinez ꝑuerſe ſocietatis affecerunt. Apparet ꝯ̄riū p hoc qḋ dī i epl̄a Jude. j. c. ſup illud. vinculis eternis ⁊c. gl. ſupbia ⁊ corde ipenitenti peccauerūt. Itē ibidē ſup illud. Dereliquerunt deū. glo. p ſupbiā. greg. mora. li. ij. tāto magis hoīes ad celeſtia aſcēdē inuidēt quāto ſe a celeſtibus p elatōis imūdiciā ꝓiectos vidēt. ¶ Itē ibidē ſup illud. nō ſeruauerūt ſuū principatū. itelligit p inobediētiā. ergo peccauerūt p inobediētiā. ſed inobediētia filia ē ſupbie ⁊ ad eā reducit: ergo peccauerūt peccato ſupbie. ¶ Itē vr̄ ꝙ peccauerunt pcto cupiditatis. dicit. n. glo. ſuper illḋ. vinculis eternis ⁊c. Vincula dicuntur cupiditas infimaꝝ reꝝ. qui vincti ad ſuperiora non pñt reuerti. ¶ Itē vr̄ ꝙ peccauerūt pcto ꝑſumptōis. ij. petri. ij. In tartarū tradit cruciādos. glo. magnitudine penaꝝ territi a iudicio ꝑſumptiōis ꝺſiſtūt ergo prius peccauerūt iudicio ꝑſūptōis. Rñdēdū. ꝙ peccauerūt pcto ſupbie. ⁊ nihilominꝰ peccauerūt pcto ꝯſenſus. appetierūt. n. ꝓpriā excellentiā. ⁊ ſic peccauerūt pcto a ectiōis. ꝯſenſerūt ēt pcto ipſius luciferi imitādo i ꝑm i pcto. ille aūt ꝯſenſus nō ponit ꝓpriā ſpēm peccati. ſz ad idem genus reducit. ꝯſenſus. n. determinat p imitatōz. imitatio aūt p illud in quo fit imitatio. ¶ Ad illḋ vō qḋ obijcit. ꝙ peccauerūt pcto inobediētie. dicendū ē. ꝙ pctm inobediētie nō fuit niſi ex ꝯcomitātia. eo. n. ꝙ peccauerūt pcto ſupbie nō obedierūt dño in ꝑcepto ꝺbite humilitatis. cū eſſent creature itellectuales. ſic ſuberāt inceꝫ deo. ita ſubeſſe debeāt volūtate. ¶ Ad illud ēt qḋ opponit ꝺ pcto cupiditatis. dōm ē. ꝙ cupiditas ibi large accipitur. ſm ꝙ dī appetitus inordinatꝰ rei mutabilis. ⁊ hoc nō eſt in pcto ſupbie. nec diſtiguit ab ipſa in gnē peccati. ¶ Ad illud vō qḋ obijcit ꝙ nō peccauerūt pcto ſupbie. q2 nō habuerūt idez motiuū cū lucifero. dōm ē. ꝙ lz nō habuerūt idē motiuū oīmō: habebāt nihilominꝰ idē motiuuz ſiue iclinatiuū in gnē. vñ in oibus amabat ꝓpria excellētia lz nō tāta. ¶ Ad illud vō qḋ obijcit de pcto ꝑſumptōis. dōm eſt. ꝙ ſi loquit de ꝑſūptōe qua ꝑſumebāt efferre ſup ſe ſiue ſup debitā menſurā. ſm hoc nō deſtiterunt a pcto preſumptōis nec deſiſtunt ſicut dicit iſiḋ. Si vō accipiat preſumptio ipunitatis ſm hoc terror magnitudinis pene facit deſiſtere a preſūptōe.

Membrū ſecūdum.

SEcūdo querit̄ qđ fuit motiuum i pc̄to
minoꝝ ągeloꝝ. dicū anſel. in li. de cāu
dyaboli. ꝙ appetierūt beatitudinē non
ſeruando iuſticiā. ⁊ iđ ceciderūt a bea
titudine. ⁊ a iuſtitia. ergo idē motiuuꝫ fuit ipſius
luciferi ⁊ minoꝝ ągeloꝝ q peccauerūt. ¶ Sꝫ ꝯ/
trium. vr̄ lucifer motiuū habuit ꝓeminētiā ſuper
oēs angelos. ſꝫ hoc motiuū n̄ potuerunt hr̄e alij.
ergo nō fuit idē motiuū luciferi ⁊ alioꝝ. ¶ Pre
terea. lucifer voluit eē ſicut de⁹. ſꝫ hoc nō legit̄ đ
alijs. ergo nō fuit idem motiuū in pc̄to luciferi ⁊
alioꝝ. ¶ Aliq dicunt ꝙ in hoc peccauerūt ꝙ ap/
petierūt nō ſibiipīs pricipatū ſꝫ ipſi. ⁊ ita ex q̄dā
depēdentia ad ipm̄ peccauerūt. ⁊ iđ ipſo cadēte
ceciderūt delectati ex eo ꝙ ipē appetijt. ſꝫ ex quo
ſcripture loco hoc accipiāt nō inuenio. i dubijs
aūt nihil diffiniēdū. forte tm̄ poſſꝫ accipi ex illo v̓
bo Jo. dama. vel illo greg. in mora. apoſtata an
gelus ſe deuꝫ ꝑ ſupbiam angelicis poteſtatibus
oſtentauit. ⁊ ſe ſuper ceteros quaſi in potentia di
uinitatis exaltauit. concidit cum ipſo infinita mul
titudo eoꝝ qui ſub ipſo erant angeloꝝ. ſicut. n. ali
qui inferiores aliquo prelato appetūt bonuꝫ ꝓ/
lati ſui. in ꝓlatōe. n. eius quodāmō ⁊ ipi ꝓferunt̄.
ita iſti q ſub ipſo erāt ꝓferri ſe eſtimabāt i ꝓlatiōe
ipſius. Ad qđ dōm ſm̄ anſel. ꝙ appetierūt bea
titudinē nō ſeruādo iuſticiā. Uñ anſel. Jlli ągeli
q maluerūt illud plus qđ nō dū de⁹ illis dare vo
lebat. q̄ſ ſtare in iuſticia in qua facti erāt. eadē iu/
ſticia indicāte. ⁊ illud ꝑꝑ qđ illā ꝯtēpſerunt neq̄/
q̄ſ obtinuerūt. ⁊ qđ tenebāt bonū amiſerūt. ſic āt
appetēdo inordinate appetierūt ſuā excellētiam.
ſed ille appetit⁹ excellētie inordinat⁹ ex imitatōe
luciferi poterat eē. n̄ tm̄ tm̄ peccauerūt quātuꝫ ipē.
qr appetierūt excellētiā i gradu ſuo. idē ergo po
terat eē motiuū in genere ſꝫ nō idē oino. ſicut. n.
beatitudo vnū quid ē. ſꝫ ſingu diſtribuit̄ ſꝫ gra/
duꝫ ſiue mēſurā. ita inordinatio iſtius appetitus
fuit in quadā mēſura. n̄ ꝙ peccarēt in hoc ꝙ ap/
petebant beatitudinē. ſed in hoc ꝙ nō iuſte appe
tierūt. ſiue ergo illo mō dicat̄ ſiue illo quo ſupra
tactū ē. n̄ erat equale peccatū illoꝝ ⁊ luciferi. Sꝫ
illo mō dicēt eē idē motiuū nō tm̄ in gnē. illo v̓o
mō idē motiuū in gnē ſed nō oio ideꝫ.

Membrum tertium.

TErtio querit̄. vtrū de omni ordine an
geloꝝ fuerunt aliqui peccātes? Qđ vr̄.
hō. n. creatus ē ad reſtauratōeꝫ ange/
lice ruine. ſic dr̄ in encheri. ⁊ anſel. i li.
cur deus hō. lꝫ hec non eſſꝫ tota rō. ⁊ vr̄ accipi
ex illo v̓bo in cantico deut. ſm̄ aliam tranſlatōꝫ.
ꝯſtituit termios populoꝝ iuxta numeꝝ angeloꝝ
dei. ſed aliqui hoies reſtaurabūt ad ordineꝫ ſe/
raphin. aliqui ad ordinē cherubin. ⁊ ita đ alijs.
ergo de quolibꝫ ceciderūt aliq. ſi. n. aliqui hoies
ad ordinē ſeraphin ꝑtinebūt. multomagis ad or
dines inferiores qui nō in tanta claritate deū cō
tēplant̄. ¶ Jtem hugo de ſancto vic. de quolibet
ordine ceciderūt. ⁊ vnū ordinē ꝯtrium fecerunt.
vbi nullus ordo ſed ſempiternus horror inhabi
tat. ¶ Si hoc ꝯcedat̄. queritur quare in ſcriptura
ſacra nō fit mētio ꝙ aliqs ceciderit de ordine ſe/
raphim aut de ordine tronoꝝ. ſicut legit̄ de che/
rubin. Ezech. xxviij. ⁊ de principatibus ⁊ pote/
ſtatibus ſicut habet̄. vi. ad eph̄. vbi dr̄. Nō ē vo/
bis colluctatio aduerſus carnē ⁊ ſanguinē ſꝫ ad/
uerſus principatus ⁊ ptātes. Ad hoc vr̄ rn̄dē/
dum. ꝙ ſi de quolibꝫ ordine ceciderūt aliq. ⁊ ali
qui hoies reſtituant̄ ad quēuis ordinē: tn̄ de ſera
phin ⁊ thronis nō fit mētio in ſcriptura lꝫ fiat đ
cherubin ⁊ de alijs. hoc ēt vr̄ eē rōne noiatōis a
qua denoiantur ordines. ſeraphin. n. ab incēſiōe
caritatis dicuntur. hoc aūt nō ꝓt eē cōis bonis ⁊
malis. ſed rō ſciētie cōis eſt bonis ⁊ malis. thro
ni v̓o ad hoc ꝙ deus in eis ſedeat ⁊ ſua iudicia
decernat. nec hec rō ſilr̄ cōis eſt bonis ⁊ malis.
ſed rō ſciētie cōis. ⁊ iđ dictus eſt cherub prim⁹
angelus q cecidit. n̄ ꝑꝑ hoc ꝙ fuit đ ordine illoꝝ.
ſed ſupremus inter angelos. ſicut videntur ſancti
⁊ ſcriptura dicē. Similiter principat⁹ ⁊ poteſta/
tes ſunt nominationes que poſſunt ꝯuenire bo/
nis ⁊ malis. eodē mō virtutes archangeli ⁊ an/
geli. ex hac ergo rōne ſcriptura cū loquit̄ đ mal
angelis deſignat ſub illis denoiatōib⁹ q̄ ſūt cōes
nō ſub noiatōib⁹ ꝓprijs q̄ appropriant ipis bo
nis angelis. Nec itelligēdū ē ꝙ principat⁹ ⁊ ptā/
tes. vi. ad eph̄. ſumātur tm̄ ꝓ illis q fuerūt de illis
noibus. ſꝫ indifferenter ille noiatiōes ſunt cōes.

Membruꝫ quartum.

QUarto querit̄. vtrū peccauerūt plures
q̄ſ ſteterunt. Ad qđ dicendū ſic grego.
ſup illud. xxxij. deut. Conſtituit termi/
nos populoꝝ ⁊c. dei ciuitas cōſtat ex
hoibus ⁊ angelis. ad quā tāti ꝯſcēdūt hoiuꝫ quā
ti ibi remāſerūt angeloꝝ. ergo numerus bonorū
angeloꝝ q ſteterūt nō eſt maior q̄ſ hoiuꝫ ſaluā/
doꝝ. ſed numerus maloꝝ angeloꝝ vr̄ maior eē.
mali enim ągeli dant̄ ad exercitiū. ergo cū vnuſ/
quiſqꝫ hō habeat ꝓprium angelū ad exercitiuꝫ
malū. tot erunt mali angeli quot erūt hoies. vel ſi
nō tot. vr̄ excedere numerus maloꝝ ągeloꝝ nu
merū bonoꝝ. ſicut numerus maloꝝ hoium excē
dit numeꝝ bonoꝝ. ergo plures ſūt mali ągeli q̄ſ
boni. plr̄es ergo peccauerūt q̄ſ ſteterūt. ¶ Qđ etiā
vr̄ ꝑ hoc ꝙ maior ē facultas li. ar. ad cadēdū q̄ſ
ad ſtandū. ⁊ hoc apparuit i prio angelo ⁊ prio i
hoie numer⁹ ergo peccātiū cū ſequat̄ facilitatem
ad malū. ⁊ numer⁹ ſtātiū difficliatē ad bonū. ma/

ſoꝛ fuit numerus peccantiū q̃ī bonoꝝ ꝑmanētiū.
Contra.iiij.regū.vi.legit᷑ ꝙ rn̄dit heliſeus.no/lite timere pl'es.n.nobiſcū ſūt q̄ cū illis. Et hug. de ſan.vic.exponit hoc de bonis āgelis ⁊ malis q.d.pl'es angeli boni ſunt pati nobis ad adiuuā dum.q̃ʒ mali āgeli ex pte aduerſarioꝝ ad nobis nocendū. Sed ꝯſtat ꝙ oēs angeli boni ſunt pati ad adiuuādū ⁊ oēs mali ad nocēdū.ſic dic̄ hay. ſicut mali angeli pati ſunt ad impugnandum.ita boni ad reſiſtendū.ergo pl'es fuerunt angeli bōi q ſteterunt q̃ʒ mali q ceciderūt. Ad qđ pt rn̄de ri ꝙ plures ſteterūt q̃ʒ ceciderūt.nec hoc ē ꝯ̄riuʒ ꝙ vnuſqſqʒ hō hʒ angelū ꝓpꝛiuʒ malū ad exercitiū.pōt.n.idē malus āgelus ſucceſſiue dari pluribus hoib⁹ ad exercitiū.qm̄ ex pte hoīuʒ ē moꝛtalitas.angeli vō ſunt imoꝛtales. Nec ē ſil'e ꝺ angelis ⁊ hominibus.hoies enim pp coꝛruptōem oꝛiginalis ꝯcupiſcētie quā hn̄t pꝛonioꝛes ſūt ad peccandū q̃ʒ ex natura adiuta cum gratia ad faciendum bonum.⁊ ideo plus ſunt mali homies q̄ boni.angeli vero in ſuo pꝛimo ſtatu plus oꝛdi nati erant ad ſtandum in bono q̄ ad peccandū. Unde congruenter videt᷑ dici.ꝙ plures fuerunt qui ſteterunt q̃ʒ qui p peccatuʒ ceciderunt. ¶ Ad illud aūt qđ dī ꝙ li.ar.de ſe eſt vertibile ī maluʒ ſed non in bonū niſi p gr̄am.⁊ ita maioꝛ ſit facilitas ad malum q̃ʒ ad bonū.dicendū ē ꝙ in pꝛio ſtatu maioꝛ fuit facilitas ad bonum.q2 cuʒ ex nā eſſʒ inclinatus ad bonum nec deeſſʒ gr̄a ſi adeſſʒ voluntas maioꝛ fuit iclinatio ad bonū q̃ʒ ad malum.⁊ ideo non eſt miruʒ ſi plures ſteterūt ī bono q̃ʒ peccauerunt.

Membꝛum quintuʒ.

Quinto querit᷑ quo tpe peccauerūt.vtrū ſimul cū luciſero vel poſt? Et vr̄ ꝙ ſimul cū luciſero peccauerunt p hoc qđ dicit Jo.dama ſimul cū illo euulſa ē ⁊ ſecnta ē ⁊ ꝯcidit cum ipſo infinita multitudo ⁊c̄. ¶ Pꝛeterea.q̄ rōne pꝛimus angelus delectatōʒ habuit in ſua ꝑeminētia.ea rōne inferioꝛes āgeli in ſuo gradu peminētie.ſicut ergo pꝛim⁹ āgelus mouebat᷑ ad elatione.ita ⁊ alij ⁊ in eodē tpe mo ueri poterāt. ¶ Pꝛeterea.vr̄ ex verbis augu.ad Oꝛoſi.oēs angeli eq̄les creati ſunt.ſʒ cadētib⁹ p ſupbiā qbuſdā.ceti dn̄o pia obediētia coheſerūt ex q̄ vr̄ ꝙ ſil' ceciderūt.⁊ ita ſiē fuit ſilitas ī pena ꝙ ēt fuerit ſilitas ī culpa. ¶ Pꝛetea.ſi pꝛi⁹ peccaſſet luciſer.ex pcc̄o aūt ſecuta fuiſſet ꝺfoꝛmitas:tūc alij vidiſſent eū defoꝛmatū ⁊ ita nō ei ꝯſenſiſſent. cum ergo ei ꝯſenſerunt habuit claritatē pp quam eis ꝑminebat.ergo non ſm pꝛius ⁊ poſteri⁹ peccauerūt.imo ſil' cū ipo luciſero.vt ſiē pꝛi⁹ erāt ſil' claritates ſpũales.ita ꝯn̄i eēnt ſil' ꝺfoꝛmitates.
Cōtrariū vr̄ p hoc ꝙ ipi peccauerūt p ꝯſenſū. ꝯſēſus āt ē reſpectu rei pꝛi⁹ exn̄tis.maxie ī huiuſ modi vbi n̄ ꝑcēdit diſpō aut ꝯſiliū.ergo pcc̄m ipſius luciferi ꝑceſſit pcc̄m minoꝝ āgeloꝝ. ¶ Pꝛeterea.ſi ſil' peccaſſent ⁊ eodē gnē pcc̄i.n̄ magis attribuerēt vni q̄ alteri.ſʒ magis attribuit᷑ luciſero q̃ʒ alijs.dī n.ꝙ traxit ſecū tertiā ptē ſtellaꝝ.i.magnā ptē angeloꝝ.ergo pcc̄m luciſeri ꝑceſſit peccatum alioꝝ. Ad qđ dđʒ ſʒ opionē ꝓpoſiti.ꝙ q̃ʒ cito luciſer peccauit.alij cognouerūt pcc̄m ei⁹.ſic̄ q̃ʒcito ſit choꝛuſcatio ī oꝛiēte:tācito appet ī occidēte.⁊ nihilominꝰ erat ibi aliq̄ diſtātia ſʒ ipceptibilis.⁊ q̃cito pceperūt ei⁹ volūtatē ſubito ei ꝯſēſerūt. Alijs āt vr̄ ꝙ ſil' peccauerūt.qđ ꝑſumūt ex hoc.ꝙ ſil' ceciderūt.qđ notat᷑ ex ſcriptura q̄ n̄ diſtiguit cū dī.ij.pet.ij.de⁹ angelis peccātib⁹ nō pepcit ſʒ rudentib⁹ inferni in tartaꝝ tradidit cruciādos. Jtē vr̄ illud ex ꝯpatōe bonoꝝ.ſic̄.n.ꝺ bōis angelis dī ꝙ ſil' ſteterunt.ita vr̄ de malis ꝙ ſimul ceciderūt. Un̄ dic̄ bea.gre.iſtis cadētib⁹ illis datū eſt in munē vt oīno n̄ poſſint cadē. ¶ Si ergo dicat᷑ ꝙ ſimul peccauerūt pōt rn̄deri his q̄ obiecta ſunt ī ꝯ̄riuʒ. Ad pꝛimū de ꝯſenſu.dđʒ ē.ꝙ ꝯſēſus pt eē in rē pꝛi⁹ exn̄tē vel in rē futurā vel ī rē pn̄tē. in angel' vō nō ē neceſſaria diſpō ꝑcedēs vel ꝯſilium vel ꝯuerſio ad vnū. ¶ Ad ſcōm vō dđm.ꝙ ⁊ ſi ſil' peccauerūt n̄ tn̄ par erat pcc̄m ſic̄ nec par erat appetit⁹ ſiue delectatio.reſpectu.n.vni⁹ ⁊ eiuſdeʒ rei poſſunt diuerſi differenter moueri ſʒ magis ⁊ minus.

Membꝛum ſextum.

Sexto q̄rit᷑ ꝺ ꝯpatōe pcc̄i āgeli ⁊ alioꝝ videt᷑.n.ꝙ maius fuerit pcc̄m luciferi q̃ʒ pccʒ alioꝝ angeloꝝ.p hoc qđ dī in ps.ſuper illud.dꝛaco iſte quē foꝛmaſti ad illudēdū ei ⁊c̄.glo.que ceteris in eē erat excellentioꝛ.fact⁹ eſt ī malicia maioꝛ. Pꝛeterea.quāto maioꝛ fuerit claritas ipſi⁹.tāto maius fuit peccatū.cuꝫ ab illa claritate cecidit. ergo maius fuit pcc̄m ipſi⁹ q̄ alioꝝ. Cōtra.vr̄ ꝙ maius fuerit pccʒ alioꝝ eo ꝙ ꝯſēſerūt ī hoc ꝙ ipe eſſʒ pꝛiceps eoꝝ ⁊ nō alius.luciſer vō peccauit ī hoc ꝙ voluit ꝑeſſe ⁊ n̄ ſubeſſe.vn̄ ſingulariter voluit ꝑeſſe vn̄.xxxij. Job.vbi loquitur ꝺ ꝑſumptōe q̄ aliqs vult ſingulariter videri.greg.hec ſpēs quarta vi cinius ꝓximat dyabolo.ꝙ ꝑeſſe voluit angelis. ob hoc dn̄s diſcipulos arguit ne ꝺ ſingularitate miraculoꝝ gauderēt dicēs.videbā ſathanā tāq̄ fulgur de celo cadētē.ex hoc vr̄ ꝙ luciſer voluit ſingulariter ꝑeſſe.⁊ illi inferioꝛes appetebāt hoc ei.q nō tn̄ mouebant᷑ quātū ipſe.ergo plus peccabāt illō appetēdo. Ad qđ dđʒ.ꝙ maius fuit pccʒ luciſeri q̃ʒ alioꝝ.q2 libido ī appetitu erat maioꝛ.nec hūit an̄ ſe exēplar aliqđ.ad nulli⁹.n.peccantis imitatōʒ peccauit.ſʒ inuētoꝛ peccati fuit ſic̄ dicit yſiđ.n̄ ſic aūt fuit ꝺ alijs qui ex ꝯſideratiōe ipius ad eius imitationeʒ peccauerūt. ¶ Ad illud

vero qđ obiectū eſt in ꝯ̄riū. dicēduȝ ē. ꝙ licet ma ior fuerit claritas in eo ſiue eminētia. vñ occaſionē pcti ſumpſit. tñ nō ex hoc minuit eius pctm. ſȝ magis auget. bonitas eñi nālīuȝ nō minuit pctm ſed īfirmitas. vñ cum in eo nulla eēt īfirmitas nature vñ minueret pctm nō ex hac ꝯſideratiōe in eo peccatū minuebat.

Membrum ſeptimū.

SEptimo q̄rit vtrum pctm ipſoꝝ fuerit irremediabile. Qđ ñ vr̄ ꝑ hoc qđ dicit aug. ī li. de mirabilibus ſacre ſcripture. Jrremediabili vidicta angelus ſūmus ꝑcuſſus ē. ⁊ iō ſurgere nō potuit. q2 a ſublimiſſimo ſtatu ſui ordis cecidit. ſȝ mīores angeli a ſublimiſſimo ſtatu nō ceciderūt. ergo ꝑ hāc rationē ſurgere potuerūt. ¶ Jtē pctȝ hoīs dr̄ remiſſibile q2 peccauit alio mouēte ſiue ſuggerēte. ſȝ minores āgeli peccauerūt lucifero mouente eos ad pctm ſiue ad peccādū. qđ pȝ. vñ. xij. apoc. Cauda eius trahebat tertiā ptē ſtellaꝝ ſecū. glo. allexit alios ad amorē terrenoꝝ. ergo pctm eoꝝ fuit remiſſibile. Cōtra. gre. hō venialr̄ peccauit q2 caro. angelus vero irremediabilr̄ q2 ſpūs. ſed hoc fuit cōe lucifero ⁊ alijs. ergo oēs irremediabilr̄ peccauerūt. ¶ Preterea. ſtatī poſt pctȝ cecidit. hoc āt qđ ē āgelo cāus. hoc ē hoī mors. ſȝ poſt morteȝ pctȝ hoīs ē irremediabile. ergo āgeloꝝ pctȝ poſt caſū ē irremediabile. ¶ Jtē anſ. ꝯ̄ caſu dya. tūc cōditōe nāe ñ poterāt hr̄e iuſticiā ex ipa nā. nūc merito culpe ñ ꝓ̄nt hr̄e. nullo ergo mō pñt a ſe hēre iuſticiā. q2 nec añꝙ̄ eā accipēt. nec poſtꝙ̄ ꝯ̄ſerūt. ſȝ ſi ñ potuerūt hr̄e iuſticiā nec pñt. pctȝ eoꝝ ē irremediabile. ergo ⁊c̄. ¶ Jtē anſ. ī li. cur ꝺ̄us hō. oñdit ꝙ pctȝ eoꝝ ē irremediabile. dicēs. ſic hō ñ potuit recōciliari niſi ꝑ hoīeȝ deū q mori poſſet. ꝑ cui⁹ iuſticiā deo reſtitueret qđ ꝑ pctm hoīs ꝑdiderat. ita āgeli dānati ſaluari ñ pñt. niſi ꝑ angeluȝ deū q mori poſſit. ⁊ q ꝑ ſuā iuſticiā deo rep̄et. qđ alioꝝ pcta abſtulerūt. ⁊ ſicut hō ꝑ aliuȝ hoīem q nō eēt eiuſdē generis ꝗ̄uis eēt eiuſdē nāe. nō debuit releuari. ita nullus āgelus ꝑ aliū āgelū ſaluari dȝ. ꝗ̄uis oēs ſint vnius nāe. qm̄ ñ ſūt vnius generis ſicut hoīes. nō eīȝ oēs ſic angeli de vno angelo queādmodū oēs hoīes ꝺ̄ vno hoīe. ¶ Hoc et remouet eoꝝ reſtaurationē. q2 ſicut ceciderunt nullo alio mouēte vt caderēt. ita nullo alio adiuuāte ſurgē ꝓ̄nt. qđ eſt illis īpoſſibile. Quapp ſiqs opinat ſaluatoris noſtri redēptionē vſq3 ad illos debē extēdi. rōnabilr̄ ꝯuicit. q2 irrōnabilr̄ decipit. nō q2 preciū mortis eius oīuȝ hoīuȝ ⁊ angeloꝝ pctis ſua magnitudīe ñ ꝓualeat. ſȝ qm̄ ꝑditoꝝ āgeloꝝ releuatōi īmutabilis rō repugnat. ¶ Jtē augu. ī enchi. placuit vniuerſitatis creatori atq3 moderatori deo. vt qm̄ ñ tota multitudo āgeloꝝ deū ꝯ̄ſerēdo ꝑierat; ea q̄ ꝑierat ī ꝑpetua ꝑditōe remanēt. q̄ āt cū ꝺ̄o illa deſerēte ꝑſtiterat. de ſua certiſſime cognita felicitate ſemꝑ ſecura gaudēt. Alia vero creatura rōalis q̄ ī hoībus erit. qm̄ ī pctis atq3 ſupplicijs ⁊ origīalib⁹ ⁊ ꝓprijs tota ꝑierat. ex ei⁹ ꝑte reꝑata. ꝙ āgelice ſocietati ruina illa dyabolica minuerat ſuppleret. Ex q̄ accipit ꝙ q2 tota hūana nā ꝙ̄tuȝ ē ꝺ̄ ſe ꝑierat. reꝑanda fuit ꝑ gratiā mediatoris ne aliqua creatura tota ꝑiret. ⁊ ita pctȝ eius eē remediabile. q2 ꝟ̄o āgelica nā ñ tota ꝑierat. ſȝ ex ꝑte ⁊ ꝓprio ſuo motu. pctm ipſoruȝ cadētiū eēt irremediabile. Ad qđ ꝺ̄ōm. ꝙ ſicut pctȝ luciferi fuit irremiſſibile ⁊ irremediabile. ita ⁊ pctm alioꝝ āgeloꝝ maloꝝ. ſicut ſupradicte oñdūt rōes. ¶ Ad illđ ꝟ̄o qđ obijcit p̄io ī ꝯ̄riū ꝺ̄ōȝ ē. ꝙ lȝ nō ꝺ̄ ſublimiſſimo ſtatu alij āgeli ceciderūt tñ ꝺ̄ ſublimi ſtatu ī ordīe creature ītellectualis. ille eñi ē ſtatus q plus deo approximauit nālr̄. ⁊ idē cadētes a tali ſtatu irremiſſibilr̄ ceciderunt. ¶ Ad ſcōm ꝟ̄o ꝺ̄ōm. ꝙ peccare alio mouēte dr̄ duob⁹ modis. vl̄ ꝙ accipiat exēplar pcti ab alio. vl̄ motiuū pcti. ⁊ ſiue ſic ſiue ſic. nō eſt rō irremiſſibilitatis pcti. Vl̄ dr̄ peccare alio mouēte. i. ſuggerēte. ⁊ ſic peccauit hō ſuggerēte dyabolo. ⁊ hec ē vna rō q2 pctm hoīs dr̄ remiſſibile. ſȝ illi moti fuerūt ad appetēdū illud qđ ñ debuerūt appetē. q2 viderūt ꝙ lucifer illud appetijt. vñ exēpluȝ peccati vl̄ motiuū ad peccāduȝ ab ipſo acceꝑunt.

Membruȝ octauum.

OCtauo q̄rit q̄re āgeli q ceciderūt ñ ꝑſeuerauerūt in bono inocētie. ſuppoſito eīȝ ꝙ hūerūt gr̄aȝ gratūfaciētē. cū gr̄a gratūfaciēs nō ſit ſine oīb⁹ ꝟ̄tutibus. ergo hūerūt ꝟ̄tutē ꝑſeuerātie. ſi ergo hūerūt ꝟ̄tutē ꝑſeuerātie. q̄re ñ ꝑſeuerauerūt? Si ꝟ̄o ñ hūerūt gr̄aȝ gratūfaciētē a p̄ncipio ſȝ hūerūt iuſticiā. i. rectitudinē nālē ſicut dicit anſel. cū maior eēt īclinatio li. ar. ī eis ad bonū ꝙ̄ ad malū. ad malū. n. nulla erit īclinatio. ad bonū ꝟ̄o ex rectitudīe nāli erat īclinatio. ergo poti⁹ debebāt ſtare ꝙ̄ cadē. ſȝ ſi ꝑſtetiſſent ꝑſeuerātiā hūiſſēt. ergo magis ordīati erāt ad ꝑſeuerātiā q̄re nō ꝑſeuerauerūt. ¶ Jtē. j. coꝝ. iiij. qđ habetis qđ ñ accepiſtis? aut ergo dedit eis ꝑſeuerātiā aut nō dedit. ſi deus nō dedit ꝑſeuerātiā nō acceꝑunt ꝑſeuerātiā. ⁊ ſi ñ acceꝑunt ꝑſeuerātiā. nō ē īputādū eis ꝙ nō ꝑſeuerauerūt ſȝ deo q nō dedit. ¶ Jtē ſi affirmatio ē cā affirmatōis. negatio erit cā negatōis. maxīe ī ꝓprijs cāis. ergo ſi datio ꝑſeuerātie a deo acceptiōis ē cā ꝑſeuerātie ī āgelis ſtātibus. ⁊ ꝑꝑ hoc ſteterūt ſeu ꝑſeuerauerunt. ꝑ oppoſitū nō datio ꝑſeuerātie erit cā ñ acceptōis ꝑſeuerātie ī āgelis cadētibus. ergo īputāduȝ ē deo ꝙ ñ ꝑſeuerauerūt. ¶ Forte diceret ꝙ nō ē ibi ꝯñtia in ipſo ſed ꝯſequētia ecōtrario. vt nō datio nō ſit cā nō acceptiōis ſȝ non acceptio ſit cā nō datōis. Cōtra. qđ ſic obijcit ꝑ ſile ī cāis

nālibus. habere eim pulmonē ē cā reſpiratōis. ⁊
ꝑ oppoſituȝ nō habere pulmonē ē cā nō reſpira
tōis. Siľr ſolem lucere vel aliud lumiare ē cauſa
illuminatōis domus. ⁊ ꝑ oppoſitū. nō ſolem vel
aliō lumiare nō lucē ē cā nō illuminatōis dom⁹.
hoc autē ē i cauſis ꝓprijs. ſed ſm hunc modum
videł i ꝓpoſito. datio. n. ē cā acceptōis ꝓpria. er
go nō datio nō acceptōis. ¶ Itē ſi debȝ cē ꝯñtia
ecōtrario. vt q2 angelus vel hō nō accipit. ideo
deus nō dat. que ergo erit cā ꝙ āgelus ñ accepit.
cū eiȝ nihil eēt repugnñs in nā ipſius āgeli. ñ fuit
i ipſo cā nō acceptōis. ergo cā fuit i alio. nō niſi
i deo. ergo nō accepit q2 deus nō dedit. ¶ Pre
terea. Si āgelus nō accepit pſeuerātiā. aut hoc fu
it q2 nō potuit accipe. aut q2 nō voluit. ſi q2 non
potuit nō ei iputari debuit. ergo ñ ob hoc pecca
uit. Si q2 ñ voluit ſȝ voluntatē accipiēdi pſeuerā
tiā. vel ptātē accipiēdi pſeuerātiā nō potuit hēre
niſi dātē deo. qd ergo peccauit ſi non accepit qđ
deus ñ dedit illi poſſe vel velle accipe. ſi ergo ha
buit ptātē accipiēdi pſeuerātiā ⁊ volūtatē a deo.
ergo āgelus nō ꝺfuit grē dei. quare nec grā de/
fuit ei. accepit ergo ⁊ hūit pſeuerātiā. ſȝ ſi habuit
pſeuerātiā: pſeuerauit. nō ergo cecidit. ¶ Prete/
rea. ſi hūit voluntatē accipiēdi pſeuerātiā. pſeue/
rauit i illa volūtate aut nō. Si pſeuerauit in volū
tate. ſed pſeuerāti in uoluntate bona dał qđ deſi/
derał. ergo dabał ei pſeuerātia. Si ergo nō da/
batur ei pſeuerātia. non fuit cā in ipſo ſed in deo.

Ad contrariū ſic ꝓcedił. ſ. ꝙ cā fuit in ipſo q̄re
nō accepit pſeuerātiā nō in deo. cū eiȝ deus ſit cā
oīs boni. nō accipe aūt pſeuerātiā cū dȝ vel cum
expedit ē maluȝ. ergo deus nō ē cā illius. ⁊ ē ali/
qua cā. ergo ē in creatura defectibili. ꝙ ergo āge
lus nō accepit pſeuerātiā cā fuit in ipſo. Querē/
da ē ergo que ſit illa cā. ⁊ diceł fortaſſe iō nō ac/
cepit pſeuerātiā. q2 deſeruit iuſticiā. deſertio āt iu
ſticie aut fuit q2 noluit tenē iuſticiā. aut iō noluit te
nere iuſticiā: q2 voluit deſerē eā. vt vł ꝙ nō velle
tenē ſit prius q̄ȝ velle deſerē. carbonē. n. ignitū in
manu nuda pri⁹ ē ñ velle tenē q̄ȝ uelle deſerē. pri⁹
eiȝ q̄ȝ teneas ñ uis tenē. velle āt deſerē non potes
niſi cū tenes. ergo pri⁹ fuit ñ uelle tenē iuſticiā q̄ȝ
uelle deſerere. ¶ Sȝ uł ꝯriuȝ. auarus. n. cum vult
tenere nūmū ⁊ mauult panē. quē nequit hēre niſi
nūmum det. prius uult deſerere nūmuȝ q̄ȝ nō ue
lit tenere. nō eim illū iō uult dare. q2 nō uult tene
re. ſȝ iō nō uult tenere. q2 ut panē hēat neceſſe eſt
dare. ergo uelle deſerē prius ē q̄ȝ uelle tenē. ¶ A
ſimili uł hoc eē. nō uoluit tenere iuſticiā ⁊ ꝺſeruit
iuſticiā. aliqua ergo cā fuit in uoluntate pp quam
utrūqȝ uoluit. ñ niſi q2 aliqđ aliō uoluit. ergo uo
lendo aliqd aliud qđ tūc uelle ñ debebat. ꝺſeruit
iuſticiā. ⁊ deſerēdo iuſticiā ñ tenuit eā. ſȝ nihil po
tuit uelle niſi aut rectū aut ꝯmodū. ſȝ uoluit rectuȝ
ſiue iuſticiā. iuſticia. n. uolēdo peccare nō potuit.
peccauit ergo uolēdo aliqđ cōmodū. qđ nec ha/
bebat nec tūc hēre debebat. querēdū ē ergo quid
ſit iſtud ꝯmodū ex cuius volūtate deſeruit iuſticiā
⁊ nō accepit pſeuerātiā. Rñſio. ad primū dicē
dum. ꝙ licet dicereł ꝙ habuiſſet gratiā gratūfa/
cientē dataȝ a deo in pricipio. vt ſi eēnt ꝯditi i gra
tuitis. tñ nō acceperūt pſeuerātiā. pſeuerātia eniȝ
nomē equiuocū eſt ad virtutē ꝑ ſe ex qua poteſt
aliquis pſeuerare. ⁊ ad ſtatum pſeuerātie virtutē
quidē acceperūt ſi acceperūt gratiā gratūfaciētē.
ſȝ nō pp hoc perſeuerātiā qđ ē ſtatus virtutis. ſi/
cut aliquis homo q accepit gratiā gratūfaciētē a
deo. cū hoc accepit virtutē ex qua pōt pſeuerare.
nō tñ accepit pſeuerātiam ſm ꝙ ē ſtatus virtutis.
¶ Ad ſecūduȝ vero dicēduȝ. ſuppoſito ꝙ cōditi
erant cū iuſticia nāli. ꝙ licet eſſet maior inclinatio
ad bonū q̄ȝ ad malū vel ſimpľr inclinatio ad bo/
nuȝ. nihilominus in volūtate li. arbi. ē vtrūqȝ. ⁊
ipſa voluntas ē ſufficiēs cā ad malū. ¶ Ad tertiū
vero dicēdū. ꝙ licet cōſequētia illa ſit neceſſaria
ex vtraqȝ pte. deus dedit ergo angelus accepit.
deus nō dedit ergo angelus nō accepit. nō tñ ſic
eſt i humanitate habitudine tali. datio eim ē cā ac
ceptōis pſeuerātie. nō datio vero lȝ ſit iferēs nō
acceptionē: nō tñ ē cā nō acceptōis. ſed nō acce/
ptio i huiuſmodi ē cā nō datōis. ex pte eim bo/
noꝝ ſemp ponił cāłitas i deo. ex pte vero maloꝝ
ſiue defectuū nō ponił prio cāłitas in ipſo ſed in
creatura itellectuali defectibili. ⁊ ex ſua voluntate
deficiēti. ¶ Ad illud vero qđ obijcił per ſimile in
cauſis nālibus. dicēduȝ ē. ꝙ aliter ē in cauſis nāli
bus ⁊ volūtarijs. In cauſis eim nālibus que ꝓ/
prie ſūt affirmatio ē cā affirmatōis. ⁊ negatio eſt
cā negatōis. In cāis aūt volūtarijs ñ ſic ē: niſi ex
pte negatōis pñt diuerſe rōnes adhiberi. Pñtia
eim naute ē cā ſalutis i naui. abſentia naute ē vna
cā piculi. ſȝ pñt ēt cē alie cāe. vt ꝯfractio nauis vł
inundatio aquaꝝ vel ventoꝝ ipulſio. cū aūt dł ꝙ
nō acceptio pſeuerātie cauſat. nō ex hoc primo
cauſał ꝙ deus nō dat. deus eiȝ q̄ȝtū ē de ſe offert.
ſȝ hoc ē ex pte volūtatis ipius q̄ mutabilis ē duo
bus modis. vel ñ tenēdo qđ hȝ. vel cōuertēdo ſe
idebite ad id qđ nō hȝ. hoc āt mō fuit i angelis.
nō tenuerūt qđ hūerūt. ſ. nālē iuſticiā. ſȝ ꝯuertunt
ſe indebite ad id qđ nō hūerūt. ¶ Ad ſequēs ve/
ro dōm. ꝙ ⁊ acceperūt ptātē pſeuerātie ⁊ volūta
teȝ pſeuerādi. nō tñ hūerunt pſeuerātiam. nec fuit
cā ex pte dei. ſȝ i ipſis ſicut dicit anſeł. q2 nō pꝰo/
luerūt. i. pfecte voluerūt. ¶ Ad illō vero qđ ꝯñter
obijcił dōm ē. ꝙ nō velle tenere iuſticiā. non fuit
ibi cā eius ꝙ fuit velle deſerere iuſticiā. ſed velle
deſerere iuſticiam fuit cauſa eius ꝙ ē nō velle te/
nere. voluerūt āt deſerere iuſticiā. q2 voluerūt aliđ
qđ ꝯmodū idebite. quo exñte non ſeruareł iuſti/
cia. ⁊ ita ꝑ ꝯñs voluerūt deſerere iuſticiā. non ꝙ
hoc eēt primū volitū ſȝ ꝯñs ad primū.

Queſtio.cxj. de pena luciferi q̄tuꝫ ad ptãtis ligatõnem.

EXpedito tra-
ctatu de p̄rio pc̄o luciferi ⁊
de pc̄o alioꝝ angeloꝝ quo
p̄rio peccauerũt.ꝯñter dõm
é de pena que notabaꝶ i cãu
eoꝝ. Erat ãt eoꝝ duplex ca
ſus.vn⁹ ſpũalis. alter v̄o lo
calis.ſiue i penã a corpe.ſ.igne gehẽne inflictaꝫ.
Cãus aũt ſpũalis ſiue pena multiplex fuit.ex pte
ptãtis alligatio ſiue cohibitio.ex pte cognitionis
obſcuratio.ex pte motiue q̊ ad rõnem vermis:q̊
ad volũtatem rõ boni apparẽtis.qd tñ é ad ma/
lũ gaudiũ.reſpc̄u v̄o mali i pñti dolor.reſpc̄u ma
li i futuro timor. Prio ãt dõm é de cãu ſpũali
q̊ ad ligatõeꝫ ptãtis ⁊ cohibitiõeꝫ. Et prio q̄riꝶ.
vtrũ ligata fuerit ptãs dyaboli q p̄ri⁹ erat lucifer.
Scd̄o vtrũ p aduẽtum xp̄i magis fuerit alligata.
Tertio vtrũ aliq̄ñ vincaꝶ a bonis.ita ꝙ vlteri⁹ tẽ/
tare ñ poſſit. Quarto ſi vict⁹ é ſup aliq̄ pc̄o vtrũ
ligata ſit ptãs:vt vltius d̄ illo tẽtare ñ poſſi. Qui/
to vtrũ ſic ligata ſit ptãs eius vel alioꝝ.vt aliquã
pſonã determinatã tẽtare nõ poſſit ⁊c̄.

Membrum primum.

CIrca primum ſic ꝙ ligata ſit eius ptãs
dr̄.xx.apoc̄. Vidi alteꝝ angeloꝝ deſcẽ
dentẽ de celo hñteꝫ clauẽ abyſſi ⁊ ca/
thenã magnã i manu ſua. ⁊ apphẽdit
draconẽ ⁊ ſpentẽ antiquũ q é dyabolus ⁊ ſatha
nas.⁊ ligauit eũ p ãnos mille.⁊ miſit i abyſſũ.⁊
ſignauit ſup eũ vt ñ ãplius decipiat:donec mille
anni ꝯſumunꝶ. Et.xij.math.quõ qſquã pt itrare
i domũ fortis niſi prius alligauerit fortem.⁊ tũc
domũ ei⁹ diripiet.qd p hũc fortẽ deſignaꝶ niſi ipe
dyabolus q alligat⁹ é p xp̄ꝫ. ergo alligata é ptãs
dyaboli. ¶ Pretea.dr̄.xij.Jo. Nũc priceps hu/
ius mũdi eijcieꝶ foras.ſꝫ qd é eijci foras d̄ mũdo
niſi d̄ cordib⁹ mũdi amatoꝝ.ſꝫ i alijs ñ hꝫ poſſeſ
ſionẽ.ergo ligata é eius ptãs. Sꝫ ꝯ̄riuꝫ vr̄. Dr̄
i p̄s.ſup illud.miſit i eos irã indignatõis ſue ⁊c̄.
glo.i malis hoibus põt dyabolus vt i ſuo peco
re.adhuc ergo reſpectu maloꝝ nõ é ligata ptãs
dyaboli. ¶ Jtẽ aug.i li.de ſmone dñi. Fiũt tenta/
tões p ſathanaꝫ ptãte eius ſꝫ pmiſſu dei. ¶ Jtem
Jſi.i li.de eccl'aſtica inſtitutõe. Tentationũ dyabo
licaꝝ initia fragilia ſũt.que ſi ñ caueanꝶ:p ꝯſuetu
dinẽ i nouiſſimis fortiter ꝯualeſcũt.ita vt aut nũ/
q̄ꝫ aut cũ difficultate vincanꝶ. ¶ Preterea.diciꝶ i
xij.apoca. Poſtq̄ꝫ vidit draco q2 ꝓiectus eẽt in
terrã. pſecutus é mulierẽ que erat pitura maſcu
lũ.ex quo habeꝶ ꝙ dyabolus adhuc pſequeꝶ ten
tãdo bonos. Et.ij.coꝝ.xij. Datus é mihi ange/
lus ſathane q me colaphizet. Et beatus gre.ſup
eze. Antiquus aduerſari⁹ q de celo lapſus é in/
uidit.⁊ inſidiari ãplius icipit acriores q̄ꝫ ꝯſueue
rat ⁊ tẽtatões admonet.vt plerũq3 ſic reſiſtenteꝫ
animũ tentet.ſicut añ nunq̄ꝫ tẽtauerat q̄ñ poſſide/
bat. Et hoc ſignaꝶ.ix.marci. vbi dr̄ de dyabolo.
ꝙ clamãs ⁊ multũ diſcerpens exiuit ab eo.ita vt
multi dicerẽt q2 mortuus é. Ad qd̄ dõm.ꝙ dr̄
ptãs dyaboli ligata ñ q2 nõ poſſit tentare.ſed q2
nõ tñ tentat quãta é eius volũtas. Unde aug.de
ciui.dei. Alligatio dyaboli é nõ pmitti exercere
tantã ptãtem quantã põt.vel in dolo ad ſeducen
dos hoies in ptem ſuã cogendo violẽter:vl' frau
dulenter fallẽdo.nõ ergo dr̄ alligatio ptãtis dya
bolice q2 non poſſet tentare.ſꝫ q2 nõ põt tentare
in effectu q̄tum vult.

Membrum ſecundũ.

SEcũdo querit. vtrũ p aduentũ xp̄i fue
rit ptãs dyaboli magis alligata q̄ꝫ pri
us. Ad qd̄ ſic.xx.apoc̄. Angelus deſcẽ
dit q apprehẽdit draconẽ ⁊c̄.angelus
eniꝫ iſte qs alius é niſi xp̄s qui apprehẽdit dra/
conẽ dyabolũ ⁊ ligauit eũ. ¶ Jtem ſup illud p̄s.
Uidi impiũ ſuperaltatũ.glo.hoc maxie añ aduẽ
tũ xp̄i tpe añ legẽ ⁊ ſub lege.cũ hoies velut gre/
gem poſt ſe trahebat.ſed tertio tpe.ſ.gr̄e ⁊ tertio
die.ſ.reſurrectõnis xp̄i.humiliatus é ſuperbus.
¶ Preterea.v.ad ro.vbi ſupabũdauit delictum
ſupabũdauit ⁊ gr̄a.ſꝫ hec ſupabũdantia gr̄e non
ob aliud é niſi vt alligeꝶ ptãs dyaboli.ergo am/
plius ligata é ptãs dyaboli q̄ꝫ prius. ¶ Jteꝫ.viij.
math. Mitte nos i gregẽ porcoꝝ.ſꝫ quid eſt hec
miſſio niſi pmiſſio.ergo ptãs dyaboli amplius li
gata é.videꝶ.n.ex hoc ꝙ ñ habeat ptãtem tantaꝫ:
cũ ad liberatiõeꝫ hoim petat mitti i gregẽ por/
coꝝ.ibi.n.dicit aug. Dignior hõ beſtijs.cũ ꝓpter
ſalutẽ duoꝝ hominũ duo milia porcoꝝ pierunt.
pmittit vt ſit occaſio ſalutis hoiuꝫ p interfectiõeꝫ
porcoꝝ. Sed vr̄ ꝯ̄rium p hoc qd̄ dr̄.xij.apoc̄.
Deſcẽdit ad nos dyabolus hñs irã magnã ergo
cũ deſcẽſus eius ſit p tentatõꝫ.maior é tẽtatio ip/
ſius dyaboli nũc q̄ꝫ prius. ¶ Preterea.dicit btĩs
greg.ꝙ acriores q̄ꝫ ꝯſueuerat tentatiões admo/
net. Ad qd̄ dõm.ꝙ dupliciter dr̄ ptãs dyaboli
ligata.vel ex pte gr̄e dei p xp̄m mediatorẽ.vel ex
pte bonitatis i ipĩs qui tẽtanꝶ.q̄tuꝫ é.ergo ex pte
ipius gr̄e dei magis ligata eſt ptãs dyaboli poſt
aduentũ xp̄i q̄ꝫ prius.q̄tum aũt é ex pte eoꝝ qui
tentanꝶ.in quibuſdã magis ligata é.in quibuſdaꝫ
vero amplius é ſoluta.quãto.n.é maior gr̄a deiꝫ
tãto ꝯtemptus illius é maior.⁊ id̄ dr̄.x.heb̄. Jr/
ritã qs faciẽs legẽ moyſi ſiñ vlla miſeratõe duo/
bus aut tribus teſtibus moriꝶ.quãtomagis puta
tis deteriora mereri ſupplicia.q filiũ dei ꝯculca/
uerit.⁊ ſanguinẽ teſtamẽti pollutũ duxerit.⁊ ſpi/

ritui gr̄e ꝯtumeliā fecerit. ¶ Ad illḋ vo qḋ obie-
ctū ē dōm. ꝙ p̄ie rōes ad hoc innituꝛ. ꝙ ꝑ aduē-
tū xp̄i q̄ꝫtuꝫ ē ex ꝑte gr̄e facta ſit cohibitio ꝑtātis
dyaboli. Jlla vō rō q̄ p̄io ponit in ꝯriū ad hoc
tēdit ꝙ vehemētioꝛ ē appetit⁹ dyaboli ī fine mū-
di ꝑꝑ tp̄is breuitatē. Uñ tūc erūt q̄ſi q̄daꝫ ſolo tp̄e
antixp̄i. Uñ dicit aug. l. xx. de ciui. dei. Si ꝑmitte-
reꝛ ī tā lōgo tp̄e ⁊ tāta īfirmitate multoꝝ ꝑlimos
tales q̄les deus id ꝑpeti n̄ vult. ⁊ fideles deijcēt.
⁊ ne crederēt alij īpediret. qḋ ne faceret alligatus
ē. tunc aūt ſolueꝛ qn̄ tp̄s breue ē. ¶ Ad ſcōm vero
dōm. ꝙ acrioꝛes erūt tentatōes ſeu īſurgunt. ſc̄m
illḋ. xi. luc. Aſſūpſit ſeptē ſpūs neqͥores ſe. Pri-
mo. n. fiebāt tentationes ꝑ genera pc̄toꝝ cōium.
nūc aūt fiūt ꝑ quaſdā adinuētōes pc̄toꝝ. Prete-
rea. nūc magis tentat ꝑ aſſimulatōeꝫ boni. in hoc
eniꝫ genere tētatiōis facili⁹ hō decipiꝛ. Preteꝛa.
tp̄e ꝑſecutionuꝫ fidei manifeſte ſeuiebat. nunc aūt
occulte īſidiaꝛ. ⁊ grauioꝛ ē tētatio ⁊ magis timē-
da cū occulte q̄ꝫ cū māifeſte. Uñ ſup illḋ p̄s. Ex-
pectās expectaui dn̄m. glo. magis timēdus ē dya-
bolus cū fallit vt draco. q̄ꝫ cū ſeuit vt leo. illic. n.
cogit. hic docet negare xp̄m.

Membrū tertium.

Tertio queriꝛ. vtrū dyabolus aliqn̄ vin-
caꝛ a bonis. ita vt vlterius tentare non
poſſit. qḋ vr̄ ꝑ hoc qḋ dr̄. xi. Joſ. ſup
illud. Jn tp̄e illo venit ioſue ⁊ īterfecit
⁊c̄. Adamātius. ſcti ꝯ iſtos inuētoꝛes pc̄toꝝ pu-
gnātes ⁊ vincētes minuūt exercitiuꝫ demonum.
Silr̄ dr̄ ibi. Singuli victi ī abyſſuꝫ vel ī exterio-
res tenebras adducunꝛ a iuſto iudice xp̄o. ex q̄-
bus accipiꝛ ꝙ cū victi ſūt: vlterius tētare nō p̄nt.
quid. n. ē interficere: niſi ꝑtātem tentādi auferre.
quid ēt ē mitti ī abyſſuꝫ: niſi tentatōis ꝑtātem au-
ferre: ⁊ magnitudini pene ſubiacere. Cōtrariū
haberi videꝛ ratiōe. tentatio. n. dyaboli ꝑmittiꝛ a
dn̄o ad ꝓbationē electoꝝ ⁊ ad penā reꝓboꝝ.
ſꝫ vtraqꝫ illaꝝ vtilitatum ex miſericordia dei vel
iuſticia dei neceſſaria ē vſqꝫ ad finē mūdi. ergo a
nullo auferēda ē ꝑtās tentādi. ſicut. n. dr̄ ibidēꝫ. ſ.
xi. ioſue. Quidā ſpūs tentauit de pc̄to ire. quidaꝫ
de alio pc̄to. ſi ergo auferreꝛ ꝑtās alicui demonū
videꝛ ꝙ alicui hoīum auferreꝛ vel tentatio ad ꝓ-
batiōeꝫ vel ad punitōneꝫ. non ergo alicui auferꝛ
ꝑtās tentādi. ¶ Preterea. dyabolus tentādo ſer-
uit dn̄o. ſicut habeꝛ ſup illud iob. xl. Nunqd acci-
piēs eū ſeruū ſempiternū. vbi dicit glo. ſeru⁹ ſem-
piternus ē. dū dei laudibus neſciēs ſeruit. ſi ergo
deus n̄ vult minui ſeruitiū ſuū. nō vult ꝙ oīo au-
feraꝛ ꝑtās tentādi. nā ſi auferreꝛ iā non ſeruiret deo
tentādo. reſtat ergo ꝙ ꝑmiſſio diuina ē vt quiuis
tentet. ¶ Preterea. ſi victus eēt ⁊ n̄ poſſet vlteri-
us tentare. nō acrius inſurgeret: ſꝫ acrius īſurgit
cū hō fortius reſiſtit. ſicut dicit. b. greg. ſup illud
iob. iij. Qui parati ſunt ſuſcitare leuiathan. qui in
ipſa blāda ſuggeſtione īſidias ſuggeſtoris depre-
hendunt. ꝯtra ſe amplius ſuſcitāt leuiathan. alijs
quos ſecure poſſidet dormit ſed his euigilat ad
omnē pugnam. ex quo accipiꝛ ꝙ fortius inſurgit
dyabolus ꝯtra fortius reſiſtētes. Ad qḋ dicen-
dū. ꝑ hoc qḋ diciꝛ ab adamātio. q pudice viuen-
do fornicatōis ſpūm ſupauit. nō vltra fas ē illuꝫ
ſpūm qui ab eo victus ē aliū hoīem īpugnare. ſꝫ
hoc opinādo dicit. pōt t̄n eē vt ſi plene vict⁹ eēt:
nō vlterius tentaret illo genere tentatōis. ſꝫ qꝛ in
hac vita nō ē plena victoria vt dicit. b. greg. Ui-
ctis vitijs aliqd minimū remanet: qḋ vinci n̄ po-
teſt. ideo veriſimile ē ꝙ ſemꝑ remanet aliqua ma-
teria tentatōis. ⁊ ideo nō vſqꝫquaqꝫ deſiſtit ten-
tare. ¶ Ad illud vero qḋ obijcit. dōm ē ꝙ non ē
ſimile de interfectione ⁊ de victoria tentationis.
poſt interfectiōem. n. non reſurgit hoſtis ad pu-
gnandū. poſt victoriā vero tentationis pōt ho-
ſtis ſurgere ad tentandū: niſi ab eo auferaꝛ pote-
ſtas vel cohibeaꝛ. minimi ante exercitiuꝫ demo-
num ē vincere varietatem tentationū. ¶ Ad illud
vero quod obijciꝛ de miſſione in abyſſuꝫ. dicen-
dum ē ꝙ abyſſus vocaꝛ ꝓfunditas pene: in quaꝫ
mittenꝛ poſt diē iudicij. ſicut dicit. b. amb. ſciebāt
demones ꝑ aduentū dn̄i ſe aliquādo in abyſſum
mergēdos.

Membrū quartum.

Quarto queriꝛ. vtrum dyabolus victus
ſup aliquo peccato: habeat ligatā po-
teſtatē vt n̄ poſſit vlterius tentare de il-
lo. Quod videꝛ ꝑ ſupradictā auctori-
tatē adamātij. videꝛ etiā per ſimile in pugna cor-
porali que diciꝛ monomachia. cū eniꝫ victus eſt
aliquis nō vlterius ꝯceditꝛ ei, ex iuſticia poteſtas
bellādi quare ſimiliter videꝛ ex iuſticia diuina ꝙ
ſic ſit ī bello ſpūali. ergo victo ī aliquo genē pec-
cati nō ꝯcediꝛ vlterius poteſtas pugnādi. Sꝫ
videꝛ ꝯtrariū ꝑ hoc qḋ diciꝛ ī li. iudic. ij. Nō de-
lebo gentes quas dimiſit Joſue. Et tertio dimiſit
eos vt experireꝛ iſrl̄. vbi dicit augu. ꝓꝫ cā quare
dn̄s nō deleuit gētes vt eēnt in q̄bus ꝓbarenꝛ. cū
ergo ſint neceſſaria bella ſicut ibidē diciꝛ. neceſſa-
rie ſunt tentatōes. Ad qḋ dicendū ꝙ ex predi-
cta auctoritate nō habeꝛ ꝙ nō poſſit tentare. ſꝫ ꝙ
nō habeat audaciā tentādi. ⁊ ſi ſic eēt. nō ē ꝯriuꝫ
illud quod diciꝛ in li. iudic. nō eniꝫ dr̄ determina-
te de aliquo peccato ſꝫ ī genere. ꝙ tentatōes pec-
catoꝝ valent ad exercitiū iuſtoꝝ. ¶ Ad aliud vō
dōm. ꝙ nō ē ſimile ī bello materiali ⁊ ſpirituali.
Uictus eniꝫ ī bello materiali qḋ diciꝛ monoma-
chia. nō habꝫ ex iuſticia vlterius ꝑtātem pugnā-
di. qꝛ reputaꝛ infamis. quaſi de ꝑiurio ꝯiunctus.
in bello vero ſpūali quia tentationes ꝓſunt ele-
ctis. ꝑmittiꝛ poteſtas dyaboli tentare. non ꝓpter

bonum ipſius tentantis.ſed vtilitatem eius qui
tentatur.

Membrũ quintũ.

Quinto q̄rit̄ vtrũ ita ſit ligata ptās dya
boli vel alioꝝ.vt aliquā pſonā deter
minatā tentare nō poſſint. Quod vr̄.
Si eniꝫ victus i aliquo genere tenta/
tōis ab aliquo.nō tentat de eodeꝫ.multofortius
victus i quolibꝫ genere tētatōis nō tentabit eū
deꝫ.ſed in quo ē extinctus fomes peccati.hꝫ po/
teſtatē vincēdi in quolibꝫ genere tētatōis. Si er/
go vincat.vlterius dyabolus nō hꝫ ptātē tentā/
di illuꝫ. ¶ Quod etiam videt̄ in xp̄o vbi nullus
erat.dyabolus eniꝫ cū tentauit eū triplici tētatōe.
nō vltra legit̄ eū vllo genere tētationū taliū ipſū
tentaſſe. Sed ꝯtrariuꝫ videt̄.qꝛ ſemp ē volun/
tas dyaboli ad tentandū.ꝛ ſemp talibus ꝓficit tē
tatio qui ꝯfirmati ſunt i bono q ꝓficere pñt.er/
go a dño nō cohibet̄ ptās tentādi talem.nō er/
go reſpectu alicuius pſone determinate eſt ptās
dyaboli ligata.neqꝫ eniꝫ ex pte eius cū ſemp ve/
lit.nec ex pte dñi.cuꝫ ꝓficiant in qbus ꝓficere po
teſt. Ad qđ dōm.ꝙ nō eſt ptās dyaboli ligata
reſpectu alicuius pſone.quin poſſit tētare ꝛ ten/
tet.ſed ꝙ nō tētet vſqꝫ ad caſuꝫ vel quouſqꝫ ſuc/
cūbat tentationi.in hoc ē ligata poteſtas ipſius.
¶ Preterea.ē q̄dā tētatio exterior.ꝛ eſt quedaꝫ
tētatio interior.a tentatōe interiori cohibet̄ i illis
in qbus eſt fomes extinctus.vel vbi nō ē fomes
ſicut fuit in xp̄o.a tentatōe v̄o exteriori nō cohi/
bet̄.ſi.n.i aliquo eēt cohibitio a tētatōe exteriori.
multomagis videret̄ in xp̄o q̄ꝫ in aliquo alio.

Queſtio.cxij. de ligatione ptātis dya/ boli q̄tum ad opera.

Determinatuꝫ ē
de prima pena que eſt in liga/
tōe ptātis quo ad tentandū ſi/
ue vincendū.ſequit̄ de ligatō/
ne ptātis q̄tuꝫ ad alia opera.
que poſſent eē ex eminētia nāe
ſue. ¶ Et querit̄ primo vtrū cohibita ſit ptās eo/
ruꝫ vt nō poſſint aliqua mira facere ſiue mirabi
lia.ꝑm veritatē ſed tm̄ ꝑm fictōeꝫ ſiue mēdaciuꝫ.
Secūdo ſi poſſint aliqua mira facere ex eminē/
nētia nāe ſue.vtrū poſſint in res corpales vtpote
aīalia ꝛ plantas ex ptāte nature.aut quo ad illas
etiaꝫ res ſit cohibita ptās coꝝ. Tertio vtruꝫ ali/
quā habeāt ptātem circa rationalē creaturā trāſ
mutandi ex pte corporis. Quarto vtrū habeant
ptātem tam in bonis q̄ꝫ in malis hominibus.an
quo ad bonos ſit ligata:quo ad malos libera.
Quinto vtrū aliquid poſſint facere in creaturis
corpalibus nō pmiſſi.ꝛ ſic vniuerſaliter ſit liga/
ta coꝝ ptās i penā coꝝ. Sexto vtrū ptās eorum
ſit tm̄ ligata ſiue cohibita a deo.an ēt cohibita vl
ligata a bonis angelis vel hominibus.

Membrū primuꝫ.

Ad primum ſic.vr̄ eniꝫ ꝙ cohibita eſt
ptās coꝝ quo ad mira ſiue mirabilia
faciēda ꝑm veritatē. Unde aug.in lib.
lxxxiij.q. Diuina lex tāq̄ꝫ publica vin
cit priuatā licentiā.que niſi vniuerſalis ptātis p/
miſſione nulla eēt.ergo cū nō poſſint mali ange/
li niſi ex priuata licētia.nō pñt mali angeli mira
facere.vniuerſalis eiꝫ ſemp vincit priuatā. ¶ Itē
ſup illō pſ.imiſſiōes p angelos malos.glo.ea q̄
mirabiliter fiūt de creaturis.malis angelis ñ au/
demus attribuere. ¶ Itē.ij.theſ.ij.dr̄ de antixp̄o.
cuiꝰ aduētus ꝑm opatōneꝫ ſathane i oī virtute ꝛ
ſignis ꝛ ꝓdigijs mēdacijs.erūt ergo ſigna ꝛ ꝓ/
digia mēdacia q̄ fiēt ab ip̄o dyabolo p antixp̄m.
ſꝫ ſi ex eminētia nāe ſue libere poſſꝫ facē mira vel
mirabilia ꝑm veritatē.tpe antixp̄i faceret.qꝛ tūc
opatio ſathane ē in oī virtute.nō ergo demones
faciūt mira i veritate. ¶ Itē aug.in.vi.q.ꝯ paga
nos.demones nōnulla faciūt āgelis ſanctis ſīlia.
nō veritate ſꝫ ſpecie.nō ſapia ſed plane falſa.ex
quo accipit̄ ꝓpoſitū. ¶ Itē hiero.ad damaſū pa
paꝫ.nō ē mirandū patrē auſuꝫ eē mētitū.q fratri
potuit inuidere.maxie cū in die iudicij quidā im
pudētius mētiant̄. Nōne in noīe tuo ꝓphetaui/
mus ꝛ virtutes multas fecimꝰ ꝛ demonia eieci/
mus.ſi ergo mētiebāt̄ nō faciebāt mira ſꝫ verita
tē.ſꝫ ꝑꝫ fantaſiā. Cōtra.ſic dr̄ in iob. Ignis đ ce
lo deſcēdit ꝛ familiā iob cū tot gregibꝰ vno ipe/
tu ꝯſūpſit ꝛ turbo irruēs domū deijciens filios
eiꝰ occidit.de quo dicit aug.i.xx.de ciui.dei. Nō
illa fuerūt fantaſtica q̄ facta fuerūt de igne vel đ
turbine.fuerūt tm̄ opa ſathane cui deus dedit hāc
ptāteꝫ.ergo pñt facē mira ex eminētia ſue ptātis
pmiſſione diuina. ¶ Itē aug.in.lxxxiij.q.cū talia
faciūt magi qualia nōnūq̄ꝫ ſancti faciūt.diuerſo
fine ꝛ diuerſo iure fiūt.illi eiꝫ querūt gl'iaꝫ ſuam
alij v̄o gl'iam dei.illi faciūt p quedā poteſtatibus
ꝯceſſa i ordine ſuo.q̄ſi priuata cōmertia vel bñfi
cia.illi aūt publica miniſtratōe iuſſu eius cui cū/
cta creatura ſubiecta eſt.ſi ergo magi faciunt per
ptātes demonū que faciunt.ꝛ illi faciūt mira ꝑm
veritatē.ergo demones ex ptāte cū pmiſſiōe di/
uina pñt facere mira.hoc etiaꝫ videt̄ haberi per
hoc qđ dr̄ ab aug.iij.de tri.vbi loquit̄ de mirabi
libꝰ que facta ſunt a magis pharaonis. Ad qđ
dōm.ꝙ demones poſſūt facere mira ex eminētia
nature ſue ꝛ pmiſſione diuina.que tm̄ mira aliq̄n
ſunt mira ꝑm veritatē aliq̄n mira ꝑm fantaſiam.
Miracula autē ꝓprie dicta facere ex ſua natura
non poſſunt.ſed ſi fiunt aliqua.poteſtate diuina

fiunt: tñ miniſterio angelico. ¶ Ad illud ergo qđ p̃rio obijcit̃ dõm ẽ. ꝙ hoc intelligit̃ p auctez aug. in li. lxxxiij. q. ꝙ mali angeli mira pñt facẽ priuata ptãte. ſed ſupueniẽte diuina lege tanq̃ publica etiã ab illis cohibet̃. Unde aug. in eodẽ potẽtior ẽ pte vniuerſitas ſiue vniuerſitatis cã. qm̃ ꝛ illud qđ ibi priuatiz agit tñ agere ſinit̃ quãtũ lex vniuerſitatis ſinit. nõ ergo vult dicẽ ꝙ priuata licentia nulla ſit. ſ3 nulla eſt niſi pmiſſione vniuerſalis ptãtis q̃ diuina ẽ. ¶ Ad illud ꝟo qđ ſcđo obijcit̃ p illud qđ dĩ in glo. ſup p̃s. dõm ẽ. ꝙ loquitur ꝺ illis mirabilib⁹ q̃ facta erãt. i. x. plagis egipti. nõ vult inuere. ꝙ illa miniſterio bonoꝝ angeloꝝ facta fuerũt ẜm quãdã illoꝝ. rõe ꝟo mortis pecoꝝ aut primitiuoꝝ que ẽt alio mõ nãliter poterãt fieri. attribuũtur ipſis malis: ꝛ ita diſtinguit̃ iter diuerſa genera illoꝝ mirabiliũ3. ¶ Ad illud ꝟo qđ tertio obijcit̃. de hoc qđ dĩ. ij. theſ. ij. dõm ẽ. ꝙ ſigna ꝛ ꝓdigia mẽdacia dici pñt ex pluribꝰ rõnibus. ſicut ibidẽ tangit glo. ꝛ accipit̃ ex li. aug. xx. de ciui. dei. pñt eni3 dici mẽdacia. qꝛ p magicam artẽ ꝛ nõ nãni fiant. vel poſſunt dici mẽdacia qꝛ ꝛ ſi vera ſint: dei pmiſſione ad mendaciũ trahẽt. tunc eni3 ſoluet̃ ſathanas ꝛ per illu3 antixp̃s i oĩ ſua virtute mirabiliter quidẽ ſed mẽdaciu3 operabitur. ¶ Ad quartu3 ꝟo dicendũ. ꝙ illud aug. v. q. ꝯtra paganos. intelligit̃ de illis miris que p magicam arte3 fiunt vbi nõ ẽ veritas ſ3 ſpecies. nõ ſapiẽtia ſed fallacia.

Membru3 tertiu3.

Secũdo querit̃ ſuppoſito ꝙ demones poſſint aliq̃ mira facẽ ex eminẽtia nãe ſue. vtrũ poſſint i res corpales vt aĩalia ꝛ plãtas. an etia3 quo ad illas res ſit cohabita eoꝝ ptãs. Qđ eni3 habeãt ptãtẽ ſup res corpales. vr̃ p hoc qđ dicit aug. i li. lxxxiij. q. vnaqueq3 res viſibilis i hoc mũdo h3 ptãtẽ ãgelicã ſibi ꝓpoſitã. ꝛ hoc idẽ dĩ i li. ſup geñ. ad lr̃a3 ꝛ in li. de trini. cũ ergo angeli mali habeãt ptãtẽ angelicã. mali angeli ꝓponunt̃ ptãte rebus viſibilibus. ꝛ poſtea ſubiũgit. ꝙ illis vtunt̃ priuato iure aliq̃ñ. ſ3 priuatũ ius vocat̃ ptãs nãe. ergo mali angeli pñt ex potẽtia nãe ſup huiuſmõi animãtia ſiue vegetabilia. ¶ Itẽ ſup illud Job. ij. Uentus vehemẽs ꝛ c̃. glo. latẽter ꝯ eñ dĩ elemẽta mouiſſe ille cuius nutu motu ſũt l3 dyabolus ſemel a deo accepta ptãte ad vſu3 neqcie ſue elemẽta cõcutere. vt ꝛ dãnatis i metallo ad vſum ignis ꝛ aqua ſuit. ergo dyabolus h3 ptãtẽ ſup elementa.

Cõtra. ſup illđ math. viij. Mitte nos in gregẽ porcoꝝ. glo. nota multominꝰ demonẽs ſua ptãte nocẽ hominibꝰ q nec pecoribus pñt. ¶ Ite3. viij. luc. Intrauerũt i porcos. glo. Notãdum ꝙ ſi nec porcis niſi pmiſſa demonia nocẽ pñt. multominꝰ pñt hoib⁹ nocẽ. niſi occulta dei iuſticia pmittant. ergo ptãs demonũ nãlis cohibita ẽ q̃ ad huiuſmodi creaturas aucte diuina. ¶ Ad qđ dõm. ꝙ l3 ex pria ptãte ſibi data poſſent angeli illi ſuper huiuſmõi creaturas ex ordie nãli. tñ i penã illoꝝ ꝛ bonũ hoim cohibet̃ eoꝝ ptãs. Uñ aug. in li. de ci. dei. Demones ñ oĩa q̃ volũt facẽ pñt. niſi q̃tũ illiꝰ ordinatõe ſinũtur. cuius plena iudicia nemo ꝯphẽdit iuſte nemo reprehẽdit. ¶ Ad illđ ꝟo qđ obijcit̃ i ꝯrĩũ. dõm ꝙ loquit̃ ꝺ ordie nãli q ẽ inter ſpũalẽ creatura3 ꝛ corpalẽ rõne eẽ ꝛ poſſe.

Membrum tertium.

Tertio q̃rit̃ vtrũ demones habeãt aliquã potẽtiã circa creaturã rõalẽ traſmutãdi a pte corpis. Qđ vr̃. Si enim habuit ptãte3 ſup res viſibiles. qđ vr̃ ex illđ ꝟbo qđ dĩ ab aug. in li. lxxxiij. q. ꝙ creatura corpalis ſubdita ẽ ſpũali creature. vr̃ ergo ꝙ mali angeli habeãt ptãtẽ ſup hũanũ corpus cu3 ipſu3 ſit viſibile. ¶ Preterea. ſupiora corpa hñt ptãtẽ faciendi imutatiõem. i corporibꝰ humanis. maior aũt ẽ ptãs angeloꝝ q̃ ſit corpoꝝ celeſtiũ. mlt̃o ergo fortiꝰ hñt ptãtẽ imutãdi i corpibꝰ hũanis. ¶ Preterea. i li. xviij. de ciui. dei. dic̃ augu. q̃liter recitat̃ i lr̃is hũanis. ꝙ hoies aliq̃ñ i lupos ꝯuertebãt̃. ꝙ ẽt aliq i aues cõmutabant̃. ꝛ ita de alijs huiuſmõi mõſtris. videbat̃ ei3 aliqbus. ꝙ portarẽt onera iumẽtoꝝ. ex qbꝰ colligit̃ ꝙ ptãte3 aliquã habeãt angeli mali faciẽdi imutatiões in corpibꝰ hũanis. ñ eĩm fiebãt a deo. ita nec ab ipis ſanctis angelis quoꝝ nõ ẽ facẽ imutatõe3 in deterius. ¶ Preterea. idẽ dic̃ quãto i hac vita ptãte3 demonũ maiorẽ videmus. tãto tenaciꝰ mediatori ẽ inherẽdũ p quẽ de imis ad ſũma aſcẽdimus. ſi. n. dixerimꝰ ea nõ eẽ credẽda. nõ deſũt nũc qui eiuſmodi quedã vel certiſſima audiſſe vl̃ expertos ſe eẽ aſſeuerẽt. Nã nos cũ eſſemus i italia audiebamus talia ꝺ q̃dã regione vbi ſtabularias mulieres imbutas malis artibꝰ a caſeo dare ſolebãt qbus vellẽt ſeu poſſent viatoribꝰ. Uñ in iumenta illico verterent̃. ꝛ neceſſaria queq3 portarent. pꝰ queq3 pfecta opa iteꝝ ad ſe redirent. nec tñ in eis mẽtẽ fieri beſtialẽ ſed rõnalẽ hũaniq3 ſuari. ex q̃ vr̃. ꝙ p oꝑatõẽs demonũ poſſit fieri imutatio in corpibus hũanis. Cõtrariũ vr̃ ex hoc. ꝙ corpus hũanũ nobiliꝰ ẽ alijs corpibꝰ tãq̃ ꝯiunctũ aĩe rõnali. aĩa aũt rõnalis i ſtatu i q̃ ẽ. ſupior ẽ ipſis malis angel̃ inq̃tũ obſtinati ſũt i malo. ergo corpus hũanũ qđ ẽ vnitũ ei. ñ ꝯuenit eẽ i ſubiectõne demonũ. ¶ Preterea aug. xviij. li. ꝺ ci. dei. ñ ſolũ animũ ſ3 nec corpꝰ vlla rõe crediderī3 demonu3 arte vel ptãte i mẽbra ꝛ lineamenta i beſtialia poſſe cõuerti. ſed fantaſticũ hoĩs. ꝙ cogitãdo ſiue ſomniãdo per reru3 inumerabiliũ genera variat̃. cu3 corpus nõ ſit corporũ tñ ſiles mira celeritate formas capit. ſopitis autẽ ꝛ oppſſis cor-

porꝭ hoīꝫ ſēſibus. ad alioꝝ ſenſuꝫ neſcio quo ineffabili mō figura corporea poſſe pduci. ⁊ videt ſibi portare onera. que onera ſi vera ſunt corpa: portant a demonibus vt illudat hoībus. Ex quo accipit ꝙ nō hñt ptātē angeli mali ex nā ſua ad imutationē faciēdā i corpibus humanis. ſꝫ qḋ faciūt. ex pmiſſiōe diuina faciūt in fātaſtico homis.

Qḋ ꝯcedēdum ē. nec ē poſſibile i hūano corpe tales fieri imutatōēs. quales vident. ⁊ hoc eſt qḋ dr̄ i li. de aīa ⁊ ſpū. Hoc ſolus patit ſpūs ifidelis. vt nō i aīo ſꝫ i corpe hoc opinent venire. Idcirco nimis ſtult⁹ ⁊ hebes ē. q hec oīa que i ſpū fiūt. accidere arbitrat i corpe. fiūt āt in ſpū diuerſaruꝫ pſonaꝝ ſpēs ac ſilitudīes ⁊ mētē quā captiuā tenet in ſōnis deludēs. mō leta. mō triſtis. mō cognitas. mō icognitas pſonas oñdēs p deuia quē deducit. ¶ Ad primū aūt obiectū dōꝫ. ꝙ lꝫ ex potētia nāe poſſint ſup res viſibiles. cohibet tñ ptās eoꝝ reſpectu corpis hūani. vt nō in illo corpe faciant qḋ volūt. Preterea. nō hñt talē potētiā ſup res viſibiles vt poſſint ſpēs trāſmutare. pñt tñ facere aliqd ad qḋ ex diuina virtute ſequat ſpecieꝝ trāſmutatio. eius eim ē ſpēs reꝝ ꝯdere. hāc auteꝫ trāſmutationē que ē corpis hūani i ſpēꝫ aſini vl alterius bruti nullatenus pñt facere. nec ſm ſe nec rōne diſpōnis antecedētis. ¶ Ad ſcōm vero dōꝫ ꝙ imutatio que ē i corpe hūano a corpibus ſupceleſtibus naturalr̄ ē ſm calliduꝫ ⁊ frigidū ⁊ huiuſmōi diſpōnes ꝯſequētes. ñ āt q̄ſtū ad ſpērum trāſmutatōeꝫ nec ad ea q̄ ſūt aīe rōalis. Vñ nec dēmones hñt huiuſmōi ptātē q̄ ē ſup ipſaꝫ aīaꝫ rōnalē vel ſup ſpēꝝ eēntialiū trāſmutatōꝫ. nihilominus tñ ex pmiſſiōe diuia miſterio dēmonū fiūt quedā morbi i corpe hūano. ſicut dicit hiero. i expoſitōe ſup. xij. ꝓphās. Immiſcet ēt ſe reb⁹ ſēſibilibus p effectū. vt ſic ſequat corruptio dlectatiōis i pte ſenſibili. ⁊ p ptē ſenſibilē i rōali. Vñ aug. in li. lxxxiij. q. agite nūc miſeri mortales ne vnq̄ꝫ polluat hoc domiciliū malignus ſpūs. ne ſenſibus imixtus infeſtet aīe ſanctitatē. luceq̄ꝫ mētis obnubilet. ſerpit hoc malū p oēs aditus ſenſuales. dat ſe figuris. accōmodat ſe coloribus. adheret ſonis. odoribus ſe ſubijcit. ifūdit ſe ſaporibus. ac turbidi motus igluuie tenebroſis affectatiōibus tenebrat ſenſus. Ex quo accipit. ꝙ aliqḋ poſſe ex pmiſſiōe diuina hꝫ in imutatōe ſenſuꝫ illoꝝ q ſubijciunt per peccatū. ¶ Ad illud vero qḋ dicit aug. i li. de ciui. dei. dōm ē. ꝙ nec ſic accidūt ſm veritateꝫ. ſed ſic facta ē cōmutatio i fantaſia. ex qua eſtimabant talia fieri ſm veritatē ab hoībus vtentibus ſenſu ⁊ imaginatōe.

Membrum quartmu.

Quarto querit vtrū demones habeant poteſtatē tam in bonis hoībus q̄ꝫ i malis, an quo ad bonos ſit cohibita quo ad malos ſit libera. Et videt ꝙ habeāt poteſtatē ſuper bonos ſicut ſup malos. per hoc ꝙ tātaꝫ poteſtatē habuit ſathan. vt nō tm̄ flagellaret Job in rebus ſuis ⁊ i prole. ſꝫ i ꝓprio corpe. tm̄. n. excepit deus aīam cū dixit. verūtñ animā illius ſerua q. d. nō do tibi ptāteꝫ in animā. ſꝫ maiorē non vr̄ hēre ex ſe i ipſis malis. ſup rōnaleꝫ eiꝫ animā nō hꝫ ex natura ſua ptātem. ergo tam in bonis q̄ꝫ in malis hꝫ dyabolus ptāteꝫ. ⁊ videt ſm vnuꝫ moduw. Sed ꝯtra hoc habet in glo. ſup illḋ. Immiſſiones p angelos malos. i malis hoībus pōt dyabolus vt in ſuo pecore niſi ꝓhibeat a maiori ſcꝫ a deo. i bonis aūt nō pōt niſi permittat ad ꝓbandum nō ad pdendū. ſicut homo vt de pecore alieno faciat qḋ vult. ptātem expedit dari ſibi ab eo cuius ē. hoc ēt videt rōne. Si eim boni hoīes ſiue ſancti. ptāteꝫ hñt ſup demones rōe ſāctitatis. non erit ecōuerſo vt demones poſſint ſup hoīes ſiue ſanctos. Ad qḋ dōm. ꝙ i malis hoībus ratione malicie ꝯcedit ptās. a quo eiꝫ qs ſupatus ē. eius ⁊ ſeruus ē. ij. pe. ij. ſꝫ hoc nō ē. q2 dyabolus meruit hāc ptātem ſibi dari. ſꝫ hoc ē q2 peccator meruit ei ſubijci tanq̄ꝫ tortori. nō tāq̄ꝫ dño. i malis ergo ⁊ i bonis hꝫ ptātē. ſꝫ i malis hꝫ ptātē ad ſeducēduꝫ ⁊ ad pdendū niſi ꝓhibeat a dño. In bonis āt nō hꝫ ptātē ad pdendū ſꝫ ad ꝓbāduꝫ. ⁊ iō dictū ē i Job. ecce oīa que hꝫ i manu tua ſunt. verūtñ illius animam ſerua. ¶ Ad illud vero qḋ obijcit in ꝯriū. ſ. ꝙ tantā hūit ptātē ⁊c. dicēdum ē ꝙ nō ē equalis ptās. ex vna eim pte ē ptās ad pdendū niſi ꝓhibeat. ex altera vero pte non ē ptās ad perdēduꝫ. Itē ex vna pte dat ſe homo malus in ptāteꝫ. ecōtra vero bonus homo eximitur ab eius poteſtate. ¶ Ad aliud vero dicēduꝫ. ꝙ aliter habet poteſtatē malus angelus i hominē bonuꝫ. ⁊ aliter habet poteſtatē bonus hō vel ſanctus ſuper demonē. malus eiꝫ angelus rōe ſtatus i quo hō ē. dū ē in via. hꝫ ptātē ad tētandū ex pmiſſiōe diuina. hoc aūt ē ad ꝓbationē ſicut dr̄. xij. tho. q2 acceptus eras deo neceſſe fuit vt tētatio ꝓbaret te. ſancti vero hoīes hñt ptātē ſup dēmones. nō rōe nāe ſꝫ rōe virtutis ſeu grē. In hoc. n. ſunt ſupiores. rōe aūt ipſius gratie datur eius ptās maior vel minor a domino.

Membrum quintum.

Quinto querit vtruꝫ demones aliquid poſſint facere in creaturis corporalibus niſi pmiſſi. ⁊ ſic vniuerſalr̄ ſit liligata poteſtas in penā ipſoꝝ. ⁊ videt ꝙ ſic. per hoc ꝙ dicit in glo. ſuper illud. Immiſſiones p angelos malos. boni angeli ⁊ mali vtūtur eiſdē elemētis ꝓut cuiq̄ꝫ poteſtas ē que eſt eis amplior q̄ꝫ hoībus. ⁊ maior bonis q̄ꝫ malis. ex quo habetur ꝙ habēt poteſtatē vtēdi iſtis elemētis. ¶ Itē aug. in. xi. dē ciui. dei. angelicas naturas

terrenis animātibus potētiores ꝯdidit. ſed ſi po-
tentiores ſũt terrenis animantibus. multofortius
potētiores ſunt alijs terrenis ꝙ̄ inanimata ſunt.
Itē iob. xli. Nō ē ptās ſup terrā que ei cōparat.
glo. omnia humana ſupat. multofortius terrena
⁊ viſibilia. ex his accipit ꝙ habet poteſtatē ſuper
iſta terrena viſibilia. ¶ Preterea. aug. xij. ꝺ ciui.
dei. Illiciũtur demones ad inhabitādū p creatu
ras. quas nō ipſi ſʒ deus ꝯdidit delectabilibus ꝓ
ſua diuerſitate diuerſis. nō vt animalia cibis. ſed
vt ſpũs ſignis que cuiuſqʒ delectatōi ꝯgruũt per
varia genera lapidũ. herbaꝝ. lignoꝝ. aīaliũ. car-
minũ. rituũ. ex quo videt ꝙ poteſtatē habeāt de-
mones ſup iſtas creaturas viſibiles. Sʒ videt
ꝯtrariũ p hoc ꝙ dr̄ i iob ſup illꝺ. mitte manũ tuā.
ibi dicit glo. nihil pōt niſi pmiſſus. ex quo habet
ꝙ nec ēt in creaturis viſibilibus hʒ poteſtatē niſi
quatenus a dño ꝯcedit. ¶ Preterea. aug. in li. de
ciui. dei. ſi aliqd i rebus ꝺmones pñt. tantũ poſſũt
quātũ ſecreto oīpotētis arbitrio pmittunt. Ad
qꝺ dicēdū. ꝙ poteſtas dyaboli cohibita ē ꝙ̄tū
ad oēs creaturas. inquātū relate ſunt ad ſeducē-
dum creaturā rōnalē p delectationē. ꝯtingit tñ ꝙ
ſoluit hec poteſtas. vel ꝓpter bonũ eoꝝ q tētant.
vel ꝓpter penā eoꝝ ſi meruerũt. non negat ergo
quin habeāt ex ordine nāli potētiā ſup illas viſi-
biles quātū eis a dño ꝯcedit. cohibet tñ iſta po-
teſtas ſiue reſtringit ꝓpter bonũ rōalis creature.
moderat aũt deus operatōes maloꝝ termino
nāliter collate ptātis. miraculo mirabilr̄ illate im
poſſibilitatis. vt de manu regis arefacta. iij. reg.
xiij. obſtaculo ꝯtradicētis occulte difficultatis ſi-
cut habet. viij. exo. de ziniphibus iudicio operā-
tis intrīſecus diſpoſitōis.

Membrũ ſextum.

Sexto querit vtrũ demonũ poteſtas ſit
ligata tñ a deo. vel ēt a bonis angelis
⁊ hoībus bonis. ⁊ videt ꝙ nō ſit liga
ta ab angelis ⁊ a ſanctis hoībus. ſicut
habet. xxiiij. math. Surgēt pſeudo ꝓphete ⁊ fa-
cient ſigna ⁊ ꝓdigia multa. ita vt in errorē indu-
cātur ſi fieri pōt etiā electi. Sup quo dicit augu.
lxxxiij. q. admonet vt itelligamus quedā miracu
la ſceleratos hoīes facere qualia ſancti facere nō
poſſunt. ſed ſi ſcelerati hoīes facere poſſũt quedā
miracula. multofortius demones pñt facere mira
bilia que nō poſſũt facere ſancti hoīes. ergo ma-
ior videtur poteſtas quorũdā demonũ in his mi
rabilibus ꝙ̄ ſanctoꝝ hominũ. ſed ſi maior ē pote
ſtas. maior āt nō cohibet a minori. nō cohibetur
poteſtas demonũ a ſanctis hoībus. ¶ Preterea.
mali āgeli ex potētia ſue nāe ſũt potētiores ꝙ̄ ali
qui angeli ex potētia ſue nāe. ſed eminētior pote-
ſtas nō cohibet a minori iquātū huiuſmodi. er-
go aliq angeli nō coherceñt ab aliquibus bonis.
¶ Sed videt ꝯriā de ſanctis hoībus per hoc qꝺ
dicit. xix. act. vbi loquit de quibuſdā exorciſtis.
qui inuocabāt nomen dñi ihu xpi ſup eos qui ha
bebāt ſpiritus malos dicētes. adiuro vos per ihm
quē paulus ꝓdicat. ⁊ poſt ſequit. rñdēs ſpũs ne-
quā dixit eis. Ihm noui ⁊ paulũ ſcio. vos aũt q
eſtis. ⁊ iſiliens homo i eos i quo erat demoniū
peſſimũ. ⁊ dñatus amboꝝ ꝯualuit ꝯtra eos. ex q
videt. ꝙ ſi ſigna xpi ⁊ ſanctoꝝ hoīuʒ hūerũt ma
ius poſſe ſup ipſos demones. multofortius ipi ſā
cti hoīes. ¶ Hoc etiā ibidē videt p hoc qꝺ dicit.
ſup languidos deferebant ſudaria ⁊ ſemicincia.
⁊ recedebāt ab eis lāguores ⁊ ſpũs nequā egre
diebant. Similr̄ de ſanctis angelis. vñ aug. ſuper
geñ. hñt boni angeli ⁊ mali opera ſilia ſicut moy
ſes ⁊ magi pharaonis. ſed boni ſunt potētiores.
nec mali pñt quicꝙ̄ taliũ opeꝝ niſi p bonos ꝺus
pmiſit. ¶ Ad qꝺ dꝺm. p hoc qꝺ dicit aug. i. iij. li.
de tri. Demones quedā pñt facē ſi pmittant ab an
gelis potētioribus ex iperio dei. qdā vero ñ pñt
ēt ſi ab eis pmittant. qꝛ ille ñ pmittit a quo illis eſt
talis nāe modus. qui ēt p āgelos ſuos illa plerũ-
qʒ ñ pmittit q ꝯceſſit vt poſſint. dꝺm ē ꝙ cohibi-
tio ſit ꝺmonũ aliqñ p bonos āgelos aliqñ ab ipo
deo. lʒ pmittant ab ipſis bonis āgelis. ¶ Nec eſt
ꝯriũ qꝺ obiectũ ē. lʒ eiʒ mali hoīes vel ēt ꝺmo
nes quedā poſſint facere. que nō ꝯcedunt ſanctis
hoībus. nō tñ oīno potētiores ſunt ſimplr̄. ſʒ ꝙ̄tū
ad id qꝺ a dño ꝯcedit. ñ i opatōe virtutis ad ma
liciā. ¶ Ad aliud dꝺm ꝙ lʒ aliqui angeli potētio-
res ſint ex nā aliqbus bonis. tñ boni āgeli poten
tiores ſunt ſimplr̄ malis angelis. vñ aug. i li. ꝺ mo
ribus eccleſie. Nō ē angelus cum iheremus deo
noſtra mēte potētior. nā ſi virtus hec nomiata eſt
que aliquā poteſtatē in hoc mũdo hʒ. toto mũdo
oīno ſublimior ē mens inherēs deo. ¶ Ad illꝺ ve
ro qꝺ obijcit iob. xli. nō ē ptās ſup terrā ⁊c. dicē
dum ē. ꝙ faciēda ē vis i hoc ꝙ dicitur ptās ſuper
terrā. vñ glo. omnia humana ſupat. ⁊ ſi meritis
ſanctorũ ſubiaceat. nec intelligitur per hoc ꝙ ha
beat poteſtātē liberam in his terrenis. ſed quod
ex potentia ſue nature preemineat iſtis. operatur
autem in iſtis quātū dominus pmittit.

Queſtio. cxiij. ꝺ pena dyaboli que eſt priuatio ſiue obſcuratio alicuius cognitōis.

Conſequenter
dꝺm ē de pena demonũ q ex
obſcuratōe itellect⁹ ſiue priua
tōe alicui⁹ cognitiōis. quā ha
buerũt vel hituri eēnt ſi ſtetiſ-
ſent. Et qrunt qtuor i vniuer-
ſo. Primo qrit ꝺ priuatōe cognitōis quo ad deū.

Secũdo q̃tum ad ſe. Tertio q̃tum ad virtutes. Quarto q̃tum ad res in proprio genere.

Mẽbrum primũ.

Quantũ ad primũ ſic. Videt̃.n.ꝙ demones non ſunt priuati cognitiõe dei. Si eiꝫ nõ priuãtur cognitõe naturali quã habuerũt. quod videtur ꝑ hoc qδ dicitur in li. de ſummo bono ab iſido. Preuaricatores angeli ſanctitate amiſſa. nõ amiſerũt creature angelice ſenſuꝫ. ſꝫ ſenſus angelice creature nihil aliδ ẽ q̃ cognitio naturalis angeloꝝ. ergo habẽt cognitõꝫ nãlẽ quã habuerũt. ſꝫ naturali cognitione potuit cognoſci deus. ergo demones nõ priuãtur cognitiõe diuina. ¶ Ad idẽ iob. j. Cum venissent filij dei vt aſſiſterẽt coraꝫ dño. affuit etiam inter eos ſathan. ergo ſathan fuit in cõſpectu dñi cũ filijs dei. ergo pñs fuit deus ipi. ſꝫ quibus de⁹ eſt pñs ab ill' cognoſcit̃. ergo cognouit ſathã dñꝫ ergo demones nõ ſunt priuãti cognitiõe diuina. ¶ Preterea dr̃ in euãgelio. viij. math. vt qd veniſti ante tp̄s torquere nos. Et. iiij. luc. Scio ꝙ ſis filius dei. ergo cognouerũt filiũ dei. ergo cognouerũt deũ. nõ ergo ſunt priuati cognitõe diuina.

Cõtra. deus nõ vr̃ niſi ab his q hñt mũdiciam cordis. ſꝫ dyabolus ⁊ angeli ei⁹ priuati ſunt mũdiciã cordis. ergo priuati ſunt cognitõe diuina. ¶ Preterea. cognoſcit̃ de⁹ aut ꝑ fidẽ ãt ꝑ ſpeciẽ. ſꝫ demones nõ habẽt cognitõem ꝑ fidẽ. cũ fides ſit donũ gr̃e. donũ aũt gr̃e ñ dat̃ eis. Nec cognoſcũt ꝑ ſpeciẽ. cũ hec cognitio ſit bonoꝝ. ergo demones priuãt̃ cognitõe diuĩa. ¶ Itẽ cognitio diuina ẽ cognitio matutĩa. δ q̃ loq̃t̃ aug. ſuꝑ geñ. ſꝫ cognitõe matutina priuati ſũt demões. pri⁹. n. fcã fuit diuiſio lucis a tenebris q̃ꝫ ſeq̃ret̃ diſtictio int̃ veſpe ⁊ mãe. ſic̃ habet̃. j. geñ. dr̃. n. ibi. diuiſit lucẽ a tenebris. appellauit lucẽ diẽ ⁊ tenebras noctẽ. factũq; ẽ veſpe ⁊ mane dies vn⁹. ſi ergo ãgeli cadẽtes facti ſunt tenebre. ⁊ ita ꝑ cõſequẽs nox. ſic̃ dicit ioh. dama. ad eos nõ ꝑtinet cognitio matutina. ergo priuati ſũt cognitione diuina. Ad qδ dicẽdũ. duplex ẽ cognitio diuina. vna ẽ ꝑ hoc ꝙ ẽ lumen imutabile. in quo cognoſcũtur cauſe cardiales rerũ ⁊ quo illuminant̃ corda pioꝝ. ⁊ hac cognitõne nõ cognoſcũtur demones ſꝫ ea priuãtur. Eſt alia cognitio que ẽ ꝑ effectus tp̄ales virtutis diuine. ⁊ hac cognitõe pñt cognoſcere que q̃dãmõ ſunt veſtigia vel ſigna ducẽtia ad cognitõeꝫ ipſius creatoris vel redẽptoris. Preterea. ẽ quedã cognitio ꝑ effect⁹ ipſius iuſticie. ⁊ hoc mõ cognoſcũt ipi deũ tãq̃ꝫ iudicẽ. His ergo modis pñt demões cognoſcẽ deũ. altera vͦo priuãt̃ cognitiõe. ⁊ hoc ẽ qδ dic̃ aug. i. ix. δ ciui. dei. Innotuit demõib⁹ nõ ꝑ id qδ ẽ vita eterna ⁊ lumẽ icõmutabile qδ illumiat pios. ſꝫ ꝑ q̃daꝫ temporalia ſue virtutis effecta ⁊ occultiſſime ſigna pñtie que angelicis ſenſibus malignoꝝ ſpirituũ q̃ꝫ infirmitati hominũ pñt eẽ cõſpicua. Itẽ in eodẽ. demones nõ eternas tẽpoꝝ cauſas ⁊ cardinales mũdi ſapiẽtia cõtemplãtur. ſed quorũdã ſignorũ nob̃ occultorum maiore exꝑientia multoplura q̃ꝫ homies cognoſcũt. ¶ Ad illδ ergo qδ prio obiectũ ẽ. ꝙ demones nõ amiſerũt oĩno cognitõeꝫ nãleꝫ quã habuerũt ãgeli. ſic̃ dicit Iſido. nihilomin⁹ tñ ẽ obſcura illa cognitio nãlis bõi ſicut ẽt i hoĩbus malis. ¶ Ad ſecũdũ vͦo dicẽdũ. ꝙ licet ſathan eẽt in cõſpectu dei vel corã deo inter filios dei bonos. ſ. angelos. nõ tñ idδ cognouit eũ queãdmõꝫ ⁊ boni angeli. Aliud eñ ẽ venire in cõſpectu dei ⁊ aliδ deũ venire i cõſpectu eoꝝ. In cõſpectu ergo dei ſunt demões. q2 nihil latet ipm qδ ẽ i demonibus. de⁹ aũt nõ ẽ in ꝯſpectu eoꝝ. q2 nõ maĩfeſte videt ipꝫ ſꝫ per illas creaturas quoquo mõ ipꝫ cognoſcũt. Vñ greg. ſuper illud iob. de⁹ eo intuitu quo oĩa ſpiritualia cõſpicit ẽt ſathan i ordĩne ſubtilioris nature videt. nõ tamẽ ſathan deuꝫ videt q mũdo corde videt̃. ſicut cecus lumẽ non videt quo illuſtrat̃. Põit ãt aug. tale exẽplũ ſuꝑ illud ioh. j. Et lux i tenebris lucet ⁊c̃. δ ceco exiſte i lumine ſolis. ſol eñ ſi cognoſceret ⁊ videret. cecũ videret. cec⁹ aũt ñ videret ſolẽ. ¶ Ad tertiuꝫ dicẽdũ. ꝙ illa cognitio qua cognouerũt filiũ dei exiſtẽtẽ in carne. magis dicẽda ẽ ſuſpitio ſm hil. q̃ꝫ vera notitia. Vñ hil. ſuper illud. veniſti ante tẽpus ⁊c̃. magis ſuſpicari q̃ꝫ noſſe credendi ſunt. Preterea cognouerũt eũ in pena pñti vel i futuro eis δterminata. Vñ dicit amb. tñ eis innotuit quãtum voluit. tantum voluit quãtuꝫ oportuit. ñ ſicut angelis per hoc qδ eſt vita ⁊ lux. ſed. ſ. eis terrẽdis ꝑ quẽdam virtutis effectũ. ꝑ que potentiam eius timent ad penam.

Adhuc etiã que .§. j.

ritur ꝑꝑ illud verbũ apli. j. cor. ij. Si cognouiſſẽt ⁊c̃. vbi dicit glo. demones nõ cognouerũt ſapiẽtiam de redẽptõe humani generis ꝑ xp̄i morteꝫ implẽdã. Et alibi nõ ſciebãt ſacr̃m incarnatiõis ⁊ paſſionis. ¶ Sꝫ vr̃ ꝯtrium. cognouerũt. n. ipſũ filiuꝫ dei eẽ. Luc̃. iiij. cognouerũt ẽt ea que dicta ſunt ꝑ ꝓphas. ſed per prophetas dictũ erat δ incarnatõe ⁊ redẽptõe humani generis. ergo cognouerũt hoc ſacr̃m. ¶ Hoc ẽt vr̃ per hoc qδ dicitur ſuper illud Exo. j. Surrexit in terra rex nouus. glo. mihi videtur ex his que ꝓphetis ⁊ pñarchis δ aduentu xp̄i indicata fuerant. quia ſenſit futurũ q exuit principatus eius ⁊ poteſtates cũ fiducia triũphet eos ⁊ affigat i ligno crucis. ſed qd aliud ẽ ſentire futuꝝ niſi cognoſcerẽ ſacramẽtũ redẽptiõis. ergo cognouerũt ſacramẽtũ humane redẽptiõis Ad qδ dicẽduꝫ. ꝙ demones nõ tũc cognouerunt certitudinali cognitione ipſuꝫ eſſe deum ſiue filium dei. Unde dicitur i glo.

ſup illud .j. coꝛ. ij. Si demones deū factū hoīem nō itellexerūt. quāto magis hoīes. ⁊ poſt. magis ex ſuſpitōe ꝙ ex cognitōe dixiſſe credēdi ſūt. qd nobis ⁊ tibi fili dei. ¶ Ad illud vō qd obijcit in ꝯriuꝫ. dōm eſt ꝙ illud ſentire ð quo loqt oꝛigeñ. nō eſt aliud ꝙ conijcere ex his que dicta erant in lege ⁊ ꝓphetis. nō enī ſic cognouerūt queādmodū ſancti ꝓphete. ſancti enī ꝓphete ex reuelatōe ſibi facta cognouerūt demones ex dictis i lege ⁊ ꝓphetis hec ꝯiecerūt. vel ſi aliq̄ certitudo fuit ꝙ filius dei eēt ꝑ potētiā ſignoꝝ. nō preuidit tñ eius moꝛte ſe eſſe dānanduꝫ. vel ptātem ſibi eē auferendā. Unde ſup illō. j. coꝛin. ij. Si cognouiſſent ⁊c̄. glo. nō ſuggereret dyabolus illū crucifigi. ꝑ quē ius ſuū ſe ꝑdere ſciret. Et ſup illud luc. iiij. Exibāt demonia ⁊c̄. glo. nō iō illuꝫ crucifigit qꝛ filiū dei ignoꝛet. ſꝫ qꝛ eiꝰ moꝛte ſe dānāduꝫ ñ ꝓuidit. hoc enī miſteriuꝫ ē a ſeculis abſconditum. ſi enī cognouiſſent nūq̄ dn̄m gloꝛie crucifixiſſent.

Adhuc ēt que- .§. ij.

ritur de quadā cognitiōe. quā vꝛ. b. Bern̄. attribuere dyabolo in li. de gradibus humilitatis ſic dicēs. Puto ꝑ aquilonē reꝓbādos homines fuiſſe deſignatos ꝑ ſedē ptātem in illos. quos vti qꝫ in pn̄tia dei quāto ceteris ꝑſpicatioꝛ ꝓuidens. nullo ſapiētie radio choꝛuſcantes. nullo ſpiritus amoꝛe feruētes. velut vacuū repereris locū. affectaſti ſup illā dominiū. ſi ergo aliq̄ cognitio fuit i pn̄tia dei huiuſmōi hominū. querit vtrū talē poſſit dyabolus mō hr̄e cognitōem. qd nō videt. qꝛ rō illius cognitiōis fuit. eo ꝙ erat viciniōꝛ deo. ⁊ ꝓpter hoc ꝑſpicatioꝛ. cū ergo ceciderit ab hac vicinitate. cecidit ꝑ ꝯſequēs ab alia ꝑſpicacitate: ergo mō nō hꝫ illaꝫ cognitōem. Sed videt cōtrariū per illud. qd nāe erat nō eſt ei ablatū. ergo ſi hoc erat ei ex nā pꝛimitus iſtituta. adhuc cōuenit ei. ergo hꝫ huiuſmōi cognitōeꝫ. ¶ Preterea. mltomagis ꝑeſt ipis reꝓbis mō ꝙ tunc. ergo qd eſt in eis videt magis cognoſcere nūc ꝙ tūc. ſi ergo tūc cognouerit eos nō choꝛuſcantes radio ſapientie. ⁊ modo pōt cognoſcere vel cognoſcit. Ad qd rn̄dendū ꝙ ſi aliquam habuit angelus ille cognitōeꝫ de rebus in pn̄tia dei ꝙtū ad pꝛimū ſtatū eius. nō credo ꝙ nūc hēat illum moduꝫ cognitōis. ſed qd cognoſcit. a parte inferioꝛi cognoſcit ⁊ nō a pte ſupioꝛi. cuiuſmōi aūt fuerit illa cognitio: nō plene ex ſcripturis video. ¶ Ad illud vō qd obijcit. qd ſi illa cognitio aliq̄ fuit: fuit nāe pꝛimitꝰ iſtitute. nāꝫ aūt pꝛimitꝰ inſtitutā adhuc hꝫ ⁊c̄. Dicēdū ē. ꝙ nām eandem habꝫ adhuc. ſed nō oī mō cognoſcēdi quo tūc cognouit. tūc enī potuit cognoſcere a pte ſupioꝛi ⁊ pte inferioꝛi. nūc aūt ꝯuerſa eſt cognitio: vt pꝛicipiuꝫ cognoſcendi ſit a pte inferioꝛi. ⁊ pꝛiuet a parte ſuperioꝛi.

Membꝛum ſecundū.

Secūdo querit de pꝛiuatōe cognitōis demonū ꝙtū ad ſeipſos. ſꝫm eminentiā nāe ſue. ſi. n. cognoſcerēt eminentiā nāe ſue: ex ipa cognitōne ſequeret delectatio. delectatio enī ē appꝛehēſio ꝯuenientis. ſi ergo nō ē in eis delectatio ex appꝛehēſione boni: nō ē in eis iſta cognitio. ¶ Hoc ēt vꝛ ꝑ hoc qd dicit dyo. in lib. de di. no. data ipſis angelica dona. nequaꝙ ipa mutata eē dicimus ſꝫ ſunt integra ⁊ ſplendidiſſima. ꝙuis ipſi nō videāt claudētes ipſoꝝ boni ꝯſpectiuas virtutes. ſi ergo ipſi nō vidēt dona eis data. lꝫ ipſa itegra ſint: qꝛ ipi ꝑcludūt ſibi ſpectatōneꝫ boni. pꝛiuant ergo mali angeli cognitōe ipſius ſtatꝰ inocētie. Cōtra. cognitio ſuipoꝝ ē cognitio nālis ſꝫ cognitio nālis nō auferꝫ ꝑ pcm̄: ergo nō pꝛiuant cognitōe nāli de ſeipſis. ¶ Preterea oñdit illud ꝑ ſilē. mēs eīꝫ nāliter cognoſcit ſeipſaꝫ. ſi vō cadat aīa in pcm̄ moꝛtale nō auferꝫ qn poſſit ſeipſam cognoſcere ergo a ſili in demonibus: ꝑ pcm̄ nō auferꝫ quin poſſint ſeipſos cognoſcere cognitōe nāli. Rn̄dendū eſt ad hoc. ꝙ duplex ē cognitio nālis ſꝫm ꝙ nā dupliciter accipit ſiue bonuꝫ nāle. Accipit enī aliquādo nā pꝛo illo bono qd nō pōt diminui ꝑ pcm̄: aliqñ ꝓ illo qd pōt diminui. Si pꝛimo mō accipiat cognitio nālis. nō pꝛiuat ꝑ pcꝫ ipſius. ñ enī ignoꝛat malus angelus ſe eē ſpūm a coꝛpe ſepatū. Si vō accipiat cognitio nālis quo ad ſcōm modū: ñ vꝛ cognitio nālis eē i demonibus niſi dicamus eā eſſe diminutā vt ſic cedat in penā. ¶ Ad illud vō qd obijcit pꝛimo ad pꝛimā ptē. dōm ꝙ loquit ibi de cognitōe nāli ſꝫm ꝙ cognitio nālis dr̄ cognitio nature bene oꝛdinate in eminētia bonoꝝ naturaliū. hoc enī modo non hn̄t ipſi demones cognitōeꝫ nāleꝫ. Ad cognitōꝫ enī nālē huiuſmōi ſequeret delectatio ad cognitionē vō nāe defoꝛmate nō ſeqt dlectatio ſꝫ triſticia. ¶ Ad illud vō qd dicit dyo. de donis angelicis datis. intelligēdum ē ꝙ nō dicunt dona grē gratūfacientis. talia enī ablata ſunt ſiqua fuerūt ſed ſunt dona gratie gratiſdate que ſpectāt ad bonitatē nāe pꝛimitus inſtitute. hec aūt ſi nō ſūt oīo ablata: nihilominus tñ ſūt diminuta. nō ergo mutata. i. ablata oīo ſꝫ mutata ſūt ⁊ plurimū diminuta. Qd aūt dr̄ ꝙ qdā dona ſūt integra intelligit ð potentia intelligendi ⁊ habitu intellectu coꝝ que naturaliter inſunt. Quod etiam dicitur de claritate: intelligitur ð acumine ſiue perſpicacitate intelligentie.

Membꝛum tertium.

Tertio q̄rit ð pꝛiuatōe cognitōis demonū ꝙtū ad virtutes. vꝛ enī ꝙ pn̄t cognoſcē virtutes. cognitio eīꝫ vtutē

pōt eē per ſe vel per ſuos actus. ꝑ ſe aūt virtutes cognoſcere nō pñt: cū ṽtutes eis ñ inſint. ꝑ actus aūt cognoſcere pñt. actus. n. virtutū aliqñ mediā/te corꝑe fiūt. ſꝫ ea que fiūt ꝑ corpus: pñt cognoſci a demonibus. ergo ēt actus virtutū ⁊ ipe virtu/tes mediātibus actibus. ¶ Preterea. dicit augu. q2 ipas cogitatōes ꝑ ſe ñ cognoſcūt demones: ſꝫ qbuſdā indicijs certū eſt eas cognoſcere. ſi ergo eque ſpūales vel ſpūaliores ſint ipe ṽtutes. ⁊ habēt ſua iudicia: ſuis indicijs pñt cognoſci ṽtutes. Sic. n. cogitatōes ſūt in mēte: ita affectiōes ſūt in volūtate. ⁊ multofortius hñt affectōes indicia ꝙ̄ ipe cogitatiōes. Cōtra. virtutes eēntialr nō ſūt i demonibus. ergo ꝑ ſuā eēntiaꝫ ñ pñt cognoſci. ¶ Itē ſimilitudies virtutū ñ ſūt apud eos. ſilitudines. n. a rebus accipiunt. ſꝫ ipe ṽtutes ſiue i angelis bonis ſiue i hoībus. nō formāt ſuas ſilitudines i demonibus. nec demones hñt ptātem accipiēdi cū rōne ſtatus peccati ſint inferiores. ergo demones ñ cognoſcūt virtutes ꝑ ſpēm ſiue ſimilitudinē habitā apud intellectū. nō ergo cognoſcūt virtutes. ¶ Itē dicit aug. ſi demones virtutē cernerēt i ipis hoībus ñ tentarēt ſicut illaꝫ in iob nobilē ac mirabilem patiam. ꝓculdubio ſi poſſꝫ dyabolus cernere: nollet a tētato vtiqꝫ ſuperari. eadē aūt ē rō de alijs ṽtutibus. ergo demones ñ cognoſcūt virtutes i hoībus. multofortius nec i angelis ſanctis. ergo ñ cognoſcunt ṽtutes. Ad qͦd dōm. ꝙ cognoſcere virtuteꝫ dr̄ multiplr̄. Eſt eniꝫ quedā cognitio ṽtutis ꝑ ſuā eēntiā. quedam cognitio ṽtutis ꝑ effectū ſuuꝫ. ⁊ ē cognitio ṽtutis ꝑ ſuā ſpēm. ē ⁊ quedā cognitio virtutis ꝑ priuationē. Cognitio virtutis ꝑ priuatōeꝫ ⁊ ꝑ effectuꝫ pōt eē in demonibus. cognitio aūt ꝑ eſſentiā vel ꝑ ſpēm ſumptā ex eēntia nō ē in eis. ¶ Ad obiecta aūt ꝑ iā dicta rñdendū ē. ꝙ lꝫ demones ñ coſcāt virtutes ꝑ eſſentiaꝫ: cognoſcūt tñ per priuatōem ⁊ ꝑ effectū. Nec hoc ē ꝯ̄rium qͦd dicit aug. intelligit. n. de cognitōne certitudinali que ē rei ꝑ eēntiā. nō de cognitiōe que ē ꝑ effectū. illa. n. nō ē cū certitudine: ſꝫ pōt ſic cōtingere ⁊ pōt aliter ꝯtingere. cognitio vero que ē per priuationē illa ē per certitudinē apud ipſum.

Huius etiā gra/ .§. j.

tia querit ſi priuatio cognitōis huius dicat eē pena i demonibus. ſi. n. eēt pena i demonibꝰ. a principio nō haberēt huiuſmōi cognitōeꝫ. ſꝫ a pricipio ñ habuerūt cognitōeꝫ virtutū ꝑ eēntiā. ſup/poſito ꝙ ñ eēnt ꝯditi cuꝫ gratuitis. ergo carentia huius cognitiōis ñ ē pena i eis. qͦd. n. a principio ē eis datū: ñ cedit i penā. cū nulla ꝓceſſerit culpa. ¶ Sed ecōtra vr̄ ꝙ ſit pena i eis. a pricipio enim potuerūt cognoſcere virtutes ꝑ eēntiā. nūc auteꝫ ñ pñt. ergo defectus huiuſmōi cognitōis ē pena apud eos: cū illud ſit defectus cuiuſdā ꝑfectōnis ad quā nati ſūt. Ad qͦd dōꝫ ex ꝓmiſſa diſtictōe. cognitio. n. virtutū non ē per effectū. ⁊ ita cognitio potuit eē a principio cū natura erat bene inſtituta. ⁊ pōt eſſe adhuc cū natura ſit corrupta. Cognitio autem per eſſentiā illa potuit eē a pricipio in ipis angelis qui poſtea ceciderūt. ſed nūc non pōt eſſe. licꝫ ergo a principio ñ habuerūt cognitionē virtutū ꝑ eſſentiā hoc ſuppoſito ꝙ non ſint ꝯditi in gratuitis: non tñ fuit in eis pena. ſꝫ modo carentia iſta efficit eis pena. ꝑ peccatū enim meruerunt vt carerent ipis virtutibus ⁊ cognitione virtutum ꝑ eſſentiaꝫ.

Membrū quartuꝫ.

Quarto querit de priuatōe cognitōnis rex in proprio genere. ⁊ videt ꝙ ſint priuati ꝑfecta cognitiōe rex in ſuo genere. cognitio eniꝫ rex in ꝓprio genere ꝑfecta dicit. Sēn. ab aug. cognitio veſpertina: ſed veſpertina determinat ibi poſt diſcretōeꝫ tenebrax a luce. ergo cognitio veſpertina nō eſt in angelis qui tenebre dicunt. ſed cognitio perfecta rex in ꝓprio genere dicit perfecta. ergo angeli q dicunt tenebre priuati ſunt ꝑfecta cognitiōe rerū in ꝓprio genere. ¶ Preterea. duplex erat cognitio bonox angeloruꝫ. matutina ⁊ veſpertina. ſed matutina priuati ſunt demones omnio. ergo veſpertina vel oino eſt ablata ab eis: vel diminuta.

Contra. videt ꝙ cognitio rex in ꝓprio genere creuerit in demonibus. plurium habēt nunc demones cognitōem quā habuerūt a principio. ⁊ hoc videt per hoc ꝙ dicit Iſido. in li. de ſummo bono. Triplici acumine ſcientie vigēt demones. ſubtilitate nature experiētia tempox. reuelatōne ſupernox ſpirituū. ſi ergo viget acumē ſcientie in eis experiētia tempox: plura cognoſcūt mō demones ꝙ̄ prius cognouerūt. Ad qͦd dicendū. ꝙ nō ſūt priuati cognitiōe rex in ꝓprio genere. ſꝫ ē duplex cognitio rex i ꝓprio genere. vna que data fuit a pricipio cū res in ꝓprijs generibꝰ erāt create. Alia que angel ꝑ experiētia tēpox. prima vero duplex ē. Una eſt naturalis ſiue cum natura prius inſtituta. Altera ṽo ex grā. Cognitio āt illa dr̄ veſpertina que ē cognitio rex in ꝓprio genere ex grā. ⁊ ſm hūc modū habuerūt boni āgeli cognitōem rex in ꝓprio genere. Alio vero mō habuerūt cognitionē rex in ꝓprio genere angeli ex ſuo ꝓprio ſtatu. Tertio ṽo mō ſibi acqrunt angeli mali cognitōꝫ. ¶ Cū ergo obijcit ꝙ cognitio rerū in ꝓprio genere fuit veſptina. hoc intelligit de cognitōne appropriata bonis angelis. Si aūt loquamur de cognitiōe alia. illa hꝫ remanere i dānatis. Si ṽo accipiat cognitio veſpertina. nihil ꝓhibet malos angelos hr̄e cognitionē veſpertinā. ⁊ tūc nō diſtinguit a bonis niſi in hoc ꝙ boni hñt cognitionē matutinā. mali ṽo priuāt ea. ⁊

ſm hũc modũ cognitio deſptiua, ñ eẽt data bõis angelis poſt diuiſionẽ lucis a tenebris. ¶ Ad aliud vo dõm. ꝙ nihil ꝓhibet vno mõ cognitõem reꝝ in ꝓprio genere creſcere i demonibꝰ. illo vo mõ ñ creſcit quo cognitio reꝝ i ꝓprio genere dr cognitio generꝝ vel ſpecieꝝ. ſicut. n. ñ augeť nũerus generꝝ aut ſpecieꝝ. ſʒ ideʒ ẽ mõ qd̃ fuit a pricipio: ita nec creſcit cognitio. ſʒ indiuiduoꝝ i generibus ⁊ ſpẽbus ꝯtẽtoꝝ põt creſcẽ cognitio ad effectus q̃ ꝓcedũt ex ꝯiũctiõibꝰ reꝝ diuerſis. Si aũt pena aliqua dr̃ in eis rõne cognitõnis reꝝ in ꝓprio genere. hoc ñ ẽ qꝛ paucioꝛa cognoſcãt: ſʒ ñ ita clare cognoſcũt.

Queſtio. cxiiij. de pena demonũ quo ad potentiã motiue que diciť ꝯſcientie vermis.

Deinde dicendum ẽ de pena i demonibus ex pte potẽtie motiue. ſ. rõnalis que dr̃ vermis ꝯſcie. ⁊ querũť quatuoꝛ. Pꝛio vtrũ pena vermis ſit i demonibꝰ. Scdõ q̃ñtum ad qd attẽdať i eis. Tertio vtrum illa pena i illis ſit grauioꝛ alijs duabus quas ſuſtinẽt. ſ. pena carẽtie viſionis diuine: ⁊ pena afflictiõis i igne gehẽne. Quarto vtrũ puniantꝰ ſimul an ſucceſſiue pena vermis: ꝓ omnibus peccatis ab ipis perpetratis.

Membꝛum pꝛimum.

Ad pꝛimuʒ ſic. vř ꝙ pena vermis ſit in demonibꝰ. hñt. n. ꝯſciaʒ pcꝺoꝝ ſuoꝝ. ⁊ ex hoc affliguntꝰ ⁊ irremediabilr̃ cruciantꝰ. ſʒ ex his accipiť rõ vermis ꝯſcie ſm ꝙ diciť. b. bern̄. ad eugeniũ vermis ille innatus ẽ ꝯſcie p pcm̃: ⁊ heret firmiter nequaq̃ʒ euellendus. nec ceſſat rodere. cũ ergo hec ſint i demonibus: erit vermis ꝯſcie i demonibꝰ. ¶ Preťea. p ꝯ̃riuʒ põt argui. ſicut. n. gaudiũ i ꝯſcia eſt ipſis bonis angelis: ita pena i ꝯſciẽtijs ipis impijs. ſʒ i bonis ẽ huiuſmõi gaudiũ. ergo i malis ẽ huiuſmõi pena. hec aũt ẽ pena vmis. ergo i demonibꝰ ẽ pena vermis. ¶ Itẽ ãgelus peccãs cũ ſit nobilioris ſtatus i nãlibus q̃ʒ hõ. ñ ẽ nobilioꝛis ꝯditõis cũ peccat. ſʒ hõ cũ peccat incidit i triplicẽ penam reſpectu dei rõe cuius viſiõis carẽtiã hʒ. reſpcu ſui rõne cuius vermẽ hʒ ꝯſcie de pcĩs. reſpectu eius qd̃ exterius ẽ: rõne cuius hʒ afflictõeʒ gehẽnalẽ. angelus vo malus ſimilr̃ hẽbit hãc triplicẽ penã cuʒ ſit ad vnãquãqʒ poſſibilis. ¶ Preťea. cognitio pcꝺoꝝ nõ deleť apud ſpũʒ peccantẽ niſi per ꝑenitentiã. ſʒ penitẽtia nõ ẽ in angelis malis. ergo cognitio peccatoꝝ remanentiũ i eis: cedit i afflictõem eis. ſed cognitio peccatoꝝ cedẽs i afflictionem ẽ vermis. ergo vermis cõſcientie ẽ in demonibus. Contra. dicitur in glo. ſuper illud vij. ecc̃. Uindicta carnis ipij ignis ⁊ vermis. vermis ẽ ſera ſcelerum penitẽtia: que i toꝛmẽtis cõſcientiaʒ peccatoꝝ moꝛdere nõ ceſſat. ſʒ ſera penitẽtia ſcelerum non ẽ in demonibus. ergo vermis ꝯſcientie non ẽ in eis. ¶ Itẽ Io. damaſ. ꝯſciẽtia ẽ lex mentis noſtre que repugnat legi carnis. ſed vermis eſt in conſciẽtia. cuʒ ergo conſcientia mentis vel ſpiritus repugnãs legi carnis non ſit i demonibus. nõ erit ꝯſciẽtia in eis. ergo nec vermis ꝯſciẽtie. ¶ Itẽ diciť. ij. ad ro. teſtimoniũ reddente illis ꝯſciẽtia cogitationũ ⁊c̃. ſed iſtud teſtimoniũ non eſt in angelis malis: cũ iam dãnati ſint. ergo vermis ꝯſcientie qui ꝓuenit ex teſtimonio huius ꝯſciẽte nõ ẽ i dãnatis. ergo nõ ẽ in ipis dmonibus. ¶ Itẽ ꝯſciẽtia ẽ ex duplici ſciẽtia. hoc enim deſignat nomẽ ꝯſciẽtie. Eſt. n. cognitio faciẽdoꝝ vel ñ faciendoꝝ. ⁊ collatio ad pticularia. ſi ergo collatio cũ pticularibus nõ ẽ i angelis: cũ ñ vtanť rõne ſm ꝓprietatẽ rõnis. ñ erit ꝯſciẽtia ꝓprie dicta i angelis. Ad qd̃ dõm. ꝙ vermis cõſciẽtie ẽ i angelis malis. ſʒ ñ ſm omnẽ actũ: ſʒ ſm illuʒ actũ q̃ ꝯpetit. ¶ Ad obiectũ aũt i ꝯ̃riuʒ dõm ẽ ꝙ illud qd̃ dr̃ i glo. ſup illd̃. vij. eccĩs. ꝙ vermis ẽ ſera ſceleꝝ pnia. nõ intelligiť de verme qui ẽ in demonibus: ſʒ de verme ſm ꝙ ẽ in hoibus malis id ẽ dãnatis. de q̃bus diciť. v. ſap̃. tũc dicẽt intra ſe pniam agentes ⁊ pꝛe anguſtia ſpũs gementes. ¶ Ad ſcdm̃ vero dõm. ꝙ ẽ ꝯſcia que ẽ lex intellectus que dictat qd ẽ faciendũ ⁊ quid non. ⁊ ſm hũc modũ ꝯſcia potuit eẽ in angelis. ꝯſcia autem ꝓut ẽ lex mẽtis repugnãs legi carnis. in hac ratione nõ ẽ in angelis. ſed hoc ñ ẽ niſi ſm quẽdaʒ actum. conſciẽtia autẽ habet multiplicem actum. actus autem iſte ẽ in hominibus vbi eſt nunc iſta repugnãtia. ante eniʒ lapſum hominis fuit ꝯſciẽtia in ipſo. ⁊ tũc nõ erat repugnãtia legis mentis reſpectu legis carnis. vnde nõ ẽ de eẽntia ipſius ꝯſcie huiuſmodi actus. vñ lʒ ꝯſcia ſm huiuſmõi actũ nõ ſit i demonibus. nihilominus tñ vermis ꝯſciẽtie qui attẽdiť ſm remoꝛſuʒ peccatoꝝ in ipo ſpiritu ꝑmanentiũ ẽ in ipis. ¶ Ad tertiuʒ dõm. ꝙ lʒ iam dãnati ſint. nihilominus adhuc q̃ñtum ad aliqua peccata dãnãdi ſũt: ⁊ quo ad illa teſtimonium reddit ꝯſcia ꝯtra illos. ꝓut diciť. iiij. ſap̃. ex iniquis omnes filij qui naſcenť: teſtes erũt nequicie. ¶ Ad quartum dicendũ. ꝙ licʒ ꝯſcia in homine ſit ex collatione duplici i angelis tamẽ non eſt ſm omnẽ modũ. eſt tamẽ in angelis collatio vniuerſalis qd̃ ẽ in mente ad particularia. vt cũ peccãt ſm rõem vniuerſalis in mẽte dicteť eẽ peccatum. ⁊ ſm hec ſunt remoꝛſus ꝯſcientie vel in faciendo vel in iam facto.

Mẽbꝛuʒ ſecunduʒ.

Ecũdo querit̃ ꝙ̃tũ ad qḋ attendatur pena vermis in demonibꝰ. dr̃ enim ꝙ ſit ꝙ̃tũ ad arguitõnẽ peccati. ſ3 illud in pſal. arguam te ⁊ ſtatuã ꝯ̃ te faciẽ tuam. facies autẽ nihil aliud dr̃ niſi ipſa ꝯſcientia remordẽs. ¶ Silr̃ ſuper illud. vij. eccs. ſcit cõſcientia ⁊c̃. glo. qua iudice nemo abſoluit̃ nocẽs. ſed ꝯſtat ꝙ h3 nãle iudicatoriũ qḋ nõ aufert̃ per peccatũ ergo cũ ſicut nocẽtes i iudicio ꝯſcientie nõ abſoluũtur: ergo vermis ꝯſciẽtie eſt ad dãnationẽ ipſis peccatoribꝰ ⁊ ita angeli mali. ¶ Preterea. demones ſũt ſpũs ſeꝑati a corporibꝰ. ſ3 ſpiritibus ſeꝑatis a corporibus magis ꝯuenit pena ſpiritual' ꝙ̃ corꝑal'. ergo cũ vermis ꝯſcia ſit pena ſpũal'. magis ꝯueniet ãgelis malis ꝙ̃ ignis gehẽne. ſ3 ignis gehẽne ꝯgruit eis ad penam. ergo vermis ꝯſcie ꝯgruet eis ad penã iteriorẽ. ¶ Itẽ ſuꝑ illḋ Iſa. xiiij. ſubter te ſternetur tinea ⁊c̃. glo. tinea ⁊ opimẽtũ vermiũ. pene eĩne ſũt q̃s ꝓpria gignit ꝯſcia. ſ3 ꝓpria ꝯſcia gignit niſi penã vermis ꝑ ſe. ibi aũt loquit̃ de dyabolo ſub figura nabuch. vñ ⁊ dr̃ ibi lucifer: ergo pena vermis ꝯpetit ſibi. Sed ꝯ̃ vr̃. ꝙ pena vermis nõ ꝯueniat eis. vermis enĩ de carne naſcit̃ ⁊ carnẽ ꝯſumit. ſi ergo trãſfert̃ nomẽ vermis: tranſferet̃ vbi erat rõ carnis ſpũaliter. ſ3 rõ carnis ſpũaliter nõ eſt niſi vbi viget ꝯcupiſcẽtia carnalis q̃ ẽ fomes vel ex fomite. hoc. aũt nõ ẽ i demonibus. ergo vermis ꝯſcie nõ ẽ i demonibꝰ tanꝙ̃ pena. ¶ Preterea. in euãgelio ⁊ ꝓphetis vbi loquitur ḋ penis ꝯiungit vermẽ cum alijs penis q debent̃ homini dãnato. vñ in penã dãnatoꝝ aſſignat̃ vermis. ſic dr̃ vlti. iſa. vermis eoꝝ nõ morietur ⁊ ignis eoꝝ nõ extinguet̃. Et. ix. marci. bonũ ẽ luſcuz itrare i regnum dei ꝙ̃ duos oculos hñtẽ. mitti in gehẽnã: vbi vermis eoꝝ nõ morit̃ ⁊ ignis eoꝝ nõ extinguit̃. Et vlti. iudicũ. dabis ignes ⁊ vermes i carnes eoꝝ vt vrantur ⁊ ſentiãt vſq3 inſempiternũ. Silr̃. vij. ecci. Uindicta carnis impij ignis ⁊ vermis. vbi loquit̃ aũt ḋ pena dyaboli: tñ fit mẽtio de igne nõ de verme. xxv. Math. Ite maledicti i ignẽ eternũ q paratꝰ ẽ dyabolo ⁊ ãgelis eiꝰ. ex q̊ vr̃ ꝙ ñ ẽ ipſius vermis ꝯſcie punire ſpũs ſeꝑatos. ſ. demones. ¶ Preterea. ſi vermis ad lr̃az ẽ reddere vl' ꝯſumere lignũ aut veſtẽ aut carnẽ de qua orit̃. oportet ꝙ in demonibꝰ inueniat̃ aliqd qḋ ſemꝑ rodi vl' ꝯſumi poſſit. illud ñ erit niſi aliqḋ bonũ qḋ poſſit minui i demonibꝰ. ſi ergo nullũ ẽ bonũ ĩfinitũ in eis. nõ põt ibi eẽ vermis ꝙ̃tũ ad hũc effectũ. ꝙ ãt ille ſit effectꝰ iſtius vermis p3 ꝑ hoc qḋ dr̃ Iſa. lj. Sicut veſtimẽtũ ſic comedet eos vermis. vbi dic̃ glo. ꝯſcia q̃ nũꝙ̃ morit̃. ſ3 q̃liter põt comedere niſi ꝯſũmat. ¶ Ad qḋ dd3. ꝙ pena illa ꝯſcie ſuꝑ peccatis q̃ nũꝙ̃ delent̃ ẽ i ipſis demonibꝰ. ⁊ dicit rẽ illius pene q̃ dr̃ vermis. rõ tñ vermis ꝙ̃tũ ad aliquẽ actũ magis ꝓprie ꝯuenit aiabꝰ dãnatis ꝙ̃ ipſis demonibꝰ. quo ad aliquẽ aũt affectũ cõiter ẽ i his ⁊ i illis. ꝙ̃tũ enĩ ad hoc qḋ gignit̃ ex remorſu cõſcie cõe ẽ vtrobiq3 ꝙ̃tũ autẽ ad hoc ꝙ vermis ꝓprie dictꝰ gignit̃ ex corꝑe ⁊ ꝑ ſilitudinẽ ex re ꝯformãte ſe corꝑi. i aiabus dãnatis dr̃ eẽ vermis. ⁊ iõ ſcriptura qñ loquit̃ de penis dãnatoꝝ: vniuerſalius loqt̃ de pena vermis i hominibꝰ ſiue i aiabus. rariſſime ãt ḋ pena vermis i demonibus. ¶ Ad illud võ qḋ deinceps rq̃rit̃. qd rodat̃ ab illo verme? Dicẽdũ ẽ. ꝙ ipſa habilitas ꝯſcie ad bonũ. q̃ ſemꝑ magis ⁊ magis ꝯſumit̃. nec tñ oĩo tollit̃ q2 illa habilitas ẽ nãlis ⁊ ẽ in nã imortali. vñ manẽte nã illa ſemꝑ manet ꝯſcia pcti. ⁊ minuit̃ bonũ ꝯſcie. ⁊ illud cõmune ẽ i demonibꝰ ⁊ aiabꝰ dãnatis. Et l3 bonũ illud nõ ſit infinitũ magnitudine ſiue ṽtute. eſt tñ infinitũ i diminuẽdo. Uel põt dici ꝙ illa ĩfinitas ẽ ꝙ̃tũ ad duratõẽ3. ⁊ ꝙ nõ ꝯſumit̃ magis ⁊ minꝰ. ſ3 ſemꝑ ipſa ꝯſcia rodit̃ nulla fcã abiectõe alicuiꝰ boni. ⁊ q2 eſcam ſuã inuenit ꝑpetuã. nũꝙ̃ morit̃. eſca aũt ſua ẽ ipſu3 pcĩm qḋ ẽ in ꝯſcia. vñ dic̃ btĩs Berñ. hic vermis ẽ q nõ morit̃ memoria ꝑteritoꝝ ſemel ꝑ pc̃3 firmiter heſit nequaꝙ̃ deinceps auellendus: nec ceſſat rodere ꝯſciã eaq3 paſtus eſca incõſumptibili ꝑpetuat vitam.

Membꝛuz tertium.

Ertio querit̃. vtrũ illa pena grauior ſit alijs duabꝰ penis q̃s ſuſtinet. ſ. carẽtia viſiõis diue ⁊ afflictõe i igne gehẽne. Et vr̃ ꝙ illa pena ſit grauiſſima. Dicit enĩ Iſi. i li. de inſtitutõe eccl'aſtica. ꝙ nulla pena grauior ẽ pena ꝯſcie. cũ ergo hec ſit i demonibus: erit illa pena grauiſſima. Sz dr̃ ꝯ̃riũ. dic̃ enĩ Criſo. ꝙ nulla pena maior ẽ ꝙ̃ ſeꝑari a viſione dei. ergo carẽtia viſiõis dei ẽ maxima pena. cuz enĩ illud ſit ſũmũ bonũ. carẽtia illius erit maximũ malũ. ¶ Sz videt̃ ꝙ pena gehẽne ſit eis maxima pena. nihil enĩ ẽ qḋ ita actualiter affligit. ¶ Preterea ſpiñ ſubeſſe corpori penaliter ẽ maxime afflictiuũ ipſius ſpũs. ſed demones ſunt ſpũs. ignis vero gehẽne corpus. ergo demones ſubeſſe penaliter igni gehẽne. ẽ eis maxĩa pena.

Ad qḋ dõm. ꝙ pena põt dici maxima ſm̃ diuerſos modos. vel quo ad dãnũ. vel quo ad ſenſũ. vel quo ad maximã inherẽtiã i punito. Primo mõ eſt maxima carentia viſionis dei. ſi enim ĩtelligeremus ꝑ impoſſibile ꝙ hõ haberet viſionẽ dei. ⁊ tñ ceteris penis puniret̃: nõ tñ dãnificaretur ſicut in ſola carentia viſionis dei dãnificat̃. Scḋo mõ dicit̃ ignis gehẽne maxima pena. cum maxime affligat ⁊ maxĩe ſentiat̃. Tertio mõ dicitur vermis interior. cum ſit pena imediate iherens ipſi ſpiritui. ⁊ hec fuit ratio Iſido. vnde ſubdit. mens enim male ꝯſcientie proprie his ſtimulis agitatur.

Membrū quartum.

Q Uarto queritur. vtrum demones puniātur pena vermis simul aut successiue pro omnibus peccatis ab ipsis perpetratis? ꝛ videtur ꝙ successiue puniātur. pena. n. est ſm consciaʒ peccati. ꝛ pena actualis ē cum ē actualis cognitio pcti. ſʒ vna ꝛ eadeʒ cognitione actuali nō cognoscit hoc peccatum ꝛ illud. cum ergo actuales cognitiones non sint. sil' sed ſm prius ꝛ posterius non erunt cognitiones actuales huius peccati ꝛ illius sil'. ꝛ pena actual' sequitur cognitioneʒ. ergo pena sequens actualem cognitionem vnius peccati. nō erit simul cū pena consequenti actualem cognitionem alteri⁹ peccati. ergo non simul puniuntur demones hoc gnē pene. ꝓ diuersis peccatis Cōtra. cū dī Job xxiiij. transibūt ab aqs niuiū ad caloꝛē nimiū. trāsitus ille non attendit' ſm successionem. ſʒ ſm penarum variationeʒ pro diuersis pctis. est. n. qͦdam pctm ex timore male humiliante ꝛ ei respōdet illa pena que signatur per aquam niuis. ꝛ est peccatuʒ amore male accēdente. ꝛ ei rn̄det pena ignis. ꝛ sicut peccata continuantur in subiecto ita ꝛ pene debite ꝓ peccatis. sic ergo sicut simul sūt ille pene. ita pena vermis ꝓ vno peccato ꝛ pena vermis ꝓ alio peccato simul erunt. ¶ Preterea. Job. super illud vbi vmbra mortis ꝛ nullus ordo. glo. in mēte dānatoꝝ ſm ꝓmissam vmbram cecitatis magna erit confusio. que intus eos cruciet sicut flāma foris. sicut ergo flāma foris simul affligit ꝓ diuersis pctis: ita ꝛ hec ꝯfusio int⁹ cruciabit simul pro diuersis pctis. Qd̄ ꝯcedendū est. vn̄ pena ꝯscie pro omnibus peccatis simul affliget. ¶ Nec est hoc contrarium qd̄ supra obiectum est. sicut. n. pctm simul ē cum peccato. ita cōscia huius peccati simul cum conscia illius. manebit ergo in eis ad cumulum pene aspectus diuersorum peccatoꝝ simul. ꝛ sicut cedit ad cumulum glorie i scīs. ꝙ simul pn̄t aspicere diuersa q̄ delectāt. ita ad cumulū pene in dānatis erit. ꝙ sil' poterunt aspicē diuersa que tristant.

Questio. cxv. de pena dmonum ex parte voluntatis.

D Einde querit' de pēa dmonū ex pte volūtatis. ꝛ prio d gaudio d q̄ qrūt quatuor. Prio vtrū gaudiū aliqd̄ sit i ipsis dmonib⁹. Secūdo si ē gaudiū i eis vtrū cedat i penā. Tertio si demones habeāt doloꝛē pene pn̄tis. Quarto vtrū timeāt penā.

Membrum primum.

C Jrca primū vr̄ ꝙ nō sit in eis gaudiū. gaudiū. n. ē ex apprehēsiōe ꝯuenientis. apprehensio aūt ꝯuenietis vel ē i pn̄ti vel in preterito vel in futuro. ſʒ apprehensio conuenientis in preterito nō adgenerat i eis gaudiū. illo. n. conuenienti in preterito priuati sūt. Apprehēsio āt ꝯueniētis i pterito cū priuatione nō adgenerat gaudiū ſʒ doloꝛē. ergo non hn̄t huiusmodi gaudiū. Nec hn̄t ex apprehēsiōe boni in pn̄ti. cū bono pn̄ti gratuito sint priuati ꝛ nāli qd̄ ordinat' ad gratuitū ergo non hn̄t ex illo gaudiū. lʒ. n. habeāt bonū nāe qd̄ nō pōt auferri ꝛ illud cognoscāt: nō tn̄ ex illo sequitur gaudiū. vn̄ aug. xix. d ci. dei. Jpse doloꝛ testimoniū ē bōi adempti ꝛ boni relicti. vbi. n. bonū relictū essʒ d bono amisso dolere nō possʒ. lʒ ergo habeāt huiusmōi bonū nāe. tn̄ qꝛ ab illo fuit priuatio boni gratuiti. n̄ ꝯsequit' gaudiū ſʒ doloꝛ. Nec hn̄t gaudium ex apprehēsione boni i futuro. cū spes euasionis a pena tolerat' ab eis. sic dī. xl. iob. Spes ei⁹ frustrabit'. nō ergo hn̄t dmones gaudiū. Sʒ vr̄ ꝯriū p hoc qd̄ dic̄ aug. aduersus manicheos. Dyabolus ptāteʒ hʒ in eis q ꝑcepta dei ꝯtēnunt. ꝛ de hac tam infelice ptāte letatur q solebat an̄ꝙ caderet de sublimi ṽitate gaudere. i qua nō stetit: ergo demones hn̄t aliqd̄ gaudiū. ¶ Preterea a peccatore dū pōt peccare nō aufert' gaudiū pcti ſm ꝙ oē peccatū ex libidine ē. ꝛ ita in oī pctō est delectatio cū ergo demones sint i statu i quo pn̄t peccare ꝛ peccāt hn̄t delectatōem pcti ꝛ ita gaudiū. Ad qd̄ dōm ē. ꝙ gaudiū pōt eē in demonibus. ſʒ illud nō ē gaudiū verū ſʒ oī amaritudine respersuʒ. hoc aūt nō ē nisi qꝛ adhuc hn̄t statum in quo pn̄t demereri. cū aūt oio erunt i statu retributōis ꝓ oibus peccatis. aufert' ab eis oino gaudiū. ¶ Ad illud vo qd̄ obijcit' in ꝯriū dōm ē. ꝙ gaudiū illud ē nō ex apprehēsione simpl'r cōuenientis. sed qd̄ vr̄ sibi ꝯueniens siue delectabile ipsis demonibus hʒ ptātem in eos q ꝑcepta dei ꝯtēnunt. ꝛ ita videtur eē gaudiū ex illo qd̄ vr̄ bonū eē in pn̄ti ꝛc.

Membrum secundum.

S Ecundo querit'. vtrū gaudiū in demonibus si ē. cedat in penā? Videt' ꝙ nō. p hoc qd̄ dicit aug. in li. de li. ar. Pēa ē affectio inuolūtaria ꝛ ecōuerso. Sʒ gaudiū nō ē affectio inuolūtaria. nō. n. vellēt nō gaudere demones: ergo gaudiū nō ē pena in demonib⁹. Sʒ ꝯ hoc ē qd̄ dic̄ aug. sup geñ. Pena ē dyabolo vt in ptāte hēat pctores. ꝛ inde maior est eis pena. qꝛ de tam infelici ptāte letat': ergo gaudiū ē pena dmonū. Ad qd̄ dōm. ꝙ gaudiū in rōne gaudij nō sonat in penā. sed magis i peccatum. qd̄ aūt dī eē pena hoc intelligitur effectiue vel materialiter. effectiue qꝛ gaudiū inordiatū

meretur penam. materialiter ꝟo q2 ꝺ hoc ꝙ gaudium habuit ꝯſequenter affligitur.

Membꝛum tertium.

Conſequēter q̄rit̄ de pena demonū q̄ ē doloꝛ. ꝛ hoc reſpectu mali pn̄tis. ꝛ vr̄ ꝙ nō habeāt doloꝛē ꝓ pena i pn̄ti ſed qꝺ reſeruet̄ i futuro. pp hoc qꝺ dr̄ exo. xx. viſitans pc̄ta patrū ꝛc̄. glo. Dyabolus q2 iā peccandi modū exceſſit. tāq̄ veſtimētū ꝯcretum ſanguine nō erit mūdus i hoc ſeculo. nō .ſ. flagellatur ꝓ peccato. oīa .n. ſeruant̄ in futurꝫ. Si ergo nō flagellat̄ i pn̄ti ꝓ pc̄to ſ3 ſeruat̄ in futuro cum doloꝛ in pn̄ti ſit flagellum. nō hn̄t doloꝛē i pn̄ti. ¶ Pꝛeterea. gaudiū ꝛ doloꝛ ſunt oppoſita. cū ergo gaudiū de ꝓſ̄ptāte ꝯtineat̄ i pn̄ti. doloꝛ q oppoint̄ gaudio nō inerit in pn̄ti n̄ ergo doloꝛ erit pena i n pn̄ti. S3 ꝯ̄trium videtur per hoc ꝙ dicitur in li. de ci. dei. xix. Sicut leticia deſerti boni i peccato teſtis ē voluntatis male. ita doloꝛ amiſſi boni in ſupplicio teſtis ē nāc bone. ꝛ loquit̄ ibi de ſtatu demonum. ex quo accipit̄ ꝙ doloꝛē hn̄t de amiſſo bono. ¶ Pꝛeterea. delectationem habuerunt in pꝛio peccato. delectatōi aūt ꝯueniens pena rn̄det afflictio ſiue doloꝛ. ergo doloꝛē hn̄t in pn̄ti pꝛo pena. Ad qꝺ rn̄dēdū. ꝙ doloꝛē hn̄t in pn̄ti tāq̄ penā pꝛo bono amiſſo qꝺ ꝯſequi potuerunt. ¶ Ad illud ꝟo qꝺ obijcit̄ in ꝯ̄trium dōm ē. ꝙ ē q̄dā pena corrigēs in pn̄ti. ꝛ hac pēa n̄ flagellat̄ dyabolus ꝓ pc̄to q2 nō erit mundus i hoc ſeculo. ꝛ ē pena ꝯdēnās ꝛ illa hic inchoat̄ i pn̄ti ꝛ ꝯſūmabit̄ in futuro. ꝛ rōne illius dr̄ oīa ſeruāt̄ in futurꝫ .i. ꝯſūmatio. nō ꝙ in pn̄ti n̄ puniat̄. ¶ Ad ſcōm ꝟo dōm. ꝙ gaudiū ꝛ doloꝛ cū ad candē rē referunt̄ ſūt oppoſita. cū autē ad diuerſa referunt̄ nō ſibi opponunt̄. vn̄ doloꝛ de cāu a ſublimi veritate. ꝛ leticia ꝺ inſelici ꝓſ̄ptāte in pn̄ti nō ſibi opponunt̄. ppꝰ qꝺ nihil ꝓhibet hec duo ſimul ineſſe i demonibꝰ. in futuro ꝟo erit doloꝛ ſine gaudio. vn̄ aug. i extremo ſupplicio recte fit. vt impij nāliū bonoꝝ dāna i cruciatibꝰ defleāt ſentiētes ablatoꝛē eoꝝ iuſtiſſimū deū. quē ꝯtempſerūt beniigniſſimū largitoꝛem.

Membꝛum quartū.

Poſtmodū q̄rit̄ de pena demonū q̄ dr̄ timoꝛ. ꝛ querit̄ vtrū timeāt penā? qꝺ vr̄. ſerui enī3 pc̄ti eſt timere. ſ3 dyabolus ē ſuus pc̄ti Jo. viij. Qui fac̄ peccatū ſuus ē pc̄ti. ergo eiꝰ ē timere penā. ¶ Pꝛeterea. demones credūt ꝛ tremiſcūt Jac. ij. S3 qd ē illud credē niſi certitudo ꝺ pena. ex certitudine ꝟo pene future ſequit̄ timoꝛ: ergo demones timent. ſed timoꝛ ille nō eſt niſi potētie diuine puniētis: ergo hn̄t timoꝛē pene. ¶ Pꝛeterea. viij. math. Quid nobis ꝛ tibi ihū filij dei veniſti an̄ tēps toꝛquere nos. ergo certi erāt ꝺ pena futura: ſ3 ex certitudine mali i itellectu ſequit̄ timoꝛ in affectu. ergo habuerūt timoꝛē i affectu: ſ3 timoꝛ pene ſecū h3 penā adiūctā ſm̄ ꝙ dicit̄. j. Jo. iiij. timoꝛ penā h3: ergo habēt timoꝛē penalem. Contra Job. xl. factū ē vt nullū timet. ſup q̄ dīs greg. li. xxxiiij. moꝛa. nullū timet videl3 q2 nec deū. ſ3 nec q3 hoc ꝙ paſſurus ē metuit: cui nimirū felicꝰ fuerat timēdo ſupplicia uitare. q̄ n̄ timēdo tolerare. ꝛ alibi nūc oīo n̄ timēs oībꝰ ſupplicijs ſubiacet. q clemētis etiā ſupeſſe poterat ſi vnū quē debuit timere voluiſſet. vnde ꝓfecto timēt oīa poſſidens. qui nūc vnū nō timēs oīa patit̄. ex quibus colligit̄ ꝙ demones nō hn̄t timoꝛē pene quā ſuſtinēt. ſ3 nec dei penā infligētis. ¶ Pꝛeterea. timoꝛ ſuilis facit abſtinere ab actu pc̄ti. ſ3 demones nullatenus abſtinent ab actu pc̄ti: ergo non videt̄ eē in eis timoꝛ ſeruilis. ¶ Pꝛeterea greg. ſuper illud iob. iij. Quare nō in vulua moꝛtuꝰ ſum. cū pena timet̄. ſed facies dei nō amat̄: timoꝛ ex timoꝛe eſt nō ex humilitate. q2 ſupbit q pc̄m ſi liceat n̄ puniri nō deſerit. ergo vr̄ ꝙ hn̄s timoꝛē ſeruile3 ex ꝯſideratōe n̄ peccet. ſ3 hoc nō ē i dyabolo: ergo in dyabolo nō ē huiuſmodi timoꝛ penalis. Ad qꝺ dōm. ꝙ vno mō ē timoꝛ in dyabolo alio mō nō. timoꝛ .n. ſm̄ ꝙ comes ē humilitatis. nō eſt in ipſo. cū ſupbia marie ſit in ipſo que opponit̄ humilitati. ꝛ p ꝯn̄ſ timori. ꝛ hoc mō intelligit̄ illꝺ. factus ē vt nullū timeret. ex ſupbia .n. ē i eo arrogātia ꝛ ꝓſumptio pp quā nō timet illu3 quē timē deberet ꝛ ex hoc peccat. Ex alia vero parte timoꝛ ſonat in penam ꝛ ſm̄ hoc ē in dyabolo. ſed adhuc diſtinguēdum q2 timoꝛ penalis aliq̄n reuocat hominē a peccato vel cohibet ab actu peccati. ꝛ hoc mō non eſt timoꝛ penalis in eo. Alio vero mō eſt in augmentū pene inflictus pꝛo peccato pꝛecedenti. ꝛ ſm̄ hoc timoꝛ penalis ē in eo. ¶ Per hoc pōt reſponderi ad obiecta. cum .n. dr̄ ꝙ timoꝛ eſt in eo. intelligitur de timoꝛe penali non cohibente ab actu peccati. ſed affligēte ꝓ peccato. Quod autem dicit̄. xl. Job. factus ē vt nullum timeret. intelligit̄ de timoꝛe cohibente a peccato. ex ſupbia .n. eſt ꝙ non cohibet ſe a peccato per timoꝛem dei. ſicut eſt ꝺ illo qui ex audacia ſiue temeritate delinquit. ¶ Similiter illud quod dicit .b. greg. ꝙ nō timet deum. intelligit ꝺ timoꝛe ſeruili que cohib3 a peccato. ¶ Qꝺ ēt dicit ipſ3 nō timere penā hoc ſilr̄ intelligitur ꝙ n̄ ita timet ꝙ pp hoc a peccato ꝺſiſtat. vnde ē duplex timoꝛ ſeruilis. Unꝰ cohibitoꝛius a peccato. ꝛ hoc mō itelligitur illud .b. greg. quod dr̄ ſup. iij. iob. ꝛ qꝺ alibi dicitur. viuit in eo voluntas peccandi ꝛ ſequeretur peccādi libertas. ſi ſperaret̄ ipunitas: i dyabolo ꝟo viuit voluntas peccādi. ꝛ timoꝛ in ipſo ē ex timoꝛe. ſed non deſiſtit a pc̄to pp timoꝛe3 pene. imo in pn̄ti magis exardeſcit ad culpā.

¶ Ad iſtō qd dī. ij. Iac. ꝙ demones credūt ⁊ cōtremiſcūt. intelligitur de timoꝛe ſeruili quo timet iuſticia dei ⁊ nō amat qui nō ꝓcedit ex fide ſm ꝙ eſt virtus infoꝛmis. ſ3 ex q̄dā certitudie pene.

Queſtio. cxvi. de pena locali demonum.

Deinde procedendum eſt poſt determinationem pene ſpūalis. ad conſideratioñe ipſius pene local' que fuit caſus in aerē caliginoſum de celo empireo vel i infernum. vnde dicitur. x. luc. Videbam ſathanā tāq̄3 fulgur ð celo cadentē. Et queruntur q̄tuoꝛ. Pꝛimo vtrum ſit eis pena eē in iſto aere caliginoſo. Scdō q̄uō ibi puniātur. Tertio vtrū tm̄ ille caſus localis ſit eis pēa. an ſint ēt alij caſus locales eis in penam. Quarto vtrū omnes ceciderint in habitatione3 aeris caliginoſi. aut quidem ceciderunt in habitationem aeris caliginoſi: quidam vero in infernum.

Membꝛum pꝛimu3.

Ad pꝛimū ſic. vr̄ ꝙ non ſit in eis pena. ſunt. n. in iſto aere caliginoſo ad tētandum humanum genus. ſ3 tentare humanum gen⁹ ē eis volūtariū. ergo locus ꝯueniēs ad tentandū placet eis. nō ergo ē eis penalis. ¶ Pꝛeterea dicit aug. ꝙ demones dicūtur aerea aīalia. qm̄ coꝛpoꝝ aereoꝛu3 nā vigent: nec p moꝛtē diſſoluunt. qꝛ preualet in eis elemētum aptius ad faciēdū q̄3 ad patiendū. ad patiēdum. n. ſunt humoꝛ ⁊ huiuſmodi. ad faciendum vō aer ⁊ ignis: ſi ergo ſunt in aere caliginoſo aſſumentes coꝛp⁹ aereū: aſſumūt coꝛpus actiuū nō paſſiuū. aſſumentes aūt coꝛpus actiuū ñ patiūtur penam ex hoc ſ3 magis inferunt. ergo eē in aere caliginoſo nō eſt eis pena. ¶ Pꝛeterea dīc apl's vlti. ad eph. ꝙ ſunt rectoꝛes tenebraꝝ haꝝ. ergo dñant. ſed qd dñat ab illo nō patit cui dñat. demones ergo nō patiūtur ab aere nec ab alio coꝛpoꝛe ibi puniunt. ergo ñ puniūt. Qd aūt ſit pēa vr̄ p hoc qd dīc aug. ſup gen̄. caliginoſa aeris tm̄ teneri pmiſſi ſūt. q eis quaſi carcer ē vſq3 ad tp̄s iudicij. ſ3 eē i carcere ē pena incarcerato. ergo ipſis demonib⁹ ē pena eē i aer caliginoſo. ¶ Pꝛeterea ſi āgeli habebāt coꝛp⁹ p aſſūptionē anq̄3 caderent. habebāt coꝛpa ſūpta de ethere luminoſo vel nulla habebāt. ſ3 poſt caſum hñt coꝛpa aſſūpta de aere caliginoſo. ergo quo ad hoc mutant i ſtatū deterioꝛē. ſ3 mutari i ſtatū deterioꝛē ē pēa. ergo demones ex hoc ꝙ i aere caliginoſo ſūt penā hñt. Pꝛetea dī. xx. li. ð ci. dei. In hoc aereo celo ⁊ i tris ⁊ dmonū ⁊ hoiu3 ē miſerrima vita erroꝛibus erūniſq3 pleniſſima. ſ3 miſerrima vita nō ē ſine pena. ergo pena ē ipſis demonib⁹ eē in hoc celo aereo. Ad qd dō3 ē. ꝙ datu3 ē eis in penā eē i aere caliginoſo. locus. n. in q̄ ꝯditi ſunt erat celū empireū qd ē luminoſū ⁊ q̄ſi loc⁹ ꝯnatural' eis. eē ergo ppetuo i loco tenebroſo vl' caliginoſo inflictū ē eis. qꝛ noluerūt tenē habitatōz luminoſā. nō ꝙ pēa eſſ3 āgelo bono eē i loco tenebroſo. vt ſi āgelus bon⁹ mittat ad has ptes inferioꝛes. ſ3 iō cedit eis i penā. ꝙ reuerti ñ pñt ad regionē lumis ſibi ꝯnālē. deferūt ēt ſecū tenebras interioꝛes que magis ſūt eis i penā q̄3 tenebꝛe exterioꝛes. ſic ergo ē pena ipoꝝ dmonū. ¶ Ad obiectū āt pꝛio i ꝯtrīu dō3 ē. ꝙ l3 gaudeāt ð tentatōe hois. nō tm̄ gaudēt de diſpōe loci i quo tentat cū illa diſpō loci diſcōueniēs ſit nāe pꝛime inſtitute. ¶ Ad ſcd3 vō dō3. ꝙ l3 aer ſit ð coꝛpib⁹ reſpectu tre ⁊ aq̄. hīc tm̄ aereū coꝛp⁹ tenebroſū cedit i rō3 paſſibil': ñ ꝙ aer ipe agat i ipos dmones iferēdo eis penā: ſ3 ipſi ex innāli ſibi habitatōe penā accipiunt. ¶ Ad tertiū dō3 ē. ꝙ l3 dominent ipſis peccatoꝛib⁹ qui p tenebras deſignant: nihilomin⁹ tm̄ hoc dñiu3 ꝯcomittat q̄dā pena. Vñ dīc aug. ſup gen̄. aduerſus manich. Pēa ē dyabolo vt i ptāte habeat eos qui pcepta dei ꝯtēnunt. ſicut eſſ3 de aliquo q eſſ3 de familialibus alicui⁹ regis. ⁊ p⁹ fact⁹ eſſ3 carcerari⁹ ad cuſtodiendū malefactoꝛes ⁊ cū ipſis malefactoꝛib⁹ puniret.

Mēbꝛum ſecundu3.

Secūdo queritur quomodo demones in aere caliginoſo puniantur. Si enim angelis ſanctis non eſt gaudium eē in coꝛpoꝛe luminoſo quocūq3. vt ſi eēnt in aere illuminato. non pꝛopter hoc eſſ3 eis maius gaudium. ergo per oppoſitum non erit pena ipſis demonibus ꝙ ſunt in coꝛpoꝛe caliginoſo. ¶ Pꝛeterea. coꝛpus naturaliter inferius eſt ſpū. ergo non agit in ſpiritum. aer autē caliginoſus ē coꝛpus. ergo non agit in ſpiritum demonis. ergo nulla paſſio infertur ab ipſo coꝛpe: ⁊ ois pena paſſio eſt. ergo nullo mō pena ex coꝛpe caliginoſo ifert ipis demonib⁹. S3 ꝯtrīu videri pōt. qꝛ pena dī affectio inolūtaria. affectio āt inolūtaria in dmonib⁹ eſt eē in aere caliginoſo videlicet contra voluntatem pꝛimit⁹ inſtitutā3. ergo ē pena in illis. ¶ Pꝛeterea. ignis gehēne licet coꝛpoꝛeus ſit. nihilominus affligit ipſos ſpiritus delinquentes ex dei oꝛdinatione: ergo pari rōne cum aer caliginoſus ſit coꝛp⁹ non impeditur qn poſſit eē in penā demonib⁹. Ad qd vr̄ eē dicendū. ꝙ cū ſtatus demonū in pꝛeſenti mediā rōne3 teneat inter ſtatum innocētie quē habuerūt ⁊ ſtatū pene eterne cui deputati ſunt. congruebat vt dum eēnt in ſtatu medio. haberent aliquid de potē/

tia ⁊ aliq̄d de paſſibilitate. vnus.n.ſtatus ad po-
tentiā ptinebat. alius vero ſtatus ad miſeriā. ⁊ di
ſtant loca his ſtatibus ꝯgruētia.ſ. celū́ ēpireū ⁊
īfernus. ꝯuenit ergo vt locū mediū teneāt duob⁹
ꝯgruentē.ſ. vt poſſint agere. ⁊ poſſint pati: ⁊ ideo
ī aere ſūt ⁊ caliginoſo. vt eē ī aere ⁊ ð pte aeris fa
cere qð ſibi pmiſſū ē: ptineat ad agere. eē vero ī
caligioſo ptineat ad pati. ¶ Ad illð vero qð obij
cit in ꝯriū dici pōt. ꝙ lʒ aer corpus ſit. corpus āt
de ſua natura nō agat in ſpiritū. nihilominus q̄
nō ſeruauit ſuū ordinē ipſe ſpūs. ī hoc cecidit vt a
corpore pateret. vel ſibi inde aſſumeret corpus.
¶ Ad aliud vero dðm ē. ꝙ nō ē ſile. angeli enim
boni naturalr̄ preeminēt corpibus. ⁊ iō de eēntia
gaudij eoꝝ nō ē diſpoſitio corpis. ſʒ angeli mali:
q2 ſpūs ſunt ex natura. ī hoc hn̄t penā ꝙ a corpo
ribus vel ī corpibus patiunt.

Membrū tertium.

Tertio querit. vtrū localis caſus ī ae-
rem caliginoſū ſit tātū demonibus ī
penā. an etiā ſint alij caſus locales. Si
enim ſunt alij caſus locales: ⁊ alia pe-
na nō debet niſi ꝓ alio peccato. eēnt diuerſa pec-
cata in genere ꝓ quibus inflicte eēnt penalitates
illoꝝ locorū. videmus autē pro primo peccato
inflictā penalitatē aeris caliginoſi ⁊ inferni. ergo
nō videt ꝙ penalitas diuerſoꝝ locorū diuerſis
peccatis reſpōdeat. ¶ Preterea ſicut dicit beda.
cū eſt in aere caliginoſo penā ignis gehēnalis ſe-
cum defert vbicūq3 mouetur. ⁊ ponit exēplū ta
lē de febricitāte. quocūq3 trāſferat penā caloris
febrilis ſecū ðfert. ergo nec localr̄ diſtiguūt pene
vt vna pena ſit ī vno loco ⁊ alia ī alio. nec diſti-
guunt peccata pp que diuerſi cāus locales īferā-
tur. Sed videt contrariū per hoc ꝙ dicit in li.
collectionū de ſentētijs ſanctoꝝ ⁊ videt eſſe ver-
bū ambroſij. tribus locis dyabolus cecidit. prio
ð celo per ſuperbiā. ſcðo de paradiſo ꝑ homicidiū
ade. vñ homicida dictus ē ab initio Jo. viij. ter-
tio de terra qui ꝑ inuidiā humani generis cecidit
in infernū. ⁊ ita nō tm̄ erat cāus vnus ðmonibus
in penā ſʒ plures. Ad qð dici pōt ꝙ illud dictū
ē ꝑ quādā coaptationē. ſm hoc eīm ſi diuerſi iſti
caſus eſſentialr̄ rn̄dēt diuerſis peccatis dictis. tūc
ꝓ primo pcto ſupbie nō cecidiſſent ī īfernū. dicit
āt in iſa. xiiij. Quō cecidiſti lucifer ⁊c̄. ⁊ poſt ſeqt
Verūtm̄ ad infernū detraheris ī ꝓfundū laci. vbi
notat. ꝙ ꝓ prio pcto ſupbie īflictus ē cāus gehē-
ne. ꝑ quādā tm̄ appropriationē dici pʒ de aptatōe
locoꝝ. eo.n. ꝙ peccauit ī celo. de celo cecidit ꝑ ſu
perbiā. eo āt ꝙ peccauit ī padiſo ſuggerēdo pri-
mis pentib⁹. dr̄ de padiſo cecidiſſe ꝑ homicidiū.
eo aūt ꝙ quotidie peccat ī terra tētādo hoīes ad
ſeditionē dr̄ de terra cecidiſſe q̄ſi hoīu hitatiōe.
ſic ergo q̄tū ad terminum a quo ē cāus tria loca
diſtiguunt. q̄tū ad terminū ī quē ē cāus. nō diſti
guunt niſi duo loca aeris.ſ. caliginoſus q ē locus
ad tētandū. ⁊ īfernus qui ē locus ad recipiēdū
penam ignis eterni.

Membrum quartum.

Quarto querit. vtrum vterq3 locus ſit
determiatus oībus ðmonibus ī penā
aut vnus q̄buſdā. ⁊ alijs alius. Et vi-
det ꝙ vnus quibuſdā ⁊ alius alijs. nō
enim par erat oībus pcīm ſed īpari exn̄te pcto. ī-
par debet eē pena. ſed pena fuit caſus localis. er-
go īequalis dʒ eē cāus. ſed hec īequalitas nō fuit
eo q quidā demones in ſupiori pte aeris caligi-
noſi ceciderūt. alij vero in media pte. alij vero in
īfima. ergo ī hoc attēdit īequalitas ꝙ quidā ceci-
derūt in aerē caliginoſū. quidā vero in infernū.
Sed obijcit in ꝯriū. ꝑ hoc ꝙ dr̄ in euāgelio
cū dicit math. xxv. Jte maledicti in ignē eternum
q ꝑatus ē dyabolo ⁊ angelis eius. cū eīm dicit ⁊
angelis eius. nullus excipit. ergo ignis īferni om
nibus deputat in penā. Silr̄ dr̄. xix. apo. ⁊. xx. ꝙ
dyabolus miſſus ē in ſtagnū ignis ⁊ ſulfuris. ⁊
qui habebat caracterē beſtie. Et.b. aug. dicit in li.
de fide ad petrū. Firmiſſime crede dyabolū ⁊ an
gelos eius in ignē eternū a xp̄o eē mittēdos. vbi
nunq̄ carebūt pena quā eis ꝑparauit diuia iuſti-
cia. ergo pena ignis īfernalis cōis ē oībus demo
nibus. ¶ Silr̄ pena aeris caliginoſi ē eis cōis. vñ
dr̄. xxiiij. iſa. Viſitabit deus ſup militiā celi in ex-
celſo. militia autē deſignat ibi demones q in aere
militāt ad hoīes ſeducendos. Silr̄ dr̄. xxxiiij. iſa.
applicabunt ſicut liber celi ⁊ oīs militia eoꝝ de-
fluet ſicut defluit de vinea. vbi nulla fit diſtictio ꝙ
quidā militāt in aere caliginoſo quidā nō: ſed ī-
differēter oēs. ergo illa ēt pena cōis ē omnibus.
¶ Preterea.b. grego. exponēs illud. ij. pe. ij. De
us angelis peccātibus nō pepercit ſʒ ⁊c̄. Dicit in
moꝝ. li. viij. ⁊. xiij. q̄tū ad ſublimitatē celi aer iſte
caliginoſus nō immerito pōt īfernus dici ſicut q̄tū
ad eiuſdē aeris altitudinē. ⁊ terra que īferi⁹ iacet
infernus pōt itelligi. malignus itaq3 ſpūs de ſu-
perioribus in hec īferiora deiectus. ne ad celeſtia
valeat deuolare pene ſue pondere coartat. ⁊ hic
quaſi in carcere ꝯſtringit. q2 tētare bonos quātū
deſiderat prohibet. ⁊ vt implere mala que appe
tit nequeat. ſupna diſtrictiōe relegatus āguſtat. ex
quibus verbis colligit. ꝙ eē in aere caliginoſo ē
pena indifferēter oībus demonibus. loquit enim
de dyabolo ⁊ angelis eius. ⁊ ita īdifferēter vter-
q3 locus ē pena demonū. Qð concedēdū eſt.
¶ Rn̄dendū aūt ē ad obiectū in contrariū. ꝙ exi
ſtente inequali pcto ⁊ inequalis fuit pena. ſed illa
inequalitas pene ē ſm maioritatē ⁊ minoritatem
afflictōis in igne gehēne qui eſt ignis gehēnalis.
⁊ ſm maioritatem caliginis ⁊ minoritatē quam

ſibi ſuo peccato effecerũt. nõ ꝙ quidaʒ habeát ꝓ pena perpetuũ carcerẽ aeris caliginoſi. alij vero ignẽ infernalem. ¶ Uidetur autẽ aliqbus ꝙ pena aeris caliginoſi ſit pena eoꝝ vſqʒ ad dieʒ iudicij. pena vero ignis gehẽnalis poſt iudiciũ. ſʒ ꝙ pena gehẽnalis ſit pena ĩ preſenti. pʒ per hoc ꝙ dicit beda ĩ auctoritate ſupradicta. ¶ Preterea primuʒ peccatũ fuit maius peccatũ ꝙ̃ ꝯſequẽtia peccata demonũ. ergo maior pena ꝺ̃bebat. ſʒ maior pena ẽ ignis gehẽnalis. ergo cũ iam iudicati ſunt. ꝓ illo peccato eis illa pena ẽ iflicta. ¶ Preterea. in iudicio vltimo cũ ꝓponit ſnĩa iudicis reſpectu dãnatoꝝ nulla mẽtio fit ibi de iudicio ferẽdo ĩ angelos malos. ſʒ de iudicio ferẽdo ĩ hoĩes malos. ex quo accipit ꝙ iaʒ latũ eſt iudiciũ. ſed ꝓ malis angelis fuit ille ignis gehẽne. ſicut. xxv. math. ergo iam latũ ẽ iudiciũ ipſoꝝ demonũ reſpectu huius pene. ¶ Nõ autẽ alia pena ſcʒ aeris tenebroſi nõ ſit pena eoꝝ pricipalis. videt. ꝙ eiʒ remaneát in hoc aere tenebroſo. hoc ẽ q2 hic ẽ eis locus tẽtandi humanũ genus. ſʒ poſt iudiciũ nec erit tẽtatio nec habebũt poteſtatẽ temtádi. ergo nec pena cõcomitãs huiuſmodi poteſtatẽ ſm illum modũ erit tũc in demonibus. Aer eĩm qui nũc ẽ caliginoſus tũc erit illuminatus. ergo tũc nõ erit eis pena eẽ in illo tanꝙ̃ caliginoſo. ¶ Ad quod vltimũ dicẽduʒ. ꝙ etiã illa pena que ẽ tenebroſitas aeris nõ auferetur ab ipſis demonibus poſt iudiciũ. licet enim nõ habeát tenebroſitatẽ huius aeris. habebunt tamẽ tenebroſitatẽ que ẽ in inferno. ⁊ licet auferatur ab eis poteſtas tẽtandi ⁊ eẽ in loco ſuperioris aeris caliginoſi. nõ tamẽ eẽ in loco infimo vbi erit etiã eis tenebroſitas in pena.

Queſtio. cxvij. de tẽtatione demonũ in generali.

Completo tractatu de primo peccato malorũ angeloꝝ ⁊ ꝺ̃ pena ꝯſequẽte. dicẽduʒ ẽ de peccato tentatõis quo primũ parẽtẽ tẽtauit ⁊ adhuc tẽtat hũanuʒ genus. tẽtatõr eĩm illius dicit homicida ab initio. ſicut habetur. viij. Jo. Primo autẽ dicẽdum eſt de tẽtatione in cõmuni. Secũdo de tẽtatione facta primis parẽtibus. De tẽtatione in cõmuni primo dicẽdum ẽ de tẽtatione actiua. Secũdo de tẽtatione paſſiua. ¶ Circa tẽtationeʒ actiuã ipſius dyaboli conſiderãda ſunt hec. Primum quid ſit tẽtatio. Secũdum a quo ſit tẽtatio. Tertiũ cuius ſit tentatio. Quartum ex qua cã ſit tentatio. Quinto qua de cauſa permittit deus tẽtationes fieri. Sextum que ſint differẽtie ſiue ſpecies tẽtationis. Septimuʒ quomodo vnaqueqʒ fiat. Octauũ de remedio tẽtationis. Nonuʒ vtrũ dyabolus ſemp tentet. Decimũ vtrũ aliquãdo creſcat eius appetitus ad tentandum.

Mẽbrum primum.

Circa primũ ſic ꝓceditur. dicit Caſſiodorus. ꝙ tẽtatio ẽ aſſimilatio boni ad fallẽdũ. Sʒ vr̃ ꝙ hec rõ non ꝯueniat oĩ tẽtatõi dyaboli. tẽtat eiʒ aliqs qñqʒ a dyabolo de fide. ⁊ tũc ẽ de non vero ſub ſpecie veri. qñ angelus ſathane trãſfigurat ſe in angeluʒ lucis. ꝯſentire falſo ſub ſpecie veri. aliqñ eiʒ trãſfigurat ſe vt hõ eligat malũ ſub ſpẽ boni. ñ ergo in oĩ tẽtatõe dyaboli ẽ aſſiĺatio boni ad fallẽdũ. ſed qñqʒ aſſiĺatio veri ad fallẽdũ. ¶ Itẽ greg. ĩ moꝝ. dyabolus quoſdã ꝺ̃cipit vt ſapiẽtes ſub ſpẽ bõi. ſʒ alios a pte ducit ĩ peccatũ. ergo reſpectu eoꝝ ñ ẽ tẽtatio aſſiĺatio boni ad fallẽduʒ. cũ apte ducunt in malũ. qdaʒ eĩm ſciẽter maluʒ faciát. Sʒ ĩ ꝯ̃triũ ſic obijcit. terminus tẽtatõis dyaboli ẽ pcĩʒ. ergo ad hoc tẽdit tẽtatio ei⁹ vt hõ ꝑpetret pcĩm. ſʒ nullus vult malũ ĩquãtum huiuſmõi. ergo ſub ſpẽ boni ꝓcedit ad tẽtandũ. ergo tẽtatio ẽ aſſiĺatio ⁊c̃. ¶ Hoc ẽt vr̃ per hoc ꝙ dr̃ ĩ glo. ſup illud ps. Proba me dñe ⁊ tẽta me. dyabolus tẽtat vt ſeducat. ſʒ ſeducere ẽ a bonitate ad maliciã ducẽ vel ĩ maliciã magis ꝓfundare. ergo tẽtatio dyaboli ẽ ꝑ appentiã boni. ad hoc ꝙ a bono ducat ad malũ. hoc n. quodãmõ ẽ rõnẽ mediũ. ab extremo át ad extremũ ñ venit directe niſi ꝑ mediũ. Ad qð rñdendũ. ꝙ ꝑ̃dicta rõ Caſſiodori ꝯuenit oĩ tẽtationi dyaboli. ¶ Ad obiectũ aũt in ꝯ̃triuʒ dicẽduʒ eſt. ꝙ tẽtatio que ẽ de fide ẽ etiã huiuſmodi. ẽ eĩm ibi aſſiĺatio boni in genere illo. veꝝ eĩm ẽ bonum intellectũ ⁊ affectum. ſm ꝙ ꝯſenſus fert ſup illud. ¶ Ad ſcðm verũ ꝺ̃ðm. ꝙ lʒ quoſdã decipiat occulte quoſdã apte ducat. nihilominus ĩ oĩbus eſt deceptio. Appetũt eĩm illud qð nõ ẽ appetẽdũ. ⁊ lʒ cognoſcat quodãmõ illud eẽ malũ qð appetit. tñ alio mõ eſtimat eẽ bonũ. ⁊ ita ſemp ẽ ibi aſſiĺatio boni ad fallẽduʒ. ſʒ ꝓpter hoc dicit apte ducere quoſdã. q2 habẽt in ſe ſciam ſm quã poſſunt cognoſcere ⁊ cognoſcũt quoniã illud ẽ malũ ſimpliciter. ⁊ a deo ꝓhibitum.

Hugo ꝺ̃ ſcõ vic. .ſ. j.

ponit aliam diffinitionẽ. Tentare eſt callide experiri. ⁊ quaſi quibuſdã blandis conatibus añ violentã pulſationẽ probare. ¶ Circa quã diffinitionem ſic obijcit. Uidet eniʒ ꝙ nulla ſit violẽta pulſatio. dicit eĩm greg. nõ ẽ timẽdus hoſtis qui non põt vincere niſi volentẽ. ¶ Iteʒ iſa. lj. Incuruare vt trãſeamus. in ꝑſona demonũ ipſi anime dicit. vbi glo. niſi teipm ſubdideris. demones nõ nocebunt tibi. ¶ Preterea ꝓhus aſſignat differẽtiam inter violentum ⁊ voluntariuʒ dicens. Uiolẽtum

ē cuius pꝛīcipiū ē extra eo vel ꝯferēte q̄ agit vel q̄ patit̄. Voluntariū.n.ē cuius pꝛīcipiū ē in ipo. ſed oē pcīm ē ita voluntariū. ꝙ ſi ñ ē voluntariū: non ē pcīm. ergo nullū ē violentū. nō ergo eſt violenta pulſatio ī aliq̄ pcīo. Cōtra. dicit. b. greg. ꝙ aliqñ tētat dyabolus vt leo. ⁊ aliqñ tētat vt draco. cuȝ aūt ſeuit vt leo. tūc videt̄ eē violēta tentatio cū aūt tentat vt draco nō violēta. ⁊ ita nō ī omni ꝓgreſſu tentatōis ē violenta. ¶ Hoc ēt videt̄ ꝑ hoc qđ dicit. b. greg. alibi pꝛius. quaſi cōſulēs blāda ad animū loquit̄. ſed cū ſemel dentē delectatōis infixerit. violenta poſt ꝯſuetudine pene inſolubiliter innodat̄. Et iteꝝ ſup illud Job. caput aſpidis ſuget ⁊ occidet cuȝ lingua vipere. qđ ꝑ linguam niſi violēta demonū tentatio deſignat̄. pꝛius.n. leniter ſurrepit. poſtmodū vero violēter trahit. caput vero aſpidis ſugit. qꝛ initiū ſuggeſtionis occulte prauū pꝛius ī coꝛde naſcit̄. ſȝ occidit cū lingua vipere qꝛ poſtmodum capta mens veneno violētie tentatōnis necat̄. ¶ Pꝛeterea. tentare eſt experiri. ſȝ experiri eſt de re ignota vt fiat nota. ſi ergo notū ſit dyabolo de aliquo ꝙ ſit in moꝛtali. de illo nō erit experiētia. ergo nec tentatō. a quo enim remouet̄ genus ab eo remouet̄ ſpecies. ergo ſi ī huiuſmōi ē etiā tentatio. nō erit tentare calide experiri ⁊c. Huius ēt gratia queritur cuȝ tentare dicat̄ de deo ⁊ dicat̄ de dyabolo ⁊ dicat̄ de homine. ſicut habet̄ ſuper illud. Pꝛoba me dñe ⁊ tenta me. querit̄ in quo ſit ꝯueniētia. ⁊ vtrū ſit ꝯmunis rō. Quod nō videt̄. tentat.n. deus vt erudiat vl' pꝛobet. hō vero vt ſciat. dyabolus vt ſeducat. ſȝ iſte ſunt rōnes differētes. ergo ñ videt̄ eſſe cōis rō. ergo cū iſta ñ habeāt cōe. ¶ Pꝛeterea. ⁊ hō ⁊ dyabolus pōt experiri de re ignota. ſed deus nō. nihil eniȝ ē ei ignotū. ſȝ anteq̄ȝ fiat ē notū. Unde cū dr̄. xiij. deutro. tētat nos dñs deus noſter vt palā fiat hoc. nō ē vt ei fiat palā. ſed vt homini fiat palā vel ſibiipſi vel alteri. reſtat ergo ꝙ experiri ſm vnā rōnem ñ erat in tētatiōe dicta de dyabolo. ⁊ in tētatiōe dicta de deo. ¶ In contrariū ſic obijcit̄. ꝑ ſimilitudinē in tētatōibus artificum. tentat.n. medicus quis ſit effectus alicuius herbe ꝑ experiētiam. Similiter tētant ⁊ alij artifices quotidie. ſic ergo videt̄ ꝙ tētare hic dicatur experiri. cum.n. dyabolus tentat: experiētiaȝ ſumit de homine ad malū. cū deus tētat: experiētiā ſumit d' homīe ad bonū. cū homo tentat: experiētiam ſumit ad veꝝ. ergo experiri videt̄ eē cōmune omni tētationi ⁊ ꝙ ꝑ huiuſmōi differētias diſtrahat̄. Ad quod dicēduȝ. ꝙ illa rō hug. intelligit̄ de tētatione quo ad initiū motus ī peccatuȝ. Accidit.n. dyabolo aliqñ ſicut accidit ceco. q̄ pꝛimo tentat baculo vtrū inueniat viā ꝑ quam poſſit incedere. poſtq̄ȝ aūt inuenit viaȝ: quaſi incedit ſecure. ſic dyabolus pꝛio tētat hoieȝ. ⁊ ſi inueniat cū foꝛtē ad reſiſtēdū blande conat̄ ⁊ paulatim. ſi vero īueniat viā paratā quaſi violētus pulſat. ⁊ hoc mō intelligit̄ ipa rō ſupꝛadicta. ¶ Ad obiectū aūt de violēta tētatiōe ſiue pulſatōe. dōm ē ꝙ nunq̄ȝ ē oino violēta. ſed dr̄ ī reſpectu violēta qꝛ quaſi quadā neceſſitate ꝯſuetudis vl' alterius rei ducit̄ ad pcīm. vel ad hoc ꝙ ī pcīo pꝛofundet̄. ⁊ hoc mō inducunt̄ auctes. b. greg. ñ de violēta tentatiōe ſimplr̄ ſȝ ī reſpectu. ¶ Ad ſcōm vō dōȝ. ꝙ lȝ tētare ſit expiri. nō tñ ſemꝑ ē de re icognita. ſed tūc ꝓpꝛie ē de re icognita vl' ſibi vel alij. qñ finis experiētie terminat̄ ī noticia ītellectus. qñ vero ñ ſiſtit ī intellectu finis tētationis vel experiētie ſed pꝛogredit̄ ad effectū vel affectū. tūc pōt eē experiētia de re ignota ⁊ de re nota. experit̄.n. vt fiat malū vel vt fiat bonum ſiue manifeſtet̄. ¶ Ad illud vō qđ obijcit̄ de ꝯueniētia tētatiōis dyaboli cū tētatiōe dei ⁊ hoīs. dici pōt. ꝙ ñ ē ꝯuenientia ex ꝑte finis. ſȝ ꝯueniētia ē ex ꝑte actus ⁊ ſubiecti ī genere. tētatio.n. ē expientia li. ar. ſȝ deus expit̄ li. ar. ad bonū. dyabolus expit̄ li. ar. ad malū. ex ꝑte ergo boni ⁊ mali nō ē accipe cōe ſed ex ꝑte actus ⁊ materie. ¶ Si vō querat̄ que ſit drīa iter tētationē dyaboli ⁊ ꝯſiliū ⁊ ſuggeſtionē. pōt hec aſſignari drīa vt tētatio ſit reſpcū li. ar. ꝯſiliuȝ vō ſit reſpectu rōnis vel reſpectu intelligētie. ſuggeſtio vō reſpectu volūtatis. ſicut.n. ſpūs. ſ. ſuggerit bona voluntati. ſicut habet̄. xiiij. Jo. ſic ſpūs malignus mala ipſi volūtati. ſic ergo differre pñt tētatio: conſiliū ⁊ ſuggeſtio.

Mēbꝛum ſecunduȝ.

Secūdo querit̄ a quo ſit tētatio vtrum ſit a ſolo dyabolo. Qđ ñ vr̄. dr̄ Job xl. ſup illud. Nūquid accipies eū ſeruum ſempiternuȝ. ibi dr̄ ꝙ dyabolus ſeruit dño in tētatōibus. ſȝ illud qđ fit a ſeruo miniſterio. fit a dño auctē. ergo tētatio que fit a dyabolo tanq̄ȝ a ſeruo ē a dño auctē. nō ergo ſolius dyaboli ē tentare iſta tentatione. ¶ Pꝛeterea. hō etiam tētat ad tētationem. ſicut habet̄ in euāgelio cum dicit̄. acceſſit quidam legiſlatoꝛ tentans eum ſicut habet̄ math. xxij. ⁊ luc. x. tentabat enim euȝ vt deciperet. ita ēt multi homines tētant alios ad deceptionē. ergo ñ ē ſolius dyaboli tentare hoc genere tentationis. ¶ Item. j. Jac. Unuſquiſq; tētat̄ a cōcupiſcētia ſua abſtractus ⁊ illectus. ergo concupiſcētia hominis tētat ipſuȝ. ſed quid aliud ē dicere ꝙ concupiſcētia tentat: niſi ꝙ eſt quedaȝ cauſa tentationis. differēs a cauſa tentatōnis que eſt dyaboli. ergo nō a ſolo dyabolo ſit huiuſmodi tentatio que ē ad ſeductionez peccati. Contra. j. Jac. Neminē deus tentat. deus eniȝ intentatoꝛ maloꝝ ē. ergo huiuſmodi tētatio que ē ad ſeducendū non ē a deo. ¶ Item aug. in li. de bono perſeuerantie. deus neminem tentat tentatiōe ſeȝ noxia. nam ē vtilis quādo non decipimur ſȝ ꝓ-

bamur.noxia vero ē quā ſignat apoſtolus.j.ad
theſ.iij. Ne forte tētauerit is qui tentat ⁊ inanis
ſicut labor noſter. ¶ Itē cū aſſignat rō tentatōis
humane.dicit ꝙ hō tētat vt ſciat.ſi ergo finis ten
tationis hūane ē ſcire.nō ē finis tentatōis hūane
decipe.ergo ꝓpriū ē tentatōis dyabolice tentare
vt ſeducat vel decipiat.ſic.n.diſtinguit tentatio a
tentatiōe ex pte finis. ¶ Preterea. diſtinguit ten
tans a tētato in ſubſtātia ⁊ hꝫ i ſe pricipiū expe/
riēdi.ſꝫ ꝯcupiſcētia nō diſtinguit oīno ab homie
tentato in ſuba.nec hꝫ in ſe pricipiuꝫ experiendi.
illud.n.ē principiū experiēdi qḋ hꝫ in ſe potentiā
cognoſcēdi.ergo ꝯcupiſcētia nō ē principiū ten/
tandi illo mō quo dicit dyabolus tentare. Ad
qḋ dōm.ꝙ tentare ſm ꝙ ē callide expiri ad ma/
lū:eſt officiū dyaboli.ſicut dicit in glo.j.theſ.iij.
ſup illud. Ne forte tentauerit is qui tentat. ¶ Ad
hoc aūt qḋ obijcit.ꝙ dei ē tentare iſta tentatione
tanꝗ̄ actore.dicendū ē ꝙ tentatio actus inꝗ̄tum
ꝓcedit a ptāte.ſic ē dei vt actoris.inꝗ̄tum autem
tentatio ꝓcedit a voluntate:nō ē eius vt actoris.
poteſtas eniꝫ iuſta ē:ſed volūtas iniuſta ē.ſicut di
cit beatus greg.cū ergo dicit ſeruus ꝓprie dī ex
pte poteſtatis. nihilominus tn̄ ſeruit etiā deo ſua
mala volūtate.qr actū illius male volūtatis ordi
nat deus ad bonū. Uñ greg. Inde obtempat nu/
tibus diuine potētie.vnde exercet irā nequiſſime
volūtatis ſue.⁊ iterꝝ ſeruus ex pacto ē.quia dum
voluntatē ſuā implere pmittit a ſupni ꝯſilij volū
tate ligat.vt electos dei nolens tentet ⁊ tentando
neſciēs probet. Et dicit Iſido.dyabolus tentan/
do ſctoꝝ ꝑfectibus ſeruit.cū aūt dr̄.j. Jac. Deus
neminē tentat ſenſus ē.non habꝫ volūtatē tentan
di ad ſeductionem.⁊ aug.in li.de bono perſeue/
rantie.ita exponit ibi.neminē tentat.i.in tentatio/
nem inducit.nā tentari ⁊ in tentationē non indu/
ci nō ē malum. Beda vero ita diſtinguit ꝙ exte/
riorē tentationem imittit deus ad tentationē ſuo/
rum.interiorē.vero qua ſepe accipit malū.ñ imit
tit deus. ¶ Ad ſcōm vero qḋ obijcit de tentatiōe
homis. ꝙ lꝫ aliqñ tentet hō ad tentatōnem. ⁊ in
hoc miniſter dyaboli hoc tn̄ nō ē vniuerſale i tē/
tatione homis.ſꝫ ad hoc tentat vt ſciat. Unde cuꝫ
dicit i euāgelio.ꝙ ſurrexit qdaꝫ tentans ⁊c̄.hoc
dupliciter exponit ab aug.in li.de ꝯcordia euan
gelioꝝ.fieri pōt vt ꝗ̄ꝫuis tentans acceſſerit dn̄m
tn̄ reſpectiue correctus ſit.aut certe tentationeꝫ ñ
accipiamus malā tanꝗ̄ volētis decipere inimi/
cū:ſꝫ cautaꝫ potius tanꝗ̄ expiri volētis ignotū.
¶ Ad tertiū dōm.ꝙ aliter dī tentatio eē a dyabo
lo.⁊ aliter a ꝯcupiſcētia.ab ipo.n.dyabolo ē tā/
ꝗ̄ a prē.ab ipſa vero ꝯcupiſcētia tanꝗ̄ a matre.
xvi.ezech.pr̄ tuus amorreus ⁊ mater tua cethea.
Uñ dī ibidē illud Jaco.j. Concupiſcētia cū ꝯce/
perit parit pctm̄.⁊ dī in iterlineari.dyabolus in/
cētiua imittit vel cū caro ſuauia ſibi q̄rit.vult er/
go ꝙ incētiuū ſit ab ipo dyabolo tanꝗ̄ prio mo/
uēte.ab ipa aūt ꝯcupiſcētia tanꝗ̄ a ꝓximo.

Membrum tertiū.

Tertio querit cuius ſit tentatio. ⁊ prio
querit vtruꝫ tentatio ſit tm̄ hois tanꝗ̄
tentabilis.vel ēt angeli aut ēt dei. Secū
do ſi tentatio ē hois.vtruꝫ mali tm̄ an
ēt boni ⁊ mali. Tertio ſi xpi aut alterius homis.
Quarto ſi ē tentatio alterius hois vtrū ſilr dor/
mientis ⁊ vigilātis. Quinto querit vtrū eodem
mō ſit tentatio exn̄tis in ſeculo:⁊ renūciātis ſecu
lo. Sexto vtrū ſilr ſit ꝑfectoꝝ ⁊ impfectoꝝ. Se/
ptimo ē q̄ſtio ex pte maloꝝ.ſunt.n.quidā q aliqñ
reſiſtūt.quidā vero q ñ reſiſtūt. vtrū ſupſit tenta/
tio reſpectu hoꝝ ⁊ illoꝝ. Octauo querit vtrū ſi/
milr tētatio ſit reſpectu credentiū ⁊ ñ credentiuꝫ.
Nono vtrū ſilr reſpectu credentiū in cōione ec/
cleſie ⁊ reſpectu ſepatoꝝ a cōione eccleſie.

Articulus primus.

Ad primū ſic.vr̄.n.ꝙ tentatio nō ſit tm̄
hois ſꝫ ēt angeli.ſi.n.tentat deus. ſicut
habet.vi.deutro. Nō tētabis dn̄ꝫ deū
tuū.glo.deū tētat q hn̄s qḋ faciat. ſine
rōne ꝯmittit ſe piculo.expiens vtruꝫ poſſit libe/
rari a deo.ſi ergo deus pōt tentari:multo fortius
angelus. ¶ Preterea.tētatio ē expientia ad bonuꝫ
vel ad malū.ſꝫ alterꝝ hoꝝ pōt ꝯuenire āgelo.er/
go angelus pōt tentari. Cōtra.angeli determi
nati ſunt ad bonū vel ad malū.cū ergo tentatio d
qua loqmur ſit poſſibilis ad bonū ⁊ ad malum.
vt ſi i bono ſit.poſſit cadere vel ꝓbari.iſte autem
rōnes ñ ꝯueniūt angelo. ergo tētatio ñ erit āgeli
vt tētabilis. ¶ Preterea.differt rō tentātis ⁊ rei tē
tate.ſꝫ officiū ē angeli mali tētare.ergo eius nō ē
tētari.nō.n.ſeipꝫ tētat nec ab alio tentat vt cadat.
ergo nō ē angeli mali tentari nec boni. cū impoſ
ſibilis ſit ad caſum ⁊ manifeſta ſit eius ꝓbatio vl
approbatio. Ad quod dōm.ꝙ tentari ē ꝓprie
ipius homis ſm ꝙ loquimur hic de tentatōe.cū
enim dicit ꝙ deus tentat. aliud ē genus tentatio/
nis.hoc eniꝫ ē expientia poteſtatis diuie ad ſub/
ueniendum.hic aūt ſit ſermo de experiētia pote/
ſtatis ad ꝑmanendum vel,ad cadendū. ¶ Ad illḋ
ergo qḋ obijcit de āgelo ꝑ hoc ꝙ obijcit de deo.
dicendū ē ꝙ non ē huius tentatōis ſicut dictuꝫ ē.
Unde ſi tentaret angelus illa via hoc nō eſſet niſi
experiri vtruꝫ angelus vellet ſubuenire.ſꝫ de hu
iuſmodi tentatiōe nō loquimur. Si vero quereſ
fortaſſe vtrū deus a principio tentaret angelū ad
probandū. videt dicendum ꝙ nomē tentationis
nō ꝯuenit ibi.tentatio enim ꝓprie ſit cuꝫ aliquid
exigit.vnde poteſt eſſe ꝓbatio vel caſus.hoc au
tem modo nō tentat deus angelum. Nec inuenit
ꝙ deus tētauerit hoiem niſi poſt caſū,nō in ſtatu

inocētie. Unde cū angelus tunc fuiſſet ī ſtatu innocentie nō ꝯueniebat ei tentatio. ¶ Ad ſcdm̄ vero dicēdum ꝙ licꝫ experiri ad bonū vel ad malum poſſꝫ eſſe ipſius angeli ī p̄rio ſtatu. nō tñ nomen tentatōis ꝯueniret. tentatio enīꝫ videt̄ eſſe q̄ſi iter duo nō ſolum ex p̄te tentati. ⁊ ideo tentatio nō ē ipſius angeli.

Articulus ſecūdus.

Secundo querit̄ ſi tentatio hominis ē. vtruꝫ ſit mali tm̄. aut boni ⁊ mali ſcḋm eundeꝫ modū? ⁊ videt̄ ꝙ ſic. cuꝫ enīꝫ officiū dyaboli ſit tentare. nec q̄ꝫtuꝫ ē de volūtate ſua ceſſet a tentatōe. indifferēter pulſat bonos ⁊ malos. ergo ſilr̄ ſe habꝫ ad tentāduꝫ hos ⁊ illos. Cōtra. mali ſūt in p̄tāte dyaboli. ergo cuꝫ plus intēdat trahere ad ſuam p̄tāteꝫ bonos q̄ꝫ etiam malos detinere. maior eſt intentio ipſius ad tentandū ipſos bonos q̄ꝫ ad tentanduꝫ ipſos malos. ¶ Itē dr̄ in p̄s. ſup illud. Inmiſſiones p angelos malos. glo. ī malis pōt dyabolus ſicut in pecore ſuo. in bonis vō nō pōt. niſi ſicut in pecore alieno. ergo diſſimiliter ſe hꝫ ad tentādū hos ⁊ illos. ¶ Preterea. ſup illud. vi. Judic. Cū ſeuiſſet iſrahel aſcēdebat madian. glo. ñ dicūtur inualuiſſe madianite ꝯtra populū dei dū p̄cepta cuſtodiuit. cuꝫ aūt negligere cepit. mox inuadere cepit hoſtis aduerſuꝫ nos. qui iſrahel ſcḋꝫ ſpirituꝫ dicimur. ex quo deſignat̄ ꝙ aliter eſt tētatio reſpectu bonoꝝ ⁊ reſpectu maloꝝ. dicit̄ enīꝫ ibi de bonis demones nō p̄nt accedere ad ſpūales campos. vbi per ſpūales campos deſignant̄ boni. eſt auteꝫ qñ ſata noſtra corrūpunt̄. qui enīꝫ ſeminat in carne de carne metet corruptōeꝫ. ⁊ hoc ſilr̄ de malis. ergo ad malos poſſūt aſcēdere. ad bonos vero nō. diſſilr̄ ergo ſe habēt reſpectu bonoꝝ ⁊ maloꝝ tentatiōes. Ad qḋ dōm ꝙ reſpectu hoꝝ ⁊ illoꝝ eſt tentatio. Silr̄ q̄ꝫtum eſt ex parte appetitus ipſius tentātis. ⁊ hos enim ⁊ illos appetit tētare. nō tñ eſt equalis appetit᷒ ad trahenduꝫ iuſtos ⁊ ad detinēdū peccatores. pōt ēt eſſe diſſimilitudo nō tm̄ ex p̄te tentātis ſed etiā ex p̄te eius qui tentat. In malis enīꝫ eſt amplior habilitas ad recipiendū tentatōneꝫ q̄ꝫ ſit ī bonis. mali enīꝫ inclinant̄ ad tētatōeꝫ dyaboli. boni vō nō inq̄ꝫtū huiuſmodi. Iteꝫ mali veniūt ad dyabolū vt ab eo tentent̄. dyabolus vō ad iuſtos venit vt eos tentet. nō ꝙ ſe offerāt tentatōi. ex his p̄nt patere ea que obiecta ſunt.

Articulus tertius.

Tertio q̄rit̄ ſi ē tētatio hois boni. vtrū xp̄i aut tm̄ alterius hois. Et videt̄ ꝙ nō ſit tētatio xp̄i. tētatio enīꝫ dr̄ ad pfectū. in xp̄o autem nullus erat pfectus. ergo nō erat in ipſo tentatio. ¶ Item nihil iuris habēbat in eo. ſꝫ in quo nihil hēbat iuris: ñ ꝯueniebat p̄tās tentandi. ergo nō habuit p̄tātem tētandi xp̄m. ¶ Preterea. xp̄s maior fuit quocūq̄ꝫ angelo. ergo ſi tentatio nō cadit in angelum. multo fortius tentatio ñ fuit xp̄i. Sed ī ꝯtrariū videt̄ qḋ dicit̄ in glo. ſup illud. iiij. math. Si filius dei es. nō indignuꝫ fuit xp̄m tentari qui venerat occidi. vt tentatōem ſupando nobis p̄tātem daret ſuperandi tentatiōes. ¶ Itē dicit̄ in ip̄o euāgelio math. iiij. ductus eſt ih̄s in deſertū a ſpiritu vt tentaret̄ a dyabolo. Iteꝫ ſup illud p̄s. Educes me de laqueo quē abſconderūt mihi. glo. due ſūt porte mortis ⁊ per vtrāq̄ꝫ tētauit dyabolus xp̄ꝫ. per portā cupiditatis ſic̄ habet̄. iiij. math. p portaꝫ timoris in paſſione. ſcḋm ꝙ dicit̄ math. xxvi. cepit ih̄us pauere ⁊ tedere. ex quo accipit̄ ꝙ tentatio fuit xp̄i. ¶ Preterea. ſi xp̄s tētatus fuit aut tm̄ tētatus fuit tentatōe exteriori. aut etiā tētatōe interiori. ꝙ aūt tentatōe interiori videt̄. tentatōe enim timoris tentatus fuit. timor autē eſt interior. ergo fuit tētatus tentatōe interiori. Sed videt̄ ꝯtrariū per hoc ꝙ dicit̄ ſup illud. Educes me de laqueo ⁊c̄. vbi videt̄ dicere. ꝙ nō fuit tētatus niſi exteriori. ¶ Preterea tētatio interior que eſt a carne nō fit ſine pcc̄o. pcc̄m auteꝫ nullatenus nō fuit in xp̄o nec potuit eſſe. ergo nō tentabat̄ tentatiōe interiori. tentabat̄ ergo ſola tentatiōe exteriori. qḋ etiaꝫ videt̄ per hoc qḋ dicit̄ ſuper illud. ⁊ accedēs tētator ⁊c̄. glo. xp̄s ſola ſuggeſtiōe tētatus fuit. delectatio vero peccati mētem eius nō momordit.

Ad quod dicendū ꝙ tentatio fuit xp̄i ſicut legitur in euāgelio. ¶ Ad obiectuꝫ autē in ꝯtrarium dicendū eſt. ꝙ licꝫ tentatio ſit ad pfectum. hoc ñ fuit vt ipſe pficeret in ſe. cuꝫ haberet ſūmam pfectionem. ſed vt mēbra proficerent. ppter nos eiꝫ fuit huiuſmōi tētatio. ¶ Ad ſcōꝫ vero dicenduꝫ. ꝙ lꝫ nihil hēret iuris in eo cū nō haberet pcc̄m. nihilominus tñ pmiſit dn̄s ipſuꝫ ⁊ ipſe pmiſit ſe tentari. ⁊ alia ratione q̄ꝫ permiſit adam tentari. pmiſit enim adaꝫ tentari in ſtatu inocētie. vt experiret̄ in eo obedientiā quā ſciuit ipſuꝫ nō obſeruaturū. pmiſit auteꝫ ipſum tentari de cuius obedientia cōſtabat ⁊ cōſtantia. ſed vt nos exemplo illius ⁊ conſtantes ⁊ obedientes eſſemus. ¶ Ad tertiuꝫ vero dicenduꝫ eſt. ꝙ licꝫ xp̄s etiam ſcḋm ꝙ homo tanta gratia preditus fuerit maior angelo. nihilominus tamē tentatus fuit. qḋ nō de angelo legit̄. quia xp̄s cum ſit caput noſtruꝫ multa attribunt̄ ei propter nos. nō quia ip̄e indigeret. angelus autē bonus nec rōne ſui nec rōne alioꝝ dicit̄ tentari. cum angelus non dicat̄ habere membra ad moduꝫ illum ſcḋm ꝙ xp̄s dicit̄ habere membra. ¶ Preterea. quedaꝫ paſſibilitas fuit in xp̄o aſſumpta ex qua p̄te videbat̄ ſilis alijs hominibus. ⁊ ideo tentauit dyabolus ipſuꝫ. ſi enim ſciuiſſet ipſuꝫ eſſe filium dei omnino non tentaſ.

fet. Un̄ habet̄ i quadā glo. math. iiij. sup illō. ſi fi/
lius dei es. aliud tentātis ē aliud explorātis. dux
dn̄i ꝯfiteri vr̄ ⁊ homini illudere conat̄. ſic eniz tē
tat vt exploret qd̄ veret̄. ſic explorat vt tētando
decipiat. n̄ ergo auſuz tētādi haberet niſi i eo hu/
manā nāz ꝯſideraret nō ſciēdo diuinā. ¶ Ad illō
v̄o qd̄ obijcit̄ ꝯſequēter. cuiuſmōi tētatōe tentat⁹
fuiſſet. dōm ē ꝙ tentatus fuit tentatōe exteriori. ſ3
ꝙ adinuicez diuidunt̄. tētatio que ē a carne ⁊ tēta
tio que ē ab hoſte. tētatio eiz que ē ab hoſte dicit̄
exterior. que v̄o interior a carne ē. vn̄ q̄dā ab ho
ſte interior ⁊ illa xp̄s n̄ fuit tētatus. cū eiz ſint tres
gradus tētatōnis ſicut dicit. b. greg. ꝙ dyabolus
pulſat exterius. palpat iterius. trahit ad ꝯſenſuz.
pulſat ſine pc̄to. palpat cū veniali. trahit cū mor/
tali. primus gradus tm̄ erat circa xp̄m. ſ. pulſan/
do. alij v̄o duo n̄ ꝯueniebāt nec ꝯuenire poterāt.
¶ Si v̄o dicat̄ ſic habet̄ i euāgelio. ꝙ tētauit cuz
tētatōe timoris. de timore qdē legit̄ i euāgelio d̄
tētatōe aūt nō legit̄ ꝙ nō fuit ibi tētatio ſicut dr̄ i
glo. ſupradicta. Dicēdū eſt ad p̄ſens. ꝙ eſt timor
duplex. Eſt eniz timor nālis. nolente diuidi aīa a
corpore ſm nām. ⁊ iſte timor fuit in xp̄o. ratione
huius timoris nō dicit̄ proprie xp̄s tētatus. Eſt
alius timor qui dicit̄ propaſſio. nō dico ꝑpaſſio
que eſt pturbate mētis. talis eniz nō poterat ꝯue/
nire xp̄o. ſ3 ꝑpaſſio. ⁊ hoc mō aſſumpſit ip̄e no
ſtrā infirmitatē que noſtre redēptiōi ꝯpetebat. ⁊
dicit̄ eſſe motus ſubitus ex pte ipſius ſenſualita/
tis n̄ ex pte rōnis deiformis. cui nihil erat ſubitū.
⁊ per hūc modū poterat eſſe tētatio timoris. nō
q2 dyabolus haberet ptātez incutiendi huiuſmo
di timorez. niſi quatenus ipſe filius dei voluit. ⁊
ſm ꝙ deus ⁊ ſm ꝙ homo.

Articulus quartus.

Quarto querit̄ vtrū dyabolus tētet ſilr̄ bonos dormiētes ⁊ vigilātes. ⁊ vr̄ ꝙ nulla ſit tentatio reſpectu dormiē/
tiū. ſcit. n. dyabolus ꝙ i dormiētibus
nō ē vſus li. ar. vbi aūt nō ē vſus li. ar. nec ē me/
ritū nec demeritū. Ubi aūt n̄ ē meritū vel demeri
tū. nullius ē effect⁹ tētatōnis. ergo tētatio nullū h3
effectū i dormiēte. nō eniz ꝯſentire pōt tentatōni.
⁊ ita nō ē demeritū. nec reſiſtere tentatōi ⁊ ita n̄
eſt meritū. ¶ Preterea. ſup illud Job. vij. terre/
bis me p ſomnia. diſtinguit̄. quot modis tangit̄
animū imagines ſomnioꝝ. quoꝝ vnus eſt. ꝙ ali
qn̄ fiunt illuſione. aliqn̄ cogitatōne ſimul ⁊ illu/
ſione. ⁊ his duobus modis iterponit dyabolus
ptes ſuas. ſed iſte illuſiōes nō fiūt niſi in pte ima
ginatiua. in illa v̄o pte nec eſt meritū nec demeri/
tū. licz eniz appareat proſpera dormiētibus que
poſſent allicere animū ad indebitā cupiditatē. vl̄
aduerſa que poſſent deijcere p timorē. tn̄ nec etiā
mens timore deprimit̄ nec indebita ſpe ſubleua/
tur. ergo tētatio dyaboli cū nō aliter fiat nullum
h3 effectū. pro nihilo ergo ſit tētatio huiuſmodi.
S3 videt̄ ꝯtrium p hoc ꝙ dicit b3 grego. hec
maligna agere ſuperna diſpēſatio benigne pmit
tit. ne in electorū cordibus ipſe ſaltez a paſſionis
premio ſomnus vacet. ¶ Itē ſup illud Job. vij.
terrebis me p ſomnia ⁊c̄. glo. ſanctos quo nun⁹
valet vigilātes grauius tētat dormiētes. ex hoc
etiā eodē videt̄. ꝙ grauius tentent̄ boni i ſomno
q̄ in vigilia. S3 hoc vr̄ falſuz q2 in vigilia boni
tētant̄ aliqn̄ vſq3 ad caſuz. ſomno v̄o nūq̄ tentā
tur vſq3 ad caſuz. ergo grauior ē tētatio in vigilā
tibus q̄ i dormiētibus. Ad qd̄ dōm ꝙ ē tēta/
tio i ipſis dormiētibus. ¶ Ad obiectū aūt r̄ndēdū
ē ꝙ l3 tētatio nō habeat effectū tpe dormitōis vt
ꝯſentiat̄ ei vel oio repellat̄: nihilomin⁹ aliquē h3
effectū. ex ꝯcepto eniz in ſomnis cōſequēter cum
auertit rō vel ſequit̄ tentatōem vel repellit. ⁊ tūc
hab3 effectū tentatio vel nō h3 effectuz. nulla er/
go eſſet tētatio dyaboli ſi ſciret nullū effectū ſecu
turū. ſed q2 conicit aliquē effectuz poſſe ſequi. iō
tentat i ſomnis. Rō aūt quare tūc tētat in illa pte
imaginatiua ſiue fantaſtica q2 tunc plus viget. ex
illa eniz pte ſemp intēdit tentare ex qua pte maio
rē credit eē effectū. ¶ Ad illud v̄o qd̄ dicit. b. greg.
ꝙ dn̄s pmittit in ſomno tētare ne ſomnus vacet a
premio paſſionis. dōm. eſt. ꝙ p hoc nō dat intel/
ligere ꝙ in ſomno ſit merituz. ſed cū ſit vigilia ⁊
plac3 ipſis bonis ꝙ ſic torquentur i ſomno. nec
aliter ꝯſentiunt delectatōi. tunc ē merituz. occaſio
ergo meriti poterat eē in ipſo ſomno. ſ3 non ipſe
effectus meriti. ¶ Ad illud v̄o qd̄ obijcit̄ vtrꝫ gra
uior ſit tētatio in ſomno q̄ in vigilia vel ecōuer/
ſo. dicenduz eſt. ꝙ grauior poteſt dici dupli̾. vel
rōe occaſionis vbi nulla eſt reſiſtētia. ⁊ hoc mō
grauior eſt in ſomno. vel ratione effectus imedia
te ꝯſequētis. ⁊ ſic grauior eſt in vigilia. Un̄ gra/
uior poteſt dici ratione dāni quod conſequitur
⁊ ſic eſt in vigilātibus. vel q2 nō eſt reſiſtentia ex
parte coruz qui tentant̄. ⁊ ſic eſt grauior in dor/
mientibus.

Articulus quintus.

Quinto querit̄ vtrꝫ dyabolus ſilr̄ tentet exiſtētes i ſeculo ⁊ renūciantes ſecu/
lo? ⁊ vr̄ ꝙ grauiōr ſit tētatio renūciā/
tibus ſeculo. p hoc ꝙ dicit. b. grego.
grauis meror vnicuiq3 i initio ꝯuerſiōis ſue. cuz
ſua pc̄ta ꝯſiderās curarū ſecularium vult ꝯpedes
rumpe. ⁊ viā dn̄i incedē: deſiderioꝝ tpaliū graue
onus abijcē. ⁊ iugū dn̄i leue libera ſuitute porta
re. Itē quē pugna meroris ſupare n̄ valuit ne ipa
ſecuritas ſternat diſpēſāte deo pmittit̄ vt p⁹ auer
ſiōez ſuā tētationū ſtimulis fatiget̄. ex his accipit̄
ꝙ grauiores ſūt tētatōnes a ſeculo recedētiuz q̄
ipoꝝ ſeculariū. ¶ Itē ſup illud exo. xiiij. reuerſ

caſtrametent̃ ⁊c̃. glo. multa offēdicula ⁊ multe tē
tationes occurrūt volētibus agere que dei ſunt.
ex q̃bus relinquit̃ ꝙ grauiores ſunt tētatōes iſto/
rum ꝗ̃ illoꝝ. ¶ Itē ſup illud. Tūc ih̃s ductus ē in
deſertū Math. iiij. glo. in deſerto fit tentatio. q̄2
non an̄ ſe hoſtis erigit: ꝗ̃ homo de mundo exijt.
ſ3 eim eum ſub legibus ſuis. ¶ Itē ſuper illō Job
xl. abſorbebit fluuiū ⁊c̃. ātiquus hoſtis ꝓ magno
nō hab3. cū ſub iure ſue tyrānidis terrena querē
tes tenet. q̄ ꝑ ipſa vite ſue ſtudia deorſu3 currūt. ſ3
illos magnopere rapere nitit̃. quos ꝺſpectis terrenis
ſtudijs iā iungi celeſtibus ꝯtēplat̃. Sed ecōtra
videt̃ ꝑ hoc ꝙ dicit. b. greg. de egypto exeūtibus
e vicino bella ſubtrahunt̃. q̄2 relinquētibus ſeculū
quedā plus trāquillitas oñdit̃. ne ipſa temeritate
⁊ inchoatōe turbati. ad hoc ꝙ reliquerāt redeāt.
¶ Itē ſuper illud Job. xl. qui reuelabit faciē idu/
menti eius. glo. al̃r leuiathā religioſos tentat. al̃r
huic mundo deditos. nā prauis mala q̄ deſiderāt
apte. bonis autē latent̃ inſidiās ſub ſpē ſanctitatis
illudit. cū ergo plura ſint genera maloꝝ q̄ deſide
rāt ꝗ̃ illa ꝑ que poſſit bonis illudi. multiplicior ē
tētatio qua tētant̃ huic mūdo dediti: ꝗ̃ illa qua tē
tant̃ ab hoc mundo ſepati. Ad qō dōm. ꝙ gra
uior eſt tētatio recedētium a mūdo. ſed diſtinguit̃
diuerſus ſtatus illoꝝ. Eſt eim quidā ſtatus i ipſo
acceſſu ad religionē. ⁊ i illo ſtatu occurrūt tētatio
nes. ꝓ bono. n. ꝺrelictus ſurgit in ſcādala vel ne
oino derelinquat̃ nitit̃ retinere. Eſt alius ſtatus in
initio ꝯuerſionis. ⁊ i iſto ſtatu ex diuia miſericor/
dia aliq̄n mitigant̃ tētatōes apud iſirmas mētes.
⁊ dat̃ quedā ſuauitas ſiue mentis iocūditas poſt
euaſionē laqueoꝝ. Eſt iteꝝ tertius ſtatus qui ē in
ꝓgreſſu religiōis. q̄ ⁊ i illo ne ſit negligētia ex ſe/
curitate occurrūt tētatōnes. ⁊ de his dicit. b. gre.
ne ꝯuerſus ſecuritatis negligētia diſſoluat̃ ipulſu
tētationis afficit̃. ſepe autē ta3 diutina ſunt tētatio/
nu3 certamina: ꝗ̃ longa fuerūt ichoātiū blādimē
ta. Eſt aūt quartus ſtatus i pfectōe ⁊ tūc diuia cō
ſolatōe roborant̃. Ūn̄ dicit. b. greg. in ichoatione
inueniunt blandimēta dulcedis. i medio certami
na tētationis. ad extremū vero ē pfectio plenitu/
dinis. Cū ergo tot ſint ſtatus. in primo ſtatu gra/
uior ē tētatio dyaboli eo ꝙ nitit̃ retinere. Ad hoc
facit illa glo. que ē Mat. iiij. ꝗ̃tum vero ad ſcō3
ſtatu3 minus ē grauis tentatio. quātum ad tertiu3
vero ſtatu3 vno mō dicit̃ eē grauior alio mō mi/
nus grauis. Nā in hoc minus grauis. q̄2 nō ſunt
tot differētie tētationū. quot i ſeculo exiſtētiū. In
hoc āt grauior. q̄2 ad cognoſcēdū difficilior. In
vltio vero ſtatu ⁊ ſi grauiſſime ſint i ſe tētationes.
alleuiant̃ pp robur ſuſtinētiū. ¶ Per hoc p3 qua
liter reſpōdēdu3 ad obiecta. Illud eim qō obijcit̃
de ſecūdo ſtatu recedētiū a ſeculo. ꝯcludit ꝙ quo
ad hoc minus grauis eſt tentatio. ¶ Illud autem
qō ſecūdo obijcit ꝯcludit ꝙ multiplicior ē tētatio
exiſtētiū in ſeculo. ⁊ ita quaſi ad idē tendūt. ſed ex
eā differēti. alie vero rōnes oſtēdūt grauiores eē
tētationes a ſeculo recedētiu3.

Articulus ſextus.

Sexto querit̃ vtrū dyabolus ſimil̃r tē/
tet perfectos ⁊ impfectos. Et videt̃ ꝙ
grauior ſit tētatio dyaboli reſpectu ꝓ
ficientiū aut pfectoꝝ. ꝑ hoc qō dicit. b.
greg. creſcētibus virtutibus magis ſeuit dyabo/
lus ad tētandū. ſ3 nō ē cremētū in virtutibus niſi
quo ad ꝓficiētes vel pfectos. ergo grauius tētat
ꝓficiētes ⁊ perfectos. ¶ Hoc idē videt̃ ꝑ hoc qō
dicit̃ ſup illud Job. iij. Qui parati ſūt ſuſcitare le/
uiathā. glo. alijs quos ſecure poſſid3 dormit. his
vero qui ꝯ ſe ſuſcitāt leuiathan euigilat ad omnē
pugnā. ſed euigilare ad pugnā ē euigilare ad tē/
tationē ampliorē. ergo grauior eſt tētatio in ꝓfi/
ciētibus ⁊ perfectis. hi eim ſunt qui ꝯ ſe ſuſcitant
leuiathan. Cōtra. videt̃ ꝙ grauior ſit tētatio i3
perfectorum. per hoc qō dr̃. j. Iaco. ſuper illud.
Unuſquiſq3 tentat̃ ⁊c̃. cum ſup fundamētum li/
gnum fenū ⁊ ſtipulā edificamus dyabolus ſup/
ponit incēdiu3. edificemus auꝝ ⁊ argentū ⁊ lapi
des ꝓcioſos ⁊ tētare nō audet. nec tñ oino ꝺſiſtit.
ſed iperfecti ſūt qui edificāt lignū fenu3 ⁊ ſtipulā.
dyabolu3 aūt ſupponere incēdiu3 nō aliud eſt ꝗ̃
tentare. Qui vero edificāt aurū argentū lapides
precioſos ſunt perficiētes ⁊ pfecti. cu3 ergo iſtos
intendat tētare. illos autē non audeat tētare. vel ñ
ſic audet. ergo grauior eſt tentatio imperfectoru3
ꝗ̃ perfectorum. ¶ Preterea. vbi magis inuenit
aditum tentationis ibi magis tentat. ſed in imper/
fectis inuenit magis aditū tentatiōis. ergo magis
tentat. ergo fortior eſt tētatio ex parte imperfecto
rum ꝗ̃ ex parte perfectoꝝ. ¶ Qō etia3 videt̃ per
hoc qō dicit. b. greg. perfecti magis reſiſtūt tēta/
tioni. ſ3 ꝯtra reſiſtētes ē dyabolus debilis vt for/
mica. ꝯtra conſentiētes ē fortis vt leo. iperfecti aūt
magis appropinquāt ꝯſenſui. ergo fortior eſt re/
ſpectu illoꝝ. Ad qō dicēdū. ꝙ feruētior eſt ten/
tatio reſpectu proficiētiu3 aut perfectoꝝ. potētior
tamē eſt reſpectu imperfectoꝝ. Maior ergo tēta
tio dicit̃ duobus modis vel rōne feruoris i ipſo.
vel rōne efficacie in eo qui tentat̃. Primo modo
dicit̃ reſpectu perfectoꝝ tentatio dyaboli maior.
ſecūdo vero modo reſpectu iperfectoꝝ. ¶ Cū er
go dicit̃ ꝙ plus ſeuit dyabolus ad tētandū cu3 ē
maius cremētū virtutū hoc ad feruorē refert̃. ma
gis eim appeteret deijcere pfectū ꝗ̃ iperfectum.
¶ Ad ſcōm vero dōm. ꝙ ſicut accidit ꝺ aliq̄ princi
pe terreno. ꝙ magis iſurgit ꝯ illū q̄ plus aufert ꝺ
iure ſuo. vel q̄ plus nocet regno ſuo. ita ē ꝺ dya/
bolo q̄ iſurgit plus ꝯ pfectum q̄ magis nocet re/
gno ſuo ꝗ̃ ꝯ ipfectū q̄ minus nocet. Ūn̄ ſi ꝯtingat
aliquādo vinci vel reſiſtentiā iuenire. plures ſibi

adiūgit ad expugnationē hoſtis. ⁊ ita ēt facit dya
bolus. ſic ergo dicit̄ maioꝛ eē tentatio: qꝛ ex maio
ri feruoꝛe appetitus. ¶ Ad illud vero qđ obijcit̄
ex alia pte dicēduʒ. ꝙ maioꝛ dr̄ eē rōne efficacie.
vbi eīm edificat̄ lignū. fenū. ⁊ ſtipula. mā pꝛepa/
rat̄ tētationi. ⁊ ita ī hoc audacioꝛ efficit̄ ad tentā/
duʒ ⁊ facilius ꝯſequit̄ effectū. ¶ Qđ aūt dicit̄ nō
audere ꝯ eos qui edificāt auruʒ ⁊ argen. ⁊c. hoc
eſt qꝛ ſibi īuenit mām aptatā. nec tn̄ oīno deſiſtit.
cū amplius ferueat ꝯ ipſum ſed latentius pſequit̄.
vt ſic facilius decipiat. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ
vbi inuenit maioꝛem aditum tētationis. ibi eſt effi
cacioꝛ tentatio. ſed nō feruētioꝛ.

Articulus ſeptimus.

SEptimo querit̄ de tentatione dyaboli
ex parte maloꝝ. cum ſint quidā quā/
doqʒ reſiſtētes. quidā vero nō reſiſtē
tes. vtrū ſimilr̄ ſit tētatio reſpectu ho/
rum ⁊ illoꝝ. ꝙ eīm magis tentet reſiſtētes. videt̄
per hoc qđ dicit. b. greg. hoſtis noſter nos ī hac
vita poſitos. quātomagis ſibi rebellare cōſpicit:
tanto amplius expugnare ꝯtendit. ¶ Itē greg. in
omel̄ xij. ſuper pꝛimā partē Ezech. antiquus ad
uerſarius qui de celo lapſus ē inuidet ⁊ inſidiari
amplius īcipit. acrioꝛeſqʒ ꝙ̄ cōſueuerat tētatōes
admonet. ita vt plerūqʒ reſiſtentem animū tentet.
ſicut nūquā an̄ tentauerat. quādo poſſidebat. Un̄
ij. Eccī. fili accedens ad ſeruitutē dei pꝛepara ani
mā tuam ad tentationē. ⁊ dicit̄. ix. Marci. de de/
moniaco qui a dn̄o ſanabat̄. qđ clamās ⁊ multuʒ
diſcerpēs cum exijt ab eo. in quo notat. b. grego.
acrioꝛē eſſe tentationē ipſius dyaboli ī eo qui re/
luctat̄ tētationi. ¶ Itē greg. Cum mēbꝛa plus ad
deum pꝛoficiūt. tūc acrioꝛes tētationū īſidias to/
lerare nō deſiſtūt. ⁊ iterū cuʒ videt dyabolus ſan
cte mentis ſtudium ꝯ ſe ⁊ alijs ꝓdeſſe. multipli/
cata ſatagit tentatione cōfundere. ex quibus om/
nibus colligit̄ ꝙ acrius tētat dyabolus ſibi reſi/
ſtentes. Sed videt̄ ꝯ̄rium per hoc qđ dicit. b.
greg. Qui eīm nō reſiſtūt tētationi ſequunt̄ tētatio
nē. qui aūt ſequunt̄ tētationē vento tētatiōis qua/
tiunt̄. magis ergo tentant̄ qui omni vēto tētatio/
nis cedunt. ¶ Preterea. plus pōt dyabolus ī ſuo
pecoꝛe ꝙ̄ in alieno. ſed pctoꝛ dum ē in peccato ē
quaſi ꝓpꝛiū pecus dyaboli. ergo plus pōt in illo
ꝙ̄ ī reſiſtēte. magis ergo tētat nō reſiſtētes ꝙ̄ reſi
ſtētes. ¶ Item hiero. Quāto plures ſue volūtati
ſubijcit. tāto eos pluribus tētatiōibus ꝯcutit. ſʒ q
cedunt tētatōi ī ſubijciūt ſe volūtati dyaboli. ergo
magis tētatōibus ꝯcutiunt̄. Ad qđ dđʒ. ꝙ acri
oꝛes ſunt tētatōes reſpectu reſiſtētiū ſiue ēt bono
rū ſiue maloꝝ. aliqn̄. n. ipſi mali qbuſdā ēt tenta/
tōibus reſiſtūt. rō aūt eſt ex pte bonoꝝ qꝛ maioꝛ
vr̄ ſibi victoꝛia. ſupbia ē nolle vici ſʒ velle vincē.
ex pte vero maloꝝ rō eſt ne a ptāte ſua euadant.
reſpectu vero nō reſiſtētiū dr̄ eē multiplicioꝛ tēta
tio ſed nō grauioꝛ. aliqn̄. n. reſpectu illoꝝ deſiſtit
a tētatōe. Un̄ dicit. b. greg. Antiquus hoſtis poſt
ꝙ̄ tētatōes infixit ad tēpus recedit. nō vt malicie
finē pꝛebeat. ſʒ vt coꝛda que ꝑ quietē ſecure red/
diderit repēte rediens facilius irrumpat. Et dicit
btūs grego. alibi. Illos īquietare negligit quos
quaſi quieto iure ſe poſſidere ſentit. Si vero cō/
tingit ꝙ nō pluribus tētatōibus ſibi cedētem in/
uadat. hoc accidit ne per moleſtiā tētationuʒ eum
ad refugiū dei ire cōpellat.

Articulus octauus.

OCtauo querit̄ vtrum ſimilr̄ ſit tentatio
dyaboli reſpectu credētium ⁊ nō cre
dētium. Videt̄ eīm ꝙ maioꝛ ſit tētatio
ꝯ credētes. ꝑ hoc qđ dicit. b. greg. nō
ꝓ magno dyabolus hʒ ꝙ īfideles tulerit ſed toto
niſu in illoꝝ moꝛtē ſe erigit. quos ꝯ ſe regnantes
cognoſcat. ex quo accipit̄ ꝙ maioꝛ ē tētatio reſpe
ctu credētiū ꝙ̄ nō credētiū. Itē īſido. qꝛ nō ī cre
dētibus ītriſecꝰ regnat. ꝯ eos extriſecus pugnat.
⁊ qui interius amiſit dn̄ium. ꝯ eos exterius mo/
uet bellum. ¶ Itē ad idem ſup illud. xi. Ioſ. cum
audiſſʒ iabin rex aſoꝛ ⁊c. glo. antiqui poſſeſſoꝛes
ad pugnā pꝛouocant̄. ⁊ ſi oppugnant̄ pꝛimi mul
to plures ꝯſurgunt ⁊ ī malum ꝯſpirāt. ſed q ſunt
antiqui poſſeſſoꝛes niſi dmones qui poſſederūt
animas an̄quā reciperēt fidē vel fidei ſacramen/
tum. Illi ergo poſt ſuſceptionē fidei ad pugnā ꝓ
uocant̄. ⁊ ſi ꝯtingat eos oppꝛimi: cū maioꝛi mul
tiplicatione. tentationū cōſurgūt. Sic ergo arguit̄
ꝙ demones magis pꝛouocant̄ ad tentādum cō/
tra ipſos fideles. ¶ Preterea. fide. ſicut dicit. b.
pe. in canonica ſua. pꝛia. pꝛimo fit reſiſtentia ꝯtra
tentationes dyaboli. ſʒ cōtra ſibi reſiſtētes acrius
inſurgunt. hoc etiaʒ deſignat̄ per hoc quod dicit̄
j. exo. Cum dixit rex egypti venite ſapiēter oppꝛi
mamus cuʒ ne foꝛte multiplicet̄ ⁊c. Orig. in glo.
hoc ē dyabolus qui dixit ī coꝛde ſuo nō ē deus.
qui genti ſue. ideſt apoſtatis angelis dicit ecce po
pulus filioꝝ̄ iſrahel. eoꝛum ſcilʒ qui poſſūt mēte
domini videre. potētioꝛ eſt nobis. venite ſapiēter
oppꝛimamus eum. ex quibus omnibus colligit̄.
ꝙ foꝛtius inſurgit ad tentādum dyabolus cōtra
ipſos fideles. Sed cōtrarium videt̄ ſcilʒ ꝙ ma
gis tentet infideles per hoc qđ dicit augu. in li. de
anima ⁊ ſpiritu. tentat enim non tm̄ vigilādo ſed
etiam doꝛmiēdo grauiter animā infidelem. Unde
augu. Cum cere mulier mentē muliercule ſibi per
infidelitatē ſubiugauerit diuerſaꝝ rerum ſpecies
aut ſimilitudines ipꝛimit. ⁊ mētem quā captiuas
tenet deludēs. modo leta. modo triſtia oſtēdens.
ꝑ dūia queqʒ dducit. ergo rōe īfidelitatis plures
ſūt illuſiōes. ergo ples tētatōes. ergo plus tentat
īfideles ꝙ̄ fideles. ¶ Itē greg. li. moꝝ. xiij. Facile

inimico reſiſtit:ſi nõ ei vel in multis lapſibus vel in vno diutius cõſentiatur. Si vero eius ſuaſionibus anima ſubeſſe conſueuerit: q̃to ſe crebri⁹ ei ſubijcit. tãto ei ſibi intolerabilem facit: vt ei reluctari nõ poſſit. ſʒ quãtomagis ē intolerabilis. tãtoplus tẽtat ⁊ ecõuerſo. ergo cũ īfideles crebrius ſe ſubijciãt eis: ē magis intolerabilis ⁊ ita pluribus eos tẽtationib⁹ cõcutit. ¶ Itē qui nõ habet ſcutũ quo ſe defendat ab aduerſario. facilius ab eo ipugnatur. ſed ipſa fides ē ſcutũ ſicut habeť vj. ad Ephe. Accipite ſcutum fidei ⁊c. ſed infideles nõ habẽt huiuſmõi ſcutũ. ergo dyabolus facilius tẽtat eos ⁊ volũtatem habet tẽtandi. ergo plus tẽtat inſideles q̃ fideles. Ad qđ dicendũ ꝙ acrius ⁊ cũ maiori aſtutia tẽtat fideles q̃ īfideles. Infideles autẽ plus tẽtat .i. pluribus tẽtationib⁹ pulſat. ⁊ per hoc poſſunt ſolui ea que ex vtraqʒ pte obijciunť. In prima enĩ obiectiõe dicebatur ꝙ nõ multũ reputat infideles ſed toto niſu cõtra fideles exardeſcit. ⁊ hoc ē ꝙ iã euaſerunt regnũ dyaboli ⁊ ſubiecti ſunt regno chriſti. ſi tamē cõtingat fideles eē negligẽtes. iã iterũ ad regnũ eius reuertunť. de quibus apoſtolus dicit ad titum primo. cõfitenť verbis ſe noſſe deũ factis autē negãt. Et in prima canonica ioan. ij. ca. Qui dicit ſe noſſe deũ ⁊ mandata eius nõ cuſtodit mēdax eſt. Qualibus autem tentationibus tentet ipſos fideles. dicit beatus grego. Acrius poſt redemptoris aduētũ quoſdã q baptiſmatis ſacramento ſunt renati deglutire ſe poſſe ꝯfidit. alios nanqʒ ſb xpianitatis nomine poſitos deuorat. q2 in ipſo eos fidei errore ſupplãtat. alios q rectitudine fidei nequaq̃ deuiat: ſʒ ad vſuʒ praue actionis iclinat. alios i opatiõe imũditie iflectere ñ valet: ſʒ apđ ſemetipſos itus in ſtudio cõtẽtiõis itorquet. vt a caritate mẽtē diuidãt. rectũ nõ ſit quicquid exterius operanť. ¶ Et p hoc idē ſoluunť ēt alia argumenta cõſequẽtia. argumẽta võ q̃ obiecta ſunt in cõtrarium ad hoc tendũt. vt infideles pluribus tentationibus a dyabolo pulſentur.

Articulus nonus.

Nono queritur vtruʒ magis tentet dyabolus exiſtẽtes in communione eccleſie q̃ ſeparatos ab ea. Et videť ꝙ magis tentet exiſtẽtes i cõmuniõe eccleſie. qui enĩ ſunt in cõmuniõe vel vnitate eccleſie. quo ad hoc ſunt de acie xpi. ſʒ cõtra illos q ſunt de acie chriſti ē pugnã dyaboli. pugna aũt ē p tẽtationē. ergo dyabolus plus ipetit tẽtationibus exiſtentes in vnitate eccleſie. illi enim qui ſunt ſeparati traditi ſunt poteſtate dyaboli. ⁊ cũ ſint in poteſtate dyaboli: eos quaſi ſecure poſſidet. nõ ergo tẽtationibus impugnat. ¶ Item. gregori⁹. Ubi ſibi reſiſtere fortem conſiderat illic contra vires proculdubio dolos parat. ſed qui ſunt i vnitate eccleſie plus habent fortitudinis. ergo cõtra tales dyabolus dolos parat. ſed doli illi nõ ſunt niſi tentationes doloſe: ergo tentationibus doloſis impetit exiſtentes in vnitate eccleſie. ¶ Item ī archa erant animalia munda ⁊ imunda. ſed per munda ⁊ imunda animalia ſignantur peccatores ⁊ iuſti. qui tñ ſunt in archa .i. in vnitate eccleſie. per aquas aũt ſignanť tentatiões. Di ãt. vij. geñ. quãtomagis aque multiplicabanť. tãtomagis archa eleuabať in ſublime. ergo contra exiſtentes i vnitate eccleſie ſiue bonos ſiue malos. magis inducť tentationes. Sed econtra videť. ſeparati enim a cõione eccleſie traditi ſũt ptãti ſathane .j. Cor. v. de chorinthio fornicatore tradidi huiuſmod ī hoiem ſathane. cũ aũt traditi ſunt ptãti ſathane. ptãs aũt eius ad tentandũ in anima ⁊ ad vexandum in corpe. ergo huiuſmodi hoies magis tentantur ⁊ vexanť a demonibus. ¶ Itē ſi dareť edictum a rege ꝙ vnuſquiſqʒ faceť de bono ſuo qđ vellet. tũc poſſʒ iudeus ſi haberet bouē occidere. ſilr cuʒ ſit edictũ a rege celeſti p miniſtros eccľe. ꝙ dyabolus exerceat ſuã ptãtē i ipſo peccore. põt dyabolus cũ ſit pmiſſus ꝓ volũtate ſua tẽtare. ñ. n. vſqʒquaqʒ hʒ ptãtē occidẽdi. peccõr. n. eſt ſicut pecus dyaboli. ſič habeť in glo. ſup illud. Immiſſiones p ãgelos malos. ſʒ nõ hʒ tãtã permiſſionē reſpectu illoꝝ q nõ ſunt ſepati a cõione quãtã hʒ reſpectu illoꝝ q ſepati. nec tẽtat niſi q̃tenus pmiſſus ē. ergo magis tẽtať ſepat⁹ a cõione. q̃ nõ ſepat⁹. Huius ēt gr̃a põt q̃ri. cũ dyabolus odio hẽat hoiem ineſtimabilr ⁊ voluntatem oĩmodã nocẽdi. qũo pt eē ꝙ accepta licẽtia a dõ p miniſtros eccľe de ſepatis a cõione pcat eis. ſi eiʒ adeſt ptãs ⁊ adeſt volũtas ⁊ aſtutia nocẽdi. ñ deeſt ipſe act⁹. ergo ꝯtinua vr̃ tẽtatio eē ⁊ ꝯtinua vexatio. ¶ Ad primũ dõm. ꝙ maior ē voluntas dyaboli ad tẽtãdũ exñtes in vnitate eccľe q̃ ſepatos ab eccľa. ſunt tñ quidã in vnitate eccľe p caritatē. quidã vero p fidē informē tñ. maior ãt ē voluntas eijciendi exñtes i vnitate eccľe p fidē. q̃to eniʒ plus ptinẽt ad aciē dei. tãto plus itendit eos deijcē ⁊ reducē ad aciē ſuã. ¶ Illud aũt qđ dicit b. gre. itelligiť de illis q hñt fortitudinē ex vnitate caritatis: nõ tñ ex vnitate fidei iformis. illi. n. cũ ſint peccores ad aciē dyaboli ptinẽt. lʒ q̃ ad qđ ad vnitatē eccľe ptineãt. Illud võ qđ tertio obijciebať õ archa ſic itelligẽdũ ē. ꝙ multiplicatio tẽtationũ q̃ p aquas deſignãť. ñ quoſcũqʒ exñtes i archa ducũt ad ꝑfectũ ſʒ bonos exñtes i vnitate caritat. ¶ Ad ea võ q̃ obiecta ſũt ex alia pte dõʒ ē. ꝙ libior ē volũtas tẽtãdi ⁊ ipa tẽtatio reſpcũ ſepatoꝝ ab vnitate eccľe q̃ reſpectu exñtiũ i vnitate. nec tñ ē oĩo libã. lʒ. n. fiat pmiſſio ptãtis dyabolice ad tẽtandũ vel ad vexandũ ſepatũ a cõione eccľe. nõ tñ ē oĩmoda pmiſſio. ſʒ ad hoc vt ſpirit⁹ ei⁹ ſalu⁹ fiat. ad hoc. ſ. vt p tribulatões in aia

vel in coꝛpe agnoſcat pc̄to ſe deliquiſſe ⁊ cogno
ſcēs ſe peniteat ⁊ penitēs ſatiſfaciat. ⁊ ſic ad vni/
tatem eccl'e redeat ¶ Ad illud vō qđ ſcđo obijcit
ſilr̄ dōm ē. ꝙ nō eſt oīo ſilē qđ inducit᷑ de edicto
regis terreni ⁊ de edicto regis celeſtis facto per
pꝛecones eccl'ie. Ibi eniꝫ licitū ē occidere pecus
ſuū. hic aūt nō eſt oīo licitū. ſi enim ꝑmittat deus
tētare vſqꝫ ad caſum pc̄ti vlterioꝛis. ſm̄ illā vlt.
apoc. Qui ī ſoꝛdibus ē ſoꝛdeſcat adhuc. hoc eſt
aliqñ ex miſericoꝛdia vt veniēs ad ꝯfuſiōꝫ pc̄ti.
redeat ad vnitatē a q̄ receſſerat. ſm̄ illđ. iiij. mich.
Veniēs ad babilonē ibi liberaberis vel ex iuſti/
cia vt ſi noluerit redire ad vnitateꝫ: hic inchoet᷑
ſua dānatio vt ī futuro ꝯſūmetur. ¶ Ad illud qđ
querebat᷑ ꝯñter cū ſeꝑatus a cōmunione eccleſie
tradat᷑ in ptātem ſathane. q̄re nō oīmodo nocet
vt ſic mō vexet᷑ excōmunicatus ſicē fuit ī pꝛio ſta/
tu eccl'e. dici pōt ꝙ ꝑcit eis ⁊ retrahit manū tēta/
tōis ⁊ vexatōis vt plures ſumāt audaciā ꝯtuma
cie ſiue inobediētie. ⁊ ꝑcidant᷑ a cōmunione ec/
cleſie. potuit eniꝫ in pꝛiſtino ſtatu eccl'ie ꝑcipere
ꝙ quidaꝫ ꝑ tētatōem ⁊ vexatiōem ſuā coꝛꝛige/
bant᷑ ⁊ timebāt incidere in ſniam excōicatōis. ⁊
ita plures ꝑ vexatōeꝫ excōicatoꝝ amittebat. mul
ctato eniꝫ peſtilēte ſapiētioꝛ erit ſtultus. xxi. pꝛo/
uerb. ⁊ iterū peſtilēte flagellato ſtultus ſapiētioꝛ
erit. xix. ꝓuerb. ꝑꝑ hec licꝫ ptātem hēat grauius
tentandi vel vexandi. diſſimulat vt plures tra/
hat ad interitum.

Membꝛum quartuꝫ.

Completa ꝯſiderati ōe tētatōis ex ꝑte
eius q̄ tentat᷑. ſequit᷑ ꝯſideratio tenta/
tōnis ex ꝑte cāe ꝑꝑ quā fit tentatio. Et
poteſt queri vtrū cauſa tētatōis dya/
boli ſit ex inuidia vel ex alia cā. ⁊ videt᷑ ꝙ ex in/
uidia ꝑ hoc ꝙ dicit bt̄s greg. In paradiſo dya/
bolus inuidēs homini. ſuꝑbie vulnus infixit qꝛ
amiſſa beatitudine minoꝛē ſe īmoꝛtalitate illius
agnouit. vt q̄ moꝛtē ñ acceperat ꝯdit᷒ meret᷑ ela/
tus. ¶ Hoc etiā vr̄ ꝑ hoc qđ dicit bt̄s aug. in. xi.
li. ſuꝑ gen̄. ad lit. ꝑꝑ excellētiaꝫ delectatus tumuit
ſuperbia ꝑꝑ quā cecidit a beatitudine ſpūalis pa
radiſi ⁊ inuidia ꝯtabuerit. ergo cauſa tentatōnis
humani generis fuit ex inuidia. Sꝫ videt᷑ cō/
trariū. inuidia eniꝫ ē reſpectu ſuperioꝛis vl' reſpe
ctu paris ne fiat ſuꝑioꝛ. ſꝫ hō ñ fuit ſuperioꝛ nā.
nec etiaꝫ oīno par. ergo reſpectu eius nō fuit in/
uidia. ¶ Preterea. tentatio ſm̄ ꝙ hic accipit᷑ eſt
eius qui hꝫ ptāte ſuꝑ aliuꝫ ſed qui hꝫ ptāteꝫ ſuꝑ
alteruꝫ quo ad hoc ſuperioꝛ ē altero. ergo dya/
bolus cuꝫ habeat tentatōnem ſuꝑ hominē videt᷑
eſſe ſuꝑ ipſo. nō ergo ꝯpetit ei inuidia ad tentan
duꝫ. Ad quod dōm. ꝙ ex inuidia tantauit pꝛi
muꝫ hominē. ¶ Ad obiectuꝫ aūt in ꝫriū dōm
eſt. ꝙ licꝫ homo ſm̄ nām ſuaꝫ fuiſſet inferioꝛ. re/
ſpectu tñ rōne ſtatus ſui fuit ſuperioꝛ. habuit eīm
rectitudineꝫ naturalē a qua rectitudine nāli ceci/
dit dyabolus. Unde quo ad hoc inuidit ſuperio
ri. par etiaꝫ fuit quo ad hoc ꝙ habuit imaginem
dei nāliter. ⁊ potuit aſcendere ad dignitatē a qua
cecidit ipſe dyabolus. ⁊ ita potuit inuidere ei tā/
q̄ꝫ pari ne fieret ſuꝑioꝛ. ¶ Ad illud vero qđ ſcđo
obijcit᷑. dicendū eſt. ꝙ tentatio nō ponit tentatum
de neceſſitate inferioꝛem tentante. ſed ſi tentatus
vincat᷑ extunc factus eſt ſuperioꝛ. ſi vero vincat
in hoc habꝫ rationeꝫ ſuperioꝛis. tentatio autē de
ſua ratione nō ponit tētantē ſuꝑioꝛē vel īferioꝛeꝫ
ſꝫ ponit quādā experiētiā de ꝯſenſu aut diſſenſu.
vñ quo ad hoc ibi paritas eſſe cepit.

Membꝛum quintuꝫ.

Quinto querit᷑ qua đ cauſa ꝑmittit de᷒
tentatōem fieri. cum eniꝫ tentatio acti
ue dicta ſit peccatū. pc̄m autē cōtra/
riet᷑ bono. deus auteꝫ eſt ſūmum bo/
nuꝫ. eius ergo eſt cuꝫ ſit ſūme potens nullatenus
cōcedere ꝙ tentatio fiat que eſt magni mali occa
ſio. ¶ Item tentatio dyaboli fuit oꝛigo totius ma
li. per qđ genus humanuꝫ eſt coꝛꝛuptuꝫ oꝛigina/
li peccato. cuꝫ ergo pꝛeuiderit tm̄ maluꝫ foꝛe fu/
turuꝫ cuꝫ ſit ſūma ſapientia. nō cōueniebat auteꝫ
tm̄ malum eſſe futurum niſi maius bonuꝫ cōſe/
queret᷑: nō videt᷑ tm̄ bonum inde ſecutū. non er/
go decebat deum ꝑmittere pꝛimaꝫ tentatiōꝫ dya
boli fieri. ¶ Itē querit᷑. quare ꝑmittit deus quo/
tidie tentatōnes fieri q̄bus diuerſi homines ca/
dunt in pc̄m. cui multonobilius videat᷑ ex vtra/
qꝫ parte eſſe ⁊ ex ꝑte tentantis ⁊ ex ꝑte tentati. vt
nō eſſꝫ tentatio. optimi eniꝫ vt dicit dyo. eſt opti/
ma adducere. ¶ In ꝯtrarium ſic obijcit᷑ ſicut di/
cit᷑ eccl'iaſtici. xv. Deus reliquit hominē in manu
ꝯſilij. ſed pꝛopꝛia volūtate caſurus erat homo in
culpaꝫ. ſi ergo nō permiſiſſet deus. abſtuliſſet ei
flexibilitatē volūtatis ⁊ ita libertatē rōnalis crea
ture. ſꝫ hoc eſſꝫ inoꝛdinatū. ſūme aūt ſapientie ⁊
bonitatis fuit nil relinquere inoꝛdinatū. Vñ aug.
xi. cōfeſſ. Decebat vt ſineret tentari queꝫ ꝯſenſu/
rū eē pſciebat. cū id facturus eſſꝫ homo pꝛopꝛia
voluntate ꝑ culpaꝫ. ⁊ oꝛdinādus eſſꝫ diuina eq/
tate per penā. vt ſic oſtēderet aīe ſuꝑbe ad erudi/
tōeꝫ futuroꝝ ſanctoꝝ. q̄ꝫ recte ipſe vteret᷑ anima/
rū volūtatibus malis. cū ille ꝑuerſe vterent᷑ natu
ris bonis. ex quo vr̄ ꝙ decebat deū ꝑmittere ꝙ
dyabolus tētaret hoieꝫ. ¶ Item grego. mira no/
biſcū diſpēſatio agit᷑. vt mens nr̄a culpe nō nūq̄ꝫ
pulſatōe feriat᷑. nā eē ſe magnaꝝ virtū hō crede-
ret: ſi nullū earundē virtū defectū intra mētis ar/
chana ſenſiſſet. ſed dū tentatōe irruente querit᷑. ⁊
quaſi vltra vires fatigat᷑ ei minimū oñdit᷑ humi/
litatis. ⁊ vnde ſe ꝑtimeſcit faciliter cadere inde
accepit ſe foꝛtiter ſtare. ¶ Item grego. duobus

modis tentat homo. vicijs et flagellis. vicia dum tentát ꝑficiétes in nobis virtutes humiliát. flagellandū tentát. ſurgétes in corde huius mūdi voluptates eradicát. nemo vires ſuas i pace cognouit. ſi. n. bella deſunt virtutū experiméta ñ ꝓdeunt. ¶ Jté greg. Superna diſpéſatio nos deo ſeruiétes carnis noſtre ꝑmittit tentatóibus ꝯcuti. ne noſtra mens i ſupbia audeat ꝑſumptióe ſue ſecuritatis eleuari. Job. x. ꝓpter ſupbiā quaſi leenā capies me. Et. ij. ad coꝝ. xij. Ne magnitudo reuelationū extollat me: datus é mihi ſtimulus carnis mee ágelus ſathane vt me colaphizet. ex his colligit ꝙ decet dñm ꝙ ꝑmittat tentatóes fieri dyaboli. Ad qḋ eſt rñdendū. ꝑ hoc qḋ dicit augu. xi. ſuper geñ. Siquidé mouent de primi hominis tentatióe fieri ꝙ cā permiſerat deus. quaſi nūc ñ videát vniuerſum genus humanū dyaboli inſidias ſine ceſſatióe tentari. cur. et hoc ꝑmittit deus. an qꝛ ꝓbat et exercet virtus. et é palma glorioſior ñ ꝯſenſiſſe tentanti ꝙ̄ nō potuiſſe tentari. cur ét ipi qui deſerto creatore eunt poſt tentanté. magis magiſqꝫ tentat eos q in verbo dei permanét prebeátqꝫ illis ꝯ cupiditaté deuotóis exéplū. et incutiant ꝯ ſuperbiā timoré pueri Concedendū ergo é ꝙ deus ꝑmiſit primā tentatióem fieri. et quotidie ét ꝑmittit fieri tentatónem ꝓp bonum qḋ elicit inde. et vt ſeruet libertas arbitrij in rónali creatura. ¶ Ad obiectū aūt in ꝯtrariū dōm. ꝙ non eét ſummi boni ꝑmittere i ſuo regno mala fieri: niſi ex illis malis eliceret bonū. hoc autem é ſuperius diffuſius declaratū in tractatu de malo. ¶ Ad ſcdm vero dōm é. ꝙ lꝫ maximū malum eét in creatura rónali corruptio totius hūani generis. tamē ex illo malo ſecutum é maius bonum occaſionalr. ſ. incarnatio filij dei. ꝑ quem humanū genus redimeret. ſic ergo decebat diuinā ſapientiam ꝑmittere hoc malum fieri. qꝛ preſciebat hoc maius bonū inde executuꝝ.

Membrum ſextum.

Conſequéter dicendū é de eo qḋ queſitum fuit ſexto: que ſint differétie ſiue ſpés tentatóis. et ponunt diuerſe differentie. Eſt. n. vna dr̄ia que ponit in glo. ſuper illud. j. ad coꝝ. xi. Tentatio vos ñ apprehēdat niſi humana. dicit. n. in glo. tentatio. n. humana é aliter ſapere ꝙ̄ res ſe habeat: et cū bono animo. nimis aūt amádo ſniam ſuā vel inuidendo melioribus: vſqꝫ ad ꝑcidende cōionis et ꝑdendi ſciſmatis vel hereſis ſacrilegiū ꝑuenientē dyabolica é preſumptio. in nullo aliter ſapere ꝙ̄ res ſe habꝫ angelica é perfectio. ¶ Jté ibidé. humana tentatio é cū bono quis aīo ſꝫ tñ humanā fragilitatem i aliquo labit ꝯſilio. vel cum irritat in fratrem ſtudio corrigédi. plus tñ ꝙ̄ xpiana tráquillitas poſtulat. ſi nō é in nobis ꝑfectio angeli. nō ſit tñ preſumptio dyaboli. Sic ergo vna dr̄ia accipit tentatóis ꝑ hoc ꝙ dr̄. alia é humana: alia dyabolica. ¶ Jté ponit alia dr̄ia tentatónis. Eſt. n. quedā tentatio ab hoſte. et eſt alia a carne. et hec dr̄ia tentationis inuenit in ſecūdo lib. ſent. in. xxi. diſt. c. porro. ſciendū é vbi primo ponunt due ſpecies tentatóis. quaꝝ vna é interior: altera exterior. Interior vero diuidit per tentationem ab hoſte. et tentatóem a carne. Eſt iteꝝ alia differentia tentatióis que notat ſup illū verſum. Quoniā ipſe liberauit me de laqueo venantiū et a verbo aſpero. et poſtea ſequit. non timebis a timore nocturno. vbi notant quatuor genera tētationū. leuis et occulta que ſignat ꝑ timoré nocturnū. leuis et manifeſta que ſignat per ſagittā volantem in die. grauis et occulta que ſignat ꝑ negociū ambulás in tenebris. grauis et aperta que accipit ꝑ demoniū meridianū. ¶ Jté beatus grego. diſtinguit aliter genera tentationū dicés. Aliquádo opprimédo rapit. aliqñ inſidiádo circūuolat. aliqñ minádo terret. aliquádo ſuadédo blandit. aliqñ deſpectádo frangit. aliqñ ꝓmittédo decipit. ſic ergo vna dr̄ia tentationis exprimit. ¶ Jtem beatus greg. duo aſſignat genera tētationū. qdā. n. é tentatio ꝑ vicia. quedā per flagella. ¶ Cum ergo tot ſint differétie tentationis. pōt queri qualr iſte differentie inter ſe diſtinguant. de ſingulis ét differétijs per ſe ſumptis pñt ét aliqua inquiri. ¶ Et ꝙ̄tum ad primū ſic pōt obijci. quinqꝫ aſſignant differentie tentationis et vniuerſaliter ad omné tentationé. ergo neceſſe é ꝙ ex diuerſis rónibus accipiant. ſi. n. acciperent ſm cās. cum tentatióis ñ ſint niſi quatuor cauſe eéntiales. ſ. cā efficiens: et illa é ex ꝑte tentantis. et formalis: et illa é ex parte modi tentationis. et materialis: et illa é ex ꝑte tentati vel materie tentationis. et finalis: et illa eſt ex parte finis tentationis. nulla aūt predictaꝝ diuiſionū ex ꝑte finis tentationis. ergo remanebūt tñ tres diuiſiones vel ad plus quatuor. Et hui⁹ gratia querit cum dicit. ꝙ tentatio alia é hūana alia dyabolica. penes quid accipit hec diuiſio. Si. n. acciperet ex parte efficientis. ſm hoc tentatio humana diceret que é ab homine. et diceret tentatō dyabolica que é a dyabolo. hoc aūt non é verū: cū vtranqꝫ ꝯtingat eſſe a dyabolo. aliter. n. ſapere ꝙ̄ res ſe hꝫ lꝫ non pertinaciter pōt eſſe a dyabolo. ergo nō penes cauſam efficienté ſumit illa diuiſio. ¶ Preterea. nō dicit ꝙ homo tentat ſe ipſum. ſed in humanā tentationé pōt homo cadere ꝑ ſeipſum. ergo hec differétia tentatóis nō accipit ſm dr̄iam tentátis. ¶ Similiter pōt obijci de illa dr̄ia qua dicit ꝙ tētatio alia é ab hoſte et alia a carne. Cū enim interior tentatio diuidat ꝑ tentationé ab hoſte et a carne. exterior autem diuidat contra interiorem. nō videt ꝙ exterior ſit ab hoſte vel a carne. ¶ Preterea. hec é vna differétia

tentatõis ꝙ vna exterioꝛ alia interioꝛ. cum ergo
ſit vniuerſalis diuiſio tentatõis qua tentatꝰ homo
ſm quã rõnem accipietꝰ. ¶ Siľr põt queri de ter
tia diuiſione qua dr̃ ꝙ tentatio alia ẽ grauis alia
leuis. ⁊ iterũ alia occulta alia manifeſta. que due
ſi ꝯiũgantꝰ vnã faciẽt quadrimẽbꝛẽ diuiſionez. ſi/
cut ſupꝛa dictum ẽ. Põt ergo queri ſm quid ac
cipitꝰ illa diuiſio. nõ enim videtꝰ ſumi ex parte ten
tantis. ſi vero ſumatꝰ ex parte tentati erũt tũc plu/
res dr̃ie ex illa parte. Siľr põt queri de alijs dif/
ferentijs penes quid ſumantꝰ. põt ẽt queri ꝺ qua/
dam diuiſione tentationũ quaꝫ ponit btũs berñ.
dicens. ꝙ per octo capita draconis de q̇bus ha/
betꝰ. xij. apoc. ſeptẽ genera tentationũ ſignantꝰ. Im
poꝛtuna qua ꝓcaciter inſiſtit. dubia que aĩuꝫ nu/
bilo ambiguitatis inuoluit. ſubita que iudiciũ ꝑ/
uenit. occulta que deliberatõis ꝯſideratõeꝫ pꝛe/
terfugit. violẽta que vires mentis tranſcẽdit. frau
dulẽta que aĩuꝫ ſeducit. perplexa que varijs vi/
cijs aĩuꝫ impedit. Cũ ergo ſint he dr̃ie tẽtationũ.
ſm hec põt queri ex qua pte tentationis ſumatur
hec diuiſio. Ad quod videtꝰ dõni. ꝙ quedã dif
ferentie ſumuntꝰ ex pte tentantis. quedam vero ex
parte tentati. ex pte vero tentãtis ſumitꝰ illa diui/
ſio quã ponit btũs berñ. ⁊ illa ſimiľr quaꝫ ponit
btũs grego. cũ dicitꝰ. ꝙ aliqñ rapit oppꝛimẽdo. ⁊
illa qua dicitꝰ ꝙ tentatio alia ꝑ vicia alia ꝑ flagel/
la. Illa ẽt ſimiľr que ponitꝰ in li. ſenẽ. cum dicitꝰ. ꝙ
alia eſt a dyabolo alia a carne. Alie vero tres ſu/
muntꝰ ex parte tẽtati cum dicitꝰ. alia ẽ exterioꝛ. alia
interioꝛ. alia humana. alia dyabolica. ⁊ cum di/
citꝰ. alia leuis alia grauis ⁊c̃. Ille vero que ſũt ex
parte tentãtis. aut ſumuntꝰ q̃ʒtum ad oꝛiginem ex
parte tẽtãtis. ⁊ ſic accipitꝰ illa. alia a dyabolo alia
a carne. Uel penes inſtrumẽta tentãtis: ⁊ ſic acci/
pitꝰ illa alia per vicia alia ꝑ flagella. Aut penes di
ſpoſitiones ad tentandũ: ⁊ ſic accipitꝰ illa. b. gre.
aut oppꝛimendo rapit ⁊c̃. Aut penes modos in
ipſa tentatiõe actiõe: ⁊ ſic accipitꝰ diuiſio. b. berñ.
cum dicitꝰ impoꝛtuna. dubia eniꝫ dicitꝰ effectiue qꝛ
dubitare inuoluit. Ille vero que ſunt ex parte tẽ/
tati ita diſtinguuntꝰ. vt vna ſit in ſuſtinendo tenta/
tionem. ⁊ hoc dupliciꝰ. vel quo ad intellectum: ⁊
ſic dicitꝰ manifeſta ⁊ occulta. vel quo ad effectuꝫ:
⁊ ſic dicitꝰ leuis ⁊ grauis. Altera in ꝯſentiẽdo ten
tationi differẽter: ⁊ ſic dicitꝰ humana vel dyabo/
lica. hec eniꝫ ex humana infirmitate vel ex mali/
gnitate in qua ꝯfoꝛmatꝰ dyabolo. Tertia ẽ in ꝓ/
pinquãdo tentationi. ⁊ ſm hoc dicitꝰ exterioꝛ vel
interioꝛ. pꝛimo aũt appꝛopinquat tentatio ma/
gis vel minus. ſecũdo ſuſtinetꝰ. tertio in cõſenſum
trahitꝰ ab ipſis malis. ⁊ ſic pñt he tres diuiſiões
accipi ex parte eius qui tẽtatꝰ. ¶ Si vero obijciatꝰ
de illa diuiſione que ẽ. alia ẽ humana alia dyabo
lica. ꝙ vtraqꝫ eſt a dyabolo. dicendum ẽ ꝙ diui
ſio nõ ſumitꝰ ex parte cauſe efficiẽtis tentationeꝫ,

vtraqꝫ eniꝫ põt pꝛocurari a dyabolo. ſed ſumitꝰ
ſm diuerſos modos ꝯſentiẽdi tentationi. quidã
eniꝫ ex infirmitate intellectus vel affectus cedunt
tentationi. ⁊ ideo dicitꝰ ꝙ humana tentatio ẽ. cum
bono quis animo ſm tamẽ humanã fragilitateꝫ
in aliquo labitꝰ conſilio. dyabolica vero eſt. cum
ad imitatõem dyaboli ex malignitate contendit.
vel aliꝺ quid facit. videtꝰ ẽt per diſtinctꝰ. Haymo/
nis. ꝙ vnum referat ad moꝛtale pcĩm. alteꝝ ve/
ro ad veniale. dr̃ enim ꝯcupiſcere ẽ humana ten
tatio. adulteriũ vero vel foꝛnicatõem perpetra/
re dyabolica ẽ. ⁊ loquitꝰ de ꝯcupiſcentia que ẽ in
inferioꝛi parte rõnis. nõ in ſuperioꝛi. Item dicit
Haymo. tentatio humana ẽ malum cogitare ⁊ i
coꝛde tentatiões perpeti. dyabolica vero eſt cer
tamine tentatiõis in opere ſuperari. ¶ Item tres
differentie ponuntur tentationis humane in glo.
quaꝝ vna ẽ aliter ſapere q̃ʒ res habeat cũ bono
tñ animo. Secũda ẽ. cũ quis bono aĩo ſm tñ hu
manã fragilitatẽ in aliquo labitꝰ ꝯſilio. Tertia eſt.
cũ irritatꝰ in fratrẽ ſtudio coꝛrigendi pluſq̃ xpia/
na trãquillitas poſtulat. Põt ergo queri in quo
differãt iſte tres ptes tentatiõis humane. ⁊ videtꝰ
ꝙ pꝛia dr̃ia ptineat ad intellectũ cũ dicitꝰ aliter ſa
pere q̃ res ſe habeat. ſcďa ptinet ad rõnem que ẽ
de faciẽdo. cũ ſm humanã fragilitatẽ i aliquo la
bitꝰ ꝯſilio. tertia vero ptinet ad affectiõeꝫ cũ irri/
tatꝰ in fratrẽ ſtudio coꝛrigẽdi. Aliqui vͦo videntur
diſtinguere. vt pꝛia ſit i reſpectu ad deũ. cuꝫ quis
hꝫ eniꝫ veꝝ intellectũ ſcripture. ſalua tñ fide ⁊ ca
ritate. ſecũda vero quo ad ſeipꝫ. tertia vͦo ſit quo
ad ꝓximũ. Sꝫ põt queri. vtrũ pꝛima tẽtatio ſit
cum pcĩo. Uidetꝰ. n. ꝙ nõ. per hoc ꝙ dr̃ cũ bono
aĩo. vbi. n. ſaluatꝰ bonus animus nõ vr̃ eẽ pcĩm.
¶ Preterea. dicit apl̃s. tentatio nõ appꝛehendat
vos niſi hũana. apoſtolus aũt nõ deſiderauit eis
nec ꝯſuluit de pcĩo veniali. ¶ Preterea. dicit. b.
aug. aliud ẽ induci in tentationem: aliud tentari.
Nam ſine tentatione ꝓbatus nullus eſſe põt ſine
ſibiipſi. eccĩ. xxxiiij. Qui nõ ẽ tentatus qualia ſcit
ſine alijs. ſicut dicit apoſtolus. Et tentatiõeꝫ nr̃aꝫ
in carnem meaꝫ non ſpꝛeuiſtis. tentatio ergo ſm
ipm bonum ẽ. ⁊ de tali dicitꝰ. Tentatio nõ appꝛe/
hendat vos niſi humana. Si ergo ꝓbatio homi
nis põt eẽ ſine pcĩo. ergo ⁊ tẽtatio hũana põt eẽ
ſine pcĩo. ¶ Itẽ aug. in li. no. te. ponit duplicẽ ten
tationẽ. ſ. diuinã ⁊ hũanã. põt ergo queri que ſit
dr̃ia iſtius diuiſiõis reſpcũ illius q̃ ponitꝰ i glo. j.
ad coꝝ. x. cũ dr̃. alia hũana alia dyabolica. nũqd
ſunt tres tentatiões. diuina: hũana: ⁊ dyabolica.
⁊ ita neutra diuiſio bimẽbꝛis ſufficiẽs. vel ſi vtra
qꝫ. ſufficiens videtꝰ illa que ex vna parte dyabo/
lica dicitꝰ. ex alia parte diuina. qꝺ valde diſſonuꝫ
ẽ a ratõne. ¶ Preterea. dicit apoſtolus. tentatio
non appꝛehendat vos niſi humana. vbi ſꝫ aug.
excluditꝰ diuina. Sed videtꝰ ꝙ multomelius eſſet

ꝙ diuina tētatio nos apprehēderet. diuina. n. eſt ad ꝓbandū. ſic dicit aug. i li. de ſmone dn̄i i monte. Multo ergo meliꝰ eſſz. ꝙ diuina tētatio nos apprehēderet q̄ hūana. ¶ Preterea tripl'r exponit tentatio humana. dr̄ eniz humana tentatio. qn̄ eſt de his ſine qbus iſta vita nō agit. dicit iter tentatio humana. cū qs in neceſſitate vel preſſura diffidit de deo auxiliū humanū requirēdo. dicit iter tentatio humana. cuz quis aliter ſapit q̄ res ſe habz. ſaluo tn̄ bono animo. Cum ergo ſit hec triplex differētia humane tētationis: in quo diſtinguunt he tres differentie? vltima enim videt eſſe tentatio deceptionis. media vero dicitur tentatio diffidentie. prima vero dicit tentatio īfirmitatis. vt diſtinguant. ꝙ prima tentatio ſit liberi arbitrij inq̄ztum eſt facultas. ſecunda ſit tentatio ꝓpter voluntatez. cuz humana volūtas diffidit. tertia vero ſit ex parte rationis cuz aliquo modo decipit. ¶ Sed videt ꝙ nō ſit tentatio cum quis nō diffidit de deo humanum requirendo. neqz eniz diffidit de deo nec diffidit de homine. propter hoc quidam libri habēt. ꝙ tentatio humana eſt. cū quis diffidit de deo auxiliuz humanuz requirēdo. Sed ſm hoc nō eſſz vera ſnia apoſtoli qua dicit. Tentatio vos non apprehendat niſi humana. cōcedit eniz in hoc ꝙ humana apprehendat. ſz humana eſt diffidere de deo. ergo cōcedit diffidere de deo. ſed hoc falſuz. nullatenus eniz de deo diffidendū ē. ¶ Preterea videt gloſa ꝯtradicere ſiue ſit ibi n̄ ſiue nō. ei qd̄ dic aug. ꝙ humana tentatio eſt in dei cauſa deſperare de homine. ⁊ promptumꝰ eſſe in fide dei. Si vō deſperat de homine ⁊ cōfidit de deo. nō ē illa tentatio de qua dicit in gloſa. ꝙ nō diffidens d̄ deo. vel diffidens requirat humanū auxiliuz. Ad primuz dicendū eſt. ꝙ tentatio illa que eſt deceptionis poteſt eſſe cuz veniali peccato vel ſine veniali peccato. nec optauit apoſtolus vel cōſuluit ipſos incidere in tentatōem iſtam ſed ꝙ nō inciderēt in aliaz. ſi vero iſtam inciderēt. ꝙ vlterius nō progrederent. ¶ Ad ſcōm vero obiectuz dicendū eſt. ꝙ lz tentatio reſiſtēti bonuz ſit: tn̄ quātuz eſt de ſe diſponit ad maluz. loquimur eniz de tentatione que eſt dyaboli vel carnis. cum ergo dicit. ꝙ bonuz eſt tentari. hoc intelligit cum cōditione ſi nō inducat in tentatōem. tunc eniz ē occaſio boni. ¶ Ad tertiuz vero dicēduz. ꝙ aliter accipit tentatio humana cum ē in diuiſione contra dyabolicaz. ⁊ aliter cum eſt in diuiſione cōtra diuinaz. cum eniz diuidit tentatio humana a diuina. humanuz ⁊ diuinuz accipiunt ibi materialiter. ſicut enim dicit Augu. diuina tentatio eſt. cum ſub lege dei agens ex alia parte ab idolis auxiliū petat diffidens de deo. vnde diuina tentatio ē cū de deo diffiditur. humana vero cuz in cauſa dei de homine deſperat. Cum autē ponit differentia tentationis humane ⁊ dyabolice. nō eſt ibi differentia ſm numeruz. ſed magis differentia ſz formam. ⁊ ideo alia eſt hec diuiſio a predicta. Nec oportet eandez eſſe tentatōem diuinam ⁊ dyabolicaz. licz hoc accidat. cuz eniz deſperat de deo. ſimpliciter dyabolica eſt tentatio. diuina ergo eſt materialiter. ſz dyabolica effectiue. ¶ Ad quartū vero dicendū. ꝙ ſi diuina tentatio ſumeret a deo tanq̄ a cauſa effectiua. ſm hoc melius eſſz. ꝙ tentatio diuina apprehēderet q̄ humana. ¶ Ad qntuz vero dicendū. ꝙ tentatio humana ſm mediū moduz dicit. cum nō omnino homo cōfidit in deo. ſed cōfugit ad humanuz auxilium i his que pertinent ad deum. Non enim tentare debz deū. niſi cum nō habeat aliud refugiuz. ſm quod dicit i ſecūdo paralipomenon vigeſimo caplo. Cū ignoramus quid agere debeamus. hoc ſoluz reſidui habemus: vt oculos ad te dn̄e leuemus. Si vero in glo. habeatur ꝙ tentatio humana ē. cuz quis in neceſſitate vel preſſura poſitus diffidit de deo humanuz auxiliuz requirēdo. pōt ſic exponi. diffidit. i. nō plene ꝯfidit. nūq̄ eniz de deo ſimpliciter eſt diffidendū. ſm aūt ꝙ inuenit ab augu. in originali. nō videt glo. habere veritatē. ſz tūc dicat humana tentatio cum quis in his que ſunt dei deſperat de homine.

Deinde procedendū eſt ad ſecundā diuiſionez tentationis que eſt. alia eſt a dyabolo alia a carne. **·§· j·** videtur autem ꝙ hec diuiſio non ſit cōueniens. illa eniz que eſt a carne originaliter eſt a dyabolo. ergo non ex oppoſito diuiduntur. ¶ Preterea. ad idez dicit bt̄s grego. ꝙ dyabolus in omni peccato iterponit partes ſuas. Item Oſee. vij. omnes adulterātes quaſi clibanus ardens ſuccēſus a coquente. clibanus autez dicit cor humanuz. coquens aūt eſt dyabolus. ergo principiuz tentatōis eſt a dyabolo. Sed cōtrariuz videtur per hoc quod dicitur ſuper illud. v. ad gal. in fi. manifeſta ſunt opera carnis. Glo. non omnia in te iniqui vicia tribuenda ſunt carni. ne ab his omnibus mūdemus dyabolum. ſic ergo videtur quedaz ſūt opera dyaboli ⁊ quedam carnis. ¶ Item augu. de eccleſiaſticis dogmatibus. non omnes cogitationes male ſemper dyaboli inſtinctu excitantur. ſz quedam ex noſtri arbitrij motu emergunt. ergo tentationes quedam poſſunt procedere in nobis que non procedunt ab ipſo dyabolo imediate. ¶ Item dicitur in lib. ij. ſenten. xx. di. ⁊ accipitur ex eo quod dicitur. ij. ad corin. xij. datus eſt mihi angelus ſathane ſtimulus carnis mee qui me colā. ꝙ tentatio que ſit a carne non ſit ſine peccato. que autez ab hoſte niſi ei conſentiatur nō habet peccatū. ſed eſt materia exercende virtutis. ¶ Cōtra quod obijcitur. quod eſt ex carne: eſt in ſen/

ſualitate.ps aũt ſenſualis cõis eſt nobis ⁊ brutis.
ergo in illa nõ eſt pcĩm. põt ergo tentatio que ex
carne: eſſe ſine pcto. ſicut illa q̃ ẽ ab hoſte. ¶ Pre
terea. tentatio que eſt ab hoſte dr̃ mã exercende
ṽtutis. ſed eodez mõ põt dici tentatio que ẽ a car
ne. nã ſi rõ ei non conſentiat. dr̃ eſſe mã exercẽde
virtutis. ⁊ ita hoc ẽ cõe vtriqz tentationi. ¶ Itez
tentatio carnis ſicut ibidem dr̃. difficilius vincit.
ſed hoc non videt verum. q2 illa aliquãdo quie/
ſcit. ſed illa que ẽ ab hoſte nõ ceſſat ſ3 illud. xxx.
Job. qui me comedũt nõ dormiũt. vbi ꝯmedẽ/
tẽs dicunt demones. qui ipſaz aiam tẽtationibus
affligunt. ⁊ ad interitũ ptrahũt. Reſtat. ergo ꝙ in
tentatione que eſt ab hoſte difficilius vincit q̃3 il/
la que ẽ a carne. ¶ Itẽ videt ꝙ nõ ſit ſufficiens di
uiſio cum dicit ꝙ tentatio alia eſt ab hoſte alia a
carne. videt. n. tertia tentatio que eſt a mundo. ſicͭ
enim triplex eſt hoſtis ita triplex eſt tentatio. er/
go cũ mundus ſit vnus hoſtis. erit vna tentatio a
mundo. ſicut ẽ ab hoſte vel a carne. ¶ Qð etiam
videt per hoc qð dicit aug. in li. de agone xp̃ia/
no. p illicitas delectationes ⁊ pompas. ⁊ p vicio
ſam curioſitatẽ nobis dñari pt h mundus. ⁊ dya
bolo atqz angelis eius ſeruire compellere. Ex
quo accipit. ꝙ tentatio põt eſſe a mundo. Et ſap.
xiiij. creature dei facte ſunt in odiũ ⁊ in muſcipu-
lam ⁊ tentationem pedibus inſipientium. ſed qd
aliud deſignat per creaturam niſi mundus iſte.
cum diliguntur ea que mundi ſunt pluſq̃3 diligẽ/
da ſint. ergo vna erit tentatio a mundo ſicut eſt
vna a carne. ¶ Preterea. dicitur in pdicta diſ. li.
ſen. ꝙ ex carnis corruptiõe ſuboritur mot⁹ illi/
citus. ſi ergo ex carnis corruptõe ẽ tentatio i adã
enim vbi non fuit carnis corruptio non fuit hec
tentatio. motus illicitus erit ex tentatione carnis.
ſed motus illicitus eſt in ſenſualitate. ergo ex ten/
tatione carnis non tñ tentat rõ imo ſenſualitas.

Contra. p motũ in ſenſualitate intelligit ſerpẽs
ſm ꝙ dicit aug. in li. de tri. ſed ſerpens nõ dr̃ ten
tari a dyabolo ſed per ſerpẽtem mulier aut vir.
ergo tentatio non ẽ ſenſualitatis nec eius qð eſt i
ſenſualitate. ſed per motum illicitũ in ſenſualitate
ſit tentatio inferioris ptis rõnis aut ſuperioris.
¶ Ad qð dõm. ꝙ l3 omnis tentatio ſit originali/
ter a dyabolo. nihilomin⁹ accipit hec diuiſio ten
tationis. alia eſt a dyabolo alia a carne. cum eniz
dr̃ hec diuiſio intelligit de proxima cauſa tenta/
tionis. põt aũt ꝯtingere ꝙ caro vel carnalis ꝯcu
piſcẽtia ſit pricipiũ tentationis ipſi rõni. ⁊ ita ni/
hil phibet l3 omne maluz ſit originalr̃ a dyabo
lo: tñ quoddã eſt ex dyabolo tãq̃ ex propinqua
cã. quoddã vero ex carnali ꝯcupiſcẽtia. ¶ Ad ſe
cundũ vero dicendũ. ꝙ l3 tentatio que ẽ ex carne
dicatur eſſe nõ ſine peccato. tentatio vero que ẽ
ab hoſte põt fieri ſine pcto: tñ illa que eſt ex car/
ne h3 quendã ordinem ad illam que ẽ ab hoſte.
⁊ ita nõ excludit qn tentatio a carne e diuerſo di
uidatur a tentatõe a dyabolo. illa vero q̃ ẽ ex car
ne ẽ cũ peccato. ⁊ hoc accidit ex corruptõe ori/
ginalis pcti ex qua ſecuta ẽ corruptio in carne. n
ſic aũt eſt in tentatione dyaboli. vbi nulluz ponit
adiutorium tentationis ex carne. ¶ Ad illud ṽo
qð obijcitur tertio loco de tentatione ex carne. ꝙ
non fiat cum peccato. eo ꝙ ſenſualitas cõmunis
ſit nobis ⁊ brutis. dicendum ẽ ꝙ l3 vis ſenſibilis
ſit cõis nobis ⁊ brutis. non tamẽ ſenſualitas ſub
iſta rõne. ſenſualitas enim dicit quandã ordina/
tionem reſpectu rõnis. ſic ergo tentatio que ẽ ex
carne. l3 cõiter fiat ex motibus in ſenſualitate: nõ
tñ eſt per ſe cauſa pcti. tẽtatio. n. que ẽ ex carne eo
ꝙ ponit motũ ſenſualẽ illicituz nõ ſit ſine pcto. ⁊
hoc ẽ qð dicit in li. ſen. ꝙ ex carne ⁊ corruptione
ſuborit motus illicitus ⁊ cogitatio praua. ¶ Ad
illud vero qð quarto obijcitur dõm ẽ. ꝙ l3 tenta
tio que eſt ab hoſte ſit materia exercẽde virtutis.
hoc tñ non remouet a tentatiõe que ẽ ex carne ſ3
differenter ineſt. qui. n. cuſtodit ſe a pcto veniali
ordinat ſe ad vſum virtutis. ⁊ p ꝯſequẽs ad ſa/
lutẽ. ⁊ ita tentatio huiuſmõi mã ẽ exercẽde ṽtuſ.
ſed nõ ita ppinqua ſicͭ ẽ in tentatõe ab hoſte vbi
nullũ ponit incẽdiũ. ¶ Ad qntũ ṽo dõm ẽ. ꝙ iſte
due dr̃e ſufficiunt tentatio ab hoſte ⁊ a carne. vñ
cum obijcitur de tentatione que eſt a mundo, di/
cendum eſt ꝙ vno modo poſſet diuidere ꝯ duo
genera tẽtationũ. a carne. ſ. ⁊ ab hoſte vt tria mo
tiuorum genera deſignarẽtur. ſm illud quod di/
citur. j. Jo. ij. Omne qð eſt in mũdo. aut ẽ ꝯcupi
ſcentia carnis. Si vero attẽdamus rationẽ diui/
ſionis. tentatio que ẽ ab hoſte non ita grauat niſi
ei aliqd adiũgat. tẽtatio vero carnis maxie gra/
uat: q2 interius pugnãs de nr̃o cõtra nos robo/
ratur. ſic ergo accipiat rõ diuiſionis ſm inclina/
tionẽ exteriorẽ ⁊ i teriorẽ. tunc bimẽbris erit diui
ſio. tẽtatio. n. que ẽ ab hoſte ad vnã partẽ diuiſio
nis ptinebit. ad illã. ſ. q̃ iclinat exterius. tẽtatio ṽo
que ẽ ex carne ad illã q̃ iterius. ⁊ ſ3 hoc ñ opor/
tet eẽ trimẽbrẽ diuiſioez. illa. n. tẽtatõ que ẽ a mũ
do cũ ſit exterior. cõnumerat in tẽtatione que eſt
ab hoſte. ¶ Ad vltimũ ṽo obiectuz dõm. ꝙ l3 ex
corruptiõe carnis pcedat motus illicit⁹ i ſenſua/
litate. non tñ dicit ſenſualitas tentari. ſ3 per mo/
tuz ſenſualitatis qui gerit vicez ſerpentis ſit ten/
tatio rationis ſm inferiorem partem aut ſupe/
riorem.

Conſequenter .§. ij.

dõz eſt d̃ illa diuiſione tentationis ſ3 quã dicitur
vna iterior ⁊ alia exterior. videt. n. ꝙ omis ſit ex
terior que non peruenit ad caſum pcti. naz cũ p/
uenitur ad caſum pcti. cedit ad probationez. illa
vero tentatio que cedit ad probationem non eſt
inter iſtas computanda. non ergo tentatio exteri/

oꝛ que ſolũ eſt exterioꝛ: diuiſionẽ debet facere cũ interioꝛi. ¶ Preterea. exterioꝛ tentatio dicit̃ eſſe. qñ exterius malũ nobis viſibiliter ſuggerit̃ verbo vel ſigno aliquo. vt ille cui fit ad ꝯſenſuʒ peccati declinet. ſed verbũ vel ſignũ ad viſuʒ vel ad auditũ videtur ꝑtinere. ſm̃ hoc ergo tentatio exterioꝛ non diceret̃ eẽ. niſi quo ad ea que ſunt viſus vel auditus. ⁊ ita ſm̃ alios ſenſus non fieret tentatio exterioꝛ. ¶ Preterea. dicitur ꝙ tentatio exterioꝛ eſt cum maluʒ viſibiliter ſuggeritur. ſed ſi malũ viſibiliter ſuggerit̃. hoc nõ congruit niſi ex ꝑte virtutis viſibilis. ergo tentatio exterioꝛ fit per viſum. ¶ Itẽ tentatio exterioꝛ dicit̃ eſſe ad hoc. vt ille cui fit ad cõſenſum peccati declinet. ſi ergo aliqua ſit tentatio verbo vel ſigno et nõ ad hũc finem. ergo non dicetur tentatio exterioꝛ: cũ tentatõ exterioꝛ ad hoc oꝛdinat̃. ¶ Preterea obijcit̃ de interioꝛi tentatõe. Interioꝛ eniʒ tentatio dicitur eſſe qñ nobis inuiſibiliter intrinſecus malũ ſuggerit̃. ſed que eſt iſta ſuggeſtio inuiſibilis. niſi ꝑ hoc ꝙ plus appꝛopiquat ad effectũ ſuũ. ſed ſm̃ hoc videt̃ ꝙ ĩ interioꝛi tentatiõe ñ ſuggerit̃ malũ niſi ꝑ exterioꝛa. aut ẽ aliqua via ſeꝑata ꝑ quã tentat dyabolus tentatõne interioꝛi pꝛeter illã viã qua ẽ ĩ acceptõe exterioꝛi. ¶ Preterea. omĩs tentatio videt̃ exterioꝛ cũ ſit extra ipʒ intellectum. ſi. n. fiat illuſio in ſenſibili interioꝛi ſiue in motiua interioꝛi ſiue tentatio exterius. totum refertur ad tentationem exteriorem reſpectu ipſius intellectus. ſic ergo videt̃ ꝙ oĩs tentatio debeat eẽ exterioꝛ. Ad pꝛimũ dõm. ꝙ tentatio ad ꝓbationẽ nõ cõtinet̃ ſub altera iſtaꝝ differẽtiaꝝ. cũ ex tentatiõe intẽditur ꝓbatio. Naʒ he due differẽtie tentationis ad hoc tẽdũt. vt decliat homo ad conſenſum peccati. nihilominus tñ tẽtatio q̃ eſt ad ꝓbationẽ põt eſſe exterioꝛ vel interioꝛ. he. n. differẽtie poſſunt eſſe cõmunes tentatõi que eſt ad bonũ ⁊ que eſt ad malum. ſm̃ aũt ꝙ hic accipiuntur diuidunt tentationem que eſt ad malum. ¶ Si vero obijciatur. ꝙ omnis tentatio debeat dici exterioꝛ que non ꝑuenit ad cõſenſum peccati. dicendum eſt ꝙ non. poteſt. n. ⁊ interioꝛ ⁊ exterioꝛ non peruenire ad conſenſum peccati. ſed exterioꝛ dicitur cuʒ ſit tentatio virtute exterioꝛi. cum aũt ſit tentatio immediate virtute interioꝛi dicitur interioꝛ. ſicut cum ſit tentatio ex ꝑte ipſius imaginis vel itellect⁹. vel ex parte motiue rõnis que appꝛopinquat ſenſualitati. ¶ Ad ſecundum obiectum dõm eſt. ꝙ tentatio exterioꝛ fit verbo vel ſigno. ſignũ autem accipitur cõiter. nõ tm̃ ꝓ eo qđ viſibile ẽ vel tãgibile ſed ⁊ ĩ alijs ſenſib⁹. ꝑ omẽʒ. n. ſenſuʒ cõtingit eẽ exterioꝛẽ tẽtatõeʒ. maxime tñ ꝑ viſum mediãte ſigno. ⁊ per auditũ mediãte verbo. ¶ Ad tertiũ võ obiectuʒ dõm. ꝙ malũ dicit̃ viſibiliter ſuggeri ĩ tentatiõe exterioꝛi. nõ a viſu ſm̃ ꝙ eſt vnus pꝛopꝛius ſenſus. ſʒ a viſu ſm̃ ꝙ cõis eſt alijs ſenſibus. ſicut. n. dicit̃ Auguſti. ſuꝑ geñ. ad lit. videre cõiter ſe hʒ ad alios ſenſus. vñ. xx. exo. dicit̃ ꝙ videbat voces. videre tñ ꝓpꝛie dictũ ñ ꝯuenit vocib⁹. ¶ Ad q̃rtũ võ dõm. ꝙ lʒ nõ omĩs tentatio q̃ fit v̾bo vel ſigno vel que fit inuiſibiliter iterius ꝑueniat ad cõſenſuʒ pcti: nihilomin⁹ dr̃ exterioꝛ vl̃ iterioꝛ. aliđ eniʒ ẽ tẽtatõeʒ eẽ tẽtatiõeʒ. ⁊ aliđ ẽ eẽ efficacem. tũc aũt efficax ẽ tentatio dyaboli qñ peruenit ad cõſenſuʒ pcti. ¶ Ad illđ võ qđ obijcit̃ de tẽtatõe interioꝛi. dõm eſt ꝙ nõ ꝓpter hoc dr̃ tentatio interioꝛ. qꝛ fit ꝑ cẽntiã in eo qui tentatur. ſʒ qꝛ mediãte v̾tute iterioꝛi immediate tentat̃ per ea que ĩmediate mouẽt ipſaʒ vel cognitiuã vel effectiuã. ¶ Ad vltimo obiectũ dõm ẽ. ꝙ nõ ob hoc dr̃ exterioꝛ tentatio qꝛ fit extra rõneʒ vel lib. ar. quod tentatur. ſic. n. omnis tentatio exterioꝛ diceretur. ſed exterioꝛ vel interioꝛ dicitur ſm̃ rationes iam dictas.

Deinde querit̃ .§. iij.

de illa quadrimẽbꝛi diuiſiõe peccati. que põitur ſuper illud in ꝑs. Nõ timebit a timoꝛe nocturno ⁊c. Cũ. n. pꝛi⁹ enumerauit duo genera tentatõuʒ que ſignãtur ꝑ laqueũ venãtiũ ⁊ v̾bo aſpero. vr̃ ꝙ illa q̃drim̃bꝛis diuiſio ad illã bimẽbꝛẽ debeat reduci. ¶ Preterea. ſi vna eſt bimẽbꝛis diuiſio. ⁊ alia quadrimẽbꝛis: queritur ſm̃ quaʒ rõnem vtraqʒ diuiſio accipiat̃. ¶ Preterea. beat⁹ berñ. quatuoꝛ aſſignat rationes que per timoꝛem nocturnum ⁊ alia tria que ſequũtur deſignantur vt per timoꝛem nocturnum ſignaretur timoꝛ aduerſitatis. per ſagittam vero que valde timenda eſt vana gloꝛia. per negociuʒ ambulans in tenebꝛis amoꝛ cupiditatis. per demonium meridianuʒ ꝓſumptio ſcientie. Nunquid hec diuiſio tentationum omnia genera tentationum compꝛehendit? qđ vr̃ per hoc ꝙ dicit ꝑs. omĩa genera tentationũ ꝯpꝛehẽdere itẽdebat ꝑ illa quatuoꝛ. ¶ Sʒ vr̃ cõtrariũ. tentatio. n. que ẽ per carnalẽ voluptatẽ nulla iſtaꝝ videt̃ eẽ. ¶ Preterea. cũ ſint quatuoꝛ animi ꝑturbationes. ſm̃ ꝙ dicit aug⁹. in li. de ciuita. dei. ſʒ gaudiũ ⁊ doloꝛẽ. metũ ⁊ cupiditatẽ. ſm̃ vnãquãqʒ aũt contingit fieri tentatiõeʒ ſicut ergo fit tentatio ꝑ timoꝛem: ita cõtingit fieri tentatio vel per cupiditatem ⁊ gaudium ⁊ doloꝛeʒ ñ ergo omĩa genera tentationũ his quatuoꝛ cõtinent̃. Ad qđ dõm. ꝙ tentatio quadrimembꝛis ſm̃ aliũ modũ accipit̃ q̃ bimẽbꝛis. que fit ꝑ verbũ aſperũ ⁊ laqueũ. Nã quadrimẽbꝛis fit ſʒ modos tentationis compatõe ad eũʒ qui tentatur. bimẽbꝛis vero fit ꝑ inſtrumẽta ex parte tentantis. nam tentatio que fit per laqueum deſignat tentatiõem que fit per facta. tentatio vero que fit per verbum aſperum deſignat tentatõm que fit per verba. lʒ enim videatur leue verbum. graue

tamen ſe verbo tentari. facta autem ⁊ verba iſtru
menta ſunt tentantis. ¶ Ad illud vero qḋ de com
paratiõe vnius diuiſionis obijcitur ad aliã. dicẽdũ
eſt ꝙ excedẽtes ſunt ⁊ exceſſa. vtraqꝫ vniuerſali
ter continet omnem tẽtationẽ. Eſt. n. tentatio que
eſt ꝑ facta aliqñ leuis aliqñ grauis. aliqñ occulta
aliqñ manifeſta. Similiter tentatio que ẽ per ver
ba. ¶ Ad illud vero qḋ obijcit̄ cõſequẽter de di
uiſione tentationũ ſc̄m beatũ Bern. dicẽdũ ẽ ꝙ ſc̄m
aliã rõnem aſſignatur hec diuiſio ⁊ illa. Nã hec
diuiſio fit ſc̄m modos tentationis in comparatio
ne ad eũ qui tentatur. ſicut dictum ẽ. Diuiſio vero
beati Bern. attẽditur ſc̄m motiuã in diuerſis viri
bus. Nam motiuũ in rationali ad tentationem
eſt ſcienta. in cõcupiſcibili ẽ illud quod cõcupi
ſcitur vt apparẽs delectabile mũdi vel carnis ex
parte vero iraſcibilis terribile ẽ motiuũ ad ten
tationem timoris. honor vero vel excellentia ad tẽ
tationeꝫ vane gloriationis. ¶ Per iã dicta põt
eſſe manifeſtum qualiter reſpõdenduꝫ ẽ ad obie
ctum. non enim accipitur cupiditas ſc̄m ꝙ appro
priatur ad illa que exterius cõcupiſcunt̄: ſed ſc̄m
ꝙ cõmuniter extẽdit ſe cõcupiſentia ad concupi
ſcentiam carnis ⁊ cõcupiſcentiam oculoꝝ. ¶ Ad
illud vero quod poſtea obijcitur dicẽdũ ẽ. ꝙ lꝫ ſc̄m
vnãquãqꝫ ꝑturbationẽ cõtingat fieri tentationeꝫ
⁊ due cõprehẽdãtur in hac diuiſione. ſcilꝫ que ẽ
ſc̄m timorẽ ⁊ cupiditatẽ: alie tamen due ſꝫ ꝓpriã
rõnem non ibi comprehendunt̄ ſed dant̄ intelli
gi ex conſequẽti. Scd̃m enim aliã rõnem accipit̄
hec diuiſio ⁊ illa. Illa. n. diuiſio attendit̄ ſꝫ diffe
rentias bonoꝝ ⁊ maloꝝ. bonum. n. apparẽs aut
eſt in preſenti aut in futuro qḋ mouet bonũ. n. ap
parens in preſenti ad tẽtationẽ gaudij. bonũ ap
parens in futuro mouet ad tẽtatiõeꝫ cupiditatis.
econtra malũ apparens in preſenti mouet ad tẽ
tationẽ doloris. malũ apparens in futuro ad ten
tationẽ timoris. ⁊ ſic ſc̄m aliam rõnem attenditur
hec diuiſio ꝙ̃ attendit̄ illa quã ponit bea. Bern.
contingit tñ alternatim hanc diuiſionẽ ꝯprehẽdẽ
genera tẽtationũ ⁊ illam.

Deinde proce . §. iiij.

dendum eſt ad illam diuiſionem tentationis quã
ponit. b. grego. que ſeptem mẽbra continet. Pri
mo ergo querit̄. vtrum omnis machinatio dya
boli in aliqua illaruꝫ intelligat̄. Secundo. penes
quid accipiat̄ illa diuiſie. ⁊ qualiter iter ſe diſti
guant̄ membra predicte diuiſionis. ¶ Ad primũ
obijcitur ꝙ accuſatio ḋ qua di. xij. apoc. ꝓiectus
eſt accuſator fratruꝫ qui accuſabat eos die ac no
cte. eſt quedam machinatio ſiue tẽtatio. ergo ſub
aliqua predictarum continebit̄. ¶ Item eſt tenta
tio timoris. ⁊ eſt tẽtatio amoris: querit̄ ergo ſub
quibus differentijs contineant̄. ¶ Preterea. ois
tentatio dyaboli vel eſt inſidioſa vel violẽta. ergo
ſub duabus primis differentijs ois tentatio cõti
netur. Ad qḋ dicẽdũ. ꝙ tẽtatio non eſt ſpẽs tẽta
tionis. vel machinatiõis. ſꝫ continet in ſe generalr
omnes tẽtatões. accuſatio. n. dyaboli nihil aliud
eſt ꝙ̃ tentatio qua hominem reddit accuſabilem
cum conſentit. ¶ Ad ſcd̃m vero dicenduꝫ. ꝙ due
tentationes que ſunt timoris ⁊ amoris. que dicũ
tur ab aug. due porte mortis. nõ ꝯprehenduntur
ſub aliquibus differẽtijs determinate. ſed diuer
ſas differentias circueunt. tentatio. n. timoris con
tinet illam differẽtiam ſc̄m quã minando terret. ⁊
ſc̄m quã deſperando frangit. tentatio vero amo
ris continet illaꝫ ſc̄m quã ſuadendo blanditur. ⁊
ſc̄m quã ꝓmittendo decipit. ¶ Ad tertiuꝫ vero di
cendum. ꝙ lꝫ ois tẽtatio dyaboli ſit per fraudulẽ
tiã vel violẽtiã. tñ iſte due dr̃ie opprimendo rape
⁊ inſidiãdo circũuolare. e diuerſo ꝓ diuiduntur ꝯ
alias quatuor. Naꝫ iſte due videntur referre ad
facta dyaboli. aliqñ. n. per facta tẽtat. aliquãdo ꝑ
verba. aliquando per ea que intra ſunt. cum auteꝫ
per facta aliquando tẽtat vt draco: ⁊ tũc dicitur
inſidiando circũuolare. Aliquãdo ſeuit vt leo. ⁊
tunc dicitur ſeuiendo opprimere. ſiue opprimen
do rapere. minari vero ⁊ ſuadere ad ipſa verba
põt ꝑtinere. deſperando vero fragere vel ꝓmit
tendo decipere ad ipſa deſideria que intra ſunt.
⁊ ſc̄m hoc due prime dr̃ie ab alijs quatuor diſti
guuntur lꝫ in quadã generalitate ſumpte poſſint
oẽs continere. Adhuc ad euidẽtiã ꝑdicte diui
ſionis q̃ri põt. que ſit dr̃ia iter ſuadẽdo blandiri. ⁊
ꝓmittẽdo decipe. vr̃. n. ꝙ cũ ſuadẽdo blandit̄ q̄
tunc ꝓmittendo decipit ſuaſio. n. fit ꝑ ꝓmiſſa ſic
terror fit ꝑ ꝯminata. ¶ Preterea qdã volunt po
nere quatuor primas dr̃ias ꝑtinẽ ad ꝑcipitatões
in pcc̃m. duas vero vltimas ad ꝓfundatõꝫ in pctꝫ.
duas vero primas dr̃ias ad tẽtatõꝫ dyaboli que ẽ
ꝑ facta. duas vero ꝯñtes ad tẽtationẽ dyaboli que
eſt ꝑ verba. ſicut iam dictũ eſt. ¶ Sed põt obijci in
ꝯtriuꝫ. ſicut. n. ſuadẽdo blandiri ꝑtinet ad verba ita
ꝓmittẽdo decipere ꝑtinet ad verba. ¶ Preterea
allocutio dyaboli non ẽ niſi ꝑ ſigna exteriora ſꝫ
ꝙ incẽdit cogitatões interius. ergo non diſtiguit̄
tentatio dyaboli ꝑ verba a tentatõe dyaboli que
ẽ ꝑ facta ⁊ deſideria. ¶ Ad obiecta põt ſic rñde
ri. prius intellecta rõne diuiſionis. Eſt. n. quedaꝫ
tentatio reſpectu preſentium vel ex reſpectu futu
rorum. Ex reſpectu vero preſentium dupliciter
fit tentatio. Nam illa ſunt que cogunt aut que ſe
ducunt. ſi cogunt tũc opprimẽdo rapit. oppreſſio
enim eſt quaſi quedaꝫ coactio. Si vero ſeducit ẽ
quedã fraudulentia. ⁊ tunc inſidiando circũuo
lat. Quedaꝫ. n. ſunt que per ſe inducunt in pcc̃m.
Quedã vero ſũt q̃ fraude inducũt. Ex reſpectu vero
futuroꝝ ꝯtingit tentatio. eſt. n. conſiderare futura
inuiolẽtia ⁊ remota. Reſpectu iminentium ꝯtin
git fieri duplicem tentatõ em. vna ẽ reſpectu ma

lo℞ iminētium. ⁊ hoc modo minādo terret. Alia ē reſpectu bono℞ apparētiū. ⁊ hoc modo ſuadēdo blandit. Reſpectu vero futuro℞ remoto℞ ſimilr̄ ſit duplex tētatio. aut per deſperationē futuro℞ bono℞ que vere bona ſunt ⁊ hoc deſperando frangit. aut ꝓmiſſione futuro℞ bono℞ que vere bona nō ſunt ac ſi vera eēnt. ⁊ hoc modo ꝓmittēdo decipit. ſic ergo ponunt ſex differētie tētationis. ꝑ qd̄ pōt patere que differētia ſit iter tētationē qua ſuadēdo blandit. ⁊ inter illā qua ꝓmittēdo decipit. vna eim̄ reſpicit bona que iminēt ⁊ tamē vera nō ſunt. alia vero bona remota que tamē vera nō ſunt. ¶ Ad ſcōm vero dōm ē. ꝙ nō in hoc diſtignunt iſta duo ſm̄ hunc modū. ꝙ vna differētia reſpiciat verba. ⁊ altera deſideria. ſed vtraqꝫ differētia pōt eē circa ꝺſiderata. que tamē differūt ſicut iam dictū ē. vnde nec ſuaſio nec ꝓmiſſio ad verba exteriora videt referri. ſꝫ ad verba iteriora. qbus malignus ſpūs loqt aie peccatrici ſiue iſirme. ¶ Ad tertiū vero ꝺ dōm. ꝙ ſcōa differētia nō in hoc diſtiguit a prima ſm̄ modū diuidēdi. ꝙ primus binarius tētationis ptineat ad facta. ſecūdus ad verba. vtroqꝫ vero modo loquit dyabolus. vel exteriori tētatione vel interiori ipi anime peccatrici.

Deinde queritur .§. v.

de illa diuiſiōe tētatōis quā facit. b. Greg. ꝙ alia ē ꝑ vicia. alia ꝑ flagella. Pōt enim queri que rō intēdat in hac diuiſiōe. videt eim̄ ꝙ tētatio que ē per flagella ducit ad vicia. ⁊ ita viciū ſit terminꝰ tētationis nō inſtrumētuꝫ tētandi. ¶ Rñſio. diuiſio illa accipit penes hoc. ꝙ quedā tētatio eſt per triſtia. quedam vero per delectabilia. tētatio que eſt per flagella eſt ꝑ triſtia. tentatio vero per vicia eſt tētatio per delectabilia. ⁊ ita viciuꝫ non ſumit ibi formalr̄ ſed materialr̄ ſiue cauſalr̄. ſcꝫ per ipſa delectabilia que alliciūt ad vicia. Uel alr̄ poteſt diſtingui. vt tētatio que ē ꝑ flagella attendat ꝑ mala pene. tētatio vero que ē ꝑ vicia q̄tuꝫ ad mala culpe. pōt eim̄ hō ꝑ mala pene cadere i peccatū. cuꝫ nō ſuſtinet ꝓut opꝫ. pōt iteꝝ cadere i pctm̄ ꝑ mala culpe cū nō cauet ꝓut opꝫ.

Ultimo querit .§. vj.

de diuiſione ſeptimēbris quā ponit. b. Bern̄. videt eim̄ ꝙ ſubita ⁊ occulta ſit eadē tentatio. nam ſubita ē que iudiciū ratiōis preuenit. occulta que deliberationē rōnis ſubterfugit. ſed illa que ſubita eſt deliberationē rōnis ſubterfugit. ergo ſubita eſt occulta. ¶ Itē illa que perplexa ē rōne perplexitatis animū in dubitationē ducit. ergo illa ē dubia ⁊ pplexa ſimul. ergo dubia ⁊ pplexa nō differunt iter ſe. Similr̄ iportuna videtur eē idem ꝙ violenta. importuna eim̄ ē que ꝓcaciter inſiſtit. ſꝫ illa que ꝓcaciter inſiſtit ē q̄ vires mētis trāſcēdit, ergo videt eē violenta. Ad quod dōꝫ premiſſa quadā rōne diuiſiōis. Eſt enim quedā tētatio ex parte cognitōis i ſe. ⁊ quo ad hoc accipiunt due prime drn̄tie. Eſt alia tētatio que reſpicit rōnem que deliberare dꝫ de eligēdo. ⁊ penes hoc accipiunt due dr̄ie ſequētes. Eſt tertia tētatio que reſpicit affectionē ſiue volūtatē primo. ⁊ q̄tum ad hoc ſumunt he due dr̄ie. alia violēta alia iportuna. Eſt quarta tentatio que reſpicit opationem. ⁊ q̄tuꝫ ad hoc dicit pplexa. qn̄ ignorat qd agēduꝫ ē pp vtriuſqꝫ ptis pplexitatem. Prime ergo due differētie ſcꝫ iportuna ⁊ dubia reſpiciūt cogitationem. aliqn̄ eim̄ inuoluit animus in dubitatōe. aliqn̄ vrget. ⁊ ſm̄ hoc aliqn̄ ē dubia aliqn̄ iportuna. ſimilr̄ penes rōnē cuius ē deliberare ſumunt due differētie. aut eim̄ nō pōt rō plene deliberare pp ipſius rei occultationē. aut pp ipſius tpis iprouiſionē. Si pp tpis iprouiſionē. dr̄ ſubita. ſꝫ pp rei abſconſionē dicit occulta. Silr̄ ex pte affectionis ſumunt due differētie. nā aut ꝑ quādaꝫ violentiā ducit ad ꝯſenſuꝫ. aut ꝑ quādā doloſaꝫ machinationē. primo mō dicit violēta. ſecūdo mō fraudulenta. Perplexa vero dr̄ cū alteꝝ malo℞ illoruꝫ neceſſe ē fieri. ſꝫ pp rōnes neſcit qd minus maluꝫ ſit. Ex iaꝫ dictis pꝫ. ꝙ tētatio ſubita ⁊ occulta nō ſunt eadē tentatio. nam tētatio occulta dicit rei ꝓpter abſconſionem que ſubterfugit rōnem deliberatiōis. ſubita vero dicit propter improuiſionem. ¶ Ad ſecūdum vero dicendum ꝙ dubia ⁊ perplexa inter ſe differūt. dubia enim dicit cum non habet ratio que determinet. perplexa vero cum eſt quaſi quedā paritas rationum hincinde. vt ignoretur quid magis fiendum ſit vel vitandum. ¶ Ad tertium vero dicēdum. ꝙ differt importuna a violēta. Importuna eiꝫ dicit que grauat. ſed tamē infra vires animi eſt. Uiolēta vero ſuper vires animi.

Membrum ſeptimuꝫ.

Aſſignatis differētijs tētationis ſꝫ modos differētes ꝯſequent querēdum ē quō fiat tentatio exterior que ē ab hoſte. ⁊ quō fiat interior que eſt a carne. quō etiā fiat iterior que ē ab hoſte. de his eiꝫ differētijs ħ agēdum eſt principalr̄. ſicut antē habet ij. li. ſen. tentatio exterior ē quādo extrinſecus malum ſuggerit verbo vel ſigno aliquo vt ille ſic ad ꝯſenſum pcī declinet.

Articulus primus.

Querendum ē ergo qualr̄ aduerſarius tentet tentatōne exteriori. ⁊ hꝫ tres. §. ¶ Primo querit. nunquid noua ſigna facit. vel ſignis iaꝫ exiſtētibus alr̄ vtit q̄ eoruꝫ natura exigat. aut alr̄ imutat ſenſum q̄ requirat imutatō naturalis. ¶ Secūdo querit.

nūquid imiſcet ſe rebus ſenſibilibus aut ipſis ſen ſibus vt ex eis eliciat tētatio. ¶ Tertio querit. nū quid indifferēter tētat ſm quēlibet ſenſum. ſ3 ma/ gis ſm vnū q̄3 ſm aliuz.

Ad primū ſic obij .§. j.

citur p hoc qꝺ dicit aug. in li. lxxxiij. q. ſerpit hoc malū p oēs auditus ſenſuales. dat ſeſe figuris. ac/ cōmodat coloribꝰ. odoribꝰ ſe ſubijcit. īfūdit ſapo ribus. Ex quo accipit ꝙ nō noua ſigna facit ſ3 ſi/ gnis factis vtit ad explēdā tētationē. ſed ſi vtit ſi/ gnis ia3 factis. quō dꝛ ſe accōmodare coloribus. īfundere ſaporibus. nūqꝺ aliquā facit ī eis imuta tionē que nō ē ī eis ſm ſuā nām. qꝺ nō videt. cir/ cūſcripto. n. dyabolo p intellectū. nihilominus ex imutatōe coloꝝ vel odoꝝ vel ſapoꝝ poſſet iclina ri homo ad idē peccatū ad qꝺ mō inclinat. ergo nō videt ipſe tētator ī hac pte opari. Si vero ali ud opat pter id qꝺ ſenſibile hūit ex ſua nā. ſ3 hoc querendū ē quid ſit illud. ¶ Itē dicit. b. grego. in/ tuetur inimicus hūani generis vniuſcuiuſq3 mo/ res. cui vicio ſint ꝓpinqui. ⁊ illud opponit an̄ fa cie3. ad qꝺ cognoſcit facilius iclinari mētē. vt blā dis ac letis moribꝰ ſepe luxuriā vl' vanā gloriā. aſperis aūt mētibus ira3. ſupbiā vel crudelitate3 opponit. ⁊ poſt dicit generalr ibi. decipulā ⁊ pe riculū inſerit deceptōis. vbi via3 eē cognouit ꝓ/ pinquā cogitatōis. Pōt ergo q̄ri. qd ē dyabolū ponere an̄ faciē. nūquid re3 ſenſibilē que ē ī vno loco trāſſert ad aliū locū vt videat? qꝺ nō videt. cum nō videamus variationē fieri ī rebus ſenſi/ bilibus niſi ſ3 ꝙ exigit earū diſpoſitio naturalis.

Ad qꝺ videt dōm. ꝙ tētator vtit rebus ſenſibi libus tanq̄3 iſtitutis ad tētandu3. nec op3 ꝙ noua ſigna faciat ſed ſignis inuētis vtat. lic3 poſſe hēat quedā ſigna faciēdi. ¶ Ad illud autē qꝺ obijcit ꝺ verbo aug. in li. lxxxiij. q. dōm eſt. ꝙ dare ſe figu/ ris ⁊ accōmodare ſe coloribus. nō ē aliud q̄ ex his delectationē ꝓuocare. Eſt eīm quedā delecta tio nālis in rebus ſenſibilibus. ⁊ illa bona ē. Eſt alia illicita que excedit naturalē. cū delectat plus q̄ oportet vel q̄3 non op3. vel quo ſine non op3. ⁊ ita ꝺ alijs circūſtātijs. ¶ Ad illud vero qꝺ obij citur per verbū. b. grego. vbi dicit. ꝙ illud ponit ante faciē ad qꝺ cognoſcit facilius iclinari. facies pōt dici ibi vel facies iterior corā qua ponit ali/ quid. cū ſit ꝯuerſio ſup illā mediāte ſilitudine ſua. vel facies dꝛ facies exterior corā qua ponit cum ſenſibile corā ſenſu ponit vt ad illicitū trahat. p/ ſumit aūt ꝙ iſti colores ſophiſtici qui ſūt in facie/ bus mulierū vel capillis: ſiant inſtinctu dyaboli. Similr iſte ſophiſticatōes odoꝝ ⁊ ꝯfectiōes ſa/ poꝝ que veniūt ex maiori ſtudio q̄ neceſſe ſit. nō ꝓpter humanā neceſſitatē ſed ad ꝓmouēda3 vo/ luptatē. Similr ꝯtingit in iſtis ioculatōibus viro ru3 vel mulieꝝ. in melodijs etiā ad laſciuiā ꝓuo/ cātibus. inſup tincturis veſtiū ⁊ frequētibus bal neatiōibus vbi nō reqrit neceſſitas ſ3 magis ex/ petit voluptas. Silr ī cantilenis mulieꝝ ad laſci/ uia3 ꝓuocātibus ī choreis ⁊ huiuſmōi.

Deīde obijcitur .§. ij.

ratōe illius qꝺ dicit aug. in li. lxxxiij. q. Agite mi ſeri mortales. ne vnq̄ polluat hoc domiciliū ma lignus ſpūs ne ſenſibus imixtus iſeſtet anime ſan ctitatē. videt eīm ex hoc ꝙ ſpūs malignus poſſit vniri ī ſenſibus noſtris vl' incē eis. hoc etiā videt p hoc qꝺ dicit. v. act. ſm aliā trāſlationē. vbi nos habemus. Cur tētauit ſathanas cor tuū. alia trāſ/ latio dicit. Quare ipleuit ſathanas cor tuu3. ſed ſi implet cor. multofortius pōt implere ſenſu3. Qꝺ autem non poſſit imiſceri ſenſibus noſtris vel eē in eis. poteſt argui p hoc qꝺ dicit. ij. abacuk. ſup illud. Dn̄s in tēplo ſancto ſuo. Glo. pōt aſſidere ſimulachris ſpūs imundus. ſed eē non pōt intrin ſecus. Si ergo intriſecus nō pōt eē in corpibus. multofortius nō pōt intrinſecus eē in ipſis ſenſi/ bus qui aīales ſunt. ¶ Itē Beda ſup illud. v. cur tētauit ſathanas. iplet ſathanas cor alicuius non ingrediēs ſenſu3 eius neq̄3 itroiens aditū cordis. ſiqde3 ptās hec ſolius dei ē. ergo malignus ſpūs nō ingredit ſenſus noſtros. ¶ Ad qꝺ dicendū ꝙ non pōt malignus ſpūs ineſſe noſtris ſenſibus p eētiam nec vniri p eētiam vel iplere eſſentialr. ſ3 dicit implere p effectu3 opationis qn̄ tētatio per ſenſus ingredit ad animā. ſm ꝙ dicit. ix. Hiere. Ingreſſa ē mors p feneſtras. ¶ Ad illud ergo qꝺ obijcit in ꝯrium dicēdu3 ē. ꝙ illud imiſceri ꝺ quo dicit aug. non ē ſic fieri. vnde queadmodū ē ī vi/ ſceribus. ſed dicit quedā ꝯuenientia in actu. ſicut agēs ⁊ inſtitutu3 dicunt eē vnū in agēte ſeu ope/ rāte. ita dyabolus cu3 p ſenſus noſtros tētat vnū dicit eē vel imiſceri ſenſibꝰ ꝓpter effectū tētatōis in quo ꝯueniunt. ¶ Ad aliud vero dōm ē. ꝙ ſa/ thanas dicit iplere cor tantūmō p opationē ⁊ vo luntatis inſtinctū intus non intrādo. ſ3 malicie ſue virus inſerēdo. ⁊ hoc mō pōt dici ꝺ ſenſibus. q2 virtus tētatōis p ſenſus inſerit.

Deinde querit .§. iij.

vtrum indifferēter tētet ſm quēlibet ſenſu3. quod nō videt. magis eīm videt tētare ſm tactu3. ⁊ nō ſm quēcūq3. ſed ſm illum qui ē copula carnalis. ⁊ iteru3 ſm ꝙ guſtus ē quidā tactus: in his duo/ bus maxime tentat homo de gula. ſ. ⁊ luxuria. ꝺ gula ſicut tentauit primos parētes. de luxuria ſi/ cut tentauit illos quos inuoluit diluuium. ¶ Sed videtur ꝙ magis tētet per viſum. viſus eīm plu/ res oſtēdit differētias ī quibus ſunt multe occa/ ſiones peccatoꝝ. ergo plus tentat p viſum. ¶ Ad idem etiā facit. ꝙ viſus apprehēdit ꝺ lōge. tactus vero nō. Ad qꝺ pōt dici. ꝙ p quēlibet ſenſu3

pōt tentare ꝛ tentat. grauius vero per tactum ꝛ guſtum. q2 fortiores ſunt impreſſiones delectationū. ꝛ rōne nature ꝛ rōne corruptionis ſolite ex originali pcto. per viſum aūt fiunt plures tentationes ꝛ pluribus modis. ſed non ita fortis eſt impreſſio tentatōnis.

Articulus ſecūdus.

DEinde querit de tentatōe que ē ex carne. que ē vna ſpēs tentatiōis iterioris quō fiat. Et primo querit. vtruz caro tentet vel ſit tentatōis principiū. Secūdo qd ē illud qd tentat hoc ē ſz quā vim ipa aia tentat. Tertio qualr progrediat tentatio. Quarto vtrū hec tentatio poſſit fieri ſine pcto.

Ad primum ſic. .§. j.

circūſcribat opatio ipſius dyaboli in pñti. nihil prohibz tentationē ex carne fieri poſtq̄ caro corrupta eſt corruptione viciosa. Non enim omnia peccata dyabolo ſunt tribuenda tanq̄ proximo mouenti. ſed ſi ē aliqua tentatio ex carne: neceſſe ē aliquod eē principiū tentationis nō niſi ipa caro. ergo caro pōt eē principiū tentatōnis. ¶ Qd ēt videt per hoc q̄ ſtimulus ē i carne. ſtimuli aūt ē ſtimulare. ſtimulare aūt in hac pte ñ eſt aliud q̄ tentare. ergo caro rōne ſtimuli tentat. ¶ Eodem mō pōt argui de fomite. fomes. n. ē in carne. fomes aūt ē principiū pcti. nō niſi p tentatiōz. ergo tētatio originē hz ex carne rōne fomitis. ¶ Hoc ēt arguit ex ipa titulatiōe carnis. ex titulatione. n. tentatio carnis originē hz. Unde aug. in li. ipono ſticon. Quid indicāt folia fici qbus ñ deo auctore pudēda mēbra ſed per pcīm facta texerūt niſi quendā pruritū libidis turpē ex quo ſeqt tentatio. Sed videt ɔrium. caro. n. nō agit in aiam ſz ecōuerſo. tentatio aūt quedā ē in ipam animaz tanq̄ paſſibilē. ergo nō ē ab ipa carne. ¶ Itē nihil pōt tentare qd ñ pōt expientiaz ſumere de re quā tentat. ſz caro ñ pōt expientiā ſumere de motu aie rōnalis. ergo caro ñ pōt tentare aiam rōnalem. ¶ Rñdenduz. cū dr tentatio eſſe ex carne. caro ñ ſumit ibi tm̄ ꝓ ipſo corpe: ſz ꝓ parte ſenſuali vnita carni. ꝓut dicit caro ɔcupiſcit aduerſus ſpūm. v. ad gal. vnde dicit aug. i. xij. de trini. Loquēs de hac tentatōe carnalis ſenſus. vel animalis ingerit quādam illecebrā fruēdi ſe. i. tanq̄ bono priuato ꝛ ꝓprio. nō tanq̄ publico in cōi. qd ē incōmutabile bonū. ꝛ tūc velut ſerpēs alloquit feminā. allocutio aūt iſta nihil aliud ē q̄ȝ tentatio ducēs ad pcīm. de quo ſubiūgit. huic illecebre ɔſentire ē de fructu ꝓhibito māducare. ¶ Ad illud ergo qd obijcit dōm ē. q̄ nihil ꝓhibz tentationē ex carne fieri circūſcripta ſuggeſtiōe dyaboli in pñti. ſz ñ fit tentatio ex carne niſi pcedente tentatiōe primoꝝ parētū q̄ facta ē ab hoſte. ¶ Ad illd vo qd obijcit. q̄ caro ñ pōt i aiaz agere. rñdendū ē. q̄ caro. i. carnalis ſenſus ſiue ɔcupia pt ſtimulare aiaz ſm ptez rōnis iſeriorē: lz ipa ſit iſerior. inferius. n. pōt tentare ſupius. ſi forte inclinet ad ipm. ſz ñ pōt iducere ad tētatōnez. Inductio. n. in tentatōez ñ fit ſine ɔſenſu. ɔſenſus autez rōnis ē. ſic ergo pōt inferius tentare ſupius. i. tentatōis initiū dare. ¶ Ad ſequēs dōm ē. q̄ i carne ſic dicta. i. in carnali ſenſu ē expientia. vtrū ſibi cōſentiat rō vel nō. ſed nō in ipſa carne ꝓut caro ſumit ꝓ corpore. vel dicendū q̄ ad tentatōem non neceſſario requirit experientia. ſz ſufficit impulſio. ꝛ hoc ɔuenit carni.

Deinde queri- .§. ij.

tur cui ꝓprie ɔuenit tētare hac tentatiōe. an inferiori pte rōnis. an ſupiori. an alicui alteri. vtpote ſenſualitati. Qd āt ɔueniat ſenſualitati vr. tētatio eniz ē tū de veniali pcto tū de mortali. motus aūt primus vr eē i ſenſualitate. ergo de hoc pōt eſſe tētatio ſenſualitatis. ergo videbit ex hac pte tētari. ¶ Cōtra. tētatōez eē ex carne ñ ē aliō q̄ mediāte ſenſualitate. ipa āt ſenſualitas ñ ſeipam tentat. ergo ñ ē ipſi⁹ ſenſualitatis tētari. ¶ Itē ſupior ps rōnis ſic ſe hz ſicut vir. vir aūt ñ tentat p ſerpentē imediate. ergo nec ſupior ps rōnis pōt imediate tētari a ſenſualitate. Cōtra. potuit adā imediate tētari a dyabolo: ñ mediāte muliere. lz aliter tētatus fuerit. ergo pari rōne ſupior ps ratōis cū ſe habeat p modū viri. potuit tētari imediate a ſenſualitate. ¶ Preterea. iſerior ps rōnis imediate ɔiuncta ē ſenſualitati. ergo pōt tētari ab ea. querit ergo vtrū poſſit tētari tam rōne venialis pcti q̄ȝ mortalis. Ad qd dōm. q̄ rōnis ē tentari tentatiōe que ē ex carne ſub li. ar. ꝛ ñ ſenſualitatis. eſt aūt rōis tentari ſm vnāquāq3 eius differentiā. ſm inferiorē. ſ. ptez ꝛ ſupiorē. ¶ Ad obiectū autē in ɔrium dicendū. q̄ nō ad omne veniale pcīm eſt tentatio. hoc ſuppoſito q̄ primus motus ſit i ſenſualitate. ſi vero ē in inferiori parte rōnis. tunc pōt eē tentatio reſpcu ipius. ſz credibilius ē q̄ ad primū motuz nō ſit tentatio. ſed cum primo motu ē tentatio. eſt enim quaſi quedā neceſſitas ad hoc q̄ ſurgat primus motus. ibi āt nō ꝓprie dicit tentatio. ¶ Ad ſequēs vero dōm. q̄ aliter ē de ſupiori pte rōnis q̄tum ad noſtruz interiorē hominē q̄tum ad aliquid q̄ fuit in primis parētibus. potuit enim adā imediate tentari a dyabolo. ſed ſupior ps rōnis in nobis nō pōt tentari a carnali ſenſu: niſi mediante inferiori pte ratōnis. ꝛ ideo quo ad hoc ponit ſimilitudinez aug. in tentatione noſtri interioris homis. reſpectu illius tentationis que fuit in primis parentibus. Si ergo dicat ſuperior pars rōnis tētari a carnali ſenſu. hoc eſt mediate ſm q̄ tres ponunt gradus in tentatione. ſuggeſtio: delectatio: con-

ſenſus. vt ſuggeſtio ſit i ſenſuali parte. delectatio in inferiori parte rōnis. cōſenſus in inferiori ſm quandam ꝓprietatem.

Deinde queri⸗ . §. iij.

tur quō fiat tentatio a carne. vtrū fiat tm̄ per ꝯcupiſcentiā aut ēt per irā. ⁊ videt ꝙ per vtrūqȝ. ex vtraqȝ. n. parte mouet pars ſenſualis. ſm ꝯcupiſcentiā reſpectu apparētis boni. ſm irā reſpectu apparētis mali. ¶ Sed vr̄ ꝯͣrium. ꝑ hoc ꝙ medius gradus tentatiōis ē delectatio. ergo ſuggeſtio ī quo ē primus gradus ē delectatiōis. ⁊ ita eius cuius ē ꝯcupiſcētia. nō cuius ē ira. Eodē mō cōſūmatio tentationis ē in ꝯſenſu. ire vͦo ꝯſūmatio ē in diſſenſu. ergo ñ fit vtroqȝ mō tentatio que ē ex carne. ¶ Preterea. ſicut i exteriori tentatione dyabolus ꝑ ſerpentē allocutus ē euā. ita in interiori alloquit inferiorē ꝑtem rōnis. ſȝ qd ꝑ iſtam allocutiōēȝ deſignat. allocutio. n. iſta nō eſt aliud q̄ȝ tentatio. tentatio vero ꝑ aliquid fit qḋ videt eē delectabile tentato. illud aūt ē delectabile ſm effectuȝ ⁊ aliud ſm rōnem. ergo ñ videt ꝯueniens tentatio ꝑ delectabile ſm ſenſum. Ad qḋ dōm. ꝙ in hac tentatione aliqñ tentat rō per concupiſcentiā. aliqñ per iram ſm ꝙ ꝓprie dicunt. aliqñ vero fit tentatio ꝑ ꝯcupiſcentiā tm̄ vt ꝯcupiſcētia ſit generale ad vtrūqȝ. cū ergo dicit ꝙ medius ē gradus in tentatione delectatio. intelligendum ē de delectatiōe generaliter ⁊ ñ ſpāliter. Similiter de ꝯſenſu intelligit cōiter ad ꝯſenſum ⁊ diſſenſū. ſm qḋ ꝯſenſus ē diſplicentia diſſenſus. ¶ Ad ſecundum vero dōm. ꝙ lȝ aliud ſit delectabile ſm ſenſum aliud ſm rōnem. nihilominus tm̄ qꝛ ideȝ pōt eē delectabile ſm ſenſum. ⁊ ſm rōnem ñ rectam. ideo ꝯtingit tentationem rōnis circa huius delectabile vt rō nō recta quieſcat delectabili vt nūc. quod ē delectabile ſm ſenſum.

Quarto que⸗ . §. iiij.

rit. vtrū tentatio ex carne fiat ſine pc̄o. qḋ videt. ſi. n. tentationes alie poſſunt fieri ſine pc̄o. ꝯſimili rōne hec tētatio poterit fieri ſine pc̄o. ¶ Preterea. apoſtolus tētatus fuit tenatione hac. ⁊ fuit hec tentatio ad ꝓbatōem. nō ergo ꝯgruit eā eſſe cum pc̄o. Contra dicit. ij. ad coꝝ. xij. Datus ē mihi ſtimulus carnis mee. glo. tentatio que eſt a carne eſt veniale pc̄m. actu. n. venialis pc̄i nullus ꝓbat ad bonū. tentatōe ergo q̄ ē a carne nullus probat ad bonū. ¶ Ad qḋ dōm. ꝙ nō ē ſimile de hac tentatione ⁊ de alia. Naȝ alie due ſūt ex parte virtutis cognitiue. hec aūt ē ex parte virtutis motiue. in qua ē pc̄m rōne affectionis. ¶ Ad aliud vero dōm. ꝙ lȝ apoſtolus tentatus eſſet ad ꝓbatōem. nihilominus potuit ibi eē veniale peccatū. ꝓbat. n. hō cū ſuborit veniale pc̄ȝ. ⁊ ñ ꝯducit ad ꝯſenſum mortalis peccati.

Articulus tertius.

Conſequēter dōm ē de tentatiōe iteriori que fit ab hoſte. Et prio querendus ē de tentatione que fit in virtute fantaſtica ſiue imaginatiua. Scdo de tentatione iteriori que fit circa intellectiuā. Prio autē oñdit. ꝙ tentatio fit ꝑ parteȝ imaginatiuā. Scdo querit quō fiat illa tentatio. Tertio vtrū illa ſit cū pc̄o vel ſine pc̄o. Quarto vtrū hec tentatio in ñ cadētibus ſit ad ꝓfectum.

Quod auteȝ tē⸗ . §. j.

tatio fiat ſm ꝑteȝ imaginatiuā ſic oñdit ſuper illḋ Job. xviij. Abſcōdita ē i terra pedica ei⁹. Greg. ītuet hoſtis mores cuiuſqȝ cui vicio ſint ꝓping. ⁊ illa ponit añ faciē ad q̄ facil⁹ nouerit inclinari. vt blādis ac letis morib⁹ luxuriā. aſꝑis āt mētib⁹ ſupbiā irā ⁊ huiuſmōi. ibi ergo decipulaȝ deceptōis iſerit. vbi viā ꝓpinque cognitōis inenerit. cū ergo facies ñ dicat tm̄ facies exterior ſȝ ēt interior. añ faciē iteriorē ponit ſilitudies illoꝝ vicioꝝ cū ſūt ꝓpinqui. ⁊ ita fit tentatio ꝑ imaginatiuam. ¶ Itē aug. in li. de aia ⁊ ſpū. diuerſaꝝ ꝑſonarum ſpēs oñdit ſathanas ac ſilitudines mēti quaȝ captiuā tenet i ſomnis deludens mō leta mō triſtia oñdit. hec aūt oñſio ē ad tentādū. ergo tentatio fit ꝑ partē imaginatiuā. ¶ Similr̄ hr̄ hoc. vij. Job. Terrebis me ꝑ ſomnia ⁊c̄. vbi dē ꝙ aliqñ fiūt illuſiones i ꝑte fantaſtica. Sed vr̄ ꝯͣrium. ſicut. n. habet i eccl'aſticis dogmatibus. Una ē aīa que hȝ rōneȝ: ⁊ que hȝ ſenſus. ſenſuȝ aūt dicit nō tm̄ interiorē ſȝ ēt exteriorē. ergo vna ē ſuba rōnalis ⁊ que pōt ſentire ſenſu exteriori vel iteriori. ſi ergo malus angelus ñ hȝ ꝑtātem ſuꝑ ſubam intellectualē: cū eadē ſit ſuba ſenſualis. nō habebit poteſtatē ſuꝑ partē ſenſualē. ¶ Preterea. ſimilitudines que ſūt apud intellectū ipius demonis ſūt itelligibiles. que vero ſūt apud imaginatiuā ſūt ſenſibiles. ergo ñ ꝯueniūt vt ille ꝑ illas excitent. vel ꝑ illa iprimant. nō ergo tētatio fit ꝑ virtutē imaginatiuā. Ad qḋ dōm. ꝙ tentatio fit ꝑ partē imaginatiuā ſicut dictū ē. ¶ Ad obiectū aūt in ꝯͣrium dōm. ꝙ lȝ ſit vna aīa in homīe. nō oȝ ꝙ eadeȝ ſit ſuba intelligibilis ⁊ ſenſualis. ⁊ ita nihil ꝓhibet dyabolū habere poſſe ſuꝑ ꝑtem ſenſibilē. ⁊ ſi ſic ñ habeat ſuꝑ intelligibilē. Si vero vna ē ſuba q̄ pōt intelligere ⁊ ſentire. nihilominus inferior eſt vna potentia altera. ꝑꝑ qḋ pōt ſpūs malignus ēē aliqḋ poſſe habere ſuꝑ inferiorē potentiā qḋ nō hȝ ſuꝑ ſuꝑiorē in qua ſimulr̄ imago diuina reſplēdet. ¶ Ad aliud vero dōm. ꝙ lȝ ſimilitudines in intellectu dyaboli ſint intelligibiles. imaginatiua vero ſint ſenſibiles. poſſe tm̄ ē iſtaꝝ ſuꝑ illas. recipiens enim ſm poſſibilitatē ſuā recipit ñ ſm modū imittentis aut offerentis.

Deinde querit̃ .§.ij.

quõ fiat tẽtatio ĩ imaginatiua pte. aut eiꝫ vis imaginatiua ſpẽs recipit ab immutatione dyaboli. aut ſpẽs quas hꝫ apud ſe trãſformat. aut ex trãſformatis ĩclinatõeꝫ facit ptis ĩtellectiue p oppoſitõꝫ ipſius hoſtis. ſi tñ eſſꝫ receptio. nõ ex hoc videret eẽ tentatio. receptio enĩ ſilitudinis ĩdifferẽs ẽ ad bonũ ⁊ ad maluꝫ. Si vo trãſformat dyabolus ea que ſũt ĩ imaginatiua poſſet p volũtate ſua quecũqꝫ ſomnia ingerere. ⁊ ita aĩa in illa pte nõ haberet trãquillitatẽ. ſi ergo aĩa ĩ illa pte aliqñ hꝫ trãquillitatẽ nõ hꝫ dyabolus ptãtẽ trãſformãdi. ſed ſi nõ hꝫ ptãtem trãſformãdi. multo fortius ñ hꝫ ptãtẽ inclinãdi. cũ ĩclinare ĩtellectiuã ſit excellẽtior opatio ꝙ̃ trãſformare ſilitudines ĩ ſenſitiua.

Ad qð dõm. ꝙ dyabolus ſicut dicit Augu. repñtat ſilitudines mõ pſperoꝝ mõ aduerſorũ. ex qua repñtatõe aĩa ſm ptẽ ĩmaginatiuã negociat. ⁊ p ꝯſequẽs inclinat ipſaꝫ ĩtellectiuã vel diſponit ad inclinatiõeꝫ. Uñ greg. Dyabolus nõ cupidis proſpera. nõ timidis aduerſa p ſomnia ingerit vt magis afficiat. ¶ Ad illud vero quod obiicit in ꝯtrium. dõm eſt ꝙ quedã ſilitudines ſũt indifferẽter ad bonũ. ⁊ ad malũ ⁊ p tales nõ tentat. quedã vero magis determinate ſũt ad alterũ. vtpote ad apparẽs delectabile vel ad apparẽs triſte. ⁊ ex iſtis põt ſeq inclinatio ad malũ. ⁊ p huiuſmodi ſit eius tentatio.

Deinde querit̃ .§.iij.

ſi tẽtatio huiuſmõi fiat cuꝫ pcĩo vel ſine. ⁊ vr̃ ꝙ fiat cũ pcĩo. ppinquior. n. ẽ tẽtatio iſta pti rõnali ꝙ̃ illa que ẽ ex carne. pcĩm aũt ortũ hꝫ a rõe. ergo tentatio hec magis ẽ cũ pcĩo ꝙ̃ illa q̃ ẽ ex carne. ſed illa que ẽ ex carne ẽ cũ pcĩo. ergo ⁊ hec ẽ cũ pcĩo. ¶ Itẽ fantaſia nõ inclinat rõnẽ. cũ auteꝫ inclinat p ꝯſenſuꝫ ẽ ꝯſũmatio peccati. ergo hec tẽtatio eſt cũ pcĩo ſm ꝙ primus motus dr̃ eẽ pcĩꝫ. Cõtra. tẽtatio que fit tñ ab hoſte. nõ ẽ neceſſario cũ pcĩo. ſed hec tñ ẽ ab hoſte. ergo nõ ẽ neceſſario cũ pcĩo. Reſpondẽdũ ẽ. ꝙ hec tẽtatio nõ ẽ neceſſaria cũ pcĩo. hec. n. tẽtatio ẽ hñs initiũ ex pte cognitiue. illa vo ex pte motiue q̃ ẽ ex carne. ⁊ iõ illa dr̃ neceſſario cũ pcĩo veniali pp corruptõeꝫ motiue ex fomite. Si vo corruptio ẽ in ipſa cognitiua. nõ dicet̃ niſi obſcuratio quedã ⁊ hec corruptio nõ ẽ pcĩꝫ. ¶ Ad obiectũ aũt ĩ pmũ dõm ẽ. ꝙ lꝫ hec tẽtatio ſit ppinquior rõni a qua ẽ origo peccati. nõ tñ pp hoc hec tẽtatio magis ẽ cũ peccato. nõ enĩ hec ppinquitas ẽ ex pte qua rõ eſt motiua. ſꝫ ex pte qua ẽ cognitiua. ex pte vo qua ẽ motiua rõ ẽ origo peccati. ¶ Ad aliud vo dõm. ꝙ lꝫ tẽtatio ĩ imaginatiua ꝙ̃tũ ẽ de ſe inclinet rõnẽ ad pcĩm. in ipſa tñ rõne eſt inclinari vel nõ inclinari. ⁊ pp hoc nõ ẽ neceſſario hec tentatio cũ pcĩo. Nec pp hoc dr̃ tentatio que ẽ ex carne cũ pcĩo pp formatõeꝫ ĩclinatõis ad peccatuꝫ mortale. ſꝫ pp motũ inordinatũ venialẽ q pcedit ex quo ſequit̃ inclinatio. talis aũt motus venialis nõ precedit in hac tentatione.

Deinde queri .§.iiij.

tur. vtrũ hec tẽtatio cadat ad pfectũ bonoꝝ. qð ñ vr̃. qꝛ hec tẽtatio fit ĩ dormiẽte. in dormiente vo nõ ẽ vſus rõnis. ergo nec pfectus meriti. ñ ergo ẽ ad pfectũ bonoꝝ hec tẽtatio. Cõtra dic̃ greg. Sanctos quos minus valet vigilantes grauius tẽtat dyabolus dormiẽtes. qð deus benigne pmittit ne ſaltẽ ſomn⁹ a paſſiõis pmio vacet. ergo tẽtatio huiuſmõi cedit ad pfectuꝫ bonoꝝ. Ad qð dõm. ꝙ tẽtatio huiuſmõi cedit ad pfectũ bonoꝝ. qui tñ pfectus nõ eſt tpe dormitiõis ſed tpe vigilie. licꝫ ipſa tentatio ſit tpe dormitõis. ſuſtinẽtia tamẽ tentatõis eſt tẽpore dormitõis. ſed pfecta repreſſio tentationis ẽ. cuꝫ iam ẽ vſus rõnis ĩ ipſis vigilantibus.

Articulus quartus.

Ulterius q̃rit̃ de tẽtatõe ĩteriori reſpectu virtutis ĩtellectiue. Et primo q̃rit̃. ſi oẽs cogitatõẽs male iſtinctu dyaboli excitant̃. Scðo ſi nõ oẽs ſꝫ q̃dam. v. imittat dyabolus cogitatõẽs. Tertio ſi nõ imittit cogitationes. q. incẽdit. Quarto quõ dicatur incendere.

Circa primum .§.j.

ſic pcedit̃. videtur ꝙ omnes cogitatões male iſtinctu dyaboli excitent̃. Dyabolus enim nunꝙ̃ ceſſat a tentatione. ſm illud. xiij. Job. Qui me comedunt nõ dormiunt. ⁊ in multitudine horũ cõſumitur veſtimẽtũ meuꝫ. Greg. maligni ſpiritus qui carnales de eccleſia cõſumũt. tãto magis geſcere a tẽtatõe neſciũt. ꝙ̃to nullo carnis pondere grauant̃. ſi ergo nũꝙ̃ ceſſant a tẽtatõe. nũꝙ̃ ceſſãt ab inſtinctu maloꝝ cogitationũ. ¶ Cõtra dr̃ in li. de eccliaſticis dogmatib⁹. Nõ oẽs noſtre cogitatões male ſemp dyaboli inſtinctu excitant̃ ſꝫ aliquotiẽs ex noſtri arbitrij motu emergũt. ¶ Item ptãtẽ hꝫ hõ. ⁊ ſi ñ tẽtet̃ cadẽdi in pcĩm. ſꝫ caſus ĩ pcĩm ex cogitatõibus malis originẽ hꝫ. ergo ñ oẽs cogitatões male inſtinctu dyaboli efficiunt̃.

Ad qð dõm. ꝙ nõ omnes cogitationes fiunt inſtinctu dyaboli. ¶ Ad obiectũ auteꝫ in ꝯtrariuꝫ dõm eſt. ꝙ lꝫ nõ ceſſet dyabolus a tentatione. nõ tñ oĩs male cogitationis eſt principiũ. ſed coadiutor eſt ꝙ̃tũ eſt de ſe ad caſuꝫ in peccatuꝫ. nõ qꝛ nõ poſſit eſſe ſine eius tentatõe peccatũ. ſed eius tentatione ad peccatuꝫ facilius inclinatur. Unde grego. ſuper Job. xvi. cõuulnerauit lũbos. cõuulnerare dicit̃. qꝛ qð nobis male ſuggerit. nos

ſequẽtes ex ꝓpria volũtate implemus. ⁊ q̄ſi cuꝫ ipſo nos pariter vulneramus.

Secũdo querit .§. ij.

ſi dyabolus ẽ imiſſoꝛ malaꝝ cogitationũ. qꝺ vr̃ Job. xix. Venerũt latrones maligni ſpũs q viaꝫ ſibi i afflictoꝝ coꝛdib⁹ faciũt iter aduerſa q̄ exte/rius tolerant. cogitatões prauas imittẽ ñ ꝺſiſtũt. ¶ Jtẽ aug. i li. de ꝯſenſu euãgeliſtaꝝ. qũo itrat in coꝛ dyabolus niſi imittẽdo iniquas pſuaſiões cogitatõnib⁹ iniquoꝝ. ex quo accipit. ꝙ dyabolus imittit cogitatões malas. Cõtra. ſup illud. v. act. Cur tẽtauit ſathanas. glo. impleuit ſathanas coꝛ auaricia. ñ itrãdo ſꝫ malicie ſue virus iſerẽdo. ex quo colligit. ꝙ demones nõ ſũt imiſſoꝛes malarũ cogitationũ. ¶ Jtẽ ſup illud Marci. vij. Ab itus de coꝛde hominũ male cogitatões ꝓcedunt. Beda arguũtur ex hac ſnia q cogitatões a dyabolo imitti putãt. nõ ex ꝓpria naſci volũtate. ex quo accipit. ꝙ dyabolus nõ ẽ imiſſoꝛ malarũ cogitationũ. ¶ Preterea. itellectus hũanus nõ hꝫ depẽdẽtiã ab intellectu angelico nec ecõuerſo. cũ vtriqꝫ imediate creat⁹ ſit a deo. ergo nõ ẽ ipſius angeli ꝑ volũtate ſua imittere cogitationes ipſi homini. cũ equalr̃ ſint li. ar. li. ṽo ar. ẽ cogitare vel nõ cogitare bonũ vel malũ. Ad qꝺ ꝺõm. ꝙ dyabolus nõ ẽ ꝓpꝛie imiſſoꝛ malaꝝ cogitatõnũ. Jmmittẽ tñ dr̃ duplr̃. vno mõ diſponẽ ad hoc ꝙ fiat. alio ṽo mõ facẽ ſm ꝙ imittẽ ẽ diſponere. q̄ſi ab extrinſeco. ſꝫ hũc modũ inueniũt ſancti qui dicũt. ꝙ dyabolus imittit cogitatiões. offert eiꝫ aĩe ſilitudinẽ. in ip̃a ṽo aĩa ẽ ꝙ ꝓſequat vel fugiat ipſuꝫ oblatũ. nõ aũt dr̃ imiſſoꝛ cogitationũ. i. factoꝛ. ꝙ eiꝫ ſint cogitatões male inq̃ꝫtũ male ẽ ab ipſo hoĩe. ꝙ aũt cogitatões a deo. ⁊ ꝑ hãc diſtinctõeꝫ pñt ſolui ea q̄ obijciunt. ¶ Jllud eniꝫ qꝺ dicit. b. greg. de imiſſione. itelligit cõiter ꝓut imittere eſt diſponẽ ad hoc ꝙ fiat cogitatio. Qꝺ aũt dicit Aug. de imiſſiõe cogitatõnis male inuidiã. nõ itelligẽdũ ẽ ſicut ipſe exponit. ꝙ ñ ſit pꝛius poſſeſſus a dyabolo. ſꝫ tũc plenius ẽ poſſeſſus. qñ volũtatẽ habuit i effectu tradẽdi dñm. ⁊ ponit tale exẽplũ Aug. ſicͭ ꝺ apoſtolis q pꝛius acceperũt ſpm̃ſanctũ. anteq̃ꝫ miſſus eẽt ſpũſſanctus i ap̃los. vl̃ anteq̃ꝫ iſufflaſſet i eos ſpm̃ſanctũ dicens. accipite ſpm̃ſanctũ ⁊c̃. miſſio ergo illa in coꝛ Jude ñ fuit miſſio ꝑ eſſentiã vel ſubaꝫ. ſꝫ fuit miſſio ꝑ opatõeꝫ. dicit ergo Aug. i li. de aĩa ⁊ ſpiritu. ꝙ ſolius trinitatis ẽ implere ſubaꝫ quã ꝯdidit. vñ ſup illud. ij. Abac. dñs in tẽplo ſancto ſuo. glo. põt aſſidere ſimulacris ſpũs imundus. ſed intrinſecus eſſe nõ poteſt.

Tertio querit .§. iij.

vtꝝ dyabolus ſit incẽtoꝛ cogitationũ. qꝺ vr̃ per hoc qꝺ dr̃. vij. Oſee. Omnes adulterãtes q̄ſi clibanus ſuccẽſus a coquẽte. ꝑ clibanuꝫ ſignat coꝛ humanũ. ſicut ergo coquẽs ſuccẽdit ignẽ i clibano. ita dyabolus ignem ꝯcupiſcẽtie i coꝛde. ergo dyabolus ẽ incẽtoꝛ. ¶ Jtẽ ſuper illud vltio treñ. pellis nr̃a q̄ſi clibanus exuſta ẽ. glo. dyabolus q ẽ foꝛnax vicioꝛũ quotidie nouis ꝯcupiſcẽtiaꝝ icẽdit vſtionib⁹. Greg. ſup illud Job. xlj. flãma ꝺ oꝛe ei⁹ egredit. qcqd dyabolus ſuggerit ignis eſt quo ifructuoſa ligna excremant. igne aũt terrene ꝯcupiſcentie eoꝝ mens tangit q nequaq̃ꝫ ꝓcioſa metalla fieri ꝯcupiſcũt. Cõtra. ignis ꝯcupiſcentie ẽ penes ipſuꝫ hoĩeꝫ. ⁊ ꝓtãs cogitationũ malarũ ẽ penes ipꝫ. cogitatões aũt male ſunt fomẽtũ illi⁹ ignis. ergo ipſe hõ ẽ incẽtoꝛ malaꝝ cogitationũ. Jtẽ incẽdere ignẽ ẽ ꝓbere mãꝫ ipſi igni vl̃ flatũ dyabolo. ergo ſi ẽ incẽtoꝛ. altero illoꝝ modoꝝ incẽdit. ſꝫ nõ ꝓbet mãꝫ. cũ mã ſint ipſa deſideria. in ip̃is eiꝫ deſiderijs malis nutrit ignis cõcupiſcẽtie. nec facit flatũ. flatus eniꝫ ex aliqua mã intrinſeca accipit. ⁊ ignẽ feruere facit q̄ſi reſiſtendo. flatus eniꝫ põt eẽ cã extinctõis. ſi ṽo reſiſtere põt ignis. cã eſt augmẽti. ſuggeſtio ṽo dyaboli nõ hꝫ hoc pꝛincipalr̃ vt extinguat ignẽ ꝯcupiſcẽtie. ſꝫ vt feruere faciat. ergo nõ ſe hꝫ ꝑ moduꝫ flatus. ignis eniꝫ ꝯcupiſcentie nõ augetur reſiſtẽdo ſuggeſtioni ſꝫ cedẽdo ipſi ſuggeſtioni. ¶ Jteꝫ obijcit rõne cuiuſdã ṽbi qꝺ dicit Aug. ꝙ dyabolus ẽ plenus incẽtiuis vicioꝛuꝫ. q̄rit ergo qd dicant hec incẽtiua vicioꝝ. nũqd cogitatões male q̄ ſũt i eo. vl̃ affectatões vl̃ aliqd aliꝺ qꝺ motiuũ ẽ ad cogitationẽ malã vel affectõeꝫ. ¶ Preterea ſi plenus ẽ icẽtiuis vicioꝝ. ñ vr̃ ei poſſe ſupaddi. ergo nõ põt hr̃e plura incẽtiua q̃ꝫ hꝫ. ¶ Sed vr̃ ꝯtrariũ. põt eniꝫ augmẽtũ recipere peccatoꝛũ. ⁊ ſm vnũ quodqꝫ pctm ẽ aliqꝺ incẽtiuũ. ergo põt hr̃e plura incẽtiua vicioꝛũ. ¶ Preterea. nũquid homo peccatoꝛ vt antixp̃s dr̃ plenus incentiuis vicioꝝ. aut hoc ẽ ꝓpꝛiũ dyaboli eſſe plenus incẽtiuis vicioꝝ. Jtẽ ſi ẽ plenus incẽtiuis vicioꝛuꝫ. qũo ẽ ꝙ nõ vſqꝫquaqꝫ incẽdit. vel q̄liter coꝛ aliqꝺ ei reſiſtit ꝙ incẽdi põt. Ad qꝺ ꝺõm. ꝙ dyabolus dicit incẽtoꝛ vicioꝛũ ſm hoc ꝙ dicit Beda. vij. marci. dyabolus incẽtoꝛ ẽ malarũ cogitationũ. auctoꝛ autẽ eſſe nõ põt. ſi eniꝫ iſidijs ſemꝑ poſitus leuem cogitationuꝫ noſtrarũ ſcintillam. ſuis fomitib⁹ iflãmauerit. ñ ꝺbem⁹ dicẽ eũ coꝛdis occulta rimari. ¶ Ad illud vero qꝺ obijcitur in cõtrariũ. dicendũ ꝙ aliter dicit ipſe homo incendere cogitatõnẽ malã ⁊ aliter dyabolus. homo eniꝫ dicit incendere vt qui ꝓbet pabulũ igni. dyabolus ṽo vt coadiutoꝛ. ꝑ hoc enim ꝙ videt nos pꝛonos ad aliqua genera peccatoꝝ. illa delectabilia ꝓcurat anteponi. vt ex illis iducat itellectus ad cogitandũ de illis illicito modo. ⁊ ꝑ hũc modum eſt coadiutoꝛ. nec dicitur pꝛopꝛie pꝛebere materiaꝫ ipſi igni cõcupiſcentie vel flatum oĩno.

ſed excitare ſm iam dictū modū īterius vel exte/
rius. ad hoc ꝙ cogitatōes male ī effectū īducant.
¶ Ad illud vero qđ obijcit de hoc qđ dicit aug.
ꝙ dyabolus ē plenus incētiuis viciorū. dōm ꝙ
incētiua dicimus motiua ad cogitādū malū q̄ p
quādā originē ſūt in ipſis demonibus q pleni ſūt
cogitatōibus ⁊ affectōibus. ⁊ incēdunt ꝯſilia in
alijs generare. ⁊ iō incētiua dicunt. ¶ Ad ſcđz ve
ro dōm. ꝙ iō plenus dicit. q2 oia genera ſugge/
ſtionū penes ipm hñt originē. an̄ enī q̄ ſuggerat
vult ſuggere. ⁊ an̄ volūtatē naturalr ē ipſa cogni
tio lꝫ ſimul ſicut plenus. ergo dicit quo ad cauſa/
litatē ſuggeſtiōis ī alijs. ⁊ plenus dr̄ malicia ī ſe.
q2 nullus ē īterior nō q2 n̄ poſſit eē. ¶ Ad tertiū
dōm ē. ꝙ hō peccator nō dr̄ plenus īcētiuis vi/
cioꝝ. vt antixp̄s. lꝫ dicat plenus malicia. aliđ eīm
ē eē plenū effectu. ⁊ aliđ plenū ē eē cauſalitate. ple
nus effectu malicie ſic pōt dici ātixp̄s plenus ma
licia. q2 illū dyabolus totū poſſidebit. ⁊ dicit gl.
ſup illud oſtēdet ſe tanq̄ ſit dūs glo. ī antixp̄o ple
nitudo malicie habitabit. nō tñ ibi plenitudo quo
ad cauſalitatē. hoc aūt mō dr̄ dyabolus plenus ī/
cētiuis vicioꝝ. ¶ Ad vltimū dōm ē. ꝙ lꝫ ſit ple/
nus incētiuis vicioꝝ. nō tñ hꝫ ſufficiētē ptātē ⁊
efficacē incēdendi oē cor humanū. ſicut enim non
omnis mā obediēs ē igni. ſicut nec oē lib. ar. hu/
manū ſequit īcendiū dyaboli. Vn̄ dicit Jo. dam̄.
ꝙ potēs ē dyabolus īmiſſiōes facere. ī nobis aūt
ē ea ſuſcipe vel nō ſuſcipere.

Quarto querit .§. iiij.

vtrū dyabolus incēdat cogitatiōes. ⁊ vr̄ ex iā di
ctis. ꝙ incēdere nihil aliud ē q̄ diſponē vel exci/
tare. ad hoc ꝙ ipe ītellectus cogitet de malo. ſed
hec diſpō ītellectus ad cogitandū de malo ſm ꝙ
vr̄ aug. dicē. li. lxxxiij. q. n̄ ē aliđ q̄ replere cuiuſ/
dā nebulis meat⁹ ītelligētie. ergo īcēdē nihil aliđ
ē q̄ obſcurare. ¶ Qđ ēt vr̄ p hoc qđ dr̄ ſup illud.
Manus tue fecerūt me. cū exponit qualr āgelus
dat ītellectū. dr̄. n. āgelus dare ītellectū. ad modū
illū quo qs dr̄ dare lumē qn̄ apit feneſtrā. ergo p
oppoſitū āgelus malus dr̄ auferre ītellectū. ob/
ſcurādo meatus ītelligētie. ¶ Sꝫ ſꝫ hoc poſſꝫ q̄ri
quare potius diceret īcētor tūc q̄ obſcurator. ob
ſcurare. n. ē dare īpedimētū lumis. Incēdere vo
dare fomētū ardoris. p hoc qđ dicit Beda. Co/
gitatōnū nr̄aꝝ ſcintillā ſuis fomitib⁹ īflāmat. ergo
hꝫ fomēta p que pōt īflāmare. Pōt ergo queri
q̄ ſint iſta fomēta ⁊ qualr adijciant ad hoc vt fiāt
incēdiū maloꝝ. vr̄ āt ꝙ hec fomēta ſumant ex di/
uerſis generibus creaturaꝝ ſꝫ ꝙ dicit aug. ī li. de
ci. dei. Illiciant demones ad īhabitādū p creatu/
ras. quas nō ipſi ſꝫ dūs ꝯdidit dilectabilibus pro
ſua diuerſitate diuerſis. non vt aīa cibis ſed vt
ſpūs ſignis. q̄ cuiuſqꝫ delectatōi cōgruūt p varia
genera lapidū. herbaꝝ. lignoꝝ. carminū ⁊ rituū.
ſꝫ ſi incēdere nihil aliud ē q̄ p̄ſtare huius fomē/
tū ex delectabilibus ī creaturis. ſꝫ hoc nō fieret
īcēdiū cogitationū malaꝝ niſi p p̄ntiā ſenſibiliū.
cuius ꝯriū videm⁹. Nā abſtractis ſenſib⁹ vt ī dor
miētibus fiūt tētatōes circa ēt res n̄ ſenſibiles. ſed
ēt ītelligibiles īcendūt demones cogitatiōes ma/
las. nō ergo īcendiū cogitatōnū malaꝝ ē tm̄ p de
lectabilia q̄ ſūt in rebus ſenſibilib⁹ vel p triſtibilia
eis oppoſita. Ad qđ dōm. ꝙ aliud ē incēdē ma
lā cogitationē ⁊ aliud ē obſcurare cogitatiōem.
Obſcurare. n. cogitatōez ē ne videat qđ agēdū ē
vel eligēdū. Incēdere vero ē mouē vt eligat qđ
eligēdū nō eſt ⁊ p ꝯn̄s appetat. ¶ Ad illud vero
qđ q̄rit que ſint ille nebule qbus replet meatus ī/
telligētie. dōm ē ꝙ nebule ille ſūt quedā penalita/
tes ex peccato ꝯcte. ad qđ peccatū īclinauit dya/
bolus hoiem. ⁊ nebule iſte reliquunt. tū ex pecca
to origiali. tū ex peccato actuali. ⁊ ſunt hec nebule
quaſi medie. ne lumē qđ illuminat omnē hoiem.
mentē noſtrā illuminat. has tñ nebulas nō pōt ī/
ducere niſi precedēte ꝯſenſu li. ar. ¶ Ad illud ve/
ro qđ querit de fomētis incēdij. dōm ē ꝙ fomēta
incēdij trahunt. tū ex appentibus delectabilibus
q̄ ſūt ī rebus ſenſibilib⁹. tū ex appentibus delecta
bilibus q̄ ſūt ī rebus ītelligibilibus. ex delectabili
bus aūt in rebus trahunt cū res ſenſibiles p ſpēs
ſuas veniūt ad ītellectū. ex ītelligibilibus vo per
quēdā modū occultū ſm quē demones excitare
pñt noſtrū intellectū inſpirādo mētibus virus oc
cultū. ſicut dicit aug. quo aūt hoc mō fiat noſtrū
excedit ītellectū.

Membrum octauū.

Completo tractatu de differētijs tenta
tionis ⁊ quomō fiant: octauo querit
de remedio tētationū. ⁊ hoc attēditur
dupl̄r. vel de remedio qđ eſt ꝯ tētatio
nes. vel de remedio qđ accidit ex tentatōib⁹. Qđ
enim remediū accidit ex tentatōibus. pꝫ per hoc
quod dicit. ij. ad corin. xij. Ne magnitudo reuela
tionū extollat me. datus ē mihi angelus ſathane
ſtimulus carnis qui me colaphizet. ergo ap̄lo da
tā fuit tentatio ad repreſſionē elatōnis. vn̄ in glo.
contra capitale viciū datū ē mordax epythima
quo timor curaret. Et dicit haymo. ꝙ tētatōe car
nis tanq̄ tyriaca fugauit venenū ſupbie. ipſamqꝫ
tentationē ſic diſponit deus. vt q elati perire pote
rāt. in humilitatis gradu ꝯſiſtentes a p̄cipitatu ſer
uent. Sed videt mirabile cū apoſtolus obtinue/
rit tantā gratiam a domino vt raptus eēt vſqꝫ ad
tertium celum. qualr tā grauiter potuit tentatione
vrgeri. Ad quod dicēdum videt. per hoc qđ
dicit btūs greg. Superna diſpēſatio carnis no/
ſtre permittit nos impugnatōibus cōcuti. ne no/
ſtra mens in ſuperbiā audeat p̄ſumptōe ſecurita/
tis eleuari. vt q̄ pulſata trepidat. in ſolo auctoris

adiutorio ſpei pedẽ robuſtius figat. vñ apl'us. q
ex pte ſpũs tantã habuerit ex grã exaltationẽ. tan-
tam ex pte carnis inuenit humiliationẽ. vt de viri
bus ſuis nõ ꝯſideret. ſ; de ſolo dei adiutorio ſpe
raret. ⁊ ideo dictum ẽ ei a domino. Sufficit tibi
grã mea. Similr Job. x. legit. pp ſuperbiã quaſi
leenã capiet me. Vñ dicit greg. Dũ alijs de virtu
tibus pſumit. mira diſpoſitio parat ei aliqd quo
delectatus corruit. vñ per ſe nõ exit. ſ; cognita in
firmitate quaſi vinctũ deus educit pp ſuperbia;.
ergo qua ſe extulerit lapſus i humilitate ligatur.
¶ Itẽ ẽ remediũ contra tentationẽ orõ. vnde di-
cit. b. greg. Reſtat vt a malignis ſpiritibus mens
aduſta ad orõnis opem ſe ſine intermiſſiõe con-
uertat. flãmam ſuggeſtionũ eius extinguat q̃tocitius
vnda lachrymarũ. ¶ Ite; vigilia ſiue ſollicitudo
neceſſaria eſt ꝯtra tentationẽ. Vñ dicit. b. Grego.
vigilãdum ſemp eſt vt mẽs ſollicita nunq̃ relaxe
tur ab inſtitutiõe ſuperna. ſemp ꝯtra occultas inſi-
dias cautela ẽ prouidẽda. Unde. ij. Abac. Super
cuſtodiã meam ſtabo ⁊ figã gradũ meum. xxxi
hiere. Statue tibi ſpeculã pone tibi amaritudinẽ.
⁊. iij. Can. vniuſcuiuſq; enſis ſup femur ſuum pp
timores nocturnos. Ne ergo occult' timor. i. oc-
culta ⁊ repẽtina tentatio ſurrepat. ſemper neceſſe
eſt vt femur noſtrũ ſuppoſitus cuſtodie enſis pre
mat. ſanctus eñi vir ſic de ſpe ẽ certus. vt de ten-
tatione ſit ſuſpectus.

Membrũ nonum.

Nono qrit. vtrũ dyabolus tentet ſemp.
qḋ videt p hoc qḋ dr. xxx. Job. ſuper
illud. Qui me comedũt ñ dormiũt. gl.
Maligni ſpũs tãtomagis a tẽtatione
queſcere neſciũt. q̃to nullo põdere carnis grauãt.
ſ; ꝯſtat ꝙ nullo põdere carnis grauant. ergo nõ
ceſſant a tẽtatiõe. ¶ Itẽ ſup illḋ. xx. Job. Vadẽt ⁊
veniẽt maligni ſpũs. mẽnbus ſũt horribiles. ſepe
nãq; furore ire ꝯmouẽt. ⁊ cũ furor abſceſſerit mẽ
te; luxuria deuaſtat. cum luxuria ad tps itermittit
elatio de cõtinẽtia ſurrogat. ex quo videt ꝙ ḋmo
nes a tẽtatiõe nõ ceſſent. Preterea. cã tẽtatiõis
actualis ſemp ẽ i dyabolo. nõ eñi ceſſat inuidere.
Inuidere ãt ẽ cã tẽtatiõis. ergo dyabolus ñ ceſſat
a tẽtatiõe. Cõtra. Job. iij. ſup illud. noctẽ illã te
nebroſus turbo poſſideat. glo. alijs quos ſecure
poſſidet dormit. ſ; his euigilat ad omnẽ pugna;.
¶ Itẽ luc. iiij. Antiquus hoſtis aliqñ itermittit tẽ-
tare. ergo nõ ſemp tẽtat. Ad qḋ dḋm ẽ ſ; ꝙ di
cit. b. greg. Licet hoſtis noſter afflictionẽ iuſtorũ
ſemp appetat. niſi ab actore noſtro ptãte; accepe
rat. ad tentatiõis articulũ nullo mõ ꝯualeſcit. lic;
ergo de ſe pretẽdat ruinã hominis. nõ tamẽ ſem
per tẽtat hunc vel tentat illu;. ceſſat eñi aliquãdo
tentare bonos. tum q2 nõ eſt eis ꝯceſſa poteſtas.
tum q2 timet aliquãdo ſupari. vt ergo ſecuriores
ſint a tentatiõe deſiſtũt. reſpectu vero malor aliqñ
ceſſant a tentatiõe. ne nimis facilitati tẽtationibus
ad pniam peccator ꝓuocent.

Membrum decimu;.

Ultimo qrit. vtrũ ſemp creſcat appeti-
t' dyaboli ad tẽtãdũ. vel ẽt aliqñ pluſ-
q̃ i alio tpe. qḋ videt. xij. apoc. ve tre
⁊ mari. q2 deſcẽdit dyabolus ad vos
hñs magnã ira;. ſ; qd ẽ vehemẽs ira niſi appeti
tus pſequẽdi humanum genus. ergo magis ſeuit
ad tentãdũ nũc q̃ prius. ¶ Itẽ haymo. Tãto fer-
uẽtius tentat q̃to videt multos in locũ ſuũ ſubſti-
tui. ergo feruẽtius tẽtabit in fine mũdi. ¶ Itẽ pec-
catu; eius creſcit ⁊ q̃tomagis creſcit malicia tã-
to deterior ẽ volũtas nocẽdi hũano generi. ⁊ q̃-
to deterior ẽ volũtas. tãtomaior ẽ appetitus nocẽ
di. ergo ſemp creſcit eius appetit'. S; vr ꝯriũ.
q̃to eñi plus aliqs ſatiat. tãtominus appetit. ſed
q̃toplures trahit ad ifernũ tãtoplus ſatiat vel ad
ſatietate; accedit. ergo tãtominus appetit. Ad
qḋ dḋm. ꝙ quãtomagis videt appropiquare fi-
nẽ mũdi. tãtomagis creſcit ei' appetit'. ſm qḋ ha
bet. ij. Abac. dilatauit q̃ſi ifernus aiam ſuã ⁊ ipſe
q̃ſi mors. ⁊ ñ adiplet. Et. xxx. ꝓuer. ſm vnã ex-
poſitionẽ tria ſũt iſaturabilia. ſ. Auarus. ifern' ⁊
os vulue. vbi p infernũ ſignat dyabolus q nũq̃
ſatiat. Nec ẽ ſilr ḋ eo q ſaturat cibo mãli. In ſatie
tate. n. cibi mãlis poſitus ẽ terminus. In ſatietate
vo deſiderij mali ñ ẽ poſitus tminus. Et iõ alr ẽ
i ſatietate malicie deſiderij. ⁊ ſatietate appetitus
ſẽſibilis. hic. n. remittit appetitus. ibi vo auget ap
petitus. ¶ S; adhuc poſſet obijci ꝙ minui debe-
ret appetitus tẽtandi. q̃tomagis appropiquat ad
diẽ iudicij. q2 q̃tomagis appropiquat ad diẽ iu-
dicij. tãto nouit determinationẽ pene ſibi iminere
ꝓ peccatis. ⁊ ꝓ pluribus maiorẽ penã. ergo ex ti
more pene debẽt minui appetitus tẽtandi. ſm ei;
cremẽta appetitus eſt crementũ peccati. ¶ Ad qḋ
dicẽdum. ꝙ timor pene ſicut dicit. b. greg. nõ re-
trahit dyabolu; a peccato. peccat eñi ex preſum
ptione. ⁊ iõ quãtomagis appropiquat tẽpus iu-
dicij in quo aufert poteſtas eius. tãtomagis exer
cebit tyrãnidem. credit enim plures ſue poteſtati
ſubeſſe. ſed ſpes eius fruſtrabitur.

Queſtio. cxviij. de merito dyaboli q̃tu; ad ſtatũ pñtis.

Completo tra-
ctatu ḋ tẽtatiõe dyaboli i gnã-
li. occaſiõe illi' q̃rit. Utrũ poſ
ſit i ſtatu i q̃ ẽ demererı. Scḋo
vtrũ ꝯtinue demereat. Tertio
vtrũ omni motu demereat.

Mēbrum primū.

C Irca primū sic obijcitur.ix. Jo. vēnit
nox in qua nulli lz opari. gl. īfernalis
nox ī qua nulli licitū ē opari.ſz tn̄ tp̄s
recipiēdi.ſz dmōes ſūt ī hac nocte.er
go tn̄ eſt eis recipiendi nō merēdi p̄miū vel de/
merendi. q2 n̄ ſunt in ſtatu viatoris. Jtē.ix. eccs.
nō ē opus nec rō nec ſapia nec ſciētia apud in/
feros quo tu pperas.glo.cetera nō valebūt poſt
mortez ⁊c̄.relinqtur ergo ex hoc.ꝙ ſi boni poſt
mortē nō pn̄t mereri ꝙ nec mali dmereri. ¶ Jtē
ſup illud p̄s. Jn inferno aūt qs ꝯfitebit̄ tibi. glo.
poſt hāc vitā.nō ē tēpus acquirēdi.nec aliquid
reddit̄ niſi retributio. ¶ Jtē io.dama. Qd̄ homi
nus mors ē hoc ē angel̄ caſus.ſz poſt mortē n̄ ē
meritū vel demeritū ī hominib⁹.ergo nec ſimil̄r
in āgelis.poſt lapſum.ſicut nec hoībus poſt mor
tem.q2 caſus dicit ordinē irregreſſibilē ad vitaz
gr̄e.ſicut mors in hoībus ad vitam. Jtē Math.
xxij. Ligatis manib⁹ ⁊ pe.mit.in ig.⁊c̄.ergo de
monibus ē ligata libertas ar.⁊ ē ſicut in pena.er
go an̄ fuit aliq̄ mō libertas.ergo ſi mō miſſi ſunt
in tenebras.nō ē eis aliquo mō ſtatus merēdi vl̄
demerēdi. ¶ Jtē ſi dicas.ꝙ pn̄t mereri vel deme
reri hoc non vr̄.q2 in bonis angelis poſt ꝯfuſio
nem nō ē poſſibilitas ad merēdū vlterius vitam
eternā.ſz pn̄t mereri que ad nos.ergo nec ī mal̄.
ſ.demonib⁹ p oppoſitū erit poſſibilitas ad dme
rendum viſionē dei ſiue penā.ergo vr̄ ꝙ nō de/
merent̄. Cōtra.viij.math.vt qd veniſti an̄ tp̄s
torquere nos ⁊c̄.ergo in futuro erit tn̄ tp̄s tor/
mēti qd̄ nō dū hn̄t.ergo nūc ē eis ſtat⁹ meriti pe/
ne ſiue demerēdi. ¶ Jtē apoc.xij.deſcēdit dyabo
lus ad nos hn̄s irā magnā.ſciens qm̄ modicum
tp̄s hz.ergo aliqd̄ tp̄s.⁊ ita tp̄s hz meriti in quo
nō hz penā quā habebit.⁊ ſic relinquitur ꝙ ſūt ī
ſtatu merēdi. Reſpōdeo.ī ſentētijs dupl̄r tāgit̄
opio.vtraqz ꝯcordat ī eo.ꝙ demones pn̄t dme/
reri.⁊ angeli boni mereri.Vn̄ boni p cuſtodiam
pn̄t aliqd mereri mali p ſuggeſtionez demereri.
Sed nota.ꝙ ſecus ē de hoīe ⁊ d demonibus q2
homini determinat̄ locus ⁊ loc⁹ ad merēdū.tp̄s
aūt demonibus.⁊ hec ē rō.hō corpalis creatu/
ra ē ⁊ ſpūalis.locus aūt determinat̄ ſm corpus.
tp̄s ſm ſpiritū.angelo aūt q2 tn̄ ſpūalis creatura
ē determinat̄ tp̄s.Vn̄ dicit aug.deus mouet ſpūa
lem creaturā per tempus.ſed corporalē p temp⁹
⁊ locū.determinat̄ aūt tp̄s merēdi angelo. ¶ Sz
nota.ꝙ duplex ē meritū p̄mij in nobis.qddā .n.
eſt in viſione dei quod dr̄ aurea.aliud ē in gloria
dei conſeruatione ſubditoꝝ in fide ⁊ bonis mori
bus.⁊ hoc dicitur aureola.angeli aūt ante lapſū
maloꝝ ⁊ confirmationem bonoruz. habuerunt
tēpus merēdi premiū viſionis dei ⁊ ill⁹ ꝯtinua
tionis.vn̄ vltra illud tp̄s merendi n̄ oportet po/
nere ꝙ mō merent̄ illud premiū.ſz de alio p̄mio
qd̄ eſt quaſi aureole.ē tp̄s merēdi vſqz ad iudi/
cium.ꝙtū.n.durabit meritū in hominib⁹. dura/
bit ⁊ in angelis quo ad cuſtodiā hominū. Sil̄r ī
malis angelis ecōtrario ē dupliciter demeritūz.
vnū ē quo meruerūt carētiā viſionis dei. aliud ī
ſuggeſtione facta hominib⁹.⁊ rōne iſtius habe/
bunt penā in iudicio determinatā.⁊ ſicut creſcit̄
hoc demeritū ita maior erit pena.⁊ p iſto videt̄
dici in euangelio.vt quid veniſti an̄ tp̄s torquere
nos. ¶ Ad obiecta aūt ſic rn̄dendum ē.ad primū
ſic ꝯcedendum ē.ꝙ demones ſūt in nocte.⁊ iō n̄
lz eis opari.i.mereri bonū.eſt aūt alia nox gene
ralis q̄ veniet poſt diem iudicij.⁊ tūc remanebit
eis ſtat⁹.in quo nō potuerunt demereri.ſz recipe
penā ſm demeritū. ¶ Ad ſcdz vo dōz.ꝙ loquit̄
ibi glo.de hoībus qbus non ē locus demerendi
poſt mortē.ſz nō ē vſqzqz ſimile de angelis. Si/
militer illud qd̄ dr̄ in p̄s.in inferno quis ꝯfitebit̄
tibi.dr̄ ꝙ poſt hāc vitā nō ē tp̄s acqrendi. ¶ Ad
illud vero qd̄ dicit Jo.dama.qd̄ eſt hoīb⁹ mors
⁊c̄.dōm eſt.ꝙ in parte ſimile de angelis lapſis ⁊
hominibus in parte non. Jn hoc enim eſt ſimile.
ꝙ ſicut non eſt homini poſt mortez regreſſus ad
vitam nature.ita nec dyabolo poſt lapſū ad vitā
gr̄e. Jn hoc aūt eſt diſſimile.ꝙ homines p⁹ mor
tem nō pn̄t demereri.angeli vero poſt lapſuz ha
bēt tempus demerēdi. ¶ Ad illud vero qd̄ obij/
citur de glo.ix.eccs.dicendū ē.ꝙ illa glo. recitat
opinionem quorūdam qui dicebant malam vo
luntatem manere in dānatis.non ē tn̄ principium
demerēdi. Sed poſſz queri.quare diuerſa vo/
lūtas reputat̄ in demonibus in demeritum cum
ſint damnati.⁊ nō reputatur hominibus dāna/
tis ad demeritum. ¶ Ad qd̄ rn̄dendū ſm ber.in
li.de li.ar. Dicit.n.ſic.duo iniuſtam comprobant
voluntatē.cū peccare libet.⁊ cū impune peccare
libet.prima peruerſitas ē in demonibus mō ⁊ in
malis hominibus ⁊ ē in demeritū.ſcda erit in fu
turo in iudicio complacebit demonibus ⁊ hoī/
bus dānatis deformitas peccati.dūmō non eſſet
pena.pria peruerſitas eſt ꝯ̄ iuſticiā meritoꝝ.ſcda
contra iuſticiam retributoꝝ. Jn prima vero que
eſt ꝯ̄ iuſticiā meritoꝝ dmerent̄.⁊ ſi ſcda puerſitas
modo eſſz:eſſz eis in demeritum.ſed illa que ē ꝯ̄
iuſticiam retributionis tūc cedet eis in penaz.q2
diſplicet eis pena q̄ iuſte eis infligitur. Rō autez
quare iſta ē dānabilis demonibus.illa nō dāna
tis hoīb⁹:ē ſupra tacta. q2 oīo dānatis trāſit tp̄s
merēdi ⁊ demerēdi.demonibus nō. ¶ Ad illud
vero qd̄ obijcitur math.xxij.ligatis manib⁹ ⁊c̄.
dōm ē.ꝙ lz mō ſint ī tenebris mali hoīes dānati
⁊ de eis pprie dicat̄.pō tn̄ ad ipſos dmones re
ferri poſt iudiciū.quib⁹ tūc oīo erit ligata liber/
tas arbitrij ad demerendū.mō vero ita ligata eſt
vt nō poſſint mereri.

Membꝛum ſecundū.

Secūdo q̄rit. vtꝝ dyabolus peccet cō
tinue ⁊ demereat vſqꝫ ad iudiciū. q̄ð
vr̄. j. Jo. iij. ſuper illud. dyabolus ab
initio peccat. dic̄ glo. Incipiēs pecca
re ꝯtinue peccat vſqꝫ in finē. Itē. xl. Job. Nūqd
feriet tecū pactū. glo. iuſtos ſemp maliuole tētare
appetit. ſed ſi ſemp appetit maliuole cōtinue pec
cat. ergo dyabolus ꝯtinue peccat. ¶ Itē prouer.
xxx. Sanguiſuge. glo. ſanguiſuga ē dyabolus q
ſiti peccādi ⁊ peccata ꝑpetrandi ꝑpetuo ardet. ⁊
ſup illud ps. Effabunt ⁊ loquent. glo. publicas
⁊ priuatas ꝑſuaſiōes ne qð tps vacuū ſit a cul-
pa. ¶ Itē. ij. abac. ſup illð. Semp īterficē genus.
glo. totū ſtudiū dyaboli ē vt ſemp īterficiat. In-
terfectio āt iſta ē ꝑ mortale pctꝫ. ergo totaliter ſtu
det dyabolus ad hoc vt homines peccēt ⁊ i hoc
ſtudio ē. ergo ſemp dyabolus peccat. Itē ſuper
illud exo. v. Nō minuet quicq̄. ꝯtinue vult dya
bolus ⁊ miniſtri eiꝰ oꝑa mala fieri. Contra. x.
Judith. dic̄ holofernes. nulli vnq̄ nocui q ſerui-
re voluit nabuch. Holofernes āt typū gerit ali-
cuius demonis. nabuch vo typꝫ capitis malo-
rū. ⁊ ita illū vr̄ ceſſare a pctō ¶ Preterea. affe-
ctus eiꝰ nō ē ſimul ad diuerſa. ſꝫ nō vlt vnū nō
vult aliud. Si ergo volūtas eiꝰ cadit aliqñ ſuper
illud qð bonū ē. vt exire ð oppreſſis corporibꝰ.
nō aūt ſimul ē i bonū ⁊ i malū. ergo tūc volūtas
eiꝰ ñ ē i malū. ergo nō ꝯtinue peccat. Silr̄ timere
deū ē qdā motus debitꝰ. ⁊ ſic dr̄. ij. Jaco. demo-
nes credūt ⁊ ꝯtremiſcūt. ergo motꝰ bonus ē i eis.
ſꝫ cū motꝰ bonus ē i aliq̄ vi. nō ſimul ē motꝰ ma-
lus. ergo. nō ꝯtinue vt vr̄ peccat. Ad qð rñdē
duꝫ. ꝙ ꝯtinue ē in pctō ⁊ i volūtate nocēdi alicui.
ſm illud Job. xxx. Qui me comedūt ñ dormiūt.
neqꝫ ē i eis tm̄ volūtas habitꝰ ſꝫ volūtas actus.
¶ Ad illud vo qð obijcit in ꝯriū. dðm ē. ꝙ cū dr̄
x. Judi. nulli nocui. ſenſus ē nullū de mea volū-
tate ſenſibiliter afflixi q ꝓpria volūtate cucurrit
ad pctm. ⁊ hoc eſt qð dr̄ a Greg. Illos pulſare
negligit quos quieto iure poſſidē ſe ſentit. vñ ſi
grauaret illos tētatōibus pp grauamē tentatio-
nū forte ꝯfugerēt ad penitētiā. ¶ Ad aliud vero
dðm. ꝙ lꝫ velit aliqð qð ſit de genere bonoꝝ. ñ
vult tm̄ ex bona intētōe. ſed ex aliqua intētōe no
cēdi. intentio aūt finē operi īponit. vñ motus ille
malus dicet. ¶ Ad tertiū vo dðꝫ. ꝙ lꝫ timere deū
ſit bonuꝫ. dyabolus tamē timet illo mō quo mō
timere malū eſt. timere eniꝫ ſeruiliter maluꝫ eſt. ⁊
hoc mō timet dyabolus.

Membꝛum tertium.

Tertio querit. vtꝝ dyabolus oi motu
ſuo peccet. Et prio tāgit i genere. de-
inde ſpāliter de qbuſdā motibꝰ vt cre
dere velle ſperare ⁊ huiuſmōi. vt patebit i articu
lis ſequētibus. Circa primū ð motu in genere ſic
obijcit. dr̄. ij. ad corin. vi. ſup illud q̄ eſt cōuentio
xpi ad belial. glo. Sicut xps oia bñ egit. ita dya-
bolus oia male. ergo oi motu ſuo peccat ſic̄ xps
oi motu ſuo bñ egit. ¶ Itē angeli ꝯfirmati in bo-
no nō pñt niſi bñ agere. ergo angeli ꝯfirmati in
malo nō pñt niſi male agere. ¶ Itē in ps. ſupbia
eoꝝ qui te oderūt aſcēdit ſemp. ſꝫ hi ſunt demo
nes. ergo quolibet motu peccāt. ¶ Iteꝫ ſup illud
xiiij. ad Ro. omne qð nō ē ex fide eſt pctm. glo.
ois vita infideliū ē pctm. ſꝫ nullus ē ita infidelis
ſicut dyabolus. ergo ois vita dyaboli ē pctm. er
go oi motu ſuo peccat. Cōtra. dyabolus ante
pctm nāliter diligebat ſe. ⁊ adhuc hꝫ eandē nāꝫ.
ergo ex ea adhuc ſe diligit. ſꝫ diligere ſe ē motꝰ
qui nō eſt pctm. ergo nō ois motus eius ē pctꝫ.
¶ Itē boetius. velle ſūmuꝫ bonuꝫ ineſt omni nāe
rōnali. ergo nāe dyaboli. ergo dyabolus ex illa
nā vult ſūme bonū. ſed velle ſūme bonum nō eſt
motus malus. ergo non omni motu ſuo peccat.
¶ Ad idē facit qð dicit dyoni. in li. de diui. no. di
cens de demonibus. Bonū ⁊ optimū ꝯcupiſcūt
eē ⁊ viuere ⁊ itelligere appetētes. ergo nō omni
motu ſuo demerent. Itē aliqñ vult dyabolus id
qð deus vult. vt vult hūc hominē dānatum tor-
queri ⁊ dyabolus idē vult. ſed deus nō vult ali-
quē motū culpabilē lꝫ ꝑmittat. ergo cuꝫ volēdo
qð deus vult nō peccet. ergo nō omni motu ſuo
peccat. vbigřa. j. reg. xvi. legit. ꝙ ſpūs malus ar
ripiebat ſaul ⁊ hoc volebat ſpūs malus. ⁊ ideo
volebat deus i penā illiꝰ. ergo volebat qð deus
volebat. ergo ñ illo motu peccabat. Ad quod
rñdēdū. ꝙ duplex ē motꝰ dyaboli. vnus nāe. aliꝰ
lib. ar. ſi ē motus nāe ñ ē pctm. Motus autē lib.
ar. ē duplex. qdā. n. ē ꝑ ptātē ſupioris vel virtu-
tē. ſic̄ credere vel ð corpe obſeſſo exire. qdā vo ē
ex potētia li. ar. ſm ſeipſuꝫ ſi ē ex potētia liberi ar
bi. ſolū. tūc omni motu demeret. Si vo ē per po
teſtatē ſupioris. aut ē cū placētia. eo qð aliū fineꝫ
intēdat. ſic eſt in tentatōe. ⁊ tūc iterū demeret. nō
q̄ facit qð deus vult. ſed q̄ ex intētōne mala. Si
vero. ē. cū murmure quo ad hoc ꝙ remurmurat
demeret. ſic ergo pōt eſſe manifeſtuꝫ. quo motu
demeret ⁊ quo motu nō. ¶ Ad obiectū aūt prio
ſic ē rñdēndū. ꝙ dyabolus oia male egit ſm ꝙ
itelligit de motu libe. arb. ¶ Ad ſcðm vo ſilr̄ eſt
dicendū. ſicut eniꝫ angeli ꝯfirmati in bono mo-
tu lib. ar. nō agunt niſi bonuꝫ. ita angeli cōfirma
ti in malo motu lib. ar. non agūt niſi male. ¶ Ad
tertiuꝫ dicendū. ꝙ odiū illud quo odiūt demo-
nes deuꝫ ex lib. ar. ꝓcedit. ⁊ hoc eſt rōne penaꝝ
que eis infligunt. ¶ Ad quartū vero dicendū. ꝙ
vita infideliuꝫ dicit eſſe peccatuꝫ. non q̄ omnis
motus in eis ſit peccatū. ſed q̄ dum ſunt in īfide
litate ſemper ſunt in peccato. ⁊ quodlibet opus

eo℞ mortuū reputat. ¶ Ad obiecta aūt in ↄ̄riū dōm ē: ꝙ diligere ſe ē ex motu nature. pōt tamen eē ex motu libidis. ⁊ tūc ē motu lib. ar. ⁊ illo demeret. ſimilr velle ſummū bonū ē motus nature. Si vero ſumat velle a volūtate li. ar. ſm hoc demones volūt ſummū bonū. ⁊ hoc ē qđ dicͭ dyo. mali ſūt ſm ꝙ ñ ſūt. ⁊ ꝙ nō ē appetētes malū appetūt. ¶ Ad illud vero qđ obijcit. aliqñ dyabolū velle qđ deus vult. dōm ē. ꝙ lȝ aliqd idē velit nō tñ ex ↄ̄ſimili volūtate vel intētōne. ſȝ qđ deus ex bona volūtate vult. hoc malus angelus ex mala volūtate vult. vt deus voluit tentationē Job ex bona volūtate. dyabolus aūt ex mala voluntate. Silr deus vult dyabolū exire a corpe obſeſſo. ſȝ qꝛ cū murmure exit. ideo exitꝰ eius ē cū pcto. Preterea. exire dicit motū a termio a quo. itrare vo ſiue igredi dicit motū ꝗ̄tuȝ ad terminū in quē. lȝ ergo exire ab obſeſſo corpe rōne termini a quo nō ſit pcm. pōt tñ eſſe pcm rōne termini ī quē. ſicut cū eijciebant a demoniacis ⁊ intrabāt porcos. ingreſſus in porcos erat libidinoſus. ⁊ pceſſit ex iꝑoba volūtate. vnde pcm erat ipis. ¶ Simulr dōȝ ē. cū ſpūs malignus arripuit ſaul. intentione peruerſa fecit ⁊ cū delectatione pene. vnde lȝ hoc eēt ex iuſticia dei ꝙ puniret. tamē qꝛ placuit improbe voluntati ipius dyaboli. peccatum fuit ꝑut fuit in dyabolo.

Articulus primus.

Deinde. pōt queri ſpecialr de quibuſdam motibus dyaboli. ⁊ pmo de ipo credere. vtrū ſit bonū: intelligo de bono moris. ⁊ videt ꝙ ſic. qꝛ ſuper illđ Jac. ij. demones reddūt ⁊c̄. dicit glo. plus eſt credere dyaboli ꝗ̄ ſit tuū credere o xpiane. qui credis deū ⁊ non times: ergo ſi credere hois hñtis fidē informē eſt bonū. credere dyaboli ē bonū. ¶ Itē credere ē motus fidei informis. ſed motus fidei iformis ē donū ſpūſſancti. ergo ipȝ credere ē bonū. Cōtra. dyabolus velit nolit credit. ſed quod ē inuolūtariū nō ē bonū meritorium. ergo credere dyaboli nō ē bonū moris. ¶ Itē credere qđ eſt bonū moris. dicit aug. cū cetera poſſit hō nolens: credere nō pōt niſi volens. Et ſup illud geñ. xxiiij. vocemus puellā. glo. iterlinearis. credere ſiue fides ē ex voluntate nō ex neceſſitate. ſȝ nulla voluntas dyaboli ē in ſummā veritatē. ergo credere eius nō ē bonū moris. Preterea. huius gra querit. ſi demones habeāt fidem? qđ videt. dicit. n. in glo. j. ad ro. ſup illud. Juſtus ex fide viuit. ꝙ fides informis ē que ē in malis hominibus ⁊ demonibus. Item ad Titū. j. ↄ̄fitent quidē verbis ⁊c̄. glo. fides taliū mo℞ ꝑpe ē demonio℞. Itē. v. ad gal. Qui deū nō credunt vel creditū nō timēt: demonibus ſūt deteriores. Ex qbus vr̄ colligi. ꝙ fides iformis ſit i dmonibus.

¶ Sed obijcit in ↄ̄rium. qꝛ ſi fides ē in demonibus aut habitus ille datus fuit añ pcm. aut poſt pcm. añ pcm nō videt: qꝛ adā in pmo ſtatu innocētie dr̄ habere quādā viſionē aliā ꝗ̄ que eſt enigmatica. ſȝ viſio fidei ē enigmatica. ergo angeli añ pcm ñ habuerūt cognitōȝ fidei. Poſt pcm vero nō habuerūt fidē. habitus. n. fidei ē ex gr̄a. nullus aūt reportat gr̄am ex pcto. ergo p pcm ñ habuerūt angeli cadētes fidē informē. ¶ Preterea. pcm vulnerat naturalia ⁊ ſpoliat gratuita. ſȝ de gratuitis ē fides. ergo ſi fuit fides i angelis añ lapſum poſt pcm ſūt ſpoliati. Ad qđ rñdendū ꝙ credere ꝑut ē in dyabolo: bonū in genere dic. ſȝ nō dicit bonū meritoriū. nec ſequit ex hoc ſi ē motus fidei informis qđ ſit meritorius. deeſt. n. forma. ſ. caritas p quā motus ē meritoriꝰ. ¶ Qđ aūt obijcit de credere qđ ñ pōt fieri niſi a volūtate. dōm ꝙ loquit ibi de credere ꝑut ē a fide virtute. credere. n. aliqñ accipit ꝑ cognoſcere veritatē. ⁊ hoc mō pōt aliqs credere nolēs. ſm aūt ꝙ credere dicit aſſentire ⁊ aſſentiēdo tēdere i ſūmā voluntatē. ſm hūc modū nō ē credere niſi ex volūtate. hoc aūt mō nō credebāt demones. vñ dic glo. ij. Jac. ⁊ iiij. luc. Extorta ↄ̄feſſio ē ꝙ dyabolus ↄ̄fitet illū hoiem eē filiū dei. ¶ Ad illud vero qđ querit. vtrū i demonibus ſit fides informis. rñdendū ē ꝙ fides iformis dr̄ multiplr. Eſt enim vno mō habitus cognitiuus. Alio vero mō motus. Motiuus aūt pōt dici a bono vel a malo. a bono vo multiplr vel pueñtiuus vel ñ pueñtiuus. i. potēs puenire. Primo ergo mō ſm ꝙ fides informis ē hitus cognitiuus q nunꝗ̄ pōt formari ē in ipis demonibus. Scđo vo mō inꝗ̄tū ē habitus motiuus a malo pene. eſt i pctoribus q timēt ſeruiliter penā eternā. ⁊ p hoc abſtinēt ab actu peccati: ſȝ nō tendūt ad bonū. Tertio vo mō dr̄ habitus motiuus ad bonū ſȝ ñ pueñtiuus i ipis peccatoribus qui diſponunt ad bonū. Quarto vo mō dr̄ habitus motiuus ⁊ pueñtiuus i his qui diſponent ad bonū p gr̄am gratūfacientē. hoc āt aſſentire ē adherere ſūme veritati: ⁊ in eā tendere. Ex iā dictis pȝ quō fides informis ē in demonibus. ¶ Ad obiectū aūt in ↄ̄riū dōm ē. ꝙ nec habuerūt añ pcm fidem. nec poſt pcm fidem ꝑprie dictā. ſm ꝙ fide ſit viſio ſpecularis. ſȝ habuerūt fidem ⁊ quandā credulitatē ſumptā ex operibus xpi. per que opera vehemēter opinabant ipm eē filium dei. ⁊ hec fides dicit eē cognitio quedam acquiſita. nec ē fides informis que pōt formari p caritatē vt ipſa ſit virtus.

Articulus ſecundus.

Secūdo querit vtrū velint deū nō eē. qđ videt per hoc qđ dicit in pſ. Superbia eo℞ qui te oderūt aſcēdit ſemper. ſȝ qui hȝ aliū odio vellet ipm ñ

eſſe. ergo dyabolus vellet eū nō eē. ¶ Item. xv.
Jo. ſup illud. q me odit ⁊ prē meū odit. gl. q vo
lūt eē mali volūt eā veritatē qua dānant̄ ñ eē. Añ
ſicut oderūt ſuā penā. ita oderūt veritatē qua pe
na irrogat̄. ⁊ ſi oderūt veritatē oderūt deū. de q̄
nō ē veritas. ergo demones hñt odio deū. ¶ Itē
Inno. in li. de miſeria ꝯditōis hūane. Ita deſpe
rati ſūt a venia. vt intātū odiū eoꝝ creſcat. vt vel/
lent deū oino nō eē. ¶ Itē vr̄ ꝙ velint dei poten/
tiā nō eē ꝑ hoc ꝙ dr̄. xvi. apoc. blaſphemauerūt
nomē dei. glo. In inferno poſiti ꝗuis ſciāt ſe ꝓ
merito puniri. dolebūt tñ ꝙ deus tantā potentiā
habeat ꝙ ſibi penas īferat. ergo vellent dei potē/
tiā ñ eē. ¶ Itē albinus ſup geñ. Cur dyabolus tā
infeſtus ē hoiū ſaluti. ⁊ rñdet. ꝓpter odiū ī crea
torē ⁊ inuidiā ī hoīes ex deſperatiōe ſue ſalutis.
ergo dyabolus hꝫ odio creatorē. Cōtra. aug. ī
li. retract. Nulliꝰ fere ꝯſcia ꝑt deū odiſſe. ¶ Pre
terea deus ē pricipiū ois eē. ⁊ dyabolus non hꝫ
odio ſuū eē. ergo nec hꝫ odio illū ꝑ quē ē ⁊ in eē
tenet̄. ergo ñ hꝫ odio deū. Ad qḋ rñdendū. ꝑ
hoc ꝙ dicit aug. ī li. retract. nō video fuiſſe dōꝫ.
ꝙ nullus ꝯſcia pōt deū odiſſe. multi. n. fūt de q/
bus ſcriptū ē. ſupbia eoꝝ q te oderūt aſ. ſemper.
¶ Ad illud vo qḋ obijcit̄. dōm ē ꝙ lꝫ velit deum
eē inq̄tū ē pricipiū eē ⁊ ꝯſeruat in eē res. nō tñ
vult eū eē inq̄tum iuſtū iudicē. ⁊ ꝑ hoc pōt ſolui
illud qḋ dr̄. xv. Jo. Loquit̄. n. ibi ꝺ veritate iuſti
cie qua infligit̄ pena. ¶ Ad illud vero qḋ obijcit̄
de miſeria ꝯditiōis hūane. dōm ē ꝙ odiū illḋ dr̄
ꝓꝑ remiſſibilitatē pene ⁊ deſperatōnē venie. vñ
vellēt demones deū ñ eē. in rōne iuſti iudicis. nō
in rōne creatoris. ¶ Ad illud vo qḋ dr̄ in gl. xvi.
apoc. dōm ē ꝙ dolere de potētia ē ꝓꝑ pene affli/
ctionē. nō ꝙ ſimpliciter velint potentiā dei ñ eē.
¶ Ad idē vo qḋ dicit albinus. dōm ē ex iam di/
ctis. ꝙ illud odiū refert̄ ad penā in qua perpetue
ē ꝺānatus: nō ad originem eſſe.

Articulus tertius.

D Einde querit̄ an placeat dyabolo pec
care. ⁊ vr̄ ꝙ nō. q2 malū corruptiuū ē
nature. nā aūt bona ē in dyabolo. cū er
go corruptio nature diſpliceat nature.
⁊ nā ſemꝑ maneat ī eo excitās li. ar. nō vr̄ ꝙ ſibi
placeat malicia ſua. Cōtra. in li. de miſeria ꝯdi
tiōis hūane. ſupba volūtas eoꝝ. lꝫ careat poſſibi
litatis effectu. ñ tñ carere pōt malignitatis effcū.
⁊ ita plꝫ ſibi peccare vel eē in pcto. ¶ Itē bonuꝫ
diſplicet dyabolo. ergo malū ꝑ oppoſitū plꝫ ei.
ergo vult eē malus. Cōtra. dicit dyo. Dyabo/
lus ad malū īmēdēs. nullus agit q̄ agit. ergo nul/
lus vult ſe eē maluꝫ. ¶ Ad qḋ dōm. ꝙ duplex eſt
volūtas ſicut dicit Jo. damaſ. vna que dr̄ buliſis
⁊ altera que dr̄ theliſis. volūtate ergo nāli que dr̄
buliſis ñ plꝫ ſibi peccare. volūtate vero delibe/
ratiua que dr̄ theliſis plꝫ ſibi rōnē delectationis
que ē in pcto. rōne vero priuatiōis boni nō plꝫ
ei. ⁊ ita vno mō plꝫ alio mō non. ¶ Ad ſecundū
vero dōm. ꝙ lꝫ bonū diſpliceat ei. ſicut corrupto
palato diſplicet dulce. non tñ plꝫ maluꝫ inq̄tum
malū. ſcḋm ꝙ malū ē corruptio boni. placꝫ tamen
ei id qḋ maluꝫ ē. Si vero querat̄ vtrū placeat ei
malicia in alio. dōm ē ꝙ malicia in alio quodā/
modo ē ei delectabilis ſcḋm infectionē li. ar. ſicut in
eo qui alij inuidet. ⁊ ex hoc alterius maluꝫ dili/
git. eſtimat. n. alterius bonū ſibi nociuū ⁊ alteri/
us malū ſibi ꝯueniens ꝑ ꝯſequēs.

Articulus quartus.

D Einde querit̄. vtrū dyabolus habeat
ſpem. ⁊ videt̄ ꝙ nō. q2 certus ē de pe
na eterna. ſicut dr̄ in ſacr̄alibꝰ baptiſ/
mi. nō te latet ſathana iminere penas
tormētoꝝ. ¶ Preterea. ī euāgelio hr̄. Ut qd ante
tp̄s veniſti torquere nos. ergo ñ hꝫ ſpem venie:
nec ſpē vite eterne. Si vr̄ ꝯriū ꝑ hoc qḋ dicit̄
xl. iob. ſpes eius fruſtrabit̄. ⁊ loqt̄ de die iudicij.
ergo añ diē iudicij vr̄ ꝙ hēat ſpē. ¶ Preterea. ſu
per illū locū Iſa. xvi. Audiemus ſupbiā moab.
maior ē arrogātia eius q̄ fortitudo eius. iō ꝑci/
pitata audacia plus audet q̄ poſſit. vñ dyabolus
maxie eſt ꝑſūptuoſus. ſꝫ nulla maior ē ꝑſūptio q̄
cū ſint demerita tñ ſperare vitā eternā. ergo ſpes
ꝑſumptiōis ē in ipo. ¶ Preterea. dicit greg. ſup
illū locū iob. de diuina miſericordia falſa ſibi ꝓ/
miſſiōe blādit̄. ex quo accipit̄ ꝙ ſperat de venia.
¶ Preterea nouit ꝙ miſericordia dei ē in infinitū
excellēs culpā ſuā. ſꝫ ꝯſiderās ī īfinitū miſericor
diā dei excellentē reſpectu ſue culpe ordiatur ad
ſpem venie. ergo dyabolus pōt hr̄e ſpem venie.
Ad qḋ rñdēdū. ꝙ ſpes dr̄ multiplr̄. Uno mō
expectatio future btitudis ex meritis. ⁊ hoc mō
nec ē ſpes. nec eē pōt ī dyabolo. Alio mō ſpes pt
dici expectatio btitudis ex ſola dei miſcdia. ⁊ hꝫ
mō ē ꝯfidētia ī aliquo hoie adulto q ñ demeruit.
extēdit̄ āt nomē ſpei vt poſſit dici expectatio bea
titudis cū ſint ꝯria merita. ⁊ hoc mō ē in aliqbꝰ
pctoribus. ī dyabolo aūt ī augmētum pene tollit̄
ſpes ſcḋm oēꝫ drīaꝫ: inq̄tuꝫ ſpes dr̄ btitudis reſpe
ctu. ¶ Hoc āt qḋ dr̄. xl. iob. ꝺ miſicordia dei ⁊c̄.
ītelligi pt de illo rōe mēbroꝝ. vñ ſeqt̄ ī gl. qḋ ad
corpꝰ illius referri pōt. iniq. n. q iuſticie diuie di
ſtictiōeꝫ ñ metuūt ī caſſūꝫ ſibi de miſicordia blā
diunt̄. ¶ Ad ſcḋm vo dōm. ꝙ licꝫ ꝯſideret diui/
nā miſericordiā ī infinitū excellere ſuā culpā. tñ
plus ꝯuertit̄ ꝯſideratio eius ad iuſticiā. vt dicat
apud ſe maiorē iniq̄tatē q̄ vt veniā merear̄. vñ ñ
hꝫ ſpem venie. maxima aūt ꝑſumptio quā habꝫ
eſt ex eminētia ſue poteſtatis naturalis. ⁊ ideo dr̄
xlj. iob. Nō ē poteſtas ſup terram que ei ꝯpetur.
qui factus eſt vt nullum timeret. ¶ Quod autem

certus ſit ꝺ eternitate pene dic greg. Quo ſe eter
na tormēta euadere ñ poſſe ꝯſpicit.ea in exercen
da nequicia durior aſſurgit. ¶ Quod aũt dr ibi
dē.eſtimabit abiſſuȝ ſeneſcentē.ꝛ p abiſſum intel
ligit iudiciũ ꝛ p ſeneſcere nõ deficere rõne mē
broꝝ ſuorũ intelligit. vnde dicit glo. Eſtimabis
abiſſuȝ q̃ſi ſeneſcentē.qꝛ reproboꝝ corda ſic in
fatuat vt ſuſpitõeȝ eis de vēturo iudicio qđ quaſi
finiat infundat abiſſuȝ.nunq̃ ſeneſcere eſtimat.q
terminari q̃nq; in ſupplicijs diuinã animaduer
ſionē putat. ¶ Quod aũt dr ſpem hře.i.cõfiden
tiã.hoc intelligit reſpectu magne dilatõis diei iu
dicij.ꝛ libertatis regnãdi i peccatoribꝰ.tũc auteȝ
aufert ab eo ꝑlatio.ꝛ ideo dicit ꝙ ſpes eius fru
ſtrabitur.i.confidentia.

Articulus quintus.

D Einde q̃rit.vtrũ hēat motũ timoris.
Qđ ſic vř p hoc ꝙ dr.ij. Jac.demo
nes credũt ꝛ ꝯtremiſcũt.ſic eiȝ ex fide
formata gignit morꝰ timoris filialis.
ita ex fide iformata gignit motꝰ timoris ſeruilis.
ergo timor ē in dyabolo. Cõtra.dic btũs greg.
ſup illud.q factus ē vt nullũ timeret.ꝙ nec timet
deũ nec penã quã ſuſtinet.ſȝ timor ſeruilis ē re
ſpetu pene.ergo nõ hȝ timorē ſeruilē.ꝺ alio aũt
timore pȝ.ergo ñ hȝ timorē. ¶ Preterea.timor
ſuilis ē donũ ſpũſſancti ſic elicit ex eo qđ dr.viij.
ad Ro. Nõ accepiſtis ſpm ſuitutis i timore.ſed
īdignus ē oi dono.ergo nõ hȝ timorē ſeruilem.
Ad qđ vř dõm.ꝙ timor ille ē motus qdã qui
ꝓuenit ex credulitate pene.ꝛ nõ ꝓcedit ex timo
re ſuili.ꝓut ē donũ ſpũſſancti.timor.n.ſuilis ꝓut
ē donũ ſpũſſancti ad hoc videt eē p ſe.vt ex ꝯſi
deratõe pene eterne reſiliat ab actu pcti. Jſte aũt
timor nõ eſt ei niſi in augmentũ pene.ꝛ cognitio
ſiue credulitas preambula.nõ eſt ad aliud niſi vt
ſit diſpoſitio ad illam penam.imo ipſa cognitio
etiaȝ pene eſt quodãmodo ei pena. ¶ Ad illud
võ qđ dicit btũs grego.dicendũ eſt.ꝙ ꝓpter hoc
nõ dicit timere penaȝ.qꝛ non habȝ effectum qui
ꝑtinet ad timorem pene ſcilȝ ceſſare a tentatione
vel a peccato.

Articulus ſextus.

D Einde q̃rit.vtꝝ angeli mali ſupbient
in die iudicij ꝯ dñm.qđ vř.boni eniȝ
angeli ante deũ humiliabunt in die iu
dicij ſm illud.xxvi. Job.colũne celi
cõtremiſcũt.ꝛ pauēt ad nutũ eius.p colũnas aũt
celi itelligũt ſancti ãgeli.ergo ſancti ãgeli timorē
habebũt.ergo mltofortiꝰ mali. ¶ Jtē.xlj.iob.cũȝ
ſublatus fuerit angeli timebunt ꝛ loquit ꝺ bonis
angelis.ergo boni angeli timebũt aduētuȝ iudi
cis. Et dic btũs greg. qđ faciet virgula deſerti:q̃n
ꝯcuat cedrus ꝑadiſi.ꝛ p cedros ꝑadiſi itelligũt
bõi ãgeli .ergo bõi ãgeli timebunt.ergo hũilia
bũt.ergo p oppoſitũ mali angeli ſupbiēt ꝯ deũ i
die iudicij. Sed vř ꝯtrũ p hoc qđ dicit ſuper
illũ locum.ij.pe.ij. Angeli nõ portant aduerſus
deũ execrabile iudiciũ.glo.vbi puniunt iniq ibi
punient mali angeli q olim ſupbiebãt ꝯ deũ.nec
portant ſed abijciũt iudiciũ ſupbiendi ꝯ deũ ter
riti magnitudine penaꝝ. Ad qđ dõm.ꝙ ñ ſup
bient actu ſicut dicit glo. ¶ Ad obiectuȝ auteȝ in
ꝯtrium dicenduȝ eſt.ꝙ licȝ boni angeli tũc timeãt
timore admirationis ſiue reuerētie:non tñ time
bunt tũc timore pene. Jlla tñ auctoritas que dici
tur.xxvi.iob.intelligit de timore ipſoꝝ in ꝑſenti.
que vero dicit.xlj.intelligitur de angelis bonis
rõne primi ſtatus.ꝛ pȝ p hoc qđ dicit territi pur
gabunt.futurũ eniȝ ibi accipit ꝓ ꝑterito.ſȝ ꝙ.b.
greg.dicit leuiathan ab arce beatitudinis cadēte
i ruina eiꝰ electi angeli expauerũt.vt cũ iſtũ ſup
bie lapſus eijceret.illos ad robuſtius ſtandũ ti
mor ipſe ſolidaret.ꝛ purgati ſunt qꝛ iſto cum re
probis legionibꝰ exeũte:electi ſoli remãſerũt.ni
hilominus tñ timor ille caſtus qui ꝑmanet i ſecu
lũ ſeculi erit in illis i iudicio.ꝛ ex illo humiliabũ
tur. Nec ſeqt ex hoc ꝙ mali tũc ſupbiãt.magnitu
do eniȝ penaꝝ ꝛ ipſa terribilitas iudicis indicet
eis terrorē ex quo humiliabunt in pena.que hu
miliatio cõtraria eſt actui ſupbie:licȝ non ſit cõ
traria habitui.

Articulus ſeptimus.

D Einde.querit.vtrũ demones velint ſe
nõ eē. Qđ ſic vř demones enim cer
tiores ſũt de penis ſuis q̃ ꝗcũq; ho
mines mali.ſȝ ſic dicit.b.hiero.ſuper
eccl. Mali hoies vellēt magis ñ eē q̃ ſic eē:er
go mltofortius demones q ſũt certiores ꝺ penis
ſuis. Cõtra.ois creatura nãliter ſe vult eē.ꝛ
hec nã nõ tollit ab eis.ergo malũt ſe eē q̃ nõ eē.
licȝ ſint in penis Ad qđ rñdendũ quidã.ꝙ ſin
dereſis extīcta ē i dmonibꝰ tribꝰ modis. Primo qꝛ
nõ promouet eũ ad bonũ nec ꝓmouere põt. Se
cundo qꝛ in ſuperbia vult agere ꝯtra deum.licet
ſciat ꝙ ex hoc grauius puniet. Tertio qꝛ potius
vult ſe eſſe q̃ non eſſe vt pugnet cõtra deum.pri
mo modo extincta eſt in dãnatis.ſcđo auteȝ mõ
ꝛ tertio in demonibus ē extincta.homines enim
adulti dãnati potius vellent nõ eſſe q̃ ſic eſſe in
penis iferni.ſȝ de ſolis puulis dr.ꝙ melius ē eis
ſic eſſe.q̃ nõ eſſe:qꝛ nullaȝ ſentiũt penã actualē.
¶ Ad obiectũ auteȝ ſm hec poſſet reſpõderi.ꝙ
aliud eſt de voluntate nature ꝛ aliud de volunta
te lib.ar.licȝ eniȝ mali homines de voluntate nãe
velint eſſe.de volũtate tñ li.ar.velint magis non
eſſe q̃ ſic eſſe.demones aũt ſi volunt eſſe ex vo
luntate lib.ar.hoc eſt vt pugnent cõtra deum ꝛ
reſiſtant q̃tũ pñt.ꝛ hoc forte eſt ꝓpter magnã

pꝛeſumptionem quam hñt: ⁊ appetituz dñatõis ſuper eos qui peccant.

Articulus octauus.

D Einde querit̃. vtrũ in demonibus ſint paſſiones. dico aũt paſſiones libidinũ foꝛmidinũ iraꝝ ⁊ huiuſmodi vicioꝝ. Q̃d nõ vr̃. In eis. n. nõ ẽ fomes q̃ incliner ad huiuſmodi paſſiones. nec ptãs ad exercendũ opa libidinũ. Contra aug. in. ix. de ci. dei. ſubiecta ẽ mens demonũ paſſionibus libidinuz. foꝛmidinũ. iraꝝ atq3 huius ceteris. ⁊ iteꝝ mens eoꝝ paſſionũ vicijs ſubiugata ⁊ oppreſſa. q̃cq̃d rõibus nãlr̃ h3 ad fallẽdũ ⁊ decipiẽdũ. tãto acri⁹ intendit quãto eos poſſidet nocẽdi cupiditas: ex q̃bus colligit̃ q̃ demones ſubiecti ſunt paſſionibus. Ad q̃d dõm. q̃ ſubiecti ſunt paſſionib⁹. ſ3 diſtinguẽdũ ẽ. q̃ ſunt quedã paſſiones cões ai ⁊ coꝛpis. q̃dã võ ſunt ſolius ai. Ille paſſiones ſiue ptur bationes q̃ dicũtur cões ai ⁊ coꝛpis inquãtum huiuſmodi non ſunt in demonibus. cum ſint ſpũs ẽm ſe ſepati a coꝛpe. paſſiones autẽ que ſunt ſolius animi. poſſunt eſſe ipſoꝝ demonum ⁊ de huiuſmodi dicit aug.

Articulus nonus.

D Einde q̃rit̃. vtrũ tñ puniant̃ mõ quãtum poſt diẽ iudicij? Q̃d ſic vr̃ ꝓbari. mõ puniãt̃ pena eterna ꝓ pctĩs ſuis. ſ3 pctã ſua nõ pñt augeri. q2 adeo ſũt obſtinati q̃ ñ pñt eẽ obſtinatioꝛes. ergo adeo ſũt mali q̃ ñ pñt eẽ peioꝛes. Itẽ volũtatẽ hñt malefaciẽdi q̃dcũq3 pñt. ſ3 q̃d vult aliq̃s ⁊ nõ fac̃ ꝓ facto ſibi reputat de⁹ in mal̃. ergo ꝓ ſcõ reputat eis de⁹ q̃d volũt. ergo tñ ſũt mali q̃tũ malũ facẽnt ſi poſſent. Cõtra aug. i li. xx. de ci. dei. Judicat dñs ñ ſolũ vult de gnẽ demonuz atq3 hoium vt miſeri ſint pp pꝛimoꝝ meritũ pctoꝝ: ſ3 ẽt õ ſingulоꝝ ꝓpꝛijs opibus q̃ gerũt arbitrio volũtatis. ex quo accipit̃ q̃ adhuc peccãt. ⁊ ſic peccãtes dterioꝛes ſiunt. ergo ſẽp meret̃ augmẽtũ pene. ergo magis punit̃. Ad q̃d dõ3. q̃ demones dterioꝛes ſiũt ꝑ pctã q̃ ſupaddũt. ⁊ q̃ maioꝛẽ habebũt penã ⁊ q̃ plus peccauerũt plus punit̃. ¶ Ad hoc aũt q̃d obijcit̃ i ꝯ̃riũ. q̃ adeo obſtinati ſunt ⁊c̃. dõm ẽ. q̃ ita obſtinati ſunt a pꝛĩcipio q̃d flecti ñ pñt ad bonum nihilomin⁹ i malicia ĩcẽdunt̃. ¶ Ad ſcd3 võ obiectũ dõm ẽ. q̃ l3 volũtatẽ hẽant a pꝛĩcipio faciendi q̃dcũq3 malũ. tñ ipſe act⁹ addit⁹ voluntati auget maliciã. Pꝛeterea determinate vult aliq̃d malũ mõ q̃d nõ voluit a pꝛĩcipio. Vñ nõ tñ augẽt̃ ex malicia ex actu. imo ex ipſa volũtate. ⁊ ſicͨ boni angeli l3 ꝯfirmati ſint i bono pñt mereri. ita mali angeli l3 ꝯfirmati ſint i malo pñt magis ac magis dmereri. Nec ẽ hoc ꝯ̃riũ q̃ ſũt i ſtatu retributõis pñt. n. eẽ i ſtatu retributõis ex actõe pcedẽtis pctĩ ⁊ pñt eẽ i ſtatu dmerẽdi rõe vlterioꝛis pene

Queſtio. cxix. de tentatõe qua dyabolus tentauit pꝛimos parentes.

C Ompleto tractatu d tẽtatiõe dyaboli i gnẽ. adiũctis ipſi tẽtatõi vtpote d motib⁹ dyaboli: ꝯñter pcedẽduz ẽ ad tẽtatiõez qua tẽtauit pꝛios parẽtes p ſerpẽtẽ. ¶ Et pꝛio querit̃. vtrũ pꝛimũ pctm dyaboli fuit vel potuit eẽ q̃d ppetrauit i tẽtãdo pꝛios pentes. Scdo vtrũ fuerũt vna tẽtatio ſola qua tẽtati fuerunt ab eo vel plẽs. Tertio ſi fuerũt plẽs q̃ illaꝝ fuit pꝛia. Quarto vtrũ facta fuerit mediãte aliquo ſẽſibili vel nõ. Quito q̃re mediãte ſerpẽte. Sexto vtrũ ſonus emiſſus p ſerpentẽ fuerit foꝛmat⁹ a dyabolo ⁊ exp̃ſſus p ſerpentẽ. vel a ſerpente foꝛmat⁹ ⁊ expꝛeſſus. Septimo quare pꝛio tẽtauit mulierẽ ⁊ p mulierẽ viꝝ. Octauo vtrũ ꝯſi l̃r mõ i võis cõpleatur tẽtatio dyaboli. Nono quare p̃miſit de⁹ huiuſmodi tẽtatiõnẽ fieri. cũ ex huiuſmodi tẽtatione ſciret tñ malum pueturũ.

Membꝛum pꝛimum.

C Irca pꝛimũ ſic vr̃. q̃ pꝛimũ pctm dyaboli fuit quo tẽtauit pꝛios pentes. Jo. viij. Ille homicida erat ab initõ. ſ3 homicida fuit in occidẽdo hoiem ⁊ tẽtando. ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ hoc ẽ pꝛimũ pctm q̃d oñditur in ſcriptura. cũ ergo ſufficiẽter doceat ipſa ſacra ſcriptura ⁊ oꝛdinate. illõ fuit pꝛimũ pcĩ3. ¶ Pꝛeterea. põt aliq̃s peccare pcto ire. ita q̃ nõ peccet pcto auaricie vel econuerſo. ⁊ ita de alijs pctis. ergo ſil̃r potuit dyabolus peccare pcto tentationis. ita q̃ nullũ pctm eẽt pambulũ. Contra peccatũ tentatõis ẽ quo ĩtẽdit aliq̃s p ſe nocẽ alteri ſed nãliter nullus intẽdit nocẽ alteri niſi pp appetitum alicuius ꝯmodi qui pꝛius ẽ apud ip̃3. ergo dyabolus nõ intẽdit nocẽ hoi niſi pceſſiſſet in eo appetitus alicu⁹ ꝯmodi ꝓpꝛij. ergo peccauit̃ appetẽdo illõ ꝯmodũ ⁊ poſtea peccauit tẽtãdo ip̃3 hoiem. nõ ergo peccatum tẽtationis fuit pꝛimuz pctm. ¶ Pꝛeterea. ij. ſap. in fi. Inuidia dyaboli moꝛs intrauit in oꝛbẽ terraꝝ. ſed moꝛs fuit p tentationem ipſius dyaboli. ergo aũ tẽtatiõnẽ fuit inuidia: non ergo tẽtatio pꝛimoꝝ parentũ fuit pꝛimum pctm. Ad q̃d dõ3. per hoc q̃d dicit aug. in li. de mirabilibus. q̃ ñ peccaſſet angelus i terra. niſi pꝛius peccaſſet in celo. Vñ pꝛimo peccauit in celo per ſuperbiã. ſcdo in paradiſo p homicidũ. ⁊ q̃ d ĩ ille homicida erat ab initio. itelligendũ eſt poſt initũ vel q̃̃cito hominez tẽtauit. ¶ Ad obiectũ aũt in contrarium dicenduz eſt. q̃ licet ſcriptura faciat mentionem pꝛimo de iſto

peccato. tñ ante illud peccatũ fuit aliud peccatũ de quo nõ prio ipa ſcriptura facit mẽtiõez. ⁊ ratioñe ponit albin⁹ ſup geñ. dicẽs. angelicũ peccatũ in geneſi abſcõditũ ẽ ⁊ loquit̃ de peccato ſupbie. ⁊ hoĩs patefactũ. q2 angelicũ vulnus de⁹ curare nõ ꝓpoſuit. hoĩs vͦ vuln⁹ ſanare p̃deſtinauit. Sȝ pari rõne poſſet dici. ꝙ nõ debebat facere mẽtiõez de pcc̃o tẽtatiõis. cũ illd pcc̃m tẽtatiõis eẽt icurabile ſicut ⁊ pcc̃m ſupbie dyaboli qd̃ fuit primũ pcc̃z. Ad qd̃ dicẽdũ. ꝙ aliđ ẽ de pcc̃o prio ſupbie ⁊ aliud de pcc̃o tentationis vt vtrũqȝ ſit icurabile. peccatũ eniȝ tẽtationis introductũ ẽ. vt oñderet̃ ꝙ homo peccauit dyabolo ſuggerẽte. ⁊ ex hoc vna ratio eẽt ꝓpter quã eius pcc̃m eẽt remediabile. vñ non ꝓpter ſe introduxit ſcriptura pcc̃m tẽtatiõis dyaboli. decurſus. n. ſacre ſcripture. ẽ ad oñdendũ totã ſeriẽ. ſ3 quã gen⁹ humanũ ꝑ xp̃z ẽ liberatũ ⁊ ad dignitatẽ reſtitutũ. ꝙ ãt agit̃ de pcc̃o dyaboli hoc ñ ẽ niſi ex q̃dã anthiteſi. vel vt oñdat̃ eius pcc̃z fuiſſe occaſio pcc̃i hoĩs. ¶ Ad aliđ vͦ dđm ẽ. ꝙ nõ ẽ ſile de pcc̃o tẽtatiõis ⁊ de pcc̃o ire vel ſupbie. pcc̃z. n. tẽtatiõis ordinẽ h3 ad aliquã affectõz inordinatã prio2ẽ. nullus. n. itendit nocẽ alt̃i niſi vt ꝓſit ſibi eo mõ quo ñ cõgruit. ¶ Si vͦ obijciat̃ ꝙ põt hõ aliqs prio peccare pcc̃o tẽtatõis. ſm ꝙ hõ tẽtat hoĩez ad ſeducẽdũ. dđm ẽ ꝙ ẽt ⁊ in hoĩe hñte nãm corruptã. ⁊ i angelo ſꝑ p̃cedit aliq̃ alia affectio. nã. n. icorrupta ñ iclinat prio ad nocumẽtũ ꝓximi. ſ3 ſi ẽ ꝯſectibilitas i ip̃o li. ar. primo iclinat ad illud qd̃ ꝑtinet ad ꝓpriã ꝑſonã. ſcđo ad id qd̃ ẽ i ꝓximo. vñ ſi hõ eẽt in ſtatu inocẽtie. nõ eſſ3 ei⁹ pcc̃z primũ tẽtatio ad ſeducẽdũ alteꝝ. ſ3 ꝑuerſio ex ꝯſideratõe alicuius ꝓprij boni apparentis.

Membrũ ſecundum.

Secundo q̃rit̃ vtrũ fuerit vna ſola tẽtatio vel plures. ⁊ vr̃ ꝙ vna ſola. q2 vni pcc̃o rñdet vna ſola tẽtatio inclinãs ad illud. ſ3 vnũ fuit pcc̃z Eue primũ. ergo vna fuit tñ tẽtatio inclinãs ad illđ. ¶ Sȝ vr̃ ꝯ̃triũ. tẽtatio. n. fuit reſpectu fruct⁹ eſibil̃. Itẽ tẽtatio fuit reſpectu appetit⁹ ſcie. Itẽ tentatio reſpectu appetitus eſſendi ſicut deus. ergo non fuit vna ſola tẽtatio. Ad qd̃ reſpondendum. ꝙ fuit vna tentatio. quia vbi vnum propter alterum. totum reducitur ad vnum. tentatio autem fuit de inobedientia. motiuum autem ad illaȝ tranſgreſſionem fuit appetitus inordinatus ſimilitudinis diuine. ⁊ ſ3 hec vnica fuit tentatio. ꝙ eniȝ mouebatur eua ad eſum fructus vetiti. hoc fuit rõne illiciti deſiderii qd̃ ei a dyabolo ꝓmittebatur. cui non eſt credẽdum. cum ipſe ſit mendax ⁊ p̃r eius. ⁊ ideo dicit Criſo. ꝓmittit multa. non vt det ſed vt accipiat. ⁊ ideo non oportet ei credere vl̃r. ſed ⁊ blãdiẽtẽ eum odire. ⁊ cum maiora ꝓmittit tũc magis advertere. quoniam ⁊ euam quãdo eaȝ magis ſpe extulit tũc deiecit. ⁊ maxia eſt ei opatus mala. ⁊ ſic pricipalr̃ vna fuit tentatio. q2 vnum fuit principale motiuũ. ſed tamẽ plures rõne actuũ ꝯiunctorum ⁊ motiuoꝝ.

Membruȝ tertium.

Tertio queritur ſi aliquo mõ fuerunt plures. que illaꝝ fuerit prima. erat eiȝ tentatio aliquo mõ de appetitu ſciẽtie. Item de appetitu imortalitatis. de appetitu ipſius delectatõis etiã in guſtu. Itẽ math. iiij. dicit̃ ꝙ tentauit ipſum dyabolus de gula. de auaritia. de vana gloria. ſi ergo plures erãt aliq̃ modo. aliqua illaꝝ fuit prima. poteſt ergo queri q̃ illaꝝ. Et videtur ꝙ illa que fuit đ vana gloria ſiue de ſuperbia. hoc enim dicit̃ eſſe primũ pcc̃m primoꝝ parentũ. ſm ꝙ habet̃ ſup illud p̃s. Superbi inique agebant vſqȝquaqȝ. glo. maximuȝ. pcc̃m ẽ ſupbia. q2 inde manauit origo noſtri delicti. hoc telo dyabolus nos prio vulnerauit. ergo prima tentatio fuit de ſupbia ſiue vana gloria que ad idem reducit̃. Sed videtur ꝙ fuerit tẽtatio prima de gula. per hoc qd̃ dr̃ luce. iiij. vbi agit̃ de tentationibus in principio. dicit̃. n. ꝙ eo ordine tentauit xp̃m quo tentauit adam ſed tentatio xp̃i incepit a gula. ergo tentatio primi parẽtis incepit a gula. Ad qd̃ dđm. ꝙ motiuuȝ primum in oĩbus tẽtationibus ade fuit appetitus excellentie. ⁊ iđ reducende ſunt tentationes. ſi quo mõ plures fuerũt ad illã tã᷈ꝗȝ ad primam. ¶ Ad obiectum aũt in ꝯ̃trium dicendũ eſt. ꝙ dr̃ tentatio gule prima ꝓpter hoc. ꝙ ſ3 illã quaſi ꝯñter ꝯ̃ctũ ẽ originale peccatũ. Vñ dr̃ pria ad hoc. ⁊ ſi nõ dicatur prima ſimplr̃. tentatio. n. ſuperbie vel auaricie fuit de pcc̃o ſpũali. tentatio vͦ gule fuit đ pcc̃o carnali traductio ãt corruptõis ex ꝑte carnis accipiebat̃. Vel aliter põt dici. ꝙ tentatio de gula fuit pria l3 actus non eſſet primus. ſicut. n. hr̃. iij. geñ. dyabolus primo dixit per ſerpentẽ ad mulierẽ quare p̃cepit vobis deus vt nõ comedatis de oĩ ligno paradiſi. deinde vͦ q2 intellexit euã dubitare dicentẽ. ne forte moriamur. ſecutũ ẽ qd̃ dixit ſerpẽs. nequaq̃ moriemini. tertio vͦ ſubiungitur eritis ſicut dij ſcientes bonum ⁊ malũ.

Membrum quartuȝ.

Quarto querit̃. vtrũ tẽtatio primoꝝ parentum facta fuit mediãte aliquo ſenſibili? Et vr̃ ꝙ nõ. q2 eẽ ſcientẽ ſicut deũ eſt cognoſcibile ab itellectu. ſ3 ſe ñ mediante ſenſibili. vñ cũ dyabolus intẽderet ſuggere hoc qd̃ appeteret̃ ab eua potuit hoc ſuggẽ nõ mediante aliquo ſenſibili. ¶ Item ad idem aug. in li. de li. arbi. diſcernẽda ſunt gnã viſoꝝ quoꝝ vnum ẽ qd̃ ꝓficiſcitur auctoritate ſuadentis. q̃le

eſt illud dyaboli cũ hõ ꝯſentiẽdo peccauit alteꝝ
ſubiacẽtibus reb⁹ vel intẽtioni animi vel ſenſibili
bus corporis. ex quo accipit. ꝙ a volũtate ſuadẽ
tis ꝓceſſit illud pctm̃ ſiue illa tentatio cui mlr̃ cõ
ſentiẽdo peccauit. Cõtrariũ oſtendit ꝑ hoc qḋ
dicit bis ber. ſup cant. Sicut prio intrauit mors
ꝑ auditũ. ita prio ⁊ vita. fides. n. ex auditu. audi-
tus aũt per verbũ dei. x. ad Ro. Ad qḋ dõm.
ꝙ tentatio fuit mediãte ſenſibili. ſꝫ de re tñ intelli-
gibili prio. ¶ Ad obiecta aũt in ꝯ̃riũ dõm ẽ. ꝙ
receptio illius ſpẽi intelligibilis bñ potuit eẽ ꝑ ſe.
nõ mediãte ſenſibili. qꝛ vͦo tentatio hois q ab ini
tio creatus ẽ rectus. ⁊ ꝯpoſitus ẽ ex pte intelligi-
bili ⁊ ſenſibili. ꝯueniẽtius incepit a pte itelligibili
⁊ ſenſibili ꝯueniẽtius incepit a pte infirmiori. In
firmior ãt fuit pars ſenſibilis. iõ a pte ſenſibili in
cepit tentatio. ⁊ hec fuit mediante ſenſu. mediãte
vͦo auditu ꝯueniẽter primo. qꝛ eſt ſuſceptiu⁹ locu
tionis. locutio aũt cõis eſt ipſis angelis ⁊ hoib⁹
corporibus aſſumptis. ⁊ iõ ꝯuenienter prio ten
tatio facta eſt per auditum. ab auditu autem tran
ſit ad viſũ. ⁊ poſt vſqꝫ ad olfatuꝫ. ⁊ poſt vſqꝫ ad
tactum. ⁊ vltimo vſqꝫ ad guſtum. ⁊ hoc vltimũ
ſimpliciter fuit ꝓhibituꝫ. qḋ. n. dicit in Geñ. Ne
tangeremus illud. loquit de tactu ꝓut guſtus eſt.
quidã tact⁹. vel de tactu ordinato ad guſtũ. ¶ Ad
ſcdm̃ vͦo dõꝫ. ꝙ dicit aug. in li. de li. ar. ꝙ loquit
ibi ḋ viſu interiori qḋ fuit ſilitudo excellẽtie diui
ne qḋ ⁊ ſi apprehendi potuit ab intellectu huma
no nõ mediãte ſigno ſenſibili. ꝑꝑ infirmiorẽ ptẽ
ex illa pte mouit hominẽ ipſe dyabolus. ſecus. n.
eſt in intellectu nr̃o iam viciato queꝫ põt tentare
dyabolus nõ mediante ſenſu. ⁊ ḋ intellectu hois
exiſtente recto a principio.

Membruꝫ quintum.

QUinto querit quare facta fuit mediãte
ſerpẽte. vr̃. n. cũ dyabolus habuit poſ
ſe aſſumẽdi corpus aereũ in ſilitudine
corpis humani: ꝙ in illo corpe ꝯueniẽ
tius debuerit tẽtaſſe hoieꝫ. ¶ Itẽ multa ſunt aia-
lia alia ꝓcedẽtia delectabile hoi. vt colũba ⁊ alia:
⁊ alia genera aialiũ. que cõſona ſunt homini. vr̃
ergo ꝙ per huiuſmõi genera aialium magis cõ
grueret tẽtaſſe hominem ad ſeductioneꝫ. ¶ Iteꝫ
ſunt multa genera aialium vt auiũ que conueniẽ-
tius habent organum ad formandũ voceꝫ ſilem
homini. cũ ergo per illã ptem inciperet tentatio.
ꝯueniẽtius fieret per huiuſmodi aialia volatilia.
¶ Preterea. ſunt quedã aialia q̃ aſſimilant i figu
ra hoi. vt ſymea. conueniẽtius ergo per illud qḋ
vicium erat fieret tentatio. ¶ Iteꝫ occaſione hu-
ius querit ḋ hoc qḋ dr̃ in geñ. ꝙ ſerpens erat cal
lidior cũctis aialibus. ⁊ ſm̃ lr̃am. lxx. interpretũ
dr̃ prudẽtiſſim⁹ beſtiaꝝ. vr̃. n. ꝙ i gnẽ aialiũ apes
prudẽtiores dicant, ⁊ formice ſilr̃, ⁊ mlĩa ẽt gnã

aialiũ de qb⁹ loqt in li. de naturis aialiũ. ¶ Pre
terea nũqd elegit dyabolus ſerpentẽ ad tẽtãdũ ꝑ
ipm. an hanc ptãtẽ habuit ꝑ aliud gen⁹ aialis ten
tare. ¶ Ad primũ ⁊ ſcdꝫ dõm. ꝙ lꝫ aialia ſint ma
gis ꝯſona nãe hois. ꝑ ſerpentẽ tñ pmiſſus ẽ tẽta-
re. ſerpens ille. n. ſicut dic̃ beda. vultũ habuit vir
gineũ. vt ꝑ ſile facilius deciperet. ſilitudo. n. mater ẽ
falſitatis. Preterea ſerpẽs. hꝫ quẽdã lubricũ mo
tum ⁊ ſuauẽ. vñ cõuenit motui tẽtationis interio
ris qui ẽ lubricus ⁊ leuis. vñ aug. in li. xij. de tri.
Quõ coluber aptis paſſib⁹ ſꝫ ſquamis minutiſ-
ſimis niſib⁹ repit. ſic lubric⁹ deficiẽdi motus ne-
gligentes minutatiꝫ occupat. ⁊ incipiens a puer
ſo appetitu ſilitudinis dei. venit ad ſilitudinẽ pe-
coꝝ. inde ẽ ꝙ nudati ſtola pria pelliceas tunicas
mortalitatis meruerũt. honor aũt hois fuit ſilitu-
do dei. ḋdecus ſilitudo pecoris. iõ dr̃ in pſal. hõ
cũ in honore eſſet non intellexit. ꝯpatus eſt iumẽ
tis inſipi. Iumẽta aũt dicũtur ea q̃ data ſunt hoi
in adiutoriũ. ¶ Ad tertiũ vͦo dõm. ꝙ lꝫ ſint multa
aialia que hñt organũ ad formandũ vocẽ ſilem
locutioni hoi nõ tñ per illã oportuit fieri tẽtatõeꝫ
primã. nõ. n. requirit ꝯueniẽtia organi maior. cũ
dyabolus ꝑ ipm ſerpẽtẽ loqueret. qui ptãtem ha
bebat formãdi vocẽ ſimilẽ locutõi. vl̃ ẽt locutõꝫ
ſicut. n. dicit aug. dyabolus ꝑ ſerpenteꝫ locut⁹ eſt.
vtens eo velut organo. mouenſqꝫ ei⁹ nãꝫ eo mõ
quo modo nature ille mouere ⁊ moueri illa po-
tuit ad exprimẽdos verboꝝ ſonos. ⁊ ſigna cor
poralia per que mulier ſuadentis intelligeret vo
luntatẽ. ¶ Ad quartũ vͦo dõm ꝙ lꝫ ſerpens ha-
beat vultũ virgineũ vel ſimilem homini. ⁊ nunc
habeat vultum terribilem: tũc tñ non habuit. vñ
potuit congruentius tentare q̃ꝫ per aial qḋ aſſilat
nunc hoi in figura. ⁊ hoc maxime vt preſignaret
ꝙ hominẽ qui rectus erat creatus a pricipio ſic̃
dr̃. viij. eccẽ. intenderet incuruare per affirmatio
nem vt ꝯiũgeret terrenis. inter vͦo aiantia illḋ qḋ
plus incũbit terre ẽ reptile. ⁊ iõ ſerpẽs dr̃ qꝛ ſer-
pit. Sed cũ hoc vr̃ dici i penã. iij. geñ. Pectore
⁊ vẽtre repẽs. magis tñ vr̃ in penã dyaboli dici.
ꝑꝑ hoc qḋ hr̃. j. geñ. fecit deus beſtias terre iuxta
ſpecies ſuas. ⁊ iumenta: ⁊ oẽ reptile terre. ¶ Ad
quintum vero dicendum ꝙ ſerpens non dicitur
callidior vel prudentiſſimus rõne nãe ſue. ſꝫ ope
rans dyabolus in ipo. vñ aug. xi. ſup geñ. ſerpẽs
ille nõ irrõali aia ſua. ſꝫ alieno iam ſpiritu. i. dya
bolico. põt ſapiẽtiſſimus dici oium beſtiaꝝ. quã
tũlibet. n. ꝓuaricãtes ãgeli de ſupnis ſedib⁹ meri
to ſue peruerſitatis deiecti ſint. natura tñ excellen
tiores ſunt omnibus beſtijs: ꝓpter rõnis eminen
tiã. quid ergo mirꝝ ſi ſuo inſtinctu dyabolus iam
implẽs ſerpentẽ eiqꝫ ſuũ ſpũm miſcens eo more
quo vates demonioꝝ implere ſolet ſapiẽtiſſimũ
eũ reddiderat. oium beſtiaꝝ ſm̃ aiam irrõnaleꝫ.
ſapia aũt hic accipit ad malũ ñ ad bonum. ¶ Ad

tertiū dicēdū. ꝙ nō fuit i electōe dyaboli eligere aial qđ vellet. ſ3 qđ ei ꝯceſſū fuit. vñ aug. non debemus ſane opinari ꝙ ſerpentē ſibi ꝑ quē tētaret ſuaderetq3 peccatū dyabolus eligeret. ſed cū eſſ3 in illo ꝑꝑ ꝑuerſa3 ꝛ inuidā voluntatē decipiendi cupiditas nō niſi ꝑ illđ animal potuit. ꝑ qđ poſſe ꝑmiſſus eſt. nocendi eīm volūtas pōt ei eē a ſe nō ē aūt ptās niſi a deo.

Membrum ſextum.

Sexto querit̄. vtrū ſonus emiſſus per ſerpētem fuit formatus a dyabolo. ꝛ expreſſus ꝑ ſerpētē vł a ſerpēte formatus ꝛ exꝓſſus. Et videt̄ ꝙ dyabolus mouerit linguā ſerpētis ad exprimēdā huiuſmōi locutionē. ita ꝙ diſtictio nō eēt ex ptāte aīe ſenſibilis in ſerpēte. ꝑ hoc qđ dicit aug. i li. de mirabilibus dicēs. in igne ꝛ nubibus modos loquendi īuenit. ita i ore aialis plenitudinē ligue gubernauit. ꝛ loquit̄ de aſina balaam de qua idē dicit. xi. ſuꝑ geñ. ad lit. ſic locutus ē ſerpens homini. ſicut aſina i qua ſedebat balaā locuta ē. niſi ꝙ illud fuit opus dyaboli. hoc angelicū. ¶ Itē aug. in eode3 li. In ſerpēte locutus ē vtēs eo velut organo. mouenſq3 eius nām eo modo quo ille mouere ꝛ illa moueri potuit. ad exprimendos ſonos verboꝝ. ex quo accipit̄. ꝙ ipa formatio fuit ab ipa virtute dyaboli. Sz videt̄ ꝯtrium. ꝙ poſſit formari ab ipſa ſenſibili aīa imediate. ꝑ hoc qđ dicit aug. de mirabilibus. Intelligimus deū nihil in nā lingue mutaſſe. ergo pari rōe. nec dyabolus in ligua ſerpentis. ergo ipa ſenſibilis ipſius ſerpentis ex ſua ptāte ꝓxima formauit ſermonē. ¶ Itē in hoīe cū a rōnali ꝓcedit ſermo. ꝓcedit mediāte virtute ſenſibili. ergo imediatū principiū ad formādū locutionē eſt aīa ſenſibilis. pari rōe videt̄ hoc eē. dyabolus mouit animā ſenſibilē ipius ſerpētis. ꝛ ipa mota mouet ad formatōem ſermonis ſiue locutōis. Ad qđ dōm. ꝙ nō fuit ex virtute aīe ſenſibilis i ipſo ſerpēte tanq̄ a ſufficiēti pricipio. ſ3 fuit a virtute dyaboli. de ſe eni3 h3 aīa ſenſibilis i animalibus hñtibus cor ꝛ iſtrumēta vocalia. ꝙ poſſit formare vocē. ſed ipſa diſcretio vocis litterate cum ſignificatōe ē a motore rōnali. In hoc autē differt lingua hoīs. ꝙ h3 poſſibilitatē perfecte ad hoc. ſed lingua ſerpētis ꝛ alioꝝ brutoꝝ imperfecte. vnde non fuit ptās date lingue ſerpētis in iſta formatōe vocis litterate. ſed ptās quā habuit imperfecte. redacta fuit ad actū per dyabolu3 ex ꝑmiſſione diuina. ꝛ dicit Remi. labia mādibulum ꝛ dētes ad qđ fit locutio ex plectro lingue ꝛ motor ſufficiēs. ſunt ea per que pōt formari vox litterata. non ergo videt̄ miraculu3 ꝓprie dictū ibi eē ſed mirabile. q2 nihil mutatū eſt in diſpoſitōne inſtrumēti etſi inueniat nomē miraculi. ꝓ mirabili videt̄ accipiēdum.

Membru3 ſeptimum.

Septimo querit̄ quare tētauit prio mulierē ꝛ per mulierē viru3. cū eīm in viro tota eſſet nā humani generis. dyabolus aūt humano generi inuideret. ꝛ ꝑꝑ hoc tenderet ad ruinā eius. imediate debuiſſ3 tētaſſe viru3. ¶ Preterea. viro facta fuit ꝓhibitio. ergo cum tētatio eēt ad trāſgreſſionē precepti faciēdam. tētatio debuit fieri viro imediate ꝛ nō mulieri. cū ipſi mulieri nō fuit fcā ꝓhibitio tanq̄ nōdum exñti. Cōtra. aug. de tri. Corpore ſibi ſubiecto ꝛ tanq̄ inſtrumēto abutens fallaciā ſermocinatus eſt femine. ſc3 a pte inferiori illius humane copule incipiēs. vt gradati3 ꝑueniret ad totum. Ex quo accipit̄. ꝙ a pte inferiori ſc3 muliere conueniēter incepit tētatio. ¶ Ad idem videt̄ qđ dicit̄ in. xxv. eccī. a muliere initiū peccati. per illa3 enim omēs morimur. Ad qđ rñdendu3. ꝙ cōuenienter facta fuit tētatio quo ad initiū ex pte mulieris. ex pte enim iferiori humani generis aditu3 queſiuit ipſe dyabolus. ſicut cōtingit in vnoquoq3 noſtru3. vt ſic gradati3 aſcēderet ꝛ tandē conſumaret̄ tentatio.

Membru3 octauum.

Octauo querit̄. vtrū cōſimili modo cōpleat̄ i nobis tētatio dyaboli. quomō ꝯpleta ē in primis ꝑentibus. ad qđ dicit aug. i. ij. ſuꝑ geñ. aduerſus manich. Nō poſſumus a dyabolo tētari. niſi per illā ꝑte3 que quaſi imaginē vel exēplum mulieris in hoīe ipſo oſtēdit. Similr̄ aug. in. xij. de tri. ſicut in illo manifeſto cōiugio duorū hoīum qui primi facti ſunt. nō mādūcauit ſerpēs de arbore vetita. ſ3 tñ mādūcandū ꝑſuaſit. mulier aūt nō ſola comedit: ſed viro ſuo dedit. ita ꝙ in vno hoīe gerit̄ carnalis ſenſus vel aīalis ingerit quāda3 illecebrā fruēdi ſe. ꝛ tūc velut ſerpēs alloquit̄ feminā. huic aūt illecebre ꝯſentire. eſt de ligno ꝓhibito mādūcare. ſed iſte ꝯſenſus ſi ſola animi dlectatiōe cognitōis ꝯtentus ſit. ſuꝑioris vero auctoritate ꝯſilij mēbra retinent̄ vt nō exhibeant̄ mēbra iniqtatis pcīo. ſola mulier velut cibū vetitū comedit. Si vō ita decernit̄ quodcūq3 pcīm vt ſi ſit ptās opꝫ ꝯpleat̄. intelligēda ē mulierē dediſſe viro ſuo ſecū edēdo illicitū cibū. ex quo accipit̄ ꝙ tētatio in nobis agit̄ ꝯſilr̄ queadmodum i primis ꝑentibus. Sz vr̄ ꝯtriu3. nōne tētatio dyaboli aliqñ fit qua tētat hominē đ iſidelitate. hoc aūt nō fit mediāte ſenſibili pte. cū ñ ſit res ſenſibilis. ergo ñ vr̄ ꝙ ꝯſilr̄ agat̄ tētatio i nobis queadmodu3 i primis parētibus. Ad qđ rñdēdū. ꝙ nō tñ fit tētatio i nobis ꝑ ptē ſenſibilē: ſed per ptē intelligibilē. maior tñ habitatio tētationis ē a pte ſenſibili. ¶ Ad illud vero qđ dicit aug. aduerſus manich. dōm eſt. ꝙ nō poſſe

dr̄ multiplr̄. vel vt remoueat omnē potētiā. vel vt remoueat ampliorē diſpōnem potētie. ⁊ hoc vltimo mō dicitur ꝙ nō poſſumus tētari a dyabolo niſi ꝑ partē animalē. i. ꝑ illā ꝑtē ſumus diſpoſiti ⁊ ꝓni. vel aialis ꝑs pōt dici ꝑs rōalis que cōuertit ad corpus. ⁊ ſm hūc modū verꝫ ē ꝙ nō ē tētatio niſi ꝑ ꝑtē aialē. ¶ Ad illō vō qō dicit aug. ī li. de tri. ſoluēdū ē ꝑ hoc qō dicit cū itentōe mētis. q̄ i rebus tp̄alibus ⁊ corꝑalibus ꝑꝑ actōis officiū rōcinādi viuacitate verſat. carnalis ille ſenſus vel animalis igerit quādā illecebrā fruēdi ſe. tūc velut ſerpēs alloquit feminā. vñ nō vlī ſemꝑ dicere ꝙ ſerpēs. i. ſenſualis motus in oī tentatione ingerit illecebrā. ſꝫ cū de rebus tp̄alibus ⁊ corporalibus eſt intētio.

Membrū nonum.

Nono querit. quare deus ꝑmiſit tentatione huiuſmōi fieri. cū ex huiuſmōi tentatione eēt tātuꝫ malū ꝓuenturum. ¶ Ad qō dicēduꝫ ꝑ hoc qō dicit aug. ſup geñ. ꝙ melius fuit creare hominē q poſſꝫ nō ꝯſentire tētationi. q̄ꝫ qui non poſſet tētari. ex hoc eniꝫ exercet virtus. ⁊ ē palma glorioſior nō cōſenſiſſe tētatiōi q̄ꝫ nō poſſe tētari. ⁊ lꝫ magnū malum futurū eēt. non hoc fuit per opus dei ſed per opus ipſius hominis. Qō autē facturus erat homo ꝓpria volūtate per culpā. deus ordinauit eq̄tate per penā. ⁊ vt alijs eēt ad cautelam. hic autē attendēdum ꝙ alr̄ fuit tentatio mulieris per ſerpentē. ⁊ alr̄ viri per mulierem. que vtraqꝫ permiſſa ē a dño. ſerpēs enim nō intelligebat ſonos verboꝝ qui per illuꝫ fiebāt ad mulierē. mulier vero itelligebat. vnde ipſe dyabolus per ſerpētem tentauit. nō ipſe ſerpens tētauit. mulier autē tentauit virum. non autē ipſe dyabolus.

Queſtio. cxx. d̄ pctō primorum parētum.

Completo tractatu de tētatione dyaboli i generali ⁊ in ſpāli ſm ꝙ tētauit primos ꝑentes. ꝯſequent dicēdum ē de pctō hois. Cōplet⁹ eīm ē tractatus de pctō dyaboli i ſe ⁊ in ꝯpatione ad hoiem. triplex aūt attēdit pcīm hois. fuit eīm quoddā pcīm in quo pſona corrupit naturā. ⁊ illud fuit pcīm primoꝝ parentū. fuit aliud pcīm in quo nā corrupit pſonaꝫ. ⁊ illud dr̄ originale. fuit tertiū in quo pſona corrupit pſonā. ⁊ hoc dr̄ pcīm actuale. ⁊ adhuc nō ceſſat corrūpe. quotidie. n. ꝑpetrat actuale pcīm. Primo ergo dōm ē de tētatione primoꝝ ꝑentuꝫ qō erat primuꝫ tp̄e ⁊ cauſalitate int̄ pctā hominis. Secūdo dōm ē dē pctō originali. Tertio de pctō actuali. qō quotidie ꝑpetrat qō ēt ꝯtinet pcīm primoꝝ ꝑentuꝫ. quo ad hoc ꝙ pſona corrūpit pſonā. In pctō. n. primoꝝ ꝑentū ⁊ perſona corrūpit pſonā. ⁊ pſona corrūpit nām. quo ad hoc ꝙ pſona corrūpit pſonaꝫ. ꝯtinent ſub actuali pctō. q̄ ad hoc vō ꝙ pſona corrūpit nām. hꝫ ꝓpriā rōnē vt dicat origo oīuꝫ pctoꝝ. ¶ Circa ergo pcīm primoꝝ ꝑentū hec q̄ri pñt. Prio qō fuit genus pctī. Scdō de cā peccati. Tertio de quātitate pctī reſpectu alioꝝ pctoꝝ. Quarto de ꝯpatōe pctī ade ad pcīm eue. Quinto vtrū pcīm illō fuit remediabile. Sexto vtrū adā potuit peccare prio vēialr̄. Septimo de gradibus pctī. Octauo de tp̄e pctī. Nono de effectu illius pctī ſiue nocumēto quod ex illo peccato ꝓuenit.

Membrū primum.

Circa primū quo q̄rit qō fuit gen⁹ pctī ſic obijcit. vr̄. n. ꝙ primū pcīm ſit ſupbia. dyabolus. n. traxit hoīeꝫ ad ꝯſile pcīm illi quo ceciderat. ſed ceciderat pctō ſupbie. ergo primi ꝑentes peccauerūt pctō ſupbie. ¶ Ad idē aug. ad oroſiuꝫ. elatus ſuperbia ſuaſiōi ſerpētis obediēs ꝓcepta ꝯtēpſit. ¶ Iteꝫ. x. eccī. Initiū ſupbie hois apoſtatare adā. qm̄ ab illo q fecit illū receſſit cor ei⁹. ¶ Ad idē. b. berñ. ſup can. ābo dyabolus ⁊ hō meditati ſūt altitudineꝫ affectātes ille potentie. iſte ſcie. ergo hō peccauit elatōe ſcie. Itē. v. ad Ro. ꝑ iobediētiā vnius hominis pctores cōſtituti ſūt multi. Et aug. ſup geñ. Nō potuit melius ⁊ diligētius ꝯmēdari q̄ꝫ malū ſit ſola inobediētia cū iō reus iniq̄tatis factus eſt hō. q2 eā rē tetigit ꝯ ꝓhibitōnē. quā ſi ñ ꝓhibitus tetigiſſet nō vtiqꝫ peccaſſet. Ex q̄bus ꝯcludit cuꝫ iobediētia ſit filia ſupbie. ꝙ peccauerit pctō ſupbie. Silr̄ in eodē libro dr̄. infuit menti eius amor q̄dā ꝓprie ꝑtātis ⁊ q̄dā de ſe ſupba p̄ſumptio. ſꝫ p̄ſumptio ad ſupbiā reducit. ⁊ ita fuit peccatuꝫ ſuperbie. Sed videt ꝯtrium ꝙ fuit peccatū auaricie. fuit. n. appetitus in eo ſcie. auaricia aūt nō tm̄ ē appetitus pecunie ſicut dicit grego. ſed ⁊ ſciētie ⁊ altitudinis ⁊ huiuſmōi. cū ergo habuit appetitū ſciētie ſicut innuit. iij. geñ. ⁊ ita videt ꝙ ſit peccatū auaricie. ¶ Iteꝫ videt ꝙ ſit peccatū errorís. adam eīm non fuit ſeductus ſꝫ mulier. ſicut habet j. ad thi. ij. ⁊ exponūt aliqui nō fuit ſeductus i eo in quo eua. vel nō in tm̄ ſeductus quātū eua. ergo fuit peccatū erroris. credere eīm ꝙ poſſet eſſe ſicut deus ē peccatū ſeductōnis vel erroris. ergo fuit ibi peccatū erroris. ¶ Iteꝫ videt ꝙ eēt peccatū gule. dicit eīm amb̄. ſup luc. ꝙ eo ordine tētauit xp̄m quo primū hoīeꝫ deiecerat. ſed xp̄m primo tētauit de gula. ergo pcīm quo diectus fuit prim⁹ homo fuit gula. Ad qō reſpōdendū. ꝙ peccatū illud quo prio mouebat fuit ſupbia. appetebat

enim ſimilitudinē ſciētie diuine. ſicut dyabolus appetijt ſilitudinē potētie diuine. ex hoc appetitu ꝓceſſit vlterius ad appetēdū fructū ꝓhibitū. ex appetitu vō ſecuta ē comeſtio. Si vō dicat pri/mū qd ē imediatū ⁊ ꝓximū p qd ē trāſfuſa cor/ruptio mediāte carne hūana. dicet illud pcm̄ eē pcm̄ gule. ¶ Ad illud ergo qd obiectū ē. dōm ē q cū obijcit de ꝑſumptiōe vel inobediētia totū reducit ad pcm̄ ſupbie. rō. n. ꝯtēnēdi ꝑceptū ad ſupbiā reducit. Silr ꝑſumptio ꝓprie ptātis. vn/de ſicut hr̄ ſup gen̄. dicit i ꝑſona ipius exptus qd mali habeat ꝑſumptio ꝓprie ptātis ⁊ qd bonū adiutoriū grē. dicit ps. Dn̄e i volūtate tua ꝑſtitiſti decori meo virtutē. auer. fa. tu. a me. ⁊ factus ſum ꝯturbatus. ¶ Ad illud vō qd obijcit q fuit pcm̄ gule. dōm ē q pcm̄ gule fuit primū. i. imediatū ex quo ſecuta ē corruptō hūane nature. ⁊ de illo fuit primus ſermo a dyabolo cū dictū ē. cur ꝑce/pit deus vobis ⁊c. ſ; vt ad illud moueret ꝑceſſit appetitus elatiōis. ¶ Ad illud vō qd obijcitur d pcō erroris ſiue ſeductiōis. dōm ē q nō fuit ibi pcm̄ erroris lz ſeducta eēt eua. nō aūt ōis ſedu/ctio ē infidelitas ſ; illa que ē circa terribilia fidei. cū aūt dixit ei dyabolus. eritis ſicut dij. nō erra/uit i illo articulo q vnus ſolus ē deus credendo q poſſent plures eē dij. Eſt. n. hoc nomen deus nomē vnius ſolius dei nā. nihilominus tn̄ ē no/mē eoꝝ q dicunt dij ꝑticipatiue vel adoptiōe. ſić dr̄ in ps. Ego dixi dij eſtis. hoc aūt mō credidit eē ſicut deus. ſ; n̄ illo mō quo erat ꝑticipatura ſ; vltra illud. ⁊ iō peccauit i appetitu elatiōis ⁊ cō comitabat quedā deceptio rōis. cū. n. hō ſm vo/lūtatē peccat. ſm rōe; decipit vel errat. nec ē ille error tpe ꝑcedēs pcm̄ illud. ſ; ſimul erat. vt pc; qd ē in lib. ar. ꝯſtituet i illis duobus q ſc; erat. ⁊ q erat volūtatis. ¶ Ad illud vō qd obijcitur de peccato auaricie. dōm ē q auaricia dupl'r dicit. vno mō ꝓprie. ſecūdo mō cōiter. ſm q dicit. j. ad thi. vlt. Radix oim̄ maloꝝ ē cupiditas. fuit er/go ibi pcm̄ auaricie n̄ ſm q ꝓprie dicit auaricia in amore diuitiaꝝ. ſed ſm q cōmuniter dicit ap/petitus cuiuſcūq; delectabilis indebiti. ⁊ ſic dici/tur radix omniū maloꝝ. ¶ Occaſione eius qd iā dictum ē. videt q ſint plura peccata. peccatū ſu/perbie ⁊ peccatū gule. ⁊ ita non tm̄ vnū pecca/tum. Ad qd dicendū ē. q vnum erat quodāmo/do peccatū. q2 vnū erat ꝓpter alteꝝ. nō ſic autē fuit i dyabolo. dyabolus enī tm̄ habuit ſpiritua/lem eſſentiā. homo vero habuit ꝯpoſitā ſubſtan/tiā ex eēntia ſpirituali ⁊ corpali vnde duplicē ha/buit voluntatē. vnā ex parte ipius ſpūalis eēntie in ſe. alterā ex ordinatiōe ad corpus. vnā; de re intelligibili. alterā de re ſenſibili. Unde quaſi fuit multiplicatū peccatū eius ex pte ſpiritualis eſſen/tie. in ſe fuit appetitus excellentie in ſcia vltra de/bitum. ex pte vero ſpūalis eēntie i ordinatiōe ad corpus erat appetitus delectabilis ſenſibilis cō/tra debitū. ⁊ q2 vnū ꝓpter alteꝝ quaſi ꝯpoſitum ē pcm̄ ⁊ vnū. ¶ Preterea. in relatiōe ad diuer/ſas vires poſſ; dici multipliciter. Nam inq̄tum fuit appetitus ſciētie deiformis inordinatus. pec/catū dicit ipius rōnalis. inq̄tum aūt preſumptio ꝓprie poteſtatis peccatū iraſcibilis. inq̄tum aūt appetitus delectabilis ſm guſtū ꝯtra vetitū ip/ſius ꝯcupiſcibilis. ſm aūt q appetitus erat dele/ctabilis ſm guſtū ꝯtra vetitū. ex amore proprie excellētie in ſciētia vnum ē peccatū. Itē rationale ē ꝯſiderare in ſe ⁊ i ordinatiōe ad ſenſibile ⁊ ad vegetabile. ſm qd in ſe appetitus fuit indebitus ſciētie. ſm ordinatōem vero ad ſenſibilē fuit ap/petitus indebitus imortalitatis. ſm ordinationē vero ad vegetabile fuit appetitus indebitus in re cibata. nihilominus tamen iſte triplex appetitus ad vnam reducit radicem.

Membrum ſecundū.

SEcundo querit que ſit cā huius pec/cati. ſ. quod ſit motiuū. ⁊ videt q ſimi/litudo equipantie in ſciētia deiformi. dicit enī in ps. ſup illud. quod nō ra/pui tunc exſoluebā. adā ⁊ eua voluerūt rapere diuinitatē ⁊ amiſerūt felicitatē. ex quo accipit q motiuū fuit ſimilitudo dei. ⁊ nō eo mō quo debi/te poſſent puenire. ergo fuit ibi appetitus ſimilitu/dinis equipantie. ¶ Cōtra. hoc ē tale appetibile qd nullatenus in rōnem homīs videt cadere: cū oino ſit ipoſſibile. nec rō habeat ad hoc aliquā inclinatōem. ergo hoc n̄ fuit motiuū in prīo pa/rente. Ad qd dicendū ē per ſimile de pcō dya/boli. put dicit anſel. voluit eē ſimilis ſilitudie eq/parātie. ſ; ſimilitudine deiformitatis i ſciētia ⁊ ad illud potuit puenire. ſ; q2 hoc voluit ꝓpria aucte ⁊ n̄ expectare a grā dei p meritū. voluit ſibi vſur/pare qd dei erat. ⁊ ideo dicit q adā ⁊ eua volue/rūt rapere diuinitatē. ¶ Ad hoc aūt q poſſ; obij/ci p hoc qd dicit. ij. ad phil'. ſup illud. Nō rapi/nā arbitratus ē eſſe ſe equalē deo. ibi dicit in glo. Nō vſurpauit qd ſuū n̄ erat. ſ. equalitatē dei vt dyabolus fecit ⁊ primus hō. dicendū ē q ſic eſt intelligendū. q aliquid tale voluit primus hō. q ſi eo modo habuiſſet quo voluit. haberet illō qd non hab; niſi deus. ⁊ ita p ꝯſequēs voluit equa/litatem. habere enim deiformitatē ſcientie non ex gratia. non habet niſi qui equalis eſt deo. ⁊ tamē non eſt idem habere deiformitatem in ſcientia ⁊ eſſe equalem deo.

Membrum tertium.

TErtio querit de quātitate pcī huius ī ꝯparatōe ad alia peccata. ⁊ vr̄ q hoc peccatū ſit maximū. cū. n. mēſura pec/cati rūdeat menſure pene. ⁊ ecōuerſo.

maxima autez pena fuit huius peccati. ergo hoc
peccatū fuit maximū. Quod aūt maxia fuit pena
huius peccati. pz per hoc qđ dicit augu. ad oro/
ſiuz. hec cā extitit vt mortis periculū incurreret:
ꝛ ab illo vno homie ois humana natura viciata
ē ꝛ mortalitati obnoxia. ¶ Itē aug. i enche. poſt
peccatū exul effectus ē adam. ſtirpē quoqz ſuam
quā peccādo i ſe tanqꝫ in radice viciauerat. pena
mortis ꝛ dānationis aſtrinxit. vt quicqd prolis
ex illo ꝛ ſimul dānata. p quā peccauerat cōiuge
p carnalē copulā naſcereꝛ traheret originale pec
catuz. ¶ Similr dicit Caſſio. de aīa. inde ꝓpagaꝛ
interitus. inde humani generis nutrita ē defectio.
inde ignorātia rōni ꝯtraria. inde noxie cure. in/
de penitēdi ꝯſilia. inde obſcurata cognitio. turpe
deſideriū. iuſticie neglectus. ex quibus auctorita
tibus colligiꝛ qꝫ maxia fuit pena. iſtius peccati. ſ.
corruptio humani generis. ¶ Itē ꝓbat aug. in li.
de ciui. dei. ꝙ hoc pcčm fuit maximuz. qꝛ maxia
fuit inobediētia. quanto. n. fuit ꝑceptū facilius ad
obſeruationē. tātomaior fuit inobedientia. Unde
aug. xiiij. de ciui. dei. Quiſquis huiuſmōi dāna/
tionē nimiā vel iniuſtā putat metiri. ꝑfecto neſcit
quāta fuerit i peccādo iniqtas. vbi tāta erat in nō
peccādo facilitas. ꝛ hoc ꝓbat qſi a ꝯrio dicens.
ſicut i abrahe nō imerito magna obediētia predi
caꝛ. qꝛ vt occideret filiū res difficillima ē impata:
ita ꝛ in padiſo tāta maior inobediētia fuit quāto
id qđ ꝑceptū ē nullius fuit difficultatis. Aliā rō/
nem oñdit ad idē di. Sicut obediētia ſecūdi ho/
minis. ſ. xp̄i eo ꝑdicabilior ē quo factus eſt obe/
diens vſqz ad mortē. ita ꝛ inobediētia primi ho
minis eo deteſtabilior ē quo factus ē inobediens
vſqz ad mortē. Ubi. n. magna ē inobediētie pena
ꝓpoſita ꝛ res a creatore facilis impata. quis nā
ſatis explicet quātuz malū ſit ñ obedire in re faci
li: ꝛ tante ptātis imperio ꝛ tāto terrēti ſupplicio.
Ex his colligiꝛ ꝙ maximū fuit peccatū in cōpa/
ratione ad alia peccata. Cōtra. vita xp̄i excellit
incompabiliter vitā aliaꝝ creaturaꝝ. ergo mors
eius iproportionabilis ē morti aliaꝝ creaturaꝝ.
ergo peccatū interfectōis xp̄i ē maius alijs pec/
catis. nō ergo pcčm primoꝝ parentū ē maximū.
¶ Ad idē facit qđ dicit aug. in li. de ꝯſenſu euāge
liſtaꝝ. grauiſſimum ē zelus occiſi xp̄i. ex quo oēs
ſūt eradicati ex ip̄a hieroſolima q̄ erat caput re/
gni ꝛ p totū orbē diſperſi. ¶ Itē. xv. Io. Si non
veniſſem ꝛ locutus eis ñ fuiſſem. pcčm nō habe
rēt. nūc aūt nō hñt excuſatiōez de pcčo. Sz illud
pcčm maius fuit qđ nullā hꝫ excuſatiōez q̄ illud
qđ aliquā hr̄e pōt. Illud aūt pcčm de quo dr̄ in
euāgelio. nullā hꝫ excuſatiōz. ergo maius ē pcčo
prio. qđ aliquā potuit hr̄e iclinatōez. Uideꝛ enim
ꝙ aliquā excuſatōez habere potuit adā. eo ꝙ no
luit ꝯtriſtare delitias vxoris ſue. ꝛ ꝙ illud pcčm
nō eēt tāta pena digna imo veniale. ¶ Silr obij/
ciꝛ de pcčo luciferi qđ vr̄ eē maius pcīz alijs pec
catis. eo ꝙ ſit cā prima oiuz pcčoꝝ. Ad qđ pōt
rñderi ꝙ pcčm pōt dici maius alio pcčo. vel ſm
rōnez eius i quē peccaꝛ. ꝓpter magnitudinez in/
iurie. vel ꝓpter magnitudinē dāni vel pene ꝯſe/
quētis pcčm. vel ꝓpter magnitudinē cauſalitatis
ad peccandū. Prio mō dī pcčm iudeoꝝ maxi/
mū pcčm. Scđo mō dī pcčm primoꝝ parentum
maximū. Tertio vero mō diciꝛ pcčm luciferi ma
ximū peccatū. ꝛ p hoc poſſunt ſolui obiecta. Di/
cēdum ergo ē. ꝙ pcčm primoꝝ parentū eſt rōne
dāni vel pene. que ita ſe extēdit i genus hūanum.
¶ Ad rationē vero ſcđam dicēduz ē. ꝙ ex ratiōe
aug. nō determinaꝛ ꝙ illa inobediētia fuerit ma/
xima. ſꝫ ſolum ꝙ magnū valde. qđ patz ex eo ꝙ
aliquid eque facile potuit ꝑcipi. ꝛ potuit tragreſ
ſio ſequi. ¶ Ad tertium vero dicendū ē. ꝙ nō ſe/
quiꝛ ꝙ inobediētia primi parētis fuit maximum.
ſꝫ in hoc deteſtebilior qm̄ habebat nām bñ inſti/
tutā. nos aūt habemus naturā corruptaz. vñ mi/
nus habuit inclinatōis ad cadēdum.

Membruz quartum.

QUarto queriꝛ de ꝯparatōe pcči ade ad
pcčm eue. ꝛ videꝛ prio ꝙ idē eſſet ge/
nus pcči. vterqz. n. peccauit gula. vter/
qz ſupbia. dī. n. ſup illud ps. Que tunc
rapui ꝛc. Adam ꝛ eua voluerūt rape diuinitatē
ꝛ amiſerunt felicitatē. ¶ Contra. j. ad thi. ij. vir ñ
ē ſeductus ſꝫ mulier. ergo adam nō credidit dya
bolo di. Eritis ſicut dij. eua vero credidit. ¶ Itez
aug. ſuper illud. j. ad thi. ij. Non ē credēdum ꝙ
vir ſpūali mēte ꝑditus: voluit eē ſicut deus. ¶ Itē
augu. Sicut ſalomon adorauit idola ſꝫ non cre/
deret ea eē adoranda. ſꝫ ne ſuas delicias contri/
ſtaret. ſic ꝛ adā de ligno vetito comedit. ne vxor
ſua vel odio vel ira vel inuidia tabeſceret. ergo
adā nō peccauit ſupbia. Ad qđ rñdeꝛ. ꝙ q̄uis
adā nō voluerit eē ſicut deus. quēadmoduz di/
cit apl's. vir nō ē ſeductus. tñ pcčm mulieris ei i/
putaꝛ. qꝛ cū eā corrigere deberet ñ correxit ſed ei
ꝯſenſit. cū ergo faciētes ꝛ ꝯſentiētes pari pēa pu
nianꝛ. pcčm eue factum ē ſuum. ¶ Sꝫ incidit q̄ſtio
de verbis aug. nō ē credendū ꝙ hō ſpūali mēte
ꝑditus ꝛc. nōne mulier habuit ſpūalem mentez.
Itē nōne lucifer clarius videbat in ſpeculo eter/
nitatis qꝫ adam. rñdeꝛ. ꝙ quoddam ſpūale datū
ē ade. qđ nec mulieri nec angelo. qꝛ cū in eo imi/
ſerit deus ſoporem. i. extaſim. raptus ē. ſicut dicit
auctoritas. ad curiaz angeloꝝ. ꝛ vidit ꝯiunctio/
nē xp̄i ꝛ eccleſie futurā eē. ꝛ ſꝫ caſum ſuū ñ preui
derit. pōt tñ eē ꝙ inſpexit hoiem caſuꝝ ꝛ ſm filij
dei carnis aſſumptōnem reſtituendū. ¶ Contra.
beatus berñ. Lucifer vidit rōnalez creaturā aſſu
mendam in vnitate perſone filij dei. ergo ita fuit
ſpūali mēte ꝑditus ſicut adā. rñdeꝛ. nō ē contra/

tiuꝫ ꝙ lucifer ſtatim i ſua viſione ſupbiuit. ⁊ ſpi/
rituale mētem ꝑdidit. qḋ adaꝫ nō fecit. ⁊ fortaſſe
alia ſecreta reuelata ſūt ade ꝙ̄ nō lucifero.

Deinde querit ·§·j·

qḋ illoꝝ fuit maius pctm̄. vel ſi fuerit equale. Et
vr̄ ꝙ eq̄liter peccauerūt. ¶ Ad qḋ rn̄detur ꝙ par
factū fuit ꝙ̄tū ad cōmeſtionē. nō ꝙ̄tū ad effectuꝫ.
q2 mulier appetijt eē ſicut deus nō vir. qḋ poteſt
dici pari faſtu in genere: nō in quātitate. Dein/
de oſtendit ꝙ plus peccauit eua ꝙ̄ adaꝫ. Adam
eniꝫ nō ē ſeductus ſꝫ eua. ſeductio aūt fuit in hoc
ꝙ credidit ſe poſſe eſſe ſicut deus. ergo deteſtabi
lius fuit pctm̄ eue. ¶ Itē pctm̄ eue fuit cā peccati
ade ⁊ nō ecōuerſo. ergo quo ad hoc maius. Vn̄
xxv. eccī. a muliere initiū peccati. ꝑ illaꝫ eniꝫ oēs
morimur. ¶ Itē eua minus ḋbebat credere ſua/
ſioni facte ꝑ ſerpentē. ꝙ̄ adam ſuaſioni facte per
euam. ergo plus peccauit credendo. Contra.
ade fuit factum preceptū primo. ergo maior fuit
eius inobediētia. ergo maius pctm̄. ¶ Item per
vnius inobediētiam. dicit̄. v. ad Ro. peccatores
ſūt multi. Et iteꝝ oēs peccauimus in adaꝫ. ergo
videt̄ eē maius pctꝫ. ¶ Itē dic̄ hiero. Vbi maius
eſt donū ſciētie ibi trāſgreſſio maior ſubiacet cul
pe. ſꝫ maius donū ſciētie erat in adā ergo maiori
ſubiacuit pene culpe. ¶ Itē greg. Tripliciter pec
cat̄. ex infirmitate. ex ignorantia. ⁊ ex induſtria.
maius aūt pctm̄ eſt ex induſtria cū ſciēter qs pec
cat. tale aūt fuit pctm̄ ade. ſciuit ſibi eſſe ꝑceptum
de nō comedēdo ⁊ tn̄ comedit. ergo maius fuit
eius pctm̄. Ad qḋ vr̄ dōm. ꝙ alia ⁊ alia rōne
pōt vnū pctm̄ maius dici alio vel rōne appetibi
lis. vel rōne cauſalitatis. vel rōne minoris occa
ſionis. his tribus modis poteſt dici peccatū eue
maius peccato ade. Primo in rōe appetibilis.
q2 voluit eſſe ſicut deus in aſſimilatiōe ſcie. Se/
cūdo q2 mouit adaꝫ ad peccandū ⁊ nō econuer
ſo. Tertio q2 minorē habuit occaſionē. maior.n.
eſt inclinatio ad credendū vxori ꝙ̄ ad credēduꝫ
dyabolo per ſerpētē ſuggerente. ¶ Ex alia vero
parte magis peccauit adaꝫ ꝙ̄ eua. Dicit̄ eniꝫ pec
catū alio maius pp maiorē ingratitudinē. maior
auteꝫ ingratitudo fuit in adaꝫ. eo ꝙ plus erat ſpi
rituali mente preditus ꝓpter magnitudinē ſciētie
ſibi date. Iteꝫ dicit̄ pctm̄ maius alio ꝓpter malo
reꝫ inobediētiā. maior autē fuit inobedientia ade
ꝙ̄ eue. ei eniꝫ fuit datuꝫ preceptū ⁊ per ipſuꝫ mu
lieri. Vnde primo dictuꝫ eſt ade in quocūqꝫ die
comederis ex eo morte morieris. poſtea vero
dixit eue de fructu quod eſt in medio paradiſi ꝑ
cepit nobis deus ne comederemus. ⁊ ita intelle/
xit eua ꝙ per viruꝫ tranſiuit ꝑceptum ad ipſam.
q2 ergo fuit inobedientia in adam quo ad hoc
maior. fuit peccatū maius. Itē dicit̄ pctm̄ maius
alio ꝓpter maius dānuꝫ quod ex eo ſequitur. ⁊
quo ad hoc etiaꝫ dicit̄ maius peccatū ade ꝙ̄ pec
catū eue. ¶ Per iam dicta pn̄t rōnes ſupradicte
declarari. Rationes eniꝫ que ꝓbant peccatū eue
maius eſſe. ſumūtur ſm̄ aliquā primarū ratōnū.
Rationes vo que ponunt̄ ad probandū ꝙ pctm̄
ade maius ſit. ad alias cauſas reſpiciūt. ¶ Si vo
querat̄ vtrum eua ſciēter peccauit vel ignoran/
ter. dōm eſt ꝙ eua ſcienter peccauit. q2 mādatuꝫ
recoluit. ignorāter ꝙ̄tuꝫ ad hoc: ꝙ credidit eſſe
ſicut deus adaꝫ. Similiter ſcienter ꝙ̄tuꝫ ad quid
ſcꝫ ꝙ̄tū ad mandatū domini. nouit eniꝫ ſibi eſſe
ꝓhibitum. Ignorāter autē ꝙ̄tū ad hoc. ꝙ credi
dit illud qḋ erat mortale eſſe veniale. i. ꝑ modi/
co eē remiſſibile. ¶ Ad aliud dōm ē. ꝙ n̄ pecca/
uit adaꝫ ex īduſtria. q2 nō ex certa malicia. ſꝫ pec
cauit ex quadā īfirmitate. i. nō. firmitate quā ha/
bebat ex compatōe ad euā ꝙ̄ ḋ carne ſua erat ſū/
pta. noluit eiꝫ ſuas delitias ꝯtriſtari. Iſi. tn̄ dicit
eua peccauit ex ignorantia. adam vero ex indu/
ſtria: q2 nō ſeductus ſed ſciens prudenſqꝫ pecca
uit. ex quo accipit̄. ꝙ adaꝫ peccauit ex induſtria.
ſed non dicitur ibi peccare ex induſtria peccare
ex certa malicia prout hoc eſt peccare in ſpiritū/
ſanctū. ſed peccare ex induſtria ē peccare ſciēter.

Membruꝫ quintum.

Quinto querit̄ vtrū pctm̄ illud fuit re
mediabile. ⁊ videt̄ ꝙ nō eſſet reme/
diabile ſiue remiſſibile. ⁊ voco remiſ
ſibile qḋ hꝫ in ſe cām remiſſibilitatis
vel excuſatōeꝫ. Peccatū eniꝫ ade fuit maximuꝫ.
ſꝫ in genere peccatoꝝ nō ē maius pctm̄ in ſpm̄/
ſanctū. ergo pctm̄ ade fuit i ſpm̄ſanctū. ſꝫ pctm̄ in
ſpm̄ſanctū ē irremiſſibile. ergo pctm̄ ade fuit ir/
remiſſibile. ¶ Item pctm̄ aut ex īfirmitate. aut ex
ignorātia. aut ex certa malicia. ſꝫ pctm̄ ade n̄ fuit
ex infirmitate vl̄ ignorātia. īfirmitas eniꝫ ⁊ igno
rātia ſunt pena. nulla auteꝫ ꝑceſſit pena. ergo adā
peccauit ex certa malicia. Sed pctm̄ ex certa ma
licia eſt irremiſſibile per carentiaꝫ remiſſionis. ꝑ
carentiā rōnis remittendi. ¶ Ad idem videt̄ eſſe
rō ꝑ hoc qḋ dic̄ Aug. in li. ḋ mirabilib[us] ſacre ſcri
pture. vbi dr̄. ꝙ lucifer ḋ ſublimiſſimo ſtatu ſuo
corruit. ⁊ iō pctm̄ ei[us] fuit irremediabile. Cōtra
dicit albinus ſup geṅ. hō ꝙ̄to fragilior eſt in nā.
tanto facilior ē ad veniaꝫ. ergo pctm̄ hois fuit re/
mediabile. ¶ Itē homo peccauit alio ſuggerēte.
vnde ꝯgruebat ꝙ homo reſurgeret alio adiuuā
te. ergo pctm̄ eius fuit remiſſibile. ¶ Preterea. ſi
pctm̄ hois eēt irremediabile. ⁊ in eo tota nā hu/
mana pierat. eēt tota humana nā dānata. qḋ non
cōgrueret pietati diuine. vt pro vnius pctō tota
nā humana dānaret̄. ergo pctm̄ hois fuit reme/
diabile. ¶ Item aug. in li. de li. ar. factū eſt vt pe/
na hominū ſuſcipet emendatoria potius ꝙ̄ iterfe
ctoria. vt cui ſe dyabolus ad imitationeꝫ ſuper/

hic ꝓbuerat. ei ſe dñs ad imitatiõem humilitatis ꝓberet. Ad qḋ dõm ſm Iſi. in lib. de tri. ꝙ hõ poſt pcm̃ iõ reuertit̃ ad veniam. q2 ex lutea mã pondus traxit infirmitatis. ⁊ iõ ꝓ infirma carnis cõditõne. reditus pȝ homini ad ſalutẽ. vnde dõm eſt. ꝙ pcm̃ eius nõ fuit pcm̃ in ſpm̃ſanctũ. neqȝ eniȝ peccauit ex deſperatõe. neqȝ ex ꝓſumptõe miſericordie neqȝ ex ĩpugnatõe gr̃e vel veritatis agnite neqȝ finalis ĩpenitẽtie. ¶ Cũ aũt dĩ ꝙ pcm̃ eius fuit maximũ. ⁊ pcm̃ in ſpm̃ſanctuȝ dĩ maximũ: ex alia ⁊ alia rõne dĩ. pcm̃ eiȝ ade dĩ maximũ pp magnitudinẽ dãni vel pene. q2 in eo quodãmõ peccauit tota humana nã. Peccatũ autẽ in ſpm̃ſanctũ dĩ maximum rõne generis peccati. ⁊ ideo irremiſſibile. i. nõ habens ĩ ſe cãȝ motiuam ad remiſſionẽ. eſt eniȝ directe ꝯtra gratiaȝ ſpũſancti per quã fit remiſſio peccatorum. ¶ Ad ſcõm vero dõm. ꝙ adam non peccauit ex certa malicia ſed peccauit ex ĩfirmitate carnis. q̃ infirmitas carnis nõ erat pena in eo. ſȝ erat nã in ſe potens deficere Unde. vi. Geñ. dĩ. Nõ permanebit ſpũs meus. ſ. indignatõis vel ire ineternuȝ in homine. q2 caro eſt. eſt auteȝ infirmitas pena. ꝓnitas. ſ. que ꝓuenit ĩ nobis ex fomite. ¶ Ad tertiũ vo dõm. Qḋ aliter lucifer corruit de ſublimiſſimo ſtatu ſuo ⁊ aliter homo. Lucifer aũt habuit ſublimiſſimũ ſtatum poſt deum. nec habuit aliqḋ inclinatiuũ trahens ipſuȝ ad iferius. ⁊ iõ auertẽs ſe a deo auerſus ẽ irremiſſibiliter. homo vo rõe carnis habuit inclinatiuũ trahens ipȝ ad iferius. licȝ eſſet in ſublimiſſimo ſtatu inocẽtie ex pte ſpũs ⁊ iõ ſi auertit ſe a deo. auerſus ẽ remiſſibilr̃. ñ ꝙ redeat oĩo ad illũ ſtatũ inocẽtie. ſȝ põt redire per gr̃am ad meliorem.

Membrum ſextum.

Sexto querit̃ vtrũ adam potuit peccare venialiter prĩo. Qḋ ſic vr̃. q2 eandẽ poſſibilitatẽ habuit adam in prĩo ſtatu quã mõ habemus. ſȝ mõ poſſum⁹ peccare venialr̃. ergo ⁊ ipſe tũc potuit. ¶ Item ecci. vij. Deus ab initio fecit hoĩeȝ rectũ. ſȝ rectitudini opponit̃ curuitas minor ⁊ maior. qḋ ãt rectũ ẽ ſi exeat a ſua rectitudine. citius põt iclinare ĩ minorẽ curuitateȝ q̃ȝ maiorẽ: ſȝ minor curuitas ẽ in pcõ veniali q̃ȝ ĩ mortali. ergo citius põt fieri declinatio ĩ veniale a ſtatu inocẽtie a quo erat rectitudo q̃ȝ ĩ mortale. ergo adã ĩ ſtatu inocentie magis potuit peccare venialr̃ q̃ȝ mortalr̃. ¶ Itẽ pcȝ primũ qḋ erat ĩ ſpũ rõnali pp ordinatõnem ad carneȝ. licȝ eẽt mortale in ſe: tñ factũ veniale. i. remiſſibile. qḋ nõ fuit ĩ dyabolo: vbi nulla fuit ordinatio ſpũs ad carnẽ. cũ ergo iſte due dĩe pcm̃ ſint mortale ⁊ veniale. ⁊ nõ ſint vbi ſpũs ſepat̃ a carne ſȝ vbi ſpũs ꝯiungit̃ carni. ergo hoc eſt pp ordinẽ ſpũs ad carnem. ſȝ iſta ordinatio ſpũs ad carnẽ fuit ĩ ſtatu inocẽtie. ergo in ſtatu inocẽtie põtuit eſſe veniale ⁊ mortale pcm̃. ergo potuit venialiter peccare. Cõtra ĩ ſtatu inocẽtie erãt ordinate vires alie motiue ſub rõne. ita ꝙ ñ egrederent a ſua rectitudie niſi rõ egrederet̃. ſȝ rõ egredere nõ potuit a ſua rectitudine niſi per mortale pcm̃. ergo ñ potuit venialr̃ peccare prĩo. ¶ Iteȝ nõdum verſatuȝ erat ſtratuȝ in ĩfirmitate vt caro ꝯcupiſceret aduerſus ſpm̃. ſȝ ex ꝯcupiſcẽtia carnis ſequit̃ veniale pcȝ. ergo ñ tũc potuit venialr̃ peccare prĩo. cũ nulla eẽt repugnãtia ex pte carnis. ¶ Itẽ primus mot⁹ q magis ẽ veniale pcm̃ ſurgit ex fomite. ſȝ fomes ſecutus ẽ pcm̃ tanq̃ pena pcm̃. nã ergo exiſtẽte incorrupta ñ potuit hõ peccare primis motibus. ⁊ ita ſilr̃ alijs peccatis venialibus eadẽ rõe. nõ ergo potuit peccare venialiter primo. Ad qḋ dõȝ. ꝙ aliud ẽ dicere ꝙ homo prĩo potuit peccare venialiter. ⁊ ꝙ homo potuit peccare venialiter prĩo. Cõcedẽdũ ẽ autẽ ꝙ homo potuit prĩo peccare venialiter. ⁊ p hoc ſoluendũ ẽ qḋ primo obiectũ ẽ. eadẽ eniȝ ẽ poſſibilitas nũc que ⁊ prĩo ſed aliter diſpoſita. ita. n. fuit prĩo diſpoſita vt primus egreſſus a rectitudine poſſit eſſe mortalis ⁊ poſſit eẽ venialis. ¶ Ad ſcḋȝ vo dõm. ꝙ licȝ minor curuitas ſit ĩ actu venialis peccati q̃ȝ ĩ actu motalis. ⁊ facilius ſit mõ egredi ĩ veniale q̃ȝ mortale. tũc tñ rõe ſtatus fuit prior egreſſus ad mortale pcȝ q̃ȝ ad veniale. eo ꝙ oẽs vires regebant̃ ſupiori pte rõnis. ⁊ ipſa ſub deo ordinabat̃. ¶ Sȝ adhuc poteſt dubitari pp hoc ꝙ veniale pcm̃ põt ſtare cũ gr̃a gratũfaciente p quã anima hȝ rectitudinẽ. mortale auteȝ nõ põt. cũ ergo aĩa eſſet tunc ĩ rectitudine. magis videt̃ ꝙ potuit peccare prĩo venialiter q̃ȝ mortaliter. eo ꝙ peccando venialiter nõ amitteret rectitudinẽ que eſt ex gr̃a. peccando aũt mortaliter amitteret. Ad quod dõȝ. ꝙ eſt duplex rectitudo. vna que ẽ ex ſtatu inocẽtie. ⁊ hãc nõ potuit ſeruare peccãdo venialiter. Eſt alia rectitudo que eſt ex gr̃a gratũfaciẽte ⁊ hec ẽ ĩ ipſa motiua ſupiori. nõ ĩ alijs viribus p ſe ⁊ prĩo. ⁊ hec põt ſuari cũ pcõ veniali. ĩ quo pcõ veniali egredit̃ inferior vis a rectitudine. ſȝ ñ egrediat̃ ſupior. Prima ergo rectitudo inocẽtie ẽ vniuerſalis in oĩb⁹ viribus. Scḋa vo eſt in ipa rõe ĩ his q̃ p ſe obediũt rõni p ꝯñs. q2 vo rectitudo inocẽtie habuit duplicẽ reſpectũ ad deũ ſub quo recte ordinabat̃ rõ. ⁊ ad iferiores ſupra q̃s ordinabat̃. ſemp ſuaret̃ illa ps rectitudinis que ẽ ad iferiores vires: ſi ſemp ſuata eẽt illa ps rectitudinis q̃ ẽ ſub deo. ⁊ iõ prim⁹ egreſſus a rectitudine fuit mortalis. eo eniȝ ꝙ rõ nõ ſuauit rectitudinẽ que erat ſub deo ideo nec ne alie vires ſeruauerũt rectitudinẽ quã habuerũt ſub rõne. ⁊ ideo veniale peccatũ ſecutũ eſt mortale. ¶ Ad aliud vero dõm. ꝙ duplex fuit ordinatio ad carnẽ. vel ratione nature vl' rõe

corruptiõis. in natura carnis ꝑpter ordinationes non ipſius ſpiritus ad naturã carnis. nõ fuit peccatuʒ veniale. ſm ꝙ diuidit veniale cõtra mortale. ſed dicebat veniale. i. remiſſibile per penitẽtiaʒ vel alio modo. ꝑpter ordiatiõẽ vero ipſius ſpiritus ad naturã carnis corruptã. dicit aliqͦd peccatũ veniale ſm ꝙ veniale diuidit ꝯ mortale peccatũ. qͦd ẽ ipſius ſpũs ſepati a carne. nec primo mõ nec ſcðo dicit eẽ veniale.

Membrum ſeptimũ.

Septimo querit de gradibus peccati illius. dicit enim ſup illud ps. Beatus vir qui nõ abijt in cõſilio im. ⁊c. Adã abijt a deo. nõ loco ſed diſſimilitudie. cum perſuaſiõe dyaboli ⁊ eue conſentiẽs a deo receſſit. ſtetit: vetitum pomũ comedens in peccato eſt delectatus. ſedit: cũ ſe ſtulte excuſando ⁊ culpam in creatore referẽdo in ſuperbiã eſt cõfirmatus dicens. mulier quã dediſti mihi ſeduxit me. queritur ergo de illo verbo quod dicit. ꝙ cõſentiens perſuaſiõi a deo receſſit. videt enim ex hoc ꝙ hoc eſſet minus peccatũ ꝙ̃ pomũ vetitum comedere. i n gradibus enim peccati prior gradus eſt minus peccatum ꝙ̃ ſecũdus. ſecũdus ꝙ̃ tertius. ¶ Sed videt contrariuʒ. in cõſenſu enim illo non cohibuit euaʒ prout debuit ſequẽdo voluntatem ipſius. ⁊ credẽdo veniale eẽ peccatũ ſi comederet. ſed hoc fuit maius peccatũ ꝙ̃ comedere de ligno vetito. ſequi enim voluntatẽ mulieris ⁊ non cohibere voluntatẽ ipſius appetẽtis eẽ ſicut deus. eſt credere de mortali quod eẽt veniale. cũ ſciret eẽ prohibitum: maius ẽ peccatum ꝙ̃ ipſum comedere. ergo magis peccauit in primo gradu ꝙ̃ in ſecũdo. ¶ Itẽ videtur ꝙ cõſumatio peccati ſit ipſa excuſatio. eo ꝙ ibi ẽ vltimus gradus. ⁊ ꝑpter hoc fit grauiſſimũ. ſʒ ꝓ grauiſſimo infligitur tãta pena. ergo pro excuſatiõe tãta fuit pena inflicta ade ⁊ ſue poſteritati. Contra. excuſatio fuit peccatũ i virtute iterpretatiua. guſtatio vero fuit comeſtio ſiue peccatũ i virtute que vtit alimẽto. ſed hec ꝓpinquior ſe hʒ ad generatiuam ꝙ̃ iterpretatiuã. cũ eniʒ ligua in duo ꝯgruat opa. in guſtuʒ ⁊ loquelã. guſtus ꝓpinquius ſe hʒ ad generationẽ ꝙ̃ locutio. ſed ſm generatiuã trãſfuſa ẽ corruptio que fuit pena maxima huius peccati ĩpñti. ergo magis videt pena eẽ inflicta ꝑpter peccatũ inguſtatuʒ ꝙ̃ inlocutã. ⁊ ita grauiſſimũ dicit peccatũ quo guſtauit de pomo vetito. Ad qͦd dicẽdum ẽ. ꝙ ꝯſentire eue potuit dupl'r. vel ad comedẽduʒ de pomo vetito. ⁊ ſic fuit minus peccatũ ꝙ̃ ipſuʒ comedere vel potuit ꝯſentire ei in appetẽdo ſimilitudinẽ dei in ſciẽtia. queadmodũ ipa appetijt. ⁊ ſic diceret maius peccatũ in ꝯpatiõe appetibilis ad appetibile. ꝙ̃ comedẽ de pomo vetito. non tñ ita dãnoſuʒ hũano generi ex iobediẽtia. cũ in comedẽdo de ꝓhibito ſecutũ ẽ dãnum hũani generis. ¶ Qͦd autẽ dicit recedere a deo in primo gradu ⁊ ita mortal'r peccare. dicẽdum ẽ. ꝙ licet nõ ꝓhiberet dominus niſi comeſtionẽ. in illo ꝓhibuit conſenſuʒ ad comedẽduʒ. Et ita cõſentiẽdo i comeſtionẽ peccauit mortal'r. ⁊ a dõ receſſit. Si vero aliquo modo appetijt eẽ ſicut deus in ſciendo bonum ⁊ maluʒ. ⁊ ſic appetẽdo fecit ꝯ ꝓhibitiones diuinã. nũquã expreſſe faceret dñs verbo ſed quã inſcripſit i lege mẽtis. ¶ Ad aliud vero dicẽduʒ ẽ. ꝙ maius fuit pctm excuſatõis ꝙ̃ comeſtionis vno mõ. vñ dicit Aug. i li. de ci. dei. xiiij. Peior ẽ dãnatio quã ſupbia. qua i pctis manifeſtis ſuffugiũ excuſatõis exqrit ſicut fuit primoꝝ hoiuʒ. nuſꝙ̃. n. ibi ſonat petitio venie. nuſꝙ̃ iplorato medicine. Vñ illud fuit grauiſſimũ pctʒ inꝗ̃tũ ad pſonas primoꝝ pentũ. peccatũ aũt comeſtiõis de pomo vetito alio mõ dr̃ grauiſſimũ. qꝛ per illud ꝗ̃ſi ꝓximo ſecuta ẽ nãe corruptio. Vñ Aug. elatus ſupbia ſuaſiõi ſerpẽtis obediẽs pcepta ꝯtempſit. ⁊ hec cã extitit. vt mortis piculuʒ icurreret. ⁊ ab vno homine natura viciata atqʒ obnoxia exiſteret. Sʒ adhuc querit rõne iãdictoꝝ. ſi tangere pomũ fuit ꝓhibituʒ. ⁊ ſi ꝑpter hoc eẽt ſecuta dãnatio humani generis. qͦd videt per hoc qͦd dicit Aug. in li. de nã boni. melior ẽ creator ꝙ̃ creatura illa quã ꝯdidit. cuius iperiũ nõ erat deſerẽdũ vt tãgeret ꝓhibitũ ꝙ̃uis ꝓhibitũ. qñ deſerto meliore bonũ creature appetebat. qͦd ꝯ creatoris iperiũ tãgebat. Ex quo vʒ. ꝙ ꝓhibitũ fuit tãgere. ſʒ ſi ꝓhibitũ tãgere. tãgẽdo ſolũ iobediẽs efficeret ꝑ iobediẽtiã. ſicut dr̃. v. Ro. pctores conſtituti ſũt multi. ergo dãnatõ humani generis ſecuta eẽt ꝑpter tactũ pomi. ¶ Sʒ videt ꝯtriuʒ. dicit eim. ij. Geñ. In ꝗ̃cũqʒ die comederis morte morieris. ꝓhibitio ergo fcã fuit de eſu. ergo ñ ſolũ ꝑ tactuʒ pomi ſecuta eẽt dãnatio. ¶ Preterea tãgẽ potat nõ ad comedẽdũ nunqd ex hoc peccaret. nõ vr̃ ex ipſa ꝓhibitõe facta i li. geñ. videt tñ ex hoc qͦd dicit aug. in. viij. li. ſup geñ. vbi dr̃. Nõ potuit melius ⁊ diligẽtius ꝯmẽdari ꝗ̃tum malũ ſit ſola inobediẽtia. cũ iõ reus iniqtatis factus ẽ homo. qꝛ eã rem tetigit ꝯ ꝓhibitionẽ. quã ſi nõ ꝓhibitus tetigiſſet non vtiqʒ peccaſſet. ¶ Ad qͦd dõm. ꝙ fuit ibi ꝓhibitio directa ⁊ idirecta. ſiue expſſa ⁊ iplicita. ꝓhibitio explicita fuit de eſu. ꝓhibitio vͦ iplicita fuit de tactu ad comedẽdũ. ſicut cũ dñs dixit i lege. Nõ ꝯcupiſces vxorẽ ꝓximi tui. iplicite fuit ꝓhibitũ nõ videre ad concupiſcẽduʒ. qͦd expreſſe fuit ꝓhibitũ i euãgelio. al'r eim moralia legis euãgelice nõ eẽnt i moralibꝰ legis moſayce. cum ergo loquit Aug. de ꝓhibitõe tactus. intelligẽdum eſt de tactu ordinato ad guſtũ. vl' de guſtu ꝓut ẽ quidã tactus. Adhuc ẽt querit vtrũ ꝓhibitio facta ade. ad mulierẽ ſe extenderet. cũ nõ dũ eẽt formata mulier de latere eius. verba etiã que

ponunt in gen̄. non videnť illud deſignare. cū di/
cit. In quacūꝗ die comederis morieris. ⁊ ſi hoc
eēt tunc non erat cōe peccatū ade ⁊ eue in come/
ſtione. nec erat is gradus ī peccato primo hoīs.
vt primo mulier comederet de ligno vetito ⁊ po
ſtea vir. ſed tn̄ vir comedit de ligno vetito. ¶ Ad
qd̓ videť dōꝫ. ꝑ hoc ꝙ dr̄ in trāſ. lxx. īterꝑ. vbi di
ciť de omni ligno qd̓ ē in ꝑadiſo edes. d̓ ligno āt
cognoſcēdi bonuꝫ ⁊ malū non māducabitis. qua
die aūt ederitis ab eo: morte moriemini. qd̓ pre/
ceptum datū fuit mulieri nō tātum viro. ſm autē
noſtrā trāſlationē preceptū datuꝫ fuit mulieri per
virū. vn̄ dicit Aug. ſuꝑ Gen̄. Sicut datum ē pre/
ceptū per quē ꝑuenit ad feminā. ita vir primo ī/
terrogať ſecūdo femina. vt noteť ꝙ maior fuit ꝑ/
uaricatio ex ꝑte viri q̄ꝫ ex ꝑte femine. ¶ Ad illud
vero qd̓ obijciť ꝙ nō duꝫ erat femina. dōꝫ ꝙ erat
aliquo mō. ⁊ alio mō nō. erat. n. materialr̄ ī adā.
non erat autē ſm formā vltimā. ſicut autē erat ita
preceptuꝫ erat ei datum.

Membruꝫ octauum.

OCtauo queriť de tp̄e pcc̄i. ⁊ videť ꝙ in
veſpere ꝑ hoc qd̓ diciť ſuꝑ illō ps. ad
veſperū d̓morabiť fletus. Glo. veſpe
ra ē quādo ſol ī occaſuꝫ declinat: quo
tēpore adā peccauit. ⁊ lux veri ſolis. i. xp̄i ab eo
cecidit. ¶ Sꝫ videť ꝯtrariuꝫ ꝑ hoc qd̓ dicit beda
ſuper Marci. xv. ⁊ facta hora ſexta tenebre facte
ſunt ſuꝑ totā terrā. qua hora primus hō adā pec
cādo mūdo meruit mortē. eadē hora ſcd̓s adam
moriēdo mortē deſtruxit. ergo videť ꝙ nō fuit in
veſpere. hora eīm ſexta facte ſūt tenebre. ¶ Ad qd̓
dōm ꝙ lꝫ hora ſexta facte ſint tenebre. non tn̄ illa
hora mortu⁹ fuit xp̄s. ſꝫ hora nona vel cito poſt
ipſaꝫ. tūc aūt ē in declinatōe ſolis. ⁊ iō diciť ī gen̄.
cū deambularet dn̄s ad aurā poſt meridiē abſcō
dit ſe adaꝫ. ſic ergo ea hora qua primus adā ꝑpec
cando mortē meruit. eadē hora ſcd̓us moriendo
mortē deſtruxit. veſpe āt diciť large ꝓ tēpore quo
ſol declinat ad occaſuꝫ.

¶ Membruꝫ nonum.

NOno queriť de effectu illius peccati ſi
ue nocumēto qd̓ ex illo peccato ꝑue
nit. ⁊ ē multiplex nocumētū queadmo
dum tāgiť in li. gen̄. vbi tanguntť pene.
Eſt autē prima pena quā tangit Anſel. ꝙ perſo/
na peccās corrūpit naturā. ſicut habeť in li. de cō
cep. vir. ¶ Sꝫ videť ꝙ incōgruat. qd̓ eniꝫ minus
eſt. nō habet poſſe ſupra illud qd̓ maius ē. ſꝫ pſo/
na in minus ē q̄ꝫ natura. qr̄ perſona quid ſingu/
lare ē. natura vero quid cōe ⁊ vniuerſale. vl̓e aūt
plus potēs eſt q̄ ſingulare. nō autē pſona aliqd
ſuper naturā ſꝫ magis ecōtrario. nō ergo ex cor
ruptōe pſone accidit corruptio nāe ſꝫ ecōuerſo.

¶ Hoc etiā videtur per ſimile in corruptōe natu
rali. ſingulare eīm ſi corrumpať non propter hoc
corrumpiť vniuerſale. ꝑut corrupto ſocrate non
ꝓpter hoc corrūpiť homo niſi ꝑut ē in ſocrate. er
go a ſimili ī ſpirituali corruptiōe corrupto ſingu
lari nō ꝓpter hoc corrūpiť vniuerſale. niſi ꝑut ē
in illo. ergo ex corruptōe ade ſm ꝙ fuit ſingula/
ris pſona non fuit corrupta humana nā. ¶ Item
actus ⁊ operatōes ſūt circa ſingularia. ⁊ ꝓcipue
hoc veꝝ eſt de actibus volūtarijs. Volūtas ergo
qua homo peccat ſingularis ē. ſꝫ corruptiō que
fuit in primo peccato ex volūtate ꝓceſſit. qd̓ autē
peccat hoc debet puniri. Videť ergo ꝙ ex corru/
ptione primi peccati que fuit circa ſingularē per/
ſonaꝫ. nō d̓beat ſequi corruptio humane nature.

Ad quod dicēduꝫ eſt. ꝙ de humana natura eſt
loqui dupliciter. vel ꝑut eſt cōmunis ad omnem
hominē. ſiue deſcēdit ſeminaliter ab adaꝫ ſiue nō
deſcendat. ⁊ ſm hoc corruptiōe facta ſingularis
perſone ipſius ade. nō ꝓpter hoc corrūpitur hu
mana natura in quocūꝗ poteſt eē. ſed corrumpi
tur in illo qui deſcēdit ſeminalr̄ ab adaꝫ. ꝑut di/
cit augu. ꝙ ſeminalr̄ deſcendere eſt ſm corpulen
tam ſubſtātiam ⁊ inuiſibilē rationem origineꝫ ha
bere. non ergo corruptōe facta in adaꝫ fcā ē cor/
ruptio nature humane ſm ꝙ fuit in eo. nō ſm ꝙ
potuit eē in alio. ¶ Ad ſecūduꝫ vero dicēdum. ꝙ
nō eſt ſimile corruptōe naturali ⁊ corruptiōe ſpi
rituali. corruptio enim naturalis non attingit niſi
ſm ꝙ eſt in illo particulari. vt cum corrūpitur iſte
homo. corrūpitur homo in iſto. in corruptōe ve
ro ſpirituali. qa illa fuit ex lege iuſticie generalis
que data fuit ipſi ade. nō tn̄ vt erat homo iſte. ſꝫ
vt habebat in ſe totam naturā per quā deſcēderet
ſeminaliter genus humanū. ideo pena que ſecuta
eſt totum genus humanū. nō tantū ipm̄ reſpicie/
bat. Unde Anſel. in li. de cōcep. virgi. Quia tota
humana natura erat ī illis ⁊ extra illos de illo ni
hil erat tota īfirmata ⁊ corrupta ē. corpus etiam
quia tale poſt peccatū fuit qualia ſunt brutoꝝ ani
malium corruptōi ⁊ carnalibus appetitibus ſub
iacētia. anima vero que ex corruptione corpis ⁊
eiſdē appetitibus atꝫ ex indigentia bonoꝝ que
perdidit carnalibus affectibus ē infecta. ¶ Ad ter
tium vero dicēdum. ꝙ licet peccatū ꝓceſſit ex vo
luntate ſingulari. corruptio tamen que ꝑuenit ex
illo peccato fuit corruptō vniuerſalis. peccāte. n.
homine ſcilicet adaꝫ. trāſgreſſus eſt homo legēꝫ
dei. ⁊ ideo natura homīs ī illo fuit viciata. vnde
augu. in li. de natura ⁊ gratia. Natura illa homi/
nis qua vnuſquiſꝗ homo naſciť ex adam. iam
medico indiget: quia ſana non eſt.

Queſtio. cxxi. de morte q̄ ē ſtatuta primi peccati pena.

C Onſequenter
dōz eſt de alia pena.ſ. morte.
ſicut.n. corruptio fuit nãe.ita
mors cuiuſlibet pſone ab ipo
deſcendentis ſeminalr. ⁊ hec
fuit pena ſtatuta cum dictum
eſt i q̄cūq3 die comederis mor.mori. has ēt du/
as penas tāgit aug.i enche.dicēs ſtirpē ſuā quaz
peccādo in ſe tāq3 i radice viciauerat: pena mor
tis ⁊ dānatōis obſtruxit. ¶ Itē augu.i li.de bap.
puulorꝝ qñ peccauit adā nō obediēs deo. tūc ei9
corp9 q̄uis eſſ3 aiale ac mortale grām pdidit.q̄
eius aie ex oi pte obediebat.tūc ille extitit beſtial'
motus putandus hoibus.quē in ſua erubuit nu/
ditate.tūc ēt morbo quodā ⁊ repētina ⁊ peſtiſe/
ra corruptiōe ɔceptio factū i illis eſt.vt illa i qua
creati ſunt ſtabilitate eternitatis amiſſa.p imutabi
litates etatū irent i mortē. Circa vero iſtā ptem
primo queritr. vtrū ſit pena ꝓ peccato inflicta.an
nāliter ɔtingat pp defectum nāe corpis. Scdo ſi
ē pena ꝓ peccato.vtrū ꝓ illo peccato qd̄ fuit pri
mo iobediētia. Tertio quō pena iſta rñdet ꝓpor/
tionabilr illi culpe. Quarto q̄lr ipleta ē illa pena.
cū nō in illa die i qua comederūt mortui ſūt mor
te pene.ſ3 morte culpe. Quinto vtrum mors ſit a
deo. Sexto vtrū ſit peccatū primorꝝ parentū aut
aliorꝝ deſcendētiū ab ipis. Septimo ſi ſit pena d/
ſcendentiū ab ipſis vtrū tm̄ malorꝝ an ēt bonorꝝ.
Octauo qñ debet dici pena.an ante mortem an i
ipſa morte an poſt. Nono qualr pena peccati cō
uerſa ē in vſum iuſticie ⁊ pena vicij vſum virtu/
tis. Decio d pēis ſpūalibus tam ex parte viri q̄3
mulieris ⁊ ſūt plura probleumata.

Membrum primum.

C Irca primū ſic eſt procedēdu3. Que/
ritur primo. vtru3 mors ſit bonum' an
malū: ſi ē malū vtrū malū pene ꝓ pec/
cato an nō. ¶ Et vr ꝙ mors ſit bonū.
Mors.n. eſt inſtrumentū meriti. ſed inſtrumētu3
meriti bonum eſt. ergo mors bonū eſt. Quod āt
mors ſit inſtrumentum meriti patet per hoc ꝙ ē
in martyribus. qui mortē ſuſtinent ꝓ fide vel pro
iuſticia. vñ dicit aug. Nunc implet iuſticia moriē
do. ſed cū ipletur iuſticia hoc bonū ē. ergo mors
bonū eſt. ¶ Preterea dicit i ps. pcioſa i ɔſpectu
domini mors ſanctorꝝ eius. ſ3 qd̄ ē pcioſū i ɔſpe
tu dñi bonū eſt. ergo mors ſanctorꝝ bonū ē. ⁊ ita
mors bonum eſt. ¶ Item optimū eſt illud quo fit
redemptio humani generis. ſ3 morte xpi facta ē
redēptio humani generis. ergo mors xpi optia.
ergo mors bonū. Cōtra. mors ⁊ vita opponū
tur priuatiue. ſed vita bonū eſt. ergo mors malū
ē. Eſt.n. dfectus ſiue priuatio boni. ¶ Itē apls ad
Ro.vi. Stipendiū peccati mors. ſed qd̄ ē ſtipen/
dium peccati eſt malum. ergo mors eſt malum.
¶ Ite3 prima ad Corꝝ.xv. Stimulus mortis pec
catum. ſed ad qd̄ ſtimulat peccatū malū eſt. ergo
mors malū eſt. ¶ Item pōt argui a ſili ex ɔpatōe
mortis nature ad aliud genus mortis. Mors.n.
gehenne nullaten9 bona ē. Silr mors culpe qua
ſepat aia a deo qui ē vita ſua. ergo a ſimili mors
corpis dicetur malū cū ſepatur ab aia qua viuit.
Ad qd̄ dōm eſt ſm aug. in li.xiij. de ci. dei. Qd̄
mors non eſt in ſe bonu3. ſ3 bona poſſet dici bo/
nis. dicit enim ſic. ſicut lex non eſt malum quan/
do auget ɔcupiſcentia3 peccantium: ita nec mors
bonum que non auget gloriam. ¶ Ad obiectum
aūt in ɔ̄rium dōm eſt. ꝙ non ꝓprie dicitur inſtru
mentum iuſticie vel meriti ſed materialiter ſe h3
ad ſuſtinentiā. ¶ Ad ſcdm̄ vo dōm. ꝙ mors ſan/
ctorꝝ pcioſa dr̄ in ɔſpcu dñi. qd.n. pcioſius ē mor
te. ſicut dicit Aug. ꝑ quā fit vt delicta oia dimittan
tur ⁊ merita cumulatius augeant. ſ3 mors dr̄ p/
cioſa q2 ſuſtinentia mortis ꝓ cā honeſta. eſt pcio
magno digna. Ipſa tm̄ mors in ſe ſiue in gnē ſuo
non ē bonum. vñ Aug. mors nō iō bonu3 vide/
ri d3. q2 in tanta3 vtilitatē non ſua ſ3 diuina opi/
tulatōe ē conuerſa vt que tunc metuēda ꝓpoſita
eſt ne pcīm ɔmitteret. nunc ſuſtinēda ꝓponat vt
pcīm nō ɔmittat ɔmiſſūq3 deleat. magne iuſticie
victorie palma reddat. ¶ Ad tertiū vo dō3. ꝙ l3
mors xpi ſit optimū. i. expedientiſſimū nobis. tm̄ ī
ſuo genere mors nō ē bonū. qcqd.n. bonu3 ē h3
eſſentiam ſicut dicit aug. in iponoſticon: mors āt
vite priuatio ē nomē hñs non eſſentiam.

Deinde queritr ·§·i·

ſi eſt malum. vtrum ſit malum pene ꝓ peccato an
non? ⁊ vr ꝙ non. corpus enim humanum com/
poſitum eſt ex contrarijs. omne aūt qd̄ ɔpoſitu3
eſt ex ɔtrarijs naturaliter ē diſſolubile. ergo cor/
pus humanū naturalr eſt diſſolubile. ergo ⁊ cor
pus ade fuit diſſolubile naturaliter. ſ3 ſi fuit diſſo
lubile nāliter. fuit ab anima ſepabile nāliter. vnū
enim ſine altero nō potuit fieri. ſed mors ē ſepa/
tio aie a corpe. ergo mors fuit a nā. ¶ Ad idē vr
eē qd̄ dic pla. Dij deorꝝ quorꝝ opifex ego ſum nā
qdem diſſolubilis. ſ3 ſi corpa ſupiora fuerunt nā
diſſolubilia que nō ſunt ɔpoſita ex ɔtrarijs. mul
tofortius ⁊ humanū corp9 qd̄ ex ɔtrarijs eſt cō
poſitum. ¶ Item etas videtur eſſe ex nā. ſ3 mors
eſt finis etatis. ergo mors videt eē a natura. Qd̄
autē etas ſit a nā hoc oñdi pōt per ipa componē
tia ex quibus ipſum corpus ɔponit. prima enim
etas dr̄ eē calida ⁊ hūida. ſcda calida ⁊ ſicca. ⁊ ita
deinceps ergo etas vr eē a nā. trahit.n. ex ipſis cō
ponentibus. ¶ Itē alia corpa defectibilia ſunt nā
pari rōne. ergo corpus humanum ē natura de/
fectibile. Sed eius dfectus eſt mors. ergo mors
eius eſt naturalis ⁊ fuit naturalis. Cōtra. iuſtū

ſuit vt aïa deſerente deū. deus deſereret aiaȝ. deo autē deſerēte animaȝ: nō habuit ptātem ↄtinendi corpus. ergo deo deſerēte animā: aïa incipit deſerere corpus. ſȝ hec dſertio ē mors. ergo mors ſecuta ē ad culpam. deſertio eniȝ qua aïa deſerit deū culpa ē. ¶ Jtē dicit aug. i li. de bap. puulorꝝ. Fiebat ordo iuſticie vt ſicut aïa dn̄o ſuo. ita corpus illi obediret. ergo a ↄrio aïa n̄ obediēte deo. nec corpus iuſte obediebat ei. exiſtēte aūt repugnātia ↄſequēter ↄueniebat ſepatio. Vn̄ Aug. i li. de ciui. dei. Cū corpus anima ipa deſerut etate corruptū ſenectute ↄſectū. venit i ex pimētū mors altera de qua deus pcm̄ adhuc puniens homini dixerat: terra es ꝛ i terrā ibis. Ex quo accipit̃ ꝙ mors inflicta ē nobis tāq̈ȝ pena peccati. ¶ Jtem Greg. Jlla q̄ data ē a dn̄o ↄ morte carnis noſtre ſnīa. ab ipo humani generis initio. vſqȝ ad fineȝ ſeculi nō mutat̃. Ex quo colligit̃ ꝙ mors ē pena peccati. Quis eiȝ ē homo qui viuit ꝛ nō videbit mortē. qd bene ps. intuēs ait. Tu terribilis es ꝛ quis reſiſtet tibi. ex tūc ira tua. qꝛ videlicet homini i paradiſo peccāti dn̄s iratus ſemel de mortalitate carnis noſtre ſniaȝ fixit. q̄ ex nūc vſqȝ ad vltimū mutari nullo modo valebit. Ad qd dicēdū. Qd mors hois primi ē pena peccati. Vn̄ dic̄ Aug. Cōſtat iter catholicā fidē tenētes ipam nobis corpis mortē nō lege nāe q̄ nullā mortē homini deus fecit. ſȝ merito īflictā eſſe peccatis. qm̄ peccatū mēdicās dixit deꝰ homini i quo tūc oēs eramus. terra es ꝛ i terrā ibis. ¶ Ad obiectū āt i ↄriū dōm ē. ꝙ nā accipit̃ dupl̃r. Accipit eiȝ aliqñ p ipſa primitꝰ iſtituta. aliqñ vo accipit̃ p ipſa nā corrupta. ſm primū modū nō eſt mors a nā. Vn̄ aug. in li. de ciui. dei. fatendū ē primos hoīes ita fuiſſe inſtitutos vt ſi nō peccaſſent nullum genus mortis experirent. Sed eoſdē primos homines pctores ita fuiſſe morte vulneratos. vt qcqd eorꝫ ſtirpe eēt exortū. eadē pena teneret̃ obnoxiū. pro magnitudine quippe culpe illiꝰ nāȝ dānatio mutauit i peius vt qd penialr̃ pceſſit i peccātibꝰ hominibꝰ primis nālr̃ ſequeret̃ i naſcētibꝰ ceteris. ex q̄ anēte colligit̃ ꝙ ſm nāȝ primitꝰ inſtitutā nō fuit mors nāliter. ſm nāȝ vo corruptā nāliter ſecuta ē in his q deſcēderūt a primis parētibꝰ ſeminaliter. ¶ Si vo obijciat̃. ꝙ oē ↄpoſituȝ ex ↄrijs eſt nāliter diſſolubile. ꝛ ita nāliter ab aïa diſſolubile. Dicēdū eſt ꝙ lȝ rōne ↄriorꝫ ex qbus cōponitur ſit diſſolubile. rōne tn̄ anime rōnalis bene inſtitute potētis ↄtinere corpus. fuit vt nō diſſolueret. ꝛ ita mortale vno modo. ꝛ imortale alio mō. i. potēs nō mori. ¶ Ad ſcðm vo dōm eſt. ꝙ illud qd dicit plato intelligit̃ de nā ipſius creature que ex ſe nō pōt ſubſiſtere niſi ex gubernatōe creatoris. cuius voluntas fuit vt quedā eſſent nō diſſolubilia. ¶ Ad tertiuȝ dōm eſt. ꝙ licȝ etas eēt in eis. nō tamē erat ibi vt per ſeniū declinaret ad mortē. Unde aug. in li. de ciui. dei. Senio nō veteraſcebant vt neceſſitate pducerētur ad morteȝ. Et alibi cibus aderat ne eſurirent. potus ne ſitirent. lignum vite ne vl' ſenectus diſſolueret. Et dicit beatus grego. Cuȝ tēporibus nō ipe trāſibat. ſtabat eiȝ momētis decurrētibꝰ. qꝛ nequaq̈ȝ ad vite terminū per dierū incremēta tendebat. lȝ ergo mors ſit terminus etatis ſm ꝙ diuidat̃ per virileȝ etatē ꝛ ſenectutē ꝛ alias differētias etatis. tn̄ nō erat defectibilitas ex neceſſitate nāe ex pte etatis. ¶ Ad quartuȝ dicendū. ꝙ nō eſt ſimile in alijs animātibus ꝛ in homine. in homine eiȝ ita eſt ꝙ fuit anima rōnalis habens poſſe cōtinendi corpus i imortalitate: eo ꝙ ipſa fuit imortalis bn̄ inſtituta a principio. in alijs vero animātibꝰ fuit corruptibilis anima. que nō habuit potētiā continēdi corpus in icorruptōe. ꝛ ideo corpora eoruȝ fuerunt incorruptibilia. corpus vo hominis imortale. i. potens non mori.

Membrum ſecundū.

Secundo querit̃ ſi eſt pena p peccato virum p illo peccato qd fuit primum inobediētia. Et videt̃ ꝙ pari rōne p alio pcto. Unoquoqȝ eniȝ pcto mortali anima deſerit̃ a deo. vel deſerta elongat̃ ab eo. Sed ad deſertōeȝ anime a deo ↄſequi videt̃. ꝙ corpus dſerat̃ ab aïa. ſed hec deſertio ē mors ergo mors vr̃ ↄſequi ad qdcūqȝ pcm̄. cū i omni pcto ſit deſertio aïe a deo. ¶ Jteȝ q facit mortale pcm̄ dignus ē morte gehēne. ſȝ illa eſt grauior mors que nō fit ſepatōe aïe ꝛ corpis. ſȝ i eternaȝ penā potius vtriuſqȝ ↄplexu ſicut dicit aug. i li. ð ciui. dei. ergo cū ex pcto mortali ſit meritū mortis eterne q̄ mlto maior ē q̈ȝ mors tpalis. ex pcto vr̃ eē meritū mortis tpalis. ¶ Jtē in li. ſap. j. Iniuſticia ē mortis acquiſitio. ꝛ loquit̃ ibi de morte tpali. ſȝ iniuſticia accipit̃ ibi p quolibȝ pcto mortali. ergo ex quocūqȝ mortali ē meritum mortis tpalis. Sȝ ↄ. vr̃ ꝙ ex prio pcto hois fuit tantū meritū mortis tpalis vlr̃. lex eniȝ data ē de morte tpali pp primā trāſgreſſionē. dictum ē eīm i. ij. gen̄. Qua die ede. morte mori. tanq̈ȝ diceret. qua die deſerueritis me p inobediētiā: deſerā vos p iuſticiā. cū ergo i illo prio pcto fuit pria deſertio p inobediētiā. ibi ē deſertio p iuſticiā. ſȝ hec dſertio p iuſticiā nō ē i pn̄ti niſi p neceſſitatē moriēdi. ergo p pcto primo directe ↄſecuta ē mortalitas. ¶ Jtē illud pcm̄ fecit humanā nāȝ recedē a pria rectitudie. qd n̄ fec̄ aliud pcꝫ ſequēs. ergo cū de pria rectitudie eēt imortalitas. i. potētia nō mori. receſſus aūt q̄ ad hoc ē p mortalitatē. p pcꝫ primū tn̄ ↄſecuta ē mortalitas. ¶ Ad qd dōm. ꝙ lȝ aliqd aliud pcm̄ dignū fuerit morte tpali ſic habitū eſt in lege moſayca. nullū tn̄ dignū fuit vl' meritorū mortis vniuerſalis niſi iſtud. ¶ Ad obie/

ꝯtum aūt in ɔtrariū dōm. ꝙ nō ad quācūqꝫ deſertionē aie a deo ſeqꝉ deſertio illa corpis ab aia que dr̄ mors. ſꝫ illa que dr̄ mors gehēne. ad illaꝫ vͦo deſertōeꝫ aie a deo: ſeqꝉ deſtio corpis ab aia: cū ñ habeat plenā ptātez ɔtinēdi vitā corpis. hoc aūt fuit cū deſuit ei pria rectitudo ꝑ ipm lignū vite. ꝑ cuius alimētū corpus potuit ɔſuari in imortalitate. ¶ Ad ſcōm vͦo dōm. ꝙ licꝫ pcīm mortale īducat ꝗſtuꝫ ē de ſe neceſſitatē ad mortē gehēne. nō tñ ad mortē tpalez. niſi ꝗtenus ordinaꝉ ad primā inobediētiā. cui ſm legē dei hec pena ē determiata vniuerſalr̄ i hūano genē. cuius principiuꝫ erat adā ſm ſemialem rōeꝫ. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ ꝫ peccās pcīo mortali dignius ſit morte tpali. loquiꝉ tñ ibi de iniuſticia origīali ſm quā fuit acquiſitio mortis tpalis. poſſꝫ tñ exponi de morte gehēne que ē ꝑ meritū iniuſticie generalr̄.

Membruꝫ tertium.

Tertio queriꝉ qualr̄ pena iſta rñdet ꝓportionabilr̄ illi culpe. culpa eniꝫ fuit inobedientia i qua facta ē ſepatio aie a deo. mors vͦo ē ſepatio corpis ab aia. Si ergo ꝑ ſepatōeꝫ vtrobiqꝫ ē iſta ꝓportio ſm hoc eēt pēa ꝑ aliīs pcīs. ¶ Propterea. ſi hec ſepatio eēt cā illius ſepationis. ꝗtomaior eēt ſepatio aie a deo. tanto celerior eēt ſepatio corpis ab aia.

Sꝫ videꝉ ɔ̄riuꝫ ꝑ hoc ꝙ dr̄. vij. eccs. eſt iuſtus q perit in iuſticia ſua. ⁊ impius vivit multo tpe. Ad quod dōm. ꝙ ꝓportio fuit huius pene ad primū pcīm inobediētie. aīma eniꝫ dū vniuerſalr̄ fuit ɔtenta deo. habuit ptātem vniuerſalr̄ ɔtinendi corpus. cuꝫ aūt nō vniuerſalr̄ fuit ɔtenta deo. nō habuit ptātez ɔtinēdi corpus vniuerſaliter. ⁊ ita ñ habuit ptātem ɔſeruādi in vita. ¶ Ad obiectuꝫ aūt in ɔtrarium dōm ē. ſicut dictū eſt. non eſt ſimile in aliīs peccatis vſqꝫquaqꝫ. nullū. n. aliud peccatū inuenit totā naturā humanā rectā in primo parēte. nec oportet. Sꝫ maius ē pcīm mortale ex pte aie ꝙ ꝑpter hoc ſit mors celerior. quia neceſſitas moriēdi ſeqꝉ ex obligatiōe primi pcīi. Nō eniꝫ ñ acceleraꝉ mors ſm magnitudinē pcīi. hoc accidit ꝙ differt dñs mortez. qꝛ expectat ad penitentiā. ij. Petri. iij. Non vult hoīes perire ſꝫ ad penitentiam conuerti.

Membrū quartum.

Quarto queriꝉ quomō impleta eſt illa pena. cū nō illo die quo comederunt mortui ſunt morte pene. ſꝫ morte culpe. ꝑpter qꝺ querendū ē prio de qua morte intelligaꝉ. ⁊ ſicut dicit aug. quidam intelligunt de morte culpe. qꝺ in verbis ꝓfert illud qꝺ in lege dictū eſt. qua die ederitis morte mori. nō ad mortē corpis ſꝫ ad mortē anime. que fit i pcīo referre conanꝉ. ¶ Sꝫ ɔ̄ illos obiicit. di. qd rñdebūt cū legiꝉ ꝺ dñm prio hoīez poſt pcīm icrepādo ⁊ dānando dixiſſe. terra es ⁊ i terrā ibis. neqꝫ enim ſm aiaꝫ ſꝫ ſm corpus terra erat ⁊ morte eiuſdē corpis iturus in terraꝫ. ex quo vr̄ ꝙ de morte corpis itelligiꝉ. ¶ Preterea. dr̄. j. ad cor. xv. Sicut in adaꝫ oēs moriunꝉ. ita ⁊ in xp̄o oēs viuificabunꝉ. vnuſquiſqꝫ eniꝫ i ſuo ordie ⁊c̄. vbi loquiꝉ de morte corpis. ergo de morte corporis hoc itelligebaꝉ. ¶ Sꝫ vr̄ meliꝰ ꝙ itelligaꝉ ꝺ morte gehēne vel in aia vel i corpe. illa. n. ē pena ꝑ ſe debita mortali pcīo ⁊ prio mortali prio debita.

Sed ɔtrariū videꝉ ꝙ diciꝉ in quacūqꝫ die comedetis morte mori. neqꝫ. n. tūc cū comedit mortuus fuit morte nature nec morte gehēne: ſꝫ tñ morte culpe. ergo de morte culpe vr̄ intelligi. cū vtrūqꝫ verbū ad idē tempus videꝉ referri. Ad qꝺ pōt reſpōderi ꝑ hoc ꝙ dicit aug. ſuꝑ gen̄. diſtinguēs quatuor genera mortis. Prima ē mors culpe. Secunda ē quā dicimus mortē nature. ſ. pene i pſenti. Tertia ē mors anime quā patiꝉ cuꝫ exit de hoc corpe. Quarta ē cum aia recepit corpus ⁊ i ignē eternū poſt iudicium mittiꝉ. Dicit ergo ɔſequenter. ꝙ ad primā mortez tres alie ſequunꝉ. ex quo īnuit ꝙ nō intelligaꝉ tm̄ de morte nature: ſed de aliīs conſequētibus. ⁊ nō de morte culpe. illa. n. eſt cauſa. Nec ē hoc ɔtrarium quod dictū eſt. illo die eos non eē mortuos. ſꝫ eniꝫ eo die non eſſent mortui. erant tamē illo die morti obligati. morti pene ex parte corpis prīo. ɔſequēter morti pene ex pte anime. tertio morti ɔiuncti. vnde ſenſus ē. morte morieris. i. morte obligatus es. vel mortis reatus incurres. quia vero oēs in adaꝫ erant ſm corpus. ⁊ nō erāt in eo ſm aiaꝫ. ideo quodā loco augu. de morte corpis ſic exponit. vt intelligaꝉ ꝙ tamcito moriebanꝉ. ꝗcito comederūt. dicit eniꝫ. ꝗuis annos multos poſtea vixerunt. illo tamē die mori ceperunt. quo mortis legem qua in ſenium veteraſcerēt acceperūt. ⁊ idē dicit beatus greg. in li. mora. ix. Quo attingit vetitū pertulit decurſuꝫ. ⁊ offenſo creatore cepit ire cum tpe. ſtatu imortalitatis amiſſo. curſus mortis mortalitatis eum abſorbuit.

Membrum quintum.

Quinto ꝗriꝉ vtrum mors ſit a deo. Qꝺ ſic vr̄ per hoc ꝙ dr̄. xj. ecc̄. Mors ⁊ vita a dño deo ē. Qꝺ exponit aug. in li. retract. Malorꝫ pena que a deo ē. malū quidē eſt malis. ſed i bonis opibus dei eſt. qm̄ iuſtuꝫ ē vt mali punianꝉ. ¶ Itē augu. mors ⁊ vita a dño deo eſt. vita. ſ. a donāte. mors ab ipſo iudicāte. Contra vr̄ in iponoſticon. Uide mortem nō a deo auctore ſed ꝑ errorem vite veniſſe hominibus i paradiſo delitiarꝫ poſitis. ⁊ ſap. ij. Deus mortē nō fecit ſed impiī manibus ⁊ vbis acquiſierūt eā. ¶ Itē ſi deus auctor mortis ē: le-

tari dꝫ in occaſu diuoꝝ tanꝗ̃ in opere ſuo bono. ſcriptū enim eſt. Letabitur dñs in opibus ſuis. ¶ Item ſi deus mortē fecit cur xp̄s mortuū fleuit ſm carnē. nō. n. qḋ ipſe fecerat dolere debuit. ¶ Itē. xviij. ezech. dicit dñs. Nolo mortē peccatoris ſꝫ vt magis ꝯuertatur ⁊ viuat. Si ergo auctor eſt dñs. cur dicēdo nolo eā repellit a pctore. ⁊ nō patit̄ qḋ ſuū ē remanere. ¶ Itē quicqd deum feciſſe dicimus habꝫ eſſentiā. ſꝫ mors non habꝫ eſſentiā. ergo mors nō ē a deo. Ad quod dicendū ſm augu. in li. retract. ꝙ deus non ē auctor mortis niſi inꝗ̃tum ē pena. ⁊ hoc ē qḋ dicit ꝙ mors ē ab ipſo iudicante. hoc etiā explanat in queſtionibus ve. teſta. Non deus inuentor mortis eſt ſed iudex. quia mortis auctor peccator eſt. quomodo ergo deus poterat facere mortē qui neſciebat peccare? Sed dū peccatū retribuit ab ipſo dicta ē eſſe mors cū non ex ipſo ſit. ſed ex eo qui peccauit. ¶ Ad obiectū autē in ꝯtrarium patet qualiter repondendū ē. nō enim deus eſt auctor mortis ⁊ nō per peccatū fecit mortē. ſed dicit̄ bonū opus dei inꝗ̃tum ē pena ꝓ peccato inflicta. ¶ Quod aūt dicit̄ in li. ipo. ꝙ ſi deus ē auctor mortis letari dꝫ i occaſu viuoꝝ tanꝗ̃ i opere ſuo habēs ꝓ incōuenienti ꝙ mors ſit opus dei. dicēdum ē ꝙ mors habꝫ duplicē reſpectū. vnū reſpectū ad ipſum peccatorē vel ad ip̄m dyabolū: cuius inuidia mors intrauit in orbē terrarū. ⁊ ex illa parte nō dicit̄ eē mors a dño tanꝗ̃ auctore. nō enī agit aliquid ad qḋ ſequatur mors. Si vero fiat ſermo de morte ſm ꝙ refert̄ ad iuſticiā dei. qḋ inflictū ē a domino ꝓ peccato iuſtū ē. ⁊ qḋ iuſtum ē bonū eſt. ſm hoc mors ē a deo i ratiōe pene. ¶ Ad illud vero qḋ obijci poſſet. ꝙ mors aliquid agere dicit̄ vel corrūpere vel dānare. iſta aūt nō niſi ad aliqḋ referunt̄. quod autē aliquid ē a deo ē auctore. ergo mors ē a deo auctore. reſpōdet aug. cum de morte hec omnia dicunt̄ ad auctorē mortis per quē priuatio vite facta ē. ſ. dyabolum referunt̄. ipſe enī que ad mortem pertinēt. aut facit dum captiuat ⁊ perimit. aut patit̄ dum vincit̄ ⁊ dānat̄. opera enim mala que vicia dicuntur actus ſunt non res. que tanꝗ̃ per ſe agere aliquid dicuntur: cum ea ⁊ per ea totum agat dyabolus.

Membrum ſextum.

Sexto querit̄ vtrū ſit pena tm̄ primoꝝ parētum. an alioꝝ ab ipſis deſcēdentium. ⁊ videt̄ ꝙ tm̄ debeat eē pena illoꝝ. eis enī facta fuit illa ꝓhibitio ſicut patꝫ per verbū eue dicētis. De fructu quod ē in medio paradiſi ꝓcepit nobis deus ne comederemus ⁊ ne tāgeremus. ſꝫ quibus fuit ꝓceptum: eoꝝ fuit inobediētia ſi tranſgrederent̄: ⁊ ñ alioꝝ. ergo primorū parētum tm̄ fuit inobediētia. ſed quoꝝ ē culpa eoꝝ ē pena per ſe. ergo mors fuit tm̄ pena primoꝝ parētū. Cōtra. beatus greg. in li. moral. Nos in primo homīe a dño recedētes. a paradiſi gaudijs repulſi. in hac vite erūnā mortalis cecidimus. ¶ Itē augu. in li. de eccleſia. dogma. Omniū hoiū erit reſurrectio: ſi omniū erit. ergo oēs moriunt̄. vt mors in adā data omnibus filijs eius dñabit̄. Ad qḋ dōm. ꝙ ꝓhibitio illa data fuit ipſi ade nō homini q̄ſi vniuerſalē cāliter loquēdo ⁊ principio oiū hoiū. in eo. n. materialiter erāt oēs hoies ſiue ſemialiter. vnde omēs in ipo peccauerūt ſm qḋ dicit apl's ad ro. Et anſel. i li. de originali pctō. Quoniam hūana natura que ſic erat i adā tota. vt nihil d̄ illa extra vnū eēt peccādo. ſine oñi neceſſitate deū exonerauit. vnde ꝑ ſe ſatiſfacere ñ potuit. Ex quo accipit̄ ꝙ mors cōis debeat eſſe pena. non tm̄ ade ⁊ eue: ſed illoꝝ qui nati ſūt ab ipſis peccatoribꝰ. vt tamē pſone erant illi ſoli ꝓceptum dñi ſunt tranſgreſſi. nō autē filij eoꝝ. pena ergo extenditur ad eos qui ab ipſis deſcenderūt. inꝗ̃tū ab ipſis deſcenderunt vt peccatoribus.

Membrum ſeptimū.

Septimo querit̄ ſi ſit pena deſcendentium ab ipſis tm̄ maloꝝ an ēt bonoꝝ. Et videt̄ ꝙ tm̄ maloꝝ. mali. n. fuerunt ⁊ ſunt imitatores paterni ſceleris. boni vero nō inꝗ̃tū huiuſmōi. cum ergo pena ſequat̄ culpā mors deberet eē tm̄ maloꝝ. ¶ Itē primi parētes ſi ſtetiſſent i bonitate nō fuiſſent ꝑpeſſi mortē. eadē rōe enim filij eoꝝ niſi peccarēt ñ deberēt ꝑpeti mortem. ſꝫ boni ſūt huiuſmodi. ergo mors ñ debēt eē pena bonoꝝ. Cōtra. aug. in li. de ciui. dei. fatendū ē prios hoies peccatores ita fuiſſe mortē mulctatos. vt qcquid eoꝝ ſtirpe eēt exortū eadē pena teneret̄ obnoxiū. ¶ Itē in prio homīe natura humana viciata atq꞉ mutata ē. vt repugnantē pateret̄ i mēbris inobediētiā concupiſcendi ⁊ obſtringeret̄ neceſſitate moriēdi: atq꞉ id quod vicio penaq꞉ factus ē. hoc in alijs faceret. i. obnoxios peccato mortis generaret. Qḋ ꝯcedendum ē. vnde dicēdū ē ꝙ mors nō ē pena inflicta ipſis primis parētibus ⁊ accipiētibus exēplū malicie ab eis: ſꝫ his q deſcēdūt originalr̄ ab eis trahētes culpā originalē ⁊ penā. hi āt ſūt tā boni ꝗ̃ mali. boni. n. lꝫ liberent̄ a culpa originali. nō tm̄ a pena mortis. vnde aug. Si a peccati vinculo ꝑ mediatoris grām ſoluunt̄ iſantes mortē illā ꝑpeti poſſunt. que aīam ſeiūgit a corpe. in ſcḋam vero ſine fine penalē liberati a pctō obligatōem nō tranſeūt. ¶ Sꝫ pōt eē queſtio cū boni liberent̄ ꝑ gratiam xp̄i a vinculo peccati. quare ñ liberantur a pena peccati ſcilꝫ morte. Ad qḋ reſpōdet aug. ad hoc relinquit aīe experimentum ſeꝑationis a corpe ablato iā criminis nexu ne ipſa

fides enerueť. ſʒ regeneratōis ſacramētū ꝯtinuo ſequereť corpis imortalitas. Jtē i martyrib⁹ nulla eēt victoria nulla glīa. qꝛ nec ibi eēt certamē ſi poſt lauacruʒ regeneratōis ſancti n̄ poſſent ꝑpeti mortē corpalem. cum puulis ante baptiʒandis quis nō ad xp̄i gratiaʒ ꝓpterea curreret ne a corpore ſolueret ꝛ ita nō inuiſibili p̄mio ꝓbaret ſides. ſʒ nec fides eē ſtatim ſumēdo mercedem.

Membrum octauū.

O Ctauo queriť qn̄ dʒ dici pena. an ante morteʒ. an in ipſa morte. an poſt? Ad qđ ſic. poſt mortē nō videť eſſe pena. cū iam ſit trāſacta. pena aūt eſt cuʒ eſt ſenſus rei triſtabilis. in ipa aūt morte cū eſt ſepatio aie a corpe nō ē ſenſus rei triſtabilis. ergo ſi ē pena. eſt ante mortem. Sed ante mortem ē vita. vita eniʒ ꝛ mors imediate ſūt oppoſita. ergo tūc nō ē mors. Ad qđ dōm. ꝙ in ipſa ſepatōe aie a corpe dꝛ mors pena corpalis. Jlla eiʒ ſentit ipa aīa a qua corpus ſepať. ſepatio vō dꝛ dupliciter. vel cuʒ primo nō exiſtit aīa in corpe. ꝛ tūc ē ſenſus rei triſtabil'i ꝑñti. vl' cū ē i ſepando. ꝛ tūc ē ſenſus ꝛ hoc modo diciť mors eē in moriente. Alio vero modo diciť eē in mortuo. vita ergo ꝛ mors ꝓut dicitur mortui imediate opponūtur. vita vō ꝛ mors ꝓut dicitur morientis alio modo opponūtur. Nam vita poteſt dici dum eſt in quiete. cū autē tēdit ad nō eſſe. nō eſt in quiete. ſed dicitur mors morientis.

Membrum nonum.

N Ono queriť qualiter pena peccati cōuerſa eſt in vſuʒ iuſticie ꝛ pena vicij i vſum virtutis. Ad qđ ſic. mors malū eſt. ꝛ ſi bonū eſt in rōne pene. Sʒ vt ē in ratione pene reſpicit ad illud qđ ꝓceſſit. ſ. peccatū. hoc aūt modo nō eſt inſtrumētū iuſticie. vt ſm quā homo mereať. pena eniʒ ſm ꝙ huiuſmodi ē. eſt inuolūtariū. inſtrumētū vō iuſticie ſm ꝙ ex ea eſt meritū eſt volūtariū ergo illo mō nō diceť mors inſtrumētū virtutis ſiue iuſticie. ¶ Preterea pena reſpicit ad ꝑteritūʒ. meritūʒ vō reſpicit ad futurū. nō ergo illo modo diciť inſtrumētuʒ ad merendū. ¶ Jtem mors in ſe malū eſt. maluʒ aūt ꝑ ſe nō ordinat ad bonū meritoriuʒ. ergo mors ꝑ ſe n̄ ordinat ad bonū meritoriū. Sʒ quo vtitur virtus vel iuſticia ē per ſe in bonū meritoriū. ergo mors nō ē huiuſmōi. ſm ꝙ maluʒ nō ergo mors eſt in vſuʒ iuſticie vl' virtutis. Cōtra. bono ꝯtingit bene vti ꝛ male vti. lex eniʒ bonuʒ eſt. ꝛ ea ꝯuenit bene vti ꝛ male vti. ergo a cōtrario malo pene ꝯtingit ꝛ bene vti ꝛ male vti. ſicut accidit de ꝯcupiſcentia qua qs pōt male vti ꝛ bene vti. bene eniʒ vtiť qui ꝯcupiſcētiaʒ refrenat. male vtiť qui ꝯcupiſcentiā relaxat. vnde aug. in li. de baptiſ. puuloꝝ. Male vtitur malo cōcupiſcētiā relaxans adulterio. bene vtiť malo cōcupiſcentiā reſtringēs a cōnubio. codeʒ mō morte ꝯtingit vti ꝛ bene ꝛ male. bene cū ꝓ fide vel iuſticia ſuſtineť. malo cū ad flagitiuʒ impellitur vel ꝓ cā inhoneſta ſuſtineť. Ad qđ dicēdū. ꝙ morte eſt vti bene. cum ꝓ honeſta cauſa ſuſtineť ꝛ neceſſaria. ꝛ licʒ mors vt pena ſit inuolūtariū: ſuſtinere tñ illam ē voluntariū. ꝛ hoc eſt vſus virtutis vel iuſticie generalis. Cū ergo queriť ſm quā rōneʒ ordinať ad merituʒ. dōm eſt ꝙ ordinat ad meritū ꝓut cadit ſub volūtate. ꝛ ſi reſpicit quod futurū eſt. ꝛ licet ſit maluʒ tamē eo ꝯtingit bn̄ vti. Unde aug. Mali male lege vtuntur ꝙuis ſit bonū. boni vō morte bn̄ vtiť. ꝙuis mors ſit malū.

Membruʒ decimuʒ.

H Abita ꝯſideratōe ď penis generalib⁹ primoꝝ parentū. dicendū eſt ď penis ſpecialibus. Et primo agiť de penis peccati ex ꝑte mulieris. ſcđo ex parte viri. ſic eniʒ ordinātur in geñ. Et ponūtur tres ex ꝑte mulieris. multiplicatio erūnarū i multitudine ꝯceptuū. dolor in ꝑtu. ꝛ ſubiectio ſub ꝑtāte viri. Eſt eniʒ duplex vis aīe cognoſcitiua. rōnalis ꝛ ſenſibilis. ꝙtū ad rōnaleʒ ſumiť pena ſubiectōis ꝙtum ad ſenſibilē duplex pena. vna ſm multitudinē. cuʒ dicit multiplicabo erūnas: altera ſʒ magnitudinē cū dicit in dolore paries. vel aliter indiuiduū ad duo tendit ad ꝯſeruatōeʒ ſui ſm tp̄s determinatū. ad ꝯſeruatōeʒ ſpeciei ſimpl'r. multipliciter vō dꝛ ſexus paſſiui. Juxta autē vtrūqʒ cōtrahit ex peccato penā. naʒ iuxta actū generatōis q eſt ad ꝯſeruatōeʒ ſpeciei. duplicē penā trahit. in portādo fetum ꝛ parturiēdo. quoꝝ vnum ꝑtinet ad ꝓgreſſuʒ: alterū ad ꝯſūmatōneʒ. in initio vō ē delectatio ꝛ ibi vř eſſe ſine pena. ꝛ fortaſſe hoc voluit deſignare noīe ꝯceptus. vel hoc tacuit ꝑp delectatōneʒ in qua nō vř eē pena. Ex ꝑte vō actus q ē ad ꝯſeruatōeʒ indiuidui cū bonuʒ ſit libertas faciendi qđ ſibi eſt expediēs. maluʒ per oppoſitū ē ſeruitus. ſubeſſe alterius dominatōi neceſſario. ꝛ hec eſt illa pena que deſignať cuʒ diciť. ſub ꝑtāte viri eris. Sed pōt q̄ri ſi multiplicatio erūnarū in ꝯceptibus ꝛ doloruʒ in ꝑtubus ꝯtingit pecoribus. ꝛ in illis ſicut dicit augu. eſt hec mortalitatis ꝯditio potius ꝙ pena peccati. nō ergo videť ꝙ iſtud ſit pena peccati in mulieribus. ¶ Ad quod rñdet aug. in li. ꝯtra maniche. dicēs. pōt fieri ꝙ i feminis hominiū mortalū corpoꝝ ſit iſta ꝯditio. ſʒ hoc ē magnū ſupplicīū. ꝙ ad iſtā corpoꝝ mortalitatē ex illa imortalitate veniūt. ꝛ ſic ē dr̄ia i femīs hoīm ꝛ i pecorib⁹. Addit ēt aug. aliaʒ rōnē ꝑ hoc ꝙ ponit alia lr̄a dicēs. Multiplicabo dolores atqʒ ſuſpiria i hui⁹ vite calamitate. ꝑ hoc eiʒ videť deſignare ꝙ

nō loquaꝛ de multiplicatōe miſeriaꝝ rōne con/
ceptuuȝ. ſȝ de multiplicatōe miſeriaꝝ in tota vita
mortali. ſȝ hec pena nō vꝛ ꝓpria mulieribꝰ. cōis
eniȝ eſt viris. ergo non ſic gnāliter itelligenduȝ ē
niſi de doloribus ⁊ ſuſpirijs rōne conceptuum.

Deinde querit .§. j.

rōne illius pene qua dꝛ. ⁊ ſub viri ptāte eris. vꝛ
eniȝ nō eē pena ſȝ eē ex conditōe ſexus. formata
eniȝ fuit de latere viri. ergo ſumpſit ab ipſo origi
nē tanq̄ȝ a pꝛicipio. ꝯueniebat ergo ei ſubeſſe ex
ꝯditōe. ¶ Preterea. ſi ex neceſſitate iuſticie ſūt ſub
dite viris. ad qd ergo dicꝛ apl's ad ephe. Mulie
res viris ſubdite ſint cū voluntariū diuidaꝛ ꝯ pe
nale. ¶ Itē vꝛ in multis mulieribꝰ ꝙ nō ſubiecte
ſunt viris ſȝ dominenꝛ ipſis. ¶ Preterea ſȝ aliā
tranſlatōȝ poſtq̄ꝫ dictū ē. in dolore paries. ſequiꝛ
erit tibi ꝯuerſio ad viꝝ tuū. ⁊ ipe tui dominabiꝛ.
vꝛ. n. ꝯꝛium. quaſi. n. dignitatē ſibi additā credūt.
cum mulieres ſunt ⁊ plerūqȝ ſupbiores exiſtant.
qd ē ergo ꝙ poſt ptū in dolore dꝛ ꝙ erit tibi con
uerſio ad viꝝ tuū. Ad qͦ dōm. ꝙ lȝ ex ꝯditōe
ex pte aie haberet ipſa paritatē. nihilominꝰ ex cō
ditōe ex pte corpis habuit quādā a viro depen/
dentiā. ſȝ ñ exprimebaꝛ ibi ſubiectio penalis qua
velit nolit ſbiecta ſit viro huic āt ſubiectōi pēali
nō repugnat ſubiectio volūtaria obediēte. Illō
eiȝ qͦ fuit neceſſariū ex ordine iuſticie diuine pōt
fieri volūtariū. ⁊ ſic ꝺ neceſſitate facēt ꝩtutē. ⁊ tē
erit meritoriū. Nec repugnat ꝙ ſit penale. qͦ. n.
ſenſualitati vel rōni ſequēti ſenſualitatē ē penale
rōni recte. potuit eē volūtariū ⁊ meritoriū ſi aſſit
gr̄a. ¶ Ad ſequēs vero dōȝ. ꝙ lȝ ex improba vo
luntatē ꝯtigat aliquā mulierē dn̄ari viro. hoc tñ
non ē ſm rōnem ſexus. ſexus. n. dȝ eſſe ſubiectꝰ.
⁊ agēdo ꝯ iuſticiā diuinā peccat mulier q̄ dn̄aꝛ.
¶ Ad vltimū dōm. ꝙ recte poſtq̄ȝ dictū ē in do/
lore paries filios. ſequitur ipe tui dn̄abitur ⁊ erit
tui ꝯuerſio ad viꝝ. ad oñdenduȝ ꝙ lȝ filios ha/
beat p quos poſſit extolli. nihilominus dȝ ꝯuerti
ad viꝝ vt eius ſequaꝛ voluntatē. Preterea itelli
gat ſe. ñ habuiſſe ex ſe ꝓlem ſȝ a viro. ⁊ neceſſita
tem i educatōe ꝓlis p viꝝ eē ſupplendā. Expōit
aūt aug. moraliꝛ ſic. Illa ps aie q̄ carnalibꝰ gau/
dijs teneꝛ cū aliquā malā ꝯſuetudinē volens vin
cere: paſſa fuerit difficultatē ac dolorē. atqȝ ita pe
perit cōſuetudinē bonā. cautius ⁊ diligentiꝰ ob/
temperat tāq̄ȝ viro. ⁊ ipſis quaſi erudita dolori
bus ꝯuertiꝛ ad rōnem. ⁊ libenter ſeruit iubēti. ne
iteꝝ in aliā pnicioſam defluat conſuetudinē.

Deinde querit .§. ij.

de pena hoīs que pene diſtiguunꝛ i geñ. cuȝ diciꝛ
qꝛ audiſti vo. vx. tue. ⁊ comediſti de ligno ꝺ quo
p̄ceperā tibi ne comederes: maledicta terra i ope
tuo ⁊c̄. Signanꝛ aūt ibi pl'es pene. q̄dā. n. ſunt in
ablatōe boni. ⁊ quedā pene ſunt i ipoſitōe mali.
In ablatōe boni cum ſubiungiꝛ videte ne mittat
forte manū ſuā ⁊ ſumat ꝺ ligno vite. In ipoſitōe
mali cū dꝛ. maledicta terra i ope tuo. Ablatio ꝩo
boni dꝛ q̄ꝫtum ad cām ꝯſeruatōis vite. q̄ȝtum ad
locuȝ voluptatis. Primū ē ipotētia ſumēdi ꝺ li/
gno vite pp prohibitionē. Scōm eſt expulſio de
loco voluptatis. Tertiū ꝓhibitio redditus cū dꝛ.
eiecit adā ⁊ collocauit ⁊c̄. Pꝛia pena ex pte cor
poris. ſcda ex pte aie. voluptas. n. ex pte aīe at/
tendiꝛ. tertia ex pte totius. Quātū aūt ad potētiaȝ
mali diſtinguūꝛ pene. tuȝ in vita. tū i morte cū dꝛ
donec reuertaris i terram. ¶ In vita ꝩo diſtigui/
tur q̄ȝtū ad initiū ſuſtētatōis. q̄ȝtū ad ꝓgreſſuȝ. ⁊
q̄ȝtū ad ꝯſūmatōȝ. q̄ꝫtū ad initiū cū dꝛ. maledicta
terra in ope tuo. in laboribꝰ ⁊c̄. q̄ꝫtū ad ꝓgreſſuȝ
dꝛ ſpinas ⁊ tribulos germinabit tibi. q̄ꝫtū ad cō/
ſūmatōeȝ cū dꝛ. comedas herbas terre ⁊ i ſudo
re veſceris pane tuo. In pꝛio laborandi difficul
tas que eſt excolēdo terram. In ſcdo infructibili
tas cum dicitur ſpinas ⁊c̄. In tertio victus parci
tas ad quem victum alia duo tendunt. ¶ Pena
vero que reſpicit mortē duplex ē. moriēdi neceſ
ſitas. ⁊ incineratio. Incineratio notaꝛ cuȝ dꝛ do/
nec reuertaris in terrā de qua ſumptꝰ es qꝛ pul/
uis es ⁊c̄. ipſa mortalitas. ſ. moriendi. neceſſitas
notaꝛ p tunicas pelliceas qbꝰ erāt induti. ⁊ hoc
appet per hoc ꝙ dꝛ ecce adam factꝰ eſt quaſi vnꝰ
ex nobis ſciēs bonū ⁊ malū. ſciens quaſi per ex/
perientiā bonuȝ vite ⁊ malū mortis. Sciebat. n.
qd eſſȝ viuere. Sciebat. n. p experientiā mortem
quā prius ſciebat per ſcientiā nō dū per expien/
tiam. illud tñ quaſi irriſorie dictum ē. in ꝯmemo/
rationē p̄cedentis pcti. Sȝ pōt queri pp quid
cū aſſignaꝛ pena ipſius a deo rō p̄mittiꝛ. cū auteȝ
aſſignaꝛ pena eue non premittiꝛ rō. ¶ Ad qͦ dōȝ
eſt. ꝙ dyabolo tētanti p ſerpenteȝ data ē pena p̄/
miſſa rōne. ⁊ ipi viro. in vtroqȝ. n. principaliter
vigebat rō vt imediate ſe hn̄s ad deū. In genere
enim āgeloꝝ lucifer imediate habebat ſe ad deū
tāq̄ȝ principium viaꝝ. In genere vero hominuȝ
imediate adā tāq̄ꝫ primꝰ hō. ⁊ iō cū rōne vtriqȝ
infligiꝛ pena iſti qꝛ ſuggeſſit trāſgreſſionē mādati
illi qꝛ ppetrauit ex ſuggeſtione tm̄. vnde ex ipſis
ꝩbis exprimētibus penā pȝ maius eſſe peccatuȝ
dyaboli. dicitur. n. maledictꝰ eris facta ꝯuerſio/
ne ad dyabolū. facta ꝯuerſione ad adam dꝛ male
dicta terra in opere tuo.

Deinde queriꝛ .§. iij.

rōne eius ꝙ dicitur maledicta terra i ope tuo. pp
qd terra maledicaꝛ. cū ipſa non deliquerit ſȝ ipſe
adā. ¶ Preterea ſupra alia elementa quare non
cecidit maledictio. cū ipſe hō ꝯpoſitꝰ ſit ex q̄tuor
elemētis q peccauit. ¶ Preterea grauiꝰ fuit pec/
catū hoc ⁊ dānoſiꝰ q̄ peccauit adā q̄ꝫ q̄ peccauit

chaym.ſ; ꝓ peccato chaym infligit pēa a dño cū
dr̄.maledictus eris ſuper terrā. Ad qͦd dōm ꝙ
lʒ terra nō pecauerit in ſe.nihilominꝰ maledictio
cadit ſuper terrā.qꝛ hō ꝯuerſus ē ad terraʒ.ſ..ad
delectationē fructꝰ qui erat ex terra peccauit. ⁊ h̄
aſſignat rō quare tpe ieiunij fuit abſtinētia a car
nibus aialium que nutriunt i terra.nō aūt a carni
bus piſciū qui nutriuntur in aquis. Et ſi obijciat
de volatilibus que originē habuerunt ex aquis.
dōm ē ꝙ nutrimētū ſuū accipiūt ab his que oriū
tur a terra ꝑ ſe.⁊ nō ſm accidēs. Beatꝰ tñ aug.
ꝑ maledictionē terre dat intelligere maledictionē
ꝯcupiſcētie q̄ ꝓuēit ex pte iſeriori.ſ.carnis. ¶ Ad
ſcōm vero dōm. ꝙ maledictio facta terre. ⁊ non
alioꝝ elemētoꝝ ꝑꝑ hoc.ꝙ mediāte fructu t̄re.ꝓ
hibito ⁊ inclinatōe ad iſtud factū ē peccatū.lʒ er
go hō ꝯpoſitus eſſʒ ex quatuor.non tñ inclinatio
ad delectabile i alijs traxit hominē ad peccatuʒ.
¶ Ad tertiū vͦo dōʒ ꝙ aliter fuit ō chaym ⁊ adā.
chaym.n.q̊dāmō imitatꝰ ē dyabolū in pcto ſuo.
ex inuidia.n.ꝑpetrauit homicidiū.ſic ⁊ dyabolus
vt dic̄ alchuinꝰ.⁊ ſumit ex illo vͦbo.viij.Jo. Jlle
erat homicida ab initio.⁊ iō ſicut dictū eſt dya/
bolo in ſerpēte maledictꝰ ⁊c̄.ita dictuʒ ē chaym
maledictus eris ſup terrā. Ade vͦo dictū ē male/
dicta t̄ra in ope tuo.vt notet ꝙ ortū habuit pc̄m
ex ꝯcupiſcētia ſenſuali.que ꝑ terrā deſignatur.

Deinde queri .§. iiij.

tur ſup eo ꝙ dr̄.in laboribus comedes ⁊c̄. Non
eniʒ oibꝰ dat iſta pena.multi eniʒ comedunt ⁊ ñ
in laboribus. ¶ Preterea ſm hoc qui ſunt i vita
ꝯtēplatiua non haberent iſtam penaʒ.nō.n. i la/
boribus comedunt ⁊c̄. ¶ Ad qͦd dōm eſt.ꝙ ꝓpēa
eſt cōis.nullus.n.eſt qui comedit ex ea niſi ꝓcedē
te labore in ſe vel in alio. Cōtēplatiui ēt comedūt
ex ea vel ex laboribus quos habent in actiua vel
qui habēt ab alijs. Preterea tota vita iſta ē in la
bore ꝯſtituta.ſm illud.v.iob.homo naſcit ad la/
borē ⁊ auis ad volatū.vñ ñ ſemꝑ neceſſe ē ꝙ la
bor ſit in excolendo terrā.ſʒ ꝙ labor ſit i vita tpa
li. Alia tñ lr̄a eſt que dicit.i meroribus manduca
bis ex illa.vbi notatur ꝙ in iſta ſemper debʒ eſſe
afflictio. Aliter tñ exponit aug.moraliter dicens.
hocipſum quod in hac vita quiſqʒ natus eſt. dif
ficultatē hʒ inueniende veritatis ex corpore cor/
ruptibili.ſm illud.ix.ſapiētie. Corpꝰ qͦd corrūpit
aggrauat aiam.

Deinde querit .§. v.

ſuper hoc ꝙ dicit. Spinas ⁊ tribulos germina
bit terra ⁊c̄.videtur enim ꝙ hec pena non tñ ſit
maris ſed ēt femine.ꝑ ſpinas enim ⁊ tribulos ſi/
gnantur punctiones peccatorum que ex mundo
vel carne ꝓueniunt.he aūt non tñ ſunt in maſcu
lo ſed in femina. ¶ Sed reſpondenduʒ eſt.ꝙ ad

virū magis refertur iſta pena.ꝓpter hoc.ꝙ viri
eſt excolere terrā ⁊ fructū ex ea colligē. hoc aūt
ꝙ obijcit ad moralē intellectū refert in qua vir a
muliere nō diſtiguit. Sed adhuc querit vtruʒ
ſpine ⁊ tribuli orirētur ex terra añ cū poſſent eſſe
ad ꝯuenientē vſum. Ad qͦd dōm ꝑ hoc qͦd dicit
Alchuinꝰ.querit.n.cur ſpinas ⁊ tribulos germi
nauit terra. Ad qͦd rñdet per pctʒ hois terra ma
ledicta eſt vt ſpinas pareret ⁊ venenoſas herbas
vt añ oculos ſemꝑ habeat hō originale crimen.
Aliter tñ vr̄ rñdere aug.dicēs.ꝙ homini naſce/
bantur iſta ad laborē ⁊ penā.qͦ alijs aialibꝰ na
ſcebant ad paſtū. Dam.ēt dicit ꝙ ſpina iūcta fuit
roſe in ſub memoratōʒ trāſgreſſionis prie q̄ vo/
luntati eſt ꝯiūcta. Et comedas herbas terre ⁊c̄.
hic queritur qualiter hoc datum ē in penam cuʒ
ſit vita multoꝝ ſanctoꝝ. ¶ Preterea herbe dicū
tur que ſpōte naſcūtur ex terra.cū aūt dictū ē ex
omni ligno paradiſi ⁊c̄. Nōne ꝯceſſum fuit co/
medere ex herbis. ¶ Preterea nōne poſt pc̄m
poterant ēt de fructibus comedere.qualiter ergo
datum ē i pena comēdere herbas. Alia.n.lr̄a dic̄
⁊ edes pabula agri tui. ¶ Preterea multi veſcū
tur pane ⁊ nō in ſudore vultus ſui. ergo nō eos
attigit illa pena. ¶ Rñdendū ē.ꝙ lʒ ſancti volūta
rie ⁊ meritorie comederūt herbas.nihilominus
tñ hoi datū eſt in penā.vt qꝛ i delectabiliori cibo
deliqt.in cibo aialiuʒ punitur. Nec negat qn hoi
ꝯceſſum fuerit de herbis terre comedere.conceſ
ſu eniʒ nobiliori terre naſcente.ꝑ conſequens vr̄
concedi vſus terre naſcētis minus nobilis. ¶ Ad
tertium vͦo dōm.ꝙ lʒ aliqua ſecularis ꝑſona nō
veſcat pane i ſudore vultus hoi vͦo datū eſt hoc
i penā. Panis.n.nō ſine ſudore vultus ꝑparat.
Donec reuertaris.notat hic pena icineratōis.
vr̄ aūt ꝙ hec pena nō extendatur ad oēs ab adā
ſeminaliter deſcendentes.non enim ad illos qui
viui inueniuntur in die iudicij.de quibus dicitur
ſimul rapientur in nubibus obuiam xp̄o in aera.
Similiter de multis ſanctis legitur quoꝝ corpa
non incinerātur. ¶ Ad qͦd dicendū ꝑ hoc qͦd dr̄ i
glo.i.ad Theſ.iiij. Non ab illa ſententia arbitra/
mur illos eſſe immunes qua dictum ē. Terra es
⁊ in terrā ibis. Similiter dicit haymo.dū aia ip̄o
raptu exierit ip̄ʒ corpus.erit corpus terra. ſed tñ
breuiſſimū ſpacium tenebit ipſa mors. ¶ Ad aliō
dicēduʒ ꝙ hoc ꝙ corpora ſanctoꝝ nō icinerātur
gratie eſt.⁊ licet xp̄s ad noſtrā redēptiōeʒ mortē
aſſumpſerit.nō tamē carnis corruptiōeʒ ſiue inci
nerationē.ſʒ illud p̄s. Nō dabis ſanctū tuū vide/
re corruptōem. Vñ i li.de eccl̄s.dog. Manet pri/
uilegiū in dño.ꝙ de eo ſpecialiter dicitur.non da
bis ſanctum tuū videre corruptionem.

Fecit eis dñs .§. vj.

tunicas pelliceas ſup quo q̄rit.q̄ fuit cauſa.nūqd

indigebant vt non poſſent ſine his ſubſiſtere? Ad
qđ rn̄dendum. ꝑ hoc qđ dicit Alchuin⁹ fecit hoc
vt eos mortales inſinuaret. Induit aũt vt ex oi pte
ſe eē circũdatos cognoſcerent. Itē aug. ꝯ mani/
che. Illa mors quā oēs qui ex adaz nati ſumus
cepimus debere in tunicis pelliceis figurata eſt.
ipſi. n. fecerunt ꝑcinctoria de folijs fici. ⁊ de⁹ fecit
illis tunicas pelliceas. ipſi. n. appetierũt faciēdi li
bidinē relicta facie vitatis. ⁊ de⁹ corpa coꝝ i iſtā
mortalitatē carnis mutauit. quo. n. maiori iudi/
cio potuit figurari mors quā ſentim⁹ in corpe. ꝙ
pellibus que de mortuis pecoribus ꝯtrahi ſolēt.
Et quid ē qđ ſeqꝉ. ecce adā fact⁹ ē quaſi vnus
ex nobis cũ iā ille fuit imortalis deiect⁹ in mortē
ſciēs mortē ꝑ expientiā quā prius nouit tm̄ ꝑ ſa/
pientiā. Ad qđ rn̄det aug. ꝙ duplr itelligi potuit.
vt voce inſultantis diceretꝉ fact⁹ ē tāq̄ȝ vn⁹ ex no/
bis. nō q2 iam eſſz ſȝ q2 ad illā rē factus eſſz vt. ſ.
eſſz deus creatoris ſui bn̄ficio. n̄ nā ſi ſub ptāte ei⁹
manē voluiſſz. vel dict⁹ ē quaſi vn⁹ ex nobis. eo
ꝙ tunc nouit ꝑ expientiā qđ de⁹ nouit ꝑ ſapiam.
Nūc ergo videte ⁊c̄. hic deſignātur tres pene ꝑ
quas poſſunt deſignari ſiue figurari tres pene in
futuro. que ꝯpetūt peccato originali qđ ꝑ adaz ē
ꝯctū vel ēt i alio mortali. lapſus irrecupabilꝭ a ſta
tu inocētie. carētia ſūmi delectabilis. irreuocabili
tas quātū ē ex pte hois. ¶ Sed queritꝉ qꝛ⁹ dictuȝ
ē videte ne forte mittat ⁊c̄. Preterea nūquid ſi
ſumeret de ligno vite viueret ineternū. cū iaȝ effe
ctus eſſet mortalis per tranſgreſſionez inobediē
tie. ¶ Ad qđ dōm. ꝙ angelis locutus ē tāq̄ȝ mini
ſtris. illud aũt qđ ſeqꝉ ad hoc referꝉ. vt oſtēderet
ꝙ lignū vite hāc habuit potētiam. vt ꝑ eſum illi⁹
daret dn̄s imortalitatez in corpe ſuſceptibili. ſiue
ad hoc diſpoſito. ⁊ ſi corp⁹ ade n̄ iā erat diſpoſi/
tū. lignū vite n̄ pp hoc ſuā vtutē amiſit. Alr ēt tm̄
exponit augu. dicēs. pōt videri ꝓpterea homo i
labores hui⁹ mūdi eē dimiſſus. vt aliqn̄ ad arbo
rē vite manū ponat ⁊ viuat ieternū. Manus aũt
porrectio ſignat crucē ꝑ quā vita eterna recupaꝉ.
Pōt ēt itelligi ꝙ nō iniuſta pena ē poſt pcīm in
terclūſum eē aditū ad ſapiam. donec dei miſeri/
cordia mēſuris tpoꝝ reuiuiſcat q mortu⁹ iueniaꝉ
qui pierat. Emiſit eū dn̄s ⁊c̄. queritꝉ i quo diſti
guitꝉ hec pēa a pcedēti cū eo ipo diceretꝉ padiſus
voluptatis pricipalr ꝓpter eſū ligni vite. Ad qđ
dōm ſm aug. ꝙ duplex figuratur ſepatio. vna q̄
eſt a ligno vite qui eſt xp̄s. prouer. iij. lignū vite ē
his qui apprehenderint eā ⁊ qui tenuerint. Alia
ē a paradiſo ſpūali ꝙ ē eccleſia a qua eijcitꝉ pec/
cator quouſq3 ꝑ ſatiſfactōez redeat ad vnitatem.
Scdm aliā vo trāſlatōez dr̄ dimiſit euȝ. vt noteꝉ
ꝙ ſuo ꝓprio pctō hoc demerēte ē dimiſſus. alie
natus aũt ē a vita nō ſolū quā fuerat ſi ꝑceptū ſer
uaſſz cū āgelꝭ acceptur⁹. ſȝ ab illa ēt quā ducebat i
padiſo, q̄ erat q̄dā corpis felicitas. Eiecitq3 adā
⁊ collocauit an̄ padiſū vel ꝯ ſm aliā lr̄am hic no
tatur vltia pena. ſ. impoſſibilitas quātū ē de ſe ad
redditū. ſȝ qđ ſibi vult ꝙ cherubin ⁊ flame⁹ gla/
di⁹ ponūꝉ ad cuſtodiā viā ligni vite. niſi vt oñda
tur ꝙ ꝑ caritatē que ē plenitudo ſciētie deſignatā
in cherubin. ⁊ ꝑ penā tpalē que i framea verſati/
li ſiue gladio deſignaꝉ. via ligni vite cuſtoditꝉ. ſicͬ
dicit aug. in li. ꝯ maniche. Vel ꝑ plenitudinē ſcie
poteſt deſignari pfecta ſcia ſm quā dȝ dirigi mo
leſtiarum tollerantia.

Queſtio. cxxij. ꝺ peccato originalꝉ quid ſit.

Finito tracta/
tu de pctō primoꝝ parētum
⁊ penis ꝯſequētibus ipm̄. cō
ſequēter dōm eſt de pctō ori/
ginali qđ ex ipo ꝯn̄ter trahe/
batur. ¶ Circa vo originale
pctm̄ hec queri pn̄t. Primo an ſit originale pctm̄.
Scdo qd ſit originale pctm̄. Tertio q̄ ē cā origi
nalis pcti. Quarto q̄lr traducaꝉ originale pctm̄.
Quinto in quo ſit. Sexto q̄liter trāſit reatu ⁊ ma
net actu. Septio ꝺ ꝯcupia que ē ſequela originalꝭ
pcti. Octauo de vnitate originalꝭ peccati vel mul
titudine. Nono de quātitate originalꝭ peccati. De
cimo de pena originalis pcti.

Mēbrum primū.

Circa primū ſic ꝙ originale pctm̄ non
ſit. poteſt oſtendi poſt baptiſmū q ꝺlet
culpam ⁊ penā nihil dȝ remanere ori
ginalis pcti. ergo ſi ābo coniugati ba/
ptizentꝉ. in eis nō erit culpa originalꝭ nec imundi/
cia carnis que ē illius pena. ergo originale pctm̄
n̄ erit i ꝓle. ex pte. n. corpis nō vꝛ hře cāȝ. nec ex
pte aie q̄ a deo creata ē. ¶ Forte diſtingueret ali/
qs ꝙ duplex ē pena ſequēs originale pctm̄. pēa
ꝓmouens ⁊ pena ſuffocās. Pena ꝓmouēs nō
remoueꝉ ꝑ baptiſmū. pena vero ſuffocans remo
uetur. Sȝ hoc nihil vꝛ valē ad ꝓpoſitū. Si. n. pe
na ſuffocās tollitꝉ ꝑ baptiſmū. maxie aũt ſuffocās
dȝ dici ex qua tm̄ malū ſequitꝉ. ſ. culpa originalis
in ꝓlem. ex qua ē carentia viſionis dei. illa ergo
maxie tolletur ꝑ baptiſmū. nō ergo ſeqꝉ origiale
peccatum in ꝓle illa pena ablata in parentibus.
¶ Ad idem ſi originale peccatū eſt de neceſſitate
in prole. videtur ꝙ nuptie non dicēde ſunt bone.
in ſacramento. n. matrimoniali tria ſunt bona. fi/
des. proles. ⁊ ſacramētū. prolē aut de neceſſitate
ſequitꝉ maximū malū videlicet culpa originalis.
ergo ad nuptias ꝯſequitꝉ de neceſſitate maximuȝ
malum. ſȝ nihil ad qđ ꝯſequitꝉ maximuȝ malum
ſimplr dōm ē bonū. ergo mr̄imoniū nō eſſz ſim
pliciter bonuȝ. qđ cū ſit falſum, reſtat ꝙ id quod

de neceſſitate ↄſequitꝛ ad ipƺ nō ē malū. ſƺ hoc ap pellatꝛ originale. ergo origiale nō ē malū ſiue pec catū. ¶ Itē ad idē hiero. nō ē capitale vicij qd nō ē capitale virtutū. oppoſita eim ſunt nata fieri cir ca idē. ergo ſilr ſi vnū non ē traducibile nec reli quū. ſƺ virtus nō traducitꝛ. ergo nec peccatū. Sed originale p traductionē dicitꝛ eē originale. ergo ñ ē peccatū. ¶ Itē omne agēs nobilius ē patiēte ſi cut dicit aug. in. xij. ſuper gen̄. ad lit. ꝛ accipitꝛ ibi agēs cōiter vt appelletꝛ ꝛ corrūpens agēs. cōſtat eim ꝙ nihil agit i aliud corrūpēdo ipm niſi potē tius ipo. Silr ēt accipitꝛ hic patiēs cōiter. nō ſolū ꝑ patiēte paſſiōe que ē p abiectionē. ſƺ ēt paſſiōe que ē in recipiēdo. nō. n. loquitꝛ ibi aug. ꝺ paſſiōe que fit p abiectionē ſƺ de altera. Sƺ corpus neqƺ nobilius neqƺ potētius ē aīa. ergo aīa nō corrū pitꝛ neqƺ patiꝛ ab ipo corpe. ¶ Itē nec a deo cor rūpitꝛ ſƺ cauēdū ē eiƺ vt dicit aug. deū ponere cāƺ peccati vel p ſe vel p accñs. Nec iterū corrumpitꝛ aīa puuli a corruptōe aīe pentuƺ. cū nō ſint aīe ex traduce ſicut corpa. Nec a ſeipa pōt dici ꝙ corrū pitꝛ. nihil eim ē cā corruptōis ſuiipſiꝰ. ſic ergo aīa puuli corpi iſuſa ex nulla pte hƺ corruptionē. Si ergo pcīm ē corruptio in aīa. appet ꝙ originale nullo mō pōt dici pcīm. ¶ Itē nihil agēs hƺ qua litatē quā hƺ agit in alteꝝ. niſi idućēdo talē quali tatē q̄lē hƺ. ita vt non egrediatꝛ genus. verbigra. ſi ignis agat in ferrū hƺ caliditatē quā hƺ. nō agit in ipo idućēdo caliditatē alteriꝰ generis. ſƺ caliditatē generis eiuſdē. ergo ſi caro corrupta ſm corru ptionē quā hƺ aliquo mō inducit corruptionē in aīa. nō iducet corruptōƺ alterius generis ſƺ eiuſ dē. Si ergo corruptio i carne fuit penalis tñ ꝛ ñ culpabilis. vƺ ꝙ ſi ab ipa iducatꝛ corruptio in aīa. illa erit penalis tñ ꝛ nō culpabilis. ꝛ ſi hoc: redit ſemꝑ ꝙ nunꝙ erit origiale peccatū. ¶ Itē ad idē. Lex tpalis tenetꝛ a lege eterna. ꝛ iuſticia legis tpa lis a iuſticia legis eterne. ſƺ iniuſticia legis tpalis ñ punitꝛ aliquis pſonalr ꝑ peccato pentū. ergo ſi cū maiori miſericordia ē iuſticia legis eterne ꝙ̄ iu ſticia tēporalis. nunꝙ̄ ſm iuſticiā legis eterne pu nietꝛ aliquis pſonalr pro culpa primoꝝ parētuƺ. ꝛ maxime eternalr. ſƺ hoc eēt ſi poneretꝛ origina le peccatū. ipſi eim dicitꝛ deberi ꝑpetua carētia vi ſionis dei ſm ꝙ huiuſmōi. ꝛ ita nō dƺ poni pec catū originale. Aut ſi dicatꝛ ꝙ aliquis punitꝛ ex pe na parentū. videtꝛ ꝙ ſaltem magis deberet puniri ꝑ peccatis ꝓximoꝝ parētum ꝙ̄ primoꝝ. ¶ Iteƺ iuſtuƺ ē vt pena ſuū teneat actorē. ſed puulus qui modo naſcitꝛ nullius peccati fuit actor ſed ſolū pri mi pentes. ergo iſti nulla pena debetꝛ. i ergo illi redditꝛ. iniuſte agitꝛ cū illo. ¶ Preterea quicqd fit de corpibus. aīa illius puuli nullo mō fuit in pri mis parētibus. ergo videtꝛ ꝙ nullo mō debēt pu niri ex pcīo eoꝝ qcqd fit ꝺ corpe ipſius. Cō eiƺ dicitꝛ Exo. xx. Ego ſuƺ deus deꝰtuꝰ fortis zelotes

viſitans iniqtates patrū in filios. hoc itelligitꝛ cuƺ filij imitantꝛ iniquitatē patrum. ꝛ hoc pƺ p hoc ꝙ ibi ſubiungitꝛ. in tertiā ꝛ quartā gn̄ationē eoꝝ q oderūt me. Si ergo puulus cum naſcitꝛ nō imitatꝛ iniquitatē patris. nō videtꝛ ꝙ debeat vindicari in ipſo. ¶ Preterea Ezech. xviij. omēs anime mee ſūt. vt aīa pr̄is. ita ꝛ aīa filij mea ē. aīa que pecca uerit ipa morietꝛ. filius nō portabit iniqtatē pr̄is. Si ergo ſm decretū iuſticie legis eterne. nō extē ditꝛ pena vltra culpā. ſi filius nō portabit iniqtatē patris. ergo neqƺ quo ad penā neqƺ quo ad cul paƺ trāſfundetꝛ originale peccatū i poſteros. ¶ Itē oēs peccauimus i adam peccāte. ergo ſatiſfacie mus in adaƺ ſatiſfaciēte. cū deus ſit ꝓnior ad mi ſerēduƺ ꝙ̄ ad puniēduƺ vel dānandū. ¶ Itē ideo peccauimus in adam peccāte qꝛ i lūbis eius era mus. ſed ſilr i ipſo eramus ſatiſfaciēte. ergo in eo ſatiſfecimus. ¶ Itē potētior ē gr̄a ꝙ̄ peccatū. er go ſi peccatū poterit oēs corrūpe. ꝛ gratia ei da ta poterit oēs ſaluare. Oppoſitū huius oſten ditꝛ multiplr. primo p timorē beſtiaꝝ. timor enim hoīs añ peccatū fuit ſup omia aīalia ꝛ dominauit ſicut mōſtratꝛ i gen̄. Dominamini piſcibꝰ maris. ꝛ iteꝝ adduxit ea ad adā vt videret qd vocaret ea ꝛc. mō autē ecōtrario ē. ꝛ ꝓcipue timet homo ſerpētē quā eua nō timuit Gen̄. iij. Et vñ ħ. timor eim iſte omniū ē ꝛ pena ē. dicit. n. Tullius. ꝙ oīuƺ nāle ē ergo pena iſta nālis ē. ergo hō nō eſt natu ralr pure innocēs aut deus iniuſtus ē. quoniā ſi ne peccato punit inocētes. Si ergo deus iuſtus ē peccatū originale ē. ¶ Scđo p dolorē mulierum pturientiū. cū ergo oīuƺ malieꝝ ſit nālis. ē ergo ꝑ peccato originali. ¶ Tertio per mala que patiuntꝛ pueri. qui in actu nihil cōmiſerunt. patiuntꝛ tñ cō buſtiones. febres. variaſqƺ egritudines. ꝛ iniuſtū eēt ſi p omnia innocētes eſſent. peccatū ergo pre ceſſit in eis. ſƺ nō actuale: ergo originale. ¶ Quar to p pugnā ſanctoꝝ quā habuerūt ꝯ malum ꝯcu piſcētie carnis. de qua aplūs ad gal̄. v. Spūs cō cupiſcit aduerſus carnē. hāc pugnā hñt omnes. ꝛ hec pugna bona ꝛ etiā in ſanctis glorioſa. ſed nō eſt ꝯ bonū. ergo contra malū. eſt ergo malum generale omniū originale peccatū. ¶ Si dicatur concupiſcētia ꝯtra quā pugnas eē bonū. audi ſa lomonē dicentē. fili poſt ꝯcupiſcētias tuas ñ eas. faciēt eim te in gaudiū inimicis tuis. ergo ſequē do cadis in abyſſuƺ peccati. malū ergo ē ꝯcupi ſcētia carnis. ¶ Quito p circūciſionē iſaac qui fi lius fuit ꝓmiſſionis ꝛ nō naturalis. qꝛ ſterili pa tri ꝛ ſterili matri datus ē. ꝛ tñ niſi circūciſus fuiſ ſet perijſſet. qꝛ a dño dictū erat gen̄. xvij. Maſcu lus cuiꝰ ꝑpucij caro circūciſa ñ fuerit. pibit aīa il la de pplo ſuo. ſƺ nō niſi p pcīm. ergo pcīƺ hēbat iſaac taƺ ſanctē natus. ergo multo fortius ꝛ nos. ¶ Sexto p hoc ꝙ primi pentes fecerūt ſibi peri zomata gen̄. iij. ꝛ p hoc ꝙ q̄dā mēbra dicūtꝛ pu

abūnda. ſʒ vnde hoc: nō niſi pp' pcti corruptōez
in porta originis opantē. ¶ Auctoritatibus nixis
illō pbat. iij. Jo. Niſi q renatus fuerit ex aqua ꝛ
ſpūſ. ꝛ c. generalr loquit. ergo neminez excludit.
ergo oēs oʒ renaſci. ergo ſpūalr mortui ſūt. Jtez
ad Ro. v. p oibus mortuus. ergo omēs mortui
ſūt p quibus mortuus ē xps. Jtē oēs nati ſumus
filij ire. ephe. ij. Scdʒ hec ergo ſi qrit vtrū pec
catū originale ſit. dicimus ꝙ ſic. ¶ Ad obiecta āt
rñdemus. ꝛ pmo ad primū hoc mō. Scimus eiʒ
ꝙ originale culpe duplex fuit debita pena. vna q
ē carentia viſiōis dei. ꝛ q2 hec nō fuit pmouens
ſʒ ſuffocās. iō hoc remouet i baptiſmo cū culpa.
Alia vero pena fuit pnitas ꝛ hec nō fuit pena ſuf
focans ſʒ pmouēs illi cui iſligebat. ꝛ iō i baptiſ
mo nō tollit ſʒ relinquit homini ad exercitiū. ꝯ qd
pugnans exercitat ꝛ pmouet. ēt qd pʒ. q2 ipſi ſic
exercitato reddit corona p certamine que alr nō
redderet eidē. ſicut dicit apl's ij. ad Thimo. ij. nō
coronabit niſi q legitime certauerit. Unde ꝛ ſi alr
fieret hō beatus. ꝛ nō certās ꝯ illaʒ pnitatē. nū
quā tñ redderet ei corona p certamine. q2 valde
ē ipſi homini glorioſuʒ. Si aūt obijcit Julianus
ꝙ ex hac pena neceſſario ſeqt culpa. dicimus ꝙ
ſi hec pena ordinat ad malū: nō tñ ad malū culpe
in eodē. ſʒ ſi ex ipſa ſequit malū culpe hoc ē i ipa
ple: ꝛ nō i illo cuius ē pena. Uñ cū i ipſo cuius ē
pena ordinet ad multiplicē fructuʒ. ſi ſubtraheret
illa pena. dānificaret in ſubtractione illius. ¶ Ad
ſcdō obiectū dicimus. ꝙ etſi ples ſit bonū matri
monij. ꝛ plem comitet malū peccati originalis.
nō tñ ad nuptias dicēduʒ ē ſequi malū. ꝛ hoc q2
aliunde ē proles. aliunde autē peccatū originale.
ples eim a deo ē. peccatū aūt a defectu vel caren
tia debite iuſticie. nuptie aūt ordinant ad plez ſi
ue ad bonū plis. ꝛ nō ad defectū. qd pʒ. Si enim
nunꝙ peccaſſet homo. nihilominus eēnt nuptie
ꝛ eēt bonū plis. queadmodū ergo volens aliqs
facere pedē. nō intēdit ipm facere claudū. pp de
bilitatē tñ virtutis accidit pedi ipm eē clauduʒ. cū
aliunde ē pes. ſ. a facilitate. aliūde claudus videlʒ
a defectu ſuo. ita ē ex pte iſta ꝙ plis bono accidit
illud maluʒ. ꝛ iō nō ē dicēduʒ illud maluʒ cōſeq
ad nuptias. ¶ Ad tertiū dicēdum. cōcedo ꝙ ſicut
virtus nō traducit ita neqʒ viciū quātuʒ ad idē
titatē i numero. ſicut virtus iſta numero que fuit i
patre nunꝙ ē in filio. ita viciū qd fuit in patre idē
numero nunꝙ ē in filio. qd pʒ remanente adhuc
originale i patre ꝯuenit eē originale i filio. tñ ītel
ligēduʒ ē ꝙ differēter ē in bono ꝛ i malo. Bonū
eim nō ē in nobis a nobis. ſʒ a deo. ꝛ ēt imediate
ſine aliquo medio ē a deo i quolibet in quo ē. qd
pʒ cuʒ bonū ſine virtus nō ſit in nobis niſi p grē
collatiōnē. grā aūt cuiuſqʒ ꝯfert. imediate cōfert
a deo. ꝛ nō vni p alteꝝ. pʒ ꝙ bonū ñ pōt ab vno
in alterū traduci. ſed malū in nobis eſt a nobis ꝛ
ſufficiens cā mali. ꝛ iō magis fuit rō traducēdi
ꝗtum ad malū ꝙ ꝗtuʒ ad bonū. ¶ Ad aliud qd
obijcit ꝙ agēs ſemp nobilius ē patiente. ꝛ ſimilr
ad aliud ꝙ nihil agēs ſm aliquam qualitatē pōt
agere in alteꝝ: niſi iducēdo ſilē. ita vt cū egrediat.
ergo pʒ quō rñdenduʒ ē per pdicta. neqʒ eim eſt
dicēduʒ ꝙ corpus agat i animā pprie loquēdo.
neqʒ ſimilr ē dicēdū ꝙ corruptio que erat pena
lis in carne faciat corruptionē alterius generis. ſ.
culpabilē in aīa. qualr autē ſentiēduʒ ē de his iſe
rius declarabit. ¶ Ad aliud qd obijcit ꝙ lex tē
poralis nō punit aliquē pſonalr p peccato parē
tum. rñdemus ꝙ in puulo fuerūt duo. caro ꝛ ani
ma. ꝗtum ad carnē ergo cū illaʒ ꝯtraxerit ex pa
tre. ꝛ aliquādo fuerit caro patris. potuit puniri p
delicto patris iuſticia legis eterne. ſicut a lege tē
porali poterat aliqs puniri i rebus in qbus debe
bat ſuccedere patri. ſʒ ſicut nō poterat puniri in
pſona ppria niſi pp propriā culpā. ita nec anima
puuli deberet puniri niſi hēret culpam. Unde ſm
augu. ꝛ anſel. ꝯcedimus ꝙ nō punit puulus pro
culpa patris. ſed p culpa ſua pprie loquēdo. nō
eim dicit apl's ꝙ ſolū adam peccauit. ſed dicit ꝙ
oēs peccauerūt in adam Ro. v. erat eim in adam
nō ſolum volūtas huius ſingularis pſone ſʒ vo
luntas vlis nature. quo cadēte a iuſticia originali.
cecidit etiā quelibet volūtas ſuccedētiuʒ poſterio
rū. caret eiʒ volūtas cuiuſlibet illa rectitudie quā
habuiſſet ſi adam ſtetiſſet. ¶ Qd ēt ſimilr obijcit.
ꝙ iuſtum ē vt pena ſuuʒ teneat actorē. viſuʒ ē quō
reſpōdenduʒ ē. oſtenſum ē enim quō puulus qli
bet in adam dicit peccaſſe. ¶ Qd autē ſimilr obij
cit ꝙ illud Exo. xx. Ego ſum deus zelo. vin. ꝛc.
nō intelligit niſi cuʒ iniqtates patrū replunt in fi
lijs. dicimus ꝙ hoc ē veꝝ. ſed qd dicit poſtea ꝙ i
puulo nō erat iniqtas. rñdemus p interēptionē.
in ipſo eim eſt culpa ſicut dictū eſt ante. ¶ Similr
autē ad illud qd obijcit de Ezech. xviij. filius nō
portat iniqui. pa. neqʒ pa. iniqui. filij. ꝯcedimus.
q2 etiā ppriam culpā habet. ꝛ pro ppria culpa
punit. ꝛ nō p aliena pprie loquēdo. vnde ſi de
bet ei pena p peccato primoꝝ paren. non debet
ei pena p peccato quē fecerat hec pſona inquātū
hec. ſed p peccato qd fecit iquātū erat habēs vni
uerſalez naturā. ꝛ inquātū erat pricipiū reſpectu
omniū. ꝛ inquātū erat habēs virtutē ꝯſeruādi ge
neralr originalē iuſticiam ꝛ i poſteris ſi ſtetiſſet.
Ex quo apparet ſilr ꝙ querit poſtea. Si hec ani
ma nullo mō erat i pentibus. quō peccauit i illis.
aut quō punit pp illos. dicimus eim ꝙ ſi hec ani
ma nō erat in aīa primi pentis ſm ꝙ ipē erat hec
pſona ſingularis. erat tñ ibi nihilominus rōe na
ture vlis quodāmodo. ꝛ ſm aliquos modos q
prius expoſiti ſunt. ita tamē vt nō itelligat anima
puuloꝝ educi p ppagationē vel per gnātionē in
eē a pentibus. Ex his ēt que dcā ſūt pōt videri

quoddã ꝙ poſſet querí videlꝫ.cũ aīa vniť carni
ꝑuuli i ipſa vnione.vtrũ vniať ſm ſe:aut ſm ſuas
potẽtias: aut quõ ꝯſicut.n. põt haberi ex ꝑdictis
dicimus ꝙ ñ ſolũ ſm ſe:ſꝫ rõne potẽtiaꝝ ſuarum
appetebat vniri.ſꝫ iſta appetitiua ñ ẽ intelligenda
ſpãlis appetitiua vniuſcuiuſqꝫ vis reſpectu pro/
prij actus.ſicut iraſcibilis ad iraſcẽdũ.⁊ ꝯcupi/
ſcibilis ad ꝯcupiſcendũ.⁊ ſic de alijs.ſꝫ erat ge/
neralis appetitiua appetẽs vniri corpi:ſicut cor/
pus habebat appetitiuã qua appetebat aīe vniri.
¶ Ad illud võ qđ obijciť.ꝙ omẽs ſatiſfecimus in
adã ſatiſfaciẽte.rñdeť ꝙ nõ ẽ ſile. Nã cũ pcĩm ſit
a ſolo arbitrio peccatũ ẽ a natura ⁊ in natura.⁊
ideo ꝓpagať.grã vero lꝫ ſit in natura tñ nõ a na
tura ſꝫ a deo ſolũ. ⁊ ideo ꝓpagari nõ põt.¶ Et
ad illud qđ obijciť deus ẽ ꝓnior ad miſerendum
ꝙ̃ ⁊c.dõꝫ ꝙ peccatũ originale nõ ẽ a deo acto/
re in nobis inq̃ꝫtum peccatum.vnde quod tranſ
fundať.originale ñ eſt a deo ſicut grã.ſicut poſtea
patebit.¶ Ad aliud vero dõm.ꝙ ſi noteť cã ꝑci/
ſa hec ẽ falſa.quia eramus i lũbis ade ipſo pec/
cãte iõ peccauimus.q2 ⁊ xp̃s in lũbis eius erat ñ
tñ i eo peccauit.duo.n.occurrunt q̃tenus ꝯcedať
ꝙ adã peccãte peccauimus:quia fuimus i eo po
tẽtia materiali ⁊ potẽtia naſcẽdi ſm ꝯcupiaꝫ.pri
mo mõ tñ fuit xp̃s in adaꝫ.nos aũt vtroqꝫ mõ.
¶ Ad vltimũ qđ obijcit plus poſſe grãm ⁊c.rñ/
deť ꝙ duplex ẽ cã quare grã ade ñ remouit origi
nale.vna ẽ quia facilius ẽ corrũpere q̃ reedifica
re.deſtruere q̃ ꝯſtruere.Scđa ẽ.quia ex ſnia di/
uina lata ſup adã ⁊ totã poſteritatẽ.adheſit cor/
ruptio humano generi quã ſniam grã delere nõ
potuit data alicui puro homini.ſed data xp̃o qui
erat deus ⁊ hõ.Si eniꝫ ꝑ grãm datã primis pa/
rẽtibus deleta eẽt:iam nõ mãſiſſet iuſticia diuine
vltionis lata in tantã poſteritatẽ.⁊ ita iuſticia di/
uina q̊ ad hoc euacuareť.qđ ẽ inconueniẽs.miſe
ricordia.n.⁊ ſi tẽperet iuſticiã ñ tñ eã euacuat.

Membruꝫ ſecunduꝫ.

Secũdo queriť quid ſit pcĩm origina
le.⁊ primo vtrũ ſit culpa tñ.aut pe/
na tñ.aut vtrũqꝫ.aut neutrũ. Scđo.ſi
ẽ culpa vtrũ ſit voluntariũ vel ñ.Ter/
tio quia ponunť quedã rões originalis qualr itel
liganť ⁊ iter ſe differãt.Quarto ſi pcĩm originale
ẽ pena.vtrũ ſm carentiã diuine iuſticie.

Articulus primus.

Ad primũ ſic videť ꝙ nec ſit culpa nec
pena.ꝑ hoc q' dr.ij.li.ſenť.diſ.xxx.cã.ꝙ
diligẽter quidã dicebãt ipm origiale
nec eẽ culpã nec penã ſꝫ tantũmõ rea
tũ.i.debitũ vľ obnoxietatẽ qua obnoxij ⁊ addi/
cti ſumus pene tpali ⁊ eterne ꝓ peccato primi pa
rẽtis. Ratio aũt iſtoꝝ ſumebať ex ſimilitudine le/
gis tpalis ad legem eternã. Si enim i crimie leſe
maieſtatis ſm legem tpalem ⁊ ſi nõ peccauerunt
filij ſunt tamẽ obnoxij pene ꝓ delicto parentum.
videť ſimiliter ꝙ.ſi peccatũ ade fuit quaſi crimen
leſe maieſtatis in eo ꝙ vſurpare voluit ſimilitu/
dinẽ deitatis.ꝙ ꝓ peccato eius ſm legẽ eternam
teneanť paruuli obnoxij pene:ẽt ſine culpa ſua.⁊
hãc obnoxietatẽ appellãt ipſi originale.ſm iſtos
ergo nõ ẽ originale culpa.quia culpa fuit in ſolo
adã.neqꝫ pena ẽ ſꝫ tantũmõ obligatio ad penã.
¶ Contra iſtos aũt obijciť ꝑ auctoritatẽ aug.in li.
v.rñſionũ ꝯtra Pelagiũ ⁊ Celeſtinũ q dicebãt.
ꝙ pcĩm nõ trãſit niſi in imitatores parentuꝫ. vñ
ſi i paruulis remaneret aliqđ poſt parentes.dice
bãt illud eẽ tñ penã ⁊ nõ culpã anteq̃ actuali/
ter peccarẽt.querit ergo aug.ſm quẽ moduꝫ ꝑ/
trãſiuit ſnia i illos in quos ñ ꝑtranſibit culpa.niſi
forte ſm nos iniuſtus ſit deus q expꝫtes delicti il/
loꝝ paſſus eſt nos pene vinculo obligari.ex qua
auctoritate apparet apte ꝙ nõ ſolũ i origiali po/
nẽda ẽ pena ſꝫ ẽt culpa.¶ Qđ aũt vtrũqꝫ ſit i ipo
origiali .ſ.⁊ pena ⁊ culpa. oñdiť hoc modo ꝑs.
Benedixiſti dñe terrã tuã ſup illũ locũ.aut exten
des iram tuã.glo. oẽs traximus ab eo penam ⁊
culpã. ergo ſi qđ ꝯtrahimus a primo parẽte origi/
nale ẽ.in originali ẽ pena ⁊ culpa.¶ Itẽ ambro.
Viciũ naturam ledit.culpa deũ offendit.ſꝫ origi/
nale deũ offendit.qđ pꝫ per hoc ꝙ ipi debeť ca/
rentia viſionis dei.¶ Itẽ naturam ledit hoc ma/
nifeſtũ eſt.tñ ex ꝑte corpis tñ ex parte aīe erit.er/
go originale habẽs ⁊ culpã ⁊ viciũ.viciũ auteꝫ
ibi appellať pena.qđ eniꝫ ledit ⁊ viciat naturam
pena ẽ.¶ Itẽ aug.inter apoſtaſiã primã ⁊ penaꝫ
gehẽne.media ⁊ pccã ſũt ⁊ pene.ſꝫ origiale me/
dium ẽ inter primã apoſtaſiã ⁊ pcĩm primi ho/
minis:⁊ vltimã penã gehẽne/⁊ natura ⁊ tpe.qđ
pꝫ.niſi.n.fuiſſet prima apoſtaſia.nõ fuiſſet origi/
nale ſecutũ in ꝑuulis.¶ Itẽ ꝑuulis decedentibus
nõ reddereť gehẽna niſi origiale ꝑceſſiſſet i illis.
In originali ergo ẽ pena ⁊ culpa.¶ Si antẽ hoc
ꝯcedať.oñdiť ꝙ ẽ pena tñ. ꝑ aucto.aug. de ver/
bis apli quã ponit mgr in.ij.ſen.di.xxx.c.in no/
mine.vult.n.ibi dicere ꝙ origiale dr ꝯcupia ſiue
viciũ qđ paruulũ habilẽ facit ꝯcupiſcere ⁊ adul
tũ ẽt ꝯcupiſcentẽ reddit.ſm ꝙ tale ẽ:nõ niſi pena
ẽ ⁊ nõ culpa.qđ pꝫ.q2 poſt baptiſmũ remanet.ñ
remaneret aũt ſi eẽt culpa.ergo originale erit tñ
pena.¶ Itẽ dicit hug.hoc viciũ origis hũane du
plici corruptõe naturã inficit.ignorãtia mentẽ:⁊
ꝯcupia carnẽ.Et poſt ſubiũgit.ſi queriť qđ ſit ori
ginale pcĩm i nobis.itelligiť corruptio ſiue viciũ
qđ naſcẽdo ꝯtrahimus ꝑ ignorantiã in mẽte:⁊ ꝑ
ꝯcupiaꝫ in carne.ſꝫ hec corruptio que ꝯtrahiť ꝑ
ignorantiã ⁊ ꝯcupiam nõ ẽ niſi pena. ergo origi
nale pcĩm tñ ẽ pena.¶ Itẽ.v.ad ro. ſuper illud.
Sicut ꝑ vnũ hoiem.glo.Adã preter imitationis

cōtēptuʒ occulta tabe carnalis ↄcupiē tabeficauit
ī ſe oēs de ſua ſtirpe vēturos. ſʒ hec carnalis cō/
cupia ñ ē niſi pena. ergo oꝛigiale ē tm̄ pēa. Q̄d
aūt ſit culpa. vr̄ p hoc ꝙ dicit aug. ad valerium.
Nullū pccm̄ puuli i ſua vita ↄmiſerūt ꝓpꝛiū. re/
manet ergo oꝛigiale p qd̄ ſub dyaboli ptāte ca/
ptiui ſūt: niſi lauacro regeneratōis ꝛ xp̄i ſanguis
redimunt̄. Hoc ēt hr̄. j. apoc. Qui dilexit nos ꝛ
lauit nos a pctis nr̄is i ſanguie ſuo. ſʒ lauacrū ſi/
ne lotio dr̄ eē a culpa. ergo oꝛigiale pccm̄ ē a cul/
pa. ¶ Itē aug. ad valeriū. p vnius hois volūtatē
malā oēs in eo peccauerūt. qn̄ oēs ille vnus fue
rūt. de quo ꝓ pena ſinguli pccm̄ oꝛiginale traxe/
rūt. ¶ Iteʒ i li. retract. i pꝛimis hoībus natura hu
mana peccauit ac p hoc nature humane nulla no
cuerunt peccata niſi ſua. ꝛ loquit̄ ibi de oꝛiginali
pcc̄o. ergo oꝛigiale pccm̄ culpa ē. Si. n. ñ eēt cul/
pa moꝛtalis. qualr̄ deberet ei carētia gloꝛie? de/
bet̄ aūt ei ſicut hr̄ ſup illud. iij. ad ro. ꝓpter remiſ
ſionē p̄cedentiū delictoꝝ i ſuſtētatōe dei. glo. non
videre deū erat eis pena ꝓ pcc̄o pꝛimi hois ſiue
ꝓ pcc̄o oꝛiginali. ꝓpter qd̄ obcluſus erat aditus
regni celoꝝ. Huius gr̄a ſuppoſito ꝙ ſit culpa.
querit̄ vtrū eadē culpa ſit noſtra ꝛ pꝛimi paren/
tis. Et vr̄ ꝙ ſic. p hoc ꝙ dicit hugo. Nos qui ab
eodem naſcēdi oꝛiginē traximus. qd̄ illi actuale
fuit oꝛiginale habemus. quia ī nos p ſolā neceſſi
tatē deſcendit qd̄ in illo per actionē fuit. ꝛ ita illa
que erat illius actualis erat nr̄a oꝛiginalis. ¶ Itē
per ſimile argui̅t. Filij eniʒ puniunt̄ ꝓ pcc̄o parē
tis: vtpote. qui de illegitimo matrimonio naſcun
tur. ꝛ nō ē niſi culpa i parēte. ergo vr̄ ꝙ oꝛigiale
pccm̄ ñ ſit niſi culpa ipſius adē. ¶ Cōtra. cū dictuʒ
ē. iiij. reg. v. Lepꝛa naaman adherebit tibi ꝛ ſe/
mini tuo poſt te. vnuſquiſqʒ de ſemie habuit ꝓ/
pꝛiā lepꝛā. ergo a ſili cū puniꝰ eēt adā i ꝓſte
ritate ſua. illi q erāt de poſteritate: ſinguli habue
rāt lepꝛā ꝓpꝛiā peccati. ¶ Itē dicit greg. ꝙ qui/
libet traxit ſaccū. i. meritū ſacci. ſaccus aūt dr̄ ipſa
moꝛtalitas. meritum autem ſacci ipſa culpa. ergo
culpa oꝛiginalis eſt in ipſo paruulo. Et ſuper il/
lud ps. In iniqtatibus ↄceptus ſuʒ ꝛ i peccatis
ↄcepit me mater mea. Glo. Nemo naſcit̄ niſi tra
hens penā ꝛ merituʒ pene: niſi tu q de ſpūſancto
ↄceptus es. ergo cuʒ trahat̄ illō qd̄ ē oꝛigiale erit
culpa. hoc. n. ē meritū pene. Ad qd̄ dōm. ꝙ oꝛi
ginale hʒ vtrūqʒ in ſe. ꝛ culpā ꝛ penaʒ. culpa eſt
carētia debite iuſticie. ſiue defoꝛmitas quedaʒ q̄
ipſa aīa defoꝛmat̄. ↄcupiſcētia vero ē ipſa pena q̄
in paruulis dicit̄ ↄcupiſcibilitas. in adultis vero
dicit̄ ↄcupiſcētia actu. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur in
ↄtrarium. ꝙ nō ē culpa nec pena ſʒ tm̄ reatus. i.
obligatio ad penam. dicendū ē ꝙ nō ē ſimile in
lege eterna ꝛ lege tēpoꝛali. In lege enim tempo
rali punit̄ ꝓles pꝛo peccato parētis. In lege vo
eterna punit̄ homo ꝓ pcc̄o qd̄ ſuuʒ ē rōne pſo/
ne vel nature. Unde auguſt. in lib. retract. nōnulli
homini ſʒ nature dixi peccata nocere niſi ſua. lex
enim tp̄alis punit tēpoꝛaliter ꝛ ex pte carnis. lex
vero eterna punit eternaliter ex pte aīme. pꝛo eo
qd̄ ē ſuū peccatū vel quaſi ſuū. ¶ Ad ſcd̄m vero
dōm. ꝙ lʒ peccatū oꝛiginale ſit ↄcupiſcētia. nō tm̄
eſt tm̄ pena. cum eniʒ dicit̄ peccatū oꝛiginale ē cō
cupiſcētia: materialis videt̄ eſſe p̄dicatio. foꝛma/
lis autē cum dicit̄ macula ſiue defoꝛmitas ex oꝛi
gine pꝛimoꝝ parentū ↄtractā. Hugo tm̄ de ſacro
victo. dicit. Concupiſcētia ſpiritus inoꝛdinata eſt
culpa. concupiſcentia carnis pena ꝛ culpa. pena
p̄cedentis culpe. ꝛ culpa ſubſequētis pene. ¶ Ad
tertiū dicendū. ꝙ illud qd̄ dicit hugo. intelligitur
de oꝛiginali peccato ratōne pene. cū querit̄ quid
ſit oꝛiginale peccatū ꝛc̄. Illud vero qd̄ pꝛemittit
dicēs. Hoc viciū oꝛiginis naturā inficit. pōt intel
ligi de oꝛiginali culpa. ¶ Ad quartū vero dicen
duʒ ꝙ illud ꝙ dicit̄. v. ad roma. ſuper illud. ſicut
per vnum hoiem ꝛc̄. de peccato oꝛiginali loquit̄
ratōne pene que ē ↄcupiſcentia. ¶ Illa vero que
obijciunt̄ ꝙ peccatū oꝛiginale ſit culpa. nō exclu
dunt quin ſm̄ aliqd ſit culpa ꝛ ſm̄ aliud pena. ra
tiōe. n. carētie iuſticie oꝛiginale pccm̄ pōt dici cul
pa. rōne ↄcupiſcētie pōt dici pena. ¶ Ad vltimuʒ
vero dōm. de eo qd̄ videt̄ Hugo dicere. ꝙ illud
qd̄ illi fuit actuale nobis ē oꝛiginale. dicendum ē
ꝙ hoc dictum ē per cām. non enim per eſſentiaʒ
actuale peccatuʒ ipſius ade ē noſtrum oꝛiginale.
ſicut enim differunt ſubiecta. ita differūt peccata.
ſed per cauſam pōt dici ꝙ actuale peccatū illius
fuit cā noſtri oꝛiginalis.

Articulus ſecundus.

Deinde querit̄ vtrū oꝛiginale pccʒ de/
beat dici volūtarium. ꝛ vr̄ ꝙ ſic. dicit
aug. i li. de vera reli. Pccm̄ adeo vo
lūtariuʒ ē. qd̄ ſi nō ē volūtariū: non ē
pccm̄. oꝛiginale ergo ſi nō ē volūtariū nō ē pccʒ.
ſʒ ē pccm̄. ergo ē volūtariū. ¶ Contra. velit nolit
pccm̄ oꝛiginale ↄhit puulus. ergo ñ ē volūtariū.
Inuolūtariū. n. dr̄ cuius pꝛicipiū ē extra eo nihil
ↄferēte q patit̄. ¶ Itē ſi ē volūtariū. aut ē tm̄ volū
tariū rōne volūtatis pꝛimi parētis. aut ē volunta
riū aliquo mō rōne volūtatis i ipō in quo ↄhit̄.
Et vr̄ ꝙ rōne volūtatis i pꝛio parēte. dr̄. n. ſup il
lud. v. ad ro. Sic p inobediētiā ꝛc̄. oꝛigiale pccʒ
ex volūtate ē. qꝛ ex volūtate pꝛimi hois ſemiatuʒ
ē. vt in illis eēt ꝛ i oēs trāſiret. Cōtra. pccm̄ dr̄
volūtariū cū ē in volūtate a qua cauſat̄. ſʒ a volū
tate ade cum cauſet̄ pccm̄. dr̄ tm̄ voluntarium in
volūtate ade. ꝛ ita tm̄ ibi pccm̄. ſʒ nō dicit̄ tm̄ ibi
pccʒ. ergo nec tm̄ ibi volūtariū. ¶ Ad pꝛimū dōʒ
ꝙ pccm̄ oꝛiginale dōm ē voluntariū. vn̄ aug. i li.
retra. Illud qd̄ in puulis dr̄ oꝛiginale pccm̄ cum
adhuc nō vtant̄ arbitrio voluntatis. nō obſcure

vocat voluntariũ. q2 ex pria hoĩs mala voluntate ꝯctũ. Sʒ vr̃ eſſe ꝯ̃riũ. q2 in eodẽ li. dr̃. Uſqʒ adeo pctm voluntariũ malũ eſt. vt ſi nõ ſit voluntarium: nullo mõ ẽ pctm. q̃ diffinitio põt videri falſa. ſed ſi diligẽter diſcutiatur iueniet eẽ veriſſima. pctm quippe illud cogitãdũ ẽ. qđ tãtũmõ pctm ẽ. ñ qđ ẽ in pena pcti. Si ergo pctʒ originale ñ tm̃ ẽ pctʒ ſʒ ẽt pcti pena. nõ extendet illa diffinitio ad pctm originale ⁊ ita nõ dicet voluntariũ malum. ¶ Ad qđ dõm. ꝙ illud qđ dic̃ aug. nõ excludit qn pctʒ originale ſit voluntariũ. ſʒ ꝙ nõ dicat voluntariuʒ in rõe pene pcti. loqt̃ tñ ibi đ qbuſdã pctis q̃ fiũt a neſciẽtib⁹. q̃ quodã mõ dicunt voluntaria quodã mõ inuoluntaria. ¶ Ad illud qđ obijcit. ꝙ debeat dici inuoluntariũ. dõm ẽ ꝙ nõ ſimplr̃ dr̃. licʒ eiʒ ñ fiat a voluntate ipſius puuli: fit tm̃ a voluntate humane nãe. quã iſte ꝑticipat deſcẽdẽs ab adaʒ. Aliter ẽt accipit inuoluntariũ a pho. ⁊ aliter hic. Phs eiʒ ñ reſpicit voluntariũ ⁊ inuoluntariũ ꝓut ad ꝑſonã ſingularẽ referunt. theologus vo ꝓut refert ad ꝑſonã vel nãʒ. ¶ Ad illud vo qđ cõiter obijcit. Si voluntariũ ẽ vtꝝ a voluntate primi parẽtis vel a voluntate ei⁹ i quo trahit. Dicẽdũ ꝙ a voluntate primi pentis. lʒ aliq vellẽt dicẽ ꝙ qdam appetit⁹ eſt in aĩa puuli. quo appetit magis vniri corpi ſic corrupto q̃ ñ vniri. ⁊ rõe illius dicatur voluntariũ pctm originale. ſʒ q2 illud nulla auctẽ fulcit. ⁊ vr̃ ſm hoc actuale pctm. eadem facilitate ꝯtẽnitur qđ a qbuſdaʒ approbat.

Articulus tertius.

DEinde querit qd ſit originale peccatũ ꝑ varias diffinitões q̃ eis aſſignant. Ponit eniʒ talis diffinitio originalis pcti. Originale pctm eſt carẽtia vl̃ nuditas debite iuſticie. ſiue originalis impotẽtie habẽdi iuſticiã. per inobediẽtiã ade ꝯctã. ¶ Ad cui⁹ intellectuʒ notandũ. ꝙ duplex eſt iuſticia a gratia gratũfaciente. ⁊ de illa ad pñs nõ intendimus. ⁊ eſt iuſticia nãlis. ⁊ hec eſt duplex. que fuit in ſtatu inocẽtie. ⁊ que adhuc remanet in ſtatu nãe corrupte. de illa que fuit i ſtatu inocẽtie dr̃ in ecc̃. de⁹ ab initio fecit hominẽ rectũ. hanc autẽ rectitudinẽ ſi adam ſtetiſſet: illi q deſcẽderũt ab eo habuiſſent. nũc aũt curuitatem quã ex pcto ꝯtraxit trãſmiſit ad poſteros. ⁊ iõ dr̃ nuditas debite iuſticie per inobediẽtiã ade ꝯtractã. hec autẽ diffinitio dat ꝑ cãm efficientẽ. ¶ Alia diffinitio ponit talis. Peccatũ originale ẽ viciũ ex corruptõe ſeminis i homine natũ. ⁊ hec diffinitio vr̃ dari ex pte cãe materialis. Tertia vo diffinitio ponit que dic̃ ꝙ peccatũ originale ẽ ꝯcupiſcẽtia ex vicioſa cõditõne noſtre originis ꝯcta. ⁊ hec determinat ſm̃ ꝙ peccatũ originale ẽ mãliter. Attendẽdũ aũt ẽ ꝙ ꝯcupiſcẽtia ñ accipit hic ſpãliter ꝓ eo ꝙ ẽ potẽtie cõcupiſcibil. ſʒ generalr̃ ꝓut eſt cuiuſlibet appetere rõnalis ex ꝯiũctõe primaria cũ carne corrupta. Eſt aũt alia ꝯcupiſcẽtia q̃ ẽ ptis ſenſibilis. ⁊ hec dr̃ eẽ pena. Illa vo que rõnalis ẽ aliqñ dr̃ culpa. vtraqʒ vo ꝓprie loquẽdo pena ſequẽs ex corruptõe nãe. Adhuc ẽt q̃rit vtꝝ illa diffinitio pcti. Peccatũ ẽ auerſio ab imutabili bono ⁊ ꝯuerſio ad cõmutabile bonum ꝯueniat pcto originali. ⁊ dicũt qdã ꝙ ſic. vt i carẽtia debite iuſticie itelligatur auerſio. in ꝯcupiſcẽtia itelligat ꝯuerſio. ſed in hoc diſtinguũt iter pctm originale ⁊ actuale. ꝙ i actuali pcto ſit auerſio ⁊ ꝯuerſio actual. i originali dicat auerſio ⁊ ꝯuerſio habitual. ¶ Sʒ ꝯtra hoc obijcit cõuerſio habitual ñ dr̃ niſi vbi prius fuit ꝯuerſio actual. ſʒ ꝯuerſio actual ñ pceſſit i originali pcto ergo ñ dicet ꝯuerſio habitual. habitualis eiʒ ꝯuerſio dr̃ eẽ i aliq̊ q prius fornicat⁹ fuit ⁊ non penituit nec tñ mõ fornicat. ¶ Preterea vr̃ ꝯuerſio actual eẽ i originali pcto. actualr̃. n. ſepatus ẽ ſiue auerſus ipſe puulus ñ baptizat⁹ a deo. ergo vr̃ ibi eẽ auerſio actual. ¶ Ad qđ rñdẽduʒ ꝙ illa diffinitio pcti dat de actuali pcto mortali. ſic eiʒ loqt̃ i li. de li. ar. đ pcto. ſ. qđ ſit ꝓ xio ꝑ vſuʒ li. ar. In originali aũt pcto ñ ẽ ꝯuerſio actual vl̃ habitualis ꝓprie loquẽdo nec auerſio actiue dicta. lʒ eniʒ ex originali pcto rõne ꝯcupiſcentie ſit ꝓnitas ad pctm. nõ tñ dr̃ cõuerſio habitual. habitus eniʒ malus ex actu derelinquit. nec dr̃ auerſio actualis qua puulus ſe auertit. lʒ actu ſit auerſus ꝑ pctm primoꝝ parentum. ſed nõ dr̃ auerſio actualis niſi cũ homo auertit ſe ꝑ li. ar. a deo. nõ ſic aũt eſt in originali.

Adhuc etiã que · §. j ·

rit. Cũ i originali pcto ſit culpa ⁊ pena. ⁊ q̃dam corruptio ſit i itellectu. ſ. ignorãtia. q̃dã i affectu. ſ. ꝯcupia. vtrũ q̃tũ ad vtrãqʒ corruptiõʒ dicat originale pctm. Qđ ſic vr̃. pena eiʒ ꝓportionalis ẽ culpe. Si igit affligit pena ꝯcedẽtib⁹ i originali. ñ tm̃ q̃tũ ad carẽtiã delectatõis i ſũma bonitate. ſʒ q̃tũ ad carẽtiã viſiõis reſpectu ſũme virtutis in ipſo erat aliqd ꝑ quid hoc ⁊ illud infligebat. carentia aũt viſiõis dei nõ rñdet niſi ignorãtie. carẽtia delectatõis in ſũma bonitate ꝯcupiſcẽtie. ergo pctm originale dicet culpa q̃tum ad vtrãqʒ. ¶ Itẽ hugo đ ſancto victore dicit. ꝙ originale eſt corruptio vl̃ viciũ qđ ꝯ̃hinus naſcẽdo ꝑ ignorãtiã in mẽte. ⁊ ꝑ ꝯcupiſcentiã in carne. ꝑ carnem aũt intelligit affectus carnalis. Arguit ẽt vlteri⁹. In adaʒ nõ fuit tm̃ debitũ volendi que mandabat dñs ſed etiaʒ debitũ cognoſcendi. ergo ſi receſſus a debito eſt peccatũ vtroqʒ mõ peccauit ñ ſolũ in nõ volẽdo qđ debuit ſed etiã i nõ cognoſcendo. cũ ergo pctm originale ſit ſequela illius. erit originale peccatũ culpa q̃tum ad ignorãtiaʒ ⁊ q̃tum ad ꝯcupiſcentiã. Qđ autem ſit pctm ad ignorãtiam culpa, videt ex verbis ipſius. dic̃ eiʒ

ignorātia nō ꝓpter hoc viciuȝ in eis. quia cū naſcūtur veritateȝ nō cognoſcūt qñ nō debēt. ſȝ qꝛ tūc cuȝ naſcunt viciuȝ in eis eſt. quod poſtea impediunt ne veritatē cognoſcant qñ debēt. naſci ſine cognitōe nā eſt nō culpa. ſȝ in eo vicio naſci quo poſtea a cognitōe veritatis impediant culpa eſt nō nā. ¶ Item alibi. ignorātia boni culpa ē ⁊ pena. in mēte ꝯcupiſcētia mali culpa ē. ⁊ pena i carne. ex qbus colligit ꝙ ignorātia eſt culpa ꝓut ad originale pctm pertinet. ¶ Item ſuper illud ps. Ignorātias meas ne memineris. Glo. i. originale pctm qd eſt i puulis. Cōtra. dicit Aug. in li. de li. ar. Re vera omni peccāti anime duo ſūt penalia. ignorātia ⁊ difficultas. Ex quo accipit. ꝙ ignorātia i originali pcto ē pena nō culpa. ¶ Itē Aug. in ench. hoc ē primū creature rōnalis maluȝ. volūtas deficiēs ab incōmutabili bono. deinde iam volētibus ſubintrauit ignorātia rerum agēdaꝝ. ⁊ ꝯcupia reꝝ noxiaꝝ. Si ergo volētibꝰ ſubintrauit. erit ignorātia pena nō culpa. Ad qd dōȝ. ꝙ ignorātia ē pena. Si aūt dr culpa hoc nō ē niſi cauſaliter. ¶ Si aūt querat quare ī integritate pcti originalis ponit ꝯcupiſcētia potius ꝙ ignorātia. hoc ē: quia pctm ꝓprie ē i volūtate. ꝯcupiſcētia aūt penes volūtatē determinat. ⁊ iō magis ad rōnē pcti ptinet. ¶ Ad illud vo quod obijcit prio. dōm eſt. ꝙ licȝ pena duplr aſſignet in duplici carētia. nō pp hoc duo erāt formalr i culpa. volūtas eniȝ ſibi ⁊ rōni merct penam ſm auteȝ ꝙ pctm dicit in li. ar. liberū auteȝ arbitriuȝ dicit facultas volūtatis ⁊ rōis. ꝯgruēter ignorātia rñdet rōi: ꝯcupiſcētia volūtati. ¶ Ad ſcōȝ vo qd. dic Hugo dōm. ꝙ ignorātia dr culpa cauſaliter ſȝ nō formalr. imo pena. ex hoc eiȝ ꝙ voluntas eſt auerſa ab incōmutabili bono p pctm primoꝝ parentū. ꝯſequit ignorātia i rōne. culpa tñ dr quia diſponit ad eam vel eſt ei ꝯiuncta. ¶ Ad tertiū dōm de eo qd dicit in glo. ꝙ ignorātia accipit ibi ꝓ pcto originali. quia ſimul eſt cuȝ ipſo. ⁊ p originale pctm primo deficit rō a cognoſcēdo qd neceſſarium eſt.

Articulus quartus.

D Einde querit. Si originale pctm eſt culpa ⁊ pena. vtruȝ carētia debite iuſticie ſit culpa ⁊ pena. ⁊ ita ſm idē ſit cupla ⁊ pena. Quod āt ſic videt per auctem ſupradictā in qua dr. ꝙ īter primā apoſtaſiaȝ ⁊ vltimā penā gehēne quecūqȝ ſūt media. pcta ſūt ⁊ pene. ſȝ carētia debite iuſticie media ē īter illa duo. ergo ipa ſimul ē culpa ⁊ pena. ¶ Cōtra pena ē qd inuolūtariū. culpa malum volūtariū. ergo nō ſm id erit ordinabile culpa ⁊ pena. cū nō ſit idē malū volūtariū ⁊ inuolūtariū. ¶ Itē culpa ē iniuſticia. ois aūt pena a deo inflicta ē iuſta. ergo originale nō erit ſm ideȝ culpa ⁊ pena euȝ ideȝ nō ſit iuſtū ⁊ iniuſtū. Rñdendū originale quo ad carētiaȝ debite iuſticie ē culpa tñ. ita ꝙ ñ ē pena reſpēu alienꝰ qñ ſit in ipo originali. nihil tñ ꝓhibet ipſaȝ eē penā reſpēu volūtatis humane in adā peccātis. cū ergo qrit vtꝝ originale pctm ſm idē ſit pena ⁊ culpa. dōm eſt. ꝙ ſȝ carētiā debite iuſticie ē culpa. ſm ꝯcupiſcētiā vo ē pena. nihilominus tñ ſm ipſaȝ carentiā pōt eē pena nō alicuius qd ſit i ipſo pcto originali. ſȝ eius qd fuit in pcto primoꝝ parentū. ⁊ pōt dici volūtariū. qꝛ volūtate primi pentis ſeminatū ⁊ pōt dici penale ⁊ ita inuolūtariū: qꝛ iuſte a deo inflictū. Qd aūt dr iuſtū ⁊ iniuſtū ad diuerſa referuntur. Iniuſtū eniȝ dr rōne peccātis. iuſtuȝ aūt rōe penaȝ infligentis. Iniuſticia eniȝ dicit reſpēu ipſius ade vel paruuli in adaȝ peccātis. Iuſticia vo dei penam infligentis.

Membrum tertium.

C Onſequēter ꝓcedendū eſt ad cauſaȝ originalis peccati. Et prio querit vtꝝ ſolū ꝯtrahat per pctm primi parentis. ān per pctm etiaȝ alioꝝ parentuȝ. Secūdo ñ per pctm primi parētis tñ. vtruȝ per pctm ade ⁊ eue an tñ p pctm ade. Tertio q. fuit cā in pcto ade pp quā traductū ē originale pctȝ.

Articulus primus.

C Irca primū ſic dr Exo. xx. Ego ſum deꝰ zelotes vindicās pcta pſm i filios. ergo ꝓ pctis alioꝝ pentū puniūt poſteri eoꝝ. ¶ Itē ſic trahūt poſteri nāȝ humanā ab adā. ita poſteri alioꝝ pentū trahūt humanā nāȝ ab eis ⁊ ꝓximis. Si ergo p pctm eſt corruptio nāe. dȝ deſcēdē corruptio pcti ab alijs pentibus ſic a primis. Cōtra. ſi hoc eēt quāto poſteriores eēnt tāto eēnt miſerabiliores. qꝛ nō tñ ꝯherent. qꝛ nō tñ traherēt corruptōeȝ a primis pentibus. imo ab alijs pentibꝰ peccātibus. ¶ Preterea cū dr i Exo. Ego ſuȝ deꝰ zelotes viſitās pcta patrū. addit vſqȝ ad qrtā gnātōeȝ vel tertiā. ⁊ ita ponit terminꝰ. ſȝ i corruptōne ꝯcta a primis pētibꝰ ñ ponit tminꝰ. ergo ex pctis alioꝝ pentū ñ neceſſario ꝯhit corruptio pcti. ſȝ ꝯhatur aliq̄ pena. ſi. n. ꝯherct corruptio pcti: nō poneret terminꝰ. ¶ Itē dic Anſ. i li. ī ꝯcep. vir. pentū primoꝝ pcta ad originale pctȝ ñ eſtimo ptinē. Si. n. adā nequiſſȝ ad eos quos gnāturos erat iuſticiā originalē ꝓducē. nequaqȝ poſſȝ eis originalē iniuſticiā trāſmittē: qñ ergo nullus poſt adaȝ filijs ſuis potuit originalē iuſticiā ſuare. ñ vr iō cur ꝓximoꝝ pentū pcta filioꝝ aiabus debeāt iputari. ¶ Sȝ forte dicēt aliqs ꝙ pentes ꝓximi ad poſteros originaliter nō poſſunt corruptōem peccati trāſmittere ſed augere. Cōtra qd ſic obijcit. vbi nulla eſt iuſtica. ibi nulla poteſt auferri. vbi autȝ

nulla pt auferri nulla pt addi iniuſticia. ⁊ ita ñ pñt
augeri. nulla ergo corruptō pcti pōt dſcēdē origi
nalr ab alijs pentib⁹ ꝙ̄ a primis. Ad qd dicēdū
ꝙ pcīm originale nō trāſmittit ab alijs ꝙ̄ a pri/
mis parētibus. ¶ Ad obiectū vero i ꝯtrariū dōz
ē. ⁊ primo ad primū. ꝙ illud qd. i. xx. Exo. itelli/
git de viſitatiōe pctoꝝ i pentibus rōe penaꝝ i po
ſteris. cū ſint imitatores paterni ſceleris. hoc aūt
modo nō ē cā originalis pcti. lz eiz filij non ſint
imitatores paterni ſceleris i primis pētib⁹. nihil/
ominus i eis ꝯtrahit pcīm. Vñ Aug. ſup illud. v.
ad Ro. ſicut p vnū hoiem. ⁊c. ſicut xp̄s pter imi/
tatōis exēplū dat occultiſſimā fidelibus gr̄az quā
lateni ifudit pruulis. ſic ⁊ adā pter imitatiōis exē/
plū occulta tabe carnalis ꝯcupie tabeficauit in ſe
omnes de ſua ſtirpe vēturos. ¶ Ad aliō vō dōm
ꝙ nō ē ſimile de primis pentibus ⁊ de alijs. pri/
mi eiz pentes poterāt ꝯſeruare iuſticiā originalē.
qd nō poterāt alij pentes. ⁊ ita ex iuſticia dei po
terāt trāſmittere originalē iuſticiā. ¶ Ad illud vō
qd obijcit. ꝙ primi pentes pñt augere corruptio
nē peccati. dōm ē. ꝙ illud augere nō pñt ſz ꝙ effe
ctus ex illa corruptione eliciat citius: ſuis deme/
ritis adducere poſſunt.

Articulus ſecundus.

Secūdo querit ſi pcīm primi hois tm̄
ꝯtrahat. vtrū p pctz adā ⁊ eue. an tm̄
p pcīm ade. Et videt ꝙ magis p pctz
eue. cū illa prior peccauerit ⁊ adaz p⁹
p illā. ¶ Preterea i iſtictiōe pene iterſerit. ꝙ adā
vocauit vxorē ſuā euā: eo ꝙ mr̄ eēt cunctoꝝ viuē
tiū. ⁊ intelligit vitā mortalē hn̄tiuz in quo inuit ꝙ
trāſfuſio mortalitatis facta fuit p euā: pari rōne
originalis culpe. Cōtra. vr̄ ꝙ magis attribuat
ade. dr̄ eniz ad Ro. v. Regnauit mors ab adā vſ
qz ad moyſē ēt i eos q nō peccauerūt. i ſilitudinē
puaricatiōis ade ex quo videt ꝙ ab adā facta eſt
trāſmiſſio originalis culpe. ¶ Itē ei pricipalr fa/
ctū ē pceptū. ergo eius fuit pricipalr i obediētia.
¶ Itē ſi nō adā ſz ſola eua peccaſſz: ñ neceſſe erat
totū genus humanū pire. poteritqz deus de adaz
i quo ſemē hoium erat: aliā facē mulierē. p quā ð
adā ppoſitū dei pficeret. ¶ Itē adā fuit pricipiū
totius humani generis. ergo i ipo tota fuit huma
na natura. peccādo ergo humanā nāz deforma/
uit. ñ ſic aūt eſſz i eua. ergo magis iputādū ē pctz
originale ade ꝙ̄ eue. Qd aūt vterque vr̄. Naz
ſi ex altera pte eēt icorrupta nā. nō videret totalr
corrupta. ſz ē totalr corrupta. ergo iputādū ē vtri
qz tāꝙ̄ toti eē. ¶ Ad qd rn̄dēdū ꝙ magis iputan
dū ē adā ꝙ̄ eue. qr eiz humana nā ſic erat tota in
adā vt nihil de illa extra illū eēt. cū peccādo ſine
omni neceſſitate deuz exhonorauit. vñ p ſe ſatiſfa
cere nō potuit: gratiaz quā ppagādis potuit hūa
re pdidit. ⁊ peccatum ſecū cōnitāte pena trahit.

¶ Ad obiectuz aūt i ꝯtrariū dōz ē. ꝙ lz eua prior
peccauerit. tn̄ ñ plus quo ad damnū qd ide ſecu
tū ē. ſicut eniz pricipiū ppagādi. vñ ſequit ples
fuit i adā. ita pricipiū trāſmittēdi corruptionez vñ
ſequit originale pcīm fuit i adā. ¶ Ad ſcdm vō di
cēdū. ꝙ licet eua vocata fuerit mr̄ habētiū vitam
mortalē. hoc nō fuit niſi ad oñdēduz ꝙ p ipaz i/
troductū fuit ve. Ipa eiz i genere humano prima
peccauit. ſz ſi nō ꝯſēſiſſz adā. nō ſic pceciſſz corru
ptio. Vñ dicit Anſ. ſi nō adā. ſz ſola eua peccaſſet
nō neceſſe erat totū genus humanū pire ſz ſoluz
euā. ¶ Ad vltimū vō dicēdū. ꝙ tota cā corruptio
nis. ſ. originalis fuit adā peccator generās in eua
peccatrice. Si vō adā peccaſſet eua nō peccāte. ſz
ex alia nō peccāte generaret: vtrū reliquat orig i/
nale pctz. relinquēdū ē alterius pſcrutāti. videt m̄
ex iā dictis ſcq. eo ꝙ i ipo fuit ptās nō tm̄ amittē
di pſonalē iuſticiā ſz originalē. qd tn̄ ad preſens
non diffinio.

Articulus tertius.

Tertio querit q̄ fuit cā in peccato ade
ppter quā traductū ē originale pec/
catū. In pcto eiz ade multiplex iuenit
pcīm. Inuenit eiz pctz ſupbie vtpote
cū appetijt eē ſic deus. Auaritie cū ſciaz ſibi idebi
tā vel idebito modo appetijt ſm ꝙ exponit Aug.
Qd auaritia nō ſolū ē i appetitu diuitiarū tēpora
liū. ſz ēt i iordinatio appetitu ſcie. Gule. ꝙ̄tū ad i/
ordinatā delectatiōz guſtabilis. Inobediētie ꝙ̄tū
ad pcepti trāſgreſſionē. Querit ergo ꝙ̄tuz ad qd
peccatoꝝ iſtoꝝ prio fuit ponere corruptionē nāe.
Qd aūt p ſupbiā videt. homo eim ad imaginē ⁊
ſimilitudinem dei factus ē. nō ſolū ſz ꝙ h homo
ſz etiā ſm ꝙ homo: hoc aūt eſt ex ordine ſuperio
ris portionis ad deū i quo ē maxima nobilitas.
cū ergo pcīm mortale ſit corruptiuū boni natura
lis. illud erit maxime corruptiuū qd deordinauit
ſupiorē portionē ad deū. ſz tale pcīm fuit ſupbia.
Unde ad euerſiōz ſuperioris portiōis ſecute ſūt
euerſiones iferioꝝ viriū. ⁊ ita generatiue facta eſt
corruptio. ex corruptione aūt generatiue traducit
originale. ⁊ ita videt ꝙ p ſuperbiā facta ſit corru
ptio originalis. Qd aūt p gulā videt. Gula enim
ſit ſm appetitū q̄ ē ps nutritiue. ſz nutritiua pria
generatiue ē iter omnes virtutes. ergo ſm pecca
tū i ipo primo trāſmittit i ipo originale pctz me/
diāte corruptiōe carnis. ¶ Forte dicet aliqs ꝙ p
pctz iobediētie trāſmiſſa ē hec corruptio. Cōtra
cui pcipitur ille ē obligatus. ſz q ſolus obligatus
ē ex pcepto: ſolus ex trāſgreſſione peccat. ſz ſi ſoli
ade pceptū fuit ne comederet ð ligno ſciētie boni
⁊ mali. dictū ē. n. ſingulariter. de ligno ſciētie bo
ni ⁊ mali ne comedas: i q̄cūqz die comederis ex
eo: morte morieris. ſolus ergo adā obligat⁹ ē. er
go ſolus trāſgrediēs peccauit. ergo corruptio p

trāſgreſſionē i pſona ſtetit. ⁊ nō trāſijt ad naturā
niſi inq̄ʒtū fuit i illa pſona. eodē mō pōt obijci de
pctis ſupradictis. ſ. ſuperbia ⁊ gula. erāt. n. pſo/
nalia pcta. Ad qd dōm. q̄ originale pctm ē cō
tractū p iobedientiā primoꝝ pentū ⁊ pricipaliter
ade. Vn̄ Anſ. Originale peccatū nō alid itellige/
re queo niſi ipaʒ nuditatē dbite iuſticie p iobedie
tiā ade factā p quā oēs ſūt filij ire naſcēdo. ſicut
dic̄ aplus. ij. de ephe. Eramus nā filij ire. hec aūt
iobediētia fuit i fructu ligni ſciētie boni ⁊ mali. p/
hibito. vn̄ gula ꝯcomitata ē. Ratio aūt trāſmitten
di originale videt̄ eē ex hoc. q̄ phibitio facta fuit
ipi ade. iquātū erat hn̄s naturā totā i ſe vel p quā
alij deſcēderēt p ppagatiōeʒ. ⁊ ita phibitio non
tm̄ extēdebat̄ ad ipm̄: ſed ad eos qui erāt i ipo ſe
minaliter. Si eiʒ phibitio facta fuit eue i adā. que
nō deſcēdit ab eo p ppagatiōʒ ſʒ p quādaʒ for/
mationē: multo fortius deſcēdere debebat ad eos
q ſeminalr̄ erāt i eo. Qd aūt iobediētia nō fuit tm̄
pſonalis i adā. pʒ p hoc q̄ dicit aug. ſup illud ad
Ro. ſicut p iobediētiā vnius hominis ⁊c̄. facit. n.
viʒ i hoc q̄ dicit vnius hois. i. hois totius i vno.
ſicut eīm xp̄s ſi fuiſſʒ homo ⁊ nō caput hominis
habuiſſʒ obediētiā pſonalē tm̄. nec redūdaret eiꝰ
obediētia i alios q̄tū ad effectū i omnes quorū
erat caput. ita iobedientia ade put in eo erat tota
nā humana. redundauit i omnes qui ſeminalr̄ ab
ipo ſūt geniti. vn̄ aug. ad Macedoniū. Sic puu/
lus p alterū peccat ſic p alterū iuſtificat̄. Et anſel.
dicit q̄ adā habuit ptātē tradēdi originalē iuſticiā
toti poſteritati ſi ſtetiſſʒ. ideo ⁊ habuit ptāteʒ trāſ/
mittēdi originalē iuſticiā ad oēs. Similiter ergo
ex pdictis videt̄. q̄ ratio corrūpēdi naturā ex q̄
trāſmittit̄ originale pctʒ fuit p iobediētiā ade ho/
minis. i quo fuit tota natura humana. ¶ Ad obie
ctū aūt i ꝯriū de ſupbia. dōʒ ē. q̄ lʒ ſupbia corru/
pat nāʒ i adā. nō tn̄ vniuerſalr̄ vt ex illa fieret trāſ
miſſio originalis pcti. Aliud eiʒ ē corrūpe naturā
i iſto. ⁊ alid ē corrūpere nāʒ put ē cā generatōis.
¶ Similiter dōʒ ē de gula. Si eiʒ ſine pcepto qd
extēderat ſe ad totū hoieʒ. p iordinatū appetitum
comediſſʒ de aliquo ipe adā. eēt pctʒ pſonale tm̄.
Vn̄ nō fuit neceſſe q̄ p guſtū q ad nutritiuā ptī/
net eſſʒ cā originalis corruptionis lʒ maior fuerit
ibi conteſtio. Et diſtiguēdū ē iter obediētiaʒ q̄ tm̄
pſonalr̄ ē ⁊ q̄ ad naturā ſe extēdit. ſi eiʒ eſſʒ iobe/
diētia pſonalis tm̄. n̄ corrūperet nāʒ i hoie. nec fie
ret trāſmiſſio originalis pcti. ¶ Ad hoc ⁊ ad idē
facit qd dicit Aug. i li. ipono. ſti. di Sap. xij. Ma
ledictū erat ſemē ab initio. ⁊ intelligit̄ de maledi/
ctione culpe. hoc aūt nō fuit i maledictiōe ſerpen
tis nec i maledictione mulieris. omnes eiʒ iſte ma
ledictiones pene ſunt tm̄. Maledictio vero facta
fuit viro cui dictū ē maledicta ter. in op. tuo. ſpi. ⁊
tri. ger. tibi. i. humana natura ppagabit ſpinas ⁊
tribulos peccatorum. maledictio autem iſta inflī

cta eſt ppter peccati expſſi ad nō trāſgreſſioneʒ.
dicit̄ enim ibi. q2 audiſti vocem. vx. t. comediſti
de ligno de quo pcepi tibi ne comederes maledi
cta terra ⁊c̄. Si ergo propter iſtud preceptuʒ fuit
maledictio i toto ſemine poſteritatis. ⁊ nō ſe ex/
tendit effectus vltra ſuā cāʒ preceptū ſe extende/
bat ad poſteritatē. ⁊ ſimiliter trāſgreſſio precepti
qualiter eiʒ dicerētur oēs peccare i adā. ſi tm̄ pe/
na reſpiceret eos ⁊ n̄ culpa. Similiter dicit aplus
oēs peccauerūt ⁊ egerūt gloria dei. dicendo oēs
nullum excepit: quinimo totum declarauit genus
humanū. peccauerūt autē omnes cuʒ ex vno pec
catore omnes naſcunt̄ peccatores. Sʒ adhuc
queritur. Si per feminū ꝯceptioneʒ dicebat apo
ſtolus peccatum in omnes hoies trāſiſſe. potius
dixiſſet per duos hoies q̄ʒ per vnum hominē. q2
ſine femina de ſolo homine homo naſci nō pōt.
Ad quā obiectionē heretici rn̄det ſic aug. Ideo p
vnum hominē dixit apoſtolus. q2 cū mulier vna
caro ſit cum viro i ſemine. pgenies imputatur. ⁊
ne dicat̄ mulierē nō eſſe cām peccati i nobis. dicit̄
Ecci. xxv. A muliere initium peccati eſt. p illam
eiʒ omnes morimur.

Membrū quartum.

Q Varto querit̄ qualiter traducat̄ origi
nale peccatū. vtrū traducat̄ ſm ſolam
carnē. aut ſm ſolā aiaʒ. aut ſm vtrū/
qʒ. deide ſi p carnē traducit̄. vtꝝ p car
nē ex ppagatiōe puenietē tm̄. an alio modo. ſicut
ſi de carne corrupta hominis fieret deciſio ⁊ ex
illa homo formaret̄. vtrū traheret̄ origiale pctʒ.
Ad primū ſic ſuppoſito q̄ aia rōnalis nō ſit ex
traduce ſicut oſnſuʒ eſt ſupra. oſtendit̄ q̄ traductō
originalis pcti nō eſt ſm animā ſolā. nō enim aie
puuloꝝ ſunt ex anima primi pentis. Vel ex aiā/
bus primorū parētū. Unde Aug. i li. de ecc̄. dog.
animas hominū nō eſſe ab initio iter ceteras itel
lectuales creaturas ſimul creatas. ſicut Origenes
fingit dicimus neqʒ cū corporibus p coitū ſemi/
nari: ſicut luciferiani ⁊ cyrillus ⁊ qdā latinorum
preſumptores affirmant: ſed dicimus corpus tan
tum per cōiugium copulam ſeminari. creationeʒ
vero anime deo attribuimus. ſm illud pſ. Qui
finxit ſigillatim corda ipſorum. Si ergo anima
non eſt ex anima. originale autem peccatum tra/
ducitur mediante aliquo quod commune eſt in
pente a prole. ⁊ quod habet proles a parente. er
go n̄ traducit̄ ſʒ aiaʒ. ergo n̄ ſʒ aiaʒ ⁊ corpꝰ. reſtat
ergo q̄ per carnē. Sed cōtra hoc eſt. q̄ caro nō
eſt ſuſceptibilis culpe tanquaʒ ſubiectum ergo a
peccato ade non poteſt trāſmitti originale pecca
tuʒ mediāte aliq̄ q̄ ſit ſubiectū peccati. ¶ Sʒ dicet̄
fortaſſe mediāte aliq̄ qd ſbiectū corruptōis. ca/
ro enim ſuſceptibil̄ eſt corruptionis. Sed contra.

corruptio aut eſt penal' aut ē culpabilis. culpabil' aūt non ē. q2 culpa non ē in carne parentis ante deciſionem tāq3 in ſubiecto. nec poſt deciſionem anteꝙ̄ infundatur aīa. actualis. n. non ē. actualis. n. culpa fit ab illo in quo ē. ſ. a volūtate vel ab ipſa aīa ſ̄m voluntatē. originalis non eſt q2 anteꝙ̄ infūdatur aīa nō ē culpa originalis. ergo corruptio illa nō eſt culpabilis. ¶ Preterea illud ē captabile vicij qḋ ⁊ virtutis. ſed caro non ē capax virtutis ergo nec vicij. ergo nec corruptionis captabilis. Si vō ē corruptio penalis. corruptio autē penalis ſequela eſt tanꝙ̄ effectus pcti ⁊ nō vt huiuſmodi cā pcti. ergo ñ p illā traducit originale pctm. ¶ Itē minus potens nō pōt agere i magis potens. ſ3 caro min⁹ ē potēs q̄3 aīa. ergo aīa non recipit a carne tanꝙ̄ ab agente. corrumpēs autē ē agēs quoddā. ergo caro corrupta ñ corrūpit aīam. ergo originale pctm nō traducit in aīam p corruptōē3 carnis. ¶ Itē nihil agēs ſ̄m diſpoſitionē quā h3. pt in aliḋ agere niſi quale h3 relinquendo nec excellētius. ſ3 excellenti⁹ eſt culpa q̄3 pena. ergo caro corrupta corruptōe penali. non pōt inducē corruptō3 culpe in aīā. ¶ Itē itellectus ē ipmixtus carni. cū nō ſit act⁹ corporis neq3 ptis corporis. ergo ñ ꝯ̄hit aliā maculā ex ꝯiunctōe carnis. ſ3 originale pctm ē macula. ergo nō ꝯ̄hit ex ꝯiūctōe carnis. ¶ Itē lux corpalis attigēs ſordes corpales pp ſui mūdiciā nullā trahit feditatē. ergo cū aīa rōalis incōpabiliter ſit ſimplicior ⁊ purior luce corpali. ñ ꝯ̄hit feditatē a feditate carnis. ¶ Itē creata ē aīa a deo munda. nec eā deus vult fedari abſolute. nec ipſa vult ſe fedari. nihil aliud pōt in ipſam. ergo nō ꝯ̄het feditatē pcti. ergo nec originale pctm. ¶ Itē de⁹ ſcit aīam ex cōiunctōe ad corp⁹ fieri iniuſtā: q̄re ergo infundit eā corpi? Videt. n. ꝙ iniuſte agat cū ea: cū penā ꝯ̄hat ſine culpa ſua. ¶ Itē3 nullus ē in pcto ꝓ eo qḋ vitare nō pōt. ſ3 aīa nō pt vitare illud pctm. ergo nō eſt iuſtū ꝙ ſit in iſto pcto. vel ergo ñ peccat. ¶ Itē oīmoda ignorātia excuſat pctm. ergo multo fortius oīmoda ipotētia. ſ3 oīmoda impotentia ē i iſto puulo vitandi peccatū. ergo i eo nō d3 eē pctm. vel a reatu excuſabit. ¶ Itē p baptiſmū delet pena ⁊ culpa. Si ergo pentes ſunt baptizati. mundati ſunt in aīa ⁊ carne. nec coeundo peccāt: cū matrimonialr ꝯiungunt in coitu. ergo nō relinquit pctm in ꝓle a parētibus. Ad qḋ dōm. cū pctm originale ſit culpa ⁊ pena. ab alia cā trahit rōne3 culpe. ⁊ ab alia rōnem pene. Rationem pene trahit a feditate vicioſa que ē in carne. q̄3cito. n. aīa infūdit carni fede. tācito fedat ſicut a vicio vaſis vinum corrūpit. Rōnem vero culpe trahit a carētia debite iuſticie. ⁊ ſic duplex eſt iuſticia. vna quā ſibi hō facit būs gr̄a3. ⁊ dico ꝺ iuſticia i exercitio. alia q̄ ſibi fit vt i puulo baptizato ſit iuſticia mediāte xp̄o. Sic duplex ē iniuſticia vna quā ſibi hō facit vt hō adultus peccās. alia que ſibi fit ex alio vt puulo ex pcto ade. ¶ Ad obiectū primū rn̄dendū ē. ꝙ corruptio penalis ē in carne. q̄ tn̄ dr̄ culpabil' nō q2 culpa ſit i carne tāq3 in ſubiecto. ſ3 q2 p eā trāſmittit. ⁊ l3 pena nālr ſeq̄tur ad culpā. nihilomin⁹ eſt quedā pena que ē cā vel diſpō ad culpā. ⁊ talis ē ipa corruptio penalis. diſponit. n. ad culpā in aīa que ſuſceptibilis ē culpe. ¶ Ad ſcdm vō dōm. ꝙ l3 caro min⁹ poſſ3 q̄3 aīa. nihilominus aīa pōt ex ꝯiunctōe ad carnem trahere corruptōe3. nō ꝙ caro agat in aīā3 p ſe loquēdo. ſ3 ꝙ aīa corrūpat ꝯiuncta carni ſic corrupte. ¶ Ad tertiū vō dō3 ꝙ caro corrupta ñ imprimit: q̄3tū ē ꝺ ſua virtute. niſi ꝯſimilē diſpōnem ei quā h3. ſed ipſa aīa accipit rōem culpe ex ꝯpatione ad primū motiuū. carentiam. n. iuſticie habet anima paruuli ex carentia iuſticie que fuit in anima ade. in generatōne. n. ⁊ corruptōe vniuoca vltimū ſimile ē a peccato. ſ3 mediū diſſile vt ex carne generat caro. ſ3 p mediū diſſile. ſ. ſemen ſic a culpa aīe ē feditas carnis. ad feditatē vō carnis ꝯſequit feditas aīe in puulo. ⁊ ita ſi excellēti⁹ ē culpa q̄3 pena ⁊ ſic culpa in eo qui naſcit: hoc ē rōne culpe i prio parente. ex alia vō pte illud qḋ trahit infectō3 ex ſibi adiūcto. ſ̄3 modū ſuū trahit infectōe3. modus aūt talis ē vt inficiat primo aīa infectōe culpe. deinde infectōe pene. rn̄ ſicut fuit in gignēte prio: ita ē in genito. facta ꝯpatione aīati ad aīatum. q2 ſicut in primo parēte pri⁹ fuit culpa q̄3 pena. ſic in ꝓle aīata pri⁹ ē culpa q̄3 pēa l3 in carne prius erat pena q̄3 in aīa. ¶ Ad q̄rtu3 dōm eſt. p hoc ꝙ l3 caro non habeat i ſe culpam tāq3 inherentem ſibi. nihilominus ꝯ̄hitur culpa in anima. ⁊ ponitur exemplum l3 nō vſq3quaq3 ſimile. ꝙ vinum inducit ad ebrietate3 culpam. ⁊ tamen non habet in ſe. nec dicitur ꝓprie ꝙ caro dat culpam per ſui corruptionem. ſed culpa ade que meruit illud. ¶ Ad quintum dicendu3. ꝙ intellectus duplicem habet ꝯpationem. vnā ſ̄3 quā reſpicit primā bonitatē a qua nulla iterpoſita nā formatur. ⁊ ex illa pte dr̄ impmixtus. ex alia vō pte reſpicit carnē mediāte ſēſualitate ⁊ ex illa pte pōt ꝯ̄here impuritatē. ſicut ꝯtingit in melancolicis ⁊ freneticis. qui rōne paſſionū in corpe quaſdam in anima reſpiciunt perturbationes. ¶ Ad ſextum vero dōm. ꝙ non ē ſilē de luce corpali ⁊ aīa. lux. n. corporalis cum re feda quam contigit non ita ꝯiungit vt ex illis duobus fiat vnum ſ̄m ſbam. ſicut ē in carne ⁊ aīa. que ꝯiungit vnū efficiunt ſ̄m ſubſtantiam. quoꝝ vnū ex altero inficit. ¶ Ad ſeptimu3 dicendū ē. ꝙ non d3 iputari deo ꝯiungēti ſ3 illi qui fuit principiū corruptionis ex parte carnis. q2 non voluit ſeruare iuſticiam ſibi ⁊ alijs. iō q̄tu3 ē de ſe pdidit iuſticiā i ſe ⁊ i alijs. ¶ Ad octauū vō dōm. ꝙ nō iniuſte agit deus cū aīa. nec ſ̄m iuſticiam generalem nec ſ̄m ſpecia-

tē. ſm generale nō iniuſte agit: q2 corpi organiza/
to redditur ſua pfectio. Scōm vero iuſticiā ſpe/
cialē nō iniuſte agit: q2 punit humanā nāz ſm ꝙ
meruit. humana enī nā deliqt i prio pente. ꝛ pu
nita ē in ipo ꝛ i poſteritate. ¶ Ad nonū vō dōm.
ꝙ hec nō ē ꝓprie ꝯcedēda. aīa pueri peccat. ſʒ ē
rea pcto. qđ nō hʒ a ſe ſed ab eo q meruit. ¶ Ad
decimū vō dōm. ꝙ ꝗuis oimoda impotētia ex/
cuſat i pcto actuali. nō tñ in originali. Nam ſicut
prius dictū eſt. duplex eſt iniuſticia. vna quā facit
ſibi homo. ꝛ in hac ipotentia oimoda excuſaret.
altera que fit ab alio vt in puulo. ꝛ in hoc oimo/
da ipotētia puuli nō excuſat. ¶ Ad vndecimū dī
cēdū. ꝙ ex pr̄e ꝛ matre nō peccatorib9 naſcitur
puer pctor. ꝛ ponit exemplū aug. ꝯ iulianū. Sic
de oliua naſcit oleaſter. ꝛ ſeminat granū ſine pa
lea ꝛ naſcit cuʒ palea. Augu. ad Valeriuʒ. Sicut
gignit ex oleaſtri ſemīe oleaſter. ꝛ ex olee ſemi/
ne oleaſter. cū inter oleaſtrū ꝛ oleaʒ plurimū di/
ſtat: ita gignit ꝛ de carne pctoris ꝛ de carne iuſti
pctor. ꝗuis inter peccatorē ꝛ iuſtū plurimū di/
ſtet. gignit aūt peccator actu adhuc nullus. ꝛ ortu
nouus. ſʒ reatu vetus. homo a creatore captiuus
a deceptore indigens redemptore.

Deinde querit ſi .§. j.

p carnē traducit pctm originale. vtrū p carnē ex
ꝓpagatōe ꝓueniēte tñ. an alio modo. Et vr̄ ꝙ
alio mō. vt ſi caro corrupta decideret nō p ꝓpa
gatōeʒ. dī enī ꝙ anima ꝯtrahit originale. q2 cō
iuncta fuit in carne corrupta. Si ergo huiuſmōi
caro corrupta ē ex ꝯiūctōe cū huiuſmōi corpe.
anima ꝯheret originale pctʒ ſicut vinū inficit ex
vaſe corrupto. ¶ Cōtra qđ aug. loquēs ꝯ pela/
gianos ꝛ celeſtianos dī. Qualis terrenus tales ꝛ
terreni. ꝛ hoc qūo niſi p ſeminis ſparſionē. ſʒ di
cis mihi e diuerſo veniēs. ergo ſemen pctm eſt.
Iaʒ ſupius dixi. q2 peccauit hō nā peccauit cui9
ſūt ſemina. ſemen ergo viciatū ē n̄ viciū. ſic ſcri/
ptū eſt. ſemen erat maledictū ab initio maledictū
videlicet poſt pctm: q2 maledicta inqt terra i ope
rib9 ſuis. ſʒ viciū ꝯhi nō pōt ꝓthoplaſti neqʒ ho
minē eē ſine ſeminis effuſione. Si ergo formatio
hoīs ex huiuſmōi carne corrupta nō ē p ſemi/
nis effuſionē. nō ē in illo originale pctm. Ad
qđ dōm. ꝙ lʒ huiuſmōi vnio regrebat ad origi
nale ꝯhendū. tñ hec nō erat tota cā. imo regreba
tur forte vlterius. ꝙ illa caro deſcēdiſſet ſm libi/
dinē que ē in ſeminis ſparſione ſm ꝙ dic̄ Aug. n̄
ꝓpagatio ſʒ libido trāſmittit originale pctʒ. Que
aūt ſit hec libido inferius determinabit. nec legit
expſſuʒ i ſcriptura ꝙ alio mō ꝯhat originale ſed
p ꝯcupiſcētiā in carne. Et ſi qrat qua iuſticia aīe
imputet qđ neqʒ ex creatōe accepit neqʒ ex volū
tate ppetrauit. ſʒ ex ſola carnis ſocietate ꝯxit. quā
tñ ſocietatē nō ipſa ſuo arbitrio vēdicauit. ſʒ pce
pto ꝛ diſpoſitōe creatoris ſuſcepit. nos id qđ ve
ruʒ eſt ꝓfiteri oportet iuſticiā dei nō in hoc irre/
phenſibilē. ſʒ nō oio eſſe ꝯprehēſibile. dicit tamē
Hug. ſequēs Aug. ꝙ corruptio q̄ a prio pente i
omnē poſteritatē p carnis ꝓpagatōneʒ traducit.
peccati originalis macula in vicio ꝯcupiſcētie ꝛ
ignorātie ad vniuerſos dilatat. in eo a quo ſemi
natur culpā hʒ ꝛ actuʒ culpe. ſʒ cām in eo ꝙ na
ſcitur. ꝛ cauſaʒ culpe ꝛ culpaʒ hʒ. ſed actum nō
habʒ. i. actionem.

Membrum quintū.

Quinto qrit vtrū originale tñ ſit i puu/
lis. an et fuerit i primis pentib9. adam
ſcʒ ꝛ eua. Et vr̄ ꝙ ſic. quoꝝ enim fuit
pena eoꝝ pceſſit culpa. ſʒ pena origi/
nalis peccati ē carere viſione dei. ergo cū primi
pentes deſcēderūt ad limbuʒ inferni eoꝝ fuit illa
pena. ergo i eis pceſſit culpa originalis. ergo pri
mi pentes habuerūt penā originalē pcti. ¶ Item
originale dī nuditas vel carentia debite iuſticie p
inobedientiaʒ pentum ꝯtracta. ſʒ hoc totū fuit in
primis pentib9. denudati enī erāt a debita iuſti/
cia p inobediētiaʒ. ergo i eis fuit pctm originale.
Cōtra originale pctm ꝯhit p feditateʒ carnis.
ſʒ in aīabus primoꝝ pentum nō ꝯhit pctm aliqđ
prio ex carne ſiue ex carnis feditate. nō ergo fuit
originale pctm i primis pentib9. ¶ Itē cū ꝓpaga
tōe ē libido qua trāſmittit originale pctm. ſʒ nul/
la fuit ꝓpagatio q̄ caro ade vel eue acciperet eē. er
go nō libido q̄ trāſmittit originale pctm i eos. er
go nec originale pctm fuit i eis. Rn̄dēdū eſt ꝙ
alr̄ dī originale pctm i primis pentibus ꝛ i ipſis
puulis deſcēdēntib9. quodā mō tñ ꝯueniūt. ꝯue/
niūt enī quo ad penā q̄ ē carētia viſiōis dei. diſ
ferūt tñ. q2 i eis pſona corrūpit nāʒ. q̄ ad puulos
vō pſona ex nā corrūpit. original ergo culpa fuit
in primis pentib9 ſic̄ i ſubiecto. fuit et cā trāſmittē
di originalē culpā in puulos. ¶ Ad obiectū ergo
dōm eſt. ꝙ licʒ vtrobiqʒ eſſet originalis culpa. in
primis pentib9 erat a ſe. i puulis vō erat ab ipis.
Cū aūt obijcit in ꝯriū. ꝙ originale trāſmittit per
feditatē carnis vel p libidinē q̄ ē cū ꝓpagatōne.
hoc itelligit đ originali ꝓprie dcō qđ ē i puulis.
nō de originali ſm ꝙ effectiue dī. inqꝫtū ē origo
p quā ſiūt puuli pctores. Adhuc qrit de eua. ſi
ꝯtraxit originale pctm ex adaʒ. ponat eiʒ ꝙ adā
peccaſſet anteqʒ eua formata eēt de latere ei9. nū/
qd haberet originale pctm. traheret eiʒ cū carne
corruptōeʒ ꝛ cū corruptōne originaleʒ culpam.
¶ Cōtra videt per auctem Aug. ſupradictā cō/
tra pelagianos vbi dicit. ꝙ ſine ſeminis effuſiōe
nō ſit huiuſmōi pctm. ¶ Iteʒ videt ꝙ in ea eſſet
originale p hoc qđ dī. xxv. Eccī. a muliere initiū
pcti. per illaʒ enī omnes morimur. ſed quid eſt
oēs mori niſi obligari pcto qđ eſt mors anime.

ergo ab ipa ꝯtrahit originale pccm. ſꝫ ſi ab ipa ꝯ/
hit in ipa prius fuit. ergo originale fuit i eua. ¶ Cō
trariū vr̄ p hoc ꝙ in adā oēs dicunt peccaſſe. qꝛ
i eo fuit tota hūana natura. In eua vō ñ dicuntur
oēs peccaſſe. nā tota hūana natura ñ fuit i illa. ñ
ergo vr̄ ꝙ originale pccm effectiue eēt in eua. ſꝫ i
adā. ¶ Ad primū dōm. ꝙ ſm̄ auctē pdictā. ſꝫ il/
lo mō ſumeret carnē corruptā eua ab adā. ñ ha/
buiſſet tn̄ originale pccm p pccm ade: niſi extēde/
ret ſe phibitio facta ade ad ipam euā. ſꝫ ſi exten/
deret ſe. ex illa lege ſi peccaret haberet reatū ca/
rētie viſionis dei. aliter aūt diceret originale i ipa
⁊ in paruulis ſicut dictum ē.

Membrum ſextum.

Sexto querit qualr̄ originale pccm trā
ſit reatu ⁊ manet actu. ⁊ cū hoc vtruꝫ
gio deleat in baptiſmo vel non. Circa
qđ ſic obijcit. dr̄. n. de pcto originali.
ꝙ i baptiſmo delet reatu ⁊ manet actu. ⁊ hoc ac/
cipit ex eo qđ dr̄ i li. de bap. puuloꝝ. ⁊ ſuper illđ
iij. ad ro. Beati quoꝝ remiſſe ſunt iniqtates. vbi
dicit ꝙ ꝯcupia ṗterit reatu ⁊ manet actu. ꝯcupiaꝫ
aūt dicit ibi originale pcꝫ. ¶ Cōtra ſi actu rema
net: pccm nō colligit. actus. n. peccati origialis ē
ipa carētia debite iuſticie. qua exiſtēte ſemp ē rea
tu. Si vero actus dicat opatio. ſm̄ modū hunc ñ
dicet originale pccm manere actu. cū nō habeat
primā opationē quēadmodū actuale peccatum.
Si vero actus dicat illud qđ poſitionem dicit in
originali peccato. hoc aūt ē concupiſcētia. nec ſic
videt remanere. i baptiſmo eniꝫ tollit ne regnet
peccatū in noſtra mortali carne: ſꝫ pccm dicit ibi
cōcupiſcentia. ¶ Itē ſuper illud. iij. ad ro: Beati
quoꝝ remiſſe ſunt. dimittit ꝯcupiſcētia carnis in
baptiſmate vt ñ imputet peccatū. ergo ꝯcupiſcen
tia put ē actu peccatū: tollit in baptiſmo. nō ergo
originale peccatū remanet actu. ¶ Itē ibideꝫ di/
cit. quomō alia peccata ṗtereūt actu ⁊ remanent
reatu. ita econtrario fieri pōt vt originale rema/
neat actu ⁊ trāſeat reatu. ſed i actualibus pecca/
tis ſic eſt. ꝙ actus peccati dicit ipa opatio que p/
ceſſit p quā ꝯtrahit actuale peccatuꝫ. ergo actus
originalis peccati dicet: vel ille actus p quem eſt
pccm: vel ille actus p quē ꝯtrahit. ſed ille p queꝫ
ꝯtrahit ē ipſa feditas carnis. illa aūt tollit in ba/
ptiſmo. Vn̄ Io. dama. qm̄ duplex ē hō ex anima
⁊ corpe duplicē dedit purgatōeꝫ p aquā ⁊ ſpm̄.
ſpiritu qđ ſm̄ imaginē vel ſimilitudinē renouan/
te. aqua ēt p ſpūs grām corpus a pcto purgante
⁊ corruptiōe liberāte. ſꝫ hec corruptio feditas ē.
ergo p baptiſmū tollit ille actus. Si vō actus di/
cat q̊ origiale pcꝫ ē. nullatenus pōt ſtare cū ba/
ptiſmo rōne rei baptiſmi. res vō baptiſmi ē grā.
grā aūt ⁊ pccm ſimul eē non pñt. Ad qđ dōm.
ꝙ actus originalis pcti dicit ꝯcupia. ſm̄ ꝙ dicit
pccm remanere actu ⁊ tolli reatu i baptiſmo. ſed
ꝯcupiſcētia duplr̄ ſe hꝫ cū ē in ſuo ſummo. ⁊ tūc
dicit regnare pccm i mortali corpe. ⁊ hoc mō ñ
manet ꝯcupiſcētia actu cū dimittit originale pcꝫ
p baptiſmū. p grām eniꝫ baptiſmi tollit culpa ori
ginalis pcti. ⁊ debilitat viciū originalis ꝯcupie.
⁊ extenuat vt iam ñ regnet. Alio vero mō dr̄ cō
cupiſcētia diminuta que adhuc ē: vt habeat ſpūs
cū quo pugnet. ⁊ hoc mō dicit ꝯcupia actus ori
ginalis pcti. ⁊ ideo dr̄ ꝙ ꝯcupia carnis dimittit
i baptiſmate. non vt nō ſit: ſꝫ vt nō imputet pec/
catū. vnde poſt baptiſmū remanet pena ñ culpa.
¶ Ad aliud vero dōm ē. ꝙ nō ſimili modo dicit
actus in actuali pcto ⁊ i originali pcto. ibi enim
actus pcedit hic vero actus ſequit. Nec dr̄ i ori/
giali pcto actus peccati quo fu vel quo ē. ſꝫ quo
remanet ad exercitium.

Deinde queri. §. I.

tur. vtrū deleat in baptiſmo vel nō. Et vr̄ ꝙ ſic.
qꝛ baptiſmus delet culpā omnē ⁊ penā. Si enim
baptizatus ſtatim decederet: euolaret. ergo ñ re/
manet ibi culpa nec pena. pccm ergo origiale cū
ſit culpa ⁊ pena qꝫtuꝫ ad vtrūqꝫ delet. ¶ Cōtra.
ſup illud ad ro. Beati quoꝝ remiſſe ſunt ⁊c. fo/
mes pcti añ baptiſmū culpa ē ⁊ pena. poſt baptiſ
mū vō pena ⁊ culpa. fomitē aūt pcti dicit origi/
nale pccm ſic prius exprimit i glo. ergo pcꝫ ori
ginale ñ dimittit qꝫtuꝫ ad penā ⁊ culpā. ¶ Itē vr̄
ꝙ vtrūqꝫ debeat dimitti. dr̄. n. v. ad ro. vbi abun
dauit delictū ſupabūdauit ⁊ grā. Et iterꝝ. non ſic
pccm ita ⁊ donū. Si. n. vnius delicto multi mor/
tui ſūt. multomagis grā abūdauit. Ex qbus col/
lit ꝙ multo potētior ē grā qꝫ ſit pccm. ſed p pccm
traducit ⁊ pena ⁊ culpa. multiplex vero grā ba
ptiſmalis opponit illi pcto. ergo grā baptiſma/
lis cū ſit potētior. dꝫ auferre ipaꝫ culpā ⁊ omneꝫ
ſequelā eius. ſ. penā. vñ ergo ē ꝙ quedā pene re/
manēt origialis pcti: quedā nō. Ex hoc. n. vr̄ ꝙ
pccm potētior ſit qꝫ grā: qđ eſt incōueniēs. Ad
qđ dōm. ꝙ grā baptiſmalis delet origiale pccm
qꝫtum ad culpā ⁊ qꝫtum ad penā ſuffocantē: ⁊ ñ
qꝫtum ad penā pmouentē. ad idē. n. tēdit grā ba
ptiſmalis ⁊ pena pmouēs. ſ. ad ꝯſecutiōem vite
eterne. Addit ēt a quibuſdā ꝙ in baptiſmo dimit
tit omne pccm qꝫtum ad penā. vt nulla debeatur
poſt baptiſmū p origiali. ⁊ ſi aliqua pena rema
net hoc ē ad exercitiū bonū dimittit. ergo origi/
nale pccm qꝫtum ad culpā ⁊ qꝫtuꝫ ad dñium con
cupiſcētie que ē pena i pñti. ⁊ qꝫtuꝫ ad carentiam
viſionis dei que ē pena i futuro. Sūt alie pene vt
fomes ⁊ ſitis ⁊ mors. ⁊ ꝯcupia non dñans: que
oēs remanēt ad exercitiū bonū. pene. n. iſte redu
cunt ad memoriā adiutore i tribulationibus que
inuenerūt nos nimis. faciūt. n. cogitare de miſe/
ria huius incolatus. vt ſic hō defleat pcta ſua. ha/

miliāt ēt ipaȝ iraſcibilē ne hō extollat̃ ꝑ ſupbiaȝ. cohibēt, ſm ꝯcupiſcibilē ne defleat hō per ꝯcupiſcentiā. ⁊ ſic valēt ad reformationē imaginis diuine. ¶ Ad illud vero qđ obijcit̃. ꝙ grã potētior eſt q̄ pctm ⁊c̄. dōm ꝙ potentior eſt ſicut exponit apl's. Gratia.n.tollit omnē culpā. nulla āt culpa ē ad quā ex neceſſitate oīs culpa ſequat̃. ¶ Item grã non tm̃ ſonat a vulnere peccati ſed aperit ianuam regni. nō tm̃ ipis peccatoribus ſȝ ipis iuſtis extēdit. ergo ſe ad omnes: ⁊ ſi aliqui eſſent q nō deſcēdiſſent ab adam. virtus aūt peccati non ſic. ſic ergo pȝ ꝙ potētior ē grã q̄ ſit pctm. Preterea. peccatū eſt ex hoīe. gratia vero a deo. potētius aūt ē qđ dei q̄ quod hominis. Peccatuȝ ēt nō omne bonum poteſt tollere. ex gratia v̄o omne bonum confertur.

Membrum ſeptimū.

Septimo querit̃ de ꝯcupiſcētia originalis peccati q̄ ē ſequela. Circa quaȝ hec ſunt querenda. Primo quid ſit. Secūdo quare fomes dicat̃ ⁊ ſȝ quā rōneȝ. Tertio in quo ſit. Quarto a quo ſit. Quinto vtrū equaliter ſit in qbus ē. Sexto ad quid ſit. Septimo vtrū extinguat̃ ⁊ qualiter remaneat ⁊ qualiter nō. Octauo de ꝯparatione fomitis ſiue ꝯcupiſcentie vt eſt fomes ad ſtimulū carnis ⁊ ad legē carnis ⁊ alia cū quibus videt̃ habere ꝯuenientiā. dicit̃ eniȝ aliquādo corruptio: ⁊ aliquādo languor: ⁊ aliqñ tyrānus.

Articulus primus.

Ad primū ſic dicit aug. ad valentinuȝ. ꝯcupiſcētia ē affectus quidā male voluntatis ſicut languor. ex quo accipit̃ ꝙ ꝯcupiſcentia ē affectio. Itē in eodē libro. ꝯcupiſcētia ē radix omniū maloȝ. ¶ Item aug. in lib. de ciui. dei. Concupiſcētia eſt mali nobiſcū congenitū. ¶ Item aug. ad valeriū. Concupiſcētia ē vicium qđ non ē ex deo. Ex his elicit̃ ꝙ ꝯcupiſcētia peccatū eſt. ¶ Similiter dicit̃ in quadaȝ glo. ad ro. ꝙ ꝯcupiſcētia añ baptiſmum pctm ē. ¶ Preterea aug. in li. ipono. libido ꝯcupiſcētia dr̃. ⁊ in eodē dr̃ omne qđ male libet libido ē. ꝯcupia ergo ē pctm. ¶ Itē aug. in li. de ciui. dei. dicit apl's. Caro ꝯcupiſcit aduerſus ſpirituȝ cui vicio ꝯtraria eſt virtus. ſed viciū cui ꝯtrariat̃ virtus ē peccatū. ergo ꝯcupia ē pctm. Contra. aug. ad valeriuȝ. Concupiſcētia ē vulnus humano generi inflictū a dyabolo. vt tanq̄ de ſuo frutice fructū decerpat. ſed quod ē vulnus eſt pena. ergo ꝯcupiſcētia ē pena. ¶ Item aug. in li. đ ciui. dei. xiiij. Poſt pctȝ orta ē hec libido. poſt pctm cā natura nō impudens amiſſa ptāte cui corpus ex omni pte ſeruiebat ſiue ſic. ergo libido eſt pena. ¶ Item i eodē. libido eo magis erubeſcende triſtit. q̄do animus i eā nec ſibi efficaciter imperat vt oīno ñ libeat: nec oī mō corpi vt pudēda mēbra volūtas potiuſq̄ libido ꝯmoueat. ſȝ hec libido ē pena. ergo ꝯcupia ē pena. Ad qđ dōm. ꝙ ꝯcupia ē ꝑ ſe pena. dr̃ āt pctm q2 ꝓ pcto ē inflicta. Vñ augu. ad val. ꝯcupia vocat̃ pctm q2 pcto facto ē. pōt tñ dici pctm: q2 cū ē in ſuo dñio annexa ē pcto ⁊ cā pcti. ⁊ hoc mō loquunt̃ auctēs ſupradicte cū dr̃. ꝙ pctm ē añ baptiſmū. ꝯcupia āt pōt accipi ipe actus ꝯcupiſcēdi. hoc.n. nomē multipliciter dr̃. ſicut hr̃ ſup illud. vi. ad ro. neq3 exhibeatis mēbra vr̃a. ꝯcupia aliqñ nomē ē fomitis ſcȝ vicij innati. aliqñ actus iterioris q ē i motu primo. aliqñ ipa delectatio q̄ ē in ſcđo gradu. aliqñ ipe ꝯſenſus. vñ aliqñ pōt eē culpa. aliqñ nomen pene. dr̃ āt ꝯcupia culpa añ baptiſmū. ⁊ tūc dñat̃ ⁊ hȝ carentiā debite iuſticie ſibi ꝯiunctā.

Articulus ſecundus.

Secūdo querit̃. quare ꝯcupiſcentia fomes dicat̃ ⁊ ſm quā rōnem? Qđ aūt fomes ſit peccatuȝ habet̃ ſup illud. vij. ad ro. occaſiōe accepta. gl. fomes peccati. i. viciū ꝯcupie. ¶ Itē ambro. fomes ē qdam morbidus affectus q ꝯmonet ad illicitū deſideriū. ſȝ morbidus iſte affectus nihil aliud ē q̄ ꝯcupiſcētia. cuius deſideria dicunt̃ carnales ꝯcupie. Vñ. vi. ad ro. Eſt i nobis mala ꝯcupia que nō ē ꝑmittēda regnare. cuius deſideria ſunt actuales ꝯcupie que ſunt arma dyaboli. ergo ꝯcupiſcētia ē fomes peccati. Cōtra. ꝯcupia eſt in anima. fomes vero peccati i carne. Vñ. vij. ad ro. ſup illđ. Video legē in mēbris meis ⁊c̄. glo. fomes pcti q ē in carne ⁊ repugnat menti recte dr̃ lex mēbroȝ vel carnis. cū ergo fomes ſit in carne ñ erit idem ꝙ ꝯcupia. ¶ Itē alia glo. ſup illud. Sine lege viuebāt nota duos hoīes, interiorē. ſ. ⁊ exterioreȝ. rōnē. ſ. ⁊ fomitē. qui ē in carne. ergo fomes eſt in carne. Ad quod dōm. ꝙ ꝯcupia ē fomes. ⁊ dicit̃ fomes: q2 fouet ardorē pcti. ipſe.n. fomes ardet in nobis. Vnde ſup illud. vij. ad ro. pctm per mādatuȝ ⁊c̄. ſine quo nō tñ ardebat fomes. per qđ accreuit ꝓuaricatio. ¶ Ad obiectū aūt in contrariū dōm ē ꝑ id qđ dr̃. v. ad gall. ſup illud. Caro ꝯcupiſcit ⁊c̄. ꝙ ꝯcupia put ē fomes. nō eſt in aīa tm̃. aut in carne tm̃: ſȝ in ipo ꝯiuncto. Vñ ibidem dicit̃. ipſius carnalis ꝯcupiſcētie cā nō ē in anima ſola: nec in carne ſola. ex vtroq3 enim fit. q2 ſine vtroq3 nulla dilectio ſentit̃. Vnde cum dicit̃ eſſe in carne. intelligendum eſt ꝙ caro accipit̃ ibi ſm ꝙ diuidit̃ ex oppoſito cōtra ipm. vñ ibidem dicit̃. caro non niſi per animā concupiſcit. ſed concupiſcere dicit̃ cum aīa carnali ꝯcupiſcētia ſpiritum reluctat̃.

Articulus tertius.

Tertio q̄rit̄ i quo ſit ꝯcupiſcētia. ⁊ vtꝝ ſit i aīa vel in carne. Scd̄o ſi ē i anima vtrū quelibet vis ſit corrupta. Tertio ſi generatiua plus ē infecta q̄ȝ alie. vel ꝯcupiſcibilis i generatiōe. Quarto ſi ıgnātio i cō iugio vel coitus pōt fieri ſine peccato.

Ad primum ſic .§. j.

vr̄ ꝙ ꝯcupia ſit ī carne. p̄ hoc qd̄ dicit hug. viciū originis hūane duplici corruptōe iſicit nāȝ. ignorātia. ſ. mēteȝ. ⁊ ꝯcupiſcentia carnē. Et alibi. ſpūm ignorātia. carnē vo dānauit ꝯcupia. vt i ſe bonuȝ agēdū nō videat. in carne aūt ſua malū agere cō cupiſcat. ergo ꝯcupiſcētia eſt in carne. ¶ Contra aug. i lib. de ſpū ⁊ lit. h. ſ. ꝯcupiſcentiā eligit ap°. generale quo cūcta ꝯplexus ē dicēdo. nō ꝯcupi ſces. neqȝ eniȝ vnū pcīȝ niſi ꝯcupiſcēdo cōmittit. cū ergo pcīm ſit in aīa: erit ꝯcupiſcētia in anima. ¶ Itē in li. lxxxiij. q. Eſt turpis affectio q̄ animus iſeriora ſectat̄ q̄ magis ꝑprie cupiditas dr̄. ſȝ hec turpis affectio eſt in aīa: ergo ꝯcupiſcētia ē i aīa. Ad qd̄ dn̄m. ꝙ ꝯcupiſcētia aliq̄n accipit ꝑ lege carnis vel ꝑ lege mēbroꝝ. ⁊ ſm̄ hūc moduȝ dicit̄ eſſe i carne tanq̄ȝ pena iuſte inflicta. alio vo modo accipit̄ ꝑ ipa ꝑnitate aīe ꝓueniēte ex ori ginali pcc̄o. ⁊ ſm̄ hec eſt in aīa. pōt tn̄ dici ꝙ licȝ ꝯcupiſcētia reſpiciat vtrūqȝ eſt in anima tanq̄ȝ in ſubiecto. in carne vo ꝑpter hoc ꝙ iclinat aliquo mō ipaȝ aīaȝ per ſui corruptiōem. ⁊ ita cauſaliter ſumeret̄. corpus eniȝ qd̄ corrumpit̄ aggrauat animaȝ. ix. ſap.

Secūdo querit̄ .§. ij.

ſi eſt in aīa. vtrū quelibȝ vis ſit corrupta. Et vr̄ ꝙ n̄. vires eīȝ que ſūt i alijs mēbris q̄ȝ i mēbris generatōis mouent̄ ſm̄ nutū volūtatis. ſȝ vbi vires mēbroꝝ mouent̄ ſm̄ nutū volūtatis. nō dn̄at̄ libido ſiue ꝯcupia. vbi aūt nō dn̄at̄ nō dr̄ eē corruptio. ergo alie vires nō dicuntur eē corrupte. Qd̄ aūt hoc ſit ait aug. in li. de ci. dei. In ceteris mēbris corpis nō ipe affectio ē. ſȝ que eis ꝯſenſerit volūtas mouet q̄ in vſu eoꝝ dn̄at̄. ¶ Itē manus ⁊ pedes mouem° qn̄ volumus ad ea q̄ his mēbris agenda ſūt ſine vllo reniſu tāta facilitate quāta ⁊ in nobis ⁊ i alijs videmus maxime artificibus quorūcūqȝ operū corpaliū. ex quo apparet ꝙ vires aīe nō ſūt corrupte ſȝ ſm̄ nutū volūtatis obediūt. Cōtra ꝑ ꝯcupiſcētiā originalis pcī corrupta ē voluntas. ⁊ ꝑ ꝯn̄s alie vires. vn̄ nō tm̄ dr̄ libido coeūdi ſȝ ⁊ libido hn̄di pecuniā q̄ auaria dr̄. ⁊ libido vlciſcēdi q̄ ira dr̄. ⁊ libido gloriādi q̄ iactantia nūcupat̄. ſic ergo nō ſolū generatiua vl̄ ꝯcupiſcibilis i pte illa corrupta ē. ſȝ ⁊ alie vires. ¶ Itē in ps. Corrupti ſūt ⁊ abho. ⁊ ē. glo. omni vi rōnis priuati. Qd̄ autē exponit beatus bern̄. dicens. ꝙ rō ꝑ ignorātiā corrūpit̄.

volūtas ꝑ imūdiciā. memoria ꝑ iſirmitateȝ ſunt impotētiā. Ad qd̄ dn̄m. ꝙ oēs vires ſūt corrupte. ¶ Ad id vo qd̄ obijcit̄ in ꝯriuȝ. dn̄m eſt ꝙ lȝ mēbra ⁊ vires que ſūt i mēbris obediāt in alijs mēbris ſm̄ nutū volūtatis. nihilominus tn̄ corrupte dicunt̄. nō vſqȝ q̄ȝ faciles ad bonū. ſȝ ꝑne ad malū. qd̄ nō fuit in nā. primitus inſtituta.

Tertio querit̄ .§. iij.

ſi generatiua plus ē infecta q̄ȝ alie vel ꝯcupiſcibilis i gn̄atōe. Et videt̄ ꝙ equaliter. cū eniȝ rō ſit corrupta corrūpat alias ſiue li. ar. cā autē que ē corruptio li. ar. equaliter ſe hȝ ad omnes. ergo eq̄liter ſe habebūt effectus corruptōis qui eſt in illis. ¶ Preterea. pena originalis que infliget̄ i futuro que ē ſepatiōis virium a deo. equaliter ē i eis. ergo ꝯſimili pena originalis que ē in pn̄ti equaliter erit in eis. ergo oēs equaliter corrupte erūt ſm̄ ꝯcupiſcentiā. Cōtra. querit aug. in li. ipo nos. Cur adaȝ ⁊ eua illas ptes texerūt ⁊ nō potius manus qbus ꝓhibita attrectauerunt aut ora qbus male deſiderata ederūt. ¶ Ad qd̄ rn̄det. ꝙ illa mēbra texerunt in quibus peccati cupiditas exardeſcēs ꝯcupiſcētiā inglutiētis gutturis accuſabat. ex quo accipit̄ ꝙ maior corruptio fuit in pte illa. ¶ Itē in eodē. ſenſerūt iaȝ nudati aīe carniſqȝ pace motū quēdā turpiſſimū atqȝ precipitem nouiter accidiſſe. vn̄ ꝯfuſi ad fici folia cucurrerūt. ⁊ mēbra ſolicita pudore libidinis texerūt. ¶ Iteȝ aug. in. xiiij. de ci. dei. Satis oſtendit̄ qc qd ſit homini illi prime inobediētie retributū. qd̄ in ea pte marie oportuit apparere. qua generat̄ ipa nā. que illo prio ⁊ magno i deterius ē mutata pcc̄o. ex quo accipit̄ ꝙ plus ē corrupta cōcupiſcibilis in coitu q̄ȝ alia vis i ſuo actu. Ad qd̄ dn̄m. ꝙ hec vis dupl'r ē corrupta. Eſt eīȝ corrupta inq̄tū eſt ſingularis pſona. ⁊ ē iteꝝ corrupta inq̄ȝtū eſt nāe. ꝑut ꝑ eā fit multiplicatio cū vicio i ple. eſt eniȝ in ea ꝑnitas ad pcīm in pſona q̄ coit vel generat. eſt iteꝝ ꝑnitas ad trāſfuſionē pcī in pſonā que gignit̄. Alie vo vires corrupte ſūt ſȝ alteꝝ modoꝝ q2 in eis eſt ꝑnitas ad pcīm i pſona que agit. ¶ Preterea. in hac vi ē minor obedientia ⁊ maior repugnātia reſpectu rōnis bene diſpoſite quo ad omneȝ ſui motū. velit enim vel nolit ratio ſurgit quidaȝ motus indecēs ⁊ verecūdus. ⁊ ideo in illa parte primi parētes i ſignuȝ huius ſecerunt ſibi perizomata de folijs ficuum. nō eſt autem vicium in actibus aliaꝝ viriū ſiue motibus. ¶ Ad obiectū auteȝ in ꝯriuȝ primo dicendū. ꝙ licȝ corruptio ſit vna ⁊ equalis i parte rationis ad quā ſequūtur iſte corruptōes aliarū viriū: tn̄ maior eſt corruptio iſta q̄ȝ in alijs. in penā humane nāe. que in primis parentib° ꝑ inobedientiam peccauit. ⁊ poſteritatem ad penaȝ obligauit. tranſfuſio autem fit per actū generatiue ⁊

iꝙ ꝯ̄cupiſcibilis in̄ actu illo plus ē corrupta. i ſi
gnum aūt inobediētie. ipſius hois reſpectu dei
poſita ē maxima repugnantia in illa vi per ſuum
actum. fit. n. in ea quaſi caro. ¶ Ad ſcd̄m vͦ dōm
ꝙ non ē ſimile d̄ pena originalis peccati i futuro
⁊ de pena originalis peccati i pn̄ti. pena. n. origi
nalis ē in pn̄ti ad duo. ad hoc. ſ. ꝙ puniatur per/
ſona in qua eſt. ⁊ ad hoc tranſfundat viciuʒ ſiue
pena in perſona que gignitur. pena vero origi
nalis in futuro ad vnū illoꝝ.

Quarto queri ·§. iiij·

tur ſi generatio in ꝯ̄iugio vel coitus pt̄ fieri ſine
pc̄to. Qd̄ nō videt per hoc qd̄ dicit aug. in. xiiij.
d̄ ci. dei. genitales corporis ptes ita libido ſuo iu
ri quodāmō mancipauit. vt moueri nō valeant
ſi ipſa defuerit. ⁊ niſi ip̄a vel vltro vl' excitata ſur
rexerit. ex quo accipit ꝙ actus generatiue in illa
pte non fit ſine libidine ſurgente. ſʒ libido cū ſur/
git inducit peccatum ergo ꝯ̄cubitus non fit ſine
pc̄to etiā in ꝯiugibus. ¶ Item aug. ad valerium.
ipſe licitus honeſtuſqʒ concubitus non pōt eſſe
ſine ardore libidinis vt pagi poſſit ꝙ rōnis eſt n̄
libidinis. qui certe ardor ſiue ſequatur ſiue p̄ue/
niat voluntatem. non tn̄ niſi ipſe quodam ſuo q̄ſi
imperio mouet mēbra que moueri non poſſunt.
ex quo concludit ꝙ ꝯ̄cubitus non fit ſine motu
libidinis ⁊ ita non fit ſine pc̄to. Cōtra ſup illd̄.
j. ad Corin. v. Erunt due in carne vna gl. in car/
nali opere qd̄ inter ꝯiuges poteſt fieri ſine pc̄to.
¶ Itē aug. in li. de bono ꝯ̄iugali. Bona quedā
ſunt data nobis a deo. que propter ſe ſunt appe/
tenda. Sapientia ſalus ⁊ amicitia. Sunt ⁊ alia q̄
ꝓpter aliud ſunt neceſſaria: vt doctrina cibꝰ ꝯiu/
gium. qcūqʒ his que pp aliud ſūt n̄ ad illud vtit
pp qd̄ ſunt ꝯſtituta. peccat al's venialr al's crimi/
naliter. q vͦ his vtit ad illd̄ pp qd̄: bn̄ facit. q vͦ
abſtinet melꝰ. ¶ Itē aug. in li. de bap. puuloꝝ. bn̄
vtit bono ꝯtinētiaʒ dedicās deo. malo vtit male
ꝯcupiam relaxās adulterio. bn̄ vtit malo ꝯcupi/
ſcentiā ꝯſtringēs ꝯnubio. ex qbꝰ auctoritatibꝰ ꝯ̄
cludit. ꝙ coitus in ꝯiugio pōt fieri ſine peccato.

Ad qd̄ dōm. ꝙ ꝯcubitꝰ in ꝯiugio pōt fieri ſine
pc̄to. actꝰ. n. q al's eſſʒ pc̄m: p ꝯiugiū qs vtit ad
id qd̄ inſtitutū ē. excuſat vt nō imputet i pc̄ʒ. Si
vͦ i ꝯiugio vti t illo actu n̄ ad id qd̄ ad inſtitutū ē
lʒ ſit ibi ꝯiugiū. tn̄ cū hoc ppetrat pc̄m. ſicut dicit
auctoritas ſupradicta. vn̄ ſextꝰ. ardētior amator
vxoris ſue adulter eſt. ¶ Ad obiectū aūt in ꝯ̄triuʒ
dōm eſt ꝙ lʒ fiat cū libidine. nō tn̄ eſt pc̄m per/
petratū. libido. n. dr̄ dupl'r malū. vno mō inquā
tum p ip̄am tranſmittit originale pc̄m ad ꝓlem.
ꝓut dicit aug. in li. de ci. dei. ꝙ non ꝓpagatio ſed
libido trāſmittit originale pc̄ʒ. ⁊ hoc mō intelli
gūtur p̄dicte auctoritates i qbꝰ dr̄. ꝙ licitus ⁊ ho
neſtꝰ ꝯcubitꝰ n̄ pt̄ fieri ſine ardore libidinis. Alio
vͦ mō dr̄ libido malū. ſʒ ꝙ ē iproba voluntas.
ꝯmouēs illicitū d̄ſideriū i actu. ⁊ ſʒ hoc dic̄ aug.
oē qd̄ male libet libido ē. ⁊ ſic pōt dici peccatuʒ.

Articulus quartus.

QUarto q̄rit a quo ſit ꝯcupiſcentia ꝓut
eſt fomes. ⁊ vr̄ ꝙ ſit a deo. fomes. n.
pena eſt pc̄ti. ois aūt pena pc̄ti ſicut dic̄
aug. in li. de li. ar. iuſta eſt ⁊ ſuppliciuʒ
nominatur. ergo fomes eſt quid iuſtum. ⁊ omne
iuſtum a deo: ergo fomes ē a deo. ¶ Itē aug. deꝰ
fecit ꝯcupiſcentiam vt vltor peccati. ergo ꝯcupi/
ſcētia ē a deo. ⁊ ita fomes a deo. Contra. i li. v.
rn̄ſionū. libido nō eſt naturale bonū. ſʒ p peccatū
primoꝝ hoiuʒ accn̄s malū atqʒ pudendū. cuius
auctor deus nō eſt ſed dyabolus. ergo fomes eſt
a dyabolo n̄ a deo. libido. n. fomes ē. ¶ Itē i co.
libido eſt inimica vite que me currentē ⁊ placen
tem deo per ducatū gr̄e volentē diuerſoꝝ libituū
maloꝝ aculeis impugnat ⁊ ꝓuocat. ſʒ ꝙ huiuſ/
modi ē a dyabolo ē: non a deo. ergo libido eſt a
dyabolo ⁊ nō a deo. ¶ Itē ſuper illud ad Ro. n̄
regnet pc̄m ⁊c̄. glo. i. fomes pc̄ti. ſʒ pc̄m nō eſt
a deo. ergo fomes pc̄ti nō ē a deo. ¶ Itē ſup illd̄
ad Ro. vi. vetus hō noſter crucifixus ē. i. fomes
qui nobis ē nā ex deo. ¶ Itē i li. v. rn̄ſionū. Cre/
dite malū ex dyabolo bonū ex deo. nō libidineʒ
quā apoſtolus legeʒ carnis. i. malā conſuetudi/
nem nominat. ergo libido non ē a deo ⁊ ꝯcupi/
ſcentia mala eſt libido ſicut ibidem dicitur. ergo
concupiſcentia mala non eſt a deo. ⁊ hoc eſt fo/
mes. ergo fomes non eſt a deo. Item omnes de/
fectus noſtros xp̄s ſuſcepit quos i noſtra natura
plantauit. ſed fomitem nō ſuſcepit ergo nō plan/
tauit ergo non eſt a deo. ¶ Item ph's bonū vni/
uſcuiuſqʒ reperitur in ſuo opere. ſed fomitis nū/
q̄ʒ eſt bona operatio. ergo fomes non eſt bonuʒ.
ergo non eſt a deo. ¶ Item ſi fomes eſt a deo. cū
fomes ſit pronitas ad peccatū. ꝓnitas talis pla/
cet deo. quanto ergo aliquis pronior eſt ad pec/
candum tātomagis placet. quod eſt incōueniēs.

Ad qd̄ dicendum. ꝙ pena cuius effectus nō ē
peccatuʒ. vt fomes egritudo. ⁊ ois talis a deo ē.
pena vero cuius effectus non ē niſi peccatum. vt
ꝓnitas ad ſupbiendū. inuidenduʒ ⁊ ſilia: non ē a
deo. ⁊ talis eſt fomes. Alij dicūt ꝙ fomes ē rō/
nis pena inquātū ē. ⁊ iquantū agens eſt a deo ē.
inquātum vͦ corruptio eſt vel inclinās ad malū
a dyabolo vel homine eſt. ¶ Ad obiecta autē di
cendum ⁊ diſtinguendū. ꝙ iuſtum pōt reſpicere
ordinationē ⁊ ſic omnis pena ſm ꝙ iuſta ē. i. or/
dinata a deo ē. vel pt̄ reſpicere qd̄ ordinat iuſte.
⁊ ſic nō eſt veꝝ. fomes. n. ⁊ ſi iuſte conſequat ex
peccato primi hois. non tn̄ a deo ē. ordinatio aūt
mali a deo ē. malum aūt a deo non eſt. ¶ Ad ſcd̄ʒ
vero dōm. ꝙ in predicta auctoritate cum dicitur.

ꝙ ꝯcupiſcẽtia rõne qua inclinat ad peccatũ ñ eſt a deo. ẽ tñ a deo iquãtũ ẽ pena peccati. Vñ dr ibidem. nõ ẽ actor peccati ſʒ vltor. ꝯcupiſcẽtia. n. eſt pena peccati ꝓcedẽtis. ⁊ ẽ inclinatio ad peccatuʒ ſequẽs ꝑꝑ pcc̃m ergo ꝓcedẽs de⁹ hãc penã iſligit nõ vult aũt ꝙ ex ea ſequaꝛ pcc̃m. ſed ꝙ reſiſtatur concupiſcentie ⁊ ſit pugna contra eam ſm ꝙ inclinat ad peccatum.

Articulus quintus.

Quinto queriꝛ ad qd ſit ꝯcupiſcentia ſiue cuius eſt cã. Et vr̃ ꝙ ſit cã omnium maloꝝ. ꝑ hoc qd̃ dicit aug. in li. de li. arbi. claꝝ ẽ nihil aliud q̃ʒ libidinẽ eſſe oium maloꝝ cãm. Et ſuper illud ad Ro. Venundatus ſub peccato. glo. hic pcc̃i noĩe appellat. vñ oriuntur oĩa peccata. quicquid. n. peccatoꝝ eſt in dictis. in factis. in cogitationibus, non oritur niſi ex mala ꝯcupiſcentia. q̃ ex peccato facta ẽ. ¶ Iteʒ in li. r. rñſionũ. vt ꝯcupiſcẽtie malũ que radix eſt oium maloꝝ cognoſcatur, malũ. ꝑ mandatũ bonum ꝓualuit i me. Cõtra. vr̃ ꝙ ñ oẽ pcc̃m ſiue malũ culpe ꝓueniat ex ꝯcupiſcẽtia carnis. Vñ. v. ad gal. ſuper illud. Manifeſta ſunt oꝑa carnis. glo. credẽ oĩa mala ex carne accidẽ error ẽ. non eiʒ oĩa vite in quo vicia tribuẽda ſũt carni. ne ab his oĩbus mũdem⁹ dyabolũ q carnẽ nõ hʒ. ergo nõ ẽ cã ſiue radix oĩm maloꝝ. ¶ Itẽ ſicut pcc̃m ẽ in dyabolo non ex fomite: ita põt eẽ in aĩa ſm ꝙ eſt ſpũs. ergo non omne pcc̃m eſt ex ꝯcupiſcentia carnis que eſt fomes. Ad qd̃ dõm. ꝙ eſt loqui de ꝯcupiſcentia vel generalr̃ ꝓut ẽ ꝓnitas ſpũs rõnalis ad pcc̃m. ſiue ꝓueniat hec ꝓnitas ex carne ſiue nõ. ⁊ ſm hunc modũ loquũtur quedam auctoritates vbi dr ꝙ ꝯcupiſcẽtia ẽ cã oium maloꝝ. Si vͦ coarcet ꝯcupia ad carnẽ hoc põt dici duplr̃. noĩe. n. carnis põt deſignari totus hõ. q viuendo ſm ſe cadit in pcc̃m. ⁊ hoc mõ dicuntur opera carnis. inuidie. hereſes. ⁊ huiuſmodi. Alio vͦ mõ dr caro ipſa ꝯcupiſcẽtia partis ſenſualis corrupte. que iſeꝑabil̃ ẽ a carne corrupta. ⁊ hoc mõ non oĩs ꝯcupiſcentia eſt a carne ⁊ ſic intelligiꝛ illa glo. credere omnia mala accidẽ ex carne error ẽ. Cũ aũt dicitur in glo. ſuꝑ illud. Venũdatus ſum peccato ꝙ cũcta peccata oriunꝛ ex carnali ꝯcupiſcentia. intelligitur ſm coartõeʒ. vt ſit accõmoda diſtributio de illis peccatis q̃ hñt tentatõem ex carne.

Articulus ſextus.

Sexto queriꝛ. vtrum concupiſcentia ſit equaliter in qbus eſt? Qd̃ vr̃. pcc̃m. n. originale equaliter ẽ in qbus ẽ. ſic habetur in li. de ꝯcep. vir. dicitur. n. peccatum originale nec maius põt eẽ q̃ʒ dixi nec minus. qr cum infans iam rationalis ẽ. humana nã non habet in illo iuſticiam quam accepit in adaʒ ⁊ quaʒ ſemper deberet habere. nec eam excuſat in potentia qa nõ hʒ. ſi ergo peccatum originale eque eſt in deſcendẽtibus ab adã ſeminaliter. cõcupiſcẽtia aũt eſt ꝓpria peccati in preſenti originalis peccati. ergo eq̃ dʒ eẽ in illis in qbus eſt. Iteʒ ꝯcupiſcentia ẽ ꝓnitas ad peccatũ qd̃cũqʒ. cũ ergo non poſſit vltra extẽdi ꝯcupiſcẽtia. erit i oĩb⁹ equaliter. Contra. vr̃ ꝙ ꝯcupiſcẽtia ſiue fomes plus ſit in vno q̃ʒ in altero. quidaʒ. n. ꝓnior ẽ ad pcc̃m q̃ʒ alter. in eo in quo ẽ ꝓnior in eo videꝛ eẽ maior fomes vl̃ ꝯcupia: ergo ꝯcupia ſiue fomes dr ſʒ magis ⁊ min⁹. ¶ Itẽ maior corruptio vr̃ eẽ in ꝓle q̃ʒ ſit in parente. ergo per conſequens maior concupiſcentia. ¶ Preterea queriꝛ. in eadem perſona vtrum in aliquo tpe ſit magis q̃ʒ in alio. qd̃ vr̃ per hoc qd̃ dicit aug. ad valeriũ. ꝯcupiſcẽtia quottidie minuiꝛ in ꝓficiẽtibus ⁊ continentibus accedente ẽt ſenectute multo maxime. Occaſione etiam ꝓdictoꝝ queritur. ſi ꝯcupiſcentia minuitur in aliqua perſona vtrũ poſſit finiri. Vnde aug. in li. d̃ lapſu mundi. ꝯcupiſcẽtia cũ qua nati ſumus finiri nõ põt q̃ʒ diu viuim⁹. quottidie minui põt. ſʒ finiri nõ põt. Ad qd̃ dõm. ꝙ ꝯcupiſcẽtia ſiue fomes põt duplr̃ accipi. ⁊ vno modo equalr̃ ẽ i oĩbus ſeminalr̃ deſcẽdẽtib⁹. alio vero mõ ſm magis ⁊ min⁹. Si. n. ꝯſideꝛ vt pena ꝯñs originale pcc̃m. i ipſa hũana nã ſʒ hoc equalr̃ ẽ. Si aũt ꝯſidereꝛ in ſingulari ꝑſona q̃ ad ꝯditiões ſingularis ꝑſone ex quibus põt trahi inclinatio ad magis ꝯcupiſcẽdum vel minus ſm hoc ẽ maior ꝯcupiſcentia in vno q̃ʒ in alio. Ex alia vͦ pte ſi ꝯſidereꝛ effect⁹ grẽ. in quodã magis minuitur q̃ʒ in alio ſicut dicit quedaʒ auctoritas quottidie minuiꝛ in ꝓficientib⁹ ⁊ ꝯtinentibus. Si vero cõſideretur rõne etatis que eſt conditio ꝑſone vni⁹ magis minuiꝛ in ſenectute ceteris paribus. ꝯtingit tñ in aliquo ſene plus vigere q̃ in aliquo iuuene. ⁊ de talibus dicit aug. ad valeriũ. qui ꝯcupie nequiter ſeruiunt tãtas in eis vires accipit: vt plerunqʒ iam etate deficiẽtibus mẽbris eiſdẽqʒ ptibus corporis: ad illud op⁹ admoueri minus valẽtibus. turpius ⁊ ꝓcatius inſanire nõ deſinat. ex q̃ accipitur ꝙ iñ aliquo ſene plus viget q̃ʒ i aliquo iuuene. ¶ Ad illud qd̃ obijciꝛ de finitiõe dõʒ ẽ. ꝙ q̃ʒ tñ ẽ de corruptõe nãe in nullo deſcẽdente ſeminaliter finiꝛ ꝯcupia. ⁊ ſi finiꝛ in aliquo, ſm actum vt nõ ꝓualeat: hoc ẽ per grãm.

Articulus ſeptimus.

Huius grã ſeptio queriꝛ. vtrũ extinguaꝛ ⁊ qualiter remaneat. ⁊ q̃liter ñ. Prio ergo q̃riꝛ vtrũ ꝯcupia q̃ ẽ fomes extinguaꝛ. Scdo qd ſit fomitem extigui. an idẽ ſit qd̃ nõ eẽ. aut ita ꝙ aliq̃ mõ remaneat. Tertio in quo extiguiꝛ. Quarto qualr̃ extinguitur.

Ad primum ſic .§.j.

dr̃.j.Jo.j.Si dixerim⁹ q2 pcĩm ñ habem⁹.noſip ſos ſeducimus ꝛ vitas in nobis nõ ẽ.ſʒ pcĩm nõ habeꝫ ſine ↄcupiſcentia.ergo in nobis ẽ ↄcupia. ergo nõ extinguiꝫ.¶ Jtẽ.vij.eccẽs. Nõ ẽ hõ i ťra q nõ peccet.ſed in pcĩo eẽ nõ pt ſine ↄcupia.ergo in nobis nõ extinguiꝫ ↄcupia.cũ.n.elicit pcĩʒ ñ extinguiꝫ.¶ Jtẽ in li.retract. Jn hac vita nemo ita ſeruat mãdata iuſticie.vt nõ ſit ei neceſſarium orare pro pcĩis ſuis.dicendo dimitte nobis dbita nr̃a.ſʒ ſi hʒ debita.hoc nõ eſt niſi rõne pcĩoꝝ. ergo nullus eſt ſine pcĩo.ergo nullus ſine ↄcupia que ẽ fomes pcĩi.¶ Jtẽ aug.i li.d nã ꝛ gr̃a. Etiã ſi non hic viuaꝫ ſine pcĩo.lʒ mori ſine pcĩo.dum pcĩm venia deletur qd pcĩm ignorãtie vel infirmitate ↄmittiꝫ.Jtẽ.vij.ad Ro.Si ãt qd nolo illud facio.ñ ego opor illud ſed qd in me habitat pcĩm.ꝛ loqꝫ in pſona hois.ſʒ pcĩm inhabitare.ẽ fomitẽ pcĩi hr̃e.ergo fomes nõ extinguiꝫ.¶ Jteʒ berñ.ſup cañ.q̃ʒtũlibet manẽs in hoc corpe pfeceris erras ſi vicia putas emortua.ꝛ non magis ſuppreſſa.velis nolis itra fines tuos habitat gebuſeus.ſubiugari põt.ſʒ nõ exterminari.ſʒ dum habitat gebuſe⁹ itra fines manet ↄcupiſcẽtia. ergo ↄcupia ſiue fomes manet in nobis. Cõtra aug.in li.de bap.puuloꝝ.Nõ pſtatur i baptiſmo vt lex pcĩi q̃ in mẽbris ẽ extinguaꝫ pſus.ꝛ ñ ſit niſi forte miraculo ineffabili creatoris.ergo miraculoſe i aliquo põt extigui fomes.¶ Jtẽ i xp̃o nullus erat fomes.ſʒ beata virgo appropinquabat xp̃o ſic poſſibile erat i puritate.ergo cum illa puritas ñ poſſit eẽ ſine extictõe fomitꝫ.i ea fomes extiguebaꝫ.ergo i aliq̃ fomes extinguebaꝫ. Ad qd dõm.q in aliq̃ fomes extinguebaꝫ.¶ Ad obiectũ ãt in ↄ̃rium dõm ẽ.q eſſe ſine ↄcupiſcentia dr̃ dupliciter.vel eẽ ſine ea vt ẽ pena.vel eſſe ſine ea inquãtũ eſt inclinatio ad culpã.hr̃e aũt illã vt penaʒ atteſtaꝫ.humane nature corrupte ꝛ p ↄñs atteſtaꝫ iuſticie diuine.nec repugnat gratie.ſic ergo dicitur ſubſtãtia ↄcupiſcẽtie.ꝛ hec põt remanere cum dr̃.q ↄcupiſcentia tolliť.nõ vt nõ ſit. ſed vt nõ ſit peccatum.habere aũt ↄcupiſcentiaʒ vt inclinatione ad pcĩm:eſt hr̃e eã vt ignem ꝛ ſic nõ oio extinguiꝫ.cũ ergo nõ remanet ibi d inclinatione ad culpã:tunc dr̃ extingui.¶ Auctoritates aũt q̃ inducunꝫ ad hoc q hõ nõ ſit ſine pcĩo ꝛ ita nõ ſine ↄcupia.intelligende ſunt vel d ipſa nã humana corrupta ſibi relicta.vꝫ de ea vbi nõ oio tolliꝫ peccatũ ꝛ debitũ p pprio peccato.Jlla ergo auctoritas.j.Jo.j.intelligenda ẽ d pcĩo rõne ipſius culpe vel rõne debiti p pcĩo pprio. ꝛ hoc pʒ p hoc qd dicit aug.quiſquis dicit poſt acceptã remiſſionẽ pcĩoꝝ ita queq̃ʒ hoiem iuſte vixiſſe i hac carne vel viuẽ.vt nullũ habeat oino pcĩm.ↄ̃ dic̃ apl̃s Jo.nõ.n.ait habuim⁹ ſʒ habemus.vñ nõ itelligit d originali pcĩo.ſʒ d actuali p ſe vel p dbito ei⁹.ꝛ hoc pʒ p hoc qd ſeqꝫ i illa auctoritate q̃ eſt in li.de pfectione iuſticie ſi quiſq̃ʒ aſſerit de illo peccato dcʒ qd habitat i carne mortali ſm viciũ qd peccãtis primi hois volũtate ↄ̃ctum ẽ.videat qd agaꝫ de dñica oratõe vbi dicimus.dimitte nobis debita noſtra.qd ni fallor nõ eſſet opus dicere.ſi nũq̃ vel in lapſu lingue vel i oblectanda cognitõe eiuſdẽ peccati dſiderijs aliquãtulũ ↄſenſerim⁹.ſʒ tãtũmõ dcʒ eſſʒ.ne iferas nos in tẽtationẽ ſed libera nos a malo. Nec iacobus apo.diceret i multis offendim⁹ oẽs.¶ Per hoc ẽt põt ſolui illud qd dr̃.vij.eccẽs.Jntelligendum.n.eſt.nõ eſt hõ i terra qui non peccet.i.vix eſt.nec hoc eſt q̃ʒtum ẽ de corruptõe nature ſʒ de abundantia gr̃e.¶ Ad tertium dõm.q vnicuiq̃ʒ qui peccauit venialiter vel mortaliter neceſſariũ eſt dicere.dimitte nobis debita noſtra. pro illo enim ſtatu itelligitur vñ nullus talis ẽ ſine ↄcupia peccati.¶ Ad quartũ dcʒ ſimiliter pro illo ſtatu. Qd ãt dr̃ lʒ mori ſine peccato.hoc dicitur pter martyres vel propter illos i quibus eſt omnino expurgatum peccatum.vt nõ opteat eos trãſire purgatoriũ.¶ Ad quintũ dõm:q cũ dr̃ non ego opor illud ſed qd in me habitat peccatũ.hoc dicitur p illo hoie in quo hʒ effectũ ↄcupie que ẽ fomes pcĩi.nõ p illo hoie i quo tollitur effect⁹ pcĩi p gr̃aʒ ↄfirmatõis ſimpl̃r.¶ Ad ſextũ vo dõm. q ſimpliciter itelligitur auctoritas hec de illo in quo ſurgũt veniales motus.ꝛ vbi manet ↄcupiſcẽntia.Si autem non ſurgerẽt veniales dum tñ pñt ſurgere:adhuc diceretꝫ manẽ ↄcupiſcẽtia.ſʒ ñ eſſʒ fomes in actu.ꝛ de primo dr̃ in li.de ci.dei.ſurrepit aliqd in hoc loco infirmitatis.ꝛ bene confligenti.ſine hoſtibus talib⁹ victis dñanti.vñ ſi ñ facili opatõne labili locutione aut volatili cogitatione peccetur.De ſcdo põt dici.ſicut dr̃ in li.de ci. dei.q̃ʒdiu vicijs hic impatur plena pax nõ eſt.q2 ꝛ illa que reſiſtũt piculoſo debilitanꝫ plio.ꝛ illa que victa ſunt nõ dũ ſecuro triũphanꝫ ocio.

Scdo quid ſit .§.ij.

fomitẽ extigui.an idẽ ſit q ñ eẽ:an ita q aliq̃ mõ remaneat.Si idẽ eſſʒ q nõ eẽ:tũc idẽ eſſʒ fomitẽ extigui q nullaten⁹ eẽ.nec ſʒ ſe nec rõne ↄcupie. ſed ſm hoc nõ videreꝫ differre ſtat⁹ hois in quo eſſʒ extinctus fomes.ꝛ ſtatus ade primus.¶ Jtẽ cũ extigui ptineat ad illud qd hʒ rõeʒ ignis. ↄcupiſcentia aũt nõ debeat dici ignis.eo q ↄcupiſcẽtia ſit ſm rõnem indigentie.ignis aũt ſm rõnem actiuaʒ:non vꝫ dici q ↄcupiſcentia extinguatur.

Cõtra dr̃.xxxi.iob.Jgnis vſq̃ʒ ad cõſũmatõʒ deuorãs ꝛ oĩa eradicãs genimina.ꝛ loqꝫ ibi d cõcupiſcẽtia.ergo ↄcupia ẽ ignis.pprietas ãt ignis ẽ vt poſſit extigui niſi ppetu⁹ ſit.ↄcupia ãt carnis nõ ẽ ppetua l ſuo actu.ergo põt extingui.¶ Jtem

in malis pōt extingui ſcintilla ſyndereſis ī qua dr̄ ēē ſonus ignis ſic dr̄ in glo. ſup primū ezech. hāc āt ꝑcipitari videm⁹ ergo ꝑ oppoſitū i bōis pt extingui ignis ꝯcupiſcētie. ergo fomes pōt extigui.

Ad qͦ dicēduꝫ. ꝙ fomes extinguit nō vt nullatenus ſit. ſed in rōne fomitis. fomes eīm dicit a fouendo inquātum fouet peccatuꝫ. ſicut eīm calor naturalis ē in nobis principiū ꝯſeruādi naturaꝫ. ita calor ꝯcupiſcētie ē principiū cōſeruādi pc̄m. Vñ aug. in li. rñſionū. Nō ē iſte calor bonus. nec genitalis i bonis genitalibus mēbris que formauit deus. ſꝫ malus ē auctore dyabolo pc̄o precedēte hūc calorē. ¶ Ad ſcōꝫ vero dōm. ꝙ ibi ē rō ignis i ꝯcupia ñ q̄tū ad oēꝫ ꝓprietatē ignis. ſed q̄tū ad illaꝫ q̄ ē. ꝙ ſicut nihil ſufficit igni. ita nihil ſufficit ꝯcupie. vñ. xxx. puer. tria ſunt iſaturabilia ⁊ quartū qͦ nūq̄ dic̄ ſufficit. Infern⁹ os vulue ⁊ terra. que nō ſatiat aqua. ⁊ ignis nūq̄ dicit ſufficit. Silr̄ ē de ꝯcupia cui nihil ſufficit. ¶ Et notāduꝫ ꝙ ē accipere fomitē ſm triplicē gradū. Primo ſm intēſioneꝫ. quomō ē an̄ baptiſmū. Scōo quo ad materialeꝫ diſpoſitioneꝫ. cū ſic ſe hꝫ appetitus. cuꝫ ꝑ adiutoriuꝫ pōt in pc̄m. ⁊ hoc mō eſt in baptizatis nō confirmatis. Tertio vero mō mā fomitis q̄ remanet aliquo mō ſꝫ extiguit. ⁊ hec ē poſſibilitas priuata diſpoſitione. ⁊ hoc ē i rōe pene. oīno. n. ꝯcupia ſbiecta fuit i bt̄a v̄gine. vt nullatenus rebellare poſſꝫ gr̄a domināte.

Tertio querit · §. iij ·

ī quo fomes extinguatur. ⁊ videt ꝙ in ſola beata virgine: ꝑ hoc ꝙ dicit aug. in li. de natura ⁊ gr̄a. dicit enim excepta ſancta virgine Maria. de q̄ ꝓpter honorem domini: nullā prorſus cū de peccatis agit volo habere queſtionē. vnū eiꝫ ſcimus ꝙ ei plus gratie collatū fuit ad vincēduꝫ omni ex pte peccatū. que ꝯcipere ac parere meruit eū quē ꝯſtat nullū habere peccatū. hac ergo virgie excepta. ſi oēs illos ſāctos ⁊ ſctās ꝯgregare poſſem⁹ ⁊ interrogare vtrū eſſent ſine peccato. quid fuiſſe reſponſuros putamus. vna voce clamaſſent ſi interrogari potuiſſent. Si dixerimus qꝛ peccatū nō habemus ⁊c̄. ex quo accipit ꝙ in ip̄a ſola extinctus fuit fomes. ¶ Itē augu. in li. de bap. puulorum. Solam medicinā parare noſtro corpori poterit que nō ex peccati vulnere germē pie ꝓlis emiſit ſꝫ vulnus peccati eſt fomes. ergo tunc nō erat in ip̄a fomes. ¶ Item anſel. in li. de ꝯcep. vir. decebat vt illius ꝯceptō de matre puriſſima fieret. ea aūt puritate qua maior ſub deo nequit ītelligi v̄go niteret quā de⁹ pr̄ matrē filio ſuo eligebat: ergo ñ fuit i ea fomes. ¶ Itē. iij. li. ſen. iij. di. circa pri. Mariā ſpūſſāctus ī eā ꝑueniēs a peccato pr̄ſus purgauit. ⁊ a fomite pc̄ti ēt liberauit. vl̄ fomitē ip̄ꝫ euacuādo vt quibuſdā placet. vl̄ ſic extenuādo vt ei poſtmodū peccādi occaſio nulla

exiſteret. ex quo accipit. ꝙ pc̄ti fomes ñ erat i bt̄a v̄gine. Sꝫ ꝯtra hoc ſic obijcit. Ignorātia ⁊ ꝯcupiſcētia ſūt due pene ꝯſequētes originale peccatū: ſꝫ ignorātia aliquoꝝ remāſit i bt̄a v̄gine. pari ergo rōne ꝯcupia remāſit i ea. ¶ Itē iuſtū fuit vt i ſeminalr̄ deſcēdētibus ab adā remaneret pena originalis pc̄ti. ⁊ lꝫ pc̄ꝫ tollitur ꝑ gr̄aꝫ i baptiſmo. remanet tn̄ i exercitiū. cū ordinet ad bonū. ipſa pena ñ fuit tollēda ꝑ ſctiſicatōꝫ i bt̄a virgine: ergo remāſit ꝯcupia i ea. ¶ Itē vr̄ ꝙ i alijs extiguit dicit eiꝫ apl̄s. viij. ad Ro. Quis nos ſeꝑabit a caritate xp̄i. q. d. iſeꝑabilis ſū. ſi ergo iſeꝑabilis fuit caritas ab eo. nō potuit peccare mortalr̄. ¶ Item apl̄i erāt ꝯfirmati i gratia ſpūſſācti. ergo fomes i eis extictus erat q̄tū ad pc̄ꝫ cū cadere nō poſſꝫ.

Ad qͦ dicēdū ꝙ auctoritas aug. i li. de natura ⁊ gr̄a loquit de ſāctis ve. teſ. qui adhuc erāt debitores pene lymbi. ⁊ ita nō erāt ſine debito pc̄ti originalis. nec erat i eis ꝯcupiſcētia oīno extictā: lꝫ i quibuſdā eſſet ſubiecta. ¶ Illa v̄o auctoritas aug. i li. de bap. puuloꝝ. ñ aufert quin i beata virgine fuerit fomes prius. ſꝫ ꝙ i ip̄a carne xp̄i quā traxit de beata virgine. que nō fuit ab ea ꝑ ꝯcupiſcētiaꝫ que ē vulnus pc̄ti. ¶ Ad illud v̄o qͦ dicit Anſel. dicēdū ē ꝙ nō itelligit de puritate quā habuit xp̄s. nec de puritate inocētie quā habuit adā ſꝫ de puritate que decuit ip̄am i tali ſtatu. reſpectu eius qͦ fiēdū erat ex ea. qꝛ ergo ignorātia reſpectu aliquoꝝ nō impediebat quin puriſſima caro xp̄i fieret de carne virginis iā purgata. Ignorātia eīm attēdit ſm animā nō ſm carnem. ꝯcupiſcētia vero vt fomes nō tm̄ ſm aīam ſed ſm carnē. ideo ex pte ꝯcupiſcētie facta fuit purgatio. vt nullatenus eſſꝫ pricipiū ulla generatōe vel cōceptione. ¶ Ad illud vero qͦ de apl̄o vel de ꝯfirmatis i gratia dicēdū ē qͦ extigui pōt fomes multipliciter. vel quo ad mortale peccatū. vel quo ad veniale pc̄m. vel quo ad potētiā diſpoſitā ad eliciēdū mortale vl̄ veniale. In aliquibus ergo pōt eſſe extictio q̄tū ad mortale peccatū vt in apl̄is. In aliquo pōt eſſe extinctio vlterius quo ad veniale. vt ſi aliqs eſſꝫ qui nec venialit̄ nec mortaliter peccaret. In beata v̄o v̄gine omnimoda erat extinctio. ⁊ ſic pꝫ gradus extinctionis ſm magis ⁊ minus.

Quarto querit · §. iiij ·

qualiter extiguat fomes. ⁊ videt ꝙ ꝑ gratiā. vbi eiꝫ abūdātior ē gr̄a ibi plus ē extictōe. ¶ Preterea. gratia i baptiſmo opponitur originali pc̄o. qꝛ delet q̄tū ad culpā. ⁊ q̄tū ad penā. illa ergo delet ꝯcupiſcētiā vl̄ minuit q̄ ē ſequela original̄ peccati. qbus ergo datur abūdantius gr̄a: āplior fit diminutio. ⁊ ita tādē extinctio vel i pte vel i toto.

Cōtra. gratia opponit malo culpe. non enim ſimul ſtare poſſunt. ſed vni perſone ē vnū oppo-

ſitū i vno genere. ergo gr̄a ñ opponit malo pene. Aut opponit i alio genē q̄ȝ i illo in quo opponit malo culpe. ſȝ hoc ñ īuenit. ergo gr̄a nō opponit malo pene. ſȝ ↄcupia ē malū pene. ergo ñ. oppōit ↄcupie vt ñ poſſint ſimul eē. nā ſi opponeret. nul lus hñs oꝛigīalē ↄcupiaȝ hēret grāȝ. Sȝ videmꝰ aliq̄s hēre maioꝛē grāȝ gratūfacietē q̄ȝ adā. ⁊ eua q̄ ñ hūerūt i ſtatu inocētie oꝛigīalē ↄcupiam. ergo gr̄a nō opponit ↄcupie illi ſm ↄcupiaȝ. Ad qḋ dōȝ q̄ gr̄a opponit ↄcupiſcētie. ↄcupiaȝ āt ē du plr̄ ↄſiderare. vel vt diſponit ad culpā. vel vt ē i flictū ꝑ culpa p̄cedenti. put diſponit ad culpā. ſic opponit gr̄a illi. minuit eiȝ quotidie magis ⁊ ma gis p gr̄aȝ. hoc mō ⁊ i beata virgine extiguebat oīo. reliquo vero mō pōt ſtare cū gr̄a. ¶ Ad ob iectū āt dōm. q̄ lȝ ↄcupiſcētia ſit ſequela oꝛigialis peccati. gr̄a aūt delet oꝛigiale peccatū. quo ad cul pā ⁊ penā. nō tñ delet quo ad iſtā penā oīo. vt nō ſit: niſi ſm q̄ ē diſpō ad pc̄m. In beata vō virgi ne delebat duplr̄ ſiue extiguebat. ⁊ quo ad actuȝ ↄcupiſcētie que ē i pſona ſingłari. ⁊ quo ad actū ſm quē trāſmittit coꝛꝛuptio ad genitū. ¶ Ad illud vō qḋ obijcit q̄ vnū vni opponit ⁊c̄. dōm ē ſm vnū genus. gr̄a vero opponit culpe oꝛiginali ſm eētiaȝ. ſm cauſalitatē vero ipſi ↄcupiſcētie. ⁊ ex quadā ↄſequētia ad culpam.

Articulus octauus.

O Icto de extinctōne concupiſcētie put fomes: octauo dōm eſt de compatiōe ipſius concupiſcētie ad ſtimuluȝ car nis. ⁊ ad ea cū quibus videt hēre cō uenietiam. habet eim quaſdā rōnes ex pte anime quaſdā ex pte carnis quaſdā ex pte ↄiuncti. dicit eiȝ ↄcupiſcētia ↄcupiſcibilitas i puulis. ↄcupiſcē tia i adultis. libido cū iaȝ iclinat ad actū. Ex parte vero aie dicit viciū. q2 quādā oppoſitionē hȝ ad virtutē. coꝛꝛuptio pp diminutionē boni nālis. lan guoꝛ pp inueterationē i illa. ⁊ hoc ē in ↄpatōe ad bonū In ↄpatōe vero ad maluȝ dī iſirmitas pp īpotētiaȝ reſiſtēdi motibus malis. feditas pp iclī natiōnē foꝛdiū ſpūaliū. pnitas pp iclinationē ap petitus ad malū. vt iſirmitas ſit ↄ potētiā. feditas ↄ pulchꝛitudinē. pnitas ↄ diſpōeȝ ad bonuȝ. Ex pte vero carnis dī lex carnis. q2 infligit ipi carni ex lege diuine iuſticie pp peccatū. dī lex mēbꝛoꝝ: q2 dat quādā aptitudinē ad mala que fiūt p mē bꝛa. tyrānus q2 dñatur violenter in q̄buſdā mē bꝛis. dī ēt fomes q2 fouet pc̄m ſm q̄ dī fomes i carne vt ex carne foueat pc̄m in aīa. dicit ēt ſtimu lus carnis: q2 ſtimulat ad pc̄m.

Membꝛū octauum.

D Icto de ↄcupia q̄ ē ſequela oꝛiginalis pc̄ti: octauo dōm ē de ipſa vnitate. vel multitudie. Circa qḋ ſic p̄cedēdū eſt.

Primo oñdit q̄ ſint multa. Si eiȝ vnū oppoſitoꝝ ē multiplicabile ⁊ reliquū. ſȝ virtus ⁊ viciū ſunt oppoſita. virtus āt in aīa multi plicabilis ſȝ diuer ſas animi vires. ergo viciū oꝛigiale ſilr̄ ē multipli cabile ⁊ nō vnū ſȝ potētias. ¶ Itē in ps. Ecce. n. in iniqtatibus ↄceptus ſuȝ. Iniqtates dicit ibi oꝛi ginalia pc̄a. nō. n. dauid ↄceptus fuit in iniqtati bus pentū. natus eiȝ fuit de ſcto ieſſe ⁊ ↄiuge ipſi us. ¶ Itē math. xviij. Tradidit eū toꝛtoꝛibus quo adusq; redderet vniuerſū debitū. ſup qḋ dicit da ma. i oꝛiginali. q̄ hōi poſt baptiſmuȝ dānato pp pc̄m. nō ſolū redeūt pc̄a poſt baptiſmū ↄmiſſa actualia: ſȝ ēt oꝛiginalia q̄ i baptiſmo ſūt dimiſſa. ¶ Itē aug. de coꝛꝛectōe ⁊ gr̄a. pc̄a oꝛiginalia di cunt aliena. q2 ea ſinguli de pentibus trahūt. ſȝ ⁊ nō ſine cā dicunt ⁊ noſtra. q2 i illo vno oēs. ſicut dicit apl̄s. peccauerūt. ex quo accipit: q̄ plura ſūt pc̄a oꝛiginalia. ¶ Silr̄ ibi. Bt̄i quoꝝ remiſſe ſūt iniqtates ⁊ quoꝝ tecta ſunt pc̄a. p iniqtates deſi gnant oꝛiginalia peccata. ¶ Itē ſeptē ſūt fomites ſm numeꝝ ſeptē vicioꝝ capitaliū. ſicut dicit hug. ergo ſūt ſeptē pnitates. ergo ſeptē oꝛigialia pc̄a.

Cōtra. in ps. Bñdixiſti ⁊c̄. ſup illud. aut extē dens iraȝ tuā ⁊c̄. glo. oēs fuimus in eo. ſ. i adā q̄n peccauit. ⁊ hec ē cā que aſſignat quare ex ipō tra ximus oꝛigiale pc̄m. Si ergo hec ē cā: ſicut era mus i ipſo ſic ↄximus. ſȝ oēs eramus i ipſo ſicut vnū. ergo ab ipō traximus oꝛigiale pc̄m ⁊ non multa. ¶ Itē pena rñdet clpe. ergo cui rñdet vna pꝛia pena. illō erit clpa vna. ſȝ oꝛigiali rñdet vna pꝛima pena. ſ. carētia viſiōis dei. ergo oꝛigiale ē vnū pc̄m. ¶ Itē ↄtingit itelligere aiaȝ abſtractā a ſuis potētijs vniri coꝛpi. ſeipa eim vnit. Si ergo aīa iſta vnita ē coꝛpi coꝛꝛupto coꝛꝛuptōne penali ⁊ vicioſo. ergo ipā ē maculata q̄tū ad culpā. er go i ea ē vnū pc̄m q̄tū ad carētiā ⁊ q̄tuȝ ad cō cupiſcētiā. ¶ Sȝ poſſet rñderi q̄ in oꝛiginali ſunt duo: carētia debite iuſticie ⁊ ↄcupia. q̄tum ad ca rentiā vero debite iuſticie dicat eē vnū. q̄tum ad concupiſcētiā dicat eē multa. ¶ Cōtra. iuſticia oꝛi ginalis vna fuit i qualibet vi. ergo ↄcupiſcentia q̄ opponit iuſticie vna dȝ eē in omni vi. ¶ Itē pena ſequit ad omnem culpam. ergo ſm vnitatē culpe erit vnitas pene. pꝛime reſpōdentis culpe. ſȝ cō cupiſcētia eſt pena pꝛime reſpondentis culpe in pꝛeſenti. ergo erit vna concupiſcētia. Ad qḋ di cēdum. q̄ ſicut dicit anſel. in li. de cōcep. virgi. du pliciter dicit oꝛiginale. aut qḋ eſt oꝛigo alioꝛum. ⁊ ſic eſt in pꝛimo parēte in quo fuit tota huma na natura. ⁊ hoc modo dicit oꝛigiale vnuȝ. Ali ter vero dicitur oꝛiginale ab oꝛigine cōtractum. ⁊ ſic in quolibet paruuloꝝ diuerſuȝ: ſicut diuerſi ſunt rami ab vna radice p̄deuntes. ¶ Nec valet illud quod obijciebat per hoc q̄ dicit. q̄ omnes fuimus vnū in adā. lȝ enim oēs fuimus in adam vnuȝ rōne humane nature que adhuc erat indi

uiſa.tñ poſt ꝓpagatiõez iſte hõ nõ ẽ ille.nec ori/ginale i iſto ẽ originale i illo. ⁊ ſic ſũt diuerſa ori/ginalia rõne diuerſoꝝ ſubiectoꝝ. ¶ Et põt ſimi/liter rñderi ad alia obiecta. Nã pena que ẽ carẽ/tia viſionis dei multiplicat̃ ſilr̃ ſm diuerſa ſubie cta.aĩe ẽt que ſubijciunt̃ diuerſe ſunt nature. ⁊ ita ex illa pte ſunt diuerſa. ¶ Si võ fiat ſermo de ori ginali i vno ſubiecto vtrũ in vna aĩa dicant̃ plu/ra originalia.dõm ẽ ꝙ aliquãdo in ſacra ſcriptu ra inuenit̃ ſinglr̃ariter dictũ aliqñ pluraliter.Sin/gulariter dicit̃ ꝓpter carentiã originalis iuſticie. que vna ẽ in aĩa vnius puuli. pluraliter vero põt dici rõne diuerſaꝝ inclinationũ.ſm ↄcupiſcẽtiaz q̃ꝫtum ad diuerſas potẽtias ⁊ vires.vel q̃ꝫtuz ad inclinationẽ ad diuerſa actualia pctã ad que icli nat. ⁊ hoc mõ intelligẽde ſunt auctoritates q̃ di/cunt originale pctm ee multa.ꝑut ẽ in vno hoĩe. ¶ Qð ergo obijcit̃ ſi vnũ oppoſitorum ẽ multi/plex: ⁊ reliquũ.virtus ãt multiplicabilis ⁊c̃.dðꝫ ꝙ virtus ꝑ ſe ⁊ prio opponit̃ actuali peccato. ⁊ queadmodũ actuale pctm multiplicat̃. ita ẽt.vir/tus multiplicat̃. Juſticia vero originalis ſm quã homo poterat ſtare i bono opponebat̃ originali pcto. ⁊ ſicut iuſticia originalis vna fuiſſet in vno homie: ita ẽ vnum pctm originale. ¶ Ad illð ve/ro qð obijcit̃ ꝙ vna debꝫ ee ↄcupia ſicut vna ca rentia.dõm ẽ ꝙ ↄcupiſcẽtia põt dici vna ratione vnius anime.vel rõne li.ar. ⁊ ſic ſicut vnũ ẽ ori/ginale: ita vnum pctm. Si vero ↄcupia reſpiciat potentiã ſm ꝙ ẽ ↄcupiſcere.ſm hoc diuerſe erũt ↄcupie ſm diuerſas vires.

Membrum nonum.

Ono querit̃ de quantitate originalis peccati. ⁊ hoc ſm tres dñias. vtrum i eodẽ aliquo tẽpore ſit maius.alio võ tempore ſit minus originale peccatũ. Secũdo vtrum in vna pſona ſit maius q̃ i alia. Tertio vtrum ſm diuerſas etates. mũdi intendat̃ maius ⁊ minus.

Articulus primus.

Ad primũ ſic.,videt̃.n.maius i adulto q̃ꝫ i puulo.quãto.n.accedit forma ad terminũ ſuũ.tãto plus intendit̃.ſic po tẽtia quãtomagis accedit ad ſuũ actũ. ſed ↄcupia in adulto plus accedit ad ſuũ actũ q̃ꝫ in puulo.ↄcupia eniꝫ puuluꝫ facit ↄcupiſcibileꝫ. adultũ võ reddit ↄcupiſcẽtẽ.ſicut hr̃ ſup illð.iiij. ad ro.beati quoꝝ remiſſe ſũt ⁊c̃.ergo maior eſt ↄcupia i adulto q̃ in puulo. ¶ Jtẽ maior ẽ corru ptio ꝑ actuale additũ origiali q̃ꝫ ꝑ origiale ſoluꝫ. ex vtroqꝫ.n.ẽ corruptio.ſꝫ i puulo ẽ origiale tm̃. i adulto ẽ vtrũqꝫ.ergo maior eſt ꝓnitas i adulto q̃ꝫ in puulo.ergo maior ↄcupia. Cõtra.origia le pctm ſicut dicit anſel.equale ẽ in oĩbus i q̃bus ẽ.origiale ãt pctm ẽ ↄcupia.ergo eq̃lr̃ dicet̃ ee i eodẽ ſꝫ diuerſos ſtatus. ¶ Pretea.equalis pe/na debet̃ ꝓ origiali hoĩ i diuerſo ſtatu.ergo eq̃le ẽ origiale pctm. Ad qð dõm.ꝙ origiale dr̃ rõe carẽtie vniuerſalis.nõ ſm magis ⁊ minus in di/uerſis ſtatibus.nec rõne penalitatis i ↄcupia ꝑut ẽ inflicta ꝓ origiali pcto. Sꝫ dr̃ magis vel minꝰ origiale rõne ↄcupie.inq̃tuꝫ ẽ diſpoſitio ad pctꝫ i adulto q̃ in puulo. ¶ Et dõm ẽ ad primũ obie ctũ ꝙ aliud ẽ formã appropiquare ad ſuũ actuꝫ. ⁊ aliud ẽ appropiquare ad ſuũ ſummuꝫ.ↄcupia põt dici maior ꝑ appropiquationẽ ad actũ.q̃tuꝫ aũt ẽ de originali ñ dicet̃ maior ꝑ appropinqua/tionẽ ad ſũmuꝫ. ¶ Ad ſcðm võ dõm.ꝙ cũ dr̃ cor ruptio ex origiali ⁊c̃.dr̃ corruptio ex actuali: di/cit̃ differẽter. ⁊ põt dici adultus pluribus cauſis corruptus. ⁊ quo ad hoc maior corruptõ.nec tñ maior ex originali vñ nõ erit originale maius.

Articulus ſecundus.

Ecũdo querit̃ vtrũ originale ſit ma/ius in vna pſona q̃ꝫ in alia.qð videt̃. natura.n.corrupta ẽ ꝓpter originale pctm. ergo q̃ꝫtomagis multiplicatur origiale pctm.tantomaior erit corruptio. ⁊ hoc vr̃: quia hoĩes moriũt̃ citius nũc q̃ꝫ prius. ¶ Jtẽ vna aĩa magis ẽ hebes q̃ꝫ alia.iſta aũt hebetudo pe na eſt originalis peccati.ergo maior pena ꝓceſſit in iſto q̃ꝫ in alio.ergo maius ẽ originale pctm in vno q̃ꝫ in alio. ¶ Jtẽ naturalr̃ vnus ẽ magis cõ cupiſcens q̃ alius. ergo maior ↄcupia. ergo ma ius origiale. Ad qð dõm.ꝙ vnũ originale ma ius põt dici alio.q̃tuꝫ ad effectum alicuius pene pñtis: ſꝫ ñ q̃ꝫtuꝫ ad effectũ alicuius pene i futuro. hoc aũt nõ ẽ.quia origiale ſit i ſe maius vel mi/nus.ſꝫ quia i quadam natura plus hꝫ de effectu. verbigr̃a.quidã ꝓnior ẽ ad incõtinentiã.ↄſonat eniꝫ malicia ↄplexionis cũ corpe origiali. ⁊ eo/dem modo dr̃ ↄcupiſcens ſm ꝙ liberꝝ arbitriuꝫ plus ſequit̃ corruptioneꝫ.

Articulus tertius.

Ertio querit̃ vtrum ſm diuerſas mũ di etates intendat̃ maius ⁊ minus ori ginale. ⁊ videt̃ ꝑ ſimile.ſicut.n.maior ẽ mortalitas.hoc ẽ mortis acceleratõ nunc q̃ꝫ prius ⁊ prius q̃ꝫ in principio mundi.ita videt̃ magis dñari ↄcupiſcẽtia nũc q̃ꝫ prius.Vñ ij.ad thimo.iij. Erunt i nouiſſimis tẽporibus ho mines ſeipſos amãtes.ſi ergo hoc ſpãliter dr̃ de nouiſſimo tpe.excedet tunc ↄcupia.ergo videtur magis dominari originale in nouiſſimo tẽpore.
Ad quod rñdendũ.ꝙ ↄcupia ſm ꝙ ẽ genera/lis in nulla parte tpis auget̃ ſm habitũ.ſꝫ ſm actũ cum alijs ↄditionibus que ſunt ex pte nature cor rupte ↄcurrentibus põt augeri.Vnde põt in fine

mūdi plus augeri cupiditas. quia tūc abūdabit amor ꝓprius pp bonoꝝ multitudinē. ⁊ ita ꝯcupia q̄ntū ad hoc ſm actū augebit i fine mūdi. nō tñ di co ꝙ hoc ſit q̄ntū ad alia gnā pctoꝝ. plus. n. alio tpe abūdauit īfidelitas. ⁊ ita de alijs pctis. adin/ uētōes tñ pctoꝝ creſcēte expiētia mltoples erūt. ⁊ ita ꝯcupia q̄ntū ad actū hmōi maior erit i fine.

Membrum decimuz.

D Ecimo q̄rit de pena originalis pcti. hꝫ aūt penas in p̄nti de qbus ſatis dictuz e. in aſſignatōe penaꝝ ꝓ pcto primoꝝ parentū pōt ēt ⁊ hic ſic itelligi. vt pe/ ne quedā ſint ex pte aīe. quedā ex pte corpis. Ex pte vero aīe ſit difficultas ingrēde veritatis que ꝯſequit ad ignorātiā. ⁊ hoc notat cū dr̄. In labo ribus comedes ex ea. ſic. n. exponit aug. ꝯ mani/ cheuz. ad ꝯcupiam aūt in effectu ſequunt plures pene. Affectus. n. tria debꝫ facere. cauere a malo. ꝓficere ad bonū. i medio regere ſe ne deuiet. q̄ntū ad recedē a malo inflicta ē ꝓnitas ad malum. ⁊ hoc duob⁹ modis vel ad cito ꝓcedēdū i maluz. vel ad ꝯmorādū i illo. ꝓnitas ergo ad maluz ſi/ gnat cū dr̄. germiabit tibi mora i delectatōe mali cuz dr̄. comedas herbas terre. difficultas vo ad bonū cuz dr̄. In ſudore vultus tui ⁊c̄. Ex pte vo corpis attēdunt pene. q2 aut ē pena ex pte corpis oino p̄ter animā. aut quo ad ſepatōez corpis ab aīa. aut ante ſepatōem. Si ex pte corpis omnino preter animā dicit incineratio. ſi quo ad ſepatio/ nē dicit mors. ſi quo ad ptes corpis añ ſepatōem dicitur infirmitas: fames: ſitis: frigus: laſſitudo ⁊ huiuſmōi. Pria notat ibi. puluis es ⁊ in pulue. reuer. alia ibi. donec reuertaris i terram. Pena vo in futuro pzicipalis ē carētia viſionis dei: que notat in ꝓhibitiōe comeſtionis de ligno vite. de q̄ aliquid dicendū ē in p̄nti. reſiduum vero dicet infra i tractatu penaꝝ poſt iudicium. vel coꝝ que pertinent ad ſtatum anime ſepate.

Querit autem . §. j.

vtrū carētia viſionis dei ſit pena ꝓpria origialis pcti. an cōis ēt actuali mortali. Et vr̄ ꝙ ſit ꝓpria. carētia. n. iuſticie in p̄nti: rn̄det carētie ſūmi boni i futuro ⁊ ecōuerſo. In carētia aūt ſummi boni in futuro intelligit carētia viſionis ⁊ ecōuerſo. er/ go carentia viſionis dei ē pena ꝓpria originalis peccati qd̄ ꝯſiſtit in carētia debite iuſticie. ¶ Con tra. ſic oſtendit ꝙ ſit cōis. dicit. n. ꝙ originale pctꝫ ñ reddit poſt baptiſmū q̄ntuz ad ecntiaz. ſꝫ ſi poſt baptiſmū incidat hō in actuale mortale: debet ei carētia viſionis dei. nō ē ergo ꝓpria pena origi nalis peccati. ¶ Preterea. cū adā peccauit ñ ha/ bebat origiale. ponat ergo ꝙ adā peccaſſet actua liter nūi. ita ꝙ nō ſequat corruptō originalis: nū/ quid ñ adhuc deberetur ei carētia viſionis? vr̄ ꝙ ſic. ¶ Preterea i actuali mortali duo ſūt. auerſio videlꝫ ⁊ conuerſio. In actuali veniali ꝯuerſio ſꝫ ñ auerſio. i mortali origiali ē auerſio. i. actualiter auerſum eē. ⁊ ſi ñ ſit ibi actualis ꝯuerſio. ſic ergo actuale mortale i ꝯuerſione ꝯuenit cuz veniali in auerſiōe cū originali. ſic ergo rōne auerſionis i originali debet carētia viſionis dei. nō. n. pōt di ci ꝙ rōne ꝯuerſiōis: q2 ibi ñ erat actualr̄ ꝯuerſuz eē. ⁊ vbi eadē cā ibi idē effectus. vr̄ ꝙ nō ſolum originalis erit pena carētia viſionis ſꝫ ēt actualis mortalis. Qd̄ ꝯcedimus dicētes ꝙ i omni pcto i quo ē auerſio: debet pena carētia viſionis: ⁊ nō ſolūmodo origiali. Sꝫ hoc habito poſſet queri. cū i originali eēnt duo q̄ntuz ad culpā videlꝫ carē tia debite iuſticie. ⁊ hec erat magis ſic̄ priuatio. ⁊ huic ꝓprie vr̄ rn̄dere priuatio ſiue carētia viſio/ nis. ⁊ ēt ibi ſit aliud. ſ. ꝯcupia i ſūmo. que ñ ſoluz i priuatiōe vr̄ ſonare: ſꝫ dicere quādā iclinatiōez poſſet inquā queri qd huic. ꝓ pena debeat in fu turo. Ad qd̄ dōm. ꝙ carētia viſionis dei non ē pena ꝓpria origialis pcti: ſꝫ pricipalr̄ attribuit. eſt āt cōis que debet pcto mortali i quo ē carētia debite iuſticie. ⁊ duplex ē iuſticia. vna dr̄ iuſticia originalis. ⁊ carentia illius ꝓprie dr̄ originale. ⁊ alia ē iuſticia actualis. ⁊ carētia huius ē i actuali pcto. vtraqꝫ āt iuſticie rn̄det ꝓ pena carentia vi/ ſionis dei. ſiue carētia ſūmi boni. ꝑ prius āt rn̄det origiali pcto qd̄ ē carētia origialis iuſticie. ¶ Ad obiectū āt rn̄det ꝙ ꝯcupie nulla alia pena rn̄det. nō. n. ē ꝯcupia actualis ſicut ē in pcto actuali cui rn̄det pena actualis. Nec eſt hoc ꝯtrium qd̄ dr̄ de fide ad petrum. firmiſſime tene nō ſolum hoies rōne vtentes verūetiā paruulos. qui ſiue i vte/ ro matris viuere incipiūt ⁊ ibi moriunt. ſiue de matribus natos ſine ſacramento baptiſmatis de hoc ſeculo trāſeunt. ignis eterni ſupplicio ſempi terno puniēdos. ſi. n. pctm̄ ꝓprie actionis nōnul li habuerūt. originalis tñ peccati dānatiōem car nali ꝯceptione ⁊ natiuitate traxerūt. nō. n. eēt ſm hec iuſtiſſima pena coꝝ. cū tñ hoc dicat augu. in li. de bap. puuloꝝ. ſꝫ hoc dicit ꝓpter illud qd̄ eſt i euāgelio. xxv. math. Ite in ignē eternū qui para/ tus ē dyabolo ⁊ āgelis eius. ⁊ hoc dicet illis qui erūt a ſiniſtris ⁊ ita puulis. ſꝫ eē in illo igne ad pe nā ꝯtingit dupliciter. vel rōne ardoris. vel rōne tenebroſitatis. rōne ardoris dicuntur eſſe illi qui actualiter peccāt. rōne tenebroſitatis qui carent viſione dei ⁊ dānati ſunt.

Adhuc queri . §. ij.

tur de alia pena originalis peccati in preſenti. de qua dicit in li. de natura ⁊ gr̄a. ꝙ ex vicijs nāe ñ ex ꝯditiōe ſit q̄daꝫ peccādi neceſſitas. audiat hō ex ps. de neceſſitatibus meis erue me. vbi dat itel ligi ꝙ neceſſitas peccādi ē pena originalis pecca ti. ſꝫ ſi neceſſitas peccādi ē pena: tunc peccat ho-

mo in eo qḋ vitare nō pōt. qḋ ē ꝯ iuſticiā. Unde aug. in li. de pfectōe iuſticie. Nulla rō vel iuſticia patit dici pcm̄. qḋ nullo mō vitari pōt. ¶ Item ſup illud ps. ſaluaſti ḋ neceſſitatibꝰ animā meam. Glo. neceſſitates ſūt īfinite. vt neſcire coꝝ alteriꝰ. ſuſpicare nō bñ de amico fideli vel bñ de īfideli. ſeq̄ veteres ꝯſuetudines. ſʒ huiuſmōi ſuſpicari ē pcm̄. ergo neceſſitas ad pcm̄ eodē mō ſeq̄ veteres ꝯſuetudines. Ad qḋ dōʒ. ꝙ neceſſitas dr̄ dupliciter vel oimoda ineuitabilitas. ꝛ hoc mō nō ē peccare neceſſe. vitari. n. pt̄ pcm̄ ſi nā vicia ta ſanet p gr̄aʒ xp̄i. Uel pōt dici oimoda ineuitabilitas q̄ꝫtū ē ex pte nr̄a circūſcripta gr̄a. ꝛ ſic eſt neceſſitas ad pcm̄ originale. ad pcm̄ ēt veniale aliqḋ pōt dici neceſſitas, ipſa ꝓnitas. q̄ magis īclinat ad malū q̄ꝫ ad bonū. ꝛ hoc mō dr̄ ēt eē neceſſitas q̄ꝫtū ē ex corruptiōe originali ad queců q̄ʒ peccata ī genere. ¶ Cum ergo dr̄ ꝙ nulla iuſticia patit dici pcm̄ qḋ nullo mō vitari pōt. rn̄dē duʒ ē. ꝙ ſi intelligit ḋ pcō originali. veꝝ ē ꝙ nullus ſeminalr̄ deſcēdēs ab adā pōt vitare q̄ꝫtū eſt ḋ ſe. ſʒ potuit adā vitaſſe: potuit eiʒ ꝯſeruaſſe originalē iuſticiā. Si vō ad puulos referat, ꝓpoſitio iam dicta nō ē vera. ꝛ ē ꝓpoſitio illa ſumpta ab heretico p quā vult aſtruere originale pcm̄ n̄ eē pcm̄. ꝛ primos etiā motus nō eſſe pcā ꝛ ſic nō eſt vera. Si vō ſanaret nā p gr̄aʒ. inq̄ꝫtū ſanaret: intātū poſſet vitari actuale pcm̄. ¶ Cuʒ aūt dr̄ ꝙ neceſſitas eſt peccādi: neceſſitas accipitur ꝓ ꝓnitate. ꝛ ſic etiam dicitur neceſſitas ſuſpicari non bene amico fideli ꝛ ſequi veterem conſuetudinem.

Adhuc ēt queritur de alia pena ī pn̄ti q̄ ē ex pte carnis. ꝛ quodāmō ex pte aīe. ſic̄ iſta iam dicta. fuit ex pte anime. **.§. iij.** ꝛ ē in adultis ex pte virtutis generatiue que dr̄ pollutio. de qua q̄rit. Utꝝ ſit tm̄ pena. an etiā ſit culpa: Et vr̄ ꝙ ſit pena tm̄. eo ꝙ ꝯtingit in dormiente. dormiēs. n. cū n̄ hēat ī ſomno vſū li. ar. n̄ pōt peccare. ergo pollutio tm̄ dr̄ eē pena. ¶ Itē Bern̄. in li. de li. ar. dormiētibus ꝛ īfātibꝰ n̄ iputat q̄cq̄d fecerint bonū vel malū. ergo pollutōes nocturne nō imputant nec ī bonuʒ nec ī malum. ¶ Itē ſup illud Deu. xxiij. Si fuit iter vos hoc nocturno pollutus ſomno ꝛc̄. Aug. In ſomnis nō ſit pcm̄. aut ſi hoc q̄s pcm̄ putat. ſ. pollutionē: nō arbitrās huiuſmōi accidere niſi ex deſiderio. qḋ falſuʒ ē. nūq̄d ꝛ ſolita mēſiū pcā ſūt feminarū. ſicut ergo fluxus mēſtruoꝝ nō ē pcm̄. ita nec pollutio nocturna erit pcm̄. ¶ Itē Iſi. Nō ē pcm̄ qḋ nolentes nocturnis imaginibꝰ illudimur. Cōtra. Iſi. in li. ſn̄iaꝝ. tunc ē pcm̄ illuſio ſiue pollutio. ſi anteq̄ꝫ illudamur. cogitationum affectibus puenimur. ¶ Item Grego. ſup Deu. xxiij. Dignū ē vt q̄ imūda cogitatōe polluit. indignū ſe cūctoꝝ fideliū ſocietate arbitret. ſʒ hoc nō deberet facē̄ niſi pp pcm̄. ergo pollutio ſequens imūdā cogitatōeʒ erit pcm̄. ¶ Itē aug. ī li. de aīa ꝛ ſpū. quedā ſūt fortes impſſiones dormiētiuʒ. vt iter motū dormiētiū ꝛ verā cōmixtionē vigilantiū nō videat eē dr̄ia ꝛc̄. mouet caro ꝛ ſequit aīa motū carnis. Si ergo n̄ vr̄ eē dr̄ia. ꝛ huiuſmodi motus eēt pcm̄ ī vigilāte. erit ergo pcm̄ ī dormiēte. ¶ Itē Leui. xv. vir q̄ patit fluxū ſeminis inmūdus erit. ꝛ tūc iudicabit huic vicio ſubiacere: ergo pollutio appellat vicium ꝛ ita pcm̄.

Ad qḋ dōm̄. ꝙ pollutio q̄ ē ex pte carnis eēntialiter nō ē culpa. ſʒ ē pena culpe in dormiente nec in vigilāte cū inuolūtarie fit. Si vō voluntarie cōcomitat culpā. Si aūt querat de cā imediate antecedēte ipſaʒ pollutōeʒ carnis. diſtinguēdū eſt ſm̄ greg. aut fit ex īfirmitate vel debilitate. aut ex ſupfluitate ſemis ſiue nutrimenti nō tn̄ ſcienter aſſumpti. ꝛ tūc nec q̄ꝫtū ad ſe nec q̄ꝫtū ad penā eſt pcm̄ ſed pena. Si vō fuerit ex crapula vel illuſione vel ex imūda cogitatiōe rōne crapule vel imūde cogitatōis ꝓgredictis ad ꝯſenſū vel delectatōeʒ: dicet ipſa cā pcm̄. ꝛ rōne cāe dicetur eē pcm̄. q2 ex pcō: nō q2 in ſe ſit pcm̄. Si vero ex illuſiōe niſi aſſit aliq̄s motus lib. ar. nō eſt pcm̄. ¶ Attendēdū ē ēt ꝙ ē quedā pollutio q̄ oīo fit in ſomno. Eſt alia que fit ꝛ inchoat in ſomno ſʒ cōſūmat in vigilāte. Eſt alia que ē oīo ī vigilāte. Si ergo pollutio ē in dormiēte ꝛ nō ē ex culpa. non dicet eē pcm̄ ſm̄ ſe. nec rōne radicis. ſʒ tm̄ pena. Si aūt ē in vigilāte oīo ꝛ egredit a volūtate pōt dici pcm̄ vel cōcomitans pc̄ʒ. Si aūt ꝯſumat in vigilāte ꝛ initiat in dormiēte. pōt eē cū pcō vel ſine pcō. Nā ſi ex delectactiōe libidinoſa lib. ar. cui placet conſūmet tunc ē pcm̄ vel cū pcō. Si aūt nō ex hac radice ꝓcedit. nō videt dici pcꝫ. ¶ Ad obiecta aūt rn̄dendum. ꝙ cū dicit pollutio pcm̄ cū homo preuenit imūda cogitatiōe. dicēdum eſt. ꝙ hoc intelligit rōne cauſe ſiue radicis. ¶ Ad illud vō qḋ dicit beatus greg. dōʒ ꝙ aliud eſt loqui de ipſa imūda cogitatione ꝓducente ad ꝯſenſum. ꝛ aliud eſt loqui de ipſa pollutōe. imūda eniʒ cogitatio ꝓducens ad ꝯſenſuʒ reddit indignuʒ ſocietate fidelium. priuat eniʒ caritate ſeu gr̄a. Si vero fuerit imūda cogitatio de qua neſcitur vtrū ꝓducat ad ꝯſenſuʒ. reputet ſe indignum. pollutio aūt ipſa ſequēs in carne nō pp hoc eſt pcm̄ ſed ſequela peccati. ¶ Ad illud vō qḋ dicit aug. in li. de aīa ꝛ ſpiritu. dicenduʒ ꝙ licʒ videat eſſe etiam differentia inter motū dormientium ꝛ cōmixtioneʒ vigilantiuʒ. q̄ꝫtum ad apparitioneʒ imaginanteʒ. tamē nō eſt differētia. in cōmixtione eniʒ pōt eſſe peccatuʒ ꝛ eſt niſi excuſet p matrimoniū. In cōmixtione vero imaginatiua ſicut ē in ſomno nō eſt in ſe peccatuʒ licʒ ꝓcedere poſſit ex peccato. ¶ Ad illud vero qḋ dicit. xv. leuit. ꝙ

diciū ibi accipiť ꝓ pena ñ ꝓ culpa. ſʒ ꝙ diciū ad
quādā corruptiōʒ nāe ptinet. ſič ergo pollutio lʒ
ñ ſit pcťm i dormiēte: ſignū tñ ē culpe aliqñ. ⁊ lʒ ñ
ꝓueniat ex imūda cogitatōe: tñ ſič dicit Iſi. flen/
dū eſt. dicit. n. q nocturna polluiť illuſione. ꝙuis
extra memoriā turpiū cogitatōnū ſeſe ſentiat in/
quinatū: tñ hoc vt tentareť ſue culpe tribuat. ſuā/
qʒ imūditiā ſtatim fletibus tergat. qꝛ ſič diť greg.
bonaꝝ mentiuʒ eſt ibi culpā agnoſcere vbi culpa
nō ē. hec aūt agnitio ē pena. dicit eniʒ Iob. Si iu
ſtus fuero ignorabit hoc ipſum anima mea.

Queriť poſtea .§. iiij.

aliquis pollutus ē in ſomno. poſtmoduʒ excitať.
plʒ ꝙ ſic ſibi accidit. queriť ergo vtꝝ p placentiā
pollutōis pcedētis poſſit fieri pcedēs pcťm. Qđ
nō vř. ante enim ꝙ eēt placētia iam erat cōpleta
pollutio. ⁊ erat penalis tñ. ſʒ qđ iam totaliter eſt
ꝯpletū: p aduentū ſubſequentis nō trāſmutať de
ſpecie i ſpēm. ergo ſiue veniat placētia poſtmo/
dū ſiue nō. nō fiet illa pollutio de penali tñ cul
pabilis. ¶ Queriť etiā ſi alicui placeat ꝙ ſic ſibi
accidit. vtrū illa placētia ſiue ꝯſenſus ſit pcťm vľ
nō ⁊ ꝙ pcťm ſit videť. ꝯſtat enim ꝙ illa pollutio
qdā motus erat inordinatus in ipo polluto. tale
aūt placere nō debuit. ſʒ placētia eius qđ place/
re nō debuit magis mala ē: quare videbiť pcťm
eē ꝯſenſus ille. Sʒ ꝯ. ꝯſenſus ſiue placētia nō
dicitur bona vel mala: niſi ex pte ei⁹ ſup qđ trā/
ſit. vñ ſi ꝯſentimus bono faciēdo eis modis qb⁹
dʒ fieri. bonus ē ꝯſenſus. ſi aūt malo malus ē. er
go ſi pollutio illa carnis q̄ pceſſit ante fuit indiffe
rēs. qđdaʒ aūt bonū qꝛ penale fuit. penale aūt ſʒ
ꝙ huiuſmōi bonū ē patienti aīe. videť ꝙ placē/
tia illa ſup pollutōeʒ pteritaʒ nullo mō fuerit ma
la. ⁊ ita neqʒ pcťm. ¶ Preterea ex aliq̄ cā bona
pōt eē ꝙ placeat illi ꝙ fuit pollutus. ſič forte plʒ
illi q pri⁹ ſentiebat ſe grauatū. nūc āt ſentit ſe exo
neratū ſi ergo hec non ſūt niſi bona. q̄re erit illa
placētia mala. Sol. ad primū dicim⁹ ꝙ ſecus ē
ꝺ ꝯſenſu pcedēte actū. ⁊ de eo q ſequiť. cōſenſus
eiʒ pcedēs cā ē actus q ex ipſo ꝯſequiť. ⁊ ideo ⁊
bonitatē ⁊ maliciā eādē vel ꝯſequēteʒ pñt ſortiri
act⁹ ⁊ ꝯſenſus ille ſiue placētia. ſʒ ꝯſenſu q ſeqť
actū. cū iaʒ oīo act⁹ ille pfectus ſit anteq̄ʒ placētia
illa veniat: nō ē cā illius act⁹. ⁊ iō ille act⁹ ſiue bo
nus ſiue malus ſit actui pcedēti non iponit mali/
ciā vel bonitatē. vñ cōcedimus bñ ꝙ ex cōſenſu
illo ñ ſit pollutio pcedēs pcťm ſicut obijciebať.
¶ Ad illud aūt quo q̄riť vtrū ꝯſenſus reſpču iaʒ
facti pcťm ſit. dicimus ꝙ pōt eē ſic vel aliter. Si
eniʒ fuerit pollutio ex debilitate nāe vel ifirmita
te. ⁊ poſtmodū ei cui accideret excitatio placeat
pp hoc ꝙ melius ſeruiet deo: nō credimus ta/
leʒ cōſenſū eē pcťm. ſi ēt placeat pp exoneratiōeʒ
nāe tñ vtpote qꝛ prius erat grauatus mō ſentit
ſe alleuiatū. ⁊ dico tñ vt nullā velit ibi delectatō
nē eē adhuc nō credim⁹ hoc eē pcťm. Si aūt ex/
citato placeat nō ſicut dictuʒ ē. ſʒ placeat ei dele/
ctatio in vigilādo quā habebat aliquo mō ſen/
ſualitas in dormiēdo. dū ꝯſūmať pollutio i vigi
lia q̄ incohata fuerat in ſomno. ſicut accidit cū ali
quis in polluendo excitať prius dormiēs: tūc pt
eē pcťm ⁊ hoc ſm duos modos. aut eniʒ cū exci
tať quis ⁊ hʒ placētiā circa huiuſmōi delectatō/
tōem que orta fuerat dormiēdo. eſt motus quaſi
ſubitus vľ repētinus tñ. ita ꝙ nō ex deliberatōe
ꝯſentit delectatiōi illi. ⁊ ſi deliberaret nō ꝯſenti/
ret. ⁊ ſic ē veniale pcťm rōne cōſūmatōnis facte
in vigilia. Aut moueť nō ſolū repente ſʒ ēt ꝯſen/
tit delectatōi que obrepſerat i ſomno. qđ ēt pla/
ceret ſibi hēe vas debitū receptōis talis māe i qđ
refunderet illā. ⁊ hoc ex deliberatōe. tūc tale ꝙ̄/
uis initiatū ſit dormiēdo: fit tñ mortale pcťm per
huiuſmōi ꝯſūmatiōeʒ in vigilia. vñ Math. v. ñ
ſolū dī pcťm mechari exterius nec ſolū cōcupi/
ſcere. ſʒ ēt videre ad ꝯcupiſcēdū ēt mortale. ⁊ ita
cū hoc ſit pluſq̄ʒ videre ad ꝯcupiſcēdū. ex ꝯſenſu
facto i vigilia erit huiuſmōi mortale. Vñ is erit
ordo. vt in ſomno ſm ꝙ huiuſmōi nullū ſit pcťm
ēt ſi ſit ibi aliq̄ ſenſualis delectatio. In vigilia āt
ſi ibi ꝯſūmeť pollutio. ⁊ ſit placētia delectatōnis
repentina: ſolū tūc veniale. ſi aūt ſit plenius ꝯſen
ſus tūc mortale. Et ſic pōt videri qđ ſupra ꝑmit
tebať videlicʒ q̄ʒtū ad qđ pollutio i ſomno pōt
fieri pcťm. vtpote q̄ʒtū ad ꝯſūmatōeʒ in vigilia ⁊
quale. Ex his ēt que dicta ſunt pōt videri qđ/
daʒ qđ poſſet queri. ſ. de compatōe illaꝝ pollu/
tionū. ſ. q̄ maior ⁊ que minor. hoc ē q̄ magis ac
cedit vel recedit a pcťo. dicimus. n. ꝙ minima ē
que fit ex ifirmitate vel debilitate. poſtmodū illa
que fit ex ſupfluitate nutrimēti nō ſciēter ſumpti.
deinde vō illa que ē ex crapula. Sed tñ intelligē
duʒ ē. ꝙ ex crapula potuit eē dupľr. aut eniʒ fuit
ſolūmō pollutio ex ſupfluitate nutrimēti ſūpti ad
crapulā. aut nō ſolūmō ex illa. ſʒ ēt libido q̄ mo
uit ad crapulaʒ: mouit quodāmō ad pollutōem
ſiue delectatiōem talem in ſenſualitate ex cogita/
tōe quā habebat delectatio gule ad delectatōem
luxurie. vt ſicut venter in genitalia fuerit ꝓxima:
ita delectatio ſm hec ⁊ ſm illa. ⁊ tunc prior pol/
lutio minor eſt. ſequēs auteʒ maior. Unde in hac
remota cā. ſ. ipſa libido peccatū eſt. Ultima autē
maior eſt que eſt ex turpi imaginatiōe. ⁊ ſpāliter
quādo eſt ab homine illa turpis imaginatiua qꝛ
fit ſtatus in ipſa imaginatiua. imo etiam tranſeat
huiuſmodi vſqʒ ad rationem. ⁊ ideo tūc anima
mota circa talia fantaſmata eſt tota cā huiuſmōi
pollutionis: quod nō fuit in aliq̄ aliarū differen
tiaꝝ. vnde hec eſt maior.

Queriť poſtea .§. v.

differum pollutio poſſit dici nālis ſm nām i primo ſtatu manēte. Et qđ ſic videt. alie enim eiectiones ſupfluorū ſm vi3 expulſiuā naturalr poſſent fieri in primo ſtatu. vtpote p os: p nares ⁊ huiuſmōi: ergo ſi is fuit ordo vt ſupfluū nutritiue cederet in augumētatiuā. ⁊ ſupfluū augumētatiue i generatiuā. ⁊ ita eſſet re uera ſi iſte operarēt ſucceſiue ſolum. ita φ tn̄ vna poſt alteram. ⁊ vltra generatiuā ñ ē altera vis ad quā cedat ſupfluū generatiue. hoc ſolū relinquit vt videt etiā ſm nām bn̄ iſtitutā vt ſupfluū ipius gnātiue naturaliter eijciat vi expulſiua. hoc aūt fit p pollutōe3. eſſet ergo pollutio nālis i primo ſtatu. ¶ Preterea illud idē qđ ē recte ad gnāationē3 dū effūdit idebitū vas. pollutio ē extra debitū vas effuſū. ſ3 etiā manēte nā i primo ſtatu φ adhiberet debitū vas aut nō. hoc erat accidentale vnde poſſibile fuit φ non adhiberetur. qnare ⁊ poſſibile fuit pollutiōe3 ꝯtingere etiā ſ3 primū ſtatū nāe. Sʒ ꝯtra pollutio oīs habet delectationē oriētē ex ꝯcupia carnis cōtra ſpm̄. de q̄ ad Galat. v. ſ3 omne qđ huiuſmōi ē: ex corruptiōe nature primitus iſtitute ē: nō ergo erat poſſibilis pollutio ſ3 nā3 primitus iſtitutā. Ad hoc dicimus ſ3 aug. φ ſ3 nā3 i primo ſtatu oīa q̄ erāt i hoīe: ita erāt iobediētia ſui ſupioris. vnumqđq3 reſpectu alterius: vt tādē3 oīa regenerēt ⁊ obedirent impio ⁊ itentiōi ſupmi regētis ſiue iꝑantis. vn̄ tūc nihil erat poſſibile accidere i corpore humano qđ ñ intēderet rō. ſ3 in primo ſtatu nunq̄ vellet rō niſi bonū nec intēderet. vn̄ quātū ad oīa q̄ ſpectabāt ad vi3 generatiuā nihil intēderet niſi generare. ꝓlē. ⁊ hoc ad cultū dei. hec aūt vic3 ꝓlis gnātio nūq̄ fuit p pollutiōe3 cū deſit debitū vas. ⁊ etiā qđ plus ē. ſi eſſ3 debitū vas ⁊ eēt generatio: nō tn̄ ad cultū dei: adhuc nō eſſet hoc ſm nā3 primā inſtitutā: cū ergo tūc nihil accideret pter nāe intētiōe3: p3 φ nō poſſet tūc pollutio accidere. ¶ Ex quo p3 ſolutio ad ſcđm obiectu3. manēte eīm nā i primo ſtatu. nūq̄ effūderet extra vas debitū. ¶ Ad illud aūt qđ p̄rio obijcit φ alie ſupfluitates poſſēt eijci nāliter. dicimus φ forte i primo ſtatu nulla eſſet omnino ſupfluitas eijcienda i corpe humano. qđ ſi ē vex: tūc falſū ſupponebat iſta rō. tn̄ ſuppoſito φ eſſēt ille ⁊ eijci poſſēt: adhuc dicimus φ nō eēt ſimile hic ⁊ inde. ſupfluitas ei3 ſeminis totaliter debebat eē ad gnātionē. vn̄ ēt tūc ñ eſſet aliqđ ſemē qđ nō eſſ3 aptū ad gnātōe3 qualiter nūc accidit i multis hominibus ⁊ mulieribus. ⁊ ſicut accidit de ouis auiū ſine cōmixtiōe fotox ex quibus nō pōt ꝓduci aīal ſi ergo tūc eēt ſupfluitas ſemis ex q̄ ñ fieret gnātō. ſupfluitas illa eēt pter intētōe3 nāe ⁊ rōis. qđ ñ potat eēt p̄rio ſtatu durāte ⁊ iō nūq̄ potuit pollutō accidē niſi p⁹ nāe corruptōe3. ex q̄ origialr ortū hēbat.

Queritur poſtea .§. vj.

inter oēs peccātes q maxime excuſabiles ſūt. ſūt q peccāt ex iſirmitate. aut ſalte3 ſi ñ maxie excuſari tn̄ deberēt pluſq̄ alij. q ñ ex iſirmitate. ⁊ q̄to iſirmiores tāto excuſabiliores his q min⁹. Si ergo iter oēs vires maxie corrupta ē gnātiua i homie. excuſabil' vr̄ eē magis i executōe actuū ſuox q̄3 alie. ergo φ ꝓdeat i actū ſuū minus imputabitur ad peccatū circa ipa3 q̄3 circa alias. ſ3 nutritiua ⁊ augumētatiua pn̄t ꝓdire i actus ſuos abſq3 pctis. ergo ⁊ ipa gnātiua poterit. cu3 ergo vnum operū ſuox ſit emittere ſupfluitatē p pollutionē. vr̄ φ pollutio poterit fieri in ſomno ⁊ in vigilia abſq3 pcto. Ad qđ dicim⁹. φ ē queđā iſirmitas que ē penalis tn̄. ⁊ eſt alia que ē penalis ⁊ vicioſa. de illa que ē penalis tn̄ verū ē φ quātomaior ē tāto excuſabiliorē reddit illū i quo ē. ſi peccet ratōe illi⁹. ſ3 de illa q̄ penalis ē ⁊ vicioſa nō ē vex. φ quātomaior ē tāto excuſabilior reddat iſirmitas illox. ⁊ hoc p3 manifeſte hoc exēplo. aliquis exiſtēs i gr̄a peccat. peccās iſirmat. ⁊ ex illa ipotētia occaſionalr cadit i aliud peccatū. ⁊ ex illo iſirmior ē ⁊ ſic deiceps. cū licet ſit modo iſirmior: ñ tn̄ excuſabilior. qui peccat ex ꝯſuetudine licet ſit iſirmior q̄3 qui ſemel peccauit tn̄ ipa eni3 iſirmitas ſua vel ex quo iſirmabat erat ex pcto ipo. dicim⁹ ergo φ penalitas ſiue corruptio que ē i generatiua ñ ē penal' tn̄. ſ3 ē penalitas vicioſa: vtpote q̄ ē cā original' peccati i poſteris. Fuit ei3 i ipa duplex corruptio. vna i ſe q̄ erat ipotēs reſiſtere malo. ⁊ ꝓnus ad peccatū. ⁊ hec fuit corrupta ſicut ⁊ alie. Alia aūt fuit eo φ habebat corruptōe3 ñ ſolūmodo i ſe ſ3 ad trāſfūdendū i alijs. qđ nō habuit aliqua aliax. ⁊ quātū ad hoc dicit magis corrupta vl' iſirmior q̄3 alie. ¶ Qđ ergo dr̄ φ iſirmior vis magis d3 excuſari. hoc itelligit eſſe veru3 qn̄ ille exceſſus iſirmitatis i ipa iſirmiori ē i eodē genere i quo fuit iſirmitas aliax. ſic autem non fuit hic. maioritas eni3 infirmitatis. qua abundat generatiua a ceteris nō fuit in eodē genere i quo fuit aliax iſirmitas ſicut viſū ē. ¶ Sed adhuc obijcietur. abſtracta illa corruptione que ē ipius generatiue reſpectu trāſfuſionis i aliquos. nūquid adhuc iſirmior ē i ſe q̄3 alie vires? Ad qđ dicimus ſm p̄mā diſtictionē. φ etſi iſirmior ſit: tn̄ iſirmitas iſta nō ſolū ē penalis: ſ3 penalis ⁊ vicioſa. ⁊ re uera in tantū iſirma ē. ita vt ipa nō poſſit exire i actū ſuu3 ſine vicio loquēdo abſolute. niſi excuſet viciū p aliquod bonū. ⁊ ratio huius eſt ſicut id dictū eſt in queſtione de originali peccato. quoniā cū natura tota peccaſſet i adā peccāte. debuit corrūpi actus ipius nature. nō ſolūmodo corruptōe penali ſic alij act⁹ q erāt nāles. ſ. act⁹ nutritiue ⁊ augumētatiue: ſ3 corruptōe vicioſa. vn̄ pp hoc φ debita erat hec vis nāe ſpāli⁹ q̄3 alie nature cōmuni. dico ꝯmuni pp peccatū nature ſpāliter iſlictū ē huic potētie ⁊ nō aliene vt nō poſſ3 exire in

actum ſuū ſine peccato. niſi excuſaret aliquo bo
no. qđ nō fuit i alijs viribus que corrupte fuerūt
tātūmodo corruptione penali ſʒ nō vicioſa.

Ultimo queri . §. vij.

tur de cāſalitate ipſius pollutiōis ſm ꝙ cā dicit eē i
dignitatꝭ ad ſacramētū altaris. videt eiʒ ꝙ nō d/
beat accedere ad ſacramētū huiuſmodi qui pol/
lutus eſt nocte. ꝑ illud qđ dicit. j. Reg. xxi. Dicit
eiʒ ꝙ cū veniſſʒ dauid ad abymelch ſacerdotē ⁊
petiſſʒ panes ꝓpoſitionis. noluit abymelch dare
niſi mūdi eſſēt pueri a mulieribus. ſi ergo illđ fuit
figura ſacramēti altaris a qua ꝓhibebat imūditia
corporalis: multomagis imūditia corporalis ꝓ/
hibet acceſſū ad veritatē ipſius ſacramēti. ¶ Item
actus vxoris qui meritorie pōt fieri ꝓhibet d cō
gruo hoīem accedere ad hoc ſacramētū. cuius ē
ratio: qꝛ i hoc ſacramēto maxime debet homo eē
cōuerſus ad ſpiritualitatē in ꝑcipiēdo illud. i hoc
aūt actu maxime efficit homo caro. valde ergo
diſcōueniūt huiuſmodi ⁊ ꝑceptō ipſius ſacramē/
ti multomagis ergo ipa pollutō dʒ repellere a ꝑ/
ceptione iſta cū nō poſſit fieri meritorie. ⁊ ſit ibi
maior feditas ſiue inquinatio ꝙ̄ʒ in actu vxorio.

Sed ꝯtra hec ē auctoritas grego. i qua dicitur
ꝙ illuſio ꝑ crapulā factā a ꝑceptione ſacri miſte/
rij ꝓhibere nō dʒ: ſʒ ab imolatione ſacri miſterij.
vt arbitror. abſtinere dʒ humiliter. ¶ Sed ſimilr
videt ꝙ dʒ abſtinere a ꝑceptione. dī eiʒ ſup illud
Deut. xxiij. vbi dī ꝙ debēt ferri imūdīe extra ca
ſtra reddit cā. qꝛ dn̄s imedio caſtrorū ambulat. ſi
ergo hec erat cā. cum multomagis dn̄s in ſacra/
mēto altaris poſſit dici eſſe i medio caſtrorū. Eſt
eiʒ ibi ipa diuinitas vere. ⁊ ipa humanitas rōne
corpis ⁊ aīe. nullo ergo modo dʒ accedere pol/
lutus ad ꝑcipiēdū. Ibi etiā dicit glo. ꝙ etiā corpo
ralē mūdiciaʒ diligit deus. ¶ Itē plus vnit ⁊ in/
corporat aliquis xp̄o i ꝑceptōe ſacramēti altaris
ꝙ̄ in ꝯſecratione. pōt eim̄ exn̄s i mortali ꝯſecrari
nō tn̄ icorporari. cū ergo magis ſit illud i quo ſit
īcorporatio: dʒ abſtinere a ꝑceptione ¶ Ad qđ rn̄
deri pōt. ꝙ dupliciter dī debitum vel iuſticie vel
ꝯgruitatis. ꝙ̄ʒtū ē de debito iuſticie: nō ꝓhibet il
le q pollutiōʒ habuit ꝑ ſupfluitatē nutrimēti aſſū/
pti a ꝑceptione ſacri miſterij. ꝓceſſit eim̄ i ꝓcedēti
ipa ſupflua ſūptio. ⁊ potuit purgari ꝑ penitētiam
vn̄ remanet tn̄ pollutio ſicut pena. ꝙ̄tū aūt ē de
debito ꝯgruitatis abſtinere dʒ ab imolatione ſa/
cri miſterij niſi fuerit maxia neceſſitas. vt ſi teneat
celebrare q̄tidie nec habeat quē ſubſtituat. vel ſo
lēnis fuerit dies ita ꝙ ſcādalū eſſet ſi nō celebra/
ret. ¶ Prime ergo due rōnes itelligēde ſunt ſic.
vt ſi imūdus fuerit a mulieribus nō accedat eo
ꝙ indignus ē ꝓpter pcīʒ. ⁊ tenet abſtinere manē
ie pcīo. n̄ āt ſic ē d pollutiōe q̄ pōt fieri ſine pcīo.
ſi vō cēt cū pcīo ſimilr abſtinēdū ē. ¶ Ad aliđ di/
cēduʒ. ꝙ aliud ē de actu vxorio ⁊ de actu pollu/
tionis. i actu eiʒ vxorio lʒ meritorie poſſʒ fieri tn̄
de difficili ſit ſine pcīo aliquo. eo ꝙ imiſcet ſe libi
do. ⁊ ideo i ꝑtibus illis, vbi ſacerdotes hn̄t ꝯiu/
ges ſicut ē i ꝑtibus oriētalibus. ꝓꝑ honeſtatē non
accedebāt cū cognouiſſēt vxores. pollutio aūt ſi/
ne pcīo pōt fieri. ⁊ lʒ cauſata ſit feditas i carne nō
tn̄ i aīa. ¶ Ad tertio vero obiectū dicēdū ē. ꝙ illđ
xxiij. Deut. i figura itelligebat. Un̄ qui hn̄t imūdi
tiaʒ ſpūalē mortalē q̄ vere ē imūditia: nō accedāt
ad ꝑceptionē ſacramēti. qꝛ dn̄s ē i medio caſtrorū
cuius ſūt oculi mūdi ⁊ ad iniquitatē reſpicere nō
pōt ſicut dī. j. Abac. Si vero fiat ſermo de coꝑali
mūditia illā etiā diligit deus. vn̄ nullatenus faciē
da ē i caſtris. caſtra aūt ſpūalia ſūt ipe eccliē. vnde
nō ꝯuenit miniſtris eccliē iacere itra eccl̄ias dedi
catas ꝓꝑ imūditias corꝑales que eis accidūt ſi ali
ter fieri poſſit. ¶ Ad vltimū vero dđʒ. ꝙ aliud eſt
de ꝑceptiōe ⁊ aliud de ꝯſecratiōe. ꝯſecrare eniʒ
ſacerdotū ē. ꝑcipere vō ē clericorū ⁊ laicorū. ꝯſe/
crās etiā ordinat ſe ac ꝑcipiēdū ⁊ nō ecōuerſo:
ideo maior dī actus. multa aūt repellūt a maiori
que nō repellūt a minori. vn̄ multa ſūt illicita ſa/
cerdotibus que licita populo. ⁊ lʒ icorporet ali/
quis xp̄o i ꝑceptiōe digna ſacramēti altaris. pol
lutio penalis tn̄ n̄ omnio reddit idignū. Un̄ diſti
guēdū ē. ꝙ quedā ē penalis tn̄ i ſe ⁊ i origine ſua
quedam vero eſt penalis ⁊ viciosa ratione ori/
ginis. aliquando comitatur peccatum aliquando
antecedit. cum comitat de congruo videtur eſſe
abſtinēdū. quouſqʒ fiat purgatio a vitio vel ꝑ ꝯtri
tionē vel etiā ꝑ ꝯfeſſionē. ſi vero veniale peccatū
fuerit ꝯcomitās ⁊ neceſſitas emineat celebrandi
nec ſit cui ꝯfiteat. ipa neceſſitas excuſat.

Queſtio. cxxiij. de pcīo actuali i ꝯmuni qđ ſit.

Ompleto tra/

ctatu de originali peccato. ad/
iuuante domino tranſeundum
eſt ad conſiderationem actua/
lis peccati: in quo perſona cor/
rumpit perſonam. Primo er/
go videndum eſt. de diffinitionibus actualis pec/
cati. Secundo de diuiſionibus. Poſtea ſuo lo/
co de ſpeciebus in queſtionibus ſequētibus

Membrum primum.

Um autem plures ſint diffinitiones
que date ſunt a ſanctis de actuali pec
cato quaſdam tangemus que princi/
paliter congruunt preſenti tractatui.
Dicit eim̄ Aug. ꝙ peccatum eſt conuerſio volū
tatꝭ indebita ad commutabile bonum. ¶ Item in
li. de li. ar. pcīm ē ſpreto incōmutabili bono ad/

hebere cōmutabili bono. ¶ Itē Amb. pctm ē pua ricatio legis diuine. ⁊ celestium inobediētia man datoꝝ. ¶ Itē aug. in li. de vera reli. Pctm ē ap petere qđ xps cōtēpsit vel fugere q̄ xps sustinuit. ¶ Itē in. ij. sen. di. xxxv. Peccatū ē dictū vel fa ctum vel cōcupitum ꝯ legem. ¶ Itē aug. in li. d li. ar. Pctz est affectio mala voluntaria. ¶ Itē aug. pctm ē actus incidens ex dfectu boni. ¶ Itē ans. Pctm est carentia debite iusticie ex ꝓpria volū tate ꝓcedens. sic. n. diuidit actuale pctm ꝯ origi nale. originale. n. peccatū est carentia debite iusti cie aliūde cōtctuz. Cū ergo tot sint diffinitōes pcti. sic pñt inter se distingui ꝺm cōpatōez ad causas di uersas vel que sunt pcti vel sui oppositi. Pctm enim in priuatione cōsistit. Diffinit aūt pctm actua le penes mām multipliciter. Est. n. materia i qua. ⁊ est materia ex qua. ⁊ est materiā circa quā. Est materia in qua vel ex qua determinat. cū dr̄ pctz est affectio voluntaria. affecto. n. volūtaria est id i quo fundat primo pctm actuale. Materia vero circa quā notat cum dr̄. pctm est dictū vel factum ⁊c. circa. n. hoc cōuenit eē pctm. Materia vō ex qua notat cū dr̄. pctm ē actus incidēs ex defectu boni. nā cū dr̄ ex defectu boni: notari pōt defect⁹ potentie vel scie vel bonitatis. put dr̄ pctm aliud ē ex infirmitate ⁊c. Diffinit ēt pctm penes formaz suam. s. priuatōez. cū dr̄ pctm ē carentia debite iu sticie ⁊c. ⁊ adiungitur cā ꝓpria efficiens cū dicit ex propria voluntate ⁊c. Diffinitur etiam respe ctu cāe finalis siue respectu finis ipsi⁹ peccati. cuz dr̄. peccatuz ē cōuersio voluntatis indebita ad cō mutabile bonū. diffinitur ēt respectu cāe finalis a qua deficit cum dr̄. pctm ē auersio ab incōmuta bili bono siue spreto incōmutabili bono ⁊c. Dif finitur ēt respectu efficientis a quo deficit cuz dr̄. pctm ē priuatio legis ⁊c. Diffinit ēt respectu exē plaris a quo deficit cum dr̄. pctm ē appetere que xps cōtēpsit ⁊c. Sic ergo pt diffiniri ⁊ per cās ꝓ prias. ⁊ per dfectus causaꝝ ipsius boni. Quedā aūt diffinitiones sūt cōes veniali pcto ⁊ mortali. vt pctm ē affectio mala ⁊ voluntaria. ⁊ pctm est actus incidens ex defectu boni. ⁊ pctm ē conuer sio voluntatis indebita ad commutabile bonuз. Quedam vero sunt ꝓprie actualis mortalis. vt peccatuz est preuaricatio legis diuine. ⁊ peccatū est dictum vel factum vel concupitum ꝯ legē dei. ⁊ pctm est appetere ⁊c. tamen ⁊ illa posset eē ve nialis peccati. ⁊ pctm ē carentia debite iusticie q̄ conuenit actuali mortali. ꝺm ꝙ debita iusticia dr̄ eē in ꝑsona ꝺm se. nam si referat ad actuz tñ. pōt dici ꝙ veniale peccatuz ē carentia debite iusticie.

Pōt tñ obijci de illa diffinitione. Peccatuz ē conuersio ⁊c. Indebitum. n. dr̄ qđ est cōtrium de bito. sz veniale pctm non ē conuersio ad mutabi le bonū cōtria dbito. pt. n. simul stare veniale pec catum cum virtute vel gr̄a: ergo nō ē illa diffini tio cōis pcti actualis venialis ⁊ mortalis. ¶ Ad qđ dōm. ꝙ indebituz pōt dupliciter dici vel de fectū a debito aliquo. vel contrarium vniuersali ter. si p̄io mō: sic pōt cōuenire veniali pcto. q. n. venialiter peccat i locutōis illo actu deficit a re ctitudine locutionis nihilominꝰ tñ pōt hēre mode stiam virtutē. ꝺm quā pōt elicē alios act⁹ rectos.

Contra secūdā .§. j.

diffinitionem obijcitur. peccatum est spreto incō mutabili bono ⁊c. pōt queri cum idē sit peccatū ⁊ malūm vtrum ex eadem rōne dicat malum ⁊ peccatum. vel malū q̄ztum ad auersionē siue cō temptū: peccatum vero q̄ztum ad conuersionez. ⁊ videtur ꝙ sic. Peccatū. n. trahitur i species ex pte conuersionis. ex illa vō pte dz accipi gen⁹ ex qua pte species. ergo ex pte conuersionis hz esse in genere. ¶ Item nullus vult malū. sz aliqs vult cōuerti ad mutabile bonum. sz nullus vult auerti a sūmo bono. ergo malū non ē ꝺm suam rōnem in conuersione sed in auersione. Contra videt ꝙ peccatum magis determinet in auersione. pec catum. n. cōe est originali ⁊ actuali. sed cōuersio non ē cōe vtriqz. auersio. n. passiue dicta cōe est vtriqz. ergo peccatum cōsistit i auersione. ¶ Pre terea conuersio ad mutabile bonum non dicit ꝺ se malum. peccatuz vō dicit ꝺ se malū. ergo pec catum magis determinat in conuersione. ¶ Silr videt ꝙ malum cōuer se habeat ad auersionez ⁊ conuersionē. p hoc qđ dr̄. ij. hiere. Duo mala fecꝫ populus meus. me dereliquerūt fontē aque viue. ecce auersio. ⁊ foderunt sibi cisternas dissipatas ecce conuersio. ⁊ vtrūqz est malum. ergo maluz consistit in conuersione. ¶ Item peccatū veniale cōsistit in conuersione ⁊ nō i auersione siue cō temptu. ⁊ peccatum veniale ē malū ergo malum consistit in conuersione. ¶ Preterea querit vtrꝫ auersio a bono incōmutabili ⁊ cōuersio ad bo num cōmutabile sint vn⁹ motus aut diuersi. ⁊ vr ꝙ sic p hoc qđ dr̄. ij. hiere. duo mala fecerūt po pulus meus sed duplex malicia ñ fundat nisi sup duplicem motū ergo cōuersio ⁊ auersio sunt duo mot⁹. ¶ Cōtra recessus ab vno tmino ⁊ accessus ad alteꝝ terminū ñ dicūt duos mot⁹. idez. n. mot⁹ est quo redit a sancto dyo. ⁊ itur parisius. cū er go cōcept⁹ siue auersio sit recessus a deo. cōuersio vō sit accessus ipsius volūtatis ad creaturā. erūt cōuersio ⁊ auersio idē mot⁹. cū sic referūt ad duos tminos. ¶ Pretea vno ⁊ eodē actu. s. actu mortal pcti fit cōuersio ab incōmutabili bono ⁊ cōuersio ad cōmutabile. ergo sunt vnus motus. Ad qđ dicendum. ꝙ licet pctm ⁊ malū respiciāt vtrūqz tñ pctm actuale respicit plus a pte cōuersionis ide bite: malū vō plus ex pte auersionis. ¶ Ad obie ctū aūt dōm. ꝙ lz peccato actuali ⁊ originali sit cōe auersio: non pp hoc peccatuz actuale inq̄ztū

actuale ꝯſiſtit plus in auerſione. ſʒ inq̄ʒtū ē mor/tale. hic aūt loquimur de pcto actuali inq̄tū actua/li. Preterea ſicut pcm̄ actuale duo dicit habere in ſe. ſ. carētiā ⁊ ꝯcupiſcētiā: ita pctʒ actuale mor tale auerſionē ⁊ ꝯuerſionē. ¶ Ad ſcōm vo dōm. ꝙ licʒ ꝯuerſio cōiter dicta nō dicat de ſe malum. ꝯuerſio tn̄ ꝓut eſt in rōne pcti dicit ꝯuerſionē indebitā. ⁊ ſic eſt malū ⁊ pctʒ. ¶ Ad illud vo quo querit vtrū ꝯuerſio ⁊ auerſio ſint idē motus vel idē malū. dōm eſt. ꝙ cuʒ dicit. ij. hiere. duo mala ⁊c̄. intelligendū eſt ſic. vt delictū ⁊ cōmiſſum ſint duo mala. quidā enim pōt derelinquere deū ⁊ nō cōuerti ad idola ⁊ eſt vnū pctʒ ⁊ vnū malū. qdā vero ꝯuertunt ad idola ⁊ ita addūt malū malo. Si vero vnico actu vtrūqʒ fieret: non dicerētur duo mala rōne duorum ſubiacentiū. ſed duplex maluʒ rōne diuerſoꝝ terminoꝝ. ⁊ hoc modo eſt in peccato actuali mortali. Unde vnicus eſt motus. ſed ille motus ex compatōe ad diuerſos terminos: diuerſam reſpicit denominatōeʒ vt dicat receſſus ⁊ acceſſus.

Contra tertiaʒ .§. ij.

diffinitōneʒ obijcit. videt ꝙ nō ꝯuenienter ſit aſſignata. ideʒ enim videt deſignari p p̄uaricatōeʒ legis ⁊ p inobediētiā mandatoꝝ. quicūqʒ eis p̄uaricat ꝯ legeʒ inobediens ē reſpectu mādatorū ⁊ ecōuerſo. ¶ Itē dicit aug. ſup leuiti. quedaʒ ſunt ꝓhibita qꝛ mala. quedā vo mala qꝛ ꝓhibita. fiat ergo ſermo de malo ante ꝓhibitiōeʒ in tali nō ē p̄uaricatio legis nec inobediētia mādatoruʒ. ⁊ i ppetratōe illius ſit pcm̄. ergo nō eſt vlis diffinitio pcti. pcm̄ eſt p̄uaricatio ⁊c̄. ¶ Itē pōt ſic argui ꝯriuʒ nō ꝯuertit cū ꝯtrario ergo ꝓpoſitū nō ꝯuertit cū ꝓpoſito. ſed obediētia nō ꝯuertit cuʒ virtute. ergo inobediētia nō ꝯuertit cū peccato.

Ad qͦ dōm. ꝙ illa duo poſita in diffinitione pcti ſm Ambro. ſic diſtinguunt. quēadmoduʒ diſtinguunt lex ⁊ mādata. cū enim p̄cipit tunc ē mādatū. cū aūt ſtatuit tunc eſt lex. Aliud autē eſt iuberi ⁊ ſtatui. ideo differt p̄uaricatio legis ⁊ inobedientia mādatoꝝ. Uel aliter vt lex dicat i declinatione a malo ſm ꝙ lex ꝺr in declinandis malis. ſancta p̄ceptio. mandatū vo ptineat ad illam ptē iuſticie que ē in faciēdo bonū. ⁊ ſic diſtinguit p̄uaricatio ⁊ inobediētia ꝓut ad iſta referūtur. ¶ Ad ſcōm dōm ꝙ illud qͦ dicit Aug. intelligit de expſſe ꝓhibitis. quedā enim qꝛ expſſe ſūt ꝓhibita mala ſūt. que ſm ſe eſſent idifferētia. alia vo qꝛ ſūt mala: ſūt expſſe ꝓhibita. hic aūt ſm ꝙ accipit hec diffinitio itelligit lex cōiter ad legē nāe ⁊ ad legē ſcriptam. vtraqʒ enim ē lex diuina. ⁊ hoc mō nullū eſt pctʒ qͦ nō i aliqua lege ꝓhibeatur. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ licʒ obedientia nō cōuertat cū virtute. inobediētia tn̄ pōt eē cōcomitans oē pcm̄. Sʒ inobediētia accipit duplr. Uno mō cū aliqs nō facit qͦ p̄cipit. vel facit qͦ ꝓhibetur. ⁊ hoc mō ꝯcomitat pcm̄. alio vo mō accipit inobediētia cū nō facit illud ad qͦ p̄cipit reſpiciendo ad p̄ceptū. vel cū facit id qͦ ꝓhibet reſpiciēdo ad ꝓhibitōem.

Contra quartā .§. iij.

diffinitōem obijcit. ſicut dicit Aug. i li. de lib. ar. libido ē radix omniū maloꝝ ⁊ cā. libido aūt eſt amor indebitus. ergo oē pcm̄ ē i appetitu. ſupfluū ergo fuit ponere alteꝝ mēbroꝝ qͦ ꝯſiſtit in fuga. ¶ Itē fugē q̄ xp̄s ſuſtinuit ē timoris. appetere que xp̄s ꝯtempſit ē cupiditatis. ſʒ nō oē pcm̄ ē cupiditas vel timor. ſicut fornicatio q̄ diuidit ꝯ cupiditatē. ergo nō ē hec diffinitio vlr ꝯueniens oī pcto. ¶ Cōtra fuga dr̄ eē triſtiuʒ. appetitus delectabiliū. delectabile aūt ⁊ triſte circueūt motuʒ in volūtatibus. ergo ois volūtas eſt i appetitu vl fuga. pcm̄ aūt eſt voluntas vel nō ſine volūtate. ergo oē pcm̄ ꝯp̄hēdit ſub aliquo iſtoꝝ mēbroꝝ appetere q̄ xp̄s cōtempſit. vel fugere q̄ ſuſtinuit.

Quod ē ꝯcedēdū. dōm ē igit ad primū obiectū. ꝙ lʒ oē pcm̄ reducat ad libidinē tanq̄ʒ ad radiceʒ ⁊ cām. libido aūt principalr ſit in amore indebito ſiue in appetitu indebito: nihilominꝰ qͦdam pcm̄ eſt in amore male accēdēte. qͦdaʒ ex amore male humiliāte ⁊ ſm hoc accipit hec diffinitio. libido enim accipit cōiter vbi vult qͦ non eſt volendū. vel vbi reſpuit qͦ volendū ē. ¶ Ad ſcōm vero dōm. ꝙ licʒ nō omne pcm̄ ſit cupiditas aut timor. ſm ꝙ ꝓprie accipiūtur: tn̄ ſm ꝙ cupiditas ⁊ timor large accipiunt: omne peccatū ex his orit cauſis.

Cōtra quintā .§. iiij.

diffinitōeʒ obijcit. dic̄ Aug. i li. ꝯ ſpū ⁊ lit. Nullū pctʒ ē qͦ nō ꝯcupiſcēdo cōmittit. ergo oē pcm̄ ē ꝯcupitū. ergo alia duo ſupfluunt. ſ. dictū vel factū. ¶ Itē nō exiſtēte dicto vel facto vel ꝯcupito remanet pcm̄ in aīa. actꝰ eim trāſit ⁊ macula remanet. ergo nō oē pcm̄ ē dictū ⁊c̄. ¶ Itē q̄rit ſi cōueniat pcto veniali. ⁊ vr̄ p hoc ꝙ dicit. vij. ad Ro. ꝯcupiſcētiā neſciebam. niſi lex diceret. Non ꝯcupiſces. ⁊ loqt ibi de ꝯcupia veniali. ꝯcupia ergo venialis cadit ſub ꝓhibitōe legis. ergo peccatū veniale ē dēʒ vel factū vl ꝯcupitū ꝯ legē dei. ergo hec diffinitio ꝯuenit veniali pcto. ¶ Itē ad idē. ex lege p̄cipit ⁊ cognoſcit ꝙ ꝯcupiſcē n̄ dbemus. ⁊ ꝙ primꝰ motꝰ malus ē. ſʒ qͦ p̄cipit ex lege: cadit aut ſub rōne mādatoꝝ. aut ꝓmiſſionuʒ. aut ꝓhibitōnū. aut ꝯminatōnū. ſʒ ꝯcupia n̄ cadit ſub mādatis qm̄ mādata ſūt ꝺ bono faciēdo nec ſub ꝓmiſſis qꝛ ꝓmiſſa ſunt ꝺ bono futuro hn̄do. nec ſub ꝯminatōibꝰ qm̄ ꝯminatōnes ſūt ꝺ malo pene vitādo. ergo ſub ꝓhibitōibꝰ legis cadit pctʒ veniale. ergo ē ꝯ legē dei. ¶ Ad idē cadē ē rō cur

tuſi maioꝛis ⁊ minoꝛis. ergo ſiſr eadē erit rō iuſti cie maioꝛis ⁊ minoꝛis. ſ3 veniale pcīz fit ꝯ minoꝛē iuſticiā. qm̄ peccās venialiter ñ reddit deo hono rē debitū: l3 ipm̄ ñ dehonoꝛet. pcm̄ aūt moꝛtale fit ꝯtra maioꝛē iuſticiā. q2 peccās moꝛtalr ingtū huiuſmodi deū dehonoꝛat. ſi ergo eadē ſit ratio maioꝛis iuſticie ⁊ minoꝛis erit pcm̄ veniale ꝯtra dei iuſticiā3 ſicut ⁊ moꝛtale. ſed omne qd̄ fit ꝯtra dei iuſticiā fit ꝯtra legē dei. ergo peccatū veniale fit ꝯtra legem dei. Ad qd̄ dōm. ꝙ hec diffinitio ꝯuenit tm̄ actuali moꝛtali peccato. ¶ Ad obiectū aūt p2io dicendū. ꝙ l3 omne peccatū ꝯcupiendo cōmittatur tanꝗ̄ ex p2ima radice. nihilominꝰ tm̄ dicēdo peccatū p materiā circa quā3 erit quoddā peccatū dictū: quoddā factū: quoddā ꝯcupitū. ¶ Ad ſcōm vero dōm. ꝙ peccatu3 diffinit hic put ē actus. actus. n. aliquo iſtoꝝ modoꝝ perpetrat. peccatu3. n. aut ē coꝛdis aut oꝛis aut operis. pcm̄ aūt put ē macula ſiue habitus in aīa. ẜm ꝙ dicit aug. in li. de natura ⁊ gratia. Peccatum eſt mala qualitas mētis: ſic remanet trāſeunte actu. ⁊ hoc mō non diffinit hic niſi intelligat peccatū actuale moꝛtale. aut ſit mediāte dicto aut facto. ⁊ ſic de alijs. ¶ Ad tertiū dicendū. ꝙ eē ꝯtra legem dei ꝓpꝛie dicit de actuali moꝛtali. illud enī3 ē qd̄ ẜm ſe ꝓhibet. veniale aūt nō ꝓhibet ẜm ſe: ſ3 ne ducat ad moꝛtale p ꝯtemptū. Unde cū dicit non ꝯcupiſces. ſenſus ē. ꝯcupiſcentiā nō deduces ad ꝯſenſum rōnis. quedā ergo ſūt directe ꝯtra legē dei que ſunt ſimpliciter ꝓhibita. quedā vero indirecte: ⁊ hec nō ſunt ſimpliciter ꝓhibita. ſicut ē ꝯcupiſcētia venialis. de qua dicit. xviij. eccl. poſt ꝯcupiſcētias tuas ñ eas ⁊ a volūtate tua auertere. ſi enim p2eſtas ꝯcupiſcētias aīe tue: in gaudiū facient te inimicis tuis. ¶ Ad quartū vero dicendu3. ꝙ quicquid p2ecipitur ex lege. directe cadit ſub aliquo iſtoꝝ quatuoꝛ. p2imus vō motus concupiſcētie implicite cadit in his que ſunt legis. ⁊ ideo nō opoꝛtet ꝙ ſit mandatū aut ꝓmiſſum: aut ꝓhibitio: aut cōminatio. ſed qd̄ ad aliqd̄ iſtoꝛu3 oꝛdinet. ¶ Ad quintū dicendū. ꝙ l3 actus venialis ẜm ſe non ſit oꝛdinatus ad deū. nō tamē peccans venialiter iuſticia p2iuat ſicut peccās moꝛtaliter. ⁊ hoc ē: q2 actus venialis peccati ñ defoꝛmat ſubiectū ſiue pſonam: lic3 defoꝛmet actum. ⁊ ideo nō dicit eē ꝯtra legem dei. Et ſi obijciat ꝙ peccatū veniale ponit ꝯmunē defectu3 i ſubiecto mediāte actu. hoc nō ē ꝙ ponat defectu3 ſummi boni. ſ3 alicuius boni inferioꝛis. ¶ Ad illd̄ vero qd̄ obijcit. ꝙ eade3 ē rō maioꝛis iuſticie ⁊ minoris. dōm ꝙ hoc veꝝ eſt cum ex eade3 pte accipit iuſticia. pcm̄ aūt veniale nō ponit defectū in pſona reſpectu rectitudinis que ē a deo: niſi quo ad illum actū. ſed nō ſimpliciter: ſedꝫ ponit defectu3 rectitudinis vel quo ad bonum interius vel quo ad bonū exterius in pte ⁊ nō in toto.

Circa ſextam .§. v.

diffinitiōe3 querit. dr̄. n. ꝙ pcm̄ ē affectio volūtaria mala. pōt ergo obijci de eo ꝙ dicit pcīz ē affectio. vr̄. n. ꝙ pcm̄ ſit ñ res. p hoc qd̄ dicit aug. in li. de nā ⁊ gr̄a. pcm̄ dicimus ñ eē ſubām. ſicut abſtinere a cibo nō ē ſuba. ⁊ ſicut dr̄ ꝙ claudicatio ē ñ res. ſ3 affectio ē res. ergo pcm̄ non ē affectio. ¶ Itē aug. in li. de nā ⁊ gr̄a. pcm̄ ē actus ꝑperā factu: ſ3 actus diuidit ꝯtra affectionem. ergo pcm̄ ñ ē affectio. ¶ Ite3 habitus ⁊ affectio diuidunt ex oppoſito. pcm̄ aūt in aīa ē hitus malus. ergo pcm̄ ñ ē affectio. ¶ Preterea addunt due drīe. ſ. ꝙ ē volūtaria ⁊ mala. pōt queri a quibus oppoſitis ſepant ille drīe. Ad qd̄ dōm ꝙ pcm̄ ē affectio. ¶ Ad hoc aūt qd̄ obijcit ꝙ pcm̄ ē nō res. intelligit rōne defectus qui adiūgit affectōni ⁊ rōne illius compat claudicationi ⁊ alijs defectibus. ¶ Ad ſcōm vero dōm. ꝙ illd̄ qd̄ pcm̄ dr̄ eē actus. nō repugnat ei ꝙ dr̄ pcm̄ eſſe affectio. actus. n. large ſumit p actu interioꝛi vel exterioꝛi. ⁊ ſicut actus diuidit ꝯtra ſubam. ita affectio ꝯ naturā. Unde aug. in li. de li. ar. nō pcm̄ nec ſupplicium peccati nature quedā ſunt: ſ3 affectōes naturaꝝ. pcm̄ enī3 turpis ē affectio voluntaria: cui ꝓpterea penalis adhibet vt oꝛdinet eam niſi tale eē ñ turpe ſit ⁊ decoꝛi vniuerſitatis congruat vt pctī dedecus emūdet pena peccati. ¶ Ad tertium dōm. ꝙ affectio aliqñ ſumit p paſſione in genere qualitatis. aliquādo vero cōiter ſumit p eo qd̄ i vi affectiua. affectio aūt put dr̄ eſſe in genere. diuidit ꝯtra diſpōnem ⁊ habitū. put aūt dicit illd̄ qd̄ ē in via affectiua p modū diſpōnis vel habitus. ẜm hoc nō diuidit ꝯtra habitū. ⁊ ſic ē pcm̄ affectio. ¶ Ad vltimū dicendū. ꝙ due ponunt differentie ſup genus affectōis ſiue ſup affectionem tanꝗ̄ materiā in qua quaꝝ vna. ſ. hec differentia volūtaria: ſegregat ab affectione penali. hec autē differētia mala ſegregat ab affectione voluntaria bona. que ē in actu virtutis.

Cōtra ſeptimā .§. vj.

diffinitōem que ē. pcm̄ ē actus incidēs ex defectu boni. pōt obijci rōne eius qd̄ dr̄. ꝙ pcīz dicit actus incidens. cu3. n. ille qui peccat intēdat illu3 actum nō videt eſſe incidēs. Incidēs. n. dicit caſuale vel foꝛtuitū. qd̄ nō ē auctoꝛitate vel natura. ¶ Item cu3 dicit ex defectu boni. pōt queri qd̄ ſit illud bonū. videt enī3 ꝙ ſit illud bonū qd̄ opponit peccato. peccatū. n. ē p2iuatio boni. ſ3 ẜm hoc pōt dici ipſe defectus boni. ⁊ ñ ꝓpꝛie actus incidens ex defectu boni. Ad qd̄ dōm. ꝙ peccatu3 dr̄ actus incidēs. nō q2 caſualiter incidat: ſ3 q2 ñ ex neceſſitate ſ3 ꝯtingenter ꝓuenit ex volūtate. in voluntate. n. ē peccare vel ñ peccare. ¶ Ad. ſcōm dōz. ꝙ defectus boni dicit dupl'r vel vt notet cās

ipſius actus ꝯtingẽtis ex volũtate. Voluntas eniȝ aliqñ ex infirmitate aliqñ ex ignorantia aliqñ ex certe malicia peccat. Vel põt defectus boni dicere priuationem quandam boni quod ẽ virtus. ⁊ ſm hoc hec prepoſitio ex: non notat cām materialem ſed cām formalẽ vt ſic ſit ſenſus. peccatuȝ eſt actus deformatus.

Vltimo ḋ illa .§. vij.

diffinitione peccatũ ẽ carentia debite iuſticie ⁊c̃. põt.n. queri qd dicat̃ iuſticia. ſicut.n. pcĩm ẽ carẽtia iuſticie. ita ẽ carẽtia alterius virtutis. ⁊ ita vr̃ ꝙ ñ vlr̃ diffiniat̃. ¶ Preterea querit̃ vtruȝ ꝯueniat veniali pcõ qui enim venialiter peccat. põt adhuc manere iuſtus. ergo pcĩm ꝓut ẽ cõe mortali ⁊ veniali. non ẽ cõe debite iuſticie. ¶ Preterea. ꝙ addit̃. ex ꝓprio arbitrio ꝓcedẽs. ñ facit differentiam reſpectu alicuius. omne.n. pcĩm ex li.ar. ꝓcedit.

Ad qḋ dõm. ꝙ iuſticia nõ accipit̃ ibi proprie ꝓ vna virtute: ſȝ cõiter ꝓ rectitudine volũtatis. que attendit̃ ſm quancũqȝ ṽtutẽ. ¶ Ad ſcõm ṽo dõm. ꝙ pcĩm veniale nõ priuat ꝑſonã a iuſticia vniuerſalr̃ ſȝ a rectitudine ſm illũ actum. vñ ẽ ꝓprie diffinitio pcĩ actuali mortalis. ¶ Ad tertiuȝ dõm. ꝙ hoc ꝙ dicit̃ ex ꝓprio arbitrio ꝓcedẽs. diſtinguit actuale mortale a mortali origiali. originale.n. ⁊ ſi ſit ex lib.ar. ꝓprio ipſoꝝ parentuȝ. non tñ eſt ex ꝓprio arbitrio paruuloꝝ qui ꝯtrahũt pcĩm originale ex primis parẽtibus. Occaſione ṗdictoꝝ querit̃. cũ pcĩm actuale plurib⁹ nominibus nominet̃. qño differãt rõnes inter ſe. dicit̃ enim pcĩm macula: viciuȝ: crimẽ: culpa: ſcelus: nephas. ¶ Ad qḋ dõȝ. ꝙ macula dicit deformitatem ptis ſupioris vel inferioris aĩe. ⁊ ita ponit defectũ gratie. vicium ṽo ponit defectuȝ boni nature. peccatũ ṽo dicit ꝯuerſionẽ ad apparens bonũ quod nõ ẽ bonum. crimẽ ṽo ⁊ culpa reſpiciunt ad exterius. crimen.n. ẽ pcĩm accuſatiõe dignũ. culpa ṽo eſt pene obligatõis. ſcelus vero ⁊ nephas aggrauationẽ dicũt ſup pcĩȝ. vt ſcelus dicat̃ qḋ ſpãliter ẽ in iniuriã dei cũ maxime. ſ. deus offendit̃. nephas vero cũ maximũ illicitũ ẽ perſone. phas enim idẽ ẽ qḋ licitum. ſcelus ergo reſpicit deum quẽ offendit. phas ṽo perſonã que maxime delinquit.

Adhuc etiam .§. viij.

querit̃ de hoc ꝙ omne pcĩm dicit̃ eẽ mendaciũ. ſicut habet̃ ſup illud ṗs. q2 delectaſti me domine in factura tua. glo. omne pcĩm mendaciũ eſt quia contra legẽ ⁊ veritatẽ eſt. ¶ Preterea dicit aug. ꝯtra maniche. Peccare quid aliud ẽ: niſi in veritatis ṗceptis errare. ergo pcĩm ẽ error. Contra. mendaciũ ⁊ error ſunt in rõne. pcĩm autẽ in voluntate. ergo pcĩm nõ ẽ error vel mendaciuȝ. ¶ Preterea. mẽdaciũ ẽ ſpẽs peccati. ergo ñ cõuertit̃. ¶ Iteȝ error ẽ pena peccati ſicut dicit aug. error nõ ẽ natura hoĩs inſtituti ſȝ dãnati pena. ergo pcĩm nõ ẽ error. Pena.n. diſtinguit̃ a culpa.

Ad qḋ dõm. ꝙ mendaciũ accipit̃ dupliciť. vno mõ ꝓut diffinit aug. Mendaciũ ẽ falſa vocis ꝓlatio cũ intentiõe fallẽdi. ⁊ ſic ẽ ſpecies pcĩ. Alio mõ mẽdaciũ dr̃ defectus a ſũma veritate. ⁊ hoc modo pcĩm dr̃ mendaciũ. omnis.n. peccãs a ſũma veritate deficit ſicut deficit a ſumma bonitate. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ pcĩm dicit̃ error. ñ formaliter ſȝ ꝑ quandã ꝯcomitantiã. pcĩm.n. in volũtate comitat̃: error in rõne. Vnde ꝓuerb. xiiij. Errãt oẽs qui operant̃ malũ. ¶ Ad obiecta aũt dõm. ꝙ illa rõ qua dicit̃ ꝙ mendaciũ ⁊ error ſunt in rõne. nõ arguit niſi ꝙ pcĩm nõ eſt mẽdaciũ vel error formaliter: ſȝ non negat quin hec ꝯcomitant̃ pcĩm. dõm ẽt eſt. ꝙ lȝ error ſit pena. nihilominus alio mõ dicit̃ diſpoſitio ad culpã. ⁊ illo mõ accipit̃ in ṗdicta rõne. ⁊ accipit̃ vt diſpoſitio ꝯiuncta culpe. Aliter.n. accipit̃ error cum dicit̃. ꝙ adam errauit in credẽdo eẽ veniale quod erat mortale grauiſſimũ. ⁊ cũ dr̃ ꝙ error ẽ pena ſequẽs ex originali pcõ. ¶ Cum aũt dicit̃ pcĩm ẽ errare in ṗceptis veritatis: accipit̃ error qui ẽ in ratione. cuȝ peccatum ẽ in voluntate.

Membrum ſecundũ.

Secũdo querit̃ de diuiſionibus actualis peccati. Ponunt̃ aũt plures diuiſiones. quaꝝ vna ẽ pcĩm aliud ẽ mortale aliud veniale. ¶ Item peccatum aliud cordis: aliud oris: aliud opis. ¶ Iteȝ pcĩm aliud ſupbia: aliud inuidia ⁊c̃. ¶ Itẽ pcĩm aliud ex ĩfirmitate. aliud ex ignorãtia. aliud ex iduſtria ſiue certa malicia. ¶ Item pcĩm aliud ex timore male humiliãte. aliud ex amore male accendẽte. ¶ Itẽ omne pcĩm ex ꝯcupiſcẽtia carnis: vel oculoꝝ: vel ſupbia vite. ¶ Itẽ aliud in deũ. aliud i ꝓximũ. aliud in ſeipm̃. ¶ Itẽ pcĩm aliud cõmiſſuȝ aliud delictũ. Cuȝ ergo octo ſint diuiſiões attendenduȝ ẽ qualiter inter ſe diſtiguũt̃. Diſtiguunt̃ aũt ſic diuiſiones. vt quedã accipiant̃ penes materiã. quedã penes formã. quedã penes affectiones reſpiciẽtes finẽ ſm ꝙ ẽ pricipiũ motus. q̃daȝ ṽo ſm ꝯditões ex pte eius i quẽ peccat̃. q̃daȝ ṽo ex pte efficiẽtis. ¶ Ex pte materie accipiũt̃ tres diuiſiones. eſt.n. materia circa quã: ⁊ penes illã accipit̃ duplex diuiſio. vna que ẽ in veniali cõis: ⁊ veniali ⁊ mortali. cum dicit̃ pcĩm cordis: oris ⁊ opis: vel cogitatõis: locutõis: ⁊ opatõnis. Alia ẽ ꝓpria mortalis peccati cũ dicit̃ delictũ ⁊ ꝯmiſſum. delictũ.n. eſt certa nõ facere qḋ tenet̃ facere. ꝯmiſſuȝ ṽo certa facere qḋ tenet̃ nõ facere. ⁊ hec diuiſio eſt reſpectu eius quod precipit̃. Alia vero diuiſio ẽ penes materiã ex qua. cum dicit̃ peccatum aliud ex infirmitate ⁊c̃. Diuiſio vero ſm

ſpēm attēdit duplr̄. vel ſm ſpēm formalē. cū dicit
mortale veniale. hec eniꝫ dr̄ia ē ſm reatus. vel ſꝫ
ſpēm materialē cum dr̄ aliud ſupbia ⁊c̄. Diuiſio
eniꝫ hec attendit ſm actusꝰ viriū. diuiſio vō que
attēdit reſpectu finis ē cū dr̄. aliud ē ꝯcupiſcentia
oculoꝝ ⁊c̄. attendit eiꝫ ſm diuiſionē ꝯcupiſcibi-
liū ſicut dicit aug. oīs eiꝫ peccās aut ꝯuertitur ad
exterius bonū. aut ad iterius. huiuſmōi aūt bo-
na apparētia finis dicunt pcti. Ex pte vō efficien
tis ſumit illa diuiſio. Peccatum aliud ex timore
male humiliāte ⁊c̄. timor eiꝫ ⁊ amor ſūt diſpo-
ſitōes efficiētis cāe. ſm quas ꝓducit pcm̄. Pe-
nes vō illū in quē peccat ſumit illa diuiſio pcm̄
aliud i deū ⁊c̄. Cōpant āt he diuiſiōes reſpcu
diffinitōnū ſupradictaꝝ. Diuiſio. n. hec aliud cor
dis ⁊c̄. ſiue cognitiōis ⁊c̄. accipit penes illā diffi
nitōeꝫ. pcm̄ ē dictū vel factū ⁊c̄. Diuiſio aūt illa
aliud delictū ⁊c̄. iuxta illā diffinitōeꝫ. Peccatuꝫ
ē actꝰ incidēs ex defectu boni ⁊c̄. Diuiſio āt illa.
pcm̄ aliud mortale aliud veniale. accipit iuxta
illā diffinitōeꝫ. pcm̄ ē auerſio idebita ad mutabi
le bonū. vel potius ad illā que ponit. Peccatuꝫ
ē meritū pene. nā ſm q̄ ꝯuerſio ē idebita ad mu
tabile bonū. pōt eē duplr̄. aut ſub deo. ⁊ ſic ē ve
niale. aut pferēdo deo ſiue ꝯ deū. ⁊ ſic ē mortale.
Inq̄ztū āt mortale dic̄ reatū pene eterne. veniale
vō reatū pene nō eterne quātū ē d ſe. ſm hoc cō
uenit ipaꝫ accipi iuxta iſtā pcm̄ ē meritū pene. q̄
nō ſuprapoſita ē: eo q̄ ñ inuenit a ſanctis ſꝫ ē ma
giſtralis. Illa vō diuiſio. pcꝫ aliud ſupia ⁊c̄. ac-
cipit iuxta illā diffinitiōeꝫ pcm̄ ē affectio volūta
ria mala ⁊c̄. affectio eiꝫ diuidit ſm vires q̄ afficiū
tur vel ſꝫ ea a qbus afficiūt. Illa vō diuiſio pcꝫ
aliud ē ex ꝯcupiſcētia oculoꝝ ⁊c̄. accipit ſꝫ illaꝫ
diuiſiōem. pcm̄ ē ſpreto incōmutabili bono ⁊c̄.
ſic eiꝫ diuidit aug. in li. de li. ar. prius poſita diffi
nitōne. Vñ coartat ꝯcupiſcētiā oculoꝝ ⁊ alia: ad
ꝯcupiſcētiā illā q̄ auertit animus ab incōmutabi
li bono. poſſet tñ cōmunius accipi. Illa vō diui
ſio pcm̄ aliud ē ex timore male humiliāte ⁊c̄. ſu
mit circa illā diffinitōeꝫ pcꝫ ē appetere q̄ xp̄s cō
tēpſit ⁊c̄. Illa vō diuiſio pcꝫ aliud i deū ⁊c̄. ſu-
mit iuxta illā pcꝫ ē cariētia debite iuſticie ex vo-
lūtate ꝓpria ꝓducta. Iuſticia eiꝫ dic̄ ordineꝫ ad
deū ⁊ ad ꝓximū ⁊ ad ſeipꝫ. q̄ caret q iniuriat deo
vel ꝓximo vel ſibiipſi.

Queſtio. cxxiiij. de pcto veniali i cōmuni.

His viſis conſe
quēter ꝓcedēdū ē ad primā di
uiſionē peccati actualis que ē.
pcm̄ actuale aliud eſt veniale
aliud mortale. Prio dōm ē d
veniali. Illud eiın eſt minoris
culpē. a minorībꝰ autē ꝓcedamꝰ vſqꝫ ad maiora.
Nā poſt originale pcꝫ i pueris: ſurgūt ex nā cor
rupta priꝰ venialia ⁊ poſtea mortalia. Circa vō
venialia prio ꝯſiderādū ē i gnē. deinde dōm eſt
d ipſis i ſpecie. Circa vō ꝯſideratōeꝫ eiꝰ i genē
hec ſūt querēda. Primū ē qd ſit veniale. Scdō
de dr̄ia eiꝰ ⁊ ꝯueniētia ad mortale. Tertio an ve-
niale poſſit fieri mortale. Quarto vtrū aliq̄ pro-
portio ſit venialis ad mortale. Quinto q̄rit d ra
dice venialis pcti. Sexto in quo ſit veniale pcꝫ.
Septimo vtꝝ aliqs poſſit eē ſine veniali pcto vl̄
nō. Octauo cui opponit veniale pcꝫ. Nono qd
debeat veniali pcto. vtꝝ tm̄ pena tpalis aut etiaꝫ
eterna. Decimo vtꝝ aliqua venialia remaneant
poſt mortē i ipſis iuſtis rōne culpe.

Membrum primum.

Circa primū querunt tria. Prio, vtꝝ
veniale pcm̄ ſit macula. Scdō ſi eſt
voluntariuꝫ maluꝫ. Tertio quare di-
catur veniale.

Articulus primus.

Ad primum q̄ ſit macula. vr̄ p hoc qd
dic̄ greg. diſtinguēs iter crimē ⁊ cul-
pā. culpa polluit crimē extinguit. ſed
veniale pcꝫ ē culpa: ergo polluit. qd
aūt polluit ē macula. ergo veniale pcm̄ ē macu-
la. ¶ Cōtra ſi macula ē deformat illud in quo ē.
ſꝫ in li. ar. eſt. ergo deformat li. ar. ſꝫ liberꝝ ar. eſt
cōditum ad imaginē dei. ergo veniale deformat
imaginē dei. ergo tollit gr̄aꝫ. manēte eniꝫ gr̄a gra
tūfaciēte deformat imago dei. ¶ Ad hoc diceret
aliqs q̄ duplex ē ꝯuerſio li. ar. vna ad deū q̄ eſt
bonū ſupremū. altera ad iferiꝰ vt ad carnē q̄ regi
dꝫ ab aīa. a pte vō ſupiori eſt li. ar. ad imaginem
dei. a pte vō iferiori nō dr̄ eſſe ad imaginē dei. ex
illa vō pte ineſt ei veniale pcm̄. vñ veniale pcm̄
nō deformat li. ar. ſm q̄ ē ad imaginē dei. ¶ Cō
tra obijcit p auctēꝫ aug. in li. de tri. dicētis. cū rō
ad interiora ſiue ſupiora pcipienda. q̄ nō priua-
tim ſꝫ cōiter ab oībus q̄ talia diligūt ſine vlla an-
guſtia vel inuidia: caſta poſſident amplexu. vl̄ ſi-
bi vel alijs ꝯſulit. ⁊ ſi fallit i aliquo p ignorātiam
tēporaliū. qꝛ ⁊ hec tēporaliter gerit ⁊ modū agē
di nō tꝫ quā habebat: humana eſt tētatio. ſed hu-
mana tentatio eſt veniale pcm̄ ergo in ſupiori
pte li. ar. erit veniale peccatuꝫ. ¶ Item aliquis p
ſurreptōem cogitat inordinate de corpore xp̄i. ſꝫ
ꝯſtat q̄ illa cogitatio eſt de ſupnis. ꝯſideratio aūt
de ſupnis ſpectat ad ſupiorē ptē li. ar. ſ. ad ſupio-
rē ptē rōnis. ergo veniale pcm̄ pōt eſſe in ſupe-
riori pte li. ar. Ad qd rnderi poteſt q̄ macula
poteſt accipi vel cōiter vel proprie ſm q̄ defor-
matur imago dei. ſi accipiat cōmuniter: ſmꝰ hoc
poteſt dici macula veniale peccatum. minuit eniꝫ

rectitudo eius quo ad aliquē actū. ſi ỽo accipiat̄ ꝓprie ſm ꝙ deformat̄ imago diuina.ſic ñ dr̄ macula veniale peccatum. Et pōt poni tale exēplū. aliqñ.n.intantuꝫ denigrat̄ aliqua imago depicta vt videri nō poſſit.aliqñ ỽo ita obſcurat̄ vt plene nō poſſit ďcerni. ⁊ iō ponit.b. greg.talē dr̄iaꝫ īter veniale ⁊ mortale:ꝙ veniale obſcurat mortale obtenebrat. ¶ Ad illud ỽo qđ obijcit̄.ꝙ veniale ſit in ſupiori pte rōnis vel li.ar.dōm ē.ꝙ ſi ſit ibi hoc ē in ↄpatione ad inferiora.ex qua pte veniunt fantaſmatice cogitatōes.nō ex pte dei q ipam aiam illuminat ad recte cognoſcendū.

Articulus ſecūdus.

Querit̄.vtrū peccatū veniale ſit voluntariū malū:qđ vr̄ ꝑ hoc qđ dicit aug. in li.de ỽa reli. Peccatū adeo voluntariū ē qđ ſi nō ſit voluntariū ñ ē pcīꝫ ſed veniale ē peccatū.ergo ē voluntarium. ¶ Itē peccatum ē eoꝝ que ſunt in nobis.ſed ea que ſūt in nobis volūtaria ſunt.voluntariuꝫ enim eſt cuius principium eſt in ipo.ergo peccatum veniale eſt voluntarium. ¶ Item volūtate libera differimus a brutis.ſed peccatum eſt in illo ſolum in quo differimus a brutis.ergo peccatū ē in libera volūtate. Cōtra ſup illđ.xxiiij.ꝓuerb.Septies ī die cadit iuſtus.gl.ꝑ ignorātiā ⁊ obliuionē.vel ꝑ ſurreptōꝫ.vel ꝑ neceſſitatē.vel ꝑ fragilitatē carnis.ſingulis dieb⁹ vel inuiti vel nolētes frequēter peccamus.ſꝫ illud i quo peccat homo inuitus eſt inuolūtariū.ergo cū hoc nō ſit ibi dictū niſi ď veniali.erit ergo veniale inuolūtariū. ¶ Itē.vij.ad Ro.qđ nolo hoc ago.⁊ intelligit̄ de veniali.ergo act⁹ peccati venialis nō ē volūtariū. Itē aug. in li.retracta.Ille q ↄcupiſcit aduerſus ſpiritum carne.nō ea q̄ vult facit.ↄcupiſcit qđ nolēs.ↄcupiendo peccat̄ ſicut dicit̄ in glo.vij.ad Ro.Hoc aūt ↄcupiſcē ñ ē niſi veniale pcīm.ergo aliquod pcīm veniale eſt malū nō volūtariū. Ad quod dōm.ꝙ oē pcīm veniale dr̄ volūtariū.vel volūtate mouēte ad hoc.vel volūtate ꝑmittēte ſiue nō cohibente. Pōt ēt dici volūtariū malū.q2 ꝓcedit ab appetitiua quā dꝫ regere rō. ¶ Ad obiectū aūt primo dōm eſt.ꝙ inuitus dicit̄ aliqs peccare multipliciter.vel q2 nullo mō ſit a volūtate remota vel ꝓpinqua.eliciente vel ꝑmittēte ſiue nō cohibente.⁊ ſm hoc nullus dicit̄ peccare inuitus. Alio mō dr̄ inuitus peccare.q2 nō ex toto in volūtate.⁊ ſic pōt aliquis inuitus peccare. ¶ Ad ſcđm ỽo dōm.ꝙ illud.vij.ad Ro.intelligi pōt ſic.ꝙ act⁹ ille dr̄ inuolūtarius.q2 eſt ↄ̄ rōneꝫ quo ↄcupiſcit caro aduerſus ſpūm.ſ.ↄtra rōnem rectā.Unde ꝑ hoc vult oſtendere ↄ̄rietatē motuū inter legem mētis ⁊ legem carnis.⁊ rationem ⁊ ſenſualitatem. ¶ Ad tertium dicendum ſm eundem moduꝫ.illud enim quod dicit augu.in lib. retrac.ē ad expoſitiōeꝫ ỽbi ꝓcedētis. Si ỽo obijciat̄ ꝙ nullus vult malū.vñ dicit dyo.in li.de diuino.malū ē ꝓter rōnem volūtatē ⁊ cām.dōm ē ꝙ hoc intelligitur rōne deformitatis quam nullus vult.lꝫ velit ipam delectatōeꝫ ad quā ↄſequitur.

Articulus tertius.

Deinde querit̄ quare dicat̄ veniale.cuꝫ nullū malū ſit ipunitū.nullū malū ē venia dignū.ergo peccatū ñ recte dr̄ veniale.vt ſumat̄ dr̄ia pcī actual̄. ¶ Preterea dr̄ie ↄdiuidētes debēt accipi ſm ↄſilēm modū.ſꝫ mortale pcīm dr̄ cui ďbet̄ mors eterna.ergo dr̄ia ↄdiuidēs dꝫ reſpicē aliquā penā ↄ̄ reatū pene eterne.ſed veniale ſub hoc noie dicit relaxationē a pena.ergo ñ recte diuidit̄ veniale ↄ̄ mortale. Nec accipit̄ hic vēiale ſicut pcīm mortale dr̄ veniale per pniam.ſic.n.nō differt eſſential̄r veniale a mortali. Ad qđ dōꝫ ꝙ veniale ſub hoc noie nō dicit ꝓpriā drīam diuidentē ↄ̄ mortale. ſꝫ circūloquit̄ ꝓpriaꝫ drīam.q2.n.illud pcīm qđ diſponit̄ ex aliqua ↄditōe ad relaxatōꝫ.lꝫ de ſe ñ ſit terminabile.tñ ex aliqua ↄditōe terminat̄ niſi ei adiungat̄ mortale ꝑ qđ fiat i pnia finalis.venialis ergo dr̄ cui ꝑ ſe debet̄ pena terminabilis.⁊ in hac rōne diuidit ↄ̄ mortale. debitū eniꝫ pene interminabilis ⁊ pene terminabilis quādā ē de ſe i vnā ↄcidunt diuiſionē.⁊ ſicut mortale pt̄ fieri venia dignū ꝑ pniam:ita ex oppoſito veniale ſit dignum pena iterminabili ꝑ ipenitētiā finalē. ponit autem aug.talē rōnem.veniale ē qđ hoiem vſqꝫ ad reatum ꝑpetue mortis nō grauat ſed ⁊ penā meretur ⁊ ſi facile indulgetur.

Membrū ſecunduꝫ.

Secūdo querit̄ de drīa ⁊ ↄueniētia venialis ad mortale.vr̄.n.ꝙ ſit mortale illud qđ dr̄ veniale.dicit.n.augu.in li. lxxxiij.q.hoc totū ⁊ ſolū hois malum eſt frui vtēdis ⁊ vti fruendis.ſꝫ nō ē vti fruendis cū hoc ſemꝑ ſit mortale.ergo ē frui vtendis. ſed frui ē amore inherere alicui rei ꝓꝑ ſeipſam. hoc aūt ē mortale.ergo veniale ē mortale. ¶ Itē pcīꝫ actuale ē in ↄuerſione ad mutabile bonū.ſed cuꝫ duo ſunt termini bonū icōmutabile ⁊ bonū cōmutabile.quāto appropiquat plus ad vnū:tāto recedit plus ab altero.ergo q̄to plus ↄuertit̄ ad cōmutabile bonū.tāto magis auertit̄ ab icōmutabili bono.ergo ꝑ pcīm veniale ſit auerſio ab icōmutabili bono.ſꝫ qñ ſit hec auerſio ē pcīm mortale.ergo pcīm veniale ē mortale. ¶ Itē ſi differt vēiale ⁊ mortale.aut differt rōe pricipij.aut rōe finis.vel rōne modi. Rōne principij nō vr̄. Nā idē principiū ē vtrobiqꝫ.ſ.mala volūtas. Rōne finis nō vr̄.nā finis vtriuſqꝫ ē delectatio in creatura. Nec rōne modi.vtrobiqꝫ ē enim indebita

conuerſio ad mutabile bonuȝ. Ad qđ dđm. ꝙ
peccatū veniale ē libido ſiue voluptas in creatu/
ra citra deū. circa mortale vō eſt libido ſiue vo/
luptas in creatura ſupra deuȝ vel eque deo. pōt
eniȝ creatura bn̄ diligi ⁊ male. bn̄ cum ꝓpter deū
eo mō quo dȝ. virtus. n. eſt ordo amoris. ſi vero
creatura diligitur nō ꝓpter deū. oino aut hoc eſt
pp vtilitatē ſibi neceſſariā. ⁊ ſic pōt dici nālis di/
lectio. ⁊ hec ēt ordinaꝛ ad deū. lȝ homo nō refe/
rat. Si aūt ibi querit voluptas ꝓut diffinit aug. i
li. v. reſponſionū. tunc ē altero p̄dictoꝝ modorū
duoꝝ. ⁊ ſic pȝ dr̄ia venialis a mortali. Cum autē
valde vicina ſunt in eodem genere māe. difficile
eſt dicere vſqȝ ad quid extendit veniale pcīm: ⁊
qn̄ incipit eē mortale. ¶ Ad obiectū aūt prio dđȝ
ꝙ illud dictū aug. intelligit totū malū. i. pfectum
malum. qđ. ſ. eſt mortale. ¶ Ad ſcđm vō dđm. ꝙ
diffinitio illa in qua ponit auerſio ab icōmutabi
li bono ꝓpria ē mortali peccato ſicut dictū ē. nec
ſequitur quātum ↄuertitur aliquis ad ↄmutabi/
le bonū tāto auertit ab imutabili bono. ſȝ hoc hȝ
quādā ꝓportionē in mortali peccato. ¶ Ad ter/
tium dđm. ꝙ dr̄ia venialis ⁊ mortalis n̄ ē penes
principium neqȝ penes finem. ſed penes moduȝ
ipſius actus ſpālem. Hoc aūt qđ obijcitur i ↄtrīu
ſ. ꝙ vtrobiqȝ ē ↄuerſio indebita. dđm eſt ꝙ tan/
gitur modus gnālr. ſed mōi ſpāles ſunt ↄuerſio
citra deū vel ſupra deū indebita vel eque.

Membrum tertium.

Habito qđ ſit veniale ⁊ ꝙ differt a mor
tali. tertio querit. vtrum veniale poſſit
fieri mortale? Et videt ꝙ ſic. aug. nihil
adeo veniale ē: qđ nō poſſit fieri mor/
tale duȝ placet. quare videt ꝙ illud qđ fuit venia
le poſſit fieri mortale. ¶ Item aug. in lib. de peni
tentia ⁊ loquitur de venialibus. oia hec ſimul ag
gregata quo plura ſunt: velut ſcabies necant aut
decorem faciei exterminant. ſed non diſiungeret
ita. niſi aliquādo ↄiungeret hoc aliquando illud.
ergo aliquando venialia ſimul aggregata faciūt
vnum mortale: ſed totius aggregati ⁊ ptium ag/
gregationis non ē alia ſubſtantia: ſed eadē. ergo
veniale ⁊ mortale eadē poterunt eſſe in ſubſtātia.
¶ Itē ps. expectans multiplicate ſunt ſuper cap.
ca. m. glo. aug. caue ſi vitaſti grādia ne obruaris
arena minoꝝ pctoꝝ. ergo miora pcta. ſ. venialia
pn̄t obruere ſȝ hoc non ē niſi fiāt mortalia. ¶ Itē
j. Io. j. ſi dixerimus qꝛ pcīm non habemus. ibi
aug. in omel. vel epl'a ſupra illud. multa leuia fa/
ciunt vnū graue. multe gutte implēt flumē. multa
grana vnā faciūt maſſam. ¶ Item diſpō pōt fie/
ri habitus ſubſtātia manēte eadeȝ: ſi. n. qđ ē facile
mobile fiat difficile mobile. nō pp hoc mutaꝛ ſb̄a
q̄ ſubeſt illis diſpōnib⁹. q̄re ſi veniale ē ſic diſpō
mortale ſic habit⁹. manēte eadē ſb̄a pōt veniale
fieri mortale. Sed ↄ. cum tu dicis ꝙ veniale pt
fieri mortale. in pcto veniali ⁊ mortali duo ſunt
actus pcti: ⁊ macula ſequēs exinde ↄrelicta i aia.
cum ergo tu dicis ꝙ veniale. pt fieri mortale. aut
tu itelligis q̄ntum ad actū aut q̄ntum ad defor mi/
tatem derelictam. ſed de actu hoc nō pōt eē. ſi. n.
actus iſte venialis fuit ⁊ fiēdo trāſit: venialis trā
ſit. ſȝ poſtq̄ȝ tranſiuit nec iteꝝ fit venialis nec mor
talis. qꝛ nūq̄ amplius ē. ⁊ ſilr pōt opponi ↄ q̄li
bet actu veniali. Si dicatur de macula ↄſequēte
ad actū. adhuc nō pōt hoc fieri illa. qm̄ macula
deformās imaginē nō derelinqꝛ niſi ex actu mor
tali. ergo quecūqȝ ſint venialia dūmō non p̄ceſ/
ſerit mortale nō fiet macula aiaȝ deformās: ⁊ ita
quo ad maculā derelictā ex peccato non poterit
illud eē veꝝ. Rn̄dendū ↄcedimus bn̄ ꝙ venia
le nūq̄ȝ fit mortale vt intelligatur idē ſm̄ ſubſtan
tiaȝ qđ prius fuit veniale mortale fieri. neqȝ quo
ad actū neqȝ quo ad maculā. verū tamen ē ꝙ ve
niale quando inſurgit. ſi non cohiberetur: poſſet
progredi vſqȝ ad mortale: nō qꝛ ipm̄ in ſubſtan
tia fieret mortale. ſed qꝛ ab ex ipō occaſionaliter
fieret mortale ꝓgrediendo. Qđ ergo dicit augu.
Nihil adeo eſt veniale qđ non fiat mortale dum
placet. pōt eſſe ꝙ cū aliquis diligeret aliquid ve
nialiter. qꝛ ⁊ ſi inordinate ſub deo tn̄: ꝙ ꝓgrede/
reꝛ illa inordinatio donec eſſȝ iam ſupra deū. tūc
ergo ex veniali fieret mortale. nō qꝛ illa placētia
ſub deo vel inordinatio facta ſit ſupra deū. neqȝ
illa que ſupra deum eſt fuerit aliquādo ſub deo.
ſed qꝛ occaſionaliter vel progreſſiue ꝓuentum ē
ab illa que erat ſub deo ad illā que eſt ſupra deū.
qꝛ ergo placere dicit quietionē voluntatis ſupra
aliquid. ita intelligenda ē auctoritas. Nihil adeo
veniale eſt quin fiat mortale dū placet. hoc eſt dū
quietaꝛ voluntas: non ſup ipm̄ veniale. ſed ſuper
illud ad qđ veniale erat diſpō. vꝛ ꝓgrediens ex
ipſo. ¶ Qđ aūt obijciꝛ poſtea. oia hec ſimul cō/
gregata necant ⁊c̄. dicimus ꝙ nunq̄ intelligēdū
eſt ꝙ venialia quotcunqȝ ſint neqȝ per ſe neqȝ p
ſuā multitudinē necare pn̄t quātū ē ex ſe. qꝛ tamē
frequēter ↄſueuit concomitari aliquod mortale
vbi tot fuerunt venialia: ideo pōt dici ꝙ ipſa ne
cant ex adiūcto. ⁊ ſimiliter poſſūt dici extermina
re decorē faciei nr̄e. Vel pn̄t itelligi illa dici diſpo
ſitiue ⁊ non effectiue. vt dicatur exterminant. i. di
ſponūt ad exterminatōȝ ꝙ fieret mortale ſi vſqȝ
ad illud pmittēt ꝓgredi. ¶ Ad illud qđ dic̄ aug.
caue ne obruaris arena. dicimus ꝙ ſimilitudina
rie loquiꝛ ibi. nec ē ꝓpria ſimilitudo ex toto tn̄ qꝛ
ad terrendū loquebatur. maluit vti minus ꝓpria
ſilitudine q̄ȝ nō inducē timorē reſpectu abūdātie
venialiū. bn̄ eſt ergo ſilitudo q̄ntum ad hoc. ꝙ in
gnē ſic arena dr̄ leuis reſpectu grādiū lapidū: ita
⁊ veniale reſpectu mortalis. tn̄ n̄ ē ſilitudo ꝓpria
qꝛ arene multe ↄgregate nō ex adiūcto ſȝ ex onē

ꝓprio pn̄t ſubmergere nauē. venialia aūt ēt ꝯgregata nō pn̄t ſubmergere nauē aīe noſtre pōdere ſuo: niſi fiat exitus a gn̄e venialis ſiue a ſpē. ¶ Et eodē mō ſoluit̄ ꝙ dr̄ poſt multa leuia faciūt vnū graue ⁊c. dicimus ꝙ nūꝙ̄ manet eadē ſubſtātia ſubiecta trāſmutatōni vt ex hoc fiat vel ex his. ſꝫ ſemper ꝙ̄tum ad ꝓgreſſionē in mortale itelligenda ſunt illa. ¶ Qđ autē obijcit̄ ꝙ diſpō pōt fieri habitus dicim⁹ ꝙ hoc eſt verꝝ. ſꝫ hoc ē de diſpoſitione ordinata ad habitum in eodeꝫ genere. vn̄ ſi ex veniali qđ erat ſicut diſpoſitio ſit habit⁹. hic eſt habitus nō exiens genus venialis.

Membrum quartuꝫ.

Quarto querit̄ đ ꝓportōe venialis pcti ad mortale. Et vr̄ ꝙ ibi ſit proportio delectatio peccati mortalis nō in infinitum excedit delectationem venialis. cum delectatio peccati mortalis ſit finita. finiti āt ad finitum in eodem genere eſt ꝓportio. delectatio aūt mala cū alia delectatione mala eiuſdē generis ē. ergo peccatū veniale ⁊ mortale erunt ꝓportionalia. ¶ Contra delectatio peccati mortal̄ eſt in preferendo bonū ꝯmutabile deo vel equādo. delectatio v̄o peccati venialis eſt in bono cōmutabili ſub deo. illicite tamen. ſed nulla eſt proportio peccati mortalis in quo prefertur vel eq̄tur aliquid deo reſpectu venialis. ¶ Itē peccato mortali debet̄ pena eterna. peccato veniali quantum eſt de ſe non debetur niſi pena tp̄alis. pene āt tp̄alis ad eternā nulla ē ꝓportio. ergo nulla ē proportio peccati venialis ad mortale. Ad qđ reſpondēdū. ꝙ ē accipere compationē peccati venialis ad mortale ſm̄ ipſaꝫ delectationē. ⁊ ſic pt̄ eſſe ꝓportionabilis ſm̄ modū delectatōis qui ē ſupra deū ⁊ ſub deo. ⁊ ſic non ē ꝓportio. Itē nec rōne reatus qui ſequit̄ ad hunc modū. ¶ Et per hoc poteſt patere qualiter ad obiectum ē rn̄dendum. Pria .n. rō procedit ſm̄ ipſam ſubſtantiā delectatōis. ꝓut finita eſt ipa delectatio egrediēs a volūtate rōnali. Due ꝯſequētes rōnes in contrariū accipiūtur ſm̄ modum vel reatum i ꝓportionalem.

Membrum quintuꝫ.

Quinto querit̄ de radice venialis pcti. Et q̄rit̄ ſi illa radix ſit libido. ⁊ vr̄. libido eniꝫ ſicut dicit aug. eſt improba volūtas. ſꝫ ex volūtate iproba ꝓcedit veniale pctm̄. ergo libido ē radix venialis peccati. ¶ Itē aug. in ipono. Omne qđ male libet libido ē. ſed veniale ē male libitū. ergo reducit̄ ad libidinē tanꝙ̄ ad radicē. Cōtra. augu. in li. de mendacio. libido ē appetitus animi quo eternis tp̄alia ꝑponunt̄. ſed nullū veniale a tali radice ꝓcedit. ergo libido non eſt radix venialis peccati.

Ad qđ dicimus ꝙ ſicut vult aug. xiiij. de ciuit. dei. libido tripliciter pōt dici. Uno enim mō pōt dici libido omnis inordinata ꝯcupiſcētia ſiue ſit reſpectu venialis ſiue mortalis. ⁊ de hac verū ē ꝙ eſt cū originali in nobis. Alio aūt mō dr̄ libido nō ſolū inordinata ꝯcupiſcētia alicuius. ſꝫ ēt inordinata ꝯtra deum. Tertio aūt mō dicit̄ ſꝫ ꝙ appropriat̄ libido ad inordiatā ꝯcupiſcentiā ſꝫ vim generatiuā tm̄. ſm̄ ꝙ dicit augu. ꝙ originale peccatū trāſmittit ad poſteros nō ꝓpagatio ſꝫ libido. Primo ergo modo dicta libidine pōt eſſe radix. nō ſoluꝫ mortalis ſed etiā venialis. ſecūdo autē modo radix eſt mortalis tm̄ ⁊ nō venialis. ⁊ hoc modo ꝯuenit ei predicta diffinitio aug. ⁊ nō primo modo.

Membrum ſextū.

Sexto querit̄ i quo veniale pctꝫ ſit tāꝙ̄ i ſubiecto. In. ij. ſen. di. xxiiij. c. nūc ſupeſt. videt̄ ſm̄ diſtinctōeꝫ aug. ꝙ in ſenſualitate hēat fieri veniale. ⁊ ſumit̄ ab ipſo aug. in. xij. de tri. In ſuprema autē parte rōnis ſemꝑ mortale. In iferiori aūt ꝑte ratōnis aliqn̄ ꝯtingit veniale aliqn̄ mortale. ¶ Sꝫ obijcitur qm̄ ſicut dictū eſt ſupra. ꝯtingit ſm̄ ſupremaꝫ ꝑtem rōnis ꝑ ſurreptiōem male cogitare de corpore xp̄i. ꝯſtat autē ꝙ hoc mortale nō debꝫ dici. ergo in illa ſuprema ꝑte ratōis poterit eē veniale. ¶ Itē ꝓuerb. xxiiij. Septies i die cadit iuſtus. glo. ibi de leuibus pctis agit. ſine q̄bus hec vita nō ducit̄. ꝑ ignorātiā enim: vel ꝑ obliuioneꝫ: vel ꝑ ſurreptionē. ꝑ neceſſitatē. ꝑ fragilitatem carnis. ſingulis diebus vel inuiti vel nolētes peccamus. Si ergo leuia ſūt pcta que per ignorātiā vel per obliuionē vel ꝑ ſurreptioneꝫ fiūt aliqn̄. ⁊ hec pn̄t icidere i ſupremā ꝑteꝫ rōnis. vr̄ ꝙ nō ꝑ hoc diſtinguet̄ veniale a mortali: ꝙ nō poſſit veniale icidere i ſupremā ꝑteꝫ rōnis. Qđ ꝯcedimus dicētes. ꝙ re vera bn̄ pōt eē in ſup̄ma ꝑte rōnis. ſicut ſi ꝑ ignorātiā. nō eius ad qđ tenebat̄: ſꝫ alicuius facti. vel ꝑ ſurreptioneꝫ vel aliq̄d huiuſmodi ad qđ n̄ deberet: velit vel cogitet. Dicimus ergo ꝙ diſtictio venialis a mortali n̄ ſolū attendēda eſt ex differētia potētiaꝝ vel portionū in q̄bus ſunt. imo ēt ex ꝓprijs generibus actuū. vn̄ in quodaꝫ genere actus pōt eē veniale i qualibet ꝑte. ¶ Qđ ergo dicit aug. ⁊ habet̄ in ſent. ſicut predictuꝫ ē. dicit compando peccatū humanuꝫ ad pctm̄ primoꝝ parentū. vt ſicut ibi fuit ſerpēs qui nō peccauit. ⁊ mulier que peccauit. ⁊ vir q̄ ꝯſenſit ⁊ guſtauit. ⁊ tunc ꝯpletum ē totaliter peccatū illud. ita in nobis ē ſenſualitas ꝓportionata ſerpēti. quia hec minime peccat. Portio inferior ratōis mulieri que credidit ſerpenti: que cōſentit carni ſiue ſenſualitati. ſuperior vero pars ipſi viro que cū conſentit ad actum conſummatum eſt peccatum.

nõ ergo iſta diſtictione vult dicere aug. ꝙ cuicũ/
qз actui illicito ↄſẽtiat ꝑs ſupꝛma ideo ſit illõ moꝛ
tale. ſз loquiꝛ ſm ꝙ vires vel potẽtie vel portio/
nes ipſius aie. rõe ſue ꝑfectõis. magis apte ſũt ad
hoc vt ex ipſis eliciatꝛ moꝛtale vl' veniale rõe ſue
īꝑfectõis. vñ ſi alicubi erit veniale hoc maxie erit
ī ipa ſenſualitate. Si aũt moꝛtale erit ī ſupꝛma pte.
nõ qꝛ ſemꝑ ibi ſit quilibз actus illicitus moꝛtale:
ſз qꝛ ſi alicubi debeat eſſe: hoc maxime erit ī vi il
la vel pte que maxime debeat eſſe ꝑfecta. ⁊ ideo
grauius erit peccatũ ī ipa. In iferioꝛi aũt pte rõ/
nis ſm ꝙ ↄuertitꝛ ad ſenſualitatẽ. erit veniale. ſm
aũt ꝙ ad ſupioꝛẽ ptẽ rõnis moꝛtale.

Membꝛum ſeptimũ.

Septimo queritꝛ vtrũ aliqs poſſit eſſe
ſine veniali peccato vl' nõ. Qõ ſic vr.
veniale eiз peccatuз volũtariũ ẽ. a vo
lũtarijs aũt cauere poſſumus cũ in no
bis ſit velle ⁊ nolle. a quibus aũt cauere poſſum⁹
illa nõ ſũt neceſſaria ī nobis. ergo nõ ẽ neceſſe ve
niale eſſe peccatũ ī nobis. ¶ Itẽ ponatꝛ ꝙ aliquis
adultus ſit baptizatus qui multa egit moꝛtalia ⁊
venialia. baptiſmus delet ⁊ culpã ⁊ penaз. ergo
ī inſtãti quo baptizatus ẽ nullũ hз veniale pecca/
tũ. ergo aliquis põt eſſe ſine veniali peccato. ⁊ ſit
ſermo de his qui habuerũt nãз coꝛruptã. ¶ Item
ſit ita ꝙ aliquis ↄmiſit quatuoꝛ venialia ⁊ ñ plu
ra. ⁊ ↄteratꝛ ſuꝑ illis. ī ↄtritione aũt dimittitꝛ cul/
pa. ergo nullã hз illarũ. ergo ẽ ſine veniali pecca
to. ¶ Itẽ. xxiiij. ꝓuerb. Septies ī die cadit iuſtus
⁊ reſurget. ⁊ loquitꝛ ibi de venialibus. ergo iu/
ſtus reſurgit a veniali. ſз cũ reſurgit nõ hз venia
le. ergo iuſtus põt eẽ ſine veniali. vñ dicitꝛ ī gl. ibi
ſi malũ ẽ ꝙ cadunt. ne habeãt ī malo citius reſur
gũt. ¶ Iteз peccatũ ⁊ gratia opponũtur. ergo ve
niale peccatũ ⁊ aliqua gratia. ſз põt aliquis habe
re illã gratiã. ergo põt eſſe ſine veniali qõ oppo
nitꝛ illi gratie. Cõtra ꝓuerb. xx. quis põt dice/
re mũdum ẽ coꝛ meũ. purus ſũ a peccato. ſз ſi ali/
quis põt eẽ ſine veniali. poſſз vere dici. ergo nul
lus põt eſſe ſine veniali oino. ¶ Itẽ ſuꝑ illud ps.
Nõ eniз qui operãtꝛ iniquitatem. habetꝛ in glo. fo
mes qui ẽ lãguoꝛ nature. cõmouet illicita deſide
ria. ⁊ ita ſine peccato nõ ſumus. j. Io. j. Si dixe
remus ꝙ peccatũ non habemus ⁊c. ¶ Iteз aug.
ſuper illam cano. Io. Impoſſibile ẽ aliqueз ho/
minem minimis non cadere peccatis: ergo neceſ
ſe ẽ eſſe ſub illis. ⁊ illa ſunt venialia. ergo neceſſe
ẽ habere venialia. ¶ Itẽ augu. de ſpũ ⁊ lit. Sicut
nõ impediunt a vita eterna iuſtũ quedã venialia
peccata ſine quibus vita iſta nõ ducitꝛ: ſic ad vitã
eternã nihil ꝓſunt impio alia bona opa. ſine quib⁹
vita cuiuſlibз peſſimi difficile iuenitꝛ. ergo vita iu
ſti nõ ẽ ſiñ veniali peccato. ¶ Itẽ aug. ī li. tractat.

Queritꝛ vtrũ ꝑfectio iſta ſic poſſit itelligi. vt cũ ve/
rũ ſit neminẽ iã vtẽteз volũtatis arbitrio hic viue
re ſine peccato. a quo eim vſqз ad vnũ apicẽ lex
ꝑfici põt. niſi a quo ſiũt vniuerſa diuina mãdata.
Ex his colligitꝛ ꝙ homo quilibet nãз coꝛruptã ſi
bi relictus ñ põt eſſe ſine veniali pcc̃o. Ad qõ
dõm. ꝙ ẽ loqui differẽter de tota vita hois habẽ
te nãз coꝛruptã. cũ iaз ꝑuenit ad etatem adultam
ī qua viget volũtas rationalis. ⁊ ẽ loqui de aliq̃
pticula vite. Si fiat ſmo de tota vita ꝙ ſit ſine ve
niali peccato. hoc eſt de excellẽti gratia ⁊ ſingula
ri. ſicut videtꝛ beatus Aug. dicere de beata virgi/
ne. Si vero fiat ſermo de aliqua pticula vite põt
aliquis eſſe ſine veniali peccato. Unde ↄcedendũ
eſt ꝙ aliquis poteſt eẽ ſine veniali peccato. ¶ Ad
obiecta autem reſpõdendo dicẽduз ẽ ad primuз
ꝙ intelligendũ eſt ꝙ hec ꝓpoſitio quis poteſt. ali
quãdo ſumitur ꝓ impoſſibili. aliquãdo ſumitꝛ ꝓ
difficili. difficile enim eſt vt homo habeat mũduз
coꝛ. ſm illud. v. math. beati mundo coꝛde. ꝑ hoc
etiã ꝙ dicit quis poteſt dicere: intelligitur ꝙ teme
rarium ẽ ſe laudare vel iuſtificare. Unde alia trãſ
latio expꝛeſſius dicit. quis gloꝛiabitur caſtum ſe
habere coꝛ. aut quis gloꝛiabitur mundum ſe eſſe
a peccato. ⁊ loquitꝛ de gloꝛia apud hoies. ¶ Ad
ſcõm võ dicẽduз ꝙ illud qõ loquitꝛ ſuꝑ ps. ꝙ nõ
ſumus ſine peccato. itelligitꝛ ꝙ vix ſumus vel de
tota vita habẽte nãз coꝛruptã ſibi relictã itelligitꝛ.
Illud etiã pꝛima Io. j. Si dixeremus ⁊c. põt i/
telligi ſicut illud ꝓuerb. xx. vel de tota vita. vñ gl.
qꝛ ſine peccato ī hac vita eſſe nõ poſſumus pꝛia
ſalutis ſpes eſt ↄfeſſio ipa. ſm autem interlinearẽ
que dicit elati de aliqua iuſticia noſtra. idem eſt
ſenſus cum illo qui dicitur in li. pꝛouer. ¶ Ad ter
tium dicendum ꝙ illud qõ dicitur. impoſſibile ẽ
ſanctum aliqueз ⁊c. hoc eſt de neceſſitate coꝛru/
ptiõis humane ſed nõ de neceſſitate ſimpliciter.
Eſt etiaз quedã neceſſitas ad veniale vt ad pꝛi/
mos motus: nihilominus tñ põt cauere hoc ve/
niale vel illud determinate. ¶ Ad quartum vero
dõm. ꝙ illud qõ dicit aug. in li. de ſpũ ⁊ littera. i/
telligẽdum referẽdo ad totaз vitã poſt coꝛruptio
nem inolitã. ¶ Ad quintũ dicẽdũ de eo ꝙ dicitꝛ in
li. retract. ꝙ hoc intelligitꝛ de pꝛonitate li. ar. poſt
coꝛruptionẽ. reducẽte ī actum ꝙ pꝛius fuit in po
tentia dum erat in minoꝛi etate. fomes eniз ꝑuulũ
reddit ↄcupiſcibilẽ. adultũ reddit ↄcupiſcẽtẽ. vel
hoc itelligitꝛ ꝙ vix ẽ hõ ſine pcc̃o poſtq̃ vtitꝛ li. ar.
⁊ iõ ī oꝛõe dñica dõз ẽ. dimitte nobis dbita nr̃a.

Membꝛum octauum.

Octauo queritur cui opponatꝛ veniale
peccatũ. vtrũ. ſ. gratie ſiue caritati ꝑ/
fecte vel impfecte. aut etiã pene. hoc ẽ
vtrũ pẽa ſз ꝙ hmõi poſſit tollere ve/

niale. ¶ Q̄ð ergo opponiẗ veniale gratie ⁊ econ⸗ uerſo pȝ ſic. malo opponiẗ bonū ſimpliciter lo⸗ quēdo. vnde ⁊ deſcēdendo ſimplr̄ poſſumus di⸗ cere. ꝙ omni malo culpe opponiẗ bonū gratie. ſed veniale malū ē culpe. ergo ei opponitur bo⸗ num gratie ſiue gratia. queadmodū dicebaẗ gr̄a opponi pcc̄o mortali. qꝛ erat malū culpe. ¶ Quo ſuppoſito videlicet ꝙ gratia opponiẗ veniali ⁊ ipm̄ deleat: cum triplex ſoleat i homine eſſe gra⸗ tia. quedā i baptiſmo que diciẗ gratia baptiſmi. quedā i penitētia poſt lapſū in actuale peccatū: ⁊ hec diciẗ gratia iuſtificās quedā i fine pſeuerātie ⁊ hec diciẗ gratia finalis. queriẗ an quelibet iſta⸗ rū gratiaꝝ deleat veniale. aut que ſic ⁊ que nō? queritur ergo de baptiſmali. Fuerūt aūt quidaȝ qui voluerūt dicere. ꝙ gratia baptiſmalis nō de neceſſitate tollebaẗ omne veniale. ⁊ ad hoc etiaȝ pōt adduci ratio talis. Aliquis habēs inordina⸗ tā delectatiōȝ vxoris ſub deo tn̄. accedit ad ba⸗ ptiſmū ⁊ dū accedit ad baptiſmū ⁊ ſuſcipit ipm̄ baptiſmū. adhuc eodē inordinato amore diligit vxorē ſuā quo prius. ergo adhuc eſt in ipo illud veniale: recipit tn̄ gratiā baptiſmalē. Iſtud ꝯſtat. ergo gratia pabtiſmalis n̄ delet ſemp omne ve⸗ niale. Sed ꝯtra. gratia p ſe nō opponebaẗ pe⸗ ne. imo culpe p ſe. pene aūt nō niſi ꝓpter culpam. ſȝ gratia baptiſmalis i baptiſmo tollit omneȝ pe⸗ nam debitā ꝓ actuali peccato. ergo ſi rectius op poniẗ culpe: multomagis tollit omnē culpā. Q̄ð āt i baptiſmo p gratiā tollaẗ oīs pena debita pro actuali peccato. pena dico ad quā ſoluēdā obli⸗ gatus erat baptizatus. iſtud diciẗ cōmuniter ⁊ di co penā actualium: ad differētiā penaꝝ ꝯtractaꝝ qui nō tollūtur a baptizato qꝛ ſūt ad exercitium. ſicut vult aug. vt mors ⁊ miſeria ⁊ cetere penali tates nature que ſūt ꝯtracte. ¶ Itē ſi ſuo modo re ſpondet pulchritudo glorie pulchritudini gratie ⁊ ecōuerſo. ſicut ſpōſa xp̄i i gloria nullā penitus nec paruā nec magnā hȝ maculaȝ miſerie. ita vr̄ ꝙ qn̄ ſponſa p gr̄aȝ aſcēdit de lauacro baptiſmi. nullius modi maculā peccati dȝ habere. quare aut nō reddeẗ aīa tota pulchra p baptiſmū. aut in baptiſmo tolleẗ omne veniale ð neceſſitate. ¶ Q̄ð ꝯcedimus. dicētes ꝙ i eo qui recipit gratiā bap⸗ tiſmalē. ⁊ hoc ſi n̄ fictus accedit. delet omnis cul pa tā venialis ꝙ̄ mortalis. ſȝ dicimus ꝙ ad hoc ꝙ fictus nō accedat poſtꝙ̄ adultus eſt: exigiẗ ꝙ ꝯteraẗ de peccatis mortalibus quoꝝ hȝ noticiaȝ ſeu memoriā. ⁊ etiā de venialibus. ſaltē in gene⸗ re dolendo qð ipe fecit. aut hȝ aliquod veniale. ſi eīn nō ita faceret: dicimus ꝙ fictus accederet idest n̄ reciperet gratiā baptiſmalē. ſed hoc facto videlicet habita dicta ꝯtritione ⁊ dolore. dicim⁹ ꝙ gratia baptiſmalis ⁊ ſi ſpecialiter eſſȝ ad cul⸗ pā originalē tollēdam. tn̄ poſtꝙ̄ pceſſit ille dolor ⁊ adeſt baptiſmalis gratia. nō ſolū tolleẗ origina

le. ſȝ ⁊ actuale nō ſolū mortale ſed ⁊ veniale. nec tn̄ quo ad culpā ſȝ etiā quo ad penā ꝓ illis de⸗ bitam. cuius cā. qꝛ poſtꝙ̄ ſolutus ē ab originali ꝯtra qð erat gratia baptiſmalis. ⁊ mediāte ꝯtri⸗ tione ab ipis actualibus. cum baptiſmus virtutē haberet ex paſſiōe xp̄i. bene fuit mors xp̄i ita ſuf ficiēs pciū. vt ex ſolutione paſſionis illius a quo virtutem hȝ baptiſmus. abſoluaẗ baptizatus non ſolum ab omni cupla ſȝ ab omni pena debita ꝓ culpa ſua. ⁊ ideo aſcendit anima tota pulchra ⁊ munda ſi recipiẗ gratia baptiſmalis. tn̄ ꝙ̄uis ex ſolutione mortis xp̄i dimitti dicaẗ i baptiſmo om nis pena. qꝛ ipa paſſio fuit ſufficiēs pciū: nō tn̄ i⸗ telligēdum eſt ſimiliter in ſacramēto penitentie vt ꝙ̄uis habeat virtutē ex paſſione xp̄i. nō tamen ſit amplius penitēs debitor pene. qꝛ nō eſt ſic inſti⸗ tutū illud ſacramētuȝ qui in cū paſſione xp̄i exigaẗ ꝓpria pena ſatiſfactoria ab ipo penitēte ꝙ̄uis ipa paſſio xp̄i poſſet ſufficere ꝓ pena omnium pecca toꝝ. ¶ Q̄ð ergo obijciẗ de illo qui nimis diligit vxorē ſuā ſed ſub deo tn̄. ⁊ accedit ad baptiſmuꝫ ⁊c̄. dicim us ꝙ cum teneaẗ de omni veniali ꝯteri ſaltem in genere. cōteriẗ de hoc ſaltem in genere cuȝ alijs. vnde dicimus ꝙ ei dimittiẗ i baptiſmo. ¶ Quod ſi obijciẗ quō volenti dimittiẗ veniale. pōt enim ita eſſe ꝙ ipe non vult penitere de illo. imo adhuc bene ꝓponit ꝙ diliget ſicut ⁊ prius. ⁊ hoc cogitat dum baptizaẗ. Dicimus ꝙ quāuis adhuc placeat ei actus iſte. cuȝ tamē nō placeat qꝛ peccatū: ſed qꝛ hic actus. imo mallet n̄ eſſe pec catū. eo ꝙ diſplicet ei oē peccatū i genere. ⁊ hoc etiam diſplicet ei. ⁊ iſtud ſm ꝙ pe(m). aſtud auteȝ dicim⁹ ꝙ ſufficit ad hoc ꝙ remittiẗ ei i baptiſmo.

Queritur poſtea .§. j.

de ipa gratia iuſtificante vtrum opponiẗ veniali. Et ꝙ nō videẗ. qꝛ ſi peccato opponiẗ gratia. ⁊ di⸗ uerſis generibus peccatoꝝ diuerſa gratia. ſi di⸗ uerſa ſunt genera peccatoruȝ veniale ⁊ mortale. ergo diuerſe eis gratie opponūtur. ſed gratia iu ſtificās ē que opponiẗ mortali. iuſtus eniȝ diciẗ q ſine mortali eſt cōiter loquēdo. ergo eadē nō op poniẗ veniali. Ad qð dicimus. ꝙ hec forma ar gumētandi, nō valet. peccata ſūt multa vel mala. ergo bonum illis oppoſitū erit multiplex. qꝛ etiā ſm pħm cū bonum teneat rōnem medij ⁊ ita i⸗ diuiſibilis ē. malū ratiōȝ extremi ⁊ ita diuiſibilis nihil ꝓhibet malū eſſe multiplex oppoſito vnico bono. Unde etiā ſm pħm bonuȝ eſt vno modo. malū aūt multiphariā. gratia ergo non oꝑtet ꝙ multipliceẗ. qꝛ ſufficit vna gratia ad totū mūdādū ꝙ̄uis eiȝ multiplices ⁊ varie ſint auerſiones ipo⸗ ruȝ pccōruȝ. tn̄ gratia nō diciẗ qua pōt homo tn̄ pticulariter mūdari ab hoc vel ab illo. vel q̄ pōt mūdari hācptē anime ſolā vel illā. ſȝ q̄ totā aīam idest quālibet eius ptem pōt gratificare tollendo

omiſſe peccatū. ⁊ ideo gratia nō ē niſi vna q̄ culpā delet: ſʒ q꞉ gr̄a iuſtificās nō delet niſi ea quoꝝ ē ꝯtritio: dūmodo illoꝝ habeat memoriā. ⁊ hoc dicimus: q꞉ ſi nō habeat illoꝝ memoriā aut dn̄s reducit in illoꝝ memoriaʒ aut dimittit. ſicut dicit gl. ſup. viij. math. ideo dolere dʒ de quolibʒ mortali ⁊ de venialibus ſaltē in genere. ⁊ ēt forte de maioribus venialibus in ſpāli ſi habeat illorum memoriā. vt ſicut multiplicant peccata multiplicent dolores de illis. vn̄ q̄uis vna gr̄a ſufficiet. non tn̄ vnus dolor ꝓ hoc ſiue ꝓ illo. Unde etiaʒ ꝯtritio dicit quaſi multe tritiones cōgregate hoc ē multi dolores. ⁊ q꞉ gr̄a nō delet penā totaliter: quin adhuc ſit debitor pene. ſicut multi dolores erāt in remittēdo: ita multe debent eē pene i ſatiſfaciēdo. vna tamen gratia ſufficit. vnde ēt queād modū licʒ plura peccata mortalia differēt i ſpecie peccati. non tn̄ requirebant plures gratie. ſed vna gr̄a cum pluribus doloribus. ita pōt eē ⁊ ē q̄ntum ad veniale ⁊ mortale.

Queritur po- .§. ij.

ſtea vtrū caritas opponat peccato veniali. ⁊ q̄d ſic videt. ꝯſtat eniʒ ꝙ maior ē diſcōueniētia vnius doni dei ad quodcūqʒ pctʒ q̄ʒ vnius doni ad alteꝝ. ſed caritas nō ſe ꝯpatit timori ſeruili qui ē donū dei ſicut vult aug. ergo multominus ꝯpatit veniali. Ad q̄d dicimus ꝙ bene ꝯpatit ſecuʒ caritas veniale. ¶ Q̄d aūt obijcit ꝙ n̄ patit ſecuʒ timorē ſeruilē. dicimus ꝙ queādmodū vult aug. in li. ꝯtra epiſtolā fundamēti. cū dicit natura corrupta duo dicunt. vel actio mala ſm ꝙ natura vł actio. ⁊ ꝙ corrupta vel mala ⁊ ſimiliter in alijs huiuſmodi. ita dicimus ꝙ i timore ſeruili duo dicunt. ꝙ timor ē. ⁊ ꝙ ſeruile ē. inq̄ntuʒ ergo timor ē: donū dei ē. ⁊ i hoc n̄ repugnat caritati. inq̄ntū aūt ſeruilis: ſic non ē donū. imo ſecū importat fomitē in actu quia ibi viuit voluntas peccandi. ⁊ peccaret nō ſolum venialiter ſed ⁊ mortaliter ſi ſperaret impunitas. ⁊ ex hac parte repugnat magis caritati q̄ veniale quodlibet. vn̄ ex hac parte non ſe compatit caritas illi. vnde argumentū p̄dictum ē a minori deſtructiuum. non eniʒ ſequit ſi expellit illud cui magis opponit ꝙ expellat illud cui minus opponit.

Sed queritur .§. iij.

tūc vlterius cū veniale n̄ opponit caritati ſimplr. vtruʒ caritati pfecte opponat. Et ꝙ ſic vł. qm̄. j. Jo. iiij. dr̄. ꝙ pfecta caritas foris mittit timorē. ⁊ hoc n̄ dr̄ de ſeruili tn̄. illū. n. eijciebat ēt caritas imperfecta. Un̄ de initiali itelligit quare ſi ille timor erat donū dei. ⁊ quo bn̄ ꝯtigebat vti q̄ʒ ad vtrūqʒ ptez ſui. ⁊ tn̄ ꝓpter ſuā impfectōēʒ foras mittebat a caritate perfecta. multomagis veniale q̄d plus ſonat i impfectōēʒ: videbit plus repugnare caritati pfecte. ⁊ ita caritas pfecta n̄ poterit ſtare cū veniali. ¶ Itē dyo. ad Jo. euāge. Si illi quos dicis ſctos diligūt ea q̄ ſūt ſup terrā ab inherētibus male zelata a diuino oino ceciderūt amore. ⁊ n̄ noui quō vocent ſācti. Si ergo ſcti dicuntur pfecti in caritate. ⁊ n̄ lʒ eis amare ea que zelant q inherēt terrenis. ſ. iſta tpalia. quin cadāt a diuino amore. amare aūt iſta tpalia ſm ꝙ huiuſmōi non dicebat niſi veniale. ergo vł ꝙ pfectio caritatis n̄ poſſit ſecū pati veniale. Sʒ ꝯſtat ꝙ hoc ē falſum. ſicut. n. dictū ē in. q. precedēti. queādmodū dicit aug. ſup primā canonicā Jo. īpoſſibile ē ſanctuʒ aliquē aliqn̄ i minimis n̄ cadē pctis. ꝯſtat aūt ꝙ aliqs ſāctus hʒ caritatē pfectā. quō ergo hēbit veritatē illud v̄buʒ dyo. ꝓpter hoc pōt aliqs dicē. ꝙ nec cuilibet caritati pfecte opponit veniale. ſʒ ſolū pfecte caritati ꝯfirmate. ¶ Sʒ adhuc ꝙ hoc nō ſit veꝝ vł. q꞉ cū dicit gr̄a ꝯfirmata que prius dicebat pfecta. nihil addit ad pfectionē priorem niſi pſeuerātia. Si ergo rō tēporis aut duratōis dūmō ſit equa pfectio caritatis ſicut ⁊ prius. nihil facit ad abijciendū veniale pluſq̄ʒ prius. patʒ ꝙ ēt hn̄s finalē caritatem ēt perfectā: poterit habere veniale ſicut ⁊ ſi nō haberet finalem. Ad quod dicimus. ꝙ re vera caritas pfecta multipliciter pōt dici. Cū eniʒ caritatis ſit liberare vel ducere in libertatez. primo quidē ſm ꝙ ordiat aug. gradus liberatōis ſup illud Jo. viij. Si filius vos liberauit ⁊c̄. liberat caritas a mortali. ſʒ nōdum plena ē hec liberatio: q꞉ iterum pōt cadē liberatus i mortale. Si aūt intātum perficiat caritas vt iā nō poſſit cadere in mortale. hn̄s ipſaʒ tunc perfectior ē q̄ prius. ſed adhuc imperfectio remanet: q꞉ poteſt cadere in veniale. Q̄d ſi adeo perficeret vt nec in veniale caderet. adhuc n̄. eſſʒ plena liberatio: q꞉ remaneret fomes. Sʒ adhuc extincto fomite adhuc ſupereſt vnus gradus ſcilicet amotio fomitis ⁊ omnis miſerie. q gradus erit in gloria. ⁊ tunc demuʒ erit liberatio cōpleta ⁊ plena libertas. Poteſt ergo dici perfecta caritas ad preſens tripliciter. Una ꝓut eſt i ſanctis iam glorificatis. ⁊ ſi de hac intelligeret informatus eē ſanctus cum dicit dyoni. Si aliquos dicis ⁊c̄. tunc nō habʒ dubitatiōem auctoritas dyoni. ꝯſtat enim ꝙ neqʒ ſanctus iā glorificatus neqʒ ēt in p̄ſenti vita ꝯfirmatus vt nō poſſit peccare nec venialiter nec mortaliter. pōt nimis diligere iſta terrena ſiue materialia ⁊ tēporalia. Alio mō pōt dici perfecta caritas ꝓut etiā eſt h̄ in omnibꝰ in terra poſitis. ⁊ hoc dupliciter. vel ſm actum vel ſm habitū. ſm actū cum totaliter delectat caritas alicuius i amplexu ſponſi. ita vt nihil aliud amplexet. ⁊ huic perfectioni caritatis ſm actuʒ bene veꝝ eſt ꝙ opponit veniale. Si enim aliqs inordinate diligit aliquid lʒ venialr: tn̄ cuʒ deſcendit ad illud ſub deo. iam n̄ totalr adherebat affectus

diuiſ deo. ⁊ ita cadit perfectio caritatis q̃tum ad actū. remanere tamē pōt q̃tum ad habitum. De iſta ergo perfectiōe ſecūda que ē ſm actū. pōt i/ telligi illud qđ dicit dyoni. ꝙ ſancti. i. hn̄tes hanc pfectionē caritatis nō diligūt ea q̄ ſūt ſup terraꝫ. Tertia āt perfectio ē ſm habitū. vt videlꝫ quādo mens ⁊ ſi ñ ſemp ſm totū affectū ſuū actualē diri gaꝶ in deū. tamē vt frequēter facit. ⁊ apta ē ad il/ lud. ⁊ huic pfectioni ſm habitū ñ repugnat quin ſi. ar. aliqñ poſſit moueri motu veniali ſm actuꝫ. Vñ huiuſmōi pfecta caritas ñ foras mittit venia le. foras tñ mittit timoreꝫ ēt initialē. Et ſi queritur qūo hoc ē. reſpondemus ꝙ quēadmodum dicit glo. ſuper illđ ps. Beati oēs qui timent dn̄m. ti/ mor initialis duos hꝫ oculos. vnū ad premium. reliquū ad penā. q̃tum ergo ad oculū reſpicien tē penā ſicut quā timet. mittit foras pfecta caritas timorē initialē. q̃tum āt ad aliū ñ eijcit ipſum ſed ꝯſummat. reqrit. n. pfecta caritas vt quēadmodū diligebat eū: ita totaliter habebat oculū ad ipſū. cū ergo dicit tollit initialē. ergo tollit veniale. nō ſequiꝶ. eſt. n. a maiori ꝯſtruēdo ⁊ a miori deſtruē do. Nā ſi volumus recte ꝯſiderare. plus oppo/ niꝶ motus ipſius timoris initialis q̃tuꝫ ad oculuꝫ quē habebat ad penā ipſi pfecte caritati: q̃ꝫ mo/ tus venialis pcti. qđ pꝫ. motus. n. caritatis pfecte erat totalr. in deū dirigi ſiue totalr circa ipm affi/ ci. ex hoc auteꝫ ſequebaꝶ ñ affici circa aliud. q̃to ergo afficiꝶ aīa circa magis diſtans a ſūmo bo/ no: tātomagis diſtat ille motus a motu caritatis pfecte. Sꝫ ꝯſtat ꝙ i genere eoꝝ que ſūt. qđ maxi me diſtat a ſūmo bono ē pena eterna: qꝛ hec ē q̄/ ſi ſummū malū ſm ꝙ ē ponere ſūmum in genere mali pene. Vñ ⁊ plus diſtat q̃ꝫ qđlibet bonū tpa le a ſummo bono. ergo affici circa penā eternam timendo ipaꝫ plus diſtat a motu pfecte caritatis. q̃ inordinate diligere ſub deo qđ ꝑtinet bonū tē porale. ſꝫ primus motus fuit ipſius timoris initia lis q̃tuꝫ ad eius impfectionē. quā dicebaꝶ foras mittere caritas pfecta. ſecūdus āt fuit motus ve/ nialis pcti. Vñ pꝫ ꝙ plus lōge repugnat timor initialis q̃tuꝫ ad illā ptem ſui qui ē timere illā pe nā: ipſi caritati pfecte q̃ veniale. Vñ nō ſequiꝶ ꝙ ſi foras mittit qđ plus ſibi repugnat. ꝙ foras mit tat illud qđ minus ē. vñ ⁊ ſi pfectā hn̄s caritatem nunq̃ moueaꝶ motu timoris reſpectu pene eter/ ne. tñ pōt peccare venialr. Concedimus tñ bñ ꝙ cū peccat venialr ſm actū. nō hꝫ tūc actu motuꝫ caritatis pfecte. ſed tñ retinet habitū ipſius perfe/ ctōis. ¶ Preterea. timor initialis q̃tum ad illud quod ē timere penā eternā. p ſe nō pōt eē: niſi vꝶ qñ timeꝶ de mortali: vel qñ timeꝶ vt ñ plene ſit ſa tiſfactū. ſꝫ nihil hoꝝ in caritate pfecta timeꝶ. vnde pꝫ ꝙ ñ pōt habere caritas perfecta ſecū motum timoris initialis q̃tum ad illā ptem. Sꝫ q̃ꝫdiu in vita iſta ē quātūcūqꝫ ſit pfecta caritas. niſi ď ſpāli

gr̄a aliter dn̄s diſpenſet: nihil' prohibet qñ aliqs inordinatus motus venialis ſiue p ſurreptionem ſiue alio mō poſſet ſurgere. ¶ Sꝫ adhuc obijciꝶ. dicit. n. augu. ꝙ ſicut gutta aque i camino. ita ve/ niale pcm̄ in viro pfecto. ſꝫ gutta aque ñ cuꝫ ſtat camino ignis. ergo neqꝫ veniale cū caritate viri pfecti. qđ ſoluiꝶ. ꝙ nō facit pfecta caritas. vt ve/ niale nō ſit aliqñ vel ñ incidat. ſꝫ facit vt non du/ ret quēadmodū caminus ignis ñ faciebat vt non apponereꝶ ſibi gutta aque. ſꝫ facit vt appoſita nō duret imo citius deſtruaꝶ. pfecta. n. caritas ſtatim inflāmat hoīem vt doleat ⁊ peniteat. imperfecta vͦo caritas ñ ſtatim inflāmat ad penitentiā de ve/ niali. ſed dimittit poſt vnū venire aliud. Unde qñ ſic aggreganꝶ venialia multa ⁊ latent in aīa ſimul fit maior diſpoſitio ad ꝯſtractionē nec dꝫ ſtatim reſurgere iuſtus a cāu ſuo.

Queritur po/ .§. iiij.

ſtea dicit hiere. xlviij. Maledictus qui facit op⁹ dei negligēter. alia lr̄a fraudulēter ibi. glo. Greg. Deſidia p torporē naſciꝶ. fraus p priuatā delecta tionē illā minor amor dei exaggregat. hāc pro/ prius amor ſui excitat. ex quo vꝫ ꝙ in negligētia operis dei faciēdi minuiꝶ amor dei. ſꝫ negligētia quoddaꝫ veniale fuit. ergo amor dei ſiue caritas non minui pōt p veniale. ſed eodem mō minuiꝶ caritas ⁊ tolliꝶ totalr. ſicut. n. diciꝶ cōiter. minui non pōt caritas niſi totaliter tollaꝶ. aut ſi nō ſuſti/ neꝶ oppoſitio iſta. ⁊ tamen veꝝ ē indubitanter ꝙ eodem quo minuiꝶ caritas modo. tolli pōt tem/ poris ſucceſſione. diminutio enim via ē ad tota/ lem abiectionē. quare erit veꝝ. aut ꝙ veniale nō ſtat cum caritate. aut ꝙ veniale ſm ꝙ huiuſmodi pōt tollere caritatē ex toto quoꝝ vtrūqꝫ falſū vi/ deꝶ. Ad quod dicimus. ꝙ gloſa ⁊ textus illi lo quunꝶ de negligentia mortali ⁊ veniali. ⁊ hoc pꝫ per hoc ꝙ ibi diciꝶ maledictus. maledictio enim non ſolet cōminatorie indici niſi ꝓ mortali i ſcri ptura. Si ergo queriꝶ quomodo ibi diciꝶ minor amor dei. dicimus ꝙ amor ille qui ibi diciꝶ eſſe minor. non accipiꝶ ꝓ amore caritatis, ſꝫ ꝓ amo/ re naturali ſiue ꝓ amore volūtatis nature ꝯſenta nee. ⁊ hoc pōt minui per pcm̄ mortale ⁊ q̃tum ad actum ⁊ q̃tum ad habitū forte.

Queritur po/ .§. v.

ſtea cū mortale ⁊ veniale genere differāt ⁊ rōne pcti. vꝫ ſilr ꝙ deletiuuꝫ vtriuſqꝫ aut ſimplr ſit di uerſum aut ſaltē ſi idem ē in ſubſtātia: quo ad di/ uerſos effect⁹ ſit deletiuū hui⁹ ⁊ illius. quapropꝶ ſi gr̄a ē deletiua mortalis. aut ñ erit deletiua ve/ nialis. aut non ſm eundē effectū ſm quē ē deleti/ uum mortalis. Et hoc ꝯcedi ſolet. ⁊ ponim⁹ exē/ plum tale. ſol ⁊ deſtruit tenebrā noctis. deſtruit ēt nubem aliquādo. que ēt nubes etiaꝫ erat cuꝫ ipō

dic. ſʒ hoc dicit̃ eſſe ſm duplicē nām in ipſo ſole. dicitur eniʒ calere ⁊ lucere. ⁊ ſm ꝙ lucet deſtruit tenebraʒ. ſm autē ꝙ calet diſſoluet nubem. ⁊ ſilr̃ ſolet dici ꝙ gratia ſm ꝙ illuminās purgans eſt mortale. ſm autē ꝙ feruēs purgat veniale. ¶ Sʒ obijcit̃ qm̃ ſi nubis nā nō eſſet humida ⁊ diſſolubilis rōne aquoſitatis. ſed ſolū haberet nāʒ obſcuritatis: non rōne alterius actus expelleret ſol nubem q̃ʒ tenebraʒ. ſed rōne eiuſdē. ⁊ ſi ſm magis ⁊ minus intēſi. ſed ſicut vult Grego. mortale obtenebrat ⁊ veniale obſcurat. ergo ſi ſic eſt gr̃a hec. nō ſm aliū actū opponet̃ veniali ⁊ ſm aliū mortali. ſed dr̃ia erit ſolū ſm maiorē ⁊ minorem intēſioneʒ eiuſdē actus. Quod ꝯcedimus dicētes. ꝙ q̃ʒuis aſſignet̃ ꝓportio inter ſpūalia ⁊ corporalia. ⁊ per inſpectōeʒ corporaliū quodāmō manuducat̃ in ſpūalia: nō tñ vſquequaqʒ ē ꝯueniens vel vniformis ſimilitudo que ꝓponit̃ iter corpalia ⁊ ſpūalia. cū ergo ꝓponit̃ ſilitudo ꝺ ſole materiali ad tenebraʒ ⁊ nubem. ⁊ de ſole ſpūali ad veniale ⁊ mortale. bene eſt ſilitudo i genere q̃tū ē ad hoc ꝙ ſic maior quodāmō virtus ſolis exigit̃ ad expellēdū nubeʒ q̃ʒ tenebraʒ. qꝺ pʒ. q: nubes poterat ſtare ēt expulſa tenebra cū ipo ſole: ita quodāmō maior act⁹ gratie vel gr̃a ad plura extēſa regrit̃ ad expulſionē venialis q̃ʒ ad mortalis expulſionē. ſicut iam videbit̃. bñ tñ ē dr̃ia q̃tū ad hoc. ꝙ ſol mālis cā ē generatiōis nubis. ⁊ etiā cā eſt diſſoluēdi eādē gnātōem. ſol autem ſpūalis. ſ. gr̃a nunꝗ̃ fuit cā gnātōnis venialis. vñ etiā nec forte quo ad hec ſilitudo eſt. vt oporteat aliū eē actū quo expellit gr̃a veniale ⁊ quo expellit mortale. ſʒ eūdē ad alia ⁊ alia extēſuʒ forte ſicut iaʒ videbit̃. ¶ Quod ergo obijcit̃ ꝙ ſi ſpecie vel genere differūt veniale ⁊ mortale: differūt ⁊ eorꝫ deletiua. dicimus ꝙ hoc non ſequitur. qm̃ ſicut multoruʒ mortaliuʒ ſpecie differentiū ſpecie pōt eſſe vna deletiua ⁊ non cuiuſlibet ſua propria: ita ⁊ mortalis ⁊ venialis poteſt eſſe eadē deletiua. ſed differat̃ ſolutio hui⁹ vſqʒ poſtmodū vbi melius videbitur.

Queritur ergo .§. vj.

rōne dictorꝫ. ſi gr̃a regrit̃ ad tollendū mortale ⁊ ad tollēdū veniale. Utrū maior regrat̃ ad tollendū mortale q̃ʒ ad tollēdum veniale. ⁊ ecōuerſo. Qꝺ maior ad mortale ⁊ mīor ad veniale. vr̃ ex rōne ꝓportiōis. ſic. n. ſimplr̃ loquēdo pctō opponit̃ gr̃a. ergo maiori maior. ⁊ mīori minor. ſʒ mortale maius ē q̃ʒ veniale i genē pctī. ¶ Sʒ ꝯ ē. qm̃ cū aduenit gr̃a q̄ tollit mortale. adhuc ſublato mortali remanet veniale. ergo vr̃ ꝙ ñ tāta ſufficiat ad tollēdū veniale quāta ad tollēdū mortale. Ad qꝺ dicim⁹ ꝙ i pctō ſūt duo ꝯſiderāda culpa ⁊ pena. ad deletōeʒ culpe i pctō adulto regrit̃ gr̃a cū ꝯtritiōe. ⁊ hoc tā i mortalib⁹ q̃ʒ i venialib⁹. cū in reſpectu venialiū ſufficiebat forte ꝯtritio i genē. reſpectu aūt mortaliū exigebat̃ ñ ſolū i genē. dicimus ergo. ꝙ ad delēdū qcqd erat culpe ⁊ i mortali ⁊ i veniali cū ꝯtritiōe ꝺbita: minima ſufficiebat gr̃a. vt ita dicamus ꝙ vna ⁊ eadē. vñ queādmodū plura mortalia diuerſorꝫ generū potuit vnica gr̃a ꝺlere. ita eadē gr̃a fuit deletiua mortalis ⁊ venialis q̃ʒtū ad illud ꝙ habebant culpe. vñ nec maior nec minor q̃ʒtū ad vnū q̃ʒ q̃ʒtū ad aliud regrit̃. ſʒ q: poſt deletiōeʒ culpe erat nihilominus abſoluēdus pctōr a reatu pene p ſatiſfactiōem ex iſta pte dicimus. ꝙ ⁊ ſi gr̃a eadē ſufficiat ad tollēdū culpaʒ vtrobiqʒ: tamen ex pte pene maior ſatiſfactio regrit̃ ad mortale ⁊ veniale. ſʒ qꝺ dic̃ augu. i encheridion ⁊ habet̃ in ſen. li. iiij. di. xvi. c. vlt. Qꝺ pro pctīs quotidianis breuib⁹ leuibuſqʒ ſine qb⁹ hec vita ñ ducit̃ quotidiana oīo fideliū ſatiſfacit. eorꝫ eiʒ ē dicē pr̄ nr̄ q es in celis ⁊c. ⁊ delet hec oīo minima quotidiana pctā. talis autē ſatiſfactio nō ſufficiebat maioribus. Similiter autē ⁊ de ipſa ꝯtritōe dicimus. ſm ꝙ ipa fuit ſatiſfactoria intra. queādmodū alia opa pnīe fuerunt ſatiſfactoria extra. de ipa inquā cōtritione dicimus. ꝙ maior debuit eē reſpectu mortaliū q̃ʒ reſpectu venialium.

Querit̃ poſtea .§. vij.

ꝺ poſſibilitate mot⁹ venialis ⁊ mot⁹ caritatis. hoc ē vtrꝫ pn̄t ſimul ſtare in eodē. ⁊ ꝙ i eodē ſʒ diuerſas vires nō ē difficile ꝓbare vt vr̃. qm̃ ſi diuerſe vires ſimul pn̄t mouere nihil ꝓhibet vt vr̃. rōalē ptem moueri motu caritatis. aliam aūt motu inordinato ſiue veniali. Sʒ vlterius ē. q. vtrū ſm eādē vim pn̄t ſil̃ ſtare duo mot⁹. alter ex caritate. ⁊ alter venial' ⁊ ꝙ ñ vr̃. Nā ſi vis i qua ē mot⁹ caritatis vis ſimplex ē. imptibilis ē. ⁊ qꝺ ē ptibile nō ſʒ ptē ⁊ ptē ꝯuertit̃ ad multa. tūc vr̃ ꝙ non poſſit ſimul ꝯuerti ad multa vis iſta. ſʒ aliter non poterāt eē mot⁹ plures ſimul. quare vr̃ ꝙ ñ poterāt ſimul ſtare motus venialis ⁊ motus ex caritate i eadē vi. ¶ Sʒ adhuc ſi hoc eēt verꝫ. q̄ro vlterius. vtrū i eodē motu poſſet icidere qꝺ eſſʒ ex caritate. ⁊ ꝙ eſſet venialis. vel i eodē actu. ⁊ adhuc vr̃ ꝙ ſic. qñqʒ ponit̃ ꝙ aliqs p̄dicet ex bona intētōe ⁊ ex caritate. ⁊ h̄ actus caritatis ē. ponat̃ ergo ꝙ i aliqua parte ſui incidat vana gloria aliquātula. tūc ꝯſtat ꝙ veniale ē. q̄rit̃ ſi veniale ñ ē ſine actu. ibi aūt nō fuit niſi vnicus actus vt vr̃. tūc nō ſolū in eadē vi ſed etiā in eodē actu eiuſdē vis; videt̃ ꝙ pn̄t ꝯcurrere motus caritatis ⁊ motus venialis ⁊ ꝙ iſte caſus qui poſitus ē accidat habet̃ ex euāgelio vnde Luc̃. x. dicit̃ ēt. pulnereʒ q adheſit nobis ꝺ ciuitate vr̃a extergim⁹ in vos. Et ſilr̃ Math. x. Excutite puluerē ꝺ pedib⁹ veſtris. Et illud ideʒ dicit glo. ſup illꝺ Joānis. xiij. lauit pedes diſ. ſuis. Quod ſi concederetur: in

ꝯtrariū eſt. qm̄ ſi ille motus ē ex caritate. eſt me-
ritorius. ſꝫ ſi venialis ē malus eſt. quō aūt pote-
rit dici idēꝫ actus meritorius ⁊ malus. ¶ Pre-
terea. j. ad corin. iij. dicit apl̄us vel accipit ex ver-
bis eius. ꝙ alij ſupedificant lignū fenū ⁊ ſtipulā.
alij aurū ⁊ argētum. ⁊ lapides ꝑcioſos. querit ſi
diuidit iter hec duo: nō erit idē mot⁹ quo ſupedi-
ficabit vtrūqꝫ. Solutio. q̄tū ad primū ꝯcedi-
mus bn̄ ꝙ motus caritatis ⁊ motus venialis ſta
re pn̄t in eodē ſm̄ vires diuerſas. Si aūt querit
vtrū ſm̄ eandē vim ⁊ etiā vtrū ſm̄ eundē actum
eiuſdē vis. tūc diſtinguimus qm̄ aut actus illi cō
trarij ſūt ſiue oppoſiti aut diſpati tm̄. ſi diſpati tm̄
⁊ tūc dicim⁹ ꝙ bn̄ pn̄t ſimul ſtare i eadē vi. vbi-
gr̄a. diligere deū ex caritate ⁊ vxorē venialr̄. Si
aūt ſint ꝯrij actus. tūc nō pn̄t ſimul ſtare in eadeꝫ
vi. ⁊ dicimus eē ꝯrios qn̄ ad eundē actū ſiue cir
ca idē ſubiectū mouent ꝯrie radices. vbigr̄a. di-
ligere deū ex caritate ⁊ vxorē venialr̄ non erant
ꝯria. q2 nō circa idē. ſꝫ moueri circa vxorē mo-
tu caritatis. ⁊ etiā circa eādē motu veniali nimiū
diligēdo ſꝫ ſub deo. hec duo ſimul ſtare i eodē n̄
pn̄t. Si eniꝫ circa diuerſa vel diuerſis affectōib⁹
potuit ſimul affici vna vis ꝯrijs tn̄. n̄ potuit. ¶ Ad
illud aūt qd̄ obijcit. ꝙ ipſa vis cum ſit ſimplex ⁊
impartibilis. ſimul ꝯuertit ad plura. dicim⁹ ꝙ illud
nō obſtat. imo argumētū illud magis ē ad oppo
ſitū q̄ ad ꝓpoſitū. q̄to eīm impartibilior eſt vis ⁊
ſimplicior ē ſm̄ eſſentiā: tāto magis ꝯuerti poteſt
ad plura. cōcomitabant eniꝫ ſeſe hec duo ſimpli
citas eſſentie ⁊ multiplicitas. ⁊ intēſio potētie in
eodē. vt q̄to magis eſſet de primo. ſ. d̄ ſimplicitate
eſſentie: tāto magis eſſet de intēſione ptātis ⁊ extē
ſione. vn̄ q̄to ſimplicius ē tāto potētius ē ⁊ etiaꝫ
in plura vel ad plura. ¶ Ad illud qd̄ obijcit. vtꝝ
in eodeꝫ actu. Rn̄demus ꝙ in eodem actu ita ꝙ
vtrūqꝫ denominet actū illū īpoſſibile ē. ſꝫ vt mo
tus ille ſit meritorius pricipalr̄. ⁊ q̄tū ad oppo-
ſitō eꝫ alicui⁹ indebite circūſtātie. vel q̄tū ad omiſ
ſionē d̄bite circūſtātie incidat veniale: hoc bn̄ cō
tingit. vn̄ ſi aliqs ex caritate ꝑdicat. actus quideꝫ
iſte ꝑdicare dicēdus ē meritorius ⁊ caritate for-
matus. Si autēꝫ incidat ibi vana gloria. hoc eſt
q2 aliquātulū declinat a rectitudine intētōis. ſꝫ n̄
ꝓpter hoc denominādus eſt nunq̄ actus ille ve
nialis. neqꝫ dicēdus eſt eſſe demeritorius. veruꝫ
eſt tn̄ ꝙ relinquit aliqua diſpoſitio in ꝑdicāte q̄
fuit meritoria pene. ſꝫ nō ſm̄ actū illuꝫ principa-
leꝫ fuit ita diſpoſitio. imo ſm̄ aliquid circūſtans
illi actui. vbigr̄a. predicare iſte actus fuit merito-
rius. ſꝫ vane gloriari de ꝑdicatione fuit quidā n̄
debitus act⁹. cedens in indebitā circūſtātiā ipius
principalis actus ꝑdicādi. cū ergo ipſe principa
lis actus ꝑdicandi nunq̄ exeat a rectitudine ſue
ordinatōis. qn ſemꝑ ipa formet ⁊ ſi aliquātula
ſit ibi declinatio: ideo ſemꝑ dicēdus eſt merito-
rius ⁊ nunq̄ demeritorius. Si ergo ibi mot⁹ ca-
ritatis ⁊ veniale circa idē ſint. non tn̄ idē poterit
dici eſſe vtrūqꝫ ꝑ d̄nominatōꝫ. ſꝫ alteꝝ erit ibi ꝑ
rectitudinē. alterum vo oblique. vt dicat ꝙ circa
actū caritatis pōt incidere veniale.

Membrum nonum.

Nono querit q d debeat veniali pecca
to vtrum tm̄ pena tēporalis an etiam
eterna. Et primo oſtendit ꝙ nō poſ-
ſit eternaliter puniri. qm̄ ſi de⁹ iuſtus
iudex eſt ſi veniali non debeat niſi pena tēpora-
lis. cū eterna iproportionabilis ſit tēporali. iniu-
ſte videret agere deus ſi puniret veniale eterna-
liter. ¶ Sed cōtra ſi nō ē puniēdū eternaliter. er
go aliquādo ceſſabit puniri. ſim⁹ mō i illo in-
ſtanti. ceſſauit pena. ſꝫ nō tollit pena niſi ſublata
culpa: ergo ſublata ē culpa iſta in illo quā attule
rat in iferno ſecum. ſꝫ hoc falſuꝫ. qm̄ i iferno nul-
la fuit deletio culpe nec etiaꝫ venialiter poſt mor
tē. Ad qd̄ dicimus. ꝙ re vera decedēs i mor-
tali ⁊ veniali pro vtroqꝫ eternalr̄ punit. cuius cā
ē. q2 ſicut vult grego. q2 cū peccauerit peccator i
ſuo eterno qui in fine gratiā nō habuit. ſicut fuit
eternitas ſuo mō in volūtate peccatoris q̄tū ad
mortale: ita eſt q̄tū ad veniale. vn̄ ſi huiuſmodi
pctō rn̄debat pena eterna. pꝫ ꝙ q̄tū ad eternita-
teꝫ pene nō erit d̄ria iter mortale ⁊ veniale. ſꝫ q2
illud fuit ſub deo ⁊ illud ꝯtra deū: erit d̄ria in pe
ne acerbitate. vt minor ſit pena illa que eſt ꝓ ve-
niali q̄ que ē ꝓ mortali. vn̄ ⁊ ſi idē ſit q patit ab
eodē igne. tn̄ ſicut vlut Grego. ſup. illud Iob. x.
terrā miſerie ⁊c̄. ⁊ cuꝫ ꝯformabit ſe ignis puniē
dis nō equaliter oībus. ſꝫ vnicuiqꝫ pro meritis.
neqꝫ ꝓ qbuſcūqꝫ meritis in eodē eq̄liter. ſꝫ q̄tuꝫ
ad quedā magis acerbe: q̄tū ad quedaꝫ minus
puniet. ¶ Qd̄ ergo obijcit ꝙ deus ageret iniuſte
ſi tēporali pena dignū. puniret eternaliter ⁊c̄. Re
ſpōdemus. ꝙ veniale coniūctū mortali ſi aſſit fi-
nalis impnia. nō amplius ē tēporale. imo id trā-
ſit in perpetuū. q2 poſt mortē nō eſt locus dimit-
tēdi peccata neqꝫ tempus. ⁊ ideo fuit dignū pu-
niri ⁊ pena eterna.

Querit poſtea .§. j.

de aliquo exiſtenti in originali peccato. ponat ꝙ
n̄ purget ab illo. poſtea adultus factus ſupaddat
originali aliquod pctm̄ veniale ⁊ nullū morta-
le. queritur tunc vbi iſte punietur. Nam ſi dicitur
in limbo. hoc nō videt. ibi eniꝫ nō erat locus pu
niendi aliquod actuale peccatū ōmiſſū. Si aūt
dicitur ꝙ in inferno actualis pene. hoc nō videt
quia ibi eſt locus puniēdi tm̄ habentem actualia
peccata mortalia vt videt quorū nullum iſte hꝫ.
neqꝫ poteſt dici. ꝙ hic pro originali ⁊ ibi ꝓ ve-
niali cum idem non poſſit eſſe in diuerſis locis.

Ad qḋ dicimus ꝙ ꝑpter dr̄ias puniēdoꝝ non oportet ponere diuerſa loca ſm̄ ſubſtātiā dr̄a in inferno. in eodē ergo loco īferni quo puniunt aīe reproboꝝ: ſicut eiꝫ aīa petri ibi exiſtēs nō paterē tur. ita quelibet aīa ibi aduenīēs differenter punit ſm̄ rationē differētis cremabilis. Unde in eodeꝫ loco ⁊ in eodē tormēto nihil ꝓhibet diuerſos dif ferēter pati ſꝫ diuerſas cāſ. ſicut vult etiā Greg. ſup illud Job. x. terrā miſerie ⁊ tenebrarū. Unde cum dicunt puuli nō baptizati decedentes eſſe in limbo. illud magis pōt itelligi dr̄a pene q̄ȝ dr̄a lo ci. i eodē eiꝫ loco quo puniūtur ſenſibiliter adul ti. exiſtētes paruuli ṅ punirent eodem tormento. q2 nō habēt eadē cremabilia que etiā illi. Unde ſm̄ hoc videt dicere. aug. de fide ad petrū. ꝙ fir miter credat ⁊ nullatenus dubitet puulos eſſe in igne inferni. i. in loco ī quo ē ignis. Jlle ergo qui diſceſſit i originali aliquo i inferno exiſtēs punieē ⁊ pena originali debita. ⁊ pena veniali ꝑpetuato. qḋ cū diximus de limbo itelligimus de libo qui dicit puuloꝝ decedētiū nō baptizatoꝝ. ⁊ nō ḋ li bo qui dicit fuiſſe aliquoꝝ patrū i quibus nō fuit carentia viſionis dei niſi ad tempus ⁊ etiā alteri modi carētia q̄ȝ i puulis huiuſmodi. ibi eniꝫ erat defectus ſolutionis ꝑcij. ſed de his alſ dicemus.

Membrum decimū.

Decimo q̄rit vtrū aliqua venialia re manēāt poſt morte in ipſis iuſtis rōne culpe. Ad qḋ ſic. aliquis cōtritus erat modo ſup venialibus ⁊ mortalibus ⁊ dimiſſa ſūt omnia. deīde āte morte cōmittit ali qḋ veniale. de quo nō ꝯtrit ⁊ ſic morit. queritur vtrū deleat iſtud veniale hic i pſenti aut trāſeat cū ipo i purgatoriū. Si dicit ꝙ cū illo trāſit i purga toriū: hoc nō videt. ibi eiꝫ nō poſſet āplius pur gari illud peccatū vt videt. q2 nec noua gratia ibi dat nec eſt locus merēdi. Unde poſt morte nō fit aliquid alicui ſicut vult greg. niſi ſm̄ ꝙ meruit in vita pſenti. vnde ibi ē tm̄ locus vbi aliquis poſſit ſoluere penas debitas. oportet ergo ꝙ tollat il lud veniale i pſēti vita. Sed tūc querit a quo? Si dicit a gratia finali. Cōtra: ibi nō fuit ꝯtritio. ſi autē gratia ſine ꝯtritiō e poſſꝫ ſufficere ad dele tionē venialiū: tūc poſſet multotiēs dimitti pecca ta venialia qñ ṅ dimittunt. cū multi habētes gra tiā habeāt ⁊ venialia. ergo ſi hec gratia finalis ē eadē que erat ante penultimū inſtans. dimiſſa fuiſ ſent ei peccata venialia qḋ ſi nō ē verū. pꝫ ꝙ non ſufficit ſola gratia ad deletiōꝫ venialis. ergo ex quo iſte nō ꝯterit i vltimo inſtāti vite ſue: nō dle bit illud veniale a gratia finali. Ad qḋ dicimus ꝙ diuerſe ſūt ḋ hoc opiniōes vtruꝫ huiuſmodi veniale deleat hic vel i futuro. ⁊ vtrāqꝫ opiniōꝫ recitat magiſter i. iiij. ſniaꝝ di. xxj. Sine piudicio tm̄ dicimus. ꝙ veniale omne delet i pñti vita. Ūn ſicut vult Augu. de ciui. dei. credimus ꝙ homini poſt vitā iſtā nō addit nouū meritū nec noua re miſſio culpe. ſꝫ dat ei pena vel meritū ſm̄ ꝙ me ruit i vita iſta. Unde i purgatorio pōt eſſe abſolu tio a pena: ſꝫ a culpa nō. delet ergo veni ale illud de quo querit i pñti. ſi querit a quo? tūc dicimus ꝙ a gratia finali. Unde augu. i originali ſup Jo. viij. vbi dicit. Si filius vos liberauit ⁊c. accipiēs illud qḋ dicit. Ro. vij. carne ſuio legi peccati vult dicere ꝙ ſeruitus iſta quādiu viuimus in noſtris animabus ē. niſi dn̄s aliter diſpēſet p ſpālē gr̄am. ſꝫ tm̄ ſemp diminuūtur i habētibus caritatē. q̄ȝdiu tm̄ viuit nō ē pfecta liberatio ſine libertas ab hac ſeruitute. q2 corpus qḋ corrūpit aggrauat aīam ſap. ix. vnde cū ad hoc deuenit ꝙ aīa ſoluit a car ne cū gratia finali. fit aīa ſpūalis ⁊ libera ab illa ſuitute. vñ tūc gr̄a eo ꝙ finalis ē ⁊ ita quaſi ī quo dā ſūmo. nō tm̄ ſūmo itentiōis ſꝫ tm̄ quaſi ī quodā ꝯplemēto ꝓualet ſupra ipm̄ veniale. ⁊ delet illud i ipa diſſolutione anime a corpore. q̄ȝuis non ſit motus ꝯtritiōis ad illud directus. delet inquā ex virtute ſue ꝯplexionis ⁊ ſui ſtatus. ⁊ hoc q̄ȝtū ad culpā ⁊ nō q̄ȝtū ad penā. imo illa ſoluet i purga torio. Si ergo quereret ꝓp qḋ gr̄a alio tp̄e ſine ꝯtritione nō deleuit veniale ſicut ⁊ nūc pꝫ ſoſ: qm̄ nō erat ſimilis diſpoſitō gr̄e ipius quo ad ſta tū ſui ꝯplemēti. neqꝫ etiā ſimilis liberatio ipius anime a ſeruitute ſupradicta. Si aūt moueret ali quem qḋ dr̄. j. cor. iij. ꝙ ignis purgabit. ⁊c. ex q̄ qdā voluerūt accipē ꝙ venialia cremabūt i pur gatorio. dicimusꝙ iſta cremabilia ṅ ſunt peccata venialia remittēda quo ad culpā. ſꝫ tm̄ reatus iaꝫ remiſſoꝝ que ibi ſoluūt.

Queſtio. cxxv. de primis motibus.

Dictum ē de ve niali peccato in generali. dicē dum eſt. de ipſo in ſpeciali. Et primo de primo motu. Secun do de delectatione non moro ſa. Tertio de ocio. Quorū pri mū reſpicit ſenſualitatem. que eſt motiua ſenſib interior. ſcḋm reſpicit motiuam rōnaleꝫ interio rem. tertiū motiuā rōnalem exteriorem. Circa vero primū motuꝫ hec pñt ꝯſiderari. ſ. qḋ ſit pri mus motus. Scḋo vtrū ſit pcm̄. Tertio vtrū ſit i omni vi motiua ipſius anime. Quarto a quo hꝫ primus motus peccatū. Quīto vtrū ſit neceſſitas ad primos motus. Sexto vtrū primi motus ca dant ſub ꝓhibitiōe. Septimo vtrū nō peccet ſi ṅ reprimat motus i ſenſualitate. Octauo de oppo ſito primi motus. Nono an primi motus ſint eq̄ les in eadeꝫ perſona vel in diuerſis. Decimo vtꝝ

pena infligat a deo pro primis motibus. Undeci
mo annectit ḋ delectatiōe moroſa. an ſit peccatū.

Membrum primum.

H

a

D primū ſic. Primus motus ſic diſ/
finitur. Qd eſt motus ſenſualitatis ſm
impulſum fomitis tēdens ipetuoſe ad
fruitionē creature delectabilis. p hoc
ꝙ dicit ſenſualitatis tāgit cā materialis. ſiue ſub/
ſtantia. ſēſualitas eīz ē ſubiectū i q̊ ē prim⁹ mot⁹.
Notandū tm̄ ꝙ ſenſualitas dupliciter mouet. ali/
quū enim mouet ſm regimē rōnis ad ſuſtētationē
nature: ⁊ talis motus nō ē iordinatus nec vitu/
perabilis aliqñ mouetur ſm impulſum fomitis:
⁊ ille eſt primus motus de quo loquimur ⁊ eſt
motus inordinatus. ad dr̄am ergo illius motus
ſenſualitatis q ſit ſm regimē rōnis ad ſuſtētatiōē
nature. addit ſm impulſū fomitis. ⁊ in hoc tāgit
cā efficiēs p hoc ꝙ ſequit tendens ipetuoſe notat
cā formalis: que ē imoderatio ſiue improbus im
petus libidinis. p hoc ꝙ ſequit ad fruitionē ⁊c̄.
notat cā finalis. ¶ Quid aūt ſēſualitas ſit ⁊ quot
modis dicat dictū ē in prima diuiſione viriū ani
me. tm̄ ad p̄ſens notādū eſt. ꝙ ſic̄ ſe hȝ ſenſus ad
rōnem ſm vim cognitiuā. ita ſe hȝ ſenſualitas ad
vim rōnabilē ſiue volūtatē ſiue li. ar. qd idē ē ſm
viā motiuā. vnde ſicut apprehēſio ſiue cognitio
que eſt ſm ſenſū: p̄cedit eā q̄ ē ſm rōnem. motus
ſenſualitatis prior ē q̄ motus q eſt ſm volūtatem
⁊ ideo recte dictū ē ꝙ primus motus eſt motus
ſenſualitatis. ¶ Notādū etiā ꝙ ſenſualitas nomē
eſt vis ſenſibilis ordinate ſub rōe. ⁊ ideo ſenſua/
litas ē in homine ſolo. ſēſibilitas i brutis. Cō
tra p̄dictā rōeȝ ſic obijcit. vij. ad Ro. Uideo aliā
legem ⁊c̄. Glo. lex carnis vl' mēbroꝝ eſt primus
motus ꝯcupie. ſȝ lex mēbroꝝ idē eſt ꝙ fomes: er
go nō ē actus fomitis vel ſȝ ipulſū fomitis. ¶ Itē
ſicut ſenſualitas fuit corrupta: ita ⁊ rō p peccatuȝ
originale. ergo ſicut ex corruptione ſenſualitatis
ſurgit primus motus: ita ex corruptōne rōnis. er
go nō oīs prim⁹ mot⁹ ē mot⁹ ſēſualitatis. ¶ Itē ali
quis motus naturalis pōt eſſe cū impetu. ergo ñ
tm̄ primus motus ē tēdens impetuoſe. ¶ Itē ſen/
ſualitas nō ē nobis ꝯmunis ⁊ brutis. ergo ē vis
rōnalis. ſȝ vis rōnis nō agit cū impetu. ergo ſen
ſualitas non agit cum impetu. ergo primus mo/
tus non eſt cum impetu. Ad quod dōm. ꝙ cuȝ
dicit lex carnis ⁊ mēbrorū ē primus motus. dici
tur p cāȝ. lex eīz carnis vel mēbroꝝ ē cā primo/
rū motuū. Ad ſcdȝ dōȝ ꝙ prim⁹ motus de q̄
loquimur hic eſt ſenſualitatis ⁊ ñ ē rōis niſi quo/
dā modo. Uñ tm̄ ē in ipa ſenſualitate ordiata ad
rōnē. ¶ Ad tertiū vero dicēdū. ꝙ lȝ motus nālis
aliqñ fiat cū impetu: nihilominus motus ſēſuali/
tatis qui ē vicioſus ſit cū ipetu. hoc eīz ē cōe vtri

qȝ. nō ex p̄te rōis ſȝ ex parte ſenſibilis aie. ¶ Ad
quartū dōȝ ꝙ ñ ſequit ſēſualitas nō ē cōis nobis
⁊ brutis. ſȝ ꝓpria ē hominis: ꝙ pp hoc ſenſuali/
tas agat cū deliberatiōe. ſēſualitas eīz ē p̄tis ſēſi/
bil' ordinate ad rōnē. ⁊ pp illū ordinē nō eſt cō/
munis nobis ⁊ brutis.

Membrum ſecūdū.

S

Ecūdo querit vtrū primus motus ſit
pctm̄. Qd vr̄. vij. ad Ro. ſup illud. Nō
ego operor ſȝ q habitat i me ⁊c̄. Gl.
qd apl's nolebat ⁊ tm̄ faciebat ꝯcupiſ
cē. que ē i p'mo motu qd ē veniale pctm̄. ergo pri/
mus motus ē veniale pctm̄. ¶ Itē. vij. ad Ro. di/
ſtinguit triplex velle. nāe. grē ⁊ culpe. motus aūt
primus ē a velle culpe ſiue vicij. ergo prim⁹ mo/
t⁹ ē pctm̄. ¶ Itē ſup ꝓlogū p̄s. dr̄ cogitatō large ac
cepta tria āplectit. ſ. primū motū mētis q ē venia
lis culpa. ergo prim⁹ mot⁹ ē veniale pctm̄. Cō
tra Aug. ḋ correctiōe ⁊ grā qs peccat i eo qd vi/
tare nō pōt. q. d. nullus. ergo ſi prim⁹ mot⁹ vita/
re ñ pt: prim⁹ mot⁹ ñ erit pctm̄. ¶ Itē oē pctm̄ ē vo
lūtariū. ita ꝙ ſi ñ eſt volūtariū nō ē pctm̄: ſȝ prim⁹
mot⁹ nō ē qd volūtariū. ergo ñ ē pctm̄. Qd nō ſit
volūtariū pȝ p hoc qd dr̄. vij. ad Ro. qd nolo
hoc ago. ⁊ loquit de p'mo motu. ergo prim⁹ mo
tus ñ ē pctm̄. ¶ Itē Aug. i li. ḋ ci. dei. Si ꝯcupiſcētia q̄
p̄ter legē nr̄e volūtatis mouet abſqȝ culpa ē i cor
pore dormiētis. q̄tomagis i corpe non ꝯſētiētis.
¶ Itē ſup illd. Iraſcimini ⁊ nolite peccare. Glo.
ſciēdū ꝙ prim⁹ mot⁹ ñ ē i ptāte nr̄a. ſȝ qd ñ ē i ptā
te nr̄a ñ ē pctm̄. ¶ Itē gl. ibidē. p'mo motu iraſcimi
ni qd ē iuincibile. ergo huiuſmōi mot⁹ ſūt iuinci/
biles. ergo ñ ſūt pctm̄. ¶ Itē ſuggeſtio q̄ eſt a dya/
bolo ſiue tentatio ñ ē pctm̄. cū ergo ſit dyabolus
forti⁹ ipellēs. ergo tentatio q̄ ē ex carne q̄ minus
ipellit: nō erit pctm̄. Ad qd dōȝ. ꝙ qdā diſtiguūt
iter motū p'mo primū: ⁊ motū ſcdo primuȝ. p'mo
primus motus ē. q repēte iſurgit. ⁊ ille nō ē pctm̄.
ſcdo primus motus ē. qui poſt illū occurrit ⁊ il/
le ē pctm̄. qr ḋbebat reprimi ex q̄ ſētiebat p'mo pri/
mus. Alij vō dicūt ꝙ oīs prim⁹ mot⁹ ē pctm̄. ſȝ ñ
dr̄ prim⁹ mot⁹ q̄uſqȝ volūtatē attigit. ſȝ ipi diſti/
guūt duplicē ſēſibilitatē brutalē ⁊ humanā i bru/
tali ñ ē pctm̄ i hūana ē pctm̄. Mel⁹ tm̄ pt dici ꝙ cū
ſēſualitas i hoīe corrupta p origiale pctm̄. ⁊ iordi
nata ḋlectatō ſiue libidinoſa q̄ ex ea ꝓcedit iq̄ſtū
corrupta dr̄ prim⁹ mot⁹: ⁊ ē pctm̄. qr ḋbebat eſſe
ſubdita rōi. ⁊ ipa mouet i debito mō p̄ter rōȝ. ⁊
attigit aliq̊ mō a rōe: ñ faciēte ſȝ pmittēte ⁊ radi/
cē ei⁹ ñ opprimente. ¶ Ad p'mo ergo dōȝ. ꝙ vno
mō pt vitari prim⁹ mot⁹ potuit eīz rō vitare iſtū
primum motum ⁊ illuȝ ⁊ illū. ⁊ ita de ſingulis:
licet nō poſſet vitare de ſe omnem. ⁊ ita primus
motus ē qui vitari poteſt ſm rationem iaȝ dictā.
¶ Ad ſcdȝ vō dicēdū ꝙ volūtariū dr̄ dupliciter

Vel qđ est a voluntate faciente. vel qđ est a volun-
tate pmittente sine radicē nō ɔprimente. prio mō
nō est primus motus voluntarium. scđo mō vel
tertio ē. ¶ Ad tertiū dōz. ꝙ duplex ē ɔsensus fa-
ctiuus. ⁊ absqz tali ē primus motus. ⁊ ē pmissiu⁹
⁊ sine tali ñ ē prim⁹ mot⁹. lz. n. ñ sit ɔsensus actu.
est tñ habitu. ¶ Ad quartū dōm. ꝙ primus mot⁹
sic ē i ptāte nr̄a. vt iste vel ille nō surgat. sz nō qꝫ
aliqs surgat. nisi hoc essz ex excellēti grā. ¶ Eo-
dem mō dōm ē ad qntū. inuicibile. n. dr̄ duobus
modis aut in vniuersali aut i pticulari. ¶ Ad vl-
timū dōz. ꝙ lz dyabolus sit fortior ipellēs ꝗ ca-
ro tñ caro plus allicit ad pcm̄ pp sui coherētiaz
cum ratione. ⁊ ideo non sequitur. si tentatio que
est a dyabolo non est pectum. ꝙ propter h oc ten-
tantio que est ex carne.

Membrum tertium.

Tertio querit. vtrum primus motus sit
in omni vi motiua anime. Quod vi-
detur. ois. n. vis anime corrupta fuit p
origiale pcīz ⁊ ex illis sic corrupt aliq
motus primo oriunt p excitatōez carnis siue sti-
muli. ⁊ motus huiusmodi dr̄ primus mot⁹. ergo
in oi vi pt eē prim⁹ mot⁹. ¶ Itē vnaqueqz pt pec
care ex surreptōe. ergo cū prim⁹ mot⁹ dicat q ē
ex surreptōe: vnaqqz pt peccare prio motu. Itē
aliqs siñ dlibatōe pcedēte ⁊ subito ex vicio rōis
dubitat d articulo fidei. ⁊ statiz reijcit. talis mot⁹
est pcm̄ veniale. ⁊ nullus mot⁹ pcessit illū. ergo
est primus motus: ⁊ ē in superiori pte rōis. ergo
primus motus pōt eē i supiori pte rōnis. multo-
fortius in inferiori ⁊ ita in oi vi. Contra supra
illud. vij. ad Ro. captiuū me ducentē i legē pcti.
glo. lex mēbroꝝ vel carnis morbidus qdā affe-
ctus q ɔmouet illicitū desideriū. vbi notat ꝙ pri-
mi mot⁹ q dicūt illicita desideria sunt ex lege car
nis. sz ista imediate ɔiūgunt sensualitati. ergo pri-
mi motus tñ sunt in sensualitate. ex rōne supradi
cta ipius primi motus pōt idē hri. Ad qđ dōz.
ꝙ primus mot⁹ fm ꝙ supradictū ē. tñ est in sen-
sualitate. ¶ Ad obiectū aūt dōm. ꝙ lz vnaqueqz
vis sit corrupta vel inordinata: non tñ ex ea sur-
git primus motus. sz pōt eē veniale pcm̄ ⁊ hoc
rōe corruptōis. nō qr ois mot⁹ sit pcm̄ veniale
q a vi qlibz egredit. nō. n. suffic ꝙ sit prim⁹ mot⁹
alicuius potentie. sz ꝙ sit mot⁹ sensualitatis fz im
pulsū fomitis. ¶ Ad scđm dōm. ꝙ ⁊ si peccet vis
quelibz aliqñ fm surreptōem. nō tñ ē prim⁹ mo
tus de quo loqmur h. sz veniale pcm̄. ¶ Ad ter
tium vō dōm. ꝙ lz aliqs dubitet de aliq̄ articulo
fidei sine dliberatōe. nō tñ illa dubitatio ē prim⁹
motus. est. n. in rōne p surreptōez. sz orit ex fan-
tasmatib⁹ qbus inordinate admiscet rō.

Membrum quartum.

Quarto qrit a quo hz prim⁹ mot⁹ pcm̄:
aut. n. hz hoc ab origine. aut a fine. aut
qr ɔ legē dei. aut a ɔsensu rōnis. ¶ Si
hz illud ab origine. i. a fomite. Con-
tra fomes post baptismū nō ē pcm̄ sed pena. Si
ergo motus primus est a fomite. motus primus
post baptismū non ē nisi pena. Si vō hz a fine. qr
est ad illicitū: ergo primus motus q ē in vxorem
non essz pcm̄. sz ē pcīz: qr ē ɔ legē dei. Cōtra ait
Hiero. anathema sit qs ait deū aliqd īpossibile
pcepisse. eodē mō necessariū phibuisse. primū āt
motū vitari ē ipossibile. ergo deus primū motū
nō phibuit. ¶ Preterea si primus motus essz ɔ
legē dei. multo fortius alia pcā venialia essent ɔ
legē dei. que cū non sint: nō ē prim⁹ motus ɔ le-
gem dei. ¶ Si vō ē pcm̄ pp ɔcessum rōnis. Cō-
tra primus motus insurgit ɔ voluntatē rōnis. ⁊
tñ est malū. sic dr̄. vij. ad Ro. qđ nolo maluz hoc
ago. ergo nō hz a consensu rōnis qđ sit malum.
Ad qđ rñdendum. ꝙ primus motus hz eē pec
catum. ⁊ rōne originis. ⁊ rōne inordinatōis ad
finē. ¶ Ad obiectū āt in ɔriuz prio. dōm ꝙ lz fo-
mes post baptismū sit pena tñ. nihilominus pōt
ex huiusmodi corrupta radice ɔgredi motus q
est pcm̄. cū hoc. n. ꝙ fomes ē pena. remanet qdā
causalitas siue inclinatio ad culpā. rōe cuius mo-
tus ille q ē in potētia ɔiuncta radice: ⁊ exijt a talē
radice ē pcm̄. ¶ Ad scđm vō dōz. ꝙ in prio mo-
tu ex ratione potētie nō ē ɔsideratio huiusmodi
circūstantie qđ sit in vxorem. sed primus motus
tñ respicit ꝙ in mulierem. vel forte hanc circun
stantiam non respicit. sed tñ ꝙ expleat dlectatio
carnalis nō ponēdo circūstantiā ex pte ɔsone in
quam vel cū qua. est ergo in primo motu inordi
natio act⁹ ad finez licitū. ex duobus ergo pdictis
cū motus ē in sensualitate: dr̄ eē pcm̄.

Membrum quintum.

Quinto qrit. vtruz sit necessitas ad pri-
mos mot⁹? Qđ videt p hoc qđ dr̄ sup
illud ad Ro. vi. Neqz exhibeatis mē-
bra vestra. Glo. hoc non prohibet cō-
cupiscentiā que est in primo motu: qr nō est i po-
testate nr̄a quin surgat. ¶ Item super illud. iiij. ad
ephe. Irascimini ⁊ nolite peccare. gl. inuitus to-
lero qđ vitari nō pt. si ergo surgat motus animi
qui iā pp penā pcti nō ē in ptāte nr̄a. saltem nō ei
consentiat rō. ergo necessitas est ad primos mo
tus. Contra qđ necessitatis ē. non imputanduz
est pcm̄. nisi ipse hō cā sit illius necessitatis. sicut
est in pctō consuetudinis. sz ipe hō qui peccat nō
est cā necessitatis ad veniales mot⁹. Ad qđ dōz
est. ꝙ vno mō ē necessitas ad primos motus. ⁊
alio mō nō. ñ. n. est necessitas ad hūc primū mo-
tum vel illū: lz sit necessitas ad aliquē manēte cor
ruptione in sua causalitate. posset. n. manere cor-

ſupꝑio. ſed tolli cauſalitas ex virtute gratie.

Membꝛuʒ ſextum.

Sexto q̄rit vtrū pꝛimi motꝰ cadāt ſub ꝓhibitōe. qḋ vr. vij. ad Ro. Cōcupiſcētiā neſciebaʒ niſi lex dicēt nō cōcupiſces. ⁊ loquit ibi de ꝯcupia q̄ eſt in pꝛio motu. ergo cadit ſub ꝓhibitōe illa q̄ dr nō ꝯcupiſces. ¶ Item ſup illud. vij. ad Ro. Nō ego operoꝛ. ſʒ q ⁊c. iſra in glo. attēde q̄uō Augu. hic dicit legē nolle. qḋ nolebat apl's. ꝯcupia ē q̄ eſt in pꝛio motu: nolle aūt legē nihil aliud ē ꝙ̄ ꝓhibere. ergo pꝛimus motꝰ cadit ſub ꝓhibitōe. ¶ Itē dr ibidē in glo. qḋ nolo facē facio lege ꝓhibente. ⁊ loquit de pꝛio motu. ergo pꝛimus motꝰ ē ſub ꝓhibitōne. ¶ Itē ē aliqḋ p̄ceptū affirmatiuū ꝙ n̄ pōt impleri in via. vt diliges dn̄m deū ⁊c. ergo ſilr dʒ eſſe aliqḋ p̄ceptū negatiuū qḋ ſilr nō pōt impleri in via. hoc autē eſt nō ꝯcupiſces. ſʒ qḋ n̄ pōt impleri hoc nō ē rōne pꝛimoꝝ motuū. ergo pꝛimi motus ſūt ſub ꝓhibitiōe. Cōtra. iiij. ad ephe. ſupꝛa illud Iraſcimini ⁊ nolite peccare. glo. ꝑmittit apl's iraſci qḋ ē humana tentatio. ſed ꝓhibet iram ad effectū ducere. Iraſci autem accipit ibi ꝓ pꝛio motu. ducere v̇o iram ad effectuʒ ꝓ moꝛtali pcc̄o. ergo pꝛimus motus ē in ꝑmiſſione nō in ꝓhibitōe. ¶ Itē pꝛimi motus nō ſūt in nr̄a ptāte. ⁊ qḋ nō ē in nr̄a ptāte nec cadit ſub ꝓhibitione. ergo pꝛimus motus non cadit ſub ꝓhibitōe. Itē aug. in li. de p̄ſciētia dei. Inobedientia cōcupie habitat in carne moꝛtali q̄ fit vt eadē mēbꝛa ēt p̄ter volūtatis moueant arbitriū. ſʒ ꝓhibitio ē eoꝝ que ſubſūt li. ar. ergo inobediētia ꝯcupie nō eſt in ꝓhibitōe. ſʒ illa ē pꝛimꝰ motꝰ. ergo pꝛimꝰ motus n̄ ē ſub ꝓhibitōne. Ad qḋ dōm. ꝙ eē ſub ꝓhibitiōe dr eē duobꝰ modis. vel illud qḋ ꝓhibet directe. ⁊ ſic pꝛimꝰ motꝰ nō ē ſub ꝓhibitiōe. vel qḋ ex ꝓhibitōe oñdit indirecte eē malū ſic accidit cū ꝓhibet. xviij. eccī. Ire poſt ꝯcupias ē directe ꝓhibituʒ ſʒ ꝯcupia oñdit eē malū. Vn̄. vij. ad Ro. hr in glo. legē oiuʒ illicitaʒ ꝯcupiſcētiā nolle. ſʒ aliter nolle ꝯcupiam q̄ ē i pꝛio motu. aliter nolle ꝯcupiſcētiā delectatōis ⁊ ꝯſenſus. illaʒ quippe nō vult. i. repꝛobat ⁊ deteſtat ⁊ pcc̄m eē oñdit. hāc v̇o nō tm̄ oñdit eē peccatū: verū etiā ꝓhibet. ex his ergo hr ꝙ nō ꝓpꝛie diceret lex ꝓhibere pꝛimū motū ſʒ nolle. i. deteſtare vl repꝛobare. ¶ Ad obiectū aūt in ꝯ̄riū dōm. ꝙ n̄ ſeq̄t ſi neſcibat apl's ꝯcupiaʒ q̄ ē pꝛimꝰ motꝰ eē malū niſi lex dicēt n̄ ꝯcupiſces: ꝙ pꝛimꝰ motus ſit ſub ꝓhibitiōe. ſʒ ꝙ pꝛimꝰ motꝰ ſit malū oñdit ex ꝓhibitōe. ꝓhibet eīʒ ne ꝯcupiſcētia ad effectuʒ ducat. ¶ Ad ſcōm v̇o dōm. ꝙ nō ſequit ꝙ ſi lex repꝛobat ꝯcupiſcentiā pꝛimum motū ꝙ ꝑꝑ hoc ꝓhibet. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ illud pꝛeceptuʒ negatiuū nō ꝯcupiſces nō poteſt oīo implere in via ꝯ̄trariū eſt de poteſtate li. ar. in ſe. hoc aūt dr ꝑꝑ venialia peccata: q̄ lʒ nō ꝓhibeant directe tm̄ mala eſſe oñdunt ⁊ cauenda ſm̄ poſſibilitateʒ humanā. aliter tm̄ dicit p̄ceptuʒ de diligēdo deo ex toto coꝛde nō poſſe impleri in via: illud enim dicit rōe circūſtantie que eſt ex toto coꝛde. iſtud v̇o dicit diſpoſitionis que ſubintelligit ante ꝯſenſum rationis.

Membꝛum ſeptimū.

Septimo querit vtrū rō peccet ſi n̄ repꝛimat pꝛimos motus. Aut eniʒ tenet repꝛimere aut nō. ſi tenet: ergo peccat moꝛtaliter ex omiſſione ſi non repꝛimit. Quod aūt teneat. videt ex hoc ꝙ p̄ceptū eſt ei ne eat poſt ꝯcupiſcētias. ſʒ nō repꝛimere ē ire poſt ꝯcupiſcētias ergo tenet repꝛimere. ¶ Iteʒ ſi ſupioꝛ ps rōnis nō repꝛimeret delectatōes iſeriorꝪ ptis peccaret moꝛtaliter. ſicut fuit i pꝛimis parentibus. ex eo ꝙ adaʒ nō cohibuit euaʒ. ſic aūt eſt in interioꝛi hoīe ſicut i exterioꝛi. ꝑut dīc aug. in li. de tri. ergo cū ſupioꝛ ps teneat locū viri. inferioꝛ locum mulieris: ſupioꝛ tenet cohibere illicitas delectatōes inferioꝛis. ergo a ſili rō tenet cohibere delectatōes ſenſualitatis. Ratio enim ſm̄ Greg. tʒ locum viri. ſenſualitas locuʒ mulieris.

Cōtra dicit Aug. in li. d̄ tri. loquēs de inferiori pte rōnis. ſi inferioꝛ pars rōnis ꝯſenſerit ita vt ſola cognitōis delectatōe ſine volūtate ꝑficiendi teneat ⁊ nō diu. mulier ſola māducauit. ⁊ eſt veniale pcc̄m. ergo nō tenet iſerioꝛ ps rōnis repꝛimere motus ſenſualitatis. ¶ Iteʒ nullus tenet ad īpoſſibile. ſʒ motꝰ ſurgūt i ſēſualitate nolēte rōe ⁊ īpotēte repꝛimē ergo n̄ tenet repꝛimē motū ſēſualitatis. Ad qḋ dōm. ꝙ rō nō tenet repꝛimē pꝛimos motus moꝛtaliū pcc̄oꝝ ne ſurgāt. ſʒ ne ꝓducant ad ꝯſenſuʒ ſupioꝛis ptis. hoc eſt. tenet n̄ cōſentire ſm̄ ſupioꝛeʒ ptē vel etiaʒ ſm̄ iſerioꝛeʒ. cū iam ꝑuenit ad iudicium ipſius diffinitiuū. ¶ Ad obiectū aūt i ꝯ̄riū dōm eſt ꝙ illud qḋ dr in eccō. ꝙ rō tenet nō ire poſt ꝯcupiſcētias. hoc itelligit d via ꝯſenſus in actū moꝛtalis pcc̄i ex titilatione p̄cedēte. ¶ Ad ſcōʒ dōm. ꝙ nō ē ſile in ꝯiunctiōe ſupioꝛis ptis rōnis ad iſerioꝛē. ⁊ in ꝯiunctōe iſerioꝛis ad ſenſualitatē. Nā iſerioꝛ ps rōnis ita oꝛdinata eſt ad ſupioꝛeʒ. ꝙ ſubiecta ſit ei vel eē debeat. ſenſualitas v̇o ex pena oꝛdinata eſt vt repugnet. ⁊ iō lʒ teneat rō ſupioꝛ ad cohibendū delectatōes illicitas iſerioꝛis ptis. nō tm̄ tenet ad cohibendū delectatōes illicitas iſerioꝛis ptis ſenſualitatis. Inferioꝛ eniʒ ps rōnis vno mō ſubiecta ē ſupioꝛi. ⁊ alio mō nō. In hoc aūt ē ſubiecta ꝙ nō pōt ꝯſentire iſerioꝛi ad ꝑficiēduʒ pcc̄m abſqʒ ſupioꝛi. In hoc aūt n̄ ē ſubiecta ꝙ ꝯdelectari pōt ipſi ſenſualitati ſine ꝯſenſu rōnis. ¶ Preterea iſeꝑabile ē ptis m̄rimonij iter iſerioꝛem ptem rō-

nis q̄ ē ad modū mulieris: ⁊ ſuperiorē q̄ ē ad modū viri. nō ãt ē mr̄imoniū īter rōez ⁊ ſenſualitatē ſm̄ q̧ ſenſualitas tenet locū ſerpētis. ⁊ iō lʒ teneat ſuperior ps rōnis cohibere īferiorez. inferior tn̄ non tenet oīno cohibere ſenſualitatē.

Mēbrum octauū.

Octauo querit de oppoſito primi motus qd ſit illud. ⁊ vr̄ q̧ hec ſit grã. grã enīʒ ⁊ pcēʒ opponunt. ſʒ primus motus ē veniale pcēm. ergo grã ⁊ prim⁹ motus opponunt. ¶ Cōtra oppoſita nata ſūt fieri circa idē ſubiectū. ſʒ primus motus ē in ſenſualitate ſicut ī ſubiecto. grã vō in volūtate rōali ſiue in rōe. ergo n̄ opponunt. ¶ Pōt ergo queri qd aliud ſit oppoſitū prio motui. q2 nec vr̄ grã opponi prio motui q̄ delet veniale pcēm vel q̄ delet mortale. pp hoc dixerūt aliq̄ q̧ grã n̄ opponitur prio motui ſʒ v̄tus. Cōtra qd̄ ſit. Uirtus ſicut dic̄ phs. n̄ ē ſine volūtate. ſʒ prim⁹ motus ē ſine volūtate. ergo n̄ ſūt circa idē. ¶ Si vō dicat q̧ nec grã nec v̄tus opponant. obiȷ̈cit ſic. aliqs ꝯterit ſuper pcc̄is ſuis ⁊ mortalib⁹ ⁊ venialib⁹ ſiue ſint primi mot⁹ ſiue aliȷ̈. ꝑ ꝯtritōez ãt delent pcc̄a. hoc aūt n̄ ē niſi ꝑ grãz. ergo grã opponit primis motib⁹ ⁊ ꝑ ꝯn̄s v̄tus. Ad qd̄ dōm. q̧ grã opponit ſʒ nō q̄cūqʒ. ſʒ grã intātū inualeſcēs: vt poſſit liberare a lege pcc̄i. ne. ſ. motus ſurgāt. aut ſi ſurgūt: ſtatim decidāt. ⁊ iō dicit apl̄s ad ro. Infelix ego hō qs me liberabit de corꝑe mortis huius. ⁊ poſt ſubdit: grã dei ꝑ ihm̄ xp̄m. ¶ Ad obiectū ãt dōm. q̧ lʒ grã nō ſit ī eodē ſubiecto prio. tn̄ effectus eius extendit vſqʒ ad ſubiectum primi motus. ſ. ſenſualitatem. reformata. n. rō per grãʒ aliqn̄ reformat ipſam ſenſualitatem.

Membrū nonū.

Nono querit an primi motus ſint eq̄les in eadē ꝑſona vel ī diuerſis. ⁊ vr̄ q̧ n̄ ſūt equales. quidā. n. ſūt ꝓniores ad īcōtinentiā q̄ȝ aliȷ̈. ⁊ ita ad primos motus incōtinētie nō ſunt equales ī illis. Similr̄ pt̄ dici de primis motibus gule. ¶ Cōtra originale pcēm equale ē in diuerſis. ergo ⁊ ipa pena originalis pcc̄i. ſ. fomes. ergo ⁊ ipe motus q ꝓcedit a radice huiuſmōi. ſʒ ille motus ē prim⁹ motus. ergo primi motus ſunt equales. Ad qd̄ dōm. q̧ primi motus ſunt equales q̄ȝtuʒ ē de radice. ſʒ n̄ ſūt equales q̄ȝtuʒ eſt ex ꝑte ſubiecti in q̄ eſt radix. Un̄ maior ꝓnitas dr̄ duob⁹ modis. vel rōe ipſius fomitis. vel rōne diſpōnis in ſubiecto.

Mēbrū decimū.

Decimo querit vtrū pena īfligat a deo ꝓ primis motib⁹. qd̄ vr̄ nullū pcēm eſt īpunitū. primus motus ē peccatuʒ. ergo non ē impunitū. ¶ Contra Hiero. ſuꝑ ezech. deus primos ⁊ ſecūdos ſtimulos cogitationum quos greci ꝓpateos vocant. ⁊ ſine quibus nullus hominū eē pōt. nō punit. ſed hi ſūt primi motus. ergo deus n̄ punit ꝓ primis motibus. ¶ Itē qn̄ cham peccauit videns nuditatē patris: nō ipe ſed filius eius recepit ſniam maledicti. ſʒ ꝑ cham ſignat primus motus. per chanaam delectatio in inferiori parte rōis. ergo deus nō punit primos motus ſʒ delectatiōes ſequētes ex illis. Ad qd̄ dōm. q̧ primus motus eſt pcēm. ⁊ punit tpaliter ſʒ nō eternaliter q̄ȝtum ē de ſe. ⁊ ideo dr̄ q̧ deus non punit. ipſi etiam primi motus in ſe ſūt pene. ſm̄ hoc quod dicit aug. q̧ omnis motus inordinatus pena eſt.

Mēbrū vndecimū.

Sequit de delectatiōe moroſa ⁊ querit an ſit peccatum. deinde an veniale vel mortale. Circa primū ſic duplex eſt delectatio. Una qua delectamur in deo. de hac nihil ad pn̄s. Et eſt delectatio ī creatura de qua querit an ſit peccatum. Qd̄ ſic probatur. Nam dicimus in confeſſione peccaui cogitatione. delectatione ⁊c̄. ergo delectatio eſt peccatū. ¶ Contra. non ē voluntariū. ergo nō ē peccatum. Reſpōdeo. Eſt delectatio naturalis. ⁊ eſt delectatio volūtaria. ⁊ ē delectatio vicioſa. Delectatio naturalis non ē laudabilis nec vituperabilis. ſicut cum delectat vnaqueqʒ vis anime in ſuo obiecto. vt ratio ī cognitiōe veri. viſus in coloribus maxime mediȷ̈s. auditus in ſonis mediocribus. ⁊ ſic de aliȷ̈s. Uolūtaria duplex. in rem licitam ⁊ illicitam. ſi in rem licitā: aut ē ordinata aut īordinata vt. ſ. velit delectari in quo debʒ. ⁊ q̄ȝtum debʒ. ⁊ ꝓut debet. primo modo peccatum ē ſed nō ſecūdo modo. ſʒ ſi in rem illicitā peccatuʒ eſt. ⁊ hec ē vicioſa ⁊ ex vicio fomite mouēte. Et diſtinguendū ē. Nam aut delectatio talis appellat illecebra ex qua ſurgit motus. motus ipſe primo mō non ē peccatū. imo paſſio vel pena originalis peccati ē. ſicut ⁊ primus motus. Sequit an delectatio inordinata in eo q̧ ē in illicituʒ ꝓtenſa ſit pcēʒ veniale vel mortale. Ad qd̄ rn̄det. qm̄ eſt delectatio moroſa: ⁊ iſta ē pcēm mortale. ⁊ eſt delectatio nō moroſa: ⁊ iſta pcēm veniale. Sʒ adhuc querit quanta mora requirit ad hoc q̧ ſit mortale peccatū. Et ad hoc notanduʒ q̧ dr̄ in. ij. ſent. vbi agit de ſenſualitate. Nā ſicut in tentatione hoīs primi tria ſunt. ſerpens: vir ⁊ mulier. ſic ſpūaliter ē in tentatione hoīs. Nā ſerpens ē ſenſualitas. Inferior pars rōis mulier. ſuperior vir. ſerpens intēdit decipere mulierē cibo illicito cum ſenſualitas illecebra voluptatis inferiorē partem ratōnis pulſat. Sola mulier comedit: qn̄ inferior pars rōnis ſine voluntate ꝑficiendi cō

ſentit delectationi. Uir comedit qñ ſupioꝛ ps rõ-
nis plenã volũtatẽ pficiẽdi apppõit. Cũ ergo in-
ſenſibili motu pcti illecebꝛa teneat veniale ⁊ leuiſ
ſimũ pcm̃ eſt. tũc vero mulier ſine viro guſtat cũ
ita delectatiõe cogitatõis tenet pcm̃. vt ñ facien-
dũ decernat. Si ergo pcm̃ nõ diu teneat in cogi
tatione delectatõis. ſꝫ ſtatim vt mulierẽ tetigit re-
cedit viri auctẽ. peccatuꝫ veniale ẽ. ſi vero in de-
lectatione teneat diu ⁊ ſi volũtas perficiẽdi deſit
ẽ moꝛtale. cũ vero vir. i. ſupioꝛ ps rõis illecebꝛe
ꝯſentit. hoc ẽ cuꝫ adeſt plena volũtas perficiẽdi.
moꝛtale ẽ ſemp ⁊ grauiſſimũ. Sed dubitat qd
ẽ ꝙ dicit diu tenet. aut illud intelligit de diuturni-
tate tentationis. aut de diuturnitate deliberatiõis
rõis ñ tpis. qꝛ quãtũcũqꝫ diu ẽ delectatio: dũmõ
ñ ꝑponat delectatõi q̃ ẽ in deo vel equat: nunq̃ ẽ
moꝛtale pcc̃m. nec d̃liberatõis: qꝛ q̃ntũcũqꝫ delibe
ratum ſit dũmõ ñ ſit ꝯſenſus: pcm̃ moꝛtale nõ ẽ.
¶ Rñdeo ſine pꝛeiudicio. illud itelligit de diutur
nitate deliberatõnis rõnis. cũ enim deliberat ra
tio illicitã eſſe delectationẽ. ⁊ poſt delectationem
conſentit. auerſa a delectatiõe que ẽ in deo ꝑ cõ-
temptũ illicite delectationi que ẽ in creatura ad-
heret. ⁊ ideo peccat moꝛtaliter. ¶ Ad illud vero
qd̃ obijcit. diſtinguẽdum ẽ. ꝙ eſt ꝯſenſus ad dele
ctanduꝫ. ⁊ ẽ ꝯſenſus ad opus. ſi opus ſit de gene
re venialis ſicut ẽ mendaciuꝫ iocoſum ⁊ ei ꝯſen-
tiat inq̃ntuꝫ tale. veniale pcm̃ eſt. ſi opus ſit moꝛ-
tale vt foꝛnicari ⁊ huiuſmodi moꝛtale ẽ. Conſen
ſus etiam eſt ad delectandũ ꝙ ſi delectatio venia
li actui referat veniale eſt. ſi moꝛtale diſtinguẽdũ:
quia aut conſenſus ille ẽ ſubditus non pꝛehabi-
ta deliberatione. ⁊ ille appellat ſurreptio: ⁊ pꝛo-
cedit ex coꝛruptiõe rõnis ⁊ eſt veniale. ⁊ tũc mu
lier comedit. ſ. inferioꝛ pars rõnis. ⁊ nondũ te-
net peccatum in delectatione. ſed ſtatiꝫ recedit cũ
a viro repꝛimit. Et eſt conſenſus ad delectanduꝫ
ex pꝛecedente deliberatione rõnis. ⁊ tũc diu te-
net peccatum in delectatione eſt moꝛtale. licꝫ de-
ſit voluntas plena perficiendi. Dubitat de hoc
quod dicit ſupꝛa. ꝙ cũ plena voluntas perficien
di adeſt. tunc vir qui eſt ſuperioꝛ pars rõnis co
medit. Naꝫ dicit Auguſt. ꝙ inferioꝛ pars omnia
inferioꝛa diſponit. ſuperioꝛ ad ſuperioꝛa ꝯtem-
planda reſpicit. plena ergo voluntas vt aliquod
peccatum ducatur in actum ad inferioꝛem partẽ
rõnis pertinet. ¶ Reſpondendum: ꝙ pꝛopꝛie lo
quendo vera eſt concluſio. dicit tamẽ impꝛopꝛie
rõnis ſuperioꝛis. eo ꝙ non cohibeat inferioꝛem
per legem nature que ſcripta eſt in ea ſm ꝙ ipſa
dicit imago dei in cognitione veri ⁊ amoꝛe bo-
ni. vel quia eadem eſt inferioꝛ ratio ⁊ ſupioꝛ ſm
rem. differens tamen ſm rõnem.

Queſtio. cxxvj. de ocio.

Equit de ocio
quod reſpicit opus. Dicitur
enim ocium quies vel ceſſa-
tio ab opere bono. Põt er-
go pꝛimo queri. ſi ẽ peccatũ.
Secũdo vtrũ ſit peccatũ ve-
niale tm̃. an aliqñ moꝛtale. Tertio ſi reſpiciat ali-
quod pꝛeceptuꝫ vel ꝓhibitionẽ. Quarto vtrum
equaliter ſit culpabile ociuꝫ in ſermone ⁊ opere.
Quinto cui opponit. Sexto vtrũ religioſi tene-
antur ad opus manuale.

Membꝛum pꝛimum.

Ad pꝛimũ ſic oſtendit ꝙ ſit peccatum.
dicit eniꝫ ſup illud. j. ad Thi. v. Simul
aũt ⁊ ocioſe. vbi arguit viduas d̃ pec
cato. ¶ Itẽ. xvij. ezech. hec fuit iniq̃tas
ſodome ſoꝛoꝛis tue. ſupbia abundantia panis ⁊
ocium. cũ ergo ociuꝫ ſit iniquitas. erit peccatuꝫ.
¶ Item math. xij. dicit ꝙ de omni ocioſo verbo
reddenda ẽ ratio. ſed non ẽ reddẽda ratio niſi de
peccato. ergo ipm̃ eſt peccatũ. ¶ Item leo papa.
terra carnis nr̃e niſi aſſiduis culturis fuerit excul
ta: ocio ſpinas ⁊ tribulos ꝓducit. ſed per ſpinas
⁊ tribulos d̃ſignant peccatoꝝ fructus. ergo oci-
um ẽ peccatũ. Contra. grego. ocium ſanctum
querit caritas veritatis. negociuꝫ iuſtum ſuſcipit
neceſſitatis veritatis. ergo ociũ nõ ẽ peccatũ ſm
ſe: dum quoddã ociũ ſit ſanctum. quoddaꝫ non.
¶ Itẽ in ocio nõ iners vacatio delectare debꝫ. ſꝫ
vel inquiſitio vel inuentio veritatis. ergo ocium
de ſe nõ ẽ malũ. ergo non ẽ peccatũ. ¶ Pꝛeterea
ma'he. xxiiij. duo in lecto vno. glo. in ocio. ergo
ociuꝫ ẽ indifferens. cũ quidam aſſumant quidaꝫ
relinquunt. Ad quod dõm. ꝙ ociũ multiplici-
ter dicit. dicit eniꝫ ociuꝫ ſm greg. qd̃ caret rõne
iuſte neceſſitatis vel intentione pie vtilitatis. ⁊ ſꝫ
hoc ociuꝫ non ẽ bonuꝫ ſed ẽ pcm̃ vel diſpoſitio
ad illud. Alio vero mõ dicitur ociuꝫ vacatio ab
his que ſunt ꝓpꝛie actiue vite. ſm ꝙ dicit. x. luce.
Martha ſolicita es ⁊c̃. Maria v̍o optimaꝫ ⁊c̃.
⁊ hoc ẽ ociuꝫ contẽplationis. ⁊ hoc mõ eſt bo-
num quãdo ſit iuſta de cã. Tertio vero modo in-
differens. ſm hoc ꝙ vacare ab his que ſũt acti-
ue poteſt fieri vel bono fine vl' cũ bono fine. Sic
ergo oſtendit ꝙ vno mõ eſt peccatum. ⁊ ſm hoc
accipiuntur auctoꝛitates que hec concludũt. due
vero ſequentes accipiuntur pꝛo ocio bono. vlti-
ma v̍o pꝛo indifferenti.

Membꝛuꝫ ſecunduꝫ.

Ecũdo querit. vtrũ ſit moꝛtale vel ve-
niale. Et vr̃ eẽ veniale. Uñ greg. qs ñ
inueniri põt qui quãlibet perfectus
ſit. de ocioſo tamen ſermone ñ peccet.

ſed pfectio nõ põt ſimul ſtare cũ pctõ mortali. ergo ocium nõ eſt peccatũ mortale: ergo veniale. ¶ Itẽ grego. ſi rõ de ocioſo ſmone exigit. penſandũ ẽ que pena iſtud multiloquiũ ſequit i quo ſupbie vbo peccat. in quo innuit cõpatio peccati venialis ad mortale i genere locutiõis. ergo vbũ ocioſũ ẽ veniale pctm. ⁊ ita ociũ ẽ veniale peccatũ. Cõtra. aug. de ciui. dei. Dyabolus ocioſo hoiez occupauit ⁊ poſſedit. ſz nullus venit i poſſeſſionẽ dyaboli niſi p mortale pctm. ergo ociũ ẽ mortale pctm. ¶ Itẽ bern. ad eugeniũ. Nuge in ore ſacerdotis ſũt blaſphemie. interdũ ſi incidãt ferende fortaſſis: referẽde nunq̃. pſecraſti os tuũ euãgelio talibus iam aperire illicitũ eſt. aſueſcere vo ſacrilegiũ eſt. cũ ergo blaſphemia ſit mortale pctm. erit ocioſitas huiuſmodi mortale peccatũ. Ad qd dõm. q ociũ ſm q dicit improba voluntas quieſcẽti ab opere iuſte neceſſitatis ⁊ pie vtilitatis. qñqz veniale pctm eſt. quãdoqz mortal e. veniale pctm eſt: cum ſit delectatio in aliquo qd eſt citra deũ. qd ẽ apparens delectabile. mortalis vero cũ ppõit aliqd cõmutabile bonũ incõmutabili. ¶ Scdõ hoc accipiunt auctes pred cte. illa enim prima auctas nõ loquit de oi ocio qd eſt ſermonis. ſed de illo q eſt in viro pfecto ex aliquo lubrico lingue. ¶ Secũda vero auctas dicit de ocio quod venit i ſermone. et hoc q homo ſm ſtatum nãe corrupte vix poteſt cuſtodire ſe a pctõ lingue. ſm illud. iij. Ja. Linguaz hominũ nullus domare põt. ⁊ eccl. xiiij. Beatus vir q nõ eſt lapſus ex ore. ⁊ iõ dicit in eccl. xxij. Quis dabit ori meo cuſtodiaz. ⁊ ſup labia mea ſignaculũ certũ. vt nõ cadã i ipſis. In quo notat veniale. ⁊ lingua mea non pdat me in quo notat mortale. Alie vero rõnes que ſunt ad oppoſitũ non arguũt q omne ociũ ſit mortale. ſz quoddam. ⁊ in quodã ſtatu pſone.

Membrum tertiuz.

Tertio querit vtrũ ociũ reſpiciat preceptũ vel phibitõnez. Et videt q reſpiciat preceptũ. dicit eniz. v. deutro. Sex diebus operaberis ſeptimꝰ dies ẽ ſabbati. i. requietõis. ociũ ergo cum ſit ceſſatio ab ope. reſpiciat hoc pceptũ. vt q ocioſus eſt tpe quo tenet opari peccet mortalr: nõ faciẽdo quod tenet facere. ¶ Qd aũt nõ recipiat pceptũ vel phibitionez videt per hoc. q ociũ inter venialia peccata ↄputat. veniale aũt pctm nõ reſpicit pceptuz vel phibitõz. ¶ Preterea. aplus cuz loquit d opere. nõ ppõnit ſub forma pcepti dicẽs. Denũciamus vobis qñ ſi qs nõ vult opari nõ mãducet. audiuimus eniz quoſdã ambulãtes in quiete inter vos. nihil opantes ſz curioſe agẽtes. ⁊ ppoſuit ſe in exẽpluz eis. Reſtat ergo q ociũ nõ reſpicit pceptuz vel phibitõem. Ad quod dõm. q ociũ put eſt veniale pctm non reſpicit preceptuz vel phibitõem. ſm autẽ q eſt mortale reſpicit ⁊ opponitur pcepto quod eſt de opere ⁊ pcepto quod eſt d ſabbato ſancto. eſt eniz ſabbatuz nõ ſanctuz quod eſt in ocioſis hominibꝰ. Unñ dicit in trenis. ſup illud. viderunt hoſtes ⁊ deriſerunt ſabbata eius. maligni ſpiritus vacationis noſtre ocia ad cogitatiões illicitas ptrahũt. ⁊ ſic deludunt: quod canonicis ⁊ monachis ⁊ oibus dei miniſtris valde cauẽdũ ẽ. ne nõ ſolũ ab interno radice ſabbata eorũ reprobent ſed ẽt ab hoſtibus irrideant. Si autẽ de vanis cogitatõibus noſtris ſabbata irrident: qd d illis putãdũ ẽ: q cũ deo vacare debent etiam flagitioſa cõmittere nõ formidant.

Membrum quartũ.

Quarto querit vtr equaliter ſit culpabile ociũ in ſermone ⁊ opere. ⁊ vr q ocium operis ſit magis culpabile. Si eniz opus melius ẽ q̃ verbũ: ergo ociũ operis ẽ magis culpabile q̃ ociũ ſermonis. ¶ Cõtra. dicit greg. quãto ſũt leuiora pcepta. tãto maius ſuppliciũ eſt his qui nõ obſeruant. ſed leuius preceptũ eſt de vtili ſmone q̃ de vtili precepto. ſicut ſermo leuior ẽ q̃ opus: ergo pena. ñ obſeruãtis maior: ergo traſgreſſio maior ergo magis culpabile ẽ ociũ ſermonis q̃ operis. Ad qd dõm. q ociũ ſermonis dicit dupliciter. vel cũ homo loquit inaniter. inanis aũt ſermo dicit qui nõ ſit p iuſta neceſſitate vel pro pia vtilitate. Aliquãdo vo dicit ociũ ſermonis cuz homo nõ loquit ⁊ loqui deberet. altera iſtarum cauſaꝝ. cũ ergo hõ abſtinet ab ope bono ociãdo. ⁊ abſtinet a ſermone bono ociãdo: quãtũ eſt ex pte eius a quo abſtinet paribus exiſtẽtibꝰ alijs circũſtantijs. magis eſt culpabile ociũ opis q̃ ſermonis. quãtũ aũt eſt ex ptẽ diſpoſitõis in abſtinente. maius eſt ociũ ſmonis q̃ operis. Quod aũt ociũ ſermonis tegat p bonã opatõnez. ⁊ ita pferat opatio locutõis: pz p hoc qd dicit beatus greg. ſup illud Job. Manũ meã ponã ⁊c. Manuz ſuper os ponere: eſt virtute boni opis culpas tegere incaute locutõis. q autẽ maior culpa eſt in locutõe q̃ in opatione. pz per hoc: q plus i ptãte nrã eſt ſermo q̃ opus. vtroqz aũt mõ cõtingit peccare p ociũ. ſicut habet ſup illud Judicũ. cũ pugnaſſent ↄ madianitas. inanis eſt omnis actus ⁊ ſermo. i quo nõ ẽ intrinſecus aliquid p deo vel dei mandato.

Membrum quintuz.

Quinto q̃rit cui opponit ociũ. Et primo q̃rit vtr opponat caritati. Scdõ vtr opponat fortitudini. Qd aũt opponat caritati vr p hoc qd dic. b. greg. Caritas oci-

oſa nõ eſt.aut.n.pficit aut dficit.ergo caritati op ponit ociũ.¶ Jtẽ criſoſt. Magnũ ẽ amor.et ipo igne vehemẽtius et ad ipm reducit celũ.et nulla ẽ phibitio q̃ eius impetũ detinere poſſit.ergo cari tas non ſimul ſtat cũ ocio. Cõtra.greg.i moral. Quis nõ inueniri poteſt.qui,q̃ztũlibz pfectus ſit de ocioſo ſermone tñ ñ peccet.Jn multis.n.offẽ dimus oẽs Jacobo teſtãte.ergo ociũ põt ſimul ſtare cum caritate. Ad qð dõm.qp auctoritas greg.intelligit ſi nõ ẽ ocioſa.i.moroſa;i ocio.qr et ſi hñs caritatẽ aliqñ cadat i ociũ.tñ caritate cito excitat.Si vo fieret vis i hoc vbo ocioſũ.ſimplr dðz eſſz qp caritas ñ eſſz ocioſa vl' ẽt plena ocio. vba.n.huiuſmodi i pulchritudinẽ ſonãt.Ad illð vo qð dicit criſo.dðz ẽ.qp ſicut ignis ex gutta aq̃ nõ extinguitur quo ad aliquẽ effectuz.ſic accidit caritati que igni ꝯ patur qp non extinguit p ociũ. ſm qp eſt veniale peccatuz.ſz aliqñ feruẽtior red/ ditur poſt ociũ.vñ eius impetus ñ detinet. De inde vr qp oppõat fortitudini.qð vr per hoc qð dicit aug.i li.de ꝯflictu viciorum et virtutũ.Dicit.n. qp ꝯ vtutis exercitiũ ẽ torpor ſiue ignauia.qd ñt aliud ẽ ignauia q̃z ociũ.¶ Jtẽ fortitudo vtutis ẽ. et eſt media inter ociũ et pcipitatõz.mediũ autez opponit extremis.¶ Jtem iſið.in li.de ſũmo bo. dicit qp accidie oppõit fortitudo.ſub accidia vo vr ꝯtineri ociũ.ergo ocium opponit fortitudini. ¶ Cõtra timor malus opponit fortitudini.plura aũt nõ opponunt eidẽ ſm vnũ gen⁹ oppoſitõis. cũ ergo oppoſitio vicij et vtutis ſit ſm ꝯrietatez. nõ opponet fortitudo ocio ꝯrie nec alio gnẽ op poſitõis:et ita nõ opponet.¶ Ad qð dõm qp for titudo et timor malus p ſe et primo opponunt ſz modum virtutis et vicij.ſunt enim circa eaſdem paſſiones. Quod autem ocium dicitur opponi fortitudini hoc eſt ratione concomitantis fortitu dinem.nec eſt dicendũ qp ocioſitas idẽ ſit oio qð torpor vel accidia.

Membrum ſextũ.

Occaſione predicte queſtiõis d ocio ſi ue ocioſitate querit.vtrum religioſi te neantur ad opus manuale? Qð videt per ſimile.ſic enim ab illa lege qua di ctum ẽ.in.iij.geñ.cũ dolore paries.nulla mulier eſt excepta preter beatam virginẽ.que nõ ꝯcepit de viro ſed de ſpirituſancto. Similiter ab illa lege in ſudore vultus tui veſceris etc.nullus dz excipi ergo oẽs tenent laborare.¶ Jtem act.xx.ſup illð ad ea que neceſſe erãt mihi.glo.exẽplũ opandi ẽ epiſcopis quo diſcernũt a lupis.ergo ſi nõ labo rant nõ diſcernunt a lupis.per lupos autẽ ſignã tur peccatores.ergo peccant ſi nõ laborãt.¶ Jtẽ ij.ad Theſſa.vlti.Audiuimus quoſdã inter nos ambulare nequicie.nihil opantes ſz curioſe agẽ tes.Jhis aũt que huiuſmodi ſunt precipim⁹ et ob ſecramus in dño ihu xpo.vt cum ſilentio laborã tes panem ſuum manducent.ergo doctrina apo ſtolica tenentur opari manualiter. Quidã vero intelligi volunt de opibus ſpũalibus qð non vr. tum per exemplũ ipſius apli.tum per verba etiã ipſius pcepti. Contra.dicitur in euangelio.di gnus ẽ operarius mercede ſua.ſup quo dicitur. appet nõ eẽ iuſſa ſz pmiſſa.¶ Jtẽ ꝯtẽplatiua vita potior ẽ actiua.religioſi tenẽt ad ꝯtẽplatiuã.ergo p actu ꝯtẽplatiue dimittẽ tenent ea q̃ ſunt actiue. ſed opari manualiter ptinet ad actiuã.ergo dimit tendũ eſt a religioſis pro actu contemplatiue.nõ ergo tenentur.¶ Jtem dominus dicit in euange lio illi qui volebat ſepelire patrem ſuũ.ſine mor tuos ſepelire etc.tu autem annũcia regnũ dei.er go minus bonũ dimittenduz eſt p maiori bono. ſed maius bonuz eſt oratio q̃p manuũ operatio. ergo a religioſis dimittendum eſt manuz opatio p oratione et huiuſmodi actibus ſpũalib⁹.ergo non tenẽtur. Ad qð dicendũ.qp religioſi qdaz ſunt.in quorum regula exprimit d labore manuali. Quidam ſunt in quorum regula nõ exprimit qp te nentur.vbi aũt exprimit qp teneant:d illis planũ eſt.Ubi aũt nõ exprimit qp teneant:generalr põt eſſe qp teneant in certis caſibus.Si.n.religioſi ſũt quibus ꝯmittit offm̃ predicatiõis.ne grauẽt au ditores i adminiſtratõe rerum ſuarum maxie tali gra uamine.qp faciat eos reſilire ab auditu pdicatõis ſiue a doctrina fidei.nihil debent ab eis accipere ſed proprijs manibus laborare vel mendicare. De hac cauſa dicit aug.in li.de verbis euãgelij. Alia ratio ẽ.vt alios qui pni ſunt ad ociũ ad la borem excitent.Uñ aug.d ope monachorum. Uti nam iſti qui vacare volunt manibus vacarent et linguis ne multos ad imitatõem ocij inuitarent. Tertia rõ eſt ad vitandũ ſcandalũ hoium iſirmo rum.poſſent eniz aliqui dicere iſti intrauerunt re ligionẽ ne manib⁹ laborẽt.et ſic ſuauius viuerẽt. ſimpliciter tñ non tenent nec vniuerſalr:qr debẽt vacari opi meliori cui p xpo ſe dðicauerũt.¶ Ad obiecta ðt rñdendũ.qp illð qð dr i.iij.geñ.Jn ſu dore vult⁹ tui etc.nõ itelligit tñ d labore manuũ ſz de quocũqz ope laborioſo.a qb⁹ nõ abſoluũt religioſi:qp ſi qs eſſz ita ꝯtẽplatiu⁹.qp ñ ad actõz laborioſam deſcenderet:nihilomin⁹ illa lex q̃ dr in.iij.geñ.ad ſtatũ hois refert.ſi.n.ipſe nõ labo raret:alius tñ p ipſo laboraret.i penã.n.hois da tum eſt illud.¶ Ad ſcðz dõm.qp illud qð dicitur act.xx.Si intelligat de ope manuali:ad caſuz il lum refert.ne ipſi rapiant bona ſubditorum et ꝯſũ mãt.illi.n.per lupos rapaces intelligũtur.d qb⁹ ibi ſit ſermo:et loquit ibi de platis nõ de religio ſis.¶ Ad tertiũ vo dðz.qp illud qð dr ad theſſ.in telligit qp apl's pcipit operari ad tollendam ocio ſitatem et ſcandalũ ipſorum infirmorum laboramus. q de facili poſſent ſcandalizari.¶ Ad illud vero

qđ dꝛ in euangelio. ꝙ dignus ē operarius mercede ſua intelligendum ꝙ hoc refert ad acceptionem ſumptuū nō ad opus quoꝝ ſumptuuꝫ ē acceptatio in pꝛomiſſione ñ in pceptōe. ¶ Ad vltimum dōꝫ ꝙ lꝫ religioſi teneant aliqñ vacare cōtēplationi qui eſt actus melioꝛ nihilominus tenētur ꝯdeſcendere actioni pp ſuam neceſſitateꝫ vel alioꝛū vtilitatem. ſꝫ actio multiplex ē. non. n. ſolū eſt actio in opere manuali.

Queſtio. cxxvij. de pctō moꝛtali.

COmpleto tractatu de veniali pctō q̄ztū ad q̄dā manifeſtioꝛa. ſunt. n. quedam alia q̄ ñ pticipāt cōe cuꝫ moꝛtalib⁹. ſicut ē ō gula. que aliqñ ē venialis aliqñ moꝛtalꝭ Conſequēter dōm ē de moꝛtali. Pꝛio aūt ꝯſiderandū ē de moꝛtali in genere deinde ō ſpeciebus eius foꝛmalibus ꝛ mālibus. Pꝛio aūt q̄rit. q̄re dicat moꝛtale. Scōo de dña vel ꝯuenientia eius ad criminale. Tertio ō ꝯpatōe venialis ad moꝛtale. vtrū ſit ibi aliq̄ ꝓpoꝛtio. Quarto vtrū moꝛtale recipiat magis ꝛ minus. Quinto de effectu moꝛtalis pcti ſm diuerſum ſtatum pſone. Sexto vtrum diuturnitas peccati inducat moꝛtale. Septimo de pena moꝛtalis peccati.

Membꝛum pꝛimum.

Ad pꝛimum ſic moꝛtale dꝛ qđ ē dignuꝫ moꝛte. vel qđ moꝛteꝫ inducit. Poteſt ergo queri de qua moꝛte intelligit. Eſt enim multiplex vita. nature. gratie ꝛ gloꝛie. ꝛ totiens dicitur moꝛs. a qua ergo moꝛte dicitur moꝛtale. Nam ſi dicitur moꝛtale a moꝛte nature. ſm hoc nullum dicetur moꝛtale: niſi ad qđ conſequeretur ex obito moꝛs nature. ꝛ illud tm̄ videtur oꝛiginale. ergo oꝛiginale tm̄ eſt moꝛtale. pōt ꝛ queri. ſi oꝛiginali debet moꝛs nāe. q̄re nō ſilr ipſi actuali moꝛtali: cū in vtroqꝫ ſit inobedientia. ¶ Si vero dicatur moꝛtale a moꝛte gehenne hoc non videt cōiter. pōt. n. aliquod pctꝫ eſſe moꝛtale qđ poſtea per pniam delet. ꝛ ſic nō dicetur moꝛtale. qꝛ ſequatur moꝛs gehēne. ergo conditionaliter dicetur moꝛtale. ſ. ſi nō ſequatur pena finalis. qđ cū nō ſit eo ꝙ moꝛtale dicitur in ſuo genere. non dicetur moꝛtale a moꝛte gehenne. ¶ Preterea. nec moꝛs gehēne vr̄ dici moꝛs. in illa. n. viuit homo ſentit ꝛ intelligit. hec oīa atteſtant vite. ſi ergo non recte dicitur moꝛs cuꝫ ſit ibi vita ppetua. ppetua aūt vita nō ē ꝯpoſſibilis cū moꝛte. nec recte dicetur moꝛtale ab illa moꝛte. ¶ Si vero dicat a moꝛte culpe. nec hoc videtur dici. dꝛie. n. oppoſite reſpectu ꝯſimiliū debēt accipi. ſi ergo veniale nō reſpiciat niſi oppoſitū pene eterne. moꝛtale non dicetur niſi reſpectu pene eterne. ¶ Preterea cū moꝛs dicat ſepatio a pꝛincipio vite. pp qđ magis dꝛ ſepatio a pꝛicipio vite p vnum peccatum q̄ꝫ p aliud? vr̄. n. ꝙ tm̄ debet dici moꝛs quando fit ſepatio a fide. dicitur. n. ad Ro. Juſtus ex fide viuit. ſi ergo fides ē vita aīe. tūc tm̄ dicet eē moꝛtale: cū priuat fides. Ad qđ dōꝫ. ꝙ moꝛtale pctꝫ dicit reſpectu duplicis moꝛtis. reſpectu moꝛtis culpe ꝛ reſpectu moꝛtis gehenne. ſed reſpectu illius cā ē ſimul cuꝫ cauſato. reſpectu actus cauſa ē pꝛioꝛ cauſato. Cuꝫ autē dꝛ peccatuꝫ moꝛtale reſpectu moꝛtis gehēne. intelligitur ꝙ quātum de ſe eſt cauſa eſt. vñ niſi ōſtruat ipſum peccatum. talis pena conſequitur. Reſpectu aūt moꝛtis culpe eſt cauſa coniuncta. cum. n. peccat aliquis huiuſmodi peccato. anima ſepat a deo: vel pꝛius ſepata elongatur. Unde ſic intelligitur vno modo illud. Jn quacūqꝫ die comederis moꝛte moꝛieris. quocūqꝫ. n. die comedit hō per delectatōeꝫ que ē ꝯ deū. moꝛte culpe moꝛit. ¶ Ad obiecta aūt dōm. pꝛio ad id qđ dꝛ. ꝙ pctō oꝛiginali moꝛs debetur nature. vtrū ſilr actuali. Rñdenduꝫ ē. ꝙ obligatio moꝛtis ſeqꝛ ex vtraqꝫ nō dico cuiuſcūqꝫ actualis. ſꝫ illius actualis qđ fuit pꝛimoꝝ pentū. Ade. n. in quo fuit tota nā humana poſita fuit illa lex. Jn quacunqꝫ die come. ꝛc. Et rōne eius obligata fuit poſteritas: non tm̄ ad moꝛtē culpe. ſꝫ ēt ad moꝛtē gehēne. Unde auguſt. in. xiiij. de ciui. dei. cum queritur. quā moꝛteꝫ deus pꝛimis hoīb⁹ fuerit ꝯminatus ſi ab eo mādatum tranſgrederentur acceptū. vtrum anime: an coꝛpis: an totius hoīs: an illaꝫ que appellatur ſecūda? Rñdendū eſt. ꝙ oēs. ꝛ poſt ſequit. non tm̄ pꝛime moꝛtis ptē pꝛioꝛeꝫ vbi aīa priuat deo. nec tm̄ poſterioꝛē vbi coꝛpus priuat aīa. nec ſolum ipſam totā pꝛimā niſi aīa a deo ꝛ a coꝛpe ſepata punitur: ſed quicquid moꝛtis eſt vſqꝫ ad nouiſſimam que ſcōa dꝛ. quā ē nulla poſterioꝛ ꝯnumeratio illa ꝯplexa ē. nō negatur tm̄ quin alij actuali moꝛtali ſi pmaneret deberet moꝛs. ¶ Ad ſcōm vō qđ obijcit ō moꝛte gehēne. dōm ē. ꝙ moꝛtali peccato ſi pmaneat debet pena gehēne. ablata. n. cā non ē mīꝝ ſi non ſequatur effectus. ¶ Ad illđ vō ꝙ obijcitur ꝙ moꝛs gehēne ñ recte dꝛ moꝛs pp vite ppetuitatē. dicēdū ꝙ non dꝛ moꝛs oppoſita vite nature. ſed oppoſita vite gloꝛie. Nec eſſꝫ moꝛs ppetua gehēne: niſi eēt vita nature ppetua. Unde aug. in li. de ciui. dei. Jn dānatōe nouiſſima q̄uis homo ſentire ñ deſinat tm̄ qꝛ ſenſus ipe nec volūtate ſuauis nec quiete ſalubꝛis ſꝫ doloꝛe penalis ē. nō imerito moꝛs ē potius appellata q̄ vita. ¶ Ad vltimū vō dōm videlicet quod obijcitur ō moꝛte culpe. ꝙ lꝫ moꝛs culpe ſequatur ex illo pctō qđ dꝛ moꝛtale. qꝛ ibi auertit ſe homo a

deo propriiſſime tñ dr̃ infidelitas peccatum mortale. qꝛ auffert omne qđ vita eſt ſpiritualis. ſm ꝙ dr̃. iuſtus ex fide viuit. Alia vo peccata cum quibus ſaluatur fides informis. ⁊ ſi vitã grẽ gratũfacientis auferũt. nõ tñ totũ qđ eſt grẽ.

Membrũ ſecunduꝫ.

SEcundo querit de differentia eius vel cõuenientia ad criminale. Et videtur ꝙ cõuertantur. Unde hiero. criminis appellatio late pꝫ ꝯplectẽs omne peccatum qđ de voluntate ꝓcedit. ſꝫ tale ẽ peccatum mortale. ergo criminale ⁊ mortale cõuertuntur. ¶ Iteꝫ ſup illud. xxxi. Job. hoc. n. nephas ẽ. gl. pcĩm polluit. crimẽ extiguit. ſꝫ hoc fac̃ pcĩm mortale ergo pcĩm mortale ⁊ crimen ꝯuertũt. ¶ Iteꝫ hugo de ſanc. vic. criminalia dicuntur qui vel leſionem inducunt vel turpitudinem ingerũt in quibus deus vel ꝓximus multum offẽditur. vel ipſe qui facit maculatur. ſed hec ratio ꝯuenit mortalibus peccatis. ergo mortalia ⁊ criminalia ꝯuertuntur. Cõtra. aug. ſup Jo. Crimen eſt peccatum graue ⁊ accuſatõe ⁊ dãnatione digniſſimũ. ſed non oẽ peccatum mortale ẽ tale: ergo peccatum mortale ⁊ crimẽ nõ ꝯuertuntur. ¶ Item dic̃ in epl̃a ad thimo. oꝫ epm̃ eẽ ſine crimine ñ ait ſine peccato. ſm hoc. n. nullus vel pauci ordinarẽtur. ergo non ꝯuertuntur. Ad qđ dđꝫ. ꝙ crimẽ accipitur dupl̃r. cõiter ⁊ ꝓprie. Cõiter accipiẽdo ꝯuertunt̃ crimẽ ⁊ mortale pcĩm. Uñ iſid. vn̄ ꝓ altero accipit dicẽs. multi a crĩe corruũt in crimen. q diſtinguere ſua facta minora ꝯtẽnunt. qui dei cognitõem hñtes timorẽ eius negligũt. ⁊ ꝑmitti de eiſdeꝫ experimẽto minoꝝ pctoꝝ. maiora ꝯmittunt̃ peccata vt durius feriatur. Si vero accipiatur ꝓprie crimen. ſm rõnem predictam oẽ crimẽ ẽ peccatum mortale. ſꝫ nõ ꝯuertitur. ⁊ ſm hoc ſupradicte auctoritates ſunt intelligende.

Mẽbrum tertium.

TErtio queritur de ꝯpatõe venialis ad mortale. vtrũ ſit ibi aliq̃ ꝓportio. ⁊ vr̃ ꝙ ñ. Infiniti. n. ad finitũ nulla ẽ ꝓportio. ſꝫ pena eterna ẽ ĩfinita: pena tp̃alis eſt finita: ergo nulla ẽ ꝓportio. ſed ſicut ſe hꝫ pẽa ad penam: ita ſe habet culpa ad culpam. ratione cuius eſt reatus pene. ergo peccati mortalis ⁊ venialis nulla eſt proportio. ¶ Preterea peccatum veniale eſt delectatio inordinata ſub deo: peccatũ vero mortale eſt ſupra deum vel cõtra. Si ergo ſũmi boni qđ deus eſt. nulla eſt ꝓportio ad bonũ creatum. ergo nec peccati mortalis. vbi aliquid ꝑponit̃ deo vel ꝑificat̃. nulla ẽ ꝓportio ad veniale. qđ ꝯmẽſurat̃ alieni bono mutabili ⁊ ita bono creato. Cõtra q̃libet delectatio in mortali pctõ ẽ finita. finiti vo ad finitũ põt eẽ ꝓportio. ſi in eodem genere accipiantur ergo ꝓportio põt eẽ venialis peccati ad mortale. ¶ Iteꝫ acerbitas pene q̃ debetur mortali pctõ finita ẽ in magnitudine. pena aũt venialis pcĩ in acerbitate põt creſcẽ vt aliquã habeat ꝓportõem ad penã mortalis pcĩ in acerbitate. ergo aliqua ꝓportio põt eſſe venialis pcĩ ad mortale. Ad qđ dđm. ꝙ eſt loqui d quãtitate delectationis in vtroqꝫ peccato. ⁊ ſm hoc põt eẽ ꝓportio pcĩ ad pcĩm ex pte delectationis. ẽ iteꝝ loqui de deformitate: ⁊ ſm hoc nõ eſt ꝓportio. deformitas. n. mẽſurat̃ reſpectu boni ſiue ꝯmutabilis ſiue eius i quẽ peccat̃. delectatio vo ſꝫ actũ ipi⁹ peccantis ⁊ pp hoc pena đbet̃ mortali pctõ. ex vna parte finita magnitudĩe: ex alia pte infinita directõe: vẽiale ẽt peccatũ lꝫ quãtum ẽ de ſe nõ habeat reatum niſi pene tp̃alis. ex adiũctõe tñ mortalis põt habere penã eternam. cũ. n. eius deformitas ẽ ſine fine: deformitati autẽ ſine fine rñdet pena ſine fine. ſm hoc ſoluunt̃ rõnes ſupradicte. ille. n. que oñdunt improportõabilitatẽ ex pte deformitatis ſm ſuum genus accipiuntur vel rõne eius in queꝫ peccat̃. alie vo ſumunt̃ ſm menſuram delectationis ex parte delectantis.

Membrum quartũ.

QUarto queritur. vtruꝫ mortale recipiat magis ⁊ minus? ꝙ non vr̃. Mors enim nature ſm ꝙ eſt ſeparatio anime a corpe i termino ẽ. nec recipit magis ⁊ minus. ergo a ſimili mors ſm ꝙ eſt ſepatio aĩe a deo qui eſt vita eius. nõ recipit magis ⁊ min⁹. ſed ab hac morte dicitur mortale peccatuꝫ. ergo mortale non dr̃ ſm magis ⁊ min⁹. ¶ Cõtra. adulterium dr̃ maius peccatuꝫ q̃ꝫ fornicatio. ⁊ homicidium q̃ꝫ adulteriũ. ⁊ vnũqđqꝫ ẽ mortale. ergo vnũ eſt excedens aliud in quãtitate mortalis: ergo mortale dr̃ ſm magis ⁊ minus. Ad qđ dđm ꝙ aliud eſt dicere maius peccatũ mortale ⁊ minus: ⁊ aliud ẽ dicere magis ⁊ minus mortale. cũ eiꝫ dr̃ maius ⁊ minus ad quãtitateꝫ pcĩ refert̃ in gnẽ peccati. ⁊ maior ẽt acerbitas pene reſpõdet ſm mẽſurã libidinis. cũ aũt dr̃ magis ⁊ min⁹ mortale. ad ipſam ſepationẽ a deo qui ẽ vita refertur ⁊ inquãtũ ei pena eterna reſpondet. ſicut ergo ẽ i eternitate pene nõ ẽ magis ⁊ min⁹: ſic nec i ſepatione ẽ magis vl̃ minus. Uel põt dici ꝙ mortale peccatũ in eo ꝙ mortale reſpicit mortẽ gehẽne. i morte vo gehẽne aliqđ ẽ quod dicitur ſꝫ magis ⁊ minus. vt magis dr̃ puniri iſte q̃ꝫ ille. ⁊ aliqđ nõ dicitur magis ⁊ minus. qꝛ vtrũqꝫ eternaliter dicet̃. ergo pcĩm mortale quo ad aliqđ magis ⁊ minus: quo ad aliquid nõ dicet̃ ſm magis ⁊ minus. ⁊ ꝑ hec pñt ſolui obiecta.

Membrum quintuꝫ.

Quinto querit de effectu mortalis peccati ſcḋm ſtatū pſone. querit ergo ſi peccati mortalis effectus eſt ſeparare a deo ſiue ſubtractio gratie quocūqꝫ tēpore inſit. ſit ergo ita ꝙ aliquis pctoꝛ iteret idē genus peccati mortalis. illud peccatū iteratū mortale efficit aliquid. ſed effectus ē ſepatio a deo vl' gratie ſubtractio. ergo ſeparat a deo vl' ſubtrahit gratiā. ¶ Cōtra. iā ſepatus fuit a deo p pcedēs mortale. ſepatus vero ſeparari nō pōt. Similiter ab eo qui nō habuit gratiā nō potuit ſubtrahi gratia. ergo pctm ſcḋo loco ꝯtingēs nō efficit illud qḋ primū faciebat. ergo nō omne peccatuꝫ mortale ſeparat a deo vel ſubtrahit gratiā. quis ergo effectus ē cōmunis omnis peccati mortalis inqꝫtum ē mortale? ¶ Ad qḋ rñdendū ꝙ effectus ōis peccati mortalis ē corrūpe bonū naturale ſubiecto. ⁊ i illo effectu nō differt peccatū. ſiue primo adueniat ſiue ſcḋo ſiue tertio. Itez ē alius effectus q dicit ſepatio. ⁊ ille effectus dupliciter accipit. aliqñ eiꝫ accipit ꝓ elōgatōe cū eiꝫ dicit yſa. lix. peccata veſtra diuiſerūt inter vos ⁊ deū. diuiſio accipit ibi ꝯmuniter ad primā ſepationem a deo ⁊ ad elōgationē. Añ ſepatio nō dicit tm̄ ꝯiūctoꝝ: ſꝫ elōgatio iā ſepatoꝝ. ſepare eiꝫ ē ſeorſū ſe parare. q vō iniuſticia ⁊c. peccat mortaliter ſeorſuꝫ a deo ſeparat. cū iterū peccat mortaliter ſepat. hoc ē. elōgat. Añ alicubi i ſcriptura iuenit ꝙ peccatū elongat hoīem a deo. ſcḋm ꝙ dicit longe a peccatoribus ſalus. ⁊. ij. hiere. Elōgauerūt a me ⁊ ambulauerūt poſt vanitatē.

Membrum ſextum.

Sexto querit vtrū diuturnitas peccati inducat mortale. qḋ videt per hoc quod dicit Auguſtinus in li. de igne purgatorio. vbi enumerat pcta mortalia. dicit enim ꝙ iracūdia ſi longo tpe teneat. ⁊ ebrietas ſi aſſidue ſit: i eoꝝ numero cōputat. cum ergo iracūdia vl' ebrietas ñ vniuerſaliter ſit mortale peccatū. Nā ſi eſſet. nō oporteret addere illaꝫ cōditionē de diuturnitate vel de lōgitudine tēporis aut aſſiduitate: ergo diuturnitas inducit vl' efficit. ¶ Cōtra. albedo magis ⁊ minꝰ indurās nō diuerſificat ſpeciē. ſimiliter ē i alijs accidētibus. ergo diuturnitas peccatū nō inducit vel efficit mortale. Ad qḋ dicēdum ꝙ diuturnitas ⁊ aſſiduitas rōne ſui nō iducit peccatum mortale. ſꝫ rōne eius ꝙ rō cū habet ſufficiēter tps deliberationis tenet reprimere motus veniales ne pcedat regimen peccati ſiue dñium. ⁊ ideo dicit aug. Quicūqꝫ aliqḋ de iſtis i ſe dñare cognouerit. niſi digne emēdauerit. ⁊ ſi habuerit ſpaciū longo tpe pñiaꝫ nō egerit. ⁊ a peccatis ipis ñ abſtinuerit: illo trāſitorio igne de q̄ apłus ait purgari ñ poterit. ſꝫ eterna illū flāma ſine remedio cruciabit. cū ergo dicitur iracundia ſi lōgo tpe ⁊c. nō ꝓ diuturnitate cōputat mortale peccatū. ſꝫ per manifeſtū dat intelligi occultū. ſ. ipē ꝯtemptus rationis. qui eſt in ira ⁊ i iracūdia. ⁊ eodē modo itelligēdū ē i ꝯſimilibus ⁊ ideo dicit apłus. iiij. ad ephe. Sol non occidat ſup iracūdiam veſtram.

Membruꝫ ſeptimū.

Septimo querit de pena mortalis peccati. cum enim actio mortalis peccati ſit tēporalis: quātitas aūt pene debeat reſpondere quantitati culpe. non debetur pena eterna ꝓ actiōe tpali. ego pro actōe peccati mortał ñ cōſequit iuſte pena eterna. Si forte dicat ꝙ nō ꝓ actione tpali, inquātū ē tpalis debet pena eterna: ſꝫ rōne macule que remanet ſine fine itelligat p impoſſibile ꝙ aliquis ppetraret aliquē actū mortalē. ⁊ nō cointelligat macula in anima. nunquid ꝓ illo actu puniēdus ē tpaliter: ſed hoc idem genus pene deberet actioni peccati mortalis ⁊ actioni peccati venialis qḋ nō eſt poſſibile. ¶ Preterea. exñte actione mortali ſi nō ꝯſequet macula. nūquid pene meritū deberet macule aut ipi actioni mortali. ꝙ ſi debet ipi actioni. eo ꝙ ſꝫ actionem eſt meritū vel demeritum. ſcḋm hoc redit queſtio ſupradicta. quō pro actione temporali punit aliquis eternalit? Si vero diceret ꝙ qr ipſe homo peccauit i ſuo eterno: ideo deus punit eū in ſuo eterno. hoc qualiter intelligēduꝫ eſt. cū poſſit cōtingere ꝙ ſemel peccauerit homo mortaliter ⁊ tm̄ eternaliter puniat. ¶ Sed diceret aliquis ꝙ ille qui in peccato morit in infinitū peccaſſꝫ ſi i infinitū vixiſſet. ſed hoc qualiter verū ē. pōt eīm cōtingere ꝙ aliquis peccet ſemel mortaliter. nec decetero habeat volūtateꝫ peccādi in illo genere peccati. ⁊ tamen eſt in illo peccato. non ergo in infinitum peccaſſet ſi in infinitū vixiſſet illo genere peccati. videt ergo ꝙ nō debeat pena eterna peccato tpali. Ad qḋ dicēdum ꝙ circūſtantia tpis nō facit vt peccatū eternaliter puniat. ſꝫ circūſtātia illius in quē peccat: qui cū ſit eternus ꝯplētibus mādata ꝓmittit bona eterna. trāſgreſſoribus vō cōminat penas eternas vt qui i ſuo eterno iudicē offēderit: i eius eterno eternalr. cruciet. ¶ Ad illud vero qḋ obijcit. vtrū poſſit eſſe actio mortalis ſine macula? Dicendū eſt ꝙ nō. vtriqꝫ tm̄ debet pena eterna. ⁊ licet ipā actio tranſeat, tm̄ volūtas habitualis ꝑmanēdi in peccato manet. ⁊ ideo dicit be. grego. qui eternaliter peccato frui volunt eternā penā iuenıūt. ⁊ quoꝝ volūtas non habuit finem peccādi. nō habebūt finē torquēdi. Et ſi dicat de aliquo q peccauit peccato fornicationis ⁊ non vult vlterius peccare illo peccatō ꝙ nō peccat in ſuo eterno. dicēdū eſt ꝙ i hoc peccat in ſuo eterno: ꝙ nō vult penitere de illo. ⁊ ita rōe fornicatōis cū i prima obet ei pēa eterna.

Dicto de peccato in generali ſequit de ſpẽbus eius. Eſt aũt vna diuiſio ſpecierũ. aliud delictũ. aliud ꝯmiſſuz. Delictũ eniz ẽ in nõ faciẽdo ꝙ debet facere. ꝯmiſſuz vero eſt i faciẽdo ꝙ tenet nõ facere. que differẽtia notatur ſup illõ ps. Delictũ meũ cognitũ tibi feci. ⁊ iniuſticiã meã nõ abſcõdi. glo. delictũ ꝙ dimiſi facienda iniuſticiã ꝙ nõ faciẽda feci. Unde iniuſticia accipit ibi pro ꝯmiſſo. Poteſt ergo queri de delicto ⁊ deinde de ꝯmiſſo. De delicto aũt prĩo dicẽduz ẽ in genere. deinde in ſpecie. Querit ergo primo. quare dicat delictũ. Scõo vtrũ delictum opponat ꝯmiſſo. Tertio vtrũ maius peccatũ ſit delictuz q̃ȝ ꝯmiſſum. Quarto vtrum delictum ſit ſimul cum cõmiſſo. Quinto vtrũ omne delictuz ⁊ oẽ ꝯmiſſuz reducat ad vnã cãz ꝯmunẽ.

Membrum primuz.

Ad primũ ſic. delictũ dicit quaſi derelictuz ſic eniz exponit aug. ſed derelictõ nõ videt diſtiguere iter peccata mortalia. In vno quoqz eiz peccato mortali ẽ dei derelictio. ergo ñ ꝯueniẽt ponetur vna ſpecies mortalis peccati. ¶ Itẽ aug. i li. de natura boni. peccatũ nõ eſt appetitio rex malax ſz deſertio rerum meliox. deſertio aũt quid ẽ niſi derelictio. ergo omne peccatũ mortale de quo loquit ibi eſt delictũ. Ad qđ dicendũ ꝙ delictũ eo dicit derelictũ: qꝛ derelinquit illud qđ faciẽduz eſt. nõ qꝛ derelinquit deus. ſic eniz large accipet delictũ ⁊ nõ ꝓprie. ẜm ꝙ diuidit ꝯtra ꝯmiſſum. hoc aũt modo accipit in illa ratione peccati. Peccatũ non eſt appetitio ⁊c̃. ⁊ dicit ꝙ peccatũ non eſt appetitio rex malax. qꝛ res accipit ibi ꝓ natura. nulla aũt natura mala eſt. ſed deſertio dicit reruz meliorx. qꝛ homo peccãdo mortaliter dẽſerit deũ deſerit etiã bona ſpũalia adherẽdo tranſitorijs. Nec eſt hoc ꝯtrariũ qđ alibi dicit ꝙ peccatuz eſt appetitio rei mutabilis. vel ꝙ peccatũ ẽ appetit⁹ rei male. res enim accipitur ꝓ delectabili illicito.

Membꝛuz ſecunduz.

Secũdo querit vtrũ delictũ opponat ꝯmiſſo ⁊ videt ꝙ nõ. ꝑ hoc ꝙ dicit ibi. Delicta quis itelligit. delictũ eniz ꝯtinet in ſe occulta ꝓpria ⁊ aliena. ſz omnia peccata pñt dici talia. ergo omne peccatũ eſt delictũ. ⁊ ita nõ oppponunt delictũ ⁊ ꝯmiſſũ. ¶ Contra. xvj. leui. Confiteat omnes iniquitates filiorũ iſrael vniuerſa delicta atqz peccata. ergo diuidit ꝯtra peccatũ. Similiter. xiij. iob. Quãtas habeo iniquitates ⁊ peccata ſcelera mea atqz delicta oſtẽde mihi. Similiter dicit in leui. vij. ⁊ v. ꝙ offerat ſacrificiũ ꝓ peccato ſicut ꝓ delicto. ergo delictũ diuidit ꝯtra peccatũ. ⁊ peccatũ accipit ibi ꝓ ꝯmiſſo. ¶ Itẽ due ſũt partes iuſticie. declinare a malo ⁊ facere bonũ. quibus duabus ꝑponũtur delictũ ⁊ ꝯmiſſũ. ergo delictũ ⁊ ꝯmiſſũ iter ſe oꝑponũtur. Ad quod dicẽdũ ꝙ delictũ ꝓut opponit illi parti iuſticie que ẽ facere bonuz diuidit ꝯtra ꝯmiſſuz: que oponit iſti parti que eſt declinare a malo. delictũ aũt ꝓut dr̃ a delinquẽdo cõe ẽ ad peccatũ. ⁊ ſic aliqñ accipit.

Sed ad hoc que . §. j. ritur vtrũ delictũ ⁊ ꝯmiſſũ ſufficiẽter diuidãt peccatum mortale ꝑ imediata. qđ videt ex iã dictis. Sed videt ꝯtrariũ ꝑ hoc qđ dicit in. v. leuit. vbi dicitur. ꝙ delictũ ẽ qđ cõtra ſolũ ꝓſumit deuz vt in factis vel iuramentis. Delictuz aũt hoc modo acceptum cũ ꝯmiſſo: nõ ſufficiẽter diuidit peccatum mortale. ¶ Preterea. dicit ibidem. vbicunqz cognitio peccati ſiue ꝓferat ſiue ſubinferatur delictũ vocat. ergo delictũ ñ ꝯtinet pctũ ignorãtie. nec ꝯmiſſũ ꝯtinet peccatũ ignorãtie. ergo tres ſũt differentie peccati mortalis. delictũ. peccatũ ignorãtie ⁊ ꝯmiſſũ. Ad qđ dicẽdũ ꝙ illa duo ſufficiẽter diuidũt peccatũ actuale. mortale. Vñ augu. in li. de pfec. iuſticie. Duob⁹ eiz modis fieri ꝯſtat omne peccatũ. ſi aut illa fiant que ꝓhibẽt aut illa nõ fiant que iubẽt. ⁊ hec duo ſũt delictũ ⁊ ꝯmiſſum. ¶ Ad obiectũ aũt i ꝯtrariũ dicẽdum ẽ. ꝙ delictũ aliquãdo coartat ad illa quibus ꝓprie delinquit i deũ. ⁊ ẜm hec currit illa diuiſio. peccatũ aliud in deũ. aliud in ꝓximũ. aliud in ſeipſm. hoc aũt modo nõ accipit delictũ ẜz ꝙ diuidit ꝯtra cõmiſſum: ſed dicit delictũ cum ñ fit qđ faciẽdum eſt. ¶ Similiter reſpõdendũ ẽ ad ſecundum. delictũ eniz aliquãdo coartat ad illud peccatũ quod ſcienter fit. vel quod ſcit cũ factũ eſt. ⁊ hoc modo nõ diuidit ꝯtra ꝯmiſſũ ſz diuidit ꝯtra peccatuz ꝑ ignorãtiã ſiue qđ ignorãter fit. Alio vero modo delictũ accipit ꝯmuniter. qñ nõ fit ad quod tenet ⁊ fieri dicat large ad ſcire. ⁊ ẜm hũc moduz delictũ ꝯtinet i ſe pcm̃ ignorãtie. peccatũ eniz ignorantie ẽ cum nõ ſcit qđ tenetur ſcire. ⁊ hoc modo delictũ imediate ſe hz cõtra cõmiſſũ. cõtinet eĩm i ſe peccatũ ignorãtie omiſſiõis ⁊ negligẽtie. Alio vero modo accipit ſup illud ps. Delicta iuuẽtutis mee ⁊ ignorãtias meas ne me. Delicta eiz dicunt qñ via veritatis ſciẽter dlinquit. ignorãtie vo pcta q̃ ignorãter fec̃ vł anteq̃ȝ crederet peccare.

Membruz tertiũ.

Tertio querit vtruz magis peccatũ ſit delictũ q̃ȝ ꝯmiſſũ. qđ videt. Delictũ n.

in leuitico magna indigebat expiatõe. ſicut dr. vi. leui. ergo maius pctm fuit delictũ q̃ cõmiſſum. ¶ Preterea facere bonũ eſt melior ps iuſticie q̃ declinare a malo. ergo delictũ qd opponit ei qd ẽ facere bonũ. hoc. n. abſtinere ẽ a bono vel deſertio boni. ſicut dr leui. vi. ſup illud. ſicut p pctõ offert hoſtia. ꝯmiſſuz vo opponit ei qd ẽ declinare a malo. hoc. n. ẽ facere malũ. ergo delictum eſt maius pctm q̃ ꝯmiſſuz. Cõtra. vr q equale p hoc qd dr leuit. vi. Sicut p pctõ offert hoſtia: ita p dlicto. vtriuſq3 hoſtie vna lex erit. ſi ergo vna ẽ lex. vna ẽ lex ſacrificij p pctõ et p delicto. ergo ſũt ꝯſimilis culpe. ¶ Itẽ greg. i origiali ſup illud. ſcelera mea atq3 delicta oñde mihi. hoc intereſt iter ſcelus et delictũ: q ſcelus põdus pcti tranſcẽdit. delictũ vo nõ. qr cũ offerri ſacrificiũ p pctõ iubet. nimir pro pctõ dr ſicut p delicto. ergo ad paria iudicant peccatũ et delictũ. ſ3 hoc dr ꝯmiſſuz. ergo delictũ et ꝯmiſſuz ad paria iudicantur.

Qd aũt delictũ ſit minus q̃ ꝯmiſſuz arguit. difficilius. n. fit obſeruatio ab omiſſo q̃ ꝯmiſſo. que vo ſũt huiuſmõi. alijs paribus minora ſũt pctã. Qd aũt difficilioris ſit obſeruatõnis. p3 p hoc q plures ignorãter obmittũt ſiue declinauerunt q̃ ꝯmittũt. ¶ Preterea. plures ſũt phibitões q̃ pcepta affirmatiua. ſ3 i trãſgrediẽdo phibitões ſit ꝯmiſſuz. et ñ faciẽdo pcepta ſit delictũ. ergo pluries ſit ꝯmiſſuz q̃ delictũ. ¶ Ad qd dõm. q delictuz ſm q imediate ſe h3 ꝯtra ꝯmiſſuz et ſufficienter diuidit pctm actuale mortale: maius peccatuz ẽ in genere ꝯmiſſuz q̃ delictũ: qr maius malũ eſt facere malũ: q̃ nõ facere bonũ. ſm aũt q delictũ reſpicit p ſe in iniuriã dei. maius ẽ peccatuz. et ſic accipit qñq3 in leuitico. cũ maior reqrit expiatõ. ¶ Ad illud vo qd obijcit per ꝯparatõnez delicti et ꝯmiſſi ad ptez iuſticie. dõm ẽ q. l3 maius bonũ ſit facere bonũ q̃ nõ facere malũ. nõ tñ ſic eſt in oppoſitis vt maius ſit malũ abſtinere a bono q̃ facere malũ. ſ3 attendẽda ẽ ibi ꝯſequẽtia in ꝯtrario. ¶ Ad illud vo qd obijcit de paritate per hoc qd dicit leuit. intelligẽdũ ẽ q illa paritas attendit quo ad legẽ hoſtie inq̃tum reſpicit ſacerdotem. Unde dicit ibidem. ad ſacerdotẽ qui eã obtulerit et ptinebit. ¶ Ad illud vo qd dicit beatus grego. dicenduz ẽ. q quo ad hoc attendit paritas. q ſcelus tranſcẽdit vtrũq3 in malicia.

Membrum quartũ.

Quarto querit vtrum delictuz ſit ſimul cum ꝯmiſſo. qd videt. Qui enim non facit quod tenet facere. hoc ẽ quia aliquid aliud facit qd diſtrahit affectum ab illo. ¶ Item qui facit qd nõ tenet facere ꝯmittit illud ad quod tenet. qui eni3 fornicat tenet cõtinere et nõ continet. ergo delictũ ſimul eſt neceſſario cum ꝯmiſſo. Ad quod dicendũ. q delictũ aliquod ẽ reſpectu actus qui directe opponitur ei qd prohibet. vt ſe habẽt cõtinere ab illicito et fornicari. et in talibus ꝯmiſſum ſequit delictũ ſed nõ ecõuerſo. Sunt ẽt alij actus reſpectu quoruz dr delictũ. et i talibus põt eẽ delictũ ſine ꝯmiſſo. vt tenet ille dare indigẽti pro tpe et loco et ñ dat. et ex hoc delinquit. nõ tñ ꝯmittit. Preterea. ille dat cui nõ d3. et ita ꝯmittit. nec tñ obmittit. poteſt enim dare et cui nõ deb3. et cui deb3. et ita ex vna pte tranſgredi. et ex alia parte non derelinquere. ſic ergo p3 qualiter ſepant delictum et ꝯmiſſuz et qualiter nõ ſeparãt.

Membrum quintũ.

Ultimo querit rõne delicti et cõmiſſi. ſi omne delictũ reducat ad vnuz cõe ſiue ad vnã cãm cõem et omne ꝯmiſſum ſimiliter. qd nõ videt. diſtincte. n. ſunt phibitiones ab inuicez et iuſſiones ſimiliter. ergo delicta et ꝯmiſſa ſunt circa actus pticulares. nõ ergo erit delictũ vnuz cõe oibus delictis. nec preceptũ ad omnia pcepta. neq3 oia reducent ad vnũ vtrobiq3. ¶ Contra. aug. in li. de perfectõne iuſticie. generalis phibitio ẽ nõ ꝯcupiſces. et generalis iuſſio. diliges. qd breuiter apls ꝯplexus ẽ dicẽs. Nolite ꝯformari huic ſeculo. ſ3 reformamini i nouitate ſenſus veſtri. phibitio enim ẽ. nolite ꝯformari. Juſſio eſt. reformamini. cum ergo delictum et ꝯmiſſum attendant ſm iuſſionẽ et phibitionem. erit delictũ et ꝯmiſſum ad generalia reducere. cũ enim aliquis delinquit tenet aliquis reformari in nouitate vite: et nõ reformat delinquẽdo. cu3 aũt aliquis ꝯmittit tenet nõ ꝯformari huic ſeculo. et conformat. Ad quod dõm eſt. q ẽ reducere ſicut dictum ẽ ad predicta generalia que ſunt tanq̃ radices preceptorum et prohibitionum. vt q iſta ſint vniuerſalia pceptorum ñ phibitionum particulariũ ſ3 ſicut ñ ꝯcupiſcere et diligere ſũt radices. ita nolite ꝯformari et reformari ſunt ꝯñtia. et ſic quicũq3 delinquit vel cõmittit radicitus: peccat in illis vel ex conſequenti.

Queſtio. cxxix.

de differẽtijs delicti que ſũt ignorãtia: obmiſſio: neglig̃etia. et prio de ignorantia.

Dicto d delicto in genere. ſequit de tribus differentijs delciti que ſũt ignorãtia: obmiſſio: neglig̃etia. Delictu3. n. dr derelictio boni faciẽdi ad qd tenet hõ. Bonu3 aũt illud aut ẽ i ſcire. aut i agere. In agere vo duplr. vel q̃ ad genus act⁹ debiti. vel q̃ ad circũſtãtiã debitã. primũ ẽ ignorãtia q̃ ẽ circa ſciẽdũ. ſcd3

ē obmiſſio q̄ ē deſ̄tio act⁹ debiti. tertiū ē negligētia q̄ ē deſ̄tio circūſtātie debite. prio ergo dōm ē d̄ ignorātia. Prio ergo mō q̄rit̄ vtꝝ ignorātia ſit pc̄tū aliq̄ mō. Scd̄o ſi aliq̄ mō ñ ē pc̄m: an ſit pena pc̄ti. Tertio q̄ dr̄ia ſit ignorantie ꝛ erroris. Quarto ſi ꝯcomitet̄ qd̄cūq₃ pc̄tū. Quīto cum dr̄ ēē pc̄tū vel cū pc̄to. vtrū ſit origiale vel actuale vl̄ mediū. Sexto vtrū pc̄tū ignorātie ſit grauiſſimū. Septio vtrū excuſet ignorātia a pc̄to vel ñ excuſet. Octauo d̄ excuſantib⁹ q̄ magis excuſent. Nono de ꝯparatōe ipius ad alias cās excuſationis.

Membrum primū.

Ad primū ſic of̄ ad ro. j. ſup illud. Scimus qm̄ iudiciū ē dei. ꝛ poſtea ſequit̄. an ignoras. glo. Ignorantia in eis qui intelligere noluerūt peccatū ē. ¶ Item Iſid. in li. de eccleſiaſtica inſtitutiōe. Nullus i culpa maior ē q̄ ille qui deū neſcit. ¶ Itē. j. ad corꝫ. xiiij. Ignorās ignorabit̄ ꝛ reprobabit̄. ſ₃ reprobatio ñ ē niſi ꝑꝑ culpā. ergo ignorantia eſt culpa. ¶ Itē aliqd̄ nomē ſcie cōe ē cū virtute. ergo ꝑ oppoſitū aliqd̄ nomē ignorātie cōe ē cū pc̄to. ſicut ergo ſciētia ſiue prudētia dr̄ eſſe virtus. ita ignorātia dicit̄ ēē pc̄m. Cōtra ſicut dr̄ in ench. duo ſunt inflicta ꝑꝑ pc̄m. ignorātia reꝝ agendarū. ꝛ ꝯcupiſcētia reꝝ noxiaꝝ. ſ₃ qd̄ inflictū eſt inq̄ntum huiuſmōi tenet rōnem pene ñ peccati. ergo ignorātia nō ē pc̄m. ¶ Itē ignorātia ꝛ ſcia nata ſūt in intellectu. virtus aūt ꝛ pc̄m i volūtate. itellectus ꝰo ꝛ volūtas ſunt diſpata. ergo ſcia ꝛ virtus. ergo ignorātia ꝛ pc̄m ſunt diſpata. ergo hoc ñ eſt illud. Ad qd̄ dōm. q̄ ignorātia multipl̄r dicit̄. aliq̄n eni₃ dr̄ defectus cognitiōis nature. aliquādo defectus ſciētie debite ſiue ad quā tenetur hō. aliq̄n vicium vel pc̄m ex volūtate neſciendi ea q̄ ſunt ad ſalutē neceſſaria. vt ſūt fides ꝛ mores. voluntas ergo neſciēdi i his vel ñ apponēdi curam vt ſciant̄ ē peccatū. ꝑs. Noluit intelligere vt bene ageret: ſ₃ noluit: ꝛ ita veniā nō h₃. imprudētie. n. ꝛ ignorātie aliq̄n venia dat̄. voluntati autē male ſemꝑ pena. Ex iā dictis p₃ q̄n̄o ē pc̄m ꝛ q̄n̄o nō. ¶ Et ꝑ hoc pōt rñderi ad obiecta. cum. n. dicitur ignorātia in eis qui intelligere noluerūt eſt pc̄m. ſi ē predicatio ſm̄ eſſentiā: accipit̄ ibi ꝓ voluntate neſciēdi vel nō curādi ſcire. i. incuria vel volūtas ſciendi ē peccatū. ꝛ hoc ē veꝝ. ¶ Ad ſcd̄m dicendū eſt. q̄ iſte dicit̄ ēē in culpa q neſcit deum: nō q₂ neſcire ſit culpa: ſ₃ q₂ ñ aſſentire eſt culpa. infidelitas eni₃ ē peccatū. ¶ Ad tertiū dōm. q̄ ille qui ignorat dicit̄ ignorari vel reprobari. ſm̄ illud qd̄ dicit̄ in li. de natura ꝛ gratia. nō tibi deputat̄ ad culpam qd̄ inuitus ignorās. ſ₃ q̄ negligis querere qd̄ ignoras. neq₃ q̄ vulnerata mēbra ñ colligis: ſed q̄ ſaluare volentē ꝯtēnis. Et iterum aug. in. q. no. te. hic qui potuit̄ diſcere ꝛ nō dedit operā. rēmiſſe fecit. erat. n. qd̄ diſceret̄ ꝛ a quo diſceret. ¶ Ad quartū dicendū. q̄ nihil ꝓhibet nomen ēē ꝯmune ignorātie que ē in intellectu ꝛ peccati. ſicut ſcientia in intellectu ꝛ virtutis. illd̄ vero quod dicit̄ ignorantiā ēē inflictā: ꝛ excuſare peccatū de pena intelligit̄. Illud ēt quod dicit̄ ignorantiam ēē inflictam vel excuſare peccatum ēē in intellectu ſicut ꝛ ſcientiā. nō intelligit̄ de ignorantia ſm̄ q̄ eſt nomen peccati.

Mēbrum ſecundum.

Secūdo querit̄ ſi ignorātia aliquo mō nō ē pc̄m: an ſit pena pc̄ti. q̄ aūt ſit pena peccati. pat₃ ꝑ hoc q̄ dicit Hug. de ſanc. victo. Viciū corruptōis humane duplici corruptiōe naturā inficit. ignorātia mentem. ꝛ ꝯcupiſcentia carne₃. Hec duo mala i primo parente pena fuerūt precedētis culpe. ergo ignorātia ē pena. ¶ Itē. j. ad ro. ſuꝑ illud. Scim⁹ qm̄ iudiciū ꝛc̄. Ignorātia i eis qui intelligere nō potuerūt ē pena pc̄ti. ¶ Itē aug. in ench. Errores in huiuſmōi falſitatibus q̄bus fallimur ſalua fide ꝛ via ñ relicta que ducit ad illū ꝛ ſi pc̄ta ñ ſunt. tñ in malis huius vite deputādi ſūt. ꝛ ſic cum error ſit ignorātia vel cū ignorātia: erit ignorantia pena.

S₃ q̄ ignorātia nec ſit culpa nec pena ſ₃ cauſa vtriuſq₃: videt̄ ꝑ hoc. q̄ eua peccauit ex ignorantia q₂ ſeducta fuit. ſicut of̄. j. ad thi. ij. ſ₃ illa ignorantia ñ fuit pena. nō. n. preceſſerat culpa. nec fuit culpa. q₂ idē nō ē cā ſui. ergo ignorātia nō ē culpa nec pena. ¶ Itē hugo. naſci ſine cognitōe natura ē nō culpa. ſ₃ in eo vicio naſci quo poſtea a cognitōne veritatis ſit impedimentū. culpa eſt. i. cauſa culpe. ergo ignorātia ſiue dicat̄ dfectus cognitōis: ſiue quo ſit impedimentū cognitionis. cā eſt culpe. cā autem culpe precedit culpā ꝛ penā. ergo huiuſmodi ignorātia nō ē culpa nec pena. ¶ Quod ēt p₃ in angelis. angeli enim quidā boni ignorauerūt miſterium paſſionis. in illis aute₃ nec erat culpa nec pena. ergo aliqua ignorantia non ē pena. Ad quod dōm. q̄ ignorantia multipliciter ſumit̄. aliq̄n ei₃ ſumit̄ ꝓ neſciētia. ꝛ hoc modo pōt ēē q̄ nec ſit culpa nec pena: nec etiā cā culpe vel ꝯcomitans. ſicut fuit i angelis. ꝛ adhuc ē reſpectu alicui⁹ cognoſcibilis. ſicut reſpc̄tu diei iudicij. xxiiij. mat. de die illa nemo ſcit nec angeli dei. aliq̄n vero illa neſcientia eſt occaſio culpe. ꝛ hoc mō fuit neſciētia in eua. aliq̄n vero ē ꝯcomitans culpā ſicut cu₃ dicit̄. oīs malus ignorat. aliq̄n vero ē pena inflicta ꝓ culpa origiali vel actuali. ¶ Et ſm̄ hec pñt ſolui ea que obiecta ſūt. Nam prime rōnes attendunt̄ q̄ntum ad ignorantiā ſm̄ q̄ eſt pena. ſequētes vero q̄ntum ad ignorantiam que ē ꝯcomitans culpā vel occaſio culpe. vltima vero attendit̄ q̄ntum ad neſcientiā que nec ē ꝯcomitans culpā nec occaſio culpe.

Mēbꝛuʒ tertium.

Tertio q̄rit̃ q̄ dr̄ia ſit ignoꝛātie ⁊ erro ris. ⁊ ad h̄ ſic. Erroꝛ.n.ē pcēʒ qd̄ op ponit̃ fidei. Ignoꝛātia v̄o ſʒ ſuā rō nē nō ē pcm̄.ergo erroꝛ nō ē ignoꝛā tia. Quod aūt erroꝛ ſit pcēʒ pʒ ꝑ.hoc qd̄ dic̄ aug. quis niſi errās maluʒ neget appꝛobare falſa pꝛo veris.aut iꝑꝛobare verā ꝓ falſis.aut habere in certa ꝓ incertis.ſʒ hec appꝛobare ē errare.hoc aūt pōt eſſe in his que ſunt circa fidē.cū aūt ſic eſt appꝛobatio pcm̄ eſt.ergo erroꝛ eſt pcm̄. Reſtat ergo ex p̄dictis ꝙ erroꝛ nō ē ignoꝛātia. ¶ Cōtra aug.in ench.erroꝛ cauēdus eſt.nō ſolū i maioꝛi bus vēꝝ etiā i minoꝛib⁹.nec niſi reꝝ ignoꝛantia pōt errari:nō tñ ꝯſequens eſt vt ꝯtinuo erret q̄ſ qs aliquid neſcit.ſʒ q̄ſquis eſtimat ſe ſcire qd̄ ne ſcit.ꝓ v̄o eniʒ appꝛobat falſū qd̄ ē erroꝛis ꝓpꝛiū ergo erroꝛ eſt ignoꝛantia ſed ñ ēconuerſo. ¶ Itē oīs erroꝛ malū culpe eſt vel pene.ſed ignoꝛantia aliqñ eſt neutrū illoꝝ imo bonū.vt videt̃.ſʒ ꝙ di cit aug.ſūt quedā q̄ neſcire q̄ʒ ſcire ē melius. er go ignoꝛātia ē vniuerſalioꝛ q̄ʒ erroꝛ. ¶ Itē igno rantia ē in adultis ⁊ ꝑuulis.erroꝛ ē i adultis tātū. ergo ignoꝛātia ē cōmunioꝛ erroꝛe. Ad quod dōm.ꝙ ignoꝛātia ē cōmunioꝛ q̄ʒ erroꝛ.vbi aūt inſimul ꝯcurrūt in hoc diſtinguūtur.ꝙ erroꝛ dr̄ eſſe in aſſenſu ⁊ diſſenſu.ignoꝛantia vero in defe ctu cognitionis debite. Unde erroꝛ opponit̃ cō trarie ipſi ſcientie vel fidei ſi ſit circa credibilia. ignoꝛantia vero pꝛiuatiue. ¶ Per hoc pōt ſolui qd̄ obiectū eſt.cū eniʒ dicit̃ ꝙ errare ē appꝛoba re ⁊c̄.appꝛobatio ſonat in cōſenſu.ignoꝛātia v̄o ē neſciētia in eo qui aptus natus eſt ſcire.vel qui habʒ poſſibilitatē ex natura ad ſciēnduʒ.ſi ergo inueniat̃ alicui ꝙ erroꝛ eſt ignoꝛātia.non dicitur hoc per eſſentiaʒ.ſed per cōcomitātiam ſiue per cauſam.

Membꝛum quartū.

Quarto querit̃ ſi ignoꝛantia cōcomitet̃ qd̄cūq̄ʒ pcm̄.qd̄ non vr̄.aliq̄s enim ſciēter peccat.ergo nō ē ibi ignoꝛātia qua ignoꝛat eē pcm̄.nec ē ignoꝛātia i ꝯditōibus ꝑſone aut actus. Pōt eiʒ ꝯtingere ꝙ habeat ſciaʒ harū ⁊ illaꝝ.ergo ignoꝛātia nō cō comitat̃ quodcūq̄ʒ pcm̄. ¶ Contra.dicit ph̄s.ꝙ oīs malus ignoꝛat. ⁊ loquit̃ de ignoꝛātia cōco mitāte pcm̄.ergo ē ignoꝛātia cōcomitās omne pcm̄. Itē voluntas ⁊ rō ita ꝯiuncta ſūt.vt cum volūtas deficit volēdo:tūc rō deficit in eligēdo. ſʒ defectus i electōe ē ignoꝛātia.defectus autēʒ in volūtate ē pcm̄.ergo ignoꝛātia cōcomitat̃ pec catū. Ad qd̄ dōm ꝙ ignoꝛātia vno mō cōco mitat̃ pcm̄. ⁊ alio mō nō.ſm̄ eniʒ ꝙ ignoꝛātia ē i ſpeculatiuo intellectu nō eſt neceſſe ignoꝛātiā eē ſemꝑ cū pcō:ſicut in theologis qui cognitioneʒ habēt faciendoꝝ ⁊ nihilominus peccant. Eſt āt alia ignoꝛātia que eſt in itellectu pꝛactico.ſm̄ ꝙ aliquis cū peccat nō habʒ experientiāʒ boni.vel nō habʒ electiōeʒ boni que p̄cedit experientiā. ⁊ hoc mō oīs malus ignoꝛat ⁊ ſic intelligit̃ illud ph̄i. Ex hoc etiā pʒ illud qd̄ poſtea obiectuʒ eſt. Unde ſm̄ hunc modū ignoꝛātia cōcomitat̃ pec catuʒ.ſm̄ aliū modū eſt quoddā pcm̄ ex ignoꝛā tia. ⁊ non omne.

Membꝛum quintuʒ.

Quinto querit̃ cū dicit̃ eſſe pcm̄ igno rātia vel cū peccato.vtrum ſit oꝛigi nale vel moꝛtale vel mediū. Et oñdit̃ ꝙ nō eſt oꝛiginale.oꝛiginale eniʒ trā ſit reatu ⁊ manet actu poſt baptiſmum:ſʒ ignoꝛā tia in peccante poſt baptiſmū remanet in reatu ⁊ actu.ergo nō eſt oꝛiginale pcm̄.ſuppoſito ꝙ oꝛi ginale nō redeat.ignoꝛātia aūt pōt redire. ¶ Itē ignoꝛātia ē pcm̄ in his q̄ itelligere noluerunt. ⁊ oꝛiginale pcm̄ ē ſiue velit ſiue nolit.ergo ignoꝛā tia nō ē oꝛiginale pcm̄. Nec ē actuale pcēʒ.actua le eiʒ pcm̄ tranſit actu ⁊ remanet reatu.ignoꝛā tia v̄o aliqñ manet actu ⁊ trāſit reatu.ſicut ē in ſa cerdote q̄ tenebat̃ ſcire ꝑtinētia ad officiū ſuuʒ ⁊ ñ ſciuit cū d̄buit. ⁊ penituit ſuꝑ hoc ⁊ adhuc ne ſcit ignoꝛātia i illo trāſit reatu. ⁊ remanet actu.er go nō ē pcm̄ actuale. Qd̄ autē ſit actuale pʒ ꝑ hoc.ꝙ delictū ē actuale pcm̄.ignoꝛātia v̄o ſub delicto ꝯtinet̃.ergo ignoꝛātia ē actuale peccatuʒ. ¶ Qd̄ aūt ſit oꝛiginale pcm̄.vr̄ ex v̄bis hug.de ſancto victo.q̄ dicit.ꝙ ignoꝛantia ⁊ ꝯcupiſcentia ſūt in nobis culpa ſimul ⁊ pena oꝛiginalis.ergo ignoꝛātia eſt oꝛiginalis culpa. Ad qd̄ dōm.ꝙ ignoꝛātia vno mō dr̄ eē pcm̄ actuale.in eo q̄ ñ curat ſcire qd̄ tenet̃ ſcire. ⁊ ſic cōtinet̃ ſub actuali pcō ꝓut ē a volūtate nō curādi. Alio v̄o mō dr̄ ignoꝛātia oꝛiginalis culpa ſm̄ hug.ꝓut oꝛigina le pcm̄ reddit h.ar.culpabile quo ad ignoꝛātiaʒ ex ꝑte rōnis. ⁊ quo ad ꝯcupiſcentiā ex parte vo luntatis. ⁊ hec eſt intentio hugonis ſm̄ ꝙ trahi mus ex pꝛimis parētibus oꝛiginaleʒ ꝯcupiſcen tiā cuʒ ignoꝛātia. Tertio vero modo dicit̃ igno rātia h̄re quādā cōuenientiā cū oꝛiginali. ⁊ aliā ꝯuenientiaʒ cum actuali.aliqñ eniʒ trāſit reatu ⁊ remanet actu vt in ſacerdote de quo diximus cō trito.aliquādo v̄o tranſit actu ⁊ remanet reatu. vt i illo qui voluit neſcire ⁊ poſtea addiſcit.ſʒ nō cōteritur de voluntate pꝛioꝛi culpabili. ⁊ tranſit actu q̄ꝛ nō remanet iam ignoꝛās. ⁊ manet reatu q̄ꝛ adhuc remanet culpa. ⁊ hoc modo hʒ mediā rōnem.lʒ ſub actuali peccato ſimplr̄ cōtineat̃ ſʒ ꝙ eſt peccatum.

Membꝛuʒ ſextum.

Exto querit vtrū pctm ignorantie ſit
grauiſſimū pctm. qđ notat ad Ro. ij.
An ignoras quoniaʒ benignitas dei
⁊c. Et dič ambro. peccās hō dū ipu/
nitatē tibi ꝓmittis. grauius cuʒ dei bonitatē ↄtē/
nis: grauiſſime cū ignoras. ⁊ ſūt gradus pecca/
toꝝ. ergo grauiſſimū pctm ē ignorātie. ¶ Cōtra
aug. in li. de bap. ↄ̄ donatiſtas. Veriſſimū ē longe
grauius eē pctm eius q ſciēs. q̄ʒ eiꝰ q neſciēs pec
cauit. ergo pctm ignorātie minus ē. Silr aug. in
li. de ciui. dei. ↄſiſēʒ ſniam ponit. ex qbus colligit
ꝙ pctm ignorātie nō ē grauiſſimū. ¶ Item Iſid.
Neſcire ſimplr ad ignorātiā ptinet. noluiſſe ſci/
re ad ſupbiā ⁊ ↄtumacē voluntatē. Ad qđ di/
cēdū ꝙ pctm ignorātie dr multiplr. vel cuʒ pec/
cat aliqs ⁊ neſcit ſe peccare. ⁊ tunc dicit peccare
ex ignorātia. vel cū neſcit ⁊ nō curat ſe ſcire. vel
peccat graui peccato ⁊ poſtea nō ſentit ꝙ graui/
ter peccauit. imo reddit quaſi inſenſibilis reſpe/
ctu culpe ⁊ pene. ē ergo ignorātia diſponens ad
pctm ſequēs ⁊ ignorātia mā ipſius peccati ſiue
circa qđ ē pctm. ⁊ ē ignorātia ↄn̄s pctm aggra/
uās ipſuʒ. hoc vltimo mō dicit illa auctas amb.
grauiſſime peccat q ignorat. i. pꝉiculoſiſſime. qꝛ ſi
ſentiret pctm ac penā pcti. ad medelā ↄfugeret q̄
curaret a pcto. ⁊ ſic ē đ illo q n̄ hʒ ſenſū morbi/
ſui. ¶ Illud aūt qđ dič aug. ꝙ peccata ſciētiū pſe/
runt peccatis neſciētiū: intelligit đ ignorātia an/
tecedēte pctm. ſic eiʒ diminuit. ¶ Quod aūt dicit
Iſi. Neſcire ſimplr ad ignorātiaʒ ptinet. noluiſſe
nec ſcire ad ſupbiaʒ ⁊ ↄtumacē volūtatē: intelli/
git de pcto ignorāte ſm ꝙ ignorātia ē illud cir/
ca qđ eſt pctm. ⁊ hoc mō graue eſt pctm. Unde
dicit Iſido. ibidē. volūtate ꝓpria deum neſcire
velle. quid aliud eſt q̄ʒ velle ſuperbiendo domi/
nuʒ contēnere.

Adhuc ēt querit . §. j.

de peccato eue cum eſſet ex ignorantia. ſicut dicit
Iſido. qualiter tā graue fuit pctʒ ⁊ grauiſſime pu
nituʒ. videt eniʒ ꝙ hoc pctm maius eēt alijs pec
catis. ⁊ tn̄ fuit pctm ex ignorātia. nullū eniʒ aliud
pctm actuale ita grauiter punitū ē. cū ergo mēſu/
ra pene ſit ſm mēſurā culpe. nullū pctm vr̄ eē ita
graue. Ad qđ pōt rn̄deri. ꝙ dicit aliqđ pctm
eē ex ignorantia. vel qn̄ aliquis ignorat vtrū fue
rit pceptuʒ vel ꝓhibituʒ. ⁊ delinquit vel cōmit/
tit. ⁊ hoc mō nō fuit peccatuʒ eue ex ignorantia.
nouit. n. eē preceptū a domino. Eſt iterū ignorā/
tia qua neſciuit eſſe veruʒ quod ei ſuadebatur a
dyabolo. ⁊ tn̄ aſſumpſit. ⁊ iſta neſciētia nō dimi/
nuit culpam: nec tn̄ ꝓpter illaʒ principaliter aſſi/
gnat. ſed ꝓpter hoc ꝙ appetendo eſſe ſicut deus
totū genus humanū obligauit ad pctm: guſtādo
de fructu vetito. vnde oēs in illis primis paren/
tibus peccauimus.

Membruʒ ſeptimū.

Eptimo q̄rit vtrū ignorātia excuſet a
pcto vel nō excuſet. Et vr̄ ꝙ excuſat.
ꝑ hoc qđ dicit Augu. i. q. no. te. Qui
ignorat nō ſuo vicio. nō. n. fuit a quo
diſceret: nec rumore cōperit opinionē doctrine:
imunis ē a condēnatōe. ergo ignorantia excuſat.
¶ Itē. iij. act. Scio ꝙ ꝑ ignorātiā feciſtis. ↄuerti/
mini ergo vt deleant peccata veſtra. ergo ꝑ igno
rātiā minuebat pctm. ¶ Itē aug. i. q. ve. teſ. Quo
reus ↄſtituit q neſcit quid fecerit. ergo ignorātia
excuſat. ¶ Itē apls. j. ad thi. j. miſericordiā ↄſecu
tus ſuʒ qꝛ ignorās feci. ergo ignorātia excuſat. ⁊
ſi nō a toto tn̄ a tāto. Cōtra. aug. ſup illud. xij.
luc. Qui nō cognouit ⁊ fecit digna: plagis vapu
labit paucis. glo. ignorātia que nō ē eoꝝ q̄ ſcire
volūt ſʒ eoruʒ que neſciūt neminē ſic excuſat vt
ſempiterne igne n̄ ardeat. ergo ignorātia huiuſ/
modi nō excuſat. ¶ Itē aug. in. q. no. te. Nō oīs
ignorās imunis a pena ē. hic eiʒ q potuit diſcere
⁊ nō dedit opam remiſſe fecit. negligētior autem
luxuria aut maliuolētia inexcuſabilis ē a crimi/
ne. ¶ Itē Iſido. Sūt q ſciēter peccāt ⁊ q ꝑ igno/
rātiā excuſatōeʒ querūt vt minus culpabiles ha
beant. q tn̄ ſeipſos nō minuūt ſʒ magis decipiūt:
ergo huiuſmōi ignorātia nō excuſat. ¶ Iteʒ ſup
illud ps. Noluerūt intelligē vt bn̄ ⁊c. glo. volun
tati male ſemꝑ pena debetur. ergo iſta ignorātia
addita alteri culpe. n̄ diminuit aut excuſat ſed ma
gis auget. ¶ Itē cecitas iducit pctm. ſicut pʒ i la/
mech. q cecus effectꝰ ſagitta occidit caym. ſʒ ſicut
cecitas ē i corpe: ita ignorātia i aīa. ergo ignorā/
tia facit ad eē pctm. qđ nō eēt ſi nō ignorātia eēt.
ergo ignorātia nō excuſat pctm. Ad qđ dōm.
ꝙ ignorātia quedā excuſat et q̄dā non excuſat.
Eſt eniʒ ignorātia inuincibilis ex cāu in qua nō
incidit homo ex ſua culpa ſʒ ex debilitate. ⁊ hec
excuſat. Eſt iterū ignorātia iuris diuini ⁊ cano/
nici. ⁊ hec excuſat ſimplices quo ad q̄dā q̄ n̄ ſūt
neceſſaria ad ſalutē eſſentialr. Econtrario vō eſt
ignorātia q̄ nō excuſat quo ad deū: vtpote igno
rātia ſupina ſiue affectata. ⁊ ignorātia eoruʒ ad
q̄ tenet hō. ⁊ ignorātia negligentie. ¶ Per hoc
pʒ rn̄dē ad obiecta. Cū. n. dr. ꝙ ignorātia excuſat
vl ſimplr vl i pte: itelligit đ ignorātia imutabili.
⁊ đ ignorātia ſimplici: nō dico eoꝝ q̄ ſūt ad ſalu
tē. ⁊ de ignorātia facti. Illa ergo auctas aug. i li.
de. q. no. te. đ ignorātia imutabili. itelligit ſm ſta/
tū pſone ⁊ loci. ¶ Illa vero auctoritas i lib. act.
Scio ꝙ ꝑ ignorātiā feciſtis. n̄ itelligit đ ignoran/
tia q̄ excuſat a toto. ſʒ q̄ excuſat a tāto. dr eiʒ i euā
gelio Io. xv. Nūc aūt excuſatōem. nō hn̄t đ pec
cato. ſed in quibuſdaʒ etiam eorum poterit eſſe
ignorātia negligentie. ⁊ illa nec excuſabit a tan/
to nec a toto. Unde de talibus dicit aug. cuʒ pre/

dicaret̄ veritas. vt eā addiſcerent opaz ñ ōderūt. ſz per ignorātiā actorez eius occiderūt. ¶ Tertia vō auctoritas aug. i. q. ve. teſ. itelligit̄ ō ignorātia īnuincibili ex caſu. Vn̄ dic̄ aliquos ſcimus ſubito ōmētes factos ferro. fuſto. lapidibus. morſibus. multos nocuiſſe captos aūt iduſtria ⁊ iudicibus oblatos minime reos factos. eo ꝙ nō voluntate ſz impellente vi. neſcio qua hec geſſerūt neſcientes. ¶ Quarta vero auctoritas itelligitur ō ignorātia que ñ excuſat a toto ſz a tāto. que fuit i apl'o paulo arbitrabatur ſe obſequiū p̄ſtare deo legis emulator exn̄s. ⁊ iō peccatū eius veniale fuit. cuz ad miſericordiā cōfugit. lz eēt i genere mortalis.

Ad auctoritates vō que ſunt ex alia parte dicēdū eſt. ꝙ illa auctoritas aug. in. q. no. teſ. intelligitur de ignorātia negligentie. que quo ad hoc nō excuſat ſed multomagis cū fuerit ex maliuolētia. ¶ Illa vō quā pōit iſiō. itelligitur ō ignorātia affectata. ſimiliter illa que ponitur ſuper illud p̄s. Noluit itelligere vt bene ageret. ¶ Illa vero que ponitur ab aug. ſup illud. xij. luc. Qui nō cognouit ⁊c̄. itelligit̄ ō illa ignorātia que nō excuſat a toto lz excuſet a tanto. ⁊ ideo dicit̄ neminez ſic excuſat ⁊c̄. ¶ Ad quartū vō dicēdū eſt. ꝙ in p̄te ſimile ē ō cecitate ⁊ ignorātia ⁊ i p̄te diſſimile. q̊ ad hoc ē ſimile. ꝙ ſicut cecitas iclinat ad peccatū ſic etiā ignorātia. quo ad hoc vō diſſimile: ꝙ cecitas tm̄ pena ē: ignorātia pōt eſſe culpa.

Membrum octauum.

OCtauo querit̄ de excuſantibus peccatū que magis excuſant. que ⁊ ē compatio ignorātie ad ignorātiā. Eſt aūt quedaz diuiſio ignorātie. ex p̄te materie cū dr̄ alia ē iuris alia facti. Ignorātia vō iuris. alia eſt iuris naturalis. alia ē iuris diuini. alia iuris canonici. alia iuris ciuilis. Pōt ergo queri que ignorātia minus excuſat ⁊ que nō. Ad ꝙ rn̄dēdū. ꝙ ignorātia iuris ſi excuſat aliquā p̄ſonā. vtpote ſimplices qui nō habent facultatez p̄ueniendi ad iuris p̄itiaz. vt ſunt p̄uuli. ruſtici. ⁊ mulieres: minus excuſat q̄z ignorātia facti. Ignorātia eniz iuris in his q̄ ſunt ad ſalutez minus excuſat: vtpote ignorātia iuris canonici vel diuini q̄ntuz ad quedaz p̄cepta. naturalis vō iuris minime. canonici vō iuris plus excuſat quaſdā p̄ſonas: ciuilis vō plus. quāto eniz plus tenet̄ homo ad cognitōez iuris: tāto minus excuſatur. q2 vō vnuſqſq3 tenet̄ ad ſciētiā iuris naturalis. iō nullus adultus excuſatur. nulli eiz adulto lz legez naturalez ignorare qm̄ ip̄a ſcribit̄ i corde humano naturaliter. Eſt ⁊ ſcīa iuris diuini. ſ. legis ⁊ p̄phetaꝝ euāgelice ⁊ ap̄lice doctrine. ⁊ iſtā tenēt̄ ep̄i ſcire ⁊ p̄lati maiores: q̄ tenent̄ oī poſcēti reddere rōnez ō ea q̄ ē in eis fide ⁊ ſpe. Vn̄ ab eis req̄rit̄ ſciētia noui teſta. Laici vō tenēt̄ ad noticiā ō calogi ⁊ eoꝝ q̄ p̄tinēt ad fidē p̄ut ōtinetur i ſymbolo apoſtoloꝝ. Ignorātia vō quo ad quedaz iuris diuini eos excuſat ſimpliciter. q̄ntū ad quedā vō excuſat a tāto etſi ñ a toto. Eſt ⁊ iterū noticia iuris cāonici qō ōtinet ōſtitutōes eccl'iaſticas ad itelligēda peccata. ⁊ ad hāc tenētur ſacerdotes curā aiarū habētes ⁊ cōfeſſores. Ignorātia huius iuris quoſdā alios excuſat etſi nō a toto tm̄ a tanto. nō enim oēs clerici tenētur ad noticiā oim̄ que ſūt i iure canonico etſi teneant̄ ad noticiā quorūdā. Eſt iterū ignorantia facti. ⁊ hec ē duplex. vel i differentijs ad ſalutē. ⁊ ad officiū. ⁊ hec excuſat ſic̄ habet̄. j. ad corinth. x. omne qō i macello venit māducate nihil interrogātes p̄pter conſcientiā. Eſt autem factū neceſſariū ad ſalutez vt ꝙ xp̄s paſſus ē. ⁊ eſt factū neceſſariuz quo ad officiū vt i ſacerdote ꝙ facta ſit ei manuuz impoſitio. ꝙ pollicis ⁊ indicis cōſecratio. Et circa neceſſariū ad ſalutē diſtinguēduz eſt. q2 aut nō poteſt vitari ignorātia ſicut i illo q a natiuitate ſua caret vſu rōnis: ⁊ hec excuſat. aut pōt vitari ſicut i iudeis ⁊ paganis: ⁊ hec ñ excuſat. ¶ Eſt iteruz alia diuiſio ignorātie. q2 alia eſt ſimplex. alia ē craſſa. alia affectata. Simplex ē qn̄ aliqs neſcit qō tenet̄ ſcire facit tamē aliquid ſz nō quicq̄d pōt: ⁊ hec excuſat a tanto etſi nō a toto. Ignorantia craſſa ē quādo aliquis negligit ſcire qō tenet̄. nec tm̄ vult ſe neſcire. hec minus excuſat q̄z ſupradicta. aliquādo tamē excuſat nō a toto ſz a tāto. Ignorātia affectata ē qn̄ aliqs negligit ſcire ea q̄ tenet̄ ſcire. ⁊ placet ei neſcire: ⁊ hec accuſat ⁊ ñ excuſat. ¶ Itē ē alia diuiſio ignorātie. quia quedā iuincibilis q̄dā ē vincibilis. Illa q̄ ē inuincibilis. alia ē inuincibilis p̄ naturā vt i puero q ñ pōt vti ratione. ⁊ i decrepito qui nō pōt diſcernere. ⁊ i eo qui naſcitur amēs. ⁊ hec excuſat a toto. Alia inuincibilis ex cāu. ⁊ hec ōtingit dupliciter. aut q2 incidit ex ſua culpa. aut q2 nō incidit ex ſua culpa. ſi ñ incidit ex ſua culpa excuſat a toto. ſi vō incidit ex ſua culpa ſm̄ quoſdaz nō excuſat a toto. ſm̄ alios excuſat: quia iam nō hz liberū vſum ratōis. ſz prius nō excuſabat̄ ſine ō priori. ¶ Itē ignorātia diuidit̄ ex parte efficientis. quia alia eſt voluntaria. alia inuoluntaria. voluntaria eſt duplex. alia eſt volentium neſcire. ⁊ hec eſt affectata ſimpliciter ⁊ nō excuſat. Alia eſt nolentiū ſcire ⁊ hec ē affectata ſz q̄d. ⁊ hec ſimplicit̄ accuſat. ſz ñ tantū quantum precedens. Inuoluntaria vō: aut fuit a principio inuolūtaria. ⁊ hec ē pena nō peccatū ſimpl'r. ⁊ hec excuſat a toto. aut fuit a principio volūtaria ⁊ poſtea facta eſt inuolūtaria. ⁊ hec excuſat a tāto ⁊ ſi nō a toto.

His cognitis ad . §. j.

maiorē euidētiā ponēdi ſūt q̄dā caſus de ignorātia. Querit̄ eniz de puero qui ab infantia includitur in carcere ſaracenoruz. vtruz ignorādo ea q̄

ſunt fidei peccet. q̄d nō videt. nō ei3 pōt habere eum qui eu3 inſtruat. nec per ſeipſu3 pōt habere cognitionē. ergo nō pōt nō ignorare. ergo ñ peccat. nullus ei3 peccat i eo qd̄ vitare nō pōt. ¶ Cōtra ad hebre. xi. Sine fide impoſſibile ē placere deo. Ad qd̄ reſpōdēdū q̄ talis cū puenerit ad adulta3 etate3 habet potentiam credēdi oino. q̄a ſi facit qd̄ in ſe ē: dominꝰ illuminabit eū per occulta3 inſpiratione3. aut p angelū. aut per hominem. videtur tamen per hoc q̄ dicit aug. i. q. noteſ. q̄ ſi ñ fuit a quo diſceret nec ad eū aliquo mō rumor doctrine peruenerit: q̄ tunc non ſuo vicio ignorat ⁊ immunis eſt a condēnatione. S3 intelligēdu3 eſt tunc de diſciplina ſm̄ q̄ ſit per doctrina3 exteriore3 vel per doctrina3 interiorem. oportet aute3 q̄ faciat qd̄ in ſe eſt. facere autē qd̄ in ſe eſt vti ratione per quā poteſt cōprehēdere deum eſſe ⁊ inuocare adiutoriu3 dei. Dicit enim beda. q̄ vnuſquiſq3 pōt intelligere deū eē ⁊ iudiciu3 venturū. de incarnatione aūt ⁊ redēptione ſi aptet intellectu3 ſuum quātu3 in ſe ē: vocabit vocatione interiori ⁊ ſi nō exteriori.

Queritur iterū .§. ij.

vtrū quilibet catholicus teneatur ſcire de quolibet mortali q̄ ſit mortale. qd̄ videt. non pōt vitari malu3 niſi cognitum. quilibet aūt tenet vitare mortale peccatu3. ergo quilibet tenetur ſcire de q̄libet mortali q̄ ſit mortale. ¶ Contra. doctores dubitāt i caſibus ſubtilibus ſymonie ⁊ huiuſmōi pctoꝝ. ergo ñ pñt ſciri a laicis. ergo nō tenentur. Rñdēdū ē ad hoc. q̄ quilibet tenet ſcire iplicite vel explicite. pticulariter vł adminus generaliter. ſub illa. ſ. rōne generali qua dictat natura. ſed laici ñ tenētur ſcire de quolibet mortali explicite. l3 teneant vitare i propria rōne.

Item querit de .§. iij.

ſacerdote q accedit ad ordies. ⁊ ñ pōt addiſcere canones. ⁊ ita ñ pōt ſcire. ergo tenet ad ipoſſibile. ¶ Cōtra dic hiero. Maledictus hō q dic deū pcepiſſe ipoſſibile. ergo iſte ñ tenet ad ipoſſibile. Querit ēt d illo ſacerdote i q̄ peccat. nō q2 vult ſuſcipe ordines q2 i ſe bonū ē. nec i eo q̄ neſcit. q2 adhuc ñ tenet ſcire. ergo i nullo peccat cū nō ſint plura. Ad qd̄ rñdēdū. q̄ peccat i eo q̄ vult ſuſcipe ordies cū neſciat nec addiſcere poſſit. ¶ Ad aliud dō3. q̄ l3 teneat ad ſciēdū canōes ex hoc q̄ ē ſacerdos ⁊ ñ poſſit addiſcere: ñ tenet pp hoc ad ipoſſibile. tenet. n. ex hoc ñ ſuſcipe curā aiaꝝ. ⁊ ñ ſuſcipe officiū audiēdi confeſſiones ⁊ iniūgendi penitētias. in quibus ē periculoſu3 iudiciū. S3 adhuc videtur q̄ impotētia ſciendi excuſet illum p ſimile. qui ei3 cadit i pauptate3 ⁊ impotētiā dādi: excuſat ſi nō dat paupi i extrema neceſſitate. eadē ergo rōe ipotētia audiēdi excuſat cū i hoc caſu. ¶ Ad qd̄ dicendū q̄ nō ē ſimile. ille eni3 immaſit ſe i impotentiā curā habendi p defectū ſcientie. ſ3 nemo pōt ſe imittere i impotentiā dādi. quia ⁊ ſi nō h3 pecuniā. poteſt dare bonā volūtatē que magis placet deo. nō ſufficit autē iſti ſacerdoti curā habēti bonā habere voluntate3 de ſciēdo vel d curādo. ſ3 oportet q̄ ipe ſciat ⁊ curet. Item queritur d illo cui apparet ſathanas trāſfigurās ſe i angelū lucis. ⁊ ipe credit q̄ ipe ſit bonus angelus. ⁊ apponit oē3 diligētiā quā pōt ⁊ ita adorat eū. videt q̄ ignorātia excuſet eū: eo q̄ apponit diligētia3 quā potuit. ¶ Cōtra adorat quē nō d3 adorare. ergo peccat. ¶ Rñdeo ñ apponit oē3 diligentiā quā pōt. ⁊ ſi apponeret. vel p ſe cognoſceret vł deus ei reuelaret. Similiter querit de ceco a quo vxor querit dēbitū. ⁊ ipe dubitat an ſit vxor ſua vł aliena. ſi ergo cognoſcit ɔmittit ſe diſcrimini. ergo peccat mortaliter. ſi ñ cognoſcit exponit eā diſcrimini. ergo ei imputat ſi illa adulteret. ¶ Ad qd̄ dō3. q̄ ſi apponit diligētia3 quā d3 poterit p aliq̄ ſigna cognoſcē ipa3 eē ſuā vxore3: ⁊ ita aufert dubitatio. Si vō p nulla ſigna poterit cognoſcē nec ei deus reuelat. monēda ē vxor ad hoc vt ɔtineat ad tps quouſq3 poſſit ab eo auferri dubitatio q̄ ſi noluerit: ipa ſe ɔmittit diſcrimini ⁊ ñ peccat vir: ſi ipa cū alio coeat. Similiter q̄rit d illo q dubitat d aliquo vtrū ſit ſymonia vł ñ eo q̄ qdā iuriſperiti dicūt eē ſymoniā ⁊ qdā nō. qd ergo faciēdū ē cū ignorat. Ad qd̄ reſpōdēdū q̄ abſtinēdū ē ab huiuſmōi ɔctu. ne ɔmittat ſe diſcrimini. melius. n. ē vt incidat i damnū tpale q̄3 i dānu3 ſpirituale. i. minus malū.

Membrum nonum.

Nono querit d ɔpatōe ignorantie ad alias cās excuſatōis. ē eni3 vna ligatio rōnis per ebrietatē ſicut fuit i loth. Geñ. xix. alia ligatio p naturalē ſtoliditatē. tertia p freneſim ſiue p infirmitatē piculoſa3 huiuſmōi. eſt quarta ligatio per dormitiōem. eſt quinta ligatio p ignorātiā ſicut dictū eſt. ē ſexta p ſtupore3. Pōt ergo queri vtrū equaliter excuſetur peccatū i oibus peccatis iſtis. vł amplius excuſet p vnā ligatōe3 q̄3 p alia3. ¶ Qd̄ autē ñ equaliter. videtur per hoc qd̄ dicitur in li. d li. ar. Inſanis. infantibus. dormientibus. nihil qd̄ faciunt i bonū vel i malū imputat. q̄ nimirū ſicut nō ſūt cōpotes ſue rōis. ſic nec vſu3 tenent ɔprie volūtatis. ac p hoc nec iudiciū libertatis. ¶ De loth. vō dic amb. huius culpā dicimus. ñ q̄tū iceſtus ſ3 q̄tū ebrietas meret. ergo peccatū ñ ē iputādu3 loth niſi q̄tū ad ebrietatē. ¶ S3 dic iterū q̄ ebrietas ē origo inceſtuoſi ɔcubitus peſſime generatricis ptis ɔterior. ergo q̄ ad ebrietatē peccauit ⁊ q̄ ad iceſtū. ¶ Itē dic phs d ebrioſo q occidit. q̄ duplices maledictiōes ei debent. ergo ligatio rōis q̄

ꝓuenit ex ebrietate: nõ ita excuſat ſicut in ꝑdic-
tis. ergo non omnis ligatio rõnis equaliter ex-
cuſat vel facit vt nõ iputet peccatũ. Siŀr põt qri
ꝺ ꝑturbatõe quã habuit loth cũ dixit. habeo du-
as filias abutimini eis. ꝛ ꝺ illo qui recipit leuitã.
xviij. iudic. cũ dixit habeo filiã virginẽ. ꝛ hic hõ
hꝫ ꝯcubinã ꝛ ducã eas ad vos vt humilietis eas
ꝛ veſtram libidinẽ ꝯpleatis. tñ obſecro vos ne
ſcelus hoc ꝯ nãꝫ operemini. cũ. n. ꝑturbatio eſſꝫ ſic
dicit augu. nõ erat ibi deliberatio rõnis. Ubi aũt
nõ eſt deliberatio rõnis nec eſſe põt. peccat mor-
taliter. ergo illa ligatio rõis que fuit ex huiuſmo-
di ꝑturbatõe ipſum loth excuſabat in eo ꝙ ſm ſe
erat mortale. vel ſi non erat ibi tanta ligatio rõis
que excuſaret a mortali non omnis ligatio eque
excuſat ſed quedam plus quedam minus. Ad õ
ꝯcedendũ ẽ. vñ i quibuſdã ẽ omnimoda ligatio
ſm omne tps. ꝛ illa oĩo excuſat a peccato. ſicut
eſt in eo qui a principio factus ẽ extra mẽtem. ꝛ i
morione. que vero nõ ẽ oĩmoda ligatio. ſꝫ acci-
dit ſm aliqđ tps ſicut in ſenibus ex debilitate nãe
ꝛ illa pro tempore illo excuſat. Quedaꝫ vero ex
infirmitate accidit ꝛ hoc poteſt fieri multiplici-
ter. qꝛ quandoqꝫ contingit ꝙ infirmitas impedit
imaginationem. quandoqꝫ memorialem. quan-
doqꝫ logiſticam. quando vero logiſtica impe-
ditur qñqꝫ ſunt lucida interualla quandoqꝫ nõ.
Cum ligatur rõ ꝯtinue ex infirmitate non ex cul-
pa precedẽti. oĩo excuſatur ſm illud tempus. Si
vero lucida ſunt interualla. poteſt ſibi ꝓuidere. ꝛ
ideo non oĩo excuſatur. Aliquando vero ligat
rõ ad horã ſicut i ſomno ex fatigatõe nature vel
ex ebrietate. q̃ accidit ex voluntate ꝑambula vel
ex ſtupore. ſ. ex inſolita imaginatione vel ex ipre-
meditatione ſicut ex ꝑturbatiõe. ſi primo mõ nõ
iputatur ei. niſi qꝛ potuit ꝓuidere. ſi ſcđo modo
imputatur ei qꝛ per culpã ingeſſit ſe in illam. Si
vero tertio modo talis fuit cã que abſorbuit vſũ
rõnis ſm hoc excuſatur. aut talis fuit que nõ de-
bebat abſorbere vſum rõnis. ꝛ talis nõ oĩo ex-
cuſat. Si vero fuit ex ꝑturbatione ad horã liga-
tio qꝛ nõ admittẽda eſt flagitiorũꝫ compenſatio:
non omnino excuſatur. ꝛ ſi aliquantum habeat
excuſationis. Unde loth peccauit mortaliter ꝛ ſi
minus q̃ꝫ ſi imperturbatus diceret.

Queſtio. cxxx. de omiſſione.

Deinde querit de omiſſione. Circa ipſaꝫ plu-
res incidãt dubitatõẽs. Primo ergo querit vtrũ omiſſio
ſit peccatũ. Scđo vtrũ ſit pec-
catum actuale. Tertio vtrũ ſit
peccatũ a tranſgreſſione ſeꝑatum. Quarto vtruꝫ
multiplicet ꝑ ſpecies peccati. Quito vtrũ teneat
aliquis ad impoſſibile. Sexto de ꝯꝑatione eius
reſpectu alioꝝ mortaliuꝫ q̃tuꝫ ad quãtitatẽ pcti.
Septimo qñ dꝛ ꝑpetrari omiſſio. hoc ẽ quo tpe.
Octauo ꝺ ordie ipiꝰ omiſſiõis ad ꝯmiſſionẽ. No-
no ſi quãtũcũqꝫ ſit hõ ꝑfectꝰ ſꝑ omittit. Decio de
pẽa que debet in futuro peccato omiſſionis.

Membrum primũ.

Quantũ ad primũ querit. vtruꝫ omiſſio
ſit pctm? Et oñditur ꝙ non. qm̃ dicit
aug. in li. de vera relig. Peccatũ ita ẽ
volũtariũ qđ ſi nõ ẽ volũtariũ: non eſt
peccatum. ſed omiſſio non ẽ malum voluntariuꝫ
ergo non eſt peccatum: minor pꝫ. illud dꝛ maluꝫ
voluntarium ſuꝑ quod quieſcit volũtas. ſed vo-
luntas non quieſcit ſuper aliqđ in omiſſione. qm̃
i peccato ſũt duo. ſ. auerſio ꝛ conuerſio. qm̃ pec-
catum ẽ ſpreto incõmutabili bono: bono muta-
bili adherere. ꝛ voluntas in peccato non q̃eſcit
ſuper auerſionẽ imo ſuꝑ ꝯuerſionẽ ſiue ſuꝑ bo-
num ꝯmutabile ad qđ fit ꝯuerſio. Si ergo i omiſ-
ſione non fuit huius ꝯuerſio. ergo non q̃eſcit vo-
luntas ſuper aliquid i omiſſione. ergo omiſſio ñ
ẽ malũ volũtariũ ꝛ ita nec peccatuꝫ. Si dicat ꝙ
pctm omiſſionis eſt qñ aliquis non vlut facẽ illđ
ad qđ tenet. ꝛ ſic ſuꝑ hãc negatõeꝫ ñ velle facere
ad qđ tenet hõ: q̃eſcit volũtas. In ꝯrium obijcit
iſte tenetur velle facẽ illud bonũ ꝛ nõ vult. ꝯſtat
ꝙ hoc eſt ex defectu voluntatis cũ dico nõ velle
facerẽ. ergo hic nõ quieſcit volũtas ſuꝑ aliquo.
ſed hic eſt omiſſio. ergo in omiſſione nõ quieſcit
volũtas ſuꝑ aliquo. quare non ẽ peccatũ. ¶ Ter-
tia rõ ſicut pꝫ ex ꝓdicta diffinitõe. Peccatũ ẽ cõ-
uerſio ad mutabile bonuꝫ. veꝝ penes hoc dꝛ rõ
peccati. ſꝫ hec ꝯuerſio non eſt in omiſſione. ergo
nõ hꝫ rõnem peccati. ¶ Quarta rõ due ſunt par-
tes iuſticie. ſ. declinare a malo ꝛ facere bonũ. ps.
declina a malo ꝛ fac bonũ. Per has autem de-
tur inſtrui ita ꝙ non eſt perfecta iuſticia ſine his
duabꝰ. Uñ nulli iſtaꝝ ꝯuenit ꝑ ſe rõ iuſticie. ergo
ſiŀr due ſunt ꝑtes ꝑ quas detur rõ iniuſticie ſiue
peccati. ſ. declinare a bono ꝛ facere malũ. ꝛ neu-
tra habebit rõnem peccati vel iniuſticie. Declina-
re ergo a bono ꝑ ſe non habebit rõnem peccati.
ſed declinare a bono ẽ omittere. ergo omiſſio ñ
hꝫ rõnem peccati. imo ſolũ ẽ pars rõnis peccati
ſiue conditio peccati. ꝛ non dicet eſſe peccatum.
¶ Quita rõ ꝓceptũ ſtricte ſumptũ nõ ẽ ꝓhibitio
ſtricte ſumpta. lꝫ idẽ ſint large accipiẽdo ꝓceptũ.
ꝓut. ſ. ẽ ꝺ faciendo ꝛ nõ faciendo. ſed ſumamus
ſtricte vt ſit ꝓceptũ de faciẽdis ꝓhibitio aũt ꝺ nõ
faciendis. ex hoc ergo arguitur. nullũ ꝓceptũ eſt
ꝓhibitio. ſꝫ facere bonũ pertinet ad preceptum.
declinare a malo ꝑtinet ad ꝓhibitionem. quia ad

hoc ē ꝓhibitio.vt.ſ.homo declinet a malo.ergo
facere bonū nō ē declinare a malo.ergo ꝑ oppo
ſitū facere malū nō ē declinare a bono.ſꝫ declina
re a bono ē omittere.ergo omittere nō ē facere
malū.ſꝫ pcīm ē ꝑ iterꝑtatōēꝫ mali.ergo omittere
n̄ ē peccare.¶ Itē dicit aug.ꝙ ꝑcīm ē dictuꝫ vel
factū vel ꝯcupitū ꝯ̄ legē dei.ſꝫ i omiſſiōe nō ſub/
ſternit aliquod iſtoꝝ.imo eſt ipſoꝝ remotio ab
omiſſione.ergo omiſſio nō ē pcīm. Ad oppo
ſitū habet.iiij.iacobi.Scienti bonū ⁊ nō facienti
pcīm ē illi.ſꝫ hoc nō eſt niſi pcīm omiſſiōis.qꝛ ē
pcīm ex hoc ꝙ nō facit bonum qd̄ ſcit.⁊ hoc eſt
omittēs.ſ.nec facere.cū ergo peccet ex nō facien
do.ꝯſtat ꝙ peccat omittēdo.ergo omiſſio ē pec/
catū.¶ Itē aug.in ench.duabus ex cauſis pecca
mus.aut nō dū vidēdo qd̄ facere debeamus.aut
nō faciendo qd̄ debere fieri iaꝫ videmus.ſꝫ hoc
eſt omittere.ergo omittere ē pcīm. Ad.qd̄ dōꝫ
ꝙ omiſſio ē pcīm.¶ Ad obiectū aūt p̄mo dōꝫ.
ꝙ volūtariū dicit̄ i peccato actuali mortali.vno
mō ꝓprie illud cuius principiū eſt in ipſo volen
te.⁊ trahit̄ volūtas ex determinato appetibili in
quo quieſcit.⁊ ſm̄ hoc pcīm trāſgreſſiōis i quo
ſit ꝯuerſio ad mutabile bonuꝫ quietans appetitū
dicit̄ voluntariū.ſic autē nō dicit̄ pcīm omiſſio/
nis per ſeipſum voluntariuꝫ. Alio vero mō di/
citur voluntariū cōmuniter cuius principiuꝫ eſt
in ipſo.qꝛ vero i ipſo eſt velle ⁊ nō velle.facē ⁊
n̄ facē. pcīꝫ autē omiſſionis eſt in nō velle vl̄ nō
facere quod tenet̄ ⁊ ſic peccatuꝫ omiſſionis hoc
modo dicit̄ voluntariū.¶ Ad ſcd̄m dicēduꝫ eſt
ꝙ vno modo dicitur volituꝫ ꝓprie quod cōſi/
ſtit in poſitione.⁊ ſic nō dicit̄ voluntarium.Alio
modo dicit̄ volituꝫ qd̄ ꝯſiſtit in negatōe vt dicit̄
velle non facere prout dicitur in glo.ad Roma.
qd̄ operor ⁊ nō operor ſunt ꝑtes eius qd̄ ē ope
ror.⁊ ſic dicit̄ omittere velle nō facē.¶ Ad tertiū
dōm.ꝙ ꝓut pcīm dicit̄ auerſio ad mutabile bo/
nuꝫ.mutabile bonū dicit̄ cōmuniter ad facere ⁊
nō facere.¶ Ad quartū dōm.ꝙ nō eſt ſimile de
peccato ⁊ iuſticia.Juſticia eīꝫ vt ſic reqrit̄ vtrū/
qꝫ declinare a malo ⁊ facere bonū.Peccatū vō
vt ſic nō requirit niſi defectū alterius illoꝝ.ſ.cuꝫ
declinat̄ a bono ſit malū.¶ Ad quintū dōm ē.ꝙ
facere malū dicit̄ vno modo ꝓprie.ſ.ſm̄ ꝙ trāſ/
gredi dicitur facere malum.cū ſit aliquid cōtra
preceptuꝫ affirmatiuū.⁊ hoc omittē nō eſt face/
re maluꝫ.Alio modo dicitur cōmuniter ſicut ha
bet̄.vij.ad Ro.ſuꝑ illud.qd̄ eniꝫ operor nō itelli
go glo.dimittere bonū ⁊ facē malū.ſūt ꝑtes eius
qd̄ eſt operari malum.¶ Ad ſextum dōm.ꝙ illa
diffinitio.peccatuꝫ eſt dictuꝫ vel factum ⁊c̄.ſꝫ ꝙ
ꝯuenit omiſſioni ſic intelligitur.vt dictuꝫ ⁊ factū
⁊ cōcupitum cōmuniter accipiātur ad dicere ⁊
n̄ dicē.⁊ facē ⁊ nō facē.ſic ex ꝑdicta glo.hꝫ ꝙ ſi
nō ſic accipit̄:ꝓpria eſt diffinitio tranſgreſſionis,

Membruꝫ ſecundū.

SEcūdo querit̄ vtrū omiſſio ſit pecca/
tū actuale.pcīm eniꝫ actuale determi/
nat̄ penes actū.ſꝫ omiſſio nō termina
tur penes actū ſꝫ penes amotiōꝫ act⁹.
ergo omiſſio nō eſt actuale pcīm.¶ Preterea.ſi
eēt ſpecies actualis peccati diuerſa a cōmiſſione
penes actū diuerſuꝫ oporteret determinari.ſꝫ nō
determinat̄ penes actū diuerſū.ergo nō ē actuale
pcīm. Rn̄ſio.dōm eſt ꝙ actuale pcīm dicit̄ ꝑꝑ
hoc actuale.qꝛ ex actu ꝓprie volūtatis procedit.
cuꝫ eniꝫ teneat̄ facē aliqd.cū i volūtate ſit nō facē
ſi nō facit:actuale pcīꝫ dī eodē mō cū tenet̄ velle
⁊ non vult.qꝛ in voluntate etiam eſt velle ſicut ⁊
nolle.nō ergo ab hoc actu exteriori dicit̄ actuale
pcīm.ſed ab actu iteriori.⁊ ita lꝫ ſit remotio act⁹
exterioris:nihilominus eſt potētia actus interio
ris in omiſſiōe.¶ Ad illud vō obiectuꝫ dōm ꝙ
omiſſio ⁊ cōmiſſio penes aliū ⁊ aliuꝫ actum de/
terminat̄.velle eīꝫ nō facere qd̄ tenet̄ facē.⁊ velle
facere quod tenet̄ nō facere ſūt actus diſparati.⁊
ita omiſſio eſt actuale pcīm aliud a tranſgreſſiōe
ſiue a cōmiſſione.

Membrum tertiuꝫ.

TErtia queſtio ē vtrū omiſſio ſit pcīm
ſeꝑatuꝫ a trāſgreſſione.an ſeſe cōco/
mitent̄.Ad qd̄ ſic augu.dicit.duab⁹ ex
cauſis peccauimus.aut nō dū vidēdo
qd facere debeamus:aut nō faciendo qd̄ debere
fieri videmus.ſi ergo hec ē ſufficiēs diuiſio trāſ
greſſiōis.ergo altero iſtoꝝ duoꝝ modoꝝ erit.ſꝫ
n̄ p̄rio cum illud ſit pcīꝫ ignorātie.ergo erit ſcd̄o
mō.ſꝫ illō ē omiſſio:ergo trāſgreſſio ē i omiſſio/
ne.¶ Itē cuꝫ aliqs tenet̄ nō fornicari ⁊ fornicat̄.
trāſgredit̄ ⁊ ſimul omittit qꝛ tenet̄ reſiſtere tenta
tioni fornicatōis ⁊ n̄ reſiſtit.ergo eodē actu pec/
cat pctō trāſgreſſiōis ⁊ omiſſiōis.ergo vnū cō
comitat̄ aliud.¶ Itē qcūqꝫ fac̄ aliqd̄ malū opus
deficit i genē boni oꝑis vl̄ i circūſtātia.ſꝫ qn̄ defi
cit i omiſſiōe vl̄ i circūſtātia omittit vel negligit.
ergo alteꝝ iſtoꝝ cōcomitat̄ trāſgreſſio.¶ Cōtra
vi.leui.diſtinguūt̄ adinuicē delictū ⁊ pcīm.deli/
ctū eīꝫ dī deſertio boni.pcīm perpetratio mali.⁊
hec diſtinguūt̄.ergo omiſſio ⁊ cōmiſſio diſtiguū
tur.¶ Itē differūt adinuicē p̄cepta ⁊ ꝓhibitōes.
ſꝫ penes defectū p̄ceptoꝝ ē omiſſio:penes defe/
ctū ꝓhibitionū ē trāſgreſſio.ergo iter ſe ſeꝑantur
quēadmodū ⁊ illa.¶ Ad qd̄ rn̄dēduꝫ.ꝙ illa di/
uiſio peccati quam facit Augu.ad hoc tendit:vt
oſ̄dat̄ differētia iter defectū ex ꝑte cognitiue ⁊ ex
ꝑte oꝑatiue.Un̄ ꝓprie loquēdo ſeꝑat pcīm omiſ
ſionis a peccato ignorātie.Peccatū.n. ignoran
tie ē.cū nō videmus qd̄ facere debemus.pecca/
tū omiſſionis cū n̄ facimus qd̄ videm⁹ debē fie/

ri. poſſet tñ large accipi illud mēbrū vt nō facere cōiter accipiat ꝛ debituz ſimiliter. ꝛ ſm hoc ſub illo mēbro ꝯtinerent omiſſio ꝓprie dicta ꝛ trāſgreſſio. qui. n. tranſgredit nō facit qḋ debꝫ fieri. ¶ Ad ſecundū vero dōm. ꝙ omiſſio accipit cōiter ꝛ ꝓprie. ſi ꝓprie accipit diſtinguit a trāſgreſſione. ſi cōiter ad trāgreſſionē ſequit omiſſio. ñ tamē ſicut genus ſed ſicut ꝯcomitans. ¶ Ad tertium dōm ſm eandē rōnem deficere eniz a genere opis vel a circūſtantia opis dicit omiſſionem vel negligentiā cōiter ꝛ non ꝓprie.

Membrum quartum.

Quarto querit vtrum omiſſio multiplicet p ſpēs peccati. vt dicat quedā venialis quedaz mortalis. ꝛ iterū ſi plures ſunt ſpēs omiſſionuz mortalium. Quod aūt quedā omiſſio ſit venialis quedaz mortalis. videt p hoc ꝙ aliqñ nō facit hō qḋ tenet facere. aliqñ nō facit qḋ expedit fieri. ꝛ vtroqꝫ mō ē omiſſio. Si vero ñ facit qḋ tenet facere mortalis ē culpa. Si vero ñ facit qḋ expedit fieri venialis ē culpa. ergo omiſſio quedā erit venialis qdā mortalis. ¶ Ad ſecundū vero videtur ſic argui illa ad que faciēda tenet hō diuident p ſpecies. ſicut ea ad que ñ facienda tenet hō diuidunt p ſpecies. ergo ſicut tranſgreſſio hꝫ ſpēs mortaliū peccatoꝝ plures. ita omiſſio habebit ſpecies mortalium peccatoꝝ plures. ¶ Ad primum dōm. ꝙ ſi omiſſio accipiat cōiter reſpectu debiti vel expedientis. tunc poſſet eē omiſſio aliqñ venialis aliqñ mortalis. ſed qꝛ ꝯſuetū ē accipere reſpcū debiti. dr omiſſio tñ mortale pctm. ¶ Ad ſecundū vero dicendū. ꝙ omiſſio aliter diuidit ꝙ̄ tranſgreſſio. trāſgreſſio. n. ē cū ſit malū. Malum autē pōt eē multipliciter: ꝛ circa diuerſuz actū ꝛ circa eundez. Vñ vtroqꝫ mō pōt hēre ſpēs omiſſio. nec ē deſertio actus boni. bonuz aūt nō diuidit p ſpēs niſi ſm diuerſitatē actuū. circa. n. eūdē actuz nō eſt bonū niſi vno mō. vñ omiſſio ñ tot modis multiplicat quot modis trāſgreſſio. pōt. n. tranſgreſſio eē ſm ſuperfluuz ꝛ diminutū. omiſſio vō nō hꝫ huiuſmōi drīas. ſed cum boni qḋ ē virtus ſint drie ſm actus in ſpecie differētes: omiſſio ſm illa materialiter diuerſificat.

Membrum quintum.

Quinto querit vtrum aliquis teneatur ad impoſſibile. ꝛ ex hoc omittat cum ad illud tenet quod videt. aliqua eniz vouit virginitatē ex voto. ergo continere tenet. Sit ergo ꝙ fornicet vel ꝙ cōtrahat matrimoniū. conſtat ꝙ prius tenebat ad virginitatē ꝛ p culpā nō abſoluit a tentōne. ſic. n. de peccato reportaret lucrū. ergo ad hoc tenet. ſꝫ ē impoſſibile. ergo tenet ad ipoſſibile. ¶ Itē iſte tenet reprimere motū libidis. ergo aut anteꝙ̄ ſit mortalis vel poſtꝙ̄ ſit mortalis. ſꝫ ñ videt ꝙ ante: qꝛ ante venialis ē. nō tenet aūt declinare a veniali. ñ eniz veniale ē in ꝓhibitōe. Si vō tenet reprimere cū ē mortalis ꝛ poſt. hoc ē ipoſſibile. qꝛ cū eſt mortalis: nō pōt nō eē mortalis. ꝛ poſt neceſſe ē fuiſſe. ergo tenet ad ipoſſibile. ¶ Itē iſte tenet nūꝙ̄ fornicari qꝛ ꝓhibitiōes obligāt ad ſp. ergo tenet ñ fornicari i a. Poſito ergo ꝙ fornicet in. a. ipꝫ ñ fornicari in. a. ē impoſſibile. ꝛ ad hoc tenet. ergo tenet ad impoſſibile. Contra. omne illud ad qḋ tenemur ē ſub precepto vel ex ꝓhibitiōe. ſꝫ quod ē ſub precepto vel ꝓhibitiōe ē voluntariū. quicquid aūt ē voluntariū ſubeſt li. arb. ergo a prio: omne illud ad qḋ tenemur ſubeſt li. ar. ſꝫ nullū impoſſibile ſubeſt li. ar. ergo ad nullū ipoſſibile tenemur. ¶ Itē ois tētio ē reſpectu futuri. ipoſſibile vō per accidēs pro tpe quo ē ipoſſibile nō ē futuꝝ. impoſſibile aūt p ſe ꝓ nullo tēpore ē futuꝝ. ¶ Itē ꝙ homo ñ teneat ad veniale euitandū facit infirmitas. Adam. n. añ infirmitatē tenebat ad euitandū motus illos in genere q mō ſunt veniales. infirmitas ergo ꝙ̄uis hō ingeſſerit i cā ex culpa facit ꝙ nō tenemur ad illos motus euitādos vniuerſalr. ergo multofortius ipoſſibilitas ſoluit nos a tentiōe: ꝙ̄uis ex culpa nr̄a i eā icidamus. Huius grā querit qd ſit tentio. ꝛ ex quibus cāis hō teneat. deinde q̄ ſoluunt tentōez. Pōt ergo dici ꝙ tentio aliqñ eſt rōne ꝑcepti vel ꝓhibitionis. aliquādo rōne ꝓprij ꝯſenſus ſicut in ꝯtractibus: votis: iuramentis: ꝛ ꝓmiſſis. aliqñ rōne peccatoꝝ ſicut homo tenet ad penam. Tentio ergo ſic pōt deſcribi ex vi alieni precepti vel ꝓhibitionis vel ꝓprij aſſenſus vel culpe ad agēdum vel nō ad non agenduz: vel ad vtrūqꝫ: vel ad patiendū obligatio. ad agendum rōne preceptoꝝ. ad non agendū ratōne prohibitionum. ad vtrūqꝫ ratione ꝓprij ꝯſenſus. ad patiendum ratiōe culpe. ¶ Habito ergo quid ſit tentio ꝛ ex qbus cāis. ſequit de his que ſoluunt tentionē. hec aūt dicunt eē tria. Impoſſibilitas. diſpenſatio. ꝛ penitētia. pōt ergo queri rōe iſtius numeri. ꝛ vident ſic differre. vt penitentia ſoluat tentionez ex pte eius qui tenet. ꝛ ſic generaliter poſſꝫ dici ſolutio debiti. Diſpenſatio vero ex pte illius cui ſit obligatio vel a quo ē obligatio. Impoſſibilitas vō ex pte rei ad quā obligat. Sed pōt queri ſi impoſſibilitas ſoluat hoiem a tentione. ꝙ nō videt. tentio. n. nō eſt rōne precepti aut ꝓhibitiōis ſiue ꝓprij ꝯſenſus. ſꝫ impoſſibilitas ñ aufert has cauſas. ergo nec effectū eaꝝ ſi ſunt he cāe ſufficiētes. ſꝫ tentio ē effectus ſufficiēs ab iſtis cāis ꝓcedens. ergo nō ſoluit p impoſſibilitatē. ¶ Itez dicit hiero. Anathema ſit qui dicit deū ꝑcepiſſe impoſſibile. ꝛ accipit ibi ꝑcepiſſe cōmuniter. ergo deus nō prohibuit aliquid qḋ nō poſſit nō fieri.

ſicut nō̃ precepit aliquid qᷦ nō̃ poſſit fieri. nō̃ er
go circa ideꝫ ſūt tentio ⁊ impoſſibilitas. aut ergo
nunꝙ̃ tenebaꝛ. aut ſi tenebaꝛ. ñ tenebaꝛ niſi ad im/
poſſibile fieri. ¶ Itē aut incidit in ipoſſibilitatem
illā ex culpa aut ſine culpa. Si ex culpa ſic ſacer/
dos q ignoꝛās officiū ſuū ⁊ teneꝛ quotidie dicē:
⁊ ludens ad talos amittit libꝛū ſuū: ex culpa ñ dꝫ
repoꝛtare ꝯmodū. ergo ñ ſoluiꝛ per ipoſſibilita/
tem a tentione. Si vō nō ex culpa nec ſic ſoluiꝛ ꝑ
impoſſibilitatē. ſicut accidit i ſacerdote infirmo q
nō pōt celebꝛare ⁊ teneꝛ ex officio vel ꝓmiſſo ce
lebꝛare. non. n. tenebaꝛ niſi debitis cōditionibus
exñtibus in ꝑſona. debita aūt ꝯditio ē ꝙ ſit ſanus
vel adminus potens celebꝛare. ⁊ ꝙ habeat ea q̄
neceſſaria ſunt ad officiū. Similiꝛ de diſpenſa/
tiōe pōt queri. Poteſt. n. queri ſi aliqs poteſt di
ſpenſare ꝯtra ꝑceptuꝫ nature. ¶ Similiꝛ queriꝛ ſi
quis pōt diſpenſare ꝯtra ꝑceptum ſummi ponti/
ficis: vel contra ꝑceptū ꝓpꝛij pōtificis. verbigrã.
Epiſcopus ꝯtra ꝑceptū archiepiſcopi cū par vꝛ
eē dignitas. nulla aūt ſit maioꝛ ꝙ̃ ſit pontificalis.

Ad quod dōm. ꝙ nullus teneꝛ ad impoſſibile
ſꝫ ex impoſſibilitate ſi in eaꝫ incidit ex ſua culpa:
teneꝛ ad aliud ꝓpter illud ad qᷦ pꝛius tenebatur.
vt ad ſatiſfactionē de culpa ⁊ dāno. ¶ Ad obie/
ctuꝫ autē pꝛimo dōm. ꝙ illa que teneꝛ ex voto ad
virginitatē. aut foꝛnicaꝛ aut ꝯtrahit matrimoniū.
ſi foꝛnicaꝛ tenebiꝛ adhuc ⁊ in poſteꝝ ad ꝯtinen/
tiā: ⁊ tenebiꝛ ad ſatiſfactionē de culpa. Si vō con
trahit mꝛimonialiter: teneꝛ ad agere pñiaꝫ de vo
ti trāſgreſſiōe: ⁊ teneꝛ nō petere debituꝫ lꝫ teneaꝛ
reddere. hoc. n. ſue ꝑtātis ē. illud vō alieni iuris.
¶ Ad ſcōm vero dōm. ꝙ cuꝫ dꝛ teneꝛ repꝛimere
motū libidinis. ſenſus ē. teneꝛ ñ ꝯſentire vel ſim/
pliciter vel ꝑ dñatiōꝫ motui libidis moꝛtalis. Cū
ergo queriꝛ. vtrū teneaꝛ repꝛimere anteꝙ̃ ſit moꝛ
talis vel cum ē. dōm ē ꝙ hec determinatio añ vel
cuꝫ pōt referri ad hoc verbū teneꝛ. vel hoc vbuꝫ
repꝛimere. Si ad hoc verbū teneꝛ: veꝝ ē ꝙ añ te/
neꝛ ꝙ̃ ſit moꝛtalis. Si vō determiat hoc verbum
repꝛimere: nō teneꝛ repꝛimere ante. qꝛ ñ. teneꝛ nō̃
ꝯſentire añ: niſi qꝛ ñ ꝯſentire moꝛtale ē ſm omne
tꝑs. ſꝫ ſi eēt determinatū ſm certū tꝑs: nō̃ teneret
repꝛimere añ. Uel pōt dici ꝙ teneꝛ repꝛimere añ.
Ad qᷦ obijciꝛ ꝙ ante ē veniale ⁊c. dōꝫ ꝙ nō te/
neꝛ repꝛimere inꝙ̃tuꝫ veniale: ſꝫ qꝛ fieret moꝛtale
niſi repꝛimeret. ¶ Ad tertiū vero dōm. ꝙ cū foꝛ/
nicaꝛ aliqs. vtpote in. a. tūc nō teneꝛ ad ñ foꝛnicā
dū in. a. ſꝫ ñ ad foꝛnicandū in poſteꝝ. ¶ Ad illud
vero qᷦ poſtea queriꝛ. vtrū aliqs ꝑ impoſſibili/
tatem ſoluaꝛ tentiōe. dōm ꝙ ñ ꝓpꝛie dꝛ illud: ſꝫ ꝑ
hoc daꝛ intelligi ꝙ nō̃ ē tentio niſi eius qᷦ poſſi/
bile ē fieri. ⁊ eius qui pōt pꝛo tꝑe ꝓ quo pōt. vñ
cū ex euentu fit aliquid impoſſibile ñ pꝛo illo tꝑe
teneꝛ: ſed ad aliud teneꝛ qᷦ poſſibile ē ſi manet ex
ꝑte ipſius poſſibilitas. ſi vero ñ manet ex ꝑte eius
poſſibilitas ſicut ē in eo qui incidit in furiā perpe
tuā. tūc ſoluiꝛ a tentione: niſi in eā incideret ex cul
pa ſua. ⁊ tūc ſm quoſdā teneret ad penā ex ipoſ/
ſibilitate in quā incidit ex culpa. ſm alios vō ſim
pliciter abſoluūtur pꝛo illo tꝑe. ¶ Per hoc pōt
eē manifeſtū illud qᷦ obijciꝛ. nā tentio non eſt niſi
eius qui poſſibilitatem hꝫ pꝛo tꝑe ꝓ quo habet.
⁊ ita intelligiꝛ qᷦ dicit. b. Hiero. Si. n. nō poſſet
hō implere aliquo mō faciēdo vel ñ faciēdo. nō̃
ꝑciperet a deo vel ꝓhiberet. ¶ Ad aliud vero di
cendū. ꝙ aliud eſt de impoſſibilitate ex ꝑte rei ad
quā obligaꝛ in euentu tēpoꝛis. ⁊ aliud ex ꝑte ꝑſo
ne. Nā illa que ē ex ꝑte ipſius rei ex tꝑe. non ab/
ſoluit hoieꝫ manēte apud ipm poſſibilitate. ſꝫ te/
nebiꝛ ad illud vel ad aliud ex defectu ſolutōis il/
lius. ſed ſi auferꝛ poſſibilitas ex ꝑte perſone: tunc
abſoluiꝛ a tentione qua pꝛius tenebaꝛ. ¶ Ad illud
quod queriꝛ de diſpenſatione. reſpondenduꝫ eſt
in parte illa vbi ageꝛ de iure naturali ⁊ poſitiuo.
ibi. n. de diſpenſationibus que ſunt relaxatōes iu
ris cōis eſt agendum.

Membꝛuꝫ ſextum.

Sexta eſt de ꝯparatione omiſſionis ad
ꝯmiſſionē ꝙ̃tum ad quantitatē pecca
ti. Qᷦ aūt omiſſio ſit magis peccatuꝫ
ꝙ̃ ꝯmiſſio ſic oſtendiꝛ ſuꝑ illᷦ ꝑs. de/
clina a malo ⁊ fac bonū. dicit glo. duo bona ſunt
diuerte a malo. ⁊ facꝰ bonū illud vitat culpam. ſ.
declinare a malo. hec mereꝛ palmā. ſ. facere bo/
nū. maius aūt ē illud bonū qᷦ mereꝛ palmam ꝙ̃
illud qᷦ vitat culpā. ergo ex ꝑte iuſticie maius ē
bonū facere bonū ꝙ̃ declinare a malo. ergo eius
oppoſitū quod ē facere bonū. ſ. malum facere: eſt
maius maluꝫ ex ꝑte iniuſticie ꝙ̃ oppoſitum eius
qᷦ ē declinare a malo. ſ. declinare a bono. ⁊ ſic
maius malū eſt facere maluꝫ ꝙ̃ declinare a bo/
no. ergo cū penes declinare a bono ſumaꝛ pcīm
omiſſionis. relinquitꝛ ꝙ maius ē peccatū cōmiſ/
ſionis ꝙ̃ omiſſionis. Ad oppoſitū. maius bo/
nū eſt obſeruare ꝑcepta ꝙ̃ ꝓhibita. qꝛ nō̃ ꝓpter
obſeruationē ꝓhibitoꝝ habebit hō̃ gloꝛiam: ſed
vitabit penā. ꝓpter obſeruatōeꝫ vō pꝛeceptoꝛuꝫ
habebit gloꝛiā ſicut dicit glo. pꝛedicta. ſꝫ omiſſio
ē ꝯtra obſeruationē ꝑceptoꝝ. ꝯmiſſio ē ꝯtra ob/
ſeruationē ꝓhibitoꝝ. ergo cū maius malū ⁊ ma
ius bonū opponunꝛ: maius pcīm erit omiſſio ꝙ̃
ꝯmiſſio. Rñdendū ꝙ pcīm omiſſionis ⁊ ꝯmiſ
ſionis i diuerſis ꝙ̃tum ad quātitatē pcti ſe habēt
vt excedētia ⁊ exceſſa. qꝛ aliqñ eſt maius pecca/
tum omiſſio ꝙ̃ ꝯmiſſio. aliqñ ecōuerſo. Si vero
fiat ꝯparatio vnius ad alteꝝ i genere. maius ma
lum ē ꝯmiſſio ꝙ̃ omiſſio. Nā arboꝛ que fructum
malū facit plus nocet ꝙ̃ illa que nullum fructum
facit. ꝯmiſſio autēꝫ ē ſicut arboꝛ que fructum ma
lum facit. omiſſio autem ſicut arboꝛ que nō facit

fructū bonū. vtraqz aūt excidet τ in ignē mittet. Nihilominus tñ ad dñiaz puulorū ñ baptizatorū q non faciūt fructū bonū: qr nullū faciunt. dicunt omittētes facē fructū malū. nā nō facē cum dz τ possit ē fructus malus. sed nō sic sicut facē maluz directe ad cuius ɔriū tenet. ¶ Ad illud vō quod obijcit in ɔtrariū dōm est. q tz ɔñtia in ɔtrario ñ ɔsequētia in ipso. Naz. si facere malū opponit ei qō est facere bonū. τ declinare a bono: ei qō est declinare a malo. declinare aūt a malo sit minus bonuz q̃ facere bonū. nō ꝓpter hoc facere maluz est minus malū q̃ declinare a bono. sed ecōuerso.

Membrū septimum.

Septimo querit qñ dr omissio ꝑpetrari. i. quo tpe. τ ponat exēplū ō aliquo q dormit τ tenet surgere ad matutinas τ non surgit. Querit ergo qñ iste omittit. q nō dz dici omittere qñ nō surgit: qr tūc dormit. sed nullum pcm̄ fit a dormiēte. ergo tūc nō omittit. Nec omittit qñ se ordinauit dormitōni: qr pōt adhuc cōtingere q euigilet hora debita τ surgat. Nec post dormitatōnez omittit: qñ. s. euigilabat. tunc eniz dicte sunt matutine. ergo nullo tpe omittit. Ad qō rñdendū. q tūc dr omissio ꝑpetrari. qñ aliquis applicat se ad actuz illicitū impossibilē cum illo actu ad quez tenet. vt si iste tenet ire ad matutinas τ inebriet se. vel sit i colloquio infructuoso. τ ita de alijs. ꝓpter qō ñ surgat ad matutinas: tunc omittit. Si vō applicat se alicui actui bono ad quez tenet. τ ex illo fessus dormiat τ nō surgit: non omittit. Si vero fuerit actus indifferēs tñ qr impeditiuus ē eius ad qō tenetur. τ sic omittit. sed posito q teneat surgere τ nō surgit. nec hoc est ex aliqua cā pcedēti que in ipso sit. sz tñ qr ligata ē vis sensibilis. nūquid omittit dormiēdo? Dicendū ē q nō. subintelligēduz est eniz q tenet surgere cum audierit signum surgēdi. sed si nō surrexerit ex cā q̄ fuit in ipō tūc omittit. cuz causam ꝑpetrat.

Membruz octauū.

Octauo q̃ritur de ordine omissiōis ad cōmissionē. Ad quod sic. dicit in ps. super illud incēsa igni τ suffossa. qō duplex ē radix peccati. amor male icēdens. τ timor male humiliās. timor vero ad amorē reducit sicut dicit augu. in li. de li. ar. si ergo omissio ē ex timore male humiliāte. cōmissio ex amore male incēdente. quēadmodū timor radicat in amore sue sit bonus siue malus: omissio radicabit in cōmissione. ¶ Ad oppositū sicut dic phs tria sunt in opatōnibus virtutū. s. scire. velle. τ firmiter operari. vnde prius est scire. τ postea velle. τ post ē operari. ergo hūc ordinē hñt peccata que sunt circa istos actus. sed ignorātia est ɔ primū actū. cū. s. tenet aliqs scire aliqd τ non scit illud. omissio aūt est ɔtra secūduz actū. qñ. s. tenet aliqs velle aliquid τ nō vult illud. Sz cōmissio ɔtra ipsum operari est. qñ. s. aliqs facit aliqd qō tenet nō facere. ergo ignorātia est cōtra priorem actū q̃ omissio. τ omissio circa priorē q̃ cōmissio. ergo prior est omissio q̃ cōmissio. Rñsio. dōm ē q omissio i ordine peccatorꝫ sic ɔtingit ordinem dicere: prior ē omissio q̃ cōmissio. ¶ Ad obiectū in ɔtrariū dōm. q radix omissionis nō semp ē timor sz amor τ libido. sicut eniz ex amore male accēdēte aliqs fac malū qō tenet ñ facē. ita aliqs nō facit bonū qō tenet facere. vñ penes illas duas radices non distinguūtur essentialiter omissuz τ cōmissum.

Membrum nonuz.

Nono querit. vtrū qlibz ꝑfectus semꝑ omittat. dicit. n. Orig. sup exo. Quātū qs potest tantuz dz. sed nullus pōt tñ facere quātū dz. ergo semꝑ omittit: qr tenet tm̄ facere quātū dz τ nō facit. ¶ Item xiij. ad Ro. sup illud. Plenitudo legis est dilectio. Glo. caritas q̃to magis soluitur tāto magis debet. ergo quāto qs magis diligit: tanto magis diligere tenet. minus ergo diligit semp q̃ dbeat. ergo semp omittit. ¶ Itē. xvij. luc. Cuz oīa bñ feceritis: dicite qm̄ serui inutiles estis. sz suus inutilis nō adimplet qō tenet. ergo cū oīa bñ feceritis nō duz quātū tenemini adimpleuistis. ergo omisistis. ¶ Ad primū dōm q cuz dicit: quātū qs potest boni tñ dz. intelligenduz est q duplex est debitū. ratione accepti τ rōne precepti. Ratōe accepti est hoc verꝫ qō dicit: quātuz qs potest boni tñ debz. hoc est ex quāto posse vel rōne quante potentie. Si vero rōne precepti: sic hoc non est veruz: quantū qs boni potest tñ dz. vel qō boni quis potest hoc debz. Cum autez subdit: nullus potest tantū facere quātū debz: ergo omittit. intelligenduz est q omissio nō respicit debituz ex accepto. sed ex precepto. potest autē vnusqsqz facere quod debz ex precepto. τ ita non omittit. omissio etiam sicut dictum est nō respicit circūstātiam sed genus actionis ſm q est in precepto. ¶ Ad secunduz vero dicenduz q illa ratio non cōcludit q homo omittat. sed q homo imperfectus est in diligēdo dum est in via. non enim potest diligere omnino ex toto corde τ ex tota anima τ ex tota mente. τ ideo dicit aug. in li. de ꝑfectione iusticie. cur nō pciperetur homini ista perfectio: q̃uis eaz in hac vita nemo habeat. nō enim recte curritur si quo currēduz est nesciatur. quō autez scitur si in illis preceptis ostēderet. sic ergo curramus vt cōprehendamus. τ ꝑmittitur cuz adhuc aliquid carnalis ɔcupiscētie est quod

ꝯtinēdo refreneť nō ōimodē ex tota aïa diligitur deus. ⁊ iō non ſequiť ꝙ omittat ſi minꝰ diligit ꝗ̄ꝫ debeat. ſicut ſi non diligeret. ¶ Ad tertiū vō dōꝫ. ꝙ reputatio ſerui inutilis nō eſt qꝛ non facit qđ te netur facere vel quātuꝫ: ſed dr̄ ſeruus inutilis qꝛ non venit ad pfectū. Alio vō mō dr̄ ſeruus inutiľ qui non facit qđ facere teneť. ⁊ ſic nō accipiť ibi. qđ pꝫ per hoc qđ additur. qđ debuimus facere fecimus. q. d. in pceptis nō defecimus. ſꝫ pfectōꝫ ꝯſilioꝝ nō adimpleuimus.

Mēbꝛuꝫ decimuꝫ.

D Ecimo queriť de pena que debeť in fu turo peccato omiſſionis. Et queritur vtrū ōbeať ei pena ſenſus. vel ſolū pe na carens viſionis dei. Ad qđ ſic. Jlle qui omittit nō fac̄ aliqđ malū: qꝛ nihil facit. dr̄. n. omittere qꝛ deficit a bono. ſꝫ p malo ope ōbetur pena ſenſus. ergo peccato omiſſionis nō ōbetur pena ſenſus ſꝫ pena carentie. ¶ Jtē pena dꝫ pporꝛ tionari culpe. ergo ſi culpa omiſſionis dicitur pe nes defectū ⁊ carentiā boni opis. qꝛ ille dr̄ omit tere q caret bono ope. ergo ei dꝫ rn̄dere pena p portionalis. q. ſ. ē carētia boni. ſ. viſionis dei. qꝛ ſm ppoꝛtōeꝫ rectā qui teneť fac̄e bonū ⁊ nō fac̄: teneť car̄e bono ⁊ nō affligi malo. Ad oppoſi tum. pena carētie eſt pena oꝛiginaľ peccati. omiſ ſio aūt ē actuale pcc̄m. ⁊ dr̄ia ē inter pniam pcc̄i actualis ⁊ peccati oꝛiginalis. qꝛ oꝛiginali ōbetur carētia: actuali pcc̄o actuaľ pena. ergo pcc̄o omiſ ſionis debeť actualis pena. ſꝫ hec ē pena ſenſus.

Solō. dōm ē ꝙ peccato ꝯmiſſionis ⁊ omiſſio nis debeť pena ſenſus. ⁊ n̄ ſolū pena dāni ſiue ca rētia viſiōis dei. ⁊ hoc pꝫ ex illo vbo dn̄i. math. vij. Ois arboꝛ que nō facit fructū bonū excideť. ⁊ in ignē mitteť. ecce ꝙ tangiť hic pena ſenſus q̄ ē pena gehēne. arboꝛi n̄ faciēti fructū bonū. n̄ fac̄ aūtē fructū bonū iſtud ē cōe omiſſioni ⁊ ꝯmiſſio ni. qꝛ nō facere bonū ē duplex. vel nō fac̄e fructū bonū ſolū vt ibi geſcat volūtas vľ nō fac̄e fructū bonū qꝛ facit ꝯ̄riuꝫ. ſ. fructū malū. pᵒ ergo mō ꝯuenit omiſſioni nō facere fructū bonū. ſc̄do mō ꝯmiſſioni. ergo ex hoc vbo pꝫ ꝙ vtriqꝫ. ſ. omiſ ſioni ⁊ ꝯmiſſioni debeť pena afflictionis gehēne que eſt pena ſenſus. Siľr illud pꝫ ex alia rōe. qn̄ impaſſibilitas put eſt dos redditur faciēti bonū fructū finaľr. facere aūt bonū fructuꝫ hꝫ duo op poſita. ſ. nō fac̄e fructū bonū cum teneať. ⁊ hoc omiſſionis. ⁊ fac̄e fructū malū: ⁊ hoc ē ꝯmiſſio nis. ergo vtriqꝫ. ſ. omiſſioni ⁊ ꝯmiſſioni debetur paſſibilitas gehēne: ⁊ ita pene ſēſus. ¶ Et ſi obij ciatur vt pꝛius. ꝙ ille qui omittit non facit aliqđ malū. dōm ꝙ falſum ē ſm ꝙ ſuperius dictum eſt facere malū. vel p nō facere bonū cū teneť. vel p facere malū ꝯ̄rium bono. ita diffiniť opari maluꝫ ſugius. ipſe aūt omittēs lꝫ non faciat malum ꝯ̄riū bono. tn̄ opať malū qꝛ nō facit bonuꝫ ⁊ ſic pcc̄m omiſſionis ppetrat in ope. ⁊ p relatōeꝫ ad opus determinať vtrūqꝫ. ſꝫ vnū ceſſando a bono ope: aliud ppetrando opus malum ſm glo. pdictam. ¶ Ad ſcōm vō dōm. ꝙ omittēs peccat actu ⁊ iō puniť pena ſenſus ſiue ſenſibili. vbi gr̄a. ſi aliquis puulus ꝯcedēt nondū baptizatus. ipe ſolū puni retur pena dāni ſiue carētie. ⁊ nō pena ſenſus. qꝛ nō habuit vſum volūtatis nec actū. vn̄ nō pecca uit actu. ſꝫ ſi decederet adultus. qꝛ ſi hr̄ et vſum ⁊ actū volūtatis ſi nō baptizareť. punireť pena ſen ſus. qꝛ hꝫ vſum arbitrij. in volūtate ſua fuit ꝙ n̄ baptizabať. vn̄ actu volūtatꝭ peccauit ibi. ¶ Siľr dicimus in omiſſione. ꝙ ē reſpectu actus volū tatis iterioꝛis q quieſcit ſup ipm non fac̄. vn̄ dic omittēs nolo nō facere vel nō volo facere. velle aūt ⁊ nō velle ſunt actus ipſius volūtatis. iō di cimus ꝙ pcc̄m ipſius omiſſionis i actu ppetrať ⁊ determinať. hoc ē in actu volūtatis interioꝛi ⁊ nō ſolū in ipſo defectu vel carentia boni qꝛ ipſe vtiť actu ſue volūtatis ſiue arbitrij.

Queſtio. cxxxj. de negligē tia.

Q Ueſtio eſt de negligentia. Et pꝛimo queriť vtrū negligētia ſit pcc̄m. Se cūdo vtrū ſēp ſit veniale vel ſemp moꝛtale. vel aliqn̄ hoc aliqn̄ illud. Tertio de dr̄ia eiꝰ ad alia pcc̄a cū quibꝰ vr̄ hr̄e ꝯuenientiā. Quarto vtrū ſit de gn̄alibꝰ vel capitalibꝰ vel pꝛimis pcc̄is vel ad aliqđ reducitur. Quinto de radice ⁊ cā negligētie quā aſſignat grego. xlviij. hiere. Sex to. circa quos actꝰ ſiue opa dicatur eē negligētia. vtrū ſit eqľr circa oēs. Septio. cū negligētia ſpā liter dicta ſit circa circūſtātias actuū. vtrū ſit eqľr circa oēs. Octauo. vtꝝ pcc̄oꝛ ſemp negligat. No no. qđ eſt illud qđ ē pꝛincipaľr oppoſitum negli gentie.

Mēbꝛum pꝛimum.

A D pꝛimū ſic. diligentia ⁊ negligentia ſūt oppoſita. quoniā qs dicit diligens in bono ope: quādo eſt ei cure quādo ⁊ quō ⁊ vbi faciat opus ſuū. p oppoſi tuꝫ huius diciť negligētia. ſed diligētia nō eſt vir tus imo diſpoſitio ꝯcomitās vtutē. circuiēs oēs virtutes. ergo ſiľr negligētia nō erit peccatū. imo erit diſpoſitio que eſt comes peccati. ergo nō eſt peccatū. ſed circunſtantia peccati. ſiue diſpoſitio concomitans peccatum. ¶ Jtem phus dicit. ꝙ pꝛoberēſis idem eſt ꝙ eligentia. ſꝫ eligentia re cta opponiť negligentie. quoniā negligere eſt nō

eligẽ. vñ ẽ priuatio ipſius eligẽtie. ſ3 ꝭ3 phm eligẽtia nõ ẽ virtus ſ3 pricipiũ virtutis ꝯſuetudinalis ſiue moralis. ergo ꝑ oppoſitũ ipſa negligẽtia q̃ ẽ priuatio nõ ẽ pctm ſ3 comes pctĩ: ſicut nec eligẽtia v̾tus ſ3 comes virtutis. Ad oppoſitũ. xlviij. hiere. dr̃ maledict⁹ hõ qui facit opus dei negligẽter. ſ3 maledictio nõ dat niſi rõne peccati ꝭm interpretatõe3 ſcripture. ſ3 ꝯſtat ꝙ nõ dat hec maledictio opis dei. qm̃ facẽ op⁹ dei nõ ẽ pctm. ergo dat hec maledictio rõne eius, qd̃ ẽ facere negligẽter. ergo negligẽtia ẽ peccatũ. ¶ Itẽ hiero. Qui claudã vel q̃ſi ſorde maculatã offer hoſtia3 reus ẽ ſacrilegij. quãtomagis q ꝑtẽ ſui corpis ⁊ illibate aie puritatẽ amplexib⁹ regis parat ſi negligens fuerit: punieť. nõ ãt puniť niſi pctm. ergo ſi puniť q2 negligẽs fuerit: p3 ꝙ negligẽtia ẽ peccatum. ¶ Ad primũ dõm. ꝙ diligẽtia aliqñ noiat diſpoſitõe3 ꝯcomitãtem virtutes generalr̃. aliqñ aũt noiat virtutẽ. vt cũ dr̃: mulier diligens corona ẽ viro. xij. ꝓuer. nã diligentia quãdam dicit ⁊ importat ſolicitudinẽ. ſed poteſt dicere ſolicitudinem ex ꝑte ipſius rõnis vel intellectus vel ex ꝑte voluntatis. ſicut cũ dicimus: homo diligit eſſe ſolicitus circa bonum ꝭm ꝙ dicit ſolicitudinem ex ꝑte voluntatis ad bonum: ſic diligentia ẽ virtus. ⁊ hoc modo negligentia ẽ ei oppoſita ex ꝑte voluntatis. ſilr̃ ꝓut diligit aia non eẽ ſolicita ad bonum. ⁊ hec negligentia eſt peccatum. Si autẽ dicat diligentia ſolicitudinẽ ex ꝑte rõnis vel intellectus. hoc mõ non ẽ virtus ſ3 comes virtutis. vñ hoc mõ diſpatur ſiue ſeꝑatur a virtute ſicut ſcia diſꝑatur a virtute. ⁊ hoc mõ ſilr̃ negligẽtia ei oppoſita. ñ ẽ peccatũ. Vñ. ij. ad Ro. ſuꝑ illud. Ignoras qm̃ benignitas dei ad pniam adducit. dic̃ gl. grauiſſime peccas. q2 ignoras te ꝯtẽnere. ſic dõ3 eſt de negligẽtia ꝓut ẽ in rõne vel intellectu non eſt peccatũ: imo magis comes ſicut diſpoſitio q̃dam vel pena ex peccato. ſed ꝭm ꝙ ẽ in voluntate peccatũ ẽ. hoc eſt ꝭm ꝙ eſt defectus illius ſolicitudinis vel attentionis in voluntate quam nominat diligentia virtus. ꝭm qd̃ defectus ſolicitudinis illius in rõne non. ¶ Ad ſcd̃am ratione3 qua obijcitur de eligentia: ſimiliter dicendu3 eſt. ꝙ eligentia prout eſt rationis: ſic non eſt virtus ſed comes virtutis. ſic negligentia oppoſita negligentie comes eſt peccati. vel poteſt dici eligentia ipſa voluntas eligendi bonum ⁊ repellendi malum. ⁊ hec eſt i voluntate. ⁊ hec eſt virt⁹ ⁊ ꝑ oppoſitũ negligentia ipſi oppoſita dicitur eſſe peccatum. ⁊ hec negligentia dicitur eſſe voluntas eligendi malum ⁊ repellendi bonum. hec enim eſt peccatum. ⁊ hec eſt negligentia. vnde patet ꝙ negligẽtia ꝭm ꝙ ẽ oppoſita eligentie virtuti: dicitur eſſe peccatum.

Membrũ ſecundu3.

Secũdo queriť. vtrũ negligentia ſit ſẽꝑ veniale vel ſemper mortale. vel aliqñ veniale aliqñ mortale vel neutru3. Et oſtenditur ꝙ negligẽtia ſit ſemꝑ mortale pctm. dr̃ hier. xlviij. Maledictus hõ qui facit opus dei negligenter. ſed maledictio in ſcriptura non attribuiť niſi mortali. ergo negligentia eſt mortale peccatũ. ¶ Item ex auctoritate precedenti ſuper illud Malach. j. Maledictus homo q h3 in grege ⁊c̃. dicit hiero. qui claudã ⁊ q̃ſi maculatã ſorde ⁊c̃. ex qua auctoritate habeť ꝙ negligentia puniť. ſ3 puniri niſi ſimplr̃ ſumať dr̃ ꝓ peccato mortali. ergo negligẽtia ẽ peccatu3 mortale. ¶ Itẽ hoc vr̃ ex eadẽ auctoritate. q2 ꝯꝑat hiero. i illa auctoritate ipſa3 negligẽtiã ſacrilegio. ⁊ ita ſi ſacrilegiũ ẽ peccatũ mortale: ⁊ negligẽtia. ¶ Ite3 rõ ꝓuer. xij. mlr̃ diligẽs corona eſt viro. hoc ẽ dictum ꝙ ei debeť corona ꝑꝑ diligentiam. ſed diligentia ⁊ negligentia opponunť. ergo ſi corona3 mereť diligẽtia. relinquiť ꝑ oppoſitũ ꝙ negligẽtia ipm ſuppliciũ mereť. cum ſit ꝯ̃triu3 eius. ſ3 omne tale ẽ mortale peccatũ. ergo negligẽtia ẽ mortale peccatũ. Itẽ ꝓuerbi. xix. Qui negligit vitã ſuam mortificabiť. ⁊ loqtur de mortificatõe que ẽ i gehẽna. ſ3 hec nõ debeť niſi peccato mortali: ⁊ hec debeť ꝑꝑ negligẽtiã. ergo negligẽtia ẽ pctm mortale. Ad oppoſitũ oñditur ꝙ ſit pctm veniale ⁊ nõ mortale ſẽꝑ. qm̃ quedã ẽ negligẽtia in ſermonibus. ſed hec nõ ẽ pcts mortale ſ3 veniale. ergo negligentia quedã ẽ peccatũ veniale. ñ ergo ſemper peccatũ mortale. Qd̃ ãt illa negligẽtia ſit peccatũ veniale p3 ꝑ aug. in li. de nã ⁊ gr̃a: accipiẽtis illud v̾bũ Iaco. iij. linguã hoiu3 nullus domare pẽt. ⁊ dicit: nõ hoc iõ dicit apl̃s Iaco. vt huiuſmodi in nos mali dñationẽ ꝑ negligẽtia3 ꝑmanẽ patiamur: ſ3 vt ad domãdũ linguã diuine gr̃e poſcamus auxiliũ: vt qd̃ nos nr̃is virib⁹ ñ valem⁹ adiutorio dei ſuppleam⁹. Ex hac auctoritate p3. ꝙ negligentia in ſermone quotidiano ſeruanda ſit ſupra vires noſtras ad hoc vt ipſa3 vitemus. ſ3 nullũ peccatum mortale ẽ ſupra vires nr̃as vt ipm vitare poſſim⁹: imo aia h3 poſſe ꝯ̃ mortalia vt ipſa caueat l3 non ꝯ̃ venialia. hoc ẽ qn ſurgat aliqd̃ veniale. ergo negligentia que ẽ in ſermone quotidiano cuſtodiendo non ẽ peccatũ mortale: imo veniale. cum ipa3 ñ poſſumus vitare. ſic̃ nec lapſũ linge in ſermonibus. ¶ Itẽ eccĩ. vij. d̃ negligentia purgate cũ paucis. ⁊ dicit glo. q̃uis oblatio parua ſit in mẽte humili ⁊ pura dilectione ſcã multoꝝ delictoꝝ purgat negligentias. q2 caritas opit multitudinẽ peccatoꝝ. ſi ergo pauca oblatione purgať negligẽtia: ergo ipſa nõ ẽ peccatũ mortale ſ3 ſolũ veniale. ¶ Itẽ ſtatuta fuerunt ſacrificia i lege ꝓ pctis mortalibus i gnẽ. ⁊ hec erãt quaſi ꝯfeſſio in ope. ſicut p3 leuiť. iiij. v. ⁊. vi. ſed nullu3 fuit ſtatutũ ſacrificiũ ꝓ negligentia. relinqť ergo

ꝙ ipſa nõ reputaꝛ inter pctã mortalia. Sed vꝛ
ꝙ aliqñ ſit mortale aliqñ veniale. qm̃ ſicut dictũ
eſt. omiſſio aliqñ ẽ act⁹ debiti q ẽ in pcepto. aliqñ
eſt actus expediens qui nõ ẽ i pcepto. ⁊ p̃io mõ
ẽ pctm̃ mortale. ſcd̃o modo veniale. ſed ſicut cir-
ca actũ ꝯuenit eẽ hanc duplicem dñiam. ſ. debitũ
⁊ expediens. ita ⁊ circa circũſtãtiam vt ſit aliqua
circũſtantia debita aliqua expediens. ⁊ ita cuꝫ ſit
negligẽtia ipſius circũſtantie: põt eſſe negligẽtia
ipſius circũſtãtie dbite vel expediẽtis. ⁊ ſi ẽ circũ
ſtantietie dbite erit mortale pctm̃. ſi expediẽtis ve
niale. ſicut ẽ in omiſſiõe reſpectu actus. ergo ne/
gligẽtia aliqñ eſt pctm̃ mortale ⁊ aliqñ veniale.
¶ Ad oppoſitũ vꝛ ꝙ nõ ſemper ſit mortale pctꝫ
vel veniale ſꝫ ſolũ indifferens aliqñ. qm̃ aliquis
põt ſe circa actum negligentem indifferẽter hr̃e.
⁊ ſicut actus ille indifferens ẽ. ita ⁊ circunſtantia
eius erit indifferens. cũ circũſtãtia ſequatur actũ
ſicut patet in hoc actu manducare. ergo negligen
tia circa huiuſmodi circunſtãtiaꝫ ẽ indifferens ⁊
non veniale ⁊ mortale. ⁊ ita aliquando ſe hꝫ per
differentiã ad veniale ⁊ mortale. Solutio. dõꝫ
eſt ꝙ negligẽtia aliqñ ẽ mortale peccatum. aliquã
do veniale. mortalis ẽ negligẽtia qñ. ſ. ẽ circa cir-
cũſtantiam debitam que eſt in precepto. ſicut ẽ ꝙ
aliquis tenetur dare elemoſinam indigenti. ⁊ qñ
neceſſe eſt dare elemoſinã ẽ qdã act⁹. circũſtantie
aũt determinaꝛ p hoc ꝙ ẽ indigẽti. ⁊ per hoc ꝙ
eſt in tp̃e neceſſitatis: ſiue qñ eſt neceſſe. he circun
ſtantie debite ſũt ⁊ in pcepto negligẽtia. ergo cir/
ca ipſas dꝫ dici mortaꝛ. Siłr dic̃ apl̃s. j. cor. vlti.
oĩa vr̃a i caritate fiãt. hoc ẽ circũſtantia pceptoꝝ
affirmatiuoꝝ. hec circunſtantia ẽ in pcepto. negli
gentia ergo circa huiuſmõi circũſtãtiã diceꝛ eſſe
pctm̃ mortale. ¶ Itẽ aliqñ ẽ negligẽtia veniaꝛ. ſic̃
qñ ẽ circa talẽ actũ vbi d nã act⁹ ñ ſeqꝛ pctꝫ mor
tale. ſic̃ qñ ẽ circa loq q act⁹ poniꝛ i lubrico ligue.
vñ qꝛ difficile ẽ cauẽ ab huiuſmodi lubrico ligue
ſm ꝙ habeꝛ eccĩ. xiiij. beat⁹ vir q ñ ẽ lapſus vbo
ex ore ſuo cũ hoc dicaꝛ pp difficultatẽ cauẽdi. iõ
dicim⁹ ꝙ ẽ veniale pctm̃ circa ip̃m actũ locutõis
put ẽ in lubrico ligue. Nã ex hoc ꝙ difficile ẽ ad
cauẽdũ huiuſmodi ligue lubricũ hꝫ rõꝫ venialis
pctĩ: qd difficile ẽ cauẽ. verũtñ reſpiciẽdo ad ipaꝫ
mãꝫ ñ ad gen⁹ act⁹: ꝯtingit bñ ꝙ negligẽtia circa
locutõꝫ ſit pctm̃ mortale. ſic̃ ſi aliq indigerẽt vbo
pdicatõis: ⁊ aliqs negligẽt i tp̃e i loco cũ eſſꝫ ne
ceſſe oñdẽ ⁊ apire vbũ vitatis pp huiuſmodi de
fectũ ⁊ negligẽtiã oñſionis vitatis diceret ip̃e pec
care mortalr̃. vñ huiuſmodi negligẽtia eſſꝫ pctm̃
mortale ⁊ hoc rõe mãe: ñ rõne ipſi⁹ generis act⁹
ſiue locutõis. qm̃ taꝛ negligẽt q̃tũ ad circũſtãtiaꝫ
debitã ipſi⁹ act⁹. cũ eſſꝫ tp̃s ⁊ loc⁹ neceſſari⁹ idio/
ne⁹ ⁊ ipſi auditores idigẽtes dſiderarẽt audire.
vñ qꝛ omitteꝛ in circũſtãtia dbita eſſꝫ mortalis ei⁹
negligẽtia. rõne aũt ipſius ſermõis quotidiani q

de facili nõ pt vitari. dꝛ veniale. ¶ Ad rõnes pꝫ
rñſio ex predictis. ¶ Ad vltimã rõnem dõm. ꝙ
bñ põt eẽ negligẽtia circa circũſtantiã indifferen
tem. ⁊ tũc non erit veniale neqꝫ mortale. ſꝫ tũc dꝛ
eẽ mortale qñ eſt extra circũſtãtiaꝫ act⁹ debitã vt
ſiat. vẽiale ãt ẽ qñ ẽ circa circũſtãtiã expediẽtẽ. ⁊
hoc modo de impotentia loquimur non put eſt
indifferens.

Membrum tertiuꝫ.

Tertia queſtio ẽ de differentia negligẽ-
tie ad alia peccata cuꝫ quibus videtur
habere ꝯueniẽtiam. ſicut ad deſidiam.
torporẽ. vel pigritiã. vel ignauiã. ⁊ ad
ꝯmiſſionẽ. Queriꝛ ergo quõ differũt. Solõ. di
cendũ ẽ ꝙ negligẽtia hꝫ oppoſitõꝫ ad diligẽtiã.
vñ ſicut diligentia dꝛ eẽ in voluntate eligẽdi recte
put ẽ virtus: ita p oppoſitũ negligẽtia ei oppoſi-
ta dicetꝛ eſſe ⁊ ſiſtere in voluntate. ⁊ ſicut negligẽ/
tia reſpicit ipſam voluntatẽ interiorẽ vt dicaꝛ ne-
gligentia volũtas eligendi non recte: ſiue volũ-
tas non eligendi recte. Ipſa aũt deſidia ⁊ pigri/
cia reſpicit opus extra. vñ ſunt reſpectu opis ex
terioris a volũtate egrediẽtis. ſꝫ differenter. qm̃
ipſa pigricia ẽ reſpectu boni opis fiendi. deſidia
aũt reſpectu opis boni ꝯtinuandi. vñ qñ nõ vult
hõ facẽ bonũ opus dꝛ piger. puer. xx. pp frigus
piger arare noluit. Et puer. xix. Abſcõdit piger
manũ ſuã ⁊c̃. ſic ergo pigricia diciꝛ reſpectu bõi
fiendi. ⁊ deſidia dꝛ reſpectu boni opis ꝯtinuandi
ſiue pſequendi. ſicut qñ aliquis videt difficulta-
tem in bono ope ꝯtinuando ⁊ proſequẽdo deſi
ſtit ⁊ ceſſat ab illo ope. vñ dꝛ talis deſidioſus: qꝛ
dꝛ deſidia a deſinẽdo. Negligẽtia aũt eſt reſpectu
eligẽdi illud qd dꝫ eẽ extra. vñ pcedit hec negli/
gẽtia alia vicia: lꝫ aliqñ ſcriptura vnũ p alijs ac-
cipiatur: tñ he ſunt pprie rõnes iſtoꝝ. Sꝫ q̃riꝛ
de differentia omiſſionis ⁊ negligẽtie. qm̃ vꝛ ne-
gligentia eſſe omiſſio. qm̃ dicit aug. in li. de pfe/
ctione iuſticie hois. Oẽ pctm̃ ẽ. ſi aũt illa fiant q̃
phibentur. aut illa non fient que iubentur. ſꝫ pri
mum ẽ ꝯmiſſio. ſecũdũ omiſſio. ergo omne pctꝫ
actuale ẽ omiſſio vꝛ ꝯmiſſio. ſꝫ negligẽtia ẽ actua
le pctꝫ. ergo ẽ omiſſio vel ꝯmiſſio. ſꝫ ñ ẽ ꝯmiſſio:
qꝛ cũ qs negligit nõ facit ea que phibenꝛ. ergo ẽ
omiſſio. ſic ergo ñ differũt pctꝫ negligẽtie ⁊ omiſ
ſionis. ¶ Ad oppoſitũ. bonũ i gnẽ ⁊ bonũ ex cir/
cũſtãtia diſtinguũtur. ſꝫ negligẽtia ẽ ex defectu bo
ni ex circũſtantia. omiſſio eſt ex defectu boni i ge
nere. ergo omiſſio non ẽ negligentia. ¶ Itẽ omiſ
ſio ẽ cũ nõ ſit opus dei qd debẽt fieri. negligẽtia
ãt cũ eius opus ſit ñ ſic̃ dꝫ fieri. ergo negligẽtia ẽ
omiſſio. Solutio. dõm ꝙ negligẽtia nõ ẽ omiſ
ſio imo differũt put ſunt pctã mortalia ⁊ put ſũt
vẽialia. put ãt ſũt pctã mortalia ſic differũt: qm̃
omiſſio p p̃ie diciꝛ reſpectu actus debiti. negli/

gẽtia aũt reſpectu circũſtãtie debite: vt reſpectu
tpis vel loci vel finis debiti. Itẽ qñ vtrũqȝ ẽ ve
niale differũt qm̃ omiſſio dicit̄ reſpectu actus ex/
pedictis. negligẽtia aũt reſpectu circũſtãtie expe/
dientis.

Membrũ quartum.

Q Uarta queſtio ẽ. vtrum negligẽtia ſit
de capitalibus ⁊ generalibꝰ peccatis
primus: an ad aliqđ illoꝝ reducatur.
Oñdit̄ aũt ꝙ reducit̄ ad accidiã: qm̃
greg. noiat eã inter filias accidie dicẽs: đ triſticia
naſcũtur malicia. rãcor. puſillanimitas. deſpera/
tio. torpor circa ꝓcepta. Sed torpor circa ꝓcepta
nihil aliud ẽ ꝙ̃ negligẽtia. ergo negligẽtia naſcit̄
ex triſticia ſiue accidia qđ idẽ ẽ. ergo ẽ filia acci/
die: ⁊ ſic reducit̄ ad accidiã. ¶ Qđ aũt reducatur
ad iprudẽtiã oñdit̄ ſic: qm̃ dicit̄ eccĩ. xx. Laſciuꝰ
⁊ imprudẽs nõ ſeruabũt tẽpus. ſȝ ñ ſeruare tp̃s
hoc ẽ negligere ⁊ hoc ẽ imprudẽtia. ergo negli/
gẽtia ad imprudẽtiã reducit̄. ¶ Itẽ diligẽtia re/
ducit̄ ad prudentiã. ergo ꝑ oppoſitũ negligentia
ad imprudẽtiã ſiue ad ſtulticiã: que ẽ reꝝ vitan/
daꝝ ⁊ appetendaꝝ ignorãtia. vt dic̃ aug. in li. de
li. ar. ⁊ hec ẽ rõ negligẽtie. ergo negligẽtia redu
citur ad imprudẽtiã. Ad oppoſitũ. videt̄ ꝙ nõ
teneat̄ ad aliqđ ſpãle pctm̃: ſȝ circueat oia pcta. qm̃
negligẽtia nõ ſolũ accipit̄ ſcḋm circũſtantias illius
actus debiti a q̊ deficit accidia vel iprudẽtia. imo
ſcḋm circũſtãtias ⁊ illoꝝ actuũ a qbꝰ đficiũt. inuidia.
ſuꝑbia. auaricia. ⁊ ſic đ alijs vicijs. ergo relinqt̄
ꝙ circuit oia vicia. ⁊ ita ñ reducit̄ ad aliqđ illoꝝ.
cũ oia pcta deficiãt ab aliq̊ ꝓprio actu ⁊ circũſtã
tijs đbitis. ⁊ ſic dȝ i circũſtãtijs aliorũ a qbus de/
ficiũt alia vicia. ¶ Itẽ aug. i li. đ li. ar. verſus finẽ
dicit: pctm̃ ⁊ malũ ẽ i negligẽtia vel ad accipien/
dũ ꝓceptũ dñi. vł ad obſeruãdũ vł cuſtodiẽdũ cõ
templatiõẽ ſapie. ſȝ malũ i iſtis tribus ẽ cõe ad
oia pcta. ergo negligẽtia nõ ſoluȝ determinat̄ ex
defectu circũſtãtiaꝝ que ꝑtinẽt ad đfectũ accidie.
ſȝ ẽt oim̃ peccatoꝝ. ergo circuit oia pcta ⁊ nõ re/
ducit̄ ad aliqđ illoꝝ. Solo. dicḋm ꝙ negligẽtia
gnãlr ↄſiderata ↄcomitat̄ diuerſa genera pctoꝝ.
⁊ ſic accipit̄ in auctẽ ꝓdicta aug. vñ negligẽtia ſic
gnãlr ſumpta ẽ de circueuntibus ipa pcta. Aliter
autem eſt loqui de ipſa negligentia ſpecialiter. ⁊
hoc videtur: quia aliqñ dicitur negligentia ſcḋm ꝙ
homo negligẽs faſtidit bona ſpiritualia. cũ ergo
accidia ſit triſticia de ſpirituali bono: hoc modo
dicimus ꝙ accidia generat negligentiam ad eli/
gendum ⁊ torporem ad faciendũ. Itẽ aliquãdo
ↄtingit negligentia: vt quando homo ẽ i magna
ꝓſperitate. ⁊ ex hoc fit negligentia ad eligendũ
bonũ ⁊ vitanduȝ malũ. ⁊ ſic comes ẽ negligẽtia
cupiditatis vł auaricie. vñ hec negligẽtia ex aua/
ricia naſcit̄ ⁊ ad ipaȝ reducit̄. vñ hiere. xxxij. In
greſſi ſũt ⁊ poſſederũt terrã ⁊c. dicit gl. nihil me
diũ ẽ iter poſſeſſiones ⁊ inobediẽtiã. vbertas. n.
ſecuritatẽ: ſecuritas negligentiã: negligentia ↄtẽ/
ptũ parit. ⁊ ita reducitur negligẽtia ad cupiditatẽ
vel ad auariciã. ſcḋm autẽ ꝙ generaliter accipit̄ ⁊
circuit diuerſa genera pctoꝝ: ſic reducit̄ ad im/
prudentiã. qm̃ imprudẽtia circuit ⁊ cõcomitatur
diuerſa genera peccati ſic̃ prudẽtia diuerſas ṽtu/
tes: quia ipſa ẽ auriga virtutũ: vt dicit berñ. vnde
imprudẽtia circuit alia genera pctoꝝ. nã impru/
dẽs dicit̄ q nõ obſeruat circũſtãtiã i ſuis opibus
ſic ergo negligẽtia ẽ comes imprudẽtie ⁊ circuit
alia. ⁊ ſic negligẽtia naſcit̄ ex diuerſis pctis. nihil
aũt ꝓhibet ſcḋm diuerſa motiua vnũ pctm̃ ex pluri/
bus naſci. ⁊ ꝑ hec pȝ rñſio ad rõnes.

Membrum quintũ.

Q Uinta queſtio ẽ de radice ⁊ cã negli/
gẽtie quam aſſignat gregoriꝰ. xlviij.
hiere. ſuꝑ illud. Maledictus hõ qui
facit opus dei negligẽter. Et ſuꝑ illud
Job. ix. verebar oia opa mea ⁊c. ⁊ ponit deſidiã
ꝓ negligẽtia dicẽs. deſidia. i. negligẽtia ꝑ torpo/
rẽ naſcit̄. fraus ꝑ priuatã dilectõnẽ. illam minor
amor exaggregat: hãc ꝓprius amor ſui excitat.
vult ergo dicẽ. ꝙ minor amor dei facit negligẽ/
tiã vel deſidiã. ꝓprius aũt ſiue minus amor ſui
vtrũqȝ fac̃. qm̃ ſic̃ dicit aug. i li. de li. ar. ꝙ anima
aut ↄuertit̄ ad ſũmũ bonũ. aut auertit̄ a ſũmo bo
no. Si ↄuertit̄ ad ſummũ bonũ bñ ordinata eſt. ſi
aũt auertit̄ a ſũmo bono ⁊ ↄuertit̄ ad bonũ ↄmu
tabile tũc peccat. ⁊ tũc diſtinguẽdũ: qr aut ↄuer/
tit̄ ad ꝓpriũ bonũ diligẽdo ſuã excellẽtiã. aut ad
bonũ exterius ſicut ad tꝑales diuitias. aut ad bo
nũ interius qđ ẽ bonũ carnis. ⁊ ſcḋm hoc ſumunt̄
ille tres radices peccatoꝝ quas ponit. b. Jo. i pri
ma. c. ij. dicẽs. omne qđ ẽ in mũdo aut ẽ ↄcupiſcẽ
tia carnis: aut ↄcupiſcẽtia oculoꝝ: aut ſuꝑbia vi/
tẽ. vñ ipe dicit in li. de li. ar. volũtas adherẽs cõi
atqȝ incõmutabili bono: impetrat pria ⁊ magna
hois bona cũ ipſa ſit mediũ quoddã bonũ. volũ
tas ãt aduerſa ab incõmutabili ⁊ cõi bono ⁊ cõ
uerſa ad ꝓprium bonũ. aut ad exterius aut ad i/
terius peccat. ad ꝓpriũ ↄuertit̄ cũ ſue ꝑtãtis vult
eẽ. ad exterius cũ alioꝝ ꝓpria vel q̃cũqȝ ad ſe ñ
ꝑtinẽt cogitare ſtudet. ad iterius cũ voluptatẽ cor
poris diligit. atqȝ ita hõ ſuꝑbus ⁊ curioſus ⁊ la
ſciuus effectus excipit̄ ab alia vita. que i ↄꝑatiõẽ
vite ſuꝑioris ẽ mors. Hec tñ oia reducit aug. ipe
ad amorẽ ſui indebitũ: qui ẽ radix oiuȝ peccato/
rum ⁊ vocat ipm̃ libidinẽ. i. improbuȝ amorem
ſui. vnde aug. in li. de ciui. dei dicit. ꝙ amor dei fa
cit ciuitatem hierlm̃. amor ṽo ſui facit ciuitatẽ ba
bilonis. ꝓprius ergo amor ſui ẽ cã ⁊ radix oiuȝ
peccatoꝝ. ergo ad ipm̃ tanq̃ȝ ad radicẽ reducit̄
negligentia ⁊ fraus. ergo ñ diſtinguunt̄ ꝑ illã di/

ſtinctõez. qm̃ vtrũꝫ facit ꝓpri⁹ amor ſui. ¶ Item
qm̃ minor amor dei ſuppõit ⁊ põit amorẽ dei ⁊
maxie cũ caritas ñ remittit. ꝯſtat ꝙ ſeq̃r ſi ẽ minor
amor dei ꝙ ſit amore dei. ⁊ ita caritas. ſ; caritas
nõ ꝯpatit̃ ſecũ mortale pctz. vñ nõ põt fieri infor
mis nec remitti. ergo ſi minor amor dei ẽ cã negli
gẽtie: ꝯſtat ꝙ negligẽtia nõ ẽ mortale peccatũ. ſed
hoc eſt falſum. ipa eĩm negligẽtia ẽ digna maledi
ctione hiere. xlviij. ⁊ tale eſt peccatũ mortale. er/
go male Grego. ponit minorẽ amorẽ dei eſſe cãz
negligentie. Solutio. dĩm ꝙ vtrũꝫ eſt i vtro/
ꝫ. vñ ⁊ negligẽtia ⁊ fraudulẽtia ſunt hec duo ſcz
minor amor dei: ⁊ nimius vel ꝓprius amor ſui.
qm̃ ibi eſt auerſio a deo ⁊ ꝯuerſio ad bonũ ꝯmu
tabile. cum p appropriationẽ rñdet negligẽtie ꝓ
cã minor amor dei. fraudulẽtie aũt nimius vel ꝓ/
prius amor ſui. ⁊ hoc eſt: qm̃ cũ defuit i hoie fer/
uor caritatis tũc negligit facere bona. vnde ex d/
fectu caritatis i deũ feruẽtis ꝯſequet̃ homo negli/
gentiaz. q2 ſi eſſet homo feruẽs in deũ: ñ eſſet ne/
gligẽs circa opa dei. ſic circa pſallere deo ⁊ ora
re ⁊ huiuſmõi. Similiter p appropriatiõez dicit̃
ꝙ fraudulẽtiã facit ꝓprius amor ſui. ⁊ vocat hoc
amorẽ ſui nimiuz vel ꝓpriũ amorẽ tpaliũ nimiũ.
talis eĩm facit fraudẽ: qñ ſcz homo itẽdit illud bo
nũ ⁊ ꝑponit ipſũ ſũmo bono ꝙ dz itendere ⁊ ha
bere ꝓ fine. vñ tũc ẽ fraudulẽtia. ⁊ hoc ẽ qđ dicit
greg. in ꝑdicta glo. dicẽs. fraudẽ quippe i dei ope
ꝑpetrat qui ſe inordinate diligẽs p hoc ꝙ recte
agit: ad remunerationis trãſitorie bona feſtinat.
⁊ hec fraudulẽtia ẽ i ore corde ⁊ ope. qñ. ſ. quis
dicit vel cogitat vel operat̃ i quo ꝑponit bonum
tpale ⁊ min⁹ itendit ſũmũ bonũ: ſ; deſidiã. i. negli
gẽtiã facit minor amor dei. vñ dicit ibi: ſepe deſi
dia. i. negligẽtia iteruenięte opa bona deficiũt: ⁊
frigeſcẽte amore caleſiunt. vnde pz ꝙ reducẽdo
ad cãs ſiue radices proprias ipſius negligentie
cã eſt minor amor dei. hoc eſt minor feruor ca/
ritatis quãdo frigeſcit homo ſm ꝙ habet̃ math.
xxiiij. Refrigeſcet caritas multoꝝ. radix aũt frau
dulentie ꝓprius amor ſui ſiue nimius. ¶ Ad pri/
mã ergo rationẽ in ꝯtrariũ dicimus: ꝙ quedam
aſſignat̃ radix ꝯmunis peccatoꝝ. quedã aũt ſunt
radices ꝓprie ⁊ ꝓpinque. amor ergo ſui iordina
tus quẽ vocat aug. libidinẽ. ẽ cã ⁊ radix cõmu
nis oĩm peccatoꝝ: ⁊ ad ipm oĩa peccata reducũt̃
ſicut vult aug. Sũt tñ alie radices peccatoꝝ pro/
prie ⁊ ꝓpinque: ſicut timor male humilians: ⁊
amor male incẽdẽs. vt habet̃ ſup illud ps. Incẽ/
ſa igni ⁊ ſuffoſſa. vnde p appropriationẽ ẽ quod
dã peccatũ ex timore male humiliãte: quoddam
ex timore male itẽdẽte. tñ generaliter oẽ peccatũ
ẽ ex amore ſui illicito. vñ timor ad amorẽ redu/
cit̃: q2 nõ timet aliquis iordinate ſiue male: niſi q2
amat ſe inordinate. Dicimus ergo ꝙ reducẽdo
ad generalẽ radicem ꝯcedimus bene ꝙ nimius
amor ſui ẽ cã negligentie. tñ p appropriationez:
⁊ accipiẽdo quaſi ꝓpinquã ⁊ ꝓpriã radicẽ. dice
mus ꝙ minor amor dei ẽ cã ei⁹ ſic dictũ ẽ. amor
tñ illicitus ſui ẽ prima eius cã ⁊ radix. ¶ Ad ſcõz
dicimus: ꝙ triplex ẽ dilectio dei a creatura. Una
ẽ natural' qua diligit homo deũ naturaliter. Alia
ẽ volũtaria ſiue ꝓcedẽs ex volũtate deliberata. ſi
cut qñ homo deliberat̃ in ſe ꝙ deus hoc fecit illi
⁊ hoc ꝙ talis ẽ. ex hac deliberatiõe ſurgit i ipo
dilectio dei. Tertia dilectio ẽ ꝓcedẽs ex volũtate
gratuita. ⁊ iſta dilectio ẽ caritaꝫ. cũ ergo dicit̃ ꝙ
minor amor dei facit negligẽtiã. amor nõ ſtat ibi
ꝓ caritate. vñ hoc qđ ẽ minor. nõ minuit ibi amo
rẽ ꝓut ẽ caritas: q2 nõ ẽ caritas cũ negligẽtia mor
tali. ſ; ſtat ibi amor ꝯmunit̃ ad amorẽ naturalẽ ⁊
deliberatiuũ. ⁊ illud qđ diminuit̃ ibi nõ ẽ caritas
ſ; dilectio volũtatis deliberate principaliter. que
potuit formari p caritatẽ ⁊ fuit formalis ab ipo: q̃
tñ minorat̃ p peccatũ. caritas aũt nõ minueret̃. im
mo aut tota ibi erit aut tota recedet. nõ ẽ aũt ali/
quo mõ cũ pcto mortali: qđ nõ põt eſſe dilectio
deliberatiua ſiue volũtatis deliberatiue. Sed
querit̃ iuxta hoc. hiere. xlviij. habet̃ ꝙ maledict⁹
hõ qui facit opus dei fraudulẽter. ⁊ dicit alia lr̃a
negligenter. vñ dicit glo. fraudulẽter. i. deſidioſe.
⁊ ſumit ibi dſidiã ꝓ negligẽtia. querit̃ ergo qua/
re potius attribuit̃ maledictio negligẽtie q̃ȝ aliis
pcto ibi: qm̃ alia peccata ita digna ſũt maledictõe
ſicut negligẽtia. ¶ Ad qđ dicendũ. ꝙ ratio huius
pz ex materia de qua loquit̃ ibi ꝓpheta. vnde ex
ꝯgruẽtia materie: q2 ei ꝯuenit ex hoc qđ ẽ ibi po
ſita maledictio negligẽtie. volũtas. n. dñi fuit vt
nabuchodonoſor affligẽt ipz iſrael ad eius corre
ctionẽ. vñ opus illud fuit dei ꝯmittẽtis. fuit aũt ip
ſius nabuch. ſolũ tanq̃ȝ pſequẽtis. illud aũt quod
dñus fecit p illũ nõ deo actori: ſ; ſibi aſcripſit ⁊ i
hoc exceſſit. vñ exa. x. habet̃ de Sẽnacherib. q̃/
liter dic̃ dñs q ſi attribuit ꝙ fecit. ⁊ qualiter p ſu
pbiã ſuã excedit i opere ſibi ꝯmiſſo a dño. vñ di/
cit ibi de ipſo ad gẽtẽ fallacẽ mittã eũ plenũ furo/
ris mei mãdabo illi vt auferat ſpolia ⁊ diuidat
predã. ⁊ poſt ſequit̃: ipe aũt nõ ſic arbitrabit̃. q. d.
totũ ſibi aſcribet ⁊ nõ mihi: ⁊ cor eius nõ ita eſti
mabit ſ; ad ꝯterẽdũ erit cor eius. ille aũt nõ deo
ſ; ſibi aſcribit factũ ſuũ: ⁊ iõ negligent̃ fecit. ⁊ ꝓ/
pter tales attribuit̃ maledictio negligente. ⁊ tales
nõ faciũt opus dei vt dbẽt. vñ negligũt circa op⁹
dei. ⁊ rõne taliũ dicit̃ hier. xlviij. maledictio negli
gẽtie. q2 de talibus loquitur ipſi autem maledicti
ſunt: ⁊ ideo maledicta ibi negligẽtia. vnde zach.
j. dicit dñs zelatus ſuz hieruſalẽ de ſyon zelo ma
gno: ⁊ ira magna ego iraſcor ſuper gentes opu/
lentas. q2 ego iratus ſum paꝝ: ipi vo adiuuerunt
i malũ. ex hoc ſũt maledicti. Et iõ propheta lo/
quens de his maledicit negligẽtie. nõ q2 alia pec
cata non ſunt digna maledictione. ſ; q2 hoc ꝯpe/

tis ſue malicie. alia. n. peccata ſunt τ digna maledictione. ſicut pȝ in li. ſap. xij. de peccatoribus. ꝙ naturalis erat malicia eorū. ſemen. n. erat maledictū ab initio. hoc ē maledictio ꝓ peccato originali. Similiter deut. xxvij. habet maledictio peccatorum actualium. ſicut patet de maledictionibus impoſitis. τ ſic patet ꝙ τ iſti peccato τ alijs debentur maledictiones. ſed iſti ſpecialiter in illo loco Hiere.

Membrum ſextum.

Sexta queſtio ē circa quos actus ſiue opera dicat eſſe negligētia. Ad quod ſic obijcit. ſicut quoddā opus ē meritoriū. quoddā demeritoriū. τ quoddā indifferens. Si opus ē indifferens circa illud nō facit negligētia peccatū. ſȝ negligētia ē peccatum. ergo nō ē circa opus indifferens. ¶ Itē non ē circa opus demeritoriū: qȝ negligentia eſt circa opus dei. ſicut pȝ hiere. xlviij. Maledictus q facit opus dei negligēter. ſȝ opus demeritoriū non ē opus dei. ergo nō ē circa illud. ¶ Itē nō ē circa opus meritoriū: qm̄ opus meritoriū tollit omnē negligētiā. ergo nō ē circa aliqđ genus opatōis. ¶ Preterea. ponat ꝙ aliqs male dicat horas ſuas. nūquid circa iſtū actū erit negligētia? videt ꝙ nō. qm̄ negligētia cadit ſub maledictiōe. ſȝ iſte ñ ꝓpter hoc eſt maledictus lȝ ñ dicat horas ad tps vel huius aliqm̄. ergo circa iſtū actū nō cadit negligētia. ergo ñ cadit circa opa oia dei. Similiter ponat ꝙ aliquis dicat aliqđ verbū improuide. nūquid ꝓpter hoc dicit negligēs cū ñ ſit maledictus. τ ita nō ē circa oia opa. Querit ergo iuxta hoc. vtrū circa oia opera dei poſſit eſſe negligētia que ē peccatū mortale que. ſ. ē digna maledictiōe. Et obijcit ſic. Iſte ſemel dicit male τ negligenter horas ſuas. hec negligentia ē venialis. ergo ſi decies male dicit horas ſuas ñ dicet peccare mortaliter: cū negligentia illa ſit venialis. ergo nō ē illud circa opus dei. Silr ē de alijs: ita ꝙ nō erit circa illa negligētia mortalis. querit ergo qm̄ ē negligētia mortalis τ qm̄ venialis circa opa dei. Solutio. dōm ē ꝙ nō dȝ illa diuiſio hic ſumi vt dicit negligentia aut ē circa opus meritorium. vel demeritoriū. vel indifferēs. qȝ nullū iſtorum illi ſubſternit. ſed dȝ dici ꝙ ē quoddā bonū in genere. ſicut pſallere: orare: elemoſinā dare τ huiuſmodi. quoddā aūt ē bonū ex circūſtātia. qm̄ ergo dicit. maledictus qui facit opus dei negligenter. hoc opus dei ñ ſupponit ꝓ opere meritorio: qȝ illud tollit omnē negligentiā ſȝ ſupponit ꝓ bono in genere cū ſuis circūſtantijs. aliqua tñ vel aliquibus deficiētibus ex aliquo defectu dicit eē negligētia. ſicut pȝ pſallere deo ſiue orare ſuas hȝ circūſtantias qȝ dȝ fieri ſapiēter τ deuote τ intēdendo ipȝ ſummū bonū. ſi ergo ñ pſallit ſapiēter τ ꝙ nō intendat ad illud qđ dicit. deficit vna circūſtantia debita. τ dicit fieri negligentia circa illū actū. Similiter τ ſi ñ faciat illud deuote intendēdo illud ad quod ē. iſte defectus facit vt ipſum pſallere ñ ſit meritoriū. non tñ ipſi negligentie pp hoc ſubſternit opus demeritoriū imo opus bonū in genere. quod ex hoc ꝙ fit negligēter fit demeritoriū. ¶ Ad illud qđ querit qm̄ τ circa q̄ ſit negligentia mortalis τ venialis. dōm ꝙ quedā ſunt opa priuilegiata ſicut eſt opus eukariſtie ſiue celebrationis miſſe τ opus ꝑdicatōis τ huiuſmodi. hec enim opera debēt fieri cū magna diligētia τ cū magna circūſpectione circūſtantiarū. vñ i his operibus dȝ hō diligēter ſuas circūſtantias circūſpicere vt faciat qđ dȝ. τ ſicut debȝ. τ circa talia opa dicimus eē negligentiā que eſt mortale pctm: qm̄ deficit aliqua circūſtantia debita. ¶ Qđ obijcit de hoc opere quod ē pſallere vel dicē horas negligēter dōm. ꝙ qm̄ ꝯſuetudo negligentie circa illud opus ducit hoiem in ꝯtemptū. tūc negligētia iſta ē peccatū mortale. ſicut pōt accidere ꝙ ex ꝯſuetudine quā hȝ hō negligēter pſallendi ꝯtēnit τ nō curat dicere bñ horas ſuas. nā ratio hȝ duas portiones. i. ſupiorē τ inferiorē. qm̄ ergo ps ſupior rōnis nō acquieſcit inferiori parti i nō bñ pſallendo ſiue negligēter nō dicit eſſe ꝯtēptus. τ tunc pōt eſſe ꝙ negligētia illa nō ſit mortale. ſed qm̄ ipſe acquieſcit τ ñ cohibet ipam ptem inferiorē qm̄ dȝ cohibere ad hoc ꝙ bñ dicat: tunc ē ꝯtemptus τ ē peccatū mortale illa negligentia. τ dicimus ꝙ nō valet rō in ꝯtrariū. qȝ ſicut gutta aque ñ cauat lapidē: ſȝ qm̄ multotiēs τ frequenter cadit ſup ipm. hec τ illa per frequentiā ipſum cauat. τ ēt gutta aque nō ſubmergit nauim. tot tñ poſſent incurrere ꝙ ſubmergeret. ita eſt h ꝙ licet negligētia i dicēdo ſemel vel bis horas ſuas nō ſit mortale ſi ñ fiat hoc ex ꝯtemptu. pōt tñ accidere ꝙ ex frequētia τ ꝯſuetudine ducit hō ad hoc vt ꝯtēnat bñ dicere τ nō curet. τ cadet in peccatū mortale. nō qȝ veniale fiat mortale: ſȝ ex ꝯſuetudine venialiū decidet in mortale ꝑ ꝯtēptum. vñ eccli. xix. Qui ſpernit modica paulatī decidet. τ ſic pȝ qm̄ ē peccatū mortale τ qm̄ non. per hec pȝ rñſio ad obiectōnes.

Membrum ſeptimum.

Septima queſtio ē. vtrum negligentia equaliter ſit circa omnes circūſtantias actuū. qȝ ꝯtingit omnes deficere. ſunt ne ergo pares negligentie circa illas: an maior ſit negligentia circa vnā ꝙ̄ circa aliā? Ad quod ſic. finis denominat opus bonū. vnde τ ſi ſint alie circūſtantie τ finis deficiat: nō poterit eſſe opus bonū. qm̄ finis imponit neceſſitatem operi. ergo bonū principaliter determinatur ſm finē. τ hoc ēt pȝ de rōne boni: qm̄ dicit bonum in

ꝯparationē ad finē. ergo inter oēs defectus circū-
ſtātiaꝝ defectus finis maior ē ⁊ pncipalior. ergo
negligētia circa finē maior ē ⁊ principalis. ¶ Ad
oppoſituꝫ oñdit ꝙ negligētia circa tps operis ſit
maxima. qm̄ hoc vult ēt oñdere Seneca. ꝙ ne-
gligētia tpis principalis ſit: qꝛ irrecupabilis ē. vñ
dicit. turpiſſima negligētia ē que per iacturā tpis
fit. illa. n. irrecupabilis ē. negligētia ergo tēporis
in actione maior ē inter alias. ⁊ ita nō ē equalis
negligētia circa oēs circūſtantias. Solutio. di-
cendū ꝙ veꝝ ē ꝙ a fine denomiat actio bona ⁊ a
defectu finis debiti mala principalr. pōt tñ eſſe in
his plus vt ſm diuerſas ꝯditōes ⁊ diuerſas ꝯ-
ſideratōes dicat negligētia tpis maior. aut quia ē
magis dānoſa. aut qꝛ ē circa circūſtantiā meliorē
⁊ p quā determinat bonitas in actiōe. ſi ergo di
cat negligentia maior quia ē magis dānoſa. hoc
modo pōt dici negligentia tēporis maior. qꝛ il-
la valde dānoſa eſt: eo ꝙ irrecuperabilis ē. ⁊ ꝓ-
pter hoc. dicit Seneca. ꝙ eſt indecētiſſima ⁊ val
de dānoſa. Similiter ēt poteſt eſſe aliqñ ſm hunc
modū negligentia loci maior: qꝛ maius infert dā
num. ſicut ſi aliquis iaciat negligenter lapideꝫ in
loco ꝯmuni aliquo ⁊ occidat hominē. ille negli-
genter iecit lapidem. hec negligētia infert magnū
dānum. ſed ſecūdo mō dicit eſſe maior ⁊ princi-
paliter circa finē. vnde ꝯparādo bonitatem cir-
cūſtantie ad bonitatē circūſtātie: hec ē maior que
eſt negligentia finis: cum ab ipa principaliter de-
terminet bonitas actionis. ⁊ hoc oſtēdit phus. ⁊
ſic ex parte bonitatis circūſtantie hec ſemper eſt
principaliter ⁊ maior. tamen ex parte dāni quia
ſcꝫ eſt magis dānoſus. defectus alicuius circūſtā
tie pōt eſſe alia maior.

Membrum octauū.

O Ctaua queſtio eſt. vtrū peccator ſem-
per peccet peccato negligentie dum ē
in peccato ſuo. Et videt ꝙ ſic. quoniā
homo ſemper tenet conteri vel atteri
de peccato ſuo poſtq̄ peccauit. ⁊ indifferēter te-
net ad hoc in quolibꝫ inſtanti tam in hoc q̄ in il-
lo. quia deus offert gratiā ſuam ad hoc ⁊ ad ꝑ-
ficiēduꝫ vlterius indifferēter in quolibꝫ inſtanti.
dolere ergo de peccato nō plus determinat hoc
tempus q̄ illud. Si ergo homo poſtq̄ peccauit
non dolet de peccato ſuo ſemp ⁊ in quolibꝫ in-
ſtanti. ergo nō facit ſicut tenet facere. ergo eſt ne-
gligens contra illud. ſꝫ talis ē homo qui durat in
peccato ſuo qꝛ non ꝯterit quādo dꝫ cōteri. ergo
omnis qui ſtat in peccato ſuo peccat cū hoc pec-
cato negligētie q̄diu durat in ſuo peccato. ¶ Itē
Jo. criſ. Ponat ꝙ ſeruus offendat dominū ſuū
ſi habꝫ amicos implorat eos ⁊ rogat de recon-
ciliatione cum domino ſuo. ⁊ dat ianitoribus de
ſuo ⁊ deprecat vt intret. ⁊ ita omnē diligentiam
adhibꝫ vt cum ipo recōciliet. nec expectat de diē
in diem. de hora in horā. de inſtanti in inſtans vt
reconciliet. q̄to ergo magis ille qui offendit deū
celi dꝫ hoc facē. Unde ipſe dicit de negligētia cō
feſſionis. qui neqꝫ qd peccaſti vis ſcire. pro qui-
bus delictis deuꝫ rogabis. ꝓ his que neſcis. ho
minē excuſes amicos ⁊ inimicos vicinos iani-
tores deprecares vt ſic reconciliari poſſis. deuꝫ
aūt celi offendiſti. ⁊ deſes. i. negligens efficeris.
⁊ dicit. ſi dſides fuerimus neqꝫ p aliquos ſalua-
ri poſſimus. ſi aūt vigilauerimus p nos ipos hoc
poterimus. Hoc dico nō vt nō deprecemur ſan
ctos. ſꝫ vt ñ deſides ſumus. neqꝫ dormiētes alijs
dimittamus q̄ ſm nos ſūt. Ex hac auctoritate pꝫ.
ꝙ homo in quolibꝫ inſtanti tenet dolere ⁊ conſi
tere d peccato ſuo. ⁊ ita q̄diu ſtat in peccato ſuo
negligit. Iuxta hoc aūt querit. ponat ꝙ aliquis
ſit in peccato negligētie mortali. ſicut aliquis ne-
gligit in celebrando miſſam. poſtea ipſe negligit
dolere ⁊ ꝯterere de iſta negligētia. que ergo iſtaꝝ
negligētiaꝝ ē maior. vel prima vel ſcda. Et obij-
cit. ꝙ prima ſit maior. qꝛ potuit iſte magis reſiſte
re prime negligētie q̄ ſecūde. eo ꝙ tūc hēbat ad-
iutoriū gratie qñ decidit in illā ⁊ cecidit ab alto.
mō aūt ē fragilior qꝛ poſtq̄ cecidit hō in pecca-
to fragilior efficit ad reſiſtenduꝫ alij pctō. nec ēt
hꝫ modo auxiliū gratie gratūfaciētis ſicut prius.
ergo minus pōt reſiſtere. ⁊ ita minor ē ſcda ne-
gligētia q̄ prima. ¶ Ad oppoſitū dicit Jo. criſ.
Neqꝫ qñ nō doles cū pecces neglige vel ꝯtēne.
ſꝫ ꝓpter hoc ipm maxime igemiſce. qm̄ non ſen
tis dolorē. non enī qꝛ nō mordet pctm cōtingit
hoc. ſꝫ qꝛ iam delinquēs inſenſibilis ē. ⁊ poſt di
cit. non dolere eos qui peccāt magis q̄ peccare.
deū facit irritare ⁊ iraſci. ergo magis offenditur
deus de nō dolēdo de pctō. q̄ de ꝑpetrādo pec
catū. ergo maior ē negligētia ⁊ grauior que ē in
nō dolēdo de peccato q̄ illa que ē in ꝑpetrando
pctm. ⁊ ita maior ē negligētia ſcda q̄ pria. Sꝫ
vlterius querit iuxta hoc. vtrum peccator peccet
ſimul pluribus negligentijs. ⁊ oſtēdit ꝙ ſic. Naꝫ
tres ſūt vires in aia. quaꝝ quelibꝫ hꝫ ſuū actū cō
tra peccatū ad quē tenet. ipa. n. iraſcibilis tenetur
inſurgere ꝯtra pctm. Uñ pſ. Iraſcimini ⁊ nolite
peccare. ⁊ ideo dicit apſs Eph. iiij. Sol nō occi
dat ſup iracundiā veſtrā. Ipſa vero ꝯcupiſcibi-
lis tenet dolere ⁊ ꝯteri de peccato. Ipſa vero ra
tionalis tenet diligere illud qd bonū ē. ⁊ fugē qd
malū ē. ⁊ illud bonū qd tenet eligere poſt pctm ē
bonū penitētie. Similr ipa tenet cogitare q̄ ma-
lū ſit pctm ⁊ fugere illud hiere. ij. Uide vias tuas
in conualle. ita dicit anime peccatrici. q. d. cogita
peccatum tuū. Unaqueqꝫ ergo vis tenet ad actū
ꝓprium contra peccatū. ⁊ quelibꝫ tūc eſt negli-
gens circa actū ſuum cum peccat. ⁊ differt vnus
actus ab alio. ergo plures ſūt ibi negligentie. er-

go peccator existens i suo pcto peccat simul plu-
ribus negligẽtijs. Ad primũ dicendũ ꝙ ipsa
diuturnitas actõis de pcto ⁊ peccati manifestã-
di actu bene aggrauat pcm. sed non dico ꝙ pp
hoc aggrauet nouũ pcm negligẽtie. ⁊ ꝯcedo ꝙ
homo tenet i quolibꝫ instanti cõteri vel atteri de
pcto suo. ⁊ si nõ actu saltẽ habitu. licꝫ ergo non
semp atterat actu. nõ tñ nouũ pcm ex hoc gene
rat. sed ex hac diuturnitate aggrauat suũ pecca-
tũ. q2 nõ tenet ꝯfiteri semp actu siue ꝑ quolibꝫ i-
stanti. ⁊ ideo nõ seqtur ꝙ semp negligat. sed si ita
sit. ꝙ peccator cogitet de peccato suo ꝙ sit tantuꝫ
malũ ⁊ tãgraue ⁊ ꝯuertat sup ipsum vt excitet a
gratia dei ad ꝯterendũ. q2 hoc mõ ipsum excitat
qñ facit peccatorẽ cogitare de suo pcto. dico ꝙ
tũc tenet actu dolere ꝑ illo instanti. ⁊ si nõ ꝯterat
tunc peccat per negligẽtiaꝫ. ⁊ inouat aliqd pcm
in ipso qd est negligentia. dico/ tñ q2 ⁊ si semper
doleret homo actu de peccato suo. illud esset ꝑ-
fectionis. ⁊ quãdo loquit Cris. de hoc. nõ dicit
hoc. ꝙ homo teneat ad hoc pro quolibet instan
ti vt actu cõterat. sed q2 hoc est pfectionis. Unde
q̃tum ad statũ pfectionis loquit ipse nõ aliter. ⁊
ꝓpter hoc nõ peccat homo mortaliter ꝑ negli-
gentiã si nõ actu semp cõterit. nisi cogitet d pec-
cato suo. ⁊ sic excitatus a gratia dei vt peniteat d
peccato suo. q2 si deus ipsuꝫ excitat ⁊ tũc nõ cõ
terit bene sequit. ꝙ tunc peccat negligentia mor-
tali. vel si ita essꝫ ꝙ nunq̃ cõteret quãtocũqꝫ ex-
citatus. Secus si absqꝫ eo ñ ꝯterit semp actu. nõ
peccat mortaliter ex hoc sed ex hoc suũ peccatũ
aggrauat. Et si obijcit. ꝙ tenet ꝯteri in quolibet
instanti. dõm. ꝙ verũ est. ſꝫ ñ tenet ꝯteri ꝑ quoli-
bet actu. q2 hoc est ei impossibile ꝙ tñ in quolibꝫ
nõ cõteritur. hoc est ei pro peccati aggrauatõ-
ne. ¶ Ad illud ergo quod secũdo obijcit de au-
ctoritate Cris. dicendũ ꝙ nõ dicit hoc q2 hec sit
necessitas ad quaꝫ teneat homo. sed q2 hoc esset
pfectionis vt semp homo post peccatũ depreca-
ret deum. ⁊ faceret qd in se essꝫ ad hoc ꝙ recõ-
ciliaret ipsi. ¶ Ad scdo quesitũ dõm. ꝙ nõ dole-
re dicit multipliciter. vno modo dicit nõ dolere
insensibilẽ esse siue obstinatũ esse in peccato. ⁊ de
tali loquit Cris. sicut pꝫ per verba sua q2 dicẽ pp
hoc ipsum maxime ingemisce q2 nõ sentis do-
lorẽ. si ergo negligẽtia scda sit in nõ dolẽdo. hoc
modo bene ꝯcedo ꝙ grauior est ac peior q̃ pri-
ma. Alio modo dicitur nõ dolere magis cõiter.
vt dicatur nõ dolere quãdo aliquis actu nõ do
let nec ꝯterit sup pcm sed negligit. ⁊ hec negli-
gẽtia scda nõ est maior q̃ prima. ¶ Ad tertio
quesitũ dõm. ꝙ licet tres sint potentie anime. sũt
tamẽ adinuicẽ ordinate ita ꝙ vna coopatur al-
teri in sua operatione. ⁊ inuicẽ ordinate sũt eaꝝ
operationes. vnde eiusdeꝫ ꝑsone sunt actus. ⁊ ẽt
sunt circa eandẽ rem. vnde ad vnũ ordinat. vñ
dicit ꝑnum meritũ vel demeritũ. quia vna alteri
cooperat. ⁊ eorũ actus ordinati sunt ⁊ ad vnuꝫ
operãtur. ⁊ ideo nõ debꝫ dici triplex peccatum
ſm tres actus eoꝝ ſꝫ vnum. ⁊ similiter negligẽ-
tia dꝫ dici vna.

Membrũ nonum.

Una questio ẽ d opposito negligẽ-
tie. q2 dicit. vij. eccs. Qui timet deum
nihil negligit. Quare ergo potius di
cit de timore ꝙ opponit negligẽtie. ⁊
ꝙ remouet ipsaꝫ q̃ d alio. videt eniꝫ ꝙ potius
dꝫ attribui ipsi prudẽtie remotio negligẽtie q̃ ti
mori. vt magis dicat qui prudens ẽ nihil negli-
git. q2 prudẽtia dat memoriã ꝓteritoꝝ. ꝓuiden-
tiam futurorũ ⁊ intelligẽtiam ꝓsentiũ. vnde dicit
prudẽtia ⁊ ꝓsentium. vnde dicitur prudẽtia a. b.
Bern. ꝙ prudẽtia nõ taꝫ ẽ virtus q̃ auriga vir
tutũ. vnde ipsa dirigit. ⁊ debꝫ circũspicere circũ-
stãtias omnes. q2 aurige ẽ circũspicere. ipsius er
go prudẽtie est prouidere defectus. sed talis ni-
hil negligit. ergo magis ꝓprie dꝫ dici. prudentie
remouere negligẽtiaꝫ q̃ timor. ¶ Preterea. vi-
det ꝙ caritas magis ꝓprie remoueat ipsam ne-
gligentiam q̃ timor. qñ caritas operit multitudinẽ
peccatoꝝ. sicut habet. puer. x. ⁊ Jacobi vlt. ergo
operit negligẽtiã. ſꝫ istud opire nihil aliud ẽ q̃ re
mouere. ergo ꝓprie ipa remouet negligentiam.
¶ Scda rõ ad hoc ẽ. quoniã caritas iportat i se
quãdã circũspectõem spũalem. q2 ipsa caritas est
lux spũalis que dirigit oculũ mẽtis spũalem. vñ
Math. vi. Si oculus tuus fuerit simplex ⁊ c. dicit
glo. vnus oculus ⁊ simplex ẽ. s. caritas. que mõ
lucet in fide sicut lux in testa. ⁊ ibidẽ. alia glo. sup
illud. lucerna corporis tui est oculus tuus dicit. sic
oculus ad operãdum mẽbra dirigit. sic intẽtio. ⁊
lux fidei oẽs virtutes. lucerna ẽ lumen in testa sic
caritas in fide cum fides cessabit sola caritas lux
erit. ipsius ergo caritatis ẽ dirigere mẽtẽ ⁊ circũ-
spicere circũstãtias actuũ. ergo ꝓprium ẽ ipsius
expellere negligẽtiã. quare ergo potius appro-
priat istud timori q̃ caritati vel prudẽtie. So-
lutio dõꝫ. ꝙ rõ huiꝰ quare dꝫ timor expellere ne
gligẽtiã habet Job. ix. q2 dicit verebar oia opa
mea. i. cũ timore examinabã. sciens ꝙ nõ pceres
delinquẽti sapple in die iudicij. Iste. n. timor iu-
dicij in quo fiet omniũ examinatio vsqꝫ ad mini
mũ. est pricipale ⁊ primũ faciẽs. vt hõ examinet
facta sua. ⁊ nõ sit negligẽs i circũspiciẽdo illa. ⁊
iõ dicebat illd Job. ⁊ iõ dꝫ. ꝙ timor expellit ne-
gligẽtiã. Et qd obijcit d alijs. dicimus ad hoc ꝙ
principiũ ꝓpinquũ põt eẽ prudẽtia ⁊ siir cari-
tas expellẽdi negligẽtiã. ſꝫ primũ principiũ ⁊ pri
cipale ẽ timor iudicij siue timor dei i iudicio. qñ
sic habet. puer. xv. ꝑ timorẽ declinat ois a malo
⁊ maxime ab hoc defectu qui ẽ i negligẽtia. i. cir

tūſpiciēdo opa ⁊ examinādo. ⁊ p. hoc pʒ rñſio ad rationes.

Queſtio. cxxxij. de cōmiſſione.

Dicto de omiſſione cōſequēter dicenduʒ eſt de trāſgreſſione ſiue cōmiſſione. Et pōt queri. Primo vtꝝ vna ſit trāſgreſſio volūtatis ⁊ operis an plures. ⁊ ita plura peccata. Scdo ſi ꝓpter diuerſarū legū trāſgreſſiones debeat dici vnuʒ peccatū vel plura. Tertio querit ſi cōmiſſio eſt trāſgreſſio legis tantuʒ. Quarto. vtrum ſit diuiſibile in ſpecies formales aut nō ſit diuiſibile.

Mēbrum primum.

Ad primū ſic. volūtas ⁊ operatio ſūt diuerſa in ſubſtātia. quoꝝ vnū eſt ſine altero. ⁊ ī vtroqʒ ↄtingit eē trāſgreſſionē. cuʒ vult qđ tenet nō velle. ⁊ facit qđ tenetur nō facere. ergo diuerſa erūt cōmiſſa. ergo diuerſa peccata. Item alia ꝓhibitio ē in decalogo nō mechaberis ⁊ alia nō cōcupiſces vxorem ꝓximi tui. ⁊ ſimiliter alia eſt ꝓhibitio nō furaberis ⁊ nō cōcupiſces reʒ ꝓximi tui. ſʒ vna eſt ꝓhibitio actus ⁊ altera eſt ꝓhibitio volūtatis. ergo diuerſa erūt cōmiſſa. ergo diuerſa peccata. multiplicat eniʒ res generis ſm multiplicationē rerū ſpeciei. ¶ Itē in glo. ſup illud exo. xx. Qui opus adijcit volūtati. iniquitatē adijcit iniquitati. ergo diuerſe ſunt iniquitates. ergo diuerſa ſunt peccata. Contra vnica eſt. conuerſio ad vnum numero delectabile. vnica autem exiſtente aduerſione eſt vnum peccatuʒ. ergo ſunt vnum peccatum. ¶ Iteʒ peccatū a volūtate dicit peccatū. ſed vna eſt voluntas. ergo vnuʒ dicit peccatū nō niſi in ſpecie trāgreſſionis. ergo vna eſt trāſgreſſio. Ad quod reſpondēdū. ꝙ vnitas peccati vel pluralitas pōt attendi ſm diuerſa ſubiacētia. ⁊ ſm ꝑuaricationes ꝓhibitionuʒ. ⁊ ſic ſm hoc vbi ſunt diuerſarū ꝑuaricationū ꝓhibitōes. dicētur diuerſa peccata. vbi vero ē vna prohibitio. dicetur vna ꝑuaricatio ⁊ ita vnum peccatuʒ. ſicut cum dicitur. Non falſum teſtimoniuʒ dices vna eſt ibi prohibitio volūtatis ⁊ operis. ⁊ quo ad hoc dicetur vna ꝑuaricatio. Si vero habeat reſpectus ad ſubiacētia dicūtur eſſe plura peccata. Si vero ad motiuū quod inclinat volūtatē ⁊ penes qđ eſt principalis deformitas. dicetur eſſe vnū pcīm ⁊ vnuʒ cōmiſſum. Ex his pʒ reſpōſio ad obiecta.

Mēbruʒ ſecundū.

Secūdo querit. ſi pp diuerſaꝝ legis trāſgreſſiōes debeat dici vnū pcīʒ vł plura. Et videt ꝙ plura. pcīm enim ē preuaricatio legis diuine. ſicut dicit Ambro. multiplicata ergo ꝑuaricatōe multiplicat pcīm. ſed ↄtingit multiplicare ꝑuaricatōeʒ ſʒ multiplicatōeʒ legis. Eſt eniʒ lex naturalis. ⁊ lex moyſi. ⁊ lex gr̄e. ⁊ in vno eodē pōt fieri ꝑuaricatio vniuſcuiuſqʒ. mechia eniʒ ī oībus ꝓhibet. ergo creſcūt ꝑuaricatōes ⁊ ita tria peccata. ¶ Cōtra pcīm ē actus incidēs ex defectu boni. ſʒ vnus ē actus incidēs ex defectu boni. ergo vnū ē pcīm nō niſi in genere cōmiſſi. ergo vnū ē cōmiſſum.

Ad qđ dōm. ꝙ nō multiplicatur cōmiſſuʒ ſm ſubſtātiā. cū multiplicat lex ſm quā ē ꝓhibitio. ſʒ ex hoc ꝙ eſt augmētuʒ peccati. vñ licet mlte ſint ꝑuaricatōes. nō tñ ſūt multa peccata niſi ↄfundātur ī diuerſis actibus ſpecie vł numero. ſʒ maius eſt pcīm. qꝛ ꝑpetrādo illud facit ꝯ duplicē legem vel triplicem. ⁊ iō dicit in Ezech. xxi. duplicet ac triplicet gladius iterfectoꝝ. pena enim reſpōdet ſm quātitatē ꝑuaricatōis maioris.

Membrum tertiuʒ.

Tertio q̄rit. ſi cōmiſſuʒ ē trāſgreſſio legis ꝓhibentis. Lex autē diuidit ↄtra ↄſuetudinem ⁊ nām. lex enim eſt ius ſcriptū exiſtens honeſtū. ꝓhibens cōtrariū. ergo nō videt cōmiſſuʒ fieri ꝯ naturā vel cōſuetudinē. ¶ Cōtrariū habet. j. ad Ro. vbi dicit. ꝙ tradidit illos deus in paſſiōes ignominie. naʒ femine coꝝ mutauerūt nālem vſum in euʒ q eſt ↄtra nām. ſimiliter ⁊ maſculi. ⁊ ſimiliter ſunt ↄſuetudines honeſte ⁊ ꝓbate in eccl̄a dicende. qm̄ ↄſuetudo ē altera lex ſcripta in corde. Cōmittitur autē dupliciter cōtra legem exterius ſcriptaʒ honeſtaʒ ⁊ approbatā in eccleſia. ↄtra quas ſi fiat peccat a miniſtris eccleſie. ergo nō tantū fit cōmiſſum ↄtra legē. imo cōtra nām ⁊ ↄſuetudines. Ad quod rñdendū. ꝙ illud quod fit ↄtra nām fit cōtra legeʒ nāe. prout habet. ij. ad Ro. cū gentes que legem nō habēt naturaliter que legis ſunt faciunt. ipi ſibi ſunt lex qui oſtendūt opus legis ſcriptuʒ in cordibus ſuis. ergo quod fit cōtra naturā fit cōtra huiuſmodi legeʒ. que licʒ nō ſit extra ſcripta. eſt tamē ſcripta ī corde. Cōmitti aūt dicitur dupl'r ↄtra legem exterius ſcriptam. quedā eniʒ ꝓhibet lex q̄tuʒ ad omne tempus. ⁊ quedā q̄tum ad tēpus determinatū. cōtra legem ergo peccatur ſi fit aliquid quod ꝓhibet ſm oē tēpus. ↄtra legē iterū cōmittit ſi fiat aliqd pro tpe pro quo hoc ꝓhibet. ¶ Ad illud vero qđ obijcit ꝺ ↄſuetudine. dicendū eſt ꝙ cōſuetudo eſt altera lex. ſicut eniʒ lex eſt mos ſcriptus ⁊ dicitur ↄſtitutio. ſic cōſuetudo eſt mos nō ſcriptus ⁊ ħʒ vim legis cum ē ↄſuetudo honeſta approbata ⁊

ãnqua. cõmittitur ergo ſi fiat contra huiuſmodi conſuetudinem. Sed attendendum eſt. ꝙ quedaꝫ conſuetudo eſt circa honeſtum. ⁊ quedam circa vtile. ſi fiat ꝯtra ꝯſuetudineꝫ circa honeſtũ peccatur. ſi võ fiat cõtra cõſuetudinẽ circa vtile ẽ occaſio peccati. qꝛ ĩpedimẽtũ pfectõis.

Membꝛuꝫ quartum.

Quarto querit. vtrum ſit diuiſſibile in ſpecies foꝛmales aut nõ. ſit diuiſſibile quẽadmoduꝫ delictuꝫ. Qd nõ videt. delictũ eniꝫ diuiditur per defectuꝫ ſciẽtie. ⁊ p defectuꝫ actus ⁊ per defectuꝫ circũſtantie debite. cõmiſſio autẽ nõ ſic. nulla eniꝫ cõmiſſio ẽ in hoc ꝙ ſcit que nõ tenet ſcire. ſꝫ añ ꝯſiſtit circa factuꝫ. ſi ergo factũ nõ diuidit niſi materialiter vel factũ tale aut tale. nõ erit diuiſio cõmiſſi niſi per ſpecies materiales. ¶ Cõtra cõmiſſum diuiditur p ſuperbiaꝫ inuidiaꝫ ⁊ huiuſmõi. ⁊ he dicunt differẽtie foꝛmales. cuiuſmodi non habet delictuꝫ ergo amplius extẽditur ſm diuiſſionem peccatuꝫ cõmiſſionis ꝙ̃ peccatũ delicti. ¶ Item ſic contingit nõ credere que credenda ſunt ⁊ ita delinquere. ita credere que non ſunt credenda ⁊ ſic cõmittere. ex quo videtur ꝙ conſimilis diuiſionis ſint iſta duo genera peccatoꝝ. Ad qꝫ dicẽdũ. ꝙ aliter attendit diuiſio cõmiſſionis ⁊ delicti. Nã diuiſio delicti attẽditur ſꝫ defectus illorũ ĩ qbus ẽ prius ⁊ poſterius ſcire velle ⁊ opari ĩ circũſtãtijs debitis. cõmiſſio võ nõ ſic diuidit ſꝫ ſm differẽtias actionuꝫ ĩ ſpecie. ſm differẽtias ẽt boni ⁊ mali. put quidã actus ſũt reſpectu boni quidaꝫ reſpectu mali. ⁊ nihil phibet has ⁊ illas ẽẽ foꝛmales. ſed alio ⁊ alio mõ. ¶ Ad illđ võ qđ obijcit ꝙ ſimil' deberẽt eſſe diuiſionis. dicẽdũ eſt ꝙ hoc verum eſt quãtum ad aliquos actus circa quos indifferenter ſe hñt cõmiſſio ⁊ delictuꝫ. ſicut eſt de actu credendi. ⁊ ſimiliter poteſt eſſe de actu timẽdi ⁊ diligẽdi. contingit eiꝫ delinqre ñ timẽdo que timẽda ſũt. ⁊ ꝯmittẽ timẽdo q̃ timenda ñ ſũt ⁊ ita đ alijs.

Queſtio. cxxxiij. đ peccato cogitatõis.

Habita diuiſiõe actualis peccati ĩ delictũ ⁊ cõmiſſum. conſequenter dicendũ ẽ de diuiſione actualis pcti. put diuidit ĩ peccatũ coꝛdis. oꝛis ⁊ opatõis. Et ſumit iuxta illam diffinitõꝫ. pctꝫ ẽ dictũ vł factũ vł ꝯcupitũ ꝯ legeꝫ dei. Pctꝫ aũt coꝛdis pambulũ ẽ reſpcu pcti oꝛis ⁊ opis. ⁊ iõ prio dđꝫ đ illo. pctꝫ autẽ coꝛdis vł ẽ cogitatõis vł iudicij vł ꝯſẽſus ſiue aſſenſus. prio .n. cogitat r õ. ſcđo iudicat ſiue diffinit. tertiõ ꝯſẽtit ſiue aſſentit. Primo autẽ dicendũ đ peccato cogitationis. Circa qđ primo querit. vtrũ peccatuꝫ ſit ĩ cogitatione. Scđo vtruꝫ ſit moꝛtale. an tñ veniale. Tertio de compatione huius peccati ad illa que ſũt oꝛis ⁊ opis. Quarto. vtrũ peccet in ſenſibus ex qbus pdeũt cogitatõẽs ĩtellectus. Quinto đ differẽtia huius pcti reſpectu reꝝ pteritaruꝫ pſentiũ ⁊ futurarũ.

Membꝛum primũ.

Circa primuꝫ ſic obijcitur. ꝙ ĩ cogitatione ſit peccatuꝫ. dicit enim Iſa. j. auferte maluꝫ cogitationuꝫ veſtraruꝫ ab oculis meis. ergo peccatuꝫ ẽ in cogitatione. Iteꝫ Iſa. magna obſeruãtia circa coꝛdis cuſtodiam ẽ adhibenda. quia aut bone aut male rei ibi cõſiſtit oꝛigo. naꝫ ſcriptuꝫ ẽ de coꝛde exeunt cogitationes male. ergo in cogitatione ẽ peccatuꝫ. ¶ Iteꝫ. xxxi. Iob. pepigi fedus cuꝫ oculis meis. vt ñ cogitarẽ đ virgine. quã .n. partẽ hẽret ĩ me đus. ex q̃ colligit ꝙ ĩ cogitatõe ẽ pctꝫ. ¶ Itẽ ſup illud eccs. x. muſce moꝛiẽtes pdũt ſuauitateꝫ vnguẽti. Greg. ĩ moꝛalibus. cogitatiões ſupflue que aſſidue in aío carnalia cogitante naſcũtur ⁊ deficiunt. eã ſuauitatẽ qua vnuſqſqꝫ p ſpiritũ intriſecus vnctus ẽ perdũt. ¶ Preterea ĩ ꝯfeſſione generali accuſat ſe hõ đ pctõ cogitationis. ergo ĩ cogitatione ẽ pctm. Cõtra cogitatio puenit voluntatẽ: ſꝫ añ voluntatẽ ñ ẽ pctꝫ. ergo ĩ cogitatiõe ſola ñ ẽ pctꝫ. ¶ Iteꝫ Grego. Mẽtẽ nequaꝙ̃ cogitatio imũda inqnat cũ pulſat. ¶ Itẽ Iſi. Nõ eſt arbitrij noſtri cogitatõis praue ſuggeſtõibus puenire. Iacere autẽ ĩ aío cogitatõeꝫ noſtre attinet volũtati. illud ad culpã nõ redigit. iſtud culpe ꝓprie imputat. cogitatio ergo ſola nõ ĩputatur ad pctm. ¶ Item cogitatio bona nõ ſufficit ad meritũ. ergo nec cogitatio mala ſufficiens eſt ad đmerituꝫ. ergo nec ad pctm. Ad qđ dicendũ eſt ꝙ eſt cogitatio ſpeculatiua. ⁊ eſt cogitatio practica. cogitationeꝫ autẽ practicã dico que procedit vſqꝫ ad conſenſuꝫ cum cogitatõi adijcit deſideriuꝫ. prio ergo mõ cogitatio non ẽ pctm. ſecũdo mõ eſt pctm. đ illa dicit Iſiđ. cogitatio praua đlectatõeꝫ pit delectatio ꝯſenſionẽ. Et greg. Turbis cogitationũ carnaliuꝫ ad ima coꝛdis ſũt depſſa. vt ad qetis ĩtime ñ leuent deſideriuꝫ. Et per hoc ſoluunt ea que ex vtraqꝫ parte ſũt queſita. iõ dicit. b. Greg. humana tẽtatio ẽ qua plerũqꝫ ĩ cogitatione tãgimur nolẽtes. ꝙ .n. illicita ad aím veniunt ex humanitatis coꝛruptibilis põdere habemus. demoniaca aũt tẽtatio ẽ cũ ad hoc ꝙ carnis coꝛruptibilitas ſuggerit. p ꝯſẽſuꝫ ſe aímus cõſtringit. ¶ Ad obiectũ aũt prio rñdẽdũ ẽ. ꝙ cogitatio añ ꝯſẽſuꝫ ẽ ſpeculatiua ⁊ talis ñ ẽ pctꝫ. ſꝫ ſit pcti occaſio. ¶ Ad ſcđm võ dđm. ꝙ cũ cogitatio praua pulſat aíuꝫ. aliqñ mẽs renitit ⁊ ñ ẽ pctꝫ. ali

qn̄ vͦ p deſideriuȝ ducit. ⁊ tūc dicit̄ eē pc̄m pp̄ ipam delectationeȝ adiūctā. ¶ Ad tertiuȝ vͦ dōȝ. ꝙ iacere dicit̄ cogitatio i aīo cū' i ea ſit delectatio ⁊ tūc ad culpā ptinet. ¶ Ad quartū vͦ p̄dōȝ ꝙ nō ſequit̄ vl'r. ſi cogitatio bona n̄ ē ſufficiēs ad meritū. ꝙ mala n̄ ſit ſufficiēs ad dmeritū. plura. n. exigunt̄ ad meritū q̄ȝ ad demeritū. ſi tn̄ vtrobiqȝ accipiat̄ cogitatio ſpeculatiua q̄ ad hoc parificant̄.

Membꝛum ſecūduȝ.

Secundo querit̄. vtrū cogitationis peccatum ſit moꝛtale an tm̄ veniale. ⁊ vr̄ ꝙ ſit veniale. cogitatio eiȝ mala ē circa delectationeȝ. ſi ergo i ipa delectatione ē veniale peccatuȝ. multofoꝛtius i cogitatōe p̄cedēte. ¶ Iteȝ greg. Nō nūq̄ȝ ipulſu cogitatōis illicite affligimur. q2 i qbuſdā iterne ꝯuerſatiōis actib' q̄ȝuis licitis libēter occupamur. ⁊ iō ſacerdos legis. pedes atqȝ iteſtia hoſtie iubet aq̄ diluere. ergo cū huiuſmōi cogitatio illicita ſit venial̄. veniale erit pc̄ȝ. Cōtra Iſid. Sic vipa a filijs i vtero poſitis lacerata punit̄. ita nos cogitatōes nře itra nos enutrite occidūt. ergo cogitatō mala ē moꝛtale pc̄ȝ. nihil. n. occidit niſi moꝛtale peccatū. ¶ Itē greg. plerūqȝ ꝯtingit vt nō dū p̄cedat in ope motus mētis. ⁊ iā pfecta ē culpa ex ipo reatu cogitationis. ergo cogitatio facit aīaȝ reā. ſȝ reatus ꝓpꝛie dī moꝛtale pc̄m. ergo cogitatio mala ē moꝛtale peccatū. ¶ Iteȝ greg. cū deſiderioꝛum cogitatōes ſēp dyabolū ſequāt̄ i ope. valde ſe m̄ obligāt i cogitatōe. ex qbus colligit̄. ꝙ cogitatio illicita ē moꝛtale pc̄ȝ. Ad qd̄ rn̄dēdū. ꝙ cogitatio ē duplex. vl' d veniali vl' d moꝛtali. ſi ſit cogitatio d veniali ꝓgrediēs vſqȝ ad delectatōeȝ vel ꝯſenſuȝ. dicetur moꝛtale pc̄ȝ. nō ꝓpter cogitationem pꝛincipaliter. ſȝ pp̄ ꝯſenſuȝ.

Membꝛum tertium.

Tertio q̄rit̄ d ꝯpatōe hui' pc̄ti ad alia q̄ ſunt oꝛis ⁊ opis. videt̄. n. eē cā alioꝝ peccatoꝝ. p hoc qd̄ dī math. xv. d coꝛde exeūt ⁊c̄. cogitatio ē pꝛicipiūm alioꝝ peccatoꝛuȝ. Unde ⁊ compat̄ arboꝛi male q̄ ꝓducit fructū malū. ſȝ cā i bonis melioꝛ ē ſuo cāto. ergo cā i malis ſimiliter. ergo deterius ē pc̄m cogitatōis q̄ȝ oꝛis ⁊ operis. ¶ Item ſuper illud. xviij Iob. deoꝛſum radices eius ſiccentur. ſurſum autem atteratur meſſis eius. greg. nomine radicum que in occulto ſi ſint ſicce cogitationes accipimus. meſſis vero nomine aperta operatio deſignatur. que ex latenti radice ꝓducitur. p hoc ergo ꝙ radices ſiccātur meſſis atterit̄. q2 duȝ cogitationes ſuas in infimis rebus ponit. ⁊ ſempiterne viriditatis gaudia appetere negligit. oīs opatio ſupno iudicio q̄ſi nihilū reputat̄. ſic ergo ſicut i radice ē tota virt' arboꝛis. ita i cogitatōe p̄cedente ad cōſenſuȝ ē tota virtus pc̄ti. ergo maius videt̄ eē peccatū coꝛdis q̄ȝ oꝛis ⁊ opis. Cōtra ſup illud. iij. Iob. Quare n̄ i vulua moꝛtuus ſuȝ. ibi diſtinguit̄ peccatū quatuoꝛ modis in coꝛde. ⁊ quatuoꝛ modis i ope. ⁊ deſignat̄ ibi ꝓgreſſus in pc̄to. Un̄ dic̄ greg. i pc̄to ꝯceptū foꝛas delectatio rapuit. ſȝ vtinā i ea delectatōe occūberē. ne vſqȝ ad opis ꝯſēſuȝ deſiperē. exceptus ē genibus. qn̄ p ꝯſēſuȝ ſpūs oībus ſēſibus ſubiectis q̄ſi genibus culpā ꝯſūmauit. ⁊ ita ꝓgreſſum pc̄ti deſignat. ſed q̄ȝto maioꝛ ē ꝓgreſſus. pc̄ti. tāto maioꝛ eſt culpa. ergo pc̄ȝ opis vl' locutōis maius ē q̄ȝ pc̄ȝ coꝛdis. ¶ Eodē mō pōt hēri p vbū Iſi. q dic̄. cogitatio prauа delectatōȝ parit. delectatio ꝯſēſuȝ. cōſenſus actionē. actio ꝯſuetudinē. ꝯſuetudo neceſſitatē. ſic ergo pc̄ȝ opis ē pc̄ȝ maius q̄ȝ pc̄ȝ coꝛdis vl' locutionis. Ad qd̄ rn̄dēdū. ꝙ pc̄ȝ opis maius ē q̄ȝ cogitatōis vl' coꝛdis. cū ad illud oꝛdinātur. poſito eniȝ peccato opis ponit̄ pc̄ȝ coꝛdis ⁊ n̄ ecōuerſo. Nec hoc ē ꝯtrā. ꝙ illud dī eē cā illius. n̄. n. ſeqt̄. ſi cā ē ꝙ tota malicia opis ſit i cogitatōe. ſȝ ecōuerſo. cā eiȝ aliqn̄ abūdat ſuper cauſatū i malicia. aliqn̄ vͦ ecōuerſo cū ſit cauſatū hȝ aliquaȝ maliciaȝ pꝛeter illaȝ quā ꝯtrahit a cauſa. malicia vͦ opis hȝ p̄ter maliciaȝ coꝛdis ⁊ maliciam ſui generis.

Membꝛum quartum.

Quarto q̄rit̄. vtrū peccet̄ i ſēſibus ex qbus ꝓcedūt cogitatōes itellectus. qd̄ videt̄ p hoc ꝙ dicit̄. v. math. Qui viderit mulierē ad ꝯcupiſcendū cā iam mechatus ē in coꝛde ſuo. Et dicit̄. ix. hiere. Aſcēdit moꝛs p feneſtras noſtras. feneſtre autē dicunt̄ ſēſus. moꝛs aūt dicit̄ peccatū. ergo peccat̄ p ipos ſēſus. ¶ Itē greg. Illecebꝛatus animus aduerſus ſuos ſenſus coꝛpoꝛeos familiari moꝛe tyrāni exigit ſuis voluptatib' oculos ſeruire ꝯpellit. atqȝ vt ita dicā feneſtras luminis ad tenebꝛas apit cecitatis. Similiter dic̄ alibi ipo ꝯſpectu animus cōcupiſcētie gladio ꝯfodit̄. nō. n. dauid vrie vxoꝛē iō ſtudioſe reſpexit q2 cōcupierat. ſȝ iō ꝯcupiuit q2 incaute reſpexit. ergo ſiue ſenſus famulētur cōcupiſcētie ſiue ꝓuocēt cōcupiſcētiaȝ. videt̄ ex vbis greg. ꝙ peccet̄ p ipos ſenſus. ¶ Itē dic̄ greg. ꝓuidēdū nobis ē q2 n̄ lȝ itueri qd̄ n̄ lȝ ꝯcupiſci. ſȝ ſi illicitū eſt itueri peccatū eſt. ergo ipo viſu peccatur. Item Criſ. q ſtudet videre pulchꝛos viſus maxime caminuȝ paſſionis accēdit. ⁊ animā captiuā facit. ⁊ velociter ad actū venit. ſȝ facere animā captiuā nō ē niſi p peccatū. ergo ipo viſu peccatur. Similiter q ſtudet clara coꝛpoꝛa circūſcrutari ⁊ fouere inſpectione aīaȝ. ⁊ infigere oculos bonis faciebus iam adulterauit. ergo ipſo viſu peccauit. Contra ſcḋm irrationalem ptem nō eſt peccatū. ſȝ ps inſenſibilis ē pars irratōalis. ergo

ſm eã nõ ẽ peccatũ. ¶ Item apprehẽſio pcedit dſi-
derium. apprehẽſio vero ſenſibilis itelligibilẽ. Si
ergo i apphẽſione itelligibili ſm ſe ipſaʒ ñ ẽ pec-
catũ. i apprehẽſione ſenſibili nõ erit peccatum.
¶ Preterea ſi ipſis ſẽſibus eẽt peccatũ. cũ nolẽ-
tes aliqñ videamus. eẽt peccatũ vbi nõ eẽt volũ-
tas. qd cũ verũ nõ ſit. nõ erit i ipſis ſenſibus pec-
catũ. Ad qd rñdendũ. ꝙ ſenſus aliqñ pcedit de-
ſiderium. aliqñ ſeqt ſicut dicit Greg. Sepe tẽta-
tio p oculos trahit ⁊ nõnũꝙ ↄcepta intrinſecus
ↄpellit ſibi extriſec⁹ oculos dſeruire. cũ ergo ſen-
ſus pcedũt deſideria. occaſiones ſũt peccatoꝝ. ſʒ
nõ i ipſis peccat. ⁊ ſic itelligit illud. ix. hiere. In-
greſſa ẽ mors p feneſtras nr̃as. ñ ꝙ mors ſit i ipſis
niſi occaſionalr. ſʒ p ſe in ipſis deſiderijs illicitis
cũ aũt oculus mouet ad nutũ volũtatis ſiue cor-
dis. tunc ipis peccat. ⁊ iõ dĩ. xxxi. Job. Si ſecu-
tus ẽ oculus me⁹ cor meũ ⁊ i manibus meis ad-
heſit macula. ſerã ⁊ alius comedat. Preterea.
aliqñ ẽ dſideriũ illicitũ cũ ipo ſenſu. ⁊ tũc peccat.
aliqñ vo deſideriũ illicitũ ſeqt ſenſum. ⁊ tunc po-
ſterius eſt peccatũ ipo ſenſu. ¶ Per hoc pt ſolui
illud qd obiectũ ẽ. cũ. n. dĩ. v. math. q viderit ⁊c.
itelligit dſideriũ cũ viſu quo. ſ. infigit oculũ ⁊ p-
uocat ↄcupiſcẽtiã iteriorẽ. ⁊ hoc mõ peccat. Vñ
ẽ ↄcupiſcẽtia ifigẽs oculũ. ⁊ ẽ ↄcupiſcẽtia ſʒ quã
ↄſentit i actũ. ⁊ vna ẽ ↄcomitãs ſenſum ⁊ ẽ pcm
qr a rõnali pte ↄuenit. Et ẽ ↄcupiſcẽtia ſequẽs ⁊
illa ẽ maior ad quã mior ordinat. ⁊ iõ dĩ q vide-
rit ad ↄcupiſcẽdũ. Vñ dicit Criſ. quicũqʒ ſibiipſi
ↄcupiſcẽtiã colligit. q nullo cogente feram hanc
inducit cogitatõi qeſcenti hoc nõ amplius ẽ pec-
catum nr̃e ſed deſidie. ¶ Ad illud vero qd dicit
Grego. ꝙ ipſo ↄſpectu ↄcupiſcentie gladio ani-
mus ↄfoditur. dõm ẽ. ꝙ ↄſpectus dicit ibi occa-
ſionem. ipſa vero ↄcupiſcentia dicit cãm. ⁊ iõ in
ipa ↄcupiſcẽtia peccat. ⁊ iõ dĩ. xxiij. eccleſiaſtici.
dẽ deſideriũ prauũ auerte a me. Et in pſ. Auerte
oculos meos ne videant va. ¶ Ad illud vero qd
dicit Greg. ꝙ non debʒ ītueri ⁊c. intelligit hoc d
ſtudio defigendi oculum ad ↄcupiendũ. ⁊ ideo
dicit Criſo. Semel ⁊ bis videns fortaſſis pote-
ris ↄtinere. Si aũt ↄtinue hoc fecerit ⁊ attẽderis
cã. caminũ capiens oĩno. ¶ Ad illud vo qd dicit
Criſo. dõm. ꝙ nõ phibet viſus ſimplr. ſʒ ſtudiũ
defigẽdũ oculũ. vñ attẽdit paſſio ↄcupie. hoc eſt
qr cã ↄiuncta ẽ ad peccatũ. ⁊ ipm ſtudiũ ab ipſa
rõne male diſpoſita deſcendit.

Membrum quintũ.

QUinto queritur d differẽtia huius pec
cati reſpectu reꝝ preteritaꝝ pñtium ⁊
futuraꝝ. poteſt enim queri. vtrum om-
nib⁹ his modis peccet cogitatõe. q ad
recordatõem preteritarũ. quo ad intuitũ preſen
tiũ. quo ad precognitõem futurorum. Qd videt
p hoc qd dicit greg. ita ſit. vt qd prius egit i corpe
hoc ipo rũna cogitatõe poſtmodũ verſet i mente
ergo peccat p recordationẽ. Silr põt patere de
alijs. ergo oib⁹ illis modis peccat. ¶ Itẽ oibus
illis modis naſcit delectatio illicita. ⁊ vbi ẽ dele-
ctatio illicita ibi ẽ pcm. ergo oibus illis modis
ↄtingit peccare. Cõtra. ſola volũtate peccat ñ
niſi cũ pſens ẽ. ergo vno tñ mõ peccat p ↄuer-
ſionẽ. ſ. ſup rem pñtem. Ad qd rñdẽdũ. ꝙ illis
trib⁹ modis peccat tñꝙ diſpoſitõib⁹ trib⁹. ⁊ ſũt
tres diſpoſitões differẽtes ſʒ ↄditõẽs tpis i ipſis
reb⁹. vno tñ mõ peccat. qr ſep motiuũ volũtatis
eſt pñs aliquo mõ in aĩa p ſpẽm ſiue ſilitudinẽ.
ſiue ſit de re pterita ſiue preſenti ſiue futura.

Queſtio. cxxxiiij. de prauo iudicio ſuſpitõis.

COnſequenter dõm ẽ de prauo iudicio quo
peccat interius primo. ⁊ po-
ſtea exterius in ore vl ope ex
acceptiõe pſonaꝝ. Prio er-
go dõm de prauo iudicio ite-
riori. ſiue ſequat iudiciũ exteri⁹ ſiue nõ. Scdo d
acceptõe pſonaꝝ interiori. ex qua ſeqt iudicium
acceptõis exterius. Eſt aũt triplex iudiciũ prauũ
iudiciũ ſuſpicioſum. iudiciũ vſurpatũ. iudicium
temerariũ ſiue pũerſum cũ nõ ſit debitis ↄditõi-
bus iuſticie ab illo q hʒ ptãtem. ⁊ vocat iudiciũ
extraordinariũ. i. extra ordinẽ iuris factũ. ⁊ diſti-
guunt hec tria. vt iudiciũ ſuſpicioſũ attendat ſm
motiuũ in iudicio ſiue p qd non recte ſiue iperfe-
cte fit iudiciũ. Iudiciuʒ vero vſurpatũ ſumat ex
pte ipſius per quem fit iudicium. Iudiciuʒ vero
extraordinariuʒ qd ⁊ aliquando dicitur ↄtentio
ſum pencs modum ↄcedendi in iudicio. Pri-
mo ergo dicendum ẽ de iudicio ſuſpicioſo. Cir-
ca qd primo querẽdũ ẽ. quid ſit ſuſpicio. ⁊ vtrũ
ſit idẽ qd iudiciũ vel nõ. Scdo. vtruʒ ſuſpicio ſit
malũ vel bonũ. Tertio. vtꝝ ſit malũ culpe vl pe-
ne. Quarto. vtrũ iudiciũ ſuſpicionis ſit mortale
tñ aut veniale tñ. aut aliqñ mortale. aliqñ venia-
le. Quito ſi ſuſpicio ẽ malũ pene ex q cã. Sexto.
vtrũ ſuſpicio ſit hois ſm ſtatũ inocẽtie vel ãgeli.
vel tñ hois ſʒ ſtatũ nr̃e corrupte. Septimo ex q
ſuſpitõe põt eẽ iudiciũ rectũ ⁊ ex qua nõ. Octa-
uo de qb⁹ põt eẽ iudiciũ huiuſmodi ⁊ de qui-
bus non.

Mẽbrum primum.

DIffinit aũt ſic. ſuſpitio eſt mala opina-
tio ſic dĩc Tulli⁹. Querit ergo. vtꝝ iudi-
ciũ idẽ ſit ꝙ ſuſpitio. qd vr. vtrũqʒ. n.
ad rõnem ptinet ⁊ diſtiguit a ſcientia. neqʒ enim

qui ſuſpicať ſcit. neq3 qui iudicat ex ſuſpitiõe ſcit
ſ3 opinať in eodẽ. ergo genere videnť poni ⁊ eã/
dez hẽc dĩia3. ſm ꝙ hic intẽdimus de ſuſpitiõe ⁊
iudicio. ¶ Cõtra. ſup illud. j. ad Corin. iiij. No/
lite ante tp̃s iudicare. glo. ſi ſuſpitiões vitare non
poſſumus q2 hoĩes ſumus. iudicia tñ vt diffini/
tiuas ſnĩas ꝯtinere debemus. ergo iudiciũ nõ eſt
ſuſpitio. Ad qd dõm. ꝙ ſuſpitio nõ ẽ iudiciũ.
ſm ꝙ ſuſpitio dicit acceptio vnius ptis cũ formi
dine alterius. iudiciũ aũt ſnĩa formata. ſuſpitio tñ
diſponit ad iudiciũ. ⁊ ſm hoc itelligiť auctas p̃/
dicta. Eſt tñ ſuſpitio que relinquiť ex iudicio. cu3
aliqs h3 rõnẽ leue3 vel ꝓbabilẽ. ⁊ ſm illã iudi/
cat ex illo iudicio relinquit ſuſpitio. ⁊ aliqñ põt
dici illa ſuſpitio iudiciũ materialiter. ſuſpitio aũt
aliqñ põtſũmi ꝓ rõne. ꝑ quam ſit ſuſpitio. ⁊ hoc
mõ dĩ iudiciũ ſuſpitioſũ. aliqñ vero ꝓ ip̃o actu
animi. ⁊ ſic eẽt oppoſitio ſi diceret iudiciũ ſuſpi/
tioſũ. ⁊ eẽt ſenſus firma ſnĩa vbi eſt formido. ſ3 ſi
diceret firma ſentẽtia vbi deberet eẽ formido. ſic
poſſet dici iudiciũ ſuſpitõis.

Membru3 ſecũdum.

SEcũdo queriť. vtrũ ſit malũ vľ bonũ
⁊ vr̃ ꝙ ſit bonũ. ſuſpitio eni3 ẽ i genẽ
opinionis. ⁊ põt eẽ de malo ꝙ ſit ma
lũ ⁊ de bono ꝙ ſit bonũ. ergo ſuſpi/
tio põt eſſe bonũ. ¶ Cõtra ſup illud p̃s. Amputa
opprobriũ meũ qd ſuſpicatus ſum. glo. maximũ
viciũ humanitatis ẽ ſuſpitio. ergo ſuſpitio ẽ ma/
lu3. Ad qd dõm. ꝙ ſuſpitio põt accipi cõiter.
ꝓut diciť eẽ opinio vel de malo vel de bono. ⁊
ſm hũc modũ põt eẽ ſuſpitio bonũ i genere. Si
v̾o appropriať ad opinionẽ mala3. ſm ꝙ opinio
mala ẽ ꝺ bono ꝙ ſit malũ vel ecõuerſo. ſm hoc
dĩ viciũ humanitatis ſuſpitio. ⁊ dĩ malũ ꝓut dĩ
p̃s. de neceſſitatibus meis erue me. glo. i. inite ſũt
neceſſitates. vt neſcire cor alterius. ſuſpicare bo/
nũ de amico ĩfideli. malũ de amico fideli. ⁊ vo/
cať ibi neceſſitas miſeria pene.

Membru3 tertium.

TErtio queriť. vtrũ ſuſpitio ſit malum
culpe vel pene. ⁊ vr̃ ꝙ ſit malũ pene.
ꝑ hoc ꝙ iã dictũ ẽ. dĩ etiã. j. ad corin.
iiij. ſup illud. Nolite ante tp̃s iudica/
re. de hominibus aliqñ. imo aſſidue nõ vera ſen
timus. qd ad humanã tentatõne3 ptinet ſine qua
vita nõ duciť. ergo ſuſpitio eſt malũ pene. ¶ Qd
autẽ ſit malũ culpe videť ꝑ hoc ꝙ cadit ſub ꝓhi/
bitõne. vij. math. Nolite iudicare. Et. ij. ad Ro.
In quo alterũ iudicas teipſu3 ꝯdẽnes. Sup illd
xiiij. ad Ro. tu q es q iudicas alienũ ſeruũ. glo. ꝺ
quibus incertu3 eſt quo aĩo fiunt ſine ꝑiculo ne/
mo iudicat. ⁊ illud habeť. v. math. in glo. Re/
ſpondẽdũ eſt. ꝙ ⁊ malu3 culpe põt eſſe ⁊ pene.
malũ culpe ꝓpter volũtatẽ inordinatã iudicãdi
de alio qd nõ expedit nec de alio ꝑ occultis ma/
lũ ſuſpicari. Vñ paruũ iudiciũ põt dici ex errore
ꝓcedẽs temeraria ſnĩa vľ ſuſpitio mali ꝺ occul/
tis alioru3. malũ vero pene diciť p̃ter ꝓnitatẽ opi
nãdi male de ꝓximo. ſicut enim approbare falſa
pro veris nõ eſt nã hominis bene inſtituti ſ3 pe/
na dãnati. ita huius opinatio ex corruptõne na/
ture procedit.

Membrum quartũ.

QUarto q̃riť. vtrũ iudiciũ ſuſpitõnis ſit
mortale tñ. aut aliqñ veniale. aliqñ
mortale. Et videť ꝙ ſit veniale tñ. ꝑ
hoc ꝙ diciť i p̃s. neceſſitas. neceſſitas
aute nõ ẽ mortale pcĩm. ergo huiuſmõi ſuſpica/
ri vel ſuſpitioſe iudicare nõ ẽ mortale pcĩm. ⁊ ẽ
mortale vel veniale. ergo ẽ veniale pcĩm. ¶ Cõ/
tra dicit Aug. ſup illud. Nolite ante tp̃s iudicare.
Si ſuſpitões vitare nõ poſſumus. iudicia tñ vi/
tare ꝺbemus. ergo iudiciũ ẽ mortale pctĩ. ¶ Itẽ
glo. ſup illud. j. ad Corin. iiij. ꝓhibet nobis apľs
iudicia q2 occulta ſũt nob corda hominũ. Re/
ſpondeo. ꝙ differũt ſuſpitio ⁊ iudiciũ. ſm ꝙ iudi
ciũ ꝓprie diciť ꝓut dicit. b. Hiero. de duobꝰ nõ
diffinias ſ3 ſuſpẽſa3 tene ſnĩa3. ⁊ hoc mõ iudiciũ
ẽ ꝓhibitũ ⁊ eſt mortale. ſuſpicari tñ. vel ex qua/
dã ꝓnitate ſiue leuitate dicere malũ de bono ſ3 ñ
firmare. veniale pcĩm reputeť. Suſpitio ergo cũ
nõ ꝓgrediť in ſnĩam firmã ⁊ diffinitiuã veniale
poteſt eẽ pcĩm. cu3 autẽ ꝓgrediť eſt mortale. cu3
enim homo moueť ex cõiectura ad opinãdũ. ⁊
nõ plus extendiť q̃ cõiectura exigat. tũc ẽ huma
na tẽtatio. cum aũt nimis amat ſuã ſnĩam ⁊ plus
format ſibi ex malicia libidinoſe volũtatis. dya/
bolica videť tentatio.

Mẽbrum quintum.

QUinto q̃riť ſi ſuſpitio ẽ malu3 pene ex
qua cã. vtrum ſit ex originali pcĩo. ꝙ
vr̃ ꝑ hoc ꝙ dĩ. ãputa opprobriũ ⁊c.
Diciť in glo. hoc ẽ opprobriũ ſuſpi/
tiõis. ꝙ nos ꝺ falſis vera iudicamus. ſ3 hoc op/
probriũ de originali pcĩo deſcẽdit ſicut ⁊ ignorã
tia. ergo eſt pena ſequẽs ex originali pcĩo. Videť
etiã aliqñ ſequi ex peccato actuali. ſicut enim ali/
qui deſcendunt in ꝯſuetudinẽ iurandi ⁊ per hoc
de facili peiorant. ita aliqui ꝓprio motu ducũtur
in ꝯſuetudinem ſuſpicandi vel iudicandi temere.
⁊ ita temere ſuſpicãtur vel iudicãt. prouenit ergo
aliquãdo ex actuali peccato. Quod ꝯcedẽdu3
eſt vt nõ tantũ ſit pena originalis peccati. ſ3 etia3
pena actualis in p̃ſenti ⁊ diſponens vlterius ad
culpam. ſicut eſt de ignorãtia que ꝓuenit ex ori/
ginali peccato. ⁊ aliquãdo ex actuali. ⁊ diſponit
vlterius ad culpã aliqñ venialẽ. aliquãdo mor/

talem. Aug. Non errat in rebus vt recta ſit ipꝛobatio vicioꝝ virtutūq3 appꝛobatio. pfecto ſi errat in hoibus humana tentatio ē venialis. quod aūt pniitioſum ē ꝓhibet apl's dicens. Nolite ante tēpus iudicare. ⁊ hec alibi dicit dyabolica tentatio: cum ex odio animi ꝓcedit. ⁊ in alterius nocumentum intendit.

Mēbꝛuz ſextum.

SExto querit. vtrum ſuſpitio ſit hominis ſm ſtatuz innocētie vel angeli. vel tm̄ homis ſm ſtatuz nature coꝛrupte. qȝ videt. dicit. xlj. hiere. In perſona angeloꝝ curauimus babilonē ⁊ nō ē ſanata. derelinquamus eā ⁊ eamus vnuſquiſq3 in terram ſuā. Aut hoc ergo qȝ dixerūt dereliquamus dixerūt ex certa ſcia. aut ex eſtiatiōe ſiue ſuſpitōe. Nō ex certa ſcia q2 de nemie deſperādū ē duz ē i via. ergo fuit ex eſtimatōe ſiue ſuſpitiōe. ergo i angelis bonis pōt cadē ſuſpitio. Pari rōe potuit eē i adā. cū. n. ñ cognoſcēt occulta coꝛdiū hoc ē. n. ſolius dei. potuit cognoſcē vel ſuſpicari bonitatem volūtatis i aliq̄. ergo potuit cadere i ip3 ſuſpitio. ¶ Cōtra. ſuſpitio ē pena. pena āt ñ fuit nec i angelo bono nec i hoie pꝛimitus iſtituto. ergo ſuſpitō ñ fuit i illis nec i angelis bonis. Rñdeo. ſuſpitio pōt dici opio boni vel mali vera vel falſa. i angelis āt bonis ꝯfirmatis nō ē opio ſm qȝ ſuſpitio ē acceptio vnius ptis cū foꝛmidie alterius. Uñ nec ſuſpitio. in angelis tm̄ malis pōt eē opio vel ſuſpitio. ¶ Ad hoc ergo qȝ obijcit de illo vbo hiere. curauimus babilonē ⁊c. dōm ē qȝ certa fuit ſcia in eis de re pterita. de futuro vo cognouerunt. qȝ niſi auxiliū ſupioꝛis medici. ſ. dei ſupueniret ñ curaret. hoc āt certū fuit apō eos p diligētiam quā appoſuerant. nō tm̄ oino deſperabāt q2 de nemie deſperādum ē dum ē in via. ſ3 de ſua ſufficientia ad hec ñ pſumebāt. ⁊ de inobediētia ipius egroti erāt certi q̄tuz ad ſe. In hoie vo pꝛimitus iſtituto ñ erat ſuſpitio ſm qȝ ipoꝛtat penaz. ſi vo dicat opio acceptio vnius ptis ñ p certiſſimā rōez. nō dico cū foꝛmidie alterius ptis. ſm hec poterat eē opio. ⁊ ſi nō fallax opio que dr̄ eſſe ſuſpitio.

Mēbꝛum ſeptimuz.

SEptimo querit. ex qua ſuſpitione pōt dici iudiciū rectū ⁊ ex qua non. videt eni3 qȝ iudiciū ex ſuſpitione vniuerſaliter nō ſit rectū. per aug. auctoꝛitatez. Si ſuſpitōes vitare ñ poſſumus q2 hoies ſum⁹. iudicia tm̄ vitare debemus. ergo videt ex hoc qȝ omne iudiciū ex ſuſpitione ſit ñ rectū. ¶ S3 videt ꝯtrariū. pōt enim aliquis hr̄e vehemētem ſuſpitōem. cū plurima ſūt ſigna mali. ⁊ ſm hec iudicare. ſicut videbat apl's in act. xxiij. cū dicit pꝛincipi ſacerdotuz. pcutiat te deus paries dealbate. Et. iij. math. dixit Io. b̄ genimina viperaꝝ quis ⁊c. Ad qȝ dō3 ē. qȝ ē iudiciū quoddā coꝝ q̄ occulta ſūt i coꝛde. ⁊ ē iudiciū aliud eoꝝ q̄ ſunt i ope. ⁊ illoꝝ que ſunt i ope quoꝛūda3 pōt eē ꝓbatio. ⁊ quoꝛūdaz nō. occultoꝝ. ergo coꝛdis ⁊ occultoꝝ ſimplr̄ opis nō ē faciendū iudiciuz p ſuſpitiones. vt hō ſolū ſuſpitōibus innitat. vbi vero ē opus qȝ p ſigna ꝓbari pōt. diſtiguēdū eſt. Eſt. n. ſuſpitio triplex. temeraria qñ ſūt multa ſigna boni. pauca mali. ⁊ tūc iudicare ex ſuſpitōe ⁊ ꝯdēnare ē moꝛtale pcťm ſi fiat cū deliberatōe. Si vo fuerit ſuſpitio ꝓbabilis qñ multa ſunt ſigna mali boni pauca. tūc iudicare ex huiuſmōi pcťm ē. ſed ñ ita graue ſ3 veniale dū ſtat i ſuſpitiōe. ſi vo veniat ad aſſertōez firmā. tūc ex ptinacia pſumitur eē moꝛtale. Eſt itez ſuſpitio violēta. cu3 oĩa ſigna mali apparēt nulla boni. ⁊ tūc non ē pcťm. ¶ Ad obiectū aūt in ꝯ̄riū dōm ē. qȝ illud iudiciuz qȝ fuit aplī vel. b. Io. ex inſpiratōe credendū eſt eē. vel fuit verbū cautele. ⁊ nō aſſertōnis. quaſi di. ſi es talis pcutiet te dñs. ⁊ ſimiliter itelligendum de pdicātibus quoꝝ ⁊ dicere i vniuerſali ⁊ non i particulari ne determinata pſona ſcādalizetur. vel occaſione illius alij ſcandalizent.

Membꝛuz octauum.

OCtauo querit de qbus pōt eē iudiciuz huiuſmōi ⁊ de qbus nō. pōt. n. aliqs ex ſuſpitōe aſſerere de malo qȝ ſit bonū. ⁊ pōt aſſerere ex ſuſpitōe de bono qȝ ſit malus. cu3 apparēt plura ſigna malicie vel bonitatis. Querit ergo vtrū vtroq3 mō peccat. Qȝ videt p hoc qȝ dr̄. v. Iſa. ve q dicitis bonuz malū ⁊ malū bonū ponētes tenebꝛas lucē ⁊ lucē tenebꝛas. ⁊ ponit glo. exēplum de pſonis ſicut de xp̄o ⁊ barraba. ergo vtroq3 mō peccat moꝛtaliter. ve. n. nō ē niſi ꝯminatio pene eterne q̄ debet pcťo moꝛtali. ¶ Cōtra. de quolib3 pſumenduz ē. qȝ ſit bonus donec ꝓbet ꝯ̄riūm ſiue appareat cōtrariū. ⁊ tm̄ pōt eē malus ſiue peccatoꝛ. ⁊ ita d eo q malus ē nō ē pcťm dicere qȝ bonus ſit. ¶ Preterea. aliqua pemīnētia ē in vnoquoq3 ꝓpter qȝ dicit apl'us qȝ arbitremur alios ſupioꝛes. ſi ergo ex illa ſuſpitōe dicamus illos eē bonos. non erit pcťm. ¶ Preterea. in quolib3 inſtāti pōt qs conuerti ad dñm ſi vult. ⁊ ſi ꝯuertat bonus ē. pniores aūt debemus eē ad bonū q̄3 ad malum. ergo ſi dicamus vel ſuſpicemur de iſto qȝ bonus ſit. ñ erit pcťm. Ad quod dōm. qȝ aliter ē in pte cum iudicat ſiue dr̄ eſſe malus. ⁊ cū iudicat ſiue dr̄ eē bonus. ⁊ in pte ē ſimile. ſicut eni3 de eo d quo cōſtat eē bonū non ē iudicandū eē malū. ſic de eo d quo ꝯſtat eē malum non ē iudicandū eē bonu3. ⁊ ſi iudicat vel dicit eē bonum dr̄ eē peccatum. vbi vero nō ꝯſtat diſſimiliter ē. ibi. n. h3 locum qȝ dicit. qȝ pſumendū ē de quolib3 qȝ ſit bonus donec

conſtet vel appareat ꝯrium. ⁊ cū pōt ꝯtingere ꝙ ille ſit malus. nō aūt de quolibꝫ pſumendū eſt ꝙ ſit malus: donec ꝯſtat ꝯriuꝫ. ⁊ tñ ꝓnior eſt natura hoīs ad malū qꝫ ad bonū. ¶ Ad illud vō qḋ obijcit. ꝙ arbitrādi ſūt alij ſupiores nobis. hoc eſt ad inſtructionem nr̄e humilitatis. qḋ dicit apl̄s. ⁊ qꝛ quātū bonū attulerit deus alij neſcimꝰ. ñ tñ ſi cō ſtet de malicia actuali ꝓ tpe illo debemꝰ illū iudicare bonū. ¶ Ad illḋ vō qḋ obijcit. ꝙ in quolibꝫ inſtāti pōt penitere. dōm ē. ꝙ ſi poſt actuꝫ peccati mortalis appareāt ſigna pnīe. ſuſpicādū ē ipm eē bonū. Aliter ē ēt in bono ⁊ i malo. qꝛ ꝓ vno malo de quo ꝯſtat pōt dici malus. ꝓ vno vō bono de quo cōſtat ñ pōt ꝑꝑ hoc iudicari ſiue diffiniri bonus. bonū. n. ē vno mō. malū aūt multifariuꝫ. aliter aūt ē iudiciū de actibus: qꝫ de ꝑſonis. Naꝫ i actibus iudiciū attēdit quo ad paria. vt ſi de malo actu iudicet ꝙ ſit bonus vt de fornicatōe. ⁊ de bono actu ꝙ ſit malus. vtrobiqꝫ ꝯſimilr̄ peccat.

Queſtio. cxxxv. de iudicio preſumptōīs vel vſurpato.

Conſequenter dicenduꝫ ē de iudicio vſurpato qḋ alij vocāt pſumptuoſū. qꝛ pſumit id qḋ ad ſe ñ ptīet. vſurpat āt aliqñ iudiciū qḋ ē dei. aliqñ iudiciuꝫ qḋ ē hoīs. Querēdū ē ergo ꝓ̄o ḋ vſurpatōe iudicij diuini qḋ dꝛ iudiciū hoīs vſurpatū. Scḋo de vſurpatōe hūani iudicij a moyſe ⁊ phinees. Tertio de iudicio vſurpato ab eo q habꝫ ptātēꝫ diſpatam. Quarto de iudicio ꝓut ē īter eccl̄aſticas ꝑſonas.

Mēbrum primum.

Primo querenduꝫ ē. vtrū ſolius dei ſit iudicare de occultis cordis. Secūdo vtrū hō poſſit iudicare occulta cordis ꝓprij. Tertio ſi nō de occultis alioruꝫ ſꝫ de manifeſtis. vtrū de oībus manifeſtis poteſt fieri oīno iudiciū. Quarto ſi nō de duobꝰ poſſumus iudicare. vtrū in ꝑtem vtrāqꝫ indifferenter ſit interpretandū. an tñ in meliorem partem vel aliqñ in deteriorem.

Articulus primus.

Circa primū ſic ꝺr̄. ij. ad ro. Soliꝰ dei ē iudiciū noſſe occlta cordis. j. reg. xvi. hō videt ⁊ ea q̄ parēt dn̄s aūt intuetur cor. Silr̄ dꝛ act. ij. tu ſolus noſti corda filioꝝ hominū. Ex his accipit ꝙ ſolius dei ē iudicare de occultis. ¶ Itē ſup illḋ. xiiij. ad ro. Nō ī diſceptatiōibus. glo. Nō vſurpemꝰ diiudicare cogitatōnes alioꝝ. ſꝫ deo ꝓbeamus. Cōtra ꝓuer. xxvij. quo i aquis reſplēdēt vultus ꝓſpiciētiū. ſic corda hoīuꝫ manifeſta ſūt prudētibꝰ. ergo hō pōt cognoſcere occulta cordis. ⁊ ſm noticiā ⁊ iudiciū. ergo pt iudicare. ¶ Itē ecc̄. xix. Ex viſu cognoſcit vir ⁊ ab occurſu faciei ſenſatꝰ. cū ergo ſm noticiā ſit iudiciū pōt iudicari p ea q̄ exterius ſūt de occultis cordis. ¶ Preterea. vij. math. dꝛ. A fructibus eoꝝ cognoſcetis eos. ⁊ loquit de ipocritis ergo corda ipocritaruꝫ pn̄t cognoſci ꝑ fructus exteriores. ſꝫ ſicut pn̄t cognoſci. ita iudicari ergo de occultis pōt eē hūanū iudiciū. Rn̄dendū ē ad hec. ꝙ ſoliꝰ dei ē iudicare de occultis iudicio certitudīs. ¶ Ad illḋ vō qḋ obijcit i ꝯriū dōm ē. ꝙ illa manifeſtatio q̄ corda dicunt eē manifeſta prudētibus. nō ē niſi quedā noticia ſꝫ cōiecturā. ꝓpter quā ñ dꝫ ꝓcedē iudiciū bonitatis aut malicie ſm certitudinē. ſꝫ ex hoc pōt oriri q̄dā pſūptio. ¶ Silr̄ dōm ē de eo qḋ dictū eſt. xix. ecc̄i. ꝯiectura. n. capit ex iudicijs exterioribꝰ eoꝝ que latent i corde. ¶ Ad tertiuꝫ vō dōm ē. ꝙ fructus dicunt illa iudicia manifeſta ꝑ que pōt eē cognitio pſumptōīs ñ certitudīs. vel ſi fructus dicūtur pctā. ſicut vr̄ dici ſup illud. xiiij. ad ro. mādu cantē nō iudicet. vbi dꝛ manifeſta ſūt que nō pn̄t bono aīo fieri. vt ſunt blaſphemie furta ⁊ huiuſmōi. ḋ qbꝰ dꝛ. vij. math. a fructibꝰ eoꝝ cognoſcetis eos. tūc de illis ⁊ ꝑ illa iudicari ꝑmittit. ſi. n. opa ſunt huiuſmōi. bn̄ iudicādus ē eſſe peccator ſiue malus i corde.

Articulus ſecundus.

Secundo querit. ſi hō pōt iudicare de occultis cordis ſui. qḋ vr̄ ꝑ hoc quod dꝛ. j. ad coꝝ. ij. Quis ſcit hoīuꝫ q̄ ſunt hoīs niſi ſpūs hoīs q i ipo ē. ergo ſpiritus hoīs ſcit. q̄ ſūt i ipo. ⁊ ḋ qbus ſcit hō ḋ his pōt iudicare. i. diffinire. ergo hō pōt iudicare ḋ occltis cordis ſui. ¶ Itē ibidē dꝛ. ſpūalis hō oīa iudicat. ſꝫ q̄ ſūt illa oīa niſi q̄ ꝑtinēt ad ipm. ergo ſpūalis hō pōt iudicare de occultis cordis ſui.

Cōtra ſup illud pria ad coꝝ. iiij. Neqꝫ meipm iudico. glo. ꝑiculoſuꝫ ē nobis de occultis cordis nr̄i vel alioꝝ iudicare. tāta. n. ꝓfūditas credenda ē in ipo hoīe. ꝙ lateat ⁊ ipm hoīeꝫ. ⁊ hoc oñdit ꝑ petrū q dixit. Et ſi oēs ſcādalizati fuerint in te: ego nunq̄ ſcādalizabor. ⁊ tñ ſcandalizatus fuit.

Ad quod dōm. ꝙ ē duplex iudiciū. diffinitōis de re pn̄ti vel preterita vel futura. Item ē iudicium examinationis. pōt ergo homo de ſe iudicare iudicio examinationis pſentia ⁊ preterita. que licꝫ ſint i genere ſuo occulta. tamē ipi homini ſūt manifeſta. Unde dꝛ. j. ad coꝝ. xi. Si noſipos iudicaremus non vtiqꝫ diiudicaremur. Eſt autem iudicium diffinitionis de pn̄ti: ⁊ de re futura. de pn̄ti vero aut de perſona aut de facto. ſi de futura re: q̄tum pertinet ad fragilitatem ſatis pōt de ſe

certã facere ſniam verã. ſi võ de pñti ꝗtuꝫ ad factum certam põt dare ſniam quo ad genus boni vel mali vel indifferẽtis. Si võ quo ad pſonã. ꝺ malo põt iudicare. ſed ꝺ bono non. niſi fuerit ex ſpãli gratia data a dño. ſicut qñ dixit apls. Certꝰ ſum ꝙ neqꝫ moꝛs neqꝫ vita neqꝫ pñtia neqꝫ futura ſepabũt me a caritate que ẽ i xp̃o ihũ. ¶ Ad illud vero qꝺ obijcit. ꝙ ſpũalis homo oĩa iudicat: intelligendũ eſt de iudicio examinatõis eoꝝ que ptinent ad ſalutẽ ſm ſufficiẽtiã. Neqꝫ eſt cõtrariũ ei qꝺ alibi dicit apls. neqꝫ meipm iudico. hoc eniꝫ ẽ de iudicio ſpectãte ad futurum vel ad pñs ſꝫ rõnẽ boni. quaſi nõ diffinio me eẽ bonũ. ⁊ ſi nõ habeaꝫ ɔſciam mali. poteſt tñ homo hẽre certitudinẽ ɔfidentie de futuris ⁊ ſi nõ certitudinẽ iudicij. vñ. j. Jo. iiij. Si eniꝫ coꝛ noſtrũ nõ rephenderit nos: fiduciã habemus ad deuꝫ. ⁊ qcquid petierimus accipiemus.

Articulus tertius.

Tertio querit ſi nõ de occultis alioꝝ ſed de manifeſtis. vtrũ de oĩbus manifeſtis põt fieri oĩo iudicium. qꝺ vr. dr̃ enim ſup illud. vi. luc. Nolite iudicare. glo. de manifeſtis licitũ eſt iudicare. Et ſuper illud. xiiij. ad Ro. manducãtem nõ iudicet. manifeſta ſunt que nõ pñt bono aĩo fieri: de quibus nobis iudicare pmittit. ¶ Cõtra. videt ꝙ nõ de oĩbus apertis vñ ſup illud. xiiij. ad Ro. Nõ amplius inuicẽ iudicemus. glo. nõ rephẽdamus ea que neſcimus quo aĩo fiũt. vel etiã ſi apta ſint nõ ita rephendamus vt de ſanitate deſperemus. ⁊ accipit ibi rephendere p iudicare. ergo ñ ꝺ oĩbꝰ manifeſtis põt fieri iudiciũ. Ad qꝺ rñdẽdũ. ꝙ ꝺ manifeſtis põt fieri iudiciũ ꝓut ſupꝛa determinatũ ẽ. cũ ſit ab eo a quo dꝫ fieri. ⁊ cũ ẽ manifeſtũ eo mõ quo dꝫ eẽ manifeſtũ. hoc aũt ẽ iudiciũ diffinitõis. Judiciũ aũt ɔdẽnatõis i futuro nullatenus eſt faciẽdum. ⁊ hoc mõ itelligit illa auctas ſi apta ſũt ñ ita rephẽdamus vt ꝺ ſanitate deſperemus. Occaſione huiꝰ querit vt licitũ ſit nobis iudicare vel deſperare de antixp̃o vel ꝺ aliqbus alijs. ⁊ vr ꝙ nõ. p auctẽꝫ iam dictã. ¶ Preterea de nemine deſpandũ ẽ duꝫ ẽ i via. ergo nec ꝺ antixp̃o. ¶ Cõtra. v. ad eph̃. ſup illud. Qui opatur in filios diffidentie. glo. de qbus diffidimus. ergo aliq ſunt de qbus poſſumus diffidere vel deſperare. ¶ Preterea videbant angeli diffidere ꝺ ſalute babilonis. cũ dicebãt. migremus ꝺ his ſedibus vel eamus ⁊ derelinq̃mus ⁊c̃. ergo a ſilĩ pñt hoĩes diffidere ꝺ ſalute alioꝝ. ⁊ ita iudicare iudicio ɔdẽnatõis. ¶ Preterea. medicus cũ deſperat ꝺ egro cũ ẽ egritudo incurabil'. nõ peccat iudicãdo ip̃m ad moꝛtẽ. ergo pari rõe erit ꝺ medico ſpũali. Vñ oꝛige. lj. hiere. ſup illud curauimus ⁊c̃. accidũ tibi qꝺ accidit deſperãtibꝰ medicis. ergo ſi licitũ ẽ medico relinquere egrũ ⁊ ita deſperare ꝺ ſalute coꝛpali ſilr deſpandũ ẽ de ſalute ſpũali. Ad qꝺ dõm. ꝙ ꝺ nemine deſperãdũ ẽ in via ſimplr̃ quãtũ ẽ de ɔditõne viatoꝛis. nec ꝺ aliquo iudiciũ ɔdẽnatiõis eſt ꝓferẽdũ. relinquit eniꝫ i oĩbus poſſibilitas li. ar. ad bonũ. ⁊ iõ dr̃. iiij. daniel. redime pc̃ta tua elẽs. ⁊ ſequit: foꝛſitan deus miſerebit tui. ꝗtũ ergo ad potẽtiaꝫ ſũmi medici vel quo ad poſſibilitatẽ li. ar. nõ eſt deſpandũ. maioꝛ. n. ẽ potẽtia medici ꝗꝫ magnitudo moꝛbi. ¶ Ad hoc aũt qꝺ obijcit de glo. v. ad eph. dõm eſt. ꝙ habita ɔſideratõe mltoꝝ ſignorũ ex pte peccatoꝛis. diffidit de obedientia ex pte ipſius vel de potẽtia ex pte fragilitatis hũane in illo cuius ẽ coꝛrigere: non tñ ſimplr̃. ¶ Ad illud vero qꝺ obijcit per ſilẽ de angelis. dõm ẽ ꝙ nec ipſi angeli deſperabãt ſꝫ ſm quid. qꝛ erãt repugnãtes coꝛrectioni ſicut ẽ de medico q derelinquit egrũ repugnãtẽ curatõi. ne expiret iter manus ſuas ⁊ reus videat. ¶ Silr dõm ẽ ad illud ꝺ medico coꝛpali. ꝙ lꝫ medicus coꝛpalis ɔſiderãs cãs inferioꝛes diffidat ꝺ ſalute egroti. ⁊ ſꝫ illas cãs iudicet illũ ad moꝛtẽ: nõ tñ ſic dꝫ eẽ ꝺ iudicio ſpũali. eius eiꝫ ẽ pꝛincipalr̃ attendere cãs ſupioꝛes. ſm quas dat curatio vel dari põt. vnde non ẽ qs iudicãdus ad moꝛtem eternã niſi ɔſtaret de finali impenitẽtia.

Articulus quartus.

Quarto querit ſi nõ ꝺ duobꝰ poſſumꝰ iudicare. vtꝝ in ptẽ vtrãqꝫ indifferẽter ſit iterpꝛetãdũ. aut tñ i melioꝛẽ ptẽ vel aliqñ in deterioꝛẽ ptẽ. qꝺ ſic dicit be. ſup illud math. vij. Nolite iudicare. Itẽ xiiij. ad ro. mãducantẽ nõ iudicet glo. dubia i melioꝛẽ pte ſunt interptãda. ¶ Cõtra. xx. math. Multi vocati pauci võ electi. Et geñ. viij. ꝓni ſũt ſenſus hoĩs ab adoleſcẽtia ſua in maluꝫ. ergo plura ſũt mala intẽtione ꝗꝫ bona. ⁊ hoc ſcimus. ergo poſſumus iterptari. ¶ Item in iſa. v. Ve q dicitis bonũ malũ. glo. ve qui dicit de eo q malus ẽ ꝙ bonus ſit ⁊ ecõuerſo. ¶ Itẽ aſſerere ꝺ quo quis dubitat ẽ pc̃m. ergo ⁊ iterptari. ¶ Itẽ nos tenemur diligere ꝓximos ſicut noſip̃os. ergo cũ ꝺ factis ꝓpꝛijs debeamus iterptari i deterioꝛẽ ptẽ vt habet ꝓuer. xviij. Juſtus pꝛioꝛ ẽ accuſatoꝛ ſui. ⁊ grego. bonaꝝ mẽtiũ ẽ ibi culpam agnoſcere vbi culpa nõ ẽ. ergo ꝺ factis ꝓximoꝝ. Silr ſunt dubia in deterioꝛẽ ptem interptanda. ¶ Iteꝫ cũ aliquis cõfitetur de dubio inter moꝛtale ⁊ veniale. tam ille qui ɔfitet ꝗꝫ ɔfeſſoꝛ interptari debẽt deterioꝛẽ pteꝫ iniungẽdo ⁊ ſuſpiciẽdo pniam. ergo dubia in deterioꝛẽ ptẽ ſũt interptanda. Sꝫ ꝙ i neutram ptem ſunt interptanda videt p aug. qui dicit. Ille pie ⁊ iuſte viuit. qui rẽꝝ integer ẽ eſtimatoꝛ neutrã ptem declinãdo. ergo eqtas ẽ ſer/

nanda in iudicio ⁊ ita non ē in alterā ꝑtem decli-
nare. Ad qd̓ dōm ꝙ dubia facta ꝓpꝛia: in dete-
rioꝛē ꝑtem ſunt interpꝛetāda. ſicut dictū eſt in cō
feſſione. ⁊ hoc ē quo ad ſuſceptōꝫ penitētie. ⁊ ſic
intelligit illud greg. bonaꝝ mentiū ⁊c̄. vn̄ hoc in
terpꝛetari non ē affirmare vel iudicare ſimplicit͛.
ſed ſe gerere ⁊c̄. dubium actum acſi deterius cō
tigiſſet. ¶ Et per hoc ſoluitur illud ꝙ obiectum ē
ꝙ aſſerere de quo quis dubitat ē peccatum. ⁊ ſi-
militer illud ꝙ dr̄ ve illis qui dicunt bonum ma-
lum vel econuerſo. non. n. qui ſic interpꝛetat: af-
firmat vel aſſerit de quo dubitat. Et lꝫ ſint plura
mala q̄ꝫ bona ⁊ pꝛonioꝛ ſit hō ad malum q̄ꝫ ad
bonum. de factis ꝓximoꝝ non debemus inter-
pꝛetari in deterioꝛē ꝑtē vbi dubiū ē de vtraqꝫ. ſꝫ
in melioꝛeꝫ. hoc enim eſt in laudem liberalitatis
diuine qui poteſt inclinare in bonum cum vult.

Si aūt queratur ex qua cā dꝫ interpꝛetari hō
in melius qd̓ dubiū eſt in pꝛoximo. cum dubium
q̄ꝫtum eſt de ſe in neutram ꝑtem inclinet. Reſpō-
dendum eſt ſcḋm ꝙ dicit Seneca. qꝛ ex humanita
te debemus interpꝛetari in melius. Sapiens eniꝫ
quicquid accidit bn̄ illud interpꝛetando leuat. i.
magnificat. quicquid dubium eſt ex humanitate
inclinat in melius. ¶ Si vero queritur qd ſit iſta
humanitas an ſit virtus vel non. Rn̄dendum eſt
ꝙ nō. cōis ē. n. bonis ⁊ malis. ſed ē vis inſita hu
mane nature a pꝛincipio. ſicut. n. ꝑ ſindereſim ſit
reſpectus ad ꝓpꝛiam ſalutem: ita ꝑ hunc habitū
nature ſit reſpectus ad ea que ſunt ꝓximi. ſꝫ hec
debilioꝛ ē. qꝛ magis declinamur ad bonū nr̄ꝫ q̄ꝫ
ad bonū ꝓximi. ¶ Ad illud vero qd̓ obijcitur. ꝙ
cū dubia in nobis interꝑtari debeamus i deteri⁹
⁊ ita ſilr̄ ea, que ſunt pꝛoximi. dōm eſt ꝙ non eſt
ſile. dubia. n. i nobis iterpꝛetanda ſunt i ꝑtem de-
terioꝛem ꝓpter timoꝛem ⁊ cautelam. ⁊ id̓ dicit.
ix. Job. Verebar omnia opa mea ſciens ꝙ non
parceres delinquēti. hoc eſt cum timoꝛe ponde-
rant. ea vero que ſunt pꝛoximi ex bono humani
tatis in melius interpꝛetentur. ¶ Ad illd̓ vero qd̓
dicit aug. ꝙ vic iuſte ⁊ pie ⁊c̄. dicenduꝫ ē. ꝙ hoc
attenditur in iudicio ꝯtentioſo in quo conſiderā
de ſunt oēs circūſtātie ⁊ ꝑſone ⁊ facti. nec decli
nare debet a veritate cū dicatur exo. xxiij. Pau
peris n̄ miſereberis in iudicio. ⁊ in deutro. Nō
accipies perſonam.

Membꝛuꝫ ſecundū.

Querit de iudicio cum. ſ. homo vſur-
pat iudiciū quod ē alterius. hoc auteꝫ
poteſt contingere dupliciter. vel cū nō
hꝫ iuriſditōeꝫ. vel ſi habet non exten-
datur ſua iuriſditio ad illud qd̓ ē alterius. ſed ſe-
parate ſunt iuriſditōes nō ſubalterne. ꝓꝑ pꝛimaꝫ
vſurpatōeꝫ obijcit de moyſe q vidit viꝝ egiptiū
ꝑcutiētē quēdā d̓ hebꝛeis quē ꝑcuſſuꝫ abſcōdit i
ſabulo. Videt. n. ꝙ nōdum ꝯſtitutus eēꝫ iudex a
dn̄o ad puniendū delinquētes. ꝙ vſurpauerit iu
diciū. cum. n. duo ꝑtineāt ad offm̄ pꝛelati. ſ. ſubie
ctis poſſidenda iuſte diſpenſare ⁊ eos ꝯ̄ iniuſticiaꝫ
defendere. vr̄ illā ꝑteꝫ vſurpare officij que ꝑtinet
ad ſeueritateꝫ. ¶ Pꝛeterea. dr̄. xiiij. ad Ro. tu qs
es q iudicas ſeruū alienuꝫ ſuo dn̄o. ſtat aut cadit.
ex quo vr̄ ꝙ officiuꝫ iudicij vſurpauit. dicit ēt in
euangelio math. xxvi. oīs qui acceperit gladium
gladio ꝑibit. accipere aūt gladiū videbatur cum
non eſſet ꝯſtitutus in iudiciaria ꝑtāte. dicit autem
aug. ꝯ̄ fauſtum ille vtitur gladio qꝛ nulla ſuperio
re ac legitima ꝑtāte vel iubente vel ꝯcedente i ſan
guinem alicuius armat: ergo moyſes ſic accipiē
do gladiū. i. ꝑtātem peccauit. Sed vr̄ ꝯ̄ꝛium ꝙ
non peccauit vſurpando ſibi ꝑtātem iudiciariaꝫ.
ꝑ hoc ꝙ dicit amb. in li. de officijs: non inferen-
da ſꝫ depellēda iniuria lex veritatis ē. qui. n. non
repellit iniuriā a ſocio ſi pōt: tā eſt in vicio q̄ꝫ ille
qui facit. Vn̄ ſcis moy. hinc pꝛius ē oꝛſus tenta-
mēta ibecillis foꝛtitudinis. Nā cū vidiſſꝫ hebꝛeū
ab egiptio iniuriā accipiētē defendit: ita vt egiptiū
ꝓſterneret atqꝫ in arena abſconderet. ex quo ac-
cipitur ꝙ licitū ē depellere iniuriā a ſocio ēt no
cendo alteri. ⁊ ita nō peccauit moyſes. ¶ Iteꝫ in
eodē li. foꝛtitudo q̄ bello tuet a barbaris patriaꝫ
vel domi defendit iſirmos vel a latronib⁹ defēdit
ſocios plēa iuſticia ē. Sꝫ moyſes q̄ſi domi defēdit
iſirmū. ergo plenā iuſticiā exercuit. ergo nō pec-
cauit vſurpādo iudicium alienū. ¶ Idē videt ex
verbis beati ſtephani i li. act. vij. ꝙ diuinitus fue
rit ei iſpiratum. dicit eim ibidē cū vidiſſet quēdaꝫ
iniuriā patientē vindicauit eū. ⁊ fecit vltionem ei
qui iniuriā ſuſtinebat ꝑcuſſo egiptio eſtimabat āt
itelligere fratres. qm̄ deus ꝑ manuꝫ ipſius daret
ſalutē iſrahel. ex quibus verbis videt intelligi ꝙ
ipſe diuinit⁹ hoc fecit. ⁊ ꝙ credebat hoc ab alijs
intelligi ⁊ pꝛefigurari ꝙ eēt futurus iudex ꝓ po
pulo iſrahelitici. ⁊ hoc videt dicere aug. i q̄ōni-
bus Exo. cū dicit. ꝑ hoc teſtimoniū vr̄ moy. diui
nitus āmonit⁹ ꝙ ſcriptura eo loco iacet lꝫ audire
potuiſſe. ex quo vr̄ dicere ꝙ hoc fecerit diuinit⁹:
lꝫ ſcriptura n̄ exꝓſſe dicat. Hoc ēt videt aug. dicē
ꝯ̄ fauſtū cū dicit i ꝑſona ꝓphetica. ad hoc diuini
tus fieri ꝑmiſſum ē vt futuꝝ aliqd ꝑſignat ⁊ loqt
de ꝑcuſſiōe egiptij facta a moyſe. Ad qd̓ dōm
ꝙ lꝫ moyſes fecerit hoc ad defenſionē ipſi⁹ iſra-
helite. nō tn̄ excedere debebat modū. exceſſus āt
fuit i occidēdo. qd̓ pꝫ ꝑ hoc qd̓ dicit aug. loquēs
de moy. ⁊ petro vterqꝫ nō deteſtabili imaniſeſte
ſed emēdabili aioſitate iuſticie regulā exceſſit. Et
in q̄ōnibus Exo. dr̄. nō videt ipm factū iuſtificā
duꝫ. ⁊ ꝑmittit ſicut nobis terra an̄ vtilia ſemina
quarūdā herbaꝝ inutiliū fertilitate laudat. ſic illi
animi motus quo moyſes ꝑegrinuꝫ fratrē a ciue
ipꝛobo iniuriā ꝑpetiētē. nō obſeruato oꝛdie po-

feſtatis inultū eſſe non ptulit. nō virtutū fructib⁹ inutilis erat. ſed adhuc incultus vicioſa qdē. ſed magne fertilitatis ſigna gerebat. ſic ergo peccauit moyſes cū adhuc nullā legitimā ptātem gereret. nec diuinit⁹ acceptā nec humana ſocietate ordinatam. ¶ Ad obiectum aūt dicendum ē. ꝙ licet non peccaret defendendo hebreū: peccauit tamē excedendo. Illud aūt qd dicitur in. xxiiij. q. puer. Erue eos qui ducunt ad mortē. intelligitur ſalua iuſticia. hoc. n. dicit i pdicta auctoritate. ¶ Ad illud vero quod dicitur in act. dicendum eſt. ꝙ ex hoc non datur intelligi ꝙ ipſe diuinitus accepta ptāte hoc fecerit. ſed prefiguratur quodāmodo i eo accipiēda poteſtas ⁊ quedam idoneitas future ptātis: in qua poterat populus ꝯſentire poteſtatem ſibi ꝯferendam. ¶ Ad tertium dōz ꝙ hoc non dixit aug. aſſerendo ſed futuꝝ qd ꝯſignādo. hoc. n. pꝫ per ea q̄ ſequūtur. vꝫ tn̄ aug. quaſi duplicem ponere opinionē. aut ꝙ diuinitus accepit ptātem qd tn̄ ex ſcriptura non hꝫ aut ꝙ animoſitatis eſſet iudicium non accepte ptātis. non. n. in hoc facto moyſes laudat ſimpliciter. ſicut nec petrus a dn̄o. vterqꝫ tn̄ odio improbitatis aliene fecit. ſed ille fraterno: iſte dn̄ico licet adhuc carnali amore tn̄ peccauit ſicut dicit aug.

Deinde querit .§. j.

de phinees filio eleazari. vtrū peccauerit interficiendo iſraelitē coeuntē cū madianitidē. videt enim vſurpaſſe poteſtatē. acceperat. n. pater eius ſacerdotalem ptātem. nō legitur aūt accepiſſe poteſtatem a pr̄e ſuo nec a dn̄o. ergo vſurpauit. legitur. n. xxv. numeri. ꝙ dn̄s dixit moy. ꝓ illo pcto populi ꝙ ſuſpenderet pricipes populi in patibulis. Moyſes etiā dixit iudicibus iſrael ꝙ occideret vnuſquiſqꝫ primū ſuū q iniciatus eſt belphegor. non. n. ex mādato dn̄i nec ex mādato moyſi interfecit ipſum iſraelitē: ⁊ ita vſurpauit ptātē.

Contra. dn̄s ibidē ꝯmēdat ipm̄ dicēs. phinees filius eleazari auertit iram meam a filijs iſrael q2 zelo meo cōmotus eſt ꝯ eos. idcirco loquere ad eū. ecce do tibi pacē federis mei. ¶ Preterea dꝫ in. j. mach. ij. zelat⁹ ē legē ſicut fecit phinees zambri filio ſalomi. Et i ps. Reputatū ē ei ad iuſticiā.

Ad qd dōm. ꝙ lꝫ eodem zelo pcuſſit petrus q̄ ⁊ phinees ſicut dꝫ in glo. ſup luc. tn̄ non erat oio idem zelus: zelus. n. erat i petro carnalis dilectionis dn̄i. zelus vero in phinees vt vindicaret iniuriam dn̄i quā intulerāt idolatre: ⁊ ita non ſimpliciter erit idem zelus. ¶ Preterea lꝫ non eſſet ſūmus ſacerdos. tn̄ ſacerdos erat ⁊ filius ſūmi ſacerdotis. ⁊ ad iuſticiā ei reputabat. non enim tēpore illo ꝓhibebat ſacerdotib⁹ ne iuſticiam exequerent i homicidas pſonalr̄ vel ēt i maleſactores. In petro autē hoc fuit oñſum ꝙ ſacerdotes euāgelici ñ ſunt executores huius legis. Vn̄ dn̄s ē ei ꝯuerte gladiū tuū in vaginā. ¶ Itē obijcit de daniele q nō habuit legitimā ptātē: ⁊ tn̄ iudicauit iudices illius tpis ſenes. vꝫ ergo ꝙ vſurpauerit iudiciū ⁊ maxime reſpectu illoꝝ qui ſupiores erant ꝯſtituti. ¶ Qd ēt vꝫ p hoc ꝙ dauid cū pcidiſſet horā clamidis ſaul. pcuſſit cor ſuū. in quo notat. ſicut dicit grego. ꝙ inferioris nō eſt iudicare vel reprehendere facta ſupioꝝ. ergo daniel vſurpauit iudiciū iudicādo illos ſenes. ¶ Ad qd rn̄dendū. per hoc qd dꝫ in canone. ij. q. vij. nos q incōpetenter ⁊c. miracula ⁊ maxime vete. teſta. ſunt admiranda: non in exemplū noſtre actionis trahenda. multa. n. concedebant que nunc ꝓhibentur. tunc ſamuel agag regē pinguiſſimū amalech in fruſta concidit. nunc nulli eccleſiaſticoꝝ iudicium ſanguinis agitare lꝫ. tūc phinees iudeū coeuntē cum madianitide interfecit. ⁊ reputatū ē ei ad iuſticiā: hodie ſacerdotibus in pnitionē ſui verteret officij. In figura ergo cōtigit ꝙ Daniel puer ſenes iudicauit. prefigurauit. n. xp̄m puerū qui ſcribas ⁊ phariſeos iudicauit. de ipſo. n. dꝫ in Iſaie. xvi. preparabit i miſericordia ſolium. ⁊ ſedebit ſuper illud in veritate iudicans ⁊ querēs iudicium. ⁊ velociter reddens qd iuſtū ē. ⁊ dicit in hiere. xxiij. regnabit rex ⁊ ſapiens erit ⁊ faciet iudiciū ⁊ iuſticiā in terra. ¶ Qd obijcit ꝙ nō habuit poteſtatem ⁊c. dicendū ꝙ imo a dn̄o qd pꝫ per textum dan̄. xiij. vbi dꝫ ſuſcitauit dn̄s ſpiritū pueri iunioris ⁊c.

Membrum tertium.

Conſequēter dōm eſt de iudicio vſurpato ab eo qui habet poteſtatem diſparatam ſicut legitur. ij. paral. xvi. de Ozia rege qui vſurpauit ſibi ſacerdotium. Vn̄ dictum eſt ei. non. n. tui officij ē vt adoleas incenſum dn̄o ſed ſacerdotum. ⁊ ſimiliter legitur de hieroboam q aſcēdit ſup altare vt adoleret incenſum. iij. reg. xiij. Poteſt aūt queri ſi ptās eccleſiaſtica vſurpet ea que ſunt ptātis ſecularis vtrū peccet vel nō. Scdō querit ſi vſurpatio ſit iudicij non tm̄ q̄tum ad ptātem ſed ⁊ q̄tū ad ſciam ⁊ bonitatē. vtpote ſi ignorans vſurpat ſibi iudiciū ac ſi eſſet ſciens. vel malus ac ſi eſſet bonus. Tertio queritur ſm̄ quos ⁊ quot modos ſit vſurpatio iudicij.

Articulus primus.

Circa primū ſic. ptās eccl'aſtica vel ſecularis e diuerſo diuidunt. ſicut diuiduntur vita terrena ⁊ vita ſpūalis. ſed vita terrena nō ē ſub ſpūali nec econuerſo. ergo nec ptās ſub ptāte. ptās ergo eccl'aſtica inquātū huiuſmodi ſi dictat vel exeqt iudiciū ſeculare vſurpat ⁊ vſurpādo peccat. ¶ Itē in illo vbo euāgelij Math. xxij. Reddite q̄ ſūt ceſaris

ceſari ⁊ q̄ ſunt dei deo. deſignaꝛ diſcretio ptātis
ſpūalis a terrena eccl'aſtice a ſeculari. ſicut ergo
ſecularis ptās ſi extēderet manū in eos q ſubſūt
eccl'e. vſurpat qd̓ eſſꝫ ptātis eccl'aſtice: ita ecōuer
ſo. ꝙ aūt ſic ſit vꝛ per hoc qd̓ dicit hugo. Spūal'
ſiqdē ptās nō iō pſidet vt terrene in ſuo iure piu
diciū faciat. ſic ipa terrena ptās qd̓ ſpūali dbetur
nūqꝫ ſine culpa vſurpat. ¶ Itē in euangelio. xxij.
luc. dꝛ. Ecce duo gladij. ⁊ dn̄s dixit ſatis eſt. ex q̊
ſumiꝛ ꝙ ſecularis ptās e diuerſo ē ꝯ eccl'aſticam.
gladius. n. mālis ptinet ad ptātem ſecularē. ⁊ ſpi
ritualis ad eccl'aſticaꝫ. ſicut ergo gladius ſpūalis
nō arripiꝛ a ptāte ſeculari. ſic nec gladius mālis
arripi dꝫ a ptāte eccl'aſtica. ergo ſi arripit vſur/
pat. ¶ Arguiꝛ ꝙ diſtincta ſunt iudicia ſecularia ⁊
eccleſiaſtica ex diſtinctione officiorum. Unde ci/
prianus. Mediator dei ⁊ hominum chriſtus:
proprijs actibus ⁊ dignitatibus diſtinctis. offi/
cia poteſtatis vtriuſqꝫ decreuit propria volens
medicinali humilitate ſurſuꝫ offerri non huma/
na ſupbia rurſum in infernuꝫ demergi. vt xp̄iani
īpatores p eterna vita pontificibꝰ indigerēt. ⁊
pontifices p curſu tpaliū reꝝ tm̄modo in pſona
libus legibus vterenꝛ. ¶ Iteꝫ gelaſius papa. duo
ſunt qbus pricipalr hic mūdus regiꝛ. auctoritas
ſacra pontificū ⁊ regalis ptās. in qbus tāto gra/
uius ē pondus ſacerdotū. quanto p ipſis regibꝰ
hoīum in diuino ſunt reddituri ratōni examine.
¶ Item vꝛ p hoc ꝙ dꝛ. xxij. di. in can. oēs ſine pa
triarche ⁊c. eccl'am ipſe ſolus fundauit ⁊ ſupra
petrā fidei mox naſcentis erexit. qui beato petro
eterne vite clauigero terreni ſimul ⁊ celeſtis im/
perij iura ꝯmiſit. Et dicit greg. Nos ſanctoꝝ p/
deceſſoꝝ ſtatuta tenētes. eos q fidelitate ac ſacro
excōicatis ſunt ꝯſtricti. apl'ica auctoritate a ſacro
abſoluimus. ⁊ ne ſibi fidelitatē ſeruēt oībus mo/
dis phibemus. ¶ Iteꝫ ipſe dn̄s in ſeipſo vtrūqꝫ
iudiciū exercuit. cū vendentes ⁊ emētes eiecit de
templo. cū adulterā abſoluit. ex quo vꝛ deſignaſ
ſe ꝯiūnctōꝫ vtriuſqꝫ ptātis in vna pſona futurā.
hoc ēt arguiꝛ ex moyſe qui vtrūqꝫ exercuit qd̓ ē
principis ⁊ qd̓ eſt ſacerdotis. Cū. n. vnxit aaron
officiū geſſit ſacerdotis. cū āt ꝯſtituit tribunos ⁊
centuriones offm̄ geſſit principis. ex quo vꝛ cō/
iungi officiū vtriuſqꝫ ptātis ⁊ iudicia in vna pſo
na. Contra. ſpūalis ptās maior ē dignitate ſe/
culari. qd̓ ſic pbatur. quēadmodū hꝫ ſe corpus
ad aīam. ita ſe hꝫ ptās ſpūalis ad ſecularē. ſꝫ aīa
pt ſup corpus nō ecōuerſo. ergo ſpūalis pt ſup
terrenā ⁊ eccl'aſtica ſup ſecularem. ¶ Preterea a
deo primū ſacerdotiū ē inſtitutū. p ſacerdotiū vo
iubēte deo regal' ptās ē ordinata ſicut hꝛ i illo. j.
Reg. x. Saule inuēto a ſamuele ⁊ ꝯſtituto rege.
¶ Preterea ſacerdotal' dignitas bn̄dicit regalē.
maior aūt ē q bn̄dicit qꝫ q bn̄diciꝛ ergo ſubeſt ſe/
cularis ptās eccl'aſtice. ¶ Preterea. ſi tm̄ gladiꝰ

ſpūal' eſſꝫ ipſius ptātis eccl'aſticē. cū dictuꝫ fuit in
euāgelio. Ecce duo gladij hic. n̄ rn̄diſſꝫ dn̄s ſatis
eſt. In hoc. n. innuit ꝙ vterqꝫ gladius ē eccl'aſti/
ce. nec dixiſſꝫ petro ꝯuerte gladiū i vaginā d̓ gla
dio. n. māli itellexit dn̄s. eiꝰ aūt eſt ꝯuertere q hꝫ
ptātē. cū ergo petrus typū gerat plati eccl'aſtici.
penes platū eccl'aſticū reſidet ptās gladij mālis.
Ad qd̓ dd̓ꝫ ē. ꝙ ptātes ille ſupradcē due diuiſe
ſunt abinuicē qꝫtū ad exercitiū. diuiſe ēt ſunt qꝫtū
ad iperiū. ſꝫ nō diuiſe ſunt qꝫtuꝫ ad meritū. aliqn̄
ēt ſunt ꝯiuncte qꝫtū ad iperiū. cū. ſ. pricipes terre/
ni ꝯcedunt nō tm̄ vtilitatē eccl'e ſꝫ ēt ptātē: nihilo/
minꝰ tm̄ reducēde ſūt iſte ptātes ad diuerſas rōes
pſonaꝝ. Cū ergo q̄riꝛ vtrū ptās eccl'aſtica vſur/
pet iudiciū qd̓ ē ſecularis ptātis? dd̓m ē. ꝙ vſur/
pat ſi exerceat iudiciū ſeculare p ſeipſum. cū aūt
eſt eccl'e collata ptās a pricipe terreno. exercitiuꝫ
iudicij ſecularis ſpectare dꝫ ad laycas perſonas:
ptās aūt ꝯſtituēdi illas pt tunc ſpectare ad eccl'aꝫ.
Un̄ dicit hug. lꝫ eccl'a fructū terrene ptātis poſſeſ
ſionis vſū accipiat. ptātem tm̄ exercēde iuſticie p
eccl'aſticas pſonas aū iudicia ſecularia exercē n̄
pōt. pōt tm̄ miniſtros hr̄e laicas pſonas: q p iura
⁊ iudicia ad terrenā ptinētia ptātē. ſm tenorē le/
gis ⁊ debitū iuris terreni exerceat. cuꝫ aūt diuiſe
ſunt ptātes in pſonis nō ē vſurpatio: ſi nutu ptātꝫ
eccl'aſtice fiat exercitiuꝫ a ptāte ſeculari. Un̄ dicit
bern̄. iiij. ad eugeniū. Uterqꝫ ē eccl'e ⁊ ſpūalis. ſ.
gladius ⁊ materialis. ſed is quidem pro eccleſia
ille vero ab eccl'a exercendus. ille ſacerdotis iſte
militis manu. ſed ad nutuꝫ ſacerdotis ⁊ iuſſu im
peratoris. ¶ Ex his patet qualiter rn̄denduꝫ eſt
ad obiecta. concedendum eſt. n. ꝙ diſtincte ſunt
ptātes maxime qꝫtum ad exercitia ⁊ qꝫtū ad im/
peria. ſicut quedam rōnes pbant nihilominus n̄
eſt ꝯſimilis ꝯparatio ptātis ſecularis ad eccl'aſti/
cam ſicut eccl'aſtice ad ſecularem. eccleſiaſtica in
nullo ſubeſſe dꝫ ſeculari. ſed ſecularis in aliquo
debet ſubeſſe eccleſiaſtico. ſicut ſequentes oſten/
dunt rationes. Unde licet ad eccleſiam pertineat
poteſtas conſtituendi eos per quos fiant iudicia
ſecularia. ⁊ exerceaꝛ gladius materialis. n̄ tm̄ ad
ptātem ſecularem ptinet ꝯſtituē eos q vtunꝛ gla/
dio ſpūali inquātū huiuſmodi vel vſum deman
dare. ⁊ iō ex vna pte pt eē vſurpatio aliquo mō:
quo mō non erit ex alia.

Articulus ſecundus.

Secūdo q̄riꝛ ſi ē vſurpatio iudicij qꝫtū
ad ſciam vel bonitatē ſicut quo ad po
teſtatem. Qd̓ vꝛ. ad iudiciū. n. rectū cō
currūt ptās. ſcia. ⁊ dignitas q ē ex bo/
nitate vite. ergo ſi pſumat aliqs iudicare in q̊ ali/
quid eoꝝ deficit: erit iudiciū vſurpatū. ¶ Ad idē
iudiciū ē de notis. nota aūt ſm ſciam non eē de/
bent. ſi ergo non ſit ſcia ꝯſequēter nec erit iudici/

lum facto. vñ hier. rephenſibile valde ē ꝺ ñ bene
cognitis ꝓferre ſniam. ⁊ dicit̃. xxix. iob. Cauſaʒ
quã neſciebã diligētiſſime inueſtigabã. ſi ergo ali
quis ꝓcedit ad iudiciũ nõ ꝑhabita ſcia eoꝝ que
neceſſaria ſũt ad iudiciũ: vſurpat iudiciuʒ. ¶ Jteʒ
dicit̃ i. viij. Jo. Qui ſine peccato ē primus i eã la
pideʒ mittat. Super quo dicit beatus aug. docet
nos auditis alicuius malis nõ temere iudicare:
ſʒ prius digito diſcretionis noſmetipos diſcute/
re. ſicut illis dicit̃ qui ſiñ peccato ē quaſi prius ſi/
tis iuſti poſt reã puniatis. ſi eniʒ lex iubet punire
reos. nõ tamen a ſimiliter puniẽdis. ergo teme/
rariũ ē iudiciuʒ ſi nõ precedat diſcretio ⁊ vite di
gnitas. ¶ Jteʒ ideʒ. non ſimpliciter. iubet vniuer
ſa peccata nõ iudicare ſʒ his q deceʒ milibus ple
ni ſũt malis. ¶ Jteʒ Criſoſt. videre feſtucã ⁊ eijcē
nõ eſt oim ſʒ doctoꝝ. nec hoꝝ omniũ ſʒ iuſtorũ.
ex quo accipit̃ ꝙ ꝑſumptuoſuʒ ē iudiciũ ſine vſur
patuʒ cũ nõ ē ſcia vel dignitas. Cõtra. ptãs iu
dicãdi penes iudicē ipm reſidet. ergo iudicat de
his q̃ ad ipm ptinet. ergo nõ vſurpat iudicium.
Ad qꝺ dicẽduʒ. ꝙ aliud ē de ptãte ⁊ de ſciẽtia
ſiue dignitate. poteſtas enim ptinet eſſentialiter. ſʒ
alia duo ptinēt ad ꝯgruitatē: ſiue oportunitatē. ꝓ/
prie aũt ē vſurpatio iudicij quo ad ptãteʒ: temeri
tas aũt vl̾ ꝑſũptio põt dici q̃ʒtũ ad alia duo.

Articulus tertius.

TErtio querit̃ ſʒ quos modos ⁊ quot
ſit vſurpatio iudicij. Ad qꝺ põt dici ꝑ
hoc qꝺ dicit hugo. ꝙ aliquid dicit̃ eē
illicitũ ſm ꝑſonã. vt ſeculari iudici ma
nuʒ mittere i clericũ nõ lʒ ſupple ad iudicãdum.
Jteʒ ſm cauſaʒ aliqꝺ eſt illicituʒ. vt ſpũalia ⁊ ec/
cleſiaſtica negocia a iudice ſeculari examinētur.
ſm menſuraʒ etiaʒ pene ⁊ qualitateʒ pene. vt nõ
lʒ ſeculari iudici ſpirituali gladio vti ſm locum.
vt ſi loca ſacra violare ꝑſumeret ⁊ cõfugibilibus
ad illã etiã reis inordinate moleſtiam inferre tē/
taret. ſm tempus ſi ſacris ⁊ ſolennibus diebus
reuerentiã ñ exhiberet ſed indifferenter ſua iudi/
cia exerceret. his ergo mõis fit iudicij vſurpatio
apud iudicē ſecularē. ⁊ ſi ciʒ al̾s habeãt ptãtem:
limitata tñ eſt ei ptãs. ⁊ quo ad cauſaʒ. ⁊ quo ad
moduʒ pene ſiue qualitatē. ⁊ quo ad locũ ⁊ quo
ad tps. ¶ Quõ ad ꝑſonaʒ vo eccleſiaſticã vſur/
patio ē q̃ʒtuʒ ad quendã moduʒ pene. ⁊ q̃ʒtũ ad
quẽdã modũ cauſe: ſicut ē cauſa ſanguinis cuius
exercitiũ nõ ptinet ad eã: q̃ʒtum ad quoddã tps.
q̃ʒtuʒ aũt ad ꝑſonas ⁊ loca dũmodo ſeruet̃ ho/
neſtas i loco põt attẽdi generalitas. ꝑſona. n. ec/
cleſiaſtica ⁊ ſecularis ſubeſt iuriſditiõi eccl̾aſtice.
locus ⁊ ſacer ⁊ ñ ſacer põt eē i quo tractet̃ nego
ciũ eccl̾aſticũ: magis tñ ꝯgruit locus ſacer.

Membrum quartuʒ.

DEinde queritur de iudicio vſurpato
put eſt inter eccleſiaſticas ꝑſonas. Et
hoc ꝯtingit dupl̾r vl̾ i foro cauſe vel i
foro pnie. Querit̃ ergo ꝺ vſurpatõne
in foro pnie vtrũ ſit illicitũ vni cõfeſſori audire i
cõfeſſione ⁊ pniaʒ iniungere ſubdito alterius.
Qꝺ videt̃ ꝑ hoc ꝙ dicit̃ in deu. xix. Nõ aſſumes
nec trãſferes terminos ꝓximi tui: ſʒ trãſfert ille
terminos: qui ſuã iuriſditioneʒ dilatat ⁊ artius
coartat. ¶ Preterea dicit̃ i ꝓuer. xxij. Ne tranſ/
grediaris termios ãtiquos quos poſuerũt p̄res
tui: ſʒ antiqui p̄res poſuerunt limites iuriſditõis
ipis cõfeſſoribus. ergo qui iudicat ſubditũ alte/
rius i foro pnie vſurpat iudiciũ. hoc ēt dic̄ Cali/
xtus papa. ix. q. ij. Nullus termios alterius vſur
pet. ⁊. ix. q. ij. ⁊ de pe. diſ. vi. placuit. vt deinceps
nulli ſacerdotũ liceat quẽlibet ꝯmiſſuʒ alteri ſa/
cerdoti ad pniaʒ ſuſcipe ſine eius ꝯſẽſu cui prius
ſe ꝯmiſit: niſi ꝑ ignorãtiã illius cui penitẽs prius
ꝯfeſſus ē. Qui vo cõtra hoc ſtatutum facere ten/
tauerit. gradus ſui ꝑiculo ſubiacebit. Contra.
dicit gelaſius. xvi. q. i. Siquis monachus fuerit
qui venerabilis vite merito ſacerdotio dignus
preuideat̃. ſi placeat ſuꝑiori ſuo oĩa que ad ſacer
dotij officia ptinent epi electione ꝓuide ac iuſte
agere põt. ¶ Silr̾ in eiſdeʒ greg. Moderamine
aplice auctis decernimus vt monachi ſi ꝑſbiteri
honore ſint dedicati. cũ ligãdi ſoluẽdiqʒ ptã. e. ꝺ/
cimaꝝ ⁊ oblationũ portõʒ ñ min⁹ q̃ꝫ ceteri ſacer
dotes laudabiliter ſibi vendicēt. ¶ Preterea lici
tũ ē egroto ⁊ rõnale. diſcretiorē medicũ eligere
ne ꝺ vita corꝑali ꝑiclitet̃. ergo licitũ ē pctori qui
egrotat ſpũaliter diſcretiorē ꝯfeſſorē eligē ne de
vita ſpũali ꝑiclitet̃. Ad qꝺ dðʒ ꝙ aliud ē ꝓpria
volũtate iudiciuʒ huiuſmodi aſſumere. ⁊ aliud ē
ex obediẽtia ſuperioris vtpote illius q hʒ ptãteʒ
ſpecialē vl̾ generalē ſuꝑ illum qui confitet̃. Nõ eo
ergo ille vel auctoritates q̃ inducũtur ad hoc ꝙ
non aſſumat aliquis iudicium intelliguntur ꝺ il/
lo qui ꝓpria voluntate hoc facit. talis eniʒ dicitur
vſurpare. ſi vo ſũt ſuꝑioris aucte vel igruẽte ne/
ceſſitate. ſic̄ i articulo mortis: vl̾ ꝑp ignorãtiaʒ al/
terius ꝯfeſſoris. nõ vſurpat̃ iudiciuʒ. Unde dðm
eſt. ꝙ aliud ē ex ſua ꝑſumptõe. ⁊ aliud ex obediē
tie iniũctõe vl̾ ex alterius neceſſitate vl̾ ignorãtia
i ꝯfeſſione huiuſmõi iudiciuʒ exequi. vno mõ fit
vſurpatio alijs vo modis ñ fit.

DEinde queritur .§. ij.

quãtum ad forum cauſe vtrum illicitum ſit vel li/
citum alicui prelato iudicare ſubditum alterius.
Qꝺ nõ: videt̃ per hoc qꝺ dicit Calixtus. ix. q. ij.
Nullus alterius parochianum iudicare vel or/
dinare vel excõicare ꝑſumat. qm̃ nullus alteri/
us iudicis niſi ſui ſententia tenebit̃ aut damnabit̃.
¶ Jtē ſic̄ ordiatio alteri ꝑlato ꝓhibet̃ ita iudicatio

⁊ aliaꝝ reruꝫ ꝺ iſpoſitio. Item ex anthioceno ꝯci/
lio. epi q extra dyoceſim ad eccleſias que extra
coꝝ terminos ſunt nõ accedũt. ex quo derelinqꝛ
ꝙ ſi huiuſmõi acceſſus ſiũt iudicij erit vſurpatio.
Cõtra. xxiij. deut. ſup illud. Ingreſſus i vineam
ꝓximi tui. glo. i eccleſia alterius epi põt alter ali/
quos corrigere vl̃ ꝯfirmare. Itẽ ex ꝯcilio anthio
ceno p ſingulas ꝓuincias epos ſcire oportet me/
tropolitanũ q ꝑeſt curã ⁊ ſolicitudinẽ ꝓuincie ſu
ſcepiſſe ꝓpter qd ad metropolitanaꝫ ciuitateꝫ ab
his q cãs habẽt ꝯcurratur. ¶ Itẽ rõne delicti vl̃
ꝯtractus ſortitur quis forũ alterius. iij. q. vi. ca. ſi.
ex his colligit ꝙ nõ ſit vſurpatio iudicij ſi qs ſe/
rat iudiciũ de ſubdito alterius in foro exteriori.
Ad qd dicẽdũ. ꝙ regulare eſt ꝙ nullus iudicet
ſubditũ alterius. hꝫ tñ inſtãtiaꝫ in certis caſibus.
põt. n. ꝺ ꝯſenſu illius cuius ſubditus ẽ i minori/
bus iudiciũ ferre. ⁊ hoc mõ itelligit illud deu. vñ
ſeqꝛ totã plebẽ nõ lꝫ ei regere vel magna negocia
tractare. i cãu ẽt illo vbi p appellatõeꝫ ⁊ p negli/
gentiã deuoluit ius ad ſuperiorẽ ſicut ẽ ꝺ metro/
politano. ⁊ ſic itelligit qd ꝺ metropolitano dicit.
niſi forte cã fuerit cõmiſſa a ſũmo pontifice. rõne
etiã delicti vel ꝯtractus põt ſubiacere iuriſditõi
alterius ⁊ his modis ñ ſit vſurpatio. His intel/
lectis de iudicio ſuſpitioſo ⁊ vſurpato. dicendũ
eſſet de iudicio contentioſo. ſed de illo dicetur in
proprio tractatu de preceptis iudicialibus.

Queſtio. cxxxvj. ꝺ acceptione pſonarum.

SEquitur ꝺ perſo/
narum acceptione. Primo er/
go videndum eſt quid ſit per/
ſonaruꝫ acceptio. Secũdo cũ
tres ſint differentie acceptionis
pſonaꝝ: quomõ peccat vno/
quoqꝫ. Tertio q̃rit q̃ ꝺ cã dicat acceptio pſonaꝝ.
Quarto quare remouet ita ſpecialiter pſonaruꝫ
acceptio a deo i ſacra ſcriptura.

Membrum primum.

DIffinitur autem ſic. acceptio pſone eſt
iniuſticia qua prefertur pſona perſo/
ne ꝓpter cauſaꝫ indebitã. ꝙ eniꝫ op/
ponatur iuſticie patet per hoc qd di/
citur. xix. leuitici. ſtatim eniꝫ poſtquã dictuꝫ ẽ nõ
facies qd iniquum eſt nec iniuſte iudicabis ſub/
iungitur. Non conſideres perſonã pauperis nec
honores vultuꝫ potẽtis. ¶ Similiter in. xvi. deu/
trono. cum dicitur. Iudices conſtitues in om/
nibus portis tuis vt iudicẽt ppl̃m iuſto iudicio. ⁊
ſubdit. nec accipies pſonã nec munera. Cõtra
hãc diffinitõꝫ põt obijci pp hoc ꝙ acceptõ pſõe
videtur eſſe actus cordis. ſicut patet ex coniugato
cũ dicitur hoc acceptũ ẽ mihi. prelatio vero qua
prefertur perſona perſone ẽ exterius: ergo nõ re
cte diffinit. Preterea põt queri q̃ ſit cauſa inde/
bita. ſi eniꝫ ꝯſideret pauper rõe ſue pauptatis. ⁊
ex hoc moueat aliquis ad plus cõpatiẽdũ ſic ꝑ/
fert pſona pſone. ergo ꝯſiderat pſona pauperis.
nec dr̃ acceptio pſone: ergo ñ quecũqꝫ ꝑlatio p/
ſone ad pſonã dicit eẽ acceptio pſone. ¶ Ponat
ꝙ hoc eſſet pp cãꝫ indebitã. ꝑterea pp qd magis
dicit acceptio pſone q̃ acceptio alterius rei. Cuꝫ
n. dicit acceptio munerũ res determinata dr̃: pp
qd ergo dicit pſone acceptio. Ad qd dõꝫ. ꝙ lꝫ
pſone acceptio dicat primo actũ interiorẽ: nihilo
minus p poſterius dicit actũ exteriorem. Et ſilr̃
dicit ex pte diffinitionis. ꝑfert eiꝫ primo pſona p/
ſone i iudicio interiori. ⁊ deinceps i actu exterio
ri. ⁊ ſꝫ hoc intelligit acceptio pſone. ¶ Ad ſcdm̃
vo dõm. ꝙ cõſideratio pauperis pſone qr paup
eſt nõ ẽ acceptio pſone: lꝫ ꝯſideratio diuitis iqñ
tñ diues ſit acceptio pſone. nõ. n. q̃cũqꝫ ꝑeminẽ/
tia pſone ad pſonã i iudicio ẽ acceptio pſone etiã
pp cãm indebitaꝫ. vt i illo genere: ſꝫ cum ex cõdi
tõne ꝑeminẽti i pſona mouet ad ꝑferẽduꝫ: vt ꝯdi
tio diuitiarũ. ⁊ ptãtis terrene ⁊ cognatiõis car/
nalis ⁊ huiuſmodi. hec eniꝫ ſunt ꝯditõnes que i
iudicio hõis ꝑferunt. ¶ Ad tertiuꝫ vo dicenduꝫ.
ꝙ acceptio pſone dicit cum attendit perſona nõ
ꝓpter id ꝙ ẽ diuinũ in ea: ſꝫ ꝓpter ea q̃ adiacent
pſone. pſona enim ſic accipit i hoc loco ad ſilitu
dineꝫ pſone i teatro que laruata dicebat. vñ dicit
grego. Supbia nr̃a retundit qr i hoibus nõ na/
turã qua ad imaginẽ dei facti ſunt: ſꝫ honores ⁊
diuitias honoramus. Itẽ ideꝫ. Increpat noſtra
ſuperbia que neſcit penſare hoies niſi ꝓpter ho
nores. ſola que circunſtant hominibus penſat: na
turaꝫ nõ aſpicit. honoreꝫ dei in hominibus non
agnoſcit. Ex iaꝫ dictis patet ꝙ accipere perſonã
eſt peccatum. vnde. xlij. eccl. Ne accipias perſo/
nam vt delinquas.

Occaſione etiã §. j.

ꝑdictoꝝ querit. vtrũ ſicut i perſonaꝝ acceptiõe ẽ
peccatũ: ita i pſonaruꝫ ꝯtemptu. qd videt. Sic. n.
i ꝑferendo nõ ꝑferendũ eſt pctm. ita i ꝯtemnẽdo
nõ ꝯtẽnenduꝫ. vñ ſup illud. ij. iacobi. Nolite i pſo
narũ acceptione habere fideꝫ. glo. quicũqꝫ diui/
tem ꝓpter diuitias eligit. ⁊ pauperẽ ꝓpter pau/
ptatẽ abijcit: vtrobiqꝫ peccat. Querit ergo vtrũ
ſint duo pctã. et ſi vtrũ ſpectat ad acceptõꝫ pſõe:
an alteꝝ tñ. Qd ãt ſit vnũ pctꝫ ⁊ ad acceptõꝫ p/
ſõe vtrũqꝫ ſpectet. vr̃ p hoc qd dic aug. ñ ẽ putã
dũ leue pctꝫ i pſonaꝝ acceptõe hr̃e fidẽ dñi glo/
rie. qs. n. ferat diuitẽ eligi ad ſedẽ honoris eccl̃ie
ꝯtẽpto paupe iſtructiore ⁊ ſanctiore. cũ ãt vnũ ꝑ/
fert: alteꝝ ꝯtẽnit eo ipo. ergo nihil ẽ pctꝫ. ¶ Cõtra

duo ſũt actus oppoſiti. ⁊ penes dĩaſ actuũ attẽdunt pccã. ergo duo ſũt pccã. ⁊ penes vnũ attendit acceptio pſone ſi penes alteꝝ. Nullus. n. dicit acceptã eſſe pſonaꝝ que ꝯtẽnit. Ad qḋ dõm. ꝙ lꝫ ſint diuerſi actus: tñ qꝛ vnus ꝯſequit ad aliuni. cum eniꝫ p̄fert iſte ꝯtẽnit ille: ꝓ vno pcc̃o reputant. ⁊ ad illud qḋ principalius ẽ referunt. ⁊ hoc ẽ pcĩm acceptiõis qḋ prohibet. ⁊ per ꝯñs aliud intelligit prohibituꝫ.

Membrum ſecũdũ.

Ecũdo querit cum ſint tres dñe acceptõis pſonaꝝ quõ peccat vnoquoqꝫ. Eſt ãt acceptio in ꝓmotõe ad dignitates de qua itelligit illud. j. reg. xvi. Dixit dñs ad ſamuelẽ non reſpicias vultũ eius nec altitudinẽ ſtature eius. qm̃ abieci eũ. Et dĩc Iſid. Qui ꝯſanguinitatis vel amicitie fauore iudicem ꝑuertũt. in xp̄m q ẽ veritas peccare noſcunt. Eſt iteꝝ acceptio pſone in executõe iudicij. xvi. deut. Nõ accipies pſonaꝫ vel munera. Et dicit. vi ad eph̃. ſup illud. Nõ ẽ acceptio pſonaꝝ apud deũ. iuſtus iudex cãs diſcernit ñ pſonas. Eſt iterũ acceptio pſone ĩ exhibitõe honoris. ij. iacobi. Nolite in pſonaꝝ acceptõe hr̃e fidẽ dñi nr̃i ihũ xp̄i.

Querit ergo vtrũ ꝓmouere pp ꝯſanguinitatẽ ſit acceptio pſone. ponat. n. ꝙ duo ſũt eq̃lis meriti ⁊ ſcie. ⁊ vnus eoꝝ ẽ conſanguineus vel nepos ep̃i. ⁊ ei ꝯfert beneficiũ. vtrũ ẽ acceptio pſone. ⁊ vtrũ peccat ſic ꝯferendo. Et videt ꝙ ſic. qꝛ ꝯfert eũ ꝑpter ꝯſanguinitatẽ ⁊ ita ꝑpter cãm indebitã. ꝙ enim cã ſit indebita pꝫ ꝑ ſimile. Dicit enim Iſid. amore corrumpit iudiciũ dũ amico vel ꝓpinquis pſtare ꝯtẽdimus. ſicut ergo ꝯſanguineitas ẽ cã indebita ꝑpter quã corrũpit iudiciuꝫ. ita ẽ cã indebita ꝑpter quã ꝯfert beneficiũ. ¶ Preterea. in ꝯferendo bñficio ſpũali attendẽda eſt cã ſpũalis. ſꝫ ꝯſanguinitas nõ eſt cã ſpũalis. ergo idebita cã eſt ꝑpter quã debeat ꝯferri beneficiũ. ¶ Item orig. ſup li. numeroꝝ. Nulla eſt ꝑpterea acclamatio. nulla cõſanguinitatis ratio. nulla eſt habita cõtemplatio ꝓpinquitatis: ⁊ fit ſermo de electione ioſue. ex quo pꝫ ꝑ ſimile. ſicut ĩ electionibus ita ĩ collatõibus beneficioꝝ ñ attendendaꝫ rõnem ꝯſanguinitatis. ¶ Itẽ bern. O infinita ambitio ⁊ inſatiabilis auaricia. cũ primos honoꝝ gradus meruerint. meruerint aũt vite merito vel merito pecunie ſiue carnis ⁊ ſanguis que regnũ dei nõ poſſidebũt ꝓrogatiua nõ ideo corda qeſcũt. ex quo accipit ꝙ illud meritũ qḋ ẽ ex prerogatiua carnis vel ſanguis: eſt reprobabile apud deũ. ergo eſt cã indebita ꝑpter quã eſt preferendus. ergo ẽ acceptio pſone. Contra. ordiata caritas magis diligit domeſticos q̃tuꝫ ad effectuꝫ. ſm̃ illud vlt. ad gal. maxĩe aũt ad domeſticos fidei. Sꝫ qḋ videt ex caritate ordinatũ eſt. ergo in collatione beneficij põt attẽdi rõ ꝯſanguinitatis. ¶ Item dĩ. j. ad thimo. v. Siquis ſuoꝝ ⁊ maxĩe domeſticoꝝ curam nõ hꝫ: fidem negauit. Domeſtici autẽ dicunt qui in ꝯſanguinitate attinet. ergo ratio ꝯſanguinitatis attendi põt in beneficijs conferẽdis. ¶ Hoc ẽt videt per hoc qḋ dicit a beato Ambro. ꝙ ordo caritatis attendit quo ad effectũ in his que attinent linea ꝯſanguinitatis. ¶ Preterea. pares ſint circũſtantie ⁊ addit hec conditio que nõ videt diminuere. ⁊ ſufficit ꝙ ꝯferatur bono ſicut habet ex canone. ergo nõ peccat ꝯferendo cõſanguineo. ſed acceptio perſonaꝝ ẽ peccatum. ergo in hoc non ẽ acceptio pſone. videt tamen contrariũ per hoc ꝙ ſcandalũ vitanduꝫ eſt in beneficijs ꝯferendis. ſcandalizant aũt multi cũ ꝯfert beneficiũ conſanguineo. credũt eniꝫ ꝙ hoc ſit ꝑpter ꝯſanguinitatẽ lꝫ alie ſint conditiões bone. ergo huiuſmodi conditio nõ eſt attendenda. ¶ Preterea dicit. iij. mich. Ve illis qui edificant in ſanguinibus. ſꝫ edificare ſyon in ſanguinibus ẽ collocare in eccleſia pſonas ratiõe ꝯſanguinitatis. ergo huiuſmodi ordinatio non ẽ attendenda. ergo peccat hoc modo in beneficioꝝ collatõne.

Ad quod dicendũ. ꝙ ſunt beneficia ſpiritualia ⁊ ſunt corpalia ſiue tẽporalia. In collatõe tẽporalium vbi ſpũale non ẽ annexũ licitum ẽ ꝯferre conſanguineo ſi bonus ẽ ex intentiõe ꝯſanguinitatis. Si vero tẽporale ẽ annexum ſpũali. licituꝫ ẽ ei conferre nõ ex ratione ꝯſanguinitatis principali ſꝫ ſecundaria vt nõ egeat. ſꝫ nõ ita vt luxurietur. Si vero eſt ſpirituale beneficiũ. nõ attendẽda ẽ ratio ꝯſanguinitatis vel ratio carnis: ſꝫ ratio ſpũalis. Si vero alie ꝯditiões ſunt pares. poteſt ex illis cõditionibus moueri ad ꝯferendũ ꝯſanguineo: dũmodo nõ ſit ſcandalũ paſſiuũ ex hoc. in huiuſmõi enim aliqua dimittẽda ſunt propter ſcandalũ. tunc autẽ ſoluꝫ ẽ acceptio pſone cuꝫ ꝓfert ratione ꝯſanguinitatis ĩ ſpiritualibus beneficijs. ſic enim ẽ cauſa indebita. ¶ Per iam dicta põt videri qualiter reſpondenduꝫ ẽ ad obiecta. Rationes eniꝫ prime ad hoc tendũt vt in beneficijs ſpũalibus ñ ſit ratio ꝯſanguinitatis mouẽs. rationes vero que ſunt ĩ cõtrariuꝫ reſpiciũt ꝑtinentiaꝫ ĩ beneficijs tẽporalibus in quibus poteſt bene attẽdi ratio ꝯſanguinitatis alijs exiſtẽtibus circũſtantijs bonis. ſic eniꝫ itelligit illud ad gal. ſm̃ vnã expoſitõem. ſm̃ aliã expoſitionẽ preeminẽtia attendit ratõne fidei. ⁊ tunc ẽ ratio ſpũalis. ¶ Illud vero qḋ dicit. j. ad thi. v. attendenduꝫ ẽ in ꝯſilijs ⁊ neceſſarioꝝ ſubuentiõe vbi põt attendi preeminẽtia cognitõis. Similiter põt attendi illud ambro. Si vero ſunt pares circũſtãtie ſicut dictuꝫ ẽ ex ꝯſideratione illaꝝ licitum ẽ ꝯferre niſi ex alia pte ſcandalum multoꝝ timeat.

Põt etiaꝫ queri .§. j.

ſi conditõnes ſunt excedẽtes ⁊ exceſſe. vt ſi vnus
ẽ bene lr̃atus ignobilis. alter vero nobilis ſ; mi/
nus lr̃atus. vtrũ ſit acceptio pſone in pferẽdo no
bilẽ? qȯ videt̃ q2 nobilitas nõ ẽ cã ſpũalis. ergo
non vr̃ attendi in beneficijs ſpũalibus ↄferendis.
Vñ dicit berñ. quaſi reprobans huiuſmȯi voca/
tȯes. illũ ppoſitus aut decanus vt ſibi ſuccederet
pluſq̃z materno educauit affectu. ille dign⁹ archi
diaconatu vtpote filius pricipis. magis aũt vt ſit
ep̃s alius circuit ſedulus explorator. blãdit̃: ob/
ſeq̃t̃: ſimulat ⁊ diſſimulat. miſeraq; ſuffragia mẽ
dicare ñ erubeſcit ſi quõ igerere ſe valeat in pri/
moniũ crucifixi. Ex quo vr̃ ꝙ indebita cã eſt ↄſi
deratio nobilitatis. ¶ Preterea. cũ ſit illitteratus
nõ h; virtute ſcie ptãtez generãdi filios deo. ꝓhi
bet̃ aũt in deut̃. ꝙ eunuchus ñ intrat eccliam. eu/
nuchus aũt dr̃ qui nõ h; ſemẽ verbi dei. ergo ta/
lis nõ ẽ idoneus ad regimẽ eccleſie dei. Cõtra.
in diſpẽſatȯibus ſũmus põtifex attẽdit nobilitatẽ
pſone ſicut habet̃ i decretali circa ſublimes pſo/
nas ⁊ lr̃atas. q̃ maioribus ſũt bñficijs honoran/
de. cũ rȯ poſtulauerit p ſedẽ apl̃icam poterit di/
ſpẽſari. ergo nobilitas ẽ vna ↄditio magis atten/
dẽda in collatione bñficij eccl̃aſtici. ¶ Preterea.
talis magis põt defendere eccl̃am. in corpe autez
eccleſie ñ tm̃ dz eẽ oculus ſ; ẽt manus. ergo hu/
iuſmȯi pſona põt pferri i collatȯe bñficij. ergo ñ
ẽ acceptio pſone. ¶ Preterea. diſpẽſatio fit cau/
ſa neceſſitatis vel vtilitatis eccl̃aſtice. ſed vtilitas
eccl̃aſtica ↄſiſtit i ꝓmotȯe huiuſmȯi pſonaruz q̃
lr̃ate ſũt. ergo ñ ẽ acceptio pſone ſi huiuſmodi ꝓ
loco ⁊ tpe ↄferant̃ bñficia. Ad qȯ dõm. ꝙ licet
lr̃atura ſiue ſcia ſit pferẽda ſimplr̃ nobilitati eo ꝙ
ipa neceſſaria ẽ in regimie eccl̃e: nihilominus tm̃ i
cãu pferri põt ipa nobilitas pſone. ad hoc vt ar/
ceant̃ lupi q nõ tm̃ pacẽ tpalez imo ⁊ ſpũalez ec/
cleſie pacẽ impediunt. ⁊ i hoc cãu vt diuerſa ſunt
mẽbra i corpe eccl̃e que pacẽ eius ſeruãt: pñt no
biles ꝓmoueri dũmȯ mor; honeſtas ſubſternat̃.
¶ Et p hoc pt̃ ſolui illud qȯ obijcit̃ de eunucho.
ſ; .n. nõ poſſ; generare filios deo rȯne eminẽtis
ſcie: põt tm̃ rȯne vite. ⁊ talis nõ dr̃ eunuchus licẽ
hr̃ ibi in glo. eunuchus .n. dr̃ qui nõ hab; ſemen
verbi dei: nec qui bona opera facit ꝓduci.

Poteſt queri .§. ij.

de electione ſi pferat̃ minus bonus magis bono
ſciẽter. vtrũ ſit acceptio pſone. qȯ vr̃ per hoc qȯ
dr̃. viij. leui. vbi agit̃ de ordinãdo ſacerdote. Di
cit hiero. q preſtãtior ẽ ex omni populo. qui do/
ctior. qui ſanctior. qui i omni virtute eminentior:
ille eligat̃ ad ſacerdotiũ. ⁊ hoc aſtãte populo ne
qua poſtmodũ retractatio ne qs ſcrupulus reſi/
deat. ergo i electȯe optimus pferedus ẽ. ¶ Item
leo papa. ex pſbiteris eiuſdẽ eccl̃e vel diaconib⁹
optim⁹ eliget̃. ¶ Itẽ gelaſius. cuiuſlibet vtilitatis
cauſa vel preſbiter; vel diaconũ nõ his preferre
audeãt qui ante eos fuerũt ordiati. ergo melior ẽ
pferendus ⁊ prior. ſi ergo nõ preferat̃ ẽ acceptio
perſone. Contra videt̃ ſufficere. ꝙ ſit bonus p
hoc ꝙ dicit gelaſius. ſi de vita vel de moribus ni
hil ẽ qȯ contra ſtatuta canonu; veniat ſupraſcri/
ptum preſbiterũ decorabis honore. ex quo ſuffi/
cit hoiem bonũ eligere qui ſufficiẽs ſit ad regimẽ
animar;. ſi ergo talis preferat̃ in electiȯe non erit
peccatũ. Ad hoc dõm. ꝙ ſolet diſtingui ꝙ ali
ud ẽ in maiori dignitate ⁊ aliud ẽ in minoribus be
neficijs. Preterea aliud ẽ cũ eligit̃ de gremio il/
lius eccleſie. ⁊ cũ eligit̃ de gremio alterius eccl̃ie
ſiue poſtulat̃. cũ ergo ẽ electio faciẽda ad epalem
dignitatẽ requirit̃ ꝙ ſm̃ ↄſciam eligatur vtilior.
In minori vero beneficio ſufficit ꝙ bonus. Silr̃
ſi fiat poſtulatio: maior requirit̃ diligentia. Unde
ſi non ſm̃ ſciam vel credulitatẽ eligit meliorẽ aut
vtiliorem. peccare videt̃.

Deinde querit̃ .§. iij.

de acceptione pſonar; in executȯe iudicij. vtrum
pauper poſſet pferri diuiti ex ↄpaſſiȯe. Qȯ non:
videt̃ p hoc qȯ dicit̃. xxiij. exo. non declinabis in
iudiciũ pauperis. Et. xix. leui. Nõ ↄſideres pſo/
nã pauperis. ¶ Itẽ criſ. ꝓ nulla re corrũpamus
iuſticiã: ſ; oĩa ꝓ hac faciamus: ſiue inops ſiue di
ues fuerit quis: nõ pſonas attẽdamus ſ; res ſcru
temur. Contra eccĩ. iiij. Eſto puſillis miſericors
vt pr̃. Et. j. Iſa. Querite iudicium ſubuenite op/
preſſo iudicate pupillo. Ad qȯ dõm. ꝙ in iudi
cio deb; eſſe equitas vt ñ occaſione huius perſo
ne vel illius ſit declinatio a veritate. Nec eſt con
trarium qȯ dr̃ in eccleſiaſtico vel i Iſa. hoc eni;
ẽ vt iudex miſerabiles pſonas tueat̃ ab oppreſſio
ne diuitũ ⁊ potentũ. ⁊ ſi amore vel timore potẽ
ter vel ſola ratiȯe paupertatis defuerint perſone
que neceſſarie ſunt ad inſtructionem cauſe pau/
peris ⁊ perſone miſerabilis: iudex ex officio te/
netur ſubuenire. in veritate aũt finem neutri par/
ti debet parcere.

Deinde que .§. iiij.

rit̃ de acceptȯe pſone cũ exhibitȯe honoris. cir/
ca qȯ querit̃ vtrũ ſit acceptio pſone ſi platus ma/
lus honoret̃. qȯ vr̃ p hoc qȯ dr̃ a Hiero. ſuper
oſee. In exẽplũ culpa vehemẽter extendit̃. cu; ꝓ
reuerẽtia ordis peccator honorat̃. ¶ Pbs. Nõ
poſſum⁹ ob honores reuerẽdos iudicare: quos
ipi honoribus reputamus indignos. Cõtra ſu
per illud. iiij. treñ. facies dñi diuiſit eos. glo. ſacer
dotes q̃uis ſint mali: nõ ſunt tñ ↄtẽnẽdi. ſ; ille in
eis reuertẽdus ẽ atq; colendus a quo ſunt miſſi.
¶ Preterea. cum dr̃ in. xx. exo. honora patrem
tuum. dicit glo. ꝙ per patrem intelligit̃ prelatus.
ergo cũ vnuſquiſq; teneat̃ ad illȯ preceptũ. tenet̃

ad exhibitõem honoris ſuo plato lʒ etiã malus ſit. ¶ Silr dicit i eccl'iaſtico. Preſbitero humilia aiaʒ tuã. ⁊ alibi. honorifica ſacerdotes. Ad qd dõm. ꝙ honor exhibẽdus ẽ platis rõne q̃ a deo acceperũt ptãtem. ¶ Ad illud aũt qd dicit hiero. dõm eſt ꝙ hoc itelligit cũ qs peccator honorat indebite a maiore a quo deberet corripi. Uñ dic hiero. Epus q taliũ crimina ñ corripit, magis dicẽdus ẽ canis impudicus q̃ʒ eps.

Similiter pót .§. v.

queri ď plato ſeculari. vtrʒ ſit acceptio pſone ſi plat9 malus ꝑ potentiã honoret. Qd nõ: vr. dr. eniʒ. j. pe. ij. Serui ſubditi eſtote dñis vr̃is. ñ tñ bonis ⁊ modeſtis. ſʒ etiaʒ diſcolis. Et dr. xiij. ad Ro. vbi loquit ď ptãtibus ſecularibus. cui honorẽ honorẽ. ⁊ loquit cõiter ď bonis ⁊ ď malis platis. ergo reuerẽtia honoris exhibẽda ẽ his ⁊ illis. Cõtra habet i. iij. heſter. ꝙ imperator p̃ceperat ꝙ oẽs flecterẽt genua ⁊ adorarẽt amon. ſolus autẽ mardocheus nõ flectebat genua nec adorabat. ⁊ in hoc videbat cõmendabilis. ſi ergo adoraſſet peccaſſet indignã pſonã accipiẽdo. ⁊ ita nõ videt platus ſecularis cũ malus eſt eſſe honorãdus. Ad qd dõm. ꝙ honorãdus eſt lʒ ſit malus. ſed nõ honore vel reuerẽtia que debetur deo vel cũ ꝯſcia dictante ꝯ̃tiũ. vr̃ aũt ꝙ tunc tẽporis huiuſmõi honor deo exibet. ꝑ hoc ꝙ dr xiij. heſter. Nõ pro ſupbia vel cõtumelia vel cupiditate glorie feci hoc vt nõ adorarẽ amon. libenter eniʒ ꝓ ſalute iſrahel veſtigia pedum eius deoſculari paratus eſſem. ſʒ timui ne honorẽ dei mei transferrẽ ad hominẽ. ⁊ nequaq̃ʒ quẽq̃ʒ adorarem excepto deo meo. ⁊ dicit de adoratiõe latrie. talem eniʒ videt amon queſiuiſſe per hoc qd dicit glo. potẽtes ſeculi qui beneficijs diuina pietate collatis abutẽtes. quos cõſortes habent nature: dedignãtur habere cõſortes gratie. ⁊ honores ⁊ reuerentiaʒ quaʒ ſoli deo debuerunt in ſeſe transferre cõtendunt. nõ enim hac ꝯſcientia peccauit mardocheus nõ adorãdo ipſuʒ lʒ a rege preceptuʒ. ſicut enim habet in lr̃a p̃ceptũ illud extendebatur ad ſeruos regis qui erant in foribus palatij.

Deinde querit .§. vj.

vtrũ diuites honorãdi ſint ꝓpter diuitias. ꝙ nõ videt ꝓpter illud qd dicit ſup illud. ij. iaco. Nolite i pſonaꝝ acceptõe ⁊c̃. Quicũq̃ʒ diuitẽ ꝓpter diuitias honorat peccat. propterea qui honorat ꝓpter diuitias: accipit hominẽ non ex eo ꝙ homo eſt. ſed ex rebus adiacẽtibus. ſʒ talis eſt acceptor pſonaruʒ ſicut dicit greg. ergo talis peccat. ¶ Cõtra aug. Si hanc diſtantiã ſedẽdi ⁊ ſtandi ad honores eccl'aſticos referamus: nõ eſt putãdũ leue pctm in pſonaꝝ acceptõe habere ſidẽ in nomine dñi glorie. quis enim ferat diuitẽ eligi ad ſedẽm honoris eccleſie cõtẽpto paupere inſtructiore ⁊ ſanctiore? Si aũt quotidianis ſenſibus loquitur quis nõ hic peccat? ergo ſi fiat ſermo de honore publice exhibito diuitib9 nõ ẽ peccatũ. ¶ Preterea. qd nõ eſt pctm debemus facere ꝓ ſcandalo vitando. ſed ſi diuites nõ honoremus ſed eis p̃ferem9 pauperes ſcandalizant. ergo honorãdi ſunt. Ad qd dicẽduʒ ꝙ ſi tantũ habet intuitus ad diuitias tãto melior q̃ʒ ditior videat: peccatuʒ eſt. ⁊ ſi de exhibitõne honoris eccleſiaſtici hoc intelligat. ſicut dicit aug. ſi tñ hoc fiat ꝓ vitatõe ſcãdali. ita tñ ꝙ paup nõ ꝯtẽnat vel diues in peccato ſuo nõ foueat: nõ peccat.

Membruʒ tertium.

Tertio querit qua ď cauſa dr acceptio pſonarum. ſi enim pſona attendit hic ꝫm ea que adiacent homini. ſicut dicit greg. in omel. de filio reguli ⁊ ſuo centurionis. ⁊ ſup illud luc. cui multũ datum ẽ multuʒ queret ab eo. dicit li. moral. xxv. pleruq̃ʒ homines nõ ex eo ꝙ ipſe. ſed ex his que circa ipſũ ſunt veneramur. cũq̃ʒ nõ intuemur quid ipſe ſit ſed quid poſſit in acceptõe pſonarũ nõ ex perſona ſʒ ex rebus adiacẽtibus ducimur ꝫm hec potentia. diuitie. ⁊ oĩa huiuſmõi dicunt adiacentia ⁊ penes omnia dicit acceptio pſonarum. Si ỽo aliqua iſtoꝝ dicunt eſſe adiacẽtia ⁊ alia nõ. que poteſt eẽ rõ cũ poſſint eſſe ⁊ abeſſe tanq̃ʒ extrinſecus ꝯtingentia ⁊ bona fortune dicunt. Et ſicut ptãs dat a dño: ita ⁊ diuitie dant a dño ⁊ alia bona que dicunt fortune. Et ſicut honorari pót dominus in bono potẽtie dato: ita i bono diuitiaꝝ. ⁊ ſic i alijs bonis. Cũ ergo nõ dicat acceptio pſone ſi honorat deus potẽs in hoie potẽte: ſic ñ dicet acceptio pſone ſi honoret deus diues i homine diuite ⁊ deus nobilis i homie nobili. Ad qd dõm ẽ. ꝙ aliter dõm ẽ de ptãte ⁊ de diuitijs ⁊ huiuſmõi bonis fortune. per ptãtem enim gerit homo vicem dei. ⁊ ſine ptãte ordinata non regit vniuerſitas. ⁊ idẽ ei ꝑ ſe debet reuerẽtia. diuitie aũt quaſi ex quadã vſurpatõe ꝓuenerũt ꝫ ꝙ dicit hiero. Omnis diues eſt iniquus vel heres iniqui. ex lege enim nature omnia erant cõmunia. Eſt tñ ꝯſiderare ptãtem dupliciter vel inq̃ʒtũ ordinata eſt ſub deo. vel inq̃ʒtum eſt ſup homines. Si vltio mõ vanitas ẽ in ptãte ſicut in diuitijs. ⁊ illo modo poſſet eſſe acceptio perſone. ¶ Ad illud ỽo qd obijcit ꝙ vtrobiq̃ʒ deus pót honorari i bonis ſuis. dõm ẽ ꝙ honor quo honorat deus i donis ſuis nõ eſt acceptio pſone. ſʒ honor quo honorat pſona rõne adiacẽtium ſibi nõ relatione ad deum.

Membrum quartũ.

Quarto querit quare ita ſpāliter remo
uet pſonar̄ acceptio a deo i ſacra ſcri
ptura. Dicit. ro. ij. ad ro. Nō ē pſonar̄
acceptio apud deū. ⁊ loquit ibi d iu/
deo ⁊ greco. Siſr ad gal. ij. dicit deus pſonā n̄
accipit. ⁊ loquit ibi de dn̄o ⁊ ſeruo. ⁊ idem dicit
vi. ad eph. Siſr dr̄. j. pe. j. Sine acceptiōe iudi/
cat. ⁊. x. act. nō ē pſonar̄ acceptor deus. nō ē er/
go acceptio rōne ritus vel ↄditōis ⁊ alior̄ que
ſunt circa pſonam. Pōt ergo queri quare tanta
laus attribuit deo in ſcripturis rōne huius ↄdi/
tōis: cū tn̄ in qbuſdam videat ↄ̄triū. elegit enim
pplm iſrahelitica ſicut habet in. vij. deut. Te ele/
git dn̄s deus tuus vt ſis ei pplus peculiaris ele/
git etiā quoſdā filios patriarchar̄. quoſdam re/
probauit. quibuſdā et p̄dicauit ⁊ qbuſdā nō. er/
go videbat pſonar̄ acceptor. Ad qd dōm ē. qꝫ
duplex ē iuſticia: ſc. ueritatis ⁊ liberalitatis. Iuſti/
cia aūt liberalitatis magis ꝓprie eſt diuine bo/
nitatis. huic aūt opponit acceptio pſone. qr ergo
tm̄ deus cōmendat i iuſticia liberalitatis: pp hoc
remouet in ſacra ſcriptura ab eo acceptio pſone.
Iuſticia aūt liberalitatis deſcēdit in oēs. ⁊ rōne
ſexus ⁊ rōne ↄditōnis. ⁊ rōne ritus. iō dr̄. iij. ad
gal. Nō ē iudeus neqꝫ grecus nō ē ſuus neqꝫ li
ber nō ē maſculus neqꝫ femia oēs vos eſtis vnū
in xp̄o iheſu. ⁊. iij. ad coloceñ. Induētes hominē
nouū q renouat i agnitōe dei ſm imaginē eius q
creauit eū vbi nō ē maſculus ⁊ femina gētilis ⁊
iude⁹ circūciſio ⁊ p̄puciū barbarus ⁊ ſcita ſuus
⁊ liber. ſꝫ oīa i oībus. Et. j. ad thi. ij. hoc ē bonū
⁊ acceptū corā deo ſalutari nr̄o. q oēs hoīes vlt
ſaluos fieri ⁊ ad agnitōē veritatis venire. ē er/
go xp̄ii in ipſo ē liberalitas in oēs deſcēdēs. Qd
aūt dr̄ eſſe electio diuina quorūdā vel rōne gen
tis vel pſone. hoc ē ex gratia ⁊ nihilominus ex
p̄uiſione occultiſſimor̄ meritor̄: quor̄ tn̄ meri/
tor̄ ē principiū gr̄a licꝫ liber̄ arbitriū coopetur.
Dicit et aug. qꝫ volūtas dina ex rōe ē: cui⁹ tn̄ rō/
nis altitudinē ignorās apls exclamat dicens. O
altitudo di. ſa. ⁊ ſcie dei ⁊c. dōz ergo. qꝫ i huiuſ/
modi electe ē nō ē acceptio pſone. nō enim ē pp
cām indebitā. ſꝫ cuꝫ oēs deſcēdētes a maſſa pec/
catrice: de iuſticia poſſent oēs dānari: ex grā eſt
licꝫ gratuita bonitate qꝫ qdā eligūt. ex iuſticia do
dicit reprobari. bonū a deo ē. malū do ab hoīe.

Queſtio. cxxxvij. d pctō ↄſēſus cuius gratia queritur d ↄſcia recta ⁊ erronica ⁊ perplexa.

Conſequenter
poſt tractatū d pctō cognitō/
nis ⁊ iudicij dōm ē d pctō cō
ſenſus. ↄſēſus. n. ſeqt iudiciū
do cogitatōez. Prio ergo dōm' ē qd ſit
ↄſenſus ⁊ q̄ dr̄ie ↄſenſus. Scdo cū ſit duplex cō
ſenſus vtrū ſm vtrūqꝫ ſit mortale pctm. an venia/
le aliqñ. Tertio ſi ↄſenſus ē mortale pctm cū ē ↄ̄
ↄſciam rectā. querēdū ē d hiis q̄ ſpectāt ad ↄſciā
put aliqd ſit ↄ̄ ↄſciam. Quarto qd agēdū eſt in
pplexitate ↄſcie ſi. ē aliqua pplexitas.

Membrum primum.

Diffinit aūt ſic cōſenſus a beato bern̄.
Cōſenſus ē motus volūtatis ſponta/
neus vel mot⁹ animi liber ſui. nihil. n.
ita ē i ptāte animi ſicut ↄſentire vl nō
ↄſentire. Suppoſita hac rōne attēdēdū ē qꝫ du/
plex. ē ↄſenſus. Eſt ↄſenſus in opus. ⁊ ↄſenſus in
delectatōez. ſicut dicit aug. in li. de tri. Conſenſus
enꝫ aliqñ ſola animi delectatōe ↄtentus ē. ſupio
ris do auctē ↄſilij mēbra retinent. vt nō exhibeā
tur mēbra iniquitatis pctō. Eſt iterū ↄſenſus vt
ſi ptās ſit. qꝫ etiā opere cōpleat. Pōt queri vtrū
ↄſenſus ſit rōis aut volūtatis. Et vr̄ qꝫ ſit rōnis.
p hoc qd dicit augu. in lib. de tri. qꝫ ſupior portio
rōnis eſt que ſupnis ↄſpiciēdis ⁊ cōſulendis in/
hereſcit. huius autē ē diſcernere faciendū. ⁊ cō/
ſentire vt fiat. ergo cōſenſus eſt ipſius rōnis. Vi/
det autē eſſe ipſius volūtatis ꝓpter ſupradictam
bern̄. rōnem. Et dicendū ē. qꝫ vtriuſqꝫ ſꝫ qꝫ di
cit bern̄. ↄſenſus ob volūtatis inamiſſibilē liber
tatē ⁊ rōnis indeclinabile iudiciuꝫ li. dicitur ar.
liber ꝓpter volūtatē: iudex ſui ꝓpter rationem.
Querit etiā ſi ↄſenſus ſit ſupioris ptis rationis
aut inferioris aut vtriuſqꝫ. ⁊ videt eſſe inferio/
ris ptis. cōſenſus enꝫ ↄtentus ſola delectatione
animi. eſt iferioris ptis rōnis. ergo ↄſenſus dicit
inferioris ptis. ¶ Preterea. eius eſt cōſentire il/
lecebre carnali. ¶ Qd autē ſit ſupioris ptis ha/
bet p hoc qd dicit aug. eius enꝫ eſt cōſentire iſe
riori pti rōnis vel nō ↄſentire. ſꝫ enim locū viris
eius etiam eſt per volūtatē cohibere vel nō co/
hibere mēbra. ergo penes ipſaꝫ reſidet principa
liter cōſenſus. Quod cōcedenduꝫ eſt. vtriuſqꝫ
enꝫ eſt decernere. vtriuſqꝫ eſt cōſentire. in vtra/
qꝫ enim cōſtituitur peccatū. ſed differēter ſicut di
cit aug. in li. de tri. ⁊ recitat illud magiſter in lib.
ſententiarū.

Membrum ſecundū.

Secūdo querit cū ſit duplex ↄſenſus.
vtrū ſm vtrūqꝫ ſit mortale pctm an
veniale aliqñ. Et videt qꝫ veniale ſit i
inferiori pte. p hoc qd dicit augu. Si
cū cogitatōe mēs oblectat illicitis. nō decernens
eē faciēda. tenēs tn̄ ⁊ voluēs libēter. que ſtatiꝫ vt
attigerunt aīm reſpui debuerūt. nō negandū ē eē
pctm. ſꝫ longeminus qꝫ ſi ope ſtatuat implēdū. ⁊
iō de talibus cogitatōibus venia ē petenda pe/

vnuſqꝫ penitēduꝫ atqꝫ dicēduꝫ dimitte nobis de-
bita nr̄a. ſed ad venialia quedā pc̄ta delenda di-
citur valere oꝛō dn̄ica. ē ergo huiuſmōi veniale
peccatuꝫ. ¶ Sꝫ videt̄ ꝯtrariū ꝑ hoc qȯ ſubiungit
aug. vna pſona vnuſqꝫ homo totus damnabitur
niſi hec q̄ ſine voluntate ꝑpetrādi. ſi tn̄ cū volū-
tate aiuꝫ talibus oblectanda ſolius cogitationis
ſentiūtur eſſe peccata. ꝑ mediatoꝛis grāꝫ remit-
tant. ſꝫ damnatio nō eſt niſi ꝑ moꝛtali pc̄to. ergo
huius ſit moꝛtale peccatū. ¶ Silr̄ ꝑmittit ibideꝫ ſi
mulier ſola cibū ediſſꝫ illicitum. ſola moꝛtis ſup-
plicio plecteret. n̄ ita dici pōt i hoie vno. ſi ȯlecta
bilius illicitis a quibus ſe ꝯtinuo dꝫ auertere. co-
gitatō libēter paſcat̄ ſola. nec faciēda ȯcernāt̄ ma
la: ſꝫ tn̄ i recoꝛdatōe ſuauiter teneātur. q̄ſi mulie-
rē ſine viro poſſe dānari. ex q̄ accipit̄ ꝙ ꝑ huiuſ-
mōi pc̄to ȯbet̄ dānatio. dānatio aūt n̄ ſolet accipi
i ſcriptura niſi ꝑ moꝛtali pc̄to. ergo hmōi ē moꝛ-
tale pc̄tꝫ. ¶ Jtē i ſupioꝛi pte rōis q̄rit̄ vtrū ſiat ve
niale pc̄tꝫ. qȯ n̄ vr̄. Jn illa. n. pte ē ꝯſūmatō pc̄ti.
ꝯſūmatō āt pc̄ti ē cū ē moꝛtale pc̄tꝫ. ergo i illa pte
ē tn̄ moꝛtale pc̄tꝫ. ¶ Pꝛetea. mgr̄ i li. ſen. Si aſſit
plena volūtas ꝑficiēdi. vt ſi aſſit facultas ad effe-
ctū ꝑducat̄. vir māducat qꝛ ſupioꝛ ps rōnis ille-
cebꝛe ꝯſentit. tūc ē dānabile ꝛ graue peccatū. i ſu-
ꝑioꝛi ergo pte tn̄ videt̄ eē differētia moꝛtal̄ pc̄ti.

Ad qȯ dōꝫ ꝙ ꝛ i iferioꝛi pte pōt eē. ꝛ moꝛtale
pc̄tꝫ ꝛ veniale: cū mēs oblectat̄ i cogitatōe i illici
tis. n̄ decernēs tn̄ eē faciēda ſꝫ repellit̄ a ſuperioꝛi
pte rōis veniale ē. ꝛ i remediuꝫ huius pc̄ti valet
tūſio pectoꝛis cuꝫ oꝛōne dn̄ica. Si aūt ꝑgrediat̄
vt n̄ a ſupioꝛi pte poſt ȯliberatōeꝫ ſufficiētē n̄ co-
hibeat̄. dr̄ moꝛtale pc̄tꝫ: qn̄ verſat̄ delectatio cir-
ca genus moꝛtalis pc̄ti. ꝛ hoc mō intelligit̄ illud
ꝙ mulier n̄ ſine viro dānat̄. Jaꝫ. n. ē ꝯſenſus ſu-
pioꝛis ptis vere vl̄ iterꝑtatiue. difficillimū tn̄ eſt i
hac pte fines venialis pc̄ti ꝛ moꝛtalis diſtiguere
i ſubiecta mā. ꝛ iō volebāt aliq̄ dicere ꝙ dū ē cō-
ſenſus ad delectandū. ꝛ nullatenus ad ꝑpetrādū
ope: ē veniale pc̄tꝫ. dānatōeꝫ vȯ exponebat viri
cū muliere ꝑ punitōeꝫ i huiuſ. vt puniēda ſit ſu-
pioꝛ ps i pn̄ti ſiue pena tpali. qꝛ non cohibuit de-
lectationes inferioꝛis ptis ſicut debuit. tūc aūt dā
nat̄ vir cū muliere dānatione moꝛtalis pc̄ti: cum
adeſt cōſenſio male vtēdi rebus q̄ per ſenſuꝫ coꝛ-
poꝛis ſentiūtur ꝛ decernit̄ pc̄tꝫ vt ſi poteſtatis ſit
ope ꝯpleat̄. tūc eiꝫ ſm̄ aug. mulier intelligēda eſt
dediſſe viro ſecū ſimul edēdū illicituꝫ cibū. ¶ Ad
illud qȯ obijcit̄ de ſuperioꝛi parte rationis dicē-
dum ē. ꝙ aut ſuperioꝛ pars rōnis verſatur circa
genus venialis peccati. aut circa genus moꝛtalis
pc̄ti. Si verſat̄ circa genus venialis pc̄ti. vt ſi cō-
ſentit nō cohibēdo ſe ab ocioſo ſermone vel fa-
cto: ē veniale peccatuꝫ. ſi verſat̄ circa genus moꝛ-
talis pc̄ti conſentiēdo vt fiat. non cohibendo mē
bꝛa moꝛtale ē peccatum. Qȯ aūt dicit aug. in ſu-
ꝑioꝛi parte eē damnabile ꝛ graue peccatuꝫ. i-
telligitur per quādaꝫ coartationeꝫ circa genus
moꝛtalis. hec eniꝫ nomine illicitoꝛū itelligitur. ꝛ
qꝛ circa iſta erat differētia ſenſualitatis inferioꝛis
partis ꝛ ſuperioꝛis ſm̄ veniale ꝛ moꝛtale. Naꝫ
i ſenſualitate veniale tm̄. i inferioꝛe veniale ꝛ moꝛ
tale. in ſuperioꝛe moꝛtale tn̄. ſicut dicit magiſter i
li. ſen. ideo in ſuperioꝛi parte dixit tn̄ dānabile ꝛ
graue ē peccatum.

Mēbꝛum tertium.

Tertio querit̄ de cauſa peccati iterioꝛ
moꝛtal̄. que eſt quādo aliq̄d ſit i con-
ſenſu ꝯtra ꝯſciam rectam. Et ad huiuſ
mōi explanationeꝫ pꝛimo querit̄ vtꝝ
cōſcia liget ſiue ſit recta ſiue erronea. Secundo
vtrū magis liget q̄ꝫ ꝑceptuꝫ pꝛelati vl̄ nō. Tertio
circa que liget ꝛ circa que non. an circa omnia.
Quarto vtrū merituꝫ ſit i agendo ſꝫ ꝯſciam ſicut
demeritū i agēdo ꝯtra ꝯſciam. Quinto vtrum in
omni peccato ſit fieri ꝯ conſciaꝫ.

Articulus primus.

Ad primū ſic dicit damaſ. ꝙ conſcia eſt
lex itellectus nr̄i. ſꝫ lex intellectus nr̄i
dictat eē faciēdum qȯ ē faciēdū. ꝛ qȯ
nō ē faciēdum dictat nō eē faciēduꝫ.
eiꝫ ergo lex liget, conſcia ligabit. Pꝛeterea. ſup
illud. ij. ad Ro. cum gētes q̄ legē non habēt natu
raliter ea q̄ legis ſunt faciunt. glo. ꝛ ſi non habēt
legem ſcriptam. habent tamen legem naturalem.
qua quiſqꝫ intelligit ꝛ ſibi conſcius ē quid ſit bo-
num ꝛ quid ſit malum. ꝛ ſicut ſcientia ligat ipm̄
intellectum ad ea que egrediuntur a pꝛincipio ſci
bili: ita conſcientia ligat intellectum pꝛacticuꝫ ad
ea que ſciūtur ab ipſo. ¶ Jtem cōſciētia eſt iudex
ſicut habet̄. vij. ecc̄i. ſup illud. Scit enim ꝯſcientia
tua. Judex aūt ligat illuꝫ ſiue obligat q̄ ſubeſt iu-
dicio ad faciendūꝫ qȯ iudicatuꝫ eſt. ergo conſcia
ligat ad id cuius eſt conſciētia. ¶ Jtē. xiiij. ad ro.
omne qȯ nō eſt ex fide peccatuꝫ ē. ꝛ exponit̄ qȯ
eſt cōtra conſciam. ergo conſcia obligat ad non
faciendūꝫ ſilr̄ ad faciendūꝫ. ¶ Jteꝫ oꝛig. ſuper il-
lud. Deſides aias aſtringit apl̄us vt nihil ſine fi-
de agant vel dicāt vel cogitēt. ſi ergo fides eſt cō-
ſcientia nihil agendū vel dicēduꝫ vl̄ cogitādū eſt
niſi ſꝫ ꝯſciaꝫ. ergo ꝯſcia ligat.

Querit̄ etiam de .§. j.

cōſcientia erronea ſi ip̄a obliget. qȯ videt̄ ꝑ hoc
qȯ dicitur in glo. ſuper illud. Omne qȯ nō eſt ex
fide ꝛc. Omne qȯ ad cōſciaꝫ ptinet. ſi aliter fiat:
dicit eſſe peccatū. Quis eniꝫ fiat qȯ bonum ē. ꝛ ſi
nō eſſe faciēdum credatur vel n̄ ſit faciendum vt
ſit peccatuꝫ ē. ergo ꝯſcia erronea ēt obligat. ꝯſcia
eiꝫ erronea ē que dictat de faciēdo nō eē faciēdū

¶ Itē ſicut dicit̄ .j. ad cor. viij. q̄daʒ cū ꝯſcīa idoli. quaſi idolaticū mādūcabāt. ⁊ ꝯſcia ipoꝝ cum eēt īfirma polluebat̄. ſʒ nō ē pollutio niſi ꝑ pctm̄. hoc aūt nō erat qꝛ comedebāt idolaticū: ſʒ qꝛ cōſcia dictabat idol' eſſe ꝯſecratū. dictabat ergo cōſcia nō ē licitum qđ erat in ſe licitū. ⁊ iō peccabāt ſic faciēdo. ergo ꝯſciētia erronea ligabat. Cōtra cōſciētia eſt in rōne. ratio autem ꝯſiliaria eſt volūtatis. ꝯſiliuʒ aūt n̄ ē obligatoriū ergo cōſcia ſm̄ quā formatur ꝯſiliuʒ nō obligat. ¶ Item cōſcientia aliquando formatur ex opinatis. opinio vō ad vtrāqʒ parteʒ ſe hʒ. Eſt eniʒ opinio vera ⁊ falſa. vera etiā ē poſſibiliuʒ aliter ſe habē. ergo ꝯſcientia nō eſt obligatoria. cum non fūdetur ſuꝑ re certa ſemper. ¶ Item peccatū ē dictū vel factū vel ꝯcupitum cōtra legeʒ. ergo nō eſt peccatū facere contra cōſciaʒ erroneaʒ. ¶ Si vero dicatur ꝙ ꝯſcia erronea eſt lex illi cuius ē conſcia. Cōtra omnis error ē dimittēdus. ergo illa ꝯſcientia erronea ē dimittēda. erronea. n. ꝯſciēda dictat pctīʒ faciēdū. ſʒ nullus tenet̄ ad peccatū faciēduʒ: imo tenet̄ ad nō faciēdū. ergo tenet ad nō faciendum qđ dictat conſcientia erronea. Ad qđ dicēdū: ꝙ ſunt quinqʒ genera operū. quedaʒ ita bona ꝙ nullo malo fine fieri poſſunt. vt diligere deuʒ ꝓpter ſe. Et ſūt quedā ita mala vt nullo fine bono fieri pn̄t. vt fornicari ⁊ mētiri ⁊ huiuſmōi. Sūt auteʒ alia huiuſmōi opa q̄ bona ſūt i genere ⁊ pn̄t tn̄ fieri malo fine. vt dare elemoſinā qđ pōt fieri cauſa inanis glorie. Sūt alia que ſūt mala i genere vt ire ad lupanar qđ pōt fieri bono fine ad correctioneʒ ſcʒ fornicarie. Sūt aūt quedā indifferentia oīno. In primis ergo duobus ligat cōſciētia ad faciendū id qđ facienduʒ ē: ⁊ nō faciēdū qđ n̄ eſt faciēduʒ. i aliis aūt nō ligat ꝯſciētia ſm̄ ꝙ ē lex intellectus nr̄i: niſi quatenus ad iſta reducimur vt ligat ad dāduʒ elemoſinaʒ cū format̄ debitis circunſtantiis. ⁊ ad nō eūdū ad lupanar cum attendit̄ ſcandalum. Ad indifferentia vero oīno ligat. conſciētia vero erronea nō ligat quo ad duo prima membra ſed error conſciētie eſt deponēdus. Si eīʒ ꝯſciētia dictat aliqđ faciēdū ꝯtra legē dei: deponēda ē: ⁊ abſoluit̄ homo ab huiuſmōi vinculo. In aliis aūt ⁊ ſi cōſciētia erronea inq̄ʒtū erronea n̄ ligat: ligat tn̄ ſub rōne conſcientie dū nō ꝺponit̄. ad hoc aūt p̄cipaliter ligat̄ hō vt error ꝺponat̄. ¶ Ad obiecta ergo reſpōdēdū ē. ꝙ conſciētia lʒ ſit i rōne que ꝯſiliaria ē volūtatis. ꝯſiliū āt nō ſit obligatoriū: nihilominus tn̄ ꝯſciētia recta obligat. qꝛ ipa determinat quid eſt eligēdum vl' nō eligēdū rōni quid eſt faciēduʒ vl' nō faciendū voluntati. vn̄ ē circa p̄cepta. vl' ꝓhibita vl' q̄ ad illa quodāmō reducūt̄ ſub aliq̄ gn̄alitate. ꝙ aūt dr̄ rō ꝯſiliaria n̄ ꝓpter aliud ē niſi qꝛ n̄ cogit volūtatē ⁊ quo ad hoc n̄ dicitur ꝯſiliū obligatoriuʒ .i. ꝯpulſiuū: ē tamē obligatoriū vt ſi n̄ fiat peccet.

¶ Ad ſcđʒ vō đđm ꝙ ꝯſcīa lʒ aliq̄n formaret̄ ex opinatis. ex p̄te aūt opiniōis ſolū n̄ obliget: obligat tn̄ ex p̄te ſciētie cōiūcta ſibi opinione. vt ſcia ē .i. certe acceptōis ꝙ blaſphemus ē duriter caſtigādus vl' ſʒ legē veterē īterficiēdus. opinio autē adiūgit̄ ꝙ iſte ſit blaſphemus. ex p̄te opinionis ꝑ ſe n̄ ē obligatio. ſʒ ex p̄te ſcie cū opione. ⁊ hec poteſt dici conſcia. ¶ Ad illud vero qđ obiicitur tertio ⁊ quarto đ erronea conſciētia ꝙ nō obliget. dicēdū ē. ꝙ hoc ē ex parte erroris. ⁊ nō ex parte ꝯſciētie cū ē de his que vident̄ indifferētia. duobus aūt primis modis nullatenus obligat erronea conſcientia.

Articulus ſecundus.

SEcundo querit̄ vtruʒ conſciētia magis liget q̄ʒ preceptuʒ prelati vel non. Et videt̄ ꝙ ſic. q eniʒ ꝯtra ꝯſciētiā facit edificat ad gehennā. ꝓ nullo auteʒ p̄cepto p̄lati đʒ quis facere qđ edificet ad gehennā. ergo magis ligat ꝯſciētia q̄ʒ p̄latus. ¶ Itē cōſcia iudex ē ſicͧ habet̄ ſuꝑ illud. vij. eccl. Scit. n. ꝯſciētia tua. ꝯſciētia aūt tua recta nullū hʒ iudiceʒ ſupra ſe p̄ter deuʒ. prelatus vō pōt habere iudicē ſupra ſe aliū a deo. ergo ꝯſciētia recta eſt ſuperior iudex q̄ʒ p̄latus. ergo magis obligat. mādatū eniʒ ſuꝑioris plus ē obligatoriuʒ q̄ʒ mandatū īferioris. imo abſoluit a mandato īferioris. Cōtra. xxiij. math. Suꝑ cathedrā moyſi ſederūt ſcribe ⁊ phariſei oīa que dicūt facite. hoc aūt n̄ itelligit̄ niſi đ his que nō ſūt ꝯtra deū. ſi ergo nō ſūt ꝯ deuʒ: ſtandum eſt mandato ſuperioris. ergo in indifferentibus nō ē credēdum conſciētie ſi iubeat cōtrariuʒ. Item. xiij. ad Ro. oīs aīa ſublimioribus poteſtatibus ſubdita ſit. glo. mandatū ſuperioris abſoluit a mandato inferioris. prelati autē ſpiritnales preſunt ipſis animabus ſubditorum. vlt. ad hebre. Ipſi enim peruigilāt rationeʒ reddituri đ animabus vr̄is. ergo preſunt conſcientiis. ſi ergo cōſcientia dictet contrarium in his q̄ precipit prelatus in idifferentibus obediendum eſt magis prelatis. ergo magis ligat prelatus q̄ʒ conſcientia. Ad hoc dicendum. ꝙ obediendūʒ eſt magis prelato q̄ʒ conſcientie in huiuſmōi. Vn̄ glo. ſuper illud. xiij. ad Ro. Nō ſolū ꝓpter iram principis vel dei vitandam. ſʒ etiaʒ ꝓpter conſcientiaʒ ſcilicet vt munda ſit mens noſtra ergo cōſcientia ordinat ad hoc. ꝙ obediamus prelatis in indifferentibus. de talibus eniʒ loquit̄ apoſtolus. loquitur eniʒ đ diſcernētibus cibos cōſequēter ⁊ đ his que debētur prelatis. Aliter tamē eſt i ſecularibus ⁊ religioſis. ſeculares debēt ſeq̄ ſētētiā prelatoruʒ i his que ꝑtinēt ad cathedrā. ſicͭ xxiij. math. ſuꝑ illud. que dicūt vobis facite. ⁊c. religioſi vero q renūciauerunt proprie voluntati ⁊ ꝓprio ſenſui: tenentur ſequi mandatū ſuꝑio-

tis in his que non ſunt precepta vel ꝓhibita e cõtrario a deo vel i regula quã ꝓfitentur. vel in cõſtitutionibus obligatoriis ad culpã que fiunt ab eccl'a ſuper ipſos vel a capitulo generali cũ ꝯſenſu ꝑlatoꝝ cauere aũt debẽt prelati ne idiſcrete ꝑcipiant ꝓpter ꝑiculum ꝯſcientiaꝝ. ¶ Ad obiectũ autem i ꝯ̃rium dicendum ẽ. ꝙ ſicut qui agit contra cõſcientiam edificat ad gehẽnam: ita qui agit cõtra diſcretũ mandatum prelati edificat ad gehẽnam. conſciẽtia autem ſubditi debet formari ſm diſcrẽtionem ꝑlati in dubiis. prelatus vero non tenetur formari in agendis ſm ꝯſciẽtiam q̃ntũcũq; ipſiꝰ ſubditi. ⁊ ideo ſtãdũ ẽ mãdato diſcreto ipſius ꝑlati. hec. n. dictat conſcientia. ¶ Ad ſcdm vero dicẽdũ ꝙ licet ꝯſcia ſubditi ſit iudex. non tamẽ eſt iudex i̅mediate ſub deo niſi quo ad ea que ꝑcipit vel ꝓhibet deus. hʒ. n. prelatum ſupra ſe. ſʒ cuius diſcretionem formari dʒ. ꝙ aũt dicitur ꝯſcientia iudex quo iudice nemo abſoluitur. intelligẽdum ẽ de illa ꝯſcia que arguit hominem in pñti ⁊ condẽnat in futuro. ſcdm enim liberum ꝯſcientie reddetur iudicium.

Articulus tertius.

Tertio queritur circa que liget conſciẽtia ⁊ circa que non. an circa omnia. Et videtur ꝙ ꝯſcientia non liget circa indifferentia. ꝯſcientia enim ẽ lex intellectus nr̃i ſiue mentis nr̃e. lex aũt mentis nr̃e determinata eſt circa facienda ⁊ non facienda. ſm illas regulas. qd tibi ñ vis fieri ⁊c. ⁊ iteꝝ qd tibi vis fieri hoc idẽ alii facias. ergo ꝯſcia determinatur circa ea que ſunt determinare bona vel determinare mala. ſʒ indifferẽtia inquãtũ huiuſmodi nõ ſunt talia. ergo circa indr̃ia ꝓut huiuſmodi ſunt. ñ ligat ꝯſcia niſi inquãtũ reputantur faciẽda vel non facienda. ſʒ hec reputatio error ẽ qdã. error aũt nõ obligat ſimplr̃: ergo nec ꝯſcia rõne ſui. ſʒ rõe exterioris ſupadditi obligat circa indifferentia. ¶ Preterea. aliqua ſunt licita q̃ non expediunt. ſicut licitũ ẽ ꝑdicatori accipe ſũptꝰ ab his qbꝰ ꝑdicat. aliqñ aũt nõ expedit. ꝯſcia ergo aut ẽ tm̃ licitoꝝ ⁊ illicitoꝝ. aut ẽt expediẽtiũ ⁊ ñ expediẽtiũ. Qd ſit licitoꝝ ⁊ illicitoꝝ vr̃ ꝑ ꝙ hec ad legẽ nãe ꝑtineãt. Qd aũt ſit expediẽtiũ ⁊ non expediẽtiuꝫ videtur per hoc quod dicit apoſtolus. j. ad coꝝ. viij. loquens de illis quoꝝ conſcientia ledebatur circa non expedientia: licet eſſent in ſe licita. ergo ꝯſcia non tm̃ reſpicit licita ⁊ illicita. ſʒ ẽt expediẽtia ⁊ ſibi oppoſita. Ad qd dicendum eſt ꝙ ꝯſcientia non ligat ad indifferentia ꝓut huiuſmodi. ſed ad indifferẽtia ſub rõne differẽti bonoꝝ diffinite vel maloꝝ diffinite. hoc. n. noie ſcie iportatur. nihilominꝰ tm̃ dr̃ eẽ circa indifferẽtia i gnẽ ſuo ⁊ ita ſupradictũ ẽ. ¶ Ad ſcdꝫ vero dicendum ẽ. ꝙ ꝯſcia ẽ licitoꝝ ſimplr̃ ⁊ illicitoꝝ ⁊ expediẽtiũ vel nõ expediẽtiũ que dicuntur licita ⁊ illicita in ſuo genere oĩa enim aliquo modo ad legem mẽtis reducuntur. ſicut enim illud qd eſt ꝯſilium i caſu põt eẽ ꝑceptum. licet non ſit generaliter preceptũ ſic ẽt illud qd ñ expedit ꝓ tpe ⁊ loco dicitur illicitũ lʒ non ſit ſimpliciter illicitum.

Articulus quartus.

Quarto queritur. vtrũ meritũ ſit in agẽdo ſm ꝯſciaꝫ. ſicut ẽ demeritũ in agendo ꝯ̃ ꝯſciam? Et vr̃ ꝙ non. xiiij. ad ro. ſup illud. oẽ qd nõ eſt ex fide pctm̃ ẽ. gl. apparet ꝙ lʒ omne qd nõ ẽ ex fide ſiue ꝯ̃ ꝯſciam ſit pctm̃: nõ tm̃ oẽ qd ex fide ſiue qd ſm ꝯſciam agitur eſt bonũ. ex quo accipitur ꝙ non oẽ qd ſm ꝯſciam agitur ẽ bonũ. ¶ Contra fides dicitur eſſe fundamentũ opeꝝ ⁊ ſolũ bonoꝝ. illud ergo qd erit ex fide erit bonũ. Ad qd dicendum ꝙ non ẽ ſile in conſtruendo ⁊ deſtruendo. Qd. n. ſit ꝯ̃ ꝯſciam pctꝫ eſt ſiue demeritoriuꝫ. nõ tm̃ oẽ qd ſit ſm ꝯſciam ẽ bonum ⁊ meritoriũ. fieri. n. ſm ꝯſciam eſt. cũ creditur eſſe bonũ qd ſit. hoc aũt non ſufficit ad eſſe bonũ. mali aũt ſumus ſufficiẽs principiũ. boni aũt non ſumus ſufficiẽs principium. ſumitur tm̃ equiuoce conſcientia. ſi. n. dicatur conſcia ꝓ lege mentis nr̃e. ſm hoc qd ſit ſm conſciam eſt bonuꝫ. nõ tm̃ ſequitur ꝙ ſit meritoriũ. meritũ. n. reqrit grãm ad hoc ꝙ opꝰ ſit meritoriũ. hoc aũt nõ ẽ niſi a deo. ⁊ iõ agẽ ſm ꝯſciam non ſufficit ad eſſe meritoriũ licet ſufficiat ad eſſe bonũ ſm hunc modũ. Si vero ꝯſcia dicatur ſm extẽſionẽ vocabuli ad credulitatẽ de agẽdo vel ñ agẽdo. ſm hoc nec agere ſʒ cõſciam ſufficit ad eſſe bonũ nec ad eſſe meritoriuꝫ. agere vero contra conſcientiam ſufficit ad eẽ malum. ⁊ ad eẽ demeritoriũ. deeſt. n. vna ꝯditio boni meritorii.

Articulus quintus.

Quinto queritur. vtrũ in oĩ pctõ ſit fieri ꝯ̃ ꝯſciaꝫ. qd vr̃. In oĩ. n. pctõ actualiter ſit malũ. de ipſo. n. primo motu dr̃ qd nolo hoc ago. ⁊ ita ꝯ̃ legeꝫ mẽtis agitur cui autẽ repugnat lex mentis repugnat ꝯſcia. ergo in omni pctõ etiã veniali ſit ꝯ̃ ꝯſciam. ¶ Contra omne qd ſit ꝯ̃ ꝯſciam edificat ad gehẽnaꝫ. ſed edificatio ad gehẽnã nõ ſit niſi per mortale pctꝫ. ſolo. n. pctõ mortali ꝯſtituitur hõ reꝰ gehẽne. ergo tm̃ in mortali pctõ ſit ꝯ̃ conſciaꝫ. ¶ Preterea dicit apl's. ij. ad ro. teſtimõiũ reddẽte ꝯſcia cogitationũ adinuicẽ accuſantiũ. ⁊ loquitur de malis. ſi ergo huiuſmodi accuſatio ñ ẽ niſi de mortali. erit agẽ ꝯ̃ ꝯſciam tm̃ i mortali pctõ ⁊ hoc vr̃ per hoc qd dr̃ ſup illud Treñ. plorans plorauit in nocte. ſup q̃ dicit paſcaſiꝰ papa. maxilla aie ẽ ꝯſcia. ꝯſciẽtia vero que nouit pctã ſua. ſemp dʒ fonte lachrymaꝝ irrigari. pñ dauid. pctm̃ meũ ꝯ̃ me ẽ ſemp. aliter

Nõ ẽ q̄ ↄſolet̃ eã. cũ ergo ↄſolator dicat̃ ſpũs. ſcʒ deſicit ſpũs. ſ. cum nõ eſt huiuſmõi fletus i ↄſcia. hoc aũt nõ ẽ niſi vbi ẽ mortale pctm. ergo mor/tale pctm tñ eſt illud qd̃ agit̃ ↄtra ↄſciam. Ad qd̃ dõm eſt ꝙ aliud ẽ agere ↄtra ↄſciam. aliud ꝓ/ter ↄſciam eſt agere. Agitur ↄtra ↄſciam: cũ fit qd̃ ꝓhibe tur fieri. vel nõ fit qd̃ ꝓcipitur fieri. ⁊ hoc ẽ mor tale pctm. Preter ↄſciam fit maluʒ veniale. cõ/ſcia enim ⁊ ſi nouit eẽ malũ nõ tamẽ dictat ipſuʒ eſſe prohibitũ. ¶ Ad obiectũ autẽ in ↄ̃triũ dõm eſt. ꝙ lʒ nõ ↄcordat ↄſcia cũ veniali pctõ. ⁊ ideo dicat̃ repugnare: nihilominus tñ ſm ↄſciam re/gulat̃ interius li. ar. circa ꝓcepta ⁊ ꝓhibitões. ⁊ ideo nõ dicit̃ ĩue regnare peccatũ. regnuʒ eiʒ pec cati actualis ⁊ mortalis. ⁊ regnũ ↄſcie ſimul ſta re nõ poſſunt.

Membrum quartũ.

DIcto de ↄſenſu peccati in quo fit cõ/tra ↄſciam. dõm eſt de ꝑplexitate cõ/ſcie. Et primo querit̃ vtrũ ſit ꝑplexi/tas cõſcie. Secũdo attẽdendi ſunt ca/ſus in q̄bus dicit̃ eſſe ꝑplexitas ↄſcie. ¶ Primo ergo attendũ eſt ꝙ triplex eſt ꝑplexitas. eſt enim ꝑplexitas intelligentie verborũ ſacre ſcripture. Eſt iterum ꝑplexitas cognitionis faciendorũ ⁊ vtraqʒ poteſt eſſe in hominibus bonis. Tertia ẽ ineuitabilitas peccandi. Prima ſoluit̃ ꝑ ↄſidera tõeʒ cauſaʒ dicẽdi in diuerſis locis ſcripture. in/telligentia eniʒ dictoꝝ ex cauſis eſt aſſumenda di cendi. vt ⁊ hylarius. Secũda vero tollit̃ neceſſa rio vnctõe ſpũſſancti que docet de oĩbus. Tertia vero ꝑ depoſitõem erronee ↄſcie de qua ad ꝓ/ſens eſt intentio.

Articulus primus.

QUerit̃ ergo vtrũ ſit huiuſmõi ꝑplexi/tas. qd̃ videt̃ ꝑ hoc qd̃ dicit̃. xl. Job. Nerui teſticuloꝝ eius ſũt ꝑplexi ſup quo dicit greg. ſuggeſtionẽ illius ar/gumẽta implicitis inuẽtõibus alligantur. vt ple/roſqʒ ita peccare faciãt. quatenus ſi fortaſſe pec/catũ fugere appetãt: hoc ſine alio peccati laqueo nõ euadãt. Et alibi dicit. argumẽta machinatõ/nuʒ illius quo laxant̃ vt relinquãt: eo magis ipli cant̃ vt teneãt. ex quo accipit̃ ꝙ aliq̄s poteſt eſſe ꝑplexus ꝑplexitate cõſcientie. Contra nullus peccat in eo qd̃ vitare nõ poteſt. ergo nõ ẽ ineui tabilitas peccandi. ergo nõ eſt ꝑplexitas. ¶ Iteʒ ꝑplexitas dr̃ neceſſitas peccãdi aliquo modorũ. ſed nullus eſt in tali ſtatu dum eſt viator q̄n poſ/ſit obtinere grãm. ergo nullus eſt in tali q̄n poſ/ſit ãmouere ꝑplexitatẽ. ꝑplexitas enim opponit̃ gratie gratifaciẽti. ¶ Preterea dr̃ in pſ. Salua/ſti de neceſſitatibus aiaʒ meã. ergo deus ſaluat a neceſſitatib⁹ miſerie. ſʒ q̄ ẽ maior neceſſitas miſe/rie ꝙ̄ ꝑplexitas? ergo deus ſaluat a ꝑplexitate. ¶ Ad idẽ dicit augu. d nã. ⁊ grã. ꝙ ex vitio nãe ſi ex ↄditõne ſit peccãdi neceſſitas audeat hõ atqʒ vt eadẽ neceſſitas ñ ſit dicat deo: d neceſſitatibus erue me. ergo ſi hõ inſtãter orat: eruet eũ deus a neceſſitate peccãdi. ergo eruet eum a ꝑplexitate.

Ad qd̃ dõm ꝙ duplex ẽ ꝑplexitas. i. dubietas ex q̄ dr̃ ineuitabilitas pcti. ꝑplexitas. ſ. iuris ⁊ fa/cti. q̄tũ ad ius nullus dʒ eẽ ꝑplexus. nullus. n. eſt i tali ſtatu q̄n poſſit ab eo ãmoueri dubietas iu/ris. q̄tũ aũt ad ꝑplexitatẽ facti põt aliq̄s ex pro/prio vicio eẽ ꝑplexus. vñ ſi prio abolitũ eẽt vi/ciũ ñ ſequeret̃ ꝑplexitas. ſʒ manẽte i tali ſtatu põt eẽ ꝑplexitas. ⁊ ſm hoc dicit grego. ¶ Ad illud vo qd̃ dictũ ẽ d neceſſitate peccãdi. dicẽdũ ẽ ꝙ ſi hõ ingerit ſe in neceſſitatẽ nihilomin⁹ peccat. pctʒ. n. poſſet vitaſſe. Eſt aũt duplex neceſſitas. Uno eĩm mõ dr̃ neceſſitas idẽ qd̃ ꝓnitas. ⁊ i hanc incidit hõ ꝑ primũ pctm. Scdõ mõ dr̃ idẽ qd̃ ineuitabi litas ⁊ in hãc incidit hõ ꝑ ꝓpriũ viciũ duʒ ma/net i volũtate peccandi. ſi tñ peniteat liberat̃ a ꝑ/plexitate. ⁊ ſic pʒ reſpõſio. Scdm hũc modum itelligit̃ illud qd̃ dicit̃ in pſ. ⁊ qd̃ dr̃ in li. de na. ⁊ gra. liberat eniʒ dñs a ꝓnitate aliq̄ñ ita ꝙ nõ de/ducit̃ ad effectũ. Silr̃ ſm ꝙ neceſſitas dr̃ ineuita/bilitas pcti. ſi hõ inſtãter peteret ꝓut deberet nõ caderet i huiuſmõi neceſſitatẽ. ꝑmittit tñ dñs ho minẽ cadere i huiuſmõi neceſſitatẽ ꝑplexitatis. vt ſic ↄfundat̃ homo ſup pctõ ſuo. ⁊ reuertat̃ ad do minũ ꝑ penitẽtiã. aliq̄ñ ẽt ñ caderet homo i ꝑple xitatẽ ſʒ prius peniteret. ſicut ẽ de ſacerdote q̄ eſt in volũtate peccandi mortaliter ⁊ celebrat vſqʒ ad cõſecratõnem. ſi cõſecrat in tali ſtatu ⁊ ꝑcipit ſacramẽtũ indigne: peccat mortaliter. ¶ Si vo nõ procedit ad cõſecrandum ſcandalizat aſſiſtentes ſcandalo grauiſſimo. Si vero ductus eſſet peni/tentia: cõſecrare poſſʒ ⁊ nõ caderet in huiuſmõi perplexitatem.

Articulus ſecundus.

DEinde dõm ẽ d caſib⁹ ĩ q̄bus vr̃ ac/cidere ꝑplexitas ↄſcie. Et ẽ q̄dã ꝑple xitas circa opatiões ſpũales. q̄dã vo circa opatiões corpales. d ꝑplexitate vo in opatõibus ſpũalibus ponunt̃ caſus a ma/giſtris q̄tũ ad ſtatũ plãtõis. ſcit. n. aliquis ſacer/dos ꝙ aliq̄s ſubditus eſt in peccato mortali. nec vult penitere. ponatur ergo ꝙ inſtãter petat eu/kariſtiã: ſi dat ei proijcit corpus xp̄i in latrinam dyaboli: ſcit etiam ꝙ ille iudiciuʒ ſibi manducat ⁊ bibit. vel adminus preſumit: cum ergo debeat diligere ſaluteʒ ſubditi ⁊ propriã. tenetur nõ da re. ſi vero nõ dat ſcandalizat. ipſo etiaʒ facto vi/detur eſſe ꝓditor cõfeſſiõis manifeſtando pecca tũ occultũ ipius ſubditi. ergo videt̃ eẽ ꝑplexitas.

Ad quod dicenduʒ. ꝙ ſi petat in manifeſto in/

ſtanter.nõ ẽ ei denegandũ.exẽplo xpi qui tradi/
dit corpus ſuũ iude in cena.quẽ ſciebat eẽ in mor
tali pctõ. Et dicit aug.ſup illud. Mãducauerunt
⁊ adorauerũt.oẽs pingues terre.glo.ñ ꝓhibeat
diſpẽſator mãducare ſʒ exactorẽ moueat timere.
nec ipe dĩ tunc ꝓprie dare ſʒ alius dĩ rape. Ali/
ter aũt eẽt ſi pctm eius eẽt manifeſtũ ipi ecclie.de
hoc.n. dicit aug. Siqs in crimie manifeſto pdu/
rat:ꝓhibẽdus ẽ.occultus võ mouẽdus ẽ. Rões
aũt pp quas tenet i manifeſto dare occulto pecca
tori inſtãter petẽti.vident eẽ tres. Pria ẽ vitatio
ſcãdali.ſcda ne ſit ꝓditor pcti.tertia ne tunica dñi
incõſutilis corrũpi videat. eodẽ mõ ſacerdotes
poſſent alios recuſare. ¶ Silr querit de ſacerdo
te ꝓmoto ſymoniace ad ordinẽ ſacerdotalẽ.qui
tenet ex officio pſonalr celebrare. Aut ergo cele/
brabit aut ñ celebrabit. Si celebrabit idigne cele
brat. ⁊ ita peccat mortaliter.ipo.n.iure ſuſpẽſus
ẽ.ſi nõ celebrat ſcãdalizat cũ ex officio teneatur.
¶ Ad qd rñdenduʒ ꝙ ſi ſymoniace ẽ ordiatus ⁊
pctm illud ẽ occultũ.ipo iure ſuſpenſus ẽ quo ad
ſe tñ. Si vero ẽ manifeſtũ:ipo iure ẽ ſuſpenſus q̊
ad ſe ⁊ quo ad alios.ſi eſt i officio celebrandi cũ
dolore pniali miſſas pficiat.ſic.n. vitat maius ma
lũ.ſi vero nondũ ẽ i officio celebrãdi dimittat il/
lud officiũ ꝓpter qd tenet celebrare pſonaliter. ⁊
expectet grãm diſpenſatõnis ſi põt obtinere. In
ſcdo vero cãu nõ celebret.ſic.n.dĩ ꝙ peccaret ⁊
quo ad ſe ⁊ quo ad alios qbus generaret ⁊ ſcã
dalum. ¶ Silr ponit cãum greg.de illo q ꝓmo/
uet ad eccl'aſticũ bñficiũ ſymoniace.pplexus eniʒ
ẽ vtrũ teneat vel deſerat.de quo dicit greg.eẽ ſine
reatu crimis ex neutra pte vr ſi aut ſuſceptus ſe/
mel grex relinquat.aut rurſus ſacra actio ſecula/
riter empta teneat. ¶ Ad qd dõm ꝙ illã ptem cõ
uenit eligere vt deſerat officiũ ſuſceptũ ſymonia/
ce.ſicut habet.xiiij.q.vi. ſi res aliena. ⁊ extra.de
reſti.ſpol.grauis. Item ꝓponit cãus pplexita
tis de illo q gerit ex voto vitã heremiticã. ⁊ vo/
cat ad ciuitatẽ ⁊ dr ei a multis ꝙ lucrari põt cõ/
ſilio ſuo ⁊ exẽplo multas aias deo que diu iacue
rũt in peccatis. ⁊ vr ꝙ debeat exire.non.n.ẽ ma
ius ſacrificiũ qȝ offerre deo animas peccãtium.
¶ Preterea.dĩ in cañ. Egrediamur i agrum cõ
moremur i villis. ⁊ dĩ hoc in pſona eorũ qui ſũt
in vita ɔtẽplatõnis. ergo bonũ ẽ talibus.ad hoc
ẽt eſt exẽpluʒ.b.hylarionis q cũ rogatus eſſet a
quadã matrona vt veniret ad filiã ſuã que gra/
uiter ifirmabat noluit tandẽ ad verbũ illius quo
dixit ꝙ hic ſexus pepit ſaluatorẽ exiuit ⁊ viſita/
uit filiã illius. ¶ Cõtra.facit ɔ̃ votũ ſuũ.nec iter/
uenit diſpẽſatio ſupioris.ergo peccat mortaliter.
¶ Preterea.tenẽdũ ẽ certũ ⁊ dimittẽdũ incertũ.
certũ aũt ẽ ꝙ põt pficere quo ad ſe in vita ſolita/
ria.incertũ aũt ẽ ſi pficiat quo ad alios exeundo.
¶ Pretea.ſi exiret ad vnuʒ vel ad duos ſilr vi/
deret ꝙ oporteret exire ad alios.aut videret eſſe
acceptor pſonaꝝ. ¶ Rñdẽdũ ẽ cũ venire ɔ̃ votũ
⁊ pfeſſionẽ ꝓpria volũtate ſit manũ mittẽ ad ara
trũ ⁊ reſpicere retro.nec ꝓficit ſi totũ mũduʒ lu/
cret.detrimẽtũ vero aie ſue patiat.nõ ẽ eundum
niſi i illo caſu vbi fides piclitaret ⁊ crederet per
ipʒ releuari vl ɔpelleret a ſupiori vt papa. ¶ Ad
obiectuʒ ãt in ɔ̃rium dõm ẽ.ꝙ illud qd dicit ma
ius ſacrificiũ ⁊c.attẽdit in genere ſacrificioꝝ. nõ
ſm ɔditõeʒ pſone que obligata ẽ ex voto ad ɔ̃/
riuʒ ſtatũ.ſicut ẽ de illo q ex voto obligat ad vitã
ſolitariã. Preterea.talis põt offerre illd ſacrifici
um deo ɔſulẽdo ſi ad ipm veniat vel orando vel
verbũ ſalutis demãdãdo. ¶ Illud võ qd dicit in
cañ.itelligit de ꝑlato q ſe ɔuertit ad ɔtẽplationeʒ
aliqñ. ⁊ videt neceſſitatẽ in cura ſubditoꝝ.vel de
religioſo q hʒ officiũ pdicatõnis generale. ⁊ vi/
det plures fame verbi dei morietes. Nec illd exẽ
plũ.b.hylarionis ɔpellit.vnctio.n.docuit eum i
illo cãu que mouit eũ ad viſitandã filiam matro
ne. Item aliuni caſum ponit beatus grego.de
illo qui renunciãs ſeculo ſe obligat voto ⁊ pro/
mittit ꝙ ſequet voluntatẽ ſui ſupioris per obediẽ
tiã in omnibus que nõ ſunt ɔtra deũ.ſupior autẽ
ſuus precipit ei agere que ſũt mũdi.ſicut ẽ in his
qui ſunt i officijs ſecularibus.ſubditus ergo pen
ſans que ſit culpa inobediẽtie. ⁊ qd ſit cõtagiuʒ
ſecularis vite ⁊ obedire trepidat ⁊ ñ obedire for
midat.ne autẽ illicitis obtempans hoc qd ꝓ deo
appetit cõtra deuʒ exerceat.vel nõ obtemperãs
erit quẽ ſuũ iudicẽ queſierat ſuo iudicio ſuppo/
nat. ¶ De tali aũt dicẽduʒ ẽ ꝙ licʒ non ſit directe
ɔtra preceptũ dñi.põt tamẽ eẽ contra illud quod
vouit.qd prius fuit ei ɔſiliũ modo ẽ ei preceptuʒ
ex ꝓfeſſione regule.ſi ergo precipiat ei a ſuperio
ri aliquid qd ſit contra metas regule ſue vel reli/
gionis.non ẽ ſuperiori obediẽduʒ.nõ enim ꝑeſt
regule ꝑlatus ſed regula preeſt ei quam profitet.
ſicut dicit berñ. Si vero non ẽ cõtra deũ vel con
tra regulã ſalua vtrobiqʒ veritate ẽ ei obedien/
dum. Deinde querit de eo qui ẽ in ſeculo q te/
net honorare parẽtes ſuos.parẽtes aũt ſunt pau
peres ⁊ ita timet ſi relinquat ſeculũ ne tranſgre/
diat illud preceptum honora pat. ⁊ ma. Ex alia
parte voto obligat ad relinquẽdum ſeculũ.quid
agendum ẽ ei?ſi relinquit ſeculum tranſgreditur
preceptuʒ dehonorãdo pa. ⁊ ma.ſi manet in ſe/
culo:facit cõtra votuʒ.ergo perplexus ẽ in con/
ſciẽtia. ¶ Ad quod dicẽdũ ꝙ tenet prouidere pa
rentibus de bonis que habʒ ꝓut poteſt ſed non
dimittere quin votũ impleat. Unde dicit Hiero.
ad heliodoꝝ.ſolũ genus pietatis ẽ in hac re eſſe
crudelẽ. ⁊ alibi.gladium tenet hoſtis vt me peri/
mat. ⁊ ego de lachrymis parẽtuʒ cogitabo.dum
ergo poſſunt ſeruari illa duo inſimul ⁊ que ſunt
voti ⁊ que ſunt pcepti:ſeruãda ſunt. Si võ vnuʒ

non pōt ſimul eē cuꝫ alio. ei qđ plus obligat ad/
herēdum ē. Unde hiero. honora patrē tuum. ſed
ſi te de vero patre nō ſeparat. tādiu ſcito ſangui/
nis copulā q̄ꝫdiu ille ſuuꝫ nouerit creatorē. alio/
quin canet tibi dauid. Audi filia ⁊ vide: ⁊ obliui
ſcere populū tuum ⁊ domū patris tui. dicit etiaꝫ
dominus in euāgelio diſcipulo qui voluit ire ſe/
pelire patrē ſuum. ſequere me ⁊ dimitte mortu/
os ſepelire mortuos ſuos. de quo dicit Grego.
propter patrē militiam xp̄i deſeram. cui ſepultu
ram xp̄i cā non debeo.

Dicto de per/ · §. j.

plexibus que mergūt in opatiōibus ſpūalibus.
dicendū ē de his que imergūt in opatiōibus cor
poralibus. Ponat̃ eniꝫ ꝙ aliquis deponat gla/
dium penes aliquē qui iuramēto cōſtringit̃ ei ꝙ
reddet ei quandocūqꝫ petierit. poſtea dn̄s gladij
factus furioſus repetit gladiuꝫ: perplexus videt̃.
q: ſi nō dederit crimen piurij videt̃ incurrere. ſi
vero dederit: crimē incurrit homicidij. ¶ Simi/
liter querit̃ de vſurario qui deponit pecuniā ſuā
penes aliquē. poſtea repetit pecuniā: ⁊ preſumit̃
vehemēter ꝙ ex eo fenerabit: videt̃ ꝙ ſit perple/
xus. ſi nō reddat arguit̃ de infidelitate. contractat
eniꝫ rē alienā nō de ꝯſenſu illius. ⁊ p̄ter hoc vi/
det̃ agere ꝯtra iuramētuꝫ. Si vero reddit expo/
nit animā fratris ſui periculo. Si. n. pro vitanda
morte corpali tenebãt nō reddere gladiū furio/
ſo. multofortius ꝓ vitāda morte ſpūali tenet̃ non
reddere pecuniā vſurario. de quo p̄ſumit̃ ꝙ ma
le vtet̃ in dānuꝫ anime ſue. Ad qđ dōm ſm ꝯſi
lium greg. i huiuſmōi cū mens iter maiora ⁊ mi
nora ꝯſtringit̃ ſi non ſit ſine peccato euadēdi adi/
tus: minora eligant̃. q: qui muroꝝ vndiqꝫ ambi
tu ne fugiat claudit̃. ibi ſe in fugaꝫ p̄cipit: vbi bre/
uior murus inuenit̃. q: ergo minus piculoſum ē
nō reddere gladiū furioſo. videt̃ dōm ꝙ ñ red/
dat̃. ⁊ ſubintelligēdum ē in iuramēto ꝙ reddet ſi
pōt ſalua pietate reddē. iuramētuꝫ. n. obſeruādū
ē qđ non vergit in deterius. vergit āt i deterius ſi
ēēt cā homicidij. ¶ Ad aliud dōm ē ꝙ nō ē ſimi/
le de vſurario. Si. n. dn̄s papa dicit i decretali ꝙ
ille qui tenet̃ iuramēto reddē vſurā reddat eā. cū
tn̄ manifeſtū ſit ꝙ vſura ñ ſit vſurarij: multoforti/
us reddēda ē pecunia vſurarij quā hꝫ aliqs de/
poſito ſub iuramēto. ¶ Ad obiectū aūt in ꝯtrari/
um dōm ē. ꝙ lꝫ vſura ſit res aliena: tamē ei reddē
da ē ꝓpter iuramētum. ⁊ cū ſit compos mentis
ſue. non ē firmiter credēdum quin dn̄s poſſit mu
tare menteꝫ ipſius ad hoc vt bene vtat̃: magis āt
cauēdum ē propriū periculum q̄ꝫ alienum. Nec
ē ſimile de furioſo qui non ē compos mentis ſue.
nec imputat̃ ei ad peccatuꝫ dū ē in furia: ſed tradē
ti gladium. Similiter querit̃ de vxore vſurarij
que quicquid habꝫ habet de vſura. ⁊ hoc dictat
ei conſcia. videt̃ ergo ꝙ ſit pplexa. q: ñō hꝫ alia
bona vnde ſuſtentet̃: ⁊ ita imineat ſibi malum ſi
abſtineat a bonis illis. ſi vero vtat̃ illis pticeps ē
vſure. ¶ Ad qđ dōm. ꝙ lꝫ mulier ſit ſubiecta viro
i his que pertinēt ad thoꝝ. ſm ꝙ dicit apl̄s. j. ad
coꝝ. vij. Mulier nō hꝫ ptātem corpis ſui ſꝫ vir
tn̄ nō dꝫ cōicare viro i his que ſunt in ꝯtumeliaꝫ
creatoris. Un̄ abſtinere dꝫ a re fenebri ⁊ lucrari
opere manuū ſuaꝝ vel querere ſibi neceſſaria a
parētibus vel aliūde vel ab aliqbus viris bonis
mēdicare. Si vō cogeret illā ad vtendum bonis
illis illicite acqſitis p̄t dimittere euꝫ ad tēpus quo
ad thoꝝ cā fornicationis ſpūalis. Iteꝫ ꝓponit̃
talis cāus a grego. de illo qui iurauit alteri ꝙ ſe/
creta eius omni ſilētio tegeret. ⁊ ꝯtingit poſtea ꝙ
ille cui iurauit ꝑpetrat adulteriū ⁊ ꝓcurat homi
cidiū ipſius mariti adultere. ⁊ hoc ſcit q iurauit.
vr̄ ꝙ ſit pplexus. q: ſi tacet nō premuniēs aliquo
mō cū ſcit ꝯſcius vr̄ pticeps homicidij. ſi vō re/
uelat reus vr̄ piurij. ſic ergo ē pplexus. ¶ Ad qđ
dōm ꝙ illuꝫ dꝫ āmonere fraterna correctōe ꝓut
dr̄ in math. xviij. Si peccauerit i te frater tu⁹ ⁊c.
ſi noluerit ceſſare pōt dicere in generali illi cuius
ꝓcurat̃ homicidiū. aliqs vult te interficere. ita tn̄
ꝙ nō dep̄hēdat̃ ex aliqua circūſtantia qs ille ſit.
ſicut habet̃ extra de off. ord. ſi ſacerdos. vel ſi pe
riculū ē dicere illi pſone. dōm ē alicui q pōt pro/
deſſe ⁊ ñ obeſſe i generali vt ſacerdoti ꝙ premo
neat illū. vt dicit aug. in qōnibus leui. Mihi vi/
det̃ ꝙ ab hoc pcti vinculo ſe ſoluat ſi idicet tali/
bus q magis pn̄t ꝓdeſſe q̄ꝫ obeſſe. hoc tn̄ ſaluo
ꝙ p circūſtantiā ñ iudicet̃ pſona. nec ē iſte reus p/
iurij q: nō indicat ſecretū illius. Unde in ecc̄. de/
nudare miſteria amici deſperatio ē aie infelicis.

Querit̃ aūt ſi querat̃ aliqs ad mortē ⁊ fuerit in
loco ſecreto domus. ſi ꝓdo ipm pecco mortali/
ter. ſi dico ꝙ neſcio vbi ſit: mentior. ⁊ ita pecco.
nō. n. mentiendū ē ꝓ vita alterius ſaluāda. ſic ha
bet̃ ab aug. i li. de mēdacio. ꝯmoditas quoqꝫ cu
iuſqꝫ aut ſalus corpalis nō ē pfecte fidei p̄feren/
da. ⁊ aug. ſup illud p̄s. perdes oēs q loquunt̃ mē
daciū. nō ē mentiēduꝫ ꝓ ſalute corpali alterius.
ſi vero taceo ex taciturnitate mea quodāmō ipm
manifeſto. ⁊ ita videt̃ pplexus qui in tali ſtatu eſt.
¶ Ad quod dicendū ſm aug. ꝙ nec ꝓcedere de/
bet nec mentiri. ſꝫ vel tacere vel dicere. Si etiam
ſciret nō diceret. nullatenus eniꝫ ē peccandū con
tra veritatē pro alterius ſalute ſicut dicit augu. in
li. de mēdacio. faciat homo ꝓ tpali vita vel ꝓ ſa/
lute quod pōt. cum autē ad hoc ventum fuerit vt
tali ſaluti niſi peccando cōſulere nō poſſit. iam ſe
exiſtimet non habere quid faciet. Querit̃ etiaꝫ
ſi aliquis perplexus ē inter duo venialia peccata
ſicut dictuꝫ ē de perplexitate inter duo mortalia.
verbigr̄a aliquis ꝓmiſit ſimplici verbo ꝙ pluſq̄ꝫ
oporteret comederet. ſi plus comedit venialr̃ pec/

cat. ſi facit ꝯ ꝟbū ſuū venialiter peccat. ¶ Ad qḋ dōm. ꝙ agere dꝫ penitētiā de indiſcreta promiſſione nec comedēdū pluſq̄ oportet. Queritur etiaꝫ ſiquis poteſt cōmittere venialia vt alter euitet mortale? qḋ videt̄ q2 dicit̄. ix. ad ro. optabam fieri anathema ꝓ fratribus meis. ſꝫ fieri anathema nō ē niſi ꝓ aliq̄ peccato adminus veniali. ergo pro ſalute ſpūali alterius pōt aliquis cōmittere veniale. ¶ Cōtra p hoc qḋ ſupra dicit augu. cū ad hoc ventū fuerit vt tali ſaluti ⁊c̄. ⁊ dic̄ aug. in. q. ſup geñ. qualr̄ patriarcha noluit dicē̄ falſuꝫ vt ſaluaret pudicitiaꝫ vxoris ſue. ¶ Ad qḋ dōm eſt ſm quoſdā ꝙ pfectus nō dꝫ venialia cōmittere vt alter euitet mortale. ſꝫ penā pōt ſuſtinere tēporalē. impfectus aūt pōt. Alij ꝟo dicūt ꝙ pōt aliqs cōmittere veniale ēt pfectus vt alius euitat mortale ſꝫ cadit quodāmō a pfectione. vr̄ aūt ꝙ nulla tentio ſit ad veniale pctm. ſꝫ poteſt eē tentio ad ſaluādū illū a mortali pcto ⁊ ſi aliter non pōt p veniale. ⁊ eſt aliud de ſalute ſpūali ⁊ de ſalute corporali ipſius ꝓximi. veniale eniꝫ nō debetur niſi pena corpalis dum homo ꝯſiſtit in caritate. ¶ Ad illud autē qḋ dicit apl's. ꝙ optabat eē anathema pro fratribus. i. pro ſalute fratruꝫ. dicēdū eſt ꝙ anathema accipit̄ ibi ꝓ pena illa que etiam aliq̄n iniuſte affligit̄. ⁊ tūc nō ē ibi niſi pena tm̄. talis aūt pena ſuſtinēda ē. ⁊ pro ſalute ſua ſpūali ⁊ pro ſalute alterius. ſm aūt ꝙ dicit penaꝫ iuſte inflictā cointelligit peccatuꝫ mortale ſi tota ratio ſufficie aſſit ⁊ hoc modo nō optabat aplūs: nec optabile eſt ꝓ alicuius vel aliquoꝝ ſalute. ¶ Ad illud vero qḋ obijcit̄ de abrahaꝫ qui videt̄ mentitus eſſe. dōm eſt ſm aug. ꝙ nec dixit falſuꝫ neqꝫ mentitus eſt. nō eniꝫ dixit eam nō eſſe vxorē ſuā ſed dixit eē ſororē ſuā. ſoror aūt dicit̄ multipliciṫ quia filia erat fratris. vel ſoror pōt dici ex eodē patre vel ex eadem matre genita.

Queſtio. cxxxviij. ḋ pcto taciturnitatis.

Habitū ē ſupra de peccatis cordis. cōſequēter dōm eſt ḋ peccatis oris ſiue locutōis. ⁊ dicit̄ aliquis peccare tacendo. Pctꝫ vero locutōis ſit pluribus modis. ꝯtra veritatē. ꝯtra bonitatē. ⁊ cōtra rectitudinē. Cōtra veritatē vt i mendacio: cōtra bonitatē vt in ſcurrilitate: cōtra rectitudinē vt in cōuicio vl' detractōne. Dicendū eſt ergo primo de pcto taciturnitatis. Qḋ aūt ſit pctm tacere pꝫ p hoc qḋ dic̄ greg. diſcrete pēſanda ſunt tēpa ne aut cū reſtringi lingua dꝫ inutiliter ſe ſoluat. aut cuꝫ loq vtiliter pōt ſemetipaꝫ pigra reſtringat. ¶ Poteſt ergo queri primo vtrū tacere ſit pctm. Scḋo vtrū ſit pctꝫ mortale ſemp. aut aliq̄n veniale. aliq̄n mortale. Tertio de cōparatione peccati taciturnitatis ad peccatuꝫ locutionis.

Membrum primū.

Quod tacere nō ſit pctm videt̄. omne eniꝫ pctm ē actus incidens ex defectu boni. ſꝫ tacere nō ē actus. ergo non ē pctm. ¶ Silr̄ arguit̄ ex illa diffinitiōe pcti. pctm ē dictū vel factū vel ꝯcupitū ⁊c̄. Nulluꝫ aūt hoꝝ ē tacere. ergo nō ē pctm. ¶ Itē ſi tacere eēt pctm eēt i dormiēte pctꝫ. maxie ē eniꝫ i dormiente taciturnitas. in dormiēte aūt nō ē pctm. ergo taciturnitas nō ē pctꝫ. Cōtra aug. ſup illud Math. xviij. Quotiens dn̄e i me peccauit frater meus ⁊ dimittā. nō paſſim iubet peccāti dimittē̄ ſꝫ penitēti. ita peccat q vidēs fratrē peccare tacet ſicut q penitēti nō idulget. ergo tacere ē peccatuꝫ. ¶ Itē pſ. Qm̄ tacui inueterauerūt oſſa mea. Inueteratio autē oſſium defectus ē fortitudinis ſpūal'. defectus aūt fortitudinis ſpūalis nō ē niſi p pctm ergo tacere ē pctm. ¶ Itē ſup illud. xvi. Iob. Si tacuero nō recedet dolor meus. glo hocipꝫ amplius ꝙ tacet genuit q2 ſe tacente puerſoꝝ culpas excreſcere ꝯſpicit. ¶ Itē. iij. ecc̄. tpſ tacēdi tpſ loquēdi. ſi ergo tacet hō cū dꝫ loq pctm ē. vn̄ dicit grego. Immoderatuꝫ ſilētium ſi culpa nō eſſet. ꝓpheta nō dixiſſet. ve mihi q2 tacui. Ad qḋ dicēdū. ꝙ tacere aliq̄n ē act⁹ virtutis. vn̄ dic̄ greg. os diſcretū ⁊ ꝯgruo tpe vox aperiat ⁊ rurſum ꝯgruo tpe taciturnitas claudat. Aliq̄n ꝟo ē nomen vicij ſicut ſupra habitū ē. ¶ Ad illud quod obijcit̄ ꝙ tacere nō ē actus. Dicēdū ꝙ actus dupliciter accipit̄. vel ꝓut ē cōe ad opari ⁊ nō operari. ſicut habet̄. vij. ad Ro. operor ⁊ non opor ptes ſunt eius qḋ eſt opor. ⁊ ſm hoc dicit̄ tacere actus. ſed nō dr̄ actus peccati: niſi inq̄tū refertur ad volūtatē. ꝓut aliqs ex volūtate tacet cū tacere nō dꝫ. Si ꝟo accipiat̄ actus ꝓprie. tacē̄ nō ē act⁹ nec eſſꝫ pctm niſi ꝓut actus volūtatis cadit ſuper ipm. p hoc pꝫ ſolutio ad ſcḋm. ¶ Ad obiectū ꝟo ḋ dormiēte dōm ē. ꝙ tacere nō ē pctm niſi cū cōgruit loqui ⁊ debet̄. hoc aūt n̄ ē i dormiēte. ¶ Si ꝟo querat̄ in quo genere pcti ſit. vtrum in rōne delicti vel cōmiſſi. dōm eſt. ꝙ in rōne delicti. tacere autē nihil aliud eſt q̄ nō loqui in eo ꝙ ptātē habꝫ pro loco ⁊ tpe ⁊ alijs circūſtantijs. vn̄ cuꝫ teneat̄ loqui ⁊ non loquit̄ peccat peccato delicti. ſicut qui tenet̄ nō loq ꝓ tpe ⁊ loco ⁊ alijs circūſtantijs ⁊ loquit̄. tranſgredit̄.

Membrum ſecundū.

Deinde querit̄. vtruꝫ ſit pctm mortale ſemp. an aliq̄n mortale aliq̄n veniale. Et vr̄ ꝙ aliq̄n veniale aliq̄n morta-

le. ſicut loqui aliqñ eſt veniale aliquãdo mortalẽ.
¶ Preterea aliqñ tacet hõ cũ tenet loq. aliqñ cũ
expedit vel cũ ꝯgruit. ſꝫ cuꝫ tacet in his in quibꝰ
ꝯgruit ⁊ nõ tenet. vel expedit veniale ẽ peccatũ.
vel tacet cũ tenet mortale. ergo tacere aliqñ ẽ ve/
niale aliqñ mortale peccatũ. ſicut dictũ ẽ ex pce/
denti. ¶ Qḋ aũt ſit mortale habet ex hoc qḋ dič
greg. que corrigere nõ valet increpare nõ deſi/
nat. ne p ſe pticipẽ delinquẽtiuꝫ ex ꝯſenſu tacitur
nitatis addicat. ⁊ loquit de illo ad quẽ ptinet of/
ficium correctionis. ¶ Itẽ qui tenet mederi egro
to ⁊ ſubtrahit vſũ medicaminis ꝓ tpe ⁊ loco pec
cat mortaliter. ſꝫ prelatꝰ dꝫ mederi ſubditis cum
infirmant ex pcto. ergo cũ tacẽdo ſubtrahat vſũ
medicaminis peccat mortalr. Vñ greg. Plerũ/
qꝫ nimis taciti dũ quorũdã mala reſpiciũt ⁊ cuꝫ
ſilẽtio linguã premãt quaſi ꝯſpectis vulneribus
vſũ medicamĩs ſubtrahunt. ⁊ eo mortis actores
ſunt: quo virus qḋ poterãt eijcere loquẽdo no/
luerunt ergo taciturnitas eſt pctm mortale. q. n.
auctor eſt mortis ſpũalis in alio. in ſeipſo ꝯtrahit
mortem. ¶ Ad qḋ ddꝫ ꝙ taciturnitas aliqñ ẽ ve
niale pe catũ. aliqñ mortale. In his. n. ad que te
netur hõ ẽ taciturnitas mortale pctm. verbi grã.
cũ teneat ꝓpriũ pctm ꝯfiteri ꝓ tpe debito ⁊ alijs
circũſtantijs. ⁊ mederi primo ſermone medibili
ꝓ tpe debito ⁊ alijs circũſtãtijs. in his ẽ mortale
pctm. Cũ aũt nõ tenet ſꝫ expedit aut decet: veniale
eſt pctm. qñ aũt hoc fuerit ⁊ qñ nõ difficile ẽ de/
terminare in ſingulis. ſꝫ ipſa vnctio docet que nõ
pmittit hoiem ſibi adherentem de facili errare.
¶ Ad illud vero qḋ obijcitur in ꝯtrium. dicendũ
ꝙ ille auctoritates b. greg. intelligunt de illo qui
tenet ex officio corrigẽ ⁊ mederi alijs in vbo cor
rectõis. i talibꝰ ãt ſi fiat omiſſio ꝓ tpe debito erit
mortale pctm. vñ dř in ezechiele. xxxiij. Si ſpecu
lator viderit gladiũ veniẽtẽ. ⁊ nõ i ſonu erit buc
cina ⁊ populus ſe nõ cuſtodierit: veneritqꝫ gla/
dius ⁊ tulerit de eis aiam: ille i iniqtate ſua captꝰ
eſt. ſanguinẽ aũt eius de manu ſpeculatoris req/
ram. Sed põt queri ꝑ illud verbũ qḋ dř. xx.
eccĩ. homo ſapiens tacebit vſqꝫ ad tps. qḋ ſit illḋ
tps. ſi. n. dicat tps oportunũ eo ꝙ añ illud tps nõ
dicat eẽ peccatũ. ⁊ hoc videtur dici ſup illḋ. xx.
leui. Vir q patit fluxũ ſeminis ⁊c̃. gl. qd ẽ ſermo
niſi ſemen. q dũ ordinate mittit mens quaſi vterꝰ
ipregnat. ſi aũt iportune polluit mentẽ ⁊ generã
di pdit vtuteꝫ. ⁊ dř. viij. eccs. oi negocio ẽ tps ⁊
oportunitas. ⁊. xxv. ꝓuer. mala aurea i lectis ar
genteis q loquit verbũ in tpe ſuo. glo. q vbũ dei
oportune nouit iuxta audiẽtiũ capacitatẽ pdica/
re. mõ extra mõ iuxta lrãm replicat mõ ſuauio/
res ſpũaliũ ſenſuũ flores pandit. ¶ Sed videtur
contrarium p hoc qḋ dicit. ij. ad thi. vlti. Predi
ca verbũ inſta oportune importune. ergo ipor/
tune eſt predicandũ. ergo nõ ẽ expectanda opor
tunitas. qñ ergo dõm ẽ ꝙ peccat taciturnitate ab
eo cui icũbit offm̃ predicatõis vel correctionis.
¶ Reſpondenduꝫ ẽ. ꝙ aut intelligit oportunitas
ex pte aliquoꝝ audientiũ ⁊ aliquoꝝ non. aut ex
nulla pte. Si ex pte aliquoꝝ itelligit oportunitas
ex pte alioꝝ nõ: nihilominꝰ ẽ pdicandũ. ⁊ hoc ẽ
qḋ dicit pdica vbũ inſta oportune iportune. glo.
oportune q̃tũ ad eos qbꝰ placet: iportune nolẽti
bus. Et dicit Aug. Sonet verbũ tuũ volentibus
nolẽtibꝰ oportune iportune. iuenit locũ vbi rege
ſcat: terrã vbi germinet. lꝫ aliq ſunt i terra petro/
ſa. Si vero nõ placeat auditoribꝰ. tunc cũ audit
ꝓdeſſe nihilominꝰ põt in poſteꝝ. ⁊ adhuc dř p/
dicare oportune iportune. Vñ glo. tu qd oportu
ne agis ſꝫ iportunus videris ei qui libenter non
audit. hoc aũt attendendum eſt ſi credetur ipſos
eſſe corrigibiles. Si vero ſunt incorrigibiles. nõ
dř oportunitas. ⁊ tũc eſt tps tacendi. Unde ſuper
illud. noli arguere deriſorẽ. aliquotiẽs ab eiꝰ cor
rectõe non tue timiditatis ſed dilectionis grã eſt
ceſſanduꝫ. Et dicitur. vij. math. Nolite ſanctum
dare canibus neqꝫ margaritas ꝓijcite ante por/
cos. p ſanctum intelligitur verbuꝫ predicationis
qḋ non debꝫ corrũpi. corrũpitur aũt in alijs cuꝫ
ſunt impugnatores veritatis ⁊ ꝯtẽnentes. Unde
dicit caſſiodorus. graue peccatũ ẽ obſtinatis pre
dicare. ⁊ iõ dicit. v. amos. Prudens i illo tem/
pore tacebit. vbi dicit glo. Videns vir eccleſiaſti
cus incorrigibiles: ſubtrahit correctionem ne vi
deatur ſanctum dare canibus. ¶ Sed quid ẽ qḋ
dicitur Eze. ꝙ ipſe loquatur ad domum exaſpe
rantem. cum domꝰ exaſperãs videatur dici po/
pulus incorrigibilis. Ad qḋ dicendum ꝙ nõ dř
hic homo exaſperans per incorrigibilitateꝫ ſed
per differentias peccatorum. Unde grego. Noli
eẽ exaſperans p incorrigibilitateꝫ. ne tibi ꝯmiſſa
tacendo: ⁊ maledicta non increpando deũ exa/
ſperes. ſicut illi maleficiẽdo.

Occaſione di/ .§. j.

ctoꝝ querit. vtrũ predicãdũ ſit illis quos ſcit in/
corrigibiles. qḋ vř per hoc ꝙ petrꝰ pdicauit ſy/
moni mago dicẽs. pniam age ab hac nequicia. ⁊
dicit glo. non ꝙ ignoraret petrus eum pniam non
acturũ. ſed qr omnibus iuſſus eſt predicare. ſuuꝫ
facit offm̃. vt ille ſit inexcuſabilis. Et in. xv. Ioã/
nis dicitur. Si non locutus fuiſſem eis peccatuꝫ
nõ haberent. nunc aũt excuſationem non habent
de pcto. Sed cũ ſciuit eos dñs pniam ñ acturos
nũqd pdicauit eis vt augeret malicia eoꝝ? qḋ ñ
vř. imo ꝙ potius tacendũ ſit ſꝫ ꝙ dicit greg. Cũ
ꝯſpiciũt qr vitã auditoꝝ loquendi lucrari ñ pñt.
tacendo ſcientiã ſuam abſcondũt. vt cũ herodes
iterrogaret ihm multis ſermonibꝰ nihil ei rñde/
bat. ¶ Ad qḋ dõm. ꝙ hoc qḋ petrus dixit nõ tm̃
fuit vt ſuum faceret officium. ſed ne alij fallerent/

tur p maliciā ſymonis magi. Vñ dr̄ in gl. corā oībus arguit. ne āplius ab eo fallant. ¶ Illō aūt qđ dic̄ greg. de taciturnitate habuit aliā cām. vñ ſubdit greg. Quotiēs auditores nr̄i nr̄a volūt quaſi laudāda cognoſcē nō aūt ſua pūerſa mutare. oīo taceamus. ne ſi oſtentatōis ſtudio verbū dei loquimur ⁊ illarum culpa que erat eſſe non deſinat. ⁊ noſtra que non erat ſiat.

Membrū tertium.

Tertio querit de ꝯparatione pcti taciturnitatis ad pcm̄ locutōis. ⁊ vr̄ ꝙ maius pcm̄ ſit i locutōe ꝙ̄ in ſilētio ſiue taciturnitate. p v̄bū ſenece. Dyogenes interrogatus q̄re inter malos taceret. rn̄dit. plus expedit ſapiēti tacere ꝙ̄ ꝯ ſe loq. noui. n. multos loquēdo paucos tacēdo circumuētos. ergo i pluribus ē pcīz locutōis ꝙ̄ taciturnitatis. qđ. n. aliđ eſt cirūueniri niſi p indiſcretōz ſermonis ſeduci. ¶ Similr̄ idē accipit p aliud verbū, ſenece. Sis rari ſermonis ipſe. ſz loquētiū patiens. locutum eē aliqñ penitet: tacuiſſe nūq̄. ¶ Preterea. iij. Jaco. dr̄. ꝙ lingua ē vniuerſitas iniq̄tatis. de ſilētio ſiue taciturnitate nihil dr̄. ergo maius malū ē locutōis ꝙ̄ taciturnitatis. Cōtra maius ē bonuz locutōis ꝙ̄ ſit bonū ſilētij. q2 tacendo ſibi ſoli pdeſt. loquēdo vtilis ē ſibi ⁊ alijs. ergo pcm̄ qđ opponit locutōi maius ē ꝙ̄ pcm̄ qđ opponitur ſilētio. ſed pcm̄ taciturnitatis opponit virtuti locutionis: pcm̄ vero locutōis opponit bono ſilētij. ergo maius ē pcm̄ taciturnitatis ꝙ̄ pcm̄ locutōis. ¶ Itē ſup illud. vir linguoſus n̄ diriget in t̄ra. pfectius eſſz oēs audire ſponſuz cū Joāne q non tm̄ gaudebat q2 docebat ꝙ̄ q2 audiebat. ſic habet i Joāne amic⁹ ſpōſi ſtat ⁊ audit ⁊ gaudet pp vocē ſponſi. ſz ꝑpter impitos neceſſe ē loqui aliqñ vt doceant. gaudiū ergo ſit taciturnitatis ⁊ ſponſum audiēdi in volūtate. vox doctrine ſit in neceſſitate. cū ergo ſilētiū malū opponat ſilentio bono. locutio vero mala opponit locutōi bone: maior aūt ſit pfectio in audito ſponſi cum ſilētio bono ꝙ̄ ſit in ipſa locutōe vtili. erit magis malū ſilētiū indebitum ꝙ̄ locutio indebita. ¶ Itē videt magis debere eē p̄ceptū de tacendo ꝙ̄ de loquēdo. pronus. n. homo eſt ad loquendum. Vñ ſup illud ps. vt non delinquam in lingua mea. gl. nō fruſtra eſt lingua in humido q2 d̄ facili labitur. ⁊ ſup illud. iij. Jaco. lingua ē ignis ⁊c. cū fere ſit impoſſibile vitare pcm̄ lingue ⁊ a pfectis non quicunq3 debet appetere magiſteriū. p̄ceptū aūt ad hoc datū ē vt cohibeat ſe hō a delicto. non āt ita ꝓnus ē hō ad peccatuz taciturnitatis. ergo magis dādū eſſz p̄ceptū de tacēdo ꝙ̄ preceptū d̄ loquendo. p̄ceptū. n. d̄ tacēdo cohibē dz a vicio locutōis. p̄ceptū v̄o locutōis a vicio taciturnitatis.

Ad qđ dōm. ꝙ maius dr̄ pcm̄ pctō. vel q2 in plib⁹ peccat ⁊ ſm hoc maius dr̄ pcm̄ locutiōis ꝙ̄ taciturnitatis vel mai⁹ dr̄ pcm̄ q2 occaſio ſiue cā ē maioris dāni. ſm hoc pcm̄ taciturnitatis eſt maius: q2 p illō ſubtrahit vtilitas locutiōis q̄ eſt maior vtilitate ſilētij. ¶ Ad obiectū aūt dōm eſt. ꝙ pria rō ſumit ex ꝯpatōe ſm pluralitatē d̄licti. ⁊ ſilr̄ ſcđa ⁊ ſilr̄ tertia. ¶ Ad obiectuz aūt ex alia pte dōm ꝙ pria rō reſpicit cām maioris dāni. ⁊ hoc mō pcm̄ taciturnitatis ē maius. ¶ Ad ſcđo v̄o obiectū dōz ē. ꝙ pcm̄ taciturnitatis opponit bonitati locutōis. ⁊ opponit ſilētio bono. ſz aliť ⁊ aliter. rōne. n. oppoſitōis i actu opponit bonitati locutōis. rōne v̄o qualitatis manente in ꝯſili actu opponit ſilētio bono. ſilētiū aūt bonū i quo auditur vox ſponſi: hz quādā bonitatē. ⁊ rōe ſilētij q2 ſilet ab eo a quo ſilendū ē. ⁊ hz bonitatez rōne auditus vocis diuine. rōe eius dr̄ hře pfectionez. ſz v̄o ei opponat taciturnitas mala rōne illius pfectiōis nō tm̄ ē maius pcm̄ ꝙ̄ pcm̄ locutionis. pcm̄. n. locutōis plus ꝯriat eidē. ⁊ ita ex hoc nō ſeq̄t ꝙ ſit maius ſz ecōtrario. ¶ Ad illud v̄o qđ querit quare magis ē p̄ceptū d̄ locutione ꝙ̄ de ſilētio. dōm ē ꝙ locutio plurib⁹ modis hz rōnem bonitatis. ⁊ quo ad ſe: ⁊ quo ad primuz. Preceptū āt ſilētij hz bonitatē quo ad ſe. p̄cepta aūt affirmatiua aliter ſe hn̄t ꝙ̄ negatiua. negatiua eīz ſunt ad cohibendū a malo affirmatiua v̄o vt ꝓficiat hō in bono. q2 ergo cū ꝓficit magis ꝓfic̄ loquēdo ꝙ̄ tacēdo. idō magis ē p̄ceptū i ſacra ſcriptura d̄ bonitate locutiōis ꝙ̄ d̄ bonitate ſilētij. cū tm̄ plurib⁹ modis poſſit eē taciturnitas bona. ſed multiplicius poteſt eē bona locutio.

Queſtio. cxxxix. de pctō locutionis. ⁊ primo de mēdacio.

Conſequenter dicendum ē de peccato qđ ē in locutōe. ⁊ prio ꝯ veritatē. veritas aūt aliqñ d̄ſtruit ſicut in mēdacio. aliqñ ꝯtēnit ſicut in piurio: aliqñ īpugnat ſicut in ꝯtentione. Primo ergo dōm ē de mendacio.

Circa qđ q̄rēdum ē qđ ſit mēdaciū. Scđo vtr̄ mēdaciū ex aliqua circūſtātia poſſit fieri bonuz. ſicut occidere p circūſtantiā trahit ad bonū. Tertio vtrū oē mēdaciū ſit peccatū. Quarto vtrū oē mēdaciū ſit peccatum mortale. Quinto vtruz pfectis liceat mentiri. Sexto de mendacijs ſm differentias perſonarum dicendū. Septimo de ſpeciebus mendacij. Octauo de ꝯparatione ad ſuū oppoſitum in dicendo.

Membrum primū.

CIrca primũ ſic dicit aug. in li. de mēdacio. Mendaciũ ē falſa vocis ſignificatio cum intētione fallendi. ⁊ hoc idem habetur in glo. ſuper illud pſ. perdes oēs qui loquūtur mēdaciũ. ¶ Obijcit autē circa hanc diffinitionē. ꝯtingit ſimulatōēʒ facere i operibus ſicut in verbis. Vñ ſicut mēdaciũ ē in falſis verbis: ita in operibus ſimulatis. ergo non tm̄ ē mendaciũ falſa vocis ſignificatio. ¶ Iteʒ aliquis dicit aliqđ veꝝ ⁊ tm̄ intendit fallere: conſtat ꝙ ipſe peccat. ⁊ nō videtur reduci ad aliud genus pcti ꝗ̄ ad mēdaciũ. ergo nō vniuerſaliter ē mēdaciũ falſa vocis ſignificatio. ¶ Iteʒ ille qui iocoſe dic̄ mēdaciũ nō vr̄ hr̄e intētionē fallēdi. imo vult bn̄ ꝙ alius cognoſcat ꝙ vult dicere falſũ. ergo non ꝯuenit oi mendacio. ¶ Silr̄ vr̄ de mēdacio officioſo. aliquis. n. dicit falſum vt ſaluet aliquē. principalis intentio eius fuit circa ſalutē alterius. ergo non ē principalis intentio fallendi. eſt tm̄ mendaciũ. ergo non conuenit omni mēdacio. ¶ Iteʒ ſophiſte diſputando tota die falſum dicunt ⁊ intēdunt fallere. nūqđ oēs peccant. Ad qđ dđm ꝙ illa diffinitio generalis ē mendacij ſimplr̄. Nam ſm aug. requirūtur duo in mēdacio ſimplr̄ dčo. ſ. ꝙ ꝓferēs dicat falſũ. ⁊ ꝙ intendat dicē falſum. ex qua diſpoſitōe ē vt poſſit aliquis falli. vt ſic ſit falſitas ex pte intendentis ⁊ ex parte ſigni. ¶ Ad obiectum primo dicendũ ē. ꝙ mendaciũ nō ꝓprie dicitur in factis lʒ ſit ibi ſimulatio. verbuʒ. n. ꝓprie ordinat ad ſignificandũ. mēdaciũ aūt dr̄ a dictione mentis. qꝛ ergo mens dicit ꝑ verbum. iđ recte dr̄ mēdaciũ falſa vocis ſignificatō. ¶ Ad ſcđm vo dđʒ. ꝙ ille qui dicendo verũ intēdit fallere nō peccat mendacio niſi quo ad quid. vñ ⁊ illđ genus pcti dicet ſm quid mēdaciũ. ¶ Ad tertium dđm. ꝙ lʒ ille qui peccat mēdacio iocoſo ñ intendat decipe. intēdit tm̄ dicē falſũ. ex quo poſſʒ eſſet i aliquo deceptio. vñ ꝯuenit ei rō mendacij. eſt. n. intentio falſuʒ dicēdi. ¶ Ad quartũ dđm. ꝙ in mendacio officioſo ſimul ē vtraqʒ ps mendacij. lʒ enim ſit vlterior intentio. ſ. iuuare ꝓximuʒ. nihilominus citior eſt intentio fallendi. ⁊ quo ad hoc dicetur mendaciũ. Illa. n. intentio per ſe reſpicit ſermonē. altera vero intentio reſpicit voluntatem: ⁊ nō per ſe ſermonem. ¶ Ad quintum dicendum. ꝙ lʒ ſophiſte dicāt falſum ⁊ itēdāt fallē ⁊ ita dicāt mēdaciũ. tn̄ qꝛ hoc faciūt cā exercitij ⁊ nō vt ignorat virtus noiuʒ. nō eſt pcc̄m. Querit etiā cũ ſint due dr̄e. ꝯtingit enim aliquē dicē veꝝ cũ intētione fallēdi. ⁊ contingit dicere falſum nō cũ intentōe fallendi. qđ iſtoꝝ plus accedit ad rōʒ mēdacij. priuatio prime ptis cũ poſitione ſcđe: ꝗ̄ poſitio prie ptis cũ priuatōe ſcđe. ¶ Ad qđ dđm ꝙ plus ptinet ad eē mēdacij intētio fallēdi ꝗ̄ falſa vocis ſignificatio. falſa. n. vocis ſignificatio ē ſicut māle i mēdacio. ꝯplementũ aūt ē intētio fallēdi. ⁊ iđ vbi remanet intentio fallēdi plus dr̄ mēdaciũ. nihilominꝰ tn̄ vtrūqʒ ē mendaciũ ſm qd.

Membruʒ ſecundũ.

SEcũdo querit. vtrũ mendaciũ ex aliq̄ circũſtātia poſſit fieri bonũ? qđ videt. grauiora ſunt furtum . homicidiuʒ. ꝗ̄ mendaciũ in genere. ſed hec grauiora bene pñt fieri ꝑ aliquas circumſtantias formatas vt poteſt quilibet occidere hoiem maleficum iuſticia dictante amore iuſticie. Similiter pōt fieri ꝯtractatio rei aliene iuito dño. ſicut fuit in aſportatione vaſoꝝ egiptioꝝ: ⁊ tn̄ non peccauerūt ſed bene fecerunt. qꝛ ex mandato dñi ſolo hec fecerunt. ¶ Contra dicit augu. loquens de his malis in genere. ſi homicidiũ ⁊ furtũ obtento alicuius boni bene pōt fieri mēdaciũ tn̄ nūꝗ̄. Ad qđ dicendũ ē. ꝙ aliter ē de genere furti ⁊ homicidij. ⁊ de genere mēdacij. furtũ. n. ⁊ homicidiũ determinat inordinatōem actus reſpectu materie. nō determinando inordinatōeʒ ex pte finis ſiue itentionis. mēdaciũ aūt inordiatōeʒ i ꝯpatōe actus ad mām ⁊ in comparatione ad finē. ⁊ iđ dicit aug. ꝙ mendaciũ non pōt bene fieri. furtum aūt ⁊ homicidium poteſt bene fieri. ſi vero furtum ⁊ homicidium importaret de ſe inordinatōem ex pte finis vel intētionis. nec tunc illa poſſent bene fieri. Preterea. illa inordinatio que eſt ex pte māe in furto ⁊ homicidio. ꝑp aliquā ꝯditōeʒ aduenientē ex pte māe cuius rōne pōt eē ordinatio tollitur. qꝛ maius ē bonũ ſupueniēs ꝗ̄ illud ſit malum. in mēdacio aūt ē defectꝰ veritatis cui non pōt addi ꝯditio per quā fiat maius bonũ ꝗ̄ defectus veritatis ē malũ. ⁊ iđ nō ē formabile ad bonũ nec illo pōt aliqđ mereri. ¶ Ad illud vo qđ obijcitur ꝙ hec grauiora ſunt ⁊ nō pñt bene fieri ⁊c̄. dđm ē ꝙ grauius pōt dici multiplr̄. vel rōe iniurie ꝓximi. ⁊ ſm hunc modũ grauius dr̄ furtũ ⁊ homicidiũ ꝗ̄ mendaciũ. ¶ Preterea ēt grauius dr̄ qđ addictũ ē maiori pene. ⁊ ſic ēt illa addicta ſūt maioris pene ꝗ̄ mēdaciũ in genere. lʒ aliqđ mēdaciũ vt illud qđ eſt blaſphemie ſit addictũ grauioris pene in veteri teſtamēto. ſic̄ habet i. xxiiij. leui. Qui blaſphemauerit nom̄ dñi morte moriatur. lapidibꝰ obruat cũ ⁊c̄. Dr̄ iteꝝ grauiꝰ alterũ altero ꝓpter hoc. ꝙ inordinatiōeʒ dicit reſpectu rei nobilioris. ⁊ ſm hoc ꝙ ē veritas nobilior pecunia vel vita mortali: mendaciũ dr̄ grauius. Dr̄ etiā grauius. qꝛ plus iportat inordinatōis in ſua ratione. ponit. n. inordinationem ad finem: ⁊ ſm hoc dicitur mendacium iteꝝ grauius. ⁊ ſm hec ē rō quare mēdaciũ nō ē formabile: alia vero dicuntur formabilia. eo ꝙ ſuis intētōibꝰ nō ponūt deformitatē ex pte finis.

Membrum tertium.

Tertio querit̃ vtrũ omne mẽdaciuz ſit peccatũ. qḋ videt̃. dicit aug. i li. ḋ mẽdacio qui aliqḋ genus mẽdacij pctm nõ eſſe putauerit: ſeipſꝫ decipit. ¶ Itez ter omnia mẽdacia minima ſũt officioſuz ⁊ iocoſuz. ſꝫ hec duo genera mendaciorũ nõ ſũt ſine culpa. ſicut habet̃ i gl. ſup illud pſ. Perdes oẽs q loquunt̃ mẽdaciuz. ergo omne mẽdaciũ ẽ pctꝫ. ¶ Preterea ex ipa rõne mendacij elicit̃. vbi eĩm ẽ intẽtio fallendi ẽ peccatũ. ſꝫ vbi ẽ mẽdaciũ: ibi ẽ intentio fallendi. ergo vbi ẽ mẽdaciuz ibi erũ peccatũ. ¶ Item aug. i enche. verbis vti ad fallaciam nõ ad illud ad qḋ inſtituta ſũt: peccatũ ẽ. ſꝫ i mẽdacio hoc agit̃. ergo omne mẽdacium eſt pctm. ¶ Itez aug. i. lib. ḋ doctri. xpiana. omne mẽdaciũ eſt iniquitas. ſꝫ omnis iniquitas ẽ pctm. ergo oẽ mẽdaciuz eſt peccatuz. Cõtra. veruz ⁊ mendaciũ opponũtur. bonitas ⁊ peccatũ opponũtur ſimiliter. ſꝫ veritas diſtinguit̃ a bonitate. ergo mẽdaciuz diſtinguetur a peccato. ergo mendacium nõ dicet̃ peccatũ eſſentialiter. ¶ Item aug. in. li. ꝯ mendaciũ. Sicut lux opponitur tenebris ⁊ ecõuerſo. ita veritas opponit̃ mẽdacio. ⁊ ecõuerſo. ſed lux ⁊ tenebre opponũt̃ circa cognitõnez exteriorẽ. ergo veritas ⁊ mendaciuz circa cognitionez interiorez. ſed in illa nõ eſt peccatuz ſicut nec veritas. ergo mendaciũ nõ eſt peccatũ. ¶ Itẽ ambro. Nõ ſoluz i verbis falſis. ſed ⁊ in ſimulatis opibus eſt mẽdaciũ. Sꝫ i opibus ſimulatis põt eſſe ſine peccato. ſimulatio eĩꝫ aliqñ bona eſt ⁊ ꝓ tẽpore aſſumenda. ſicut dicit hierony. exẽplũ ẽ de iehu. iiij. regũ. xi. Et ḋ dauid. ſ. reg. xxi. ergo ñ oẽ mendacium ẽ peccatũ. Deinde querit̃ vtruz oẽ peccatũ ſit mendaciuz. qḋ nõ videt̃. peccatũ enim vniuerſitatis eſt. eo ꝙ eſt dictuz vel factuz vel cõcupituz. mendacium autẽ eſt dictũ ꝓprie. ergo ñ oẽ peccatuz eſt mendaciuz. Contra ſup illud pſ. q2 delectaſti. gl. omne peccatũ mendaciuz ẽ. quia ꝯtra legez ⁊ veritatẽ eſt. Similiter ſup illud. viij. Ioã. Dyabolus eſt mendax ⁊ pater eius. i. mendacij. ibi eniꝫ pctꝫ dicitur mẽdaciũ. Ad qḋ dõꝫ ꝙ oẽ mendaciũ ẽ peccatũ. ¶ Ad illud ṽo qḋ obijcit̃ i ꝯtrariuz dicendũ eſt. ꝙ mendaciuz duo importat in ſe falſaꝫ vocis ſignificatiõez. ⁊ fallendi intentionem. q̃ꝫtuz ad falſam vocis ſignificatiõez opponitur veritati: ſcḋm ꝙ veritas diſtinguitur a bonitate. ꝓut aũt ponit intentionez fallẽdi opponitur veritati. ꝓut veritas ẽ ſub bonitate. q2 eniꝫ hꝫ intentiõꝫ fallẽdi fallax ẽ. fallax aũt nõ ẽ verax. veracitas autẽ ſpecies eſt bonitatis. ¶ Ad ſecundum vero dicenduz ꝙ lux ⁊ tenebre pñt dici ex parte intellectus cognitiui vel ex parte intellectus practici. ſi ex parte intellectus cognitiui: ſcḋm hoc ſi veritas ⁊ mendaciuz ſic opponunt̃: nõ erit mẽdaciuz ſic ſub pcto. ſi ṽo ſe habeat circa itellectuꝫ practicũ. tũc veritas ⁊ mendaciũ ſi ſic opponunt̃ erit peccatũ mẽdaciũ. ¶ Ad tertiũ dõm ꝑ hoc qḋ ſupradictũ eſt ꝙ mendaciũ nõ ꝓprie dicit̃ i opibus ſimulatis. ſi vero dĩ i opibus ſimulatis. diſtiguendũ ẽ. q2 eſt ſimulatio laudabilis. ⁊ ẽ ſimulatio vitupabilis. Simulatio vitupabil̃ eſt peccatũ. Simulatio vero laudabilis nõ eſt peccatũ. ſimulatio aũt vitupabilis ꝓprie dicit̃ mendaciũ i opibus: ſicut ſi aliquis ſimulat ſe eſſe xpianũ et nõ facit opa xpi. ¶ Ad illud ṽo qḋ q̃rit̃. vtrũ oẽ pctm ſit mendaciũ. dicenduz eſt ꝙ peccatuz accipit̃ ꝓprie ⁊ extenſo vocabulo. ꝓprie ſcḋm ꝙ ẽ falſa vocis ſignificatio ⁊c̃. ⁊ ſic nõ omne peccatũ eſt mẽdaciũ. extenſo ṽo vocabulo accipit̃ cũ dicit̃ ꝙ oẽ peccatuz eſt mendaciuz. q2 declinat a veritate boni. vel q2 ꝓmittit quandam veritatem dilectionis quã non adimplet.

Membruz quartum.

Quarto querit̃. vtruz oẽ mendaciuz ſit pctm mortale. qḋ videt̃ aug. i li. cõtra mendaciuz. ſicut pietas ⁊ impietas iuſticia ⁊ iniuſticia differũt: ſic veritas ⁊ mendaciũ. ſꝫ ſic differt pietas ab impietate ⁊ iniquitas a iuſticia. ꝙ ſũt ſemper mortalia: ergo mẽdaciũ ſic differt a ṽitate ꝙ ſemꝑ ẽ mortale. ¶ Itẽ ſup illḋ pſ. odiſti omnes q operãtur iniquitatẽ. ꝑ. ⁊c̃. plus ẽ ꝑdere q̃ꝫ odire. ſi ergo odiũ dñi nõ ẽ niſi mortale pctm. ꝑdere nõ eſt niſi reſpectu eorũ qui mortaliter peccãt. ¶ Itez aug. i li. ḋ ꝯflictu viciorũ ⁊ virtutũ. nec officioſo mẽdacio nec ſimplici verbo dꝫ quis aliquẽ decipe. q2 qñolibet mẽtit̃ quis occidit aĩaꝫ. ſꝫ non occiditur aĩa niſi ꝑ mortale peccatũ. ⁊ omne mẽdaciuz ſit cũ itentiõe fallẽdi. ergo oẽ mẽdaciũ ẽ mortale pctꝫ. ¶ Itẽ ſup illud. perdes oẽs q loquunt̃ mẽdaciũ ⁊c̃. Si qs ñ vult hominẽ ad mortẽ ꝑdere veꝝ taceat ſꝫ nõ falſuz dicat. ne ꝙ corꝑe alterius animã ſuã occidat. ergo nõ ẽ ꝑpetrãdũ mẽdaciũ ꝓ vita alterius ſeruãda. q2 occideret animã ſuã qḋ nõ eſſet niſi per mortale peccatũ. Si ergo nõ ẽ ꝑpetrãdũ mẽdaciũ benignitatis. qḋ ẽ minus i genere mẽdacij. eo ꝙ eſſet mortale peccatũ multofortius nec alia genera mendacioꝝ. cũ ergo illud eſſet mortale peccatũ. ⁊ reliqua eſſent mortalia peccata. Cõtra. j. Exoḋ. vbi loquit̃ ḋ obſtetricibus ⁊ mendacio eoꝝ: dicit glo. que ẽ aug. quorundã vita longe inferior ẽ a ꝑfectione ſanctorum. ſꝫ habeant iſta peccata mendaciorum ꝓuentu ipoꝝ indole ſuſtinet̃. ⁊ dicitur ibi ꝙ infirmis mentiri conceditur. ſed nullum mortale alicui conceditur. ergo hoc non fuit mortale. ¶ Item grego. hoc peccati genus facile credimus relaxari. ⁊ loquitur de mendacio benignitatis. nam ſi quelibet culpa ſequenti pia operatõe purgat̃ quãtomagis hoc facile abſtergit̃ quã mater boni opis pietas comitat̃. ¶ Itẽ ſu

per illud ps. Perdes oẽs qui loquūtur mẽda/
ciū ⁊c. glo. hec duo genera mendacij nõ ſūt ſine
culpa: ſʒ nõ cum magna. ſʒ omne mortale ẽ cum
magna culpa. ergo omne mendaciū eſt mortale.
¶ Itē Iſi. Interdū quiſqʒ incaute ſolet ex pcipi
tatione loqui mẽdaciuʒ. ſʒ loqui ex pcipitatione
dūmodo ñ aggrauet ex pte materie: põt eē venia
le ergo nõ omne mẽdaciū ẽ mortale pctʒ. Ad
qð dicẽdū. nõ ꝙ omne mendaciū ẽ peccatū mor
tale. ¶ Ad illud võ qð obijcit primo dicẽduʒ. ꝙ
nõ attendit ſimilitudo illa quo ad genus pctī. ſed
quo ad modū oppoſitionis. pietati. n. opponitur
īpietas ⁊ iuſticie iniuſticia ⁊ veritati mẽdacium.
Uł põt dici ꝙ itelligit ibi ð mẽdacio circa fidē. ꝑ
corpali vita ſeruãda. ⁊ hoc mõ mẽdaciū ſimilitu
dinē hʒ cū alijs i genere mortalis pctī. ſcdm ꝙ tra/
hit ad talē materiã. ¶ Ad ſcðʒ dðʒ. ꝙ cū dicit. ꝑ/
des omnes q. ⁊c. nõ extẽdit ad omnes loquẽtes
mẽdaciū. ſʒ ſicut vult caſſio. hoc itelligit ð oĩbus
q loquunt mẽdaciū ꝯ religionē fidei vł bonoruʒ
morū. ⁊ tale maius ẽ ꝙ̃ opari iniquitatē. ⁊ iõ or
dinat poſt ipʒ. ¶ Ad tertiū dðʒ ꝙ itelligẽdū ẽ illð
aug. ð ꝯflictu viciorū. ð mẽdacio i quo ꝓponit cõ
mutabile bonū icõmutabili. nec extẽdit ad omne
mẽdaciū officioſuʒ. ⁊ hoc patet ꝑ hoc qð ſequit
ibidē oĩbus mẽdacibus ps erit i ſtagno ignis ar/
dẽtis ⁊ ſulphure. ¶ Ad quartum dðʒ. ꝙ illud qð
dicit ð mortali pctõ mẽdacij ꝓ vita alterius ſer/
uãda. itelligit ð pfecto ⁊ ſpirituali viro ſicut habe
tur i glo. Quis aūt dicat pfectus ⁊ ſpūalis dicet
poſt. Aliud ẽ ẽt mẽtiri ⁊ falſuʒ dicere. mentiri. n.
ẽ contra mentē ſiue ꝯtra ꝯſcientiam ire. ⁊ quo ad
hanc circūſtantiam vbi inuenitur poteſt eſſe mor
tale pctʒ. dicit eniʒ. j. ſapie. Os qð mentitur oc/
cidit animam.

Membum quintum.

Quinto qrit. vtrū pfectis liceat mentiri
ex aliqua cã. Qð ñ videt ꝑ vba aug. q
dicit. ꝙ pfectis omnino mẽtiri ñ ꝯue/
nit. ⁊ alibi dicit. ne qs arbitret pfectū
⁊ ſpiritualē hominē. ꝑ iſta tpali vita morte cuius
ſua vel alterius nõ occidit aĩa: debere mentiri. ⁊
poteſt eſſe ratio ad hec dicenda. ſi enim pfectis li
ceret mentiri vel mendacium dicere quibus cre
deretur. iam ergo nulli poſſet credi qz non perfe/
ctis: ſi nõ pſumeretur ꝙ ipi nõ deberent mẽtiri ⁊
multo fortꝰ nec ipfectis. Ad hoc ergo vt ſtet cre/
dulitas vitatis: ñ vi licitū pfectis mẽtiri ſiue men/
daciū dicere. ¶ Itē aug. i li. ð mẽdacio ⁊ logr i il
lo cãn. quð qſqʒ diligit ꝓximū ſic ſeipʒ cui vt ꝓ/
ſtet tpalē vitã pdat eternã. ſʒ ñ pdit vita eterna ni/
ſi ꝑ mortale. ergo pfecto mortale ẽ mẽtiri ſiue mẽ
daciū. quãuis. n. erat ð genere mẽdacij ñ erat ipm
officioſū mẽdaciū mortale i ſe. Sʒ ꝯ qrit qs ẽ
iſte pfectus. ſi. n. dicat religioſus: ꝯ. Religioſus ñ
tenet ad aliqua ad que ñ tenẽt alij. niſi ad q̃ obli
gat ſua pfeſſio. ſi ergo pfeſſio religionis ſue nec
iplicite. nec explicite artat eū vt ñ dicat mẽdaciū:
ñ erit trãſgreſſor religionis dicẽdo mẽdaciū. er/
go ſibi vt ipfecto erit veniale. Qð aūt ñ arcet euʒ
ſua pfeſſio ex ſingulis articulis regule ſue põt ꝑ/
pẽdi. ¶ Itē circūſtãtia ñ excedit circūſtãtiaʒ i in/
finitū. ergo nec peccatuʒ aggrauatuʒ ex circūſtã/
tia excedit alterū peccatuʒ ſine illa circūſtantia exi
ſtẽs i infinitū. ſʒ mortale i infinitū excedit veniale:
ergo ſola circūſtantia nõ facit ꝙ illud qð erat ve
niale illi: mortale ſit iſti. ſtatus aūt circūſtãtia que/
dã ẽ. quare nõ ꝓpter ſtatum pfectionis erit pfe/
cto mortale mendaciū qð erat veniale impfecto.
¶ Similiter obijcit ð plato pfecto. cui ſua itereſt
genere curã ſubditorū. ⁊ maxime i ſua pfectiõe.
⁊ vt ponat animã ſuã ꝓ ouibus ſuis. hoc aūt nõ
videt eū plus obligare ad ñ dicẽdū mẽdaciū ꝙ̃
aliꝰ q ẽ ipfectus. niſi ð his q ptinẽt ad ſuū officiū.
¶ Item aug. i li. ꝯtra mẽdaciū dicit. ꝙ quidã ſūt
ciues babilonis ⁊ ð illis ñ querit ipe ſʒ ð ciuibꝰ
hieruſalē. vtrū pfectis ciuibus hieruſalē liceat mẽ
tiri aut ñ ſʒ caritas facit eſſe ciues hieruſalē. pfe/
cti ergo ciues ſunt q pfectaʒ habẽt caritateʒ. po/
nat ergo ꝙ aliquis habẽs pfectam caritatē dicat
mẽdaciuʒ ſiue mentiat ⁊ cadat a ſua pfectione. nū
quid pp hoc excidit a caritate. nõ videt quare ſi
q̃diu hʒ caritateʒ. viuit aĩa eius vita grane. nõ vi
det ꝙ ꝑ mẽdaciuʒ benignitatis aĩa eius occidat.
Ad qð rñdere poſſumus ꝙ mẽdaciū põt ſumi
multipliciter. Uno mõ falſa vocis ſignificatio cū
voluntate falſuʒ enūciandi. Alio mõ enunciatio
falſuʒ enūciare volẽtis vt fallat. Tertiõ mõ libido
pſeuerãs mentiendi. ⁊ has intẽtiões ponit aug.
ſi ergo accipiat prima itentio ⁊ dicat pfectus re/
ligioſus qui nõ ex pfeſſione hʒ nõ dicere menda
ciū. ñ ẽ ei ꝓhibitū nec peccat mortaliter ſic ppetrã
do mendaciuʒ. Si võ ſcðo modo accipiat. ⁊ di/
catur pfectus ille q habet pfectã caritatē. ⁊ ex ꝑ/
fecta caritate pfectaʒ cognitõeʒ vt adhereat totali
ter deo. ſcdm itellectū ⁊ ſcdm affectū prout ẽ poſſibi/
le i via ſi peccat talis i genere mendacij. lʒ ſit beni
gnitatis peccat mortaliter. qui eiʒ pfecte adhere/
bat deo nullaʒ habebat rõeʒ trahentē quare mẽ/
tiri deberet. ⁊ ſicut ð adã dicit ꝙ rõne ſtatus ſui
peccauit mortaliter. ita ⁊ iſte rõne ſtatus ex hoc
genere peccauit mortaliter. Et hoc eſt qð dicit
Aug. ſuper illud Exoð. j. Bene ergo fecit domi/
nus obſtetricibus. quorū ꝯuerſatio iã i celis ẽ eos
nõ exiſtimo lingue modū circa vitatē: falſitatēqʒ
exẽplo obſtetricū ðbere formari vir ſãctus vt ꝑ/
fecte adhereat vitati ſtudioſe. ꝓhibet nec precipi/
tatõe mentiri ſūmopere eniʒ cauẽdum eſt omnē
mendaciuʒ. Quis nõnunq̃ ſit aliqð genus mẽda
cij culpe leuioris. ſi qſq̃ preſtãdo mẽtiatur. ſʒ qz
ſcriptum eſt. Os qð mentitur occidit animaʒ. ⁊

pdēs oēs qui loquunt mēdaciū. hoc quoq3 men
daciū pſecti viri ſūmopere fugiunt vt nec vita cu/
ſtodibz p eo⁊ fallaciā defendat: nec ſue aie noceāt
dū3 pſtare carni nitunt aliene. Et dicit aug. in lib.
de mēdacio. Jlle filius q verbū ſuſcipiēs a pdi/
tione lōge aberit. puerbio⁊ .xxix. ſm aliā lrām.
⁊ nihil falſi ex eius ore pcedit: tā ſibi clauſu3 de/
putat ad ſubueniēdū homini p mēdaciū: q̄ ſi per
ſtupru3 trāſire cogat. Et alibi. filij ſupne ciuitatis
filij veritatis eius ciuitatis ſūt. de qbus ſcriptū ē.
Jn ore eo⁊ ñ ē inuentu3 mēdaciū. Eius ciuitatis
ē fillus de quo ſcriptū ē. verbu3 ſuſcipiēs filius a
pditōe longe aberit. excipiēs āt excepit illud ſibi.
⁊ nihil falſi ex eius ore pcedit. his filijs ſuperne
hieruſalē ſi qñ in hoibus obrepit qualecūq3 mē
daciū. depoſcūt humiliter veniā: nō inde querūt
gloriā. Si vero accipi at tertio mō mēdaciū: erit
mendaciū mortale pcīm. ⁊ ſm hoc dicit. vij. ecē.
Noli velle mētiri omne mēdaciū. aſſiduitas eni3
illius non ē bona. ⁊ dicit aug. quis integrū dixe/
rit animū eē mentiētis. eteni3 libido ipa recte dif
finit appetitus animi quo eternis bonis quelibet
tpalia pponunt. nemo itaq3 pōt ꝯuincere eē mē/
tiendū. niſi qui potuit oſtēdere eternū aliqd bonū
optimū poſſe mendacio. Sed cū tanto quiſq3 ab
eternitate diſcedat: quanto a veritate diſcordat. q
aūt mentit. a veritate diſcedit. abſurdiſſimū ē dice
re diſcedēdo inde poſſe ad boni aliqd aliquē p/
uenire. aut ſi ē aliqd bonū etrenu3 qd nō ꝯplectit
veritas ñ erit ve⁊. ⁊ ideo nec erit bonū. vt aute3
animus ipi corpi. ita veritas ipſi aio pponēda ē.
vt eā nō ſolū magis q̄ corpus ſ3 magis q̄3 ſeip3
appetat animus. ¶ Ad obiectū aūt rñdendum ē.
Ad primū dōm ē q nō ex perfectiōe ſua obligat
quis pſectus ad nō mētiendū. i. nō dicēdū falſu3
cū volūtate dicēdi falſu3 ſiue fallēdi. ſ3 ex quo ele
uata ē aia in tāta3 pſectionē caritatis ⁊ cognitōis
nō h3 excuſationē vt mēdaciū ex ipſa fiat venia/
le. ¶ Ad ſcd3 vero dōm. q circūſtātia ñ quēcūq3
īducit mortale pcī3. ſ3 que iportat ex ꝯñti ꝯtēptū.
ſicut ſi aliqs peccabat prius ignoranter ⁊ id ve/
nialr. ſ3 poſtea peccaret ſciēter faciendo ꝯſimile.
peccaret mortalr. Similr pt dici ex iſta pte q iſte
intātu3 adheſit ſūme veritati q rōne ſtatus ipſu3
mēdaciū nō tm̄ facit ipm cadere a pſectiōe: ſed ēt
a caritate. q2 nullā cām habuit excuſante3. ¶ Ad
tertiū dōm ē de plato. q rōne platōis ñ tenet ni/
ſi ad ñ dicēdu3 mēdaciū in his q̄ ſpectāt ad ſuu3
officiū. ſi tm̄ mendaciū iportaret aſſiduitatē men/
tiēdi. eēt in eo crimē. ¶ Ad quartū dōm. q l3 nō
ſit vniuerſaliter ve⁊. q qui cadit a pſectōne cadit
a toto. nihilominus tm̄ rōne ſtatus pōt eſſe. q ca/
dēs a pſectiōe cadit a caritate. ⁊ pōt eē exemplū
de angelo i prio ſtatu poſito q habuit grā3 emi/
nentē: nō tm̄ cecidit a grā ſ3 rōne ſtatus a recupa
tione grē. ¶ S3 querit poſtea a bto Augu. ponat
q aliqs habeat ꝯſciam. q mēdacio eius interue/
niēte poſſit aliqs ꝯuerti ad ſidē ſiue ad baptiſmū.
poterit ne in hoc cāu pſectus mētiri. Si ſic tunc ñ
peccat mortalr. ſi nō: qūo remanebit tantū bonū
p tā modico malo. ¶ Ad qd dōm ſm auguſt. q
nequaq̄3 d3 mentiri ēt in hoc cāu. ⁊ eſt rō aug. ta
lis. ſi p luxuriā mei nō l3 mihi. ppetrari alteri⁹ ca
ſtitatē vel ꝯſeruare: q̄3tomagis nec p corruptōe3
veritatis. ⁊ hoc accipit ex lrā. lxx. interpretū. p/
uerb. xxix. in ſine. verbū ſuſcipiēs filius a pditōe
lōge aberit. ⁊ nihil falſi ex eius ore pcedet. quod
exponēs ſic auguſt. dicit. filius ſuſcipiēs p gratiā
verbū eternū tā ſibi clauſu3 deputet ad ſubueniē
dū bono homini p mēdaciū. q̄3 ſi p ſtuprū tranſi/
re cogat. S3 qd erit. nūqd remanebit iſte ñ bapti
3atus hac occaſiōe? Rñdet aug. illa veritas q̄ fe/
cit ſibi eū adherere ⁊ elongari a falſitate: docebit
aliū modū ſubueniēdi vt pueniat ad baptiſmu3.

Membru3 ſextum.

Sexto querit de mēdacijs ſm diūas p/
ſonarū vete. teſta. ⁊ prio de mendacio
abrahe geñ. xxij. dicit ipe pueris. expe
ctate hic cū aſino. ego ⁊ puer pgredie
mur. ⁊ poſtq̄3 adorauerim⁹ reuertemur ad vos:
ꝯſtat q ipe firmiter pponebat imolare iſaac. q̄re
ñ intēdebat q reuerteret cū eo. dicebat ergo ipſe
patriarcha ꝯ̄ ꝯſciam ſuā. ¶ S3 ꝯ̄ dicit de eo. ab/
ſit q vir a deo inſpiratus i illa hora mortalr pec
caſſet. Hoc ſoluit ambro. in lib. de pāarchis vbi
dicit. abrahā: ⁊ ſi ſm formā verbi mēdaciū dixit.
⁊ pp hoc nō ē imitādus a nobis. nihilomin⁹ rō/
ne figure ad quā inſpiratus a deo reſpexit: non ē
pſumendū illū mendaciū dixiſſe. vñ. j. ad co⁊. x.
dicit. oia in figura ꝯtingebāt illis. fuit autē figura
illa imolatōnis xpi. ⁊ ſi eni3 filius dei incarnatus
ſicut pr abrahā duceret iſaac humanā naturā ad
imolādu3 i paſſione: reuerti debuit tm̄ iſaac cum
abrahā. q2 poſtq̄ filius dei ſemel aſſūpſit huma/
nā nām: nec in paſſiōe nec poſt dimiſit eā. Vñ ad
hoc reſpiciēs abrahā nō intēdebat mētiri. vnde
ēt q2 mētiri nō intēdebat: ita diſpoſuit vt nec etiā
ſm lrām dixerit niſi ve⁊. ipe. n. reuerſus eſt cum
iſaac ſicut dixerat. vt p3 geñ. xxij. Propter hoc
ergo notādu3 ē ꝯſequēter. q huiuſmōi v̄ba ſan/
cto⁊ patrū ⁊ ſi aliqñ videant eē mēdacia ad lrā3.
excuſabant tm̄ rōne ſignato⁊. Vñ ēt de iacob qñ
dixit. ego ſu3 eſau primogenitus tuus. dōm q ad
lrām nō volebat dicere q ipe eēt eſau. ſed q ipſe
eēt ille cui iura priogeniture debebant. excuſat. n.
p ſenſum figuratiuū. p eſau. n. figurabat ppl's iu/
daicus. p iacob gentilis. qui l3 eēt minor natu: ipl
tm̄ ante iudaicū debebat bñdictio fidei xpiane. ſic
vult apl's ad ro. in multis locis. ix. ⁊. xi. ¶ Obij/
cit ēt de ioſeph geñ. xliiij. legit q dixit fratribus
ſuis. an ignoratis q nō ſit ſiſis mei in auguriādi

ſcia. ⁊ añ.xlij.ꝑ ſalutem pharaoñis exploratores
eſtis.ſi ergo hec falſa erãt ⁊ ꝯtra ꝯſciam hec di/
cebat.quare nõ mẽtiebaꝛ.Primũ poſſꝫ ſolui ꝙ
verbũ auguriãdi aliqñ ſumiꝛ ſtricte.⁊ tunc ſonat
in malũ tm̃.aliqñ cõiter ⁊ ad bonũ ⁊ ad malum.
⁊ tũc verꝫ ẽ ꝙ ioſeph habuit ſciaꝫ auguriãdi.fuit
eniꝫ pſcius aliquoꝝ futuroꝝ.ſicͣ pꝫ geñ.xl.⁊.xlj.
tñ vt ſoluaꝛ cõiter vtrũqꝫ obiectũ poſſumus ſol/
uere ꝑ aug.in.v.lib.ſuꝑ geñ.vbi dicit.ſic.loquẽs
de v̾bis ioſeph.Hoc ñ ſerio ſꝫ ioco dictũ vt exi/
tus docuit.⁊ iõ ñ eſt hñduꝫ mẽdaciũ.mendacia
eniꝫ a mẽdacibus ſerio aguntꝛ ñ ioco. Queriꝛ ẽt
de obſtetricibꝰ de qbus exo.j.legiꝛ.ꝙ dixerũt ꝙ
ñ ſũt hebree ſicut egiptie mulieres ⁊c̃.id.n.mẽtite
ſũt ſicut volũt ſãcti ⁊ glo.Queriꝛ ergo vtrũ men
daciũ eoꝝ fuerit veniale aut mortale?Qꝺ morta
le vꝛ.qꝛ dicit ibi glo.greg.benignitatis eaꝝ mer/
ces q̃ potuit i eterna vita retribui:ꝑ culpa mẽda
cij in tꝑalem recõpenſationeꝫ declinata ẽ.ſi ergo
ꝯmutata ẽ eis merces eterna i tꝑaleꝫ ꝑꝑ mẽdaciũ.
amiſſio ãt mercedis eterne nõ ẽ niſi ꝑꝑ mortale.
videꝛ ꝙ mentiẽdo peccauerũt mortaľr.¶Sed ꝯ
diciꝛ in pricipio huius glo.leuioris culpe ẽ ſi qſ/
qꝫ mẽtiaꝛ pſtãdo bñficiũ.ſꝫ iſte ſic mentite ſunt.er
go ibi fuit leuior culpa.nõ ergo mortalis.¶Iteꝫ
ĩ eadẽ glo.infra.ſi quelibꝫ culpa ſequẽti pia ope/
ratõne purgaꝛ:quãto magis hoc facile abſtergiꝛ
quã mater boni opis pietas comitaꝛ.ſed nullum
mortale facile abſtergiꝛ.¶Itẽ ꝙ aut nulluꝫ fuerit
pc̃m aut veniale ſolũ videꝛ glo.hiero.⁊ haymo
nis ſuꝑ illꝺ Iſa.lxv.edificabãt domos ⁊c̃.ibi.n.
dicit glo.ꝑ v̾tutibus i celeſtibus regeſcent.tales
domos obſtetrices ſibi dicũꝛ edificaſſe:qꝛ timue
rũt deũ.ſꝫ nullus cũ mortali edificat ſibi domuꝫ i
celis.aut ergo obſtetrices q̃ tũc ſibi edificauerunt
domos ſicut dꝛ hic:oĩo ñ peccauerũt.aut ñ morta
liter.⁊ ita aut mẽdaciũ illaꝝ ñ fuit pc̃ꝫ aut ñ mor
tale. Solutio.dõm ꝙ i facto obſtetricũ duo fue
rũt oꝑa.fuit.n.ibi vnũ opus ꝯpaſſiõis ſiue pieta/
tis.fuit ẽt ibi mẽdaciũ.⁊ illud forte ſoluꝫ ñ ꝑpter
vitã pueroꝝ ſeruãdã:ſꝫ ẽt ꝑꝑ propriã vitã tuen/
dã.ſicut põt videri ex quadã glo.grego.que fre
quẽter adducta ẽ hic.Quãtũ ad primũ ergo opꝰ
ſcꝫ ꝯpaſſionis dicimus.ꝙ illud bonũ fuit ſed in
hoc genẽ tm̃.⁊ ſi affuiſſꝫ caritas que foras mittit
timorẽ.ſicut dꝛ.j.Io.iiij.bene ex iſto motu potu/
iſſent meruiſſe vitã eternã.Vñ ſicut dare elemoſi
nã qꝺ ẽ bonũ in genere tm̃.ſi fiat i caritate:meri/
toriũ ẽ vite eterne.ſi ãt fiat extra:nequaq̃.Ita di
cimus hic ꝙ illꝺ opus ꝯpaſſionis vel pietatis ſi
fuiſſꝫ i caritate factũ:fuiſſꝫ meritoriuꝫ vite eterne.
Sꝫ ꝙ fuit factũ extra caritatẽ.fuit ibi.ſ.i prio ope
potẽtia ordiata ad gloriã ſꝫ remota:⁊ nõ neceſſi
tas ſiue potẽtia ꝑxima.bonũ ergo fuit illꝺ opus
ſꝫ ñ ſufficiẽs ad merendã gloriã ꝑꝑ defectũ cari/
tatis.Sꝫ qꝛ nulluꝫ bonum irremuneratũ.iõ dñs

opus illud qꝺ ñ hẽbat ſufficiẽtiã vt remuneraret
i celis:remunerauit hic i terra.Vñ illa glo.q̃ dicͣ
ꝙ merces eoꝝ declinata ẽ ⁊c̃.nõ ẽ ſic intelligẽda
ne ꝑ oꝑe illo deberet eis prius vita eterna ſi ſine
mẽdacio factũ fuiſſꝫ:⁊ ꝑ mẽdacio amiſerunt illã
mercedẽ.ſꝫ itelligẽdũ ẽ qꝺ dicͣ greg.benignitatis
eaꝝ merces potuit ⁊c̃.ñ dicit debuit.ſed potentia
remota potuit videlꝫ ſi fuiſſent i caritate.ſꝫ hoc ñ
erat:imo erat i ipis timor ſuilis vel hũanus tan
tus.quo magis diligerẽt forte tueri vitã pñteꝫ q̃ꝫ
mereri eternã.hoc aũt ñ ſtat cũ caritate.vnde illa
declinatio ñ dicͣ abſolutiõeꝫ pmij debiti.imo poſ
ſumus dicẽ qꝺ dicit inſufficiẽtiã opis facti reſpc̃u
pmij eterni.¶Qꝺ ergo q̃riꝛ q̃ꝫtum ad aliꝺ opus
ſcꝫ mẽdacij.vtrũ fuerit mortale vľ veniale.poſſꝫ
ſuſtineri ꝙ vẽiale.rñdẽdo ſicut dc̃m ẽ.tñ poſſumꝰ
dicẽ ſicut alij dicũt.ꝙ mẽdacij ſui duplex fuit cã.
Vna pueroꝝ ꝯpaſſio:⁊ reſpectu huius fuit men
daciũ veniale.alia ãt fuit tuitio ꝑprie vite.quam
qꝛ inordiate ⁊ ꝑuerſe diligebãt:mẽdaciuꝫ ꝑ rela
tionẽ ad cãm illã fuit mortale.¶Ad illã ergo gl.
hiero.dicimus.ꝙ cũ dicit obſtetrices dicũtur ſi/
bi edificaſſe.itelligẽdũ ẽ edificaſſe.i.preꝑaſſe.qꝛ ſi
pſeueraſſent i talibus operibus forte dñs dediſſꝫ
eis caritatẽ q̃ ꝯſũmaret edificiũ.Vñ aliter dicunꝛ
edificare ſancti ⁊ aliter ipe.¶Alie ãt due gl.gre
go.nõ ꝓbãt ꝙ mẽdaciũ illꝺ fuerit veniale niſi ſꝫ
ꝙ fuit benignitatis.⁊ hoc bñ ꝯcedimus. Sed
queriꝛ.qs ꝑponit oratõeꝫ methaphoricã ſicut di
ciꝛ litus araꝛ.hic prio vnũ ſignaꝛ ex ꝯñti aliud p̃/
tendit.queriꝛ ergo ſi mentiaꝛ ſic loquẽdo ⁊ pec/
cet.¶Ad qꝺ dicimus breuiter ſm aug.ꝙ talis ſi
intẽdit dicere ſenſuꝫ ſequẽteꝫ ꝑꝑ hoc nõ dꝛ pecca
re.maxie cũ dicit illud qꝺ põt patere ſiue qꝺ fre/
quẽter ꝯſueuit dici.vnde nõ dicit ꝯtra ꝯſciaꝫ.nõ
enim intẽdebat aſſerere primũ ſenſum illius ora
tionis.Vnde aug.vbi loquiꝛ de Iacob vtrũ mẽ/
titus ſit in lib.de mẽdacio.ita dicit.omnis enun/
ciatio ad id quod enunciat referẽda ẽ.⁊ propter
hoc ſi referẽdo ad intentionẽ enũciatõis non fuit
mẽdaciuꝫ:nõ ſunt cẽſendi tales mẽtiri. Queriꝛ
ẽt vtrũ mendaciũ minoris ſit culpe i vete.teſta.q̃ꝫ
i nouo vel ecõuerſo paribus alijs circũſtantijs.
¶Ad qꝺ rñdꝫ grego.ꝙ ⁊ ſub veteri forſitan teſta
mẽto minoris culpe eẽ potuit.in quo ꝑ thauroꝝ
vel hircoꝝ victimas ſacrificiũ ñ fuit ipſa veritas
ſꝫ vmbra v̾itatis.nã i teſtamẽto nouo p̃ceptis al/
tioribꝰ mãifeſtata ꝑ carnẽ veritate ꝑficimꝰ.iuſtuꝫ
ẽ vt facta quedã q̃ in illo ꝑplo vmbre v̾itatis de/
ſeruierãt deſeramus.ſiqs v̾o ꝑ teſtamẽtuꝫ vetus
vult ſuũ tueri mẽdaciũ.qꝛ minus illuc quibuſdã
fortaſſe nocuerit:dicat neceſſe ẽ reꝝ alienaꝝ raptũ
dicat retributõeꝫ iniurie qꝛ infirmis illis cõceſſa
ſũt ſibi nocere ñ poſſe.que oĩa cũctis liquet quã/
ta animi aduerſiõe veritas inſequiꝛ que iã nobis
ſignificatõis ſine vmbra poſtpoſita in vera carne

declarat. Querit vtrꝝ fcā illoꝝ q̄ in vete.te.mē dacio officioſo ſūt vſi imitanda? Ad quod rn̄det aug.in li.ↄ̄ mēdaciū dicēs. Jlle pſone quas credēdā ibi nō ē ꝓphare voluiſſe.ſʒ qꝛ faciēdo vel dicēdo finxerunt voluntate fallēdi.q̄uis ex ipſis quoqʒ factis eaꝝ ſiue dictis aliq ꝓpheticū poſſit ex culpa ꝑ illius oipotētiā pſeminatū atqʒ diſpoſitū q bn̄ vti nouit ēt malis hominū:tn̄ q̄ꝫtum ad ipſas attinet ſine dubitatiōe mētite ſūt.ſʒ n̄ iō debent imitāda exiſtimari qꝛ in eis repiunt libꝛis q̄ ſancti ⁊ diuini merito nominant.hn̄t eim ſcripta ⁊ mala hominū ⁊ bona.illa vitāda iſta ſectāda. ⁊ quedā ita poſita vt de illis ēt ſit ꝓlata ſnia.qdā v̄o tacito ibi iudicio i nobis iudicāda permiſſa. qm̄ non ſolū nos nutriri manifeſtis veꝝ ⁊ exerceri opoꝛtebat obſcuris. Cur aūt iſti imitādā ſibi thamar exiſtimāt mentiētē.⁊ imitādū Judam ſi exiſtimāt foꝛnicantē? ibi eiʒ vtrūqʒ legerīt. ⁊ nihil hoꝝ ſcriptura illa ſiue culpauit ſiue laudauit.ſed tm̄modo vtrūqʒ narrauit ⁊ indicādū hoc vtrūqʒ nobis dimiſit.ſʒ mirū ſi aliqd hoꝝ imitādum ſpōte ꝑmiſit.ꝙ eiʒ thamar nō meretricādi libidine ſʒ ↄcupiſcēdi volūtate mentita ſit nouimus veꝝ foꝛnicatio ēt ſi inde tal'n̄ fuit.pōt eē cuiuſpiā q̄ꝫ faciat vt hō liberet.ſicut illius mēdaciū fuit vt homo ↄcipetur.nūqd ꝓpterea ēt foꝛnicāduʒ eſt. ſʒ ſi pp illud putat fuiſſe mētiēdū.nō d' ſolo itaqʒ mendacio ſed de oībus operibus hominū i qb⁹ ↄſiſtunt velut ↄpenſatiua peccata ↄſiderandū eſt quaʒ ſniam pꝛoferre debeamus.ne aperiamus aditū.non tm̄ paruis qbuſcūqʒ peccatis verum etiam ſceleribus cūctis.

Membꝛuʒ ſeptimuʒ.

Septimo q̄rit de ſpecieb⁹ mendacij.⁊ pꝛio d' mēdacio benignitatis ſiue officioſo.cui⁹ tres dicit aug.eē ſpēs in li. de mēdacio. Et ſilr dꝛ in.iij.li.ſent.di. xxxviij.c.j. Cōtingit aūt in iſto mēdacio mentiri vel ꝓ re alterius ſeruāda vel ꝓ vita coꝛpali.vel ꝓ caſtitate alicuius ſuāda. Ponat ergo ꝙ aliqs mētiat vt qs baptizet.hoc mēdacium ↄſtat officioſū ē ſiue benignitatis.ſub nullo eiʒ alioꝝ mēbꝛoꝝ cadit iſtius trimēbꝛis diuiſiōis mēdacij.q̄ ē ꝑ iocoſuʒ ⁊ benignitatis ⁊ malignitatis q̄ diuiſio fit ita i pꝛicipio p̄dicte diſtinctōis in ſentētijs. ⁊ i glo ſup illud ps̄. Perdes oēs q loqunt mēdaciū. Jn p̄dicto aūt cāu nō pōt dici eē mēdaciū iocoſuʒ neqʒ malignitatis.erit ergo officioſuʒ.ſʒ talis nec mētit ꝓ re alterius nec pꝛo vita ſuāda. q̄re nō ſufficiēter diuidet mēdaciū officioſuʒ per illa tria. Uel tu dicas mihi ad qd illoꝝ triū reducet mēdaciū illud. ¶ Ad qd dicimus.ꝙ ſufficienter diuidit mēdaciū officioſuʒ ꝑ hec tria.⁊ hoc qd dictū ē reducit ad illd' qd' ē mentiri ꝓ caſtitate alterius ſaluāda.illud eiʒ mēdaciū intelligit cōmuniter fieri q̄ꝫtuʒ ad illā ſpēm quotieſcūqʒ aliquis officioſe mētit ꝓ bono ſpūali i alio ſuādo. ſic aūt fuit i cāu ꝓpoſito.iſte.n.mētit vt acqrat illi vitā ſpūalē.hoc ergo qd dꝛ ille tertia ſpēs qñ mētit aliqs ꝓ caſtitate alterius ſuāda:dꝛ ꝙ ibi n̄ dr̄ cā tota mēdacij officioſi ſm ſpēm illaʒ.ſed ponit tm̄modo exēplū.⁊ cū dꝛ ibi mentiri ꝓ mundicia ſiue caſtitate:nō intelligit mūdicia coꝛpalis tm̄.ſʒ illa q̄ bonū ſpūale eſt.vn̄ ꝓ quocūqʒ bono ſaluādo ſpūali dicat.intelligēdū ē mēdaciū eſſe i eadē ſpecie in qua ē ⁊ illud. Sʒ q̄rit poſtea vtrū qs ꝓ caſtitate ꝓpꝛia ſaluanda.⁊ nō ſolū loqmur de pfecto ſʒ ēt de impfecto poſſit mētiri ſine peccato. Qd nō:pʒ ꝑ aug.qui nō vult aliqd mēdaciū eē ſine pctō. ¶ Sʒ ↄ̄ aug.in li.de mēdacio. Jlla peccata q̄ ita cōmittunt i hoīe vt faciāt imundū:etiaʒ peccatis noſtris euitare debemus.ac ꝑ hoc.nec peccata dicēda ſūt que ꝓpterea fiūt vt illa imundicia euitet. ⁊ ex hoc ergo vr̄ ꝙ ipſe q̄ſi ꝑ ↄpēſatōem vult dicē ꝙ pctm̄ minus qd pp vitationeʒ maioꝛis fit:non iam dici debeat pctm̄.⁊ ita ſi tu mētiris pp coꝛruptōem caſtitatis tue vitādaʒ.nō erit illud pctm̄. ¶ Ad qd dicim⁹ꝙ duplex ē imūdicia.vna coꝛpis.⁊ ꝓ hac vitāda neminē opoꝛtet mētiri.qꝛ ſic dicit aug.ibidē.nullus recte agēs imūdus fieri pōt quolibʒ ↄtagio coꝛpali. Eſt āt alia imūdicia nō ſolum coꝛpalis ſʒ ē ſpūs.⁊ hec duplr̄ pōt fieri.vl' reſpcū pfecti:vel reſpcū impfecti.dicim⁹ergo ꝙ pfectus ita foꝛtis dʒ eē vt cōfidat ſe nulli tētatōi ſuccūbere.vn̄ ēt ſi violēta iſerit illi.dʒ ſperare ꝙ ipe nullo mō ↄſentiet coꝛruptōni violēter illate.ſʒ ſuſtinebit meritoꝛie.⁊ iō talis nō dʒ mētiri ēt i tali cāu.impfectus aūt vtpote ifirmus dʒ timere ne ſuccūberet ſi veniret ad illū ſtatū.⁊ iō tali pp ifirmitatē ſuā:ↄcedit redimere periculū maioꝛis pctī ꝑ minus pctm̄ ⁊ i hoc cāu ſumit dicta auctas aug. Nec pp hoc ē itelligēdū ꝙ ſi in hoc cāu exiſtens mentiat.ꝙ mēdaciuʒ illud nō ſit pctm̄. Et qd dicit aug.nō ſunt pcta dicēda. itelligēdū nō eſt ſimplr̄ ſʒ ↄpatiue hoc ē.nō ſunt q̄ſi reputāda pcta reſpectu coꝝ ꝓ qb⁹ vitādis iſta fiūt q̄ longe maioꝛa ſūt iſtis. Querit poſtea de illo mēdacio q̄rto quo dic̄ aug.ꝙ fit ſola fallēdi mētiēdiqʒ libidine.qd dictoꝝ mendacium ē? Et obijcit pꝛio ſic.libido ſic dꝛ i eodē li.ē appetitus quo eīa tpalibus p̄ponunt.ergo ſi hoc fit ex mētiēdi libidine hoc ē appetit⁹ animi quo eīnis bonis aliqd tpale p̄ponit.ſic eiʒ diffinit ipe libidinē. ſʒ quotiēs ſic fit moꝛtaliter peccat.ergo hoc mēdacio ſemꝑ peccat moꝛtaliter q̄liter itaqʒ erit iocoſuʒ. ¶ Pꝛeterea hoc grauius videt eē ceteris. ↄſtat.n.i ceteris ſpecieb⁹ mēdacij erat aliqd aliud a mēdacio mouēs ad mētiendū vtpote qꝛ volebat placē aut iuuare aut nocē alicui vl' aliqb⁹.iō dicebat mēdaciū i alijs ſpeciebus.in hac aūt dꝛ ſola libido mentiendi mouere.ſi ergo tātoma

mꝰ ē pctm ⁊ inexcuſabiliꝰ. quātominꝰ hʒ mo
tiuū. vꝫ illud mēdaciū eē inexcuſabilius ceteris ⁊
maius. ¶ Querit ēt cū libido ſiue iprobа volun-
tas ſit gnāle i oībus iſtis mēdacijs quō hec ſpēs
que dr̄ ſola mētiendi libidine eē diuidat ab alijs
cū gnāle nō diuidat ab alijs ſpecialibus niſi per
additōem alicuius ꝯħētis. hec aūt ſpēs nō videt
dicere niſi gnāle nūc ꝯctū. Solutio dicimus ꝙ
re vera tñ quartū tñ qntū mendaciū cā placendi
fiūt. ſʒ placētia quā aliquis intēdit pōt eē dupl̄r.
pōt eniʒ intēdere placere ſibi ⁊ alij. ⁊ tūc ē qntuʒ
ſolū de ſuauiloquio. vel non alij extra. ſʒ ſibiipſi
tm̄. tūc eſt illud quartū qđ dr̄ fieri ſola mētiēdi fal
lendiqʒ libidine. Et nō itelligit ibi fallēdi. i. deci-
piēdi aliū. ſʒ fallēdi. i. falſū dicēdi. ſic̄ ergo egō di
uidor ab alijs. ita placētia ſiſtens i me ſiue reſpc̄u
mei ſolū. diſtinguitur a placentia reſpc̄u alterius
hoīs extra vel rei extra. ⁊ ſicut qntū ⁊ quodlibʒ
aliorū habebat ꝓpriaʒ ⁊ ſpālem cām. ſic hoc ⁊
illud. dicit tñ fieri ſola mētiendi libidine ⁊ ñ alia.
qꝛ cum libido dicat a libendo ſiue ab eo ꝙ libet.
ſiue cui libet. nihil habʒ hoc mēdaciuʒ neqʒ in ſe
neqʒ in cā extra illū in quo erat mētiendi libido.
nō ſic aūt in alijs mēdacijs. imo habebat cauſaʒ
extra. ⁊ iđ hoc ſolū ⁊ recte dicit fieri ſolo mētiē-
di libidine. ex his ergo poteſt patere ſolutio ad
obiecta. ¶ Ad primum enim dicimus ꝙ libido
pōt dici dupl̄r. Uno mō ꝓprie ⁊ ſtricte ⁊ ſic da
bat ei dicta diffinitio. ⁊ ſic nō erat radix niſi mor
taliū peccatoꝝ. ⁊ ſic nō ſumit i deſcriptōe huius
quarti mēdacij. Dicit aūt alio mō cōiter vt ſit ra
dix ⁊ mortaliū ⁊ venialiū. Unde cū libido dicat
ab eo ꝙ ē libere ſicut vult aug. ſic̄ libere qđ ē li-
ar. potuit inordinate moueri ad mortale vel ad
veniale. ita ⁊ hec libido potuit eē radix nō ſoluʒ
mortalis ſʒ ⁊ venialis. ⁊ ſic cadit hoc i rōe huiꝰ
mendacij. ¶ Ad aliud vō qđ obijcit. ꝙ hoc erit
maius ceteris dicimus ꝙ maius ē qnto. ſʒ tribꝰ
primis nō. ⁊ ꝓcedit illa obiectio ꝑ falſaʒ ſuppo-
ſitōeʒ. ſupponit eiʒ q̄ſi ſic mētiēs recedit a verita
te ꝓꝑ v̓itatē q̄ſi ꝯtēnēdo eā. ⁊ re v̓a ſic eēt mōtale
⁊ graue mortale. ſʒ ñ ſic faciebat: imo nō ꝯtenēs
veritatē ſʒ ſemꝑ ipſam in affectu habitualit̄ reti-
nēs. paululū ad tp̄s declinabat ab ipſa. vt accipe
ret aliquā vanā delectatōeʒ in falſo qđ ſibi place
bat. hoc aūt veniale erat ꝓꝑ iſirmitatē noſtrā. ſic̄
eniʒ poſt baptiſmū hēbat hō̄ ꝯcupiſcētiā quādā
venialē reſpc̄u maloꝝ. ita hʒ quādā delectatōem
in vanis ⁊ hoc ꝓꝑ infirmitatis ſue corruptōeʒ. ſi
eiʒ bō ſtetiſſet ñ eēʒ iſtud ei. ⁊ iđ nō fuit illđ mē-
daciū mortale. ¶ Ad tertiū ſil̄r pʒ rñſio ex dictis.
nō eniʒ hʒ hoc mendaciū gnāle tñ. ſʒ etiā hʒ ꝓ-
priā cām ꝯtrahentē ipm gnāle ſm placētiā reſpe
ctu mētiētis ad ſeipm. que cā facit hāc eē vnā ſpe
cieʒ per ſe. pʒ etiā ex dictis quare aug. dicat hoc
mirū eē mēdaciū qđ de nullo alioꝝ dic̄. hoc eniʒ
mēdaciū nullā cām ſui hʒ extra ipſuʒ mentiētēʒ.
⁊ iđ recte in ipo mentiēte dr̄ eē totaliter. Alia aūt
habebāt cās extra mentiētē. ſicut illū cui debebat
noceri vel q debebat iuuari vel qui debebat pla
ceri. Unde nō erāt mere ⁊ totaliter in ipo mētien
te q̄ꝫtū ad oēm ſui cām. Poſtea querit cū cō-
tingat mentiri circa mores. ad qđ illud mēdaciū
reducet. neqʒ eniʒ videt eē iocoſuʒ neqʒ officio-
ſuʒ. religiōis etiā nō vꝫ eē: cū nō ſit circa ea que
ſpectāt ad fidē. ¶ Ad qđ dicimus. ꝙ huiuſmodi
mēdaciū ꝯtinet ſub mēdacio religionis. ibi enim
dr̄ religio cōiter. nō ſolū ſm ꝙ religat nos ad te
nendū ea que ſūt circa fidē ſʒ ēt ad tenēdū ea que
ſunt circa bonos mores. i his duobus ꝯſiſtit ſū-
ma religionis xp̄iane. Querit poſtea. ponat ꝙ
aliqs mētiat de religione. nō ex certa malicia ſʒ
ex iſirmitate vel ex ignorātia. vt nō ſit pctm i ſpi
ritūſanctū. querit ad qđ genus mēdacij reducet
illud. neqʒ eniʒ iocoſuʒ neqʒ officioſuʒ ē illud cō
ſtat. ſʒ neqʒ malignitatis vꝫ quia nec ſub ſcđa nec
ſub tertia ſpecie ꝯtinet. illud cōſtat. Si diceret ꝙ
ꝯtineret ſub pria. ꝯ hoc vꝫ. ꝙ illa pria ſpēs mē-
dacij ꝑniciosiſſima eſt. mēdaciū aūt iſtud ē cuʒ ſit
ex ignorātia vel ex iſirmitate: nō ita ꝑnicioſū vi-
det. ¶ Ad qđ dicimus. qui ſic mētit pōt eē ꝑfectꝰ
vl' imꝑfectus ſiue vt ſic melius dicamus. ſimplex
aliqs qui tenet ad oia credēda explicite vel aliqs
magnus lr̄atus. ſi ergo ſit ſimplex. aut mentit de
his ad que tenebat explicite credēda. aut nō. ſūt
enim qdā groſſi articuli. ſicut ꝙ deus ſit trinus ⁊
vnus. ꝙ filiꝰ dei aſſumpſit carnē. ꝙ paſſus ē ⁊c̄.
quos nullus etiā ſimplex dʒ ignorare. ſi ergo mē
tit i huiuſmōi. etiā ſi ignorātia mētiat nō excuſat
a toto. cuʒ tenet illa ſcire ⁊ poſſet illa inquiſiuiſſe
vel ꝑ doctrinā accepiſſe. vel ēt ex inſpiratōe a do
mino ſi ſe ꝓparaſſet ad hoc. Si aūt aliqs magnꝰ
lr̄atus mētiat ēt ex ignorātia: peccat prio genere
mēdacij. nec excuſat ꝑ ignorātiā. cū ad oia ſciē-
da teneat. Si aūt mētiat ſimplex ex ignorātia vel
iſirmitate. vtpote qꝛ ñ pōt capere ea ad q̄ ñ tenet
ſciēda: tūc nō oportet dicē mentiat vel peccat ſm
grauitatē pcti. q̄ ſolet attēdi i ipa ſpecie mēdacij.
pōt tñ hoc reduci ad primā ſpēʒ ſʒ ſm magis ⁊
minus. ſʒ ꝙ ſūt grauiora ⁊ leuiora. ¶ Qđ ergo
obijciebat ꝙ primū mēdaciuʒ erat grauiſſimuʒ:
intelligēdum ē hoc đ illo qđ dr̄ ex certa malicia ⁊
ad decipiēdū. tale. n. eſt pctm in ſpm̄ſanctū. vñ ⁊
grauiſſimū. tñ intelligēdū ē ꝙ peccare i ſpm̄ſan-
ctū ſiue i prēʒ ſiue in filiū dupl̄r pōt dici. Uno eiʒ
mō pōt dici peccare in filiū q mētit de filio. ⁊ in
ſpm̄ſanctū q đ ſpūſancto. ſʒ hoc nō ē modus ſm
quē diſtinguit pctm in ſpm̄ſanctū ⁊ pctm i prem
⁊ in filiū. imo hoc mō q̄nqʒ q mētit de filio: mē
tit de prē. vel ēt peccat i totā trinitatē. ſicut q dice
ret ꝙ ſpūſſanctus nō ꝓcederet a prē ⁊ filio. ipſe
peccat in ſpiritūſanctū. ⁊ etiā in totam trinitatem

ſ3 hoc peccatū nō ē illud i ſpiritūſanctuȝ qḋ dicit eē grauiſſimū. q2 pōt eē ex ignorātia vel ex infirmitate. dr̄ autē peccatū i ſpiritūſanctū alio mō ſm q illa tria diſtinguūt p appropriatōes. vt illḋ qḋ ex impotētia dicat i patrē. qḋ ex ignorātia dicat i filiū. qḋ ex certa malicia i ſpiritūſāctū: τ tūc re vera iſtud ē grauiſſimū illoꝝ triū. ¶ Sȝ obijciet aliqs ꝯ illud qḋ diximus. q mētiēs ex ignorātia mētit circa fidem de his ad que ſciēdū tenetur. mentitur mēdacio reducibili ad primū genus. hoc .n. videbat falſuȝ. q2 talr q ſic dic ex ignorātia. τ ſi dicat falſā vocis ſignificatōeȝ. ñ tñ hȝ itētōeȝ fallēdi. i. decipiēdi. neqȝ fallēdi. i. dicēdi falſum. quō ergo dicenduȝ eſt mentiri. ¶ Ad qḋ dicendum q τ ſi non ſit ibi totalis completio mendacij ſȝ primaȝ ſpecieȝ: dicimus tamen q reducitur ad illud genus. dicimus enim q dupliciter dicitur intētio. aut videlicet ꝓpoſitum per diſcretionem. τ hoc modo nō habet iſte intentioneȝ fallendi. aut pōt dici intentio ipa voluntas. τ hoc modo cum ipe teneretur iſta de quibus mentitur ſcire. ſciuiſſet ſi voluiſſet ſicut predictū eſt. patet q voluit ignorare. τ ſi voluit ignorare circa ea de quibus oportebat euȝ credere vel loqui. cuȝ ignorantem loq frequenter contingat falſuȝ dicere. patet q ex cōſequenti habuit voluntatem manendi in tali ſtatu in quo diceret falſum. τ ita quodāmodo habuit intentioneȝ fallendi τ dicendi illud qḋ de ſe aptū erat alium fallere. τ etiam fallendi. i. dicendi falſum ſiue qḋ neſcit eſſe verum cum deberet ſcire.

Queritur poſtea aliquis intendit dicere cōtra fideȝ ſed tamen non dicit. queritur ergo ſi huius reducēdum eſt ad primū mēdacium vel ad illud peccatū. ¶ Ad qḋ dicimus q ſic. Unde ſicut velle mechari reducit ad trāgreſſionē illius peccati nō mechaberis. τ hoc quia ordinabatur ad illū actuȝ. ita ex parte iſta mala intentio que erat ordinata ad mēdaciū primi generis. reducēda ē ad illud genus. τ ſi ñ ꝯplete mētitus ſit ſȝ illḋ. Queritur poſtea. aliqs bene credens ꝓponit ꝯtrarium alicuius articuli corā ſimplici qui neſcit vtrū illḋ ſit veꝝ vl̄ falſū. ex alia pte aliqs arrianꝰ credēs verum dicē ꝓpōit idē falſū corā ſimplici. quis ergo iſtoꝝ plus peccat? τ vr̄ q arrianꝰ. iſte. n. xpianus τ ſi peccat i dicto: radix tñ ñ ē corrupta. quia ipe bene ſentit. arrianꝰ aūt τ i dicto peccare videtur τ in radice. maior autēȝ eſt corruptio vbi ē ſt vtriuſqȝ ꝙ vbi alterius tñ. ¶ Sed cōtra. iſte catholicus cōtra conſcientiaȝ dicit q dicit. τ ſcit q ille ſimplex poteſt falli ex dictis eius. arrianus āt neſcit. vnde nec dicit contra conſcientiaȝ: nec putat illum fallere. ſi ergo plus peccat qui ex certa ſcientia ꝙ qui ex ignorantia. plus videtur peccare catholicꝰ ꝙ arrianꝰ. ¶ Qḋ ꝯcedimꝰ. Qḋ ergo obijcit q i arriano ē corruptio radicis maior ꝙ i catholico. Rñdemus. q maior corruptio radicis pōt dici dupliciter. vl̄ i intellectū. τ ſic re vera maior ē corruptō i arriano vl̄ i affectu. τ ſic ē maior corruptio i catholico qui vult dicere ꝯtra cōſciaȝ ſuā. τ dare ſimplici occaſionē ruēdi. maioritas ergo corruptōis prime ñ fuit ita cā faciēdi peccatū. ſicut maioritas corruptōis radicis mō ſecūdo. τ iō plus peccat i hoc caſu catholicus ꝙ arrianus. Queritur ergo poſtea ḋ numero iſtoꝝ mendacioꝝ. τ queritur cū mendaciū benignitatis τ malignitatis oppoſite ſint. ſaltē ꝗtū ad ſuas cauſas. τ mēdaciuȝ malignitatis diuidat i quoſdā ſui ſpecies penes iſtas differentias omnibus obeſſe τ nulli ꝓdeſſe. obeſſe alicui τ nulli ꝓdeſſe. obeſſe alicui τ ꝓdeſſe alicui. quare ſimiliter mēdaciū benignitatis nō diuidit ſȝ eaſdē differētias vt ſi diuideret ſm q ē ꝓdeſſe alicui τ ñ ꝓdeſſe alteri. vl̄ alicui ꝓdeſſe alicui obeſſe τ huiuſmōi. nō .n. ita diuidit. imo diuidit ꝗtū ad illḋ q ē ꝓdeſſe i ſeruanda re alicuius vel vita ſiue bo nō ſpūali. ¶ Ad qḋ dicimus q diuiſio mendacij malignitatis fit ſm maiorē τ minorē rōnem nocumēti. Ad hoc. n. ſ. ad nocēdū erat huiuſmōi mēdaciū. τ ſȝ hec fuerūt tres eius ſpēs. Primū qḋ maxie nociuū ē. vt qḋ ē i doctrina religionis. τ hoc dr̄ maxime nociuū duplici ḋ cā. tū q2 oibus nocet. tū quia nocet i maximo ſiue in nobiliſſimo. ſ. i fide q̄ erat principiū totius vite ſpūalis. Scḋa ſpecies ē minor illa i nocēdo. videlicet cū nulli ꝓdeſt τ alicui obeſt. hoc ē minus ꝙ oibus obeſſe. Tertium vō minimū ē i genere illo. vtpote qḋ nec oibus obeſt nec nulli ꝓdeſt. ſic ergo patet q ſm magis τ minus τ minimū nocumētuȝ recte ſumūtur differētie mēdacij malignitatis. ſm id qḋ eſt obeſſe oi vl̄ alicui obeſſe. τ nulli ꝓdeſſe vel alicui ꝓdeſſe τ alicui obeſſe. ſȝ ita ecōtrario nō potuerūt accipi differētie mēdacij benignitatis. cōtra eniȝ illaȝ differētiaȝ que fuit oibus ꝓdeſſe. nō potuit inueniri i officioſo que ē omnibus ꝓdeſſe. ñ. n. ē aliqḋ mēdaciū reprire qḋ oibus poſſit ꝓdeſſe ſicut ē reperire aliqḋ qḋ oibus pōt obeſſe. ¶ Preterea. hoc aliud mēbrū. q alicui ꝓdeſt ſȝ alicui obeſt. ñ potuit ſtare ſub mēdacio benignitatis. ꝗcito eiȝ alicui obeſt: iaȝ trāſit i ſpecieȝ oppoſitaȝ τ fit malignitatis. ſoluȝ ergo hoc modo pōt eē mēdacium benignitatis vt nulli obſit τ alicui proſit. patet ergo q non poteſt diuidi ſm iſtas differentias omnibus prodeſſe: τ ceteras contrarias differētias mēdacij malignitatis. quare oportuit vt diuideretur ſm ea in quibus potuit eſſe maius iuuamētum ſiue maior ꝓfectus τ minor τ minus iuuamentuȝ eiȝ ſiue ꝓficiēdū erat mēdacium. potuit aūt iuuari aliquis p mēdaciuȝ in maximo. τ tūc ē illa ſpecies que fit ꝓ ſaluāda vita vl̄ bono ſpūali. vtpote caſtitate illius vel aliquo alio vel ꝓ minori: τ tūc ē illa ſpecies que ē ꝓ cōſeruāda corporali vita. hec. n. minor ē ſpūali vita. vel i minimo

ſtē ē ꝑ pecunia vl̄ aliqua re alicuius ſeruāda. ad/
huc .n. minora ſūt iſta adiumēta i huiuſmōi reb⁹
q̄ꝫ q̄ fiunt i vita corporali. Queritur poſtea ꝺ or/
dine iſtorū mendaciorū. Aug. eiꝫ ordinat iſta ſm̄
primū ſecūdū ꝛ tertiuꝫ ꝛ ſic deinceps. Queritur
ergo aut is ordo ē ſolius nominatōis ꝛ a volun
tate ordināntis ſolū. qꝺ n̄ videt veriſſimile: aut erit
ordo iſtoꝝ ſm̄ maiorē ꝛ minorē elongationem a
v̄itate. Qꝺ ſi dicat: ꝯtra hoc eſt. ponat eiꝫ ꝙ ego
ſciaꝫ petꝝ cū pecunia ſua eē i domo iſta diuerſis
ꝺ cauſis. poſſuꝫ ego dicere mēdaciū. petrus nō ē
ī domo iſta. poſſuꝫ eiꝫ hoc dicere ex malignitate:
q2 forte ſciebā eū queri ad hoc vt ei daret aliqd
ſibi vtile. poſſuꝫ ēt hoc ſ3 quartā vl̄ quintā ſpeciē
poſſuꝫ ēt ſic mētiri ex benignitate ꝛ hoc ſ3 quā/
libet ſpeciē. forte q2 ſciebā eū queri vl̄ ad auferē
dū pecuniā ſuā. vl̄ ad occidēdū vl̄ ad tollēdā ei⁹
ītegritatē corpis. ſi ergo hec falſitas vl̄ hoc mēda
ciū petrus nō eſt in domo iſta eque ſemper elon
gatur a veritate ſibi oppoſita. quacūqꝫ ex cauſa
dicat ꝛ ex diuerſis cauſis. dictū pōt eſſe aliquā/
do in ſecunda ſpecie. aliquando in tertia. ꝛ ſic de
oībus alijs ſequētibus. p3 ꝙ n̄ erit ordo i ſpecie/
bus mēdacij ſ3 maiorē vl̄ minorē receſſuꝫ a v̄i/
tate. pp̄ qꝺ reſtat queſtio qualiter ordinabūt ſpe/
cies ille. ¶ Ad qꝺ dicimus ꝙ re uera eſt ibi ordo
naturalis. ꝛ ordinat ſm̄ maiorē ꝛ minorē elon/
gationem a veritate. ſ3 cū ſit quedā veritas ipius
enūciabil' ſiue orōis p ꝯformatōꝫ ad v̄itatē rei. ꝛ
alia v̄itas volūtatis ad v̄itatē increatā. intelligen
dū ē ꝙ ordo i his ſpeciebus n̄ ē ſ3 elōgatōeꝫ mē
dacij a veritate itellect⁹ vl̄ orōis i ꝯformatiōe ad
v̄itatē rei create. ſ3 ordināt he ſpecies mēdacij ſ3
maiorē ꝛ minorē elōgatōeꝫ v̄itatis volūtatis in
ꝯformatōe ad veritateꝫ increatā. ita vt qꝺ maxi/
me elongat ab huiuſmōi veritate vel rectitudine
volūtatis. primū ſit ꝛ maximū in genere māda/
toꝝ. ꝛ qꝺ minus iſto ſ3 maius alijs ſcꝺꝫ ex quo
apparere pōt ꝙ debite ordinatur. maxime enim
elōgatus ē a rectitudine volūtatis p̄dicte qui mē
tit circa religionē. ꝛ iō illꝺ mēdaciū recte primū
ꝛ maximū dr̄. min⁹ v̄o iſto ſ3 magis alijs mētit q
ꝛ ſi n̄ circa religionē ſiue i doctrina religiōis. ita
tn̄ vt nulli ꝓſit ꝛ obſit alicui. ꝛ iō illud ē ſcꝺꝫ mi
nus v̄o i genere malignitatis. q ſic mētit vt q̄ꝫuis
alicui ꝓſit alicui tn̄ obeſt. ꝛ iō recte ordinant ille
tres ſpecies iter ſe. recte ēt mēdaciū malignitatis
p̄cedit ꝛ iocoſū ꝛ officioſū. q2 plus deuiat a recti
tudine vl̄ veritate volūtatis p̄dicta q̄ꝫ illa. ꝛ hac
eadē cā recte ordiat iocoſū aut officioſū. q2 mi/
nus elōgat a v̄itate aliqs. quāto pp̄ rōnabiliorē
cāꝫ mētit. ꝛ q magis q̄quo mō mēdaciū ſuū pote
rat excuſare. Vn̄ q2 min⁹ h3 excuſatōis iocoſū q̄ꝫ
officioſū. ꝛ iō plus elōgat a ſupradicta v̄itate. iō
p̄ordinat ſpēs iocoſi ſpeciéb⁹ officioſi. p̄cedit ēt
quartā quītā i genē iocoſi. q2 min⁹ h3 cāe ſiue pla

cētie q̄ deberet mētiri vt placeret: q̄ꝫ reſpcū alteri/
us. ꝛ iō i genere mendacij hoc eſt maius ꝛ plus
elongās ſe q̄ꝫ illud. vt eſt dicere in genere. ꝛ dico
vt eſt dicere in genere ꝓpter hoc q2 tantus poſſet
eſſe adulator aliquis. ꝛ mētiri de ſuaui loquio tā
to appetitu. ꝛ circa taleꝫ materiam ꝙ excederet il
lud mendaciuꝫ quo ad rōnem peccati mēdaciuꝫ
qꝺ ē i quarta ſpecie. ſ3 hoc eēt ꝓpter ſpeciales cir
cūſtantias. ꝛ iō dico vt ē dicere in genē. Ordinā
tur etiam recte ſpecies officioſi. q2 cū maximū bo
nū alicuius eſſet vita ſpiritualis in iſto. minus vi
ta corpalis. minimuꝫ eius poſſeſſio. patet ꝙ mi/
nime ē excuſabilis in hoc genere ꝛ plus deficiēs
a rectitudine voluntatis p̄dicta. qui mentit ꝓpter
pecuniam ſaluādaꝫ: q̄ꝫ qui ꝓpter alia bona. ꝛ iō
ſextum mendaciuꝫ p̄cedit alia vtpote maius ꝛ ſi/
militer ſeptimuꝫ recte octauū vtpote maius ſepti
muꝫ. ſicut ꝛ vita corporalis minus bonū eſt vita
ſpūali. deinde qui ꝓ vita alterius ſpūal' ſaluāda
ſolū mētit. minime oīuꝫ elongat a ſupradicta v̄i/
tate: iō hoc mēdaciū recte vltimū ordinat iter oīa
tāq̄ꝫ minimū. ¶ Obiectō ergo q̄ ſiebat oppōebat
ac ſi eēt ordo iſtoꝝ ſ3 elōgatōꝫ a v̄itate rei create
vn̄ n̄ dicimus ꝙ ſ3 illā viā ordinaret. ſ3 ſic dcꝫ ē.

Mēbrum octauum.

Octauo querit vtrū mendaciū facilius
ſit ad dicēduꝫ q̄ꝫ verū. ꝛ hoc ē ꝺ cō/
patione mēdacij ad ſuū oppoſitū. Et
videtur ꝙ difficilius ſit mēdacium: p
hoc qꝺ dicit greg. Plana eſt veritatꝫ via. ꝛ gra
ue ē mēdacij iter. vn̄ p ꝓphetā dicit. docuerūt lin
guā ſuā loqui mēdaciū. vt inique agerēt labora/
uerūt. ¶ Itē greg. nihil ad defendēdū veritatē tu
tius. nihil ad dicēduꝫ veritatē facilius. ¶ Prete
rea ſeneca. veritatis ſimplex ē orō. nec qcq̄ꝫ min⁹
ꝯuenit q̄ꝫ ſubdola calliditas animis magna conā
tibus. ¶ Itē vltra v̄itatē q ſquerit i planis q̄rit offē
diculū. ¶ Cōtra. viij. ioā. cū loquit mendaciū ex
ꝓprijs loqt. cū ergo hō habeat mēdaciū ex ſe.
v̄itatē aūt nō habeat a ſe. facilius aūt ē qꝺ ē ex ſe
q̄ꝫ qꝺ eſt aliūde. ergo facilius ē mēdaciū q̄ꝫ ſit ve
ritas. ¶ Preterea. veritas cōſiſtit in medio vir/
tutis. mēdacium vero in extremo vicij. Virtus āt
eſt circa difficillimuꝫ quēadmodū ꝛ ars. ergo dif
ficilior eſt veritas q̄ꝫ mendaciuꝫ. ¶ Itē facile eſt
auertere a ſigno. difficile aūt eſt attigē ſignū. q aūt
loqt veritatē attingit ſignū. q aūt loquitur mēda/
cium diuertit a ſigno. ergo facilius eſt mendaciuꝫ
q̄ꝫ ſit veritas. Ad qꝺ dicendum. ꝙ eſt loqui
ſm̄ ſtatum nature primitus inſtitute. ꝛ eſt loqui
ſm̄ ſtatum nature rationalis lapſe. ſi fiat ſermo
ſm̄ ſtatum nature primitus inſtitute: ſm̄ hoc fa/
cilis eſt veritas. Si vero fiat ſermo ſm̄ ſtatum
nature lapſe. difficilis ē veritas ꝛ facile mēdaciū.
Preterea. difficilior eſt falſitas ad defendenduꝫ

ꝗ veritas. ¶ Per hoc pōt ſolui qḋ queſitū ē. Nā pria rō que oñdit mēdaciū eē difficilius. attenditur q̄tum ad defenſionē: laborāt. n. mendaces vt mendaciū ſuū cooperiāt ⁊ defendant. qui labor non ē tantus in ſuſtinendo veritatē. ⁊ hoc eſt quod dicit greg. quātus labor ē ſolicite cuſtodire ne ipſa fallacia deprehēdi queat. hinc de arcum tegit. ⁊ ꝯ hoc vbi deprehēdi potuit veritati ſīlem rūſionem querit. Vñ talib⁹ dicit hiero. ironice. volūtatē habes mentiēdi artē fingendi non habes. vetus ꝓuer. eſt. mendaces memores eſſe oꝫ. hoc idem faciūt alia prima obiecta. ¶ Quod aūt obijcitur in parte ꝯria per illud Jo. dōm eſt ꝙ illud intelligit̄ de facilitate quo ad lapſum nāe ⁊ ad idē faciūt ea que ſequūtur. difficultas. n. attenditur ad veꝝ ⁊ ad bonū ſm ſtatū nature corrupte. Si vero fiat conſideratio ſm nām primit⁹ inſtitutā vtrobiqꝫ erat facilitas li. ar. ¶ Qḋ autē virtus dī eē circa difficillimū. viciū vō circa facile non attenditur ſm genus ipſius. rei circa quā ē virtus. circa. n. eādem rem fuit virtus añq̄ hō fuiſſet lapſus ⁊ poſtq̄ ē lapſus. mutata aūt eſt cōditio ex pte ipſius hoīs. vt qḋ tunc fuit facile lib. ar. modo ſit difficile. adiuuabat. n. tūc rectitudo. ꝑ hoc pñt patere que ex illa pte ſunt obiecta.

Queſtio. cxl. ď peccato cōtentionis.

Icto de mēdacio quod eſt contra veritatē ſermonis: dicendū eſſꝫ ď periurio qḋ ſilr̄ ē ꝯ veritatem. ſꝫ de hoc determinabit̄ in pte ď ꝓceptis. Dicendū eſt ergo de tertio qḋ eſt ꝯ veritatē. ſ. de contentione qua veritas impugnatur. Primo ergo queritur quid ſit contentio. Secundo ſi contentio ſemper eſt peccatum. ⁊ ſi eſt peccatum. vtrū ſit mortale ſemper aut veniale aliquādo vel econuerſo. Tertio vtrū ſit ꝯtendendum cū hereticis i diſputatōe. Quarto vtrꝫ contentio debeat eſſe i repetitione ſuoꝝ.

Membrum primuꝫ.

Ic autē diffinitur contentio. ſuper illud ad ro. contentōe ⁊ dolo. Contentio ē impugnatio veritatis ꝑ confidentiam clamoris. Circa hāc diffinitionē dubitatur. Poteſt enim eſſe impugnatio veritatis ſine confidentia clamoris etiam per ſermonē ⁊ eſt peccatum. ergo ſub aliquo gnē peccati continet̄. nō niſi ſub ꝯtentione. ergo nō ē vniuerſalis rō ad oēm contentōem. ¶ Preterea vbi aſſignatur dr̄ia inter zelum ⁊ contentionē: dicitur zelus in corde contentio in ſermone. ad eſſe ergo contentionis non requirit̄ niſi impugnatio veritatis in ſermone. Ad qḋ dōm. ꝙ diffinitio ſupradicta dat̄ cū circūſtātia augmentate. quidam. n. clamore vincere volunt vt nō tm̄ ſit ibi impugnatio ſꝫ clamor indebitus nihilom in⁹ tm̄ impugnatio veritatis maliuolentia arguitionis eſt contentio. Unde dicitur. ij. ad thi. ij. in glo. ſolent in contentione talia opponi elimatio maliuolentie argumētatio. vt moueant aīos inſipientiū fratrū. Vñ generaliter cōtētio poteſt dici impugnatio veritatis perſiſtens in ſermone cā vincēdi. hec. n. cōditio videtur apponi in gl. cū dī. Nemo patitur in ſe vinci. lꝫ ſciat vera eſſe que audiat.

Membꝛuꝫ ſecundū.

Ecūdo queritur ſi contentio vniuerſaliter ſit peccatum. quod non videtur. contendē enim eſt in contrarium tendere. poteſt autem aliquis in contrarium tendere ⁊ non peccare. vt ſi aliquis ſuſtineat contradictoriam veritatis. vt preualentiā videat rationis. talis enim in contrariū tendit poteſt etiam hoc fieri exercitationis cauſa vt in diſputationibus nec tamen peccatur. ergo contentio nō eſt vniuerſaliter peccatū. ¶ Itē. j. ad phil'. quidā ex contentione xp̄m annūciāt ⁊c̄. ⁊ ſequitur. quid enīꝫ dū oī modo ſiue per occaſionē ſiue per veritatem xp̄s annūcietur. ſed xp̄m ānunciari ꝑ occaſionē bonū eſt. ergo ex contentione āñūciare xp̄ꝫ bonū ē. hoc. n. ē per occaſionē ergo intentio huiuſmodi ē bonū. occaſio. n. ſub rōne vtilis ponit̄ nō ergo vniuerſalr̄ ē pcm̄. ¶ Silr̄ dī. ſ. ad cor. xi. oꝫ hereſes eē vt qui ꝓbati ſunt manifeſti fiant. ſed hereſes eē ex contentōes eē. ergo optimū eſt ꝯtentōes eē. ergo bonū. non ergo vniuerſalr̄ eſt peccatū. Cōtra iacobi. iij. vbi zelus ⁊ ꝯtētio ibi ē icōſtātia ⁊ oē opus prauū. ergo ꝯtentio ē p̄ꝫ ſe malū pcm̄. Et dicit ibidē. ꝙ ꝓhibuerat zelū ⁊ cōtentionē ⁊ alia vicia q̄ ſequūtur ex ꝯtentione.

Similiter querit̄ .§. j.

ſi eſt mortale peccatum. qḋ videtur per hoc qḋ apoſtolus prohibet cōtentionē. vnde dicit Noli ꝯtendere vbis. ad nihil enim eſt vtile niſi ad ſubuerſionē audiētiū. vbi exprimit̄ ꝓhibitio ꝯtētionis. ¶ Silr̄ ꝯtentio enumerat̄ ab ap̄lo iter mortalia peccata. j. ad ro. cū dī plenos iuidia. homicidijs. ꝯtētōe. dolo ⁊c̄. ⁊ ita videt̄ ꝙ ꝯtētio ē mortale pcīꝫ. ¶ Itē. xvij. prouer. Semper iurgia q̄rit malus. āgelus aūt crudelis mittet̄ ꝯ eū. Angelus āt crudel dī dyabolus. qui dī mitti ꝯ euꝫ. vt poſt mortem ad interitum eternum rapiat. ſed non rapiet ad interitum eternum niſi per mortale ergo ꝯtentio ē pcm̄ mortale. Cōtra. in iob. xxxix. habetur. ꝙ iob ꝯtendit cū deo. contendere aūt ibi ñ videt̄ ſonare i mortale pcm̄. ergo ꝯtētio ñ ſēꝑ ē

moꝛtale pcm̄. dn̄s eiꝫ infra loquēs de iob. dic̄. ꝙ
nō locuti eſtis coꝛā me rectū ſic̄ ſuus meus iob.
ſi ergo rep̄henſibilis erat quo ad alia erat rep̄hē
ſibilis. ⁊ quo ad alia rectus. ¶ Preterea. aliqs
pōt ꝯtēdere cū alio i diſputatōe nō aio maligni/
tatis. nūquid tūc dicet̄ moꝛtale pcꝫ? Ad qḋ di
cēdū ꝙ ꝯtētio diffinit̄ ſicut ſupꝛa dictum ē. ¶ Ad
obiectū aūt in ꝯ̄triū dōm ē. ꝙ nomē ꝯtentōis pt
large ſumi vt dicat̄ motus in ꝯ̄tria tendentium. ⁊
hoc pōt fieri ⁊ bono fine ⁊ malo. ſꝫ bono fine n̄
dicet̄ pcm̄. ⁊ hoc mō ꝯtendūt q diſputāt ad ob/
ſuatōeꝫ vel exercitatōis cā. Si v̓o fiat malo fine
pcm̄ ē i his que ſūt ad fidē vel moꝛes. ¶ Ad illḋ
v̓o qḋ dicit apl̄s ꝙ gaudet i hoc ꝙ ꝑ ꝯtentionem
annūciat̄ xp̄s. dōm ē. ꝙ aliud ē deū ex pte paſſi/
ue ānūciatōis ⁊ ex pte actiue ānūciatōis. Ex pte
eniꝫ ānūciatōis paſſiue bonū ē. ex pte aūt ānūcia
tōis actiuē lꝫ ſit bonū in genere: tn̄ pōt eē malum
ex circūſtātia vt fiat ex ꝯtentōe. ⁊ ex illa circūſtā/
tia nō gaudebat apl̄s. ꝯtentio aūt ibi ſumit̄ ꝓ ſer
mone clamoſo ꝓcedēte ex odio pꝛiuato. vn̄ ſo/
nat in moꝛtale pcm̄. de quo non gaudebat apl̄s.
¶ Ad illud v̓o qḋ dr̄. j. ad coꝛin. xi. ꝙ opoꝛtet he
reſes eſſe ⁊c̄. intelligēdū ē illo mō quo maluꝫ eſt
occaſio boni. nō ꝙ hereſis ⁊ ſciſſura ſit bonuꝫ.
Vn̄ dicit haymo. Magnā vtilitatē ꝓ̄ſtiterūt he/
reſes eccl̄ie dei. nō ꝑ ſe ſꝫ qꝛ doctoꝛes eccl̄e exer
citauerūt q q̄ſi doꝛmierāt. Ad illud v̓o qḋ q̄rit̄
vtrū ſit moꝛtale pcm̄ dōm eſt ꝙ aut fit aīo mali/
gnitatis. aut fit cā neceſſitatis. aut fit cā exercita/
tōis. aut ex q̄daꝫ titillatōe gl̄ie ⁊ honoꝛis. Si fit
cā malignitatis vt q voluit iniuſte vincere vl̄ ani/
mos ſimpliciū ſubuertere. ſm̄ hūc modū ē moꝛ/
tale pcm̄. ⁊ ſm̄ hūc moduꝫ ꝓhibet̄ ab apoſtolo
cum dicit. Noli ꝯtēdere verbis. ⁊ dicit glo. ꝯten
tio nihil pōt niſi ſubuertere audiētes dū v̓boſus
par vel ſupioꝛ vl̄ eē catholico: ꝯtētio minus ſta/
bilitatis ſepe generat ſcrupulū. ⁊ dr̄ iob. vi. i glo.
inq̄ſitōibꝫ nō vident̄ veritatē aſſequi ſꝫ victoꝛes
videri. hoc aūt poſſet eē ex quadā leuitate in his
vbi nō ē piculū. ⁊ tūc nō dr̄ moꝛtale pcꝫ. Si v̓o
cā neceſſitatis tūc n̄ ē pcm̄ ſm̄ ꝙ dr̄. iij. ꝓuer. ſup
illud. Nō ꝯtendas aduerſus hoieꝫ fruſtra. n̄ ve/
tat ꝯtēdere aduerſus cū q male fecit vt coꝛrigat̄.
qꝛ hec fruſtra nō fit qḋ certa neceſſitas cogit. Si
fiat cā exercitatōis nō ē pcm̄ moꝛtale. ⁊ ſi aliqn̄
ꝑꝑ modū ꝯtingat eē veniale. Si v̓o cā eruditō/
nis. nec ſic ē pcm̄ ſm̄ ꝙ dr̄. xxix. ꝓuerb. Vir ſa/
piēs ſi cū ſtulto ꝯtenderit ⁊c̄. glo. doctoꝛ fidelis ⁊
ſapiēs ſi cū infideli ⁊ ꝯtumace ꝯtenderit. ſiue toꝛ
menta repꝛoboꝝ vel gaudia narret bonoꝝ. fru/
ſtra erga inſenſatuꝫ laboꝛat. Si v̓o fit ex quadaꝫ
titillatōe honoꝛis vel gl̄ie. veniale videt̄ pecca/
tū. ⁊ ſm̄ hoc videt̄ accipi illud luc̄. xxij. facta eſt
ꝯtentio inter diſcipulos. quis eoꝝ videretur eſſe
maioꝛ. ⁊ dicit glo. nō ē icredibile ꝙ honoꝛe in/
uicē ſe ꝓueniēdo certarēt. ſed qualibꝫ ex cauſa cō
tenderint nō quid adhuc carnales geſſerint. ſed
quid ſpūalis magiſter iuſſerit audiamus. ex quo
accipit̄ ꝙ carnales erant ꝯtendendo de ꝓuentōe
honoꝛis. Sic ergo pꝫ ꝙ aliquādo dicit̄ moꝛtale
peccatū aliquādo veniale. aliqn̄ neutrū. Cū enim
dicit̄ luc̄. xiij. Cōtendite intrare ꝑ anguſtā poꝛtā.
neutrū deſignat̄. ſed quod pōt eſſe meritoꝛiū vi/
te eterne.

Membꝛum tertium.

Tertio querit̄ vtruꝫ cōtēdēduꝫ ſit cuꝫ
hereticis in diſputatōibꝫ. Qḋ nō. vi/
det̄. dicit̄ eniꝫ viij. eccl̄i. ſup illud. nō li
tiges cuꝫ homine linguato. glo. here
tico. ḋ quo ſub lingua eius laboꝛ ⁊ doloꝛ. ⁊ po/
ſtea ſubiūgit rōem. ne aliena ⁊ vilia de pꝛogenie
tua loquat̄ xp̄iana. ſ. ⁊ catholica dicit interlinea/
ris. ¶ Preterea. ipſi heretici ſignant̄ per canes
qui lacerāt verbuꝫ dei. ꝓhibet̄ autē. vij. math. ne
det̄ ſcm̄ canibus. ergo nō eſt cōtēdēduꝫ cū he/
reticis. ¶ Preterea deriſoꝛes ſunt. q autē arguit
deriſoꝛē ſibi generat maculā. ix. ꝓuer. ergo nō ē
ꝯtendēdū cuꝫ illis. Silr̄ dicit̄. xiij. eccl̄i. Qui tāgit
picē coinquinabit̄ ab ea. tangere auteꝫ picem eſt
ꝯtendere cū heretico. ergo nō ē ꝯtendēdū cū he
reticis. ¶ Itē gelaſius papa. Nō ē eccl̄ie moris cū
his qui pollutā hn̄t cōmunionē ꝑmixtāqꝫ cū ꝑfi/
dis: miſcere cōciliū. ⁊ iterū nullū fas ē canonum
magiſtris atqꝫ cuſtodibus certamē hr̄e cū hoſti/
bus cōmunionis aliene. Cōtra. ſup illḋ. j. reg.
xiiij. accidit quadā die. Catholici aduerſus here
ticos ꝯtentōeꝫ nō cōmoueant. niſi pꝛius ad cer/
tamen ꝓuocent̄. ¶ Preterea. exēplo aug. ⁊ alio/
rū doctoꝝ eccleſiaſticoꝝ habet̄. ꝙ licitū ē ꝯtende
re cuꝫ hereticis. ſicꝫ pꝫ. j. ad coꝛin. xi. ſup illud. oꝫ
hereſes eē ⁊c̄. glo. multa ad fidē catholicā ptinē/
tia dū hereticoꝝ callida inquietudine exagitant̄
vt aduerſus eos defendi poſſint. ⁊ ꝯſiderant̄ di/
ligētius ⁊ itelligunt̄ clarius. ⁊ ꝑdicant̄ inſtantius.
¶ Iteꝫ per bella in li. Ioſue ſignant̄ certamina fi
delium cōtra hereticos. Vnde dicit adamātius.
ſciens apl̄s carnalia bella nō amplius nobis agē
da. ſꝫ cōtra ſpūales nequicias. velut pꝛiceps mi/
litie xp̄i ꝑcepit militibꝫ xp̄i. Induite vos armatu
ra dei. vt poſſitis ſtare aduerſus iſidias dyaboli.
Inſidie autem dyaboli ſunt in ipſis hereticis. li/
cituꝫ ergo eſt cōtēdere cū hereticis. Ad quod
dicēduꝫ ꝙ ſumpto large cōtendere pꝛo certare i
diſputatione. licituꝫ eſt aliquo caſu cōtendere cū
hereticis. Si vero accipiat̄ cōtendere pꝛout ſu/
pꝛa diſtinctū eſt. pꝛo ipugnatōne veritatis inten/
tione vincendi. nō eſt licituꝫ cōtendere cum he/
reticis nec cum alijs. Diſtinguenduꝫ auteꝫ eſt. ꝙ
hereticus aut ē pꝛeciſus ab eccleſia cuius ptinax
ſentētia dinoſcit̄. ⁊ cuꝫ talibus nō ē habēduꝫ cō/

ꝯciliũ.ſcḋm illḋ.ñ ſedi cũ ꝯcilio vanitatis ⁊c̃. ⁊ dicit
ad thi.hẽticũ hoiez p⁹ primã ⁊ ſcḋaz correptõez
deuita. Vñ heretici poſt dãnatiõez i ꝯcilio nõ vo
cant ad ꝯciliũ.ſic hr̃ cañ.xxiiij.q.j.maiores nr̃i.
ñ.n.reuocãdũ ẽ in dubiũ qḋ iã diligẽti diſcuſſiõe
eccl̃e ẽ dãnatũ. Si vͦ heretici adhuc ſũt corrigi
biles.licitũ ẽ ꝯtendẽ i diſputatõe cũ eis.vt ad fidẽ
reuocent vel vt eoꝝ falſitas i alijs mãifeſtet.hoc
ãt itelligẽdũ ẽ de ꝓbatis i doctria catholica.picu
loſuz ãt ẽ ſimplicibus cũ hereſiarchis diſputare.

Membꝛum quartuz.

H Uius igit gr̃a querit vtrũ liceat i diſpu
tatione ſacre ſcripture ꝯtẽdere. qḋ nõ
videt. dicit.n.in glo.ſup illud ad Thi.
noli ꝯtẽdere.collatio iter ſeruos dei ñ
dz eẽ altercatio.ſz ſerui dei debẽt eẽ tractantes ſa
crã ſcripturã.ergo iter illos ñ debz eſſe ꝯtentio.
¶ Itẽ.viij. Iſa.aque ſiloe vadũt cum ſilẽtio.glo.
doctria xpi q̃ ſine clamore ⁊ ſtrepitu leniter fluit.
ergo dz eẽ ſine ꝯtentione. ¶ Itẽ diſcipulus xpi dz
eẽ imitator xpi.ſz bonus auditor ſacre ſcripture
ſiue doctor dz eẽ diſcipulus xpi. ergo dz eẽ imi/
tator xpi. Sz de xpo legit ſcḋm trãſlationẽ.lxx.nõ
ꝯtendet neqz clamabit neqz audiet aliqs eius vo
cẽ in plateis. ⁊ hoc i.xij.math.qḋ exponit augu.
i lib.de.xij.abuſionibus.xpianus nemo recte dr̃
niſi xpi moribus coequet. tu ergo ſi moꝝ xpi ſi/
militudinẽ tenere cupis: ne ꝯtẽdas: ne abuſiue in
eccleſia xpianus exiſtas.tractantes ergo ſacram
ſcripturã in diſputatiõibus nõ debent ꝯtendare.
¶ Similiter dr̃ ad thi.ſeruũ dñi nõ opz litigare.
glo.ſeruus dei ñ obſtrepat ſtudio altercãdi vl̃ cõ
tendẽdi. Cõtra.lz diſputare ad vtrãqz partem
ꝯtradictionis ꝯſtruendã.ergo licituz ẽ diſputare
ad obuiationẽ. obuiatio aũt quid aliud ẽ q̃ꝫ ꝯten
tio ſimil̃r q̃ꝫ contradictio. ergo licitũ ẽ diſputare
ꝯtendẽdo. ¶ Preterea.aliqs põt ſuſtinere ptem
in qua ẽ falſitas.vt videat qd inde accidit: vel q̃/
liter poſſit informari.ſicut ergo licituz ẽ ꝯtendere
aduerſus eũ qui malefecerit.ita licituz ẽ ꝯtendere
aduerſus eũ qui falſuz ſuſtinet.ergo licitũ ẽ ꝯten/
dere i diſputatõe ſacre ſcripture. Ad qḋ dõm.
ꝙ ꝯtendere põt accipi dupl̃r. Uno mõ in ꝯ̃riũ
eius qḋ ſuſtinet tendere.ad hoc ꝙ falſitas mani/
feſtet ⁊ veritas aſtruat. ⁊ hoc mõ licitum ẽ ꝯten
dere in diſputatione ſacre ſcripture. Alio vͦ mõ
dicit ꝯtendere in ꝯ̃riũ finẽ tendere.cum vnus i/
tendit aſtruere veritatẽ.alter intendit aſtruere fal
ſitatem vt credat.vel cũ aliquis intẽdit omnino
vincere vel extorquere aliquid qḋ contra ꝯſciaz
dicat. ⁊ ſic nõ ẽ licitum ꝯtendere in diuina ſcri/
ptura. Unde dicit hay.in diuinis ſcripturis poti/
us collatio ẽ habẽda cum rõne: q̃ꝫ cõtentio cuz
furore. ⁊ ẽ ſenſus.collatio cum rõne habẽda eſt
non cum furore ꝯtentio.

Membꝛum quintuz.

D Einde querit vtrũ poſſit aliquis ſine
peccato ꝯtendere cuz alio in iudicio.
Qḋ nõ vr̃ p hoc ꝙ dr̃.v.math.ei qui
vult i iudicio ꝯtendere tecũ ⁊ tunicaz
tuã tollere: dimitte ei ⁊ palliũ.glo.anteq̃ꝫ ꝯtẽdas.
lz.n.infirmis ſua repetere: ſz nõ ꝯtendere.ſed ſi ñ
licz impfectis: multomagis nec pfectis.ergo nulli
lz ꝯtendere in iudicio. ¶ Itẽ.j.coꝝ.vi.frater cuz
fratre in iudicio ꝯtendit ⁊ hoc apud infideles.gl.
contẽdere qḋ malũ ẽ apud infideles qḋ peius ẽ.
¶ Item ſup illud. Iam quidẽ omnino delictũ ẽ.
glo.infirmis lz repetere ſua mouẽdo cãm añ iu/
dicẽ ſz nõ ꝯtentioſe vel fraudulẽter.ergo ñ lz con
tendere i iudicio. ¶ Item.xxi.ꝓuer.honor ẽ ho/
mini q ſe ſepat a ꝯtentõibus oẽs ſtulti miſcuntur
ꝯtumelijs. Cõtra.mouere cãm ante iudicem ẽ
mouere ꝯtrouerſiã de certo dicto vel de certo fa
cto.mouere aũt ꝯtrouerſiã ẽ mouere ꝯtentionez.
ſz licituz ẽ impfectis mouere cãm ante iudicẽ ſeu
corã iudice.ergo licitũ ẽ eis ꝯtendere coram eo.
¶ Preterea.ſup illud.iij.ꝓuer.ne ꝯtẽdas aduer
ſus hoiem fruſtra cũ ille nihil mali tibi fecit.dicit
glo. Non vetat ꝯtẽdere aduerſus eũ qui male fe/
cit vt ꝯtendat.q2 hoc fruſtra ñ fit qḋ certa neceſſi
tas cogit.cũ ergo neceſſitas infirmoꝝ exigat re/
petere ſua in iudicio.ſi ẽ ibi ꝯtentio non ẽ pecca/
tum. ¶ Hoc ẽt ex ipſa lr̃a põt trahi vt fiat argu/
mẽtũ a ꝯtrario ſenſu.ſi.n.nõ ẽ licitũ ꝯtẽdere ad/
uerſus hoiem cum ipſe nihil mali fecerit.ergo a
contrario ſenſu licitũ erit ꝯtẽdere aduerſus ho/
minẽ cũ aliquid mali fecerit.ergo cũ quis abſtu/
lerit alicui ſua.licituz ẽ contẽdere i iudicio contra
iniuſtũ detentorẽ. Ad qḋ dõm.ꝙ verbũ contẽ/
tionis aliqñ importat in ſe pcm̃ ſicut in illo ver/
bo greg.ſup illud ꝓuerb. Qui dimittit aquaz ca
put ẽ iurgioꝝ.dicit.n.in moralibus aqua dimit/
tit: cum lingue fluxus in ꝯtentionẽ effrenat.dimit
tor aque iurgioꝝ caput efficit.q2 per lingue incõ
tinentiã origo diſcordie ꝓpinat. ſcḋm hunc modũ
non ẽ licitũ cõtendere in iudicio nec ſua repetere
ꝯtentione. Aliquãdo vero verbũ ꝯtentionis non
aliud dicit niſi ꝯtrouerſiã motã: que ẽt aliquãdo
fit ex debita cã. ⁊ ſcḋm hoc exñte huiuſmõi cã: lici
tum ẽ contẽdere. Unde dicit greg. Nõ ſoluz cura
eẽ dz ne noſtra ſubtrahãt.ſz ne rapiẽtes ñ ſua ſe/
metipos perdant. Scḋm aũt ꝙ ꝯtẽdere impor/
tat diſcordiã que generatiua ẽ odij ⁊ ſcãdali.nõ
ẽ licitũ in iudicio ꝯtẽdere. Vñ dicit hay.qui accu
ſat auctor ẽ controuerſie.diſcordia odium gene/
rat.odiũ nõ ẽ cuz caritate.caritas mater ẽ vnita/
tis. Et dicit grego.dum ꝓ terrena re pax a corde
cum ꝓximo ſcindit.apparet ꝙ plus res q̃ꝫ proxi
mus amat.hoc ergo modo non ẽ licituz repete/
re ſua cum contentione.

Queſtio. cxlj. de ſcurrilitate ꝛ turpiloquio.

Conſequenter dicendū ē de pctīs oris q̄ ſūt ꝯtra honeſtatē ꝛ vtilitatē que ſūt ptes bonitatis. Cōtra honeſtatē vero ē ſcurrilitas ſiue turpiloquiū. ꝯtra vtilitatē vō ē vaniloquiū cū multiloquio. Dicendum ē ergo p̄rio de ſcurrilitate ſiue turpiloquio. Secundo ð multiloquio ꝛ vaniloquio. ¶ Primo ergo querit̃ vtrū ſcurrilitas ſemp ſit pctm̄. Scdo vtrū venialē an tm̄ mortale. Tertio vtrū in p̄lato ſit ſemper mortale peccatū. Quarto de ꝯparatione turpitudinis in ſermone ad turpitudinem in ope. Quinto vtrum ſit idem ſcurrilitas ꝛ ſtultiloquiū an aliquo modo differant.

Membrum primum.

Circa primū ſic hiero. nihil ſapientie hʒ ſcurrilitas. ſʒ qð omnino caret ſapiētia malū ē. ergo ſcurrilitas malū ē. ¶ Itē. v. ad ephe. dr̄. nō nominetur in vobis ſicut decet ſanctos aut turpitudo aut ſtultiloquiū que ad rē n̄ pertinet. i. nullius ē vtilitatis ſicut dicit gl. ꝓhibet̃ ergo vel diſſuadet̃ ibi. ſʒ qð ꝓhibet̃ vl diſſuadet̃ ē pctm̄. ergo ſcurrilitas ē peccatū. Contra. hiero. plerūqʒ a ſapiēte ꝓfert̃ cū quadā vrbanitate. ſed qð ꝓfert̃ cū vrbanitate a ſapiēte non ē pctm̄. ergo ſcurrilitas non ē pctm̄.

Ad qð dicendum ꝙ ſcurrilitas ꝓprie dicta eſt pctm̄. ſʒ aliqñ accipit̃ ꝓ vrbanitate vel affabilitate ſermonis. ꝛ hoc ē improprie. ꝛ ſcd̄m hoc ſi aſſit debitus finis. vt ad cōſeruationem amicitie bone vel ad remouendā triſticiam ſeculi vel acidiā. hoc aūt cum non ē per verba turpia non ē pctm̄. ſi. n. fiat per verba turpia vel per verba nullius vtilitatis ſed tantū riſū ꝓuocātia inordinatū: peccatum eſt.

Membrum ſecundū.

Secundo querit̃ vtrū ſcurrilitas ſit veniale pctm̄ tm̄ an mortale. Et videt̃ ꝙ mortale. Dicit̃ ad ephe. iiij. ois ſermo malus ex ore veſtro nō ꝓcedat. videt̃ eē prohibitio p anꝯcedentia ꝛ ſubſequētia. loquit̃ enim prius de furto qð ꝓhibitum ē: loquit̃ conſequēter de contriſtatione ſpūſſancti in quo ſignati eſtis. que ſunt ꝓhibita. vnde p ꝯſequēs videt̃ ꝙ ſermo malus qui i medio ponit̃ inter ꝓhibita cōputet̃. ſʒ ſcurrilitas ē ſermo malus. ergo ſcurrilitas eſt de ꝓhibitis. ergo ē pctm̄ mortale. ¶ Item criſ. Tantū prebes eis honorē q̄s leges quidem que a grecis ſcripte ſūt infames eē volūt. ſi famulus aliqd huiuſmōi loquēs audiēte te decē milia accipiet flagella. ꝛ ſi filius ꝛ ſi vxor hec fecerit vocas iniuriā. ſi aūt homines ꝛ caupones vocauerint te ad audiendū ſilia. non ſolū nō offenderis ſʒ letaris ꝛ laudas. ſi ergo aſſueti in ſcurrilibꝰ verbis infames ſunt apud legē humanā: quanto magis apud legē diuinā. ſi ēt tantū flagellat̃ ſuus vl filius in iudicio hūano. q̄tomagis i iudicio diuino dignus ē flagello. ſʒ infamia ē pro pctō mortali ꝛ flagellū i pluribus. ergo ſcurrilitas vborū ē pctm̄ mortale. ¶ Itē ſic ſe hn̄t vba ſcurrilia ſicut ſe hn̄t ſordes ꝛ lutū ſicut dicit criſ. ſʒ ex ſordibus ꝛ luto ꝯtrahit̃ imūdicia ſi ꝓijciat̃ i aures carnis. ergo ſcurrilia vba generāt imundiciā ſi ꝑueniāt ad auditū mētis. Vñ criſ. ſicut ſordes ꝛ lutū aures carnis. ita meretricalia cātica auditū mentis imundū faciunt. ſʒ maior imundicia dʒ eſſe in gignēte q̄ʒ i eo i quo gignit̃. ergo i ꝓferēte ſcurrilia vba ē mētis imūdicia ꝛ ita peccatū mortale. ¶ Quod ēt pʒ p hoc qð dicit in auc͞te criſ. Dicit enīʒ ꝙ abhominabilia ſūt hec cātica. abhominatio aūt ē pp pctm̄ mortale. ¶ Itē Criſ. Sordes oris ſunt maledictio: blaſphemia: turpiloquiū: ſcurrilitas. Si ergo ꝯſciam habes tuipſius. nihil eorū loqueris. neqʒ illaꝝ ſordiū que ſunt i opibus circa te ꝯſidens. ſi aūt aſſūpſiſti ſordes has: ſcias q̄ʒ inaniter laboras. cū ergo oōnē inanē nō reddat ex pte loquēns niſi indignitas mortalis pcti. erit ſcurrilitas ꝛ turpiloquiū mortale pctm̄. Contra. mendaciū iocoſum ē veniale pctm̄. ꝛ tamē ē ibi receſſus a veritate. deterior aūt ē receſſus a veritate vbi q̄ʒ ab honeſtate. cōicant aūt in eo qð ē iocoſum. ergo minus malū ē ſermo ſcurrilitatis q̄ʒ mendaciū iocoſum. ſʒ mendaciū iocoſū ē veniale pctm̄. ergo ſcurrilitas ſmonis ē vēiale pctm̄. ¶ Itē iocularitas ē ad ꝓuocatōeʒ riſus vel gaudij. ſʒ riſus vel gaudiū huiuſmōi ex quadā mētis leuitate ꝓcedūt ꝛ vident̃ venialia. ergo iocularitas ſmonis erit veniale. ſʒ illa dicit̃ ſcurrilitas in ſcriptura. ergo ſcurrilitas ē veniale pctm̄. ¶ Itē dicit̃ in glo. ſuper illud ad col. iij. Nūc aūt ꝛ deponite ꝛ vos oīa. irā ꝛ indignatiōem. blaſphemiaʒ ꝛ turpē ſmonē ꝛc. poſt maiora ꝓhibʒ minora. ꝛ vocat maiora fornicationē: imundiciā: libidinē que prius enūerata ſūt. minora vō irā ꝛ idignationē: ꝛ turpē ſmonē. hec aūt minora vident̃ eſſe pcta venialia. nā ira ꝛ idignatio ſicut ibi accipiūt̃ vident̃ eē venialia. dicit. n. irā ſubitū animi motū. idignatōeʒ vō motū ſubitū de alio ſublimato. pari ergo rōne vr̄ turpis ſmo ad venialia pcta ptinē. ¶ Itē aug. in. q. Que ſunt minuta. xxv. diſ. enumerata pcta minuta que dicunt̃ venialia. enumerat maledictōʒ temeritatis ꝛ facilitatis. ſʒ ſub maledictōe temeritatis ꝯtinet̃ ſcurrilitas ſiue turpiloquiū. ergo ſcurrilitas ē veniale pctm̄. Ad quod dicendum ꝙ ſcurrilitas ſermonis ſiue turpis ſer

mo.pōt procedere ex quadam lubricitate lingue
⁊ impetu iraſcibilis vel cōcupiſcibilis.⁊ ſurre-
ptōe rōnis.vel pōt ꝓcedere ex deliberatōe rōis
⁊ mala ꝯſuetudine lingue ⁊ ꝑuerſa affectōe ſiue
maligna ꝯcupiſcibilis vł iraſcibilis.⁊ ſꝫ hec re-
torquere͡t vel ad libidinē mortalē vel ad libidinē
venialē tāq̄ꝫ ad radicem.⁊ ſm hoc erit vel mor-
tale pctm vel veniale ❡ Ad obiecta aūt rñdēdū.
ꝙ cum dr̄.vi.ad eph.Scurrilitas nō nomine͡t in
vobis aut ſtultiloquiū.dōm ē.Aliud ē eē ſtultilo-
quiū vel ſcurrilē i ſmone.⁊ aliud ē eē nominatū
huiuſmōi.cū.n.noiatus ē huiuſmōi nota͡t īfamia
q̄ ſurgit ex praua aſſuetudine.⁊ hoc mō pōt re-
duci ad mortale pctm cuꝫ ē ex ꝑcedēti delibera-
tōe.Un̄ i canone dr̄.clericū ſcurrilē ⁊ v̄bis turpi-
bus ioculatorē ab officio eē retrahēdū.vbi īntelli
gi͡t pena p ſuſpēſiōeꝫ ab officio que eſt ꝓ mortali
pcto.❡ Ad illud qō dr̄ ad eph.ois ſermo malus
ex ore veſtro nō ꝓcedet.dōm ē ꝙ aut ſumi͡t ſer-
mo malus gnāliter ⁊ tūc ē exhortatio nō ꝓhibi-
tio.⁊ hoc vide͡t ex glo.que.dīc.multas ptes ve-
teres hoies enumerat a qbus dehorta͡t ⁊ ſꝫ hoc
non oportet.ſi extrema ſint mortalia.ꝙ medium
oibus modis ſit mortale.Si v̄o coarcetur ad ſer
monē malū q ex malignitate animi ꝓcedit ad de-
ſtructiōem fidei vel bonoꝝ morū.ſm hoc poteſt
eē mortale pctm.❡ Ad terciū v̄o dōm.ꝙ infamia
nō tm̄ ſurgit ex genere mortał peccati ſꝫ ex aſſue
tudine venialiū peccatoꝝ.cum qua tm̄ aſſetudine
pōt eē cōtentus ex quo ē pctm mortale.ſic pꝫ in
ebrietate vł ebrioſitate.❡ Ad quartū dōm ꝙ im-
mūdicia pōt ſurgere nō tm̄ ex mortali pcto imo
ex veniali.Unde illa rō n̄ ē ſufficiēs ad aſtruēduꝫ
ꝙ ſit mortale pctm.niſi intelliga͡t d̄ imūdicia ſm
quā deforma͡t imago diuina.❡ Ad qntū ꝙ cum
dicun͡t huiuſmōi cantica abhominabilia.hoc i-
telligi͡t rōne illoꝝ q̄ ſpectāt ad mortale pctm vł
rōne dāni qō elici͡t ex illis.❡ Ad ſextū v̄o dōm.
ꝙ intelligit ex peccatis oris que ſūt mortalia rōe
quoꝝ opponi͡t nubes ne tranſeat oratio p effica-
ciam ad deum.

Membrum tertium.

Tertio queri͡t vtrū ſcurrilitas in ꝑlato
ſemp ſit mortale pctm.qō vide͡t p hoc
qō dicit bern̄.Cōſecraſti os tuū euā-
gelio.talibus aūt aperire os illicitū ē:
aſſueſcere ſacrilegiū.labia eniꝫ ſacerdotū cuſto-
diūt ſciam ⁊ legem ex ore eius requirūt.ſic ergo
peccatū mortale ē turpiloquiū vel ſermo ſcurri-
litatis in ore ſacerdotis vel ꝑlati.❡ Ité fugienda
eſt ocioſitas mater nugaꝝ:nouerca virtutū.nuge
in ore ſacerdotis ſunt blaſphemie.❡ Item criſo.
equus regalis eſt lingua ſi ipoſueris frenū ⁊ do
cueris ambulare cū bona ꝯpoſitōne.quieſcit ſu-
per eā ⁊ deſuꝑ ſedebit rex.ſi aūt infrenatā dimi-
feris ferri ⁊ ſaltari:dyaboli ſit aſcēnſus.cū ergo
hoc ſit in turpiloquio prelati vel ſacerdotis.erit
mortale pctm. Cōtra.ad nihil obliga͡t ꝑlatꝰ ad
qō nō oblige͡t alius ꝑter illud qō ꝑfectio prela-
tōis exigit.ꝑfectio aūt prelatiōis eſt curā habere
debitā ipſoꝝ ſubditoꝝ.de ſubſtātia aūt huius nō
vide͡t eē abdicatio turpiloquiū.ergo rōne ꝑfe-
ctōis officij nō tene͡t ad abdicatōem ſcurrilitatis
vel turpiloquij. Ad qō dōm.ꝙ ꝑlatus ſiue ſa
cerdos cū teneat docere plebē verbo ⁊ exēplo:
peccat mortaliter reddēdo verbum ſcurrilitatis
aut turpiloquij ꝓ v̄bo doctrine.⁊ qꝛ tene͡t doce-
re exemplo.ſi ſcādalizat vel prauū exemplū dat
turpiloquio.iteꝝ peccat mortaliter.ſi tm̄ ex ſurre
ptōe ſiue ex ipremeditatiōe v̄ba huiuſmōi ꝓfer-
ret:non credi͡t ex hoc peccare mortaliter. Et qō
dici͡t in illa auc͡te talibus apire os illicituꝫ eſt.in-
telligitur de apertōe per ꝑmeditatiōem ⁊ delibe
ratōeꝫ in his in qbus tene͡t docere ⁊ apud quos
tenetur docere.

Gratia precedē ·§·j·

tiū queri͡t vtrū peccant ꝑbētes aurē turpiloquio.
qō vide͡t per hoc qō dici͡t ad Ro.j.Non ſolum
qui agunt ſed qui ꝯſentiūt digni ſunt morte.ſꝫ ꝑ-
bentes aurē turpiloquio fouent peccatorē i pecca
to ſuo.ergo ꝓ conſentiētibus reputan͡t.ergo di-
gni ſunt morte.❡ Queri͡t ergo ſi equale ſit pctm.
qō vide͡t per ſimile.dicit eniꝫ bern̄.ad eugeniuꝫ.
detrahere aut detrahētē audire qō horuꝫ dāna-
bilius ſit nō facile dixerim.ex quo accipi͡t ꝙ q̄ſi
par dānatio eſt detractoris ⁊ auditoris.pari rōe
dicentis turpiloquiū ⁊ libenter audientis.❡ Qō
etiam magnum ſit peccatumꝰ pꝫ per hoc qō dicit
criſo.quādo poteris effici ſtudioſus in talibꝰ cō-
uerſans auditōibus quādo ſudores qui ſūt pro
ſobrietate ferre ſuſtinebis paulatim ſubfuſus a ri
ſu ⁊ canticis ⁊ huiuſmōi turpibus v̄bis.ex quo
accipi͡t ꝙ cōſuetudo audiēdi turpiloquiū libēter
nō ſtat cum virtute.ergo peccat mortaliter dili-
gens auditor ⁊ freqnēs.vide͡t ergo peccatū pec
cato parificari. Ad quod dōꝫ.ꝙ duplex ē au-
ditio.Una illorum qui ſuſtentant turpiloquiū ⁊
ꝓcurant vt fiant turpiloquia.⁊ taliū ē maius pec
catū q̄ turpiloquiū.auctores eniꝫ ſceleris magis
ſunt in culpa q̄ꝫ miniſtri.ex maiori enim libidine
peccant.Eſt aūt alia auditio caſuał cū tm̄ offertur
placet.⁊ hi minus peccare credūtur q̄ꝫ turpilo-
quiuꝫ ⁊ ſcurrilitateꝫ perpetrantes.talibus dicit
criſo.Si vis oſtendere nobis manifeſte quoniā
non letaris in turpia loquendo.neqꝫ audire ſu-
ſtine.amabile eim eſt ab oibus hn̄s purgatā aiaꝫ
poſſe fieri honeſtaꝫ ⁊ ſobriaꝫ.quātominus tali-
bus auditōibus nutritaꝫ.

Membrum quartū.

Q Uarto queritur de cõparatione turpitudis in ſermone ad turpitudinē i ope. ⁊ vr. ꝙ maior ſit i ope. turpitudo .n. ſermo/nis ē gradus per quē deuenit ad tur/pitudinē opis. Unde ſeneca. Libētia turpiū ver/boꝝ ipudicitiā nutrit. ⁊ ueꝝ turpia ne dixeris trā ſibis poſt i effectum ſi inboneſta loquaris. cū er/go vlterior ſit gradus turpitudo opis turpitudi/ne ſermonis: erit maius peccatū in opere ꝙ̃ i ſer mone. ¶ Hoc ēt videtur ex v̓bis ſocratis dicētis qḋ facere turpe eſt hoc nec dr̄e honeſtū puta. q. d. ex turpitudine operis quaſi ex fonte redundat turpitudo ſermonis. Contra. dicit criſo. multi horrent dicē vel audire que nō horrent facere. ſi ergo horror maior atteſtatur maiori crimini. vr vbi ē horror ex vna pte eſt aggrauatio criminis. erit maius crimē turpitudo ſermonis ꝙ̃ turpitu do operis. ¶ Preterea. actus ſermonis imedia tius elicitur a rōne. eſt .n. ꝓprius eius actus. act⁹ autē operis mediante alia potentia. ergo cū cria vel peccata ad rōnem tanꝙ̃ ad origines referant magis peccabit ratio in actu ſermonis ꝙ̃ in actu operis ceteris paribus. ergo maius peccatum ē turpitudo ſermonis ꝙ̃ turpitudo opis. Ad qḋ dōm. ꝙ maius eſt peccatū turpitudo opis: ꝙ̃ ſer monis relati ad illud opus. Ad obiectum aūt in ɔ̃rium dōm eſt. ꝙ iō dr̄ horror in dicendo vel audiendo ſuā turpitudinē maior ꝙ̃ in faciendo vel ſimplr: qr que fiunt aliqñ in occulto fiunt. que aūt dicunt vel audiūt: alio ɔ̃ſtituēte vel alijs ppe tranſ. Preterea nō ē hoc ex ɔditione actus i cō paratōne ad actū. ſed ex mala ɔditōe pſone que vult latere delictū. ¶ Ad aliḋ vō dōm ē. ꝙ lꝫ prin cipalior ſit actus rōnis loq. tñ non in oī actu lo/cutōis magis culpāda ē ꝙ̃ i actu opis mortalis. ſꝫ tūc tñ cū ē in peſſimo actu locutōis. peſſimus aūt act⁹ ē negare deū corde ⁊ ore. vñ i illo plus vitupat maxie cū ex ꝑuerſitate cordis. hoc facit. ad dr̄az illoꝝ q ex timore ⁊ puſillanimitate.

Membrum quintū.

Q Uinto queritur. vtrū idē ſint ſcurrilitas ⁊ ſtultiloquiū: an aliquo mō differāt. ſi enim vtrūqꝫ eſt ɔ̃ honeſtatem: opor tet ꝙ addatur aliqua differentia p quā diſtinguatur vnum ab alio. cum ergo ſcurrilitas ſit per verba turpia: vnde ⁊ turpiloquium dictū eſt oportet ꝙ ſtultiloquium addatur ſm differē/tiaꝫ verbi que opponitur turpitudini. qḋ nō vr. verbū enim turpe eſt verbuꝫ ſtulticie. Glo. etiam dicit. v. ad ephe. ꝙ ſtultiloquium dr̄ qḋ ſit p v̓ba blanda. ſed v̓ba ſcurrilitatis v̓ba blāda ſūt: ergo ſcurrilitas ſub ſtultiloquio continetur. Ad qḋ dōm eſt. ꝙ ſtultiloquium ⁊ ſcurrilitas cum ap/propriantur ſic diſtinguuntur. vt ſtultiloquiuꝫ re feratur ad idiſcretōꝫ rōnis. ſcurrilitas vō ad la/ſciuiam affectionis. nihilominus tñ pñt ɔcidere i idem vel vnum ſub altero ɔ̃numeri. ¶ Qḋ autē dr̄ in glo. ꝙ ſtultiloquium ē per blanda verba. hoc reſpicit ad finem vt fiant placendi cā. ¶ Qḋ autē dr̄ ſcurrilitas nō pertinere ad vtilitatem. ⁊ ita dr̄ uidere contra illam ptem bonitatis que ē vtilitas nō ɔ̃ illā q̄ ē honeſtas. dōm eſt ꝙ per ſe ē ɔ̃ ho/neſtatē. ɔtingit aūt aliqñ eē ɔ̃ vtilitatē.

¶ Queſtio. cxlij. de multi/loquio.

C Onſequenter dicenduꝫ ē de multiloquio ⁊ vaniloquio que dicuntur eſſe ɔ̃ vtilitatē ſermonis. ¶ Pº io queritur. vtrū ſemper in mul tiloquio ſit peccatum. ¶ Se/cūdo. vtrū ſit tm̄ veniale an ēt mortale. ¶ Tertio ḋ ɔparatione huius peccati ad alia pcta locutōis. ¶ Quarto de effectu huius pcti. ¶ Quinto ḋ dif ficultate cauendi hoc pcīm.

Membrum primuꝫ.

C Irca primū ſic. decimo ꝓuer. In mul tiloquio nō deerit pcīꝫ. Itē. xiiij. ꝓuer. vbi verba plurima ibi frequenter ege/ſtas. ⁊ dicit glo. boni operis. ſꝫ vbi eſt defectus boni ē pcīm. ergo i multiloquio ē pcīꝫ. ¶ Itē ſuper illud. xv. leuit. vir qui patitur fluxuꝫ ſanguinis. dicit glo. imūdus eſt qui hunc fluxum patitur: quia i multiloquio inquinabitur. ſed in/quinatio de qua loquitur hic non ē niſi per pcīꝫ. ergo multiloquium eſt peccatū. ſicut illud pſ. vir linguoſus ⁊ c. Glo. ſiquis vera dicat ſꝫ preter ne ceſſitateꝫ. vir linguoſus ē. Contra multiloquꝫ nō dicit niſi multitudinē locutōis. multitudo lo/cutionis non opponitur veritati. in difficilib⁹ .n. multis ſermonibus vti oꝫ ad euidētiā rei obſcu/re. ergo multiloquiū de ſe non dicit pcīm. Ad qḋ dōm ē. ꝙ multiloquiū notat hoc vbi ē multi/tudo locutōis cū ſuꝑfluitate vel pter vtilitateꝫ. ⁊ ſm hoc in multiloquio eſt peccatum. non autem accipitur h̓ in ſua generalitate: in qua pōt ⁊ bene fieri ⁊ male.

Membrum ſecundū.

S Ecūdo queritur. vtrum multiloquiuꝫ ſit tm̄ veniale. an etiam mortale? Et vr ꝙ ſit veniale. cum .n. loquitur augu. de minutis pcīs inter cetera ponit illud: quotiens loquitur quis plus ꝙ̃ oportet. ſed hoc eſt in multiloquio. ergo multiloquiuꝫ eſt veniale pcīꝫ. ¶ Itē dicit Iſiḋ. q ocioſa v̓ba nō reprimit cito ad noxia trāſit. ⁊ dū nō cauemus parua i ma/

gnis ꝓlabimur. ſed in multiloquio ocioſa verba nõ reprimunt. ocioſa võ verba nõ reprimere ẽ ꝓua nõ cauẽ. hoc aũt ẽ veniale pccm. ergo multiloquiũ ẽ veniale pccm: ¶ Itẽ eccl. xix. Qui ſpernit modica paulatim decidet. īterlinearis. vbum ocioſum ⁊ riſum ⁊ huiuſmõi: ergo multiloquiũ ad modica ptinet. ergo ẽ veniale pccm. Qð aũt ſit mortale pccm. vĩ per illud qð dĩ ſup illð. pſ. vir linguoſus ⁊c. vbi dicit glo. quẽ delectat exire foras timidus ẽ. ⁊ qꝛ foris ẽ qð amat: mittet ī tenebras exteriores. ſʒ pena exterior tenebraꝝ debetur pcõ mortali: ergo linguoſitas ẽ peccatum mortale ergo multiloquium eſt peccatum mortale. ¶ Itẽ. xi. Iob. Nũquid vir verboſus iuſtificabit. q. d. nõ. ergo iuſtificatio ⁊ verboſitas opponũt. ſʒ ñ opponũt niſi mortali pcõ. ergo vboſitas ẽ mortale pccm. ¶ Itẽ. iij. Iaco. ſup illud. lingua nr̃a ignis ẽ. Glo. ligua icõtinẽs magnã mãʒ bonoꝝ opeꝝ pire facit. ſʒ ñ fac̃ pire mãm bonoꝝ opeꝝ niſi mortale pccm. ergo icõtinẽtia lingue ẽ mortale pccm. ſʒ hoc ẽ multiloquʒ pͥcipalr̃. ergo multiloquʒ ſiue vboſitas ẽ mortale. ¶ Itẽ grego. Qui linguã nõ refrenat ꝯcordiã diſſipat. ſed diſſipatio ꝯcordie nõ fit niſi ꝑ actũ mortalis pcti ergo vboſitas in q̃ non fit refrenatio ligue ẽ mortale pccm. Ad qð dõm. ꝙ aliud ẽ ꝓprie multiloquʒ ⁊ vboſitas ſiue liguoſitas. Nã linguoſitas ſiue vboſitas ſonat ī ꝯtẽptũ ꝓueniẽtẽ ex ꝯſuetudine ſupflue lingue ⁊ inordinate locutõis. multiloquiũ võ nõ determinat tm̃ quãtũ linguoſitas. ſʒ ſtat ī gnẽ. ⁊ iõ lʒ multiloquʒ ſit aliqñ veniale peccatũ: nihilominꝰ verboſitas vel linguoſitas pt eẽ mortale pccm. ¶ Et ꝑ hec pñt ſolui ea q̃ obiecta ſunt. Nã prĩe rõnes loquũt ꝓprie ꝑ multilogo put ẽ citra linguoſitatẽ ſiue vboſitatẽ. Rões alie võ q̃ dicte ſũt ī ꝯ̃riuʒ: loquuntur de vboſitate vel linguoſitate in termino vel circũſtantia aggrauante.

Membrum tertium.

Tertio querit de ꝯpatõe huius pcti ad alia pcta locutõis. ⁊ ſit prima ꝯpatio verboſitatis ad ſtulticiã. Querit ergo qð illoꝝ ſit maius. videt. n. maius eſſe peccatum verboſitatis ꝑ hoc qð dĩ. xxix. puerb. ſup illud vidiſti hoiem ſapientem ſibi videri ⁊c. Glo. graue ẽ iudiciũ ſtulticie. ſʒ nõ leuius vboſitatis. ⁊ minꝰ dicit ⁊ plus ſigt. ſ. grauius. ergo peccatum vboſitatis ẽ grauiꝰ ſtulticie. ¶ Cõtra. pccm verboſitatis offendit in multitudine ſermonis. ⁊ ita peccat ī quãtitate. pccm vero ſtulticie peccat in qualitate. deterior aũt defectus ẽ qualitatis q̃bite q̃ quãtitatis. ergo grauiꝰ ẽ pccm ſtulticie q̃ vboſitatis. ¶ Ad qð dõʒ. ꝙ peccato verboſitatis nõ intelligitur quodcũqʒ multiloquiũ. ſed illud quo aliquis iactat ſe cũ ſibi videatur ſapiens. nec vult recipe ãmonitõʒ alterius. ſtulticia võ dĩ peccatũ cũ aliquis vba fatua dicit: ⁊ tm̃ vba correctõis accipit. vñ glo. Sepe ꝯtingit vt ideota aliqs citius vba correctõis accipiat: q̃ qui ſua que nouit vł noſſe putat: magis iactat ꝙ alioꝝ monita audiat. Si võ multiloquium tm̃ peccaret in quãtitate ⁊ ñ in qualitate: minus poſſet dici pccm peccato ſtulticie. Item queritur de ꝯpatõe multiloquij ad vaniloquiũ: qð illoꝝ dicat maius peccatũ. Et vĩ ꝙ vaniloquium: qꝛ priuat finẽ debitũ locutõis. vnde dicit Iſið. Sermo vanus vane ꝯſcientie ẽ index. ¶ Preterea. dicit greg. Dum ocioſa vba cauere negligimus: ad noxia puenimus. vt poſtmodũ detractionibus inhiemus. Sʒ hec ſeqla vaniloquij ẽ grauiſſima ⁊ alie circũſtantie predicte. ergo pcĩʒ vaniloquij maius eſt peccato multiloquij. In multiloquio. n. peccatũ eſt ex defectu modi. defectus aũt modi minor ẽ q̃ defectus finis. ¶ Contra. multilog ſiue loquacis poſite ſunt conditõnes ſupra grauiores vt ꝙ non dirigetur ⁊ ꝙ ñ iuſtificat vir verboſus. ¶ Preterea. greg. dicit: valde difficile eſt vt qui multa loquit ñ mẽtiatur. he aũt ꝯditões ſunt grauiores ꝑdictis de vaniloquio. ergo multiloquiũ eſt grauius pccm vanilogo. Ad qð dõm. ꝙ ſi in ſe ꝯſiderent ſine ꝯditionibꝰ aggrauãtibus: maius malũ ẽ vaniloquiũ q̃ multiloquʒ. ponit. n. ꝺfectũ maioris bõi. Si vero attendat ſm conditiones adiunctas aggrauantes: pñt eẽ excedẽtia ⁊ exceſſa. Nã circũſtãtia aliqua põt eẽ aggrauãs ex pte multiloquij vtpote ꝙ admiſceat falſitatẽ vel ꝙ ꝓueniat ad cõtẽptũ ex conſuetudine. ⁊ ſm hoc multiloquium poſſʒ eẽ grauius aliqñ vaniloquio. hetñ conditiones pñt ⁊ ineſſe vanilogo. ⁊ tunc quo ad hoc nõ diceretur vnũ maius altero.

Membrum quartũ.

Quarto de effectu huius peccati qui eſt quadruplex. dĩ. n. vnus effectus ī numdicia. xix. numeri. Vas qð non habuit opiculũ deſup imundũ erit. Greg. Tegimẽ opiculi vel ligatura itelligẽda ẽ cenſura diſcipline. qua quiſqʒ non premit. quaſi vas pollutum imũdũqʒ reprobatur hoc aũt eſt in multiloquio. multiloquium ergo pollutt. ¶ Item alius effectus eſt amiſſio intime conſiderationis. vnde grego. qꝛ per multiloquiũ exterius ſe ſparſit viʒ intime conſideratõnis amittit. ¶ Tertius effectus eſt ad deteriora deſcenſus ſiue crementũ in peccato. vnde greg. Iſti ſunt caſus culpe creſcentis vt ligua cũ ñ reſtringit. nequaq̃ vbi ceciderit iaceat. ſʒ ſemp ad deteriora deſcẽdit. Cum ergo hi ſunt effectus cũ illo qui dĩ. xiiij. puer. Ubi verba plurima ibi frequẽter egeſtas. vñ dicit greg. cũ multiplicitas in ſermone deprehendit. pculdubio intelligẽtie grauitas in ſenſu dnegat. Po-

teſt queri qualiter differant hi quatuoꝛ effectus.
¶ Ad qͦ dõm. ꝙ hi effect⁹ ſunt oꝛdinati ⁊ ſic di
ſtincti. vt pollutio reſpiciat voluntatez. ꝑgreſſus
autẽ ad deterioꝛa ſimiliter reſpiciat voluntatem.
ſed pollutio attendit̃ q̃ztũ ad actum in ſeipſo. q̃ztũ
aũt ad actũ peccati multiplicatũ attẽditur ad de/
terioꝛa deſcenſus. Alij vero duo eff.ct⁹ reſpici/
unt rõnez ex pte rei ꝯſiderate amiſſio grauitatis
in ſenſu. ex pte v̓o virtutis ꝯſiderãtis amiſſio in/
time ꝯſideratõis. Sic ergo quatuoꝛ predicti effe
ctus pñt diſtingui. oꝛdinari aũt ꝯtingit vt duo q̃
ſpectãt ad rõnem ꝓponat̃. duo v̓o q̃ ſpectant ad
volũtatẽ ꝯſequenter oꝛdinentur.

Membꝛuz quintum.

Quinto queritur de difficultate cauendi
hoc pcĩm. vr. n. ꝙ de difficili poſſit ꝑ/
fectus vitare. iij. Jac. Lĩgua nr̃a ignis
eſt. glo. cum fere ſit impoſſibile vitare
pcĩm ẽt a ꝑfectis: nõ quis debet appetere magi/
ſterium. ¶ Item ibidem habet̃: ſiquis non offen
dit verbo hic ꝑfect⁹ ẽ vir. ¶ Silr. xiiij. eccĩ. Bea/
tus ẽ qui ñ lapſus ẽ v̓bo ex oꝛe ſuo. Perfectoꝝ
ergo ẽ cauẽ ꝓdcm̃ pcĩz cũ difficultate tñ. ⁊ ita vr
ꝙ ñ ſit ĩꝑfectoꝝ: cũ hoc tm̃ ꝑfectis tribuat̃. Sz ꝯ̄
rium videt̃ per hoc qͦ dicit̃ in glo. ibidem dicit̃
enim ſuper. iij. Jac. Si quis non offenderit ĩ ver
bo ⁊c. cuius offenſionem humana poteſt vitare
fragilitas vt eſt verbum doli. detractionis. iactan
tie. ſed ⁊ ocioſe ⁊ ſuperflue locutionis. Sed qͦ
põt vitare humana fragilitas ab ĩperfectis ꝑt vi
tari. ergo multiloquium ſiue vaniloquiũ ab im/
perfectis vitari põt. Ad qͦ dõm eſt. ꝙ cuz lo/
quitur de humana fragilitate que põt vitare hu/
iuſmodi pcc̃a. hoc dr̃ ad differẽtiã prioꝝ motuũ:
quos humana non poteſt vitare fragilitas. Sed
humana fragilitas duos habz ſtatus: in imperfe
ctis ⁊ ꝑfectis. In imperfectis eſt poſſibilitas vi/
tandi ſed iſta poſſibilitas nõ ẽ diſpoſita ad vitã/
dum. ſed magis pꝛona ẽ ad non vitandũ. In per
fectis v̓o eſt poſſibilitas diſpoſita. ſed qꝛ ñ ẽ vſqz
quaqz completa. iõ dicitur difficile ẽ vitare ꝑfe/
ctis. cum autem potentia eſt ꝯpleta ex ſpãli gra/
tia tunc dicitur beatus vel perfectus perfectione
ſufficienti. ſicut in. iij. Jac. Siquis non offende/
rit verbo hic perfectus eſt.

¶ Queſtio. cxliij. de iactantia in ſermone.

DIcto de pecca
tis que ſunt contra honeſtatẽ
ſermonis ⁊ vtilitatis. ⁊ ita ꝯ̄
bonitatẽ. dicendũ ẽ de his q̃
ſunt ꝯtra rectitudinẽ. Contra
rectitudinẽ aut peccat̃ i laude
vel vitupio. In laude ſicut ẽ in adulatiõe aut in
iactantia. In vituperio ſicut ẽ in blaſphemia aut
detractõe ⁊ ĩ quibuſdã alijs. In laude vero pec
catur duplr̃. vel ꝓpꝛia. vel aliena. In ꝓpꝛia dicit̃
peccatũ iactantia. In aliena vero dr̃ adulatio. di/
cendũ eſt pꝛimo de iactantia. Eſt aũt iactãtia ꝓ/
pꝛie laudis oſtẽtatio: cũ non ſubſit v̓itas. ⁊ hoc
alio noĩe dr̃ arrogãtia: cũ ſibi attribuit qͦ nõ hz
aliquis. Aliqñ tñ iactantia extẽdit̃ vt dicat̃ oſten/
tatio vana ꝓpꝛie laudis ẽt cũ ſubeſt veritas. ſicut
dicit greg. Si accepiſti qd gloꝛiaris quaſi nõ ac
ceperis: cũ ⁊ hoc poſſet dici iactantia ſiue gloꝛia/
tio de eo qͦ non eſt. lz. n. bonum habeat: tñ a ſe ñ
hz. Silr accipit̃. j. ꝓuer. ſup illud. audiẽs ſapiẽs
ſapiẽtioꝛ erit. Glo. nemo iactet ſe de ſua ſcientia.
Põt ergo q̃ri. vtrũ iactãtia ſit veniale pcĩm. an
moꝛtale. Scdͦ ſub q̃ capitali pcĩo ꝯtineat̃. Ter/
tio. vtrũ ꝑfectoꝝ tm̃ ſit vitare iactantiã ſiue oſten
tationem. Quarto de comparatione huius pcĩi
ad pcĩm cupiditatis.

Membꝛum pꝛimum.

AD pꝛimuz ſic vr ꝙ ſit pcĩm veniale. dr̃
ciz. xv. ſup illud Job. oſtendã tibi. Gl.
ꝓpꝛiũ ẽ arrogãtis vt cũ rectũ paꝝ etiã
ſenſerit inde eleuet̃. ſz eleuari de ſcĩa vl̃
de ſenſu aliquãtulũ ñ ſẽp ẽ moꝛtale pcĩm. ergo ia
ctantia nõ ẽ aliqñ moꝛtale pcĩm. ¶ Preterea. ꝑt
aliqs oñdere laudẽ ſuã ⁊ nec peccare. ſicut facie
bat apl̃s. ij. ad coꝛ. x. Nos nõ ĩmẽſum gloꝛiabi/
mur. ⁊ exiſtimo me nihil minus feciſſe a magnis
apl̃is. cũ ergo veniale pcĩm elonget min⁹ a recto
q̃ȝ moꝛtale: põt aliqs laudẽ ſuã oſtentare venia/
liter. Hoc ẽt vr ex ꝯꝑatione ad vanã gloꝛiã cui⁹
gr̃a agitur iactãtia vana. n. gl̃ia aliqñ ẽ moꝛtalis.
aliqñ venialis. ergo iactantia que ad illã oꝛdinat̃
aliqñ erit venialis. Qͦ aũt ſit pcĩm moꝛtale vr
ꝑ hoc qͦ dr̃. vi. eccĩ. ſup illud. nõ te extollas ĩ co
gitatione. Interlinearis. iactãtiã ⁊ ſuperbiã ꝓhi/
bet. ergo iactantia ẽ moꝛtale pcĩm. ¶ Itẽ ſup illͦ
pꝛima ad coꝛin. tertio. Quid habes qͦ nõ acce/
piſti? Gloſa. Sciendũ ẽ neminẽ poſſe diſcerni ab
illa perditionis maſſa: niſi qui hoc bonum habz
vt credat ꝙ quicquid boni habet. gratia ſaluato
ris accepit. ⁊ poſt ſequitur. Aliud genus arrogã
tie hic amoꝛe conatur. ergo non diſcernit̃ a maſ/
ſa perditionis qui habet hoc genus arrogan/
tie. ergo arrogantia eſt peccatum moꝛtale. Item
ſuper illud. xxxv. Job. Dixiſti enim non cui plz
Glo. arrogantes cũ non poſſunt repꝛehendere
iuſte dicendo que ſunt: repꝛehendunt mẽtiendo q̃
non ſunt. ſz hoc ẽ peccatum moꝛtale. ergo arro/
gantia eſt peccatum moꝛtale. Ad qͦ dõm. ꝙ
iactãtia ſub generali noĩe põt eſſe veniale ⁊ moꝛ/
tale peccatum. cum oſtendat ſe de eo quod hz le/
uiter ſine alterius depꝛeſſione. cum aũt oſtentatio

illa ꝑuenit ad hoc vt ſua laus ꝓponat laudi diui/
ne ē mortale peccatū. Si vo oſtentat ſe d̄ bono
qd̄ nō habet ſi hoc fuerit ex ſurreptione mentis
adhuc ē veniale. Si vo ex deliberatōe rōnis ſuf/
ficienti prehabita: videt ēē mortale. vel ſi hoc eſt
cū intentione deprimēdi aliū iniuſte. ¶ Ex his
pꝫ qualiter rn̄dendū ad ꝓdicta obiecta. quedam
enī rōnes ↄcludūt iactātiā eſſe mortale pctm̄: cū
ē ſub quibuſdā determiatis circunſtantijs. que/
dam vero eſt veniale pctm̄ cū ē preter illas cir/
cūſtantias.

Membrum ſecundū.

SEcūdo queritur ſub quo capitali pec
cato ↄtineatur iactātia. Et videtur ꝙ
ſub ſuperbia. per hoc qd̄ dicit greg.
xxxiij. Job. in principio glo. vbi enūe
rant ſpecies ſuperbie ſiue tumoris. ponit eī vnā
ſpeciem cum ſe iactant arrogātes habere qd̄ nō
hn̄t. per qd̄ accipitur ꝙ ad ſuperbiam reducitur.
¶ Hoc etiā ex verbis greg. accipitur cum dicit:
ꝙ ꝓprium eſt arrogātis vt cū rectum par᷑ etiā
ſenſerit inde eleuet. vt ſimiliter dicit. vi. eccl̄i. Nō
te extollas ī cogitationibus tuis velut thaurus.
vbi dicit ꝓhiberi iactantia. Ex quo pꝫ qd̄ iactan
tia ad elationem ⁊ ita ad ſuperbiam immediate
reducitur. ¶ Similiter habetur per hoc verbum
amb. ſup illud. iiij. luc. Statuit eū ſup pinnaculū
tēpli. Ita ē iactātia vt dum putat vnuſquiſqꝫ ad
altiora ↄſcendere ſublimis vſurpatiōe ad infe/
riora trudatur. Sꝫ videt ꝙ ad inanē gloriam
ꝑtineat ꝑ hoc ꝙ dicit greg. arrogās q mala de/
fendit ī bonis humiliter ambigit: quia fauorē q̄/
rit. ſꝫ querere fauorē ē inanis glorie. ergo iactā
tia pertinet ad inanē gloriā. arrogās eīs ē qui ſi/
bi attribuit qd̄ nō habet. ¶ Itē ſuper illud. xxxiij.
Job. loquet lingua mea ⁊c̄. Glo. arrogātes ſepe
ſe fugere arrogātiā ſimulāt: ⁊ priuate ſingulis
quaſi latēter loquūtur. vt ſicut d̄ ſēſu ita d̄ ↄtēptu
arrogantie glorientur. gloriari autem vane ſic eſt
inanis glorie. ergo pertinet ad vanam gloriam.
Ad qd̄ dicendum. ꝙ iactantia poteſt eſſe de po
tentia: ſicut legitur. j. heſter cum dicitur: vt oſten
deret diuitias glorie regni ſui. ⁊ magnitudinē at
qꝫ iactantiam potentie ſue. Et. xlviij. hiere. Ego
ſcio ait dn̄s iactantiam eius. ⁊ ꝙ nō ſit iuxta eā
virtus eius. Cum ergo ſic eſt ratione materie ⁊
ratione forme: ꝑtinet ad ſuperbiam im̄ediate. ⁊
ſm̄ hoc dicit grego. ꝙ iactantia eſt ſpecies tumo
ris. i. ſuperbie. Alio vero modo eſt iactantia de
ſcientia ⁊ de alijs huiuſmodi bonis. ſm̄ ꝙ dicit
bern̄. de gradibus humilitatis. querit licentiam
vt ad fabulas conuertatur preter horā. non vt
quippiā edificet: ſed vt ſcientiā iactet. ⁊ ſꝫ hoc
pōt eſſe intentio vt ſciat ſe ſcire ⁊ vt laudet. ⁊ ſic
erit inanis glorie. vel vt ꝑ hoc premineat alijs. ⁊
tūc reducet ad ſupbiā. beatus vo greg. cū loqt d̄
iactātia ꝙ eſt filia inanis glorie. inanis vo gloria
naſcit d̄ ſupbia. vlt eā reducere ad vtrūqꝫ: ad ſu/
ꝑbiā ſcilicet mediāte inani gloria.

Mēbrum tertium.

TErtio querit vtrum perfectorum tm̄
ſit vitare iactantiā ſiue oſtētatōē. Qd̄
videt. dic̄ enim Grego. valde perfe/
ctorum eſt ſic oſtenſo opere auctoris
gloriam querere. nec de illata laude priuata ne/
ſciāt exultatione gaudere. ex quo accipit ꝙ tm̄ ꝑ/
fectorū eſt vitare oſtentatōē ſiue boni opis ia/
ctantiā. ¶ Item infirmi quiqꝫ per deſpectū mē/
tis laudē nō ſuperāt: ⁊ ideo neceſſe eſt vt bonū
qd̄ operant abſcōdant. ex quo pꝫ ꝙ nō eſt infir/
morū motū iactantie oino declinare. Cōtra.
omnibus ꝓhibet motus iactātie. nullus autē tē/
net vitare qd̄ nullatenus pōt vitare. ſic enī tene/
ret ad impoſſibile. ergo oēs poſſunt vitare motū
iactantie. ¶ Item iactantia fit mediante ſermone
ampuloſo. ſꝫ oēs pn̄t vitare ſermonē ampuloſū
ergo oēs pn̄t vitare iactantiā. Ad qd̄ dd̄ꝫ. ꝙ il
la auc̄tas greg. intelligit de motu inanis glorie q̄
de facili ſequit ex opis oſtentatōne. licꝫ ergo oēs
pn̄t declinare operis oſtentationē ꝑ ſermonem.
cū tn̄ ē oſtētatio opis ꝑ ſermonē: nō ē quorūlibꝫ
ſꝫ pfectorꝫ motū inanis glorie declinare. vn̄ ſuper
illd̄. j. ad theſſal. ij. Nō quaſi placētes hominibꝰ
ſꝫ deo. Glo. ⁊ ſi cuiq̄ꝫ facile laudē n̄ cape dū ne/
gat. difficile ē tn̄ n̄ delectari cum offert: ⁊ id̄ dicit
greg. occultent opa ſtudio neceſſitate publicēt vt
eorꝫ occultatio ſit cuſtodia ꝓpria: eorꝫ publicatio
ſit vtilitas aliena. Sic ergo pꝫ. ꝙ oēs pn̄t ⁊ tenē/
tur vitare motū iactātie cū ē mortalis. nec neceſſi
tatem habent ad motum iactantie venialis: licet
aliqua ꝓnitas ſit ↄcupie ad ſmonis oſtētatōē.

Membrum quartū.

QUarto querit d̄ ↄꝑatōe huius pecca/
ti ad peccatū cupiditatis. videt. n. ꝙ
ꝓnior ſit natura corrupta ad peccatū
cupiditatis q̄ꝫ ad peccatū iactātie. cū
enim homo peccator portet imaginē terreni. ter/
reni autem hominis ē maxime terrena querere.
cupiditatis autem eſt terrena proprie querere. vt
argentum ⁊ aurum ⁊ lapides precioſos. ergo
peccator maxime inclinatur ad peccatum cupi/
ditatis. ergo magis q̄ꝫ ad peccatum iactantie vel
arrogantie. ¶ Contra. dicit Criſ. ſuper illud. xvi.
prouer. Indignatio regis nuncij mortis ⁊c̄. dif/
ficilius arrogantia q̄ auro caremus ⁊ gemmis
.i. cupiditate auri ⁊ gemmarum. ¶ Preterea ma
gis adheret anime rationali appetitus glorie q̄ꝫ
appetitus peccunie. ergo difficilius vitatur pecca
tū iactantie qd̄ ordinat ad gloriam apparentem:

q̄ peccati cupiditatis p qd ordinatur homo ad diuitias ſeu ad pecuniā. Ad qd dicēdū ꝙ homo compoſitus eſt ex parte anime quo ad naturam ſpiritalē ⁊ animalē. quātū eſt ex pte animalis nature ſm quā ordinatur ad corpus: plus inclinatur ad peccatū cupiditatis. Quātū autem ex pte nature ſpiritalis que i ſe ē defectibilis: plus inclinatur ad arrogātiā ⁊ vanā gloriā. Unde in hac parte tētauit etiā dñm poſt tētationē gule ⁊ auaricie. vnde in glo. habetur. iiij. luc. Quē nec gula nec auaricia vicit tētat vana gloria. ſi forte illū ip̄e victorie ſue iactantia vincere valeat. huius etiam ſignū eſt in viris religioſis: qui p paupertatem ſpiritus abdicarūt bona terrena adhuc tentātur ꝯ vana gloria ⁊ ſciētie iactantia. ¶ Poſſet tamen illud hiero. intelligi de ipſa carentia auri ⁊ gemmarū. non de carentia cupiditatis. multi enim carent auro ⁊ gemmis qui non carent cupiditate ſicut illi de quibus dicit apoſtolus pria ad Thim. vltimo. Queritur ergo de comparatione iactantie ad peccatum mendacij. vtrum ſcilicet iactantia ſit mendacium. Quod videtur. Iactantia enim eſt oſtentatio per ſermonē boni qd non eſt vt eſſe videatur. ſed oſtentatio boni qd ñ eſt ſermone eſt mendacium. ergo iactantia eſt mēdacium. ¶ Contra mendacium eſt contra veritatem ſermonis. iactantia contra rectitudinē que eſt in ordinatione ad alterum. ergo iactantia non eſt mendacium. ¶ Preterea. mendacium eſt falſa vocis ſignificatio cum intentione fallendi. Iactantia vero vt videatur ſapiens vel bonus vel vt laudetur. ergo diuerſa eſt intentio huius peccati ⁊ illius. ergo diuerſum eſt peccatum. Ad qd dicendum. ꝙ licet vnum peccatum poſſet eſſe cū altero: cum vtrobiq; eſt falſa vocis ſignificatio. differunt tamen intentiones. Intentio enim mēdacij eſt vt credatur id qd non eſt ⁊ terminatur in cognitiua ſpeculatiua. Intentio vero iactantie eſt potētia aliquid in affectiua licet aliquid ibi credatur qd non eſt.

Queſtio. cxliiij. de pcō adulationis.

Conſequenter dicendum eſt de adulatione. ſicut enim in iactantia queritur laus propria. ita in adulatione queritur laus aliena ſiue oſtēditur. ¶ Primo ergo conſiderandum eſt quid eſt adulatio ⁊ que eius differentie. Secundo vtrum ſit peccatum veniale vel ſemper mortale. Tertio de grauitate huius peccati. Quarto de comparatione huius peccati ad alia. Quinto vtrū adulator teneatur reſignare beneficium qd adulatione impetrauit. Sexto ſi plus noceat ſibi adulator q̄ alij. vel ecōuerſo. Septimo de ſequela huius peccati. Octauo de remedio huius pcī.

Membrum primum.

Ad primum ſic deſcribit adulatio ſic. Adulatio eſt peccatū ex ſermone vane laudis alicui exhibito intentione placendi. Sed videtur ꝙ hec diffinitio q̄tū ad hoc genus peccati nō ſit ſufficiens. pōt enī cōtingere ꝙ aliquis laudat aliquē i eo i quo laudādus ē ⁊ quō laudandus eſt. ſ; nō pp deū principaliter ſ; cauſa placendi ſibi. tūc nō eſt ſermo vane laudis. vanū enī eſt qd nō h; rem quā indicat. ergo non ē adulatio ſm p̄dictā rationem: ⁊ eſt tñ peccatum huius generis. ergo ñ ſufficit. diffinitur aūt mō p̄dicto. ¶ Preterea. ſicut extollitur bonū alicuius ita tegitur alicuius malum. ⁊ vtrūq; ſit cauſa placendi. vnde videt̄ eſſe adulatio: nō aūt ꝯuenit ei p̄dicta diffinitio. ergo non eſt ſufficiens. Ad qd dicendū. ꝙ illud peccatum de quo primo obiectū eſt: eſt adulatio. diſtinguēdū aūt eſt ꝙ ſermo vane laudis dicitur dupl'r. Uana. n. laus ē cū laudat̄ qd ñ ē laudādū: aut pluſq̄ laudādū ē. ⁊ hec vanitas ē ex pte materie. ⁊ iterū vana laus cū ñ ſit eo fine quo d; fieri: hoc ē p̄ter deū. ⁊ hoc mō pōt fieri cā placēdi homini q laudat̄. ⁊ ſic iterū dī vana laus. hoc vltimo mō dī ꝯuenire diffinitio pcō illi. ¶ Ad ſcd̄m dōm. ꝙ tegere peccatū alterius l; nō ſit directe ſermo vane laudis ē tñ indirecte. dico aūt tegere cū dicit̄ ꝙ non fecit illud malū. ſicut enī ſūt due partes iuſticie facere bonū ⁊ nō facere malum: ſiue declinare a malo. ſic due partes ſūt vane laudis: dicēdo qd fecit bonū qd nō eſt ab ipſo factū vel pluſq̄ fecit. ⁊ dicendo ꝙ ñ fecit malū ⁊ ñ ita malū ſicut dicit̄. ⁊ hoc modo reducet̄ ad adulationē. ſi tamen excuſatio ſit peccati p ſe ſub illo poſſet ꝯtineri. ē enim excuſatio ꝓprij peccati vel alieni. ¶ Preterea. pōt adhuc obijci ꝯ diffinitione illa. pōt enī aliquis laudare aliquē nō cauſa placēdi ſibi ſ; cauſa lucri tp̄alis. ꝯſtat ꝙ eſt adulatio: nec tñ ei cōuenit p̄dicta diffinitio. Ad qd dicēdū ē. ꝙ intentio placēdi ē ꝓximus finis gc̄gd aliud intendat̄. ſi. n. intendat̄ lucrū tp̄ale hoc ē mediante placentia. ſi enī non placeret perſone laudate: non p ipam cōſequeret̄ lucrū. Deinde querit̄ ꝺ differētijs adulatiōis que ſic diſtiguūtur. Eſt adulatio q̄ bonū nō habitū attribuit. ⁊ ē adulatio que habitū extollit pluſq̄ ſit. Eſt ⁊ adulatio q̄ malū nutrit laudādo: ⁊ dicēdo malū bonū. ꝺ gbus dicit̄ i pſ. Qm̄ laudat̄ peccator i deſiderijs aīe ſue. ⁊ iniqu⁹ bñdicit̄. Greg. Sūt nōnulli q dū malefacta hominū laudibus efferūt: augēt q̄ increpare debuerūt. ¶ S; pōt q̄ri. quare ex pte mali non ſūt due dñe ſic ex pte boni. ¶ Ad

Quod dōm ē. q ex pte mali nō competit nisi vna differētia. sicut. n. attribuēdo bonū qd nō hz laudat quis aliquē. ita attribuēdo malū qd non hz vitupat. approbare aūt malū qd n fecit et ipm qd fecit pp illud: nullus hz rōne adulatiōis. ergo nō pp hoc videt laudādus. nec isto mō sumit species adulatiōis. Sed malū qd est: pōt ex aliqbus rōnibus videri bonū. et ita pōt aliquis i hoc approbari mō adulatorio. Vel aliter ē rñdendū. s. per interemptionē. qr illa differētia que malū nutrit ptinet sub se duas. nutrire enim malū ptingit dupl'r. vel approbando ipsum tanq̄ bonum. vel minuēdo eius maliciā. Unde econtrario ē adulationi boni qr in bono dupliciter. s. ponēdo qd n est: et addendo in malo. econtrario remouendo malū qd est et minuēdo.

Membruz secunduz.

S Ecundo querit. vtrū adulatio sit pctz veniale vel semp mortale. Qd sit veniale vr per hoc qd dicit aug. i omel. de igne purgatorio. vbi distinguit venialia a mortalibus. vbi dr. Si nunq̄ maiori psone vl miori aut ex volūtate aut ex necessitate adulari voluit: ad minuta ptinet pcta. ¶ Preterea. adulatio fit cā placēdi qn extollit bonū i aliquo plusq̄ opz. sz extolli pōt bonuz in aliquo plusq̄ opz citra deū. ergo adulatio pōt eē veniale peccatuz.

Contra. sup illud ps. oleū aūt pctoris nō ipinguet caput meū. Glo. flatus adulatoris ē simulata dilectio: que mentes a rigore veritatis emollit ad noxia. sz hoc ē mortale pcm. ergo adulatio ē mortale pcm. ¶ Itē. xiij. ezech. Ue q psumit puluillos sub omni cubito manus. itellige suauē adulationē. Et dicit greg. i moral. Quisqs male agentibus adulat: puluillū sub cubito et ceruical sub capite ponit. vt q corripi ex culpa debuerat: in ea fultus laudib' molliter quiescat. cū ergo ve significet penā eternā. pena eterna debet mortali pcto. erit adulatio mortale pcm. ¶ Itē in pci. carthagi. Clericus q adulatōibus vacare dephēdit ab officio degradet. sz degradatio ē pena que n debet nisi p crimie. crimē aūt ē mortale pcm. ergo adulatio ē mortale pcm. Ad qd dōm. q adulatio aliqn ē veniale: aliqn mortale. distinguit. n. cū sit multiplex genus adulatiōis. Unū ē qd dicit malū bonū: fouēdo pctorē in pctis. hoc ē mortale. In alijs vo distinguit. aut sit intentiō e vt alicui psit et nulli obsit. et tūc dr veniale. Si aūt intētione nocēdi alteri: sz alteri psit: mortale dicit. vr. n. fieri ex libidine mortali. Si autē nec prodest nec obest sed ptemptū generat pp assiduitatē: mortale dicit. ¶ Ad obiecta ergo respondendum. q illud qd dicit ab aug. in omel. intelligit d illa adulatione que dr ex libidine veniali: cum. s. ex surreptione laudat aliquez in bono aliter q̄ debz. non intentione placēdi pter se. dicit enim prima ad gal. Si hominibus placerem xpi seruus non essem. nō aūt mediū est inter esse seruū xpi et eē seruuz dyaboli. sicut dicit super illud. vi. math. Nemo pōt duobus dominis seruire et c. Contigit āt venialiter peccare et esse seruuz xpi. sed nō in illo tempore inq̄ztum huiusmodi. similiter intelligit ratio que adiungit. Auctoritates vero ex alia pte intelligunt de adulatione mortali aliquo modorum dictorum.

Membrum tertium.

T Ertio de grauitate huius peccati. videt eniz eē grauissimū. dicit eniz gregorius. Nihil ē quod tā facile corrūpat mētes hominū: nihilqz tam dulciter animū ferit sicut adulatio. Unde. xvi. puer. verba adulatoris. vbi nos habemus susurrationis. simplicia: et ipsa perueniūt ad interiora ventris. Si ergo nihil ē tam corruptiuū. ergo ē grauissimū peccatū. ¶ Ad idē grego. quid p significationez locuste que plus q̄ cetera minuta aiantia humanis frugibus nocet. nisi lingua adulantis: que terrenorū hominū mētes siquādo bona aliqua aspicit, pferre imoderatius laudādo corrūpit. sicut ergo locusta i corrodendo plus nocet q̄ cetera animalia. ita adulatio plus q̄ alia genera huiusmōi peccator. ergo ē grauissimum peccatū. ¶ Itez super illud. linguis suis dolose agebāt. Glo. comes ē voracibus adulatio et omnibus malis. sz qd cōmunicat oīa mala grauissimū ē peccatū. ergo et c. Cōtra. ostendit q detractio ē maius malū. detractio eniz quātū ē de se: aufert bonū alterius vel auferre nitit. adulatō vero magnificat quātū in se ē bonū alterius: nō ergo maximū ē maluz adulatio. ¶ Itē de inuidia dic ambro. Cū per omne virus antiqui hostis nro humano cordi infundat: in zelo inuidie tota viscera sua serpens pcutit: et hāc quasi pestem vomit. ergo grauius ē peccatū inuidia. nō ergo adulatio ē grauissimū peccatū. Ad quod dōm. q grauissimū dicit duobus modis vel suplatiue. et sic non dicit adulatio peccatū grauissimū. dicit etiā grauissimū intentiue. i. valde graue. et hoc modo potest dici adulatio aliqua grauissima ratiōe nocumenti: qr hominē vouet in malicia maxie et detinet. vnde dicit sup illud ps. Quoniā laudat peccator et c. adulantiū lingue alligāt aias in peccatis. delectat eniz hominē ea facere i quibus nō solum mentit reprehēsor: sz etiaz auditor laudatur. Et ibidem dicit. magna ira dei vt desit correctio et assit adulatio. nihilominus tn detractio est maius malū in se. surgit enim ex deteriori radice et p se intendit nocere. et ideo maius malum ē q̄ adulatio. ¶ Ad illud vero quod obijcitur de inuidia similiter dicēdum ē. q est maius peccatum adu-

latiõe:eo ꝙ ex deteriori radice ꝯſurgit. in illo. n. ſimilitudinẽ dyaboli tenet.

Membruʒ quartuʒ.

Quarto querit᷑ de ꝯparatiõe huius peccati ad alia. querit᷑. n. vtruʒ adulatio ſit maius peccatũ ꝙ̃ homicidiũ. Qḋ videt᷑ p hoc qḋ dicit᷑ ſup illud pſ. Cõuertantur ſtatim ⁊ erubeſcãt. Glo. plus nocet lingua adulatoris ꝙ̃ gladius perſecutoris. ergo maius peccatum ẽ adulatio ꝙ̃ homicidiũ. ¶ Contra. in homicidio ſit nocumẽtũ irrepabile. in adulatiõe ſit nocumentũ repabile. ergo homicidiũ eſt maius malũ adulatõe. Preterea. damnificatio mortis eſt maxima: illa autem īducit᷑ ex homicidio. dãnatio vero deceptionis que eſt minor inducit᷑ ex adulatione. ergo adulatio eſt minus peccatuʒ.

Ad qḋ dicendum. ꝙ homicidium ſimpliciter eſt maius quod aũt dicitur. ꝙ plus nocet lingua adulatoris. hoc eſt: q2 pluribus nocet ⁊ ĵocculti⁹ nocet. magis. n. caueri poteſt a manu pſecutoris ꝙ̃ a lingua adulatoris vel detractoris.

Membrum quintuʒ.

Quinto querit᷑. vtruʒ adulator teneatur reſignare beneficium quod impetrauit p adulationem? Qḋ vᵗ᷑ per hoc qḋ exponit greg. illud eſa. xxxiij. beatus q excutit manus ab oĩ munere. Eſt aũt mun⁹ a manu. ⁊ munus a lingua: ⁊ mun⁹ ab obſeqo. Munus ab obſequio eſt ſeruitus indebite impenſa. Munus a manu eſt pecunia. Munus a lingua eſt fauor. Qui ergo prelatus eſt tũc ab omni munere manus excutit: qñ in diuinis rebus non ſolũ pecuniam vllam ſed nec humanam gratiam reqrit. ergo qui īpendit fauorem indebite qḋ ſit adulatione ſymoniacus eſt. ſed adulator ẽ huiuſmodi. ergo eſt ſymoniacus. ergo tenetur ad beneficij reſignatõeʒ. ¶ Contra. vᵗ᷑ per ſimile de ipocrita ꝙ non teneat᷑ reſignare. ſed intentionẽ mutare ⁊ pniam agere. ſicut. n. ipocrita qui acquirit beneficiũ ſuñ ipocriſi non tenet᷑ reſignare. ponat᷑ ꝙ bona intentione receperit: ſic nec vᵗ᷑ iſte adulator dũmõ bona intentõe recepit ſed pniaʒ dʒ agere ſup peccato. Ad qḋ dicũt qdã. ꝙ non eſt ſĩle ꝺ ipocriſi ⁊ de adulatione. adulatio. n. corruptam facit intentionem ipſius dantis. ipocriſis ꝟo non intendit niſi bono ꝯferre ⁊ credit. Ex alia ꝟo pte lʒ ꝯferat bono tũc tpis. tñ ex carnali ītentiõe hoc facit eo. ſ. qḋ ſibi placuit adulando. Alij vero dicunt munus a lĩgua eẽ munus ꝑcibus inhoneſtis ſiue carnalib⁹ mediãtib⁹. ⁊ q2 hoc nõ ꝯtigit ī adulatõe: non dicit᷑ ſymonia eẽ mẽdiãte munere a lingua. vel non preſumit᷑ ꝙ ille ꝯtulerit hac de cã. ſed ſicut vᵗ᷑ ille credere ꝺ ipſo ꝙ ſit bonus: ita cõferens credit de eo cui confert ꝙ ſit bonus: ⁊ ita nõ ſit corrupta intentõ. Videt᷑ tñ ꝙ magis debeat reduci ad munus ab obſequio. vnde ſi ñ ſeruiret ei in aliquo niſi in hoc ꝙ ſibi adularet᷑: credo ꝙ indigne recipet ⁊ teneret᷑ ad reſignationeʒ. ſicut ille qui ſeruit in turpi officio. turpe aũt officium dicit᷑ proprie cui annexum ẽ peccatũ ꝓprie. ⁊ ad hoc videt᷑ facere qḋ dicit Iſido. Tres ſunt acceptiones munerꝝ quibus ꝯtra iuſticiam humana vanitas militat. fauor amicitiaꝝ. adulatio laudis. ⁊ corpalis acceptio muneris. facilius autem peruertit᷑ animꝰ rei corpore munere: ꝙ̃ gratie ⁊ laudis fauore.

Membruʒ ſextũ.

Sexto querit᷑. ſi plus noceat ſibi adulator ꝙ̃ alij vel econuerſo. Et vᵗ᷑ ꝙ ſibi. ſibi. n. nocet vniuerſalr̃ ⁊ neceſſario. alteri vero ñ vniuerſalr̃ ⁊ nõ neceſſario. ſʒ põt ei cedere in meritũ ſi tentatiõi reſiſtat. vñ. xxix. puer. Qui blandis fictiſqʒ ſermonib⁹ ⁊c̃. Glo. q fictis ſermonibus ꝓximũ laudat ei inſidias parat qbus in piculũ verbi aut opis ſecurius incidat. Sed videamus q capiat cuſſit aut qs fecit. ſequit᷑ peccantẽ viciũ ⁊c̃. Non ergo iuſto laqueus peccãtiũ ẽt ſi corpaliter pimat nocet. ſʒ ipſos ĩperpetuuʒ dãnat. gaudẽtibus iuſtis ac dei iudicium laudãtibus de ſua ereptione vel maloruʒ perditione. ¶ Et videt᷑ ꝯtrariuʒ ꝙ magis ſit peccatum ꝯſentiẽtis adulationi ꝙ̃ ipius adulatoris. adulator eniʒ ſua adulatione nõ excecat᷑ ſʒ ſeipm̃ noſcit vulneratũ. acquieſcens aũt adulationi excecat᷑. magis eiʒ credit alteri ꝙ̃ ſibi. Seneca. Nõ cogitamus quid ipſi ſumus ſʒ quid alteris eẽ videamur. plus alijs credimus de nobiſipis ꝙ̃ nobis. patʒ ergo ꝙ acquieſcẽs adulationi excecat᷑. ¶ Item hoc idẽ videt᷑ ratione negligẽtie: quia de illo dicit grego. Curari vulnus negligit᷑ quod dignum laudis premio inuenit᷑. Et ideo dicit᷑ p̃io ꝓuerb. Fili mi ſi te iactauerint peccatores ñ acqeſce: ſed curam vulneris negligere ẽ periculoſum. ergo ⁊c̃. Ad qḋ dicendũ. ꝙ adulator plus nocet ſibi ꝙ̃ alteri. ſibi enim nocet vniuerſaliter. alij vero pticulariter ⁊ caſualiter. Diſtinguendũ autem ẽ inter adquieſcentẽ ⁊ acquieſcentẽ. Eſt enim quidã adquieſcẽs qui vouet adulatorẽ ⁊ procurat vt fiat adulatio. ⁊ talis plus peccat ꝙ̃ adulator. Eſt alius qui tñ decipit᷑ credendo adulatori plus de ſe ꝙ̃ ſibi: ⁊ talis minus peccat. maius tamen dãnum ex parte cognitiue cõſequitur eo ꝙ adulatione excecatur in iudicio ſui. ex parte vero affectionis plus eſt damni in adulatore ꝙ̃ in acquieſcẽte eẽntialiter: ⁊ ſi nõ accidentalr̃. ¶ Similiter reſpondendũ ẽ ad verbuʒ greg. ꝙ peccatum ꝯſentientis quo ad quendam effectum grauius eſt adquieſcenti propter dãnum: ꝙ̃ ſit peccatum adulatoris. Sicut enim dicit Amb. grauiſſi-

me peccet qui ignorat:qꝛ nõ ſentit ſuũ defectuꝫ. ita q negligit.ex hoc enim ꝙ negligit nõ ꝗrit remedium.quo ad hoc ergo dicit grauius ipſi acquieſcenti ꝙ̃ ipſi adulãti.ſimplr tñ grauius ē peccatũ adulãtis ꝙ̃ adquieſcẽtis cum ſit illius cauſa quãtum in ſe eſt.

Membꝛuꝫ ſeptimuꝫ.

Septimo querit de ſequela adulationis.dicit.n.a greg.fit vt inceſſanter creſcat culpa fauoꝛibus nutrita. Dicit ēt ſup illð pſ. Quoniã laudat peccatoꝛ magna dei ira eſt vt deſit' coꝛrectio ꝛ aſſit adulatio. Cũ ergo cremẽtũ cõtinuũ peccati ſit grauiſſima ſequela:erit hoc pctm grauiſſimũ rõe huius ſequele. ¶ Preterea. maioꝛi pcto rñdet maioꝛ ira dei.cũ ergo ſimplr dicat magna ira dei i peccato adulatõis:maximũ videt fieri peccatũ rõne huius ſequele. Sed videt ꝯtrium.iſta.enim nõ ſunt ex pte adulantis.ſꝫ ex pte eius cui fit adulatio.ergo nõ videt quo ad hoc:hoc pctm eē grauiſſimũ:cum ſit circũſtantia peccati in cõſentiente nõ in ipſo adulante. Ad qð dõm eſt.ꝙ he cõditõnes lꝫ circũſtent pctm acquieſcẽtis adulatõnē.ſunt tñ effectus ꝯſequẽtes ipſã adulatõeꝫ tãꝙ̃ cauſaꝫ.ꝛ ideo aggrauat pctm adulationis.ꝛ cõ vtrobiqꝫ ratione harũ cõditionũ fit aggrauatio peccati.in adulatõe.ſ.ꝛ ꝯſentiente.in adulãte qꝛ cauſa tam prauam ꝯditõem.in ꝯſentiente qꝛ tam male diſponit.in ſuo enim peccato fouet. Nec eſt intelligenduꝫ ꝙ cõtinue creſcat pctm in ꝯſentiẽte.ſed tunc cuꝫ magis de ſeipſo credit bonitatem ꝙ̃ ſit.vel nõ credit maliciã que eſt vel quãta eſt. Dicit autē magna ira dei per quãdã excellẽtiam ꝑpter effectũ:nõ tam in pñti ſed etiã in futuro. Effectus autẽ in pñti eſt qꝛ pmittit ipm ꝯſentiẽteꝫ cadere de peccato in maius peccatuꝫ ꝛ in peccatis eſſe ſecurum. In futuro autẽ qꝛ per hoc ꝙ impenitens eſt in preſenti ratione ſecuritatis vel falſe credulitatis:in penaꝫ incidit eternam ex improuiſo.vnde de talibus poteſt dici illud.j.ad theſ.v.cum dixerint pax ꝛ ſecuritas:repẽtinus ſuperueniet interitus.

Membꝛum octauũ.

Octauo querit de remedio adulationis.ponit eniꝫ grego.remediũ cõtra adulatõnem detractionuꝫ cum dicit. Sciendũ eſt ꝙ ne imoderatis laudibus eleuemur:plerũqꝫ miro noſtri rectoꝛis moderamine detractõnibus lacerari pmittimur.vt cum nos vox laudãtis eleuat:lingua detrahẽtis humiliet.remediuꝫ ergo ꝯtra adulatõem ē ipſa detractio. ¶ Sed videt aliud poni remediũ ſup illud. Oleum autẽ peccatoꝛis nõ impinguet caput meũ.dicit enim amet fidelis argui a viro iuſto in miſericoꝛdia.ꝛ nõ laudari a peccatoꝛe eũ irriſione.habeat ſecũ oleũ ꝯſciẽtie qð prudentes virgines ſecũ poꝛtabant.nõ querãt oleũ peccatoꝛis.ponit ergo hic duplex remediũ.ſ.arguitio viri iuſti ꝛ puritas ꝯſciẽtie.põt ergo queri i quo differunt hec remedia. Ad qð dõm eſt.ꝙ diuerſa opponunt remedia ad tollendũ nocumẽtũ adulatõis que grauiter nocet.ponit.n.remediuꝫ intra.ſ.teſtimoniũ bone ꝯſciẽtie:quod mitigat ad modũ olei vulnera:ſique infligunt per adulatõneꝫ.bona eniꝫ cõſciẽtia ſemꝑ minus eſtimat de ſe.ꝛ in agendis ſuis metuit ne quid rephenſibile inueniat. Ponit etiã remediũ extra.ꝛ hoc duplex ex pte iuſti ꝛ peccatoꝛis.ex pte peccatoꝛis detractio:ne de bonis extollamur ſed magis humiliemur. Ex pte vero iuſti:ne in bonis qd rephenſibile admixtũ inueniat.arguitio ergo viri iuſti facit ad circũſpectõeꝫ opeꝝ que ē ex pte rõnis.detractio vo ad debitã affectõem habendã i bonis opibus.ſic ergo pꝫ ꝗliter vnũquodqꝫ remediũ ē ꝯ nocumẽtũ adulatõnis in eo cuius ſit adulatio.

Queſtio.cxlv. de ꝯtumelia ſiue conuicio.

Habituꝫ ē ſupꝛa de adulatiõe ꝛ iactantia q̃ ſunt cõtra rectitudinẽ in laude:cõſequẽter dicẽduꝫ eſt de peccato quod ē cõtra rectitudinẽ in vituperio. Eſt autẽ peccatũ cõtra ꝓximũ.ꝛ eſt pctm cõtra deuꝫ. Peccatũ vero cõtra ꝓximũ aut eſt iterpꝛetãs penaꝫ.ꝛ illud eſt maledictuꝫ.aut eſt ꝑparans culpaꝫ.ꝛ hoc cõtingit dupliciter.vel occulte ꝛ dicit detractio.vl manifeſte ꝛ dicit cõtumelia. Peccatũ vero ꝯ deum dicit blaſphemia nec eſt tertia differẽtia pcti i vituperio.nullus eniꝫ ꝯtra ſeipm intendit ꝑ vituperiũ. Ex coꝛruptõne eniꝫ humane nature intendit homo in laudẽ ſui nõ in vituperiũ ſui.ſicut homo ex natura inclinat ad dilectõnem ſui non in odiũ ſui. Dicendũ eſt ergo pꝛimo de his que ſũt in ꝓximũ per impꝛoperiũ culpe.deinde ꝑ interpꝛetatõem pene.vltimo de peccato quod eſt i deũ: qð eſt blaſphemia:vt quaſi gradatim aſcendamus. Pꝛimo aũt dicamus ð ꝯtumelia i qua manifeſte impꝛoperat alicui.hoc eniꝫ eſt a cuius nocumento magis caueri poteſt. Secũdo de detractõe in quo occulte fit vituperiũ. Pꝛimo ergo querendũ eſt quid ſit ꝯtumelia.ꝛ virũ ꝯtumelia ſit idem qð cõuiciũ vel nõ. Scðo.ſi cõtumelia ē peccatuꝫ moꝛtale:an aliqñ veniale. Tertio.ſi ſuſtinẽda eſt cõtumelia. Quarto.ſi maioꝛ eſt victoꝛia ſiue vindicta in ſuſtinendo ꝙ̃ in rñdendo ſm ſtulticiam. Quinto ad qð capitale peccatũ reducitur

Membrum primum.

P Onit aūt talis diffinitio ꝯtumelie. Cōtumelia ē pc̄tm ex improperio ſermonis manifeſto: tendēs in nocumētum ꝓximi. Sed videt ꝙ ꝯtumelia ēt fiat ꝑ facta. ỉ. ad Ro. Contumelioſos ſupbos. Glo. ſunt qui dictis vel factis ꝯtumelias ⁊ turpia inferūt. ex quo habet ꝙ ꝯtumelia ē in factis. ¶ Itez ſup illud ꝓuer. xi. vbi ſupbia ibi ꝯtumelia Glo. ſupbi ꝯtumelioſe ſe gerūt ad ꝯtemptū ſup ignorātiā diſcipline. ſiue ergo ꝯtemptus dicat reſpectu ꝓximi erit, ꝯtemptus in facto. ſiue ꝯtemptus dei in mandato. ergo ꝯtumelia nō tm̄ eſt in v̄bis ſ; etiā in factis. Ad qȯ dōm. ꝙ ꝯtumelia ꝓprie ē in verbis: extēſo tn̄ vocabulo extendit per facta. ⁊ hoc mō accipit in ꝑdictis auctatib⁹. Sic eniz dicit Criſ. Cuz quis iniuriatus te fuerit: memēto tui creatoris: quē cū ꝯtumelia adorabāt ⁊ ꝑ v̄ba ⁊ res ei detrahebāt. Deinde querit que ſit dr̄ia inter ꝯtumeliā ⁊ ꝯuiciū: ſi aliqua eſt. Et videt ꝑ hoc qȯ dicit Criſ. a cōtumelia exiſtens ⁊ ꝯuicio qȯ ⁊ gehēnā ꝑparat anteq̄ȝ mundes teipſuz tendis ſurſuz manus. Ex quo accipit. ꝙ nō ſunt idē cōtumelia ⁊ ꝯuiciū. Silr̄. xxij. eccl̄i. ē recordatio excepto ꝯuicio ⁊ iproperio. Improperiū aūt videt idem ꝙ cōtumelia. ergo cōtumelia ⁊ conuiciū differūt. ¶ Qȯ autez idem ſint videt ꝑ hoc qȯ dicit greg. ſuper illud. ij. Reg. xvi. dimitte eam. cōtumelioſa verba nō tam ꝯuicij q̄ȝ adiutoria eſſe credidit. ſ; cōtumelioſa v̄ba nō ſunt aliud q̄ cōtumelie. ergo cōtumelia non eſt aliud q̄ȝ conuiciū. Ad qȯ dōm. ꝙ ꝯtumelia cū ꝓprie dicit differt a ꝯuicio. ꝯuiciū eniz dicit qn̄ improperat quaſi culpa. vt ſi dicatur alicui ꝙ ſit de illeguimo matrimonio natus. nō enim hoc ē vicium illius licz ſit viciuz parentuz. Cōtumelia vero cuz culpa imponit: accipit tamē in ſcriptura vnuz pro altero. hic autez intendit cōmuniter de cōtumelia vbi ē improperiū culpe vel quaſi culpe. ⁊ dicit etiā opprobriū vel iproperiū. ſed i hoc eſt differētia. ꝙ opprobriū poteſt eē i occulto vel manifeſto. ſilr ⁊ improperiū. ꝯuiciū autē ⁊ cōtumelia in manifeſto. ⁊ differūt ſicut dictum eſt. Uel ꝯuiciū dicit a materia eo ꝙ viciuz iponit vel quaſi viciū. ꝯtumelia v̄o a motiuo: eo ꝙ cuz tumore quodā aggredit.

Membrum ſecundū.

S Ecūdo querit ſi cōtumelia ē peccatū mortale ſemper: aut aliquādo veniale? Et videt ꝙ mortale. dicit Criſ. lectulus dyabolicus ē in ꝯuicijs multiplicari ⁊ cōtumelijs. ſed nō eſt lectulus dyabolicus niſi vbi eſt mortale peccatuz. ergo cōtumelia ſiue conuiciū eſt. mortale pc̄tm. ¶ Item dr̄. v̄ math. Qui dixerit fratri ſuo racha reus erit cōcilio. qui aūt dixerit fatue reus erit gehēne ignis. Criſ. cuz dicit: qui vocat frarē ſuū ſtultū debitor erit gehēne. nō de verbo dicit ſolum: ſed de cōtumelia vniuerſa. ergo cōtumelie debet gehēna. ¶ Item Criſ. Cōuiciator pacis vel amoris bono nocet. ⁊ decem milibus circūmittit ꝓximum malum. ⁊ cōtumelia inimicitias operatur ⁊ xp̄i euellit mēbra. ſed qȯ tale eſt. non eſt niſi mortale pc̄tm. ergo cōtumelia eſt mortale pc̄tm. ¶ Item Criſ. plaſmat os dyaboli per malediciōes per emulatōem per deierati ōez. mortale autez pc̄tm efficit ſolū os dyaboli. ergo cōtumelia ē mortale pc̄tm. Sed videt. ꝙ ſit veniale pc̄tm. dicit eīm Criſ. nō tāto idigēt ſtudio magna peccata quāto ⁊ ꝑua. illa enim ipſa nā peccati auerti ꝑparat. ꝑua vero hoc ipſo in deſidiā imittunt ⁊ nō permittunt viriliter inſurgere ad eoruz iteremptōez. idq; velociter fiunt magna nobis dormiētib⁹. ⁊ poſtea ponit exemplum. detrahit quis ꝓximo. ⁊ ꝯuiciator ꝯtempſit exinde dicēs. Nihil ē maledicere. ab hoc aūt odiuz innatū eſt maximū inde inimicitie. ab his plage. a plagis occiſio. Ex quo accipit. ꝙ ꝯuiciū ⁊ accuſatio iter ꝑua peccata cōputant. ſed ꝑua dicunt venialia. ergo contumelia eſt veniale pc̄tm. ¶ Itē Aug. cū enumerat peccata venialia que minuta dicit. dicit ſi plus aut ꝓximū aut vxorez. aut filium aut ſeruū exaſꝑauit q̄ȝ oportet ſed exaſꝑatio fit ꝑ cōtumeliā. ergo cōtumelia int̄ venialia peccata cōicat. ¶ Itē criſ. xp̄s eū qui iraſcit inaniter cōdēnauit iudicio. eū qui dicit racha cōcilio. ſ; nōdum hec magna. hic. n. ſunt he pene. ergo nō ē magnū dicere v̄ba cōtumelie. ergo nō ē mortale pc̄tm ⁊ ē mortale vel veniale. ergo ē veniale. Ad qȯ dōm. ꝙ cōtumelia pōt ꝓcedere ex ipetu animi. ⁊ ꝓuocatōne ire. pōt ēt eē v̄buz nō cōtumelie tāte: vn̄ naſcatur mortale pc̄tm. ⁊ ſm̄ hec cōtumelia ē veniale peccatū. Si v̄o ꝓcedit ex ira repoſita cuz deliberatōe. ⁊ eſt tāte cōtumelie v̄bū: vn̄ naſcat vel ſequatur mortale pc̄tm. vel i ipſo vel i altero. ꝓſe dicet eſſe mortale pc̄tm. Unde dicit Criſ. Inimicitie tēpore ira accēſa ⁊ aīa ardente. qȯ minimū ē magnuz pc̄tm apparet. ⁊ qȯ nō valde iniurioſum ē oneroſuz eſſe videt. occiſionez enim peperit ⁊ ciuitates integras euertit. ſicut enim amicitia exiſtēte que oneroſa ſunt fiūt leuia. ita inimicitia ſubiacente que ꝑua ſunt fiunt importabilia. ¶ Item ne quoniā verbū nudū ē inſpitias. ſed ſi multum h; periculū. Itē nōē aliquid cōtumelia moleſtius. ⁊ qȯ maxime poteſt mordere hominis animā. ¶ Item paulus. nō adulteros ſolū ⁊ molles. ſed ꝯuiciatores a regno expulit. cum dicit maledici regnum dei nō poſſidebunt. Ex his ergo patere poteſt. ꝙ aliquādo eſt peccatū mortale. aliquā-

do veniale. Et per hec poſſunt ſolui ea que ob-iecta ſũt. ſʒ. n. diuerſas circũſtãtias aut ꝯditiones põt eẽ veniale aut mortale.

Membrum tertium.

Tertio querit̃. ſi ſuſtinẽda ẽ cõtumelia. Qꝺ videt̃ per hoc qꝺ dicit greg. Cõtumelioſa verba non tam cõuicia ꝙ̃ adiutoria eſſe credidit eſſe dauid quibus purgari ſibiqʒ miſereri poſſe iudicauit. tunc eniʒ illata cõuicia toleramus. cuʒ in ſecreto mẽtis ad mala ꝑpetrata recurribus. ergo exẽplo dauid ſuſtinẽde ſũt ꝯtumelie. ¶ Itẽ Crĩſ. cũ ꝯuiciatꝰ fuerit aliqs. itellige quo ſupplicio torquet̃. ⁊ nõ ſolã ñ habebis irã. ſʒ etiã lachrymas emittes. aduerſus aũt febricitantẽ nullus exacuit̃ neqʒ aduerſus inflãmatũ. ſʒ miſeret̃ omniũ taliũ. Similiter etiaʒ ꝺ illo q infert cõtumeliã eius ẽ ꝯpatiẽdũ tãꝙ̃ febricitãtis. ergo ſuſtinẽde ſũt ꝯtumelie. ¶ Itẽ Cri. miſerere cõuinciãtis. nequiſſima. n. detinet̃ fera. i. furore. ⁊ difficili ꝺmone ideſt ira. ergo oʒ pati cõtumelias. Cõtra q patit̃ ꝯtumelias audaciã dat ꝯuicianti. ſʒ q dat audaciã cõuiciãti mittit eũ i maius ꝑcipitium. ergo nõ oportet pati cõtumelias. ¶ Itẽ cũ audiũt patres filios ꝺlinquẽtes ꝯuiciãtur. formidãtes ne aliquã ſuſcipiãt iacturã. magiſtri etiã ad diſcipulos vtũtur formato. cũ ergo ex ſupna caritate debeat ꝓrimũ corripere deliquẽtẽ. cõuiciãs autẽ ẽ delinquẽs. nõ ergo oʒ pati cõuiciãtẽ ſʒ arguere. Ad qꝺ dicẽdũ. ꝙ oportet attẽdere cõditões ꝯuiciãtis ⁊ eius cui iſert̃ ꝯuiciũ. ⁊ ſm hec oportet ſuſtinere cõuiciũ vl̃ ñ ſuſtinere. Si eniʒ dicit̃ cõuiciũ a ꝓuocato pari ꝑſone vel iferiori. vel etiã ſuperiori. vbi nõ ẽ iniuria officij. ⁊ ꝑſumitur de medicina morbi ſiue de tempantia per ſuſtinẽtiã. ſuſtinẽdũ eſt. ⁊ eſt meritoriũ. Si ꝟo cõuiciuʒ dicat̃ ſuperiori i iniuriã officij. vl̃ alij ẽt corã ipſo. dũmodo nihil preſumat̃ de remedio itempantie. nõ eſt ſuſtinẽdũ. hoc aũt difficile ẽ cognoſcere cũ conuiciũ infert̃. pari cũ autem cõuicium infertur alij inferiori ſiue ſit delinquens inferior ſiue non: oportunuʒ eſt ſuſtinere. ¶ Preterea. aliud eſt arguere vel corripe tempore quo cõuicians ẽ in furore ⁊ aliud ẽ iam ſedato aliquãtuʒ furore. regnante eniʒ furore nõ cõpetit correptio ſiue arguitio. nõ eniʒ tũc aptus ẽ ad recipiẽdũ. ſed iam recedente furore. ⁊ ſm hec dicit̃. xx. eccĩ. ꝙ̃ bonũ ẽ arguere ꝙ̃ iraſci. ⁊ dicit̃. viij. Nõ accẽdas carbones peccatorũ arguẽs eos qꝺ eſt tpe quo dominat̃ i eis ira.

Mẽbrum quartuʒ.

Quarto queritur. vtrũ melius fiat vindicta vel ſatiſfactio ſilendo ꝙ̃ conuiciando. Reſpondeo. ⁊ videtur ꝙ ſilẽdo. ꝑ hoc qꝺ dic̃ Criſ. Si vĩdicare vis ſile. ⁊ funeſtã dediſti ei plagã. ſi ꝟo conuicio culpas: ignẽ accẽdiſti. ergo magis fit vindicta ſilendo ꝙ̃ reſpõdendo. ¶ Itẽ Criſ. Qui iraſcitur. putat̃ qui multa cõuiciatus ẽ viciſſe. hic autẽ maxime eſt victus a difficillima paſſione. qui aũt fert viriliter hic ſuperauit ⁊ vincit. ergo magis vicit ſuſtinendo ꝙ̃ reſpondendo. Ad idem dicit Criſ. alibi. Optie victorie modus ẽ i mltis vici. ſiue. n. ſupabundauerit aliqs ſiue inſanuerit. ſiue emulatꝰ fuerit. q vincit̃ ⁊ ñ libẽter ꝓcedit. hic ẽ q vicit. ergo magis vincit ſuſtinẽdo ꝙ̃ rñdẽdo. Contra. xxvi. ꝓuer. q iponit ſtulto ſilẽtiũ irã mitigat. ⁊ in eodẽ. reſpõde ſtulto ſm ſtultitiã ſuã ne ſibi ſapiens videatur. ¶ Preterea. ſi nõ fiat reſpõſio credit ſe iuſte moueri ad conuiciãdũ. ergo propter preſumptioneʒ videtur eſſe reſpõdenduʒ. Ad qꝺ dicenduʒ. diſtinguendo. vel hic fit comparatio i genere. vel ſm determinatas conditiões ꝑſone. ſi fiat cõparatio i genere. melius ẽ ſilere ꝙ̃ reſpõdere ad victoriã obtinẽdã. plus eiʒ ẽ vincere vicium ꝙ̃ perſonaʒ. ſm illud. xvi. prouerbioruʒ. Melior ẽ ſapiens viro forti. ⁊ q dominatur animo ſuo expugnatore vrbiũ. Si vero fiat cõparatio ſm conditionẽ perſone. melius põt eẽ in caſu reſpondere ꝙ̃ ſilere. In iudice enim eſt ꝙ imponat ſtulto ſilentiuʒ. Tollitur etiam aliquando preſumptio ſapientie per reſponſionem. vt ſic homo ſuaʒ ſtultitiaʒ cognoſcat. Huius etiam gratia queritur. ſi aliquis vinci poſſit ab alio in cõuicijs niſi a ſeipſo vincatur. ⁊ videt̃ ꝙ ſic. De quo enim creditur verum eſſe conuiciuʒ nec repellit ſicut oportet. victus eſtimatur. ſed talis conditio põt eſſe in alio. ergo poteſt vinci ab alio in conuicijs. ⁊ ſi nõ a ſeipſo vicat̃. ¶ Preterea. nullus ſibiipſi cõuiciatur ſʒ alteri. ergo nullus ſeipm vincit in conuicio. accideret eniʒ ſeipʒ eẽ potẽtem ⁊ i poteſtate reſpectu ſuiipſius. qꝺ falſuʒ ẽ. ergo i conuicio vinci poteſt ⁊ ſi a ſeipſo nõ conuincat̃.

Contra. Criſ. Sicut niſi noſmetipſos male diſpoſuerimus nullus nos alter diſponet. ita niſi noſmetipſos conuiciati fuerimus nullus nos aliter confundet. ergo nullus põt alterum cõuincere in conuicio niſi a ſeipſo vincatur. ¶ Iteʒ Criſ. Non qui conuiciatur. ſed q puſillanimis ẽ ⁊ dolet conuicijs. ille eſt qui conſtituit conuicia ⁊ qui mordere facit. ſi enim non dolueris conuiciuʒ nõ pateris. in ipſo autem eſt dolere vel nõ dolere. ergo i ipõ ẽ vinci vl̃ nõ vinci. Ad qꝺ dõʒ. ꝙ ſimpliciter nullus vincit̃ ab alio i ꝯuicijs niſi a ſeipõ vincat̃. vincit̃ aũt qs a ſe multipliciter. primo cuʒ delinqt: ⁊ ꝑ hec ẽ cã conuicij. ſcðo aũt ſi ñ delinquit cũ dolet ꝑꝑ ſe ñ ꝑꝑ ꝯuiciantẽ ꝺ ꝯuicio. tertio ꝟo vincit̃ cũ ipotẽtẽ ſe eſtimat ad vindicãdũ. Si ꝟo nullo iſtoꝝ modorũ a ſe ꝯuincit̃. ab alio vinci ñ põt. lʒ victꝰ eſtimet̃. ¶ Per hoc põt eẽ mãifeſtũ qꝺ obijciebat̃. q. n. deliquit iã prio a ſeipõ vicit̃ ⁊

p cōſequens ab alio vinci pōt. ſiue ē q̄ dicat cō
uicia ſiue nō. nō eniȝ i dicēdo cōuicia ē victoria.
ſȝ i ſeruādo innocētiaȝ. q excellit i ꝯuicijs nō eſt
vere victor. Unde Criſ. Sit aliqs vir mirabilis
⁊ magnus. ⁊ oēs vocēt eum mechū. furē. homi/
cidā. ille vero nō moleſtet nec conſcius ſit ſibi ali
cuius talis. lȝ multi de eo talē habuerint opinio/
nē. n̄ ē ꝯuitiū paſſus. ſȝ illi ſeipos ꝯfuderūt. ille āt
nō ē ꝯfuſus.

Membum quintum.

Q Uinto queritur. ad qd capitale pctm̄
reducitur cōtumelia. ⁊ videtur ꝙ ad
peccatū ire. dicit eiȝ Greg. d ira rixe:
tumor mētis: cōtumelie naſcūtur. Si/
militer dicit Criſ. d ira eniȝ naſcit odiū. de odio
cōtumelia. ergo peccatū cōtumelie reducitur ad
pctȝ ire. ¶ Cōtra vȝ. ꝙ reducit ad pctȝ ſuperbie.
ꝯtumelia eiȝ ex tumore pcedit. tumor aūt ex ſup/
bia. Dicitur etiam in. xi. prouer. vbi ſupbia ibi cō
tumelia. vbi dicit glo. ſupbi proximis cōtumeliā
ingerunt. Ad qd dicendū ē. ꝙ cōtumelia per ſe
naſcit ex ira tanq̄ȝ ex propinquo principio. nihi/
lominus tamē pōt naſci ex ſupbia ſm diſpoſitio/
nē cōconnatāē. qui eniȝ ſuperbi ſūt. eſtimāt alios
iferiores ſe. vn̄ ex indignatione inferūt ꝯtumeliā.
ergo motiuū cōtumelie pōt eſſe appetitus ꝯvindi
cte. cuȝ eſtimat ſe p hoc vindicari. ⁊ ſic reducitur
ad irā. vl ꝯtēpt⁹ rei inferioris vl quaſi iferioris. ⁊
ſic eſt ſupbia. ¶ Ad illud vō qd obijcit. ꝙ tumor
mētis ē pricipiū ꝯtumelie. dicēdū ē ꝙ dupliciter
dicit tumor mētis. vel ex inflatione ſupbie. vel ex
ebullitiōe ire. ⁊ ſm hec aliquādo tumor ad ſup/
biaȝ ptinet aliquādo ad iram. vtroqȝ autem mō
pōt eē pricipiū ꝯtumelie. Indignatio vō ē paſſio
quedā: mixta ex ſupbia ⁊ ira.

Membꝛuȝ ſextum.

S Exto querit d magnitudine hui⁹ pec/
cati ⁊ in compatōe. videt eniȝ maxi/
mū eē. compatur eniȝ iracūdus ener/
gumino. ſȝ ꝙ dicit criſ. ſolue energumi
nū a demone difficili ⁊ i breui corrūpēdū. ſȝ ꝯſtat
ꝙ energia ē paſſio difficillima ex pte corpis. ipe/
dītā reddēs mētē. ergo ꝯtumelia difficillima paſ
ſio ex pte mētis ꝯrūpēs i verba. ¶ Itē dicit cri.
ſicut quidaȝ adulteriū eſt pernitioſus furor. cum
multa nobis coniungitur voluptate pniitioſa ad/
mittēs p nos verba. ⁊ diabolicā faciens parere
inimiciciā. Cum ergo competur adulterio. p hoc
ꝙ dicit adulteriū. facit duos effici carnē vnaȝ. fu/
ror autē multas ⁊ multas ſepat ptes. ⁊ ipſaȝ ſcīn
dit aiaȝ. erit ꝯtumelia maximū pctm̄. ¶ Hoc etiā
videt p hoc qd dicit in glo. x. ad heb. ſup illud. i
opprobrijs graue ē opprobriū. ſȝ grauī⁹ ē cū ſpe
ctaculū oib⁹ fit. ⁊ nō ſecreto exprobrat. Scd̄m
hoc ergo q̄ritur. vtruȝ deteri⁹ ſit pctm̄ peccato
adulatōnis vl peccato detractionis? qd videtur.
adulatio eniȝ attenditur i bonis cōtumelia vero i
malis. peius autē ē imponere maluȝ bono q̄ȝ bo
nuȝ malo. ergo peior ē cōtumelia adulatione. In
adulatione eniȝ malū dicit bonū vel minus bo/
nū maius q̄ȝ ſit. qd videt declinare ad bonū hūa
nitatis. ſ. benedicere d alio. dicere aūt malū d bo
no videt declinare ad maluȝ inhumanitatis. er/
go deterior videt cōtumelia adulatione. ¶ Simi
liter videt eſſe deterior detractione. Detractio. n.
ē cū occulte dicit malū d bono. cōtumelia vō ma
niſeſte. grauius aūt ē maniſeſte dicere malū ſicut
habet ad heb. x. ſup illud i opprobrijs. ergo cō/
tumelia ē grauius peccatū detratōe ⁊ ita maius.
Cōtra dicit cri. deſides honorati magis iniuſti
tiaȝ patiunt conuicia paſſis. ⁊ ipſi ſi vigilaueri/
mus cauſa erunt in nobis ꝑfectus conuicia. qui
vero laudant tumoreȝ noſtruȝ: extollūt ⁊ mollio
reȝ operant animū. ergo peccatū adulationis eſt
deterius peccato cōtumelie. In peccato eiȝ adu/
lationis deſides iniuſte honorant. i pcto vō con/
tumelie boni iniuſte culpantur. ¶ Item. x. eccleſia/
ſtici. ſicut ſerpens mordet in ſilētio. ita nihilomi/
nus qui occulte detrahit. cū ergo grauius ſit ve/
nenū ex improuiſo q̄ȝ in maniſeſto. grauius erit
pctm̄ detractionis peccato adulatiōis. Ad qd
dicendum. ꝙ contumelia q̄ȝtum ad aliquid gra/
uior eſt adulatione. q̄ȝtum ad aliud vero minus
grauis. quo ad hoc. n. ꝙ bonū dic malū grauior
eſt. quo ad hoc autē ꝙ magis ordinat ad cogni/
tioneȝ i bonū vl a malo declinādo. minus malū
ē adulatōe. adulatio eniȝ claudit oculos itelligē/
tie ne videat malū. cōtumelia vō occaſionaliter
aperit vt videat ⁊ caueat. ¶ Ad illud vō qd obij
citur d compatione ꝯtumelie ad detractionē. di/
cenduȝ ē. ꝙ quo ad aliquid ē cōtumelia grauior
culpa. q̄ȝ dtractio q̄ ad aliqd minus grauis. q̄ ad
hoc enim grauior eſt ꝙ pluribus publicatur ma
lum. quo ad hoc autem minus graue eſt malum.
quia plus poteſt caueri malum qd accidit ex cō/
tumelia q̄ȝ qd accidit ex detractione. qd enim ac
cidit ex cōtumelia ſtatiȝ cognoſcit ab eo cui iſer/
tur ꝯtumelia ⁊ a quo iſert cognoſcit. n̄ ſic autē ē i
detractione.

Queſtio. cxlvj. d detractione.

D Ictum eſt de
cōtumelia ⁊ de conuicio in
quo maniſeſte impropera/
tur malum: conſequenter di
cēdū ē d dtractōe i q̄ occulte
iproperat malū. Circa quā
pꝛio q̄rēdū. ē qd ſit dtractio
⁊ quot ſūt eius differētie. Scd̄o. an poſſit aliquis

reuelare malū alterius occulte ſine pcō. Tertio cum ꝺtractio ſit pcīn. vtrū ſit mortale vñ. Quarto. an ſit gnāle pcīz. lz maxime peccēt ſubditi hoc gnē pcī. Quinto ꝺ peccato ↄſentiētis ſine audiētis detractionē. Sexto. vtrū tenet̄ ꝺtractor ad reſtitutōem. Septio de ↄparatione huius peccati. Octauo de effectu huius pcī. Nono ꝺ remedio huius pcī. Decimo. ꝙ tollenda ē occaſio huius peccati. Undecimo de pena huius pcī.

Membrum primum.

Diffinitur ſic detractio. eſt aliene fame ꝑ occulta verba denigratio. Uel ſic. Detractio ē mali ſeminatio occulte in iniuriam ꝓximi. Alij vō diffiniunt ſic. detrahē ē oblōq abſenti ⁊ doloſe mordere. ¶ Obijcitur aūt ↄ̄ primā diffinitionē ꝑ hoc ꝙ contingit detrahere ei ēt qui nō eſt bñ famoſus. dicendo ꝺ ipſo malū occulte. bene enim famoſus dicitur q bonus ē. ↄtingit aūt malo. detrahere rōne alicuius boni qḋ habet. vel imponendo ei maluz qḋ non hz, occulte. ¶ Ad ſcḋam vō diffinitionē obijcitur per hoc. ꝙ non ſemper a detrahente aſſerit̄ malū de alio. ſed aliquando occultat̄ bonum vel diminuit̄. ⁊ ita non ſemꝑ detractio eſt mali ſeminatio ⁊c̄. ¶ Cōtra tertiā obijcitur. ꝙ ſm̄ hoc ſuſurratio idem eſſz ꝙ detractio. qui. n. ſuſurrat abſenti vel quaſi abſenti. obloquitur ⁊ doloſe mordet. ¶ Preterea. ↄtingit abñti maledicē ⁊ ita maledictio ſub ꝺtractione cōtinetur. qui. n. maledicē abſenti obloquitur. Ad qḋ dōz. ꝙ prima diffinitio conuenit. nec ē contrarium quod obijcitur. lz. n. peccator ꝓprie bonā famā nō habeat nihilominus aliqḋ bonū hz. vñ ſurgit boni opio. ⁊ q̊ ad hoc pōt eē denigratio fame ipſius. Ubi enim bonum eſt omnino: ibi conſequi dz omnimodo bona fama. vbi vero eſt in parte ibi dz ſequi bona fama in parte. contingit tamen boni exiſtimationem eſſe vbi non ſubſternitur bonum oīno. ⁊ illius etiam poteſt eſſe denigratio. ſic ergo large ſumendo famā: dicitur ꝺtractio aliene fame denigratio. ¶ Ad ſecundum vō dicendum. ꝙ ſeminatio mali dicitur eſſe non tm̄ vbi malum imponitur. ſz vbi bonū ex intētione occultatur vel minuitur. vtroqz. n. modo cōtingit ꝺtractionē fieri. vel reſpectu boni occultādo vel deprauādo. vel reſpectu mali imponēdo vel augmētando. ¶ Ad tertium dicēdum. ꝙ detractio ſumit̄ aliquādo in quadā generali rōne ꝓut continet ſuſurrationez vtrobiqz enim eſt ſeminatio mali occulte. Aliqñ vō ſumitur in rōne appropriata in quo differt a ſuſurratōe. pmo mō ponit hic. ſcḋo mō cuz dicit Grego. ꝙ de inuidia naſcuntur odiū. detractio. ſuſurratio. differt. n. detractio ī hoc a ſuſurratōe. qz ꝺtractio ē occulte ꝑ v̾ba plene expreſſa. ſed ſuſurratio fit occulte per verba nō plene expſſa. ſz quadā verboꝝ imutatiōe. hic vō ꝺtractio ſumit̄ ſub generali rōne. ¶ Ad illud vō qḋ obijcitur ꝺ maledictione dōz ē. ꝙ lz maledicere aliquādo ſit oblōq abſenti. aliquādo tm̄ ꝓut proprie accipit̄ maledictio: ē imprecatio pene: ꝺtractio improperiū culpe. vtrūqz aūt ↄtingit fieri reſpectu abñtis ⁊ reſpectu preſentis. ſz detrahē differt ab exprobrare vel ↄtumeliaz dicē in hoc. ꝙ vnū fit reſpectu preſentis alteꝝ reſpectu abñtis. ſicut habetur ſuꝑ illḋ pſ̄. A voce exprobrātis ⁊ obloquentis.

Sed querit̄. q̄ ſit dr̄ia iſtaꝝ rōnum. Ad qḋ dicendū. ꝙ prima reſpicit bonū in altero qḋ intendit tollere de opinione hominū. ſcḋa vō reſpicit illud ꝑ quod intendit tollere. tertia a quo. intendit tollere. Prima reſpicit finem indebituz. ſcḋa reſpicit materiam indebitā. tertia vō reſpicit pſonam cui infert̄ vel intenditur inferri. ¶ Ad euidētiam aūt dictoꝝ attendenda eſt rō nominis. ꝺtrahere. n. dicitur de aliqua ſūma ꝑtem trahere ſeu tollere. ⁊ ꝑ ſimilitudinem facit detractor. Nititur enim ꝺ ſūma boni in opinione hominū que habetur de aliquo. aliquā ꝑtem tollere. cū omnino totū bonum tollere non poſſet. nihil enim qḋ manet in eē rōnali duz eſt: ē a quo oīno bonum tolli poſſit. lz poſſit credi ꝙ nō habeat bonitatē neqz partē moralem. vt iuſticiam vel prudentiaz ⁊ ita de alijs. Deinde notandū ē. quot ſunt differentie detractionis ⁊ ponant̄ ſex. prima eſt. cum negatur bonū qḋ ſcimus ab aliquo factū ſicut illi q dicebāt. ix Jo. de miraculo ceci nati. qḋ negauerunt fieri a xp̄o. Scḋa vō ē cuz tp̄e quo laudandus ē aliqs tacemus. ſicut habet̄ vlt. math. ꝺ militibus qui nouerūt reſurrectōez ⁊ accepta pecunia tacuerūt. Tertia vō ē cū bonū qḋ non pōt negari puertit̄. dicēdo mala intētione eē factum: ſicut habet̄. x. eccī. bona in male conuertentes inſidiat̄ ⁊ in electis ponit maculam. Quartū eſt cum occultum reuelatur modo quo nō dz. eccī. xxvij. q denudat archana amici perdit fidem. Quinta eſt mali augmētatio. xi. eccī. ab vna ſcintilla augetur ignis ⁊ a doloſo augetur ſanguis. Sexta ē adinuentio mali. xi. eccī. attende tibi a peſtifero. fabricat enim malum ⁊c̄.

Membrum ſecundū.

Secūdo querit̄. an poſſit aliqs reuelare malū alterius occulte ſine pcō. Qḋ n̄ videt̄. qui reuelat malū alicuius alteri quātum in ipō eſt deſtruit famā illius. ſed deſtruere famā alterius non pōt fieri ſine peccato. ergo n̄ pōt reuelari malū alterius ſine peccato. ¶ Jtē. xxvij. eccī. dilige ꝓximū tuū ⁊ ↄiungere fide cū illo. ꝙ ſi denudaueris abſconſa illi⁹ nō pſequeris poſt eū. Et dicit glo. iterli. qz irreuocabilis ē. Cū ergo pdē amicitiā amici ſit malum. ꝺnudare abſcōſa illi⁹ ē malū. ſz reuelare ma

la alterius ē denudare abſconſa.ergo ⁊c̄. ¶ Similiter dicit ibidem denudare amici miſteria eſt deſperatio anime infelicis. ⁊.xxij.eccl. Recordatio excepto cōuicio ⁊ improperio ſupbia ē ⁊ miſterij reuelatione ⁊ plaga doloſa i omnibus his effugiet amicus. cū ergo diſſoluit amicitia p reuelatōem miſterij.ergo reuelare malū alterius ē maluȝ. Cōtra dicit.xviij.Math. Si peccauerit in te frater tuus corripe inter te ⁊ ipſū.ſin autē adhibe vnuȝ vel duos teſtes.ſin autē dic eccle. ergo reuelare maluȝ alterius eſt bonuȝ. ¶ Itē.v. leui. Si peccauerit anima ⁊ audierit voceȝ iurātis teſtiſqȝ fuerit.ꝙ aut ipſe viderit aut cōſcius ē. niſi indicauerit portabit iniquitateȝ ſuā.ergo bonuȝ eſt indicare maluȝ alterius. ¶ Preterea.ponat ꝙ aliquis ꝓponat aliquē ſubuertere in fide. vel machinari i mortē alterius.vel deflorare virgineȝ.⁊ de hoc ſit certus.nōne eſt bonū reuelare alicui qui pōt ꝓdeſſe ⁊ vult ad cauendū nocumentū.dicit enim qui poteſt obuiare ⁊ pturbare peruerſos.⁊ nō facit.nihil aliud eſt ꝙ̄ fauere impietati eoruȝ.nec caret ſcrupulo ſocietatis occulte qui manifeſto facinori deſinat obuiare. ⁊ dicit Aug. qui deſinit obuiare cum poteſt cōſentit. ergo nō eſt malū reuelare malū alicuius. Ad qđ dicendū.ꝙ reuelare malū proximi ex fine ⁊ circūſtantijs eſt diſtinguēdū.ſi eniȝ dicat ei q poteſt. ⁊ vult ꝓdeſſe.⁊ eo modo quo dȝ ſiue oportet cū alijs circūſtantijs ad alterius correctōem vł cautelaȝ nocumētī.tunc bonū ē. Si vo deſint ꝯditiōes debite p qđ cōtrahit ad bonū.tūc reuelare malū ꝓximi malū eſt.maxime intētōe detrahendi.vel cū tenet celare. ſicut ē de eo qđ ē tectuȝ per ꝯfeſſionē ſacramētalē.vel qđ ē tectum per ſecreti obligationeȝ.niſi fortius vinculuȝ ſupueniat. In omnibus autē his cautela maxima ē adhibenda. ne reuelat maluȝ ei cui nō ē reuelanduȝ.vel quo nō eſt reuelanduȝ.vel quo ordine nō ē reuelanduȝ.⁊ ita de alijs.poteſt enim in his error vł libido defacili admiſceri. ¶ Per hoc pōt patere qđ ex vtraqȝ pte ē obiectū.reuelare enim malum alterius intētōe detrahēdi.ſ.ex leuitate ſiue impetu cuȝ ē occultandum malū eſt.⁊ ſm hoc intelliguntur ea que primo ſunt obiecta.nihilominus tū reuelare maluȝ in caſu ē bonuȝ.ſicut cū ſeruatur ordo correctionis caritatiue.cuȝ interuenit ꝑceptuȝ ſuperioris in his que ptinent ad ſuum officiuȝ.cum etiaȝ ſit de inimicis eo modo quo debȝ fieri ad cautelā nocumētī qđ pōt accidere. ¶ Itē ad hoc dicit tertio prouer. Qui ambulat fraudulēter reuelat archana.q autē fidelis ē celat amici cōmiſſum. Ad qđ reſpōdet.ꝙ aliud eſt ex taciturnitate aliorū crimina referre.vt quos ſecreta ammonitōe corrigere nō poſſumus.ꝯuictos iudicis ſnīa corripiat. Aliud inſidiādo falſa obijcere vel inſultādo vera exprobrare. Nō eniȝ reputat maliuolus q ſic indicat ſcilicet primo modo. Unde dicit Augu. Non vos iudicetis maliuolos qui crimen alterius iudicatis magis innocentes nō eſtis nō iudicando crimē.ꝙ̄ ſi fratres veſtros quos iudicādo corrigere poteritis.tacendo perire permittitis.

Membrum tertium.

Tertio querit cū detractio ſit peccatuȝ vtrū ſit mortale? Quod videtur. Eſt enim ꝓhibituȝ.xxiij.prouer. Noli eē in conuicijs peccatorū.nec cum his q carnē ad veſcenduȝ cōferunt.gloſa carnes ad veſcēduȝ cōferre ē i collocutōe drogatōis viciſſim vicia proximo dicere.ſed hoc ē detrahere.ergo ꝓhibita eſt detractio. ¶ Item.iiij.Jacobi. Nolite detrahere in alterutrū fratres mei gloſa. Non ſoluȝ debes vitare detractiōem ne vt trāſgreſſor a deo iudiceris.ſed ideo fortaſſe qr in nullo precellitis eos quos vituperatis. ¶ Iteȝ ſuper illud. Qui detrahit fratri detrahit legi.glo.que detractionē prohibuit. ¶ Itē.xxiij. Omnis detractor eradicabit.ſed eradicatio non debet niſi mortali peccato.ergo detractio ē mortale pcīm. ¶ Item v.Iſa.ve qui dicitis malū bonū ⁊ bonū malum ponētes tenebras lucē ⁊ lucē tenebras.ſȝ ve dicit cōminatōeȝ pene eterne.pena aūt eterna debet ꝓ mortali.ergo detractio eſt mortale. ¶ Silr.xvij. ꝓuer. Qui cōtēnit iuſtū ⁊ iuſtificat impiū vterqȝ abhominabilis ē deo.ſȝ ꝯdēnare iuſtū ad detractōeȝ ptinet.ergo dtractio ē mortale pcīȝ. Cōtra dicit Aug.⁊ ſub minutis peccatis ꝯtinet maledicere cū facilitate vel temeritate.ſȝ detrahere ē maledicē ex temeritate.ergo ē veniale. ¶ Item detractio ⁊ adulatio opponunt.ſȝ adulatōeȝ cōtingit eē tū veniale tū mortale.ergo ꝑ oppoſitum ꝯtingit eē detractōȝ tū veniale tū mortale. ¶ Itē ꝓna eſt nā hominis poſt corruptiōeȝ ad dicēduȝ malū de alio.⁊ ita ad detrahēdū.in lubrico etiaȝ lingua poſita ē. Ūn pp huiuſmōi ꝯditōes vł detractio aliqn̄ eſſe veniale pcīm.graue eſt oēs vel quaſi omnes peccato mortali inuoluere.dic̄ eniȝ hiero. Raro inuenies q irrephēſibilē vitā ſuam exhibere velint vt nō libēter reprehēdāt alienā.

Ad qđ dōm.ꝙ detractio aliquādo eſt mortale pcīm aliqn̄ veniale.nomen vo detractōnis plus ſonat in mortale ſicut i ſcriptura ſacra reperit.eſt aūt veniale pcīm cū ex leuitate dicit malū đ alio. nec ē ibi volūtas nocēdi.nec aggrauat ex circūſtantijs. Si vo ex deliberatōe ⁊ diuturna rationis ſiat in nocumētū ꝓximi graue dicetur eē mortale pcīm. ¶ Et ſm hoc poſſunt ſolui obiecta.nā ea q obiecta ſūt ad hec tēdūt vt detractio ſit mortale pcīm.ea vo q poſtea obiecta ſunt vident dicē ꝙ aliquādo ſit veniale. Neceſt ſimile de adulatiōe oino ⁊ detractione.adulatio enim minus recedit

bono q̄ȝ detractio. eo q̇ ex inclinatiōe nature eſt
bonū dicere de alio. ex corruptōe vero nature ē
libenter malū de alio dicere ſeipm̄ accuſare. ēt co
rā dn̄o cuiuſdā ē pfectōis. ſm̄ q̇ dr̄. xxviij. puer.
Juſtus in principio accuſator ē ſui. aliū vero ac
cuſare niſi addat circūſtantia trahens ad bonum
eſt infecte radicis.

Membrum quartū.

Quarto oſtendit q̇ ē generale pcm̄ licȝ
maxie peccāt ſubditi hoc genere pec
cati. Qd̄ autē ſit generale oſtēdit p hoc
q̇ dicit. xxiiij. puer. cuȝ detractoribus
non ɔmiſcearis gl. hoc ſpāliter vicio piclitat to
tuȝ genus pene humanū. ex quo accipit q̇ gene
rale peccatū ē. ¶ Item hiero. hoc malū ideo cele
bre eſt. ideo i multis regnat. q: pene libenter ab
omnibus audit. ¶ Itē tanta ē huius libido q̇ mē
tes hominū inuaſit. vt qui ꝓcul ab alijs vicijs re
ceſſerūt. in iſtud quaſi in vltimū laqueuȝ dyaboli
incidāt. ergo detractio ē quaſi generale pcm̄. nū
quid ergo pp hoc cēſendū ē inter venialia? Rn̄
dendū ē q̇ nō. ſȝ ex hoc argui pōt. q̇ ex magna
diligētia adhibēdū ē. ne hō incidat i hūc laqueū
dyaboli. lȝ. n. in aliqbus ſit veniale. de facili tamē
p ɔtemptū incidit hō in mortale. Qd̄ autem ſit
grauiſſimū pcm̄ in ſubditis. pȝ p hoc q̇ ſcriptu
ra huius detrahētes ɔtēnat. dicit enī exo. xxij.
dijs nō detrahes ꝛ principi populi ñ maledices.
glo. ſacerdotibus ꝛ doctoribus qui eccle princi
pant. cum. n. oīs detractio pniitioſa ſit. in illis ē p
niitioſior. ¶ Itē. x. eccē. In cogitatiōe tua regi ne
detrahes ꝛ in ſecreto cubilis tui ne maledixeris
diuiti. glo. ſimplr monet ne ira vel leuitate maio
ribus maledicamus. ¶ Itē. xij. nume. habetur d
maria ſorore moyſi q̇ grauit punita fuit. q: moy
ſi detraxerat. Similr in. xiiij. nume. habet q̇ dn̄s
reputat iniuriā platorꝫ ſuā in hac pte dicens. Vſ
quequo detrahat mihi populus iſte. feriam ergo
eos peſtilēciaqȝ ɔſumā. Similr dr̄ in exo. Nō ē
ɔtra nos murmur ſȝ ɔtra dn̄m. ex his colligitur
q̇ grauiſſimū ē pcm̄ i ſubditis reſpectu platorꝫ.
¶ Videt tn̄ ex auctoritate que ē in. x. eccē. dr̄ non
ita graue pcm̄ pp hoc q̇ admonitionem vocat
nō ꝓhibitionē. Sȝ ad hoc rn̄dēduȝ ē. q̇ aliud
ē cum reſpicit dignitas pſone cui detrahit. ſic eiȝ
aggrauat pcm̄ cum detrahit ſuperiori. Unde dicit
grego. manifeſtum ē dyabolū cordibus plebium
pſuadere. vt doctoribus atqȝ paſtoribus detra
ctiones irrogēt vel accuſent. vt plebes lāgueſcē
tes paſtoribus non tenētibus frena eorꝫ laſciuiēt.
aliud vero ē attendē conditionē peccati ex parte
motiui ꝛ ſm̄ hoc cum ſit ex leuitate vel ipetu pōt
ēē mortale pcm̄.

Membrum quintuȝ.

Quinto querit. vtruȝ peccet audiēs de
tractionē non rephendēs. vel ad mi
nus triſtē faciē non exhibēs. Qd̄ vr̄. p
hoc qd̄ dicit bern̄. detrahē aut detra
hente audire qd̄ horꝫ dānabilius ſit nō facile di
xerim. ¶ Itē hiero. nulli detrahes nec in eo ſan
ctū deputas ſi ceteros laceres. ſi dicis ipe nō de
traho. alijs loquētibus. qd facere poſſuȝ. ad ex
cuſandas excuſatōes i peccatis iſta ꝓtēditis. Ex
hoc videt. q̇ quaſi par pcm̄ ſit in detrahēte ꝛ au
diēte vel ad minus i vtroqȝ ſit mortale. Cōtra
pōt aliqs audire ꝛ ñ acqeſcere. pōt ēt aliqs au
dire ꝛ credere ꝛ nolle ei malum cui detrahitur.
¶ Preterea. ꝛ ſi nolit malū. nō reprimēdo ma
luȝ alterius ñ videt ſemp dānabile. ¶ Iteȝ maius
ē peccatuȝ in fonte mali q̄ȝ in eo qd̄ orit ex fonte.
ſȝ detractor ē fons mali. maius ergo ē peccatum
in detrahēte q̄ȝ in acquieſcēte. Ad qd̄ dicēduȝ.
q̇ multipliciter dr̄ auditus. Eſt enī exterior ꝛ i
terior intelligentie. vtroqȝ aūt mō ɔtingit audire
ꝛ ñ peccare. Eſt aūt auditus placētie ꝛ iſte pt eē
multipliciter. vel vt ſit cā incitans aliū ad detra
hendū. ꝛ ſm̄ hunc modū videt verbū berñ. intel
ligi cū dicit. detrahere aut detrahēteȝ audire ꝛc.
Alio vero mō ē cum plȝ ipa detractio audita. ꝛ
ex hoc exiſtimat malū ꝛ vult malū ꝓximo. ꝛ ſm̄
hoc graue ē peccatū. ꝛ ſi nō ita graue ſicut i de
trahēte. ꝓpter hoc dicit hiero. Si eēt in nobis
diligētia ne paſſim obtrectātibus crederemus. iā
omnes detrahere timerēt. Tertio modo dicitur
auditus placētie cum libēter accomodatur auris
ad audiēdum malū de alio verbo detractōis. ſi
ne credat ſiue non credat. ꝛ hoc ēt peccatum eſt.
ſed leuius predictis. ꝓpter hoc dicit. iiij. puerb.
ſup illud. remoue a te os prauuȝ ꝛ detrahētia la
bia ꝓcul ſint a te. glo. duobus modis ſciēduȝ ne
os tuum prauū loquat. ꝛ vt labia tua detractio
nibus nō aſſueſcāt cuſtodias. alios quoqȝ quos
huic vicio ſubiacere noſti ne corruāt fugias. ꝛ di
cit hiero. Nō minus auribus q̄ȝ lingua fuge de
tractionē. Et iteꝝ caue ne linguā ꝛ aures habeas
prurientes. ne aut ipe alijs detrahas aut alios au
dias detrahētes.

Membrum ſextuȝ.

Sexto querit. vtrū detractor teneat ad
reſtitutionē. qd̄ vr̄. xxij. puerb. Me
lius ē nomen bonū q̄ȝ diuitie multe ꝛ
ſup aurꝫ ꝛ argentū gr̄a bona. cū ergo
p detractionē auferat nomē bonū. p furtū aut ra
pinā auferunt bona tpalia. auferēs aūt bona tem
poralia vtpote fur aut raptor tenet ad reſtōneȝ.
non. n. dimittit peccatū niſi reſtituat ablatū. ergo
multofortius detractor tenet ad reſtōnem. ¶ Itē
ad hoc facit qd̄ dicit greg. multū diſtāt dāna mo
ruȝ ad dānuȝ rerꝫ corpalium. cum iſta extra nos

ſunt.iſta vero i nobis.maius bonū ē in nobis ꝙ̄
qḋ extra nos.ergo q̄ auſert illud magis tenet ad
reſtōnem.ſʒ ille ē detractor.ergo detractor tenet
ad reſtōnem.Qḋ ex verbis anathecī pʒ dicētis.
deteriores ſunt detractores qui vitam moreſqʒ
corrumpūt.ꝙ̄ qui ſubſtātias alioꝝ prediaqʒ diri
piūt ipſi enim que extra nos ſūt.ſʒ noſtra ſint au/
ferūt. ſed ipſi detractores aduerſus noſipos ar/
mātur.ergo ꝙ̄tum ē in ipſis plus auferūt detra/
ctores ꝙ̄ raptores. Contra.nullus tenet ad im
poſſibile.ſʒ pōt ↄtingere ꝙ ille qui leſit famā alte
rius non pōt eā reparare.ergo nō tenet i illo ca
ſu ad reparat onē.ſʒ nihil aliud ē ibi reſtitutio ꝙ̄
reparatio.ergo non tenet ad reſtitutionē. Prete
rea.non ē in ipſo ꝙ homines habeāt aliquā bo/
nā opinionē de aliquo.ſʒ nullus tenet niſi ad qḋ
in ipſo ē.ergo nullus tenet ad reſtitutiōem fame.
Ad qḋ dicēdūʒ.ꝙ detractor tenet ad reſtitutio
nem fame ꝙ̄tum in ipo ē. ¶ Ad illud vero quod
obijcit.ꝙ apud ipm ē ipoſſibile.dicēdū ē. ꝙ ali/
quid ē ei poſſibile aliqd forte ē ei ipoſſibile.apḋ
ipm poſſibile ē bonū dicere de eo illis qbus dixit
malū.forte aūt ipoſſibile ē ei mutare opinionem
quā illi ↄceperūt. ¶ Ad illud vͦ tenet vt bonū di
cat ſicut ⁊ dixit maluʒ: ⁊ oñdat ſe deliquiſſe.ex qͦ
forte mutabit opinio.ſicut.n.exhibuit mēbra ſer
uire iniquitati ad iniquitatē.ita tenet exhibē mē/
bra ſua ſeruire iuſticie in ſanctificationē. ¶ Ad il/
lud vero obiectum dicēdum ē.ꝙ ſi infinituʒ ſit in
multiplicādo ex pte eius qui audit detractioneʒ.
nihilominus certū pōt eē apud eum q̄ dʒ ſatiſfa
cē de detractione erga qḋ detraxit ⁊ alterius opi
nionē leſit. ⁊ erga illos ꝙ̄tum in ipſo eſt tenet fa/
mā reſtituere.

Membrum ſeptimuʒ.

Septimo querit de cōparatione huius
peccati ad alia pcta.vr̄.n.ꝙ hoc pec/
catuʒ ſit par homicidio.qui enī detra
hit homicida ↄprobat.ꝑ hoc ꝙ dicit
.j.Jo.iij. Qui odit fratrē ſuum homicida ē.ſed q̄
detrahit odit fratreʒ.ergo qui detrahit fratri ſuo
homicida ē. ¶ Ad idē facit quod ē in epiſtola cle
mētis. Sicut homicidas interfectoꝝ fratrum ita
detractores.eoſqʒ homicidas eē manifeſtuʒ ē. ⁊
penā ꝑilem eoꝝ.b. Petrus eē dicebat. ¶ Jtē au/
guſt.Si pſuades fratri tuo mala occidis. ⁊ vt ſci
as qr occidis.audi pš.filij hominū dētes eorum
arma ⁊ ſagitte lingue eoꝝ gladius acutus. ex hoc
ergo vr̄ ꝙ peccatū detractionis ſit ⁊ homicidij.
¶ Videt et ꝙ maius ſit pcīʒ ꝑ hoc ꝙ dr̄ in pš.ſu
per illud.ꝓ eo vt me diligerēt detrahebant.glo.
plus nocēt i mēbro detrahētes xp̄o qui animas
credi toꝝ interficiūt.ꝙ̄ qui eius carnē mox reſur
recturā perimerūt.ſʒ qui perimerunt eius carnē ho/
micide erāt.alij vͦ ſunt detractores.ergo maius
ē pcīm detractiōis ꝙ̄ homicidij. Cōtra homi/
cidiū facit danum irrepabile.detractio non.ergo
maius ē pcīm homicidij ꝙ̄ detractōis. ¶ Prete
rea.homicidiū in lege ad decalogū ꝑtinebat.de/
tractio vero exprimit ex ipis iudicialibus conſe
quētibus.vel ſi dat intelligi ꝑ illud.nō loqueris
contra proximū tuum falſuʒ teſtimonium.minus
ē homicidio.illud enīʒ ē primū inter trāſgreſſio/
nes oppoſitas ꝓhibitionibus tabule ſcḋe.primo
enīʒ prohibet homicidiū.ſcḋo mechia.tertio fur
tum.quarto falſuʒ teſtimoniū. Ad qḋ dicēduʒ.
ꝙ licʒ ſit graue peccatū detractio.tamē nō ē om/
nino homicidio par. ¶ Ad obiecta aūt reſpōdē
dum.ꝙ homicidiū aliqñ dicit ꝓprie.aliquando
cū extēſione vocabuli. Ratio aūt eſſe pōt quare
detractio dicat homicidiū.qr quantū in ipa ē.au
fert quedā vita qua hō viuit i bona opiōne alte/
rius. ¶ Qḋ autē dicit eē par pena attēdit in genē.
vtriqʒ.n.tanꝙ̄ ꝓ mortali debet pena eterna i fu/
turo.in pñti non.ſicut dr̄ in canonica Jo.ꝑ iuſtō
vite pñtis manētis in ſeipo. Si vͦ accipiat pena
determiata in ſpē vel i quātitate.nō ē equalis pe
na homicidij ⁊ detractōis. ¶ Ad tertiū vͦ dōm.
ꝙ dicit pcīm detractōis quo detrahit xp̄o in mē
bris.maius pcto homicidij xp̄i ꝓpter ↄparationē
vite ſpūalis ad vitaʒ carnalē.vita.n.fidei eſt vita
ſpūalis.vita vͦ natura ē vita carnalis.Jn hac er
go ↄparatione qr nobilior dicit vita gr̄e ꝙ̄ vita
nature.dicit maius peccatū detractiōis quo de/
trahit fidei xp̄i homicidio xp̄i.Ex alia vͦ parte
ē minus peccatū iproportionabilr̄ quo ſit iniu/
ria mēbris xp̄i ſm ſe.peccato quo ſit iniuria xp̄i.
xp̄o in ſe.humana enīʒ natura vnita diuine i xp̄o
excellit omnem aliam creaturam. ⁊ ideo pecca/
tum maius peccato.

Mēbrum octauum.

Octauo querit de effectu huius peccati.
Ponit aūt effectus huius pcti exceca
tio.ſm ꝙ dicit greg.qd aliud detrahē/
tes faciūt. niſi ꝙ in puluerē ſufflant ⁊ i
oculos ſuos terrā excitant. vt vnde plus detra/
ctionē pſlant.inde nihil magis veritatis videant.
ex quo habet ꝙ detractio excecat ipm detrahen/
tē. ¶ Sʒ videt hoc falſum.aut enim detrahēs im
ponit maliciaʒ alteri quam cognoſcit ineſſe. aut
quaʒ cognoſcit nō ineſſe.aut quā neſcit ineſſe vel
non ineſſe. Si quā cognoſcit ineſſe vel non ineē:
facta detractione nō amittit hāc cognitiōeʒ.ergo
ꝙ̄tum ad hoc ꝑ detractionē nō excecat. Si ve/
ro quā neſcit.ergo nō fuit in eo cognitio bonita/
tis vel malicie in altero.ergo ꝑ detractioneʒ non
amittit.nō.n.pōt ꝑ detractionē amitti niſi qḋ ha/
bebat nec videt ꝑ detractionē priuari a cognitiōe
alterius veritatis.cum alia veritas ſit impertinēs.
ergo videtur ꝙ detractio ñ excecet. Ad qḋ di/

cēnduz. ꝙ ē duplex lumen. lumē cognitōis ſpecu
latiue ⁊ lumē cognitōis practice qua homo vult
bonū alteri ⁊ placz ſibi bonū in altero ⁊ diſpli/
cet malū ꝑ detractionē. ergo nō oportet ꝙ priue
tur lumine cognitōis ſpeculatiue ēt in ipo detra/
hēte. ſz priuat lumine cognitōis practice. nō eniz
minus cognoſcit veritas cognitōne ſpeculatiua.
ſz magis diſplicet veritas bonitatis. ⁊ magis pla
cet veritas malicie. vñ oculus cognitiōis practi/
ce excecat. q ſapit qđ nō ē ſapiēdū. ⁊ nō ſapit. qđ
ē ſapiēduz. idē eniz i re ē viſus qđ guſtus ſz diffe
rēs rōe. Jſte ē oculus nequā de q̄ dr. vij. math.
Si oculus tuus fuerit nequā. totuz corpus tene/
broſuz erit. ille ē ēt guſtus hominis egri cui ama
rū videt dulce ⁊ dulce amarū. Vñ Jſa. v. dicitur
talibus. ve illis q ponūt tenebras lucē ⁊ lucē te/
nebras. ⁊ amarū dulce ⁊ dulce amarū. ¶ Jtē po
nit effectus huiꝰ peccati lepra ſpūalis cuius indi/
ciū erat lepra marie ſororis moyſi. ſicut habetur
Nu. xij. dr enim ibi. erat maria cādens apparuit
lepra. quaſi nix. de hoc effectu habet in gloſa ſu
per illud Nu. xij. lepra ꝯſequit detrahētes. ſz vr
ꝙ debeat potius eē effectus peccati carnalis le/
pra eniz ē vniuerſalis corruptio i carne. lepra er
go ſpūaliter vniuerſalis ē corruptio carnalis cō
cupiſcētie. illa aūt fit in pctō carnali. ergo effectꝰ
ꝯſequēs pctm carnale eſt ꝓprie lepra. ¶ Preterea.
dictuz eſt gyezi. lepra adherebit tibi ⁊ ſemini
tuo. hoc aūt fuit ꝑꝑ pctm cupiditatis. ergo corru
ptio ſpūalis q̄ dicit lepra ꝓprie ꝯſequit pctm cu
piditatis. ¶ Ad qđ dōm. ꝙ lepre attēdunt plures
ꝓprietates. vna ē vniuerſalis corruptio. alia ē ꝙ
ē morbus cōtagioſus. tertia ē ꝙ magis ⁊ magis
inualeſcit ſm ꝙ homo ē maioris etatis. ⁊ ꝓpter
hoc pōt deſignari effectus peccati differētis ſm
has differētes ꝓprietates. vt detractōi cōueniat
ꝓpter morbi cōtaginē. detractor eniz de facili i/
ficit auditorem. peccato vero carnis cōueniat ꝓ/
pter ꝯcupiſcētie corruptōez vniuerſalē ſiue pec/
cati fetorē. peccato eniz cupiditatis ꝓpter augmē
tuz. q̄to enim homo magis tēdit ad ſenectutez.
tanto ex natura corrupta magis dominat cupidi
tas in illo.

Membruz nonum.

Nono querit đ remedio huius pecca
ti. dr aūt hoc pctm eē remediuz cōtra
ꝑſūptōez vel adulatōez. vñ dic greg.
ꝓpterea nōnūq̄ detractio aduerſus
bonos excitat. vt quos vł domeſtica ꝑſūptio vł
alioꝝ fauor i altum extulerat. detractio humiliat.
¶ Sz vr ꝯtrariū. detractio eiz ē ſicut venenū. vñ. x.
eccēs. ſup illud. Si mordeat ſerpēs in ſilētio. glo.
ſicut ſerpēs occulte mordēs venenū infundit. ſic
⁊ q detrahit. venenū aūt veneno nō expellit er/
go detractio nō ē i remediū peccati ſiue medici/
na morbi. Ad qđ dōm. ꝙ nō ſit ſmo đ adula
tōe ⁊ detractione ſm ꝙ referunt ad ſubiectū in
quo ſūt. ſz ſm ꝙ referunt ad ſubiectū i qđ inten/
dūt agere. adulator eniz intēdit agere i illum cui
adulatur. ⁊ detractor i illū cui detrahit. cū ergo
dr ꝙ detractio ē i remediū adulatōis. hoc eſt in
reſpcū illiꝰ pcti. cū. n. aduertit ſibi detrahi. cōuer
tit ſe ad cōſideratōez ſue iſirmitatis. ſi forte aliqđ
ē repҺēſibile i eo. ⁊ ſic humiliat. Vñ iā ñ ē vene/
nū ei ſz medicina. Jlli vō q audit detractionez ſi
acquieſcat ē venenū iſuſuz a detrahēte. Jlli vero
cui detrahit nō dr eē venenū niſi ex ipo ꝯtra. no
cumētū. ¶ Sz poſſet queri ſi adulatio opponitur
detractōi ſicut detractio adulatōi. ꝓpter qđ non
dicit adulatio eē in remediū detractiōis. ſicut de/
tractio in remediū adulatōis. Ad qđ dōm eſt. ꝙ
adulatio ñ ꝑmittit videre hominē ſuū impfectū.
đtractio vō facit. ⁊ iō adulatio nō dicit eē in re/
mediuz queadmodū detractio.

Membrum decimuz.

Decimo oſtēdit. ꝙ tollēda eſt occaſio
huiꝰ pcti. dicūt. n. qdam ꝙ ſufficit ſibi
ꝯſcia corā deo. nec curādū ē đ exiſti/
matōne hoīs. ¶ Cōtra qđ ſic obijcit.
dicitur. j. ad theſ. vlt. Ab oī ſpecie mala abſtinete
vos. abſtinētia aūt a ſpecie totali ē vt auferat oc/
caſio pcti i alijs. cū ergo vtrūqz ſit neceſſariū ſz
ꝙ dicit apls. nō ſufficit tenere qđ bonū ē. ſz opor
tet abſtinere a ſpecie mali ꝑꝑ alios. ergo tollēda
ē occaſio detractōis. Si eniz nullo mō vr aliqs
malus nō crederet đtrahēti alicui đ illo. ¶ Pre
terea q ꝯtēnunt famā crudeles dicunt ſm ꝙ dicit
aug. Siquis a criminibꝰ flagitiorū vitā ſuā cuſto
dit ſibi bñfacit. qſqs aūt famā in alios eſt miſeri/
cors. ergo ꝑ oppoſitū q ꝯtēnit famā ē crudelis ſz
ꝙ dicit Seneca. crudelis ē q famā negligit. ergo
peccat qui detractōnis occaſionē nō ſubtrahit.
¶ Preterea. q̄tuz in ipſis ē occidūt aias alioꝝ
ſcʒ qui preſtāt occaſionez detrahēdi. ſz oēs tales
peccāt. ergo nō ſubtrahētes occaſionē detractō/
nis peccāt. Sz ꝯtra. vr ꝯtrariū. Nullus eiz ad
ipoſſibile tenet. ſz nullus pōt ita cauere qn aliqs
offendat i ipſū. ergo nullus pt cauē a vicio detra
ctōis ⁊ ita ab eiꝰ occaſione. ¶ Preterea. apłs te/
ſtat ſe currere i pđicatōe iter iſamiā ⁊ bonaz fa/
mā. ergo iſamia faciebat ad meritū ipſius occa/
ſionalr. nō ergo ſubtrahēda ē occaſio detractō/
nis. cū ꝑ ipſaz det occaſio meriti. Ad qđ dōz.
ꝙ ſubtrahenda ē occaſio detractōis ſm ꝙ poſ/
ſibile eſt. ¶ Ad obiectū aūt in ꝯtrariū dōm eſt. ꝙ
occaſio detractionis aliquādo ē ex pte eius cui
detrahit. aliquādo ex pte detrahentis vel eius
apud quē detrahit. ſubtrahere ergo pōt vt i plu
ribus occaſiōes que ſūt ex pte ſui. ⁊ ad hoc tenet
ſz illud apłi. ab oī ſpecie mala abſtinete vos. oc/

caſiones vo que ſũt ex pte detrahẽtis vel ei⁹ apd quẽ detrahit. nõ tenet ipſe ſubtrahere. ¶ Ad aliud vo dõm ẽ. q lʒ detractio occaſio ſit meriti aliqñ apd ſuſtinentẽ patienter. nõ tñ dãda ẽ occaſio detractõis. q. n. detractio ẽ occaſio meriti. hoc ẽ ex pte dei qui ex malis elicit bonũ. q vo dat occaſionem detractõis ẽ pricipiũ mali nõ ſunt aũt faciẽda mala vt veniãt bona. Queritur adhuc ẽt. vtrũ ſatiſfaciẽdũ ẽ detractõib⁹. quib⁹ modis fieri põt. Qd nõ vr ſatiſfactio. n. ɔpetit ei qui ẽ debitor ex pctõ. ſatiſfacẽ. n. ẽ cãs peccatoꝝ excidẽ ⁊ eis aditum nõ pbere. cum ergo ille cui dtrahitur poſſit eſſe iuſtus. ⁊ ita nõ debitor ex pctõ. nõ oꝫ ipſum ſatiſfacẽ detractori quibus modis põt. ſʒ magis oꝫ detractorẽ ſatiſfacere illi. Cõtra dicit greg. vocãdi ſunt dtractores ⁊ trãqlle ãmonẽdi eiſqꝫ ſatiſfacere modis oĩbus debemus. ſcientes q de iudeis veritas dicit. Ne forte ſcãdalizemus eos. ⁊ dicit apoſtolus. xij. ad Ro. Si fieri pt q ex vobis eſt cũ hoĩbus oĩb⁹ pacẽ habentes. Ad qd dõm. q ſatiſfactio accipit duob⁹ modis. vno mõ ẽ in remediũ peccati pprij. alio mõ eſt in cautelã peccati alieni. put ẽ in remediũ pprij peccati hoc mõ non oportet iuſto ſatiſfacere peccatori q detrahit. put vo ẽ in cautelã peccati alieni oportet ſatiſfacere. i. excidere cãm ſcandali. ſm q ſcandalum eſt dictum vel factuʒ minus rectũ occaſionẽ pbens ruine. Si vo oĩno non põt ſubtrahi occaſio in ipſis detrahentibus. faciendũ eſt ſm conſilium euãgelij. dicit. n. dñs dicẽti ſibi ſcis qd audito hoc vbũ ſcandalizati ſũt iudei. ſinite illos. ceci ſunt ⁊ duces cecoꝝ.

Mẽbrum vndecimũ.

V Ndecimo queritur d pena huius pcti pt. n. qri. vtrũ huic peccato ſit p ſe pẽa annexa queãdmodũ inuidie. Qd vr. Inuidus. n. cruciatur ex bonis aduerſarioꝝ apprehẽſis. Et ideo dicit Seneca. vtinam inuidus in omnibus oculos ⁊ aures haberet vt pfectibus quibus inuidet omnib⁹ torqueretur. ¶ Item Aug. Amaſti bene agentem. vixiſti bono odore. iuidiſti bene agẽti. mortuus es bono odore. ſed detractio p ſe naſcit ex inuidia. ergo detractio hʒ ſecũ penã ãnexã. Cõtra inuidia iter oẽs paſſiones a pho ⁊ a ſanctis ɔputat. dtractio vo inter occaſiones. ergo detractio nõ hʒ penã ſibi ãnexã. Illa. n. peccata pprie dicũt pene q̃ paſſionem ſecũ importãt. Ad qd dõm. q dtractio hʒ penã in radice ſua. ſm illũ modũ ſm quẽ ex inuidia naſcit. ⁊ dicitur etiam habere penam in ſe ſʒ illum modum ſm quem dicitur ab Augu. q modus inordinatus eſt pena ipſi habenti. ſed non ẽ detractio in proprio actu iportãs paſſionẽ. rõne cuius dicet hẽ penã ſicut timor vel iuidia penaʒ dicuntur habere.

Queſtio. cxlvij. de maledictione.

C Onſequenter dicendum ẽ de peccato maledictionis. in quo ſit imprecatio pene. ⁊ recte ſit poſt contumeliam ⁊ detractioneʒ. lʒ. n. conueniunt i genere. qꝛ vtrobiqꝫ peccat in ꝓximũ. in hoc tñ ꝓponuntur ɔtumelia ⁊ detractio ipſi maledictioni. qꝛ i illis duobus ſit vituperatio. per iproperiũ culpe. i hoc ãt ſit vituperatio p imprecatõeʒ pene. Circa hoc peccatũ hec ſunt ɔſideranda. Primũ ẽ. vtrũ maledicere ſit ſemp malum. Scõm ẽ ſi ẽ tñ mortale pctm. Tertiũ. vtrũ ſit maledicẽdũ creature nõ habenti rõnem vel intellectũ. Quartũ eſt. vtrum ſit maledicẽdum creature rõali vtpote angelice vel humane. Quintũ. vtrũ tñ dei ſit maledicẽ. Sextuʒ. ſi maledictio ferẽ ſup humanã creaturã. ex q̃ cã ferẽda ẽ. Septimũ de ɔpatione huius peccati ad alia peccata. Octauũ. vtrũ eque ɔueniant maledictões in nouo teſtamẽto ſicut in veteri.

Membrum primum.

A D primũ ſic obijcitur. q maledicere ẽ malũ. benedictio. n. ⁊ maledictio ſunt oppoſita. ſed benedictio bonum ẽ. ergo maledictio maluʒ ẽ. qd apparet ex hoc qd dicitur. iij. Jacobi. ex ipſo ore pcedit maledictio ⁊ benedictio. ⁊ ponit exẽplum de dulci ⁊ amara aqua que de eodeʒ fonte procedunt. ex ſimilitudine ergo accipitur q bñdictio bonuʒ eſt ⁊ maledictio malum ẽ. qd pʒ per hoc qd ibideʒ dr in ipſa benedicimus deũ ⁊ prẽm. ⁊ in ipſa maledicim⁹ hoĩes q ad ſilitudinẽ dei facti ſũt. ¶ Itẽ xxvij. puer. maledictũ fruſtra platum in quẽpiã ſupueniet. ⁊ exponit ibi de illo q maledicit ergo maluʒ ẽ maledicẽ. ¶ Preterea. dicẽ apl's. Bñdicite ⁊ nolite maledicẽ. ergo maledicẽ malũ ẽ. Cõtra. qd ſit ſm diuinã iuſticiã bonum ẽ. ſʒ maledictum ſit ſm diuinam iuſticiã. ergo maledictũ bonũ ẽ. Qd ãt ſiat ſm diuinã iuſticiã pʒ p hoc qd dicit petr⁹ ſymoni mago. viij. act. pecunia tua tecuʒ ſit in pditõe. ⁊ ſicut hẽ. iiij. reg. ij. d heliſeo q maledixit pueris illudentib⁹ ſibi. dr. n. ibi. cũ aſcenderet p viã pueri egreſſi ſunt d ciuitate ⁊ illudebant ei dicentes aſcẽde calue. q cũ reſpexiſſet eos vidit ⁊ maledixit eis in noĩe dñi. ¶ Preterea. ex inſtitutione eccl'e ſunt anathemata. anathemata vo ſunt maledictões. qd aũt ex inſtitutione eccl'e ſit bonũ ẽ. ergo maledictio bonũ ẽ. ¶ Preterea. qd factũ ẽ diuina inſpiratõe. ẽ bonũ. ſʒ qd pphe fecerũt diuina iſpiratõe fecerũt. faciebãt ãt iprecationes: ergo iprecatio bonũ fuit. Ad qd dicẽdũ

ꝙ maledictio pōt fieri vel reſpectu eius q dign⁹ eſt maledictōe. vel reſpectu eius qui dignus ē be nedictione. vel cui competit bn̄dictio. Jtē poteſt fieri zelo iuſticie aut vindicte. Ab illo etiā pōt fieri cui ꝯuenit ex offō vel cui nō ꝯuenit ex officio. Si ergo fuerit maledictio reſpectu illius q meretur maledictionem cū alijs debitis circūſtantijs: erit maledictio bonū: ⁊ ſi ſit malū ei qui maledicitur. Si vero fiat illi q nō meret maledictōe3. vel de ſint alie debite circūſtātie. erit maledictio malu3. ¶ Ad obiecta vō rn̄dendū ē. dicendo ꝙ maledi ctio ⁊ benedictio cū ſunt oppoſita. ſi vnū ē bonū reliquū ē malū. ſ3 ꝯtingit bonū eē vtrobiq3 ⁊ ma lum vtrobiq3. ē. n. bn̄dicē cui non ē bn̄dicendu3. ⁊ hoc ē malū: ſicut faciūt adulatores de quo dr̄. xxvij. puer. q bn̄dicit ꝓximo ſuo voce grandi d̄ nocte ꝯſurgens maledicenti ꝯſilis erit. Et. ix. iſa. erunt q beatificant pplm meū ſeducentes ⁊ qui beatificant ꝑcipitati. Eſt aūt bn̄dicere cui bn̄dicē dum ē. ⁊ ſic bonū ē. ſm hoc dr̄ illud apl̄i. bn̄dici te ⁊ nolite maledicere. Silr̄ ē duplex maledictio cū ergo dr̄. iij. iaco. in ipſa bn̄dicimus ⁊c̄. bn̄di ctio pōt ibi ſumi ꝓ bono: maledictio ꝓ malo. vt ad diuerſa referant. ſicut exprimit i ipſa lr̄a. Eo de3 mō rn̄dendū ē ad illa q̄ ex alia pte obijciunt. maledictū. n. fruſtra ꝓlatu3. ē illud qd̄ ſine debita cā̄ ꝓfertur. ⁊ illud malū eſt. Similiter ē maledi cere qd̄ ꝓhibetur ab aplo.

Membrum ſecundū.

Secundo q̄rit. vtrū ſit tm̄ mortale pec catu3? qd̄ videt. Maledictio ꝓhibita eſt ab aplo. qd̄ aūt ꝓhibitū eſt mortale peccatū ē. ergo maledictio eſt mortale peccatum. ¶ Jtem orare ꝓ inimicis ⁊ ꝓ ꝑſequē tibus eſt in ꝓcepto ſicut habetur. v. math. ſed im precari inimicis ē oppoſitu3 illi: ergo eſt mortale peccatū. Cōtra dicit augu. ꝙ ad veniale pctm̄ ptinet maledicē cū facilitate. ¶ Preterea. ex cor ruptione nature accidit de facili ꝙ hō precat al teri penam tpalem ſicut improperat culpā. ſ3 illud eſt veniale pctm̄. ergo ⁊ iſtud maledictio. Ad qd̄ dōm. qd̄ maledictio cū ſit voto optātis. aut ē reſpectu pene eterne. aut reſpectu pene tpal. Jte3 pt fieri vel ex ꝑuerſitate animi vel ex leuitate pue rili. Si fiat ex ꝑuerſitate animi maxime reſpectu pene eterne ē mortale peccatū. Si vō ex leuitate puerili reſpectu pene tpalis fiat. pōt eē veniale. primo ergo mō pōt illud dici. j. ad Cor. vi. ma ledici regnū dei nō poſſidebunt. nō. n. intelligit niſi de illis q ex ꝑuerſitate animi iprecant. Si vō fiat ex quadā animi ꝑcipitatione ſiue ſurreptōe. magis cadit in diſſuaſionem. j. pe. iij. Nō reddē tes malū pro maledicto ſed econtrario benedi centes. ¶ Adhuc nota ꝙ quadruplex eſt maledi ctum. eſt maledictum ſurreptionis cu3 alicui ſu bito maledicimus. de hoc loquit aug. in canone xxv. di. Eſt maledictum inanis laſciuie. vt cū ali cui nō ex aīo maledicimus. de quo dicit hiero. q negligit oris maledici reſecare ꝯſuetudinē. ⁊ ſi ī corde maledicat: imundiciam tamen ⁊ labiorum oris inquinamentum incurrit. ⁊ hec duo poſſūt eſſe venialia. ſi tamen ponantur in conſuetudinē poſſunt eſſe mortalia ꝑpter ꝯtēptū. Eſt etiam ter tiu3 maledictū qd̄ ex odio procedit ꝯcepto. ⁊ il lud ē mortale. Et ē maledictum iuſticie qd̄ ex ca ritate ꝓcedit ⁊ illud ē bonum.

Membrum tertium.

Tertio querit. vtrum ſit maledicendū creature non habēti ratiōnē vel intel lectum. Quod nō: videt. ei enī3 ipre canda ē pena cuius ē culpa. ſed crea ture nō habētis ratiōnē vel intellectū non ē cul pa. ergo ei nō eſt imprecāda pena. ¶ Jtē huiuſ modi creatura nihil hab3 niſi bonū qd̄ a deo ac cepit: ſ3 nō ē maledicendū creature dei. ergo nul li creature carenti rōne ⁊ intellectu ē maledicen du3. Contra. xxi. math. Maledixit dn̄s ficul nee dicēs. Nūq̄ naſcat ex te fructus in ſempiter nū: ⁊ arefacta ē ficulnea continuo. ergo exemplo eius pōt ferri maledictio ſuper rem nō habentem ratiōnē ⁊ intellectū. ¶ Jtē Job. iij. maledixit diei ſuo. d. pereat dies in qua natus ſum ⁊. j. maledi cant ei qui maledicūt diei. Et hiere. xx. maledi cta dies in qua ſum natus ⁊c̄. Similr̄. ij. reg. j. di cit montes gelboe nec ros nec pluuia veniāt ſup vos neq3 ſicut agri primitiarū. ergo ꝯtingit ma ledicere creature nō habēti ratōe3 vel intellectū ſine peccato. cū hoc prophe fecerūt ⁊ reges iuſti. Ad hoc dicendū. ꝙ ipſi creature nō habēti ra tionē nō ē maledicendū ꝓpter ſe: ſ3 rōne ratio nalis creature peccātis. Maledicit aūt ei aliquā do in figura ſicut maledixit dn̄s ficulnee in quo ſignat reprobatio iudeorū. aliqñ rōne peccati i ea perpetrati. ſicut maledixit iob ⁊ hieremias diei ꝓpter peccatū originale vel ꝯcupiam originalē in qua fuit ꝯceptus vel natus. Aliqñ vero fit vel maledictio creature irrōnalis in penā creature rōnalis peccātis. vnde Grego. montes gelboe ideo maledicunt vt de areſcente terra fructus nō oriat ⁊ poſſeſſores terre ſterilitatis dāno feriant quatenus ipi maledictionis ſententiā acciperent: qui apud ſe morte3 regis accipere iniquitate ſua exigēte meruiſſent. Aliqñ vero fert maledictō ra tione creature rōnalis mouētis irrōnale ad ali quod malū. ſicut lata fuit maledictio ſerpētis. iij. geñ. Maledictio aūt terre fuit in penā ipſius ho mis prioris vniuerſalr̄. ergo in rōne ad creatu rā rōnale3 fert debita maledictio.

Membrum quartu3.

Quarto querit̃. vtrum ſit maledicendū creature rationali. vtpote āgelice creature vel humane? Q͛ð non. vr̃. dicitur enim. xxi. eccĩ. Dum maledicit impius dyabolum. maledicit animam ſuam. non. n. conuenit optare anime ſue penam eternam: ergo nō eſt maledicendū dyabolo. multo magis forte nec alie creature rationali. cum minus habent ð malicia. ¶ Item ſuper illud Jude. j. Nō ē auſus ferre iudiciū blaſphemie. gl. michael archangelus dyabo lo ſibi aduerſante blaſphemiā dicẽ noluit. ⁊ ħ loquitur de blaſphemia ꝓ maledictione. non ergo auſus fuit archangelus maledicẽ dyabolo. exemplo ergo eius non eſt maledicendum ab hoīe dyabolo vel alteri creature rōnali. ⁊ eſt rō: talis maledictio que fertur ſuper creaturam: blaſphemia eſt in creatorem. nullatenus autem blaſphemia ē perpetranda. reſtat ergo ꝙ nō eſt maledicendū creature rōnali. Contra. iij. iob. Maledicant ei qui maledicūt diei. glo. qui fictā eius caritatem qua preſumpſit eq̄lis deo fieri deſpiciēdā mōſtrant. noīe ergo diei intelligitur dyabolus. ⁊ loquit̃ ibi de bonis: ergo boni maledicunt dyabolo. nō ergo pcc̃m eſt maledicere pari rōne nec alteri creature ītellectuali peccāte. ¶ Itē xx. hiere. maledictus vir qui ānunciauit pr̃i meo ⁊c̃. hiere. maledixit ānūciati. ergo maledixit creature rōnali ⁊ fuit ꝓpħa. exēplo ergo eius ꝑt fieri maledictio ſup creaturā rōnalem. Ad q͛ð dðꝫ. ꝙ maledictio ꝑt fieri ſup creaturā rōnalē inquātum ē rōnalis. ⁊ ſm̃ hoc nō ē maledicendū. lꝫ. n. inquātū pctõr ſit malus ⁊ debeatur ei pena. tñ inquātū ē nã quidā ē bonū. ⁊ dicẽ malū ð creatura redūdat in ipm̃ creatorē. ⁊ iõ hoc mõ maledicẽ pcc̃m ē. Si v͛o ꝑdicat̃ malū pene euētuꝝ peccāti. vt ſic reuocet eū a pcc̃o: vel vt oñdat̃ diuina iuſticia. ñ ē malū. ⁊ ſm̃ hoc intelligitur illud ꝙ ꝓpħe maledicebāt pcc̃oribus. ⁊ q͛ð dicit in pſ̃. fiāt filij eius orphani ⁊ vxor eius vidua. ¶ Illud aūt q͛ð dicit i. iij. iob. de maledictōe diei. nō accipit̃ ꝓ imꝑcatōe. ſꝫ ꝓ magnitudinis pcc̃i māifeſtatōe. ¶ Si v͛o q̄rit̃ cū nō ſint niſi duo. ſ. nã ⁊ pcc̃m. vtrū ferēda ē maledictio ſup nām vel ſup pcc̃m? ſup nām aūt nō ē ferēda ex rōne iam dicta. nec ſup ꝑſonā ꝓut ē creatura. ſup pcc̃m aūt ferri non pōt. illud enim maledicit̃ cuius pena ꝑdicit̃. pcc̃m āt ñ ē illð q͛ð punit̃ ſꝫ ꝓ quo punit̃. ſup neutrū. ergo vr̃ ferri maledictio. ¶ Dðꝫ ē ꝙ ꝑſona ꝓut ē cā pcc̃i digna ē maledictōe. ⁊ hoc mõ ſup totū trāſit maledictio. nō tñ ſup ꝑſonā nec tñ ſup pcc̃m. ſꝫ ſup ꝑſonam deformata pcc̃o. ſup rē. n. non exñtem nō ē ferēda maledictio. nec ſup rē exñtem quo ad hoc ꝙ exiſtat a deo. ſꝫ ſup rē exñtē q̄ ꝓprio motu priuauit ſe bñ eē. Greg. ocioſū ē maledicẽ nō exñti. ꝑnicioſū v͛o ſi exiſtent. ſꝫ tūc rectū cū ſe bñ eē priuauit ⁊ a iuſticia dei nō diſcordat ſpūs ꝑdicētis.

Membrū quintum.

Quinto q̄rit̃. vtrū tñ dei ſit maledicere? Q͛ð nō: vr̃ ꝑ hoc: ꝙ tot ſūt imꝑcatōes ꝓpħaꝝ. Ipſe ēt apl̃s iprecat̃ ſicut hꝫ ij. ad thi. vlt. alexander erarius multa mihi mala oñdit: reddet illi dñs ſm̃ opa ei⁹ queꝫ ⁊ tu deuita. ¶ Cōtra illius ſolius ē maledicere q̄ nouit peccātis affectū ⁊ pcc̃i qualitatē. q͛ð ꝓbat̃ ꝑ hoc q͛ð dr̃. xxiij. nume. q̄uo maledicā cui ñ maledicit dñs? glo. ñ pōt eē iuſta maledicēdi cā: vbi peccātis ignorat̃ affectus. ſꝫ hō nō pōt iſta ſcire ſꝫ ſolus de⁹. ergo ſolius dei ē maledicẽ. ¶ Item ñ iuſte maledicit̃ ab hoīe q̄ ñ prius maledicit̃ a deo ſꝫ hō de ſe ignorat qs a deo maledicit̃. ergo ñ ē hoīs maledicẽ ſꝫ ſolius dei. Ad q͛ð dðꝫ. ꝙ dei ē maledicere ⁊ ipſi⁹ hoīs. ſꝫ aliter ⁊ aliter. de⁹. n. cū maledicit deſignat meritū ei⁹ cui maledicitur. ⁊ ſniam ꝓnūt: q: ñ latet ipm̃ affectus peccantis nec qualitas pcc̃i. hō v͛o maledicit vt cui data eſt auctoritas iudicandi. ⁊ qui nouit veritatē iudicij ſm̃ ea que exteri⁹ ꝓponūtur. ⁊ ita aliter a deo ⁊ aliter ab hoīe maledicit̃. Illud tñ q͛ð fit ab auctoritate hoīs hñte claue non errante fit a deo. ¶ Ad obiectū aūt rñdendum. ꝙ iuſta cā maledicēdi ꝑt eē dupl̃r. vel cū cognoſcit̃ affectus eius cui maledicitur. vel cū cognoſcit̃ act⁹ ꝑ ſe affectū indicās vel ex quo ꝑſumit̃ vehemēter affect⁹. primo mõ ſolus deus maledicit. vel hō cui de⁹ reuelauit. ſcðo v͛o mõ hō maledicit. ⁊ aliqñ maledicit: deo nō maledicēte. hō. n. iudicat ſm̃ allegata. de⁹ aūt ſꝫ rei ueritatē. ¶ Ad ſcðm v͛o dðm ē. ꝙ hō pōt iuſte maledicẽ ēt ſi ignorat deū maledixiſſe pri⁹. ex alio. n. pricipio ſumit rōnem iudicij hō q̄ꝫ deus. aliqñ hoc tñ q͛ð hō hꝫ rectitudis i iudicio: a deo hꝫ. Sꝫ adhuc q̄rit̃. ſi ſacerdos ſcit aliquē inocētem cui mādat̃ a ſupiori ꝙ excōicet eū. vtrū teneatur ei maledicẽ? vr̃ aūt ꝙ non q̄uo. n. maledicit ei cui dñs nō maledixit. ſꝫ ſcit eū inocentē. ergo ſcit ꝙ ei nō maledixit dñs. nō ē ergo ei maledicēdū. ¶ Cōtra. demādatū ē ei a ſupiori penes quē reſidet auctoritas nec exprimit̃ error i mandato. ergo tenet̃ obedire: ergo tenet̃ iſti maledicẽ. ¶ Ad q͛ð dðm ſm̃ quoſdā. ꝙ tenet̃ itimare ſuo ſupiori inocēciā ipſi⁹. ⁊ ſupplicare ꝙ alteri demandet q̄ ſup hoc ñ habeat ꝯſcie leſionē. ſi tñ inſtet ſupior: ſniam recitat ſupioris ſꝫ nō excōicet. cū magis ſit deo credēdū q̄ꝫ hoī. de⁹. n. inocentē hꝫ ꝓ abſoluto. homo v͛o hꝫ illum pro ligato. Alij v͛o dicunt ꝙ ſi inſtet ſupior tenetur excōicare. aliter. n. periret vnitas obedientie eccleſiaſtice. poſſet enim ſꝫ hoc quilibet inferior ſe excuſare. nec ē ſuum factū ſed factum ſuperioris a quo ðmādat̃. nec dr̃ agē ꝯ ꝯſciam. ꝯſcia. n. dictat ꝙ iuſte a ſuperiori ligeṫ.

Membrum ſextū.

Sexto q̄rit ſi maledictio fert ſup huma naz creaturaz ex qua cauſa fereda eſt. an ſcz voto optātis aut nō? et hoc eſt vtrū aliquis poſſit alij optare penā in futuro. qd̄ videt per hoc qd̄ homo ↄformās voluntatez ſuā volūtati diuine nō in hoc dicit peccare. ſz deus vult penā in futuro alicui pctōꝝ: ergo homo nō peccat maledicēdo lz maledicat voto optantis. ¶ Itē ſup. viij. act. pecunia tua tecū i pditōez ſit. iudiciū dei iuus aſpiciētes q̄ maledicto mala debeāt foris ferri cognoſcunt. et i maledicto nō peccāt i quo a iudicio dei nō diſcordant. ſi ergo illi penā optent ipſis peccatorib᷒ nō peccāt ſic maledicēdo. Cōtra. dic̄ aug. de ſer. dn̄i i monte. exponēs illō ꝓphe. fiat mēſa eoꝝ i laqueū et c̄. et iterū fiāt filij eoꝝ orphani et c̄. ꝓpha p ſpecatōez qd erāt futurū cecinit nō optātis voto ſz ſpū ꝓuidētis. i q̄ innuit ꝙ ꝓphe n̄ optauerūt penas illas ſz ꝓdixerūt inſpirati diuino ſpiritu. exēplo ergo ꝓphaꝝ n̄ eſt maledicēdū voto optātis. ¶ Itē tenemur orare ꝓ ꝓximis maxime ad vitā eternā cū de nemine deſperādū ſit dum ē i via. ergo tenemur optare eis vitā eternā. ergo nō tenemur optare mortez eternā. cū non ↄſtet de ſua reprobatōe. ergo tenemur n̄ maledicere voto optātis.

Ad qd̄ dicēdū. ꝙ n̄ ē maledicēdū voto optātis ſed ex amore iuſticie vel ex veritatis preuiſione n̄ deſiderio vindicte nec deſiderio pene eterne. ¶ Ad obiectū aūt in ↄtrariū dicendū ē. ꝙ ſi aliquis cognoſceret volūtatē diuinā reſpc̄u pene eterne alicuius. ſicut dn̄s nō vult ei penā eternā niſi ex demeritis finalibus: nec iſte tenerek velle. nō tn̄ ſimplr̄ vl̄ ꝓprio motu. hoc. n. ē optare: ſz vult ꝙ agat pn̄iaz et ita n̄ vult ei penā eternā. Eſt ergo i eo duplex volūtas. vna qua vult ei mortē eternā. ſi finaliter morit̄ pctō mortali. alia ē q̄ ei᷒ ſz ſe abſoluta: q̄ n̄ vult ei penā eternā. et iō voto optātis n̄ ē maledicēdū. vna aūt volūtas ↄformatur volūtati dei añcedenti: altera volūtati dei ↄſequēti ꝺ quibus dicit damaſ. ¶ Ad ſcd̄m vō dicēdū. ꝙ lz petrus ↄgnoſceret volūtatē dei ↄſequētē penā ſiue ꝺ maledictōe ipſius ſymonis. et ita volūtas ſua q̄ ad hoc ↄformarek volūtati diuine: vellet tn̄ ipz ſymonē agē pn̄iaz. ex ↄpaſſione n̄ali. et ita declinare penā eternā. et q̄ ad hec voto optātis n̄ maledicerek ei ſz iudicio diuine iuſticie. Vñ greg. cū ſcti viri maledictis ſn̄iaz ꝓferāt. nō ad hāc voto vltōis ſz ex iuſticie examine erūpunt. intus. n. ſubtile iudicium dei ↄſpiciūt.

Membrum ſeptimū.

Septio q̄rit ꝺ ↄpatōe hui᷒ pcti ad alia pcta. vi̅. n. ꝙ ſit blaſphemia. ꝓ hoc qd̄ dr̄ ſup illō. j. Jude. n̄ auſus ē et c̄. Dyabolus i ſubā ſua bonus ē: ſz i volūtate malus. et iō ab āgelis n̄ blaſphemat. q2 aliqd ꝓferre aduerſus bonā naturā blaſphemiā reputat archāgelus. ergo maledictio dyaboli ē blaſphemia. ſz blaſphemia ē grauiſſimū pcīz. ergo maledictio dyaboli ē grauiſſimū pcīz. Qd̄ āt blaſphemia ſit grauiſſimū pcīz. pz ex hoc qd̄ i lege puniebat pena lapidatōis blaſphemus. ¶ Cōtra. ſup. illud. iiij. ad col. nūc depõite et vos oīa et c̄. vbi cōputat blaſphemia i p̄cez. ꝓ minori pctō: et ita maledictō. ¶ Preterea maledictio et blaſphemia ſūt diuerſa pcta i ſpecie. ergo neutꝝ ↄtinet ſb altero. ¶ Itē vr̄ ꝙ maledictio n̄ differat ab homicidio. ꝓ hoc ꝙ dicit eccl̄i. cū dixeris maledic ei et dominus euerte et oīa pire fac. n̄ ab hoīcidio differs: ergo maledictō n̄ differt ab hoīcidio. Cōtra. vi̅ ↄ̄uiū ꝙ ſit mai᷒ hoīcidio. dic̄. n. eccl̄i. tales ligue detractores ſūt ore ſāguine pleno a carnib᷒ hūanis. et loqtur ꝺ maledictōe ibi qd᷒ pz ex p̄cedēti. dr̄. n. ibidē. ſūt qdā q i tātū irrōnalitatis ↄuenerūt. ꝙ n̄ ſolū aduerſus inimicos orāt ſz et filios maledicūt illorū. ¶ Qd̄ aūt ſit min᷒ pcīz homicidio pz ex hoc. ꝙ minor ei pena debek et minoris ē damni. Ad qd̄ dicēdū. ꝙ maledictio creature dr̄ blaſphemia ꝓ ↄcomitātiā. q. n. impcat penā creature q2 ē creatura vl̄ q malū dic̄ ꝺ ea: ꝓ ↄ̄ñs malū dic̄ ꝺ creatore. vz ꝙ ſit p̄icipiū mali: ſz nō ē maledictio blaſphemia ꝓ eēntiaz. et diſtinguēdū eſt. ꝙ duplex ē maledictio dyaboli: vel ꝓut ē cā male volūtatis qua nocet gn̄eri humano. et hoc mō maledictio dyaboli nō importat ſecū blaſphemiā. alio mō dicik maledictio eius inq̄ztū creatura: et ꝓ ↄ̄ñs maledicitur creator. et hoc importat blaſphemiā ſecū. ¶ Ad illud vō qd̄ obijcik. ꝙ maledictio ſit grauiſſimū pcīn eo ꝙ ↄtineak ſub blaſphemia. dicēdū. ꝙ ſi fuerit ex deliberatiōe animi. maledictio illa q̄ eſt creature inq̄ztū creatura. eſt valde graue pcīm redundat eīz in creatorem. Si vō fuerit ex calore iracūdie cū impmeditatione: minus graue pcīm ē. Si vero fuerit maledictio dyaboli inq̄ztū ē cauſa male volūtatis ꝓ quā nocet generi hūano: ē minus graue pcīm. ſic eīz n̄ redūdat i creatorem. et ſit ex quodaz deſiderio vindicte. ¶ Ad illud vō qd̄ obijcik de maledictione et blaſphemia ꝙ differūt ſpecie. dicēdū ē ꝙ hoc verꝝ ē. nihilominus pōt tn̄ vnū aliqn̄ cōcomitari alterū rōe alicuius contenti ſub ipō. ¶ Ad illud vō qd̄ obijcik ꝺ ↄpatōe maledictiōis ad homicidiū ꝙ ē par illi vel maius. dicēdū eſt. ꝙ hoc dr̄ i detractōe illius pcti q̄ ad iudicē. q n̄ ſub illo p̄cepto decalogi n̄ occides quadā generali ratōe cōtinetur. minus tn̄ eſt homicidio ꝓprie dicto quo ad actū vl̄ quo ad damnū ↄ̄ñs. quo ad libidinez vero peccandi poſſit eſſe par. et multotiens contingit ꝙ in maledictione non deeſt voluntas perpetrādi: et ſi adeſſet oportunitas.

Mēbrum octauum.

Octauo querit᷑. vtrum eque ꝯueniant
maledictōes i no. teſta. ⁊ i veteri. Q̄ꝺ
nō: videt᷑. Nouū teſtamētū ē lex gratie
⁊ miſericoꝛdie. ergo ei nō ꝯpetit imꝓ/
catio pene. ergo ñ ꝯpetūt maledictōes i no. teſta.
¶ Cōtra. i vtroqꝫ teſtō ē iudiciū ſpūale. iudicium
vero ſpūale vtit᷑ maledictōe in delinquētes icoꝛri
gibiles. ergo cū eque ſit iudiciū in nouo ſic̄ i ve/
teri vl' magis. erit eqꝫ vl' magis iꝓcatio i nouo
q̄ꝫ i veteri. ¶ Q̄ꝺ etiā magis ſit i nouo q̄ꝫ i veteri
oñdit᷑ ꝑ hoc. ꝙ i veteri auctas iudicādi data eſt ꝑ
ſeruū. In nouo v̄o data ē ꝑ filiū: ptās āt dñi plus
ꝯuenit filio q̄ꝫ ſuo. In nouo v̄o teſtō legit᷑ pr̄ oē
iudiciū dedit filio: nuſq̄ꝫ i veteri legit᷑ ꝙ ꝺderit oē
iudiciū ſeruo. cū ergo maledictio ſit cohertio cō
ſequēs iudiciū: magis ꝯpetit maledictio i no. te.
q̄ꝫ i veteri. ¶ Preterea. querit᷑ ꝑꝑ q̄d ꝓhibet᷑ hō
maledicere cū dñi ſit maledictio multotiēs i ve. te.
cū aūt exēplū vite hominib⁹ ponat ñ, facit i huiuſ/
mōi qꝺ ñ vult ab hominibus fieri. ſicut hr̄. xxiij.
Nu. ſuper illud. quō maledicā. Ad qꝺ ꝺōm. ꝙ
maledictōes cōes ſūt veteri te. ⁊ nouo. magis tñ
ꝯpetebāt veteri. ppl's. n. ſub lege moyſi ꝯſtitut⁹ pl⁹
ſuiebat timoꝛe pene: qm̄ ppl's dure ceruicis erat.
ſicut hr̄. viij. act. ⁊. xlviij. Iſa. Scio qꝛ durus es
tu. ⁊ neruus ferreus ceruix tua. iō poſite ſūt male
dictōes plures q̄ ꝺent᷑ ñ obſeruātib⁹ mādatū ſic̄
hr̄. xxviij. deu. ppl's aūt ſub lege gr̄e ꝯſtitut⁹: plus
ſuiebat amoꝛe patrie ⁊ iō plus ē ibi ꝺ bñdictiōe
min⁹ ꝺ maledictōe. vñ. v. math. ꝓponūtur beati/
tudines ſine ve: ſꝫ luc. vi. ponunt᷑ cū ve. i. maledi/
ctōibus: ad oſtēdēdū ꝙ filij iſrahel ſeruire ꝺbēt
ex caritate ſimplr̄. vl' habere duplicē reſpectum:
vnū ad premiū ⁊ hoc maius. ⁊ alterum ad pe/
nā ⁊ hic minus. ¶ Ad obiectum autē reſpondē/
dum eſt ꝙ licet iudicium nobilius ⁊ potentius
ſit in nouo q̄ꝫ in veteri. tamen non ita competit ei
maledictio. regis eiꝫ cuius eſt iudicium ē cū miſe
ricoꝛdia iudicare dū ē ip̄s miſericoꝛdie. ſerui v̄o
qui iuratus ē legibus eſt cum ſeueritate iudicare.
Ideo xp̄s qui conſtitutus ē rex ⁊ iudex in nouo
teſtamento cum miſericoꝛdia iudicat in pꝛeſenti.
in futuro vero cum ſeueritate iudicabit vbi nullū
relinquitur iudicium ſeruo. Seruus vero q iu/
ratus eſt legibus in pꝛeſenti cum ſeueritate iudi/
cat: ideo in veteri teſtamento tā graues pene erāt
conſtitute. ¶ Ad illud vero qꝺ obijcit᷑. ꝓpter q̄d
homini ꝓhibetur maledicere: cū ip̄e dñs male
dicat. qui exēpluꝫ agendi hominibus dat. Dōꝫ ꝙ
ē dupliciter maledicē. vnū qꝺ ē ex malicia vindi
cte. ⁊ aliud qꝺ ē ex amoꝛe iuſticie cū ad eū ptinet
ſns actus diuine. ⁊ hoc mō accipit exēplū a deo
q ñ maledicit niſi virtute iuſticie.

Queſtio c̄xlviij. de blaſ/phemia i deum.

Poſt peccata
oꝛis q̄ vergūt i iniuriā ꝓxi
mi: ſeq̄t pctꝫ oꝛis qꝺ ver/
git i iniuriā dei pꝛicipali/
ter qꝺ ꝺr̄ blaſphemia. Cir
ca qꝺ q̄rēdū eſt. Pꝛio q̄d
ſit blaſphemare. Sc̄ꝺo q̄
ſint differētie ei⁹. Tertio vtꝝ ſit ſēꝑ moꝛtale pctꝫ.
Quarto vtꝝ ſit hominis tm̄ i pñti an ēt i futuro.
Quīto ꝺ ꝯpatōe hui⁹ pcti ad q̄dā alia genera pec
catoꝝ vl' ſpecieꝝ int᷑ ſe. Sexto vtꝝ ſit pctꝫ irremiſ
ſibile. Septio vtꝝ ſit tm̄ i dictis vl' ēt i factis.

Membꝛum pꝛimum.

Circa pꝛimū ſic dic̄ haymo. Blaſphe
mare ē ꝯtumeliam vel aliqꝺ ꝯuicium
inferre in iniuriā creatoꝛis. Sꝫ videt᷑
ꝙ diffinitio ñ ꝯueniat oi blaſphemie.
ꝑ hoc qꝺ ꝺr̄. iiij. ad eph̄. ſuꝑ illud. Blaſphemia
tollat᷑ a vobis. glo. que ſit i deuꝫ vel i ſanctos: er/
go nō ois blaſphemia ē i deuꝫ. ¶ Itē ſuꝑ illud. I.
Iude. maieſtatē aūt ⁊ blaſphemāt. glo. ois blaſ/
phemia ē cauēda ſꝫ maxie i creatoꝛē. ergo nō ois
blaſphemia ē i deū. Ad qꝺ ꝺōꝫ. ꝙ blaſphemia
ꝓpꝛie dicta ē i deū. ꝙ aūt ꝺr̄ eſſe i ſanctos vl' i crea
turā: hoc ē qꝛ i illis blaſphemat᷑ deus q ē ꝯditoꝛ
creature ⁊ rectoꝛ ⁊ datoꝛ ſanctitatis. directe ergo
⁊ indirecte ois blaſphemia ē in deū. Ponitur
iterū diffinitio blaſphemie talis. Blaſphemia eſt
ꝑ quā ꝺ deo ip̄e falſe dicitur. ¶ Sꝫ videt᷑ ꝙ hec
diffinitio ñ ꝯueniat. ē eiꝫ quoddā blaſphemare.
cū attribuit᷑ creature qꝺ ē ꝓpꝛiū dei. vt ſi dicat᷑ ꝙ
āgelus vl' hō creat. ⁊ ibi non falſū ꝺr̄ ꝺ deo ſꝫ ꝺ
creatura. ergo ꝓdicta diffinitio ē ñ ꝯueniēs. Ad
qꝺ ꝺōꝫ. ꝙ ꝓdicta diffinitio itelligit᷑ ꝺ blaſphemia
ſimpliciter. vbi remouet᷑ a deo qꝺ ei vere ꝯuenit
vl' ei attribuit᷑ qꝺ ñ ꝯuenit. ñ qꝛ ñ ſit blaſphemia
attribuere alteri qꝺ ei ſoli ꝯuenit.

Membꝛuꝫ ſecūdum.

Secūdo q̄rit᷑ q̄ ſint ꝺr̄ie eius. ⁊ ponunt᷑
tres. quaꝝ vna ē cuꝫ attribuit deo qꝺ
ei nō ꝯuenit. Sc̄ꝺo ē cū ab eo remoue
tur qꝺ ei ꝯuenit. Tertia cum attribuit᷑
creature qꝺ deo appꝛopꝛiat᷑. ¶ Itē in pꝛimo li. ꝺ
tri. ponūtur alie tres ꝺr̄ie. quarū vna ē coꝛū que
ſapiūt ꝺ deo ſm coꝛpus. vt q opinant᷑ deū eē can
didū vl' rubeū ⁊ talia ei attribuūt. Et alia ē coꝛū
q ſapiunt de deo ſm ſpiritū creatū ⁊ talia ei attri
buunt᷑. vt ꝙ deus ē obliuiſcēs aut recoꝛdās ſiue
penitēs. ⁊ huiuſmodi. Tertia ē coꝛuꝫ q attribuūt
deo aliq̄d excellēs coꝛpus ⁊ ſpiritū qꝺ nulli rei
ꝯuenit. vt q dicūt deū tal' eē potētie vt ſeipꝫ genue
rit. nulla. n. ē res q̄ ſeipāꝫ gignat vt ſit. ⁊ hec blaſ/
phemia maioꝛ eꝫ ꝓdictis. vñ dic̄ h moꝛb⁹ omniū

triū genēꝝ ē peſſimus. ¶ Pōt ergo q̄ri qualr̄ he
tres dr̄ie ſe hēant ad alias tres. ¶ Preterea. vtrum
poſſint eē plures q̄ȝ tres. vt due. ſ. ſint reſpc̄u crea
ture ſicut due ſūt reſpc̄u creatoris. ¶ Preterea. cū
ſint tres dr̄ie pōt queri. vtrū blaſphemia eque di
caꝉ de eis. an magis de vna q̄ȝ de altera. Vr̄. n. ꝙ
maxia blaſphemia ſit cū attribuiꝉ deo qd̄ ei n̄ cō
uenit. vñ horrēdū ē de deo aliqd falſi dicere ⁊ ſi
ad laudē eius videaꝉ ptinere. nō. n. minori ſȝ ma
iori ſcelē fortaſſis i deo laudaꝉ falſitas q̄ȝ vitupaꝉ
veritas. ergo maior blaſphemia vr̄ eē cuȝ attri
buiꝉ deo qd̄ ei nō ꝯuenit: q̄ꝫ cū remoueꝉ ab eo qd̄
ei ꝯuenit. Cōtra. plus ē mali deū aſſerere deuȝ
n̄ eē. q̄ȝ ſupponendo ipm̄ eē aliqd ⁊ ei attribuere
qd̄ n̄ ꝯuenit. Sȝ cū q̄cq̄d in deo ē idē ſit qd̄ deus.
remouē aliqd ab eo qd̄ ei ꝯuenit ē remouere ab
eo eē. ergo maior blaſphemia ē cum remoueꝉ ab
eo qd̄ ei ꝯuenit: q̄ꝫ cū attribuiꝉ ei qd̄ ei n̄ ꝯuenit. er
go maior blaſphemia ē cū vitupaꝉ veritas q̄ꝫ cū
laudaꝉ falſitas. Ad qd̄ dōm. ꝙ tres dr̄ie q̄ dant
itelligi i pria diuiſiōe: ꝯtinent ſub vna dr̄ia alteri⁹
diuiſiōis. ſub illa. ſ. quo attribuiꝉ aliqd deo qd̄ ei
n̄ ꝯuenit. vñ nō ē pria diuiſio blaſphemie ſȝ ſcd̄a.
¶ Ad ſcd̄ȝ vō dōm. ꝙ n̄ ſūt due dr̄ie blaſphemie
reſpc̄u creature: ſicut ſūt due reſpectu creatoris.
oīs. n. dr̄ia blaſphemie aliq̄ mō ad creatorē ſicut
ad deū referꝉ. cū. n. attribuiꝉ creature aliqd qd̄ ſo
li deo ꝯuenit: iniuria ē creatoris. ſi vō remoueꝉ a
creatura qd̄ deo ꝯuenit vel n̄ ꝯuenit: nulla ex hoc
fit deo iniuria. ⁊ ita reſpc̄u creature ē tm̄ vna dr̄ia
blaſphemie: i attribuēdo. ſ. n̄ i remouēdo. reſpc̄u
vō creatoris vtroq̄ȝ mō. ¶ Ad tertiū vō dōm. ꝙ
differūt he tres dr̄ie ſm̄ gradus. vt pria ſit cū lau
daꝉ falſitas. ſcd̄a cū vitupaꝉ veritas. tertia cū falſo
attribuiꝉ creature qd̄ ē ſoli⁹ creatoris. ¶ Ad obie
ctū āt in ꝯrīū dōm. ꝙ lȝ q̄cq̄d i deo ē ſit ipe deus:
tm̄ ꝯtigit aliqd negare de deo qd̄ ei ꝯuenit. nec m̄
negaꝉ ipȝ eē. vñ nō ex hoc ſequiꝉ ꝙ maius malū
ſit vitupare in deo veritatē: q̄ꝫ laudare falſitatem.

Membruȝ tertiuȝ.

Tertio queriꝉ vtrū blaſphemia ſit ſem
per mortale pc̄m. qd̄ vr̄ p hoc qd̄ dr̄
ſup illud Iſa. xviij. ad ppl̄m terribilē
⁊c̄. glo. omne pc̄m ꝯpatuȝ blaſphe
mie leuius ē. ergo nō ē veniale pc̄m. ⁊ eſt pc̄m
veniale vel mortale. ergo ē mortale. ¶ Iteȝ ſicut
hr̄. xxiiij. leui. pc̄o blaſphemie debebaꝉ lapida
tio. ſȝ oē pc̄m cui in veteri lege mors debebaꝉ p
pena mortale pc̄m reputaꝉ i genē. ergo blaſphe
mia ē vr̄ mortale pc̄m. Cōtra. iij. ad col. ſup il
lud. Nūc aūt deponite ⁊c̄. gl. poſt maiora phibȝ
miora: inter q̄ ꝯpntaꝉ blaſphemia. ⁊ enūeranꝉ ibi
pc̄a venialia. ergo aliq̄ ē blaſphemia q̄ ē veniale
pc̄m. ¶ Preterea. ea pc̄a q̄ remittunꝉ: inter venia
lia ꝯputanꝉ. ⁊ ſi n̄ ex genere tm̄ ex euētu. ſed blaſ
phemia ē de pc̄tis q̄ remittunꝉ hoibus. ſic hr̄. xij.
math. oē pc̄m ⁊ blaſphemia remitteꝉ hoibus. ⁊
iij. marci. dimittenꝉ filijs hoium pc̄a ⁊ blaſphe
mie q̄bus blaſphemauerūt. ergo blaſphemia cō
putaꝉ inter pc̄a venialia genē vel euētu. Ad qd̄
dōm. ꝙ blaſphemia ē mortale pc̄ȝ: cū q̄s cū deli
beratōe i iniuriā dei peccat. Si vō fiat ex ſurre
ptōe pt̄ eē veniale ſm̄ ꝯditōeȝ pſone. lȝ q̄ꝫtum eſt
de genē actus dicaꝉ mortale pc̄m. ¶ Ad obiectū
āt prio dōm ē. ꝙ lȝ blaſphemia ꝯputeꝉ iter mino
ra pc̄a. nō tm̄ ex hoc ſeq̄ꝉ ꝙ blaſphemia ſm̄ oēȝ
modū ſit mortale. In pc̄tis. n. mortalib⁹ quedaȝ
ſūt maiora: quedā ſūt miora. pōt āt eē veniale cū
adeſt ignorātia q̄ n̄ credit hō blaſphemare deū.
⁊ ſi dicat huiuſcemodi vba ⁊ cū hoc fuerit affe
ctōis ipetu vt ex pte rōnis ⁊ volūtatis pc̄m alle
uiaꝉ. ¶ Ad ſcd̄m vō dōm. ꝙ lȝ blaſphemia aliq̄
ſit remiſſibilis. nō tm̄ ē pp hoc veniale pc̄m i ge
nere ſuo. ſȝ ex hoc ſequiꝉ ꝙ hȝ ifirmitate vel igno
rātiaȝ adiūctā in pſona: pp quā moueaꝉ deus ad
remittēdū vel moueri poſſit. ¶ Ad ea vō q̄ obie
cta ſūt ex alia pte. dōm ē ꝙ cū dr̄ oīe pc̄m ꝯpa
ratū blaſphemie leuius ē. hoc n̄ itelligiꝉ de blaſ
phemia put ꝯtinet i ſe omnē modū blaſphemie.
ſȝ put determiat blaſphemiā in ſūmo. vel ſit ꝯpa
ratio alioꝝ peccatoꝝ q̄bus peccaꝉ in proximuȝ.
quo ad hoc ꝙ peccaꝉ in primū reſpectu blaſphe
mie inq̄ꝫtum peccaꝉ in deū. ſm̄ illud qd̄ dicitur. j.
reg. ij. Si peccauerit vir in virum placari poterit
deus. ſi aūt in deū peccauerit vir: quis orabit pro
eo? Si vero accipiaꝉ blaſphemia in termīo. hoc
eſt p ſpū blaſphemie. put diciꝉ. xij. math. ſpiritus
blaſphemie nō remitteꝉ ſm̄ hoc ſit cōparatio ad
pc̄a que fiunt ex infirmitate ⁊ ex ignorantia: que
q̄ꝫtum ē de hoc leuiora reputanꝉ.

Membruȝ quartuȝ.

Quarto queriꝉ vtrū hois ſit tm̄ in pſenti
blaſphemare aut in futuro. Qd̄ tm̄ in
pn̄ti vr̄. blaſphemare. n. ē pc̄m pecca
re in deū: ſȝ in pn̄ti ē tp̄s demerendi. er
go in pn̄ti ē tp̄s peccādi. ergo in pn̄ti tm̄ ē tēpus
blaſphemādi. ¶ Cōtra. xvi. apo. ſuper illd̄ blaſ
phemauerūt i memoria apud deū. glo. in iferno
poſiti q̄ꝫuis ſciāt ſe p merito puniri. dolebunt tm̄
ꝙ deus tantā potentiā habeat ꝙ plagas eis inſe
rat. ⁊ hoc ē blaſphemia. ergo n̄ tm̄ ē blaſphemia
i pn̄ti ſȝ ēt in futuro. ¶ Forte diceꝉ ꝙ blaſphema
re in futuro n̄ diceꝉ p modū actus culpabilis lȝ ſit
p modū hitus: ſȝ erit p modū actus penalis. Cō
tra. velle potētiā diuinā minui ſi eēt i aliquo pn̄ti:
deſignaret cordis blaſphemiā. ⁊ ſi prumperet in
actū ſermonis eēt blaſphemia oris. ſi ergo ꝯſilis
actus i ſpē ſit in ipis dānatis: vt eſt hic actus cul
pabilis: ita ⁊ ibi erit actus culpabilis. Ad qd̄ di
cēdū. ꝙ lȝ ꝯſimilis actus inordiatus exeat a dā

ſtatis qualis exit a pctõribus i pñti:tñ diuerſum ẽ pricipiũ excidi. hic.n.trahit aliqua delectatio libidinoſa q̃ exit a li.ar. ibi võ ſuſtinẽtia pene excellẽtis iduratõe vł acerbitate iducit ad hoc. vñ hic ĩ actũ culpabilẽ ibi totalr cedit i actũ penalẽ. ſimilitudo.n.actus in ſpẽ nãli ẽ vtrobiqʒ. ſʒ ſilitudo i ſpẽ morali nõ ẽ vtrobiqʒ. dolor.n.aliqñ nomiat actũ culpabilẽ. aliqñ nominat actũ penalẽ. ⁊ tunc ẽ diſſimilitudo in ſpecie morali.

Membrũ quintum.

Q Uinto querit de ꝯpatõe huius pcti ad alia quedã genera pctoꝝ vel ſpẽs iter ſe. Et prio oñdit ꝙ maius ẽ pctm alijs peccatis Yſa.xviij. ad ppłm terribilez. glo. nihil horribilius blaſphemia q̃ ponit os ſuũ in celũ. ergo ẽ maius pctm alijs. ¶ Itez Rich. de ſan. vinc. Sceleratiſſimũ genus pcti qñ qs i dei vituperijs delectat. qd aliud eſt ſpũs blaſphemie niſi affectatio ⁊ ꝺſideriũ vitupatõis. cũ ergo hoc genus pcti ſit blaſphemia erit maius alijs pctis.
Contra. ſup illud pš. Nolite exaltare cornu. gl. maximũ ẽ viciũ excuſatõis. nã quaſi cornu erigit q pcta ſua p alios nitit excuſare. vt per dyabolũ vel p alios ſuaſores vel p neceſſitatẽ itellectorũ. ergo pctm excuſatõis ẽ maximũ. nõ ergo blaſphemia. ¶ Itẽ ſup illud. nõ miſerearis oibus q opant iniquitatẽ. glo. ẽ defenſio pctoꝝ qñ defendit hõ qđ deus odit. de quo dicit. eſt peccatũ ad mortẽ: nõ ꝓ eo dico vt oret qs: ſʒ pcto ad mortẽ nullũ ẽ maius. ergo nec blaſphemia. ¶ Ad quod dõm. ꝙ blaſphemia ꝓut accipit ꝓ ſpũ blaſphemie: eſt maximũ pctm ex duplici rõne. qꝛ iniuria fit deo qꝛ ex malignitate peccat. maius ẽ ergo reſpectu illoꝝ pctoꝝ q̃ nõ fiũt in deũ: ⁊ reſpcu eoꝝ q̃ fiũt ſʒ nõ ex malignitate. ⁊ ſic accipiunt p̄dicte auctes. cũ ãt dicit ꝙ pctm excuſatõis ẽ maximũ: intelligendũ ẽ ꝙ maximũ dr qꝛ aufert remedium peccati ex pte eius q penitere dʒ. remediũ ãt pcti ẽ accuſatio ipius pctoris ⁊ oimoda ꝯfeſſio pcti. In hoc ergo dr pctm excuſatõis maximũ. Ex altera pte blaſphemie dr maximũ. qꝛ ꝓuocat oculos diuine maieſtatis ad ñ miſerendũ ſiue a dño remittendũ. Deinde querit vtrũ blaſphemia ſit maius pctm homicidio vel par. ꝙ ãt ſit: videt p hoc qđ dicit aug. Nõ minus peccãt qui blaſphemãt xp̃m regnãtez i celis: q̃ qui crucifixerũt ãbulãtez i terris. ſʒ q crucifixerũt ppetrauerũt graue homicidiũ. ergo blaſphemia i xp̃m regnãtez i celo ẽ par pctm vel maius homicidio. ¶ Ad idez. pctm blaſphemie eſt ꝯ͂ preceptũ tabule prie. pctz võ homicidij ꝯ͂ preceptũ ſcđe tabule. ſʒ maius ẽ p̄ceptũ prie tabule q̃ʒ ſcđe. ergo maius ẽ peccatũ blaſphemie q̃ʒ homicidij. Cõtra. homicidium omĩ genẽ ẽ mortale pctm cũ ẽ pctm. primũ locũ ẽt tenet i penis: blaſphemia nõ oi genẽ ẽ mortale: nec ſemp ꝺbet ei prim⁹ locus i penis. ergo homicidiũ ẽ maius pctz blaſphemie. Ad qđ dõz. ꝙ maius põt dici pctm pcto ſm plures rões. tũ ſm rõnez maioris libidis. tũ ſm rõnez maioris iniurie. tũ ſm rõez maioris dãni. tũ ſm rõez maioris reatus. i. obligatiõis ad maiorẽ penam. ſm primũ modũ põt pctm blaſphemie eẽ par pcto homicidij. qꝛ ex equali libidine ⁊ excedentia põt eẽ ⁊ exceſſa. q̃tũ ad ſecundã rõez maius ẽ pctz blaſphemie q̃ hõicidij: qꝛ fit maior iniuria rõne maioris ſtatus. ſtatus.n. regnãtis i celis ẽ maior ipius regnãtis i terris. Preterea. plus ẽ auferre vitã grẽ q̃ʒ vitã nature. q̃tum ãt ad tertiã rõnem maius dãnũ ꝯſequit eẽntialr ipm pctm homicidij q̃ ipm pctz blaſphemie. maior ẽt pena tpalis debet in crimis maioris deteſtatiõe. Adhuc ẽt querit vtrũ blaſphemare ſit maius pctm q̃ʒ piurare? ⁊ vr ꝙ piurare ſit maius pctm. qꝛ qui piurat: nomẽ dei ſumit inuanũ ⁊ deũ aſſumit teſtem falſitatis. ſʒ teſtis falſitatis nõ põt eẽ niſi falſus. ⁊ ita iponit deo falſitatẽ. ſʒ nõ ois blaſphemãs dicit deũ eẽ mendacẽ. ſʒ aliqđ aliud attribuit ei qđ ei ñ ꝯuenit. ergo mior põt eẽ blaſphemia periurio. que.n. maior iniuria q̃ʒ deũ dicere mẽdacem cũ ſit ſũma veritas. ¶ Cõtra ſup illđ. iiij. ad eph. blaſphemia tollat a vobis. glo. maius ẽ blaſphemare q̃ piurare. qꝛ piurãdo falſe rei adhibet teſtis deus. blaſphemãdo de ſeipo falſa dicuntur.
Ad qđ dõm. ꝙ blaſphemia ẽ maius pctm i genere piurio. lʒ vtrũqʒ referat ad p̄ceptũ prie tabule. ſm quedã modũ. plus.n.ẽ falſũ dicere de deo q̃ dicere falſũ de creatura cũ aſſeritõe. ⁊ lʒ in piurio inuocet deus teſtis: hoc ñ eſt qꝛ deus ſit teſtis falſitatis: ſʒ vt firmet credulitas in eo cui iurat. nihilominus tñ aliquã blaſphemia poteſt eẽ minor aliquo piurio. ⁊ qꝛ ex minori libidie ꝓcedat: ⁊ qꝛ minoris ſit dãni.

Membrum ſextum.

S Exto querit. vtrũ blaſphemia ſit tñ in dictis: an ẽt in factis. Qđ aũt ſit i dictis pʒ p hoc qđ dr. iiij. ad eph. Blaſphemia ẽ p quã de deo ipſo falſa dicũtur. Sic. xxiiij. leui. Qui blaſphemauerit nomẽ dñi ⁊c. gl. Maledicit deũ qui neſciẽter blaſphemat ⁊ pctm recipit. i. penã peccati. ¶ Cõtra. ſup illud ij. pe. ij. p quos via veritatis blaſphemat ⁊c. via veritatis blaſphemat p hereticos. nõ ſolũ in eis quos ſue hereſi ſeductos aſſociãt: ſʒ i eis quoqʒ quos p ipuriſſima facta ſua ⁊ ſacrificia vel ẽt miſteria execrãda q̃ faciũt i odiũ xp̃iani nois ꝯcitãt exiſtimãtibus iperitis oẽs xp̃ianos huiuſmõi flagitijs mãcipatos. ex q̊ hr ꝙ blaſphemia nõ tñ ẽ in dictis ſʒ ẽt in factis. Ad qđ dõm. ꝙ blaſphemia ꝓprie dr eẽ in verbis. extendit tñ aliqñ ad illã que ẽ i opibus, ſicut ꝯfeſſio ⁊ negatio lʒ ꝓprie

dicat in verbis: tñ nihilominus aliqñ accipiunt in factis. ſicut dr̃. j. ad thitũ. ꝯfitent qdã v̄bis. fa- ctis auté negant.

Mébrum ſeptimum.

Septimo querit̃ vtrũ blaſphemia ſit pctm irremiſſibile. qđ vr̃ p hoc qđ di cit hugo de ſanc. victo. loquẽs đ hoc pcto. ꝙ hoc malũ nihil hʒ in ſe excu- ſatiõis. ſʒ qꝛ hoc nõ vr̃ hr̃e cãm remiſſiõis. er- go hoc pctm eſt irremiſſibile. Dicit̃ ẽt. xij. math. ſpũs blaſphemie nec remittetur hic nec i futuro. ¶ Jtẽ heſicius loquẽs đ hoc pcto iuſte ſine miſe ricordia punit̃ ſiue a pr̃ib⁹ tãq̃ ciuis erudit⁹ ſiue nouit̃ didicerũt tãq̃ pegrinus. ergo pctm huius ẽ irremiſſibile. Cõtra hiero. blaſphemia lʒ tãq̃ culpa ñ careat erroꝛis: tñ veniã habʒ pp coꝛpis vnitatẽ. ¶ Preterea. xij. math. blaſphemie ꝛ pec catũ remittunt̃ hominib⁹. ergo blaſphemia ẽ re- miſſibilis. Ad qđ dđʒ. ꝙ blaſphemia aliqñ fit ex coactõe ſicẽ dicit richardus. aliqñ ex deceptõe. cũ aũt fit ex coactõe tũc peccat̃ i pr̃ẽʒ. cũ ãt ex de- ceptõe tũc peccat̃ i filiũ. vtroqʒ ãt mõ hʒ i ſe cãʒ excuſatiõis. ꝛ dr̃ remiſſibile qꝛ hʒ ſecũ annexã cãʒ motiuã miſcdie diuine ad remiſſiõeʒ. Cũ aũt peccat̃ ex malignitate vel ex certa ſcia pcto blaſ- phemie qđ dr̃ ſpũs blaſphemie dr̃ pctm irremiſ- ſibile: nõ qꝛ poſſit remitti: vel qꝛ nõ aliqñ remit- titur. ſʒ qꝛ nõ gerũ ſecũ cãm mouẽtẽ ad remiſſio nẽ. ꝛ hoc mõ ĩtelligunt̃ rõnes ſupradicte.

Queſtio. cxlix. de hone- ſtate in riſu. ludo. ioculatione.

Dicto de pecca- to coꝛdis ꝛ oꝛis ꝯſequent̃ dđʒ ẽ de pcto opis. ſʒ qꝛ pctm opis magnã latitudinẽ hʒ. in tracta- tu diuiſionũ ſequentiũ aget̃ de illis. in pñti aũt ſufficiat đ pctis opis q̃ ptinent ad geſtũ vel ad nutũ coꝛpis ꝛ q̃ ptinent ad oꝛnatũ. pctm aũt qđ ẽ in geſtu vel nutu coꝛpis quoddã attẽdit̃ in ſe. quoddã reſpcu pri- mi. Peccatũ in ſe dicit̃ pctm ioculatõis vt riſus attendat̃ q̃tũ ad motũ oꝛis. ioculatio aũt q̃tũ ad motũ coꝛpis ſiue geſticulatio. ſubſannatio aũt ꝛ deriſio q̃tũ ad ꝓximũ. Primo ergo dđm eſt de riſu ꝛ ioculatiõe. querẽdũ ẽ ergo vtrũ ridere ꝛ ludere ſine ioculari ſit peccatũ. Scđo ergo ſi aliqñ eſt moꝛtale. Tertio ſi inſpectoꝛes ludoꝛum aut ioculatõnũ peccẽt aliqñ venialiter aliqñ moꝛ taliter. Quarto vtrum miniſtrãtes neceſſaria ta- libus peccent.

Membꝛum pꝛimum.

Ad pꝛimũ ſic. vr̃ ꝙ iſta ñ ſint pcta. ride re eiʒ a nã ineſt homini. ꝛ ſic flere ẽ re ſpectu triſtabilis: ita ridere ẽ reſpectu delectabil'. ſic ergo flere pt eẽ ſine pcto ita ꝛ ridere ſine pcto. ¶ Jtẽ iter oẽs v̄tutes moꝛa les ſiue ꝯſuetudinales ꝯputat̃ entrapelia. entrape lia ãt ẽ medietas i ludis. ergo ꝯtingit iſta fieri ſi- ne pcto. ¶ Jtẽ dr̃. iij. eccẽs. Eſt tp̃s flendi ꝛ tp̃s ri- dendi. tp̃s plangẽdi ꝛ tp̃s ſaltãdi. tp̃s ãt ſumit̃ ꝓ opoꝛtunitate. opoꝛtunitas ãt ñ ẽ i pcto ergo riſus ꝛ ſaltatio pñt eẽ ſine pcto. ¶ Jtẽ greg. dauid pl⁹ ſtupeo ſaltãtẽ q̃ pugnãtẽ. pugnãdo hoſtẽ ſubdi- dit: ſaltãdo coꝛã dño hõ ſeipſuʒ humiliãdo me- ruit. ſʒ pugnãdo cũ hoſte meruit. ergo mltofoꝛ- tius ſaltãdo meruit. ¶ Jtẽ ſeuerũ eẽ tp̃s ꝛ loc⁹ exi git ſic letari ſapiẽter. vt nullus hẽat te tãq̃ aſpex nec ꝯtẽnat te vt vileʒ. ex qb⁹ oibus colligit̃ ꝙ lu- dus ꝛ ioculatio pñt eẽ ſine pcto. Cõtra Exo. xxxij. ſurrexerũt ludẽ. glo. eſus ꝛ pot⁹ ad ludum ĩpulit. ludus ad idolatriã: qꝛ ſi vanitatis culpa ñ caute ꝯpeſcit̃. ab iniq̃tate mens incauta deuoꝛat̃. ergo i ludo ẽ pctm. ¶ Jtẽ criſ. Nõ dat deus ludẽ ſʒ dyabolus. audi qd ludẽtes paſſi ſũt. ſedit ppl's comedẽ ꝛ bibere ꝛ ſurrexerũt ludẽ. ergo ludẽ ñ ẽ ſine pcto. ¶ Jtẽ. xv. hiere. Nõ ſedi i ꝯcilio ludẽ tiũ. ꝛ ſilr̃. iij. Tho. malũ ẽ ergo ludẽ. cũ i oppoſi- to ꝑſone ille reddant̃ cõmẽdabiles. ¶ Jtẽ criſo. Nõ ẽ noſtrũ ridẽ ꝯtinue ꝛ frãgi ꝛ laſciuire. ꝛ lo quit̃ i ꝑſona xp̃ianoꝝ. ergo xp̃iani peccãt ludẽn- do. ¶ Silr̃ dr̃ đ riſu p hoc qđ dr̃. vi. luc. ve vob q̃ nũc ridet̃. ꝛ. vij. eccẽs. Coꝛ ſtultoꝝ vbi leticia. ꝛ dr̃ glo. vi. luc. docet ſtulticiã ridẽtib⁹ prudẽtiã flẽ tib⁹ aſcribẽdã. Ad qđ dđm. ꝙ multiplex eſt ri- ſus. Eſt eiʒ qdã q ꝓuenit ex ſerenitate ꝯſcie ꝛ ꝑ- guſtatõe gaudij ſupni. ꝛ iſte riſus ñ tñ ẽ ſine pec cato. ſʒ ptinet ad fructũ ſpũs q ẽ gaudiũ. Eſt itẽꝝ riſus q cedit i pmiũ. đ quo dr̃ vlt. puer. Ridebit in die nouiſſimo. vñ glo. gaudebit i retributõe re gni celeſtis q dolebat in certamine vite pñtis. Eſt itẽꝝ riſus qui ꝓcedit i demeritũ. qui fit ex imo- derata leticia. de quo dr̃. vij. eccẽs. melioꝛ ẽ ira ri- ſu. glo. interli. q diſſoluit ẽt ſapientẽ. ꝛ in eodẽ ſi- cut ſonitus ſpinaꝝ ardentiũ ſub olla ſit riſus ſtul ti: ꝛ ſm hũc modũ ridẽ eſt ſine pcto. Eſt itẽꝝ ri- ſus ex ipſa nã mãſuetudine. ꝛ ſic atteſtat̃ bonitati nature. ꝛ bonũ nature determinat. Eodẽ modo põt diſtingui de ſaltatione ꝛ ludo. Eſt eniʒ ſalta- tio vel ludus que ꝓueniunt ex mentis laſciuia. ꝛ ſm hoc ſunt pcta vel cũ pcto. Et eſt itẽꝝ ſaltatio vel ludus ex ſpũali mẽtis iocũditate. ꝛ hoc mõ ſaltauit dauid coꝛã archa ꝛ riſit i ſignũ humili- tat̃ ꝛ ſpũal' iocũditatis. ꝛ ſʒ hoc ſaltatio ceſſit in meritũ. Aliquãdo vero fit ad nature recreatõ- neʒ ꝛ ſm hoc bonum nature determiat. Aliqñ fit cã exercitij ꝛ ſic bonũ artis determinat. ꝛ ſʒ hũc modũ põt eẽ indifferẽs ad meritũ vl' demeritũ.

¶ Per iaȝ dicta pnt ſolui q̃ obiecta ſūt. qđ enim primo dictū ē ad actū nālē refert. ſcđȝ ad actum virtutis ꝯſuetudinalis. tertiū vo indifferēter accipit. q̄rtū vo ad actū virtutis gratuite. qntū vo ad actū vtutis moꝛtalis. Ecōtra, vo qđ dr̄ i Exo. ad ludū culpabilē ptinet. Siľr ⁊ ea que ꝯſequūtur đ ludo. riſu. ⁊ ioculatōe.

Membꝛum ſecūduȝ.

Secūdo querit ſi aliqñ ſint pc̄ta moꝛtalia vȝ riſus ludus ⁊ ioculatio. Qđ vr̄. p hoc qđ dr̄ luc. vi. ve vobis qui nūc ridetis. ve eiȝ cōminatōneȝ pene eterne ſignat. q̃ p pc̄to moꝛtali debet. ¶ Jteȝ beda. Riſui vacātes male obſequētiū clientela maioꝛē fouent ad penā. ¶ Jtē. iiij. iacobi. Riſus vr̄ in luctū cōuertet. glo. interli. q fuit đ leuitate ſecli. ⁊ iteꝝ. xiiij. puer. Riſus doloꝛe miſcebit ⁊ extrema gaudij luctus occupat. ⁊ dicit iterli. luct⁹ ppetuus. ſȝ talis nō dr̄ niſi p moꝛtali pc̄to. ergo etiaȝ ⁊. xxvij. ecc̄i. Riſus illoꝝ in delictis pc̄ti. ſȝ delictū ſonat i moꝛtale peccatū. ergo riſus ē moꝛtale pc̄m. Qđ aūt ſit veniale pȝ ex qbuſdā auc̄tatibus ſupꝛadictis ſūt eiȝ ex q̄dā cā leuitatis ſic dr̄ iij. thob. ¶ Preterea nō ē expſſa phibitio diuina in ꝯtemptū cui⁹ videant ppetrari. ¶ Ad quod dōm. qꝫ aliqñ in his ē veniale pc̄m. aliqñ moꝛtale. pōt eniȝ imoderata leticia ex q̄ oꝛigineȝ ducūt nō pferri incōmutabili bono ſȝ pōt fieri cōuerſio ad imutabile bonū citra deū ⁊ ſic erat veniale. ſi vo fiat in ꝯtēptū dei vel pferat incōmutabili bono: ſcḋm hoc erit moꝛtale pc̄ȝ. Jlle ergo ludus q̊ ludebat ppl̄us iſrahelitic⁹ vitulū aureū faciendo: vel erat moꝛtale pc̄m: vel diſpoſitio ad moꝛtale pc̄m. vr̄ aūt ex glo. qꝫ eēt diſpoſitio ad moꝛtale pc̄m. Jntroducit eim illa auc̄tas ecc̄i q ſpernit modica paulatim decidet. ¶ Jllud ēt qđ dr̄. iiij. iacobi. Riſus vr̄ ꝯuertet in luctū. đ veniali pc̄to vr̄ intelligi. poſſȝ tn̄ ad vtrūqȝ referri. arguit eniȝ ibi de pn̄ie luctu q ē de venialib⁹ ⁊ moꝛtalibus pc̄tis. ¶ Ad illud aūt qđ dr̄. vi. luc. ve vobis q nunc ridetis. de moꝛtali pc̄to itelligit. Siľr illud Criſ. Nō ē xp̄iani ridere ꝯtinue ⁊ frangi ⁊ laſciuire. ſȝ eoꝝ q in cena ſūt foꝛnicātiū mulieruȝ ⁊ eoꝝ qui dyaboli vectigal ſoluūt.

Membꝛum tertium.

Tertio querit ſi inſpectoꝛes ludoꝛum aut ioculationū peccēt aliqñ venialr: aliquādo moꝛtaliter: qꝫ autē peccent moꝛtaliter. videt p hoc qđ dic̄ Criſ. adulteros ⁊ verecūdos ꝯſtituūt, taliuȝ inſpectoꝛes. nihil eniȝ ſtupꝛoſius neqȝ oculo turpius talia videre cōcedente. cū ergo cā ſit moꝛtalis peccati: erit moꝛtale pc̄m. dicit eniȝ. v. math. Qui viderit mulierēȝ ad ꝯcupiſcēdū eā iam mechatus eſt i coꝛde ſuo. ⁊ dic̄ Criſ. Melius ē luto ⁊ gurgite oēm viſuȝ reuergere: qꝫ talē inſpicere iniqtatē. neqȝ eniȝ ita oculis iactura ē gurges vt incōtinens viſus ⁊ denudate mulieris iſpectio. ¶ Jteȝ Criſ. Saltatricē ⁊ ſi nullū aliū. barbaros ſalteȝ zelamini. eteniȝ ab oi tali ſūt puri iſpectatōne. q̄ ergo erit nobis excuſatio q deberemus eē ciues regni celoꝝ: barbaris i hoc đteriores ſumus: ex q̄ accipit qꝫ huiuſmōi volūtaria iſpectatio moꝛtale pc̄m ē. ¶ Jtē criſ. pc̄m hoc in tm̄ iponit ſoꝛdeȝ. vt neqȝ deceȝ milib⁹ fontib⁹ expurgare poſſis. ſȝ ſolū lachꝛymis ⁊ ꝯfeſſiōibus. cū ergo hoc ꝯpetat moꝛtali pc̄to erit moꝛtale pc̄m. ¶ Jteȝ leges q̄ a grecis ſcripte ſūt. tales pſonas voluerūt eē iſames. ſȝ pticipare iſamib⁹ i actu p quā trahit iſamatio ē moꝛtale pc̄m. ē eiȝ crimē. ergo iſpectatio volūtaria ioculationū ē moꝛtale pc̄m. Cōtra. minus pc̄ȝ ē iſpicere q̄ȝ ipſuȝ agē. ſi ergo ipȝ agere nō ſemp ē moꝛtale: multofoꝛti⁹ nec ipȝ iſpicere. ¶ Preterea. inſpicit aliqñ ſit cāu ⁊ nō pcedēte pppoſito. ſȝ pc̄m moꝛtale ñ vr̄ fieri ſine pppoſito. ergo iſpectio volūtaria ioculationuȝ ñ ſemp ē moꝛtale pc̄m. Ad qđ dōm. qꝫ duplex ē inſpectio q̄dā ē i trāſitu: nec vlterius intēdit ad đlectatōeȝ moꝛtalis pc̄ti. vt foꝛnicatōis vel adulterij. ⁊ taľ ē veniale pc̄m. Eſt alia iſpectio ſtudioſa i q̄ ē fomētū moꝛtaľ pc̄ti. ⁊ talis pōt eē moꝛtaľ. Preterea q̄dā ē ioculatio hyſtrionica. q̄dā ē ēt ioculatio coꝛeaľ mulieꝝ laſciuaꝝ. q̄dā vo ē exercitij cā vľ tollēdi faſtidiū ſiue tollēde accidie ſtudioſa. ergo iſpectio p quā pſtat fomētū ioculatōis hyſtrionice vľ ioculatōis coꝛealis: pōt agere i pc̄ȝ moꝛtale. ⁊ ſcḋm hoc pōt rn̄deri ad ea q̄ obiecta ſūt.

Membrum quartū.

Quarto querit vtrū peccēt miſtrantes neceſſaria talib⁹. qđ vr̄ p hoc qđ dr̄ ab aug. ſup ioā. donare res ſuas hyſtrionib⁹ viciū eſt imane. ¶ Preterea infames pſone ſūt huiuſmodi ioculatoꝛes. ſicut hr̄. iij. q. j. vbi dr̄ qꝫ iſamie macuľ ſūt aſpſa. ſ. hyſtriones. fouere aūt eos q iſames ſūt i rōne iſamie: pc̄m ē ergo ⁊c̄. ¶ Jteȝ criſ. nō ita ille q hoc fingit ē delinqnēs vt tu q hec iubes facē. magis aūt neqȝ iubes ſolū ſȝ ſtudes ⁊ letaris ⁊ laudas que ſūt ⁊ oio applaudis tituli ergaſterio demonioꝝ. ergo q fouet eos i pc̄to magis delinqt. ¶ Jtē cri. pꝛincipiū ⁊ radix taľ iniqtatis vos eſtis: marie q tribuitis. q diē vniuerſaȝ i his ꝯſumitis ⁊ honeſtas nuptiaꝝ res deturpatis. ſȝ q ē radix iniqtatis magis peccat q̄ȝ ille q ē ad modū rami. ergo miniſtrātes neceſſaria ⁊ fouētes huiuſmōi ioculatores moꝛtalr peccāt. Ad qđ dōȝ qꝫ illi q miſtrāt eis neceſſaria i fouēdo viciū. ſi hoc faciūt hoc intuitu moꝛtalr peccāt. talib⁹ .n. dare p exercitio ſui vicij imane pc̄ȝ eſt. Si vo hoc fiat ex aliq̄ cā ve-

niali ñ itutu fouēdi i pcīo. veiale pcīz pōt eē. Si vo cā ncītatis nature ñ ē pcīz niſi fecerit rōe cir cūſtātie. vñ amb. i li. ō officijs. Paſce fame mori entē qſqs i paſcēdo hoīuz ſuare poteris. ſi ñ pa/ ueris occidiſti. ꝛ dicē ite⁊. q clemētiā idut⁹ ē viſce ra miſcōie q̄uis ſpūal' ſit: ñ adimpleuit legē xpi.

Queſtio. cl. de irriſione.

Conſequenter dōzīēō pcīo ōriſiōis. Prio ergo q̄rēdū ē qd ſit deriſio ꝛ vt⁊ idē ſit ꝙ ſubſannatio. Se cūdo vt⁊ ſit pcīz mortale vel ñ. Tertio qō ē i illo genē ma/ ius pcīz. Quarto vtrū ſuſtinēs deriſionē mereat. Quinto ō damno qō accidit ex deriſiōe.

Membrum primum.

Circa primū q̄rit vt⁊ ſubſannatio ſit deriſio. qō vī. dr. iij. puer. Abbhomia tio ē dño oīs illuſor. vbi illuſor accipi tur p irriſore: ſʒ ſubſannatio ē illuſio. ergo ē irriſio. ¶ Cōtra ſup illō pſ. Subſānatōʒ ꝛ deriſū his ꝛc. vbi ſubſannatio ꝫ deriſiōeʒ diui dit. Et alibi i pſ. Qui habitat i celis irridebūt eos ꝛ dō. ſubſ. e. ꝛ ita non eſt idē ſubſannatio qō de/ riſio. Ad qō dōʒ. ꝙ aliq̄ñ deriſio accipit cōiter p quacūqʒ inſultatōe deſpectiua. put dicit beda. ꝙ deriſor ē q primo⁊ ſimplicitati improbus iſul tat. ꝛ ſʒ hoc cōe pōt eē ad ſubſannatōʒ. Alio vo mō deriſio ē vox ɔfuſa leticie inſultatōʒ imodera ta hylaritate denūciās. ſubſannatio vo ē q̄ fit na ſo cōtracto vel rugato. ſicut hētur ſup illō. ꝛ dñs ſubſannabit eos ꝛ ſm hoc diuidit deriſio contra ſubſannationem.

Membrum ſecundū.

Secundo q̄rit vtrū deriſio ſit pcīz mor tale vel nō. Qō ſic. videt p hoc qō di/ cit. v. ſap. hi ſūt quos aliq̄ñ habuimus inderiſum ꝛ in ſimilitudinem impro/ priȷ. ꝛ loquitur ibi ō dānatis tangēdo ibi cauſam dānationis. cuʒ ergo deriſio ponitur pro cauſa. erit deriſio mortale peccatuʒ. Et ſilr dicit ſup il/ lud pſ. erubeſcāt valde velociter. glo. hoc nō eſt hic vbi potius iniqui irrident eos qui oīa relin/ quūt. ꝛ ſuis irriſionibus infirmos ō xpī noīe eru beſcere faciunt. ſʒ i iudicio erubeſcētes dicēt ō bo nis hi ſunt quos aliquādo habuimus inderiſuʒ. ergo punientur eternaliter deriſores bono⁊. er/ go deriſio ē mortale pcīz. ¶ Cōtra. vī ꝙ ſit venia le pcīz. ex ipetu eiʒ ꝛ ſine deliberatōe aliq̄ñ fit mo tio ad huiuſmōi ōriſuʒ. ergo ñ ē mortale pcīz ſʒ veniale. Ad qō dōʒ. ꝙ pōt eē mortale ꝛ pōt eē veniale. mortale. put dī ꝙ abhoīatio ē dñi oīs il/ luſor. ꝛ illuſor ibi accipit p driſore. Et ñ dic gl. il/ luſor ē q pmiſſa dei q̄ſi pua deſpicit ꝛ irā diſtri/ cte rōis q̄ſi nullā ſpernit. necnō ꝛ ille q primo⁊ ſimplicitati vł pauptati iprob⁹ iſultat. Aliq̄ñ āt ex leuitate fit driſio. nec tñ vellet malū. prio aut nocu mētū. ꝛ ſʒ hoc pī eē veniale pcīz. ꝛ ſʒ hoc pī itel ligi illō q ānuit oclis dabit dolorē. i. cāʒ doloris adminus pnialis. vł illius q rñdet pcīo veniali vł mortali cōiter.

Membrum tertium.

Tertio q̄rit qd ſit maius pcīz i illo ge/ nere. eſt. n. q̄dā irriſio patris ꝛ matris ꝛ iterū irriſio q̄ pcīor irridet deū cum patit recidiuū ꝛ cū diuina iudicia cō/ tēnat. pōt ergo q̄ri q̄ iſta⁊ deriſionū ſit mai⁹ pcīz i genē? Et vī ꝙ illa que ē i deū. maior. n. ē iniuria dei q̄ʒ hoīs. ergo deriſio q̄ ſit i iniuriā dei mai⁹ eſt pcīz q̄ʒ deriſio q̄ ſit i iniuriā hoīs ſeu pr̄is ꝛ ma tris. eo ꝙ ſub iniuria primi itelligit. ¶ Preterea. q deſpiciūt diuina iudicia ñ credūt ei ꝛ ita cadūt a fide. ſʒ iſidelitas ē maius pcīz pcīo qō ē ꝫ pce/ ptū ſcōe tabule. deriſio vo primi ē pcīz ꝫ pceptū ſcōe tabule. ergo deriſio diuino⁊ iudicio⁊ ē ma/ ius pcīz q̄ʒ deriſio patris ꝛ mr̄is. Cōtra ōriſio pr̄is ꝛ mr̄is puniebat i veteri lege. deriſio āt illa q̄ deridet p igratitudinē i recidiuo pcīi cū ptineat vł ad pcīz q deūqʒ. nō ſuūt digna tali pena. ergo pcīz ōriſiōis i pr̄eʒ ꝛ mr̄eʒ mai⁹ pcīz ē q̄ʒ aliqō q̄ ōridet deus. ¶ Itē ō ipocrita dī. xxix. iob. q p ſtrutōeʒ ōſignat. ꝙ deridet equū ꝛ aſcēſorē eius. aſcēſor āt dī ipē deus. equus āt dī qlibet bonus. hec āt ōriſio ē p ſimłatōeʒ. ſimłatio āt min⁹ pcīm ē q̄ʒ maledictio pr̄is ꝛ mr̄is. ōriſio ergo q̄ ōridet ipocrita deū min⁹ ē pcīz q̄ʒ ōriſio ꝛc. ¶ Itē ō ōe/ riſiōe pr̄is ꝛ mr̄is dī. puer. xxx. oculū q ſubſan/ nat pr̄eʒ ꝛ q ōſpicit ptū mr̄is ſuei ſuffocāt eū cor/ ui ō torrētib⁹ ꝛ comedāt illū filij agle. tal' āt pena ad lr̄am ñ dī ō ſimłatione q deū deridet. ergo vī maius pcīz deriſio pr̄is ꝛ mr̄is i genere ōriſiōe.

Ad qō dicēdū ꝙ ē q̄dā deriſio q̄ deridet deus i ſe. ꝛ ē alia q̄ ōridet p ɔñs i aliquo effectu. effect⁹ āt pōt eē duplex. vł q reſpicit generaliter oē pcīz vł q reſpicit grauiora pcīa. Scōʒ hoc ergo dōʒ. ꝙ deriſio qua deridetur deus in ſe maius ē pcīz in genere deriſionis. ſʒ etiā ꝙ deridet in effectu q pertinet ad grauiora peccata. Secūdū añ ꝙ de/ riſio dicit generaliter cuiuſlibet pcīoris ſicut dici tur aucte iſid. Irriſor ē ñ penitēs q: adhuc agit qō penitet. vł ſm ꝙ deriſio dī eē dei i minoribus pcīis. minus. n. ē pcīz deriſiōis dei q̄ʒ pcīz deri/ ſionis pr̄is ꝛ mr̄is. cū aūt adhuc puenit pcīm vt ex iſidelitate deſpiciat diuina iudicia. vł irrideat. ad mai⁹ pcīz i genere puenit.

Membrum quartum.

Quarto q̄rit̄ vtrū̄ ſuſtinēs deriſionem
mereat̄. qḋ videtur p hoc qḋ dicitur
xij. iob. q deridet̄ ab amico ⁊c̄. gl. illū
facit hūana deriſio deo ꝓximū3 quē
ab hūanis prauitatibus vite inocētia ſeruat alie/
nū. Et iterū dicit greg. afflicti animus tāto fit deo
ꝓximus. q̄zto a gr̄a fauoris hūani alienus. ⁊ lo/
quit̄ ꝺ illis q irrident̄ ab hominibus. ergo ſuſtinē
tia deriſionis hūane eſt ſuſtinēda. ¶ Cōtra. greg.
Sūt nōnulli quos hūane deriſiones deprimūt:
⁊ tñ diuinis aurib⁹ exaudibiles nō ſūt. Ad qḋ
dō3. ꝙ quedā deriſio reddit̄ ꝓ bonis opibus: ⁊
talis ſi patiēter ſuſtineat̄ meritoria ē. ꝺ talib⁹. n. dic̄
gre. eo ſe itus robuſtius i deo ſolidāt: q̄ foris ñ i/
ueniūt i q̄ regeſcāt. Eſt āt alia irriſio q̄ naſcitur ex
culpa. ⁊ tal' ēt ſi patiēter ſuſtineat̄ ñ ē meritoria vi/
te. ⁊ ꝺ iſta dic̄ gre. cū ꝺriſio ex culpa naſcit̄: ꝓfecto
nullū virtutis meritū i deriſiōe generat̄.

Membrum quintu3.

Quinto queritur de dāno qḋ accidit ex
deriſione. dānu3 aūt oñditur in retra
ctōe bonorum a pnia. Ūñ greg. Si q̄
forte i aliorū actibus exoriri bona cō
ſpiciūt. mox ea manu peſtifere exprobratōis euel
lūt. ¶ Oñditur ēt dānū ex retractōe a vite pfectio
ne. Ūñ ſup illḋ pſ̄. tota die exprobrabāt mihi ini/
qui. ⁊c̄. gl. Quos dyabolus aliter nequit pdēre ar
te quadā vult cape. facit ei3 irrideri penitētes. q.
iurēt i corūdē deteſtatōe3 irriſores qui laudabāt
eos: dū cum eis erāt ſeculares. Retrahit ēt a fide.
Ūñ ſup illud pſ̄. Repleti ſumus deſpectōe. gl. irri
det̄ a tenēte qḋ amat q ſperat ñ viſa. ⁊ eidē dr̄. qḋ
credis inſane vides qḋ credis. Ex his ergo elici
tur dānu3 triplex qḋ ex irriſione accidit. rōe cui⁹
deriſio malu3 dz dici. ⁊ licet occaſio ſit boni. non
ꝓpter hoc tñ dz dici bonū. nullū ei3 malū ē ſicut
dicit aug. ex quo dñs ñ eliceat bonū. ñ iō rectum
ip3 pp occaſiōe3 bñdicit̄.

Queſtio. clj. de ornatu ve-ſtium.

Conſequenter
vidēdū ē ꝺ pc̄to qḋ accidit in
ornatu cōpis. ⁊ prio q̄rit̄ vtꝝ
pc̄t3 ſit i p̄tioſitate veſtiū. Se/
cūdo vtꝝ ſit pc̄t3 viris hr̄e i/
dumēta mlr̄ebria. Tertio vtrū
ornatus q licitus ē ſine pmiſſus mlr̄ibus ꝯiuga
tis: ſit illicit⁹ v̄gimb⁹. Quarto q̄rit̄ ꝺ viris religio
ſis vtꝝ peccēt habēdo veſtes delicatas. Quinto
q̄rit̄ ꝺ ipis artificib⁹ vtꝝ peccēt.

Membrum primum.

Circa primū ſic dic̄ Criſ. ñ ē ſil corpus
⁊ aia3 ornare. ſicut nec ē māmone ſer
uire ⁊ xp̄o obedire. ſ3 ſeruire māmo
ne pc̄tm eſt. ergo a ſili ornare corpus
cū ſit ipoſſibile cū ornatu aie. ē pc̄tm. ¶ Itē greg.
Nemo exiſtimet in fluxu aut in ſtudio precioſarū
veſtiū peccatū deeſſe. q2 ſi hec culpa ñ eēt: nullo/
mō Io. bap. ꝺ veſtimēti ſui aſpitate laudaſſet. Si
hec culpa ñ eēt: nequaq̄3 paulus p ep̄la3 feminas
a p̄cioſaꝝ veſtiū appetitu ꝯpeſceret. ñ i veſte p̄cio
ſa. j. thi. ij. ¶ Itē. greg. Nemo veſtimenta p̄cipua
niſi ad inanē gl̄ia3 q̄rit. v3 vt honorabilior cete/
ris eē videat̄. nā q2 ꝓ ſola inani gl̄ia veſtimētū p̄/
cioſius q̄rit̄. res ipa teſtat̄ ꝙ nemo vlt ibi p̄cioſis
veſtib⁹ vti vbi ñ poſſit ab alijs videri. Quā culpā
melius ēt ex diuerſo colligere poſſum⁹. q2 ſi ab/
iectio vilis indumēti virtus ñ eēt: euāgeliſta vigi
lāter ꝺ Io. baptiſta ꝙ indutus erat pilis cameloꝝ
ñ diceret. Sz vr̄ ꝯ ꝙ ornatus veſtiū pp hūani
neceſſitatem ⁊ honeſtatem ē itroductus. Dicit̄ ei3
ij. gen̄. i fine. erat vterq3 nudus. ſcil3 ada3 ⁊ vxor
eius ñ erubeſcāt. ⁊ poſtea itroducto pc̄to cogno
uerūt ſe nudos ⁊ fecit eis dñs tunicas ad ornatū.
Itē dr̄. xi. math. q mollib⁹ veſtiunt̄ i domib⁹ regū
ſūt. ex quo accipit̄ ꝙ ornat⁹ veſtiū p̄cioſaꝝ ꝯpetit
pricipib⁹ ⁊ alijs q ſūt a latere pricipū. ¶ Ite3 oia
corporalia ſunt facta ꝓpter homine3. ergo ⁊ ip/
ſa indumenta ⁊ indumentoru3 circunſtantie. Sz
circunſtantie ſunt precioſitas materie ⁊ decor for
me: ergo hec facta ſunt propter homine3. ſi ergo
hō vtatur eis eo mō quo debet ñ peccat. ¶ Pre
terea p̄cioſitas veſtiū ſic cōcedit̄ ſicut p̄cioſitas ci
boru3. ſed precioſitas ciboru3 quibuſda3 perſo/
nis cōceditur. ergo ſimiliter precioſitas veſtiu3.
¶ Preterea i ipſis veſtibus nō videtur eē rō p̄/
cioſitatis ſed i ipſa raritate ⁊ hominū eſtimatōe.
qḋ. n. alicubi vile ē alibi eſt p̄cioſu3. nō ergo nega
tur homini pp decētiā veſtiū p̄cioſitas. Ad qḋ
dicendu3. ꝙ l3 ſc̄m nobilitatē pſone: ſc̄m ꝯſuetudi
ne3 terre: ſc̄m dignitate3 officij. ornare ſe veſtibus
p̄cioſis: ita tñ ꝙ abſit libido i volūtate ⁊ ſcādalū
in exteriori ope. ¶ Ad obiectum autē3 in contra/
rium primu3 dicendū eſt ꝙ nūc nō ſimul corpus
⁊ aia ornant̄. qñ ꝓpter libidine3 circa ornatū
corpis qḋ eſt deterius ſiue minus bonu3: non cu
ratur ꝺ ornatu aie. Unde dicit Criſ. Corpus mul
to deteriori circuendu3 eſt ſtola. intellectus aute3
purpura. nunc aute3 contrarium facis. ciuitatem
ornans varie regem. ſcilicet intellectum dimittēs
trahi ligatum poſt irrationales paſſiones. ¶ Ad
ſecundū vero dicēdū eſt. ꝙ facienda eſt vis i hoc
ꝙ dicit ſtudio p̄cioſarum veſtium. ſtudium ei3 di
citur vehemens applicatio animi. hoc aute3 ſu/
mitur ꝓ vehemēti applicatione animi: p quā me
liora poſtponūtur deterioribus. cū aūt hoc fuerit
peccatū ē. ¶ Ad tertiū ē dicēdum ꝙ ñ dic̄ b greg.

q̄n aliq̄s poſſit vti p̄cioſis veſtibꝰ n̄ ad inanē glo
riā. ſꝫ q2 de difficili ꝛ raro ſine veniali peccato.
vñ facienda ē vis in hoc ꝙ nemo.i. nullus hō.
ꝛ accipitur hō ſicut dicit.j.ad cor.iij. Nōne ho
mines eſtis.nōne carnales eſtis.

Membrum ſecūdū.

C Onſequenter q̄rit vtrū pc̄m ſit viris
hr̄e veſtimēta muliebria? qd̄ vr̄ ſm ꝙ
dr̄ i.xxij.deut. Nō induet mulier veſte
virili nec vir vtet feminea. abhoiabilis
eim ē apd dn̄m q faē hec. ſꝫ abhoiatio i ſcriptura
n̄ ē niſi pp mortale pc̄m. ¶ Preterea criſ. cū viros
in mulieꝝ formas educat ꝛ molleſcē faciat p cal-
ciamēta. ꝛ laſciuire cū ſupfluis ꝛ nociuis cāſta-
uimus. ꝛ logꝛ ibi ð arte textoꝝ q̄ ſūt veſtimenta
muliebria viris. ꝛ arte ſutoꝝ qua ſūt calciamēta
ſilr̄. reſtat ergo qd̄ pc̄m ē viris muliebria hr̄e ve
ſtimēta. ¶ Itē rabanus. ꝯ nāz eē vr̄ muliebriā facē
comā criſpare ꝛ torqr̄e capillos. vñ vir ſi comā
nutrierit ignominia ē illi. Cōtra. Nōne legiꝛ ð
delbora ꝙ iuit ad pliū. ꝛ pſumiꝛ ꝙ i armis mili-
taribus q̄ ad viros ptinēt. pari rōe ex cā aliqua
poſſꝫ vir veſte muliebri idui. vt ſi q̄reꝛ ad morteꝫ
ꝛ p hoc occultareꝛ. vel ſi facēt offiñ qd̄ muliebri
ꝯpetēt. Ad qd̄ dōm. ꝙ nō ptinet ad honeſtatē
viri veſte muliebri idui. vtriqꝫ.n.ſexui diuerſa i
dumēta nā dedit. Vñ ſi hō vtereꝛ ex ꝯſuetudine
veſte muliebri. niſi i aliq̄ cāu neceſſitatis peccarꝫ.
ꝙ āt itelligiꝛ pc̄m mortale i veteri teſtamēto. itel
ligēdū ē pp hoc ꝙ ſolēt in qbuſdā ſolēnitatibus
idoloꝝ viri vti veſtibus muliebribꝰ ꝛ mulieres
veſte virili. ſicut faciebāt ſacerdotes veſte ꝛ cibe
les q̄ mr̄ dicebaꝛ deoꝝ. inq̄ntū ergo ad idolatriā
ordiabaꝛ pc̄m erat mortale. ¶ Ad illō vo qd̄ dic
Criſ. ð iuuenibus itelligiꝛ ad vitādū laſciuiā ad
quā poſiti ſūt i iuuēili etate. ꝛ vt magis aſſueſiāt
ad virilitatē. ¶ Ad illō vo qd̄ dicit Rabanꝰ. dōꝫ
ē ꝙ ꝯ nāz eē dr̄ multiplr̄. aut.n. dr̄ ꝯ nāz qd̄ eſt ꝯ
veritatē nāe. ſicut pcꝫ ignominioſuꝫ dr̄ eē ꝯnāz
i.ad ro. aut dicitꝛ ꝯtra dcētiā nāe. ꝛ hoc mō dicitꝛ
hoc qd̄ ꝯtra nām ē viꝝ muliebria facere. decet
eīn viꝝ virilia facere. ꝛ iō dicitꝛ.j.ad coꝝ.xi. vir
ſi comā nutriat ignominia ē illi.

Membrum tertium.

T Ertio querit vtrū ornatus q licitus eſt
ſiue pmiſſus mulieribus ꝯiugatis: ſit il
licitus virginibus. ꝛ ſi aliqs ſit illicitus
illis.ſ.ꝯiugatis. Qd̄ āt illicitꝰ ſit ꝯiuga
tis.ſ.ad thi.ij. mulieres i habitu ornato cū vere-
cundia ꝛ ſobrietate. ornātes ſe i tortis crinibus
aut auro aut margaritis i veſte p̄cioſa. ex quo ac
cipitꝛ ꝙ nō ꝯuenit mlieribus huiuſmōi ornatus
ꝛ margaritaꝝ ꝛ ꝯſimiliū. ¶ Similr̄.j.pe.iij. q̄rū
nō ſit exterius capillatura aut circūdatio auri ꝛ
idumētū. vbi inſtruit.b.p. qualr̄ ſe debēt hr̄e in
idumentis mulieres ꝯiugate ꝛ qualr̄ nō. ¶ Et di
cit beda. ſerico ꝛ purpura indute: xp̄m ſinceriter
iduere nō pñt. auro ꝛ margaritis ꝛ monilibus
ornate: ornamēta cordis ꝛ pectoris pdiderunt.
ex quo accipiꝛ ꝙ peccatū ē mulieribus ꝯiugatis
huiuſmōi p̄cioſis ornamētis vti. ¶ Itē dicit hie-
ro. in ꝯtumeliā artificis conaꝛ mulier pulchrior
eē q̄ꝫ natura eſt. ¶ Silr̄ queriꝛ de illis qui ſe or-
nant coloribus accidētalibus ſiue ſint ꝯiugate ſi
ue ſolute. Vñ hiero. qd facit i facie xp̄tane purpu
riſſus ꝛ ceruſa quaꝝ alteꝝ ruborē genaꝝ labio-
rūqꝫ mentiꝛ. alteꝝ candorē oris ꝛ colli. ignis iu
uenū fomēta libidinū. ipudice mētis indicia. Et
iteꝝ qua fiducia erigit mulier fucata ad celū vul
tus. quos ꝯditor nō agnouit. ergo pc̄m ē mulie
ribus ꝯiugatis vel alijs huiuſmōi ornari colorī
bus accidētalibus. ¶ Silr̄ q̄riꝛ de veſtiū varieta
te ꝛ multiplici mutatōe. Vñ hiero. cū ad imagieꝫ
ꝛ ſilitudinē dei facti ſumus. ex vicio nr̄o pſonas
plīmas ſupinducimꝰ. q̄o i theatralibꝰ ſcenis vnꝰ
atqꝫ idē hiſtrio. nūc herculē robuſtus oſtētat. nc̄
mollis in venerē frāgiꝛ. nūc tremulus i cybelē. ita
nos q ſi de mūdo nō eſſemus odiremur a mun-
do. tot hēmus pcōꝝ ſilitudies: quot pcā. Ex q̄
accipiꝛ ꝙ peccatū ē hr̄e tantā varietatē veſtium
quā hn̄t iſte mulieres que i die ſe multiplicius or
nant. ¶ Itē queriꝛ de virgibus vtrū poſſint ſe or
nare ſicut ꝯiugate. ꝛ videꝛ ꝙ non. p hoc qd̄ di
cit beda. ſi petrus mlieres āmonet cohercēdas.
ꝛ ſm eccl'aſticā doctrinā ſeu diſciplinā religioſa
obſeruatōe moderādas. que excuſare pñt cultus
ſuos p maritos. q̄ntomagis id obſeruare virgi-
nibus fas ē: cui nulla ſui ornatus ꝯpetit venia. er
go virgibus non eſt licitum ſic ornare ſe quēad-
modū ornāt ſe mulieres cōiugate. ¶ Cōtra dicit
apl's. Si non pōt ꝯtinere nubat. ꝛ alibi. Si nu-
pſerit virgo nō peccabit. ſi ergo licitū ē nubere:
licitum ē ſe preparare ꝙ placeat ei quē ſibi intē-
dit copulare. ſicut ergo mulier cōiugata ornat ſe
vt placeat iaꝫ habito. ita licitū ē virgini ornare ſe
vt placeat ſponſo habēdo. Ad primū dōm. ꝙ
mulieribus ꝯiugatis licitum ē ſe ornare. non vt
ꝓuocēt adulteros vel aliquos ad luxuriā. ꝛ con
tra tales ſicut dicit glo. loquebaꝛ petrus in ep'la
ſua. vñ dicitꝛ ꝙ mulieres coruꝫ qui in tribulatōe
erant contēnebant viros. ꝛ vt alijs placerent ſe
pulchre ornabant. qd̄ fieri ꝓhibet. ſed ꝯuenit ſe
ornare vt placeāt viris ſuis ne deꝛ occaſio viris
peccādi cū alijs. Illud ergo qd̄ dicit beda. ꝙ ſe-
rico ꝛ purpura indute ꝛc. itelligit de illis mulie-
ribus que hac intētione ſe ornabant. vt adulteris
placerēt vel ꝓuocarēt alteros ad luxuriaꝫ. Silr̄
qd̄ dicit apl's ad thi.ij. ¶ Ad illō vo qd̄ obijcitꝛ ð
coloribus accidētalibus dōm eſt. ꝙ peccatum ē
vbi eſt color accidētalis. vbi vero color natura-

his melioraꝛ in ipſis cõiugatis ⁊ fit intẽtõe placẽ
di debito mõ viris: põt nõ eſſe pctm. dicit enim
hiero. xp̃ianos oculos ſcãdalizant q̃ purpuriſſo
⁊ qbuſdam fucis ora oculoſqꝫ depingũt. quarũ
facies gipſce nimio cãdore deformes idola mẽ/
tiunꝛ. ¶ Ad illud võ qḋ obijciꝛ de virginib⁹. dõꝫ
ꝙ alius dꝫ eẽ ornatus virginũ. alius cõiugatoꝝ.
in virginibus dꝫ eẽ ornatus ſimplex ⁊ nõ ꝑcio/
ſus ſicut dicit hiero. Qḋ neſciat eẽ pulchra q̃ ne/
gligat forme bonũ. ⁊ ꝓcedẽs ad publicũ nõ pe/
ctus ad colla denudet. nec pallio reuelato cerui/
cẽ aperiat. ſꝫ que celat faciẽ. Virgo eiꝫ dũ virgo
eſt cogitet que ſunt dei. cũ aũt cõiugata ẽ: cogitat
q̃uõ placeat viro ꝑꝑ deum. ſi võ ſit nubilis vir/
go aliquatenus plus dꝫ habere ornatus. q tñ nõ
ꝓnocet ad libidinẽ ſed in ſe habeat decentiã mu/
liebrem.

Membrum quartuꝫ.

Quarto queriꝛ de viris etiaꝫ religioſis
vtꝝ peccẽt habẽdo veſtes delicatas.
⁊ prio queriꝛ ḋ clericis i ſacris ordi/
nibus ꝯſtitutis vtrũ peccẽt in ornatu
veſtiũ ꝑcioſaꝝ. qḋ vꝛ ꝑ hoc qḋ habeꝛ i cano. ois
xxi. q. iiij. vbi dꝛ. Omnis iactãtia ⁊ ornatura cor
poralis aliena ſit a ſacro ordine eos ergo ep̃os
vel clericos q ſe fulgidis ⁊ claris veſtib⁹ ornant
emẽdari oportet. ¶ Itẽ baſilius. ex ſericis textu/
ris veſtẽ variatã qs nõ induat neqꝫ apponat va/
rioꝝ coloꝝ ornamẽta. in ſũmitate veſtimẽtorꝫ.
audiet eiꝫ q mollib⁹ veſtimẽtis induũtur i domi/
bus regũ ſũt. Silr habeꝛ. xlj. di. Parſimoniã cũ
veſte humili nõ reprobamus. ſicut ẽt ornatũ cor
poris ꝑter diligẽtiã infucatũ laudam⁹. diſſolutos
aũt ⁊ fractos veſtib⁹ ⁊ inceſſu ñ recipim⁹ ex qb⁹
colligiꝛ ꝙ pctm ẽ clericis huiuſmõi vti veſtibus
ꝑcioſis extra cultũ dei. ¶ Idẽ hꝛ i extrauag. ḋ vi.
⁊ hone. cle. pãnis rubeis aut viridib⁹ nõ vtanꝛ.
corrigeas auri ⁊ argẽti ornatus hñtes nõ ferant
nec nõ anulos. niſi qbus ꝯpetit ex officio' digni/
tatis. ſi diues in euangelio arguiꝛ de purpura ⁊
byſſo. i ſugillatõeꝫ eniꝫ ipſius illa dicunꝛ. quãto/
magis ẽ de illis q ſe deo dedicarũt. Ad quod
vꝛ dõm. ꝙ illi qui viuũt de pr̃imonio xp̃i. mode
ratius ſe debẽt hr̃e in indumẽtis veſtibus xp̃ia/
ne religioni ꝯpetẽtibus induti. ſm ꝯſuetudinẽ tñ
religionis ⁊ mores coꝝ iter quos viuũt: poſſunt
veſtibus vti ornatioribus. exceptis tñ illis q̃ ex/
preſſe ꝓhibenꝛ vel ab eccl̃a vel ab inſtitutiõe ec/
cleſie reprobanꝛ. Si võ exceſſus ſit in appatu qḋ
nõ decet ſeruos xp̃i: pctm ſicut habeꝛ in canone
reputareꝛ. Similiter queriꝛ de viris religioſis
qui delicatis veſtibus induũtur. dicit. n. btͥs berñ.
pudet dicere vincuntur in ſuo ſtudio muliercule
q̃n monachis ꝑciuꝫ affectaꝛ in veſtibus nõ neceſ/
ſitas. nec ſalteꝫ forma religionis retenta in habi

tu eſt. ornari nõ armari appetant milites xp̃i. qui
dum ſe ꝑparare ad ꝑliũ ⁊ ꝯtra aereas ꝑtates ꝑ/
tendere paupꝑtatis inſigne debuerãt. qḋ aduerſa/
rij multũ formidãt. i mollitie veſtimentoꝝ pacis
ꝑferentes iudiciuꝫ vltro ſe hoſtibus tradũt. ergo
pctm eſt mortale in eis vti veſtibus delicatis. nõ
eiꝫ tradiꝛ aliqs hoſti niſi ꝑ mortale pctꝫ. ¶ Pre
terea. aſtringũtur voto paupꝑtatis. paupꝑtas aũt in
vili habitu ⁊ aſpera veſte declaraꝛ. hoc aũt facit
ad carnis mortificatõem ad quã ex voto aſtrin
gunꝛ. Ad qḋ dõm ꝙ tenentur ad vilitatem ⁊
aſperitatẽ veſtiũ quatenus in regula vel in cõſti/
tutõibus generalibus ad hoc eos obligãtib⁹ cõ
tinetur. maxie auteꝫ ſꝫ ꝙ in regula cõtinetur. ſꝫ
auteꝫ differẽtiam religionuꝫ contingit diuerſam
circa hoc fieri ordinationeꝫ. in omnibus tamen
hoc generale eſſe videtur. vt ſicut voto ſepaue/
runt ſe a mundo: ita in exteriori geſtu ⁊ indumẽ
to ⁊ alijs que ſunt ad indicia affectus ſepentur.
hoc autem regulariter eſt intelligenduꝫ. ſi enim
ex caſu hoc contingeret vel ex aliqua neceſſitatis
cauſa ad tempus. nõ tamen animo delectandi in
his ſed magis triſtandi de his: poſſet haberi ex/
cuſatio.

Membꝛuꝫ quintum.

Quinto queriꝛ de artificibus vtrũ pec/
cent qui talia ornamẽta que ad laſci/
uiã ꝑtinent componũt. Qḋ autẽ pec/
cent patet ꝑ Criſ. ſuper Math. dicit
eniꝫ ſic. Neqꝫ pictorũ artem ego dicerem. in cõ/
ſumptõem eniꝫ ſupfluaꝫ ſolum; imitunt. eas autẽ
ſolum oportet artes vocare: que neceſſariorum
⁊ coruꝫ que cõtinue vitaꝫ noſtraꝫ ſunt tributiue
⁊ cõſtructiue. ꝓpter hoc eniꝫ ⁊ ſapiẽtiã dedit no
bis deus. vt inueniamus methodes ꝑ quos poſ
ſimus cõtinere vitaꝫ noſtraꝫ. curioſa autẽ fieri in
veſtimentis vbi vtile eſt. dic mihi propter hoc ⁊
ab arte calce ſutoruꝫ ⁊ textorum multa abſcin/
dere oportet. eteniꝫ ad luxuriã plura eius dedu/
xerunt. neceſſitateꝫ eius corrũpentes: artem malẽ
arti cõmiſcentes. qḋ ⁊ textoruꝫ ars paſſa ẽ. Sed
ſicut architectoria donec domos fabricauerit te/
neꝛ neceſſaria. ⁊ nõ ſupflua opereꝛ artem voco.
ita textorum arteꝫ donec veſtimẽta ⁊ amictus. ſꝫ
nõ aranearum telas imitetur ⁊ multuꝫ effundat
riſum ⁊ luxuriam ineffabileꝫ. arteꝫ noĩo. ⁊ ope/
ra ſutoruꝫ donec calciamẽta fecerit nõ priuabo
nomine artis. cuꝫ auteꝫ viros in mulierũ formas
educatur ⁊ molleſcere faciat per calciamẽta ⁊ la
ſciuire cum ſupfluis ⁊ nociuis eam cõſtituemus
⁊ neqꝫ arteꝫ eam dicemus.

Queſtio. clij. quare ſunt tñ ſeptẽ vicia capitalia.

Completa diuiſione peccati que eſt cordis ⁊ oris ⁊ opis. ꝓcedēdū ē ad diuiſionē pcti q̄ ē in ſeptē capitalia pcta. Prio ergo ingrendū ē de ipa rōne diuiſiōis. Scdo de ſingulis capitalibus vicioꝝ. Circa vō rōez diuiſionis querit. Prio vtrū plura debeāt dici capitalia. an ſolū vnū. Scdo ſi plura. vtrū pauciora q̄ȝ ſeptē. an plura q̄ȝ ſeptē. an ſeptez pciſe. Tertio ſm quā cām attēdat ſeptimēbris diuiſio.

Membrum primuz.

Ad primū ſic. Qd vnū ſolū ſit pctm vr̄ p hoc qd dicit grego. Regina ē ſupbia q̄ quē capit ſeptē vicijs tradit. cū ergo regina dicat pp pricipalitatē erit vnuz ſolū caput actualiū pctoꝝ mortaliū. ¶ Contra. in trimēbri diuiſione de qua hr̄. j. Jo. ij. Concupia carnis ⁊ ɔcupia oculoꝝ diuidunt ɔ̄ ſupbiā vite. ⁊ ita ſupbia nō ē caput reſpectu illoꝝ. ⁊ ita in ſeptimēbri diuiſiōe ſupbia n̄ dicetur caput: cum ſit vnū mēbroꝝ. Qd āt ſupbia ſit vnuz illoꝝ pȝ per hoc qd dicit Jſid. vij. debent vbi ɔ̄ ſupbiā ponit ipe caſtrimargiā ⁊ filargiā ⁊ cetera pcta generalia. ex quo accipit q̄ ſupbia nō ē caput omniū ſȝ vnū de ſeptē capitalibus maloꝝ. vn̄ dicit Jſido. Numeroſior ē q̄ȝ iſrahel ppl's carnaliuȝ paſſionū qui multiplicat de ſeptenario fomite viciorū. ¶ Preterea i ſacra ſcriptura diuerſa vident poni capita. dicit. iiij. thob. Supbiā i aio tuo neqȝ i ſenſu vnq̄ȝ dn̄ari pmittas. ex ipa. n. ſūpſit ois pditio initiuȝ. Ex alia vero pte dr̄. j. ad thi. vlt. Radix oiuȝ maloꝝ cupiditas. erit igit ſupbia ex vna pte caput vicioꝝ. cupiditas ex alia pte caput vicioꝝ. ¶ Sȝ q̄ nō ſint duo. vr̄ p hoc qd dr̄ eccl. x. initiū ſupbie hois apoſtatare a deo. vbi dr̄ caueamus cupiditatē ⁊ ſupbiaȝ: n̄ duo mala ſȝ vnum a quo oia mala trahūt initiū. Ad qd dicēdū q̄ ⁊ vnū dr̄ caput ſiue initiū oiuȝ vicioꝝ. ⁊ nihilominus dicunt plura capitalia pcta. Eſt. n. dicē vnuz caput ſiue vnū initiū ois pcti qr in oi pcto iuenit ɔtēptus dei q eſt q̄dā cā pcti. Alio vō mō pt dici caput illud qd fuit primū pctoꝝ. ⁊ ſm hūc modū ſupbia ēt pōt dici caput. primū. n. fuit pctoꝝ. hoc eniȝ genere prio peccauit dyabolus. ⁊ hoc genē ēt prio peccauit hō. ſm hūc modū nihil prohibȝ ſupbiā eē caput vnū: ⁊ vnū de ſeptē capitalibꝰ. ⁊ i hoc mō ꝓ vno ɔputant ſupbia ⁊ inanis gloria. ad vnū. n. rem reducunt: lȝ rōibus differūt. vtrobiqȝ. n. ē appetitus excellētie. ſȝ ſupbus dicit q intra apparet ſibi magnus. vanaglorioſus: ꝓut appetit apparere extra in ore alioꝝ p laudeȝ. Pōt ēt ſupbia tertio mō dici caput. ꝓut ex amore excellētie ꝓprie ſm prius ⁊ poſterius naſcunt ſeptē peccata capitalia i aia rōnali. iſte. n. amor eſt quē adheret magis ipe aie male diſpoſite. ⁊ hoc mō dr̄ ſupbia regina cui filie ſunt ſeptē vicia capitalia. ¶ Per hoc pt rn̄deri ad obiecta. Jſto. n. vltimo mō nō ē aliqd iſtoꝝ. vij. mō vero pcedenti ē vnū de ſeptē. prio. n. mō ē cā pctoꝝ ⁊ nō dicit pctm. ⁊ p hoc ſoluit illud qd fuit prio obiectuȝ. greg. n. cū dicit eā eſſe reginā: eā in ſeptē diſtinguit. cū aūt dr̄ tertiū mēbrū eoꝝ que ſūt i mundo. ſicut hr̄. j. Jo. ij. nō accipit ꝓ capitali pcto: ſed ꝓ quadā radice pctoꝝ. ſm q̄ triplex ē radix ſȝ triplicē amorē inordinatū. aut. n. amor ē inordinatus iterioris hois pluſq̄ȝ opȝ: ⁊ dicit ſupbia vite. aut dr̄ amor inordinatus exterioris boni pluſq̄ȝ opȝ: ⁊ dr̄ ɔcupia oculoꝝ. aut amor inordinatus inferioris boni pluſq̄ȝ oportet: ⁊ dr̄ ɔcupia carnis. Jſid. vō accipit ſupbiā ꝓ vno genere peccati ⁊ lȝ rōne differat ab ipa cenodoxia que eſt vana gloria. nihilominus ꝓ vno fomite vicioꝝ ɔputāt ꝓut dicit q̄ omnia oriunt d ſeptenario fomite vicioꝝ qd infra magis exprimet. ¶ Ad illud vero qd obijcit. q̄ ſupbia ⁊ cupiditas ſunt duo capita eo q̄ de vtroqȝ legit q̄ ſit pricipium pcti. dicēdū ē q̄ caput vbi ꝓprie ſumit pricipale mēbrum in corpe intelligit. ⁊ ita in corpe peccati illud dicet caput qd ē principale peccatuȝ. hoc āt modo nec ſupbia nec cupiditas dicuntur caput: niſi ſm quādam expoſitōem. que habet verſus finē ſecundi libri ſententiaꝝ. ꝓut aūt ſupbia ad aduerſioneȝ ab incōmutabili bono vel ad ɔtēptum dei refert. cupiditas vero ad ɔuerſionem mutabilis boni: duo capita pn̄t dici. i. principia peccatorū: ſȝ tunc non caput dicit ꝓprie. ¶ Ad illud vō qd dr̄ in eccō. q̄ nō duo mala ſȝ vnum ſunt ſupbia ⁊ cupiditas. reſpondēdum ē. q̄ hoc dicit qr cōuerſio mutabilis boni ⁊ auerſio ab incommutabili: vnum eē actualis pcti mortalis ɔſtituunt. ⁊ ideo dicunt eſſe vnū malū nō duo.

Membrū ſecunduz.

Secundo querit vtrū ſūt pauciora vicia capitalia q̄ȝ ſeptē vel plura. vel pciſe ſeptē iſta. Qd aūt ſint pauciora vr̄ p hoc quod dr̄. j. Jo. ij. omne qd ē in mūdo aut ē ɔcupia carnis ⁊c. glo. his tribus oia vicioꝝ genera ɔphendunt. ⁊ ita erunt tria capita vicioꝝ. ¶ Jtē ſup illud pſ. incēſa igni ⁊ ſuffoſſa. dicunt duo origines peccatoꝝ. timor male humilians. ⁊ amor male accēdens. ⁊ ita vident eſſe duo. ¶ Greg. ēt duo genera peccatoꝝ diſtinguit ſpūalia ⁊ carnalia. ⁊ ita duo vident eſſe ⁊ n̄ plura. ¶ Preterea ſi pcta hic diuidunt ſm actus viriuȝ motiuaꝝ. tres aūt ponunt vires motiue. rationalis: iraſcibilis: ⁊ ɔcupiſcibilis: ⁊ nō plures. ſicut dicit augu. in li. de aia ⁊ ſpū. erunt ergo tria capitalia pcta ſm actus triū viriū. Qd aūt ſint

plura q̃ ſepte͂ vı͂ p hoc qd̓ hr̄ math.xij.ſup illd̓.
aſſūpſit.vij.ſpūs neqꝛiores ſe.vbi ponunt.xiiij.
⁊ extrahit illa glo.ex dictis greg. ⁊ ſic enūerant.
inſipiētia.ſtulticia.iprudētia.apta ignauia.ignorā
tia.impietas.temeritas. ⁊ iterꝝ ſimlatio ſapientie.
ſimlatio diſcipline.ſimlatio prudentie.iſirmitas
fallēs ab vmbratiōe virtutis.vſurpatio ſcie falſe
pietatis:cōtēptus:dolus ficte religioſitatis.ſic er
go.xiiij. dicunt genera pctoꝝ.oīa.n.opponūtur
ſeptē donis ſpūſſancti. ¶ Itē Iſid̓.ponit octo.Ca
ſtrimargiā.fornicatōez.filargiā. iram.triſticiam.
accidiā.cenodoxiā.ſupbiaz. ⁊ ita ſūt plura vicia
capitalia q̃ ſeptē. ¶ Preterea.vicio qd̓ eſt ex ſup
fluitate rn̄det viciū ex indigētia.ſicut ergo ſupbia
ē viciū ex ſupabundātia ⁊ ira.ſilr ⁊ gula ⁊ luxu
ria. ⁊ alia vident ex indigētia.erūt ergo.vij.pcta
ex abūdātia. ⁊.vij.ex indigētia cū ſupabūdantie
rn̄det indigētia ⁊ ecōuerſo. ¶ Item videt ꝙ ſint
alia ſeptē capitalia ꝑpter illud qd̓ dicit.vi.ꝓuer.
ſex ſunt que odit dn̄s ⁊ ſeptimū deteſtat aīa eius.
glo.enumerat.vi.capitalia crimia que tamen re
ſpectu diſcordiaz ſeminātis.quaſi minora depo
nit.qꝛ maius ē facinus illud quo vnitas ⁊ frater
nitas que p ſpūſſancti gratiaz ē ɔnexa diſſipatur.

Ad qd̓ dōm ꝙ ſeptē ſunt capitalia pcta.ſic di
cit greg. ¶ Ad obiecta aūt in ɔ̃triū rn̄dendū ē.
⁊ primo ad illud qd̓ obijcit de cōcupia carnis ⁊
alijs duobus.illa.n.ꝓ cauſis pctoꝝ accipiunt: n̄
ꝓ ipis peccatis.motiuū enim ad peccatū vel ē ex
ɔcupiſcentia carnis vel ex ɔcupia oculoꝝ vel ex
ſupbia vite. ⁊ ſi dicant eē peccata illa ſeptez redu
cerent ad iſta tria. ⁊ tunc hec dicerētur capitalia
peccata ⁊ illa nihilominus que reſpectu eorum
oriunt ex ipis. ¶ Ad ſcd̓z dōm.ꝙ timor male hu
miliās ⁊ amor male accēdens inclinatōes eē di
cunt ad pcta nō ipa peccata. ⁊ ita lʒ cāe genera
les dicant:non tn̄ capitalia peccata. ¶ Ad tertiuz
dōm ꝙ ille due differētie lʒ ɔtineāt capitalia pec
cata.non tn̄ dicunt rōez ſm quā ſūt capitalia pec
cata.nō.n.determināt dr̄ias amoris vel appeti
tus reſpectu ipius amari ex qua pte ſumunt capi
talia peccata.ſicut.n.a caritate ē motus totꝰ cor
poris:ſic ab illis ē motus totius ꝑuerſionis.oīs
eniʒ motus ꝑuerſe volūtatis ē ſm inordinatōem
amoris apparētis boni. ¶ Ad quartū dōm.ꝙ lʒ
capitalia pcta diuidant ſm actus viriū.tn̄ hoc n̄
ē ex pte viriū ſʒ ſm ꝙ actus ad motiua referunt.
motiua aūt ɔtingit eē dr̄ia ſm actū vnius potētie.
Un̄ ſm numerꝝ motōꝝ ex illa pte attendunt dr̄ie
pctoꝝ capitaliuz que.vij.dicunt. ¶ Ad illd̓ vero
qd̓ obijcit.ꝙ plura debeāt eſſe q̃ ſeptem.vtpote
xiiij.dicendū ē.ꝙ numerus ille attēdit ſm oppo
ſitōem donoꝝ q̄ attēdit ſm apparētiā ⁊ defectū.
vt ſʒ defectū attēdant.vij.ſm apparētiā iterꝝ.vij.
Ex iſta vero pte nō dr̄ dr̄ia capitaliuʒ vicioꝝ ſed
ſʒ numerꝝ amatoꝝ aut fugibiliū ſicut infra oñdet.

¶ Ad illud vͦ qd̓ dicit Iſid̓.dōm ꝙ ponit dr̄iaz
iter cenodoxiā ⁊ ſupbiā.q̃tum ad hoc ꝙ ſupbia
reſpicit appetitū excellētie iterius.cenodoxia vͦ
reſpicit appetitū excellētie exterius ſʒ ꝙ aliquis
vult videri magnus i laude hoīuz. ⁊ ſm hoc atte
dūt diuerſa naſcētia ex illis.Silr ponit dr̄iaz iter
triſticiā ⁊ accidiaz. vt triſticia dicat reſpectu mali
apparētis de quo ē dolor:vel cuius ē fuga.acci
dia vero dicat reſpectu mali apparētis cuius eſt
appetitus. ⁊ ſm hec aſſignant diuerſa naſcentia.
vn̄ de triſticia dı͂ naſci rancor: ⁊ puſillanimitas
⁊c.de accidia vero ocioſitas ⁊c.ſicut ibidē dı͂ in
glo.Inuidia vͦ ſub ſupbia ɔphendit tanq̃ na
ſcēs ex ea. ex appetitu.n.excellētie illicito:ſequit
appetitus q eſt odiū ne alius ſublimet vel excel
lat. ⁊ hoc eſt inuidie. ⁊ ideo ibi inuidia tanq̃ na
ſcēs de ſupbia ɔputat.Sic ergo ſm aliā rōez ac
cipit ibi nūerus capitaliū ⁊ ſm aliā rōez a greg.
vn̄ nihil ꝓhibʒ eē aliū numerꝝ capitaliū ibi ⁊ hic.
¶ Ad illud vero qd̓ obijcit de ſupfluitate ⁊ indi
gētia.dōm ē.ꝙ capitalia vicia diſtinguunt ſm ea
ad q̄ hō magis ꝓnus ē.ɔtingit autē hoiem aliqn̄
magis ꝓnū eē ad ſupabundātiā. aliqn̄ ad indigē
tiā.Unde nec ſm omnē ſupfluitatē:nec ſm omnē
indigētiā attendit viciuʒ capitale.verbigrā.gula
⁊ luxuria attēdunt ſm ſupabūdātiā.auaricia vͦ
ſm idigentiā ſic ēt ɔtingit ꝙ quoddā i alijs acci
pit ſm ſupabundantiā quoddā ſm idigentiāz. ⁊
ita non erunt tot peccata capitalia quot ſupflui
tates ⁊ indigētie i vniuerſo. ¶ Ad vltimū dicen
dum.ꝙ illa.vij.que enumerant.vi.ꝓuerb.nō di
cunt capitalia ſm eandem ratōem ſm quam iſta
vij.Illa eniʒ dicunt capitalia:qꝛ contra caritatez
que ē vnitas cum ꝓximo ⁊ ē caput virtutum or
dinant.Diſcordia eniʒ ſeminata principaliter eſt
contra caritatem.alia vero ordināt ad diſcordiā
ſiue ſciſma qd̓ contrarium eſt vnitati caritatis ad
ꝓximum.Unde attribuunt homini apoſtate.ſcilʒ
ſciſmatico.

Membꝛuʒ tertiuʒ.

Tertio querit ſm quā cām attendātur
ſeptimēbris diuiſio.dixerūt aūt qdaz
ꝙ ſm differētias viriū ⁊ amatoruʒ in
viribus.ſiue iordinatōez multiplicē
attendat ſeptimēbris diuiſio capitaliū peccatoꝝ.
ſic enim ſumebāt diuiſionē.tres ſunt vires anime
vegetabilis:ſenſibilis:rationalis. ⁊ triplex ē bo
nū inferius.ſ.bonū carnis.ad quod ſe hʒ anima
ſm duplicē actū vegetabilis nutritiue.ſ. ⁊ gene
ratiue.q̃tuʒ ad actū generatiue attendit luxuria.
q̃tuʒ ad actū nutritiue gula.Silr ē bonū exteri
us qd̓ ordinat exterius aīa ſm vim motiuā ſenſi
bilē.eſt.n.bonū in ꝓſperis ad qd̓ ordiat ſm ɔcu
piſcibilē.eſt iterꝝ bonū in aduerſis ad qd̓ ordinat
ſm iraſcibilez.Similr ē bonū interius ſm quod

dʒ rõnalis ordinari ad deũ ad ꝓximũ ad ſeipſm
penes inordinatiõeʒ amoris. ad id qḋ ẽ ſupra ſe
accipit ſupbia: qꝛ nõ vult ſubeſſe ei cui dʒ eo mõ
quo dʒ. penes inordinatiõʒ ad id qḋ ẽ itra ſe ac/
cipit accidia: cũ hõ minus diligit bonũ internuʒ
ꝙ̃ bonũ externũ. Alij vͦo voluerũt accipe nu/
merũ capitaliũ vitioꝝ penes tres vires aĩe mo/
tiuas quo ad act⁹ eaꝝ. quo ad actũ. ſ. ꝯcupiſcibil'.
iraſcibilis ⁊ rõnalis. Attribuũt aũt ꝯcupiſcibili
duos act⁹. ſ. appetere bonũ ⁊ ordinare mot⁹ car/
nis ad bonũ. prim⁹ aũt act⁹ ipedit ꝑ duo vicia ꝑ
accidiã q̃ ẽ tediũ boni iterioris. ꝑ cupiditatẽ q̃ eſt
appetit⁹ boni exterioris. Alius vͦo act⁹ ſilr̃ ipedit
ꝑ duo vicia. ꝑ luxuriã reſpectu genaratiue ꝑ gu/
lã reſpc̃u nutritiue. cũ ꝯcupiſcibilis. ſ. inordinate
ꝯuertit ad bonũ apparẽs i nutritiua ⁊ ad bonuʒ
apparẽs i generatiua. Iraſcibili ſimilit attribuũt
duos actus. ſ. applaudere bonis ⁊ deteſtari ma/
la. ⁊ a prio actu ipedit ꝑ inuidiã. ⁊ a ſcḋo ipedit
ꝑ irani. Iraſcit eniʒ cui iraſci nõ dḃeret ſiue de/
teſtat qḋ nõ eſſet deteſtãdũ. rõnali vͦo recte elige
re vel iudicare que ipedit ꝑ vnuʒ viciũ qḋ ẽ ſup/
bia. ¶ Cõtra primaʒ diuiſiõeʒ ſic obijcit. Omne
pcĩm attendit ſm illã ptem ſm quã differimus a
brutis. in pte autẽ rõnabili tm̃ differimus a bru/
tis. ergo ſm actũ ptis rõnalis dʒ attẽdi oẽ pcĩm.
nõ ergo ſm actũ vegetabilis aut ſenſibil' inq̃ʒtuʒ
huiuſmõi. Si vͦo attendit pcĩm ſm actũ rõnalis
compatõe ad has vires inferiores nõ vr̃ adhuc
attendi pcĩm ſm actum vegetabilis ptis aut nu/
tritiue ⁊ generatiue. nõ enim oĩs vis ptis gene/
ratiue vel ptis nutritiue ſubeſt rõni. eſt eiʒ appe/
titiua nãlis ex pte vegetabilis ⁊ ex pte ſenſibilis.
⁊ neutra ẽ ſubiecta rõni vt ſm eã moueat in no/
bis. ſʒ ẽ appetitiua ſenſibil' quã ꝯtingit dirigi ſm
rõnẽ. penes ergo illã attendit pcĩm. vt ſit pcĩʒ in
ꝯcupiſcibili reſpectu boni carnis. ⁊ reſpectu bo/
ni mũdani. Reſpectu vͦo boni carnis dupliciter.
¶ Silr̃ põt obijci de iraſcibili ꝙ tm̃ vnũ accipia
tur pcĩm. ſ. pcĩm ire. ⁊ ita ꝑ ꝯſilem rõnẽ vnũ pec
catũ capitale accipiat penes ꝯcupiſcẽtiã. aut ſi pe
nes leticiã accipiunt duo pcĩa eſt eiʒ duplex le/
ticia. ſicut dicit Jo. damaſ. quedã. n. nãlis ⁊ neceſ
ſaria. ſine q̃ viuere ẽ ipoſſibile. ⁊ ẽ alia nãlis non
neceſſaria vt q̃ ꝑtinet ad gnãtõeʒ. ꝯtra autẽ iſtas
duas ſũt nec neceſſarie nec nãles. vt dlectatio gu
le ⁊ luxurie. ſilr̃ ex pte triſticie accipient accidia.
ſcʒ ⁊ inuidia. Si ergo. iiij. capitalia pcĩa accipiũt
penes ꝯcupiſcibilẽ: qb⁹ ſi addat ꝯcupiſcẽtia mũ/
di: erũt. v. pcĩa ſm ꝯcupiſcibilẽ. ⁊ ita ſm iraſcibi
lẽ nõ erit niſi vnicũ pcĩm. ⁊ ſm rõnalẽ vnicum.
aut ambo erũt ſm iraſcibilẽ: ita ꝙ ſm haꝝ duarũ
viriũ actus ꝯpatõe ad rõalẽ accipiant. vij. pcĩa.
Diuidit. n. damaſ. irrõnalem ptẽ inobediẽtem ⁊
ꝑſuadibilẽ i inobediẽtẽ ſiue nõ ꝑſuadibilẽ. Ino/
bediens aũt diuidit ꝑ pulſatiuũ. generatiuũ ⁊ nu

tritiuũ: cui addit augmẽtatiuũ. hoc. n. nõ rõe gu
bernãtur ſed nã. obediẽs vͦo ⁊ ꝑſuadibilis diui/
dit in ꝯcupiſcẽtiã ⁊ iraſcibileʒ. ad ꝯcupiſcibilem
ptinet leticia ⁊ triſticia. ad iraſcibilẽ vͦo ptinet ira:
cui ẽt adiungit appetitus excellẽtie vel i ꝯpatõne
ipius ad rõalẽ vel ecõuerſo. Ex his ergo pʒ ꝙ nõ
attẽdit diuiſio ſeptimẽbris ſm rõnẽ viriũ pmiſ/
ſaʒ. ¶ Silr̃ obijcit ꝯtra ſcḋaʒ rõnẽ diuiſiõis. cuʒ
eiʒ ex pte rõnalis poſſint plures accipi act⁹ i re/
ctitudine ꝙ̃ ex pte ꝯcupiſcibilis vel iraſcibil': ſicut
pʒ i diuiſiõe virtutũ aut donoꝝ. naʒ penes rõnal'
actũ accipiunt prudẽtia ⁊ iuſticia ex pte virtutũ.
ex pte vͦo donoꝝ ſapiẽtia itellectus ꝯſiliũ ⁊ ſcia.
nõ tot aũt accipiunt ex pte ꝯcupiſcibil' vel iraſci/
bilis. vicia aũt ſunt oppoſita virtutibus. ergo ma
gis dḃeãt plura vicia capitalia accipi penes actũ
rõnalis: ꝙ̃ penes actũ ꝯcupiſcibilis ꝑ ſe: vel ira/
ſcibilis ꝑ ſe. ¶ Preterea. inuidia ẽ triſticia i alie/
nis bonis. triſticia aũt ꝯuenit illi potẽtie cui cõue
nit leticia. ergo ꝯuenit ꝯcupiſcibili. non ergo ſm
actũ iraſcibilis debuit accipi. ¶ Preterea. nõ re
cte eligere vel nõ recte iudicare ẽ cõe in oĩ pcĩo.
ergo penes hũc actũ rõnalis nõ debebit diſtin/
gui ꝓpriũ pcĩm capitale. ¶ Itẽ ꝯcupiſcibil' ẽ ap/
petere bonũ ⁊ fugere malũ ſibi oppoſitũ. Iraſci/
bilis vͦo eſt ordinare motus ad bonũ. non ergo
attribuenda ſũt peccata ꝯcupiſcibili que ſunt ex
inordinatõe motuũ carnis ad bonũ. ſʒ magis ra
tionali. ¶ Preterea appetere bonum ſupius qḋ
dr̃ ſimplr̃ appetere. nõ tm̃ impedit ꝑ accidiam ⁊
auariciã. ſʒ ẽt ꝑ alia vicia capitalia oĩa. ergo ñ tm̃
accipient q̃dã pcĩa ex ipedimẽto hui⁹ act⁹ q ẽ cõ
cupiſcibil'. Alij vͦo voluerũt diſtiguere. vij. vi/
cia capitalia penes appetitũ ⁊ fugã vt appetitus
diceret reſpc̃u apparẽtis boni fuga reſpc̃u appa
rẽtis mali. ſʒ inordinatõeʒ aũt appetit⁹ ad appa/
rẽs bonũ triplex. interius. exterius. ⁊ iferius. ſu/
mat ſupbia. auaricia. gula. ⁊ luxuria. ſʒ apparẽs
iterius ſupbia. ſm apparẽs bonũ exterius auari
cia. ſʒ apparẽs bonũ iferius qḋ ẽ duplex. qḋ ſu/
mit i voluptate guſtus dicat gula. qḋ ſumit i vo/
luptate tact⁹ determinati i mẽbris gnãtõis luxu/
ria ſiue fornicatio noĩe generali. Ecõtra ſʒ fugaʒ
ab apparẽti malo ſumãtur tria capitalia pcĩa. pe
nes fugã ei⁹ qḋ eſtimat malũ iterius. i. graue car/
ni ſumat accidia. ſm fugã ei⁹ qḋ eſtimat malum
exterius ſumat ira. ꝑꝑ iniuriã extrinſecus illataʒ.
ſm fugã ei⁹ qḋ eſtimat iferius malũ hoc ẽ dimi/
nutiuũ ꝓprie excellẽtie ſumat inuidia. ⁊ ſʒ hec ac/
cipiãt. vij. vicia capitalia. ¶ Sʒ ꝯ hec obijcit. ap
petitus delectabilis ⁊ fuga triſtabil' ſibi oppoſiti
ad eandẽ ptinẽt potẽtiã. ⁊ cui⁹ pcĩi ẽ appetere de/
lectabile: ſm idẽ pcĩm ẽ fugere triſtabile oppoſi/
tũ. ſi ergo ẽ dlectabile carnis ⁊ triſtabile carnis ſʒ
idẽ. pcĩʒ gule vl' luxurie ẽ appetẽ dlectabile car/
nis ſʒ idẽ erit fugẽ triſtabile carnis. ⁊ ita de alijs

appetitib⁹.nõ ergo ſm appetitũ ⁊ fugã diſtigũt
pctã. ¶ Preterea i quolibꝫ pcto attẽdit appetit⁹
alicuius appentis boni: ⁊ p ꝯñs fuga alicui⁹ ap/
parẽtis mali. vt in ſupbia ẽ appetit⁹ ꝓprie excel/
lentie ⁊ p ꝯñs fuga ſue ꝯtẽptibilitatis. In inuidia
appetit⁹ boni nõ diminuibit. ⁊ p ꝯñs fuga dimi/
nuẽtis. Vñ ẽ odiũ aliene felicitatis. In ira vͦo ap
petitus vidicte fuga vͦo i potẽtia vlciſcẽdi. In ac
cidia vͦo appetit⁹ qͦetis carnalis. fuga vͦo laboris
ſibi oppoſiti. In auaricia vͦo appetitus diuitiaꝝ.
fuga vͦo paupratis. In gula appetit⁹ ſupfluitatis
in cibo vel potu. fuga vͦo idigẽtie. In luxuria vͦo
appetit⁹ voluptatis carnal' in mẽbris gnãtõis fu
ga vͦo iſenſibilitatis. ñ ergo q̃dã pctã capitalia di
ſtinguẽt ſꝫ appetitũ q̃dã ſꝫ fugã: cũ i oĩb⁹ ueniat
appetit⁹ ⁊ fuga. ¶ Preterea totiẽs ẽ dicẽ fugibile
q̃tiẽs ẽ dicẽ delectabile. ſi ergo ẽ dicẽ. iiij. dñas dle
ctabiliũ ſꝫ q̃s accipiũt. iiij. pctã capitalia. erũt ex
alia pte q̃tuor capitalia ſꝫ q̃tuor dñas fugibiliũ ⁊
ita eẽnt octo. ¶ Preterea. ſi ꝯtigit peccare ſubdiui
dẽdo bonũ apparẽs exteri⁹ ⁊ bonũ apparẽs ite
ri⁹ quẽadmodũ bonũ apparẽs iferi⁹: ⁊ ita quẽ/
admodũ ſũt due dñe capitaliũ pctoꝝ ſm diuiſio
nẽ boni iferioris. i. boni carnalis ita eẽnt duo ca/
pitalia pctã ſm diuiſionẽ exterioris boni hoc eſt
boni mũdani. ⁊ duo capitalia pctã ſꝫ diuiſionẽ
boni iterioris. i. excellẽtie. ⁊ ita ſeptẽ dñe eẽnt ex
illa pte capitaliũ pctoꝝ. ⁊ ſilr ex oppoſito penes
dñas fugibiliũ. ⁊ ita eẽnt. xiiij. dñe. ¶ Preterea. de/
lectatio ſiue appetit⁹ diuidunt p appens bonũ in
pñti vel i futuro. vñ dicunt leticia ⁊ ꝯcupia ex op
poſito. ſilr dr̃ fuga reſpectu mali in pñti vel qꝫ imi
net i futuro. vñ dicunt triſticia ⁊ timor. ſi ergo ca
pitalia pctã dtermiarent ſꝫ appetitũ ⁊ fugã. aliq̃
deberẽt eẽ ſm timorẽ. cũ ſint aliqua ſꝫ leticiã cõ/
cupiſcẽtiã ⁊ triſticiã. nã ſm leticiã videm⁹ accipi
gulã ⁊ luxuriã ⁊ inanẽ gl'iam ſiue ſupbiã. ſꝫ ꝯcu
piſcẽtiã irã ⁊ cupiditatẽ ſiue auariciã. ſꝫ triſticiã.
inuidiã ⁊ accidiã. ſm timorẽ aũt lꝫ plẽs ſpẽs ha
beat ſm Io. dama. nullã inuenim⁹ dñam peccati
capitalis. Si vero accipiãtur ille paſſiones quas
noiat Io. dama. ſ. leticia. triſticia. timor ⁊ ira. vt
leticia ⁊ triſticia. ptineant ad ꝯcupiſcibilẽ: timor ⁊
ira ad iraſcibilẽ. ſm hoc iteꝝ cũ ſicut aliq̃ capita/
lia pctã penes leticiã. triſticiã ⁊ irã: videbitur qꝫ
aliqd debuit eẽ capitale viciũ penes timorẽ. non
aũt inuenit aliqd. cũ tñ timor ſit fuga animi ne p/
datur amatũ nõ ergo capitalia peccata dtermi/
nant ſm dñas appetitus ⁊ fuge eẽntiales. Ad
euidẽtiam ergo diuiſiones. vij. capitaliuꝫ pctoꝝ
notandum ẽ. qꝫ ſicut tangitur. j. ad theſ. vlti. inte
ger ſpiritus veſter ⁊ anima ſeruet i die aduẽtus
dñi. homo quaſi in tria diuidit. i ſpm̃. aiam ⁊ cor
pus. Vñ oĩs actus per ſe ⁊ principaliter ſit i ſpũ
aut in aĩa aut in corpe. ſpũs aũt accipitur in ipſa
eſſentia anime preter ꝯpatiõnẽ ad corpus. inquã

tum ẽ ſubſtantia quedã hñs ꝯueniẽtiã quandam
cũ ſpiritib⁹ ſepatis. aĩa vͦo dicat ſm ꝯpatõez quã
hꝫ ad corpus. ſunt ergo actus quorũdam pecca
toꝝ capitaliũ in ſpũ. quidã in aĩa. quidã in corpe
pñcipaliter. In ſpũ aũt duplex actus ſit ſm appe
titum boni ⁊ deteſtatõem mali. dico aũt bonũ ⁊
malum quod ſpiritibus ineſſe poteſt. Unde cum
peccatum fiat ex inordinatione appetitus vel de
teſtationis: erit pctm capitale ex inordinatõe ap/
petitus reſpectu appentis boni in ſpũ vel ex inor
dinatione deteſtatiõis appentis mali p qd videt
diminui illud bonum. bonum aũt qd inordinate
appetitur a ſpiritu in ſe. eſt excellentia vltra debi
tuꝫ qd appuit i angelis reprobis. ſiue placere ſi/
bi in ſe inquãtum eſt vanitas. Unde peccatuꝫ qd
ſit directe ex appetitu ẽ ſupbia vel inanis gloria.
Econtra vero ſpiritus inordinate deteſtatur cõ
trarium huius excellẽtie. ⁊ hoc ẽ cõicantia boni
in altero ſꝫ paritatẽ vel excellentiã qd ẽ inuidie.
inuidus. n. in alio deteſtatur bonũ ſm excellẽtiã
aut paritatẽ ſicut dicit augu. non vult. n. inuidus
vt alius equetur vel excellat. duo ergo ſunt pctã
pria ⁊ principalia in ſpũ. In aĩa vero ꝯtingit eẽ
pctm capitale ſm appetitũ appentis boni q ẽ i cõ
cupiſcibili ſm inſurrectõꝫ i malũ iniurioſuꝫ ſiue
nociuũ qd ẽ in iraſcibili ſm tediũ boni difficilis
aut laborioſi. qd ẽ in inordinate ad opus. tres. n.
dñe ſunt in aĩa vt reſpicit corp⁹. põt. n. aliqd eſſe
expediens corpi. põt aliquid eſſe nociuũ corpi in/
ferẽdo paſſionẽ. põt aliquid eẽ difficile vel labo/
rioſũ corpi. lꝫ i ſe ſit bonũ. vñ aĩa que reſpicit cor
pus ꝯcupiſcit ordiate vel inordinate bonũ expe/
diens corpi. inſurgit i nociuũ ſiue iniurioſũ. faſti/
dit difficile vel laborioſum. ordinat. n. aĩa ſm af/
fectum ad corp⁹ ⁊ p relationeꝫ ad opus. vñ tres
hꝫ dñas capitalium pctoꝝ pctm ire penes iraſci
bilem. cuius ẽ inſurgere in iniurioſuꝫ. pctm acci
die cuius ẽ faſtidire laborioſũ. pctm auaricie cu/
ius ẽ ꝯcupiſcere bonũ curioſum. Vñ ẽt ab aug.
dr̃ curioſitas. In corpe vero ꝯtingit eẽ duplicez
actũ. cũ aũt noiamus corpus: nãm ꝯcernimus ſꝫ
quam in corpe ſit conſeruatio ipſius indiuidui ⁊
ipſius ſpẽi in indiuiduo. conſeruatio autem indi
uidui ſit per alimentum. conſeruatio autem ſpe/
ciei ſit in indiuiduo per generationem. appetitus
ergo ordinatus vel inordinatus reſpectu princi
palis actus in corpe. aut eſt cõmixtionis carnal'
ſm tactum. aut eſt ipſius alimenti ſm guſtuꝫ. tac⁹
enim in illa pte qui ordinate ſit ad conſeruatiõez
ſpeciei in indiuiduo ſit vel pp ea que ordinantur
ad illud. reddere enim debituꝫ vel reprimere cõ
cupiſcentiam illicitam ad procreationem prolis
ordinantur. cũ aũt inordinate ſit queritur libidi/
noſa delectatio. ſimiliter appetitus reſpectu alimẽ
ti ſi ſit ordinate: eſt ad conſeruationẽ indiuidui ſꝫ
debitum moduꝫ. ſi vͦo inordinate ſꝫ exceſſũ. erũt

ergo duo pcta capitali ⁊ nõ plura ſm appetituꝫ
actus fundat in corpe. ſ. gula penes appetitiuã ali
mẽti: ⁊ luxuria penes appetitiuã coit⁹ carnalis.
ſic ergo ſepté erũt dñe capitalium peccatoꝝ. ſm
actum in ſpiritu due differentie ſupbia ⁊ inuidia
ſm actum in anima tres dñe. ira. accidia ⁊ auari
cia ſiue filargia. ſm actũ in corpe gula ⁊ luxuria.
hec. n. duo ſicut dicit grego. ſunt carnalia pecca-
ta. reliqua vero ſunt ſpiritualia peccata large ac
cipiendo ſpiritum. ſ ꝙ ſpiritus diuidit ꝯ corp⁹
vel carnẽ. non aũt ſm ꝙ diuiditur ꝯ aiam ⁊ cor-
pus. Sed poſſet obijci quare non accipit i ſpũ
peccatũ ire. cũ de dyabolo dicat. deſcẽdit habẽs
magnam iram ſciens qꝛ modicum tempus hꝫ.
¶ Preterea. propter quid in anima accipiuntur
tres differentie peccatorum. quarum vna eſt ſm
tedium boni. in ſpiritu vero non accipitur huiuſ
modi differentia ſilr nec in corpe. ¶ Preterea.
ex pte corpis nõ vr accipi differẽtia peccati. cum
penes aiam determinetur appetitus ⁊ ſuum op-
poſitum. ¶ Preterea. ex pte corporis. ſi determi
natur peccatum ſm appetitum quare non deter-
minatur pctm ſm ſuum oppoſitum. ſ. deteſtatõeꝫ
ſed ſm dñam duplicis appetitus. in aia vero vel
in ſpũ non ſic fit ſed ſm appetitũ ⁊ deteſtationeꝫ.
¶ Preterea. deteſtatio mali oppoſiti bono ſeque
la videt eẽ appetitus. ⁊ ꝙ non ſint duo capitalia
peccata. ¶ Ad qd dñm eſt. ꝙ licet ira p quandaꝫ
ſilitudinẽ dicatur eẽ in ſpiritibus ſepatis vt i dya
bolo. non tñ illo mõ quo dicitur capitale pecca-
tum ꝓprie. cum. n. paſſio de gñe paſſionis q̃ ma-
gis facta abijcit a ſubſtãtia. ñ põt in eẽ huiuſmõi
ſpiritibus. nõ põt fieri huiuſmodi iniuria ꝑ hũc
modũ ſicut nec aie vt ẽ ſpũs. ſed põt fieri ipſi aie
iniuria iq̃ntũ ẽ aia. per ſilitudinẽ tñ quãdã dr i-
eſſe ipi dyaboli. vr. n. dyabolo ꝙ iniuria illata ſit
ſibi ab hoĩe qui locuꝫ eius occupauit vel q eius
euaſit ſeruitutẽ. ⁊ ideo dicitur habere magnam
iram erga hominẽꝫ. ira. n. dicit libido vlciſcẽdi.
¶ Ad ſcdm vero dicendum ẽ. ꝙ in anima accipi
tur differentia ſm tedium boni. i ſpũ vero non.
ꝙ bonũ. n. dr laborioſum hoc reſpicit ordinatõꝫ
ad corp⁹. fatigatio. n. ẽ aie i corpe. ſpũs vo preter
ordinatõeꝫ ad corp⁹ accipit. nõ ergo i ſpũ dbuit
attẽdi capitale viciũ ſm tediũ boni laborioſi. nec
ſm ꝯcupiani boni expediẽtis corpi: qñ ẽ bonuꝫ
ſẽſibile. ſpũs vo reſpicit affectõꝫ boni itelligibil.
ſic ergo alie debuerũt eẽ dñe quo ad actũ aie ⁊ q̃
ad actum ſpũs. ¶ Ad tertiũ vo dñm. ꝙ lꝫ pctm ñ
ſit in corpe ſm ſelpm ſꝫ in aia. nihilomin⁹ tñ act⁹
in quo dinoſcit pctm pricipalr põt eẽ i corpe. vñ
appetit⁹ ẽ in ipſa aia. receptio vo cibi ſm plus ⁊
min⁹ ẽ i corpe. eodẽ mõ appetit⁹ ipi⁹ coit⁹ carnal
ẽ in aia act⁹ ppetrat i carne ⁊ hoc mõ dicunt duo
pcta capitalia ſꝫ act⁹ i corpe determinari. ¶ Ad qr-
tũ vo dõꝫ ꝙ ſꝫ dñas appetit⁹ determinãt pcta car

nalia. nã. n. determinãte dclinat in vnũ. vñ nõ hꝫ
fugã ⁊ appetitũ queadmodũ ⁊ aia. ⁊ pp hoc ſm
dñas appetibiliũ ſumunt dñe viriũ nutritiua. ſ. ⁊
gñatiua. ⁊ iuxta nãꝫ accipit pctm qd ẽ ex exceſſu
nãe. gula. n. ⁊ luxuria fiunt ex exceſſu nãe q exceſ
ſus fit ſm appetitum aialẽ in carne. ¶ Ad qntuꝫ
dicendum ẽ. ꝙ dñe capitalium pctoꝝ iam dicte ñ
ſumunt ſm appetitũ boni apparẽtis ⁊ deteſtatio-
nem apparentis mali directe ei oppoſiti. Verbi
grã. deteſtatio pitatis nõ directe opponit magni
tudini i apparẽti bono ſiue excellẽtie. põt. n. eſſe
ꝙ iſte habeat excellẽtiã i bono aliq̊: ⁊ nihilomi-
nus ꝙ ali⁹ ſit par illi. ſꝫ ꝙ hẽat excellẽtiaꝫ reſpcu
cuiuſcũqꝫ hec opponit pitati ⁊ pitas illi. ſupbia
ãt dr amor excellẽtie. inuidia vo odiũ felicitatꝭ alie
ne. hec ãt ñ ſũt directe oppoſita. ſꝫ ꝯtigit ſm dcm
modũ. ⁊ id dr ꝙ ex ſupbia gignit inuidia. Si vo
ſupbia diceret i appetitu excellẽtie. inuidia vo i de-
teſtatiõeꝫ vilitatis. tũc vnũ acciperet ex ꝯñti i alterꝛ
⁊ nõ dicerent duo capitalia pcta ſꝫ vnuꝫ. ¶ Silr
dõm eſt quo ad actus in aia. auaricie. n. ẽ appetẽ
apparens bonũ. ire vo eſt inſurgere ꝯ nociuum.
ſed hoc nociuũ nõ eſt directe oppoſitũ illi bono.
⁊ id erit vnũ capitale pctꝫ p ſe. Si vo acciperet ſꝫ
deteſtatõꝫ pauptatis: tũc ad idẽ capitale pctm pti
neret. auaricie. n. ẽ appetẽ diuitias. ⁊ pauptatem
deteſtari. Ire vo ſicut ẽ deteſtari nociuũ ita ẽ ap-
petere vindictã. ⁊ ſilr intelligẽdũ ẽ i alijs. Ex his
ergo rõnibus pꝫ quare dicunt diuerſa capitalia
pcta. ⁊ aliter accipit rõ diuiſiõis in ſpũ alr i aia:
aliter in corpe. In corpe. n. ſm dñas appetibiliũ
principaliũ. In ſpũ vo qꝛ quãdã hꝫ in ſe ſimpli
citatẽ ſm dñaꝫ vnius appetibilis ⁊ odiũ alteri⁹.
in aia vo qꝛ quodãmõ magis ꝯpoſita eſt in intẽ
tione. accipiunt dñe ſm rõnem appetibilis ⁊ fu
gibilis duplicis: iniurioſi qd ẽ ex pte alteri⁹ ⁊ la-
borioſi qd ẽ ex pte ipſius. Nã ira accipit i deteſta-
tionẽ iniurioſi: accidia in deteſtationeꝫ laborioſi.
Aliter vo pt accipi diuiſio capitaliũ pctoꝝ vt
tres dñe ad iraſcibilẽ referant quatuor vo ad cõ
cupiſcibilẽ ſꝫ dñaꝫ duplicis ꝯcupiſcibilis. rõ vo
in oĩb⁹ peccat nõ regendo ſicut dꝫ: iraſcibilis vo
hꝫ ſuũ appetibile. appetit. n. pemĩnẽtiaꝫ in bono.
excellentiã reſpectu cõicantis qd vr poſſe aſcen
dere. vindictã vo ſiue dominatõeꝫ ad puniẽduꝫ
reſpectu eius qd aduerſat ſiue iniuriat ſue poten
tie. vel ſicut quidam dicũt: eius ẽ appetere pemi
nentiã odio hre equipantiã. inſurgere ad vindi-
ctam. ⁊ ſm hec accipiunt tria capitalia vicia ſu-
perbia inuidia ⁊ ira. Ex pte vo ꝯcupiſcibilis eſt
appetibile ſm imediatõeꝫ ad corp⁹. ⁊ ẽ appetibi
le ſm diſtãtiã a corpe. ſm imediatõeꝫ vo aut eſt
pp ꝯſeruatõeꝫ ipſius ſpẽi in indiuiduo aut pp cõ
ſeruatõꝫ idiuidui ⁊ ſm hoc cũ ſit exceſſus in acti-
bus ordinatis ad hoc: ſunt capitalia pcta gula ⁊
luxuria. Appetibile vo ſm diſtãtiã ſilr diuidit i

duo in ſufficiētiā ⁊ quietē. vt ſufficiētia ſit ꝯ indi/gentiā. ges vō ꝯ laborē ſiue ꝯ difficultatē. cū aūt eſt inordinatio circa ſufficientiā dr̄ cupiditas. cuꝫ vō inordinatio eſt circa laborē neceſſariū dr̄ ges imoderata. Uel alr̄ pōt diſtigui vt ſit duplex inordinatio circa bonuꝫ exterius. ē. n. bonū exterius ſpūale. ⁊ ē bonū exterius corpale. pōt ergo inordinatio eē reſpectu boni ſpūalis i nō appetēdo: ꝓpter laborē aut difficultatē vel reſpectu corpal' boni in appetendo. pp curioſitatē. ⁊ ſm hec ſunt due dr̄e pctoꝝ. pctm̄. ſ. accidie in n̄ appetēdo pp difficultatē bonū ſpūale. pctm̄ vō cupiditatis in appetendo bonū corpale pp curioſitatē. Dicitur aūt curioſitas cū requirit in ꝯcupiſcibili ſm viſū pulchritudo pp ſe. ſicut ē in auro ⁊ argēto ⁊ la/pidibus ꝓcioſis. ad pulchritudinē vō ordinant color. forma. ⁊ figura ⁊ huiuſmodi diſpoſitōes ex quibus reſultat pulchritudo.

Queſtio. cliij. d' ſuperbia.

Conſequenter dōm ē de ſingulis pctis capitalibus ſꝫ ſe. ⁊ de naſcētibus ſūmarie. Et primo dōm ē d ſuperbia q̄ non tm̄ dr̄ capitale pctm̄. ſꝫ regina reſpc̄u alioꝝ pctoꝝ. Circa quā hec ſunt ingrēda. Primo qd ſit ſupbia. Scdm̄ vtrū oē pctm̄ ſit ſupbia. Tertiū qd ſit motiuū in pcto ſupbie. Quarto ſꝫ quā viꝫ attendit hoc pctm̄. Quintū d quātitate hui⁹ pcti. Sextū de iſepabilitate ei⁹ ad alia pcta. Septimū de difficultate cauēdi illud pctm̄. Octauū d effectū huius pcti. Nonū d prioritate huius pcti ad alia pcta. Decimū d ſpēb⁹ h⁹ pcti. Undecimū de oppoſitōe. Duodecimū d gradib⁹ ſupbie. Tredecimū d dr̄ia appetit⁹ primar⁹ i tpalib⁹ ⁊ ſpūalib⁹.

Mēbrum primū.

Circa primū ſic dicit bern̄. Supbia eſt ꝓprie excellētie appetit⁹. Aug. in. xiiij. de ciui. dei. Supbia ē pverſe celſitudinis appetitus. Idē in li. de innocētia. Superbia eſt amor ꝓprie excellētie. ¶ His diffinitionibus ſuppoſitis que ſatis conueniunt. queritur vtrū ſupbia ſit pctm̄ ſm has rōnes. Qd̄ n̄ ſit pctm̄ videt. amor. n. ꝓprie excellētie ē affectio nālis. affectio aūt nālis nō ē pctꝫ. ergo amor ꝓ/prie excellētie non ē pctm̄. qꝫ aūt amor ꝓprie ex/cellētie ſit affectio nālis vꝫ per hoc qꝫ qlibet vis nālis pōt nāliter appetere augmētū ſui boni. er/go vis iraſcibilis nāliter pōt appetere excellētiā ꝓprij boni. ergo amor ꝓprie excellētie n̄ ē pctꝫ. ¶ Itē excellere nō ē maluꝫ de ſe, ergo nec velle excellerē. appetitus. n. excellētie nō ē pctm̄. ⁊ ita ſupbia ſi nō amplius dicit nō erit pctm̄. ¶ Item ois q aſſilat deo i eo qꝫ aſſilat nō ē pctm̄. ſed dei eſt hr̄e ꝓpriā voluntatē. ergo hō q in hoc aſſilat ipo nō peccat. ſꝫ ois ſupbus i eo qꝫ huiuſmōi hꝫ ꝓpriā volūtatē. dicit. n. Anſel. qꝫ ꝓpria volūtas ē ſupbia. ergo nullus ſupbus peccat. Cōtra dic Anſ. dei eſt hr̄e ꝓpriā volūtatē. ergo cū hō vult hr̄e ꝓpriā volūtatē iniuriat deo. ſꝫ deo iniuriari eſt pctm̄. ſupbia ergo cū vult hr̄e ꝓpriā volūtatē ē pctm̄. ¶ Itē i ps̄. Supbi inique agebāt. gl. ſup/bia a dei icepit iniuria. ſed oē qd̄ incepit a dei in/iuria peccatum eſt. ergo ſupbia ē peccatū. ¶ Iteꝫ ſuperbie eſt delectari in ſua ptāte ſed delectari in propria ptāte ꝓpter ſe eſt peccatum. ergo ſupbia ē pctm̄ vr̄ ergo amplius ponēdū in diffinitōe ſuperbie. Ad qd̄ dōm qꝫ cū dr̄. Superbia ē appetitus ꝓprie excellentie. ꝓpriū ſonat ibi in viciuꝫ. Eſt. n. excellentia quā hō hꝫ a deo ⁊ ei attribuit: ⁊ eſt excellentia quaꝫ ſibi hō appropriat aliquo mō. ſicut cū dictat hō in corde ſuo qꝫ habeat ali/quid a ſe. vel cū dicit meritū eē a ſe eius qd̄ hꝫ. ⁊ ſic de alijs differētijs. ⁊ hoc mō amor ꝓprie ex/cellentie ſiue appetitus illicitus ē. ⁊ eſt pctm̄ qd̄ ē ſupbia. dic̄. n. apl's. j. ad cor. iiij. Quid habes qd̄ non accepiſti. qd gloriaris q̄ſi nō acceperis? Et dic̄ Anſel. de caſu dyaboli. Sicut a ſe angeli ⁊ hoies nō niſi nihil hn̄t: ita a deo n̄ niſi aliqd. Si vō ac/cipiat alio mō ⁊ appetitus dicat affectio nālis. ſꝫ hoc nō ē pctm̄ nec dr̄ ſupbia huiuſmōi appetit⁹. Cū āt dr̄ qꝫ ſupbia ē pverſe celſitudinis appetit⁹. reliquo mō ē itelligēdū. ¶ Ad hoc ergo qd̄ prio obijcit. dōm qꝫ amor ꝓprie excellentie vno mō dr̄ affectio nālis. cū hō. ſ. querit augmētū boni eo mō quo dꝫ ⁊ a quo dꝫ ⁊ ad deū referēdo. reliq̄ vō mō ſi ſit appetitus ꝓprie excellētie ad ſe refe/rendo tāq̄ꝫ principium vel ad depreſſionē alioꝝ nō ē appetitus nālis niſi intelligamus nāꝫ corru/ptam. ¶ Ad ſcdm̄ vō dōm qꝫ excellere pt itelligi. vel in gratuitis vel in virtutib⁹ q̄ gratū faciūt. vel i alijs q̄ gratis dant a deo. ſi dicat ingrat⁹ gratū/faciētib⁹ ⁊ appetitus ille ꝓcedat ex gr̄a. n̄ vult excellere niſi quātū datū ē ei a deo. vel n̄ i depreſſionē alioꝝ. Si āt itelligat excellē i ſpūalib⁹ vel i gratijs gr̄iſdatis q̄ magis inflāt qꝫ humiliāt ſꝫ hoc velle excellē niſi addāt dbite circūſtātie n̄ ē bonū qꝛ ſub iſto ꝯtinet velle excellere ꝓpter ſe. hoc āt mō malū ē. Un̄ aug. ſupbia n̄ ē viciū dāns ptātē vel ipſius ptātis. ſꝫ aīe pverſe amātis ptāteꝫ ſuaꝫ potētioris ptāte ꝯtēpta. Preterea n̄ ē dſiderādū pēſſe pp ſe ſꝫ pp ꝓdeſſe. ⁊ iō dic̄ apl's. q epatū dſiderat bonū op⁹ dſiderat vt n̄ ſit honor in itentōe ſꝫ fruct⁹. ¶ Ad tertiū dōm. qꝫ ſupb⁹ nō dr̄ aſſilari deo ſilitudinē ꝯformitat̄ cū vult hr̄e ꝓpriā ptātē. ſilitudinē. n. ꝯformitatis non vult niſi qꝫ de⁹ vult ipm̄ velle. de⁹ aūt n̄ vult qꝫ hō hēat ꝓpriā volū/

tate. i. nõ deo subiectã. ⁊ iõ nõ vult hõ hr̃e ꝓpriã volũtatẽ ſ ſub deo ordinatã ſimilitudine cõformitatis ⁊ ſm hoc ñ dr̃ pctm̃. Eſt aũt alia ſimilitudo q̃ vult hõ vſurpare. qḋ dei ẽ ꝓpriũ. ſicut dicebat̃ ḋ lucifero. Aſcẽdã i celũ ⁊ ero ſilis altiſſimo. Vñ aug. xix. ḋ ci. dei. Sic ſupbia pueſe imitat̃ deũ. odit nãq3 cũ ſocijs equalitatẽ ſub illo. ſ3 iponere vult ſocijs dñatõẽ ſuã ꝓ illo. ⁊ hoc mõ gcũq3 vult aſſilari peccat. ſ3 hoc ſupbus peccat. Supbia. n. ẽ pueſe celſitudinis appetitus. pueſa aũt celſitudo ẽ deſerto eo cui d3 animus iherere principio ſibi quodãmõ fieri pricipiũ. qḋ fit cũ inimquus ſibi placz. ſibi ṽo ita placz cũ ab illo hõ incõmutabili bono dẽficit. cũ ei magis placẽ dbuit. ⁊ dic̃ Anſel. ob hoc recte dr̃ ſupbia: q2 volũtatez dei quã ſeq d3 ñ vult hr̃e ſup ſe: ſ3 ipi deo auſert ẽtũ i ſe ẽ qḋ ꝓprie ⁊ ſingulariter d3 habere.

Membrũ ſecundum.

Secũdo querit̃ vtruz omne peccatũ ſit ſupbia. obijcit̃ aũt ꝙ ſic: qm̃ dicit aug. i li. de na. ⁊ gr̃a. omne peccatũ dei ↄ̃tẽptus ẽ: ſed omnis ↄ̃temptus ẽ ſupbia: ergo omnẽ peccatũ ẽ ſupbia. Itez iob. xxxiij. vt puertat hominẽ ab iniquitate glo. greg. ↄ̃tra cõditorẽ ſupbire ẽ ꝑcepta trãſcẽdere: ſ3 i omni pctõ trãſcẽdit hõ ꝑceptuz domini. ergo omne pctm̃ ẽ ſuperbia. ¶ Item dicit aug. in li. de na. gr̃a. tam peccare ſupbie ẽ: ſupbire peccare. ſicut ergo vere poſſuz dicere ꝙ ois ſupbia ẽ pctz. ita vere põt dici ꝙ oẽ peccatũ ẽ ſupbia. Cõtra. aug. i li. de na. ⁊ gr̃a. dicit. S3 neq3 oĩa ſupbe ſiũt que ꝑpetrata fuerint. ſiũt certa a neſciẽtibus certa ab ifirmis certa plerũq3 a gemẽtibus. ¶ Item greg. in moralib⁹. diſtinguit quatuoz genera viciorꝫ capitaliũ quoꝫ nulliũ ẽ alterꝫ. ⁊ ſilr̃ aug. i li. de ↄ̃flictu viciorꝫ ⁊ virtutũ. ſ3 ſupbia ẽ vnuz ex illis: ergo ñ omne peccatũ ẽ ſupbia. Solo. dõm ꝙ duobus modis ẽ loqui ḋ ſupbia. vno mõ ꝓut ẽ ſpãle peccatũ vnũ ex. vij. capitalibus vicijs. alio mõ ꝓut ẽ generale peccatũ ꝓut dr̃. iiij. Thob. ꝙ ex ipſa ſũpſit initiũ omnis pditio. ⁊ hoc ẽ loqui ḋ ipa ꝓut ẽ initiuz omnis pcti. qa ſic ẽ pctz generale ſ3 primũ modũ logt̃ greg. ḋ ſupbia: qñ ponit ipaz eẽ quoddã viciũ capitale. ⁊ hoc mõ ñ oẽ pctz ẽ ſupbia. ⁊ ſic logt̃ aug. cũ dic̃. ꝙ ñ oĩa ſupbe ſiũt ⁊c̃. ſm aũt ꝙ ẽ generale pctm̃ ⁊ generale initiũ ois pcti: hoc mõ vt magis ꝓprie loquamur dõz ẽ. ꝙ i omni pctõ ẽ ſupbia. ñ ꝙ oẽ pctm̃ formaliter loquẽdo ſit ſupbia: ſ3 i omni pctõ ẽ ſ3 ꝙ in oi peccato inueni t̃ ↄ̃tẽptus ꝑceptorꝫ dei. q2 vt dic̃ amb. pctz ẽ ꝑuaricatio legis diuine ⁊ celeſtiũ inobedientia mandatorꝫ. vñ dicit ꝙ in omni peccato eſt ↄ̃tẽptus. Similiter aug. i li. ḋ li. arbi. dicit ꝙ pctz ẽ ſpreto incõmutabili bono bonis mutabilibus adherere. ꝑ hoc aũt ꝙ dr̃ ſpreto ponit̃ ↄ̃tẽptus. ⁊ ſic i omni pctõ ẽ ſupbia: ſ3 hec ẽ ſupbia generalis q̃ ẽ ↄ̃tẽpus generalis q ẽ i omni peccato. ex hoc ꝙ aĩa ꝑ pctm̃ auertit̃ ab i ncõmutabili ⁊ ſupmo bono. S3 ñ ſic itelligẽdũ ꝙ oẽ pctz ſit pctz ſupbie ſ3 nullũ ẽ pctm̃ i quo ñ ſit illud generale viciũ. Et ꝙ ita ſit itelligẽdũ patz ꝑ aug. i li. ḋ na. ⁊ gra. vbi dicit. quare quid ſit quodlib3 pctz ⁊ vide ſi inuenies aliqḋ ſine ſupbie appellatõe peccatũ. Hanc aũt ſñiaz ſic exeqmur. omne inqt pctz niſi fallor dr̃ ↄ̃temptus. eſt ⁊ omnis dei ↄ̃tẽptus ſupbia. qd eiz tã ſupbũ ẽ q̃z deũ ↄ̃temnere. oẽ ergo pctz ẽ ſupbia. ⁊ ſcriptura dicẽte initiũ ois pcti ſupbia ẽ. ⁊ ſic patet reſpõſio.

Membruz tertiuz.

Tertio querit̃ qd ſit iclinatiuũ naturaliter vl̃ motiuũ i hoc genere pcti. ꝙ. n. aliqḋ ſit: vr̃ ꝑ ſimile i alijs. In luxuria eiz naturaliter motiuũ ẽ ↄ̃ſeruatio i ſpeciei. In gula ↄ̃ſeruatio ſui. ⁊ ita ḋ alijs: erit ergo aliqd i ſupbia naturaliter motiuuz. illud ñ videt̃ eẽ niſi appetit⁹ potẽtie ſiue eius ꝙ ẽ p̃eſſe. hoc eiz videt̃ eẽ qḋ naturaliter homo appetat. aĩa eiz cuz aſſimiletur ſũme trinitati. cui ſit appropriatio potẽtie ſapiẽtie ⁊ bonitatis: ſic hõ h3 naturalẽ appetitũ ſciẽtie ⁊ bonitatis: ſic ⁊ potẽtie. ⁊ hoc ꝑ pri⁹ cũ potentia ſit prius i intellectu ⁊ bonitate. ¶ Itẽ duo actus ſũt p̃eſſe ⁊ deprimi ſiue humiliari: ſed naturaliter fugit homo depſſionez. ergo naturaliter appetit p̃eſſe. Cõtra dicit berñ. quotiẽs ꝑ eſſe deſidero totiẽs deũ meũ p̄ire ↄ̃tẽdo: ſ3 ↄ̃tra naturã ẽ velle p̄ire deũ. ergo nõ ẽ naturale homini velle p̃eſſe. ¶ Silr̃ dic̃ greg. quotiẽs p̃eẽ conamur: totiẽs ad apoſtaſie crimẽ relabimur. cũ ergo ↄ̃ nãz ſit apoſtatare: ↄ̃ nãz erit velle p̃eẽ. ¶ Itẽ greg. ſup illḋ. ix. geñ. terror ⁊ tremor vr̃ ſit ſuper cũcta aĩalia terre. hõ ñ rõnalibus ſ3 irrõnalibus p̄latus ẽ natura. ⁊ iterꝫ i eadẽ glo. ↄ̃ naturã ſupbie ẽ ab equali velle teneri. Vñ antiqui patres. ñ reges hominũ ſ3 paſtores gregũ fuiſſe dicũtur. ſic ⁊ i eadẽ gl. ſi mens apud ſeipaz deſcẽdit ḋ verticē culminis. iueniet planiciẽ naturalis equitatis. vt ñ p̃eſſe gaudeat ſ3 ꝓdeſſe. Ex his omnibus colligit̃ ꝙ appetitus p̄latiõis nõ ẽ homini naturalis. ¶ Preterea ſi eẽt homini naturalis. qḋ autez eſt a natura permanebit i patria: remaneret p̄latio i patria. ſ3 ſicut habet̃. j. ad corin. xv. Ceſſabit omnis prelatio qua homo preeſt hominib⁹. ergo nõ ẽ naturalis. ergo nec appetit⁹ ei⁹ ẽ nãlis. Ad qḋ dõz. Aliter ẽ loqui ḋ potẽtia i ſe. ⁊ aliter ẽ loqui ḋ potentia reſpectu ſubiectionis aliorũ hoĩu3. Si fiat ſermo ḋ potentia i ſe. erit appetitus potẽtie natural' ſicut ſapiẽtie aut bonitatis. Si ṽo fiat ſermo de potentia ad aliquos homines ſubiectos. ſm hoc aut eſt appetitus illius propter gloriã dei ⁊ proximorũ vtilitatẽ. ⁊ ſ3 hoc poteſt eẽ appetitus

rectus ad quã inclinat ratio ⁊ natura aliquo mõ.
aut põt eſſe ipſius ꝓpter ſe: ⁊ ſic ē appetitus cul/
pabilis. ⁊ ñ hʒ inclinatõeʒ niſi nature corrupte.
¶ Secũdũ hec ergo reſpõdẽdũ ē ad obiecta. pri
me eniʒ rõnes ↄcludũt ꝺ appetitu q quideʒ natu
ralis eſt. alie ṽo rõnes que videnť poni ĩ cõtra/
riuʒ: loquũtur de potentia in cõparatõe ad sub/
iectioneʒ hoiuʒ. ſʒ hoc poteſt eẽ ꝑ ſe. ⁊ hoc mõ
ĩtelligũtur auctoritates quas ponit greg. ⁊ berñ.
¶ Illa ṽo ratio que ſumitur ex auctoritate greg.
ix. geñ. ad hoc tendit. ꝙ appetitus p̃latiõis ñ ſit
ſm naturaʒ primitus inſtitutaʒ. ⁊ ſimiliter vltima
ratio ad idem tendit. ſed non ex hoc excluditur
quin ex naturali ratione ſit appetitus glorie diui/
ne vel vtilitatis ꝓximoꝝ mediãte p̃latiõe. ¶ Si
vero obijciatur ꝙ naturale ſit homini velle p̃eſſe
eo ꝙ naturaliter fugit depreſſioneʒ ip̃e homo. di
cendum eſt ꝙ ē quedã dep̃ſſio ex merito culpe. ⁊
hãc naturaliter ꝺbet hõ fugere cui exaltatio ē op
poſitum ex merito gratie. ⁊ hãc exaltatiõeʒ ſiue
huiuſmõi p̃eſſe naturaliter appetit hõ. ſʒ hoc diſ
fert a dñatiõe q̃ hõ homini dñatur. huiuſmõi. n.
exaltatio erit ĩ patria vbi ñ erit exaltatio q̃ hõ p̃e
rit homini. ¶ Sʒ adhuc obijciť magis ſpãliter ꝺ
motiuo ĩ pc̃o ſuꝑbie. ⁊ q̃riť qd ē ꝑ ſe motiuũ ĩ ſu
ꝑbia. aug. ſuꝑ geñ. Angeli mali ſua ptãte ꝺlectati
velut eẽt eis bonũ: a cõi bono ꝺifico ad ꝓpria ꝺ/
fluxerũt. ⁊ habẽtes elatõis faſtũ ꝑ excellẽtiſſima
eternitate ſuꝑbi effecti ſũt. ex hac auc̃te vꝫ ꝙ eter/
nitas ſit motiuũ ĩ pc̃o ſuꝑbie. qñ ãgelus ĩ ſeip̃o
videbat ſubſtãtiã imortaleʒ ⁊ eternã. ⁊ ip̃e bonũ
hoc eternitatis ↄſiderãs ĩ ſeip̃o elatus ē. ⁊ ↄꝑauit
ſe deo. hec vult ꝺſignare p̃dicta auc̃tas. vñ vꝫ ꝙ
ſpãliter eternitas ſit motiuũ. ¶ Sed ꝙ vnitas ſit
motiuũ. videť aug. ĩ li. ꝺ gra. no. te. iõ ĩ vnicorni/
bʼ ſuꝑbi ĩtelliguntᷣ q2 ſuꝑbia odit ↄſortiũ. ⁊ q̃ntũ ĩ
ip̃o ē ſolus cupit eminere ſuꝑbus. ꝑ hoc qꝺ dicit
aug. ꝺ vera rcli. qd. n. aliud ĩ ea hõ appetit niſi ſo
lus eẽ ſi fieri poſſit. cũ cuncta ſubiecta ſint ꝑuerſa.
ſciʒ imitatõe omnipotẽtis dei. quẽ ſi ſubditʼ imi/
tareť ſʒ eius p̃cepta viuẽdo. ꝑ eã hr̃et ſubdita ⁊c̃.
nec ad tãtaʒ deformitatẽ veniret. vt beſtiolã time
at q vult hominibus imꝑare. hinc ergo ⁊ ſuꝑbia
quẽdaʒ vnitatis appetitũ ⁊ omnipotẽtie. ſʒ ĩ rerũ
tp̃aliũ p̃cipatu q̃ oĩa trãſeũt tãq̃ꝫ vmbra. ¶ Pre
terea videť aliud eẽ motiuũ ab his duobʼ. ꝑ hoc
qꝺ diẽ aug. ĩ li. de li. ar. q accipit illud. j. Io. ij. oẽ
qꝺ eſt in mũdo aut ē ↄcupia oculoꝝ aut ē ↄcupia
carnis. aut ſuꝑbia vite. ⁊ vult oñdere q̃ſi cãʒ ĩ his
tribus dicẽs ꝙ homo aut ↄuertitur ad ꝓprium
bonũ: ⁊ ſic ſuꝑbus diciť. aut ad exterius bonũ. ⁊
ſic curioſus efficiť. aut ad ĩferius bonũ ⁊ ſic volu
ptatis amator efficiť ↄuerſio ergo ad bonũ ꝓpriũ
cã ē ſuꝑbie. Ad qꝺ dicẽdũ. ꝙ ĩ auc̃te ſupradicta
aug. ſuꝑ geñ. ñ ĩtelligiť ꝙ eternitas ſit motiuũ ſʒ ꝙ
ꝑ pc̃ʒ ſuũ ãgeli receſſerũt ab eternitate. eternitas
eniʒ accipitur ibi ꝓ deo. ꝙ ſi acciperet eternitas
ꝓ motiuo: nõ diceret motiuuʒ ꝓprie. ſʒ poteſtas
excellẽtie fuit ibi motiuuʒ ſicut ĩ eadẽ auc̃te ↄtineť.
¶ Ad illud ṽo qꝺ ſecũdo obijcitur ꝙ vnitas eẽt
motiuũ. dicẽduʒ ē ꝙ vnitas ĩ ſua generali rõne ñ
eſt motiuuʒ: ſʒ vnitas ĩ principatu rerũ tp̃aliuʒ ſi/
cut ibideʒ determinať. vnitas aũt p̃cipatus ge/
neraliter eſt motiuũ in pc̃o ſuꝑbie ſiue ſit in ãge/
lis ſiue ĩ in hominibus. ¶ Ad tertiũ ṽo dicẽdũ ē. ꝙ ĩ
li. de li. ar. nõ loqtur ꝺ ſuꝑbia ꝓut ē ſpãle pc̃ʒ. ſed
ꝓut tertiuʒ eſt ĩ illa diuiſione. j. Io. ij. oẽ qꝺ eſt in
mũdo ⁊c̃. Accipiť aũt ibi ꝓpriuʒ boni. ad dr̃iam
exterioris boni cuius ē ↄcupia oculoꝝ: ⁊ inferio
ris boni cuius ē ↄcupia carnis. ꝓpriũ aũt bonuʒ
diciť interius bonũ cuius ē primo appetitus ipſi/
us ſpũs: cuʒ ſciʒ auertitur a ſupremo bono ⁊ ꝺ/
lectatur in ſe.

Membruʒ quartum.

Quarto queriť ſm quã viʼm attenditur
hoc peccatũ. ⁊ vꝫ ꝙ ſm rõnalẽ. ſuꝑ/
bia eniʒ eſt initiũ omnis pc̃i. ergo dʒ
eẽ ꝓprie ĩ illa potẽtia q̃ p̃cipatũ ge/
rit inter omnes potẽtias: ſʒ rõnalis ē illa. ergo ſu
ꝑbia ē ĩ rõnali. ¶ Item in ſtatu innocentie omnes
vires erant ſub dominio rationis. nec aliqua re/
ceſſit a ſuo ordine niſi prius recedente rõnali. er/
go prius receſſit rõnalis. ſʒ primus receſſus fuit
ꝑ ſuꝑbiaʒ. ergo ſuꝑbia ē in rõnali. Qꝺ autẽ ſit
ĩ iraſcibili oñditur. tũ q2 ſuꝑbia ē elatio inordina
ta. elatio aũt ē ĩ iraſcibili. ergo ſuꝑbia ē ĩ iraſcibili.
¶ Item ſuꝑbia ⁊ humilitas opponunť. ſʒ humi/
litas ē ĩ iraſcibili. oppoſita autẽ nata ſũt fieri circa
idẽ. ergo ſuꝑbia ē ĩ iraſcibili. ¶ Itẽ ſicut hr̃. circa
p̃cipiũ iob. dicit greg. ꝙ timor dei opponiť ſu/
ꝑbie. ſʒ timor ē in iraſcibili. ergo ⁊ ſuꝑbia. Qꝺ
aũt ſit ĩ ↄcupiſcibili videť. ſuꝑbia ẽ amor ꝓprie
excellẽtie. amor auteʒ ē ĩ cõcupiſcibili. ergo ⁊ ſu/
perbia. ¶ Item ſuperbie eſt delectari in proprio
bono: ſed delectari in proprio bono ꝑtinet ad cõ
cupiſcibilẽ. ergo ⁊ ſuꝑbia. Ad qꝺ dꝺʒ. ꝙ ſuꝑ/
bia ē ĩ iraſcibili. appetitus eiʒ ꝑuerſe celſitudinis
ad iraſcibilẽ ꝑtinet. ¶ Qꝺ aũt dꝫ eẽ in rõnali hoc
ē. q2 cã p̃cipalis pc̃i penes rõneʒ reſidet. ¶ Cũ
auteʒ diciť ꝙ ē in cõcupiſcibili ꝓpter rõneʒ amo
ris vel appetitus. dicẽduʒ eſt. ꝙ eſt amor ꝓprie
⁊ eſt amor cõiter dictus. ſm ꝙ ꝓprie dꝫ ſic ē ip/
ſius ↄcupiſcibilis. cuʒ autẽ additur amatum qꝺ
eſt alterius potentie. vt cũ diciť amor excellẽtie.
vl̃ amor vĩtatis: amor cõiter diciť: ⁊ trahiť ad viʒ
iraſcibilẽ vl̃ rõnalẽ. ⁊ ſm hũc modũ accipiť hic.

Membrum quintuʒ.

Quinto queriť ꝺ q̃ntitate huiʼ pc̃i. vtꝝ
ſuꝑbia ſit maximũ peccatum. Ad qꝺ
ſic pſ. emũdabor a delicto maxĩo. gl

hoc ē a delicto ſupbie: qd̄ ē vltimū recedētibus
ad deū: ⁊ primū ī recedētibus. hoc vō eſt maxi/
mū. non. n. ē pcīm maius q̄ʒ appſtatare a deo qd̄
ē ſupbie initiū. ſupbia ergo maximū ē peccatum.
Aug. in. ij. li. cōtra epl'am permeñ. caipha ē impia
⁊ veſana ſupbia qd̄ ē certe imane peccatū. ❡ Itē
pſ. ſupbi inique agebāt vſqȝquaqȝ. dicit glo. ma
ximū pcīm in hoīe ſupbia ē. q2 inde manauit nr̄i
delicti origo. ❡ Itē dn̄e deus meus ſi feci illd̄ ⁊c.
ideſt vl'e pcīm qd̄ ē ſupbia que ē radix oīum ma
loꝝ. ſʒ radix oīuʒ maloꝝ ē maximū pcīʒ. ergo ſu
perbia ē pcīm maximū. ❡ Itē dicit Iſido. Sicut
ſupbia ē origo oīuʒ criminū: ita ruina oīuʒ virtu
tū. oīe āt tale maximū pcīm ē. ergo ſupbia ma/
ximū pcīm ē. ❡ Itē greg. Cū ſingula vicia ſingu/
las depaſcāt v̄tutes. ſola ſupbia totū corp⁹ virtu/
tū depaſcit. oīe āt tale maximū pcīm ē. ❡ Itē oē
pcīm qd̄ maxīe ſe deo opponit maximū ē. ſed ſu
perbia ē huiuſmodi. ergo ⁊c. minor pʒ q2m̄ dicit
boeti. Cū oīa vicia fugiāt a deo: ſola ſuperbia ſe
deo opponit. ❡ Itē maior v̄tus ē q̄ magis nos aſ
ſimilat deo vt caritas. ergo mai⁹ viciū qd̄ magis aſ
ſimilat dyabolo. ſʒ ſupbia ē viciū qd̄ magis aſſiīlat
nos dyabolo. q2m̄ ſicut hr̄ iob. xlj. Ipſe ē rex ſup
oēs filios ſupbie. ergo ſupbia ē maximū viciuʒ.
Cōtra tre. j. Pcīm peccauit hierl'm. gl. inſide/
litas ē pcīm quo retēto retinent oīa: ⁊ quo abla/
to auferunt. ſʒ oē tale ē maximū pcīm. ergo īfide
litas ē maximū pcīm. ❡ Itē omne pcīm qd̄ deſti/
tuit fūdamētū totius xp̄iane religiōis ē maximū.
īfidelitas ē huiuſmōi. ergo ⁊c. ❡ Item. j. cor. xi.
audio iter vos ſciſſuras eē. dicit gl. Primū ma
lū diſſenſio ē vñ cetera oriunt. vbi ē diſſenſio ni/
hil rectū ē. ſʒ oē tale ē maximū. ergo diſſenſio eſt
maximū pcīm. ❡ Itē maiori virtuti maius oppo
nit viciū directe. ſʒ caritas maior ē virtus: q2 eſt
pfectio ⁊ forma aliaꝝ ſine q̄ alie nihil ſūt ſicut di
cit apl's. ergo odiū qd̄ ē viciū directe ei oppoſitū
ē maximū viciū. ❡ Preterea. in ſupbia tria ſūt ɔſi
derāda. ſ. motiuū ipius: ⁊ terminus a q̄: ⁊ termi
nus ad quē. ſi ergo ſupbia ē maximum pcīm. aut
hoc ē rōne ſui motiui. aut rōe termini a quo. aut
rōne termini ad quē. Si dicat q̄ rōne ſui motiui
tūc obijcit ſic. motiuū ī pcō ē libido: ſʒ pt eē ma/
ior libido ī pcō luxurie q̄ʒ ī aliquo pcō ſupbie.
Itē ſilr ad irā pōt maior libido mouere q̄ʒ ī aliq̄
ſpē ſupbie. ergo ſupbia ī genere rōne ſui motiui
ñ dr̄ eſſe maius pcīm. Si dicat q̄ rōne termini a
quo. obijcit ſic. q2m̄ terminus a quo ī ſupbia ē bo
nuʒ icōmutabile a quo elōgat ſupbia. ſʒ ſupbia
ñ magis elōgat ab illo termīo q̄ʒ alia pcā. Nam
ſupbia ɔuertit hoīeʒ ad ſe ſiue ad bonū ꝓpriū
qd̄ ē ſui cupiditas ɔuertit ad bona exterius ſicut
ad res mūdanas. ipa vō luxuria ad bonuʒ īferi/
us. ſʒ minus elōgat bonū ꝓpriū ſpūs ab icōmu
tabili bono q̄ʒ bonū īferius vl' exterius. ergo mi/
nus elōgat ab illo bono ſupbia q̄ʒ cupiditas vel
auaricia. Qd̄ āt ſupbia ɔuertat ad ſe hoc eſt ſpūs
ad bonū ꝓpriū. hoc pʒ p aug. i li. de vera inocen
tia. q dicit. bonū ē ſurſuʒ hīe cor. nō ad īferius vl'
exterius. nō tñ ad ſeipʒ qd̄ ē ſupbie: ſʒ ad deū qd̄
ē obediētie. ergo ipſius ſupbie ē ɔuerti ad ſe ſiue
ad ꝓpriū bonū. ſʒ minus elōgat a ſummo bono
hīe cor ad bonū ꝓpriū q̄ʒ hīe cor ad īferius vel
exterius bonū. Nā q hʒ cor ad ſūmū bonum hʒ
cor ſurſuʒ. ſilr q hʒ cor ad bonū ꝓpriū qd̄ ē ex/
cellētia ſicut hʒ ſupbia habʒ cor ſurſuʒ. ſʒ hīe cor
ad bonū exterius vel īferius ē hīe cor deorſū. er/
go maior ē ɔueniētia ī ſupbia ad ſūmū bonuʒ q̄ʒ
ī alijs pcīs. ergo minus elongat a termīo a quo.
ergo ex pte illa ñ ē pcīm maximū. Ad qd̄ dōʒ.
q̄ ſupbia dr̄ eē maximū pcīm ⁊ īfidelitas ⁊ huiuſ
mōi q̄ dicta ſūt. ſʒ pp diuerſas cāſ dr̄ qdlibʒ illo/
rū maximū. ⁊ q̄ dr̄ qd̄ p ſupabūdātiā dr̄. vni ſolī
ɔuenit: veꝝ ē ſm vnā rōeʒ vel cām. ſm tñ diuer/
ſas intētōes pōt aliqd dici p ſupabūdātiā de plu
ribus ſʒ ñ ſm eandē rōeʒ. Dr̄. n. pcīm maximum
pp ablatōeʒ fundamēti oīs boni qd̄ fundamentū
ē fides. ⁊ hoc mō īfidelitas dr̄ maximū pcīm q2
fidē deſtruit que ē totius boni ⁊ totius xp̄iane re/
ligionis fundamētū. ❡ Alio mō pōt dici peccatū
maximū. q2 minime iter oīa pcā hʒ i ſe de moti/
uo ad pniam que eſt remediū ɔ̄ pcīm. ⁊ hoc mō
pcīm i ſpm̄ſanctum dr̄ maximū eē. in ipo. n. plus
tollit remediū pcī hoc ē pnia. ⁊ minus hʒ d mo
tiuo ad illā ex hoc ē qd̄ dr̄ irremediabile. ❡ Ter
tio mō dr̄ maximū pcīm. q2 magis ꝓprie ⁊ dire
cte ſoluit vinculū ⁊ vnitatē in eccl'a. in qua vnita
te dat ſpūs ad remiſſionē pcōꝝ: ⁊ reuocādū ad
bonū. dicit. n. aug. q̄ i vnitate eccl'e rōne clauiuʒ
dat ſpūs ad remiſſionē peccatoꝝ. ⁊ hoc mō di/
ſcordia ſciſmatis dr̄ eſſe maximū peccatum. tollit
eniʒ vnitatē eccleſie. ⁊ ꝓpter hoc ſapiens. vi. p/
uerb. deteſtat illum q ſeminat iter fratres diſcor/
dias. ❡ Quarto mō dr̄ maximū pcīm q2 magis
deordiat a deo inq̄ntum ē finis creature ratiōalis
ad quē tendit ⁊ i quo beatificat. ⁊ hoc mō odiū
pōt dici maximū pcīm. magis. n. directe ordinat
a fine ſicut caritas ei oppoſita iter oēs v̄tutes ma
xime ordinat ⁊ ɔiūgit fini. vnde ipſa ducit alias
virtutes ad ſuū finē debitū. vñ ſine ipa non ſunt
meritorie ſʒ ē forma ipſaꝝ. ❡ Quinto mō dr̄ ma/
ximū peccatū. q2 ē maxīe nocumēti i hoc q̄ ipm
ē pricipiū ⁊ origo alioꝝ peccatoꝝ. ⁊ hoc modo
ſupbia primoꝝ parentū dr̄ eſſe maximū peccatū.
vnde aug. ſup pſ. ſuperbi inique agebāt. dicit q̄
maximū peccatū ē ſuperbia inde manauit noſtri
origo delicti hoc ē pcīm originale. vñ i hoc ma/
ximū nocumentū ē. q2 toti nocet humano gene/
ri. ſic ergo dr̄ ſupbia maximū pcīm rōne ſui no/
cumēti. ſʒ hoc nō itelligit adhuc niſi de ſuperbia
primoꝝ parentū. ❡ Sexto mō dr̄ maximū rōne

ſui motiui vel allicitiui. qꝛ magis eſt inſepabile a
ſpū ⁊ ēt qꝛ magis derogat deo ⁊ auertit a deo. ⁊
hoc mō ſupbia ex rōne generis pcti dꝛ eſſe maxi
mū pctm̄. ita. n. ē in ſupbia rōne generis peccati,
ꝙ ipa maxie auertit a deo ⁊ derogat ipi. Jtē ſuū
motiuū ē maxie allicitiuum qꝛ maxie inſepabile:
qḋ pꝫ. qꝛ motiuū vel appetibile in ſupbia magis
adheret ſpūi qꝫ motiua alioꝝ pctoꝝ. ſicut ꝯcupie
carnis vel huiuſmōi: qꝛ tollamus carnē nūquid
erit motiuū vel appetibile carnis i ſpū? ꝯſtat ꝙ ñ.
qꝛ ñ ē in ipo ſpū: niſi q eſt vnitus carni. ⁊ hoc tra
hēte fomite. ergo appetibile ꝯcupie carnis nō ita
adheret ſpūi qn ſit ab illo ſepabile p ſepationem
carnis. ¶ Jtē loquamur de appetibilibus ꝯcupie
oculoꝝ ſepemus aiaꝫ ſenſibilē. nunqd erit illḋ ap
petibile i ſpū ⁊ nunqd erit ꝯcupia oculoꝝ. cōſtat
ꝙ nō. ſic ergo illud appetibile ñ ita adheret ſpūi
qn ab ipo ſit ſepabile p ſepatiōeꝫ admin⁹ alti⁹.
¶ Jtē loquamur de appetibilib⁹ motiuis i pctis
ſpūalibus: vindicta. n. ē vnū appetibile vel mo-
tiuū. ⁊ hoc i pcto ire tollamus ꝙ nō fiat iniuria:
nunqd erit illud appetibile qḋ ē vindicta? cōſtat
ꝙ nō. ⁊ ita p amotōeꝫ iniurie remouet̄. Jtē odiū
felicitatis aliene ē appetibile vel motiuū in pcto
inuidie. itelligam⁹ ergo ꝙ vnus ſolus hō ſit. erit
ne odiū felicitatis aliene? ꝯſtat ꝙ nō. ergo iā tol-
lit̄ a ſpū motiuū inuidie ⁊ ſic de alijs. ⁊ ita omia
appetibilia vel motiua alioꝝ pñt tolli a ſpū ma-
nēte ipo. ſꝫ appetibile ſupbie ñ pōt tolli manente
nā in ſua corruptōne. ¶ Jtē dꝛ maximū qꝛ maxie
deo deroget ⁊ iniuriat̄: ⁊ maxie auertit ab ipo. ⁊
qḋ magis auertat ab incōmutabili bono: illḋ ap
paret. qꝛ p blaſphemiā iniuriat̄ hō diuine boni-
tati qꝛ ē pctm̄ i ſpm̄ ſctm̄. p mēdaciū āt diuine ve
ritati: ſꝫ p ſuperbiā ipe diuine ⁊ excellētiſſime ma
ieſtati. nā ſupbire ē ſup ſtatum hoīs ire. hoc āt eſt
quaſi quādaꝫ equalitatē cū deo appetere. hoc āt
ē iniuriari diuine maieſtati.

Membꝛum ſextum.

Sexto querit̄ de inſepabilitate hui⁹ pec
cati ad alia pcta. querit̄ ergo vtruꝫ ſit
ſepabile vel inſepabile ab inani gloꝛia
⁊ ab inuidia. Qḋ ſit inſepabile patꝫ. qꝛ
dicit greg. ſup ezech. Superbia ſine inuidia atqꝫ
inani glia nullatenus eē pōt. ¶ Jtē augu. de vera
inocentia dicit. cū ſuperbia ſit amoꝛ ꝓpꝛie excel-
lētie. inuidia vero ſit odiū felicitatis aliene. qd de
quo iraſcat̄ ipꝛomptu ē. amādo. n. qſqꝫ excellen-
tiā ſuā vl̄ paribus inuidet ꝙ ei adequātur. vel i-
ferioꝛibus ne ſibi coequātur: vl̄ ſuperioꝛibus ꝙ
eis nō equat̄. ſupbiēdo ergo qſqꝫ inuidus nō i-
uidendo ſupbus ē. ergo ſupbia ē pctm̄ inſepabile
ab iuida. ¶ Jtē ſup illud ps. caput circuitus coꝝ
⁊ ē. glo. oīs ſupbus fictus eſt. ⁊ omnis fictus mē
dax. ergo oīs ſupbus mēdax. pctm̄ ergo ſupbie
iſepabile ē a mēdacio. Ad oppoſitum vꝫ ꝙ ſit
ſepabile ab inani gloꝛia. dicit aug. in li. de ci. dei.
Jnter cupiditatē humane gloꝛie: ⁊ cupiditatē hu
mane dñationis intereſt. vnum. n. querit ſine alio
eē. ſꝫ cupiditas humane gloꝛie ptinet ad inanem
gloꝛiā. cupiditas vero humane dñationis ad ſu
perbiā que appetit dñari ⁊ ꝑeſſe. ergo ſupbia eſt
ſepabilis ab inani gloꝛia. ¶ Similiter videt̄ ꝙ ſit
ſepabilis a mēdacio. qm̄ ſuperbia ē in coꝛde. ſed
mendaciū ē in oꝛe non ſolū in coꝛde. qm̄ menda
ciū ē falſa vocis ſignificatio cū intentione fallen-
di. ſed pōt eſſe peccatū coꝛdis ſine peccato oꝛis.
ergo ſupbia pōt eē ſine mendacio. ¶ Simil̄r ſu-
perbia ⁊ inuidia ſunt diuerſa vicia capitalia ⁊ di
ſtincta ab aug. ⁊ greg. ergo vnū pōt eſſe ſine alte
ro: nec vnuꝫ depēdet ex altero. Solutio. ſecus
ē de ſupbia que ē initium pctoꝝ. ⁊ de ſupbia vite
que ē tertia radix. ⁊ de ſuperbia que ē vnum de
vicijs capitalibus ab alijs diſtinctū. qm̄ pꝛima eſt
in omni pcto. qꝛ dicit illā generalē ꝯtemptum in
auerſione a deo qui ꝑficit omne pctm̄ in rōe ma
licie. ſuperbia autē que ē radix tertia non ē ſepa-
bilis ab illis peccatis i quibus ē motiuum pecca
ti ꝓpꝛiuꝫ bonū: cuiuſmōi ē vindicta gloꝛia ⁊ hu
iuſmodi que ſūt bona ꝓpꝛia ſpūs. ſꝫ de his dua
bus nō loqmur: ſꝫ loquimur de ſupbia que ē vi-
ciū capitale: que ꝯſiſtit in hoc ꝙ hō appetit ex-
cellentiā ꝓpꝛiā. ſm̄ hoc dicimus ꝙ inſepabile dꝛ
dupliciter. Vno mō dꝛ inſepabile qḋ vix ſepat̄. ⁊
hoc mō ſupbia dꝛ inſepabilis ab inani gloꝛia ⁊
inuidia. qꝛ cum difficultate ab ipis ſepat̄. vix eniꝫ
pōt eſſe ſine illis. Alio mō dꝛ inſepabile qḋ nul-
lo mō pōt ſepari. ⁊ hoc mō pctm̄ ſupbie ſepabi
le ē ab illis qꝛ ꝯtingit eſſe motū ſupbie ſine motu
inuidie. ſicut i angelo fuiſſet ſupbia ſine motu in-
uidie: ſi non fuiſſet hō creatus. vñ ſi intelligamus
ꝙ pꝛius fuit creatus qꝫ hō ſm̄ ſucceſſioneꝫ tpis:
non eēt motus inuidia. ¶ Ad illud qḋ obijcitur de
mendacio. dōm ꝙ mendaciū duobus modis di
cit̄. vno mō ſpāle pctm̄. ⁊ hoc mō dicit̄ falſa vo
cis ſignificatio cū intentione fallendi. ⁊ hoc mō ē
ſepabile a ſupbia. nec de hoc mēdacio loquit̄ gl.
pꝛedicta. Alio mō accipit̄ generaliter. ⁊ ita omē
pctm̄ dicit̄ mendaciū. Unde Jo. viij. dicit dñs de
dyabolo. Veritas nō ē in eo. cū loquit̄ mendaciū
ex ꝓpꝛijs loquit̄. qꝛ mendax ē ⁊ pater eius. i. mē
dacij. i. pater ē peccati. Unde mendaciū ſumit̄ ibi
generaliter. ⁊ hoc mō quodlibꝫ peccatū dr̄ men
dacium. ⁊ hoc illa rōne: qꝛ in mendacio pꝛeten
dit̄ veritas ⁊ nō ē ibi. ſic ē in omni peccato ꝙ ibi
ꝑtendit̄ bonū apparēs ⁊ veꝝ: ⁊ deeſt ibi vtrūqꝫ
ſcꝫ bonū ⁊ veꝝ. ⁊ hoc mō ē ſuperbia mendaciū
⁊ hac rōne dicit̄ eſſe mendaciū. ⁊ dꝛ omnis ſup-
bus mendax generaliter.

Membꝛum ſeptimū.

SEptimo q̄rit̃ de difficultate cauēdi hoc pc̄m. ⁊ querit̃ vtrū hoc pc̄m ſit eiuſdē facilitatis ad tollēdū cuiuſmōi ſūt alia. qḋ vr̃. ſicut. n. oēs v̄tutes ſimul dant̃: ita ⁊ oīa vicia ſimul tollūtur. aliter eīm nō poſſent oēs v̄tutes ſimul ineſſe. ergo ſupbia ē eiuſdē facilitatis ad tollendū cui⁹ ſūt ⁊ alia vicia. ¶ Preterea hō factus ē ex vili mā. ꝯſideratio ergo ipius īducit ꝯtēptū ſuiipius. ꝯtēpt⁹ aūt ſui ipi⁹ expellit ſupbiā. nō ſic aūt ē de alijs pc̄tis. hō. eīz i ſe h̄z icētiuū gule ⁊ luxurie ⁊ alioꝝ pc̄toꝝ. ergo faciliorīs expulſiōis eſt pc̄m ſuperbie q̄ alia pc̄ta. Cōtra. ſuper illud. dn̄e deus meus ſi feci iſtud glo. ſupbia ē pmū pc̄tz recedētibus a deo ⁊ vltimū redeūtibus ad ipm. ergo pmanet poſt alia pc̄ta. ergo difficiliorīs ē amotōis. ¶ Itē ſupbia de ipſis bonis ſpūalibus naſcit̃ occaſionalit̃. bona aūt ſpūalia vt virtutes expellūt vicia. ergo difficiliorīs amotōis ē hoc pc̄m. Rn̄dēduz ē q̄ pc̄m ſupbie ſicut ⁊ alia pc̄ta duo īportat. priuatōem v̄tutis gratuite. ⁊ quādā diſpoſitiōez ad malū opus. q̄tū ē de priuatiōe v̄tutis gratuite: cū expellit̃ priuatio ānexa ſupbie expellunt̃ alie priuatōes p grām gratūfaciētē. vn̄ ſic ſupbia ē eq̄facilis expulſiōis reſpc̄u alioꝝ peccatoꝝ. Scḋz āt q̄ ſupbia ē diſpoſitio ad quēdā appetitū inordinatū q ē excellētie: nō equefacit̃ expulſiōis ē ſupbie pc̄m ſicut ⁊ alia pc̄ta. appetibile eīz illḋ magis inherēs ē ipſi ſpiritui rōnali ſic oñſum eſt. ⁊ iō difficiliorīs ē expulſiōis. ¶ Per hoc pt̄ patē q̄liter rn̄dēdū ē ad primuz obiectū. ſit. n. ſmo ibi ḋ ſupbia ꝓut ē priuatio v̄tutis gratuite. inq̄tū eſt gratuita. ⁊ ſ̄z hoc ꝓcedit obiectio. ¶ Ad ſcḋz ḋōm. q̄ lz hō ex pte carnis corruptibil̃ h̄eat icētiuū humilitatis. ꝓut dr̄ i Mich. Humiliatio tua i medio tui. tn̄ ex pte ipi⁹ ſpūs q h̄z nobilitatē eēntie vertibil̃ ſ̄z electōez ad malū ē icētiuū ſupbie ⁊ rōne illius dr̄ pc̄m ſupbie difficilius ad expellēdū. Preterea ſupbia occaſionalr̃ orit̃ ex v̄tutib⁹ ſicut h̄r ſup illud. Vox dn̄i ꝯfringētis cedros libani. ⁊ alibi dr̄. ex adipe ꝓdijt iniquitas eoꝝ. pp hoc dr̄ eē difficiliorīs expulſiōis.

Membruz octauum.

OCtauo querit̃ ḋ effectu hui⁹ pc̄ti. dr̄ āt ī. ad Ro. ſup illud ſtulti facti ſunt q2 ſupbia erat i eis ⁊ obumbrauit eos. ergo cecitas eſt effect⁹ ſupbie. ¶ Item greg. i moral. lumē veritatis elatis mētib⁹ abſcondit̃: afflictis ⁊ humiliatis reuelat̃. ergo cecitas eſt effectus ſupbie ſiue excecatio. Cōtra. cecitas ē effectus īfidelitatis. ſicut Iſa. vi. h̄r exceca cor populi hui⁹. excecatio aūt illa ē p errorē. ¶ Preterea. excecatio vr̃ eē excecatio cuiuſlibet pc̄ti. pp illḋ qḋ dr̄ ij. ſap. excecauit eos malicia eoꝝ. ergo nō approꝑiat̃ vni pc̄to. ¶ Itē q̄rit̃ vtꝝ ſupbia iīfinitū valeat diminuere. Aug. in li. de li. ar. tn̄ ſuperbus fit minor quātū maiorē ſe eē cupit. ſz nō ē terminus ſupbo in cupiendo maioritatē. ergo nō ē terminus poſitus i diminuēdo. ergo in infinitū diminuit. ¶ Cōtra. iſta diminutio ē i malo. ſz quodlibz malū eſt tn̄ q̄ nō maius. ergo diminutio ē finita i pc̄to ſupbie ſicut in alijs. Ad primū ḋōm. q̄ excecatio attribuit̃ oī pc̄to p approꝑiatōem cū qbuſdā. cū eniz pc̄m ſit in volūtate excecatio cōcomitat̃ in rōne vt nō ſemp videat quid agendū ſit. approꝑiat̃ tn̄ infidelitati q2 nō videt hō qḋ credēdū ē. ſupbie vō ex alia pte attribuit̃. ſicut eniz infidelitas male diſponit intellectuz ita ſupbia male diſponit affectū ad recipiēdū lumen grē Iac. iiij. deus ſupbis reſiſtit. humilib⁹ aūt dat grāz. Et ſup illud pſ. inclinate aures veſtras ad v̄ba oris mei. glo. timor infuſa repellit. ſicut ergo ꝯuexū inq̄tū huiuſmōi nō ē receptiuū ſz cōcauū ita humilitas ē receptiua luminis grē ⁊ n̄ ſupbia. ex illa ergo pte dr̄ ſupbie effect⁹ excecatio p quādā approꝑiatōez. vn̄ de illis pōt dici illud iob. xxiiij. Ipſi fuerūt rebelles lumini neſcierūt vias ei⁹: cōiter tn̄ cōuenit alijs peccatorib⁹. ¶ Ad ſcḋz vō ḋōm. q̄ lz terminus nō ſit poſit⁹ i ſupbia quo ad hoc qn poſſit eē ſupbior: ē tn̄ poſitus termin⁹ i hoc: q̄ oīs ſupbia ē aliquāta. ⁊ ſicut ē i cā ita in effectu. vn̄ oīs diminutio q̄ ꝓuenit ex ſupbia finita ē. ⁊ eſt aliqua qua nō ē maior. ſz nō ē aliqua q̄ nō poſſit alia eē maior. queadmodū in malicia nihil ē ita maluz qḋ nō poſſit eē deterius. ⁊ ita n̄ eſt ſūme malū: aliqua tn̄ malicia eſt qua nō ē aliqua maior.

Membrum nonum.

NOno q̄rit̃ de prioritate huius pc̄ti. ⁊ vr̃ q̄ ſit prius alijs pc̄ti Iſid. in li. ḋ virtutibus. ſicut ſupbia ē origo oīuz criminū: ita ē oīuz virtutuz ruina. Et ſup illud pſ. emūdabor a delicto maximo. Aug. delicto. i. ſupbie qḋ eſt primū recedētibus a deo. ergo ſupbia ē primū iter pc̄ta. ¶ Cōtra. fides ē prima virtutū. ergo p oppoſitū infidelitas dz eē primuz vicioꝝ. ¶ Preterea. caritas dr̄ eſſe caput virtutū qḋ ergo directe opponit̃ caritati dz eſſe caput ipſoꝝ peccatoꝝ ſz hoc ē inuidia. ergo ē caput ipſoꝝ peccatoꝝ. ¶ Preterea pc̄m h̄z originē ex volūtate. ſz volūtas indefinita ē reſpc̄u cuiuſlibet appetibilis. ergo i pc̄tis nō ē vnū prius altero nālīter. ſi eniz volūtas pria ſe cōuertat ad bonū carnis: dicet̃ illud eē pmū pc̄m. eodez mō ē i alijs appetitibus pc̄toꝝ. Ad qḋ ḋōm q̄ ſupbia ē primū nālīter inter pc̄ta. Eſt eniz appetitus excellētie ſiue potētie ꝓprimus adherēs ſpūi ⁊ iō citius inclinat̃ ad illud appetibile. ¶ Ad obiectuz aūt in ꝯtrium ḋōm. q̄ lz fides ſit fūdamētū virtutuz. nō tn̄ infidelitas vicioꝝ. nō ē eniz ſilis ordo i

vicijs.ordo eniƺ in deſtruēdo ex pte viciorꝫ que dicūt p ſe oppoſitōeƺ ad virtutes.vñ cuƺ fides ſit pria vtutū ecōtrario iſidelitas dƺ eē vltimū vicio rū.ſicut inuit.ij.hiere.mēpheos filij ⁊ tāpnes cō ſtuprauerūt te vſqƺ ad vtuteƺ.¶ Ad illud vo qd obijcit d inuidia.dōm ē ꝙ caritas duos hƺ mo tus reſpectu dei ⁊ reſpectu ꝑximi. Ille vo q ē re ſpectu dei nāliter ē prior.⁊ rōe illius ſupbia op ponit caritati.rōe vo alterius iuidia quo ad hoc ſupia prior ē inuidia.¶ Ad tertiuƺ vo dōm.ꝙ lƺ vnūqdqƺ viciorꝫ poſſit eē prius altero tpe nālite tñ ſe hƺbƺ volūtas plus ad vnū appetibile qƺ ad aliud.⁊ rōne illius ſi ſit inordinatus appeti tus circa illud:dicet nāliter pcīm prius peccato.

Mēbrum decimum.

Decimo dī d ſpeciebꝰ huius pcti. Sūt aūt.iiij.ſpēs eiꝰ quas aſſignat grego. xxxij.iob circa pricipiū.qtuor ſūt ſpe cies tumoris. Pria ē cū hō a ſe eſti mat hře bonū qd hƺ.ſcda ſi deſup datū credit:tñ pro ſuis meritis accepiſſe putat.tertia ē cuƺ iactat ſe hře qd nō hƺ.quarta eſt cum ceteris deſpectis ſingulariter vult videri.¶ Pōt ergo queri vtrū pauciores ſpēs ſufficiant. Scdo vtrū plures de beat dici. Tertō de cōpatiōe illarꝫ i quātitate pec cati. Quarto de ꝯpatiōe harꝫ ſpecierꝫ ad illas qs ponit Anſ.⁊ quas ponit bern.duas.ſ.ponēs ſpe cies ſuperbiā cecam ⁊ vanā.

Articulus primus.

Circa primū ſic ꝓcedit.videt ꝙ primū nō ſit ſpēs ſupbie ſƺ iſidelitatis.diuer ſorūƺ eniƺ generū ⁊ nō ſubalternatim poſitorꝫ diuerſe ſūt ſpēs.ſƺ iſidelitas ⁊ ſupbia ſūt diuerſa quorꝫ vnū nō ē ſub alio:ergo ſpēs vnius nō ē ſpēs alterius.ſƺ eſtimare bonum qd hƺ a deo ſolū a ſeipo hřeē pcīm infidelitatis. qlibet eniƺ hō tenet credere ꝙ oē bonūƺ ē a deo. ergo nō ē ſpēs ſupbie.¶ Itē.xxxi.iob. Si letatū eſt cor meū ⁊c.glo.auctoris ſui grām negare cō uincit.qſqƺ ſibi tribuit bonū qd opatur.ſƺ q ne gat grām ſui auctoris eſt infidelis.ergo ſpēs illa quā prima aſſignat nō eſt ſpēs ſupbie ſƺ infideli tatis.¶ Si dicat ꝙ ibi eſt vtrūqƺ pcīm.ſ.ſupbia ⁊ iſidelitas. Cōtra:pcīm ē actus incidēs ex defe ctu boni.ſi ergo duo ſunt pcta.erūt duo actus i cidētes ex defectu boni.ergo ad deſtructiōem cō ſequētis ſi nō ſūt duo actus:nō erūt duo pecca ta. Deinde querit de eo qd ponit i ſpecie ſcda que ē.qñ aliqs bonūƺ qd hƺ a deo:eſtimat ſe hře pro ſuis meritis.videt eniƺ hoc bñ poſſe fieri ſi ne pctō.dat enim aliqd bonuƺ a deo pro merito humano.ergo hoc eſtimare nō ē pcīm.ergo nō ē ſpēs ſupbie. Si vo nō pōt fieri ſine pctō:vr ñ differre a pria ſpecie.ſi eniƺ eſtimat ſe eē cām ſui meriti.⁊ ſuū meritūƺ eē cām ſui boni qd hƺ.ergo credit illud bonūƺ hře a ſe.qcqd eniƺ ē cā cāe.eſt cā cauſati.nō ergo vr hec ſpēs diſtingui a pria.

Deinde querit de tertia ſpecie cū hō ſibi attri buit qd nō hƺ:dī arrogātia.in oi eniƺ pctō aliqd ē motiuū qd ē apparēs bonū.ſƺ ille ſcit ſe nō ha bere illud bonū.ergo nō vr d illo extolli.cū mo tiuū nō dicat niſi qd eſt.nō ergo ſūt tot ſpēs ſup bie. Ad qd dōm ꝙ quatuor ſūt ſpēs ſupbie.ſic dicit greg. Et rō diuiſiōis ſic pōt ſumi. Supbia ē qua hō iniuriat deo. Aut hoc ergo ē qātum ad bonū qd hƺ aut qd vr habere. Si qtuƺ ad illud qd videt hře ⁊ nō hƺ extollit:vna ē ſpēs ſupbie. Si vo qtū ad bonuƺ qd hƺ.hoc pōt eſſe dupli citer.qr aut iniuriat deo in ſe.aut deo in ꝑximo. ſi deo i ꝑximo quarta ſpēs itelligit.cū aliqs vult ſingulariter videri.ſi vo deo in ſe q ē principiuƺ ois boni:hoc pōt eſſe dupli.aut ꝓut homo po nit ſeipm totā cām boni aut ꝓut ponit ſe eē prin cipalē. Primo mō determinat pria ſpēs ſupbie. ſcdo mō determinat ſcda ſpecies.¶ Ad obiectū autē prio dōm eſt ꝙ ꝓut ſpēs ſupbie determinat in affectu inqtū homo.in tantū extollit ſe vt po nat ſe totā cām illius boni cuius deus ē totā cā. vt ſiqs dicat vtutes gratuitas eē a ſe:que ſolū ſūt a deo. Si vero credat deū nō eſſe cām ois boni huiuſmōi credē ſƺ ꝙ ſiſtit i itellectu ē iſidelitatis. credit eniƺ qd nō ē credēdū.¶ Ad ſcdaƺ vo rō nē dōm eſt.ꝙ negare grāƺ ſui actoris pōt dupli eē uel vbo uel facto.vbo vt ſi dicat.ꝙ grā dei nō ē ⁊ ſƺ hoc ē iſidelitas.eodē mō ſi aio credēt grāƺ dei nō eē.ſi vo neget facto:hoc ē i affectu vel eſſe ctu gerat ſe tāqƺ principiū boni.ſm hoc erit pctīƺ ſupbie.⁊ ita diſtinguūt adinuicē pcīm iſidelitatis ⁊ ſupbie i hoc genere.¶ Ad illud vo qd obijcit de ſcda ſpecie.dōm.ꝙ talis nō peccat ponēdo ſe bonū hře a deo.ſƺ i hoc qd facit ſe eē principaleƺ cām eius cuius pricipalis cā ē deus.¶ Ad id vo qd obijcit ꝙ hec ſpēs ē eadē cū pria.dōm ē ꝙ ñ qr in hac ſcda ſpecie facit homo ſe pricipalē cāƺ ⁊ deū ſecūdā eius cuius ē deus cā pricipalr ⁊ hō ſecūdaria:qr talis ponit ꝙ ipe ſit principalr cā bo ni qd hƺ licƺ a deo habeat.¶ Ad illud qd obijcit d tertia ſpecie dōm.ꝙ ibi eſt pcīm ſupbie cuƺ hō extollit attribuēdo ſibi qd nō hƺ.⁊ lƺ talis ñ ha beat bonū nec apparēs bonū alijs qd ipſuƺ mo ueat:hƺ tñ apparēs bonū ſibi qd ipſū moueat ſi bi ad hoc vt extollat.vñ habƺ bonū apparēs in ſua opinione lƺ nō apud alios.¶ Sƺ ponat ꝙ ñ appareat alij nec etiā habeat i opinione ſua ap parēs ſibi bonū.hƺ tñ adhuc motiuū ad pctīƺ.vñ ad hoc talis oſtētat ſe ſermone ⁊ dicit adhuc ſe hře illud qd ñ hƺ nec ēt credit hře.⁊ ſic dic anſ. h adhuc ē motiuū.ſ.illud qd ipſe itēdit alijs ipri mere.vñ lƺ ñ ſe talē exiſtimet qlēƺ ſe eē oſtendit. vult tñ apparere talis ⁊ hoc mouet ipſum.

Articulus secundus.

Secūdo q̄rit̄ vtꝝ debeāt poni plures
species supbie q̄z iste quatuoꝛ. Nos
videmus ꝙ vna spēs supbie d̄termi
nat̄ penes bonū qd̄ hō n̄ hȝ.s.tertia
spēs supbie.alie āt tres determināt̄ penes bonū.
sic sūt.ergo plures spēs s̄ȝ positōēȝ boni ita de/
bēt eē plures s̄ȝ d̄fectū boni vl' quare n̄.¶ Itē cō
tingit eē speciē supbie i ꝯpatiōe ad malū qd̄ hō
d̄fēdit.sic cū hō excusat se d̄ pctō suo hoc ē pctīȝ
supbie: ⁊ malū diuidit̄ ꝯ bonū.ergo hec spēs su
pbie diuidet̄ ꝯ illas q̄ sūt ex pte boni. ⁊ ipa n̄ est
aliqua illaꝝ quatuoꝛ. ergo sūt q̄nqȝ spēs. Qd̄ āt
huiusmōi excusatō pcti sit supbia pȝ p aug.i.xiij.
d̄ ci.dei.c.xiiij.vbi dic̄.ē peiō dānatioꝛqȝ supbia
q̄ ēt i pctis māifestis suffugiū excusatōis exq̄rit̄.
sic illi pꝛimi homines quoꝝ ⁊ illa dixit.serpens
seduxit me ⁊ mādcaui. ⁊ ille dixit mulier quā
dedisti mihi hec mihi dedit de ligno ⁊ comedi.
Vult ergo dicere.ꝙ excusādo se d̄ pctō ⁊ referen
do i deū.peccabāt pctō supbie.dicē aūt ꝙ deus
sit cā mali:nihil aliō ē dicere q̄ꝫ ꝙ deus non ē cā
boni vl' pꝛicipalis cā boni.vn̄ vr̄ hec spēs diffe
re ab alijs. Itē.j.Io.ij.Omne qd̄ ē i mūdo aut
ē ꝯcupia carnis aut cōcupia oculoꝝ aut supbia
vite.possuȝ ergo dicē d̄ vnoquoqȝ pctō.ꝙ ē vel
ꝯcupiscētia carnis vl' ⁊c.sȝ possuȝ hoc dicē de
multis alijs pctis ab his q̄tuoꝛ q̄ assignat greg.
ergo n̄ tm̄ hȝ supbia has spēs.¶ Itē filia ꝯuenit
i nā cū matre.ergo filie supbie ꝯueniūt in natura
cū supbia.ergo plures sūt eiꝰ spēs q̄z iste q̄tuoꝛ.
¶ Itē supbia ē qua hō deoꝛdinat̄ q̄ztū ad deū ⁊
q̄ztū ad hoieȝ.homo aūt se hȝ ad hoieȝ i triplici
gradu.vl' sicut superioꝛ vl' sicut par vel sicut ife/
rioꝛ.tres pꝛime spēs supbie deoꝛdināt hoieȝ ad
deū.quarta deoꝛdinat hoieȝ ad hoieȝ parē ⁊ i/
feriorē.cū ergo inobediētia sit supbia respc̄u su/
perioꝛis .qꝛ deoꝛdinat hoiem respectu hois su/
pioꝛis. ⁊ n̄ sit aliqua illarū quatuoꝛ.ergo ē vna
spēs qua deoꝛdinat̄ hō respc̄u superioꝛis hois.
¶ Itē igratitudo est spēs supbie ⁊ differt ab illis
q̄tuoꝛ.ergo plures sūt spēs q̄z ille q̄tuoꝛ. Qd̄ aūt
igratitudo sit spēs supbie sic ōn̄dit hiero.qd̄ taȝ
supbū q̄z ingratū videri:aduersus eius volūtatē
viuere d̄ quo viuere accepisti.illiꝰ p̄cepta despi/
cere q id̄ qd̄ ipat vt cās hēat remunerādi.ex hac
auc̄te videtur ꝙ ingratitudo sit superbie species.
minoꝛ pȝ.s.ꝙ nō sit aliqua illaꝝ quatuoꝛ.qm̄ i/
gratitudo dicit̄:quādo aliqs n̄ refert grās d̄ be/
neficio:sed talis bn̄ scit ꝙ habet beneficiū a deo
⁊ nō a se.ergo nō ē superbus q̄ztuȝ ad modum
pꝛimū supbie. Iteȝ talis bn̄ scit ꝙ nō habet pꝛo
suis meritis. Preterea talis n̄ iactat se de eo qd̄
non habet. Item talis non vult singulariter vi/
deri p̄ alijs.vn̄ neutruȝ illoꝝ q̄tuoꝛ ponit d̄ seipa
igratitudo.ergo si ē spēs supbie.relinq̄t̄ ꝙ ē dif/
ferēs ab illis q̄tuoꝛ. ⁊ sic sūt plures spēs supbie
q̄z q̄tuoꝛ. Ad qd̄ dōȝ.ꝙ sufficiēs ē diuisio sicut
dictū ē.¶ Ad pꝛimo obiectū dōȝ.ꝙ penes defe/
ctū boni cū apparētia n̄ d̄bēt accipi plures spēs.
sic penes potētiā boni.defectus.n.ille boni nota
tur vniuersaliter.vn̄ vnicā dicit remotōēȝ.posi/
tio v̄o boni s̄ȝ plures modos dici pōt sic supꝛa
dictū ē.pp qd̄ pl'es ex illa pte sumunt̄ dr̄ie.¶ Ad
scd̄ȝ v̄o dōȝ.ꝙ excusatio d̄ pctō n̄ ē spēs supbie:
sȝ dispositio ꝯn̄s supbiā.sic accusatio d̄ pctō n̄ ē
spēs pcti sȝ comes ē humilitatis.excusatio vero
nascit̄ ex specie supbie q̄ aliqs attribuit sibi qd̄ n̄
hȝ.vult.n.se ōn̄dē innocētē cū n̄ sit. Qd̄ āt.dr̄ ex/
cusatio pcti peioꝛ dānabilioꝛqȝ supbia.hoc n̄ ē
qꝛ sit eēntialr̄ supbia:sȝ qꝛ ꝯseq̄t̄ supbiā. ⁊ dr̄ dā
nabilioꝛ qꝛ tollit ipaȝ pniaȝ p quā ē remedium
pcti.¶ Ad tertiū dōȝ ꝙ lȝ superbia vite sit radix
mltoꝝ pctoꝝ.n̄ tm̄ qd̄libȝ illoꝝ facit vnā specieȝ
supbie:sȝ dicūtur nasci ex supbia sic ē d̄ inuidia
⁊ huiusmōi.¶ Ad quartū dōȝ.ꝙ lȝ filia i rebus
nālibus sit eiusdē spēi cū mr̄e p similitudinē aūt
accipiunt̄ i peccatis:n̄ tm̄ dicūt̄ huiusmōi pctā eē
eiusdē spēi cū supbia mr̄e vt vnūqdq̄ȝ illoꝝ dica
tur supbia.sȝ dr̄ filia p quādā cōfoꝛmitatē cau/
salitatis a qua immediate nascitur.¶ Ad quintū
dicendū est ꝙ inobedientia nō est species supbie
foꝛmalis.imo nascitur ex ea. inobediētia eniȝ su
mitur penes nolle subesse voluntati alterius vel
pꝛecepto.superbia vero sumitur penes velle p̄/
esse.si ergo inobedientia consequit̄ ad superbiā
⁊ non est species superbie.¶ Ad illud auteȝ qd̄
obijcitur ꝙ respectu paris vl' inferioꝛis sumitur
species superbie.respectu vero superioꝛis homi
nis nō.dōȝ ē ꝙ homo constitutus ē i medio iter
deuȝ ⁊ alias creaturas.homo v̄o homini par ē
natura.iniuria ergo qua homo iniuriat̄ p supbiā
vel ē respectu dei vl' respectu hominis paris.re
spectu auteȝ dei:cū vendicat sibi qd̄ dei ē sciȝ su
pioꝛitatē vl' dominationeȝ.vn̄ dicit aug.in li.de
doc.xpiana. Inest vicioso aīo id magnū appe/
tere ⁊ tanq̄ꝫ debituȝ vendicare qd̄ vni ꝓpꝛie d̄/
bet̄ deo.silr̄ iniuriat̄ homini cū affectat ei libidi/
nose dn̄ari q est par natura.vn̄ dicit aug cuȝ hō
eis q pares sūt sibi nāliter hoc ē hōibꝰ dn̄ari af/
fectat itolerabil' oio supbia ē. sic ergo spēs sup/
bie altero duoꝝ modoꝝ accipit̄.¶ Ad sextū dōȝ
ꝙ igratitudo n̄ ē eēntialr̄ supbia sȝ ꝯseq̄t̄ ad eā.i/
gratꝰ āt dr̄ q n̄ reddit grās d̄ bn̄ficio accepto.vn̄
q̄si pꝛicipiū bōi se reputat. ⁊ ita ad pꝛimā spēȝ su
perbie reducit̄ eo ꝙ n̄ retoꝛquet bn̄ficiū ad illum
a quo recipit.

Articulus tertius.

Tertio q̄rit̄ d̄ ꝯpatōe illaꝝ spēꝝ s̄ȝ quā
titatē pcti. Obijcit̄ aūt ꝙ q̄rta spēs su/

perbie ſit maius peccatum itẽr alias. qm̃. xxxij.
moraliuꝫ ſup illud iob ſperabaꝫ ꝙ etas ꝓlixior
loquerẽt. dicit greg. ꝺ quarta ſpecie ſuperbie. hec
ſpecies quarta proximat vicinius peccato dya/
boli q pre angelis eſſe voluit. hec ergo ſpecies ẽ
proxima magis pcto dyaboli. ſed maximo pec/
cato viciatur dyabolus. ergo hec ſpecies peccati
eſt maximuꝫ peccatuꝫ iter alias. ¶ Cõtra videt.
prima ſpecies eẽ magis pcm̃ ꝗꝫ iſta. qꝛ illa ſpe/
cies mai⁹ pcĩꝫ ẽ que magis iniuriat deo. ſꝫ prima
ſpẽs magis iniuriat deo ꝗꝫ q̃rta: ergo eſt maius
pcm̃. minor patet qm̃ iniuria q̃ fit deo imediate
maior ẽ ꝗꝫ illa q̃ fit deo mediate. ſꝫ pria ſpẽs deo
iniuriat imediate: qꝛ cũ aliqs dicit ſe eẽ pricipiũ
boni qꝺ hꝫ: hec iniuria imediate redũdat i deo.
ſꝫ quarta ſpecies deo iniuriat mediate. ſcilꝫ deo
i homine. cũ eniꝫ aliqs deſpeciis ſingulis ſingu/
lariter vult videri: iṗe primo iniuriat homini. ⁊
ꝑ hominez deo. ſꝫ cũ aliqs negat bonũ eẽ a deo
⁊ ponit ſe illud hẽre a ſe talis in mediate iniuria
tur deo. ⁊ ſic maius pcĩꝫ ẽ pria ſpecies ꝗꝫ quar/
ta. ¶ Qꝺ autẽ tertia ſpecies ſit maius pcĩꝫ videt.
qꝛ quãto ad peccatũ plus hꝫ de motiuo plus hꝫ
de pronitate. ⁊ ꝗꝫto plus hꝫ de pronitate tanto
plus habet de excuſatione. ⁊ ꝗꝫto plus habet de
excuſatione tanto minus peccatuꝫ eſt. ergo ꝗ̃to
plus habet ꝺ motiuo tanto minus ẽ. ⁊ ecõtrario
ꝗ̃to minus de motiuo tanto maius pcm̃ eſt: ſed
iactãtia q̃ ẽ tertia ſpẽs ſupbie minus hꝫ ꝺ moti/
uo iter alias: ergo mai⁹ ẽ pcĩꝫ. minor pꝫ qm̃ alie
ſpẽs oriũtur ex bono qꝺ hõ hꝫ. hoc aũt ñ orit ꝺ
bono qꝺ hõ hẽat ſꝫ qꝺ ñ hꝫ. plus ãt excuſatõis
ẽ ⁊ plᵘ hꝫ ꝺ motiuo ille q extollit ꝺ bono qꝺ hꝫ
ꝗꝫ ille q extollit ꝺ bono qꝺ ñ hꝫ. Ad qꝺ dõꝫ ꝙ
pcĩꝫ dyaboli duplicẽ habuit ꝯpatõꝫ. vnã ſꝫ quã
iniuriabat deo. ⁊ ex illa pte dicebat maxiuꝫ pcĩꝫ.
ex alia pte qua voluit ꝑeſſe angelis i debito mõ:
⁊ ex illa pte aſſimilat quarta ſpẽs in hoie q̃ eſt ꝓ/
ſumptio ſingularis pcto dyaboli. vñ nõ ex hoc
ſequit ꝙ quarta ſpẽs ſupbie ſit mai⁹ peccatũ alijs
ſpeciebus. nõ eniꝫ appropinquat ex illa pte pec/
cato dyaboli ex qua pte dicit maximuꝫ. ¶ Ad il/
lud qꝺ obijcit ꝺ iactãtia q̃ ẽ i tertia ſpecie. dõm ẽ
ꝙ duo ſũt i illo pcto. ſ. motiuũ ad pcĩꝫ ⁊ iniuria
dei. lꝫ ergo plus habeat ꝺ motiuo ⁊ ita plus ex/
cuſationis q extollitur ꝺ bono qꝺ habet. ꝗꝫ qui
extollit ꝺ bono qꝺ nõ hꝫ. ⁊ ita ꝙ hoc ſit minus
pcm̃: tñ ex pte iniurie prius iniuriat deo q ſe ne/
gat bonũ hẽre a deo qꝺ hꝫ ab ipo ꝗꝫ ille q iactat
ſe hẽre aliqꝺ bonũ qꝺ ñ hꝫ ⁊ iõ i prima ſpecie
ſupbie maius ẽ pcĩꝫ ꝗꝫ i tertia.

Articulus quartus.

Quarto q̃rit ꝺ ꝯpatõne diuiſionũ alia/
rũ ſꝫ Anſel. ⁊ Bern. reſpcu illi⁹ diui/
ſiõis quã põit gre. Et prio ꝺ illa quã
ponit anſel. Diuidit aũt Anſel. exaltatõꝫ quã po
nit loco ſupbie ſic. Exaltatio quedã ẽ i opiniõe.
quedã i volũtate. quedã i ſmone. quedã i opa/
tione. querat ergo ꝺ his primo i ſe deinde i ꝯpa
tõe. põt ergo queri penes quã illaꝝ exaltationũ
maius pcm̃ attẽdit. Ad qꝺ ſic dicit Anſel. ꝙ exal
tatio que ẽ i ope eſt mala. exaltatio q̃ ẽ i opinione
peſſima. ergo ſꝫ ipꝫ mai⁹ peccatũ ẽ ꝗꝫtũ ad ex/
altationeꝫ i opinione ꝗꝫ ꝗꝫtuꝫ ad exaltõeꝫ i ope.
¶ Cõtra ſuper illud Job. iij. quare nõ in vulua
mortuus ſuꝫ. greg. quatuor modis fit pcĩꝫ i cor/
de. ⁊ quatuor modis ꝯſummat in ope. In corde
fit ſuggeſtio: inde delectatio. poſt ꝯſẽſus: inde ꝺ/
fenſio. In ope vͦ pri⁹ latẽs culpa agit. poſt ante
hoieꝫ ſine pudore appetit. deide i ꝯſuetudinẽ du
cit poſt falſa ſpe vl' deſperatõe nutrit. Cuꝫ ergo
ꝯſũmatio pcti fit i ope: mai⁹ ẽ pcĩꝫ ꝑpetratũ i ope
ꝗ̃ i opinione ſiue cogitatione. exaltatio ergo ma
ius i ope ꝗꝫ i opinione: ergo peccatũ maius pec
cato. ¶ Itẽ peccatũ i ope ponit pcĩꝫ i volũtate ⁊
opinione ãte ſe. ergo mai⁹ ẽ pcĩꝫ exaltatio in ope
ꝗꝫ exaltatio i opinione. ¶ Itẽ ex illa pte ꝺtermi/
nat virt⁹ ⁊ viciũ tm̃. ex qua pte determinat tm̃ bo
nũ vl' malũ. ſꝫ hoc ẽ ex pte affect⁹ ñ ex pte intelle/
ct⁹. opinio aũt ẽ ex pte itellectus. ergo ex pte ip/
ſius nõ determinabit mai⁹ pcĩꝫ ꝗꝫ ex pte opis: ñ
ergo mai⁹ pcm̃ ẽ exaltatio i opinione ꝗ̃ exalta/
tio i ope. Deinde queritur de cõparatione di/
uiſionis ſm Anſel. ad illaꝫ que eſt ſm greg. pe/
nes quid vtraqꝫ diuiſio accipiat. ⁊ qualiter vna
ſe habeat ad aliã: cuꝫ vtraqꝫ ſufficiẽs videatur.
¶ Ad qꝺ dõm ꝙ exaltatio i opinione eſt maius
pcĩꝫ ſꝫ acceptionẽ Anſel. ꝗꝫ exaltatio i ope. Ex/
altatio eniꝫ i opinione eſt qñ aliqs opinat vl' eſti/
mat ſe eẽ dignũ aliquo magno honore. ⁊ in hac
eſtimatõe ſic delectat. Exaltatio vͦ i volũtate ẽ.
qñ aliqs ñ eſtimat ſe eẽ dignũ aliq̃ honore: vult
tñ illũ hẽre. tñ ñ ꝓcurat ope vl' ſermone: ⁊ ita ꝺ/
lectat i volũtate. Exaltatio vͦ i ſermõe ẽ qñ ali/
qs nõ eſtimat ſe eẽ dignuꝫ aliqͦ honore nec vult
ipꝫ hẽre. nec laborat ope ad obtinẽdũ: nihilomi
nus magnificat ſe i ſermone. Exaltatio vͦ i ope
qñ ñ eſtimat ſe eẽ dignũ. nec vult ipꝫ nec magni/
ficat ſe ſermõe tñ fac aliq̃ opa ex qb⁹ magn⁹ hẽat.
hec ergo vltia exaltatio ſꝫ anſel. minima ẽ i genẽ
hui⁹ pcti. Exaltatõ vͦ q̃ ẽ i opiniõe peſſima. Rõ
ãt ẽ. qꝛ plus hꝫ ꝺ vano i q̃ ꝺlectat. ¶ Ad obiecta
aũt rñdẽdũ. ꝙ illud qꝺ dicit greg. Pcm̃ i ope ẽ
maius ꝗ̃ peccatũ i cogitatione ſiue i corde. hoc
ẽ. qꝛ ponit añ ſe pcta illa que dicunt pcta cordis.
ſꝫ gradus eiꝫ aſſignant pcta enumerata a greg.
ſic ſupra põt videri. ¶ Ad illud vͦ qꝺ obijcit ꝙ
penes opinionẽ ñ ꝺbeat attẽdi pcm̃. qꝛ neqꝫ bo
nũ neqꝫ malũ attẽdit ſm illaꝫ. dicẽduꝫ ẽ ꝙ penes
opinionẽ nõ attendit peccatuꝫ niſi materialiter.
formaliter vͦ i volũtate. qñ. n. aliqs eſtimat ſe dı

gnuꝫ honoꝛe. ex hac eſtimatiõe ꝯſequit̄ ſupbia in affectu. vñ m̄a ſiue occaſio ſupbiẽdi ſumit̄ ex itellectu. ꝯplemẽtũ vero ex pte volũtatis. ¶ Ad aliõ dõm. ꝙ dĩe iſte qbus diuidit Anſ. ſuperbiã ſunt m̄ales dĩe. Alia enim eſt m̄a ſuperbiẽdi ex parte opinionis. alia ex pte volũtatis. alia ex parte ſermonis. Dĩe aũt ſupꝛadicte q̃s ponit greg. ſũt foꝛmales dĩe ipſius ſupbie nõ m̄ales. ⁊ hoc qꝛ dter minãt̄ ſm dr̃ites appetitus excellẽtie. Et lꝫ vtraqꝫ diuiſio ſit ſufficiẽs. nulla tñ ſpẽs i vna diuiſiõe coequat̄ ſpẽi i alia: ſꝫ ſũt excedẽtes ⁊ exceſſe. Diuiſio aũt greg. plus attẽdit̄ ſm dĩas rex. diuiſio ãt Anſ. ſm dĩas nr̃oꝝ actuũ ꝯpatõe ad res. actus eiꝫ nr̃ aut ẽ iterioꝛ aut ẽ exterioꝛ. Interioꝛ aut eſt ex pte cognitiue aut ex pte effectiue. Exterioꝛ ṽo aut ex pte ſmonis aut opis. ſiue ex pte oſtẽſiue ſiue opatiue. pp qõ q̃tuoꝛ erũt dĩe ſimplices ipſius exaltatõis. plures ṽo pñt eẽ cõpoſite. Dicit. n. ꝙ ꝙ ſex ſũt duplicia. q̃tuoꝛ ṽo triplicia. vnũ ṽo quadruplex. ⁊ ita i vniuerſo erũt qndeciꝫ gnã exaltatõis. Deinde dõm ẽ de ſpẽbus ſupbie q̃s põit bern̄. i ſe. ⁊ in ꝯpatione ad illas q̃s ponit grego. Ponũt̄ ãt due. ſ. ſupbia ceca ⁊ ſupbia vana. ⁊ dicit ꝙ ſupbia ceca põt dici ꝯtumacia. ſupbia vero vana vanitas. ꝯ vero cecã ſuperbiã dicit eẽ ſpẽꝫ hũanitatis. q̃ qs põt ſentire humilr̃ de ſe. ꝯ vanã ṽo ſpẽs hũilitatis. q̃ nõ ꝯſentit hõ alr̃ ſẽtiẽtibus. Põt ergo queri penes qd accipiãt̄ he due ſpẽs ⁊ vĩ ꝙ penes hoc accipiant̄ ꝙ vna ſit in rõe. altera i volũtate. Dicit. n. Bern̄. ex vna fallit̄ oculus rõnis. ex altera male afficit̄ appetitus volũtatis. videt̄ ergo ſꝫ has vires accipi iſte dĩe. hoc ẽt ex ipſis noĩbus videt̄ colligi. cecitas. n. ad rõꝫ videt̄ ptinere. vanitas ṽo ad dlectationẽ que ẽ vanitas. ¶ Sed obĳcit̄ in ꝯ̃rium. ſm hoc nõ eẽt vtraqꝫ ſuperbia in affectu: ⁊ ita nõ eẽt peccatũ. cum omne pc̄m ſit in volũtate. ¶ Preterea non eẽnt ſpẽs ſuperbie. ſpẽs. n. ponit eſſentiã generis. ſuperbia autem ẽ appetitus ꝓpꝛie excellẽtie ſicut ab eodẽ diffinit̄. ergo appetitus vtriqꝫ ꝯuenit. ⁊ appetitus ẽ in volũtate. ergo vtraqꝫ ẽ in volũtate. ñ ergo vna tñ in rõe. Ad qõ dõm ꝙ lꝫ vna dicat̄ rõis. altera voluntatis per quãdam appꝛopꝛiationẽ. nihilominus tñ vtraqꝫ ſm ꝙ ẽ pc̄m: eſt in volũtate. ſicut. n. dicit vna ẽ qua in ſe nõ in dño gloꝛiat̄. altera ẽ qua ſuis magis q̃ꝫ dei laudibus delectat̄. ⁊ ita vtraqꝫ reſpicit̄ voluntatẽ. ſed vna illaruꝫ dĩ ceca. ⁊ dicitur eẽ rõnis ꝓpter hoc ꝙ non recta eſtimatio antecedit pꝛauã delectationẽ. eſtimat. n. vel eẽ bonum qõ nõ eſt. vel eẽ a ſe qõ ẽ. in quoꝛũ vtrunqꝫ ẽ peruerſe rõnis iudiciuꝫ. per hoc ergo patere põt. ꝙ ꝓut ſunt plures ſuperbie: nõ diſtinguũtur in hoc ꝙ vna ẽ rõnis altera voluntatis. ſed in hoc ꝙ vna ſic pꝛaue delectat̄. altera ṽo alio modo. Deĩde querit̄ qualiter ſe habeat hec diuiſio bern̄. ad illã que eſt Greg. cum eniꝫ he ſunt due ſpeciẽs ⁊ ibi quatuoꝛ. videt̄ ꝙ reduci debẽãt ille quatuoꝛ ad iſtas duas. ¶ Preterea oĩs ſpẽs ſuperbie aſſignata a Grego. vel ẽ in qua quis delectatur magis in ſe q̃ꝫ in deo de eo qõ eſt vel de eo qõ nõ eſt. ergo quatuoꝛ ſpẽs aſſignate a greg. ſub vna ſpecie huius diuiſionis continẽtur. Similiter poteſt dici de illa ſpecie. qua quis exiſtimat bonum eẽ qõ non ẽ. vel a ſe eẽ quod eſt. in ſe non in domino gloꝛiat̄. hoc enim ſimilr̃ continet ſpecies aſſignatas a grego. Sed hoc quomodo põt eẽ. cum ſint diuerſe ſpẽs quarum neutra ẽ ſub altera. ¶ Ad quod dicẽduꝫ. ꝙ penes aliud ⁊ aliud ſumũtur ſpẽs in hac diuiſiõe ⁊ in illa. In hac diuiſione attẽditur differẽtia ſpecierũ penes hoc. ꝙ vna ẽ in qua homo delectat̄ in ſeipſo non in deo. altera vero i hoc ꝙ magis delectat̄ in ſe q̃ꝫ i deo. diuiſio vero Gregoꝛĳ attẽditur ſm differentias cauſaꝝ delectationũ. cauſa enim delectatõis vel ẽ in eo qõ eſt. vel in eo quod nõ ẽ. In eo vero qõ eſt. aut abſolute aut i compatõe ad aliũ hoiem. ſi vero abſolute. hoc põt eẽ ſꝫ duas differẽtias. vel ꝙ totalr̃ bonũ ſit a ſe vel quo ad rõem merẽdi. ⁊ ſic ſm differẽtias iſtarũ cãrum attẽdunt̄ ille quatuoꝛ ſpecies.

Membꝛum vndecimũ.

Vndecimo querit̄ de oppoſitõe huius pc̄i. videt̄ enim ꝙ opponat̄ caritati. ꝑ hoc quod dicit̄ ſuper illud pſ̄. nõ det in cõmotionẽ pedeꝫ tuũ. glo. ſicut ad pꝛoficiẽdum non mouet pedẽ niſi caritas. ita ad cadẽdum nõ niſi ſuperbia. caritas eniꝫ ad celſitudinẽ ꝓuehit. ſuperbia vero elatas mẽtes in ruinaꝫ vergit. cũ ergo effectus ſunt oppoſiti: erũt cãe oppoſite. ergo caritas ⁊ ſuperbia iter ſe opponũtur. Qõ auteꝫ hũilitas opponat̄. pꝫ ex diffinitiõe quã ponit bern̄. hũilitas enim ẽ contẽptus ꝓpꝛie excellẽtie. cõtẽptus autẽ ⁊ appetitus opponũtur. ergo ſupbia ⁊ hũilitas. ¶ Criſ. nihil ita euertit ſuperbiã ſicut hũilitas. ergo nihil opponit̄ ſupbie q̃ꝫ humilitas. ¶ Itẽ augu. in li. de li. ar. Cui ſe dyabolus ad imitationẽ ſuperbie ꝓbuerat. ei ſe dñus ad imitationẽ hũilitatis ꝓbuit. ⁊ hoc fuit remediũ ꝯtra ſuperbiã. ergo hũilitas eſt oppoſita ſuperbie. Ad qõ dicẽduꝫ. ꝙ duplr̃ dicit̄ aliquid opponi ſupbie. vel per ſe ⁊ foꝛmalr̃. ⁊ ſm hoc humilitas opponit̄ ſuperbie. nõ eniꝫ ſunt ſimul nata eẽ in vi iraſcibili. Vel põt ſumi oppoſitio ratiõe finis. ⁊ ſm hoc cuꝫ caritas ponat ſũmuꝫ bonum pꝛo fine ad deũ hoiem oꝛdinet. ſupbia vero pꝛio deoꝛdinet ponẽdo ſe ꝓ fine. ex illa parte caritas ſupbie opponet̄. maxime ſm illũ moꝝ qui eſt in deũ. ⁊ hoc nõ videt̄ intelligi illa auctoꝛitas. ꝙ caritas mouet ad ꝓficiẽduꝫ. ſupbia vero ad cadendũ. Deĩde q̃rit̄ vtrũ ſupbia naſcat̄ ex ſuo oppoſito. qõ nõ videt̄. oppoſitũ. n. natum eſt deſtruere

ſuũ oppoſitũ ñ inducet. ergo cũ illud qđ naſcitur
ex alio p ipʒ iducat. nõ naſcit̃ ſupbia ex ſuo op/
poſito. ¶ Itẽ p ſile oñdit̃ i alijs vicijs ⁊ virtutib⁹
ſibi oppoſitis. gula eniʒ non naſcit̃ ex ſobrietate
nec luxuria ex caſtitate ⁊ ita đ alijs. ergo nõ na/
ſcit̃ ſupbia ex ſuo oppoſito. Cõtra aug. in li. đ
nã ⁊ gr̃a. Sola ſupbia i recte factis cauẽda ẽ. Ra
tio aũt ẽ. q̃ꝛ ex illis aliqñ originẽ ducit. cum ergo
hõ đ humilitate aliqñ extollatur: ſupbia aliqñ đ
ſuo oppoſito naſcit̃. ¶ Itẽ aug. in eodẽ li. vbi le/
tat̃ hõ i aliq̃ bono ope ſe ſupaſſe ſupbiã. ex ipa le
ticia caput erigit ⁊ dicit. ecce viuo ego qđ triũ/
phas? ⁊ iõ viuo q̃ꝛ triũphas. ergo ſupbia ex ſua
victoria aliqñ originẽ ducit. ⁊ ita ex ſuo oppoſi/
to. ¶ Itẽ. j. machab. vi. occidit eũ ⁊ cecidit i terra
ſup eũ ⁊ mortuus ẽ. qđ p Eleazaꝝ q elephãtẽ i/
terficiẽs occubuit: niſi pſona arrogãtiuꝫ deſignat̃
q̃ dũ voluit aliqđ fortiter gerere ⁊ ñ ſimplici aĩo
ſꝫ erecto in ſuis conatibus deuicti, pſternunt̃. ex q̃
accipi põt. q̃ꝫ ſupbia aliqñ cõuincit̃ ꝯñter ⁊ ipſa
vincit. ⁊ ita ex ſuo oppoſito naſcit̃. victoria enim
vicij opponit̃ ipſi vicio. Ad qđ dđꝫ. q̃ꝫ ſupbia
originẽ ducit aliqñ occaſionalr̃ ex ſuo oppoſito
vel ex oppoſito alteri⁹ pcti. ſꝫ nõ eẽntialiter. eẽn/
tialiter aũt dicit̃ originẽ ducẽ ex ipa delectatione
inordinata: qua hõ i ſeipo nõ i dño letat̃ đ victo
ria vicioꝝ. hoc eim piculoſum ẽ letari niſi i dño.
tũc aũt erit ſecurũ letari đ victoria vicioꝝ: cũ ex/
tremã vmbra ex ipo tãq̃ꝫ ex meridie abſorbebit̃
de qua dicit̃ i pſ̃. educet q̃ſi lumẽ iudicium tuũ ⁊
iuſticiã tuã tanq̃ꝫ meridiẽ. ¶ Ad ſcđꝫ võ dđm. q̃ꝫ
nõ ẽ ſile de hoc pcto ⁊ de alijs. cetera eim vicia
tm̃ in malefactis valẽt ſicut dicit aug. ſola aũt ſu/
perbia ẽt i recte factis ẽ cauẽda. ⁊ cuꝫ ſit ſ̃mo ibi
đ ſupbia includit̃ ibi inanis glĩa. ⁊ iõ dicit aug.
admonemur ne dona dei noſtre ptãti tribuendo
⁊ nos extollẽdo grauius peamus: q̃ꝫ ſi nihil bo/
ni opemus. Deinde q̃rit̃ vtꝝ ſupbia magis op
ponat ſe deo q̃ꝫ aliud pctm̃. dicit. n. hiero. cũ ce/
tera vicia fugiãt a deo: ſola ſupbia ſe deo oppo/
nit. ⁊ ita vr̃ q̃ꝫ maior ſit oppoſitio ad deũ ipi⁹ ſu/
pbie q̃ꝫ alterius pcti. ¶ Item ſupbia vẽdicat ſibi
qđ dei ẽ. alia võ pcta nõ vẽdicãt. ergo magis op
ponit̃ deo q̃ꝫ aliud pctm̃. Qđ aũt ſupbia vẽdicet
ſibi qđ dei ẽ: habet̃ ab augu. in lib. de do. xpiana.
¶ Cõtra i oi pcto mortali pponit̃ cõmutabile bo
nũ incõmutabili. ergo cum vnũq̃dq̃ꝫ genus pcti
appetat ,ppriũ bonũ cõmutabile: alia pcta eq̃ op
ponũt̃ deo ſic̃ ſupbia. ¶ Itẽ dic̃ Anſ̃. q̃ꝫ ,ppria vo
lũtat̃ ẽ cã ois pcti. ſꝫ hẽc ,ppriã volũtatẽ ẽ vſurpa
re qđ ,ppriũ ẽ dei. ſi ergo i alio pcto eſt eq̃ ,ppria
volũtas ſic̃ i ſupbia: oẽ pctm̃ mortale eq̃ deo op
ponet̃. Ad qđ dđm. q̃ꝫ opponi deo dĩ duplr̃.
cõit̃ ⁊ ,pprie. Cõiter oẽ pctꝫ deo opponit̃: q̃ꝛ bo
nũ ꝯmutabile bono incõmutabili pponit̃. ,pprie
at dĩ opponi ſupbia p q̃ndã ſilitudinẽ. ſic̃ ſi rex
aliq̃s deuiciſſet exercitũ ſui aduerſarij. ⁊ adhuc
ipe aduerſari⁹ ſtaret i bello: ſic ẽ đ ſupbia: cũ vin/
cunt̃ tẽtatões alioꝝ pctoꝝ ⁊ ita fugiũt a deo pec
cata: ſupbia adhuc reſiſtit. q̃ꝛ ex ipa ablatõne vi/
cioꝝ hꝫ rõnẽ tẽtatõnis. ⁊ hoc mõ dĩ ſola ſupbia
deo ſe opponẽ vt ñ excludat̃ qn alia vicia ſe deo
opponãt. ſꝫ q̃ꝛ iſta ſe opponit ẽt alijs vicijs ſicut
dictũ ẽ. ¶ Ad ſcđꝫ dđꝫ ẽ. q̃ꝫ lꝫ ſupbia vẽdicet ſibi
qđ dei ẽ primũ ſ̃m itelligẽtiã. ſ. potẽtiã: nihilomi/
nus tñ alia pcta vẽdicat. In aucte eim hꝫ q̃ꝫ ineſt
vicioſo aĩo ſibi tãq̃ꝫ debitũ vẽdicare: qđ vni ,p/
prio deo debet̃. vñ p hoc dat̃ itelligi q̃ꝫ nõ tantũ
hoc ẽ ,ppriũ ſupbie. Et dicit augu. i li. ꝯfeſ. Sicut
ſupbia vẽdicat ſibi excellẽtiã qđ dei ẽ: ita ira vẽ/
dicat vindictã q̃ deo ꝯuenit. ⁊ ita đ alijs. p qđ hꝫ
q̃ꝫ nõ ſolũ ſupbie ẽ hoc. lꝫ hoc ei magis attribuat̃
q̃ꝛ regina eſt vicioꝝ.

Membrum. xij.

Duodecimo q̃rit̃ đ gradib⁹ ſupbie. po
nit autẽ be. Berñ. xij. gradus q ſunt.
curioſitas. mentis leuitas. inepta leti/
cia. iactãtia. ſingularitas. arrogantia.
pſumptio. defenſio pctoꝝ. ſimulata ꝯfeſſio. rebel
lio. libertas peccãdi. ꝯſuetudo. Põt ergo queri
vtrũ ſint ſpẽs ſupbie an tm̃ gradus. Qđ ſint tãtũ
ſpẽs vr̃ p hoc qđ dĩ. q peccat aliquo illoꝝ: pec/
cat pcto ſupbie. vt q peccat pcto iactãtie vel arro
gãtie vel ſingularitatis: ⁊ ita de alijs. ¶ Iteꝫ ſicut
ſe hñt q̃dã coꝝ ad ſupbiã: ita ⁊ alia. ſꝫ quedam
illoꝝ ꝯnumerant̃ iter ſpẽs ſupradictas: pari ergo
rõe alie debẽt cõnumerari. Cõtra aug. i li. de
vera religiõe dicit. q̃ꝫ cõcupia oculoꝝ ad curio/
ſos ptinet ambitio ad ſupbos. ergo curioſitas eſt
diſtincta ex oppoſito ꝯ̃ ſuperbiã. nõ ergo ẽ ſpẽs
ſupbie. ¶ Silr̃ põt opponi đ q̃buſdã alijs. ñ ergo
,p ſpẽbus đbẽt ꝯputari. ¶ Deinde querit̃ q̃ ſit rõ
illi⁹ numeri. vr̃ eiꝫ q̃ꝫ ꝯſuetudo nõ debeat poni ,p
gradu iſtius pcti pluſq̃ꝫ alterius. Silr̃ põt dici đ
defenſiõe pctoꝝ. ⁊ de liberalitate peccandi. hec
eniꝫ duo ſilr̃ reſpiciunt omne pctm̃. Ad quod
dđm. q̃ꝫ nõ ſunt ſpẽs ſuperbie q̃ꝫtũ ad hoc q̃ꝫ ibi
ponũt̃ ſꝫ gradus. lꝫ alique illaꝝ ſpẽs dici poſſint
ex alia rõe. ſꝫ ſic̃ humilitas. xij. hꝫ gradus q̃s aſſi
gnat be. bñdict⁹: ita ſupbia ſuo mõ. xij. hꝫ g̃dus
oppoſitos. ſꝫ in hoc ẽ dñia iter g̃dus humilitat̃ ⁊
gradus ſuperbie: q̃ꝫ ad pfectaꝫ humilitatem oẽs
illi gradus regrunt̃. ad ſuperbiã võ nõ regrunt̃
oẽs illi gradus ſupbie. põt eniꝫ eẽ ſuperbus ſine
aliquo illoꝝ. ¶ Ad obiectũ aũt dđm eſt. q̃ꝫ lꝫ ſu/
perbia ꝯſequat̃ ad quodlibꝫ illoꝝ. nõ tñ ſequit̃
ſicut genus ſpẽm. ſed per quãdã cõcomitãtiã ſi/
ue ãnexioneꝫ. ¶ Ad ſcđꝫ vero dicenduꝫ. q̃ꝫ non
eſt ſimile omnino de quibuſdã illoruꝫ graduum
⁊ de alijs. quidaꝫ eniꝫ gradus nõ tantũ ſũt gra/
dus ſed etiam ſpecies: vt arrogantia. pſumptio

⁊ iactātia. quidā vero ita ſūt gradus φ non ſpēs
quo ad rōez. ergo gradus aſſimulant. quo ad ra
tionē vō ſpēi n̄ aſſilant. ¶ Ad illud vō qđ obijcit
de numero. dōm ſicut dicit bern̄. φ hō p ſupbiā
iniuriat deo. Itē iniuriat ꝓximo cui dʒ eſſe par.
Itē iniuriat ſupiori cui dʒ eē iſerior. ⁊ lʒ oēs iſte
iniurie ex ꝯn̄ti i deuʒ redundēt. illa tn̄ iniuria ꝓ
pria dr̄ fieri deo que imediate redūdat i deū. ſm
has ergo iniurias attēdunt illi gradus ſiue circū
ſtātie. prime ſex determinant penes iniuriaʒ eius
q dʒ eſſe par. quatuor alij in iniuriaʒ q̄ fit ſupiori
homini. due vltime determinant ꝓprie q̄ʒtuʒ ad
iniuriā que deo imediate fit. ⁊ dicunt gradus. qr
de minori procedit ad maius. vnde primus gra
dus malus ē. ſecūdus peior. ⁊ ſic ſemp aſcenden
do inuenietr. φ vltimus iter oēs ē peſſimus. ⁊ idō
ordinant ſm magis ⁊ minus malum. Vn̄ iniuria
reſpectu paris ex hoc φ ē reſpectu paris eſt mi/
nor. ex hoc φ reſpectu ſupioris ē maior. ex hoc
φ reſpectu dei eſt maxia. vn̄ ordinant iſti gradus
vt prio ſint illi gradus i iniuriā paris. Deinde il
li q ſunt i iniuriā ſupioris. vltio illi q ſūt i iniuriā
dei. Diſtiguunt ergo ſex prime dr̄ie per oppoſi
tū ad dr̄ias humilitatis reſpectu paris. ſex. n. ſunt
dr̄ie humilitatis p quas hō humilis bn̄ ſe hʒ er/
ga parem. pria ē φ dʒ eē humilitas i aſpectu inte
riori vel exteriori. ſecūda ē humilitas i vbo. ter/
tia ē humilitas i ſigno. vt nō erat hō ſupcilio ele/
uato: vt ſit hō de illa praua ac pūerſa generatōe
ſupboꝝ de qua hr̄ ꝓuer. xxx. generatio cuiꝰ excel
ſi ſunt oculi ⁊ palpebre eius i alta ſub recte. quar
ta ē humilitas i ſilētio: vt ſi alius loqr̄ φ ipē tace/
at. quinta ē humilitas i ꝯuerſatiōe. ſexta ē humi/
litas i eſtimatōe. vt. ſ. oībus alijs iferiorē eſtimet
ſe. ⁊ hec ē humilitas quā hʒ hō in ſuo aſpectu ⁊
i ſeipō. Contra āt has ſex dr̄ias humilitatis ſunt
ſex dr̄ie ſupbie q̄bus male ſe hʒ hō reſpectu pa/
ris: p quas deordiat reſpectu ipius ꝯtra primam
humilitatē ē vna dr̄ia ſupbie que ē curioſitas. cō
tra ſecundā ē leuitas mētis clamoſa: p quam hō
ſupbe ſe hʒ i verbo ꝯ humilitatē. tertiā que eſt in
ſigno: eſt dr̄ia ſupbie ſilr̄ i ſigno que ē inepta leti/
cia i riſu ⁊ cantico. ꝯ quartā humilitatē ē iactātia
que q̄deʒ eſt i verbo. ꝯ quintā ē ſingularitas per
quā alijs ſanctior vult apparere. vult. n. ieiunare
cū alij comedūt. ꝯ vero ſextā humilitateʒ q̄ eſt in
eſtimatiōe eſt arrogātia. ſunt ergo ſex dr̄ie ſupbie
q̄ deordināt ad parē: ſicut ſex ſūt dr̄e humilitatis
que bn̄ ordināt ad parē. ¶ Itē ex pte humilitatis
ſunt quatuor p que bn̄ ordinat hō ad ſuū ſupio/
rem. pria ē inſufficiētia bonoꝝ: vt. ſ. reputet ſe hō
inſufficientē. Iuxta illud qđ habet luc. xvij. Cum
feceritis oīa que p̄cepta ſūt vobis dicite ſui inuti
les ſumus. ſecūda dr̄ia eſt ꝯfeſſio pctoꝝ. tertia eſt
patia aduerſoꝝ. vt. ſ. paratus ſit ad verbera. q̄rta
ē obediētia mādatoꝝ. Per oppoſitū ſūt quatu/
or dr̄ie ſupbie p quas deordinat hō ad ſupioreʒ
ſuū. ꝯ primā eſt p̄ſūptio bonoꝝ. ꝯ ſecūdā excuſa/
tio maloꝝ. ꝯ tertiā que ē patia aduerſoꝝ: eſt ficta
ſubiectio. ꝯ vero obediētiā mādatoꝝ ē rebellio.
Itē duo ſunt ex pte humilitatis p que ordiat hō
ad deū. primū ē abnegatio ꝓprie volūtatis. ſcđʒ
eſt adimpletio diuine volūtatis ex timore filiali.
hoc ē ex timore ⁊ amore. Econtra ex pte ſupbie
ſūt duo q̄ deordināt ad deū. primū ē libertas vo
lūtatis ſiue libertas peccādi vel peccati. ⁊ hec ē
ꝯ abnegationē ꝓprie voluntatis. ſcđm eſt ꝯtem/
ptus dei: ⁊ ē contra adimpletionē diuine volun/
tatis ex timore ⁊ amore. ſic ergo habent. xij. gra
dus humilitatis. ¶ Ad illud qđ vltio obijcit đ di
uiſione ſupbie p cecā ⁊ vanā. dōm φ hec diuiſio
generalis ē. ⁊ dat per dr̄ias generales que ꝯpre
hendunt oēs alias. ⁊ dātur he dr̄ie p diſtictioneʒ
ad ipas vires aīe vt dicat. φ ceca principalius
reſpicit itellectuʒ. vana āt pricipalius reſpicit affe
ctum. vnde hoc mō oēs alias dr̄ias ſupbie gene
raliter ꝯprehendunt.

Membrum. xiij.

Tertiodecimo querit de dr̄ia appetitus
primatus in ſpūalibus ⁊ tpalibus. ex
quoꝝ vtroqʒ ꝯtingit ſupbire. ⁊ querit
qđ illoꝝ primatū habeat magis đ mo
tiuo ad appetēdū. ⁊ ꝯueniētius appeti poſſit. Ad
qđ ſic Criſ. dicit. primatū ſecularez appetere. ⁊ ſi
rō non ē: ſaltē cā eſt. primatū vero eccleſie concu
piſcere: neqʒ rō neqʒ cā eſt. ergo magis ē appe/
tēdus primatus tpalis q̄ʒ ſpūalis. ¶ Cōtra. pri/
matus ſpūalis magis aſſimilat deo q̄ʒ tēporalis.
ergo magis dʒ appeti. quid ē ergo qđ dicit criſ.
¶ Ad quod dōm. φ in vtroqʒ primatu hoc ē cō
mune φ ipē primatus nō eſt rō qua appeti debe
at. ſicut preoſtenſuʒ ē a pricipio huius q̄ōnis. φ
p̄ferri vel p̄latio ꝓpter ſe nō hʒ rōneʒ appetēdi.
in vtroqʒ tn̄ appetitu tā tpali q̄ʒ ſpūali nō ē dn̄iuʒ
appetendū ſʒ miniſteriū. Vn̄ criſ. Honores non
ſūt honores ſʒ miniſteria. ſicut videt honor ocu/
li qđ illuminat totū corpus. ⁊ n̄ ē honor ſʒ mini/
ſteriū. Silr̄ ⁊ pedes q baiulāt totū corpus ⁊ nō
ſūt honores ſʒ miſteria. ita ergo oīs priatus ē mi
niſteriū. De priatu ſeculari dr̄ Ro. xiij. miſtri dei
ſunt i hocipm ſuientes. De ſpūalibus j. coꝝ. iiij.
ſic vos exiſtimet hō vt miſtros xp̄i ⁊ diſpēſato/
res miſterioꝝ dei. Et luc. xxij. Qui maior ē in vo
bis fiat ſicut mior. ⁊ q preceſſor ſicut miſtrator.
In neutro ergo primatu ipē priatus ē rō quare
debeat appeti. ſʒ i primatu ſeculari ē cā appeten/
di vt. ſ. incutiat timor ipſis malis ⁊ p ipm arceat
malicia. Nā ſm φ dr̄ Ro. xiij. Ipi pricipes non
ſūt timori boni opis ſʒ mali pricipes mūdi ſūt vt
dn̄ent minoribus: pricipes eccl'ie vt ſuiant ei. In
p̄latione āt ſpūali nō hʒ locum illa cā. nam tales

ꝓlati ſolū debēt velle amari ⁊ ñ timeri: niſiū caſu uel ex aliqua neceſſaria cā: ſicut qñ habent aliquē ꝯtumacē ſubditūꝫ vel huiuſmodi. ⁊ ideo in hoc primatu nec cā nec ratio ē appetendi ipm. in alio vero cā eſt appetendi ſcilꝫ ipe timor.

Queſtio. cliiij. de inani gloria.

HAbito tractatũ de pctō ſupbie. ꝯſequēter dōꝫ ē de peccato inanis glorie. que ſicut dicit grego. deſcēdit a ſupbia. Prio aūt q̄redū ē vtrū appetitus glīe ſit pctꝫ. Scdō vtrū inanis glīa ſit tm̄ mortale pctꝫ. Tertio qd ſit motiuūꝫ in hoc pctō. Quarto de ꝯueniētia ⁊ dr̄ia ad pctm̄ ſupbie. Quīto de ꝯpatiōe ad pctm̄ ſuperbie vtrū ſit gnāle ad illd. Sexto vtrū inanis glīa ſit tm̄ i hoīe aut ēt i dyabolo. Septīo vtrū maius ſit pctm̄ in qbuſdā pſonis q̄ i alijs vt i religioſis. Octauo d ꝯpatōe inanis glīe ad inanē glāꝫ ſꝫ dr̄ias mārūꝫ. Nono d magnitudie hui9 pcti. Decio d ſpēb9 huius pcti ſi q̄ ſūt. Undecio de oppoſitōe hui9 pcti.

Mēbrum primum.

AD primū ſic ꝓcedit oñdit q̄ appetitus glorie ñ ſit pctm̄. Appetitus. n. glorie qd aliud ē niſi appetitus fame vel laudis hūane. ſꝫ ille appetitus nō ē pctm̄. ꝯſcia. n. bona ꝑ nos ē neceſſaria. bona āt fama ꝑ alios. ergo appetitus fame nō ē pctꝫ. ergo appetitus laudis hūane ñ ē pctm̄. ¶ Itē. xij. ad ro. ꝓuidētes bōa ñ tm̄ corā deo ſꝫ corā oībus hōībus. q ꝯſcie fidēs famā negligit crudelis ē. ergo ñ ē bonū negligē famā. ergo bonū ē appetē. ergo ñ eſt pctm̄. ¶ Itē vlt. ad phil. Quecūqꝫ amabilia q̄cūqꝫ bone fame ſi qua vtus ſi q̄ laus diſcipline hec cogitate ⁊ hoc agite. glo. qſqs famā cuſtodit i alios miſicors ē. ſi bonū ē miſicordē eē i alios. ergo bonū ē appetē cuſtodire famā. ¶ Iteꝫ. j. ad cor. x. placere oībus ⁊ ꝑ oīa ſicut ⁊ ego ꝑ oīa oībus placeo. ergo velle placē oībus ñ ē pctꝫ. ⁊ ita ꝑ ꝯñs laudari velle ab illis ñ erit pctm̄. cū ad hoc moneat apl̄s. Contra math. v. ſup illd. Sic luceat lux vr̄a. glo. finē boni opis ñ i laudib9 hoīuꝫ ꝯſtituatis. Et. vi. mat. ſup illd. attēdite ne iuſticiā. gl. Nō ꝓhibꝫ videri vt deus laudet ſꝫ videri vt ipi laudent. Et ibidē i gl. laus hoīuꝫ appeti ñ dꝫ. ¶ Itē ſup illd recipiūt mercedē ſuā. gl. vera merces praua intentōe euacuat. ⁊ loqt de intentione male laudis. Et iteꝝ dicit beda ſup heſdrā. q ieiunat. orat. elemoſinā dat illa intētiōe vt videat ⁊ laudet ab hoībus: ꝓles bone actōis q̄ſi d inuūda genitrice nata ē ſordidē intētōnis. ergo pctm̄ eſt.

Ad qd dōm ē ſm̄ diſtictiōem greg. q ſoluit ꝯrietatē īter illud qd. v. math. Sic luceāt opa vr̄a corā hōībus ⁊c. ⁊. vi. math. Attēdite ne iuſticiaꝫ vr̄aꝫ faciatis corā hōībus. Si dātis gloriā querimus: ēt publicata nr̄a opa in ꝯſpectu illius occulta ſuamus. ſi vero ꝑ hec nr̄am laudē ꝯcupiſcimus. foras ab eius ꝯſpectu fuſa ſunt: ēt ſi a multis ignorent. Aliud ē ergo querere laudē ꝓpriaꝫ aliud laudē diuinā. Preterea aliud ē velle laudari ꝑ ſe. aliud ē velle laudari ꝑ deū ⁊ ꝓpter bonū ꝓximi. huiuſmōi. n. laudari ñ eſt aliud niſi deū laudari i nobis. vno ergo mō pōt appeti laus ab hoīe ñ vt ibi finis ꝯſtituat. ſꝫ in deū vel i eo qd ꝑ ſe ordinat ad deū. ¶ Iſtis ergo modis ꝯſideratis pñt ſolui q̄ obiecta ſūt. illa. n. que primo obiecta ſūt reſpiciūt velle laudari ꝑ gloriā dei. vt deus i bono ope nr̄o laudet. vel i bonis q̄ habemus. vel vt inde ꝓximus edificet. ſm̄ qd dicit aug. vt illi ꝓficiāt qui imitari pñt qd laudāt. ⁊ alibi ſubſequi dꝫ vt alios exēplo inuitet. ¶ Ratiōes vō que ſunt in ꝯrium ſumunt penes hoc q̄ finis i humana laude ꝯſtituat ꝓpter ſe ſiue in humano fauore. ⁊ hoc mō dī inanis gloria. vñ licꝫ velle laudari poſſit nō eē pctꝫ: nihilominus tñ inanis gloria ſemp ē pctm̄. cū. n. velle laudari ñ ē pctꝫ: ñ ꝯſtituit finis i vano ſꝫ i vero. cū aūt ē inanis gloria. in vano finis conſtituit.

Membrum ſecūduꝫ.

SEcūdo q̄rit ſuppoſito q̄ inanis gloria ſit pctm̄. vtrū ſit ſemp pctꝫ mortale vel ſemp veniale: vel aliqñ mortale aliqñ veniale. Qd āt ſemp ſit mortale ſic oñdit. vana gloria ⁊ vera gloria q̄ ē glīa in vō teſtimonio ꝯſcīe ſm̄ q̄ dicit aplus. ij. cor. j. glīa nr̄a hec ē ꝯſcie nr̄e teſtioniū. opponunt: ergo ñ ſe cōpatiunt inuicē. ſꝫ veniale pctꝫ ⁊ gr̄a ſeſe ꝯpatiūt. ſi ergo gr̄a i adulto bñ opante ponit iſtā gloriaꝫ. q2 vbi ē gr̄a ē iſta gloria ⁊ ecōuerſo. ergo veniale pctm̄ ⁊ vera gloria que ē in teſtimonio ꝯſcientie ſeſe ꝯpatiunt. ſi ergo vana gloria ñ ꝯpatit ſecū illā gloriā verā. ergo ipa ē pctm̄ mortale. ¶ Iteꝫ Iſa. xlij. dicit dñs gloriā meā alteri ñ dabo. ergo ꝓpriū ē dei gloria. ergo ñ ꝯcedit alicui ratōnali creature. ergo ſi rōnalis creatura vſurpat illam: rapit qd dei ē. ⁊ dicit grego. in moral. q̄ inaniter gloriātis ē rape gloriā dei. ſꝫ raptus ſiue vſurpatio eius q̄ dei ē nō ē niſi per mortale pctm̄. ergo inanis gloria ē ſimplr̄ mortale pctꝫ ⁊ vlr. ¶ Itē dic̄ apl̄s galla. j. Si hōīb9 placerē xp̄i ſuus non eēm. ergo oīs q appetit hōīb9 placē: de ſuo xp̄i ſit ñ ſuus. ſꝫ oīs inaniter gloriās de ſuo xp̄i ſit ñ ſuus. ſꝫ de ſeruo xp̄i ñ ſit nō ſuus. niſi ꝑ mortale pctꝫ. q2 nō ꝑ veniale cū ñ opponat gr̄e. ergo oīs inaniter glorians peccat mortaliter. ergo inanis

gloria vſr ē mortale pcm̄. ¶ Itē pcm̄ mortale ē ſpreto incōmutabili bono bonis mutabilib⁹ adherere. ſʒ hoc facit inanis glia. q2 adheret laudi hoīuʒ q̄ ē mutabil'. ergo ipa ē ſemp mortale peccatū. Cōtra inanis glia ſignat p puluerem q̄ dī Math. x. aplis. excutite puluerē ō pedib⁹ vr̄is. vñ dic greg. pdicatio vix ſine aliq̄ pulueris mixtiōe trāſit. Nā pdicās aut idignatōeʒ trahit cū ɔtēnit. aut ad quātulācūqʒ glaʒ ſi ab hoīb⁹ honorat ſed apl'i n̄ cadebāt a pfectōe pp huiuſmōi inanē gloriā. ergo n̄ erat mortale pctʒ. aliqua ergo inanis glia ē veniale pctʒ ⁊ nō mortale ſemp. ¶ Itē ſup illō. j. ad theſ. ij. deo q pbat corda nr̄a. gl. vt ſibi n̄ hoīb⁹ placeam⁹ qō. niſi ipe i nob opet: vitare n̄ poſſum⁹. Si ergo veniale pctʒ vitari n̄ pt. mortale āt pcm̄ vitari pt. n̄ eiʒ in tm̄ ē corrupta nā vt ſit neceſſitas ad actuale mortale. erit inanis glia q̄ hō itēdit placē hoīb⁹ aliqñ vēiale pctʒ. ¶ Hoc idē arguit ex alio ibidē dicto. ⁊ ſi cuiq̄ʒ facile eſt laudē n̄ cupe dū negat: difficile ē tm̄ ea n̄ delectari cū offert. ergo aliqñ ē veniale pcm̄. Ad quod dōʒ. q̄ inanis gloria aliqñ ē mortale pcm̄. aliqñ ē veniale. Naʒ aliqñ inanis glia pcedit ex ſurreptōe. aliqñ ex dliberatōe. ⁊ iterꝫ aliqñ ē circa res q̄ inducūt maximā pnitatē. ⁊ aliqñ n̄ ē circa huiuſmōi res. venialis g° dicet. tm̄ pp ſurreptōeʒ. tm̄ pp maximā ɔcupie pnitatē. ¶ Ad obiectū āt primo rn̄dēdū ē. q̄ inanis gloria put ē venial' n̄ opponit vere glorie q̄ ē i ɔſcia: q̄n poſſit ſimul eē in eodē ſubiecto lʒ oppponat q̄tm̄ ad genus: q2 hec inanis gloria ē i genē mali. illa aūt ē i genē boni. circa actuʒ vō ē oppoſitio: circa pſonā vō nō. pt eiʒ eadē pſona vere gloriari itern⁹. ⁊ nihilominu⁹ hr̄e quēdā motū inanis glie i fauore vl' laude hominū. q mor⁹ nō ē in ɔſcia. ¶ Ad ſcōʒ dōm. q̄ rapere gliaʒ dei nō ē cuiuſlibet inaniter gloriātis. ſʒ illius q inaniter gloriat ⁊ mortal'r. Inanis eīm gloria q̄ venialis ē lʒ n̄ referat ad deū ipʒ actuʒ: nihilominus tm̄ a ſubiecto nō tollit ipe habit⁹ vere glorie. q2 q venial'r gloriat aliquid amat ſub deo. ⁊ talis n̄ rapit gloriā dei: q2 deus ſupra ē q amat. rape eiʒ ē ad ſcipm̄ qō ē alienū referre. qō facit q gloriā dei quātū in ipo ē aufert: qō fit per mortale pcm̄. ¶ Ad tertiū vō dōm. q̄ appetere placē hominib⁹ hoc pōt fieri dupl'r. vel ita q̄ tm̄ fiat pp̄ter ſe. ⁊ hoc mō nō ē ſuus xpi qui ſic appetit placere. vel ita q̄ nō totaliter referat ad ſe. ſʒ ad ſe ſub deo. ⁊ hoc mō pt placē hominib⁹ ⁊ eē ſuus xpi: lʒ ipe actu veniali nō ſeruiat. vñ hoc mō de ſuo xpi nō fit ſuus dyaboli. ¶ Ad quartū dōm q̄ inanis gloria aliquādo adheret cōmutabili bono ſpreto incōmutabili bono. ⁊ tūc eſt mortale. aliqñ nō ſpreto ſed tūc nō p fine poſito actualiter. ⁊ ſm̄ hoc erit veniale.

Membrum tertium.

Tertio q̄rit ō motiuo pcti. dī enim q̄ velle laudari ē motiuū ſiue appetibile in iſto pcto. ſʒ vr̄ q̄ velle laudari ſit bonū ⁊ ita nō erit motiuū hoc. nā ex eadē cā ē laudare laudabilē ⁊ velle laudari laudabilē. ſi ergo laudare laudabilē illud bonū eſt. ergo ⁊ illud bonū eſt velle laudari laudabilē: q2 eadē ē cā i actiua ⁊ paſſiua. ergo velle laudari n̄ ē motiuū inanis glorie: q2 ſuū motiuū dʒ eē eq̄le cū ipa. Vñ dʒ hr̄e in ſe bonitatē apparētē ⁊ deficiētē ſicut ſuū pcm̄. tale aūt n̄ ē velle laudari laudabilē cū ſit bonū. ¶ Item velle laudari pōt fieri bono fine ⁊ malo. bono fine fit qñ fac pp bonoꝝ edificatōeʒ ⁊ maloꝝ depſſionē. ⁊ pp dei glorificatōeʒ ſic habet math. v. ſic luceāt opa vr̄a corā hominib⁹: vt glorificēt patrē veſtrū q in celis eſt. Malū aūt ē qñ vult hō laudari pp ppriā gloriā. ⁊ ſil'r qñ vult laudari vt fiat diues. iſte ē malus finis. ergo pōt fieri bono fine ⁊ malo. ſed qō pōt fieri bono fine ⁊ malo: eſt idifferēs. Nullū āt indifferēs eſt motiuū pcti niſi addat circūſtātia q̄ ōterminet ad malū. ergo velle laudari ſimpl'r ſine circūſtātia addita: nō ē motiuū inanis glorie. ¶ Itē dicit Tulli⁹. Nō ē idē bonū ⁊ laudabile ſʒ ſi finis ſubſequat: duplicat boni appetitus. ergo laudari ē bonū. ergo ⁊ velle laudari ē bonū. nō ē ergo motiuū hui⁹ pcti. ¶ Itē. nos videmus illa tria diſtincta. ſ. q̄ aliqs vult laudari ab aliquo. itē aliqs vult placē alij. itē aliqs vult placē ſibi. tm̄ dico aliqs vult placē ſibi: hoc totū terminat i ſe. cuʒ dico q̄ vult laudari ab alio: hoc icipit ab alio ⁊ terminat i ſe. cū dico vult placē alij: hoc incipit a ſeipo ⁊ terminat i alio. nō ē ergo vnū motiuū ad iſta tria. ſʒ hec ſūt inanis glie. ergo inanis glia nō hʒ motiuū vnū. ⁊ ſic velle laudari ab alio nō eſt motiuū in ipa. aut ſi ſit: cuiuſmōi ergo pctʒ ē velle placē alij: q2 ſi dicat adulatōis. ſʒ adulatio ptinet ad inanē gloriā: q2 n̄ ad irā non ad inuidiam nec ad aliqō aliud pcm̄. ergo velle placere alij ptinet ad inanē gliaʒ. ¶ Itē ſil'r velle placē deo ē velle delectari i deo. ita velle placere ſibi ē velle delectari i ſeipo. ergo ē ſub inani glia. ⁊ ita cōtinet illa tria. ⁊ vnū n̄ ē motiuū ad alia duo. nō ē ergo vnū motiuū in ipa. ⁊ ita nō ē pcm̄ vnuʒ. aut habebit aliud motiuū q̄ velle laudari. Ad oppoſitū oēs actus qui ptinēt ad creaturā rōnaleʒ: ſemp debēt fieri aliqua neceſſitate ſiue aliquo fine ⁊ hoc fine tali: q2 debēt fieri in gloriaʒ dei. vñ apl's. j. Corin. x. ſiue manducatis ſiue bibitis ſiue quecūqʒ alia facitis: oia in gloriaʒ dei facite. ergo dʒ homo appetere gloriā vel laudē: nō pp̄ter ſe ſed ſemp ad gloriaʒ dei. ergo cum hoc ē velle laudari: nō determinēt vlterioreʒ fineʒ a ſe. ergo eſt maluʒ. ⁊ ita poteſt eſſe motiuū ad peccatū qō eſt inanis glorie. maxime cū inaniter gloriaʒ nō ponat gloriaʒ dei finem ſue laudis. ¶ Item dicit

ꝓbus ꝙ vanuꝫ ē qđ ñatū ē ad aliquē finē ⁊ nō cō ſequiř illū. ſꝫ laus ē huiuſmōi. ꝙ đꝫ ordinari ad gloriā ⁊ vtilitatē ꝓximi. ergo ſi nō ordineř vana ē. ſꝫ cū đr velle laudari ñ ɔteriař ad hoc velle laudari. ergo đ ſe dicit qđ ē vanū. ergo ex hoc ſeqř ꝙ glía q̄ hō male gliař pōt eē motiuū ad inanem gloriā. Ad qđ đđm. ꝙ ſi hēat reſpectus ad bonuꝫ ex circūſtātia ⁊ malū ex circūſtātia. velle laudari idifferēs ē. cū poſſit ɔterminari bona circūſtātia. ⁊ ſic ſit bonū. ⁊ mala circūſtātia ⁊ ſic ſit malū. Si ꝟo velle laudari eo ꝙ nō ordinař vlteri⁹ tāq̄ ad finē cointelligat in ſe finē: velle laudari maluꝫ eſt. Vñ ſup illud. ꝭ. ad gal. Si hoībus placerē ⁊c̄. exponēs illud Math. vi. vt videamini ab eis nolite hec facere finē: vltra porrigite intētionē. Similř dicēdum ē de eo ꝙ ē velle laudari ſicut đ eo ꝙ ē velle videri. Preterea velle laudari qꝛ non ordiař ad vlterius. quaſi occaſio ē neceſſaria ad ſaniter gloriādum. ⁊ iđ dicif. ꝭ. ad theſ. ij. ſup illđ. Nō quaſi hoībus placētes ⁊c̄. gl. quas vires nocendi hꝫ humane glorie amor. nō ſentit niſi qui bellū ei indixerit. p hoc pōt patere qualř rñdendum ē ad obiecta. ¶ Ad primū ſic. ꝙ nō ē ſilř in eo ꝙ ē velle laudare ⁊ velle laudari. velle. n. laudare in aliū tranſit. velle aūt laudari ſup ſe redit. Unde velle laudare recte indifferēs ē. velle enim laudare laudabilē bonū ē. velle. n. laudare vituperabilē malū ē. velle aūt laudari cū nō apponiř circūſtātia finis alterius ponit quaſi frui vtēdo. ⁊ ita plus inclinař ad malū. ¶ Ad ſcđm vero đđm. ꝙ velle laudare lꝫ poſſit fieri bono fine vel malo. tñ plus ſe hꝫ ad malū. ¶ Ad tertiū vero đđm eſt ꝙ illud qđ dicit Tullius in illo cāu intelligendum ē quo aliqđ appetiř ꝓut ē bonū appetēti. ⁊ ꝓut ē bonū alteri ſꝫm ꝙ cognoſciř ab ipſis eē bonum. hoc eīm ē duplicari appetitū boni. ¶ Ad illud vero ꝙ quarto querif. đđm ē ꝙ non ſunt diuerſa motiua i gnē inanis glorie: ſed vnū motiuū. velle. n. placere alij: ordiatur ad velle laudari ab alio. velle autē laudari ab alio: ordinař ad velle ꝓpriā excellentiā. ⁊ ſic motiuū adulatōis ordinatur ad motiuū inanis glorie. motiuū autē inanis glorie ad motiuū ſupbie. velle aūt placere ſibi vel delectari in ſe: cōe eſt tanq̄ motiuū primū in oībus iſtis pctīs. ea vero que obijciebanř ex altera pte reſpiciūt velle laudari ꝓut cōcernit in ſe finē ſimplř vel ex cōſequenti. Sed pōt queri. cum ɔtingit vane delectari nō ſolū in laude vel fauore hominū. ſꝫ i diuitijs ⁊ i alijs bonis mutabilibus. ⁊ ita vane gloriari. q̄re appetitus hūane laudis vel fauoris magis poniř ꝓ motiuo in pctō iſto q̄ꝫ appetitus alioꝝ? ¶ Ad qđ đđm. ꝙ ē vanitas quedā in creatura: i eo ꝙ ē ex nihilo. ⁊ ē vāitas quedā in actu voluntario: cū non referř ad debitū finē. His duobus modis vanitas eſt cōmunis in appetitu laudis ⁊ in appetitu diuitiaꝝ ⁊ alioꝝ bonoꝝ mutabiliū. Preter has autē vanitates i ipſo actu laudatōis ē triplex vanitatis cā. vna ex pte eius q laudat. ⁊ hec ē opinio que valde mutabilis ⁊ vana ē. qꝛ homo modo opinař vnū mō eius oppoſitū. ex hoc ɔtrahit laus quādā vanitatē. ſ. ex opinione laudātiū. Vñ hiero. Si vitam tuā i ore hominū poſueris. modo puus modo magnus mō malus hic eris. Et ideo dř.). ecc̄. Sapiens vt ſol ꝑmanet q. ſ. querit gloriā in teſtimonio bone conſcientie. ſed ſtultus vt luna mutař. qꝛ inane glorio ſus nūc creſcit nūc decreſcit in opīone laudātiuꝫ. Alia cauſa vanitatis i laude eſt ex pte materie ex qua quia laus ſꝫm hoc nihil aliud ē q̄ꝫ aer ꝑcuſſus flatu. aer aūt ē de ſe vanus ⁊ flatus. etiam quo aer percutiř vanior: qꝛ ſtatim tranſit. ⁊ iđ ex hoc contrahit laus quādam vanitatē. Tertia rō eſt ex parte eius de quo eſt ipſa laus. homo eīꝫ laudat aliū ſꝫm ꝙ de ipō opinatur. ⁊ ideo qꝛ aliquādo opiař đ malo ꝙ ſit bonū ⁊ ecōuerſo. laudat aliqñ de quo non eſt laudādus ⁊ econuerſo. ⁊ hec eſt vanitas. ⁊ ex hoc iterū trahit ipā laus vanitatem. Ex his igiř videř ꝙ laus nō ſolū ē vanū ſed ēt vaniſſimū. Vñ q laudē appetit delectat i vaniſſimo. ⁊ iđ ianis gloria plus deteriař reſpectu huius appetitus. ſ. laudis. q̄ꝫ reſpectu appetit⁹ alioꝝ actuū. vñ a quodā ſapiēte ſic diffiniř ianis gloria ē motus ideteriatus ad laudē humanā.

Membrum quartum.

Quarto queriř de ɔueniētia ⁊ dr̄a ianis glorie ad ſupbiā maxime quo ad motiua h̄ ⁊ ibi greg. Inanis gloria ſuggerit ꝑeſſe vt pluribus ꝓſit. hoc auteꝫ idē ſuggerit ſupbia. ¶ Itē aug. ſup Io. Ambitio hūane laudis appetit de ſe eſtimare qđ i ſe nō hꝫ ⁊ ſup alios ſe efferre. ⁊ hoc idē appetit ſupbia. ē ergo idē motiuū in vtroqꝫ. ergo idē pctꝫ. Cōtra. aug. v. de ci. dei. qſqs ſine cupiditate glorie q̄ vereř hō bñ iudicantibus diſplicere. dñari atqꝫ impare ɔſiderat. ēt p aptiſſima ſcelera q̄rit plerūqꝫ obtinē qđ diligit. ꝓinde q gliam ɔcupiſcit aut vā. via nitiř. aut certe dolis aut fallacijs ɔtēdit. volēs bonus videri. eē qđ nō ē. ex quo vř ꝙ ſupbia pōt eē ſine iani gloria ⁊ ianis glia ſine ſupbia. ⁊ ita neutrū ē idē cū altero. ¶ Itē idem i eodē. Duo eīꝫ ſūt libertas ⁊ cupiditas hūane laudis. q̄ ad facta ɔpulit miranda romanos. ⁊ loqř de libertate dñationis. ergo ſupbia ⁊ ianis gloria que reſpiciūt iſta nō ſunt idē. Ad qđ đđm. ꝙ nō ſunt idē formalř inanis gloria ⁊ ſuperbia. lꝫ ɔtingat vnū in alio eē vt i pluribus. Unde augu. v. de ci. dei. itereſt ſane iter cupiditatē humane glorie ⁊ cupiditateꝫ dñationis. nā lꝫ procliue ſit vt q humana gloria delectatur nimium: ēt dñari ardēter affectēt. ¶ Ad primū ergo dicenduꝫ. ꝙ inanis gloria non habet hoc ex ſe ſꝫ inquātum ē ɔiūcta ſupbie.

ipſa.n.ē pria filia ſupbie ex hoc ꝙ ē ei cōiuncta:
hoc ē ꝙ appetit vł ſuggerit ṗeſſe. vñ hoc ē ꝓprie
dictū ꝙ ianis glia ſuggerit ṗeſſe i laude hūana.i.
extollē i laude. vñ ſemp itēdit laudē i excellētia.ſ
ſupbia ſiſtit i ipa excellētia. ¶ Ad ſcđꝫ dđꝫ.ꝙ i illa
abitōe ꝯponūt hec duo pcta.ſ.ſupbia ⁊ ianis glo
ria. vñ ē ibi qđ ē ſupbie: ⁊ qđ ē ianis glorie. Am/
bitio.n.laudis iportat appetitū laudis vt hono/
ret ⁊ laudet ab aliis vbo. ēt qꝫtū ad hoc ē ipſius
ianis glorie. Itē talis appetit ṗeſſe ⁊ efferri ſuper
alios ⁊ hoc ē ſupbie. Vñ duo ſūt i illa auctorita/
te.primū ptinet ad ianē gloriā. qm̄ ſiqs appetit.
eſtimat ⁊ dr̄ magna vt laudet. ſcđm ad ſuperbiā.
qm̄.ſ.appetit ſe ſuper alios efferre.

Membrum quintum.

Quinto querit de ꝯpatōe huius pcti ad
pctm ſupbie. vtrū ſit gnāle ad illđ. ad
qđ ſic. Sicut ꝯtigit hōie appetē excel
lentiā i hoc bono ⁊ in illo.ita cōtingit
ipm appetē gloriā i hoc bono ⁊ i illo. vñ i oībus
pōt hō extollē ṗt gloriari ⁊ ecōuerſo. ergo neu
trū naſcit ex alio.imo ex equo ſe hñt. ¶ Itē duo
ſūt appetibilia dīſa quoꝝ vnū nō ē ſub alio.ſ.hu
mana laus ⁊ excellētia bonoꝝ. ⁊ formāt hec duo
pcta q̄ ſunt inanis glia ⁊ ſupbia.ergo neutrū ſub
alio ſꝫ ex equo ſe hñt. ¶ Itē velle ſcire vt excellat
⁊ velle ſcire vt ſciat ⁊ laudet ab hoībus.hec ſunt
duo appetibilia.quoꝝ neutrū ſub alio. ⁊ vnū ē ſu
pbie aliđ ē ianis glie. ¶ Itē Criſ. ſi auariciā pau
lus vocat idolatriā huiꝰ mrēꝫ ⁊ radicē ⁊ fontēꝫ
oīuꝫ maloꝝ vanā gliaꝫ dicat.ergo ē mr̄ maloꝝ ſi
cut ſupbia.nō ergo naſcit ex illa.ergo ex eq̄ ſe hꝫ
cū illa. ¶ Ad oppoſitū dicit greg.i mora.ꝙ ianis
glia naſcit ex ſupbia tāq̄ꝫ pria eius filia. Ad qđ
dđꝫ.ꝙ vana glia duobꝰ mōis accipit. vno mō ꝓ
ut dr̄ vana.ſꝫ quā dlectat ⁊ gliat hō i hꝫ bono mu
tabili vano ⁊ i illo pluſq̄ꝫ i deo q ē ſūmū bonū ⁊
icōmutabile. ⁊ ſic dr̄ vana glia ꝓut ipa dicit dlec/
tatōem i re vana q̄cūqꝫ ſit illa. ⁊ hoc mō ipa eſt
pctm gnāle. ⁊ dr̄ mr̄ oīuꝫ pctoꝝ. ⁊ circuit oīa ma
la ſicut ſupbia.qꝛ ſic ſupbia dr̄ ꝯtēptus icōmuta/
bilis boni. ⁊ rōe illiꝰ ꝯtēptus q ē i oī pcto. ⁊ op
ponit vē glorie que ē i bono icōmutabili. ⁊ ē mr̄
maloꝝ ⁊ ꝯcomitāt ſeīuicē. qꝛ dlectatio i re vana
ꝯcomitat ꝯtēptū icōmutabilis bōi. ⁊ aliqñ ex illa
delectatōe ſeq̄t ille ꝯtēptus.aliqñ ex illo contēptu
ſeq̄tur illa delectatio.ita ꝙ aliqñ redit hō ad iſtaꝫ
delectatōem ex ꝯtemptu tanq̄ꝫ ad ſibi placēs. vt
aliquādo a contēptu boni incōmutabilis dei ꝓ/
pter aliqđ nociuū vel punitiuū vel aliud huiuſ/
modi reſilit ad placēduꝫ ⁊ delectāduꝫ imutabili
bono. ⁊ relinq̄t bonū incōmutabile. vñ hoc mō
non venit magis vnū ex alio q̄ꝫ ecōuerſo. ⁊ hoc
mō vana gloria nō ē filia ſupbie. ¶ Itē alio mō
accipit vana gloria ꝓut dicit delectatōem in re
vaniſſima q̄ ē laus hūana. ⁊ hoc mō naſcit ex ſu
pbia. ⁊ ē filia ſupbie. qꝛ ſupbia ē amor excellētie.
ille aūt q appetit laudē hoīuꝫ. nō pp aliud niſi vt
excellat appetit. qꝛ ſignuꝫ excellētie ē ⁊ ꝙ debeat
hō excellere qñ ipſe laudat reſpectu eius q ñ lau/
dat. ⁊ hoc mō ſe hꝫ ꝑ poſterius ad ſupbiā q̄ na/
ſcit ex illa. nec ſe hñt equalr̄ ſm ambitū. ¶ Ad illđ
qđ obiicit ꝙ diuerſa ſunt appetibilia laus hūana
⁊ excellētia in diuitiis vel honoribus. dđm ꝙ ve
rum ē formalr̄ ſunt diuerſa. qꝛ vnū non ē alterū.
tñ vnuꝫ ē ꝓpter aliud. vnde vnū naſcit ab alio.ſ.
laus humana ab excellētia. qꝛ nō appetit laudeꝫ
niſi vt ꝑ hoc excellat. vñ excellētia mouet ad ipm
laudis appetituꝫ ⁊ ad hoc ꝙ velit hō laudari. ⁊
ſic lꝫ diuerſa ſint vt vnū nō ſit alteꝝ. vnū tñ naſcit
ex alio. ⁊ ſic inanis gloria de ſupbia. ¶ Ad illud
qđ obiicit. Iſte vult ſcire vt laudet iſte vult ſcire
ut ſciat. duo ſunt mouētia ⁊ diuerſa. ergo nō utrū
qꝫ ē uana gloria. dđm ꝙ licet ſint diuerſa diuiſa
in ſe. vnū tñ ē ꝓpter alteꝝ. qꝛ ille qui vult ſcire ut
ſciat. appetit hoc vt excellat in laude. vñ excellen/
tia in laude hoīum mouet ipſum ⁊ ex hoc naſcit.
¶ Ad tertiā rōeꝫ pꝫ ſolutio. qm̄ loquit Criſ đ va
na gloria ꝓut dicit quācūqꝫ delectationē i qua/
cūqꝫ re vana. ⁊ iſto mō bene ꝯcedēdū ē ꝙ non ē
filia ſupbie ſꝫ equalis eſt ābitus cuꝫ illa. Deinde
querit vtrū oīs inaniter gloriās ſit iſidelis. ⁊ ita
uana gloria ſit ſub iſidelitate. oſtendit auteꝫ ꝙ ſic
Jo.v. quō poteſtis credere qui gloriā abiuicem
accipitis ⁊ gloriā que a ſolo deo ē non queritis
q.d. nullo mō. ſꝫ oīs vane glorioſus ē huiuſmōi
q querit gloriā ab alio hoīe ⁊ gloriā dei nō que
rit. ergo oīs talis eſt iſidelis. ¶ Itē Job. xxxi. Si
oſculatus ſuꝫ manū meā ori meo q̄ ē iniq̄tas ma
xima ⁊ negatio ꝯ deū altiſſimū. ergo ille q oſcu/
lat manuꝫ ſuā negat deū. ſꝫ oſculari manū ſuā ē
vane gliari de opibus ſuis. vñ dicit glo. manum
ſuā oſculat ore ſuo q laudat qđ facit. ⁊ talis eſt q
ianiter gloriat. ergo talis negat deū. ergo ē iſide/
lis. Ad qđ dđꝫ ꝙ iſidelis dicit duobus mōis.
vel qꝛ cadit a fide informi. vel qꝛ cadit a fide for
mata. ſi ergo appellet iſidelis qꝛ cadit a fide for/
mata. hoc mō dico gnālr̄ ꝙ oīs q ianiter gloriat
ꝓut dico ē mortale pctm: ē iſidelis. qꝛ expellit gra
tiā ſiue caritatē que ē forma fidei. ſꝫ ſi dicat iſide/
lis ꝑ caſum a fide iformi. hoc mō dr̄ iſidelis ſim
plr̄. hoc mō nō oīs qui ianiter gloriat ē iſidelis.
⁊ ꝙ dicebat dñs iſtos eē iſideles hoc erat qꝛ nō
credebāt ipm eē dei filiū. qđ tñ tenebātur credere
nec ꝙ ab ipſo aliqd boni hērent. hoc aūt eſt glo/
ria dei. ⁊ ꝓpter hoc dicit gloriā dei nō q̄ritis ſꝫ
gloriā veſtrā qꝛ creditis hēre a vobis q̄ hētis a
xpo dei filio icarnato. Vñ ceciderūt ēt a fide ifor
mi non ſoluꝫ formata. ¶ Ad ſcđm ſatis pꝫ rñſio.
qm̄ aliqs pōt oſculari manū hoc ē delectari in ſu
is opibus duplr̄. vel ponēdo bonū a ſe ñ a deo.

vel nõ ꝑcludendo qn bonũ illud ſit a deo.tñ inor/
dinate ibi delectat.ſʒ hoc ſcdo mõ dico ꝙ ñ ẽ ne
gatio apud altiſſimũ. ſi ãt pͥo mõ vt ponat opa
ſua bona a ſe ⁊ delectet i illis q̃ſi ſint a ſe ⁊ non a
deo.dicim⁹ ꝙ talis negat gratiã dei ſicut dicit ibi
glo.auctoris ſui negare gr̃az ꝯuincit.qſqs ſibi tri
buit bonũ qđ opat. ⁊ hoc mõ ẽ negatio apud al
tiſſimũ ⁊ īfidelitas ſicut delectari in ſuis opibus.
talis eĩn tenet credere ꝙ oĩa hʒ a deo ſm ꝙ di/
cit apls.j.Corin.iiij.quid hẽs qđ nõ accepiſti qđ
gloriaris quaſi non acceperis vnde talis ſimpli/
citer eſt īfidelis.

Membrum ſextuȝ.

SExto querit vtrũ ianis gloria ſit tm̃ in
hoie an ẽt in dyabolo. ⁊ videt ꝙ ſit in
dyabolo.ianis eĩm gloria pͥo naſcit
de ſupbia ſicut dicit Greg. cum ergo
nõ tm̃ ſupbia ſit in dyabolo ſʒ etiã aliqua de ſilia
bus eius.illa maxime erit q̃ pͥo naſcit ď ſupbia.
⁊ ita ianis gloria erit i dyabolo. ¶ Item ẽ quedã
gloria i malicia.ſicut dr̃ i ps.qđ gloriaris i mali/
cia.ſʒ qs ẽ q magis gloriatur i malicia q̃ȝ dyabo/
lus. ⁊ illa ẽ vana gloria.ergo vana gloria ẽ i dya
bolo. ¶ Itẽ.iiij.Lu.hr̃ ꝙ dyabolus tentauit pri/
muȝ hoiem de vana gloria. Et hoc idẽ hẽtur.iiij.
Math.vbi dr̃ ⁊ gloriã eoꝝ. Glo.de gloria va/
na tẽtauit cũ dixit eritis ſicut dij.ſʒ illa pͥa tenta/
tio fuit in q̃ ſuggeſſit pͥmo hõi ſimile pctm̃ p qđ
ceciderat. ergo dyabolus ceciderat p vanã glo/
riã ergo ianis gloria ẽ pctm̃ i dyabolo. ¶ Cõtra
ſup illud ps.vt cantem gloriã tuã. Glo. gloria eſt
ore multoꝝ celebrata laudatio. ſʒ dyabolus non
appetit laudatõeȝ huiuſmõi.nõ.n. q̃rit fauorem
ſiue laudẽ tãq̃ȝ ſibi vtilẽ. ergo i ipſo non eſt ianis
gloria. ¶ Itẽ ſup illud.xxxi. ꝓuerb. fallax gloria.
Glo.fallax ẽ gloria laudis quã ab hoie accipit.ſʒ
talis nõ ẽ i dyabolo.ergo ianis gloria nõ ẽ i dya
bolo. ¶ Itẽ Greg.q̃ſi latrũculus qdã ẽ appetitus
laudis humane.q recto itinere gradiẽtibus e la/
tere iungit. ergo inanis gloria non eſt i dyabolo.
¶ Item greg.qſqs ꝓ virtute quã agit humanum
fauorẽ deſiderat. rem magni meriti vili ꝑcio ve/
naleȝ portat.ſʒ hoc nõ ꝯuenit dyabolo. ergo mo
tus i anis glorie nõ ẽ i ipſo.ergo nec ianis gloria.
¶ Ad qđ dõm ꝙ ianis gloria dr̃ multis modis.
vno modo ſm ꝙ ſpũs itendit placere ſibi ꝯtẽpta
voluntate dei. Vñ ſup illud.i.ad coꝝ.x.cuȝ homo
ꝓpter ſe placet.i. ꝓpter priuatã ⁊ ꝓpriã gloriã
ſuperbia eſt.hec ẽ ſequela ſupbie. ⁊ hoc mõ põt
dici de dyabolo.v.Jo.q gloriã adiuicem queri/
tis. Glo.cui opa ſua placet ⁊ aliqd boni putat ex
ſe ille querit gloriã ſuã. cum ergo hoc cõueniat
dyabolo ſm hunc moduȝ erit ianis gloria i dya
bolo.vnde iſa.x. Nũquid gloriabit ſecuris ⁊ c̃.p
ſecuriȝ ⁊ ſerrã ſignat dyabolus q gloriat ꝯ deũ.

Alio vero mõ dr̃ ſm phm̃.gloria que nullo cõ/
ſciẽte nõ feſtinaret ieſſe. ⁊ iteꝝ gloria ẽ multorum
ore celebrata laudatio. ⁊ hoc mõ nõ ꝯuenit. vñ
ſicut iuidia dr̃ ꝯuẽire dyabolo.ita ianis gloria ꝑ/
ut iuidia gignit iuidiã ⁊ ẽ ꝯcomitãs ſupbiã. ¶ Ad
ſcdm̃ vero dđʒ ꝙ gliari i malicia ẽ ianiter gloria
ri.ſm illũ modũ ſʒ quẽ inanit gloriat cui opa ſua
placẽt nõ pp deũ.ſicut ille vere gloriat cui opa di
placẽt ⁊ nõ ſua pp ſe.in ipſa.n.malicia ꝑut ẽ de/
formitas opuȝ.nõ ẽ p ſe gloriatõ. ⁊ ſic põt ꝯueni
re dyabolo. ¶ Ad tertiũ vo dõm ꝙ vana gloria
accipit ibi ꝓ ſupbia q̃tũ ad rẽ.vñ ſicut dyabolus
tẽtauit pͥmũ hoiem de ſupbia.imprimẽdo ei ſuã
ſiſitudinẽ ⁊ diſſilitudinẽ dei.ita ſuggeſſit inanẽ glo
riam.hec delectatio ẽ in pͥma vanitate.

Membruȝ ſeptimum.

SEptimo querit vtrum maius ſit pctm̃
inanis gloria in qbuſdã pſonis vt i re
ligioſis q̃ȝ in alijs. ⁊ videt ꝙ ſit maius
pctm̃ in religioſis q̃ȝ in alijs ſeculari/
bus ꝑ ſile de ſuperbia.dicit eniȝ Berñ.qđ facit ſu
perbia ſub pãnis humilitatis ibi.q.d. ibi nõ de/
beret eẽ.minus ergo hñt incentiuũ.tãto maius eſt
alijs pibus pctm̃.ergo maior ẽ ſupbia in viris re
ligioſis pari rõne ⁊ vana gloria que pͥmo ſeqt
ſuperbiã. Itẽ berñ.nõ magnũ ẽ humilẽ eẽ in ab/
iectõe magna. ꝓrſus ⁊ rara virtus hũilitas ho/
norata.minor ergo ẽ hũilitas in religioſis pſonis
que ꝯtẽptibiles ſũt mũdo.q̃ȝ ſit in his pſonis que
honorant a mũdo. ⁊ hoc ẽ q2 abiectio iclinat ad
humilitatẽ.honor vero ad ſupbiã. pari rõne vi/
det de vana gloria materiã eiȝ vane gloriã di hñt
multiplicẽ q ſũt in mũdo. nõ tantã vero materiã
hñt q renũciauerũt mũdo.videt.n.minus eẽ pctꝫ
vane glie in ſclaribus q̃ i clauſtralibus. ¶ Itẽ ma
ius erat pctm̃ i dyabolo q̃ȝ in hoie ſupbie ⁊ vane
glie ꝯſequẽtis.cũ dyabolus ſolũ eẽt ſpũs. homo
vero ſpũs ⁊ caro ſiue ex carne ⁊ ſpũ. diminuit er
go quãtitatẽ peccati.vnio ſpũs cũ carne alijs exi/
ſtẽtibus pibus.cũ ergo vir qui dʒ eſſe ſpũalis vo
to extractat⁹ a carne.ſi peccat peccato ſupbie vel
vane glorie.magis peccabit q̃ȝ ſibi diuiſus eſt
cuius ẽ cogitare de his que ſũt carnis. Contra
inanis gloria ẽ appetitus hũane laudis vel fauo/
ris.ſed huius incẽtiuũ multiplex ẽ i ſecularibus.
ergo pluribus modis peccãt motu ianis glorie.
Ad qđ dicẽdũ.ꝙ motus inanis glorie aliquã/
do ſurgit ex rebus ſpũalibus vt ſciẽtia vel virtuti
bus. ⁊ ſm hunc modũ qui minus habẽt de dele/
ctabili exteriori intẽſius peccãt peccato ianis glo
rie qui de his bonis gloriant. Alij vero q habẽt
non tm̃ motiuũ interius qđ eſt ſpũale bonũ. ſed
motiuũ exterius ſicut ſunt diuitie vel potentie tẽ/
porales ꝓpter quas honorat hõ. etſi bene vtitur
laudat.aliquãdo ẽt nõ bene vtendo ſʒ hoc plu/

ribus modis peccant motu inanis glie. τ plus
habet ꝺ incentiuo exteriori: minus vo aliquādo
ꝺ incentiuo interiori. vnde magis habet ꝺ motu
inanis glorie quo ad bonū exterius. minus vo
quo ad bonū interius. Ex his ꝑ pōt patere quali-
ter reſpōdendū eſt ad obiecta ſm diſtinctiōem
ei9 ꝙ ē plurib9 modis peccare τ magis peccare.
magis vo peccare duob9 modis vt ex maiori cā:
vel qr minus habeat excuſatōis. magis ergo pec
cat clauſtralis quia minus habet excuſatōnis τ
plus ꝺ retrahēte. plus vo peccat ſecularis qr plu
ribus modis. Itē magis peccat clauſtralis quo
ad hoc qr h3 bonū pfectioris ſtatus ſi ꝺ illo va-
ne gliat. magis vo peccat ſecularis qr bonū extē
rius h3 maius ꝺ quo magis pōt vane gloriari.

Membrum octauū.

Octauo querit ꝺ cōparatōe inanis glo
rie ad inanē gliā ſm differētias ma-
teriarū. Et videt ꝙ maxime malū ſit
ī ope miſcdie ſcil3 elemoſina. dicit. n.
Cris. ſup math. vbiq3 vana gloria ē malū. maxi
me aūt ī philātrophia. philātrophiā aūt dicit
miſericordiam vel opus miſericordie. τ iterū ſi
vis miſericors vocari apud hoīes que eſt vtili-
tas. vtilitas quidē nulla ē. iactura aūt ē infinita. ex
his vr ꝙ in ope miſcdie maximū malū ſit inani-
ter gliari. ¶ S3 videt ꝯtrariū p hoc qđ dic Cri.
In alijs vane gloriari mirabile nihil ē. ī ieiunio
autē τ orōne hoc eſt extraneū τ lachrymis ple
nū. ſi ergo magis extraneum ē τ defluendum:
maius pcīn ē vane gliari ī illis. ¶ Hoc ēt appa
ret per hoc qđ alibi dicit. a vana glia vbiq3 erui
bonū ē. maxime aūt ī orōne. in hoc peccauit etiā
ipſe phariſeus cū aſcēderet ī tēplū. in ipā. n. orō-
ne ſua vanā gliā habuit. ¶ Preterea cū ſint tria
bona miſcdia. orō τ ieiuniū. ī oīb9 aūt dñs phi-
bebat vanā gliā. pt queri quare ī euāgelio ſpā-
liter phibuit vanā gliam circa elemoſinā dicēs.
Attēdite ne iuſticiā vrām faciatis corā hoīb9 vt
videamini ab eis. τ poſt ſbiūgit. cū facies elemo
ſinā noli tuba canē añ te. cū aūt locut9 ē ꝺ orōne
τ ieiunio ñ hec exp̄ſſit. vñ dic cri. cū ꝺ elemoſina
mētōē fec appoſuit vt videamini ab eis. ī ieiunio
τ orōne nihil tale ꝺterminauit: ſ3 hoc quō vex ē.
mōne dictū ē vbi agebat ꝺ ieiunio. cū ieiunas vn
ge caput tuū oleo τ faciē tuam laua ne videaris
hoīb9 ieiunās. τ ita ſit ibi ſermo ꝺ phibitōe vane
glie. Silr cū ſit ſermo de orōne. dr. n. vt videant
ab hoīb9. Ad qđ dō3 ꝙ ī elemoſina dic cē ma
ximū malū vanā gliā qñ. ſ. gliamur ñ releuādo
idigētiā pximi qm̄ iſtud ē crudelitatis. eo ꝙ vide
ri ſubuenire pxio idigēti cū ñ ſubueniat maxia ē
crudelitas. hoc. n. ē vane delectari cū alteri9 triſti
cia. ſ3 vbi fiat ſmo ꝺ vana glia ī exhibitōe elemo
ſine cū exhibet idigēti corā hoīb9: ñ ē tūc maxi-
mū malū. ſ3 maius ē ī orōne τ ieiunio. pronitas
ei3 qdā ē ī elemoſina ad motū inanis glie. eo ꝙ
corā hominib9 ſit. ī ieiunio vo τ orōne ñ ſic. nata
ei3 fieri ſūt pp ſolā ꝯſciā. ¶ Ad aliud vo dōm
ē. ꝙ l3 ī oīb9 his phibeat vana glia: ſpālius tñ in
elemoſina ſit exp̄ſſio pp iſtā pnitatē. vñ dic Cris.
Impoſſibile ē elemoſinā oīno latere: orōnē vo
τ ieiuniū poſſibile ē. τ iō diſtiguēda ē itētio vt ñ
hac itētione fiat. ī alijs. n. eo ꝙ pñt fieri ñ corām
hoīb9 ꝺfacili pōt eē directio itētionis.

Membrum nonum.

Nono qrit ꝺ magnitudine huius pcī.
oſtēdit aūt ꝙ ſit maximū qr dic. oſcu
lari manū ſuā. ī. vane gliari ꝺ opibus
ſuis ē iniquitas maxima. ergo ē maxi
mū pc3. Itē maximū ē pc3 qđ maxime ē picu-
loſū. ſ3 inanis glia ē pc3 maxime piculoſū. er-
go ē maximū pc3. minor p3. qñ dicit hiero. Ni
hil tā piculoſū eſt ꝙ glie cupiditas τ iactātia. τ
animus de ꝯſciētia vtutū tumēs. ¶ Itē piculo-
ſū ē pc3 qđ ꝺ ſuo gignit oppoſito. ſ3 inanis glia
ē huiuſmodi. ſicut aliqs ꝯtēnit gloriā ex illo cō-
tēptu gignit vana gloria. Vñ hiero. dicit ꝺ vane
glorioſis. In hoc ipō cupiūt placere qđ placere
ꝯtēpnūt. τ mirūimmodū laus dū vitat appetit. τ
ita maxime defacili pōt hō icidere ī illud. τ ita ē
piculoſi9. τ ita vt pri9. Ad oppoſitū vr eē ꝙ iſi
delitas ſit maius pcīm. de illo. n. dr. ij. hiere. filij
mēpheos τ caphnes obſtuprauerūt te vſq3 ad
verticē. cū ergo corruptio p facta q̄ deſignat per
corruptōē veritatis. ſignificet p infidelitatē: ma
ius ē peccatū iſidelitatis. Ad qđ dicēdū ꝙ ali-
ter dr magnū peccatū inanis gloria τ aliter iſide
litas. dr. n. inanis glia maximū pcīm pp facilita-
tē piculi. qr defacili hō cadit in ipā τ multiplici
ter gignit. nō tñ etiā ex malo ſ3 ex bono. τ iō di
citu r nihil tam periculoſū. Alio vero modo di
cit iſidelitas maxima. qr vlr corruptiuā. ꝺſtruit
ei3 fundamētū oīs meriti: τ ſ3 hoc ex alia cauſa
dicitur maximū. ¶ Per hoc pōt ſolui illud qđ
obiectū ē. Nā prima rō ꝯcludit ꝺ inani glia ꝙ ē
maximū peccatū pp hoc: ꝙ hō videt ſibi attri-
buere bonū qđ a deo ē. vñ derogat diuine boni-
tati. ſcđa vo rō ē pp facilitatem piculi. tertia vo ē
qr inanis glia ex ſuo oppoſito occaſionalr aliqñ
gignit ſicut ē ꝺ ſupbia. ī hoc hñt ꝯuenētiā.

Membrum decimū.

Decimo qrit ꝺ ſpēb9 inanis glie ſiq̄ ſūt.
videt ei3 eē q̄tuor. ſ. affectatio liberta-
tis. dignitatis. ptātis. auctoritatis. oīa
ei3 hec appetūtur ab9 inaniter gliante.
Appetit enim eē liber hoc eſt libere voluntatis.
τ ꝙ reputetur magne auctātis. τ ita ꝺ alijs. In
oībus ei3 his ē magna gliatio, ex quo vr ꝙ plu-

res ſūt ſpecies. ¶ Sed videtur cōtrariū p hoc ꝙ appetitus laudis hūane ſiue fauoris i omnibus querit. he aūt differētie nō ſub illo generali accipiūtur. Ad qđ dicēdū eſt. ꝙ predicte differētie nō ſūt ſpecies inanis glie niſi dicātur eē materiales. pōt. n. querere aliqs hūanā laudē rōe libertatis vel aſtus. ⁊ ita de alijs ⁊ his modis forte ſpecies dici poſſēt. magis tñ ad ſupbiā retorquētur eo ꝙ quādā dſignāt excellētiā.

Mēbrum vndecimū.

Q Vndecimo q̄ritur đ cōparatione huius pcti. ⁊ videt ꝙ vera glia ſit ei directe oppoſitū. dicit eīz ſup illud. j. ad gal. Sic i ſemetipo gliaz habebit: glo. qui ꝯſciam boni opis hʒ. non dʒ de hoc apud aliū gliari ⁊ laudē ſuā foris ſūdere: ſʒ i ſemetipo hūiliter gliari. ergo glia i ſemetipo đ qua dr̄ i pſ. oīs glie eius filie regis ab intus: opponit inani glie. Idē habet ſup illud. xvij. luc. qs veſtrū ⁊c. glo. quāto fides foris ē virtutibus excellētior: tanto intus ſit ꝯſcia humilior. ¶ Sed ꝯtrariuz videtur aug. dicere i li. đ cōflictu viciorūz ⁊ virtutū. vbi dr̄. ꝙ inani glie opponit timor ⁊ ſupbie humilitas. Si ergo tm̄ vnū vni opponit. ſicut dic̄ phs. vr̄ ꝙ vera glia ñ oppōat inani glie. aut ꝙ timor ñ opponat. ¶ Qđ aūt fides opponat ei. videt p hoc qđ dicit aug. i li. đ ci. dei. vbi dicit. ꝙ hoc viciuz tā ē inimicū pie fidei ſi maior ſit i corde cupiditas glie q̄ꝫ dei timor vel amor: vt dñs dicit i euangelio. quō poteſtis credere gliaz adinuicem ſpectantes: gliaz vero que a ſolo deo ē nō querītis. Ad qđ dicenduz. ꝙ iſta tria opponūtur vane glie ſed differēter. qm̄ vera gloria que ē in teſtimonio ꝯſciētie: opponitur ipi inani glie formaliter. ſʒ ꝙ dr̄ vana glia: qñ ponit hō ſuū bonū in laudē hoiuz. vñ dicit Bern. qui de omni alia re plus ſibi credit q̄ꝫ alijs: đ ſe ſolo plus alijs credit q̄ꝫ ipe ſibi vt iā ñ verbotenus aut ſolo operū oſtētatione ſuā pferat religionem. ſed cordis intimo ſe credat omnibus ſanctiorē: ſʒ cū plus ſe cognoſcat: plus đ ſe ſibi q̄ꝫ alijs debēt credē. vñ gal. vlt. Ipſe ſe ſeducit. glo. non eīz ſeducūt laudatores eius. ſʒ ipe ſe potius. qr cū ipe ſit ſibi pſentior q̄ꝫ illi. mauult ſe i illis querere q̄ꝫ i ſeipo Nec ē huic ꝯtrariū qđ dr̄ Iſa. iij. Popule meus q beatum te dicūt ipi te decipiūt. qm̄ illud occaſionaliter dictuz ē ſed ipe homo vane glorioſus ꝑprie ſe ſeducit. maxime i hoc ꝙ q̄rit ſe in alijs ⁊ non in ſe. qui ſi tamen in ſe quereret ſe: ſuuz inueniret defectū. ⁊ ita opponit ipi vere glie. qua hō q̄rit ſe i ſe ⁊ nō in alio. nihilominus aūt timor dei ei opponitur nō formaliter ſʒ ſicut diſpoſitio pambulet ad formam. ipa eīz vana gloria dilatat hoiem ⁊ eleuat cor eius. timor autem dei ipm comprimit faciēdo reſilire i ſuā ꝑpriā puitatē ⁊ ſic hūiliari. vñ dicit ſup illud ꝑuer. fallax gr̄a ⁊c. glo. illa ꝯſcia vere laude digna ē: que timorē dei i omnibus ſeruat ⁊ ſic opponit ei timor. fides autez ei opponitur ſed non generaliter ſed i caſu. ſ. quādo homo vane glorioſus delectatur i bono qđ habet. quaſi ipſum a ſe ⁊ nō a deo: ⁊ tribuit ſibi illud bonū ⁊ nō deo.

Queſtio. clv. de inuidia.

Q Onſequenter dicendum eſt de peccato inuidie: circa qđ plura icidūt dubitabilia. Et p̄io q̄rit qđ ſit inuidia. Scđo vtꝝ ſit peccatum vl' ñ. Tertio virū ſit pctʒ mortale vl' veiale. Quarto vtꝝ ſit capitale pctʒ. Quito vtꝝ ſit ſpūale pctʒ vl' carnale. Sexto đ grauitate illꝰ pcti. Septimo đ ſubiecto inidie. Octauo reſpcu cuius ſit inuidere. Nono cui opponit inuidia. Decimo đ differētia inuidie ad emulatiōꝫ. Vndecimo vtꝝ inuidia ſit mr̄ oiuz pctoꝝ.

Membrum primum.

C Irca primū ſic ꝑceditur. Inuidia ſic diffinit a Io. damaſ. Inuidia ē triſticia de alienis bonis. Aug. ca. iiij. pſ. ſuper illud. ꝯuertit cor corū vt odirēt pplm. diffinit ſic. Inuidia eſt odiū felicitatis aliene. ⁊ ſuper gen. iiij. ca. dicit hoc idē. Itē Remig. diffinit eā ſic. Inuidia ē dolor đ alieno bono. ita exponunt eā expoſitores ſacre ſcripture. ¶ Obijcitur ergo ſic. dolor ⁊ odiuz ſūt diuerſa ſicut ſua oppoſita. ſua eīz oppoſita ex pte boni ſcilʒ amor ⁊ gaudiū diuerſa ſunt ergo ⁊ iſta duo q̄ ſūt eoruz oppoſita ex pte mali diuerſa ſūt. ſi ergo inuidia ē vnū eoruz. ergo nō alterꝝ eēntialiter. ñ ergo pōt diffiniri p vtrūqʒ. imo ſi diffinitur p vnuz: oportet ꝙ ñ diffiniat p alterꝝ. Itez vr̄ ꝙ p neutꝝ poſſit diffiniri. qr inuidia ſuo noie dic̄ priuatōeʒ eius qđ ē vidē. ꝑpoſitiōes. n. addite alijs p ꝯpoſitōeʒ: aut addūt aut mutāt aut minuūt. ſed h ꝑpoſitio in ñ auget h. nec addit. ergo mutat vl' minuit. ſʒ ſiue ſic ſiue ſic: eiꝰ vis ē inuidē cuiꝰ ē videre. ergo ſi vidē ē actꝰ ipiꝰ vis rōnalis: manifeſtū ē ꝙ priꝰ ⁊ pricipal' actꝰ iuidie ē i vi rōnali. ergo iuidia eēntialiter dʒ diffiniri p actū ipius vis rōnalis. ſʒ odio hēre vl' dolere ñ ſūt ipiꝰ vis rōnalis. ergo ſūt ꝯña ad iuidiā ⁊ ñ pricipales eius actus. ergo nō pōt diffiniri p illos: cū nō ptineāt ad rōnaleʒ. ergo praue ſunt pdicte diffinitiones. ¶ Itē ꝯtingit ꝙ aliquis dolet de bono alterius. Itē ꝯtingit aliquē gaudere de malo alterius. ⁊ vtrūqʒ ē iuidie: ſʒ bonū ⁊ malū ñ hñt aliqđ cōe. gaudiū aūt ⁊ dolor ſūt diuerſe affectōes. ergo ñ

ē aliqd cōe ſup iſtas affectōes ſm q̄ reſpiciūt iſta
motiua que ſunt bonū ⁊ malū. Inuidia ergo nō
hꝫ aliqd cōe ſm q̄ poſſit diffiniri. vt ꝯueniat illa
diffinitio huic inuidie ⁊ illi. ergo nulla p̄dictarū
diffinitionū ē ſufficiēs. qꝛ oēs dicūt rōnem inui-
die ſm q̄ dolet de alienis bonis. nō ſꝫ q̄ gaudet
de alienis malis. p hoc ēt pꝫ q̄ ñ pōt diffiniri cū
nihil ſit cōe ad hāc inuidiā ⁊ illā. ¶ Itē videt̄ q̄
dꝫ diffiniri p gaudiū alieni mali: ⁊ nō ſm odium
⁊ dolorē alieni boni. qm̄ caritas ⁊ inuidia ſūt op
poſita ſicut videbit̄ inferius. ⁊ hoc ēt vult augu. i
li. de vera reli. vbi loquit̄ de caritate ⁊ inuidia q
amat id ſolū qd amātū eripi nō pōt hoc ē ſūmū
bonū: ille indubitāter inuictus ē. ⁊ hic hꝫ carita-
tem. ille āt vincit̄ ab inuidia q amat qd eripit̄ vn-
de dicit. Nō. n. vincit̄ ſupple ab inuidia niſi is cui
eripit̄ ab aduerſario qd amat. vult dicere: q̄ ca-
ritas amat bonū qd nō pōt eripi. Inuidus āt dr̄
ille qui amat qd eripit̄. inuidia ergo ⁊ caritas op
ponunt̄ vt ſicut caritas amat bonum: ita inuidia
amat malū. qꝛ nō amat bonū niſi qd eripit̄. ſi er-
go caritas determinat̄ ⁊ diffinit̄ p amorē boni. er
go inuidia dꝫ diffiniri p gaudiū mali. vt ſicut ca-
ritas dr̄ amare bonū ⁊ deteſtari malū: ita p oppo
ſitū inuidia dicat̄ gaudere p̄ncipalr̄ de malo alte
rius ⁊ deteſtari bonū ipius. ⁊ iterū cū caritas pri
mo ⁊ principalr̄ reſpiciat bonū alterius amādo
ipm ⁊ delectādo in ipo. ⁊ poſtea triſtat̄ de malo
alterius. ⁊ ideo diffinit̄ p amare bonum alterius
tanq̄ p actū principalē. ergo inuidia ex oppo-
ſito p̄ō ⁊ p̄cipaliter dꝫ reſpicere malū alteri-
us gaudēdo d̄ ipo ⁊ d̄lectādo: ⁊ poſtea triſtari d̄
bono. ¶ Itē bonū inq̄ꝫtum bonū delectat. qꝛ ap-
prehēſum ⁊ imaginatū mouet appetitū motu de-
ſiderij. deſideriū āt boni ꝯſequit̄ delectatio. bonū
ergo inq̄ꝫtum bonū delectat. ergo bonū inq̄ꝫtum
bonum nō pōt eſſe cā triſticie. ſi ergo inuidia eſt
triſticia: nō eſt de bono inq̄ꝫtum bonū. ergo male
diffinit̄ dicēdo q̄ inuidia ē triſticia boni. Sed
obijcit̄ in ꝯ̄rium. qꝛ quod ē malū pōt eē delecta-
bile alicui lꝫ ipm ſit malū ⁊ ſm rōnem mali tri-
ſtabile. tñ poteſt hēre aliquā ſpeciem boni ſm quā
delectabile ē. ergo ſimiliter bonū ex alia rōe vel
ſpecie pōt eſſe triſtabile. Ad qd dōꝫ q̄ i inuidia
ſunt duo. primū eſt diſplicētia viſionis que eſt vel
p viſum interiorē vel p viſū exteriorē. ſicut vult
Sene. dicēs. quicqd mēte fugimus ingeſtum ocu
lis vix videmus. Nā ſicut aliquid plꝫ amātī: ita
aliqd diſplicet inuidēti. q̄ꝫtum ad hoc inuidia re-
ſpicit ipam vim rōnalē. ⁊ hec diſplicētia viſio-
nis p̄pinquius ſe tenet cū ipo pctō inq̄ꝫtū ſic no-
minat̄. Item i inuidia ē aliud. ſ. dolere de alieno
bono ſiue odire ipm. ⁊ hoc ē actus ipius ꝯcupi-
ſcibilis. vnde q̄ꝫtum ad hoc reſpicit ipā vim cō
cupiſcibilem. lꝫ ergo illa diſplicētia ſm viſū p̄-
pinquius ſe tenet cū inuidia. ſm q̄ ſic nominat̄ ⁊
p prius: tñ illa diſplicētia manifeſtat̄ p odium vel
dolorē. q̄ exprimunt̄ vel p diſpōnē i corpe vel p
effectū i ope. ⁊ qꝛ māifeſtat̄ illa diſplicētia ⁊ ēt i-
uidia p iſtā. iō ſācti expoſitores p odiū ⁊ p dolo-
rē determiauerūt ⁊ diffinierūt ipā inuidiā. qꝛ vo
lebāt manuducē ipos opantes vt cauerēt ab ipſo
pctō. ⁊ iō ad manuducēdū ipos oportebat q̄ d̄-
terminaret̄ p illa p que magis māifeſtat̄. hec āt ſūt
odiū vel amor. ⁊ iō ñ valet illa rō que oñdit q̄ ñ
dꝫ diffiniri p iſta. imo p diſplicētiā que ptinet ad
vim rōnalē. qm̄ neceſſitas fuit vt ſic diffiniret̄: cū
p ipā māifeſtet̄ ipa diſplicētia viſionis. ¶ Sꝫ qd
obijcit̄ q̄ odiū nō ē dolor nec ecōuerſo. ⁊ ita ſi ē
vnū eēntialiter nō ē alterū. dōm ē. q̄ lꝫ vnū nō ſit
alterū poſſunt tñ ſequi ad vnū ⁊ vtrūqꝫ manere i
ꝯcupiſcibili. ita q̄ inuidia ſm rōnē odij ⁊ dolo
ris ē in ꝯcupiſcibili tñ differunt: qꝛ potētia ꝯcupi
ſcibilis in nobis ē paſſiua ⁊ ē actiua ſm q̄ hꝫ ra
tionē paſſiue potentie p̄nt. ſ. dicunt̄ paſſiones i ea
fieri determinat̄ i ea dolor. ſm aūt q̄ eſt potentia
actiua ⁊ principiū motus: ſic odiū determinat̄ in
illā. ſicut gaudiū ⁊ amor alia ⁊ alia rōne ſunt in
ipa vi ꝯcupiſcibili. ¶ Ad tertium dōm. q̄ licꝫ bo
num ⁊ malum ñ habeāt cōmune reſpectū cuius
dicunt̄ dolor ⁊ gaudiū. nihilominus tñ vna ē rō
inuidie qꝛ vnū illorū ꝯſequit̄ ad alterū. p̄io. n. do
let de alieno bono. ⁊ ex hoc ꝯſequēter gaudet de
alieno malo. ex hoc aūt dolet de alieno bono qꝛ
eſtimat illud ſibi nociuū. ſic ergo p prius ⁊ poſte
rius illi duo motus ad vnā radicem reducūtur.
¶ Ad quartū dōꝫ. q̄ cū caritas opponat̄ inuidie
⁊ ecōuerſo. attēdit̄ oppoſito i rōe oppoſitorū mo
tuū: nō rōne oppoſitarū materiarū. caritas enim ē
amor boni p̄ximi. inuidia vero ē odium boni in
eodē. ¶ Ad quintū dōm. q̄ cū inuidia dicat̄ tri-
ſticia de bonis alienis. non ē bonū motiuū in tri
ſticia: niſi inq̄ꝫtum bonū illud eſt malū alteri vere
vel apparēter. ⁊ ſm hec dicitur cā triſticie. ¶ Ad
ſextum dōm q̄ aliter ē de bono ⁊ malo. qꝛ malū
p̄pter aliquid de bono qd hꝫ pōt eſſe delectabi-
le. bonū vero nihil hꝫ de malo. vnde ſi ē triſtabi-
le hoc ē occaſionalr̄ vel ſm alterius eſtimatiōē.
hoc āt intelligendū ē non de quocūqꝫ bono. Eſt
enim quoddā bonū qd pōt cōicari a pluribꝰ ſine
diminutiōe. ⁊ tale bonū inq̄ꝫtū huiuſmodi nō ē
p̄prie materia inuidie ſicut ē de bono būtadis. ē
⁊ aliud bonū qd ñ ſimul pōt pticipari. vel ſi pti-
cipat̄: videt̄ cū diminutōne pticipari. ⁊ circa tale
dr̄ inuidia eſſe. Unde greg. ſup illud. v. iob. puulū
occidit inuidia. glo. nullus hac peſte morit̄. niſi q
terrena appetit que tota non ꝯueniunt pluribus.
Unde ſi qua deſideramus: illi inuidemus quiꝰ ea
penitus accipit vel ptem habēdo nobis quātita
tem reſtringit.

Membrū ſecundū.

Ecūdo querit̃ vtrū inuidia ſit pctꝫ vl̃
nō. qḋ aūt ſit vr: qm̄ quilibꝫ tenet̃ dili
gere ꝓximū ſuū ſicut ſeipm̄ ſꝫ bonū ē
obiectū ipſius amoris. ergo tenet̃ gli/
bet ex ꝓcepto diligere bonū ꝓximi ſui ſicut bonū
ſuū. ſi ergo inuidia facit ꝯ̄triū qm̄ odit bonū ꝓ/
ximi ſui. ergo ꝯ̄ ꝓceptū euāgelicū. ergo eſt pctm̄.
¶ Itē caritas ē forma virtutū. vñ nulla virtus eſt
formata ſine caritate. ergo illud qḋ directe carita
ti opponit̃ maxīe dꝫ dici viciū. ſꝫ inuidia directe
caritati opponit̃ ſicut īferius videbit̃. ⁊ ſicut ēt hr̃
.j. cor. xiij. Caritas nō emulat̃. glo. i. nō inuidet.
qꝛ nō eā aliena ꝯtriſtat felicitas. ſi ergo inuidum
aliena ꝯtriſtat felicitas: relinquit̃ ꝙ directe ē op/
poſita caritati que ē forma ⁊ pfectio virtutū. ergo
ipa ē pctm̄. Ad oppoſitū dicit aug. ꝙ inuidia ē
odiū felicitatis aliene. Io. dama. dicit. ꝙ inuidia
ē triſticia de alienis bonis. ſꝫ oīs dolor vel triſti/
cia ē pena inq̄ꝫtū huiuſmōi. nulla āt pena inq̄ꝫtuꝫ
huiuſmōi ē pctm̄. ergo inuidia ñ ē pctm̄. ꝓbatio
minoris. dic̄ aug. i li. de li. ar. pena ē affectō inuolun
taria. pctm̄ āt eſt affectio volūtaria. ergo inuidia
ñ ē pctm̄. ¶ Preterea Sene. loquēs de inuidia dic̄.
Neq̄tia ipa ſui pena ē. quāta. n. ſūt gaudia felicium:
tāti ſūt gemitus inuidoꝝ. ſꝫ pēa inq̄ꝫtū huiuſmōi i
inuolūtariū qḋ ē: ſicut dictū ē. ſicut āt dicit aug. i li.
de vera reli. Pctm̄ ita ē volūtariū. ꝙ ſi ñ ſit vo/
lūtariū: nō ē pctm̄. pꝫ ergo ꝙ inuidia nō ē pctm̄.
¶ Itē ſicut vult phs i morali phia. Paſſionibꝰ ñ
laudamur neq̄ꝫ vituꝑamur. paſſiōes ergo ñ ſūt
laudabiles neq̄ꝫ vituꝑabiles. ſꝫ qḋ nō ē laudabi
le neq̄ꝫ vituꝑabile ñ facit viciū nec virtuteꝫ. ergo
paſſiōes ñ ſūt vicia neq̄ꝫ ꝩtutes. ſi ergo dolor ⁊
triſticia ſūt paſſiōes ⁊ inuidia ē triſticia. ergo in/
uidia ñ ē pctm̄ qm̄ ē paſſio. qm̄ volumꝰ nolumus
triſtamur. ſꝫ nullū tale ē pctm̄. ¶ Itē oē pctm̄ po/
nit ꝯuerſionē ad aliqḋ bonū mutabile i quo dele
ctat̃: tñ drñter i mortali ⁊ i veniali. ſꝫ inuidia ñ po
nit ꝯuerſionē ad bonū ꝯmutabile. imo potiꝰ dicit
auerſionē ab ipo ⁊ dolorē. qꝛ q dolet de alieno
bono auertit̃ ab ipo ⁊ ñ ꝯuertit̃. ergo inuidia ñ
hꝫ rōem pcti. ¶ Itē poſito ꝙ ꝯuerteret̃ ad illḋ: ñ
tñ delectat̃ i illo imo triſtat̃ inuidia. ergo nllo mō
ē pctm̄. ¶ Preterea ad hoc ꝯfirmādū facit auctas
aug. q̄ dicit. ꝙ oē pctm̄ ē ex libidie. libido aūt eſt
amor iprobus. amor āt iprobus dicit delectatōꝫ
inordiatā i bono aliquo mutabili. ergo i oī pcto
ē aliqua delectatio i bono mutabili. hoc āt non ē
imo triſticia. ergo ñ ē pctm̄. Ad qḋ dōm. ꝙ in/
uidia ē pctm̄. ¶ Sꝫ notādū ad euidētiā prime ra
tionis i ꝯ̄triū. ꝙ duo ſūt i inuidia. ſ. illud vnde eſt
pctm̄. ⁊ illud vñ ē pena. hꝫ. n. inuidia i ſe quēdaꝫ
actū culpabilē. ſ. velle bonū alterius diminui vel
auferri. hoc. n. ē malū ⁊ culpabile. ⁊ iſte actus eſt
volūtarius. vñ penes iſtū determinat̃ eē peccatū.
Itē ꝓter hūc actū hꝫ q̄dā penalitatem vel paſ/
ſionē cohrētē i ꝯcupiſcibili. Nā i quibuſdam
pctis cū actu pcti ē pena pcti: vel paſſio manife/
ſta. ⁊ i q̄buſdā nō. ſicut i ſupbia cū actu pcti cul/
pabili ñ ē paſſio vel pena pcti māifeſta. Vñ ſup/
bia cū diffinit̃ ñ diffinit̃ ꝑ paſſionē. Inuidia ā. cū
ipo actu ē paſſio vel pena ꝑ quā diffinit̃. ⁊ hoc qꝛ
ꝑ ipm̄ magis māifeſtat̃ ab alijs generibus pctoꝝ
in q̄bus ñ ſunt paſſiones. vñ Sene. dicit de inui/
dia. ꝙ neq̄tia ſuipius pena ē. ad notādū penaꝫ ⁊
paſſionē inuidie. hec paſſio determinat̃ ꝑ dolorē
vel triſticiā in ꝯcupiſcibili. cū i illa triſticia adhuc
īuenit̃ vtrūq̄ꝫ. inuenit̃. n. ibi actus culpabilis ⁊ pe
na. aliter. n. triſtari de bono alterius nō eēt pctm̄.
ſicut patientia hꝫ vnde patit̃ ⁊ hꝫ vnde agit ⁊ ſu
ſtinet paſſionē. in rōne iſtius determinat̃ eē vtiq̄ꝫ
⁊ volūtaria. rōne primi paſſio vel pena inuolun
taria. ¶ Ad ſcḋam rōem pꝫ rñſio ex dictis. qꝛ nō
ē inq̄ꝫtum pena ē vel paſſio: ſꝫ rōne actus culpa/
bilis quē ꝯcomitat̃ illa paſſio vel pena. ¶ Ad ter
tium dōm. ꝙ inuidia hꝫ auerſionē ab incōmuta/
bili bono ⁊ ꝯuerſionē ad ꝯmutabile bonū. q̄ cō
uerſio libidinoſa ē: ⁊ ex iproba volūtate. ⁊ ꝙ dr̄
pctm̄ hoc ē primo ⁊ ꝑ ſe rōne ꝯuerſiōis ad mu/
tabile bonū in quo delectat̃ vel qḋ appetit inor/
dinate. Et qḋ obijcit̃ ꝙ inuidus auertitur a bono
ꝯmutabili. dōm ē. ꝙ veꝝ ē ꝙ inuidus auertitur a
ꝯmutabili bono qḋ ē alienū bonū. ⁊ hoc ꝑ odiū
vel dolorē qꝛ odit bonū ꝓximi ⁊ dolet de ipſo:
ſꝫ ꝯuertit̃ ad bonū ꝯmutabile qḋ ē ſuū bonū. bo/
nū ꝓpriū excellēs ſinglr̃ vñ ſub his ꝯditionibus
ꝯuertit̃ ad ꝯmutabile bonū ꝓpriū. Inuidus eniꝫ
ſuū bonū amat ſinglr̃ ⁊ excellēter reſpectu alteri/
us. Vñ aug. in li. ꝯfeſſ. Inuidia de excellētia liti/
gat qḋ te excellētius. Item appetit ſingularitateꝫ
⁊ hoc ē ei pena. vellet enim habere bonū ſingu/
lariter vt ab alio non cōmunicaret̃. ⁊ ideo dicit
Seneca. vtinā haberēt inuidi oculos ex oīni par
te: vt ſic magis cruciarent̃ ſiue torquerent̃. viden
do ſupple bona in alijs. ⁊ hoc dicit qꝛ amat bo/
num ſingulariter nolens ipm̄ ꝯmunicare alijs. ⁊
ideo circa talia bona que per cōmitātiaꝫ ſui poſ
ſunt diminui vel auferri. ſḿ eſtimationem eius ē
inuidia. ſic ergo patet ꝙ alterum ē commutabile
bonum a quo auertit̃: ⁊ alteꝝ ad qḋ ꝯuertit̃ ꝑ ap
petitū ⁊ deſideriū. ⁊ hoc facit ipam eē peccatuꝫ.

Membrum tertium.

Ertio q̄rit̃ vtrū iuidia ſit pctm̄ mortale
vl̃ vēiale. ad qḋ ſic. Pctꝫ iuidie cadit i
ꝓhibitōe i ſcriptura. vlt. gal. Nō effi/
ciamur inanis glīe cupidi iuicē ꝓuocā
tes iuicē iuidētes. ſꝫ tale ē pctꝫ mortale. ergo inui
dia ē pctꝫ mortale. ¶ Itē aug. i li. ḋ vā reli. qs du
bitet imane viciū eē iuidiā. q̄ neceſſe ē vt torqueat̃
⁊ ſubijciat̃ q ñ vult in rebꝰ tpalibus vinci. melius
ergo ē vt hō nos vicat: q̄ꝫ iuidia vel qḋlibꝫ aliḋ

viciū.ſi ergo inuidia vincit hoiez. ⁊ veniale pcīz
ñ vincit.ergo vl'r ē mortale pcīz. ¶ Itē aug. ama
ſti bene agētē.vixiſti bono odore.iuidiſti bn̄ agē
ti mortuus es bono odore.pcīz ergo inuidie red
dit hoiez mortuū. ⁊ hoc morte culpe.ergo ē pec
catū mortale. ¶ Itez bern̄. Quiſqs es q inuides
ſaluti aliene.pcito vel tue an neſcis ꝙ iuidia dya/
boli mors intrauit in orbē terraꝝ.attēde itaqz ti/
bi ſi vbi inuidia ibi mors: pfecto nō potes ſimul
inuidere ⁊ viuere.pcīm ergo inuidie iducit mor
tez.ergo ē pcīm mortale. ¶ Itē Criſ. verſutuz li/
uor verſutuz ⁊ piculoſuz inuidētibus nō inuidiā
patiētibus.primos eiz eos ledit ⁊ corrūpit.ſic ve
nenuz aliqd mortiferū infidēs eoꝝ aīabus.ſed oē
qd ſic agit i aīa ē pcīm mortale.ergo inuidia eſt
pcīm mortale. Cōtra ꝯtingit eē primos motus
ad iuidiā ſicut ad alia pcta.qr fomes ē i nobis ex q
ꝯtingūt i nobis primi mot⁹ ad pcta.ſz primi mo/
tus ſūt veniales.ergo inuidia aliqñ ē veniale pec
catū. ¶ Preterea dic augu.i lib.ꝯfeſ.imbecillitas
mēbroꝝ īfantiliū inocēs ē ñ animus īfantiū.vidi
ego ⁊ expertus ſuz zelātē puerū nōdū loquebat ⁊
intuebat pallidus ⁊ amaro aſpectu collactaneuz
ſuū.cū ergo i talib⁹ pueris nōdū vigeat rō.pcīz
aūt mortale ñ ſit ſine rōe:erit inuidia aliqñ ñ pec
catū mortale. Ad qd dōm.ꝙ iuidia ē mortale
pcīz.aliqñ tñ accipit p veniali ſz raro.ꝙ autē ſit
mortale pz p hoc ꝙ dr.xiiij. puer.putredo oſſiū
inuidia.p oſſa aūt intelligūt ꝟtutes.inuidia aufert
ꝟtutes.qd ñ ſit niſi p mortale pcīm.cū aūt loquit
ſcriptura ꝺ inuidia:maxīe loquit ꝺ ea put ē pcīz
mortale.ſūt tñ qdā motus veniales ſic obiectū eſt
i puulis ⁊ aliqñ ēt in adultis.qñ aliqs mouet ex
qdā ſurreptiōe ad dolēdū ꝺ aliquo bono alteri⁹
⁊ ita pz reſponſio ad obiecta.

Membrū quartū.

Quarto q̄rit vtruz inuidia ſit capitale
pcīm. ⁊ vr̄ ꝙ ſic.p hoc ꝙ dic greg.i
ſi. Iob.vbi loquit ꝺ exercitu dyabo/
li.dicit.n.ꝙ.vij.ſunt capitalia a qbus
naſcunt alia.iter que numerat inuidia.ergo inui/
dia ē capitale pcīm. ¶ Itē ſicut dicit aug.quatuor
ſūt affectōes dolor. ⁊ gaudium.ſpes ⁊ timor. ⁊
hoc habet ſup illud.iij.tren.ꝯcludit me lapidib⁹
quadris.vbi dic Paſcaſius.quadri lapides ſūt
gaudiū ⁊ dolor ⁊c.cū ergo dolor ſit de primis
affectōibus.dolor aūt inordinat⁹ ſit duplr̄.vel de
alieno bono ſicut ē in inuidia:vel de ppꝛio malo
ſicut ē in triſticia ſeculi.erit ergo inuidia capitale
pcīm.cū ſm primā differētiā doloris accipiatur.
¶ Itē amor ⁊ odiū opponunt cū ſint circa idez.
ſz amor boni i pximo ē capitalis virt⁹.ſ.caritas.
ergo odiuz alieni boni qd apponit illi erit capi/
tale viciū.ſz hoc ē iuidia:ergo inuidia ē capitale
viciū.dicit.n.aug.ꝙ iuidia ē odiū felicitatis alie/
ne. Cōtra nullū pcīm qd naſcit directe ex alio
pcto quo ad hoc ē capitale.ſz inuidia ſicut dicit
aug.ſup geñ.ex ſupbia naſcit.ergo iuidia nō ē ca
pitale pcīm. ¶ Itē aliqs amat ppꝛiā excellētiā ⁊
ex hoc timet ne ali⁹ equipet ei.deinde ſi equipet
dolet.inuidia aūt ē huiuſmōi dolor.ergo iuidia
naſcit ex timore inordinato pcedēti.non ergo dz
dici capitale pcīm ſz magis ille timor. ¶ Itē q do
let ꝺ alieno bono cām hz i ſe aliquē amorē inor/
dinatū.dolor eim vnius nō naſcit niſi ex amore
alterius.ergo ille amor inordinatus reſpectu ſui
obiecti dz dici capitale pcīz.ñ ergo iuidia. Ad
qd dōm.ꝙ inuidia ē capitale pcīz. ¶ Ad obiectū
aūt in ꝯriū dōm.ꝙ lz inuidia naſcat ex ſupbia:nī
hilominus ē capitale pcīm.qr ſicut dicit grego.
ſupbia ē ſicut quedā regina cuius.vij.ſūt filie pri
me. ⁊ ille dicunt capitalia peccata.ex illis aūt ſe/
ptē naſcunt alia peccata.ꝙ aūt dicunt capitalia ñ
ē reſpectu ſupbie ſz reſpectu peccatoꝝ ab ipis na
ſcētiū:ſicut ex inuidia naſcit detractio.ſuſurratio.
⁊ ita de alijs. ¶ Ad ſcdz vo dōm.ꝙ cuz due ſunt
affectiōes timor de alieno bono ne equipet ei. ⁊
dolor de alieno ſi equipet.vtraqz reducitur ad
quoddā gnāle qd ē diſplicētia alieni boni ne eq/
paret vel excellat. ⁊ hec ē inuidia.qr vo maior ē
afflictio ꝺ pſenti malo q̄z de futuro:maior eſt di/
ſplicētia ꝺ alieno bono ēt cū in pſenti nocet vl' no
cere vr̄:q̄z cū futuro timet nocere. ⁊ iō principa
lius ſe habz ad inuidiā dolor hui⁹ q̄z timor. ⁊ ex
hoc ē ꝙ magis diffinit inuidiaz p dolorē q̄z p ti/
morez. ¶ Ad tertiū vo dōm ꝙ lz huiuſmodi do
lor illicit⁹ generet ex inordinato amore ppꝛij bo/
ni:tñ huiuſmōi dolor illicit⁹ ponit capitale pcīm.
Amor eiz inordinat⁹ ppꝛij boni cā eſt ppinqua
illius pcti. ⁊ nō tñ ē cā hui⁹ capitalis pcti ſz etiaz
alioꝝ.ꝙ diuerſimode appropꝛiat. ⁊ iō non facit
numeꝝ cū ipo.ſz totū dr̄ eē vnum capitale pcīm.
Amor aūt ſingularitatis ⁊ diſplicētia cōmunio/
nis p vno capitali pcto ꝯputāt vt hec ſit ipa ſpe
cies capitalis pcti.illud vo ſicut cā ppinqua.

Membrū quintū.

Quinto querit vtruz inuidia ſit ſpūale
pcīm vel carnale.ꝙ autē ſit ſpūale vr̄
p hoc qd dicit greg. Quinqz ſūt pcta
ſpūalia ⁊ duo carnalia. ⁊ loquit ꝺ ca
pitalibus. ⁊ illa duo ſunt gula ⁊ luxuria.cuz er/
go inuidia ſit capitale.relinquit ꝙ ſit ſpūale pec/
catū. ¶ Itē pcīm inuidie eſt cōe nobis ⁊ angelo
malo.ergo eſt ſm illud qd ē cōe in nobis ⁊ i ipo.
hoc aūt cōe nō ē caro ſz ſpūs.ergo ē pcīm ſz ſpi
ritū ⁊ nō ſm carnē. ¶ Itē.j.Corin.vi.oē peccatū
qdcūqz fecerit hō extra corpus ē.q aūt fornicat
i corpus ſuū peccat.pcīm ergo inuidie cū nō ſit
fornicatio extra corpus.ergo ē pcīz ſpūale ñ cor
porale vl' carnale. Cōtra dr̄ gal.v.māifeſta ſūt

opa carnis emulatiões ꝛ inuidie. ergo emulatio ꝛ inuidia ſūt opa carnis. ergo ē peccatū carnale. ¶ Itē gal. v. Nō efficiamini inanis glie cupidi. inuicē ꝓuocātes inuicē inuidētes. glo. i iſto pc̄o ē toꝛuꝰ vultꝰ. ſtridoꝛ dētiū. pallida facies. Ex hoc obijcit. oē pcꝫ qḋ iprimit ſiue impſſioēꝫ facit in carne ē carnale. inuidia ē huiuſmōi. ſic pꝫ ex hac auc̄te. ergo iuidia ē pcꝫ carnale ſiue pcꝫ i carne.
Ad qḋ dōm ꝙ ſꝫ beatū greg. Inuidia ē pc̄m ſpūale. ¶ Ad prima ergo rōnē i ꝯtrariū ſoluit i glo. illa q2 ñ itelligit ꝙ oia opa illa ex carne ꝓcedāt. ſꝫ noie carnis itelligit ibi hō. ſ. carnal' ſiue carnalit viuēs. vñ ſm ſeipm i hoīe ē viuere carnalr. ꝛ iō dicit ꝙ hec pcta ſūt opa carnis. q2 qñ hō illa ꝑpetrat: ſm carnē ſiue carnalr viuit. ꝛ hoc ē qḋ dicit aug. i glo. illa dicēs. attēdite ꝙ ñ hec oia q̄ manifeſta ſūt i opibꝰ q̄ manifeſta dixit eē ad volūtatē carnis ꝑtinēt. ſed vicia ſūt animi vt inimicitie ire. credē ēt mala oia accidē aie ex carne erroꝛ ē. nō eiꝫ oia vite inique vicia tribuēda ſūt carni. ne ab his oībꝰ mūdemus dyabolū q carnē ñ hꝫ. ſꝫ carnis noie totū hoīeꝫ ſignauit q viuēdo ſm ſe i hoc cadit. nō eiꝫ habēdo carnē ſꝫ viuēdo ſm ſe. i. ſm hoīeꝫ factꝰ ē hō ſilis dyabolo. q2 ille ſꝫ ſe viuere voluit: qñ i veritate ñ ſtetit. ¶ Ad ſcḋaꝫ rōnē dicēdū. ꝙ lꝫ hoc pc̄m faciat impſſioēꝫ i coꝛpe vel carne. nō tñ dꝫ dici pc̄m carnale: q2 ex hac impſſione nō dī inuidia eē pc̄m. imo pena eſt illa impſſio nō culpa. ſicut dicimus ꝙ pena ſeqꝛ ad culpā: ita ergo ē hic. ꝙ hec penal' impſſio q̄ ſeqꝛ ex hoc ꝙ ſpūs ꝑpetrat hoc pc̄m. ꝛ lꝫ ñ ꝑ carneꝫ tñ ex hoc ē pena i carne ſequēs culpā i ſpiritu q2 ſpiritus eſt cōiunctus carni ꝛc̄.

Membrum ſextum.

Sexto querit de grauitate iſtius pc̄i. an ſit grauiſſimū pc̄m ꝛ grauius oībus alijs peccatis. ꝛ i q̄ mā dī grauiꝰ ꝛ in qbus ꝑſonis. oſtendit ergo ꝙ ſit grauiſſimū iter oia alia pcta q̄tuꝫ ad genus pc̄i nō dico q̄tū ad circūſtantias. Criſo. in omel. xl. Tale malū emulatio ē: qua vtiqꝫ malicia non eſt deterioꝛ. ꝛ hec emulatio eſt inuidia. ergo nullum malū ē deterius. ergo inuidia ē maximū peccatū. ¶ Itē ad gal. v. ſup illud. nō inuicē inuidētes. dic glo. ambro. ſciendū cū ꝑ oē viciū antiqui hoſtis virus humano coꝛdi infundat: in zelo inuidie tota ſua viſcera ſerpens cōcutit ꝛ in hac imprimēda malicia. quaſi peſtem mouit zelus iſte moduꝫ nō hꝫ ꝑmanēs iugiter ſine fine. cū alia ſcelera finiant. quāto ille cui inuidet ſucceſſu melioꝛe ꝓſperitatis innidus in maius incēdiū liuoꝛis ignibus inardeſcit. cōſtat ergo ꝑ hāc gl. hoc maius ꝛ grauius eē pc̄m alijs. Ad oppoſitū. peccatū inuidie eſt ſequela alterius pc̄i. ſ. ſupbie ꝛ etiā inanis gloꝛie. vñ Criſ. vana gloꝛia verſuti qḋ ē generās inuidiā ꝛ emulatōem ꝛ multa alia mala. ſꝫ generās ē deterius genito: ergo deterius eſt pc̄m vel malū qḋ eſt vana gloꝛia q̄ꝫ inuidia. nō eſt ergo grauiſſimū vel maximū pc̄m. Ad qḋ dōm ꝙ duobus modis ē loq̄ ḋ inuidia. Uno mō q̄tū ad genus pc̄i. alio mō q̄tū ad nocumētum qḋ ex ipſa ſeqꝛ i illo i quo ē. Primo mō dicimus ꝙ nō ē maximū pc̄m. ſꝫ dī maximū ſcḋo mō. ſ. q̄tū ad nocumētū. ꝛ hoc ē ꝙ illud ē pc̄m quod maxie iter alia pcta punit ſuū ſubiectuꝫ ꝛ affligit. emulatoꝛ eniꝫ anteq̄ꝫ eū q inuidet ſeipm punit ꝛ nūq̄ꝫ quieſcit. vñ maxie vexat ꝛ affligit homineꝫ inuidia. ꝛ ita maximū malū ac nociuū cum infert ipſi nō dimittēs tpm quieſcē. ac q̄tū ad hoc dī a ſctis eē maximū. ſ. q̄tū ad nocumētū. nō q̄tū ad genus pc̄i. ꝛ ꝙ ſic itelligant pꝫ ex dictis eoꝝ q2 Criſ. poſt primā auc̄teꝫ oꝛdinate dicit ꝛ exponit ſe q̄ſi vocat maximū dicēs. emulatoꝛ. n. añ eū cui inuidet ſeipm punit ꝛ in ſuppliciū mittit ꝛ nunq̄ꝫ quieſcit a pc̄o ſꝫ ꝯtinue ē in id qḋ faciēdo. Item Criſ. in omel. lv. Nihil liuoꝛe deterius vt aliū ꝑdat ꝛ ſeipꝫ ſimul ꝑdat inuidi oculis loqꝛ triſticia ꝛ moꝛte viuit ꝯtinua. Itē i glo. ambro. gal. v. ſeqꝛ huic vultꝰ tumax. toꝛuus aſpectꝰ. palloꝛ i facie. in labijs tremoꝛ ē. ſtridoꝛ i dentibꝰ. ṽba rabida ꝛ effrenata ꝯuicia. manus ad violētiā ꝓmpta. ꝛ ſi gladio interim vacuo. odio tñ furiate mētis ē armata. ſic ergo pꝫ ſnia ſctoꝝ dicētiū hoc pc̄m eē grauiſſimū. ¶ Ad auc̄teꝫ ambro. dōꝫ ꝙ ꝑ hoc vult deſignare ꝙ ē pc̄m qḋ rñdet intimo ipſius dyaboli. q. d. infundit qñqꝫ dyabolus veneñuꝫ ꝑ exterius qñqꝫ ꝑ intimuꝫ. ꝛ ſicut aranea extrahit fila de intimus: ſic dyabolus ḋ ſuo intimo extrahit hoc pc̄m. q2 dyabolus ſupbus effectꝰ fuit. ꝛ ſupbiēdo inuidus factus fuit. ꝓpterea iuuidiā vult homini imprimere ꝑ imitationē.

Queritur poſtea §. i.

circa hoc vtꝝ ſit pc̄m irremediabile. ꝛ vr̄ ꝙ ſic. dic eiꝫ Criſ. Plaſmat os dyaboli ꝑ maledictōnes ꝯtumelias ꝛ emulatōꝫ. qualē ergo habebimus veniā? q. d. nullā ꝛ poſt ſequit. magis aūt. ſ. habebimꝰ qualē ñ ſuſtinebimus penā. cū linguaꝫ q̄ digni effecti ſumus ḋ carne guſtare dominica: hāc deſpicimꝰ q̄ ſūt dyaboli loquētes. ex hoc pꝫ ꝙ hoc pc̄m nō ē dignū venia. ergo ē irremediabile ꝛ ſic ē pcꝫ in ſpūſanctū. ¶ Itē Criſ. dolere nos opoꝛtet i his q̄ patimur malis. nō i his i qbꝰ alios approbari videmur. ſic ſupple fac inuidia. ꝓpterea oī priuat venia hoc pcꝫ. ergo irremediabile ita maximū ¶ Itē hiero. Nō facil' eſt venia praua dixiſſe ḋ rectis qdā mihi manū oſculabant ſꝫ oꝛe vippio ꝯtrahebāt. ꝛ loqꝛ ḋ pc̄o inuidie: ꝛ ſi ñ facit venia. ergo ipſa ē pcꝫ i ſpūſctm ꝛ ita maximū. ¶ Itē Criſ. i omel. lv. fera venenoſa ē inuidia negtia excuſatōe priuata. ergo ipa ē pcꝫ

irremediabile. ¶ Item Criſ. xxxvij. omel. Jo.
adulter. fur. homicida quaſdā hn̄t occaſiōes di
cere. tu vo quā cāz dicis nullā niſi a malicia fictē
ſolā. Si ergo nullā hꝫ occaſiōꝫ ergo nullā excu
ſatōeꝫ ꝛ ita nullaꝫ veniaꝫ. Ad oppoſitū. pcꝫ il
lud aliqn̄ naſcit ex ſupbia. aliqn̄ ex cupiditate. ex
ſupbia eniꝫ naſcit q2 iſte amat excellentiaꝫ ſuā ſin
gulariter. ꝛ ex hoc inuidet excellētie alteri9. ecce
ꝙ naſcitur ex ſuperbia. Iteꝫ naſcit ex cupiditate
ſicut iſte inuidet illi pro diuitijs. vidēs ꝙ nō bene
pōt habere eas cuꝫ ille ſicut ipe vult habere eas
.ſ. excellēter ꝛ ſingulariter. ecce ꝙ naſcit ex cupidi
tate. ſi ergo radices eius ſūt remiſſibilia. ergo ꝛ
multomagis ꝛ ipa ē pcc̄m remiſſibile. Ad qō
dōꝫ ꝙ duplex ē inuidia. vna ſupne grē. ꝛ hec eſt
pcꝫ i ſpm̄ ſcꝫ ꝛ irremiſſibile. n̄ ꝙ n̄ remittat vl̄ n̄
poſſit remitti. ſꝫ q2 n̄ hꝫ i ſe motiuū ad remiſſionē
ſicut dicūt auctes pdicte q̄ d iſta loquūt. i alijs eiꝫ
pctis vbi aliqs peccat ex ifirmitate vl̄ ignorantia
ē aliqd motiuū ad ipoꝝ remiſſiōꝫ. ꝛ ē aliqua ex
cuſatio q2 tales pn̄t ſe excuſare p infirmitatē vl̄ p
ignorātiā. ſꝫ non vbi peccat hō ex malicia certa.
hec aūt inuidia n̄ hꝫ excuſatōꝫ ifirmitatē nec igno
rātiā. Sꝫ ē alia inuidia q̄ n̄ ē ſupne grē ſꝫ ē pſone
reſpectu bonoꝝ tpaliū. ſicꝫ qn̄ aliqs inuidet alij pp
bona tpalia. ꝛ hoc pt pcedē ex ifirmitate. qn̄ eiꝫ
credit ꝙ bona ppria minuant vl̄ auferāt pp bo
noꝝ vicini ſui dilatōem: inuidet illi hoc eſtimās. ꝛ
hec inuidia i ifirmitate radicat. ꝛ ſm̄ hoc hꝫ mo
tiuū ad remiſſiōem. ꝛ ſm̄ hoc ſoluūtur obiecta.

Adhuc etiā que- .§. ij.

ritur d compatōe inuidie hoīs ꝛ dyaboli ſꝫ quā
titatē. q̄. ſ. illoꝝ ſit maior ſiue maius pcꝫ. dic criſ.
i omel. xxxvij. Inuidi feris ſunt deteriores de
monibus pares vl̄ illis deteriores. ergo inuidia
hoīs deterior q̄ꝫ inuidia dyaboli ꝛ ita mai9 pcc̄m.
¶ Contra. inuidia dyaboli fuit cauſa oīs pcti in
hoīe. vn̄ etiā fuit cauſa inuidie hoīs ꝛ nō ecōuer
ſo. ergo eſt maius pcc̄m q̄ꝫ inuidia hoīs. ¶ Item
inuidia dyaboli ē inexpiabilis ſiue irremiſſibilis.
Vn̄ aug. dic ꝙ dyabolus reus ē illa iexpiabiliter
ſed inuidia hoīs eſt expiabil̄. ergo deterior ē inui
dia dyaboli q̄ꝫ inuidia hoīs ꝛ ita maius peccatū.

Ad qō dōm. ꝙ inuidia dyaboli ſimpliciter de
terior eſt ꝛ maior. ꝛ hoc ē q2 inuidia dyaboli eſt
iexpiabil̄ ꝛ continua reſpectu hoīs. vnde cōti
nue ipe inuidet. ſed inuidia hoīs expiabil̄ eſt nec eſt
continua ꝛ illa ſimplicit maior eſt iſta. ¶ Qō aūt
obijcitur ꝙ inuidia hoīs ſit maior ex auctoritate
Criſo. Dōꝫ ꝙ criſ. dicit hoc ratione cuiuſdā cir
cūſtantie que eſt circa inuidiam hoīs ꝛ non circa
inuidiam dyaboli. homo eiꝫ inuidet homini vn̄
rei ſue nature inuidet. ſed dyabolus non inuidet
rei ſue nature. vnde demon nō inuidet demoni. ꝛ
q̄tuꝫ ad hāc circūſtātiaꝫ loquit Criſo. tn̄ ſimpli
citer maior eſt inuidia dyaboli ſicut dictuꝫ eſt. Vn̄
etiam ipſe Criſo. i illa auctoritate bn̄ tangit quo
illorum inuidia ſit maior ꝛ quare noſtra maior
dicens. illi. ſ. demones ad nos inexpiabilem in
uidiam hn̄t ꝛ ideo dicitur maior. his autēꝫ q ſūt
eiuſdē generis nō inſidiant. ſ. domones. i. nō inui
dēt rei ſue nature. ꝛ iō dī minor. hi aūt. ſ. hoīes
neqꝫ coione verecūdātur. i. nō verecūdant inui
dere rei ſue. ꝛ ſic ſe hn̄t vt excedētia ꝛ exceſſa in
aliqb9. illa tn̄ inuidia q̄ ē dyaboli ſimplr ē maior.

Adhuc etiam .§. iij.

q̄ritur d ꝯpatōe inuidie ad alia pcta ꝛ ſpāliter ad
pcc̄m ſupbie. an ſit idē peccatū ꝙ ſupbia. ꝛ oñdi
tur ꝙ ſic. aug. i li. cōfeſſ. Inuidia d excellētia liti
gat qd te excellētius. ergo motiuū inuidie eſt ex
cellētia. ſꝫ ad hoc idē ē motiuū ſupbie. ergo ideꝫ
motiuū hn̄t ſupbia ꝛ inuidia. motiuū. n. ſupbie eſt
excellētia. vn̄ dic ibi aug. ſupbia celſitudinē imi
tat. inuidia d excellētia litigat. ira d vindicta: ſꝫ qd
te dñe celſius qd excellētius qd te potētius? vn̄ p
hoc ꝯcludit ꝙ pverſe imitātur te. ſ. deū oēs q lō
ge ſe a te faciūt ꝛ c̄. ſꝫ pcta q̄ hn̄t idē motiuū ſūt ea
dē. qm̄ pcta p motiua differūt. ergo idē pcꝫ ſunt
ſupbia ꝛ inuidia. Ad qō dōm ꝙ nō ſūt idē pcꝫ.
¶ Ad obiectū aūt dicēduꝫ. ꝙ aliter accipit excel
lētia put dicit motiuū ſupbie ꝛ inuidie q2 excellē
tia q̄ eſt ſupbie nō ponit ꝙ diminuat vl̄ aufera
tur bonū i alio. ſed excellentia inuidie hoc ponit. i
ſupbia. n. ē amor excellētie. i. celſitudinis. ꝛ hoc ē
magnitudinis i potētia vl̄ magnitudinis i aliquo
alio bono. ſꝫ n̄ ponit ꝙ auferat vl̄ minuat aliqd
i alio. vn̄ ſupbus vult excellē ſuper alios. ſꝫ n̄ ap
petit rōe ſupbie ꝙ aliqs amittat aliqd. nec aufera
tur vl̄ minuat bonū ſuū: ſꝫ appetit excellere ſeipꝫ.
ſꝫ excellētia i inuidia dī ꝯpatiue. q2 inuidus vult ſu
per alios excellere ꝛ eoꝝ excellētiā minui vl̄ au
ferri. ꝛ hoc ē q2 ſicꝫ dictū ē appetit excellere ſingu
lariter. vn̄ ſingularitas adiūcta ē ſue excellētie. ꝛ
rōe illi9 appetit bonū i alio minui vl̄ auferri. ꝛ iō
dicit litigare d excellētia ꝛ ita non eſt ideꝫ ppriū
motiuū hic ꝛ ibi. Iuxta hoc q̄rit d hoc qō dicit
aug. i li. ꝯfeſ. pverſe te imitātur oēs q lōge ſe a te
faciūt. ergo inuidus pverſe imitat deū ꝛ ſilr ſupb9
quō ergo hic differt pverſa imitatio. ¶ Ad qō di
cēdū. ꝙ ſupbus imitat pverſe deū i appetitu celſi
tudinis. appetit. n. ſupbus celſitudinē ſiue magni
tudinē. ꝛ qd te dñe celſius vt dicit aug. Inuidus
aūt deū pverſe imitat i appetitu ſingularitatis ꝛ i
mutabilitatis. q2 vult ꝛ appetit inuidus ꝙ ſuū bo
nū n̄ eēt mutabile. i. ꝙ nō poſſet minui. nec poſſet
ipi noceri ſicꝫ ſūmo bono n̄ pōt noceri. ꝛ iō q2 n̄
ē ita inuidet illi a quo eſtimat ſibi i ſuo bono poſſe
nocere. ꝛ ſic pꝫ differētia.

Membrum ſeptimū.

SEptio q̄rit̄ ꝺ pcto inuidie. ⁊ primo q̄/
rit̄ i q̄ vi aie ſit. vtꝝ i rōnali vl̓ i cōcu
piſcibili vel iraſcibili. Qꝺ aūt ſit i cō
cupiſcibili oñdit̄. qm̄ inuidia ē odiū ſi/
ue dolor. ſʒ odiū ⁊ dolor ſūt i vi aie ꝯcupiſcibili.
ergo inuidia ē i ꝯcupiſcibili. Qꝺ aūt odiū ⁊ dolor
ſūt i ꝯcupiſcibili pʒ. qm̄ ꝯ̄ria nata ſūt fieri in ea/
dē vi. ſʒ amor ⁊ odiū ſunt ꝯ̄ria. gaudiū ⁊ dolor
ſūt ꝯ̄ria. ergo cū amor ⁊ gaudiū ſūt i ꝯcupiſcibili
odiū ⁊ dolor ſūt i ꝯcupiſcibili. ¶ Ad oppoſitū i/
uidere ē ſibi diſplicēs nolle videre. ſʒ nolle vidē
ad viʒ rōnalē ptinet ſic̄ ⁊ velle vidē. ergo inuidia
ē i vi rōnali. ¶ Itē Seneca loquēs ꝺ inuidia dic̄.
Quicqd mētē fugimus: ingeſtū oculis vix vide/
mus. ſi ergo vidē ad rōnalē viʒ ptinet. ergo ⁊ i/
uidē. Qꝺ aūt ſit i iraſcibili vr̄. q2 vt dic̄ aug. in li.
ꝯfeſſi. Inuidia litigat ꝺ excellētia. ſʒ litigatio ē in
iraſcibili. ergo inuidia erit in iraſcibili. Et ꝺōm
ꝙ ſic̄ ſupradictū ē ꝙ i inuidia ſūt tria. quoꝝ vnū ē
pricipale: reliquū ꝯn̄s ad illud ⁊ manifeſtatiuū il
lius. Primū ē diſplicētia viſionis ſiue que ē ſm
viſiōeʒ. ⁊ hec diſplicētia dr̄ n̄ acceptatio. Scōm
ē dolor vl̓ odiū ⁊ p illū dolorē vl̓ odiū manife/
ſtat̄ illa diſplicētia viſiōis ſiue illa nō acceptatio.
Tertiū vō ē i quo radicat̄. ſ. ira q̄ꝫtū ergo ad pri
mū ē inuidia i vi rōnali. q̄ꝫtū ad dolorē vl̓ odium
ꝯn̄tē dicimus ꝙ ē i ꝯcupiſcibili: tn̄ differēter ſicut
ſupradictū ē. q̄ꝫtū vō ad radicē ē i vi iraſcibili ⁊
ſʒ iſta ꝓcedūt rōnes.

Adhuc etiā que/ .§. j.

rit̄ cui' ſit inuidē. ⁊ prio q̄rit̄ vtꝝ hois minoris ſit
inuidē hoc ē q̄rere. vtꝝ ois qui inuidet neceſſario
minor ſit illo cui inuidet i eo ꝙ ſic vl̓ ſʒ veritateʒ
vl̓ ſaltē ſʒ ſui eſtimationē. vt. ſ. credat ſe eē mino
rē illo. Et oñdit̄ ꝙ ſic. qm̄. v. Iob. hr̄. ꝙ puuluʒ
occidit inuidia. ergo oportet neccio ꝙ ille q inuidet
alij ſit puul'. hoc ē minor vl̓ inferior ſʒ vitatē. vl̓
ſaltē ſeipʒ reputet minorē. ⁊ hoc ēt dicit gl. ſuper
illū locum puuluʒ occidit inuidia et inuidet quē pu
tat eſſe maiorē. ¶ Iteʒ greg. niſi ipe alio inferior
exiſteret: ꝺ bono illius n̄ doleret. ergo ſemp qui
inuidet minor ē vl̓ minorē ſe reputat. ¶ Itē hiero.
ſi inuideris minor eris. nā q inuidet minor ē. Ad
oppoſitū aug. i li. ꝺ virginitate. dicit ꝙ dyabolus
ſupbiēdo inuidus factus ē. ⁊ p hoc vult ꝙ ex ſup/
bia generat̄ inuidia. ſʒ ſupbus i. eo ꝙ ſupbus eſti/
mat ſe eē ſup alios ⁊ maiorē illis ⁊ ex ſupbia na
ſcitur inuidia ſil̓ cū illa: ergo i ſupbo ē inuidia. ſʒ ſu/
pb' eſtimat ſe maiorē ergo ⁊ inuidus. aut ſil̓ idē ſe
eſtimat maiorē ⁊ minorē. ē ergo aliqn̄ inuidia ipi'
ſupioris ⁊ n̄ ſēp minoris. ¶ Itē dic̄ greg. ꝙ ſēp
i inuidia ꝺ ſupbia naſci ſolet. ⁊ iterū aug. dic̄. ꝙ ſu/
pbiā ſeq̄t inuidia tāq̄ꝫ pediſſequa qb' duob' malis
dyabolus: dyabolus ē. Iterū aug. ſup gen̄. dic̄
ꝙ inuidēdi cā ē ſupbia q̄ [...] amor ꝓprie excellētie. ſi
ergo ſupbia ſemp ē excellētioris ſiuē ſupioris vl̓
ſimplr̄ vl̓ ſʒ eſtimatōʒ. ergo ⁊ inuidia q̄ ipaʒ ſeq̄t
⁊ ex ipa naſcit̄. q2 aliter ei n̄ ꝯformat̄. ⁊ ita inuidus
n̄ ſemp ē minor. Ad qꝺ ꝺōʒ ē. ꝙ inuidia inq̄ꝫtuʒ
huiuſmōi ſemp ē minoris vl̓ iferioris. ⁊ hoc vl̓ q
minor ē ſʒ vitatē vl̓ q minorē ſe reputat. vn̄ inui/
dus vt ſic ſemp minor ē vel minorē ſe reputat.
¶ Ad rōes i ꝯ̄riū ꝺōʒ ē. ꝙ ſupbus n̄ eſtimat ſe ſu/
piorē reſpc̄u ei' cui inuidet: ſʒ reſpectu alterius. re/
ſpectu aūt alterius cui inuidet eſtimat ſe eē iferio/
rē. ⁊ hoc vl̓ i pn̄ti vl̓ i futuro. vl̓ ſi reſpc̄u eiuſdeʒ
pſone: hoc tn̄ ē q̄ꝫtū ad diuerſa q̄ ſūt i illa pſona.
vn̄ dyabolus reſpectu alterius i hoie inuidebat ⁊
reſpectu alterius ſupbiebat vt videbit̄. vn̄ lʒ ſint
ſil̓: nō tn̄ reſpectu eiuſdē. ⁊ ideo nō ſeqtur icōue
niēs. aliquis eīʒ bene pōt ſe eſtimare maiorē q̄ꝫ
ſit reſpectu alicuius: ⁊ minoreʒ reſpectu alterius
dicit̄ aūt dyabolus ſupbiēdo effectus inuidus. q2
ſupbiēdo cecidit. vidēs aūt ſe cadere inidet ho/
mini quē videbat poſſibilē ad bonū ad qꝺ p ſuā
ſupbiaʒ factus fuit ipoſſibilis. ⁊ lʒ inuidia naſcat̄
ꝺ ſuperbia nō tamen oportet ꝙ ſi hoc ē ſupio/
ris inq̄ꝫtuʒ huiuſmodi: ꝙ ⁊ ſimiliter illa. In alia
enim eſt cōformitas. q2 bene dico ꝙ inuidus ap
petit ſuā excellentiā ſicut ſupbus. ⁊ ex hoc ſequit̄
vltra ꝙ timet ſe eſſe minoreʒ alijs i pſenti vl̓ i fu/
turo ⁊ iō inuidet illis.

Membrum octauū.

OCtauo q̄rit̄ reſpectu cuius eſt inuidia. ſ.
vtrū ſit inuidia reſpectu paris vel re/
ſpectu ſupioris vel reſpectu inferioris.
vr̄ ergo ꝙ inuidere ſemp ſit reſpectu ſu
perioris. q2 dic̄ greg. Inuidere non poſſumus niſi
eis quos nobis i aliq̄ meliores putamus. ergo i/
uidus illū cui inuidet ſemp reputat meliorē ⁊ ita
ſupiorē. ſēp ergo inuidet illi quē eſtimat eē ſupio
rem ⁊ n̄ pari vl̓ iferiori. ¶ Ad oppoſitū aug. ſup
gen̄. ad lit. dic̄. Qui amāt excellētiā vl̓ parib' inui/
dēt qb' equāt̄. vl̓ ſupiorib' qb' n̄ equāt̄. vl̓ iferiori
b' ne eis equāt̄: ergo inuidē ē reſpc̄u paris ⁊ reſpe
tu iferioris nō ſolū reſpc̄u ſupioris. Ad qꝺ di/
cēdū ꝙ inuidia inq̄ꝫtū huiuſmōi ſemp ē reſpc̄u ſu/
pioris vl̓ i pn̄ti vl̓ i futuro ſupioris dico vl̓ ſimplr̄
vl̓ ſʒ eſtimatōʒ inuidētis. vn̄ inuidēt parib' n̄ q2 pa
res: ſʒ ne fiāt illis ſupiores ⁊ inuidēt iferiorib'. nō
q2 iferioris: ſʒ ne equātur ⁊ p hoc ēt abſcēdāt i tā
tum vt fiant ſuperiores. Inuident auteʒ ſuperio/
ribus quia ſunt ſuperiores. vnde reſpicit inui/
dia ſemper ſuperiorem. vel in preſenti vel in fu/
turo. ⁊ hoc ſatis bene ꝺterminat auctoritas aug.

Cōſequēter que/ .§. j.

rit̄ vtrū qs poſſit inuidē ſibiipi. ⁊ oñdit̄ ꝙ ſic. qm̄
xiiij. eccī. dr̄. q ſibi inuidet nihil ē eo nequius. ex q̄ vr̄
ꝙ alqs poteſt inuidere ſibi. ¶ Item caritas ⁊ in/

uidia opponunt. ſ3 caritas reſpicit nō tm̄ bonum alienū. imo et ꝓpriū bonū. ergo ⁊ iuidia reſpicit vtrūq3 vt ſic. n̄ tm̄ i odio boni alieni: imo et odio boni ſui. ſm qd̄ dr̄ i pſ. Qui diligit iniq. odit aīa3 ſuā. Ad oppoſitū qlibet nāl̄r amat bonū ſuū. ſ3 amare bonū ſuū ē odire ſibi oppoſita ꝯria. ergo nullus odit bonū ſuū. ſed qcūq3 iuidet alicui odit bonū ei᷒. ergo nullus iuidet ſibi. Solutio dd̄3 ꝙ ꝓprie loquēdo nullus ſibi iuidet. tm̄ pt ſe hēre ad modū iuidentis ſibi. ⁊ hoc, hn̄do ſuū bonum odio. nō iquātū bonū. ſ3 iquātū ei nociuū. ſ. ſ3 ꝙ apphēdit bonu3 ſpūale qd̄ ē ei graue ⁊ laborioſu3 ⁊ difficile. ſicut ē bonū penitētie. ⁊ iō iquātu3 tale odit illō n̄ iquātum bonū ſibi. ⁊ iō q2 iuidus odit bonu3 qd̄ ē alij bonū ſibi tm̄ nociuu3. iſte aūt nō odit bonū ꝓprium vt ſic ſed iquātum ē ei graue, ⁊ laborioſu3. nō dr̄ iſte iuidus proprie. ſed ad modū ſe hn̄s iuidētis ſibi. q2. ſ. odit illud qd̄ eēt ei bonum ſi faceret. nō tm̄ odit illud q2 bonū. ſed q2 malum vel nociuū ſiue penale. ⁊ ſic p3 cuius ſit iuidia ⁊ reſpectu cuius ſit.

Membrum nonum.

Nono querit̄ cui opponit̄ iuidia. ⁊ vr̄ ꝙ caritati p hoc qd̄ dicit aug. Ubi eſt iuidia ibi amor fraternitatis eē n̄ pōt. ſ3 amor fraternitatis ē caritas. ergo iuidia opponit̄ caritati. ¶ Qd̄ āt opponat̄ miſericordie vr̄. quoniā miſericordie ē cōpati alienis malis ⁊ ꝯgratulari alienis bonis. ſ3 ꝯrium facit iuidia. q2 gaudet de alieno malo. ⁊ dolet d̄ alieno bono. ergo opponit̄ miſericordie. ¶ Qd̄ āt opponat̄ gaudio qd̄ ē fructus ſpūſſancti oſtēdit̄ ſic. q2 gaudiu3 illud ē de bonis ꝓximi. ⁊ ſil̄r iuidia ē de illis per oppoſitū qm̄ triſtat̄ d̄ illis. ergo opponūt̄ iuice3.

Et dōm. ꝙ iuidia cum oībus iſtis h3 oppoſitōem ſed dr̄n̄ter. qm̄ i iuidia itelligit̄ odiū. ⁊ rōne illius opponitur amori vl̄ caritati. q2 odium illō eſt de bonis ꝓximi que caritas reſpicit p oppoſitum. Item in iuidia itelligitur dolor. ⁊ rōne illius doloris opponit̄ miſericordie. q2 iuidia dolet de alienis bonis ⁊ gaudet de malis alienis. miſericordia autē ecōtrario ſe habet ſm ꝙ habet̄. xij. Ro. gaudere cum gaudētibus flere cu3 flētibus. hoc eſt eim opus miſericordie. Item in iuidia itelligitur triſticia. ratōe ergo eius ꝙ in iuidia eſt triſticia: opponit̄ gaudio quod ē fructus ſpūſſancti. ⁊ ſic diuerſis opponit̄ iuidia, ⁊ ſm diuerſas rōnes vt dictum eſt.

Membru3 decimum.

Decimo querit̄ de dr̄a iuidie ad emulatōem. nā videnť eē ide3 iuidia ⁊ emulatio. qm̄ Criſ. indr̄n̄ter accipit vnum p alio. hoc autem nō faceret ſi hērent drām. ¶ Ite3 i pſ. Noli emulari i malignātibus. ⁊ emulari ibi ē iuidere. ſi. n. vnū ſumit̄ p alio i ſacro canone. ergo idē ſunt. Ad oppoſitū gal. v. manifeſta ſunt opa carnis emulatōnes. iuidie ⁊c. ꝯſtat ꝙ ibi numerat emulatōe3 ꝯ iuidiā. ⁊ vnum ab alio diſtiguit: nō ſūt ergo idē. Et dd̄3 ꝙ duobus modis accipit̄ iuidia. vno mō ꝓut pctm̄ capitale dr̄. ⁊ ꝯtinet i ſe oēs ramos ꝓcedētes ab ipſa tāq̄ a ſtipite. ⁊ hoc mō ꝯtinet emulatōe3. nec dr̄t emulatō ab iuidia. imo vnū ē alter̄. ſ3 ſ3 ꝙ ſumit̄ vtrūq3 ꝓprie ⁊ ſ3 ꝙ ſumit̄ gal. v. vbi dicit emulatōes iuidie. Inuidia. n. ibi dr̄ i corde emulatio i ope. vñ dicit glo. ꝙ emulatōes ſūt qn̄ duo ad idē tendūt. ⁊ ſic dr̄ iuidia i actu iteriori. emulatio aūt i actu vel effectu exteriori. ⁊ hoc mō diſtiguūtur ab iuice3 emulatio ⁊ iuidia. ⁊ ſic ſumit̄ ibi. ſumēdo tm̄ general̄r iuidiā. ſic accipit̄ i ſcriptura ſacra vnū p alio ⁊ ecōuerſo.

Membru3 vndecimū.

Undecimo querit̄ vtrū iuidia ſit mater oīu3 pctōr̄. ⁊ videt̄ ꝙ ſic. dicit criſ. in omel̄. lv. Fera venenoſa ē iuidia neq̄ tie excuſatōe priuata. oīm cā ⁊ mr̄ malor̄. ¶ Ad oppoſitū Thob. iiij. Supbiā ituo aīo dn̄ari nō pmittas. ex ipſa. n. ſumpſit initiū oīs pditio. oē ergo pctm̄ cauſat̄ ex ſupbia. ergo ⁊ iuidia cauſat̄ ex ſupbia. ergo non eſt iuidia mater oium malor̄. Ad qd̄ dōm ꝙ cum iuidia dr̄ mr̄ oium malor̄ hoc nō dr̄ p ſe ſed occaſional̄r. q2 hoc eſt dictū iuidia ē mr̄ oi3 malor̄. i. nocumētor̄ qbus nocet ꝓximo. ſed cum dr̄ ſupbia initiū oīs mali. hoc itelligit̄ ſiue i ſeipſo ſiue i alio. Un̄ ſupbia dyaboli initiū ē oīs mali ſiue in dyabolo ſiue in alio. vnde iuidia ē mater oium maloru3. i. nocumētoru3 i genere. ſcilicet reſpectu ꝓximi. ſuperbia vniuerſaliter reſpectu ſui ⁊ alterius.

Queſtio. clvj. de ira.

Conſequenter dd̄3 dē pctō ire. Et circa quā plura ſūt ingredā. Et prio q̄rit̄ qd ſit ira ſm rōem. Scdo vtrū iraſci ſit malū ſ3 ſe. Tertio vtrū ſit aliq̄ q̄tuor paſſionū vel ꝑturbatōu3 qs ponit aug. ⁊ Tull̄. Quarto q̄rit̄ d̄ motiuo huius pcti. Quito q̄rit̄ an ſit pctm̄. Sexto an ſit capitale pcti. Septio d̄ ꝯpatōe eius ad iuidiam. Octauo an ſint ibi ille dr̄e mortale vel veniale. Nono de q̄titate huius pcti in ſe ⁊ i ꝯparatōe. Decimo an ſit cā oīu3 malor̄. Undecimo de eius oppoſito. Duodecio de pena huius pcti.

Membrum primum.

DE prio ſic põnit a Caſſiodoro ſuper illõ pſ. Dñe ne in furore tuo ⁊c. Una ē diffinitio q̄ talis ē. Jra ē mot⁹ animi ꝯcitatus ad penā, puocās ad inferendā. Jtē alia diffinitio eius que ponit ſup illud. Mat. v. Ego aūt dico q̄ iraſcit fratri ſuo q̄ talis ē. Jra ē ois mot⁹ malus ad nocēdū. Tertia ponit a dam̄. Jra ē feruor ei⁹ q circa cor ē ſanguinis ex vaporatōe fellis vel p returbatiōez ſiēs. Quarta ei⁹ diffinitio q̄ ponit ab Aug. q̄ tal' ē. Jra ē triſticia ex ipotētia vlciſcēdi ſe ⁊ accipit eam ex pho.

Querit ergo vtꝝ diſtiguāt iſte diffinitiōes. qm̄ hec vltia nō vr̄ poſſe ſtare cū pria ⁊ ſcda. qm̄ in pria determinat ira p motū. ⁊ ille mot⁹ ē iſurgere ad penā inferēdā. ad hāc ſilr̄ vr̄ ridere ſcda q̄ ē Mat. v. Jn pria ergo ⁊ ſcda dr̄ motus ordinatus ad vindictaz. ſ3 i quarta q̄ ē aug. dr̄ ꝯtrꝫ. qm̄ dr̄ ira triſticia ex ipotētia vlciſcēdi ſe. ergo nō vr̄ hec diffinitio poſſe ſtare cuꝫ pria. ¶ Preterea ſi ira dr̄ motus. aut mot⁹ q ē opatio. aut mot⁹ q eſt paſſio. phs eniꝫ diſtinguit iter opatōez paſſiōez. Si paſſio. tūc ergo deberet diffiniri p paſſionez. ¶ Preterea. ira ſm q̄ ē paſſio ē pena. ergo ira q̄ ē pctm nō ē paſſio imo ad ipm ſeqt̄ paſſio. ergo ē ira q̄ ē pctm opatio. ¶ Sꝫ ꝯ dam̄. opatio ē motus q ē ſm nām. paſſio vō ē mot⁹ q pter nām ē. ſi ergo motus pcti dr̄ eē pter nāꝫ. ergo ira inq̄tum pctm dr̄ eē i genere paſſiōis ⁊ n̄ i genē opatiōis. ergo ira ē mot⁹ q ē paſſio nō q ē opatio. ¶ Preterea quō ſtat cū illa ipa diffinitio quā ponit phs q̄ ira ē appetit⁹ pene. qm̄ huiuſmōi appetit⁹ pcedit illā inſurrectiōez quā dic̄ pria diffinitio. Alio ergo mō idē dñt vel ſunt rōnes eiuſdē.

Solutio. dōm q̄ ira duplex eē hꝫ. ſ. eē nāe ⁊ eē moris. ſm q̄ hꝫ eē nāe ſic diffinit a dama. q̄ ira ē feruor ſanguinis ⁊c. ab aug. cū dic̄. Jra ē triſticia ex ipotētia ⁊c. Jra eiꝫ cū ſit paſſio ꝯiūcti. cām hꝫ ex pte corpis ⁊ ex pte aīe. cā ex pte corpis tangit i diffinitōe dama. cā ei⁹ ex pte aīe dat i hac diffinitōne aug. ⁊ ex his hꝫ ira ſuū eē. Jtē ira hꝫ eē moris. ⁊ ſic ingrimus de ipa h̄ q loqmur de ira que eſt pctm. ⁊ q̄tū ad hoc eē diffinit a Caſſio. ⁊ a pho ⁊ a Ra. Mat. v. qm̄ diffinit ab eis ira put deordinat ab optio. ⁊ illud ē ſm eſſe mortalē quo viciū ē vel pctm. q2 nō rōe paſſiōis pure dr̄ pctm imo pena. ſ3 cū hoc dicit actōez quādaꝫ p quam deordinatiua ē ab optio fine: eo q̄ deordinat hominē q̄tū ad primū ⁊ ē q̄tū ad deū. vult. n. expetere a ſe vindictaꝫ quā nō dꝫ niſi deo nullo iudice ꝯſtituto ſub deo expetere.

Et dōm ē q̄ diffinitio aug. reſpicit irā put eſt paſſio. pria vero diffinitio ⁊ ſcda dant d̄ ira inq̄tū ē actus. Eſt eiꝫ iraſcibile ꝯſiderare vt ē vis paſſiua ex apprehēſiōe apparentis nociui cui nō credit reſiſtere. Et ē iterꝫ vis actiua. prio mō eſt i ea paſſio ex ipotētia vlciſcēdi. ſcdo mō ē i ea actus put iſurgit ad vindictā ⁊ ſm has duas rōnes diſtingui poſſūt ſupradicte rōes. ex pte q̄ ē paſſiua due diffinitōnes. ex pte q̄ actiua alie due. ¶ Et notādū d̄ diffinitōe Rab. Mat. v. Jra ē ois motus malus ad nocēdū. q̄ dr̄ ois ibi. i. pfectus. ad notāduꝫ illum motū ire q ē in phibitōne. pōt. n. dici ois motus vlr. ⁊ tūc ꝯphēdit motū ire cui ꝯſentit ⁊ motum ire cui n̄ ꝯſentit vnde tūc ꝯprehēdit primū motū cui nō ꝯſentit d̄ quo dr̄ ibidē in glo. ſubit⁹ motus cui n̄ ꝯſentit paſſio ē. cū āt ꝯſentit paſſio. ⁊ tūc eſt mors i domo. ⁊ ſic itelligit h̄ ois vlr vt dicat ſemper ira mot⁹ q ē i iraſcibili ex libidine ſiue ꝯſentiatur ipi ſiue nō. Si āt itelligit ois. i. pfect⁹ tūc coartat ad illū motū q cadit i ꝯſenſuꝫ rōnis. ¶ Ad ſcdꝫ vō queſitū dōm. q̄ opatio ⁊ paſſio dicūtur multiplr̄. opatio. n. pōt dici act⁹ potentie nālis. ⁊ ſm hoc n̄ dicet pctm. vel pōt dici act⁹ libidinoſus ipſius potētie. ⁊ ſꝫ hoc ē pctꝫ. Silr̄ paſſio pōt dici duplr̄. vno mō ſꝫ q̄ cadit i genē q̄litatꝫ. alio mō ſm q̄ cadit in genē paſſiōis. ſic ē pena ⁊ ſeq̄la pcti. ſꝫ q̄ cadit i genē quātitatꝫ dic̄ quādā diſpoſitōez potētie: que relinquit ex apprehēſione motiui. ⁊ vno mō eſt ſm aliaꝫ nām primitus inſtitutaꝫ. alio vero mō ſm naturaꝫ corruptaꝫ. ⁊ d̄ hoc expreſſius loquit damaſ. in tractatu d̄ paſſione ⁊ operatione.

Membruꝫ ſecunduꝫ.

SEcūdo querit' vtrū iraſci ſm ſe ſit maluꝫ vel pctꝫ. Ad qđ ſic Jo. Crif. Jraſci nō ē pctm. ſ3 iītem?ance cauſe. ⁊ iō ipſe addit ad illud qđ dr̄ Mat. v. ois q iraſcit fratri ſuo reus erit iudicio. veruꝫ eſt ſine cā. hoc eſt ſi ſine cā iraſcit. ergo iraſci ſm ſe nō eſt peccatū. ¶ Jtē dicit Crif. pſ. Jraſcimini ⁊ nolite peccare. ergo ꝯceſſit iraſci ⁊ phibuit peccare. ergo iraſci ſm ſe nō ē pctm. ¶ Jteꝫ iraſci ſꝫ ſe eſt cōe ad iram p zeluꝫ ⁊ iram p viciū ſ3 malū pcti inq̄tū huiuſmōi nunq̄ eſt cōe vicio ⁊ virtuti. iraſci aūt ſm ſe cōe eſt vicio ⁊ virtuti: qm̄ ira p zeluꝫ virt⁹ ⁊ ira p viciuꝫ: viciū ē. ergo iraſci ſꝫ ſe nō eſt pctm. ¶ Jtem xps aſſumpſit oēs noſtras paſſiōes idetractabiles. illas aūt q̄ detractabiles ſunt nō aſſumpſit. ſ3 ipſe aſſumpſit iraꝫ vtq3. Jo. ij. qm̄ eiecit emētes ⁊ vēdētes de templo. vñ etiā ſubdit ibi illud. Zelus domus tue comedit me. ⁊ dicit glo. q̄ zelus eſt feruor animi quo mens abiecto humano timore pro defenſione veritatis attenditur. ira igitur ſm ſe non eſt malū. ¶ Jtē Damaſ. dicit. q̄ ira eſt deſideriuꝫ punitionis ſed illud eſt indifferens: quia poteſt fieri ex cauſa bona ⁊ ex cauſa nō bona. vñ bene ⁊ male pōt fieri. ſ. vel zelo iuſticie vl' libidine vindicte. ergo ira ſm ſe nō eſt malum. ¶ Jtem nullus actus dicens ex ſe deformitateꝫ eſt in deo. ſi ergo iraſci de deo dicit relinquit q̄ non eſt actus de ſe dicēs defor/

mitatē. nō ergo ē actus culpabilis de ſe. minor pȝ dr̄ in pſ. iratus ē furore dn̄s. ⁊ i multis alijs locis ſcripture ſilr̄ hr̄. Ad oppoſitū dr̄ ſuper illō mat. v. ego āt dico vobis q2 oīs q iraſcit̄. gl. plus ipono oino n̄ iraſci. ergo iraſci ſm ſe oino ꝓhibitū ē a ſaluatore. ſȝ omne tale ē malū ſm ſe. naȝ eo mō ē malū quo mō ē ꝓhibitū. ſi ergo ſm ſe ē ꝓhibitū. ſm ſe ē malū. ¶ Itē ſup illud. Iraſcimi ⁊ noli. pec. glo. venial' ē ira q nō ducit̄ ad effectū. ⁊ ſi ducit̄ ad effectū malū ē: ſi ēt n̄ malū ē. ſed oīs ira vel ducit̄ ad effectū vel n̄ ducit̄. ergo oīs ira ē peccatū. ſ. ſm oēm ſui dr̄iaȝ. ſȝ oē tale ē ſm ſe malum. ergo ira ē ſm ſe malū. ¶ Itē oē qō ebetat menteȝ que ē imago dei i nobis malū ē. ſȝ iraſci ſm ſe eſt huiuſmōi. ergo iraſci ſm ſe ē malū. minor pȝ. v. Iob. puulū occidit inuidia ⁊ viꝝ ſtultū interficit iracūdia. ex quo pȝ ꝙ ira facit ſtultū. i. obſcuratā mentē. ⁊ ſilr̄ illō pōt trahi ex glo. ¶ Silr̄ illud pȝ ex greg. q dīc quāta iracūdie culpa ſit pēſemus. p quā dū māſuetudo amittit̄: fraterne imagis ſilitudo viciat̄. ¶ Itē greg. i mora. p irā ſplēdor ſancti ſpūs excludit̄ cū mētē iracūdia ꝯfuſionis ꝓtenebras icutit. ¶ Itē ibidē dr̄. que. ſ. ira dū qetē mentis tollit. ſpūſſanctus ibi n̄ qeſcit. igit̄ ira ē malum ſm ſe ſiue iraſci. ¶ Itē dyo. Iraſcibilitas ſm nāȝ eſt i carne. i homie vō p̄ter nām: q2 hō ē aīal māſuetū natura. māſuetudo āt ⁊ iraſci opponūt. iraſci ergo ē p̄ter naturā i hoīe ſiue ꝯ. ergo iraſci malū eſt: q2 n̄ ꝓcedit ex natura neqȝ ex gr̄a. ergo ꝓcedit ex velle vicij: q2 nō ē niſi triplex velle. ſ. nature: gr̄e ⁊ vicij. Ad qō dōm. ꝙ iraſci ſm ſe nō ē malū ſiue pcc̄m. vn̄ n̄ ſemp ē malū culpe. imo alicui dīc ꝙ eſt bonū gr̄e. ſicut pȝ. v. ad eph. ſup illō. Iraſcimi ⁊ noli. pec. glo. iraſcimi vobiſmetipſis de p̄teritis pcc̄is qō ē penitere. qd eſt. n. hō penitēs niſi hō iraſcēs ſibi vt accipiat veniā. i. de ſe ipo exigit penā. ⁊ poſt ſeqt̄. Indignanti voſmetipſis tāta vehemētia vt peccare deſiſtatis. q2 ſup hanc irā n̄ occidit ſol iuſticie: ſȝ potius illi irradiat illud. ergo iraſci determiat bonū gr̄e q2 vtuoſum ē illud. Itē aliqn̄ determiat bonuȝ nature ſic loqtur de ipſa Dam. cum dīc. ꝙ ira ē feruor ſanguis ⁊c̄. Itē aliqn̄ determiat maluȝ pene. ſ. ſm ꝙ importat penā quādam q2 aliqn̄ dīc cum culpa aliqn̄ ſine culpa. ꝓut ſine culpa ⁊ ꝑturbatōne ſic fuit i xp̄o. xp̄s. n. aſſūpſit penalitates nr̄as ⁊ anguſtias ad liberatōeȝ generis hūani: ſȝ ſine ꝑturbatōe accepit illas. Itē aliqn̄ dicit malū culpe ſȝ ꝙ hr̄ math. v. ſup illud. oīs q iraſcit̄ fratri ſuo. gl. ſubitus motus cui n̄ ꝯſentit̄ ꝓpaſſio ē. accidēte conſenſu paſſio ē mors i domo. ⁊ tāgit ibi iram venialē ⁊ mortalē. venialis dr̄ propaſſio. mortalis cui ꝯſentit̄. nā ſicut dicit glo. eodē ca. ſup illud. q viderit mulierē. ꝓpaſſio ē ſubitus motus ſin̄ deliberatōe boni vl' mali opis. paſſio ē affectatō deliberati animi ſi ſit locus ꝑficiēdi. vn̄ ira ꝓpaſſio ē venial': q2 hec ē motus ire primus q n̄ eſt in ptāte nr̄a cui n̄ p̄bet̄ ꝯſenſus. vn̄ glo. ſup illud. Iraſcimini. dicit. ſi motus animi ſurgit q n̄ eſt i ptāte noſtra. nō ei ꝯſentiat rō. venialis. n. ira ē que n̄ ducit̄ ad effectū. Si ergo q̄rit̄ de iraſci ſm ꝙ de ipo loqt̄ mat. v. tūc dicim⁹ ꝙ iraſci dīc malū culpe ſȝ ꝙ malū culpe ꝯtiet vēiale ⁊ morale. iraſci tn̄ ſȝ ſe n̄ dīc malū clpe: ſȝ dīc ⁊ malū ⁊ bonū. ¶ Ad rōes ergo i ꝯriuni ⁊ prio ad primā dōm. ꝙ mat. v. loquit̄ de ira que ē malū culpe. ⁊ ēt de illa ꝓhibitōe que fit i glo. dicimus ꝙ ipſe ꝯcernit iraſci ſȝ ꝙ dr̄ ad ꝯſenſum. vn̄. illud ꝓhibȝ ipe: q2 ē mortale. ſȝ n̄ ꝓhibȝ ipm iraſcibile veniale. primuȝ. n. iraſci ꝓhibet̄. ſcōm nō. vn̄. ſup pſ. Iraſcimi dicit glo. primus animi motus n̄ eſt i ptāte nr̄a: ſȝ dei gr̄a ꝯtempare poſſumus. qō ergo ꝯſuetudis ē ꝑmittit. i. nō ꝓhibet. qō culpe ē. ſ. mortale ꝓhibet. ⁊ hoc ēt hr̄ eph. v. i glo. ꝑmittit qdem apl'us iraſci qō ē hūana tentatio. ſȝ ꝓhibet irā ad effectum ducere. hec. n. ē mortalis. Silr̄ ibidē dicit gl. inuitus tollero qō vitari nō pōt. ſ. de ira: ne veniatis ad actū peccandi. ſ. mortalr̄. q2 tūc ē mortale cum ducit̄ ad effectū. ſi ergo ſurgit motus animi q iaȝ pp penā pcc̄i n̄ eſt i ptāte nr̄a: ſaltē n̄ ei ꝯſentiat ratio. vn̄ nō iponit qn īſurgat motus. q2 hoc n̄ eſt i ptāte nr̄a ⁊ ſic i ꝓhibitiōe cadit illud qō eſt i nr̄a ptāte. ſ. irā nō ad effectū ducere. ⁊ ſic i. v. mat. loquit̄ de ira que ē malū culpe. ⁊ ſpālter i illa ꝓhibitōe ꝓhibet ipm iraſci qō ducit̄ ad effectū. ⁊ ita non p hoc oſ̄dit̄ ꝙ iraſci ſm ſe ſit malum culpe. ¶ Ad ſcdam rōneȝ dōm ꝙ glo. ſilr̄ loqtur ſm ꝙ iraſci ꝯcernit malū culpe. ſ. ſm ꝙ dicit motū illicitum. ⁊ hoc vel pōt duci ad ꝯſenſum vel effectuȝ vel nō. ſi nō: tunc ꝓpaſſio ē ⁊ venialis. ⁊ hunc n̄ ꝓhibet. q2 nō eſt i noſtra ptāte qn ſurgat. Si aūt ſit ꝯſenſus: tunc mortalis ē ⁊ ipm ꝓhibet. vn̄ dicendū ꝙ nō ꝯprehēdit ibi oēs dr̄ias iraſci: ſȝ cōprehēdit ibi dr̄ias eius ſm ꝙ iraſci dicit malū culpe. q2 ſic ē ꝓpaſſio vel paſſio ſicut dicit glo. mat. v. ⁊ ſic non ꝓcedit rō. ſic ēt cū dicit ipono vobis oino nō iraſci ꝓhibet vniuerſaliter iraſci qō ducit̄ ad effectū. ¶ Ad tertiā rōnem dōm. ꝙ duplex ē obſcuratio. quedaȝ que ꝓcedit ex culpa. alia q̄ ſequit̄ ex ꝑturbatōe que ē pena. Si loquimur de obſcuratiōe prio mō: dicimus ꝙ talis nō ſequit̄ ad iraſci vl'r: ſed ad iraſci ſolū qō ē malū culpe. ⁊ de illa ꝓcedit rō. Si loqmur de obſcuratōe ſecūdo mō. ſic dicimus ꝙ n̄ omne qō obſcurat mēteȝ que ē dei imago ē culpa ſiue malū culpe. imo dicimus ꝙ ira p zelū que virtus ē hoc mō obſcurat mentē i nobis. q2 ira p zelū hȝ quādā ꝑturbatōem ſecū ex qua ſequit̄ obſcuratio i mēte. ſed illa obſcuratio nō ē ad excecandū ſȝ ad melius poſtea videndū. vn̄ ſicut ꝯtingit de collirio ꝙ qn̄ ponit̄ ſup oculū prio ē quedā ꝑturbatio i oculo ſed poſtea clarius videt. ſic dicimus ꝙ obſcuratio ⁊

ꝑturbatio q̃ ſeq̃ꝛ ad irã ꝑ zelũ.eſt i bonis ꝑcã ꝓ/
mouẽs ad melius.ſꝫ illa que ẽ i malis que ſequiꝛ
ad irã ꝑ viciũ:eſt ꝓmouẽs ad deterius. Nam de
ira ꝑ zelũ dicit glo.eph.v.ſup hanc. ñ occidit ſol
iuſticie ſꝫ illi irradiat.Un̄ ꝑ hanc diſponiꝛ bonus
hõ ad vidẽduꝫ melius.ſꝫ de alia dicit.ſol iuſticie
⁊ veritatis xp̃s ẽ.cuius veritate aĩa illuſtraꝛ cuꝫ i
hoc hitat homĩe.iõ ait cauere ne xp̃s q ẽ ſol iuſti
cie ꝑ iracũdiã mentẽ nr̃aꝫ deſerat.q cũ ira nunq̃ꝫ
hitat.vn̄ obſcuratio que iſtã irã ſeq̃ꝛ nõ eſt niſi in
pctoꝛibus.⁊ ſcḿ hãc ꝓcedit rõ.nõ tñ iraſci ſꝫ ſe
ẽ malũ:qꝛ nõ oĩs obſcuratõ vel turbatio ſequẽs
ad irã ẽ talis:imo quedã ꝑturbat ſapiẽtes.ſ.ira ꝑ
zelum.vn̄.v.Job.glo.alia ira ẽ quã impatiẽa.alia
quã zelus facit.illa ex vicio.hec ex virtute.hac.ſ.
ira ꝑ zeluꝫ iraſci:ſicut ⁊ nr̃is ita erroꝛibus proxi
moꝝ debemus que melioꝛ eſt riſu.qꝛ ꝑ triſticiam
vultus corrigiꝛ ꝓximus:ſꝫ ñ dꝫ ⁊ hec mẽti dn̄ari
ſꝫ vt ancilla ſubeẽ rõni ne ſit imoderata:hec ſa/
piẽtes ꝯturbat ſꝫ ira per vicium ſtultos trucidat.
¶ Ad quartã rõnem dõm ẽ ꝙ iraſci accipitur tri
pliciter.Uno mõ iraſci vicijs.⁊ iſte motus q̊ hõ
potuit iraſci vicio alterius.potuit eẽ i natura pri/
mo hõi iſtituta:vt ſi adã motus eẽt ex iperio rõ/
nis ꝯ pctm̃ eue.tũc.n.vis iraſcibilis ⁊ ꝯcupiſcibi
lis oꝛdiate mouerenꝛ ad iperiũ rõnis. Eſt iteruꝫ
iraſci qd̃ egrediꝛ poſt corruptõem nature.⁊ hoc
ẽ duplex.aut ꝓut ẽ pena.aut ꝓut ẽ culpa.ſiue aut
ſic aut ſic dꝫ eſſe ſcḿ naturam̃ i carne.ſic preter na
turã primitus iſtitutã non dꝫ eſſe iraſci in homĩe.
maxĩe autem illud iraſci qd̃ ẽ culpabile.ſꝫ ex hoc
nõ ſequiꝛ ꝙ omne iraſci qd̃ mõ eliciꝛ ſit malum
culpe:aliq̃n enim ẽ malũ pene.ꝙ ſi adueniat gr̃a
ad meritum oꝛdinaꝛ.

Membrum tertium.

Tertio queriꝛ vtrũ ſit aliq̃ quatuoꝛ paſ
ſionũ vel ꝑturbationũ quas ponit au/
gu.⁊ Tulli⁹.⁊ oñdiꝛ ꝙ ſic.qm̃ ſꝫ phm̃
nihil ẽ in genere qd̃ ñ ſit i aliqua eius
ſpẽ.ſi ergo ira ẽ paſſio ſicut dicit dam̃.ꝯſtat ꝙ ad
aliquã q̃tuoꝛ paſſionũ quas ponit aug.in.xiiij.d̃
ci.dei reduciꝛ.dicit.n.ꝙ hũanoꝝ moꝝ vicioſitas
iſtis q̃tuoꝛ ꝯtiẽꝛ ꝑturbatõibus.ſ.gaudio.doloꝛe.
metu.⁊ ſpe.ſub qua ergo eſt ira:oñdiꝛ ꝙ ñ ſit ſub
gaudio nec ſub doloꝛe.qꝛ gaudiũ ⁊ doloꝛ ñ ſũt i
ꝯcupiſcibili.ſꝫ ira ẽ paſſio iraſcibilis ſiue que ẽ in
iraſcibili. ergo ñ ꝯtineꝛ ſub gaudio vel ſub dolo/
re.¶ Preterea ñ vꝛ ꝯtineri ſub metu vel ſpe.qm̃
ira dꝫ reſpectu iniurie iã facte vel eſtiate.ſed me/
tus ⁊ ſpes reſpiciũt malũ vel bonũ futuꝝ vel qd̃
eſtimaꝛ futuꝝ.Ira ergo ẽ reſpectu pn̄tis vel p̃te/
riti.metus ãt ⁊ ſpes reſpectu futuri boni vl̓ mali.
ergo ñ reduciꝛ ad aliquã illaꝝ.ergo aut ñ eſt paſ/
ſio aut p̃ter illas paſſiões ſũt alie paſſiões.¶ Qd̃
ãt ꝯtineaꝛ ſub paſſiõe q̃ ẽ triſticia vel doloꝛ patꝫ.
qm̃ augu.diffinit irã ꝑ triſticiã d̃i.ꝙ ira ẽ triſticia
ex ipotẽtia vlciſcẽdi ſe. Cõtra.ira ẽ paſſio ipſi⁹
iraſcibilis.ſꝫ triſticia ẽ i ꝯcupiſcibili.ergo ira nõ
reduciꝛ ad paſſionẽ triſticie vel doloꝛis.¶ Itẽ iu
xta hoc q̃riꝛ dic̃ dam̃.ꝙ hec paſſio ẽ mixta ex ira
⁊ ꝯcupia.⁊ loq̃ꝛ ibi de ira.ſi ſic:ergo ira ẽ mixta
ex ira ⁊ alio.ſꝫ ſeq̃ꝛ qd ẽ hoc dictu.cuꝫ nihil tale
ex ſe ⁊ alio miſceaꝛ. Ad qd̃ dꝫ.ꝙ i ꝑturbatõe
ire ſcḿ ꝙ tãgit dam̃.ẽ ꝯcupia alicui⁹ rei.cuius rei
ſi fiat ꝓhibitio ẽ motus ꝯ ꝓhibẽtẽ.vn̄ dicit ꝙ ira
ẽ audax mẽtis vindex ꝯcupie.⁊ hoc mõ ꝯcupia
p̃cedit q̃ ſub vna ſpẽ q̃tuoꝛ ꝑturbationũ cõtineꝛ.
ipa võ ira ẽ motus qdã nõ i aĩa ꝓut ẽ paſſiua ſꝫ
ꝓut ẽ actiua.iſurgit.n.ad vindictã ꝑꝑ iniurie paſ
ſionẽ p̃cedẽteꝫ.Alio võ mõ ꝓut dꝫ triſticia ex eo
ꝙ volẽti accidit ſub triſticia ꝯtinebiꝛ ſiue ſub do/
loꝛe ꝓut dicit aug.cũ diſſentim⁹ ab eo qd̃ volẽti/
b⁹ accidit talis volũtas triſticia ẽ. Tertio võ mõ
ꝓut dꝫ appetitus pene cadit ſub ꝯcupia ſiue cupi
ditate generali.dicit.n.aug.i li.de ci.dei.cũ ꝯſen/
timus appetẽdo ea q̃ volumus cupiditas diciꝛ.⁊
hoc mõ diceꝛ ira cupiditas vindicte.⁊ cadet ſub
ꝯcupia q̃ eſt appetitiue gnãlis.¶ Per hoc pt̃ pa
tere qualr̃ r̃ndẽdũ ẽ ad prio obiectũ. Ira.n.vno
mõ ẽ actus iraſcibilis.⁊ ñ ꝯtineꝛ ſub triſticia q̃ ẽ i
ꝯcupiſcibili.Alio võ mõ vel ẽ triſticia vel hꝫ tri
ſticiã ãnexã.tertio võ mõ ſub cupiditate gnãli cõ
tineꝛ.¶ Ad illd̃ ergo qd̃ ſcdõ obijciꝛ ꝙ ira ẽ triſti
cia.dꝫ ꝙ ẽ diffinitio data ꝑ cãm.q eiꝫ iraſciꝛ tri/
ſtaꝛ.prio ex hoc ꝙ ñ pt̃ ſe vlciſci.¶ Ad tertiuꝫ võ
dꝫ.ꝙ lꝫ illa paſſio mixta ſit ex ira ⁊ ꝯcupia ñ tñ
ira miſceꝛ ex ſe ⁊ alio.eſt.n.paſſionẽ ire accipere
ꝓ toto motu qui ẽ ex ꝯcupia precedẽte.⁊ ira ꝓ/
prie dicta ſub ſequẽte.⁊ hoc mõ illa paſſio dꝫ eẽ
mixta ex ꝯcupia ⁊ ira.

Membrum quartuꝫ.

Quarto q̃riꝛ de motiuo hui⁹ pcti qd ſit il
lud.dꝫ ãt ꝙ vĩdicta ẽ illud qd̃ appetit
ira ⁊ qd̃ mouet irã.q̃riꝛ ãt vtrũ hoc ha
beat veritatẽ.⁊ oñdiꝛ ꝙ ñ.qm̃ volũtas
cũ ſit q̃daꝫ potẽtia determiaꝛ ꝑ ſuũ obiectũ.ſꝫ vin
dicta bonũ qd ẽ.ergo velle vĩdictã ẽ bonũ.nõ er
go ex hoc icurrit qs pctm̃.ergo vindicta ñ ẽ mo
tiuũ ad pctm̃ ire.mioꝛ huius pꝫ.qm̃ illud qd̃ deo
relinq̃ꝛ ſiue attribuiꝛ bonũ ẽ.ſꝫ deo relinq̃ꝛ vindi
cta vt pꝫ.xij.ro.mihi vindictã ⁊ ego retribuã dic̃
dn̄s.glo.mihi vindictã reſuate mihi vos reſuna/
te dicit dn̄s.⁊ ita pꝫ ꝙ vindicta bonũ ẽ.¶ Itẽ oẽ
illud i quo aliqs deũ imitaꝛ bonũ eſt.qꝛ nihil põt
deũ imitari i malo cũ nihil ſit mali i ipo.⁊ ita imi
taꝛ deuꝫ i hoc ꝙ ẽ velle vindictã.ergo velle vin/
dictam ẽ bonũ.nec facit iram eẽ pctm̃.ergo nõ ẽ
motiuum ad ipſam.minoꝛ pꝫ.qm̃ dicit aug.in li.
ꝯfeſſ.ꝙ omnes lꝫ peruerſe imitanꝛ deũ ⁊ dicit ꝙ
ira imitatur deuꝫ qꝛ vult vindictam ⁊ querit.ſcḿ

illud ī quo imitaꝛ deū nō pōt eē niſi bonū. ¶ Itē ſancti non letanꝛ niſi ꝺ bono. ſꝫ ſancti letanꝛ ꝺ vindicta. vt pꝫ in pſ̄. Letabiꝛ iuſtus cū viderit vindictā. ergo vindicta bonū ē. ergo nō ē motiuuꝫ ad iraꝫ. Ad oppoſitū Ro. xij. dꝛ ſup illud. ñ voſmetipſos defendētes. glo. bonus magis cupit corrigi inimicū q̄ꝫ puniri. ⁊ cū deus punit ñ delectaꝛ ꝺ pena inimici. qꝛ odit eū. ſꝫ ꝺ iudicio dei qꝛ deū diligit. hoc ei plꝫ qꝛ ⁊ deo plꝫ. boni ergo nō eſt velle penā. ergo boni ñ ē velle vindictā. ſꝫ ei⁹ cui⁹ ē odire aliū ſm oē tale ē malū. ergo velle vindictā ē malū. ergo pōt eē motiuū ad iraꝫ. ¶ Itē diċ ibidē glo. ꝓꝑ exſaturandū odiū deſiderare vindictā ab eoꝝ ꝑfectōe longe ē. ſi ergo deſiderium vindicte ꝓꝑ odiū exſaturādū longe ē a ꝑfectione ſanctoꝝ. ergo ē malū vindicta. ergo velle ipſaꝫ pt eſſe motiuū ad pcīꝫ ire: cū ira dicaꝛ reſpc̄u vindicte. Sꝫ qꝛ dicunt qdā ꝙ velle vindicari a ſeipſo illud malū ē. velle tñ vindicari a deo vel a iudice ad hoc cōſtituto illud bonū ē. ⁊ hoc ꝯfirmaꝛ per glo. ꝓdictā ro. xij. q̄ diċ attēde ꝙ nō ꝑcepit ⁊ voluit vindicari a deo qꝺ clamant ſancti cū dicunt. vindica ſanguinē nr̄m de⁹ nr̄. ſꝫ vt nō ſemetipſos vindicātes dent locū ire dei q dixit. mihi vindictā. ad quē ī Apoċ. ſancti clamabāt. vindica ſanguinē nr̄m. ñ ergo ꝓhibet apl̄s hic nō vindicare ſeipꝫ ⁊ ñ velle ab alio vindicari ſiċ a deo vł a iudice ꝯſtituto. illꝺ ergo ñ ē malū ſꝫ bonū. ¶ Preterea illud ꝯfirmaꝛ ꝑ illud qꝺ dꝛ Leuiꝛ. xix. ñ q̄ras vltionē nec m. moꝛ eris iniurie ciuiū tuoꝝ. vñ pꝫ ꝙ ſi ſit velle vindicare malūꝫ. hoc erit qñ aliqs vult vindicari a ſeipſo. Propter hoc q̄riꝛ. vtꝝ velle vindicari a ſeipſo pcīꝫ ſit ſiue malū. nāꝫ ſꝫ eēt lapſa: nō tñ deꝑit vis nāe. ſꝫ de iure nāe lapſe ē velle vindicari a ſeipſo. ⁊ qꝺ ē ꝺ iure nāe bonū ē. ergo velle vindicari a ſeipſo ē bonū. ꝙ āt iſtud ſit ꝺ iure nāe lapſe. illud pꝫ. qñ de iure nāe lapſe eſt. ꝙ ſi hō iniurieꝛ alij vult ꝙ ei ſatiſfaciat. vñ de iure nāe lapſe eſt delinquētē malū puniri. ſꝫ puniri nō ē aliud q̄ꝫ vindicari. ergo ꝺ iure nāe laſpe ē vindicare. pōt aūt eſſe ꝙ ille ſit iudex cui fit iniuria. ergo pōt velle ꝙ inq̄ꝫtūꝫ iudex iudicet ſuā iniuriā. ⁊ velit a ſeipſo illā fieri inq̄ꝫtū iudex. ergo iſte pōt de iure velle ſeipm̄ a ſeipſo vindicari. illud ergo nō ē malū ſimplr̄. ¶ Itē dicit Tullius ꝙ vna ps nālis iuſticie ē vindicatio. ſꝫ illud qꝺ eſt ps iuſticie nālis pōt homo velle fieri a ſe ſine pcīo. Ad qꝺ dōm. ꝙ motiuū in pcīo ire ē vindicta. vñ ſicut excellētia eſt motiuū ⁊ appetibile in ſuꝑbia. ita vindicta ī ira. ¶ Qꝺ ergo obijcitur ꝙ velle ꝙ deus vindicet vel iudex ad hoc ꝯſtitutus. illud ē bonū ⁊ hoc rōne iuſticie. Iuſticie eniꝫ ē qꝺ deus vel iudex puniat delinquēteꝫ ⁊ vindicet iniuriaꝫ alij illatā. vindicta eniꝫ hꝫ duplicē reſpectū. reſpicit eniꝫ iuſticiā ſm quā fit. reſpicit etiaꝫ illū cui iniuriatū eſt. ſm ergo ꝙ vindicta reſpicit iuſticiā: ſic bñ lꝫ velle ipſaꝫ. qꝛ hoc eſt de amore iuſticie velle ipaꝫ. ⁊ hoc mō velle vindictā eſt velle vel qꝺ deus vindicet vel iudex habens ꝑtātē a deo ⁊ ſub deo. ⁊ hoc ē bonū ⁊ hoc ē velle ipaꝫ retorquēdo ad deū nec auertēdo. vñ q vult ꝙ iudex vindicet: ipe retorquet vindictam ad deū. qꝛ iudex hꝫ hanc ꝑtātem a deo ſm ꝙ hꝛ Roma. xiij. ꝙ oīs ꝑtās a dño deo eſt. hoc autem mō velle vindictā nō eſt motiuū ire. imo potius ad iuſticiaꝫ ordinat. Si aūt loquamur de vindicta ſm illū reſpectū quē hꝫ ad illū cui fit iniuria: ſic velle vindictā habendo ſolū reſpectū ad hoc maluꝫ ē ⁊ vicioſuꝫ. qꝛ illud velle non retorqueꝛ ad deū imo ad odiuꝫ ſaturādū. ⁊ auertiꝛ a deo. ñ eiꝫ appetiꝛ hoc mō amore iuſtic. ſꝫ ex iꝓba volūtate ⁊ vicioſa. vñ illud velle libidinoſuꝫ ē. vult eniꝫ q hoc mō vult vindictā: ꝙ ille q iniuriat⁹ eſt puniaꝛ ⁊ hec volūtas ei⁹ iꝓba ſatureꝛ. ñ vlt aūt ꝙ iuſticia dei fueꝛ vel exalteꝛ: imo auertit ab ipa. ⁊ hoc mō velle vindictā ñ ē ī ſctis. vñ Ro. xij. dꝛ ī gl. ꝙ ſcti ñ volūt vindictā ꝓꝑ exſaturādū odiū. ſꝫ vult bon⁹ vt de⁹ inimicū puniat ⁊ magis cupit corrigi inimicū q̄ꝫ puniri. qꝛ cūꝫ de⁹ punit ñ delectaꝛ ī pena inimici. qꝛ ñ odit eū ſꝫ ꝺ iudicio dei qꝛ diligit eū. iracūdus āt vult vindictā ñ amore iuſticie ſꝫ ſaturādi odiū ſuū ī inflictōe pene. vñ greg. plus ira ī vindicta exigit q̄ꝫ iniuria accipit ⁊ hoc ē ex libidine. ¶ Qꝺ āt obijciꝛ ꝙ vꝛ eē bonum qm̄ ira ī hoc imitaꝛ deū. dōꝫ ꝙ ñ imitaꝛ deū niſi ꝑuerſe ⁊ inordinate. alr̄. n. ira ꝑ zelū imitaꝛ ⁊ alr̄ ira ꝑ viciū. hec. n. ordiate. illa vͦ inordiate. ¶ Ad illꝺ qꝺ q̄riꝛ ꝺ iudice vtꝝ poſſit ſe vindicare. dōm ꝙ aliqs ñ dꝫ eē iudex ī ſua cā. corruptio. n. humane nāe ita aſſignat rōneꝫ ꝙ de facili ꝑturbaꝛ: ñ ſic aūt ē in deo ī quē nulla cadit ꝑturbatio vel iniquitas. ſilr̄ ī xp̄o q ē ꝯſtitutus iudex viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ.

Membrum quintuꝫ.

Quinto q̄riꝛ vtꝝ ira ſit pcīꝫ. Et vꝛ ꝙ ñ. qꝛ ī oī pcīo ē ꝯuerſio ꝑ ꝯcupiam vel appetitū vel aliqꝺ mutabile bonū apparēs ſꝫ ira ñ reſpicit bonū apparēs ſꝫ malū apparēs. vñ ira ñ ē huiuſmōi ꝯuerſio. ergo ira ñ ē pcīꝫ. minor pꝫ qm̄ diċ Dam̄. ꝙ ira venit ex ſuſpitōne mali apparētis. ꝯcupia vͦ ex ſuſpitōe boni apparētis. ¶ Itē ira appetit malū ꝓximo. vñ ira ē appetit⁹ mali pene ipi ꝓxio. ſꝫ pcīꝫ diċ appetitū alicui⁹ apparētis boni ſibi. Ira aūt ñ determinat ſibi bonū apparēs. imo dterminaꝛ reſpectu mali ī alio. ergo nō hꝫ ira rōeꝫ pcī. ¶ Cōtrariū hꝫ a greg. q numerat ipaꝫ ī exercitu dyaboli vlꝛ. Iob. Et dōꝫ ꝙ ira ē pcīm. ¶ Et ād rōes dōm ꝙ veꝝ ē in oī pcīo ē aliq̄ ꝯcupia alicui⁹ boni apparētis. ſꝫ oportet ibi itelligē ꝯcupiam generaliter ſm ꝙ ē ꝯcupia in ipa iraſcibili vł appetit⁹ alicui⁹. Ipſa. n. iraſcibilis bene ordinata appetit

boni sub rõe ardui vel excellẽtis. ſm aũt ꝙ ĩordinata ẽ appetit malũ: nõ tñ vt malũ. ſed q̃ꝛ appens ſibi bonũ ſic ergo ira h̃ꝫ ꝯcupiaꝫ ⁊ appetit bonũ ſibi appens. ⁊ illd̃ ẽ malũ alterius. malũ. n. alterius vl' nocumẽtũ ẽ appens ſibi bonũ. ĩquãtũ ergo ira appetit malũ alterius cũ illd̃ ſit ei appens bonũ. q̃ꝛ ĩ illo delectat̃ ⁊ q̃eſcit: lꝫ ſit alteri malũ. relinquit̃ ꝙ ĩ ipſa ẽ pctm̃. ⁊ ꝙ ĩ ip̃a ẽ ꝯuerſio ad aliqd̃ mutabile bonũ. ⁊ ſm hoc ꝑ̃ter ẽptõem ſoluende ſunt rõnes ĩ contrarium.

Membrum ſextum.

Sexto querit̃ vtrũ ira ſit capitale pctꝫ. Et vĩ ꝙ ſic. q̃m. xxvij. ꝓuer. h̃i graue ſaxũ ⁊ onerosa arena. ſꝫ ira ſtulti vtroq̃ꝫ grauioꝛ. ⁊ gl. notat ibi irã capitale crimẽ. vñ dicit gl. graue ẽ vel ĩ vno crimĩe capitali q̃ſi põdere ſaxi ꝯprimi. Itẽ gre. Job. xl. vbi ordinat exercitũ dyaboli ⁊ ordiat ꝙ ſupbia ẽ regina ⁊ mr̃. vij. capitaliũ. numerat ira ĩter. vij. capitalia. Ad oppoſitũ. capitale pctꝫ dĩ ex q̃ naſcant̃ alia. ſꝫ ip̃ꝫ ñ naſcit̃ ex alio. ſꝫ ira ſẽp naſcit̃ ex alio. ergo ira ñ ẽ capitale pctm̃. Qd̃ aũt ñ naſcat̃ ex alio pꝫ. q̃ꝛ ira appetit malũ ꝓprimo. iſte aũt appetit⁹ cauſat̃ ab amoꝛe vicioſo ꝓpꝛij boni ſicut ẽ d̃ ĩuidia. ĩuido. n. diſplicet bonum ꝓximi pp amoꝛẽ ſui ꝓpꝛij boni. ſ. q̃ꝛ amat ſuũ augeri. Sil'r iracũdus cõſiderat aliqd̃ bonũ appens ex pte ſui ex quo vult malũ ꝓximo. amoꝛ ergo ꝓpꝛij boni ẽ cã appetitus mali ĩ ꝓxĩo. ergo motus ire ñ ẽ pꝛim⁹ motus. ĩmo ip̃ꝫ añcedat motus alius ex q̃ naſcit̃. ſ. amoꝛ ſui boni qd̃ ẽ radix. ex q̃ venit appetitus mali ĩ ꝓximo. Ad qd̃ dñꝫ ꝙ ira ẽ viciũ capitale. ¶ Ad illd̃ qd̃ obijcit̃ ꝙ naſcit̃ ex ĩoꝛdinato amoꝛe ꝓpꝛij boni. dõm ꝙ hoc nõ tollit pctm̃ capitale. q̃ꝛ illud velle ꝓpꝛiũ bonũ ſiue amoꝛ ille ꝓpꝛij bõi ñ ẽ pctꝫ ſpãle. ĩmo ẽ radix gnãlis pcti. vñ eſt ĩ oĩ pcto ille amoꝛ ſm ꝙ dicit aug. ꝙ oẽ pctꝫ erit ex amoꝛe vl' timoꝛe. ⁊ timoꝛẽ ẽt reducit ad amoꝛẽ. ⁊ ille amoꝛ dĩ libido q̃ ẽ radix cuiuſlibet pcti. vñ naſci ex illo amoꝛe nõ tollit ꝙ aliqd̃ ñ ſit capitale: q̃ꝛ vt ſic nullũ eẽt capitale. cũ oĩa naſcunt̃ cõiter ex illo. ſꝫ ſi eẽt ſpũale pctm̃ ſatis ꝓcederet rõ. Ira autẽ diſtiguit̃ penes actũ gnãleꝫ ipſius vis iraſcibilis. ⁊ ꝑ hoc diſtiguit̃ eẽ capitale pctm̃. ⁊ q̃ꝛ idẽ poſſet opponi de ĩuidia. ideo ꝑ hoc pꝫ rñſio. q̃ꝛ non ĩpedit eſſe capitale pctm̃.

Membrũ ſeptimuꝫ.

Septimo q̃rit̃ de ꝯparatõe ire ad ĩuidiã. ⁊ obijcit̃ ſic. Nõ ẽ ponere ĩuidiã ꝑ zelum ⁊ ꝑ viciuꝫ. ĩmo oĩs ĩuidia ẽ ꝑ viciũ. ergo ſil'r nõ ẽ ponere irã ꝑ zelũ ſꝫ ſolum irã ꝑ viciũ. ⁊ ita ira ſolũ eſt ĩ gnẽ mali. hec aũt rõ ꝯfirmat̃ ſic. q̃m ſicut ira reſpicit malũ alterius ita ⁊ ĩuidia. ergo ſicut nõ ẽ ĩuidia dupl'r. ſ. ꝑ zelũ ⁊ ꝑ viciũ ſꝫ ſolũ ꝑ viciũ. ita ñ erit ira dupl'r ſꝫ tñ ira ꝑ viciũ. ¶ Ad oppoſitũ h̃i. v. Job. puuluꝫ occidit ĩuidia. glo. alia ira ẽ ĩpatiẽ. alia quã zelus facit. illa ex vicio hec ex ṽtute. ira ergo ẽ duplex ſcꝫ ꝑ viciũ ⁊ ꝑ zelum. Et dõm ꝙ ira ẽ duplex ſcꝫ ꝑ viciũ ⁊ ꝑ zelum. Inuidia aũt vno mõ. ſ. ꝑ viciũ. Nec ẽ ſil'e. q̃ꝛ ſecus ẽ ex pte mot⁹ ire ⁊ ĩuidie. ⁊ rõ huius ẽ. q̃ꝛ iraſci ẽ appetere malũ alij. hoc aũt põt fieri ⁊ bñ ⁊ male. ⁊ hoc ẽ q̃ꝛ malo nõ ſoluꝫ aduerſat̃ bonũ. ĩmo ẽt malũ aduerſat̃ malo. ⁊ id̃ appetẽ malũ illi q eſt malus. hoc põt fieri iuſte ⁊ ĩiuſte. Iuſte fit ſi ei appetit̃ malum vt ꝑ hoc ip̃e reducat̃ ad bonũ ⁊ coꝛꝛigat̃ de ſua malicia ⁊ tũc ẽ ira ꝑ zelũ. male aũt appetit̃ qñ malũ malo appetit̃ rõe vĩdicte ſolũ ⁊ exſaturatõis odij. nõ rõe coꝛꝛectõis ſue. q̃ꝛ illd̃ nõ refert̃ ad deũ ſꝫ ad odiũ ſaturãdũ id̃ ẽ maluꝫ. ⁊ hoc mõ appetit ira ꝑ viciũ. ſic ergo q̃ꝛ malũ malo ꝯ̃riat̃ id̃ ꝯtigit eẽ duplicẽ irã h̃ꝫ duplicẽ motũ appetẽdi malũ alij. vñ ꝯtigit ꝙ bon⁹ appetit malũ malo. ⁊ tũc ẽ ira ꝑ zelũ. cũ aũt malus malũ appetit malo: tũc ẽ ira ꝑ viciũ. ⁊ hoc q̃ꝛ ex iſta pte ſũt oppoſita. ſed ĩuidie ẽ ĩuidẽ bono. bonũ aũt bono ñ opponit̃ ſꝫ bonuꝫ malo ⁊ ecõuerſo. ⁊ id̃ bon⁹ ñ pt̃ ĩuidẽ bono ſꝫ malus bono ĩuidet. id̃ ñ ẽ ĩuidia niſi ĩ gnẽ mali. ſꝫ ſi bonus poſſꝫ ĩuidẽ bono: tẽ poſſet bñ fieri. ⁊ ita pꝫ rñſio.

Mẽbꝛum octauum.

Octauo querit̃ vtrum oĩs ira ſit pctm̃ moꝛtale. vel aliqñ veniale aliqñ moꝛtale. ꝙ autẽ ſimpl'r oĩs ira ſit pctm̃ moꝛtale. pꝫ Job. v. vir ſtultum ĩterficit iracundia. dicit glo. mãſuetudo imaginẽ dei ĩ nobis ſeruat ⁊ ira diſſipat q̃ꝛ multis ṽtutibus pꝛiuat que dum q̃etem mẽtis tollit. ſpũſſanctus ibi non q̃eſcit. ex hoc pꝫ ꝙ ira repugnat ṽtutibus ⁊ q̃eti mẽtis ex ſpũſancto: ſed pctm̃ veniale nõ eſt huiuſmodi. ĩmo tale ẽ moꝛtale. ergo ira ſimpl'r ẽ pctm̃ moꝛtale. Itẽ omne pctm̃ cui debet̃ pẽa eťna ẽ moꝛtale. ſꝫ ira ẽ huiuſmõi. ergo ẽ pctm̃ moꝛtale. ꝓbatio mioꝛis. q̃m. v. math. h̃i ꝙ ira facit reũ pena eterna. q̃ꝛ dr̃ ibi ꝙ omis q iraſcit̃ fratri ſuo reus erit iudicio. ⁊ dicit oĩs vl'r. ⁊ dicit ibi gl. his tribus. iudicio. ꝯſilio. gehenna diuerſe mãſiões ĩ eterna dãnatõe ꝓ merito pcti ſignĩter exprimũtur. ira ergo ẽ vl'r pctm̃ moꝛtale. Iuxta hoc q̃rit̃ vtrum cõſuetudo iraſcẽdi ſit pctm̃ moꝛtale. ⁊ oñdit̃ ꝙ ſic. ꝓuerb. xxvij. graue ſaxuꝫ ⁊ onerosa arena. ⁊ ꝑ ſaxũ deſignat̃ ibi moꝛtale pctm̃ ⁊ per arenã deſignat̃ veniale pctm̃ ibi multiplicatum. ⁊ hoc ꝓhibet̃. ergo ꝯſuetudo iraſcẽdi ꝓhibet̃ ergo eſt pctm̃ moꝛtale. ¶ Ad oppoſituꝫ dr̃ ſup illd̃ pſ. Iraſcimini ⁊ nolite pec. ⁊c̃. glo. qd̃ conſuetudis eſt ꝑmittit. i. non ꝓhibet. qd̃ culpe eſt. ſ. moꝛtale ꝓhibet. ergo ꝯſuetudo ire nõ eſt peccatũ moꝛtale. Ad qd̃ dõm. ꝙ ira nõ eſt ſemꝑ moꝛtale pctm̃.

ımo q̄n̄q₃ ē mortale q̄n̄q₃ veniale. ſūt. n. p̄ſini mo
tus i ira ſicut in alijs pctis: ꝛ primus motus i ira
nō ē pctm mortale: q̄ꝛ nō ē i ptāte nr̄a imo ē ve/
niale. ſi āt ad ꝯſenſum accedat ꝛ ad effectū iam ſit
mortale. ꝛ illud bn̄ determinat̄ i glo. ſup illud pſ̄.
Iraſcimini ꝛc̄. ꝛ Eph. v. ſup illō idē. vn̄ dicit gl.
ſup pſ̄. venialis ira ē que nō ducit̄ ad effectuȝ. ꝛ
talis n̄ ꝑhibet̄ ſȝ ꝑmittit̄. ſȝ iraſci ducēdo ad effe/
ctū ꝛ ꝯſenſum ꝑhibet̄ ꝛ illud ē mortale. vn̄ dicit
Eph. v. glo. ꝙ ꝑhibet irā ad effectū ducere ꝛ illō
ſimplr̄. vn̄ determiat̄ Mat̄. v. in glo. ſubitus ani/
mi motus cui nō ꝯſentit̄ ꝓpaſſio ē. ꝛ hec ē ira ve
nialis. accedēte āt ꝯſenſu paſſio ē. ꝛ ē mors i do/
mo. ꝛ hec ē ira q̄ ē mortale pctm. ¶ Ad illud qō
obijcit̄ de ꝯſuetudine iraſcēdi. dōm ꝙ pōt duplr̄
dici ꝯſuetudo. vno mō vt dicat̄ ꝯſuetudo vēiale
multiplicatū. ꝛ hoc mō ꝑmittit̄ ipa ꝯſuetudo ira/
ſcēdi. vn̄ q̄tū ad hoc dicit gl. qō ꝯſuetudis eſt ꝑ/
mittit. Alio mō pōt accipi cōſuetudo. ſ. ꝙ ex illa
multiplicatōe ꝯducit̄ ad pctm mortale ꝑ ꝯſenſuȝ
i actū mortalē vlterius. ſicut ꝯtigit ꝙ aliqs hō alij
iraſcit̄ ꝙ ꝯſentit vltra ad ipm occidēdū. ille ergo
ꝯſenſus q naſcit̄ ex ipa ꝯſuetudine ꝑhibet̄. q̄ꝛ ē in
actū mortalē. vn̄ facit mortale pctm: ſȝ nō niſi ſu/
ꝑueniat ꝯſenſus. q̄ꝛ huiuſmōi ꝯſenſus mortale i/
ducit: nō ipa ꝯſuetudo.

Membrum nonum.

Nono q̄rit̄ de q̄titate huius pcti i ſe ꝛ
in ꝯpatione. In ſe aūt vı̄ eē valde ma/
gnū. Ad qō ſic dicit Criſ. nihil turpi/
us viſu furētis. nihil ꝯformius ſeuero
viſu: ꝛ multomagis aīa. ꝛ loqt̄ de pcto ire. ergo
anima ꝯhit maximā deformitatē ꝑ iraȝ. ſȝ aīa nū/
q̄ ꝯhit maximā deformitatē niſi ꝑ maximū pctȝ.
ergo ira i ſe ē maximū pctm. ¶ Qō āt ira ſit ma/
ius pctm q̄ hēre demoniū pȝ. q̄ꝛ dicit Criſ. ire ꝛ
iſanie mediū nihil. ſȝ tpaneus qdā ē demon. ma/
ius āt dmoniū hn̄te difficilius. Si ergo grauiſſi/
mū ē hēre dmoniū ergo grauiſſimū pctm ē ira ꝛ
maximū. Ad oppoſitū dam̄. pōīt tres ſpēs ire.
vnā vocat fel. aliā vocat inaniā. ꝛ iſta ē qn̄ ē ꝑma
nēs memoria mali. vn̄ amaritudo iſta ē qn̄ hȝ ali
qs ꝑmanētē memo[ri]ā mali ſibi illati. t̄tia dı̄ the/
cus. i. furor obſuans ꝑs in vīdictā. ſȝ q̄tū ad nul
lā iſtaꝝ ſpēꝝ dı̄ maximū pctȝ. minor pȝ. q̄n̄ q̄tū
ad primā nō dı̄ maximū q̄ ē fel. fel. n. dı̄ qn̄ hō ci
to mouet̄ ex ebullitōe colere ꝛ i flāmatōe. ſȝ illō
nō dtermiat maximū pctm. ergo nūq̄ ad illō dı̄
maximū. Itē nec q̄tuȝ ad ſcdaȝ q̄ dı̄ inania. q̄ꝛ nō
ſtatiȝ pōt trāſire memoria mali. vn̄ ēt illud nō ē
in ptāte hoīs ꝛ voluntate. Itē nec q̄ātum ad ter
tiā que dı̄ thecus. i. obſeruās tēpus in vindictā.
ergo ſm nullā iſtaꝝ ſpēꝝ dı̄ maius pctm. nō
eſt ergo maximū pctm i ſe. Et dōm ꝙ verum ē
ꝙ ira ſm qualibet ſui ſpeciem ſingulr̄ nō ē ma/
ximū pctm. vnde Criſ. non loqtur dicēdo ꝙ ira
ſm oēȝ ſui ſpēȝ ſingulr̄ ſit maximū. ſȝ loqt̄ de iſta
ira i qua ꝯiūgunt̄ hec duo. ſ. memoria mali ꝛ ob
ſeruatio tpis in vindictā q̄ſi ſemꝑ creſcēdo i vidi
ctā. ꝛ talis ira hȝ iſanie rōēȝ. vn̄ iſtā ꝛ iſaniā ꝯpa
rat Criſ. cū dicit. ire ꝛ iſanie mediū nihil. nō ē qd
difficilius q̄ memoria maloꝝ. ¶ Ad illō qō obij
cit̄ de ꝯpatione ire ad demoniū i q̄titate. dōm ꝙ
ipe Criſ. bn̄ determiat q̄tū ad qd dicit irā eē dif/
ficilius q̄ demoniū dicens. q demoniū hȝ venia
potiet̄. q vo iraſcit̄ ſimplr̄ ducēdo ad effectuȝ ſiue
ꝯſenſuȝ. iſinitis erū ſupplicijs dignus. voluntarie
ſeipm i baratro ꝑditōis ferens ꝛ an̄ futurā gehē
nā hic iam vindictā ſoluēs: tumultū quēdaȝ ꝛ i/
fluctuationē ꝛ itollerabilē ꝑ totā noctē ꝛ diem i/
dicat oculis aīe. q̄ꝛ ergo demoniū hȝ miſeratio/
nē ꝛ potiet̄ venia. ira āt nō. imo facit hoīem idi/
gnū venia ꝛ dignū gehēna. iō dicit ꝙ difficilius
ē ira q̄ demoniū ſimplr̄ q̄tū ad penā vtrūq₃ ſe/
quētē i futuro. vn̄ hȝ hic ēt ipe iracundus penam
ſil'ē gehēne ſicut pȝ ꝑ auctoritatē dictaȝ. vn̄ ē ꝙ
ꝓprio nomiauit dn̄s gehēnā cū noiauit penam ire.
Math. v. ad qō iā pȝ ſolutio. gehēna dı̄ a mōte
quodā i quo ē ſulfur ꝯtinue ardēs. ſm ꝙ dı̄ i pſ̄.
Pluet ſuper pctores laq̄s. ignis. ſulphur. ſpūs
ꝓcelle ꝛc̄. ꝛ q̄ꝛ ille q in ira ē ꝯfirmatus hȝ ardo/
rem: q̄ꝛ ardet in igne ꝯtinue ſicut anima miſera in
igne gehenne. ideo in aggrauationē iſtius pecca
ti ꝛ oſtendendā ſilitudinē ad gehēnam nominat
tunc primo gehēnam cum loquit̄ de iracūdo. ꝛ
dicit ꝙ reus erit gehēna.

Membruȝ decimum.

Decimo querit̄ vtrū ira ſit cā oīuȝ ma/
loꝝ. ꝛ oñdit̄ ꝙ ſic. q̄ꝛ ſup illud. xxix.
ꝓuer. Vir iracūdus ꝓuocat rixas. di/
cit glo. b. Ianua oīuȝ pctoꝝ ſeu vicio
rū ē iracūdia q̄ clauſa vtutibus itriſecus dabit̄ vi
ta. cū vo ē apta: ad oē facinus armabit̄ aīus. ē er/
go ianua ſupbie ꝛ inuidie ꝛ alioꝝ vicioꝝ q̄ apta
itrant. ꝛ ita ē cā oīuȝ vicioꝝ. ¶ Cōtra dicit greg.
ꝙ ira gnāt̄ur ex ſupbia ꝛ inani glia ꝛ alijs pctis.
ergo nō ē cā oīuȝ vicioꝝ. Ad qō dōȝ ꝙ cū dı̄.
Ira ē ianua oīuȝ vicioꝝ. fit ſermo de ira ꝓgreſſi
ua in actū. q̄ꝛ tūc ē ianua apta. ꝛ nō dı̄ ianua oīm
vicioꝝ ꝓprie: ſȝ illoꝝ q̄ ꝓcedūt in nocumētū ꝓxi
mi. vn̄ cū dı̄ ira eē ianua oīuȝ vicioꝝ. hoc dı̄ eſſe
d illis vicijs q̄ ad nocumētū ꝓximi ꝑtinēt. q̄ noīat
apl's eph. v. ꝛ eoꝝ oppoſita. cū dicit. oīs amari/
tudo ꝛ ira ꝛ idignatio. ꝛ clamor. ꝛ blaſphemia
tollant̄ a vobis. cū oī malicia. eſtote autē iuicem
benigni. miſericordes. donātes iuicē ſicut xp̄s do
nauit nobis. Vn̄ ꝛ accōmoda ē ibi diſtributio ꝓ
illis vicijs que ſequunt̄ iraȝ. nec ei repugnat ꝙ ſu
perbia ſit initiū omniū maloꝝ q̄n̄ ē mater oīum
generalr̄ ira aūt non.

Mēbrum vndecimuū.

V Ndecimo q̄rit̄ de oppoſito ire. ⁊ q̄rit̄
vtrū ira p̄ zeluȝ ſit eius oppoſitum. ⁊
oñdit̄ ꝙ ſic. qm̄ ſunt in eodeȝ gnē. nec
pn̄t ſil' eē in eodē ſubiecto. ſed maxime
a ſe diſtāt. ergo ſūt oppoſita. ¶ Cōtra. vr̄ ꝙ man/
ſuetudo ſit ei⁹ oppoſituȝ. math. v. bt̄i mites ⁊c̄. gl.
mitis ē quē nō rancor vel ira afficit. ſȝ oīa eq̄ni/
miter ſuſtinet. ergo mititas ſiue māſuetudo ē eius
oppoſitū. ¶ Itē ibidē. ē mitis quē aſp̄itas ſeu ama
ritudo nō afficit. ſȝ ſimplicitas fidei ad oēȝ iniu/
riā ſuſtinēdā iſtruit. hoc āt ē ꝯ̄riū ire. ¶ Itē greg.
ſup̄ illud Iob. v. p̄uulū occidit inuidia dicit. mā/
ſuetudo imaginē dei i nobis ſ̄uat q ſemp̄ trāql/
lus ē: ſȝ ira diſſipat. ergo p̄ ſe opponūt̄ ira ⁊ mā/
ſuetudo. ¶ Sȝ ꝙ patiā opponat̄ oñdit̄ ſic. ꝙ dicit
ꝓuer. xv. Uir iracūdus ꝓuocat rixas. q patiēs ē
mitigat ſuſcitatas. ergo patiā p̄ ſe opponit̄ ipi ire.
⁊ hoc ēt dicit aug. i li. de ꝯflictu vicioꝝ ⁊ v̄tutuȝ.
Ad qd̄ dōm ꝙ vnūqdq; iſtoꝝ opponit̄ ire. di
uerſis tn̄ rōibus. patiā. n. opponit ire. q̄ꝛ extiguit
motū eius. ⁊ iō dr̄ q patiēs ē mitigat iras ſuſcita
tas. ſ. q̄ꝛ qn̄ hō nō rn̄det iracūdo refrenat̄ ⁊ exti/
gui icipit motus ire. ⁊ ideo dicit Hiero. ꝙ iraſci
hoīs ē. ſȝ finē iponere ire xp̄iani ē. q dȝ hēre pa/
tientiā. ſed qn̄ hō nō hȝ patiētiā ſed rn̄det iracū
do: tūc p̄bet ei mām magis furēdi ⁊ magis iraſcē
di. ⁊ ſic rōe motus. ſ. q̄ꝛ extiguit motū eius oppo
nit̄ ei patiētia. ira aūt p̄ zelum opponit̄ ei rōe ma
terie hoc ē rōe eius de quo ē. q̄ꝛ ꝯueniūt i genere
actus. ¶ Sed opponit̄ q̄ꝫtū ad illud de quo. q̄ꝛ q
iraſcit̄ p̄ viciū iraſcit̄ p̄ſone. q autē iraſcit̄ p̄ zelum
iraſcit peccato. q̄ꝛ ira p̄ zelum vult d̄ſtruere viciū
in ſe ⁊ i alio. Unde ira p̄ zelum reſpicit vicium ⁊
ſic ē reſpectu mali ſed ira per viciū reſpicit perſo
nam. perſona autē inquātū huiuſmōi bonū ē. mā
ſuetudo aūt opponit̄ ipſi q̄ꝫtum ad initiū. vt. ſ. mo
tus ire nō iſurgat. vn̄ ſicut patiētia opponit̄ ei ex
p̄te finis quātum ad motū. ſ. vt extinguatur mo/
tus. ita māſuetudo opponitur ei quātuȝ ad viciū
motus. ſ. vt motus nō inſurgat. ⁊ ſic omnia illa
opponunt̄ ſ̄m rōes p̄dictas.

Membruȝ duodecimū.

D Uodecimo queritur de pena pc̄ti ire.
Math. v. ordinat dn̄s penas tres hu
ius pc̄ti. ⁊ vult ibi deſignare triplíceȝ
gradū ire. queritur ergo ſi oībus illis
modis ē ira pc̄m mortale. ⁊ oñdit̄ ꝙ ſic. qm̄ di/
cit ibi Raba. i glo. his tribus iudicio. ꝯcilio. gehē
na. diuerſe mā̄ſiōes i eterna dānatōe ꝓ mō pc̄ti.
ſignāter exprimitur. ergo pena eterna debet̄ ire
ſ̄m quēlibet ſuū modū. ex quo pȝ ꝙ iſte pene ſunt
diuerſe māſiones in eterna pena. ſed oē pc̄m cui
debet̄ pena eterna ē mortale. ſi ergo ira ſ̄m illos
tres modos reū facit pēa eterna. ergo ira ſȝ illos
tres modos ē pc̄ȝ mortale. ¶ Ad oppoſitū dicit
Criſ. q iraſcit̄ ianiter dānauit iudicio. cū aūt q di
xit racha ꝯcilio. ſȝ nō dū hec magna ſūt. q̄ꝛ h̄ ſunt
pene. p̄terea cū q ſtultū vocat vl' noiat gehēne ap
ponit ignē. ergo ira nō ē pc̄m mortale. niſi rōne
vltimi modi q ē qn̄ dr̄ fatue. ¶ Preterea q̄rit̄ ē ne
hoc totū vna pena vel plures. ſ. iudiciū. ꝯciliū. ge
hēna. ⁊ hoc totū nō videt̄ eē niſi vna pena. q̄ꝛ qd̄
iudex primo iudicat i ſe. poſtea aduocat ꝯcilium
ad deliberādū. poſtea ꝓfert ſniam. Un̄ ꝯcilium ⁊
iudiciū nō ſunt pene. imo ordināt ad ſniam pene
ſiue ad penā. ergo hoc totū ē vna pena. q̄lr ergo
tres culpe. Ad qd̄ dōm. ꝙ iſti tres gradus ire
ſic diſtiguunt̄. q̄ꝛ ē ira i corde q̄ ē ſine voce. ⁊ hec
ē prima. Itē ē ira in corde que ē cū voce tm̄ ſicut
qn̄ dicit racha. Tertia ē cū voce ⁊ ſ̄mone. ſ. qn̄ di
cit fatue. h̄ enim ē vox ⁊ ſ̄mo. q̄ꝛ aliqd ſignificato
⁊ ita diſtiguit Greg. ⁊ tn̄ iſte ſe hn̄t ſȝ gradus in
culpa. ſȝ has vult diſtiguē gradus i pena. Sȝ no
tādū ꝙ ira q̄ ē i corde ſine voce ⁊ ſ̄mone pōt eē
dupl'r pōt. n. eē ira i corde tm̄. ita ꝙ leuis ſit mo/
tus cui n̄ ꝯſentit rō ſȝ repugnat. ⁊ hec ē venialis.
⁊ de hac n̄ fit ſ̄mo. ſȝ de illa qn̄ aliqs vult grauit̄
nocē ꝓximo ſuo vel facto vel v̄bo. ⁊ talis ira lȝ
ſit clauſa i corde. nihilominus mortal' ē. ſicut hn̄s
adulteriū i corde ſuo lȝ nō ad actū ꝓgrediat̄ cū
volūtate plena ē pc̄ȝ mortale ſicut dicit aug. ⁊ p̄
illa tria ſignāt̄ gradus i pēa eterna. ſȝ magis ⁊ mi
nus ſicut dicit gl. math. v. Un̄ nō itelligat̄ ꝙ n̄ pu
niant̄ oēs pēa etna. q̄ꝛ q̄libet ē mortalis ⁊ cuilibȝ
debet̄ eterna dānatio ſ̄m g̃dus maioris ⁊ mino/
ris cl'pe. nā p̄ illa tria ſignāt̄ g̃dus maioris ⁊ mīo
ris culpe. ¶ Sȝ qd̄ obijcit̄ ꝙ illa tria ſūt vana pe
na. qūo ergo plēs pene p̄ illa d̄ſignt̄? dōm ꝙ gre.
loqt̄ p̄ q̄ꝫdā ſilitudinē. qn̄. n. hō delinqt ⁊ ꝯuincit̄
ſup̄ d̄licta. iudex iudicat ⁊ cogitat penā eius: illō
iudiciū iudicis in ſe ē pena illi miſero. q̄ꝛ ſcit ſe eē
determiatū ad penā a iudice. ſȝ vlterius qn̄ a iudi
ce ⁊ aſſiſtētibus determiat̄ ei pena tunc iſtud ē illi
grauior. tūc. n. vr̄ ei ꝙ imobil'r ſit ad penā d̄termi
natus. ſȝ adhuc grauior ē ei pena qn̄ ꝓnūciat̄ ſnia
pene. primū appellat̄ iudiciū. ſ. qn̄ iudex apud ſe
diſcutit ⁊ diiudicat de pena. Scōm vocat ꝯciliū
qn̄. ſ. alijs aſſiſtētibus determiat ⁊ tractat de ipſa
ipis ad hoc vocatis. Tertiū dr̄ gehēna. ſ. ſnie ꝓla
tio: q̄ꝛ tūc ē ꝯſūmatio. tūc. n. ē pena g̃uiſſima ⁊ ſic
creſcit hec d̄teriatio pene i ꝯcilio reſpectu iudicij
⁊ i gehēna. ita p̄ ſilitudinē vlt ipe dicē ⁊ adapta/
re ꝙ maior pena ⁊ mīor d̄bet̄ ire ſ̄m illas d̄ñias.
⁊ illud totū hr̄ ex gl. math. v. ſup̄ illud idē q̄ dic̄.
gradus ſūt i iſtis pc̄tis p̄io ē iraſci ⁊ hūc motum
aīo retinere. plus ē ſi vocē cōmotio ipa extorſit q̄
feriatur ille cui iraſcitur. plus etiā ſi certa vitupe/
ratio. Similiter gradus ſūt in pena. nam minus
eſt iudiciū qn̄ adhuc cum reo agit̄ ⁊ ē defenſioni

locus. plus etiā cōciliuȝ qn̄ iudices īter ſe ꝯferāt quo ſupplicio dānant quē ꝯſtat eē damnādum. plus etiā gehēna vbi nulla ſententie dilatio. ⁊ ita qḋ ꝓprijs ⁊ certis modis exprimi non potuit: qḃuſdam ſimilitudinibus diffinitum ē his enim tribus iudicio. ꝯcilio. gehēna. diuerſe māſiones in eterna dānatione pro merito peccati ſignāter exprimūtur.

Queſtio. clvij. de accidia.

Conſequenter dōȝ ē ḋ accidia. circa qḋ plura icidūt dubitabilia. Primū ē ḋ rōe ipi⁹ nois vn̄ trahit. Secūdū ē ḋ rōe ipi⁹ qd ſit ſ̄m rē. Tertiū i q̊ genē ſit. Quartū de cā illi⁹ pcti ⁊ radice. Quītū an ſit capitale viciū. Sextū ḋ ei⁹ oppoſito qḋ ſit illḋ. Septimū ḋ ꝯpatione accidie ad īuidiā. Octauū ḋ magnitudine hui⁹ pcti. Nonū q̄re accidia ponit pcīȝ penes ſuꝑfluitatē ⁊ n̄ penes diminutōȝ. Decimū ꝯ̄ qḋ ꝓcepti decalogi ſit. Undecimū ḋ eius effectu.

Membrum primuȝ.

Ad primū ſic querit vn̄ trahit origineȝ hoc nomē accidia. ſi dicat ꝙ ſumit ab illo v̈bo. Eccī. vi. ſubijce humerū tuū ⁊ porta illā ⁊ ne acciderís ī vinculis eius. i. ne acciderís ḋ ꝓceptis q̄ dicunt vincula ſapiētie. vīcula āt ſapie ſūt ꝓcepta. ¶ Cōtra quā ſ̄ȝ hoc videt ꝙ accidia circueat omne pcīm. qꝛ in omni pcīo mortali ē tediū alicuius ꝓcepti. qꝛ qui peccat pcīo inuidie. tedet ipm̄ ḋ ꝓcepto caritatis. ⁊ ſupbū ḋ hūilitate. ⁊ ſic ḋ alijs. ergo ſi qḋlibet pcīȝ iportat tediū alicuius ꝓcepti. nō determinat pcīȝ accidie penes tediū ⁊ triſticiā circa ꝓcepta ergo n̄ trahit hoc nomē hui⁹ pcti ex illo v̈bo qꝛ reſpicit indifferēter oīa capitalia pcīa. Ad qḋ dōm ꝙ hoc nomē accidia dr̄ ab acredine. qꝛ. x. ꝓuer. dr̄ ſicͭ acetū dētib⁹ ⁊ fumus oculis. ſic piger his q̄ miſerūt eū ī via. h. n. ꝯpat pigritia ſiue accidia aceto qḋ ē res dētib⁹ īferēs nocumētū. ⁊ rōe nocumēti ꝯpat ipi. qꝛ ſicͭ hoc ē nocumētū corporale qḋ facit dētib⁹ ipm̄ acetū. ſ. qꝛ īfert acredinē: ita hoc pcīȝ dr̄ accidia qꝛ īfert nocumētū ſpūale aie ſ. acredinē quādā ex qua tedet aīam bonū ſpūale tāq̄̄ difficile. ⁊ iō dr̄ peccatū illḋ accidia ab acredine vn̄ dȝ ſcribi ꝑ vnū c nō ꝑ duplex c. ¶ Ad illud qḋ obijcitur ꝙ accidia circuit oīa ꝓcepta. qꝛ vincula dicūtur ipa ꝓcepta. dōȝ ē ꝙ aliqd ē difficile nec tn̄ laborioſuȝ ē ad aliqḋ ⁊ vltra illud qḋ ē difficile ē ēt determinare ſpūale laborioſum vt dicat difficile laborioſuȝ. aliqd ciȝ ē difficile qḋ nō eſt tn̄ alicui laborioſuȝ. ſȝ cū ē difficile ⁊ cum hoc laborioſuȝ: iuxͣ illḋ determinat pcīm accidie ſicͭ dicͭ Cri. Sicͭ ſpūale laborioſuȝ bonū ē: ita corporale voluptuoſuȝ malū ē. vn̄ dicͭ malicie comes ē voluptas: v̈tuti v̈o ꝯſors ē labor. circa ergo bonū ſpūale laborioſuȝ vult ipe ꝙ ſit accidia. ¶ Sȝ ꝯ̄ hoc obijcit. qꝛ ꝓcepta ſūt bōa ſpūalia difficilia laborioſa. ergo circa tediū ꝓceptoꝝ determinat accidia. ⁊ ita vt pri⁹ ē comes oīs pcti circuiēs ea. Et dōm ꝙ ſpūale accipit duob⁹ modis. vno mō ꝓut gnālr attēdit ⁊ circuit oīa ꝓcepta ⁊ ꝓhibitōnes diuinas ⁊ ſic accidia que ē circa ſpūale hoc mō ē qḋdā gnāle. ⁊ ſ̄m hoc dr̄ a bt̄o greg. ſeq̄la accidie torpor circa ꝓcepta. vagatio mētis circa illicita aliter dr̄ ſpūale ꝓut ſolū reſpicit illa opa q̄ ordināt ī deū ꝑ ſe. ſicͭ ſūt iſta opa orare. pſallere. legere. ⁊ huiuſmōi. ⁊ hoc mō circa ſpūale laborioſū determinat accidia ꝓut ē ſpāle pcīȝ. vn̄ hoc mō ſpūale laborioſū. ſ. ī tali genē determinat accidiā ī ſpecie pcti. ſ̄ȝ ꝙ dicͭ bern̄. ꝙ accidie opponit ſuauitas ⁊ iocūditas mētis q̄ ē ī ꝯtēplatōe.

Membrum ſecūduȝ.

Secūdo q̄rit ḋ accidia qd ſit ſ̄ȝ rē ⁊ diffinitōȝ. ponit āt aug. talē ſuꝑ illud pſ̄. oēȝ eſcā abhominata ē aīa coꝝ. Accidia ē tediū iterni boni. ¶ Itē Rich. de ſanc. vi. accidia ē torpor mētis bōa negligētis īchoare. Itē Da. accidia ē triſticia aggrauāſ. Itē alia ponit mgr̄ al'. Accidia ē diffidētia iplēdi mādata. Querit ergo ī quo differūt ille diffinitōes. ⁊ obijcit ꝯ̄ iſtā diffinitōȝ q̄ ē. accidia ē diffidētia iplēdi mādata. qn̄ diffidētia opponit ꝯfidētie q̄ ē ſpei. ſȝ accidia n̄ oppōit directe ſpei: ergo accidia n̄ ē diffidētia eēntialiter. Si ergo diffinitio dat ꝑ eēntialia rei: ergo male diffinit accidia ꝑ diffidētiā. ¶ Ad oppoſitū ꝯfidētia ē diſpoſitio fortitudinis vt dicit tullius. Et dicit Iſi. ḋ īſtitu. eccleſiaſtica ꝙ accidie opponitur fortitudo. ergo per ſe ⁊ eſſentialiter dicitur accidia diffidentia. qꝛ rōne illius dicitur opponi fortitudini. ¶ Silr̄ obijcit de illa diffinitione q̄ ē. Accidia ē tediū interni boni. quia accidia eſt reſpectu precepti vel prohibiti. ⁊ hoc ē exterius bonū. ergo dicit accidia reſpectu exterioris boni. ergo nō ē tedium interni boni: imo boni exterioris. ⁊ ita nō dicit iſta diffinitio rōneȝ ipi⁹. ¶ Silr̄ obijcit ḋ illa diffinitōe ꝙ accidia ē torpor mētis bon. negligētis. ꝯtra quā obijcit ſic. torpor ē ideȝ qḋ ſegnities. ſȝ ſegnities eſt timor future opatōis. ergo torpor ē timor future opationis ſȝ triſticia ⁊ timor diſpata ſūt. ergo accidia cū ſit triſticia n̄ ē torpor. ¶ Silr̄ obijcit ꝯtra iſtam diffinitionē q̄ ē. Accidia eſt triſticia aggrauāſ. qꝛ dama. ponit q̄tuor ſpēs triſticie ⁊ vnā vocat achos q̄ vocē aufert. ⁊ illa ē triſticia aggrauāſ. ergo ſ̄ȝ hoc achos ⁊ accidia idē eēnt qḋ ē falſū. cū ſint diuerſe ſpēs triſticie. g⁰ n̄ ē illa

diffinitio accidie. ꝙ aūt achos ſit triſticia aggra
uās pꝫ. qm̄ efficit hoīeꝫ ſine voce. ¶ Itē torpor
opponit triſticie ſꝫ accidia ē torpor ſicut dic Ri
ch. ergo accidia non ē triſticia. ¶ Itē triſticia op
ponitur gaudio: accidie opponitur fortitudo. ſꝫ
quoꝝ oppoſita ſūt diuerſa: ipa ſūt diuerſa. ſꝫ gau
diū n̄ ē fortitudo q2 gaudiū ē fruct9. ergo accidia
n̄ ē triſticia. Cōtra aug. ꝯ ꝯflictu vicioꝝ ⁊ vtu
tū dic. ꝙ triſticia ⁊ gaudiū ſpūale opponunt. vn̄
dicit. Nō ē i his ꝯtriſtādū que ſuades ſꝫ magis
gaudēdū i his q̄ nondū itelligis: ⁊ iterū. Nullus
merozis dꝫ eſſe locus. vbi tanta leticia ſuccedit.
ergo triſticia ⁊ accidia ſūt ideꝫ cū hn̄ant idē op
poſitū. ¶ Preterea obijcit. ſm̄ iſtā diffinitioneꝫ
dam. nō videt accidia differre ab inuidia: qm̄ i
uidia ē triſticia aggrauās. Ad hoc dōꝫ ad pri
mū. ꝙ tres ponūtur rōnes ſicut tactū ē ſupra di
ſtincte ſm̄ cauſas i tp̄e p̄terito aut p̄n̄ti aut futu
ro. Prima eiꝫ reſpicit malū i p̄n̄ti cū dicit ꝙ ac
cidia eſt triſticia aggrauās. ſcd̄a reſpicit bonū in
p̄terito ꝯprehēſuꝫ vt malū ſibi q2. ſ. eſt difficile ⁊
laborioſuꝫ. ſ. illa q̄ dicit. ꝙ accidia eſt tediū boni
interni a deo collati. tertia vō reſpicit malū i futu
ro cū. ſ. dr̄ ꝙ accidia ē torpor mētis bona negli
gētis inchoare. Si aūt querat q̄ iſtaꝝ diffinitio
nū eſſentiā determinet accidie. dicēduꝫ ē ꝙ illa q̄
dicit ꝙ ē accidia triſticia aggrauās. ſequēs vero
determinat cāꝫ antecedentē. q̄ ſcilꝫ dicit ꝙ accidia
eſt tediū boni interni a deo collati. bonū eiꝫ iter
nū apprehenſuꝫ vt difficile ad ꝯſiderādū in ope
eſt cū p̄ſexn̄s illius triſticie ꝯſequēs naturaliter.
tertiā vō dicit intentionē ꝯſequētē, primo q̄ ſcilꝫ
dicit ꝙ accidia ē torpor mētis bona negligentis
inchoare. q eiꝫ triſtat triſticia aggrauante: torpet
ab opib9 faciendis. Et p hoc pōt patere qd̄ ſiquis
querat. pp qd ponat torpor ꝯ naſcentib9 ab accidia
⁊ nō triſticia aut tediū. hoc eiꝫ nō ꝯſequit: illud
vō ꝯſeq̄t. ¶ Ad illud ergo qd̄ primo obijcit ꝯ il
la magiſtrali ſcilꝫ ꝙ accidia ē diffidentia dicēdū
ipa dicit intentioneꝫ ꝯſequētē ſicut illa. accidia eſt
torpor. ex hoc eiꝫ ꝙ videt bonū ſibi eē difficile ⁊
laborioſuꝫ ad ꝯſeruādū vl faciēdū. ex hoc eſt ꝙ
diffidit ⁊ torpet circa illud faciēdū. vn̄ ꝯcedo bn̄
ꝙ illa rō nō determinat ipſius eēntiam accidie.
vn̄ nō dat p aliqd qd̄ ſit eēntiale ad ipaꝫ. imo p
illud qd̄ ad ipam ꝯſequit ſicut dictū eſt. ⁊ rōnem
ꝯcedit q̄ oñdit ꝙ nō detur illud eēntiale accidie.
¶ Ad rōneꝫ in ꝯtrariuꝫ dicēduꝫ ē. ꝙ accidia nō
ē eēntialiter diffidētia. imo diffidētia ipaꝫ ꝯcomi
tat hoc ē ſeq̄t ad ipaꝫ. Et qd̄ dr̄ ꝙ fortitudo op
ponit ipſi accidie. dicēdum ꝙ hoc ē ex ꝯſequēti
rōe. ſ. diffidētie anexe ipi accidie. vn̄ n̄ p ſe illi op
ponit ſꝫ rōe anexi vl ſequētis naliter ex ipa. ¶ Ad
illud qd̄ ſcd̄o obijcit ꝯ illa diffinitōe dōꝫ ꝙ ipſa
nō determinat eſſentiā accidie: ſꝫ dat p illud qd̄ eſt
anncedēs ad ipaꝫ. Et qd̄ obijcit ꝙ accidia dꝫ dici

tediū externi boni. dicēdū ſic dictū ē. q2 pctꝫ acci
die dr̄ eē circa bonū ſpūale apphenſuꝫ vt diffici
le ⁊ laborioſuꝫ. ⁊ ex hoc qd̄ apphēdit laborio
ſuꝫ vl difficile ex hoc venit triſticia. rōe ergo qua
illud bonū ē ſpūale dr̄ eē iternū ad differētiā boni
corpalis. rōne aūt qua illud bonū ē vt difficile ⁊
laborioſuꝫ i ope bn̄ dr̄ eē externū. ¶ Ad illud qd̄
obijcit ꝯ tertia diffinitōe. ſcilꝫ ꝙ accidia ē torpor
dōꝫ ꝙ torpor ꝯn̄s ipaꝫ accidiā n̄ ē accidia eēntia
liter ſic diffidētia imo ad ipaꝫ accidiā vl triſticiā
ſeq̄t torpor ille ⁊ diffidētia. Un̄ diffinitio illa nō
dat p aliqd eēntiale acidie hoc ē ꝙ ſit ꝯ eētia illi
us. imo p ꝯn̄s ad ipaꝫ naturaliter. ⁊ ita rō n̄ pce
dit qn poſſit diffiniri p ipaꝫ tāq̄ꝫ per ꝯſequēs ad
ipaꝫ ſꝫ nō tāq̄ꝫ p eēntiale vl formale i ipa. ex illa
eiꝫ triſticia ſeq̄t diffidētia ⁊ torpor. aīa eiꝫ q̄ triſta
tur circa bonū difficile ⁊ laborioſuꝫ: ex hoc ꝙ vi
det ipuꝫ difficile ⁊ laborioſuꝫ torpet ex hoc aūt
ꝙ videt ipꝫ ⁊ eſtiat ſe n̄ poſſe pficere illud ⁊ iplere
pſeuerādo i illo diffidit. ¶ Ad illud qd̄ obijcit ꝯ
tertiā diffinitōꝫ dama. q̄ ē ꝙ accidia ē triſticia ag
grauās dōꝫ ꝙ illa diffinitio determinat eēntiam
ipi9 accidie. Et qd̄ obijcit ꝙ ꝯuenit alij. ſcꝫ athos
q̄ ē alia ſpēs accidie. dicimus ꝙ ꝯtingit loqui de
athos q̄ ē triſticia vocē auferēs ⁊ ꝯ accidia du
pliciter. Uno mō put ſūt paſſiōes ſiue penē. ⁊ ſic
differūt adinuicē ſꝫ gradus. q2 accidia interior.
athos vō ē exterior. ⁊ ita ſi diffiniunt vt paſſiōes
vl pene: bn̄ ꝯcedo ꝙ n̄ ē ipaꝝ eadē diffinitō. Alio
mō ꝯtingit loq ꝯ ipis vt ſūt. ⁊ ſic n̄ differūt iuicē
imo ad vnū genus pcti reducunt. ¶ Ad illud qd̄
obijcit ꝙ oppoſita triſticie ⁊ accidie n̄ ſūt eadē.
ergo nec accidia ē triſticia. dicēduꝫ ꝙ ſicut dictū
ē fortitudo p ſe ⁊ rōne eēntie n̄ opponit ipi acci
die. imo rōne diffidētie anexe ipi accidie. Un̄ ſic
diffidētia nō ē accidia imo ſequēs ad ipaꝫ. ita di
cimus ꝙ fortitudo nō ē gaudiū. ſi aūt fortitudo
p ſe ⁊ eēntialiter opponeret accidie ⁊ nō rōne
anexi: bn̄ pcederet rō. ¶ Ad aliud quod obijcit ꝯ
torpore. dōꝫ ſic dictū ē. ꝙ cū dr̄ accidia ē torpor
circa hoc n̄ ē p̄dicatio eēntialis ſiue formal. imo
notās ꝯcomitātiā tāq̄ꝫ eius qd̄ ad alterū ſeq̄t. vn̄
nō dicitur accidia torpor niſi q2 accidia eſt triſti
cia formaliter loquēdo: ad quā triſticiā ſeq̄t tor
por mētis circa boni impletōeꝫ ſiue circa ichoa
tioneꝫ boni. ppter hoc ꝙ eſtimat n̄ poſſe ipleri.
¶ Ad illud qd̄ obijcit ꝙ hec rō ꝯuenit inuidie. dōꝫ
ꝙ nō put ē rō accidie eſt rō inuidie. imo alia de
cauſa ⁊ rōne. nā inuidia ppꝛie triſtat ꝯ bono al
terius. qd̄ tn̄ apphendit vt ſibi malū ⁊ nociuū. ⁊
hoc ſcilꝫ illud eē diminutiuū ſui boni. accidia p
pꝛie triſtat ꝯ bono qd̄ apphēdit illud tāq̄ꝫ difficile
⁊ laborioſuꝫ ad faciēdū. ⁊ ſic ſūt diuerſe rōnes
⁊ motiua huiuſmōi triſticie hic ⁊ ibi.

Membrum tertium.

(t)Ertio querit in quo genere ſit accidia
vtrū ſcʒ i genere paſſionis. ⁊ oñdit ꝙ
non. qm̄ dicit damaſ. ꝙ paſſionē ꝯſeqt
triſticia ⁊ ſumit illud ex verbo phi di/
cētis. dicē at paſſiōes ex qbus vniuerſalr ſequit
delectatio vel triſticia. Sʒ accidia ē triſticia. ergo
ñ ē paſſio imo ſeqñs ad paſſionē. ¶ Contra da/
ma. vbi logt de paſſionibus vocat ipaʒ accidiaʒ
paſſionē. qꝛ huiuſmōi triſticias vocat paſſiones
de qbus ibi logt. Ad qd dōʒ. ꝙ delectatio vno
mō ē terminꝰ paſſiōis delectabilis. Alio modo ē
paſſio. ſilr triſticia vno mō ē terminus paſſionis
triſtabilis. Alio mō ē paſſio. vñ de delectatōne q̄
ē terminus delectabilis paſſionis logt remigius
cū dicit. ꝙ delectatio ē actus ſine motu. paſſio .n.
cū motu ē. vñ delectatio illa nō ē paſſio ſʒ potius
paſſionis terminus. ſm ergo ꝙ delectatio ⁊ triſti
cia termini ſūt paſſionū. logt phs dicēs. ꝙ dele/
ctatio ⁊ triſticia paſſiōes ſūt. animus .n. aliqñ mo
uet fugiēdo vel appetēdo ⁊ cū i fine ſuccūbit ter
minꝰ iſte dꝛ triſticia. triſticia at pt dici ⁊ d paſſiōe
⁊ de termīo paſſiōis. ⁊ ſic bñ ꝯcedēdū ē ꝙ triſti/
cia ē paſſio. tñ triſticia iſta ñ dꝛ pctʒ inqꝑtū huiuſ/
mōi: niſi ſʒ ꝙ volētibꝰ nobis accidit vel ñ ſiñ vo
lūtate nr̄a. nō .n. de rōe illa pura q̄ ē paſſio ē pctʒ.
imo pena. ſʒ qꝛ vlterius ē volūtaria vt dictum ē.

Membrum quartū.

(q)Uarto querit de cā iſtius pcti ⁊ radi/
ce. vtrū .ſ. ex amore ſit vel libidine: ſm
ꝙ libido dꝛ eē pricipiū ois pcti. oñdit
aūt ꝙ nō. qñ amor ille inordiatus ſi/
ne libido ꝙ idē ē ⁊ accidia ex oppoſito ſe hñt. li/
bido .n. dꝛ improba volūtas reſpcu eius qd plʒ.
ſʒ accidia ſiue triſticia dꝛ reſpectu eius qd diſpli/
cet. ergo ꝑ oppoſitū ſe hʒ ad illū amorē inordina
tū ſiue libidinē. ergo ñ reducit ad illū tanq̄ȝ ad ra
dicē vel pricipiū. ex quo ſeqt ꝙ accidia ñ ſit pctʒ
cū omne pcm̄ ad illā reducat tanq̄ȝ ad radicē ſi/
ue pricipiū ſicut dicit aug. i li. de li. arb. Ad qd
dōm. ꝙ ſm aug. in li. ar. lʒ timor male humiliās
⁊ amor male accēdēs opponant: nihilominus ti
mor male humiliās naſcit ex amore male accen/
dēte. ſicut cū aliqs accēdit aliū hoiem quē timet.
⁊ hoc qꝛ amat viuere ſine metu. ⁊ iſte amor ſiue
libido mouet ipm̄. vñ cū ſint due radices pecca/
toꝝ .ſ. timor ⁊ amor: tñ timor ſemꝑ redit ad amo
rē ⁊ cātur ab illo. ſicut habet i glo. ſuꝑ pſ. Incē/
ſa igni ⁊ ſuffoſſa. ⁊ id dꝛ amor ſiue libido ſim/
plr eē radix oium pctoꝝ. qꝛ nunq̄ȝ cātur pctʒ ex
timore: qn amor ꝓcedat timorē radicaliter. Silr
dicimus hoc ꝙ lʒ hō triſtet i hoc peccato. hec tñ
triſticia radicat in aliquo qd ſibi plʒ. ⁊ ita patʒ ra
dix ⁊ cā iſtius peccati.

Membrū quintum.

(q)Uinto querit vtruʒ accidia ſit capita/
le viciū. ⁊ oſtendit ꝙ nō. ſpūale la/
borioſum ē triſtabile. ſed triſtabile di/
ſplicet ⁊ tale nō cadit in affectione. ⁊
qd nō cadit in affectiōe non ē peccatū. ergo cum
accidia vel triſticia reſpiciat huiuſmōi ſpūale la/
borioſum. relinquit ꝙ nō ē vnū de ſeptem vicijs
capitalibus. ¶ Item capitale viciū dꝛ capitale.
nō qꝛ naſcit ex alio ſʒ alia ex ipo. ſed accidia ſiue
triſticia naſcit ex alio. ergo nō eſt capitale. minor
pʒ. qm̄ accidia fugit ſpūale laborioſum ſicut di/
ctum ē. ⁊ hoc ꝓpter aliquod delectabile quod ei
aduenit ex fuga illius laborioſi ſiue triſtabilis. er
go iſtud peccatū naſcit ex appetitu vel amore in/
ordinato alicuius delectabilis. ergo ex alio pcto
naſcit. ⁊ ita nō ē capitale. ¶ Itē dicit grego. ꝙ ex
ꝑturbatiōe ire naſcit triſticia. ſed ira ē viciū capi
tale. ergo triſticia ſiue accidia naſcit ex alio capi/
tali. ergo ipa non ē viciū capitale. ſicut non dice/
remus ꝙ torpor eēt capitale qꝛ ſequit ex accidia.
Cōtra. greg. i enumeratōne exercitus dyaboli
ponit ipam eē viciū capitale. ergo ē viciuʒ capi/
tale. Ad qd dōm. ꝙ accidia ſm greg. ē capitale
pcm̄. ¶ Ad primā rōnem in ꝯtrium dōm. ꝙ tri/
ſtabile illud ñ diſplicet niſi qꝛ eius oppoſituʒ pla
cet .i. quies. ⁊ qꝛ plʒ inordinate: ideo facit pctʒ. ca
dit ergo accidia in affectione rōe illius libidinis
vel amoris inordinati antecedētis ad iſtaʒ diſpli
centiā ſiue triſticiam. ¶ Ad ſecundā rōnem dicē/
dum. ꝙ lʒ accidia vel triſticia naſcat ex amore li
bidinoſo: nihilominus ē viciū capitale. amor .n.
ille libidinoſus radix eſt peccati cuiuſlibʒ gene/
ris ſicut dicit aug. vnde iraſci ex illo nō ipedit qn
ſit vicium capitale. cū amor ille nō ſit peccatū ſe/
paratū: imo cā ⁊ radix eſſentialis cuiuſlibet pcti
ſine qua nō ē peccatū. vnde qñ dicimus iſte amat
voluptuoſuʒ ingēte ⁊ ideo fugit laborioſum. fu/
gere laborioſum iſtud ē motus illius peccati ac/
cidie. amare aūt voluptuoſuʒ inquiete iſtud ē ra
dix eius. ⁊ hec duo vnū peccatū perficiūt ⁊ non
duo. ⁊ ideo pʒ ꝙ tunc nō naſcit ex alio peccato:
qꝛ ñ diſtinguit in peccato ſed faciūt vnū peccatū.
¶ Ad tertiā rōnem dōm. ꝙ ſequi ex peccato ca/
pitali ē duplr. vno mō coordinatione eſſentiali.
ſm hoc dicimus ꝙ filie capitaliū pctoꝝ ſequun/
tur ex ipis. ⁊ hoc mō ſequi vel generari ex capi/
tali vicio ſicut ex ira: bene ipediret viciū eē capi/
tale ſqd ex ipo ſequeret. Alio mō generat aliquid
ex capitali vicio ita ꝙ non ē coordinatio eēntia/
lis vnius ad alteꝝ ſʒ accidētalis. ſic ſequi ex vno
capitali nō impedit eē capitale: qꝛ nō ſequit tan/
q̄ȝ filia. hoc modo ſequit accidia vel triſticia ex
perturbatione ire. non ꝙ ſit eius filia: ſʒ qñqʒ cō
tingit ꝙ ex ipa ſequit.

Membrum ſextū.

Sexto querit de oppoſito iſtius pec/
cati. oſtendit autē q p ſe opponit ipi
caritati. qm̄ caritas facit omne diffici/
le facile. ſicut dr̄ ſup illud math. xi. Iu
gum meū ſuaue ē τ onus meū leue. qđ ē difficile
in ſe: amāti ē facile. ergo caritas facit de difficili fa
cile. ſȝ accidia facit ꝯriuȝ. ergo accidia p ſe oppo
nit caritati. ¶ Qđ autē opponit fortitudini vr̄. qꝛ
dicit Iſi. q accidie fortitudo: triſticie gaudiū op/
ponit. ¶ Preterea videt q opponit gaudio qđ
ē fructus ſpūſſancti qm̄ accidia ē triſticia. ſȝ triſti
cia illa opponit gaudio qđ ē fructus. ergo acci/
dia eidē opponit. ¶ Preterea vr̄ q opponit ca/
ritati ſpei τ paciētie. qm̄ ſup illud pſ. quare triſtis
es aīa mea. glo. rō frequēter τ vehemēter pſua/
det triſticiā ſeculi fugiendā. que patiaȝ τ caritatē
τ ſpem extinguit. iſta ergo opponit iſtis. Et di
cendum q accidia cū oibus iſtis opponit τ hoc
pp diuerſa que ſūt i ea. nā ipam accidiā ſicut di/
ctū ē ꝯcomitat diffidētia implēdi pcepta. τ rōne
huiuſmōi diffidētie opponit ſpei. Itē ibi ē tediuȝ
rei laborioſe. τ rōe huiuſmōi tedij opponit for
titudini q̄ eſt i aggreſſu difficiliū laborioſoꝝ radi
caliter. Aut opponit ipi caritati pp ꝯtrarietatem
ſuoꝝ motuū. qꝛ accidia facit facile eſtimari diffi/
cile. caritas difficile facit eſtimari facile. Itē rōne
impatie annexe ipi opponit patie. que ē in ſuſtinē
do ea q̄ vident aduerſa τ laborioſa. ē. n. ipaȝ ac/
cidiaȝ ꝯcomitās ſemp impatia ſm q nos voca/
mus impatiaȝ nō i ſuſtinēdo aliqd laborioſuȝ τ
difficile pp deū. τ ñ loqmur de impatia q̄ eſt mo
tus ſurgēs ex iniuria illata. hoc. n. ē in ira. p ſe āt
τ eēntialr̄ opponit gaudio: τ hoc ratiōe triſticie.
hec. n. rō determinat eius eēntiā. ſ. q accidia ē tri/
ſticia. τ iō rōe triſticie illius q̄ ē eēntialis: ipi op/
ponit gaudio τ p ſe τ eēntialr̄. Verūtn̄ diſtinguē
dū ē gaudiū. qꝛ qđdaȝ ē ꝯcomitās generalr̄ oēs
v̄tutes. τ de quo hr̄ ro. xiiij. Nō ē regnū dei eſca
τ potus: ſȝ iuſticia τ pax τ gaudiū i ſpūſancto. τ
huic ñ opponit prio τ p ſe: ſȝ ex ꝯñti. qꝛ ſcȝ oppo
nit virtuti. virtutē aūt ꝯcomitat hoc gaudium. eſt
aūt aliud gaudiū qđ eſt i ſpūali laborioſo τ hoc
ppter deū. τ hoc p ſe opponit accidie.

Mēbruȝ ſeptimum.

Septimo querit de ꝯparatōne accidie
ad inuidiā. vtrū ſint vnū pctȝ vel duo.
τ vr̄ q vnuȝ p hoc qđ dr̄. xvi. puerb.
ſpūs triſtis exſiccat oſſa. gl. q triſticia
ſeculi q̄ mortē opat agit. pinguedinē diuine cari
tatis i robore virtutū quas exercere vr̄ hic nul/
latenus valet. ex quo hr̄ q opponit caritati. ſed
amor caritatis reſpicit bonū i altero τ bonum in
ſeipo. τ tn̄ vna virtus ē. vñ nō p hoc diſtinguunt
due v̄tutes. ergo ſibi i eius oppoſito idē eſt viciū
qđ reſpicit bonū i ſe τ bonū i alio. ſȝ accidia re/
ſpicit bonū i ſe qꝛ accidia ē tediū iterni boi a deo
collati. inuidia aūt reſpicit bonum i alio qꝛ inui/
dia eſt odium alieni boni. ergo accidia τ inuidia
ſunt vnū vicium. ¶ Itē dicit dama. q accidia eſt
triſticia aggrauās. Sȝ inuidia ē triſticia aggra/
uans. ergo inuidia ē accidia. ergo vnum viciuȝ.
minor pȝ qꝛ triſticia i alienis bonis ē triſticia ag/
grauans. τ hec ē inuidia. Ad oppoſitū ē illud
qm̄ accidia τ inuidia ſūt duo capitalia vicia ad/
inuicē diſtincta. Ad hoc dōm. q caritas cum ſit
oppoſitū inuidie τ accidie. nō ē ppriū oppoſitū
illis. Nō aūt pcedit ac ſi eēt pprie oppoſitū. p/
prie aūt oppoſitū inuidie ſicut dicit phs ē neme/
ſis. que ē mediū inuidie τ epichecarie. virtus ſcȝ
qua fit ꝯgratulatio i alienis bonis τ compaſſio i
alienis malis. Accidie vero oppōit bona leticia
quā deſcribit dama. dicēs. bona leticia ē que nō
penitudinē īfert. nec alterius nocumēti ē genera/
tiua. nec vltra menſuram excedit. nec a ſtudioſis
opibus nos abſtrahit. aut i ſeruitutē redigit. ſic āt
acceptis oppoſitis: ſicut vnū oppoſitoꝝ nō ē al/
teꝝ. ſic nec inuidia ē accidia vel ecōuerſo nec ad
vnū capitale pctm̄ ꝯueniūt. Preterea poſſet ali/
ter rñderi qđ nō ē ſimile ex pte vicioꝝ τ ex par/
te virtutū. duo. n. rami virtutis i vno ramo virtu
tis pñt ꝯuenire. oppoſita. n. vicia iter ſe diuidunt
tanq̄ duo genera. ¶ Ad ſcđm dōm. q illa diffini
tio nō determiat totum eē ipius accidie: ſȝ i ꝯpa/
ratione ad achos. eſt. n. achos triſticia vocē au/
ferens. h aūt ſumit accidia cōiter τ diſtinguit ab
inuidia. qꝛ inuidia ē triſticia aggrauās de alieno
bono. accidia vo ē triſticia aggrauans de pprio
bono ſpūali. qđ tñ vr̄ malū eo qđ laborioſuȝ. vñ
dicit Criſ. dicēs. laborioſum ē ꝯtinua oratio: cuī
ecōtra dr̄. τ qd ñ laborioſū eoꝝ que ſūt v̄tutis.

Membrum octauū.

Octauo querit de magnitudine huius
peccati. vr̄. n. maximū eſſe inter vicia.
ocioſitas enim mater ē oium vicioruȝ
τ nouerca virtutuȝ. ſicut dicit bern̄. τ
hec ocioſitas ꝯiuncta ē accidie. de ipa dr̄. xxxiij.
eccl. multam maliciā docuit ocioſitas. cum autē
ſit mater vicioꝝ τ nouerca virtutū: per ꝯſequēs
erit accidia maximum peccatū. ¶ Itē pena pec/
cati pportionat culpe. ſm illud. pctm̄ grauiſſimā
hȝ penam. ergo grauiſſimā culpā. pbatio mino
ris. dr̄ ſuper illud. xxxviij. ecc. In abdictiōe per/
manet triſticia. glo. hic icipit τ i futuro pena du/
rabit. ppter diffidentiā ſupne ꝯſolatiōis. cū ergo
triſticia habeat penam in pñti ꝯtinuatā pene futu
re. hec autē eſt pena grauiſſima. accidia vero ſit
triſticia. pȝ q accidia ſit pctȝ grauiſſimū. ¶ Pre
terea. dr̄ de hac triſticia q ſit triſticia ad mortem
ſm q habet. ij. coꝝ. vij. ſeculi aūt triſticia operat
mortem. ergo ē peccatū i ſpūſanctum. de quo dr̄

ꝓ. Jo. vlt. eſt pcām ad mortē: nō ꝓ eo oret qs. ergo ē irremiſſibile ergo maximū. Cōtra. īfidelitas ē maius pcām ꝗ̄ accidia. ergo accidia nō ē maximū. ⁊ ſilr ſupbia maius ē ꝗ̄ accidia ſic dictū ē. ¶ Ad qd dōz. ꝙ ꝯtingit loq̄ ꝺ accidia multipliciter. eſt eniʒ vno mō accipe accidiā ſʒ ꝙ ipſa terminat ⁊ ꝯſūmat in deſpatōe. ſm ꝙ dicit aug. ꝙ vna ē triſticia que ad pniaʒ trahit: altera q̄ ad deſpatiōʒ ꝑducit. ab illa auertat nos deus. loquēdo ergo de accidia ſm ꝙ terminat ī deſpatōem: dicimus ꝙ ipſa eſt grauiſſimū pcām. ⁊ hoc rōne deſpatōis. ſ. adiuncte in quā terminat. ⁊ ſic ītelligit illud qd dr. xxxviij. eccī. in glo. loqt eiʒ ꝺ tali accidia. Unde dicit. pp diffidētiā ſuperne ꝯſolatōis hic incipit ⁊ ī futura pena durat. hec enim ē valde graue ⁊ q̄ſi irremediabile qn̄ adducit diffidētia ſupne ꝯſolatōis. hoc etiā mō loquitur de triſticia vel accidia ibidē cū dicit. a triſticia feſtinat mors. glo. aīe rei. ecce ꝙ ibi loqtur ꝺ accidia illa que hʒ deſperatōneʒ adiunctā. Itē loq ꝯtingit de ipſa rōe ocioſitatis ſibi adiūcte. hec auteʒ occioſitas occaſio ē multoꝝ vicioꝝ. aīa. n. neceſſario aut occupat bonis cogitatōibus aut malis. ſi ñ ē occupata bonis: tūc ē valde ꝓna ad malas ⁊ iō dr ocioſitas malū ⁊ rōe hui⁹ ocioſitatis dr malū accidia. verūtñ rōne ſui generis in ſe nō dr eſſe maximū pcām imo rōne generis pcti: maiora ſunt ſupbia ⁊ infidelitas. ſicut obijcit. ſʒ loquūt ille auctes eccī. ſm ꝙ hʒ deſperatiōeʒ terminū. ⁊ tūc dr maximū: rōne adiuncti vel termini. ñ rōne generis pcti. ¶ Ad aliud qd obijcit ꝙ eſt pctʒ ad morteʒ. dōm ꝙ triſticia dicit eſſe pcām ad mortē dupľr. vno mō qn̄ terminat in deſperatōem venie. ⁊ tūc ꝓprie dicit eſſe pcām ad mortē. ⁊ hoc modo eſt pctʒ in ſpm̄ſanctū ⁊ irremiſſibile. Alio mō dicit triſticia eſſe ad morteʒ. qꝛ. ſ. ordinat ad morteʒ culpe. qꝛ ſicut bona triſticia que eſt pnia ordinat ad vitā: ita triſticia ſeculi ordinat ad morteʒ culpe. qꝛ ſicut bona triſticia que ē pnia ordinat ad vitaʒ ita triſticia ſeculi ordinat ad mortē. hoc eſt ad culpaʒ. ⁊ hoc mō dicit. ij. corin. vij. ꝙ triſticia ſeculi mortē operat. ſʒ hoc mō nō ē peccatū maximū ⁊ irremiſſibile: qꝛ in multis accidit q ſunt ad hoc diſpoſiti ſicut in melancolicis. Un̄ multotiens ꝯtingit ex infirmitate melācolie vł ēt alia. ⁊ ideo nō dr maximū eſſe pcām nec irremediabile. Unde Criſ. Caym triſtatus ē ſed triſticia mūdi. paulus triſtatus eſt ſʒ ea que ē ſm deū. que ꝟo ſpūalis ē triſticia: lucruʒ hʒ maximū. que ꝟo ſecularis eſt dānum hʒ vltimuʒ. ¶ Sʒ iuxta hoc obijcit de hoc qd dicit. j. Jo. vlt. eſt peccatuʒ ad mortē. nō dico vt pro eo oret quis. nūqd autem eſſet orandū ꝓ accidioſo deſperāte qn̄ ſi ē orāduʒ pro illo. quid ergo dicit Jo. Ad qd dōm. ꝙ pcām ad mortē dicit dupľr. vno mō dr peccatuʒ ad mortē pcām mortale. ⁊ hoc mō oranduʒ ē ꝓ illo. ſʒ aliter exponit ⁊ dr pcām ad mortē qn̄ aliqs ordinat ita ſeipſuʒ qd nō ē talis ꝙ ꝓ ipſo habeat effectū oratio ſicut deſperans de venia. manens huiuſmōi reddit ſe talē vt ꝓ eo ñ hēat effectū oratio. ⁊ hoc ē qꝛ ipſe nō coadiuuat ſe ſic cōfidens ꝺ venia. ꝯfidens. n. de venia adiuuat orāte in hoc ꝙ cōfidit de venia. ſʒ iſte q eſt deſperās nō ſolū nō adiuuat orantē imo etiaʒ ipm̄ ipedit. In alijs eniʒ pctis homo bene cōfidit de veniaʒ vel ſalteʒ nō diffidit. ſed illud pcām qd eſt deſperatio diffidit de venia. vn̄ ponit obſtaculū ⁊ ipedimentū vt in ipſo nō habeat effectum oratio. ⁊ iō dicit nō dico vt pro eo oret quis.

Membruʒ nonum.

Nono querit. Accidia ponit pcām penes ſupfluitatē ⁊ nō penes diminutōem. ⁊ videt ꝙ debeat eſſe pcām. ſilr penes diminutōeʒ. ſicut ꝯtingit ꝯtriſtari vbi eſt triſtandū ⁊ ꝓut eſt triſtandū. ⁊ hoc videt eſſe virtutis ⁊ ꝯtingit triſtari vbi nō ē triſtāduʒ ⁊ per imoderātiā ⁊ iterū nō triſtari vbi eſſʒ triſtandū. ⁊ ita duo videtur eſſe extrema. vnū dictū p ſupabundātiā. ⁊ reliquū p diminutōem reſpectu eius qd prio poſitū ē ſm medietateʒ. ergo ſicut determinat vnū pcām penes primū extremū ita ꝺberet determinari penes reliquū. ¶ Itē criſ. magna ē triſticia tyrānis. ⁊ mľta virilitate opus eſt vt inſtemus huic paſſiōi nobiliter. qd vtile ab ea fructificātes: qd ꝟo ſupfluū ē dimittētes. ergo triſtari hʒ extremū dictū ſm ſupfluitatē. ſed eadē rōne ⁊ ſm diminutōeʒ. ⁊ ita vt prius. Ad qd dicimus. ꝙ ſicut dicimus iraʒ pctʒ qn̄ qs iraſcit vbi nō eſſet iraſcēdū. ſʒ nō ponimus in aliud genus pcti cū qs nō iraſcitur vbi eſſet iraſcenduʒ. Preterea cū qs nō triſtat hoc accidit ex aliqua leticia vana vn̄ potius cadit ī aliud genus pcti ꝗ̄ triſticie. vel pōt dici ꝙ totū ꝯtinet ſub accidia. ſʒ ꝙ dicit greg. in fine iob. triſticia nō hn̄s ī ſe vn̄ letetur: foris querit.

Membrum decimū.

Decimo querit ꝯ qd ꝓceptuʒ ſit peccatū accidie. ⁊ maxie ꝯ qd ꝓceptū decalogi. ad illa eiʒ ꝓcepta alia quodāmō reducūtur. Et vr ꝙ nō ſit ꝯ aliqd preceptuʒ prime tabule. ꝓcepta enim prime tabule referunt vel ad diuinā maieſtatē vel veritatem vel bonitateʒ. cōtra quorū nulluʒ eſt per ſe accidia. cōtra eniʒ primū eſt idolatria p ſe. ꝯtra ſcōm diuinatio ⁊ ſortilegiū ſed tertiū ē ſupſtitio. nulluʒ autē bonuʒ eſt accidia. nō ergo ē pcām ꝯ ꝓceptuʒ prime tabule. ¶ Preterea. ſi eēt ꝯ aliqd: vr magis eſſe ꝯ ꝓceptuʒ ſanctificatōis ſabbati. qd aūt ñ ſit pʒ p hoc ꝙ in illo ꝓcepto ꝓcipit quies ab ope ſeruili. Quies aūt ab ope ſeruili ⁊ labor opponit. In

accidia vo req̄rit quies. ⁊ ita n̄ opponit̄ p̄cepto ð sabbato. ¶ Silr̄ nō ē ꝯ p̄ceptū scð̄e tabule. p̄ceptū eni3 scð̄e tabule ē i quo fit ꝓhibitio iniurie in ꝓxio. vel i quo fit p̄ceptū ei⁹ qð̄ debet̄ ꝓxio. sic i honore parentū. ⁊ ita oē p̄ceptū scð̄e tabule respicit ꝓximū. s3 accidia n̄ respicit ꝓximū i suo actu. ergo nō ē ꝯ p̄ceptū scð̄e tabule. ē ei3 deordinatio hoīs i sepio vel ad deū. Ad qð̄ dðm. ꝙ pctm̄ accidie spūaliter ē ꝯ ꝓhibitōe3 datam i ecclastico. xxviij. vbi dī ne dederis i tristiciā cor tuū s3 repelle eā a te. ⁊. xxx. eccl. tristiciā3 longe expelle a te. multos eni3 occidit tristicia ⁊ nō est vtilitas in illa. ¶ Si vo queraf̄ ꝯ qð̄ p̄ceptū decalogi sit ꝓut alia p̄cepta iplicite itelligunt̄ i decalogo. dð3 ē ꝙ opponit̄ p̄cepto de sanctificatōe sabbati. i peccato eni3 accidie tristicia ē de spūali laborioso. cū amore q̄etis carnalis. ecōtra vo i illo p̄cepto est amor sancte q̄etis q̄ est cū gaudio in bono spūali l3 ipm sit laboriosu3. Vn̄ l3 p̄cipiat̄ ibi abstinē ab ope servili in quo ē labor nō tn̄ ꝓhibetur bonu3 spūale vt orare psallere ⁊ p̄dicare que sūt opera spūalia l3 laboriosa.

Mēbrum vndecimuū.

Vndecimo q̄rit ð effectu hui⁹ pcti. dicit Cris. tristicia tenebrat visibile anime: nihil mittēs videre eorū q̄ oportet. ergo effectus accidie ē obscuratio itellectus. ¶ Contra. iste est effectus supbie sicut hr̄. j. ad Ro. Prio eni3 tangit̄ supbia eorū cū dī dicentes se eē sapiētes stulti facti sūt. ⁊ tāgit̄ pena. obscuratū est insipiēs cor eorū. ⁊ in glo. dī. vt nihil intelligant nisi qð̄ a ꝓbitate remotū ē. quos sua cecitas a veritatis lumine fūditus excludit. Ad qð̄ rn̄detur ꝙ vterq3 cōuenit. s3 differēter. qm̄ supbia obtenebrat rōne supabūdantie doloris de bono spūali: eo ꝙ ē laboriosu3 ⁊ difficile. amor autē ⁊ dolor diuersimode obtenebrāt vt nō cognoscat̄ bonū qð̄ oportet. ¶ S3 obijcit̄ amor iste ⁊ dolor ille sunt in affectu ⁊ ita nō videt̄ obtenebrare intellectū. Ad quod dðm. ꝙ ꝯiuncta sunt ita intellectus practicus ⁊ speculatiuus. eo ꝙ extendēte se intellectiua: speculatiua fit practica. ita ꝙ pturbatio in vno vt in pluribus facit pturbatōem i alio. Vnde cū pturbatur affectus ex peccato isuperbie vel accidie: pturbat̄ intellectus: nō q̄ndo vidēdo illud qð̄ est salutiferum. sed ex diuersis causis sicut dictū ē. Preterea dicit Cris. Omne peccatu3 obtenebrat imaginē dei in nobis. ⁊ l3 oē pct3 obtenebrat: tn̄ hoc spūaliter dī de tristicia. que nō solū obtenebrat rōne qua est pctm̄. s3 rōne qua ē hoc pctm̄. accidia eni3 inq̄tū tristicia cū ē imoderata pturbat vsum debitum rōnis.

Questio. clviij. de auaricio

Questio est de auaricia. Prio ergo q̄rit̄ qd sit. Secūdo an diligere tpalia sit bonū fm̄ se an malū vel idifferēs. Tertio qd sit inclinatiuū ex pte nostra ad illicitū amorē tēporaliū. Quarto quare dicat̄ ꝯcupia oculorū. cū nō tn̄ ꝯtingat peccare fm̄ visu3 i illo genē peccati. Quinto an sit capitale pct3. Sexto an sit spirituale vel carnale. Septio de alijs pctīs q̄ sunt circa amorē tpaliū. vtrū sub auaricia ꝯtineantur. Octauo de opposito auaricie. Nono ð magnitudine huius peccati ⁊ cōpatione. Decimo ð casibus circa hoc peccatum. Undecimo de effectu huius peccati.

Membrum primuz.

Ad primū sic dicit aug. sup geñ. ad lit. Auaricia nō dī esse tn̄ appetitus pecunie s3 altitudinis ⁊ scie. vt ergo ꝙ auaricia sit appetit⁹ excellentie ad minus in scia. ¶ S3 ꝯ hoc. q2 fm̄ hoc nō vt̄ differre a supbia que ꝓprie dicit̄ appetitus excellētie.
Ad qð̄ dðm. ꝙ fm̄ illā rōnē non differunt. qm̄ illa diffinitio data ē auaricie generaliter sumpte. Pōt ēt aliter dici ꝙ hoc ē differēter. q2 supbia ⁊ auaricia sumpta generalr̄ appetūt excellēntiā. scia eni3 l3 imaginē sūmi boni l3 impfecte. ⁊ apparētiā hui⁹ appetit supb⁹ ⁊ auarus differēter tn̄: qm̄ in scia duo sūt. excellētia ⁊ sufficiētia. appetit ergo supbus apparentiā excellētie in scia. cupidus vo apparētiā sufficiētie. l3 hoc mō nō accipiatur auaricia vt pctm spāle imo in quadā gnālitate. ⁊ sic diffinit eā aug. hoc mō generalr̄. vn̄ falsu3 est qð̄ dī ꝙ auaricia ē appetitus excellētie i scia. Vn̄ adā apparētē sufficiētiā appecijt i scia. motus ex hoc ꝙ dictū ē eritis sicut dij sci. bo. ⁊ ma. ⁊ quo ad hoc loqtur aug. sup geñ. ad lit. ¶ Tullius aūt ponit aliā diffinitōem auaricie talē. Auaricia est imoderatus amor habēdi. sed videt̄ ꝙ hec ratio nō cōueniat auaricie spāliter sumpte. qm̄ amor habendi potest eē cōmuniter respectu cuiuslibet boni creati vtpote pecunie ⁊ huiusmōi. ¶ Ad qð̄ dicendu3. ꝙ bene cōcedimus qð̄ hec ratio n̄ appropriet̄. sed cōmuniter data ē de auaricia fm̄ ꝙ dī generalr̄ appetit⁹ cuiuslibet boni tpalis. s3 ꝙ i ipo inuenit̄ sustinētia. Vn̄ ⁊ fortasse aug. xiiij. ð ci. dei dic. ꝙ auaricia ē libido hn̄di pecuniā. s3 n̄ ibi sumit̄ gnāliter auaricia. s3 solū ꝓ bono mutabili subiacēti fortune. ⁊ sic rō tullij pōt eē appropriāta respcū pecunie. Vn̄ noie pecunie sic dicit aug. i j. de li. ar. ꝯtinent̄ oia quorū dn̄i sum⁹ quorū donādorū aut vēdēdorū ptātē3 hēe videmur. cū auaricia gnāliter se hēat respectu etiā scie q̄rēdo in ea sufficientiā. est enim i ea oculus iterior ipsius

animie τ exterioꝛ. τ ꝭm iterioꝛē oculū rōīs ē im moderatus appetitus hn̄di res exterioꝛes ſubiacētes foꝛtune. auaricia generaliter q̄ dicit̄ ↄcupiſcētia oculoꝝ ſe hꝫ reſpc̄u oīuꝫ q̄ inoꝛdinate pn̄t appeti ꝭm oculū interioꝛē vl̄ exterioꝛē q̄rēdo in illis ſufficiētiā. ꝓpꝛie tn̄ vt dicit̄ qꝺdā ſpāle pctꝫ: τ reſpectu bonoꝝ foꝛtune q̄ noīe pecunie itelligūtur. Uel pōt ſumi diffinitio tullij cōiter nō trahēdo ipaꝫ ad ſpālitateꝫ: τ ſic cōuenit auaricie generaliter ſumpte. Juxta hoc queritur de noīe auaricie. vtrum ſcilicet nomen auaricie aliquando ſumat̄ i bono τ nō ſemꝑ i malo. ſic̄ τ i bono aliquādo accipit̄ nomē ire. ¶ Ad qꝺ dicimus ꝙ ſic ſꝫ rariſſime. Un̄ ſuꝑ illud abac. ij. Ue q multiplicat ſua. glo. ē bona auaricia doctoꝛis eccl̄aſtici. q ſtudioſo laboꝛe plures ſibi facere cupit diſcipl̄os ſemꝑ. ſꝫ ve illi q aggregat domui ſue. frequētius eiꝫ ſumitur in malo diuerſimode tn̄ q̄m̄ tripliciter. Uno mō̄ dicit̄ radix cuiuſlibet pcti. τ hoc quādoqꝫ ſub noīe cupiditatis. j. thi. vl̄t. Radix oīuꝫ maloꝝ cupiditas. Et dic̄ criſ. ars oīum maloꝝ eſt phylargia. qꝺ idem ē ꝙ auaricia ſiue amoꝛ argēti. Qn̄qꝫ ēt ſub noīe auaricie dꝛ radix cuiuſlibꝫ pcti. vn̄ ſuꝑ illꝺ thi. vl̄t. Radix oīuꝫ τc̄. gl. aliq libꝛi habēt radix oīuꝫ maloꝝ auaricia. τ ſict poſſet cōiter ītelligi dicta diffinitio quā ponit tullius. Alio mō ſumit̄ ꝓut ē tertia radix pctoꝝ ex oppoſito diuiſa cōtra cōcupiſcentiā carnis τ ſuꝑbiā vite. ꝭm ꝙ dicit̄. j. Jo. ij. omne qꝺ eſt i mūdo aut eſt cōcupiſcentia carnis aut cōcupiſcentia ocloꝝ τc̄. τ iſtud ſic exponit̄ in pluribꝰ locis. Un̄ aug. de vera religi. hoc diuidit tres radices peccatoꝝ ꝭꝫ iſta tria appetitiua bonoꝛes. delitias. τ diuitias. τ ſic n̄ ſolū ē pecunie ſꝫ etiā ſcie. Tertio mō ſumit̄ ꝭꝫ ꝙ eſt peccati capitalis ſpecies τ ſic dicit̄ libido vl̄ appetitus inoꝛdinatꝰ bonoꝝ mutabiliū ſubiacētiū foꝛtune. tn̄ pꝛecipue pecunie licet alia appetat. τ iō ꝑ quādā quaſi appꝛopꝛiatōeꝫ retinuit ſibi nomē phylargie q̄m̄ vt frequētius τ vniuerſalius fert̄ appetitus ſuꝑ argētum cum ſit ꝑcioſuꝫ. τ qꝛ vniuerſaliꝰ ē i vſu qꝺ ē ꝑcioſius iō potius dicit̄ amoꝛ argēti q̄ꝫ auri.

Membꝛuꝫ ſecunduꝫ.

SEcūdo querit̄ an diligere tꝑalia ſit ꝭꝫ ſe bonū an malū. τ videt̄ ꝙ ſit malū ꝭm ſe. qꝛ dicit̄. j. Jo. ij. Nolite diligere mūdū neqꝫ ea que in mūdo ſūt: ſed hoc eſt diligere tꝑalia. pꝛohibitū eſt ergo hoc diligere. ergo ē maluꝫ ꝭꝫ ſe hoc diligere. ¶ Itē ſuꝑ illud dic̄ aug. ī oꝛiginali. bonū nobis ē n̄ diligere ea q̄ i mūdo ſūt. ne remaneāt ſarmēta i nobis ad dānatōꝫ nr̄aꝫ. ergo diligere tꝑalia ē dānabile. ergo ē malū ꝭꝫ ſe. ¶ Itē idē. vis hr̄e dilectōeꝫ pr̄is vt ſis coheres filij. τ rn̄det poſtea. Noli diligere mūdū. q. d. dilectio pr̄is τ mūdi n̄ pt ſimul̄ ſtare. ergo dilectio tꝑaliū ſiue mūdanoꝛum ē malū ꝭꝫ ſe. Itē ſuꝑ illꝺ. j. Jo. ij. Nolite diligere mūdū glo. ſic̄ dilectio dei ē ſolū oīuꝫ v̄tutū ita dilectio mūdi oīuꝫ vicioꝝ. ſic̄ ergo dilectio dei ē bonū ſimpl̄r: ita dilectio mūdi ē malū ſimpl̄r. dilectio āt mūdi ē dilectō tꝑaliū vt dic̄ iterl̄. vt auꝝ τ argētū. Cōtra dicit̄ ſuꝑ illud math. x. q̄ꝫ difficile ē τc̄. gl. nō ait impoſſibile. qꝺ eiꝫ ipoſſibile ē. oīno fieri n̄ pt. qꝺ aūt difficile ē cū laboꝛe fieri pōt. cū magno āt laboꝛe iuuāte dei gr̄a pecunias hn̄tes nihil i eis ↄfidētes exutis phylargie retinaculis itrare pn̄t ianuā regni dei. ex q̊ accipit̄ ꝙ diligē tꝑalia n̄ eſt ꝭꝫ ſe malū. ſi eiꝫ ꝭꝫ ſe eēt malū. n̄ poſſēt itrare ianuā regni dei. ¶ Itē. xix. mat. Diues difficile itrabit i regnū celoꝝ ītelligit̄ amatoꝛ diuitiaꝝ. ergo n̄ ē ipoſſibile amatoꝛē diuitiaꝝ itrare regnū dei. ergo amare tꝑalia nō ē ꝭm ſe malū. ¶ Itē tꝑalia pn̄t cōſiderari vt ſunt creature. τ ſic cōſtat ꝙ ſūt diligēda vel vt ſunt ad vſuꝫ. τ ſil̄r adhuc apparet ꝙ ſunt diligenda qꝛ ſic eſt licitū ea hr̄e τ hn̄t rōnem bonitatis. ergo diligere nō ē malū ꝭm ſe. ¶ Ad hoc rn̄demus ꝭm bedam in glo. ſuꝑ illud j. Jo. ij. Utamini mūdo ad neceſſitatē τ n̄ ad voluptatē. τ noīe mūdi intelligit tꝑalia. qꝺ vero dicit̄ nolite diligere mundū τc̄. intelligit̄ vt. ſ. in mūdo ponat̄ finis. eſt ēt diligere ad voluptatē τ ad ſuꝑfluitatē τ hoc cadit i ꝓhibitione. τ bn̄ ↄcedimus qꝺ n̄ negat̄ quin poſſint tꝑalia oꝛdiate amari: ſꝫ ꝙ de difficili ſūt ſine pctō moꝛtali aut vēiali q̄m̄ tꝑalia ſūt occaſio cadēdi ſic vel ſic. quātum ē ꝺ illis. quidā. n. amātes ea edificāt ibi lignū. fenū τ ſtipulā. qdaꝫ es. plūbuꝫ τ ſtagnū. ¶ Ad id v̊o qꝺ obiectū ē. j. Jo. ij. dicēdum ē. ꝙ diligere mūdū pōt ↄſiderari dupliciter. vl̄ diligere mūdanā ↄuerſatōeꝫ τ ſic ꝓhibet̄: ſic eiꝫ ꝺ mūdo ſūt ↄcupiſcētia carnis τc̄. Itē diligere mūdū pōt aliqs. vt ponat ibi finē. τ ſic ibi ꝓhibet̄. Alio v̊o mō n̄ ꝓhibet̄ lꝫ occaſio poſſit eē ad malū. ¶ Per hoc ēt ſoluit̄ qꝺ dic̄ aug. ī tribus auc̄tibꝰ ſequētibus.

Rōne huiꝰ q̄rit̄ vtrū aliqs poſſit diligere tꝑalia ꝓpter ſe. ſi eiꝫ hoc n̄ ē. nō dicet̄ diligere mūdū malū ꝭꝫ ſe. ꝙ aūt nō poſſint ꝓpter ſe diligi videt̄ ꝑ hoc. ꝙ nihil i eis ē ꝙ ꝓpter ſe ſit diligēdū: cū totaliter ſit ad vſuꝫ ꝭm ꝙ vti ē referre ad aliud quo fruēdū ē frui aūt amoꝛe ihere̅ alicui rei ꝓpter ſe. ¶ Preterea ꝓdigus peccat moꝛtaliter nec tamē diligit pecuniam ꝓpter ſe. nō ergo hoc eſt cōis rō in omnibus cupidis. Ad qꝺ dꝺꝫ. ꝙ ↄtingit diligere tꝑalia ꝓpter ſe. τ lꝫ i eis nō ſit aliqd qꝺ ꝭm veritatem ſit ꝓpter ſe appetendum: nihilominus tamen eſtimat̄ huiuſmōi. eſtimat̄ eiꝫ i illis eē ſufficiētia cū nō ſit. ¶ Ad illud v̊o qꝺ obijcit̄ ꝺ ꝓdigo dicēduꝫ ē. ꝙ lꝫ nō amet pecuniā ꝓpter ſe q̄ ē res tꝑalis. amat tn̄ honoꝛē vel laudē ꝓpter ſe q̄ ſimiliter ē res tꝑalis. τ ita vterqꝫ diligit rē tꝑaleꝫ ꝓpter ſe. lꝫ aliā τ aliā.

Membꝛum tertium.

T Ertio querit̃ qd inclinat appetitū noſtrū ad illicitū amoꝛē tꝑaliū. cuꝫ dico naturaꝫ coꝛruptā duo dico naturā. ſ. ⁊ coꝛruptōeꝫ. ſꝫ ꝯſtat ꝙ natura nō iclinat appetitū ad amoꝛē tꝑaliuꝫ. qm̄ ſꝫ naturaꝫ pꝛimā oīa erāt coīa: ſꝫ vbi ē talis amoꝛ ñ ē amoꝛ ꝓpꝛietatis. ergo natura qꝛ natura, ñ ē iclinatiuuꝫ ad amoꝛē illicitū tꝑaliū. ¶ Itē ñ qꝛ coꝛrupta. qm̄ nō ſtatiꝫ poſt coꝛruptōeꝫ facta eſt appꝛopꝛiatio. Itē criſ. Nō ē hec ꝯcupiſcētia naturalis. q̄ eniꝫ ſūt nature oīa ſūt coīa. hoc autēꝫ cū hoīeꝫ occupauerit ꝑter naturā viuere facit. ¶ Itē lꝫ natura qꝛ coꝛrupta inclinet ad hñdū ꝓpꝛiū: tñ nec natura qꝛ nā nec qꝛ coꝛrupta inclinet ad hñduꝫ hoc ꝙ hñs tꝑalia his nō vtat̃: ſꝫ auaricia ad hoc iclinat. auaricia ꝓut determinat auariciā i retinēdo. Vñ ſeneca. auaricia queqꝫ omnibus aufert ſibi negat. ⁊ cū oīa cupit i vſuꝫ ſuū ꝯuertere. oīa ſibi facit aliena. ſꝫ hoc videt̃ eē ꝯ͞ naturā ēt in quolibet ſtatu. qm̄ nā etiā coꝛrupta qꝛ coꝛrupta ē pꝛopter ſui idigētiaꝫ ſupplendā appetit vti tꝑalibꝰ. ¶ Itē ad hoc ꝙ auari ꝯgregent nec̃e ē ꝙ ē alienū cape: ſꝫ illud videt̃ eē oīno ꝯ͞ nāꝫ hoīs. vt criſ. ait. rapere ⁊ auaꝝ eē nō ē hoīuꝫ manſuetoꝝ ſꝫ crudelitas ferarū. magis aūt his deterioꝛes. his eiꝫ a natura q. d. illud ē ꝯ͞ naturā hoīuꝫ ⁊ ꝑterea rapit fera ad vſuꝫ ſuū ⁊ hoc dictat ei natura ꝙ ñ hoī. Rñſio. eo mō quo omne pc̄m dr̄ ꝯtra nāꝫ pꝛimitꝰ īſtitutā bñ ꝯcedimus ꝙ ſilr̄ ē d̾ auaricia: ſꝫ loquēdo d̾ nā coꝛrupta dicēdū ꝙ cū dico nāꝫ coꝛruptā duo dico. ſꝫ ꝙ dic̄ aug. ſ. nāꝫ ⁊ coꝛruptōꝫ. pōt ergo ita eē ꝙ nā ⁊ coꝛruptio vno motu ꝯpoſito currūt. ⁊ ſic vti ꝓpꝛio bñ ē nature coꝛrupte. ipꝫ eniꝫ vti ē nature: ſꝫ qd̾ ē ꝓpꝛie ē coꝛrupte. vl̄ pt̄ eē ꝙ i iſto motu ꝑualeat alterū ⁊ hoc vl̄ ipa nā. ⁊ ſic bñ dictat natura vti ꝓpꝛio: ſꝫ ñ ē ab vſu vl̄ etiaꝫ coꝛruptio. ⁊ ſic ſurgit appetitus nō vtendi vtibili. vt ita dicā. ſꝫ potiꝰ reſeruādi illd̾. ⁊ ſic ē pc̄ꝫ auaricie. ⁊ ſic itelligit̃ qd̾ dic̄ Seneca. ꝙ ea q̄ aufert ſibi negat. ſcilꝫ ad vſum ⁊ ſibi facit aliena ſupple ab vſu. ñ ē tamē itelligēda coꝛruptio ſine natura ſꝫ ſemꝑ ē nā coꝛruptione ſubiecta. ¶ Ad illud qd̾ dicit criſ. bñ ꝯcedimus ꝙ aliquid pōt eē nā fere qd̾ tamen ē i hoīe ex ſua coꝛruptione. ⁊ ñ ꝓpꝛie ex nā ſua. ſicut dictum fuit ſm dyo in. q. de ira. ꝙ nā carnis eſt iraſci. quoniā ad hoc eſt nā eius oꝛdinata. ſed hoc non eſt de nā hominis. cum homo magis ſm nām ſuam ſit oꝛdinatus ad māſuetudinē. qm̄ eius nā imediate ſm nāꝫ determinatā ꝯſiſtit. Similiter dicimus ſ͛d̾ rape ꝙ nā feraruꝫ ad hoc ē determinata ſeu oꝛdinata: ñ autē ita eſt de natura rōnali.

Mēbꝛuꝫ quartuꝫ.

Q Uarto querit̃ quare a ſenſu viſu dicat̃ eſſe ꝯcupiſcētia oculoꝝ. Non eiꝫ videt̃ hoc cōuenire auaricie cum cecus poſſit peccare peccato auaricie. ⁊ ita auaricia ſiue cōcupiſcētia oculoꝛū nō eſt ſemper ſm ſenſum viſuꝫ. ¶ Preterea, auaricia pōt eſſe appetitus ſciētie. ⁊ cōſtat ꝙ, ſcia ꝓpꝛie loquēdo nō ē de viſibilibus aut alijs ſenſibilibus ꝑ ſe, aut ꝑ accidens. ergo auaricia ſm ſuā generalitatem ſm quā ē pc̄m. nō videt̃ debere denominari a cōcupiſcētia alicuius ſenſus. ¶ Preterea aliqs vidēs equū pōt delectari. ñ ſolū i ꝓcioſitate eius ſꝫ etiā i pulchꝛitudine eiꝰ. ponamus ergo ꝙ pulchꝛitudo moueat eū ad appetēdū. cōſtat ꝙ reduccetur hoc peccatū ad ꝯcupiſcētiaꝫ oculoꝝ. qd̾ videt̃ cū ibi ſit inoꝛdinatus appetitus habēdi bonū mutabile ſubiacēs foꝛtune. ¶ Sꝫ ꝯtra illa delectatio videt̃ eē delectatio carnalis. quēadmodū delectatio q̄ ē in viſu pulchꝛe mulieris. ⁊ ita eſt ſm cōcupiſcētiaꝫ carnis. Ad qd̾ dicendum ꝙ ſm ꝙ dicit aug. in li. de li. ar. aīa debite ꝯuertitur cuꝫ ſcilꝫ ad deū cōuertit̃. ⁊ ſic ē meritū. aut indebite cū ſcilꝫ ad creaturā nō referēdo ad increatū. ſed tūc aut ꝯuertit̃ ad bonū ꝓpꝛiū interius. ⁊ ſic ē ſuꝑbia. aut exterius ⁊ ſic fit curioſa. aut ad inferius ⁊ ſic fit carnalis. ſic ergo iuxta pꝛimū ſumit̃ ſuꝑbia vite. iuxta ſcd̾ꝫ cōcupiſcentia, oculoꝛuꝫ. iuxta tertiū cōcupiſcētia carnis. qꝛ ergo bona exterioꝛa maxīe appꝛehēdūt̃ a ſenſu viſu ſꝫ ꝙ dicit phꝰs. ꝙ certioꝛ ē ⁊ plures nobis dr̄as reruꝫ oñdit. ⁊ reſpectu illoꝛū dicitur ꝯcupiſcētia illa. id̾ dicit̃ cōcupiſcētia ocl̾oꝝ. ¶ Silr̄ nō valet qd̾ obijciebat̃ d̾ ceco. lꝫ eiꝫ coloꝛ rei ñ poſſit ꝑuenire ad viſum huiꝰ ceci: tñ cognitio huius viſus pt̄ deuenire ad oclꝫ aīe iterioꝛē. ¶ Ad illd̾ ꝙ q̄rit ſi appetit̃ equꝰ ꝑꝑ ſui pulchꝛitudinē ad quā radicē reducat̃. dicimus ſm aug. i li. ꝯfeſ. dicētē ex hac euidētiꝰ diſcernit̃ qd voluptatis qd curioſitatis agat̃ ꝑ ꝯſēſus. ꝙ voluptas pulcra. canoꝛa. ſuauia ſapida. leuia ſecura. curioſitas aūt his ꝯ͞ria tētādi cā. ñ ad ſubeūdā moleſtiā. ſꝫ ad expiēdi noſcēdiqꝫ libidinē. pꝫ ergo ꝙ ille appetitꝰ iq̄ꝫtū mouet̃ a pulcritudīe refert ad ꝯcupiaꝫ carnis. Si aūt appeteret̃ poſſeſſio rei ꝑꝑ ipaꝫ rē. reducēt̃ tūc ad ꝯcupiaꝫ ocl̾oꝝ. ¶ Ad illd̾ ēt ē qd̾ dic̄ be. i gl. ſuꝑ illd̾. j. Jo. ij. Oē qd̾ ē i mūdo ⁊c̄. dic̄. n. ꝯcupia carnis ē i oībꝰ q̄ ad voluptatē ⁊ delitias ꝑtinet. ꝯcupia ocl̾oꝝ ēſt oīs curioſitas q̄ fit i magicis artibꝰ. i ꝯtēplādis ſpectacul̾. i ſuꝑfluis acqrēdis rebꝰ tꝑalibꝰ. i dinoſcēdis carpēdiſqꝫ vicijs ꝓximoꝝ. ¶ Sꝫ obijcet aliqs qm̄ ſi ſuꝑbia ꝑtineat ad bonū iteriꝰ ⁊ ñ exteriꝰ videt̃ ꝙ auaricia ñ ſit ipius ſcie. Silr̄ pōt obijci ꝙ ſuꝑbia nō pōt eē alicuius boni exterioꝛis. Ad qd̾ dicimꝰ ꝙ bonū iteriꝰ qñqꝫ iducit rōꝫ boni exterioꝛis ⁊ ecōuerſo. v. grā. ſcia ē bonū teriꝰ qñqꝫ ꝓcedū excellētiā qñqꝫ ſufficiētiā appetētē. ⁊ tūc iduit

rōnez boni exterioꝛis ſubiacētis foꝛtūe ꝙ ad hoc. pꝛio ergo mō ē ſupbia appetitus ioꝛdinatus ſcie. ſcḋo mō auaricia ſilr̄ ē i ceteris itelligēdū.

Mēbꝛum quintū.

Quinto q̄rit̄ an auaricia ſit capitale viciū. ⁊ vr̄ ꝙ nō. dicit grego. ſup iob. Auaricia aliqñ oꝛit̄ p elationē aliqñ p timoꝛez. duz .n. qdā ſumptuū neceſſaria timent mentē ad auariciā relaxāt ſūt alij q duz potētioꝛes videri appetūt: ad alienaꝝ reꝝ ambitum ſuccēdūt. ſꝫ hoc ergo vr̄ ſemp oꝛiri ex alio pctō. ergo nō ē capitale. Ad qḋ dōm ꝙ auaricia ꝙ ſic vel ſic oꝛiat̄ aliqñ hoc nō īpedit qn ſit capitale viciū. qm̄ motus timoꝛis aut elatiōis nō ſūt i eadē vi cū motu auaricie. qm̄ motus auaricie ē i vi ꝯcupiſcibili vt pꝫ ⁊ i motu appetēdi ⁊ retinēdi ⁊ ñ dādi. ſꝫ motus elatōis ⁊ timoꝛis ēē pñt i iraſcibili vel rōali. ad hoc vō ꝙ nō diceret̄ capitale viciū pp hoc ꝙ oꝛiret̄ ex illis. opteret ꝙ illi motus ēēnt pꝛioꝛes motu auaricie ⁊ ēt in eadē vi.

Mēbꝛum ſextum.

Sexto querit̄ vtruꝫ auaricia ſit vicium ſpūale an carnale. ⁊ videt̄ ꝙ ſpūale. p illud qḋ dicit grego. in fine iob. qꝛ illud pctm̄ nominat iter ſpūalia: ergo eſt ſpūale. ¶ Cōtra ſpiritualia pcta qꝛ ſpiritualia ſūt vident̄ poſſe ineſſe dyabolo. cuꝫ ipo .n. cōicamus rōne nature ſpūalis. ſed auaricia nō ineſt ei ergo non ē ſpūale. ¶ Itē alia quatuoꝛ ſpūalia inſunt ei ergo ⁊ illud rōne eadē deberet ieſſe ei ſi eēt ſpūale. ergo ſi nō ineſt non ē ſpūale. ¶ Iuxta hoc querit̄ cū motus luxurie magis a nā elonget̄ ſpūali. ⁊ plus appꝛopinquet̄ nature carnis ꝙ̄ motus auaricie. ⁊ motus luxurie videat̄ poſſe dyabolo ineſſe vt pꝫ in demonibus incubis quare nō ſimilr̄ motus auaricie? ⁊ videt̄ ꝙ multomagis per id.

Et dicendū. ꝙ ſpūs hūanus ſi ſit ꝯiunctus coꝛpoꝛi. eſt tñ ſepabilis a coꝛpe. ⁊ ideo duplr̄ pōt cōſiderari. ⁊ iuxta hoc pōt aliquid dici ſpūale duplr̄. vel ꝙ ineſt ſpūi inquātum eſt ſepabilis. ⁊ ſic ineſt ei inquātum ſpūs eſt. ⁊ ſic dr̄ quo ad hoc cōmunicare cū natura angelica. ⁊ ſic ē veꝝ ꝙ pctm̄ ſpūale qḋ ineſt ſpūi: ineſt dyabolo. ſicut ſuperbia. ira. iuidia. accidia. Silr̄ dr̄ ſpūale qḋ ineſt ſpūi iquātum regit coꝛpus ⁊ appetit ea quibus idiget coꝛpus vel indigere videt̄. ⁊ iuxta ioꝛdinatiōem huius appetitus ſpūale ſumit̄ qḋ ē i auaricia. quoniam auro vel argēto nō indiget aīa ꝓpter ſe. ſed ꝓpter coꝛpus potius. ſed cetera que dicunt̄ ſpūalia inſunt aīe inquātū eſt nā diſticta a coꝛpoꝛe. de accidia tñ dicimus ꝙ vno modo copulat̄ cū cupiditate. alio mō cum ſupbia. qm̄ aliquando oꝛit̄ ex hoc ꝙ appetit̄ quies coꝛpis. aliqñ ex vagatōe ſpūs qm̄ tedet bñ agere. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄ de demonibus icubis. dicimus ꝙ i ipis ñ ē mot⁹ luxurie ſꝫ veritatē. vñ nō hñt coꝛpa vnita p modū vnionis pfectōis cū pfectibili. ſꝫ potius motoꝛis cū mobili: ſed ē ibi illuſio ⁊ dceptio. ⁊ ḋ hoc magis alſ. ⁊ eodē mō dicim⁹ ꝙ i auaricia dcipit creaturas mūdi. xiiij. ſapiē. creature dei i odiū facte ſūt. ⁊ in muſcipulā pedibus inſipiētiū.

Mēbꝛuꝫ ſeptimū.

Septimo q̄rit̄ de alijs pctis ꝗ ſūt circa amoꝛē tpaliū vtrū ſub auaricia contineant̄. Et pꝛio de ambitiōe. Scḋo de pꝛodigalitate. Tertio de alijs de qbus loquitur phus.

De pꝛio ſic videt̄ .§. j.

ꝙ ābitio hēat reduci ad cupiditatē. qm̄ ipa ē cupiditas bonoꝝ ſubiacētium foꝛtune. ¶ Cōtra. dicit aug. i li. de vera re. Ambitio ſclī facit ſupbos. cōcupiſcētia vero curioſos. ergo reducet̄ potius ad ſuperbiā ꝙ̄ ad auariciā. ¶ Itē idē in li. ꝯfeſ. Jubes dñe vt ꝯtineā a ꝯcupia carnis ⁊ ꝯcupia oculoꝝ ⁊ ambitōe ſclī. p ābitōez ſclī itelligit ſupbiā. ergo ābitio ad ſupbiā reducit̄. Ad qḋ dōm. ꝙ ābitio ē appetitus potētie. potētia aūt pōt appeti ꝓut p illā acqrit̄ appens honoꝛificētia ⁊ ſic reducit̄ ad ſupbiā. vel ꝓut appens abūdātia vel ſufficiētia. ⁊ ſic reducit̄ ad ꝯcupiaꝫ oculoꝝ. vñ aug. i j. ꝯfeſ. Auaricia poſſidere vult multa ⁊ dñe poſſides oīa. potētia vō itelligit̄ i poſſeſſiōe oīum. vñ pſal. Ecce cognoui qm̄ deus meus es. gl. quātūlibet auarus ſis ſufficit tibi deus. etenim auaricia terrā q̄rit poſſidere totā. adde ⁊ celū. adde qḋ plus ē q fecit celum ⁊ terrā.

Deīde queritur .§. ij.

de ꝓdigalitate an ſit vicium. ⁊ vr̄ ꝙ non. ꝓdigalitas eniꝫ aut eſt capitale viciū aut ad aliquod reducibile. ſi ſit capitale: ergo erunt adminus octo capitalia. ſed dicit Grego. ꝙ tātuꝫ. vij. ſunt. Si ad aliud reducibile. querit̄ ad quod. non ad auariciam: cum videant̄ eē oppoſita. ſicut omnia dare ⁊ nihil dare. nec ad aliud multomagis vt videt̄. ¶ Item que ē ratio vt ꝓdigalitas nō eſt vicium capitale ſicut auaricia. Ad qḋ dicēdum. ꝙ natura coꝛꝛupta que iclinat ad peccatū qꝛ coꝛrupta eſt. nō inclinat ad dādum omnia qḋ ꝓdigalitas facit vt ibi ponat finē. ſed vlterius vt laudet̄ ipe qui dat: vel vt honoꝛet̄: vel fiat ditioꝛ. ⁊ ideo pꝛodigalitas cū ſit ad aliud viciū reducibile: nō debet poni capitale. qñqꝫ eīm reducit̄ ad ipocriſim. qnqꝫ ad inanē gloꝛiā. ⁊ qñqꝫ ad auariciā ſiue cupiditatē. lꝫ enim ꝙ̄tuꝫ ad ipos actus opponant̄ auaricia ⁊ ꝓdigalitas. nō tñ aliqñ ꝙ̄tum ad fineꝫ. vtrobiqꝫ eīm ē ꝯcupiſcētia rei tēpoꝛalis. cōcupia autē ē ex indigētia ſicut dicit criſ. indigentia

ꝯcupiſc principiū. Rō aūt ꝓpter quaȝ auaricia poniť capitale: non ꝓdigalitas eſt. q2 corruptio nāe magis inclinat ad cōplemētū ſui quo ad ſufficientiā: ꝙ ad cōicatōem alterius. auaricia enim eſt ad retinendū ſibi. ꝓdigalitas aūt. ad dandum alteri qđ nō eſt dandū.

Deinde querit. §. iij.

de tertio. Ponit aūt moralis phus. vnā medietatē q̄ dr̄ magnificētia circa donatōeȝ magnarū reꝝ. ⁊ extrema huic medietati reſpōdētia. Aliaȝ medietatē ponit q̄ dr̄ liberalitas circa donatiōeȝ ꝑuaꝝ reꝝ. ⁊ ſilr̄ extrema huic rn̄dentia. Theologus vō reſpectu hui⁹ ⁊ illius ſolū ponit vnā medietatē ⁊ extrema ſibi reſpōdētia reſpectu hui⁹.

Ad qđ dōm ꝙ finis moralis phi ē felicitas ciuilis. nec vltra ꝓgrediť. q vult ꝯſeruare pacē ciuitatis: neceſſe ē vt i hoc attēdat diaȝ vt magnis dei⁹ magna: ꝑuis ꝑua. ⁊ iō aliaȝ medietatē ⁊ alia extrema determinať circa hec ⁊ circa illa. vn̄ ſua extrema ponit ſm̄ ꝑuū ⁊ magnū. Sȝ theologus attendit tanꝙ̄ pro fine felicitatē eternā. phus enim ad hunc finē nō potuit ꝑuenire nā ⁊ rōne. ſic potuit fidelis argumento grē ⁊ ex adiutorio fidei. ſ. ꝙ i felicitate illa attēdit rōne fruitōnis. ſȝ lȝ ꝯparando res poſſet dici hoc paruū illud magnū: tn̄ cōparatōne ad huiuſmodi felicitatē nihil dr̄ magnū. ij. corin. iij. illud qđ momētaneū ⁊ leue ⁊c̄.

Queriť ēt adhuc q2 qui retinet oia peccat ⁊ ſic auarus q dat oia nō vr̄ peccare ſȝ magis aggredi pfectōeȝ euāgelij ⁊ adimplere ꝯſiliū. ergo dare qđ dādū ē cū ceteris circūſtātijs debitis: erit hn̄s tn̄ extremū vnū. Et dōm ꝙ licȝ dare oia pp xp̄m nō dicit extremū ſm ſupfluitatē ſȝ magis pfectōem. ſm ꝙ dr̄ math. xix. ſȝ ibi ē extremū ſm ſupfluitatē. ſ. dare oia ꝓpter finē tꝑalē vel honorē vel ad huiuſmōi. ⁊ ita dare oia. ⁊ pōt eē pfectionis actus ⁊ actus vicij. nō aūt ſic ē de hoc ꝙ eſt retinere oia. qm̄ illud nō pōt ſine debito formari. nō enim poſſuȝ pp deū velle retinere oia vt ſic eſſet altera differētia.

Mēbrum octauū.

Octauo queriť ō oppoſito auaricie. Et vr̄ ꝙ caritas ſit ei oppoſita. p hoc qđ dr̄ ſup illud pſ. bonum mihi lex oris tui ⁊c̄. glo. illa lex ē caritas. alteꝝ refert ad cupiditatē. Nā caritas tēdit ⁊ trahit ſurſū cupiditas deorſū. opponūť ergo caritas ⁊ auaricia. ⁋ Itē videť ꝙ liberalitas ſit ei oppoſita. cū illa ſit in dādo oia. auaricia in retinēdo. ⁋ Item videť ꝙ ꝓdigalitas que ē i male ſoia dando. auaricia vō in male oia retinendo. Ad qđ dōm. ꝙ cupiditas generalis opponiť caritati. ſm ꝙ cupiditas ē appetitus inordinatus rei mutabilis pp ſe. ⁊ caritas ē appetitus rei imutabilis. qm̄ ſi rei mutabilis hoc ē inqꝫtuȝ ē ordinata vel relata ad icōmutabile bonū. ſpālis aūt auaricia q̄ determinať circa bonū fortune ſubiacētis directe opponitur liberalitati. Vel aliter diſtinguēdum ē quo ad actū interiorē. q ē diligere qđ nō ē diligēduȝ opponiť caritati. quo ad exteriorē liberalitati vl̄ ꝓdigalitati. exterior. n. actus ꝯſiſtit i retinēdo. ⁊ pȝ ꝙ differēter opponiť auaricia ꝓdigalitati ⁊ liberalitati. qm̄ liberalitas ē ſicut medietas.

Membrū nonū.

Nono queriť ō magnitudine hui⁹ pcti. ⁊ p̄io in ꝯpatione ad idolatriaȝ. vr̄ enim ꝙ pctȝ auaricie ſit tātū quātū peccatū idolatrie p hoc qđ dr̄ ſup illud Eph. v. auaricia qđ ē idoloꝝ ſuitus. glo. eqt auariciaȝ idolatrie. ⁊ infra. Vel ideo auaricia equata ē idolatrie: q2 eſt illud. ⁊ ita pctm auaricie eſt tātū quātuȝ pctȝ idolatrie. ⁋ Itē Col. iij. auaricia ē idoloꝝ ſuitus glo. tam fugienda ē ſicut idolatria: cui ſilē ⁊ par vicium ē. q2 rebus ꝓ deo ſuit. ⁊ infra recte idolatrie ꝯpat auariciā. que eſt non diſpar malicia. ⁋ Itē iſa. ij. Repleta ē terra argēto ⁊ auro. glo. inter idola auaricia ꝯputať. ſic ergo vel eſt idolatria vel ps idolatrie. ⁊ tātū pcm quātū idolatria. Cōtra auaricia ē cōtra humanā equitateȝ. ſed idolatria ē ꝯ diuinā maieſtateȝ. qđ pȝ per illud qđ diciť ſuper illud Eph. v. idolatria dei honorificentiā vſurpat ⁊ ſibi vendicat. ergo hec n̄ ē illa nec ps illius. ergo nec tn̄ pctȝ. ⁋ Pretea q̄re diciť auaricia idoloꝝ ſuitus. Rn̄deť p illud qđ dr̄ phil. iij. quoꝝ deus vēter ē ⁊c̄. glo. aug. hoc ab hoīe coliť qđ pre ceteris diligit. ſȝ auaricia pre ceteris diligit pecuniā ēt ſup deū ⁊c̄. ⁋ Sȝ obijciť ꝙ ſilr̄ deberet dici de gula p eādeȝ glo. que pcipue ad hoc adduciť. vn̄ ſubdiť in eadē glo. ꝙ deus oibus rebus maior ē ⁊ melior. ⁊ plus oibus diligēdus ē vt colať. illi aūt deū faciūt ventrē ⁊c̄. ⁋ Itē Oſee. xij. Inueni idolū mihi. glo interli. ſicut guloſo deus vēter ē. ita auaro aurū. ⁋ Forte diceť ꝙ auarus ſuit pecunie ſicut ē deo ſeruiēdū. ⁊ ſicut idolatria ſuit idolo. ⁊ ideo rōne ſeruitutis hoc diciť. Sed obijciť tūc. ꝙ ſilr̄ eē tunc in gula. p illud ad Ro. vl. huiuſmōi e nī xp̄o dn̄o nō ſeruiūt ſȝ vētri ſuo. ⁋ Preterea illa ſuitus videť eſſe in oi pcto gnālis. per hoc qđ dr̄ Ioā. viij. qui facit pcm ſuus eſt pcti. ⁊ ita poſſet tūc illud dici de omni pcto. Ad qđ dōm ꝙ bn̄ ꝯcedimus ꝙ idolatrie nō equať auaricia i quātitate pcti. vnde dicimus ad illud ꝙ nō eſt equalitas ⁊ cōpatio in ꝓportiōe. ſed in ꝓportionalitate vt vult Criſ. qm̄ ſicut idolatria ſe hꝫ. ad idoluȝ: ſic in quadā ſimilitudine auaricia ad nūmuȝ. Et querit Criſ. q̄re idolatrie cōpeť auaricia. ⁊ poſtmoduȝ rn̄det ſic. hn̄t multi pecunias ⁊ eis vti nō audent. ſȝ vt ſacra deponant ad nepo-

res ⁊ pnepotes itactas trāſmittūt. libētius oclos
traderēt q̄ꝫ hoc ſculptile. Illi i multis ñ obediunt
idolo. hi aūt ſubijciunt pecunie. Illi ſculptilibus
oues ⁊ bouos imolāt. auaricia dicit imola mihi
tuāipſius aiam. Nota ergo ſīlitudinē. ꝙ ſicut ſcti
viri venerant religas ſctoꝝ. nec eas ꝑ reuerentia
tāgere audent. ſic auarus ſe hꝫ reſpectu pecunie.
Eſt iteꝝ qn̄ in imolatōne excedit auarus idola/
tras. Plus. n. ē imolare ſe q̄ꝫ ſua. Aliter ēt expo
nit illa ꝓportōalitas eph. v. ſic dicēdo. Auaricia
equata ē idolatrie. q2 ſic idolatria dei honorificē
tiā vſurpat ⁊ ſibi vendicat. ita auarus res dei q̄s
deus vult ſuare idigētibus: vſurpat ſibi ⁊ recon
dit. Aliter volūt alij exponē. vt ſolū eēt ꝓportōa
litas i genere. vt ſicut idolatria magnū pcm̄ ē. ita
auaricia. Etiā aliter exponit glo. ad col. iij. Sicut
idolatria nitit deo auferre gl'iam ne ſolus nomen
diuinitatis habeat. ita auarus i res mūdi ſe exten
dit. vt ſolus vſurpet q̄ deus ꝓ oibus fecit. ¶ Ad
aliō qō obijcit de ſuitute rn̄demus. ꝯcedo ꝙ ⁊ ſi
ñ ſimplr: tn̄ quo ad hoc ē effectus idolatrie in oi
pcto. qn̄ ibi ꝑponit i delectatōe bonū ꝯmutabi/
le bono incōmutabili quo ad effectū. lꝫ ñ quo ad
itellectū ſiue eſtimatōeꝫ. Sꝫ ecōtra deo ſup omnia
debemus dilectōeꝫ. ⁊ ipi ſoli honorē latrie exhi
bere. ⁊ i ipo ſolo ꝯfidere. de qua ꝯfidētia ⁊ eius
oppoſito dr̄ hiere. xviij. quo ad hoc ergo ꝙ ois
pctor poſtponit deū p2icipalr̄ i dilectōe rei muta
bilis quā diligit: eſt rō ſuitutis in oi pcto. ſed ad-
huc plus eſt i gula. ꝓpter qō dr̄ illō ad ro. vlt. ⁊
ad phil. qn̄ q recte colit deuꝫ: oia facit ad nutum
eius. ſꝫ guloſus oia ad volūtatē vētris ſui fac. ſm
ꝙ dr̄ i glo. ſup illō ad ro. vlt. alijs. n. adulantur ⁊
alijs detrahūt vt ventrē ſuū poſſint adimplere. tn̄
hoc ñ eſt itelligēdū de oīn̄i guloſo: ſꝫ de eo q eſt i
hoc pcto ꝓfundatus. Sic ē de auaro q2 quicqd
facit: facit vt ꝯ greget pecuniā ⁊ vt aggregatā cu/
ſtodiat: cū tn̄ deus dederit tpalia ad hoc vt diſper
gant ñ vt cuſtodiant. diſpergere. n. dn̄i ē ſꝫ famuli
cuſtodire. vn̄ Criſ. loquēs de auaro dicit. cuſto/
dire famuli ⁊ ꝯſumere dn̄ationis ē. cū ergo cuſto
dias: ⁊ nō diſpgas famulus es. ſꝫ ñ ideo accepi/
ſti pecuniā vt eā cuſtodias ſꝫ vt eam diſtribuas.
Si vellet eā cuſtodire: nequaq̄ꝫ eā oibus dediſſꝫ.
q2 cū adhuc illud ſuire poſſet inueniri i guloſo.
⁊ ita ſm hoc gula deberet dici idoloꝝ ſuitus. iō
vlterius notādum ē. ꝙ ſuire auari ē in maxiā ꝓ/
ximitate ſuituti idolatrie. lꝫ enim idolū rōne for/
me artificialis ſit aliquid: tn̄ quo ad hoc vt ido/
latria credit in eo eē potentiā; ad ſubueniendū ni
hil ē. vn̄. j. ad coꝝ. viij. Scimus qn̄ idoluꝫ nihil
ē. tn̄ qn̄qꝫ ad deceptionē idolatria ꝑſidet ibi dya
bolus ⁊ dat rn̄ſa Abac. ij. ois ſpūs nō ē in viſce
ribus eius. glo. in vniuerſis idolis hereticoꝝ ⁊
figmētis dyaboli nulla eſt grā ſpūſſancti. ſi tn̄ ſm
imaginē diuinitatis ⁊ pulchritudinē dogmatum
p2eferre videantur nihil ē in eis ſpirās ⁊ vitale.
Iteꝝ error humanus auꝝ ⁊ argentuꝫ gēmas ⁊
ſericū qbus oblata ſūt vel operta idola ꝓ fulgo/
re deos eſtimāt: qbus formā ſꝫ vitaꝫ artifex dare
non pōt. ecce ꝙ idoluꝫ nihil ē q̄ꝫtum ad illud qō
credit ibi eē idolatria. nec i idolo ē aliqs ſpiritus
vnitus. eſt. n. quoddā figmentū puꝝ ſine veritate
exn̄te. ⁊ ideo ipſi idolo qō ē quaſi nihil ⁊ ē infi/
mū valde inter oia. appropinquat ſimiliter pecu
nie que ē infimū iter oēs creaturas. hoc autem ē
bonū mutabile terrenū. ⁊ maxie metallū qō ap/
petit auarus. ⁊ ita pꝫ ꝙ auaricia i maxia ſimilitu
dine ſe hꝫ ad idolatriā. q2 ſicut illa colit nihil: ⁊ il
la nihil. nobiliora. n. ſunt bona que appetunt alia
peccata vt pꝫ i gula que appetit cibū q ordiatur
ad ſuſtentatiōem nature. ⁊ ſimilr̄ luxuria appetit
coitū q ordinat ad ſuſtentatōem: ſeu ꝯſeruationē
nature. ſꝫ cū i rebus mutabilibus ſunt quedaꝫ ſu
periora quedā media. ⁊ quedā infima. corp⁹ ter
renū ē infimū. ⁊ adhuc i ordie terrenoꝝ corpoꝝ
metallū eſt magis infimū: lꝫ i ordine metallorum
vnū ſit ſupius quo ad nobilitatē ⁊ ꝑcioſitatē alte
ro. ⁊ ideo iter oia corpa illud reſpectu cuius attē
dit auaricia ꝓprie: in maxima ꝓximitate ſe hꝫ ad
idolū. nec ſic eſt de rebus eſibilibus: qn̄ ille de ſe
ordinant ad ſuſtentatōem hūane nature ⁊ proxi
mo ⁊ imediate. ñ ſic auꝝ ⁊ argentū ſꝫ ſolū ad ꝑ/
ciū. Querit ēt vtrū auarus peior ſit demonia/
co? ⁊ vr̄ ꝙ ſic. ꝑ hoc qō dicit Criſ. loquēs ō de/
moniaco illo de q̄ hr̄ math. viij. ⁊ compat ei aua
rum ꝑ ſimile ex contrario ita dicēs. queadmodū
denudationē demoniaco facit inſania: ita hec in/
ſania opat philargie. qn̄ ſicut ille ſe denudat: ſic
iſte ꝯgregat. denudatōe aūt illa hoc cooptorium
miſabilius ē. demoniacus. n. i hoc ꝙ ſe denudat
nō nonet niſi ſibi. ⁊ i hoc cāu tn̄ ſequit: ſed aua/
rus nocet ſibi ⁊ alijs. ſic ergo auarus peior ē de/
moniaco i quo eſt rō ligata. ¶ Itē difficilius ad/
heret demoniacus demoni ſiue obedit: q̄ꝫ auari/
cie ꝯcupia. Nā illi nō obediunt i qbuſdā. hi autē
i oibus obijciūt ſe. vn̄ ecc. x. pecunie obediūt oia.

Ad hoc dōm ꝙ quo ad hoc ꝙ i demoniaco ē
rō ligata. vn̄ non hꝫ liberā rōnem vt in illo ſtatu
poſſit exire i bonum ⁊ duci ad pniam. ⁊ quo ad
hoc ꝙ illa ligatio ñ eſt i demoniaco: niſi ꝑ penā.
de tali enim loquit Criſ. ⁊ in auaro ē per culpaꝫ.
⁊ auarus ⁊ ſibi ⁊ alijs nocet. talis demoniacus
ſolum ſibi. concedimus ꝙ quo ad hoc peius eſt
q̄ꝫ in demoniaco.

Membrum decimū.

DEcimo queritur ō quibuſdā caſibus
incidētibus circa auariciā. Et primo
de hoc ſunt duo auari. vnus plus ha
bens. alter min⁹. ⁊ vterqꝫ amittat qō
hꝫ. querit quis coꝝ plus peccat ibi. ⁊ videt ꝙ q

plus hꝫ. qm̄ videt̄ plus dolere. ergo ⁊ amplius diligebat. qm̄ ſm ꝙ dicit aug. intentio dilectõis apparet ex intenſo dolore amiſſionis ⁊ ita plus peccabat ⁊ i retinẽdo ⁊ in amittẽdo. ¶ Sꝫ cõtra vr̄ ꝙ n̄ ſit neceſſe p ſimile i ꝯtrario. qm̄ tanta caritas põt eẽ vel maior in vidua offerẽte duo minuta: q̃ȝta in diuite offerẽte .x. milia talenta. ergo tã/tum vel maius meritũ. ¶ Silr̄ per ꝯriũ qm̄ tã/tum vel maiorẽ affectũ põt hr̄e ille pauper circa pauca que hꝫ: q̃ȝ diues circa multa. Jteȝ .ij. co. viij. ⁊ .xxi. luc. vbi hr̄ de vidua dicit glo. Nõ ꝯſiderat dñs quãtũ ſꝫ ex quãto. ergo n̄ q2 plus amiſit plus vꝫ dolere: ita nec etiã plus peccare. Ad qđ dõm. ꝙ nõ ẽ oĩno ſimile ex pte caritatis ⁊ cupiditatis. ſi. n. quãtitatẽ rei ſequit̄ quãtitas affectionis. bene ſequit̄ ꝙ ille q plus hꝫ plus dolet i amittendo. ⁊ plus peccauit cũ amplius inordiate diligeret. ſꝫ caritas nõ reſpicit ſm equalẽ quãtitatem dati: ſꝫ potius affectũ dãtis reſpectu eius pp quẽ dat. quãtitas aũt cupiditatis multotiẽs ſeqt̄ quãtitatẽ rei cupite. ſꝫ nõ ẽ ita de caritate q̃ reſpicit illũ pp quẽ dat̄ ⁊ iđ nõ ẽ ſile. Querit̄ ẽt đ iſto. Sint duo paupes vterqȝ ꝯgreget ſupfluũ. ſꝫ vnus vſqȝ ad mille alter vſqȝ ad centũ tm̄. querit̄ qs eoꝝ plus peccat? ⁊ vr̄ ꝙ ille q vſqȝ ad mille. quoniã plus recedit a medio. virtus ṽo i medio cõſiſtit. ¶ Sꝫ ꝯ ſic arguit criſ. ꝯcupie principiũ ẽ indigẽtia. ergo q̃ȝto maior ẽ indigẽtia tãto maior ẽ ꝯcupiſcẽtia. ⁊ ecõuerſo. q̃ȝto minor indigẽtia tãto minor ꝯcupia. ſꝫ i eo q ꝓceſſit vſqȝ ad mille ẽ mior indigẽtia. ergo minor ꝯcupia. ergo minus pcꝫ. Ad qđ dõm ꝙ indigẽtia nature corrupta eſt. ſꝫ iſta indigẽtia põt attẽdi quo ad penã vel quo ad culpã. de pᷣo veꝝ ẽ qđ dicit Criſ. de alio dicim⁹ ꝙ oĩno ẽ ecõtrario. ſ. vt ſi ſit minor indigẽtia culpabilis ꝙ ſit maior ꝯcupia. Vn̄ ꝓuerb. xxx. tria ſunt inſaturabilia. glo. creſcit amor nũmi quãtuȝ pecunia creſcit. ⁊ ſic iteꝝ dicit criſ. Si magis diligit magis ꝯcupiſcit. Si magis ꝯcupiſcit: magis ẽ in īfirmitate. Vn̄ auarus quãto ẽ ditior tãto eſt i maiori indigẽtia. Vn̄ ꝓuer. xiij. ẽ diues cuȝ nihil hẽat: ⁊ ẽ pauper cuȝ i multis diuitijs ſit. Querit̄ ẽt de alio. Sint duo clerici vnus ẽ ꝯtẽtus vno beneficio. tm̄ q2 auarus pauca expẽdit. ⁊ qm̄ cupidus multa ꝯgregat. alter vult hr̄e plura bñficia. tm̄ oĩa ſua expendit. Querit̄ quis eorũ plus peccat? ꝙ vterqȝ peccet pꝫ per hoc qđ dꝫ vlt. ad hebre. Sunt mores ſine auaricia ꝯtenti pñtib⁹. auarus ẽ qui tenax ẽ ⁊ cupidus i accipiẽdo. ſed primus peccat plus. quare ergo magis ꝓdicant ꝓdicatores noſtri ꝯ ſcđm q̃ȝ ꝯtra primũ. ¶ Jtem vr̄ ꝙ primus ſimplr̄ plus peccet q2 ſibi nocet ⁊ nulli ꝓdeſſe videt̄. ſꝫ ſecũdus q̃ȝuis ſibi noceat: tamẽ multis ꝓdeſt vt videt̄. ⁊ ita primus magis peccat. ¶ Ad ꝯriuȝ apparet. vnũ. n. bñficiũ eẽ videt̄ deputatũ vni ⁊ n̄ plura. ergo ſcđs magis peccat. Rñ. ſuppoñamus ad pñs ꝙ primus plus peccet. tm̄ plus dꝫ ꝓdicari ꝯ ſcđm q̃ȝ ꝯ primũ. qm̄ de illo q hꝫ plura maĩfeſtũ ẽ ꝙ ẽ cupidus. đ alio vero nõ ẽ ita manifeſtũ. ſꝫ ſi pauca videat̄ expendere i aliqbus. in alijs tm̄ que ignorant̄ põt expẽdere ille. Jtẽ qui plura hꝫ. in ſcãdaluȝ potius cõgregat q̃ȝ alter. Querit̄ ẽt de alio. eſt tps famis ⁊ ſũt multi paupes nõ hñtes ſuſtentatiõem. eſt ẽt theologus ꝓdicator hñs libros theologie in qbus ſtudet vt poſſit ꝓdicare. dꝫ ne inſtãte hac neceſſitate vẽdere libros ⁊ paupibus dare ad ſuſtẽtationẽ. hoc videt̄: qm̄ tenet̄ ſubuenire eis inq̃ȝtũ põt. ⁊ ꝓut indigẽtia exigit inſtãti tali neceſſitati. ¶ Sꝫ ꝯtra. elemoſina ſpũalis maior ẽ q̃ȝ corpalis elemoſina. ꝓdicatio ẽ elemoſina ſpũalis ⁊ indiget libris vt ſciat ꝓdicare. ergo nõ tenet̄ vẽdere. Reſpõdeo. bene ꝯcedimus ꝙ predicare eſt maius bonum in genere. ſꝫ ille põt vtrũqȝ facere ſimul. qm̄ pauca ſufficiũt ad ꝓdicandũ ⁊ põt ꝓdicare ſine libris. ⁊ tm̄ ſi ita eẽt neſcius ꝙ neſciret ꝓdicare ſine libris: nihilominus poſſꝫ ad tps abſtinere a predicatõe: niſi ſciret ꝙ ꝓpter defectum ꝓdicatõis irent homies in ꝑditõem. ſi autẽ hoc ſciret vel crederet ꝓbabiliter. tunc cãu iſto deberet retinere ⁊ n̄ vẽdere: ſi zelus aĩaꝝ moueret eũ ad hoc: nõ cupiditas libroꝝ. Querit̄ ẽt de alio cũ rex poſſit multa ꝯgregare ad tuitiõem ſui regni. vtrũ ſilr̄ poſſit eps ꝯgregare multa ad tuitionẽ ſue eccleſie? Nõ vꝫ per ſimile. qm̄ ſicut rex tenet̄ tueri ſuũ regnũ: ſic eps ſuã ecclãm. ¶ Sꝫ contra res epi ſunt res paupeꝝ ⁊ ipe ẽ ſolũmõ diſpẽſator. ſic aũt non ẽ de rege. ¶ Preterea vr̄ ꝙ neuter poſſit. ꝑ hoc qđ dicit Amb. nõ minus ẽ criminis hñti tollere: q̃ȝ cũ abundes indigẽtibus denegare. Ad qđ dõm. ꝙ nõ ẽ ſimile. qm̄ ad hoc ẽ rex conſtitutus vt ſubditos i pace cuſtodiat ⁊ ab aduerſarijs tueat̄. ⁊ circa illud dꝫ verſari ſua intentio. vñ res regni ad hoc põt habere ⁊ conſeruare. ſꝫ eps ſemp res ecclie dꝫ ꝯuertere i vſus eccleſie. ⁊ hoc facit cum dat paupibus. vñ non dꝫ ita ꝯgregare.

Membrũ vndecimũ.

Vndecimo querit̄ de effectu huius peccati. ⁊ vꝫ ꝙ ſit excecatio. dicit criſ. tenebra aie ẽ pecuniaꝝ cupido: nihil dimittẽs eoꝝ que ſũt appetere ſicut ſunt. quẽadmodũ q in tenebris ẽ ſi videat aureuȝ vas ⁊ purpurea veſtimẽta nihil eſtimat. Auaricia ergo excecat ſicut ⁊ alia quedã pcta. Nõ ꝯcedemus. excecat. n. vt hõ n̄ poſſit cognoſcẽ aut afficĩ circa bona eterna. qm̄ tota mens auari rapit̄ ad tpalia. ⁊ quo ad cognitõeȝ ⁊ quo ad affectõem. ⁊ cognitio ſequit̄ affectiõem. Vn̄ ſicut oculi thobie ſtercoribus hirũdinũ excecati fuerũt: ſic oculi mentiũ auaroꝝ tpalibus excecant̄.

Queſtio .clix. de gula.

Conſequenter dicẽdũ eſt de gula. Gula accipit cõit ꝑ imoderato appetitu cibi ⁊ potus. aliqñ vero accipit ſpãliter ꝓ imoderato appetitu cibi. hic aũt dicemus ſm ꝙ ẽ pctm ſpãle. deinde de pcto ebrietatis qd cõſiſtit i imoderato appetitu ipſius potus. Circa vero gulam aut crapulam primo queritur qd ſit. Scdo quid ſit motiuũ i hoc genere pcti. Tertio vtꝝ primus motꝰ nutritiue ſiue appetitiue i nutrimẽto ſit neceſſario pctz. Quarto an ſit capitale pctm gula. Quinto vtꝝ cõtingat eẽ pctm circa diminutiõem cibi ſicut circa ſupfluitatẽ. Sexto d circũſtãtijs gule. Septio d magnitudie huiꝰ pcti. Octauo de prudẽtia carnis q̃ diſponit ad gulaz vtrũ ſit pctm. Nono d oppoſito gule. ⁊ ꝯ qd ꝓceptũ decalogi ſit gula. Decimo d tpe ꝓhibitiõis huius pcti. Undecimo vtꝝ q̃litas ⁊ quãtitas cibi ſint i vicio aut ſolus appetitus.

Mẽbrum primum.

Ad primũ diffinit aũt ſic. Gula ẽ imoderatꝰ amor edẽdi. ¶ Cõtra qd obijcit ſic: ſm pctm gule non ſolũ ꝯtingit peccare ꝑꝑ defectuz debite circũſtãtie quo ad quãtitatẽ. ſz ẽt ſm q̃litatẽ ſubſtãtiã ⁊ tpus ſm ꝙ dicit greg. ⁊ Iſid. ſz ibi ponit defectus ſolũ quo ad quãtitatẽ ꝑ hoc qd dic imoderatꝰ. nõ ergo ẽ ſufficiẽs diffinitio. ¶ Itẽ aug. pctz ẽ priuatio ſpẽi modi. ⁊ ordis ergo i pcto gule attẽditur priuatio hoꝝ triũ. ergo cũ i ꝓdicta diffinitiõe ſolũ ponat priuatio modi. ñ erit ſufficiẽs. ¶ Itẽ ſm greg. vna ꝯditiõ gule ẽ qñ hõ anticipat tps comedẽdi. ⁊ ibi vr̃ dicẽ ordo. Silr̃ alia ẽ qñ q̃rit lautiora cibaria ⁊ ibi deficit ſpẽs. ⁊ ita deberet diffiniri ꝑ priuatiõez ſpẽi ⁊ ordis ſicut ꝑ priuatiõez modi. ¶ Forte dicet ꝙ ly imoderatũ ſumit gnãlit ibi ſm ꝙ dicit defectũ cuiuſlibet circũſtãtie. Sz tunc vr̃ qm̃ ſicut neceſſe eſt ibi ponẽ debitas circũſtãtias ꝯ ſupfluitatẽ: ita ⁊ ꝯ idigentiã. ſz ꝯſtat ꝙ ly imoderatũ ñ dicit defectuz niſi ex pte ſupfluitatis. ergo itelligeret oppoſitũ i oppoſito ſi itelligeret illud ꝑ illud. Ad qd dõm. ꝙ modus vno mõ ſumit ꝓprie. ſz ꝙ dic determinate mẽſurã ⁊ quãtitatẽ. ⁊ ſic iuxta huiꝰ priuatiõnez ñ ſumit rõ gnãlis gule. Alio mõ dic imoderatiõz vel mẽſurã oim circũſtãtiaꝝ debitaꝝ maxie quo ad exceſſũ. ⁊ ſic ſumit i rõe gule. ¶ Qd ergo obijcit ꝙ pctm ẽ priuatio ñ tm̃ modi ſz ẽt ſpẽi ⁊ ordis. dõz ꝙ verũ ẽ. Sz notãdũ ẽ ſz ꝙ dicit aug. q tollit moduz tollit ſpẽz ⁊ ordinẽ. ⁊ ſi ẽ ſpẽs. ⁊ ordo ⁊ modus. ⁊ ſi ẽ ordo ⁊ modus. ⁊ iõ põt priuari vel ꝓut diuidit ex oppoſito ꝯ ſpẽz ⁊ ordinẽ: vel ꝓut gnãlit ſumit vt ꝯtineat ſpẽz ⁊ ordinẽ. ſi prio mõ ſic ꝓcedebat rõ. ſi ſcdo mõ ſic ponit i diffinitiõe. ¶ Ad illud qd obijcit. ꝙ circa hoc ꝯtingit peccare ſm diminutiõez ſic ſz ſupfluitatẽ. rñdebit ifra. explanabit ẽt q̃re q̃dã capitalia ſm ſupfluitatẽ dtermināt q̃dã ſm indigẽtiã. ⁊ q̃re plura ſz ſupfluitatẽ ⁊ pauciora ſm diminutiõez. ⁊ q̃re phs q̃ſi circa oẽz medietatẽ ponit vtrũqz ⁊ ſm ſupfluitatẽ ⁊ ſm indigẽtiã. ſancti aũt theologi nõ ſemꝑ ita.

Membrum ſecũduz.

Secũdo querit de motiuo huius pcti. cũ eiz in quolibz pcto ſit aliqd appetibile qd inordinate appetitũ fac pctz eſſe pctm. vt in ſupbia excellẽtia in ira vindicta. in auaricia ſufficiẽtia. querit qd tale ẽ in gula? nõ põt dici ꝙ apparẽs ſufficiẽtia. qm̃ vt dictũ ẽ ſupra. appetibile auaricie ẽ ſufficiẽtia. ⁊ tũc nõ diſtigueret hoc pctz ab illo. ¶ Forte dices ꝙ apparẽs ſufficiẽtia alimẽti ⁊ hoc vr̃ ꝓbabile. Cõtra multi ſũt ſe igurgitãtes ex induſtria accipientes ſupfluitatẽ ⁊ vltra ſufficientiã. ñ ergo mouit eos apparẽs ſufficiẽtia alimẽti. Ad qd dõm ꝙ apparẽs ſufficiẽtia alimẽti mouet i hoc pcto. ¶ Ad illud ergo qd obijcit ꝙ potiꝰ ꝯtingit ibi eẽ apparẽtẽ ſupfluitatẽ. vt pz in illis q ſe ingurgitãt. dicimus ꝙ ſic ſupfluũ ⁊ diminutum ⁊ ſufficiẽs circa alimẽtũ determiat diuerſimode ſz diuerſas ꝑſonas ſz ꝙ dic phs ꝙ iuueni ẽ parũ. migr̃o gimnaſioꝝ ẽ multũ. eodẽ mõ dicimus ꝙ i multis ẽ ita. ꝙ illõ qd prio videbit eis eẽ ſupfluũ: poſtmoduz ex praua ꝯſuetudine vix videbit eſſe ſufficiẽs. in multis ẽt ipe appetitus abſorbet iudiciũ. vñ ſi primo moueat eos ſufficiẽtia. poſtmodũ aũt ad ingurgitatiõez inclinat eoꝝ ratio.

Membrum tertiũ.

Tertio querit vtꝝ primus motꝰ nutritiue ſiue appetitiue i nutrimẽto ſit pctz. ⁊ vr̃ ꝙ ſic. ꝑ hoc qd di ſup illud ad Ro. vij. Nõ cõcupiſces. glo. ꝓhibet motũ ne ducat ad ꝯſenſum. ꝓhibet ergo hoc. ne primus motus ꝯcupiſcibilis ducat ad ꝯſenſuz. ſz primus motus nutritiue ẽ motus ꝯcupiſcibil ſic ⁊ generatiue. ergo ſicut primus motus i generatiua ſm ſe cui nõ ẽ ꝯſentiẽdũ ẽ pctm: ita ⁊ in nutritiua. ¶ Itẽ i iraſcibili ẽ motus ergo i ꝯcupiſcẽtia erit. ¶ Itẽ potẽtia ꝯcupiſcibilis ita ſe hz imediate ad nutritiuã ſicut generatiua. ⁊ ita habz nutritiua obiectũ primũ reſpectu cuius põt dici motus inordinatus ſicut ⁊ generatiua. ergo poteſt h determinari primus motus ſic ⁊ ibi. ¶ Itẽ aug. ẽ tẽtatio a carne q̃ ẽ ſemꝑ cũ pcto. ⁊ ſi ei tm̃ nõ ꝯſentiatur. ſz tẽtatio a carne cõis eſt generatiua ⁊ nu-

tritiue.ergo tẽtatio nutritiue ẽ ſemꝑ cũ pcto ſicut
⁊ gnãtiue. ¶ Itẽ vĩ ꝙ magis debeat eẽ motus pri
mus i nutritiua q ſit pctm q̃ȝ i gnãtiua. q2 primuȝ
pctm fuit pctȝ gule.ergo ſȝ hoc magis fuit corru
pta.vt vĩ nutritiua q̃ȝ gnãtiua:q̃re ſi i gnãtiua ſȝ ſe
ſit primus motus ⁊ ẽ pctm. vr̃ ꝙ i nutritiua mul
tomagis. ¶ Itẽ ſm aug.i li. de tri. In oi tentatõe
a carne ẽ ponere ſerpẽtẽ.mulierẽ ⁊ viꝝ.ꝑ ſerpẽ/
teȝ itelligit mot⁹ ſenſualitatis.ſic ergo i nutritiua i/
ordinata ẽ ponere talẽ motũ ſicut ⁊ in gnãtiua.ſ.
primũ motũ. Ad hoc dĩ.ꝙ bñ veꝝ ẽ ꝙ i nutri/
tiua ẽ motus pctm:ſȝ ñ ſemꝑ ẽ primus mot⁹ pctȝ
ſicut i gnãtiua ſicut iã ꝓbatum ẽ.⁊ ꝑ hoc qđ dicit
aug.ꝙ tẽtatio a carnẽ ẽ cũ pcto ⁊ ſi ei nõ ꝯſẽtiat.

Sȝ occaſiõe huius q̃rit̃ quõ hoc ſit veꝝ.⁊ ar
guit̃ ad ꝯ2iũ. qm̃ ſm ꝙ i plibus locis aug.oñdit.
nullus peccat i eo qđ vitare ñ põt.ſȝ talẽ primuȝ
motũ nullus vitare p̃t. ergo ñ ẽ pctm. ¶ Preterea
ſpãlr vĩ hoc qm̃ vt i plib⁹ ñ p̃t pfecte diſcerni iter
appetitũ nutritiue licitũ ⁊ illicitũ. Vñ greg.eo tpe
quo neceſſitati debitũ ſoluitur ⁊ ꝑ eſuȝ neceſſitati
voluptas miſcet̃.qd neceſſitas.qd voluptas igno
rat̃.primus ergo motus q tũc circa hoc erit. lȝ ñ
videat̃ ordiatus.non vĩ debere iputari ad pctm.
¶ Itẽ aug.x.ꝯfeſſ. dũ ad qetẽ ſaturitatis ex idigẽ
tie moleſtia trãſeo.i ipo trãſitu iſidiat̃ mihi laq̃us
ꝯcupiſcẽdi.ipe.n.trãſitus voluptas ẽ. ⁊ cũ ſalus
ſit cã comedẽdi ⁊ bibẽdi.adiũgit ſe tãq̃ȝ pediſſeq̃
piculoſa iocũditas. ⁊ plerũqȝ p̃ire conat̃ vt eius
cã fiat ꝙ cã ſalutis me facẽ vel dico vel volo. vr̃
ergo ꝙ hoc excuſet ignorãtia ⁊ iſta mixtura ne/
ceſſitatis ⁊ voluptatis.ergo ñ dȝ iputari ad pctȝ.

Ad qđ dĩm ꝯcedendo ꝙ i nutritiua ẽ primus
motus ſicut ⁊ i gnãtiua.tñ quo ad hoc ẽ diſſile:ꝙ
ois motus ẽt primus gnãtiue ẽ pctm niſi ꝑ ſacr̃m
m̃rimoniale excuſet̃.ñ tñ ſic ois motus nutritiue.
ꝯcedimus.n.ꝙ eius motus primus p̃t eẽ pctm.ñ
tñ ois.qm̃ potẽtia ꝯcupiſcibilis ẽt i nutritiua cor/
rupta ẽ.lȝ nõ tm̃ quãtum in gnãtiua. ⁊ ẽt reſpectu
ſui obiecti mouet̃ pluries i ſuo prio motu illicite.
q̃nqȝ ẽt pot hõ p̃uenire vt nõ ſurgat motus illi/
citus i nutritiua ⁊ qñ nõ facit vt nõ ſurgat ⁊ põt:
ille motus ẽ pctm.Silr poſtq̃ȝ ſurrexit lȝ ñ potue
rit ipediſſe vt ſurgeret. ſi nõ reſiſtit ꝓut dȝ: iputat̃
ad pctȝ. ¶ Ad illđ ergo qđ obijcit̃ ꝙ frequẽtius
ibi ignorat̃ qd ſit voluptatis ⁊ qd neceſſitatis.nõ
põt facile pcipi. ⁊ etiã ꝙ q̃ſi ſemꝑ admiſcet̃ volu/
ptas cũ neceſſitate.bñ ꝯcedimus ꝙ nõ ẽ ibi ſemꝑ
ꝑceptibile.qd licituȝ qd illicitum. ſicut nec i alijs
pctis vt pȝ i ira.multotiẽs credit hõ iraſci ꝯ͂ viciũ
⁊ iraſci ꝯ͂ pſonã. nec de facili p̃t pcipi: ſȝ illa igno
rãtia ꝓceſſit ex pcto tãq̃ȝ pena.qm̃ non fuit i adã
añ lapſuȝ:ſȝ potius i ipo erat potẽtia diſcernendi
iter hec.nõ ergo hec ignorãtia oĩo excuſat pctm.
cũ tali pcto vbi ſic ẽ illicitũ:nõ debet̃ niſi pena tẽ/
poralr.tñ ipa vnctio frequẽter docet ſcõs vt ſciãt

diſcernẽ qd ſit neceſſitas ⁊ qd voluptas.vt rõ de
ſe ad hoc nõ attigat. ¶ Qđ aũt dĩ đ voluptate. dici
mus ꝙ ẽ voluptas nãlis. ⁊ qñ iſta ſe admiſcet nõ
ꝑꝑ hoc ẽ pctm. ⁊ ẽ voluptas libidinis ⁊ hec facit
ibi pctm qđ ẽ exceſſus mẽſure. ¶ Sȝ obijcit̃ đ mo
tu illicito nutritiue vt attigat inferiorẽ pteȝ rõis q̃
dĩ mlr: ⁊ nõ ſolũ ſenſualitatẽ. querit̃ ſi ſit ibi mo/
roſa delectatio vtruȝ ſit mortale pctm. ꝙ ſic vĩ ꝑ
ſile de motu gnãtiue. ⁊ magis vĩ ꝙ đberet eẽ hec
qm̃ magis vĩ eẽ corrupta.cũ adã ſm motuȝ eius
illicitũ peccauerit. ⁊ ita ſi ex pte motus illiciti gnã
tiue cũ ẽ delectatio ſic moroſa: ẽ pctm mortale ẽt
ex pte iſta. Ad qđ dĩm.ꝙ nõ ẽ ſile.qm̃ gnãtiua
nõ ſolet eẽ potentia pſone ſȝ nãe vtroqȝ mõ fuit
corrupta.ꝓut ꝑ ipſaȝ debebat fieri ꝓpagatio.niſi
ſit excuſatio ꝑ m̃rimoniũ.ſȝ nutritiua ⁊ cetere po
tẽtie nõ ſunt ita pricipia alterius.vñ potẽtie pſone
ſunt:nõ nãe vniuerſalis. ⁊ iđ ſolum hñt vnã cor
rectionẽ.ñ negamus qn aliqñ talis motus poſſit
eẽ mortalis. ſed nõ opȝ ꝙ ois aut ſemꝑ. Sed
adhuc obijcit̃ de eo qđ dicit aug.i li. de ꝯflictu vi
cioꝝ ⁊ virtutũ. ſicut eger ad mediciaȝ ſic ad ſumẽ
das dapes dȝ vnuſqſqȝ accedere. nequaq̃ȝ i illis
voluptatẽ appetẽs ſed neceſſitati ſuccurrens. ſed
eger ad voluptatẽ nihil accipit de medicia nec vl
tra id qđ credit ꝯgruere nãe ſue. ⁊ ſi vltra accipit
ſciẽter peccare vĩ:ergo ſilr ⁊ hic. ¶ Ad qđ dĩȝ ꝙ
quo ad hoc dĩ cibus ſumẽdus vt medicia.qm̃ cũ
in nobis ſit cõtinua depditio. ad hoc ſumit̃ vt fiat
ecõtra reſtauratio. ⁊ ſicut eger medicinã cum ti/
more accipit.nec ibi appetit voluptatem: ſic dȝ ſe
hre hõ quo ad cibũ.tñ quo ad id qđ ẽ accipe vl/
tra neceſſitatẽ nõ ẽ ſile.qm̃ ñ ẽ ita determiatũ p̃ciſe
qd ẽ ad neceſſitatẽ h ſicut ibi v̀bigr̃a. Eſt aliqs q
nõ vult comedere niſi ſemel i die. plus comedit i
vna vice q̃ȝ ſi bis comederet.quoniã alr cibus ſe
mel ſũptus nõ ſufficeret ad totã diem.nec tñ quo
ad hoc peccat dũmodo nõ excedat tm̃. vt ꝑ hoc
ipediat̃ ab operibus ſuis maxie ſpũalibus vt illi
qui ſe ingurgitãt. ¶ Sed contra illud qđ dictum
eſt de ſilitudine generatiue ⁊ nutritiue obijcit̃.qm̃
generatiua vt dictũ eſt corrupta ẽ ſm ſe ⁊ prout
ẽ traductiua:ſed nutritiua tm̃ ſm ſe. ſed cõſtat ꝙ
vtraqȝ corruptio gnãtiue penalis ẽ. cũ ergo incli
nat gnãtiua ad pctm.plus ẽ ibi de iclinatiuo q̃ȝ nu
tritiua. ergo maior excuſatio. ergo minus pctm.
potius ergo diceret̃ pctm vel vẽiale vel mortale
i motu nutritiue q̃ȝ gnãtiue. Ad qđ dĩȝ.ꝙ hoc
ñ ſeq̃t qm̃ cũ duplici corruptõe gnãtiue ẽ duplex
cauſalitas pcti. ⁊ ipa rõ declinat poſt cauſalitatẽ
ſequẽtẽ penalitatẽ.nec ẽ ſepare cauſalitatẽ a pena
litate. vñ fomes q ẽ ꝓnitas ad pctm maxime ibi
viget. ⁊ iđ nõ ẽ maior excuſatio nec minus pctm
ſȝ potius ecõtra. nõ aũt ita ẽ in nutritiua.qm̃ i ge/
neratiua ẽ duplex corruptio pſone ⁊ nãe. ⁊ vtra/
qȝ ẽ pena reſpectu p̃cedẽtis pcti, ⁊ cauſa reſpectu

ſequētium. i nutritiua vero tantum eſt corruptio vna.ſ.perſone.

Mēbrū quartuʒ.

Q Uarto q̄rit̄ vtrū hoc viciū ſit capitale. Qḋ n̄ vr̄ p hoc qḋ dr̄ ſup illud deut. vij. cū deleuerit dn̄s gētes multas corā te.glo.iſid.de caſtrimargia comeſſatio ⁊ ebrietas. ergo nec nature illud ſicut capitalia vicia cum oriant̄ ex alio. Et dōm ꝙ gula vno mō accipit̄ gnāliter ꝓut ꝯtinet exceſſuʒ mēſure tā̄ reſpectu cibi q̄ reſpectu potus. ⁊ ſic idē ē ꝙ caſtrimargia. ⁊ ſic ē capitale. ⁊ alio mō ꝓut cōtinet tm̄ exceſſū mēſure reſpectu cibi. ⁊ ſic ē ex oppoſito diuiſa ꝯ ebrietatē. q̄ dicit exceſſuʒ mēſure i potu. ⁊ ſic nec hoc nec illud ē capitale. Querit̄ ēt ſi ꝯtigit moueri iordinate circa viſuʒ auditū olfatū. ſicut dicit aug.x.ꝯfeſ.ſicut circa guſtū ⁊ tactū.q̄re n̄ dterminant̄ capitalia pc̄a circa iordinatōeʒ motuū iſtoꝝ ſenſuū ſicut alioꝝ. Un̄ ḋ iordinato motu circa auditū dicit aug.x. ꝯfeſ. cū mihi accidit vt me ām̄plius cātus q̄ res ipa q̄ canit̄ moueat: penalr̄ me peccare ꝯfiteor. ⁊ tūc mallē n̄ audire cātātē. Siłr ibidē regre de iordinatōe motuū illoꝝ. ⁋ Itē ē v̄tus pricipalis cohibēs paſſiones ſenſibiles q̄ ad oēs ſenſus.ſ. tpantia. ergo ex oppoſito dʒ dterminari circa motū eoꝝ iordinatū viciū capitale. ⁋ Itē pħs dterminat medietatē circa oēs ſenſus. ⁋ Preterea maxie vr̄ ꝙ debēt vnū dterminari circa iordinatōeʒ viſus.qm̄ ē ſenſus gnālis.vn̄ noīe ipius multotiēs intelligūt̄ oēs ſenſus. Ad qḋ dḋʒ. ꝙ ſēſus ⁊ tactus ⁊ guſtus reſpiciūt eē.ē.n.tactus pp ſe.guſtus ḋo vt ꝯſeruet eē.ſʒ ſenſus alij magis ſūt ad diſcernēdū qd ꝯueniēs qd diſcōueniēs. ſi ḋo ſūt ad dlectādū hoc n̄ ē in ꝯueniētī re eēntialr̄ ſʒ ꝫm accn̄s. ⁊ tūc ſi ſit dlectatio inordinata. n̄ erit pp hoc capitale viciuʒ. ſʒ potꝰ viciū reducibile ad aliqḋ vicioꝝ. ḋbi grā. Solēt hoies ad maiorem delectatōeʒ in prādijs velle audire ⁊ cōius pulchros ſonos ⁊ in hoc peccāt.ſʒ hoc reducit̄ ad pc̄m gule Iſa.v. Cithara ⁊ lira ⁊ tympanū i ꝯuiuijs vr̄is. ⁊ opus dei n̄ reſpicitis.hoc ē dicē vt magis ibi dlectemini.pōt itēꝝ eē vt ſint iordinati motus circa illos tres ſenſus pp curioſitatē. ⁊ ſic pn̄t reduci ad inanē gliaʒ vel ꝯcupiſcētiā oculoꝝ. ⁋ Qḋ āt dr̄ de ſenſu viſu ꝙ ē ſenſus gnālis illḋ nihil facit ad hoc. qm̄ hoc eſt ſolū rōne nomis ſui. vel rōne eoꝝ que oñdit ꝓpter que deſeruit intellectū. ⁋ Qḋ etiaʒ dicatur nobilior ſenſus hoc eſt relatōe ad obiectū.ſʒ hoc nō facit ad determinādūʒ capitale viciū. ſed potius inordinatio appetit̄ circa appetibile. ⁊ ſic eſt ꝙ appetitiua tactus ⁊ guſtus appetibilia per ſe. alia per accideus.

Mēbrū quintum.

Q Uinto querit̄ vtrū ꝯtingat pc̄m eē circa diminutōeʒ cibi ſicut circa ſupfluitateʒ. Qḋ videt̄ p hoc qḋ dicit grego. Dum plus iuſto caro reſtringitur. ab actione boni opis eneruat. ⁊ iō neceſſe ē vt qſqʒ ſic artē abſtinēdi habeat:vt non carnē ſed carnis vicia caſtiget. ⁊ ideo ad Ro.xij. Rōale ſit obſequiū veſtrū:ad qḋ ergo capitale viciū reducetur hoc peccatū?nō videt̄ debere reduci ad pc̄m gule.nec ad aliud multomagis. ⁋ Iteʒ querit̄ ſi hoc ſemp ſit pcīʒ ſiquis intēdit ꝓpter bonū minus comedere q̄ exigeret ſua natura. qm̄ nō hēret tunc motū inordinatū: ⁊ ēt videt̄ intētōe bona. ergo n̄ peccaret. Ad qḋ dōm ꝙ aliqs pōt declinare a medietate.ſumēdo minus q̄ neceſſe ſit pp laudē hoīuʒ. ⁊ tūc hoc pc̄m reducit̄ ad ianē gliaʒ.ſicut hoc pcīʒ quo ipocrite exterminat facies ſuas.vi. math. Pōt ēt qs declinare a medietate bona intentōe ⁊ decipi i ſuo iudicio peruerſe iudicādo i hoc ꝙ macerat carnē ſuā vltra q̄ debēt.vt ſi neſciat qd ſit neceſſariū aut qd diminutū. dicimꝰ ꝙ tūc peccat.tn̄ hoc non ē capitale pc̄m.nec ꝓprie ad illḋ capitale reducibile. qm̄ tale pc̄m non hʒ motiuū.pc̄a vero diſtiguunt̄ ꝫm motiua ꝑuerſe volūtatis nō ꝫʒ ꝑuerſuʒ rōnis iudiciū. Sʒ grā huius q̄rit̄. ponamus ꝙ aliqs dubitet.timet.n.ꝙ ſi nimis abſtineat. ꝙ non poterit vacare opibus debitis.timet itēꝝ accipe:eo ꝙ nō poſſit ſubijcere aut donare carnē.peccat ne talis accipiendo minus q̄ oportcat. Preterea qḋ iſtoꝝ facere expediat magis illi. ⁋ Ad qḋ dḋʒ ꝙ vnꝰ ē timor ſpūalis q dʒ eē in oī bono ope. de quo Iob.ix. Uerebar oīa opa mea ſciens ꝙ nō ⁊ ē.ſʒ ē alius timor dubietatis in eligēdo.de quo ē qḋ. ⁊ dicimus ꝙ talis dʒ iſiſtere ſecuriori pti.ſecurior ps videt̄ eē i abſtinēdo.qm̄ i hoc vitat̄ ſuum piculum.ſ.vt non dominent̄ vicia. ⁋ Sʒ vlterius querit̄ ꝫm ꝙ dicit aug.i multis approximat ſupfluum neceſſario ꝙ nō pōt de facili diſcerni qd neceſſariū qd ſupfluum.querit̄ ergo.ſi iſte q ignorat qd neceſſarium qd ſupfluū.accipit pluſq̄ neceſſariū ſit.ſi pc̄m ē: qm̄ ſi eēt certus qd neceſſariū:vltra non acciperet. ⁋ Ad qḋ dōm.ꝙ ſi gaudet talis q ignorat nihilominus peccat. ſed ſi triſtat̄ ⁊ ſit ita ꝙ non poſſit diſcernere niſi per gratiā datā. nec ē ſibi data:tūc dicimus ꝙ nō peccat. hoc ē qḋ dicit aug.x. ꝯfeſ. qḋ ſaluti ſatis ē.dilectioni paꝝ eſt ſepe icertum ſit vtrum adhuc neceſſaria corporis cura ſubſidiuʒ petat.an voluptuoſa cupiditatis fallacia miſteriū ſuppetat.ad hoc incertum hilareſcit infelix anima. ⁊ in eo preparat excuſationis patrocinium: gaudens nō apparere quod ſatis ſit moderatiōi valitudinis. vt obtentu ſalutis obumbret negocium voluptatis.

Membrum ſextum.

Sexto querit de circũſtãtia gule. ponit ãt iſido. iiij. genera diſtictõum i appetitu gule. i. qd. qñ. q̃tum τ quõ appetit. quid ad rem ipſaz ptinet que appetit. qñ ſi ante legitimũ tẽpus qd appetat. quãtum vero ad imoderatõem refert. quõ ad ipaciẽtiã feſtinatõis accipit. ¶ Item Gre. ſup illud geñ. xxv. Da mihi de coctõe hac. ponit qnq3 circũſtãtias dicẽs in glo. ſciẽduz φ nos qnq3 modis gule vicium tentat. aliqñ eiz indigẽtia tẽporis puenit. aliqñ nõ puenit ſz cibos lautiores q̃rit. aliqñ q̃ ſumẽda ſũt accuratius preparari appetit. aliqñ q̃litatibus ciboꝝ τ tempi ɔgruit. ſz i q̃ntitate ſumẽdi mẽſurã excedit. aliqñ v̇o abiectũ ẽ qȯ deſiderat. ſed cũ ipo eſtu ȯſiderij ȯterius peccat. Jonatas ſniaz mortis meruit. q2 i guſtu mellis ɔſtitutũ edẽdi tẽpus añceſſit. ppl̃s ex egypto ductus i heremo poſitus occubuit. q2 deſpecto manna carnes petiuit q̃s lautiores putauit. Filioꝝ helij pria culpa ẽ. φ ex voto coꝝ ſacerdotis puer non de more vellet carnes ȯ ſacrificio accipe. ſz coquẽdas q̃rebat q̃s accuratius exhiberet τ c̃. ſic ergo ponit grego. v. iſido. v̇o. iiij. circũſtãtias. vꝫ ergo vnus ſupfluus vel alter diminutus. ¶ Preterea vꝫ φ vterq3 inſufficiẽter eas aſſignat. q2 aliq̃s religioſus cui ẽ ꝓhibitũ comedere carnes comedit eas. τ comedẽdo peccat pc̃o gule. nõ tñ q̃tũ ad aliquã dictaꝝ ɔditionũ. ergo ɔtingit eẽ pc̃m gule ſine aliqua dictaꝝ conditõuz. Ad qȯ dõm. φ gre. ponit qnq3 ɔditõẽs ipſius gule q̃ ɔtinent hoc v̇ſu. Laute ꝑ. ꝓpere nimis ardẽter ſtudioſe. Jſido. aũt ponit quatuor τ tñ nõ ẽ diminut9 reſpectu aſſignatõis Gregorij. imo ſub vna conditionũ quas aſſignat Jſido. ɔprehendũtur due illaꝝ quas aſſignat gregorius. vñ ſub conditõe quomȯ intẽdit icludere duas conditõẽs. ſ. conditõem qualitatis ex parte apparẽtis in itellectu. τ hoc vꝫ ſtudioſe. ſtudioſe eiz dꝛ ex parte ſollicitudis in cognitõe vel itellectu τ ſic nõ ẽ controuerſia. imo Jſido. duas illas quas diſtiguit gre. ɔprehẽdit ſub vna ɔditõe que ẽ quomõ. que ẽ ɔditio ex pte qualitatis. vñ i hoc nõ diſtiguunt. ſz diſtiguit illas greg. p hoc φ vna reſpicit affectũ τ alia intellectũ. vñ ita ſe habẽt τ coincidũt iuicem φ hec ɔditio quid quã aſſignat Jſido. ɔprehendit illam quã aſſignat grego. que ẽ laute τ quãdo hoc qȯ ẽ ꝓpere τ quãtum. hoc qȯ ẽ minus τ quomõ: hoc qȯ eſt ardẽter τ ſtudioſe. q2 vtrãq3 qualitatẽ reſpicit vnã. ſ. in affectu τ alterã in itellectu. τ per hoc pꝫ ſenſus iſtaꝝ cõditõum. qñ non ẽ ibi plus ɔſiderare niſi aut ſubſtantiã aut qualitatẽ: aut quãtitatẽ: aut tẽpus ſumẽdi cibos. τ ſm illa ſumunt iſte ɔditõnes iſido. τ greg. ¶ Ad illud qȯ obijcit φ deberẽt eẽ plures ɔditõẽs. dicẽdum φ nõ ſicut pꝫ. ¶ Et qȯ obijcit de religioſo q ſub ꝓhibitõe comedit carnes τ tñ ad nullã harũ ɔditõuz pertinet hoc pc̃m gule. dicẽdum φ iſte conditõẽs quas determinat gre. τ iſido. ſunt conditõẽs generales. non conditiones ſm ſtatum pſone. τ omnes ɔditõẽs generales que ſũt iſtius peccati comprehẽdunt ſub iſtis. φ autẽ religioſus peccet comedẽdo carnes hoc pc̃m ẽ ſm conditõem ſtatus τ non ſm conditionem generalẽ. ſicut ẽ φ aliq̃s prelatus tenetur ad maiorẽ perfectõem abſtinẽtie q̃ ſubditus. τ ideo peccat in aliquo quãtum ad gulã in quo nõ peccat ſubditus. τ hoc facit ſtatus pſone τ ɔditio ſtatus. τ nõ aliqua generalis ɔditio. vñ illa pc̃a gule que ſũt quo ad conditiõem pſone: nõ ɔtinẽtur ſub aliqua illaꝝ ɔditõuz. q2 ille ſunt gñales cõditiones nõ reſpiciẽtes ſtatus pſone. τ bñ aſſignate ſunt ſm modũ ſuum.

Membrum ſeptimuz.

Septimo querit de magnitudie huius pc̃i. Et videt φ ſit maximũ cũ ſit origo alioꝝ. vñ glo. ſup illud. Qui pcuſſit egyptũ cum primogenitis coꝝ. luxuria. ɔcupia τ ſupbia. ſunt ea que vẽter generat. ſz vẽter nõ generat niſi rõe gule. ergo gula ẽ origo illoꝝ triũ τ ita maximũ. ¶ Item ſup illud. iiij. math. Cũ ieiunaſſet. glo. greg. niſi primũ gula refrenet. fruſtra ɔ alia vicia laborat. ¶ Item hiero. duo ſũt vicia ex oĩbus que marie hoĩes ȯcipiũt ſuis voluptatibus gula τ libido. q̃ deponẽ eo eſt difficili9 quo eis ẽ dulcius. ex his auctoritatibus vꝫ φ pc̃a carnalia ſũt maxia. ¶ Itẽ hoc pꝫ de gula qñ p hanc victus ẽ primus hõ τ fuit occaſio oĩs mali. ergo fuit maximũ. ¶ Itẽ adã i ɔtinentia vẽtris expulit a padiſo: diluuiũ tpe noe ipa fecit. ſodomaꝝ fulmia ipa adduxit. ſicut. n. fornicatõis accuſatio erat. ſz tñ alterius pene radix hinc orta ẽ. qȯ Ezech. xvi. ſignant oñdit di. hec fuit iniq̃tas ſodome ſororis tue τ c̃. τ iſido. q̃ſi idẽ dicit. ſic ergo gula cã fuit maximaꝝ penaꝝ que i ſcriptura iueniunt. ergo ẽ maximũ pc̃m. Cõtra pc̃a carnalia ſunt minoris pene τ maioris iſamie: ſz ſpũalia ecõuerſo. ergo pc̃m gule nõ ẽ maximũ. Ad quod dõm. φ gula p ſe non eſt origo alioꝝ viciorum. occaſionalr̃ tñ diſponit ad illa. maxime aũt quãtum eſt de ſe ad luxuriam. Vñ Math. iiij. In predicta glo. greg. gula libidines inflãmat. ɔcupiſcentiã carnis nutrit q̃ repugnat legi mẽtis. Ad illud qȯ obijcit que pc̃a ſint maiora: carnalia aut ſpiritualia. dicimus φ ſimpliciter loquendo ſpũalia. quo ad aliquid tñ põt dici φ carnalia. põt. n. anima inclinari ad peccatũ vel ex proprio defectu eius in ſe: vel ex fomite qui ẽ in carne. primo modo iclinatur ad peccatũ ſpũale. ſecũdo modo ad carnale. Si ergo maioritas attendat rõe fortioris inclinatõis ad quã conſequit maior τ grauior pugna. cum hec ſit inclinatio fomitis. ſic quo ad hoc põt dici φ peccata carnalia ſunt maiora.

Et ſic dicit greg. hoc niſi prius refrenet ⁊c̄. ⁊ ſiľr alia auctoritas hiero. tñ ſpūalia ſimpľr ſūt maioris culpe. cū ad hoc īclinet aīa ex ſe. ¶ Ad illō āt qđ obijcit ꝙ maximū ē. eo ꝙ ꝓ eo maxime ſunt pene inflicte. dicimus ꝙ ꝗuis tante pene ꝯſecute ſunt: nō tñ hoc eſt ꝓpter pc̄m gule tm̄ ſed ꝓpter mala ꝯſecuta. Ad hoc pc̄m de primo parente. ſ. qꝛ ꝓhibitio facta fuit ei inꝗ̄tuz in ipo erat vel tota poſteritas vľ materialiter quo ad corpus vľ in ſpecie ⁊ ſiľitudine quo ad aīaz. vñ idez pc̄z ñ tāto eſſet ī alio punitū. Similiter pȝ đ pena diluuij qm̄ ibi ꝯſecutū ē peccatū luxurie cū pſonis querituz religionis habebant. Unde Geñ. vi. vidētes filij dei filias hominuz. ⁊ eſt vis facienda in hoc qđ dicit filij dei. vnde fuit ibi quaſi peccatuz enorme. Preterea homines erāt tūc materiales ⁊ erat maxima inclinatio ad peccata carnalia. ⁊ iō ad reuocādū a carnalitate ita grauiter puniebat peccatū illud. De ſodomis pȝ qm̄ ibi ꝯmittebat luxuria ꝯtra naturā. per hoc patet ſolutio ad omnia obiecta.

Membrum octauuz.

Octauo querit đ prudētia carnis vtrū ſit peccatū. Et videt ꝙ ſic. Prudētia carnis deordinat ad gulā ſicut prudētia ſpūs ordinat ad ſobrietatē. ſȝ ī genere boni aut virtutis non tm̄ ponitur ſobrietas ſed ⁊ prudētia ſpūs. ergo in genere mali vel peccati ñ tm̄ ponitur gula ſed etiā prudētia carnis. ¶ Itez hoc idez videt qm̄ ex oppoſito dicitur. ſicut patet per illud ad Ro. viij. Prudētia carnis mors ē. prudētia ſpiritus vita ⁊ pax. quoniā prudentia carnis inimica eſt deo. Ad qđ dicēduz ꝙ prudētia carnis duo hȝ in ſe. ſ. cognitōez hoꝝ que caro expedit. ⁊ ſic nō eſt malū vel peccatū. nec ſic ꝓprie opponit prudētie ſpūs: ſȝ tm̄ ſunt vt diſparata. qm̄ ſcire malū nō eſt malū ſicu oñdiť aug. ī principio de li. ar. Habet iteruz īclinationez ad ea q̄ caro expetit ſicut prudētia ſpūs ad ea q̄ expetit ſpūs. ⁊ ſic ꝯcedimus ꝙ opponit. ⁊ ſic itelligit qđ dī ad Ro. viij. ⁊ ſic ꝯcedo ꝙ eſt malū ꝓut eſt inclinatiuū ad pc̄m. ⁊ inꝗ̄tū ē ad hoc dicit maluz. nec tñ ex hoc ſequit ꝙ ſit pc̄m. Nec iterū ſeqtur. prudētia ſpūs ei oppoſita ē virtus. ergo illa erit peccatū. qm̄ nō opponit ei ratione cōplemēti virtutis ſȝ rōe diſpoſitōis ātecedētis ad virtutē. prudētia eīȝ carnis ē tm̄ occaſio ad pc̄m. ſed prudentia ſpūs nō tm̄ eſt occaſio ad bonū ſȝ ē eſſentialis diſpoſitio. vnde ſi aliquis habeat prudentiaz carnis inclinātem ipm ad peccatū nō tollitur ab eo eē virtutis nec prudētia ſpūs: ſȝ ſolū ſi haberet vicia adiq̄ue diſpoſuit vt gula aut luxuria.

Membrum nonum.

Nono querit de oppoſito gule ⁊ videt ꝙ opponit ſobrietati. Sed cōtra dicitur ad Ro. xij. Nō ī comeſſationibus ⁊ ebrietatibus. ⁊ dicit ꝯmeſſatio gula. ſic ergo gula ⁊ ebrietas ſūt duo pc̄ta. ergo habēt duo diuerſa oppoſita. ſȝ ſobrietas opponit ebriatī ñ gule. Et dicēdū ꝙ ꝓprie loquēdo ſobrietas opponit ebrietati. ⁊ gule parſimonia. vñ cri. ī quadā omeľ. dicit. nō ex pſimonia ⁊ phīca dicta ſed ex abūdanti ꝯmeſtiōe ⁊ plenitudine. Pōt tñ ſumi large ſobrietas. vt dicat cōiter moderatio tā ī cibo ꝙ̄ ī potu. ⁊ ſic pōt opponi vtriqȝ. ⁊ ſic ſumit ad Thit. ij. Sobrie ⁊ iuſte ⁊ pie viuamus. Querit cui p̄cepto opponit: ꝙ aūt ñ opponat p̄cepto prime tabule videt. qꝛ p̄ceptū prime tabule ꝑ ſe prīo ordinat hoīez ad deuz ⁊ prīo: ſȝ pc̄z gule qđ ē pc̄m carnale deordinat hominē ad ſeipuz: ñ ad deū. ergo nō opponit p̄cepto prime tabule. ergo vī opponi p̄cepto ſecūde tabule. ¶ Cōtrariuz patet per inductionē. cōſtat ꝙ nō precepto primo ſecunde tabule in quo p̄cipitur honor pentuz. patet etiaz ꝙ nō p̄ceptis ceteris. qm̄ aut conſtat in iniuria ī verbo. vt iſtud non falſum teſtimoniuz dices. vel in iniuriam in affectu. vt illud de non concupiſcēdo. vel in iniuriam in facto ⁊ hoc vel quo ad poſſeſſionem: vt illud nō furtū facies. vel quo ad perſonaz ⁊ hoc vel ꝓpriaz vt illud nō occides. vel ꝯiunctaz vt illud nō mechaberis. ſȝ nec gula q̄ ad aliqđ hoꝝ iniuriat ꝓximo. ergo p̄cepto neutrius tabule opponit. Ad qđ dđȝ ꝙ pc̄m gule pōt ꝯſiderari dupliciter. vel rōne ſui. vel rōne hoꝝ que ad ipſ ꝯſequūtur. Si primo modo: tūc nō opponitur alicui p̄cepto. nec oȝ: qm̄ gula deordinat hominē quo ad ſeipȝ. ſȝ p̄cepta data ſūt vt ordinet homo ad alterū vt ad deū vel ad ꝓximū. ī ipſis eīȝ ꝓhibet manifeſta dei iniuria vel ꝓximi q̄ ꝓprie debebat puniri. qm̄ ī iſta hō ꝯuinci poterat ꝑ manifeſtatōez. Si ſecūdo mō ſumat tūc notāduz ē. ꝙ duo cōſequūtur. ſ. luxuria ⁊ ociū carnalē. ꝗ̄tum ad primuz ꝓhibetur in illo precepto ſecūde tabule de mechia vľ ꝯcupiſcētia vxoris. Unde greg. Duȝ ſatietate vēter extēditur aculei libidinis excitant. ꝗ̄tuz autem ad ocium carnale opponitur tertio p̄cepto prime tabule vbi p̄cipit quies ſpūalis. vñ greg. Gule deditos lenitas prorſus. operis ⁊ ocioſitas ſequitur. Unde ſequitur. Et ſcriptū eſt: ſedit populus manducare ⁊ bibere ⁊ cepit ludere.

Membruz decimum.

Decimo q̄rit vbi hoc peccatū ꝓhibitū fuit tempore legis nature. qꝛ multi tunc iſto peccato peccauerūt. ⁊ dī ꝙ ꝓhibitū fuit qm̄ Ade fuit prohibitus eſus pomi. Sȝ abſtinē a pomo fuit qđ neceſſariū

ſʒ maximuʒ eſt abſtinēre ab immoderātia rerum
magnaruʒ vt carniuʒ ⁊ huiuſmōi. hoc aūt ñ fuit
ibi ꝓhibitū. ergo peccatū gule nō fuit ibi ꝓhibi/
tū quando fuit ade ꝓhibitus eſus pomi. Re/
ſpōdeo concedimus ꝙ i ꝓhibitōe facta tūc ade:
facta ē etiā de omni eſu imoderato. Unde greg.
Plerūqʒ ꝓ culpa ade gula cōmittit. etiaʒ cū vi
lia ſumunt. Neqʒ eniʒ adaʒ ſolū vt a pomo ab/
ſtineret ꝓhibitioneʒ accepit. ⁊ cuʒ ꝯcupiſcentes
noxia tāgimus. ꝓhibita guſtamus. Notādū er/
go ē ꝙ pceptū ade: fuit pceptū diſcipline. ⁊ i illo
fuit expſſuʒ vt nō comederet de pomo. ⁊ ꝑ hoc
innuebat ꝙ ſi facta ē ꝓhibitio rei licite ⁊ tā mini/
me vt pomi. ꝙ multomagis ꝓhibentur maiora.
Pōt etiā dici ꝙ i illa ꝓhibitione facta ē genera
liter omnis ꝓhibitio cuiuſlibet rei illicite. qm̄ il
la ꝓhibitio facta ē ade inq̄ātuʒ erat principiū om
niū hominū. Unde greg. tātolōgius a ſecūdo pa
rēte recedit: q̄ṫo ꝑ immoderatū eſuʒ dñ ꝑmanus
ad cibū tēdit penitus primi lapſus iteratur. ⁊ dicit
adā primus parēs. xp̄s vō ſecūdus. Itē Greg.
ea ſumēda ſūt q̄ nature necitas querit. non que
edenda libido ſuggerit. q. d. lex nature ꝓhibet ſu
mēda q̄ libido ſuggerit.

Membrū vndecimū.

VNdecimo querit vtrū quātitas ⁊ q̄li
tas cibi ſint i vicio an ſolus appetit⁹.
⁊ videt ꝙ ſic. ꝑ illud qđ dictū ē ſupra
ab iſid. ⁊ greg. ¶ Sʒ ꝯ dic greg. Nō
cib⁹ ſʒ appetitus ē i vicio. Eſau eiʒ ꝑ lenticulā pri
mogenita ꝑdidit. ⁊ helyas i heremo carnes co/
medēdo ꝟtutē ſeruauit. Ad qđ dōʒ. ꝙ hoc ſol
uit i glo. ſuꝑ illud. xiiij. Ro. Nō ē regnū dei eſca
⁊ potus. ibi dī. vſu borū nō acquirit regnū dei
ſicut nec amittit. nō eiʒ vſus ciboꝝ ſʒ ꝯcupiſcētia
ē refrenāda. Nō eiʒ intereſt qđ omnino alimētoꝝ
vl̄ quātū quis accipiat. dūmodo id fiat ꝓ ꝯgruē
tia hominū cuʒ quibus viuit: ⁊ ꝓ pſone valitudi
nis ſue neceſſitate. ſʒ q̄ṫa facultate ⁊ ſerenitate ani
mi his valeat ⁊ cū oportet ⁊ ēt neceſſe ē his care
re vt dicere poſſit. ſcio abundare ⁊ penuriā pati.
⁊ ꝟʒ hoc dōʒ. ꝙ ñ ſubſtātia nec quātitas nec qua
litas abſolūte accepta determināt rōnē illicitū: ſʒ
ſolū i relatōe ad appetitū. vl̄ appetitus i relatōe
ad hoc. ⁊ ſic pʒ ſolutio.

Queſtio. clx. đ ebrietate.

COnſequenter
dicendū ē đ ebrietate. ⁊ prio
q̄rit qđ ſit ebrietas. Scđo an
ois ebrietas ſit mortale pctʒ.
Tertiō an peccet mortaliter i/
ebriās aliū. Quarto vtruʒ
ꝟedē ſūt ꝯditōes ebrietatis vl̄ ꝯſiles cuiuſmōi di
cebāt gule. Quito đ magnitudine hui⁹ pcti. Se/
xto đ aggrauatōe ei⁹ ꝟʒ ꝯditōʒ pſōaꝝ. Septio đ
effectu hui⁹ pcti q̄ ē ſeruit⁹. Octauo de cognatōe
hui⁹ pcti. Nono đ ꝓhibitōe hui⁹ pcti. Decio đ pe
na huius pcti. Undecimo vtruʒ hoc pcīm fuerit
ante diluuium.

Mēbrum primum.

QUantū ad primū ſic Seneca. Nihil aliđ diffi/
nio ebrietatē q̄ʒ iſania voluntaria. q̄rit
ergo đ illa diffinitione. Ebrietas enim
dicit priuatiōʒ vſus rōis. ꝙ ergo dica
tur iſania volūtaria aut hoc ē rōne ipis āte pri/
uatōʒ. aut rōe ipis i quo ē iſta priuatio. Nō prio
mō: qm̄ tūc nulla ē inſania. ſʒ pōt adhuc vti rōe.
Si ſcđo mō. tūc nō diceret ebrietas pcīm: q2 ibi
tūc nō pōt eſſe motus pcti ſʒ ſola pena. ¶ Pre/
terea li. ar. ē facultas rōnis ⁊ volūtatis ſʒ pctʒ ē i
li. ar. ergo vbi ē pcīm ē vtraqʒ facultas. nō ergo
vbi ē priuatio vſus rōnis: qm̄ facultas dic vſuʒ:
ſʒ ebrietas ē pctʒ. ergo nō pōt dici inſania rōne
ipis i q̊ ē priuatio vſus rōis. Et dōʒ. ꝙ ebrie/
tas ē pctʒ i hn̄te volūtatē accipiēdi potū vltra mē
ſurā ſenſibilē. ex q̊ ꝯſeq̄t vt ꝑueniat ad terminuʒ:
vñ ꝑueniat priuatio rōnis quo ad vſuʒ. vñ i di/
ſpoſitōe volūtatis añcedēte ē motus pcti ex q̄ cō
ſeq̄t inſania: q̄ tūc ē ſiĉ pctʒ ⁊ pena. ⁊ dī ꝓcedere
hec inſania ex volūtate. ad drñtiā illi⁹ q̄ ꝓcedit ex
infirmitate vl̄ inuolūtarie. ⁊ q̊ ad hoc dī iſania. qm̄
ſicut i inſano ñ ē vt poſſet redire q̄ṫū ad vſuʒ rōis:
ſic ē in ebrio rō ligata vt tūc ñ exeat rō i vſu ordi
nato. illa tm̄ tn̄ ē pena. iſta āt pena ⁊ culpa. đ qua
crīſ. nihil a demoniacis differt. ſilr̄. n. inuerecūdat
⁊ inſanit. ⁊ demoniaci qdē miſeremur. hūc autē
auertimus ⁊ odimus: qm̄ aut volūtarie reddit ſe
ipotētē qđ ñ facit demoniacus. pp hoc demonia
co ꝯpatimur. illū aūt odimus ⁊ fugimus.

Membrum ſecūduʒ.

SEcūdo q̄rit vtrū ois ebrietas ſit pctʒ
mortale. Et videt ꝙ ſic. ꝑ hoc. ſicut eīm
cognoſcere pōt trahi ad bonuʒ ⁊ ad
malū. qm̄ cognoſcere ſuaʒ ē bonū. co
gnoſcere nō ſuā ē malū: ita ⁊ bibere. qm̄ bibere
ad ſupfluitatē ē malū. ſʒ bibere ad neceſſitatē ē bo
nū. ſʒ cognoſcere ñ ſuā ē pctʒ mortale: ergo bibe
re ad ſupfluitatē ſilr̄. hoc aūt ē i omni ebrietate. er
go ois ebrietas eſt peccatū mortale. ¶ Itē ſobrie
tas i medio ꝯſiſtit. ergo hʒ extremuʒ ꝟm indigē/
tiā ⁊ ꝟm ſupfluitatē. ⁊ in vtroqʒ eſt peccatū mor
tale. ſʒ illud ꝟm ſupfluitatē nō videt determinari
niſi per ebrietateʒ. ergo ois ebrietas ē peccatum
mortale. ¶ Itē ſicut cognoſcere ñ ſuā ē ꝯ ius na/
ture: ſic ebrietas. corrūpit. n. ſingl̄are quātū ē đ ſe
⁊ ita vt prius. ¶ Itē iſa. v. Ue q potētes eſtis ad

diſbēdū vinū. glo. ebrietas ſtatū mētis euertit: ſꝫ tale vr̄ eſſe pctm̄ mortale. ergo eſt pctm̄ mortale. ¶ Itē virtus ñ deſtruit niſi p pctm̄ mortale. ſꝫ ſobrietas cū ſit v̓tus deſtruit p ebrietatē. ergo ebrietas ē pctm̄ mortale. ¶ Itē dr̄ ſup illud ad ro. vij. qḋ volo hoc ago ſm glo. hoc dr̄ de primis motibus i qbus ē pctm̄ veniale. ⁊ ſi adueniat cōſenſus erit mortale. ſꝫ tales primi mot⁹ pñt eē i ebrietate vt i gula. ergo oīs ꝯſenſus in motu ebrietatis erit mortalis. ¶ Itē. vi. ro. Non regnet pctm̄ ⁊c. neqꝫ exhibeatis mēbra arma iniqtatis. ſꝫ i omni ebrietate regnat pctm̄: ⁊ ipſe exhibet membra ſua arma iniqtatis. ergo peccat mortalr̄: cū talia ꝓhibeat aplˢ. ¶ Preterea ad ephē. v. Nolite inebriari vino. ⁊ ita ē ꝓhibitū: ⁊ ita vt prius. Sꝫ ꝯ aug. in ſmone de igne purgatorio. quotiēs aliqs i cibo ⁊ i potu plus accipit q̄ꝫ neceſſe ē: ad pcta minuta nouerit ptinere. ſꝫ aug. ſm ꝯſuetudinē ſuā itelligit p pcta minuta pcta venialia. ergo omnis ebrietas ē pctm̄ veniale. Ad qḋ dōm. ꝙ ebrietas aliqñ ē vēialis: aliqñ mortalis. nec ex hoc qḋ dicit aug. ſeqꝉ ꝙ oīs ebrietas ſit venialis. intelligit. n. qñ qs accipit pluſq̄ꝫ neceſſe ſit. ſm menſurā tñ iperceptibilē qñ ſi ſm pceptibilē ex qua euertit ſtatus mētis: tūc peccaret mortalr̄. Et dr̄ accipere pluſq̄ neceſſe ſit ſm menſurā pceptibilē. qñ prio a mēſura egredit pceptibili ſm rōēꝫ bñ ordinatā ad diſcernēdū. ¶ Ad illḋ qḋ obijcit ad ptēꝫ aliā: dicimus ꝙ ñ eſt ſiſe de eo ꝙ cognoſcē nō ſuā: ⁊ bibere ad ſupfluitatē vbi ē exceſſus nature pceptibilis: niſi ſit euerſio mētis qñ tūc eſt mortale. ¶ Sꝫ ſi obijcit qñ aliqs ſm ꝯcilium medicine accipit ad ſupfluitatē vt poſtea euomat ⁊ purget. ⁊ ponamus ꝙ ſciēter tūc nō vr̄ peccare: ex quo ñ ex libidine facit ſicut nec peccaret ſi accipet medicinā. ¶ Ad qḋ dicimus ꝙ ſi hoc faciat hac intētione vt purget ex ꝯcilio diſcreti medici ñ peccat. Qñ ergo querit ſm qd determiat illud ſupfluū. dicimus ſm ꝙ cū qs accipit vltra mēſurā quam exigit nāe neceſſitas ⁊ ex libidine ſic peccat mortaliter. nec ſemp opꝫ ꝙ intēdat inebriari: ſꝫ ꝙ ſeqꝉ inebriatio. ⁊ ſic velit delectari in creatura ſupra deū. ⁊ talibus dr̄ ꝯmiatio pene eterne. Iſa. v. Ve q potētes eſtis ⁊c. ñ dr̄ h̄ potēs q pl⁹ pt ex nāe: ſꝫ dr̄ potēs ex potētia que venit ex praua ꝯſuetudine. vt velit ꝯſumere bona q̄ data ſūt ad vſus hominū. ¶ Ad illḋ qḋ obijcit ꝙ deſtruit ſobrietatēꝫ: dicimus ꝙ ſobrietas pōt ſumi vt determiat mēſurā ſm nām determiatā inq̄tuꝫ natura dr̄ pricipiū vt hō ſumat modū i potu. pōt iteꝝ ſumi vt ē virtus gratuita: ⁊ ſic dicit hitūꝫ potētie ex grā ad cōſeruādū mediū. Pōt ēt ſumi vt ē virtus moral̄. dicimus ergo ꝙ ebrietas ⁊ ſobrietas opponunt vt dicūt motus ⁊ vt dicūt hitus. ſꝫ ſobrietati vt ē hitus gratuitus ñ opponit ebrietas ꝓut dicit exceſſuꝫ mēſure: ſꝫ ꝓut dicit talē que ſtatum mentis euertit. ⁊ tūc ꝯcedimus ꝙ talis ē mortalis cū ē cōſenſus i ebrietatē mortalē: tunc ꝯcedim⁹ ꝙ regnat pctm̄. ⁊ ꝙ exhibent mēbra arma iniqtatis. aliter vō ñ. Querit de ebrietate aſſidua an ſit peccatū mortale: ⁊ vr̄ ꝙ ſic. p hoc qḋ dic̄ aug. i ſmone de igne purgatorio. Sacrilegiū. hōicidiū. adulterium. furtū. rapina. falſū teſtimoniū. ⁊ ebrietas ſi ſit aſſidua. ⁊ iracūdia ſi nimis teneat. i criminū nūero ꝯputant. vñ tales ſi ſe ñ emēdauerūt: ñ eſtimēt a purgatorio purgari. ¶ Cōtra lōgū ⁊ breue in tpe ⁊ multū ⁊ paucū in numero: nihil faciunt ad dr̄iaꝫ eēntie pcti. ergo ſi ſit aſſidua ñ erit hoc mortale pctm̄. ¶ Ad qḋ dōm ꝙ i vnica ebrietate ꝯtingit eē pctꝫ mortale. Vñ hiero. ſup hoc ꝙ dñs eiecit emētes ⁊ vēdētes de tēplo. dicit. ꝙ multomagis eieciſſet ebrios ſi ibi eos inueniſſꝫ. nec vult dicere aug. ꝙ ſolū ſit mortalis: cū ē aſſidua. ſꝫ loqꝉ de hoc qḋ notū ē ⁊ vult vnuꝫ. ſ. qñ talē vir ꝯſeqꝉ ꝯtēptus ⁊ libido mortalis. Vñ ſup illud ꝓuerb. xxiij. Ne intuearis. glo. nō vetat bibere ad neceſſitatē ſꝫ morā extra tēpus vltra vtilitatē in vino ⁊ euacuādum certare calicibus.

Membruꝫ tertium.

Tertio querit an peccat mortalr̄ omis inebriās aliū. ⁊ vr̄ ꝙ ſic. q: qui aufert alteri rē tpalem peccat mortalr̄. ſꝫ qui inebriat alteꝝ aufert ei reꝫ ſpūalem. ſ. vſum rōnis qḋ maius ē. ergo peccat mortaliter. ¶ Cōtra. multoplus vr̄ peccare q̄ꝫtum ad genus pctī inebriatus q̄ inebriās ipm̄. ſꝫ iſte ñ ſemp peccat mortalr̄. ergo nec inebriās ipm̄. Et dicēduꝫ ꝙ ſi qs credat alteꝝ eē verecundū ⁊ ꝙ verecundia ñ accipiat neceſſitatē ſuā: nō peccat inuitās ēt ſi ille accipiat pluſq̄ neceſſe fuerit ⁊ tamen peccabit iſte. Si vō inuitet ad accipiendū ſupfluū. vt ſic excitet beniuolētia ⁊ familiaritas: tūc peccat venialiter. Si vō intēderet ſolū vt alter ſe igurgitaret: tūc peccaret mortalr̄ cū intēderet euertē ſtatū mētis. ⁊ ſic eſt maius qḋ ei aufert q̄ ſi auferret ei tpale aliqḋ. q: auferret ei vſum rōnis.

Membrum quartuꝫ.

Quarto querit vtrū eedē ꝓprietates ſint ipſius ebrietatis cuiuſmōi dicebantur eē ipſius gule. que notabant hoc verſu. laute p̄ ꝓpere nimis ardēter ſtudioſe. ⁊ vr̄ per inductiōēꝫ ꝙ ſilr̄ poſſint aſſignari circa gulā quo ad imoderatōnēꝫ potus. ¶ Preterea vr̄ hoc p predictā glo. ꝓuerb. xxiij. apparet. n. ꝙ ibi ſit ꝯditio tpis ſupfluitatis ſtudioſitatis. Itē de ſtudioſitate pꝫ in textu pauloante vbi dr̄ ⁊ ſtudēt calicibus epotādis. Itē de lautitate pꝫ p hoc qḋ dicit Amos. vi. Bibentes vinū in phialis ⁊ optimo vnguento delibuti. ⁊ ſic ſcꝫ delectant in viſu ⁊ affectu. Et dicēdū ꝙ ille ꝯditiōes ponunt

ꝑut cōiter ſumunt ad imoderatōem que in cibo ꝛ in potu ē ꝛc̄.

Membrum quintum.

Quinto querit de magnitudine huiꝰ peccati: ꝛ dicit Criſ. ꝙ nihil ita ē demoni amicū ſicut ebrietas ꝛ laſciuia que mr̄ ē oiū vicioꝝ. hec.n. fuit i antiqs, ſodome ſororis tue ſaturitas ꝛ plenitudo: ꝛ i copioſitate luxuriabant. ꝑ hāc.n. iſrahelite i idolatriā ceciderūt de quo numeri.xxv. ſm hoc ergo ebrietas ē maximū pcm̄. ¶ Itē per peccatum accedit hō ad ſimilitudinē bruti. iuxta illud ps. Hō cum i honore eēt nō itellexit ꝯparatus ē iumentis ꝛc̄. maximū ergo erit pcm̄ ꝑ qd̄ maxie ad hoc accedit. ſꝫ hoc ē ebrietas: qꝛ̄ ꝑ hāc amittit hō maxie facultatē rōnis quo ad vſum. brutū vero non hꝫ facultatē rōis. ¶ Itē vr̄ ꝙ ebrius deterior ſit bruto ꝑ hoc quod dicit Criſ. tātomelior ē his aſinus quātomelior eſt canis his. nā.n. ſufficientiā nouit ꝛ vltra ſufficientiā n̄ ꝓgredit. ꝛ ſi mille vrgentes fuerint nō ſuſtinēt exire in imoderātiā. multo ergo deterior ē qui ſine coactiōe ſe inebriat. ¶ Itē Criſ. hec ſit iactura fere oiū bonoꝝ. ꝛ ſi habeat prudētiā humilitatē: māſuetudinē: oia proijcit in iniqtatis pelagus. ꝛ ita vult dicere. ꝙ ꝑ oē pcm̄ mortale amittit omne bonū gratuitū. ꝙ plus dānū facit pcm̄ ebrietatis: qꝛ̄ vſū bonoꝝ naturalium tollit. qd̄ non alia pcta. cum.n. hō iraſcit fit frequēter agilior ꝛ fortior. econtra ē cum ē ebrius: ſic ꝛ i ceteris bonis. ꝛ loquit de prudētia māſuetudine ꝛ humilitate vt ſunt bona aie nālia. ergo ebrietas ē maximū pcꝫ. Cōtra. ſpūalia peccata ſunt maioris culpe ſicut dicit greg. non ergo ebrietas cū ſit carnale pcm̄. Rn̄dendū. ꝯcedimus ꝙ dicit maius pcm̄ quo ad ablatiōē vſus nālium bonoꝝ. ꝛ ēt quo ad hoc ꝙ reddit hoiem ſimilē bruto: non tn̄ ꝑꝑ hoc ſimpl'r ē maximū peccatū. nec ꝓpter hoc dignū maiori pena: ſꝫ quaſi plus hꝫ de excuſatione: cum plus hēat de ꝓnitate ad peccatum.

Membrū ſextū.

Sexto querit de aggrauatiōe ebrietatis ſm ſtatus pſonaꝝ. ꝛ querit vtrum ebrietas ſit maius pcm̄ i clericis qꝫ i laycis. Qd̄ nō: vr̄ qꝛ̄ equalis ē ꝓnitas i vtriſqꝫ. ergo ē equale pcm̄. ¶ Cōtra layco n̄ ꝓhibet ita ſicut clerico vt pꝫ ex ꝯcilio Cartag. i quo clerici edēdi vel bibēdi cā tabernā n̄ ingrediant niſi in ꝑegrinatōe. ꝛ ſil'r ex.vi. ſinodo. nulli lꝫ clerico tabernas aut ergaſteriū hr̄e. xliiij. diſt. ſi eniꝫ huiuſmōi igredi tabernā ꝓhibet quātomagis alij miſtrare in ea. ſiquis vero tale ſecerit: aut ceſſet aut deponet. Ad quod dōm. ꝙ equalitas peccati aut inequalitas non ſolū ꝯſiſtit in radice aut i genere peccati: ſed ēt in circūſtātijs. qꝛ̄ ſm ꝙ dicit amb. omne pcm̄ ſurgit ex ꝯtēptu ꝛ ꝯtēptus ſurgit ex oibus ꝑdictis. lꝫ ergo qꝫtum eſt de genē pcti ebrietatis pcm̄ eēt i illis equale: tn̄ ſtatus pſone aggrauat ſicut in clerico. ꝛ ob hoc eis magis ꝓhibet. Querit ēt an in ꝑlatis ſit maius pcm̄ qꝫ i ſubditis? ꝛ vr̄ ꝙ ſic. ꝓhibitum eſt filijs aaron bibere vinū ꝛ oē qd̄ inebriare pōt. vt habet.x. leui. ꝛ iſti gerūt typū ꝑlatoꝝ. nō ſil'r āt ꝓhibitū ē ſubditis. ergo ē maius pcm̄ i prelatis ipa ebrietas. ¶ Itē in ꝯſtituēdo ꝑlatū dr̄. nō vinolentū vt hr̄.j. ad thimo.iij. Itē ad ephe.v. Nolite inebriari vino. gl. nihil ita vitandū ē ſicut ebrietas i eo q dꝫ iudicare. Ad qd̄ dōm. ꝙ maius ē pcm̄ ꝛ ꝙ ē aggrauatio n̄ ſolū rōne pſone aut ꝓfeſſionis: ſꝫ ēt rōne dignitatis. qꝛ̄ ebrietas iducit ignominiā. vt hr̄. xxviij. Iſa. ſacerdotes neſcierunt ꝑ ebrietate. Et in eodē. lvi. Canes ipudentiſſimi neſcierūt ſaturitatē ꝛc̄. Querit an ſacerdoti euangelico lꝫ bibere vinū. ꝛ videt ꝙ non ēt ꝑ hoc qd̄ leui.x. fuit vinū interdictū ſacerdoti legali quādo igredi debebat tabernaculū ꝛ ēt omne quod pōt inebriari. ergo multomagis ſacerdoti euāgelico eū teneat ad maiorē pfectōem ꝛ quotidie ingrediat tabernaculū. ¶ Itē ibidem dr̄ ꝙ ꝑceptū ſempiternū ē. ergo dꝫ adhuc durare ꝑceptum illud. ¶ Itē ibidē vt habeatis ſciam diſcernēdi ꝛc̄. ſed adhuc ē diſcretio iſta neceſſaria ſacerdoti euāgelico. ꝛ ideo.j. pet. iij. dicit. parati ſemp ad ſatiſfactiōem ꝛc̄. ¶ Itē plus tenet ſacerdos euāgelicus vacare celeſtibus qꝫ legalis qd̄ ꝓbat per hoc qd̄ dicit.j. coꝛ.vi. ſecularia iudicia ſi habueritis ꝛc̄. ſꝫ bibere vinū ad hoc retrahit. ꝑuer. vlt. noli regibus dare vinū. glo. nihil de celeſtibus cogitat vbi ē voluptas carnalis. ſꝫ ea ſolum que ſunt viſibilia carnales ſcrutant. ꝛ ita pꝫ ꝙ non lꝫ ſacerdoti euangelico vinum bibere. Contra dicitur thimoteo ſacerdoti.j. ad thimo.v. modico vino vtere. ſed poſſit dici ꝙ non ē ꝓhibitum ſacerdotem legalem abſtinere a vino ſꝫ anteqꝫ ingrediat tabernaculū. ꝛ hoc facit ſacerdos euāgelicus q ieiunus accedit ad altare. ꝛ hoc videt dicere iſido. ſuper illud.x. leui. in glo. dicēs. adhuc hāc legem eccleſia cuſtodit. neqꝫ omnino abſtinere precepit ſꝫ qn̄ ad tabernaculū vel altare teſtimonij dēbebat accedere. ſed ꝯtra hos dicit augu. ꝙ quolibet die debebat ad altare ingredi. ꝛ tamē ibi ſcriptuꝫ eſt ꝙ dꝫ abſtinere quādo ingredit ad altare. ꝛ quotidie ingreditur ad altare: qꝛ̄ ad altare incēſi vel holocauſtoꝝ. ¶ Item videt ꝙ ad minus i primitiuo ſtatu legis dēbebāt quolibꝫ die abſtinere. qꝛ̄ tunc erāt officia indiſtincta. debebat enim quilibꝫ eē paratus ſemp. ꝛ nō eēt niſi ſemp abſtineret: poſtea tn̄ aliter eē potuit qꝛ̄ officia fuerūt diſticta vt dr̄.j. palip. iiij. tunc.n. videt ꝙ nō teneret n̄ ſolum tēpore quo debebāt exequi ſua officia: ſed adhuc

remanet q̄ſtio q̄ prius. Ad qḋ dōm ſicut dr̄.j.
corin.x.oīa ꝯtingebāt illis ī figura.maxīe q̄ erāt
ſacramētalia ⁊ cerimonialia.vñ illa euacuata ſūt
adueniēte euāgelio ſ; moralia ꝯplēt ibi.qm̄ euā
geliū nō ſolū ꝓhibet opus aut aīuz ꝓcedētē; ad
opus.ſ; ēt ipſuz aīuz ī ſe.dicim⁹ ergo ꝙ iſtud fuit
cerimoniale.⁊ fere qcqd ē ī leui.niſi ī.xix.ſi er
go ſpūaliter ītelligeret illud.referret ad ꝑceptū de
īmūdis.vt pȝ.xiij.ad Ro.⁊.j.ad thi.iij.dicimus
ergo ꝙ illud ꝑceptū adhuc remanet ſ; ſpūalita
tē ⁊ ēt artius dȝ obſeruari.qm̄ ſacerdotes nō ſo
luȝ debēt ſe abſtinē ab ebrietate que ē pctm̄.ſ; ab
occaſiōe pcti ⁊ ab eo qḋ ē īpedimētū ſui officij.
⁊ iḋ ñ dr̄ ſimplr̄ thimothei.ij.vino vtē.ſ; addi
dit modico.ſ; q2 carnales erāt ītelligebāt illḋ ad
lr̄aȝ ñ ſpūalr̄.ſic illud ꝑceptū.ñ īdueris veſte cō
texta lana ⁊ lino.cui⁹ rō erat:qm̄ miſtrātes idolo
ſolebāt hr̄e huiuſmōi veſtes.Similr̄ ſacerdotes
idoloꝝ ſolebant vti veſte ſcaminea.⁊ iḋ illa ve
ſtis ꝓhibita ē.recipiebāt tñ illud ſolū q2 ꝑceptū.
¶ Qḋ vō dr̄ ꝙ fuit ꝑceptū ſempiternū.dicim⁹ ꝙ
hoc ītelligit̄ ſm̄ ſpm̄ nō ſm̄ lr̄aȝ.ſm̄ illud.ij.coꝝ.
iij.lr̄a occidit ⁊c̄. Querit̄ ēt an religioſi teneāt̄
abſtinere a vino.⁊ vr̄ qḋ ſic:per hoc ꝙ dr̄ Nu.
vi.de nazareis ꝙ a vino.⁊ ab oī eo qḋ inebriari
pōt debēt abſtinere.⁊ illi erāt tūc religioſi.ergo
cū religioſi euāgelici debēt eē maioris ꝑfectōis:
debēt multomagis abſtinere.¶ Itē idē obijcit̄ ḋ
Rachabitis de qbus hiere.xxxv.¶ Itē Bern̄.
ad fulconē.qn̄o ignis ⁊ aq̄ ſimul eē ñ pn̄t:ſic ſpi
rituales ⁊ carnales ñ ſe ꝯpatiunt̄ ī eodē.ſ; carna
les delitie ſūt ī vino.⁊ religioſoꝝ ē fugē eas ⁊ ī
hyare ſpūalib⁹.¶ Itē in regula btī bn̄dicti ꝑcipit̄
abſtinētia a carnalib⁹ ñ a vino. In Ionadab re
gula ecōuerſo.Silr̄ ī lege machometi ꝑcipit̄ ab
ſtinētia a vino ñ a carnib⁹.ī regl̄a eccl̄ie catholi
ce a carnib⁹ nō a vino ī tpe.xl.q̄rit̄ vñ hoc.vr̄ ꝙ
ī regula btī bn̄dicti ⁊ ī regula eccl̄e.xl.debeat ꝑci
pi abſtinētia a vino:qm̄ ibi dȝ eē maior ꝑfectio.
⁊ ꝯſtat ꝙ vinū plus inflāmat ad libidinē q̄ȝ car
nes.¶ Itē regl̄a bn̄dicti librā panis ⁊ emmā vi
ni.ī.librā ⁊ dimidiā cōcedit.ſic ergo monachus
videt̄ peccare ſi tpe non debito comedat carnes:
ſic ſi plus de pane aut de vino plus accipiat q̄re
ergo ꝯ illud nō ꝑdicat̄ ſicut ꝯ illud. Et dōm ꝙ
veꝝ ē ꝙ ī tpe ꝯſecratōis ḋbebāt nā nazarei abſti
nere a vino poſtmodū tñ poterāt bibere vt ī eo
dē libro Numeroꝝ.vi.habet̄.⁊ ibidē ī glo.hoc
dicit̄.dicimus ergo ſic̄ prius.ꝙ illud ſm̄ lr̄aȝ fuit
cerimoniale.vñ nō ſic debuit remanere ſ; ſoluȝ
quo ad ītellectū ſpūalē.ab his ergo dȝ ſe religio
ſus abſtinere ſ; poſtmodū dȝ bibere vinuȝ deuo
tōis.¶ Ad illḋ ergo qḋ dic̄ Bern̄.dicim⁹ ꝙ de
litie ꝓut ſonāt ī culpā nō pn̄t ſimul manē a ſpūa
lib⁹ ſ; ſolū ꝓut ſonāt ī occaſionē pcti.¶ Ad illud
qḋ obijcit̄ de.xl.dr̄ ꝙ ibi dat̄ decima dieꝝ ⁊ ē tē
pus ſatiſfaciēdi ꝓ pctis a carne ⁊ ſpū ꝯctis.⁊ iḋ
fit abſtinētia. Notādū ēt ſm̄ ꝙ dicit ambro.ꝙ ter
ra maledicta ē vt pȝ geñ.iij.⁊ aqua benedicta vt
pȝ geñ.j.⁊ maledictio facta eſt ꝑꝑ eſuȝ.qm̄ ergo
greſſibilia ortuȝ hn̄t a terra:iḋ rōne originis fit
abſtinētia ab his tpe determiato.nec tñ a piſcib⁹.
¶ S; vr̄ opponi ḋ volatilibus.ꝙ ñ debemus ab
his abſtinere cū habeāt ortū ab aq̄s ſic̄ ⁊ piſces.
Ad qḋ dicim⁹.ꝙ l; habeāt originē ab aq̄s.tamē
morant̄ ī terra ⁊ iḋ ī eadē ſnīa debebāt eē cū re
ptilib⁹. Nota ēt ꝙ a carnib⁹ dȝ ꝓprie fieri abſti
nētia qm̄ nutrit̄ ſilē ſibi.ſ; caro hȝ potētiā ꝓpin
quiorē vt fiat caro.⁊ iḋ ꝑfect⁹ ē abſtinuiſſe a car
nib⁹.¶ S; adhuc obijcit̄ ḋ fructib⁹ q̄ vident̄ hr̄e
originē a terra.ꝙ ab his debeam⁹ abſtinere.Ad
qḋ dicim⁹.ꝙ l; oriāt̄ a t̄ra:tñ ſtatū hn̄t inocētie ī q̄
fuerūt ꝯceſſi.ſ; carnes ñ fuerūt ꝯceſſe niſi poſt di
luuiū vt pȝ geñ.ix.¶ S; adhuc obijcit̄ qm̄ vinū
ñ vr̄ ꝯceſſuȝ fuiſſe an̄ diluuiū.⁊ tñ ē ḋ his q̄ oriūt̄
a terra.⁊ dōm ꝙ l; ñ legat̄ ꝙ hoies vterent̄ vi
no an̄ diluuiū.nihilominꝰ poterāt vti ſ; vinea ñ
dabat tūc fructū ſuū an̄q̄ȝ noe plātaret eā.vñ ē di
cēdū eā ñ tūc prio fuiſſe qm̄ an̄ lapſū fuit cū cete
ris arborib⁹.ſ; tūc ñ excolebat̄.¶ Ad illḋ quod
querit̄ ḋ lege machometica.dicimus ꝙ nō ꝓhi
buit vinū q2 eēt ꝓuocatiuū ad libinē:qm̄ ipē cō
ceſſit abuſuȝ mulierū ſ; ꝑꝑ hoc ꝙ inducit ebrie
tatē q̄ ſubuertit vſuȝ rōis.¶ Ad vltimū dicimus
ꝙ regulariter illud dictum ē.pōt tñ diſpēſari ad
plus ſm̄ exigētiā ꝑſonaꝝ ſicut dicit phus.qḋ vni
eſt ꝑuū.alteri eſt magnum.

Membruȝ ſeptimū.

REptio q̄rit̄ ḋ effectu hui⁹ pcti. Et pri
mo quo ad ſuitutē dic̄ ambro.nō eēt
ī hoie ſuitus ſi ñ fuiſſet ebrietas.ſic er
go vr̄ ꝙ ſuitus ſit prio effect⁹ ebrieta
tis.¶ Cōtrariū vr̄ ꝑ hoc qḋ dr̄ vlt.eph.ſup illud
ſui obedite dominis.glo.pria ſuitutis cā pctȝ ē.
ſ; hoc pctm̄ nō fuit primū cū de ipſo ñ legat̄ ante
diluuiū ſed tñ poſt.¶ Preterea ſi ſuitus cauſat̄
ex pcto.maxime videt̄ cauſari ex maiori ⁊ gra
uiori.ſ; multa ſūt grauiora q̄ȝ ebrietas.nō ergo
ebrietas cā eſt ſuitutis.¶ Preterea ſi ē ebrietas
cā ſuitutis.ergo ſuit⁹ potius fuiſſȝ ī noe q inebria
tus fuit q̄ȝ in chanaā filio filij ſui. Rñ.cōcedi
mus ſm̄ ꝙ oſtendit augu.in.xix.li.de ci.dei.c.xi.
ꝙ prima cā ⁊ directa fuit ſuitutis pctȝ.vnde hec
cā fuit anteq̄ȝ ḋ ebrietate aliqd legeramus:tñ ipa
ebrietas fuit cā occaſionaliter ⁊ īdirecte quo ad
hoc.qm̄ ſi noe inebriatus ñ fuiſſȝ:cham fili⁹ eius
nō irriſiſſet eū.Et ſi nō irriſiſſet eum:nec chanaā
filio eius a deo fuiſſȝ inflicta ſeruitus.nec a Noe
ꝑdicta.⁊ q̄ ad hoc loq̄t̄ ambro.⁊ iuxta hoc ēt lo
q̄t aug.xix.li.ḋ ci.dei.xv.c. Nuſq̄ȝ ſcripturarū le
gim⁹ ſuū.an̄q̄ȝ hoc vocabulo noe iuſtus pctȝ filij

ſui vindicaret. ¶ Ex hoc pȝ ꝙ nõ valet qḋ obijcit ḋ pctõ grauiori. pceděť. n. ſi ebrietas eēt cā directa. ¶ Similiter ad vltimū ꝙ noe debuiſſȝ fuitus inſligi vel cham in ſe. dicimus ꝙ cū bñdictus fuiſſet noe a dño Gen̄. ix. Benedixit dñs noe ⁊ filijs eius: debuit tñ in ſua poſteritate maledici. nec fuit iniuſticia: qm̄ cha naam fuit imitator paterni celeſtis.

Membꝛum octauū.

Octauo q̃rit de cognatõne hui⁹ pcti. ſ. ebꝛietatis. hoc ē ḋ effectu ebꝛietatis q̄ ad pcm̄ iceſtus ipſius loth. ꝓm ꝙ dr̄ xix. gen̄. loth. inebꝛiat⁹ ⁊ poſtea ꝯmiſit inceſtū cum filiabus ſuis. ⁊ ḋ hoc dicit aug. ꝯ fauſtū. inebꝛiauerūt loth filie ei⁹ ⁊ ſe neſcieñ miſcuerūt. quapꝛopter culpãdus ē gdē. nõ tñ quãtū ille inceſtus. ſed quãtū ebꝛietas meruit. ¶ Sed obijcit ꝯ hoc ꝙ dr̄ neſcieñ miſcuerunt: qm̄ vr̄ ꝙ pctȝ carnale nõ poſſit exerceri p illū i quo ē oio ſopitū liberꝝ arbitriū. ¶ Pꝛeterea voluntariū dr̄ illud cuius pꝛincipiū ē i ipo. ſȝ pꝛicipiū inceſtus fuit i ipo loth. ergo fuit voluntariū ⁊ fuit malū. ergo fuit pcm̄. ergo nõ ſolū peccauit i ebꝛietate ſȝ ēt inceſtu. ergo pp pcm̄ culpandus ē. ¶ Pꝛetea ſi tñ eēt culpandus ꝓ ebꝛietate: tñ ꝓ hac deberet ei pena. q2 vt dr̄. xxv. deut. ꝓm mēſurā pcti erit ⁊ plagaꝝ modus. Et dõm ꝙ peccauit i vtroqȝ. ¶ Qḋ võ dr̄ miſcuerūt neſcieñ. exponit. i. nõ diſtinguēti an eēnt filie ſue. ꝯcedimus. n. ꝙ nõ ablata fuit ab eo volūtas rõnalis. maxie cū haberet ꝑtātē ad talē actū. vñ volūtariū fuit hoc pcm̄ q̄ ad hoc ꝙ dr̄ volūtariū cui⁹ pꝛincipiū ē i ipo. ſȝ ñ plene quo ad aliud qḋ ē inuolūtario. ſ. cognoſcē ſingula. tñ illa ignoꝛãtia excuſauit eū a tãto ſȝ ñ a toto. ¶ Qḋ võ dic̄ aug. ꝙ culpãdus ē ñ quãtum meret iceſtus ſȝ ebꝛietas. dicimus ꝙ ñ vult dicē ꝙ ñ debeat plus puniri ꝗ̄ ſi ſolã ebꝛietatē cõmiſiſſet. ſȝ vult ꝙ ei⁹ ebꝛietas meruerit penã ⁊ ꝓ ſe ⁊ ꝓ inceſtu q ꝯſecutus ē. ſȝ ñ tãtū ꝓ inceſtu quãtū ſi ꝯmiſiſſet inceſtū tpe quo poſſet plene diſtinguere. Qḋ võ dr̄ gen̄. xix. nõ ſenſit ⁊c̄. hoc ñ eſt dicere q2 fuit ſine actu ſenſibili. ſȝ potius qm̄ non diſcreuit ꝙ eſſent filie ſue.

Membꝛuȝ nonum.

Nono q̃rit ḋ ꝓhibitõe ebꝛietatis hui⁹ pcti cū deteſtabile ſit ꝓlatū eē edacem ſic̄ vinolēm. q̃re poti⁹ i regula aplica ꝯ ad thi. iij. i iſtitutõe ꝓlati dēm ē ñ vinolētū: ⁊ ñ ē poſitū ñ edacē. Ad qḋ dõm. ꝙ ſic in canone diſ. xliiij. in pꝛicipio dr̄ cū vinolētuȝ eē ꝓhibet. gule intempamētū nequaꝗ̄ pmittit. neqȝ ēiȝ ebꝛietas ꝓhibet ⁊ voꝛacitas pmittit. vtrūqȝ ēiȝ iter opa tenebꝛaꝝ apoſtolus cõmemoꝛat ſcribens romanis. Nõ in comeſſatõibus ⁊ ebꝛietatibus. vētris naqȝ ingluuies ad luxuriā facile ꝓuocat ⁊ omne opus bonum diſſoluit.

Membꝛum decimū.

Decimo q̃rit ḋ pena hui⁹ pcti. ⁊ q̃rit ſi tã graue ē illud pcm̄: q̃re in qbuſdam pmittit ⁊ nõ ita grauit inſligit ꝓ ipſo pena ſicut ꝓ ceteris: ſic vt ſaltē timoꝛe pene reuocarentur hoies ab eo ſicut ⁊ a ceteris. Ad qḋ dõm. ꝙ nõ rõni ſȝ voluptati imo cuidaȝ cecitati mētis aſcribēduȝ eſt. vñ nec a tali cõſuetudine abſtinē poſſunt. ⁊ iõ cuȝ venia ſuo ingenio relinquēdi ſunt: ne deterioꝛes fiant ſi a tali cõſuetudine euellant. ⁊ loquit greg. pꝛo tempore illo in quo in illis pꝛīpus pꝛimo plãtata fuit fides. Unde etiaȝ pcitur eo ꝙ multitudo ē in cã ne fiat in eccleſia ſciſſura.

Mēbꝛuȝ vndecimuȝ.

Undecimo q̃rit cū ante diluuiū fuerit luxuria. pꝛimū võ pcm̄ poſt diluuiū fuerit ebꝛietas. vñ hoc ⁊ quid ꝑ hoc deſignat. Et ad hoc dõm. ꝙ tūc erat quaſi adhuc etas adoleſcētie ⁊ adhuc i tali etate ſolet regnare luxuria. Uñ ꝓm ꝙ exponit ſcriptura. luxuria fuit pcipua cã vt veniret diluuiū. poſt ēt diluuiū pꝛio ꝯceſſe ſūt carnes i eſuȝ. ꝓȝ id gen̄. ix. Ante võ diluuiū veſcebant hoies fructib⁹. ſed ꝯſtat ꝙ eſus fructuū ñ in tñ expetit potū inebꝛiãteȝ vt vinū aut huiuſmõi ſic̄ ⁊ eſus carniū. ⁊ iõ poti⁹ ꝓȝ ꝙ expꝛimit i ſcriptura pꝛimū pctȝ añ diluuiū fuit luxuria. poſt diluuiū ebꝛietas: vt ſic ſēp aſcēderet coꝛruptio peccati maioꝛ i genē hũano.

Queſtio. clxj. de luxuria.

Conſequenter de peccato luxurie. Et pꝛimo qd ſit. Scdõ vtrum coire ſit malum ꝓm ſe ⁊ pcm̄. Tertio vtrum ois luxuria ſit moꝛtale pcm̄. Quarto querit q̃re dr̄ peccatuȝ in coꝛpus. Quinto de cõditõibus hui⁹ peccati. Sexto de quãtitate huius peccati. Septimo de compatione huius peccati ad ſuperbiaȝ. Octauo de oppoſito hui⁹ peccati ⁊ i genere mali ⁊ in genere boni. Nono de differentijs huius. Decimo de effectu huius peccati. Undecimo de pena huius peccati.

Membꝛum pꝛimum.

Diffinit āt ſic. luxuria ē libidinoſe voluptatꝭ appetit⁹. Jtē luxuria ē ꝯcupia nimia experiēde voluptatis. ¶ Sȝ vr̄

ꝙ nõ ſufficiẽtẽr exprimat̃ eẽ luxurie ꝑ huiuſmõi diffinitõ͂es. ꝑ hoc qꝺ ꝺ͂r. v. math. q viderit mulierẽ ad ꝯcupiſcẽdũ eã iã mechatꝰ ẽ i corde ſuo. ergo mechia ſiue fornicatio ꝑ viſũ ꝯmitit̃. ſȝ viſus ẽ actꝰ differẽs ab appetitu ⁊ ꝯcupiſcẽtia. ergo ñ ſufficiẽter diffinit̃ luxuria ꝑ appetitũ ⁊ ꝯcupiſcẽtiã. ¶ Itẽ ponat̃ ita: iſte ſtudioſe i aſpectu pulchre mulieris affigit oculos. queſtio ẽ vtꝝ luxuriet̃? ⁊ videt̃ ꝙ ſic. ꝑ hoc qꝺ dicit Criſ. qui ſtudet corpa clara ꝑſcrutari. ⁊ pulchros viſus venari ⁊ fouere inſpectricẽ aiaȝ ⁊ pulchris faciebus delectari. captiuat aiaȝ. ſȝ nõ captiuat aiaȝ niſi ꝑ pctȝ. ſȝ nõ aliud a pcõ luxurie quare inſufficiẽter deſcribit̃ ꝑ appetitũ ⁊ ꝯcupiſcẽtiã. Ad qꝺ dicẽdũ. ꝙ ibi diffinit̃ luxuria ſm ꝙ ẽ mortale pctȝ. ⁊ itelligitur ibi eẽ appetitus q ẽ ex ꝯſenſu rõnis ⁊ ſilr ꝯcupiſcẽtia. vl̃ ẽt ꝺ͂r mortale eẽ. qñ ñ cohibet ipa rõ cuȝ poſſit huiuſmõi inordinatũ appetitũ ſiue ꝯcupiſcẽtiã cohibere. Vñ aug. ſup illud. v. math. q viderit ⁊c̃. qui vidit hoc fine ⁊ aïo vt eã ꝯcupiſcat qꝺ nõ ẽ titillare ſȝ plene ꝯſentire. vt ſi facultas ſic ꝑagat̃. pȝ ergo ꝙ ſȝ ꝙ ẽ ꝯſenſus ipius rõnis vl̃ nõ cohibitio cũ poſſit. ẽ luxuria mortale pctȝ. ⁊ ꝑ hoc excludũtur primi motus q ñ ſũt i ptãte noſtra. Sȝ adhuc obijcit̃. qui viderit mulierẽ ad ꝯcupiſcẽdũ vtꝝ luxuriet̃. cũ alter ſit actus videre ab ipo ꝯcupiſcere. ⁊ videt̃ ꝙ ñ. cũ prio ſit pctȝ i ꝯſenſu ipius rõnis ſicut dictũ ẽ. ¶ Ad hoc rñdet criſ. mouẽdo iſtã queſtionẽ dicẽs ita. ſimplr viſũ deſtruxit ꝓpter ipaȝ occaſionẽ q̃ ex hoc ſeqt̃ ꝯcupiſcẽdi. Vñ ſubdit. deus incõtinẽtẽ viſũ deſtruxit ante actũ. ne forte i actũ incidat. q eniȝ accẽdit flãmã abſente ẽt muliere apud ſe plaſmat cõtinue. Vñ ipe dicit. nõ ad hoc oculos tibi fecit deus vt ꝑ illos introducas adulteriũ. ſȝ vt creaturas vidẽs admireris creatorẽ. Vñ ipſe ponit exẽplũ ꝺ impetuoſo tenẽte gladiũ q de facili ꝓpter ipetuȝ põt ſe interficere. ⁊ auferret̃ ſibi gladius vt auferat̃ ſibi iterficiẽdi occaſio. Unde ipſe Cri. vult dicere. ꝙ quidã ignis ꝯcupiſcibilis rõne nature corrupte ipi viſui adiũctus ẽ rõne cuius dñs huiuſmõi viſuȝ inhibuit cũ ꝯſenſu cui adiũgit̃ delectatio vel triſticia que paulatiȝ ꝓcedit vſqȝ ad cõſenſuȝ rõnis. vñ Job. xxxi. Pepigi fedus cum oculis meis vt nec cogitarẽ ꝺ ꝟgine. ⁊ poſtea dicit quaſi reddẽs rõneȝ huius qꝛ ẽ ignis vſqȝ ad cõſũmationeȝ deuorãs ⁊ oĩa eradicãs genimina. Vñ ꝯcedimus ꝙ luxuria ẽ i appetitu. ⁊ iõ ꝑ illa. ſ. ꝑ ꝯcupiſcẽtiã ⁊ appetitũ diffinit̃. ꝑ occaſionẽ ꝟo i viſu i ſequẽtibꝰ nãȝ corruptã. ⁊ iõ ab ipo dño ne viderit ꝯcupiſcẽdũ inhibet̃.

Membruȝ ſecũdũ.

Secũdo q̃rit̃ vtꝝ coire ſit malũ ſȝ ſe ⁊ pctȝ. ⁊ loq̃mur ꝺ illo coitu añq̃ȝ ꝯſentiat aliqs i aliq̃ȝ ꝑ m̃rionalẽ copulã. q̃rit̃ ergo aut hoc qꝺ dico coire ẽ malũ rõe materie i quã trãſit: aut rõne potentie a qua egreditur. ⁊ ſi dicat̃ ꝙ rõne materie hoc nõ videt̃. quia iſte actus trãſit i mulierẽ ſicut i materiaȝ. ſed hic determinat̃ materia ſicut dare indigẽti determinat actꝰ i ꝓpria materia. ⁊ ẽ bonũ i genere. ſic ꝺ͂r ꝙ hoc qꝺ dico coire rõe matie huiꝰ i quã trãſit erit bonũ i genere. qꝛ ex tali mã ñ ꝯtrahit̃ deformitas vt videt̃. Si dicat̃ ꝙ hoc ẽ rõe potẽtie corrupte. ſȝ ſicut eſt iſta corrupta. ſic ⁊ alie corrupte ſũt. ⁊ loq̃mur ꝓ illo ſtatu poſtq̃ȝ corrupte ſũt. ergo ſi rõe huiꝰ corruptõis ẽ coire malũ ſȝ ſe. eadẽ rõe eẽt i alijs vl̃ ſi ñ i alijs: nec i iſto. ¶ Itẽ Criſ. vtraqȝ. ſ. ira ⁊ ꝯcupiſcẽtia ſũt natiua. ſȝ qꝺ ẽ natiuuȝ ſiue nãle ñ ẽ malũ. qꝛ ſm ea q̃ naturalia ſunt nec laudabiles nec vituꝑabiles ſumus. q̃re videt̃ ꝙ ipm coire nõ ſit malũ ſȝ ſe. quare vt videt̃ potius deberet dici malũ i genere vl̃ ex circũſtantia q̃ȝ malũ ſȝ ſe. Sȝ ꝙ nõ ſit malũ i genere: illud pȝ ꝑ ea q̃ dicta ſũt ⁊ etiã videt̃ ꝙ nõ ſit maluȝ ex circũſtantia. qꝛ ponat̃ ꝙ aliquis coeat cũ aliqua intentione ꝓlis ꝓcreãde. ⁊ ſeruet ei fideȝ. ⁊ tñ cũ nõ ſit ibi cõiugiũ videtur ẽt ꝙ ille actus ſine cõiugio nõ ſit malus ex circũſtãtia nec i ſe ſicut oſtẽſuȝ ẽ. quare ñ videt̃ malus ſimpliciter. Ad qꝺ dicẽdũ ꝙ coire ñ dicit̃ malũ ſm ſe. ſȝ ſm ꝙ trãſit i mulierẽ ſicut i materiã ſm ꝙ trãſit i mulierẽ ſicut i materiam ſed ſm ꝙ trãſit in hoc ꝙ dico nõ ſuã ſed hoc qꝺ dico non ſuaȝ poteſt itelligere dupliciter. vl̃ q̃ nõdũ facta ẽ ſua per ꝯiugiũ. vl̃ itelligit̃ coire cũ nõ ſua poſtq̃ȝ aliqua facta ẽ ſua. vltimo mõ planũ eſt ꝙ eſt peccatũ mortale coire cũ nõ ſua. ſȝ nõ primo mõ coire cuȝ nõ ſua anteq̃ȝ aliqua facta ſit ſua ſit peccatũ. tũc eſt queſtio ratione cuius ipſuȝ coire ẽ malũ. Et dicẽdũ ꝙ hoc eſt ratione vtriuſqȝ ⁊ ratione. ſ. potentie corrupte ⁊ rõe materie. Vñ actꝰ ſic egrediẽs a potẽtia ſic exiſtente corrupta i talẽ materiaȝ ẽ cauſa quare ipm coire ſit malũ. Vñ nõ eſt rõne alterius tñ. ſ. rõe qua egreditur a potentia corrupta ſicut patet de vxore vbi q̃uis egrediat̃ a potentia corrupta. ñ eſt tamen peccatũ. cũ. ſ. ibi ꝯcurrũt illa tria bona fides ꝓles ⁊ ſacramẽtũ. ¶ Nõ aũt obijcit̃ ꝙ nõ eſt plus q̃ȝ coire cũ muliere. imo plus dicitur. ſ. coire cuȝ muliere nõ ſua ꝑ legẽ ꝯiugij. Vñ ſicut dictuȝ fuit i queſtione ꝺ peccato. potentia generatiua habet corruptõeȝ ſup alias. rõne cuius maluȝ eſt ipm coire. niſi addatur debita circunſtantia. ſicut patet. ꝙ ipm iurare malũ ẽ ex defectu debite circũſtãtie. cuȝ. ſ. iuratur ſine nec̃itate. vñ hac ꝺ cauſa dñs inhibuit iurare. vt pȝ. v. mat. Nolite iurare ⁊c̃. ⁊ vlt. Jaco. ante oĩa fratres mei. ſed ex hac pte etiã plus ẽ. qꝛ ipȝ coire egredit̃ a potẽtia corrupta ſupra alias. ⁊ ẽt deficit debita circũſtãtia. Vñ ſemꝑ i ſe erit malũ niſi trahat̃ ꝑ aliquã circũſtãtiã ad bonũ.

Adhuc querit .§.j.

circa hoc vtrum coire cū plurib⁹ ſit pctm̄ vel cōtra
legē nature. τ videt φ ñ. ponat eñ φ aliqs ꝯſen
tiat i aliquā ad tempus. τ ꝓponat illi ſeruare fi/
dē ad tps. τ velit eā cognoſcere cā ꝓlis ꝓcreā/
de; illud ñ videt ꝯtra legē nature. ſ3 hoc mō po/
terat qs i plures ꝯſentire τ ita p3 φ ſētire i plu/
res ſucceſſiue ēt omnibus viuētibus ñ ſit ꝯ lege3
nature. ¶ Itē i alijs aiantibus ita eſt φ vnus ma/
ſculus pōt adimplere multas ꝓ3 legē nature ſicut
patet i gallo. Similiter videt φ poterit eē ex pte
iſta. nā vt dictū ē geñ. xvi. ipi abrahā. ingredere
ad ācillā tuā. ergo poterat diuerſis carnē ſuā cō
municare. vxorē. n. hēbat qñ ſibi dictū ē hoc. S3
ſicut vir poterat carnē ſuā cōicare diuerſis. ita vr̄
φ ipſa mulier poſſet. vl̄ vñ eſt hoc φ mulier nō
poteſt cu3 vtrūq3 eēt ad multitudinē ſpeciei ꝓcre
ande ad cultū dei. ¶ Itē aliqua mulier intēdit ſer
uare fidē cu3 pluribus. τ nō eſt coitus niſi cauſa
ꝓlis ꝓcreāde. quare videtur φ nō ſit ꝯtra lege3
nature φ vna mulier habeat plures. ¶ Ite3 q̄rit
aug. ꝺ illa q̄ coit cā prolis ꝓcreāde τ vult fide3
ſeruare viro. τ dicit. φ iſta multis matronis ꝓpo
nēda ē. ſ3 i actu continentie. ipſius matrone ñ ma
lu3 ē. ergo i iſto actu coire nullo mō ē peccatum
cū ſit ipi cōtinēte matrone ꝓponēdus. Et dō3
φ coire cū pluribus vno mō ē ꝯtra legē nature.
alio mō ñ ſic determinatū ē ſupra. ¶ Ad obiectū
aūt dō3 φ lex nature ꝓ3 ꝯgruentiā ad ipam mri/
monialē3 copulā que ē p inſtitutōe3 diuinā: tria
includit. ſ. φ fiat coitus cauſa prolis ꝓcreāde. τ
φ ſeruat fide3 thori. tertiū ē φ nō tm̄ ad tempus
ꝓuet ſ3 iſeparabiliter. Vñ ille q haberet illa duo
nō pp hoc haberet totū qꝺ exigit ad huiuſmōi
legē nature. deeſt ei3 illud ꝺ ordinatōe ad bonū
matrimonij qꝺ ē ſacramētu3. ſ. ipa inſepabilitas.
¶ Ad illud qꝺ obijcit ꝺ viro. dō3 φ vir ita po/
tuit ꝯmunicare quādo neceſſitas erat ſicut dicit
aug. ſup geñ. ad lr̄a3 τ hētur i. iiij. ſētētiaꝝ. xxxv.
di. ꝓ varietate tēpoꝝ varia inuenit diſpoſitio cō
ditoris. Vñ dicit aug. aliqs multis nō fuit i pecca
tu3 φ pluribus feminis vtebātur. nec cōtra natu
rā hoc faciebāt. cū nō laſciuiendi cā ſed gignen/
di hoc facerēt. ¶ S3 quare mulieribus nūq3 non
fuit cōceſſu3 vt diuiderent ſicut i viris. Ad qꝺ di
cendu3. φ mulier ſubiecta ē viro rōne conditio/
nis. l3 eni3 data eſſet i adiutoriu3 viri ſicut dictu3
eſt. j. geñ. nihilominus formata fuit ꝺ latere viri
ipſius. ratione etiā penalitatis ſicut dicit geñ. iij.
ſub viri poteſtate eris. τ ipe dominabit tui. illud
dictū eſt ei poſt peccatum quaſi in cumulū pene.
ita duplex ſubiectionis ratio durauit i lege na/
ture poſt ſtatū. ſ. primū. Et ēt durauit dū fuit lex
ſeueritatis τ rigoris. ſ. tēpore legis moyſi. τ iō
vir tēpore iſto cu3 nō ad paria iudicarentur vir
τ mulier. quādo ſcil3 mos erat habere plures.
nec erat ꝓceptum in cōtrariū. τ ſic ēt poterat di/
ctare ratio: potuit vir habere plures vxores. ſed
quādo venit lex ſuperior lex libertatis. lex ſpūs
τ grē. q̄. ſ. ꝓemineta3 legi nature φ̄ legi moyſi
ad paria iudicātur in illo actu vir τ mulier. τ iō
dr̄. j. ad Corin. vij. mulier ptātem corpis ſui ñ h3
ſ3 vir. τ ecōuerſo. ¶ Preterea plures poſſūt ab
vno guidari ñ āt vna a plurib⁹. vñ augu. ꝺ bono
ꝯiugali. occulta lege nature amāt ſinglaritatē q
pricipiant. ſubiecta vō ñ ſolū ſingla ſingul: ſed ſi
rō ſocialis aut nālis admittit τ plures vni ñ ſine
decore ſubdunt. nec. n. ſic h3 vnus ſeruus plures
dños qñ vnus dñs plures ſeruos. Nec ē ꝯ nā3
nuptiaꝝ plures. n. femine ab vno fetari pñt: vna
vō a plurib⁹ ñ pt. hoc ē ius pricipioꝝ. Ad illō qꝺ
obijcit ꝺ matrona. dō3 ē φ ñ parificāt illa matro
ne iq̄ztū ē matrona. ſ3 q̄ztū ē ad aliquas ꝯditōes
i iſtis. quia ſeruat fidē τ vult ꝓcreare. Preterea
vō matrona qñq3 vult coire cū marito ñ pp hu/
iuſmōi rōes vl̄ ꝯditōes ſ3 cā icōtinētie τ huiuſ/
mōi. τ i hoc ipa matrona a bonitate matrone ꝺ/
generat. vñ ñ ꝓponit ei ſimplr̄ ſ3 iq̄ztū matrona a
rectitudie matrone aliquātulū ꝺgenerat. vñ aug.
ſic dic̄. Si aliqs aliquā ſibi aſſociat τ ad tps τ il
lo fidē ſeruat viro τ ſpe ꝓlis hñde vult ſe cogno
ſci tm̄: tal̄ mltis matronis añponēda ē. τ ſic ante
ponit matrone debitū petēti gratia libidinis ex/
plēde quo ad hoc.

Adhuc etiam .§.ij.

q̄rit vtrum coire cū ſua ſit pct3? τ vr̄ φ ſic. q2 iſtud
ꝓcedit a ꝟtute generatiua inq̄ztū corrupta ē p li/
bidinē. ergo ſic ꝟtus generatiua trāſmittit ꝓpaga
tōe3. ita libido q̄ iſepabiliter adheret ipi ꝓpaga
tioni trāſmittet aliqd. ¶ Si dicat φ pena ē i illa li
bido τ ñ clpa. cōtra. vr̄ φ ſit culpabil̄. q2 niſi eēt
tal̄. ñ trāſmittēt originale. τ ipa libido ē i potētia
corrupta τ ſeqt i actu. reliqt ergo φ ipa libido ſit
clpa i ipo coitu ēt cū vxore. ¶ Itē libido ē i potē
tia gnātiua corrupta. τ ē cā pcti ſic dcm̄ ē. ſ3 ma/
gis nata ē facē pct3 i pſona gignētj cui⁹ ē τ ei ſepa
bilit adheret φ̄ i pſona geniti. ergo ſi fac̄ i ipo ge
nito reliq pct3. cū p huiuſmōi trāſfūdat origiale
qꝺ ñ fac̄ ꝓpagatio ſ3 libido ſic dic̄ aug. ergo mul
toſortius faciet peccatū i generāte. relinquit ergo
φ ip3 coire cū ſua ñ poſſit eē ſiñ pcto. ¶ Itē dicit
i pſ̄. Eduxit eos cū argēto τ auro. ſup hoc dicit
gl. φ illis q fecerūt ex obediētia τ ex caritate ipe
actus fuit in ꝓcepto τ modus ſiue qualitas facti:
ſ3 illis q fecerūt ex cupiditate act⁹ fuit i ꝓcepto τ
modus ſiue qualitas i pmiſſione. ¶ Similiter vi
detur ex pte iſta φ ipe act⁹ coire ſit i ꝓcepto. ſicut
dr̄. j. oſee. Sume tibi vxorē fornicatōis. ſ3 libi/
do adiūcta illi actui i ſtatu nāe corrupte videt eē
in pmiſſione. nō eni3 ꝓceptū fuit φ ex libidine ſa

ceret ſiue ex fomite.ergo illō qō ꝓcedit ex fomite
gcq d ſit nō ſic fuit ex pcepto.ergo coire cuꝫ ſua ē
pctm.cū ñ poſſit eē ſine libidie q̄ culpabilis ē ſicut
dictū ē. ¶ Itē vlt.ad heb.dicit̃ i quadā gl. duplex
ē pena ſecuta ipꝫ oꝛigiale pctm. pena moꝛtis que
reddit ipm ſuſtinētē glorioſum.ſꝫ alia.ſ. libido q̄
ſecuta ē in poſteris pp pctꝫ primi hois reddit ipꝫ
thoꝝ ingloꝛioſuꝫ.ꝛ iſtud nō ē niſi rōe pcti. ergo
ipe coitus cū ſua ñ pōt eē ſine pcto. Cōtra ois
motus oꝛdiatus oꝛdine gr̃e ē meritoꝛius.ſꝫ i ſtatu
nāe coꝛrupte lex mēbroꝝ repugnat legi mētis. ſꝫ
iſte motus ꝯrius i ipis ꝯiugibus ſeruātibus bōa
ꝯiugij ē oꝛdiatus.ꝛ illud ē p grāꝫ.relinqt̃ ergo ꝙ
coitus cū ſua ſit meritoꝛius. ¶ Itē aug.queadmo
dū de pcto factū ē ſuppliciū:ita ecōtrario de ſup/
plicio factū ē meritū.ergo ipe coitus cū ſua nō ſo
luꝫ nō ē pctm:ſꝫ ēt meritoꝛius.ſed nō eēt merito/
rius ſi ibi ēt eēt veniale quo ad hoc.ergo coire cū
ſua nullo mō ē pctm. ¶ Itē mr̃imoniū poſt lapſū
datuꝫ ē i remediū.ſꝫ bonus medicus q hꝫ poſſe
p medicinā nō reſtituit aliqō niſi reſtituat ad ſani
tatē integrā.ſed ipe dñs ihs xps potēs erat.ꝛ re/
ſtituit huiuſmodi motū inoꝛdinatū p medicinā ſa
cramēti mr̃imonij.ergo coire cū ſua nullatenus ē
pctm. Ad qō dōm ſꝫm ꝙ dī.j.Coꝛin.vi.ſup il/
lud.erūt duo in carne vna.glo.i.in carnali opere
qō inter ꝯiuges hꝫ fieri ſine pcto.ſed poſſet bñ eē
in ipo ꝯiugali ope pctm.ſꝫm illud:ardētioꝛ ama/
toꝛ vxoꝛis ſue adulter ē ſi pp ſe dlectatio q̄reret̃ i
vxoꝛe.vñ aug.quedā bona data ſūt nobis que ꝓ
pter ſe ſunt appetēda.vt ſapientia.ſalus.amicitia.
quedā vero pp aliō vt doctrina.cibus.ꝛ ꝯiugiū.
gcūqꝫ his que pp aliud iſtituta ſūt nō ad hoc vtit̃
ad qō iſtituta ſūt.al's peccat venialr̃ al's crimialr̃.
q vero his vtit̃ ad qō ſūt bñ facit.ſ. q utit̃ ad bōa
ꝯiugij.ꝛ ſeruat fidē.ꝛ intēdit ꝓcreare ꝓleꝫ ad cul
tum dei.qꝛ vtit̃ ipo ꝯiugio ad hoc ad qō iſtitutuꝫ
ē. ¶ Ad illud aūt qō obijcit̃ ꝙ a potētia coꝛrupta
ꝛc̃.dōm ꝙ a potētia pōt exire actus ita ꝙ ꝯcupi
ſcētia non hēat dominiū.Vñ volūtas ꝯfoꝛmis na
ture pōt ꝓcedere in actū ſuū ſine pcto. Etſi obij/
ciat̃ ad hoc ꝙ ē culpabilis cuꝫ traducat̃ pctm i ge
nito.dōm ꝙ culpabilis ſiue vicioſa dicit̃.i.cauſa
vel diſpoſitio p quā pōt ꝓduci pctm in perſona
genita.vñ vicioſa dī per cām non per foꝛmā.foꝛ
maliter eīm diceret̃ culpabilis ſi ſemper redderet
potētiam in qua eēt culpabilē i ſuo actu. ſed ſicut
traducit̃ ipa caro:ita ēt ipa libido ē cā traducendi
oꝛigiale.qꝛ potētia generatiua ē cuiuſdā perſone
ſingularis. ꝛ ipius nature rōne cuius ſit deciſio.
libido eīm eſt vlis pena.ꝛ data ē vt ſit vlis coꝛru
ptio.ꝛ vt cōſequeret̃ quedā defoꝛmitas in pſona
genita p ꝯcupiſcētiā ſeminalē. ¶ Ad illud qō obij
citur ꝙ plus debuit coꝛrūpi perſona generās q̄ꝫ
genita.dicēdum ꝙ non fuit libido ad hoc vt i pſo
na generāte eſſꝫ culpa.ſed fuit vt trāſfunderet̃ per
huiuſmodi libidinē adiunctā ꝓpagatōi pctm oꝛi
ginale in pſona genita.pctm.n.actuale nō ꝯuenit
i pſona. oꝛiginale vō uenit ab ipa nā coꝛrupta in
ipaꝫ pſonā.ꝛ iō libido q̄ reſpicit ipſaꝫ vlēm coꝛ/
ruptōēꝫ ē cā traducēdi pctm oꝛigiale i pſona ge
nita.nō āt cā alicuius actualis neceſſario i pſona
gnāte. ¶ Ad iſtud vtrū eēt i pcepto. dōm ꝙ aliq̄
ē ꝯueniētia.inq̄ꝫtū.n.ibi ē culpabilitas:i pmiſſiōe
ē nō vt in gignēte ſiat pctm ſꝫ in genito. ¶ Ad aliō
dōm ꝙ veꝝ ē ꝙ reddit thoꝝ ingloꝛioſuꝫ qꝛ atte
ſtat̃ ignominie pcti primi pentis q erat oꝛigo. Sꝫ
tñ notādum ꝙ duplr̃ dicit̃ thoꝛus honoꝛabilis.
rōne nature primitus iſtitute. ꝛ rōe mr̃imonij. ſꝫ
ingloꝛioſus dicitur huiuſmōi lectus rōne fomitis.

Sed ꝓbatur adhuc ꝙ coire cum ſua ſit pecca
tum.qꝛ duplex ē viſio.quedā practica:quedā ſpe
culatiua. prima ē cum gratia gratūfaciente. ſcōa
poteſt eē ſine gratia tali.ſed grā ſpūs ꝓphie que
eſt grā gratiſdata: non pōt eē in illo actu.multo/
foꝛtius nec caritas niſi ē grā gratūfaciēs.ꝛ ſic re/
linqt̃ ꝙ ſit pctm. ¶ Ad qō dōꝫ.ꝙ ſpūs ꝓphie dat̃
hōi facto i rōe ſpūs.ſꝫ ille actus ē hois inq̄ꝫtū coi
tus efficit̃ caro.ſicͣ dī.j.coꝝ.vi. Si ergo iſti actus
directe opponūt̃.pꝫ ꝙ ipe ſpūs ꝓphie ñ pōt eē i
actu illo.ñ tñ pp hoc ſeqt̃ ꝙ caritas inq̄ꝫtū ē actus
vel hitus cū ſit hois ſpūalis nō poſſit eē i actu il/
lo ſiue cū illo.ipe.n. actus ꝓphie ē ꝯtuitus i ſpe/
culū eternitatis.vñ pꝫ ꝙ illō nō pōt ſe ꝯpati cum
actu illo q̄ꝫuis caritas poſſit eē cū illo ſicut pꝫ in
coitu ꝯiugali.nō.n.ſic directe ē caritas ad huiuſ/
modi ꝯctum.Vñ quo ad hoc ē maioꝛ oppoſitio
actus illius cū ſpū ꝓphie:q̄ꝫ cū ipa caritate.

Mēbꝛum tertium.

Tertio q̄rit̃ vtrū omis luxuria ſit pctm
moꝛtale. ꝛ vī ꝙ ſic.p hoc ꝙ dī vlt.ad
heb.foꝛnicatoꝛes ꝛ adulteros iudica
bit dñs.glo.i.cōdēnabit. ſꝫ foꝛnicatio
primus gradus ē i actu luxurie.ſi ergo ille moꝛ/
talis ē.qꝛ nō ꝯdēnat̃ aliqs niſi ꝓ moꝛtali.relinqt̃
ꝙ ſꝫm oēm actū ꝯſequētē ſit moꝛtale multo foꝛti9.
¶ Itē dī.j.Coꝛin.vi. Neqꝫ foꝛnicarij regnuꝫ dei
poſſidebūt.ſed nō auſert regnū celeſte niſi ꝓ moꝛ
tali pcto.ergo ꝛc̃. ¶ Itē.iiij.ad eph.foꝛnicatoꝛ āt
imundus nō hꝫ ptē in regno xpi. quare redit idē
qō prius.ſ.ꝙ luxuria ſit moꝛtalis vlr̃. ¶ Iteꝫ ſup
illud.j.ꝓuerb.preciū ſcoꝛti.ſuper qō glo. breuis
delectatio foꝛnicatiōis:ſꝫ ppetua pena foꝛnicato/
ris.ſed pena perpetua nō debetur p ſe niſi moꝛ/
tali.ergo ꝛc̃. ¶ Itē hiero. Luxuria inimica ē dō.
inimica virtutibus. pdit oēm ſubſtātiā patris.ſed
veniale bene ſecū patit̃ virtutes.quare vī ꝙ luxu
ria vniuerſalr̃ ſit moꝛtalis. ¶ Itē Criſo. omni foꝛ
nicatoꝛi impoſſibile ē intrare in regnuꝫ celoꝛum.
ſed nihil claudit regnuꝫ celoꝝ niſi moꝛtale. ergo
ꝛc̃. Ad oppoſitū ſic argut̃.dicit iſido. Si plus

delectēt mēte delectatio fornicatōis ꝙ amor caſti
tatis adhuc regnat pcīm in hoīe. ergo vtrūqʒ pt
eſſe ibi ſimul cuʒ ſiat compatio ⁊ amor caſtitatis
que virtus ē ⁊ delectatio fornicatōis. ſʒ mortale
pcīm nō pōt ſimul eē cū virtute. vr̄ ergo ꝙ dele
ctatio fornicatōis poſſit eſſe venialis. ¶ Jtē q̄rit
Criſ. ſup illud. v. math. q viderit ⁊c. Si ego vi/
deo ⁊ ꝯcupiſco. nihil aūt adipiſcat pniciosum. ⁊
vocat pnicioſuʒ mortale pcīm. relinquit ergo ꝙ
huiuſmōi ꝯcupiſcētia q̄ ē in luxuria poſſit eē ve
nialis. ¶ Jtē. xxiij. deut. ſup illud n̄ erit meretrix
d̄ filiabus iſrahel. glo. ad eas ꝓhibet accedē q̄rū
ē venialis turpitudo ſʒ accedere ad tales ē forni/
cari ergo fornicari pōt eē venialis. ¶ Jtē qd̄ eſt
pcīm ⁊ nō ꝓhibet in decalogo teſtamēti veteris
vr̄ eſſe veniale. ſed fornicatio nō ꝓhibet in deca
logo toto. relinquit ergo ꝙ ſit venialis ipſa for/
nicatio. vñ ſup illud. xx. exo. Nō mechaberis. di
cit glo. noīe mechie ſolet adulteriū intelligi. ergo
vr̄ ꝙ ſolū adulteriū ibi ꝓhibeat. Ad qd̄ dōm.
ꝙ ſm ꝙ nos loqmur de delectatiōe que ē p cō/
ſenſuʒ rōnis ſicut dictū fuit ſupra. hoc mō ſiue ſit
i motu fornicatōis ſiue i alio motu ſeqnē e ſemp
eſt pcīm mortale ipſa luxuria. ⁊ ſi inueniat q̄nqʒ
ꝙ ſit venialis: intelligit ꝙ ſit i ipſis ꝯiugibꝰ coeūti
bus ꝑꝑ ſuā incōtinētiā. ſicut dicit aug. i li. de bo/
no ꝯiugali. ⁊ habitū ē ſupra i iſta qōne. ꝙ pōt eē
in eis huiuſmōi motus venialis ⁊ ita impetuo/
ſus pōt eſſe ꝙ pōt eſſe criminalis. Vñ ꝯcedende
ſunt oēs auctes ille ꝓbantes ꝙ fornicatio vīr eſt
mortale pcīm. ¶ Qd̄ vō obijcit i ꝯrīū de Jſi. dōʒ
eſt ꝙ q̄n ē ꝯſenſus rōnis vel nō ē ꝓhibitio rōis
oportuno tpe ꝓgredietis in actū: tūc nō pōt eē
amor caſtitatis ꝓcedens a caſtitate virtute. ⁊ tūc
regnat pcīm ⁊ dñat ꝯcupia. nec pōt eē amor ca/
ſtitatis q̄ virtus ē. Vel alio mō pōt accipi vt itelli
gamus delectatōem q̄ ꝓcedit ex fomite que non
puenit ad ꝯſenſum rōnis. nec ēt ꝓcedit tm̄ ꝙ de/
beat ꝓhiberi a rōne. talis delectatio bñ pōt eſſe
cū amore caſtitatis virtutis. ⁊ de tali itelligit Jſi.
nō de prima. ⁊ tūc nō regnat pcīm i hoīe ſʒ po/
tius regnat ⁊ dominat amor caſtitatis. vñ augu.
Si plus delectat pulchritudo intime caſtitatis q̄ʒ
turpitudo ipſius fornicatōis nō regnat pcīm ſed
pulchritudo iuſticie. ¶ Ad illud Criſ. Si ꝯcupie
ro ⁊c. dōm ꝙ illa delectatio que ē i iferiori parte
rōnis. que p mulierē itelligit. ⁊ nō attingit a ſu/
periori pte rōnis p ꝯſenſuʒ in illā delectatiōem.
nec ēt in tm̄ ꝓcedat i iferiori ꝙ vir debeat. i. ſupe
rior ps cohibuiſſe. de hac ꝯcupia loqnit Criſ.
cū dī. Nihil adipiſci pnicioſuʒ. ſed ſi tāta ſit cō/
cupiſcētia vt ſi facultas ſic pagat ſicut dictum fuit
ſupra: tūc vir ēt ſupior ps rōnis cibuʒ vetitū co/
medit ⁊ mortale pcīm ē. ¶ Ad illud qd̄ obijcit d̄
glo. xxiij. deut. dōm ꝙ nō dʒ ibi eſſe venialis ſʒ
potius venialis turpitudo. vñ falſa eſt illa lr̄a q̄
dicit venialis. vel dī veniale in legē qd̄ nō punit
p legē pena mortis. ¶ Ad illud qd̄ obijcit qd̄ nō
vr̄ eē ꝓhibitū. dōm ſm aug. qui ponit lr̄am. lxx.
ꝙ vbi nos habemus non mechaberis. xx. exo.
ipſi hn̄t nō fornicaberis. ⁊ tunc fornicatio gnālit
accipit ad oēm illicitū coitū ſicut dicit glo. ſuper
illud. j. corin. vi. vnuſquiſqʒ ſuam hēat ꝑꝑ forni
catiōem. fornicatio eſt cōis ꝯcubitus pter legiti/
mū ꝯcubitū. Vñ ſʒ hāc lr̄aʒ. lxx. q̄ ponit. Nō for
nicaberis. cū dī ꝙ nō ꝓhibet in veteri teſtamēto
rñdendū eſſet p interemptōeʒ. Vel ſi volumꝰ rñ/
dere ſm lr̄aʒ noſtrā que dicit. Nō mechaberis.
dōm ſm Jſi. xx. exo. in glo. ꝙ gnāliter itelligitur
ꝓhiberi oīs illicitus cōcubitus. vñ ipē dicit. Ne
quiſq̄ʒ pter mr̄imoniū alijs feminis ꝯmiſceat ad
explēdā libidinē. ⁊ ſeqt: noīe mechie oīs coitus
ꝓhibet i decalogo excepto federe mr̄imonij. vñ
qd̄ obijcit ꝙ nō ꝓhibet i decalogo vr̄ veniale: ē
dōm ꝙ veꝝ ē ꝙ nō ꝓhibet explicite ſʒ iplicite.
vñ lʒ fornicatio explicite ſm noſtrā lr̄aʒ nō ꝓhi/
beat: tn̄ implicite ſicut dictū ē ꝓhibet. ⁊ iō n̄ ſeqt
quin poſſit eſſe mortale.

Membruʒ quartum.

Quarto querit quare fornicatio dī eē
pcīm i corpus. ſicut dicit greg. q̄dam
ſūt pcta ſpūalia ſicut q̄nqʒ pcta capi/
talia. q̄dā carnalia ſicut gula ⁊ luxu/
ria. Si ergo iō luxuria dicat pcīm in corpus q̄ꝛ
carnale. eadeʒ rōne gula dʒ dici pcīm in corpus
ſʒ nec hoc. ergo nec illud. ¶ Jtē ſi ideo dī pecca/
tuʒ i corpus q̄ꝛ corpus cōtaminat ſicut vr̄ p glo.
ibidē que dicit. fornicatio nō tm̄ aiam ſʒ ⁊ cor/
pus ꝯtaminat. ⁊ alia glo. non ſine deſiderio car/
nis aīa q̄ hʒ ꝓprium motū ꝯcupiſcit carnalr̄. ſed
huiuſmōi rō duplex vr̄ eē i pctō gule. ꝯtinuat. n.
⁊ ꝯcupiſcit aīa q̄ hʒ motū ꝓpriuʒ carnis corpa/
liter. ergo vr̄ eē pcīʒ i corpus ſicut luxuria. ¶ Si
vō iō dī pcīm i corpus q̄ꝛ p corpus exercet. eo/
dē mō homicidiū dʒ dici pcīʒ i corpus: q̄ꝛ exer
cet p corpus ſic manifeſtū ē. ¶ Jtē ſup illd̄. j. coꝝ.
vi. an neſcitis ⁊c. dic glo. fornicatio ambos vnū
facit vt q̄n in nā ſic i macula ſint vnū. ſʒ vnū di/
cunt eſſe in nā q̄ꝛ ſit naturaꝝ cōmixtio i illo actu.
ergo ſi eodē mō ſūt vnū i macula ſicut dicit glo.
vr̄ ꝙ in macula coꝝ ſit cōmixtio q̄dā. ſʒ iſtud nō
vr̄ veꝝ. q̄ꝛ alia ē imago i viro alia in muliere. ⁊
aliꝰ ē ibi actꝰ ⁊ aliꝰ. ergo ſi macula ē deformatio
imaginis vr̄ ꝙ ſint ſepate macule fornicatricis ⁊
fornicātis. Ad illud vr̄ rñdē glo. j. corin. vi. di
cēs extra vinculū ꝯcupie carnalis ſūt cetera pcta
⁊ ſi p corpus generant. hoc aūt ē ſub carne imo
q̄ſi ſcā ē caro. vt ſil' poſſit dici totꝰ hō caro. ¶ Qd̄
ergo obijcit ꝙ vtrobiqʒ ē delectatio carnal' i gu
la. ſ. ⁊ luxuria cōis. dōʒ ꝙ delectatio carnal' ſm
ꝙ cōicat aīa carni ⁊ corpus ꝯtamiat ⁊ agit etiaʒ

p corpus: cõis ẽ gule ⁊ luxurie. ſʒ iſtud eſt ſpãle i luxuria q2 totaliter rõ in iſto actu abſorbetꝛ quia vis libidis facit quãdam ꝯglutinatõem ipius aie cũ carne. vñ dicit gl. ibidẽ. in ſolo tpe fornicatio/nis ꝯmiſceri animũ facit vis libidis cũ ipa carne ⁊ vnũ cũ ipo fieri cui ꝯglutinatꝛ. iſta. n. vis plus ẽ corrupta ꝙ cetere ſic dictũ ẽ. Preterea ipa vis generatiua ẽ vis infima iter oẽs vires i aia. vñ pria ĩ aſcendẽdo quare i infimo ẽ vis generatiua. ſecũda nutritiua. tertia motiua. ſenſibilis iterior ⁊ ex/terior. vñ qñ rõ. que ſupremũ ẽ in via illa deſcendit vt vniatꝛ cũ corpe. tũc dꝛ ei ꝯglutinari q2 inclinatꝛ i maximã ſubiectõem. vñ ſi vniretꝛ ſenſibili i/teriori vel exteriori: nõ eẽt tãta rõis iclinatio nec ſubiectio tãta. Unde glo. dicit ibidẽ. j. co. x. vi. libidinis ardore quo nulla maior ẽ voluptas corporis aiũ tenet ſeruũ. Unde ſũma rõnis ẽ. ꝙ rõne vehemẽtis abſorbitõis ipius rõnis ⁊ ſubiectio/nis ⁊ aglutinatõis dꝛ luxuria peccatũ eẽ in cor/pus. hec aũt omnia nõ ẽ reperire i aliis peccatis ẽt carnalibus.

Mẽbrum quintũ.

Quinto queritꝛ d ꝯditõibus huius peccati. Et queritꝛ cũ multe ſint ꝯditiones iſtius pcti. ſ. viſus ⁊ aliqñ cõtactus. ⁊ oſcula. quid ẽ ꝙ ſolũ inter huiuſmo/di ꝯditões viſus ꝓhibetꝛ math. v. q viderit mu/lierẽ ⁊c. imo plus inflamãt colloquia ⁊ ꝓpingora ſunt illi facto. Unde. ix. eccl. colloquiũ eius q̃ſi ignis exardeſcit. ⁊ multũ habetꝛ i illo capi. de illa materia. quare videtꝛ ꝙ potius deberet ꝓhiberi colloquiũ q̃ʒ viſus. ¶ Item ꝓhibetꝛ in euãgelio iraſci ⁊ cõcupiſcere ſicut pʒ math. v. ⁊ q̃rit Criſ. vnde hoc ꝙ cum ꝓhibetꝛ ira: ponitꝛ ſine cã. vnde i lrã grecoꝝ ẽ omnis qui iraſcitꝛ fratri ſuo inaniter vel ſine cã. ⁊ cum ꝓhibetꝛ viſus ad ꝯcupiſcẽdum ſine omni ꝯditiõe ponitꝛ. ¶ Item. vii. ad Ro. ſine omni ꝯditione ꝓhiberi dꝛ concupia cum dꝛ. nõ ꝯcupiſces. ꝓhibetꝛ aũt exo. xx. vnde ẽ ergo ꝙ ira ſub ꝯditione ꝓhibetꝛ. ipſa vero concupia luxurie ſimpliciter. ¶ Item iſte videt inimicũ ſuum ⁊ ex hoc mouetꝛ ad irã. queritꝛ ergo cũ debeat eẽ ois perfectio i euangelio. non ꝓhibetꝛ ipe viſus in ira ſicut i luxuria. ¶ Item quedã ꝯditões determinãtur i peccato gule ⁊ luxurie. vnde ẽ hoc ꝙ i pec/catis ſpũalibus nõ determinatꝛ ſimiliter ꝯditões ſm gradus ꝓcedẽdi ad alia peccata. ¶ Itẽ peccatum luxurie habʒ conditões quaſi e diuerſo peccato gule ſm gradũ ordiatas. i. habʒ conditiões ordinatas ⁊ gula nõ. vnde hoc ẽ. ¶ Item queritꝛ ſi in oibus illis ꝯditiõibus luxurie ẽ mortale peccatũ? ⁊ videtꝛ ꝙ ſic. q2 primũ. ſ. viſus videtꝛ prohiberi math. v. ſed nihil ꝓhibetꝛ niſi pcm mortale. ergo ſi viſus ẽ mortalis multo fortius conditio/nes ſequẽtes. Ad primũ dicẽdũ ꝙ per hoc ꝙ viſus ꝓhibetꝛ que pria ꝯditio ẽ in luxuria: p conſequẽs datꝛ intelligi illos ꝓhiberi que magis ipſi actui appropinquãt. Unde aug. de huiuſmõi malo ꝓhibito viſu dicit. ne dicatis vos habere pudicos aios ſi oculos habetis ipudicos. q2 impudicus oculus ipudici cordis ẽ nũcius. ⁊ tacente lingua aſpectu mutuo corda nũciant ipudica. ¶ Ad aliud dõm ꝙ ſecus ẽ in motu ire ⁊ i motu ꝯcupiſcẽtie. q2 actus ꝯcupie ꝓpinquiſſime erit a fomi/te vel a ſtimulo carnis ꝯcupie que eſt in luxuria. ſʒ aliter ẽ de ira: q2 cõtingit iraſci ſm ꝙ ẽ penale ⁊ ꝯtingit illud dirigere ſicut ẽ in ira p zelũ vbi dirigit ipa ira per zelum. Iſtam vero ꝯcupiſcẽtiã que egreditꝛ a fomite non ꝯtingit dirigere niſi per matrimoniũ. quare ipa ꝯcupia ob huiuſmõi ve/hementẽ corruptõẽ ſimplr corrumpetꝛ. vñ criſ. quicũqʒ ſibi ꝯcupiam colligit nullo cogẽte feraʒ hãc inducit cogitatiõem. ¶ Ad illud quod obiĩ/citꝛ de videre. dõm ꝙ ꝓpter nimiam ꝓnitatẽ hõ/minis carnalis ad motũ ꝯcupie ꝓhibetꝛ primus gradus tanq̃ diſpõ antecedẽs. ſʒ ex alia pte nõ ẽ tãta ꝓnitas ad iram. ideo ñ ꝓhibetꝛ ipm videre ex cuius aſpectu excitatꝛ ira. ſenſum. n. ſeqtur ipa delectatio vel triſticia. ſʒ ex alia pte magis trahitꝛ p viſum ad ꝯcupiam ipam q̃ʒ ex hac pte ad triſticiam. rõne nature magis ex hac parte corrupte. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ aia multũ ex fomite vel ex ſtimulo carnis trahitꝛ. ideo ꝯditões ſunt ex pte iſta que diſcerni pñt. ſ. in his duobus pctis. ſ. gula ⁊ luxuria ab hoie carnali ⁊ ſpũali. ideo i his duo/bus pctis cũ ſint ꝯditiones apparẽtes ad vitan/dũ notantꝛ. in pctis aũt ſpũalibus cũ nõ ſint cõditiones ⁊ gradus manifeſti nobis non notantur. ¶ Ad illud qd obiĩcit de ordie. dõm ꝙ videẽ mulierẽ ꝯtingit duplr. vel ſm ꝙ ex pulchro ſeqꝛ voluptuoſũ: vel curioſum. pro mõ ptinet ad luxu/riam. ſcdo mõ ptinet ad auariciã ſiue ꝯcupiam oculoꝝ. vñ ipe viſus ramificatꝛ hoc mõ. viſus ergo ẽ pria ꝯditio ſm ꝙ ſequitꝛ voluptuoſũ ad ipʒ actũ luxurie. Uñ ordinantꝛ ipe ꝯditões ſm ꝙ or/dinatꝛ ad ipm actũ luxurie vel remote vel magis ꝓpinque. vñ viſus ẽ rei diſtantis magis lõge: al/loquiũ magis rei ꝓpique. tactus ẽ ꝯiũctio alioꝝ mẽbroꝝ. oſculũ vo oris ẽ. Uñ. vii. puerb. appre/hendẽs deoſculabatꝛ iuuenẽ. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ ſi ꝯcupiſcere ſit tale ꝙ ſi facultas ſic pagatꝛ: ſic erit mortale luxuriari i viſu. vel põt eẽ ꝯcupiſcere citra ꝯſenſum rõnis vel ꝓhibitõẽ tpe oportuno. ꝙ tũc nõ erit mortale. vñ notãdũ ꝙ apls dic. v. ad eph. Turpitudo aut ſtultiloquiũ ⁊c. turpitu/do i oculis ⁊ amplexibus. ſtultiloquiũ ⁊ blanda verba ⁊ ſcurrilia. Uñ. v. puer. fauus diſtillãs la/bia tua ⁊c. ⁊ poſt ſequitꝛ. nouiſſima vero ſũt amara quaſi abſinthium ⁊ quaſi gladius biceps.

Membrum ſextum.

Exto querit̃ de quãtitate huius pcti.
⁊ vr̃ ꝙ ſit maius, oĩ alio pcto. ꝑ hoc
qḋ vr̃. j. coꝝ. vi. in glo. ardore libidis
quo nulla maior eſt voluptas: corpis
aiũ ſuũ tenet. ſ; ſm quãtitatẽ libidis vt vr̃ de/
terminat̃ quãtitas pcti. quare vr̃. ꝙ ſit maximum
pcĩ; i genere. ¶ Itẽ Iſiḋ. magis ꝑ carnis luxuriã
humanũ genus ſubdit̃ dyabolo, ꝙ̃ ꝑ aliqḋ aliud
pcm. quare cũ ꝑ qḋlib; pcm mortale ſubijciat̃
hõ dyabolo: videt̃ ꝙ iſtud ſit maximũ cũ maxia
fiat ꝑ illud ſubiectio. ¶ Itẽ rõne temtationis iſtud
oñdit̃. q2 dicit aug. īter oĩa xp̃ianoꝝ certamia du
riora ſunt ꝓlia caſtitatis. vbi quotidiana ẽ pugna
ſ; rara ẽ victoria. ergo cũ nulla ſit durior tẽtatio
dyaboli ꝙ̃ ꝑ luxuriã. vr̃ ex hoc ꝙ ipa luxuria in
genere ſit maximũ pcm. ¶ Itẽ rõne dãni oſtẽdit̃
ꝙ ſit maximũ. q2 dicit hiero. Nulli ꝑiculoſius ſu
mũt corpus xp̃i ꝙ̃ luxurioſi. ex his auctĩbus p;
ſeu oñdit̃ ꝙ ſit maximũ. Ad oppoſitũ eſt. quia
hoc ẽ pcĩ; carnale. ſ; pcta carnalia ſicũ vult greg.
ſũt minoris culpe ꝙ̃ ſpũalia. ergo ⁊c̃. ¶ Item vbi
ẽ maior ꝓnitas ibi ẽ maior excuſatio pcti. ſ; īter
oĩa pcta ẽ ꝓnitas maior in hoc pcto. quare vr̃ ꝙ
īter oĩa mortalia ſit minimũ pcm. Ad qḋ dõ;.
ꝙ illud pcm dr̃ a ſctĩs maius alijs pctĩs pluri/
bus de cãis. prima ẽ ꝓpter vehementẽ ardorem
libidis que ẽ i hoc pcto ſm quã aia copulat̃ car/
ni. ⁊ hoc mõ accipit̃ illa glo. j. coꝝ. vi. Scḋa cã
ẽ ꝑꝑ generalitatẽ peccãtiũ. ⁊ ſm hoc intelligitur
auctas iſiḋ. vñ pcĩ; ꝯpat̃ ſagene dyaboli. j. abac̃.
⁊. vij. eccĩ. Vñ ſicut in ſagena magni piſces ⁊ ꝑui
capiunt̃: ita pcto luxurie magni⁹ ⁊ ꝑui detinẽtur.
Tertia cã ẽ rõne feditatis. q2 fedius ẽ īter omnia
pcta ⁊ maiorẽ feditatẽ reddit i hoĩe. ⁊ ſic ĩtelligit̃
hiero. auctas q2 ẽ feditas ex ꝑte aĩe ⁊ ex ꝑte cor/
poris i hoc pcto. Vñ cu; tales accipiũt ꝑcioſiſſi/
mũ corpus dñi nr̃i ih̃u xp̃i: idem ẽ ꝑꝑ nimiã fedi
tatẽ acſi ꝓijcerent i luto. Quarta cã eſt ꝑꝑ rõnem
duplicis tentatõis hoſtis. ſ. ⁊ carnis. ñ ſic ẽ i pec
catis ſpũalibus hec duplex tentatio ⁊ ꝙ̃uis poſ/
ſit eẽ i gula hec duplex tentatio: nõ tñ ẽ ita vehe/
mẽs. ſic ergo illud pcĩ; dr̃ maximũ quadruplici
de cã. pria ẽ rõne libidioſi ardoris. ſcḋa genera/
litatis. tertia rõne feditatis. quarta rõne duplicis
tentatõis. que duplex tentatio vel ñ ẽ in alijs pec
catis ſicut i ſpũalibus. vel ſi ſit illos reꝑire in ali/
quo ſicut i pcto gule. non ẽ tñ ita vehemens. dr̃ tñ
iſtud pcm ⁊ ſi excedat alia i iſtis ꝯditõibus: mi/
nus ſimplr̃ i genere ⁊ miori pena dignum pctĩs
ſpũalibus. in aliqua tñ ſpẽ poſſet ẽt bene excede/
re pcta ſpũalia.

Membruz ſeptimuz.

Eptimo querit̃ de ꝯparatõe hui⁹ pcti
ad pcm ſupbie. vtrum. ſ. ſupbia indu/
cat i peccatũ luxurie aut econuerſo. Et
videt̃ ꝙ non. q2 peccatũ ſuperbie ẽ de maxie ſpi/
ritualibus. ⁊ i quo primo per ꝯtemptum recedit
ſpũs ꝯtumax a deo. luxuria vero de maxie cor/
poralibus ſicut dictum ẽ. ergo cũ maximã; ha/
beãt diſpatõem. vnũ vt videt̃ non iducit i alterũ.
In prio enim ẽ temtatio ipius ſpũs ſm ſe. In ſe/
cũda vero ẽ temtatio ex ſtimulo carnis vel ex fo/
mite. ¶ Ad oppoſitu; eſt qḋ dicit iſiḋ. dicit. n. ſic.
Sicut ꝑ ſupbiã mentis itur in ꝓſtitutõem libidi/
nis: ita ꝑ humilitatẽ mentis ſalua ſit caſtitas car/
nis. ergo videt̃ ꝙ ſit quedã ꝓnitas ad luxuriã ex
pcto ſupbie. ¶ Itẽ primus parens ꝑ ſupbiã ꝯtra
deũ tumuit. ⁊ ſtatim ſenſit carnis libidinẽ a pudẽ
da operuit. quare vr̃ ꝙ pcm ſupbie ordinet̃ ad
hoc pcm. Ad qḋ dõm. ꝙ dñs ordiauit i penã;
vt ille q prio peccauit ꝑ ſuperbiã ñ tñ hr̃et penã
ſpũalem ſ; corꝑalem in pñti. duplex ẽ eni; pena.
pena. ſ. ꝯdẽnans que ẽ i futuro: ⁊ ẽ pena corrigẽs
illa que eſt i pñti. ⁊ hac punit̃ ipe ſupbus cũ ꝑmit
tit̃ cadere i pcm luxurie vt ſic humiliet̃. vñ iſiḋ.
deus nõnunꝙ̃ eijcit occultã mẽtis ſupbiã ꝑ car/
nis manifeſtã ruinã. non, ꝙ ꝑ ſe ordinet̃ ſuperbia
ad hoc pcm. ſ; ꝑ huiuſmõi cãu; ſupbus ꝯfũdat̃
⁊ peniteat: ⁊ i ſenſu; ſue iſirmitatis veniat. Unde
notãdum ꝙ duplex eſt ordo pcti ad pcm. vel ex
diſpõne peccati ſm ſe. Unde ordiat̃ ad alteꝝ ſicut
inuidia ad ſupbiã i ſpũalibus. ⁊ luxuria ad gulã
i carnalibus. ⁊ talis ordo nõ ẽ īter luxuriã ⁊ ſu/
perbiã cũ ſint maxie diſpara ſicut obijciebat̃. Ali
us ordo ẽ ſm diſpõnem diuinã qua vult reduce
re pctorem ad pñiam. ⁊ ꝑ hoc ꝑmittit cadere ſu
perbũ i pcm luxurie. vt ſic confuſione reducen/
te ad gloriã ꝯfundat̃ ⁊ i ſenſu; ſue infirmitatis ſa
lubriter veniat ⁊ ſic humiliet̃.

Membrum octauũ.

Ctauo querit̃ de oppoſito huius pcti
⁊ i genere boni ⁊ in genere mali. Et
quero ſic. Uirtus ẽ habitus imediate
ꝯſiſtens ſicut dicit ph̃us. caſtitas ergo
cũ ſit virtus reſpicit mediũ. ⁊ luxuria ẽ vnu; ex/
tremoꝝ ſonãs i vicium ſupfluitatis. querit̃ quid ẽ
aliud extremũ ſonãs in diminutõem? ſi. dicat̃ eſſe
inſenſibilitas extremum ſm ph̃m. querit̃ quid ſit
extremũ ſm theologum. ſicut enim luxuria ẽ in/
differẽter coire cum quacũq; qḋ ſonat i ſupflui/
tatem: ita videt̃ ꝙ debeat eẽ ſm theologum aliqḋ
extremũ ſm diminutõem. ſi dicat̃ ꝙ nõ coire ẽ il
lud extremũ. i. abſtinere a coitu: ſic poneret̃ i ex/
tremo virginitas. ſed hoc non ẽ veꝝ: cum virgi/
nitas reputet̃ ꝓ nobiliori bono. Vñ ambro. vir/
ginitas replet paradiſum. nuptie replent mũdu;.
ergo illud cũ ſit nobilitas ꝯditionis: nõ determi/
nabit̃ i genere pcti. Ad primũ dõm. ꝙ caſtitas
ponit̃ medium īter ſupfluitatem ⁊ indigentiam ⁊
ponit̃ mediũ quo ad idigẽtiã, ſicut dicebat̃ iſenſi/

bſitas quo ad ſupfluitaté luxuria.ſʒ apud theologū ñ ſemp determinaṫ virtus i rõe medij ſic̃ pʒ ꝛ dictū fuit ſupius ꝙ ẽt relinquere oia ꝛ meritorie poterat qs ꝛ ſeq xp̃m.qḋ ſonat i viciū apud phm.vñ trahibile ē ꝓ huiuſmõi finē i iplentibus opus ꝯſilij.ita ex pte iſta pōt eē ꝙ ipʒ ꝯtinere ſit vltra rõnē pcepti ꝛ ſtet i rõe ꝯſilij.ſicut innuit i.xix. Mat.facta diſtinctiõe eunuchoꝝ ſubinſert dñs. q pōt cape capiat.q.d.illud ē ꝯſilij nõ pcepti.Sʒ ſi vellemus accipe mediū ꝛ extrema i caſtitate cõiugali bñ poſſemus.nã coire cū ñ ſua idifferẽter: eſt extremū vnū ſonãs i ſupfluitaté.eſt aũt illḋ ſonãs in diminutõeʒ ñ ſoluẽ cui dʒ ꝛ qñ dʒ ꝛ cum alijs circũſtãtijs debitis.iſtud eſt ex pte idigẽtie. mediū võ ē reddẽ cui dʒ ꝛ qñ dʒ ꝛc̃.nec oportet ꝙ vgĩnitas ſit extremū qꝛ ꝯſiſtit vlteri⁹ in rõe ꝯſilij. Sʒ cū fuit datuʒ pceptū h.creſcite ꝛ multiplicamini.j.geñ.i ſtatu nãe ꝯdite.ꝛ.ix.geñ.i ſtatu nãe corrupte.eſſet tũc pcẽm in virginitate pmanẽ ꝛ trãſgreſſio pcepti? Dõm ꝙ nõ.ſʒ ē eleuatio vltra pceptū.ſi eniʒ iſte ꝯtineret:p aliū fieret multiplicatio vel poſſʒ fieri.ꝛ ẽt ē eleuatio ꝑ huiuſmodi ꝯtinẽtiã vltra eũ cui ſit pceptū.pceptū.n.rõne ĩfirmitatis fit ad minus i ſtatu nãe corrupte.ſʒ qñ facta ē multiplicatio:planū ē ꝙ ꝯtinere vlr nõ ē pcẽm.ſʒ ẽt excellẽtiſſimū ꝛ vincẽs ĩfirmitaté noſtrã.vñ ꝯiugiū i ſtatu nãe corrupte ꝯceſſū fuit i remediū pp ĩfirmitaté noſtrã.qḋ innuit apl̃s.j.coꝛ. vij.di.Melius ē nubere ꝙ̃ vri.vñ nõ dicit ſtatū pfectõis ſicut dicit ipſa virginitas.

Membrum nonum.

Nno queriṫ ḋ differẽtijs luxurie que aſſignanṫ alio mõ.fornicatio.adulteriū.ſtuprū.ſacrilegiū.iceſtus.pcẽm ꝯ nãz.ꝛ ſũt ille dĩe luxurie ꝓut ſunt i facto. Eſt aũt fornicatio luxuria qua ſolutus ſolutã nãli vſu cognoſcit.ꝛ intelliguntṫ ſolut⁹ ꝛ ſoluta a vinculo ꝯiugij ꝛ ꝯſanguinitatis ꝛ affinitatis ordinis religionis vel voti ꝯtinẽtie. Naturaſ vſus intelligiṫ ad dĩam illius vſus q ē ꝯ nãz. Adulteriuʒ võ eſt luxuria q̃ ꝯiugalis thorus violaṫ.vñ dĩ adulteriū q̃ſi acceſſus ad thoꝝ alienū. Stupꝝ ē luxuria i q̃ vgĩnalis incorruptio diſſipaṫ. Sacrilegiū ꝛ ſi cõe ſit ad leſioné cuiuſlibet rei ſacre: ſʒ tñ accipiṫ ꝓ leſione pſone ſacre.ꝛ talr.ſ.ꝑ viciū luxurie.vñ ſacrilega luxuria melius dĩ.huiuſmodi aũt ē coitus ꝯ votū ꝯtinẽtie.vt qñ aliqs violatur vel i ſe.vt cū in ſacris ordinib⁹ ꝯſtitut⁹ vel religioſus peccat cū aliq̃ ſoluta.vel in altero vt cuʒ aliqs peccat cū ſanctimoniali vt aliq̃ cū ſacerdote. Inceſtus ē coitus ꝯ ꝯſanguinitaté vel affinitaté vel ꝯpaternitaté cõmiſſus. Pcẽm ꝯ nãz ē luxuria q̃ nãlis vſus coeundi maris ꝛ femine puertitur.ꝛ iſtud ignominioſiſſimū ꝛ maximū pcẽm ē. ¶ Haꝝ aũt dĩaꝝ rõné numeri ingramus. Nã iſte dĩe accipiuntṫ penes inordinatõeʒ q̃ accidit i coitu. Inordinatio⁹ ergo aut priuat ordineʒ nãe: aut ordiné virtutis.ſi ordineʒ nãe.aut ergo priuat ordiné nãe ſimplr̃:ꝛ ſic ē pcẽm ꝯ nãʒ.aut ordiné nãe poſt multiplicatõeʒ limitate ꝛ ſic ē inceſtus.poſtꝙ̃ eniʒ multiplicata ē nã hoĩs:limitãda erat vt nec fratres cū ſororib⁹ ꝛ ſic deinceps.ꝓut caſtitas hoĩs nãlis regrebat uel caritas inter hoĩes ꝯſeruãda. Si võ priuat ordiné vtutis vt caſtitatis.iſtud diuerſificaṫ duplr̃.qꝛ aut priuat ordiné caſtitatꝭ q̃ ē i voto firmata.ꝛ ſic ē ſacrilega luxuria.aut caſtitatis q̃ nõ ē i voto firmata.q̃ ē triplex.vgĩnalis.ꝯiugalis.vidualis.ſi priuat ordiné caſtitatis vgĩnalis ſic ē ſtuprū.ſi ꝯiugalis adulteriū.ſi vidualis fornicatio ꝛ ſic pʒ numerus differẽtiaꝝ. Suppoſitis iſtis differẽtijs cū ponãṫ alie dĩe.v.ad Eph.vbi dĩ.fornicatio ꝛ oĩs imūditia nõ nominetṫ i vobis.ad Coloſ.iij.ponũtur q̃tuor.fornicatio.imūditia.ꝯcupia.libido.Et ad gal.v.ponũṫ q̃tuõ.fornicatõ.imūditia ipudicitia luxuria. Pōt q̃ri q̃liṫ iſte dĩe ſe habeãt iter ſe ꝛ ad pdictas dĩas.cū.n.dicaṫ.iij.ad coſ.ſup illḋ fornicatio ꝛc̃.fornicatio ē oĩs cõcubitus pter legitimuʒ ꝯcubitū.erit ergo fornicatio cõe ad omnem dĩaʒ illius pcti. ¶ Silr̃ ꝯcupia mala cõe vṙ eſſe ad oẽm dĩaʒ illius pcti.diciṫ.n.in glo.ꝙ ꝯcupia mala ē de aliena vxore vel de aliena re.ſʒ hoc eſt generale.ergo ꝑ ꝯcupiaʒ nõ itelligiṫ ſpãlis dĩa. ¶ Silr̃ pōt obijci de libidine.libido eiʒ gnãle eſt ẽt ſcḋm ꝙ ibi poniṫ in gl.dĩ eiʒ ardor ꝑ q̃ſlibet turpitudines diſcurrens ſʒ ita ē de ardore luxurie. reſtat ergo ꝙ cõe eſt.pōt ergo q̃ri qualr̃ ab alijs diſtinguiṫ. ¶ Eodẽ mõ pōt obijci vbi agiṫ ḋ operibus carnis ad gaſ.luxuria eiʒ dṙ q̃libet ſupfluitas. Impudicitia aũt ē ñ pudice viuẽ.hec auteʒ cõia ſũt.nõ ergo recte ponunṫ i diuiſione. Ad qḋ dõm.ꝙ aliter ponunṫ dĩe pdicte.ꝛ alr̃ ille q̃ ſubiunguntṫ.dĩe eniʒ prio dicte ipſius luxurie attendunṫ.ſcḋm dĩas pſonaꝝ cū qbus ē illicit⁹ ꝯcubitus. Vñ dicit Gelaſius. Aliud ē fornicatio.aliud ē ſtuprū.aliud adulteriuʒ.aliud iceſtus.aliud raptus. Fornicatio lʒ videaṫ eē genus cuiuſlibʒ illiciti coitus:tñ ſpãliter itelligiṫ i vſu viduaꝝ ꝛ meretricuʒ ꝛ ꝯcubinaꝝ. Stuprū aũt ꝓprie dĩ virgĩnū illicita defloratio.qñ nõ pcedẽte ꝯiugali pactõe vtriuſqꝫ voluntate virgo corrũpiṫ. Adulteriū võ ē alieni thori violatio. Inceſtus ē ꝯſanguineorū vel affiniuʒ abuſus. Raptus admittiṫ:cuʒ puella a domo patris violẽter abduciṫ. Alie võ dĩe hui⁹ pcti nõ ſumunṫ vlr ſcḋm dĩas pſonaruʒ. Ille aũt due dĩe q̃ apponũtur ad Eph.attẽdunt i hoc ꝙ fornicatio attẽdiṫ cū ſoluta ꝛ ꝯſẽtiẽte.imūditia võ ꝯtinet i ſe oẽm aliaʒ dĩaʒ.dĩe võ q̃ ponunṫ ad coſſo.in hoc diſtinguũtur.ꝙ ꝯcupia vel fornicatio attẽdũtur ſcḋm actū exteriorẽ illicitū cū differẽtibus pſonis.ſ.ſoluta vel nõ ſoluta manẽ

te lege nature. nõ manẽte aũt lege nature dr̃ immũ/
dicia quãtum ad actũ exteriorẽ. libido vero q̃ꝫtũ
ad actũ interiorẽ. Vel aliter vt immundicia dicat̃ ꝯ̃
nãm rõne rei cum qua ẽ coitus. libido vero rõne
modi coeundi vel volũtate libidinosa explendi.
Quatuor vero dr̃ q̃ ponũt ad gal. distiguunt vt
fornicatio. immũdicia. ipudicitia spãles determinẽt
drãs ſm quasdã drãs ꝑsonaꝝ. luxuria vͦo oẽꝫ il/
licitũ modũ p̃ter illos tres ꝯprehẽdat. fornicatio
dr̃ illicitus ꝯcubitus ſꝫ nãm tñ cũ soluta. Impu
dicitia vͦo cũ ꝯiugata vel deo dicata. Immũdicia
vͦo ẽ i eo qͦd est ꝯ̃ nãm. vel cũ nõ ꝑducit̃ ad actuꝫ
vt i pollutõe extra vas debitum. ¶ Per hec pñt
solui q̃ obiecta sũt. cũ. n. dicit̃ ad gal. ꝙ fornicatio
ẽ ois illicitus ꝯcubit⁹ p̃ter legitimũ: ñ itẽdit̃ gnãli
ter de oi spẽ luxurie preter illã que fit aliqñ cũ cõ
iugata ſꝫ de illicito ꝯcubitu ſm nãm tñ. vt diuidat̃
ex opposito ꝯ̃ alias tres drãs. ꝯcupia. n. ẽ cũ alie
na vxore ſm ꝙ ibi appropriat̃ ⁊ ita non accipit̃
ibi cõiter. ⁊ ꝑ hoc soluit̃ illud qͦd secũdo obijcie/
bat̃. lꝫ eim dicat̃ ibi ꝯcupia respectu alterius rei.
hoc nõ ẽ q̃ꝫtum ad drãꝫ huius pcti. silr̃ libido nõ
dr̃ qcunqꝫ ardor luxurie. ſꝫ q discurrit ꝑ turpitu
dies. turpitudies aũt dicunt̃ qñ idebito mõ ꝑ q̃sdã
ptes corpis qs luxuriat̃. nõ tñ cuꝫ re alia ꝯ̃ nãm.
⁊ ꝑ hoc soluit̃ illud qͦd tertio ẽ obiectũ. ¶ Ad alia
vero dicẽdum ꝙ luxuria ⁊ ipudicitia nõ accipi/
unt̃ cõmuniter ſꝫ ꝑ appropriationẽ sicut supradi
ctũ ẽ i differentijs assignatis.

Membrum decimũ.

DEcimo querit̃ de effectu huius pcti q
est amissio aureole. ⁊ de illo effectu q
ẽ irregularitas. Põt ergo queri vtrũ
illa que corrupta ẽ mẽte ⁊ nõ corru/
pta in carne. amittat aureolã. qͦd videt̃ per diffini
tionẽ virginitatis que ẽ in carne corruptibili icor/
ruptõis ꝑpetue meditatio. ſꝫ hoc nõ ẽ meditatio
perpetue icorruptõis. ergo nõ hec virginitas ſꝫ ab
lata virginitate aufert̃ aureola. ergo ab huiusmodi
corrupta aufert̃ aureola. ¶ Itẽ aliq̃ hꝫ corruptõꝫ
carnis nõ tñ põt cognosci ꝙ sit corrupta. vñ Ci/
prianus. Virginitas põt corrũpi vbi nõ põt ispici.
nũqd ab ipa tollit̃ aureola qͦd videt̃. cognitio. n.
diuina cuius ẽ dare aureolã attingit illam corru/
ptionẽ que ab hoie cognosci ñ põt. cũ ergo vir/
gibus debeat̃ aureola: sic corrupte priuabunt̃ au
reola. ¶ Itẽ alique sũt corrupte volũtaria corru
ptõe seu pollutõe. nũqd tales priuãt̃ aureola. qͦd
vr̃. q2 ibi ẽ corruptio mentis ⁊ corruptio carnis.
cũ ergo aureola debeat̃ icorruptis ꝑ voluntateꝫ.
vtroqꝫ mõ ab istis priuabit̃ aureola. ¶ Silr̃ q̃ri
tur de istis q̃ oppressiõe barbarica itegritatẽ car/
nis ꝑdiderũt. Ad qͦd dõm. ꝙ sicut corruptione
mẽtis ⁊ nõ carnis nõ tollit̃ aureola vel ꝯ̃hit̃ ir/
regularitas ad ꝯsecrãduꝫ q2 ꝑ pniaꝫ incorruptio
mentis ad plenũ restituit̃. ⁊ ita si finalr̃ manet in/
corrupta hẽbit aureolaꝫ. ¶ Qͦd autẽ dr̃ virginitas
ꝑpetue meditatio incorruptõis. referẽdum est ad
finalẽ icorruptionẽ ex pte mentis. ex pte vero car
nis oportet eẽ perpetuã integritatẽ q̃ꝫtum ẽ ꝺ vo
luntate mẽtis. ¶ Ad scðm vero dõm. ꝙ si aliqua
hꝫ corruptõeꝫ carnis que ꝑspici nõ põt. ⁊ sciat se
hoc modo corruptã. ex corruptõe mẽtis i humi/
litate ⁊ verecũdia ꝑmaneat. ⁊ credit̃ ꝙ aureolaꝫ
amisit: eccl̃a tñ q2 iudicat ſm ea que appent i foro
exteriori. nõ repellit eaꝫ a ꝯsecratione. ¶ Ad ter/
tium dõm ꝙ si ꝓcuraret̃ corruptio carnis ꝓueni/
ens ex corruptõe mentis ꝑ istrumentum aliqͦd vl̃
aliquo huiusmõi. abstinere dꝫ a ꝯsecratõe. si ve/
ro ꝑ violentiã amisit integritatẽ carnis. nõ ꝓpter
hoc amittit aureolã. nõ eiꝫ põt corrũpi corpus ni
si prius fuerit aius corruptus. mũda nãqꝫ a cõta
gione aia. caro nõ peccat sicut isido. ⁊ beata Lu
cia dixit. Si inuitaꝫ me violaueris castitas mihi
duplicabit̃ ad coronã. Si. n. oppressiõe barbari
ca aliqũe itegritatẽ carnis ꝑdiderũt. ad meritũ ea/
rũ cedit si incõtaminatis nõ se ꝯparẽt virgibus.
Vñ leo papa. Ille famule que oppressiõe barba
rica itegritatẽ pudoris ꝑdiderũt. laudabiles erũt
i humilitate ⁊ verecũdia si se incõtaminatis non
audeãt ꝯpare virgibus.

Deĩde queritur .§. j.

vtrum irregularitas ꝯtrahat̃ ex cõcubitu mere/
tricis. qͦd videt̃ ꝑ hoc. ꝙ ipsa diuisit carnẽ suã cuꝫ
multis qui autem cognouit mulierẽ matrimonia
liter que diuisit carnẽ suã efficit̃ irregularis. ergo
talis efficit̃ irregularis. ¶ Cõtra si aliquis diuisit
carnem suã cognoscendo plures solutas. non ex
hoc efficit̃ irregularis sed maior est diuisio in sua
carne q̃ꝫ in carne aliena. ergo ex cõcubitu cũ me
retrice vna: non efficiet̃ irregularis. ¶ Preterea
querit̃ de eo qui viduam cognouit vtrũ sit irre/
gularis. qͦd videt̃ per hoc qͦd dicit̃ in canone. Si
duaꝫ si lector in vxorẽ duxerit i lectoratu ꝑmane
at. ex quo datur itelligi ꝙ irregularis efficit̃. Cõ/
tra talis non diuisit carnẽ suã in plures. ergo non
egit ꝯ̃ rõem sacri. ergo nõ ex hoc efficit̃ irregula
ris. põt eim ⁊ sic vnius vxoris eẽ vir. Ad qͦd
dõm ꝙ q cognouit matrimonialr̃ meretriceꝫ ex
hoc efficit̃ irregularis. meretrix. n. dr̃ que multo
ruꝫ libidini pꝫ. ⁊ licet ipse non diuidat carnẽ suaꝫ
in plures: nihilominus efficit̃ irregularis. quia ex
parte mulieris quaꝫ cognouit apparet deesse rõ
sacri quod exigit̃ in ecclesia. ¶ Ad obiectũ autem
in contrariũ dõm. ꝙ non ẽ cõsilis rõ ex pte viri.
Vir eim in hac parte nõ tenet typum ecclesie sed
mulier. ¶ Ad scðm dõm ẽ silr̃. ꝙ licet ipse nõ di/
uisit carnẽ suam in plures nihilominus irregula/
ris efficit̃. q2 ꝯiũctus est cũ illa que diuisit carneꝫ
suã i plures. ſꝫ qͦd hꝫ dis. l. Siqs viduã aut drell

etaʒ duxerit nõ admittat᷑ ad cler᷑.⁊.xxxiiij.di.cu/
rãdum ẽ ne quiſq̈ ad ſacros ordines q vxorem
virginẽ nõ duxerit aſpiret.

Mẽbrum vndecimũ.

Vndecimo querit᷑ de pena huius pcti.
põt ẽt queri vtruʒ idẽ reatus ſit illius
qui fornicatus ẽ poſt ſuſceptiõeʒ legis
⁊ añ ſuſceptiõem. ⁊ de illo q fornica/
tus ẽ poſt baptiſmũ ⁊ añ. ⁊ d illa que hʒ diuitias
compatione illius que pauper ẽ. qd videt᷑.qꝛ ea/
dem ẽ quãtitas eẽntialis pcti. ⁊ eidẽ quãtitati eſſẽ
tiali rñdet idẽ reatus. ergo idẽ ẽ reatus. ¶ Cõtra
circunſtãtie aggrauãt pcim. alie vero ⁊ alie ſunt
hinc ⁊ inde circunſtãtie. ergo ⁊ alius reatus ⁊ p
ↄ̃ns alia pena. Ad qd rñdet criſ. fornicatus eſt
aliqs poſt legẽ: difficilius puniet᷑. fornicatus ẽ ali
qs poſt aduẽtũ xpi. ⁊ ſi adhuc cathecumin⁹ fuerit
maloꝝ difficiliorẽ dabit vidictã fornicata eſt aliq̃
diues exñs altera vo paup. rurſum ⁊ hic ẽ dĩa. ⁊
hoc manifeſtũ ẽ ex hoc.ꝙ antea d dauid dixim⁹.
fornicatus ẽ aliqs poſt lauacrũ hic neqʒ mitiga/
tio hoc pctĩ ſeqt᷑ ſʒ ꝙ dicit apſs ad heb.x. Irritã
qs faciẽs legẽ moyſi ſine vlla miſeratõe ſub duo
bus vel trib⁹ teſtibus morit᷑. q̃tomagis dteriora
meret᷑ ſupplicia q filiũ dei ↄculcauerit ⁊ ſanguinẽ
teſtamẽti duxerit pollutum i quo ſãctificatus eſt.
¶ Ad argumẽtũ rñdendũ ẽ.ꝙ ẽ quãtitas que re/
fert ad genus pcti. ⁊ ẽ quãtitas que reſpicit circũ
ſtãtias. q̃tuʒ ad primũ quãtitas ẽ eadẽ. q̃tum ad
ſecũdum non eſt eadẽ nec idem reatus.

Queſtio.clxij. de filiabus ſinguloꝝ capitaliũ vicioꝝ. Et prio de filiabus inanis glorie.

Dicto d capita/
libus ↄ̃nter dõm ẽ d filiabus
eoꝝ ſũmarie. de pluribus.n.
alibi diffuſius ẽ.expeditũʒ. Et
prio dõm ẽ de filiabus inanis
glorie q̃ ſit rõ numeri. Scdo
q̃ ſũt dubitabilia circa numeri rõem. ¶ Rõ vero
numeri ſic põt reddi. cũ.n.inanis gloria ſit amor
laudis ꝓprie pp appentẽ excellẽtiã. aut itẽdit lau
dari rõe appentis excellẽtis potẽtie aut ꝓbitatis.
aut ſapie. ſi rõe appẽtis excellẽ ptãtis: ianis glo/
ria q̃rit laudẽ. nõ vult videri ptãtis minoris ⁊ vlt
videri ptãtis maioris. ⁊ ſʒ hec gnãt duo vicia.ſ.
iobediẽtiã q̃ nõ vult ſupiacẽ ſupiori ne videat᷑ mi
noris ptãtis. ⁊ iactãtiã q̃ ſe oñdat ptãtis maioris.
eſt.n.iactãtia nõ ſolũ verbis ſʒ ẽt factis ſue ptãtis
oſtẽtatõibus. Si rõne appentis excellẽtis ꝓbita/
tis. vult appere maioris probitatis ⁊ nõ vult ap
parere minoris ꝓbitatis. ſʒ vult appere ianis glia
ꝓbitatis maioris. appetit appentẽ ꝓbitatẽ nõ ſo
lum iter bonos ſed ẽt iter prauos ⁊ ſm hoc ex ſe
gnãt duo vicia ipocriſim q̃ ſimulatõe ſcitãtis ap
petit videri bonus. ⁊ icõtinẽtiã q̃ rõne ↄformita
tis ſui cũ malus i malicia laudet᷑ pcior i dſiderijs
aĩe ſue. Si vero ianis glia reſpiciat videri ñ ꝓbi
tatis mĩoris: gnãt ex ſe ptinaciã qua ẽt male facta
defendũt ne ꝓbitas minoret᷑. Si vo ianis gloria ꝑ
appentẽ excellẽtiã ſapiam laudẽ q̃rat: reſpuit eſſe
minoratiuũ ſue ſapiẽtie. ⁊ attẽdit oẽ magnificatiuũ.
iõ qʒ ex ſe gnãt duo vicia. diſcordiã q̃ diſſidet ab
alioꝝ ſentẽtijs. ne ↄpatõe eaꝝ minor appeat ⁊ no
uitatũ pſumptõe q̃ ſupra vires oĩa tẽtat vt ſapiẽs
appeat. pʒ ergo numerus. ſi.n. ptes diuiſiõis ſũt
ſufficient᷑ aſſignate. nõ potuerũt plures eẽ filie ina
nis glorie q̃ʒ.vij. ſuppoſite.

Secundo querit᷑ .§.j.

vel dubitat᷑ de qbuſdã dubitatõibus incidẽtibus
circa rõem numeri iſtaꝝ filiaꝝ. Et primo querit᷑.
Quare irreuerẽtia platoꝝ ⁊ ↄtumacia nõ ponũt᷑
filie ianis glie ſicut iobediẽtia. Nã eadẽ rõ i illis.
Idcirco.n. vane glorioſus non reueret᷑ platũ vel
obuiat ↄtumaciter plato: ne minoret᷑ appens ptãs
ipſius p ſuppoſitionẽ maioris. ¶ Itẽ ſcdo querit᷑
quare oſtẽtatio ⁊ arrogãtia nõ ponunt᷑ iter filias
ſicut iactãtia. eadẽ.n. rõ ẽ i illis. ¶ Itẽ q̃re ſingu
laritas ⁊ inſolẽtia nõ ãnumerant᷑ ſicut ipocriſis.
¶ Itẽ q̃re ñ ponit᷑ rebellio ſicut ⁊ ptinacia. ¶ Itẽ
q̃re nõ ponit᷑ ↄtẽtio q̃ frequẽtiſſime imo ſemp ſit
cã laudis imediate ſicut ⁊ diſcordia. ¶ Itẽ cũ pſu
mere nouitates ↄtingat in opibus virtutũ ſicut ⁊ i
ſciẽtia quare aſſignat᷑ pſumptio nouitatũ circa ſa-
pientiã. Ad primũ dõm ꝙ iobediẽtia ſumit᷑ lar
ge ſm ꝙ diffinita eſt volũtas fugiẽs minoratõem
ptãtis nolẽs ſubiacere ptãtibus ſupioribus idebi
tis. tria ãt dbita ſũt ſupioribus. honor. ſubiectio.
ipletio mandati. debitũ honorẽ ſupioribus aufert
irreuerẽtia. debitũ ſubiectiõis ↄtumacia que ob/
uiat ſupioꝝ auctoritati. debitũ impletõis mãdati
aufert inobediẽtia ſtricte ſũpta. que nõ vult exeq
ſupioꝝ pcepta ꝑut opʒ. irreuerẽtia ergo ⁊ iobe/
diẽtia ⁊ ↄtumacia ꝑut ſic ſũt: comprehẽdunt᷑ ſub
iobediẽtia ſm ꝙ ẽ ſuperius aſſignata. ¶ Ad ſcõm
dõʒ ſiĩr ꝙ iactãtia ſumit᷑ large ꝓ quolibʒ mõ oſtẽ
ſionis ꝓprie ptãtis. ⁊ ita ſũpta ẽ i numero filiaꝝ.
vel ſtricte ſm ꝙ iſta tria diſtiguunt᷑. oſtẽtatio. arro
gãtia. iactãtia. vt oſtẽtatio i facto. iactãtia i verbo.
arrogãtia in falſo. cũ.ſ. aliqs idicat ſe hẽe qd non
hʒ. ⁊ hec tria ſub ꝓpoſita iactãtia ↄprehendũtur.
¶ Ad tertiũ dõm.ꝙ ſingularitas ⁊ iſolẽtia nõ ſũt
ſpũalia pcta: ſʒ ſtatus pcti marie ipocriſis. Ipo/
crita.n. ẽ i pricipio ſingłaris imꝑfectõe ipocriſis
iſolens appetit eẽ. Eſt aũt ſingularitas ſimulatio
qua cõi vita relicta. priuata affectant᷑ vel querũt᷑.
inſolẽtia verboꝝ. factoꝝ. geſtuũʒ. habituũ. preter

dēm vſum ſpecificatio. In pꝛīcipio ergo ypocrita ſingularis eſt. vt per hoc ſua appens bonitas diſcernat̄. in fine inſolēs. vt ex ſpecificatōe ſingulari ſingulr̄ ꝯplet̄. ¶ Ad quartum dōm. ꝙ rebellio ad pertinaciā reducit̄. eſt. n. rebellio repugnās pertinacia coꝛrectōi ⁊ diſcipline. ¶ Ad quintuʒ dōm. ꝙ ꝯtentio ad diſcoꝛdiā reducit̄ ſicut pʒ ex diffinitione ſupꝛadicta. tñ ſi reſtrigamus nomē diſtiguemus vt dicamus ꝯtentōeʒ eē ꝯdictōem cum apparēti rōe. diſcoꝛdia ꝯdictio ſine rōe. ¶ Ad ſextū dōm. ꝙ pſūptio illa q̄ i opibus v̓tutis accidit cōpꝛehēdit̄ ſub ypocriſi. qſqs. n. ꝑ ſpēm v̓tutis laudare d̓ſiderat: nō ē dubiuʒ qn ſit ypocrita iudicādus. recte ergo aſſignauimus nouitatū pſumptioneʒ eē circa ſcientiā.

Mēbꝛum ſecundum.

C onſequent̄ dōm ē de filiabus iuidie. Et pꝛīo de rōe numeri ipſaꝝ. Scdō d̓ quibuſdā dubitatōibus circa eādem rōeʒ. ¶ Numerus aūt ſic pōt ſumi. qꝛ oīs iuidia aut eſt i affectu. aut i ſermone. aut i ope. Si in affectu ſic ē odiū. ſi i ſermone: aut ergo manifeſto ⁊ ſic detractio. aut occulto ⁊ ſic ſuſurratio. Si i ope aut ergo reſpectu ꝓſperitatū ꝓximi. ⁊ ſic afflictio in ꝓſperis. aut reſpectu aduerſitatis ꝓximi. ⁊ ſic exultatio i aduerſis.

Secundo querit̄ .§. I.

de his que icidūt dubitatōibus circa rōeʒ numeri haꝝ filiaꝝ. Et pꝛīo dubitat̄ de odio. Nā videt̄ naſci ex ira.. Ira eim iueterata odium dr̄. ¶ Iteʒ nōne idem ē odiuʒ ꝓximi ⁊ exultatio i aduerſis. exultatio. n. talis ex odio ē vel ipſum odiū. ¶ Itē nōne hōicidiū fratris natuʒ ē ex odio ſeu inuidia caym. q̄re ergo nō ponit̄ iter filias iuidie. ¶ Item triſticia d̓ alieno bono ē afflictio i ꝓſpis alteri⁹. ergo idē ē filia qd̓ mr̄. Ad pꝛimū dōʒ ꝙ odiū ſit volūtas affectās malū ꝓximi hoc ꝯtingit duplr̄. nā ē malū pene ſiue zelus: ⁊ ē malū dāni. malum pene optamus alijs vt vindicemur. malū dāni vt nō triſtemus de bonis eoꝝ. odium ergo affectās malū pene ad irā ꝑtinet. odiū affectans malū dāni ad inuidiā. ¶ Ad ſcdm dōm ꝙ odiū ⁊ exultatio i aduerſis drn̄t. nā odiū ē in coꝛde. exultatio i ope. addit. n. ꝓcuratōem mali ſup odiū. Dubitabit ēt aliqs iuxta hoc cū iuidia ſit triſticia qualr̄ d̓ ea poſſit naſci exultatio. Et dōʒ ꝙ ex triſticia d̓ vno ꝯtrio naſcit̄ leticia de alio. idcirco ex iuidia que ē triſticia d̓ alieno bono naſcit̄ letitia de alieno malo. qd̓ pccm̄ ē in multis locis ꝓhibitū. vt. xxiij. ꝓuerb. cuʒ ceciderit inimicus tuus ne gaudeas. Et xxv. Ezech. ꝓ eo ꝙ plauſiſti manu ⁊ gauiſus es ex toto affectu ſup terrā iſrl̄. iō extēdā ego manū meā ſup te. ¶ Ad tertiū dōm. qm̄ etſi homicidiuʒ ſecutū ē ex iuidia caym, iſtud fuit mediāte odio ⁊ afflictione in ꝓſperis. idcirco nō imediate ex iuidia. Dubitabit ēt iuxta hoc aliqs. quare detractio ſm iſido. poſita ē filia ſupbie. Et dōm. ꝙ iſiō. nō ponit inuidiā capitale: imo ſupbie filiā. iō detractionē oꝛdinat in eādem ſpēm cum mr̄e. ⁊ pōt eē qm̄ iſido. ſumit inuidiā ſpāliter ꝓut eſt diſſenſio a bono alterius aduerſante ꝓpꝛie excellentie non generaliter inuidiā que ē diſſenſio a bono alterius aduerſante rei amate ſm eſtimationē vidētis. ¶ Ad quartum dicēdum ꝙ ſicut patet ex dictis afflictio in ꝓſperis ponit pꝛocurationē operis ſm ꝙ ſupꝛa accipit̄.

Mēbꝛum tertium.

C onſequēter dōm ē de rōne numeri filiaꝝ ire. ⁊ dubitabiliū que accidūt circa numeꝝ. Ponunt̄ aūt ſm greg. ſex filie ire. Rixa. tumoꝛ mētis. ꝯtumelia. clamoꝛ. idignatio. blaſphemia. Rō aūt iſtius numeri pōt ſic accipi. Illud. n. qd̓ gignit̄ ex ira ē illatio vindicte aut diſpoſitio ad illationē. diſpō āt ad illationē tumoꝛ mētis. eſt aūt tumoꝛ mētis voluntas vindicādi diſponēs ſe ad vindicādum ꝓpter impetū iraſcibilis. ipa vero illatio vindicte aut ē infacto ⁊ dr̄ rixa. Rixa eniʒ ē libido vindicandi in iniuriā facti ꝓcedēs. ⁊ hoc pʒ ꝑ hoc qd̓ dicit̄. v. ad gal. ꝙ rixe ſunt qn̄ ex ira inuicē ſe ꝑcutiunt. In animo ergo dr̄ tumoꝛ mētis. In ſcō v̓bo dr̄ rixa. Si vero ē i verbo. aut ē iniuria i deū. vel in ſanctos eo ꝙ nō vindicāt ipʒ. vel qꝛ eſtimat ꝑ ipſos ipediri vindictaʒ ⁊ dicit̄ blaſphemia. aut ē reſpectu iniuriātis. ⁊ hoc ē per exaltationē vocis vt ab alijs cognoſcat̄ ⁊ dicit̄ clamoꝛ. aut ꝑ ꝓlationeʒ turpiū ꝯ iniuriātem ⁊ dr̄ ꝯtumelia. Si vero ē i ſigno tūc dicit̄ idignatio. de iſtis autē genitis ex ira dicitur. iiij. ad eph. Ira ⁊ idignatio clamoꝛ ⁊ blaſphemia tollant̄ a vobis.

Secūdo dubita .§. I.

tur de rōne numeri haꝝ filiaꝝ. Et pꝛīo cū ꝯtigat iraſci ⁊ illa ira ſiſtat i coꝛde tm̄. ⁊ ex illa naſcitur odiū. quare odiū nō ponit̄ filia ire. ¶ Scdō de idignatōe que videt̄ naſci ex vana gloꝛia vl̓ ſupbia. ſupboꝝ enim eſt indignari ꝓpꝛiū ⁊ reputare alios viles. ¶ Tertio cū ꝯtingat aduerſariū iuuari ꝑ hoiem ⁊ iſtud eſtimat iracūdus. ſicut ꝑ deuʒ ⁊ ꝑ ſanctos. quare nō generat̄ aliqd̓ viciū reſpectu hoīuʒ ſicut reſpectu dei qd̓ dicit̄ blaſphemia. ¶ Itē blaſphemiā ponit Iſido. filiā ſupbie vnde hoc. Ad pꝛimū dōm ꝙ odiū nō numerat̄ filia. qꝛ odium vt ad irā ꝑtinet. idem ē qd̓ ira. ira enim inueterata odiū dr̄. odiū ergo mater ē ꝓdictoꝛum vicioꝝ. eſt. n. idē qd̓ inania que ē ſcdā ſpēs ire ſm dama. ¶ Ad ſcdm dōm. qm̄ indignatio ſolet accipi duplr̄. vno mō ꝓ ſupbia que ñ reputat alios dignos ſua ſocietate vel locutōe ⁊ aſpectu, ⁊ ē ideʒ

qȏ quarta ſpẽs ſupbie q̄ appellat plus oib⁹ ſiue
ɔtēptus:quo reputant ꝓximi viles. Alio mō ali
ter ſumit idignatio ꝓ volūtate. q̄ alios per ſigna
moleſtie ɔtriſtari deſideramus. idcirco eis ſub/
trahimus locutōez ⁊ ſocietatē. iſto ſcȏo mō ad
irā. p̄io mō ad ſupbiā ptinet. ¶ Ad tertiū dȏm.
qm̄ etſi ɔtigat iraſci ɔ̄ adiutorē hoiez aduerſarij
nō tn̄ p aliā viā vindicta ei infert q̄ȝ aduerſario.
⁊ iȏ nō eſt aliud ab alijs. ɔtra adiutorē deū vel
ſanctos eſt nouus modus peccandi. ⁊ q̄z nō pōt
deo iracūdus nocere ope:maledicit ore. vel res
ei ɔſecratas vl̄ apparatas deturpat vl̄ diſſipat. ⁊
iſtud ē pc̄m blaſphemie ſm̄ q̄ hic accipit. ¶ Ad
illud vo qȏ queritur. quare Jſiȏ. ponit blaſphe
miā filiā ſupbie. puto q̄ pp annexā maximā ſu/
pbiā ſine qua nūq̄ȝ eēt blaſphemia. qua. ſ. ſupbia
erigit ɔ̄ creatorē ad pugnādū ꝓut pōt. imedia/
tus tn̄ exitus eius ē ex ira ſicut oñſuȝ ē.

Membrum quartuȝ.

Conſequēter dȏm eſt de filiabus ac/
cidie. ſm̄ greg. aſſignātur ſex. q̄ ſunt.
malicia. rancor. puſillanimitas. deſpe
ratio. torpor circa precepta. vagatio
mentis circa illicita. Primo ergo querenda eſt
ratio numeri. ſcȏo dubitabilia que accidūt circa
numerū. Et p̄io q̄rit rō numeri ſ᷒ greg. deinde
ſ᷒ Jſi. Rō vo numeri ſ᷒ greg. hec ē. cū. n. acci/
dia ſit auerſio a laborioſo ⁊ graui. cū ɔuerſione
ad qetē. ex pte ɔuerſionis ad qetē generat vaga
tionē mētis circa illicita: i quib⁹ querit qetē. Vñ
dicit greg. triſticia ñ hñs in ſe vñ letet. foris que/
rit. Ex pte vo auerſionis a laborioſo aut ſumit
naſcēs ɔpatōe ad ipȝ opus qȏ laborioſuȝ ē: aut
ɔpatōe inferētis aliqd graue. Si reſpc̄u inferētis
aliqd graue. aut ē īra i aio ⁊ dicit malicia: aut ex̄
i ſigno ⁊ dr̄ rācor. Si vo reſpectu opis laborioſi
aut ē reſpc̄u aggrediēdi ⁊ dr̄ puſillanimitas. pu/
ſillanimitas eiȝ ē timor aggrediēdi: aut eſt reſpc̄u
ꝓficiendi ⁊ dicit torpor. aut reſpectu ɔſūmatōis
⁊ dr̄ deſpatio. ¶ Scȏȝ Jſiȏ. aūt aſſignat alie filie
triſticie ⁊ alie accidie. triſticiā aūt dicit inq̄ȝtū re/
cedit a graui ⁊ laborioſo ad qȏ tenet. accidia vo
iq̄ȝtū ſe ɔuertit ad qetē indebitā. quatuor aūt ſūt
naſcētia ex triſticia. rācor puſillanimitas. amari
tudo. deſperatio. que ſic diſtinguūtur vt rācor ⁊
amaritudo ad graue ſiue moleſtū referāt. puſilla
nimitas ⁊ dſperatio ad laborioſū. graue āt ē i ſu
ſtinēdo. laborioſū i opando. amaritudo āt ē ani/
mi i ſe ipotētis ſuſtinere. Rācor vo ē manifeſta/
tio i ſigno exteriori. reſpc̄u vo laborioſi i aggre
diēdo puſillanimitas: i pficiēdo dſpatio. De acci
dia vo oriunt. vij. ocioſitas. ſomnolētia. ipoꝛtuni
tas mētis. ingetudo corpis. iſtabilitas. vboſitas:
curioſitas. Cū. n. accidia ſit volūtas iordinate ap
petēs qetē. aut putat iuenire qetē p ceſſationez ab
ope dbito: aut p opus. ſi p ceſſatōez ab ope: duo
generat vicia. ociū q̄ ceſſat a bonis opib⁹ i vigilā
do. ⁊ ſomnolētiā q̄ p dormitōȝ ceſſat cum poſſit
ſine ipedimēto opari. Si vo p opus. aut p opus
debitū: aut p opus idebitū. ſi p opus dbitū. hoc ñ
ē niſi q̄z idebite vult facere vt p hoc ceſſare coga
tur ⁊ ſic generat iportunitas. ſi vo p opus idebi
tū. aut hoc ē p actū itrinſecū. aut p actū extriſecū.
ſi p itrinſecū. dr̄ iqetudo mētis q̄ ñ ceſſat cogitare
vl̄ deſiderare vana. ſi vo p extrinſecū. aut hoc ē
p corpis mutatōez d loco ad locū. ⁊ dr̄ corpis i/
ſtabilitas. aut p vboꝝ effuſionē. ⁊ dr̄ verboſitas.
aut p ſolicitudinē explorandi ea q̄ gerūtur apud
alios. ⁊ dicit curioſitas.

Secūdo querit .§. j.

d dubitabilibus q̄ icidūt circa rōez nūeri haꝝ fi/
liaꝝ. Et p̄io d diuerſitate in aſſignādo filias ſm̄
greg. ⁊ Jſi. aut eiȝ alter ē ſupfluus. aut alter dimi
nutus. ſi ñ. necē. ē vt reducat aſſignatio q̄ ē ſ᷒ nu
meꝝ maiorē ad numeꝝ minorē. ¶ Itē deſidia eſt
pc̄ȝ q̄ qs a bono ope deſiſtit. ſimilr̄ omiſſio pc̄ȝ
ē q̄ qs deſerit actū debitū. ſilr̄ negligētia qua qs
deſerit debitā circūſtātiā. ſic ⁊ pigritia pc̄m ē: q̄
qs i bono opando tepeſcit. quare nō ſūt numera
ta iter filias ſicut torpor ⁊ puſillanimitas. ¶ Itez
malicia querit nocere. nocē aūt itentio ire ē. ergo
ē eius filia. ¶ Itē malignitas ē negtia q̄ eiuſdē ra
tionis videt eē. quare nō ponūtur filie accidie ſi/
cut ⁊ malicia. Ad primū dȏȝ q̄ neuter ē ſupflu
us nec diminut⁹. ſȝ Jſi. diſtinguit i mēbris vicio/
rū poſitoꝝ a greg. qȏ pȝ ſic. Nā ſub vagatōe mē
tis q̄ ē vltima filia ſ᷒ greg. ɔphēdūtur hec vicia.
iqetudo mētis. corpis inſtabilitas. vboſitas. cu/
rioſitas. ſic̄ pȝ i p aſſignat eoꝝ diffinitiōib⁹. Sub
torpore q̄ ē penultima filia ſ᷒ greg. ɔphendunt
ociū. ſomnolētia ⁊ ēt importunitas ex ɔñti. qȏ pȝ
ɔſiderāti p̄dicta. Amaritudo vo ſ᷒ Jſi. idē ē qȏ
malicia ſ᷒ greg. ſic̄ pȝ ex vbo Jſi. i li. d ɔflictu vi
ciorū. dic̄ eiȝ. ppēde quāto merore intuēdi ſūt q
tanto amaritudinis felle ɔuerſant. Vñ meror iſte
idē ē qȏ amaritudo ſiue malicia. qua alijs maluȝ
molimur ꝓpter illatam grauedinez quā amaro
animo valde ſuſcepim⁹. In oibus alijs ɔueniūt
greg. ⁊ iſiȏ. ¶ Ad ſcȏȝ dȏȝ. q̄ deſidia. omiſſio. ne
gligētia. pigritia. ⁊ ſilia ſub torpore ɔphēdūt. ſȝ
tn̄ diſtiguunt. Nā pigritia idē ē qȏ torpor. ⁊ ſūt i
pte agētis. ſȝ pigritie ratio eſt eo q̄ pigeat diffi/
cultas grauedinez. torpor vo reſpicit appetitum
qetis. Nec ē ɔtrariū p̄dictis. vbi dictū ē torporē
ſui ex pte auerſiōis a grauedine. iſtȏ eiȝ verū ē ſi
pp amorē qetis. dſidia vo amiſſio. negligētia ex
pte act⁹. ſȝ dſidia cōe ē ad omiſſiōȝ ⁊ negligētiā.
omiſſio vo ē dſidia ſiue dſerētia act⁹ dbiti. negli/
gētia vo deſerētia dbite circūſtātie. negligētia vo
idē ē qȏ ignauia qȏ viciū ē ex hoc. q̄ hō i nullo

opē debitā adhibet diſcretionē ſiue diligētiā. vt ſcilʒ fiat cū debitis circūſtātijs. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ malicia dupliciter pōt ſumi. vno mō ꝓ volūtate iferēdi nocumētū aduerſāti. ⁊ ſic idē ē qḋ odiū ⁊ filia ire. Alio mō ꝓ machinatōe mal̄ iferēdi ei quā ſuſpicamus itrare grauedinē ⁊ ſic eſt filia accidie. ¶ Ad illḋ vō qḋ q̄rit̄ ḋ malignitate. dōʒ ꝙ idē ē qḋ rācor. malignitas enīʒ ē volūtas nocēdi alij q̄uis potētia deſit. neqtia vō ſub malicia ꝯphēdit̄. Eſt eīʒ neqtia malicia qua qs audet malū qḋ negt. ⁊ ſic pʒ rn̄ſio ad obiecta.

Membrū quintum.

Conſequēter dōm ē ḋ filiab⁹ auaricie. Et primo ḋ rōe numeri. ſcḋo ḋ dubitationibus circa eādem rōeʒ. Ponit aūt greg. vij. filias auaricie. q̄ ſūt. ꝓditio. fraus. fallacia. piuria. ingetudo mētis. violētia ꝯ miſcdiaʒ. obiurgatiōes cordis. Numeri āt rō tal̄ ē. cū eīʒ auaricia ſit nimius amor pecunie. aut ē nimius amor īgredi pecuniā. aut retinēdi ſi acqrēdi aut ergo ꝑ deceptōeʒ: aut ꝑ īduſtriam: aut ꝑ vim. ꝑ̄tes eīʒ modi acqrēdi īueniri nō pn̄t. Si ꝑ deceptōeʒ aut in v̄bis aut ī factis ſi ꝑ deceptioneʒ in factis auaricia acquirendis inhiat. generat ex ſe duo vicia ſcilicet proditioneʒ ⁊ fraudem. ſed ꝓditio eſt domeſticorūʒ. deceptio fraus extraneorū. Uel ꝓditio eſt circa pſonā: fraus circa res ipſius pſone. Si vero ꝑ deceptōeʒ ī verbis acquiratur pecunia. iſtud nō eſt niſi per mēdaciūʒ. mendaciū enīʒ eſt falſa ſignificatio vocis cūʒ intentione fallendi. aut ergo ꝑ mendaciū fallēdi ſimpliciter. ⁊ ſic generat̄ fallacia. aut ꝑ mēdaciū iuramēto firmatū ⁊ ſic ē piuriū. ꝟm ꝙ peierare dr̄ inuocare deū vl̄ ſāctos teſtes ſue falſitatis. Si vō ꝑ īduſtriā auaricia acqrēdis ībiat: generat mētis īquietudinē: qua ſemp ſolicitat̄ ḋ pecunia acqrēda. Si vō ꝑ viʒ. generat moleſtiā. ſex ergo vicia generat auaricia. ex ſeminario libidinis circa pecuniā acqrēdā. ſ. ꝓditōeʒ. fraudē. fallaciā. piuriū. īgetudinē mētis. violētiā ex ſeminario libidinis. circa pecuniā retinēdā generat obiurgatōeʒ cordis ꝯ miſericordiā. q̄ nō ſolū indigētibus nō dat dāda. imo cōcitat̄ aduerſus ipos ⁊ murmurat. ſic patet rō numeri.

Secūdo querit̄ .§. j.

ḋ dubitabilibus circa rōneʒ numeri baruʒ filiarū. Et primo quare dolus n̄ ponit̄ filia auaricie ſicut ⁊ fraus. Et ſic dicat̄ ꝙ ſint idē ꝟʒ rē. conſtat ꝙ differūt ꝟm rōneʒ vnde ſumit̄ illa differentia. ¶ Similiter cū furtū ſit peccatum qḋ naſcitur ex auaricia. quare nō ē poſitum inter filias. ¶ Secūdo dubitat̄ ḋ īgetudine mētis. nā ipaʒ ponit Iſidorus filiā accidie. quomō ergo erit filia auaricie. Ad primū dōm. ꝙ dolus idē eſt qḋ fallacia vn̄ diſtinguūtur fraus ⁊ dolus. Fraus enim eſt in opere dolus in ore. ⁊ ita idem qḋ fallacia. ſicut ſupra accepimus. Similiter furtum ideʒ qḋ fraus. recta enīʒ furti diffinitio eſt cōtractatio rei aliene fraudulēta. ¶ Ad ſecūduʒ dicenduʒ. q̄ñ iquietudo mētis ꝓut naſcitur ex accidia. nō determinat ſibi aliquā materiaʒ. etenīʒ mēs accidioſi auertit ſe querēs. illicitā quietem. circuit cogitatione ⁊ deſiderio res quaſi infinitas. vt ſaltē in illis q̄etē inueniat. ⁊ iſtud dr̄ igetudo mētis ī accidia. ꝓut vō naſcit̄ ex auaricia. ḋterminat ſibi māʒ ſcʒ pecuniā circa quā ꝯgregādā ſtudere n̄ ceſſat. ⁊ iſtud ſtudiū pecunie ꝯgregāde dr̄ igetudo mētis ī auaricia.

Dubitat̄ enim .§. ij.

de rōne numeri filiarum auaricie ꝟm Iſiḋ. aſſignatarū. Ponit auteʒ Iſiḋ. nouē filias q̄ ſūt. mēdacium. fraus. furtum. periuriū. turpis lucri appetit⁹. falſa teſtimonia. inhumanitas. rapacitas. Que ſic poſſunt diſtingui. mendacium eſt deceptio in ore. fraus ⁊ furtum in ope. ſed diſtinguūtur hac ratione: vt fraus ſit deceptio in negociando. frutuʒ in occulto aliena cōtractando. ꝑiuriūʒ eſt in ore ad deceptioneʒ: ⁊ mendaciū ad abſcondēduʒ. turpis lucri appetitus eſt in corde. etiaʒ ſi deficiat poſſe. falſum vero teſtimoniuʒ eſt in ore qḋ fit frequētiſſime pro t̄pali emolumēto. vt q̄ñ ponitur ſub ꝓcio falſitas dicenda ꝓximo ꝯ ꝓximū. violentia vō eſt coactio pſone ꝓximi vt inde aliq̄d extrahat̄. Inhumanitas ē leſio ipius pſone vt inde aliquid extrahatur. Rapacitas vō eſt reruʒ ipſius pſone per vim depredatio. Reducamus iſtaʒ diuiſioneʒ ad illā que eſt ꝟʒ greg. ⁊ ſoluētur multe dubitationes que poſſent fieri. ⁊ dicamus ſic. ꝙ mēdaciuʒ ꝟm Iſiḋ. ꝯphenditur ſub fallacia: ꝟm Greg. ſicut pʒ ex dictis. furtū vō ſub fraude ſicut iaʒ ſupradictuʒ eſt. humanitas ⁊ rapacitas ſub violētia ꝯphēdūtur ꝟʒ greg. Naʒ ipē accipit violentiam ꝓ omni modo extorquēdi pecuniā ꝑ vim. ¶ Si vō queritur ḋ mēdacio ⁊ piurio ⁊ falſo teſtimonio. hec aliq̄ñ ſiūt nō cā lucrādi: ſʒ vel cā odij vl̄ luxuriādi vl̄ timoris. vn̄ n̄ vident̄ eē filie auaricie dōʒ. q̄ñ etſi ꝯtingat iſta vicia ad fines aliorū ordinari. iſtud raro accidit ⁊ nō ſepe. frequēter vero ⁊ ſepe ⁊ vt ī pluribus. hec ꝟʒ vicia ad finē auaricie ordinātur ſine alio vicio mouēte. niſi ipſa auaricia ideoqʒ filie auaricie recte dicunt̄.

Membrūʒ ſextuʒ.

Conſequēter dōʒ ē ḋ filiab⁹ gule. q̄s ponunt̄. v. ꝟʒ gre. Inepta leticia. ſcurrilitas. imūdicia. multiloquiūʒ. ebetudo mētis circa itelligētiā. Primo ergo ponēda ē rō iſti⁹ nūeri. Scḋo ꝑponunt̄ dubitabilia

circa numeꝝ. Rõ numeri hec ē. pc̄m qḋ gignit̄ ex gula. aut ē in itellectu. ⁊ dr̄ ebetudo mentis. aut eſt i effectu: ⁊ hec cõtingit dupl̄r. vel opis ⁊ dr̄ imūdicia. vel ſmonis ⁊ hoc dupl̄r. vel ꝑ turpitudinē verboꝝ ⁊ dr̄ ſcurrilitas. ꝑ ſupfluitatē ⁊ dicit̄ multiloquiū. Si vero eſt in effectu dr̄ inepta leticia. ⁊ ſm̄ hoc ſunt quinqꝫ peccata que ex gula gignunt̄. Scḋꝫ Iſiḋ. aūt ſūt duo. ꝯmeſſatio ⁊ ebrietas. ꝯmeſſatio aūt ē in cibis. ebrietas aūt eſt in exceſſu i potibus.

Secundo querit̄ .§. j.

de dubitabilibus circa numeꝝ que vident̄ multo plures filie gule q̄ꝫ que dicte ſūt. Nā dr̄. xxxi. ecc̄. Uinū multū potatū irritatõeꝫ ⁊ irā ⁊ ruinas multas facit. ergo irritatio ⁊ ira ſunt filie gule. ¶ Iteꝫ ꝓuer. vlt. Nullū ſecretuꝫ vbi regnat ebrietas. ergo reuelatio ſecreti ē filia gule. ¶ Itē ꝓuer. xxiij. oculi tui videbūt ex̄tneos ⁊ os tuū loquit̄ ꝑuerſa. glo. penale ē viciū mulierē poſt vina i corde ꝯcupiſcere comitātē ēt turpitudine v̄boꝝ. ergo luxuria eſt filia gule. ¶ Scḋo dubitat̄ de inepta leticia. nā ipa videt̄ comitare omne pc̄m ꝓuerb. iiij. letant̄ cū male fecerunt ⁊ exultāt i rebus peſſimis. ¶ Itē dicit aug. amor hn̄s id qḋ amat̄ ⁊ fruēs eo leticia ē. ſꝫ talis amor generalis ē ad multa vicia: ⁊ ſic dr̄ inept⁹. ⁊ ad multas v̄tutes: ⁊ ſic dr̄ aptus amor ſiue ordiatus. nõ ē ergo ſpāle pc̄m inepta leticia. ¶ Itē inepta leticia fere ſemꝑ vel frequenter ordinat̄ ad finem luxurie. ergo erit eius filia. ¶ Tertio dubitat̄ de ſcurrilitate. nā Iſiḋ. ponit eā filiā luxurie. Itē multiloquiuꝫ circa illicita videt̄ idē qḋ ſcurrilitas. Nam circa licita n̄ erit mortale iuxta illud math. xij. de omni v̄bo ocioſo ⁊c̄. ibi dicit hiero. vt de friuolis ⁊ fabulis. ſcurrilia autē non ſūt ocioſa ſꝫ crimioſa. ¶ Quarto dubitat̄ de imūdicia. ipa. n. magis v̄r̄ pertinere ad luxuriam q̄ꝫ ad gulā. Itē cū talis imūdicia n̄ ſit niſi fomitus vel eructatio. hec aūt n̄ ſunt niſi pena: n̄ erit pc̄m imūdicia. ¶ Quinto dubitat̄ de ebetudine. nā ebetudo videt̄ naſci ex quolibet pc̄o. omne. n. pc̄m ꝑ hoc ꝙ priuat modū. ſpēm ⁊ ordinē: ebetudinē mentis inducit. ¶ Item v̄r̄ ꝙ ſit idem ꝙ prīa filia luxurie que dr̄ cecitas. Nā ſuꝑ illud. xxiij. ꝓuerb. cui ve ⁊c̄. dicit glo. imoderatus hauſtus vini inte rioris ⁊ exterioris: viſus ingerit cecitateꝫ. ¶ Iteꝫ cū omne pc̄ꝫ ſit volūtariū. nulla aūt ebetudo voluntaria: quare nulla ebetudo erit pc̄ꝫ. Ad primū dōm ꝙ ira ⁊ irritatio reuelatio ſecreti ⁊c̄. nõ generant̄ ꝓprie ex gula. q2 nec imediate nec per ſe ſꝫ accidētaliter. ꝓpter hoc enim ꝙ nutrit ⁊ irritat fomitē dicunt̄ ex gula ꝓuenire illa pc̄a: que imediate naſcunt̄ ex fomite nutrito ſiue irritato ꝑ gulam. ⁊ ꝑ hoc ſoluunt̄ omīa prīo obiecta. ¶ Ad ſcḋm dōm ꝙ inepta leticia dr̄ large pro quocūqꝫ gaudio ſurgēte ex libidine: qua volumus delectari in geſtilatione corpis ⁊ muſicis inſtrumētis ⁊ luſibus carnalibus. ⁊ ſic inepta leticia naſcit̄ ex gula vel ex luxuria ſꝫ drn̄ter. naſcit̄. n. ex voluptate gule. nā ꝑ hoc incitat̄ libido i guſtu vt delectabilius exerceat actū ſuū. ex hoc ꝙ iocūdius cibaria ſumunt̄. ⁊ ideo recte filia gule dicta ē ⁊ ad finē eius ordinat̄. Ex voluptate v̄o luxurie ante actū aliq̄n naſcit̄ ⁊ ad finē eius ordinat̄ ſꝫ ex oꝑe minime. ideoqꝫ nõ ita ꝯueniēter luxurie filia dici pōt. ¶ Ad tertiū dōꝫ. qḋ obijcit de ſcurrilitate ſic ḋ inepta leticia. Nā ex oꝑe ⁊ voluptate gule ſcurrilitas naſcit̄. ⁊ hoc ꝯſiderauit greg. ex voluptate v̄o luxurie q̄ꝫuis nõ ex oꝑe: ⁊ illud conſiderauit Iſido. Drīa v̄o īter multiloquiū ⁊ ſcurrilitatē pꝫ ꝯſiderāti ſuꝑ poſitas illoꝝ rõnes ⁊ diffinitõēs. ⁊ q̄ntum ad materiā ⁊ q̄ntuꝫ ad formā. Nā multiloquiū ē in v̄bis q̄buſcūqꝫ inordiata multiplicatõ. ſcurrilitas ē ſolū in v̄bis turpibus ⁊ inhoneſtis. Itē multiloquiū libidis in guſtu ꝯſeruatū ē. ſcurrilitas excitatiua. ¶ Ad quartū dōꝫ. q̄n imūdicia nõ accipit̄ ꝑ turpitudīe ⁊ feditatē que ē ꝯ̄ria mūdicie. ſꝫ ꝑ volūtatē ſiue imoderato appetitu quo hõ ingurgitat ſe ⁊ replet̄ cibarijs. ex quo ſequit̄ imūdicia ⁊ feditas i fomitu ⁊ eructatõe. a qua ſequela iſtud pc̄m trahit nomē ſuū vt dicat̄ imūdicia. ¶ Ad quintū dōm. ꝙ ebetudo accipit̄ multipliciter. nā ē ebetudo naturalis carentia ſubtilitatis intellectus ex inepto ꝓueniēs inſtrumēto. ⁊ ē ebetudo defectus penetrādi ſpūalia. ⁊ ē voluntaria ebetudo. ⁊ ē duplex nā aut ē ebetudo cognitionis aut affectõis. Si cognitõis ſic ē filia gule. ē enim voluntarius error vicij circa bona ſpūalia. vt cum iudicamus bona ſpūs eē mala: eo ꝙ ſunt aſpera carni vt ieiunia. vigilias. ⁊ alias fatigatõnes pnie. Uñ. j. ecc̄. execratio pc̄oris cultura dei. ſm̄ hoc dr̄ opponi gula dono itellectus. Si affectiones: ſic ē filia luxurie ⁊ dr̄ cecitas mentis. Eſt enim talis cecitas ꝯ̄ſipiētia dulcedis dei vl̄ error volūtarius circa illā. de qua. j. ecc̄i. execratio peccatoribus ſapia. ⁊ rõe huius dr̄ luxuria opponi dono ſapie. ⁊ ꝑ hoc ſoluunt̄ obiecta.

Membruꝫ ſeptimū.

Conſequēter dōm ē de filiabus luxurie. que ſūt. viij. ſm̄ greg. ſ. cecitas mētis. incõſideratio. incõſtātia. ꝑcipitatio. amor ſui. odiuꝫ dei. affectus p̄ntis ſeculi. horror ſiue deſpatio futuri. ſm̄ Iſido. vero. iiij. ponunt̄. ſ. turpiloq̄a. ſcurrilia. ludicra. ſtultiloquia. ¶ Primo ergo ponēda ē ratõ numeri. Deinde ſubdende ſunt dubitationes circa numerū vel ea que numerant̄. Ratio auteꝫ numeri hec ē. peccatū qḋ generat̄ ex luxuria aut ē ſm̄ deordinatõem rõnabilis aut iraſcibilis aut ꝯcupiſcibilis. ſm̄ deordinatõnem aūt rõnalis ſūt duo pc̄a. ſm̄ eniꝫ deordinatõem ad ſupiora que ſūt ꝯtem-

plãda dicit cecitas mẽtis. ſm deordinatiõem aũt ad īferiora agẽda dicit incõſideratio. Similiter ſm inordinatõez iraſcibilis duo vicia generant. aliqñ enim hʒ inordinatõem ĩ patiẽdo ⁊ dr̃ incõſtãtia. aliqñ ĩ aggrediẽdo ⁊ dr̃ ꝓcipitatio. Scðm aũt deordinatiõem virtutis ↄcupiſcibilis generãtur quatuor pctã. quoꝝ duo reſpiciũt affectionez rei preſentis. alia vero duo reſpiciũt affectionem rei future. Eſt enim affectio indebita ad rẽ pñtez ſm amorẽ nimiuz. ⁊ ſm hoc dr̃ amor ſui: ⁊ intelligit de amore carnali. Vel ſm deteſtatõem quod ſumme amanduz ẽ. ⁊ ſm hoc ponit odium dei. Reſpectu vº futuri. aut boni mutabilis aut boni īmutabilis. ſi reſpectu boni mutabilis. dicit affectus pñtis ſeculi. affectus enim pñtis ſeculi ẽ volũtas qua deſiderat hõ ꝑmanere ĩ bonis mutabilibus vt eis fruat. Si vero fiunt reſpectu boni immutabilis futuri: dicit deſperatio. deſperatio eniʒ futuri ẽ voluntas de eterna vita deſperãs. Vel aliter poſſunt illa. iiij. accipi vt duo reſpiciant perſonam: duo reſpiciãt rem. ꝑſonam reſpiciũt amor ſui ⁊ odium dei. rem reſpiciũt affectus preſentis ſeculi ⁊ deſperatio futuri. Scðm inordinationez vero in appetitu reſpectu ſubſtãtie inferioris dicit pctm qð ẽ amor ſui. ſcðm inordinatõez vero fuge reſpectu ſubſtãtie ſuꝑioris dr̃ odiuz dei. ſm inordinatõem aũt appetitus reſpectu pñtis boni dicit illud pctm qð eſt affectus pñtis ſeculi. ſm inordinãtõem aũt fuge reſpectu boni futuri dr̃ horror ſiue deſꝑatio futuri. ⁊ ſic in vniuerſo ſũt octo naſcentia ex luxuria. ¶ Secundũ autẽ Iſido. ponunt quatuor naſcentia ex parte ſermonis. ſapiẽtie enim in ſmone opponit ſtultiloquiuʒ. bonitati vero ſm tres ↄditiones opponunt alia tria. opʒ enim cõſiderare qð decet. qð licet. qð expedit. ei qð decet opponit turpiloquiũ. ei qð licʒ ſcurrilitas. vtilitati vero ludicra opponunt.

Secũdo dubi- .§.. j.

tat de rõne numeri haꝝ filiaꝝ. ⁊ prio de incõſtãtia ⁊ ꝓcipitatiõe. que vident idẽ eẽ ꝙ inſtabilitas vel inqetudo mẽtis quas ponit Iſiõ. filias accidie. ¶ Itẽ de amore ſui dubitat. Nã ſicut dic̃ augu. ꝙ fundamẽtũ ciuitatis dyaboli ẽ amor ſui. ergo magis dʒ aſſignari filia ſuꝑbie que eſt initium oĩs peccati ꝗ̃ luxurie. ¶ Itẽ odiũ ẽ genꝰ ad odium dei ⁊ odiũ ꝓximi. ¶ Itẽ odiũ naſcit ex inuidia. ergo ẽ eius ſpẽs. ergo odiũ dei non ẽ filia luxurie. de alijs ẽt multipliciter dubitat ſʒ per aſſignatã numeri rõnem pʒ ſolutio. Dubitabit. n. aliquis de oibus. nã ꝑ iſtas intẽdit luxurioſus aſſeq finẽ ſuũ. ergo ñ ſunt filie luxurie. Ad pimũ dicendũ. ꝙ nõ ẽ idẽ incõſtantia ⁊ inqetudo mẽtis ſiue inſtabilitas. Incõſtãtia. n. ẽ que ſtatũ ĩ bono impedit: ꝓpter aduerſa ⁊ ↄtraria voluptati carnis que nolumus ſuſtinere. Inquietudo vº mentis ⁊ inſtabilitas corpis ſunt ꝓpter ꝓſpera adipiſcẽda. ¶ Ad ſcðm dicendũ. qm̃ amor ſui ſumitur large ꝓ adherentia qua hõ ſe diligit inordinate plus ꝗ̃ debʒ. vt plus ꝗ̃ deum. ⁊ ſic amor fundamentũ ciuitatis dyaboli ẽ. ſumit aũt ſtricte ꝓ amore quo hõ inordinate diligit ſe ꝗ̃tum ad ſuũ inferius. i. carnẽ. ⁊ ſic ẽ filia luxurie. nã luxuria ẽ que maxĩe inclinat animã ad amorẽ carnis. ¶ Ad tertium dðm. qm̃ odium que ẽ filia inuidie ẽ odium ꝓximi qð apparet naſci ex triſticia de alieno bono. odium vero dei filia ẽ luxurie. Nã amor inferioris. i. carnis imoderatus ĩ luxuria eſt. ⁊ iõ maxima inclinatio ẽ ad inferius. vnde maxĩe receſſus a ſuperiori qð ꝑtinet ad odiuz. ¶ Ad vltimũ dicendũ qm̃ preaſſignata vicia imediate ex volũtate vel opere luxurie naſcunt ⁊ ordinant ad finẽ aut ſicut tendẽtia ad finẽ. quẽadmodũ inconſideratio. precipitatio. ⁊ amor ſui. ⁊ affectus preſentis ſeculi. tãta enim ẽ voluptas illa que ẽ finis luxurie in actu. ꝙ ratio incõſiderate iraſcibilis impetuoſe: ↄcupiſcibilis toto affectu. ꝗ̃tum ad intrĩſecus nõ in amore ſui. ꝗ̃tum ad extrinſecus vt in affectu ſeculi moueant ad ipſaʒ. ⁊ ſic pʒ qualiter huiuſmodi vicia ordinent ad huiuſmodi voluptatem tanꝗ̃ tendẽtia ad finem ſuum. reliqua vero oĩa reducunt ad finẽ ſicut fugiẽtia ad ↄuerſantia fini. i. voluptati ſm carnẽ que ẽ ſm tactum in coitu maxima. vt cecitas mẽtis cũ deſipiũt ſpũalia. inconſtãtia que ſtatũ in bono nõ tenet. ꝓpter grauitatẽ vel aduerſitatẽ odium dei cui diſplicet iuſticia dei ⁊ mouet contra ipam horror vel deſperatio futuri ſeculi. que refugit penam ⁊ deſperat de premio. hec omnia aduerſantur voluptati ſm carnem. ſapor ſpũalium. ſtatus in pnia. dei iuſticia. pena eterna cum elongatione glorie.

Queſtio. clxiij. de illa trimẽbri diuiſione peccati. aliud ex infirmitate. aliud ex ignorãtia. aliud ex certa malicia.

Expleta diuiſione peccati ſm dñas capitaliũ vicioꝝ ⁊ naſcentiũ ex illis ſũmarie: adiuuãte dño ꝓcedẽduʒ ẽ ad diuiſionẽ pcti actualis trimẽbrẽ que ẽ. Pctm aliud ẽ ex infirmitate. aliud ex ignorãtia. aliud ex iduſtria ſiue certa malicia. ⁊ eſt eadẽ cũ illa. pctm aliud ẽ in patrẽ. aliud in filiũ. aliud in ſpũſctum. Prio ergo querendũ ẽ de dubitabilibus ꝗ ſpectant ad diuiſionem hãc in genere. ⁊ poſtea deſcẽdendo ad ea que ↄtinent ſub ſingulis drñijs. ¶ Prio aũt querit penes qd accipiat hec diuiſio. Scðo vtrũ idẽ pctʒ ↄtineat ſub diuerſis differẽtijs. Tertio de ↄparatione drñarum inter ſe ſm

magnitudinez peccati.

Membrum primum.

PRimo ergo querit circa primū. vꝫ eiꝫ ꝙ nō debeant eē nisi due dīe. cū eniꝫ due sūt ptes aīe: cognitiua ⁊ motiua. Peccatū aūt sit i aīa ex occasiōe defectus: in altera pte erūt tm̄ due dīe. defectus eniꝫ i pte cognitiua generaliter ē ignorātia. defectus āt in pte motiua est infirmitas. hec enim ꝯprehēdit ⁊ infirmitatē que est aīe ex ꝯiunctōe ad carnē. ⁊ que ē aīe ꝭm seipsaꝫ. Uel si ifirmitas tm̄ accipitur ipsius aīe ꝭm ꝯiunctōem ad carnē tūc manifestuꝫ est. ¶ Itē industria siue certa scīa ⁊ ignorātia opponunt sufficiēter. ergo oē pcc̄m diuidit per illa duo. omne eniꝫ pcc̄m aut sciēter aut ignorāter cōmittit. ¶ Preterea. malicia ē pcc̄m. Cū ergo determinant cause pcc̄i. nō dꝫ malicia ꝯputari inter causas siue occasiōes pccōꝝ. sufficiūt. ergo reliq̄ due dīe. ¶ Itē videt ꝙ vnica dīa sufficiat vt oē pcc̄m dicat ex infirmitate. omne eniꝫ pcc̄m aut est ex timore male humiliāte: aut ex amore male accēdēte sed vtrobiq̄ ē infirmitas. quidā enim peccant ex ifirmitate amoris. qdā ex ifirmitate timoris. ¶ Preterea. oē pcc̄m aut ē ex ifirmitate mētis. aut ex ifirmitate carnis. ꝺ qua duplici ifirmitate dr̄ in ps̄. sup illud. Infirmata ē in paupertate ꝟtus mea. ⁊ ossa mea ꝯturbata sūt. p ifirmitatem eiꝫ ꝟtutis itelligit ifirmitas animi. p ꝯturbatiōem eiꝫ ossiuꝫ ifirmitas carnis. ex altero eiꝫ hoꝝ ꝓuenit oē pcc̄m. vꝫ ergo oē pcc̄m ex dīa infirmitatis ꝓcedere. ¶ Silr̄ pōt ondi ꝙ oē pcc̄m ex ignorātia ꝓcedit. oīs eniꝫ malus ignorat. sicut dicit phs. Et dicit dyoni. ꝙ nullus respiciēs ad malū inqꝫtū huiusmōi opat. si ergo peccās oīs respicit ad id qđ malū ē: peccās oīs nescit illud eē malū. ergo oē pcīꝫ ē ex ignorātia. Ad qđ dōm. ꝙ diuisio supradicta quo ad sufficiētiā necessariū est ꝙ sit trimēbris ꝭꝫ ꝙ dicit aug. i li. lxxxiij. q. alia sūt pcc̄a infirmitatꝭ. alia impitie alia malicie. ⁊ ponit talē distictōeꝫ ꝙ ifirmitas opponit ꝟtuti: impitia sapie: malicia bonitati. differūt āt hec tria ꝭꝫ posse scire ⁊ velle. ex defectu. ergo alicu⁹ istoꝝ primo ꝓuenit oē pcc̄m. Ignorātia ꝟo ex pte aīe accipit quo ad cognitiuā. Infirmitas ex pte ipsius aīe in ꝯiūctiōe ad carnē. malicia ꝟo ipsius volūtatis quo ad motiuā. cū neutra ꝑdictaꝝ. s. ignorātie vel ifirmitatis aduenit volūtati ꝭꝫ opposita insūt. sic ergo pꝫ rō ꝑdicte diuisiōis. Cū. n. pcīꝫ ē in volūtate. aut accidit ex iclinatōe ignorātie q̄ ē in cognitiua. aut ex iclinatiōe ifirmitatis q̄ ē ex pte carnis. corpus. n. qđ corrūpit aggrauat aiaꝫ. aut ē ex defectu qui ē in sola volūtate cum oppositis ignorātie ⁊ ifirmitatis. cū. s. pōt facē bonū potētia facili ⁊ scit: vult tm̄ ꝯtrariū. ¶ Si ꝟo q̄rat vtꝝ due dīe vel vna sola sufficiat. rn̄dēdū est ad obiecta.

Ad primū sic dōm ē. ꝙ lꝫ due pene sint nāe viciate. s. ignorātia ⁊ difficultas seu ifirmitas: sic dicit aug. vt. s. vel sciēda nesciat. vel ipediēte difficultate cognita iplere nō valeat. nō tm̄ oē pcc̄m ex altera istaꝝ differētiaꝝ ē. ꝭꝫ oē pcc̄m ex altera istarū causaꝝ ē qđ qđdā pcc̄m ꝑcēdit colore quēdā excusatōis. ꝑter ista aūt ē illud qđ non hꝫ in se cām excusatiōnis. s. pcc̄m qđ ē ex certa malicia. ¶ Qđ aūt obijcit ex duab⁹ ꝑib⁹ aīe penes quaꝝ vnā accipit ignorātia: penes alterā aūt ifirmitas. dōm ē ꝙ cā que ē in pte motiua nō ē tm̄ ex ifirmitate ex pte carnis. ꝭꝫ ēt ex malignitate mētis. nō quātum hꝫ ex nā ꝭꝫ ex nāe corruptiōe ⁊ ꝺliberata volūtate. ¶ Ad scōm ꝟo dōꝫ. ꝙ īdustria siue scīa ⁊ ignorātia lꝫ opponant. n̄ tm̄ sūt opposita imediata, put h̄ accipiunt. nō. n. oē pcc̄m qđ sciēter fit ex industria fit vl̄ ex certa malicia. pōt. n. ille q scit eē peccatū aut ex ifirmitate trahi ad pcc̄m: aut nulla existēte ifirmitate huiusmōi trahi ad pcīꝫ. si ex ifirmitate trahat ad pcc̄m lꝫ sciēter fiat: nō dr̄ eē peccatū ex industria. vn̄ ita attēdēda ē diuisio. aut scit eē pcc̄m: aut nescit. si nescit eē pcc̄m. ⁊ ex hoc procedit ad pcc̄m. dr̄ pcc̄m ex ignorātia. si ꝟo scit: aut ifirmitate carnis trahit: aut ex alia cā. si ex ifirmitate: dr̄ eē pcc̄m ex ifirmitate lꝫ sciēter fiat. si vero existēte scīa ⁊ exūte ꝟtute nāli: sola eiꝫ puersitate peccat. dr̄ esse pcc̄m ex industria vel studio: qꝛ vehemēs ē animi applicatio ad illud ꝑpetrādū nulla cā alia ipellēte vel inclināte. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ malicia equiuoce dr̄. aliqñ. n. accipit ꝓ culpa ipa veniali vel mortali. ⁊ hoc mō nō dr̄ eē tertia cā vel occasio pcc̄i. aliqñ ꝟo accipit ꝓ corruptione possibili ipsius volūtatis q̄ ē i qbusdā hoīb⁹. q̄ n̄ occasionant ex ignorātia vel ifirmitate. ⁊ ꝭꝫ hūc modū dr̄ eē pcc̄m ex certa malicia. Uel alr̄ possꝫ exponi vt certa malicia dicat cū aliqs sciēt n̄ ex occasiōe excusabili malū opat. ⁊ tēc malicia n̄ dr̄ cēt aliquā dispōnē pambulā ipi pcc̄o i spūscīm. ¶ Ad q̄rtū dōm. ꝙ ifirmitas accipit plurib⁹ mōdis. vno mō i potētia cuiuscūqꝫ potētie aīe. alio mō in potētia ex pte motiua. tertio mō i potentia q̄ ꝯtrahit ex fragilitate carnis. hoc vltio mō dr̄ eē pcc̄m ex ifirmitate ⁊ ita nō ē gnāle. Si ꝟo acciperet p̄io mō vel scōo. posset eē oē pcc̄m ex ifirmitate. Cū aūt dr̄ ꝙ petrus ex ifirmitate peccauit ad fragilitatē aīe q̄ ē ex pte carnis refert. Cū autē dr̄ ꝙ infirmitas cōe ad infirmitatē ex timore ⁊ ex amore. infirmitas est cōis ad oē pcīꝫ: cū ad timorē male humiliantē ⁊ ad amoreꝫ male accēdēteꝫ reducat ad oē cōmissuꝫ. ¶ Ad qntū ꝟo dōm ꝙ infirmitas, put accipit i ps̄. accipit ꝓ penalitate qua hō caret bonis spūalib⁹. ⁊ ex hoc nouit se ipotētē ex seipso. vn̄ ꝓturbui⁹ est nō dicit dispōnē ad malū qđ est pcc̄m. ꝭꝫ dispositōem quādam ad bonū qua homo n̄ ꝺ se ꝑsumat. ¶ Ad sextū dōꝫ. ꝙ aliud ē aliquem ignoranter peccare. ⁊ aliud

peccare ex ignoꝛātia. ignoꝛātia. n. q̄dā pōt comi
tare oē pcm̄ actuale moꝛtale. ⁊ hoc mō ñ dꝛ eē
cā peccati cuiuſdā. Alio vō mō ignoꝛātia antece
dit pcm̄ ⁊ eſt occaſio ad ipſum pcm̄. ⁊ ſi ſciret
nō peccaret. ⁊ hoc mō accipiꝛ ſm ꝙ eſt vna dif/
ferentia peccati.

Mēbꝛum ſecundum.

Secūdo q̄riꝛ vtrū idē pcm̄ ꝯtineatur
ſb̄ diuerſiſ differētijs? qð vꝛ cōis ē of
fenſa triū pſonaꝝ. ergo q peccat i pa/
trē. peccat i filiū ⁊ peccat i ſpiñſcm̄. ſꝫ
pctꝫ ex iſirmitate ē pctꝫ i patrē: pctꝫ ex ignoꝛātia
ē pcm̄ in filiū. pcm̄ vō ex iduſtria ē pcm̄ i ſpm̄/
ſanctū ſiue ex certa malicia. ergo idem pcm̄ ē ex
ignoꝛātia ⁊ iſirmitate ⁊ certa malicia. ¶ Itē pōt
aliqs ignoꝛare aliqd eē pcm̄ ⁊ ex iſirmitate illð
ꝑpetrare. videꝛ qð illud pcm̄ ſit ex infirmitate ⁊
ignoꝛātia. ſi eniꝫ ſciret foꝛnicatōeꝫ eē pcm̄: nō fa
ceret. ſi iteꝝ haberet poſſe reſiſtēdi tentatōni car/
nis: pcm̄ nō ꝑpetraret. ergo pctꝫ illud ex duabꝰ
cauſis ꝯcurrētibus venit. ergo idē pcm̄ pōt eſſe
ex iſirmitate ⁊ ignoꝛātia. q̄riꝛ ergo vtrū ſilr̄ idem
pcm̄ poſſit eſſe ex ignoꝛātia ⁊ certa malicia. vel
ex infirmitate ⁊ certa malicia. qð ſi non pōt. pōt
q̄ri quare nō. ſi vō pōt: idē pcm̄ ſub tribꝰ diffe/
rētijs pōt ꝯcidē. qð etiaꝫ vꝛ ex hoc ꝙ pōt aliqð
pcm̄ ꝑpetrari ex defectu potētie: ſcie ⁊ volūtatis
ſic̄ ex oppoſito. potētia. n. ſcia ⁊ volūtas recta cō
currūt ad bene opandū. ergo vnū ⁊ idē pctꝫ pōt
eē ſub his tribꝰ differētijs. Cōtra arguiꝛ ꝑ ſiſe.
ñ eſt ſic i alijs differētijs pctī. nō eniꝫ idē pcm̄ eſt
delictū ⁊ cōmiſſuꝫ. neqꝫ idē pcm̄ ſupbia ⁊ inui
dia. ⁊ ita de alijs. ergo eadē rōne nō erit idē pec
catū ex iſirmitate ⁊ ignoꝛātia ⁊ ſtudio. Ad qð
dōm ꝙ ꝓpꝛie loquēdo illud pcm̄ qð ē ex iſir/
mitate: nō ē ignoꝛātia. nec ex iduſtria nec ecōuer
ſo. illud eiꝫ dꝛ eē pcm̄ ex iſirmitate ad qð pꝛici/
paliter iclinat iſirmitas. illud vō ex ignoꝛātia ad
qð pꝛicipaliter inclinat ignoꝛantia. ¶ Preterea.
aliud ē ignoꝛare bonū ⁊ malū ⁊ ex hoc peccare.
aliud ē cognoſcere vtrūqꝫ ⁊ ex fragilitate maluꝫ
ꝑeligere. nihilominꝰ tñ vnū pt eē pꝛicipale alterū
cōcomitās. Et dōm. ꝙ lꝫ vna ſit offenſa trium
pſonaꝝ. nō tñ pcm̄ i patrē, put ꝑ appꝛopꝛiatiōeꝫ
ſumiꝛ: eſt peccatum i filiū, put ꝑ appꝛopꝛiatōneꝫ
ſumiꝛ: vel pcm̄ in ſpiñſcm̄. Peccare. n. i patreꝫ
duplr̄ dꝛ. vl peccare ꝯ ipm̄ inq̄ꝫtū deus: vl inq̄ꝫtū
inſepabilitas ē pſonaꝝ i vnitate eēntie. ⁊ ſm hoc
q peccat i patrē peccat i filiū ⁊ i ſpiñſcm̄. ⁊ ecō/
uerſo. ſꝫ aūt ꝙ peccare ex iſirmitate ē peccare ex
defectu potētie ſiue foꝛtitudinis q̄ appꝛopꝛiaꝛ pa
tri: peccare ex ignoꝛātia ē peccare ex dfectu ſcie.
ſcia aūt appꝛopꝛiaꝛ filio. peccare vō ex certa ma
licia ē ꝓpꝛie ex oppoſitōe grē q̄ appꝛopꝛiaꝛ ſpi/
rituiſcto: ſm hūc modū lꝫ accipiꝛ. ⁊ ñ ē pctꝫ i pa
trē pctꝫ i filiū: nec pcm̄ i ſpiñſcm̄ nec ecōuerſo.
¶ Ad ſcðꝫ vō dōm. ꝙ nō ē ſiſe ð pcto ex indu/
ſtria reſpectu alioꝝ ⁊ de alijs iter ſe. pcm̄ eiꝫ ex
induſtria ponit ſciam ⁊ ponit animi foꝛtitudineꝫ
i poſſe reſiſtēdi tētatōi ſi velit. ſꝫ ponit odiū ſūme
diligēdi vel maxime ⁊ amoꝛē maxie odiendi ſic̄
dicit greg. exponēs illud. xv. Ioā. ⁊ viderunt ⁊
oderūt me ⁊ patrē meū. aliud ē bona non facere
aliud ē bonoꝝ odiſſe doctoꝛē. ⁊ alibi. ſic̄ nōnūq̄ꝫ
grauius eſt pcm̄ diligere q̄ꝫ ꝑpetrare: ita nequs
eſt odiſſe iuſticiā ꝙ nō feciſſe. ex quo habeꝛ. ꝙ ñ
coincidūt in eādeꝫ rem. pcm̄ ex induſtria ⁊ alia
duo. ¶ Ad obiectū aūt in ꝯꝛiū dðꝫ ē. ꝙ lꝫ illi tres
defectus pñt ꝯcurrere potētie. ſ. ſcie ⁊ volūtatis:
nō tñ idē pcm̄ erit ſub his tribꝰ differētijs. qꝛ nō
qlibet defectus ex pte volūtatis efficit pcm̄ ex i/
duſtria. ꝯtingit eiꝫ ⁊ iplere poſſe ⁊ cognoſcē bo
nū: nō tñ facere nec amare. ⁊ hoc ē ex ſtudio pec
care. ſicut dicit greg. ex ſtudio eiꝫ peccare ē bonū
nec facē nec amare. ſi eiꝫ vellent iplere bona nec
tñ poſſent. ea q̄ in ſe negligūt ſaltē i alijs amarēt.
⁊ bona que audiēdo cognoſcūt viuēdo dſpiciūt
animaduertēdo ꝑſequūtur.

Membꝛuꝫ tertium.

Tertio queriꝛ de ꝯparatōe differētiaꝝ
inter ſe ſm magnitudinē pctī. Et vꝛ ꝙ
pctꝫ ex iſirmitate ſit maius q̄ꝫ ex igno
rantia. pcm̄ vero ex ſtudio maius q̄ꝫ
peccatū ex infirmitate. Dicit eniꝫ grego. grauius
ex iſirmitate q̄ꝫ ignoꝛātia peccaꝛ. multo vero gra
uius ſtudio ꝙ infirmitate. ¶ Preterea qñ cū de/
liberatōe peccaꝛ maius ē pcm̄ ꝙ cū peccaꝛ cum
ꝑcipitatōe. ¶ Itē dicit aug. in lib. de bap. veriſſi/
mū ē longe maius eē pcm̄ eiꝰ qui ſciēs q̄ꝫ q ne/
ſciens peccauit. ſi ergo pcm̄ ex ignoꝛātia ē neſciē
ter peccare: pcm̄ vō ex induſtria ſciēter peccare:
pcm̄ vō ex infirmitate ex quodā impetu: pecca/
tū aūt ex induſtria ē peccatū ex deliberatōne. er/
go maius eſt peccatū qð eſt ex induſtria q̄ꝫ qð ē
ex infirmitate vel ignoꝛātia. Contra. maius vi
deꝛ peccatū ex ignoꝛātia q̄ꝫ ex infirmitate. ꝑ exē/
pluꝫ. Paulus eniꝫ ex ignoꝛātia peccauit ſic ſcri/
bit ad thiñ. miſericoꝛdiā cōſecutus ſum qꝛ igno
rās feci. ergo cum illud eſſet maius peccatū ꝑſe/
qui fideles vſqꝫ ad moꝛteꝫ: q̄ꝫ timoꝛe moꝛtis ne/
gare exterius xp̄m qð fuit i petro. maius fuit pec
catū ex ignoꝛātia ꝙ ex infirmitate. ¶ Preterea.
dicit ambꝛo. grauiſſime peccat qui ignoꝛat. ergo
pcm̄ ex ignoꝛātia eſt maximū. Ad qð dōm. ꝙ
grauius ē pcm̄ ex infirmitate q̄ꝫ ex ignoꝛātia. ex
iſirmitate eniꝫ peccaꝛ cū cognoſciꝛ bonū ⁊ malū.
⁊ bonū nō adimpleꝛ ex fragilitate. ⁊ malū ꝑpe/
traꝛ. ſcia enim multū aggrauat pcm̄. planū aūt ē
ꝙ ex induſtria peccare maius eſt q̄ꝫ alterū illoꝝ.
⁊ ita pꝫ ꝙ oꝛdinanꝛ ſm maius ⁊ minus in pec/

cato. ¶ Ad obiectū āt i ꝯriū dōʒ ē. ꝙ aliud ē ꝯpa re pcīʒ pcto ex ꝯpatione actōis ad occaſionē. ⁊ aliud ē cōparare ex ꝯpatōe cāe ad cām. ⁊ aliud ē ꝯpare ꝯpatione generis ad genus. ſm ergo ꝙ fit cōpatio pcī pauli ad peccatū petri ex collatōe occaſiōis ad occaſionē. ſ. ignorātie ad īfirmitatē minus ē pcīm pauli ꝙ̄ petri. ſm autē ꝙ fit ꝯpatio cauſē ad cāʒ i hoc ꝙ petrus ex timore. paulus ex temeritate maius eſt peccatum pauli ꝙ̄ petri. ſm autem ꝙ fit ꝯparatio generis actionis ad genus prout hoc eſt peccatum in verbo quo declinatur mors. ⁊ illud ē peccatū i facto quo itentaꝛ mors. maius ē vnū pcīʒ altero. put aūt hoc ē i dēū illō ꝑ primū maius ē hoc illo. Vñ dicit greg. oē ro bur fidei q̄ dño petrus ꝓhibuit vna vox puelle ꝯcuſſit. ¶ Ad ſcōm vō dōʒ ꝙ illud vbūʒ ambro. grauiſſime peccat q ignorat. exponit ſic. piculo ſiſſime. ſ. attēdēduʒ ē ēt ꝙ nō fit ibi ꝯpatio pcī ex ignorātia ad alia duo. ſʒ pcī cū ignorātia ad pec catū ꝯtēptus ⁊ pmiſſiōis impunitatis. ⁊ vocaꝛ ignorātia. cū hō deduciꝛ ad tātaʒ inſenſibilitateʒ ſui. peccati vt non cognoſcat peccatuʒ nec penaʒ peccati. ſuppoſitis duob⁹ gradibus pcedētibus. hic aūt nō ſic accipiꝛ. ſʒ cū ex ſimplici ignorātia qs declinat i peccata.

Queſtio. clxiiij. ō fornicatiōe.

Onſequenter deſcēdēduʒ ē ſpālīter ad pcta q̄ ꝓueniūt ex īfirmitate. dein de ad illa q̄ ſunt ex ignorantia. tertio ad illa que ſūt ex induſtria ſiue certa malicia. q̄dā āt ſūt pcta īfirmitatis ex timore ⁊ q̄dā ex amore. qꝛ vō īfra dicemus ō diuiſiōe illa pcī q̄ ē ex timore mali hūiliāte ⁊ ex amore male accendēte: dubitabilia q̄ ꝑtinēt ad dr̄ntias timoris i illo loco determinabūtur. Pricipaliter āt pcīʒ ex īfirmitate carnis ē illō qō ꝓuenit ex ꝯcupīa carnali circa quā pn̄s ē itētio vt ſuppleaꝛ qō minus dictū ē ō luxuria ſupius. Sūt aūt pcta ex īfirmitate ꝯcupīſcētie carnalis diſtincta. qōdā ē ex fornicatōe. qōdā ex adulterio. qōdā ex ſtupro. quoddā inceſtus. quoddā peccatū cōtra naturā. Rō vō iſti⁹ diſtinctionis ſupradicta eſt. ſm dr̄ntias pſonaruʒ. Primo vero dōm ē de fornicatione ⁊ deinceps de alijs. illud eiʒ minus pcīm determinat in illo genere. Primo aūt q̄riꝛ. vtꝝ oē peccatū carnis dicatur fornicatio. Scdō ſuppoſito ꝙ nō oē peccatū carnis. vtrū cōcubitus cuʒ ſoluta ſit mortale peccatū. Tertio ſi ē mortale. vtrū ſit minus pcīʒ an maius alijs.

Membrum primuʒ.

Hoc primū ſic ſʒ aliā trāſlatōeʒ. dīꝛ. xx. exoō. vnū pceptū ſecūde tabule. Nō fornicaberis. ſʒ ꝯſtat ꝙ in illa ꝓhibitione ꝓhibetur ois illicitus cōcubitus carnis. ergo ois illicitus cōcubitus carnis ē fornicatio. Itē aug. ois inmūda pollutio fornicatio dicit. ſʒ omne pcīʒ carnis inmūda pollutio dīꝛ. ergo ⁊ fornicatio. ¶ Itē. j. cor. vj. dīꝛ. fugite fornicatōʒ. oē. n. pcīʒ qō fecerit hō extra corpus ē: q aūt fornicaꝛ i corpus ſuū peccat. ⁊ loqꝛ ibi ō licito ꝯcubitu. cōiter ergo ois illicitus ꝯcubitus ē fornicatio. Cōtra. fornicatio ē vnū pcīm ſpāle diuidēs ꝯ̄ adulteriū ⁊ alia. ſic pʒ ab aug. ō adulterinis ꝯiugijs. vbi dīꝛ. adulteriū malū vincit fornicatōeʒ. vinciꝛ aūt ab iceſtu. hoc idē pt accipi ꝑ hoc ꝙ iter pcta oia carnis vnū ſpāle pcīʒ ꝯputatur fornicatio qō diuidiꝛ ꝯ̄ imūdiciā ⁊ ipudiciciaʒ. Ad qō dōʒ. ꝙ fornicatio aliq̄n accipiꝛ gnāliter ꝑ quocūqʒ pcto mortali. ſm ꝙ accipiꝛ i pſ. pdidiſti oēs q fornicāꝛ abs te. aliq̄n vō accipiꝛ ꝑ pcto carnis cōiter. ſm ꝙ accipiꝛ. j. cor. vi. aliq̄n vō ꝑ illicito ꝯcubitu cū ſoluta ⁊ hoc ꝓprie. ⁊ ſic diuidit ꝯ̄ adulteriū ⁊ alia. aliq̄n vero accipitur ꝑ cōcubitu i ſecundis nuptijs: ⁊ hoc mō dicit criſ. ſecundā quidē accipere licitum ē iuxta pceptum apl̄i. ſm aūt veritatis rationē ē fornicatio. ſʒ cū pmittēte deo publice ⁊ licēter ꝯmittaꝛ ſit honeſta fornicatio. ⁊ hoc modo fornicatio dicit diuiſionē ſue carnis i plures ⁊ non determinat pcīm. reliqs aūt modis pcīʒ determinat vl̄ generaliter vl̄ ſpecialiter vel ſpecialiſſime.

Membrum ſecūduʒ.

Ecūdo ſuppoſito ꝙ nō omne pcīm carnis ſit fornicatio. queriꝛ vtrū ꝯcubitus cū ſoluta ſit pcīm mortale iteruenīēte actu naturali. Qō non videꝛ. nullus actus naturalis ē peccatuʒ. fornicatio eſt actus naturalis. ergo nō ē peccatū. ꝙ ſit naturalis pʒ ꝑ hoc qō dīꝛ. Ro. j. mutauerūt vſuʒ nālē in eū q ē ꝯtra naturā. ¶ Itē ſicut comedere naturaliter ordinatū eſt ad cōſeruatiōem individui: ſic coire ad ꝯſeruationeʒ ſpeciei. ſʒ comedere ⁊ qō nō ē i ꝓprietate alterius licitū ē ad ſuſtentatōem individui. ergo coire cū licita erit licitū pp̄ ſuſtētatōeʒ ſpeciei. ¶ Itē abrahaʒ cognouit ancillam ſuā agar. ⁊ nō cognouit eā qꝛ vxor eius eēt. nec eiʒ n̄ poſſet eā eieciſſe. cognouit aūt eā ſine pcto. ergo coitus cū ſoluta mō naturali n̄ ē pcīʒ. ¶ Itē ſi ē peccatū. aut hoc ē ex ſui feditate ſiue inordinatōe. aut ꝓhibitōe. aut qꝛ ē ꝯ̄ ius nature. Ex inordinatōe nō pari eiʒ rōne ſicut homo fit totus caro i actu fornicationis. ita in actu cōiugali. ſed in actu ꝯiugali nō ē pcīm. ergo nec hic. Nec hoc ē ex ꝓhibitōe cū n̄ ꝓhibeat directe i decalogo. vbi videꝛ prima legis ꝓhibitio. Nec hoc ē qꝛ ē ꝯtra

iuꝫ nature. ꝺ iure eiꝫ nature qꝺ i nullius bonis ē: occupanti ɔceditᷓ. ¶ Preterea ipa natura dictat ꝙ fornicatio eſt ad ɔſeruationē ſpeciei. ergo nō ē ɔ̄ ius nature. ergo nō ē peccatū. Cōtra maior ē natura honeſtatis i homine ꝙ̄ ſit i aliqua voluere. ſꝫ i aliqua voluere ſic ē ꝙ naturaliter ſeruatur caſtitas ɔiugalis ſicut i turturibus. ergo multo fortius dꝫ eſſe i hoīe. vt vnus vni ɔiūgat affectu cōiugali. ¶ Itē ad hebre. vlti. d̄r. fornicatores ⁊ adulteros iudicabit deus. Judicare ibi accipimus ꝓ cōdēnare. ergo cū nemo cōdēnet niſi ꝑ mortale pctm̄. fornicatio erit mortale pccꝫ. ¶ Itē ꝺ lege dei eſt ꝙ vnus adhereat vni cōiugali affectu ⁊. talis affectus ē cōſonus rōni. ſi ergo adhereat vnus vni vl̄ pluribus non habito cōiugali affectu: erit pccꝫ ſꝫ fornicatio ē huiuſmōi ⁊ ē cōtra legē dei. ergo mortale peccatū ē. ¶ Itē ſuppoſito ꝙ ſit peccatū videt ꝙ ſit veniale ꝑ hoc qꝺ d̄r ſup illꝺ. j. ad thīm. iiij. exerce te ad pietatē. gl. oīs ſūma diſcipline xp̄iane i pietate ⁊ miſcꝺia ɔſiſtit. q̄ aliqs ſequēs ēt ſi lubricū carnis patiat. ſine dubio vapulabit ſꝫ n̄ ꝑibit. ſiqs aūt ſolū exercitium corpis habuerit: perennes penas patiat. ſupple ſi lubricū carnis patiat. ſi ergo n̄ ꝑibit ſꝫ vapulabit pati lubricū carnis ē veniale pccꝫ ſꝫ hoc ē fornicatio. ergo fornicatio ē veniale pccꝫ. ¶ Itē fornicatio ē minimus gradus i genere carnalis pcc̄i. ſi ergo aliqꝺ ē veniale pccꝫ i illo genere illꝺ ē fornicatio. ergo fornicatio ē veniale pccꝫ. Ad qꝺ dicēdū ꝙ fornicatio ē mortale pccꝫ. ¶ Ad obiectū āt primo ꝺꝺꝫ ē ꝙ lꝫ actus ſit natural̄ q ē i coeūte fornicario mō ad dr̄ntiā actus q ē ɔ̄ nāꝫ. nihilominus tn̄ ꝓut ē pccꝫ. ē cōtra naturā. peccatū eniꝫ ē auerſio ab eo qꝺ ē ſcḋm nāꝫ i id qꝺ ē preter nāꝫ. vt dicit damaſ. Unde cōtra naturā dicit dupliciter: cōtra naturalem cōcubituꝫ qui ē maris cum femina. ⁊ hoc mō pōt eē actus ille ſcḋm nāꝫ. Alio vō mō d̄r ɔ̄ nām qꝺ ē cōtra naturalem habitudineꝫ ad bonū gratie vel virtutis. ⁊ hoc mō d̄r pctm̄ mortale eē cōtra nām. corrūpit eiꝫ bonum nature qꝺ ē ſpeciei modi ⁊ ordinis. Cū aūt dicit j. ro. Mutauerūt nālē vſuꝫ. ⁊c. primo mō accipit. ¶ Ad ſcḋꝫ vō ꝺꝺꝫ. ꝙ aliud ē ꝺ actu comedēdi ⁊ ꝺ actu cocūdi. act⁹. n. coeūdi ꝓcedit ex vi generatiua q̄ corruptōꝫ hꝫ quādā vltra illā q̄ ē in alijs virib⁹. vn̄ ſu⁹ act⁹ ē pccꝫ niſi excuſet ꝑ bonū mr̄imonij. ¶ Ad tertiū ꝺꝺꝫ. ꝙ n̄ ē ſimile ꝺ eo qꝺ factū fuit ab abrahā. ⁊ ꝺ eo qꝺ fit i moderno tp̄e. abrahā. n. cognouit agar affectu mr̄imoniali ɔſētiēte ſara vxore ſua q̄ſi iure ipi⁹ eo ꝙ eſſꝫ ſteril̄. ⁊ tunc neccitas erat mltiplicitas ad cultū dei. vn̄ eā habuit q̄ſi vxorē. ꝙ āt expulit eā inſpiratōe diuina factū fuit i figura alteri⁹ ſacri. ¶ Ad q̄rtū ꝺꝺꝫ. ꝙ eſt vl̄ ɔ̄ ꝓhibitōeꝫ ſic̄ habet exo. xx. ſꝫ aliā trāſlationē. ⁊ ſic̄ habet ad hebre. ⁊ alibi ab ap̄lo. vbi oſ̄dit eē mortale, ē etiā cōtra ius nature ſꝫ illā intētioneꝫ nature q̄ omne pccꝫ mortale ē ɔtra nām: lꝫ nō ſit ɔtra ius nature ſcḋm alterū modū. ¶ Ad illud vō qꝺ obijcitur. vtrū ſit veniale peccatū. dicēdū ꝙ i illa auctoritate datur itelligi fornicatōꝫ eē mortale peccatū. aliter eniꝫ nō pateret penas eternas. ⁊ i hoc datur intelligi ꝙ opus pietatis ⁊ miſcꝺie motiuū qꝺdā eſt. vt impetret facilius venia patiēti lubricū carnis: ⁊ notatur i hoc excellētia operis pietatis ⁊ miſcꝺie reſpectu ieiunij ⁊ alioꝝ opeꝝ i qbus ē exercitatio corpis. ¶ Si vero obijciatur ꝙ fornicatio eſt minim⁹ gradus peccati carnalis. dicēdū ꝙ minim⁹ gradus dicit dupliciter vl̄ ſꝫ hoc ꝙ gradus diſtinguūt ſꝫ differētias pſonaꝝ cū qb⁹ ē coitus. ⁊ hoc mō pt eē minimus gradus ꝓut d̄r ꝙ adulteriū vincit fornicatōꝫ. vincit āt ab inceſtu. iceſtus āt vincit a vicio qꝺ ē ɔ̄ nāꝫ. ꝓut autē minimus gradus dicit i genere peccati cū minus hꝫ deformitatis. ſꝫ hoc primus motus carnalis peccati d̄r eſſe minimus gradus vel delectio citra ɔſenſum. ſupioris ptis rōnis vere vel interꝑtatiue. Si aūt obijciatur ꝙ nulli ſit iniuria i hoc pcc̄o. ⁊ ita n̄ ē pccꝫ mortale. ſoluēdū ē ꝑ itereptioneꝫ eiꝫ deo cuius templuꝫ violat ſꝫ illud. j. cor. vi. neſcitis q2 mēbra vr̄a tēplū ſūt ſpūſſancti. ſiqs aūt violauerit templū dei diſperdet eū deus.

Membrum tertium.

Tertio querit ſi fornicatio eſt mortale peccatū: vtrū ſit maius vl̄ minus alijs peccatis. Et videtur ꝙ ſit minus pccꝫ. ꝑ hoc qꝺ dicit aug. i li. de adulterinis ɔiugijs. adulterij malum vincit fornicationem. vincitur auteꝫ ab inceſtu. peſſimum auteꝫ eſt qꝺ eſt contra naturaꝫ. Et in eodē li. grauius peccat adulter ꝙ̄ fornicator. ſed hos inceſtuoſi trāſcēdūt. ¶ Cōtra. pōt aliquis cognoſcere ſuā cā delectationis minus ordinate i̅n debito mō ſcḋm nāꝫ ſꝫ minus ē peccare i ſua ꝙ̄ peccare i nō ſua. ergo minus ē illud pccꝫ carnis ꝙ̄ fornicationis pctm̄. ¶ Ad idē aug. Tātū valet ordinatio creatoris ⁊ ordo creature vt rebus adiutēdū ɔceſſis. cū modus excedit lōge ſit tolerabilius ꝙ̄ i eis q̄ ɔceſſa nō ſunt vel vnus vel rarus exceſſus. ſꝫ exceſſus fornicationis ē i illa que nō ē cōceſſa. exceſſus āt i cōiugata debito mō ſcḋm naturā eſt in ſua. ergo minus peccatū ē. Ad qꝺ ꝺꝺꝫ. ꝙ minus pccꝫ eſt huius i ɔiugata ſua ꝙ̄ i fornicaria: d̄r tn̄ fornicatio eē minus pccꝫ i gradibus pcc̄i carnis. fit. n. cōpatio ad alia genera peccatorū ſꝫ dr̄ntias pſonarū. plus eiꝫ peccatū ē coire cū aliena ipꝫ cōiugatū vel etiaꝫ cuꝫ nō ſua ꝙ̄ ſolutū cuꝫ ſoluta. plus ēt ē peccatū cū accedit virginē ꝙ̄ ad corruptam alijs paribus⁹. plus ēt cū fit trāſgreſſio voti i altera pſonaꝝ ꝙ̄ cū nō ē trāgreſſio alijs pibus. plus ēt qn̄ ē cōtra vinculū nature vel contra ipam natu-

ram. ⁊ ita patet ꝙ cõparatione ad iſtas ſpecies dicitur eẽ minus pctm̃ fornicatõ. ⁊ hoc mõ procedunt due rõnes que hoc ꝯcludunt.

Queſtio. clxv. de adulterio.

Conſequenter dicẽdum ẽ de adulterio circa qð primo querit̃. vtrũ adulteriũ tm̃ perpetret̃ cũ aliena. Secundo ſi peccat̃ etiaꝫ cum ſua mortalr̃. vtruꝫ ꝫm omnẽ modũ debeat dici adulteriũ vel ſub alia ſpecie cõtineri. Tertio de magnitudine iſtius pcti. Quarto ꝺ pena huius peccati.

Mẽbrum primum.

Ad primũ ſic videt̃ ꝙ tm̃ ſit adulteriuꝫ cũ aliena. adulteriũ eiꝫ ẽ ad alienũ thorum acceſſus. ſicut ipa intẽtio nomis determinat. ergo cũ aliena tm̃ ꝑpetrat̃ adulteriũ. ¶ Itẽ aug. mechus ẽ cũ relicta ſua alienã ꝯcupiſcit̃. ¶ Itẽ leo papa adulteriũ ꝯmittit̃ cũ vel ꝓprie libidinis inſtinctu vel aliene ꝯſenſu cuꝫ altero vel altera ꝯtra pactũ ꝯiugale concũbit̃: atqꝫ ifrãgit̃ fides que magnũ animi bonũ ẽ. ¶ Similr̃ iſido. ſup exo. adulteriũ facit: q ꝓter ſuaꝫ ad alterã accedit. ex qbꝰ colligit̃ ꝯiũgi cũ aliena adulteriũ eẽ ⁊ ecõuerſo. Contra. hiero. nihil itereſt ex qua eã honeſta qs iſaniat. vñ ſextus pitagoricus adulter ingt ẽ in ſuã vxorẽ ardẽtior amator. Et iteꝝ nihil fedius aũt ꝙ̃ vxorẽ amare tãꝙ̃ adulterã. ergo adulteriũ põt cõmitti non cum aliena. ¶ Item aug. in li. de nuptijs ⁊ concupiſcẽtijs. Si ambo non ſunt tales. audeo dicere: aut illa quodãmodo ẽ mariti meretrix. aut ille adulter vxoris. ergo adulteriũ cõmitti pt̃ ñ cognoſcẽdo alienã. Ad qð dðm. ꝙ adulteriũ ꝓprie dr̃ cum ad alienũ thoꝝ fit acceſſus. nihilominus tñ dr̃ adulteriũ cũ ꝯiugatus vel ꝯiugata ad pſonã ſolutã accedit. extẽſo aũt vocabulo dr̃ adulteriũ aliqñ cũ ꝓpria vxore. ſꝫ hoc ẽ ꝫm quãdã iuris iterꝓtatõeꝫ. dr̃ enim adulteriũ cũ ita ardenter diligit vxorem ſuã vt ſi eẽt vxor alterius: nõ minus carnalr̃ ꝯmiſceret ſe cum ea. ſimilitudine ergo adulterine libidinis dicit̃ adulteriũ. nõ qꝛ pena adulterij ei debeat̃. ꝫm illud qð dr̃. ꝙ adulteriũ ſecũdũ locũ tenet in penis. ⁊ per hoc ſoluit̃ illud qð obiectuꝫ ẽ prio. ¶ Ad ſcðꝫ dðꝫ. ꝙ illa auctoritas aug. in q̃ dr̃ ꝙ ille ẽ adulter vxoris itelligit̃ ꝺ illis pſonis q̃rũ altera. ſ. vir itẽdit extiguere fetũ i vẽtre materno. ⁊ reputat̃ adulter: qꝛ dignus ẽ pena conſimili vel ãpliori q̃ adulteris eſt determiata. facit. n. ꝯ bonũ ꝓlis ⁊ ꝯ bonum ſacramẽti.

Membruꝫ ſecũdum.

Secundo querit̃ ſi etiã peccat̃ cum ſua mortalr̃. vtrũ ꝫm omnẽ modũ debeat dici adulteriũ vel ſub alia ſpecie cõtineri. Aſſignant̃ ãt quinqꝫ modi. Primo cum cognoſcit eã cã ſatiãde libidinis p meretricias blãdicias. Secũdo cũ preter naturalem modũ. Tertio cum ẽt tpe ꝓhibito. Quarto cũ loco ꝓhibito. Quinto cũ accedit ad pregnãtem vicinã partui: vel ad menſtruatã tẽpore mẽſtrui. Et videt̃ ꝙ nõ ſit fornicatio ꝫm modũ ſpãlem fornicatõis. cũ ſit fornicatio ſoluti cũ ſoluta ꝑuato vſu nãli. ſimilr̃ põt itelligi de alijs ſpẽbus pcti carnalis. ſicut de ſtupro: vel iceſtu. reſtat ergo ꝙ ſit adulteriũ. ¶ Itẽ minus videt̃ eẽ pctm̃ cũ cã explende libidis cognoſcit. q̃ꝫ cũ accedit ꝓter naturalẽ moduꝫ: vel cũ accedit ad mulierẽ mẽſtruatã vel vicinã ꝑtui vbi timet̃ piculum ꝓlis. Et dicit hiero. tunc viri dñt abſtinere ab eis. qꝛ tũc ꝯcipiunt̃ mẽbris dãnati. ceci. leproſi. gibboſi ⁊ huiuſmodi. ſi ergo illud pctm̃ dr̃ adulteriũ pp ſui enormitateꝫ. multofortius ⁊ ſcðm tertiũ ⁊ ita ꝺ alijs. ¶ Preterea. adulteriũ reputat̃ cũ ſit ꝯ bonũ fidei ⁊ ꝯ bonum ꝓlis. ſimilr̃ cum ſit ꝯ bonum ſacramẽti. ſed in oibus his ſit cõtra aliquod iſtoruꝫ bonorum. ergo i omnibus his reputat̃ adulterium. Cõtra. adulteriũ ꝫm legẽ habebat penã determiatã: quã non hꝫ q iſtis modis coit cũ vxore. ergo nõ reputat̃ adulteriũ. ¶ Itẽ augu. de adulterinis ꝯiugijs. vſus nãlis ſi vltra modum prolabit̃ in vxore eſt veniale. ex quo videt̃ ꝙ minus pctꝫ ẽ alijs pibus illicite cognoſcere ſuã q̃ꝫ nõ ſuã. ſꝫ cognoſcẽ non ſuã que tñ ſoluta ẽ minus pctm̃ eſt: q̃ꝫ cognoſcere alienã: ergo huiuſmõi pctm̃ ſi nõ ſit ꝯ nãm: minus ẽ pctm̃ adulterio. vr̃. n. minus fornicatõe. ergo huiuſmõi pctm̃ nõ ẽ adulteriũ. ¶ Preterea vbi ẽ adulteriũ ſciẽter i vtraqꝫ pſona ꝯmittit̃ pctm̃. i altera pſona põt ñ eẽ pctm̃ vt vꝫ. qꝛ ñ itẽdit reddere niſi qð ſuũ ẽ. ergo huiuſmõi pctm̃ ñ ẽ adulteriũ. Ad qð dðꝫ. ꝙ peccare cũ ſua modis ſupradictis nõ ẽ peccare pcto adulterij. ¶ Ad obiectũ ãt in ꝯriũ dðm ẽ. ꝙ nõ ẽ adulteriũ lꝫ alie ſpẽs ſupradicte remoueant̃. iſufficiẽter. n. ſit diuiſio ad ꝯprehẽdendũ oia gnã carnalis pcti. libido enim ſpãliter dicta vel imũdicia ſpecialr̃ dicta: illa gnã ꝯphendit. que ſub ꝓdictis ſpẽbus nõ ꝯtinet̃. ¶ Ad ſcðm vo dðm. ꝙ lꝫ dicat̃ pria differẽtiaꝫ adulteriũ ꝫm quãdã ſilitudinẽ. non tñ ꝫm alias drñtias dicet̃ adulteriũ. ꝫm. n. illã drãm dr̃ adulterium qꝛ ſic ardet in illã ſicut eſſet adultera. ¶ Ad tertium vero dicẽdum. ꝙ nõ omnibus modis quibus fit ꝯtra bonũ matrimonij iudicãdum ẽ adulteriũ. ſꝫ ꝓprie cũ fit ꝯtra bonuꝫ fidei. ⁊ ꝫm hoc nõ omia pcta qbus hõ cognoſcit indebite ſuã ad rationẽ adulterij reducẽtur.

Membruz tertium.

TErtio querit̃ d magnitudine hui⁹ pec-
cati. dr̃ eniz in ep̃la clemẽtis. Jn oib⁹
pctis adulteriũ ẽ grauius. scdõ nãqꝫ
i penis obtinet locũ. Ex quo videt̃ ꝙ
pctm adulterij sit maximũ pctm post pctm apo-
stasie. dr̃ eniz in illa aucte. p̃mũ locuz hñt illi qui
oberrãt a deo. qd̃ si ẽ erit maius pctm pcto ince-
stus ꝛ alijs pctis. ¶ Cõtra aug. i li. d adulterinis
ꝯiugijs. grauius ẽ pctm adulterij ꝙ̃ fornicatõis.
sed hec pcta incestus trãscendit. ergo nõ ẽ maxi-
mũ. Ad qd̃ dõm. ꝙ adulteriũ cuz dr̃ grauius:
hoc ẽ ex ꝯsideratõe pene. sicut eniz pctm p̃ie ta-
bule. qd̃ ẽ heresis vel apostasia penã hꝫ sibi de-
terminatã. penã. s. morte. sil̃r illud pctm qd̃ deter-
minat iniuriã qua dissoluit̃ vnitas societatis hu-
mane in veteri lege: determinatã hꝫ penam. nihil
eniz ita exaspat hoiem ꝙ̃ iniuria in suã psonaz p-
se vel rõne illius q efficit̃ vna caro cũ ipo. vñ sic
habet̃ i lege moy. vtrũqꝫ pctm pena mortis pu-
niebat̃: nihilominus tñ in quãtitate pcti maius est
pctm incestus. ꝛ eius qd̃ ẽ ꝯ nãm: peccato adul-
terij. ꝛ maior debet̃ pena in futuro istis peccatis
ꝙ̃ illis. sicut pꝫ ex iure canonico. ¶ Obijcit̃ etiam
ad hoc pp̃ter verbũ Jsi. ꝙ pctm fornicatõis sit
maximũ sceleris iter cetera vicia. dicit. n. vicium
fornicatõis maximi sceleris est. qr p carnis imũ-
diciaz templũ dei violat̃. sũt eniz qdã mulieres q
sicut aialia absqꝫ vlla discretõe indesinẽter libidi-
ni seruiũt. quas ego nec mutis pecudibus ꝯpaue-
rim. ex quo vr̃ ꝙ fornicatio sit maius pctm adul-
terio. Sꝫ ecõtra habetur ab augu. ꝙ adulterij
malũ vincit fornicatõem. ipa etiã rõ suadet. quia
maius est iniuriari deo ꝛ p̃ximo i vno genẽ pcti
ꝙ̃ deo tm̃. sꝫ in adulterio fit deo: iniuria ꝛ p̃xio.
in fornicatõne deo tm̃ in genere pcti carnis. ergo
minus est pctm fornicationis: ꝙ̃ adulterij. Ad
qd̃ dõm ꝙ fornicatio. accipit̃ dupl̃r. vno modo
ßm ꝙ generaliter ꝯtinet peccata carnis. ꝛ hoc mõ
dr̃ esse maximi sceleris pp̃ter maiorẽ p̃nitatẽ cõ-
cupiscẽtie. ꝛ qr nõ tãtuz violat̃ templũ dei ex pte
anime. Alio modo sumit̃ fornicatio spãliter put
diuidit̃ cõtra adulteriũ. ꝛ ßm hunc modũ maius
est pctm adulterij ꝙ̃ fornicationis. ꝛ sic accipit̃
ab augustino.

Membrum quartuz.

QUarto querit̃ de pena huius pcti. assi-
gnat̃ aũt in vete. testa. pena mortis. sic
habet̃. xx. leuit. Si mechat⁹ fuerit ali-
qs cũ vxore alterius ꝛ adulteriũ p-
petrauit: morte moriat̃. vr̃ ergo ßm legez ꝙ pena
mortis debeat̃. in lege aũt videmus ꝙ furtũ puni-
tur pena pecuniaria. sicut habet̃. xxij. exo. econ-
tra videt̃ furtũ mõ punit̃ pena mortis si ducit i cõ-
suetudinẽ. adulteriũ võ non ita videmus punirĩ.
¶ Preterea sicut habet̃ in canone. dicit Jsi. ꝙ p
adulterio ꝛ huiusmõi pctis septẽnis pnia iniũgi-
tur ꝛ accipit̃ hoc ex veteri testõ exẽplo dauid q i
adulterio dephẽsus vnius hebdomade ieiuniuz
satisfactõis admissi sceleris deo legit̃ obtulisse. sꝫ
hoc idẽ legit̃ de fornicatiõe ꝛ d alijs huiusmodi
pctis. vr̃ eniz ꝙ par pena in equalibus pctis de-
beat̃. Ad qd̃ dõm est ꝙ aliter fuit i veteri testõ.
ꝛ aliter nũc ꝛ ßm legẽ ciuilẽ siue secularẽ. Jn le-
ge eniz veteri iniuria i psonã vel in aliã q ẽ quasi
eadẽ psona morte mulctabat̃. Jniuria võ in rez:
p penam huiusmõi puniebat̃. sicut eniz erat pena
talionis. nũc aũt pena furti punit̃ morte. ñ pp̃ter
iniuriã in ipsa re. sꝫ pp̃ter cohertõem p̃nitatis. ꝛ
pacis cõis ꝯseruatõem. adulteriũ etiã morte pu-
niret̃ nisi esset excusatio originalis ꝯcupie ex vna
pte. ꝛ deest excusatio ex alia pte. nõ vindicat̃ tñ
si adulter in ipo facto luat̃. ¶ Ad scdõz võ dõm ꝙ
licꝫ pcta sint inequalia. regularit̃ tñ septẽnis pnia
iniungit̃. nõ qr maiori pcto nõ debet̃ maior pe-
na. sꝫ vt oñdat̃ nõ ßm quãtitatez singuloꝝ pctoꝝ
p̃priaz posse in eã institui pniaz. sꝫ p huiusmodi
maiorib⁹ septẽnis iniũgit̃. exẽplo marie sororis
moysi. exẽplo ẽt illo quo dr̃. ij. reg. vlti. septẽ ãnis
veniet tibi fames i terra tua. signat̃ aũt p morta-
li pcto cui debet̃ pena eterna hõ i p̃nti vita vl'em
dꝫ sustinere afflictõnem. si tñ crimina sũt maiora
vel minora ßm genus pcti vel circũstantias ex pte
psone vel act⁹. maior vel minor iniũgit̃ penitẽtia.

Questio. clxvj. d peccatis coniuguz.

QUia iam dictũ
est de adulterio in quo delin-
quit̃ ꝯ ꝯiugiũ simpl̃r. adiungẽ-
dũ vr̃ de pctis que fiũt ab ipis
cõiugibus. Sicut aũt supradi-
ctũ ẽ plures sũt dñe ßm defectũ
diuersaꝝ circũstãtiaꝝ. Aliqñ eniz p̃uat̃ finis de-
bit⁹: sicut accidit qñ coit cã exsaturãde libidinis.
aliqñ võ p̃uat̃ modus: cũ fit p̃ter nãlem modũ.
aliqñ võ tps debitũ sicut cũ fit p̃hibitio tpis vt i
solẽnitate paschali. aliquãdo vero p̃uat̃ locus
debitus: sicut in locis sacris. aliqñ võ p̃uat̃ cir-
cũstãtia debita psone cũ qua ẽ ꝯcubitus: sicut cuz
mẽstruata vel vicina partui. Primo ergo q̃rit̃
qñ sit pctm vel ex qbus causis. Scdõ qñ sit mor-
tale pctm ꝛ qñ veniale. Tertio si peccat vna pso-
na mortaliter vtrum alia peccet persona reddẽ-
do ei qd̃ petit: cuz sciat altera psona peccare mor-
taliter. Quarto vtrũ in m̃rimonio post votũ cõ-
tinentie emissum semp peccet psona q votũ emi-
sit petendo debitũ aut non.

Membrũ primum.

Ad primũ ſic dicit greg. tũc ſolũ ꝯiuges in amixtione ſũt ſine culpa. cũ ñ explēda libidine: ſʒ ꝓ ſuſcipiēda ꝓle miſcent. ex quo vr̃ ꝙ alia de cā ſi fit ꝯcubitus ē pctm̃. ¶ Hoc ēt videt ꝑ hoc qḋ addit dicēs. Paulus cũ quoſdā i ecclā icōtinētes reſpiceret. ꝯceſſit minora vt maiora declinarēt. dicēs. ꝓpter fornicatiōēm vnuſquiſqʒ ſuam habeat vxorē. ¶ Item amb. qui nō cā ꝓcreādē ſobolis ſʒ explēde libidinis ſibiīuicē copulant. nō tā ꝯiuges ꝙ fornicarij vident. Et dicit hiero. ſicut nō ois ꝯgregatio hereticoꝝ eccla xp̄i dici pōt: ſic nō omne matrimoniũ quo vxor viro ſuo ſm̃ ꝓcepta xp̄i ꝯiungit rite ꝯiugiũ appellari pōt: ſʒ magis adulteriũ. ſʒ hoc vr̃ ꝙ cā ꝓlis procreāde ſi fiat ꝯiūctio viri cũ ꝯiuge ſolūmō nō ſit pctm̃. Sʒ ecōtra vr̃ ꝑ hoc qḋ dr̃ ab aug. redde debitũ ſi ñ exigis redde. ꝓ ſanctificatōne pfecta deus tibi ꝯputabit. Et iteꝝ. quiſquis ꝯpatiens infirmitati vxoris reddit ⁊ nō exigit debitũ: q̄tuʒ ad hoc ſecurus expectat diē nouiſſimũ. ¶ Iteʒ. xxxij. q. ij. dr̃. ꝙ cā vitande fornicatiōis pōt quis vxorē ſuā cognoſcere ſine pctō. vbi dr̃: ſcḋa inſtitutio ꝯiugij ē ꝓpter illicitũ motũ eliminādum extra paradiſum factũ. vt infirmitas ꝑna in ruinā turpitudis honeſtate exciperet ꝯiugij. Ad qḋ dōm eſt ſm̃ augu. de bono ꝯiugij. debēt ſibi ꝯiugati nō ſolũ ſexus ſui cōmiſcēdi fidē ꝓcreādoꝝ liberoꝝ cā que pria ē humani generis i iſta mortalitate ſocietas. verũetiā infirmitatis inuiceʒ excipiēde ad illicitos ꝯcubitus euitādos mutuā quodāmō ſuitutē. Scḋm hoc ē ergo dōm. ꝙ tribus de cāis fit ꝯueniēter cōcubitus ꝯiugalis. vel cā ꝓlis procreāde. vel cā debiti reddēdi. vel cā vitāde fornicationis. ¶ Ad obiectũ aũt dōm ē. ꝙ illud verbũ greg. quo dr̃. tũc ſolum ꝯiuges i admixtione ſunt ſine culpa: intelligēdum ē ꝙ talis admixtio cā ꝓlis ꝓcreāde potuit eē ſine culpa. hoc ē cũ nulla fuit culpa. ſic. n. cōſtitutũ fuit ꝯiugiũ. ſʒ nunc ſi fit alia de cā: nō eſt ſine culpa originali ꝓcedente: ſʒ ſit ſine culpa actuali. Vel aliter pōt notari excluſio vt dicat: tunc admixtio cā ꝓlis procreāde ſolũ ſine culpa fieri: cum non admiſcet de libidis motu. ¶ Ad ſcḋm vō dicendũ ſm̃ illud qḋ dicit greg. de ꝯceſſiōe minoꝝ ad vitatiōeʒ maioꝝ. pōt itelligi de illo qui cognoſcit ꝯiugē ꝓ explēda libidine. tali enim permittit ꝙ vnus ē ad vitādum maius pctm̃. ſ. fornicationem. ⁊ ſm̃ hoc ꝯceſſio dr̃ ꝑmiſſio. Si vero conceſſio accipit aliter tunc diceret ꝙ ꝯceſſit actũ cōiugalē. i. ꝯceſſum oñdit ꝓpter vitādā fornicationē. nō qr actus ꝯiugalis ſit minus pctm̃ ſʒ qr cōtingit fieri cũ minori pctō. Ad tertiũ dōm ꝙ dicit ambro. ꝙ qui ſolũ explēde libidis cā copulātur fornicari vident. pōt ſic exponi de prio ꝯſenſu q enim adinuicē ꝯſentiũt non affectu matrimoniali ſʒ affectu fornicario nō ſunt dicēdi ꝯiuges ſed magis fornicarij. ſi vero de iā copulatis itelligit opʒ tunc referre ad ipm̃ motũ vt motus ille referat ad libidinē priuſq̄ʒ ad ꝯiugiũ. dicit. n. aug. ad hoc. nuptie ſunt vt illa ꝯcupia redacta ad legitimũ vinculũ nō deformis ⁊ diſſoluta fluitaret habēs de ſeipa irrefrenabilē infirmitatē. de nuptijs aũt indiſſolubilē fidei ſocietatē de ipa ꝓgreſſum imoderate coeundi de nuptijs modũ caſte ꝓcreādi per qḋ oſtēdit ꝙ motus explēde libidis plus ad ꝯcupiaʒ ptinet ex qua ē fornicatio quā ptineat ad ꝯiugium. ¶ Ad quartũ dicendũ. ꝙ illud verbum hiero. vbi dr̃ ꝙ nō rite ꝯiugium dici pōt ſʒ magis adulteriũ intelligit de illa ꝯiunctione ꝯiugis cum ꝯiuge. qua dr̃ ꝙ omnis ardentior amator ꝯiugis ſue adulter ē. ⁊ intelligit illo mō quo ſupra dictum ē nō ꝙ ſit ſimpliciter adulterium ſʒ ſm̃ quandā reputatōem.

Mēbrum ſecundum.

Secundo querit qñ ſit pctm̃ mortale ⁊ qñ veniale. ⁊ videt ꝙ ſit veniale cum peccāt ꝯiuges i ꝯiugio ſaluato vſu naturali. cum. n. vſus ē ꝯtra naturā ē mortale. Unde aug. de bono ꝯiugali. Ille ꝯcubitus q ē contra naturā execrabiliter fit i meretrice. ſʒ execrabilius in ꝯiuge. dr̃ eniʒ. j. coꝛ. vij. Reuertimini in idipm ne tentet vos ſathanas ꝓpter incontinentiā veſtrā. hoc aũt dico ſm̃ indulgentiaʒ non ſm̃ iperium. ⁊ dicit aug. in li. de bono coniugali. quis ambigat abſurdiſſime dici nō eos peccaſſe quibus venia dat ſʒ illũ ꝯcubitum ſm̃ veniā ꝯcedit q ſit ꝑ incōtinentiam: non cā ꝓcreādi. ex quo accipit ꝙ inordinatus ꝯcubitus i ꝯiugibus ſit veniale pctm̃. ¶ Item i eodē li. cōcubitus qui vltra neceſſitatē generādi ꝓgreditur: iam nō rōni ſʒ libidini obſeqt. qui aũt libidini obſequit ſaluato vſu nature i ꝯiugibus ē veniale. Dicit. n. aug. i eodē. Ille vſus naturalis qui ꝓlabit vltra pacta naturalia nuptialia. i. vltra ꝓpagādi neceſſitatem: venialis ē i vxore i meretrice dānabilis. ¶ Itē aug. i eodē. Si turpe ē libidioſe vti velle marito: honeſtũ tñ ē nolle miſceri niſi marito. ex quo accipit ꝙ motus libidis excuſabilis ē ꝓpter ꝯiugiũ. ergo venialis. ¶ Iteʒ i li. de nuptijs ⁊ ꝯcupia. aliḋ ē nō ꝯcūbere niſi ſola volūtate generādi qḋ nō habʒ culpā. aliud carnis ꝯcūbēdo appetere voluptatē ſʒ nō ꝑter ꝯiugē qḋ veniale hʒ culpā. ergo motus nālis i ꝯiugibus ē venialis cũ ē inordiatus. ¶ Itē i eodē huius plage qdā prurius i adulterioꝝ ⁊ fornicationũ ⁊ quorūlibʒ ſtuproꝝ feditatib⁹ regnat. in ꝯnubioꝝ vero neceſſitatibus ſuit. ibi de dn̄io talis dānat turpitudo. hic de pediſſequa talis honeſtas verecūdat. cũ ergo ñ regnat huiuſmōi ꝯcupia: erit nō mortale ſʒ vēiale.

ex his vꝫ ꝙ motus inoꝛdiatus nãlis tñ: ſit venia
lis in cõiugibus ſm quãcũqꝫ fiat dr̃iam. maxie
cũ nõ fiat exceptio. motus ergo q̃ ẽ inoꝛdinatus
q̃ꝫtuꝫ ad finẽ ⁊ modũ quẽdã ⁊ locũ ⁊ tp̃s ⁊ pſo
nã i ɔiugibus erit venialis. Cõtrat. ex pᷓte finis
obijcit̃. ꝑ hoc q̃ dicit hiero. Ardentioꝛ amatoꝛ
vxoꝛis ſue adulter ẽ. adulteriũ aũt vere vel iter/
pretatiue ẽ moꝛtale pcĩm. ¶ Itẽ aug. de bono ɔiu
gali. ſi ambo tali ɔcupia ſubiguntᷣ: reꝫ faciũt non
plane nuptiaꝝ. ex quo vꝫ ꝙ ſit moꝛtale pcĩm. cũ
ãbo ſint ſubiecti ɔcupie nec excuſent̃ ꝑ bonũ nu/
ptiaꝝ. ¶ Itẽ inoꝛdiatus motus q̃ꝫtum ad circũ/
ſtãtiã tp̃is vꝫ eẽ moꝛtale pcĩm. dicit. n. hiero. q̃cũ
qꝫ vxoꝛi debitũ reddit vacare nõ põt oꝛoni. nec
de carnibꝰ agni comedere. ⁊ poſt ſubiũgit. eo tp̃e
q̃ carnes agni mãducaturi ſumus: vacare a car/
nalibus opibus debemꝰ. ex quo accipit̃ ꝙ ɔcubi
tus carnalis i ɔiuge idignũ reddit reſpectu perce
ptõis euchariſtie. ſꝫ idignũ non facit niſi moꝛtale
pcĩm. ergo illicitus ɔcubitus i coniuge ẽ moꝛtale
pcĩm. ¶ Itẽ aug. i q̃õibus ve. ⁊ no. te. xp̃iano cõ
uẽire cũ ſua vxoꝛe aliqñ lꝫ aliqñ ñ lꝫ. pp̃ ꝓceſſio/
nis eiꝫ dies ⁊ ieiunioꝝ aliqñ ñ lꝫ ɔuenire: qꝛ a li/
citis ẽt abſtinẽdũ ẽ ad tp̃s: vt facilius ipetrari poſ
ſit q̃ poſtulat̃. vñ apl̃s. ex ɔſenſu abſtinẽdũ ẽ ad
tp̃s vt vacetis oꝛoni. ex quo hꝫ ꝙ ɔcubitus cõiu
gũ tp̃e oꝛatiõis ẽ illicitus ⁊ ita moꝛtale peccatuꝫ.
¶ Itẽ aug. de bono ɔiugali. hoc ſm veniã ɔcedit̃
cuius delectu ñ hñt hoꝛtatrices nuptias: ſꝫ dep̃ca
trices. ſꝫ dei miſicoꝛdiã ñ a ſe auertãt. vel nõ ab/
ſcõdẽdo q̃buſdã diebꝰ vt oꝛonibus vacẽt. ⁊ per
abſtinẽtiã ſicut ꝑ ieiuniũ ſuas p̃ces ɔuincẽt. vel i/
mutãdo nãlem vſũ in eũ q̃ eſt ɔ̃ nãm. ex quo acci
pit̃ ꝙ auertit̃ miſicoꝛdia dei cũ ñ abſtinẽt tp̃e oꝛa
tõis ɔiuges a ɔcubitu inoꝛdiato. ⁊ ita ẽ moꝛtale
pcĩm. ¶ Hoc ẽt apparet ex diſiunctiõe ꝑ hoc q̃
ſeq̃t̃ de imutatõe nãlis vſus in eũ q̃ eſt ɔ̃ nãm q̃
dãnabile ẽ in cõiuge. ¶ Siĺr oñdit̃ de circũſtãtia
loci indebiti. qui. n. ɔcũbit i eccleſia: ſacrũ locum
violat. violatio aũt ſacri loci ẽ moꝛtale pcĩꝫ. ergo
huiuſmõi cõcubitus ẽ moꝛtale pcĩm. ¶ Item ex
niceno concilio hꝫ vbi dꝫ. eccleſijs ſemel deo cõ
ſecratis non dꝫ iteꝝ conſecratio adhiberi niſi ab
igne exuſte aut ſanguis effuſione aut ſemine cu/
iuſdã pollute fuerint. ſi ergo pollutio ſit ꝑ cõcubi
tũ libidinoſum: cõiuges q̃ concũbũt peccãt moꝛta
liter. ¶ Sꝫ põt obijci q̃ꝫtum ad cõditõe eꝫ pſone.
vt ſi vicina fuerit partui mulier vel ſi fuerit men/
ſtruata. De pꝛio dicit ambꝛo. ſup ep̃ſam ad coꝝ.
Ipſa rõ conceptus ⁊ partus iuxta legem ceſſare
vſum carnalẽ his debere tẽpoꝛibus demõſtrat.
¶ Preterea illo tẽpoꝛe iminet periculuꝫ partus.
cũ ergo hoc ſit contra bonũ ꝓlis: erit ɔ̃ matrimo
niũ. ⁊ ita erit moꝛtale peccatũ. ¶ Item hiero. ꝓ/
cipit vt viri nõ ſolũ in alienis ſed in ſuis vxo/
ribus modũ ⁊ tp̃a ſeruent. vnde tp̃s ẽ amplexãdi

⁊ tp̃s longe fieri ab amplexibus. Ex quo habet̃
ꝙ tẽpus quo mulier vicina ẽ partui ſi eã cogno
ſcit peccat moꝛtaliter faciendo ɔtra preceptum.
¶ Similiter oſtendit̃ de menſtruata. dicit̃. n. xviij.
ezech. ſi ad mulierẽ menſtruatã nõ acceſſerit ⁊c̃.
⁊ ɔputat inter op̃a iuſticie. ⁊ dicit̃ in glo. ſi q̃s ac/
ceſſerit: dicunt̃ concepti fetus viciũ ſeminis ɔtra/
here: vt lepꝛoſi ⁊ eleſantici ex hac coꝛruptione na
ſcunt̃. ¶ Similiter dicit̃. xviij. leui. Ad mulierẽ q̃
patit̃ menſtruũ ne accedas. Et dicit aug. cum hoc
ſuperius ſufficienter pꝛohibuiſſet: hic repetit foꝛ/
te. ne in ſupioꝛibus videret̃ figurate accipienduꝫ
vbi talia pꝛohibent̃. ⁊ ſubditur. In hac re nõ na
tura damnat̃ ſed cõcipiende pꝛoli noxium ꝓhi/
bet̃. cũ ergo ſit ꝓhibitio: faciens contra hoc moꝛ
taliter peccat. ¶ Item in. xx. leui. qui coierit cum
muliere in fluxu menſtruo ⁊ reuelauerit turpitu/
dinem eius ipſaqꝫ aperuerit fontem ſanguis ſui:
interficientur ambo ſed huiuſmõi pena in lege i/
dicat moꝛtale peccatũ. ergo ẽ peccatum moꝛtale.
¶ Quod ẽt videt̃ ꝑ hoc quod dicit eſicius. ſuper
illud. xv. leuitici. Mulier que redeũte mẽſe ⁊c̃.
neceſſario vtriſqꝫ eterna ɔtinctia indicit̃. ergo tp̃e
illo abſtinere dꝫ vir a cognoſcẽdo mulierẽ men/
ſtruatã. ¶ Itẽ ſup illud. xviij. leui. de ſemine tuo ñ
dabis ⁊c̃. gl. ꝓhibet̃ mẽſtruata ⁊ vxoꝛ ꝓximi qꝛ
i tali ɔmixtiõe adulteriũ ẽ nõ cõiugiũ. Ad q̃
dõm. ꝙ aliqñ ẽ veniale pcĩm aliqñ moꝛtale i ɔcu
bitu inoꝛdinato viri cũ muliere ſeu ɔiuge. ſi enim
illa delectatio ſit ſub deo veniale pcĩm ẽ. excuſat̃
eniꝫ ꝓpter ſacramentũ ɔiugij. vñ aug. in li. de bo
no cõiugali. Si magis i ſua ɔiunctiõe diligũt q̃
honeſtum ẽ. q̃ꝫ quod inhoneſtuꝫ eſt. i. quod ẽ nu
ptiaꝝ q̃ꝫ quod non eſt nuptiaꝝ. hoc auctoꝛe apo
ſtolo eis ſm veniam ɔcedit̃. Si vero equipet̃ vel
pꝛeferat̃ deo ẽ moꝛtale peccatum. ¶ Quod ergo
pꝛio obijcit̃ ꝙ vniuerſaliter ſit veniale peccatuꝫ.
dõm ẽ ꝙ non. niſi veniale large accipiat̃ non tñ
pꝛo eo q̃ ẽ in genere veniale: ſed ꝓ eo q̃ ẽ ve/
niabile ſicut dicit̃ de illo peccato q̃ ẽ ex infirmi/
tate. ꝙ ip̃m ẽ veniale ſiue remiſſibile. qꝛ habet ali
quã cãm illicitã ꝓpter quã in parte excuſat̃ lꝫ ſit i
genere moꝛtale. ⁊ hoc pꝫ ſi recte attendant̃ inten
tiones illaꝝ auctoꝛitatũ. ¶ Ad ea vero que obie/
cta ſunt ex altera pᷓte. dõm ẽ de illa auc̃te hiero. ꝙ
adulter dicit̃ ardentioꝛ amatoꝛ vxoꝛis ſue. hoc i/
telligit̃ ſi ita feruet in vxoꝛem ſuã. ꝙ ẽt ſi non eſſet
ſua nihilominus vellet coire cũ ea. nihil enim fe/
dius ẽ q̃ꝫ amare vxoꝛẽ ſuã tanq̃ꝫ adulterã. ¶ Ad
ſcõm vero dicendũ. ꝙ licꝫ ambo ſubijciant̃ con/
cupiſcẽtie: non tamẽ opꝫ ꝙ ſit moꝛtale pcĩm ſicut
ip̃e exponit. qꝛ magis diligere pñt q̃ honeſtum
eſt q̃ꝫ inhoneſtũ. rem aũt facere nõ nuptiaꝝ dicũ/
tur ꝓpter motũ libidinis qui ad infirmitatẽ ɔcu
piſcẽtie ptinet: nõ ad bonũ nuptiaꝝ. ¶ Ad tertiuꝫ
vero dõm ꝙ illud q̃ dꝫ de abſtinentia ⁊ perce/

ptōe ſacramēti eukar iſt ie tpe ꝯcubitus carnalꝫ at
tēdiꝭ ⁊ rōne peccati ⁊ rōe imūdicie. lꝫ eiꝫ huiuſ/
modi actus inordinatus i cōiugibus ſm ſe eſſet
venialis: tñ ꝑpter reuerentiā ſacramēti exhibere
ſe dꝫ hō mūdū ſpūalit ⁊ a pctō ⁊ a ſequela pec/
cati quātū in ipſo ē ꝑpter reuerētiam ſacramēti.
hoc aūt itelligiꝭ ꝺ petēte. de reddēte vō debitum
īfra dicet. petēs eniꝫ illo tpe peccat. ſꝫ reddēs pōt
nō peccare ſi reddit qꝺ alienū ē ⁊ cum anxietate
animi ꝓꝓ id qꝺ ē ibi de morbo ꝯcupiſcētie. ¶ Ad
quartū dōm. ꝙ illud qꝺ dicit aug. ꝙ aliqñ nō lꝫ
ꝯuenire cū vxore vt tpe ieiuniorꝫ vel ꝑceſſionis.
dōm ē ꝙ nō licē dꝛ multiplr vel qꝛ oīo ꝓhibitū
eſt: vel qꝛ nō expedit ſibi vel aliȷ̄. ⁊ hoc mō pōt
dici nō licere. Unde dicit aug. ñ expedit qꝺ licitū
ē qñ ꝑmittiꝭ qdē: ſꝫ vſus ipſius ptātis auſert ipe/
dimētū ſalutis. vel aliqñ dꝛ licitū. qꝛ ad vitatōem
deterioris. ſ. fornicatōnis vel adulterij ꝑmittitur.
¶ Ad q̄ntū dōm. ꝙ hoc intelligiꝭ de illo qui nul/
la neceſſitate ductus cā ſatiande libidinis tpe de/
bito orationū: petit incōſtāter carnalē copulā nō
cā ꝓcreatōnis. talis eniꝫ peccat mortaliter. Et dꝛ
de tpe oratōis ſolēniter ſtatuto ab eccſia. alr autē
eſſet ſi peteret cām vitāde fornicatiōis i ſe vel in
alia ꝑſona. ¶ Ad illud vō qꝺ obȷ̄ciꭍ de loco ſa/
cro dōm ē. ꝙ ſi locus ꝯſecratus ē: ꝑpter ꝯtēptū
ſacri peccat mortaliter. neqꝫ tāta eſt neceſſitas qn
poſſit cognoſcē i alio loco. Nec ē ſiſe de tpe ora/
tionis quocūqꝫ. ¶ Ad illud vō qꝺ obȷ̄cit de ec/
cleſiȷ̄s ꝯſecratis ſi ſint pollute ⁊c. dicendū ꝙ ꝓ/
prie dꝛ pollutio illo mō quo polluiꭍ ꝑ adulteriū
vel fornicatōez. nō aūt cū polluiꭍ ꝑ coitū cū vxo
re ꝓꝓ quā debeat fieri recōſecratio. ſm ꝙ dic q/
dā. Scðꝫ alios aūt in qbuſdā cauſis dꝫ fieri itera
ta ꝯſecratio. ſi vō fuerit adulteriū dꝫ fieri recōci/
liatio. recōciliare aūt pōt dioceſanus epus vel ꝑ
ſe vel ꝑ aliū. ¶ Ad illud vō qꝺ obȷ̄ciꭍ de petente
ꝯcubitū a muliere vicina ꝑtui. dōm eſt ꝙ ſi pſu/
miꭍ vehementer de periculo ꝑtus peccat morta/
liter. ſi vō fit cā vitāde fornicatōis. eo ꝙ in parte
ꝓgreditur ſm motū libidinis peccat venialiter.
Aug. de bono cōiugali. ſunt viri vſqꝫ adeo in/
cōtinētes. vt cōiugibus nec grauibꝰ parcant. qc/
quid ergo inter ſe cōiugati imodeſtū. inuerecū/
dū. ſordiduꝫ gerunt: viciū eſt hominū nō culpa
nuptiaꝝ. ¶ Ad illud vero qꝺ dicit hiero. dōm ꝙ
hoc intelligiꭍ ꝑpter cōditiōes ꝑtus. loquiꭍ enim
in illo caſu vbi talis eſt cōditio mulieris cuꝫ qua
ſic coeat eo tpe pōt eē periculuꝫ ꝑtus. ¶ Ad illud
vō qꝺ obȷ̄ciꭍ de mēſtruata. dōm eſt. ꝙ cā cōcu/
bitus poteſt aggrauare factū vel minuere. ſi eniꝫ
cauſa vitāde fornicatōis fiat: diminuiꭍ quātitas
pcti. ſi vero libido ſatiāda cuꝫ negligētia pericu
li in prole. aggrauaꭍ in hoc pcm̄ vt ſit mortale.
⁊ ſic intelligi poteſt illa prohibitio. Nec eſt oīo
ſimile de mēſtruata ⁊ leproſa. qꝛ menſtruata ſm
tpˢ patiꭍ mēſtruū. leproſa vō ſimplr determinaꭍ
⁊ iō ꝯueniētius poteſt a mēſtruata abſtinere q̄ꝫ
a leproſa. qꝛ nō ſm oē tpˢ pōt eē ꝯtinentia in q/
buſdaꝫ ꝑſonis. ¶ Ad illud vō qꝺ obȷ̄ciꭍ ꝺ pena
mortis que infligebaꭍ coeūti tpe mēſtruo cū mu/
liere. dōm ē ꝙ alia attendiꭍ cōditio in. xv. leui. ⁊
⁊. xviij. ⁊. xx. In. xv. eniꝫ leui. legiꭍ de illo q co/
gnoſcit mēſtruatā ignorāter. poterat eniꝫ talis ꝑ
ſacrificiū expiari vel per lotionē veſtimētoꝝ. In
xviij. aūt intelligiꭍ de ſcienter accedēte vbi fit ꝓ/
hibitio ꝑpter periculuꝫ ꝑtus. In. xx. autē vbi lo/
quiꭍ de pena mortis loquiꭍ de cognoſcente men/
ſtruatā ⁊ peccatuꝫ ſuū publicāte. Unde diciꭍ ibi.
⁊ reuelauerit turpitudinē eius. ⁊ ſimiliter intel/
ligiꭍ de muliere. Unde diciꭍ ibi. Ipſaqꝫ aperue/
rit fontem ſanguinis ſui. ¶ Ad illud vero qꝺ vltiꭍ
mo obȷ̄citur ꝙ adulteriū eſt in tali cōmixtiōe. di
cendū eſt ꝙ hoc eſt per interꝑtatōnem. qui enim
cā exſaturāde libidinis coit cū mēſtruata ad mo
duꝫ adulterij q̄rit voluptatē in ea cuꝫ incōſidera
tiōe ꝑiculi. vñ quaſi ꝑ adulterio reputaꭍ. nō eim
bonū cōiugij ibi cōſiderat. cū hoc ipm̄ principa/
liter moueat.

Membum tertiuꝫ.

Tertio q̄rlꭍ ſi peccat vna ꝑſona morta
liter. vtrū alia ꝑſona peccat reddēdo
ei qꝺ petit: cū ſciat alterā ꝑſonā pecca
re mortaliter in ꝑdictis caſibus. Qꝺ
videꭍ ꝑ ſiſe. ſi eiꝫ aliqs eſſet furioſus ⁊ aliqs red/
deret gladiuꝫ ei quo ſe iterficeret ſciēter peccaret
mortaliter. a ſimili cū ſciat vxor virū ſuū pecca/
re. ſi reddat ei debituꝫ peccat mortaliter. ſi ergo
tpe nō debito ſiue loco ⁊ ita de aliȷ̄s circūſtātȷ̄s
ꝯſentiat illi. peccat mortaliter. ¶ Itē videꭍ q̄tum
ad illuꝫ caſum vbi peccare vult ꝑter naturā. dicit
aug. in li. de bono cōiugali. cū vir mēbro mulie/
ris nō ad hoc ꝯceſſo: vti voluerit: turpior ē vxor
ſi in ſe quaſi in alia fieri ꝑmiſerit. nō ergo reddē/
duꝫ eſt debituꝫ carnis vbi aliqs ꝯ nāꝫ petit. ¶ Itē
quo ad circūſtantiā tēporis arguiꭍ ꝙ nō ē reddē
dū debitū. qꝛ redditio debiti tpe oratōis videtur
ſubtrahere ꝑceptōnem eukariſtie. ſicut ſupra ex/
primiꭍ in aucte hiero. quicūqꝫ vxori debitū red/
dit: de carnibus agni non pōt comedere. ex quo
videꭍ ꝙ nō tm̄ peccat vna ꝑſona petēdo debituꝫ
ſꝫ altera ꝑſona reddendo. dico autē illud debituꝫ
de quo dicit aplſus. vir non habꝫ ptātem corpo/
ris ſui ſꝫ mulier. ſimiliter mulier nō habꝫ ptātem
corporis ſui ſꝫ vir. ¶ Item dicit grego. cum vo/
luptas dñatur in ope cōmixtiōis. habēt cōiuges
de cōmixtōe ſua ꝙ defleant. ſꝫ deflere nō eſt niſi
peccatū. ergo ꝑſona que reddit debitū dꝫ deflere
peccatum. ergo peccat reddēdo. ¶ Cōtrariuꝫ vi
detur rōne circūſtantie loci per hoc qꝺ dic aug.
in lib. de adulterinis cōiugȷ̄s: nec ad tempus vt

vacent orõi niſi ex ꝯſenſu voluerũt ꝯiuges carna
li inuicẽ debito fraudari debẽt. ſi ergo mulier pe
tat in eccleſia debitũ: non ẽ fraudãda cum nõ cõ/
ſentiat in orõne. Similr̃ videt̃ quãdo mulier vi/
cina ẽ partui vel tp̃e mẽſtruoꝝ. põt eiꝫ mulier ma
gis p̃ſumere de ꝑiculo ꝑtus quemhꝫ in ventre q̃ꝫ
ip̃e vir. ſi vero ẽ ꝯtra bonũ ꝓlis. non tenet̃ redde/
re. ꝑiculuꝫ. n. homicidij eẽt. peccat ergo mortalr̃
ſi ſic p̃ſumat ꝯſentiendo in copulã carnalẽ. Cõ
tra non videt̃ peccare mortalr̃ quod videt̃ ꝑ ſimi
le. ſi eim aliquis tenet̃ alicui indebito carnis. er/
go reddere debitũ nõ eſt peccare mortalr̃. ¶ Itẽ
dicit aug. de bono ꝯiu. reddẽ debitũ ꝯiugale nul
lius ẽ criminis. exigere aũt vltra generãdi neceſſi
tatẽ culpe eſt venialis. fornicari vero vel mecha/
ri puniẽdi criminis. ex quo accipit̃ ꝙ reddere de
bitũ non ẽ pc̃m mortale. ¶ Itẽ aug. ſi vir ꝯtinere
voluiſſet ⁊ tu noluiſſes: tibi reddere debitũ coge
ret. ⁊ illi deus iputaret cõtinẽtiã. ſꝫ nõ ſue ſed tue
cederet ĩfirmitati ne in adulteriũ caderes. ex quo
accipit̃ ꝙ altera ꝑſonaruꝫ nõ peccat reddẽdo de
bituꝫ. ad paria eim iudicãt̃ in hac ꝑte vir ⁊ vxor.

Ad qd̃ dõm. ꝙ aliud eſt de illo qui tradit gla/
dium furioſo quẽ penes ip̃m depoſuit. ⁊ de mu/
liere que reddit debitũ carnis viro volẽti forni/
cari vel adulterari. illa eim reddit ad vitatõẽꝫ ma
ioris ꝑiculi. maius. n. ꝑiculũ ẽ adulterari q̃ꝫ pec/
care ĩ cognoſcẽdo ſuã libidioſe. q vero tradit gla
diũ furioſo occaſionẽ dat ꝑiculi manifeſtã. nõ ꝓ/
pter declinationẽ maioris ꝑiculi. ¶ Ad ſcd̃ꝫ dicẽ
dum. ꝙ ĩ peccato ꝯtra nãꝫ nullatenus ꝯſentire dꝫ
mulier viro ſicut habet̃ ex p̃dictis. ⁊ ſi ꝯſentit pec
cat mortalr̃. ſic eim ꝯmiſceri nõ ẽ reddere debitũ.
¶ Ad aliud dõm. ꝙ tẽpus orõnis dicit̃ duplr̃. vl̃
tẽpus maioꝝ ſolẽnitatum qd̃ ꝯſtitutum ẽ ad orã/
dum ⁊ vacandũ diuinis. vel qd̃ volũtarie eligit̃.
ſi primo modo honeſtũ ẽ non ꝓpter ſuũ pc̃m ſꝫ
ꝑꝑ imũdiciã abſtinere ob reuerẽtiã ſacri. ſi tñ cũ
anxietate ⁊ fletu debitũ reddat. põt ſacrã cõmu/
nionẽ accipe niſi aliud obſtiterit ſicut dicit grego.
Si vero fuit tẽpus voluntariũ orõnis. non ẽ eli/
gẽdum niſi ex ꝯſenſu. ita ꝙ debituꝫ ſubtrahat̃ ſꝫ
ꝙ dicit ap̃ls. Nolite fraudare inuicẽ. niſi forte ex
ꝯſenſu ad tẽpus oratõis vacetis. Et dicit expoſi/
tor. qui ſubtrahit debitũ cum deberet fraudẽ fa/
cit ei cui debet̃. quãtomagis in illo debito quod
deus iſtituit. ¶ Ad quartũ dicẽdum. ꝙ auctoritas
greg. itelligit̃ de ꝯiugibus vbi eſt cõmixtio libi/
dinoſa. ibi eim vtraqꝫ ꝑſona vel altera ſuũ pc̃m
deflere debet. ſi vero vna ꝑſona peccet ⁊ altera ñ
peccet. illa que nõ peccat nõ tenet̃ deflere niſi ꝓut
portat onus alterius. ¶ Ad quintũ dicẽdum. ꝙ ſi
vir vel mulier petit debitum carnis in loco ſacro
non tenet̃ reddere. cũ alias ſit oportunitas de fa/
cili. Nec valet argumẽtuꝫ ſcilꝫ ꝙ ſi nõ ẽ fraudã/
da niſi ex cõmuni cõſenſu. ergo nõ ẽ fraudãda in
loco ſacro. ¶ Ad ſextũ dõm. ꝙ ſi ſimplr̃ preſumit̃
vel ꝓbabiliter de periculo partus nõ tenet̃ red/
dere. ſi vero nõ preſumit̃: tenetur. licet cognoſcat
ipſaꝫ peccare. tamẽ cũ dolore ⁊ anxietate. nec di
citur cõſentire peccato illius: ſed cõſentire ei quo
ad hoc ꝙ petit qd̃ ſuum ẽ. ⁊ tali intẽtione ne pe/
ius fiat.

Membruꝫ quartum.

Quarto querit̃ vtrũ in mr̃imonio poſt
votũ continẽtie emiſſum ꝑſona peccet
ſemꝑ que votũ emiſit petẽdo vel red
dendo debitũ aut nõ. Et videt̃ ꝙ ſem
per peccet. q2 facit ꝯ̃ votũ. vouit. n. ꝯtinẽtiã. cũ er
go ĩ qualibet copula carnali agat ꝯ̃ votuꝫ. nec vr̃
debitũ eẽ exigẽdũ nec reddẽduꝫ. ¶ Cõtra. votum
ſimplr̃ emiſſuꝫ ꝯtinẽtie ipedit ꝯ̃hẽdum ſed nõ di
rimit ꝯtractũ. manet ergo mr̃imoniũ. manẽte ma
trimonio ⁊ copula carnali ſubſecuta tenet̃ reddẽ
debitũ. nullus aũt tenet̃ ad ꝯ̃ria: ergo ñ peccat red
dendo debitũ. Ad qd̃ dõm ẽ. ꝙ agere dꝫ peni/
tentiã de voti trãſgreſſiõe ⁊ ſm̃ ius mr̃imonij qd̃
cõſtat reddere dꝫ debitũ. nec peccat ſi reddendo
cũ ꝯſũmatuꝫ ſit mr̃imoniũ. Indultum. n. ẽ ꝓpter
bonuꝫ matrimonij ꝙ nõ diſſoluat̃ matrimoniuꝫ
ꝑ huiuſmodi votũ ſimpliciter. maior enim eſt di/
gnitas ſignatiõis ſacramẽtalis in ip̃o matrimo/
nio q̃ꝫ in ip̃o voto. licet ergo poſſit nõ petere de
bituꝫ. tamẽ tenet̃ reddere qd̃ eſt alienũ. de hoc au
tem amplius dicẽduꝫ ẽ in tractatu de voto.

Queſtio. clxvij. de ſtupro.

Conſequenter
dõꝫ eſt de alio gnẽ peccati qd̃
eſt ex infirmitate carnis qd̃ dr̃
ſtuprũ. Primo ergo videẽdum
ẽ quid ſit ſtuprũ. Scd̃o vtruꝫ
ſtupruꝫ ſit adulteriũ. Tertio in
quo differat a raptu. Quarto in quo teneat̃ ṽgini
quã deflorauit ꝯſtuprator.

Membruꝫ primum.

Dicit aũt iſido. ꝙ ſtuprũ ẽ virginũ illici/
ta defloratio. qñ videlꝫ nõ p̃cedẽte cõ
iugali pactõe vtriuſqꝫ voluntate vir/
go corrumpit̃ patre iniuriã ſtatim ad
animuꝫ poſt pactionẽ vel cognitionẽ reuocante.
¶ Contra hãc diffinitionẽ ſic obijcit̃. videt̃ enim
ꝙ non ſit ſtupruꝫ ſi ſtatim iniuriã reuocet ad ani/
muꝫ. hoc eim ẽ mẽbruꝫ poſitũ in diffinitõe. Sed
cõtra. defloratio virginis illicita ip̃a conſentiente
ẽ ſub peccato carnis. ſed nõ eſt ſub adulterio: cuꝫ
adulteriũ ſit cum cõiugata. nec ẽ ſimplr̃ fornica/

tio. cum ſimplr fornicatio dicat coitus cu3 ſoluta corrupta. hec aũt virgo ẽ. ergo nõ ẽ ſimplr fornicatio. nec eſt iceſtus. Inceſtus. n. ẽ ↄcubitus cõtra ↄſanguinitatẽ vel affinitatẽ cõmiſſus. Nec dr ſacrilega luxuria. ſicut i eo ẽ q votũ pfeſſiõis traſgredit vel ſicut ẽ i eo q i ſacris ordibus ẽ cõſtitutus. tale aũt nõ ẽ iſtud. nec ẽ pctm ↄ nãm. reſtat ergo i genere ſtupri ptinet. Qd ẽt nõ ſit fornicatio de qua magis vr. oñdit p hoc qd dicit iſido. fornicatio ſpãliter itelligit in vſu viduar vel meretricũ vel ↄcubinar. talis ãt concubitus non eſt iſte ergo nõ dicet fornicatio. Ad qd dõm. illud mẽbrũ appoſitũ ẽ in diffinitiõe ,ppter hoc q2 de ↄſenſu ẽt pentum vel quadã diſſimulatõe virgo huiuſmodi eſt allicieda. Preterea pater põt agere cũ ſtupratore actõe iniuriar ſi reuocet iniuriã ad animũ: nihilominus vtroq3 mõ dicitur eẽ ſtuprũ. ¶ Ad illð ergo qd obijcitur dõm eſt. illa clauſula non apponitur niſi vt determinet oẽ ↄplemẽtu3 ipſius ſtupri h3 cõſideratur i eẽ legali. ſimplr autẽ dr eſſe ſtuprũ vbi relique ptes diffinitionis cõueniũt.

Membru3 ſecundum.

Ecũdo qritur vtrũ ſtupru3 ſit adulterium qd vr p hoc qd dr ab ambro. in li. de patriarchis. Nemo ſibi blandiat de legibus hoium. omne ſtuprũ adulterium ẽ. nec viro licet qd mulieri nõ lic3. ex hoc accipit ſtuprũ ſit adulteriũ. ¶ Preterea. v. Numeri. loqtur d vxore que errauit cõ tẽnens maritum, dormiuit cũ adultero viro. ⁊ poſtea ſubiũgitur. latet adulteriũ ⁊ teſtibus argui nõ põt. q2 nõ ẽ inuẽta in ſtupro. ex hoc accipit ſtuprũ ẽ adulteriũ vl ecõuerſo. Cõtra iſid. adulteriũ ẽ alieni thori violatio. dr. n. quaſi ad alterius uiri thoru3 acceſſio. ⁊ hoc nõ cõtigit i ſtupro: ergo ſtuprũ nõ ẽ adulteriũ. Ad qd dõm. ſtuprum dr duplr. Uno mõ ,ppri e. ⁊ alio mõ cõiter. ẽm ,pprie ſumitur differt ſtuprũ ab adulterio. ⁊ hoc mõ diffiniuit Iſido. Alio vero mõ cõiter accipit. ⁊ hoc modo ſumit ambro. ⁊ ſumit. v. Nu. Et dicit aug. in li. de ſermone domini in mõte. itelligitur ,ppter illicitas cõcupiſcẽtias non tñ que in ſtupris cum alienis viris aut feminis cõmittũtur: ſed oĩo per quaſlibet que animã male corpore vtẽtem a lege dei aberrare faciũt. ⁊ pernicioſe ac turpiter corrũpi poſſit ſine crimine. ⁊ vir uxorẽ dimittere ⁊ uxor uirum.

Membrum tertium.

Ertio querit in quo differat ſtuprum a raptu. videtur eim raptus ſub ſtupro cõtineatur. dicitur eim. xxiiij. geñ. Sichem filius emor rapuit dinã ⁊ dormiuit cum illa vi opprimẽs virginẽ. ⁊ poſtea ſubſequitur. Reſpõderũt filij iacob ſichem ⁊ patri eius in dolo. ſeuiẽtes ob ſtuprũ ſororis. ergo raptus erat ſtuprũ. ¶ Itẽ ẽm diffinitionẽ ſtupri d ↄſenſu virginis. cũ virgo corrũpit non pcedente pactõe ↄiugali ſtuprũ dr. ſed hoc põt eẽ cũ ẽ raptus. põt eim ↄtingere puella ↄſentiat ⁊ pater nõ ↄſentiat. ⁊ tũc raptus dicet. ⁊ ſtuprũ ẽm hoc dicitur in canone. ſi que rapitur patrẽ habere ↄſtiterit ⁊ puella raptori cõſenſerit poteſtati patris excuſata reddatur. Cõtra. raptus admittitur cum puella violẽter a domo patris abducit. ſtuprũ autẽ nõ ſic. ergo ſtuprũ nõ ẽ raptus. Ad quod dicẽdum ſtuprũ aliquãdo ,pprie dicitur. cu3 neq3 violẽtia iſertur puelle neq3 pentibus. ⁊ ẽm hoc ſtuprũ ,pprie differt a raptu. Aliqñ vero dicit ſtuprũ cu3 ẽ ↄſenſus puelle: patre iniuriã ad animũ reuocãte. ⁊ hoc modo dicit ſtuprũ generaliter ⁊ cõphendũt in ſe raptũ. ⁊ ſic accipitur in geñ. ẽm hoc ergo poteſt accipi in cãone. Preterea. aliqua poteſt cõſentire ⁊ i abductionem ⁊ in corruptionẽ. ⁊ ſic põt ſimul dici ſtupru3 ⁊ raptus. ſtuprũ ,ppter cõſenſum puelle. raptus vero ,ppter violẽtiam.

Membru3 quartum.

Uarto querit in quo teneat cõſtuprator virgini quã dfloraũit. Et videtur teneat in pena cõſtituta a lege. dicitur eim. xxij. exo. Si ſeduxerit aliquis virginẽ nõ dum deſpõſata3 dormierit q3 cum ea dotabit eã ⁊ habebit vxorẽ. ſi aũt pater virginis dare noluerit reddet pecuniã iuxta modu3 dotis quã virgines accipere cõſueuerũt. ex quo accipitur. puniri debet q2 ſeduxit eam ⁊ q2 dormiuit cũ ea. Sed põt queri quãtu3 debeat ei dare in dotẽ. Ad qd põt dici per hoc qd dicit in deut. Si inuenerit vir puellã virginẽ que nõ h3 ſpõſum. ⁊ apprehẽdens cõcubuit cũ illa. ⁊ res ad iudicium venerit. dabit qui dormiuit cũ illa patri puelle. l. ſiclos argẽti. ⁊ hẽbit ea3 vxorẽ q2 humiliauit illam ⁊ nõ poterit illã dimittere cũctis diebus vite ſue. ¶ Sed cõtra hoc eſt ille forſan nõ tantum habet poſſit ſoluere. Ad qd reſpõdet. ẽm lege3. ſi nõ põt puniri pena pecuniaria: punietur in ſeruicio corporis. ⁊ hoc totũ refundet in bonum ipſius puelle. Et dicit hiero. Pater puelle illius que vim ↄcubitus nulli deſpõſata ptulit. l. dragmas accipiat. ipa autẽ in ↄiugio pmanebit. Eodẽ modo videt ſi de ↄſenſu virginis hoc fiat. nõ minus eim debet fieri puelle eo eã defloraũit. ¶ Sed qualr illa pena ẽm legẽ ſtatuit quã dicit. non poterat eã dimittere cũctis diebus vite ſue cũ in lege moyſi permitteret libellus repudij. Ad quod dicẽdum eſt. hoc factu3 eſt ſicut dicit augu. ne videatur ludibrium feciſſe ⁊ finxiſſe eam duxerit.

Queſtio. clxviij. de raptu.

C Onſequenter dōm eſt de raptu q ī pte ꝯuenit cū ſtupro ī pte differt. ¶ Et p̄rio q̄rit qd ſit raptus. Scdo ſi raptor poſſit ducere eā quā rapuit. Tertio de pena illoꝝ q pticipāt ī rapiēdo. Quarto de pena raptoris ⁊ euaſione a pena.

Membrum primuʒ.

R Aptus aūt ſic diffinit. Raptus admittit cū puella violēter a domo p̄ris abducit vt corrupta in vxoreʒ hēat. ſiue puelle ſolūmodo. ſiue parentibus tm̄. ſiue vtriſqʒ vis illata ꝯſtiterit. ¶ Sʒ pōt obijci. ponat ꝙ abducta ſit non vt corrupta in vxorē hēat. nunqd nō ē dicēdus raptus? qḋ vr̄ ex p̄dicta diffinitōe. Sʒ obijcit in ꝯrīū. q abducit a domo patris vt corrūpat. ⁊ nō hʒ intētionē ꝯtrahēdi cum ea. nōne magis iniuriat. ⁊ aliud genus pcti carnis nō ꝺterminat. Reſtat ergo ꝙ ⁊ h raptus dr̄. ¶ Preterea. ponat ꝙ aliqs ꝓmiſſiōibus ſeducat aliquā ⁊ abducat eā ſpōte a domo p̄ris. ⁊ poſtea opprimat eā. ⁊ deinde de ꝯſenſu parētū dotata in vxorē ducat. videt ꝙ nō ſit raptus ꝑ iā dictā rōnē. Cōtra. oppſſit eā: ergo ē ei illata aliq̄ violētia. ¶ Preterea. aliq̄ puella pōt eē alicui deſpōſata ⁊ poſt ipa nolente ē ab eo cognita ſiue vis ē ei illata: nūqd huiuſmōi pctʒ carnis dicat raptus? n̄ vr̄. cū. n. deſpōſata fuit ꝯſenſit ī carnalē copulaʒ. ergo iure ſuo vſus ē cū cognouit eā. n̄ ergo dicet raptus. ¶ Cōtra. vim itulit puelle vt eā corrūpet. ergo ē raptus. ¶ Preterea iſiḋ. i li. ethimol. Raptus ē illicitus coitus a corrūpēdo dictus. ſed ſic videt hic. ergo ē raptus. Ad primū dōm. ꝙ lʒ nō hēat intētionē ꝯhēdi cū illa. dūmō ꝑ violētiā corrūpat dicet raptus. ſʒ qḋ poſuit ī diffinitōe vt corrupta ī vxorē hēat ad minorationē iniurie dicit: nō ꝙ aliud genus carnalis pcti ſit. ¶ Ad ſcdʒ dōm ꝙ lʒ puella ꝯſentiat ī abducēdo ḋ domo patris ⁊ parētes poſt cognitionē carnalē ꝯſentiant. nihilominus dicēdus ē raptus. qḋ accipit ꝑ ſimilitudinē rapine. Rapina. n. dr̄ duplr̄ fieri. aliqn̄ eim res ipa rapit. aliqn̄ ipius rei vſus tm̄ eripit violēter. Res. n. tūc rapit cū violēter a dn̄o eripitur vt in ꝑpetuū teneat. Aliqn̄ vero res ipa nō affectatur ſʒ vſus eius dn̄o ꝓhibēte violēter vſurpatur. Silr̄ ē de raptu. Raptus. n. dicitur dupliciter. vel cum puella de domo parētum violenter abducitur. vel cum volūtarie recedēs per violentiam opprimitur. hoc ergo vltimo modo dicetur raptus. quia florē virginitatis puelle renitenti violēter eripuit. licet nō dicatur primo mō raptus. Sn̄ ad ſimilitudinē rapine vſus dicit hic raptus. non ad ſimilitudinē rei. ¶ Ad tertiuʒ dicēdum ꝙ ſi deſpōſatio preceſſit: ſi eaʒ rapuit nō dicitur raptum cōmittere. ſicut dicit gelaſius papa. lex illa preteritoꝝ principium vbi raptū dixit eē cōmiſſum. vbi puella de cuius an̄ nuptijs nihil actū fuerat videt abducta. quis ergo iure ſuo quodāmodo vtitur a raptu excuſat. ſed licet non cōmittat raptum. peccat tamē aliter iniuriaʒ faciendo nuptijs: libera enim debēt eſſe cōiugia ſicut habetur in extrauagā. de ſpon. requiſiuit. Nec ſequitur ſi fuit ibi aliqua violētia ꝙ ꝓpter hoc ſit ibi raptus. ¶ Ad illud vero quod vltimo obijcit. dicēduʒ ꝙ raptus aliquādo ſumit cōmuniter. ⁊ hoc modo accipit in auctoritate illa Iſido. cū dicitur. Raptus ē illicitus coitus ⁊c̄. ſicut fuit raptus ī caſu ꝓpoſito. qn̄qʒ ꝓprie eo modo quo dictū ē ſupra: ⁊ ſic non.

Membruʒ ſecunduʒ.

S Ecundo querit vtrū raptor poſſit eaʒ ducere quā rapuit. vel ſi peccat contrahendo. ꝙ nō poſſit videtur. dicitur enim in cōcilio Melden̄. xxxvi. q. ij. Placuit vt hi qui rapiūt feminas vel furant vel ſeducūt: eas nullatenus habeāt vxores q̄uis eas poſtmodū conueniāt aut eas dotauerint vel nuptialr̄ cum ꝯſenſu tamē parentū ſuoꝝ ſuſceperit. ¶ Item hiero. filia deprehēſa a viro in ciuitate ⁊ illi per vim copulata. ſi nō fuerit volūtas patris. detrahit eam a predicto viro ⁊ tradet eam alij ⁊ dotabit eaʒ ⁊ legitima erit. ex quo videtur ꝙ raptor peccet cōtrahendo cū ea quā rapuit. ¶ Ad idē dicit ſimach⁹ papa. raptores viduaꝝ vel virginū ob imanitatē facinoris tāti deteſtamus quos pro nephādiſſimi criminis atrocitate a ꝯmunione ſuſpēdi p̄cipimus. ex quo accipit ꝙ illegitimi ſūt raptores ad cōtrahēduʒ. ¶ Itē greg. Siquis virginē vel viduā rapuerit vel furatus fuerit: cū ſuis fauētibus anathema ſit. Et dicit in. xxij. deut. Si in agro repit vir puellā que deſpōſata ē. ⁊ apprehēdens ꝯcubuerit cū illa. ipe moriet ſolus. puella nihil patiet nec ē rea mortis. q2 ſicut latro cōſurgit ꝯtra fratrē ſuū ⁊ occidit animā eius ita puella ꝑplexa ē. ¶ Preterea. violētia ī raptu opponit ſʒ ſe ꝯſenſui ꝯiugali. ergo q violētiā huiuſmodi facit idignus ē mr̄imonio. ergo talis non pōt ꝯhere mr̄imonialr̄ cuʒ illa quā rapuit. ¶ Preterea. ſi ꝯſenſus ī ipaʒ raptā facēt mr̄ioniū: mr̄imoniū āt ſupueniēs diſſoluit ſpōſalia cū aliena pſona. ſm hoc huiuſmōi ꝯſenſus ī raptā diſſolueret ſpōſalia. ſʒ hoc nō vr̄. ꝑ hoc qḋ dr̄ ī can. deſpōſatas puellas ⁊ poſt ab alijs raptas placuit erui ⁊ reddi eis qbus an̄ fuerunt deſponſate etiaʒ ſi eis a raptoribus vis illata fuerit. Contra. ex con

eſſio Melden̄. Rapte pentibus legaliter reſtituā-tur. pacta vͦo pnia ſi etas incōtinētiam exegerit. vtriuſq₃ placito cōiugio ſociētur. ex q̄ habet ꝙ pōt cū ea ꝯhere. ¶ Silr vr̄ p hoc qd̄ dicit. xxij. deut. iſi. Ad qd̄ dd̄₃ ꝙ ꝟ₃ ꝙ dr̄ i can̄. ex ꝯditōe rapt⁹ n̄ ē pſona raptoꝛis ꝯueniēs inq̄tū huiuſmōi copulari rapte anq̄ viciū rapine aboleat. ſ₃ cū illa patrie ptāti fuerit reſtituta. ⁊ raptoꝛ ſue rapine pniā₃ egerit ⁊ volūtas pentū i vnū ꝯuenerit n̄ ꝓhibēt adinuicē copulari. ¶ Ad obiectū āt ī ꝯriū dd̄₃. ꝙ illd̄ qd̄ dr̄ i pfato ꝯcilio. i deteſtatōe₃ illius criminis dictū ē. ſ₃ abꝛogatū ē. vl̄ pōt itelligi d̄ illis q deſpōſant alijs. ¶ Ad illud vͦo qd̄ dicit hiero. dd̄₃ ē ꝙ hoc itelligit cū volūtas pentū ꝯdicit ⁊ ipa adhuc ē ſub ptāte pentū. ¶ Ad tertiū vͦo dd̄₃. ꝙ illud qd̄ dr̄ d̄ raptoꝛibus ꝙ ſuſpēdēdi ſūt a cōmuniōe hoc dr̄ pp imanitatē criminis quouſq₃ egerint pniā₃. ſi vͦo fuerit pacta pnia. nō negat quin poſſint adinuicē ꝯtrahere ſicut habetur i ex̄. d̄ raptoꝛibus. ¶ Ad q̄rtū dd̄₃ ꝙ illd̄ ſilr̄ dr̄ i deteſtatōe₃ criminis. ¶ Ad quintū dd̄₃. ꝙ ſecus ē d̄ raptu illaꝝ q̄ alijs ſūt deſpōſate. ⁊ de raptu illaꝝ q̄ nec dū ſūt deſpōſate. ſi ei₃ alijs fuerit deſpōſate reſtituēde ſūt eis. violētia ei₃ facta non aufert ius ſpōſaliu₃ qd̄ habuit ille q deſpōſauit: cū n̄ iteruenit ꝯſenſus illi⁹ mulieris rapte nec vere nec pſumptiue ⁊c̄.

Membꝛum tertium.

Tertio q̄rit d̄ pena illoꝝ q ꝑticipāt i rapina. Qd̄ aūt puniātur moꝛte videt ꝓ ſiſe q eni₃ agūt ⁊ ꝯſentiūt eadē pena ſūt puniēdi. ſ₃ raptoꝛes ꝟ₃ lege₃ deut. xxij. puniēdi erāt moꝛte. ergo ꝑticipes i raptu. ¶ Preterea. habet i cano. ꝙ raptoꝛ publica pnia mulciādus ē. Silr̄ pt argui d̄ his q ꝑticipes erāt in raptu. Preterea ex cōcilio calcedonen̄. habet. ꝙ cooꝑantes ipis raptoꝛib⁹ ſi clerici eēnt deciderēt a ꝓpꝛio gradu. ſi vͦo laici excōicarent. ex quibus omnibus colligitur que pena infligēda ē illis qui participes ſunt in raptu. ¶ Sed videtur contrariū quia aliquādo parcitur raptori ꝓpter ipſu₃ bonu₃ coniugij. ſimiliter i fauoꝛe ipoꝛu₃ cōiugu₃ videtur ꝙ parcendū ſit aliquādo illis q ꝑticipes erāt in raptu. Ad qd̄ dd̄m eſt. ꝙ illud qd̄ pꝛimo dicitur regulariter itelligit ex cā: tñ alia ſuperueniēti pōt mitius agi vel cum ipſo raptoꝛe vel cum ipſis qui erāt participes. Aliquādo etiā ⁊ ſi non fuerit raptus ſed attētatoꝛ. etiā ipſa attētatio eſt cā maioꝛis pene. ſicut dr̄ i cano. ⁊ ē lex iouiniana in codice. Si qs nō dicam rapere. ſed attentare tm̄modo m̄rimoniali iungendi cā ſacratiſſimas virgines auſus fuerit: capitali pena feriat.

Membꝛu₃ quartum.

Quarto querit de euaſiōe raptoꝛis d̄ quo dicit in concilio aurelionen̄. de raptoꝛibus id conſtituēdum eſſe cenſemus. vt ſi ad eccleſiaru₃ raptoꝛ cu₃ rapta confugerit. ⁊ feminā₃ ipſam per violentiā pertuliſſe conſtiterit. ſtatim liberetur de poteſtate raptoꝛis. ⁊ raptoꝛ moꝛtis vel penarum impunitate conceſſa aut ad ſeruiendum ſubiectus ſit. aut ad redimendi ſe libera₃ habeat facultate₃. ex quo accipitur ꝙ pꝛiuilegio eccleſie raptoꝛ confugiens ad eccleſia₃ moꝛtis euaſionē ꝓmeretur. ¶ S₃ obijcitur rōne pꝛedicte auctis. dicit ei₃ in illa ꝙ cōceſſa eſt impunitas penaru₃ raptoꝛi. videt ergo ex hoc ꝙ liber ſit ab omni pena. Cōtra dicit ambꝛo. i apologia dauid. ꝙ raptoꝛ d₃ ſoluere. l. dragmas aureas pr̄i puelle. nō ergo liber ē ab oi pena. ¶ Preterea i eade₃ auctē dicitur. ꝙ ſubiectus d₃ eē ad ſeruiēdū ipi pr̄i puelle. ſ₃ qualiter hoc. cū alibi dicat ꝙ accipiat i cōiugē. nūqd ex hoc puniet puella ꝙ accipiat ſeruu₃ i virū. ¶ Preterea ſi eſt ſeruus vſq₃ ad qd̄ tps ſeruiet ei. nūquid inꝑpetuū. ¶ Preterea dr̄ i illo cano. ꝙ liberā habeat facultate₃ redimēdi ſe. nūquid eſt in optione raptoꝛis aut pꝛimo ꝙ ſeruiat ⁊ deinde ſe redimat. Ad qd̄ dd̄₃ ē. ꝙ n̄ ꝯcedit ei ſimpliciter impunitas penaꝝ ſ₃ penarum coꝛpaliū. nō aūt liber eſt a pena pecuniaria vel alia huiuſmōi pena. ¶ Ad ſecundum dicēdu₃. ꝙ hoc qd̄ dr̄ ꝙ ad ſeruiēdū ſubiectus ſit. n̄ ex hoc accipit ꝙ puniat pena ſeruitutis. ſ₃ recōpēſari d₃ in ſeruitio ad ſeruiēdū pr̄i ſatiſfaciēdū. ¶ Ad tertiū dd̄₃. ꝙ q2 n̄ ē determinatū vſq₃ ad qd̄ tps ſeruiat ei: i arbitrio boni iudicis ē qd̄ lege n̄ expꝛimitur. ¶ Ad vltimū dd̄₃ ē. ꝙ i optione ipius ē. vtꝝ ſubijciat ſe ad ſeruiendum an ſe redimat. ⁊ eſt ſimile. xxvij. q. ij. multoꝝ.

Queſtio. clxix. d̄ inceſtu.

Deinde dicēdū ē de inceſtu poſt ſtupꝛū ⁊ raptū. Pꝛio aūt querēdū ē. qd̄ ſit inceſtus. Secūdo vtꝝ inceſtus ſit malū ꝟ₃ ſe. Tertio d̄ ꝯparatione illius peccati ad alia illius generis. Quarto de caſibus qui contingunt in inceſtu ratione conſanguinitatis ⁊ ratione affinitatis.

Mēbꝛum pꝛimum.

Diffinit aūt ſic. Inceſtus ē lubꝛicū carnis ꝯtra ꝯſanguinitatē vl̄ affinitatem ꝯmiſſu₃. Aliquādo aūt ſumit largius vt ꝯpꝛehendat in ſe lubꝛicum carnis qd̄ eſt contra votum. Diffinit autem ſic Iſido.

Inceſtus eſt conſanguinearuꝫ vel affiniū abuſus
vel vbi ē iuſticia publica honeſtatis. ſicut habetˀ
xxxv. q. iij. nec eā. ¶ Sed pōt q̄ri quare vnū cōe
ē peccato carnis. qđ ē i abuſu ꝯſanguinearū. ⁊ in
abuſu affiniū. cū viculū affinitatis ⁊ ꝯſanguinita
tis ſint vincula diuerſa. ex quo videtˀ ꝙ pctꝫ car/
nis qđ ē ꝯ illa duo vincula duas ꝯtineat peccati
ſpecies carnales. ¶ Ad qđ dōꝫ ꝙ ſub eadē ſpe/
cie ꝯtinētur pp hoc ꝙ vnū vinculū quodāmō re
ſpicit alterū. ⁊ quadā cōſilitudine ſe habēt.

Membrum ſecūduꝫ.

Secūdo queritˀ vtrū inceſtus ſit maluꝫ
ſm ſe. qđ nō videtˀ. nullū eniꝫ malum
potuit ſm ſe bn̄ fieri. ſꝫ illud qđ dicitˀ
inceſtus potuit bn̄ fieri. ergo nō ē ſm
ſe malū. ꝓbatio minoris ē q2 inceſtus cōtra cō/
ſanguinitatē ē cū frater coit cū ſorore vel cū ſua
cognata. ſed huiuſmōi copula carnalis antiqtus
bn̄ fiebat. ergo nō ē malū ſm ſe. ¶ Iteꝫ ponatˀ ꝙ
defeciſſet genus hūanū ſicut fuit tpe noe. nūquid
tūc ſi ſupſtites eēnt cognatus ⁊ cognata: vel fra
ter ⁊ ſoror diceretˀ eē licita copulatio carnalis?
¶ Itē inceſtus itroductus ē ex ꝓhibitione eccl'ie.
ergo nō ē malū niſi q2 ꝓhibitū ē ab eccl'ia. ſi ergo
ceſſaret ꝓhibitio nō eēt malū. ſicut fuit đ abbre/
uiatione graduū cōſanguinitatis. prius eniꝫ erat
illicitū cōtrahere in quinto gradu vel ſexto. poſt
ꝯciliū aūt licitū ē. ſi ergo ſic cōſtituiſſet eccleſia đ
tertio gradu ⁊ quarto videretur ſimiliter licitū.
Ad qđ dōꝫ ꝙ inceſtus inq̄tū huiuſmōi maluꝫ
ē ſm ſe. q2 trāſgreditur limites rōe vł lege dei ſi/
ne auc̄te eccleſie determinatos. poſt multiplicitaꝫ
naturā. ⁊ iō nō fuit inceſtus i generatōe ade cuꝫ
frater coibat cū ſorore. adhuc eiꝫ limites nō erāt
poſiti niſi iter mr̄eꝫ ⁊ filiū ⁊ filiā ⁊ pr̄em. ſicut dī
ij. gen̄. poſtea vō facta multiplicatiōe āpliori ge/
neris humani: excluſe ſūt pſone alie. ⁊ facte ſunt
illicite que prius erāt licite. ſicut habetˀ i leui. vbi
enumerāntur ille pſone ⁊ ſūt plures numero ſicut
ibidē dī. ⁊ numerātur. xij. ⁊ ē numerus ille ſum/
ptus. tm̄ rōne cōſanguinitatis. tū rōe affinitatis.
ꝓcedēte vō tpe ſm cōſtitutōeꝫ eccleſie facta ē vl/
terior multiplicatio. ⁊ plures facte ſūt pſone ille/
gitime ad cōtrahēdū. ⁊ hoc mō dicitˀ inceſtus i
quolibet ſtatu eē malū ſm ſe. ⁊ pcīn qđ nūc re/
putatˀ inceſtus: aliquo tpe nō reputaretˀ. ⁊ p hoc
ſoluēdū ē illud qđ obiectū ē: inceſtus enim nūq̄
potuit bn̄ fieri. ſꝫ copula carnalis inter pſonas q̄
nūc ſūt ꝓhibite: illo tpe quo nō erāt ꝓhibite po
tuit licite fieri. nec tamē inceſtus inq̄tū huiuſmōi
potuit licite fieri. ¶ Ad ſecūdū vō dōꝫ. ꝙ ſi defi/
ceret genus humanū. n̄ a ſili mō eēt ſicut tūc fuit.
vt ſua auc̄te poſſꝫ cognatus cognatā cognoſcere
ſꝫ diſpēſatōe diuina illud qđ mō eſt illicitū fieret
licitū. auc̄te ergo diuia licitū eēt qđ ſua auc̄te eēt
illicitū. ¶ Ad vltimū dōꝫ. ꝙ nō tm̄ fuit cōſtitutio
eccleſie i cā. ſꝫ q̄dā incōueniētia nature. cū rōne
gratie ſupaddita. ⁊ hoc videtˀ tāgere aug. i li. de
ci. dei. vbi dicitˀ habita ē rō certiſſime caritatis. vt
hoīes quibus eēt vtilis atqꝫ honeſtiſſima ꝯcor/
dia diuerſarū neceſſitatū vinculis necterentˀ. nec
vnus i vno multas hr̄et: ſꝫ ſinguli ſpargerētˀ i ſin
gulos acſi p ſocialē vitā plurime plurimos ob/
tinerent. pr̄ quippe ⁊ ſocer duarū ſūt nōia nec̄itu/
dinū. dū ergo qs hꝫ aliū pr̄eꝫ aliū ſocrū. nume/
roſius ſe caritas porrigit. copulatio ergo maris
⁊ femine q̄tū ad genus humanū attinet. qđdaꝫ
ſeminariū ē caritatis. vt ergo magis caritas dila
taretˀ ordinatū fuit ſꝫ prius ⁊ poſterius vt ipa co
pulatio maris ⁊ femine legitima latius protea/
deretur.

Membrum tertium.

Tertio queritˀ đ ꝯparatione iſtius pecca
ti ad alia eiuſdē generis. ⁊ videtˀ ꝙ ſit
maius peccatū q̄ adulteriū. p hoc qđ
dicit aug. Adulterij malū vincit for/
nicationem. vincitˀ aūt ab inceſtu. ergo inceſtus ē
maius peccatū q̄ adulteriuꝫ. ¶ Cōtra obijcitˀ ꝙ
adulteriū oī tpe fuit peccatū. repugnat eiꝫ legi pri
me nature. Inceſtus aūt nō. ſꝫ ex inſtitutōe ꝓue/
nit. ergo minus videtˀ eē peccatuꝫ. Preterea. in
cōcubitu cū aliena vxore nūq̄ fuit diſpenſatio:
ſꝫ i cōcubitu cū cōſanguinea pōt interuenire di/
ſpenſatio. ergo minus peccatū ē peccatū inceſtus
q̄ peccatū adulterij. Qđ aūt interuenit aliq̄n di/
ſpenſatio. patet p hoc qđ habetˀ. xxxv. q. iij. i cañ.
Siqs cū mr̄e ⁊ filia fornicatus ignorāte mr̄e de
filia ⁊ filia đ mr̄e. nūq̄ accipiet vxorē. ille vō ſi
voluerint accipiēt maritos ⁊ ita mulieres excu/
ſantˀ ab inceſtu. Ad qđ dōꝫ ꝙ inceſtus ē maius
pcīm q̄ ſit adulteriū. exponit eiꝫ ſic aug. maius
peccatū ē cū matre q̄ cuꝫ aliena vxore ꝯcubere.
videtur ergo reſpicere ad genus inceſtus nō ad
oēꝫ differētiaꝫ inceſtus. Inceſtus eiꝫ in ſuo ſūmo
maius ē q̄ adulteriū i ſuo ſūmo. ¶ Ad illud autē
qđ obijcitˀ i ꝯtrariū dōꝫ ē. ꝙ ille qui inſtituit ꝯiu/
giū. ſ. deus inſtituit p ꝯn̄s adulteriū eē peccatū. p
hoc qđ dixit. adherebit vir vxori ſue ⁊ erūt duo
i carne vna. In hoc eiꝫ datur itelligi ꝙ n̄ cū alie/
na adhereat. ⁊ ille idē inſtituit illegitimitatē pſo
narū. ⁊ p ꝯn̄s reliquit inceſtū eē peccatū. ſic ergo
quaſi eiuſdem durationis ſunt lex condemnans
adulterium ⁊ lex condemnans inceſtuꝫ. Si ve/
ro dicatˀ ꝙ nō abiecta illa lege relinquet homo
patrē ⁊ mr̄eꝫ: eēt adulteriū peccatū. ⁊ ita magis
cōtra legeꝫ nature. dōm ē ꝙ nō. de lege eiꝫ na/
ture eēntialius ē inceſtus pcīm q̄ adulteriū. ſicut
eiꝫ vinculū ꝯſanguinitatis adheret plus legi na/
ture q̄ viculū mortis. ita plus ē ꝯtra legē nature
inceſtus ꝙ adulteriū. ¶ Ad ſecūdū vero dōꝫ. ꝙ

ſ; iteruẽniat diſpẽſatio p quã i aliq̄ gradu ꝯſãgui
nitatis ñ reputet̃ iceſtus q al's eẽt iceſtus.nõ ſic ãt
ſit i adulẽio.nõ pp hoc maius ẽ pcẽ; adulteriũ q̄
iceſtus.adulteriũ.n.vnicã h; dĩa;.iceſtus võ plu
res h; dĩas.i remotioꝛibus ãt dĩjs pͭ iteruenire
diſpẽſatio.nõ ãt i pꝛimis dĩjs q̄s dñs p ſeip; iſti
tuit. ¶ Ad tertiũ võ dõm.ꝙ ſicut ignoꝛãtia excu/
ſat pſonas ab iceſtu.ꝛ ſicut ſcia accuſat.ita igno/
rantia excuſat ab adulterio.ſicut ſi aliq̄s adhibẽt
diligẽtiã quã poſſet ꝛ ꝯgrueret ꝛ ſupponeretur
aliena loco vxoꝛis.ip̃a peccaret ꝯmittẽs adulte/
riũ:ſcie ip̃m eẽ cõiugatũ.ip̃e ãt excuſaret credẽs
eã eẽ vxoꝛẽ.ꝛ affectu vxoꝛio eã cognoſcens.ſ.cã
ꝓlis ꝓcreãde ad cultum dei.ſicut legit̃ de iacob.
cui ſuppoſita fuit lya loco rachelis.quam ſibi in
vxoꝛẽ copulauerat p ꝯſenſum maritalem.

Membꝛu; quartum.

Quarto querit̃ de caſibus q ꝯtinguunt i
iceſtu rõe ꝯſanguitatis ꝛ rõne affinita
tis. Et pꝛio querit̃ vtrũ fuerit licitũ tpe
legis ꝙ duo fratres eãde; acciperent i
vxoꝛẽ. Q᷒ nõ.vĩ p hoc q᷒ dĩ i leui.turpitudinẽ
vxoꝛis fratris tui nõ reuelabis.qꝛ turpitudo fra
tris tui ẽ. ¶ S; econtra vĩ illud q᷒ dĩ.xxv.deut.
Si aliq̄s abſq; liberis moꝛeret̃ p̃cepit dñs vt fra
ter defũcti vxoꝛẽ eius accipiat ꝛ ſuſcitet fratri ſui
defũcti ꝓle;.põt ergo ꝯ̄here cũ vxoꝛe fratris ſui.
¶ Preterea.qualr̃ ꝯ̄rit iacob cũ duabꝰ ſoꝛoꝛibus
cũ hoc videãꝓhibitũ i lege vbi dĩ ſoꝛoꝛẽ vxoꝛis
tue ñ recipies i pelicatũ ip̃ius cũ ſic viuerẽt p̃res
antiq ſicut legẽ cuſtodiẽtes.l;.n.nõ eſſent ſtatuta
tũc tp̃is cũ legis ſtatuta ſuabãt ſicut p; de iuda q
voluit ꝙ filius eiꝰ ſuſcitaret ſemẽ fratris defuncti:
nõdu; tñ lex ſup hec data fuit. Ad q᷒ dõm.ꝙ
illud q᷒ i lege dĩ ꝙ nullus accipiat vxoꝛẽ fratris
ſui itelligit̃ ip̃o viuẽte.vna.n. lex p aliã explanat̃.
Q᷒ aũt dĩ ꝙ frater accipiat vxoꝛẽ defũcti hoc i
pte dĩ i figura ꝛ i pte ſm veritatẽ. In figura q̄de;
qꝛ fratris nr̃i xp̃i.ſ.ſuſcipienda ẽ vxoꝛ.i.eccl'a vt
xp̃o ſuſcitet̃ ſemẽ non nobis.i veritate ãt vt notet̃
i veteri lege bñdictio rõe multiplicatiõis ꝓlis ad
cultũ dei. ¶ Ad ſcõ; võ dõm.ꝙ illud q᷒ dĩ de ia
cob ꝙ duas ſoꝛoꝛes habuit cũ hoc eẽt ꝓhibitũ i
lege.rñdẽdũ ꝙ nõdu; erat lex ꝓmulgata.in figu
ra ãt facta fuit vt oñderet̃ duplex ꝯiũctio eccl'e cũ
xp̃o.rõne vite ꝯtẽplatiue ꝛ rõe vite actiue.quod
ſignat̃ p rachelẽ ꝛ lyam.ꝛ l; ip̃i q̄ſtu; ẽ de ſe ſer
uarẽt legẽ ſine lege ſibi data ñ ẽ dõ; ꝙ iacob pec
cauit vtrãq; ſibi copulãdo vxoꝛẽ.cũ hoc ex alia
cãſfactu; fuerit nec lex ꝯ̄riabat̃. Deinde querit̃
vtrũ peccet q ꝯtrahit cũ aliqua vbi vna pſona eſt
i q̄nto gradu ꝛ alia i quarto.põt.n.queri pp q̄d
gradus ꝯputat̃ ſ; pſonã remotioꝛẽ:ꝛ vĩ ꝙ de/
beat ꝯputari gradus ſm pſonã ꝓpinq̄oꝛẽ.cũ.n.
gradus attẽdat̃ ꝯſanguitatis.pſona ãt que ꝓpin/
quioꝛ ẽ ꝓpiquiꝰ adheret ſtipiti.vĩ ergo ꝙ ſ; eã
ꝯputandus ſit gradus. ꝛ ſi hoc ẽ.tũc peccat pſo
na que ẽ in q̄rto gradu cũ illa que ẽ i q̄nto. Hu
ius ẽt grã querit̃ que ſit rõ nũeri iſtoꝝ graduu;.
ponit ãt Iſi.i li.ethimo.talẽ rõe;. Cõſanguinitas
dũ ſe paulati; ꝓpaginũ oꝛdinibus dirimẽs vſq;
ad vltimũ gradũ ſe ſubtraxerit ꝛ ꝓpinquitas eẽ
deſierit:tũc pꝛimũ lex mr̃imonij vinculũ recipit ꝛ
quodãmõ reuocabit fugiẽtẽ.iõ iã vſq; ad ſextu;
gradũ generis ꝯſanguitas ſtatuta ẽ.vt ſic̃ ſex eta/
tibus mũdi gñatio ꝛ oĩs ſtatus finit̃.ita ꝓpinq̄
tas generis tot gradibꝰ termĩet̃.ſ; ſi hec eẽt ratõ:
tũc ñ ꝯueniẽter poſſ; ꝯ̄hi mr̃imoniũ i illis ſex gra
dibus. In ꝯcilio ãt lateran̄.aliterˢ iſtitutũ ẽ.põt er
go queri q̃ ſit cã ꝓtentõnis graduũ ꝯſanguitatis
vſq; ad quartũ icluſiue ꝛ ñ vlteriꝰ. Ad q᷒ dõ;
ẽ.ꝙ ſi vna pſona fuerit in quinto gradu ꝛ alia in
quarto.ſ; nouellã oꝛdinatõe; Inno.põt ꝯtrahi
mr̃imoniũ.ſm.n.remotioꝛẽ gradũ fit ꝯputatio in
fauoꝛẽ mr̃imonij ad dilatõne; ip̃ius caritatis.vt
vbi tepeſcet dilectõ nãlis.ibi inchoet̃ dilectio mo
ralis. ¶ Ad ſcõm dõm.ꝙ duplici rõe abbꝛeuiati
ſũt gradus p quos fit illegitia pſona ad ꝯ̄hendũ.
quaꝝ vna ẽ ꝙ intãtũ ꝓceſſerat mr̃imonialis ꝯiũ
ctio.ꝙ tũ rõne ꝯſanguitatis tũ rõe affinitatis tãta
fuit ꝯfuſſio pſonaꝝ.ꝙ vix poterat ꝯ̄hi mr̃imoniũ
iter pſonas legitime. Preterea refriguit dilectio
nãlis ſiue tepuit vt ñ ꝓtendat̃ inq̄ſtu; ſolet ꝓten/
di.ꝛ ideo vſq; ad quartũ gradũ ꝓtendit̃ rõ con
ſanguitatis.ꝛ ibi incipit dilectio rõne ꝯiunctiõis
mr̃imonialis.vt ſic ad fomẽtũ dilectiõis ſupple/
at rõ matrimonij:q᷒ deeſt ex pte nature tepeſcen
tis. Similiter querit̃ ratiõe affinitatis inq̄ſtum
ꝓtendit̃ linea affinitatis.ꝛ cũ ſint tria genera affi
nitatis.vtrũ ꝯſimiliter ſit pctm i quolibet ſm con
ſimilẽ gradũ.vt quot gradus ſũt i pꝛio genẽ affi/
nitatis.tot ſũt in ſecũdo ꝛ tertio. ¶ Ad q᷒ dõ;.ꝙ
aliter ẽ in pꝛio genere affinitatis ꝛ i alijs. In pꝛio
enim genere affinitatis ꝓhibitio copule cõiuga/
lis quartũ gradũ affinitatis de cetero non exce/
dit.ſicut habet̃ extra.de ꝯſanguinitate ꝛ affinita/
te. Ratio vero aſſignat̃ ex hoc.ꝙ graue eſſet di/
ſpendium ſi vlterius ꝓtenderet̃.nõ ſic autem ẽ in
ſecũdo genere affinitatis ꝛ in tertio ſicut habetur
ibidem. Ratio aũt eadẽ ſubeſt que ſupꝛadicta ẽ:
ne ex multiplicatõe ꝯfuſio fiat pſonarum illegiti
maꝝ ad ꝯtrahendũ.

Queſtio. clxx. de ſacrilegio occaſiõe foꝛnicationis.

Deinde dicen/
dũ eſt de alio genere peccati
carnalis q᷒ ſpãli noĩe dĩ ſa/
crilegiũ. cõi autem nomine
põt dici inceſtus ſicut ſupꝛa

habitũ ē. ⁊ dr̄ hoc pcīm carnis iter pſonas illas
que illegitime dicunt rōne alicuius ſignificatōis
ſpūalis ſicut vbi ē trāſgreſſio voti vel cognitōis
ſpūalis. ⁊ lz ſm aliā diuiſionez cognatio ſpūalis
ꝯiungat cū cognitiōe carnali: ꝯuenientius vr̄ ꝯiun
gi cū ꝯditione voti. maxie vbi votū ſolēnizatum
ē per ꝓfeſſionē. ¶ Pōt ergo queri vtrum huiuſ
modi copula carnalis ſit ſm ſe pctz. Secūdo de
cōparatione huius peccati ad illud peccatū ince
ſtus quod dicit rōne ꝯſanguinitatis vel affinita-
tis. Tertio in quibus caſibus ꝯtingit peccare cuz
rōne huius vel illius.

Membꝛuz pꝛimuz.

Ad pꝛimū. Quod nō ſit pcīm vr̄ per
hoc ꝙ ⁊ in lege ⁊ in tpe apoſtoloꝛuz
ſolebāt ꝯtrahere qui erāt i ſacris oꝛ-
dinibus cōſtituti. ¶ Pꝛeterea huiuſ-
modi cognatio ſpūalis reddit pſonam illegitimā
ex ꝯſtitutione. ſi ergo nō interueniſſet pꝛohibitio
nō fuiſſet peccatū. ¶ Pꝛeterea. ſacerdotes oꝛien
talis eccleſie ⁊ dyaconi adhuc habēt vxoꝛes ſu-
as. ergo nō ē ſm ſe peccatuz. ¶ Itē ꝙ ſacerdotes
occidētalis eccleſie nō pñt habere vxoꝛes aliqua
cā eſt ſi dicat ꝙ hoc ē ꝓpter votū annexū oꝛdini.
Contra. greci hñt eoſdē oꝛdines ⁊ tñ non ē anne
xuz votū. ergo nō ratōne voti iſti plus tenent ꝙ̄
illi. ¶ Si dicat ꝙ eccleſia occidētalis vouit i Ni-
cena ſynodo ꝑpetuā caſtitatē rōne illoꝝ q in ſa-
cris oꝛdinibus ꝯſtituunt. hoc nō videt. vota eniz
pꝛedeceſſoꝝ nō vident ligare ſucceſſoꝛes. ſi eniz
pater voueat ꝙ filius intrabit religionez. niſi fili-
us ꝯſentiat non tenet. ergo ꝑcedētes nō poterunt
ligare ſucceſſoꝛes ſuccedentes ad continentiam.
Ad qđ dōm. ꝙ lz huiuſmodi copula carnalis
cā pꝛolis ꝓcreāde nō eſſz pcīm legis veteris vel
ēt tpe apoſtoloꝝ. nihilominus pōt eſſe in pñti tpe
pcīm rōne alicuius obligatōis ſupuenientis. que
inducta eſt ꝑꝑ maioꝛem honeſtatem ecclīe. ¶ Ad
ſecundū vero dicendū. ꝙ lz aliquādo non fuerit
ꝓhibitio. nihilominus mō eſt ꝓhibitio ꝑꝑ ma-
lum incōtinentie qđ regnat in pſonis eccleſiaſti-
cis ⁊ manēte ꝓhibitione manet peccatuz. Adeſt
ēt rō mundicie in ꝯtinētia ꝓpter ꝯtrectationē ſa-
cramēti diuini. ſi enim mūdi debebāt eē a mulie-
ribus q ꝓpoſitōis panes ꝯtrectabāt: ſicut habet
j. reg. xxi. multofoꝛtius opz eſſe mundiciā a coi-
tu muliebꝛi i illis qui ꝯtrectare debēt ſacramentū
altaris. ſm illud Iſa. lij. mūdamini qui fertis va
ſa dñi. ¶ Ad illud vero quod obijcit de ſacerdo
tibus oꝛiētalibus. dicendū ē ꝙ nō ē ſimile. ſacer-
dotes enim oꝛientales i antiqua remāſerūt oꝛdi-
natōe. ſacerdotes vō occidētales ecclē legem ha
buerūt ſibi poſitā de ꝯtinētia. ſicut habet. xxxi. di.
vbi dr̄. Aliter ſe hz oꝛientaliū traditio eccleſiarū.
aliter ſancte romane eccleſie. Nā eoꝝ ſacerdotes
dyaconi atqꝫ ſubdyaconi matrimonio copulan
tur. iſtius aūt ecclīe. i. occidētaliū. nullus ſacerdo
tū a ſubdyacono vſqꝫ ad epm̄ liciam habeat con
trahēdi matrimoniū. hoc aūt videt tractū ex Ni
cena ſynodo ſm ꝙ in eadē diſtinctōne ꝯtinet. vbi
dr̄. Nicena ſynodus volēs coꝛrigere vitā hoīum
i eccleſijs ꝯmoꝛātiū. poſuit leges quas canones
vocamus. in quartū tractatu videbat dici vt epi.
pꝛeſbiteri. dyaconi. ⁊ ſubdyaconi vxoꝛibus non
vterent. ſz hoc qualiter ſit intelligendū ibidez ex-
pꝛimit. ¶ Si vero querat vtrum teneant ex voto
vel ex ꝯſtitutione. dōm ē ꝙ ex vtroqꝫ. ꝙ enim ex
voto teneant pz per hoc qđ dicit grego. mihi vi-
det vt a pñti die epis omnibus dicat. vt nullū ſa-
cere ſubdyaconū pꝛeſumant: niſi qui ſe victurum
caſte ꝓmiſerit. ⁊ hoc itelligit vel expꝛeſſe vel eo-
ipo ꝙ ꝓmouet ſicut habet. xxiij. diſ. ꝙ̄ꝙ̄ omnes.
⁊ hoc inoleuit ex ꝯſuetudine ⁊ ideo iā debituz ē
acſi expꝛimet. ſicut habet. l. diſ. quod ea rōne etiā
ꝯſtitutionis teneant. ſicut dicit greg. eos q poſt ꝓhi
bitōem factā a ſuis vxoꝛibus ꝯtinere noluerunt
ad ſacrū oꝛdinem nolumus ꝓmoueri. qꝛ nullus
debz ad altaris miniſteriuz accedere. niſi caſtitas
ante ſuſceptū miniſteriū fuerit appꝛobata. Et di-
cit beda ſup lucā. ſacerdotibus vt ſemp valeāt aſ
ſiſtere altaribus: ſemp ab vxoꝛibus ē ꝯtinenduz.
ſemp caſtitas obſuāda pꝛecipit. ¶ Ad illđ vō qđ
obijcit de oꝛiētalibus ſacerdotibus vtrū ꝯſimilr
teneant. cū cōſimilis videat eſſe rō. dōm ꝙ aliter
obligant ad ꝯtinētiam oꝛiētales: ⁊ aliter occiden
tales. Oꝛiētales enim ſm ꝙ dicit in hoc obligan
tur ad ꝯtinētiam. ꝙ tpe vicis ſue ñ debebāt cōmi
ſceri. opz enim eos qui altari miniſtrāt in tpe ob-
lationis eē ꝯtinētes in oībus. vt a deo poſſint cō
ſequi que ſimplr poſtulāt. Pꝛeterea i hoc ſit eis
ꝑiudicium ꝙ poſt moꝛtē vxoꝛis nō pōt cōtrahe
re. In occidētali vō eccīa ad ꝑpetuā ꝯtinentiam
obligant in ſacris oꝛdinibus ꝯſtituti.

Mēbꝛum ſecundum.

Secūdo querit de ꝯparatōe huius pcīi
inceſtus. ad illud pcīm inceſtus qđ di-
cit eſſe ꝯſanguīitatis vel affinitatis. ⁊ vr
ꝙ maius ſit pctz. maioꝛ. n. affinitas ſpi
ritualis eſt ꝙ̄ carnalis. ſicut ꝑualet ſpūs carni. er
go maius videt eſſe hoc pcīm illo. ¶ Pꝛeterea.
hic ē quedā ſacre rei violatio. ibi vero non. ergo
hoc pcīm vr eē maius illo. Cōtra. vinculū cō
ſanguinitatis ē vinculū nature. vinculū āt nature
ē vinculū pꝛimū. ergo pcīm carnis qđ ē cōtra il-
lud: maius ē ꝙ̄ pctz qđ ē ꝯ vinculū ſpūale. ¶ Itē
ponat ſilitudo pñs ſpūalis ad carnalē ⁊ nō econ
uerſo cū dr̄. ita diligere dz hō euz q ſe ſuſcepit de
ſacro fonte ſicut pꝛēm. ⁊ ſilr arguit ꝙ nō pt fieri
ꝯiugiū iter pſonas que hñt ſpūalez ꝓximitatē. ſi-
cut nō pōt eſſe ꝯiugiū iter pſonas que hñt ꝯſan-

guinitatē.vñ dī.xxx.q.iiij.in prin. Arbitror ñ poſſe fieri qðlibet legale ꝯiugiū.quādoqdē nec inter eos qui nā ꝛ iter eos q adoptatiōꝫ filij ſunt venerāde leges romane mr̄imonia ꝯhi pmittūt.addicit̄ ergo ſilitudo a vinculo nāl̄ vſqꝫ ad vinculuꝫ ſpūale.p qð vr̄ ꝙ fortius ſit vinculuꝫ ꝯſanguinitatis q̄ꝫ ſpūalis ꝓximitatis.ꝛ ita maior ē trāſgreſſio ꝯ illud q̄ꝫ ꝯ illud. Ad qð dōm.videt̄ ꝙ dignior ē ꝓximitas ſpūalis ꝓximitate carnali que ē per affinitatē.ꝛ ita rōne dignitatis lꝫ maius videat̄ eſſe pc̄m ꝯtra illā q̄ꝫ illā.qꝛ tñ ꝓximitas naturalis prior ē ꝛ vniuerſalior.quo ad hoc videt̄ maior iniuria ex iſta parte q̄ꝫ ex illa.ꝛ ita vident̄ excedētia eſſe ꝛ exceſſa. Preterea rōne diuerſarū pſonaꝝ in linea cōſanguinitatis ꝛ ꝓximitatis ſpūalis.que eiꝫ remotior ē i linea ſpūalis ꝓximitatis:minus peccat illa q̄ ꝓpinquior ē i linea cōſanguinitatis.ꝛ ſit̄r q̄ remotior ē i linea ꝯſāguinitatis minus peccat q̄ꝫ q̄ ꝓpinquior ē in linea cognatōis ſpūalis. Si vō fiat collatio iter ſpūalē cognatōem ꝛ affinitatē.maius pc̄m vr̄ eē.cum ſit pcꝫ carnis ꝯ ſpūaleꝫ cognatōꝫ q̄ꝫ ꝯ affinitateꝫ.lꝫ affinitas ꝓprior eēt q̄ꝫ ſpūal' ꝓximitas.affinitas eiꝫ erat in lege veteri.ſpūalis vero ꝓximitas ex lege noua videt̄ initiuꝫ ſumere rōne cathecíſmi baptiſmi ꝛ ꝯfirmatiōis principal'r vō rōne baptiſmi.ꝛ ita patere pōt ſolutio.

Membꝛuꝫ tertium.

TErtio querit̄ i qbus caſib' ꝯtingit peccare rōne huius vel illius. Et primo rōe voti. Scðo rōe ſpūalis ꝓximitatis ſeu cognatiōis. Et pꝛio q̄rit̄ vtꝝ mulier que emiſit votum caſtitatis ſolēne:peccet reddēdo debitū poſt mr̄imoniū ꝯtum. Et videt̄ ꝙ ſic.votuꝫ eniꝫ ſolēne ꝛ impedit ꝯtrahēdū ꝛ dirimit ꝯtractū.cū ergo de iure nō poſſit manere i ꝯiugio:nec dꝫ petere debitū nec reddere.ergo ſi reddit peccat. Cōtra ñ minus obligat ſimplex votuꝫ q̄ꝫ ſolēne.ſed ſi ſimplex eſſet votū:poſt cōtractū mr̄imoniuꝫ nō peccaret reddēdo debituꝫ.licꝫ peccaret petendo.ſicut plures dicūt.ergo voto ſolēni exñti nō peccat mulier reddēdo debitū. Ad qð dōm.ꝙ vbi eſt votū ſolēne factum p pfeſſionē:peccat mulier reddēdo debitū.non eiꝫ ꝓprie dicit̄ debitū cū nō eſſꝫ vere mr̄ionū.ſm ꝙ mr̄imoniū eſt legitima ꝯiunctio viri cuꝫ muliere.hec aūt nō eſt legitima. Ad illud vō qð obijcit̄.ꝙ nō minus obligat votū ſimplex q̄ꝫ ſolēne.dðꝫ eſt ꝙ hoc veꝝ eſt rōne eius qð ē votū.ſꝫ ñ rōne ſolēnitatis adiūcte.rōne eniꝫ ſolēnitatis adiuncte obligat̄ eccle ꝛ mediāte eccl'ia deo.ꝛ iō cōſtituit eccl'a vt illegitima pmaneat pſona huiuſmōi oio ad mr̄imoniū. Si vō dicat̄ ꝙ nōdū facta ē ſepatio ab eccl'ia lꝫ ſepari debeat ꝛ ideo legitimū debeat reddere debitum.dōm ē ꝙ cum ꝯſtet ſibi de ſolēnitate voti.lꝫ nō ꝯſtet iudici:tenet̄ nō reddēre cuꝫ hac cōſcia. Si vō nō ꝯſtet de voti ſolēnitate ſm iudiciuꝫ eccl'ie pendēte cā.debitū videt̄ eſſe reddēdū.cuꝫ cōſtet de mr̄imonio ꝛ non ꝯſtet de voti ſolēnitate.

Deinde querit̄ .§.i.

d mliere q̄ votū caſtitatis emiſit ꝛ poſtea iurauit ꝙ ꝯheret cū quodā.vtꝝ peccet ſi ñ ꝯhat aut ſtandū ē ſimplici voto? Et vr̄ ꝙ ſtādū ē ſimplici voto.votū.n.ſimplex ñ minus obligat q̄ꝫ ſolēne.ſed ſi ſolēne eēt iuramētū:tāq̄ꝫ illicitū reſcindēdū eēt.ergo peccaret ꝯhēdo pari ergo rōne exñti ſimplici voto. Cōtra iuramētuꝫ obſeruādū ē qð ñ vgit i deteriorē exitū.ſꝫ iſtud iuramētuꝫ ē ꝓ mr̄imonio.ꝯtinētia aūt mr̄ionij lꝫ minor ſit q̄ꝫ ꝯtinētia vginalis aut viduali:tñ mr̄ioniū ñ diſſoluit̄ pp ſimplex votū.ꝛ ita vr̄ ꝙ duplex vinculuꝫ remāneat.vr̄ ergo ꝙ ñ peccet ꝯhēdo. Preterea dī in q̄dā decretali ꝙ ſi ꝯxerit poſt iuramētū:remānere dꝫ i mr̄ionio.ex q̄ pſumit̄ ab initio ñ fuiſſe illicitū.ſi.n.ab initio fuiſſꝫ illicitū.pcedēte tpe ñ ratificaret̄. Ad qð dðꝫ.ſꝫ illud ꝙ ꝯtinet̄ i decretali.ꝙ niſi ꝯxerit ñ dꝫ reddē debitū.ꝛ agē dꝫ pniaꝫ d iuramēto temerario ꝛ pmanē i voto.ſiue aūt iurauerit ſiue ñ.peccat ꝯhēdo ꝯſentiēdo i carnaleꝫ copulā pp voti tranſgreſſiōeꝫ. Ad illud vō qð obijcit̄ i ꝯriū dōm ē ꝙ lꝫ eque obliget votū ſimplex ꝛ ſolēne:ñ tñ rōe ſolēnitatis.vñ ſi ꝯtum eſt mr̄ioniū poſt votū ſimplex:reddē dꝫ debitū poſt ꝯſūmatū mr̄ioniū.ꝛ agē pniaꝫ d trāſgreſſiōe voti.ſi vō ñ eſſꝫ mr̄ioniū ꝯſūmatū poſſꝫ vtrūqꝫ ſuari.poſſꝫ.n.ꝯhē ꝛ ad frugē melioris vite trāſuehē.ita ſuaret̄ iuramētuꝫ ꝛ votū.nihilomin' tñ idiſcretū fuit iuramētū. Ad illud vō qð obijcit̄.ꝙ ꝯſūmatio mr̄ionij fuit iſtituta qꝛ al'r ñ videbat̄ ratificari i poſteꝝ.dōm ē ꝙ quodāmō fuit licitū.ſ.inq̄tū ꝯſentit in vinculū ꝯiugale.inq̄tū vō ꝯſentit i copulā carnalē:quodāmō illicitū.ꝛ lꝫ malū eſſꝫ ſꝫ ꝙ illicitū.ex illo tñ malo elicit de' bonū ꝛ rōe ei' ꝙ fuit mr̄ioniū ꝯſūmatū tenet̄ reddē debitū.ꝛ qð nō fuit prius debitū imo idebitū poſtea factū ē debitū.ſi eiꝫ prius pmitteret ſe cognoſci peccaret:nūc aūt ñ peccat reddēdo. Ad illð qð obijcicit.ꝙ iuramētū illð erat ꝓ mr̄ionio qð fort' habꝫ vinculū voto ꝛ ita ñ vgebat i deteriorē exitū.dōm ē ꝙ lꝫ eēt ꝓ mr̄ionio qð i ſe ſcðm ē:tñ erat ꝯ votū qð pceſſit.ꝛ iō q̄ ad hoc vgebat i deterioreꝫ exitū.ꝛ iō nō obſeruādū ſꝫ agēda pnia ꝓ temeritate iuramēti qð dꝫ eē cū iudicio.ſicut dī.iiij.hiere.

Queritur etiaꝫ .§.ij.

ſi mulier ſpoderat fidem alicui de ꝯhendo ꝛ poſtea votum cōtinentie emiſit ex aliqua cā.vtrum peccet peccato inceſtus cōtrahēdo ꝛ carnal'r ſeci ꝯmiſcēdo.ꝛ ſupponamus ꝙ mulier talis ſit q̄

ex infirmitate carnis nõ valeat cõtinere. Qḋ aũt
peccet pc̃o icestus faciẽdo ꝯ votũ. pꝫ ex hoc ꝙ
emiſit votũ ↄtinẽtie. pꝰ votũ ãt ↄtinẽtie emiſſũꝫ ẽt
ↄſenſit in carnalẽ copulã ⁊ carnal̃r cognita ẽ. er
go peccauit pc̃o carnis ꝯ votũ. ergo ↄmiſit ince
ſtuꝫ. ¶ Cõtra. vꝛ̃ p hoc qḋ dꝛ̃ in decretali. vbi dꝛ̃
ꝙ de fide mẽtita ⁊ voto violato agat cõgruã ſa
tiſfactõeꝫ. ⁊ cui vult i dño nubẽdi licẽtia ↄcedat.
ſꝫ ñ itẽdit papa pſtare auctẽꝫ peccãdi. ergo ñ pec
cauit ſic ↄhendo ⁊ carnal̃r ſe cõmiſcẽdo. Ad
qḋ dõm eſt. ꝙ illḋ qḋ dic̃ papa. reſpicit illud qḋ
dꝛ̃ de duobus malis minus malũ cõcedẽdũ eſt.
minus aũt malũ ẽ mulierẽ ↄhere mr̃imoniũ poſt
votũ ſimplex emiſſuꝫ: q̃ꝫ incurrere reatũ fornica
tõis. ⁊ iõ his cõditõnibus exñtibꝰ cõcedit papa
licẽtiã nubẽdi ita ꝙ agat pnia de violatiõe voti.
Nec dicit ẽẽ pc̃m inceſtus ſi reddat debitũ poſt
mr̃imoniũ ↄctũ. vel ſi carnaliter cõmiſceat. ſꝫ ex
mr̃imoniũ fieret cũ pſona q̃ votũ emiſit. hoc autẽ
tm̃ dicit de voti violatione.

Cõſequẽter di .§. iij.

cendũ ẽ de caſibus ꝑtinẽtibꝰ ad pc̃m iceſtus ſiue
ſacrilegij. ſm̃ aliũ modũ qḋ ꝓuenit ꝯ cognatõeꝫ
ſpũaleꝫ aut ſpũalẽ ꝓximitatẽ. Pôt ergo q̃ri vtꝝ
peccet vir pc̃o inceſtus q baptizat filiaſtrũ ſuum
vel filiaſtrã ſuã. ⁊ poſtea cognoſcit vxoreꝫ ſuam
cuius efficit cõpater? ⁊ vꝛ̃ ꝙ ſic. Inceſtus eniꝫ ẽ
pc̃m carnis ꝯ ꝓximitatẽ ſpũaleꝫ. ſꝫ hec ẽ ꝓximi
tas ſpũalis ↄcta. ergo peccat deinceps illam co/
gnoſcẽdo. ¶ Iteꝫ in cañ. hꝛ̃. ꝙ a pꝛio pabulo ſa/
crati ſalis ⁊ ingreſſu eccl̃e vſqꝫ ad ↄfirmatõnem
p criſma. nullus xpianus ſuã cõmatrẽ cõiugẽ ſu
mere dꝫ. ⁊ ibidẽ dꝛ̃ ſepant ſe ne ſuadẽte dyabolo
tale viciũ moleſtat. Et loquit ibidẽ. vtrũ viri aut
mulieres poſt ſuſceptõeꝫ de ſancto lauacro poſ
ſint redire ad ꝓpꝛiũ thoꝛũ. Cõtra. aut factũ eſt
neceſſitate vrgente: aut factũ ẽ ex fraudulẽtia: aut
ex ignoꝛãtia. Si ex ignoꝛãtia: ignoꝛãtia eos ex/
cuſare videt. Si vͦ ex malicia: fraus nõ debꝫ pa
trocinari. Si vͦ ex neceſſitate: ñ dꝫ ei iputari ad
culpaꝫ. vbi eniꝫ ẽ neceſſitas pc̃m nõ ẽ. reſtat er/
go ꝙ nõ peccãt pc̃o inceſtus. Ad qḋ dõm eſt.
ꝙ ſi factũ fuit ex neceſſitate. cũ nulla alia perſona
eſſet pñs que poſſet baptizare. nõ negat gn poſ/
ſit poſtea reddere debituꝫ ⁊ exigere ſicut hꝛ̃. xxx.
q. j. ad limina. vbi ponit caſus de illo qui filium
ſuũ in neceſſitate baptizauit. Si vͦ fuerit ex igno
rantia vel ex malicia: rõe ignoꝛantie excuſat. rõe
vͦ malicie pniam dꝫ agere. ſed nec abinuicẽ ſũt
ſepandi nec aliter alteri dꝫ ſubtrahere debitũ ſi/
cut habet extra de cognatõe ſpũali. ſi vir vel mu
lier. ¶ Ad obiectũ auteꝫ dicendũ eſt. ꝙ lꝫ cogno/
uerit poſt cõpaternitatẽ cõtractã nõ peccat red/
dendo debitũ cum ex neceſſitate illud actũ fuerit
ſi vͦ ex malicia actũ eſſet ⁊ ſi nõ peccet reddẽdo
debitũ: peccat tñ in exigẽdo. ¶ Ad aliud vͦ dꝛ̃ꝫ.
ꝙ illud qḋ dicit in cano. pôt intelligi de illis pſo
nis que ante ↄiugiũ ſiue mr̃imoniũ cõtraxerunt
adinuicẽ ꝓximitatẽ ſpũalem. Illud autẽ qḋ ſcḋo
dicit intelligit ḋ illis pſonis vbi ignoꝛãtia inter/
uenit. Sed poteſt queri quid ſi vterqꝫ reliquo
ſciente ſuſceperit cõem filiuꝫ de ſacro fonte. pec/
cant ne adinuicẽ pc̃o inceſtus petẽdo vel reddẽ
do debitũ. Ad hoc rñdẽdũ eſt. ꝙ in hoc caſu vtra
qꝫ pſona ſuo iure pꝛiuat ⁊ neuter pôt petere: ne/
qꝫ ſi petat alius tenet reddere. Deinde querit ſi
inter ſacerdoteꝫ cõfeſſoꝛẽ ⁊ ipſuꝫ penitẽtẽ ſiue ſu
ſceptuꝫ in pnia ꝓximitas ſpũalis cõtrahit. vtruꝫ
filius ipſius ↄfeſſoꝛis cõmittat inceſtuꝫ cũ mulie/
re ſic ſuſcepta in pnia. vel ſi pôt eã ducere? Qḋ ñ
poſſit eã ducere videt p hoc qḋ dicit in cañ. oẽs
quos in pnia ſuſcepimus ita ſunt filij noſtri vt ba
ptizati ſuſcepti. ſed filius ſacerdotis nõ pôt cõ/
trahere cũ muliere ſuſcepta in baptiſmo. ergo nõ
pôt ↄhere filius ↄfeſſoꝛis cũ muliere ſuſcepta in
pnia. ¶ Preterea videt eſſe ſua ſoꝛoꝛ ſpũalis. er
go cõmitti inceſtus. ¶ Ad qḋ dõm eſt. ꝙ nõ ẽ ſi/
mile ḋ vinculo ſpũali ſacri pnie ⁊ ſacri baptiſma
tis. Illud eniꝫ qḋ eſt baptiſmatis ẽ maioꝛis reue
rẽtie ⁊ ſanctitatis: cuꝫ baptizato nõ ſicte dimitta t
omnis culpa ⁊ pena ⁊ ideo ꝓximitas ſpiritualis
magis extẽdit. ſi eniꝫ aliquis ſuſcipit aliquã pſo
nã in pniaꝫ ↄtrahit vinculũ ſpũale inter patreꝫ ⁊
filiũ. ſꝫ nõ pp hoc inter pentes huiuſmõi ⁊ illius
vel ꝓlẽ huius ⁊ illius. Si vͦ ſuſcipit in baptiſ/
mo: ꝓximitas ſpũalis cõtrahit inter filiũ bapti/
zatũ ⁊ mulierẽ baptizatã. vnde in cañ. nõ opoꝛ/
tet filiaꝫ ſuam quã de ſacro fonte ſuſceperit aliqñ
filio ſuo in matrimonio tradere.

Queſtio. clxxj. de pc̃o cõtra naturaꝫ.

Conſequenter
dicendũ eſt de maxio peccato
carnis qḋ. ſ. eſt ↄtra nãꝫ. qḋ fit
multis modis. Aliqñ eniꝫ qs
opat turpitudinẽ i ſemetipo ⁊
dꝛ̃ mollicies. Aliqñ vero cum
alio vel alia. ⁊ hoc cõtingit multipl̃r cũ. ſ. maſcu
lus cũ femina in mẽbꝛo nõ ad hoc ↄceſſo: vel fe/
mina inoꝛdiate cũ viro. Deinde maſculus cũ ma
ſculo. vel feĩa cũ feĩa. Altio cũ ſit cũ re irrõali. ⁊ i
hoc genere tãto ẽ deterius: quãto ẽ maioꝛ nãe ꝑ/
uerſio. Qḋ aũt ſit maius ↄpatiõe illoꝝ: pꝫ p hoc
qḋ dic̃ aug. de adulterinis ↄiugijs. Omiũ hoꝛum
pc̃oꝝ peſſimũ ẽ qḋ ꝯ nãm fit. ⁊ dicit aug. i lib. de
cõfeſ. Flagicia que ſunt ꝯ nãm: vbiqꝫ ac ſemp re/
pudianda ſunt atqꝫ puniẽda. nec mirũ. qꝛ violat
ipſa ſocietas que cuꝫ deo eſſe nobis dꝫ. maxĩe cũ

eadē natura cuius ille ē actoꝛ libidinis ꝑuerſitate polluit᷑. ¶ Pōt ät queri ꝺ ꝯꝑatōe hoꝝ pctoꝝ iter ſe ſꝫ rōēꝫ magnitudinis. Scđo ꝺ pena huius pcti. Tertio ꝺ caſibus aliq̄bus i q̄bꝰ dubitat᷑ vtrū ſit ꝯtra naturā vel nō.

Membꝛum pꝛimuꝫ.

Ad pꝛimū ſic vꝫ ꝙ mollicies ſit maius pcīꝫ i hoc genere. pꝛima.n. rō i pꝛicipijs generatiōis ad quā oꝛdinat᷑ ꝯcubitus ē. vt alteꝝ ſit agēs ⁊ alteꝝ ſit recipiēs. i hoc ät pcto ñ remanet hec rō. i alijs vō remanet rō alteritatis lꝫ i alijs ſit oppoſitio nature. ergo hoc ē pꝛimū ⁊ maximū pcīꝫ i hoc genere. ¶ Ad hoc facit qꝺ hr̄ i gen̄. xxxviij. vbi dr̄. ꝙ ꝑcuſſit dn̄s eū q ſemen fūdebat i terrā. ne liber fratris noīe naſceret᷑. eo ꝙ rē deteſtabileꝫ faceret: ex quo videt᷑ ꝙ iſtud ſit maximū pcīꝫ i illo genere.

Sꝫ ecōtra videt᷑ illud eē maximū vbi ñ ſaluat᷑ ſpēs i ipis ꝯmiſcētibꝰ. dꝫ.n. ſup illud gen̄. xxxvij. accuſauit frēs ſuos crimine peſſimo. glo. ꝙ cum pecoꝛibus miſcebant᷑. ergo hoc eſt peſſimū i illo genere. ¶ Preterea ad hoc ē genere vt ꝯſeruet᷑ ſpēs. vbi ergo plus ē ꝺ oppoſitōe ad ſpēꝫ ibi eſt maioꝛ oppoſitio ꝯ nāꝫ. ergo maius pcīꝫ i hoc genere. ¶ Itē maximū pcīꝫ eſt ſpūale idolatria. ſed huic i illo genere ꝓpoꝛtionaliter rn̄det aliqꝺ i genere pcti carnalis. ergo idē erit maximū i illo genere. ſꝫ hoc vꝫ eē pcīꝫ illꝺ qꝺ ē maſculi i maſculū ⁊ huiuſmōi ſicꝫ hr̄. j. ad Ro. ſup illud relicto vſu naturali. gl. quātū idolatria ꝑ iperiū ⁊ grauiſſimū delictū ē. tātū ꝯpēſatio ꝑ hoꝛrēda ⁊ ꝑ ſoꝛdida paſſio quā receperūt i ſemetipis. ⁊ loq̄t᷑ ibi ꝺ pcto ꝯ nāꝫ i quo maſculi i maſculos ⁊c̄. ergo illꝺ ē maximū pcīꝫ i illo genere. Ad qꝺ dicendum ꝙ i illo genere maximū dꝫ illud qꝺ ē ꝯtra naturā ſpeciei vbi fit coitus cū re alterius generis ſpēi. ¶ Ad obiectū aūt pꝛimo dōꝫ ē. ꝙ lꝫ pꝛima rō in pꝛicipijs generationis ſit ſm actiuū ⁊ receptiuū ibi aūt hoc deſit. nō ꝓpter hoc dicet᷑ maius pcīꝫ in illo genere lꝫ enoꝛme ſit in ſe. ibi eniꝫ ex hoc peccatū ē. qꝛ illud qꝺ oꝛdinatum ē ad materiam generatōis. nō ex inſtinctu oꝛdinato nature emittitur. nec i alterū qꝺ debito mō ſit receptiuū fundit᷑. hoc aūt ē minus q̄ꝫ vbi i alterū indebito mō receptiuū. Aliquādo tamen mollities ſumit᷑ pꝛo pcto qꝺ ē i his q pacifici ſūt. ⁊ hoc mō ē grauiſſimū pcīm ꝯtra nāꝫ. qn̄ qꝺ ē actiuū ſꝫ nām ſupponit᷑ ad recipiēdū. ¶ Ad aliud vero dicendū ꝙ lꝫ illud peccatū ſit deteſtabile. tn̄ in hoc erat amplius deteſtabile ꝙ voluit ſemen deſtrui ne ſuſcitaret᷑ ſemen frīs defuncti. vnde aggrauatio ē i illo genere peccati. ¶ Ad illud vero qꝺ obijcit᷑ vltimo. dicēdū ē ꝙ cū ꝯꝑatur pcīm ꝑeccato. hoc eſt rōe generis pcti. pcīm.n. qꝺ ē ꝯ naturā ē ſūmuꝫ i genere carnaliū peccatoꝛuꝫ. cuꝫ ſicut infidelitas dr̄ ſūmū i genere ſpūaliū pctoꝝ. dico aūt īfidelitateꝫ idolatrie. cū eniꝫ ſint. x. ꝑcepta i decalogo. ex ꝑte pꝛime tabule ſūmū dicit᷑ infidelitas idolatrie. i ſecūda vero tabula ex ꝑte peccati carnalis ſūmū dꝫ pcīm qꝺ ē ꝯtra naturā. vn̄ illud dr̄ innominatū pcīꝫ ſiue paſſio ignominie. qꝛ pꝛiuat nomē a dephēſo i tali crimine. ⁊ eſt ita enoꝛme. vt nec i recoꝛdatōeꝫ debeat ꝑuenire.

Membrum ſecūdum.

SEcūdo q̄rit᷑ ꝺ pena huiꝰ pcti. Qꝺ aūt puniat᷑ moꝛte ſm legeꝫ hūani pꝫ per hoc qꝺ dicit᷑ i codice. q puero ſtupꝛū adducto vel coꝛꝛupto comite ꝑſuaſerit capite puniatur. ſi ergo perſuaſio punitur tantuꝫ. multomagis ⁊ ipſa operatio. ¶ Similiter. dicit᷑ i leui. xx. vbi loq̄tur ꝺ peccato ꝯtra nāṁ dicēs. q doꝛmierit cū maſculo coitu feminco ⁊ vterqꝫ nephas oꝑatus ē moꝛte moꝛiat᷑. Et dicit oꝛige. hoc peccatū iniuria nature eſt vn̄ ⁊ moꝛte multari decretū ē. ¶ Silr̄ i deteſtatōeꝫ criminis ipꝫ pecus iubebat᷑ occidi. ñ qꝛ ipꝫ pecus delinq̄ret. ſꝫ ne fieret refricatio memoꝛie. vn̄ aug. i queſtionibus leui. Inde pecoꝛa iubent᷑ occidi. qꝛ tali flagitio ꝯtaminata: indignā refricāt memoꝛiā facti. dn̄s aūt ñ tm̄ penā moꝛtis ſꝫ ēt genus moꝛtis hoꝛꝛibile iflixit ſicꝫ hētur. xix. gen̄. vbi dꝫ. ꝙ pluit dn̄s ſup ſodomā ⁊ gomoꝛꝛā ſulphur ⁊ ignē de celo ⁊ ſubuertit ciuitates ⁊ oēs regiones circa ⁊ vniuerſos habitatoꝛes vrbiū. vt ex genere pene genus pcti oñderet᷑. Vn̄ dic̄ greg. cū dn̄s ſcelera carnis punire decreuiſſet. qualitate vltionis inotuit maculā criminis. ſulphur eiꝫ fetet. ignis ardet. q ergo ad ꝑuerſa deſideria carnis fetoꝛe arſerāt. iure ſulphure ⁊ igne ꝑierūt. Sꝫ pōt q̄ri ꝑꝑ q̄d ifātes cū ꝑentibꝰ cremati ſūt i ſodomis: cū imunes eēnt a culpa? Ad qꝺ dōꝫ. ꝙ hoc factū ē i deteſtatōeꝫ criminis ne ꝺ eoꝛū oꝛigine aliqꝺ remaneret veſtigiū. ⁊ ꝓuiſuꝫ ē illis: ne diu viuētes exēpla patrū ſequerētur. ⁊ ſic leuius punirēt᷑. ꝑentes aūt tā ꝓ ſe q̄ꝫ ꝓ eis rei erāt: moꝛs eiꝫ filioꝝ crimē ē ꝑentū. Sꝫ adhuc q̄rit᷑ rōne pene. videt᷑ eiꝫ cū ſit grauiſſimū pcīm ⁊ maxime deteſtabile ꝙ maxima rn̄deat ei pena i futuro. ¶ Sed videt᷑ ꝯtrariū ꝑ hoc qꝺ dicit᷑. xi. math. remiſſius erit terre ſodomoꝛū i die iudicij q̄ꝫ tibi. ergo maioꝛ pena debet᷑ ipi capharnauꝫ i futuro q̄ꝫ ipis ſodomitis. ſꝫ ſicut ibidē tangitur. illi capharnauꝫ in hoc peccauerūt ꝙ ñ crediderūt. maioꝛi ergo pena dignū ē peccatū īfidelitatis q̄ꝫ pcīꝫ qꝺ ē ꝯ nāꝫ. Sed videt᷑ ꝙ maxima pena deberet rn̄dere pcto ꝯtra naturā. Dicit᷑ eiꝫ. xvij. luc. ſup illud qua die exijt loth a ſodomitis. glo. bede. ꝑtermiſſo maximo ſcelere ſodomitarū. ſola ea ꝯmemoꝛat q̄ vł leuia vł nulla eē putarent᷑. ⁊ dicit de comeſtione ⁊ negociatōe. cū igit᷑ ibi maximū ſcelus reputet᷑ ma-

xima pẽna dignũ reputatᷣ. Ad qꝺ ꝺꝺ̄ʒ. ꝙ pcĩm ꝯ nãʒ reũ ẽ ſiue reũ efficit maxima pena i futuro. ⁋ Ad illꝺ ꝟo qꝺ obijcitᷣ ꝑ illꝺ. xi. math. ꝺꝺʒ ẽ ꝙ ñ loqᷣtᷣ q̃ntũ ad penã iſtius pcti. ſʒ loqᷣtᷣ q̃ntũ ad penã iſidelitatis i ipis ſodomitis ꝯpatõe ad iſidelitatẽ coꝝ ꝺ caphar naũ. qꝛ maioꝛ debetᷣ pena ꝓ iſidelitate illoꝝ q habuerũt cãm motiuã ad credẽdũ: q̃ꝫ illoꝝ q nõ habuerũt. vñ ꝺꝛ ibidẽ ſi in ſodomis facte fuiſſẽt ꝟtutes q̃ facte ſũt i te. foꝛte mãſiſſẽt vſqʒ i hũc diẽ. ex quo apparet ꝙ loqᷣtᷣ ꝺ ꝯpatõe iſidelitatis ad iſidelitatẽ. Infidelitas enim illa que dicitᷣ i illis q nõ credũt. ad generalẽ iniuſticiã pertinet.

Membrum tertiuʒ.

QErtio q̃ritᷣ ꝺ caſibus i qbus dubitatᷣ vtrũ ſit pcĩm ꝯtra naturã vel nõ. q̃ritur eiʒ de viro ⁊ muliere que ꝓpter pinguedinẽ quã hñt nõ poſſunt adinuicẽ reddere debitũ mõ ꝯſueto in debito vaſe. ⁊ ex infirmitate carnis nõ pñt ſe ꝯtinere. ⁊ ꝑiculũ ẽ ſi patiantᷣ inciſionẽ. vtrũ poſſint reddere debitũ carnis i ꝺbito vaſe mõ nõ ꝯſueto. Qꝺ vꝛ. ꝙ duob⁹ exñtib⁹ malis. minus maluʒ ꝯceditᷣ ſiue ꝑmittitᷣ. niſi alterũ illoꝝ ſit expediẽs ꝓpter maioris mali vitatõeʒ. ſʒ graue malũ ẽ adulteriũ i ꝯiugato vꝉ cõiugata. minus ꝟo coitus viri cũ vxore illicitus ſʒ tamẽ in vaſe debito mõ incõſueto. ⁋ Preterea dic̃ aug. i li. ꝺ bono ꝯiugali. ꝙ lõge minus peccat. q̃ꝫtũlibet aſſiduus ad vxoꝛẽ q̃ꝫ rariſſimus ad foꝛnicatõʒ. cũ ergo iſte peccet i vxore: min⁹ peccat q̃ꝫ ſi ꝑpetraret foꝛnicatõnem aut adulteriuʒ. ⁋ Preterea cũ fiat i debito vaſe vꝛ eẽ vſus nãlis. vſus ãt nãlis q ꝓlabitᷣ vltra ꝓpagãdi nec̃citatẽ ẽ venialꝭ i vxoꝛe. ſic̃ dic̃ aug. ergo huiuſmõi vꝛ eẽ venialꝭ. ſʒ ali⁹ ẽ dãnabilꝭ vꝛ ergo ꝙ ꝑmittẽdũ ſit viro ſic i debito mõ vxoꝛẽ cognoſcere. Cõtra ſup illꝺ. j. ad Ro. i eũ q ẽ ꝯ nãʒ. gl. ꝯ nãʒ ẽ ꝯcubitus qñ vir cũ ipſa vxoꝛe alio mõ q̃ꝫ decet doꝛmierũt. ſʒ alio mõ doꝛmit iſte cũ ipa q̃ꝫ decet. ergo ẽ ꝯ nãʒ huiuſmõi coitus. ſʒ ꝯ ꝯcubitus nãʒ ẽ maius pcĩʒ q̃ꝫ foꝛnicatio vel adulteriũ: ergo huiuſmõi ẽ maius peccatuʒ. nõ ergo ex ꝑmiſſione ꝑpetrãduʒ. ⁋ Item concubitus qui eſt cõtra naturaʒ execrabiliter fit in meretrice ſʒ execrabilius i vxoꝛe vt dicit aug. in. li. de bono coniugali. ſed minus malum eſt cognoſcere meretricem vſu naturali q̃ꝫ eo qui ẽ contra naturã. ergo foꝛnicatio minus ẽ pcĩm q̃ꝫ huiuſmõi. ergo ꝑ vitationẽ foꝛnicationis nõ ẽ tale malũ ꝑpetradũ i vxoꝛe. ⁋ Preterea. iij. ad col. ſup illud libidinẽ. glo. libido ẽ ardoꝛ ꝑ quaſlibet turpitudines diſcurrẽs. ſʒ ardoꝛ ꝑ quaſlibet turpitudines diſcurrẽs vꝛ eẽ viciũ ꝯ nãʒ. ergo hoc pcĩʒ vꝛ eẽ ꝯ nãm ꝺ q̃ ſupꝛa dictũ ẽ. ⁋ Preterea. cognoſcere ꝯiugatã ſuã mõ bꝛutali vꝛ eẽ ꝯ nãʒ hũanã. ⁊ qꝺ eſt ꝯ nãʒ hũanã ẽ valde graue pcĩʒ. ergo hoc ẽ valde graue pcĩʒ. nullatenus ergo ex aliq̃ cã ꝑpetrãdũ. Ad qꝺ dixerũt qdã ꝑ nec̃citatẽ dũmõ fieret i debito vaſe ſi cognoſceret mõ ñ ꝯſueto vir a pcto excuſabatᷣ dũmõ cã ꝓlis fieret. Et rñdebãt ei qꝺ obiectũ ẽ ꝺ peccato ꝯtra naturã. ꝙ tũc dicebatᷣ pcĩʒ pcĩm ꝯ naturã ſoluʒ. ſi nõ ea ꝑte coꝛꝑis q̃ ad generãdũ ẽ inſtituta vteretᷣ ſʒ alia. qꝺ vꝛ hꝛi ꝑ hoc qꝺ dicitᷣ. j. ad Ro. ſup illud relicto vſu naturali. glo. quid ẽ mutare vſũ naturalẽ i eũ q ẽ ꝯtra nãʒ. niſi ſublato vſu ꝯceſſo: aliter vti q̃ꝫ cõceſſuʒ ẽ. cũ illa ꝑs coꝛꝑis ñ hẽat huiuſmõi vſum datũ a nã. Sʒ dicẽdum ẽ potius. ꝙ peccat vir ſic cognoſcendo vxoꝛem mõ bꝛutali. nec neceſſitas euʒ excuſat a toto licʒ diminuat quãtitatẽ peccati. ⁊ lʒ nõ ſit modus cognoſcendi ꝯtra naturam generalẽ. ẽ tamẽ modus cognoſcẽdi ꝯ modũ nature rõnaleʒ. vnde valde grauiter peccaret q ſic cognoſceret nulla exiſtente neceſſitate. ⁋ Ad illꝺ ꝟo qꝺ obijcitᷣ ꝺ cõꝑatõe pcti ad pcĩʒ. videtᷣ ꝺꝺm ꝙ excedẽtia ſint ⁊ exceſſa. quo ad hoc eniʒ ꝙ ex vna ꝑte ẽ cognoſcere ſuã ex altera ꝟo ẽ cognoſcere ſolutã ſiue alteri⁹. mai⁹ ẽ pcĩʒ foꝛnicatio ſiue adulteriũ iſto pcto. quo ad hoc ãt ꝙ hic ẽ modus bꝛutalis ibi ꝟo modus hũanus: mai⁹ ẽ pcĩʒ ex iſta ꝑte q̃ꝫ ex illa vñ ñ ẽ ſufficiẽs cã q̃re ſic cognoſcat vitatio foꝛnicatõis. ⁊ qꝛ i vtraqʒ ꝑſona ẽ ipedimẽtũ. videtᷣ ꝙ ꝯmune ſit vel eẽ debeat rõ ꝯtinẽdi manẽte impedimẽto. Neqʒ videtᷣ ꝺꝺʒ in hoc cãu ꝙ faciẽda ſint mala vt vitẽtur deterioꝛa. hoc ãt totũ ſanioꝛi iudicio ẽ relinquẽdũ ⁊ i ꝑſonã petẽte debitũ ⁊ reddẽte. ſʒ ꝯſtat ꝙ rõ eẽndi ꝯ nãʒ minoꝛ ẽ q̃ꝫ ſʒ ſupꝛadictos modos.

Queſtio. clxxij. ꝺ pcto ex ignoꝛãtia.

QUm iã dictuʒ ſit ꝺ pcto qꝺ ẽ ex iſirmitate ſm ſe. ⁊ ſʒ vñas magis vſitatas. ꝯñter ꝺꝺʒ ẽ de pcto qꝺ eſt ex ignoꝛãtia ſiue per ignoꝛãtiã. ⁋ Circa qꝺ q̃ritᷣ pꝛio vtꝝ act⁹ malus ꝑ ignoꝛãtiã ꝑpetrat⁹ ſit pcĩʒ. Scꝺo vtrum act⁹ mal⁹ q fit ꝑ ebꝛietatẽ vꝉ furoꝛẽ vꝉ ꝑ pueritiã dicatᷣ pcĩm ꝑ ignoꝛãtiã. Tertio vtꝝ act⁹ malus ꝑ ignoꝛãtiã iuris ꝑpetratus ſit pcĩʒ. Quarto vtrũ act⁹ ꝑ ignoꝛãtiã facti ſit pcĩʒ vꝉ ñ. Quinto vtrum act⁹ ꝑ ignoꝛãtiã liget ad pena lʒ ñ ad culpã. Sexto ꝺ qbuſdã caſibus q fiũt ꝑ ignoꝛãtiã.

Membꝛuʒ pꝛimuʒ.

HD pꝛimũ ſic vꝛ ꝙ ñ ſit pcĩʒ. Pcĩʒ eiʒ ſic̃ vꝛ i li. ꝺ vera reli. adeo ẽ volũtariũ ꝙ ſi non eſt volũtariũ: nõ ẽ pcĩm.

ſed qꝺ ē inuoluntariū nō ē voluntariū. actus aūt malus ꝑ ignorātiā ꝑpetratus ē inuoluntarius: ergo nō ē pcc̄m. qꝺ ꝓbat̄ ꝑ hoc qꝺ dicit phs. inuoluntarijs ignoſcētia ꝯpetit ⁊ miſericordia. ¶ Preterea. inuoluntariū dr̄ qꝺ triſticiā affert ⁊ penitudinē: ſꝫ hoc ꝯtigit ī huiuſmōi. ergo nō ē pcc̄m. ¶ Itē aug. ī qōnibus ve. teſ. ⁊ no. quō reus ꝯſtituit̄ q neſcit qꝺ fec? ſꝫ actus malus ꝑ ignorātiā ē huiuſmōi. ergo nō ex illo ꝯſtituit̄ aliqs reus pcti vel criminis. ¶ Itē volūtas rōalis ſiue deliberatiua ſeqt̄ cognitōeꝫ. ſi ergo nō ē cognitio nō ē voluntas ꝺliberatiua. ſꝫ vbi ē ignorātia nō ē cognitio: ergo vbi ē ignorātia nō ē voluntas ꝺliberatiua: ſꝫ pcc̄m actuale mortale hꝫ volūtatē deliberatiuā ꝓ cā. ergo vbi ē ignorātia nō ē pcc̄m actuale mortale. ergo actꝰ malus ꝑ ignorātiā ꝑpetratus nō ē pcc̄m. Cōtra. aug. de adulterinis ꝯiugijs. Sūt pcc̄a ignorātiū q̄ꝫuis minora q̄ꝫ ſciētiuꝫ. peccata aūt ignorātium dicunt̄ pcc̄a ꝑ ignorantiā nō ꝓhibet. ergo qn ſit pcc̄m: etſi ſit ꝑ ignorantiā. ¶ Itē greg. ponit quādā differētiā pcti ex ignorātia cū dicit. aliud pcc̄m ē ex īfirmitate: aliud ex ignorātia ⁊c̄. ergo quoddā ē pcc̄m ꝑ ignorantiā. ¶ Itē. iij. act. ſcio ꝙ ꝑ ignorātiā feciſtis vos ⁊ patres veſtri ⁊c̄. ⁊ tn̄ illud fuit pcc̄m qꝺ pꝫ ꝑ hoc qꝺ ſequit̄. pniamꝰ agite ⁊c̄. Et ad thi. dr̄ miſericordiā ꝯſecutus ſum qr ignorās feci. Et aug. ꝯ donatum. Lōge grauius ē pcc̄m eius q ſciēs q̄ꝫ qui neſciēs peccauit. Ad qꝺ dōm. ꝙ actus aliquis q ſit ꝑ ignorātiā q malus ē: pcc̄m ē. ſicut hr̄ in his que obiecta ſunt ex vna pte. ¶ Ad illud vero qꝺ obijcit̄ in ꝯrium. dōm ē ꝙ aliud ē inuoluntariū ꝑ ignorantiā inuincibilē. ⁊ talis actus cuꝫ nihil habeat de volūtario eo ꝙ ſimplr̄ dr̄ inuoluntariū: nō dicetur pcc̄m: ſed ē inuoluntariū qꝺ hꝫ aliqd admixtuꝫ de voluntario. ⁊ tale lꝫ quo ad qd ſit inuoluntariū. eo ꝙ quo ad qd ē volūtariū dicet̄ pctꝫ. ⁊ hoc dicit phus his verbis. q ꝑ ignorātiā opat̄ aliqd nō autē triſtat̄ in opatōe. volēs qdē nō operat̄ qꝺ neſciuit nec rurſuꝫ volēs cuꝫ nō triſtet̄. vn̄ aliud nomē hēbit ab inuoluntario. ¶ Dōm ē ergo ad illud qꝺ dicit̄ ī li. de vera reli. ꝙ ibi accipit̄ voluntariū ꝓut ē cōe ad voluntariū ſimplex ⁊ volūtariū ſm qd. ⁊ hoc mō dicet̄ aliqn̄ illud qꝺ eſt ꝑ ignorantiā pcc̄m. ¶ Ad ſcōm vero dōm. ꝙ vbi ē ſimplex inuoluntariū nō dicet̄ pcc̄m ſed vbi ē voluntas in pte lꝫ nō quo ad oēs circūſtantias pōt eē pcc̄m. phus aūt cuꝫ loquit̄ de inuoluntario loqt̄ de inuoluntario ſimplr̄. ⁊ qr ꝯtingit eē inuoluntarium ſimplr̄. ſm quid autē voluntariū nihil ꝓhibet ⁊ ſi ſit per ignorantiā ⁊ triſticiaꝫ habeat cum cognoſcet. nihilominus eēt pcc̄m. ¶ Ad tertiū vero dicēdum. ꝙ loquit̄ aug. de furioſis quoꝝ ligata eſt ratio vt neſciāt. ⁊ in talibus nō ē reus q neſcit quod facit. ¶ Ad quartū dicēdum. ꝙ licet deliberatiua dependeat a cognitione precedente ⁊ nō ſit ꝑfecta cognitio, nihilominus ē voluntas rōe alicuius cognitionis preambule.

Mēbrum ſecundum.

Secūdo querit̄. vtrū actus malus q ſit per ebrietatē. vel furorē. vel ꝑ pueritiā dicat̄ pcc̄m ꝑ ignorātiā? ⁊ videt̄ ꝙ ſic. cum eniꝫ triplex ſit pcc̄m. ex infirmitate. ex ignorātia. ex induſtria. hoc aūt pcc̄m nō ſit ex induſtria eo ꝙ illud dicit̄ irremiſſibile. huic auteꝫ quodāmō donat̄ venia ſicut dicit amb. in li. ꝺ patriarchis ſiqua ꝑ vina deliquerunt apud ſapientes iudices. venia quidē facti donant̄. ſed leuitatis dānant̄ actores. Nec vr̄ pcc̄m ex īfirmitate. ex īfirmitate enim dr̄ pcc̄m. ſicut dicit greg. cū aliqn̄ cognoſcit̄ malū: nihilominus ex fragilitate appetit̄. ſicut amat̄ bonū ⁊ ex īfirmitate nō īplet̄. cū ergo ī ebrietate nō cognoſcat̄ bonum aut malū ſiue diſcernat̄. nō dicetur pcc̄m ex īfirmitate ſed ex ignorantia. ¶ Itē ambro. ī li. de patriarchis. Que ſobrij cauemus: ꝑ ebrietatē ignorātes ꝯmittimus. ergo huiuſmōi pcc̄m videt̄ eē pcc̄m ex ignorantia. ¶ Silr̄ pōt obijci de illis q aliqua agūt ī furia. vl̄ de pueris q aliqn̄ iocoſe ꝑcutiūt: ignorāter. n. crimen cōmittūt. Cōtra ſicut dicit phs. illis q̄ ſunt inuoluntaria ꝑ ignorātiā ꝯpetit ignoſcētia ⁊ miſericordia. ſꝫ ebrijs nō ꝯpetit imo duplices ꝺbēt maledictōes: ergo nō ſūt huiuſmōi pcc̄a ꝑ ignorātiā. ¶ Preterea aliꝺ ē pricipiū pcti cū dr̄ pctꝫ ē ex furia. aliud iteꝝ cū dr̄ pcc̄m ē ex ebrietate. aliud cuꝫ dr̄ ex ignorātia. Naꝫ ignorātia ē in pte cognitiua. furor in pte motiua. ebrietas vō ex pte ipſius corporis: nō ergo hec pcc̄a dicunt̄ ex ignorātia eſſe.

Ad qꝺ dōm. ꝙ nō dicunt̄ hec pcc̄a ex ignorātia eē tanq̄ꝫ pricipali cā: ſed dicunt̄ eē ex īfirmitate que aliqn̄ ex vicio ꝯtcā ē. aliqn̄ preter viciū illius in quo ē. ¶ Ad obiectuꝫ autē in ꝯrium dicēduꝫ ē. ⁊ ſm phm ⁊ ſm ſniam ſanctoruꝫ. ꝙ aliud eſt per ignorantiā operari: ⁊ aliud ignorāter opari. ebrius eniꝫ ⁊ qui ī furia eſt: nō videt̄ ꝑ ignorātiā facē ignorās tn̄ ſiue ignorāter operat̄. ⁊ hoc mō exponēda ē auctoritas amb. in li. de patriarchis. vt ebrietas ſit cauſa principalis. ignorātia vero cōcomitans. ¶ Ad illud vero quod dicit greg. dicēdum eſt ꝙ ipe loquit̄ ꝺ quadā ſpecie pcti ex ignorantia. ſed vbicūqꝫ ignorātia eſt cā pricipalis: dicet̄ eſſe pcc̄m ex ignorātia. vbi vero īfirmitas eſt pricipalis cā: dicet̄ pcc̄m ex īfirmitate. ignorantia tn̄ aliqn̄ dr̄ īfirmitas large. ſm ꝙ habet̄. xv. q. i. c. vbi dicit̄ ꝙ infirmitas alia ē animi alia carnis. Infirmitas animi ē ignorātia. carnis īfirmitas ē cōcupiſcētia. ex quo accipit̄ ꝙ īfirmitas aliqn̄ large accipit̄. ⁊ ſic non diuidit ꝯ ignorātiā. ſumit̄ vero aliquādo per appropriationē ⁊ ſic diuidit contra infirmitatem.

Membruꝫ tertium.

Tertio q̃rit̃ vtrũ actus malus p ignorantiã ppetratus ſit pctm̄. ⁊ vr̃ ꝙ ſic: per hoc qḋ dı̃.xxx.q.j.de his.vbi dı̃ ꝙ peccatũ ē lȝ p inſciētiã fiat tenere filiaſtrũ ſuũ ad ꝯfirmatōeȝ corã epo. ¶ Ad idē facit qḋ dı̃.xxiiij.q.j.ſiquis acceperit.vbi dı̃.ꝙ ille q acceperit cõmunionē ḋ manu heretici. ⁊ neſcit ꝙ eccl̃a catholica ꝯtradicit.poſtea intelligēs: p ãnũ peniteat.pnia aũt nõ iniũgit̃ niſi ꝑ pcto.ergo act⁹ p ignorãtiã iuris ppetratus eſt pctȝ. ¶ Eodē mõ hı̃.j.q.iiij.vbi dı̃ ꝙ ignorãtia iuris ē pctȝ. Sȝ vr̃ ꝯriũ.p hoc qḋ dicit ciprianus. Ignoſci poteſt ſimplr̃ errãtibus.ſicut de ſeipo dicit btĩs aplus.q prius fui blaſphemus ⁊ pſecutor: miſcḋiaȝ ꝯſecutus ſum q2 ignorãs feci. ⁊ dicit augu.in.q.ve. ⁊ no.te. Ille ignorãs põt excuſari a pena: q qḋ diſceret nõ inuenit. ¶ Silr̃ hı̃.j.q.iiij.vbi dı̃. Non põt ꝑbari reus crimis: cui⁹ ꝯſciaȝ ñ habuit. ⁊ loquit̃ ibi ḋ eo q habuit bñficiũ p ſymoniã p alios ppetratã. Cũ ergo iſte nõ habeat ꝯſciaȝ trãſgreſſus fuerit: videt̃ ꝙ nõ peccauit: hoc idem oñdit̃ p hoc qḋ dı̃.j.q.v.§. Ex hac auc̃te.vbi dı̃ ꝙ a crimine excuſent̃.pȝ q2 hoc pacto a ſacris ordinib⁹ nõ remouet̃.ſi eniȝ illius criminis pticipes eēnt: ad ſacros ordines cõſcēdere nõ poſſent.ex quo habet̃ ꝙ huiuſmõi actus p ignorãtiã nõ eſt peccatũ. Ad qḋ dõni.ꝙ actus ppetratus p ignorãtiã: aut ppetratus ē p ignorantiã iuris nãlis: aut p ignorãtiã iuris diuini: aut p ignorãtiaȝ iuris humani canonici vel ciuilis. Si p ignorãtiam iuris nãlis actus huiuſmõi malus ſic ppetratus: ē peccatũ. Ignorãtia eniȝ iuris nãlis neminē excuſat q vſuȝ ht̃ hr̃e ſciēdi.ſic̃ hı̃.j.q.iiij.§. Notãdũ quoq3.vbi dı̃ ꝙ ignorãtia iuris nãlis oĩbus adultis dãnabilis eſt.adultis dico qui hñt vſuȝ rõnis pp furioſos ⁊ huiuſmõi.pctm̄ vo p ignorãtiã iuris diuini i his ſine qbus nõ ē ſalus ſilr̃ pctm̄ eſt.nec p illã aliqs excuſat̃ q ſcire ht̃.ſicut habet̃ ab aug. in ench.longe tolerabilius ē in his q̃ a religione ſeiũcta ſunt mẽtiri: q̃ȝ in his ſine quoꝝ fide vl̃ noticia deus coli nõ põt falli.ſȝ hoc ē dictu: q2 ignorãtia in his q̃ ſpectãt ad ſalutē dãnabilis ē. ⁊ act⁹ malus qui p ignorãtiã talē ppetrat̃ nõ excuſat̃ ſȝ eſt pctm̄. Per ignorãtiam aũt iuris hũani actus ppetratus: ſacerdotibus qdē eſt pctm̄.dico auteȝ ſacerdotibus ſũmis.ſ.epis vñ Celeſtinus papa. Nulli ſacerdotum liceat canones ignorare nec qcq̃ȝ facē qḋ patrũ poſſit regulis obuiare.xxxviij.di. Et ibidē in cano.oēs. Ingrat̃ ãt diligenter a metropolitano ſi in ꝑmptu habeat legeȝ ⁊ ſacros canones ⁊ ſanctũ euãgeliũ ⁊ librũ aplicuȝ. actus aũt malus p ignorãtiã eoꝝ q̃ ptinēt ad ſacramẽtoꝝ cõmuniũ diſtributiōeȝ. ⁊ ad canones pniales. ⁊ ad ſctoꝝ legēdas ē pctȝ illis. Vñ aug. ſacerdotib⁹ ſũt neceſſaria ad diſcēdũ ſacroꝝ libri lectionarius.anthiphonarius.canones pniales. pſalteriũ.omelie.ex qbus oĩbus ſi vnũ defuerit vix ſacerdotis nomē i eo ꝯſtabit. Ignorantia vo eoꝝ que publice ꝑmulgant̃ de his q̃ ptinent ad ſtatũ laicoꝝ nõ excuſat pctm̄ in illis qḋ p ignorãtiã ppetrat̃.nulli eniȝ ignorare pmittit̃ ea que publice fiũt.hoc aũt de clericis maxie itelligēdũ eſt. ſicut hı̃.xvi.di.in fine vbi dı̃.qḋ penes nos i noſtris regionibus actũ ē ⁊ oĩs ecclia recipit: q̃ rõe cõueniat vt eccl̃a ꝯſtãtinopolitana non recipiat. actus ēt ppetratus p ignorãtiã iuris canonici: in his q̃ ptinent ad officiũ ē pctm̄.vñ leo. Si i laicis vr̃ intolerabilis inſcia: quãto magis in his q pſũt nec excuſatõe digna ē nec venia. Actus vero per ignorãtiã iuris ciuilis qbuſdaȝ pmittit̃ ignorare qbuſdã vo nõ. Ruſticis eniȝ ⁊ mulierib⁹ ⁊ ĩ minori etate cõſtitutis pmittit̃ ignorare maxie i dãniſicãdo: in maleficijs aũt non ſic. ¶ Ad obiecta aũt rñdendũ ē.primo ad illud qḋ prio ē ꝑpoſitũ.qḋ eniȝ ignoſcebatur aplo: nõ oñdit nõ fuiſſe pctm̄.ſȝ pp ignorãtiã excuſatiōeȝ quãdã habuit pp quã minuebat̃ pctȝ.ignorabat.n.ea q̃ a ꝑphetis de xp̄o fuerãt ꝑnũciata tũc fuiſſe completa. ⁊ hoc mõ erat de illis ḋ qbus dı̃ act.iij.ꝙ p ignorãtiã feciſtis ⁊c̃. ¶ Ad ſcḋȝ vo dḋȝ.ꝙ illa auc̃tas aug.itelligēda ē de illis q hñt ignorãtiã illoruȝ q̃ neceſſe ē cognoſci p diſciplinaȝ. ⁊ tales excuſant̃ nõ tm̃ a pena ſȝ ēt a culpa. ¶ Ad tertiũ vero dḋȝ. ꝙ licet nõ ſit reus criminis ſm̄ ꝙ crimē ē qḋ accuſatõe eſt dignũ: nihilominus tm̃ nõ eſt imunis a pena.ſ.priuatõe beneficij qui p ignorãtiã ſymonie pentuȝ adeptus eſt beneficiuȝ.hoc aũt eſt ꝑpter enormitatē criminis. ⁊ q2 poſſedit qḋ ſuum nõ erat.

Membrum quartũ.

Quarto querit̃ vtrũ actus p ignorantiã facti ſit pctm̄ vel nõ pctm̄: dico qḋ excuſatione, ſit dignũ. Et videt̃ ꝙ nõ ſit dignũ excuſatõe: p hoc qḋ dı̃.j.q. iiij.circa fineȝ vbi dicit̃ ꝙ ignorãtia facti nõ excuſat iudeos qui nõ credũt xp̄m veniſſe. ¶ Hoc idem oſtendit̃ per illos qui erant de poſteritate achab.quoꝝ aliqui ignorabant pctm̄ ipſius ⁊ tm̄ puniti ſunt. Similiter fuit de chanaan q punitus eſt cũ ignoraret pctȝ patris ſui cham. Sȝ ecõtra videt̃ ꝙ ignorãtia facti excuſet ſicut de illis q comedebãt idolaticũ ignorãtes ſm̄ ꝙ dic̃ aplus j.ad corin.x.ſiquis infideliuȝ vocauerit vos ad cenam ⁊ ire vultis: quicqd appoſituȝ fuerit vobis comedite: nihil'ide iterrogãtes ꝑpter ꝯſciaȝ. ¶ Silr̃ dı̃ de facto ipſius apl̃i ꝙ p ignorãtiã facti excuſatur ⁊ de puulis qui per ignorãtiã ab hereticis baptizant̃ vel etiam ordinant̃ a ſymoniacis: cuȝ neſciebant eſſe ſymoniacos eos.ſicut dic̃ vrbanus. Si q a ſymoniacis ñ ſymoniace ordinati ſunt: ſi ꝑbare potuerunt ſe neſciſſe eos ſymonia-

eos eē ꝛ tūc ꝓ catholicis habeant:taliūꝫ ordina
tiones ſuſtinemus miſericorditer.ſi tñ eos laudabi
lis vita ꝯmēdat. Ad qḋ dōm. ꝙ duplex ē igno
rātia facti. eſt.n.eius qḋ oportuit ſcire. ꝛ eſt eius
qḋ non oportuit ſcire. Si neceſſe fuit ſcire. ꝛ fuit
ignorātia ſupina:nō excuſat ꝛ ē graue pctꝫ.ſi vo
fuit eius qḋ oportuit ſcire ꝛ adhibuit diligentiā:
excuſat etſi nō a toto tñ a tāto. ¶ Qḋ aūt dr̄ de iu
deis qui hn̄t ignorātiā de xp̄o q iam venit.dōm
ē ꝙ ignorātia eoꝝ ē ſupina.pn̄t.n.ſcire ex operi/
bus xp̄i.tū ex opibus diſcipuloꝝ xp̄i.tū ex colla/
tione ſcripturaꝝ ꝓpheticaꝝ. Nec ē ſile de illis iu
deis q penituerūt i primitiua eccl'a:qꝛ nōdū ple/
ne erat veritas publicata que latebat in ꝓphetis.
Ignorātia vo facti qḋ nō oportuit ſcire ſic ḋ ido
latico excuſat.illa vo que ē ordiatoꝝ a ſymonia/
cis ñ ſymoniace q ꝓ catholicis hn̄tur.lꝫ excuſet
a culpa:nihilominus i deteſtatōeꝫ criminis priuat
executōe ordis ꝛ indiget diſpēſatione.ſymonia/
cus.n.occultus ipo iure ſuſpēſus ē.paruuli vo q
ſimplr̄ hn̄t ignorātiam excuſant a culpa cū bapti
zant ab hereticis in forma eccl'e.

Membrum quintum.

Quinto querit vtrū actus p ignorantiaꝫ
liget ad penā: lꝫ nō ad culpā. Et videt
ꝙ nō. pena enim debet pro culpa.ſi er
go nō determinat ibi culpa:ꝯſequēter
neqꝫ debꝫ obligare ad penā. Quod aūt nō ſit ibi
culpa.pꝫ per hoc qḋ dr̄. ꝙ a reatu criminis excuſat
cū ignorātia paterni delicti. ꝛ dicit vrba.pro hoc
facto a ſacris ordinibus non illos remouemus.
vr̄ ergo ꝙ huiuſmōi ignorātia non eos liget ad
penā. ¶ Sꝫ ꝯtrium vr̄ p hoc qḋ.ſ.ibidēꝫ dicit.ꝙ
ignorātia tales excuſat a reatu criminis non a fru/
ctu emptōis. Ad quod dōm ē.ꝙ ſic iudicādus
ē in huiuſmodi ſicut i alijs enormibus pctis i q/
bus ob teſtatōem criminis puniunt q nō delique/
rūt. Preterea ex alieno dono ñ dꝫ qs lucrū re/
portare.vñ ex dolo parētū nō dꝫ filius lucra re/
portare. Preterea q ab initio ñ habuit canonicū
igreſſuꝫ.fructu poſſeſſiōis ñ dꝫ gaudere. ¶ Ad il
lud vo qḋ obijcit.dōm ꝙ lꝫ ipe nō peccauerit:ni
hilominus rei iniuſte acqſite ē poſſeſſor.ideo in
hoc puniēdus ē vt poſſeſſione priuet.

Membrum ſextum.

Sexto querit de quibuſdā caſibus qui
fiunt per ignorantiā. Et querit de illo
qui nō oīo ſuauit hoc ipm quod ipe
dn̄s legit feciſſe de ſacro corporis ſui.
vtrū talis per ignorantiā excuſet? ꝛ videt ꝙ nō.
qꝛ huiuſmodi ignorātia ē in his que pertinent ad
ius diuinū ꝛ quoꝝ ſcia incūbit officio.ſed huiuſ/
modi p ignorantiā ppetratū nō eſt dignū excuſa
tiōe ſicut ſupra habitū ē.ergo non excuſat a pcto
ſic agēs p ignorantiā. ¶ Hoc ēt vr̄ p hoc qḋ dicit
Ciprianus. Nobis ñ pōt ignoſci q nūc admoniti
ꝛ iſtructi ſumus vt calicē dn̄i cū vino mixtū ſꝫ ꝙ
dn̄s obtulit offeramus:ſꝫ hoc exēpluꝫ dn̄i potuit
eos iſtruere ſicut ꝛ nos.ſi ergo nobis ñ ē ignoſcē
tia nec illis fuit ignoſcēdū pp ignorātiā. Econ/
tra vo dicit ciprianus. Siqs de āceſſorib9 nr̄is
vel ignorāter vel ſimplr̄ ñ hoc obſuauit ꝛ tenuit
qḋ nos dn̄s facē exēplo ꝛ magiſterio docuit.pōt
ſimplicitati eiuſdē ēt indulgētia dn̄i venia cōcedi.
Ad qḋ dōm ē.ꝙ loquit ibi de his q ñ ponebāt
aquā cū vino:credētes ñ eē neceſſariuꝫ:qꝛ panis
ſignat corpus xp̄i ꝛ vinū ſanguinē nec expſſe hr̄
de aqua i eo qḋ dn̄s fecit. ¶ Ad illud vo qḋ obij
cit.dōꝫ ē ꝙ potuit tūc tpis idulgētia ꝯcedi cū pec
cauerūt p ignorātiā.nōduꝫ.n.hita fuit iſtructō ex
ſcripturis q̄ poſt habebat. ex hoc.n. ꝙ de latere
xp̄i fluxerūt ſanguis ꝛ aqua cū alijs roibus:dein
ceps habitū ē.ꝙ aqua cuꝫ vino poneret. ita ꝙ in
vinū ꝯuerteret:ad deſignādū vnionē fidelis ppl'i
q p aquā deſignant cū xp̄o i corpe miſtico.hec ē
hoſtia ꝛ oblatio in odorē ſuauitatis. Si vo dicat
ꝙ hec fuit ignorātia iuris diuini.dōꝫ ē ꝙ i primi
tiua eccl'ia añꝙ veniret plena illuminatio ſcriptu/
raꝝ:ignorātia aliquaꝝ q̄ ſūt i iure diuio ñ ita fuit
eis grauis.qꝛ nōdū ex doctrina accepant. Et dicit
aug. ꝙ ignorātia illa excuſabilis ē.cū ñ fuit a quo
diſceret nec rumore ꝯcepit opionē doctrie. ¶ Ad
aliud vero dōm.ꝙ differēter ē de nobis q̄ de il/
lis.nos.n.iaꝫ admoniti ꝛ inſtructi ſumus. illi vo
nōdum admoniti ꝛ edocti erant.

Deinde querit .§.j.

de illis q p ignorātiā occiderūt xp̄m.vtrū hoc i/
telligat de maiorib9 ꝛ minoribus iudeis. Qḋ āt ñ
itelligat de maiorib9. vr̄ p hoc qḋ dicit aug.qūo
ſcierūt demones:ſic ꝛ ſcierūt pricipes iudeoꝝ.ꝛ
qūo ignorabāt ꝛ illi ignorabāt.ſꝫ demones non
excuſabant pp ſuā ignorātiā de eo ꝙ ſuggeſſerūt
vt crucifigerēt xp̄m.ergo nec maiores excuſātur.
¶ Pretea.xv.Jo.dr̄.Si ñ veniſſeꝫ ꝛ eis locutus
ñ fuiſſeꝫ:pctm ñ hrēnt.nūc āt excuſatōeꝫ ñ hn̄t de
pcto. Sꝫ pctm p ignorātiā facti vr̄ dignū excuſa
tōe.ergo ñ peccabāt p ignorātiā facti. Contra.
ſicut dicit aug.ignorabāt miſteriū quo filius dei
erat ab eterno ꝛ ſacrm̄ icarnatōis.ergo hūerunt
ignorantiā facti. ¶ Pretea ſicut hr̄.xxiij.luc.xp̄s
orauit ꝓ crucifixoribus dicēs.pr̄ ignoſce illis qꝛ
neſciūt qd faciūt.ergo pctm illoꝝ fuit p ignoran/
tiaꝫ. ¶ Hoc ēt accipit ex eo ꝙ dr̄.iij.act. ſcio quia
p ignorantiā feciſtis vos ſicut ꝛ pricipes veſtri.
De minoribus ēt iudeis querit vtꝝ imunes eēnt
pena:qḋ vr̄.oratio.n.xp̄i i aliqbus hūit effectū.in
oībus.n.exauditus ē ꝓ ſui reuerentia ſicut hr̄.v.
ad heb.nō niſi ꝓ minoribus. ergo pctm minoꝝ
erat ignoſcibile quo ad penā. ¶ Contra.ille imu/

nis dī a pena qui nō habuit a quo diſceret. neqʒ rumore ɔperit opinionē doctrine. ſʒ minores iudei cū ꝑdicaret veritas vt eā addiſcerēt operā n̄ dederūt. ergo nō erāt immunes a culpa ⁊ pena.

Ad qḋ dōm ē. ꝙ nec maiores iudei nec minores imunes erāt a culpa: ſʒ dr̄nter. maiores. n. nō erāt imunes eo ꝙ ſcire poterāt ip̄m eē qui ꝓmiſſus erat i lege ꝑ ſigna ꝓphetie. vn̄ ꝑ inuidiā ⁊ maliciā ip̄m occiderūt. ⁊ de his dicit beda. nō orat ꝓ eis qui ꝑ inuidiā ⁊ ſupbiā quē filiū dei intellexerūt negāt. ⁊ crucifigūt. lʒ ergo in ꝑte nō cognoſcerēt. tn̄ pcm̄ eoꝝ nō fuit excuſabile ꝑ ignorantiā. vn̄ nō oino ɔtinebaꝛ ſub illa ſpē pcti que eſt ꝑ ignorātiā: ſʒ potius ſub illa ſpē pcti que ē ꝑ induſtriam. Et lʒ eēt ignorātia facti: nō tn̄ excuſabiles erāt. q2 fuit ignorātia facti qḋ oportuit ſcire ⁊ nō dederūt operā ad plene ſciendū. dicit āt aug. cuʒ erat vt diſceret ⁊ a quo diſceret. ſʒ negligētior luxuria aut maliuolētia factus ē talis: inexcuſabilis ē a crimie. ¶ Qḋ aūt dī. iij. act. ꝙ principes eorū peccauerūt ꝑ ignorātiam. intelligendū eſt quo ad qd. quo ad hoc. ſ. ꝙ n̄ ſciebāt ip̄m ee filiuʒ dei ab eterno ſimplr̄. ergo fuit pcm̄ ꝑ induſtriā illoruʒ: ſm qd ꝑ ignorātiā. ſi tn̄ vellent illi ɔuerti ꝑ pniaʒ ad xp̄m tunc tpis liberati eēnt a pcto. ¶ Ad illud vero quod obijciꝛ de minoribus iudeis. dicendum ē ꝙ peccauerunt ꝑ ignorantiā. zelum. n. dei habebāt ſʒ nō ſm ſciam. ⁊ ꝓ talibus orauit: quia neſcierūt quid fecerūt. vn̄ ꝓ aliqbus ē exauditus ⁊ dimiſſa ē culpa eis ip̄is penitētibus. non. n. fuit illa ignorātia que reddit hoiem imunē a pena ⁊ culpa. cum. n. poterāt diſcere ⁊ habebāt a quo diſcerent ⁊ operā non dederunt ꝓut oportuit: non oino excuſabanꝛ ꝓpter ignorantiaʒ ſʒ in ꝑte. non enim tenebanꝛ ſcire miſteria ꝓphetie ad modum quo maiores tenebanꝛ.

Deinde queriẗ . §. ij.

de aliquo q fuit i aliqua ꝓuincia i qua fit ꝓmulgatio alicuius ſnie vel ɔſtōnis q̄ ɔtingit ip̄m. ⁊ tn̄ n̄ audiuit illā ſniam vel ɔſtōnem. vtrū talis imunis ſit ita ꝙ n̄ incidat i ſniam vel i trāſgreſſionē ɔſtitutionis ſi ɔ̄ ꝓhibitōem fecerit. Et vr̄ ꝙ ſic. ignorat enim nec credit huiuſmōi ꝓmulgatōeʒ eē factaʒ. ⁊ ita vr̄ excuſabilis. hoc ēt vī ꝑ hoc qḋ dī i cañ. lxxxij. di. plurimos. vbi dr̄ ꝙ aliquāti de quibus loqmur vt tua ſanctitas retulit ignorantia lapſos ſe deflent eē. his in hac ɔditione dicimus miſericordiā nō negandā. ⁊ loquiꝛ in caſu i quo fuit ꝓmulgata ɔſtitutio de ɔtinētia ſacerdotū ⁊ leuitarum. ¶ Ad idē facit qḋ dicit Inno. in eadē diſt. ſi ad aliquos forma eccl'aſtice vite pariter ⁊ diſcipline que ab ep̄o ſiricio ad oēs ꝓuincias ɔmeauit n̄ ꝓbabiꝛ ꝑueniſſe. his ignorātibus venia nō negabiꝛ. ex quo ɔcludiꝛ ꝙ excuſanꝛ ꝑ ignorātiā. ¶ Sʒ ecōtra vī ꝑ hoc qḋ dicit gelaſius i cañ. Cum nō potuerit ignorare ſniaʒ ꝓprij ſacerdotis a ſuo officio ſuſpēdaꝛ. ¶ Ad idē facit ꝙ nulli ignorare ꝑmittiꝛ ea q̄ publice fiūt. ergo n̄ excuſanꝛ ꝑ ignorantiā. Ad qḋ dōm ꝙ facta publicatōe debito mō nemo excuſaꝛ ꝑ ignorantiā niſi ɔ̄ſtat ſe iuſtā hre cām ignorātie. vn̄ canon vnus loquiꝛ qn̄ iuſta cā erat ignorātie ⁊ ꝓbabilr̄ poterat ignorare. Alter ꝟo loquiꝛ i alio caſu vbi ꝑſumebaꝛ ɔ̄ ip̄m. ⁊ ſic ſʒ diuerſos ſtatus excuſaꝛ vel non excuſaꝛ ꝑ ignorantiam.

Queſtio. clxxiij. de peccatis in ſpiritūſanctum.

DIctum ē ſupra de pcto ex infirmitate ⁊ ignorātia. ɔſequēter dicendū ē de peccato qḋ eſt ex induſtria qḋ dr̄ pctʒ i ſpm̄ſanctū: ſicut pctʒ ex infirmitate diciꝛ pcm̄ in patrēm. pcm̄ ex ignorātia dr̄ eē pcm̄ in filiū. ¶ Et p̄rio queriꝛ quid ſit pcm̄ in ſpm̄ſanctū. Secūdo vtrū idē ſit pcm̄ in ſpm̄ſanctū qḋ pcm̄ ad morteʒ. Tertio quot ſint ſpēe pcti in ſpm̄ſanctū. Quarto vtrū omne pcm̄ poſſit dici ꝑ aliquā additiōeʒ pcm̄ in ſpm̄ſanctū. Quinto cui grē ꝑ ſe ⁊ primo opponaꝛ. Sexto quare pcm̄ in ſpm̄ſanctū dicaꝛ irremiſſibile.

Membrum primum.

AD primū ſic dicit aug. pctʒ in ſpm̄ſanctū eſt ꝑſeuerās duricia cordis impenitētis. Alibi vero dī. pcm̄ in ſpm̄ſanctū eſt ɔſuetudo peccādi qua dei munus amittiꝛ ⁊ ɔtemptus incurriꝛ. Alij vero dixerunt ꝙ tria ɔcurrūt. genus peccati mortalis. ⁊ ꝙ ſit ex certa malicia. ⁊ ꝙ ſit cū mentis pertinacia. Aug. vero in li. retrac. videꝛ addere hāc ɔditionem. ꝙ in ſcelerata mētis ꝑuerſitate vitam finiat. ¶ Sed pōt obijci ɔtra primā rōnem. ſm hoc. n. omne pcm̄ i ſpm̄ſanctū eēt obſtinatio. quid eniʒ aliud ē ꝑſeuerās duricia cordis impenitentis niſi obſtinatio. Sed ɔtra hoc ē. ꝙ obſtinatio ponitur vna ſpēs pcti in ſpm̄ſanctū. ſicut hī. ij. ad Ro. ſup illud ſm duriciam cordis tui. pcm̄ ad mortē vel in ſpm̄ſanctum ɔmittiꝛ duobus modis: per obſtinationem. ſ. ⁊ per deſperatōem. Obſtinationem aūt diffinit dicens. obſtinatio ē indurate i malicia mentis pertinacia per quā fit homo impenitens. Deſperatio aūt ē qua quis penitus diffidit de dei bonitate. ⁊ vtrūqʒ dr̄ peccatū in ſpm̄ſctʒ. ¶ Preterea aliqs inuidentie facibus fraternitatē obpugnat in primo ſuo actu. ⁊ talis peccat i ſpm̄ſcm̄. talis nō duʒ hʒ ꝑſeuerantē maliciā ⁊c. n̄ ergo hec ē rō pcti in ſpm̄ſanctū perſeuerans ⁊c. ¶ Contra ſcḋam rōneʒ ſilr̄ obijciꝛ. ſm illā enim non ē pec-

catū in ſpūſcm̄ niſi aſſit ꝯſuetudo peccādi.ſꝫ po
teſt aliqs deſpare qui nō hꝫ ꝯſuetudinē peccādi.
vno eiꝫ actu deſpatio fit aliqñ:ſicut vno actu ſpe
rat qs.deſpatio aūt ē pctm̄ in ſpūſcm̄ ſicut dicit
aug.loquēs de pctō iude.ergo nō oē pctm̄ i ſpi/
ritūſcm̄ ē ꝯſuetudo peccandi ⁊c̄.¶ Preterea.q
deſperat metuit iuſticiā dei.nō ergo deſpatio ē q̄
metus dei vl'r amittit.ſꝫ ē pctm̄ i ſpūſcm̄ ſic̄ hꝫ
x.leui.ſup illud.Inter hec aūt hircū.ergo ñ ē rō
pctī i ſpūſcm̄ ꝯſuetudo peccādi q̄ dei met⁹ amit
tit.¶ Cōtra tertiā rōnē peccati in ſpūſcm̄.ſ.qua
tria ſupradicta dicunt cōuenire obijcitur:ſi enim
reqrit genus pctī mortalis.ſm̄ hoc nō eēt pctm̄
in ſpūſcm̄ pctm̄ ꝑ ſe.ſꝫ eēt ꝯditio alioꝝ pctoꝝ.
vt fornicatōis ſupbie ⁊ alioꝝ pctoꝝ.quēadmo/
dū pctm̄ ex iſirmitate nō ē vnū pctm̄ ꝑ ſe.ſꝫ ē cō
ditio pluriū pctoꝝ.¶ Sꝫ ecōtra videt ꝙ quedaꝫ
ſunt ꝑ ſe pcta que ſub pctō in ſpūſcm̄ ꝯtinent.vt
impugnatio veritatis agnite.⁊ ipugnatio frater/
ne gr̄e.¶ Siſr obijcit cōtra illā ꝯditōēꝫ que ē ex
certa malicia.cū eniꝫ pctm̄ i ſpūſcm̄ ſit malicia ⁊
cū hoc ſit ex certa malicia.oportet ꝙ malicia ꝓce
dat pctm̄ in ſpūſcm̄.ſed hoc nō videt eē neceſſa
riū.pctm̄ eniꝫ ex ignorātia nō ꝓcedit alia ignorā
tia:nec pctm̄ ex infirmitate ꝓcedit alia iſirmitas.
¶ Preterea pōt queri ꝓ quo ſupponat illa ma/
licia.aut eniꝫ ſupponit ꝓ alia malicia aut pro illa
que ē pctm̄ in ſpūſanctū.pro alia nō videt.ē eīm
aliqđ pctm̄ in ſpūſanctū qđ nō preexigit ante ſe
aliud pctm̄.ſicut eſt ipugnatio veritatis agnite.ñ
ergo malicia ſupponit ibidē pro alia malicia.ne/
qꝫ pro eadē:cuꝫ pctō in ſpūſanctū pōt ſuppone
re.nihil eiꝫ ē ſui cā.ſꝫ illa certa malicia ē cā pctī i
ſpiritūſanctū.ergo nō eſt idipm̄ qđ pctm̄ i ſpū/
ſanctū.¶ Si vero ponat cōditio quā ponit aug.
in li.retrac.obijcit in cōtrariū.ſm̄ hoc eniꝫ nullū
pctm̄ in ſpūſanctū eſſꝫ:niſi vbi adeſſꝫ finalis im/
pnia.Sꝫ ꝯ hoc eſt.ꝙ multe alie ſpēs ponunt pec
cati in ſpūſanctū.ſicut ꝑſumptio.deſpatio.⁊ ve/
ritatis agnite impugnatio.q̄rū vna queqꝫ pōt eē
ſine finali impnia. Sedm̄ hoc ēt nullus peccaret
in ſpūſcm̄ niſi morte adueniēte.ſed videmus ꝙ
illud pctm̄ dicebat eſſe i ſpūſanctū quo ex inui/
dētia fraterne gratie dicebāt iudei.ꝙ i beelzebub
principe demonioꝝ eijciebat demonia.ergo non
reqrit ſemꝑ ad pctm̄ in ſpūſcm̄ ꝙ ꝑſeueret in
hac ſcelerata mētis peruerſiōe vſqꝫ ad morteꝫ.

Ad qđ dōm ē.ꝙ pctm̄ i ſpūſcm̄ dupl'r dicit.
vno mō ſm̄ ꝙ addit ꝯditōēꝫ ſup gen⁹ pctī. Alio
vō mō ꝓut ē genus quoddā pctī.Scđꝫ ꝙ addit
ꝯditōꝫ ſup genus pctī dꝛ ꝙ pctꝫ i ſpūſcm̄ ē qđ/
cūqꝫ mortale pctꝫ ex certa malicia cū mēns ꝑti/
nacia.⁊ hoc mō poſuerūt illas tres ꝯditōēs ad/
eſſe pctī i ſpūſcm̄.vt pctm̄ i ſpūſcm̄ ſit pctꝫ ex
iduſtria q̄dā ꝯditōne ſupaddita. Alio vō mō ſꝫ
ꝙ dicit aug.ñ qđcūqꝫ pctm̄ ē i ſpūſcm̄.ſꝫ vbi ꝑ
ſe ipugnat ipa gr̄a ſpūſſancti i q̄ fit remiſſio pec/
catoꝝ.⁊ hoc mō dicunt q̄dā pcta ſpālit' i ſpūſan
ctū ⁊ ſꝫ hoc ille dꝛ peccare i ſpūſctꝫ q recuſat eē
i vnitate corꝑis xp̄i qđ viuificat ſpūſanct⁹.ſꝫ ꝙ i
ea fit remiſſio pctoꝝ.⁊ hoc mō ꝯtinet in ſe ipu/
gnatōēꝫ veritatis agnite ⁊ ſupne gr̄e.⁊ q̄dā alia
pcta ſpālia.ſm̄ hoc vr̄ loq aug.đ pctō i ſpūſcm̄
i li.đ blaſphemia.¶ Per iā dicta pōt rñderi ad
ea que obiecta ſūt. Pria.n.rō itelligit đ pctō in
ſpūſcm̄ ꝓut ſupponit aliud gen⁹ pctī cū ꝯditōe
ſupaddita.eodē mō ſcđa diffinitio accipit.¶ Ad
aliud vō qđ obijcit ꝙ nō oē pctꝫ i ſpū ē obſtina
tio.obſtinatio āt ē ꝑſeuerās ⁊c̄.dōm ē ꝙ obſtina
tio accipit dupl'r.vno mō ꝓut ē ꝯditio pctī mor/
talis:cū aliqs ꝑſeuerat ⁊ obduratur i illo.⁊ hoc
mō pctꝫ i ſpūſcm̄ ꝓut addit ſup aliud gen⁹ pctī
dic̄ obſtinatiōꝫ cū certa malicia q̄ ē cā illi⁹. Nec ē
dōm ꝙ tota rō pctī i ſpūſctꝫ ſit ꝑſeuerans duri/
cia ⁊c̄. Pōt.n.ille q peccat ex iſirmitate ſi obdu/
ret ⁊ ñ peniteat ꝑſeuerātē hꝛe duriciā cordis ipe
nitētis.ſꝫ pctm̄ i ſpūſctꝫ ꝓut diuidit ꝯ pctm̄ ex i/
firmitate ⁊ ex ignorātia.dic̄ induſtriā ſiue certam
maliciā tāq̄ cāꝫ pctī.ſm̄ aūt ꝙ obſtinatio ē ꝓpo
ſitū ſiue volūtas ꝑſeuerādi i duricia cordis ipeni
tētis quādā ſpēm dic̄ pctī i ſpūſcm̄ q̄ ē differēs
ab alijs.⁊ pōt eē cū illis ⁊ ſine illis ¶ Ad illđ vō
qđ obijcit đ ſcđa rōe.dōm ē ꝙ loqt ibi de pctō i
ſpūſanctū ꝓut ponit genus aliqđ pctī ⁊ ſupaddit
ꝯſuetudinē ⁊ tādē venit ad ꝯtēptū.de q̄ dꝛ.xviij.
ꝓuer.Impius cū i ꝓfūdū pctoꝝ venerit ꝯtēnit.
¶ Ad illud vō qđ obijcit ꝙ nō in oī pctō i ſpū/
ſanctū met⁹ dei amittit.vtpote in deſpatōne.dōm
eſt ꝙ imo.timor eiꝫ q eſt cū ſpe amittit amiſſione
ſpei:nō tñ amittit timor ſeruilis qꝛ hꝫ oculum ad
penā.¶ Ad illud vō qđ obijcit ꝙ ſi peccatuꝫ in
ſpūſcm̄ ponit genus pctī añ ſe.tūc nō ē vnū ge/
nus diſtinctū ab alijs.dōm ꝙ hoc verꝫ ē ſm̄ vnū
modū.⁊ falſū ē ſm̄ aliū ꝓut ſupra habita ē diſti/
ctio.⁊ illo mō nihil ꝓhibet aliqđ genus pctī pri
mo eē ex infirmitate.⁊ poſtea creſcēte malicia cū
iaꝫ ſciēter peccat ⁊ ē i amore peccādi eē peccatū
i ſpūſanctū.Alio vō mō diuidunt adinuiceꝫ vt
nullū ſit aliud.⁊ hoc mō ꝯtinet i ſe impugnatiōꝫ
fraterne gr̄e.⁊ q peccat ex iſirmitate vl' q peccat
ex ignorātia non peccat ex certa malicia.¶ Ad
illud vō qđ obijcit de hac ꝯditōe que ē certa ma
licia:dōm eſt ꝙ ꝓpter hūc terminū malicia.ſup/
ponit illud idē ꝙ ē peccatū i ſpūſcm̄.ex certa er
go malicia nihil aliud eſt q̄ꝫ ex malignitate animi
cū ꝯſcia pctī.vel ex certa malicia dꝛ eē cū qs ſciē
ter peccat ñ ex iſirmitate ſꝫ ex q̄dā mētis ꝑuerſita
te.Nec ex hoc oportet ꝙ idem ſit cā ſui.ſꝫ ꝙ ſcia
malicie ſit aggrauatio ipſius pctī.cū.n.ñ ex iſir/
mitate nec ex ignorātia ſed ex ſcia pctī ꝑuerſitate
aī delinqt.grauiſſimū ē pctm̄.ſm̄ aūt alterā intē/
tōēꝫ pctī in ſpūſcm̄ nihil prohibet certitudinem

illam referri ad maliciā precedētez.

Membrū secūdum.

SEcūdo querit vtrū idē sit pcīm i spm̄ sanctū qđ pcīm ad mortē. Et videt ꝙ sic. pcīm enim in spm̄sanctū ē qđ non remittet hic nec in futuro. ſz hoc idem est pcīm ad mortē. ſicut enim dicit aug. i li. đ correptōe ⁊ grā. Ego dico id eē pcīm ad mortez: ſidem que ꝑ dilectionē opat deſerere vſqz ad mortē. ſz tale nec hic nec in futuro remittet. ergo pcīm in spm̄ſanctum ē pcīm ad mortez vel econuerſo. ¶ Hoc etiā videt ꝑ hoc qđ dicit i li. retrac. pcīm ad mortē puto eē. cū poſt agnitōnē dei ꝑ grāz dn̄i ihū xpi. qſqz oppugnat fraternitatez. ⁊ aduerſus grāz qua recōciliatus ē deo: inuidētie facibus agrauat. hoc autē addēdum fuit: ſi in hac ſcelerata mētis peruerſitate vitam finierit. ſed iſtud pcīm ē pcīm in spm̄ſanctum. ergo pcīm ad mortē ē pcīm in spm̄ſanctum. ¶ Ad idem facit qđ dī. ē pcīm ad mortē nō dico vt oret quis ꝓ eo ſicut habetur. j. Jo. vlt. ſed in hoc etiā ꝯuenit pcīm in spm̄ſanctū ſm ꝙ dicit. vij. hiere. tu ergo noli orare. glo. cor impenitēs in spm̄ſanctū peccat quo i vnū populus dn̄i ꝯgregat. quo ſpūs immūdus eijcit. quo baptizamur. quo pcīa oia dimittunt. ⁊ quez accipit eccl̄a vt cui dimiſerit peccata dimittunt ei. ꝓ corde ergo impenitēti nō ē orādum. ⁊ hoc idē ē de eo qui peccat in spm̄ſanctū. nō eniz meret nec cōgruitatē hꝫ vt ꝓ eo oret. Et ſicut dicit aug. i ſmone dn̄i. tāta eſt labes illius pcī. vt deprecādi humilitatē ſubire nō poſſit: etiā ſi pcīm ſuū mala cōſciētia ⁊ cognoſcere ⁊ enūciare cogat. ¶ Preterea ſuꝑ illud. xij. math. ſpūs blaſphemie ⁊c. glo. hic blaſpemus exigētibus meritis malis ſuis: ſicut nunq̄ȝ ad remiſſionē ita nunq̄ȝ ad pniaz ꝑuēturus ē. ergo ē pcīz in spm̄ſanctū cū finali impnia. ergo eſt pcīm ad mortē. Sed ꝯtrium videt. pōt eīm aliqđ eē pcīm i spm̄ſanctū. qđ nō ſit pcīm ad mortē. pōt eīm aliqs penitē de pcīo i spm̄ſanctū. vtpote de inuidētia ſuꝑne grē. vel de deſpatōne. hoc āt nō ē pcīm ad mortē. illud aūt dī pcīm ad mortē in quo qs morit. ergo nō ē idem pcīm ad mortē ⁊ pcīm i spm̄ſanctū. ¶ Itē de nemine dſperādū ē duz ē i via. vt dicit aug. i li. retrac. nec pro illo iprudēter orat. đ quo n̄ deſpat. ergo ꝓ quolibet peccatore dū ē i via orare poſſumus. ⁊ ita ꝓ aliquo q peccat i spm̄ſanctū. ſed pcīm ad mortē ē ꝓ quo nō orat. q. n. in hac vita nō corrigit: poſt mortē venia fruſtra poſtulat ſicut habet. j. Jo. vl. ſuꝑ illđ. ē pcīm ad mortē. nō ergo idē ē pcīm in spm̄ſanctuz ⁊ pcīm ad mortē. Ad qđ dōm. ꝙ pcīm ad mortem pōt dici multiplr. vno mō vt ſit idem peccatū ad mortē qđ mortale. ſm quod dī j. Jo. vlt. omnis iniqtas ē pcīm ad mortez. Alio modo dī pcīm ad mortē in quo qs morit. ⁊ ſm hoc dī in glo. j. Jo. vlt. vbi dī ad mortē: eſt pcīm qđ ſepat a deo ſicut mors ſepat animā a corpore. mors aūt ſeparat animā a corpe irregreſſibilr: ſic ⁊ huiuſmodi pcīm dī. Alio mō pcīm ad mortez dī qđ diſponit ad inexcuſabilitatē pcī. videlz cuz nō ex infirmitate vel ignorātia peccat. ⁊ hoc mō dī in glo. j. Jo. vlt. ſupra alia pcīa ē pcīm ad mortez. qđ nō hūana fragilitate ꝯmittit. ⁊ idīorōē iuſtoꝝ nō purgat. tale ē illud pcīm quo poſt agnitionē dei q̄ ꝑ grāz dei data ē. aliqs oppugnat fraternitatē. ⁊ aduerſus grāz qua recōciliatus ē inuidētie facibus agitat. dicēduz ē ergo ꝙ prio mō pcīm in spm̄ſanctū ē pcīm ad mortē ſz nō ecōuerſo. Si vō accipiat ſcđo mō pcīz ad mortē. pōt dici pcīm in spm̄ſanctū ſm aliā rōez pcī i spm̄ſanctū. ſz nō oē pcīm i spm̄ſanctū dī pcīm ad mortē. Si vō tertio mō accipiat pcīm ad mortē: tūc vident eē idē i re lz differāt rōe. pcīm. n. i spm̄ſcīm dī ꝑꝑ ipugnationē grē q̄ ſit remiſſio pcī. pcīz vō ad mortē dī qꝛ diſponit q̇ſi irremiſſibilr ad penā. ¶ Per hoc pōt ſolui qđ obiectū ē. primū. n. ⁊ ſecūdū itelligunt de pcīo ad mortē vbi ē finalis impnia. ⁊ hoc dī pcīm i spm̄ſanctū ſm vnā rōem ⁊ ſm aliā nō. ¶ Qđ āt tertio obijcit ſilr pōt itelligi. ſi itelligat de finali impnia auctoritas hiere. ſi vero nō intelligat de finali impnia ſed de propoſito non penitēdi: tunc dicet pcīm ad mortē. ſm illum modū ſm quē dicit pcīm ad mortē qđ priuat excuſationē pcī. ⁊ ita per ꝯſequēs cōgruitatem venie. ¶ Ad quartum vero dicēdum ꝙ ſpūs blaſphemie pōt dici pcīm ad mortez vtroqz mō ſed ꝓprie ſm ꝙ ibi accipit dī illđ qđ diſponit ad ꝯtrariū venie.

Membrū tertium.

TErtio querit quot ſūt ſpēs pcī i spm̄ſanctū. Et ponunt ſex. deſpatio. ꝑſumptia. ipugnatio fraterne grē. ipugnatō veritatis agnite. obſtinatio. ⁊ impnia. Qđ autē deſpatio ſit pcīm i spm̄ſanctū. hꝫ in glo. ij. ad Ro. ſuper illud. ſm duritiaz ⁊c. Qđ autem preſumptio ſit pcīm in spm̄ſanctū ⁊ deſperatio ſimilr. hꝫ ab aug. in li. de fide ad petrū. vbi dicitur. ſicut miſericordia ſuſcipit abſoluitqz ꝯuerſos: ita iuſticia repellit ⁊ punit obſtinatos. Quidā autem deſperāt de indulgētia peccatoꝝ. quidā vero ſperant ſine meritis de miſericordia dei ꝑſumentes. hi ſunt qui peccātes ſūt in spm̄ſanctū. ex quo habet ꝙ ꝑſumptio ē pcīm in spm̄ſanctū. Qđ autē ipugnatio fraterne grē ſit pcīm i spm̄ſanctū. hētur ab aug. i li. de ſmo. dn̄i i mōte. Paulus n̄ orat ꝓ alexādro: qꝛ iuidētie facibus fraternitatē ipugnādo peccauerat. Et i eodē. hoc ē peccare i spm̄ſcīz ꝑ maliciā ⁊ inuidiā fraternā oppugnare caritatē poſt acceptā grāz ſpūſcī. Qđ āt ipugnatio veritatis agnite ſit pcīm i spm̄ſanctuz. dicit aug. i li. de

vnico baptiſmo. qui veritate cõtẽpta preſumit cõ
ſuetudinẽ ſequi aut circa fratres iuidus ẽ aut ma/
lignus qbus veritas reuelat. aut circa deũ ẽ igra
tus cuius inſpiratõe eccľa eius inſtruit. i quo da/
tur itelligi ꝙ hoc eſt pcĩm in ſpũmſanctũ. Similr
xxiiij. leui. ſup illud. hõ q maledixerit gl. blaſphe
mia q̃ ſcient ꝯmittit maxia pena vĩdicat. vñ q pec
cauerit i ſpũmſanctũ nõ dimittit ei. i. q i ſcia blaſ/
phemauerit que ẽ donũ ſpũſſancti. Et. iij. marci.
q blaſphemauerit. gl. q intelligẽs opa dei cuz ne/
gare nõ poſſit ex inuidia ꝯ̃dicit. ⁊ opa ſpũſſancti
dicit eẽ in beelzebub. non hʒ remiſſionẽ neqʒ hic
neqʒ in futuro qꝛ penitere digne noluit. ¶ De ob/
ſtinatõe autẽ dicit aug. in ench. qui in eccleſia re/
mitti peccata nõ credens: tãtã contẽnit diuini mu
neris largitatẽ. ⁊ in hac obſtiatiõe mẽtis diẽ clau
dit extremũ: reus ẽ illo irremiſſibili pcõ in ſpiri/
tumſanctuʒ in quo xp̃s peccata dimittit. ¶ De ipe
niuentia autẽ ꝙ ſit peccatũ in ſpũmſanctũ hẽtur in
glo. xij. math. ſuper illud ſpũs blaſphemie nõ di
mittet. glo. qui grãz ſanctiſpũs. qua pnia inſpirat
⁊ ad correctionẽ venit nõ cognoſcẽs: ipenitenti
corde permãſerit. cũ hoc ñ ſit humanuz ſʒ dyabo
licũ: irremiſſibile erit. ⁊ ita pcĩm in ſpũmſanctuʒ.
¶ Sed põt obijci ꝙ deſperatio nõ ſit pcĩm i ſpi/
ritumſanctũ. põt. n. aliquis ex diutina tribulatiõe
incidere i deſperatõem p quã poſſit deſperare de
potentia ſuſtinẽdi talis incidit in deſperatiõem ⁊
peccat ex infirmitate. ergo deſperatio non ẽ pcĩz
in ſpiritumſanctũ. ¶ Preterea. ſpecies ⁊ deſpe/
ratio opponunt ⁊ ſilr pſumptio. cũ ergo mediuz
dicat actũ virtutis non tñ in pfectis ſed ẽt in im/
pfectis: oppoſita peccata erũt peccata non tñ in
pfectis peccatoribus ſiue q grauiſſime peccãt ſʒ
ẽt in alijs q non ita grauiter peccãt. ¶ Preterea.
pſumptio nõ videt eẽ ſpecies peccati in ſpĩmſan/
ctũ. põt enim aliqs pſumere de miſericordia dei
ex hoc. ꝙ videt miſericordiã dei infinitã eẽ. ⁊ ita
excellere pcĩz: nunqd talis peccat in ſpũmſanctũ.
ponit enim grãm ſpũſſancti quãta eſt. ⁊ ita nõ vi
det peccare irremiſſibilr. ¶ Similr põt obijci de
inuidẽtia fraterne gratie ꝙ non ſit pcĩm in ſpũm/
ſanctuʒ. poteſt eĩm aliqs iuidere fratri ſuo. qꝛ eſti
mat ſe ledi ab eo cum tamẽ nõ ledat. talis nõ vi/
det peccare in ſpĩmſanctum ſed magis ex ifirmi/
tate vel ignorãtia. ¶ Similr obijcit de ipugnatõe
veritatis agnite. quidã eĩm ſeductõe alioꝝ cadũt
in ifidelitatẽ ⁊ oppugnãt veritatẽ de quibus dicit
aug. i li. de baptiſmo. q credit huiuſmõi hõibus.
ſmagĩatõe quadã vitatis illuſus ẽ. ſed tales pec
cant ex ignorãtia. non ergo impugnatio veritatis
agnite eſt pcĩm in ſpũmſanctuʒ. ¶ Obijcit etiã de
obſtinatõe. multi enim obſtinant in peccatis que
proueniunt ex ifirmitate vel ignorãtia. ⁊ tales nõ
peccant in ſpũmſanctum. cum pcĩm in ſpiritũſan
ctũ diuidat ꝯ̃ pcĩm ex infirmitate ⁊ ex ignorãtia.

¶ Similr põt dici d impnia in quã icidit aliquis
ex deliberatõe carnis que prouenit ex fragilitate.
¶ Item videt ꝙ pauciores ſint ſpẽs pcĩ ipſius i
ſpũmſanctum q̃ꝙ que dicte ſũt. Dicit enim ſup illd
leuit. x. Ignis egreſſus ẽ ⁊c̃. pcĩm in ſpũmſanctũ
ẽ in ſceleribus ſuis vſqʒ ad finẽ vite perſeuerare.
de ſua ſalute deſperare. de potẽtia redẽptoris diſ
fidere. ibi autẽ non enumerant niſi duo pcĩa. ſcilʒ
impnia ⁊ dſpatio. Similr. ij. ad Ro. due ſpecies
aſſignant obſtiatio ⁊ deſperatio. ex quo videtur
ꝙ non ſint tot ſpecies: aut inſufficiẽter ſit diuiſio.
¶ Preterea ex pte ſpũſſancti cui appropriat bo/
nitas duo aſſignãtur. iuſticia ⁊ miſericordia. pre/
ſumptio ẽ ꝯ̃ iuſticiã. deſpatio ꝯ̃ miſericordiã. nec
vident eſſe plura que bõitati i genere attribuant.
quare videt ꝙ tñ due ſunt ſpẽs. ¶ Item tres po
nunt virtutes per quaꝝ actus imediate ordiatur
homo i deũ. fides. ſpes. caritas. cum ergo tot ſint
virtutes ⁊ nõ plures, tria vident eſſe pcĩa in ſpi/
ritũſanctũ ⁊ nõ plura. ipugnatio. ſ. veritatis agni
te que eſt ꝯtra fidẽ. ipugnatio fraterne gratie que
eſt ꝯtra caritatem. deſperatio que ẽ ꝯtra ſpem. ⁊
ſi addat preſumptio: nõ erunt niſi quatuor. ¶ Itẽ
videt ꝙ tãtum debeãt eſſe due ſpecies. peccatum
enim in ſpũmſanctum ſicut dicit augu. i li. de blaſ/
phemia per ſe opponunt illi grẽ in qua ſit remiſ/
ſio pcõrum. ſed hoc ẽ pnia. ergo opponit per ſe
pnie. penitẽtie vero due ſunt ptes: ꝯmiſſa deflere:
⁊ fiẽda non ꝯmittere. ꝯ̃ vnã ptem videt eẽ impe/
niẽtia. ꝯ̃ aliã vero obſtinatio. ⁊ ita tñ debẽt eſſe
due ſpecies vt videt. ¶ Item vt videt ꝙ plures
debeãt ſpecies dici. Inobediẽtia enim videt eſſe
pcĩm in ſpĩmſanctum ſm ꝙ dicit berñ. in li. de p/
cepto ⁊ de diſpẽſatione. Non ẽ idipm nolle obe/
dire ⁊ nõ obedire. hoc iterdũ erroris ẽ: nõnun/
q̃ʒ infirmitatis. illud vero aut odioſe ptinacie aut
ꝯtumacie non ferẽde qd ipm repugnare ẽ reſiſte/
re ſpũiſãcto. ⁊ ſi vſqʒ ad mortẽ pduraucrit: blaſ/
phemia ẽ nõ remittẽda. ex quo videt ꝙ iobediẽ
tia adminus qdã ſit pcĩm i ſpĩmſanctũ. ⁊ ita videt
ꝙ plures ſint ſpẽs. ¶ Item videt ꝙ ſiƚatio pnie ſit
pcĩm in ſpĩmſanctũ. dicit. n. x. leui. ſup illud. Inter
hec vero hyrcũ. glo. ſicut vera pnia veniã pme/
ret. ita ſimulatio deum irritat. hoc aũt ſancti pr̃es
irremiſſibile pcĩm ⁊ blaſphemiã in ſpĩmſanctũ di
xerũt. ex quo videt ꝙ ſimulatio pnie ẽ pcĩm i ſpi
ritũſanctũ. ¶ Itẽ videt ꝙ ſciſma ſit pcĩz i ſpĩmſan
ctũ. p hoc qd dicit beda. ſup. j. cañ. Jo. oĩs q rece
dit ⁊ ñ pmanet i doctria ihu xp̃i deuz ñ hʒ. ſiquis
talis venerit ad vos: nolite eũ recipe i domũ neqʒ
aue ei dixeritis. ex quo appet cum loquat ibi de
ſciſmaticis ⁊ de hereticis ꝙ ſunt vitãdi pp ipſaʒ
contumaciã que ẽ in ipo ſciſmate. ⁊ ita ſciſma vi/
det eẽ pcĩm in ſpĩmſanctũ. directe eĩm videt oppo
ni vnitati eccleſie que ẽ p ſpĩmſanctũ. ⁊ ita ex hoc
videt ꝙ ſit pcĩm i ſpĩmſanctũ. Ad qd dicẽdũ eſt

ꝙ rõ pp quã aſſignant ille ſpẽs pcti i ſpūſ. ſm ꝙ
ꝓprie dr̄ hec põt eẽ. pctm.n. in ſpūſanctū. oppo/
nit grẽ ſpūſſancti p quã ẽ vnitas eccl'e i qua fit re/
miſſio pctoꝝ. ad hoc ãt ꝙ ille effectus ſequat ex
illa grã multa ſũt p ſe adiuuãtia duo ex pte dei re/
mittẽtis. alia ex pte eius cui fuit remiſſio. duo vͦ
alia reſpectu ꝓximi ſunt motiua ad remiſſionez.
Ex pte vͦ dei remittẽtis ẽ miſericordia cũ iuſti/
cia. ꝯ iuſticiã ẽ pſũptio: ꝯ miſericordiã deſpatio.
q.n. pſumit de bonitate dei cũ ſuis malis meritis.
ponit p ꝯſequens deum eẽ iniuſtũ. q vero deſpat
dũ ẽ locus pnie põit deũ eẽ imiſericordẽ. eſtimat
enim ipm nolle miſereri. ⁊ ſi moueret ad pniam.
ſicut Cayn dixit. iiij. geñ. maior ẽ iniqtas mea ꝙ̃
vt veniaz merear. Ex pte vͦ eius cui fit remiſſio
due reqrunt diſpõnes. que ſunt ꝯmiſſa deflere. ⁊
flenda nõ ꝯmittere. ꝯ que duo due ſunt ſpẽs pcti i
ſpūſanctū. ſ. impnia q̃ ꝓponit nõ deflere ꝯmiſſa:
⁊ obſtinatio q̃ ꝓponit flẽda ꝯmittere. Contra vͦ
ea q̃ reſpiciũt ꝓximũ ẽ iuidẽtia fraterne grẽ qua
deordiat affectus. ⁊ ipugnatio vitatis agnite qua
p ſe deordinat itellectus. motiuũ.n. ad remiſſionẽ
ẽ amor veritatis agnite p quã ordiat itellectus. ⁊
amor fraterne grẽ p quã ordinat affectus. vel alr
pñt he due ſpẽs accipi. vt ipugnatio vitatis agni/
te reſpiciat effectũ ſpūſſancti in itellectu. ipugnatõ
vero fraterne grẽ ipugnet effectũ i voluntate. mo
tiuuz ãt ad remiſſionẽ ẽ vt diligamus fidẽ operã
tez p dilectionẽ p quaz ẽ vnitas mẽbroꝝ eccleſie.
¶ Ad obiectũ ergo quo obijcit ꝙ ñ debeãt he eẽ
ſpẽs: vel ſi ſũt ꝙ plꝭs dñt eẽ aut pauciores. dõm
ẽ prĩo ꝙ deſpatio tũc ẽ pctm in ſpūſanctũ: qñ nec
hʒ p ſe occaſionẽ ex iſirmitate nec ex ignorãtia. ſʒ
ſcient de miſericordia dei deſpat. nulla ſtimulãte
carnis fragilitate: ſʒ pctoꝝ imẽſitate. Nõ negat er
go qn aliqua deſpatio poſſit ꝓcedẽ ex infirmitate
vel ignorãtia ſʒ tal' ꝓcedit ex certa malicia. ¶ Ad
ſcdm vero dõm. ꝙ lʒ ſpes determinet actũ virtu/
tis. nõ tñ in pfectõe ſʒ i ipfectõe: deſpatio tñ q̃ op/
ponit ei dtermiat pctʒ i ꝯſũmatiõe malicie. Unde
berñ. queadmodum pfectiõem ſapie ſibi vẽdicat
amor dei: ita deſpatio oẽʒ malicie ꝯſũmatõem. ⁊
ſicut ex noticia tui venit i te timor dñi ⁊ ex noticia
dei amor eiuſdẽ. ita de ignorãtia tui ſupbia. de ob
liuiõe dei deſpatio. hec ãt ꝯſũmatio malicie eſt in
deſperatõe ꝓut ẽ pctm in ſpūſctum. ¶ Ad tTium
vero dõm. ꝙ pſumptio qñqʒ directe ipugnat iu/
ſticiã dei q̃ſi deus eſſʒ miſicors ⁊ nõ iuſtus ẽ pctʒ
i ſpūſanctũ. nõ pp hoc ꝙ ponit dei miſicordiam
excedẽ ſuũ pctʒ: ſʒ qr ponit dei miſicordiã eẽ ſine
iuſticia. ñ aſſerẽdo i itellectu. hoc.n. eẽt iſidelitas.
ſʒ ſic afficiẽdo. ꝙ vnũ eſſʒ ſine altero. ¶ Ad q̃rtuz
vͦ dõm. ꝙ iuidẽtia fraterne grẽ ſm ꝙ ẽ pctm in
ſpūſanctuz attẽdit cũ homo ſciẽter ipugnat grãz
fraternitatis. neqʒ mouet ad hoc ex leuitate vl' ex
aliqua iſirmitate. Unde nõ eſt dicẽdum ꝙ omne
odiũ fratris vel iuidia in fratrẽ ſit pctm in ſpūſã/
ctum. ¶ Ad qntum vͦ dõm. ꝙ cuʒ aliqs ipugnat
vitatẽ prius agnitã. põt p ſeductionẽ alioꝝ cadẽ
in errorẽ ⁊ ipugnationẽ illius vitatis ⁊ dfenſionẽ
falſitatis. ⁊ talis non dr̄ peccare i ſpūſanctũ. ſm
ꝙ dicit augu. ꝯ manicheos. q reſiſtũt ꝯtumacit ⁊
peſtifera dogmata emẽdare nolũt: ſʒ defenſare p/
ſiſtũt. cum tñ credãt ꝯtriũ hẽre vitatẽ. pñt eim dici
heretici ⁊ nõ peccãtes in ſpūſanctũ ſi ex falſa cre
dulitate ⁊ ignorãtia hoc faciunt. ¶ Ad ſextuz vͦ
dõm ꝙ obſtinatio tunc ẽ pctm in ſpūſanctum qñ
ptinaciter malo adherẽt: non ex ignorãtia vel in/
firmitate. ſed ex ipa animi malignitate. ⁊ dr̄ math.
xij. i gl. cũ dyabolica obſtinatõe de diſperſiõe ad
ꝯgregationẽ nunq̃ redit. tũc indicat pctm i ſpū/
ſanctũ. Per hoc etiã põt ſolui ex rõne ꝯſimili il/
lud qd ſeptimo obijciebat. ¶ Ad octauum dõm.
ꝙ illud quod obijciebat. x. leui. non dat itelligere
ꝙ nõ ſint plures ſpẽs pcti in ſpūſanctũ. ſed ꝙ il/
le due de qbus ibi intẽdit. loqt enim de ſimulatõe
pnie. cum tñ pſeueret in malicia ⁊ diffidat de re/
medio qd dat ex dei miſicordia. ſicut ẽ de iſirmo
q facit illud p qd morbus auget ſciẽter ⁊ diffidit
de medico: talis pmanet in egritudine ducente ad
mortẽ. ¶ Ad nonum dõm. ꝙ lʒ pctm in ſpūſan/
ctum his duobus modis ꝯmittat. ſunt tñ illi duo
modi de qbus principalr ibi intẽdit: cum expo/
nit illud apli ſʒ duriciã cordis tui. ⁊ cor ipenitẽs
theſaurizas tibi iraz ⁊c. ibi enim habet ꝙ idurat
i malicia ⁊ diffidit de dei bonitate. Preterea ob/
ſtinatio reſpicit ipm pctm. deſpatio vero reſpicit
remediuz pcti. vtrunqʒ autẽ difficultatẽ ponit ad
remiſſionẽ peccati. ex pte illius peccatoris. ſʒ vnũ
eſt reſpectu ſui. alteꝝ vero reſpectu eius qd dei ẽ.
¶ Ad decimũ dicẽduz. ꝙ illa duo que ſunt pſum
ptio ⁊ deſpatio ſufficient diuidunt ꝯ illa que ſunt
reſpectu dei remittẽtis. duo eniʒ reqrunt. ſcilʒ ti/
mor iuſticie ⁊ ſpes miſicordie. ꝯ ſpem ꝓprie eſt
deſperatio. ꝯtra timorẽ vero iuſticie ꝓprie ẽ pre/
ſumptio. vñ ſufficiẽter ſpẽs peccati in ſpūſanctũ
deſignant ex illa pte. ſed nihilominus erũt alie ex
alijs duabus ptibus ſicut dictum ẽ. ¶ Ad vndeci
muz dicẽdum. ꝙ lʒ tres ſunt virtutes theologice
qbus opponunt ſpẽs pcti in ſpūſanctũ. nõ tñ ſʒ
numeꝝ illaruz accipit diuiſio ſpẽrum. ſed ſm dif
ferẽtias eaꝝ que ptinẽt ad grãm remiſſiõis ex pte
remittẽtis ⁊ eius cui fit remiſſio. ⁊ amminiculãtis ſi/
cut dictũ ẽ. vt ex pte remittẽtis accipiant due ſpẽs.
ex pte eius cui ſit remiſſio ſilr due. ex pte ãmini/
culantis due. ¶ Ad duodecimũ dõʒ ꝙ lʒ due ſint
tñ rõe eius qd ẽ penitẽ. ſ. cõmiſſa deflere. ⁊ flẽda
ñ ꝯmittẽ. pctʒ aũt in ſpūſanctũ opponat pnie. nõ
tñ erunt due ſpẽs tñ per oppoſitionẽ ad illa duo
accepte. remiſſio enim cui opponit pctm in ſpū/
ſanctuz ſm quẽdã modũ oppoſitiõis ñ tñ exigit
ꝯditiões q̃ ſunt ex pte penitẽtis. ſʒ q̃ ſunt ex pte de

remittētis ⁊ iuſte puniētis.remittit.n.culpā ſʒ iu/
ſte infligit penā.reqrit ēt cōditiōes ex pte ecclie
adiuuātis. ⁊ ita nō tm̄ erūt due ſpecies pcti i ſpi
ritūſanctū ſūpte iux̄ oppoſitōeʒ eoꝝ q̄ īueniūtur
ī pte rōe pnie ſʒ quatuor alie ſicut iā dc̄ʒ ē. ¶ Ad
tredecimū dōm ꝙ inobediētia ꝺ ſe n̄ ē peccatuʒ
ī ſpm̄ſctm̄.ſʒ ipa ptinacia ꝯtumax. ⁊ ꝯtinetur ſub
illa ſpecie que ē obſtinatio. Silr̄ ꝺ ſiſtatione pnie.
ꝺ ſe eiʒ n̄ dic̄ pctm̄ i ſpiritūſanctū. ſʒ ipa impn̄ia q̄
latet ſub illa. Eodē mō dōʒ ē ꝺ pcto ſciſmatis.ꝙ
ipʒ lʒ ſit graue pcīʒ ꝺ ſe n̄ ē pctm̄ i ſpm̄ſanctū.ſi/
militer nec infidelitas.ſʒ ipa cōtumacia ptinax q̄
errorē defēdere ⁊ veritatē īpugnare nitunt̄.

Habita rōne nu- .§.j.

meri ſpēꝝ pcti i ſpm̄ſanctū.q̄dā ēt addēda vidē
tur ad āplioṙē explanatōeʒ. Dubitabit eiʒ aliqs
ꝺ deſpatōe ⁊ preſumptōe.iſta eiʒ vident̄ eē pcta
ex ignorātia.ſi eiʒ aliqs ſciret latitudinē miſcdie
dei nūq̄ʒ deſparet:ſi rigorē iuſticie nūq̄ preſume
ret.ergo iſta ꝯueniūt ex ignorātia miſcdie ⁊ iu/
ſticie. Si vͦ dicat̄ ꝙ nō pp̄ hoc ꝯtinent̄ ſub pcto
ex ignorātia.qꝛ n̄ ꝯueniūt ex ignorātia ſimplici
ſʒ ex ignorātia affectata.q̄ eqpollet certe malicie
cū apud quēlibet vtētē rōne ſit notū deū eē ſum/
me miſericordē ⁊ ſūme iuſtuʒ. ⁊ ꝙ iuſticia nō eſt
ſine miſericordia nec econuerſo.qꝺ etiam ductu
rōnis defacili pōt inueniri. ¶ Obijcit̄ i ꝯtrarium
p ſimile.fornicationē eē peccatū mortale ſcriptū
ē in corde hōis naturaliter.ergo ſi aliqs fornicet̄
ignorās fornicationē eē mortale pctm̄:peccat ex
ignorātia affectata. ⁊ ita ex certa malicia.ergo n̄
dʒ excuſare eum infirmitas. ⁊ ita eſt pctm̄ in ſpi/
ritūſanctuʒ qꝺ falſuʒ eſt. ¶ Itē nōne aliqs ex ſua
fragilitate pt̄ deſpare. ⁊ qꝺ ē ex fragilitate ē pcīʒ
ī pfēʒ ergo n̄ oīs deſpatio ē peccatū i ſpm̄ſctm̄.n̄
ergo deſpatio ē ſpēs pcti i ſpm̄ſctm̄.qcqd.n.ꝯti/
net̄ ſub ſpecie cōtinetur ſub genere. ¶ Iteʒ dixit
Cayn.iiij.gen̄.maior ē iniqtas mea q̄ʒ vt veniaʒ
merear.nūquid credidit ꝙ maior eēt ſua iniqui/
tas,q̄ miſericordia dei ex qua datur venia. Ad
qꝺ dicēdū.ꝙ nō ē ſiſe ꝺ noticia eius ꝙ ē deum
eſſe ſūme miſericordem ⁊ iuſtuʒ. ⁊ de eo ꝙ for/
nicatio ſit mortale peccatuʒ.vox eiʒ oiuʒ ē deum
eē iuſtū ⁊ miſericordē. ⁊ cuʒ redit ad ꝯſciam re/
ctā nullatenus pōt diſcredere cū credit ipm̄ eſſe
ſūme bonū.ſʒ ſic nō eſt ꝺ eo ꝙ fornicatio ſit mor
tale peccatū.cū hoc multi abūdātes ratione non
attingant ſed auctē. ⁊ ideo licet ille peccet ex igno
rātia q nō credit fornicationeʒ eſſe mortale pec/
catū.nō tm̄ peccat ille ex ignorātia ſʒ i ſpiritūſan/
ctū qui pſumit vel deſpat mō quo dictū ē. ¶ Ad
ſcōm vͦ dicēdū ē:ꝙ duplex ē diffidere. Et enim
diffidere de ſeipo ratione ſue infirmitatis. ⁊ hec
diffidētia lʒ ſit peccatū.i aliquo cāu nō ē peccatū
ī ſpiritūſanctū.vn̄ puſillanimitas nō ē pcīʒ in ſpi/
ritūſāctū. Eſt āt diffidētia ꝺ diuina bonitate n̄ p/
cedēte aliqua cā excuſāte. ⁊ hoc ē pcīʒ i ſpm̄ſcīʒ.
Ad tertiū vͦ dōʒ.ꝙ n̄ credebat ſuā iniqtatē eē
maiorē miſcdia dei.ſʒ ꝙ maior eēt q̄ʒ ſatiſfactio.
vt crederet ſe nullatenus poſſe ſatiſfacere deo
quē offendit.

Adhuc ēt que- .§.ij.

rit̄ vtꝝ pſumptio reſpiciat miſcdiaʒ dei. ⁊ quare
dr̄ opponi iuſticie potiuſq̄ʒ miſcdie. ¶ Itē pſum/
ptio ē vna extremitas ſpei.opponit̄ ergo ne plus
timori q̄ʒ ſpei aut ſpei q̄ʒ timori. Et vͥ ꝙ magis
opponat̄ timori.timor.n.reſpicit iuſticiā infligētē
penā.pſumptio ergo cū ſit ꝯtra iuſticiā vͥ oppo
ni timori q p ſe ordinat̄ ad iuſticiā. ¶ Qꝺ āt ma/
gis opponat̄ ſpei habet̄ ex hoc ꝙ ꝯueniūt i gene
re.vtrūqʒ.n.ē expectatio venie.ſʒ ſpes ē expecta
tio venie vl̄ glīe ex meritis ꝺ ꝯgruo vl̄ ꝺ ꝯdigno
pſumptio aūt ſine meritis nō attribuēdo grē ſed
ſuis opibus. Ad qꝺ dōm.ꝙ pſumptio potius
dicit̄ eē cōtra iuſticiā q̄ʒ cōtra miſericordiā.quia
ponit latitudineʒ miſcdie ſine iuſticia.ecōtra de/
ſpatio videt̄ ponere iuſticiā ſʒ tollere effectū miſe
ricordie.lʒ ergo taʒ pſumptio q̄ deſperatio refe
rātur ad miſcdiaʒ ⁊ differēter.qꝛ deſpatio dimi/
nuit effectū miſcdie.pſumptō vͦ ſupflue ſiue ex/
cedēter ponit.tn̄ pſumptio ꝓpter cām dictā dicit̄
opponi iuſticie i effectu ⁊ deſpatio miſcdie i effe/
ctu. ¶ Ad aliud vͦ dōm.ꝙ pſumptio opponitur
ſpei ⁊ timori.ſʒ opponit̄ ſpei nō rōne generis
qꝺ ē expectatio miſericordie.ſʒ rōe differētie ſu/
paddite. Preſūptio eiʒ ē expectatio miſcdie ſine
grā.ſpes vͦ ē expectatio miſcdie attribuēdo grē.
pſumptio aūt ⁊ timor opponunt̄ rōne differētie
eoꝝ que reſpiciūtur ⁊ dr̄nt i genere. Preſūptio
eiʒ ē extēſio ad miſcdiā.timor vͦ ē reſilitio a ſū/
ma iuſticia ſʒ ꝙ nos loquimur ꝺ timore initiali.
a ſūma vͦ maieſtate i ſuā puitateʒ ſʒ ꝙ ſit ſermo
ꝺ timore reuerētie ⁊ ita differūt genere. Preſū/
ptio etiā ē indebita expectatio futuri boni.timor
vͦ de q̄ loqmur ē debita fuga futuri mali. ¶ Iteʒ
obijcitur ꝺ impugnatōe veritatis agnite.dr̄.n.ꝙ
blaſphemia dimittet̄.ſpūs vͦ blaſphemie nō re
mittetur neqʒ hic neqʒ in futuro ſicut.xij.math.
habet̄. Pōt ergo queri que ſit dr̄a iter blaſphe/
miā ⁊ ſpm̄ blaſphemie.ſpūs eiʒ blaſphemie aut
dicit potentiā aut habitū aut paſſioneʒ.ſʒ ꝯſtat ꝙ
n̄ dicit potētiā:cū potētia i eo ꝙ potētia bonū ſit.
ſpūs aūt blaſphemie malū. Neqʒ dicit paſſionē.
cū paſſio ſit minus malū q̄ʒ ipe habitus.blaſphe
mia aūt dicit habitū.reſtat ergo ꝙ ſpūs blaſphe
mie dic̄ habitū malū quo ſcilʒ falſa ꝺ deo dicunt̄
vl̄ vera negātur.ergo ſpūs blaſphemie ꝯtinetur
i genere blaſphemie.hec eiʒ ē rō blaſphemie ſic̄
hētur.iiij.ad ephe.ſup illud blaſphemia. ¶ Pre
terea ꝙ dicit̄ i math.ſpūs blaſphemie in noſtra

trãſlatione.ſm Criſ. dicit blaſphemia ſpũs. põt ergo queri que ſit intẽtio rõnis dicendi. Jtẽ dicit Amb. Siqs ſpiritus corpis hũani deceptus. de corpe xpi aliter ſentiat q̃ dignũ ſit. nõ ẽ excluſus a venia ſiquis ṽo ſpũſſanctus ptãtez abnegaue/rit ſempiternã. ⁊ nõ i ſpũ dei ſz i beelzebub aſſe/rit eijci demonia. nõ põt ibi eẽ exhoꝛtatio venie vbi ẽ ſacrilegij plenitudo. ex q̃ vꝫ ꝙ ſi aliqs male ſentiat õ filio. nõ ſit peccatũ i ſpm̃ſcĩz. ſz ſi male ſentiat õ. ſ. ſ. tũc peccat i ſpm̃ſcm̃. ¶ Sz ↄ̃ hoc ẽ ꝙ ipi iudei peccauerũt i ſpm̃ſanctũ dicẽtes. ꝙ ipſe ṽtute diuina qua deus erat ñ eijciebat demonia. vñ dicit ambꝛo. Jdeo grãde ſcelus cõmittebãt. qꝛ qd̃ dei eẽ cognouerãt dyaboli eẽ clamabant. ¶ Jtẽ dicitur i glo. Rab. ibidẽ. q ſpm̃ſcm̃ nõ eẽ vel minoꝛẽ pr̃e eẽ credũt vel dicũt. qꝛ nõ ex inui/dia dyabolica ſzꝫ ex hũana ignoꝛãtia hoc faciũt. irremiſſibili crimine nõ tenent. ſz maius ẽ crede re ſpm̃ſcm̃ nõ eẽ. vel eẽ creaturã. q̃z hec opa nõ eẽ ſpũſſcti. ergo illud dꝫ dici maius pcẽz i ſpm̃ſ. vel ſi illud nõ dicitur. nec reliquũ dꝫ ẽ. ¶ Pꝛe terea dicitur. xij. math. ꝙ ſpũs blaſphemie nõ re mittet hic neqꝫ i futuro. Sz cõtra aliq eoꝝ peni/tuerũt q illo peccato peccauerũt. pp qd ergo pcẽz i filiũ dicitur remiſſibile. peccatũ aũt qd̃ erat ↄ̃tra ſpm̃ſcm̃ dicebat irremiſſibile. ¶ Jtẽ videt pcm̃ i pr̃ez idẽ qd̃ peccatũ i ſpm̃ſcm̃. qd̃. eiꝫ eſt irre/miſſibile. peccatũ i ſpm̃ſ. dicit. ſz peccatuz illius q i ſimilitudine dyaboli cõtra cõſciẽtiã ſuã maie/ſtatẽ dei oppugnat nõ ẽ remiſſibile. ſicut dicitur xij. math. hoc aũt ẽ peccatũ i pr̃em qd̃ ẽ contra maieſtatẽ. ergo peccatũ i pr̃em ẽ pcẽz i ſpm̃ſcm̃. i quo ergo diſtinguit ſi hoc nõ ẽ illud. Ad qd̃ dõm ꝙ aliud ẽ õ blaſphemia ſm ꝙ ibi accipitur ⁊ aliud ſpũs blaſphemie. cuꝫ vtrũqꝫ ſit habitus malus. nec accipit ibi blaſphemia ſm ꝙ genꝰ eſt ad vtrũqꝫ. ſz ſm ꝙ determinat pcm̃ ſineꝰ aggra uatione circũſtãtie q̃ ẽ ex certa malicia: quidã eiꝫ blaſphemãt quaſi ex coactõe. ⁊ hi peccãt i pr̃ez. qꝛ ex infirmitate. quidã vero ex deceptione ſiue ſeductiõe. ⁊ hi peccãt i filiuz alij vero ex ſola ma lignitate. ⁊ hi peccãt i ſpm̃ſcm̃. ⁊ hoc peccatum dicit peccatũ blaſphemie. quid eiꝫ aliud videtur ſpũs blaſphemie niſi affectatio vituperationis diui ne. blaſphemia ṽo ibi accipit cũ ex iſirmitate vel ex ignoꝛãtia blaſphemat. hoc eiꝫ ẽ blaſphemia que hꝫ coloꝛẽ aliquẽ excuſatõnis p quã diminui tur peccatũ. ſpũs vero blaſphemie hꝫ circũſtan/tiã p quã aggrauatur peccatũ: ibi eiꝫ malicia cre ſcit quaſi ad qdã ſũmũ. Sic ergo ſpũs blaſphe mie. vno mõ dicitur cõtra blaſphemiã. alio ṽo mõ ſub blaſphemia ↄ̃tinetur. ¶ Ad aliud ṽo di/cendũ. ꝙ hoc peccatũ dicitur ſpũs blaſphemie. qꝛ ſicut ſpũſſanctus ſpirat ad laudẽ ⁊ amoꝛẽ dei ita iſte ſpũs blaſphemie ſpirat ad odiũ dei ⁊ vitu pij. A criſ. aũt dicitur blaſphemia ſpiritus. eo ꝙ cõtra ſpm̃ſcm̃ blaſphemat. dicẽs nõ eſſe opera ſpũſſancti ſz dyaboli cũ ſciat cõtrariũ. ¶ Ad ter/tiũ ṽo dõm. ꝙ. b. amb. loquit rõne deceptionis quã poſſet hr̃e homo ſi videret foꝛmã xpi i hu/manitate ⁊ nõ videret miracula. ſi talis crederet nõ eẽ deũ pꝛobabilẽ videret habere excuſatõez ſz qui videret miracula ſciens ꝙ miracula ñ ſũt niſi a deo. ⁊ attribueret dyabolo. talis ñ haberet excuſatõez. ⁊ hoc mõ itelligit ꝙ ſit peccatum in ſpm̃ſcm̃ attribuere eiectionẽ demonioꝝ ipi dya bolo ⁊ non ſpũiſctoꝛ: nec negatur quin poſſit eſſe pcm̃ i ſpm̃ſcm̃: ſi aliqs ex certa malicia blaſphe miaꝫ dicat i filiũ vel etiã i patrez. ¶ Ad quartũ di cẽdũ ẽ. ꝙ nõ dicitur peccatũ i ſpiritũſanctũ quia maioꝛ falſitas credatur. poſſet eiꝫ hoc eẽ ex igno rãtia humana. ſz hoc ẽ quãdo homo dicit mino rẽ vel maioꝛẽ i falſitatẽ ex malicia. ⁊ tũc ratione ipſius cauſe dicit eẽ peccatũ i ſpiritũſanctũ. ¶ Ad quintũ dicẽdũ. ꝙ nõ dicit peccatũ i ſpiritũſanctũ qꝛ nõ poſſit eſſe õ eo pnĩa. ſz dicti ſũt peccaſſe in ſpiritũſanctũ. qꝛ ſicut dicit Criſ. ſufficiẽtẽ accepe rũt expientiã ſpiritus. ꝓphete eiꝫ p eũ locuti ſũt ⁊ oẽs ab eo dona gr̃e acceperũt. nõ aũt ita co/gnouerũt filiũ carne indutũ. ⁊ iõ ex illa pte excu ſatõez aliquã poterãt hr̃e. cuius ſignũ fuit ꝙ pe/nitẽtibus oꝛauit dimitti i cruce iniuriã ſibi factaꝫ ſz de iura facta i ſpiritũſanctũ nõ ita dixit hr̃e ve niã. qm̃ demones eijcere ⁊ ſanitatẽ efficere opus fuit ſpiritusſãcti. ⁊ iõ ei facta fuit iniuria. ¶ Ad vl timũ ṽo dõꝫ. ꝙ lꝫ pr̃i appꝛopꝛiet maieſtas. tamẽ iniuriari maieſtati q̃ cõis ẽ ſpũiſancto. cũ pr̃e ⁊ fi lio ſciẽter. ẽ pcm̃ i ſpm̃ſcm̃. nõ eiꝫ diſtinguũtur iſta peccata rõne eoꝛuꝫ qbus ſit iniuria. cõis eiꝫ ẽ iniuria triũ pſonaꝝ. ſz rõne cauſarũ p quas ſit inclinatio ad diuerſa genera peccatoꝝ. ſ. ratione iſirmitatis ignoꝛãtie ⁊ iduſtrie ſiue certe malicie.

Deinde querit .§. iij.

õ finali impnĩa. vtrũ eadẽ ſpecies ſit cuꝫ obſtina tione. Qd̃ videt per rõnez obſtinationis. obſti/natio ẽ idurate i malicia: mẽtis ptinacia per quã ſit homo impenitẽs. reſtat ergo cũ per impeniten tiã fiat homo impenitẽs. in eandẽ ſpecẽ cõcidũt obſtinatio ⁊ impenitẽtia. ¶ Ad idẽ facit qd̃ dicit i glo. xij. math. ſuper illud ſpũs blaſphemie ⁊c̃. ¶ Ad qd̃ dõm. ꝙ in hoc differũt ille due ſpecies. qꝛ obſtinatio ponit amoꝛẽ peccãdi i poſterũ ſciẽ ter. ipnĩa ṽo remouet doloꝛẽ pcĩi pteriti ſcienter. ¶ Adhuc ẽt q̃rit i quo differt ſꝫ ꝙ ẽ i rõe cauſe pcĩi i ſpm̃ſcĩz. Ad qd̃ dõꝫ ꝙ malicia ſꝫ ꝙ ẽ i ra/tione obſtinatõis deſignat illã q̃ ꝓuenit ex pecca to pcedẽte. cũ ãt dꝛ ꝙ pcẽz i ſpm̃ſcm̃ ꝓuenit ex certa malicia. certitudo reſpicit maliciã q̃ ẽ i ppe tratõe. cũ aliqs. ſ. ſciẽter aliquã maliciã ꝑpetrat.

Membꝛuꝫ quartum.

Quarto querit̃ vtrū omne pc̄m poſſit
dici ꝑ aliquā additiōem pc̄m i ſpūm
ſanctū. q̄ꝺ videt̃ per hoc q̄ꝺ dicit am/
bro. q̄ꝺ hūana fragilitate cōmittit̃ re/
miſſibile ē: ſi ꝯgregatio nō deſerat̃. cū vero dya/
bolica obſtinatiōe deſerit̃ nec ad ꝯgregatōez re/
dit̃: inſolubile pc̄m ē ⁊ dr̄ in ſpm̄ſc̄m. ſꝫ pōt ꝯtin
gere ꝙ p̄io humana fragilitate ꝯtrahat̃: ⁊ dein/
de dyabolica obſtinatione deſerat̃ ꝯgregatio. vr̄
ergo ꝙ illud pc̄m iā fiat i ſpm̄ſanctū. pari ratiōe
pōt dici de alijs que fiūt ex ifirmitate vel ignorā
tia. ergo q̄ꝺlibet pc̄m pōt eē in ſpm̄ſ. ¶ Siľr pōt
oñdi ꝑ hoc q̄ꝺ dr̄. xiij. leui. vbi loquit̃ de drn̄tijs
lepꝛe. ⁊ quaſdā ponit que pñt mūdari. quādaꝫ āt
aſſignat ſicut dicit Iſiꝺ. que mundari ñ pōt. ⁊ illa
ſignat pc̄m in ſpm̄ſanctū. ⁊ tali lepꝛa infectū iudi
cabit ſacerdos eſſe pollutū. cū ergo iſte ꝓgreſſus
lepꝛe non differat niſi ſm plus ⁊ minus: videt̃ ꝙ
aliud genus q̄ꝺ per lepꝛā deſignat̃ poſſit fieri pec
catū i ſpm̄ſanctū. ſ. ꝙ ꝑ lepꝛā ꝑſeuerantē deſigna/
tur. Ad q̄ꝺ ꝺōm. ꝙ pc̄m in ſpm̄ſanctū ſicut di/
ctum ē ſub duplici rōne ſumebat̃. vno mō ſm ꝙ
erat pc̄m ꝑ ſe diſtinctū. alio v̊o mō ſꝫ ꝙ dicebat
aggrauatōem ſup genus pc̄ti. Scōm pꝛimū mo
dū nō omne pc̄m pōt eē pc̄ꝫ in ſpm̄ſanctū ſicut
nō omne pc̄m eſt aliq̄ꝺ ſex dictoꝝ pc̄toꝝ. Scōꝺ
v̊o mō pōt illud pc̄m fieri peccatū in ſpm̄ſanctū
ꝑ aggrauatōez circūſtātie. ſꝫ diſtinguēdū ē. ſi mo
tus peccati oꝛiginē hꝫ ex fragilitate vel ignoꝛan/
tia: nō ꝓpꝛie dr̄ peccatū in ſpm̄ſanctū. lꝫ vlterius
ꝓgrediat̃ ꝑ aggrauatōez circūſtātie. ſed ſi nec fiat
ex fragilitate nec ex ignoꝛātia ſꝫ ſolū ex certa ma
licia: tūc dicet̃ peccatū in ſpm̄ſanctū. Si aūt aliq̄s
motus qui diu durat p̄io ſit ex ifirmitate. deinde
ꝓgrediēdo ex iduſtria. nō ꝑꝑ hoc ꝺōm ē ꝙ ideꝫ
ſit peccatū i pr̄ez ⁊ i ſpm̄ſanctū. ſꝫ ſm vnā parteꝫ
motus dicet̃ pc̄m ex ifirmitate ſm aliā i ſpm̄ſan
ctū. ¶ Et ꝑ hoc ſoluēdū ē iſtud q̄ꝺ obiectū ē. dum
eniꝫ hūana fragilitate ꝯbit̃ ⁊ nō deſerit̃ cōgrega
tio: remiſſibile ē. cū v̊o deſerit̃ ex obſtinatiōe dya
bolica: pc̄m ē in ſpm̄ſanctū. ¶ Siľr pōt dici de le
pꝛa peccati in p̄io gradu. ⁊ de lepꝛa pc̄ti ꝯſūma
ta. lepꝛa. n. peccati inchoata remediabilis ē. ꝯſū/
mata vero diſponit ad electōez a caſtris. nec opꝫ
ſi idē eſſe actōnis ſit ſm naturā vel idē ſm genus
pc̄ti: ꝙ ꝓpter hoc idē ſit pc̄m i patrē vel in filiuꝫ
q̄ꝺ peccatum in ſpm̄ſanctum.

Membꝛum quintum.

Quinto querit̃ cui gr̄e ꝑ ſe ⁊ p̄io oppo
nat̃ pc̄m i ſpm̄ſanctū. Cū. n. triplex di
ſtinguat̃ gr̄a. gr̄a innocētie quā habu
it adam in p̄io ſtatu. gr̄a baptiſmalis
quā hñt paruuli q nō ꝑueniūt ad illā innocētiam
oino. gr̄a pnie: ꝯſtat ꝙ nō ꝑ ſe opponit̃ p̄ꝛie gr̄e.
illi. n. opponit̃ oꝛiginale. nec ſcōe gr̄e ꝑ ſe ⁊ p̄io.
illi. n. opponit̃ pc̄m moꝛtale actuale q̄ꝺcūqꝫ ſm
genus ſuū. cū ergo pc̄m in ſpm̄ſanctuꝫ dicat ag/
grauationē pc̄ti quaſi i ſūmo oppone t̃ alicui gr̄e
ꝑ ſe ⁊ p̄io. vr̄ ꝙ opponat̃ gr̄e pniali ꝑ quā ſit re/
paratio vltio a lapſu pc̄ti. hoc ēt vr̄ per dr̄as ſpe
cieꝝ que ſūt obſtiatio impnia ⁊ ita de alijs. ¶ Cō
tra. a gr̄a pnie cadit hō per q̄ꝺcūqꝫ pc̄m moꝛta/
le. nō ergo ꝑ ſe ⁊ p̄io opponit̃ pc̄m i ſpm̄ſāctuꝫ
gr̄e pniali. ¶ Itē pc̄m i ſpm̄ſāctū ſm ſuū graduꝫ
ē maximū pc̄ꝫ. ſi ergo ſuū oppoſitū i genere ſuo
ē illi ꝓpoꝛtionale: dꝫ eē gr̄a ei oppoſita excellen/
tioꝛ in genere gr̄e. cuꝫ ergo gr̄a pnie i genere gr̄e
ñ videat̃ maioꝛ: nō ē illa gr̄a cui ꝑ ſe ⁊ p̄io op/
ponit̃ pc̄m i ſpm̄ſanctū. Ad q̄ꝺ ꝺōm ē. ꝙ pc̄m
i ſpm̄ſanctū opponit̃ illi gr̄e impniali ꝑ quam ſit
reꝑatio a lapſu pc̄ti actualis moꝛtalis. Sꝫ dupľr
dr̄ opponi aliq̄ꝺ pc̄m illi gr̄e. vel q̄ꝛ expellit illaꝫ
⁊ hoc mō pc̄m actuale moꝛtale q̄ꝺ ꝑpetrat ho/
mo poſt iniūctā pniam ſiue poſt ꝯtritiōnē dr̄ op/
poni illi gr̄e. Alio vero mō dr̄ opponi illi gratie
q̄ꝺ maxie ꝯtrariat̃ vt nō ꝯuertat̃ ad pniaꝫ: vel vt
nō ſit dignus remiſſiōe pc̄ti. ⁊ hoc mō dr̄ pc̄ꝫ in
ſpūm̄ſanctū opponi gr̄e pniali. ¶ Et ꝑ hoc pt̄ ſol
ui illud q̄ꝺ obiectū ē. pc̄m. n. i ſpm̄ſāctū aliter dr̄
opponi q̄ꝫ q̄ꝺcūqꝫ pc̄m moꝛtale. ¶ Ad ſcōꝫ v̊o
ꝺōm. ꝙ lꝫ pc̄m i ſpm̄ſanctū ſit maximū i genere
peccati. nō tñ opꝫ ꝙ opponat̃ maxie gr̄e per ſe ⁊
p̄io. Notandū tñ ē ꝙ maioꝛ dr̄ gr̄a alia gr̄a. vel
ꝑꝑ ſtatuꝫ. vel ꝑꝑ effectū maioꝛē. vel ꝑꝑ ſignū ma
ioꝛis miſicoꝛdie. gr̄a baptiſmalis dr̄ maioꝛ rōne
effectus. tollit̃. n. ⁊ culpa ⁊ pena. gr̄a vero inno/
cētie dr̄ maioꝛ rōne ſtatus in ꝑſona. gr̄a v̊o pnie i
ſignū ē maioꝛis miſicoꝛdie. quotiēſcūqꝫ. n. offen
dat hō ſi ꝯuertat̃ ad dñm ꝓut opꝫ dimittit̃ pecca
tū. ⁊ iō quo ad hoc vr̄ eē maioꝛ. ⁊ q̄ꝛ de impnia
ēt hō penitere pt̄. ⁊ ſic peccatū in ſpūm̄ſanctū red
dit indignū hac excellenti gr̄a quo ad hoc.

Membꝛum ſextum.

Sexto querit̃ quare pc̄m in ſpūm̄ſan/
ctū dr̄ irremiſſibile. Et vr̄ pꝛimo ꝙ ſit
remiſſibile. dicit. n. aug. in li. ꝺ verbis
dñi. De nullo deſperandū ē q̄ꝺdiu pa
tientia dñi ad pniam expectat. paganus ē hodie:
q̄ꝺ ſi cras ſequat̃ catholicā veritatē. ¶ Item ſup
illud p̄s. dixit dñs ad baſan ⁊c̄. glo. ēt deſꝑatiſſi/
mos ꝯuertit. peccatuꝫ ergo in ſpūm̄ſanctū eſt re/
miſſibile. ¶ Itē Iſido. Nullus deſperare debꝫ ꝺ
venia ēt ſi circa finem vite ſue ad pniam conuer/
tat̃. vnūquēqꝫ enim deus ex ſuo fine non ex vita
p̄terita iudicat. q̄ꝺlibet ergo pc̄m ante finē vite ē
remiſſibile. ergo ⁊ pc̄m in ſpūm̄ſanctū. ¶ Itē ſu
per illud p̄s. qui ſanat oēs infirmitates. glo. om/
nipotēti medico nullus inſanabilis languoꝛ oc/
currit̃. ergo languoꝛ peccati in ſpūm̄ſanctū non ē
inſanabilis. ergo pc̄ꝫ in ſpūm̄ſanctū nō eſt irre/

missibile. ¶ Item ẽ triplex eẽ. esse qđ nõ sequit̄ ñ eẽ: ⁊ hoc ẽ eternũ. Et ẽ esse qđ sequit̄ nõ eẽ: ſʒ nõ p̄cedit. sicut ẽ in angelis. non. n. desinũt eẽ. ⁊ istud ſm quosdã dr̄ euiternũ. ab euo. Est itex eẽ quod sequit̄ nõ esse ⁊ antecedit. sicut ẽ in rebus tp̄alib⁹. ſʒ pcc̄m in sp̄mſanctũ nõ hʒ eẽ p modũ primum aut scđm. restat ergo q̄ p modũ tertiũ. ergo ẽ re/missibile. Cõtra. xij. math. q dixerit i filiuz re/mittet̄ ei. qui võ dixerit i sp̄mſanctũ ñ remittet̄ ei. ⁊ hoc ẽ pcc̄ʒ in sp̄mſanctũ. ergo est irremissibile. ¶ Itẽ aug. in li. de fide ad petrũ. hi qui peccãt in sp̄mſanctũ neqʒ hic neqʒ i futuro remissionẽ ac/cipiũt pccõx. ¶ Itẽ de sermone dñi in mõte. pec/care in sp̄mſanctũ ẽ p maliciã ⁊ inuidiã fraternã ip̄ugnare caritatẽ post acceptã sp̄ũſancti gratiaʒ. qđ pcc̄m neqʒ hic neqʒ i futuro remitti dicimus.

Ad qđ dđm ẽ. q̄ peccatuʒ in sp̄mſanctum vno mõ dicit̄ remissibile. alio mõ irremissibile. Re/missibile aũt dr̄ tum rõne potẽtie diuine remitten/tis. tum q2 hõ põt de illo penitere. excepto pecca/to finalis impñie de quo nullus põt penitere in/q̄ʒtum ẽ finalis. Dicit̄ ẽt remissibile q2 ſm eẽ suuʒ ẽ finibile: nisi fuerit cã in alio. s. in volũtate pecca/toris. Dicit̄ aũt irremissibile qđ ɔtrariat̄ p se grẽ remissionis. ⁊ hoc mõ dr̄ impñia pcc̄m irremis/sibile. Dicit̄ ẽt irremissibile qđ inhabile ẽ remitti. ⁊ hoc mõ dicit̄ obstinatio. Dicit̄ ẽt qđ indignum ẽ remitti: q2 tollit adminiculãs. ⁊ hoc mõ impu/gnatio fraterne grẽ ẽ pcc̄m irremissibile. Dicit̄ ẽt irremissibile qđ non hʒ colorẽ excusationis sicut hʒ peccatũ qđ est ex ignorãtia vel ex infirmitate. ⁊ hoc mõ qđcũqʒ peccatũ in sp̄mſanctuʒ quia ẽ ex certa malicia dicit̄ irremissibile. ex his võ põt patere qualiter intelligẽda sunt que obiecta sunt. ¶ Qđ enim p̄io obijcit̄ attendit̄ de pcc̄o quod ẽ remissibile ratõne status viatoris in quo ẽ possi/bilitas ad grãm post lapsum. Secundum aũt dat intelligere remissibile p̄pter magnitudinẽ miseri/cordie diuine cũ desperatissimos ɔuertit. Tertiuʒ vero dat itelligere remissibile itex ratõne status. Quartũ autẽ dat itelligere remissibile rõne potẽ/tie redẽptoris. Quintũ aũt dat intelligere remissi/bile eo q̄ ſm eẽ suũ est finibile. si assit volũtas ex pte hois ⁊ grã ex pte dei. Rõnes võ que iducte sũt ad ɔ̃riuʒ dicunt̄ irremissibile: vel q̄ nunq̄ʒ re/mittet̄: vel p̄pter inhabilitatẽ ad indignitateʒ: vel q2 cãm excusationis nõ hʒ. Deinde querit̄ de hoc qđ dr̄. q̄ qui dixerit in sp̄mſanctũ nõ remit/tet̄ hic neqʒ in futuro. videt̄. n. q̄ superfluũ sit illđ qđ addit̄. neqʒ dimittet̄. cũ. n. hec sit mors homi/ni qđ cãus angeli: post cãum aũt angeli nõ est di/missio pcc̄i. post mortẽ ergo hois nõ est remissio pcc̄i. idẽ ergo ẽ dicere nõ dimittet̄ in futuro ⁊ nõ dimittet̄ hic. ¶ Preterea dicit aug. in ench. Ne/mo speret qđ hic neglexit cũ obierit apud deum mereri. omne. n. meritũ quo possit quispiaʒ post hãc vitã releuari: hic opat̄. nõ ergo dr̄ q̄ aliqua fiat dimissio pcc̄i i futuro eius qđ hic nõ ẽ dimis/sum. sup̄flue ergo addit̄ illa copulatio. Ad qđ dđm ẽ. q̄ aliqua dimittunt̄ hic quo ad culpã ⁊ ñ quo ad penã. sicut ẽ de pcc̄is q̄busdã mortalibus de q̄bus ñ ẽ facta satisfactõ i p̄nti. Aliqua võ sicut vult dicere greg. que post mortẽ dimittũt ⁊ quo ad culpã ⁊ quo ad penã. Dicit. n. i moral. sũt quedã leuia que si i hac vita nõdũ sũt remissa: post mor/tẽ grauãt: ſʒ remittunt̄ si digni sũt. ⁊ magis expla/nat̄ p hoc qđ dicit augu. ad iulianũ. Si nulla re/mitterent̄ i iudicio nouissimo. puto q̄ dñs nõ di/xisset de quodã peccato. Non remittet̄ i hoc secu/lo neqʒ in futuro. Siue ergo culpe ſm se tollãtur in futuro siue non: aliqua sunt peccata que dimit/tunt̄ in futuro quo ad penaʒ. si hõ bonis actibus in hac vita vt ibi dimittantur p̄meruit.

Questio. clxxiiij. de de/speratione.

Quoniam vero desperatio grauissima spẽs ẽ pcc̄i in sp̄mſcm̄: dđm ẽ de de/speratõe. Circa quam hec p̄nt queri. Si desp̄atio ẽ pcc̄m ſm illã diffinitõem pcc̄i quam po/nit aug. Pcc̄m ẽ ɔuersio ⁊c̃. siue pcc̄m ẽ sp̄reto i/cõmutabili bono ⁊ adherere ɔmutabilib⁹ bõis. Scđo vtrũ sit pcc̄m idẽ cum spe. siue ɔfidentia q̄ est i creatura. Tertio vtrũ desp̄atio possit eẽ cũ fi/de informi aut nõ. Quarto vtrũ desp̄atio sit đ po/tẽtia dei sicut de bonitate diuina. Quinto vtrum desp̄atio, pũt est pcc̄m p̄maneat in dãnato ſʒ actũ. Sexto de ɔparatione desp̄ationis ad alia pecca/ta ⁊ de ɔparatione p̄tium iter se. Septimo vtruʒ desperare de salute p̄ximi sit pcc̄m. Octauo đ re/medio peccati desp̄atiõis.

Membrũ primũ.

Ad primũ sic videt̄ q̄ nõ sit peccatum ſm illã rõnem. Peccatũ. n. ẽ ɔuersio ad mutabile bonũ cũ auersiõe ab in/cõmutabili. ſʒ in desperatione quãtuʒ ẽ de se ñ ẽ nisi auersio. auertit̄ enim a summa bo/nitate quod pʒ ex rõne eius. Desperatio enim est de bonitate diffidentia sicut habet̄. ij. Ro. cũʒ autẽ dr̄ diffidentia de deo a deo notat̄ auersio vel ſm q̄ dicit aug. in lib. de fide ad petrum. desperatio ẽ diffidẽtia de dei misericordia. ¶ Contra. nullus volũtate auertit̄ actualiter a sũmo bono nisi ali/quid aliud alliciat ip̄m per ɔcupiam. sic eniʒ dicit̄ in. j. iacob. vnusquisqʒ abstractus a ɔcupia sua ⁊ illectus tentat̄. concupia aũt cũ ɔceperit parit pec/catũ. cuʒ autem desperãs tentat̄ a sua ɔcupiscẽtia

ē illectus. ꝯcupia aūt ē reſpectu mutabilis boni. deſperās ergo ꝯuertit ad matabile bonū. Ad qđ dōm ē ꝙ lꝫ deſpatio principalr̄ reſpiciat auerſionē a miſcđia dei. nihilominus tñ aliqđ hꝫ illectiuū. Et ſi q̄rat qđ ſit. dōm ē. ꝙ hec ē delectatio in magnitudine pcc̄i rōe cuiꝰ deſperat ƌ venia. ⁊ hoc inuit i glo. ſup illud. x. leui. iter hoc hyrcum ⁊c̄. pcc̄m i ſpūſcm̄ ē i ſcelerībꝰ vſqꝫ ad finē vite ſue pſeuerare. de ſalute ſua deſperare. ꝯuerſio ergo ad delectatiōeꝫ pcc̄i ē iniciū deſpatōis. hoc ēt pꝫ per hoc qđ dicit Criſ. oñdēdo gradus i pcc̄o ipſius Cayn. Prio. n. dyabolus ꝑparat ipm̄ deteriora offerre. ſcđo inuidiā ⁊ emulatōeꝫ accendit. tertio īterficere pſuaſit. deinde negare ingnatā occiſioneꝫ. poſt nō deſtitit quouſqꝫ verticem maloꝝ deſperatōnū ſupimpoſuit.

Membrū ſecundum.

S Ecūdo querit vtꝝ ſit idē pcc̄m cū ſpe ſiue cū fidētia que ē in creatura. Eſt āt ꝯfidere i creatura pp ſe pcc̄m. vñ dicit j. ad thi. vlt̄. Diuitibꝰ huiꝰ ſeculi ꝑcipe. nō ſperare i incerto diuitiaꝝ. ⁊ in pſ̄. Nolite ſperare in inīqtate ⁊ diuitias nolite ꝯcupiſcē. Et xvij. hiere. Maledictus hō qui ꝯfidit in hoīe ⁊ ponit carnē brachiū ſuū ⁊ a dño recedit cor eiꝰ. Ꝑt ergo queri ſi deſpare ſit idē qđ iſta vana ſpes ſiue vana ꝯfidentia. Qđ videt ꝑ hoc qđ dīc grego. ƌ creatore deſpaſſet ſi ſpeꝫ i creaturā poſuiſſet. ex quo videt ꝙ ſicut auerſio ab imutabili bono ⁊ ꝯuerſio ad mutabile bonū vnū eē pcc̄i ꝯſtituūtur: ita ꝯfidētia in creatura indebita. ⁊ diffidētia de deo. ergo deſpatio erit idē pcc̄m cuꝫ vana ſpe. ¶ Cōtra. ꝯtingit aliquem peccare pcc̄o vane ſpei ⁊ nō de deo ſperare. ergo nō ſunt vnū peccatū. ¶ Preterea cōfidētia vana i creatura ſicut ē in cupido vel ambitioſo ē pcc̄m remiſſibile. deſperatio aūt eſt pcc̄m irremiſſibile. ergo nō ſunt vnū pcc̄m. Qđ ꝯcedendū eſt. ¶ Ad obiectū aūt in ꝯ̄rium dōm eſt. ꝙ illud verbū greg. nō arguit neceſſario hoc eē illud. ſꝫ hoc aliqñ ſeq ad illud. Uel deſperare pōt accipi ibi nō pro oīmoda priuatione ſpei. ſꝫ vt ſit ſenſus nō oīo de deo ſperat. qui ſperat in creatura. q. n. ſpem ſuaꝫ ponit in creaturā. nō totā ſpem ſuā ponit i deo. ⁊ ſic pōt priuari pfectio ſpei.

Membruꝫ tertium.

T Ertio querit vtꝝ deſpatio poſſit eſſe cū fide iſormi an ñ? Et vr̄ ꝙ nō. ſicut eniꝫ ſe hñt adinuiceꝫ fides formata ⁊ ſpes formata: ſic ſe hñt adinuicem fides iſormis ⁊ ſpes iſormis. Qđ pōt ꝓbari ex cōmutata ꝓportōne. ſicut. n. ſe hꝫ fides formata ad fidē informē: ſic ſpes formata ad ſpem iſormē. ergo ꝯmutatiꝫ ſicut ſe hꝫ fides formata ad ſpeꝫ formatā ⁊c̄. ſed fides formata ⁊ ſpes formata ſimul ſūt neceſſario. ergo fides iſormis ⁊ ſpes iſormis ſimul ſūt neceſſario. ſꝫ ſpes informis ⁊ deſpatio opponūt. ergo deſpatio ⁊ fides iſormis ñ ſeſe cōpatiunt. ¶ Itē ſic dicit aug. i ench. i hoc differunt fides ⁊ ſpes. q2 fides ē ꝑteritarū pſentiū ⁊ futurarū reꝝ. ſilr̄ ēt ⁊ maloꝝ ⁊ bonoꝝ. fides eſt ēt de his q̄ ꝑtinēt ñ tm̄ ad nos ſꝫ ēt ad alios. ſpes autē nō niſi bonaꝝ reꝝ: nec niſi futuraꝝ ⁊ ad ſe ꝑtinētiū ꝓprie. vñ dīc apl's. viij. ad Ro. ſi qđ ñ videmus ſꝑamus: ꝑ patiētiā exſpectamꝰ. Ꝑt ergo aliqs hr̄e fidē informē ⁊ tñ deſperare: ſicut pōt hr̄e motū fidei aliquē ⁊ tñ nō ſperare. pōt eīm aliqs credere vitā eternā alijs futurā. ⁊ tñ ƌ ſeipſo deſperare. Ad qđ dōm ē. ꝙ ſpes informis prout gignit ex fide informi. reſpicit illū articulū qui eſt de remiſſione peccatoꝝ. ⁊ illū qui ē de vita eterna. ſm hoc ergo ꝙ fides informis ponit cū integritate oēs articulos. deſperatio que priuat ſpeꝫ informē priuat fidē informē: inꝗtū ipa ē generatiua ſpei informis nō tñ priuat fidē informē ſimpliciter. fides eniꝫ informis pōt manere inꝗtum ipa ē generatiua timoris ſuilis cū ipa deſpatiōe. ſicut ꝯtingit in dānatis. ¶ Ad obiectū aūt i ꝯ̄rium dōm eſt. ꝙ licꝫ fides formata ⁊ ſpes formata quo ad quid ſilr̄ ſe habeāt: ſicut fides informis ⁊ ſpes informis. ⁊ hoc eſt ſm rōnē cauſalitatis: non tñ oīno ſilr̄ ſe hñt quo ad rōneꝫ ſimultatis. fides eiꝫ informis aliquādo ē cū timore ſeruili ſine ſpe. fides vero formata que eſt cū timore iniciali vl̄ finali ſemp ponit ſpem.

Mēbruꝫ quartuꝫ.

Q Uarto q̄rit vtrū deſpatio ſit de potentia dei ſicut ƌ bonitate diuina. ⁊ vr̄ ꝙ nō. Primus. n. articulus in ſymbolo fidei ē de oīpotētia dei. ſicut hꝫ i ſymbolo aploꝝ cū dī. Credo i deū patrē oīpotētē. articulus āt ꝑtinēs ad bonitatē qua fit remiſſio peccatoꝝ: deſignat cum dicit remiſſionē pcc̄oꝝ. cum ergo infideles ēt oīpotentē credāt: nō diffidūt qn poſſit remittere. ſed ꝙ nolit remittere. hoc videt eē deſperātiū. deſparatio eniꝫ eſt qua quis ƌ dei bonitate diffidit. ſicut habet ſup illud. ij. ad ro. ſm duriciam cordis tui. Reſtat ergo ꝙ ſic nō deſperat de potētia dei in pcc̄o deſpatōis queadmodū ƌ bonitate ſiue miſericordia. ¶ Preterea. q deſperat. ex hoc videt deſperare q2 rigorē diuine iuſticie cōſiderat. nō cōſiderādo diuinā miſcđiaꝫ. ſed cōſiderādo rigoreꝫ diuine iuſticie ponit dei potentiaꝫ. ergo nō diſcredit eam. nō ergo deſperatio ponit diffidentiā de potētia imo magis certitudineꝫ. Cōtra dicit greg. expōnēs illud. iiij. geñ. Maior ē iniqtas mea ⁊c̄. peccata peccatis adijciens deſperat. neqꝫ ſe credit veniam poſſe adipiſci que eſt blaſphemia in ſpiritūſanctuꝫ. que

nõ remittent̃ i hoc ſeculo neqȝ i futuro. q2 putat
deū nolle remittere aut nõ poſſe. tāq̄ oīa ñ poſ/
ſit. aut inuideat ſaluti humane. ex quo hꝫ ꝙ aliqs
deſpat ꝺ potētia dīna nõ tñ de bonitate ſiue ꝺ mi
ſericordia. ¶ Preterea. q̄rit̃ vtꝝ aliqs deſperās
putare valeat ꝙ ſua malicia excedat bonitatem
dei. Qꝺ nõ. vr̃ q̄ātūcūqȝ eiȝ creſcat malicia ho
minū i īfinitū excedit bonitas dei. bonitas eiȝ dei
ē ſimplr̃ īfinita. ſꝫ oīs malicia hoīs terminum hꝫ.
cū ergo nālīter impſſuȝ ſit homini ñ tñ ex fide ꝙ
īmēſa ſit bonitas dei. nullus in tātū deſpare pt vt
putet ſuā maliciā excedē bonitatē diuinā. ¶ Item
bonitas nālis q̄ diminuibil̃ ē ꝑ peccatū. nullaten⁹
pōt oio tolli ꝑ pctm. ergo bonitas illa nālis exce
dit peccatū. ſꝫ bonitas dīna excedit illā bonitateȝ
creatā. ergo excedit illā maliciā. nullus ergo ꝓ/
tractās putare pt ſuā maliciā excedē bonitatē di/
uinā. ¶ Ad primū dōȝ. ꝙ hō ꝑ deſpatōneȝ i hoc
cadē pt vt ñ tñ deſpet ꝺ miſcđia dei qua remittit
pcta. ſꝫ ēt ꝺ potētia dimittēdi pcta illi. ſꝫ hoc ē ꝓ/
fūdatio deſpatōis. ⁊ tūc cadit i defectū fidei iſor/
mis q̄ credit̃ oipotētia dei. ⁊ iſte pōt eē ꝺ illis de
qb⁹ dꝫ i hiere. ij. filij mēpheos ⁊ caphnes cōſtu/
prauerūt te vſqȝ ad vticē. ſꝫ ñ oꝫ ꝙ oīs deſpans
ꝺ potētia deſpet: lꝫ deſpet ꝺ miſcđia. ⁊ ſi deſpet ꝺ
oipotētia ñ oꝫ ꝙ deſpet ꝺ potētia. potētiā. n. dīnā
credat ⁊ ſi ñ credat oipotētiaȝ quo ad effectū re/
miſſiōis pctoꝝ. ¶ Et ꝑ hoc ſoluit̃ prio obiectuȝ.
¶ Ad ſcđȝ vº obiectū dōȝ. ꝙ maliciā hūanā ex/
cedē bonitatē dei duplr̃ itelligit̃. vno mō vt cre/
dat̃ ꝙ malicia excedat effectū remiſſiōis q̄ eſt ex
miſcđia ꝓut rñdet ſatiſfactōi. ⁊ hoc mō malicia
dꝫ excedē bonitatē q̄tū ad remiſſiōȝ q̄ rñdet ſa/
tiſfactōi. ſꝫ āt ꝙ bonitas ſiue miſcđia hꝫ effectuȝ
remiſſiōis pcti: gnālīter excedit miſcđia ſiue bo/
nitas maliciā. Cū ergo dꝫ ꝙ qdā putāt ſuā ma/
liciā excedē bonitatē dei. hoc attēdit̃ rōne remiſ/
ſionis q̄ ad ſatiſfactōneȝ ptinet. vel ad hoc vt hō
faciat qcqd pōt vt veniā mereat̃. ⁊ hoc mō dixit
Cayn maior ē iniqtas mea q̄ vt veniā merear.
reliquo vº mō nullatenus putat̃ vt malicia ali/
cuius hoīs excedat diuinā bonitatē.

Membrum quintū.

q Uinto q̄rit̃ vtꝝ deſpatio ꝓut eſt pctm
ꝑmaneat i dānato ſꝫ actū. Qꝺ vr̃. po
nat̃ eiȝ ꝙ aliqs decedat i mortali pec/
cato. cū iā dānat⁹ ē deſpat ꝺ remiſſiōe
pcti. nam ſi ſperaret minueret̃ pena. dꝫ aūt penul.
iob. ſpes ei⁹ fruſtrabit̃. reſtat ergo ꝙ deſpatiōem
hꝫ i futuro. ſꝫ nihil ꝓhibꝫ habitū illum ꝓgredi in
actū. reſtat ergo ꝙ poſt mortē erit pctȝ deſpatio/
nis i actu ſicꝫ añ mortē. ¶ Si forte dicat̃ ꝙ act⁹ ille
poſt mortē inuolūtarie ſit: añ vº mortē volunta/
rie. ⁊ iō ante mortē eſt peccatū poſt morteȝ vero
nō. Cōtra. neceſſitas qua hō ſe inducit in pecca/
tū nō aufert ei qn ſit pctm. reſtat ergo ſi hō poſt
mortē inducit̃ i neceſſitatē deſperatōis: nō ꝓpter
hoc aufert̃ ei eē pctm vt inuolūtarie fiat: eo ꝙ ex
neceſſitate ſit. ¶ Preterea dꝫ. xvi. apoc. ꝙ blaſphe
mauerūt deū celi pre dolorib⁹ ⁊ vulnerib⁹ ſuis ⁊
nō egerūt pniaȝ. vbi dat̃ itelligi ꝙ deſperauerūt.
⁊ loquit̃ de dānatis. Reſtat ergo ꝙ dānati pec/
cāt peccato deſpatōis. Cōtra dꝫ. ix. Jo. veniet
nox in q̄ nemo pt opari. ex quo deſignat̃ ꝙ poſt
mortē nec eſt opari ad meritū nec ad demeritū.
¶ Silr̃ habet̃. ix. eccs. amor ⁊ odiū ⁊ inuidie ſi/
mul ꝑierūt. vbi vr̃ dici. ꝙ poſt mortē nec ē mere/
ri nec demereri. Ad qꝺ dōm. ꝙ in dānatis eſt
deſperatio in augmētū pene. ſꝫ nō ē ibi ꝑ moduȝ
peccati i actu vt ex hoc demereant̃. ſꝫ vt eoꝝ pe/
na ſciat̃ eē ꝑpetua. ¶ Ad illud vº qꝺ obijcit̃ dōm
eſt. ꝙ lꝫ ibi diffidant de miſericordia. nulla eſt ibi
delectatio que eos tūc inducat. ⁊ ideo nō dꝫ vo/
lūtarius huiuſmōi actus. Et diſtinguēdū ꝙ dicit̃
aliqd neceſſariū dupliciter. vel q2 eſt ex violētia.
vel q2 eſt ex debita iuſticia. ⁊ vtroqȝ iſtoruȝ mo/
doꝝ dicet̃ eſſe inuolūtariū q2 opponit̃ pcto. dicit̃
aūt alio modo neceſſariū qꝺ hꝫ aliquid de volū
tate ꝓpria vel alterius ⁊ ꝑ ꝯſuetudinē ſiue legem
cuȝ volūtate neceſſariū. ⁊ hoc mō pōt eē culpa/
bile ſm quē modū dicitur aliqꝺ peccatū neceſſa/
riuȝ: qꝺ ex cōſuetudine eſt inductū vel ex origina
li corruptōne. ꝓut dicit̃ de originali pcto. ⁊ hoc
mō nihil ꝓhibet eſſe peccatū ⁊ nihilominus ex
neceſſitate inductū. ſic aūt nō ē de deſpatōne ꝓut
eſt pena i dānatis.

Membruȝ ſextum.

Sexto querit̃ de compatiōe deſpatio/
nis ad alia peccata. ⁊ de compatione
ꝑtiuȝ inter ſe. Et videt̃ ꝙ ſit maximuȝ
pctm. ꝑ hoc qꝺ dicit̃. xxiiij. puer. Si
deſperaueris. glo. nihil execrabilius ē deſpatio/
ne. quā qui habuit ⁊ i generalib⁹ huius vite labo
ribus. ⁊ qꝺ peius eſt in fidei certamine ꝯſtantiaȝ
ꝑdit. ergo peccatū deſpatōis eſt maximū cū nullū
ſit execrabili⁹ eo. ¶ Itē hiero. ad ruſticū de pnia.
Nihil ita offendit deū q̄ deſpatōe maloꝝ herere
peioribus. qꝺ aūt magis offendit deum ē maius
pctm. ergo deſpatio ē maius pctm alijs. ¶ Itē q̄
ad mortē peccat tantā hñt ignorātiā ⁊ cecitatem.
nec turbent̃ i ſceleribus ſuis. nec pnie dolore cru/
cient̃. ſicut habet̃ ſup illud. xxvij. Math. cōſiliuȝ
inierūt principes. ſꝫ grauiſſime peccat q̄ ignorat
ſicut dicit ambro. deſpatio aūt ē pctm ad morteȝ.
ergo deſpatio eſt grauiſſimū pctȝ. ¶ Itē ſpes ve
nie ē principiū pnie. ſꝫ remoto pricipio remouen
tur ea q̄ ſequūtur. ꝑ deſpatōeȝ aūt remouet̃ prin/
cipiū. ꝑ alia pcta tollunt̃ ꝯſequētia ad ſpeȝ venie
vel gr̃e. ergo deſpatio eſt maius pctm alij. ¶ Iteȝ
dicit Cris. triſtari i peccatis imoderate dyabolica

ē methodia.oñdit aūt hoc iudas qͥ ſeipſm ſtrāgulauit.ſ3 hoc eſt maximuꝫ peccatū p qđ dyabolo aſſimilamur. hoc aūt ē dſperatio' cū triſtaꝫ aliqs i peccatis imoderate.ergo hoc ē maximū pctm. ¶ Itē maius ē deſcēdere i infernū ꝙ peccare ad mortē.ſ3 alia peccata poſſūt dici peccata ad mortē ſicut dicit iſid.in li.de ſūmo bono. perpetrare flagitiuꝫ aliqđ mors anime eſt.ſed deſperare eſt deſcendere in infernū.ſicut poteſt illud exponi in pſ.deſcendunt in infernum viuentes.Et dicit Iſid. contēnere penitentiaꝫ permanere in culpa deſperare eſt in infernuꝫ deſcendere. Reſtat ergo ꝙ deſperatio eſt maius peccatuꝫ alijs. Cōtra.fides eſt fundamētū omnis virtutis.ergo heresis vel apoſtaſia qua homo recedit a fide cum priuet fundamētuꝫ.erit maius peccatū deſpatione.deſperatio eiꝫ tollit ſpeꝫ.ſed illud peccatū tollit fideꝫ. ¶ Iteꝫ peccatū qđ pōt tolli per penitētiaꝫ minus ē illo peccato qđ nō pōt tolli.ſed deſperatio ē peccatū qđ pōt tolli p penitētiā.ipnia vo finalis nō pōt tolli.ergo maius ē pctꝫ finalis impenitētie ꝙ ſit pctm deſpationis.nō ergo peccatū deſperationis eſt maximū. ¶ Itē caritas eſt excellētior iter virtutes.illđ ergo peccatū qđ pricipalius repugnat caritati ē maius iter pcta.ſ3 ipugnatio fraterne caritatis ē pctꝫ qđ pricipalius opponit caritati.dſpatio vo ſpei ergo ipugnatio fraterne caritatis ē pctꝫ maius deſpatione. Ad qđ dōꝫ.ꝙ deſpatio ꝓpter vnaꝫ cāꝫ dicit maius peccatū.ꝓpter vo alias cauſas alia peccata que nūerata ſūt dicunt maiora.Deſpatio.n.dr maius pctꝫ pp hoc ꝙ i rebus laborioſis q̄ ad pfectōem vite ptinent pdit hō ꝯſtātiā ⁊ ita tollit pſeuerātia cui pricipaliter merces reddit.Dicit ēt maiꝰ peccatū.qꝛ p deſpatōeꝫ cadit hō i tātā pfūditatē pcti vt oino nō putet eē futuꝝ iudiciū. ⁊ penitus fiat ifidelis oipotētiaꝫ diuinaꝫ nō credendo.vñ dicit hiero.deſperatio infidelitatis ē in deū qui deſperat ſalutē.nō putat futurū iudiciū.qđ ſi metueret: bonis opibus ſe iudici pparet.Dicit ēt maiꝰ peccatū.i piculoſiſſimuꝫ ꝓpter adiunctā ignorātiaꝫ qua homo periculuꝫ ſtatus ſui ignorat.Dicitur etiā maius peccatū qꝛ priuat cōfidentiā finis.Dr etiā maius qꝛ inducit hoieꝫ vt ſeipſm occidat.Dr etiaꝫ maius qꝛ aſſimilat decenſui inferni.ſꝫ has ergo ꝯditiones pōt dici deſperatio grauiſſimuꝫ peccatū reſpectu illoꝝ q nō hñt illas ꝯditiones. ſ3 nō ꝓpter hoc dicet maius peccatuꝫ omnibus alijs peccatis.vñ nihil ꝓhibet ifidelitatē vtpote hereſiꝫ vel apoſtaſiaꝫ quo ad aliqđ eē maius illo peccato i hoc.ſ.ꝙ tollit fundamentuꝫ omniū virtutū. ⁊ ita penitus edificiuꝫ ſpūale deſtruitur. Silr pōt dici đ finali impenitētia que rōne irremediabilitatis pfertur deſperationi ⁊ alijs peccatis. Eodem modo impugnatio fraterne caritatis ſiue gratie fraternitatis quo ad hoc dicitur excedere.qꝛ magis grē q̄ i caritate pficit ꝯrīatur. Adhuc ēt argui pōt.ꝙ peccatū deſpatōis rōne ſui generis qđ ē peccatū i ſpūſanctū maiꝰ dicat. ⁊ hoc videt p hoc qđ dicit aug.loquēs de peccato deſperatōis i li.đ ſermone dñi i monte. Tāta ē labes illius peccati vt depcandi hūilitatē ſubire nō poſſit etiāſi peccatū ſuuꝫ mala ꝯſciētia ⁊ agnoſcere ⁊ enūciare cogat.cum eniꝫ dixiſſet Judas.peccaui tradēs ſanguinē iuſtuꝫ.facilius dſpatione cucurrit ad laqueū:ꝙ hūilitate veniā ē depcatus. ⁊ p hoc vult deſignare ꝙ ē peccatū i ſpūſctm qđ ē irremiſſibile. ⁊ p hoc deſignat ꝙ rōne ſui generis ē maius peccatuꝫ alijs. ⁊ hoc videt p hoc ꝙ dicit leo papa. ſceleratior oibus o iuda ⁊ infelicior extitiſti.quē nō pnia reuocauit ad dominū.ſ3 deſperatio traxit ad laqueū.ex quo videt ꝙ deſperatio prout ē i genere peccati i ſpiritūſanctū ſit maius alijs. ¶ Sed videtur ꝙ pctꝫ deſpatōis nō ꝯtineatur ſub pcto i ſpūſctm. ⁊ ita rōne illius nō ē maius.dr eniꝫ.x.prouerb. ſup illud.pauor illis q opantur malū. Glo.ſūt q ſciētes iudiciū nihilominus negligētia vel deſpatione vel induſtria peccāt.diuidit ergo deſpatio ꝯtra pctꝫ ex induſtria.ſ3 pctꝫ i ſpūſ.ē peccatū ex iduſtria. ergo pctꝫ ex deſpatōe diuidit ꝯ pctm i ſpūſ. ⁊ ita rōe peccati i ſpūſ.nō dicet eē maius alijs. Ad qđ dōm.ꝙ tanguntur hic tres drīe peccati que pñt ſic diſtingui.vt iduſtria reſpiciat cognitioneꝫ generis peccati. negligētia vo circūſtantias.deſpatio vero terminū remiſſiōis. ⁊ ſm hoc deſpatio diſtinguet ab induſtria.Uel aliter pōt diſtingui deſpatio ab indutria ⁊ negligētia. vt negligētia reducatur ad peccatum ex ignorātia.large ſumpto vocabulo.deſperatio vero ad peccatuꝫ ex infirmitate.peccatum vero ex induſtria dicat illud peccatuꝫ qđ ē ex certa malicia. ⁊ ſm hoc nō dicet h deſperatio ꝓut ē peccatum i ſpūſ. ¶ Illud vo qđ dicit aug.i li.đ ſermone dñi i mōte. ⁊ qđ dicit leo papa đ deſpatōe.attēditur ꝓut ē pctꝫ i ſpūſ. ⁊ ita aliter accipitur i illa glo. deſpatio. ⁊ aliter in illꝫ auctībus. Itē aliqs deſpat đ miſcđia dei ꝙtū ad bona tpalia.ſicut ē de paupibus q ſunt i tribulatione ⁊ miſeria.aliqui dſpant đ miſericordia dei quo ad bona ſpūalia: ſicut ē q deſpat đ remiſſione peccatoꝝ ⁊ de vita eterna.pōt ergo queri q̄ illaꝝ deſperationū pfertur alijs? ⁊ videt ꝙ illa de miſcđia i bonis ſpūalibus.pferunt.n.bona ſpūalia bonis tpalibꝰ.ergo ſpes miſcđie i his.ſpei miſcđie i illis.ergo ⁊ deſpatio pfert deſpatōi. ¶ Cōtra qbꝰ ꝯfert dñs bona ſpūalia.ꝯfert etiā bona que ſūt ad necitate vite tempalis.hec eiꝫ ſūt miſcđie generalis.illa vero miſcđie ſpālis ⁊ ſpūalis.deſpare.n.đ miſcđia qua illa ꝯferūt.ē deſpare đ miſcđia qua iſta ꝯferunt ⁊ ñ ecōuerſo.ergo maior ē deſpatio q̄ hō deſpat de miſcđia generali qua dant temporalia

bona que ſūt ad nec̄citatē vite. q̄ȝ deſpatio miſcđie
qua ꝯferunt bona ſpūalia. ¶ Qđ etiā videt̄ per
ordinē poſitū i pſ̄. vbi dicit̄. homines ⁊ iumēta
ſaluabis dn̄e: quēadmoduȝ multiplicaſti miſcđiā
tuā deus. Glo. tp̄alis cōis ē bonis ⁊ malis. ſpūa
lis ꝟo ē ꝓpria bonis. ⁊ tp̄aleȝ ꝑmittit. ſpūalem
ꝟo ſubiūgit que notatur ꝑ miſcđie multiplicatōȝ
g ergo deſperat đ miſcđia generali ꝑ ꝯn̄s deſpe
rat de multiplicatōe miſcđie. hoc etiā videt̄. quia
minus ē dare iſta bona tp̄alia q̄ȝ ſpūalia. g ergo
deſpat đ dono dei i minoribus. ꝑ ꝯn̄s deſpat de
dono dei i maioribus. ſicut g nō vult mihi dare
caſtrū. nō ex hoc preſumit̄ ꝙ nolit dare domū.
vn̄ diffidentia rei maioris nō ponit ꝑ ꝯn̄s diffi/
dentiam rei minoris. Ad qđ dicendum eſt. ꝙ
licet bona ſpiritualia ſint maiora q̄ȝ tp̄alia: tamē
deſperatio miſericordie quo ad iſta bona tp̄alia
maior eſt q̄ deſpatio miſericordie quo ad bona
ſpūalia. nec dȝ ibi attendi ꝯn̄tia in ipſo ſed in cō/
trario. ⁊ ꝑ hec poſſunt ſolui q̄ obiecta ſūt ⁊ lȝ bo
na tp̄alia poſſint dari ſine ſpūalibus ⁊ ſpūalia ſi/
ne bonis tp̄alibus. tn̄ diffidentie nō ſic ſe hn̄t. ſed
diffidētie reſpectu miſericordie generalis ſȝ quā
dantur tēporalia: ponit per conſequēs diffidētiā
miſericordie ſpāl̄is ſm̄ quā dantur bona ſpūalia
⁊ nō ecōuerſo.

Membruȝ ſeptimuȝ.

Septimo querit̄. vtrū deſpare đ ſalu/
te ꝓximi ſit peccatū. Et videt̄ ꝙ non.
Spare. n. ſiue ꝯfidere đ ſalute ꝓximi
n̄ ſemꝑ ē motus virtutis. g. n. cōfidit
de ſalute eterna ꝓximi nō ꝑcedētibus meritis. n̄
hȝ motū ꝟtutis ſȝ ꝓſumptionis. ergo deſpare qđ
ei opponit̄ n̄ ſemꝑ ē motus pcc̄i. ¶ Cōtra ſic dic̄
aug. đ quocūqȝ peſſimo i hac vita ꝯſtituto nō ē
deſpandū. ſi ergo deſpat peccat. ¶ Itē deſpare đ
ſalute ꝓximi ē deſpare đ miſericordia dei quo ſa
lus ꝯfert̄. ſȝ peccatū ē deſpare de miſcđia dei. er/
go pc̄ȝ ē deſperare đ miſcđia ꝓximi dū eſt i via.
¶ Preterea. magis cognoſcit hō ea q̄ ſūt i ſeipo
q̄ȝ ea q̄ ſūt i alio. ſȝ quātūcūqȝ cognoſcat malū i
ſeipo vł quātūcūqȝ diminuerit: n̄ eſt deſperādū đ
venia. ⁊ ſi deſpat peccat. vn̄ dicit̄ i ꝓlogo pſalte/
rij. Nulli quātūcūqȝ đlinquēti đ venia ac miſeri
cordia dei diffidēdū ē aſſūpta penitēdi hūilitate
Et dicit Iſi. nullus deſpare dȝ veniā etiā ſi circa
finē vite ꝯuertatur. Reſtat ergo ꝙ nullus debet
deſpare đ alterius ſalute ſiue peccatoꝝ remiſſio
ne. Ad qđ dđm ē. ꝙ đ nemine deſpandū ē dū
ē i via ⁊ ſi deſpat peccat. hoc. n. ē đ dei miſcđia
deſpare. ¶ Ad obiectū āt i ꝯtrariū r̄ndenduȝ. ꝙ
lȝ ꝯfidere đ ſalute ꝓximi nō ē opus ꝟtutis. ſemꝑ
tn̄ ex oppoſito deſperare đ ſalute ſpūali ad pec/
catū ꝑtinet. ꝯfidē. n. đ ſalute n̄ ponit totū eē i actu
ꝟtutis. ſȝ ꝯfidere opoꝛtet đ ſalute. i. đ venia ꝑce/
dēte nāl̄r grā. ⁊ đ vita eterna ꝑcedēte grā ⁊ meri
tis. deſpatio āt hoc totū tollit ⁊ iō reducit ad eſſe
peccati.

Membrū octauum.

Octauo querit̄ qđ ē remediū ꝓ̄cipale
ꝯtra deſpatōeȝ. Et ad hoc notādū ꝙ
ꝓ̄cipale remediū ē conſiderā đ xp̄o
paſſo ꝓ hūano genē ꝙ erat i pc̄to. vn̄
ſuꝑ illđ. v. ad ro. ꝓ ipijs mortuus ē. Glo. ne de/
ſpes de eius potentia cuius apparet tal̄ in morte
beniuolētia. a quo tales arras accepimus: ꝙ do
nauit impijs mortē ſuā q ſeruat iuſtis vitā ſuaȝ.
¶ Itē Criſ. raab meretrix erat: ſed ſaluata eſt. la/
tro homicida fuit ſed paꝺiſi ciuis factus eſt. ſau/
lus blaſphemus fuit: ſed apl̄s dei factus eſt. hec
ſunt dei paꝺoxa. hec conſidera ⁊ nunq̄ȝ deſpes.
Sil̄r dicit̄. ij. reg. xj. ſuꝑ illud. dormiuit cum ca
glo. de ſtatu ſuo dauid cadente nemo ſuperbiat
de lapſu etiam reſurgente dauid nemo deſperet.
mirabiliter ſcriptura ⁊ ſuperbos premit ⁊ hu/
miles leuat.

Queſtio. clxxv.

đ illa di
uiſione
pcc̄i que ē: ꝙ aliud ex timore male hūiliāte. aliđ
ex amore male accēdēte.

Habituȝ ē ſupra
de diuiſione illa peccati que ē.
aliud eſt pc̄tm ex infirmitate.
aliđ ex ignorātia. aliđ ex certa
malicia. Cōſequēter dđȝ ē đ il
la diuiſione pcc̄i que ē. aliud ē
ex timore male hūiliante. aliud ex amore male
accēdente. de quo dicitur in pſ̄. Incēſa igni ⁊ ſuf
foſſa ⁊c̄. Prio ergo q̄rit̄ đ rōne diuiſiōis in ſe.
Scđo đ ꝑtibus diuiſionis. ¶ De rōne diuiſio/
nis queritur ſm̄ hūc moduȝ. vtrū timor illicitus
⁊ amor illicitus diuidant ipſa genera peccato/
rū. an oē peccatuȝ qđ eſt ex timore fiat ex amore
Scđo. cuiuſmodi ſit hec rō diuiſionis videlȝ
ſm̄ quā rationeȝ peccati accipiatur. ¶ Prio aūt
obijcitur ꝙ penes iſta duo cōuenient̄er ſumat̄ di
uiſio peccati. qđ videt̄ per glo. ſuꝑ illđ pſ̄. In/
cēſa igni ⁊ ſuffoſſa. vbi dicit̄. ꝙ oīa peccata ſunt
vel propter cupiditateȝ vel ꝓpter timorē. ⁊ noīe
cupiditatis intelligitur amor rei nō duȝ habite. ⁊
iteruȝ ſubiungit. omne peccatuȝ due res faciūt in
hoīe. ſ. cupiditas ⁊ timor. ſicut ecōtra amor dei
⁊ timor eius ducūt ad oē bonuȝ. ex quo videt̄ ꝙ
recte dr̄ie peccati accipiuntur ſm̄ timoreȝ male
hūiliāteȝ ⁊ amorē male accēdēteȝ. ¶ Iteȝ maluȝ
⁊ bonuȝ ſunt ꝯtraria ⁊ e diuerſo diuidunt̄. ergo
diuiſio peccati que accipitur ſȝ illa eſt conueni/
ens diuiſio. ita ꝙ nihil qđ cadit ſub vna differē/
tia cadit ſub altera. ¶ Iteȝ dicit aug. in li. de du/

abus aiabus. volūtas ē animi motus nullo cogē
te ad aliqd nō admittēdū vel adipiſcēdū. volū/
tas ergo terminat ex vna pte i dimittēdo malū. ex
alia pte i adipiſcēdo bonū. ſicut āt volūtas recta ē
i his duabus drñtijs: ita ⁊ volūtas diſtorta. pcīm
āt accipit ſm volūtatē diſtortā. erūt ergo due dñe
pcti. ¶ Itē dñia tentatōis ē ſm rōnem cupiditatis
⁊ timoris. ſicut hr. xxvi. mat. ē terna tentatio cupi
ditatis ita ⁊ timoris. cū ergo dñe tētationis acci/
piunt ſm timorē ⁊ amorē. dñe pctoꝝ recte acci/
piunt ſm eaſdē dñas. Contra. ſup illud. j. Jo.
ij. Nolite diligere mundū ⁊c. glo. bede. ſicut dile
ctio dei ē fons oiū virtutū: ita dilectio mūdi oiū
vicioꝝ. ſi ergo viciū ex amore ſit fons oiū alio-
rū: viciū ex timore ſub vicio ex amore continet.
Nulla ergo ē diuiſio. pcīm aliud ē ex timore ma/
le hūiliante. aliud ex amore male accēdēte. ¶ Itē
aug. in li. de li. ar. claꝝ eſt iā nihil aliud ꝙ̄ libidi/
nē in toto maleſaciēdi genere dñari. ſi ergo omne
quodlibet inꝙ̄rū huiuſmodi amat: clarū ē in toto
gnē maleſaciēdi nihil aliud dñari ꝙ̄ peccatū ex
amore. nō ergo diuidit ex timore ⁊ amore omne
pctū. ¶ Hoc et videt ex eo qd. j. ſequit. ꝯuenit iter
nos oia maleſcā nō ob aliud mala eē: niſi ꝙ libi/
dine. i. iprobāda cupiditate fiūt. ergo oē malū nō
niſi ex iprobāda cupiditate fit. nō ergo qd fit ex ti
more diuidit ꝯ̄ illud qd fit ex amore. ¶ Itē dicit
greg. cū pñs pena metuit ⁊ dei facies nō amat. ti
mor ex timore ē nō ex hūilitate. ſꝫ ꝙ ē ex timore
ē ex amore aliꝗ̄ inordiato. ergo timor ē ex amore
iordiato. ñ ergo iter ſe diuidunt pctū ex timore ⁊
pctū ex amore. ¶ Itē timor videt eē cauſa pcti ex
amore. dr. n. ſup illd. xiiij. mat. timuit pplm. gl. ti/
mor hoiū differt ſꝫ volūtatē ñ aufert. vñ auidio/
res reddit ad crimē quos aliqñ ſuſpēdit a crimie.
ergo timor iducit pctū ex amore. ñ ergo due dñe
ex oppoſito diuidētes pctū ſūt timor ⁊ amor tāꝙ̄
cāe pctoꝝ. ¶ Ad quod dōm ē ꝙ ꝯueniēs ē diuiſio
pcti que ſupradicta ē. Et dicēdū ē ꝙ pctū illud qd
ē ex timore ñ ē ex amore eiuſdē rei illicito. ⁊ ſic ti
mor illicitus ⁊ amor e diuerſo diuidunt. ſꝫ aūt ꝙ
ad diuerſa referūt pt idē actꝰ eē ex timore rei illici
to ⁊ ex amore alterius rei illicito. ſꝫ ꝙ loqmur d
actibus alijs pctoꝝ diſtictis ab actu timoris ⁊ ab
actu amoris. actus. n. ille q ē timere nō ē ille qui ē
amare nec ecōuerſo. ſed occidē hoiē pt eē ex ti/
more iordiato alicuius rei ex vna pte. ⁊ ex amore
alterius rei ex altera pte. ¶ Itē actus pcti qui ē ex
his duabus cāis pōt ſic eſſe vt ſit ex timore tanꝙ̄
ex ꝓpiqua cā. ⁊ ex amore tāꝙ̄ ex remota vel ecō
uerſo. vel ex vtroqꝫ tanꝙ̄ ex ꝓpinꝗ̄ cā. e diuerſo
tñ ſūpta. Si vo ſit ex vtroqꝫ tanꝙ̄ ex ꝓpinꝗ̄ cā.
pt eē ꝙ amor ſit pricipal cā motꝰ vel timor prici/
palis motꝰ. ¶ His intellectis rñdēdū ē ad obiecta
ꝓ diuiſionē. diuiſio. n. que fcā ē ſup illd. icēſa. ig. ⁊
ſuffoſ. attēdit ꝗ̄tū ad eſſentiā pctoꝝ. ⁊ quātū ad

cauſalitatē. ſꝫ rōez ꝓpiquā vel ſꝫ rōez cāe prici/
palis. vt dicat ꝙ eſſentialr pctū timoris nō ē pctū
amoris nec pctū qd ē ex timore male hūiliāte tā/
ꝙ̄ ex ꝓpinqua cā ⁊ pricipali: ē ex amore male ac
cendēte tanꝙ̄ ex ꝓpinꝗ̄ cā ⁊ pricipali. ſed pt eſſe
ex timore tāꝙ̄ ex ꝓpinꝗ̄ cā. ⁊ ex amore tāꝙ̄ ex cā
remota. Et ſꝫ hoc ſoluēdū ē qd ex alia pte obij/
ciebat vbi dicebat. ꝙ pctū qd erat ex timore fuit
ex amore tanꝙ̄ ex cā pria. ⁊ hoc mō itelligit illd
qd dicit beda ſup can. Jo. ⁊ aug. ſilr. ¶ Ad aliud
ēt notādū. ꝙ amor eſt pria cā ois pcti. nō ſic aūt ē
de timore. ⁊ iō dicit aug. i li. de li. ar. ꝙ claꝝ ē ni/
hil aliud ꝙ̄ libidinē i toto maleſaciēdi gnē dñari.
⁊ iteꝝ. Couenit inter vos oia maleſcta eē ex libi/
dine. ¶ Ad aliud vero qd obijcit timorē eē ex ti/
more ⁊ ita ex amore. dicēdū ē ꝙ ibi accipit timor
tanꝙ̄ ꝓpinꝗ̄ cā. amor vero tāꝙ̄ remota. loqt tñ
ibi d motu timoris ſuilis q diffinit a motu timo/
ris hūani ⁊ mūdani. ¶ Ad illud vero qd obijcit
xiiij. mat. dicēdū ꝙ actꝰ ille pricipalr fuit ex amo/
re tāꝙ̄ ex ꝓpiqua cā ⁊ principali. ⁊ loquit ibi de
hōicidio Jo. ſed fuit ex timore occaſiōalr. timor
eiꝫ cū differt aliqd pctū: ardētiorē reddit ipm pec
catorē ad peccandū ꝓp ipſaꝫ delectationē. ¶ Si
vero obijciat ꝙ idē dr motꝰ q receſſus ē ab vno
loco ⁊ acceſſus ad aliū. ſicut receſſus a thebis ⁊
acceſſus ad athenas. ⁊ hoc mō poſſit dici idē mo
tus pcti q fit ex timore ⁊ q fit ex amore. nā timor
ē fuga animi a malo. amor vero appetitus boni.
⁊ ita vr vnus eē motus timoris ⁊ amoris. dōm ē
ꝙ nō ē ſile. timere. n. dicit actū quēdā q ē alius ab
eo q ē amare. nec ē ſile in motibus aie vſqueꝗ̄qꝫ
⁊ in motibꝰ exterioribus. nullus. n. dicit timere ⁊
amare eē eūdē motū ſꝫ rē. receſſū. n. ab vno ⁊ ac
ceſſū ad aliū locū oppoſitū dicit qs eē eūdē mo/
tū. Deide ꝗrit de ꝑdicta diuiſiōe q fit ſꝫ timorē
⁊ amorē cū fiat ſm cāꝫ ſꝫ ꝙ genus cāe accipiat.
cū. n. dicimus. oē qd ē in mūdo aut ē ꝯcupia ocu
loꝝ: aut cōcupia carnis: aut ſupbia vite fit diuiſio
pctoꝝ ſꝫ cāꝫ. ⁊ pōt ꝗri in ꝙ̄ cā differt hec diuiſio
a ꝑdicta. ¶ Ad qd dicendū. ꝙ vtraqꝫ dr attēdi ſꝫ
cāꝫ motiuā. ſed i hoc diſtiguit. ꝙ vna diuiſio ē ſm
conditionē cāe motiue formalē. illa. ſ. que eſt: pctū
aliud ex timore: aliud ex amore. alia vero ſꝫ ꝯdi
tionē cāe motiue materialē. cū dr: aut ē ꝯcupiſcē/
tia carnis: aut eſt ꝯcupia oculoꝝ ⁊c. ꝯcupia. n. cū
diuidit ſꝫ cōcupiſcibile. ſic motiuū ꝯcupiſcētie di
uidit ſꝫ formā. aut autē ꝯcupia diuidit ex pte ꝯcu
piſcentis ſiue ſꝫ ꝯditionē ipſius. dicit eſſe diuiſio
ſꝫ materiā. Aliud etiā attendendū ꝙ diuiſio que
eſt ſm timorē ⁊ amorem: attenditur ſm bonum
⁊ maluꝫ in genere. dico aut apparēs bonuꝫ ⁊ ap
parens malum. Alia vero diuiſio dat intelligere
differentias concupiſcibiliū. Eſt igitur primo
dicendum de peccato timoris ſpecialiter. ⁊ de
peccato amoris illiciti conſequenter. Circa vero

timorē malū q̄rit̄. Prio qd ſit. Scdo vtr̄ ſit peccatū mortale: an nō. Tertio q̄ ſūt dr̄e timoris ꝑut ē pctm ſiue ſint ſpēs ſiue n̄. Quarto d̄ eo qd eſt timēdū vel nō timēdum. ⁊ hoc ē de māl timoris. Quinto d̄ cā inducēte timorē hūanū. Sexto vtr̄ excuſat a pctō. Septio d̄ oppoſito ipſius.

Membruz primum.

Circa primū ſic dicit augu. ſuper illud x. Joā. Mercenarius ⁊ q nō eſt paſtor vidit lupū venientē. Glo. timor ē fuga animi ne pdat qd amat. ⁊ intelligit̄ diffinitio timoris. ¶ Jtē aug. talē diffinitiōem eius ponit in li. de ci. dei. Timor ē pturbatio animi in expectatōe mali futuri. Jo. vo damaſ. ponit hanc. Timor eſt preter nām irrōnalis ſiſtole. i. ɔtractio. ¶ His habitis querit̄ de prima diffinitōe. videt̄ eniz ꝙ nō recte diffiniat̄ cuz diffiniat̄ p ſuū oppoſitū ɔtrarie. amor eniz opponit̄ ɔtrarie timori. diffinit̄ autē p amorē. ergo male. ¶ Preterea. timor ſm ꝙ eſt donū ſpūſſancti nō recte diffinit̄ per fugā. ſz hoc eniz timor reuerētie eēt fuga. nullū aūt malū ē a quo fugiēdū ē hn̄ti timorez reuerētie in patria. ſed timor malus ⁊ timor bonus in genere cōueniūt. ergo timor malus nō dz diffiniri p fugā. ¶ Querit̄ etiā cū ſint plures diffinitiōnes timoris. in quo differat hec diffinitio ab alijs? Ad qd dōm. ꝙ nō diffinit̄ timor p ſuum oppoſitū. amor. n. qui eſt in rōne timoris nō opponit̄ timori. ſz ē cā ipſius. ¶ Ad ſcdz vo dōm. ꝙ timor malus recte diffinit̄ p fugā. reſpicit. n. ſemp apparēs malū. ⁊ ſi nō ſit ſimplr̄ malū. timor autē bonus aut ē vie aut patrie. ſi eſt vie reſpicit qd eſt in veritate maluz quod accidere pōt. timor autez reuerētie qui eſt in patria nō reſpicit malū ſz dic reſilitōem a ſūma maieſtate i ſuam puitatem. Et cōcedenduz eſt ꝙ fuga animi nō ē illud qd ē generale in oī timore. ſz in oī timore qui ē vie. reſilitio vero ē illud qd cōe eſt in oī timore ſiue ſit bonus ſiue malus. ¶ Ad tertiū vo dōm. ꝙ differunt he rōnes timoris in hoc ꝙ pria determinat̄ ſm cāz timoris. ſcda vo dterminat̄ p genus timoris. tertia vo determinat̄ ſm eē materiale ⁊ naturale ipſius timoris.

Membrum ſecūdum.

Secūdo q̄rit̄. vtrum timor ſit peccatū mortale vl̄ nō. Et prio occaſiōe hui⁹ querit̄. vtruz ſit pctz. Scdo vtr̄ mortale vel veniale. Arguit̄ aūt ꝙ non ſit pctm per hoc ꝙ pctm ⁊ pena diuidūt maluz in genere. qd ergo eſt in genere pene nō ē in genere peccati. ſed timor eſt in genere pene. qd pȝ per hoc qd dicit greg. teſtez negcie ſue hȝ ſemp timorē. ⁊ loquit̄ d̄ puerſo qui ſemp hȝ penā timoris. Reſtat ergo ꝙ timor ē pena. n̄ ergo ē i gen̄e peccati. ¶ Ecōtra. dicit̄ i euāge. Nolite timere ⁊c̄. ſed ꝓhitio nō fit niſi pcti. ergo timor ē pctm. ¶ Jtez vlt̄. apoc̄. timidi iter peccatores ɔputant̄. ergo timor ē pctm. Ad qd dōm. ꝙ timor aliqn̄ noiat paſſiōez. aliqn̄ noiat actū. cum aūt noiat paſſiōez ſolā tūc ē pena. cū aūt noiat actū potētie q a volūtate egredit̄ terribili aliquo mouēte: dicet eē peccatū. equoce aūt dr̄ de timore ſm ꝙ dr̄ pctm ⁊ ſz ꝙ dr̄ pena. ¶ Et p hoc ſoluit̄ illud qd obiectū eſt. pria. n. rō reſpicit timorē ſm ꝙ eſt pena vel in ꝓſenti vel in futuro. Scdo querit̄. vtrū ſit veniale vel mortale? videt̄ ꝙ ſit mortale. dicit. n. Beda exponens illud qd dr̄ in apoc̄. penl̄t timidis ⁊ incredulis ⁊c̄. cuz infidelibus peccatorib⁹ timidi ⁊ formidoloſi ɔputant̄. ſic int̄ nephāda crimina timoris ⁊ formidinis crimē ponit̄. reſtat ergo ꝙ timor eſt mortale pctm cuz inter nephāda crimina cōputet̄. ¶ Jtem timor male humilians opponit̄ amori qui ē caritas. ſicut habet̄ ſup illud pſ. Jncenſa igni ⁊ ſuffoſſa. timor. n. male humiliās cor ɔſtringit ⁊ quaſi gelicidiū facit. amor vo bn̄ incēdēs cor inflāmat ⁊ dilatat. reſtat ergo ꝙ timor mali ⁊ amor rectus opponunt̄. ſi ergo timor malus tollit amorez rectum. ⁊ qd tollit amorē rectū eſt peccatū mortale. ergo timor malus ē peccatū mortale. Cōtra. videt̄ ꝙ ſit veniale pctz. timor eniz puſillanimitat̄ retrahit a pfectione cum non ſufficiat ad retrahendū a precepto. ſz qd retrahit a pfectione ⁊ nō a precepto eſt veniale peccatū. ergo timor malus eſt veniale pctm. Qd autē retrahat a pfectione ⁊ ſi non a pcepto. habet̄ ſuper illud. xx. deut̄. corde pauido ⁊c̄. docet non poſſe quēquam pfeſſionē ɔtēplatiōis vel militie ſpiritalis accipere. qui adhuc nudari terrenis operibus ptumeſcat: ne infirmitas mētis ſue reuertat̄. ſed talis timor tn̄ a pfectione retrahit licz non a precepto. ergo timor eſt veniale peccatū. ¶ Jtem vij. Judi. qui formidoloſus ē ⁊c̄. Glo. timidus ē q aſpectu ad cōgreſſum trepidat: nō tn̄ toto corde terret̄ ſed repari ⁊ aiari poteſt. ſed peccatum mortale totū cor occupat. ergo huiuſmōi timor nō eſt mortale pctm. Ad qd dōm. ꝙ timor aliqn̄ ē veniale pctm aliqn̄ mortale. Veniale pctm ē cum opponit̄ bonum cōmutabile incōmutabili bono. ſicut eſt de illo qui metu mortis aut tribulationis negat deuz. timor autez eſt veniale pctm qn̄ tpalia mala timent̄ ſub deo ſalua obſeruantia diuinoꝝ pceptoꝝ. vn̄ ſi aliquis ex timore nō pficit illud qd eſt ɔcilij diuini: peccat venialiter. qn̄o autē hoc. ſ. habet̄ vbi ɔciliuz cōuertat̄ ei in pceptuz rōe voti aut pfeſſiōis. Eſt autem multiplex timor. quidā naturalis: ⁊ ille nō eſt pctz. quidaz vo ex deliberatōe pcedēs ſz tn̄ rōne infirmitatis carnis eo ꝙ credit nō ſufficere retrahatur. ⁊ talis iterū nō eſt pctz. quidā vero ex delectatiōe q̄dā veniali ɔtrahit̄. ⁊ talis timendo venialr̄ pec-

cat. ⁊ ſm hūc modū diſtinguendū i his qui a pſe
ssione retrahunt.

Membꝛuz tertium.

Tertio querit que ſint dꝛie timoꝛis ꝓut
ē pctm. ⁊ ponunt due dꝛie ſuper illud.
beati oēs qui timēt dn̄m. dr̄. n. hūanus
timoꝛ ē quo timemus pati picula car/
nis vel pdere bona mūdi. ⁊ ita duplex eſt timoꝛ.
carnalis. ſ. ⁊ mūdanus. Sup illud aūt. xxvi. mat.
oꝛauit tertio. notatur triplex eē timoꝛ malus. ſ. ti/
moꝛ moꝛtis. ⁊ timoꝛ vilitatis. ⁊ timoꝛ doloꝛis.
ꝯtra que oīa docet nos muniri oꝛatione. ita ſunt
tres dꝛie. Scdm aūt Jo. dama. ponunt ſex ſpēs.
ſegnicies. erubeſcētia. verecūdia. admiratio. ſtu/
poꝛ. agonia. Segnicies ē timoꝛ future operatio/
nis. Erubeſcētia e timoꝛ i expectatōe ꝯuicij. Ve/
recūdia vero ē timoꝛ i turpi actu eius qd̄ inſpera
bile ē ad ſalutē. Admiratō ē timoꝛ ex magna ima
ginatione. Stupoꝛ vero ē timoꝛ ex inſolita ima/
ginatione ꝓcedens. Agonia vero ē timoꝛ ex iſoꝛ
tunio. ſic ergo ſex ſunt ſpēs quarū plures ptinent
ad timoꝛē maluz. pōt ergo queri differentia inter
has diffinitōnes timoꝛis. ¶ Preterea ſicē duplex
ira ꝓpaſſio ⁊ paſſio: ſic duplex eſt timoꝛ ꝓpaſſio
⁊ paſſio. motus cui nō ꝯſentit ꝓpaſſio ē. acceden
te vero ꝯſenſu paſſio ē ⁊ tunc dicit eē moꝛs i do/
mo. ſic ergo due ſunt dꝛie timoꝛis pꝛeter ſupꝛadi
ctas. ¶ Preterea pōt queri qꝛtum ad pꝛimā di/
uiſionē timoꝛis que ē. alius ē timoꝛ carnis. alius
mūdi. cum. n. triplex ſit materia peccati. ſ. bonum
interius. ⁊ bonū inferius. ⁊ bonū exterius. ſm āt
duas dꝛas ꝯiugat eē timoꝛē. pōt queri quare nō
ſm tertiā. ¶ Jtez dicit de illo timoꝛe qui ē huma/
nus ꝙ in pꝛio gradu cū mūdo deſerit. qd̄ vr̄ fal/
ſum. multi. n. ſunt qui deſerūt mūduz ⁊ tn̄ timoꝛē
carnis vel mūdi nō deſerunt. reſtat ergo ꝙ ille ti
moꝛ non ſemp cū mūdo deſerit. ¶ Jtē qꝛtum ad
ſecundam diuiſionē ſimiliter pōt obijci ꝙ inſuffi
ciēs ſit diuiſio cū dicit. timoꝛ moꝛtis. timoꝛ vilita
tis ⁊ timoꝛ doloꝛis. cuz. n. ſint plura bona muta
bilia que ſunt amiſſibilia. quoꝝ vnuz ē diuitie. al
teꝝ vane gloꝛie. alteꝝ fama. alteꝝ potētia. alteruz
foꝛtitudo coꝛpis vel pulchꝛitudo. ⁊ ipſa etiā vita
carnis. cuz ergo tot ſint bona amiſſibilia: queād/
modū vna differētia timoꝛis accipit penes moꝛ/
tem que vite opponit. ⁊ alia penes vilitatez que
opponit honoꝛi vel fame. ⁊ tertia penes doloꝛē
que opponit gaudio. ita pn̄t accipi differentie pe
nes timoꝛē paupꝛtatis ignominie ⁊ ipotētie. Jtez
de differētijs quas aſſignat dama. pōt ſilr̄ obijci.
cum. n. timoꝛ ſit reſpectu rei difficilis. hoc āt non
videat ad aliquā pdictaꝝ differētiaꝝ ptinere. nō
videt eſſe ſufficiēs diuiſio. ¶ Similr̄ timoꝛ eſt rei
terribilis vt moꝛtis: que nō videt ſub aliqua dif/
ferētiaꝝ ꝯtineri. ¶ Preterea. timoꝛ dr̄ ſm augu.
voluntas fugiēdi id quod aduerſat. vel animi fu/
ga ſicut dictū eſt. reſtat ergo cū nō in oibus diffe
rētijs reſpiciat malū futuꝝ qd̄ dicit aduerſari vel
eſſe fugibile. nec recte ſumunt ſpēs ipſius timoꝛis.

Ad qd̄ dōm. ꝙ pꝛia diuiſio timoꝛis attenditur
ſm duo que ledi pn̄t pꝛincipalr̄. pōt. n. ledi aliqs
in carne. pt ēt ledi in poſſeſſiōe ſua. tertia vō dr̄ia
n̄ ꝯuenit vt p ſe ledat in aīa ſz ex ꝯn̄ti. ⁊ ideo due
attendunt differētie timoꝛis. timoꝛ carnalis ⁊ ti/
moꝛ mūdanus. ſm ꝙ timet malū carnis vel ma/
lum qd̄ opponit poſſeſſioni ſiue bono exterioꝛi.
dicit aūt timoꝛ carnis aliqn̄ timoꝛ hūanus p ap/
pꝛopꝛiationē ſm ꝙ dicit ꝙ due ſunt ſpēs timoꝛis
libidinoſi. timoꝛ mūdanus. ⁊ timoꝛ humanus. ⁊
dicit timoꝛ humanus quo hō timet pelli ſue. ⁊ h̄
ē cuz homo timet malū coꝛpis. ratione tn̄ ſubie/
cti vterqꝫ timoꝛ dicit humanus. ¶ Ad illud vero
qd̄ obijcit quare ſm tertiā differētiā boni penes
quaz accipit diuiſio peccati. ſ. penes illud qd̄ rn̄/
det ſuperbie vite nō accipit differētia vna timo/
ris? dōm ē ꝙ illud bonū qd̄ ē ex parte aīe non dr̄
ita amiſſibile ſicut illud qd̄ ē ex parte carnis: vel
qd̄ ē ex pte mūdi. ⁊ ideo penes illud n̄ accipitur
dꝛia. vel ſi accipit ꝯtinet large ſub eo qui ē timoꝛ
mūdanus. vtpote timoꝛ vilitatis aut ꝯtēptibilita
tis q rn̄det amoꝛi ſupbie. ¶ Ad illud vō qd̄ obij/
cit. ꝙ ille timoꝛ cū mūdo deſerit. dōm ē ꝙ hoc i/
telligendū ē de his q plene deſerūt mūdum. non
ſicut clauſtrales dicunt mūdū deſerētes. ſed qꝛto
plus deſerit amoꝛ mūdi: tanto plus deſerit timoꝛ
ei rn̄dens. vn̄ greg. q in hac vita nulla ꝓſpera ap
petit: nulla ꝓculdubio aduerſa pertimeſcit. quiſqs
enim exterioꝛa que ēt nolēti ſubtrahunt appetit:
ſua ſe ſpōte extraneo timoꝛi ſubſternit. ¶ Ad illō
vō qd̄ obijcit de ſcda diuiſione. dōm ē ꝙ ſcda di
uiſio accipit ſm tria pꝛicipalia que timent: q̄ ma/
la eſtimant ex pte aīe. doloꝛ qui opponit gaudio
ex pte coꝛpis. moꝛs cui opponit vita. ex pte vero
boni extrinſeci ſumitur vilitas que opponit ho/
noꝛi: ⁊ huiuſmodi bonis tpalibus ꝓpter que hō
honoꝛatur. ſicut ſunt diuitie potētie generoſitas.
¶ Ad aliud vero qd̄ obijcit circa illā diuiſionez.
dōm ē ꝙ lz ſint plura mala que timent ex pte coꝛ
poꝛis ꝑter moꝛtē. ⁊ plura extra ꝑter vilitatem. tn̄
ſm pꝛicipalioꝛa accepta ē illa dꝛia. ¶ Ad illō vō
qd̄ obijcit de diuiſione dam̄. dōm ē ꝙ ratō illius
diuiſionis talis pōt eſſe. differētia. n. timoꝛis aut
ē reſpectu eius cuius pꝛincipiū ē in nobis. aut re/
ſpectu eius cuius pꝛincipiū ē extra. ſi reſpectu qd̄
i nobis ē: aut illud ē bonū: aut malū. ſz vtrobiqꝫ
malū eſtimāt. ſi aūt fuerit reſpectu boni ſz eſtimati
mali: ſic dr̄ ſegnicies. ſi vero reſpectu mali quod
eſtimat malū: dr̄ verecūdia. Si vero reſpcu eius
qd̄ ē extra: aut ē in verbo: aut i facto. ſi in vbo dr̄
erubeſcētia. eſt. n. erubeſcētia timoꝛ i expectatione
ꝯuicij. Si vō fuerit i facto: aut cuius ꝓceſſu cogn̄

tio: aut cuius nō ꝑceſſit. ſi cuius ñ ꝑceſſit: dr̄ ago/
nia cū aliquod infortuniū accidit qd̄ repentinum
dr̄. ſi vō cuius cognitio ꝑceſſit: dico āt cognitōez
imaginationuʒ. aut hoc ē pp cām que ē ex pte rei
in ſe. ⁊ ſm̄ hoc dr̄ admiratio. aut hoc ē pp cāʒ rei
in ꝯpatione ad accipientē: ⁊ ſic dr̄ ſtupor. admira
tio .n. ē ex magna admiratiōe. ſtupor vō ex inſo/
lita. magnū āt ē ꝯditio rei i ſe. inſolitū aūt in ꝯpa/
ratiōe ad nos. ¶ Ad illud vō qd̄ obiectū ē. q̄ cō
tingit eſſe timorē rei difficilis ⁊ illa nō exprimit i
aliqua ſpecieꝝ. dōm ē q̄ daṫ intelligi i eo q̄ dicit
timor future opationis. ſegnicies .n. ē timor ope/
ratōis pp difficultatē. ¶ Ad illud vero qd̄ obijcit
de timore rei terribilis vtpote mortis. dicendum
videṫ. q̄ aliquādo pōt ꝯtineri ſub agonia. aliqñ
ſub ſtupore. aliqñ eniʒ mors repētina ē. aliqñ ⁊ ſi
nō ſit repētina ex inſolita imaginatiōe ꝓcedit ti/
mor. ¶ Ad vltimū vero dōm. q̄ non oēs differē
tie timoris accipiunṫ in ꝯparatione ad malū futu
rum: ſed magis ſm̄ differētiā eius qd̄ aduerſatur
ꝓut diffiniṫ timor voluntas fugiēdi illō quod ad/
uerſaṫ aliquis cum videṫ reus haberi ad malum
eſtimatū in futuro. ¶ Adhuc etiā queriṫ ſi omnes
differētie quas aſſignat dam̄. reducanṫ ad timorē
malū? Et dicēduʒ ē q̄ timor malus dr̄ dupl'r. vel
rōne pene vel rōne culpe. ſi autez ſumaṫ ratione
pene ſm̄ q̄ timor ē paſſio cōmune ē in omnibus
ſex differētijs. ſi autez ratione culpe nō attenditur
cōe i omnibus alijs.

Membrum quartū.

Quarto queriṫ de eo qd̄ ē timenduʒ vel
nō timenduʒ. ſ. de materia timoris. Et
pōt queri de potētia ſeculari vtruʒ ti/
mēda ſit. diciṫ .n. j. pe. iij. timorez eorū
non timueritis. ⁊ dicit gl. ea que in eis pñt videri
timēda: vt regia ptās ⁊ huiuſmōi. ergo regia po
teſtas ⁊ huiuſmōi nō ſūt timēda. ſʒ q timet ex i/
proba volūtate qd̄ nō timēdū ē peccat. ergo ta/
lis peccat. ¶ Itē diciṫ. x. math. Nolite timere eos
qui occidūt corpus. Et dicit beda. Duo ſunt ge/
nera pſecutoꝝ: vnū aperte ſeuientiū: alteꝝ blan/
dientiuʒ. vtrūqʒ ꝑcipit dñs nō timeri: q2 non hñt
ptātez in aīas iuſtoꝝ mūdano timore expulſo. Et
diciṫ ſup illud. lj. eſa. Quis tu vt timeas ab hoīe
mortali? Glo. increpat fideles vt non timeāt tor/
mēta principuʒ. ⁊ ita videṫ q̄ potētia que inferre
pōt mortē nō eſt timēda. ¶ Similiter diciṫ. xxix.
ꝓuerb. qui timet hoīez cito corruet. ſed qd ē cor/
ruere niſi cito cadē in peccatū. ⁊ videṫ de pecca
to mortali ibi loqui. Contra. j. pe. ij. vbi dr̄. ſer
ui ſubditi eſtote i omī timore dñis non tñ bonis
⁊ modeſtis: ſʒ ēt diſcolis. ergo timenda eſt regia
ptās ⁊ dñatio. ¶ Et iteꝝ. xiij. ad ro. vbi diciṫ. red
dite oībus debita cui timorē: timorē. cui honorē:
honorē. reſtat ergo q̄ ptās regia que pōt inferre
mortē ⁊ huiuſmodi penas ē timenda. ¶ Itez di/
cit Seneca. Mors exiliū luctus nō ſunt ſuppli/
cia ſʒ tributa viuēda qd̄ debeo ſoluere patus ſuʒ.
nō ergo timēda ē mors. ¶ Itez mors ē qd natu/
rale qd̄ ex neceſſitate ē inflictum ꝓ culpa primoꝝ
parentū. non ergo ꝯuenit timere mortē. Ad qd̄
dōm. q̄ ē timor nālis: ⁊ ē timor gratuitus: ⁊ ē ti/
mor libidinoſus. Libidīoſus ēt quidā venialis:
quidaʒ mortalis. Dōm ē ergo q̄ quo ad nālez ti/
morē ſm̄ nām primitus īſtitutā nō ē timēda ptās
ſecularis. quo ad timorē autez qui ē ex natura iā
lapſa ꝓpter quod ꝯſtituunṫ principes vt cohibe/
ant a peccato timenda ē poteſtas ſecularis ſʒ ſub
dño. quo ad timorez eniʒ gratuitū timenda ē po
teſtas ſecularis. ad eph. ſerui obedite dñis carna
libus cuʒ timore ⁊ tremore i ſimplicitate cordis
ſicut xp̄o. non ad oculū ſeruiētis. Timor autez li/
bidinoſus ē ⁊ mortalis: quādo poſtpoſito timo
re dei timeṫ poteſtas ſecularis. ſicut habeṫ. j. pe.
iij. ne timeaṫ regia poteſtas recedēdo a fide ⁊ di/
lectione. Et diciṫ. xij. luc. ſuper illud. timete eū ⁊c.
Glo. ne quis deuʒ quē corde cognoſcit metu co
gaṫ negare. dicit mortē corpis non timendā. hoc
aūt mō petrus negauit. Eſt aūt timor venialis q̄
aliquid inordinate timeṫ ſaluo tñ fundamento fi/
dei opantis ꝑ dilectionē. ſic ergo pʒ qñ timenda
eſt ptās ⁊ qñ non. ¶ Illa eniʒ que prio obiecta
ſunt loquunṫ de timore libidinoſo ⁊ mortali. cuʒ
aūt diciṫ. qui timet homiez cito corruet. loquiṫ de
veniali diſponēte ad mortale. ¶ Cuʒ autē obijciṫ
ex alia parte. q̄ mors ē timēda ſiue poteſtas que
pōt inferre mortez. dicēduʒ ē q̄ poteſtas ſecula/
ris eſt timenda ſicut dictum eſt timore naturali ⁊
timore gratuito. cum ſciliceʒ ꝓpter deuʒ timetur.
mors autez naturaliter timetur: quod in xp̄o ap/
paruit qui ꝓ nobis timorem aſſumpſit. a perfe/
ctis autez non timeṫ mors: qui eam fidei poſtpo/
nunt ⁊ ꝓ xp̄o mortez parati ſunt ſuſtinere: ⁊ mor
tez habent in deſiderio: ⁊ vitaʒ in patientia. ¶ Ad
illud vero quod obijcitur. mortem ex neceſſitate
eſſe inflictam ⁊ ideo non timendam. dicenduʒ q̄
hoc non ſequitur. ⁊ ſi enim vitari non poſſit quin
eueniat: differri tamen poteſt. neſcit etiam homo
an amore vel odio dignus ſit. ⁊ ideo timenda eſt
mors.

Membrum quintum.

Quinto queriṫ ex cauſa qua timenduʒ ē
⁊ ex qua nō. Et ad hoc reſpōdet phs
dicens. Quod ſi nō timeṫ modicū tri/
ſtabile ꝓ magnis bonis laudādus eſt
qui non timet. vt ſi ꝓ vita eterna non timeṫ ſuſti/
nentia tribulationis vel etiam ꝓ defenſione pa/
trie vel ꝓ liberatione miſerabilium perſonaruʒ.
Si vero dubitatur de iuſta cauſa. ſcilicet vtrum
bellum ſit iuſtum vel iniuſtum. in huiuſmodi cō/

uenit timere periculuȝ perſone ſi certum eſt cām eſſe iniuſtaȝ. ſm enim diſtinctōem cauſarū oportet diſtinguere genera timoꝝ. Huius grā querit. vtruȝ ꝓpter ꝯſeruatiōem integritatis virginalis nō timenda ſit mors. Et videt ꝙ ſic. maius eſt bonū ſpūale ꝙ̄ corꝑale. cuȝ ergo caſtitas virginalis ſit bonuȝ ſpirituale. vita vero ſit bonum corporale. incidat autem quis in caſum huius in quo neceſſitas ſit alterius periculi: magis oportet non timere mortem pro caſtitatis ꝯſeruatōne ꝙ̄ ꝓ ſalute vite corꝑal' amittē caſtitatē virginalē. ¶ Sȝ ꝯ̄ hoc ē qꝺ dicit aug. i li. de ci. dei. pudicitia ē virtus animi q̄ nō amittit ꝑ corꝑis oppreſſionē. cū ergo maius bonū ſit vita ꝙ̄ quodlibȝ bonū corꝑis. itegritas āt virginalis ſit bonū corꝑis magis ſuſtinēda ē oppreſſio corꝑis ꝙ̄ ꝑiculū vite ſubeūduȝ. Et dōm ē. ꝙ aliud ē ꝺ pudicitia aīi ⁊ aliud ē ꝺ. itegritate carnis. Pudicitia. n. animi ſi ē i ꝑiculo magis ē n̄ timēda mors vt ipa cōſeruet n̄ ꝙ ſe ꝓijciat i mortē. ſi vͦ n̄ timet ꝑiculo pudicitie iterioris ſȝ tm̄ ꝺ itegritate carnis: magis ē ſuſtinēda oppreſſio carnis ſine ꝯſenſu mētis ꝙ̄ ſe ꝓijciat mulier i mortē. Vn̄ exēplū Lucretie i hac ꝑte fuit reprobabile que ſeipſaȝ iteremit ꝑꝑ pudorē turpitudinis. Et dicit aug. i eodē li. nō fruſtra in canonicis libris nuſꝙ̄ diuinitus ꝑceptum ꝑmiſſūue reꝑiri poteſt. vt vel ipſius imortalitatis adipiſcēde vł. vlli⁹ cauēdi carēdiue cā nobiſmet ipſis nocere iſeramus. ¶ Sȝ obijcit adhuc ꝯ̄ hoc qꝺ dictū ē. q̄dā eniȝ ſancte mulieres tpe ꝑſecutōnis ꝓiecerūt ſe in fluuiuȝ vbi nō erat ꝑſūptio euadēdi vt inſectatores pudicitie euitarēt. ⁊ ſic defūcte ſūt ⁊ in magna veneratōe in eccl'a habent. vł ergo ꝙ ꝑpoſuerūt caſtitatē corꝑaleȝ vite corꝑali. ¶ Vel ſi forte dicat ꝙ hoc fuit ꝑꝑ timorē ꝑiculi in caſtitate mētis. Cōtra hoc obijcit aug. ibidem. nōne ē ſanctius flagitiū cōmittē qꝺ penitēdo ſanet ꝙ̄ tale facinus vbi locus pnīe nō relinquit. ergo timere debebāt exponere ſe ꝑiculo mortis ꝓ ꝯſeruāda caſtitate mētis. ¶ Ad qꝺ dōm eſt. ꝙ caſtitas mētis nō ꝯſeruat vbi aliqs ſe exponit ꝑiculo mortis ſine ꝑſumptōe euadēdi. ⁊ iō in hoc caſu dȝ timere ꝑiculū mortis a ſe inferēde. alr̄ autem eēt ſi ab alio inferret ⁊ ꝺ caſtitate mētis timeret. De illis aūt ſanctis mulierib⁹ dic̄ aug. ꝙ nihil audet temere iudicare. vtꝝ eiȝ eccl'e aliqbus dignis teſtificatōibus hoc habuerūt vt eaꝝ memoriā ſic honorēt. ⁊ diuina hec ꝑſuaſit auc̄tas neſcio. potuit. n. fieri vt nō humanitus decepte ſȝ diuinitus iuſſe hoc fecerint: nō errātes ſȝ obediētes.

Membruȝ ſextum.

Sexto querit. vtrū timor excuſat a peccato. ⁊ videt ꝙ ſic. dicit. n. lex hūana: qꝺ vi metuſue cā geſtū erit ratū n̄ habebo. ⁊ in iure canonico dr̄. ꝙ metus qui pōt cadere in ꝯſtantē virū excuſat. vn̄ ſi mulier metu huius mortis iurauerit ſe intraturā religionē: ab huiuſmōi iuramēto excuſat. Reſtat ergo ꝙ met⁹ excuſat a culpa. ¶ Itē di. l. ꝑſbiteros dr̄. hos velut extra delictum ꝯſtitutos a cōionis grā nō ꝓhiberi decreuimus. ⁊ loquit de illis q ꝑ metū violētie aliquid de idolatico ſumē coacti ſunt. Et ſilr̄ habet. j. q. j. cōſtat. vbi dr̄ ꝙ vim paſſus ē ⁊ inuitus attractus ⁊ repugnās ab hereticis ordinatus: colorē hȝ excuſatiōis. ¶ Sȝ videt ꝯ̄triuȝ per hoc qꝺ dicit phs. quedaȝ ſūt ita turpia vt nullo metu mortis fieri ꝺbeāt: imo magis moriēdū eſt. ſed tale ē pctȝ idolatrie vel iſidelitatis. ergo qui adorat idoluȝ vł negat xp̄ȝ timore mortis nō excuſat. lȝ ſit metus qui pōt cadere i ꝯſtātē virū. ¶ Itē. j. q. j. cōſtat. vbi. dr̄. q poſt menſeȝ aut amplius redierint cū ſe ꝯſiderarēt ab hereticis ordiatos q nihil ab eis acceperūt: rei ſūt vſurpate dignitatis. metus ergo non excuſat a culpa. cū tm̄ loquit ibi de coactis. Ad qꝺ dōȝ. ꝙ duplex eſt metus. ꝓbabilis ⁊ iprobabilis. Probabilis dicit qn̄ ex huiuſmōi cauſa ſit vt poſſit cadē in hoieȝ cōſtantē ⁊ diſcretū. ⁊ talis met⁹ mortis i qbuſdā excuſat vł a toto vł a tāto. in actibus eiȝ exterioribus in qbus pure cadit coactio ⁊ magis poſſunt dici paſſiōes metus excuſat a culpa: cuȝ nō aſſit cōſenſus aliquo mō. vt ſi aliquis cōpellat manū eleuare ac ſi veneraret idolū ⁊ nullatenus aſſit volūtas: excuſatur a culpa: cuȝ culpa ſine volūtate nō ꝑpetret. eodē modo ſi cogat aliquis ad receptōeȝ ipoſitōis manus ad hereticos quaſi ordinaretur excuſaretur ſilr̄ a culpa. Si vero interuenit cōſenſus: nō excuſat oīno a culpa ⁊ ſi aliquādo excuſet a pena. nec etiaȝ oīno a culpa. ⁊ hoc apparet per hoc quod dicit in ex. qꝺ vi metuſue cauſa: vbi dicit ꝙ diſtinguendū ē. vtruȝ is qui cōicat cū excōicatis inuitus ſit ⁊ per coactiōeȝ attractus: an per metuȝ inductus. ſȝ primū modū nō credimus taleȝ excōicatiōeȝ teneri: cuȝ magis pati ꝙ̄ agere cōicat. In ſcđo vero licȝ metus culpaȝ attenuet. qr̄ tm̄ nō eā ꝓrſus excludit cum ꝓ nullo metu debeat aliquis mortale peccatuȝ incurrere. talē excōicatōnis labe credimus ingnari. in quo pȝ ꝙ aliud ē iductio ⁊ aliud coactio. vbi eniȝ eſt inductio notat cōſenſus lib. ar. Sic ergo pȝ ꝙ metus qui poteſt cadere i cōſtantē virū excuſat ſimplr̄ vł in parte. ſi vͦ fuerit metus nō ꝓbabilis ſiue vanus nō excuſat. ¶ Ad obiectū autē primo dōm eſt. ꝙ lȝ quedā ſunt ita turpia ad que nullus ducēdus eſt ꝑ timorē. ſicut adorare idola ⁊ huiuſmōi. nihilominus timor ⁊ ſi nō excuſet a culpa. excuſat tm̄ a pena in parte ⁊ minuit culpā. maxie ſi ſit metus q debeat cadere in cōſtanteȝ virū. ſi vͦ fuerit metus vanus vel iprobabilis nō ſic dōm eſt. ¶ Ad ſcđȝ vero dōm eſt. ꝙ licȝ prius interuenit metus: ſi poſtea fuerit

ꝯſenſus verus vel iterpꝛetatiuus.nõ ſic dꝫ hẽre colorẽ excuſatõis ſed ꝓ ꝯſentiẽte hñdus ē. ⁊ in illo cãn loquit canon.

Põt etiaꝫ queri .§.j.

Utrũ ſcriptura que extoꝛta ē a ꝓlatis eccľe p metũ robur hẽat. Et videt ꝙ ſic p hoc qð dꝫ extra.qð vi metuſue cã.ad aures.vbi dicit. ꝙ renunciatio facta ad terroꝛẽ laicoꝝ ſi fuerit iuramento vel fide interpoſita tenere videt. ⁊ ita videt p ſimile ꝙ ſcriptura huiuſmodi p metuꝫ extoꝛta robur habeat. ¶ Sed ꝯ hoc hẽtur.xv.q.vi. Si ſacerdotibus.vbi dꝫ.ꝙ ad nulluꝫ ꝓiudiciũ vel nocumentũ valere cenſet:non vllã calumniã vel infamiã ſuſtinere ꝓmittimus.ꝯfeſſio eniꝫ i talibus non ꝯpulſa ſed ſpõtanea fieri dꝫ. ¶ Siľr querit vtrũ metus ipediat matrimoniũ. Et videtur ꝙ nõ per hoc qð dicit.xxxi.q.ij.lotharius.vbi dicit ꝙ metu vnius hoīs tãtus rex nõ debuit ꝯ diuinum ꝓceptũ in imane ꝓcipiciũ imergi. ¶ Sꝫ ecõtra ē illud qð dicit i eadẽ declaratõe vbi dicit. Nequaꝗ̃ inuitã ⁊ renitẽtẽ eiuſdẽ viri ꝯiugio cogas ſociari. Ex quo hẽtur ꝙ metus ſimpľr ē cui nõ ꝯſequit ꝯſẽſus verus vel iterpꝛetatiuus ipedit matrimoniũ. Ad qð dicendũ ē.ꝙ hoc veꝝ ē vbi ē metus ꝓbabilis:cõfeſſio extoꝛta a ꝓlatis eccleſiaꝝ non ē faciẽda nec robur hꝫ ſcriptura que ſic extoꝛta ē. ¶ Ad obiectũ in ꝯtriũ dðm ē.ꝙ lꝫ nõ fuit rõne metus ſꝫ hoc videt eẽ rõne iuramẽti.tñ ſi extoꝛtũ fuerit iuramẽtuꝫ videt ꝯpetere repetitio. ſi vero ſpõte ꝓſtitit iuramẽtũ vel alicui ratihabuit non vꝫ ꝯpetẽ. ¶ Ad ſcðm dðm.ꝙ metus ꝓbabilis ipedit matrimoniũ ꝯhendũ niſi poſt iteruẽniat ꝯſenſus de nouo per quẽ efficiat matrimoniũ. ¶ Ad obiectũ in ꝯtrium dðꝫ ē.ꝙ loquit ibi de metu non ꝓbabili.nec loqt ibi de metu ipediente matrimoniũ quod factũ iã fuit.ſed de metu qui nõ excuſat a maleficio ꝯ matrimoniũ ꝑpetratũ.

Membꝛuꝫ ſeptimũ.

Septimo querit ð oppoſito timoꝛis illiciti. Et videt ꝙ timoꝛ opponatur ei. amoꝛ.n.incẽdit. timoꝛ autẽ infrigidat. iſta auteꝫ ſunt oppoſita. ergo timoꝛ ⁊ amoꝛ ſunt oppoſita. ¶ Qð aũt timoꝛ bonus opponat ꝯtrie.accipit ex hoc ꝙ ſub eodẽ genere ꝯtinet vtrũqꝫ.ſ.ſub timoꝛe ⁊ maxie diſtãt. ergo iter ſe ſunt ꝯtria. ¶ Qð aũt ſpes opponat.videt p hoc ꝙ ſub eodẽ genere opponunt.ſ.ſub expectatiõe. ⁊ timoꝛ ē expectatio mali iminẽtis. ſpes vero boni iminẽtis. Itẽ timoꝛ coꝛ iſerius ponit. ſpes erigit. Itẽ ſpes eſt mediũ inter ꝑſumptionẽ ⁊ timoreꝫ illicituꝫ.quare timoꝛ illicitus opponitur ſpei. ¶ Qð aũt opponat pꝛudẽtie. videt p hoc qð dicitur ſuper illud.trepidauerũt timoꝛe ⁊c̃. Glo.ſicut cautela ē opoꝛtune timere,ita ignauia iepte trepidare.ſꝫ ignauia opponit pꝛudẽtie.ergo timoꝛ illicitus opponit pꝛudẽtie. Ad qð dðꝫ. ꝙ timoꝛ illicitus hꝫ plura oppoſita rõe diuerſa.rõne eniꝫ drñtie ſupadditẽ opponit timoꝛi bono. rõe vero generis cũ drñtia opponit tam ſpei ꝗ̃ amoꝛi ſed drñter.opponit.n.ſpei pp ꝯueniẽtiã i eo ꝙ ē futuꝝ. ⁊ drñtiã in eo ꝙ ē bonũ ⁊ maluꝫ. ſpes enim eſt reſpectu futuri boni. timoꝛ vero reſpectu futuri mali.rõne vero ꝯiunctõis ⁊ diſiunctõis diſpata ſunt amoꝛ ⁊ huiuſmodi timoꝛ.amoꝛ.n.ponit ꝯiunctionẽ cũ amato. timoꝛ vero diſiũctioneꝫ ab eo qð timet. ¶ Ad illud vero qð obijcit ð pꝛudẽtia.dðm ē ꝙ hoc dictũ ē p cãm.ignauia.n.que eſt cã timoꝛis illiciti pꝛudentie opponit.

Queſtio.clxxvj. de pcõ amoꝛis male accẽdẽtis.

Conſequenter dicẽdũ ē de pcõ amoꝛis male accendentis. Et pꝛio querit qd ſit illud. Scðo vtrũ amoꝛ ſui ſit cã moꝛtalis pcti. Tertio vtrum ſit cã oīs pcti. Quarto vtrũ amoꝛ ſui ſupꝛa deũ ſit idolatria. Quĩto vtrũ poſſit ſtare cũ caritate vel ñ. Sexto vtrũ amoꝛ idebitus ſit odiũ. Septĩo de pena huius pcti.

Membrum pꝛimuꝫ.

Circa pꝛimũ ſic poteſt queri ꝓ quanto dicat aliquis amare ſeipm ſꝫ ꝙ amoꝛ ſui dicit amoꝛ indebitus. ſi eniꝫ amoꝛ ſui nõ ſit aliud ꝗ̃ diligere ſe ex caritate.cũ diligere ſe ex caritate ꝯtingat amoꝛ indebitus eẽt ex caritate. ¶ Pꝛeterea amoꝛ ſui ē ex natura. diſtiguunt autẽ abinuicẽ velle nature ⁊ gratie ⁊ vicij.reſtat ergo ꝙ amoꝛ idebitus aliqd addit ſupꝛa hoc ꝙ eſt velle ſibi bonũ ſiue amare ſe.non ergo recte dicit ꝙ ſicut amoꝛ dei ē fundamẽtũ celeſtis ciuitatis:ita amoꝛ ſui ē fundamẽtũ terrene ciuitatis.ſicut dicit aug.in li.de ci. dei. ¶ Itẽ ſuppoſito ꝙ amoꝛ idebitus addit aliquid ſupꝛa amoreꝫ ſui ſicut quidã dicunt dicẽtes ꝙ amoꝛ ſui ꝓpter ſe eſt amoꝛ idebitus.ſed hoc videt falſuꝫ. amoꝛ.n.ē in pcõ veniali ⁊ in pcõ moꝛtali.ſed amare ſe ꝓpter ſe non ē cõe vtriqꝫ. amare.n.ſe pp ſe.eſt frui ſe.ſed frui deo ē opus gr̃e gratũfaciẽtis.ergo per oppoſitũ frui ſe ē pcti moꝛtalis:qð opponit illi. nõ ergo amare ſe pp ſe ē i pcõ vẽiali ⁊ moꝛtali. ¶ Itẽ ſicut dicit aug.i li.de li.ar.aīa ꝯuerſa ad exterius bonũ vel ad inferius vel ad ꝓpꝛiũ peccat. ergo amoꝛ ꝓpꝛij boni ē vna drñtia pcti.nõ ergo amoꝛ ſui ē tota cã peccati. Ad qð dicenduꝫ ē.ꝙ amoꝛ ſui ē triplex. Uno modo ē amoꝛ ſui ꝓpter deũ. ⁊ hoc ꝯtigit dupľr.vꝉ ꝙ motus ſit foꝛmatus

ex caritate. vel ꝙ ſit formabilis. ſi ē formatus: tūc ē motus grē. ſi vō formabilis ſꝫ n̄ ð ſe formatus: motus ē nāe. Ex alia vero pte motus ille q nō eſt pp deū. aut tollit amorē ði q ē caritas: aut n̄ tollit. ſi tollit: tūc ē amor idebitus q ē in mortali pcō. ſi vero non tollit: ē amor indebitus qui ē in veniali pcō. vterqꝫ autē ē motus iformis nō formabilis ⁊ dr̄ vterqꝫ amor ſui pluſq̄ꝫ opꝫ. hoc āt ē iclinari in ſe vn̄ ē vanū: nō vnde ē verꝫ ſiue bonū. ¶ Per hoc ergo rn̄dendū ē ad p̄mo obiectū. ꝙ amor ſui dr̄ dupl̄r ſꝫ ꝙ cōiter accipit i triplici amore. nāli: gratuito: ⁊ libidinoſo. ⁊ ſm hoc nō ē tota rō amoris idebiti amor ſui. Alio vō mō ſumit p appropriationeꝫ. vt dicat amor ſui inq̄ꝫtum ē res vana ſiue deficiēs a ſūmo bono. ⁊ hoc mō dicit amor ſui amor idebitus. ¶ Ad ſcðm dðm. ꝙ hoc n̄ oio ſil̄r ē de hac ꝯditiōe pp ſe: ſm ꝙ dicimus ꝙ diligere deū pp ſe ē motus ſolius grē gratūfaciētis. ⁊ ⁊ de hac ꝯditiōe pp ſe: ſm ꝙ ē ꝯditio pcti i eo ꝙ ē diligere ſe pp ſe. hoc eim pōt eē cōe i veniali ⁊ mortali vno mō. alio vō mō pōt eē ꝓpriū mortalis pcti. pp ſe. n. amari pōt aliqd cū ad ſeipſum refert p modū delectabilis. hoc aūt pōt eē ſpreto icōmutabili bono. ⁊ tunc ē illo frui ⁊ ſic ē in pcō mortali. vel nō ſpreto incōmutabili bono. ⁊ hoc mō ē in pcō veniali. ⁊ hoc mō amare aliqd pp ſeipm ſtat cuꝫ eo qð ē amare deum ꝓpter ſe. reliquo vero mō ſtare nō pōt. ¶ Ad tertiū vero dicēdum ē. ꝙ amor ꝓprij boni ſm ꝙ ē tertia drn̄tia cāe pcti ꝓut oē peccatū ē vel ex amore ꝓprij boni vel exterioris vel inferioris. appropriat bono appenti interiori queādmodum eſt excellētia vel ſingularitas in ſciētijs. que ad interiora bona referunt. non ſic autē accipit h̄ cuꝫ dicit. peccatū eſt ex amore male accēdente. quodcūqꝫ eniꝫ bonum appens alliciat indebite: dicitur eē pcꝫ ex amore male accēdente.

Membrum ſecūdum.

Secūdo querit. vtrū amor ſui ſit cauſa mortalis pcti. Et videt ꝙ ſic: p hoc qð dicit aug. in li. de li. ar. ponit. n. rōneꝫ mortalis peccati ſpreto incōmutabili bono adherere mutabili. ſꝫ hec adherētia ſiue cōuerſio ē per amorē ſicut ipſe explanat. ergo amor male accēdens ē cā oīs mortalis pcti. ¶ Iteꝫ ſup illud pſ. ꝯphenſus ē pes eoꝝ. i. affectus. Gl. pes aīe amor ē: q ſi prauus ē dr̄ cupiditas ſiue libido. ſi vero rectus ē dicit caritas. amore. n. mouet aīa quaſi ad locū quo tēdit. ſ. ad delectatōeꝫ bonā vl̄ malā. ſed caritas ē pricipiū oīs meriti. ergo ſuuꝫ oppoſituꝫ ē principium demeriti. ſed hoc ē amor male accendēs. ergo amor male accendens eſt cā omnis mortalis pcti. ¶ Itē aug. in lib. de doctri. xp̄ia. caritatē voco motuꝫ animi ad fruēduꝫ deo ꝓpter ipſuꝫ. ⁊ ſe atqꝫ ꝓximū ꝓpter deū. cupiditatē autē motū animi ad fruendum ſe ⁊ ꝓximo ⁊ quolibet corpe nō ꝓpter deū. hec aūt ſunt oppoſita ſicut virtus ⁊ mortale pcm̄. ergo amor male accēdens qui ē in cupiditate ē cā omnis mortalis peccati. ¶ Ad hoc facit qð dicit p̄ia Iaco. Cōcupiſcentia cū ꝯceperit parit pcm̄. peccatuꝫ cuꝫ cōſūmatuꝫ fuerit generat mortē. Contra ſuper illud. Incēſa igni ⁊ ſuffoſſa. Gl. due res faciūt oīa peccata in homine. amor ſcꝫ male accendēs: ⁊ timor male humiliās. nō ergo omne mortale peccatum eſt ex amore male accēdente. ¶ Preterea. amor ⁊ odiū ſunt actus diſpati. cū ergo odiū aliquādo ſit cā peccati ſicut ē in inuidia ſm ꝙ inuidia eſt odiū felicitatis aliene. reſtat ergo ꝙ non omne peccatū eſt ex amore male accendēte. ¶ Sil̄r pōt obijci p hoc. ꝙ quatuor diſtinguunt affectiones ſcilꝫ dolor ⁊ gaudiū. metus ⁊ ſpes. ſed amor male accendēs in duobus tm̄ ē. ſ. in ſpe vana ⁊ gaudio illicito. ergo non ē pcm̄ ex amore male accēdente. ¶ Itē diſpati actus ſunt cognitiue ⁊ motiue. ſ. credere ⁊ diſcredē. diligere ⁊ non diligē. cū ergo diuerſe virtutes ponant ſpes. fides. caritas. diuerſa peccata ponentur infidelitas. deſpatio. ⁊ amor male accēdens: que eis opponunt. nō ergo oē mortale peccatū eſt ex amore male accēdente.

Ad qð dicendū. ꝙ oē pcꝫ mortale ē ex amore male accēdente tāquā ex cauſa p̄ia. ſed nō ſemp eſt ex amore male accēdente tāquā ex cā ꝓxima. ¶ Et p hoc ſoluitur quod obiectuꝫ eſt de timore male hūiliante ⁊ amore male accēdente. pōt eniꝫ eſſe ex amore male accēdente tāquā ex ꝓpinqua cauſa. ⁊ ex timore male hūiliante tanquā ex remota. ⁊ hoc ē quod dicit aug. in li. de li. ar. qūo poſſunt arbitrari iſtos carere libidie qui ꝓ his rebus digladiātur quas poſſūt dimittere inuiti. ⁊ in eodē li. Nō ideo factū hoc cupiditatis dn̄atu caret. naꝫ q metuens hoīeꝫ occidit: amat vtiqꝫ ſine metu viuere. ¶ Ad ſecūdū vero dicēdū. ꝙ lꝫ amor ⁊ odiū ſint actus diſpati. odiū tm̄ vnius rei reducet ad amorē alterius. ⁊ ſꝫ hunc modū peccata que ſunt ex odio in amore aliquo illicito p̄io radicātur. ¶ Ad tertiū vero dicēdū. ꝙ lꝫ ſint quatuor affectiones animi e diuerſo diſtincte. que aliquādo ſunt licite aliquādo illicite. tm̄ oēs cū ſint illicite ad amorē male accēdentē reducūtur ſꝫ ꝓpinquius aut remotius. dolor. n. ⁊ metus cū ſunt circa determinatā materiā mali reducuntur ad gaudiū ⁊ ſpeꝫ ſiue cupiditatē reſpectu oppoſiti boni. illa vero reducunt ad mortē male accendentē. ⁊ ſic oīa peccata que veniūt ex his quatuor pturbatōibus ad amorē male accēdentē ſm ꝓpinquius ⁊ remotius reducunt. ¶ Ad quartū vero dicendū. ꝙ licꝫ actus cognitiue ⁊ actus motiue ſint diſpati. tamē oēs in volūtate tāquā in cauſa p̄ia radicantur. ſꝫ ꝙ circa illos actus pcꝫ ꝯſiſtit. ⁊ ideo amor male accēdens qui ē in volūtate cauſa eſt iſidelitatis

deſpationis τ alioꝝ pctoꝝ. Nec opꝫ ſic eſſe in pctis. quēadmodū in virtutibus. virtutes. n. ſi i/fundunt. lꝫ nālr̄ vna vtus prior dicat altera. vna/queqꝫ pt eē pricipiū ſui actus ſufficiens. ſi tn̄ ↄſi/derent hꝫ ꝙ referunt ad caritatē inquātū eſt primū pricipiū actus meritorij. hꝫ hūc modū ſicut oē me ritū ē ex amore bn̄ accendēte. ita oē demeritū erit ex amore male accēdēte.

Membrum tertium.

Tertio queritur. vtrū amor ſui ſit cā oīs peccati. τ vꝫ ꝙ ſic. ſup illud. j. Jo. ij. oē qđ ē in mūdo τc̄. glo. oēs delectatōes mūdi nihil hñt niſi hec tria qbus oīa viciorꝝ genera ↄphendunt. ſed oēs delectationes mūdi ad amorē male accēdentē reducūt. oīa etiā peccata tā venialia ꝙ̄ mortalia ad genera viciorꝝ ptinent. ergo oīa peccata ſiue venialia ſiue morta lia ſunt ex amore male accēdente. ¶ Itē ſup illud vij. ad Ro. venūdatus ſū ſub peccato. glo. quic/quid pctorum ē in dictis i factis in cogitatōibus. nō orit niſi ex mala ↄcupiſcētia. ſed in mala ↄcu/piſcētia cū reducunt in actū p ſe τ prio eſt amor male accēdens. ergo omne pctm ē ex amore ma/le accēdente. τ oē pctm tā veniale ꝙ̄ mortale ē in iſtis. ergo τc̄. ¶ Itē augu. in li. de ſpū τ lit. Nullū pctm niſi ↄcupiſcēdo ↄmittatur. ergo nec veniale nec mortale. ſed quod ↄcupiſcēdo ↄmittitur eſt ex amore male accēdente. ergo nullū pctm tā ve/niale ꝙ̄ mortale ↄmittitur niſi ex amore male ac/cendēte. Contra peccatū quod ē ex amore ma le accendēte ē in ptāte noſtra. ſed ↄcupia que ē in prio motu nō ē i ptāte nr̄a qn ſurgat. ergo ipa n̄ ē ex amore male accēdēte. τ ē pcīꝫ. ergo n̄ oē pctm ē ex amore male accēdēte. Ad qđ dōm ē. ꝙ oē pcīꝫ ē ex amore male accēdēte tāꝙ̄ ex ꝓpiqua cā vel remota. ↄcupia āt q ē i prio motu ē ex amore male accēdente primorꝝ pentū tanꝙ̄ ex pria cā. τ qr ē in ptāte noſtra vt iſte motus determinate vel ille nō ſurgat. iō ē adhuc in amore male accēdēte quodāmō. hꝫ ꝙ extēdit nō tm̄ ad ptē rōnalē ſꝫ ad ſenſibilē q ſubeſſe dꝫ. ¶ Preterea. in ptāte noſtra ē ↄpeſcere vel pmittere vt ꝓgrediat. τ ita quātū ad hoc quantū pmittitur ꝓgredi. eſt ex amore male accendente.

Inſuper queritur. §. j.

Ꝓpter ↄparatione amoris ad timorē. pp qđ amor nō excuſat a peccato vl̕ a pena pcti ſicut τ timor. τ vꝫ ꝙ ſic. ſicut. n. infirmitas ē ex pte timoris. ſic i/firmitas eſt ex pte amoris. ergo ſicut īfirmitas ex pte timoris excuſat a culpa vel a pena. ita erit ex pte amoris. ¶ Itē timor ex amore ꝓcedit. ſi ergo timor excuſat a pcto vel a pena peccati. amor p ↄſeqnēs qui eſt cā eius a pcto excuſabit. Con/tra. pricipiū timoris ē extra. τ loquitur h̄ d̕ timore qui pōt cadere in vir ↄſtātē. ſed quātoplus ē ex/tra voluntatē. tātoplus hꝫ de excuſatiōe peccati. ſꝫ amoris pricipiū magis ē in volūtate peccati. er go ꝙ̄toplus ē de timore tātoplus ē de excuſatiōe pcti. ſed amoris principiū magis ē in voluntate. τ quātoplus ē in voluntate qđ ē malū tātoplus ac cuſat. ergo quātoplus ē d amore tātoplus accuſat. τ quātoplus accuſat tātominus excuſat. ergo quāto plus hꝫ d amore tātominus hꝫ excuſatiōis. ergo amor ſimplr non ē cā excuſatōis. Ad qđ dōm ē. ꝙ non ē ſile de timore τ amore. timor enī idu ctionē hꝫ de alieno pricipio. amor vero pricipa/liter ē ex ipa voluntate. τ iō lꝫ timor excuſet i rōe timoris. nō tn̄ ita amor in rōne amoris. ſed infir/mitas quedā carnis que pt ↄcomitari pt aliquā/tulū excuſare. nō aūt a toto ſicut timor. τ p hoc pꝫ qualr̄ rńdendū ē ad primo obiectū. In timore enī nō totū opat volūtas. i amore vō totū opat. illa. n. dicunt voluntaria. dicit. n. phs. ſiqs ea que delectabilia ſūt dixerit violēta eē. cogūt. n. exteri/us entia. eēnt ſic oīa violēta. hoꝝ. n. grā oēs ope/rant. ridiculū āt ē tm̄ amari ea que exterius ſunt. ſꝫ nō ſeipm reddētē habilē vt capiat a talibus τ bonorꝝ quidā ſeipm. turpiū autē delectabilia. ex quo appet ꝙ aliter ē amor pricipiū τ alit timor. τ ideo non ſic ſe hꝫ ad excuſationē amor quēad/modū timor. ¶ Ad ſcdm dicendū ē. ꝙ licet timor ex aliquo amore ꝓcedat. non tamen dicimus ſic excuſare amorē quēadmodū timorē. timor enī ē ꝓpinqua cā quodāmodo ↄpellens voluntatem. amor vero cū ē ꝓpinqua cā ↄſonat volūtati. τ iō pctm qđ eſt in volūtate p amorē non minuit ſed magis augetur.

Membrum quartum.

Quarto queritur. vtrū amor ſui ſupra deū ſit idolatria. Et videt ꝙ ſic. iij. ad philip. quorꝝ deus venter eſt. glo. hoc ab homie colit qđ p ceteris diligitur. vnde qr deus oībus rebus melior eſt. plus oībus diligēdus ē. illi aūt deū faciūt ventrē qui ita labo rant de edēdis quaſi i eſca ſit ſalus. in oī ergo gnē qđ p deo diligit ab eo colit τ ita ꝓ deo hēt. ſed hēre creaturā ꝓ deo ē idolatria. ergo dilectio ſi/ue amor creature ſupra deum eſt idolatria. ¶ Itē ſup illud. j. cor. vj. oīa mihi licent. glo. amor cu/iuſlibꝫ rei dominat ſibi. τ tunc oēs ſeruire rebus ↄuincit quarū amore ſupat. ſed ſeruitus creature exhibita τ deo debita ē idolatria. ergo amor hu/iuſmodi idebitus ē idolatria. Cōtra amor hu/iuſmodi indebitus eſt in peccatis mortalibus ſed non oē peccatū mortale eſt idolatria. ſed vna ſpe cies peccati mortalis. reſtat ergo ꝙ amor rei illi/citus ſupra deū non ē idolatria. qđ etiā ex cōpa/ratione ſui oppoſiti pꝫ. non eīꝫ dicimus quēcūqꝫ amorē d̕bitū eē latriā. a ſili ergo nec qcūqꝫ amor

idebitus erit idolatria. Ad qd dom ē. ꝙ n̄ oīs amor illicitus rei tpalis ſupra deū eſt idolatria. idolatria eiꝫ tūc dr̄ eē quādo aliqd numis creditr ineſſe creature. ⁊ ei ſeruitus exibetr q̄ proprie debetr creatori. vn̄ diligere aliquid ſupra deū dr̄ dupliciter. vel cū diligitr cōtra volūtatem dei ⁊ ꝯtra eius p̄ceptū. ⁊ hoc mō nō dr̄ idolatria. Alio vo mō dr̄ aliquid diligi ſupra deuꝫ. quādo honor q exibēdus ē deo i adoratōe ⁊ huiuſmōi exhibetur creature. ⁊ hoc mō nō cuꝫ oi amore idebito creature ē idolatria. p hoc pꝫ ꝙ aliter ē idolatria reſpc̄u amoris qui ē caritas. ⁊ aliter ō idolatria reſpc̄u amoris illiciti. amor eiꝫ caritatis ſm ꝙ in deū refertr ad latriaꝫ ptinet. ſed nō dicit totaꝫ rationem latrie. debemus eniꝫ deo nō tm̄ amorem ſup oīa. ſꝫ etiā fidem ⁊ maieſtatis reuerētiā ⁊ ſacrificiorꝫ exhibitōeꝫ. amor aūt idebitus creature pōt exhiberi ſine iſtis.

Mēbrum quintum.

Quinto queritr. vtrū amor ſui q ē prīncipiū peccati poſſit ſtare cum caritate. qd videtr p hoc qd dr̄. j. ad thi. j. ſup illud caritas ē finis p̄cepti glo. minuitr cupiditas caritate creſcēte. ſꝫ ſi minuitr cupiditas cupiditas eſt. ⁊ ſi caritas creſcit caritas eſt. ſimul ergo ſūt caritas ⁊ cupiditas. ¶ Iteꝫ dicit Criſ. ſup illud. diliges dominū deū tuū nō delectetis i ſpecie mūdi. nō i honoribus. nō in auro. ſꝫ pre his omnibus deū ames. ſi autē i aliquo horum occupatus fuerit amor cordis. iā nō ex toto corde deū amas. pro quāta eiꝫ pte cor tuū fuerit ad aliā rē. p tāta pte minus ē ad deū. ſꝫ ſi p aliquāta pte ē ad deū diligitr deus. ſi vo p aliquāta pte cor ē ad aliā rē diligitur alia res. ⁊ ita ſimul erit amor illicitus creature cū amore dei q ē caritas.

Cōtra. oppoſita nō pn̄t ſimul in eſſe eidē: ſed amor male accēdēs ⁊ caritas ſūt oppoſita. ſicut pꝫ ſuper illud. Iob. xxvij. aut poterit i oipotēte delectari. Greg. q terrenarū reruꝫ amore vincitr i deo nullatenus delectatr. ſꝫ delectari i deo ē p caritatē. ergo amor terrenarū rerū quo vincitr hō nō pōt ſimul eē cū caritate. ¶ Itē bern̄. ſup can̄. amat pfecto caſte q ſpiritū quē amat querit. non aliqd aliud. ergo amor illicitus creature nō ē ſimul cū caritate. ¶ Itē ſup illud. Nūquid adheret tibi ſedes iniqtatis. glo. ſedes iniquitatis ē poſſeſſio mūdi cuꝫ amore que deo nō heret qui ſuis precipit hic fugere. nō ergo ſimul ē amor mūdi cum amore dei. Ad qd dicendum ē. ꝙ ē amor venialis creature ⁊ ille ſimul ſtare cum caritate. Eſt ⁊ amor mortalis cum diligitur aliquid cōtra deū. ⁊ ille amor non poteſt ſimul eſſe cum caritate. ¶ Et per hec poſſunt ſolui que obijciūtur. cuꝫ enim dicitur ꝙ minuitur cupiditas caritate creſcente. hoc intelligitur de cupiditate. put eſt diſpoſitio venialis peccati. que magis ⁊ magis minuitur per incenſionē caritatis. ¶ Illud āt qd dicit criſ. ſic intelligēduꝫ eſt de motu amoris nō de ipo habitu. q cū ē malus ꝯriatur amori bono. i illō eiꝫ n̄ ē dicē pte ⁊ pte. vno ⁊ iā mō amare deū ex toto corde. amare deū n̄ ex toto corde. ſūt oppoſita. Alio vo mō pn̄t cē n̄ oppoſita. amare eiꝫ ex toto corde pt dici cū nihil icōpoſſibile amatur. ⁊ hoc mō pt deus amari ex toto corde. ⁊ tn̄ creatura ſub deo pōt idebite amari. hoc. n. nō eſt amare ꝯriū. Alio vo mō amare ex toto corde eſt amare pfecte ſicut poſſibile ē i via. ⁊ amare creaturā idebite ꝯtra dei p̄ceptū ē amare in pte. ⁊ ſm hūc modū n̄ pn̄t ſimul ſtare. vt p quāta parte cor fuerit ad aliā rē. p tāta pte minus ſit ad deū. reliquo vo mō poterāt ſimul ſtare. Qd aūt ita amor illicitus dupliciter accipiatr. pōt hrī p illō Iob. xxvij. ibi. n. accipitr amor creature q regnat ī nobis. ⁊ ē pctm̄ mortale. ⁊ iō faciēda ē vis i hoc ꝙ dicē frenarū rex amore vincitr. Cuꝫ aūt dr̄. xxi. Iob. ſup illud. quotiēs lucerna ⁊c̄. cū filius q nimie amatr ſubtrahitr. lucerna impij q̄ videbat extinguitr nimie amari pōt accipi ibi p amore veniali imoderato. Et ſilr cū dr̄ ō illo q edificat fenū lignū ⁊ ſti. j. cor. iij. vbi dicitr ꝙ dilectio venialis pōt ſtare cū fundamēto.

Membruꝫ ſextum.

Sexto qritr. vtrū amor idebitus ſit odiū ſui. Et vr̄ ꝙ nō. amor eiꝫ ⁊ odiū ſūt affectōes oppoſite. amor. n. ē copula amātis cū amato. odiū vo ē diſiūctio ab eo qd vr̄ incōueniēs. cum ergo non ſit idem cōueniēs ⁊ non cōueniēs. n̄ erit amor indebitus idē ꝙ odiū. ¶ Preterea ꝯtingit vnū eē ſine altero. pt. n. aliqs idebite amare aliqd bonū mutabile ⁊ n̄ hrē odiū ſui. ergo n̄ ē idē amor idebitus qd odiū ſui. Preterea. ſic dicit apl's ad eph. v. Nemo vnq̄ carnē ſuā odio habuit multoforti⁹ ſeipꝫ ergo nullus ſeipm odio hꝫ. ergo n̄ idē erit amor idebitus alicuius apparētis boni qd odiū ſui. Cōtra dr̄ i pſ. qui diligit iniqtatē odit aiaꝫ ſuā ergo amor pctī ē odiū ſui exponitr āt ibi qd ē diligere iniqtatē. ille diligit iniqtatē q ex deſiderio ⁊ affectu peccat. q ſi ſēp viuēt. ſēp peccare vellet. ¶ Itē ſup illō. xij. Io. q amat aiaꝫ ſuā. aug. amor aie ē pditio ei⁹. ſꝫ pditio illi⁹ ē odiū illi⁹. ergo amor aie illi⁹ ē odiū. ſꝫ hoc ē amor idebit⁹. ergo amor idebit⁹ ē odiū. ¶ Itē pbari pt p oppoſitū. odiū dbitū ē amor hꝫ ꝙ dicitr aug. ſi bn̄ odis tūc amaſti. ergo p oppoſitū amor idebit⁹ ē odiū. Silr dicē hiero. odiū i ſuos ē pietas i deū. ſꝫ pietas i deū ē amor debit⁹. ergo odiū i ſuos ē amor dbit⁹. ergo p oppoſitū amor idebit⁹ ē odiū. ¶ Cui⁹ grā qritr. vtꝝ aliqs poſſit ſe odire ⁊ n̄ amare. qd vr̄. xiiij. luc. dr̄ Siqs n̄ odit aiaꝫ ſuā n̄ pt ⁊c̄. ⁊ ſic ſeq xpꝫ ē odi

re ſe.ergo ꝑt aliqs ſeiꝑʒ odire.¶ Silr aug.ꝺ vã
ĩnocẽtia.qcũqʒ ſeipꝫ ñ deũ amat ñ ſe amat.ſʒ q/
cũqʒ ñ pt ꝺ ſe viuere moꝛit amãdo ſe.ergo põt
aliqs ñ amare ſe.ꝛ ꝑ ꝯñs odire. Cõtra.nã.rõ
ꝛ gĩa.dictãt ſui dilectõez.ipa ẽt libido.ſʒ nõ ſũt
plura mouẽtia.ergo nullus põt ſe odio habere.
Ad qꝺ dđʒ.ꝙ amoꝛ ſui dĩ tripl̃r.vl̃ ꝑut ſonat
ĩ nãʒ.vl̃ ꝑut datur ĩtelligi amoꝛ imaginis diuine
ſiue ſimilitudinis.vel ꝑut dicit amoꝛ coꝛruptõis
vicioſe.his eiʒ tribus modis accipit ĩ ſcriptura.
amoꝛ eniʒ nature ẽ quo dicit aug.ꝙ nõ opoꝛtuit
ꝑcipi ꝙ hõ ſeipꝫ diligeret.hoc.n.a nã ineſt.ꝛ dič
berñ.ꝙ pꝛius ẽ qꝺ aĩale ẽ ꝙ̃ qꝺ ſpũale eſt ꝑꝑ qꝺ
ĩ pꝛimis diligit hõ ſeipꝫ.caro qppe ẽ ꝛ nihil va/
let ſape ꝑter ſe. Eſt autẽ aliꝰ amoꝛ quo hõ diligit
imaginẽ dei ĩ ſe.ꝛ hoc mõ accipit ĩ li.ꝺ vera reli.
cũ dĩ.ĩ eo nihil ꝑter hoiez diligat.i.creaturã dei
ad eius imaginẽ factã.ꝛ alibi.q diligit ꝓximũ tã
ꝙ̃ ſeipꝫ ñ illi inuidet vt ſit qꝺ ipe ẽ.apud eiʒ ſeipm
hʒ quẽ diligit tãꝙ̃ ſeipꝫ.Tertius ṽo amoꝛ ẽ coꝛ
ruptõis vicioſe.ꝛ ſʒ hũc modũ dĩ.xij.Jo.Qui
amat aĩaʒ ſuã ꝑdet eã ꝛ ſicut multiplex eſt amoꝛ.
ita multiplex ẽ odiũ qꝺ amoꝛi opponit.Cũ ergo
pꝛio querit.vtꝛ amoꝛ idebitus ſit odiũ.rñdẽduʒ
ẽ ꝙ hec ꝑdicatio nõ ẽ ꝑ eẽntiã ſʒ ꝑ cõcomitãtiã.
ꝛ ĩtelligit ꝺ.amoꝛe pcĩ ad quẽ ꝑ reputatõez ſeqt
odiuʒ imaginis diuine.cũ ꝑ peccatũ defoꝛmetur
vel maculet.odiũ etiã ẽ ꝑ ꝯñs boni naturalis qꝺ
coꝛrũpit ꝛ diminuit.ſʒ nõ ꝓpter hoc illius boni
naturalis qꝺ ꝑ peccatũ coꝛrũpi nõ põt.¶ Pꝛio
ergo obiectũ ad hoc tẽdit.vt hoc nõ ſit illud per
eẽntiã.ſʒ nõ negat qn ꝑ cõcomitãtiã.¶ Scðʒ aũt
obiectũ ad hoc tẽdit.vt amoꝛ peccati poſſit eſſe
ſine odio nature.dico aũt de natura q̃ ꝑ peccatũ
ñ diminuit.¶ Ad idẽ tẽdit qꝺ tertio obiectũ eſt.
¶ Qꝺ aũt obijcit ex alia pte.dicẽdũ ẽ.ꝙ loqt ibi
ꝺ odio imaginis ſiue ſimilitudinis diuine ꝛ ꝑ cõ
ſequẽs ꝯſeqt ex amoꝛe illicito.Cũ ãt dĩ.xij.Jo.
q amat animã ſuã ꝛc.amoꝛ aĩe accipit ibi ꝓ amo
re carnalis deſiderij ꝛ aĩalis q ĩ ꝑditionẽ ꝛ odiũ
tẽdit refoꝛmationis diuine.¶ Ad illud vero qꝺ
obijcit.ꝙ odiuʒ debitũ ſit amoꝛ.itelligit de odio
peccati ꝛ ſequele eius qꝺ iterꝑtatiue ẽ amoꝛ ima
ginis diuine vl̃ ipſius boni naturalis.ꝛ ad ea q̃
ſequũt ſimiliter dicẽdũ ẽ.¶ Ad illud ṽo qꝺ obij
cit aug.ꝙ odiũ cõditionis vite ꝑſentis eſt amoꝛ
regni.itelligẽdũ ẽ.ꝙ duplex ẽ cõditio vite ꝑſen/
tis.vna que auertit a deo vel dat occaſionẽ auer
tẽdi ſe ab ipo.ꝛ hoc mõ odiũ iſtius ꝯditionis ẽ
amoꝛ regni ꝑ ꝯſequẽs.alio vero mõ ꝯditio vite
ꝑſentis dĩ.vel ipa cõditio nature.vel ipſius pe/
nalitatis ꝓmouẽtis ad bonũ.ꝛ hoc mõ odiũ cõ
ditionis ĩ ꝑſenti nõ dicit amoꝛ regni.Et ꝑ ſimile
dič hiero.ad furiã.honoꝛa pr̃eʒ tuũ ſi te a vero
patre ñ ſepat.ſi aũt te ſepare itẽdit odio habẽdus
ẽ.ꝛ iõ dĩ.xiiij.luc.Siqs venit ad me ꝛ nõ odit
patrẽ ſuũ ꝛ matrẽ.ꝛc.Et ſimiliter dicit criſ.non
ſimpliciter iubet odio hr̃e.ſʒ qꝺ in itinere dei no
bis obſiſtit hoc odio habe.¶ Ad illud vero qꝺ
querit.vtrũ aliquis ſeipuʒ odio hẽre poſſit.rñ/
dẽdũ ẽ ꝑ diſtinctiõez ſupꝛadictã.ꝙ ſi intelligatur
ꝺ odio nature qꝺ nõ põt minui ꝑ peccatuʒ que
ſubſternitur om̃i amoꝛi.ſʒ hoc nõ põt odio ha
beri.Si vero intelligatur de amoꝛe eius qꝺ ꝺcli
nat ĩ viciũ vel eius qꝺ inclinat ad gratiã ꝑ ſe.ſm
hoc põt odio haberi ꝑ ꝯſequẽs.dilectio.n.gra/
tuita tollit amoꝛẽ vicioſuʒ ſibi oppoſitũ ꝛ ecõ/
uerſo.ꝛ iõ dicit aug.quicũqʒ ſeipꝫ nõ deũ amat.
nõ ſe amat.quicunqʒ auteʒ deũ amat nõ ſe.ipſe
ſe amat.qꝛ quicũqʒ nõ põt de ſe viuere.moꝛitur
amãdo ſe.cũ vero diligit ꝺ quo viuit.nõ ſe dili
gẽdo magis diligit.

Membꝛuʒ ſeptimũ.

Septimo querit ꝺ pena huius peccati
dicit eiʒ.xx.iob.ſup illud.Relictus in
tabernaculo.greg.Relictꝰ quã ħ car/
nẽ amauit nec relinquere voluit.tunc
ꝓpter toꝛmenta relinquere nolet ſʒ non poterit.
ergo timoꝛ carnis q eſt peccati nõ poterit reling
in futuro.ſʒ erit ei pena ĩ hoc ꝙ relinquere ñ po
terit.¶ Cõtra ſi amoꝛ carnalis ſm actũ remanet
hoc eniʒ videtur ex illa auctoꝛitate.amoꝛ autem
nõ eſt ſine delectatiõe.ꝑmanebit ergo aliqua ꝺ/
lectatio ĩ peccatoꝛe dãnato.nõ ergo penitus af/
fliget. Ad qꝺ dicẽduʒ.ꝙ loqt ibi ꝺ ipo amoꝛe
carnis qui ħ fuit actu.ſʒ ibi remanet habitu.hũc
ãt habitũ noluit relinquere ĩ ꝑſenti.ꝛ iõ ĩ futuro
cedit ei ad penã.Si vero itelligeretur de amoꝛe
actuali.tũc dđʒ ẽ.ꝙ ſic viuit in dãnato amoꝛ ille
vt peccare vellet ſi nõ adeſſet pena.ſed tñ ꝓpter
continuitatem pene ꝛ acerbitatem odio habet
amoꝛem carnis.ꝛ relinquere vellet cum tamen
nõ poſſet.

Queſtio.clxxvij. De di/uiſiõe peccati:que eſt.aliud eſt ex concupiſcentia carnis aliud ex concupiſcentia oculoꝛum ꝛc.

Expeditũ eſt de
diuiſiõe pcĩ q̃ ẽ.pcĩʒ aliꝺ ẽ ex
amoꝛe male accedẽte.aliꝺ ex
timoꝛe male humiliãte.Cõſe/
quẽter dđʒ ẽ de illa diuiſione
pcĩ q̃ ẽ peccati aliud ẽ ex ꝯcu
ꝑiſcẽtia carnis.aliꝺ ex ꝯcupiſcẽtia oculoꝝ.aliud
ex ſupbia vite.quã tãgit Jo.ĩ cañ.ſua.omne qꝺ ẽ
ĩ mũdo.aut ẽ ꝯcupiſcẽtia carnis.aut ꝯcupiſcentia
oculoꝝ.aut ſuperbia vite.ꝛ hec diuiſio data eſt
ſm diuerſa ex quibus cõtrahit cõcupiſcẽtia pec
cati.ex carnali eiʒ delectabili quedã contrahitur

ꝯcupia. ⁊ ita de aliȷ̈s. ¶ Prio aũt querẽduʒ ẽ qd ſit ꝯcupia ſm ꝙ cõe ẽ in his tribus. lʒ eniʒ vnũ illoꝝ dicat̃ ſupbia vite. nihilominus tñ in illo intelligit̃ quedã ſpãlis ꝯcupia. ⁊ ita omia illa tria ſub ꝯcupia generaliter dicta ꝯtinent̃. Scõo querẽdũ ẽ de ipa diuiſione trimẽbri. Tertio de vtraqʒ pte diuiſionis ſigillatim.

Membruʒ primum.

Q Videt̃ aũt ꝙ cõcupia ſiue cupiditas ſit illud generale p hoc qd̃ dicit augu. in lib. de vera relig. ſeruiũt cupiditati triplici vel voluptatis: vel excellẽtie: vel ſpectaculi. ergo cupiditas cõe eſt ad cupiditatem excellẽtie. ſʒ hoc nihil aliud ẽ ꝙ̃ ſupbia vite ſicut ibidẽ infra pʒ. ergo cupiditas ſiue ꝯcupia ẽ illud generale. ¶ Hoc ẽt arguit̃ ex hoc ꝙ dr̃ in glo. ſup illud math. xxvi. orauit tertio. glo. eſt ꝯcupia carnis. oculoꝝ. ⁊ ambitio ſeculi. ſʒ ambitio ſeculi nõ aliud eſt ꝙ̃ ꝯcupia ſecularis. ergo cũ ꝯcupia excellẽtie ſecularis ẽ ſupbia vite. ꝯcupia erit generale i hac diuiſione. ¶ Itẽ augu. de doct. xpiana. cupiditatẽ voco motũ animi ad fruẽdũ ſe ⁊ pximo. ⁊ quolibʒ corpe nõ pp deũ. ſʒ hoc ẽ cõe his tribus drñtiȷ̈s. ergo ⁊ ipa cupiditas ẽ cõis. qd̃. n. cõuenit diffinitiõi ⁊ diffinito. Cõtra. ſicͭ peccat hõ ex ꝯcupia. ita peccat ex ꝯtẽptu. ⁊ differt actus ille ab illo. ꝯcupia. n. ad ꝯcupiſcibilẽ ptinet. contẽptus aũt ad iraſcibilẽ. pctʒ aũt vtroqʒ mõ fit. nõ ergo omne pcm̃ ſm hoc i his tribus differentiȷ̈s ꝯtinet̃. ſʒ ꝯtinet̃ om̃e pctʒ: nõ ergo ꝯcupia ſiue cupiditas ẽ illud generale. ¶ Preterea ſm vnãquãqʒ vim motiuã ꝯtingit eſſe pcm̃. cupiditas auteʒ ſiue ꝯcupia determinat̃ ſm vnã illaꝝ. nõ ergo oẽ pcm̃ ꝯtinet̃ ſub ꝯcupia. ⁊ om̃e pcm̃ ꝯtinet̃ i his tribus. ergo ꝯcupia ſiue cupiditas nõ ẽ illud cõe in quo mẽbra diuiſionis ꝯueniunt̃. ¶ Preterea. ſicͭ dicit aug. in. xiiij. de ciui. dei. cũ ꝯſentimus appetẽdo ea que volumus cupiditas dr̃. cũ auteʒ conſentimus fruendo his que volumus leticia vocatur. Itẽ cuʒ diſſentimus ab eo qd̃ accidere nolumus metus dr̃. cũ aũt diſſentimus ab eo qd̃ nolẽtibus accidit triſticia ẽ. ex oppoſito. ergo cupiditatis ſũt alia tria mala que tñ ſunt pcta. cum ergo om̃e pcm̃ ꝯtineat̃ i illa diuiſione. nõ erit ꝯcupia ſiue cupiditas illud generale. Ad qd̃ dõʒ. ꝙ cõcupiſcentia ſiue cupiditas multis modis accipit̃. vno mõ ꝓ ꝯcupia origiali que dr̃ ⁊ culpa ⁊ pena origialis. ⁊ ſm hũc modũ non accipit̃ h̃. Alio ẽt mõ dr̃ cupiditas determiata ad quoddam genus pcti quod ẽ circa diuitias ⁊ pecuniã. non ſic ẽt accipit̃ cõe ad hec tria. Tertio mõ accipit̃ cupiditas reſpectu alicuius apparẽtis boni nõ duʒ habiti. ſicut accipit̃ i lib. de ciui. dei. nec ẽt ſic accipit̃ cõe ad iſta tria. Quarto vͦo mõ cupiditas vel cõcupia dr̃ peruerſa volũtas alicuius boni mutabilis. ⁊ iſta pũerſa volũtas aliqñ dr̃ amor. ſicut dicͭ aug. in li. de ciui. dei. ſub quadã generali ratione amoris. ⁊ ſm hũc modũ iuenit̃ cõe i his tribus. ¶ Ad obiectũ ergo rñdẽdũ. ꝙ lʒ ꝯtingat peccare ex ꝯtẽptu ſicut ex cupiditate vel amore. tñ allicitiuũ ad pcm̃ ex pte cupiditatis vel amoris accipit̃. vñ illud pcm̃ qd̃ fit ex ꝯtẽptu fit ex ꝯcupia. ⁊ lʒ diuerſe vires ſint iraſcibilis ⁊ ꝯcupiſcibilis. cõtẽptus ãt appropriet̃ iraſcibili. ⁊ cõcupia ꝯcupiſcibili. nõ tñ hoc ẽ ſm intentionẽ ꝯcupie d̃ qua h̃ loqmur. hec. n. ẽ generalis i omni vi. vñ ꝯtẽnens aliqd appetit pp qd̃ aliud ꝯtẽnit. ⁊ hʒ iraſcibilis ſuã ꝯcupiaʒ eodẽ mõ rõnalis. ⁊ p hoc ſoluit̃ qd̃ ſcõo obiectũ ẽ. non. n. h̃ loqͭ de ꝯcupia ſpãli ſed de generali. illud ẽt pcm̃ qd̃ ẽ ſm actũ rõabilis. vtpote infidelitas i aliqua ꝯcupia radicat̃ ſicut infra oñdet̃. ¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ cupiditas de qua loqͭ aug. in li. de ciui. dei. aliquo mõ ẽ coartata. iſta ãt de qua hic loqmur rñdet generaliter volũtati pũerſe que in oĩbus illis repit̃ ſicut ipe determinat. cupiditas. n. ẽ quedam voluntas. ⁊ leticia quedã volũtas. ⁊ metus ⁊ triſticia ſimiliter volũtates dicunt̃. vñ ꝯcupia generaliter in oĩbus illis intelligit̃. ſicut. n. amor ab eodẽ nõ rectus dr̃ cõe illis quatuor: ita ⁊ concupia erit generale in illis quatuor.

Membrum ſecũdum.

S Ecũdo querit̃ de diuiſione trimembri vtruʒ ſufficiẽs ſit. ⁊ videt̃ ꝙ nõ. cũ. n. libido ſit idem qd̃ concupia. libido ãt ſicut dicit aug. in lib. de ciui. dei diuidet̃ ſic. Eſt libido vleiſcendi que ira dr̃. eſt libido habẽdi pecuniã que auaricia dr̃. eſt libido vincẽdi que ptinacia dicit̃. eſt libido gloriandi que iactantia dicit̃. ⁊ eſt libido dominãdi. ⁊ multe alie varie ſunt libidines. tot ergo erũt differẽtie cõcupiſcẽtie. nõ ergo ſufficiẽter diuidit̃ ꝯcupia que ẽ i mũdo p iſtas tres drãs que ſunt. ꝯcupia carnis. ⁊ oculoꝝ. ⁊ ſupbia vite. ¶ Item ẽ pcm̃ infidelitatis in quo ponit̃ inordinatio rõis. nec tamẽ vr̃ eẽ concupia carnis: cuʒ nõ appetat̃ inferius bonum. vel ꝯcupia oculoꝝ cũ nõ appetat̃ exterius. nec ſupbia vite cũ hec poſſit ex ignorãtia ꝯtingere ⁊ magis videat̃ diſcredere ex ſimplicitate itellectus ꝙ̃ ex arrogãtia. ¶ Itẽ aliqs ſcãdalizat aliquẽ peccat. non tñ huiuſmõi pcm̃ determiate hʒ originẽ ex concupia carnis vel ex concupia oculoꝝ vel ex ſupbia vite. nõ ergo omne qd̃ ẽ in mũdo vr̃ eſſe aliqd̃ iſtoꝝ. ¶ Silr̃ obȷ̈cit̃. ibi de peccato qd̃ ẽ ex certa malicia. tale. n. pcm̃ videt̃ habere differẽs motiuũ a quolibet predictoruʒ. ¶ Itẽ aug. in li. ꝯfeſſ. multas oñdit differẽtias peccatoruʒ. inter quas enumerat ignorãtiaʒ que nullum iſtoꝝ videt̃ eſſe. enumerat ẽt timorẽ qui inſolita ⁊ repẽtina exorreſcit. enumerat ẽt ignauiã. enume-

rat triſticiá que accidia dr̄. nullū āt hoꝝ vr̄ per ſe
ĩ ꝯcupia carnis vel ꝯcupia oculoꝝ: vel ſuperbia
vite radicari. Ad qḋ dḋm. ꝙ lꝫ multe ſint dr̄ie
libidinū. ſpāles tñ oēs reducunt ad has tres dif/
ferentias generales ꝯcupiſcentiaꝝ. ⁊ ſicut oſtēdit
aug. in li. de li. arb. circa finē pͥmi li. vnde libido
iraſcēdi reducit ad aliquā p̄dictaꝝ. pōt. n. eſſe cā
ire vel ablatio boni exterioꝛis. ⁊ tunc ē ex concu
piſcētia oculoꝝ. vel pōt eē ꝓpter ipedimētū dn̄a-
tionis. ⁊ ſic erit ex ſuperbia vite. ⁊ ſic de alijs. ⁊
ꝑꝑ hoc ꝫ diuerſa motiua i genere ad diuerſa re/
ducet. ſic ēt de alijs intelligendū eſt que n̄ hn̄t ſibi
cām determinataꝫ. ¶ Ad ſcḋm vero dḋm eſt. qḋ
obijcit de pcō īfidelitatis. illud. n. pcm̄ lꝫ deter/
minetur i rōnabili ꝑꝑ ſuuꝫ actū. magis determiat
i ipſa iraſcibili vel i ipa ꝯcupiſcibili ſm cām mo/
tiuā. ꝙ. n. nō crediderūt filij iſrahel ſed idolatra/
bāt. aliqn̄ fuit ex ꝯcupia carnis. ſicut habet i. xxv.
nume. vbi dr̄. ꝙ foꝛnicatus ē ꝓpter ꝯcupiam cū
filiabus moab que vocauerunt eos ad ſacrificia
ſua. at illi comederūt ea ⁊ adoꝛauerūt deos eoꝛū.
Aliqn̄ vero vt placerēt pͥcipibus ſuis. ſicut ha/
bet. iij. reg. xij. de hieroboā. ⁊ oſee. vij. i malicia
ſua letificauerūt regē. ⁊ i mēdacijs ſuis pͥcipes.
⁊ ita ſm diuerſa motiua ad diuerſa genera con/
cupie reducit pcꝫ īfidelitatis. maxie vō ꝯtigit ex
ſupbia itellectus ſicut i hereticis. ¶ Ad tertiū dḋꝫ
ꝙ pcm̄ ſcādali ſubſternit i dicto vel facto minus
recto. illud āt cām motiuā pōt habere ex ꝯcupia
carnis. ſicut de aliquo religioſo qui multū de ter
renis loqtur oſtendēs effectū ſuum eſſe i illis. vel
ex ſupbia vite. vt ſi nō humiliter ſe hꝫ in geſtu ⁊
habitu. ⁊ i alijs indicijs humilitatis. ⁊ ita ſcāda/
luꝫ ad diuerſas radices ꝯcupie reducet ſm illud
i quo fundat. ¶ Ad quartū vero dḋm. ꝙ peccatū
i ſpm̄ ſanctum maxie reducit ad ſupbiam vite ſi/
cut ē de inuidentia fraterne grē vel ipugnatōe veri
tatatis agnite. poteſt tñ trahere oꝛiginē ex alijs ra
dicibus concupie. ¶ Ad vltimū vero dḋm eſt. ꝙ
peccatuꝫ ignoꝛātie ſiue ſtulticie ad genus delicti
reducit. ꝙ autē non ſcit illud qḋ ſciendū eſſe. pōt
cām habere ex ipa concupia carnis qua homo
qetem carnis appetit. ⁊ ita ꝑ ꝯſequēs non vult
laboꝛare. aut ſi vult laboꝛare aliqn̄ allicit ex dele
ctabilibus vt appetat ſcire qḋ ſciendū nō ē. ⁊ ita
curioſitas deducit ad ignoꝛātiā que pcm̄ eſt. ali/
qn̄ vero nō vult ſe humiliare vt credat ſe ſcire. ⁊
tunc ignoꝛātia ē ex ſuperbia vite. ⁊ ita ex diuer/
ſis motiuis ducit oꝛiginē. Silr̄ dicēdum ē ꝙ tri/
ſticia ex diuerſis cauſis pōt ſumere oꝛigineꝫ ſm
carentiā diuerſoꝝ appetibiliū que triſticiam idu/
cunt. ⁊ hoc pꝫ per hoc ꝙ ipe triſticiā ita diffinit.
triſticia rebus miſſis contabeſcit qbus ſe oblecta
bat cupiditas. ⁊ ſumit ibi concupia large. Simi/
liter dicendū ē de peccato timoꝛis. ſic enim diffi/
nit timoꝛ. timoꝛ inſolita ⁊ repētina exoꝛreſcit re/
bus que amant aduērſantia dū p̄recauet ſecurita
li. ignauia āt eo ꝙ quietem appetit maxie reducit
ad ꝯcupiam carnis.

Deinde querit de .§.

oppoſitiōe iſtaꝝ dr̄arum īter ſe. videt. n. ꝙ aliqḋ
peccatū vnū ⁊ idē contineat ſub ꝯcupia oculoꝛū
⁊ ſub ꝯcupia carnis. cum. n. ꝯcupia oculoꝝ lar/
ge accipiat ꝓ ꝯcupia que eſt i alijs ſenſibus. ſicut
dicit aug. in li. ꝯfeſſ. his verbis generalibus. ex/
periētia ſenſuum ꝯcupia ſicut dictū ē oculoꝝ vo
cat. ꝯcupia ergo carnis que ē i delectatiōe oium
ſenſuuꝫ dicet ꝯcupia oculoꝝ. ¶ Itē curioſitas dr̄
illud pcm̄ qḋ ꝑtinet ad ꝯcupiam oculoꝝ. dicit. n.
aug. i li. de vera relig. ꝙ ꝯcupia oculoꝛuꝫ reddit
hoies curioſos. ſꝫ hoc pcm̄ vr̄ eſſe ſub ſuperbia
vite. aug. n. in li. ꝯfeſſ. ita notificat curioſitatem. cu
rioſitas affectare vr̄ ſtudium ſcie. ſcia autem ē de
bonis interioꝛibus. ergo ⁊ apparēs ſcia reduce/
tur. ergo curioſitas ad ꝯcupiam interioꝛis boni.
ergo ad ſupbiā vite. nō ergo iter ſe habēt oppo/
ſitionē ꝓpͥa ꝯcupia oculoꝝ ⁊ ſupbia vite. ¶ Itē
aug. i li. confeſſ. ex moꝛbo ꝯcupie oculoꝝ ad per/
ſcrutāda nature que p̄ter nos ē opera ꝓcedit.
que ſcire nihil ꝓdeſt. ⁊ nihil aliud q̄ꝫ ſcire hoies
cupiūt. hinc ēt ē ſiqd eodē ꝑuerſe ſcie ſiue ꝑ artes
magicas querit. ſed hoc totū pertinet ad appeti/
tum apparētis ſcie. ⁊ ita ad appetitū apparentis
boni interioꝛis. pertinet ergo ad ſuperbiam vite.
¶ Item vr̄ ꝙ non differt ꝯcupia oculoꝝ a concu
pia carnis i quibuſdam peccatis. ad ꝯcupiam. n.
oculoꝛum pertinet delectatio ſpectaculoꝛuꝫ ſicut
dr̄ i lib. de vera relig. ſꝫ delectatio ſpectaculoꝛum
ad ꝯcupiam carnis pertinet. querunt enim ſpecta
cula mulieꝝ ad explendā ꝯcupiam carnis. querū
tur ēt ſpectacula i theatris ad ꝓuocationē libidis
carnalis. querūtur ēt ſpectacula in venationibus
ſimiliter. reſtat ergo ꝙ ꝯcupia oculoꝝ non diſtin
guit a concupia carnis q̄ꝫtum ad aliquā ſui diffe
rentiā. ¶ Iteꝫ honoꝛ ē de bonis exterioꝛibus. ap
petere ergo honoꝛes ē appetere bonuꝫ exterius.
ſed ꝯcupia boni exterioꝛis ad ꝯcupiam oculoꝛū
refert. ergo concupia honoꝛuꝫ ad illam radicem
refert. ſꝫ hec ē ambitio ſeculi que ē ſuperbia vite.
non ergo iter ſe diſtinguunt concupia oculoꝛum
⁊ ſuperbia vite. ¶ Preterea poteſt queri penes
quid accipiat hec triplex differentia. videt enim
ſm augu. in lib. de lib. arb. ꝙ accipiatur ſm tres
differentias apparentis boni que ſunt. bonū ap/
parēs exterius. ⁊ bonū apparēs iferius. ⁊ bonū
apparēs iterius. ſm aūt ipm̄ in li. ꝯfeſſ. videt ali/
ter accipi. vt penes ea que ꝑtinēt ad voluntatem
inoꝛdinatā cognoſcēdi accipiat ꝯcupia oculoꝛū.
penes vero voluntatem potentie ioꝛdinatā ſup/
bia vite ſiue ambitio. penes auteꝫ concupiaꝫ de/
lectatōis carnalis inoꝛdinatam concupiam car/

nis. ⁊ ita penes apparẽs arduũ. ⁊ penes apparẽs verũ. ⁊ penes apparẽs delectabile videntur ſumi dicte dr̃ie. ſ3 hoc nõ vr̃ cõuenire cum ꝑdictis differẽtijs. apparẽs eniz magnuz vel arduũ põt eẽ iterius vel exterius. eodẽ mõ apparẽs vnũ. reſtat ergo. ꝙ nõ penes iſtas cãs vel illas predicte accipiunt̃ dr̃ie. Ad qḋ dõm. ꝙ l3 vtraq3 cõcupiſcẽtia. ſ. oculoꝝ ⁊ carnis ꝑ ſenſus agat ſic̃ dicit aug. his v̓bis ꝑter ↄcupiã3 carnis que ineſt i delectatõe. oĩu3 ſenſuũ ⁊ voluptatũ cui ſuitutes depereũt ineſt aĩe ꝑ eoſdẽ ſenſus corꝑis qdã non ſe oblectãdi i carne ſ3 expiendi ꝑ carnẽ vana ⁊ curioſa cupiditas noĩe cognitõis. ⁊ ſcie palliata. tñ differẽter ꝑ illos ſenſus vtraq3 explet̃ concupia. ſicut eniz dicit aug. i hoc diſcernit̃ qd curioſitatis agat̃ ꝑ ſenſus. qd voluptatis. ꝙ voluptas pulchra canora. ſuauia. ſapida. leuia ſectat̃. curioſitas aũt ⁊ hec ⁊ his ↄ̃ria expiendi cã pp expiendiq3 noſcẽdiq3 libidinẽ. ꝑ ſenſus ergo aliqñ querit̃ qḋ ẽ voluptatis carnalis. aliqñ qḋ ẽ delectatiõis i cognoſcẽdo. ſi eſt pp delectatiõem in cognoſcendo pp ſe. ad cõcupiſcẽtia3 oculoꝝ refert̃. ſi aũt i his querit̃ carnis voluptas. ad ↄcupiã3 carnis referunt̃. exẽpli cã ẽ videre i ſpectaculis venationu3. qdã eniz inſiſtũt venationib⁹ pp voluptates carnis cõſequẽdas. quidã v̓o vt delectatõe3 habeãt i mirabili curſu canũ ⁊ ferarũ vl̓ ẽt i volatu auiũ. ⁊ tales q ibi figũt delectatiõem explẽt curioſitate3 ſiue oculorũ cõcupiſcẽtiã. ¶ Ad ſcḋ3 dõm eſt. ꝙ ſilr̃ differũt ſupbia vite ⁊ cõcupia oculorũ ſ3 differẽtias finiũ. qui eniz quieſcit i bono exteriori ſ3m ꝙ exterius ẽ. explet cõcupiſcẽtiã oculoru3. ſi vero ponit quietẽ i apparẽti bono interiori ſ3m ſeipſu3. ad ſupbiã vite refert̃. vñ aliqs põt q̃rere ſciam rerũ exterioru3 tñ vt ſciat illa. ⁊ ſ3m hunc modũ explet̃ cõcupiſcẽtia oculoꝝ. aliqs v̓o põt querere ſciam illarũ rerũ vt excellat i ſciendo. ⁊ ſic ad ſupbia3 vite refert̃. vtrobiq3 ergo põt appetitus ſcie eſſe cõis. ſ3 ex alio ⁊ alio fine determinatur. ſciẽtia eniz l3 ſit bonũ iterius. ꝓut tñ ad exterius refert̃ cuius expientia querit̃. ñ ad ſuperbiã vite. ſ3 ad cõcupiſcẽtiã oculorũ refert̃. ¶ Similiter dõm eſt de eo quod obiectũ ẽ de cognitõe rerũ naturaliũ ⁊ artiũ magicarũ. ſ3m hoc ei3 ꝙ ſiſtitur in ipſa admiratõe rerũ cognoſcibiliu3. ad cõcupiſcẽtiã oculoꝝ refert̃. ¶ Ad quartũ dḋ3 eſt. ꝙ queri poſſũt ſpectacula fine diuerſo. ſi eniz querant̃ eo fine vt voluptas carnis i rebus viſibilibus habeat̃. ad cõcupia3 refert̃. ſi v̓o pp ingenia ⁊ exercitia cognoſcẽda querunt̃ ſpectacula. ad cõcupiam oculorũ refert̃. ¶ Ad qntu3 dḋ3. ꝙ cõcupia honoris l3 ſit reſpectu boni exterioris. tñ hoc eſt ↄ̃ns an cõcupia3 boni interioris qḋ eſt ꝓpriũ excellẽtie ſiue ꝑeminẽtie. ⁊ ideo ↄcupiſcẽtia honoris ad ſupbiã vite reducit̃. honor enim quid aliud eſt q̃3 exhibitio reuerẽtie i ſignũ excellentie ſiue potẽtie. ¶ Ad vltimũ v̓o dõm. ꝙ diſtinctio ꝑdictarũ differẽtiaꝝ nõ attendit̃ ſ3m diſtictõnẽ viriũ rõnalis cõcupiſcibilis ⁊ iraſcibilis. lic3 hoc videat̃ in hoc. ꝙ cõcupia carnis ꝑ ſe referat̃ ad ↄcupiſcibile. cõcupia v̓o oculoꝝ ad rõnalem cuius ẽ cognoſcẽ. ſupbia v̓o vite ad iraſcibile3 ñ eniz recte acciperent̃ differentie dicẽdo cõcupiſcẽtiã oculoru3 ⁊ cõcupiam carnis cum hoc ad cõcupiſcibilẽ videant̃ referri. ſ3 in hoc diſtinguũtur. ꝙ ↄcupiſcẽtia carnis reſpicit bonu3 inferius apparẽs ſicut oñdit aug. in li. cõfeſ. Intẽdit enim homo vane gloriari ⁊ i ſeipo ſibi placere. vñ dicit. intus ẽ aliud tẽtatõnis malũ qḋ neſciũt q placent ḋ ſe q̃uis alijs vel nõ placeãt vel diſpliceãt nec placere affectẽt ceteris. ſ3 ſibi placẽtes. multũ tibi diſplicẽt nõ tñ ḋ nõ bonis q̃ſi bonis. verum etiã ḋ bonis tuis q̃ſi ſuis. aut ẽt ſicut ḋ tuis. ſ3 tã q̃3 de meritis ſuis. aut etiã ſicut ex tua gr̃a nõ tñ ſocialiter gaudẽtes ſ3 alijs eque iuidẽtes. Nec eſt ↄ̃riũ qḋ dr̃ alibi in li. cõfeſ. ꝙ cõcupia oculoꝝ cõtinet in ſe curioſitatẽ ſcie que ẽ bonũ iterius. queritur eniz ſcia a curioſis pp ipſa3 experiẽtiã que eſt reſpectu reꝝ exterioꝝ.

Membru3 tertium.

Conſequẽter dõm ẽ ḋ ſingulis differẽtijs ſeꝑatim. Et prio de cõcupiſcentia carnis. Scḋo de cõcupia oculorum. Tertio ḋ ſupbia vite. Et põt q̃ri quãtũ ſe extẽdit ↄcupiſcẽtia carnis.

Articulus primus.

Vtrũ cõcupia carnis tñ extẽdat ſe ſ3m delectatõ es q̃ ſũt in qnq3 ſenſib⁹. ſic3 i delectatõe pulchrarũ reꝝ vt mulieꝝ. ⁊ i delectatõe ſonoꝝ ⁊ odoꝝ ⁊ ſaporũ ⁊ corpoꝝ que ſuauitatem hñt. in oĩbus. n. his ↄtingit peccare. ⁊ vr̃ ꝙ in his ſolũ cõſiſtat. ꝓpter hoc ꝙ dicit aug. in li. cõfeſ. ↄcupia carnis ẽ i delectatõe oĩu3 ſenſuũ ⁊ voluptatu3. ponit eniz exẽplũ de eo qḋ ꝑtinet ad guſtũ cũ dicit. dũ ad qete3 ſocietatis ex indigẽtie moleſtia trãſeo i ipo trãſitu mihi iſidiat̃ laqueus cõcupie. ipe eniz trãſitus ẽ voluptas. Silr̃ loquit̃ de cõcupia carnis i auditu. vñ dicit. Cũ me ãplius cantus q̃ res ipa q̃ canit̃ mouet. penaliter me peccare cõfiteor. ⁊ tunc mallẽ nõ audire cantatẽ. Silr̃ loquit̃ ḋ voluptate i ipſis viſibilib⁹ dicẽs. Quã innumerabilia i veſtib⁹ vaſis calceamẽtis picturis ⁊ diuerſis figmẽtis atq3 his vſũ neceſſariũ atq3 moderatũ tranſgrediẽtib⁹ addiderũt hoĩes. ad illecebras oculorũ foras qḋ faciũt itus relinquẽtes a quo facti ſũt. ex quo p3 ꝙ ḋ voluptate ſ3 ſenſũ viſũ. De adoratis ẽt p3 ſic̃ hr̃. vij. ꝓuer. Aſpſi cubile meu3 mirra ⁊ aloe ⁊ cinamomo. hec tñ tẽtatio carnalis cõcupie ñ ita grauat. vñ aug. i li. ↄfeſ. ḋ illecebra ocu

loꝛū nō nimis ſatago. cū abſūt nō regro. cū aſſūt nō reſpuo. ꝛ rō vr̄ eē. qꝛ hō in iſto ſenſu multū deficit nāliter. De ꝯcupia vero carnis que eſt ſcḋm actū planū eſt. illa enim maxīe grauat. cū. n. hō habeat poſſe aliqḋ i alijs mēbꝛis ad cohertōem in illis minime hꝫ vt cohibeat ꝯcupia. vñ aug. in li. ḋ ci. dei genitales coꝛpis ptes ita libido ſuo iuri quodāmō mācipauit. vt moueri ñ valeāt ſi ipſa defuerit. ¶ Qḋ āt ñ tm̄ ſit ꝯcupia carnis i delectatōe qnqꝫ ſenſuū. pꝫ p hoc qḋ dic̄ aug. i lib. cōfeſ. adhuc viuūt i memoꝛia mea multaꝝ reꝝ imagines. q̄s ꝯſuetudo mea ibi fixit. In ſōnis āt ñ ſolū vſqꝫ ad delectatōꝫ. ſꝫ ēt vſqꝫ ad ꝯſenſionē factoqꝫ ſimillimā. ꝛ tm̄ valꝫ imaginis illuſio i aīa mea ꝛ i carne mea. vt doꝛmiēti falſa viſa pſuadeāt. ex quo vꝫ ꝙ ipſa ꝯcupia carnis vigeat i doꝛmiētibus. ſꝫ tūc qeſcūt ſenſus qnqꝫ. ergo ꝯcupia carnis ē pter delectatōeꝫ qnqꝫ ſenſuū. ¶ Silr̄ habet ḋ ipſa ignauia q̄ quietē carnis appetit. qes āt carnis ad cōcupiaꝫ carnis refert. Silr̄ viget ꝯcupia carnis i vbis illecebꝛoſis. vñ. ix. ecc̄i. colloquiū illius q̄ſi ignis exardeſcit. ꝛ. vij. puerb. Irretiuit eū multis ſmonibus ꝛ blādicijs labioꝝ ptraxit illū. Silr̄ riſus inoꝛdinatꝰ ad ꝯcupiaꝫ carnis ptinet. Silr̄ ꝛ iſtabilitas greſſuū. vñ. xix. ecc̄i. amictꝰ coꝛpis ꝛ riſus dētiū ꝛ greſſus hoīs enūciant de illo. ¶ Preterea ꝯcupia carnis opponit tpantie. tpantia āt ñ tm̄ ē i cohibēdis delectatōibꝰ ſenſuū. ſꝫ ēt i modeſtia geſtus ſmonis ꝛ opis. ergo cōcupia carnis q̄ ei opponit. attēdet ñ tm̄ i delectatōibꝰ qnqꝫ ſenſuū. ſꝫ i illecebꝛo geſtu vbo ꝛ ope.

Ad qḋ dōm ē. ꝙ cōcupia carnis lꝫ principalr̄ ſit i appetēdo delectabilia ſcḋm ſenſus. ꝯſequenter tm̄ reſpicit alia q̄ oꝛdinant ad illa. ꝛ p hūc modū dōm eſt de his q̄ ſūt in vbis ꝛ i geſtu ꝛ i imaginatōe ſiue ſantaſia oꝛdinata ad illecebꝛā carnis. q̄dā aūt ſūt delectatōes coꝛpales ꝛ q̄dā ſūt aīales. q̄ntūcūqꝫ aūt extēdat delectatio coꝛpalis inoꝛdinata. in tm̄ extēdit ꝯcupia carnis. ¶ Qḋ aūt dicit aug. in li. cōfeſ. ꝙ cōcupia ē in delectatōe quinqꝫ ſenſuū hoc pꝛincipalr̄ intelligit ſꝫ nō pciſe. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ licꝫ motus interioꝛ aliqñ ſit abſqꝫ motu ſenſus. tm̄ oꝛiginaliter ē a ſenſu. ꝛ illuꝫ motuꝫ pꝛeceſſit ſenſus.

Articulus ſecundus.

Conſequēter q̄rit de cōcupia oculoꝛū de q̄ dicit beda. ꝙ ipſa ē i diſcēdis magicis artibus. i ꝯtēplādis ſpectaculis. in ſupuacuis acqrēdis rebꝰ tpalibꝰ in dinoſcēdis ꝛ carpēdis vicijs pximoꝝ. libidinoſe ad cōcupiaꝫ oculoꝝ ptineat. ſꝫ hoc vr̄ ptinere ad pcm̄ detractōis. illoꝝ enim ē ſecreta pximoꝝ inueſtigare. ꝛ iō dꝛ. xxv. puerb. ſubtrahe pedem tuū ḋ domo pximi tui ne foꝛte ſatiatꝰ oderit te. ꝛ xxiiij. Ne inſidieris ꝛ q̄ras ipietatē i domo iuſti neqꝫ veſtes reqe ei'. Ad qḋ dōm ē. ꝙ licet huiuſmōi inqſitio curioſa fiat detractōi. detractio aūt naſcat ex inuidia que ad ſupbiā vite refert. nō tm̄ hec inqſitio curioſa ḋ delictis pximoꝝ ad ſupbiā vite reducit. ſꝫ ad cōcupiaꝫ oculoꝝ. que ſemp ē i exploꝛatōe bonoꝝ vel maloꝝ. q̄ exterius ſūt. Silr̄ querit cū ſub cōcupia oculoꝝ ſicut dicit Beda cōtineat curioſitas i diſcēdis artibꝰ magicis. vtrū ſimplr̄ cōtineat curioſitas que ē i cognoſcēdis occultis naturis ꝛ in cognoſcēdo motu ſiderū ꝛ euētibus diuerſis q cōſequūtur. qḋ ſi eſt: pōt queri pp qḋ beda ſpāliter determiat cōcupiaꝫ oculoꝝ i magicis artibꝰ addiſcendis. Ad qḋ dōm ē. ꝙ nō tātum ē cōcupia oculoꝝ i cognoſcēdis artibus magicis ſꝫ ēt i cognoſcēdis curioſe nāe reꝝ ſupioꝛibꝰ vel iferioꝛibus. vñ dicit aug. i li. ꝯfeſ. hinc ad pſcrutādā nāe q̄ pter nos ē opa pcedit q̄ ſcire nihil pdeſt. ꝛ nihil aliud q̄ ſcire hoīes cupiūt. cā aūt pp quaꝫ ſit mētio a Beda ḋ artibus magicis pluſq̄ de oībꝰ alijs ē. eo ꝙ i illis ē apparens vītas ꝛ nō exn̄s. ꝛ ea q̄ ibi ſiūt opatōibus demonū ſiūt. nec ē ibi debitū finē ponere. i cognoſcēdis aūt naturis reruꝫ pōt eē recta intētio. ꝛ iō nō ſimplr̄ dixit Beda ḋ illis eo ꝙ poſſūt agi ſine pcō. Deinde q̄rit cuꝫ q̄tuoꝛ hec ponant circa que dicit verſari ꝯcupia oculoꝝ q̄ dꝛ curioſitas ſicut dicit Beda. penes qḋ accipiat rō illius diuiſiōis. Ad qḋ dōm eſt. ꝙ curioſitas cōſiſtit i apparētibꝰ veris ꝛ i apparētibus bonis ꝛ i apparētibꝰ malis. In apparētibus aūt bonis pōt eē dupl'r. vel q̄ alicuiꝰ pñt eē vtilitatis ſꝫ tm̄ ſupfluūt. ꝛ ſic ē i ſupuacuis acqrēdis rebus tpalibꝰ vel q̄ nullius ſint vtilitatis ſcḋm ſe. imo magis vergūt ad nocumētū. ꝛ ſcḋm hec ē curioſitas que ē i ꝯtēplatōne ſpectaculoꝝ. ſcḋm hoc ergo curioſitas i apparētibus veris dꝛ illa q̄ ē i diſcēdis magicis artibus. illa vō que ē i carpendis vicijs pximoꝝ ad cognitōem apparētiū maloꝝ reducit. illa vero que ē i ſupuacuis rebꝰ tpalibus acqrēdis: ad cognitōnem apparētiū vtiliū refert. illa vero que ē in cōtēplandis ſpectaculis ad cognitōem eoꝝ in qbus ē ſola curioſitas refert. Aug. tm̄ quoddā mēbꝛū addit i li. ꝯfeſ. his vbis. hinc i ipſa religione deus tētat cū ſigna ꝛ pdigia flagitant. nō ad aliquā ſalutē. ſꝫ ad ſolā expientiā deſiderant. ſicut cōtingit in illis i qbus dꝛ. xij. math. generatio pꝛaua atqꝫ pue ſa ſignū querit. ſꝫ large accipiēdo ſpectacula hec differētia curioſitatis ſub illa pte cōpꝛehēdit. Deinde q̄rit cū cōcupiſcētia iſta que dꝛ oculoꝝ attēdat. ñ tm̄ i his q̄ cōpꝛehēdunt viſu. ſꝫ ēt q̄ cōpꝛehēdunt i alijs ſenſibus. pp̄ter qḋ dicat cōcupia oculoꝛuꝫ q̄ꝫ alterīꝰ ſenſus. Ad qḋ dicēdū. ſicut dicit aug. ꝙ oculi ad cognoſcendū in ſenſibus pꝛincipes ſunt. ꝛ iō cōcupiſcētia que ē reſpectu cognoſcibiliū exterius cōcupia oculoꝛū dꝛ. ex alia vō pte verbo vidē/

Al vtimur i ceteris ſenſibus cũ eos ad cognoſcẽdũ itẽdimus ⁊ iõ generalis experiẽtia ſẽſuũ ↄcupiſcẽtia oculoꝝ vocat.

Articulus tertius.

Requirit̃ d̃ ſupbia vite d̃ q̃ q̃rit̃. vtꝝ ↄcupiſcẽtia laudis hũane ſub ea ↄtineat. ⁊ viꝫ ꝙ ñ. ↄcupiſcẽtia eiꝫ laudis hũane ẽ ↄcupiſcẽtia boni exterioris. nihil eniꝫ videtur ita exterius ſicut ipſa laus que in alioꝝ opinione ⁊ volũtate depẽdet. ſꝫ ſupbia vite ẽ i q̃ ↄcupiſcit̃ bonũ iterius ſiue bonũ ꝓpriũ. ergo cõcupiſcentia laudis hũane nõ dꝫ ab ea cõtineri. Qd̃ aũt cõtineat̃ pꝫ p hoc qd̃ dicit aug. i li. cõfeſ. dicit eiꝫ ꝙ ꝑter duo genera tẽtationũ. ſ. ↄcupiſcẽtie carnis ⁊ ↄcupiſcẽtie oculoꝝ. ẽ tertiũ genus tẽtatiõis. q̃ vult hõ timeri vl̃ amari ab hõib⁹ ñ pp deũ. ⁊ ad hoc ptinet amor laudis d̃ q̃ dic̃ q laudari vult ab hoib⁹ vitupante te. ñ defẽdetur ab hoib⁹ iudicãte te. nec eripiet̃ dãnãte te. Et ibidẽ dr̃. q̃d i hoc genere tẽtatõnis tibi dñe ↄfiteor niſi me delectari laudib⁹. ergo appetit⁹ laudis iordinat⁹ ptinet ad ſupbiã vite. ¶ Itẽ ad hoc facit ꝙ appetit⁹ hui⁹ laudis ẽ vt hõ videat̃ excellere in bonitate vel i ſciẽtia. quare appetit⁹ excellẽtie mouet. ille aũt ad ſupbiã vite ptinet. ergo ſupbia vite cõtinet ↄcupiãꝫ laudis hũane. Ad qd̃ dd̃ꝫ. ꝙ cõcupiſcẽtia laudis humane lꝫ ſit boni exterioris tamẽ i illo dat̃ intelligi cõcupiſcẽtia ꝓprij boni que ẽ excellẽtia. ⁊ iõ inanis gloria recte ad ſupbiaꝫ vite reducit̃. ¶ Similiter querit̃ cũ duplex ſit libido i eo ſcilꝫ. ꝙ ẽ velle timeri ⁊ velle laudari ab hoibus. he aũteꝫ ſunt oppoſite affectiones qualiter ad vnã radicem reducuntur que eſt ſuperbia vite. Ad qd̃ dicendum eſt. ꝙ velle timeri ab hominibus atteſtatur excellentie. timor enim poteſtatis. laus aũteꝫ ẽ excellentis ſcientie vel bonitatis. ratione ergo excellentie q̃ in vtraqꝫ dat̃ intelligi vtraqꝫ libido ſiue cõcupiſcentia ad ſupbiaꝫ vite reducit̃. Similiter querit̃ d̃ illo peccato quo aliquis gloriatur vane d̃ contẽptu ipſius vane glorie. cum ergo gloriari d̃ vana gloria p quandã oppoſitionẽ ſe habeat ad gloriã d̃ cõtẽptu vane glorie. nõ videt̃ huiuſmõi gloriatio ad ſupbiã vite reduci ad quã illa vana gloriatio reducit̃. nõ eiꝫ ibi videt̃ eẽ delectatio i excellẽtia ſꝫ i humilitate. ¶ Ad qd̃ dicẽduꝫ eſt. ꝙ lꝫ contẽptus vane glorie opponat̃ vane gloriationi. vtrunqꝫ tamẽ põt eẽ materia vane gloriatõis. ⁊ inquãtũ cõueniũt ad vanã gloriationẽ ad ſupbiã vite reducunt̃. ⁊ lꝫ contẽptus vane glorie ponat humiliatiõem. põt tñ eſſe ſupbia vite. cũ i hoc gloriat̃ i ſe ꝙ alijs videt̃ excellere i humiliatõe. ⁊ hoc ẽ vane gloriari d̃ cõtẽptu vane glorie. ¶ Itẽ aliqs vult placere alteri iordinate. ſꝫ placẽtia i altero ẽ bonũ exteri⁹. ergo q̃rit bonũ exteri⁹. ñ ergo tale pcĩꝫ ad ſupbiã vite reducit̃. Cõtra dicit Aug. ꝙ huiuſmõi pcĩꝫ ad ſupbiã vite ptinet. ¶ Ad qd̃ dicẽdũ. ꝙ lꝫ fauor ille ſit extra illũ q querit illũ fauorẽ. dicit̃ tamẽ eẽ de bonis iterioribus q̃ ſũt ipſius animi ꝑter cõiũctiõeꝫ ad bonũ carnis ⁊ bonum mũdi. ⁊ iõ ad ſupbiã vite reducit̃. q̃rit̃. n. ibi q̃dã excellẽtia vt magis amet̃. Silr̃ ẽt cũ aliqs itẽdit placẽ ſibi d̃ bonis q̃ hꝫ vl̃ hẽre viꝫ. hoc. n. ñ ẽ niſi ꝙ eſtimat apud ſe ꝙ i illis bonis excellet. vel ꝙ illa aliquo mõ hẽat a ſe. ⁊ ſic ſupbia vite dat̃ itelligi. vñ dicit aug. hãc tentationẽ ꝑiculoſiſſimã ſermo ⁊ facta que inoteſcũt hominibus ab amore laudis q ad priuatã quãdã excellẽtiã ↄtrabit mẽdicata ſuffragia. ⁊ in eodẽ genere tentationis ẽ ad malũ quo mãſueſcũt q placẽt ſibi d̃ ſe. Ultimo queritur ꝓpter q̃d hec radix peccatoꝝ nõ nominatur nomine cõcupiſcẽtie ſicut ⁊ alie due. ſꝫ frequentius dicitur ſupbia vite. ¶ Ad qd̃ dd̃ꝫ. ꝙ lꝫ detur intelligi quedã cõcupiſcentia q̃ dicitur ambitio ſeculi ſiue ambitio poteſtatis. noiatur tamẽ amplius noie ſupbie rõne excellẽtie que q̃ritur. ſuperbire eiꝫ ẽ ſup ſe quodãmõ ire hoc ẽ ſupra ſtatũ debitũ. Dicitur aũt ſupbia vite ꝓpter hoc. ꝙ itellectualis creature ẽ ꝓpriũ viciũ ſupbia cuius ẽ p ſe viuere. vl̃ dicit̃ ſupbia vite. q2 in vita ꝑſenti ſũt bona d̃ quibus hõ ſupbit. Iob. xv. cũctis diebus ſupbit impius ⁊ numerus annorum incertus ẽ tyrãnidis eius. Adhuc q̃rit̃ de hac radice peccati. ꝓpter q̃d ẽ difficilioris amotõis alijs duobus. ⁊ ꝙ ita ſit. patet p hoc qd̃ dic̃ aug. i li. ↄfeſ. Eſt qualiſcũqꝫ i alijs generib⁹ tentationũ facultas mihi explorãdã me. i hoc pene nulla ẽ. Et dicit glo. ſup illo. iiij. luce. tu ergo ſi ꝓcidens ⁊c̃. ꝙ ſupbia poſt oẽs virtutes ſeuit. vñ vltimo tentauit dominũ de ſupbia vite. Et iõ dicit amb. loquens de ſupbia vite. quos nulla potuit mouere luxuria nulla auaricia ſubuertere. ambitio facit criminoſos. ¶ Ad qd̃ dicendũ ẽ. ꝙ iſta radix magis adheret ipſe aie rõne ſui appetibil̃. qd̃ eiꝫ ibi naturale eſt. ab aia ẽ inſepabile. reliqua vero ſũt ſepabilia ſcilꝫ bonũ mũdi ⁊ bonuꝫ carnis. ⁊ iõ ablatis tentationibus alijs reſtat illa tentatio difficilior ad euellẽdũ. eo ꝙ ẽ d̃ magis adherẽti bono ſumẽs originẽ.

Queſtio. clxxviij. de idolatria.

Expeditis alijs diuiſiõib⁹ pcĩ. reſtat d̃ illa diuiſiõe d̃terminare q̃ ẽ pcĩꝫ aliud i deũ. aliud i ꝓximũ aliud in ſeipꝫ. Aliqñ tñ ñ iuenit̃ niſi bimẽbris diuiſio. ſ. pcĩꝫ aliud ẽ in deũ. aliud i ꝓximũ. Pcĩꝫ aũt i deũ dr̃ ipietas. pcĩm vo i ꝓximũ iniquitas. Et põt ſumi ex eo qd̃ dicit̃

j. Reg. ij. Si peccauerit vir i virū. placare po/
terit ei deus. ſi autē i deū peccauerit vir. qs ora/
bit p eo. Dicēdū ē. ergo p̄io de peccatis q̄ ſūt in
deū imediate. ſcdō d̄ his q̄ ſūt i p̄ximū. tertio de
qbuſdā q̄ ſūt i ſeipʒ. Peccatū vō qd ē i deū. aut
ē quo dehonorat potētia diuine maieſtatis ſup/
ſtitione colēdi. aut i quo dehonoratur diuina ſa/
piētia ſupſtitione ſciēdi. aut i quo dehonorat di/
uina bonitas puerſitate male viuēdi. dicēdū ē er
go p̄mo d̄ his i qbus d̄honorat oīpotētia diui
ne maieſtatis. hoc autē contingit dupliciter i pec
catis. ſ. quibus p̄hibet acceſſus ad cultū dei. ⁊ in
peccatis illis qbus fit receſſus ab ipo. p̄hibet āt
acceſſus ad ip̄m p idolatriā p ſupſtitionē iudeo/
rū. ⁊ p ifidelitatē paganorū. pagani aūt ſiue ſar/
raceni dicunt illi q nec nouū nec vetus teſtm̄ re/
cipiūt oino. ſʒ ſuis vtunt traditōibꝰ. ⁊ lʒ credant
vnū eē deū neqʒ adorāt idola. nō tn̄ credūt icar/
nationē nec ea q̄ i lege moyſi cōtinētur. Judei vō
ſūt q legē datā a dn̄o receperūt. ⁊ vnū deuʒ cre/
dūt creatorē ⁊ liberatorē. ſʒ nouū teſtm̄ nō reci/
piūt. nec incarnationeʒ filij dei credūt. Idolatre
vō dicunt illi q idola p deo adorāt. ⁊ nō ſolum
vnū deū credūt ſʒ plures. quos ēt augu. i li. ꝯtra.
v. hereſes paganos vocat. ibi enim ſub duabus
differētijs he tres differētie cōprehēdūtur. qui/
dā eniʒ dicunt iudei quidā pagani. vtrobiqʒ aūt
nominatur ifidelitas. qꝛ vero idolatre maxime
elōgant rōne eius q credit. recedūt eiʒ ab eo qd
p̄mū ē i decalogo ſicut hr̄. vi. deutro. Audi iſra
hel dn̄s deus tuus vnus ē. ⁊ p̄mittit ibi i. v. n̄ ha
bebis deos alienos i ꝯſpectu meo ⁊c. Ideo p̄mo
ddʒ ē d̄ idolatria. Circa quā p̄io q̄rēdū ē qd ſit.
Scdō d̄ cā idolatrie. Tertio i qbꝰ cōſiſtat idola/
tria. Quarto d̄ effectu eiꝰ. Quinto d̄ magnitudi/
ne pcti. Sexto d̄ tpe ⁊ ceſſatōe. Septimo. vtruʒ
cōicādū ſit cū idolatris.

Membrum primum.

AD p̄mū ſic. idolatria dicit latria ido
lis exhibita pp qd pōt queri. vtrum
idolatria ſit latria. ⁊ vr̄ q ſic. latria
eiʒ ē cultus deo debitus. ſʒ tal' cultus
exhibetur idolis. ſicut eſt in genuflexiōe. i ſacri/
ficijs ⁊ huiuſmodi. ergo idolatria eſt latria. hoc
ēt accipitur ex hoc qd dicit Iſid. latriā ſicē impia
ſupbia ſeu hoim ſeu demonū ſibi exhiberi vl' iu
bet vel cupit. ita pia humilitas vel hominuʒ vel
āgelorꝫ ſibi oblatriā recuſat ⁊ cui debet oñdit. er/
idolatria ē latria. ¶ Qd āt n̄ ſit latria accipiē ex h
q latria ē cultꝰ deo dbitꝰ ⁊ deo exhibitꝰ ſic accipit
ex gl. ſup illō dn̄ʒ deū tuū ado. ⁊ illi ſoli ſer. ergo
idolatria n̄ ē latria ſʒ ei oppoſita. ¶ Qd ēt argui
pōt ex hoc. q fides vl' ifidelitas opponūt. latria
aūt ad fidē pertinet. idolatria ad infidelitatē ergo
idolatria nō ē latria. Ad qd ddʒ ē. q latria du/
pliciter dr̄ p̄prie ⁊ cōiter. p̄prie ſm q dicit
cultus deo debitus ⁊ deo exhibitus. ⁊ ſm hunc
moduʒ latria opponitur idolatrie. ſm autem q
latria cōiter dicit ſeruituteʒ ſoli deo debitā ido/
latria latria poteſt dici. cum illa ſeruitus idolis
exhibetur. Queritur etiā ratione illius ptis q̄
eſt. idolis exhibitus. quid vocetur idolū. vtrum
oīs creatura cui exhibet diuina veneratio idolū
dicat. Qd vi. idolatria. n. ē oīs cultꝰ diuinꝰ q ex/
hibet creature. hoc aūt nō ē niſi oīs creatura te/
neat rōneʒ idoli. ergo vnaqqʒ creatura cui exhi
betur veneratio diuina idolū dr̄. ¶ Itē. xiiij. ſap.
Initiū fornicationis ē exquiſitio idolorum. for/
nicationē aūt dicit ſpūalē. ergo exqſitio idolorꝫ ē
initiuʒ fornicationis ſpūalis. hoc autē nō eſt niſi
idolū p creatura ſumatur cōiter. quā p̄ponit hō
deo. ergo oīs creatura quā p̄ponit hō deo ido
lū dr̄. ¶ Ad hoc fac qd dicit apl's. q auaricia ido
lorū ſeruitus ē. ſic hr̄. ij. ad coll'. Similiter dicit.
j. reg. xv. quaſi ſcelus idolatrie nolle acqeſcere.
hoc aūt nō videt niſi idolū i cōi rōe accipiatur.
Cōtra. j. ad corin. viij. Scimus qꝛ idolū nihil
ē i mūdo vbi dic gl. iter creaturas mūdi materiā
eius deus formauit. ſʒ ſtultitia hoium formā de/
dit ex quo pʒ. q n̄ oīs creatura ē idolū. hoc ideʒ
hr̄ ab Iſid. q dic idola eē ſimulacra rei exn̄tis q̄
ab hoīe ſūt frabricata. ¶ Silr accipit ex hoc qd
dr̄. xx. exo. vbi nos habemus. nō facietis vobis
ſculptile. alia lr̄a dicit. Nō facies idolū neqʒ oēʒ
ſimilitudineʒ. ſimilitudo aūt dr̄ rei exn̄tis ſic hr̄
j. ad cor. viij. i gl. ſiue ergo accipiat idolū cōiter
ſiue appropriate. nō dicetur oīs creatura q̄ p̄po
nit vl' equiparatur deo idolū. Iſi. ēt dicit idoluʒ
eē ſimulacrū qd hūana effigie ē factū ⁊ cōſecra
tū. Preterea rōne illius verbi qd dr̄. j. ad cor.
viij querit. vtrū idolū ſit aliqd vl' nihil. ⁊ videt
q nihil ſit. oīa eiʒ p verbū fcā ſūt. idolū āt n̄ ē fa/
ctū p verbū. ergo idolū nihil ē. ¶ Itē. Iſa. xliiij.
plaſte idoli nihil ſūt. ſʒ hoc n̄ ē niſi rōe ipiꝰ idoli.
ergo idolū nihil ē ſic peccatores nihil dicūtur eē
pp ipuʒ peccatū. eʒe. xxviij. Nihil factus es ⁊ nō
eris i ppetuū. ¶ Cōtra. xiiij. ſap. p manus qd ſit
idolū maledictū. ē ⁊ ipm. ⁊ q fecit illud. cū ergo
opus ſit hoīs. ⁊ opus hoīs aliqd ē. idolū aliqd
ē. ¶ Itē idolū creatura ē ſicut ibidē ꝯſequēter ha
beri pōtꝰ cū dr̄ i idolis nationū nō erit reſpectus
qm̄ creature dei i odiū facte ſūt. ⁊ itētationes ho
minū. hoc āt n̄ eſſet niſi idolū eēt creatura. ergo
idolū ē aliqd. ¶ Itē ſi idolū dr̄ nihil eē. rōe cuiꝰ
forme dr̄ nihil eē. ſi. n. dicat rōe picture aut figu/
re aliqd dicet eē. ſi rōe ſilitudinis iterꝫ aliqd dice
tur eē. ſilitudo. n. aliqd ē ſimplr̄. ergo dicet idolū
aliqd eē. Ad qd ddʒ. q idolū p̄prie dr̄ ſimula
crū repn̄tatiuū rei exn̄tis vl' rei ficte. ⁊ ſm hunc
modū n̄ oīs creatura licet ei exhibeat veneratio
diīa idolū dr̄. Alio vō mō dr̄ idolū ſilitudo ſa/

cta rei ñ exñtis. ⁊ ẜ3 hũc modũ accipit i glo. j. ad cor. viij. ẜ3 vnã expoſitionẽ. ⁊ ſic dicit origenes. ꝙ idolũ ẽ repñtatiuũ rei que fingit. ẜ3 ãt ꝙ nomẽ idolatrie cõiter accipit ad omnẽ cultu3 q exhibet creature vice dei: extẽdit nomẽ idoli. idolũ. n. deductum ẽ ab eo qḋ ẽ idos ſicut dicit iſi. idos autẽ formã dicit ab idea tractã ſicut dicit ſeneca. idolũ vero dicit defectũ forme diuine: nãliter ponendo formã aliquã exiſtẽtem creatã vel ab homine factã. ⁊ ſic poſſ3 extẽdi nomẽ idoli in intẽtõe idolatrie. vt non tñ dicat idolatria cu3 ſimulachra colunt. ſed cu3 creature loco creatoris diuino cultu honorant. ſi tñ idolum ꝓprie accipit pro ſimulachris: auaricia dr̃ idoloꝝ ſeruitus ẜ3 quãdã ſimilitudinẽ. ſicut eĩm ſimulachra ſeruit idolo: ita auarus pecunie. Et ſilr̃ dr̃ ꝯtumacia iobediẽtie. quaſi idolatria ꝑꝑ pcti enormitatẽ. qui eĩm inobediens eſt deo abnegat. abnegãs ãt ſeruitutẽ quã d3 deo recedit a cultu dei. ⁊ ſic quo ad hoc ꝯuenit cũ idolatra. lic3 nõ ſit tãta ſceleris enormitas. ¶ Ad illḋ vero qḋ obijcit vtrum idolũ ſit aliquid aut nihil. reſpondet ꝙ eẽ nihil dicit multiplr̃. vel ex priuatõe debiti finis. ⁊ ẜm hunc modũ idolũ nihil ẽ ſicut ⁊ pctm̃: ſ3 in hoc ẽ dr̃ia. q2 in pcto per ſe priuat dbitus finis. idolo vero ẽ occaſio priuatõis. Dicit etiã idolũ nihil eẽ rõe defectus forme que eſtimat eſſe in ipſa mã tãquã mouẽs in moto. eſtimat eĩm ꝙ idolum ſit pſona ſubſiſtẽs ex ſimulachro ⁊ ſpũ preſidẽte. ⁊ nõ ibi ẜm ꝙ dr̃ abac. ij. ecce ꝙ cooptus ẽ auro ⁊ argẽto. ⁊ ois ſpũs nõ ẽ i viſceribus eius. Dicit etiã idolu3 nihil eẽ rõe rei ad cuius imitatõe3 excogitat. ⁊ ſic accipit. in. xx. exo. in glo. ex defectu ergo finis ⁊ forme que ẽ in rõe mouẽtis ⁊ imini: dr̃ eẽ nihil. Si vero cõſideret ẜm eẽ mãle vel ẜ3 eẽ formale qḋ ẽ ex artificio: dicet idolũ aliqd eẽ. ⁊ ꝑ hoc pt ſolui illḋ qḋ obiectũ ẽ. ẜ3 qḋ dicet eẽ aliqd. ⁊ ẜm qd dicet eẽ nihil.

Membrũ ſecundum.

Secũdo querit de cauſa idolatrie. circa qḋ querit. vtrum aliquis rõne vtẽs poſſet moueri ad idolatria3 ſiue mouicatur. ⁊ videt ꝙ non. de ipreſſionibus enim nature eſt deum eſſe. ⁊ non tñ ꝙ deus ſit: ſ3 etiã ꝙ vnus ſit. ⁊ ꝙ non habeat pricipium: ſ3 ſit aliorũ principiũ. cum ergo hoc ſit ipreſſum rõni ẜm naturã. nullũ poteſt eẽ motiuũ vt credat multitudinẽ deorũ vt hoc qḋ ẽ ab alio credat eẽ deum. ſ3 hoc ẽ in idolatria. ergo elõgatũ ẽ ab homine vtente rõne vt credat in peccatũ idolatrie. ¶ Ite3 ſicut dicit anſel. illḋ dicit eẽ deus ⁊ ẽ: quo melius nihil excogitari põt. nec etiã quo excogitari põt potẽtius. nõ decrit ergo oipotẽtia in quo aſſerit diuinitas. in idolo aũt nullatenus ponitur oipotẽtia: ergo nec diuinitas. nõ ergo hõ vtens rõne in idolatriã icidit. ¶ Preterea ſi honor diuinus exhibeat in idolis. aut hoc fuit ꝑꝑ idola. aut ꝑꝑ ſpũs ꝓſidentes i idolis ꝑ opationẽ. nõ ꝑꝑ ipſa idola. cum nihil virtutis hẽant ḋ ſe: ⁊ fcã ſint ab homie. faciẽs aũt facto plus eſt honorãdus ⁊ potẽs in potẽte. nullatenus ergo exhibẽdus erat honor diuius idolis ꝑꝑ ſe. ¶ Preterea nulla vtilitas eſt exhibere honorẽ non intelligẽti. idolum autẽ nihil cognitionis habuit. ergo nec honor eſt exhibẽdus. quãtomagis nec honor diuinus. Si vero ꝓpter ſpũs preſidẽtes. aut illi ſunt ſpũs boni aut mali. ſi boni ſpũs ⁊ creati: nullatenus honor ſoli omnipotẽti debitus ab eis affectaret. cu3 ſine iniuria illis dari nõ poſſit. ſi aũt affectaret iã boni non eẽnt. eẽnt enim ifideles ⁊ iniqui. ifideles quidẽ. q2 deũ creatorẽ ſuum debito honore defraudarẽt. iniqui autẽ eo ꝙ ius alienũ vſurparẽt. Si vero fiat eis exhibitio honoris diuini cum diſplicẽtia eoꝝ. offẽderent ergo poti⁹ huiuſmodi honoribus ꝗ3 placarẽt. ñ ergo ab his oporteret expectare bñficia ꝓ huiuſmõi honoribus ſ3 magis pena. Si ṽo ſpũs ꝓſidẽtes ſũt mali. a malis ãt nõ ſũt expectãda bona. ꝓ bonis ãt accipiẽdis aut malis amouẽdis exhibent huiuſmõi honores. ñ ergo exhibẽdi ſũt malis ſpiritibus. ¶ Preterea malis ſpiritib⁹ ñ ſt exhibẽdi huiuſmõi honores. cultus. n. iſti ſũt cultus ſãctitatis. cultus ãt ſanctitatis ab eis diſſonãt. nec aliqd boni pñt niſi ꝑmiſſi. vñ aug. ij. de ciui. dei. ſicut ipſi mali hoies in terra: ſic ẽt illi ñ oĩa q̃ volũt facẽ pñt. niſi quãtũ illius ordinatõe ſumũt. cui⁹ plena iudicia nemo ꝯꝑhẽdit. iuſte nemo reꝑhẽdit. reſtat ergo ꝙ malis ſpiritibus ñ ẽ exhibẽdus honor diuinus. ergo nullatenus eẽt idolatria. q2 nec rõe idoloꝝ i ſe nec rõne ſpirituũ ꝓſidẽtiũ. ¶ Preterea. arguit ſic aug. in li. de ciui. dei. Romana virtus theatricas artes reprobauerat. ⁊ q ſe in illis exercebãt honoribus cuiuſlibet priuabant. dij ãt exigebãt a ſuis cultoribus ritus theatricas. ergo ⁊ ipſi erant reprobandi. qua. n. frõte theatrice turpitudis notat actor. ſi adorat exactor. ñ ergo dij illi ſũt honorãdi: ergo non d3 eẽ idolatria. ¶ Preterea ſic arguit. greci ꝓponũt. ſi dij tales colẽdi ſũt. ꝓ facto tales hoies honorãdi ſunt. aſſumũt ãt romani. ſ3 nullo mõ tales hoies ſũt honorãdi. ꝯcludũt ergo xp̃iani. nullo mõ igit tales dij ſunt colendi. ¶ Hoc ẽt remouere d3 idolatriã ꝙ ſpũs preſidẽtes imunda volunt ſibi offerri. ſicut talpas ⁊ veſptiliones ⁊ huiuſmõi aĩalia imũda. ſ3 nõ ẽ ponẽdũ eẽ deũ qui in imũdicijs delectat. nõ ergo ſpũs ꝓſidẽtes idolis deos eẽ ẽ ponẽdũ. ¶ Preterea ipſa plalitas deorũ oñdit euacuationẽ. i ſegetibus. n. plures deos eẽ ponebãt. dũ. n. ſemia erãt ſub terra: deã ſeiam aut cererẽ eẽ ponebãt. cũ ãt eẽnt ſup terrã ⁊ facerent ſegete3 deã ſegetiã. frumẽtis ãt collectis atq3 recõditis deam tucilmã eẽ dicebãt. ⁊ ita de alijs rebus. maior ãt ẽ ꝟtus i vno ꝗ3 i plibus. plus ei3

pōt virtus vnita ꝙ̄ multiplicata.ergo,vnū eē deū
ponēdū ē. Ecōtra motiuū ad culturā ſpūuꝫ ꝓ/
ſidētū in idolis potuit eē ꝙ ſanare leſioneꝫ cor/
poꝝ credebanṯ dū ab eis ceſſabāt. ⁊ ſedare tri/
bulatōes reꝝ humanaꝝ dū ñ ↄcuabant. ⁋ Pre/
terea.ꝓdicebāt hoīb⁹ mala ſiue bona que futura
erāt.ꝓſcire aūt futura cuꝫ certitudine diuinū ē.ex
quo i eis diuinā eē v̄tutē ſuſpicabāt. Adiūgiṯ etiā
mirificētia opeꝝ occultoꝝ nālīuꝫ q̄ mirabilia vi/
debanṯ.miracula aūt facē aucte ſolius ē dei.ſicut
cōtingit i miraculis magoꝝ.ſic ergo pp ſanatō/
nes leſoꝝ ⁊ liberatōes oppſſoꝝ q̄ credebanṯ.bo
nitas dīna i eis aſſerebaṯ.pp ꝓdicatiōeꝫ futuroꝝ
ſapīa diuina:pp oparōem mirabiliū potētia diui
na.ſꝫ i oībus iſtis nō eē neceſſaria rōcinatio.imo
falſa eſtimat.nō eniꝫ ſanabāt īfirmos nec libera/
bāt oppſſos.ſꝫ a nocumēto deſiſtebāt vt illude/
rēt futura cōiiciādo ꝓdicebāt. ⁊ aliquotiēs fallē
do occulta nāe opando:nō res ſup nām v̄tute fa
ciēdo.vñ pp iſta nullatenus ponendū erat ipſos
deos ⁊ eis diuinus cultus nullatenus erat exhi/
bēdus. ⁋ Ad illud āt qd̄ pⁱo obiicit:ꝙ nulla cā
potuit eē pp quā hō vtens rōne icideret i idola/
triaꝫ.dōm ē.ꝙ hoc veꝝ eſt ſi rō ſequereṯ inclina
tōem nāe pp ſeipꝫ.ſꝫ qꝛ ſequebaṯ inclinatōeꝫ nāe
corrupte rōne corruptōis.iō cōtingebat ipm in
idolatriā incidē. ⁋ Ad ſcōm v̄o dōm ꝙ lꝫ nō po
nat deū eē ſūmū bonū ſūme potētē.ſūme ſapiētē.
hec nō cōueniūt idolo vel ſpūi i idolo ꝓſidenti:
nihilominus tñ rō hūana reſpiciēs ad effectuꝫ ⁊
nō vlr ſꝫ pticulariter ⁊ ꝑ hoc decepta:incidit in
idolatriā. ⁋ Ad tertiuꝫ dōꝫ ꝙ ſi hō ptractaret ꝫꝫ
rōnē rectā.inueniret creatorē ⁊ gubernatorē eſſe
colendū.creaturis v̄o nullatenus cultū diuinum
eē exhibendū.ſm ꝙ dr̄.xiij.ſapie. Si ſpēs rerum
dlectati deos putauerūt:quātomagis dñator eo/
rū ſpecioſior ē.ſpeciei generator hec oīa conſti/
tuit. Aut ſi virtutē ⁊ opa eoꝝ mirati ſūt.itelligant
ab ipſis qm̄ q hec oīa ↄſtituit fortior ē illis.a ma
gnitudine eiꝫ ſpeciei ⁊ creature cognoſcibilr̄ po
terit eoꝝ creator videri.qꝛ reſpiciebāt i aliqbus
neceſſitatib⁹ ad aliquā virtutē adiutricē ſm ꝙ eſti
mabāt.nec eleuabat itellectū ad ſūmā cām a q̄ eſt
oē adiutoriū ⁊ vlr eē ⁊ bonū.iō i idolatriā ⁊ ſu/
perſtitionē incidebāt. ⁋ Silr dōm ē ad alia.ido/
latria eniꝫ ex multis cauſis originē duxit.ſicut ha
beṯ in libro; ſapiētie.

Membrum tertium.

Tertio queriṯ in qbus conſiſtat.poteſt
eniꝫ queri vtrū aliquis poſſit aliquaꝫ
creaturā colere vt deū. ⁊ adorare ſi/
ne peccato?qd̄ vr̄.pōt eniꝫ eſſe ꝙ ali/
quis nihil audiuit de deo ⁊ notus iter idolatras
videt adorare idola ⁊ cretauras.vr̄ ꝙ iſta igno/
rātia ſit inuincibilis:cū nullatenus habeat a quo
poſſit addiſcere. Vñ aug. ille nō ſuo vicio igno/
rat.iō eniꝫ ignorat.qꝛ nō fuit a quo diſceret.nec
ex rumore ↄperit doctrine opinionē. ⁊ iō imu/
nis ē a ↄdēnatōe.talis ergo nō peccat:cū nullus
peccet i eo qd̄ vitare nō pōt. ⁋ Contra.cognitio
ꝙ deus ſit nāliter inſita ē mēti.nullus ergo excu/
ſaṯ ab ignorātia dei. Itē i pſ.dr̄. Scitote qm̄ dñs
ipe ē deus ⁊c̄.ſi ergo qlibet ingrediaṯ ad ↄſidera
tōem ſui:inueniet illū eē deū q ē vniuerſoꝝ factor
⁊ creator.ergo ignorātia eius neminem excuſat.
⁋ Itē pōt q̄ri ſi nullus pōt colere ſine pcc̄o vtrū
poſſit adorare ſine pcc̄o?qd̄ vr̄ per hoc qd̄ dr̄ in
glo.ſup illud.xx.exo. Nō adorabis neqꝫ coles.
glo.aliud ē colere aliud adorare:pōt qs inuitus
adorare tormentis victus. ⁋ Preterea.de beato
ignatio legiṯ.ꝙ potuit induci ad incēdēdū thura
idolis.ſꝫ nullo mō volebat xp̄m negare. Reſtat
ergo ꝙ aliqs ſine pcc̄o pōt adorare idola. Cō
tra.xx.exo.dr̄. Nō adorabis neqꝫ coles.vbi ꝓhi
beṯ adoratio. ⁊ dic̄ glo.vtrūqꝫ reſecat vt nec af/
fectōe colas nec ſpēm adores.ergo non pōt fieri
adoratio idoloꝝ ſine pcc̄o idolatrie. Ad qd̄
dōm.ꝙ huiuſmodi ignorātia nō eſt inuincibilis.
Unde nō excuſat a pcc̄o.licꝫ enim nō poſſit hr̄e
doctrinā hominū cūꝫ nullus ſit ibi fidelis:pōt tñ
hr̄e ſpm̄ ſcm̄ intus docētē.vnctio enim docet de
oībus ſicut habeṯ.j.Io.ſi faciat qd̄ in ſe ē. Pre/
terea vſu rōnis pōt duci ad inuiſibilia dei.ꝑ ea q̄
cōſpiciunṯ intellecta a creatura.ſicut dr̄.j.ad ro.
⁋ Sic intelligendū eſt qd̄ dicit augu.ꝙ ille nō eſt
culpādus qui a quo diſceret nō iuenit ſi ignoret.
⁋ Ad ſcōm v̄o dōm.ꝙ cultus diuini nullatenus
attribuēdi ſunt creature ꝓpter ſe.vñ nec eſt ado/
rare idola vel creaturas adoratōnes que ē latria
ſine peccato.adoratio eniꝫ importat actū exterio
rē ꝓcedentē a voluntate aliquo mō. Unde qd̄ dr̄
in exodo in glo.ꝙ aliquis inuitus pōt adorare
idola:intelligenduꝫ eſt de illo quē metus induxit.
ille aūt quē metus induxit ex volūtate quodāmō
facit licꝫ nō ſit abſoluta.ꝑ tormēta aūt nullus in/
ducēdus eſt ad faciendū cōtrarie honorificentie
diuine. ⁋ Ad illud qd̄ dr̄ de beato ignatio dōm ē
ꝙ nō adorauit idola ſꝫ coraꝫ idolis exñs thura
deo incendebat.ſicut be.thomas apl̄s ⁊ alij ſan/
cti ante idola ducti ꝓteſtabanṯ ſe adorare deuꝫ ⁊
nō idola. ⁊ hoc patuit in idoloꝝ deſtructione.
Itē pōt queri vtrū aliquis ſalua fide cordis in
qua nullatenus crediṯ de idolo ꝙ ſit deus:poſſit
ore ↄfiteri de idolo ꝙ ſit deus ſine peccato.quod
videṯ per hoc qd̄ dicit aug.lingua nō facit reum
ſꝫ rea mens.ſꝫ ille nō videṯ habere reā mentē cū
recte credat.nō ergo dicēdus eſt reus. ⁋ Cōtra/
riuꝫ videṯ.x.ad ro. Corde crediṯ ad iuſticiaꝫ ore
aūt ↄfeſſio fit ad ſalutē.ſi ergo aliquis ↄfiteaṯ ore
cui⁹ cōtrariū credit ad dānatōeꝫ ſui ↄfiteṯ. ⁋ Ad
qd̄ dōm.ꝙ huiuſmōi cōfeſſio ñ pōt fieri ſine pec

cato.vñ dꝛ i glo.ad roma.pene oẽs q xp̄m coꝛaꝫ
pſecutoꝛibus negauerũt.qđ de illo credebãt coꝛ/
de tenuerũt. ⁊ moꝛe non ꝯfitẽdo pierũt:niſi illi q
pnia reuixerũt. Et iteꝝ nihil ꝓdeſt hoc eẽ in coꝛ/
de qđ veꝝ ẽ:ſi hoc dꝛ voce qđ falſuꝫ ẽ.qꝛ veritas
⁊ ẽ credẽda ⁊ dicẽda.¶ Ad illđ ꝟo qđ dicit aug.
ꝙ lingua nõ facit reũ ſꝫ rea mens. dđm ẽ ꝙ hec
ẽ mens rea ex qua ꝓcedit mendaciuꝫ i doctrina.

Deinde querit̃ ſi hõ pōt exhibere ſine pecca/
to reuerentiã coꝛpalem creature.que deo debet̃.
qđ vr̃:eo ꝙ genuflexionis fiunt coꝛã ꝑlatis eccle
ſiaſticis ⁊ ſecularibus.¶ Sꝫ vr̃ ꝯꝛium ꝑ hoc qđ
dꝛ Iſa.xlv. mihi curuabit̃ omne genu ⁊ iurabit
mihi oĩs lingua. ⁊.xiiij.ad Ro.vbi habet̃ ſimile.
¶ Silr̃ dꝛ.vi.heſter de mardocheo q nolebat ge
nuflectere coꝛaꝫ aman.timuit.n.ne honoꝛem dei
trãſferret ad hoiem. Et dicit oꝛige.genuflectere ẽ
cũcta eſſe ſubiecta ⁊ cultui dei obedire.ꝙ aũt ge/
nuflectere ad cultũ dei ꝑtineat pꝫ ꝑ hoc qđ dꝛ.ij.
ad phil̃. Donauit illi deus nomen qđ ẽ ſup omne
nomẽ.vt in noie ihu omne ge.fle. Ad qđ dđm.
ꝙ nullo mõ ẽ reuerentia ſoli deo debita creature
exhibẽda.hoc aũt ẽ de genuflexione coꝛdis.ſicut
dꝛ.ij.palip.vlt. ⁊ nũc flecto genua coꝛdis mei. Si
ꝟo ſit ſmo de genuflexione coꝛꝑali. aut illa eſt q̃
ad vtrũqꝫ genu: ⁊ illa ñ ẽ exhibẽda creature ꝑꝑ
ſe:ſꝫ exhibẽdo deo reuerentiã i creatura.alicubi
tñ pōt ꝯſuetudo excuſare. Si ꝟo fiat quo ad vnũ
genu:genuflexio hoc mõ ꝯuenit creature rõnali
cui exhibet̃ reuerẽtia. Silr̃ lꝫ ꝓſtratio pꝛincipali/
ter deo fiat:tñ ſicut habet̃ in ve.teſta.i reuerentiaꝫ
hoiuꝫ exhibebat̃.¶ Itẽ cuꝫ idolatria fiat i adoꝛa
tiõe idoloꝝ ſicut habet̃ Iſa.xx.pōt queri vtruꝫ
factoꝛes imaginũ vel q ꝓcurãt facturã earundeꝫ
peccent pctõ idolatrie vel pctõ ꝯſimili?qđ videt̃:
ꝑ hoc qđ dꝛ.xiiij.deut̃.nõ vidiſtis aliquã ſimili/
tudinẽ i die qua locutus ẽ vobis deus de medio
ignis:ne foꝛte decepti faciatis vobis ſculptã ſimi
litudinẽ aut imaginẽ maſculi aut femie ⁊c̃. ⁊ dicit̃
v.deut̃.nõ facies tibi imaginẽ aut ſculptile ſiue ſi/
militudinẽ ⁊c̃.ꝑ qđ deſignat̃ ꝙ iaciẽtes huiuſmo
di peccãt ⁊ faciũt ꝯtra pꝛimũ ꝑceptũ.ſꝫ facere cõ
tra pꝛimũ pꝛeceptũ ẽ pctm̃ idolatrie.ergo hoc eſt
pctm̃ idolatrie. Similiter de ꝓcurantibus habet̃
xlvi. Iſa.qui ꝯfertis auruꝫ de ſacco ⁊ argentum
de ſtatera ponderãtes ꝯducẽtes aurificẽ vt faciãt
deũ ꝓcurare.ergo vt faciãt imaginẽ huiuſmõi ẽ
pctm̃ idolatrie.¶ Cõtra.eccl̃a ꝯcedit facturã ima
ginũ ⁊ eas i eccleſia collocat.hoc aũt non eſſet ſi
ſpẽm idolatrie ꝓtenderet.¶ Pꝛeterea Io.dam̃.
honoꝛ imagis ad ꝓthotipuꝫ ꝑuenit. ꝓthotipũ ãt
ẽ qđ imaginat̃.ex quo deriuat̃ qđ ſit. Et iterũ dei
genitricis imagis non materiã:ſꝫ figuraꝫ adoꝛa/
mus:honoꝛ enim q eſt ad ipſam:ad eum qui ẽ ex
ipſa icarnat⁹ reducit̃. ſi ergo honoꝛatões imagi/
nũ ꝯcedunt̃: ⁊ facture per ꝯñs eaꝝ ꝯcedũt̃.¶ Itẽ
in Exo.dixit dñs ad moyſen.ꝙ faceret cherubin
obũbꝛãtia ꝓpiciatoꝛiũ.ſi ergo hoc ꝯcedebatur i
ve.teſta.vt fierẽt imagies ẽt reꝝ incoꝛpoꝛearum:
multofoꝛtius i no.teſta.ꝯcedit̃ vſus imaginũ reꝝ
incoꝛpoꝛeaꝝ ⁊ ita per ꝯ ꝯñs factura imaginum.

Huius ẽt grã querit̃ vtrum ſilr̃ ante aduentuꝫ
xp̄i poterãt ſine pctõ fieri imagies reꝝ ſacraruꝫ
ſicut ⁊ mõ fiũt. Et vr̃ ꝙ ſic.qđ eniꝫ ꝑtinet ad cul/
tũ dei vel honoꝛẽ ſanctoꝝ:moꝛale ẽ.ſꝫ facere hu
iuſmõi imagies ⁊ honoꝛare ad cultum deifoꝛmẽ
ꝑtinet.ergo ẽ moꝛale.moꝛalia ãt nõ variantur.ſi
ergo mõ fiũt ſine pctõ tũc potuerũt fieri ſine pec
cato.¶ Cõtra.deus iſigurabilis eſt. infigurabilis
ãt rei quis pōt facere imaginẽ? ⁊ dicit dam̃. Inſi
piẽtie ſũme ⁊ impietatis ẽ figurare deũ.hinc ⁊ i
ve.teſta.non erat aſſuctus imaginũ vſus.qꝛ vero
deus factus ẽ hõ ꝓpter noſtrã ſalutẽ. ⁊ vere ꝑam
bulauit terrã paſſus ẽ:crucifixus ẽ:excogitauerũt
pr̃es velut quoſdã triũphos i imaginibus exſcri
bere ad velocẽ memoꝛiã.ſic ergo i no.teſta. ſunt
ꝯceſſe imagines.dicit ẽt dama.accepimus lucam
euãgeliſtã pinxiſſe dñm ⁊ mr̃em eius.ex qbus ⁊
alijs plurib⁹ exẽplis arguit̃:ꝙ licitus ẽ vſus ima
ginũ i eccl̃ia. Ad qđ dđꝫ ẽ.ꝙ facere imagies du
plici pōt fieri intentiõe.vel vt adoꝛent̃ ꝓ deo: ⁊
hoc mõ idolatre aliq adoꝛabant imagies.vel vt
adoꝛẽt ſpũs ꝓſidẽtes i idolis: ⁊ ſm hũc moduꝫ ẽ
idolatria.vñ damaſ.grecoꝝ ſculptilia que demo
nũ erãt imaginatõnes abiectabilia ⁊ deteſtabilia
exiſtũt. Si ꝟo fiũt imagies reꝝ ſctaꝝ intentõe ho
noꝛãdi res ſacras. ⁊ pꝛicipalr̃ deũ colẽdi qui eſt
auctoꝛ ſctificatõis.ſm hoc facere imagies vel ꝓ/
curare nõ ẽ pctm̃ niſi admiſceat̃ aliqua alia intẽ/
tio ꝑuerſa.¶ Illud aliud qđ obiectũ ẽ itelligit̃ de
factura imaginũ ſm intentionẽ idolatrie addit̃ ẽt
ꝙ ipſius dei ſm diuinitatẽ nulla ẽ faciẽda imago.
vñ peccãt q ſub imagie repñtare volũt trinitateꝫ
i vnitate ⁊ ſic adoꝛet̃. In vete.ẽt teſta. ꝓhibita fuit
factura imaginũ ne vice dei fieret veneratio. ꝓni
eniꝫ erãt iudei ad idolatriã ſicut pꝫ ex ſacra ſcri/
ptura.tũ qꝛ multũ erãt ſenſibiles.tũ qꝛ iter gentes
ꝯuerſabant̃.¶ Qđ ãt in ve.teſt.fiebant imagines
cherubin.hoc fuit ꝑꝑ hoc.qꝛ angeli apparuerũt
i coꝛꝑalibus creaturis ſubiectis ñ vt crederet̃ ip/
ſos angelos eẽ coꝛꝑeas creaturas. nullatenus ãt
ꝯcedebant̃ imagies quales idolatre faciebant ⁊
colebãt:ne creatura ꝓ deo coleret̃. In eccleſia ãt
mõ imagies ꝯcedent̃ reꝝ ſacraruꝫ vtpote ipſius
xp̄i hois in memoꝛiã verbi ꝓ nobis imolati.ip/
ſius ẽt crucifixi i memoꝛiã ipſius redẽptoꝛis q ꝓ
nobis ẽ paſſus vt q ſcripturas ñ itelligunt:libꝛuꝫ
habeãt i quo reſpiciãt. Unde dama.qꝛ nõ oẽs
noſcũt lr̃as nec lectioni vacãt.patres excogitaue
runt velut quoſdã triũphos i imaginibus exſcri
bere ad velocẽ memoꝛiã nõ ſm mentẽ hñtes dñi
paſſionẽ,imagis xp̄i crucifixionẽ vidẽtes: ⁊ ſalu

taris p aſſionis i rememoratõe veniētes ꝓcidentes adoramus nõ materiā ſꝫ imaginatum. ¶ Ad obiectū aūt ꝙ colere deū ⁊ id qḋ ptinet ad cultū eius ē mortale. dōm ē ꝙ quedā sūt ſimplr mortalia ſm omne tꝑs. ſicut credere ⁊ diligere deum ⁊ adorare: que ad cultū dei ptinētia ſm omē tꝑs sūt exhibēda. adorare vͦ mediocribus imaginibus ē morale ſꝫ ñ ſm omne tꝑs. Dico aūt adorare xp̄m illa adoratiõe que dr̄ iperdulia. q̄ ad humanā nām ipſius ptinet. Adhuc ēt querit: vtrū aliquis poſſit ſimulare ſe adorare creaturaꝫ ſine pcīo? ⁊ vr̄ ꝙ ſic. p hoc qḋ dicit hiero. vtileꝫ ſimlationē ⁊ in tpe aſſumendā iehu regis iſrl̄ nos doceat exēplum q nõ potuiſſet iterficere ſacerdotes baal: niſi finxiſſet ſe idolū velle colere dicēs. congregate mihi oēs ſacerdotes baal. achab ſuiuit ei i paucis: ego ſeruiā ei in multis. ex verbis ergo hiero. poſſumus elicere ꝙ aliqs pōt ſine peccato mortali ſimlari ſe adorare creaturā. ¶ Videt ēt ex hoc ꝙ ꝯmēdat a dn̄o i hoc ꝙ deſtruxit ſacerdotes baal. ¶ Cōtra. ſimlatio huiuſmōi ē illicita. aut. n. in vͦbo ē aut in facto. ſi i verbo: erat ibi mēdaciū. mendaciū aūt i his que ſunt religionis eſt mortale pc̄m. ſi aūt in facto: exēpluꝫ poterat eſſe alijs pditionis. ſcādalū aūt eſt dictū vel factū occaſionem p̄bēs ruine. vtroqꝫ ergo modo peccauit. ¶ Ad qḋ dōm. ⁊ lꝫ iehu ſimlaſſet ſe adorare idola. nõ tñ ex hoc erat idolatra. eſt. n. ſimlatio vͦbo ⁊ talis ñ ptinet ad genus idolatrie ſꝫ ad genus mēdacij. ⁊ qꝛ ñ fuit pricipalr intētione fallēdi ſꝫ malum idolatrie illius tollēdi: iō non dicebat ſimplr mēdaciū. nihilominus tñ peccauit ſic dicēdo ſꝫ ipſa intētio tāti boni minuit ipam ſimulationē. nec fuit alijs occaſio ruine ſpūalis. immo declaratio magis mali quod latebat. ¶ Qḋ aūt dicit eē mēdacium in his que pertinēt ad religionē cum ſit intentione fallendi. hoc ē vt credat qḋ non ē credēduꝫ i doctrina religionis. ſicut ē in hereſiarcha q mētit vt alios ad errorem pertrahat. ¶ Qḋ aūt dicit dn̄s ꝯmendaſſe iehu hoc fuit i deſtructione baal ⁊ idolatraꝝ. nõ ꝙ i omnibus placuerit ſicut ibidem oſtendit.

Membruꝫ quartum.

Quarto querit de effectu idolatrie. dicit enim. xiiij. ſap. infandoꝝ idoloꝝ cultura omnis mali cā eſt ⁊ initium ⁊ finis. ſꝫ hoc qualiter poteſt eſſe: cum cā efficiēs differat a finali ⁊ principiuꝫ a fine. ¶ Itē j. ad ro. dr̄. mutauerūt gloriā incorruptibilis dei in ſimilitudinē imagis corruptibilis hois. ⁊ volucrū. ⁊ quadrupedū. ⁊ ſerpentū. ꝓpter qḋ tradidit eos dn̄s in deſideria cordis eoꝝ in imūdiciā vt ꝯtumelijs afficiāt corda ſua in ſemetipſis. ergo idolatria cā fuit pc̄i ꝯtra naturā: ſꝫ hoc q̄liter cū maxīe diſtāt pc̄m ſpūale qḋ ē infidelitatis: ⁊ pc̄m carnale qḋ ē luxurie. ⁊ maxie eius quod ē ꝯtra naturā. Ad qḋ dōm. ꝙ idolatria dr̄ eſſe cā ois mali p occaſionē ñ eēntialr. non. n. neceſſe ē peccantē pcīo idolatrie cadere i alia genera peccatoꝝ: ſꝫ ſi intantū deſipit rō hūana vt creaturā p creatore colit: veriſile ē vt in alijs deſipiat i qbus pp delectatiõꝫ alicuius boni mutabilis ꝯtēnit maieſtas dei p̄cipientis. ¶ Ad illud vͦ qḋ obijcit. ꝙ idolatria ē cā initiū ⁊ finis ois mali. dōm ē ꝙ ex alia ⁊ alia cā dr̄ eſſe initiū ⁊ cā ⁊ finis. Initiuꝫ. n. dicit. qꝛ ab illo pcīo facta ē inchoatio malorum i ipis gentilibus. cā vero qꝛ diſponebat magnitudo illius erroris ad corruptõem erroris in alijs generibus pcīoꝝ. finis vͦ qꝛ ꝓpter hoc vt placeret ſpiritibus i idolis p̄ſidētibus. ⁊ ab eis ipetrarent ſm ꝙ credebāt plurima mala perpetrabant. ¶ Ad vltimū dōm ꝙ pc̄m idolatrie cā ē ſiue occaſio pc̄i contra naturā. vt notet ꝙ ad deordinatione hois reſpectu nature vlis: ſequat deordinatio volūtatis humane reſpectu nature pticularis. ⁊ ē illud pc̄m non tm̄ pc̄m ſꝫ pena pc̄i. ⁊ iō dicit ꝙ deus tradidit eos in reprobū ſenſum. i. pmiſit tradi. inq̄tuꝫ. n. eſt pc̄m ē a mala volūtate hominis. inq̄tum aūt ē pena eſt a deo ⁊ recte punit in illo. vt ex hoc intelligat enormitatē ſui peccati. ſi. n. tāta enormitas ē facere ꝯtra naturā ꝓpriam. q̄to magis ē facere contra nām increatā a qua eſt principium eſſe humani.

Membrum quintuꝫ.

Quinto querit de magnitudie hui⁹ peccati ⁊ ꝯparatione. Et prio vr̄ ꝙ ſit maximū pc̄m ſimpliciter. Secūdo ꝙ ſit maius quorūdaꝫ peccatoꝝ ꝯparatione. ¶ Quod aūt ſit maximū videt p hoc qḋ dr̄ leuit. xv. de muliere patiēte fluxum ſanguis, glo. omne pc̄m ē imundicia aie. ſꝫ idolatria maxime: quare idolatria ē maximū pc̄m. Iteꝫ ezech. xxij. que fecit idola. gl. idolatria quaſi maxia exprobratur. Iteꝫ deut. xvij. cum repti fuerint apud te. glo. lex errorem ⁊ idolatriā maxie deteſtat. maximuꝫ. n. ſcelus ē honorē creatoris impēdere creature. ex qbus vr̄ ꝙ eſt maximū. Quod ēt vr̄. j. trenoruꝫ. pc̄m peccauit hierlm. glo. cām tante miſerie demonſtrat pc̄m ſingulare quo retēto oia retinent. ⁊ quo abſente oia dimittunt. hoc aūt ē incredulitas. ex incredulitate enim deū ſemp exacerbauerunt: idola coluerūt: in xp̄m credere noluerūt. vr̄ ergo ꝙ pc̄m idolatrie ſit maximuꝫ. Ratio ēt docet illud. cuꝫ eniꝫ pc̄m ſit ſpreto incōmutabili bono adherere ꝯmutabilibus. ſꝫ inter cōmutabilia bona idoluꝫ ē maxie elongatū a bono incōmutabili. vñ ⁊ nihil dr̄ eſſe in ſcriptura. ergo adherere illi eſt maximū peccatum. Contra. de iſto pcīo non legit ꝙ ſit irremediabile h̄ ⁊ in futuro. d peccato auteꝫ in ſpiſſ. legitur. quod autē nõ remittit

hic neqȝ i futuro maius est ergo ⁊c. ¶ Itez super illud. Nolite exaltare cornu. glo. maximū ē viciū excusatōnis. nā quasi cornu erigit qui per alios pcta sua nitit̄ excusare. Restat ergo ꝙ pctm idolatrie nō est maximū. qḋ eniȝ ꝑ supabundātiā dī vni soli ꝯuenit.

Itē poteſt queri .§. j.

vtruȝ pctm idolatrie sit maius pcto scismatis? ⁊ videt̄ ꝙ sic. idolatria eiȝ est defectus fidei simplr. scisma vo fidē ponit. in hoc tn̄ deficit a fide simpliciter ꝙ nō adheret vnitati eccle catholice. ergo maius est pctm idolatrie ꝙ̄ scismatis. Aug. ꝯ faustū. Scisma est eadē opinātē atqȝ eadem ritu colēte quo ceteri solo ꝯgregatōis delectari desidio. ex quo pȝ ꝙ minus ē pctm scismatis ꝙ̄ idolatrie. Cōtra. dicit aug. ꝯ faustū. Uos longe paganis estis deteriores. qꝛ illi ea colūt q̄ sunt sȝ ꝑ dijs colēda nō sunt. sūt eniȝ idola. ⁊ ad salutē nihil sunt. ⁊ q colit arborē nō amādo sȝ adorādo. nō id colit qḋ nunꝙ̄ ē. sȝ qḋ nō ita colēdū ē. vos aūt ea colitis que oīo nō sunt. sȝ vestraꝝ fabulaꝝ vanitate fingūt. ⁊ iō ꝓpinquiores essetis vere pietati si saltē pagani essetis. sȝ illi manichei scismatici erāt. ḋ qꝝ nūero erat faustin9. ⁊ heretici silr. ergo deterius est scisma cum heresi ꝙ̄ sit idolatria.

Ad qḋ dōm ꝙ pctm idolatrie maximū est. eo ꝙ marie opponit̄ rectitudini fidei. destruit eiȝ totaliter primū qḋ ē in fide. s. credulitatē dei oipotētis creatoris celi ⁊ terre. ¶ Ad obiectū aūt in cōtrariū dōm. ꝙ aliqḋ pctm dī maius altero vl' ꝑ genus ipsius actus. ⁊ ꝺm hoc dicit idolatria esse maior. vel ꝓpter circūstātiā actus: cū. s. sciēter ex industria peccat. ⁊ ꝺm hoc peccatuȝ in spūsanctū dicitur maius pctm. vel ꝓpter priuatiōem remedij cōtra peccatū. ⁊ ꝺm illuȝ moduȝ dicit̄ peccatuȝ excusationis maximum siue impenitētie. ⁊ per hoc soluūtur ea que obiecta sunt in ꝯtrariū. ¶ Ad hoc vero quod obijcit̄ de scismate vel heresi manicheoꝝ dicenduȝ est. ꝙ licȝ in pluribus cōmunicaret cū fide catholica. i hoc tamē remotiores erāt a doctrina religionis ꝙ̄ pagani q colebāt idola. ꝙ figmēta q̄dā excogitabāt. sicut narrat in li. cōtra eplām fundamēti. ⁊ illa venerabātur que nullatenus in rerum natura reperiebantur. nō sic aūt pagani q res creatas vel factas venerabāt. si aūt tn̄ esset ibi scisma minus elongarent a doctrina religionis xpiane ꝙ̄ idolatrie.

¶ Membruȝ sextum.

Sexto querit̄ de tpe idolatrie ⁊ cessatione. Circa qḋ primo querit̄ ꝑ quid magis fuit idolatria tpe scḋe etatis ⁊ deinceps. ꝙ̄ tpe prime etatis. ꝙ autez ſciperet tpe scḋe etatis. pȝ ꝑ hoc qḋ dicit̄ in li. hystoriaꝝ. dī eniȝ ꝙ chaldei ignem adorabāt. ⁊ ad idē cogebāt alios: ꝯburētes alioꝝ idola. ⁊ huius principiū erat nemphot q fuit oppssor hoiuȝ amore dn̄andi ⁊ cogebat hoies adorare ignez. Ninus vo a quo niniue dicta ē in honore patris sui beli ꝯstruxit. ⁊ adorare fecit ab assirijs. ex quo pȝ ꝙ incepit idolatria tpe scḋe etatis. Silr ondit̄ de thare patre abrahā. q ꝑ hoc statuit pegrinari: eo ꝙ noluit ignē adorare. ⁊ seq̄t̄ ꝙ caldei abrahaȝ ⁊ tharā in ignē piecerūt. qꝛ ignē adorare noluerūt. ⁊ ex hoc silr apparuit ꝙ illo tpe cepit idolatria. Scḋm aūt Isiḋ. gētiles ꝓmetheū primum simulachra hoium de luto finxisse ꝑhibent. ⁊ ab eo natā eē artē simulachra fingēdi. Judei vo dicunt ꝙ Ismahel primus simulachra ex luto fecit. sic ergo colligit̄ ꝙ in scḋa etate ⁊ tertia originē apud diuersos cepit idolatria. in prima vero etate nō legit̄. ⁊ videt̄ ꝙ potius illo tpe hominuȝ genus ꝓnuȝ esset ad idolatriā. cū eniȝ distinguāt̄ etates hūani generis queadmodū distinguūt etates alicuius singularis hois. In pria vo etate plurimū adherēt hoies rebus sensibilibus. i illa eīm etate nō multū differt itellectus a sensu. quare vr̄ ꝙ intellectus hoiuȝ illius tpis quātuȝ ē de se non ascēderet ad cognitōem creatoris sȝ sisteret i rebus sensibilibus. ⁊ sic a rebus sensibilibus crederēt ꝓuenire oē iuuamētū qḋ haberēt. sȝ illḋ aquo est oē iuuamētū illud ꝓ deo reputat̄. in illa ergo etate maior videbat̄ ꝓnitas ad idolatriā ꝙ̄ i seq̄ntibus vbi plus abundabat virtus itelligentie. ¶ Preterea hoies illius tpis simpliciores erāt. ergo faciliores seductōis ab inimico q insidiatur hūano generi. illo ēt tpe exhibebantur sacrificia deo. qḋ āt exhibet̄ deo marie itēdūt vsurpare demones ⁊ hoies ad id prouocare ꝙ eis exhibeat̄ ꝑ ipsaȝ infidelitatē que cōcomitat̄. nō eiȝ demones cū sint spūs in fumo sacrificioꝝ delectant̄. vn̄ aug. in li. de ci. dei. q spūs diuinitatē sibi arrogāt nō cuiuslibet corpis fumo sȝ supplicātis aīo delectantur. cui decepto subiectoqȝ dn̄ent̄ itercludētes iter ad deū verū ne sit hō illius sacrificiū cuȝ sacrificat̄ cuiqȝ ꝑter illū. restat ergo ꝙ illo tēpore ꝓni erāt demones vt tētarēt hoies ḋ idolatria. ⁊ hoies ex alia pte minus cauti. ⁊ ita maior pronitas ad idolatriā. ꝙ aūt demones ꝓcurēt se ꝑ deo honorari habet̄ in. ij. de ciui. dei. intelligunt̄ demones sicut notū i lr̄is sacris ⁊ res ipse indicant negociū suū agere vt ꝑ dijs habeant̄. Sȝ ꝯtrꝰ potest sic argui. in illa etate nō erant multū elongati a principio mundi. ⁊ ita nec a memoria creatoris celi ⁊ terre. q̄re elongati erant ab idolatria. ¶ Preterea multa erat annositas illorum q erāt in illo tempore. ⁊ ideo quātum est de hoc in eis vigebat sapiētia de his q̄ dictabat natura. nā aūt dictabat creatorem celi ⁊ terre coli. vnde ⁊ tunc vnius dei erant adoratores. ¶ Preterea nō sic circa multa vagabat̄ itellectus queadmodū i po

ſterioꝛibus tp̄ibus. ⁊ pp̄ hoc elōgati erāt ab ido
latria magis i poſterioꝛibus tp̄ibus. ¶ Preterea
oppſſio hūana vtplurimū īduxit idolatriā.nō dū
āt erat ꝟuiuus pp̄ qd̄ nec ꝯſenſus i idolatriā. ¶ Itē
pōt queri de dr̄ia idolatrie cui adheſerāt gētiles.
⁊ cui adheſerūt iudei. de idolatria eim gētilium
legiꝛ ante tēpus abꝛaham. de idolatria vero iu/
deoꝝ non legiꝛ in canone ſacre ſcripture priuſq̄z
in exo.poſt datōem legis gnāliter. legiꝛ autē pri/
cipalr̄ in geñ. de rachele que abſcondit idola pa
tris ſui. Et iacob dixit domui ſui.abiicite deos ali
enos qui ſunt i medio veſtri.ſ3 illud genus idola
trie ex ꝯtagione gētium ꝓceſſit.reliquū vero ex i/
uētione iudeoꝝ. Poteſt ergo queri quid mouit
iudeos ad huiuſmodi genus idolatrie. cū dn̄s in
exo.ꝓhibuiſſet dicēs.non habebis deos alienos
corā me. Ad primū dōm eſt.ꝙ idolatria cepit i
etate ſcda ꝓpter multiplicationē hoiu3 maxima3
que tunc cepit ēē.ſicut hēt̄ur.x.geñ. ⁊ diuidebanꝛ
gētes ꝟm diuerſitatē terraru3. ⁊ coꝛruptio gnālis
pcti itātum ꝓceſſerat ſucceſſiue:vt iducerēꝛ homi
nes ꝟm prius ⁊ poſterius ad diuerſa gnā pctoꝝ
actualiū. ⁊ tandē ad coꝛruptionē fidei. vt ſic ver/
tex rōnis coꝛrūpereꝛ. vnde prima gnālis coꝛru/
ptio fuit quātum ad ꝯcupiſcētiā carnis. ſicut ha/
beꝛ.vi.geñ. ſcda vero quātum ad ꝯcupiſcētiā mū
di.ſicut hēt̄ur.x.geñ.de his qui edificauerunt ciui
tates diuerſas ⁊ alios opprimebāt.tertio vero fi
ebat coꝛruptō p ſuperbiā vite.ſicut hēt̄ur.xi.geñ.
⁊ ibidē i fine agiꝛ de coꝛruptōe fidei per idolatriā
⁊ nūc in humano genere aſcēdit coꝛruptio actua
lis peccati vſq3 ad ſūmum qd̄ ē peccatū īfidelita/
tis.hoc autē non contigit in prima etate. q2 in illa
nō erāt niſi due differētie hoiu3.aut deo dediti. ⁊
illi vacabāt cultui diuino omnino.aut dediti car/
ni. ⁊ illi tātum vacabāt carnis voluptati. ꝙ licet
deum cognoſcerēt fide.tn̄ malis operibus carnis
ꝯdicebāt. ¶ Ad obiectum autē in ꝯtrium dicēdum
eſt.ꝙ licet quidā homies tunc erāt dediti ſenſibi/
bilibus.tn̄ non aſcēdebāt ad hoc vt creaturā pro
creatoꝛe venerarenꝛ.ꝓpter recētē memoꝛiā eius
qui fecit celū ⁊ terrā quā ex diſciplina patrū ha/
buerūt. ¶ Ad ſcdm vero dd̄3. ꝙ l3 ſimplices ēēnt
quo ad hoc.ꝙ tot non erāt relicta i ſcripturis ex
qbus erudirenꝛ ſicut i poſterioꝛibus tp̄ibus fuit fa
ctum.melioꝛa tn̄ nālia habebāt q̄3 hoies qui po/
ſtea fuerūt. ⁊ ex melioꝛi ingenio nāli cum grā que
tunc nō defuit.poterāt melius reſiſtere machina/
tōibus dyaboli q̄3 i poſterioꝛi tp̄e quātū ē de bo/
nitate nālium. ¶ Ad illō vero qd̄ obiiciꝛ.de diffe/
rētia oꝛigis idolatrie ſiue tp̄is apud gētiles ⁊ iu/
deos.dōm ē ꝙ iudei diutius pſtiterunt i fide pro/
pter doctrinā abꝛahe ⁊ patriarcharū quā a deo
acceperunt.hoc āt fuit.q2 aliquos elegit ſibi i oi tē/
poꝛe i quibus voluit fidē creatoꝛis ⁊ liberatoꝛis
ſeruare. ¶ Si vero queriꝛ pp̄ qd ꝓnioꝛes erāt, iūc

tp̄is ad idolatriā cū dn̄s loq̄reꝛ cū moyſe i monte
ſyna.hoc fuit foꝛtaſſe q2 ꝓpter moꝛā eius i mōte
vacabāt ocio ⁊ multis aliis pctis. que tādem in/
ducunt ad īfidelitatē tanq̄3 ad ſūmum in gnē pec/
cati. ⁊ magis idolatrabāt in vitulo conflatili q̄3 in
in alio gnē idoli.propter memoꝛiā idoli egiptio/
rum.colebāt enim egiptii thauꝝ ſiue bouē ſerapi
conſecratum.ſerapus āt ſicut dicit iſido.erat egi/
ptioꝝ deus. q prius erat rex argiuoꝝ q cū naui/
bus trāſiuit in egiptū ⁊ occupauit eā ⁊ moꝛtuus
ē ibi. ⁊ i honoꝛe tāq̄3 deus habitus ē.poſtea ſinge
baꝛ ꝙ ſub ſpecie thauri egrediebaꝛ quolibet āno
de nilo. ⁊ dabat reſponſa ſacerdotibus mēphe/
ticis ⁊ imaginem huius capitis iudei in deſerto
ſibi fecerunt. poſtea etiā in recoꝛdationem illius
fecit hieroboā vitulos aureos in quibus ⁊ po/
ſtea filii iſrl̄ idolatrabāt. ſicut habetur. iii.re. xii.
⁊ quicquid ēēt de aliis idolis iſta erāt idola pri/
cipalia iudeoꝝ.

Deinde queritur .§. j.

tp̄e ceſſatōis. videꝛ eim ꝙ ceſſauerūt idola p ad/
uētu3 xp̄i ⁊ publicationē euāgelii.ſicut hr̄ iſa.xli.
ſup illud qui fuerunt nūciate.glo. Notādum poſt
xp̄i aduētum ꝯſtituiſſe idola futuroꝝ ſciētiā ꝓnuꝛ
tētia. ⁊ iterum ibidē. xp̄o ꝓtātem eccle nunciāte ⁊
veritatē monſtrāte.ipſi erroꝛes vēto ⁊ turbini cō
parabātur. Silr̄ videꝛ exp̄ſſe p hoc qd̄ diciꝛ.xix.
iſa.aſcēdet dominus ſup nubē leuem ⁊ ingrediet
egiptum ⁊ mouebunꝛ ſimulachꝛa egipti. ¶ Sed
videꝛ contrariū per hoc quod legiꝛ i acti.xiiii. de
ſacerdotibus iouis. ⁊.xix.de cultura dyane. ⁊ ſi/
cut legiꝛ in cronicis.plures etiam poſt aduentum
chꝛiſti ⁊ fidē predicatam idola coluerunt. Ad
quod dicendum eſt. ꝙ tēpoꝛe ceſſationis idola/
trie ⁊ cauſa fuit ex aduētu chꝛiſti ⁊ ex publicatō/
ne euangelii vt in pluribus. ⁊ q2 nōdum facta eſt
publicatio apud aliquos gētes:foꝛte apō illas re/
manet idolatria. Nec hoc ē contrarium.ꝙ idola
perſtiterunt poſt aduētum chꝛiſti ⁊ predicationē
euāgelii.quia quidam noluerūt recedere ab ido/
lis propter ſui pertinaciā. imo perſecuti vſq3 ad
moꝛtē credētes chꝛiſtum quouſq3 dominus per
miracula in ſanctis ſuis coꝛuſcauit ⁊ infidelitate3
euacuauit.

Mēbꝛum ſeptimu3.

Septimo queriꝛ vtrū cōicādum fuit cū
idolatris:qd̄ nō vi.p hoc qd̄ di.xv.le
ui.ſup illud.mulier que redeunte mēſe
⁊c.glo. ſic opoꝛtet ab idolatria abſti/
nere.vt nec idolatras nec eoꝝ diſcipulos vel fa/
ctoꝛes quibus quaſi lectis vel vaſis vtunꝛ cōtin/
gamur.nec cu3 eis cōmunionē hēamus.ergo nō
fuit cōmunicādu3 cū eis. Silr̄ di.xvii.deutro.ſu/
per illud. Reperti fuerūt apud te ⁊c. glo.lapidi/

bus ſubet idolatras obrui. quos irreuocabili ſnia
dánádos eē puidit. nō ergo tm̄ ſepandi erát a cō
munióe. imo grauiſſima morte puniēdi. Siſr hē/
tur i. xiij. deut. Et. xvi. deut. exprimit cauſa cū dr.
Nō inibis cū eis ſedus neqʒ miſeberis eoꝝ. nec
ſociabis cū eis coniugia. filiá tuá non dabis filio
eius nec ecōuerſo. qꝛ ſeducet filium tuū ne ſequat
me ⁊ vt ſeruiat dijs alienis. ¶ Siſr dicit apl'us. j.
coꝝ. x. nō poteſtis mēſe dn̄i ꝑticipes fieri ⁊ mēſe
demonioꝝ ⁊ ſmittit. nolo vos fieri ſocios dmo
nioꝝ. Contra. criſ. ad mēſaʒ paganoꝝ ſi volue
ris ire: ſine vlla ꝓhibitōe ꝑmittim⁹. ſi. n. qs noiat
frater inter vos: fratrē in hoc loco fidelē intellige.
cū aūt de paganis ageret nō ita. ſʒ ſiquis vos vo
cauerit d iſidelibus paganos ſignás ⁊ vultis ire:
oē qd apponit vobis comedite. ergo poterát cō
municare i cibo cū paganis. ſʒ illi colebát idola:
ergo cuʒ his poterat eē cōio lʒ nō in rōne idola
trie. ¶ Itē aug. iſideles nō poſſumus xp̄o lucra/
ri: ſi colloquiū eoꝝ vitamus ⁊ ꝯuiuiū. ergo po/
tuit eē cōio cū iſidelibus q tm̄ idola colebát. Ad
qd dōm. ꝙ qdā pagani erát q nō colebát ſed ſe/
quebátur legē nālez hn̄tes fidē creatoris. ⁊ cū ta
libus poterat eſſe cōio: niſi ipi iſiſterēt ad ꝑtrahē
duʒ in cōtumeliá xp̄i. ⁊ de talibus pōt itelligi qd
dicit criſ. Nō át ponit ab aug. vt ſic fideles poſ
ſent lucrari iſideles deo. hoc át fuit illo tpe quo i/
fideles patiebant fideles ſecū cohabitare ſine cō
tumelia xp̄i. ⁊ ſine ꝑiculo ꝓprie ꝑſone. Illi vero
pagani q colebát idola ⁊ i idolatria erát. obſtina
ti erát. cū qbus nō fuerat cōicádū. ⁊ ſm hoc dicit
apl's. nō poteſtis fieri ꝑticipes mēſe dn̄i ⁊ menſe
demonioꝝ. lʒ. n. iſideles huiuſmōi patient ſuſtine
rēt xp̄ianos ſecū. tm̄ pp ꝑiculū iſirmoꝝ fideliū qui
poſſent ſcádalizari ſi comederēt de idolaticis: nō
erat cōicáduʒ cū eis. ⁊ id dicit apl's. j. coꝝ. x. Si
qs dixerit hoc imolatū eē idolis. nolite máduca/
re ꝓpter illuʒ q idicauit. ⁊ ꝓpter ꝯſciam: non tuá
ſed alterius. Preterea diuerſa intentio ⁊ cautela
periculi diuerſimode elicit opus. itētio. n. lucrádi
aias deo cū cautela ꝑiculi qd pōt accidere cū ꝯta
gione reddit opus bn̄ formatū. ⁊ ſic poterát fide
les cū iſidelibus tali itentōe cōicare vbi non erat
ꝑiculū. vbi vero erat ꝑiculuʒ cū ꝯſcia talis ꝑiculi
non erat cōicádum. ¶ Et ſm hunc modū itelligē
dum ē qd dr in leui. vbi dicit ꝙ opʒ ab idolatria
abſtinere ⁊c. ne forte ex colloquijs eoꝝ oriat cor
ruptio. corrūpunt. n. bonos mores colloqa pra/
ua. j. coꝝ. xv. ¶ Similr itelligendum ē illud deut.
xvij. ⁊. xiij. pp eorum. ſ. pertinaciá ⁊ fideliū vitá/
dam fallaciá. hec etiá ratio fuit apud iudeos qui
tunc tpis erát vt vitarent ꝯſortia paganoꝝ.

Queſtio. clxxix. ſi iudei ⁊ gētiles ſint cum ritu ſuo tolerádi.

Conſequenter dicēdū eſt de peccato qd eſt in
obſeruátia ritus iudaici: ⁊ gē
tilis ꝯuerſatōe cuʒ iudeis aut
paganis. Et prio querit vtruʒ
tolerádi ſint iudei. Scdo vtrū
ritus eoꝝ ſit quaſi idolatria. Tertio vtrū permittē
di ſint ritū ſuuʒ i ſolēnitatibus ⁊ alijs obſeruare.
Quarto vtrū ad fidem ꝯminatōibus ⁊ penis ali
quibus ſint ꝯpellēdi.

Membruʒ primuʒ.

Circa primū ſic videt ꝙ nō ſint tolerá/
di. blaſphemát. n. ⁊ ꝯ xp̄m ⁊ ꝯ. b. vir/
ginē. ꝑſequunt etiá fidē catholicá. ſa/
cramētis etiá eccleſiaſticis faciūt iniu
riá. ſicut habet ex̄. de iudeis. ⁊ ſi iudeos. blaſphe
mi aūt ſm legē ēt veterē erát morti tradēdi. ergo
⁊ iudei nō ſunt tolerádi ſʒ morti exponēdi. maxi
me q ſic ſe hn̄t. ¶ Preterea i li. eoꝝ q dr thalmut
plura ꝯtinent que ad blaſphemiá xp̄i ⁊ b. virgis
ꝑtinent. cū ergo doctriná illius libri quaſi legem
obſeruēt: ſimul cū libris huiuſmōi ſūt diſꝑdendi.
¶ Itē xp̄iani ꝑſecunt paganos vſqʒ ad mortē q
ſunt detētores terre ſancte. ſʒ ápliōr iniuria ē ꝯtu
melia redēptoris. ergo ꝑpetrátes huiuſmōi ꝯtu/
meliá ꝑſeq dn̄t xp̄iani vſqʒ ad mortē: nō ergo ſūt
tolerádi. Qd át ꝯtumeliá ingerát pʒ ꝑ hoc qd dr
extra. d iudeis. i nōnull'. Cōtra. vr ꝑ hoc qd dr
i pſ. ſup illō. vt occidas eos. gl. hoc d iudeis ſpe
cialr ꝑt itelligi ꝑcat ne iudei funditus ꝑeant. diſꝑſi
qdē ſūt vt ad ꝯuerſionē ꝓuocent. orat ēt ꝓ eis di
cēs. ne occidas eos qi me occidūt: ſʒ maneat gēs
iudeoꝝ cuʒ ſigno circūciſiōis. ergo tolerádi ſunt.
¶ Itē fortius ē teſtimoniū qd ab aduerſarijs ac/
cipit. ſed eccl'a catholica ſumit teſtimoniū a veteri
lege quá obſeruát iudei. ad hoc ergo ꝙ eccl'a ca/
tholica ab inimicis hēat teſtimoniū tolerádi ſunt
iudei. a lege. n. veteri. ſ. a lege moyſi ⁊ ꝓphetis ac
cipit teſtimoniū de xp̄o qd negare nō pn̄t. ¶ Iteʒ
iſa. x. habet. ꝙ reliqe iſrl' ſalue fiēt. ⁊ ſiſr dic apo.
xi. ro. reliqe át ſaluari n̄ pn̄t niſi ſemē iudeoꝝ ma
neret. ſaluádū ē ergo ſemē iudeoꝝ. tolerádi ſūt er
go iudei. Qd ꝯcedēdū ē. ¶ Ad obm át in ꝯriū
dōm ē. ꝙ lʒ blaſphemiá ꝑpetrēt. credūt tm̄ ſe n̄ in
hoc deliquere: eo ꝙ nō dū credát meſſiá veniſſe.
⁊ i hoc errát ⁊ reſeruant ad futurá dānationē ni
ſi reſipiſcát. ſicut dr ſup illud pſ. Retribuá eis. gl.
in pn̄ti vt diſꝑgant i futuro vt dānent. ſi tm̄ ꝑſiſtēt
i blaſphemia manifeſta: coercēdi ſunt ꝑ principes
ſeculares. ſicut habet ex̄. de iudeis in nōnullis ꝓ/
uincijs. vbi dr. diſtrictiſſime ꝓhibemus ne i ꝯtu/
meliá creatoris ꝓſilire ꝑſumant. ⁊ qm̄ illius non
debemus diſſimulare opprobriū q ꝓbra nr̄a de/
leuit. ꝑcipimus ꝑſūptores huiuſmodi ꝑ pricipes

ſeculares digne aiaduerſiōis adiectōe ꝯpeſci. ne crucifixū ꝓ nobis aliquatenus blaſphemare pſumāt. ¶ Ad ſcdm dōm. ꝙ libri eoꝝ ī qbus huiuſmodi blaſphemie ꝯtinēt ꝯburēdi ſūt. ipi vo ſi ptinaciter ī huiuſmōi blaſphemia pſiſterēt. corā iudice ꝯuicti digna pena ſūt puniēdi. ſecus āt ē ſi occulte blaſphemāt. ¶ Ad tertiū vo dōm ē. ꝙ alia ē rō de ipſis paganis detētoribus terre ſācte. ⁊ de ipſis iudeis. pſequūt. n. xpiani ipos paganos tāꝙ iniuſtos dētētores: ⁊ ſacri loci violatores ⁊ iniuriā xpi. iudei vo multiplici rōe pmittunt viuere ⁊ int xpianos ꝯmorari. tū pp hoc ꝙ a iudeis legē veterē accipimus. tū q2 de ſemie illo venit xps. tū q2 facta ē ꝓmiſſio ſalutis eoꝝ cū plenitudo gētiū intrauerit. vn̄ ſi deliquerint manifeſte in xpm debita aiaduerſiōe ſūt cohercēdi nec vr̄ eis magis pcēdū ī delictis māifeſtis ꝙ̄ malis xpianis.

Membrū ſecundum.

Secūdo querit vtrū ritus eoꝝ ſit quaſi idolatria. qd videt p hoc qd dr̄. v. gal. ſup illud. Nolite iugū ſeruitutis iterū ꝯtineri. glo. non ē leuior hec legis ſeruitus ꝙ̄ idolatrie. videt ergo ꝙ ſeruitus legaliū aſſimiletur idolatrie in onere. Et iterum ſup illud iiij. gal. quibus denuo ſeruire vultis. gl. legis obſeruātia cui debiti tunc erant. erat pctm pene par ſeruituti idoloꝝ cui ante ꝯuerſionē vacauerāt. ex quo habet ꝙ legis ſeruitus eſt quaſi idolatria. ⁊ explanat ibidē p hoc qd ſequit. non modo diſtat lex poſt xpm ab antiqua idolatria. ergo māifeſte appet ꝙ ſeruitus legis modo ſit quaſi idolatria. ¶ Cōtra. lex dictabat credere in deū ⁊ illi ſoli latriā exhibere. contrariū autē exigit idolatria. exhibebat enim latriā ipſis idolis. nullatenus ergo ſeruitus legis in peccato adequat idolatrie. Ad qd dicēdum ꝙ non ē equale peccatū in ipſis iudeis obſeruare ritum legaliū ⁊ idolatriaꝝ. ſed dr̄ peccatū pene par ipſis fidē chriſtianā aſſumētibus. ꝓpter hoc ꝙ vtrobiq3 eſt apoſtaſia. lʒ non equalis. quātum ad onus etiā habebat ſimilitudinem. vtrobiq3 eim maximū erat onus. ⁊ iam ſacrificia iudeoꝝ reprobata ſunt ſicut ⁊ gentiū. dicitur autē non diſtare ab idolatria q2 vtrobiq3 erat īfidelitas. galathe eim cum erant gētiles ſuperſtitōi idolatrie deſeruierūt. cum autē a fide catholica que ꝓhibebat retroceſſerūt ad ſeruitutē legaliū: iterum quaſi in īfidelitatē ceciderunt. Preterea. ratiōe operis operati. ſcilʒ ſacrificioꝝ erat conueniētia cum idolatria. ratione etiam pronitatis ad ſacrificādum ⁊ ipſius ſuperſtitōis in ſacrificijs. iudeis tamē non eſt tātum peccatum modo adherere legi quātum fuit peccatū eorū qui idolis adheſerunt.

Membrum tertiū.

Tertio querit vtrū pmittendi ſint ritum ſuū in ſolēnitatibus ⁊ alijs obſeruare. qd nō videt. peccāt eim mortalr̄ ī celebrando ritus ſuos cū iā tēpus legaliū tranſierit. ⁊ dicit hiero. ꝙ legalia mortifera ſunt obſeruātibus. ⁊ in hoc ꝯcordat augu. Reſtat ergo ꝙ peccant mortalr̄ obſeruādo. cum ergo eccleſia nō obuiet huiuſmōi facinori videt ꝯſentire. maxime cū poſſit obuiare. qui. n. manifeſto facinori deſinit obuiare cū poſſit cōſentire vr̄. ſicut dicit aug. peccat ergo eccl'a. Reſtat ergo ꝙ eccl'ia pmittere nō dʒ ꝙ iudei ī ſolēnitatibus legalibus ſuos ritus obſeruēt. ¶ Cōtra. vr̄ ꝙ eccl'ia det eis auctoritatē dum pcipit eos nō īpediri a cuſtodia ſuaꝝ ſolēnitatū. ſicut habet ī diſ. xlv. q ſincera. vbi dr̄. oēs feſtiuitates feriaſq3 ſuas ſicut hactenus ipi ⁊ patres eoꝝ p lōga colētes tpa tenuerūt. liberā hēant obſeruādi celebrādiq3 licentiā. Hoc etiaʒ vr̄ p hoc qd dr̄ extra. de iudeis ⁊ ſarra. c. ſicut iudei. vbi dr̄. pſertiʒ in feſtiuitatū ſuaꝝ celebratione nullatenus quiſꝙ eos fuſtibus vel lapidibus pturbet. ſʒ eccleſia nō dat auctoritatē peccādi. ergo nō peccāt ſuas ſolēnitates celebrādo. pmittēdi ergo ſūt ī huiuſmōi ritibus. ¶ Qd ēt vr̄ per hoc qd dicit greg. qd vtilitatis ē arcere iudeos a ſolēnitatibus ſuaꝝ feriaꝝ. qn̄ ⁊ ſi ꝯ lōgū vſū fuerit vetiti nil ad fidei ꝯuerſatiōeʒ illis ꝓficit. aut cur iudeis qualr̄ ſuas cerimonias colere debeāt regulas ponimus. ſi p hoc eos lucrari nō poſſumus. agēdū ē ergo vt potius rōe ⁊ māſuetudine ſeq nos velint ñ fugere. ex quo accipit ꝙ pmittēdi ſunt ſuas ſolēnitates obſuare. Ad qd dōm. ꝙ pmittendi ſūt pmiſſiōe tolerātie. ſicut hr̄ extra eo. conſuluit. vbi dr̄. ꝙ ꝓ magno debēt hēre ꝙ in veteribus ſynagogis ī ſuis obſuantijs tolerant. ſi. n. ꝓhibent ſuos ritus ſuare: iā quaſi ad fidē cogerēt. coacta aūt ſuicia deo nō placēt. Preterea dicit grego. quoꝝ mentē reddita rō ad plenū nō pōt ꝓuocare. ſi aſpitatibus cogerēt: ꝓculpelleret auerſitas. ¶ Ad obm āt in ꝯriū ē dōm. ꝙ lʒ eccl'ia ita pmittat: nō tn̄ ꝯſentire dr̄. q2 ille cōſenſus q reputat in pctm. intelligit de delictis manifeſtis vbi tenet ad correctionē illoꝝ q ſubijciunt ſibi: vel ī vno fidei vinculo ſunt cum ipſa. hoc autē non habet locuʒ in hac parte. ⁊ ideo ñ dicitur cōſenſus ſʒ pmiſſio tolerantie ne deterius cōtingat vt aliquo modo bonum eliciat.

Membrum quartū.

Quarto querit vtrū ad fidē ꝯminationibus ⁊ penis aliqbus ſint ꝯpellēdi. qd non vr̄. dicit eim ī ꝯcilio Toletano de iudeis. precepit ſancta ſinodus nemini deinceps ad credēdum vim inferre. ſicut enim homo ꝓpria arbitrij volūtate ſerpenti obediens perijt: ſic vocāte ſe dei gr̄a ꝓprie mētis ꝯuerſione

gſq̄z credēdo ſaluat̃. n̄ ergo vi ipellēdi ſūt ſz po/
n⁹ſuadēdi. ⁊ hoc idē dıc̄ gre. reſtat ergo ꝙ n̄ ſūt
ad fidē cogēdi. ¶ Itē dıc̄ aug. iuiti aliqd facē poſ
ſumus credē m̄ n̄ poſſumus niſi volūtarij. p cō/
pulſiōz ergo nullus ad fidē ducēdus ē. Cōtra.
aug. ad macedo. bn̄ficētie ꝯſolatōe vl̃ diſcipline
correctōe adducat hō ꝓximū ad colēdū deū. di
ſciplina āt itelligit̃ p vbera. ergo vberibus aliqs
ad fidē ē ducēdus. ¶ Itez. xxiij. q. vi. iā vo. dr̄ ꝙ
flagell̃ tribulationū mali ſūt cohibēdi a malo ⁊
ꝓuocādi ad bonū. ergo flagell̃ qs ad fidē ē cogē
dus. ¶ Preterea. i cano. legit̃. ꝙ aliq ad xp̄iani/
tatē cogebāt̃ ſicut factū ē tpib⁹ religioſiſſimi pricı/
pis ſiſebuti. Ad qd̓ dōz ꝙ aliter itelligit̃ ꝺ cō
uertēdis ad fidē q nunq̄z crediderūt: ⁊ aliter de
his q aliqn̄ crediderūt ſz a fide receſſerūt vel eā
ꝯtēpſerūt. ſi. n. itelligit̃ ꝺ his q nūq̄z crediderūt: n̄
ſūt oino cogēdi. ſi vo aliqn̄ crediderūt. ꝯpellēdi
ſūt fidē ſeruare vl̃ ad fidē redire. ⁊ hoc mō itelli
gūt̃ ꝑdicte auctes. Diſtiguēdū ē āt ꝙ duplex ē co
actio. abſoluta ⁊ ꝯditional̃. abſoluta coactōe nul
lus ē cogēdus q nūq̄z credidit. ⁊ ſʒ hoc itelligūt̃
auctes q ꝺ hoc loquūt̃. n̄. n. hoc mō hr̃ fides nec
caracter baptiſmal̃ iprimit̃. ſic̄ hr̃ ex̃. ꝺ bap. ⁊ ei⁹
effectu. Si vo ē coactio ꝯditional̃ ſic̄ p minas vl̃
p vbera. hoc mō aliq fidē recipiūt ⁊ caracterez
baptiſmalē q2 adeſt volūtas. ⁊ hoc mō aliqn̄ ali
qui fuerūt ꝯpulſi. ⁊ tales ꝯpellēdi ſūt tenere fidē
quā necitate ſuſceperūt. ne nomē dn̄i blaſpheme
tur. ⁊ fides quā ſuſceperūt vilis ⁊ ꝯtēptibil̃ hēat̃.
ſic hr̃ i di. xlv. ꝺ iudeis. Occaſiōe hui⁹ qōnis
querit̃. vtrū illi q ꝯueniūt ad fidē iudeis cito ſunt
recipiēdi aut nō. Et ſilr̃ pōt queri de paganis? ⁊
vr̃ ꝙ nō. p hoc qd̓ dicit̃ i di. iiij. de ꝯſe. iudei. vbi
dr̃. ꝙ ſeptē mēſes iter cathecuminos ecclie legiti
mi itroeāt ⁊ ſi pura fide venire noſcūtur tūc de/
mū grãz baptiſmi mereant̃. hoc idē habet̃ ibidē.
ne qd̓ abſit. vbi dr̃. ꝙ abſtinētia. xl. dieꝝ ē indicta
vtrobiq̄z. ergo magnū ſpaciū dat̃ ad ꝓbatōez ⁊
eā pnie pagēde. ¶ Silr̃ vr̃ ꝯ̄riuz p hoc qd̓ dr̃. ij.
act. vbi petrus loqt̃ ꝺ iudeis dicēs. agite pniaz ⁊
baptizet̃ vnuſqſq̄z vr̃uz. cū ergo cito eēnt bapti/
zati exēplo illi⁹ n̄ vr̃ ꝙ tn̄ differēda ſit ſuſceptio
ad fidē ſiue ſacr̃m fidei qd̓ eſt baptiſma. ¶ Silr̃
hr̃ act. x. vbi dr̃ a petro. Nūqd aquā qs ꝓhibe/
ri pōt vt n̄ baptizent̃ hi q acceperūt ſpm̄ſanctū. ⁊
iuſſit eos baptizari i noie ihu xp̄i. Eodē mō ha
betur de eunucho act. viij. ex his ergo videt̃ ꝙ n̄
tāta ꝯueniat dilatio. Ad qd̓ dōz ē. ꝙ aliter fuit i
primitiua ecclia i pte. ⁊ aliter i ꝓgreſſu ecclie. ꝓ
primitiua. n. eccl̃a erat donū ſpūſſcti donū qd̓ in/
uiſibili ſigno demōſtrabatur i credentibus. ſigna
etiam alia erāt manifeſtātia fidē i ipis. ꝓpter qd̓
nō oportebat differre ſacr̃m fidei ſz in progreſſu
eccl̃e vbi n̄ erāt huiuſmōi ſigna manifeſtātia vel
vehemētē fidē arguētia. ⁊ latebat vl̃ latere pote
rat fictio cordis. necia fuit dilatio tpis vt fieret ꝓ
batio fidei ⁊ cathecıſm⁹ p quā fieret habilitatio
ad baptiſmū. ⁊ iō ſz diuerſa tpa diuerſus ꝑfige/
bat̃ terminus ſz pri⁹ ⁊ poſteri⁹ vt ꝯſtaret de fidei
habilitatōe ⁊ tolleret̃ facilitas redeūdi ad fomi/
tē. huiuſmōi aūt terminus relinqt̃ in iudicio di/
ſcreti ꝓlati ſz ꝙ plus vl̃ minus videbit̃ expedire.

Queſtio. clxxx. ꝺ ꝯuerſatiōe xp̄ianoꝝ cū iudeis ⁊ paganis.

DEinde querit̃ ꝺ ꝯuerſatione xp̄ianoꝝ q̄ ſit
cū iudeis ⁊ paganis. Et pri
mo q̄rit̃. v. eccl̃a iudicare ꝺ/
beat ipos iſideles aut n̄ pti/
neat ad ipz iudicare. Scđo
v. iudei vel pagani poſſint
xp̄ianis pēſſe vl̃ n̄. Tertio. v. ꝯpellēdi ſint ſoluere
decimas ꝑdiales vl̃ alia q̄ ſolēt ſoluē xp̄iani ha/
bitātes i domib⁹ vl̃ ꝯmorātes i terris q̄ ſūt iſra li
mites alicuius eccl̃e. Quarto vtꝝ xp̄iani poſſint
hr̃e mācipiū iudeū vl̃ paganū. ⁊ ſi hn̄do peccēt.

Membrum primuz.

AD primū ſic dicit apl̃s. j. Cor. vi. quid
mihi ꝺ his q foris ſunt iudicare? fo/
ris āt dicūt̃ ee iſideles. ergo ꝺ his n̄ hz
ecclia iudicare. ¶ Cōtra. papa iudicat
ꝺ hereditate reſtituēda ꝯuerſis ad fidez. imponit
ēt penā ipis iudeis ſubtrahēdo cōionē xp̄iano/
rū. ſtatuit ēt penas iſligēdas ipis iudeis q ꝺ inſi/
delibus baptizatos ſubuertere attētauerūt. ergo
eccl̃a iudicat ꝺ his q foris ſūt. ſ. facē iudeis. vr̃ er
go ꝯ̄ ordiatōez apl̃i. Ad qd̓ dōz ē. ꝙ duplex ē
diciuz eccleſie. vnuz quo ad penaz ſpūalē. alterū
quo ad penaz corpalē ſiue pecuniariā. non ē ec/
cleſie iudicare eos q foris ſūt vt penā ſpūalē eis
iſligat vel regulas religiōis iponat. pōt aūt pe/
nas tpales eis iſligere vl̃ ēt ſpūales indirecte re/
mouēdo xp̄ianos ab eoꝝ cōione. Iudicat āt ec
cleſia ꝺ illis i pluribus caſibus. repellit eos a le/
gitimis actibus ſicut hr̃. ij. q. vij. alieni. repellit
ēt eos a ptāte publica. liiij. di. nulla officia. ne ha
beāt xp̄ianum mācipiuz. vt ex̃ de iudeis. c. iudei.
ne ſinagogas nouas ꝯſtruāt. ſic̄ habetur ex̃. eo.
cōſuluit. ne ex teſtamento xp̄iani aliquid habe/
ant. xxiiij. q. ij. ſane. vt xp̄ianos teſtes ꝯtra ſe re/
cipiant. ex̃. de teſti. iudei. vt in die paſceues fene/
ſtras non aperiant. ex̃. eo. quia ſup his. vt exce/
dentes ꝯtra fidē verberibus ſubijciant̃ ⁊ ſic plı̄/
bus modis iudicat eccl̃a eos q foris ſūt. nec m̄ fa
cit ecclia ꝯtra verbū apl̃i qd̓ itelligit̃ ꝺ pena ſpi/
rituali directa cui nō ſubijciunt̃ iſideles: cū carēt
vnitate fidei eccliaſtice.

Mēbrum ſecundum.

Secūdo querit̄ vtrū iudei vel pagani
pn̄t preeſſe xpianis vel nō. Et videt̄
ꝙ ſic. ꝑ hoc qđ dicit apl's. i. ad thi. v.
quicūqȝ ſūt ſub iugo ſerui dn̄os ſuos
omni honore dignos arbitrent̄. glo. ſub iugo i/
fideliū. nō ergo negat apl's qn infideles poterunt
p̄eſſe fidelibus. ¶ Itē. ex̄. de iuđ. multoꝝ. quia co
lēdis terris eoꝝ diutius adheſerūt vtpote ꝯdu/
ctōe loci debētes ad colēda rura remaneāt. cō/
ſuetas penſiōes p̄dictis viris p̄bentes. pn̄t ergo
iudei p̄eſſe xpianis. Itē pn̄t accipe p̄ciū đ xpia/
nis mācipijs emptis qđ non eēt niſi poſſent aliq̄
mō p̄eſſe eis. ſic hr̄. liiij. di. fraternitatē. Videt̄ ēt ꝑ
hoc qđ dic̄ gelaſius. xvij. q. iiij. vbi dr̄. ꝙ diligē/
ter nr̄a cura reꝝ fideliter examinet v̄itatē. quate/
nus nec religio temerata videat̄. nec ſeruus hac
abiectōe mētit' ꝯpetētis dn̄i iura đclinare ꝯtēdat.
Ex quo vr̄. ꝙ ſeruus đ quo n̄ cōſtat eē xpianū a
dn̄io dn̄i ſui nō ē eximēdus. Sȝ vr̄ ꝯ̄riū ꝑ hoc
qđ dr̄ ex̄. eo. multoꝝ. vbi dr̄. Nulli iudeo lȝ xpia
nū mācipiū i ſuo dn̄io retinere. ſȝ ſiq apud eos i-
ueniūt̄: libertas ſeruet̄. ꝛ dic̄ greg. mācipia xpia
na q̄cūqȝ iudeū potuerit ꝯpaſſe ad libertatē. iux-
ta legū p̄cepta ſine ambiguitate ꝑducite. ne qđ
abſit religio xpiana iudeis ſubiecta polluat̄. Itē
di. liiij. Nulla officia publica iudeis iniūgat̄. ꝑ q̄
eis tribuat̄ penā xpianis inferre. hoc autē factū ē
ne xpiani iudeos habeant dn̄os. ¶ Silr̄ habetur
ex̄. de iudeis. ad hoc oib'. vbi inhibet̄ ne xpiani
iudeorū ſeruitio ſe ꝑ aliqua mercede exponant
aſſidue. ꝛ hoc idē habet̄ ibidē cū dr̄. iudei ſiue ſa
raceni ꝛc̄. ſȝ q̄ rō ē vt ꝑꝑ fidē xpianā auferat̄ ab
eo ius i ſeruū. cū ſeruitus ſit đ iure diuino itro/
ducta. ꝛ iure ēt canonico approbata. nulli aūt i/
iuriā facit religio xpiana. Ad qđ dōȝ eſt. ꝙ nō
ꝑmittit̄ xpianus ſeruire iudeo ꝑꝑ xpiane religio
nis vitādū đtrimētū. ſicut hr̄ ex̄. đ iudeis. ad hoc
oib'. vbi dr̄ iudeoꝝ mores ꝛ nr̄i i nullo ꝯcordāt.
ꝛ ipi defacili ob cōtinuā ꝯſeruatōeȝ aſſiduā fa/
miliaritatē ad ſuā ſupſtitōeȝ ꝛ ꝑfidiā ſimpliciuȝ
animos pn̄t inclinare. hac etiā rōne ſi aliq fue/
rint eoꝝ ſerui. a ſeruitio eoꝝ liberent̄. aliqn̄ dato
p̄cio. aliqn̄ nullo dato p̄cio. ſeruus eiȝ iudei: aut
eſt vernaculus aut emptitius. ſi vernaculus: ſi ſit
vl̄ velit fieri xpianus. eripit̄ ſtatiȝ i libertatē nul/
lo p̄cio dato. ſicut hr̄. C. đ captiuis. l. ſi. ꝛ di. liiij.
fraternitatē. Si v̄o fuerit emptitius aut erat xpia
nus qn̄ fuerat emptus. aut paganus. ſi xpianus
liber efficitur nullo precio dato. ſic̄ habet̄. liiij. di.
mancipia. eſt iudeis interdictum cōmerciū xpia
norum. ꝛ lc. poli. ꝛ lege fori. Si autem fuit pa/
ganus. aut ēptus ē cā ſeruitij. aut cā mercimonij.
ſi cā ſeruitij ꝛ vult fieri xpianus liber efficit̄ ſine
pacto. di. liiij. fraternitatē. In ſcđo v̄o caſu ſi in/
fra tres mēſes nō expoſuerit eū venialeȝ. poſtea
ſi fieri vult xpianus. liberat̄ ſine p̄cio. qꝛ p̄ſumit̄
ꝙ ad ſeruiēdū eū emerit. ſi aūt expoſuerit eū ve/
nalē īfra illū terminū ꝛ ille fieri vult xpianus tūc
vl̄ poſt. dūmō n̄ ſteterit ꝑ dominū quominus vē
diderit eū. liberat̄ reddito precio. xij. ſolidoꝝ ab
aliquo xpiano. di. liiij. fraternitatē. ꝛ ex̄. eo. pre/
ſenti ꝯcilio. ſi tn̄ iudeus volētē fieri xpianū circū
ciderit vel alterius ſecte ſignaculū impſſit. ꝑ iniu
ria ꝑprij corporis ſine p̄cio liberat̄. di. liiij. nul/
la. vbi dr̄. ꝙ ſiqui xpiani ab eis iudaiſmo ritu ſūt
maculati vel etiā circūciſi. nō reddito p̄cio ad li/
bertatē ꝛ religionē rediāt xpianaȝ lex autē hūa/
na grauioreȝ penaȝ infligit. qđ aūt dictum eſt de
ſeruis iudeoꝝ: hoc pōt dici ēt đ ſeruis ſaraceno
rū. eadē eiȝ ſuſpitio ꝛ idē ꝑiculū pōt eē i vtriſqȝ.
¶ Ad obiectū āt i cōtrariū dōȝ. ꝙ illud apl'i itel/
ligit̄ ꝑ ſtatu primitiue eccl'ie ꝛ vt allicerētur per
obſequia ſuorū fideliuȝ dn̄i infideles ad fidei cō
uerſioneȝ. Vn̄ dicit gl. potius ꝑ obſequia ſeruo/
rū fideliū dn̄i infideles ꝯuertant̄. ſȝ ibidē addit̄ in
textu ne nomē dn̄i ꝛ doctrina blaſphemet̄. glo.
quaſi aliena inuadētis. ꝛ dotrina xpiana videat̄
quaſi iniuſta. p̄ȝ ergo illā rōem videbat̄ alicui ꝙ
ꝛ mō ſic ſit faciēdū. Sȝ ad hoc rn̄dēdū ē. ꝙ alia
rō reformat pactū. Nūc. n. n̄ debēt ſeruire ne no
mē dn̄i blaſphemet̄. ita eiȝ ſūt iudei ꝛ pagani ꝑni
ad hoc ꝙ trahāt fideles ad ꝑfidiā ſiue apoſtaſiā.
ꝑꝑ qđ cohabitatio cuȝ iudeis ꝛ paganis. niſi cā
p̄dicatōis eſt iterdicta ne nomē dn̄i blaſphemet̄.
neqȝ doctrīa xpiana ex hoc iniuſta dȝ videri. cū
cautela fidei oibus ſit p̄ponenda. ¶ Ad ſcđm v̄o
dōȝ. ꝙ lȝ poſſent xpiani excolere p̄dia iudeoruȝ.
nō tn̄ debēt ſeruire iudeis i domo ſua ne ꝯtraha
tur mala familiaritas. ꝛ n̄ ex hoc dicūt̄ recte p̄/
eē eis tāq̄ȝ ſeruis qꝛ nō pn̄t eos ad aliū locū vel
ad aliud ſeruitiū trāſferre. ſic̄ dr̄ ex̄. đ iudeis. mul
toꝝ. ꝛ hoc factū ē i fauorē xpianoꝝ n̄ iudeoꝝ ꝙ
p̄dia vl̄ terras emptas a iudeis poſſint excole/
re eo ꝙ i illis terris prius habitabāt. ¶ Ad ter/
tiū v̄o dōȝ ē. ꝙ lȝ poſſint accipe p̄ciū ſeruitutis: n̄
tn̄ ꝑ xpianis iā exiſtentibus ſȝ ꝑ paganis q vo/
lūt fieri xpiani. lege eiȝ poli. mācipia xpiana a ſer
uitute iudeoꝝ liberant̄. ne ſit ꝑiculū fidei xpiane
i fauorē ēt fidei xpiane qbuſdā volētibus ſuſcipe
chriſtianiſmū libertas ꝯcedit̄. ¶ Id aūt qđ dicit̄
xvij. q. iiij. nō exp̄ſſe dat itelligere ꝙ fuerit xpia/
nus. ſȝ ꝙ dixerit ſe ab infantia xpianū. ꝛ ꝙ a p̄/
fato dn̄o ſignaculū circūciſionis eēt ei infixū. qđ
ſi eēt a ſeruitute liberet̄. ſi v̄o nō fuerit xpianus:
nō ꝑ hoc ꝙ ꝯfugit ad eccl'iaȝ niſi velit fieri xpia
nus a ſeruitute ē liberādus: ꝛ hoc vr̄ ille canon
dicere. vnde nō introducitur ꝑ dn̄o iudeorum.
ſȝ ꝑ dn̄o xpianoꝝ. quidā eniȝ volebant frauda/
re dn̄os ſuos a iure ſuo ꝯfugiētes ad eccl'e ſecre
ta. ¶ Ad vlt. dōm. ꝙ eccl'ia catholica nulli ītēdit

facere iniuriã.ſʒ hoc ordiauit ne deo fiat iniuria.
Iniuria ãt fieret deo ſi fides i aliquo piclitaretur
occaſione iuſticie tpalis ſeruãde.

Membrum tertium.

Tertio querit vtrũ ꝯpellendi ſint iudei
ſoluere decimas ꝑdiales vel alia que
ſolent ſoluere xpiani habitãtes i do/
mibus vel ꝯmorãtes i terris que ſunt
infra limites alicuius eccleſie.qð vr.eccleſie eniʒ
nullatenus iure ſuo ſũt fraudãde.fraudarent autẽ
ſi iudei terrã detinerẽt ⁊ decias nõ ſoluerent:er/
go ꝯpellẽdi ſũt ad ſolutiõeʒ.¶ Preterea.preceptũ
fuit i lege moyſi ꝙ filij iſrahel ſoluerẽt decias leui
tis.Silr dr.iij.malach.Inferte oẽm decimatio/
nẽ in horreũ meũ.⁊.ij.palip.xxxi.vbi dr.ꝙ offe
rebãt deo decimas de oibus que gignit terra.cũ
ergo iudei teneant ad ſolutionẽ decimaꝝ nec ali/
quo priuilegio eximant.cum deterioris ꝯditiõis
ſint ⁊ eſſe debeãt rõne pcti ꝙ̃ fuerũt tpe legis:te/
nebunt nũc ad ſolutiõem decimaꝝ.Et ſi forte di/
cerẽt ꝙ ſuis leuitis tenerent reddere:ꝯtra hoc eſt
ꝙ leuiticũ ſacerdotiuʒ ceſſit ipi ſacerdotio xpi ſic
hr.vij.ad heb.trãſlato ſacerdotio neceſſe ẽ vt le/
gis trãſlatio fiat.dr ẽt in dañ.cũ venerit ſcĩs ſan/
ctoꝝ ceſſabit vnctio vr̃a.adueniẽte ergo xpo ceſ
ſare debuit vnctio regalis ⁊ ſacerdotalis.ergo ſo
lutio decimaꝝ faciẽda fuit ſacerdotibus noue le/
gis.¶ Preterea.decie reddunt deo d terris i me/
moriã bñficij i multiplicatiõe fructuũ ſinglĩs an/
nis.limitate aũt ſunt terre ſm diſtinctõeʒ ecclaꝝ.
ergo rõne ꝑdioꝝ ſiue terraꝝ ſoluẽde ſunt decime
a quibuſcũqʒ poſſidẽtibus.ergo iudei ſi poſſide/
ant terras:decias tenent ſoluere eccleſijs. Con/
tra.iudei nihil hñt niſi de vſura vt i pluribus.de
vſura ãt nihil dʒ ecclĩa pcipere.ergo vt vr nec dʒ
pcipere de terris q̃ vſuris empte ſũt.¶ Iteʒ eccĩ.
xxxiiij.dĩ.imolãtis ex iniquo oblatio ẽ maclata.
Et iteꝝ q offert de ſubſtãtia pauperꝝ quaſi q vi/
ctimat filiũ i ꝯſpectu pr̃is.⁊ iteꝝ dona iniquoꝝ ñ
ꝓbat altiſſimus.cũ ergo iſti nõ habeãt niſi dona
iniquoꝝ:non debẽt eẽ accepta ab eccleſia q̃ reci/
pit iure altiſſimi. Ad qð dõm.ꝙ decie quedam
ſunt ꝑdiales ⁊ quedaʒ ſunt pſonales.decie vero
ꝑdiales ⁊ quicqd occaſione ꝑdioꝝ ſolebant ec/
cleſie pcipere:pñt eccle petere ẽt a iudeis ratione
ꝑdioꝝ q̃ ab eis poſſident.ſicut hr extra de deci/
mis.de terris.vbi dĩ.ꝙ iudei ꝯpellẽdi ſũt ad de/
cimas perſoluendas de terris quas colũt.vel ad
poſſeſſiones penitus renũciãdas:ne forte eccleſie
illa occaſiõe ſuo iure valeãt fraudari. Similiter
hr ex̃.de vſur.q̃to.vbi dĩ.ꝙ iudei ꝯpellendi ſũt
ad ſatiſſaciẽduʒ ꝓ decimis ⁊ oblatõibus dbitis
quas a xpianis de domibus ⁊ poſſeſſionibꝫ alijs
recipe ꝯſueuerũt.vt ſic eccle ꝯſeruent indẽnes.ñ
ꝙ de vſuris aliqua accipiant ſiue de illicitis acq/
ſitis.vel ꝙ oblatões recipiant in eccla ab ipis iu
deis.ſʒ de licite acqſitis ab eis rõe domoꝝ quas
incolũt.ne eccla enormiter ledatur ſi tñ honeſtas
eccle in hac pte ſeruet.ſi vo repugnaret honeſta/
ti nec enormiter leſa eẽt eccla:ad vitatõeʒ ſcãdali
eẽt ſupſedendũ.⁊ p hoc põt ſolui obiectũ in con
trariũ qꝛ de vſuris inqʒtuʒ huiuimõi ñ põt eccle
ſia decias vel oblatões petere.Et lʒ terre d vſu/
ris eẽnt empte nihilominus eccla põt petere de/
cimas.qꝛ ille q vẽdidit nõ poterat vendẽ niſi qð
habebat iuris.res aũt ipſa trãſit cum onere ſuo.
¶ Ad ſcdm dõm.ꝙ lʒ oblatões vel dona nõ ſint
accepta a deo inqʒtum ab iniquis offerunt.ea tñ
que debent rõe qua debent ſũt accepta ſi ſoluan
tur.vñ ſm quid accepta ſunt.ſm qd nõ ſunt acce
pta.ipſa tñ actio que a pu̾ſa volũtate egreditur
non ẽ accepta.cũ aũt ex rapina vel vſura aliquid
offert non ẽ acceptũ.qꝛ non de ſuo offert.ſed re/
ſtitutio eius inqʒtum ſic eſt.eſſet accepta.

Membrum quartũ.

Quarto querit vtrũ xpiani poſſint hře
iudeũ vel ſaracenũ mãcipiũ.qð videt
p hoc qð dĩ.xxiij.q.viij.diſp.vbi di/
cit de ſaracenis ⁊ ex̃.de iudeis.vbi dĩ
ꝙ iudei ſubmiſſi ſũt ex ꝓpria culpa ppetue ſuitu
ti.ergo xpiani pñt habere iudeũ vel paganũ mã
cipiũ.hoc ẽt obtinet ꝯſuetudo in ptibus remotis.
¶ Contra.xxviij.q.j.dĩ.quicũqʒ ex his q bapti/
zati ſunt ãmodo infideliũ ꝯſortia nõ vitauerint ⁊
hi xpianis donent ⁊ illi publice cedibus deputẽ
tur.⁊ ibidẽ.Nullus clericus aut laicus cũ iude/
is habitet.⁊ rationem vr apls dicere.j.coꝝ.xvi.
Corrũpunt bonos mores colloquia praua. Ad
qð dõm.ꝙ licitum ẽ xpianũ habere ſubditũ pa/
ganũ vel iudeũ.non tñ dʒ habẽ familiaritatem cũ
ipſo ſicut habet ex̃.de iudeis.ad hoc.nimia eniʒ
familiaritas poſſʒ eſſe occaſio ptrahẽdi ad malũ
infidelitatis.ſi tñ ille voluerit fieri xpianus cũ eſſe
ctu:non dʒ prohiberi.inſpiratio enim ſpũſſancti i
huiuſmõi non ẽ repellenda.nec ꝓpter hoc aufert
ſeruitium dñi ſʒ ſeruire dʒ vel als procurari de/
bet eius liberatio a ſeruitute.¶ Ad obiecta auteʒ
in ꝯ̃rium dicẽdum ẽ ꝙ non negat ex illis auctati/
bus ſubiectio ſuitutis ſʒ cohibitio familiaritatis.

Queſtio.clxxxj. de hereſi.

Conſequenter
dicenduʒ ẽ de his pctis per q̃
recedit a debito cultu ſiue ho
nore maieſtatis diuine.Rece
dit aũt p apoſtaſiam:ſciſma ⁊
hereſiʒ.que tria pñt ſic diſtin/

gui vt herẽſis antẽdat receſſus a ſide eccleſiaſtica
quã prius tenuit. ſciſma vero receſſus ab vnitate
eccl'ie. cũ mẽbrũ ptinaciter ñ vult capiti obedire.
Apoſtaſia vero ꝓprie dicta ẽ temerari⁹ receſſus
a ſtatu ordis ſuſcepti ſicut ẽ de clericis i ſacris or
dinibus ꝯſtitutis qui de facto ꝯtrahũt. ⁊ de his q
iã clerici effecti ſũt clericatũ poſtponũt. In oibus
aũt his dehonorat dei maieſtas quãtũ in ipis ẽ in
male credẽdo. qð ad itellectũ põt ptinere. vel ab
vnitate capitis ſe ſepando qð pricipalr ptinet ad
effectũ vel honorẽ clericatus reijciẽdo qð ad effe
ctũ ptinet maxie. Prio ergo dõʒ ẽ de hereſi. Se/
cũdo ð ſciſmate. Tertio de apoſtaſia. Circa vͦo
hereſim prio querit qd ſit. Secũdo de dĩa eius.
Tertio ad qð genus ſeptẽ pctoꝝ reducat. Quar/
to vtrũ ſit initiũ oium pctoꝝ. Quinto de quãtita/
te pcti. Sexto ꝯ qð preceptuʒ ſit ſpãliter. Septio
vtrũ hereſis ad oia credibilia ſe extẽdat: an ſoluʒ
ad credibilia que ptinẽt ad articulos fidei. Octa/
uo de oppoſitione. Nono de neceſſitate hereſis.
Decimo de priuatõe cõionis hereticoꝝ ⁊ pena.
Undecimo de tolerãtia ipoꝝ ⁊ oppoſito. Duode
cimo de duratione hereſum. Tredecimo ð reuer
tentibus ab hereſi.

Membrum primuʒ.

AD primũ quo querit qd ſit hereſis in
genere dicit ſic auguſt. in li. de vtilitate
credẽdi. tria ſũt velut finitima ſibimet
i animis hoiuʒ diſtinctõe digniſſima.
intelligere. credere. opinari. que ſi p ſeipa ꝯſide/
rent ſic pñt diſtingui. primuʒ p ſe ſemp ſine vicio
ẽ. ſcðm aliqñ cũ vicio. tertiũ nunq̃ ſine vicio. he/
reſis ergo cũ ſit ſemp cũ vicio: magis vꝫ appro/
piquare cũ opione q̃ʒ cum itellectu vel credulita
te. Hoc ẽt vꝫ ex rõne heretici i eodẽ li. poſita. he/
reticus ẽ qui alicuius tpalis ꝯmodi ⁊ maxie glo
rie pricipatuſqʒ gr̃a falſas ⁊ nouas opiones vel
gignit vel ſeqtur. cuʒ ergo hereticus hereſim ſe/
quat hereſis erit opio falſa. ¶ Itẽ aug. i eodeʒ li.
qð itelligimus debem⁹ rõni. qð credimus aucto
ritati. qð opinamur errori. hereſis ergo cum ſub
errore ꝯtineat ad opioneʒ reducit. In ꝯtrũ ſic.
hereſis ⁊ fides opponunt iter ſe. ergo hẽſis con
tinet ſub iſidelitate. ſʒ inſidelitas ẽ falſa credulitas
i materia determiata. ſ. ꝯ veritatẽ que ẽ ſm pieta/
tẽ. ergo hereſis ſub icredulitate ꝯtinet. ¶ Itẽ aug.
i li. ſupra dicto. credere tũc culpabile ẽ cũ de deo
aliqd idignũ credit. ſʒ ois hereticus quid. idignũ
de deo aſſerit aut aliqð dignũ deaſſerit. ergo he/
reſis ſub credulitate ꝯtinet. Quod aũt hereſis ꝯti/
neat aliqñ ſub vno illoꝝ. aliqñ ſub alio. aliqñ ſub
tertio: videt p hoc ꝙ aliq heretici ducunt ad aſſe
rẽdum qð non ẽ aſſerẽdum i his que ptinẽt ad fi
dem ex qbuſdã noibus. ſicut fuit de manicheis. ſʒ
tellectus innitit rõni, ergo huiuſmoi acceptio di

cet itellectus. ⁊ ſic hereſis ſub intellectu ꝯtinetur.
Alij aũt iducunt ad ꝯſentiẽdũ. i talibus. n. auctãti
bus male itellectis ſʒ credulitas innitit aucti. ergo
hereſis cum ſit talis acceptio erit ſub credulitate.
¶ Itẽ alij iducunt ex rõnibus apparẽtibus ex q/
bus gignit opio falſa. ⁊ ſic errãt. ergo hẽſis con
tinet ſub opione ſm hoc. ¶ Sed ꝯ hoc vꝫ dicere
bern̄. in li. ad euge. vbi diſtiguit iter itellectũ ⁊ fi/
dẽ ⁊ opioneʒ. Intellectus ẽ ex veriſſimis rõibus
rei cuiuſcũqʒ certa ⁊ manifeſta noticia. fides aũt
ẽ volũtaria quedã ⁊ certa ꝑlibatio nõdũ ꝓpa/
late vͦitatis. opio vͦo ẽ quaſi ꝓ vͦo habẽ aliqd qð
falſũ eẽ neſcias. Itẽ itellect⁹ rõni innit. credulitas
aucti. opio vͦo ſola i ſilitudie ſe tuet. hereſis ergo
cũ elõgata ſit a veritate nec ſub intellectu nec ſub
fide ꝯtinebat ſʒ ſub opione ſolũ. Ad qð dõʒ. ꝙ
hereſis i parte reſpicit affectũ. ⁊ in pte intellectuʒ
ſicut ⁊ fides. quo ad hoc ꝙ reſpicit affectuʒ eſt in
genere peccati. peccatũ. n. ẽ in voluntate. quo ad
hoc aũt ꝙ reſpicit itellectum ẽ in genẽ falſe credu
litatis. ⁊ ex opione originẽ trahit. ¶ Ad obiectuʒ
aũt dõm. ꝙ lʒ opio nunq̃ʒ ſit ſine vicio. nõ tñ he/
reſis ẽ opio eẽntialiter. dꝫ enim opio eſſe cuʒ vi/
cio ſemp. qꝛ ẽ cum formidie alterius ptis. formi/
do aũt penam quãdam dicit ⁊ quo ad hoc eſt ibi
vicium. credere aũt non ſemp ẽ cum vicio ſʒ tũc cũ
credit qð non ẽ credẽdum. ⁊ hoc mõ hereſis eſt
ſub credulitate. non ꝙ ſemp initat auctoritati non
bñ itellecte: ſʒ etiaʒ rõni apparenti. ⁊ quo ad hoc
vicinat cum opione. ¶ Ad ſcðm dõm. ꝙ cum dꝛ
ꝙ hereticus gignit nouas opiones vel ſequitur.
opio accipit ibi pro aſſertõne ſiue pro acceptiõe
que cõmunis ẽ credulitati. ¶ Ad tertium dõm. ꝙ
cum dicit aug. ꝙ credere debet auctoritati. opio
vero errori. non accipit credere ꝓut eſt commu/
ne credulitati vere ⁊ falſe ſʒ ꝓut ꝯuenit fidei. opi
nio autem non accipit ibi pro acceptione vnius
ptis cum formidine alterius. ſʒ accipit pro opio/
ne ſm ꝙ cõmune eſt ad falſaʒ credulitatem. ⁊ ſic
hereſis põt dici opio. ¶ Ad illud vero qð obij/
cit ꝙ hereſis aliqñ ſit ſub itellectu. aliqñ ſub cre/
dulitate. aliqñ ſub opione. dõm ẽ ꝙ ſi accipiatur
itellectus ſm intentiõem bern̄. ⁊ credulitas pro fi
de: non erit heref ſub altero illoruʒ ſʒ tñ ſub opi
nione. Si vero itellectus large acciperet ⁊ credu
litas: tunc poſſet heref ſub intellectu vel ſub cre/
dulitate contineri. non ſic aũt videtur augu. in li.
ſuo loqui de intellectu ⁊ credulitate: ſʒ ſm ꝙ ap/
propriant.

Exinde queritur . §. i.

quid ſit hereſis ſm diffinitionem. Et ponit aug.
talem diffinitionem i li. de vtilitate credẽdi. here/
ticus ẽ qui alicuius tpalis cõmodi ⁊ maxie glo/
rie pricipatuſqʒ gr̃a falſas opiones ac nouas vel
gignit vel ſequit. ¶ Sed ꝯ hanc rationem obijcit

pōt eniꝫ aliqs ſimplr̄ credere aliqd qđ nō ē crē-
dendū in his que ptinēt ad fidē. nec tn̄ intentione
tpalis cōmodi vel pricipatus gr̄a. ⁊ ſi ptinax ē i
huiuſmōi credulitate hereticus dr̄ lꝫ ab eccl̄a nō
ſit ſepatus p ſniam. dicit. n. hiero. ſuper epl̄am ad
gal. quicūqꝫ ſcripturā aliter itelligit. i. ꝯrie ꝙ̄ ſen-
ſus ſpūſſancti afflagitat. lꝫ ab eccl̄ia non receſſerit
hereticus appellat̄. Jteꝫ. ij. ad coꝛ. iij. ſup illud. ñ
ꝙ ſufficiētes ſimus ⁊c̄. hr̄ in glo. ꝙ fides ē cogita
re đ his que credēda ſūt cū aſſenſiōe recta. ergo
ꝑ oppoſitū hereſis ē cogitare aliqd đ credibilibꝰ
aſſenſiōe nō recta. ſꝫ hoc pōt aliqs facere ⁊ non
aliq̄ ꝓdicta intētōe. ergo ſupuacuū videt̄ eē i diffi
nitōe qđ dr̄ alicuius tpalis cōmodi ⁊c̄. ¶ Jteꝫ vr̄
ꝙ. nō ſufficiat ad eſſe alicuius heretici ꝙ hec oīa
ꝯcurrāt. ad hoc eniꝫ ꝙ iudicet̄ hereticus. reqrit̄
ꝙ ſit ptinax in opinione falſa ſiue i defenſiōe er-
roꝛis. ſicut habet̄ ſup illud. j. coꝛin. xi. Audio iter
vos eē ſciſſuras. glo. q in eccl̄a dei moꝛbidū ali-
qd prauūqꝫ ſapiūt ⁊ reſiſtūt ptinaciter: prauaqꝫ
ſua dogmata emēdare nolūt ſꝫ defenſare pſiſtūt.
heretici ſiūt. ſed hoc. nō videt̄ ex ꝓdicta diffini-
tōe. ergo ꝓdicta diffinitio nō ē ſufficiēs. Ad qđ
dōm ꝙ nomē heretici aliqñ ſumitur cōiter aliqñ
ꝓprie. ⁊ aliqñ ꝓpriiſſime. Cōiter cū dr̄ ꝙ hereti
cus pōt dici quicūqꝫ ſcripturā aliter intelligit ꝙ̄
ſenſus ſpūſſancti efflagitat. ꝓprie ſꝫ ꝙ hereticus
dr̄ qcūqꝫ alius tpalis cōmodi ⁊c̄. ꝓpriiſſime cū
ſupaddit̄ ipa ptinacia in defendēdo falſitateꝫ vel
impugnādo veritatē. ¶ Et p hoc pōt intelligi qđ
obiectū ē. Tria eniꝫ cōcurrūt ad pfectaꝫ hereſim
ſ. ipa falſa credulitas que eſt ex pte rōnis. ⁊ puerſa
volūtas que ē ex pte ꝯcupiſcibilis. ⁊ ptinax de-
fenſio ſiue impugnatio ex pte iraſcibilis. Diffini-
tio aūt hiero. attēdit ſm primū. diffinitio vō aug.
quo ad primuꝫ ⁊ ſcōm. illa vō que ponit̄ in glo.
ſm tertiū attendit̄ ſuppoſitis duobus ꝓcedētibꝰ.
⁊ pōt dici hereticus ſm diffinitōem hiero. lꝫ nō
ſit hereticus ſm diffinitōem aug. ⁊ lꝫ nō intendit
tpale lucrū vel tpaleꝫ gl̄iaꝫ aut pricipatū: nihilo-
minus pōt incurrere pcīm hereſeos. ſꝫ hoc dicit̄
ꝓpter id qđ frequētius accidit. frequēter eīm ac-
cidit ꝙ hec faciūt iſtis de cauſis. Si vero aliquis
ignoꝛanter crederet qđ nō eſſet credēduꝫ de his
que ptinent ad ſacrā ſcripturā. nō quo ad articu
los fidei. nec ptinaciter defenderet. imo crederet
ad catholicā fidē ptinere: nō ē talis dicēdus he-
reticus. vñ aug. in li. đ bap. ꝯ donatū. Si aliquis
hoc idē ſentiat de xp̄o qđ fotinus opinatus eſt. ſꝫ
in eccl̄a catholica baptizat̄ ⁊ hoc credat eē fideꝫ
catholicā. nōdum dico eſſe hereticū niſi manife-
ſta doctrina catholice fidei reſiſtere maluerit. ⁊
illud qđ tenebat elegerit. ¶ Ad ſcōm dōm ꝙ co-
gitare cōtrariū fidei cuꝫ aſſenſione eſt pcīm he-
reſeos lꝫ nō intēdat aliqđ ꝓdictoꝝ. cum facit hec
ſciēter. ſꝫ nō punitur tam manifeſte ab eccl̄ia: niſi
cum ſit ptinaciter. ¶ Ad tertiuꝫ. dicēdū ꝙ illa rō
heretici intelligitur de illo heretico qui iam di-
gnus eſt vt ꝓcidatur ab eccleſia. quāta auteꝫ de-
beat eſſe ptinacia: in decretali ti. de hereticis de-
terminatur.

Membꝛū ſecundum.

Cum iam dictū ſit de quidditate here-
ſeos. Scđo querit̄ de differētia eiꝰ ad
ea cū qbus videt̄ cōuenire. ⁊ prio de
dr̄ia eius ad ſimoniā. videt̄ autem ꝙ
ſimonia ſit hereſis. dicit enim grego. in regiſtro.
Quiſqs per pecuniaꝫ oꝛdinat̄ ad hoc vt hereti-
cus fiat pꝛomouet̄. ex hoc ergo ꝙ per pecuniam
oꝛdinat̄ hereticus ē: ſꝫ talis ſimoniacus inꝙ̄tum
huiuſmōi ē hereticus. ergo ſimonia eſt hereſis.
¶ Cōtra. oīs hereticus deuiat ab aliquo articulo
nō ſic aūt oīs ſimoniacus. ergo ſimoniacus nō ē
hereticus. Silr̄ pōt obijci de ſciſmate ꝙ ſit he
reſis. dicit eniꝫ aug. nullū ſciſma ē niſi aliquā he-
reſim ꝯfingat vt recte ab eccl̄ia videat̄ receſſiſſe.
ergo ſciſmaticus eſt hereticus ⁊ ita ſciſma here-
ſis. ¶ Jteꝫ ſciſma dicit diuiſionē ſuo noīe. hoc ēt
habet̄ in noīe hereſis. niſi ergo ſupaddat̄ aliquid
vtrobiqꝫ per qđ vnū differat ab altero: cōueniē-
ter dicetur ſciſma hereſis. ¶ Jteꝫ quicūqꝫ deuiat
ab aliquo articulo ſymboli eſt ſciſmaticus. ſimo-
niacus deuiat ab vno articulo. ab illo. ſ. ſanctam
catholicaꝫ. ⁊ aplicaꝫ eccl̄iam. ergo ſciſmaticus ē
hereticus. Cōtra. hiero. ſup epl̄am ad gal. iter
hereſim ⁊ ſciſma hoc eſſe arbitroꝛ. ꝙ hereſis ꝑ-
uerſuꝫ dogma habꝫ. ſciſma vero ab eccl̄ia piter
ſepat. ergo ſciſma nō eſt hereſis. ¶ Jtem hereſis
eſt cōtra veritateꝫ que eſt cōtra pietatem. ſciſma
vero cōtra caritatis eccl̄ie vnitateꝫ. ſed aliud eſt
eē ꝯtra veritatē pietatis ⁊ aliud ꝯ vnitatem eccl̄e.
ergo ſciſma nō eſt hereſis. Jtem videt ꝙ here
ſcis non differat ab ipocriſi. dicit̄ enim ſup illud
Jſa. ix. diſperdet dñs ab iſrl̄ caput ⁊ caudā. glo.
oīs hereticus ipocrita eſt. ⁊ dicit bern̄. ſup canti-
ca. Nō ſufficit hereticos eſſe niſi cuꝫ ipocrite ſint
vt ſit ſupꝛa modum peccans peccatū. videt̄ ergo
ꝙ nō diſtinguat̄ peccatū hereſeos a peccato ipo
criſis. imo ꝙ ipocriſis ſit de cōplemento ipius.
¶ Jteꝫ cū hoc nomē hereſis ſonet idē ꝙ diuiſio.
ſicut dicit Jſi. ꝓpter quid magis appꝛopꝛiat̄ illi
pcc̄o ꝙ directe ē ꝯtra vnitatē fidei. ꝙ̄ illi qđ ipu-
gnat vnitatē caritatis vel qđ ē cōtra vnitatē aliā
per ſe ⁊ pꝛimo. ¶ Ad pꝛimuꝫ dōm ꝙ nomen he
reſeos aliquādo ſumit̄ cōiter ⁊ aliqñ ꝓprie ſm
ꝙ cōiter ſumit̄ ſic pōt dici ſimoniacus hereticus
qꝛ ipo iure ab eccl̄ia diuiſus. Si vō accipiat̄ ꝓ-
prie ꝓut reſtrigit̄ ad falſaꝫ credulitatē circa arti-
culos vnitatis in trinitate ⁊ incarnatiōis: nō ē ſi-
moniacus hereticus. Pꝛeterea. pcīm hereſeos
ē i falſo mō credēdo ⁊ ptinaciter. pcīꝫ vō ſimo-

nie eſt i ꝑuerſe volendo ꝯ̄ ſacramētoꝝ dignitatē
⁊ ſcꝫ hoc differt hereſis a ſimonia. ¶ Ad hoc aūt
quod obijcit ſimoniā eſſe ꝯ̄ aliquē articulū fidei
dōm eſt. ꝙ nō ē directe ꝯ̄ credulitatē alicuius ar/
ticuli ſed ex ꝯſequēti. eo eniꝫ ꝙ ponit imꝑciabile
ſub ꝑcio ꝯſequit vt non ſit affectio debita reſpcu
grē eccleſiaſtice ex qua formatur fides nec bn̄ credit
ille articulus q ē d̄ ſanctitate eccl'e. ¶ Ad ſcōm vō
dōm. ꝙ ſciſma nō ē hereſis lꝫ ſit diſpoſitio ad he
reſim ſicut dicit hiero. ⁊ diuidit ſciſma ab hereſi
in hoc ꝙ ſciſma eſt ꝑ ſe ꝯ̄ vnitateꝫ que eſt in affe/
ctu caritatis ſiue pacis. hereſis vō ꝯ̄ vnitatē que
ē in itellectu ipſius fidei. Eſt eniꝫ multiplex diui/
ſio ſicut multiplex ꝯiunctio. vna ē diuiſio que op
ponit ꝯiunctōni ꝑ fidē. eſt alia que opponit fidei
ꝑ caritatē. tertia que opponit ꝯiunctiōi que ē per
grām ſacramētalē ſiue ꝑ grāꝫ dignitatis eccl'aſti/
ce. prima diuiſio dr̄ hereſis. ſcd̄a ſciſma. tertia ſi/
monia. ¶ Ad obiectū in ꝯ̄riuꝫ dōm ē. ꝙ ſi ſciſma
nō ſit hereſis. tn̄ diſpoſitio ē ad hereſim. primo
enim ē inobediēs capiti eccl'e. ſcd̄o ꝯtēptor ē cla/
uiū. tertio ad hoc ꝑuenit vt nō credat illū articu/
luꝫ qui ē de aplica eccl'a. ⁊ ſic diſpoſitio ē ad he/
reſiꝫ. cū eniꝫ dicit nō eē obediēdū eccl'e aplice ſi/
ue romane i hereſim incidit. ¶ Ad ſcd̄ꝫ vō dōm.
ꝙ deuiare ab aliquo articulo dicit dupl'r. vel ſcḋm
ꝙ eſt principiū credēdi. ⁊ ſic deuiat hereticus. vl'
ſcḋm ꝙ eſt principiū obediēdi ⁊ ſic deuiat ſciſma/
ticus faciēdo ꝯ̄rium. ¶ Ad tertiū vō dōm ꝙ licet
vtrūqꝫ ponat diuiſionē tn̄ differēs ē diuiſio. ⁊ lꝫ
vtraqꝫ ortū habeat ab affectu: ad diuerſa tn̄ ſintē/
dit. hereſis eniꝫ ad hoc tēdit vt credat qd̄ nō eſt
credēdū. ſciſma vō vt velit facere ꝯ̄ ſuprioris mā
datū. ¶ Ad illud vō qd̄ obijcit de hereſi cōꝑatōe
ad ipocraſim. dōm eſt ꝙ iter ſe ꝯꝑant. nec ſequit
ſi hereticus ſit ipocrita ad c oopimentū ſui erro/
ris. ꝙ ꝓpter hoc hereſis ſit ipocriſis ſcꝫ eſſentiā.
rationes vero que inducte ſunt in ꝯtrarium ad
hoc tendunt. vt hereticus ipocrita dicatur ꝓpter
peccati palliatōem. nō ꝓpter ipſaꝫ peccati eſſen/
tiā. ¶ Ad vlt. vero dicēdūꝫ ꝙ licet multiplex ſit
diuiſio tamē illa eſt principalis vbi deſtruit fun/
damentuꝫ xp̄iane religionis. tunc enim cōſtupra
tur ipſa anima vſqꝫ ad verticē. vn̄ dicit greg. Cū
neqſſimi ſpūs vniuſcuiuſqꝫ aiam in prauis ope
ribus inuoluūt. ſꝫ integritatē fidei viciare nō pn̄t.
q̄ſi adhuc inferiora mēbra polluūt. qui autem in
fide corrūpūtur vſqꝫ ad verticeꝫ cōſtuprant. ma
lignus enim ſpūs ab infimis mēbris quaſi ad ſū/
ma ꝑtingit. cuꝫ actiuā vitā polluens caſtaꝫ celſitu
dineꝫ fidei diffidētie morbo corrūpit. cum ergo
diuiſio que ē ꝯ̄ fideꝫ ponat alias diuiſiōes ꝑ ꝯn̄s
⁊ nō ecōuerſo. recte nomē hereſis illi diuiſioni
appropriatur.

Membrū tertium.

Tertio q̄rit ad qd̄ genus. vij. capitaliū
peccatoꝝ reducat. ⁊ vr̄ ꝙ ad ſupbiā.
dr̄ eniꝫ. j. ad thi. vi. Siqs aliter docet
⁊ nō acquieſcit ſmonibus dn̄i noſtri
ihū xp̄i ⁊ ei q̄ ſcḋm pietatē eſt doctrine: ſupbus eſt.
ſꝫ hereticus ē huiuſmōi. ergo hereticus ē ſuper/
bus. radix ergo hereſeos ad ſupbiaꝫ vr̄ reduci.
¶ Preterea hereſis ꝑficit i ꝑtinacia defendendi
falſaꝫ opinionē ſicut ſupra habitū ē. ꝑtinacie autē
radix eſt ſupbia. ⁊ ita hereſis ad ſupbiā reducit.
Cōtra. vr̄ reduci ad inanē gloriā vel cupidita
tē ſicut elicit a diffinitōe aug. cum dicit. hereticus
ē qui alicuius tꝑalis comodi ⁊c̄. cū ergo motiuū
ſit tꝑale comodū ſiue gloria tꝑalis. reducit here/
ſis ad cupiditatē vel inanē gloriā. Ad qd̄ dōꝫ.
ꝙ ꝑ ſe loquēdo hereſis ad nullū. vij. peccatoruꝫ
capitaliū reducit. rōe tn̄ illa qua querit principa/
tus ſiue gl'ia: ad ſupbiā ſiue inanē gl'iaꝫ reducitur.
vn̄ Iſi. in glo. vij. deut. de ſeptē gētibus dic̄. ꝙ de
ſenodoxia oriunt ꝯtentōnes. iactantia. hereſis ⁊
ꝑſumptio nouitatū. ſꝫ hoc nō eſt rōne volūtatis
credendi aliquid diuerſuꝫ ab eo qd̄ credit eccl'ia
ſꝫ ꝓpter vanā gloriā cuius grā credit diuerſuꝫ.
ab alio aūt dicitur hereticus ⁊ ab alio ſuperbus
ſiue vane glorioſus. ꝙ auteꝫ dicit hereticus ſup/
bus per cōcomitātiaꝫ dicit. vel q2 aliqd̄ motiuū
ad hereſim poteſt eſſe ex iclinatiōe ſupbie. ¶ Ad
ſcd̄ꝫ vero dōꝫ. ꝙ licꝫ ꝑtinacia ꝑ ſe ſit ex ſuperbia
animi ſiue ex vana gloria. tn̄ ipa diuiſio in credē
do que ꝑcedit nō oportet ꝙ originem habeat a
ſuperbia.

Membruꝫ quartum.

Quarto querit vtruꝫ hereſis ſit initiuꝫ
omniū peccatoꝝ. ⁊ videt ꝙ ſic. fides
enim ⁊ hereſis ſunt oppoſita. ſed fi/
des eſt initiū oīuꝫ bonoꝝ. ergo ꝑ op/
poſitū hereſis eſt initiuꝫ oīuꝫ malorū. ¶ Ad hoc
etiaꝫ facit qd̄ dicit augu. in li. de fide ad petrū. q̄/
litas male vite ab infidelitate icipit. ſed que eſt ma
ior infidelitas q̄ꝫ hereſis. maius eīm maluꝫ ē poſt
agnitam vitā veritatis retroire: q̄ꝫ eaꝫ nō cogno
ſcere. ¶ Ad idem etiā facit qd̄ dicit. j. ad thi. vi. ex
quibus oriunt iuidie. cōtentōes. blaſphemie ⁊c̄.
vbi videt dicere. ꝙ ex hereſi illa mala oriūt. ⁊ ita
hereſis ē initium malorū. ¶ Itē per obſtinatōem
hereſeos redeūt peccata ſicut dicit augu. in. iij. li.
ꝯtra donatiſtas. ſꝫ qd̄ eſt pricipium reditus pec/
catoruꝫ: eſt initiū peccatorū. ergo hereſis ē initiū
peccatorū. Cōtra. vlt. ad gal'. Inter opera car
nis enumerant diſſēſiones ⁊ hereſes: nō vt pri/
cipia operū. ex quo videt ꝙ hereſis nō eſt initiū
oīuꝫ peccatoꝝ ſꝫ quoddā mēbrū i corꝑe peccati.
¶ Ad idem facit. ꝙ materia huius pcti ſeiuncta ē
a materia alioꝝ peccatoꝝ. quoruꝫ auteꝫ materia
eſt ſeiuncta nec alia dependet ab alia. peccata di/

cũtur ſeiũcta nec vnũ dr̃ ab altero originē ducerē
reſtat ergo ꝙ hereſis nõ ē initiũ peccatoꝝ. Ad
qḋ dõz. ꝙ nõ ſeqtur ſi fides ē fũdamẽtũ oĩuz bo/
noꝝ. ꝙ hereſis ſit initiũ oĩuz maloꝝ. hereſis eniz
dicit ſpẽz quãdã īfidelitatis. īfidelitas aũt ē primũ
oppoſitũ fidei. ſz neqꝫ ḋ illo ſeqꝛ ꝙ ſit initiũ oĩuz
maloꝝ ſz ꝙ ī genē maloꝝ dic̃ vltimũ defectũ. pñt
eĩz multa mala fieri manēte fide informi quoꝝuz
nullius ē īfidelitas initiũ. ſz ex eo dr̃ vltimus dẽfe/
ct⁹ qꝛ deſtruit fũdamentũ oĩs boni. dſtructo autē
fũdamẽto deſtruiꝛ edificiũ ſpũale. ꝛ ñ ē ſemp ꝯſe
quẽtia ī ipa ī huiuſmõi oppoſitis. ſed aliqñ ꝯſe/
quẽtia ī ꝯrio. ¶ Ad ſcḋz dõz. ꝙ illud qḋ dic̃ aug.
ꝙ qualitas male vite ab īfidelitate incipit. dupli/
citer põt itelligi. vt hec attẽdaꝛ ad ſuũ oppoſitũ ī
ꝯpatõe qḋ ē primũ ī genere bonoꝝ. vl̃ ī ꝯpatiõe
ad primũ ꝓceptũ decalogi. ī cuius trãſgreſſiõe ē
illud pcĩz. ñ ꝙ ſemp mala vita ſit cũ īfidelitate. ſz
qꝛ prima mala vita ē ex īfidelitate poſt originale
pcĩz. nec ex hoc ſeqꝛ ꝓpter hoc ꝙ hereſis ſit ini/
tiũ male vite. nõ eĩz vniuerſaliter dic̃ īfidelitatē ſz
quãdã ptē ꝛ ñ primã. ¶ Ad tertiũ võ dõz. ꝙ illḋ
ñ dr̃ vniuerſaliter ḋ oĩb⁹ pcĩs. ſz ḋ qbuſdã ad q̃
magis īclinat hereſis. ¶ Ad quartũ dõz. ꝙ lz re/
ditus pcĩoꝝ fiat p hereſiz. hoc ñ ē niſi pp enormi
tatē illius pcĩ. nec dr̃ p eẽntiã redire ſz p quãdaz
reputatõez ꝓpter quoddã vinculũ pcĩ. ſicut oñ
diꝛ ī queſtiõe ḋ reditu pcĩoꝝ. ꝛ iõ ñ ſeqꝛ ꝙ here
ſis ſit initiũ pcĩoꝝ. lz ꝓpter enormitatē eius pcĩ
redire dicãtur.

Membrum quintuz.

Q Uinto queriꝛ ḋ quãtitate huius pecca
ti. ꝛ videꝛ ꝙ ſciſma ſit maius peccatũ
eo. p hoc qḋ dicit hiero. eo ꝙ maiori
pena ē punitum. dicit eĩz. ĩpe quo dñs
priora delicta recẽtibus penarũ exẽplis cauẽda
monſtrauit. idolatria gladio punita eſt. exuſtio li
beri bellica cede ꝛ peregrina captiuitate. ſciſma
hyatu terre ſepultis atrocibus viuis ꝛ ceterris
celeſti igne ꝯſumptis. quis iam dubitauerit hoc
eſſe ſceleratius cõmiſſuz qḋ eſt grauius punitũ.
ſciſma ergo videtur eſſe maius idolatria. ſed ido
latria maius eſt peccatum q̃z hereſis. ¶ Itẽ plus
eſt deteſtatio q̃z odiuz. ſz dominus ḋteſtatur pec
catum ſciſmatis. ſicut hr̃. vi. puer. hereſis autē vi
detur cadē ex pte illorum peccatorum q̃ hꝫ dñs
odio. ergo ſciſma videꝛ eē grauius pcĩz hereſi.
Sz ꝯtrariũ arguitur ex hoc qḋ accipiꝛ ex epl̃a
clemẽtis. vbi dr̃. ꝙ primũ locũ ī penis hñt illi qui
aberrãt a deo. ſz heretici ſunt tales. ergo hereſis
primũ locũ tenet ī penis. ergo ē maximuz pcĩm.
Ad qḋ dõz ē ꝙ hereſis vno mõ dr̃ eē grauius
pcĩz ſciſmate. alio mõ ſciſma grauius hereſi. he/
reſis. n. dr̃ graui⁹ quo ad hoc ꝙ deſtruit directe
fidē q̃ eſt fundamẽtũ totius religiõis xpiane. ſciſ/
ma võ dr̃ graui⁹ q̃ ad hoc. ꝙ opponiꝛ illi rei per
quã dꝫ eē correctio oĩs pcĩ. ꝛ hec ē vnitas mẽ/
broꝝ eccl̃e cũ xpo capite. ꝛ pp hoc dicit aug. ī li.
ḋ bap. ꝯ donatiſt. ꝙ ē imaniſſimũ pcĩm cũ dr̃ pp
ipꝫ ſepatõis imaniſſimũ ſcelus ſiue permãſerint
pcĩa ſiue continuo dimiſſa redierint. vt ad ſalutis
pacē ꝛ caritatis veniã exhortamur. ꝛ iõ ꝯtingit
aliqñ ꝙ ſciſma magis puniꝛ q̃z hereſis. maxie cũ
hereſis vnitatē eccl̃e ñ corrũpit ſz ī ſua corrupta
radice pſiſtit. ſciſma aut ꝓcedit vſqꝫ ad eccl̃e cor/
ruptõez. ꝛ ḋ tali loqꝛ apl̃s ad theſ. Niſi venerit
primũ diſſenſio ꝛ releuat⁹ fuerit fili⁹ pditõis ꝛc̃. ſi
tñ tã hereſis q̃z ſciſma ꝓgrediũꝛ vl̃ equaliter ī ſua
origine ſiſtũt ꝯſilez penã ſortiũꝛ. ſicut ī canone hr̃
ꝛ in pluribus libris ſuis exprimit aug. ¶ Ad il/
lud vero qḋ obijcitur ꝙ ſciſma ī veteri lege ma
iori pena puniebatur q̃z idolatria. ꝛ ita maius
peccatũ videreꝛ. dicẽduz ꝙ quãtitas pene atten/
ditur tripl̃r. vel q̃tũ ad multitudinez punitoꝝ vl̃
q̃tũ ad turpitudinē ſiue icõſuetudinē pene vl̃ q̃/
tũ ad acerbitatē. peccatũ ergo idolatrie dr̃ gra/
uiſſime punitũ ſi attẽditur quãtitas pcĩ q̃tuz ad
mltitudinē punitoꝝ. maxima eĩz multitudo ppl̃i
puniebatur. ſciſma autez dicitur grauiſſime fuiſ/
ſe punituz ꝓpter inconſuetudinē pene vt magis
abhorrerẽt hoĩes a capite eccl̃e recedere a quo
dꝫ ꝓcedere correctio ad ꝯſeruatõez vnitatis ec/
cleſiaſtice. nec tñ dr̃ ſciſma mai⁹ pcĩz q̃z idolatria.
¶ Ad ſcḋz võ dõz ꝙ tã hereſis q̃z ſciſma eſt pec
catuz qḋ dñs odit ꝛ deteſtatur. vñ hereſis nõ cõ
ꝓhẽditur iter illa peccata q̃ ꝯnũerãtur ī his pec/
catis q̃ odit tñ dñs. vñ mẽdaciũ qḋ ibi ſumiꝛ ñ
accipiꝛ p mẽdacio hereſeos. ſz p mendacio quo
hõ mẽtitur ꝓximo ſuo.

Membrum ſextum.

S Exto q̃riꝛ ꝯ qḋ ꝓceptuz ſit ſpãliter. Et
vr̃ ꝙ ſit ꝯ ꝓceptũ primũ. hereſis eniz
ſupſtitio q̃dã vr̃ eē. vij. math. attẽdite
a falſis ꝓphis ꝛc̃. glo. heretici ſunt
qui quadaz pietatis veſte tecti in humilitate am/
bulant ꝛ falſa religione. ergo hereſis ē ſupſtitio.
ſz ſupſtitio ē ꝯ primũ ꝓceptũ. xiij. ad ro. plenitu/
do legis ē dilectio ꝛc̃. glo. aug. q̃ ē ḋ decē cordis
tãge primã cordã ꝛ cedũt beſtia ſupſtitõis. cũ er
go ſupſtitio opponaꝛ primo mãdato. hereſis op
poneꝛ primo mãdato. ¶ Cõtra iſiḋ. ī gl̃ xx. exo.
primũ mãdatũ ꝓhibet ſurreptõz. ſecũdũ errorē.
tertiũ ſeculi amorē. cũ ergo hẽſis ſit error. oppo
neꝛ ſcḋo mãdato. ¶ Preterea põt aliqs credere
ſiue aſſerere ꝙ fornicatio vel furtũ nõ ſit morta/
le peccatũ ꝛ hoc ptinaciter defẽdere. ꝛ ſic erit he
reticus. ñ ergo hereſis tñ opponiꝛ ꝓceptis prie
tabule ſz ēt ꝓceptis ſecũde tabule. Ad qḋ dõz
ꝙ hereſis põt opponi prio ꝓcepto prime tabule
ꝛ ſcḋo. rõ e ergo ei⁹ ꝙ ꝯtingit eē hereſiz circa tri

nitatem vl' circa vnitatē diuine eēntie opponitur
p̄io p̄cepto ⁊ ƀʒ hūc modū p̄t hereſis ſub vana
religione ſiue ſupſtitōe ꝯphēdi. Ad illud vō qđ
obijcit. ꝙ oppōit ſcđo p̄cepto. hoc ē rōe q̄rūdā
hereſuʒ i qb⁹ errat circa xp̄i hūanitatē. illi. n. aſſu
mūt nomē dei inuanū qđ ē ꝯ p̄ceptū ſecūde tabu
le. ⁊ hoc mō ꝯtinet ſub errore. pp errorē ē ꝯtra
p̄ceptū ſecūduʒ. vl' aliter pōt dici. ꝙ hereſis op/
ponit p̄mo p̄cepto ſimpl'r. ſʒ nō vniuerſaliter.
ſʒ rōne ſui generis. cū aūt dr̄ ꝙ error opponitur
ſecūdo p̄cepto. hoc itelligit đ errore q n̄ opponi
tur fidei ſʒ q manet cū fide. qn̄. ſ. errat circa ve/
ritatē ⁊ nō circa cultū diuine maieſtatis. ¶ Ad il/
lud vō qđ obijcitur ſecūdo dōʒ eſt. ꝙ lʒ hereſis
poſſit eē apud illū. q aſſerit fornicatōeʒ n̄ eē mor
tale pcī̄ʒ vl' furtū n̄ eē mortale pcī̄ʒ. hoc tn̄ ē i rōe
qua hoc ē credibile. ⁊ hoc ē acceptum ex ſacra
ſcriptura ſpūſc̄to inſpirāte ⁊ eccl'a ſancta appro
bāte. ⁊ ita reducit ad hoc vt opponatur p̄cepto
p̄ime tabule.

Membruʒ ſeptimuʒ.

Septimo querit vtruʒ hereſis ad oīa
credibilia ſe extendat. an ſolū ad cre
dibilia que ptinent ad articulum fidei
qđ videtur per hoc ꝙ hereſis oppo
nitur fidei. fides auteʒ eſt circa veritatem ƀʒ pie/
tatē. hereſis ergo extēdit ad oīa ea que ſūt i ſacra
ſcriptura. Vn̄ hug. de ſanc. vic. Veritas ƀm pie/
tatē dicitur ſacra ſcriptura q2 ea docet ⁊ aman/
do ꝯplectitur que ad religioneʒ dei ptinēt. error
ergo ſiue ſit i fide ſiue i moribus hereſis dicet.
¶ Preterea. aug. i li. lxxxiij. q. diſtinguit tria ge/
nera credibiliū. quedā credūtur ⁊ nunꝗ̄ itelligū
tur ſicut ſūt hiſtorie. quedā vero credūtur prius
⁊ poſtea intelligūtur ſicut ſūt articuli fidei. Jſai.
vij. ƀʒ. lxx. niſi credideritꝭ n̄ itelligetis. q̄dā vō ſi/
mul credūtur ⁊ itelligūtur ſicut multa i li. ſap. fi/
des ergo cū extēdat ſe ad oīa iſta. ad tot ātrad op
poſitū pōt ſe extēdere hereſis: ad quot ſe extēdit
fides. ergo hereſis erit circa illa tria genera cre/
dibiliū. Cōtra. vr̄ ꝙ hereſis n̄ ſit circa illa cre
dibilia q̄ ita credūtur ꝙ nūꝗ̄ itelligūtur ſicut ſūt
hiſtorie. ſi eiʒ hoc eēt cū ſcī̄i doctores diuerſa ſi/
ue ꝯtraria ſentiāt circa hiſtorias ex altera p̄tē he
reſis cenſeretur ſed n̄ cenſetur. n̄ ergo hereſis eſt
circa illud genus credibiliū. ¶ Silr̄ q̄dā ſcī̄i ſēſe
rūt ꝯtraria đ opibus. vij. dierū. ex neutra tn̄ p̄te ē
hereſis: n̄ ergo hēſis ē circa credibilia illo mō.
¶ Silr vr̄ ꝙ n̄ ſit hēſis circa credibilia ſcđo mō.
dic̄. n. aug. i li. đ vtilitate credēdi. ꝙ tūc credē cul
pādū ē. cū đ deo aliqđ idignū credit. vl' de hoie
facile credit. ſʒ primū ꝓprie eſt ꝯ fidē. Jn ceteris
vō rebus ſiqs credit ſi ſe id neſcire itelligat nulla
culpa ē. cū aūt đ deo aliquid indignū credit ē er/
roneū. cū aūt de hoie, ſuperſtitioſum ſiue teme/
rariū. ƀʒ hoc ergo đ xp̄o inq̄ʒtū ē hō ſi aliqđ nō
recte credat n̄ erit heref. vtpote đ paſſiōe vl' re/
ſurrectōe ⁊ huiuſmōi. ergo cū iſta ſint credibi/
lia, ſcđo mō. n̄ erit heref circa oīa credibilia ſecū
do mō. ¶ Silr̄ vr̄ ꝙ n̄ ſit circa credibilia q̄ ſimul
itelligunt ⁊ credūtur ſicut ſūt p̄cipia. qm̄ qcūqʒ
ē hereticus. deuiat ab aliquo articulo fidei. ſʒ ille
q crederet fornicatōeʒ n̄ eē mortale. n̄ pp hoc đ/
uiat ab aliquo articulo fidei. imo aliqs hn̄s fidē
hoc bn̄ poſſet credere. ergo n̄ ē hereſis circa illa
credibilia. ¶ Jtē aliqua ſimul credūt ⁊ itelligunt
ſicut ſūt rōnes hūane ſiue ſcīe vl' đ numeris vl' đ
qbuſcūqʒ alijs diſciplinis. ſʒ circa has n̄ ē heref
vn̄ hiero. ſup epl'aʒ ad Titū. Siqs artē grāmati
cā vl' dyalecticā vl' al's nouerit n̄ improbamus.
ſcīe eiʒ ſūt veritatis n̄ pietatis. ergo heref ē circa
credibilia q̄ ptinēt ad vitatē ƀʒ pietatē ſicut fides
ſicut dictū ē. ergo heref n̄ ē circa credibilia q̄ ſil'
credūtur ⁊ itelligūtur ſiue ſint p̄cipia ſiue rōes
vl' ſcīe hūane. ¶ Silr̄ i his q̄ ſūt circa diuinitatē.
q̄dā ꝯtria dixerūt. q̄dā eiʒ dixerūt ꝙ notiones ſic̄
paternitas ⁊ generatio n̄ ſūt deus ſʒ ſūt aſſiſtētes
alij dixerūt ꝯtrariū. reſtat ergo ꝙ aliqua iſtarum
opinionū ē falſa. vr̄ ergo ꝙ alter illoꝝ ſit hereti
cus ſi ptinaciter affirmet. qcqđ eiʒ ē in deo deus
ē. paternitas ē i p̄re ⁊ ē ipe pr̄. pſona aūt nō diſtin
guit ab eſſentia. ergo paternitas ē deus. ſi vō no
tio nō ē deus ⁊ ē. ē igit creatura q ergo dicit no
tōeʒ eē deū ƀʒ hoc creaturā dic̄ eē creatorē. vr̄ er
go ꝙ altera illaꝝ aſſertionū ſi fuerit ptinax ē hētī
ca. Ad qđ p̄t dici. ꝙ hereſis ad tria genera cre
dibiliū extēdit p oppoſitū fidei. tn̄ ƀʒ quādā ano
logiā. nā circa illa credibilia q̄ prius credunt ⁊
poſtea itelligūtur. ſ. circa articulos inuenit prima
rō fidei. ⁊ p oppoſitū ipa hereſis. Silr̄ fides ex/
tēdit ſe ad illa credibilia q̄ ſimul credūtur ⁊ itelli
gūtur. vt ꝙ fornicatio ē mortale pcī̄ʒ ⁊ huiuſmōi
⁊ p oppoſitū heref. Deinde fides extendit ſe ad
credibilia q̄ ſūt i hyſtorijs vl' canone ſacre ſcriptu
re ꝯtētis. ¶ Ad obiectū vero rn̄dēdū ē. ꝙ i ſacra
ſcriptura q̄dā ſūt ptinacia per ſe ad fidē. q̄dā ad
mores. heref ꝓprie ſe extēdit circa ea q̄ ſūt fidei.
ſʒ q2 i morib⁹ ſūt q̄dā credibilia ſic̄ dictuʒ ē. circa
illa p̄t hereſis attēdi ſi ꝯriū illi vitati ptinaciter aſ
ſerit: aliud eiʒ ē ſi fornicat vl' adulterat ⁊ tūc facit
ꝯtra p̄ceptū morale. aliud vero ſi fornicatōeʒ di
cat n̄ eē pcī̄ʒ vl' n̄ eſſe mortale peccatū. ⁊ hoc p/
tinaciter affirmet ꝯtra doctrinā ſacre ſcripture.
ſic eiʒ cenſetur hereticus. ¶ Ad ſecūduʒ vero di/
cendū ꝙ aliud ē dicere hyſtoriā nō eſſe veraʒ. ⁊
aliđ ē exponere hyſtoriā ſic vl' ſic ⁊ opinari circa
eius expoſitōes. ille āt qui diceret hyſtoriaʒ non
fuiſſe verā ⁊ pertinaciter. hereticus iudicaretur.
ſʒ ſic nō faciebant ſancti opinātes de ſex diebus.
ipi eiʒ nō deſtruebant hyſtoriam illam. imo oēs
in illa cōcordabant, differenter tamē ipaʒ expo/

nebāt.qꝛ qdā exponebāt eā de diebus mālibus.
qdā de ſpūalibus: ſꝫ hoc nō ē deſtruere hyſtoriā
ſꝫ exponere. vñ tales expoſitiōes ſūt declaratiue
ſcripture. qñ dicūt hoc ſancti rōibus ad hoc idu
cētibus. Vñ aug. ſancti pr̄es ꝙ ita diuerſa ſenſerūt
a ſpūſaocto ē. ꝯcordāt.n.oēs i hyſtoria qꝛ hyſto/
ria dicit tot fuiſſe dies. ſꝫ diſcordāt i expoſitōe die
rū. vñ ex ſpūſancto mouenꝛ ſcti ad iſtas expoſi/
tōes ad ſcripture declaratōeꝫ. ⁊ ſi ſit ibi aliqñ ſal
ſitas: hoc nō ē ex nā hois pꝛimitus iſtituti ſꝫ ex pe
na dānati. Jn nā.n. pꝛio iſtituta nō erāt opiones:
nec erūt ſilr̄ i glīa. ſꝫ mō ſt. qꝛ opio iportat pena/
litaté. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ hēſis ē circa illa pꝛici/
pia ꝗ ſūt i ſacra ſcriptura. cū. ſ. male crediꝛ circa il
la. ⁊ dico ꝙ nō oꝫ ꝙ ois hēticus deuiet ab arti/
culo fidei. imo ecōuerſo oꝫ ꝙ ois q deuiat ab ali
quo articulo fidei ſit hēticus. nā ſicut fides ñ ſolū
ſe extendit ad articulos. imo ēt ad alia credibilia
ꝗ ñ ſūt articuli: ſꝫ ſūt ſicut pꝛicipia. ita dicimus de
hēſi. vñ ñ oꝫ ꝙ vbi ē hēſis ꝙ ibi ſit dūiatio ab ali
quo articulo niſi ſit hēſis circa credibilia ꝗ pꝛius
creduntꝛ ⁊ poſtea itelligūtꝛ. circa ꝗ ē hēſis ſm ſuā
pꝛimā rōem. queādmodū ⁊ fides. ď alijs āt ꝗ ſilr̄
itelliguntꝛ ⁊ creduntꝛ cuiuſmōi ſūt rōes hūane ⁊c̄.
vt errare circa geometriā ⁊ huiuſmōi bñ ꝯcedi/
mus ꝙ ñ ē hēſis nec ď huiuſmōi tm̄ loqꝛ aug. cū
dicit quedā ſilr̄ creduntꝛ ⁊ itelligūtꝛ ſꝫ ꝗ ſūt q̄ſi pꝛici
pia q̄dā ⁊ ꝑ ſe nota i theologia. queādmodū foꝛ
nicatōeꝫ eē moꝛtale pcīm ⁊ ſupbiā. ¶ Ad aliď qď
obijciꝛ ď articulis. dōm ꝙ ſic̄ huiuſmōi articuli ñ
creduntꝛ ď hoie puro: imo ď hoie deo vnito. ita di
cim⁹ ꝙ hēſis ꝗ ē i male credēdo. circa iſta ñ ē i cre
dēdo aliqd culpādū de homie puro: imo de deo
hoie vl̄ ď hoie dō. ⁊ iď erroneū ē ꝙ male crediꝛ
circa illos articulos. ⁊ iď ē hēſis circa illa. nō.n.
ꝑtinēt ad fidē niſi qꝛ creduntꝛ ď hoie vnito deo. iď
dicimus ꝙ hēſis ē circa illa ſicut ⁊ fides. loqꝛ.n.
de hoie puro cū dicit. ē āt de hoie ſuſpicioſuꝫ ſine
temerariū. ¶ Ad illď qď obijciꝛ de notōibus. dōꝫ
ꝙ i talibus ñ ꝯtigit eē plr̄es opiones ſilr̄ veras. imo
altera ē neceſſaria. altera aūt falſa. qñ huiuſmōi
ꝑtinent ad ſūmaꝫ veritaté. ⁊ pp hoc ſi aliqs aſſe/
reret. ꝙ huiuſmōi notiōes ñ eēnt deus: alter āt ꝙ
eēnt deus. ille q diceret notōes eē deum ad veri/
tateꝫ reducereꝛ: alter autem ad falſitaté. quoniam
non contingit circa ea que ad ſūmam veritatem
pertinent cōtrarias aſſerere opiniones. qn ſem/
per altera ſit tenēda. altera repꝛobāda. Magiſtri
auté qui circa hoc opinabanꝛ: opinādo dicebant
nō cū pertinacia aſſerēdo ꝯtra determinationé ec
cleſie. vnde nō ſunt cenſendi heretici. ſi.n. dicereꝛ
ab ecclīa ꝙ illoꝝ vnū ſimplr̄ eēt tenēdū: acquieſce
ret. beatus auté bern̄. illi ꝑti aſſentit. ꝙ notio diui
na ſit idem ꝙ deus.

Membꝛuꝫ octauuꝫ.

Ctauō queriꝛ de oppſitōe huius pctī.
cū.n. hereſis opponaꝛ fidei. queriꝛ cui
pꝛimo directe opponaꝛ. vtruꝫ. ſ. fidei
foꝛmate vel infoꝛmi? ꝙ auté fidei foꝛ/
mate: videꝛ fides.n. foꝛmata ē fundamētum xpia/
ne religionis. ſicut. j. coꝛint. iij. fundamētuꝫ aliud
⁊c̄. glo. i. fides que ꝑ dilectioné operaꝛ ꝑ quā xps
habitat in coꝛdibus. ſꝫ hereſis directe deſtruit fū
damentum xpiane religionis. ergo pꝛimo ⁊ ꝑ ſe
opponeꝛ illi. ¶ Contra qcunqꝫ peccat pctō moꝛ/
tali cadit a fide foꝛmata inquātuꝫ huiuſmodi. nec
dum tamē icidit in hēſim. ergo hēſis nō ē qď pꝛi
mo opponiꝛ fidei foꝛmate. ⁊ oppōiꝛ pꝛimo fidei
foꝛmate vel fidei ifoꝛmi. ergo opponiꝛ pꝛio fidei
ifoꝛmi. Ad qď dici pōt. ꝙ vtriqꝫ opponiꝛ rōne
ipius fidei. cui ꝑ ſe ⁊ pꝛio opponiꝛ. nec hoc ē rōe
fidei inq̄ʒtū ē foꝛmata. nec rōe eius ꝙ ē ifoꝛmis. ſꝫ
qꝛ deſtructa fide i ꝯpatōe ad creditū. deſtruiꝛ tam
fides ifoꝛmis q̄ȝ foꝛmata. iď vtriqꝫ diciꝛ opponi.

Rōne ēt precedētis queriꝛ cum fides. ſpes. ca
ritas ſint virtutes adinuicē cōiuncte. ⁊ hēant op/
poſita peccata. ſ. hēſim. ſciſma ⁊ deſpationem. pp
quid duo ita grauiter puniunꝛ pena tpali. ſ. hēſis
⁊ ſciſma. deſpatio aūt non. ¶ Ad qď rñdendū. ꝙ
non ē ſilr̄ de oppoſito ſpei ⁊ de oppoſitis aliarū
duarū virtutū. oppoſita.n. pcta duaꝝ virtutū non
tm̄ ledunt ꝑſonā in qua ſūt: ſꝫ coꝛrūpunt alias ꝑſo
nas ad modū lepꝛe que ē moꝛbus ꝯtagioſus. ſic̄
habeꝛ. vij. maꝛ. attēdite ⁊c̄. vbi dī. ꝙ hētici pieta/
tis veſte ꝯtecti. venenato aīo ⁊ intētiōe nocēdi lu
pi ſūt. vel exterius ſi copia daꝛ ꝑſequēdo. vel inte
rius coꝛrūpēdo. ⁊ idē pōt dici de ſciſmaticis. de/
ſpatio āt ꝑ ſe ledit ꝑſonā i qua ē. ⁊ iď ñ ita grauiꝛ
puniꝛ pena tpali in pñti queādmodū alia duo pec
cata. que ita ecclīaꝫ ſūt coꝛrūpētia vel maximi no/
cumenti gnātiua.

Membꝛum nonum.

Ono queriꝛ de neceſſitate hēſum. ⁊ vi
deꝛ ꝙ neceſſe ſit hēſes eſſe ſicut habeꝛ
j. coꝛin. vi. neceſſe ē hēſes eē: vt q ꝓ/
bati ſunt manifeſti fiāt. ergo bonum eſt
hēſes eē. ¶ Jtē augu. de vera relig. ecclīa catholi/
ca ꝑ totum oꝛbē late diffuſa omnibus errantibus
vtiꝛ ad ꝓfectum. vtiꝛ eim gētibus ad mā̄ꝫ opatio/
nis ſue. hēticis ad ꝓbationé doctrine ſue. ſciſma/
ticis ad documētum ſtabilitatis ſue. iudeis ad cō
parationé pulchꝛitudinis ſue. alios ergo inuitat.
alios excludit. alios relinquit. alios antecedit he/
reſis. ergo eſt expediēs ecclīe catholice. Cōtra.
nō dicimus ď alijs peccatis ꝙ neceſſe ſit ea eē vt/
pote foꝛnicationē vel ſupbiaꝫ vel inuidiā. pari er
go rōne non diceꝛ ꝙ neceſſe ē hēſim eē. ¶ Pꝛe/
terea hēſis eſt maximi nocumēti ſicut habetur ad
thi. ꝓphana ⁊ vaniloquia deuita. multum enim
ꝓficiunt ad impietē. ⁊ ſmo eoꝝ vt cancer ſer/

pũt.ergo nõ ē neceſſe hereſes eē. Ad qđ đõm.
ꝙ nomē huius qđ ē neceſſariuꝫ đr multiplr̃.vno
mõ đr neceſſariũ q̄ꝛ impoſſibile ē aliter ſe hr̃e. ⁊
hoc mõ nõ đr hereſis neceſſariuꝫ ipi eccl̃e.Alio
ṽo mõ đicit̃ neceſſariũ qđ ſꝫ ſe ē expediēs. ⁊ iſto
mõ iteꝝ đr neceſſariũ.Tertio ṽo mõ đr neceſſa/
riũ qđ ſm accidēs ē vtile.ad hoc eniꝫ vtile ē here
ſes eē.vt magis ꝺclararet̃ veritas fidei catholice
⁊ excutiat̃ pigritia ab his qui ſe exercēt i diuinis
ſcripturis.vñ i glo.ſup illud.j.coꝝ.xi.đr.vtamur
hereticis.nõ vt eoꝝ approbemus errores.ſꝫ vt
catholicā doctrinā aduerſus eoꝝ iſidias aſſerē/
tes:vigilatiores ⁊ cautiores ſimus.ꝓſũt ergo he
retici nobis nõ veꝝ docēdo qđ neſciũt.ſꝫ ad ve/
rũ querēdũ ⁊ aperiendũ catholicos excitando.
ꝑmittit ergo diuina ꝓuidētia hereticos eē.vt pi/
gritiā excutiamus ⁊ diuinā ſcripturā noſſe cupia
mus.vñ i li.ſap.Filius eruditus ſapiēs erit ipru
dēte aũt miſtro vtet̃.¶Ad obiectũ aũt i ꝯ̃riũ dice
tur ꝙ nõ ē ſimile oĩo in alijs pc̃tis.⁊ in iſto pc̃to.
Alia eniꝫ peccata ⁊ ſi in ſe mala ſint.ex illis aliqđ
bonũ eliciat deus.tñ nõ tãtũ quãtuꝫ ex iſto pc̃to.
ex actõe eniꝫ iſtius peccati acq̄rit̃ exercitiũ eccl̃e.
ſicut ex ꝑſecutõne que a tyrãnis infert̃. Vñ augu.
oēs inimici eccl̃ie vel errore cecati vel malicia ꝺ/
prauati ꝓſunt.q̄ꝛ ſi accipiũt ptātē corꝑaliter affli
gendi exercent eius patiētiā.ſi ṽo male ſentiendo
aduerſant̃ exercēt eius ſapiaꝫ.aduerſario eiꝫ mo
ra.queſtio diſcēdi extat occaſio.multa eniꝫ ad fi/
dē catholicā ꝑtinētia.dũ hereticoꝝ callida inge/
tudine exagitãt̃ vt aduerſus eos defendi poſſint.
⁊ ꝯſiderãtur diligētius.⁊ intelligũtur clarius.⁊
ꝓdicantur inſtãtius.

Membruꝫ decimuꝫ.

DEcimo q̄rit̃ de priuatõe cõionis he/
reticoꝝ.Et querit̃ vtrũ ſit cõicanduꝫ
cũ ipſis vel nõ.Et vr̃ ꝙ nõ.ij.coꝝ.vi.
exite ꝺ medio eoꝝ ⁊ ſeꝑamini ⁊ imũ/
duꝫ ne tetigeritis ⁊ ego recipiā vos.⁊ loquit̃ ibi
de infidelibus.ꝓmittit̃ eniꝫ.Nolite iugũ ducē cuꝫ
infidelibus.cũ ergo heretici ſint huiuſmõi:nõ ē
cõmunicandũ cũ ipſis.¶Item đr.j.ad corin.v.ſi
is qui nominat̃ inter vos fornicator aut auarus
⁊c̃.cuꝫ his nec cibuꝫ ſumere:multo fortius ergo
nec cuꝫ hereticis.¶Itē hoc expreſſuꝫ ē extra de
hereticis.ad abolendam.⁊ iteꝝ excõicamus ⁊c̃.
vbi habet̃ ꝙ hereticus ſiue occultus ſiue manife
ſtus ipſo iure ē excõicat᷒. Cõtra.đr.xiij.math.
ne forte colligētes zizania eradicetis ſimul ⁊ tri/
ticũ.ſinite vtraqꝫ creſcere vſqꝫ ad meſſem.⁊ ex/
ponit̃ a dño.meſſis đr cõſũmatio ſeculi.per ziza
nia intelligunt̃ iſfideles ſiue heretici ſicut ꝑ triticũ
fideles.nõ ergo debēt ſeꝑari heretici a fidelib᷒.
⁊ rõ videt̃ ad hoc ꝙ palea in pricipio nõ ſepa/
tur a tritico imo melius triticũ cuꝫ palea ꝯſeruat̃.
a ſimili magis videtur ꝯſeruari fideles ſi cũ ipſis
maneãt heretici ad exercitiũ. Ad qđ đici poteſt
ꝙ duplex fuit ſtatus eccl̃e.vnus ſtat᷒ i quo multi/
tudo erat hereticoꝝ.alter ſtat᷒ i quo ñ erat multi
tudo hereticoꝝ ꝓualens multitudini catholico/
rũ.¶Itē quidā heretici ſunt occulti.qdā manife
ſti.⁊ iterũ qdā corrigibiles qdaꝫ incorrigibiles.
Iterũ fideliũ quidā ſunt firmi i fide qdā infirmi.
ſm hoc ergo põt đici.ꝙ cũ fuit multitudo here/
ticoꝝ ꝓualēs:non fuit recedēdũ ab eis corꝑaliter
maxime firmis i fide.Vñ ſuper illud.ij.corin.vi.
exite de medio eoꝝ.glo.nõ corꝑaliter ſꝫ ſpũalit̃.
vt nõ taceatis ſꝫ increpetis eoꝝ ſcelera.tolerãdā
eniꝫ ſunt mala ꝓ pace nec corꝑaliter ab eis rece/
dit̃.¶Itē ibidē ſpũalit̃ ñ corꝑaliter recedē debe
mus a malis.q̄ꝛ maius malũ in ſeꝑatõe cõmitti/
mus.Et iteruꝫ.ſi corꝑaliter recedit ſupbus eſt ⁊
ſciſmaticus.vbi ṽo timet̃ de lapſu ēt ſeꝑatio cor/
poralis ē vtilis.ne fides corrũpat̃ in iſirmis per
colloquia praua.ſalua tñ pace eccl̃e hoc idē expe
diebat ꝓ tp̃e quo fuit multitudo hereticoꝝ ñ ꝓua
lens.ꝓ vtroqꝫ aũt tp̃e nõ erat cõicandũ cũ ipſis
ſpũaliter.Aliquãdo aũt non ſubtrahit̃ cõmunio
eccl̃aſtica in ſacramētis ꝓpter multitudinē delin
quētiũ.⁊ hoc potuit eē in primo ſtatu tp̃e iuliani.
¶Aug.cõtra ꝑmenianũ.cũ idem morbus pluri/
mos occupauerit.nihil aliud reſtat bonis q̄ꝫ do
lor ⁊ gemit᷒.⁊ glo.ſup illđ math.xiij.Vis imus
⁊c̃.multitudo nõ ē excõmunicãda nec pricipes
populi.⁊ hoc ꝓpter periculuꝫ pacis ⁊ vnitatis
eccl̃e deſtruēde i moderno nõ ſic.In primo etiã
ſtatu heretici occulti nõ priuabant̃ a cõſortio ec/
cleſie.In ſtatu aũt moderno ⁊ hi ⁊ illi.¶Pre/
terea.alia ē excõmunicatõ gñalis ⁊ alia ꝑſonal̃.
generali excõmunicatõe excõicãtur heretici ſicͭ
dictũ ē.ꝑſonali ṽo nõ excõicant̃ niſi cum victus
fuerit.⁊ hoc mõ intelligit̃ illud.j.corin.v.talis
eniꝫ đr nominatus i aliquo delicto.¶Ad illđ ṽo
qđ obijcit̃ i euãgelio.đici põt ꝙ hoc itelligi põt
de occultis hereticis quoꝝ hereſis deprehēdi ñ
põt.tales enim ⁊ ſi priuētur a cõmunione ſc̃oꝝ
generaliter.ꝑſonaliter tamē nõ priuētur a cõſor
tio fidelium.nec gladio mãli exterminãt̃:niſi hoc
fuerit quia cum multitudie infideliũ manifeſtoꝝ
inueniant̃.⁊ de talibus põt intelligi illud. Sinite
vtraqꝫ creſcere vſqꝫ ad meſſeꝫ.vel de malis ca/
tholicis hoc põt itelligi.vñ dicit Rabanus.hñs
exēplũ diſcretõis eq̄nimiter debes tolerare ma/
los pp bonos.ſꝫ aũt ꝙ meſſis đr tp̃us illud quo
heretici ꝓpter ſuā corruptõem actiuā ⁊ manife
ſtaꝫ abſcidēdi ſũt falce euãgelica:ſm hoc ꝑmiſſio
intelligit̃ de tēpore illo quo nõ diſcernitur plene
vtrũ ſit hereticus.cũ aũt plene inotuerit eccl̃a ſua
corruptio:tũc ꝓcidēdus ē ꝑſonaliter.¶Eſt ergo
attēdendũ ex ꝑdictis.ꝙ multiplex eſt cõmunio.
⁊ ſimiliter mltiplex cõionis priuatio ꝑ oppoſitũ

Eſt.n.cõio ſpũalis que ẽ in ꝯſenſu võ vel inter/
ꝓtatiuo. ⁊ h mõ accipit i pria auc̃te.qm̃ ñ ẽ cõicã
dum cũ hereticis. Eſt iterꝫ cõio i ſacramẽtis quõ
itelligit tertia rõ. ⁊ hoc modo ẽt non ẽ cõmunicã
dum cũ hereticis notatis q lꝫ non ſint notati ſiue
nomĩati:tñ q̃ꝫtum ẽ de ſe priuant effectu cõionis
ſacroꝝ.ſicut habet in decretali. Eſt iterũ cõio fi/
deliũ i cibo ⁊ potu ⁊ huiuſmõi. ⁊ iſta cõione pri
uant illi q preciſi ſunt ab eccl'ia noĩatim. Eſt iteruꝫ
cõio corꝑalis ſiue vocalis ſicut ẽ cohabitatõis i
eadẽ ciuitate ⁊ talis cõionis priuatio i principio
non fiebat ꝓpter multitudinẽ hereticoꝝ. ⁊ adhuc
ẽt in aliq̃bus ꝑtibus nõ fit huius priuatio.ſi tñ ali
quibus timeret de lapſu:ſecurius eẽt nõ cohabi/
tare ꝑꝑ ꝯtagionẽ pc̃ti. ⁊ ꝑ hãc diſtinctiõeꝫ poſſũt
ſolui que obiecta ſũt.

Membrũ vndecimũ.

Vndecimo querit de tolerãtia hereti/
coꝝ ſine oppoſito.ad qꝺ ſic mat.xiij.
Ne forte colligẽtes zizania eradicetis
ſimul ⁊ triticuꝫ:ſinite vtraqꝫ creſcere
vſqꝫ ad meſſem.zizania ſunt hẽtici.meſſis ẽ ꝯſũ/
matio ſeculi.ergo tolerãdi ſũt vſqꝫ ad ꝯſũmatõꝫ
ſeculi. ¶ Cõtra gal.v.modicũ fermẽtũ totã maſſã
corrũpit.glo. Doctrina ꝑuerſa ab vno incipiẽs.
vix duos aut tres primũ i exordio repit audito/
res:ſꝫ paulatim vt cancer ſerpit. ⁊ iuxta vulgare
ꝓuerbiũ vnius pecudis ſcabies ꝯmaculat gregẽ.
ergo ⁊ ſcintilla ſtatim vt apparuerit extinguenda
ẽ. ⁊ fermẽtuꝫ a maſſa vicina ſemouẽdũ: ⁊ ſcabio/
ſuꝫ aĩal a caulis ouiũ expellẽdũ ex hac auc̃te vi/
det.ꝙ hẽtici extirpãdi ſũt ⁊ nõ tolerãdi. ¶ Item
eccĩ.xi.ab vna ſcintilla auget ignis.glo.interli.ab
vnius hẽtici malicia multoꝝ ꝑditio.ergo ſi non ẽ
tolerãda ꝑditio multoꝝ fideliũ: nõ erit tolerãda
malicia hẽticoꝝ. ¶ Dicẽdum ꝙ aut hẽtici ſũt oc/
culti aut manifeſti. ⁊ ſimiliter diſtinguẽda eſt du/
plex meſſis ⁊ duplex falx.ſcilꝫ falx eccl'e in pñti: ⁊
falx dei i futuro.ſi ergo ſũt heretici occulti q non
corrũpant alios.nec ſint eccl'e manifeſti vel agni/
ti tolerãdi ſunt vſqꝫ ad falcem dei i futuro ⁊ non
occidendi. Aug.i li.de vera relig.poſſet eos area
dominica vſqꝫ ad tẽpus vltime ventilatõis vt pa
leas ſuſtinere niſi vẽto ſuperbie nimia leuitate ceſ
ſiſſent ⁊ ſeſe a nobis ⁊ alios multos vltro ſepa/
raſſent. Unde auguſt.in lib.de vera relig.qꝛ i hac
area pro voluntate quiſqꝫ vel palea vel frumen
tum eſt.tãdiu ſuſtinet peccatum aut error cuiuſli/
bet:donec aut accuſatorẽ inueniat aut prauã opi
nionẽ ꝑtinaci animoſitate defendat.ecce patet ꝙ
ꝑtinacia animi facit hẽticum. ⁊ ẽt pꝫ ꝙ nõ ſit ma
nifeſtus vel conuictus.in eccl'ia tolerãdus ẽ ⁊ di
mittẽdus vſqꝫ ad iudicium. Unde.j.cor.v. mo/
dicum fermẽti ⁊c̃.glo.ſiquis ꝑtatem habꝫ ⁊ quẽ
ſcit reum abijcẽ vel probare non valet immunis ẽ:

⁊ iudicis non ẽ ſine accuſatore dãnare.ſi aũt co/
gnoſcat i ſecreto aliquẽ eẽ hereticũ.ñ ꝓpter hoc
vitãdus ẽ publice: ſꝫ nõ expedit alicui in ſecreto
cõicare.ne corrũpat ex doctrina ip̃ius. Qualiter
aũt puniẽdi ſunt determinat extra de hereticis ad
abolẽdaꝫ vbi dĩ.q̃cunqꝫ fuerint manifeſte i here
ſi deprehẽſi ſi clericus ẽ vel cuiuſcũqꝫ religionis
obũbratione fuſcatus: totius eccleſiaſtici ordinis
ꝓrogatiua priuet. ⁊ ſic omni officio ⁊ bñficio ſpo
liat eccleſiaſtico.ſecularis relinquit arbitrio pote
ſtatis aĩaduerſione debita puniẽdus:niſi cõtinuo
poſt dep̃hẽſionẽ erroris ad fidei catholice vnio-
nem recurrat: ⁊ errorẽ ſuuꝫ ad arbitrium epĩ re/
gionis illius publice ꝯſenſerit abiurare: ⁊ ſatiſfa/
ctionẽ ꝯgruaꝫ exhibẽ.laicus ãt niſi ꝓut dictum ẽ
abiurata hereſi ⁊ ſatiſfactõe exhibita.ꝯfeſtim ad
fidem ꝯuerterit orthodoxã.ſecularis iudicis ar/
bitrio relinquat.debitã recepturus ꝓ qualitate fa
cinoris vltionẽ. Punit aũt hereticus multipliciť
excõicatõne.depoſitõe ſicut hr̃ i illa decretali ad
abolendã. ⁊ diſt.xl.ſi papa. Punit ẽt reruꝫ abla
tiõe.vñ dicit aug.ꝯ̃ parmeniã.locus quo ip̃a ſe/
paratio ꝯgregat.i fiſcũ redigat. Sũt ⁊ alie vltio/
nes generales q̃bus ei vel faciẽdũ teſtamentũ vel
ꝑ donatõẽs aliq̃d ꝯferẽdi facultas adimit. vl' ex
donatõibus aut teſtamẽtis q̃d capiẽdi. Sꝫ q̃rit
vtrũ viri xp̃iani auc̃te ꝓpria poſſint ab eis aufer
re bona que hñt.qꝺ vĩ.eccleſia.n. vr eis dare ge
neralẽ auc̃tem vt cõicẽt eos.ꝯcedit ẽt talibus idẽ
priuilegiũ qꝺ accedẽtibus i terre ſc̃te ſubſidiũ eſt
ꝯceſſum.extra eodeꝫ excõicamus. ⁊.xxiij.q.v.ſi
vos.vbi dĩ.illi q vos ꝓ tãto ſcelere tã leuiter dã
noꝝ admonitõibus vel locoꝝ vel honoꝝ vel pe
cunie priuatõe deterrẽdos cohercẽdoſqꝫ decre-
uerũt.vt cogitãtes quare iſta patiamini ſacrilegi/
um vr̃m cognitũ fugiatis ⁊ ab eterna liberemini:
diligẽtiſſimi rectores pijſſimi ꝯſultores deputan
tur.qꝺ ẽt ꝓbat ꝑ hoc qꝺ dĩ in deut.ſi audieris in
vna ex ciuitatibus ⁊c̃.xxiij.q.v.ſi audieris. ⁊.q.
vij.legi. ⁊ occidit ꝑlimeos.verũtñ ſatis vr̃ tutũ ꝙ
ſemꝑ fiat ex ſpãli edicto vel pricipis vel eccleſie.
ne vel ex cupiditate vel vltione potiuſq̃ꝫ ex iuſti/
cia vel obediẽtia hec facere videant.xxiij.q.j.q̃s
culpat. ⁊.q.ij.c.j.ij. ⁊.q.iij.ſex dĩe.

Membrum.xij.

Duodecimo querit vtrũ aliqꝺ tp̃s erit
in quo nõ erũt heretici vel occulti vl'
manifeſti. ⁊ vĩ ꝙ ꝯueniat aliqꝺ tẽpus
eſſe.cũ.n.fides multiplicat i cordibus
fideliuꝫ:oppoſitũ ſcꝫ infidelitas minuet.ergo cuꝫ
erit fides in ſũmo:oĩno tollet hereſis.ſꝫ cũ pleni/
tudo gentiũ intrabit:tũc erit fides i ſũmo q̃ꝫtuꝫ ad
multitudinẽ credentiũ.ergo tunc oĩno auferť he/
reſis. ¶ Sꝫ videt ꝯ̃rium ꝑ hoc qꝺ dĩ math.xiij.
Sinite vtraqꝫ creſcere vſqꝫ ad meſſem.meſſis ãt

dicit ꝯſūmatio ſeculi. Ergo heretici qui p zizaniā itelligunt vſq3 ad ꝯſūmatōnem ſeculi durabunt.
Ad qđ dōm eſt. ꝙ id qđ dī in glo. ſup illō Iſa. vij. hec dicit dñs deus ⁊c̄. glo. ꝙ̄diu ſtabit mundus: ⁊ que ſunt eius i finibus ſuis. ſapia ſeclaris ēt hereticus ſmō dñabunt. cū aūt finis mūdi aduenerit: vniuerſa ſaluētur. ex quo accipit ꝙ ſemꝑ erūt alique hereſes vel malicie hoīuʒ ad exercendam patiam fideliū ⁊ ſapiaʒ. ¶ Ad obiectū autē i ꝯ̄riūm dōm ē ꝙ lʒ augeat fides quo ad multitudinē credētium cū plenitudo gentiū intrauerit. non neceſſe tñ ē oīno hereſim tolli. illa. n. plenitudo itelligit ꝙ̄tum ad ſingulas gētes: nō ꝙ̄tum ad ſingulos hoīes. Nec hoc ē ꝯ̄riuʒ qđ dī. vij. Iſa. nō erit illud ⁊ ñ ſtabit. vbi dī i glo. ꝙ deo adiuuāte ñ ſtabit ꝯſiliuʒ eoꝝ. hoc. n. intelligit ꝙ ñ preualebit contra ecclāʒ. ⁊ non negatur ex hoc quin hereſis poſſit remanere vſq3 ad finem mundi ſicut ⁊ ſapientia ſecularis. finis autem mundi large poteſt accipi.

Membꝛum. xiij.

Tertiodecimo querit đ reuertentib⁹ ab hereſi. vtrū ſint recipiēdi ⁊ qūo? ⁊ vr ꝙ nō ſint recipiēdi. delinquētes. n. contra fundamētū eccleſie: idigni ſunt gr̄a eccle. ergo nō ſūt recipiēdi. ¶ Preterea, illa decre. ad abolendā. dī ꝙ ſi aliq poſt abiurationem. vel poſt purgatōeʒ factā ab epō de iſamia illius criminis deprehēſi fuerint. in abiuratā hēſiʒ recidiſſe ſeculari iudicio ſūt relinquēdi. ergo tales nō ſūt recipiēdi ab ecclā. aut hoc ergo ē pp abiuratōeʒ aut pp ipaʒ hereſim. ſi pp abiuratiōeʒ: pari rōne eēt in abiuratiōe aliaꝝ: ſʒ hoc falſum. reſtat ergo ꝙ hoc ē pp hereſim. ergo p̄ia ēt vice ñ eēt recipiendus. Cōtra. ecclā nulli claudit gremiū redeundi. ergo talibus nō ē claudere gremiū. ¶ Item dr̄ ī math. xviij. ipi petro a dño. ꝙ ſi peccauerit frater i ipʒ. nō tñ dimittēdū ē ſepties ſʒ ēt ſeptuagies ſepties. ſʒ illud ē maximū pcīn i mēbꝛū. ſ. hereſis. ergo ꝑlatus eccle q p petrū deſignat: nō tñ dʒ dimittere ſepties: ſʒ ēt ſeptuagies ſepties. Ad qđ dici pōt. ꝙ redeūtes ab hereſi ſm debitā ꝯditōem recipiēdi ſunt. p̄io ad vnitatē eccle ⁊ ſi non ad oīa bona ſua recupanda ſicut ſupꝛa habitū ē. extra. eodeʒ. vergētis. vbi loquit de pena hereticoꝝ. ſi vero poſtea deprehēſi fuerint recidiuaſſe i eandē hereſim nō recipiunt. hoc aūt ē ꝑpter criminis abhominationē: ⁊ vt alij timeāt ſimile attentare. ¶ Ad illud vero qđ p̄io. obiectū ē. ꝙ lʒ delinquāt ꝯtra fundamētū eccleſie. tñ ſi velint reuerti p̄ia vice ſunt recipiēdi: vt oñdat pietas matris eccleſie erga illos qui aliqñ erāt filij. vt faciat qđ in ſe ē. ꝙ aūt deprehēſi ſcđo nō ꝯſequunt effectus miſicordie: hoc ē ꝙ timet eoꝝ obſtinatio ⁊ membꝛoꝝ eccle per ipos corruptio. nec hoc ē pp grarium tñ vel ꝑpter hereſim tñ: ſʒ ꝑpter vtrūq3. ex quo timet maius dānum eccle. ¶ Quod autem dī ꝙ ecclā nō claudit gremiū redeūti hoc itelligi pōt ſi ſtatim in p̄ia vice redeat. ¶ Ad aliud vero dōm. ꝙ illud qđ dicit de petro nō itelligit de peccātibus pcīo hereſeos. hoc. n. pcīʒ ē quo iniuria fit eccle. intelligit aūt de illis pcīs qbus frequenter fit pſone iniuria. ⁊ tunc ſi petat venia dimittēdum ē peccatuʒ: ita tamē ꝙ competens fiat ſatiſfactio. Et dr̄ in glo. ſup illud. ſi peccauerit i te frater tuus. Nota aliter dat venia petenti fratri vt nobis. ſ. ſocia caſtitate cōicet vt ioſeph fratribus ſuis. aliter inimico pſequēti vt bonuʒ ei velimus. ſ. vel faciamus. ¶ Querit ēt vtruʒ illi q reuerſi ſunt ad fidē ⁊ iā recepti ab ecclā poſſint de iure. vl ex diſpenſatione ꝑmoueri vel i ſuſceptis ordinibus miniſtrare? Ad quod videt dicēdum. ꝙ ex diſpēſatione ſi hereſim ſuam veraci penitentia fuerint deteſtati. ⁊ abiurauerint ⁊ vitam ſuam in melius mutauerint: poterunt ꝑmoueri vel i ſuſceptis ordinibus miniſtrare. niſi alia legitima cauſa obſtet propter quam non congruat ei diſpēſatio. Et attendendum ē. ꝙ de iure cōmuni a cōione eccleſie recipiuntur. ex diſpenſatione vero habent executionem ordinis vel promotionem.

Queſtio. clxxxij. de ſciſmate.

Conſequenter dicenduʒ ē de ſciſmate. Et p̄mo querit quid ſit ſciſma. Secundo vtrum ſciſma cōtineat hereſim. ⁊ de ꝯparatiōe eius in quātitate. Tertio de poteſtate ſciſmaticoꝝ. Quarto de ſacramentis. Quīto đ ordiatis a ſciſmaticis. Sexto đ cōione cū ſciſmaticis vl ſuo oppoſito. Septio đ pēa ſciſmaticoꝝ.

Membꝛum pꝛimum.

Diffinit aūt ſciſma ſic. Sciſma eſt illicita ab vnitate eccle diſſenſio. dī aūt ſciſma ſicut dicit Iſido. ſciſſura. q2 p ſciſma fit in vnitate ſciſſura. vñ pelagius papa. ſciſma ſciſſurā ſonat: ſʒ in vnitate ſciſſura eſſe non pōt. non ergo vnitati cōicat q ſciſmaticis cōicat. ¶ Sʒ pōt queri que ſit ecclia a cui⁹ vnitate diſſenſio ſciſma nūcupat. ¶ Ad qđ dōm ē. p hoc qđ dic Calixtus. Nulli dubiū ē qn aplica eccla mater ſit oīuʒ ecclāꝝ. a cuius regulis nullatenus conuenit decliare. ⁊ dicit greg. nulli dubiū ſit. ꝙ ñ ſolū pōtificalis creatio: ſʒ oīs ſancte religionis relatio ad ſedē apoſtolicā quaſi ad caput ecclāꝝ debeat referri. Deinde pōt queri cuiuſmōi diſceſſio dbeat dici ſciſma? ſi. n. oīs trāſgreſſio vel ꝯtēptus ca/

nomē diceret discessio scismatica. plurimi dicerē tur scismatici. ¶ Ad qd̓ rn̄dendum. ꝙ illa discessio dr̄ scisma. cū aliq vim ꝛ ptātem romane ecclesie annihilant: pcepta eius ꝛ istituta ptinaciter ꝯtēnē do. nec caput eam reputādo.

Membrū secūdum.

Secūdo querit̃ vtrū scisma ptineat he resim. ꝛ de compatiōe eius i quātita te. Et vr̄ ꝙ ois hereticus sit scismati cus. ois. n. hereticus a societate ecclie se diuidit. q aūt a societate ecclie se diuidit scisma tic⁹ ē. ergo ois hētic⁹ ē scismatic⁹. ¶ Itē aug. i li. de vera reli. hanc ponit dr̄iaȝ eccl̄a excludit hereti cos ꝛ reliquit scismaticos. sȝ excludere ē relinq̄ re. ergo hereticus ē scismaticus. Cōtra. augu. ꝯ faustū. Scisma ē eadē opinantē atq̄ eodē ritu colentē. quo ceteri solo cōgregatōis delectati dis sidio. heresis vō diuersa opinat ab his que ca tholica credit ecclia ergo heresis non est scisma. ¶ Item aug. in li. de vera reli. eccl̄a vtit̃ hereticis ad ꝓbatiōem doctrine sue. scismaticis ad docu mentū stabilitatis sue. cū ergo diuersa attendatur vtrobiq̄ vtilitas: non erit scisma heresis. Ad qd̓ dōm ē. ꝙ nomē scismatis pōt dici gnāliter ꝓ quacūq̄ discessione illicita. ꝛ fm̄ hūc modū ac cipit̃ sup illud Exo. xx. nō edificabis illud de se ctis lapidibus. gl̓o. secti lapides sunt: q vnitatem scindūt. Alio vō mō dr̄ scisma ꝓprie qn̄ ptinaci ter recedit̃ ab obediētia ipius capitis eccl̄e. sic i telligit̃ illud apl̄i ad thes. ij. ¶ Et p hoc pōt solui qd̓ obiectū ē. Rōnes eniȝ q̄dā loquūt̃ de scisma tico gnāliter dicto. alie vō loquūtur ꝺ scismati co ꝓprie dicto. Deinde q̄rit̃ de quātitate huius pcti qd̓ vr̄ grauius puniri q̄ idolatria. ꝛ ex hoc aliqbus videri possȝ ꝙ maius cēt pcēm. decē eiȝ tribus relicto Roboā adheserūt Jeroboā: faciē tes scisma. sicut hr̄. iij. Re. xij. recessit isrl̄a domo dauid vsq̄ i p̄ntē diē. ꝛ postea dispsi sūt i penam vt vr̄ illius scisma. filij āt chore similiter grauissi me sūt puniti. ¶ Sȝ rn̄deri potest. ꝙ n̄ tm̄ dispsio decē tribuū fcā suit pp pctȝ diuisiōis. sȝ ēt pp pctȝ idolatrie qd̓ supaddiderūt. qd̓ ēt pȝ p h̓ ꝙ due tri bus que remāserūt cū domo dauid puniti sūt pe na dispsiōis: lȝ posterius. ꝛ ita nō vr̄ illa pena cē principalis pp illaȝ. Si vō alicubi grauior pena puniat̃ scisma q̄ heresis. hoc pōt esse ꝙ ex maio ri cōtumacia videntur illi fecisse scisma q̄ȝ alij in heresim cecidisse. q̄to aūt maior ē ꝯtemptus. tā to magis scelerate peccatur.

Membrū tertium.

Tertio querit̃ de ptāte scismaticoꝝ. ꝛ videt̃ ꝙ nō habeāt ptātem. p hoc qd̓ dicit Ciprianus. dicimus hereticos ꝛ scismaticos nihil hēre iuris aut ptātis. Et sic̄ habet̃. vij. q. j. Nouatian⁹. vbi dr̄. ꝙ nec vnitatē sp̄us nec ꝯiunctiōneȝ pacis obseruat. ꝛ se ab ecclie vinculo ac sacerdotū collegio sepat. epi nec ptātem potest hēre nec honorē. ¶ Ad idem fa cit qd̓ dr̄ ex̄. c. j. vbi dr̄ ordinatōes ab octauiano ꝛ guidone heresiarchis factas irritas eē cense mus. adijciētes vt qui dignitates seu bn̄ficia ec clesiastica p dictos scismaticos acceperūt: careāt impetratis. Sed videt̃ ꝯriū p hoc qd̓ dic̄ aug. in li. ꝯtra donatistas sicut redeūtes q priusq̄ re cederent baptizati sūt nō rebaptizant̃: ita redeū tes qui priusq̄ recederēt ordinati sunt. non vtiq̄ rursus ordināt̃. sȝ aut administrāt qd̓ administra bāt si hoc eccl̄e vtilitas postulat: aut si nō admini strant sacr̄m respectu sue ordinatōis gerūt. si er go ordinē nō amittūt ergo scismatici hn̄t ptāteȝ.

Ad qd̓ dici pōt ꝙ duplex ē scismaticus. vnus qui in scismate eligit̃. ꝛ talis qui in scismate cōtra eccl̄am generalē eligit̃: ptātem nō hȝ. sicut nec hȝ dignitatē. ꝛ hoc mō intellexit cyprianus ꝺ noua tiano. qui cū canonice electus eēt cornelius in sū mū pontificē. a scismaticis in scismate ē electus. ꝛ eodē mō intelligēdū ē qd̓ dr̄ extra. ꝺ scismaticis. c. est aūt aliud genus scismaticoꝝ q receperūt or dinē vel dignitatē in vnitate eccl̄e. ꝛ postea tanq̄ scismatici recesserūt. tales retinent ipm ordinem lȝ nō retineāt ordinis executiōeȝ: peccant. n. exe quēdo extra ecclesie vnitatē: cuȝ sint iuste priuati ptāte executionis.

Membruȝ quartum.

Quarto querit̃ de sacramētis scismati coꝝ ꝛ vr̄ ꝙ nō sint vera sacra. p hoc quod dicit pelagius papa. nō est xp̄i corpus qd̓ scismaticus ꝯficit. sȝ verita te duce dirigimur. nec eniȝ diuisuȝ esse xp̄m pote rit quisq̄ sine apostoli reprobatōe ꝯfingē. ¶ Itē ab eccl̄e visceribus diuisus ꝛ ab aplicis sedibus sepatus execrat potius ꝛ nō sacrat. nō ergo vi dent̃ vera eē sacra. ¶ Itē cyprianus audet quisq̄ dicere salutare sacramētū ꝛ gratiā celesteȝ cōem cum hereticis esse posse. cuȝ qbus nec cibus nec potus debȝ esse cōis. cōstat autē eukaristiā apud illos oino fieri nō posse vbi spes nulla ē ꝛ fides falsa. ꝛ oia p mēdaciū gerunt̃. ¶ Itē. xxxij. di. si i scismate vel heresi ab eccl̄a nō sepent̃. eorūdē or dinatōes ꝛ reliqua sacra: scā ꝛ venerāda nō ne gamus. Ex quo videt̃ a ꝯtrario sensu. ꝙ si sepen tur scismate vel heresi: sacra nō sint sancta nec ve nerāda. ¶ Itē aug. i li. ꝯ donatistas quodāmō re darguit Cyprianū ꝛ alios sibi adherētes. q dice bāt apud hereticos vl̓ scismaticos n̄ eē xp̄i sacr̄. dicit. n. ꝙ baptismus siue a scismatico siue ab he retico in forma eccl̄e celebrat̃: ratuȝ ē ꝛ sanctum.

Ad qd̓ dōm ē. fm̄ aug. in li. ꝺ bap. ꝯ donatist. ꝙ sacramenta vera sunt que in forma ecclie da

ta ſunt ab ip̄is q poteſtatē hn̄t ſibi debito mō col
latā. ¶ Ad obiectum autē in ꝯ̄rium dōm eſt. ꝙ illō
qō dicit pelagius itelligēdum eſt de his q non in
forma eccl̄e conſecrāt. tunc eīm non ē verū ſacra⸗
mētum. ⁊ ſm̄ hoc pōt ſimpl̄r itelligi illō. Nō xp̄i
corpus qō ſciſmaticus ꝯficit. ⁊ illō ſepatus exe⸗
crat potius ⁊ non ſacrat. Si vero itelligat̄ de illo
ordiato q i forma ecclie facit lȝ ſit ſciſmaticus: ſm̄
hoc retorquēdū ē ad effectū ſalutꝭ. ſȝ ꝙ dicit aug.
tp̄is idigne miſtrātibus ſacramētū ſalubriter non
tradit̄: lȝ aliquādo ſacramētū neceſſitatis ſalubrit̄
recipiat̄ etiā ab ip̄o ſciſmatico miſtrāte. Et iterum
non diſtiguebāt ſacramētum ab effectu ſacramē⸗
ti. ⁊ hoc modo poſſet itelligi illud qō dicit cipria
nus. ſm̄ autē qō dicit aug. nō videt̄ ciprianus re⸗
cte primo ſenſiſſe. initi eīm videbat̄ illi auctoritati
euāgelij. q nō ē mecū ꝯ̄ me ē. ⁊ q nō colligit me⸗
cum diſpgit. ſȝ attēdere oportuit ⁊ illā auctorita⸗
teȝ que habet̄ i. ix. luc. vbi dicit dn̄s. Nolite ꝓhi⸗
bere. q. n. nō ē aduerſum vos: ꝓ vobis ē. ⁊ dr̄ in
glo. nemiē a bono qō ex pte hȝ eē arcēdū. ſȝ ad
hoc potius ꝙ nondū hȝ eē ꝓuocāduȝ. igit̄ i here
ticis vel i malis catholicis nō ſacramēta cōia i q̄⸗
bus nobiſcū ⁊ aduerſus nos nō ſūt: ſȝ diuiſioneȝ
pati vnitatiqȝ ꝯ̄riā qua aduerſus nos ſūt ꝺteſtati
⁊ ꝓhibere ꝺbemus. ¶ Ad illō vero qō vltio obij
cit̄. dōm ē. ꝙ illud argumētū a ꝯ̄rio ſenſu n̄ tenet.
niſi itelligat̄ ꝺ illis ſacramētis q̄ fiūt i forma eccl̄e.
ſi. n. fiūt in forma eccl̄e: lȝ dent̄ a ſciſmatico. qui tn̄
habuit poteſtatē ordis vera ſūt ſacramēta. ⁊ ſi non
illis ſalubria a quo tradunt̄.

Membrum quintuȝ.

Quinto querit̄ ꝺ ordiatis a ſciſmaticis.
quādo recipiunt ordinem ⁊ quando
nō? Et ſi ordinē aliquādo: vtruȝ re⸗
cipiant ordis executiōem vel non? Et
videt̄ ꝙ non recipiāt ordinē. per hoc qō dicit̄. j.
q. vij. diaberte. vbi dicit̄. ꝙ ꝺ nouo ordiatus i dia
conum tanq̄ȝ q prius ordineȝ nō ſuſcepat. vn̄ per
hoc hr̄. ꝙ ille cum eēt ordiatus ab heretico: non
fuit ordiatus. ¶ Itē vrbanus qcūqȝ a ſciſmaticis
ſācteqȝ romane eccl̄e aduerſarijs ſe ordiari pmi
ferit. nullatenus hac venia dignus habeat̄. ⁊ loq
tur ibi de idulgētia miſtrandi i ordine. ¶ Itē da⸗
ma. qūo poſſit honorē retinere. q ab illo recepit q
poteſtatē dare nō habuit: legitime iuēire n̄ poſſū.
Contra dicit vrbanus. q ab ep̄is quondā ca⸗
tholice ordiatis ſed i ſciſmate a romana eccl̄a ſe⸗
paratis ꝯſecrati ſunt. eos nimiꝝ cuȝ ad eccl̄e vni⸗
tatem redierit: ſuatis ꝓprijs ordibus miſicordi⸗
ter ſuſcipi iubemus. ſi vita ⁊ ſciētia ꝯmēdat. ergo
ſuſceperunt ordinē a ſciſmaticis. ¶ Preterea ba
ptizatus i forma eccl̄e ē baptizatus. ꝯſecratio ēt al
taris i forma eccl̄e ē ꝯſecratio: ergo pari rōe or⸗
diatus i forma eccl̄e ab eo qui habuit poteſtatē ē
ordiatus. ¶ Itē querit̄ ꝺ executōe. ⁊ videt̄ ꝙ cuȝ
redeāt ad eccl̄am exeq pn̄t ſȝ ꝙ dicit vrbanus. di
cit. n. ꝙ ſi aliq fuerint ordiati ab excōicatis. quon
dā tn̄ catholicis ep̄is. ſi n̄ ſimoniace accepunt or⸗
dines ſȝ vita ⁊ doctrina hoc ꝓmeruit: in ip̄is or
dinibus pmanere pmittas. Videt̄ aūt ꝯ̄rium p
hoc qō idē vrbanus dicit. ordinatōes que ab he
reſiarchis noiatim excōicatis facte ſūt irritas eſſe
iudicamus. ⁊ exponit̄ q̄ȝtū ad officij executōem.
ergo nō hn̄t officij executiōem. ¶ Ad qō dōm vi
det̄. ꝙ ſiue qs recipiat vltimā manus ipoſitiōem
i eccl̄a ſiue extra. dum tn̄ formā eccl̄e ſeruet i ordi
nando. ⁊ in forma eccl̄e fuerit ordinatus: verum
ordinem ꝯfert. ſȝ non ordis ꝯfert executōem ſiue
ſciēter ſiue ignorāter alius ordinet̄. ¶ Ad obiectū
aūt in ꝯtrariū dōm eſt. ꝙ loqt̄ de illis q extra ordi
nati ſunt ſȝ nō in forma eccl̄e. vel ab illis q nō re⸗
ceperunt ptātem ordinādi. ¶ Ad ſcōm vero dicen⸗
dum ē. ꝙ non habēt ordinis executionē quātum
eſt de ſe. ſed diſtiguit̄: q2 quidā illoꝝ ordinati ſunt
ab eo qui recepit vltimā manus ipoſitōeȝ i eccl̄a.
⁊ tales ſi alias digni ſūt tolerant̄ p diſpēſationē i
ordibus ſuſceptis: niſi aliud occurrat ipedimen⸗
tum. ſi aūt ſunt ordinati ab eo q recepit vltimam
manus ipoſitionē extra eccleſiā ⁊ ſciēter: nequa⸗
q̄ȝ tolerantur. ſi vero ignorāter ⁊ hoc probaue⸗
rint: tolerātur. ⁊ hoc elicitur ex illo canone vrba⸗
ni ordinatōes ⁊c̄.

Membruȝ ſextum.

Sexto querit̄ de cōione cuȝ ſciſmaticis
vel ſuo oppoſito. ⁊ videt̄ ꝙ nō ſit cō
municādum. p exēplum qō habet̄ i li.
numeri de filijs chore. vbi dicit̄. ſepa⸗
mini a tabernaculis hominū ipſorum ⁊ nolite tā
gere de oibus que ſunt in eis: ne ſimul peatis i pec
catis eoꝝ. ex quo accipi pōt ꝙ cum ipſis ſciſmati
cis non ē cōicādum. ¶ Preterea eccl̄i. xiij. dr̄ qui
tangit picē coinquinabit̄ ab ea. cū ergo ſciſmatici
ad modū picis ſint: non ē cōicandū cū eis. Pre⸗
terea excōicati ſunt ſicut habet̄. xxiij. q. v. de ligu⸗
ribus. excōicatis aūt nō ē cōicādū. Sed videt̄
ꝯ̄rium p hoc qō dicit aug. i li. ꝯ̄ donatiſ. vbi dr̄. ꝙ
baptiſma pōt recipi a ſciſmaticis i aliquo cāu ſi⸗
ne pcto. ſi ergo ſacr̄m pōt recipi: pōt ergo aliqua
cōio hēri ſine pcto. Ad qō dōȝ ē. ꝙ nō ē cōicā
duȝ cū ſciſmaticis ſcienter maxie in ſacro cōionis.
ſacr̄m tn̄ qō ē neceſſitatis ſi al̄r fieri nō pōt i arti⸗
culo neceſſitatis ē ab eo recipiēdum. ſi tn̄ al̄r fieri
pōt ⁊ ſciēter recipiat: ſacr̄m baptiſmi recipit. ſed
effectū ſalutis nō duȝ pcipit. dicit eīm aug. ꝙ idu⸗
unt hoies aliqn̄ xp̄ȝ vſqȝ ad ſacri pceptōeȝ. aliqn̄
aūt vlterius vſqȝ ad vite ſanctificatōeȝ. ⁊ hoc ac
cidit cū digne ſuſcipiunt.

Membrum ſeptimuȝ.

Septimo querit̄ ꝺ pena ſciſmaticoꝝ.
puniūtur autē ſciſmatici ſpūalr̄ ꝑ ex/
cōicatōez ⁊ depoſitōez ſicut hr̄ ex̄.de
ſciſmaticis fraternitati.⁊.c.j.Silr̄ pu
niūt̄ ēt manu militari.ſic̄ hr̄.xxiij.q.v.quali.vbi
dr̄ diuine ⁊ hūane leges ſtatuerūt vt ab vnitate
eccl'e diuiſi ⁊ eius pacē iniqſſime ꝑturbātes.a ſe
cularib⁹ ēt ꝑtātibus ↄprimant̄.nec qcq̄ꝫ maius ē.
vñ deo ſacrificiū poſſitis offerre.q̄ꝫ ſi id ordine/
tis.vt q i ſuā ⁊ alioꝝ ꝑniciē debachant̄.cōpetēti
debeāt vigore ↄpelli. Et iteꝝ ſiq̄ eccl'aſtici officij
ꝑſona cui ſubiect⁹ ē reſtiterit ſeu ſciſma fecerit ex/
cōicet̄.ſi vō hoc ↄtempſerit ⁊ ꝑmāſerit ſciſmata
faciendo:per poteſtates publicas opprimatur.

Queſtio.clxxxiij. ꝺ apoſtaſia.

Conſequenter
dicēdū eſt de apoſtaſia.Circa
quā p̄rio querēdū ē qd ſit.⁊
q̄ ſit eius drīa ad hereſim ⁊
ſciſma.Scd'o qs dicēdus eſt
appoſtata. Tertio vtrum oīs
apoſtata ſit infamis.Quarto vtrū oīs apoſtata
ſit excōicatus vl' excōicādus.Quinto vtꝝ cleri/
cus apoſtata priuet̄ priuilegio clericali.

Membrum primuꝫ.

Ad primū ſic diffinit̄ apoſtaſia.Apo/
ſtaſia ē temerarius a ſtatu fidei obe/
diētie eccleſiaſtice vel religionis re/
ceſſus.Dicit̄ autēꝫ religio cōiter ſm
ꝙ clerici etiam religioni cuidaꝫ ſunt aſtricti.non
tm̄ ſm ꝙ clauſtrales religioſi dicunt̄.per hoc pꝫ
ꝙ multiplex eſt apoſtaſia. Eſt enim apoſtaſia ꝑ/
fidie.ſicut iulianus apoſtata dicebatur. Eſt iterū
apoſtaſia inobedientie ⁊ de his habet̄.ij.q.iiij.
Alieni erroris ſocietate vel ſui propoſiti trami/
te recedenteꝫ vel aplīce ſedis iuſſionibus inobe
dientē ſuſcipe nō poſſumus. ⁊ dicit greg.pctꝫ pa
ganitatis incurrit quiſqꝫ duꝫ xpianuꝫ ſe aſſerit:
ſedi aplīce obedire cōtemnit.Dicitur etiam apo
ſtaſia irregularitatis qua quis a ſtatu ſumpte re/
ligionis recedit cum apoſtatat monachus vl' cle
ricus vel conuerſus.ſm hoc dicit aug.ad Vin/
centium.quō difficile ſum expertus meliores q̄ꝫ
qui in monaſterijs profecerunt.ita non ſum ex/
pertus deteriores q̄ꝫ qui in monaſterijs defece/
rūt. ¶ Obijcitur autēꝫ ꝙ omnis peccator ſit apo
ſtata ꝑ hoc ꝙ dr̄ a greg.ſup illud ezech.mitto te
ad filios iſrahel ad gentes apoſtatrices.gl. ſicut
qui fide recedit a deo apoſtata ē.ſic qui ad puer
ſuū opus redit etiā ſi fidē tenuerit apoſtata eſt.
ergo qui reuertit̄ ad pctm̄ apoſtata eſt.tales autē
ſūt peccatores oēs q a pnīa cadūt.ergo oēs ſunt
apoſtate. ¶ Itē eccī.x. Initiū ſupbie hoīs ē apo/
ſtatare a deo.qm̄ ab eo receſſit cor illi⁹.cū ergo
pctor recedat a deo corde.peccator dicet̄ apoſta
ta.⁊ ſit h̄ ſermo ꝺ peccāte pctō mortali. Ad qꝺ
dōꝫ ē.ꝙ nomē apoſtaſie dr̄ dupliciter ſic̄ dic̄ gre.
i omel.ſup eze.dicunt̄ duob⁹ modis apoſtate.aut
eīꝫ hō a deo recedit fide.aut ope.ſm hūc modū
accipiendo generaliter dicet̄ peccās mortaliter
poſt habitā gratiā vel poſt ſtatū innocētie retro
cedere.⁊ ita apoſtatare.ſꝫ āt ꝙ ſupradictū eſt,ꝓ/
p̄rie dr̄ apoſtata illis ꝑdictis modis. Illo āt mō
q̄,ꝓprie accipit̄ dr̄.xix.eccī.vinū ⁊ mulieres apo
ſtatare faciūt ſapiētes.⁊ dicit interli.ſic̄ ſalomon
q ꝑꝑ amorē mulierū ad idolatriā ē ↄuerſus:poſ
ſet tm̄ ⁊ ibi nomē apoſtaſie extēdi.Itē vr̄ ꝙ ſup/
bus ꝑlatus ſit apoſtata.⁊ ita nō tm̄ dicat̄ apoſta
ſia modis ꝑdictis.Si eniꝫ rōne ſupbie ē apoſta
ta nō tm̄ dicitur apoſtata modis predictis.dicit
auteꝫ greg.ſuper illud.xxxiiij.Job.qui dicit regi
apoſtata.ſuperbus rector totiens ad culpaꝫ apo
ſtaſie delabitur.quotiēs ꝑeſſe hoībus delectatur.
¶ Itē ecc̄.x.ſuper illud.initiū ſuperbie hoīs apo
ſtatare.gl.nō ē maior apoſtaſia q̄ꝫ creaturam a
creatore recedere.q̄ merito aſcribit̄ ſuperbie.ſu
ꝑbia.n.ē ſi creatura velit coequari creatori.hoc
etiā dyabolo ⁊ hōi fuit initiū ꝑditōis. ergo rōe
ſupbie dyabolus ⁊ primus hō fuit apoſtata.nō
ergo ꝑdictis modis tm̄ dicet̄ apoſtata. Ad qꝺ
dicēdū ē.ꝙ cū dr̄ ſuperbus apoſtata nomē apo/
ſtate accipit̄ ꝓ recedēte a deo ꝑ pctꝫ mortale.ad
imitatōꝫ dyaboli vl' primi ꝑentis.⁊ pt reduci il/
lud genus apoſtaſie ad apoſtaſiā iobediētie. nō
eīꝫ ſeruauit lucifer ꝑceptū ſcriptū i mēte.ſilr̄ nec
primus parēs ꝑceptū ei exꝑſſuꝫ.Qꝺ dr̄ a raba/
no ſup eccleſiaſticū.ꝙ nō eſt maior apoſtaſia ⁊c̄.
intelligi pōt ꝺ receſſu ꝑ īfidelitatē.⁊ ſm hoc ve/
rū ē ꝙ nō ē maior apoſtaſia i genere.cuius prici
piū ē ſupbia.ſi vero receſſus amplīet̄ itelligatur
rōne ſtatus quō lucifer ⁊ primus parēs receſſe/
rūt.nō ꝙ oīs receſſus ꝑ peccatū a deo ſit ,ꝓprie
apoſtaſia. Adhuc ēt q̄rit̄ ſi diſcordia ſit apoſta
ſia.⁊ ſeminās diſcordiā ſit apoſtata.qꝺ nō:vide
tur ex ꝑdicta rōe apoſtaſie.peccatū eīꝫ diſcordie
nō ē receſſus ꝑfidie vel inobedientie cōtumacis
aut irregularitatis. ¶ Sꝫ cōtra hoc ē illud qꝺ dr̄
vi.ꝓuer.homo apoſtata omni tempe iurgia ſe/
minat.⁊ dicit gl.quē ſeminantē iurgia dicere vo
luit prius apoſtataꝫ nominauit.qr niſi more ſu/
ꝑbiētis angeli ab aſpectu conditoris prius intus
auerſione mētis caderet.foras poſtmoduꝫ vſqꝫ
ad ſeminādā iurgia nō veniret. Ad qꝺ dōꝫ.ꝙ
ꝙ ſeminās diſcordias dicit̄ ſciſmaticus.diſcor/
dia eīꝫ i ſciſmate determinatur.⁊ ita ſeminās di/
ſcordias.cum peruenerit ad ſciſma.apoſtata di/
citur ſm moduꝫ ſupradictum.non tamē omnis

diſcordia ē apoſtaſia.ſ; cū ad hoc ꝑuenitur vt ſit receſſus ab vnitate capitis ⁊ membroꝝ. ¶ Item videtur ex predictis ꝙ apoſtaſia nō ſit peccatū ſeꝑatū ab hereſi vl' ſciſmate imo ſit cōe ad vtrū/ q;. cū eī hereticus ſit apoſtata apoſtaſia ꝑfidie. ⁊ ſciſmaticus apoſtaſia inobediētie. n̄ videnť ad/ inuicē diſtingui iſta pcta. ¶ Ad qꝺ reſpōdeť ꝙ l; idē ſunt re aliqn̄ hereticus ⁊ apoſtata. differūt tn̄ rōe. hereticus eī dicitur q2 a fidei catholice vnitate ſe diuidit. apoſtata vero q2 a ſtatu fidei bono quā habuit recedit. melius āt ē viā veritatis non agnoſcere ꝙ̄ poſt agnitā retrocedere. ſicut hr̄. ij. pe. ij. apoſtata āt ƀ; ꝙ re differt ab heretico ⁊ ſciſmatico. ꝓprie dr̄ ille q a ſtatu reglari retrocedit.

Membrum ſecundū.

Secūdo q̄riť qs dicēdus ſit apoſtata. Et primo ꝺ apoſtaſia ꝑfidie. ponitur eī ꝙ aliqs bn̄ credat. metu tn̄ mortis extra nō ꝯfitetur fidē. ſicut ſūt illi qui ſūt iter ſaracenos. ſimiliter illi q metu ſaracenorū oſculātur ſepulcrū machometi. vel ēt cā placēdi eis. q̄riť vtrū tales dicēdi ſunt apoſtate apoſtaſia ꝑfidie. ⁊ videtur ꝙ ſic. apoſtaſia enim eſt temerarius receſſus ab his qui fidem cōtingant. illi aūt qui nō ꝯfitētur fidē ſ; ore negāt temere a ꝯfeſſione fidei recedūt. ergo ſūt apoſtate. ¶ Silr̄ q n̄ ſanctū quaſi ſāctū venerātur. imo magis execrādū ritu religioſo venerātur. ergo ſūt apoſtate. Cōtra manet ipa fides i corde. manēte āt fūdamēto nō dr̄ apoſtata. ergo huiuſmōi n̄ diceňt apoſtate. Ad qꝺ vr̄ dōꝫ. ꝙ ſi nullo mō i corde deuiāt a fide. l; exterius n̄ ꝯfiteantur vel negent propter metū ad horā. non ſūt eēſendi apoſtate apoſtaſia ꝑfidie. pn̄t tamē dici apoſtate cōi noie: q2 a ꝯfeſſione fidei retrocedūt. Illi aūt q venerātur machometū quaſi ſanctū dei. ꝑ hoc intēdētes deo placere quaſi eēt nūcius dei: ꝓ apoſtatis ſūt reputādi. ꝓprie eni; apoſtate dicūtur qui a religione fidei ⁊ eoꝝ que ad fidē ꝑtingunt ad ꝯtrariū fidei ſe cōuertunt. ſicut faciūt illi qui honorē diuinū execrādis ꝑſonis attribuūt. Silr̄ pt̄ dici ꝺ illis q ſe faciūt circūcidi. ponētes ſpem i circūciſiōe legali q prius fuerūt xp̄iani. hoc āt attēdēdū ē. ꝙ q̄cū; nō ex īfidelitate ſ; ex metu mortis aliq̄ talia faciunt. mortaliter peccāt. nullus. n. ad aliq̄ talia niſi ē mortale pcꝫ ⁊ ita ꝑ ꝯn̄s aīa ſeꝑať a deo. metu morť dꝫ iduci. ſāctiꝰ. n. ē mori fame ꝙ̄ idolatico veſci. ſic diť aug. ſup. epi. ad coꝝ. j.

Adhuc ēt queri .§. j.

tur vtꝝ icidat i pcꝫ qꝺ ē apoſtaſia ꝑfidie. q inobediēs ē mādatis ſedis aplice. qꝺ n̄ vr̄. apoſtaſia eī ꝑfidie ⁊ apoſtaſia iobediētie e diuerſo diuidūť n̄ ergo q icidit i apoſtaſiā inobediētie icidit i apoſtaſiā ꝑfidie necīo. ¶ Cōtra dicit greg. peccatum paganitatis incurrit quiſqs dū xp̄ianū ſe aſſerit. ſedi aplice obedire contēnit. ¶ Ad idē etiam facit qꝺ dicitur. j. re. xv. pctm ariolādi eſt nolle obedire. ⁊ ſcelus idolatrie nolle acquieſcere. ſed cōſtat ꝙ nō ex hoc efficiť paganus vel ariolus q nunꝙ̄ credidit. ergo efficiť apoſtata apoſtaſia ꝑfidie q ergo inobediēs ē ſedi aplice apoſtata efficitur apoſtaſia ꝑfidie. Ad qꝺ dici pōt. ꝙ apoſtaſia perfidie pōt dici dupliciter. vno modo cū cadit aliquis a fide articulorū omniū vel pluriū qui ſunt in ſymbolo. maxime illoꝝ q pertinent ad trinitatē vel xp̄i humanitatē. ⁊ hoc mō talis non cadit in apoſtaſiam ꝑfidie. Alio vero modo diciť apoſtaſia ꝑfidie cū male ſentiť ꝺ illo articulo fidei ſymboli q ē. aplicā eccliā. ⁊ ꝑ hūc modū apoſtaſia inobediētie ꝯtumacis ē diſpoſitio ad hoc ꝙ fiat apoſtata apoſtaſia ꝑfidie. q. n. n̄ vult obedire ſedi aplice i his q̄ ad eā ꝑtinēt. aut hoc ē q2 male credit ꝺ ea. aut diſponit ad male credēdū. ꝑ eēntiā tn̄ n̄ ē huiuſmōi apoſtaſia illa. vna. n. referť ad credibilia. alia v̇o ad oꝑabilia. ¶ Ad illꝺ v̇o qꝺ obijciť ꝑ v̇bū gre. dici pt̄ ꝙ hoc dr̄ ꝑ quādā ſimilitudinē vt ſicut paganus n̄ recte ſētit ꝺ ſede aplica ⁊ ꝓ nullo hꝫ mādata ipſius: ita ⁊ ille ꝓ nihilo hꝫ mādatū ⁊ diſponiť ad n̄ recte ſētiēdū. ¶ Ad illud aūt qꝺ obijciť i li. Re. dici pt̄ ſilr̄. ꝙ l; nō ſit pcꝫ idolatrie ꝑ eēntiā. ē tamen quodāmō ſile. in hoc ꝙ ſicut idolatria recedit a debito pricipio ꝑ īfidelitatē. ita talis recedit a debito capite ꝑtinaciter nolēs obedire.

Deinde queriť .§. ij.

vtꝝ q n̄ obedit indifferēter mādatis ſui ſuꝑioris dicēdus ſit apoſtata. maxime i his q̄ n̄ ſūt ꝯ deū. qꝺ videť ex p̄dicta auc̄te gre. ij. li. Re. S; ꝯtrariū videť. ſm̄ hoc eī equaliter obediēdū eſſet vni p̄lato ⁊ alteri. ſm̄ hoc etiā eſſet i indifferentibus cuilibet prelato eccleſiaſtico obediēdū. qꝺ cum nō ſit. non eſt cenſendus apoſtata apoſtaſia inobediētie ſi n̄ i oībꝰ obedit. ¶ Preterea ſi ēt nō obedit i omnibꝰ i qbꝰ teneť obedire ⁊ ꝓpterea eēt apoſtata. oīs inobediēs eēt apoſtata. qꝺ cū n̄ videať. n̄ diceť apoſtata apoſtaſia inobediētie q cū q; n̄ obedit p̄cepto ſui p̄lati eccl'iaſtici. Ad qꝺ reſpōderi pt̄ ꝑ hoc qꝺ diť pelagius. ꝙ i illis obediēdū ē q̄ ꝑtinēt ad diuini cultus obſequiū. ⁊ q̄ ꝑtinēt ad ſuū officiū qꝺ dꝫ exercere pricipaliter circa correctōēs ⁊ ſalutē animaꝝ. ſcōario circa diſcretā ⁊ vtilē diſpēſatōē reꝝ eccl'aſticaꝝ. ⁊ hoc ē qꝺ diť pelagius. i his q̄ eccliaſtice vtilitatis cura ꝑagere precepit. p̄beatis obediētiā ei cōſtituēdo ꝯpetētē. ſi aūt p̄cipiat i his q̄ n̄ ꝑtinēt ad deū vel ſuū officiū. n̄ ꝓp hoc tenetur obedire. vt ſi p̄cipiat ei nulla p̄exiſtēte cā debita. ꝙ reſignat beneficiū rōne cuius ē ſubditus. nō ꝓpter hoc tenetur obedicre ſi etiam precipiat in his ad que ſub/

ditus tenet obedire non pp hoc ſemp dicēdus ē apoſtata cū nō obedit: ſʒ cū canonica facta āmonitiōe pmanet ipe i ſua iobedientia ↄtumaci. tunc dici pōt apoſtata apoſtaſia iobediētie. Preterea cū dicat aug. ꝙ obediēdū ē ſupiori plato cū pcipit ↄ̄riū ei qd̄ iniungit iſerior. nō pp hoc dicendus ē apoſtata apoſtaſia iobediētie ſi ptinacit nō vult obedire i oībus huiuſmōi ſupiori plato. nō eiʒ ſemp magis obediēdū ē i oībus ſupiori ꝙ̄ iſeriori. vtpote ſi pcipiat eps ſuis ſubditis aliquid: ⁊ metropolitanus pcipiat ↄ̄riū. aliqñ potius obediēduʒ ē epo ꝙ̄ metropolitano: niſi i caſibus certis. ſʒ itelligēdū ē illd̄ augu. vel de illo plato qui ordiarius ē imediate ſingulorꝫ ſcʒ ſūmo pōtifice. vel de illo a quo iſerior iudex hʒ iuriſdītōēʒ. tunc eiʒ magis obediēdum ē ſupiori ꝙ̄ iſeriori plato. metropolitano autē obediēdū ē i his que deuoluunt ad appellatōēʒ vel i his que ptinēt ad canonicā eius viſitatōēʒ qd̄ eſt pp negligētiā iſerioris plati. aliquādo āt ↄſuetudo diutius obtēta piguius ius pōt ↄferre.

Itē queritur de .§. iij.

apoſtaſia irregularitatis. vtrū ille q accipit primā tonſurā ſi deſerit eā peccat pctō apoſtaſie. qd̄ videt p hoc qd̄ dr̄ extra. de vi. ⁊ hone. clericorꝫ. Si qs clericus comā relaxauerit anathema ſit. ¶ Sʒ videt ↄ̄rium. pōt eīm accipere vxorē corruptam vel trāſferre ſe ad offiñ militare. ⁊ tūc pōt nō portare coronā vel nō hēre tōſurā clericalē. ſicut habet i cāone. quiſqs clericus viduā aut ſcd̄aʒ vxoreʒ duxerit: oīs ecclaſtice dignitatis priuilegio d nudet. laicali tñ ſibi cōmunione ↄceſſa. ex hoc ergo videt ꝙ ſi hoc ab eccl'a ſtatuit ꝙ nō ſit ei pctʒ accipere vxorē. p ↄſequēs nec ſit ei pctm̄ deſerere tonſurā vel nō portare coronā. maxime cuʒ hoc ſit i ſcādalum iporuʒ. ¶ Preterea. tonſura negocia ſecularia exercētis redundat i vituperiū miſterij eccleſiaſtici ⁊ ſilr̄ corona. cum ſcriptū ſit. Nemo militās deo implicet ſe ſecularibus negocijs.

Ad qd̄ videt dōm ꝙ ſicut ē de illo q fecit votū virginitatis vel ↄtinētie. ſi accipit vxorē: accipiēdo peccat. ⁊ tñ non peccat reddēdo debitū. ſic videt ꝙ accipiens primā tonſurā vel coronā ſi poſtea deſerit diuertēdo ſe ad ↄtrariū actuʒ: peccat i primo actu retrocedēdo. ⁊ illud ē pctm̄ apoſtaſie ⁊ huiuſmōi. cū. n. obligauerit ſe deo dicēs. dn̄s ps hereditatis. mee retrocedēdo peccat. ¶ Ad obiectū āt i cōtrariū dōm ē ꝙ lʒ licitū ſit ei accipe vxoreʒ pp malū icōtinētie vitāduʒ. nō duʒ. n. hūit votuʒ ↄtinētie annexū ſicut ē i ſuſceptōē ſacri ordis. huiuſmōi tñ licitū ñ ē cū rōe pfectōis. ⁊ ē pmiſſū ꝙ ſi fuerit pp ſcādalum vitādū: pōt non deſerere tonſurā clericalē ſicut dicit inocētius. ipm ſup tōſuratōe huiuſmōi i nō moleſtes: dūmō nullū pcipiat bñficiū eccl'aſticum, cuius rōe teneat deſerre tōſurā clicalē. ¶ Et notādū ꝙ tenet cl'icus portare coronā niſi fuerit in tribus caſibus. ſi nullo mō vult retinē priuilegiū clicale. vl' ſi ñ pt ferre abſqʒ ſcādalo vxoris: dūmō nō hēat bñficiū eccl'aſticū ſicut i aliqbus ptibus ↄtigit. vel ſi iuſta cā timoris exigit tōſurā vel hitū trāſformari. ſicut habet ex. de vi. ⁊ ho. cle. ⁊ de clicis iter ſacros ordies ↄſtitutis. nec ſeqt ſi licitū ē hr̄e vxorē ſicut dicit leo papa. di. xxxij. ſeriatiʒ. ꝙ pp hoc licituʒ ſit deſerere tōſurā clicalē. ſʒ cū quadā ↄditiōe licituʒ ē. ¶ Ad ſcd̄m vo dōm. ꝙ illd̄ ē rō ꝙ nō debeat cōpelli ad defendēdū tōſurā clicalē. nihilominus tñ pōt eaʒ portare niſi alia cā ↄ̄dixerit.

Membruʒ tertium.

Tertio querit vtrū oīs apoſtata ſit infamis. qd̄ vi diſcurrēdo p ſingulas ſpēs apoſtata eiʒ pfidie ē iſamis ſicut hēt ab anacleto. iij. q. iiij. Beatus oīs apoſtata refutādus ē añ reuerſionē ſuā. nec in accuſatōe recte agētiū aut i teſtioniū ſuſcipiēdus ē. Silr̄ dr̄ di. iij. de ↄſecra. celebritatē. vbi dr̄. ꝙ illi q iſidelitatis nota aſpgunt iſames efficiūt. ¶ Silr̄ apoſtata apoſtaſia iobedientie iſamis efficit ſic dicit pius papa. ſiqs a ſuo ꝓpoſito retrorſum exorbitauerit ⁊ iuſſa aplice ſedis libenter trāſgreſſus fuerit: iſamis efficit. Silr̄ apoſtata ↄpoſtaſia irregularitatis ſicut hr̄. ij. q. vij. alieni. vbi dr̄. iſames oēs ēe cēſemus eē: q ſuā fidē aut xpianā legē preuaricant. aut aplicā: vel regularē poſtponunt auctoritatem. ¶ Et iterꝫ Anacletus accuſandi vel teſtificādi licētia denegetur his q xpiane nomis ⁊ religionis dignitatem: ⁊ ſui ꝓpoſiti normā aut regulr̄ prohibita neglexerūt. Videt autē ↄ̄rium. ꝙ non oīs ſit iſamis. cum eīm aliqs a ſtatu clericorꝫ transfert ſe ad ↄiugium. deſerēdo tonſurā clericalē nō efficit iſamis: cum hoc ab eccl'ia ſit conceſſum. ¶ Similr̄ argui videt de alijs cum p penitētiā ad vnitatem eccl'e vel ordis ſui reuertunt. eccl'a eīm conformare ſe debet deo. ſʒ deus penitēti nonꝫ iputat priora pcta. ergo non ipa eccl'ia debet imputare. ¶ Preterea hoc videt argui p hoc qd̄ dicit anacletus. ꝙ añ reuerſionē ſuā nō ē recipiēdus i teſtimoniū. arguit. n. a ↄ̄rio ſenſu. Ad qd̄ dōm ē. ꝙ ſicut ſupra hitum ē apoſtate apoſtaſia pfidie infames efficiunt. p apoſtaſia vero iobediētie ⁊ pro apoſtaſia irregularitatis ab ordine: interim infamis efficit. non ſic autē dicēdum eſt de illo q cum ſit in minoribus cōſtitutus. ⁊ ꝓpter malum icontinentie vitādum traſfert ſe ad coniugiū. ⁊ propter ſcādalum vxoris dimittit tonſurā clericalē. ¶ Ad illud vero qd̄ obijcit ꝙ eccl'a debet ſe cōformare deo. dicēdum eſt ꝙ hoc verū eſt de rōne culpe. ſ rōne vero pene ſicut nec deus ſtatim omnē penam dimittit: ſic etiā nec ipa eccl'a dimittit. huiuſmodi autem infamia pena quedā eſt conſequens

culpā. ⁊ nō ſtatim abolet in oībus abolita culpa. hoc āt pōt eē vel vt icutiat metus alijs. vel pp p̄ſumptionē ɔtrij. q. n. fidē priorē irritā fecit nō itā tuʒ ei vlterius fides adhibet.

Membrū quartum.

QUarto querit vtrū obediēdū ſit rōe ſacramenti fidelitatis dn̄is apoſtatis. qđ vr̄ p hoc qđ dicit amb. Julianus iperator q̄uis eēt apoſtata. hūit tn̄ ſub ſe xp̄ianos milites. qbus cū dicebat pducite nauē p defenſiōe reipublice: obediebāt ei. Et ſilr legit de alijs viris ſanctis. q ſub pricipibus ifidelibus militabāt. ¶ Sʒ ɔtriuʒ videt de ipis apoſtatis p hoc qđ dicit greg. vij. Nos ſanctoꝝ pdeceſſoꝝ ſtatuta tenētes. eos q excōicatis fidelitate aut ſacro ɔſtricti ſūt. aplica auctoritate a ſacro abſoluimus ⁊ ne ſibi fidelitatē obſeruēt oībus modis phibemus. quouſqʒ ad ſatiſfactōeʒ veniāt. Ad qđ dici pōt ꝙ priceps q̄cito excōicatus ē pp apoſtaſiaʒ nomiatiʒ: ſubditus abſoluit ab excōicatōe obnoxietatis ſacri. ¶ Qđ āt dicit de iuliano. itelligi pōt ꝙ nō tūc fuit excōicatus ⁊ adhuc tolerabat ab eccleſia. vel ſi erat excōicatus: noluit tn̄ eccl'a remouere ab eo obediētiā ſubditoꝝ pp ſcādalū euitāduʒ. vbi. n. priceps delinqt vel multitudo ē in cā. aliqn̄ ē detrahēduʒ ſeueritati: ne maior fiat ruina. Alr tn̄ videt eē dicēdum cum aliqui xp̄iani ſubſunt pricipibus q nunq̄ fuerūt fideles. ibi. n. ſi alr fieri nō pōt: pn̄t iuuare ipm in bello iuſto. dūmō non cedat in detrimētū fidei. ⁊ hoc cedat ad ſalutē fideliū. Occaſiōe huius querit. vtrū apoſtate ſint ipo iure excōicati? qđ videt. p hoc qđ dr̄ a nicolao papa. Siquis dogmata mādata interdicta vel decreta. p catholica fide vel eccl'aſtica diſciplina. p correctōe iminētium vel futuroꝝ maloꝝ. a ſedis aplice pſule ſalubriter pmulgata cōtēpſerit: anathema ſit. Silr imo multofortius de illo qui ɔmiſit apoſtaſiā pfidie. ipo eīm iure ē excōicatus ſicut hereticus. ſicut hr̄ ex̄. eodē. ad abolendā. ¶ Sed quid dōm eſt de his qui icidunt in apoſtaſiā irregularitatis? dici pōt ꝙ tales ſi āmoniti nolint redire. excōicandi ſunt. dico aūt d apoſtaſia a religione. Alicuius vero ordis eſt ɔſuetudo. vt ſi ſteterit i ɔtumacia vſqʒ ad certū tēpus ſtatutum: excōmunicet.

Mēbrum quintuʒ.

QUito querit vtrū clericus apoſtata priuatus ſit priuilegio clicali. ⁊ videt ꝙ ſic: p hoc qđ dr̄ diſt. lxxxiiij. quiſqs clericus aut viduā aut ſcđam vxorē duxerit: omni dignitatis eccl'aſtice priuilegio denudet. ⁊ iterum ex̄. de apoſtatis. clerici q relicto ordine ⁊ habitu ſuo in apoſtaſia tanq̄ laici cōuerſant. ſi i crimibus cōprehēſi teneant: p cenſuram eccleſiaſticā non pcipimus liberari. ¶ Sed videt ɔtrium p hoc qđ dr̄ ex̄. de ſen. excō. Si vo ⁊c. vbi loquit de clerico nutriēte comā. i quē aliqs ſcienter iniecerit manus violētas. ⁊ dr̄ ſi pſtare noluerit iuramētuʒ qr violētas manus ɔſtat eum i clericū inieciſſe ſicut ab excōicato. donec de mādato ſūmi pōtificis abſoluat: abſtineri ɔuenit. ¶ Itē in eodē. cū non ab hoīe. vbi dicit. occiſores clericoꝝ aut pſbyteroꝝ qui contēptu clericali habitu: tyrānidi ⁊ enormitati inuerecunde ſe imiſcēt i odiū clericalis exceſſus ⁊ terrorē atqʒ correctōeʒ ſimiliū. canone late ſnīe minime cohercent. ergo tales apoſtate non gaudēt priuilegio clericoꝝ. ¶ Hoc etiā arguit p ſile. i lege. n. ſeculari ſiue humana hr̄ ꝙ matrona cuius pudicitia attentata fuerit. ſi i veſte meretricali fuerit deprehēſa: non poteſt agere actōe iniuriaꝝ. Pari. n. rōne qui deprehēſus eſt i apoſtaſia. ſi verberatus fuerit: n̄ pōt obijcē verberatori ꝙ iciderit in canonē late ſnīe velut q iniuriat clerico. Sed videt ſumi argumētū etiā a ɔtrio ſenſu. ex eo ꝙ dicit i illa decretali iaudientia. vbi apponit talis cōditio ꝙ ſint tertio āmoniti a ſuis prelatis. ergo ſi nō ſint āmoniti a ſuis prelatis. videt adhuc gaudere priuilegio clericali. niſi omnino trāſferāt ſe ad ɔtrium actū. Ad qđ dicēdum ſub diſtinctiōe. ꝙ licet apoſtate merent vt nō gaudeāt priuilegio clericali. tn̄ ille q inijcit manus violentas in apoſtatā. neſciēs ipſum eē apoſtatam. ſciēs autē ipſum eē clericuʒ. icidit in canonem: dūmodo nō ē plus de apoſtaſia niſi qr nutrit comā. ſi vero neſcius ē nō icidit ſicut habetur ibidē. Si vero itātum creſcit apoſtaſia ꝙ non tn̄ ɔtēnit clericalis habitus ſʒ arma militaria geſtat. ⁊ enormibus ſe imiſcet: iā dignus ē in odium criminis priuilegio priuari clicali. ¶ Qđ āt dr̄ de tertia āmonitōe faciēda ab epō. hoc ē vt maior oſtēdat ɔtumacia. ⁊ p hoc āplius tutiōeʒ plati amittant. quidā tn̄ dicūt ꝙ trina āmonitio pmittēda ē. ſʒ hoc pōt eē in primo caſu vbi apoſtata dicit nutriēdo comā ⁊ deſerēdo ſtatū clericalē. Si vero trāſit ad bigamiā vel ad officiū militare. ita ꝙ fiat miles: tūc ſm ɔſtitutōeʒ eccleſiaſticā priuilegiū clericale meret amittere. non ſic autē de cōſtituto in minoribus ordibus accipiēte vxorē virginem ⁊ deſerēte coronā non i ſcādalum vxoris.

Queſtio. clxxxiiij. de diuinatiōe.

DIctū eſt d his i qbus fit iniuria reſpectu maieſtatis diuine. ſiue nō accedēdo ad cultū ei⁹. ſiue recedēdo a dbito cultu ipius: cōſequēter dōʒ ē de criminibus qbus fit

iniuria cõtra ſapiam diuinã. hec aũt oĩa ſunt que ꝑtinent ad diuinationẽ. Uidendũ ẽ ergo p̄rio qd ſit diuinatio. Scḋo que ſint dr̄ie eius. Tertio vtrũ diuinatio ſit licita. Quarto vtrum diuinatiõibus ſit fides adhibenda. Quinto de pena hanc culpã ꝯſequente. Sexto de quibuſdã ꝑtinẽtibus ad aliquas dr̄ias diuinatõis.

Membrum primum.

DIffinit aũt ſic. diuinatio ẽ ſuperſtitioſa inueſtigatõ preſcie futuroꝝ. Ponit ⁊ iteꝝ alia rõ. diuinatio ẽ preſcia futuroꝝ. alio mõ q̃ꝫ diuinitus habita. Tertio mõ dr̄ diuinatio vſurpatio ꝓcognoſcẽdi futura ex quadã peſtifera ſocietate hoĩuꝫ ⁊ demonũ. ſicut dicit aug. ĩ li. de doc. xp̄iana. Scḋm primam diffinitõnem ⁊ ſcḋam vr̄ diuinatio eſſe in genere cognitõis. ⁊ ita nõ ẽ pcc̄m. cognitio. n. ĩ intellectu ẽ. pcc̄m vero ĩ volũtate. hoc ẽt vr̄ per dr̄as diuinatõis ſicut ẽ auguriũ ſiue matheſis. aut geomantia. vnũq̄dqꝫ. n. hoꝝ ponit cognitõeꝫ. in quo aũt genere ẽ ſpẽs: ⁊ genus. ¶ Similiter põt argui ꝑ hoc qḋ dicit Jſido. dicẽs. ꝙ duo ſũt genera diuinatõis. ars ⁊ furor. furorẽ aũt vocat cognitõem que eſt ĩ arrepticijs. cũ ergo ars ⁊ furor ſcḋm hũc modũ differẽtie ſint cognitiõis: erit diuinatio ĩ genere cognitõis. ¶ Jtẽ Jſiḋ. diuini diuinitate ſe eẽ plenos ſi̇̃ant. ⁊ aſtutia ſiue fraudulẽtia hoĩbus futura ꝯiectãt. ſꝫ ꝯiecturare ẽ in genere cognitiõis. ergo ⁊ diuinatio. Sꝫ vr̄ ꝯ̃rium. eo ꝙ diuinatio ꝓhibita ẽ. vñ Jſiḋ. Hec cũcta vitãda ſunt a xp̄ianis ⁊ omni penitus execratõe repudianda atqꝫ dãnanda. ſꝫ qḋ ꝑ ſe ꝓhibitũ ẽ pcc̄m ẽ. ergo diuinatio pcc̄m ẽ. ¶ Jteꝫ infidelitas pcc̄m ẽ. diuinatio aũt ad ĩfidelitatẽ reducit. ergo diuinatio peccatũ eſt. ¶ Preterea. excõicatio debet ꝓpter peccatũ. ſed ſicut dr̄ in cano. ſunt excõicandi niſi reſipuerint. ergo diuinatio ẽ peccatũ. Ad quod dd̄ꝫ. ꝙ diuinatio ſuo noĩe plus determinat cognitõeꝫ q̃ꝫ pcc̄m. ꝓ vtroqꝫ tñ accipit. aliqñ. n. dicit diuinatio ipa cognitio illicito mõ acq̄ſita. aliqñ vero dicit ipa voluntas ſic acq̄rendi. Primo mõ accipitur ĩ primis rõnibus. ſecũdo modo accipit hic ꝓut de ipa agit. ¶ Ad illud vero qḋ obijcit de prohibitione dicẽdum ẽ ꝙ aliud ꝑ ſe ẽ ꝓhibitũꝫ. aliud vero qḋ eſt ꝯiunctũ pcc̄o. pcc̄m aũt eſt ꝑ ſe prohibitum. occaſiones aũt ꝯiuncte ꝓhibite ſunt ꝓpter ipm pcc̄m. ⁊ vtroqꝫ mõ põt dici diuinatio ꝓhibita. ¶ Ad ſcḋm dd̄m. ꝙ ſcḋm ꝙ ſub infidelitate cõtinet vel ꝓximum ẽ infidelitati: eſt peccatum ſicut dicit aug. dicens. ꝙ ſciat ſe fidem xp̄ianam ⁊ baptiſmum ꝑuaricaſſe ⁊ apoſtatã eẽ. i. retro abeuntem. ¶ Ad tertiuꝫ vero dd̄m. ꝙ excõicatio per ſe reſpicit diuinatõem vt ẽ culpa. per conſequẽs tñ reſpicit idebituꝫ modum acq̄rendi cognitionem ſuꝑſtitioſaꝫ.

Membrum ſecũduꝫ.

SEcundo querit que ſint differẽtie diuinatiõis ⁊ ponunt quinqꝫ. mantice. maleficiũ. ſortilegiũ. auguriũ. ꝑſtigiũ. preter has ẽt ẽ matheſis que fit in cõſtellationibus ſicut ſunt igeneaclici q ꝯſiderãt natiuitates ⁊ alia que ſimiliter ꝯſiderant ſub notationibus ſyderũ. Eſt ẽt diuinatio que fuit in aris idoloꝝ. ⁊ tales dicebant arioli. quedã ẽt diuinatio fit ꝑ ſomnia. his ergo differẽtijs acceptis: ponenda eſt rõ diuiſionis. Eſt aũt quedam diuinatio que tñ fit ꝑ inuocatões demonũ. Eſt alia que fit aliq̄bus alijs rebus adiũctis q̄bus ꝓuocãtur demones: ⁊ hoĩes ad infidelitatẽ ꝑtrahunt. eo ꝙ aliqñ ꝯtingit ſicut coniciũt vel ꝑdicunt. hoc ãt ꝯtigit vel ꝑ res aliquas vel ꝑ reꝝ fantaſias. Per res vero ꝯtingit multipliciter. aut ꝑ res ſuꝑiores ſicut faciunt mathematici: qui natiuitates hoĩum ꝯſiderant ⁊ qualitates eorũdem. aut ꝑ res ĩferiores: ⁊ hoc cõtingit aut in elemẽtis ſicut ſunt geomãtia. idromãtia. aerimãtia. piromãtia. Si vero ĩ rebus elemẽtatis hoc ꝯtingit multipliciter. ĩ rebus animatis vel in rebus inanimatis. Jn rebus inanimatis ſicut cũ fiunt quedã ligature lignoruꝫ vel aliaꝝ reꝝ. Jn rebus vero animatis ſicut eſt ĩ augurio vel ĩ auſpicio. auſpiciuꝫ eſt ĩ aſpectu volatus auiũ. auguriũ in garritu. quedã ẽt fit in mortuis animalibus vel ĩ figura mortuoꝝ animaliũ. ⁊ hoc dr̄ nigromantia. nigro eniꝫ grece mortuus dr̄ latine manthia diuinatio. Ad huiuſmodi autẽ ſuſcitanda cadaueris ſanguis adijcit. nam amare demones ſanguinẽ dicũt. idẽoqꝫ quotiẽs nigromãtia fit cruor aqua miſcet vt facilius demones ꝓuocent. Diuinatio aũt qñqꝫ fit ĩ fantaſijs reruꝫ. aut ĩ ludificatõe exterioris ſenſus. ſ. viſus. ⁊ hoc modo ẽ ꝑſtigium. cũ dyabolicis illuſionibus hominũ oculi ꝑſtigiunt: ne poſſint cernere qḋ verũ eſt. Aut hoc ẽ per ſomnia que ad vim imaginatiuam ꝑtinent ſicut ĩ his q ꝯiectores ſunt ſomnioꝝ. Quedã ẽt diuinatio fit ꝑ res artificiales ſicut per caracteres. ⁊ hoc ẽ in ſcripturis vel ꝑ imagines eneas vel alijs ſicut ĩ maleficijs. quedã ẽt fiunt per res caſuales ſicut ĩ ſortilegijs. ſortilegia autem dicunt que ſub noĩe ficte religionis quedã futura coniciũt. Põt etiã queri que dr̄ia ſit inter illas q̄nqꝫ ſpẽs que aſſignant ipius diuinatõis ĩ principio. videt. n. ꝙ maleficiũ nõ diſtinguat a mantice. in nigromãtia. n. que ẽ mãtice põt eẽ maleficiũ. maleficiũ. n. eſt quo ꝓcurat alicuius incõmodũ. hoc aũt põt eẽ nigromãtia. ergo he due ſpẽs nõ vident differre. Silr̄ vr̄ de ſortilegio ĩ quo põt fieri ꝓcuratio alicuius maleficij. ¶ Preterea nõ vr̄ diuinatio eẽ genus ad oĩa iſta. ꝑ hoc qḋ dicit deut. xviij. vbi dr̄. Nõ ſit maleficus nec incãtator neqꝫ phitones ꝯſulat neqꝫ diuinos. ꝯnumeratur

ergo diuinus cuȝ aliȷ̇s. nõ ergo ẽ cõe ad oia illa.
¶ Itẽ preſtigiũ põt eẽ maleficiũ. põt. n. ludificatõ
fieri ĩ viſu exteriori ad incõmodũ alteri⁹. ¶ Pre
terea cũ ponant̃ qnq3 ſpẽs principales ipius di/
uinatõis. p̃ter illã que ẽ in fatis ⁊ ꝯſtellatõibus.
põt queri q̃ ſit rõ diſtictõis iter illa. vtrũ. ſ. penes
finẽ differãt vel penes materiã vel penes formã.
Ad qd dici põt. ꝙ diuinatio illa põt attẽdi ſ3 ma
terias ſiue q̃3tum ad illa p que fit diuinatio. p alia
eniȝ fit diuinatio ĩ mãtice ⁊ ĩ maleficio. in ſortile/
gio. ⁊ ĩ augurio. ⁊ p̃ſtigio. ⁊ fatali diuinatõe. In
mãtice. n. aliqua fiunt p que fit demonũ inuoca/
tio vt p illos cognoſcant̃ futura. In maleficio vͦo
fiũt ligature vel imagĩes vel caracteres. vt aliqd
ꝯmodũ vel incõmodũ ſequat̃ p qd incidant ho/
mĩes ĩ infidelitatẽ credẽtes eẽ virtutẽ illius imagi
nis vel ligature vel caracteris cũ nõ ſit. Sortile/
giũ aũt cũ aliq ſortes ꝓijciũt ĩ electõibus eccl̃aſti
cis vel ĩ factis hoium ſpũalibus. vt quodãmodo
tentet̃ deus: ⁊ volũtas diuina idebito mõ cogno
ſcat̃. Auguriũ aũt eſt cognitio futuroꝝ indebita. p
garritus auium: p volatus. ſumit̃. n. auguriuȝ ſic
cõiter. ex quo pertrahi pñt homĩes ad falſaȝ cre
dulitatẽ. Preſtigium ãt cũ opatione demonũ il/
ludunt̃ hoies. vt non videãt quod veꝝ eſt: ſ3 cre/
dant qd non ẽ. de hoc dicit aug. in li. de ciui. dei.
nec mirũ de magoꝝ p̃ſtigiȷ̇s quoꝝ intãtuȝ ꝓdie/
re maleficioꝝ artes vt ẽt moyſi ĩ illis ſignis reſi/
ſtentes. vertentes virgas in dracones ⁊ aquaȝ in
ſanguinẽ ferãtur. ⁊ de his multa dicit augu. reci/
tãdo in lib. de ciui. dei. xviij. in qbus nõ attendit̃
veritas rei ſ3 fantaſia ⁊ hoiuȝ ludificatio a demo
nibus. ¶ Ad obiectuȝ ãt primo rñdendũ ẽ. ꝙ ni/
gromãtia ꝓut eſt ſpẽs mãtice. differt a maleficio
ꝓprie dicto ĩ hoc. ꝙ nigromãtia ſit diuinatio ſub
ſpeciebus corpoꝝ mortuoꝝ cum inuocatiõe de/
monũ: vt cognoſcant̃ futura. maleficium vero vt
operatione demonũ cognoſcat aliquid fiendum
cõmodũ vel incõmodũ: vñ magis ꝯuertitur ad
opatõem licȝ ibi ſit de cognitione. ¶ Ad illd ve/
ro qd obȷ̇cit̃ de ſortilegio. dicẽdum ꝙ ſortilegi/
um aliquãdo ſumit̃ cõiter. aliquãdo ꝓprie. ſ̓m ꝙ
ꝯmuniter accipit̃ maleficiũ cõtinet̃ ſub ſortilegio.
ſ̓m autem ꝙ ꝓprie ſumit̃ ſortilegium cum proie/
ctione ſortium ad aliqd cognoſcẽdum: nõ ẽ ma/
leficium. maleficiũ enim magis ẽ ad operandum
aliqd virtute demonũ. quod ex alia tamẽ virtute
falſo credit̃ fieri. ¶ Ad tertium dõm. ꝙ diuinatio
aliqñ accipit̃ cõiter. ⁊ ſic ꝯtinet maleficiũ ⁊ ſorti/
legiũ: aliqñ vero appropriat̃. ſicut habetur. xviij.
deut̃. vt diuini dicant̃. ⁊ p ꝯſtellatões futura ꝯie/
ctant mõ idebito. ſicut ẽ de neceſſitatibus hoium
⁊ de affectõibus aiaꝝ. ¶ Ad illd vͦo quod ꝯñter
obȷ̇cit̃ dõm ẽ. ꝙ p̃ſtigiũ p ſe ẽ vt opatõe demonũ
fantaſia hũana vel viſus ludificet̃. ad hoc ꝙ cre/
dat qd nõ ẽ. ad hoc aũt nõ tẽdit maleficiũ ſicut di

ctum ẽ. ¶ Põt ẽt queri de hoc qd. xviij. deu. po
nunt̃. viij. dr̃ie cũ dicit̃. nõ ſit q arioles ſciſcitet̃ ⁊
obſeruet ſomnia atq3 auguria. nec ſit maleficus.
nec incantator. nec qui phitones ꝯſulat. neq3 diui
nos: ⁊ querat a mortuis veritatem. oia enim hec
abhominat̃ dñs. xix. vero leui. nõ tot dicunt̃. di/
cit enim nõ auguriabimini. nõ obſeruabitis ſom
nia. non figuras aliquas aut ſtigmata facietis. ⁊
poſt ſequitur. nõ declinabitis ad magos neq3 ab
ariolis ſciſcitabimini aliqd. ne polluamini p eos.
¶ Ad quod dici põt ꝙ in deut. numerant̃ differẽ
tie diuinatõis ſpãliter. in leui. vero ſub quadã ge
neralitate. vt ſub magis ⁊ ariolis ꝯprehendãtur
ſpãles dr̃ie que numerant̃ in deut. p̃ter illas q̃ di/
cunt̃ ĩ leui. vel forte plures differẽtie diuinationũ
ꝑuenitũt ad vſuȝ maloꝝ cũ dabat̃ deutronomi/
us q̃3 tp̃s quo dabat̃ leuiticus. diſtinguit ãt ſepa/
tim in leuitico quaſdã dr̃ias ab aliȷ̇s. vt oñdat di/
uerſas eſſe dr̃ias diuinãdi. Alius. n. modus ẽ di/
uinãdi p res vel p reꝝ ſilitudines ſiue ſigna. ⁊ de
illis dat prio intelligere ꝓhibitõem. alius vͦo per
demonũ inuocationẽ imediatã: ⁊ de illis dat ꝓhi/
bitõeȝ ſcdo. in deut. aũt has ⁊ illas ꝯmiſcet oſten
dendo differentias diuinationũ ſ̓m dr̃ias eorũ p
quas hõ poteſt trahi ad infidelitatem differẽter.

Membrũ tertium.

Tertio querit̃ vtruȝ diuinatio ſit licita.
⁊ videt̃ ꝙ non: p hoc quod dr̃. xxiij.
numeri. Non ẽ auguriũ in iacob neq3
diuinatio ĩ iſrahel. in quo innuit̃ ꝙ nõ
fuit licitũ. Similiter habituȝ ẽ. xix. leui. vbi fit ꝓ/
hibitio. ⁊ in deu. xviij. ſicut dictum ẽ. dicit ãt aug.
ſup illud. xix. leui. nõ augurabimini. q hoc obſer
uare curat. deũ nitit̃ ĩfamare: tanq̃3 auibus pluſq̃3
deo ſciam tribuãt. ¶ Iteȝ Iſa. viij. cum dicunt ad
nos. querite a phitonibus ⁊ diuinis q ſtrident in
ĩcantatõibus. nunqd ñ ppl̃s reqrit a deo ſuo vi/
ſionẽ. q. d. reqrere dȝ: ⁊ ñ ab illis. nõ ergo tñ eſt
malũ diuinatõȝ facẽ ſ3 diuinatõi credẽ. nõ. n. ſo/
lũ q agũt ſ3 ⁊ q ꝯſentiunt digni ſunt morte Ro. j.
¶ Siľr dicit apl̃s ad gal. dies obſeruatis ⁊ tpa ⁊
mẽſes ⁊ ãnos. timeo ne forte ſine cã laborauerĩ
ĩ vob. ¶ Siľr dr̃. xx. leui. aia q̃ declinauerit ad ma
gos ⁊ ariolos ⁊ fornicata fuerit cũ eis. ponã fa/
ciẽ meã ꝯtra eã. ex his accipit̃ ꝙ tã diuinatõeȝ fa
cere q̃3 diuinatiõȝ querere ſiue ei credẽ ſit illicitũ.
Sȝ ꝯtriuȝ vr̃ p hoc qd dr̃ gen. xliiij. de cipho in
q̊ ſolet ioſeph augurari ſicut dic̃ famulus eius. ⁊
poſt ſubdit̃ ab ipo ioſeph. An ignoratis ꝙ nõ ſit
ſilis mihi ĩ augurãdi ſcia. cuȝ ergo vteret̃ ioſeph
augurio ſicut ibi vr̃ nõ ẽ auguriũ illicitũ. auguriũ
ãt ꝓ diuinatõne ſumit̃. ergo diuinatio ñ ẽ illicita.
¶ Item legit̃ ĩ. vij. ioſue. ꝙ ioſue p̃cepto dñi forte
ergſiuit pctȝ achor. ⁊ ſaul ꝯphẽdit forte ionathã
filium ſuum comediſſe de fauo mellis. ex his vr̃

ꝙ diuinatio ſit licita. Siſr vꝫ .ſ. ione. ꝙ miſerunt ſortes ⁊ cecidit ſors ſup ionā. Ad qḋ pōt rn̄deri. ꝙ diuinatio oibus modis ſupradictis illicita eſt. niſi forte dicat̄ de illa que ſit mediāte ſorte ḋ q̄ infra aget̄. de alijs aūt pꝫ ꝙ ſunt ꝓhibite ⁊ i veteri ⁊ in nouo teſtamēto. ſortilegiū etiā ꝓhibitū eſt ſub illa rōe quā ponit Iſi. ſortilegi ſūt q ſub noie ficte religionis p quaſdā quas ſcioꝝ ſiue apłoꝝ vocāt ſortes: diuinatōis ſciaꝫ ꝓſitent̄. aut quarū/cūqꝫ ſcripturarū inſpectiōe futura ꝓmittunt. Qḋ autē diuinatio ſit illicita pꝫ p hoc qḋ dr̄ in canone. q diuinatōnes expetūt ⁊ mores gentiū ſubſequūtur. vel in domo ſua huiuſmōi hoies itroducunt exqrendi aliqḋ arte magica aut expiendi cā ſub regula qnquēnij ſubiaceāt ḃm gradus penitētie diffinitos. ❡ Ad illud vō qḋ obijcit̄ in ḡn̄iꝫ dōꝫ ē ꝙ ioſeph n̄ vſus ē augurādi ſcia. ſꝫ hūit ſpiritū pṽidēdi aliq̄ futura a deo. Qḋ aūt dicit ſe nō eſſe ſilē mā in augurādi ſcia. hoc ḃm aug. ioco dictū eſt nō ſerio. vn̄ nō eſt habendū mēdaciū. mēdacia eniꝫ a mēdacibus ſerio aguntur nō ioco. ❡ Ad illud vero qḋ dicit̄ de ioſue ⁊ de ſaule. dicendū ē ꝙ pmiſſuꝫ fuit an̄ ꝑublicatōem euāgelij. ⁊ tunc tēporis cuꝫ inuocatōe dei. nullatenus autē cuꝫ inuocatōe demonū. Ioſue aūt ⁊ ſaul cū inuocatione diuina ſortes miſerūt. oportet etiā ꝙ aſfuerit neceſſitas. neceſſitas eniꝫ aliq̄n facit licitum qḋ al's nō eſſet licitū. Unde beda. ſequi neceſſitate aliqua cōpulſi deū putāt ſortibus eē ꝯſulendum exēplo apłoꝝ. videant illos nō niſi pcibus fuſis ad deum egiſſe.

Membrum quartuꝫ.

Quarto q̄rit̄ vtꝝ diuinatōibus ſit fides exhibēda. Et vꝫ p hoc qḋ dicit aug. in li. ḋ diuinatōe demonū. vbi dr̄. demones q̄nqꝫ ꝓnūciāt ea que ipi facturi ſunt. aliq̄n aūt ea q̄ nō facturi ſūt. ſꝫ que futura eſſe ꝑcognoſcūt nālibus ſignis. ergo eis credulitas pōt adhiberi. ❡ Itē augu. in. ix. de ci. dei. demones nō eternas tēporū cās ⁊ quodāmō cardinales i dei ſapia ꝯtēplant̄. ſꝫ quorūdā ſignoruꝫ nobis occultoꝝ maiori expientia multo plura q̄ꝫ hoies futura cōſpiciūt. ❡ Itē aliud ē tpalibꝰ tpalia ⁊ mutabilibus mutabilia cōiecturare. eiſqꝫ tēporalē ⁊ mutabilē motū ſue volūtatꝭ ⁊ facultatis inſerere. qḋ demonibus certa rōne pmiſſum ē. Aliud aūt in eternis legibus mutatōes tpuꝫ ṗuidere. qḋ ſanctis angelis donatū ē. cū ergo rerum mutabiliū cāe ꝓpinque ſint res mutabiles. in eis aūt cognoſcāt demones ⁊ q futura diuinatōibꝰ cognoſcūt: diuinatōibꝰ pt fides adhiberi. ❡ Preterea. maior ē pſpicacitas itelligentie angelice q̄ꝫ hūane. ſꝫ adhibēda ē fides hoibꝰ cū vera loquūtur ex his q̄ pſe acceperūt. mltō ergo fortiꝰ vꝫ ꝙ adhibēda ē fides illis q̄ ad angelis lꝫ malis reuelent̄. Cōtra. demonū itentio ē ad fallendū. hoc aūt ſit maxie i diuinatōibꝰ ergo diuinatōibꝰ nō ē fides adhibēda. ❡ Itē ē mēdax ⁊ pr eiꝰ. ſꝫ mēdacibus nō ē fides adhibenda. nō ergo ē adhibēda illis vel diuinis qui ab eis accipiūt. ❡ Itē obſcuratus ē intellectus demonū ⁊ illoꝝ q eis credūt circa reꝝ cognitōeꝫ. pp pcīꝫ qḋ maxie ē i eis ꝓfundatū. ergo nō ē eis fides adhibēda de rerū certitudine ❡ Itē ſoliꝰ dei ē pſcire futura. vł eius q ab ipo accipit tanq̄ꝫ a ſpeculo eīno quēadmodū ē de ſingulis ſanctis ⁊ ꝓphetis. p hāc aūt viaꝫ nō accipiūt imo p oppoſitū. nō ergo pſciūt futura. ergo eis nō ē adhibēda fides ḋ pſcia futurorū. Qḋ ꝯcedēdū ē. vn̄ lꝫ aliq̄n vera dicūt diuini ſiue demones i ipis diuinatōibus: nō tn̄ eſt eis credēdū. Dicit eniꝫ aug. de nā demonū. ꝙ fallunt etiā ſtudio fallēdi ⁊ inuida volūtate qua hoium errore letant̄. ſed ne apud cultores ſuos pondus auctatis amittāt. id agūt vt iterptibus ſuis ſignorūqꝫ cōiectōibus culpa tribuat̄. ❡ Ad illud vero qḋ obijcit̄. ꝙ ipſi ꝓnūciāt ea aliq̄n qbus certi ſūt. vtpote de factis ſuis vel ḋ huiuſmōi. vn̄ ḋ ibis pt fides adhiberi. rn̄dendū ē. ꝙ lꝫ ēt vera ꝓnūciant. nō minus ſūt execrāda ea q̄ opatōe demonū ad deceptōem hoiꝫ fiūt. Un̄ aug. in li. ḋ doc. xpiana. nō q2 imago ſamuelis mortui ſauli vera ꝓnūciauit. ꝓpterea talia ſacrilegia quibus illa imago pn̄tata ē minus execrāda ſūt. ❡ Ad ſcḋꝫ vō dōnḋ eſt. ꝙ lꝫ demones pp maioreꝫ expientiā quā hn̄t multo plura cognoſcāt q̄ꝫ hoies: tn̄ reſpectu certitudinis futuroꝝ deficiūt aliq̄n pluſq̄ꝫ hoies vel tātū. ⁊ ita de certitudine futuroꝝ ſiue euētu n̄ eis fides adhibēda eſt ❡ Ad tertiū vō dōm ꝙ lꝫ reꝝ mutabiliū cā ꝓpinque ſint res mutabiles: tamen ipſis cauſatis vel cauſis demones nō hn̄t certitudinē ſꝫ cōiecturā fallibilē. ⁊ ideo i eis nō ē fides adhibēda ſiue i diuinatōibus. ❡ Ad q̄rtū vō dicēdū. ꝙ lꝫ pſpicacitas ſit maior ḃm nām i demonibus. ⁊ ita ḃm nām poſſent melius cognoſcēe: tn̄ ꝓpter volūtatē cōtinuā decipiēdi. ⁊ ꝓpter obſcuratōem itellectus ex culpa. nō ē eis fides adhibēda. quēamodū hominibus de qbus pſumit̄ ꝙ ⁊ vera dicere intēdant.

Membrum quintuꝫ.

Quinto de pena diuinationē cōſequente. ꝙ autē ſint excōmunicādi pꝫ per hoc qḋ dicitur in can̄. xxvi. q. v. ſꝫ de pnia poteſt queri quāta debeat ipſis diuinis ⁊ ſortilegis. Et videtur ꝙ qnquēnis. per hoc qḋ dicit̄ in can̄. qui demones expetūt ⁊ moreꝫ gentiū ſequūtur vel in domoꝰ ſua hoies itroducunt exquirēdi aliqḋ cā arte magica: ſub regula qnquēnij iaceant. ❡ Cōtrariuꝫ autē videt̄ qḋ dicit̄ in cano. ꝙ pro graui pcō mortali ſeptēnis pnia iniungit̄. ſicut habetur. xxxiij. q. ij. hoc ipſuꝫ.

⁊ ponit̄ exēplū dē maria ſorore aaron. de q̄ p̄ce pit dn̄s ꝙ eſſet extra caſtra. vij. dieb⁹. ⁊ poſt ſeqt̄. maioꝝ criminū pn̄ia ſeptē ānoꝝ ſpacio ꝯcludat̄.
Ad qđ rn̄deri pōt. ꝙ lʒ ita regulariter ſit ſtatu/ta pn̄ia ſeptēnis: tn̄ aliqn̄ iniūgitur maior vel mi/nor ſm quātitatē ⁊ qualitateʒ delicti. ⁊ ſm hunc modū pōt illud intelligi qđ ſupradictuʒ eſt. multi enim ſunt qui i talibus nō credūt eſſe pctm̄. ⁊ ex quadā curioſitate ſiue pp cōmoditatem hoc effi/ciunt vel inquirūt.

Membrum ſextū.

Sexto querit̄ đ qbuſdā ptinētibus ad aliquas ſpēas diuinatōis. ſʒ prius q̄ra tur i genē vtꝝ huiuſmōi cognitio ſit a deo vl̄ a dyabolo. ⁊ vr̄ ꝙ ſit a deo. p hoc qđ dr̄ i li. đ li. ar. qs audeat dicē diſciplinā eē malū. ⁊ iteꝝ nullo mō dixerim aliquā itelligētiā malaʒ eſſe poſſe. illa ergo itelligentia que dat̄ per illā viā: nō mala ē ſed bona. ¶ Itē intelligētia eſt ipa luce mētis illuſtrius pfectiuſqʒ viuere. aug. in li. de li. ar. ſʒ hoc bonū eſt. ergo huiuſmōi cogni tio cū ſit intelligētia bonū eſt. ⁊ ita a deo ē. Cō tra. aug. de ci. dei. hec vanitas magicoꝝ artiū ex traditōe maloꝝ angeloꝝ in toto terrarum orbe plurimis ſeculis valuit. ⁊ iteꝝ p inuentiōes eorū inuenta ſunt aruſpicia. auguratōes. ⁊ oracula. er go huiuſmōi cognitōes ſūt a dyabolo. ¶ Orige. eſt quedā opatio demonū i miniſterio pſciētie. q̄ artibus qbuſdā ab his q ſe demonibus mācipa uerūt colligit̄. ⁊ nūc p ſortes nūc p auguria nunc ex ꝯtēplatōe vmbraꝝ cōprehēdi videt̄. hec autē oia opatōe demonum fieri nō dubito. Ad qđ dōm. ꝙ cognitio iſta cum eſt veroꝝ. quo ad hoc ꝙ veroꝝ eſt: a deo eſt prio. oē eniʒ veꝝ ē a veri/tate prima. vn̄ ⁊ ipa cognitio vera eſt ab eo. quo ad hoc aūt ꝙ illo mō reqrit̄ quo reqri nō cōue nit. ſ. per inuocatōeʒ demonū nō eſt a deo. Si āt querat̄ vtrū talis ars diuinādi ſit a deo. dicendū eſt ꝙ nō. vn̄ nec etiaʒ ars dicenda eſt. nō enim ex ordiaťs pricipijs ē. ſʒ ex illuſiōib⁹ dyabolicis. cuʒ āt falſa pdicūt mō diuinatōis. totū ē a demonib⁹ vel ex humanis adinuētōibus. ¶ Ad illud vero qđ obijcitur in cōtrariū. dicēdū eſt ꝙ in lib. de li. ar. loquit̄ de ſcia veri nois que eſt a deo. cuʒ. ſ. ex ordinatis principijs eſt vel ad cognoſcēduʒ vel ad operanduʒ. illa etiaʒ cognitio que eſt a deo đ futuris imediate: licet nō ſit ex inordinatis prin/cipijs accepta ſed ex reuelatione diuina in gene/re bonoruʒ multomagis eſt cōnumerāda: eo ꝙ ipa accipit̄ ex illo principio primo quod mutari nō poteſt.

Deinde querit̄ . §. j.

quare pmittit deus p hāc viā illudi hominib⁹ ab ipis demonib⁹. Ad qđ rn̄det aug. i his portentis p demonū fallaciā illudit̄ curioſitas humana. qn̄ id impudēter appetūt ſcire qđ ex nulla rōe cōpe tit inueſtigare. hec aūt ptās iō datur imūdis ſpi/ritibus vt prauos hoīes ſeducāt. illos. ſ. qui ſper nunt veritatē ⁊ credūt mendacio. Et iteꝝ in li. de doc. xpiana. Iudicio quodā diuino occulto tra dunt̄ homines illudendi ⁊ decipiendi p meritis voluptatū ſuaꝝ.

Deinde querit̄ . §. ij.

vtrū pctʒ ſit inueſtigare de rebus furtim ſublatis per inſpectiōem aſtrolabij ⁊ p iudicia aſtroꝝ. vr̄ eniʒ ꝙ nō ſit pctm̄. cuʒ eniʒ multa fiūt ſm curſus eorūdē iudicare de illis p ipos motus aſtroꝝ ⁊ ꝯiunctiōes ⁊ aſpectus nō erit pctm̄. ¶ Preterea. doctrina aſtronomie vtilis ē ⁊ ꝯceſſa. vn̄ hiero. diſcant a mente dogmata ⁊ doctrinā caldaycā: q̄ ⁊ moyſes omnē ſapiaʒ egiptioꝝ didicerat. cum ergo huiuſmōi iudicia ad aſtronomiā ptineant. nō eſt pctm̄ his intēdere. Sʒ videt̄ cōtrariū p hoc qđ dr̄ col. ij. ſup illud theſauri ſapie ⁊ ſciētie abſcōditi. Glo. ideo deſpecta ſunt a nobis q̄ ſunt i aſtrologia ⁊ geometria. qr nihil ad ſaluteʒ pti/nēt. ſʒ magis mittūt i errorem ⁊ a deo auocāt. vt dū hi ſtudēt diſpoſionū rōcinatōnib⁹ curā aiarū ſuaꝝ nō agūt. ¶ Itē aug. i. v. đ ci. dei. non imerito credit̄ cū aſtrologi mirabiliter multa vera rn̄dēt occulta fieri inſtinctu ſpirituū nō bonoꝝ. quoruʒ cura ē has falſas ⁊ noxias opiniōes đ aſtralib⁹ fatis inſerere mētibus hūanis atqʒ firmare non horoſcopi vocati ⁊ inſpecti aliq̄ arte q̄ nulla eſt. ¶ Itē hoc idē vr̄ p hoc qđ dr̄ ex̄ de ſortilegijs. ex tenore. vbi dr̄. ꝙ quidā pſbiter cū quondā ad pri uatuʒ locū acceſſit nō ea intētōe vt inuocaret de/moniū. ſʒ in ſuſpectiōe aſtrolabij furtū cuiuſdam poſſet recupare ſicut dicebat. ꝙ lʒ p bono zelo ⁊ ſimplicitate feciſſe. pponat tn̄ grauiſſimū peccatū fuit. Reſtat ergo ꝙ pctm̄ ē p inſpectōneʒ aſtrola/bij ⁊ iudicia aſtronomica ingrere ea que ſubſunt li. ar. Ad qđ vr̄ dōm. ꝙ ſunt quedā iudicia de his que ſequūtur ꝓprie mutatiōeʒ aſtroꝝ. ſicut ē de calore ⁊ frigore. imbre ⁊ ſiccitate. ⁊ đ talib⁹ n̄ eſt arguere: ſalua dei virtute que pemīnet. ſi autē fiat iudiciuʒ de his que ſubſint li. ar. que non ſunt ſubiecta legi aſtroꝝ. peccatū eſt in his magnaʒ fi/deʒ adhiberi. generaliter āt vbi iteruenit inuoca tio demonū vel aliud ſupſtitioſum graue ē pctm̄. ¶ Ad illud vō qđ obijcit̄. dicēdū eſt. ꝙ nō repro batur ipa ſcientia aſtronomie nec vniuerſalit̄ oia iudicia. ſed qr illa nō ſufficiūt ad inueſtigationeʒ coꝝ que variant̄ ſm motū li. ar. circa huiuſmodi eſt reprobatio. ⁊ ſic ſoluit̄ illud quod ꝯſequēter obiectū ē. ¶ Quod āt obiectū ē p auctēʒ col. ij. di cenduʒ eſt. ꝙ ipſe ſciētie in ſe bone ſunt ſicut dicit aug. ſup epſam ad tytum. geometria ⁊ alie hn̄t in ſua ſcia veritatem. ſed nō ſunt ſciētie pietatis. oc/

caſionē tñ mali dāt ſicut dicit aug. dñ ꝓpria curioſitate aſtrologie catholici nimis erāt itēti. minus vacabāt his que ſaluti aiaꝝ erant accōmodata. ¶ Preterea q multū his intēbant nō credebāt aliqua fieri niſi q̄ ſꝫ curſū nature cēnt ordinata. ⁊ iō dr̄. ij. ad col. Uidete ne qs vos decipiat per philoſophiā ⁊ inanē fallaciā. ſꝫ traditōeꝫ hoīuꝫ ſꝫ elemēta huius mūdi. ⁊ nō ſꝫ xp̄ꝫ.

Deinde querit̄ .§. iij.

d̄ ipſis phiſicis q circa medicinas dādas ⁊ circa egritudines ꝯſiderāt mot⁹ ſupioꝝ. vtꝝ peccēt. ⁊ vr̄ ꝙ nō. cū iſta vt i pluribus varient ſꝫ ꝯditōes aſtroꝝ. vñ i diuerſis egritudinib⁹ mouet mā morbi ſꝫ motus corporū ſupioꝝ. ¶ Cōtra āt videt̄ ꝑ hoc qd̄ dicit apl̄s ad gal. iiij. dies obſeruatis ⁊ mēſes ⁊ tēpora ⁊ ānos ⁊c̄. Ad qd̄ reſpōdēdū. ꝑ hoc qd̄ dr̄ ibi i gl. loqͥt eiꝫ d̄ duplici genere rerū d̄ his ſcilꝫ q̄ currūt curſu naturali. ⁊ d̄ his q̄ currūt curſu volūtario. i his ē pctīꝫ. i his nō ē. vñ gl. eos culpat q ꝯſtellatōes ſequūtur dicētes. agā hoc mēſe ꝯmerciū. qꝛ illa ſtella agit mēſeꝫ. ñ plātabo hoc āno vineā. qꝛ biſextus ē. illi āt ñ culpāt q naturales effectus elemētoꝝ ſyderꝝ ordinatiſſima ꝯuerſiōe nouerūt. dictū ē eiꝫ i geñ. vt ſint i ſigna ⁊ tēpora ⁊c̄.

Adhucetiam .§. iiij.

q̄rit̄ vtꝝ liceat vti diuinatōibus q̄ fiūt ꝑ imagīes ſctoꝝ hominū ſicut vr̄ eē factū ꝑ imaginē ſamuel̄ ſicut. j. reg. xxviij. legit̄. ⁊ vr̄ ꝙ ſit licitū. ñ eiꝫ ꝓſumit̄ ꝙ d̄mones poſſe habeāt ſuꝑ corpa mortuorū ſctoꝝ vt i eis ludificēt. ſi ergo i ſpecie bonoꝝ fiūt alique reuelatōnes veroꝝ occultoꝝ. ꝓſumit̄ ꝙ hoc ſit miniſterio bonoꝝ angeloruꝫ. vti ergo huiuſmōi vel credere nō erit illicitū. ¶ Ad hoc facit qd̄ dicit aug. ad ſimplicianū. nō ē abſurduꝫ credere aliqua diſpēſatōe ꝑmiſſum fuiſſe. vt non dñante magica arte ſꝫ diſpēſatōe occulta q̄ phitoniſſā ⁊ ſaulē latebat ſe oſtēderet ſpūs iuſti aſpectibus regis diuina eū ſentētia ꝑcuſſurus. Sed arguit̄ ꝯtrariū. dicit. n. aug. ad ſimplicianū. forte apparuit imago ſamuelis per ficta mathematica eius qui tranſfigurat ſe i angelum lucis. ¶ Item beda ſuper il ud act. xvi. Puellā quādā hñteꝫ phitonē. malignus ſpūs ē ꝑ quā phitoniſſe hoc agūt. vt mortuos ad locutōeꝫ ⁊ diuinatōeꝫ incātatoꝝ ſuſcitēt. ⁊ in gl. dicit̄. ꝙ rogante ſaule phitoniſſe vel animaꝫ ſamuelis vel pro eo ſpiritum imūduꝫ euocauit ab inferis. ſi ergo talia fiūt miniſterio demonuꝫ. illicitum eſt iſtis vti vel credere. Ad qd̄ dicendum ꝙ licet ſub ſpecie viri ſancti fieret huiuſmodi apparitio vel reuelatio. tamen non eſt huiuſmodi diuinatio licita. nec eſt credenduꝫ quin hoc facit ſathanas vt magis d̄cipiat. ſi enim vere ſamuel appariuſſet non vtiqꝫ vir iuſtus ꝑmiſiſſet ſe adorari. qui predicauerat deuꝫ ſoluꝫ eſſe adorādum. ⁊ quomō homo dei qui cuꝫ abrahā in refrigerio erat dicebat ad viꝝ peſtilētie dignuꝫ adore gehēne: cras mecū eris. ¶ Ad illud vero qd̄ obijcitur primo. dicēdū ē. ꝙ lꝫ nō habeat dyabolus poſſe ſuper animas ſanctoꝝ mortuoꝝ vel ſuꝑ corpa eoꝝ ex ſe. hꝫ tñ vt ſimilitudo trāſformet̄ apud imaginatiuā peccatoris. ⁊ vt extra ſumat aliquā ſimilitudinē ex ꝑmiſſiōe diuina. hoc aūt merentur ipi peccatores qb⁹ illudit̄. ¶ Ad ſcd̄ꝫ v̄o d̄dꝫ. ꝙ lꝫ ipa appitio ſamuel̄ poſſet fieri ex diſpēſatiōe diuina. ex ipis tñ circūſtātijs facti magis ꝓſumit̄ ꝙ aduerſari⁹ ſub ſpecie ſamuel̄ nec corpus ipi⁹ aſſumēdo nec aiaꝫ ab iferis excitādo appuerit vt ea reuelauerit q̄ in ꝓximo erāt futura. Uñ dic̄ aug. qd mirū ſi iminētē ꝓpe mortē potuit ꝓuidere. cū hoc ſit vñ fallit. ⁊ ſe i dei ptāte vult adorari.

Deinde querit̄ .§. v.

d̄ his trāſformationibus q̄ aſſerūtur fieri a quibuſdā vetulis vt poſſint trāſire multa terrenoruꝫ ſpacia. ⁊ cū innumera multitudine equitare. q̄rit̄ vtrū hoc hūana virtute fiat. vl̄ ſi ſit virtute dyabolica. vtꝝ ſit ibi veritas rei vl̄ illuſio. Ad qd̄ reſponderi pōt. ꝙ a maligno ſpū talia fantaſmata mentis infideliuꝫ inferūtur. dyabolus enim cum animaꝫ alicuius ꝑ taleꝫ errorē ſubiugauerit. trāſformat ſe i ſpecies differentes ſiue ſimilitudines ⁊ mētē quā captiuaꝫ tenet multipliciter deludit. nec eſt credendum ea que apparent in fantaſia in veritate corporali accidere. vnde nulla fit mutatio in ipis credētibus ſm ꝙ credit̄. ſed ſic apparet fieri.

Deinde querit̄ .§. vj.

vtrū licitū ſit dicere aliqua carmina cū collectionib⁹ herbaꝝ. aut aliquas ſcripturas ꝓ quacūqꝫ infirmitate ſuꝑ homines vl̄ aialia ponere. ¶ Ad qd̄ rñdet aug. ꝙ ñ lꝫ aliqua ponere ꝑter ſymbolū ⁊ orōneꝫ dñicā. ⁊ hoc idē dr̄. xxvi. q. v. Nō lꝫ hoc āt fieri dꝫ vt deus omniū creator ⁊ dñs honoret̄. Si v̄o aliqua ſuꝑſtitioſa obſeruātia addatur etiā peccatū ē.

Deīde querit̄ .§. vij.

d̄ illis orōnibus ⁊ figuris q̄ fiūt i arte notoria. vtꝝ licitū ſit eas facere. cū illis orōnibus ñ videatur poni niſi qd̄ pertinet ad pietatē religionis xp̄iane. dirigunt̄ eniꝫ ibi orōnes ad deū ꝓ bonis impetrandis uel pro malis āmouendis. indifferēs eſt etiam pertractōnes tales facere quales fiunt ibideꝫ ad deſignationē diuerſaꝝ ſcientiaꝝ. ¶ Ad qd̄ dicenduꝫ eſt. ꝙ huiuſmodi ars notoria prohibita eſt nec licitum eſt illi fideꝫ adhibere. lꝫ aliqua ponant ibi q̄ a religione fidei nō diſcrepāt.

apponunt eis vt facilius alijs credat. Prohibi/
ta aūt ē multis ḋ causis. Una ē q2 ponunt ibi noia
plura quoꝝ ignorat itelligētia. Alia ē q2 attendit
ibi inspectio horaꝝ. q. ḃtute astroꝝ illa fieret. Ter
tia ē ꝙ fiūt ꝓtractōes q̄dā ꝛ lineatōes hac intē/
tione vt inspectōe eaꝝ acquirant diuerse sciētie vel
artes. ꝛ sic falsa credulitas in cordibus hominū
generetur.

Questio. clxxxv. ḋ sortilegio.

Ultimo querēdū ē ḋ sortibus. Primo aūt q̄rit qd sit sors. Scḋo vtruȝ licitū sit ꝓijcere sortes. Tertio vtꝝ sic sortiendo sit tētare deū. Quarto vtꝝ oi tpe congruat pmissio sortis sicut fuit tpe legis. Quinto vtrū exēplo aploꝝ ꝯsulēdū sit sortibus i electionibus vl' huiusmōi factis. Sexto quare plus abundat sortilegiū i sexu mliebri q̄ȝ i virili. Septimo vtꝝ sortilegiū sit maius peccatū q̄ȝ isidelitas vl' apostasia.

Membrum primum.

Ad primū sic dicit aug. super ps. In te dñe speraui. sors ñ ē aliqd mali sȝ res i hūana dubitatōe posita. diuinā indicās volūtatē. Circa hāc diffinitōȝ q̄rit rōe ei⁹ ꝙ dicit ñ ē aliqd mali. vȝ. n. ꝙ ñ sit malū. ptinet. n. sub diuinatōe. diuinatio āt dicit hiero. sup illo Mich. iij. pphe eius i mercede diuinabāt. nūq̄ȝ diuinatio i bō a pte i scriptura sacra accipit. ergo sors cū sit spēs ei⁹ ē aliqd mali. Itē sors dr̄ qḋ i hūana dubitatōe ē positū. sȝ qḋ i humana dubitatōe ē positū nō ē nobis certū. qḋ āt iudicat diuinā volūtateȝ nobis dȝ eē certū. ergo ñ bñ ponunt illa duo isimul in diffinitōe sortis. Itē sors dr̄ indicās diuinaȝ voluntatē. sed qḋ est indiciuȝ diuine volūtatis ē signū eius. signa āt diuine volūtatis quinqȝ dicunt. pceptū. phibitio. ꝯsiliuȝ. impletio. pmissio. ad qḋ ergo illoꝝ reducitur. Ad qḋ dōȝ. ꝙ cū dr̄. In manibus ei⁹ sortes mee. sors accipit ibi pro electōe gratuita. cuȝ āt dr̄ sors nō ē aliquid mali. si sic accipiat. veꝝ ē sicut dicit apl's. s. ad eph. In quo sorte vocati sumus. Si vō sors accipiat ꝓ eo qḋ ē quasi qḋdā indiciuȝ diuine voluntatis. quomodo accipit. s. Act. cuȝ dicit sors cecidit super Mathiā. sors i se non fuit aliquid mali. sed ratione circunstantie pōt sors aliquid mali continere. Unde i canone dicit. In sortibus nihil mali inesse monstratur. prohibetur tamē fidelibus ne sub specie diuinationis ad āntiquos idolatrie cultus redirēt. Ad scḋm dōm. ꝙ sors pōt accipi vel ꝓ ipso operato sm ꝙ est i fieri. ꝛ sic est res dubia. vel ꝓut est in ipso eē ꝙ est terminus fieri ꝛ sic ē res certa. ꝛ tūc indicatur diuina volūtas. qḋ ergo prius fuit res dubia deinde fit res certa. ꝛ ita nō repugnant ea que sūt in diffinitōe. Ad tertiū vero dicenduȝ. ꝙ sors cuȝ sit indiciū volūtatis diuine. ad illud signū reduci pōt qḋ est ꝯsiliū. ꝓprie tamen nō est illud. Naȝ cū dicitur ꝙ quinqȝ sunt signa voluntatis diuine que ē beneplacitū. referēdū est ad actus qui sūt ex parte dei. verbigrā. cuȝ precipit aliquid vel cōsulit ꝛ ita ḋ alijs. sortes autē ꝓijcere actus ē humanus. vñ nō est ḋ illis signis quinqȝ. licet in illo requirat certitudo consilij diuini.

Membrum secundū.

Secūdo queritur vtrū licitū sit sortes ꝓijcere. ꝛ videtur ꝙ sic. dicit enim xviij. puerb. contradictiones cōprimit sors. sed hoc est bonuȝ cōprimere. s. cōtradictōes. ergo sortes ꝓijcere bonū est. Iteȝ. xvij. puer. sortes mittūtur in sinum sed a domino tpantur. sed hoc mō mittere sortes non ē malū. ergo ꝓijcere sortes nō ē malū. Itē cuȝ quedā ciuitas eēt obsessa. ꝛ clerus dubitaret qui deberēt fugere: q manere: rñdet aug. sorte esse dirimēdū. Preterea fiūt ēt ad dirimendum dubitationes humanas quotidie sortiū proiectiones. ergo nō est malū. Cōtra dicit aug. ad inquisitioneȝ ianuarij his qui de paginis euangelicis sortilegunt ꝛ si optandū est vt id potius fiat q̄ȝ ad demonia cōsulenda recurrant. tamen ista mihi displicet cōsuetudo. ad negocia secularia ꝛ ad vite huius vanitatē diuina oracula velle ꝯuertere. ex quo habetur. ꝙ ꝓijcere sortes; cā negocioꝝ. seculariuȝ fuit supstitiosuȝ ꝛ ita malū. Itē extra. de sortilegijs. ecclesia nr̄a. vbi dicit mlta reprehensione esse dignuȝ ꝙ sors i talibus interuenit. ꝛ loquitur de electione cuiusdā pontificis: ergo ꝓijcere sortes i huiusmōi ē maluȝ. Ad qḋ dicendū. ꝙ ꝓijcere sortes i illis actibus hūanis que nō spectant ad deū. vt in contradictionibus hūanis. vel in ꝯtractibus dirimēdis. nō ē maluȝ i electionibus aūt vbi pōt esse animarū piculuȝ. nō dȝ sorte contractio comprimi. nisi necessitas magna interueniret precedētibus oronibus. vnde beda. Siqui necessitate aliqua conpulsi deum putāt sortibus exemplo aploꝝ esse ꝯsulendū. videant hoc apl'os nō nisi collecto cetu fratrū ꝛ fusis ad deuȝ precibus hoc egisse. Et ꝑ hoc pōt solui illud qḋ obiectū ē. Rationes eiȝ ille primo posite agūt ḋ huiusmōi ꝓiectione sortiū q̄ fiunt ad cōtradictiones hūanas i negocijs ꝛ ꝯtractibus hūanis dirimēdis. Ad illud vero qḋ obijcitur ꝑ auct. aug. ad ianuariū. dicendū est ꝙ loquitur de illis sortibus vbi ꝓ negocijs secularibus qualibetcunqȝ diuina oracula requireban/

tur.nō.n.exēplū aploꝝ ꝺ ꝓiectōe ſortiū trahēdū
ē ad ſeclaria negocia.priuilegia.n. ſinguloꝝ cōez
legē oino facere nō pn̄t.

Membrū tertium.

TErtio querit̄ vtrū ſic ſortiēdo ſit tētare
deū. Et videt̄ ꝑ ſilē.ſi.n.moyſes poſu-
iſſet ꝟgas filioꝝ iſrl̄ i tabernaculo au-
ctoritate ꝓpria. vt videret cuius ꝟga
floreret:tētaſſet dn̄m.ſimilr̄ ergo qui mittit ſortes
ad cognoſcēdum quē cui dominus preferat. vi-
det̄ tentare deum.dicit̄ enim ſuper illud.vj. deut.
Non ten.do.de.tuū. Tētat dn̄m qui habēs qd fa
ciat:ſine rōne periculo ſe cōmittit expiens vtruꝫ
poſſit liberari a dn̄o.ex quo vr̄ ꝙ ſit tētare deum
in ꝓiectōe ſortiū:cū alio modo poſſit hēri certitu
do vel cautela mali. ¶ Sed ꝯ hoc videt̄ eē ꝙ Jo
ſue ⁊ alij miſerūt ſortes qui tn̄ nō tētauerūt dn̄m
faciētes cōtra preceptū.dn̄m deuꝫ tuū non tenta-
bis. Ad qꝺ rn̄dendū. ꝙ nō eſt recurrēdum ad
dn̄m ꝑ ſortes vel ꝑ alia huiuſmōi.dum homo ha
bet qꝺ rōne hūana poſſit facere. cū autē non hꝫ:
recurrēdū ē ad auxiliū dīnuꝫ.ij.palip.xx.cū igno
ramus qd agere debeamus. hoc ſolū reſiduū ha
bemus vt oculos ad te leuemus. qui ergo ꝑ ſor-
tes vel per aliqd aliud huiuſmodi īquirit aucto-
ritatem diuinā. duꝫ habet humana rōne quomō
ſe poſſit expedire i negocijs ſpūalibus:quaſi ten-
tat dominū.nō ſic autē fuit de Joſue qui ex iſpira
tōe diuina faciebat.

Membrum quartuꝫ.

QUarto querit̄.vtrū oī tpe ꝯgruat per-
miſſio ſortis.ſicut fuit in tēpore legis.
Ad qꝺ ſic argu.lex ē vmbra futuroꝝ
x.ad heb.quādiu ergo fuit vmbra po
tuerūt eē ſigna ſeu durare ⁊ nō āplius. ſors autē
ſignū erat:ergo tēpore legis veteris congruebat
ſors ⁊ nō tpe euāgelij. ¶ Jtē aug.in li.de diuina-
tione.demonū artis mathematice ſciētia vſqꝫ ad
xp̄m fuit ꝯceſſa. vt xp̄o edito nemo exinde alicu-
ius natiuitatē iterpretet̄. Sꝫ ꝯ hoc obijcit̄ de ſā
cto mathia qui ſorte fuit electus tpe euāgelij. ſicut
habet̄ Act.j. pt ēt queri cū apl̄s ſorte eēt electus.
ꝓpter qd diaconi n̄ fuerūt ſilr̄ ſorte electi. ¶ Pre
terea cū ad hoc ꝙ ſors valeat reqrat̄ iſpiratio di
uina ad hoc ꝙ bn̄ fiat q̄ neceſſitas fuit ſortiū.cum
iſpiratio diuia de ſe ſufficiēs eēt ad māifeſtatōem
volūtatis dei. Ad quod dōm ꝙ donec veniret
veritas i publico ꝯceſſe fuerūt ſortes i electōibus
⁊ i his que ordiabāt tāqꝫ vmbra ad veritatē. Vn̄
dicit Beda. hic ſorte eligit̄ ne a lege diſcrepet in
qua ſūmus ſacerdos ſorte q̄rebat̄.qr querendus
erat vetus ſacerdos:donec veniret ille q ꝑ ꝓpriū
ſanguinē itrauit ſemel i ſcta ſctoꝝ.cuius hoſtia in
paſcha imolat̄.i die pēthecoſtes ſpū appēte ē cō-
ſūmata.donec.n.veniret ꝟitas figurā licuit exer-
ceri. ⁊ ꝓpter hoc electio mathie ſorte facta eſt an̄
pēthecoſten i qua dabat̄ ſpūſſ.nō dum.n.oino fa-
cta ē publicatio ꝟitatis. diaconi autē electi ſunt in
miniſteriū poſt pēthecoſten vt oſtēderet̄ ꝙ dein-
ceps ꝑ electionē eēnt ꝑlati eligēdi non ſorte. ¶ Ad
illud vero qꝺ obijcit̄ de ꝯceſſione artis mathema
tice vſqꝫ ad xp̄m.itelligēdum eſt ꝙ cōceſſio acci-
pit̄ ibi pro ꝑmiſſione. ¶ Preterea illa iudicia ſi-
ue coniecture quas fecerūt magi de natiuitate ma
gni regis:fuit per hoc ꝙ ſtellā inſolitā viderunt.
dyoni.etiā i miſtica theologia ꝑ eclipſiꝫ ſolis xp̄o
patiēte factā nō ſꝫ curſus aſtroꝝ.cognouit ꝙ de-
us nature pateret̄. ¶ Ad illud ꝟo qꝺ obijcit̄.ꝙ tūc
non eēnt ſortes nece cum iſpiratio diuina ſuffice-
ret.dicēduꝫ ē ꝙ licet iſpiratio diuina ſufficiēs eēt
quātum ē ex parte ſua:nihilominus tn̄ fiebat ꝓ-
iectio ſortiū.ad hoc eīm ꝙ accipiamus a deo qꝺ
petimus.opꝫ non ſolū de potētia.ſapiētia. ⁊ boni
tate ꝓſumere:ſꝫ ēt noſtrā iſufficientiā on̄dere. hoc
āt fit in ſortiū ꝓiectiōe. vn̄ ſicut mali on̄dūt quaſi
ſuā iſufficiētiā dyabolo. ⁊ poſtea ipm̄ iuocāt ⁊ in
hoc peccāt.ita oportuit ꝙ ipi iſufficiētiā ſuā oſtē-
derēt deo i dubitatōe ſortis. ⁊ inuocarēt ipm̄ per
orōnē vt ſupplēt defectū eoꝝ.vn̄ Act.j.orātes di
xerūt tu dn̄e ⁊c̄.

Membrum quintuꝫ.

QUinto querit̄ vtrū exēplo aploꝝ ꝯſu-
lēdū ſit ſortibus i electōibus vl̄ huiuſ-
modi factis? ¶ Ad qꝺ rn̄det Beda.n̄
exēplo mathie vel ꝙ Jonas ꝓpha ſor
te deꝑhēſus ſit idifferēter ē ſortibus credēdū: cuꝫ
priuilegia ſinguloꝝ vt ait hiero. cōeꝫ legē oio fa
cere nō pn̄t.extra. ēt de priuilegijs hētur ꝙ ſors i
electōibus nō ē collaudāda.

Membrū ſextum.

SExto querit̄ q̄re plus abūdat ſortile-
giū i ſexu muliebri q̄ i virili? ¶ Ad qꝺ
dōm ꝙ doctrine dn̄ice is fuit ordo.vt
a deo in xp̄m hoiem deſcenderet. ⁊ a
xp̄o in vir̄. ⁊ a viro in mulierē.caput.n.mulieris
ē vir.caput ꝟo viri xp̄s.xp̄i ꝟo dn̄s.j. Corin.xj.
Ecōtra ꝟo fuit ꝺ doctrina dyabolica. qr ipe dya
bolus primo trāſfudit eā i mulierē. vtpote que mi
nus hēbat diſcretōeꝫ ſpūs. ⁊ ꝑ mulierē in vir̄ ſi-
cut ergo prio i muliere trāſfudit doctrinā pc̄ti: ita
adhuc fallacē doctrinā ſortilegij trāſfūdit frequē
tius i mulieres q̄ꝫ i viros.

Membrum ſeptimuꝫ.

SEptimo q̄rit̄ vtrū ſortilegiū ſit maius
pc̄m q̄ꝫ īfidelitas vl̄ apoſtaſia? qꝺ nō
videtur. Jnfidelitas enim ⁊ apoſtaſia
dicūt ſimpliciter fidei priuationē. ſor-

ſilegiū vo vel auguriū poteſt eē ſalua fide infor mi. ergo maius eſt pctm infidelitatis vel apoſtaſie q̄ȝ pctm ſortilegij vel augurij. ¶ Cōtra. Aug. i li. ð decez cordis. tu vis dimiſſo vno deo tanq̄ȝ legitimo viro anime. fornicari p multa demonia. ⁊ qđ ē grauius nō quaſi la parte deſerēs ⁊ repudians ſicut apoſtate faciūt. ſȝ tanq̄ȝ manens i domo viri tui admittis adulteros. i. tanq̄ȝ xpianus ñ dimittēs eccl'aȝ ꝯſulis mathematicos aut aruſpices aut augures aut maleficos. q̄ſi de viri domo nō recedis adultera anima. ⁊ manēs in eius ꝯiugio fornicaris. ex quo vr̄ maius eē hoc pctȝ: cū ⁊ grauius dicat. Ad qđ dōm. q̄ ñ ē maius pctm ſimplr̄ apoſtaſia vel infidelitas. ſȝ quo ad qd dr̄ eſſe grauius. q2 infidelis vel apoſtata manifeſte diſcedit a domo dñi vel ſepat. ſortilegus aūt ſil'at ſe eſſe de vnitate eccl'ie ſiue fidei eccl'iaſtice. ⁊ nō ē oio. ⁊ iō dr̄ grauius pctm. q2 facilius allicit anima. ⁊ quaſi maior eſt offenſa ſpōſi ſpūalis cū ſil'at ſe eſſe ſponſaȝ. ⁊ nihilominus adulterat cuȝ ipſo dyabolo ſm qđ dicit. lvij. Iſa. iuxta me diſcooꝑuiſti ⁊ ſuſcepiſti adulterum.

Queſtio. clxxxvj. de ipocriſi.

DIctū eſt ſupra ð pctis q̄bus fit iniuria ꝯ̄ oīpotētiā diuinā ſiue maieſtatem ⁊ q̄b9 fit iniuria ꝯ̄ diuinā ſapiaȝ. ſicut ē i ſupſtitōibus: ꝯñter dōȝ eſt de pctis q̄bus fit iniuria per appropriatōem ꝯ̄ bonitatē diuinā. Hoc aūt fit tripliciter. aut ſil'atione ſanctitatis ꝑut eſt i ipocriſi. aut abuſiōe doni gratuiti ꝑut ē in ſimonia. aut violatōe loci ſacri ꝑut ē i ſacrilegio. dat eniȝ honorificētia diuine bonitati in veritate. ſanctitatis hūane q̄ a deo dat. ꝯ̄ qđ ē ipocriſis. i. ſanctificatōne reȝ ſpūaliū. ꝯ̄ qđ ē ſimonia cū ponit ſpūale ſub ꝑcio i loci ſacratōe ꝯ̄ qđ ē ſacrilegiū ¶ Primo aūt dōm ē ð ipocriſi circa quā p̄io q̄rit qd ſit. Scđo vtꝝ ſit mortale pctm ſemper an veniale aliq̄ñ. Tertio ð motiuo hui9 pcti. Quarto ð ꝯparatione eius ad inaneȝ gl'iam. Quinto de grauitate huius pcti. Sexto vtrū q̄s poſſit ſil'are ſe eē maluȝ vel ipocritaȝ. Septimo de ſpēbus hui9 pcti. Octauo de oppoſitōe. Nono de deteſtatōe hui9 pcti. Decimo vtrū ſit irremediabile. Undecimo de fructibus q̄bus cognoſcit hoc pctm.

Membrum primum.

AD primū ſic vi. Math. ſup illud ſicut ipocrite faciūt. glo. ipocrita eſt q ſil'at qđ ñ ē repñtator alteri9 ꝑſone. hoc eſt q̄ vlt videri bon9 cū ñ ſit. ¶ Sȝ vr̄ q̄ ipocriſis nō ſit ſil'atio. aliq̄s. n. vult videri caſtus cū ⁊ ipſe ſit caſtus. ⁊ in hoc vult videri bon9 ꝑꝑ ſe. ſil'ator autē ē malicie palliator. ergo ipocrita ñ ē ſil'ator. ergo ipocriſis inq̄ꝑtū huiuſmōi ñ ē ſil'atio. ¶ Itē ſup illud dañ. vij. de pardo q habebat q̄tuor alas dr̄. q̄ q̄tuor deſignant pcta ſicut dicit Ric. q̄ ſūt iactātia de bono manifeſto. excuſatio ð malo māifeſto. ſil'atio boni occulti. diſſil'atio mali occulti. ñ ergo ſil'atio ꝯuertit cū ipocriſi nec eius rō. ¶ Itē ſup illud. iiij. Treñ. maior ē iniq̄tas ⁊c. glo. ſcelera aie plāgunt q̄ in ipocriſiȝ labunt que mala deaurādo tegit ⁊ bona fraudulēter facit. ſȝ hec duo ñ ꝑtinent in illa rōe. ergo ñ ē gn̄alis rō ipocriſis. Ad qđ dōȝ q̄ ipocriſis ꝑt dici amor apparētis bonitatis ꝑꝑ ſe. pōt ēt dici ipocrita ille q repñtat qđ nō ē i genē boni vel mali. ¶ Et per hoc pōt ſolui illđ qđ obiectū ē. vno eiȝ mō ſil'atio ſub ipocriſi ꝯtinet. ſm q̄ ſil'atio ponit maliciā cū palliatōe boni. ſm q̄ dr̄ ſil'ata eq̄tas ē duplex iniq̄tas. eſt eniȝ iniq̄tas ⁊ ſil'atio. ⁊ hoc mō cōtinet ſub ipocriſi niſi appropriet nomen ipocriſis. Alio vo mō ꝑut ſil'atio nō dicit niſi apparētiam bonitatis ꝑꝑ ſe intētā. pōt idē eē ipocriſis qđ ſimulatio. ¶ Ad ſcđm vo dōm q̄ ſil'atio determinat ꝑ bonū occultū ꝑut inter. iiij. ſpēs accipit. Alio vo mō accipit cuȝ ponit i rōne ipocriſis. ſub maiori nois extēſiōe. ¶ Ad tertiū vo dōȝ q̄ vtroq̄ȝ mō dicit ipocriſis. cū ⁊ mala deaurādo tegunt. ⁊ cū bona fraudulēter ſiūt. ⁊ ita large pōt ſumi ſimulatio i rōne ipocriſis. repreſentare eniȝ aliā ꝑſonā hoc multis modis intelligi pōt. vel cum vult tegere malū. vel cū bonū qđ fac̄ apparere. ipocriſis autē grece latine ſil'atio dicit. vnde ⁊ ipocrita ſil'ator. Ad hoc etiam querit cū ipocriſis ſit appetitus inordinatus eius qđ eſt videri bonus. bonitas autē generalis nō determinat aliquā ſpecieȝ virtutis. videt q̄ apparētia bonitatis cū defectu ſit gn̄alis defectus. ergo ⁊ appetitus inordinatus illius ē gn̄ale pctm ⁊ nō ſpāle. ⁊ ita ipocriſis nō ſit quedaȝ ſpecies peccati. ¶ Ad qđ dōm. q̄ non eſt ſimile ex parte peccati ⁊ virtutis. velle eniȝ videri bonuȝ cuȝ nō ſit eſt actus determinatus i ſpecie. ⁊ ideo ſpāle pctm eſt ipocriſis. velle auteȝ eſſe bonuȝ eſt generalis actus ex ꝑte virtutis. hoc aūt eſt q2 ex ꝑte virtutis nō eſt niſi dirigere vno mō. ex ꝑte vo peccati eſt deficere ſm plures modos.

Membrū ſecūdum.

SEcūdo q̄rit vtrū ipocriſis ſit mortale ſemꝑ an aliq̄ñ veniale. q̄ aūt ſemꝑ ſit mortale: videt ꝑ hoc qđ dicit aug. in li. de ꝯflictu viciorꝝ ⁊ virtutū. oſtēdere hominibus qđ nō eſt: quid aliud q̄ȝ dānatio ē. ſȝ hoc ē eē ipocritā. ergo eē ipocritā dānatio eſt. ergo ipocriſis eſt mortale peccatū. ¶ Iteȝ

xx. Job. gaudium ipocrite ad inſtar puncti. glo. mens illius ꝓ viciorum ſuorum fetore dãnabit. ſʒ omne pctm cui debet eterna dãnatio ẽ mortale. ergo ipocriſis ẽ mortale peccatũ. ¶ Iteʒ dicit Criſ. ꝙ vbicũqʒ vult dñs oñdere magnũ pctm eẽ: a ↄtumelia icipit. ex hoc vult dicere. ꝙ vbi ẽ nomẽ cõtumelie ẽ mortale peccatũ. cũ dicat dñs in euãgelio. ve vobis ipocrite. Cõtra. cum qs vult bonus apparere hoc põt eſſe ex ſola ſurreptõne. ꝙ ãt ſic inſurgit primus motus ẽ. ⁊ ita veniale peccatuʒ. ¶ Item ſi primi motus inſurgũt i aliijs peccatis. ergo ⁊ i iſto. ⁊ ſi ſunt i aliijs peccatis veniales: ⁊ ſilr in iſto. ¶ Item inanis gloria poteſt eſſe veniale peccatũ. ergo multomagis ipocriſis cuʒ naſcat ex illa. videt enim eſſe maius pctm in paren te q̃ in ꝓle. Ad quod dõm. ꝙ ipocriſis ꝓut habʒ ſiĺationem ſibi adiunctã vel ẽ ipa ſiĺatio: eſt mortale peccatuʒ. hʒ enim maliciã ſubſtractaʒ ſiue defectum boni. xxxvi. Job. ſimulatores ⁊ callidi ꝓuocant irã dei. ⁊. ix. Iſa. ſup illud. oĩs ipocrita nequã. glo. aliud ſiĺans aliud agens. caſtitatẽ preferens ⁊ laſciuiã oſtentans. pauptatẽ ⁊ marſupiũ replẽs. Si vͦo ipocriſis diceret velle videri bonũ inordinate. ⁊ poneret maliciam vel defectũ virtutis eẽt mortale. Si vero inſurgeret primus motus vt bonus appareret ⁊ ñ poneret maliciaʒ vel defectuʒ virtutis: poſſet dici veniale peccatum. ſʒ non ſic ſcriptura ↄſueuit accipere. ¶ Ad obiectuʒ i contrariũ dõm ẽ. ꝙ non ẽ ſiĺe i iſto peccato ⁊ i aliijs quibuſdã. qꝛ ipa ſua intentõne ponit defectũ bonitatis aut grẽ. quẽ defectũ non ponit veniale pctʒ. ⁊ ideo ſcḋm hoc eſt i genere mortalis peccati. ſicut ⁊ plura alia genera peccatorum. Ad aliud vͦo dõm. ꝙ lʒ inanis gloria que eſt genus. aliqñ poſſit eſſe veniale pctm aliqñ mortale. non tñ ſequit ꝓpter hoc i illa ſpecie que ẽ ipocriſis. ipocriſis enim addit ſup genus aliqd per qḋ appropriat mortali pcto. ꝓprie tñ dicẽdo non ẽ hoc genus illius. ſʒ dicit naſci ex illo ipocriſis. ⁊ quo ad hoc ꝙ naſcit ex inani gloria: inanis gloria ẽ mortale pctm.

Mẽbrum tertium.

Tertio querit de motiuo huius peccati qḋ ẽ velle videri bonus. de quo q̃rit vtrum ſit ſcḋm ſe malũ. Et vꝫ ꝙ nõ. aliqñ enim addita circũſtãtia ẽ bonũ. alia addita ẽ malum. ergo eſt idifferens. ¶ Item oſtendi põt per ſimile. velle enim placere hominibus aliqñ põt fieri bono fine. aliqñ malo. ſimiliter ⁊ velle videri bonum. ergo eſt indifferens. ¶ Contra dꝛ. vi. math. de ipocritis. oĩa opa ſua faciũt ut videant ab hoĩbus. ⁊ ita ponit finis ipocritarum ꝓprius. ⁊ ita ẽ malum ſcḋm ſe. ¶ Iteʒ ſup illud Job. xx. oculus q cũ viderat. glo. locus ipocrite corʒ adulãtiuʒ. ibi qppe regeſcit. ubi fauores inuenit. fauorem ãt inuenire querit ut bonus videat. ſicut hr̃ ſup illud ps. Uani filij hoĩuʒ mẽdaces. glo. volunt videri iuſti cum ſint mẽdaces. ergo velle videri bonus ẽ ſcḋm ſe malũ. Ad quod dõm ꝙ nõ ſeqt. ſi uelle videri bonus pt fieri recte ⁊ ñ recte ex diuerſis cãis. ꝙ pp hoc ſit omnio indr̃ns. Eſt. n. maluʒ multiplex. qḋdam. n. ẽ malũ ſcḋm ſe. qḋ nulla circũſtãtia addita põt fieri bonuʒ vt fornicari. eſt aliud malum ex defectu circũſtantie debite. põt tñ per additõem circũſtantie bonũ fieri ſicut ẽ occidere. quod ẽ malũ ſi ñ addat circũſtantia debita. ſi vͦo addat ut ſi dicat occidere ꝓ ↄſeruatõe iuſticie ab eo cuius ẽ officiũ bonũ ẽ. Eſt ẽt aliqd i ſe bonuʒ qḋ tñ ex defectu circũſtantie que regrenda ẽ malũ ẽ. vt iurare. i. deuʒ teſteʒ inuocare i ſe bonum ẽ. ſi vͦo ſine cã debita fiat malum ẽ. ⁊ hoc mõ dꝛ in euãgelio. Ego auteʒ dico oĩno nõ iurare. Eſt iterum aliud bonũ qḋ tñ addita aliqua circũſtantia ẽ maluʒ. vt cuʒ dꝛ comedere carnes i quadrageſima. Cũ ergo querit ḋ eo ꝙ ẽ uelle videri bonus. dõm ẽ ꝙ illud malum ẽ. qꝛ non addit circũſtãtia ꝑ quã ad bonuʒ trahat. ut velle videri bonus vt deus glorificet ⁊ proximus edificet. cuʒ ãt nõ addit talis circũſtantia in ſe malum ẽ. qꝛ ponit ꝓ fine qḋ non dʒ eẽ finis. vl ſi ordinet ad alium finẽ vlteriorẽ indebitum: vt ſi dicat vult videri bonus vt laudet ab hoĩbus: vel ut ditet. ¶ Per hoc põt ſolui qḋ obiectũ ẽ. Nam vno mõ põt dici idifferẽs reſpectu diuerſarum circũſtantiarum ſupadditarum bonarum vel malaruʒ. Alio vͦo mõ dꝛ eſſe malũ cũ ponit eẽ finis principalis.

Deinde querit vtrũ aliqs poſſit ſe ſiĺare eẽ bonũ ſine pcto ⁊ vꝫ ꝙ ſic. ponat enim ꝙ aliqs appetat videri bonus ut det ei aliqd ad ſuſtentatõem. non videt peccare: qꝛ nec i hoc ꝙ vult videri bonus. cuʒ hoc non appetat ꝓpter ſe: nec in hoc ꝙ vult ſuſtẽtatiõem cũ indigeat. ergo ñ peccat i hoc ꝙ vult videri bonus ut det ei aliqd ad ſuſtentatõem. ¶ Itẽ dicit aug. ꝙ libido ẽ initiuʒ oĩs pcti i li. de li. ar. hoc aũt ẽ cũ nimis delectat in creatura. ſʒ hoc mõ nõ vꝫ de iſto. ergo ñ peccat. ¶ Cõtra. occidere hoiem cũ ſit malũ i ſe: nõ eſt licitum ꝓpter tpalia. pari ergo rõne cũ uelle videri bonus ſit malum i ſe. nõ erit licitũ ꝓpter tẽporalia. ¶ Itẽ ille q ſic vult videri bonus. aut vult videri bonus i deo in ſe tñ aut i deo. non i deo: qꝛ nullũ hʒ ibi reſpectum. ergo in ſe tñ. ergo dei gloriam vſurpat. ergo peccat. Ad qḋ dõm. ꝙ in hoc eſt pctm ꝙ ignobilius ponit finis nobilioris: ſuſtentatio. n. corꝑalis minꝰ nobile ẽ q̃ʒ videri bonus. ⁊ rõne iſtius inordinatiõis dꝛ eẽ pctm. ſicut eſt i illo q predicat vt habeat victũ tpalem. ⁊ lʒ predicare in ſe ſit bonũ ⁊ ſuſtẽtari. in neceſſitate tñ hec ordinatio i ſe eſt mala. ¶ Silr põt rñderi ad illõ quod obiectum ẽ. lʒ enim uelle videri bonus nõ ſit inteẽtum ꝓpter ſe: intendit tñ ꝓpter illud quod

ignobilius eſt ⁊ quo ad hoc ē libido. ⁊ ſic ſoluit quod obiectum ē.

Membrum quartū.

Quarto querit de cōparatione ipocriſis ad inanem gloriā. videt.n. ꝙ eque capitale ſit pctz ſicut inanis gloria. cū enim ſit triplex munus. a lingua. a manu. a corde. penes autē munus a lingua ſumit inanis gloria. penes munus a manu auaricia. penes munus a corde ipocriſis. ipocrita.n. vult placere alijs. inanis gloria ⁊ auaricia ſūt duo capitalia pcta. pari ratiōe tunc erit ipocriſis que penes tertium ſumit. ¶ Item velle placere alij ē appetibile ipocriſis. velle gloriari in ſe eſt appetibilis inanis glorie. ſed hec ſunt diſpata. ergo ipocriſis ⁊ inanis gloria ſunt pcta diſpata. ergo ipocriſis nō dicet filia inanis glorie. ¶ Sed ꝯ greg. in fine Iob. ſup illud. exhortationē ducū ⁊ vlulatū exercitium. glo. de inani gloria naſcit inobediētia. iactantia. ipocriſis. ¶ Itē Iob. viij. ſup illud i orto ſuo. glo. greg. ipocrita cū bn̄ agit ab oībus vult videri p oīa que agit occulta: cogitatōne laudes querit. ex quo habet ꝙ finis ipocriſis finis ē inanis glorie. ⁊ ita ſub inani gloria ꝯtinet. ¶ Itē greg. in mora. Ipocrita quicqd cū labore pagit aura hūani fauoris tollit. dū i appetitu laudis opꝰ deficit: quaſi inuētū labor euaneſcit. ⁊ ita querit humanū fauorē ſicut inaniter gloriās. ergo ipocriſis ſub inani gloria ꝯtinet. Ad qḋ rn̄dendū. ꝙ ipocriſis naſcit ex inani gloria ⁊ ꝙ ad finē illius ordinat. ¶ Ad obiectū aūt in ꝯtrium. dōm. ꝙ licz ipocriſis munus a corde querat: tn̄ q2 ipocrita n̄ pōt hoc certū habere niſi exterius manifeſtet. iō qrit munus a lingua. ¶ Preterea. ipocrita vult videri bonus i opibus vt laudet ab hoībus. ⁊ iō finis ſuus ordiat ſub fine. ¶ Ad aliud ꝺo dōz ē. ꝙ velle placere alij nō ē diſpatū alij reſpc̄u eius qḋ ē gloriari i ſe. ordinat.n. ad illud tanꝗ ad finem. qui.n. vult placere alijs pp ſe: ex hoc vane gliat. Unde aug. in li. ꝯfeſſ. cū laudat hō pp donum qḋ dediſti ei. ⁊ ille plus gaudet laudari ſe ꝗ ipz donū vnde laudat. ille te vitupante laudat.

Membrum quintū.

Quinto querit de grauitae huius peccati ⁊ ꝯparatōe. dicit.n. xvi. Iſa. ſup illud in tribus annis. gl. i ꝯparatōe duoꝝ maloꝝ melius ē aperte peccare ꝗ ſanctitatē ſimulare. ſz ſimulatio ſctītatis ē ipocriſis. ergo maius peccatū eſt eſſe ipocritam ꝗ aperte peccare. ¶ Itē coll. iij. ſup illud ſicut dn̄o. glo. ſimulata equitas nō ē equitas ſz duplicatū pctz. ergo maximū pctm ē pctm ipocrit. ¶ Itē ſup illud tren. maior ē inigtas ppl̄i mei. gl. ſcelera aie plangunt q̄ in ipocriſim labit. cuius maior eſt inigtas pcto ſodomoꝝ. ē igit ipocriſis maius pctm ꝗ illud viciū innoiatū. ¶ Cōtra. qui aperte peccat n̄ tn̄ quo ad ſe peccat ſz ēt alij occaſionē peccandi dat. ergo plus peccat ꝗ ipocrita. ¶ Item Iſa. iij. pctm ſuū quaſi ſodoma pdicauerunt. ꝯpatio ergo ſit ad pctm ſodome ꝑpter euidentiaz criminis. cū ergo euidentia criminis ſit deterior: nō vꝫ pctm ipocriſis eſſe maius pcto ſodomoꝝ. ¶ Ad quod rn̄dēdum. ꝙ ipocrita pōt ſumi multiplr. aliqn̄.n. dꝛ q vult credi bonus ⁊ in hoc gloriari tamē ſub deo. ⁊ ſic poſſet eē pctm veniale. aliqn̄ aūt dꝛ ille q apparentiā ſanctitatis ꝑponit deo. tertio mō dꝛ q intēdit facere aliqua ex qbus pōt credi bonus: non tn̄ illā apparētiā intēdit, put dicit Criſ. Ipocrita ē oīs doctor: qui nō prius ſe corrigerit ꝗ alteꝝ. Quarto mō dꝛ ille qui cū malus ſit vult videri bonus ad palliādū maliciā ſuā. ⁊ talis modus eſt peſſimus plurimū deceptorius. ⁊ quo ad hoc ſimulatorie peccare eſt deterius ꝗ peccare aperte. quo ad aliud tn̄ minus malū eo ꝙ n̄ ꝓuocat ita alios ad maliciā: p exemplū. ¶ Qḋ āt obijcit, ꝯ pcto ſimulatōis ꝙ ſit maius pcto ſodomorū. nō ē intelligendū ſimplr i genere pcti. ſz hoc dꝛ rōne occultatōis qua pōt alios decipere.

Adhuc querit • §. ſ.

de grauitate huius pcti in ꝯpatione ad diuerſas materias. vꝫ.n. ꝙ grauius ſit pctm ſimulare ſanctitatem in dādo elemoſinā ꝗ in ieiunādo ⁊ orādo. p hoc qḋ dicit criſ. vbiqꝫ vana gloria maluz eſt. maxie āt i philattropia qn̄ vlue crudelitatis ē. ⁊ dꝛ philattropia a philos qḋ ē amor. ⁊ attropos qḋ ē hō. qn̄ ex hūano amore dꝫ fieri elemoſina. ⁊ idē ē in vana gloria ⁊ ipocriſi q̄ ad hoc. ¶ Cōtrarium vꝫ p hoc qḋ dicit Criſ. in omel. lxi. malus vane gloriari mirabile nihil. in ieiunio aūt ⁊ orōne ē extraneū ⁊ lachrymis plenū. ergo maius pctm gloriari i ieiunio ⁊ orōne ꝗ in alijs bonis. ⁊ ſilr ē in ipocriſi. Ad qḋ dōm. ꝙ criſ. loquit i cāu ⁊ nō ſimplr cū dꝛ ꝙ maxie in philattropia. ꝯtingit.n. ꝙ aliqn̄ dat aliqs elemoſinā quādaz p hoc ꝙ vult videri bonus cū non ſit. aliqn̄ aūt aliquis vult videri dare elemoſinā ⁊ n̄ dat. ⁊ ꝺ iſta loquit. q2 hec ē vltima crudelitas. q2 talis ſubtrahit alij vitam corpalem. ſ. paupi ſubtrahēdo illō. vnde pauper indigēs deberet viuere. ipe ēt ſibi ipi vitam ſpūalem ſubtrahit. ⁊ ideo dꝛ vltia crudelitas. ⁊ dꝛ vana gloria in hoc ope maxima: q2 hec ē vanitas i corde ⁊ in ope. ⁊ de hac loqtur. ¶ Ad aliud qḋ obijcit de alijs. dōm ꝙ ipe dicē malus mirabile nihil. q. d. ſi das elemoſinā ſeqt motus inanis glorie. q2 illud ē tibi magna occaſio ꝙ lauderis. ſ. qn̄ das idigēti. maior ēt ꝗ ſi dares diuiti. Qn̄ q2 opus miſericordie ſit ꝓximo, ideo maxia eſt occaſio ꝙ p hoc laudet a ꝓximo. ⁊ ideo dicit ꝙ in philattropia maxime accidit. in ieiunio autē

⁊ oṙone hoc extraneū eē dicit. ⁊ hoc ē qꝛ hēc nō ordināt ad ꝓximū. ſꝫ ieiuniū ordinat hoīeꝫ in ſe. oṙo v̄o ordinat hominē ad deū. ⁊ in occulto iſta ſienda ſunt. ⁊ iō dī extraneū, cum iſta ſūt occaſio inanis glorie aut ſimulatōis ⁊ lachrymis plenū. qꝛ talis ſil̄atio maxime ē miſeria.

Adhuc ē̄t que · §. ij ·

rit de ꝯpatōe ipocriſis ad auariciā. ⁊ vr̄ ꝙ cōtineat ſub ea. ꝑ hoc qđ dī Job. xxvij. q̄ eiꝫ eſt ſpes ipocrite, ſi auare rapiat ⁊c̄. ⁊ dic̄ gl. ſuꝑ hoc ipocrita qꝛ dī latine ſimulator. auarus raptor ē. qui dū inique agens deſiderat đ ſanctitate venerari. laudē vite rapit aliene. ex his hꝫ ꝙ ipocrita cum rapiat auariciā ſectat. ergo q̄ꝫtū ad hoc ipocriſis ſub auaricia ꝯtinet. ¶ Cōtrariū vr̄ ꝙ auaricia ⁊ inanis gloria e diuerſo diuidūt. ſꝫ ſicut dic̄ greg. ipocriſis ſub inani gloria ꝯtinet. ⁊ ē eius filia. ergo nō erit filia auaricie. ¶ Ad qđ dōm. ꝙ nō eſt ipocriſis ſub auaricia ſm̄ ꝙ ē vnū capitale, pctꝫ. ſꝫ quādā ſilitudinē tꝫ cū auaricia i rapiēdo. ſicut eiꝫ auarus pecuniā q̄ alterius ē rapit: ita ipocrita intēdit rape laudē q̄ alterius ē. qua alius laudādus ē in dn̄o, ꝓut dī i pſ̄. In dn̄o laudabit aīa mea. ⁊ iō dī de ipocrita ꝙ laudē vite rapit aliene. Unde nō ē dōm ꝙ ſit filia auaricie ſꝫ filia inanis glorie ſicut iam dictum eſt.

Mebrum ſextum.

Sexto q̄rit vtrū aliqs pōt ſe ſil̄are eſſe malū vel ipocritaꝫ. qđ vr̄. aliqs enim pōt ſil̄are ſe eſſe bonū. ergo ſilr̄ econtrario pōt ſil̄are ſe eē malū. ¶ Itē. iiij. reg. x. Jehu ſimulauit ſe adorare idola ut poſſꝫ cōgregare ſacerdotes baal ⁊ iterficere. ergo ſimulauit ſe eſſe idolatrā. ergo pōt aliqs ſimulare ſe eſſe malū. Cōtra. aliqs ſimulat ſe eſſe malū. ergo ꝑ opus bonuꝫ aut per malū. nō ꝑ bonū: qꝛ bonū n̄ ē ſignū mali. ergo ꝑ maluꝫ opus qđ facit. ergo eſt malus. faciēdo eniꝫ opus malū ē malus. nō ergo ſimulat ſe eſſe malū cū id ſit qđ ꝑtendit. ¶ Itē Job. xxvi. ſuꝑ illud ſil̄atores ⁊ callidi. iniquus qui nō appetit videri ſanctus: in flagello n̄ erubeſcit cōfiteri qđ eſt. qđ nō ipocrita. ſꝫ extrema ꝑcuſſione moriturus: talis vult remanere i iudicio hominuꝫ: qualis videbat. ex quo apparet ꝙ iniquus nō eſt ipocrita. de bono aūt pꝫ ꝙ nō eſt ipocrita. ergo nullus pōt ſil̄are ſe eſſe maluꝫ.

Ad qđ rn̄dendū. ꝙ nullus pōt ſimulare ſe eſſe malū. ſimulatio eniꝫ mali eſſet per malum opus. ¶ Ad obiectū aūt in ꝯtrū dōm eſt. ꝙ nō ē ſimile đ bono ⁊ đ malo. malū eim pōt hr̄e ſpēm boni. ⁊ ita quo ad hoc aliqs pōt ſimulare ſe eē bonum. bonū aūt aliqđ ſi occaſionaliter hēat ſpēm mali: ſi aliquis faciat illud ꝑpetrat malū. ꝑceptuꝫ enim eſt ab oī ſpecie mala abſtinete vos. ſi v̄o malum hꝫ ſpēm mali: cōſtat ꝙ faciendo illud ē malus. ⁊ ita neutro mō poteſt aliqs ſe eſſe malū ſimulare. ¶ Ad ſcōm dōm. ꝙ non ſequit iehu ſimulauit ſe adorare idola. ergo ſimulauit ſe eſſe malū. ſil̄atio enim illa fuit per v̄buꝫ ſicut habet in eo. c. achab coluit baal parū. ego aūt colam euꝫ amplius. talis autē ſimulatio nō iducebat ꝙ intēderet ſe videri maluꝫ. neqꝫ enim ſacerdotes baal illud eſſe maluꝫ credebant. aliꝫ vero ſciebāt ꝙ hoc nō intenderet.

Deinde querit · §. j ·

vtrū aliqs poſſit ſimulare ſe eē ipocritaꝫ? qđ vr̄. pōt enim ꝑtendere ſigna q̄bus iudicet ipocrita. mouēdo labia ſua quaſi oraret. habendo veſtes lōgas ⁊ huiuſmōi. ⁊ tn̄ nō ē ipocrita i veritate. ergo aliqs ſil̄are ſe pōt eē ipocritam. ¶ Itē aliqs habitās iter ipocritas fac̄ oꝑa ſilr̄a eis. ⁊ ita ſil̄at ſe eē ipocritā. ¶ Cōtra. aut ille ē bonus aut malus. ſi bonus. in eo ꝙ huiuſmōi nō facit niſi oꝑa bona. nō pōt eiꝫ arbor bona niſi bonos fructus facē. ꝑ ea ergo que facit n̄ apparet niſi bonus. ergo nō apparet ipocrita. Si v̄o ē malus ⁊ ſil̄at ſe eē ipocritā. hoc ē aut ꝑ bona oꝑa: aut ꝑ oꝑa mala. ꝑ oꝑa aūt bona nō videt niſi malus. nō ergo pōt ſil̄are ſe eē ipocritā cū ſit malus. Ad quod rn̄dēdū. ꝙ nullus pōt ſil̄are ſe eē ipocritā. ¶ Ad illud v̄o qđ obijcit dōꝫ ē. ꝙ lꝫ aliqs ꝑtēdat ſigna q̄bus iudicet ipocrita. nō tn̄ ſimulat ſe eſſe ipocritaꝫ: cū ipſe ſit bonus. ſi tn̄ ꝑtēderet talia ſigna ꝑtēdere: iam eſſet malus. ¶ Ad aliud v̄o dōm. ꝙ aliquis pōt facere oꝑa ſilr̄a ipocriſis ſꝫ nō pōt hoc ſimulare: qꝛ ſi ſimularet iam eſſet.

Membrum ſeptimū.

Septimo q̄rit đ ſpēbus hui⁹ pcti. ⁊ q̄rit vtꝝ hēat ſpēs an nō? ⁊ vr̄ ꝙ n̄. cuꝫ ipocrite ſit velle videri bonus. velle aūt videri bonū ſi diuidat. ſic velle videri caſtus vel velle videri iuſtus. non trahit in ſpeciem licꝫ iuſticia ⁊ caſtitas ſint ſpēs virtutis. aliter aūt nō diuidit: nō ergo hꝫ ſpēs. ¶ Sed vr̄ ꝯtrium ꝑ hoc qđ dicit Ric̄. de ſanc. vic. dicit eniꝫ. ꝙ q̄tuor ſunt q̄ ꝑtinent ad ipocritā. affectatio libertatis. dignitatis. auc̄tatis. ꝑtātis. iſtis oīs ipocritaꝝ affectio ſubſeruit. erit ergo vna ipocriſis i affectōe libertatis. alia in affectōne dignitatis. ⁊ ita đ aliꝫs. ¶ Preterea. aſſignāt q̄tuor ſpēs q̄ ꝑ q̄tuor alas deſignant. vij. dan̄. ſicut exponit idem Ric̄. ſimulatio boni occulti ⁊c̄. Ad qđ rn̄deri pōt. ꝙ q̄tuor p̄ria nō ſūt ipocriſis ipſius ſpēs. ſꝫ ſunt diuerſa mouētia ipꝫ ipocrataꝫ ⁊ referūt potius ad ambitōem. ¶ Ad ſcōm v̄o dōꝫ. ꝙ illa q̄tuor ſūt ſpēs mālēs ſm̄ ꝯriam actuū. intētio auteꝫ ipſius ipocrite ē vt videat bonus. ⁊ nō ſiſtit i ꝑte bonitatis: imo vt credat itegerrime bonus. lꝫ. n.

ipocrita aliquãdo vult videri caſtus. in hoc tamẽ nõ ſiſtit. ſ; vt ex omni pte videat bonus. hoc autẽ idiuiſum ẽ in intentõe. ⁊ ideo ipocriſis nõ diuiditur per ſpẽs.

Mẽbruz octauum.

OCtauo querit de oppoſitõe ipocriſis. ⁊ querit cui virtuti opponat. ⁊ videt ꝙ opponat gnãliter omibus. ipocrita eñ vult videri caſtus cũ ñ ſit ⁊ ita opponit caſtitati. Siſr vult videri ſobrius cũ nõ ſit: ⁊ ita opponit ſobrietati. ⁊ ſic de alijs virtutibus. ¶ Cõtra ẽ ſpãle pcĩz. ⁊ ſpãle pctm hʒ ſpãlẽ vtutẽ oppoſitã: ergo opponit alicui vtuti ſpãlr. ¶ Item capitale viciũ qḋ ẽ inanis gloria ⁊ ſiſr alia capitalia: hñt virtutes ſibi oppoſitas. ergo ⁊ ipã ipocriſis que naſcit ex inani gloria hẽbit virtutẽ ſpãliter ſibi oppoſitã. ¶ Itẽ alia naſcẽtia ab inani gloria ſicut iobediẽtia iactãtia: hñt virtutes ſibi oppoſitas. ergo ipocriſis pari rõe. Ad qḋ rñderi põt. ꝙ ipocriſis iquãtũ hʒ duplicitatẽ ꝓut dr. ij. ecc. Ve duplici corde. opponit ſimplicitas veritatis. ꝑ quãdã tñ cõcomitãtiã opponit oi virtuti. ꝙ eiʒ opponit bonitati ꝑfecte: oppoſitõeʒ quãdam hʒ ad ſpãles virtutes.

Membrum nonum.

NOno querit de deteſtatõe huius pcĩ. querit quare tãtũ dñs dteſtat hoc pcĩz in euãgelio maius ꝗ̃ȝ aliud. tantã eniʒ penã ↄminat ꝓ ipo ſiue totiens. ¶ Ad qḋ rñderi põt. ꝙ vna põt ẽe rõ. vt i hoc denotet ꝗ̃ȝta fuerit vel futura ẽ deteſtatio antixpi. q maxie ꝑ ipocriſiʒ ↄcipiet. xxxiiij. Iob. Qui facit regnare ipocritã ꝑꝑ pcĩa ppĩi. Alia ẽ. qꝛ illi phariſei ⁊ ſcribe qbus dominus loquebat plurimi erãt ipocrite. Tertia ẽ. qꝛ ipocrita ↄ̃rius ẽ operi diuio. ſicut. n. dr in ench. dñs ordinat malũ in bonũ. ipocrita ãt bonum opus deformat ꝑ malã itentioneʒ ⁊ quaſi ↄuertit in viciũ. Vñ Raba. dum ieiunant orãt elemoſynã dãt nõ ſunt fructus eoꝝ. qꝛ ꝓ vicio eis reputat. Iteʒ alia ẽ rõ qꝛ cõtrarius ẽ toti trinitati. ↄ̃rius. n. ẽ patri: vſurpãs gloriã q̃ ei debet. Iſa. xlij. gl̃aʒ meã alteri ñ dabo. ꝑ approprıatõeʒ. n. attribuit gl̃ia pr̃i. xxxi. Iob. ſi oſculatus ſũ manũ meã que ẽ iniqtas ⁊ negatio ↄ̃ deũ altiſſimũ. Cõtrarius ẽ filio q ẽ vitas ⁊ vita. qd. n. aliud ẽ ipocriſis niſi falſa vita appens bona ⁊ exñs mala. Contrarius ẽ ſpũiſancto cui attribuit bonitas qꝛ abutit bonitate ⁊ ope bono.

Membrum decimuz.

DEcimo querit vtrũ ipocriſis ſit peccatum irremediabile. qḋ videt ꝑ hoc qḋ dr Iob. xxxvi. ſimulatores ⁊ callidi. glo. grego. Ante iudicem de ignorãtia excuſationem habere non poſſũt. qꝛ dum ante oculos hominũ modum ſanctitatis oſtentant: ipi ſibi teſtimonio ſunt ꝙ bñ viuere non ignorãt. peccãt ergo ſciẽter. ſed tale peccatũ dr in ſpũmſanctum. Ad qḋ dicẽdum. ꝙ duplr põt dici aliqs peccare ſciẽter. vno mõ cum. ſ. peccat ex induſtria ipugnet agnitã veritatẽ. ſicut faciũt hereſiarchi. ⁊ ſic pcĩz i ſpm̃ſanctũ ẽ. Alio mõ. ſ. cũ aliqs cogitat bonuʒ. ⁊ tamẽ facit ↄtra illud ex quadã ifirmitate vl pronitate. ⁊ ſic non dicit peccatũ in ſpm̃ſanctum. ſpiritus eñ ex cõiunctõe eius ad carnem corruptam habet quãdam infirmitatẽ qua iclinatur ad peccata ſpũalia ſicut ad appetitum laudis ⁊ huiuſmodi. ſicut ipã caro pronitatẽ habet ad carnalia peccata.

Membruz vndecimuz.

VNdecimo querit de fructibus ipocritaꝝ ꝑ quos cognoſcunt Math. vij. a fructibus eoꝝ cognoſcetis eos. cõſtat ꝙ fructus dicunt opa. ſ; non põt dici ꝙ ab opibus iterioribus cognoſcant qm̃ illa nõ ſunt nobis manifeſta. Si ab exterioribus. ad hoc obijcit. quoniã illa opa exteriora bona ſunt. ergo atteſtãtur quãtum eſt i ſe ꝓut vidẽtur a nobis bone intẽtõis. qm̃ itentio dr arbor ⁊ opus ſicut fructus. ⁊ ita ex opibus exterioribus nõ poteſt cognoſci eorum malicia. Dicẽdum ẽ. ꝙ ibi ẽ duplex arbor ſiue duplex itentio vel volũtas. ⁊ ſiſr duplex fructus. Vna eſt intẽtio vel volũtas generalis faciẽdi bonuʒ in genere. ⁊ ab his nõ poteſt cognoſci eius malicia. Alia eſt arbor ſiue itentio ſpãlis qua. ſ. vult videri bonus ꝓpter fauorẽ humanuʒ vel queſtuʒ tpalẽ vel laudẽ humanã. fructus vo quos pricipalr iſto modo appetit ſunt fauor humanus: queſtus tpalis: laus humana. ⁊ dicunt fructus a frui: q ñ iſtis pricipaliter itẽdit frui ⁊ ab iſtis cognoſcit eius malicia: qm̃ poſtꝗ̃ iſtos fructus ↄſecutus fuerit. vel etiã ſi videat ſe ñ poſſe ↄſequi: tũc ceſſat ab opibus exterioribꝰ. vñ aug. ſup illud math. a fructibus eoꝝ ⁊c. cũ ceperit aliquibus tẽtatõibus illa ſubtrahi que iſto velamine ſunt conſecuti vel couſequi cupiunt. tunc icipit appere vtrum fuerit lupus vel ouis.

Queſtio. clxxxvij. ḋ ſimonia.

COmpleto tractatu ḋ ipocriſi. adiũgẽdũ ẽ de ſimõia q̃ ẽ ẽt i iniuriã gr̃e ſpũſ ſcĩ. Circa quã pmo ↄſiderãdũ ẽ ḋ noie. Scḋo qd ſit. Tertio qbus mõis ↄ̃bat. Quarto de mãlibus eius differẽtijs. Quito ḋ pena ſimo-

ſile. Sexto de caſibus i qbus pōt dubitari vtrum
ꝯmittatᷣ ſimonia. Septio de ſatiſfactōe.

Membꝛuꝫ pꝛimum.

In pꝛimū ſic. Simōia dᷓ a ſimone ma
go ſicut hᷓ act. viij. cum vidiſſet ſimon
ꝙ ꝑ ipoſitionē manuū apl'oꝛum ſpūſ/
ſan. accipiebāt. obtulit eis pecuniā di/
cēs. date mihi ⁊ hāc ptātē. Cui petrus aūt pecunia
tua tecuꝫ ſit in ꝑditionē: qꝛ exiſtimaſti donū dei pe
cunia poſſideri. Giezi āt famulus eliſei i veteri te.
voluit vēdē grāꝫ ſanitatis. Naamā ſyro. iiij. reg.
v. vñ ꝓpꝛie loquēdo vēditoꝛ ſpūaliuꝫ dᷓ gyeſita.
emptoꝛ vero ſimoniacus: ꝯſuetudie tñ loquendi
vterqꝫ dᷓ ſimoniacus.

Membꝛū ſecunduꝫ.

Secundo queritᷣ qd ſit ſimonia. diffinitᷣ
aūt ſic. Simonia ē ſtudioſa voluntas
emēdi vel vendendi ſpūale vel ſpūali
annexum. hec autē rō elici pōt ex hoc
qđ dicit gre. nazan. ⁊ habetᷣ. j. q. j. Qui ſtudet do
num dei ꝓcio mercari. in ſacro oꝛdine decetero
nulla rōne ꝑmanē aut reuocari poſſe dubiū non
ē. nā ſpūſſancti donū ꝓcio compari: qd aliud ē ꝙ̄
crimē capitale ⁊ ſimoniaca hēſis. ex quo accipitᷣ
ꝙ i ſtudioſa volūtate emēdi vl' vēdēdi ꝯhitᷣ ſimo
nia. ¶ Sꝫ obijcit ꝯꝛium: nō excōicatᷣ ab eccl'a qs
ꝓ ſola volūtate cū illa nō ꝯſtet eccl'e. ſed de ſimo-
niaco dᷓ ꝙ excōmunicādus ē. dicit. n. greg. talis
a cōione omnibus modis abſcinditᷣ: ergo ſimonia
non ē ſtudioſa voluntas vñ. Videtᷣ autē ꝯꝛium
ꝙ etiā in ſola volūtate ſtudioſa ꝯtrahitᷣ. ꝑ ſimile ꝺ
vſurario. dicitᷣ eīm. vj. luce. date mutuū nihil inde
ſꝑantes ex quo habetᷣ ꝙ i ſpe ioꝛdiata alicuius vl
tra ſoꝛtē contrahitᷣ vſura. ⁊ hoc idē hētur extra. ꝺ
vſuris. conſuluit. multomagis ergo dꝫ eē hoc in
ſimonia vt ſola voluntate ſtudioſa peccatū ſimo/
nie contrahatᷣ. ¶ Preterea cum ipa volūtate tāꝙ̄
mala radice contrahatᷣ pctm. queritᷣ ad qd additᷣ
ſtudioſa: cum ēt non ſtudioſa pctm videatᷣ deter/
minare. ¶ Deiñ queritᷣ ꝺ eo qđ additᷣ vēdēdi vel
emēdi ſpūale ⁊c̄. videtᷣ enim ꝙ etiā aliter poſſet
contrahi ſimonia ꝙ̄ emēdo vel vēdendo. vtpote
in ꝑmutatōibus dignitatū vl' eccl'aſticoꝝ bñficio/
ruꝫ vbi nō iteruenit auctoꝛitas dioceſani. dicit. n.
canon. ꝙ in ſpūalibus ceſſet ois ꝯuētio. ⁊ dicit vr
banus ꝙ cōmutatōes ꝓbēdarū de iure fieri non
pñt. ꝓſertim pactōne ꝓmiſſa que cura ſpūalia vel
annexa ſpūalibus labē ꝯtinet ſimonie. ergo nō tā
tum ꝯtrahitᷣ emēdo vl' vēdēdo. ¶ Ad idē facit qđ
dicitᷣ ab alexādro. vbi dicitᷣ ꝙ trāſſigi ſuꝑ re ſacra
litigioſa nō pōt. vel. n. res ſacre vt poſſideantᷣ ali
quo dato vel redēpto ſiue ꝓmiſſo. ſpēm dicimus
hēre ſimonie. ¶ Itē obijcitᷣ de eo qđ dicitᷣ ſpūale.
pōt. n. queri quid dicatᷣ ſpūale: rōne cuius queritᷣ
vtrū aduocatus ꝯmittat ſimoniā. vēdit. n. iuſtum
patrocinū. iuſtū aūt patrocinū ſpūale quoddā ē.
Cōtra. dicit aug. ꝙ lꝫ aduocato vēdere iuſtū pa/
trocinū. iudici aūt non lꝫ vendē iudiciū. ergo nō
ꝯmittitᷣ ſimonia i vēdēdo quodcūqꝫ ſpūale. ¶ Sꝫ
queritᷣ. vtrū iudex ſecularis vēdēdo iuſticiā ꝯmit
tat ſimoniā? ⁊ videtᷣ ꝙ nō. ꝑ hoc qđ dicit ſuꝑ illđ
math. xxi. cathedras vēdētium colūbas. vēdito/
res colūbaꝝ ſunt ꝓlati q ſpūſſanctū vēdūt. nō er
go ꝯmittitᷣ ſimonia a iudice ſeculari in vēdēdo iu
ſticiā. Silr pōt queri qd dicatᷣ ānexuꝫ ſpūali. nā i
neceſſitatis articulo poſſunt vēdi res ꝯſecrate. vt
cruces. calices ⁊ huiuſmōi. ⁊ tñ iſta ſūt ānexa. er
go vendē ānexū in ſpūali nō ē ſimonia. Ad qđ
dicēdum. ꝙ pctm ſimonie ꝯmittitᷣ ipa ſtudioſa vo
luntate ſed aliud ē loqui de ſimonia ꝓut aliqs ex
cōmunicatᷣ ab eccl'a pꝛo ea: ⁊ aliud ē ꝓut ē pctm
gnāliter. excōicari autē dico a cōione fideliū pꝛi/
uari. ſi vero fiat ſmo de ſimonia ꝓut infligit ex/
cōicatio que ē pꝛiuatio cōionis fideliū. nō ſufficit
ſimonia ꝓut ē ſtudioſa volūtas: ſꝫ actus ꝓgredi/
ens manifeſtus. ad hoc facit qđ dicit vrbanus de
māifeſtis āt loqmur. ſecretoꝝ cognitio ⁊ iudex ē
deus. ⁊ loqtᷣ ibi de excōicatōe. Si vero ſumatur
excōicatio ꝓ pꝛiuatōe effectus ſacroꝝ ſm hoc ex
cōicatus vel ſuſpēſus dᷓ ipo iure ſimoniacus. ex/
cōicādus āt ab eccl'a cū i noticiā venerit. Ambꝛo.
quicunqꝫ deiceps pꝛo accipiēda diuini doni di/
gnitate quodlibꝫ pꝛemiū detectus fuerit obtuliſſe.
ex eo tpe ſe anathematis oppꝛobꝛio nouerit cō/
dēnatū. atqꝫ a ꝑticipatōe coꝛpoꝛis ⁊ ſanguis dñi
alienū. ꝓut āt dicit gre. nazan. accipitᷣ ſtudioſa vo
luntas cum iā ē applicāda ad actū. ¶ Ad illud vō
qđ obijcitᷣ ꝑ ſil'e de vſura. dđm eſt. ꝙ loquitᷣ ibi ꝺ
ſimonia ꝓut ē pctm: nō ꝓut facit irregularē ſꝫ iu
dicium eccl'e. ¶ Ad illud ēt qđ obijcitᷣ de additōe
huius differētie ſtudioſa. dicēdum ē ꝙ lꝫ nō ad/
datᷣ illa differētia: nihilominus ē pctꝫ. Additur ēt
hec differētia ſtudioſa i exaggeratione criminis.
cum. n. vehemēs ē applicatio ad actū: tunc aggra
uatᷣ crimē. magis āt in his que ſunt ꝓhibita qꝛ ſi/
monia: vt emere vel vēdere ſacrata. minus auteꝫ
cū ſunt ſimoniaca qꝛ ꝓhibita ad cōſtōnem eccl'e:
vt cū quis renūciat eccl'e eo reſpectu vt detᷣ alteri.
hoc. n. deteriatū ē eē ſimoniacū ex eccl'e oꝛdiatōe.
ſicut hr̄ ex̄. de offi. iudi. delegati. ex pte. n. nobis i/
notuit. ¶ Ad ſequēs vero dđm ē. ꝙ nōie ēptōnis
⁊ vēditionis itelligitur omis ꝯctus circa ſpūalia:
preter ꝯctum permutatōis qui nō ꝯuenit fieri niſi
a volūtate ſuꝑioꝛis. ſ. dyoc. vñ large accipitᷣ ibi ꝓ
illicita ꝯuētōne circa ſpūalia mediātibꝰ tpalibus.
¶ Ad ſequēs vero dᷓ. ꝙ alia ē ꝯſideratio i aduo/
cato ⁊ iudice. Iudex. n. tenetᷣ reddere iuſtū iudi/
ciū. aduocatus enim pꝛo laboꝛe ſuo pōt accipere
moderatū ſalariū ⁊ ſm iura ciuilia ⁊ cāonica. la
boꝛ āt ille nō ē res ſpūalis. nec ad hoc tenetur ex

offício eccľaſtico ꝙ hēat ſicut iudex ex officio ſibi
iniūcto. ¶ Ad illō vero qđ obijcit de iudice ſecu/
lari. rñdeꝭ ꝙ lȝ iudex ſecularis peccet grauiter vē
dēdo iuſtū iudiciū: non tñ ꝯmittit ſimoniā. ſpūale
enim dr̄ quo hr̄ ſpūſſanctus vel quo daꝭ vel quo
hēri ſignaꝭ. quo hr̄ vt v̓tus. quo daꝭ vt ſacrȝ. quo
hēri ſignaꝭ vt donū ꝓphie vľ ꝑtās faciēdi mirabi
lia. iudex āt ſecularis nullo iſtoꝝ modoꝝ pōt vē
dere ſpūale. ¶ Alia āt auctoritas que ē ꝯ vēditōe
iuſticie vbi ꝯmittiꝭ ſimonia. itelligiꝭ qñ iudices ec
cľaſtici vēdunt iudiciū. vñ greg. dicit. In tēplo vē
dentes ſunt. q hoc qđ qbuſdā iure ꝯpetit ad pre/
ciuȝ largiunꝭ. Alijs āt videꝭ ꝙ ēt i iudice ſeculari
vendē iuſtum iudicium ſit ſimoniacū. actus. n. vir
tutis ē. ⁊ ita quo ad hoc ſpūale. ⁊ hoc videꝭ dicē
greg. emētes in tēplo ſunt q dum hoc qđ iuſtuȝ ē
ſoluē proximo nolūt. dumqȝ rem debitā facē cō/
tēnunt dato patronis ꝑcio emiꝭ pcēm. ¶ Ad vlti/
muȝ vero dōm. ꝙ dupľr ē loqui de rebus cōſe/
cratis vel crucibus vel calicibus. rōe materie vľ
rōne forme. rōne materie cuȝ nō adeſt forma cō/
ſecrata. ⁊ hoc mō pōt vēdi i neceſſitate. vñ amb.
in li. de officijs. Vaſa eccľe viciata ꝯfringē ꝯflare
vendē. lȝ in caībus determiatis opus ē vt ꝯ eccľa
miſtici poculi forma nō exeat. nec ad vſus nepha
rios calicis ſacri miſteriū ꝯcedaꝭ. ñ ſic āt ē ꝯ oleo
ac criſmate. ipa. n. conſecranꝭ ratōne materie. Si
vero queraꝭ ꝯ lignis que ſūt i eccľa ꝯſecrata. vtrū
ſi ꝯſtruaꝭ eccľa poſſint ꝯuerti i ſeculariū edificio/
rū ꝯſtructōeȝ? Rñderi pōt ꝑ hoc qđ dr̄ ab Ignio
papa. ꝯ ꝯſecra. di. i. ligna eccľe dedicata. non dñt
ad aliud opus iungi niſi ad aliam eccľam vel igni
comburēda vel ad profectū in monaſterio fratri
bus. ⁊ hoc in locis religioſis vt capitulo vľ dor/
mitorio. non aūt in coqna vľ i vineis paſtinādis.
i opera vero laycoꝝ non dñt admitti. Vñ in Cal/
cedoñ. cōcilio dr̄. que ſemel deo dedicata ſūt mo
naſteria cum cōſilio epoꝝum maneant perpetuo
monaſteria. ⁊ res que ad ea pertinēt monaſterijs
reſuari oportet.

Deinde queritur .§. j.

vtruȝ ſimonia ſit hereſis? ⁊ videꝭ ꝑ hoc qđ dicit
grego. i regiſtro. altare ⁊ decimas ⁊ ſpūſanctuȝ
emere vel vēdere ſimoniacā hereſim eē nullus fi
delium ignorat. ⁊ iteꝝ. anathema dādi vel accipi
endi hoc ē ſimoniaca hereſis. ¶ Cōtra. pōt hēre
fidē informē ⁊ eē ſimoniacus. ergo ſimonia nō ē
hereſis. ¶ Preterea. ſi eēt hereſis eēt ꝯtra aliquē
articulum qui ꝯtineꝭ in ſimbolo non ꝯ articulum
de ſpūſancto. credit eim ſpūſanctum eē. nec ꝯ il/
lum articuluȝ qui ē de ſācta ⁊ catholica eccľa. ad/
heret eim vnitati eccľie verbo ⁊ ſi non ope. reſtat
ergo ꝙ nō diceꝭ ꝓpter hoc hereticus. Ad hoc
rñderi pōt ꝑ hoc qđ dicit greg. i regiſtro. cū om
nis auaricia idoloꝝū ſit ſuitus. quiſquis hanc in
eccľaſticis maxime dādis dignitatibus iugiter nō
ꝑcauet. i fidelitatis ꝑditiōi ſubijciꝭ. ēt ſi fidē quā ne
gligit tenē videaꝭ. i quo daꝭ itelligi ꝙ vno mō dr̄
hēre fidē. alio vō mō nō. qr eā in ope ñ oñdit. dr̄
ergo quo ad qd hereticus. qr nō apciat gratiam
ſpūſſancti in rebus ſacris ꝓut deberet. vñ ꝑ ꝯñs
detrahit ſpūiſancto in ſacramētis vel in rebus ſa
cris. Si vero queraꝭ cui articulo pricipalius op/
poniꝭ? dicēdum ē ꝙ illi qui eſt de ſpūſancto rōne
ſacramētorum ⁊ rerum ſacrarū. vnde q hāc in/
quā actionē opanꝭ ⁊ ſpūiſancto detrahūt ponē/
tes ipreciabile ſub ꝑcio. talis aūt nō dr̄ hereticus
ꝑ ſe ꝓpter falſaȝ credulitatē i his que credēda nō
ſunt. ſed ꝓpter inordinatā voluntatē qua pricipa
liter diuidiꝭ a ſpūſancto. iquātum ab eo daꝭ ſancti
ctas vel demōſtraꝭ. ſicut ē i dono ꝓphie vel i po
teſtate faciēdi miracula.

Adhuc etiā que .§. ij.

ritur de compatione ſimonie ad hereſim. videtur
enim ſimonia grauius eē peccatū aliqua hereſi.
dicitur enim extra ꝯ ſimo. ꝙ ſimoniaca peſtis ſui
magnitudine alios morbos vincit. morbi aūt di/
cuntur peccata. ergo maius peccatum eſt hereſi.
¶ Itē greg. nazan. dominus ⁊ emētes ⁊ vendē/
tes huius gratie exptes oſtēderet: cunctos pecca/
tores per gratiā in tēplo dimiſit. ſingulr̄ ementes
⁊ vēdentes increpās ⁊ flagellans de tēplo eiecit.
ex quo videꝭ ꝙ hoc peccatū grauius ē alijs pec/
catis. ¶ Itē. j. q. j. eos q per pecuniā. tolerabilior
macedonij ⁊ coruȝ qui circa ipm ſunt. ſpūſſancti
impugnatorū ipia hereſis. illi eim creaturā ⁊ ſer/
uum dei patris ⁊ filiū ⁊ ſpūſanctū faṫenꝭ delirā/
do: iſti eundē ſpūſanctū ſuum efficiūt ſuum. om/
nis enim dñs qđ haber ſi vult vēdit. ⁊ ſilr̄ q emit
dñs eius volens eē qđ emerit per ꝑcium pecunie
illud acqrit. ex quo arguiꝭ ꝙ deterius peccatū eſt
ſimonia hereſi macedonioꝝ. Ad qđ dicēdum.
ꝙ grauius dr̄ pcēm aliqđ alio. vel ꝓpter maiorē
ꝯnitatē cū enormitate. vľ diciꝭ aliud grauius alio
qr plus cōtrariaꝭ fidei catholice. primo mō diciꝭ
ſimoniaca peſtis maius peccatum. ſcđo vero mō
diciꝭ ipa hereſis. Ipa eniȝ hereſis ē in qua fit di/
uiſio pricipalis a fide ſūme veritatis. ¶ Ad obie
ctum āt prio rñdendū ē. ꝙ diciꝭ vicere alios mor
bos ſpūales ꝓpter ſui adherētiam. difficile enim
auelliꝭ ꝓpter ſui adherētiā. eo ꝙ oriꝭ ex radice cu
piditatis. ¶ Ad ſcđm vero dicēduȝ ē. ꝙ illud qđ
dicit greg. nazā. ad hoc retorqueꝭ ꝙ illud pecca/
tū quadam ſingularitate plus opponiꝭ ſacramē/
tis eccleſie ꝓpter pronitatē cupiditatis humane.
⁊ hoc prefigurauit dñs in eiectione ementiuȝ vel
vendētiū de tēplo. nō ꝙ alij nō ſint digni eiectōe.
Unde i deteſtatōem criminis diciꝭ tolerabilior di/
cit ꝙ mox vt manifeſtū fuerit de eccľia dei dȝ eli/
minari atqȝ ꝓpelli. ¶ Ad tertiū vero dicēduȝ ꝙ id

qð dĩ tolerabilioꝛ ⁊c̃. ad hoc refert. qꝛ indignus
ẽ ſpm̃ſanctũ eſtimare ꝓpꝛiũ ſeruũ q̃z ſeruũ dei pa
tris. cũ tñ vtrũqꝫ ſit ſceleratũ valde. ſꝫ tñ p aliũ ⁊
aliũ modũ ſit hec eſtimatio. nã macedonius ſpiri
tũſcĩꝫ credidit eẽ creaturã ⁊ ita q̊ ad hoc ſeruũ. i.
ſubiectũ. ſicut creatura rationalis vl̃ itellectualis
ſubijcit deo. ñ ſic aũt ſimoniacus. ſꝫ ſimoniacus
ſic agit vẽdẽdo grãꝫ ſpũſſcti in ſacramẽtis. quaſi
ſpũſſ. i effectu eẽt ſubiectus ei. ⁊ hoc ẽ qð dĩ. oĩs
dñs qð hꝫ ſi vult vẽdit ſiue ſeruũ ſiue aliud coꝝ
que poſſidet.

Adhuc etiam .§. iij.

q̃rit ð ꝯparatione ſimonie ad idolatriã. videtur eiꝫ
grauius punita ſimonia quo ad rõneꝫ vẽditõis
q̃p idolatria. cuius autẽ pena maioꝛ. illud pecca/
tũ maius eẽ arguitur. quis eniꝫ dubitat ſcelerati/
us eſſe cõmiſſuꝫ qð grauius vindicatur. ſicut ha
betur. xxiiij. q. j. nõ afferamus. ꝙ autem pena ſit
grauioꝛ habetur ab amb. i li. ð miſterijs vbi dĩ.
cũ illi qui i deũ idolatrie erroꝛe dliquerũt i quar
tã generationeꝫ videatur eẽ mulctati. ⁊ ſicut ha/
betur i deu. moabite ⁊ ceteri nõ intrabũt i eccle/
ſiaꝫ dei vſqꝫ i tertiã ⁊ quartã generationẽ. ꝑfecto
durioꝛ videtur eſſe ſententia qꝛ giezei ſemẽ vſqꝫ
ineternum pꝛo cupiditate habenda ꝓphica au/
ctoꝛitate dãnatur dicitur enim lepꝛa adherebit ti
bi ⁊ ſemini tuo vſqꝫ in eternum. ex quo habetur
ꝙ grauioꝛ pena ſit pꝛo peccato ſimonie inflicta
q̃p pꝛo peccato idolatrie. ⁊ ita videtur maius eẽ
peccatum. Ad qð reſpondenduꝫ per hoc qð
habetur in alia tranſlatione ẜm noſtraꝫ litteram
vbi dicitur. ꝙ ãmonites ⁊ moabites etiam poſt
decimaꝫ generationeꝫ nõ intrabũt i eccleſiaꝫ dei
vſqꝫ ad inſempiternũ ex quo habetur ꝙ vtriqꝫ
peccato q̃ꝫtuꝫ ad hoc par pena fuit inflicta nihi/
lominus tñ peccatũ idolatrie maius ẽ ⁊ grauioꝛ
pena debetur ei. Qð auteꝫ dicitur ꝙ nõ intrabit
vſqꝫ i tertiaꝫ ⁊ quartã generationeꝫ eccleſiaꝫ dei
ſicut habetur i alia trãſlatione. ad intellectuꝫ mi/
ſticuꝫ põt referri. Illud etiã qð dĩ ꝙ lepꝛa adhe
rebit tibi ⁊ ſemini tuo vſqꝫ i ſempiternũ. ſpũalr̃
poteſt intelligi de imitatoꝛibus i illo genere pec/
cati. Unde amb. cuꝫ giezei ſemen ineternũ dãna/
tur. qd eniꝫ niſi ꝙ vicioꝝ ſemen magis q̃p gene/
ris intelligas. ¶ Preter. qð dicitur de moabitis
ꝙ nõ intrabunt domini eccliam. cã ſubiungitur.
quia noluerũt vobis occurrere cũ pane ⁊ aqua
qñ egreſſi eſtis ð egipto. qꝛ ꝯduxerũt ꝯ̃ te balaaꝫ
filiũ behoꝛ vt malediceret tibi ⁊ ita alia cã ſubiũ
git q̃p idolatrie. lꝫ ipi eẽnt idolatre. q̃ꝫtũ ãt ad pe/
nã tal̃ pena ſtatuta fuit. ne eos factos ꝓſelitos re
ciperent in eccleſiam dei vſqꝫ in decimam gene/
rationem.

Membꝛum tertium.

Tertio q̃ritur qb⁹ modis ſimonia ꝯ̃/
hat. ⁊ põt dici ꝙ tripliciter ẜꝫ greg.
ſup illud iſa. xxxiij. btõs q excutit ma/
nus ſuas ab oĩ munere. ẽ. n. munus a
manu: pecunia. ⁊ munus a lingua: fauoꝛ. ⁊ mu/
nus ab officio: ſeruitus indebite impenſa. ⁊ hoc
idẽ dic̃ vrban⁹. qſqs res eccl̃aſticas ñ ad qð inſti/
tute ſũt. ſꝫ ad ꝓpꝛia lucra munere lingue vl̃ inde/
biti obſequij vl̃ pecunie largit̃ vl̃ adipiſcit̃. ſimo/
niacus eſt. ⁊ dicit greg. tũc ab oĩ munere manus
excutit. qñ i diuinis reb⁹ nõ ſolũ nullã pecuniã ſꝫ
nec hũanã grãꝫ req̃rit. ¶ Pꝛio ergo q̃rẽdũ ẽ ð
munere a manu. Scðo ð munere obſeq̃o. Ter/
tio ð munere a lingua.

Articulus pꝛimus.

Circa munus autẽ a manu querit̃ vtꝝ
iudex eccliaſticus poſſit aliq̃ munera
recipe. ⁊ ſi recipit vtrũ iudicandus ſit
ſimoniacus. ⁊ videt̃ ꝙ ſic. dĩ enim in
Math. x. gratis accepiſtis gratis date. ⁊ dicitur
in ꝯcilio toletano quicqd inuiſibilis grẽ cõſola/
tõe tribuit̃. nũq̃ꝫ q̃ſtib⁹ vl̃ qbuſlibet ꝑmijs venũ/
dari penit⁹ dꝫ. ſꝫ q recipit munera vl̃ q dat. expo
nit vẽditõi vl̃ emptõi. ergo ẽ ſimoniacus. ¶ Iteꝫ
eccĩ. xx. xenia ⁊ dona excecãt oculos iudicuꝫ ⁊
quaſi frenũ i oꝛe auertit coꝛreptões coꝝ. nullate
nus ergo dãdũ ẽ munus iudici eccl̃aſtico vl̃ acci
piẽdũ munus ab eo. Cõtra. i iure hũano hꝫ. ꝙ
eſculẽtũ ⁊ paſtulẽtũ pñt accipe. nec ẽ eis ꝓhibitũ
. ſ. iudicibus ſecularibus. pari ergo ratione pñt
iudices eccliaſtici huiuſmodi munera accipere.
¶ Itẽ ex̃. de ſimonia ⁊ ſi queſtiões. ẟ. dĩ. Qð ſcri
ptũ ẽ. btõs q excutit man⁹ ſuas ab omni munere.
ð illis donis dictũ ẽ que accipiẽtis aiũꝫ allicere
vel inuertere ſolent. qꝛ ſi offerat̃ electuariũ aut ð
vino vl̃ alijs huiuſmõi que modici ꝑcij fuerũt. ⁊
q̃ volũtatẽ recipiẽtis vl̃ mouere nõ debeãt. eccle
ſia romana ñ ꝯſueuit iterpꝛetari accipiẽtẽ in his
derelinquere. ergo nõ i quacũqꝫ receptõe mune
ris a ꝑlato vl̃ iudici eccl̃aſtico cõtrahit̃ ſimonia.
Ad qð dðꝫ ẽ. ꝙ i iudicio dei q i ituet̃ coꝛ ſi mo
ueat̃ volũtatas iudicis eccl̃aſtici ad ferẽdũ iudi/
ciũ ꝑcio muneris magni vl̃ pui. ſemp ẽ ſimonia.
eccl̃a vero reſpicit opus exterius. ⁊ qꝛ modica
munera ñ vident̃ debere coꝛrumpe aiũꝫ iudicis
eccl̃aſtici. ñ reputat̃ apud eccl̃aꝫ ſimonia. vñ i mu
neribus accipiẽdis ⁊ dãdis tria ſũt cõſiderãda.
pꝛio. ſ. dãtis ⁊ accipiẽtis qualitas. quãtitas mune
ris. ⁊ donatõis ſpũs. qualitas pſonaꝝ vt a quo
⁊ cui. videlꝫ an a paupe diuiti vel ecõuerſo ſiue
a diuite locupleti datũ fuerit. eſtimatio muneris
ſi maioꝛis vel minoꝛis pꝛecij exiſtat. donationis
ſpũs ſi inſtante neceſſitate vel alio tpe conferatur
⁊ ẜm hoc hñda eſt pꝛeſumptio de ſimonia vel
ſuo oppoſito.

Jtem queritur .§.j.

vtrū poſſit pecunia dari ſacerdoti pro baptiſmo adulti. ſi ſacerdos nullatenus vult baptizare niſi hēat pecuniā. ⁊ videtur ꝙ ſic. lꝫ vnicuiqꝫ redimere ius ſuū. ſꝫ ius iſtius eſt vt baptizet. ergo lꝫ ī illo cāu dare pecuniā. ¶ Pre. pōt ↄtingere ꝙ puulus deferat ad ſacerdotē laborās ī extremis. ⁊ ſi non fuerit baptizatus. penaꝫ eternaꝫ ſubibit. ꝺ duobus autē malis minus eligēdū ē. ergo ī tali cāu poteſt dari pecunia ſacerdoti pro baptiſmo puuli. ¶ Cōtra. dicit apl's ad Ro. ꝙ nō ſunt faciēda mala vt veniāt bōa. ñ ergo dāda ē pecunia ꝓ re ſpūali. Ad qꝺ dicēduꝫ. ꝙ aliꝺ ē dare pecuniā ꝓ baptiſmo. ⁊ aliꝺ ꝓ aqua ī q̄ poſtea poſſit aliqs baptizari. ꝓ baptiſmo ñ ē licitū dare pecuniā. ꝓ aqua v̄o ſi aliter hri ñ poſſit ṗt dari pecunia nec vēdit ibi ſpūale. ī cāu ergo predicto ſi nullatenus vult ſacerdos baptizare niſi detur ei pecunia. emēda ē aqua ſi aliter fieri ñ pōt ⁊ baptizari dꝫ ab illo. ¶ Similiter eniꝫ dicēduꝫ eſt de puulo. in neceſſitate eniꝫ poteſt ab alio dari baptiſmus. maxime autē neceſſitatis ē vitatio ſimoniace prauitatis.

Deinde querit .§.ij.

vtꝝ licitū ſit dare pecuniā ꝓ redēptiōe iuris ſui. qꝺ vr̄. licitū eiꝫ ē vnicuiqꝫ ius ſuū redimere. ⁊ dr̄ extra. de ſimonia. dilectus. ꝙ reſtitutio faciēda ē illi q redemit vexatōeꝫ ſuā. qꝛ q accepit pecuniā ↄmiſit ſimoniā. ex qua habet ꝙ licitū ē redimere. ñ ergo ↄmittit ſimonia ſi dat pecunia ꝓ redimēda vexatōe que ſibi fit iniuſte ſuꝑ iure ſpūali. ¶ Cōtra. pōt ↄtingere ꝙ is a quo petit ius hēat aliqꝺ ī ip̄a re q̄ petit. ſꝫ illud ē ius ſpūale. ñ ē āt licitū emere ſpūale ſicut nec vēdere. ergo ñ ē licitū redimere. ¶ Preterea. hꝫ ſuperiorē q̄ ṗt ↄſeq ius ſuuꝫ. cuꝫ ergo alia via pateat ei. ⁊ dicat apl's. ab oī ſpecie mala abſtinete vos. redēptio āt emptio q̄dā ē. ñ ergo ī tali cāu licitū ē redimere. Ad qꝺ dōꝫ. ꝙ licitū ē redimere vexatōeꝫ q̄ fit iniuſte ſuꝑ re ſpūali. niſi ille a q̊ petit nihil iuris hēat. nec per ſuperiorē pōt ↄſeq ius ſuū. nec emit ibi ſpūale ſed tp̄ale. vexatio eiꝫ res tp̄alis ē. ꝙ aūt liceat redimere ab illo q nihil iuris hꝫ ī re lꝫ ñ ſit licitū accipere. pꝫ ꝑ hoc qꝺ dr̄. j. q. iij. queſitū. vbi oēꝫ venalitatē ꝓhibet vrbanus. ↄcedit aūt decimas mōaſterijs ſub huiuſcemōi redēptōe ab ānis. xxx. ⁊ ſupra gete poſſidēdas.

Adhuc ēt querit .§.iij.

vtꝝ licitū ſit ꝓ omnibus ſpūalibus debitis. vt ꝓ ↄſecratōe vl' viſitatōne quid exigere? ⁊ videt ꝙ nō. ſicut enim ſanctificatio ī baptiſmo vl' ↄfirmatōe ē res ſpūalis. ita ⁊ conſecratio eccleſie. ſꝫ ꝓ iſtis opibus nō eſt licitū accipere. ergo nec ꝓ illis. ¶ Cōtra. dic̄ apl's. j. coꝝ. ix. Si ſeminamus vobis ſpūalia. nō magnū ē ſi carnalia metamus ⁊ iteꝝ qs militat ſuis ſtipēdijs vnq̄? ⁊ iteꝝ. laborātē agricolā opꝫ ꝺ frugibus ꝑcipere. Ex quibus colligit ꝙ licitū eſt epīs ⁊ alijs ꝓlatis ꝓ quibuſdā opibus exhibitis recipere ꝓcurationem.

Ad qꝺ dōꝫ. ꝙ ī huiuſmōi ñ ↄmittit ſimonia ſꝫ exigit ꝓcuratio moderata ſicut hr̄ ex̄. ꝺ ſimonia cū ſit romana. vbi dr̄. ꝙ ꝓ eccliaꝝ ↄſecratōe nec pōt vel dꝫ ꝓter ꝓcuratōeꝫ exigere. ⁊ ex̄. ꝺ ꝓſcriptionibus. cū ex officij. vbi dr̄. ꝙ rōe ēt viſitationis debet ꝓcuratio ↄtra quā ñ ṗt ꝓſcribi. ¶ Ad obiectū āt ī ↄtriū dōꝫ ē. ꝙ ñ ē ſile ꝺ ↄſecratōe ⁊ baptiſmi ſeu ↄfirmatōis miniſtratōe. illa. n. pure ꝑtinēt ad grāꝫ. ⁊ tn̄ nec ī his nec ī alijs aliq̄ dꝫ fieri pactio rei tp̄alis. ↄſtitutū āt ē ab eccleſia ꝙ ꝓcurationes dentur ratōe ipſius laboris q magnus ē. ⁊ nō debent interuenire ſed ſequi. vnde ibi tēporalia non ſunt media ſed ex ↄſequēti debita. ſicut dominus dicit in euāgelio. dignus ē operarius cibo ſuo.

Articulus ſecundus.

Secūdo querit de munere ab obſeqo vtrū licitū ſit mediāte obſequio obtinere bñficiuꝫ ſpūale. ⁊ videt ꝙ ſic. dicit eiꝫ greg. eccleſiaſticis vtilitatibus deſeruiētes. eccliaſtica dignū ē remuneratōe gaudere. vt q ſe volūtarijs obſeqoꝝ neceſſitatib' ſpōte ſubijciūt. digne nr̄is ꝓuiſiōibus ↄſolent. ex q̄ hr̄. ꝙ mediāte obſeqo ṗt aliqs obtinere bñficiuꝫ eccleſiaſticū. ¶ Jtē greg. Juſtū ē vt illi ↄſequant ſtipēdiū. q ꝓ tp̄e ſuū ↄmodare repiunt obſequꝫ. ¶ Preterea ſi cōferēda ſūt beneficia eccleſiaſtica. quibus magis cōferenda ſūt q̄ illis qui eccl'e ſeruiunt. ergo licitū ē intuitu ſeruitij cōferre bñficiū eccl'aſticuꝫ. pari rōne ⁊ ſeruire itelligit hoc ꝺ ſeruitio corꝑali. Contra. munus obſequio interuenit. ſꝫ ſicut dicit greg. ī regiſtro. vbi ē manuale ſeruitū ſi exhibeat intētōe beneficij ſpūal'. ſimonia ↄmittit. dicit eiꝫ q res eccleſiaſticas non ad qꝺ inſtitute ſūt munere lingue vl' obſeqij vel pecunie adipiſcit: ſimoniacus ē. Ad qꝺ rn̄det. ꝙ refert vtrū dignū exhibeat ſeruitiū ſiue honeſtū. ⁊ iterū ſi ꝑſona fuerit digna vl' idigna. ⁊ iterū vtrū interueniat pactio vl' nō. Si dignus dignuꝫ exhibeat ſeruitium vel honeſtum nec interuenit pactio. nec pricipaliter hꝫ aiuꝫ ad hoc. hoc dr̄ ꝓꝑ illꝺ qꝺ dr̄ a greg. j. q. j. ordinatōes. lꝫ hāc ſecūdario: nō ↄmittit ſimoniā. dicit eē munus ab obſequio ſeruitus indebite impēſa. Si vero indignus ē ⁊ maxime ſi inhoneſtuꝫ exhibeat ſeruitiū ſimonia cōmittitur ſicut dicit greg. ī regiſtro. ⁊ hr̄. j. q. j. Si vero interueniat pactio ſimoniacus eſt. res eniꝫ ſpiritualis vtpote eccleſia in pactionē non eſt deducenda.

Sʒ adhuc que- .§.j.
rit vtrũ obſequiũ ſpũale poſſit aliqs facere ꝓ bñ-
ficio eccl'iaſtico īteruenīēte ꝯditōe? ⁊ vř ꝙ nō: qꝛ
in ꝯctu rei ſpũalis nō dʒ iteruenire ꝯditio. ¶ Cō-
tra. hꝫ extra. de ꝑbendis. ſignatũ. vbi dř ꝙ cuidaʒ
ſacerdoti vnā ꝑbendā i eccleſia cōi volũtate de-
derũt. ita ꝙ miſſaʒ de ſancta maria niſi corꝑis in-
firmitate ſit grauatus dʒ quotidie celebrare. inuit
ergo ibi pactio i ipa collatiōe. Ad qḋ rñdet. ꝙ
ꝯditio illa ꝯueniētius impoſita fuit in inſtōne ꝑben
de. ⁊ poſtea ſecuta ē ꝯfirmatio ſummi pōtificis.
⁊ ita illi ꝑbēde adherebat tale officiũ. ⁊ res cum
onere ſuo trāſit. Illḋ aũt qḋ dř in decretali ad cō
ditionem in ꝯſtitutōeʒ referat.

Articulus tertius.

Tertio dōm eſt de munere a lingua. ⁊
querit ꝑio vtrũ aliqs poſſit ꝓ ſe pete
re eccleſiā vel dignitatē vel aliqḋ be-
neficiũ eccleſiaſticũ? ⁊ vř ꝙ non. dicit
enīʒ ad heb. Ne quiſꝙ ſibi ſumat honorē ſed q
vocatus ē a deo tanꝙ aaron. ergo ñ dʒ ſe ingerē
ꝟbo vel facto. nō ergo dʒ ꝓ ſe petere. ¶ Prete-
rea. i ipa petitiōe oñdit ſe deſiderare. ſʒ dič greg.
ſicut locus regiminis deſiderātibus ē negādus: ita
fugiētibus ē offerēdus. nō ergo aliqs ꝓ ſe dʒ pe
tere bñficiũ eccl'aſticũ. Cōtra. pōt eē ordiatus ⁊
non hře bñficiũ ſufficiēs vel nullũ hře beneficiũ.
cũ ergo ei iure debeat ꝓpter honeſtatē eccl'e ſicut
hř ex. de prebendis. nō liceat vllo epo ordinare
clericos: ⁊ nullas eis alimonias ꝑſtare. ⁊ iterum
eps ſi aliquē ſine certo titulo de q̄ neceſſaria vite
ꝑcipiat i diaconũ vel preſbiteꝝ ordiauerit: tandiu
ei neceſſaria ſubmiſtret ⁊č. pōt ergo licite petere
bñficiũ eccleſiaſticũ. ¶ Itē hiero. ad damaſuʒ pa
pam. clericos illos ñ ꝯuenit ſtipēdijs ſuſtentari.
qbus ꝓpinquoꝝ ⁊ parentũ nulla bona ſuffragā
tur. cũ ergo clericis iure debeant: licitũ ē eis pe-
tere bñficiũ eccl'aſticũ ꝓ ſeipis. Ad qḋ rñdet. ꝙ
non pōt petere ꝓ ſe ordies vel bñficiũ cui ſit an-
nexa cura aiaꝝ. pōt aũt petere bñficiũ ſimplex cũ
ei de iure ꝯpetat vtpote ſicut ordinatus ⁊ nō hʒ
bñficiũ ſufficiens. dicit. n. greg. ordinatōnes que
interueniēte precio vel ꝑcibus vel obſequio ali-
cuius ꝑſone ea intentiōe impenſo falſas eē indica-
mus. qꝛ ij q taliter ordinant: non ꝑ hoſtiuʒ. i. xpm
intrant. dicunt aũt falſe ꝙtum ad executionem. ⁊
hoc exponit. j. q. j. non itaqʒ. ¶ Sʒ qd ſi aliquis
dignus ꝓ ſe offerat ꝑces. nũquid ē ſimoniacus?
videt ꝙ ſic ex iā dictis. ⁊ hoc idē quidā opinant:
ſʒ graue ē hoc dicere: cũ iura nō ſint ꝺ hoc oino
expreſſa. ⁊ multoꝝ hʒ hoc fieret ꝯdēnatio. tutius
tamē eſt vt nullus ꝙtūcũqʒ dignus ꝓ ſe faciat ꝑ-
ces niſi iure ei ꝯpetat ſicut dictum ē. ex hoc. n. pōt
reddere ſe idignũ. greg. qui vltro ambit vel im-
portunũ ſe ingerit: ꝓculdubio ē repellendus. nā
qui ſic nitit ad altiora ꝯſcendere: quid aliud agit
niſi vt creſcēdo decreſcat.

Deide queritur .§.j.
ſi preces fiāt ab alio vtrũ ſymonia ſit vel i ordine
vel i beneficio. ⁊ vř ꝙ ſic. ꝑ hoc qḋ dicit grego.
opʒ ꝙ neqʒ ꝑ donũ neqʒ per grāʒ neqʒ ꝑ quoꝝũ-
dam ſupplicatōem aliquos ad ſacros ordies cō-
ſentias vel ꝑmittas adduci. ¶ Itē ꝙ ñ debēt adeſ
ſe ꝑces armate: pʒ ꝑ hoc qḋ dicit ſymachus. Si-
qs epatuʒ deſideret data pecunia. potētes perſo-
nas ſuffragātes munere ſibi adhibeat. nec ad de-
cretũ ſibi faciēdũ adhibito cuiuſlibʒ genere timo
ris ꝯpellat. Sʒ vř ꝯtrium ꝑ hoc qḋ dř i cano. j.
q. j. latoreʒ pñtium ⁊č. ⁊ dicit greg. nec grā alicu
ius neqʒ ſupplicatione aliquos ad ſacros ordi-
nes audeat ꝓmouēre: niſi quē vite ⁊ actōnis q̄li-
tas ad hoc dignũ eē mōſtrauerit. Ad qḋ rñdet
ꝙ cũ preces cardinales ſuccedũt loco ꝑcij ⁊ hoc
maxie ſit cũ ꝓ indigno fuerit: ſymonia dř ꝑpetra-
ri. Vñ greg. in regiſtro. pre oibus tibi cure. vt. in
electōe nec datio qbuſcũqʒ mōis īteruenīat pre-
mioꝝ nec quarũlibet ꝑſonaꝝ patrocinia ꝯuale-
ſcant. Si vero ꝑces fiant ꝓ digno. nō ꝯmittit ſy-
monia. ꝑſumit. n. ꝓ ipa ꝑſona ꝙ recta ſit intētio.
nec ordinator vel elector pñcipalř hʒ reſpectum
ad ꝑces. ¶ Sʒ pōt queri quare minus ꝯmittit ſy-
monia i ꝑcibus oblatis ꝓ digno ꝙ̄ ꝓ pecunia. ſi
enim īteruenīret pecunia ſymonia ꝯmittit. Et rñ-
det ad hoc. ꝙ ꝑces ordiate ſunt ad manifeſtāduʒ
ꝙ ꝯgruit talē ordinari vel bñficiari. ad hoc. n. eſt
ꝟmo depcatorius ꝓ digna ꝑſona. pecunia vero ñ
eſt ad hoc: ſʒ vt inordinate moueat affectũ cōſe-
rentis ordinem vel bñficium.

Membrum quartuʒ.

Quarto querit ꝺ materialibus differē-
tijs ſymonie. q̄ attēdunt ꝯʒ dñaʒ ſpũa
lis ⁊ annexi ſpũalibus. Sũt aũt tres
dñe. Prima ꝺ ipa ſpũali. ſecunda de
annexa ſpirituali. tertia de illo qḋ ē ſpũale ⁊ an-
nexũ ſpũali.

Articulus primus.

Circa primā ſic queritur. vtʒ licitũ ſit
aliqbus dare pecuniā ꝓ bñdictione
matrimoniali. ſi ſacerdos noluerit fa
cere ſine ꝑcio iā exñte matrimonio. ⁊
videt ꝙ ſic. qꝛ licitũ ē redimere ius ſuũ. ſʒ ius eſt
copulatoꝝ ꝑ mřimoniũ ꝙ detur eis bñdictio. er
go licitũ ē dare ꝓ bñdictōe obtinēda ſi aliter fie
ri nō pōt. ¶ Cōtra. bñdictio ē res ſpũalis. ⁊ nō
ē licitũ dare pecuniā ꝓ re ſpũali. ergo nō ē licitũ
dare ꝓ ea: qd ergo agenduʒ ē in tali cāu. ¶ Item
matrimoniũ ē ſacrm̃ ⁊ ita eſt res ſpiritualis. nũ-

gd licitū ē iterněirē pecuniā i ɔtractu mrimonia
li adiecta pactiōe. ⁊ vr̄ ꝙ nō. q: ſacr̄m res ſpūa/
lis ē. mrimoniuꝫ aūt ē ſacr̄m. ſi ergo i ſpūalibꝰ dꝫ
oīs pactio pecunie ceſſare: dꝫ i mrimonio huiuſ/
mōi ɔditio non itereſſe. Sꝫ ɔ̄triuꝫ vī ꝑ hoc qd̄
dī ex̄. de ɔditōibus appoſitis i mrimonio. d̄ illis
vbi dī. ꝙ ſi ɔditio iterpoſita fuerit d̄ aliqua sūma
pecunie iteruenīēte iuramēto ſub hac forma. ego
te in vxorē accipiā ſi tantū mihi donaueris. non
habebit reus piurij ſi eam nolēteꝫ ſibi ſoluere qd̄
ſibi dari potuit nō accepit i vxorē: niſi ɔſenſus de
pn̄ti aut carnalis ſit inter eos ɔſecuta ɔmixtio. ex
quo hr̄ ꝙ nō ē pcm̄ apponē ɔditōeꝫ pecunie in
mrimonio ɔ̄hendo. Ad qd̄ rn̄det. ⁊ primo ad il
lud qd̄ dī de bn̄dictōe nubētiū. ꝙ n̄ ē licitū exige/
re ⁊ extorquere pecuniā ꝓ bn̄dictōe nubētiuꝫ ⁊
ſilibus. ſicut hr̄ ex̄. de ſymonia. ad aplicā audien
tiā. ſi tn̄ ē ɔſuetudo pia i qbuſdā ptibus vt aliqua
ɔferant ex deuotōe fideliū: ɔgruit vt libē ɔferant
eccl'aſtica bn̄ficia: ſed ꝑ epm̄ loci veritate cognita
ɔpeſcant que malicioſe nitunt laudabilē ɔſuetudi
nē imutare. Qd̄ aūt obijcit ꝙ licitūꝫ ē redimē ius
ſuū. Preterea querit quid agendum in tali caſu.
Rn̄det ꝙ benedictio nō ē de ſubſtātia matrimo/
nij ſꝫ ptinet ad ſolēnitatē. tn̄ q: eis debet ex conſti
tutione eccleſie: recurrere debēt ad ſuꝑiorem cu/
ius ē ɔpellere ⁊ āmonere obſtaculū pcti. Si ve/
ro noluerit: tutius ē abſtinere q̄ʒ aliū iducē i pctꝫ
vel dare occaſiōnē pcti. nō ē ſimile i alijs vbi re/
dimit vexatio nō ipm̄ ius emit. ¶ Ad aliud vero
dōm. ꝙ non ē ſymonia ſi iteruenīat cōditio pecu
nie i ɔtractu mrimoniali. dicunt. n. ꝙ i omī ſacro
eccl'aſtico i quo ɔfert gr̄a ſi interueniat pactio pe
cunie vel datio qua emat: ſymonia ē. in matrimo
nio vero non ɔfertur gr̄a. ⁊ ē ſacr̄m ante vtrāqꝫ
legē in lege nature. ⁊ ideo pōt iteruenire cōditio
pecunie ꝓuocatiua ad ɔſenſum.

Deinde querit . §. j.

vtrū ſacerdos poſſit cantare miſſaꝫ ꝓ denarijs.
⁊ vr̄ ꝙ non. Dicit. n. ſuꝑ illud. v. oſee. Uobis iu/
diciū ē ſacerdotes. qm̄ laqueus facti eſtis ſpecu/
lationi ⁊ rethe expanſum ſuꝑ montē thabor. vbi
exponit Bern̄. hoc de ſacerdotibus q ſuꝑ ſacr̄m
altaris rethe expādunt cupiditatis. ¶ Preterea.
ſicut habet. ij. Jo. dn̄s emētes ⁊ vendentes eiecit
de tēplo. qui aūt magis ſunt emētes q̄ʒ illi qui ſa/
cramentū eucharistie exponūt vendītōi. ¶ Pre
terea. iij. michee. reprehendunt ſacerdotes qui in
mercede rn̄debant. ſm̄ aliā lr̄am habemus i mer
cede docebant. ſꝫ quid ē reſpōdere i mercede ni/
ſi celebrare ꝓ pecunijs. Sed videt contrariuꝫ.
nemo enim tenet ſuis ſtipendijs militare. ſicut ha
bet. xij. q. ij. caritatem. ⁊ ideꝫ dicit apoſtolus. non
ergo tenent illi labori in eccleſia niſi habeant vn/
de ſuſtentent miniſtri dei. ¶ Ad quod dicendum
qm̄ poſſunt dari denarij p̄ſbitero ꝓ miſſa. vel vt
ſit quedā ꝓuocatio ad laudē dei. vel vt ponat p̄/
cium i illis. vel vt ponat finis i illis. ſi primo mō: li
citum ē cantare miſſam ei q non tenet ⁊ deſunt ei
ſumptus recipiēdo denarios nō interuenīēte pa/
ctione: nec i hoc habita intentiōe pricipali. ⁊ hoc
hꝫ per hoc qd̄ dicit hiero. ſuꝑ michea. dicit. n. re/
citādo illud ꝙ ſaul dixit puero ſuo. qd feremꝰ ad
virū dei? ⁊ dixit puer. ecce inuēta ē in manu mea
quarta pꝰ ſtateris argentei: demus homini dei vt
indicet nobis viā noſtraꝫ. ⁊ illud qd̄. iij. reg. xiiij.
de vxore hieroboā. vbi dī. tolle i manu tua deceꝫ
panes ⁊ cruſtulā ⁊ vas mellis ⁊ vade ad illum.
ipſe. n. indicabit tibi qd euēturū ſit huic puero. hec
magis in ſūptus ꝓphe q̄ʒ in ꝓphetis munera re/
putāda ſunt. non āt licituꝫ ē vt tp̄alia dent in pre/
cium. tunc enim ē ſymonia. ⁊ hoc mō itelligit il/
lud qd̄ dicit bern̄. ⁊ illud qd̄ dicit greg. exponēs
illud de venditoribus ⁊ emētibus in templo. Si
vero ſacerdos habeat ſumptus ⁊ tenet ex officio
ad illā miſſaꝫ. exigere ꝓpter hoc ē ſymoniacum.
Si āt non tenet ad hoc ſꝫ hꝫ ſūptus ſufficiēter: in
ſpēm mali reputaret ſi exigeret. cū dicat apl'us ab
omni ſpecie mala abſtinete vos. illud āt nō ē ſine
graui offenſa qd̄ qdam ꝓ pecunia aut vt placeāt
ſecularibus p̄ſumunt vna die plures facē miſſas.
ſicut dicit alexander papa. ſi tn̄ imminet neceſſitas ⁊
deeſt pluralitas ſacerdotū: pōt vnā facere de die
⁊ alterā ꝓ defunctis ſi neceſſe ſit: ita tn̄ ꝙ nō aſſu
mat ablutio vini ne ſoluat ieiuniū qd̄ reqrit pro/
pter reuerentiā ſacramēti.

Deīde querit . §. ij.

vtrum ſit licitū dare certos redditus ⁊ paciſci ꝓ
āniuerſario celebrādo. Similr̄ querit de illis qui
recipiūt pecuniā ab excōicatis anteq̄ʒ abſoluant
eos. ⁊ vr̄ ꝙ ɔmittāt ſymoniā. ponūt. n. imp̄ciabi/
le ſub p̄cio. ¶ Sꝫ vr̄ ɔ̄trium ꝑ ɔſuetudinē eccl'ie. ⁊
ꝑ hoc ꝙ ſtatute ſūt pene pecuniarie ad correctio/
nem delinquētiū. ¶ Preterea. iuſtū eſt vt vbi onus
ē ꝙ ibi ſit emolumentū. onus āt eſt eccl'iam obli/
gari ꝑpetuo ad celebrādum āniuerſariū. cōgruit
ergo vt aſſignat certū emolumentū. Ad qd̄ rn̄/
det. ꝙ nō ē licitū pactōe interuenīēte accipe red/
ditus ꝓ āniuerſario celebrādo. ſi tn̄ deuotio fide/
lium ē incōferēdo redditū. tenet eccleſia propter
deuotionem ipſoꝝ fidelium celebrare ꝓ illis pro
quibus rogatur. Ad ſecundum vero dicēduꝫ.
ꝙ non eſt recipiēda vel danda pecunia ꝓ benefi/
cio abſolutōis. ſicut habet extra de ſymo. ad au/
res. ſi tn̄ ſunt ɔſtitute alique pene ab eccleſia pro/
pter correctionem delinquentiuꝫ. pn̄t peti conſe/
quenter non ꝓ ipſo bn̄ficio abſolutōnis: ſꝫ vt ꝑ
penā quā timet caueat deinceps a delicto. Uiden/
dum auteꝫ ē ne plus aſcribat cupiditati q̄ʒ corre/
ctioni. tunc. n. poſſet eē pcm̄.

Deinde querit · §. iij ·

vtruꝫ liceat dare bona tꝑalia viris religioſis vt
orent ꝓ eis. ⁊ vr ꝙ nō. orō eniꝫ ē res ſpūalis in
ea vt petit ſpūſſcūs. ſ. donū ſpūſſcti. ſꝫ nō ē licituꝫ
ponere impciabile ſub pcio. ergo nō ē licitū da-
re bona tꝑalia vt oratōes fiant. ¶ Contra dī. xvi.
luc. facite vobis amicos ō mámona iniqtatis ⁊c̄.
ergo licitū ē dare viris bonis vt orent pro ipſo.
¶ Preterea licitū ē dare tꝑalia hoc fine vt hēat
ſpūſſctus ſꝫ orōnes ſūt ad ipetrādū grāꝫ aiijs. er
go licitū ē dare tꝑalia ad hoc ꝙ viri boni orent
ꝓ ipſo. ¶ Preterea licitum ē dare tꝑalia ad hoc
vt emat regnuꝫ celoꝝ. dicit eniꝫ in math. xiij. ſile
eſt regnum celorum homini neg. ⁊c̄. ⁊ iterū vlt.
ꝓuer. ō mulieri forti. ꝯſiderauit agrū ⁊ emit illū.
ꝑ agrū aūt intelligit ager paradiſi. ergo licituꝫ eſt
emere regnū celoꝝ. ſꝫ regnuꝫ celoꝝ multomagis
ē q̄ꝫ aliqd ſpūale in vita pn̄ti. ergo licitū ē multo-
fortius emere ſpūalia i pn̄ti. Ad qd rn̄det. ꝙ lꝫ
dare tꝑalia viris religioſis vt orent pro eis. hec
eiꝫ dictio ꝓ. nō notat ibi rōnē appreciatōis ſic cū
dī ō pecunia ꝓ páno. ſꝫ notat rōnē ꝓuocatōis vt
ſcꝫ ꝓuocētur in amicitiā ſpūalē. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ad oran
dū ꝓ ipſis ⁊ hoc mō licitū ē. nec ponit ibi impꝓ-
ciabile ſub pcio tꝑali. ¶ Ad ſcd̄m vō dōm. ꝙ licꝫ
ꝯtingat emere bona eterna. qꝛ ipa cadūt ſub me-
rito. emere aūt illud n̄ ē aliud q̄ꝫ mereri. dare eīm
tꝑalia ex carite meritū ē ſed grā pria qua dantur
ſpūalia bona vt i ſacrō ⁊ huiuſmōi cadit ſub me
rito. ergo nō ē ſimile ō prima grā quam nō pōt
aliqs mereri ex cōdigno vn̄ datio tꝑaliū que eſt
extra grām nō pōt attingere ad eam.

Deinde querit · §. iiij ·

vtrū ſit licitū dare vel recipe pecuniā ꝓ ſepultu-
ra. dico aūt ſepulturam ꝓut ē officiū qd ꝓprie ad
ſacerdotē ꝑtinet. ꝙ aūt licitū ſit: videt ex ꝯſuetudi
ne diu obtēta in eccl̄a. ꝯſuetudo aūt q̄ ortū hꝫ ex
deuotōe ꝓ huius nō ē aboléda. ergo licite poteſt
accipi vel dari. ¶ Cōtra dī extra. de ſymo. nō ſa
tis. vbi dī. ꝙ ꝓ ſepultura ⁊ criſmatis ⁊ olei pce-
ptōe nulla cuiuſqꝫ pcij exactio attētet. nec ſub ob-
tenta cuiuſqꝫ ꝯſuetudinis ſuū reatū qs tueat. quia
diuturnitas tꝑis nō minuit pcīm ſꝫ auget. Ad
qd rn̄det. ꝑ hoc qd dī extra de ſymo. ad apl̄caꝫ.
ex quo accipit ꝙ ſacerdotes nō dn̄t extorquere
vel petere an̄ ſepulturā vel ꝓ ſepultura. ſymonia
eniꝫ eſſet ſicut habet extra. cū in eccl̄e corpe. ſepul
turā aūt pōt petere ex mandato ſupioris vbi eſt
huiuſmōi cōſuetudo. ⁊ hoc dī i illa decretali. ad
apl̄icam. Sicut autē ſymonia ē vēdere ſepulturā
mortuoꝝ: ita ſymonia ē vendere terrā bn̄dictam
ad ſepeliendā mortuos debitā. vn̄ gen̄. xxiij. vitu
perat ephron qui vēdidit abrahe agrū i quo erat
ſepultura duplex in qua ſepeliebant mortui, ⁊ in
ſignū huius vituperij mutatū ē eius nomē. vn̄ cū
prio dictus eēt ephron: poſtea dict⁹ ē ephran. In
quo vt dicit hiero. ſignat nō eē ꝑfecte v̄tutis q po
tuit vēdere memorias mortuoꝝ. vr ergo ꝙ pcīꝫ
ſymoniacuꝫ commiſerit. ¶ Sꝫ ꝯ. totū qd vēdidit tē
porale ē. nō ē ergo ſpūale nec ānexū ſpūali. ergo
nō cōmiſit ſymoniā. ¶ Itē ſi cōmiſit ſymoniā er
go vēdidit nō vendēdū. ergo abrahā emit n̄ emē
dū ergo cōmiſit ſymoniā ſicut ephron vendēdo
⁊c̄. ¶ Iteꝫ vr magis peccare abrahā q̄ꝫ ephron.
qꝛ ephron voluit ei grat̄ dare agrū ad ſepeliēdū
mortuū ſuū. ⁊ abrahā accipere noluit niſi pecū-
nia mediāte. ergo ſcādalizauit eū. ⁊ ita vr magis
peccaſſe ꝙ ephron. Ad hoc dicūt qdā ꝙ abra
hā emit quēdā agrū magnū in quo erat illa ma-
gna ſpelūca in qua ſepeliebant mortui. vn̄ n̄ pec-
cauit qꝛ trāſit ſpelūca illa cū vniuerſitate. ſicut cuꝫ
qs emit villaꝫ cui ānexū eſt iuſpatronat⁹ alicuius
eccl̄ie: nō cōmittit ſymoniā: qꝛ iuſpatronat⁹ trāſit
cū illa vniuerſitate. ſꝫ eadē rōe ephron n̄ pecca-
uit. vēdidit eniꝫ agrū ⁊ cū illo tranſiuit ſpelunca.
q̄re ergo mutatū ē ei nomē. Ad hoc dicebat ꝓpo
ſitinus. ꝙ n̄ legit ꝙ ager ille ꝯſecratus fuerit ſpe-
lūce vel etiā ſpelūca illa ad hoc bn̄dicta vel cōſe
crata fuerat. ſꝫ antiq patres in illa ſpelūca duplici
faciebāt ſe ſepelire: ſperātes ſe reſurrecturos eſſe
cū filio dei. ⁊ dicebat illa ſpelūca duplex. qꝛ duas
habebat māſiones: vnā ſupiorē in qua ſepeliebā-
tur viri ⁊ aliā inferiorē in qua femine. vn̄ cuꝫ nō
eſſet terra illa bn̄dicta: nō peccauit abrahā emē-
do nec ephron vēdēdo. mutatum tn̄ ē ei nomē. qꝛ
dſcēdit a ſtatu ꝑfectōis ad ſtatū impꝑfectōis. prius
eniꝫ voluit dare gratis qd ē ꝑfectoꝝ. ⁊ poſtea vē
didit cariſſime. vn̄ prio dicebat ephron. i. cōfir-
matus ⁊ ꝑfectus. poſtea dictus ē ephran īfirmus
⁊ impꝑfectus. eadē ē rō cōmutatōis nois ſc̄m aliā
ſolutiōeꝫ q̄ dicit ꝙ ſpelūca trāſiuit cū vniuerſita
te. ſicut āt ſymonia ē vēdere terrā bn̄dictā. nō ꝑꝑ
terrā ſꝫ ꝑꝑ bn̄dictōeꝫ q̄ ſpūalis ē: ita ſymonia eſt
in qbuſdā minimis. vn̄ ſymonia ē vēdere paneꝫ
benedictū ⁊ aquā benedictā. ſpūalis eniꝫ ē ⁊ de-
let multa venialia.

Articulus ſecundus.

SEcūdo querit ō ſymonia que cōſiſtit
in vendendo annexū ſpūali. ⁊ primo
de iure ꝑcipiendi decimas. Circa qd
querit vtrū licitum ſit uēdere ius ꝑci-
piendi decimas: aut cōmittatur ſymonia? ⁊ vi-
det ꝙ nō cōmittat ſymonia. milites enim habent
ius ꝑcipiendi ꝑticāpiū. ⁊ ius illud dī terrenum.
eſt autē ꝑticāpiū decima vel vndecima vel duo-
decima ps gelimarū ſc̄m diuerſas cōſuetudines
diuerſarū regionū. poſſunt ergo milites hr̄e ius
ꝑcipiendi decimas. ergo n̄ ē ſymonia. cū n̄ ponit
ibi ſpūale ſub pcio. Cōtra ius ꝑcipiēdi decimas

ē ānexū ſpūali.ſ.ordini.ſoli.n.clerici hñt ius ꝑci-
piendi decimas ſicut hꝫ ex ꝯcilio lateraū.ꝺ deci.
ꝓhibemus ne laici decimas cū aiaꝝ ſuaꝝ ꝑiculo
in alios laicos valeāt trāſferre.ſꝫ ſymonia ē volū
tas emēdi uel vēdēdi ſpūale vel ānexū ſpūali.er
go ſymonia eſt vendere uel emere ius percipiēdi
decimas.

Itē querit̄ utruꝫ .§.j.

poſſint vēdi decime laicis ſine ſymonia? ⁊ vꝫ ꝙ
ñ.dic̄.n.greg.j.q.iij.ꝑuenit. Siqs amodo eps i-
uētus fuerit q decimas atqꝫ xp̄ianoꝝ oblatōnes
laicalibꝫ ꝑſonis militū ſiue kuitoꝝ huiꝰ diuini p̄-
cepti trāſgreſſor.iter maximos hereticos ⁊ anti-
xp̄os ñ minimus habeat. ⁊ ſic Nicena ſynodus
ꝺ ſymoniacis cēſuit. ⁊ q dat epis ⁊ q recipiūt ꝓ
p̄cio vel bñficio eternis ignibꝰ deputent̄.ſiſe dicit
paſchaſius ꝯñter. ¶ Cōtra fructꝰ decimaꝝ ſūt res
tp̄ales.res āt tp̄ales emi pñt ⁊ vēdi ſine ſymonia.
ergo nō ē ſimoniacū vendē vel emere decimas.

Deinde querit̄ .§.ij.

vtꝝ laici poſſint ꝑcipere oblatōes datas ecclijs?
⁊ vꝫ ꝙ nō.dicit eniꝫ damaſ.oblatōes q̄ intra ſan
ctā ecclām offerunt̄.nullo mō ſub dñio laicorum
detineant̄. ¶ Itē oblatōes quas xp̄iani offerūt ꝓ
ꝑctis ſuis.ad hoc offerunt̄ vt ꝓ populo oret̄.ſed
nō ē officiū laicoꝝ ſꝫ ſacerdotū orare ꝓ popu-
lo.ergo nō eſt licitū ipſis laicis recipe oblatōes.
¶ Preterea i veteri teſtō ꝓhibitū fuit filijs iſrahel
ne comederēt panes ſanctos p̄terꝙ aaron ⁊ filij
eius.ſed multo nobiliꝰ eſt qð offert̄ in noua lege q̄ꝫ
qð offerebat̄ in veteri.ergo nō eſt licitū laicis in
nouo teſta.recipere oblatōnes ecclaꝝ. Cōtra.
oblatōes ille in ſui ſubſtātia ſūt res tp̄ales.licituꝫ
aūt eſt eis hr̄e dominiū rerū tp̄aliū.ergo licitū ē
ꝑcipere oblationes.

Iteꝫ queritur .§.iij.

vtrū poſſint dari decime in feudū laicis ab eccla?
⁊ vꝫ ꝙ ſic.ꝑ hoc qð dꝛ ab Innoc̄.hoc ꝺ illis in-
telligamus decimis:q̄ laicis ꝑpetuo ſunt i feudū.
ꝯceſſi. ¶ Preterea.hoc hꝫ ꝯſuetudo pluriū ter-
raꝝ q̄ optīa ē legū interpres. Cōtra hꝫ.extra.ꝺ
decimis.ad hoc vbi dꝛ donatōem decime quam
abbas cuidā laico ꝯceſſit. ⁊ ꝑ ſucceſſionē tenēdā
quā ſanctuariū dei iure hereditario poſſideri nō
dꝫ:irritas eſſe cēſemus. Ad primū rñdedū eſt.
ꝙ ſimoniacū ē vēdere vel emere ius ꝑcipiēdi ꝺ-
cimas.dico aūt ius primatū qð ſolū clericis a do
mino ē ꝯceſſuꝫ.debent̄ etiaꝫ in ſignū vlis dñij qð
ipſius dei ē ſicut dicit hiero.ſuꝑ malach. Prete-
rea q2 decime ſūt tributa egētiuꝫ aiaꝝ. ¶ Ad illð
vō qð obijcit̄ in ꝯtrariū:ꝙ lꝫ milites habeāt ius
ꝑcipiēdi ꝑticāpū:ñ tñ hñt ꝑcipiēdi ðcimas iūq̄ꝫ-
tuꝫ decime ſtatute ſūt vt ſint tributa egentiū aiarū

pōt tñ ꝯuenire cū his q tenent terras ꝙ debent
dño aliquā certā portōeꝫ ipoꝝ fructuū terre. Si
vō querat̄ vtrū poſſit trāſire ius ꝑcipiēdi cū ven
ditiōe alicuius ville in qua ꝑcipiunt̄ decime ſicut
trāſit iuſpatronatus ꝑtis terre? Rñdet̄ ꝙ ñ ē ſilr̄.
ius eniꝫ ꝑcipiēdi decimas nō ē annexuꝫ ville vel
alicui ꝑti terre.ſꝫ eſt annexū ordini clericali.vnde
ſicut ordo vēdi nō pōt:ita nec ius ꝑcipiēdi deci
mas ex ꝯſequēti. ¶ Ad illud vō qð querit̄ ꝺ ipſis
decimis.dðm ꝙ ipſi fructus pñt vēdi vel emi vl̄
etiā dari laicis ex cā.ſed ius decimale nequaq̄ꝫ.
Illud autē qð dicit grego.de iure decimali itelli
git̄:nō de ipſis fructibus.fructus.n.pñt ꝯcedi ex
cā ipſis militibus ab eccla aucte p̄lati ꝑꝑ defenſio
nē ecclie i fauorē xp̄ianitatis.ſicut ꝯcedebant̄ mi
litibus qbuſdam in regno aragonie.vt decimas
oiuꝫ locoꝝ que poſſent ꝑquirere expellendo pa-
ganos ꝑciperēt.ſꝫ ſi hoc eſt:nō ꝑcipiūt eas ꝑpe-
tuo de iure cōi.ſꝫ ex priuilegio ⁊ ex ꝯceſſiōe ec-
cleſie q̄diu extat cā.ſi eniꝫ eccleſia poſtea enormi
ter grauaret̄ vel nō iuuarēt ecclāꝫ ſꝫ impugnarēt
vel priuilegio abuterent̄:nō ꝑciperēt licite ipſas
decimas. ¶ Ad illud vō qð q̄rit̄ de oblatiōibus.
dðm ē.ꝙ nec hñt laici ius ꝑcipiēdi oblatōes ec-
cleſie nec eoꝝ ē ꝑcipere illas q̄ fiunt i altari.pñt tñ
eis ex cā dari vel ad repatōeꝫ ecclie vel aliquem
vſū honeſtū.ita tñ ꝙ nullū ius vēdicet. ¶ Ad vlti
mū vō dðm ē ſm ꝙ dꝛ i decretali.decime nō pñt
trāſire i feudū laicale.nō.n.ius ꝓprietatis ꝯceſſū
ē ipſis laicis ab eccla.ſꝫ ius quoddā ꝑcipiēdi fru
ctus ad tp̄s ad tuitōeꝫ eccle.nō aūt noīe heredi-
tatis. Qð aūt i aliqbus ꝑtibꝰ trāſeūt ad heredes
vbi nō extat cā ex ꝑmiſſiōe eccle.eſt ꝑꝑ multitu-
dinē delinquētiū:nō ꝙ ex hoc eis ius det̄. ¶ Qð āt
obijcit̄ illud decretalis.ꝙ decime erāt ꝯceſſe lai-
cis i feudū.itelligēdū ē añ ꝯciliū. ⁊ hoc datū fuit
ab eccla ꝑꝑ eccle neceſſitatē ad tp̄s.vt filij tp̄e ne-
ceſſitatis ꝑciperent fructus decimaꝝ ſicut ⁊ pres.
hoc aūt ius nō fuit iure ſpūali.ſi.n.eēt mere ſpūa
le:nō poſſet ꝯcedi laico manēte huius.

Deinde que- .§.iiij.

rit̄ vtrū licitū ſit redimē decimas a laicis cuꝫ redi
mere ſit emere.nō aūt licitū ē emere.ergo nec re
dimere.dicit̄ eniꝫ i iure ſicut emi ñ potuit ſic nec
redimi eccla memorata. ¶ Preterea ñ pñt ꝑmu
tari cū re tp̄ali ergo.ꝑ ꝯñs nec redimi. ¶ Prete
rea vident̄ iniuſte poſſidere laici ſꝫ ꝙ dic̄ greg.
decimas quas i vſu pietatis ꝯceſſas canonica au
ctoritas demōſtrat.a laicis poſſideri ꝓhibemus
ſi vō nō reddiderint ecclie.ſciāt ſe ſacrilegij cri-
mē ꝯmittere nō.ergo pūt vendere.ergo nō licet
emere ab eis Ad qð rñdet̄.ꝙ pñt redimi dū-
modo fiat aucte epi ad cuius diſpoſitōeꝫ ſpectāt
decime.multū āt valet auctas iudicis i talibus ſi-
cut hꝫ extra.ꝺ p̄bē. Niſi. ⁊ extra.ꝺ rerū ꝑmuta-

tiõe q̄ſitũ. pñt ẽt recipi i pignoꝛe dũmõ ñ ptineãt ad alias eccl̃as. tunc. n. ẽ ꝓhibitũ ſicut hr̃ extra. d decimis. interdicimus. ¶ Ad obm ãt dõm. ꝙ lꝫ ñ ſimpl̃r emere vel vẽdere. licitũ ẽ tñ redimẽ ꝓpter ius qd hꝫ ipſa eccl̃ia. ⁊ illud qd redimit nõ ẽ niſi ꝓpter ipedimẽtũ iuris tollẽduꝫ. ¶ Ad ſcdꝫ vero dõm. ꝙ lꝫ ꝑmutatio nõ currat iter annexũ ſpũali ex vna pte ⁊ tpale pure ex alia pte. ſicut hr̃ extra. de rerũ ꝑmuta. ad qõnes. nihilominus tñ põt fieri redẽptio nec currit illa redẽptio iter pure ſpũale ⁊ tpale ex alia pte. pure enim ſpũale non poterat a laico poſſideri aliquo mõ: ſꝫ inter tpale qd obtinẽ poterat laicus ⁊ tpale vñ tpale redimitur tpali tali cãu. ¶ Ad tertiuꝫ võ rñdet. ꝙ lꝫ poſt ꝯſtitutionẽ ꝯcilij poſſint laici ꝯ volũtatem eccl̃e iuſte ꝑcipere fructus dcimaꝝ. ⁊ hoc ꝑmitiuo iuri eccleſie ꝯſonat. ſicut hr̃ a greg. tñ qui redimũt pñt iuſte redimẽ. hoc aũt ẽ q2 aliquo tpe ex ꝯceſſiõe eccleſie ꝓpter cãm neceſſariã iteruenĩete auctẽ ſuperioꝛis. poterãt laici ad tps fructus deccimaꝝ ꝑcipere. ⁊ illud cadit in ꝯtractu.

Deinde querit̃ .§. v.

ſi licitum ẽ epõ emere decimas ab aliqua vicina eccleſia. ⁊ vꝫ ꝙ ſic. põt. n. recipe decimas ab aliquo milite detinẽte eas. cũ tñ ille nõ hẽat ius merũ poſſidẽdi eas. multofoꝛtius a vicina eccl̃ia: cuius ille ſũt decime. ¶ Cõtra. dicit paſchalis. decimas ꝑ pecuniã dare ſymoniacã hereſim eẽ nullus fideliũ ignoꝛat. Ad hoc rñdet. ꝙ non ẽ ſile. in illis. n. decimis que dtinet laicus ius hꝫ eps. ⁊ ideo lꝫ redimẽ. In alijs võ que ſũt extra ſuã dyoceſim. non hꝫ ius. ⁊ ideo nõ ẽ licitũ emere. nõ. n. emptio vel vẽditio currit i his que ſunt mere ſpiritualia vel annexa ſpũalibus.

Deinde querit̃ .§. vj.

vtrũ eps qui dat ꝑbẽdaꝫ alicui ꝯſanguineo tñ cã ꝯſanguinitatis ꝯmittat ſymoniã. ⁊ vr̃ ꝙ non. q2 ñ recipit aliqd tpale in ꝓciuꝫ ꝯferẽdo ſpũale. ¶ Cõtra. ſi aliqs daret ꝑbendas nepotibus vt ipſe eps habẽt fructus illaꝝ ꝑbẽdarũ: ſimonia eẽt. Similr̃ ſi eps daret ꝑbendaꝫ alicui vt patri epi vel aliqs alius laicus hr̃et fructus illius ꝑbẽde ꝯmittẽt ſymoniã: pari rõne ſi eps ꝯferat ꝯſanguineo ꝑbendã intuitu cõſanguinitatis vt ipe ꝑcipiat fructus. ¶ Itẽ ſymonia ꝯtrahit̃ ꝑ amoꝛẽ pecunie. pari ergo rõne ꝯtrahet̃ ꝑ amoꝛẽ carnis. ¶ Itẽ beda. vẽditoꝛes colũbaꝝ ſunt qui gradũ vel gr̃am i eccl̃a ſpũalem quam dño largiẽte ꝑceperunt non ſimplici intẽtiõe ſꝫ cum ſibꝫ humane cã retributõis exercẽt: ſꝫ illi qui ꝯferunt ꝑbẽdas intuitu conſanguinitatis. non faciunt intẽtione ſimplici nec intuitu dei: ſꝫ reſpectu alicuius tpalis retributiõis. ergo ꝯmittũt ſymoniã. ¶ Itẽ dicit greg. grauius ẽ pctm cum eps ꝯfert decimas ꝯſanguineis. ⁊ determinat eẽ pctm ſymonie. ergo eadẽ rõne ſi ꝯferant ꝑbẽde ꝯſanguineis erit ſymoniacũ. Ad qd rñdet cantoꝛ ꝑiſieñ. ꝙ erat ſymoniacũ ꝓter ⁊ triplex munus coꝛdis lingue ⁊ manus: ꝑ ẽcbat mun⁹ ſanguis: eo ꝙ tamẽ rephẽdit̃ in ſcriptura edificatio eccl̃ie i ſanguibus. Videt̃ tñ aliter dõm. ꝙ lꝫ ſit graue pctm. non tñ ẽ ſymoniacũ. ⁊ lꝫ det̃ annexum ſpũali ꝓ re tpali tanq̃ ꝑ fine vel motiuo: nõ tñ tanq̃ ꝑcio. ⁊ ita nõ ẽ ſymonia. Si vero opponat̃ ꝙ nõ gratis dat. q2 nõ tñ ꝓpter deũ. dõm ẽ ꝙ gratis dat quo ad hoc ꝙ ꝓ nullo pꝛecio dat. ¶ Ad illud võ qd obijcit̃ pꝛimo dõm ẽ. ꝙ non ẽ ſile. In vna enim pte fieret collatio ꝑbẽde intuitu ꝑcij. in ꝓpoſito vero ñ ſit intuitu ꝑcij ꝙ ipſe recipiat. cũ. n. ꝯfert̃ ꝯſanguineo ꝑbẽda vt ipe conſanguineus ꝑcipiat fructus. in hoc nõ ẽ oꝛdinatio ꝙ ꝯſanguineus ꝑcipit fructus poſt collatõeꝫ. de iure. n. ſpectat ad ipm. ¶ Ad ſcdm võ rñdedum. ꝙ lꝫ ſymoniacũ ſit ꝯferre ꝑbendã amoꝛe pecunie: ñ tñ amoꝛe carnis. cũ. n. ſit amoꝛe pecunie intẽtio ẽ ꝙ aliqd trãſeat ad ipm trãſſerentẽ aliquo mõ ab eo cui ꝯfert̃. non ſic ãt ẽ cuꝫ ſit amoꝛe carnis. imo vt totũ ſtet i eo cui ꝯfert̃. ¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ illud qd dicit beda itelligit̃ vbi ẽ retributio hũana vel expectat̃ ꝑꝑ gr̃aꝫ ſcie vl̃ doni alicuius. in talibus eniꝫ dꝫ eẽ ſimplex intẽtio nec querat̃ mũeris retributio. ¶ Ad quartũ dõm. ꝙ illud qd dicit gre. intelligit̃ vbi dant̃ decie ꝯſanguineis laicis. tũc. n. dr̃ eẽ grauius. difficilius. n. auellit̃ ⁊ ꝑꝑ ꝓnitateꝫ maioꝛẽ patit̃ eccl̃a leſionẽ.

Deide queri-tur .§. vij.

tur vtrũ iuſpꝛonatus poſſit vẽdi. ⁊ vr̃ ꝙ ſic. ẽ ius qd ptinet ad laicos. ius aũt ptinẽs ad laicos oino non vr̃ eẽ ſpũale nec annexũ ſpũali: cũ nihil ſit in laico ꝓcedẽs ꝙ ſit ſpũale cui annectat̃. ergo licitũ ẽ vendẽ vel emere iuſpꝛonatus qd ad laicos ptinet ſm ꝙ diffinit̃ iuſpꝛonatus ptãs pñtã di clericũ ad bñficiũ eccl̃aſticũ. ¶ Cõtra. extra de iurepatronatus. de iure. vbi dr̃ ꝙ incõueniẽs ẽ vẽdere iuſpr̃onatus qd ẽ ſpũali annexũ. Ad qd rñdendũ. ꝙ iuſpꝛonatus ꝑ ſe vẽdi non põt. ¶ Ad obiectum aũt in ꝯ̃rium rñdẽdũ. ꝙ annexũ ſpũali dicit̃ duabus de cãis. vel ſpũali. ſ. qd ꝓcedit ſicut ẽ de iure ꝑcipiẽdi decimas. hoc. n. ẽ ãnexũ oꝛdini clericali q ẽ res ſpũalis ⁊ naturaliter ꝓcedit ius ꝑcipiẽdi. vel põt dici annexũ ſpũali a pte poſt. ſic eſt de iure pñtandi. annectit̃. n. ſpũali ⁊ rõne eius ad qd pñtat̃. licꝫ. n. ñ ſit ãnexũ ſpũali eo mõ quo ius ꝑcipiẽdi decimas. eſt tñ annexũ ſm alteꝝ modũ. ⁊ ideo ꝑ ſe vẽdi non põt.

Itẽ queritur .§. viij.

vtrum poſſit vẽdi cum vniuerſitate. ⁊ vr̃ ꝙ non. ſi enim cum vniuerſitate vendit̃: vniuerſum vendit̃. ergo queli bꝫ ps illius vniuerſi: ſꝫ pr̃onatus ẽ

ps illius vniuerſi. ergo iuſpronatus pōt vendi. ſi ergo iuſpronatus p ſe vēdi nō pōt: nō pōt uen di i vniuerſo. ¶ Itē non lʒ uēdi pbēdā τ villam ſimul. ergo nec iuſpronatus τ villā ſimul. ¶ Itē iuſpronatus ē impciabile ſm ſe. τ multomagis i/ preciabile i vniuerſo. ſicut ergo vēdi ñ pōt ſʒ ſe: ſic nō dʒ vēdi i vniuerſo. Cōtra. extra de ſen. τ re iudi. cuʒ bertoldus vbi dr. q iuſpronatus cum vniuerſitate trāſit. τ extra. de iurepronatus. ex lit/ teris. vbi dr q villa nō excepto iurepronatus ad firmā pt ɔcedi. τ ex hoc hʒ iuſpronatus. ¶ Pre terea pōt ɔcedi in feudū ſicut hr ibidē cuʒ ſeculū. τ ſi pōt ɔcedi in feudū: pari rōne poterit vēdi fa cta venditōe ville uel rōne eius p qd acqrit iuſ/ pronatus. Ad qd rñdet. q nō vēdit iuſprona/ tus tanq ps vniuerſi nec p ſe. ergo nec cum alio vendi pōt: ſʒ trāſit cū vniuerſitate ſicut hr ex ſu/ pradictis. τ ſi villa i qua ē iuſpronatus ppt hoc carius emat dr eē ſymonia. tūc. n. vēditio aliquo mō attingeret iuſpronatus. ¶ Ad illud vero qd querit vtrū poſſit ɔcedi in feudū. dōm ē q tranſit cū vniuerſitate niſi excipiat. τ ita acqrit iuſpro/ natus rōne feudoꝝ emptoꝝ vel alio mō acquiſi/ toꝝ. p ſe aūt dari in feudū non pōt ſicut habet in eodē de iurepronatus.

Articulus tertius.

Tertio querit de his que ſūt ſpūalia τ annexa ſpūalibus. τ pzio querit vtrū licitū ſit pdicare p pecunia. τ videt q ſic. ſicut. n. hr. ij. coꝝ. ix. Paulus pdi cabat p tpalibus ut fierēt collecte ſanctis paupi/ bus q erāt in hierlm. τ ſiſe hr. j. coꝝ. vlt. ¶ Con/ tra. pdicare ē res ſpūalis. ſpūale aūt nō ē ponen/ dū ſub pcio tpali. ergo ñ ē licituʒ pdicare p pcio tpali. ergo i huiuſmōi ɔmittit ſymonia. ¶ Itē be/ da. qui grāz i eccliā ſpūalē quā dño largiēte pce/ perūt ñ ſimplici intētiōe ſʒ cā hūane retributiōis exercēt. domū dñi faciūt domū negociatiōis. ta/ les ergo ſymoniā ɔmittūt. Ad qd rñdet. q non ē licitū pdicare p tpalibus ut notet pciū ſue pdi/ catōis. ſʒ licitū ē pdicare ſcdaria intētōe vt audiē tes moueant ad opa pietatis τ ſic ſubueniāt alijs. principalis. n. intētio ē ut pꝑter deū fiat pdicatio. ¶ Qd aplus predicauit p collectis faciēdis hoc fuit ſcdario. non q ibi ɔſtitueret finis principalis nec q hoc eēt preciū ſue pdicatōis.

Deinde querit .§. j.

vtꝝ mgri liberaliū artiū poſſint vendē ſuā ſciaz. τ vr q ſic. ſpūale. n. ē quo hr ſpūſſcts vel hri ſi/ gnat uel dat p has ſcias nec hr nec hri ſignat nec dat. ergo huiuſmōi ſcie ñ ſūt ſpūalia nec annexa ſpūalibus. ergo pñt vēdi. ¶ Itē puer. xxiij. dr ve/ ritatē eme. ſʒ qd libere pōt emi pōt et vēdi. ergo huiuſmōi ſcie vitatis pñt emi τ uendi. Contra. ſcia ē donū dei. qd pʒ p hoc qd dr exo. xxxj. ſup illud. poſuit deus i corde ſuo. Ibi dr. q ſcia ē do nū dei. ſicut hr in itelligēti. ſʒ donuʒ dei nō ē licitū vēdere. de illis. n. dr illud. x. math. gratis accepi/ ſtis gratis date. ergo nō ē licitū uendere ſcientiā. ¶ Preterea dr. xxiij. puer. Noli vēdere ſapiam τ doctrinā τ itelligētiā. ergo ex ipo tex. puer. hr q huiuſmōi nō cadūt ſub vēditione. ¶ Preterea dic lex q ciuilis iuris ſcia nō ē pcio nūmario ɔpan/ da. multoforcius nec rōalis ſcia. Ad qd dōʒ. q ſymonia ē vēdere ſciam. tñ mgri artiuʒ p labore ſuo pñt pecuniā accipe. ſciam vo gratis dñt dare aliter ɔmitterēt ſymoniā. ¶ Ad primuʒ vo quod obijcit dōm. q ſpūſſcts hr ſub duobus mōis. vt lux illuminās itellectū: τ ſic hr i quacūqʒ ſcia. aut ut caloꝝ inflāmās affectū: τ ſic hr p virtutes τ ſa cramēta eccle. ¶ Ad aliud dōm. q illa auctas itel ligit de emptōe ſpūali. nō. n. cognitio vtutis emē da ē pecunia ſʒ eo mō quo docet. iiij. puer. prin/ cipiū ſapie poſſide. q. d. ſi vis hre ſapiaz: accipe il lam. q2 ipa ſe offert querēti. ſi. n. queſieris iam qſt pecuniā aut theſauꝝ iuenies eā. de iſta emptione pꝛuerb. xvij. quid pdeſt ſtulto hre diuitias cū ſa/ piētiaz emere non poſſit.

Deinde querit .§. ij.

vtrū licitum ſit accipe aliqd p teſtimonio ferēdo vel ſymonia ɔmittat? τ vr q nō p ſimile. lʒ. n. iu/ riſconſulto vēdere rectū ɔſiliuʒ ſicut dicit aug. ad macedoniū. pari ergo rōne pōt ipe teſtis vēdere teſtimoniū hoc ē aliqd accipe p teſtionio ferēdo. ¶ Cōtra. teſtimoniū ē debitū. dicit āt gre. q emē/ tes in tēplo ſunt qui dū hoc qd iuſtū ē ſoluē pxi/ mo nolunt. dūqʒ rem debitā facere ɔtēnunt: dato pcio emit pcim. pari ergo rōne τ vēdētes ſunt q accipiūt pciuʒ p eo ad qd tenent τ ita pro teſti/ monio veritatis. ¶ Preterea. iudiciū iuſtuʒ gratis dʒ reddi. vñ ſymonia ɔmittit ſi pecunia pro iuſto iudicio accipiat. Unde greg. fraudeʒ deo perpe/ trat q iuſticiā quā gratis impēdere debuit. acceptōe pecunie vēdidit. pari ergo rōne pōt dici de teſti/ monio. Ad qd rñdet. q in cāis eccliaſticis τ a pſonis eccliaſticis ɔmittit ſymonia ſi vendat veꝝ teſtioniū: ſicut τ ſi vēdat iuſtū iudiciū. In alijs vo grauiter peccat. vnde aug. ad macedoniuʒ. Non oino debʒ iudex vēdere iuſtum iudiciū aut teſti/ monium veruʒ teſtis. q2 aduocatus vēdit iuſtuʒ patrociniū τ iuriſperitus verū ɔſiliū. ¶ Ad obie ctum autem dicēdum. q non ē ſimile de vero te/ ſtimonio τ vero conſilio. veruʒ enim teſtimoni/ um ē de ipa ſubſtantia cāe terminādē. ɔſilium aūt ē quoddā exterius adminiculās ſicut ē τ patro/ cinium. vnde teſtes ɔpellant ad pbibendū teſti/ moniū veritati. conſiliarij vero ñ ɔpellunt ad dā dum ɔſilium i cāis. Sed adhuc diſtinguunt qui/ dam. q in oibus his ſi ſcia vēdat ſymoniacū ē.

⁊ maioꝛ ⁊ minoꝛ ſm̄ diūas ſciētiaꝝ. ꝓ laboꝛe aūt pōt aduocatus vel ꝯſiliarius aliqͩ accipe cū nō teneatur. iudex aūt ⁊ teſtis nō pn̄t accipe ꝓ labore i iudicādo vel teſtificādo cū ad illa teneantur.

Membꝛuȝ quintum.

Quinto queriṫ de pena ſymonie circa qō notatur. ꝙ aut ſymonia ē i oꝛdine aut in bn̄ficio. Si in oꝛdine nō recipit executōnem ſed ē ipſo iure ſuſpenſus quo ad ſe ⁊ quo ad alios. puniṫ etiā depoſitione ſi de crimine iudici ſuo p inqſitiōem aliquo mō ꝯſtiterit. Si vō eſt ſymoniacus qꝛ ꝓtulit oꝛdineȝ ſymoniace. vel qꝛ dedit vel qꝛ recipit bn̄ficiū ſymoniace. qꝛ fuit mediatoꝛ ſymonie. ſi ē occultuȝ: ſuſpenſus eſt ipſo iure quo ad ſe tm̄. ſicut habeṫ extra. de ſymonia accuſatum. Preterea q recipit bn̄ficiuȝ ſymoniace teneṫ renūciare bn̄ficio. ⁊ reſtituere oēs fructus pceptos. ſicut habeṫ ab aug. ad macedoñ. ſi res aliena: pp quaȝ pc̄m ē reddi poſſit ⁊ nō reddiṫ: penitētia nō agiṫ ſȝ ſimulaṫ. ſi aūt veraciter agiṫ nō dimitteṫ pc̄m niſi reſtituat ablatum.

Membꝛū ſextum.

Sexto queriṫ de qbuſdā caſibꝰ i qbus dubitaṫ vtꝝ ſit ſymonia. Pōt aūt qri vtrū ſymoniacū ſit occultare pcīȝ alterius cū ad eius officiū ptineat reuelare. ⁊ hoc fiat interuētu pecunie? ⁊ videṫ ꝙ nō: p rōnē ſymonie qͩ enī ē ſpūale ꝙ hic vēdaṫ. ipſa enī occultatio pcī ē que ſit p pecuniā ⁊ non eſt ſpūalis res ſed ꝯtrariū ſpūali: nō ergo vr̄ habere volūtatē ſtudioſaȝ vēdēdi aliqͩ ſpūale. ¶ Cōtra ex̄. de ſymo. Nemo pſbiteroꝝ. vbi dī. ꝙ ñ tm̄ interuentu pecunie ſiue lucri tpalis. ſȝ ēt ꝓ reſpectu pſone ⁊ ꝯſanguinitatis ⁊ familiaritatis occultare publicū pc̄m ipſius ſubditi ipſi epō vel plato. eſt ſymoniacuȝ. Qō ꝯcedendū eſt. vn̄ ſi pſbiteri detractāt inoteſcere epō ſubdituȝ publice peccanteȝ incoꝛrigibilē. ex cauſis ſupꝛadictis ſymonia cōmittiṫ. Si vero queraṫ. qͩ eſt illud ſpūale qō poniṫ ſub pꝛecio? dicēduȝ eſt ꝙ reuelatio pcī ad quā tenebaṫ ex officio. occultatio aūt qua ppetraṫ non eſt illud qō venditur ſed ipa reuelatio q cōmittitur.

Deinde queritur .§. j.

ſi aliqs laico nullū ius hn̄di i electōe. ſȝ malicioſe impediēdi det pecuniā vel aliqͩ aliud vt ceſſet a tali impedimēto vtrū ſit ſymonia? ⁊ videṫ ꝙ ſic. p hoc qō dī ex̄. de ſymo. de hoc aūt vbi dī. ꝙ regeȝ ⁊ pꝛicipes debes iducere vt ſiqua receperūt a plato epō vt eius electōi pſtarēt aſſenſū eccleſie ocio menſi. ſine diminutōe reſtituāt. cū ſine graui ſalutis ſui picŭlo retinē ñ poſſint. ¶ Sȝ cōtrariū vr̄. dedit enī vt redimeret vexatōeȝ ſuaȝ. licitū aūt ē redimere vexatōeȝ ſuā. ergo licitū fuit dare pecuniā vt ceſſaret a tali impedimēto. Ad qō rn̄deṫ ꝙ p quādā diſtinctōeȝ. aut hoc ē poſtqꝫ ius fuerit ei acqſituȝ. ⁊ in illo cāu videṫ eē licitū redimere vexatōeȝ ſuā. ille tn̄ peccat accipiendo. Aut hoc fuit anteqꝫ eſſet ius acqſituȝ ⁊ tūc nō fuit ei licitum dare.

Deinde queriṫ. .§. ij.

vtrū epī vel alij plati q fructus eccl̄aꝝ vacantiuȝ pcipiūt ⁊ poſtea ꝯferūt retenta ſibi pte puentuū. vtrū cōmittāt ſymoniā? Ad qō itelligendū diſtinctio talis adhibeṫ. aut ille q dat bn̄ficiū eccl̄iaſticū pcepit puētū ipſius añ donatiōeȝ: aut non. ſi non pcepit ſȝ ex donatōe ꝯſeqṫ vt pcipiat: ſymoniacū reputaṫ. Si vō añ donatōȝ pcepit puētus: aut añ donatōnem ꝯſtituit vt ꝓ iuſta cā ⁊ neceſſaria ad tps retineanṫ. aut ꝯuenit cū accipiēte bn̄ficiuȝ vel cuȝ mediatoꝛe vt pciperet puētus facta donatōne. ſi pꝛio mō potuit eē licitū. ſi ſcd̄o mō reputaṫ ſymoniacū. ſicut habeṫ ex̄. vt eccl̄aſtica bn̄ficia. vt noſtrū. vbi de hoc plene determinaṫ.

Deinde queriṫ .§. iij.

dō illo q offert bona ſua eccl̄e ſimplr̄. ea tn̄ intentione principaliter vt per bona tpalia que offert ſpūalia valeat adipiſci. ⁊ monaſterium nō aliter admitteret illum niſi cōmoda tēpoꝛalia reciperet. vtrum ſit ſymonia? ¶ Ad qō rn̄deri poteſt. ꝙ ſi eccleſia vel monaſteriuȝ abundat. ſola intentio facit homineȝ ſymoniacū ſiue voluntas ſtudioſa reputaṫ eſſe ſymoniaca. ſi vero monaſterium fuerit paupꝫtate depſſuȝ ⁊ nō ſit pꝛincipalis intētio ad ipſa tēpoꝛalia ſed ſecūdaria: nō crediṫ eē ſymonia. ⁊ ſi pꝛincipalr̄ ferreṫ intētio pꝛo ſymonia reputatur.

Membꝛuȝ ſeptimuȝ.

Septimo queriṫ de ſatiſfactōe que ē ī reſtitutiōe. ⁊ queritur cui reſtituenda eſt pecunia ſymoniace adepta. nō eīȝ videṫ reſtitui ei qui dedit cum pticeps fuerit delicti. ¶ Ad idem facit qō dicitur extra. de ſymo. de hoc autē. Cōtra nō ſit reſtitutio ei cōueniēs niſi ei qui dedit. ¶ Preterea. diciṫ extra. de ſymo. veniens. ꝙ abbas ⁊ monachi cōpellātur ad reſtituēdaȝ pecuniā acceptaȝ indigne: ipſi pſbitero q dedit. Ad hoc rn̄deṫ p diſtinctōeȝ. ꝙ ſi ab aliquo bn̄ficiato in eccl̄a recepta fuerit pecunia eccl̄e illi reſtitui dȝ i cuius iniuriā data fuerit. ſi vō aliqs dederit pecuniaȝ vt reciperet i aliquo monaſterio. ⁊ tráſferaṫ illa pſona d illo mōnaſterio ad aliud: dȝ illa pecunia reſtitui illi monaſterio ad qō transfertur. vt ſic habeat onus: ita habeat emolumentū.

Queſtio. clxxxviij. ꝺ ſacrilegio ꝯ̃ ſit ſpēs furti.

Dicto de ſymonia ꝯſequēter ꝺōm ē ꝺ ſacrilegio qꝺ ſilr ſit i iniuriā ꝺiuine bonitatis. Et p̄io querit qd ſit ſacrilegiū. Scꝺo que ꝺr̄e ſacrilegij. Tertio qn̄ cōmittit ſacrilegiuz. Quarto de pena ſacrilegij.

Membrum primum.

Pꝺ primuz ſic. diffinit ſic ſacrilegium. Sacrilegium ē ſacre rei violatio. vel eiuſdē vſurpatio. ⁊ ꝺr̄ ſacrilegiuz q̄ſi ſacriledium: eo ꝙ ledit ſacruz. ¶ Sz vr̄ ꝙ hec diffinitio nō ꝯueniat oi ſacrilegio. dicit eiz hiero. q bonis parentū ⁊ opibus ſuſtētari p̄nt. ſi qꝺ pauperū eſt accipiūt. ſacrilegiū p̄fecto cōmittūt. ⁊ p abuſionē taliū: iudiciū ſibi māducāt ⁊ bibunt. ſz tale pcm̄ nō ē ſacre rei violatio nec eiuſdē vſurpatio. ergo illa rō nō ꝯuenit omni ſacrilegio. vſurpare aūt nō videt cū hoc ſit aucte p̄lati qui ei ꝯtulit. ¶ Preterea. dicit eſſe ſacrilegiuz cū iudeis publica officia cōmittunt ſicut hr̄ i ca. no. nō t̄n ibi eſt violatio rei ſacre vel vſurpatio. ¶ Preterea ſicut dicit Inno. cōmittūt ſacrilegiū qui ꝯtra diuine legis ſanctitatez aut neſciēdo cōmittūt aut negligēdo violant ⁊ offendūt. ergo illa rō nō eſt cōis oi ſacrilegio. ¶ Preterea dic̄ paſcalis papa. illi ſacrilegi iudicādi ſunt. q violentia vel fauore nō p̄mittunt eccl'as regulariter ordinari. pluribus ergo modis cōmittit ſacrilegiū ⁊ ita rō illa nō eſt cōis. Ad quod rn̄dendum. ꝙ ſacrilegiū accipit aliquando ꝓprie. ⁊ hoc modo ſupra diffinitū ē. aliqn̄ cōiter. ⁊ ſic accipiebat in his que ſupra obijciunt. cum; eniz ꝺr̄ ꝙ illi qui accipiūt qꝺ pauperū ē ſacrilegium cōmittūt vbi al's ſufficiēter hn̄t. hoc ē cū male diſpenſant ⁊ in malos vſus ꝯuertunt nec ſeruiūt eccl'e a qua accipiūt. nemo eniz cogit ꝓprijs ſtipēdijs militare. ⁊ hoc ſp̄aliter attendit de illa p̄te que ad ſubiectōz pauperū eſt ordinata. tūc eniz vſurpat ipſe rē eccleſie dicatā. ⁊ hoc mō ꝺr̄ cōmittere ſacrilegiuz. ¶ Ad aliud v̄o ꝺōm. ꝙ ille ꝺr̄ ſacrilegiū cōmittere q iudeis publica officia ꝯmittit pp hoc: q2 ꝯcōſilis pena ꝯfert in illū ſicut i ſacrilegū ſic̄ hr̄. xvij. q. iiij. ꝯſtituit. ¶ Ad illud v̄o qꝺ obijcit. ꝙ illi cōmittūt ſacrilegiū q ꝯ̄ diuine legis ſanctitatem aut neſciēdo aut negligēdo faciūt. rn̄dendum ē ꝙ ibi accipit ſacrilegiū cōiter nō ꝓprie. vno enim mō ꝺr̄ ſacrilegium cuiuſlibet rei diuine iniurioſus. ⁊ ſic poteſt dici hoc eſſe ſacrilegiū.

Mēbrum ſecundum.

Secūdo q̄rit q̄ ſūt ꝺr̄ie ſacrilegij. cōmittit aūt ſacrilegiū qn̄qz rōne perſone. qn̄qz rōe loci. qn̄qz rōne rei. Rōne p̄ſone. cū qs v̄berat clericū vl̄ p̄ſonā religioſaz. ſic hr̄ in cano. Siqs ſuadēte dyabolo. Rōne loci. vt qn̄ vel eccl'e vel cimiterij imunitas violat ſic̄ hr̄ ab aug. ad bonifaciuz. Noui q̄ religione ſemp ſis venerat᷒ eccl'iaz: quo inſtigāte facinore hoiez ꝺ eccl'ia rapuiſti? Rōne rei cū res ꝯſecrata vel ſacro vſui deputata vſurpat. ſic̄ dic̄ gre. ſacrilegiū ē ſiqs qꝺ venerabilius locis relinqtur praue volūtatis ſtudijs tētauerit ſuis ꝯpēdijs retinere. ⁊ ſm̄ hūc modū diuidit ſacrilegiuz quoties qs ſacrū violat. vel auferēdo ſacruz ꝺ ſacro. vel ſacrū de n̄ ſacro. vel nō ſacrū ꝺ ſacro. ¶ Sed obijcit q̄ztū ad iſtā ꝺr̄iaz ſacrilegij. vr̄ cum ꝙ ꝯtineat ſub rapina. q eniz pecuniā vel res pecunie aufert: pecuniā aufert vel rē aliquā. ſicut ergo qꝺ rapit ſe hz ad id qꝺ rapit tanq̄ iferius ad ſupius ſic ſacrilegiū ſe hēbit ad rapinā. erit ergo ſacrilegiū ſpēs rapine. ¶ Cōtra. differūt i genē pcm̄ in deū ⁊ pcm̄ in ꝓximū. ſz rapina ē pcm̄ in ꝓximū ſicut dicit anacletus. Qui rapit pecuniam ꝓximi ſui iniqtatē o p̄at. iniqtas aūt ē pcm̄ i ꝓximū. ſacrilegiū v̄o ſub pcc̄o i deū ꝯtinet. ergo ſacrilegiū nō ē rapina. Ad qꝺ rn̄det. ꝙ ſm̄ ꝙ rapina ꝓprie ſumit nō ē ſacrilegiū rapina. ſm̄ aūt ꝙ cōit accipit rapina ſacrilegiū addit circūſtātiā p quaz trahitur extra genus illud.

Querit etiam. §. j.

ſm̄ hoc vtrū ſacrilegiū ſit furtū. ⁊ vr̄ ꝙ ſic. dicit eiz aug. ſup Jo. peculatus ꝺr̄ furtuz de re publica ⁊ nō ſic iudicat furtū rei priuate q̄uo publice: qn̄ vehemētius iudicandus eſt fur. cū nō vndecūqz tollat ſz de eccl'a. qui aūt de eccl'a furat iude traditori compat. ¶ Itē ſiqs clericus eccleſie furtū fecerit. p̄egrina ei cōmunio tribuat. ex quo accipit ꝙ ſacrilegiuz eſt furtuz. ¶ Cōtra. differens eſt pena ſacrilegij ⁊ furti ergo differens eſt culpa. ſi. n. furtū ⁊ peculatus abinuicē diſtinguūtur multo fortius ſacrilegiū ⁊ furtū abinuicē diſtiguūt. Ad qꝺ rn̄detur ꝙ ſacrilegiū cum latenter accipit ſacrum de ſacro vel nō ſacrum de ſacro ⁊c̄. inuito dn̄o furtū poteſt dici rōne ꝯtractōnis rei aliene. rōne v̄o eius ꝙ dicit ſacrā ſacrilegiū p̄petratur. ⁊ lz diuerſa pena ſtatuat ſacrilegij ⁊ furti: nihilominus pōt vnū ſub altero ꝯtineri. rōne eniz cōditōis aggrauantis alia pena ſtatuitur. ſi v̄o furtuz acciperet occulta cōtractatio rei aliene inuito dn̄o. ⁊ intelligeret de rebus p̄tinētibus ad ꝓximū nō ad deū. tunc differret furtuz a ſacrilegio. quēadmoduz furtū ſp̄aliter dictum differt a peculatu. peculatus enim eſt cuz cōmittit in rez magne ciuitatis. furtū vbi dicit ꝺ rebus priuatis, qꝺ aūt ſit ſacrilegiū cum ſit fraus ipſi eccleſie de ſa-

cultatib⁹ eccl'iaſticis. pꝫ p hoc q̇ꝺ ꝺı̄ extra. ꝺ pecu
lio clericoꝝ vbi ꝺı̄. ſicut nec ſuo ita nec alieno no
mine fraudē p̄ſbiter ꝺ facultatib⁹ eccl'ie facere ꝺꝫ.
qm̄ hoc eſt ſacrilegiuꝫ ⁊ par crimine: iude furis
oblatōes aſportabat ⁊ furebat.

Deinde querit .§. ij.

vtrū huiuſmōi fraus qn̄. ſ. retinent bona eccleſie
illicite reputet homicidiū. ⁊ vr̄ ꝙ ſic: bona eccl'ie
ſūt bona paupeꝝ. ꝺı̄ āt i eccō. xxxiiij. Panis egē
tiū vita eoꝝ. q defraudat illū hō ſanguinis ē. er/
go huiuſmōi ꝺetētio illicita ꝓ homicidio repu/
tat. ¶ Preterea ꝺı̄ in cano. clerici vl' ſeculares q
oblatōes pentū aut ꝺonatas aut teſtō relictas p/
cipere pſtiterūt. aut id q̇ꝺ ipi ꝺonauerint credide
rint auferendū. velut necatores paupeꝝ quouſqꝫ
reddiderūt ab eccl'ijs excludant. ergo huiuſmōi
pc̄m ꝓ homicidio reputat. ¶ Cōtra. homicidiū
ꝓhibet in p̄cepto ſcꝺe tabule. huiuſmōi aūt pc̄ꝫ
cū ſit in iniuriā ꝺei ad p̄ceptum prime tabule pti/
net. ergo differt hoc pc̄m ab homicidio. Ad q̇ꝺ
rn̄det ꝙ huiuſmōi pc̄m nō ē homicidiū. ¶ Ad
obiectū aūt i ꝯ̄riū ꝺōm. ꝙ illa auc̄tas eccī. xxxiiij.
ſic intelligit. vt talis ꝺefraudatio n̄ ſit homicidiuꝫ
p eſſentiaꝫ. ſed ſit quedā ꝺiſpoſitio ad homicidū
large ſumptū. q enim ſubtrahit indigēti q̇ꝺ eſt ad
neceſſitatē victus cū poſſit ſubuenire ⁊ teneat: ꝺi
ſponit ad homicidiū ſubtrahendo illud ſine quo
vita nō pōt ꝯſeruari. ¶ Ad ſcꝺm v̇o ꝺōm. ꝙ ꝺı̄ i
can̄. in aggrauatiōe ipſius pc̄i ꝺı̄: nō ꝙ illō pc̄ꝫ
eſſentialiter ſit homicidiū.

Membrum tertium.

Tertio querit qn̄ cōmittit ſacrilegiū. ⁊
querit vtꝝ qn̄ aliqs abſtrahat ab ec/
cleſia q ꝯfugit ad eccl'iaꝫ cōmittat ſa/
crilegiū? ⁊ videt ꝙ ſic p hoc q̇ꝺ ꝺicit
aug. ad bonifaciū auc̄te ſupradicta. ſil'r ꝺicit ge/
laſius. Nec p̄tātibus nec p̄ricipibus nunq̄ꝫ licuit
ppetrare vt hominē i ſanctuarijs ꝯſtitutū capta/
ta ſacerdotis abſentia reluctātē reclamātēqꝫ vio
lenter abſtraherent: ex quo ꝺerelinquit ꝙ ē ſacri/
legiū. ¶ Cōtra. indignū ē eis ab eccl'a ſubueniri:
p quos ſcandalū ꝯſtat in eccl'a generali. ſi ergo p
aliquos in eccl'a ſcādalū generat. nō eis p eccl'aꝫ.
ꝺꝫ ſubueniri. ſꝫ pōt eſſe ꝙ ille q ꝯfugit ad eccl'am
ſcādalū fecit in eccl'a vtpote cōmiſit homicidiuꝫ
ergo nō ē ſubueniēdū ei. fruſtra eniꝫ legis auxi/
liū inuocat q cōmittit i lege. ergo fruſtra auxiliū
eccl'e innocat q ꝯmittit in eccl'aꝫ. ergo talis ſi ab/
ſtrahit ab eccl'a nō cōmittit ſacrilegiū: cū eccleſia
eū nō ꝺebeat tueri. ¶ Itē ꝺı̄ in exo. xxi. Siqs ꝺe
induſtria occiderit ꝓximū ſuū p iſidias. ab altari
meo euellas eū vt moriat. ergo taleꝫ eccleſia non
tuebat. pari rōne neqꝫ nūc ꝺefendi ꝺꝫ. ergo non
cōmittit ſacrilegiū circa taleꝫ pſonā. Ad quod
rn̄det. ꝙ ſit ſacrilegiū ⁊ ꝯ̄ imunitatē eccl'e ſi extra/
hatur aliqs p vim: cuꝫ ꝯfugit ad ſubſidiū eccl'e in
piculo. niſi hoc fuerit in certis pſonis ⁊ certis ca
ſibus. quoꝝ vnus eſt ſi fuerit publicus latro. vel
nocturnus populator agroꝝ. talis eīꝫ extrahi p̄t
ab eccl'ia ſicut hı̄ extra. inter alia. Alius caſus eſt.
ſi fecerit homicidiū in eccl'ia. ſic̄ extra. e. imunita/
tē. ⁊ n̄ tm̄ itelligit ꝺe homicidio ſꝫ ꝺe mutilatōne
mēbroꝝ ſicut ibidē exprimit. Preterea ſeruus ſi
cōfugerit ad eccl'aꝫ nō ē extrahēdus niſi ꝺn̄s p̄/
ſtiterit iuramētū ꝺe ipunitate. ſꝫ hoc facto ꝯpellē/
dus eſt ad ſeruitiū ꝺn̄i ſui redire. vel inuitus a ꝺn̄o
ſuo poterit occupari. ¶ Ad obiectū aūt in ꝯ̄rium
ꝺōm ē. ꝙ illud q̇ꝺ ꝺicit in exo. in veteri lege p̄ci/
piebat que erat lex ſeueritatis ad cohertōeꝫ ma/
lignitatis humane. In noua aūt lege q̄ ē lex p̄rīci
paliter benignitatis nō ita gnāliter intelligit ſꝫ cū
ppetrat homicidiū. ¶ Illud v̇o q̇ꝺ obijciebat ꝙ
indignū eſt ⁊c̄. nō intelligit ꝺe quocūqꝫ ſcādalo
ſed ꝺe homicidio vel ꝺe mutilatōe ſicut in ꝺecre
tali ꝺeterminat. ꝙ autē ꝺı̄ fruſtra auxiliū eccleſie
inuocat ⁊c̄. hoc intelligitur ꝺe caſu ꝺeterminato.

Querit ſi vir cognoſcat vxorem ſuā in eccleſia
vtrū cōmittat ſacrilegiū qꝛ mūdicia ꝺꝫ cuſtodi/
ri in loco. ⁊ videt ꝙ ſic: per rōnē ſacrilegij. ē eīꝫ
violatio rei ſacre. ¶ Ad q̇ꝺ rn̄det per hoc q̇ꝺ ꝺı̄
ꝺe ꝯſe. ꝺi. j. eccl'ijs. vbi intelligit ꝺe pollutione fa
cta p adulteriū. tunc. n. intelligit maxie fieri ſacri/
legiū. ſi enim fuerit alia pollutio in eccl'a volūta/
rie minus eſt pc̄m. ⁊ hoc īdicat ꝺifferēs modus
ſc̄tificationis. ſicut habet extra. ꝺe ꝯſecratiōe ec/
cleſie in nouella cōſtitutione. Deinde querit ſi
iminente pſecutōe hoſtili poſſent ſeculares cū fa/
milijs ſuis ⁊ pecoribus recipi in eccleſijs. ⁊ ci/
miterijs ⁊ ibi comedere ⁊ bibere ⁊ ꝺormire: ita
ꝙ nō cōmittat ſacrilegiuꝫ. ⁊ videt ꝙ nō: qꝛ ſit ibi
violatio rei ſacre ⁊ quedā maculatio. Dicit eniꝫ
ꝺeut. xxiij. ſup illud habebit locū extra caſtra. cor
poralē mūdiciā ꝺiligit ꝺeus. ⁊ iō p̄cepit nihil fe/
dum remanere in caſtris. ſi igit in caſtris populi
iſrl'itici voluit ꝺn̄s mūdiciā corpaleꝫ ſeruari: mul/
tomagis i caſtris eccl'e voluit ꝺn̄s mūdiciā cuſto
diri. ¶ Preterea ꝺi. xlij. circa finē ꝺr̄. ꝙ n̄ opor/
tet i baſilicis ſeu eccleſijs agapen facē ⁊ intus mā
ducare vel accubitus ſternere. ¶ Preterea ſi ꝺe/
teſtabile ē ꝙ veſtimēta ſiue vaſa miſterij ſint inmū
da. eo ꝙ ꝺn̄s etiā mūdiciā corpaleꝫ ꝺiligit: cōſili
rōne erit ꝺeteſtabile ſi ſit imūdicia in cibis ⁊ po/
tibus vel ſuppellectilib⁹. Ad q̇ꝺ rn̄det. p hoc
q̇ꝺ ꝺı̄ extra. ꝺ cuſto. criſ. relinq volumus. vbi ꝺı̄.
ꝓhibemus firmiter ne ſuppellectilia huiuſmodi
i eccl'a admittant. niſi pp hoſtiles icurſus aut in/
cēdia repentina aut alias nec̄cītates ad eas oꝫ hr̄e
refugiū. ſic vt cū nec̄citate ceſſāte res ad loca priſti
na reportent. ſic etiā ē ꝺe alijs rebus q̄ reponunt
in alijs cimiterijs bn̄dictis, ⁊ ꝺicit ꝺiſt. xlij. nulli

epi vel clerici i eccłā ꝯminenť niſi forte tranſeūtes hoſpitio℞ neceſſitate illi forte reficianť. populi ēt ab huiuſmōi ꝯuiuijs quantū pōt fieri ꝓhibeanť. Rñdeť ergo ꝙ vbi ē huiuſmōi neceſſitas non eſt ſacrilegiū. nec imunitas ſacri loci violať. debꝫ tñ ꝗtūcūqꝫ pōt fieri mūdicia in ſacro loco obſuari. Illud āt qḋ dr̄ in cano. intelligiť vbi nulla exſtat neceſſitas vel eccłe vtilitas: ſꝫ magis inhoneſtas. ꝙ aūt dr̄ de veſtimētis uel vaſis eccłie. dōm ꝙ nō ē ſimile oīno. ſpāliter. n. ſuanda ē mūdicia in ueſtimentis ⁊ vaſis eccłaſticis. ⁊ maxīe i his q̄ altare ꝯtingunt.

Mēbrum quartum.

Quarto queritur ḋ pena ſacrilegij. ſm canñ. aūt. duplex eſt pena. vna ſpūalis. alia pecuniaria. Spūalis ꝓter pniaꝫ ē excōicatio. ſꝫ in hoc diſtinguiť ꝙ ꝓ ſacrilegio in perſona ꝯmiſſo maior excōicatio ipo iure. ſacrilegio vero i rebus ꝯmiſſo ē minor. excōicatio. exceptis cāibus in qbus ē maior excōicatio. vt quādo aliquis incendit vel frangit. ſicut habeť extra. de ſent. ex. ꝯqueſti. ⁊. x. q. iiij. oēs eccleſie. Pena v̄o pecuniaria ſiue ꝓ ſacrilegio cōmiſſo in pſonam ſiue pro ꝯmiſſo in rebus determinať in rebus. ſiquis in atrio ⁊ quiſquis inuentus fuerit ⁊c̄. ⁊ in alijs huiuſmodi. plures. n. canones ſūt in qbus pena huiuſmodi taxať.

Queſtio. clxxxix. de ſcādalo.

Dictū eſt ſupra de criminibus que ꝯmittunť i deuꝫ. ꝯſequēter dōm ē de his que ꝯmittunť in ꝓximum. In quibuſdā aūt lediť ꝓximus i mente ſicut ē ſcandalū. In qbuſdam lediť in corpe ſicut ē homicidiuꝫ. ⁊ que ſunt illius generis ſicut ſunt duellū ⁊ tirocinium. Aliqñ vero lediť i poſſeſſione ſicut ē in rapina ⁊ vſura ⁊ in fraudulēto ꝯtractu ⁊ furto. Prio aūt dicēdum ē de ſcandalo circa qḋ prio querenduꝫ ē quid ſit. Scḋo ſi ſit pc̄m per ſe. Tertio an oīe ſcandalū ſit mortale peccatū. Quarto vtrum neceſſe ſit eſſe ſcandala. Quinto de comparatione ſcandali actiue dicti ad ſcandalum paſſiue dictū. Sexto ſi dimittendum ē ſcandalum pro veritate vite doctrine veritatis ⁊ iuſticie. Septimo quid ſit faciendum propter ſcandalum. Octauo vtruꝫ petrus ſcandalizauit ſeparādo ſe a gentibus ⁊ comedendo cum iudeis ⁊ de alijs contingentibus ſcandalum.

Membrum primum.

Circa primuꝫ ſic ſup illud. xix. math. Ve mūdo a ſcādalis. gl. qui ſcādalizat dicto vł facto minus recto pſtat occaſionē ruine. ergo ſcādalū eſt dictuꝫ vel factū minus rectuꝫ ⁊c̄. ¶ Sed videť ꝙ hec rō nō ꝯueniat omni ſcādalo. Diciť eniꝫ. viij. Iſa. de xp̄o. erit in lapidē offenſionis ⁊ in petrā ſcādali. ſi ergo ſcandalū dr̄ ibi obex ad queꝫ offendūt iudei. nec tñ in xp̄o fuit dictū vel factū minus rectū: nō ergo hec rō ꝯuenit omni ſcādalo: qꝛ ñ illi de quo dr̄ petra ſcandali. ¶ Preterea. ſcādalo paſſiuo non ꝯuenit illa rō. non eniꝫ ē dictū vel factum ⁊c̄. ergo nō omni ſcandalo ꝯuenit. ¶ Preterea. agere ⁊ pati nō cōicant i genere vno. ergo nec in vna cōi rōne: ſꝫ ſcādalū actiuū ad agere dr̄. ſcandalū paſſiuū ad pati referť. nō ergo eſt vna cōis rō ſcādali actiui ⁊ paſſiui. ¶ Itē ſcādalū dr̄ ꝑ ſimilitudinē in ſpūalibus reſpectu co℞ que ſunt in corpalibus. offendiť. n. pes corpalis ⁊ ꝑ ſimilitudinē pes ſpūalis. dr̄ āt ſcādalū obex vel ipactio. queriť ergo de quo dr̄ ꝑ prius an de obice an de ipactione? ⁊ vr̄ ꝙ prius dicať de obice. qꝛ obex ꝓbet occaſionē ruine. ¶ Itē impactio paſſio qdā eſt. ⁊ i paſſiōe ꝑ ſe ñ ē demeritū. in ſcādalo autē ē demeritū. ergo magis referť ad obicē ꝙ̄ ad impactionē. Sꝫ ecōtra vr̄. ſcandaluꝫ. n. pc̄m ē. obex āt ſm ſuā ſubam non ē pc̄m. ergo potius dr̄ ſcandalū de ipactiōe. ſi. n. ſit lapis ad quē offendat aliquis pedē ſuū: nunqd lapis diceť eē ſcādaluꝫ vel ipa offenſio. ꝯſtat ꝙ ipa offenſio ꝓprie. ergo ſcādalū diceť impactio. ¶ Itē ipactio cōe eſt aliquo mō in actiuo vel paſſiuo ſcādalo. obex autē non ſic. ¶ Itē orig. ſup illud. nume. xxxi. vlciſcere primo filios ⁊c̄. glo. ſcādaluꝫ ē vbi recte ambulanti deceptio ad peccandū ſubijciť. deceptio āt ſe habꝫ per ſe ad impactionē non ad ipm obicē. ergo pricipaliter ſcādaluꝫ diciť reſpectu impactionis. Ad qḋ rñdeť. ꝙ ſcādalū aliqñ dr̄ de obice: ⁊ aliquādo de ipactione. De obice dr̄ math. xvi. Cuꝫ dn̄s dixit petro ſcādalū mihi es. ⁊ ſilr̄ cum dr̄ ſacerdos eē ſcandalū totius parochie cū tenet publice fornicariā. ſm hūc modum nō dr̄ diffinitio ſcandali. non. n. pſone ꝯuenit ſꝫ actui. xp̄s aūt nō diciť ſcandalū iſto mō nec illo. neqꝫ. n. fuit pſona ſcādalizans. nec i eo fuit actus ſcādalizatus. ſꝫ dicebať lapis offenſionis ⁊ petra ſcādali. non ꝙ cā offenſionis vel occaſio eēt ab ipo: ſꝫ in ipis iudeis. ſicut ſi aliquis in plana via offenderet pedem ſuū: ⁊ caderet ex ſua indiſcretione. ipa via cū non haberet obicem nō eſſet cā vel occaſio ipius ruine ſꝫ indiſcretio ambulantis vel defectus aliqs in ipo. ¶ Ad illḋ vero qḋ obijciť de ſcandalo paſſiuo. dōm eſt ꝙ predicta rō eſt ſcādali actiue dicti. ſcandalum autem paſſiue dictū aliam hꝫ ratōeꝫ. eſt enim ſcandalum paſſiue dictuꝫ. cum aliqs dat ſibi occaſionem ruine ex dicto vel facto alterius

ſiue ſit rectū ſiue nō rectū. Math. xv. vbi dicit. Scis q2 phariſei audito verbo ſcandalizati ſūt. ¶ Ad illud vͦo qḋ obijcit. ꝙ nullatenus pt itētio aliqua eē cōis ꝑ modū generis ſcādalo actiuo ⁊ paſſiuo ſicut nec agere ⁊ pati. dōꝫ ꝙ ꝉ ñ ē ſilē. lꝫ agere ⁊ pati ñ hēant genus. cōe. ſcādalū tñ actiuū ⁊ paſſiuū hñt pctꝫ ꝓ genere. ⁊ nomē impactōis aliq̊ mō ē cōe. cū aliqs ipingit pedē alteri⁹ vt cadat. vl cū aliqs ipingit pedē ꝓpriū. ¶ Ad illḋ vͦo qḋ obijcit vtꝝ ꝑ pri⁹ dicat ḋ obice an ḋ ipactōe. dici pōt ꝙ quo ad quid ꝑ prius dicit ḋ obice. ⁊ quo ad quid ꝑ prius ḋ impactōe. ꝓprie aūt vt h̄ loqmur de ipa impactione. ſic eiꝫ ē peccatū ꝓut actiue dicitur. ē eiꝫ impactio actio ⁊ ē ipactio paſſio. ⁊ vtrūqꝫ ꝫ rē peccatum eſt. nō; eniꝫ loquimur h̄ de paſſione ꝓprie dicta que nō eſt ꝑ peccatū. ¶ Ad illud vero qḋ obijcitur de compatione impactionis ad deceptōeꝫ. dicēdū ꝙ lꝫ ad idem referātur. differunt tamen rōe. deceptio enim ad vim cognitiuā refertur. impactio vͦo pertinet ad affectiuam.

Membrū ſecūdum.

Secūdo q̄rit vtꝝ ſcādalū ſic pctꝫ ꝑ ſe. ⁊ videt ꝙ non ſit ꝑ ſe genus pcti. q2 cū dico peccare corā alio. hoc qḋ dico corā alio dic circūſtātiā act⁹. ⁊ ſcādalū nō importat niſi peccare coram alio vt ipſe ruat i peccatū. relinquitur ergo ꝙ ñ ſit pctꝫ ꝫ ſe ſed ex circunſtantia. ¶ Item aliquis recidiuat. ex hoc ꝙ peccat ingratus ē. ⁊ hec igratitudo circūſtantia peccati ē ⁊ nō ꝑ ſe peccatū. ergo a ſili videtur ꝙ ſcādalum nō dicat niſi circūſtantiā pcti ꝓcedētis. ¶ Itē ſi ille facit bona corā alijs nō facit duo bona ſꝫ tm̄ vnū bonū. ergo ꝑ oppoſitum vnus erit defect⁹ oppoſit⁹ huic rectitudini. ſ. curuitas opponit. hoc ē ſcādalū. relinqt ergo ꝙ ñ ſit ꝑ ſe pctꝫ imo circūſtātia pcti. Cōtra. ē peccare i ſe. i deū. i ꝓximū. ſꝫ ſcādalū inq̄ꝫtū ſcādaluꝫ eſt pctꝫ i ꝓximū. ſꝫ cū dico dictū vl factū minus rectū dico pctꝫ i ſeipo. cū āt dico ꝓbens alij occaſionē ruine. dico pctm̄ i ꝓximū. ⁊ ita dico pcta erūt i ſcādalo. ¶ Itē diuerſa diſpoſitio ex pte materie act⁹ facit diuerſū pctꝫ. vt ſi cognoſco ñ meā ⁊ hoc vl ſolutā vl ꝯiugatā. ergo diuerſa diſpoſitio i mō act⁹ faciet diuerſitatē pcti. ⁊ ita ſcādalū erit diuerſū pctꝫ ab alijs. Ad qḋ rñdet. ꝙ pctꝫ dr̄ diuerſū genē ab alio plib⁹ modis. vl rōe diuerſoꝝ actuū. ⁊ ſic ſupbia ⁊ auaricia dicūt eē diuerſa pcta vl rōe circūſtātie diuerſe q̄rū vtraqꝫ trahit i genus diuerſū. ſic cū dr̄ pctꝫ ex ignorātia ⁊ ex ifirmitate. vl rōe diuerſoꝝ qb⁹ fit iniuria. ſic alio genere dr̄ pctꝫ i deū ⁊ pctꝫ i ſeipꝫ vl i ꝓximū cū ergo dr̄ ḋ ſcādalo qḋ ē pctm̄ ſepatū ab alijs. hoc itelligit ñ rōe act⁹ diuerſi ſꝫ rōe diuerſi termini. ꝫ. n. ꝙ ē dictū vl factū minus rectū i ſe terminat i ſeipo. ꝫ āt ꝙ occaſiōeꝫ ꝓbet ruine alteri. ſic terminat ad ꝓximū quē ledit. ⁊ ita vno mō dicit differēs pctꝫ genē. alio vͦo mō idrñs ſꝫ aggrauatū ꝑ circūſtātiā. ¶ Ad illḋ vͦo qḋ obijcit ḋ igratitudine. dōꝫ ē ꝙ i pte ē ſilē. i pte diſſilē. ē. n. loq ḋ igratitudine ꝓut ē pctꝫ ꝓpriū i genē. ⁊ ꝫ hoc ñ dr̄ eē circūſtātia alteri⁹ pcti. cū aliqs ex itētōe ñ reddit grās deo ḋ acceptis bñficijs dū dꝫ. Ingratitudo āt q̄ ē i eo q patit recidiuū. ñ ē niſi ex ꝯſequēti ⁊ tal ñ dic niſi circūſtātiā rōe ꝯditōis ꝑſone. ſcādalū āt dic ꝯditōꝫ ex pte ipi⁹ act⁹. ⁊ pt eē ſine alio pcto ſubtracto. ⁊ ita pt ſcādalū eē diuerſū pctꝫ. ¶ Ad tertiū vͦo dōꝫ. ꝙ ñ eē ſilē ex pte ipi⁹ boni ⁊ ex pte mali. bonū eiꝫ vno mō dirigere. malū vͦo ex mltis defectib⁹. ⁊ iō diuerſa pcta pñt attēdi ꝫ diuerſos defect⁹. ¶ Ad illud vͦo qḋ obijci pōt: ꝙ peccare i occulto ñ fac genus pcti ꝑ ſe. quare nec peccare i manifeſto. Rñdet ꝙ peccare i occulto q̄ꝫtū ē ḋ ſe ñ ledit ꝓximū niſi aliqua alia rō addatur. cū āt dr̄ peccare i manifeſto dat occaſio ruine ꝓxio. ⁊ iō q̄ſi duplex eē ḋſignat. rōe cuius dicet eē alterū pctꝫ.

Deinde querit ·§· j·

cū pctꝫ ſit dictū vl factū vl ꝯcupitū ꝯ̄ legē dei. pt queri vtrū ſcādalū has tres dr̄as ꝯplectat. ⁊ vr̄ ꝑ ſimilē. ſicut eiꝫ i alijs peccatis ꝯtingit peccare volūtate ita ꝙ non actu ita in iſto ꝯtingit peccare volūtate ita ꝙ ñ actu ⁊ alia duo ꝯueniūt ei. ē eniꝫ ſcādalū dictū vel factū minus rectū. ⁊ ita aliqḋ ſcādalū erit i itētōe vel volūtate. ¶ Cōtra. nō datur occaſio ruine ꝓximo niſi ex eo qḋ ē manifeſtū itentio vͦo vel volūtas ſūt in occulto. ergo nō hñt rationē ſcādali. ¶ Itē ꝯtingit ſcādalizare ſigno. hoc aūt nō ē dictū vel factum minus rectū. ergo aliqḋ ē ſcādalū ꝓter illa duo. ¶ Itē ſicut dicit amb. oē pctꝫ principaliter eſt i itētione ſꝫ ſcandalū ē peccatū ergo ē principaliter i itētione. ꝯtingit ergo ſola intētione peccare i hoc genere pcti ſꝫ hoc qualiter pōt eē cū nulla det occaſio ruine ſiue offēdiculū ipi ꝓximo. Ad qḋ rñdet. ꝙ ſcādalū nō determinat penes hoc qḋ ē ꝯcupitū. niſi ſicut i illo q hꝫ itētōꝫ mechādi dr̄ eē mechia cordis. ita i illo q hꝫ itētionē ſcandalizandi dicit eſſe peccatū qḋ ē ſcādalū quo ad quid. nō ſic autem i eo ē q nō hꝫ itentōeꝫ ſcādalizādi lꝫ ſcādalizet. in talibus eniꝫ ſcandaluꝫ ē in dicto vel facto. nullatenus in ꝯcupito. ¶ Ad ſecūdū vero rñdetur. ꝙ dictū vel factū large accipiuntur vt cōprehēdāt deinde nutū ⁊ ſignū. ſub facto eiꝫ pñt ꝯphēdi vel ꝓpter quādā ꝯueniētiā. ſub dicto eo ꝙ innuens vel ſignuꝫ faciens quodāmodo dicit. ¶ Ad tertiuꝫ rñdetur. ꝙ illud verbuꝫ amb. intelligitur de intentione que reſpicit ipuꝫ actū cum circūſtantijs. Vñ lꝫ ſcādalizās non itēdat ſcādalizare. intēditū tñ illud dictum vel factū ex quo prebetur oc-

caſio ruine: ⁊ ita ſcādalum ē ex intētōe.

Mēbrum tertium.

Tertio querit̃ an omne ſcandalum ſit mortale pc̄m an aliqḋ veniale? Et videt̃ ꝙ ſit mortale. p hoc qḋ dr̃ math. xviij. Ve illi per quē ſcādalum venit. Et iterum ve mūdo a ſcādalis. ve autē dicit ꝯminationē pene eterne. Pena võ eterna non debet̃ niſi mortali pc̄o per ſe. ergo ſcādalum ē mortale pc̄m. ¶ Itē de ſcādalo actiuo ꝓ3 p hoc qḋ dicit̃. qui ſcādalizauerit vnum de puſillis iſtis expedit ei vt ſuſpendat̃ mola aſinaria ⁊c̄. ſ3 per molā aſinariā ⁊ profundū maris ſignat̃ pnīa pro mortali: ergo ſcādalum ē mortale pc̄m. ¶ Item in pſ̄. iuxta iter ſcādalū poſuerunt mihi. glo. non i via ſed in iuxo. ſ3 iuxum dicit̃ eſſe mortale pc̄m. ergo ſcādalū eſt mortale peccatū. ¶ Itē hiero. doctor qui v̄ba docet ⁊ opera ſcandalizat regnum celorum claudit: ſ3 nō claudit̃ regnum celorū niſi per mortale pc̄m. ergo ſcādalum adminus in ꝓlato erit mortale pc̄3. Cōtra. ſup illud. xiiij. ad Ro. Malū ē homini ⁊c̄. glo. ne ponat fratri offendiculū. i. aliqd vn̄ peccat frater exēplo nr̃o. vel ſcandalum. i. ꝯtriſtationē qḋ minus ē q̄ȝ offendiculū: ergo ſi offendicula perit ⁊ ſcādalū minus ē. erit ergo ſcādalum quoddā veniale pc̄m. ¶ Itē dictum vel factū minus rectum aliqñ poteſt eē mortale aliqñ veniale: ergo ⁊ ſcādalum qḋ ē ip̄m dictum vel factū. verbigr̃a aliquis dicit mendaciū iocoſum. ⁊ exēplo ſuo aliū ꝓuocat ad ſil̃e. nonne tale factum minus rectū veniale ē? ⁊ ita ⁊ ip̄m ſcādalum veniale erit. ¶ Itē bern̄. Non oīum ſcādala equa lance pēſanda ſunt. aliter. n. accipiēda ſūt ſcandala puulorum. aliter ꝓheorꝝ. illorum ſcandalum ex ignorātia ꝓcedit iſtorꝝ ex malicia. videt̃ ergo ꝙ quoddā ſcādalū paſſiuū ſit veniale qḋdam mortale. puulorꝝ veniale: aliorꝝ vero mortale. ¶ Itē. xiiij. ad Ro. ſuper illḋ. ſcādalizat̃ aut infirmat̃. ſcandalizat̃. i. ꝯtriſtat̃: infirmat̃ ſi dubitet in fide etſi non offendit. infirmat̃ qui nō recedit a fide ſ3 dubitare icepit. cū ergo ſcādalum ſumat̃ generalr̃. in oībus iſtis erit aliqḋ ſcandalū paſſiuū veniale. Ad qḋ rn̄detur. ꝙ quoddā ſcādalum ē veniale. quoddā mortale. tū ex p̄te ſcādali actiui. tū paſſiui. magis autē eſt ex p̄te ſcandali paſſiui. ⁊ oꝫ intelligere hoc verbū ruere duplr̃ ſm̄ ꝙ ē cōe ad veniale ⁊ mortale. ruina eīm dicit̃ eē cū quis ē in motu ad caſum vel cum oīno cecidit. ſic ſcādalo veniali ruit homo: ſic võ mortali. ⁊ occaſio ſilr̃ cōiter accipit̃. ¶ Per hoc autē pōt ſolui qḋ obiectum ē. Illḋ enī qḋ dicit̃ ve mundo a ſcādalis intelligit̃ de pc̄o mortali. Illud etiā qḋ dr̄ in pſ̄. vſq3 ad pecus. glo. quicūq3 affligit eccl'am ⁊ ſcandala facit. ⁊ ſi xp̄ianus dicit̃: perdit fidē. hoc enim de ſcādalo mortali intelligit̃. ¶ Similr̃ illḋ qḋ dicit̃. Qui ſcādalizauerit ⁊c̄. ⁊ qḋ dicit hiero. de ſcādalo prelatorꝝ. de quo dicit Jo. ꝯſtantinopol. neq3 cadaueris fetor ita pniciōſus. ⁊ ſi vnus polluat locū ſicut ſi ſparſim nidore diffuſo corrupti aeris morbū pluribus generet. ita ſiquis ē i rectore viciorꝝ morbus: facile in eis q ei ad obtēperandū preſto ſunt tradit̃ atq3 trāffundit̃. ⁊ multo facilius qḋ malū ē ab eo trāſit: q̄ȝtum ſiquid in eo v̄tutis ⁊ iduſtrie fuerit. ¶ Qḋ aūt obijcit̃ p auctoritatē bern̄. dōm ē ꝙ ex v̄tute illius auctoritatis n̄ habet̃ ꝙ ſcandala puulorꝝ ſint venialia pc̄a ſ3 ꝙ minora ſint ſcādalis aliorū. pc̄m. n. ex ignorātia pōt eē: aliqñ mortale aliqñ veniale ⁊ ſilr̃ ex infirmitate. ¶ Silr̃ rn̄dēdū ē ad illḋ qḋ obijcit̃ per gl. ſup illḋ Ro. xiiij. Eſt. n. quoddā dubitare in quo homo recedit a fide ēt iformi. ⁊ ſi tale eēt: eēt mortale ſcādalū. ſi ēt cadit homo a fide formata: adhuc ē mortale. ſi võ cadit manēs tn̄ in fide formata: tūc ē veniale pc̄m. ⁊ iſto vltimo mō tn̄ poteſt eē veniale pc̄m. Dubitatio āt tunc ē ſurreptionis nō deliberate rōnis.

Membrū quartum.

Quarto querit̃ vtrum neceſſe ſit eē ſcādala ⁊ vr̄ per hoc qḋ dicitur in math. xviij. Neceſſe eſt vt veniant ſcandala. ¶ Preterea dicit Criſo. Si corrigendi eſſent homines: non dixiſſet quoniā neceſſe eſt vt veniāt ſcandala. ſ3 q2 preuidit inemēdatos futuros eē ex ſe. qḋ preuiſū aūt ē neceſſe ē euenire: ergo neceſſe eſt ſcādala euenire. Contra. ſi neceſſe ē ſcādala euenire. neceſſitas autē tollit culpabilitatē qḋ oſtēdit Crif. per ſil̃e. nullus icuſat eū qui neceſſitate talis eſt: ſ3 magis veniam dat. vt ſi aliquis cecus ē a natiuitate ſi vero ex ꝓpria malicia non. ſic eodē mō ſi ex neceſſitate eueniunt ſcādala nullus inculpat̃: ſ3 inculpat̃. non ergo ex neceſſitate eueniunt ſcādala ſ3 ex electiōe. ¶ Qḋ aūt veniāt ex electione nō ex natura nec a deo. ꝓ3 ſic p Crif. ſi in quibus nō incuſamus teſtamur naturē illḋ eē totum manifeſtū. q̄ñ in quibus increpamus: oñdimus q̄ñ electōis ē hoc delictū. ¶ Itē que nāla ſunt non trāſmutant̃: ſ3 hec trāſmutant̃ de facili. qui. n. deſpexit paupem iā3 nō deſpicit ⁊ ecōuerſo. ergo ſcādalum i huiuſmōi non ē a nā. nec etiā ē a deo. tunc enim non eēt dictū ve illi per quē ſcādala veniunt. ¶ Preterea. dicit Crif. Si nos i quibus fuerimus ipi cā nō icuſamus famulos noſtros. multomagis vniuerſorū deus: ſ3 incuſat ſcādalizātes: non ergo ſcādalum eſt ab ipo. ¶ Qḋ etiā ſcādala non ſint neceſſitatis ꝓ3 p hoc qḋ ſtatim ſubiūgit. ſi manus tua vel pes tuus ſcādalizat te: abſcide ⁊ erue a te. ¶ Preterea. ſi natura eēnt mala. ſupflua eēt hec āmonitio ⁊ ſuperflua eēt cuſtodia que ē p ea q̄ ſupradicta ſūt. ſi aūt non ē ſupflua: manifeſtū eſt q̄ñ li. ar. ē pnicies. ⁊

ita ſcādaluʒ ē a li. ar. ñ ergo ex neceſſitate. Ad
qđ rñdendū. ꝙ neceſſe dr̄ multiplr̄. ē. n. neceſſitas
omnimoda imutabilitas vbi non coopat aliquo
modo li. ar. ⁊ hoc mō non ē neceſſe euenire ſcā/
dala. Eſt iteꝝ neceſſitas ex diſpoſitōe nature coꝛ/
rupte ſiue praue ꝯſuetudis. ⁊ hoc mō pōt illđ in
telligi ſicut dr̄ ꝙ neceſſe ē egritudinē aliquā iter/
uenire. ſʒ non ē neceſſe eū qui attēdit ab egritudie
coꝛrūpi. ⁊. hoc mō dicit Criſ. Nihil ita nocuuʒ ē
vt cōuerſatio pniciosa. ⁊ iteꝝ. Si queras vñ ſunt
mala: a deſidia dico ⁊ a cōmoꝛādo cum pnicio/
ſis ⁊ a ꝯtēnendo virtutes. Tertio vero mō dr̄ ne
ceſſe hoc ē vtile ex ꝯparatōe ad finē ſiue ad bonū
qđ ex illo elicit deus. ⁊ hoc mō dicit̄. j. Coꝛin. x.
Neceſſe ē hereſes eē. vt qui ꝓbati ſunt manifeſti
fiunt. ſic ēt ē. neceſſe ē euenire ſcādala. ex illis eniʒ
elicit deus bonum. vñ dicit Criſ. ſcandala erigūt.
ſtabilioꝛē eniʒ euʒ efficiūt. quare ſi vigilauerimus
non paruū hic fructificabimus lucruʒ. ſi autē ho/
ſtibus exiſtētibus ⁊ tantis tētationibus iminenti/
bus doꝛmimus: qua erimus digni venia in otio
veniētes. ¶ Et p hoc pōt ſolui illud qđ obiectuʒ
ē. illud eniʒ qđ dicit̄ in math. ⁊ in luc. non dicitur
đ neceſſitate ſm primū modū. ſʒ de neceſſitate ſm
ſecundū modū aut tertiū. ſi. n. dicētur ſm primuʒ
modū. tunc locū hēret illud qđ dicit Criſ. oppo/
nēdo. ſi neceſſitas huiuſmōi eſſʒ: tolleret̄ oīs cul/
pa. ¶ Qđ aūt dr̄ neceſſariū euenire. qꝛ pſcitū. dđʒ
ꝙ illa neceſſitas ñ ē rei abſolute. ſʒ dr̄ eē neceſſitas
īferēdi. ſeqt̄. n. ē pſcitū ergo eueniet. nō tñ neceſſa/
rio eueniet: cū đpēdeat a li. ar. pſcia. n. ñ iponit ne
ceſſitatē i his que ſubſunt li. ar. alr̄. n. ē in bonis ⁊
alr̄ ē in malis. Jn bonis. n. pſcia ē cā. in malis ve/
ro non. ſʒ eo ꝙ eueniunt iō pdicunt̄. Unde Criſ.
cū dixerit neceſſe non ſpontaneū ptātis deſtruēs
neqʒ libertatē electōis neqʒ neceſſitatē alicui reꝝ
ſubmittēs ait. nō igit̄ pdictio eius ſcādala iducit.
abſit: neqʒ qꝛ predixit propter hoc ſit: ſed quia eē
futurum erat ꝓpter hoc predixit. qꝛ ſi nollent illa
pniciosa agē: nō euenirēt. ſi nō euētura eēnt: non
eēnt predicta.

Membrū quintum.

Quinto querit̄ vtrū maius ſit peccatuʒ
ſcādalum actiuū ꝙ̄ paſſiuū. Qđ parū
diſtent dicit hiero. Paꝝ diſtant in vi
cio ſcādalizare ⁊ ſcādalizari: fallere ⁊
falli. ſi ergo falli in his que ſunt fidei valde picu/
loſuʒ ē. ſcādalizari ſilr̄ erit valde piculoſuʒ in hu/
iuſmodi. poterit ergo eē ꝙ ſcādalum actiuum mi
nus ſit paſſiuo. nā plus poterit ſcādalizari ꝙ̄ ipe
intēdit ſcādalizare. intētio vero nomē opi iponit.
¶ Contra. Nu. xxxi. hētur in glo. Lōge grauius
ē peccatū. dare peccati cāʒ ꝙ̄ peccare: ſʒ dare cau
ſam peccati ē ſcādaluʒ actiuū. ergo grauius ē ſcā
dalum actiuum ꝙ̄ paſſiuū. ¶ Preterea đ ſcāda/
lo actiuo dicit̄ ve illi p quē ſcādalum venit. nō aūt
dicit̄ ve illi qui ſcādalizat̄. Ad qđ rñdet̄. ꝙ ma/
ius ē ſcādalum actiuū faciēdo compationē i gnē.
⁊ hoc mō ꝓponunt̄ rōnes ꝓ illa pte. pōt tamen
ſcādalum paſſiuū in aliquo ſubiecto eē magis pe
riculoſuʒ ꝙ̄ actiuū in aliquo. ¶ Qđ aūt dicit hie/
ro. ꝙ paꝝ diſtāt in vicio ⁊c̄. rñdeo. ꝙ ē quedā di
ſtātia ſm genus pcti ⁊ ē alia ſʒ magnitudinē pcti.
ſm genus ergo pcti. paꝝ dicunt̄ diſtare. eo ꝙ ali/
quo mō ꝯueniunt gignēs ⁊ genitū ſm idē genus
pcti. Si vō attēdat̄ diſtātia ſm magnitudinē pcti.
maius ē ſcādalum actiuū ꝙ̄ paſſiuum. Adhuc
etiā querit̄ de cōparatōe ſcādali actiui ⁊ paſſiui
i determīato cāu. pōt. n. eē ꝙ aliqs videat aliquē
foꝛnicari ⁊ ad exēplū eius ꝓuocat̄. ⁊ alius foꝛni/
cat̄ nō itēdēs tñ aliū ꝓuocare. ⁊ hoc facit i māife
ſto. qrit̄ qs illoꝝ magis peccet? vr̄ ꝙ q ꝓuocat̄ ſci
enter ⁊ ipꝛudēter ruit exēplo alterius. plus ergo
peccat ꝙ̄ ille q foꝛnicat̄ ⁊ nō itēdit aliā ꝓuocare.
Rñdeo. ad hoc ꝙ oībus aliīs circūſtātiīs pibus:
grauius ē actiuū ꝙ̄ paſſiuū. poſſunt tñ cāu eē ex/
cedētia ⁊ exceſſa.

Membrum ſextum.

SExto querit̄ quid ſit dimittēdū pp ſcā
dalum paſſiuū. Ad qđ ſciēdum diſtin/
guit berñ. ſic. peccamus ex ifirmitate.
ex ignoꝛātia. ex certa malitia. Jn pri/
mis duobus cāibus cauēdum ē ne faciamus ali/
qđ qđ aliī ſit cā ſcandali vel mā. cum ſcʒ ex infir/
mitate vel ignoꝛātia pꝛocedit. in tertia nō: cuʒ ſcʒ
ex certa malicia ē. Uñ dñs đ pharifeis qui ex ma
licia ſcādalizabāt ait math. xv. ſinite illos ceci ſūt
⁊c̄. ⁊ de querētibus didragma ait petro Math.
xvij. vt autē non ſcādalizemus eos vade ad ma/
re ⁊c̄. Uñ berñ. illoꝝ. ſ. phariſeoꝝ ſcādalū ex ma
licia ꝓcedit. eoꝛum ex ignoꝛātia deſcēdit. iſti ſcā/
dalizant̄ eo ꝙ veritatē neſciūt: illi qꝛ odiunt. Re/
gula hiero. talis ē. omne qđ pōt fieri vel nō fieri
ſalua triplici veritatē omittēdum ē pp ſcādaluʒ. ſʒ
ſi veritas ſit in piculo: non ē omittēdum bonū pp
ſcādalum. ſcʒ vt omittat̄ veritas iuſticie vite vl' do
ctrine. verbi grā. ſi ſcādalizantur pentes niſi ego
poſtꝙ̄ voui religionē redeaʒ ad ſclm: non debeo
redire. qꝛ veritas vite ē in piculo. Similr̄ ſi ſcan/
dalizant̄ auditoꝛes qꝛ pdico fidē xpi vel decalo/
guʒ. non debeo dimittē qꝛ vitas doctrine ē i peri
culo. Silr̄ ſi reus ſcandalizatur ſi pꝛoferā rectam
ſniam: non debeo dimittē qꝛ veritas iuſticie eſt in
piculo. Diſtingui aūt poſſūt iſte tres veritates. nā
veritas vite ptinet ad oēs. ꝯpꝛehēdens oīa pce/
pta ⁊ ꝓhibita ⁊ ꝯſilia. veritas iuſticie ad plātos
ꝯpꝛehēdens duas ptes iuſticie. ſ. ſeueritatē i puni
endo reos. ⁊ liberalitatē in ſuſtinēdo miſeros. ve
ritas doctrine ſ. ad pdicatoꝛes ⁊ mgr̄os. vel ali/
ter ſm tres vires aie. vt veritas vite ꝯcupiſcibilē

ordinet ad bonū veritas iuſticie iraſcibilē cōpeſcit a malo. veritas doctrine rōnalē informat ad bonuz diſcernēduz ⁊ fugiēdum maluz. circa hec tria accidūt dubitatōes ꝺ ſcādalo vitādo. ⁊ prio de opibus miſicordie. ſcꝺo ꝺ opibus q̄ ſūt i cōſilio. tertio ꝺ his opibus q̄ dicunt indr̄ia.

Circa autē opera .§.i.

miſicordie q̄rit vtrū ipa ſint dimittēda pp ſcādaluz. ⁊ videt ꝙ nō. opa.n. miſicordie ſūt i p̄cepto. ſꝫ q̄ ſunt i p̄cepto ptinēt ad v̄itatē vite. ergo nō ſūt dimittēda pp ſcādalum. dicit.n. greg. ſup Ezech. ſi ꝺ veritate ſcādalum ſumit. vtilius pmittit naſci ſcādalum q̄ v̄itas relinquat. ⁊ hoc habet i gl. xvij. luc. ſup illꝺ. ipoſſibile ē ⁊c̄. ¶ Contra ad opa miſicordie nō obligat aliqs ad ſemp niſi p loco ⁊ tpe. nō ergo peccamus ſi dimittamus ad tp̄us. ſꝫ qcqd ſine pctō poſſumus facē. debemus facere p vitādo ſcādalo primi: ſic hētur ſup illꝺ. xviij. math. Ue illi p quē ſcādaluz venit. ⁊. xvij. luc. vbi dr̄. Nota ꝙ inq̄tū ſine peccato potes vitare ſcādalū primi debes. ⁊ pōt poni caſus ſint duo i extrema neceſſitate ⁊ nō poſſuz ſubuenire niſi altero. vterqꝫ vero ſcādalizabit ſi dem alteri ⁊ nō ſibi. ſi dem ſcādalizo: ſi nō dem tranſgredior p̄ceptum. ⁊ ita vtroqꝫ mō peccat. Ad qꝺ rn̄det ꝙ opa miſicordie nō ſūt dimittēda ſimpl̄r pp ſcādalum vitādū ſꝫ differēda ſūt vel occultāda. melius eīm fiunt i occulto ſicut hr̄. vi. math. Attendite ne iuſticiā veſtrā fa. co. ho. ⁊c̄. ¶ Ad illꝺ v̄o qꝺ obijcit ꝙ opa miſicordie ſunt i p̄cepto. ⁊ ita nō dimittēda pp ſcādaluz. rn̄dēdū ē ꝙ verꝝ ē p illo tpe p quo obligāt. ⁊ ideo rn̄dendum ē ad caſuz ppoſituz: ſꝫ ambo ſunt in extrema neceſſitate ſi res eſt diuiſibilis vtriqꝫ.n. ſubueniēduz. ſi v̄o nō ſufficit ad releuādum neceſſitatē vtriuſqꝫ: in medio ponatur. ⁊ q prius venerit accipiat p ſe vel p interpoſitam pſonaz.

Deinde querit .§.ij.

vtrū ꝯſilia ſint dimittēda pp ſcādalū. vtpote renūciando ſeculo ⁊ itrādo clauſtrū ſuppoſito ſcādalo pentū patris. ſ. ⁊ mr̄is. ⁊ vr̄ ꝙ ſic. p hoc qꝺ dr̄ i gl. ꝙ inq̄tū potes ſine pctō vitare ſcādaluz primi debes. cū ergo n̄ teneat hō ad cōſilia pōt ſine pctō nō aggredi ꝯſilia: qꝺ ē ſcādaluz paſſiuum i pn̄ti ipſoꝝ pentuz. ergo dimittēduz ē ipm ꝯſiliuz. ¶ Preterea ex̄. ꝺ no. op. nūc. cū ex iniūcto dr̄. ab his q̄ ſine pctō mortali ꝯmitti pn̄t piter ⁊ omitti: p ſcādalo tollēdo ceſſandū ē ⁊ eis p uitādo ſcādalo iſiſtēdum. ſꝫ tale ē illꝺ tp̄s illo quo n̄ tenet ad ꝯſilium. hoc dr̄ pp hoc qꝛ p votum de cōſilio fit p̄ceptum. reſtat ergo ꝙ tp̄s quo ē ꝯſilium dimittēdū ē pp ſcādalū. ¶ Adhuc ēt addit ꝙ pōt ꝯtingē ꝙ pr̄ ⁊ mater nō hēant puiſorē aliqn̄. ſi ergo intrat: pſumit de morte ipſoꝝ. p̄ceptum āt ē de honorando patrē ⁊ matrē qꝺ intelligitur de corpali exhibitōe. ſi ergo intrat trāſgredit illud p̄ceptum cum ad hoc tpe neceſſitatis obliget. ergo peccat mortal̄r intrādo. dimittēda ergo ē ipletio conſilij pp̄ter ſcādalum. Cōtra. ꝯſilium dei nō ē dictuz vel factum minus rectū. ergo quid illꝺ implet nō ſcandalizat. ¶ Itē ſi nō iplet ꝯſiliuz depit eius vtilitati ſpūali. ergo cū ꝯſilium ē de veritate vite non ergo dimittēdū ē pp ſcādalum. ¶ Itē. v. ad gal. ſi ſpiritu ducimini nō eſtis ſub lege. ſi ergo ſpūs dei dictat ad intrādum religionē. ſolutus ē ab illa lege p̄cepti honora patrē ⁊c̄. ergo non tranſgredit intrādo. ¶ Itē math. viij. dr̄ de diſcipulo volenti prius ſepelire patrē ſuuz ſequere me. ergo voluit dn̄s ꝙ preponeret ſequela ſui opibus miſicordie iter que magnū ē ſepelire patrē ⁊ matrē. ergo nō ē dimittēdum ꝯſilium de intrādo clauſtrū. hoc.n. ē ſequi dn̄m pp̄ter opus miſicordie. ¶ Itez dicit q nō reliquerit patrē ⁊ matrē pp me nō ē me dignus. p̄ponēdū ē ergo ꝯſiliū ipi opi miſicordie ꝺ ſuſtētatōe pr̄is ⁊ mr̄is. ¶ Ad hoc rn̄derūt quidā diſtinguētes ꝙ ille q vult itrare clauſtruz. aut vult occaſiōe pcti vitādi qꝛ nō pōt de facili abſtinere a pctīs duz ē in ſeculo. ⁊ tunc nō oꝫ dimittere pp ſcādalum. qꝛ veritas vite ē in piculo. Aut intētōe meriti acqrēdi. ⁊ tunc dꝫ dimittere ſm illā regulam: quicqd ſinē pctō ⁊c̄. dicere.n. volunt ꝙ intētio qua aliquis vult intrare clauſtruz cā meriti acquirēdi non ē de v̄itate vite. ¶ Contra due ſūt partes iuſticie gnālis que v̄itatem vite ꝯtinēt. ſ. declinare a malo ⁊ facere bonum. pfectio ſm veritatez vite ē in faciēdo bonum. ergo ſi aliqd ptinet ad faciēdum bonuz. magis ē de v̄itate vite q̄ꝫ illud qꝺ ē ſolum ad malū declinādum. ſed trāſire ad frugem melioris vite ptinet ad faciēdum. melius ergo ē de v̄itate vite. ergo nō ē dimittēdū pp̄ter ſcādalum. Ad qꝺ rn̄det p diſtinctionē. aut.n. iā obligatus ē ad cōſiliū aut nō. ſi ē obligatus: iam de ꝯſilio factum ē p̄ceptuz. Itē ſi obligatus ē. aut cū prefinitōe tpis iſra illꝺ tēpus puideat patri ⁊ matri. ſm ꝙ pōt. vltra enim illꝺ tp̄s nō ē licitum differre ſua auctoritate ſine diſpōe. nec dimittere ꝺbet pp ſcandalum alterius. v̄itas enim vite eēt in piculo. vbi enim v̄itas vite eēt in piculo non ē dimittēdum pp̄ter ſcandalum. ſi v̄o ſine determinatōe tēporis tenet ad ſtatim niſi aliqua ꝯditio interueniat impeditiua. ⁊ tunc pēdente illa ꝯditōe puideat ſꝫ ꝙ pōt. Si v̄o nll'a extat ꝯditio huiuſmōi tenet itrare vel adminus accelerare q̄ꝫtū pōt dictāte ꝯſcia ⁊ ꝯſilio ſalubri. aliter v̄itas vite eēt in piculo. Si v̄o nō iteruenit obligatio ſꝫ ē tm̄ cōſilium. in caſu pōt ⁊ dꝫ differri. p̄ceptum.n. p tpe p quo ē p̄ceptū iplēdum ē. vn̄ vtrunqꝫ ſm illū moduz adiplēduz ē ſm prius ⁊ poſterius. nō ꝙ trāſgrediat ſi nō adimpleat ꝯſiliū ſꝫ vnū iplēdū ē qꝛ p̄ceptū ē. alterꝝ v̄o faciēdū ſi vult pfectus eē ſm ꝙ

dicit̄ i euāgelio.nec credit̄ ſemp eē differēdū ꝯſi/
liū pp p̄ceptū.¶ Ad obiectū āt rn̄deri pōt.ꝙ cū
ꝯſiliū ſit xp̄i n̄ ē factū vl̄ dictū minus rectū ſꝫ non
ſubuenire p̄ri vl̄ m̄ri cū ē neceſſitas ⁊ hꝫ vn̄ ſub/
ueniat.ē factū minus rectū.¶ Ad aliud v̓o rn̄det̄
ꝙ nō deperit vtilitati ſpūali ſi nūc nō iplet ꝯſiliū
ſꝫ ſi nō implet ꝯſiliū tūc cū dictaret ſpūs dei qui
oia examinat ⁊ faciēda ⁊ nō faciēda.ſpūs.n.dei
ſic mouebit quātū ē ỏ ſe vt fiat eo mō quo me/
liori cōuenit.⁊ reſpiciēdū ē ꝙ aliter ē ỏ ſcādalo
actiuo ⁊ ỏ ſcādalo paſſiuo.q eiꝫ igredit̄ religio/
ne ip̄o actu nō ſcādalizat.alius tn̄ pōt ſcādaliza/
ri.ſꝫ refert vtrū ex malicia vl̄ ex iſirmitate.ſi ē ex
malicia ꝓpria.n̄ ē ita ỏ ſcādalo curādū q̄tū ad ſe
ſic eiꝫ dixit dn̄s.ſinite eos ceci ſūt.ſi v̓o ex iſirmi/
tate.ſi bono mō fieri pōt ſalua triplici veritate.vi
tetur illỏ ſcādalū.¶ Ad illỏ v̓o qỏ obijcit̄.ꝙ ille
q ſpū dei ducit̄ n̄ ē ſub lege.rn̄deri p̄t ꝙ hoc in/
telligit̄ ꝙ n̄ ē ſeruus legis vt ex timore faciat.ſꝫ n̄
pp hoc eximit̄ a lege.i.a ỏcalogo.tc̄.n.a p̄ceptis
ſcōe tabule poſſet abſolui.ꝙ.cū n̄ ſit.nō itelligit̄ ỏ
lege.quo ad decalogū ſꝫ quo ad quedā ſupaddi
ta.¶ Ad illud v̓o qỏ ꝯſequēter obijcit̄ ỏ diſcipu
lo volēte prius ſepelire p̄rēꝫ.rn̄det̄ ꝙ p hoc vo/
luit dn̄s dare itelligē ꝙ paribus oib⁹ alijs maius
bonū p̄ponēdū ē minori bono.⁊ ꝓpriū bonū al
terius bono.vn̄ ſi vtrūqꝫ ſimul fieri n̄ p̄t.p̄cipiēte
dn̄o maius bonū ē aggrediēdū minori bono di/
miſſo.ꝙ āt dr̄ i euāgelio ỏ derelictōe p̄ris ⁊ m̄ris
hoc ꝓprie refert̄ ad effectū carnalē.qỏ pꝫ p hoc
ꝙ addit̄ ⁊ vxorēꝫ.Illud autem qỏ dr̄ q reliq̄rit
⁊ m̄rēꝫ ⁊ vxorē ⁊ filios centuplum accipiet.ad
effectum etiam ſm cōditionem debitam cum ef/
fectu retorquetur.⁊ hoc modo intelligitur illud
hiero.ad elyodoruꝫ.licet puulus i collo pendeat
nepos.licet ſpſo crine ⁊ ſciſſis veſtib⁹ vbera ſua
oſtendat mater.licet in limine pater iaceat:p cal/
catū pge patrem:ſiccis oculis ad vexilla crucis
euola.ſolū pietatis genus ē i hac re eſſe crude/
lem. Item xp̄us ſubiectus erat parentibus ve/
nerabatur matrēꝫ.in cruce pendens cōmendat
matrēꝫ diſcipulo qui nunq̄ꝫ ante dimiſerat.⁊ di
cit hiero.ad furiā.honora patrēꝫ.t.ſed ſi te a v̓o
p̄re n̄ ſepat.tādiu ſcito carnis copulaꝫ q̄diu ille
nouerit ſuum creatorē.alioquin deus canet tibi
audi filia ⁊ vide ⁊c̄.¶ Ad illud auteꝫ qỏ dicitur
ꝙ ingredi religionem eſt ỏ veritate vite conce/
dendum qỏ non tn̄ eſt de veritate vite concedē
duꝫ qỏ eſt i precepto.ſꝫ ēt qỏ ē i ꝯſilio.nec ē ſil'e ỏ
ſepeliēdo p̄rēꝫ ⁊ ſuſtentādo vitā p̄ris in necītate.
vnū.n.ē maioris itētōis q̄ꝫ aliỏ.pōt aūt qs ſuſten
tare patrē per ſe vel per alium ⁊ ſimpliciter ſe/
pelire.

Deinde querit̄ .§.iij.

an idifferētia dimittēda ſint pp ſcādalū.⁊ loqt̄ur
apoſtolus ỏ repetitōe rex̄ i iudicio.de ſumptōē
ꝓcurationū a p̄lato.ỏ comeſtione idolatici.prio
aūt querat̄ ỏ repetitōe ſūmarij.alibi eīm diffuſi/
us dictū ē.¶ Querit̄ ergo vtrū licitū ſit repetere
aliqb⁹ cū ſcādalo fratris q̄ ſua ſūt.⁊ videt̄ ꝙ nō.
dicit.n.ap̄ls.oia mihi licēt ſꝫ n̄ oia expediūt.ſꝫ lꝫ
licitū ſit repetere ſua illis qui habēt ꝓpriū in cōi
vel in pticulari.nō tn̄ videtur expediens cū ſcā/
dalo fratris.p̄ponēdū ē eiꝫ i ordine caritatis bo
nū ſpūale alteri⁹.bono tp̄ali ꝓprio.¶ Itē.j.cor.
vi.dicit ap̄lus.iā oino delictū ē i vobis ꝙ iudicia
habetis iter vos.ſꝫ hoc n̄ dixit pp iudiciū i ſe.ſꝫ
pp ſcādalū qỏ oriebat̄ ex iudicijs.vn̄ ſeq̄t̄.qua/
re n̄ magis iniuriā patimini?videt̄ ergo ſꝫ ap̄lm
ꝙ delictū ſit ſua repetere cū ſcādalo.¶ Itē dicit
ap̄ls.j.cor.viij.Si eſca frēꝫ meū ſcādalizat non
māducabo carnes in eternū.ſꝫ hoc fuit mai⁹ q̄ꝫ n̄
repetere.ergo n̄ ē repetēdū cū ſcādalo. Cōtra
q̄libꝫ dꝫ laborare vt ꝓximus ſuus n̄ peccet.ſꝫ re
tinēdo rē alienā peccat.ergo dꝫ laborare ne eā
retineat.ſꝫ ad hoc ē repetitio i iudicio.ergo p̄t re
petere ſua lꝫ ille q detinet ſcādalizet̄.n̄ eiꝫ ille ē cā
ſcādali ſꝫ detētor pp ſuā maliciā.¶ Iteꝫ ſi hoies
n̄ repeterēt ſua pp ſcādalū occaſione ſūpta.ma/
ior ps hoīuꝫ rapet bona iuſtox̄.ergo multiplica
rent̄ ſcādala.diſſiparet̄ ergo vnitas eccl'e ⁊ ſocie
tatis hūane.¶ Preterea.bona collata ituitu dei
eccl'ijs ỏperirēt ⁊ ita n̄ poſſēt vacare bonis ſpū/
alibus ſꝫ ꝙ oportet.¶ Preterea.b.tho.cātuua
riens̄.q2 videbat eccl'e libertateꝫ deſtrui.repetijt
res eccl'e ⁊ cū ſcādalo regis.ergo exēplo illi⁹ lici
tū ē ⁊ ēt expediens repetere res ſuas vl̄ eccl'ie.lꝫ
alius ſcādalizet̄ q eas detinet.¶ Videt̄ tamē cō/
trariū ỏ generali ſcādalo.ꝓpter eiꝫ generale ſcā
dalū nō repetit eccl'ia decimas q̄ tn̄ ỏ iure ei de/
bētur.⁊ ita videtur ꝙ nō ſit licitū repetere cū ſcā
dalo generali.¶ Preterea.aliqn̄ ſubtrahitur p̄/
dicatio ꝓpter ſcādalū generale.multo ergo for/
tius repetitio rerū ſuax̄ dimittēda ē ꝓpter ſcan/
dalū generale. Ad qỏ rn̄dēt quidā ꝙ in perfe/
ctis lꝫ repetere etiaꝫ cum ſcandalo bona ſua vel
eccleſie.aliter eniꝫ diſſiparent̄ oia bona eccleſie
q2 vnitas.qỏ eſt maximuꝫ malū.⁊ hoc pp ſeptē
cauſas.prima ē refrenatio malox̄.ſꝫ quā cōſu/
litur ip̄is malis.q2 efficiunt̄ peiores occaſione
ſumpta ſicut oſtēdebatur.Secūda ē cōſolatio i/
firmox̄.deſperarēt eīm ſi nō liceret eis repetere
ſua.infirmis eniꝫ ſūt data tēmpalia ad ꝯſolatōēꝫ
nō tn̄ ad ſuſtētatōēꝫ.vnde.j.cañ.Leua eius ſub
capite meo ⁊ dextera illius amplexabit̄ me.etiā
multi religioſi caderent i accidiā ſi auferent̄ eis
tp̄alia que non liceret repetere. Tertia eſt.quia
neſcitur vtruꝫ ille a quo repetitur ſcandalizatur.
imo p̄ſumē dꝫ ꝙ n̄ ſcādalizet̄.Quarta ē zelus iu/
ſticie ſicut in.b.tho.cātu.q repetebat res eccleſie
⁊ tn̄ ſciebat regē ⁊ pricipes ſcādalizari.exemplo

phinees q zelo iuſticie ductus pfodit virū iſrlitā
coeūtē cū madianitide. ⁊ cū ſciebat illos pire in
aīa ⁊ corpore. eo ꝙ i ipo actu pcti iterficiebat il/
los. Nu. xxv. vñ ꝯuincit ꝙ iuſticia nō ē dimittē/
da ꝓ morte etiā ſpirituali ꝓximi. Quinta ē vni/
tas eccl'ie ſeruāda q̄ diſſiparet ſi nō liceret vni/
cuiqꝫ repetere ſua. Sexta ē pax eccl'ie tpalis q̄ eſt
appetēda ꝓpter pacē ſpūalē que ꝯſequit ex ea p
quā vacat eccl'a lege dei. vñ i pſ. Rogate que ad
pacē ſūt hierlꝫ. Septima ē cā vitādi pctꝫ. ſi eiꝫ ti/
meo piculū remanere ex penuria. poſſuꝫ repete
re q̄ mea ſūt lꝫ cū ſcādalo paſſiuo. cū ſcādalo āt
actiuo vt dicēdo vl faciēdo minus rectū ad hoc
ꝙ repetat ſua nō expedit. ⁊ ē pctꝫ. Diſtingui er
go ſic pōt. repetēs aut repetit ex bona intētōe aut
ex libidine rei alicuius tpalis. ſi repetit ex libidi/
ne rei tpalis pctꝫ ē. ſi vero ex bona itētōe ⁊ aſſint
alie ꝯditōnes que dicte ſūt. lꝫ ⁊ expedit repetere.
nec ē ꝯtrariū vt dicitur i luc. vi. que tua ſūt ne re/
petas. De differētia vo itētionis i repetēdo dicit
greg. cū curā nobis reruꝫ itineris necītas iponit
qdā dū ea capiūt ſolūmō ſūt tolerādi. qdā vero
ſeruata caritate ꝓhibendi. nō tñ ſola cura ne nr̄a
ſubtrahātur. ſꝫ ne rapiētes nō ſua ſemetipos p/
dant. plus ipis raptoribus debemus metuere ꝙ̄
rebus irrationalibus inhiare. illa eniꝫ nō rapta
morientes amittimus. cuꝫ illis vo nūc conditio/
nis ordine ⁊ ſi corrigi ſtudeāt poſt perceptioneꝫ
muneris vnuꝫ ſumus. Cū aūt ē intētio bona. aut
pōt repetere mō debito. aut indebito. ſi eniꝫ cum
falſis lr̄is vl' ſub ordinatiōe falſoꝝ teſtiū ⁊ huiuſ-
mōi ñ lꝫ. ſi vo ex bona intētōe ⁊ mō debito. ad/
huc pōt vlterius ſcādalizare p ꝯtētionē. ⁊ ſic ꝓpa/
cē proximi tollere ⁊ hoc ēt modo n lꝫ. ſi vo intē/
tio fuerit bona ⁊ modus debitus cū alijs circū/
ſtantijs. licituꝫ ē repetē ſua in generali vl' in pticu
lari. ¶ Ad obiectuꝫ autē in cōtrariū dicēdū ē. ꝙ
lꝫ ſcādalizetur ꝓximus ex ſua pūerſitate. nō pp
hoc repetēda ē repetitio. nec ꝑponitur ibi bonuꝫ
tpale bono ſpūali ſꝫ ecōuerſo. hoc eiꝫ ē bonum
ſpūale vt ſit iuſticia i ꝓximo. iuſticia aūt nō ē ibi
niſi reddat vnicuiqꝫ qd ſuū ē. ⁊ iō ſi hoc ſine fa/
cit. bonū ſpūale ꝑponitur tpali. ¶ Sꝫ ponitur ꝙ
nullo mō velit eſſe iuſtus. nūquid ꝓpter hoc cō/
cedere dꝫ ei illud qd detinet iniuſte. Reſpōdetur
ꝙ ⁊ ſi nolit eſſe iuſtus. tñ intuitu generalis iuſticie
ꝯſeruāde. hoc etiā faciēdū ē. ꝑponitur eiꝫ bonū
cōe bono piculari. ⁊ hoc ēt mō ſpūale bonū ꝑ/
poneretur tpali. Si vo nō eēt piculū iuſticie gene
ralis nec picularis i ꝓximo. ⁊ indigeret ꝓximus
⁊ ille cuius eēt res non indigeret nec pro ſe nec
pro ſuis forte i tali cāu nō eēt repetēdū ſꝫ magis
dandum ne proximus remaneret in peccato alie
naꝫ reꝫ detinendo. ⁊ cum hoc monendus eēt ad
pniam de eo ꝙ detinuit. ⁊ ſi ꝓximus pluſꝙ̄ res
amaret ſm greg. aliter aūt iudicāduꝫ ē in mobi/
lib⁹ bōis ⁊ i imobilibus. ¶ Ad illud vo qd obij
cit p illd qd dī ab apl'o iā oīno delictū ē i vobis.
reſpondet ꝙ loqtur ibi ꝺ repetitiōe cū ſcādalo
actiuo cū quo delictū ē repetere. ¶ Ad tertiū ſilr
ē rñdēdū ꝙ nō dixit apl's. ſi ex eſca ſcādalizatur
⁊c. ſꝫ dictū ē ſi eſca mea ſcādalizat. vñ ꝺ ſcādalo
actiuo datū ē itelligi. ⁊ ita nō ē ſil'e ꝺ hoc ꝙ ali/
qs ſua repetit. nō eiꝫ ſcādalū ē actiuū vbi mō i/
debito repetat vel cū ipe ſibi appropriat qd cōe
ē. vl' ſi repetit i iudicio ꝯtētioſo. cū rōe ſtatus in/
ſinuare tm̄ iudici deberet. pōt eiꝫ eē i ſtatu tal' pfe
ctōnis i quo nullā ꝓprietatē hēat i cōi vl' i pticu
lari. ſꝫ tm̄ ꝯcedit ei vſus. ſi fiat iniuria. inſinuare
dꝫ iudici ⁊ iudex ex officio pōt ꝯpellere ſatiſfa/
ctōeꝫ ſeruato ordine iuris vt iuſticia ⁊ pax ꝯſer
uent. Si vo q̄rat ꝺ ſcādalo generali paſſiuo pōt
rñderi. aut ex dimiſſiōe repetitōis nō ledit liber
tas eccleſie ſpūalis. ⁊ tūc dimittēdū ē pp ſcādalū
generale. ſi vo ledit libertas ſpūalis eccl'e. adhuc
ꝯſiderādū ē vtrū magis obeſt leſio illius liberta
tis ſpūal' an ſcādalū generale vl' ecōuerſo. ⁊ ſm
hoc diuerſimode ē iudicare. ¶ Aug. loquēs ꝺ p/
fectis i ſermone dñi ꝺ mōte dicit pecuniā dimittē
illo iubemur ꝑcepto quo ſupius dictū ē. ſiqs tibi
tunicā tollere voluerit ⁊ iudicio tecū ꝯtēdere: di
mitte illi ⁊ palliū. neqꝫ ibi nece eſt oī pecuniario
debitori dimittere debitū. ſꝫ ei q reddē noluerit
iteꝝ vt velit ēt litigare. ſeruū āt dñi vt ait apl's nō
oportet litigare.

Deinde que- .§. iiij.

rit ꝺ ſūptōe ꝓcurationū vtrū licituꝫ ſit accipe ſū/
ptus. ⁊ vtꝝ accipiēdi ſint cū ſcādalo paſſiuo ab
ipis ſubditis. ⁊ videtur ꝙ ſic. ſumptus eiꝫ deben
tur rōne ſeminationis i ſpūalibus. ergo ñ ē factū
minus rectū. ſi ergo ſcādalizabātur hoc nō fuit
p ipꝫ. licitū ergo fuit ⁊ expediēs accipe ſumptus.
ne ipi detinerēt qd alienū eēt. Sꝫ ꝯtrū videt per
hoc qd dicit apl's. j. coꝝ. ix. bonū mihi ē magis
mori ꝙ̄ vt gl'iaꝫ meā qs euacuat. euacuatōeꝫ aūt
gl'ie dic. ſi accipet ſūptus ꝓ ꝑdicatōe. per qd daf
itelligere. ꝙ nō expediebat accipe ſūptus a cho/
rinthijs pp ſcādalū coꝝ. ¶ Preterea dic apl'us
ibidē. ñ ſumus hac ptāte vſi ſꝫ oīa ſuſtinemus ne
offēdiculū demus euāgelio xp̄i. ergo p hoc da/
ret offendiculū euāgelio xp̄i. non ergo accipiēdi
erāt ſūpt⁹ ꝓcurationū. ꝓ ſcādalo paſſiuo iporū
ſubditoꝝ vitādo. ¶ Preterea ex illo vbo videt
ꝙ ñ tm̄ eēt ſcādalū paſſiuū ſꝫ ēt actiuū. dicit eniꝫ
ne offendiculū demus. Huius etiā grā q̄ritur
vtrū aliquis faciēdo rē bonā i ſe ⁊ diſcretā poſſit
ſcādalum facere. ⁊ videtur ꝙ ſic. dicitur enim
ſuper illud leuit. xix. Non coram ceco pones
offendiculum. glo. coram ceco offendiculū pone
re. eſt diſcretā quidē rē agere. ſꝫ ei q lumē diſcre
tōis ñ hꝫ ſcādali occaſiōꝫ ꝑbē. ſꝫ q ꝑbꝫ occaſio-

nez ſcādali ſcādalizat. ergo faciēdo rē bonā i ſe ⁊
diſcretā pōt aliqs ſcādalizare. ❡ Cōtra. ſcādalū ē
dictū vel factū minus rectū. ſʒ qḋ ē bonū ⁊ diſcre
tū n̄ ē minus rectū. ergo n̄ ē ſcādalū. ſicut de acce
ptiōe ꝓcurationū debitaꝝ ſupradictū ē. Ad qḋ
rn̄deṫ. ꝙ licitū fuit apl̄o. ⁊ adhuc licitū ē ſeminātī
ſpūalia accipe ſūptus ab his qbus ſeminabat. dn̄s
eīʒ dicit i euāgelio. Dignus ē oparius cibo ſuo. ⁊
dṙ i gl. ſup coꝝ. ix. Neſcitis ⁊c̄. Nālis rō hoc hʒ
vt qs inde viuat vn̄ laborat. noluit tn̄ apl̄s pp ſcā
daluʒ corinthioꝝ vitādū q auari erāt. ⁊ vt hēret
libertatē arguendi accipe ſūptus. vn̄ p illo tpe nō
expediebat accipe. ſed nō pp hoc peccabant alij
accipiēdo. nec etiā apl̄s peccaſſet accipiēdo. ſi nō
tantā pfectionē egiſſet. q v̄o in pn̄ti imoderate ſu/
munt ꝓcurationes peccāt. non eīm imoderate d/
benṫ. ❡ Ad illud vero qḋ dṙ ad coꝝ. Ne offendi/
culū demus. rn̄deṫ ꝙ hoc fuit ꝓpter pſeudo p̄di/
catores q colorē hērent excuſatiōis in accipiēdo
ſumptus ſi apl̄us accipet. ⁊ ita dareṫ ipedimētum
euāgelio ne libere curreret. hoc aūt nō fuit ꝓpter
hoc ꝙ accipe ſūptus debitos a ſubditis ſit pctm̄.
ſʒ ipi ſua pūerſitate ſcādalizarent. ſecus autē ē in
ſumptōibus vbi nō ſunt debiti. ibi. n. nō opʒ exi/
gere cū ꝯſcia ſcādali paſſiui. ❡ Ad illud vero qḋ
obijciṫ vtrū faciēdo aliqs in ſe bonū ⁊ diſcretum
ſcandalizet. rn̄detur ꝙ res diſcreta dṙ dupl̄r. vno
mō ꝓut diciṫ bonū in gn̄ē actus. circūſtātijs con
currētibus. que neceſſe ſūt i ſe ad alteꝝ. ⁊ hoc mō
agere rē diſcretā non ē ſcādalizare neqʒ ſcandali
occaſionē p̄bere. aliqn̄ v̄o dṙ res diſcreta ꝙ in ſe
bonū ē ſed nō vſquequaqʒ circūſcriptū nec forte
ſpēm boni hn̄s. ⁊ iō diciṫ. j. theſſa. iij. oīa ꝓbate
qḋ bonū ē tenete. ab oī ſpecie mala abſtiete vos.
⁊ hoc mō agere reʒ diſcretā: pōt eē cū hoc ꝙ p̄/
beat occaſionē ſcādali ei qui non hʒ lumē diſcre/
tōis vſquequaqʒ ⁊ ſic itelligiṫ illud. xix. leui. co/
ram ceco nō pones offendiculū. Huius etiam
gratia queriṫ de aliquo qui hʒ purā ꝯſciaʒ apud
deum. multi tn̄ ſuſpicanṫ aliqḋ maluʒ de ipo pro/
pter aliquā ſpeciē exteriorē ⁊ ſic ſcādalizanṫ. que
riṫ quid agēduʒ ſit illi. videṫ. n. ꝙ ſufficiat ei ꝯſcia
ſua. diciṫ. n. Job. xvi. ecce i celo teſtis eſt meus ⁊
ꝯſcius meus in excelſis. Preterea dicit greg. iter
verba laudātium ſiue vitupantiū ad mentē ſemp
recurrēdum ē. ⁊ in ea nō inueniṫ bonū qḋ de no
bis diciṫ magnā triſticiā debet gn̄āre. ⁊ rurſum ſi
in ea. nō inueniṫ maluʒ qḋ de nobis hoies loqun̄
tur: in magnā debemus leticiā ꝓſilire. quid eīm ſi
non oēs laudāt ⁊ conſcia nos liberos demōſtret.
hēmus pauluʒ dicētē. gloria noſtra hec ē ⁊c̄. Ex
quo videṫ ꝙ ſufficiat ipa ꝯſcia. Itē aug. ad quē/
dā manicheū. ſentī de aug. qcquid libet: ſola i ocu
lis dei ꝯſcia me nō accuſet. ❡ Cōtra dn̄s dixit pe
tro. licet liberi eſſent filij regni. ne forte ſcādalize/
mꝰ eos vade ad mare ⁊c̄. exēplo illiꝰ n̄ ſuffic̄ ipa
cōſciētia ſʒ tollēda ē occaſio ſcādali i alio ſm̄ ꝙ
poſſibile ē. ❡ Ad qḋ reſpōderi pōt p hoc qḋ di
cit aug. nobis neceſſaria ē vita nr̄a. alijs fama no
ſtra. ⁊ iō quātū i ſe ē dʒ illis ſatiſfacere qui malū
ſuſpicānt oſtēdēdo intētionem ſuā ⁊ remouēdo
ſpēʒ mali. ⁊ occaſioneʒ etiā ſcādaliꝰ i alijs ſm̄ ꝙ
poſſibile ē. ſi v̄o adhuc nō pōt eis ſatiſfacere do
lēdū ē ꝙ illi peccāt. Vn̄ greg. Vocādi ſūt ⁊ tran/
quille admonēdi eiſqʒ ſatiſfieri modis omnibus
debet. ſi autem ſibi ſatiſfieri ex veritate noluerit.
habes cōſolatiōem quā i euāgelio aſpicias dn̄ī
dicētis. ſinite illos ⁊c̄. Et dicit greg. exponēs illḋ
Ro. xi. cū omnibus hoibꝰ pacē hn̄tes. ſi fieri pōt
quātū ex vobis ē. ſi nos i mēte caritatē erga odi
entes ſeruare cupimus. ⁊ ſi nobiſcū pacē n̄ habe
ant. nos tn̄ cū illis pacē habeamus.

Deinde queriṫ .§. V.

de comeſtione idolatici. illa enim auctoritas. oīa
mihi licēt ſʒ nō oīa expediūt: de illa comeſtiōe i/
telligiṫ. vn̄ nō expediebat cū ſcādalo īfirmoꝝ co/
medere. ⁊ dicit grego. Satius ē fame mori q̄ʒ de
idolatico veſci. ⁊ itelligiṫ cum ſcādalo. ❡ Sʒ vṙ
hoc eē falſū. ſi. n. aliqs n̄ hn̄s qḋ māducet pmitteēt
ſe mori fame inijcēt ſibi manū. poſito ergo ꝙ non
hēat qd comedat niſi idolaticū. ſi comedit ſcādali
zat ꝓximū. ſi n̄ comedit morieṫ fame. ⁊ ſic iterfi/
ciet. ſʒ peius ē iterficē ſe q̄ʒ ſcādalizare ꝓximū. er
go proximū ē falſuʒ. Rn̄deṫ ad hoc ꝙ n̄ cōpaṫ ibi
pctm̄ pctō ſʒ pena pctō. vn̄ ſenſus ē mors corpa
lis minꝰ malū ē q̄ʒ ſcādalizare ꝓximū. ſi ergo ali
qs n̄ hēat qd comedat niſi idolaticū dʒ comedē.
dʒ tn̄ facē vt q̄ʒtū i ſe ē nō ſcādalizet ꝓximū. vn̄ dʒ
i publico ꝓteſtari ꝙ niſi comedat fame morieṫ. ⁊
tūc nō dʒ eē occaſio ruine alteri.

Deinde queriṫ .§. vj.

de opatione iuſticie vtrum dimittēdū ſit aliqn̄ pp
ſcandalū. Veritas. n. iuſticie ē i executōe ſeuerita/
tis. vtpote excōicando delinqnētē. ⁊ vī ꝙ nō. vbi
eīm ē veritas iuſticie: nō ē dimittēdū ꝓpter ſcāda
luʒ paſſiuū. Vn̄ grego. Si de veritate ſcādalū ſu/
miṫ. vtilius pmittiṫ naſci ſcādaluʒ q̄ʒ veritas reli/
quaṫ. ⁊ ſic ē de veritate iuſticie. ergo nō ē dimittē
dum opus iuſticie ꝓpter ſcādalū paſſiuū. Si er/
go iueniunṫ icorrigibiles ⁊ ꝯtumaces excōicādi
ſunt. ſi ergo multitudo ē in ſcelere vel pnceps nō
dimittēduʒ ē opus iuſticie. ❡ Cōtra. cū multitudo
ē in cā vel pnceps ē detrahēduʒ ſeueritati ſicut di
cit aug. ⁊ hṙ. xiij. math. i pabola de ziʒania. ❡ Itē
aug. ad aureliū cū multitudine peccātiū agēduʒ ē
magis monēdo q̄ʒ mināndo. ſeueritas aūt exercē/
da ē in pcta paucoꝝ. ergo dimittēdū ē opus iuſti/
cie aliqn̄ ꝓpter ſcādalum. ❡ Itē aug. cōtra epl̄aʒ
pmeniā. Cuʒ morbos plurimos occupauerit. ni/
hil aliḋ reſtat q̄ʒ dolor ⁊ gemitus. Ex quo videṫ

q̄ dimittēdum ē opus iuſticie quo ad ſeueritatem ꝓpter ſcādaluꝫ multitudis vel pricipis. Ad qđ rñdetur q̄ duplex ē opus iuſticie. Eſt.n.opus iuſticie qđ eſt in reddēdo vnicuiqꝫ qđ ſuum ē. ⁊ eſt opus iuſticie qđ ē in penis infligēdis.ſ. illđ opus iuſticie qđ ē in reddēdo iudiciū. ad hoc q̄ vnuſquiſqꝫ hēat qđ ſuū ē.maxime q̄tū ē de volūtate: nunq̄ ē dimittēduꝫ ꝓ ſcādalo ſicut dicit greg.ſed veritas ipa que eſt in penis ſtatutis: illa aliqñ pōt ſuſpēdi ꝓpter picula que euenire poſſunt. ⁊ maxime qñ princeps vel multitudo ē in cā. pp ſciſma qđ pōt contingere. ſꝫm q̄ hētur ɔtra eplam pmeniā a ɔtrario ſenſu. Dicit eim quādo cuiuſq̄ crimen notuꝫ ē ⁊ oībus execrabile appet. vt nullos prorſus vel nō tales hēat defenſores. per quos poſſit ſciſma ɔtingere: nō dormiat ſeueritas diſcipline.a ɔ̄rio ergo ſenſu:ſi pōt ſciſma ɔtingere ſup ſupſedendū ē ſeueritati diſcipline.nec ꝓpter hoc dimittit veritas iuſticie quin velit vnicuiqꝫ quod ſuum ē reddere ⁊ quātum ē de ſe reddat. ſed ſuſpendit ꝓpter maius piculū vitādum. ⁊ tunc magis inſtādum ē āmonitiōibus circa diſcretiores. Diſtinguit tamē vlterius. q̄ aliqñ nō debet dormire ſeueritas iuſticie ſiue diſcipline. cum aliqui quadā auctoritate peccatū quod faciūt defendunt ad modū hereticoꝝ. ⁊ hoc dat itelligere iſido.cū dicit.hi qui neqꝫ a vicio corruptōis emēdant atqꝫ hocipm carnale delictuꝫ.quod admittūt vendicare quadā ſupſtitioſa temeritate nitūt. nec gradum honoris nec gratiā recipiunt cōis.Si vero non defendūt peccatuꝫ ſuū ⁊ timet ſciſma vel aliud malū huiuſmodi.pōt ⁊ debet diſſimulare cuꝫ peccat multitudo.Unde aug.ad bonifaciū.cogūt multas iuenire medicinas multoꝝ expimēta morboꝝ.Uñ in huiuſmodi cauſis niſi p graues diſſentionū ſciſſuras nō huiuſmodi aut nullius piculum ſed plurimoꝝ ſtrages iacet: detrahēdum eſt aliud ſeueritati vt maioribus ſanandis maculis caritas ſincera ſubueniat.

Membruꝫ ſeptimuꝫ.

SEptimo querit quid ſit faciēdū ꝓpter ſcādalum vitādum. vtrum teneat homo dare rem ſuā ſi videat ꝓximū ſcādalizari niſi det ei. ⁊ videt q̄ ſic. q2 tenetur in cāu dare vitā corporalē ꝓ anima xp̄i ſaluāda.multo ergo fortius tenet dare rem ſuā pro anima ꝓximi ne ſcādalizet. ¶ Jtem ſi videat proximū mori corporalr̄.tenet ei dare quod hꝫ añq̄ dimittat eū mori corporalr̄. ſed in infinitū ē peior mors ſpūalis q̄ corpalis.ſi vero ſcādalizatur morit ſpūaliter.ergo tenet dare rem ſuā ꝓpter ſcādalum vitāduꝫ. ¶ Jteꝫ tenet vitare ſcādalū quātum poteſt ſine pcō ſalua triplici veritate.ſed ſalua ē triplex veritas licet det rem ſuā.ergo tenetur dare rem ſuā ꝓpter vitandū ſcādalum ipius ꝓximi. ¶ Jteꝫ tenet omittere aliquādo opus miſericordie ꝓpter ſcandalū multo fortius ⁊ facere. ſed dare rem ſuaꝫ ē miſericordie in cāu tali.ergo tenetur dare rem ſuā propter ſcādalum vitandū.

Ad hoc reſpondēt quidā q̄ in cāu teneor dare rem meā ꝓ ſcandalo vitādo:nō vniuerſalr̄.vnde diſtinguit.petēs aut petit rōnabilr̄ aut irratōnabliter.Si irrationabilr̄ non teneor dare duplici de cā.vna eſt bonum publicū ad qđ ptinet vt dominium rerū non trāfferat ſine rōne.alia ē vt deprimat temeritas petētiuꝫ. multi eniꝫ peterēt ⁊ ſe ſcādalizari fingerēt.Si rōnabiliter vt paup petit veſtimētum:diſtinguēduꝫ: q̄ aut mihi ſūt neceſſaria magis q̄ illi. ⁊ tunc non teneor dare duplici de cauſa.vna ē ordo caritatis. alia ē temeritas petētium vt reprimat.Aut ſunt ei magis neceſſaria q̄ mihi.aut mihi ſupflua. illi autē neceſſaria.ſi ſic vl ſic diſtinguit.aut ꝓpono illā rem dare alij quem ſcio magis idigere.aut reſeruo i tēpore i quo eſtimo ꝓbabilr̄ multos idigere. ⁊ tūc nō teneor dare ꝓpter predictā cāꝫ.ſcilꝫ vt reprimat temeritas petētiū. ⁊ ꝓpter bonū publicū ad quod ptinet q̄ quilibet diſpēſet rem ſuā ꝓut melius pōt. Aut eſt ipe petat rōnabilr̄ ⁊ res quā petit ē ſuperflua mihi ſeu paꝝ neceſſaria mihi. nec ꝓpono eā alr̄ iaꝫ diſpēſare.tūc dicūt q̄ ego debeo dare ſi ꝓbabilr̄ credā q̄ ſcādalizat niſi dem. ¶ Ad obiectū auteꝫ primo dicēduꝫ.q̄ illud qđ dicit q̄ homo tenetur dare rem ſuā vt vitet ruinā ꝓximi ſpūalē.itelligēduꝫ ē in cāu ſed nō vniuerſalr̄ ꝓpter cauſas iam dictas. ¶ Ad ſcdm vero rñdenduꝫ.q̄ mors corporalis ꝓximi magis ē in euidēti.de morte vero ſpūali nō ita ɔſtat cuꝫ ſit inuiſibilis. ⁊ idō q2 nō cōſtat ita de morte ſpūali ſicut de morte corpali.quo ad hoc tenet plus reꝫ ſuam dare homo ꝓ morte corpali vitāda de qua ɔſtat in euidēti:q̄ ꝓ morte ſpūali vitāda de qua non pſumit.nō.n.ſcio quādo frater meus ſcādalizat.nec pſumo q̄ ita de leui debeat ſcādalizari. ¶ Ad tertiū vero dicēdum. q̄ non ē ſalua veritas vite in quolibet cāu.magis eniꝫ dꝫ homo ſibi ꝓuidere ⁊ ſuis q̄ alijs. ⁊ hoc ad veritateꝫ vite ptinet.hoc.n.dictat ordo caritatis. ¶ Ad quartuꝫ vero dicit q̄ i aliquo cāu tenet homo facē opa miſericordie.ꝓpter ſcādalū ꝓximi vitādū.ſicut i aliquo cāu tenet hō dimittere pp ſcādaluꝫ vitādū.

Membrum octauum.

ULtimo queritur vtrū petrus ſcādalizauerit gētiles diſcernēdo cibaria cuꝫ iudeis. Et videtur q̄ ſic.quia cogebat gentes iudaizare vt dicit apoſtolus. ergo errare facto ſuo minus recto. ⁊ ita preſtabat occaſionem ruine alijs. ergo per locuꝫ a diffinitione ſcādalizabat: ⁊ in via fidei quod eſt grauius q̄ in via morum. ergo peccabat mortaliter

¶ Itē rep̄hēſibilis erat vt dicit apl's. ergo ꝓ aliq̄ peccato. nō ꝓ alio niſi q2 ſcādalizabat i via fidei. ergo peccabat mortaliter. Itē dicit glo. ꝙ ipſe faciebat cōtra veritatē euāgelij. ergo peccauit mortaliter. Cōtra cōfirmatus erat virtute ex alto. ergo nō peccabat mortaliter. ¶ Itē ſup illū locū math. xvi. Tibi dabo claues regni celoꝝ. dicit glo. quas ſi tūc habuiſſet. error i eo locū nō inueniſſet. ſed tūc cū ſepabat ſe a gētibus habebat claues. ⁊ etiā iā ꝯfirmatus erat virtute ex alto ergo tūc nō inueniebat locū error i eo. ergo n̄ peccabat. ¶ Itē zelo caritatꝭ comedebat cum iudeis cōformās ſe eis. ſimulās ſe idē ſentire cū illis vt omnibus fieret oia ⁊ oēs lucrificaret. ergo factū illud ex caritate erat. ergo nō peccabat i illo facto. Ad hoc ſūt diuerſe ſolutiōes. Una hiero. alia aug. Hiero. enī dicit ꝙ apoſtoli iter ſe cōdixerāt iſta tria. ſcilꝫ ꝙ petrus ſeparet ſe a gētibus. ⁊ ꝙ comederet cū iudeis diſcernēdo cibaria. ⁊ ꝙ rep̄hēderetur a paulo. vt iudei vidētes mgr̄m ſuū rep̄hēdi ſup hoc. facilius ſeparent ſe a legalibus q2 volebant eos ducere ad ſpūalē vitā. vt incipent eē qd̄ futuri erāt. ſcꝫ ſpūales ſimulatorie. ergo fec̄ petrus quicqd fecit ibi. ⁊ voluit ſe rep̄hēdi. vt videntes iudei apoſtolū ſuū rep̄hēdi erubeſcerēt ꝺ obſuatōe legaliū. ⁊ ſil'r atio illa bona fuit. fuit enī ſimulatio facti q̄ aliqñ faciēda eſt ad vtilitatē fidei. ſicut fecit iehu ſil'ans ſe eē idolatrā. Scd̄o ergo hiero. nullo mō peccauit petrus. dicit ergo iſtā ſolutionē fuiſſe orig. ꝯtra porphiriū hereticū q petro imponebat ſtoliditatē ⁊ paulo ꝓcacitatē ⁊ ꝓteruitatē. ¶ Ad primū obiectū dicimus ſm̄ hiero. ⁊ orig. ꝙ gētes cogebat iudaizare. i. videbat cogere ¶ Ad ſcd̄z dicimus ꝙ rep̄hēſibilis erat. i. debuit rep̄hendi ex cōdicto nō ex peccato. ¶ Ad tertium dd̄z ſm̄ hiero. ꝙ nō faciebat ꝯtra veritatē euāgelij. i. ꝙ facto ſuo nō poterāt gētes hr̄e occaſionē faciendi ꝯtra veritatē euāgelij. Scd̄z aug. vero dicit. ꝙ nihil ibi factū ē ſimulatorie. ſimulatione cautele. ⁊ ꝙ petrus erat rep̄hēſibilis. eo ꝙ nō recte ambularet ad veritatē euāgelij. Sꝫ dupl'r dr̄ aliqd n̄ rectū. vl' q2 nō oino diſcretum: vel quia ꝑuerſū. dicūt ergo ꝙ nō recte ambulauit. i. non oino diſcrete: nō tñ ꝑuerſe. ⁊ ita nō peccauit. ¶ Sed cōtrarium videtur ꝑ hoc qd̄ dicit haymo. ideo eū publice redarguit. q2 publice peccauit. ⁊ vt eius correctōi ceteri i fide roborarētur. publica enim noxa publica eget correctione. Itē i gl. ſup illud ad gal. ij. habet. ꝙ petrus ſeruauit illa legalia nō diſpēſatorie ſꝫ vere quaſi ſubiectus eis. ſꝫ nō ponebat i eis ſpem. ⁊ ꝙ vere peccauit. nō ꝙ ſuauit legalia. ſꝫ q2 gētiles ſuo exemplo iudaizare coegit. ¶ Sꝫ ſm̄ hoc poſſet obijci de paulo ꝙ ipſe peccaſſet quādo circūcidit thimotheū vl' votum ſoluit i teucris ſicut habetur. xxi. actuū. Iā enim fuit ꝓmulgatū ꝯciliū apoſtoloꝝ. i quo ordinatū fuit ꝙ nihil oneris iponeret niſi vt abſtinerēt ab imolatis ſimulacroꝝ ⁊ ſuffocato ſanguine ⁊ fornicatione. cū ergo iā ceſſiſſent legalia ex decreto apoſtolico nō videt ꝙ apl's iſta facere deberet. ⁊ ita peccauit eadē rōe qua petrus. ſi ergo ꝺ apoſtolo videt ꝙ nō peccauit. ſil'r videt ꝺ beato petro. ¶ Ad qd̄ reſpōdēt qdā ꝙ nō peccauit. ⁊ initūtur cuidam gl. q̄ dic̄. rep̄hēſibilis erat. i. dignus rep̄hēſiōe ꝓ alijs n̄ ꝓ ſe. Illā vo auctoritatē q̄ ponit i gl. vl' quā ponit haymo exponūt hoc mō. ꝙ peccauit. i. fecit aliqd ex quo eēt occaſio peccati i alijs ꝑꝑ eoꝝ idiſcretōez. Et ꝙ dicit nō recte ābulaſſe ad veritatē euāgelij. exponūt. i. n̄ caute ambulauit ſꝫ illud. v. ad eph. Uidete qūo caute ambuletis. ⁊ gl. dicit n̄ q̄ʒtū ad itētionē ſꝫ ad veritatē euāgelij. q2 ꝑ hoc poſſēt iudaizare Attēdit āt dupliciter veritas euāgelij. vl' q̄ʒtū ad ea q̄ credēda ſūt ⁊ imitāda i euāgelio. ⁊ ſic ābulauit ad veritatē euāgelij. ⁊ hoc ē vl' q̄ʒtū ad ſe vel q̄ʒtū ad fructū i alijs. ⁊ hoc mō ipuꝫ peccaſſe nō aliud ē q̄ʒ māz peccati dediſſe. Nec fuit ſimile de paulo qñ thimotheū circūcidit vl' teucris votū perſoluit. hoc eīꝫ fecit n̄ eo ꝙ ſpeꝫ ponēt i legalib9. ſꝫ ne cerimōialia tāq̄ʒ idolatriā genitū dānare crederet.

Secūde ptis Sūme Alex. de ales adeſt finis. Papie per egre. Joānēantoniuꝫ de birretis ⁊ Franciſcū gyrardēgū ſocios fuit ipreſſa. Labēti anno dñi. 1489. Die. xx. octobris.

cens ſpecioſa delecta. et eſuriatis … non et pervidiem quinquennium